2.7.264

2 M. 7

Digitized by Google

I·G.

Digitized by Google

R·P· ANDREÆ SPANNER S·J·

POLYANTHEA SACRA.

D·I
12

Digitized by Google

POLYANTHEA
SACRA,
EX UNIVERSÆ SACRÆ SCRIPTURÆ
UTRIUSQUE TESTAMENTI
FIGURIS, SYMBOLIS, TESTIMONIIS,
NEC NON

E SELECTIS PATRUM, ALIORUMQUE AUTHORUM,
Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rariſque Hiſtoriis collecta,

ET COPIOSIS, EXQUISITISQUE MATERIIS MORALIBUS
DE VIRTUTIBUS ET VITIIS
Pro Concionibus efformandis

ADORNATA,

Atque ad communem ſacrorum præſertim Oratorum utilitatem in lucem edita,

Labore & Studio
R. P. ANDREÆ SPANNER,
è SOCIETATE JESU.

TOMUS PRIMUS,

Cui præter Indices Titulorum, & Materiarum: Textuumque ſacrorum, qui ex utroque Teſtamento in hoc Thomo explicantur, accedit Syllabus Thematum in Dominicas & Feſta totius Anni.

VENETIIS, M. DCCIX.
Sumptibus Michaelis Hertz.
SUPERIORUM PERMISSU, ET PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Illuſtriſſimo , & Reverendiſſimo D. D.

SEMPER COLENDISSIMO

DIONYSIO DELPHINO

AQUILEJÆ PATRIARCHÆ.

MAgni impetù deſiderii feſtinat Illuſtriſſime, & Reverendiſſime Patriarcha, in honorificentiam tui Nominis, & in amplitudinem tuæ Virtutis mea noviſſimè expoſita Polyanthæa Doctiſſimi Patris Spanner; neque poſſum, utcumque temperem, idemque remorer urgentiſſimum ſuum conatum, illam ullatenus cohibere, aut monendo, nè faciat incommodè; aut reclamando, nè faciat indignè: Uſque adeò te primò intuita, in te conſtituit Oblati Operis Laudem, & ſucſepti Propoſiti fælicitatem, inter hanc, qualemcumque putaveris, Obſequentiſſimam Nuncupationem reportare. Cur enim verò non ita decernat; quandocumque mirabiliter videat, &

reverenter agnoſcat præclariſſimam derivationem Inclyti tui Sanguinis, tuaſque veluti nativas Purpuras, utroque Murice, Sacro pariter, & Civili; ſemper inſigniter, & multipliciter coloratas? Cur non ita conſtituat; quandocumque te magnum in magnis aſſurgere, Heroem in Heroibus eminere ſuſpiciat, & promiſcuo Majorum exemplo, & Poſterorum imitatione, in tuis ipſius honoribus, tuos Parentes, atque Nepotes intelligat accumulari? Non ſufficiunt (ſi Vero eſt Fides) cernentes Oculi, dicentes Linguæ, comendationibus Eminentiſſimorum Cardinalium Delphinorum Joannis Patrui, & Marci laudatiſsimi Fratris tui vel recenſendis. Anteveniunt omnem dicendi Facundiam, exhauriunt omnem volendi vim, & Facultatem; neque præſtant humano conatui in ſuorum encomiorum abundantiam aſcendere, in ſuorum ſplendorum multitudinem venire, in ſuorum meritorum, & applauſuum Oceanum adnavigare. Eorum ſuperſtant univerſaliter Merita, & quæcumque laudes attingunt, & quæcumque Voces non aſſequuntur. Cognoſci poſſunt, non dici; Suſpici, non tangi; & ad inſtar rerum excedentium humanitatem; ſolà poſſunt ſilentii facundià ineffabiliter evulgari. Quid ſi auſim tuas laudes aſſequi, cùm Avitas non poſſim; & velim ire in tua

Decora,

Decora , cùm in tuorum præconia ingredi nequeam? Occurrent ſine dubio ab omni parte ea, quæ flagitat tua Virtus, ea quæ tua Pietas promeretur; &, quodam orto alterius cum alterà bello, ſibi quælibet Victoriam vindicabit? Pro tua Virtute Satis, ſuperque dicent, quæ calles, Alta; quæ attingis, Docta; quæ præbes, Sancta; quæ ſtatuis, Optima; quæ exhibes Religioſa, & è Cœlo deſumpta. Qui, qualis eris, in iſtis plurimis, quæ de tuo ære, & cenſu te perornant inter mortalia, aliquando inter immortalia coronabunt. Eloquar, an ſileam? Præclariſſimos ſuperſtites Fratres, quibus viciſſim das, habeſque Lucem, eamdemque reciprocam ita reddendo communicas, ut eamdem tu accipias communicando? Stant in oculis Nicolaus Procuratorià Togà Purpureus; Hieronymus Equeſtri militari Auro Paludatus; Joannes Equeſtri Cæſareà Stolà Conſpicuus; & in iſta ſpectabili Fraternà Trinitate, tota fulget Ornamentis Familia; Præſidiis Reſpublica, Admirationibus Orbis. In illis, quod poſcunt Fœdera, quod exigunt Arma, Heroicum, atque Magnanimum in promptu eſt. Ab illis Oraculis audiuntur Conſilia; Ab illis Ducibus petuntur Præſidia; Ab illis, ter uſque Providis Publica fælicitas exoritur. Inter illos, & inter te ſtant primi, medii, ultimi Nepotes; qui cu-

pientibus

pientibus Animis, & diligentibus Studiis, ut Vos omnes ſuis Conatibus referunt, ita Vos omnes & ſingulos imitantur. De illis non dico Ingentem Spem. Dicent Poſteri Virtutem. Unum dico, idemque ingenuus prædicator enuncio: Suis à crepuſcolis etiam conceptas expectationes prævinci, illiſque ineſſe, quæ faciant, antequam ſpondeant, deinde ſpondeant, quæ à Raris fiant. Vides igitur, Illuſtriſſime, & Reverendiſſime Patriarcha, quà rapior vehementià, dum te intueor, & quali impellor neceſſitate te colendi; meque tibi, meumque hunc Librum his meis humilibus nuncupationibus dedicandi. Adde inchoatum à multis Annis, & multis Nominibus tam mancipatum Animum, quàm Votum, Studiumque erga Te Obſequii, ac Venerationis perpetuæ. Interim (quod majoris eſt momenti) Deum ex animo precor, ut quàm diutiſſimè Te ſibi, Eccleſiæ, & Patriæ incolumen ſervet, unicumque mihi in Te Decus, & Præſidium perennet.

Venetiis Kalendis Maji 1709.

Humillimus, & Obſequentiſſimus Servus
Michael Hertz.

PRÆFA-

PRÆFATIO AD

LECTOREM.

ACcipe, amice Lector, *Polyanthea Sacra*, *Opus Poſthumum R. P. Andreæ Spanner*, è Societate JESU: qui aſſidua Patrum, aliorumque Authorum, lectione, per multos annos magno labore ea collegit, quæ hic Tibi exhibentur, communi utilitati, ſacris præſertim Oratoribus, non parum ſervitura. *Polyanthea Sacra* vocare placuit propterea; quòd Opus hoc ex plurimis, iiſque ſacris Sententiis, veluti totidem floribus, ſit contextum, inſtar cujuſdam Florilegii: in quo ſtudioſus Lector ſuper quovis ferè propoſito Themate copioſam diſſerendi, ac ſcribendi, inventurus eſt materiam. Cùm multi hujus operis editionem optarent; accedente tandem hortatu Majorum in hos titulos, ac paragraphos digeſtum, appoſito etiam copioſò locorum Sacræ Scripturæ, Materiarum, & Thematum, Indice, prælo ſubjectum eſt, ut lucem videret. Illud Lectorem monendum exiſtimavi: uti ſi fortè in Patribus aliam Librorum, Capitum, Sermonum, aut etiam verborum, citationem hic minùs correſpondentem invenerit; meminiſſe velit; varias eorumdem eſſe Editiones, præſertim Græcorum: id quod in accurata eorumdem reviſione ſæpius animadverti. Sententiæ verò ex Sacris Litteris deprompta admodum congruunt cum Editione Vulgata. Quod Interpretes Sacræ Scripturæ attinet; nolis prudens Lector mirari, ſi non ſemper accuratè eorumdem verba citentur: ſed contentus eſſe velit, monſtratos ſibi Fontes, unde copioſa materia hauriri queat. Utere proinde benevole Lector his quaſi Florilegiis ad majorem Ter Optimi Maximi DEI Gloriam, & animarum Salutem: cumque inde flores aliquos collegeris, Authori bene precare.

NOI REFORMATORI
Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la Fede di reviſione, & approbatione del P. F. Vicenzo Maria Mazzoleni Inquiſitore nel Libro intitolato: *POLYANTHEA SACRA ex univerſæ Sacræ Scripturæ utriuſque Teſtamenti figuris, ſymbolis, teſtimoniis, collecta; à R. P. Andrea Spanner Societatis Jeſu*, non v'eſſer coſ'alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Prencipi, e buoni Coſtumi, concedemo licenza à Michiel Hertz, che poſſi eſſer ſtampato, oſſervando gl' Ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle Publiche Librarie di Venetia, e di Padova.

Dat. li 15. Decembre 1708.

(Ferigo Marcello Proc. Reff.
(
(Marin Zorzi Reff.

Agoſtino Gadaldini Segretario.

SYL-

SYLLABVS

Sanctorum Patrum, Doctorum, aliorumque Authorum;

Ex quibus hæc Polyanthea Sacra collecta fuerunt.

ORDINE ALPHABETICO.

S. Albertus Magnus, Ordinis Prædicatorum.
Aloyſius Juglaris, Societatis Jeſu.
Aloyſius Novarinus, Clericus Regularis.
S. Ambroſius, Eccleſiæ Doctor.
S. Amedeus, Epiſcopus Lauſanenſis.
S. Andreas, Epiſc. Cæſarienſis.
Andreas Cretenſis.
Andreas Lucas de Arcones Soc. Jeſu.
Andreas Ramirez, Soc. Jeſu.
S. Anſelmus, Archi-Epiſc. Cantuarienſis.
S. Aotiochus S. Lauræ Abbas.
Antonius de Eſcoban Soc. Ieſu.
Apooius.
Arnoldus Abbas Carnotenſis.
S. Aſterius Ep. Amaſ.
S. Athanaſius Archi-Ep. Alexandr.
S. Auguſtinus Eccleſiæ Doctor.
Auguſtinus Paolettus Ord. S. Auguſtioi.
S. Baſilius Cæſarius.
S. Baſilius Ep. Seleuc.
V. Beda.
Beoedictus Fernandius Soc. Ieſu.
S. Bernardus Abbas Claræuall.
S. Beroardinus Senenſis.
S. Bonaveotura.
Cajetanus Card. S. Xiſti.
Caſſiodorus Senator Romanus.
S. Cæcilius Cypriaous Ep. Carthagini.
B. Cæſarius Epiſc. Arelat.
S. Chromatius Ep. Aquil.
Clemens Alexandrious.
Cornelius à Lapide Soc. Ieſu.
S. Cyrillus Patriarcha Alexandr.
S. Cyrillus Archi-Ep. Ieroſolym.
S. Diadochus Ep. Phot.
Didacus Baeza Soc. Ieſu.
Didacus del Caſtillo.
Didacus Niſſenus Ord. S. Baſilij Magni.
Didacus Stella Ord. S. Franciſci.
S. Dionyſius Areopagita.
Dionyſius Carthuſianus.
Dorotheus Abbas.
S. Edmundus Archi-Ep. Caotuar.
S. Eligius Ep. Noviom.
Emmaouel Napera Soc. Ieſu.
Ennodius Ep. Ticin.
S. Ephrem Syrus.
S. Eucherius Ep. Lugdun.
Euſebius Emiſſenus.
Euthymius Zigabonus.
Franciſcus Combefis Ord. Prædicat.
S. Franciſcus Saleſius.
S. Franciſcus Seraphicus.
S. Fulbertus Ep. Carnotenſis.
S. Fulbertus Ep. Ruſpenſis.
S. Gaudentius Ep. Brixienſ.
Gilbertus Abbas.
Golfridus Abbas Vindomic.
S. Gregorius M. Eccleſiæ Doctor.
S. Gregorius Nazianzenus.
S. Gregorius Nyſſenus.
Guerricus Abb.
Guigo Prior Carthuſ.
Gulielmus Heſpis.
Haymo Ep. Halberſtad.
Henricus Ionghen Ord. Fratr. Minor.
S. Hieronymus Eccleſiæ Doctor.
Hildebertus Turonenſ.
S. Honorius Presb. Auguſtin.
Hugo Cardin.
Hugo à S. Victore.
B. Humbertus General Mag. Ord. Prædic.
Iacobus Marchaotius.
Iacobus Maſſenius Soc. Ieſu.
Idiota.
Ieremias Drexelius Soc. Ieſu.
S. Ignatius M.
S. Ildephonſus Archi-Epiſc. Toletan.
Innocentius P. III.
Ioaooes Belethus.
Ioannes Bollandus Soc. Ieſu.
Ioannes Broymard Ord. Prædic.
Ioannes Carnotenſis.
Ioannes Caſſianus Eremita.
Ioannes Climacus.
S. Ioannes Chryſoſtomus.
Ioannes Damaſc.
Ioannes à S. Geminiano Ord. Prædicat.
Ioannes Gerſoo Cancellarius Paris.
Ioannes Nadaſi Soc. Ieſu.
Ioannes Paulus Oliva Soc. Ieſu.
Ioaooes Oſories.
Ioanoes Pinna Soc. Ieſu.
Ioannes Rho Soc. Ieſu.
Ioannes Schonleben.
Ioannes de Sylveira.
S. Iſaac Syrus.
B. Iſaias Abb.
Iſidorus Clarius Ep. Fulginat.
S. Iſidorus Hiſpalenſis.
S. Iſidorus Peluſiota.
S. Iuſtinus M.
Iuſtus Orgelitanus.
Lactantius Firmianus.
S. Laurentius Iuſtinianus.
S. Laurentius Ep. Novarienſ.
S. Leo P.
Leonardus Leſſius Soc. Ieſu.
Lucas de Velloſo Soc. Ieſu.
Ludovicus Alvarez Soc. Ieſu.
Ludovicus Bloſius Soc. Ieſu.
Ludovicus de Ponte Soc. Ieſu.
S. Macharius Eremita.
S. Martialis Ep. Lemovic.
S. Martinus Ep. Bracarenſ.
S. Maximus Ep. Taurinenſis.
S. Nilus Abbas.
Octavianus de Tuff. Soc. Ieſu.
Origenes adamantius.
Paſchaſius Radbertus Abb.
Paulus Segneri Soc. Ieſu.
Petrus Beſſeus.
Petrus Bleſenſis.
S. Petrus Chryſologus.
S. Petrus Damiani.
Petrus Cellenſis.
Petrus Doultreman Soc. Ieſu.
Philo Carpathius.
Philippus Diez Ord. S. Fraociſci.
Philippus Picinelli.
S. Proſper Aquit. Ep. Rhegienſ.
Richardus à S. Victore.
Robertus Bellarminus Card.
S. Rupertus Abb. Tuitienſ.
Salonius Ep. Vienn. Gall.
Salvianus Ep. Maſſilienſ.
Sebaſtianus Barradius Soc. Ieſu.
Simoo de Caſſia.
S. Sophronius Archi-Ep. Ieroſ.
Tertullianus.
B. Theodoretus Studita.
B. Theodoretus Ep. Cyren.
Theophilactus Ep. Bulgariæ.
S. Thomas de Aquino.
Thomas Cajetanus Card.
Thomas à Kempis.
S. Thomas Villaoova Ord. S. Auguſt.
Victor Antiochenus Presbyter.
S. Vincentius Ferrerius Ord. Prædicat.
Urbanus P. IV.
S. Zeno Ep. Veronenſis.

Digitized by Google

INDEX ALPHABETICUS TITULORUM SIVE MATERIARUM,

QUÆ

IN HOC OPERE CONTINENTUR.

A.

ACedia.
Adulatio.
Adulterium.
Æquanimitas.
Ætas.
Æternitas.
Affectus.
Agonia CHRISTI.
Ambitio.
Amicitia & Amici.
Amor.
Amor DEI in nos.
Amor CHRISTI in nos.
Amor erga DEUM.
Amores mali, noxii.
Amor proprius.
S. Andreas.
Angeli.
Anima Rationalis.
Animalia.
Annus.
Apoſtoli.
Aqua.
Arbor.
Aſcenſio CHRISTI.
Avaritia.
Aula.
Aurum.
Auxilium Divinum.

B.

Bacchanalia.
Baptiſmus.
Beatitudo.
Bellum.
Benedictio.
Beneficia.
Blaſphemia.
Boni.
Bonitas DEI.

C.

Cœlum Empyrium.
Calumniæ.
Cantica.
Capilli.
Caput.
Caro.
Caſtitas.
Catechiſmus.
Celeritas ad bonum.
Charitas erga DEUM.
Charitas erga proximum.
Chriſtiani.
CHRISTUS Dominus.
Cibi.
Circumciſio CHRISTI.
Civitates.
Cogitationes.
Cognitio DEI.
Cognitio ſui.
Colores.
Columba.
Compaſſio.
Concio.
Concionator.
Concordia.
Confeſſarius.
Confeſſio ſacramentalis.
Conſcientia.
Conſideratio.
Conſilia.
Conſtantia.
Conſuetudo.
Contraria.
Contritio de peccatis.
Converſatio.
Converſio ad meliora.
Convivia.
Cor.
Coronæ.
Corpus.
Correctio.
Creaturæ.
Crucifixus.
Crux CHRISTI.
Cura minimorum.
Curioſitas.

D.

Debita.
Deſideria.
Detractio.
DEUS.
Diabolus.
Dies.
Difficultates, ſeu impedimenta.
Dignitates.
Dii.
Diſcipuli.
Diſcordia.
Diſcretio.
Divites.
Divitiæ.
Docere, Doctrina, Doctor.
Dolor.
Dominus.
Domus.
Dona.

E.

Ebrietas.
Eccleſia.
Educatio.
Electio.
Eleemoſyna.
Epiſtolæ.
Evangeliſtæ.
Evangelium.
Euchariſtia.
Examen conſcientiæ.
Exemplum.
Exercitia ſpiritualia.

F.

Fama.
Fœminæ.
Fervor in DEI obſequio.
Feſta.
Fidelitas.
Fides.
Fiducia in DEUM.
Filii.
Filius DEI CHRISTUS.
Filii DEI adoptivi.
Finis.
Fontes ſacri.
Forma corporis.
Fortitudo animi.
Fortuna.
Fratres.
Fuga CHRISTI in Ægyptum.

G.

Gabriel Archangelus.
Gaudia.
Gloria vana.
Gratia DEI.
Gratia DEI habitualis.
Gratitudo erga DEUM.
Gratiæ DEO agendæ.
Gula.

H.

Hæreſis.
Hæreditas.
Homo.
Honores.
Hoſpitalitas.
Humanitas.
Humilitas.
Hypocriſis.

I.

Jactura temporalium.
Idola, ſeu Idololatria.
Jejunium.
Imitatio.
Incarnatio.
Inconſtantia.
Infantia.
Infernus.
Ingratitudo.
Inimicorum dilectio.
Injuriæ.
Innocentia.
Inſpirationes Divinæ.
Intellectus.
Intentio.
Interiora.
Interpretatio.
Invidia.
S. Joannes Baptiſta.
S. Joannes Evangeliſta.
S. Joſephus.
Ira.
Ira DEI.
Judas proditor.
Judex.

Judi-

Judicium Extremum.
Judicia DEI.
Judicia Humana.
Judicium rationis.
Judicia temeraria.
Juramentum.
Juſtitia.
Juventus.

L.

Labor.
Lacrymæ.
Lætitia.
Latro pœnitens.
Laudes.
S. Laurentius.
Lectio ſpiritualis.
Lex.
Liberalitas.
Liberalitas DEI.
Libertas.
Libri.
Lilia.
Lingua.
Locus.
Luxuria.

TOMUS II.

M.

S.Magdalena pœnitens.
Magnanimitas.
Magnificus.
Mali.
Manſuetudo.
De B.Virgine MARIA ordine Alphabetico.
Encomia B. Virginis ex SS. Patribus ordine Alphabetico.
S.Martinus.
Martyres.
Matres.
Matrimonium.
S.Matthæus Evang.
Memoria DEI.
Mendacium.
S.Michael Archang.
Milites.
Miracula.
Miſericordia.
Miſericordia DEI.
Modeſtia.
Morbi.
Mors.
Mors CHRISTI.
Mortificatio.
Mundus.
Munera.
Muſica.

N.

Nativitas Domini.
Nobilitas.
Nomen.
Nomen JESU.
Novitates.
Nuptiæ.

O.

Obedientia.
Obſervatio.
Obſtinatio.
Occaſio.
Oculi.
Officium.
Opera bona.
Oppreſſio pauperum.
Oratio.
Oratio mentalis.
Ordo.
Os.
Oſcula.
Odium.

P.

Panis.
Parentes.
Parvuli.
Parva.
Paſſio CHRISTI.
Paſſiones.
Paſtor bonus CHRISTUS.
Pater.
Patientia.
S. Paulus.
Paupertas.
Pax.
Peccator.
Peccatoris malitia.
Peccatum.
Peccata aliena.
Pecunia.
Perfectio.
Perſecutiones.
S.Petrus.
S.Petrus & Paulus.
Pœnæ Divinæ.
Pœnæ humanæ.
Pœnitentia.
Potentia DEI.
Poteſtas.
Præcepta DEI.
Prædeſtinatio.
Prælati.
Præſentia DEI.
Principes.
Profectus in bono.
Propoſita bona.
Proſperitas.
Providentia DEI.
Prudentia.
Pſalmi.
Pudor.
Purgatorium.
Puritas.

Q.

Quadrageſima.
Quærendus DEUS.
Quies.

R.

Ratio.
Recollectio ſpiritus.
Recreatio.
Redemptio.
Regna.
Relapſus in peccata.
Religioſus ſtatus.
Religioſi.
Reliquiæ ſacræ.
Renovatio ſpiritus.
Reſpectus humani.
Reſtitutio alieni.
Reſurrectio CHRISTI.
Reſurrectio hominum.
Rex.
Riſus.

S.

Sacerdos.
Sacramenta.
Sacrificia.
Saltus.
Salus animæ.
Salutationes.
Sancti.
Sanctitas.
Sanguis Chriſti.
Sapientia.
Scandalum.
Scientia.
Scriba, ſeu ſcribere.
S. Scriptura.
Senectus. Senes.
Senſus.
Sepulchra.
Sequela Chriſti.
Sermones.
Serpentes.
Servi hominum.
Servi Dei.
Silentium.
Simplicitas.
Singularitas.
Societas bona, mala.
Sol.
Solaria.
Sollicitudo vana.
Solitudo.
Somnia.
Somnus.
Spes.
Spiritualia.
S.SPIRITUS.
Stellæ.
S.Stephanus Proto-Martyr.
Stultitia.
Sudor Chriſti.
Superbia.
Superflua.
Superiores.
Suſpicio.

T.

Temperamenta politica.
Temperantia.
Templa.
Tempus.
Tentationes.
Tepiditas.
Terra.
Terrena.
S.Thomas Apoſtolus.
Timor.
Tribulatio.
SS.TRINITAS.
Triſtitia.
Turcæ.

V.

Vanitas.
Venditio Chriſti.
Verbum, ſeu verba.
Verbum Dei.
Verecundia.
Veritas.
Veſtes.
Via.
Victoria.
Viduæ.
Vigilantia.
Vinum.
Vir.
Virginitas.
Virtus.
Vita.
Vocatio Divina.
Voluntas.
Voluptas.
Vota Religioſa.
Vulnera Chriſti.
Uxor.

Z.

Zelus animarum.
Zelus Honoris Divini.

A. TI-

Digitized by Google

A.

TITULUS I.

ACEDIA.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

C*Umque introduxerit te Dominus &c. & deleverit Gentes multas coram te, Hethæum &c.* Deuteron.7. 1. Promiſit Deus Iſraelitis, ut ad eorum ingreſſum *ſeptem Gentes* everterentur; per quas Lyranus ſeptem peccata capitalia intelligit. Per *Hethæum*, qui omnium primus numeratur, & interpretatur *formidans*, intelligit pigrum; qui vano metu percuſſus à currenda via mandatorum Dei retardatur. *Dicit piger leo eſt in via.* Prov.26. 13. Hic primus vincendus: quia nec ipſe proficit, nec alios proficere ſinit. Mendoza in 1.Reg.6.v.7.

Fugit Adonibezec; quem perſecuti comprehenderunt, cæſis ſummitatibus manuum eius & pedum. Dixitque Adonibezec: ſeptuaginta reges, amputatis manuum, ac pedum, ſummitatibus, colligebant ſub menſa mea ciborum reliquias &c. Judicum 1.6. 7. Acedia eſt parvus amor boni cum tædio, & inordinata animi triſtitia, & impatientia rei divinæ. Comparatur paralyſi; quæ facit membra arida, & impotentia. Sic Acedia facit pedes impotentes ad ambulandum, manus ad operandum, & membra omnia ad laborem pœnitentiæ ſuſtinendum. Item Adonibezec, qui interpretatur: *dominator egeſtatis*. Et Proverb.10. 4. dicitur: *egeſtatem operata eſt manus remiſſa*, id eſt, piger. Reges dicuntur viri Religioſi, juxta illud Eccl.48. 8. *qui ungis reges ad pœnitentiam*. Religioſi quidem deberent ſe, & alios, regere per vitam, & doctrinam: ſed aliqui habent manus, & pedes, amputatos per Acediam. S. Bonaventura Diæta ſalutis c.7. tit.1. de Acedia. *Qui* (Siſara) *ſoporem morti ſocians defecit, & mortuus eſt.* Judic. 4.21. Comparatur etiam Acedioſus lethargico. Sicut Siſara; de quo dicitur: *qui ſoporem &c.* Et ſicut vulgò dicitur: quòd nimis fortiter, & profundè, dormit, qui culcitram ſibi furari permittit: ſic piger nimis oppreſſus eſt ſomno Acediæ; qui permittit ſibi furari culcitram, id eſt, quietem bonæ conſcientiæ. Idem ibidem.

Ex Novo.

Domine puer meus iacet in domo paralyticus. Matth. 8. 6. Per ſervum Centurionis paralyticum figuratur quilibet ſpiritualiter languidus, & maximè acedioſus: more paralytici ad divina piger, & quaſi immobilis. Dionyſius Carthuſianus in Matth 8.

Ecce homo manum habens aridam. Matth.12. 10. Per hunc hominem intelligitur quilibet piger, acèdioſus, qui negligit operari, quæ Dei ſunt. Idem hic.

Arida manus &c. *Surge, tolle lectum tuum.* Luc.5. 24. Spiritualiter per paralyticum intelligitur quivis acedioſus: quia, ſicut paralyſis membra immobilia reddit; ſic Acedia vires animæ, & corpus à Dei obſequio, & motu virtutum retardat; & ad ea, quæ veræ pietatis ſunt, quaſi inſenſibilem reddit hominem. Idem Dionyſ. hic art.13.

Arida manus operationem ſterilem, aut nullam, inſinuat. Dextera manus operationem pro ſupernis, & infallibiles actiones. Sanat hunc Dominus Sabbatho, manum aridam in bonitate naturali reſtituens; ut pro Sabbatho vitæ ſupernæ opera recta, & competentia, operetur. Simon Caſſ.l.5.c.2.

Ex Patribus, & aliis.

Ignavia ſomni conjux eſt. S.Gregor.Naz.

Acedia comparatur ſalicibus infructuoſis: nam ſolùm faciunt umbram diabolo. S. Vincentius Ferrerius c.7. ex ſermonib. ſup. orat. Dom. Acediæ univerſa incommoda uno verſiculo B. David expreſſit: *dormitavit anima mea præ tædio.* Pſalm.118. 28. id eſt, præ acedia. Caſſianus l.10. cap.14. de Cœnob. inſtit. Acedia ſimilis eſt Saturno, qui eſt inter ſeptem planetas ſupremus: eſt inferiorum infrigidativus, tardè inceſſivus, & fœtuum mortificativus. Sic Acedia infrigidat corda; reddit tardum ad motum boni operis, per quem excitatur, & conſervatur, calor amoris. Eſt Acedia ſimilis aeri: qui eſt tam mobilis; quòd omni impellenti, & ſubintranti, ſtatim aperitur, & cedit: ventis impellitur, nubibus impletur, & flammeis ignitionibus ſuccenditur. Sic Acedia omni tentationum impulſui facilè aperitur, & cedit: nam omnium cogitationum, & tentationum ſentina, eſt otium. Joannes à S. Geminiano de exempl. & rer. ſimilit.l.1.c.2.

§. II.

Alia de Acedia.

ACedia eſt diffidentia de propriis viribus cum auxilio Dei implendi ardua. Ab hac quiſquis fuerit corde poſſeſſus, velut defunctus, quodam inſenſibilitatis aggere agnoſcitur eſſe ſepultus. Sanctus Laurentius Juſtinianus l.1. de ſpir. animæ interitu.

Acedia eſt tædium mentis in bonum; nauſea ſpiritualis, & intellectualis boni; ſtomachatio cibi vivificantis animam; ſentina fœtens navigantis vitæ; apertum oſtium ad ingredientes iniquitates; pondus ſenſualitatis deprimens; odium activorum; aſpera reſponſio ad excitantes. Væ! clamat ad Miſſam, euge! ad menſam; hoſpitium peregrinantium malorum; ſeceſſus procerum infernalium. Hæc ſedens in cathedra malæ quietis, & cella deliciarum, Deo vocanti non reſpondet, Angelo excitanti non conſentit, advenienti virtuti non aſſurgit, ſalubriter conſulenti non credit, duci rectè ducenti non obedit, collegam activum repellit, aut odit; conſimilem amplexatur, & diligit. *Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo æſtate; & non dabitur illi.* Prov.20. 4. Cogetur mendicare in æſtate decoquentis Judicii, ſeu in claritate Sanctorum. Sed non dabitur ei de laboribus aliorum, ut reſocillet animam ſuam; neque de aliorum victoria ſuſcipiet ille coronam. Sed nec juſtificabitur de juſtitia in labore agentium vitam ſuam: nam Scriptura dicit: *iuxta opera manuum ſuarum retribuetur ei.* Proverb. 24. 12. Et alibi: *date ei de fructu manuum ſuarum.* Proverb.31. 31. non alienarum: *& laudent eum in portis opera eius*, non aliorum. Simon Caſſ. lib. 8. cap.49.

Acedioſi in aula diaboli habent officinam Camerariorum; otium pulvinar diaboli. In hoc differt dominium diaboli ab aliis: quia nemo vult ſervos otioſos ſolus dæmon. Item ſunt vaſa vacua in cellario diaboli, apta quovis repleri vitio. Diabolus illorum medicus &c. Joannes de Broymard ſumma Prædicantium. Acedioſi.

§. III.

Acediam vitandi motiva, & amuleta.

S*Ubcinericius* panis, 3. Reg. 19. 6. cibus optimus eſt contra Acediam. Panis ſubcinericius, eſt memoria mortis; quæ multùm reficit animam contra Acediam: incutit enim timorem; timor verò ſollicitudinem operatur: ſollicitudo torporem excitat. Hugo Card. hic.

Sedentes in tenebris & umbra mortis. Pſalm. 106. 10. Sedere accipitur in Scriptura, pro ignavum eſſe, & voluptatibus deditum. Ignaviam locus ille ſignificat. Sanctus Nilus lib. aſcetico.

Dixi ego in corde meo. Eccl. 1. 1. Id eſt, in hanc conſiderationem deveni, propter ſpiritualem in conſiderando afflictionem. Unde verbum eſt non Sapientiæ ſed Acediæ; quæ non inveniens quietem interiùs, quærit exteriùs. Dixi igitur; *vadam, & affluam deliciis*. S. Bonaventura hic.

Oſculabatur pedes ejus, & unguento ungebat. Luc. 7. 38. Ideo unguento ungebat Domini pedes, & innovabat opera novi cultus: quia novum hominem noverat, & variabat opera; nè velut otioſa pateretur ab ipſo repulſam. Quia nec ſtandum eſt otiosè ante divinos pedes, qui non quieverunt in opere noſtræ ſalutis: ſed per montes, & planities, civitates, & caſtella; per maria, & deſerta, fecere diſcurſum; donec configerentur in cruce, ad exſpectandum omnem peccatricem animam. Simon Caſſ. l. 8. c. 40.

Acedioſi ſemper verberantur à dæmonibus ſinè quiete. S. Vincentius Ferrerius Dom. 17. poſt Trinit. ſerm. 2.

Vide plura Labor. Otium. Tepiditas. Peccata capitalia.

TITULUS II.

ADULATIO.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

F*Ac mihi pulmentum, ſicut velle me noſti*. Gen. 27. 4. Adulatorum hæc cura maxima eſt; ità dicere, ità facere; uti velle norunt dominos. Jam ſcitur, quid velint domini: *loquimini*, ajunt Iſaiæ 30. 10 *nobis placentia*. Jeremias Drexelius Orb. Phaet. de adulat. c. 1. §. 2.

Fili, ſi te lactaverint peccatores &c. Prov. 1. 10. Adulatorum titulus nutricea diaboli ſunt. Gerulæ cunas agitant, canunt; quò citiùs, & ſuaviùs, infantem ſopiant. Sic adulatores maligno cantu, laudibus, approbatione, in ſoporem dant eos, quos blandis verbis velut in cunas condunt. Drexelius Orb. Phaet. c. 1. de adul. §. 1.

Reſonans de altiſſimis montibus echo. Sap. 17. 18. Echo, te loquente, loquitur; te canente, canit; & ridente ridet; flente, flet. Sic adulatores: transformant ſe velut chameleontes in omnes colores, quibus appropinquant. Didacus Stella de cont. van. Mundi p. 2. c. 74.

Væ, qui conſuunt pulvillos &c. Ezech. 13. 18. Quiſquis malè agentibus adulatur, pulvillum ſub capite, vel cubito, jacentis ponit: ut, qui corripi ex culpa debuerat, in ea fultus laudibus molliter quieſcat. Sanctus Gregorius moral libr. 18. cap. 4.

Oleum in Ægyptum ferebat. Oſeæ 12. 1. malignorum ſpirituum voluntatem faciendo, & imperio Mundi hujus adulando; ità ut diceret: *non habemus regem, niſi Cæſarem*. Oleum namque interdum adulationis ſignificat ſuavitatem: ut Pſalm. 140. 5 *Oleum peccatoris non impinguet caput meum*. S. Rupertus in Oſeæ 12. lib. 5.

Ex Novo,

Relictis retibus ſecuti ſunt. Matth. 4. 20. Quadruplex rete vitandum. Primum divitiæ ſæculares. Secundum mala mulier, *Congregavit in rete ſuum*. Habac. 1. 15. Sanctus Bernardus de ſorore ſua ante converſionem dixit, eſſe rete diaboli. Tertium adulator, amicus proditor. *Homo, qui blandis &c.* Proverb. 29. 5. Quartum ultio divina. *Expandam ſuper eos rete meum*. Oſeæ 7. 12. Sanctus Thomas Aquinat. in feſto Sancti Andreæ.

Volucres cœli comederunt ea. Matth. 13. 4. Cantant aviculæ, cantant adulatores: rapiunt aviculæ, quod terris mandatum, ſemen; furantur adulatores, quidquid bonæ mentis homo fecit. Ideò *Hildebertus monet viduam* epiſt. 41. ſi volucres te demulcent, fruſtra ſeminas adversùs tam peſtilentes cantus. Si ſapis, obſurdeſces. Lucas de Velloſo in Judith. lib. 2. Paræn. 2.

Ite potiùs ad vendentes &c. Matth. 25. 9. Venditores olei, adulatores ſunt: qui enim, accepta qualibet gratia, vanis ſuis laudibus nitorem gloriæ offerunt, quaſi oleum vendunt. Sanctus Gregor. moral. homil. 12. in Evangel. Virgines ergo ſomno deditæ, ut vigilantibus prœmia rapiant, adulationis oleum exoptant: fatuæ quidem, quæ de aſſentationis pretio cœleſte prœmium mereri geſtierunt. Sed non adeò fatuæ; ut adulationis valorem apud Sæculum neſcïverint. Emmanuel de Naxera in Joſue 9. §. 19.

Gloria noſtra hæc eſt &c. 2. Corinth. 1. 12. Hoc enim eſt, oleum ferre ſecum; non à vendentibus emere, hoc eſt ab adulantibus. Adulatores namque laudem ſuam, tamquam oleum, venditant ſtultis. De hoc oleo dicitur in Pſalm. 140. 5. emendabit me juſtus in miſericordia, & arguet me; oleum autem peccatoris non impinguabit caput meum. Elegit à juſto miſericorditer reprehendi, & quodammodo colaphizari; quam ut ei caput in ſuperbiam creſcat, peccatoris adulatione laudari. Irridentium quippe reſponſio mihi videtur; cùm eis à ſapientibus virginibus dicitur; *ite potiùs ad vendentes, & emite vobis*. Matth. 25. 9. S. Auguſtinus epiſt. 120.

Ex patribus, & aliis.

Quid aliud eſt adulatio? quàm aſtri naſcentia aura lucida, ſeptentrionalis procella, melodia Syrenica, cantatio lethifera, fallaciæ fiſtula, & vox hyenæ valdè mendax. S. Cyrillus Jeroſolim. Apolog. l. 2. c. 27.

Eſt adulator quaſi Syrena diaboli, trahens in exitium audientes. Hugo Cardinal. in Proverb. 6. Cùm aliqua re indigemus, abjecta animi fortitudine, qua in rebus anguſtis, & aſperis, uti debebamus. More canum, qui caudæ motu blandiore oſſa, eaque etiam ſinè carne; aut panis micas, projicientibus adulantur, ad divites accurrimus; eoſque, ut, quod cupimus, impetremus; bene meritos, & Chriſtianorum patronos, appellamus; omneſque illis virtutes ineſſe, dicimus; quamvis in ſumma vitiorum fœditate volutentur. Sanctus Nilus libr. aſcetico.

Adulatores locuſtæ comparantur: quæ una fuit ex plagis, quibus Deus Ægyptum flagellavit. Locuſtæ hyeme non apparent; nec etiam, ubi cibus non reperitur, at in vere, cùm fruges abundant: ſic adulatores non in domibus pauperum, ſed divitum. Philippus Diez tom. 1. Summa Prædic. Adulatio.

Adulatores comparantur etiam ſpeculis; quæ in ſe rem repræſentant, ſicut illis objicitur: ità adulatores rident, te ridente, plorante plorant. Si loqueris, verba tua magnificant; ſi taces, ſilentium approbant: præpoſtero tamen, & inverſo ordine inſtar ſpeculorum. Nam, ſi faciem Occidentem versùs habeas; ſpeculum Orientem versùs repræſentat: ſic adulatores res tuas præpoſterè repræſentant: eorum enim intentum non eſt, te laudare; ſed à te commodum educere. Idem ibidem. Simia, cùm nec domum poſſit ſervare, ut canis; nec onus vehere, ſicut equus; nec arare, ut boves; riſum movet, & paraſitat. Sic adulator, cùm in ſeriis, & gravibus, rebus neſciat eſſe uſui, voluptatum miniſter eſt. Plutarchus in Moralibus, apud Diez. Adulatio.

Adulatores ſunt Sacerdotes Infernales; qui incipiunt à *Placebo* veſperas mortuorum in peccatis; quos in peccatis ſepeliunt. *Sepulchrum patens eſt guttur eorum*. Pſam. 5. 11. Sunt Judas, Joab. Sunt venatores diaboli: venator volens capere lupum, cooperit foveam; ità illi cooperiunt ſoveam peccati, & Inferni. Joannes de Broymard ſumma Prædicantium. Adulatio.

Tineæ ſunt adulatores: ſed depexas tonicas, rugoſos ſaccos, & ſordida palliola, vix infeſtant: Sericas, pretioſas, togas occupant: cibus eorum electus. Drexelius Orb. Phaet. c. 1. de adul. §. 1. Etiam diabolus, Dei ſimia, extremam unctionem habet, adulationem: hac inungit, non tantùm morituros, ſed & mortuos! Idem ibidem.

Adulatores figuli ſunt, ſed mendaciorum. Sciunt hi lutum ſuum omnigenis coloribus inducere; ut non lutum videatur, ſed gemma. Sciunt illi ollas ſuas incruſtare pictis, ac nitidis, verbis; nigra in candida vertunt. Idem ibidem § 3.

Adulator cocus eſt, & talis; qui id ſolùm ſpectat, ut cibus ſapiat: proſit, an obſit, hoc ipſe non curat. Ori coquit,

Digitized by Google

quit, & palato; non capiti, ſtomacho, hepari. Ideò thecam aromaticam toties exhaurit, tantum croci, piperis, zinziberis, mellis, & ſachari inſumit: varia miſcet, valetudini minimè profutura: modò ſapiat edulium; quomodocumque digeratur. Tales ſunt omnes illi Placentini coci; qui in tanta ſermonum, velut eduliorum, varietate hoc unum attendunt; ut dominicum palatum mulceant. At verò amicus ſincerus unam obſervat veritatem; & uti medicus, fideliter monet: hic cibus nocet; hic nimis nutrit; iſte plus æquo pinguis eſt; ille ægrè digeritur; hic inflammat; hic nimis refrigerat. Idem ibidem cap. 2. §. 4.

Littera b. variè collocata. b. 9. p. 9. Lemma: Eadem non eadem. Picinelli.

§. II.

Exempla adulatorum.

Ex Veteri.

O*Biit (Jacob) flevitque eum Ægyptus ſeptuaginta diebus.* Gen. 50. 3. Obiit & Joſeph, teſte Moyſe Gen. 50. 25. *mortuus eſt. & conditus aromatibus repoſitus eſt in loculo in Ægypto.* Cur Joſeph non æquè, imò magis, plangitur, populi in fame pater? Reſpondet Oleaſter: Jacobi exequias, vivente Joſepho Pro-Rege, celebratas cum planctu ab Ægyptiis ex adulatione; Joſephi minimè. Antonius de Eſcobar t. 3. Colloqu. Chr. libr. 3. ſect. 1. Obſ. 5.

Tollite in manibus cibaria, & occurrite eis, & dicite: ſervi veſtri ſumus, fœdus inite nobiſcum. Joſue 9. 11. Adulatione pulſant; ut pacem impetrent: munera offerunt: ut ſe dignos affirmant amicitia. Nec falluntur: ſuſceperunt de cibariis eorum; fecitque cum eis Joſue pacem. Naxera hic.

Abiit cum eo pars exercitus. 1. Reg. 10. 26. Vide, quàm fallax ſit popularis aura. Paulò ante *clamavit omnis populus: Vivat Rex.* c. 25. nunc una tantùm pars præeuntem ſequitur, adulantur omnes, ſequuntur pauci: ad laudem proni; ad laborem pigri. Franciſcus Mendoza hic.

Nunquid omnibus vobis dabit filius Iſai agros, & vineas? 1. Reg. 22. 7. Erat David in Saulis ore *filius Iſai*, homo fortis abjectæ. Quid Doegus adulator? voce pari regem mulcet: *vidi filium Iſai.* Abulenſis quæſt. 17. in hoc erat Doeg, adulator: nam, cùm vidiſſet, quòd Saul dedignabatur vocare eum nomine proprio; ipſe quoque, ut regi faveret, non nominavit David; ſed *filium Iſai.* Velloſo in Judith 2.

Aſcende, & dabit eam Dominus in manu regis. 3. Reg. 22. 6. ardet Achabus furore urbis rapiendæ, quam Syrus occupaverat, idque exponit apud aulæ principes: *an ignoratis quod noſtra ſit Ramoth?* Nè tamen ſine conſilio res tentaretur; evocantur ab Achabo in aulam Baal Sacerdotes; à quibus reſponſum eſt: *aſcende &c.* Abulenſ. quæſt. 8. Mali Prophetæ erant adulatores: ideò, cùm ſcirent, quòd rex deſideraret ire in Ramoth; prænuntiaverunt, quòd bonum erat ire. Sylveira lib. 8. JESU alapa in Joan. 18. Rex Hebr. Achab. 850. viros habuit; qui Prophetæ, ſeu Theologi, videri volebant; reipſa omnes regis adulatores. Quadringentos ex his Achab in conſilium adhibuit, quæſivitque: num ſuſceptum bellum videretur æquum? æquiſſimum, omnes reſpondebant; quin & victoriam audaciſſimè promittebant. *Aſcende &c.* Unicus Michæas huic tanto adulatorum agmini conſtanter contradixit. Quantò magis illi clamabant, *aſcende*, vinces; tantò magis ſuadebat ipſe quieſce, vinceris, quieſce. Sed potentior fuit vox adulatorum. Michæas, pro ſincero conſilio peſſimam gratiam tulit: *ego odi eum*, ait Achabus, *quia non prophetat mihi bonum, ſed malum.* v. 8. Huic gratiæ acceſſerunt colaphus, & carcer. v. 27. Drexelius Orb. Phaet. c. 2. de adul. §. 4.

Nabuchodonoſor juravit, quòd defenderet ſe. Judith 2. 12. Quid ſimiæ adulatores? ſermonem è ſermone formant: *factum eſt verbum in domo Nabuchodonoſor, ut defenderet ſe* Velloſo hic.

Quod dictum, cùm placuiſſet omnibus &c. Judith 2. 4. Mera, & mira, conſultorum adulatio; cùm ſcirent, regem temerè, & injuſtè agere; non eſſe vel unum in Senatu, qui eum à nefario bello dehortetur. Placet omnibus, & ſenibus, & Ducibus; quidquid à Rege propoſitum eſt; ſive jure, ſive injuria, patrandum. Idem hic.

Ex Novo.

Audiens Herodes turbatus eſt, & omnis Jeroſolyma cum illo. Matth. 2. 3. Senatus, Hebræuſque populus, metum mentitur, animique tumultum. Anſelmus: volens illi favere, quem timebat. q. d. metuebat populus, nè reus ageretur læſæ majeſtatis; ſi vultum ex Herodis vultu non fingeret; nec timere videretur, cùm timeret Herodes. Velloſo in Judith 2. *Adoravit eum; & clamans voce magna dixit: quid mihi, & tibi, JESU Fili DEI altiſſimi?* Ut adulator, non ut devotus, & obſequens, hic adorat: evadere cupiens pœnam, prædam perdere pertimeſcens. S. Chryſologus Serm. 19.

Dedit alapam JESU. Joan. 18. 22. Ecce iſte fortis, percuſſor, & mollis adulator; fortium illorum robuſtiſſimum ſe oſtentavit; de quibus Domini Chriſti Spiritus per Prophetam in perſona ipſius conquerens: *quia ecce ceperunt animam meam, & irruerunt in me fortes.* Pſalm. 58. S. Rupertus hic lib. 13.

§. III.

Adulationem fugiendi motiva.

I*Llis abeuntibus cœpit JESUS dicere ad turbas de Joanne.* Matth. 11. 4. Cur abſentibus diſcipulis laudat Joannem? Nè multitudo putaret, aſſentatiunculis gratiam Joannis Chriſtum colligere. Sanctus Chryſoſtomus, Eſcobar t. 3. Coll. Chr. l. 1. ſect. 2. Obſ. 1.

Quid exiſtis videre? arundinem vento agitatam? Matth. 11. 7. Non eſt arundo Joannes; columna eſt; non movetur vento, non quatitur timore, non flectitur adulatione: uno, eodemque; vultu reſpicit & illos, qui eum laudant, & eos, qui eum vituperant. Sic inimicos, ut amicos, diligit; ſic potentes, ut impotentes, arguit. Euſebius Emiſſenus Domin. 3. Advent. Nihil æquidem vobis adulatorium me ſcripſiſſe recolo; nec ſum olei venditor. Et ſcio, quia ſal correctionis Levitic. 2. 13. in omni Sacrificio acceptatur à Domino; mel in omni Sacrificio reprobatur. Petrus Bleſenſis ep. 2. ad Henric. 2. Angl. reg.

Magiſter, volumus à te ſignum videre. Matth. 12. 38. at ille: *generatio mala, & adultera, ſignum quærit.* v. 39. S. Chryſoſtom. cùm illi asperè, ac contumelioſè, interrogant; manſuetè, ac leniter reſpondet: dum verò aſſentantur, non mediocri utitur acrimonia; omni ſe perturbatione ſuperiorem oſtendens. Apud Eſcobar ibid.

Stupebant ſuper doctrina eius. Marci 1. 22. Quid ſtupent? Nonne ex Hebræa Schola multi probatæ ſapientiæ, & eloquentiæ? unum pro cunctis Gamalielem nomino; de quo Actor. 5. 34. Cur non ſtupent, Gamaliele ſcienter diſſerente; ſed Chriſto vel modicè docente? addit Marcus: *erat enim docens tamquam poteſtatem habens.* Quod Victor Antiochenus ità explanat: non loquebatur ad gratiam; nec auditorum laudes captabat: ſciebat, cum adulatoribus durum eſſe; quibus blandè alloquentibus: *Magiſter, ſcimus, &c.* Matth. 22. 16. ille durè reſpondet: *quid me tentatis hypocritæ?* verſ. 19. Sciebant, dæmonem malè adulantem, cùm proclamaret Marci 1. 24. *JESU Nazarene!* à Chriſto rejectum, ſilentio imperato: *obmuteſce.* *Indè ſtupebant ſuper doctrina eius.* Velloſo in Judith 2.

Varia.

O noſtri Sæculi perditionem! ò Mundi peſſimam corruptelam! ò Mundum mendaciis, & adulationibus, pleniſſimum! Non eſt veritas in Mundo; non eſt, qui loquatur verum cum proximo ſuo. Quidquid hodiè vulgus loquitur; fraus, & adulatio, eſt: docuerunt enim linguas ſuas loqui mendacium. In hac Schola exercitati ſunt, in hac edocti; ut diſcerent fallere, mentiri, adulari, exaltare parva, exigua attollere, ex tumulis montes facere, ex culicibus elephantes. Hæc civilitas, hæc affabilitas: & inurbanus eſt, quiſquis fallere, & mentiri non novit. Si quis verax, ſi quis fidelis, & probus; ruſticus, & ſtupidus, reputatur. Sanctus Thomas Villanov. tract. de adv. Dom.

Cùm in omni cœtu hominum, tum in Religione Chriſtiana, aſſentatione nihil eſt pernicioſius; eorum præſertim, qui commonendi, & objurgandi, cœteros officium ſuſceperunt, &c. Philo Carpathius in Cant. 4.

Teterrima peſtis urbibus, aſſentatorum vita; tabificus morbus earum conſuetudo adoleſcentibus; domibus ruina, monaſteriis everſio, Chriſtianæ Religioni extrema calamitas; omniumque malorum ſeminarium, & mundi ruina. Nolite, que-

quæſo, blandiri Prædicatores verbi; nolite placere auribus. Idem ibidem.

Sunt quatuor cauſæ idololatriæ. II. adulatio: qua regibus, & dominis, divinum cultum præſtiterunt. S. Thom. Aqu. opuſc. 3. cap. 2.

Adulator eſt dæmonum miniſter, ſuperbiæ dux, bonorum demolitor, erroneus ductor. Qui enim beatos nos dicunt, inquit ille Iſa. 3. 12. nos ſeducunt. Joannes Climacus gradu. 21.

TITULUS III.

ADULTERIUM.

§. I.

Adulterorum pœnæ divinæ.

F*Lagellavit Dominus Pharaonem plagis maximis*. Gen. 12. 17. Adfuit Saræ Deus & Pharaonem acerbè flagellavit; nè ſanctum conjugium vel inſcius violaret. Neſciebat Pharao, Saram eſſe uxorem Abræ; & tamen ob eam cum tota domo plectitur. Stengelius t. 2. divin. Judic. c. 27.

Vidit mulierem ſe lavantem &c. 2. Reg. 11. 4. In domo Davidis quamdiu timor Dei viguit, pacta conjugii obſervata; mirùm, quantis benedictionibus Dei affluxerit. At ubi, perfracto Dei timore, violatis conjugii legibus, peccatum, omnia depopulari ſolitum, introivit, qui numerare poterit infinitam malorum diluvionem, quæ ad peccati ingreſſum invecta eſt. Benedictus Fernandius in Gen. 2. ſect. 15.

Fugiamus &c. 2. Reg. 15. 14. David, antequam flueret in delicias, leonem occidit, & urſum. 1. Reg. 17. 36. At deliciis deditus *puerum fugit* Abſalonem. Sanctus Chryſoſtom. in Pſalm. 3. cui titulus, Pſalmus David, cùm fugeret a facie Abſalon filii ſui. Sanctus Chryſoſtom. hic: fugiebat filium ſuum, David, quoniam caſtitatem fugerat: fugiebat filium; quoniam matrimonium pudicum violarat: fugiebat filium; quoniam legem Dei, quæ dicit, *non occides, non adulterabis*, fugerat. Mendoza in 1. Reg 4.

Adulteros judicabit Deus. Hebr. 13. 4. Adulteros à Domino judicandos aſſerit Paulus: quod apud homines humanius, quàm par eſſet, abſolvantur. Furtum fune vindicatur, homicidium capite; fornicatio donatur laurea, monilibus coronatur monſtrum teterrimum; non catenis oneratur, palamque in urbe triumphat. Oliva l. 11. Strom. hic.

Ciconia quædam à domino nutrita, cùm domi videret adulterium cum uxore ejus abſentis admitti; quaſi obſtricta honorem benefactoris defendere, jacentem adulterum invaſit, & oculos roſtro eruit. Ludovicus Alvarez in Gen. 39. Illuſtr. 95.

§. II.

Adulterorum pœnæ humanæ.

VAlerius Maxim. l. 6. de Solonio ſtatuit: ut adulter utroque oculo privaretur. Quod cum filio in adulterio deprehenſo facere vellet, ad maximam civium inſtantiam, unum oculum filio conceſſit; & ne lex læderetur, ſibi ipſi alterum eruit. Broymard Sum Præd. Lex.

Adulter ſeu vir, ſeu fœmina, in campum educitur: illic in corona copioſi populi, manibus, & pedibus, ligatus projicitur ante elephantem, more carnificis mandata attenta aure præſtolantem. Prælegi autem ſolet, ut reum proboſcide apprehenſum ſtringat, & in ſublime elatum populo oſtendat; tum elibratum excipiat dentium acuminibus, & impalet: demum retractum illidat terræ, & pedibus proterat. Quidquid prælectum eſt, ad amuſſim exequitur elephas, non ſinè pavore aſtantium: qui ſic alieno malo fidem conjugalem inviolatam ſervare docentur. P. Chriſtophorus Bori S. J. in Relat. de Cocin.

§. III.

Adulterium vitandi varia motiva.

H*Umiliavit uxorem proximi ſui*. Deuter. 22. 24. Illius deflorationem ſacræ litteræ non ſolùm humiliationem ſenſerunt, ſed & appellandam cenſuerunt; quaſi venerationis quamdam amiſſionem. Sanctus Cyrillus Alexandrin. lib. 8. de adorat. Abulenſis quæſt. 3. ad Deuter. cùm deflorata fuerit, humiliatur; & fit contemptibilior. Velloſo in Judith 4. Paræn. 13.

Miſerere mei Domine! vide humilitatem meam &c. Pſalm. 9. 14. Non agit de alia morte, quàm æterna; de aliis inimicis, quàm vitiis, & hoſtibus animæ; ut notat Bellarminus. Ergo humilitatem ſuam vocat adulterium. Hoc ejus abjectio, & depoſitio: quid enim magis hominem, Dei imaginem, angelis ſupparem, humiliat, & confundit; quàm incontinentia? Vocat etiam portas mortis: quia luxuria plures portas Inferni habet, ob ſpecies varias hujus vitii: vel quia innumeri peccatores ob illud damnantur. Fernandius in Geneſ. 3. ſect. 18.

Ex ea, quæ fuit Uriæ. Matth. 1. 6. Cur Berſabeæ non vocat proprio nomine, ſicut cæteras fœminas? Reſpondet S. Thom. quia adultera, ideo nomine indigna. Nam Thamar nominatur v. 3. etſi vidua proſtratæ pudicitiæ. Gen. 35. 19. Item nominatur Rahab Matth. 1. 5. licèt *meretrix* dicatur Joſ. 2. 1. Neutra verò erat adultera: adeò immane ſcelus eſt adulterium. Hinc erubeſcit Suſanna; licèt falsè de eo accuſata. Dan. 13. 32. *erat cooperta*. Sylveria hic q. 6.

In Lege autem Moyſes mandavit nobis hujuſmodi lapidare: Joan. 8. 5. Adultera in morem bovis ferientis, lapidibus obruitur: eſt enim beſtialis hujuſmodi impudicitia. Exod. 21. 29. *quòd ſi bos cornupeta, &c.* Antonius de Eſcobar. t. 2. Perfec. Chr. l. 4. obſ. 5.

Varia.

Apud Spartanos adulterium fuit inauditum. Hinc hoſpiti ſciſcitanti, quæ eſſet pœna apud Spartiatas in adulteros conſtituta? reſpondit Geradas: nulla; adulter apud nos non invenitur. Plutarchus in Lycurgo apud Stengelium tract. 2. div. Jud. cap. 32.

Cùm tot mala, & ſpiritualia, & corporalia; temporalia, & æterna, ex adulterio proveniant, mirabile videtur, quare plus diligatur adulter, vel adultera; quàm proprius maritus, vel uxor: & quaſi major ſit amor inter eos, quos diabolus conjunxit peccato; quam inter illos, quos Deus conjunxit Sacramento. Broymard. Sum. Præd. Adulterium.

TITULUS IV.

ÆQUANIMITAS.

Quæ nec proſperis extollitur, nec adverſis frangitur.

§. I.

Figuræ, Symbola.

Ex Veteri.

F*Iat firmamentum in medio aquarum: dividatque aquas, quæ erant ſub firmamento, ab his, quæ erant ſuper firmamentum*. Gen. 16. 7. Firmamentum eſt firmitas animæ in Deo, & cœlis defixæ, quæ conſtanter continet aquas ſuperas, id eſt proſperitates, & inferas, adverſitates! Cornelius hic.

Qui utraque manu pro dextera utebatur. Judic. 3. 15. Galenus tom. 7. lib. 7. in Aphor. Hypocratis: viri quidam ambabus manibus, ut dextris, utentes ſæpe viſi ſunt; fœmina verò nulla. Idem habet Plinius. Vir Sanctus eſt *ambidexter*: novit enim uti tam proſperis, quàm adverſis; tam deſolatione, quàm conſolatione, honore & humiliatione. *Per arma juſtitiæ à dextris & à ſiniſtris* 2. Corint. 6. 7. Et de ſe. *Scio abundare, & penuriam pati*. Philipp. 4. 12. Cornelius à Lapide hic in Judic.

Non declinabat neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram. 1. Reg. 6. 19. id eſt, non extollebatur proſperis, nec frangebatur adverſis. Primum facit humilitas, quæ naſcitur ex timore, timor enim eſt quaſi pondus virtutum; qui non ſinit eos extolli vento ſuperbiæ. Secundum naſcitur ex amore. Hugo Cardin. hic.

Erant autem inter aſcenſus ſcopuli - nomen uni Boſes, alteri Sene. 1. Reg. 14. 4. Gloſſa interlin. *Boſes*, id eſt, *florens*, *Sene*, id eſt *anguſtans*. Beda per Boſen Mundi proſpera, per Sene adverſa, interpretatur. Mendoza hic.

Et fixit duas columnas æreas. 3. Reg. 7. 15. & 2. Paralip. 3. 17. Per quas Eucherius hic ſignificat conſtantiam in proſperis & adverſis. Sylveira in Joan. 16. cap. 18.

Conde-

Candelabra aurea quinque ad dextram, & quinque ad ſiniſtram. 3. Reg. 7. 49. Per hæc denotabatur: quòd Eccleſia tam in dextris, quàm ſiniſtris; proſperis, & adverſis, ſemper ſit in luce plena: nec ſucceſſibus erigitur, nec perſecutionibus dejicitur. Sylveira in Apoc. 1. 12.

Spiritus Domini ornavit cœlos. Job. 26. 13. Cœlum eris, & decoraberis a ſpiritu; ſi incorruptibilitatem habueris. Nec læditur, nec mutatur, nec laſſatur, cœlum quidquid in illud inciderit perſtat incorruptum. Oliva l. 3. Strom. hic.

Vir juſtus in lege Domini meditabitur die ac nocte. Pſalm. 1. 2. In adverſis poſitus, & in proſperis. S. Ambroſius hic apud Mendozam in 1. Reg. 14.

Tranſivimus per ignem & aquam. Pſalm. 65. 12. Ignis, & aqua, utrumque periculoſum eſt. Ignis urit, aqua corrumpit; utrumque metuendum, & uſtio tribulationis, & aqua corruptionis. Quando ſunt res anguſtæ, & aliquæ infelicitates ſunt in hoc Mundo; quaſi ignis eſt. Quando ſunt res proſperæ, & abundantia Sæculi circumfluit; quaſi aqua eſt. Vide, nè te ignis exurat, neque aqua corrumpat. Firmus eſto adverſus ignem: coqui te oportet: tamquam vas fictum mitteris in caminum ignis; ut firmetur, quod formatum eſt. Vas ergò, quod in igne formatum eſt, aquam non timet, vas autem, ſi ſolidatum igne non fuerit, tamquam lutum aqua ſolvetur. S. Auguſtinus hic. Tranſivit planè viriliter, & feliciter pertranſivit quem non triſtia frangere, nec detinere mollia potuerunt. S. Bernardus ſerm. in tranſitu S. Malachiæ.

Tuus eſt dies, & tua eſt nox. Pſalm. 73. 16. Non gravis nox eſt, cujus lucerna agnus eſt. Et ego quidem, ſi dies æquè ac nox tua ſunt Domine, neutrum recenſo: Sed ſive felicitatis dies me erigat, ſeu ærumnarum nox me opprimat; lætus ſum: quia Deus adeſt, ſi dies abeſt: *tuus enim eſt dies, & tua eſt nox.* Oliva l. 12. Strom. hic.

Per diem ſol non uret te, neque luna per noctem. Pſ. 120. 6. Id eſt, nec in proſperis, nec adverſis umquam de tuo moveberis gradu. S. Hieronymus in Iſ. 26.

Tenebræ non obſcurabuntur à te; & nox ſicut dies illuminabitur. Pſalm. 138. 12. Preme illud *à te.* q. d. tu non patieris tenebras in ſua obſcuritate perſiſtere: ſed potiùs mortem ipſam in illuſtriſſimum diem commutabis. S. Auguſtin. hic: in hac mortalitate vitæ humanæ, habent homines lucem, habent tenebras; lucem proſperitatem, tenebras adverſitatem. Sed ubi venerit Dominus Jeſus Chriſtus & habitaverit animam per fidem, & promiſerit etiam lucem; & inſpiraverit, & donaverit, patientiam; & monuerit hominem non delectari proſperis, nè frangatur adverſis: incipit homo fidelis indifferenter uti Mundo iſto; nec extolli, quando res proſperæ accidunt; nec frangi, quando res adverſæ ſunt. Ramirez in epiſt. Chr. ad Ep. Aſiæ epiſt. 4.

Sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus. Pſalm. 138. 12. In Scriptura Sacra nonnumquam lucis appellatione proſperitas; noctis autem nomine hujus Mundi adverſitas, deſignatur. Unde & per Pſalm. 138. dicitur; *Sicut tenebræ &c.* Quia enim Sancti viri ita proſperitatem deſpicientes calcant, ſicut adverſitatem ejus calcantes tolerant; per magnam mentis celſitudinem Mundi ſibi adverſa & proſpera, ſubſternentes dicunt: *Sicut tenebræ &c.* Sanctus Gregorius moral. l. 5. cap. 1. Nec felicitas hujus ſæculi nos beatos facit, nec adverſitas miſeros. Sanctus Auguſtinus hic.

Ego flos campi. Cant. 2. 1. Flos campi modò legitur, & vel regibus blanditur; modò premitur, & vel pecodi pro fœno eſt: ad omnia & omnibus floret. Sic Abraham modò peregrinis monſtrat, modò Sacerdotes obvios habet: modò triumphat, modò famulatur. Sic Job ex viro modò pedes lavat, modò teſta excruciat; & ſedet in ſterquilinio, qui conſidebat in ſolio. Bernardus modò Concilus præeſt; modò ſubeſt Monacho. Oliva l. 4. Strom. hic.

Surge Aquilo, & veni Auſter; perfla hortum meum. Cant. 4. 16. Pro *ſurge*, in Hebræo eſt, *uri*, id eſt excitare, evigila. Hæc vox ambigua eſt: primò enim *ſurge* accipi poteſt, q. d. ſurge ut abeas, matura fugam, citò diſcede ò Aquilo: quia tu es ventus frigidus ac ſiccus, plantas adurens: ut veniat Auſter, tibique ſuccedat; qui ſuo calore, & humiditate, arbores vegetat, & fœcundat. Secundò accipi ita poteſt, ut referatur ad to *perfla* q. d. tu ò aquilo, æque ac tu Auſter, age, ſurge, perfla hortum meum. Aquilo enim plantas ſtringit in hyeme, ut radices magis figant, & dilatent in terra ſuccedens verò in vere auſter eas laxat, aperit, calefacit, ut germinent. Cornelius hic. Juſtus Orgelitanus in Præfat. Myſt. in Cant. quòd ſponſa, licèt duos ventos compellaret, non tamen perflate, ſed *perfla*, dixit. Et quomodo duobus ventis tamquam uni, loquitur? Auſter blandus & ſuavis eſt; aquilo rigidus, durus, aſper. Reſpondet Juſtus: quoniam in duobus unus advertitur, non ait, perflate; ſed *perfla*. Quaſi diceret: ſive aquilonis furor omnia miſcens, tentationes, perſecutiones, tribulationes, excitet: ſeu blandus Zephyrus conſolationum, quietis, & proſperitatis, aſpiret; uterque illi unus flatus eſt: nec enim emarcent ejus flores, licèt aquilo furat, nec evanidi fiunt, ſi ſuavis Auſter aſpiret. Didacus Niſſenus Sabbatho poſt Dom. 1. Quadr. §. 5.

Quaſi Cypreſſus in monte Sion; quaſi palma exaltata ſum in Cades. Eccl. 24. 17. *& quaſi plantatio roſæ in Jericho* 18. Cypreſſus mortis eſt Symbolum; palma vitæ juxta illud Job. 29. 18. *Sicut palma multiplicabo dies.* Roſa parum durat. Docet æquanimitatem: ut, ſeu iſte vitam nobis donet, ſeu eripiat, ſeu longævos, palmarum inſtar, faciat; ſemper exaltemur, animoque erecto ſimus. Idem fer. 6. poſt Dom. 4. Quadr.

Pete tibi ſignum à Domino Deo tuo; ſive in profundum Inferni, ſive in excelſum ſuprà. Iſ. 7. 11. Habebat tunc Achaz regium Davidis ſolium; inſuper habebat magnum timorem dejectionis ab exercitu Aſſyriorum jam imminente. Regale ſolium eum extollebat, hoſtium metus deprimebat. Eja ergo, ait Propheta; pete incolumitatis tuæ ſignum ſpectare, ſive ſurſum, ſive deorſum vergas; ſive in cœlum exalteris, ſive ad Infernum uſque deſcendas. Sed quale erit illud ſignum? *Ecce virgo concipiet.* v. 14. Deus homo Jeſus, qui ſolus & in ſummis invenitur, in ſinu ipſo Patris, & in imis, ut vermis ſub pedibus conculcatus. S. Ambr in Pſalm. 118. Octon. 8. hoc eſt magnum ſignum, quod altitudinis, & profundi, tentamenta deſtruxit. Dominus enim Jeſus *non rapinam arbitratus eſt &c.* Sed *formam ſervi* accepit, *humiliavit ſe uſque ad mortem.* Philip. 2. 7. Itaque neque elatus eſt poteſtate, neque mortis dejectione turbatus. Hoc igitur ſignum proponitur regi: ut petat ſibi remedium, per quod nec regiæ poteſtatis extolleretur ſupercilio, nec ærumnæ alicujus exceptione perturbaretur. Didacus Baeza tom. 2. l. 11. cap. 6. §. 9.

Quatuor menſæ de lapidibus quadris extructæ. Ezech. 40. 42. Menſæ illæ Sanctorum ſunt Symbolum. Lapis enim quadrus quovis impulſus, in quodvis latus incidat; æqua ſemper ſtatura perſiſtit. Sanctus Gregorius M. homil. 25. in Ezech. quos hoc loco lapides quadros accipimus, niſi quoslibet Sanctos? quorum vita in proſperitate atque adverſitate, novit fortiter ſtare. Lapis enim quadrus æquè ſtat, in quocumque latere fuerit verſus. Quiſquis ergo in proſperitate non extollitur, in adverſitate non frangitur; ſuaſionibus ad malum non trahitur, vituperationibus à bono non revocatur; lapis quadrus eſt: & quaſi ex omni latere ſtatum habet, qui caſum in qualibet mutatione non habet. Ramirez in ep. 6.

Et duo oſtia erant in templo. & ſculptura palmarum. Ezech. 41. 24. 25. In templo Ezechieli oſtenſo duplex ingredienti proponebatur palma: ut noſſemus, contra utramque aciem blandientis, & adverſantis, Mundi, à dextris, & à ſiniſtris, pugnandum nobis eſſe, ut ſciamus abundare, & penuriam pati. S. Gregor. M. homil. 29. quiſquis de proſperis extollitur; habere in dexteram partem palmam neſcit: quiſquis in adverſantibus frangitur; portare palmam à ſiniſtro latere ignorat. Caſſiodorus lib. de anima: tempera, bone artifex, organum cordis noſtri, ut harmoniæ mentis poſſit aptari; nec ſic langueſcat, ut deficiat. Incerto authore.

Ex Nova.

Duxit illos in montem excelſum ſeorſim. Matth. 17. 5. Hic mons Thabor eſt communi ſententia Luc. 9. 31. *Dicebant exceſſum ejus.* Genebrardus in Pſalm. 87. Thabor ſitus eſt ad occaſum. In tali ad occaſum ſito, monte repræſentata fuerunt, gloria & pœnæ, Domini: ut doceamur; quòd nec efferri hujus vitæ gloria, nec dejici ærumnis, debeamus: utræque enim ad occaſum vergunt.

Hic eſt Filius meus dilectus. Matth. 17. 5. Is Filium Dei ſe probat, qui in rebus proſperis & adverſis, idem perſeverat. *Hic eſt filius meus*, dicebat illi Pater æternus in Thabor! Idem in aquis Jordanis Matth. 3. 17. quod interpretatur *deſcenſus.* Chriſtus in probroſo Calvariæ monte Patrem ſuum agnoſcit: *Pater in manus tuas &c.* Luc. 23. 46. ne nos doceret, qui ſe filium DEI gloriatur, premenda ejus veſtigia: ut ſit idem inter ſupplicia, qui inter delicias; idem in ignominia, qui in honore: iiſdem oculis amarum ſpectet, quibus dulce. *Scio* humiliari, *ſcio & abundare; & ſatiari, & eſurire; & abundare, & penuriam pati.* Philipp 4. 12. Didac. Niſſ. Sabb. poſt Dominic. 1. Quadrag. §. 5. Statuamus æquè, tam in monte Calvariæ, quàm in Thabor, dicere: bonum eſt, me tecum eſſe, Domine; ſive in cruce moriaris; ſive gloria refulgeas. Sanctus Franciſcus Saleſ. Philoth. p. 4. c. 13.

Servivit Domino *die ac nocte* Luc. 2. 37. In die proſperitatis, & nocte cujuſcumque adverſitatis, ſerviendum eſt Domino. *Beatus vir, qui in lege meditatur die, ac nocte.* Sim. Caſſ. libr. 2. cap. 21.

Digitized by Google

Neque altitudo, neque profundum. Rom.8. 39. S. Ambroſ. in Pſalm. 118. per altitudinem intelligit felicitatem, & ridentem fortunam; per profundum varias ærumnas. Pinna in Eccl. 2. Ethol. 29. *A dextris, & à ſiniſtris*. 2. Cor.6. 7. Ne corrumperetur hujus Mundi proſperis, arma juſtitiæ habuit à dextris: arma juſtitiæ à ſiniſtris habuit; ne frangeretur ab adverſis. V. Beda hom. in natali S. Stephani. Per bonam famam, & malam; à dextris, & à ſiniſtris, Chriſti miles graditur: nec laude extollitur, nec vituperatione frangitur; non divitiis tumet, non contrahitur paupertate: & læta contemnit, & triſtia; *per diem ſol non urit eum, neque luna per noctem* Pſalm. 103. S. Hieron. ep.2. ad Nepotianum.

Requiem non habebant die, ac nocte. Apoc.4. 8. Die, ac nocte, laudem DEI proclamant; qui in omnibus proſperis, & adverſis, Deo gratias agendo, omnem providentiam, in ſe diſpoſitionem gratiſſimam habent, & ipſum de omnibus operibus ſuis laudant. S. Bernard. Senenſis t.3. ſ.2. apud Sylveira hic.

§. II.

Alia Symbola ex diverſis.

AMbulans Jeſus juxta mare. Matth.4. 18. In Pontum Euxinum effunditur Danubius immenſis gurgitibus, & aquarum, & luti; neque ideo ille nativi ſalis acrimoniam perdit, vel undarum perſpicuitatem; imò ſenſim amnis cœnum diſcuſſit, ejus ſaporem ſuum, & puritatem communicat. Ganges, & Indus; in Orientalem Oceanum invehunt arenas aureas, & gemmas; nemo tamen in illo deprehendit, vel fluctus auro coloratos, vel intumeſcentes. Qui olim fuit, is modò eſt oceanus ſibi ſemper ſimilis: nec decreſcit exhauſtus vaporibus, nec creſcit influentibus omnibus. Seneca l. de providentia: tot amnes non mutant ſaporem maris: ità impetus rerum viri fortis non vertit animum. Manet in ſtatu, & quidquid evenit, in ſuum colorem trahit. Oliva t.3. conc. 11. in feſto S. Andreæ.

Herba viva, ſemper viva, nullo frigore, vel calore, læditur; nulla ariditate, vel humore; nec avulſa commoritur: ubilibet, vel ardentiſſimo loco, radices figit. Nicolaus Cauſſinus ex Majolo colloq. 20.

§. III.

Æquanimitatis exempla.

Ex Veteri.

PRofectus inde Abraham in terram Auſtralem. Gen. 20. 1. Nuper armaverat trecentos vernaculos domus ſuæ; quibus reges Syriæ debellavit Gen.14. 14. & nunc, baculo in manu aſſumpto, ipſe, & uxor ejus, cogitur ad Geraras deſcendere, atque mendicare. Oleaſter hic. Diſcant à ſene; qualiter homines utramque fortunam tolerare debeant. Idem in Annotat. mor. de Abraham.

Extenditque manum, & arripuit gladium; ut immolaret filium ſuum. Gen.22. 10. Eodem ferro mactavit arietem, v.13. quo filium percutere jam parabat; à filio ad agnum tranſtulit dexteram; ſemper lætus, & gaudens: nec mutatus eſt vultus ejus, cùm eſſet victima commutata: cum tanta lætitia arietem obtulit, cum quanta obtulerat & filium. Zeno Veronenſ. ſ.1. de Abraham. apud Ramirez in ep.6. v.12.

Varia ſors Joſeph. A patre ſummè dilectus polymita exornatur. Gen.37.3. Inde venditur in ſervum Madianitis. ibidem; v.28. Ex quo conſurgit in regimen. Gen.39. 7. Exinde cadit in vincula. v.20. Inde evehitur, ad totius Ægypti gubernaculum, ut ſecundus eſſet à rege. Gen. 41. 43. Cur patitur tot viciſſitudines? niſi ut Joſeph, & nos, diſcamus, in proſperis non evaneſcere, ſed caſus timere; nec in adverſis deprimi, cùm ex illis tot ei aſcenſus ſint præparati. Sylveira in Luc.10. qu.6. Joſeph unum habebat propoſitum, placere DEO. Hoc nulla varietate temporis immutatum eſt, nec fraterna invidia, nec conditione ſervitutis, nec ætatis illecebris, nec dominæ promiſſis, nec ſqualore carceris, nec poſtea tumore Ægyptiæ poteſtatis: ſed ſemper unus fuit; & veritatem, ut diximus, temporum ſibi redimens, malos dies vertit in bonos. S. Hieronymus e.4.

Nè timeas Joſ. 10. 8. Strenui viri vulget in felicitate humilitas, in adverſitate animoſitas, utrùmque in Joſue Dominus junxit: Nam, cùm reges collatis viribus Gabaonitas expugnaturi convenirent; animos illi facit: *nè timeas*. Et ne victoria inflatus ſuperbiat cœleſti auxilio victoriam adſcribit; *in manus tuas tradidi illos*. Naxera hic §.23.

Reſpondens Anna. 1. Reg.1. 15. *vultuſque ejus non ſunt ampliùs in diverſa mutati*. verſ.18. Hebr. *& non fuerunt ei ampliùs facies*. Scilicet variæ: ut nunc mœſta, nunc læta, appareret; ſed eadem ſemper facie gravi, modeſta, ſerena, & læta. Quia ſcilicet per orationem ſe totam Deo reſignans; ab eo donata fuit animi ſerenitate; ut in Deo, Deique providentia, & voluntate, conquieſceret. Cornelius hic.

Ego pugnabo adverſus Philiſthæum. 1. Reg.17. 32. Vides in conflictu fortitudinem, vide in fortitudine humilitatem. Regias invitatur ad nuptias; & imparem tantæ ſe reputat dignitati. *Quis ſum ego, aut quæ eſt vita mea, aut cognatio Patris mei in Iſrael; ut fiam gener regis?* In faſtigio apparuit humilis, in periculo fortis. Naxera in Joſ.10 § 23.

Sex alæ uni, & ſex alæ alteri; duabus velabant faciem ejus, & duabus volabant. Iſ.6.2. Extremis alis ad velandum, ad volandum mediis, utebantur. Lyranus. Ad deſignandum; quòd angeli ſemper ſunt parati ad divina aſcendere; & ad inferiora deſcendere ſecundùm Domini voluntatem: ideò volatus in medio loco diſponitur; quaſi ad utrumque paratus. Did. Niſſ. Vit. Abrah. l.9. c.5.

Ex Novo.

Chriſtus Dominus.

Aſcendit ad montem; & cùm ſediſſet. Matth. 5. 1. Et Luc. 6. 17. *deſcendens ſtetit in loco campeſtri*. Quid eſt ſedere? ſe humiliare. Ità Auguſtinus, Beda, Hugo Card. ſedere humilitatis eſt. Quid autem egit Dominus, poſtquam in humilem campum deſcendit? *ſtetit*; in pedes erectus. Et quid ſtare ſignificat? conſtantiam. Quem ergo benevolentior fortuna in proſperitatis montem eduxit, ut ſtet, ſedeat; meminerit, quòd humiliari poſſit. Quem verò infelicitas in calamitatum vallem abjecit; in pedes ſe erigere, & ſtare debet. Did. Niſſ. Phœn. Græc. cap. 4. l.8.

Reclinavit eum in præſepio. Luc.2. 7. Qualiter verò ſupernus hic Rex in tam humili ſolio, & abjecto throno, ſe habuit? Reſpondet S. Gregorius Thaumaturgus orat. 1. de annunt. in præſepio, ut ſuper Cherubim, requieſcebat. q. d. cum tanta voluptate, & gloria, in duro illo diverſorio, & abjecto illo præſepi, quieſcebat; cum quanta humeris Cherubicis, & magnifico Majeſtatis ſuæ ſolio, immoratur. Did. Niſſ. Sabb. poſt Dominic. 1. Quadr. §.5.

Qui deſcendit, ipſe eſt, & qui aſcendit. Epheſ.4. 10. Nota illos *ipſe eſt*: docemur; quòd æmulari in Filio Dei debeamus, quotquot filii Dei adoptivi eſſe gloriamur, ut ſive nos ipſius providentia in ſummo felicitatis faſtigio conſtituat; ſive in miſeriarum abyſſum abjiciat; ſemper iidem ſimus, exemplo illius Unigeniti: qui cùm ad probra crucis uſque deſcendit; & in voluptatem ſupremæ gloriæ aſſurgit; ſeu deſcendat, ſeu aſcendat; ſemper *ipſe eſt*, ſui ſemper per omnia ſimillimus. Did. Niſſ. ibidem.

Vicit leo. Apoc.5. 5. *Et ecce in medio throni agnum ſtantem*. v.6. Sed vide, ubi leo? in campo, *vicit leo*. Et ubi agnus? in triumphali throno. Non leo in throno, neque agnus in campo: quia in gloria ſplenduit humilitas, & in adverſitate animoſitas. Magna differentia videtur eſſe inter promiſſionem, & exhibitionem: leonem audivit in promiſſione; agnum videt in exhibitione: magna enim eſt differentia inter leonem, & agnum; leo eſt magnus, agnus eſt parvus. Si utrumque conſideramus, utrumque Redemptorem noſtrum comprobamus: ipſe eſt enim leo per potentiam majeſtatis, agnus per manſuetudinem, leo fortitudine, agnus pietate; leo in promiſſione, ut ſpes infirma ſe roboret; agnus in exhibitione, ne pavida conſcientia formidaret; quem videlicet videt agnum in medio throni. Richardus à S. Vict. l.2. in Apoc. p.2. c 3. Non raró contrarium evenit: plures enim ſunt in adverſitate imbecilles, & in proſperitate feroces; ſi faſtigio fulgeant, leones, in calamitate agni. Naxera in Joſue 10.§.23.

Alia Exempla ex Novo.

Arundinem vento agitatam. Matth.11. 7. Arundinem mox ut aura contigerit, in partem alteram inflectit. Joannem neque proſpera erigere, neque adverſa noverunt inclinare. S. Gregor. hom.6. in Evang.

Modicum. Joan.16. 16. Mox poſt promiſſionem Spiritus Sancti, triſtia Diſcipulis annuntiat; ut eorum virtutem exerceat: nam, ſi magno animo promiſſionem de divino Spiritu acceperunt; æquo etiam animo ejus receſſum perferant; adverſa enim, & proſpera, æquo animo ferenda. Sylveira hic.

Scio & humiliari, ſcio & abundare, & ſatiari, & eſurire: abundare, & penuriam pati. Philipp.4.12.

Senten-

Digitized by Google

Sententiæ.

In die bonorum ne immemor ſis malorum, Eccl. 11. 27. Cum & bona, & mala, hominibus in hac vita obveniant, nec per illa inſoleſcere, nec per hæc nimium dejici debemus. Optimè utrique malo occurritur: ſi opulentus in æternitatem oculos conjiciat; in qua pœnas acerbiſſimas luet; ſi elatus rebus proſperis, omnium ſibi eribuat. Contrà, qui perſecutionibus, inopia, &c. premitur, eamdem intueatur, Deumque intelligat adſtare remuneratorem; ſi æternitatis ſpe temporalia damna æquanimiter ferat. Octavianus hic.

Quiſquis in ſolo æternitatis deſiderio figitur; nec proſperitate attollitur, nec adverſitate quaſſatur: dum nil habet in Mundo, quod appetat; nihil eſt, quod de Mundo pertimeſcat. S. Gregorius mor. l. 10. c. 12.

Nulla infelicitas frangit, quem felicitas nulla corrumpit. S. Auguſt. in pſ. 83.

Duplex tentationum genus. Nam vel res adverſæ corda hominum, velut ignis aurum, per patientiam probant; vel res ipſæ ſecundæ per modeſtiam, & liberalitatem, qualis quiſque ſit, facilè oſtendunt. Æquè namquè durum videtur, in rerum difficultate minimè dejici, & infractum ſervare animum; ac in felicitate non extolli, nec alios deſpicere inferiores. S. Baſilius ſerm. in divit. avar. ut lyra, aut arcus nervi; ità Mundi quoque concentus, viciſſitudine quadam intenditur, ac remittitur; & in rebus humanis nihil ſinceri, nihil puri, eſt. Sed quemadmodum in muſica ſoni ſunt, & graves, & acuti; & in Grammatica litteræ, cùm vocales, tum mutæ: muſicus autem, & grammaticus, eſt; non qui alterum genus moleſtè fert, atque fugit; ſed qui omnia uſurpare, & permiſcere, arte ſua poteſt: ità in rebus quoque humanis, cùm ſint oppoſiti invicem ordines; non debemus in altero animum ob dolorem deſpondere: verùm harmonicos imitari; & melioribus deteriora obſcurando, ac mala bonis occupando, concinnum vitæ, nobiſque conveniens temperamentum conficere. Plutarchus libello de animi tranquillitate.

Ad parandam animi tranquillitatem multùm conducit, illuſtres viros conſiderare; qui eadem, qua nos, fortuna æquo animo ſunt uſi. Idem ibidem.

TITULUS V.

ÆTAS.

Et *tenebræ erant ſuper faciem abyſſi; dixitque Deus: fiat lux.* Gen. 1. 2. 3. Hincne fit, tenebras eſſe præſtantiores luce? aut bruta nobiliora homine? Did. Niſſ. Dom. 23. Pentecoſt. §. 4.

Flevit eum (Jacob) *Ægyptus ſeptuaginta diebus.* Gen. 50. 3. Abierunt Joſeph, & cæteri filii ſuperſtites in terram Chanaam; *& celebrantes exequias planctu magno, atque vehementi, impleverunt ſeptem dies.* v. 10. An fortè major fuit charitas Ægyptiorum erga advenam, quàm liberorum erga parentem? ut ideò illi ſeptuaginta, hi non ampliùs ſeptem dies, defunctum plorarint? Indicat Moyſes, æſtimari luctum, non à diuturnitate temporis; ſed ab acerbitate, atque intenſione, doloris: & fieri poſſe, ut plus efficiatur ſeptiduo, quàm ſeptuaginta. Hinc ait, *celebrantes exequias planctu magno atque vehementi.* Did. Niſſ. Dom. 16. Pent. §. 4.

Tulit ergo Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum eius. 1. Reg. 16. 13. Imperfectus quidem David per adoleſcentiæ tempus; ad ſummam tamen divini cultus aciem evectus eſt. Cujus mores Deus, vel in medio grege, admiratus, regiis ornat ſceptris. S. Baſilius Seleuc. orat. 14. *Vidit alios duos fratres, Jacobum Zebedæi, Joannem fratrem eius &c.* Matth. 4. 21. Nota: Chriſtus prætermiſſo patre vetulo, filios juvenes in ſuum contubernium aſcivit. Gloſſa: oſtendit, perſonas non eſſe accipiendas. David præ fratribus ſenioribus electus in regem. Samuel pluris æſtimatus, quàm Heli, Petrus junior Andrea in principem Apoſtolorum electus. Did. Niſſ. Dom. 23. Pent. §. 4.

Non ſurrexit maior inter natos mulierum Joanne Baptiſta. Matth. 11. 11. Quomodo Joanne nemo major ſurrexit, cùm Abraham, & Iſaac, & Jacob, & cæteros, quàm plures, in obſequiis divinis diutius laboraſſe conſtet? Sed evidens pro certò: quia etſi plures laboraverunt eo diutius; nemo ferventiùs, & puriùs: qui tempore juventutis ſuæ inventus eſt in tentatione fidelis, & fortis. Algor. l. 2. de Sacram. altaris cap. 7.

Nè fortè honoratior te ſit invitatus. Luc. 14. 8. In domo Dei, non qui tempore, ſed qui meritis, prior; ille verè prior. Putaram, eum, qui prior adveneiat, hoc nomine primum etiam locum promeruiſſe. Sed Chriſtus id negat; adeòque etiam ſuadet; ut, qui alios præoccupavit tempore, non propterea ſuperiora

loca invadat; nè fortè poſterior adveniat, cui, pro majori meritorum debito, cedere debeat. Did. Niſſ. Dominic. 16. Pentecoſt. §. 4.

Ecce tot annis ſervio tibi. Luc. 15. 29. Prodigus adventat modò; ſed eo antiqui erroris dolore perculſus, ut neceſſarium non fuerit, aſperis verbis corrigere, ſed ſpebus bonis levare. Pandit pœnitendo peccata; humilitas ſuam indignitatem fatetur; & de intimo cordis dolore omnibus citiſſimè virtutibus exornatur. Naxera in Joſ. 18. §. 27.

TITULUS VI.

ÆTERNITAS.

§. I.

Figuræ, Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

Quidquid *obtuleris, ſacrificii, ſale condies.* Levit. 2. 13. Sale ſignificatur æterna durabilitas. Sal igitur eſt Symbolum tum æternitatis DEI, quam per ſalem proteſtabantur offerentes victimas ſalitas; tum integritatis, & incorruptionis animæ, & corporis; quam DEUS in offerente exigit. Cornelius hic.

Omnis enim igne ſalietur. Marci 9. 48. Maldonatus, & Franciſcus Lucas ignem gehennæ accipiunt: ut Chriſtus det cauſam ejus, quod proximè dixit: *ubi vermis eorum non moritur.* Cauſa eſt: omnis enim, ſcilicet talis, qui gehennæ adjudicandus eſt, igne ejuſdem ſalietur, id eſt, igne uretur, & cruciabitur; ſed ità, ut eodem igne, quaſi ſale ſervetur incorruptus ad perpetua tormenta: ſal enim & urendi, & conſervandi, vim habet. Cornelius in Marci 9.

Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat. Eccl. 1. 7. Mare, niſi fallor, æternitas eſt; quæ nec detumet, nec indumet; ſive illi flumina exareſcant, ſive in illam ſe exonerent; in qua quivis latex nomen perdit. Felicitas tamdiu felicitas appellatur, & eſt, quamdiu æternitas non recogitatur: quod ſi in illam influat, nihil eſt. Tribulatio ærumna eſt, ſi ſuo in alveo fluat. Ubi illam æternitati commiſcueris, vapor eſt ſinè nomine. Tagus, Padus, Euphrates, tam diu nomen retinent, quàm diu procul fluunt à pelago. O æternitas! quæ nihil ſuſpicis, & times nihil! Oliva l. 10. Strom. hic.

Quaſi ſit rota in medio rotæ. Ezech. 1. 16. Sicut hic currus DEI triumphantis repræſentat Eccleſiam Beatorum triumphantium in cœlis; ità rotæ ſignificant ejuſdem æternitatem. Æternitas ergo eſt rota, & circulus; cujus centrum eſt ſemper, circumferentia numquam. Cornelius hic.

Stans præcepit eum vocari. Marci 10. 49. Præcepit cœcum vocari ex eo, quòd ſtetit; non ex eo, quòd tranſit: & juſſit adduci ad ſtantem, non ad tranſeuntem. Ad æternum, & ſtabile, atque regnum fundatiſſimum, nos Salvator inquirit, & pervenire jubet. Sim. Caſſ. l. 5. cap. 32.

Poſtquam conſummati ſunt dies octo. Luc. 2. 21. Octava in Scriptura pro æternitate poni conſuevit, Sicut enim Septenarii numeri circuitu rerum temporalium volubilitas; ità per octavam, quæ ſeptenario ſuccedit, congruè deſignatur æternitas. B. Ivo Carnot. ſerm. de Circumc. Dom.

Ex diverſis;

Et in ſæculum ſæculi. Pſ. 9. 6. Quid eſt *Sæculum ſæculi?* niſi cujus effigies tamquam umbram habet hoc ſæculum. Viciſſitudine enim temporum ſibi ſuccedentium; dum luna minuitur, ea rurſus impletur; dum ſol omni anno locum ſuum repetit; dum ver, vel æſtas, vel autumnus, vel hyems, ſic tranſit, ut redeat; æternitatis quædam imitatio eſt. S. Auguſt. hic.

Æternitatem priſcis ſignificabat Sella; qua æternam quietem deſignabant. Naſamones, Africæ populi, majorem partem non tantùm ſedentes expirare, ſed etiam hoc ſitu humari volebant: quaſi jam æternitatem, & longam illam à laboribus ceſſationem, adiiſſent. Romanis etiam uſitatum, mortuorum Imperatorum fuſiles ſtatuas ſellis effulcire; ut qui jam fruantur æternitate. Drexelius de æternitate Conſid. 1. §. 1.

Per ſolem, & lunam, adumbrata eſt priſcis æternitas. Sol ſemper reviviſcit; licèt quotidie videatur mori, & à ſeipſo ſepeliri; ſemper reſurgit, licèt quotidie occidat. Eccleſia canit de Martyribus: lux perpetua lucebit Sanctis tuis, & æternitas temporum. Idem ibidem.

§. I I.

Æternitatis duratio quàm longa ſit.

Ex Veteri, & Novo.

S*Agittæ tuæ tranſeunt; vox tonitrui tui in rota*. Pſ.76.18.19. Fames, bellum, peſtilentia, ærumnæ, calamitates, mors ipſa, adverſa omnia, quæ ante mortem primam nos premunt, DEI ſagittæ ſunt: ſed transvolant, alatæ ſunt. At verò vox tonitrui, vox iræ divinæ, in Inferno velut rota circumagetur; idque æternis ſæculis. Drexelius de Æternit. Conſid.6.

Mille anni ante oculos tuos, tanquam dies heſterna, quæ præteriit. Pſ.89.4. Adam ille propagator noſter, vixit 930. annis. Gen.5.5. Mathuſalem 969. Fac, quòd vixerit mille: ad comparationem æternitatis modicum eſt. Quid enim poteſt grande eſſe, quod finem habet? S. Hieron. apud Marchantium Dom.3.Paſch. Dies hujus ſæculi ſpatium eſt: qui quidem dies nobis longus videtur; ſed, ſi cum æternitate Dei conferatur, eſt breviſſimus. Origenes hom.10. in Matth. apud Barradium Dom.Septuag.tom.3.l.5.c.16.

Paucitatem dierum meorum nuntia mihi. Pſ.101.24. Paucitatem dierum dixit; quia quandoque finiendos eſſe conſtabat, æternitati enim comparata vel totius Mundi ætas nimis videtur exigua. Caſſiodorus hic.

Sicut calculus arenæ, ſic exigui anni in die ævi. Eccl.18.8. Græcè: in diebus æternitatis. q. d. quod eſt gutta in mari, hoc ſunt centum anni in æternitate: quod eſt lapillus unus inter innumeras maris arenulas; hoc ſunt centum anni inter annos innumeros æternitatis. Si guttam injicias in mare, mare illicò eam ſorbet, ut nuſquam appareat, quaſi ipſa jam non eſſet. Injice pariter centum annos vitæ tuæ in æternitatem; æternitas illos ſorbebit; aliique videbuntur eſſe nihilum. Cornelius hic.

Ira Dei manet ſuper eum. Joan.3.36. Manet, æternumque manebit ira & vindicta, Dei, & gehenna id eſt, ſemper eum puniet, inquit Euthymius, per omnem æternitatem. Cornelius hic.

In ignem mittent, & ardet. Joan.15.16. Uno verbo *ardet* optimè æternitas deſcripta eſt. Omnia alia verba Chriſti, futuri habent diſcrimen; *areſcent, colligent, mittent*? Non ardebit; ſed *ardet*. Ibunt mille anni; & *ardet*: iterum mille; & *ardet*. Quòd ſi poſt aliquot annorum millia, & milliones, quæratur: homo ille ante tot millia annorum damnatus, quid agit? quid eo fit? reſponderi aliud non poterit, quàm hoc ipſum: *ardet* ardoribus continuis, infandis, æternis; ex ævo in ævum ſic fiet. Drexelius de æternit. Conſid.9.

Ex Patribus, & aliis.

Si hominem poneres in pulcherrimo Mundi palatio; & poneretur in lecto aureo; & ſibi daretur omne, quod delectaret in cibo; & indueretur purpura, & byſſo; & diceretur ſibi, quòd inde non eſſet perpetuò exiturus; Prius vellet eſſe mortuus, quàm vivus. Ergo quid eſt, ubi acerbiſſima pœna æternitas eſt? S. Bonaventura ſerm.94.

Damnati debent æternaliter cruciari ratione malitiæ, ſcilicet culpæ; quæ reſpectu Dei, qui offenſus eſt infinita dici poteſt. S. Bernardinus Senenſis ſerm.12.

Poſito, quòd eſſet aliquis lapis adeò magnus, qui ubique circumferentiam cœli contingeret; & quòd aliqua avicula minimæ quantitatis poſt centum millia annorum de lapide prædicto ſolummodò tantum per roſtrum ſuum evelleret, quantum eſt decima pars milii; & iterum poſt centum millia annorum, ſicut prius, avicula unam partem de decem auferret; & ſic per ſingulas partes: ità quòd in decies centenis millibus annorum non plus dimineretur quantitas lapidis, niſi quantum habet in magnitudine granum milii: multum damnati gratularentur; quòd, poſt longam conſummationem totius lapidis, finem haberet ſententia damnationis. Idem ſerm. de contemptu Mundi.

Fingite animo; centeſimo milleſimo quoque anno formicam ex oceano bibere, quantum poteſt, dicere autem Deum damnatis: confidite; nam exhauſto à formica mari, tunc pœnarum veſtrarum finis erit. Dico, magnam ſpem damnatos ex eo concipere poſſe; quia tandem eſſet aliquis finis. Diet. Dom.1.adv. conc.2.

§. I I I.

Æternitatis memoria.

Ex Veteri.

I*Sſachar aſinus fortis accubans inter terminos*. Gen.49.14. Iſſachar interpretatur, *memorans Dominum*. Termini majorum pœnæ æternæ; bonorum, vita æterna: inter hos habitat, timendo, & ſperando. Videt requiem æternam, quòd ſit bona; & terram viventium, quòd optima: & ideo ſupponit humerum ad portandum jugum Domini. Sed non ſic impii. Hugo Card. in Pſ.1.

Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, ſi ſemel clangueris, venient ad te principes, & capita multitudinis Iſrael: Si autem prolixior clangor increpuerit; movebunt caſtra. Num.10.2. Duabus his tubis comparandæ geminæ hæ voculæ, *Nunc, & Semper*. Lex Mundi eſt: *nunc* læti ſimus! *nunc* fruamur bonis, dum ſunt. Qui unam tantùm hanc tubam attendunt, & ad ſolum *Nunc* aurem utramque attollunt; ii vivunt perinde, ac ſi illud *Semper* numquam ſecuturum eſſet. Ideò caſtra non movent; peregrinos ſe eſſe obliviſcuntur: adeòque illius *nunc* clangor aures illis obtundit; ut ad optima monita ſurdi, ſecuturum *Semper* non audiant. Quiſquis verò conciſum, & prolixiorem, ſonum *Semper* utriuſque tubæ mente ſeria percipit; & præſentia futuris, tranſitoria æternis, confert; ille mox abitum parat, ſepulchrum circumſpicit, funebre linteum exponit, feretrum ſibi locat, ſua omnia componit ad iter; ubique meminit, in via ſe eſſe ad æternitatem. Drexelius de æternit. Conſ.4.§.3.

Benedic Deo, & morere. Job.2.9. ſi blaſphemaveris, dicebat inepta, & inſulſa mulier, morieris & moriendo tormentis carebis. Quaſi verò morienti blaſphemo non æternus dolor ſuccederet. Mulier fatua præſentis putredinis horrebat moleſtiam, æternam flammam minimè cogitabat. Ferebat ille præſens incendium, ne incurreret in futurum. S. Chryſoſtomus hom. de S. Job.

Adhuc tu permanes in ſimplicitate tua? Ibidem. Simplicitatem in marito redarguit; quòd, temporalia cuncta deſpiciens, puro corde ſola æterna concupiſcit. S. Gregorius mor.l.3.c.11.

Turbatus ſum, & non ſum locutus: cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui. Pſ.76.5. Ideò ei patientia illa contigit, ut non eſſet locutus: quia cogitavit dies antiquos, & annos æternos, quos per Adam amiſimus, id eſt, vitam æternam in mente habuit. S. Bruno. Martha querula eſt de ſorore; David tacet. Martha ſatagebat circa miniſterium, & temporalia; David æterna meditatur. Qui æterna perpendit, licèt turbatus videatur, regio tamen animo quietus degit. Sylveira in Luc. 10.q.10.

Quo laborat ſub ſole. Eccle.1.3. Tò *ſub ſole*, innuit homini; quærendos eſſe labores, qui ſupra ſolem durent, & beent laborantem in cœlo, inquit Olympiodorus. Mundanus ergo, vanus, & impius, homo laborat ſub ſole, ſibique parat mortem, & gehennam. Pius verò laborat ſupra ſolem: quia virtutum opera, & merita, conquirit, quibus vivat Deo; ab eoque cœlo donetur, & vita æterna. Opera ergo alia ſiunt ſupra ſolem, alia ſub ſole. Quæ ex gratia ſiunt, opera inquam ſpiritus, ſupra ſolem ſunt; quia non læduntur à temporis edacitate; & in cœlum empyreum, ævumque felix, & perenne, operantem deducunt. Quæ verò à carne prodeunt, ſub ſole ſiunt; cùm à ſolis converſionibus, atque annorum, temporumque, rubigine caro, terrenæque res, conſumantur. Cornelius hic.

Non defrauderis à die bono. Eccl.14.14. Carthuſianus per diem bonum, diem æternitatis, intelligit. Ab ea autem defraudatur, qui ab ea finaliter excluditur. Octavianus hic.

Introduxit me Rex in cellam vinariam; ordinavit in me charitatem. Cant.2.4. S. Gregor. hic: per cellam vinariam quid congruentius, quàm ipſam amœnam æternitatis contemplationem accipimus. Qui hanc cogitationem de æternitate altiùs in animum demiſerit; gloriari poterit: *ordinavit in me charitatem*: nam meliorem ſervabit ordinem amoris: ſe ipſum minùs, Deum plus; & propter Deum, ipſos etiam inimicos, amando. Hæc quoque cogitatio largiùs delibata ebrium facit: ſed ebrietate optimorum deſideriorum. Drexelius de æternit. Conſid.6.§.1.

Vulneraſti cor meum in uno oculorum tuorum. Cant.4.9. Vulnus illud, cordis dilectio eſt. Ingentis amoris itàque in illo oculo Eccleſia Chriſto complacuit; quoniam, non temporalia, ſed æterna, proſpexit. Juſtus Orgelitanus hic.

Cor ſapientis in dextera ejus, & cor ſtulti in ſiniſtra illius. Sap.10.2. Per dexteram bona; per ſiniſtram mala. Dextera dat intelligere bona æterna, ſiniſtra temporalia. Vult ergo dicere: quòd ſapientes cogitant bona æterna, & ea cupiunt; & ſtulti temporalia. S. Bonaventura hic.

Dabo in ſolitudinem cedrum. Iſ.41.19. Cedri ſignantur nomine hi; qui virtutes, & ſigna, exhibent in ſua operatione, qui dicere cum Paulo valent. *Chriſti bonus odor ſumus Deo*. 2. Cor.2.15. quorum corda ità in æterno amore ſolidata ſunt; ut eadem jam terreni amoris putredo nulla corrumpat. S. Gregor. homil. 20. in Evangel.

Reſponderunt Chaldæi: Rex in ſempiternum vive. Dan.2.4. Regi agenti de ſomniorum interpretatione nihil priùs inſonat, quàm illud: *in ſempiternum vive*. Utinam ad omnem conatum no-

Digitized by Google

tum noſtrum; ad omne inceptum bonum; hæc nobis reſponſio prima occurrat, in hoc omnis noſtra cogitatio ſuſpiret, & ſatagat; ut in æternum vivamus. Richardus a S. Vict. l.1. de erudit. inter. hom. p.1. cap.3.

Incurvati ſunt colles Mundi ab itineribus æternitatis eius. Habac. 3.6. Scripſit S. Bonaventura opuſculum de ſeptem itineribus æternitatis ad ingrediendam beatam æternitatem. *Primum* iter, inquit, eſt æternorum recta intentio: ut ſcilicet anima aggrediatur, unum æternum intendendo, unum æternum ingrediendo, in uno æterno permanendo. *Secundum* eſt. Æternorum ſtudioſa meditatio. *Quartum* eſt æternorum charitativa affectio. *Septimum* eſt meritoria operatio, ſive Deiformis, id eſt, divinæ operationi conformis actio, mores, & vita: *opera enim illorum ſequuntur illos*. Nota ex p.1. Viator ſingulis paſſibus terram calcat, in hoſpitiis non diu moratur, viaticum ſecum gerit, frequentèr de termino cogitat, viam rectam, & meliorem, quærit, incommoda aeris ſuſtinet &c. Cornelius hic.

Ex Novo.

Maria optimam partem elegit. Luc. 10. 42. Diſce meliora ſemper in omnibus eligere. Quæ ſunt hæc meliora? quæ à nobis auferri non poſſunt; quæ æterna: non gloriam vanam, quæ præterit; non divitias, quæ auferuntur. Didacus Stella hic.

Nunc autem hic conſolatur, tu verò cruciaris. Luc. 16.25. Quæmadmodum momentaneum eſt, quod delectat; æternum vero, quod cruciat: ità & momentaneum eſt, quod hic nunc in vita pœnitentiæ, temporalibus adverſitatibus, cruciat; æternum autem: quod in ſutura retributione delectat. Dionyſ. Carthuſ. hic.

Id, quod in præſenti eſt momentaneum &c. 2. Cor. 4. 17. Perpende, & invicem confer, tribulationem, & gloriam; momentaneum & æternum; leve, & pondus. B. Petrus Damiani l.8. ep.6.

Ecce nova facio omnia. Apoc. 21. 5. vis uno verbo cognoſcere, quid eſt novum, & ſolum tale? æternum. Vetera ſunt omnia, & ad interitum tendunt, quæ ſeparantur ab æterno. Joan. Gerſon. tr.9. ſup. Magnif.

Ex Patribus, & aliis.

Qui Sæculo renuntiaſſe ſe meminit, nullum Sæculi diem novit: nec tempora terrena jam computat, qui æternitatem de Deo ſperat. S. Cyprianus lib. de lapſis.

O bona Domini dulcia! immortalia, incomparabilia, ſempiterna, immutabilia! Et quando vos videbo? bona Domini! Credo videre; ſed non in terra morientium. S. Auguſtinus in Pſalm.26. Neque in tempore utiliter vivitur, niſi ad comparandum meritum, quo in æternitate vivatur. Ad illam ergo unam vitam, qua cum Deo, & de Deo, vivitur; cætera, quæ utiliter, & decenter, optantur; ſine dubio referenda ſunt. In eo quippè noſmetipſos diligimus, ſi Deum diligimus. Idem ep. 121.

Cor humanum in deſiderio animæ non fixum, numquam ſtabile eſſe poteſt. Sed omni volubilitate volubilius, de alio in aliud tranſit; quærens requiem, ubi non eſt. Idem in Manuali cap.25.

Quiſquis terrena diligit, vetus Canticum cantat: qui vult cantare Canticum novum; diligat æterna. *Cantate Domino Canticum novum.* Pſ.149. 1. S. Auguſt. hic.

Inter temporalia & æterna, hoc intereſt; quòd temporale aliquid plus diligitur, antequam habeatur; vileſcit autem, cùm advenerit. Non enim ſatiat animam, cui vera, & recta, ſedes eſt æternitas. Æternum autem ardentiùs diligitur adeptum, quam deſideratum. Idem l. 1. de Doctr. Chr. c.38.

Omnium rerum præſtantiſſimum eſt, quod æternum eſt. Idem lib. Quæſt. q.12.

Nihil bonum eſt, niſi quod æternum eſt. Nihil bonum eſt, niſi quod perpetuum eſt: quodcumque finem habet; nec inter bona numerandum eſt. S. Hieron. in Pſ.91.

Locus humani cordis, eſt delectatio vitæ præſentis ſed cùm divina aſpiratione tangitur; locus noſtri cordis fit amor æternitatis. Conſideratione igitur æternæ patriæ de loco ſuo animus movetur: quia, derelictis infimis, in ſupernis cogitationibus ponitur. S. Gregor. mor. l.26. apud Cornelium in Eccl.38. 25. Si diceretur tibi: ſis toto hoc menſe dives, & potens; facias, quidquid velis; utere carnis voluptatibus, ſicut placet: ea tamen conditione, ut tibi oculi poſtea eruantur, omne ſolatium tollatur; & toto tempore vitæ tuæ in fame, & ſiti, in omni cruciatu, & omni miſeria, vivas. Nunquid tale illud bonum hoc tempore ſuſciperes? Et quidem tota hæc vita præſens, nec menſis eſt; nec unius diei, vel horæ, ſpatium, ad illius æternæ felicitatis comparationem. S. Euſebius Emiſſ. in natali unius martyris hom.1.

Nimirum plenitudo, & abundantia, temporalium, oblivionem, & inopiam fecerat æternarum. Opportunè ergo tunc advenit æternitas, quando magis temporalitas prævalebat. *Ubi venit plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum.* Gal.4.4. S. Bernardus de adv. Dom. Serm.1.

Habet anima diem, contemplationem æternitatis: habet noctem, conſiderationem propriæ iniquitatis. S. Bonaventura in Thren. 1.

Nihil tantum valet ad ſpernendam præſentem vanitatem; quàm cogitare jugiter æternitatem. S. Bernardinus Sen. tom.3. ſerm. de regno cœlorum.

O anima Chriſtiana! dum impellit te ſpiritus ſuperbiæ ſuper vanitatibus tranſituris; argue ſic: ſi glorificanda à Domino in æternitate; quid mihi de punctuali, & umbratili, gloria ſuper terram? ſi verò juſto (quod avertat Dei pietas!) judicio damnandus ſum; totus honor impenſus ab hominibus, plus ad tormentum mihi cedet, quàm ſolatium. Joan. Gerſon. tr.9. ſup. Magnif.

Numquam poterit Dei ſervus vinci certamine, nec gravari temporali labore; qui æterna bona vel mala, ſemper gerit in mente. Thomas Kemp. ſermon. ad Novitios p.1. ſerm.1. Mittamus animum ad illa, quæ æterna ſunt. Seneca ep.58.

§. IV.

Exempla, & Hiſtoriæ.

S. Arcadius Martyr, manibus & pedibus, lentè truncatus; à digitis articulatim, & per partes minutas uſque ad humeros; ſimiliter ab articulis pedum uſque ad ventrem; porrexit ipſe intrepidus membra tortoribus; & ad adſtantes: ò viri ſpectatores! hæc facile eſt tolerare, qui novit de futura immortalitate cogitare. Bollandus 12. Jan.

S. Dorothea V. M. Sapricio minanti equulei pœnas, reſpondet: equulei tui pœnæ temporales ſunt; gehennæ autem tormenta æterna. Bollandus 6. Febr.

B. Dionyſia M. inter ictus virgarum, & ſanguinem toto corpore fluitantem, filiolum unicum trepidantem, ad martyrii conſortium hac voce animabat: illa pœna timenda eſt, quæ numquam finitur; illa deſideranda vita, quæ numquam habetur. Qua ille ſolidatus martyrium fortiter ſubijt. Cornelius in Eccl.8. 8.

Nuper Reverendiſſimus D. Godefridus, Epiſcopus Bambergenſis; cujus colloquio ſpirituali Romam pergens Herbipoli fruitus ſum; hoc in mente fixum habebat: *quotidie ſto ad oſtium æternitatis. Ibit homo in domum æternitatis ſuæ.* Eccl. 12. 5. Cornel. hic.

Tanti fecit Eccleſia memoriam æternitatis; ut nullus ſit Pſalmus, precatio, hymnus: quem non finiat æternitatis memoria. *Sicut erat in principio &c. qui vivit, & regnat, in ſæcula ſæculorum.* Drexelius de æternit. Conſid.6.§.1.

TITULUS VII.

AFFECTUS.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

C*Reavit Deus omnem animam viventem, atque motabilem, quam produxerant aquæ.* Gen. 1. 21. Per aquas, & animantia ex aquis producta, omnes animi noſtri motus intelliguntur; qui producuntur de profundo cordis, velut ex aquis. V. Beda hic.

Rachel, & Lia. Gen.29. omni ſpiritui rationali, id eſt, Jacob, gemina quædam vis data eſt: una eſt *ratio*, altera *affectio*: ratio (qua diſcernamus; affectio,) qua diligamus. Hæ ſunt Spiritus rationalis geminæ uxores; ex quibus oritur generoſa proles: ex ratione ſpirituales ſenſus; ex iſta affectus ordinati. Richardus à S. Vict. l.2. de 12. Patriarch. apud Cornelium hic.

Aſtiterunt reges terræ &c. Pſalm.2.2. Per gentes; & populos, cogitationes; per reges, & principes, affectiones, intelliguntur. S. Bonaventura hic!

Ne offendas ad lapidem pedem tuum. Pſalm.90. 12. Pedes, quibus ad lapides offendere ſolemus, ſunt affectus humani. Duo ſunt autem principales affectus, quaſi duo pedes; amor, & timor: & quocumque homo operando, loquendo, deſiderando, pergit, vel amore movetur, vel timore. Bellarminus hic.

Cuſtodi pedem tuum ingrediens domum Dei. Eccl.4. 17. Symbolice pe-

Digitized by Google

licè pedes S. Gregorius, Auguſtinus, Baſilius, Origenes, Hieronymus, & alii, accipiunt affectus animi: quia, ſicut pedibus itur ad locum deſtinatum; ſic affectibus itur ad opus externum. Affectus ergo ſunt quaſi pedes animi, quibus ipſe ſe promovet ad opus. Senſus ergo eſt, quaſi diceret: ingreſſurus templum cuſtodi pedes, id eſt, affectus animæ: ne, quid animo volvas, aut concupiſcas, Deo indignum. Corn. hic.

Ex Novo, & Patribus.

Imperavit ventis. Matth.8. 27. Pugnant quatuor venti; ſcilicet gaudium, & dolor; ſpes, & timor; in corde hominum: &, extra definitionem ſapientum, aut non ſinunt animam eſſe felicem, ſive quietam; aut illam in meliora compellunt. Sim. Caſſ. l.4. c.9. hic.

Cœpit lavare pedes Diſcipulorum. Joan. 13. 5. Homo, in ſancto baptiſmo totus quidem abluitur; veruntamen, cùm in rebus humanis poſtea vivitur, utique terra calcatur. Ipſi igitur humani affectus, ſine quibus in hac mortalitate non vivitur, quaſi pedes ſunt; ubi ex humanis rebus afficimur. V. Beda hìc.

Affectiones noſtræ, motus animorum ſunt: lætitia, animi diffuſio; triſtitia, animi contractio; cupiditas, animi progreſſio; timor, animi fuga eſt. S. Auguſtinus tr.46. in Joan.

Concitationes animorum juncto currui ſimiles ſunt: in quo rectè moderando ſummum rectoris officium eſt; ut viam noverit: quam ſi tenebit, quantumlibet concitatè ierit, non offendet. Lactantius l.6. div. inſtit. de vero cultu.

Quilibet homo eſt quaſi quædam civitas quadra, habens quatuor angulos; in quorum quolibet eſt porta una. Hæ portæ ſunt quatuor affectiones; ſcilicet gaudium, dolor, ſpes, & timor. Per has autem portas univerſæ Mundi tentationes, dæmonum, atque ipſius carnis, ad animum intrant per voluntatis conſenſum; omneſque divinæ inſpirationes per eaſdem tranſeunt ad carnem noſtram à voluntate animæ cœlitus inſpiratæ. S. Bernardinus Sen. tom.2. ſerm.8.

Duo ſunt, quibus maximè hominis interiora pulſantur; amor ſcilicet, & timor; quibus geminis motibus animus, aut aperitur, aut clauditur. Sed, cùm terrenum eſt, quod cupit, vel timet; diabolo præbet introitum: cùm autem, quæ ſurſum ſunt, ſapit, non quæ ſuper terram; Deus excipitur, & tentator excluditur. S. Proſper Aquit. in Pſ. 141.

§. II.

Affectus ordinati.

Affectus non muta, ſed ſubjecta.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri, Novo, & aliis.

S*Ume arma tua &c.* Gen. 27. 3. Ut Iſaac ſuum Eſau benedictione redderet dignum; non illi præcepit, uxores ejicere, jejunare, domi reſidere; ſed monuit, ut arcu uſus patinam ſibi venatione pararet. Nimirum non gulæ ſtudioſus ſenex, ſed filii genio indulgens; id ſolùm curavit, ut arcum ſanctificaret, & voluptatis inſtrumenta in obedientiæ tributa converteret. Imperavit, quod aliàs acturus erat; ut foret pietas in parentem, quod alioquin fuiſſet diſpendium otiantis. Oliva l. 12. Strom. §. utinam dirigantur viæ meæ &c.

Educam de terra illa in terram, quæ fluit lacte, & melle. Ex. 3. 8. Cùm ſciret Deus, Hebræos edendi avidos eſſe, & Ægyptiis ollis delectari: promiſit eis terram melle, & lacte, manantem. Cùm ad ſacrificandum idolis propenſos videret, ſacrificare non prohibuit; ſed ſibi ſacrificari juſſit. Spem in hominibus collocatam habes? muta, & in Deo colloca; Humanis rebus gaudebis? *gaudete, quod nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis.* Luc. 10.20. Triſtes eſtis ob damna temporalia? mutate hanc triſtitiam: *quæ enim ſecundùm Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur.* 2. Cor. 7. 10. Hoc artificio uſus eſt Dominus Matth. 4. 19. Non enim dixit, *venite poſt me; faciam vos* principes terræ; ne officii novitate obſtupeſcerent; ſed, *faciam piſcatores hominum.* Diez in feſto S. Andreæ conc. 3. *Steteruntque aquæ deſcendentes in loco uno.* Joſ. 3. 16. Si fluxiſti, ut Jordanis, antea deorſum; muta curſum, & Surſum feraris. Sylveira in Luc. 23. q. 11.

Et tu Jordanis, quia converſus es retrorſum Pſ. 113. 5. Curſum aquæ non perdiderunt, ſed mutaverunt, quando retro ſtantes ſeſe attollebant. Baeza t. 2. l. 5. §. 13. Ama, quod priùs contemnebas; contemne, quod priùs amabas: & ſecurus ſis, quia converſus eſt Jordanis. Dilige Deum, deſpice Mundum; & verè fatebor, quia Jordanis converſus eſt retrorſum. Qualis, quæſo iſta eſt converſio Jordanis? quàm mirabilis! quàm laudabilis! quàm amabilis! Totum impetum amoris, totam inundationem dilectionis, totam affluentiam delectationis, magna cum feſtinatione currere, non deorſum, ſed ſurſum; quærere quæ ſurſum ſunt, non quæ ſuper terram. Richardus à S. Victore tr. de exterminatione mali &c. c. 4.

Utinam dirigantur viæ meæ &c. Pſalm. 118. 5. Cur non pedes; ſed vias, dirigi precatur? Quia ſciebat, Deum hominum vias transferre in ſemitam mandatorum; quo ſuavius eos ad mandata pelliciat. Sic Apoſtolos noluit Jeſus piſcationem deſerere: ſed laxare retia in capturam hominum. Matth. 4. 19. Oliva lib. 12. Strom. hic.

Bibite, & inebriamini. Cant. 5. 1. dicit Chriſtus Diſcipulis. Siquidem jam hoc ipſum, quòd non habetis triſtitiam, ſive dolorem, Sæculi; quòd contemnitis gaudium Mundi; quod timorem hominis non timetis; quòd non in homine ſperatis; quæ videlicet quatuor paſſiones aquæ mortuæ ſunt: Sed ſolummodò ſecundùm Deum contriſtamini; ſolummodò in ſpiritu S. gaudetis; ſolum Deum timetis, & in ſolo Deo ſperatis. Jam, inquam, hoc ipſum eſt, prægustare ſactum ex aqua vinum, & ebrietatis initium. Veniet autem ſatietas, perficietur ebrietas; *inebriabuntur ab ubertate.* S. Rupertus hic.

Poſt hæc ambulabat Jeſus in Galilæam. Joan 7. 1. Migrat corpore, qui motu corporis mutat locum: migrat corde, qui motu cordis mutat affectum. Si aliud amas, aliud amabas; non ibi es, ubi eras. V. Beda hic.

Qui gloriatur, in Domino glorietur. 1. Cor. 1. 31. Conſideravit Apoſtolus, rationalem creaturam adeò affectare gloriam; ut aut vix, aut numquam, ab hoc deſiderio compeſci poſſit. Propterea, ſecundùm datam ſibi à Deo ſapientiam, ſaluberrimum adinvenit conſilium, dicens: quandoquidem perſuaderi à nobis non poteſt, non gloriari; ſaltem, *qui gloriatur, in Domino glorietur.* S. Bernardus de triplici gloria. Sicut ægro potum petenti, non omnis, ſed noxius ſolùm negatur; ſalubris verò conceditur. Didac. Niſſ. ſer. 3. Dom. 5. Quadr. § 4.

Purga amorem tuum: aquam, fluentem in cloacam, converte ad hortum. Quales impetus habebas ad Mundum, tales habeas ad artificem Mundi. S. Auguſt. Præfat. in Pſ. 31.

Exempla, & teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Convertimini ad me in toto corde veſtro. Joel. 2. 12. Attende ſolerter, quid diligas, quid metuas; unde gaudeas, aut contriſteris. Totum enim hominis cor in his quatuor affectionibus eſt, & de his accipiendum puto, quod dicitur, *in toto corde.* Convertatur proinde amor tuus; ut nihil omninò diligas, niſi ipſum, aut certe propter ipſum. Convertatur etiam ad ipſum timor tuus: quia perverſus eſt timor omnis, quo meruis aliquid præter eum, aut non propter eum. Sic & gaudium tuum, & triſtitia, æquè convertatur ad ipſum. S. Bernardus ſerm. 2. in cap. jejunii.

Venite poſt me; & faciam vos fieri piſcatores hominum. Matth. 4. 19. Cur Dominus vocat ſuos Apoſtolos ſub metaphora piſcaturæ? Captores piſcium fiunt hominum piſcatores; de labore tranſeunt ad laborem: quia labor neſcit laſſeſcere meditatus. Omnia, quæ de uſu veniunt, non fatigant; virtus exercitio perſeverat. Hinc eſt, quòd Apoſtolos ſuos Chriſtus humanis laboribus exercere voluit; ut eos indefeſſos redderet in divinis. Voluit Deus eis manere fortitudinem, de exercitio præſtare virtutem: & quia fructus provenit ex labore; voluit eos labores non perdere, ſed mutare. S. Chryſologus ſerm. 28. Immutatur intentionis negotium, non piſcationis officium. S. Paſchaſius l. 3. in Matthæum. Non exigitur ab eis novum opus; ſed ut etiam in piſcatione ſe exerceant; & ut laborem, quem pro hominum famulatu tenui lucro ſuſtinebant, pro Dei obſequio portent. O quantum ſæpe erit virtutis, & meritorum, incrementum; ſi laborum mutetur ſcopus: ut ærumnas, quas pro Mundi vanitate patimur, pro Dei gloria toleremus. Sylveira in Matth. 4. Quia illi vocati ab arte capiendorum piſcium, mutantur, & fiunt piſcatores hominum; non dubium, quin & Paulus, quia & ipſe per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum vocatus Apoſtolus eſt, ſimili artis ſuæ transformatione mutatus ſit; & a faciendis tabernaculis terrenis, ad cæleſtia tabernacula conſtruenda translatus ſit. Origenes homil. 17 in Num. 23.

Beati pauperes ſpiritu quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum Matth. 5. 61. Non erat nomen aptius pro cœlo, quàm *regni*? Reſpondet Gregor. Nyſſ. quoniam magnum quiddam, & ſuprà omnia propemodum, quæ magni faciunt inter ſe homines, regni nomen in vita eſt; idcirco uſus eſt etiam eo, ad ſupernorum bonorum declarationem. Quaſi diceret; potuit alia appellatione cæleſtem paradiſum denotare. Sed ut prudens Eccleſiaſtes ad ingenium Auditorum ſe accommodate; & ſagax piſcator ſuavi cibo

tegere

tegere hamum, & incautum allectare piſcem ſolet: ita Dominus Magiſter, ut homines attraheret dulcem, & expectatiſſimam imperandi eſcam hamo prædicationis circumpoſuit; beatamque illam patriam vocavit regnum; ut avidis auribus, quæ dicebantur, haurirent. Did. Niſſ. Polit.cœl.p.1.l.5.c.1.

Sic luceat - ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt. Matth.5. 16. Quia noverat Dominus, amabile bonum eſſe, quod unicuique proprium; ideo ſuaviter diſponens præceptum appetitus gloriæ, non trahit Diſcipulos ad appetitum alienæ gloriæ; ſed temperat appetitum gloriæ propriæ: eam transferendo in gloriam propriam. Propterea enim non dixit: & glorificent Deum omninò à nobis diverſum: ſed *glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt.* Patris ſiquidem proprii honor, & gloria, naturaliter quæritur à filiis: Cajetanus hic.

Theſaurizate vobis, &c. Matth.6.20. id eſt, omnes homines ad recondendas divitias adeò proclives video, ut theſauros congerere non prohibeam, ſed eos in corde aſſervari conſulam: mutate locum, non animum exuite. Pinna in Eccl.1. Ethol.3.

Sequere me. Matth.9.9. Aptè per imaginem quamdam à publico ad magis publicum tranſivit officium; cùm vocaretur à Chriſto Rege regum, & Domino dominantium: qui non unius civitatis, aut provinciæ; ſed totius Mundi rempublicam reparaturus advenerat. Sicut enim piſcatores hominum fecit arte non oblita, ſed in meliora mutata; ſic Matthæum fecit deſerere telonicam factionem, agente pro terrena republica, ut ageret prò æterna. Sim. Caſſ.l.9.cap.17. Sic Matthæum calamo vacantem, & ratiocinia ſcribentem, vocat; ut creet Evangeliſtam: argumentum mutat, non genium. Alvarez Joſeph. illuſtr. Illuſtr. 268.

Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Matth. 11. 12. Cur, qui vetat rapinas, in negotio, regni cœleſtis rapinæ, & violentiæ, meminit? S. Paulinus ep. de gazophilacio: ò abundantia bonitatis Dei! nè trepides, nè cuncteris, nè parcas. Eſto violentus Deo, rape regna cœlorum. Qui vetat aliena contingi, ſua gaudet invadi: & qui damnat avaritiæ rapacitatem, laudat fidei rapinam. Delectatur Deus; ſi quæ aliquando pro terrenis fecimus, pro cœleſtibus exhibeamus; ut affectus mali in bonos mutentur. Sylveira hic. Qui raptò extorques aliena, rapito ubi proponitur corona. Nè rapè terram, ſed cœlum. Quid rapinam exerces in pauperem, ut te criminetur? rapito Chriſtum, hoc rapinæ genus approbantem S.Chryſoſtomus in Eutropium apud Pinna in Eccl.Ethol 3.

Venite ad me, qui laboratis, & onerati eſtis - jugum enim meum ſuave, & onus meum leve. Matth.11. 28.30. Laborantes ad refectionem invitat, ad requiem provocat oneratos: non tamen interim onus ſubtrahit, aut laborem; magis, autem onere alio aut alio labore, commutat. S.Bernardus in Pſ. qui habitat.

Conventione facta, &c. Matth.20. 2. Cur æterna beatitudo denario comparatur? Reſpondeo: adeo auri cupiditas hominum animos ad ſe rapit, ut denarii lenocinio ſumma beatitudo fuerit ſignificanda, quò ardentiùs ad illam homines moverentur. Non vult in nobis Chriſtus affectus mutari, ſed illorum objecta. Sylveira hic q.6.

Dilexit multum. Luc.7. 47. Magdalenæ via amor erat. Non illam projicere amorem juſſit, ſed ſe illi ſanctè amandum propoſuit. Abrahamum Chaldæum, & Magos, non prohibuit patrio ritu rimari ſtellas; ſed in iis docuit Deum invenire. Non deſerendæ viæ ſunt; ſed cor, animique propoſitum immutandum, ut deveniatur ad Chriſtum. Oliva l.12. Strom.§. utinam dirigantur viæ meæ.

Facite vobis ſacculos &c. Luc.12. 33. Chriſte! quò te pertrahit amor tuorum? ut avarum lucrifacias, facies eum, quod deſiderat, non quod oportet, audire: ſacculos imperas. Æternos theſauros, qui non deficiunt, vis parari; ut avarus, dum conſueta percurrit ad lucra, aut virtutem capiat, aut à virtute capiatur. S. Chryſologus ſerm.25. Quia diviti loquebatur Chriſtus, dicebat: habiturus es theſaurum in cœlo. Matth. 19. 21. divitiarum enim amator erat: Theophylactus in Matth.19.

Domine memento mei, cùm veneris in regnum tuum. Luc.23. 42. Poſtquam prope ſalutem fuit, animadverti acutus, & ingenioſus, fur theſaurum; & nactus occaſionem, vitam rapuit; arte furandi pulchrè, & ſolerter, abuſus. S. Gregor. Niſſ. orat. de SS. 40. MM. Non ad ignota tranſiit officia; malum in bonum vertit. Sylveira hic. q.11. Vidiſti, quomodo nec in cruce artis ſuæ obliviſcitur; ſed per ipſam confeſſionem prodatur regnum. S. Chryſoſtomus hom. in Crucem.

Domine, quid me vis facere? Act.9.6. Tria Saulus fecerat, quæ omnia Paulus in optima mutavit. Catenas ad vinciendos Diſcipulos protulit; Eccleſiam filiis orbavit; JESUM immani odio proſecutus eſt. Vide, quomodo, qui vinxerat, clamat: *ego vinctus in Domino.* Epheſ.4.1. Qui, odio æſtuarat, clamat: *quis nos ſeparabit à charitate Chriſti?* Rom. 8. 35. Qui Eccleſiam orbarat Diſcipulis, totum orbem obit, ut filios pariat Eccleſiæ. Oliva l. 4.Strom. hic.

Gaudete in Domino ſemper. Philipp.4.4. Non vult Deus, ut vivas triſtis, ſed hilaris; ſolùm petit, ut mutes cauſam lætitiæ. *Fructus ſpiritus eſt charitas, & gaudium!* Galat.5.22. Dixit primò charitas; quia ſuper illa fundatum eſt verum gaudium. Stella de contempt. van. Mundi p.1.c.57.

Ex patribus, & aliis.

Vera ratio perſuadendi eſt, cùm id poſcitur, ut impetremus à vobis, quod concupiſcitis: hoc; quod exiguum amatis, inſinuamus, ut ametis æternum. S.Eucherius ep. parænet.

Amantes vitam hortamur ad vitam. Vera ratio eſt perſuadendi; cùm id poſcimus; ut impetremus à vobis, quod concupiſcitis. Pro vita, quam diligitis, legatione apud vos fungimur; & hanc, quam omnes exiguam amatis, inſinuamus, ut ametis æternam. S. Eucherius ep. parænet. ad Valerianum.

Omnis homo cupit, quod bonum eſt: & affectu quodam naturali conſtringimur ad omne, quod bonum putamus. Et quid habetur tam bonum; quàm Deus? S. Baſilius Regula de inſtit. Monach. c.2. Quomodo excidemus mali deſiderii appetitum? deſiderio meliore. Idem ibidem c.36.

Surge anima mea; curre, & feſtina intrare ad tales nuptias. Verſa, & commuta, deſideria tua. Formoſam delectabiliter aſpicere ſolebas meretricem; aſpice nunc Dei genitricem. Aurum placebat; nunc verum placeat: argentum quærebas; nunc Dei unigenitum quæras: favore humano delectabaris; nunc ſpiritu divino reſovearis; pone carnis, & ſume mentis delectationes. Petrus Cellenſis lib. de panib. cap.7.

Quis fructus eſt? quæ utilitas? ea indeſinenter cupere; quæ, etiamſi non deſerant, deſerenda ſunt. Amor rerum deficientium ad incorruptibilia transferatur: & ad ſublimia vocatus animus cœleſtibus delectetur. S.Leo ſerm.5.in Natal.Dom.

Cùm nihil ſit aliud virtus, quàm affectio ordinata, & moderata; ex intentione bona agitur, ut ſit affectio ordinata; & per diſcretionem efficitur, ut fiat moderata. Richardus à S. Vict. p. 1.l.3.c.23.

Quàm admiranda, quàm amplectenda, illius gratia; per quam ita operatur in nobis omnia opera noſtra, ut ſint tam ſua, quàm noſtra: dona ſua, & merita noſtra. Superiùs jam aſſignavimus, quàm ſint multiplices humani cordis affectus. Hos itaque ille Domini ſpiritus quotidie in Electis ſuis paulatim contemperat, & in unam harmoniam conſormat, & gratiæ ſuæ plectro, quaſi citharædus doctiſſimus, hos extendendo, illos relaxando; ad concordem quamdam conſonantiam coaptat: donec reboet ex his in auribus Domini Sabaoth melodia quædam melliflua, & ſupra modum dulcis, tamquam citharædorum multorum citharizantium in citharis ſuis. Idem ibidem c.24. Turbetur planè animus Chriſtianus, non miſeria ſed miſericordia. Timeat, ne pereant homines Chriſto, contriſtetur, cùm perit aliquis Chriſto lætetur, cùm acquiruntur homines Chriſto; timeat & ſibi, nè pereat Chriſto. Iſtæ autem quatuor, quas perturbationes vocant, timor, & triſtitia; amor, & lætitia; habent eas juſtis de cauſis animi Chriſtiani. V. Beda in Joan. 13.

Sicut Deus, prima Veritas, eſt objectum intellectus, & finis; & ideo quies ejus; ſic Deus, ſummum bonum, eſt objectum, & finis affectus, & quies. S.Thom. Aqu. opuſc.16.c.26.

Indignum omninò eſt, & abſurdum; ut prænobilis anima, deputata ſponſi cœleſtis amplexibus, oblita ſuæ originis; & illius, cujus imago eſt; ad mechanicos rapiatur affectus. Petrus Bleſ. ep.138.

§. II.

Affectus excæcant judicium.

Figura, & Symbola.

S*I ſecutus eſt oculus cor meum.* Job.31. 7. id eſt, intellectus affectum. Ramirez in ep.6. Affectus omnis, ſeu perturbatio, quæ mentem vexat, ac de ſtatu dimovet rationis; jure poterit ebrietas appellari. S.Baſil. Cæſar. ſerm.1. de jejunio.

Nihil aliud eſt ebrietas, quàm animi de nativa ſanitate deturbatio, mentis penuria, vacuitas intellectus: iſta verò non ebrietas tantùm ex vino; verùm etiam ebrietas ex ira, & cupiditate, à ratione aliena, S. Chryſoſtomus tom.6. orat. contra ebrietatem.

Duo ſanè ſunt, quæ in judicio faciunt cordis oculum caligare; ira, & cupiditas. Petrus Bleſ. c.4.

Sicut ventriculo bile impleto non proſunt lac, mel, perdices, aurum potabile, eliquati uniones, gemmæ pretioſæ etiam nauſeam faciunt: ita animis male affectis, probitas, ſcientia, ſtudium,

Digitized by Google

dium, conceptam iram non extinguunt. Oliva t.2. conc. 29. die 4. Ven. Quadr.

Sicut ex magno incendio niger exhalaratur fumus, quo oculi caligant, nec munus ſuum rite poſſunt exercere: ſic ex cupiditatis incendio adeò obcœcatur ratio; ut pericula non advertat. Naxera in Joſue 16. §.3. Dicit Philoſophus, quod ſenſus habens ſentire aliud ſenſibile, debet eſſe ab illo penitus denudatus. Hinc pupilla eſt ſinè colore, ut de coloribus poſſit judicare: per viridia ocularia viridia videbis omnia. De Rampelogis fig. Bibl.

Exempla ex Veteri.

Pulchrum oculis. Gen.3.6. Omnium errantium prima radix, & principalis origo, fuit, & eſt, inordinata affectio, vel voluntatis depravatio. Eva idcirco erravit: quia curioſè concupivit fructum pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuavem; ità ut & conſequenter delapſa ſit in hunc errorem; ut crederet fieri ſicut Deus &c. ut etiam revocaret in dubium divinam ſententiam; quam abſolutè tenebatur credere: *nè fortè*, inquit, *moriamur*. Gerſon de cauſis errantium. Sed quæ tanta iſta in pomo, in ficu, pulchritudo tam admirabilis pomo ineſſe credita eſt. Fernandius hic ſect.12.

Scio, quòd certiſſimè regnaturus ſis. 1. Reg.24.21. Nihilominus quærebat eum occidere: quia ſuadere ſibi non poterat, quòd eſſet regnaturus; eò quòd nolebat, ut regnaret. Didac. Stella in Luc.18.

Oculi tui recta videant. Prov.4.25. Errat oculus, ubi errat affectus. S. Ambroſius lib. de bono mortis c.9.

Dilectionem, & odium, non eſt homo qui ſciat. Eccl. 9. 1. Qui adhuc ſapit, quæ hominis ſunt; neque planè Deo ſe tradidit, neſcit diſcreto judicio, quæ dilectione ſunt digna, quæ odio. Ardua enim virtus, atque difficilis, amore eſt digna; odit autem proſequenda voluptas, quæ de ſenſibilibus provenit. Homo autem, qui perverſè aberrat in intellectu rerum, facile ſibi omnia, quæ vana ſunt, ante oculos, ut bona, proponit; deque iis judicat, non ut veritas habet, ſed ut voluptas ſubdola ſubminiſtrat. Olympiodorus hic.

Perdidiſti in decore tuo ſapientiam. Ezech.28.17. Quis ille tam noxius, tamque pernicioſus, decor? tuus. Planiùs audi: privatus, proprius. Denique, ſi advertiſti, non in decore, ſed in ſuo decore, dictus eſt ille perdidiſſe ſapientiam. S. Bernardus ſerm. 74. in Cant.

Nunquid veſtrum eſt ſcire judicium, qui odio habetis bonum? Michææ 3.1.

Ex Novo & Patribus.

Audiens Herodes rex turbatus eſt. Matth 2.3. Herodes, cùm audiſſet, Chriſtum natum eſſe, ex Prophetarum, & Magorum, ſententia; & eſſe regnaturum; quæ veritas nulla humana vi violari poterat: obcæcatus tamen libidine non credidit. Credidit quidem eſſe natum, non tamen regnaturum. Did. Stella in Luc. 18.29.

Phariſæi autem dicebant &c. Matth. 9. 34. Ex invidia, rationis judicium obtenebrante. Amor enim privatus, & odium, pervertunt judicium; juxta illud Prophetæ: *nunquid veſtrum eſt ſcire judicium, qui odio habetis bonum.* Michææ 3. 1.2. Dionyſ. Carthuſ. hic.

Caro, & ſanguis, non revelavit tibi. Matt.16.17. Caveat proprium cerebrum, qui veritatem cupit attingere. Veriſſimum Petri dogma probat Chriſtus ex eo primariò, quòd non in illo carni, & ſanguini, acquieverit; hoc eſt, propriis affectibus ductus non fuerit. Baeza t.3.l.14.§.13.

Volo, ut des &c. Marci 6.25. Non dat rationem. Vide impudentiam puellæ: vides à diabolo ipſam, penitùs detineri; nec cauſam ullam petitionis affert; quippe nulla excogitari poterat: ſed abſque ratione aliorum calamitatibus honorari contendit. S. Chryſoſt. hom.4. in Matthæum. De barbaro Nabuchodonoſore Dan.5.19. *quos volebat, interficiebat.* Et Judæi Matth. 12. 38. *Magiſter, volumus à te ſignum videre.* Sic multi cæco affectu non ratione, ducuntur. Sylveira hic.

Et ipſi nihil horum intellexerunt. Luc. 18. 34. Verbum hoc iis quaſi obvelabat amor in Chriſtum Dominum: cujus vitam cùm ſummè cuperent, & ei tenerrimo affectu inhærerent: non poterant ſibi ejus mortem perſuadere, aut ad eam ſeriò cogitationem advertere. Affectus noſtri; præſertim amoris, vel odii, frequentèr nos obnubilant, & claras alioquin veritates abſcondunt &c. Marchantius Dom. Quinqu.

Sicut audio, ſic judico. Joan.5.30. Non ſicut odi, non ſicut amo, non ſicut timeo. Eſt judicium odii; ut illud Joan.19.7. *nos legem habemus; & ſecundùm legem debet mori.* Eſt & timoris; ut illud Joan.11.48. *Si dimittimus eum ſic; venient Romani, & tollent noſtrum locum, & gentem.* Judicium verò amoris; ut David de filio parricida: *Parcite puero Abſolon.* 2. Reg. 18. 5. S. Bernardus tr. de grad. humil. & ſuperb. Judicium meum juſtum eſt; quia non quæro voluntatem meam. Quicumque quærit facere voluntatem propriam, facilè errat in judicio. Voluntas autem divina lex eſt omnis judicii; & propterea, qui ſe conformat voluntati divinæ, non errat in judicando. Cajetanus in Joan.c.5.

Conſilium fecerunt. Joan.11. Unde conſilia mala? malus metus, malaque ſpes, conſtituunt conſilia mala. Metuit quis avarus perdere theſaurum; metuit direptionem eorum, quæ tenebat; fecit conſilium malum, ut daret ſibi ſuſpecto antè mortem, quàm pateretur direptionem. Metuit ambitioſus, gloriæ avidus, conſtitutus in auctoritate; nè à potentiore ſuperetur, ne redigatur ad ima: inivit conſilium dandi mortem in eum, quem ſuſpicatus eſt, poſſe fieri ſuperiorem. Sim.Caſſ.l.11 c.45.

Scimus, quia vehementer claudit oculum cordis privatus amor. S.Gregorius hom.4.in Ezech.

Ubi regnat affectio, perit omne judicium. Tanta enim odii perverſitas in quibuſdam mentibus regnat contra proximi ſui bonum; ut illud abominentur tamquam horridum malum; quod quidem omninò fieri non poteſt, niſi ex ſumma perverſitate malitiæ; per quam talis homo pervertit ſuum proprium ſenſum: ut meritò dignus fiat illa maledictione divina, de qua Iſ.5.20. *Væ, qui dicitis malum bonum &c.* S.Bernardinus ſen.r.1.ſerm.23.

Tria ſunt, quæ oculum intelligentiæ confundunt, atque à contemplatione veri luminis excludunt: tenebræ ſcilicet peccatorum, recordatio eorumdem, & cura terrenorum affectuum. S. Bernardus ſerm.5. de aſſumpt.B.V.

Illum, quem odis, judicare non potes: quia oculus odientis obductus tenebra odii, tenebroſa reputat opera exoſi. S. Bonaventura ſerm.2.in hexam.

Varia de Affectibus.

Locis corpora continentur; animo autem locus eſt affectio ſua. S.Auguſt.in Pſ.6.

Diſciplina Chriſtiana non tam quæritur, utrùm quis iraſcatur? nec utrùm ſit triſtis? ſed unde ſit triſtis? Idem l. 9. de civ. Dei c.5.

Arbitror, omnem motum animi aliquid facere in corpore: id autem uſque ad noſtros exire ſenſus tam hebetes, tamque tardos; cùm ſint majores animi motus: velut cùm iraſcimur; aut triſtes, aut gaudentes, ſumus. Idem ep. 115.

Affectui nec leges imperant, nec principes dominantur. Liber eſt, & maximè, ſi ſpiritu ducitur: quia; ubi ſpiritus Domini, ibi libertas. S.Bernardus ep.184.

Penè, quot ſunt diverſitates rerum, tot ſunt varietates affectionum, Richardus à S.Vict.de arca myſt.c.22.

TITULUS VIII.

AGONIA CHRISTI.

Vide hìc, ò fidelis anima! & inſpice hunc ſtrenuum David 1.Reg.17. Deum, ac Dominum tuum: quàm ardeat, quàm vehementer deſideret inire certamen, & ponere animam ſuam pro populo ſuo. Ludovicus Bloſius p.3.margar.ſpir.c.2.

Amor tuus, & iniquitas noſtra, ſic te imbecillum fecerunt: Maledicta ſit tanta iniquitas, pro qua ſic affligeris. S. Bonaventura medit.vitæ Chr.c.76.

Cùm ſic orat anxiatus Dominus JESUS; ecce angelus Domini, princeps militiæ cœleſtis exercitus, Michael ſcilicet, adſtitit confortans eum. Idem ibidem c.75.

O quàm mirandum certamen! ò quanta pugna in mediatore Chriſto! carnem, aſpicere, repugnare ſpiritui, & ſpiritum carni: tamquam ſi quis decubaret infirmus; cui pro reſtauranda valetudine poculum amariſſimum porrigeretur à medico; duplici hic deſiderio traheretur; evitandæ videlicet potionis, & conſequendæ ſanitatis. Paſſionis pœna ex ſui magnitudine intolerabilis videbatur; ſed & amoris vehementia, atque ſatisfaciendi ardor, ad ſubeundum crucis patibulum, ſuprà modum urgebat, S.Laurentius Juſtin.de triumph.Chr.agone c.6.

Erat iſta agonia, reluctatio ſenſualitatis mortem horrentis, & rationis mortem acceptantis; quia virtute divina quælibet pars permittebatur agere, & pati, quod erat ſibi proprium. Lyranus in Luc.22. Meo judicio; fuit illa agonia conatus vehemens, & contentio amoris perfecti voluntatis ſuperioris ad expellendum timorem, vel pavorem, Paſſionis: qui pavor permiſſus erat ad tempus ſacrum Chriſti cor affligere. Unde non fuerit repugnantia ſenſualitatis contra ſpiritum; ſed expulſio pavoris per charitatem ad patiendum hilariter. Doutreman de amore l. 2. c.3. ſect.6.

Digitized by Google

TITULUS IX.

AMBITIO.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri, Novo, Patribus, & aliis.

A*Biit autem Abimelech &c.* Judic. 9. 1. Per Abimelech ſignificantur ambitioſi; qui dignitates appetunt & honores: & tales propriè aſſimilantur diabolo, qui in cœlo petiit dominatum. Hugo Card. hic.

Iverunt ligna ſylvæ &c. Judic. 9. 14. Rhamnus arbor infructuoſa, & ſpinoſa, ſuſcepit imperium; quæ nec propriam, nec ſubjectorum lignorum pinguedinem habet: neque enim paradiſi, ſed ſylvæ, ligna rectoris indigere dixit ſimilitudo. S. Nilus lib. aſcet.

Dominandi ambitio eſt *Aſmodæus*. Tob. 3. S.Thom.aqn.Dom. 1.Quadrag.

Miſcuit Dominus in medio ejus ſpiritum vertiginis: & errare fecerunt Ægyptum, in omni opere ſuo: ſicut errat ebrius. Iſ. 19. 14. Quid eſt ſpiritus vertiginis, niſi ambitio dignitatis; quæ errare facit totam Ægyptum, id eſt, totum Mundum, ad modum ebrii. Hugo Card. in Luc.

Ecce Rex tuus venit tibi manſuetus, ſedens ſuper aſinam. Matth. 21. 5. Propterea ſedit Dominus hodie ſuper aſinam ſubjugalem, afflictam, & inhonoratam: ut apertè inſinuaret; quòd magnificentia Mundi aſina eſt: ſubjugalis, propter viliſſimam ſervitutem: quia quò ſuper plures ambitioſus ſatagit dominari; eò neceſſe habet, pluribus ſubjugari. Eſt afflicta, propter anguſtias maximè cordiales, quas, velit, nolit, neceſſe eſt ei pati. S. Bernardinus ſen.t.1. ſerm.5. art.1.

Tranſibit per Galilæam. Luc. 17. 11. Interpretatur Galilæa *rota*. Rota eſt dignitatum ambitio; quæ, quantò magis elevatur à poſteriori, tantò magis demergitur in parte anteriori. Hugo Card. hic. Ambitionis ſalſugo bibulam animam occupat, ut per fas, & nefas, ad loca ſuperiora, etiam de latebris eremi, nonnulli ſe ingerant & modis omnibus elaborant, ut ſedeant cum Principibus. S.Cyp.in Præfat.libri de Card. operib.Chr.

Lapis in aquas injectus diffuſo ſtagno ingentes circulos facit. Interea in puncto ad ima delabitur; & finis ultimus eſt, jacuiſſe. Talis humana ambitio. Quantis cogitationum fluctibus ſemper vaga, & in orbem acta, vertigine circumfertur. Sed quantò latiùs gyros ducit, tanto ſubſidit citius: & in puncto omnia, & nihil, eſt. Incerto authore.

§. II.

Ambitioſorum Exempla.

E*Ritis ſicut Dii.* Gen. 3. 5. Eſt ambitio ſerpentis æmula paradiſi. Ille quidem promittebat, *eritis ſicut Dii*, ſed adeò Adamus ſeſe diaboli voluntati accommodavit; ut divinæ voluntatis præſcriptum violare non timeret. Auſonius. Ambitio, & ſtudium placendi Regi, multos perdit. Eſcobar Perfec.Chr.t.2.l. 7.ſect.2.Obſervat.6.

Omnis multitudo, videns occubuiſſe Aaron, flevit ſuper eo. Num. 20.28.30. Filii ejus Eleazari fletum non lego: quia in mortui patris locum ſuccedebat; & novæ dignitatis gaudia oculos ſiccarunt. Naxera in Joſ.2.§.39.

Veruntamen Excelſa non abſtulit. de plerisque regum Iſrael legitur 3.Reg.15.14.4.Reg.12.3.2.Paral.20.33. Ferè omnibus convenit illa exceptio, quæ toties in libris Regum repetitur. Sed nec multi Religioſi auferunt hæc Excelſa. Hugo Card. apud Did. Niſſ.Polit.cœl.p.1.l.5.c.1.

Poſſumus. Matth.20.22. Euthymius: omnia promittunt petitionem conſequi cupientes. Did. Niſſenus Polit cœl. p. 1. l.5. c.2. ambitio excœcat. Penè divinus amor imbecillior ambitione eſt factus. Nam quod ille audet, hæc non refugit; idemque poculum haurit Diſcipulorum ſuperbia, & verbi charitas. Ambitio nullum timet dolorem, nullum ſubterfugit diſcrimen, non vincula, non vulnera, non ipſam meruit mortem; dummodò optata ſede potiatur. Et quidem non calicem quem vis Jeſus iis proponit epotandum; ſed *calicem, quem ego*, inquit, *biberurus ſum*. Itane? tantum audetis? non propono vobis calicem humanis viribus parem, ſed meis imparem conatibus. Imperterriti reſpondent: *poſſumus*. Poteritis vos, quod poterit Chriſtus? quid ſi quadraginta dies jejunandum in deſerto? *poſſumus, &c.* Olivat.2. Strom.hic.

Poteſtis bibere calicem? Marci 10.38.id eſt, pati, & mori? Reſpondent: *poſſumus*. Quid non mali, & periculi, ſubeunt ambitioſi! Theophylactus: in Matth.20. Spectantes ad id, quod cupiunt, omnia facilè pollicentur. Quantis malis exercetur libido! Velloſo in Judith 7.Paræn.6.

Prælatus, cui proprium viridem geſtare galerum, inhiabat purpuræ: quam ut obtineret, gratiam nepotis Pontificii munere captare ſtuduit; mittens ei in diſco argenteo immatura, atque omninò viridia, ceraſa, hoc lemmate margini inſcripto: *Te ſole rubeſcere gaudent*. Reſponſum accepit: ceraſa ſua nimis magna in umbra eſſe, & à multis majoribus obumbrata. Incerto Auth.

§. III.

Ambitionem fugiendi varia motiva.

Ex Veteri, Novo, Patribus, & aliis.

O*Mnibus diebus, quibus filius Iſai vixerit ſuper terram, non ſtabilieris tu, neque regnum tuum.* 1.Reg.20.31. Saul, ut filium Jonatham, ſtudioſum ſervandi Davidem, faciat mortem ejus cupere, lucra de Davidis morte ei obventura refert: *omnibus diebus &c.* q.d. Davide mortuo, te purpura, & diadema, exornabunt: his ergo lucris incitatus ejus vitæ proſpicere non debes; immò potiùs de cæde lætari. Lyran. ex hoc patet perfectio Jonathæ, qui propter hoc non retrahebatur à David charitate. Naxera Joſ.2.§.39.

In cœlum conſcendam &c. Iſ.14.13. Sed nullus fuit locus tot loca ambienti. *Neque locus inventus eſt eorum amplius in cœlo.* Apoc. 12.7.8. Non poteſt in parte ſedere cœli, cùm ille totum elegerit ſibi. S.Bernardus de gradib. humilitatis. Omnia ſibi impudenter apperens omnia dignè amiſit. Naxera in Joſ.1.§.40.

Hæc omnia tibi dabo; ſi cadens adoraveris me. Matth.4. 9. Ut in ſpes dignitatis erigat, indecora docet obſequia, & inhoneſtæ adorationis ſervitia. Nam ſcit, ad Mundi gloriam ſolùm tendi per ignominiam. Idem in Joſ.1.§.14.

Efficiamini ſicut Parvuli. Matth.18. 3. Quinam fiat, ut pueri efficiamur? qua ſolertia naturam denuò revocare conabimur? Vultis effici pueri? puerorum mores imitamini. Illis nullus de dignitate clamor, primas non ambiunt, hac ægritudine non laborant; non parentum nobilitatem norunt, non longa ſerie productis majorum titulis inſoleſcunt. Dominum, ac famulos, unà pariter in omnibus converſantes videbis. Adhuc naturæ numiſma adulterinis notis impercuſſum manet. Cœlorum regnum gloriæ amantem Candidatum reſpuit; ambitioſa repellit: humilitatis merces eſt, non ſtabulum ambitionis. S. Baſilius Seleuc. hic.

Venit libido, & dicit meus es: venit avaritia, & dicit; argentum, & aurum, quod habes, ſervitutis meæ pretium eſt: venit luxuria, & dicit; meus es: venit ambitio, & dicit, planè meus es. S.Ambroſius in Pſalm. 118.Octon.11. Cùm cætera vitia dicant ſimpliciter, *meus es*; ſola ex omnibus Ambitio fidentiùs loquitur, & audacter affirmat, *planè meus es*. Manifeſtò, & indubitato jure ad me ſpectas; nemo æquè, ac ego, te ſibi arrogare poteſt. Did.Niſſ.Polit.Cœl.p.1.l.5.c.1.

Ambitio, ut dominetur aliis, priùs ſervit; curvatur obſequio, ut honore donetur: &, dum vult eſſe ſublimior, fit remiſſior. S. Ambroſius in Luc.4.

Numerari culpæ nequeunt, quæ habendæ poteſtatis amore perpetrantur. S.Gregor.mor.l.24.c.ultimo. Mala omnia in Eccleſiam Dei ambitio induxit, tamquam eorum radix. S.Leo ſer.4.de Nat. Dom. Excelſa periculoſiùs ſtant: & citiùs corruunt, quæ ſublimia ſunt. S.Hieron.in Dan.3.

Deus ſe hominibus ſubdit; & tu dominari geſtiens hominibus, tuo te præponis Auctori? S.Bernardus hom.1.ſup.Miſſus.

Homo natus ad laborem, non ad honorem. S.Bernardus l.1.de Conſid.ad Eugenium.

Magnum quid eſt, docere; verùm diſcere, periculo caret. Cur te Paſtorem facis, cùm ſis ovis? cur caput vis fieri, cùm pes ſis? cur imperatorio fungi munere conaris, cùm ſis in ordine militum? S. Gregor. Naz.orat.7.

Qui tunc à Judæis cæſus eſt, nunc etiam falſorum Chriſtianorum blaſphemiis cæditur: colaphis verò cæditur ab his, qui ei honores ſuos præferunt. V.Beda l.4. in Matth.26.

Quid eſt tempeſtas culminis, niſi tempeſtas mentis? S.Gregor. 1.p.paſt.c.9.

Blandum nomen honos, mala ſervitus. S.Paulinus ep. ad Romanianum.

Cogitet, qui honorem affectat, tempeſtatem ſe affectare. Philo lib.de Joſeph.

Cupienti animo nihil grave ambitioſo difficile: idemque ambitio eſt quædam ſimia charitatis. Charitas enim patiens eſt pro æternis; ambitio omnia patitur pro caducis: charitas benigna eſt pauperibus; ambitio divitibus: utraque omnia credit, omnia

ſperat;

Digitized by Google

ſperat; ſed longè diſſimili modo: hæc ad gloriam hujus vitæ; illa ad gloriam ſinè fine. Petrus Bleſ.ep.14. ad Sacellanos aulicos regis Anglorum.

Vide. Dignitates. Honores.

TITULUS X.

AMICITIA, SIVE AMICI.

§. I.

In genere.

Speculum eſt imago amicitiæ: ſicut enim imago in ſpeculo apparens, per omnia ſe accommodat objecto. v. g. ſi intuens ſpeculum rideat, moveat caput, &c. illicò imago ſpeculi pariter ridere &c. videtur: ſic amicus amico per omnia ſe accommodat; ut, quod iſte vult, vel non vult, hic pariter velit, aut nolit. Eadem velle, & eadem nolle, ea demum firma amicitia eſt. S.Hieronym. ep.8. ad Demetriadem, Cornelius in Eccl.12.10.

Tunc amicitia cognoſcitur eſſe vera; ſi ſit utriuſque dilecti mutua familiaritate conjuncta; ſi ſecretorum omnium conſcia; ſi ab eodem velle, & nolle, non diſſona. S.Bonavent. ſerm.18. de S.Joan. In vera amicitia eſt cor unum, & anima una; ſed in una, eademque anima voluntas eſt una, & à ſeipſa non diſſona, non contraria, non diverſa. Idem ibid. Conſuetudo inter ſe duos non ſinit eſſe duos; ſed unum ambos efficit. S.Chryſoſt.hom.18.in 1.Cor.6.

Hæc eſt amicitia: eum qui diligit; & eum; qui diligitur; non ampliùs eſſe duos diviſos, ſed unum eſſe hominem: quod quidem non ex alio fit, ſed ex charitate S Chryſoſt.in 1.Cor.6. ho.13.

Duo animi ſe mutuò diligentes, duo ſunt ſpecula viva. & quod eſt in uno, reſultat in altero; & quod in altero, reſultat in uno: & iterum reſultatum reſultat; ſi ad invicem apponantur. Simon Caſſ.lib.16. inſtitut.Chr.cap.6.ad initium.

§. II.

Amicis omnia communia.

Veniat Dilectus meus in hortum ſuum, Cant.5.1. Propterea in hortum ſuum vocatur ſponſus à ſponſa, ad ſuos fructus edendos: ut oſtendat; nihil inter ſe habere disjunctum, nihil ſeparatum, nihil diſſonum; inſtar unius paris ſanctiſſimi amicorum. Philo Carpath. hic.

Nihil mihi profuit, ultimos hauſiſſe anhelitus, nihil flatus inſpiraſſe in os morienti: putabam enim, quòd aut tuam mortem ipſe ſuſciperem; aut meam vitam in te ipſe transfunderem. Stringebam quidem brachia; ſed jam perdideram, quem tenebam; & extremum ſpiritum ore legebam, ut conſortium mortis haurirem. Quid mihi unquam jucundum, quod non eſſet ex te profectum? quid unquam mihi ſine te; aut tibi unquam ſinè me, voluptati fuit? Quis non uſus nobis, & propè viſus ipſe, somnuſque, communis? quæ diſcreta unquam voluntas? quod non commune veſtigium? ferè ut, cùm gradum tollerem, vel tu mecum, vel ego tecum; corpus videres attollere. Quòd ſi aliquando ſinè altero prodeundum fuit; intectum latus putares, affectum vultum cerneres, mœſtum animum judicares: ſuſpecta omnibus ſolitudo metum alicujus ægritudinis afferebat. Ità novum videbatur omnibus, nos dividi. At verò, ubi ambobus prodeundum fuit, non plura in itinere veſtigia, quàm verba: nec inceſſus, quàm ſermo, crebrior; nec ambulandi cura, ſed colloquendi gratia, Uterque enim noſtrum ex alterius ore pendebat: non intento aſpectu legere iter; ſed mutuò ſollicitos excipere ſermones; haurire oculorum gratiam, ſpirare fraternæ imaginis voluptatem. S.Ambroſ.in exceſſu fratris Satyri.

Quo dolore contenebratum eſt cor meum! & quidquid aſpiciebam, mors erat. Et erat mihi patria ſupplicium, & paterna domus mera infelicitas: & quidquid cum illo communicaveram, ſine illo in cruciatum immanem vertebatur. Expectabant eum undique oculi mei, & non dabatur mihi; & oderant omnia, quia non habebant eum, S.Auguſt.Confeſſ.l.4.c.4.deplorans mortem cujuſdam defuncti chariſſimi.

Baſilius, ingens hujus ſæculi bonum. Par quoddam eramus haud ignotum Græciæ; communia omnia, unus utrique animus erat. Quem ſeparabant tantùm duo corpora: & mutui amoris inter nos vinculum erat Deus. D.Gregor.Naz.de vita ſua carmine Jambico conſcripta.

Nulla poteſt eſſe amicitia, ubi regnat proprietas; & proprium diligens nemini amicatur. Qui effundit libenter amorem, quod exterius eſt, retinere non novit: qui aperit animum, aperit & theſaurum. Sim.Caſſ.l.15. de juſt.Chr.c.6.

Fortaſſis ignoras: tecum fui Romæ; tecum nivium perpeſſus ſum injurias; tecum montes, vel lubricos glacie, vel ſcopulis exaſperatos. Univerſa tecum pertuli; quæ dolui, dum perferres. Hæc enim eſt inter amicos animorum concordia; ut nihil ab altero ſit alienum, nihil alteri ſingulare: omnia eis facit unam rempublicam voluntas una. Hildebertus Turon.Ep.ep.28.gratulatur amico reditum Roma.

Columbæ duæ utrinque pedibus tenent annulum cum lemmate: *Communis utrique*.

§. III.

Amicus corripit, & corrigit.

Corripiet me juſtus in miſericordia. Pſ.140.5. Hoc unum ex magnis beneficiis Dei eſt; ut inveniamus fideles amicos, qui vera nobis de nobis dicant, & nos ex magno Dei beneficio libenter eos audiamus, & ex corde gratias agamus. Bellarminus hic.

Amicus fidelis, medicamentum vitæ, & immortalitatis. Eccl.6.16. Ecce, qualis eſt amicus fidelis! *medicamentum vitæ*. Ordinat iſtam vitam; officium aſſumit medici verus amicus, diætam à noxiis imponit; purgat verbis; & aſper ſæpè videtur. Dulcis in malis ſemper amicus non dicitur verus. Simon Caſſ. de juſt. Chr.l.15.c.11.

Amicus noſter dormit. Joan.11 11. Amici nobis à Deo dati, ut per eos à lethalis peccati ſomno excitemur in vitam gratiæ. Elias *obdormivit in umbra juniperi*. 3.Reg.19.5. Sed fidus amicus angelus excitavit. Baeza t.2.l.8.c.3.§.12.Amicum verè Lazari agit Dominus, dum eum à ſomno excitat. Ajebat Xenophon; aſſentatione homines obdormire. Amicorum munus eſt, dormientes veritatis objectione excitare. Sic 3.Reg.19.5. angelus dormientem Eliam excitat. Eſcobar tr.1. Mir.Chr.l.10.ſect.1. Obſ.7.

Nullum tam certum eſt amicitiæ indicium; atque non connivere delinquentibus fratribus. S Chryſoſt.ſerm.18.ep.ad Eph.

Habet vera amicitia nonnumquam objurgationem, adulationem numquam. S.Bernardus ep.242. Hæc eſt veræ charitatis, & amicitiæ, regula: ut ità ſe fratres mutuæ dulcedinis amore confoveant; quatenus, ſi quid in utrovis reprehenſibile eſt, alter alteri non abſcondat. S.Petrus Dam.l.4.ep.3. Qui diligit, obviat opportunè, & importunè, damnis amici: qui non corrigit; odit, & fraudulenta oſcula imprimit. Et odii ſignum eſt, prætermiſſa correptio. Sim.Caſſ.de juſtit.Chr.l.15.c.18.

§. IV.

Amici alia officia.

Nihil ſic probat amicum, quemadmodum oneris amici portatio. S. Auguſtin.lib.Quæſt.q.71.

Solus eſt, qui ſine amico eſt verè ſolus; qui *cùm ceciderit, non habet ſublevantem ſe*. Bleſenſ.tr.de amicitia.

Qui non amat, amicus non eſt. Idem ibidem.

Amicus prava quoque recta judicat. S. Hieron. ep. 61. ad Pammachium.

Amico fideli nulla eſt comparatio. Amicus fidelis, hortus concluſus, fons obſignatus; qui opportunè aperiuntur; & communicantur. S.Gregor.Naz.orat.6.

§. V.

Amici utilitas, pretium, motiva.

Benevolentia facit, ut amici vulnera utilia magis, quàm voluntaria inimici oſcula, ſint. S.Ambroſ.Eth.Chr.l.1.c.34.

Quæ amicitia, quæ familiaritas, tantam contrahere unionem poſſet, quantam Fidei cognatio? non enim quantam amicus amico debet propinquitatem, tantam nos habere invicem oportet; ſed quanta eſt membri ad membrum. Hac amicitia, & cura, aliam majorem nemo unquam invenire poſſet. S.Chryſoſt.hom.14 in Joan.

Eſt nobis, ſolem hunc extingui, jucundius, quàm amicorum conſuetudine privari: jucundius in tenebris agere, quàm ſinè amicis eſſe, S.Chryſoſt hom.2.in ep.ad Theſſ.

Amicus eſt munitum palatium, ſolatii portus. S.Gregor.Naz. Orat.6.ad Presbyt.Niſſ.

Amicitia cuſtodia eſt amici; magis verò cuſtodia eſt amoris; nec non & animi, animæque dicitur eſſe cuſtodia. Sim. Caſſ. de juſtit.Chr.l.15 c 6.

Charitas, & amicitia perfecta, ſive Chriſtiana, ſolis nominibus diſtinguuntur. Idem ibidem c 18.

In omni fortuna prudenter ad amicum feſtinatur; bonum enim communicata lætitia facit gratiorem; adverſa verò magnum ſuſcipit ex amici ſolatio remedium. Hildebertus ep.29.

Ami-

Digitized by Google

Amicitia eſt divitibus pro gloria, pauperibus pro cenſu, exulibus pro patria, imbecillibus pro virtute, ægrotis pro medicina, mortuis pro vita. Caſſiodorus prolog. lib. de amicitia.

§. VI.

Verus amicus dat, non accipit: non quærit ſua.

T*U regnabis ſuper Iſrael: & ego ero tibi ſecundus.* 1. Reg. 23. 17. ait Jonathas ad David. Ælredus in ſpec. charit. l. 3. c. 19. ò virum ſummis laudibus evehendum! virum expertem invidiæ, qui amicum regno prætulit: qui, quod videbatur ſuum, eſſe voluit alienum. *Fleverunt pariter; David autem ampliùs.* 1. Reg. 20. 41. Cur hic ampliùs? quia, ubi de regno ab amico in ſe transferendo audit; ubi ſe pro Jonatha regnaturum accipit; ſic ægrè id fert, ut dolori, & lacrymis copioſis, indulgeat. Id eſt bonorum amicorum præcipuum, ut bona ſua amicis poſtponant. Baeza t. 2. l. 8. c. 3. §. 12.

Filiæ Iſrael, ſuper Saul flete, qui veſtiebat vos coccino in deliciis. 2. Reg. 1. 24. Et ſtatim ad Jonatham ſermonem vertens: *doleo ſuper te frater mi Jonatha.* v. 26. Excitat David filias Iſrael pro morte Saul, & ſeipſum pro morte Jonathæ. Sed filiabus Iſrael proponit multa bona ab eo accepta; at de ſe erga Jonatham nihil tale commemorat. An oblitus; quomodo *expoliavit ſe Jonathas tunica?* 1. Reg. 18. 4. Cur ergo ſicut Iſrael puellis proponit veſtes à Saul acceptas, ſibi etiam veſtimenta à Jonatha donata non proponit? Reſpondeo: Amor filiarum Iſrael in Saulem erat debilis, & imperfectus; amor Davidis perfectus: non ſua, ſed ipſum, amabat. Sylveira in Matth. 10. q. 6.

Qui negligit damnum propter amicum juſtus eſt. Prov. 12. 26. q. d. qui non tantùm alios non defraudat, ſed & damna ſua negligit, ut proximorum commodis conſulat; hic demum per excellentiam juſtus, probus, charitate præditus eſt. In annalibus Societatis legimus: P. Joannem Baptiſtam Romanum in naufragio arreptam tabulam Judæo cuidam ceſſiſſe ea lege, ut, ſi enataret, Chriſtianus fieret. Enatavit uterque, Judæus tabulæ incubans, Baptiſta mari, aut potiùs DEO. Itaque ſibi temporalem magno merito comparatam; Judæo temporalem, & ſpiritualem, vitam impertiit. Judæus enim tantæ charitatis exemplo victus, manus, nomenque, Chriſto dedit; ac baptizatus Chriſtianè deinceps vixit. Cornelius hic.

Et confeſſus eſt, &c. Joan. 1. 20. Joannes non ſua, ſed quæ Jeſu, conſtanter requirit: ſponſi enim amicus in cunctis, non propria, ſed dilecti, commoda quærit. S. Bernardus l. 3. de verb. Iſ. ipſe de ſe loquatur amicus ſponſi. Stat Joannes: non enim arundo eſt vento agitata. Stat: quia amicus eſt, verè amicus ſponſi: qui procedentis de thalamo ſuo non æmulatur gloriam, ſed parat viam, ſed prædicat gratiam. *Non ſum ego Chriſtus.* q. d. quia amicus ſponſi eſt, *non quærit, quæ ſua ſunt*, ſed quæ Jeſu Chriſti. *Charitas non quærit, quæ ſua ſunt.* 1. Cor. 13. 5. Eſcobar t. 2. Perfec. Chr. l. 1. ſect. 1. Obſ. 7.

Non vectigalis amicitia eſt, ſed plena decoris, plena gratiæ. S. Ambroſius offic. l. 3. c. 16.

Proprium eſt amoris, amare: mercedem quærere omnino non novit. Quæſtus eſt, non amor; ubi merces acquiritur. Sufficit amanti ſolum pro pabulo amoris habere, quòd jure poſſit diligere. Sim. Caſſ. de juſt. Chr. l. 15. c. 6.

Cor in medio ſitum corpore, in lævum tamen magis videtur propendere: licèt revera toti corpori, & membris univerſis, vitam inſpiret. Ità, licèt tam in proſperis, quàm adverſis, amicus amico favere debeat: in adverſis tamen magis ejus fides, & liberalitas, enitere debet. Diez Summa Prædic. Amicitia.

§. VII.

Amicus falſus ſe, & ſua, quærit.

Figura, Symbola.

I*N articulo diei illius ingreſſus eſt Noe - & omne animal ſecundùm genus ſuum.* Gen. 7. 13. 14. Arcam pro evadendo diluvio Noe compingit: ad illum tunc animalia certatim confugiunt. S. Baſilius Seleuc. or. 6. arcanus quidam erat impetus, & ſignum divinum: ſuaque ſponte animantes concurrebant. Verùm cùm jam tempeſtas deferbuiſſet, corvum miſit exploratorem: ille verò *egrediebatur, & non revertebatur* Gen. 8. 7. Cur modò non revertitur? qui olim advenerat non vocatus? Olim timuit diluvium, egebat refugio: modò non indiget. Noe verò indigebat ejus nuntio. Naxera in Joſ. 4. §. 25. Corvus, aquis diluvii nondum ceſſantibus, in arcam Noe, in qua fuerat, rediit; ut habetur Gen. 8. 7. Poſtea verò, cibum inveniens, non magni fecit eum, qui ipſum à monte liberavit, & diluvii tempore ſuſtentavit. Ad Noe non eſt reverſus: quia ipſo ampliùs non indigebat. Qualis amicitia corvi, talis eſt plurimùm amicitia Mundi. Stella de cont. van. Mundi p. 1. c. 15.

Cum - deleveris - Hethæum - & Jebuſæum, &c. Deut. 7. 1. Præceptum fuit populo electo DEI, nè amicitiam quoquo modo firmarent cum Hethæo, Jebuſæo &c. *Jebuſæus* interpretatur *præſepe meum*. Totus eſt Mundus in commune, atque pro communi utilitate creatus. Nemo in amicitia tanta ſollicitudine devitandus, quàm qui proprietarius cenſetur. Nulla poteſt eſſe amicitia, ubi regnat proprietas, & proprium diligens nemini amicatur. Qui effundit libenter amorem, quod exteriùs eſt, retinere non novit: qui aperit animum, aperit & theſaurum. Sim. Caſſ. l. 15. c. 6. *Chanaan* interpretatur *negotiator*. Non poteſt convenire in lege amicitiæ Chriſtianæ, qui ſolùm congregare didicit, diſtribuere verò non novit. Idem ibidem.

Vindemiant eam omnes, qui prætergrediuntur viam. Pſ. 79. 13. Non obiter, vel curſim botrum unum decerpunt: ſed *vindemiant*; omnem omnino fructum tollunt, ſoloſque ſibi relinquunt pampinos. Et tu quidem, ut habeas amicos botros exponis; ſed illi & vindemiant, & prætergrediuntur. Tam diu manſuri ſunt apud te, quamdiu vineam tuam expolient; illicò vias ſuas regreſſuri, ut ſaturati fuerint, & tu famelicus. Non enim propter te, ſed ob vindemiam, vineam adeunt. Oliva t. 2. Strom. §. ut quid deſtruxiſti maceriam ejus?

Nolite confidere in principibus. Pſ. 145. 2. Samſon *projecit mandibulam de manu*, Judic. 15. 17. En quò deveniunt inſtrumenta principum! ut iis uſi fuerint, ea plerique projiciunt. Samſon mandibulam nec auro incluſit, nec gemmis ornavit, nec theca incluſit, nec è tholo ſuſpendit; ſed *projecit*. Oliva l. 9. Strom. hic.

Non eſt, qui conſoletur eam ex omnibus charis ejus: omnes amici ejus ſpreverunt eam; & facti ſunt ei inimici. Thren. 1. 2. Cum Ieruſalem, ut habetur. 3. Reg. 10. 25. Tempore Davidis, Salomonis, aliorumque regum potentia, qui in ea regnarunt, dives eſſet omnibus: chara erat amicitia; reges vicini tributa ei offerebant. At quando Chaldæi eam deformarunt & exciderunt; lamentatur Propheta: *non eſt, qui conſoletur &c.* Arbor fructibus ſuis gravida viſitatur, an ſint maturi? iis deceptis, deſeritur. Cum aurum eſt extra ignem, argentum vivum illud quærit, ut ipſi ſe uniat: at verò cùm aurum in fornace patitur; argentum in fumum verſum illud deſerit. Chriſtum honoratum die Palmarum Diſcipuli comitati ſunt; illuſum deſeruerunt. Tanta eſt cupiditas: ut jam filius non amet patrem; niſi ob ſuum commodum. Stella de cont. Mundi p. 1. c. 15.

Amicoſne illos putatis, qui ſua in commoda obſequioſi, blandi alloquio, vultu demiſſo, latera veſtra ſtipant, & limina quotidie terunt? O vos ſimplices! amici veſtri ſunt, ut apiculæ florum: à quibus mel cogunt; ſicut vites ulmorum, quibus inflexæ arrepunt altiùs. Paulus Segneri ſerm. 2. die Jovis poſt Cineres.

Multi habent ſe cum amicis, ſicut malis cum aureis; quæ ſuccum habentia, quò illi volunt uti, in catino reponunt: quæ, poſtquam expreſſerunt, humi abjiciunt, & à quovis ſinunt calcari. Amicus infidelis eſt ſimilis denti corrupto, qui mutatione auræ dolet. Diez in Comm. Apoſtolor. Conc. 2.

Exempla, & textus.

Cùm adoraſſent eum fratres ſui. Gen. 42. 6. 7. Eo, quem fratrem deſpexerant, Dominum adorant, quærentes alimenta. Cùm ſe nullatenus egere fratre putabant limis aſpiciebant: aſt modò, cùm ab ejus arbitrio pendent, venerabundi ſuſpiciunt; non tam animus adoravit, quàm indigentia. Rupert. l. 9. in Gen. quam ob cauſam adoraverunt? videlicet, ut emendi, quæ vellent, haberent licentiam. Ecce enim revera quomodo *manipuli* eorum manipulum ejus adorant; dum non ob aliud ignotum ſibi principem Ægypti adorant, niſi, quia defuerant manipuli eorum: ille autem de manipulis plenum habebat horreum. Naxera in Joſ. 9. §. 7.

Fratres mei præterierunt me. Job. 6. 15. *Sicut torrens, qui raptim tranſit in convallibus.* Sed nunquid tres fideles expertus, qui in ejus ſolatium occurrerunt? Compaſſi quidem ſunt; ſed Jobum in ea, qua invenerunt, nuditate, & ærumna, reliquerunt; nec teruntium in opem, aut centonem, præbentes. Segneri citatus.

Nunc veniſtis, & modò videntes plagam meam timetis; ait Job amicis, c. 6. 21. Quid timent? an nè ſimili ærumna afficiantur? Timebant, ait Lyranus hic, nè aliquid pro ſublevatione peteret ab eis. Id Job ipſe confirmat: *nunquid dixi, afferte mihi, & de ſubſtantia veſtra donate mihi?* v. 22. Sic facient vobis amici veſtri, quod arbori: ſub qua æſtate tripudiant, choreis, luſibus, læti indulgent. Cùm verò hyemis rigore exaruit arbor; ſecurim levant, ſerioq; ictu caput, & collum, truncum, & ramos, ſuccidunt. Segneri antè citatus.

Eſt autem amicus ſocius menſæ. Eccli. 6. 10. Proverbium Hebræum eſt: in domo ſua hoſpes, in aliena paterfamilias. Eſt enim genus hominum; qui domi parſimoniam colunt, foris luxu diffluunt: qui aliena vorant, ut ſua; & ſuis parcunt ut alienis: in propria menſa formicæ, in aliena vultures. Cornelius hic.

Si largitus fueris, aſſumet te; & ſi non habueris, derelinquet te. Eccl. 13. 5. Itinerantes, per deſertum euntes, ſpineta prætergrediuntur: ſed, ſi quam frugiferam arborem nanciſcantur, accurrunt mox; decuſſoque fructu eam derelinquunt. Sic divites, ſi quem reperiunt dona ferentem, amplexantur, & tuentur eum: at, ſi ſpinoſa ſis arbor, relinqueris. Octavianus hic.

Qui

Qui amicum propter commodum quodlibet amat; non amicum convincitur amare, ſed commodum. S. Proſper Aquitan. de vita contemplativa l.3.c.25.

§. VIII.

Amici divitum multi.

O*fferebant ei paralyticum*. Matth.9.2. Veriſimile eſt, paralyticum hunc fuiſſe divitem: quia multi ipſius obſequio deputati, tum in deferendo, tum in aliena domo dirupto tecto devaſtanda: in quo non modicum inquilino damnum inferebant. Sed noverant, damnum à paralytico reſarciri poſſe. Alius paralyticus Joan.5.7. triginta octo annis ab omnibus derelictus, hominem non habebat, qui illum in piſcinam mitteret. Petrus Beſſeus Dom.18. poſt Pent.

Turba civitatis multa cum illa. Luc.7.12. Erat enim matrona nobilis, & dives, ut ait Haymo. Sylveira hic.

Infamis quæſtus eſt, proximum colere, dum malè eſt, ignorare. Hildebertus ep.2.

Quidam pauper factus Epiſcopus, multis ad ſe venientibus, ac dicentibus, ſe eſſe ejus amicos; quæſivit, cujus ætatis eſſent? ipſis reſpondentibus ait: non poteſt eſſe, ut ſitis amici mei, cum hac ætate: quia heri nullum amicum habui. Ergo meus amicus non poteſt eſſe, niſi homo unius diei. *Divitiæ addunt amicos plurimos*. Prov.19.4. Broymaed. amicus falſus.

§. IX.

Amicus fidelis permanet in adverſis, & eſt conſtans.

Figura, Symbola.

Q*Uidquid obtuleris ſacrificii, ſale condies*. Levit.2.13. Sale ſignificatur æterna durabilitas. Ea de cauſa olim hoſpitibus ante alios cibos apponebatur ſal: ut ſcilicet ſignificaretur, amicitiæ firmitas, ac perſeverantia. Quare multi gentiles, teſte Pierio in hierogl. ſalis, ominoſum habebant, ſi ſal in menſam profundi contigiſſet: quaſi per hoc amicitiæ everſio portenderetur. Ità Pierius, apud Cornelium hic. Sal olim in fœderibus adhibitus Numer.18.19. 2 Paral.13.5. Levit.2.43. Nam ſal cùm præſtet incorruptibilitatem, ſignum eſt incorruptæ amicitiæ, ut docent Lyranus, Abulenſis, Oleaſter. Deus reconcilians ſibi genus humanum, miſit in Mundum Apoſtolos tamquam ſal, in Symbolum pacis, & fœderis incorrupti. Sylveira in Matth.5.

Luna perfecta in æternum, teſtis in cælo fidelis. Pſal.88.38. Teſtis ſcilicet divinæ providentiæ & bonitatis. Cur hoc non potiùs præſtet ſol? Luna nocte deſerto pavido, adeſt. Ideo teſtis divinæ providentiæ; quia magis deſertis magis adeſt. Sylveira Addit. in Matth 5. Luna nocte, qua te cuncta deſerunt, lucem exhibet. Idem in Apoc.3.q.3.

Reſplenduit facies ejus ſicut ſol. Matth.17.2. Sol lætatur cum lætante; triſtatur, & obſcuratur, cum moriente JESU. Symbolum eſt veri amici, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Sylveira hic q.9.

Tenebræ factæ ſunt. Matth.27.45. In transfiguratione *reſplenduit facies ejus ſicut ſol*; nunc verò in Paſſione obſcuratus eſt ſol. Sol conſortem ſe Paſſionis in Calvaria præbuit, quia in Thaboris gloria Dominus illum ſocium admiſit. Vera hæc amicitia, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Idem hic.

Heſperus Lem. *Veſpere, & manè*. *Omni tempore diligit, qui amicus eſt*. Prov 17.17. *Veſpere, & manè, & meridie, narrabo, & annuntiabo*. Pſal.54.18. Picinelli.

Exempla.

Tu es Chriſtus Filius DEI vivi. Matth.16.16. Publica voce profitetur Petrus, Chriſtum eſſe Filium DEI: unde à Domino laudatur: *tu es Petrus, &c.* Matth.16.18. Nathanael etiam fatetur Chriſtum Filium Dei: *Rabbi, tu es Filius DEI* Joan.1.49. & tamen a Domino non laudatur. Cur? S. Chryſoſt. hom.55. in Matth. Nathanael id facit, quando odium Phariſæorum nondum erat exacuatum in Chriſtum; at Petrus fatetur Filium DEI, quando in Chriſtum ſæviebant. Sylveira hic.

Emerunt aromata. Marci 16.1. Amici figura, Juvenis. Lemma: *Hyems, & æſtas*. Tales amicæ hæ ſanctæ mulieres: amaverunt Chriſtum in proſperis, & adverſis; in præſentia, & abſentia; in vita, morte, poſt mortem. In vita continuò ſecutæ ſunt affectu, & conſequi ſunt ſecuræ, dum exivit bajulans crucem: &, dum ipſe veſtigia ſua Sanguine reſpergeret, illæ eadem reſpergebant lacrymis; aſſiſtabant crucifixo confixæ ei corde. Fortiores fuerunt Apoſtolis, qui eum deſeruerũt in anguſtiis; aſſiſtabant depoſito de cruce, tradito ſepulturæ. Noctes quoque ſequentes egerunt vigiles, ob amorē, & dolorem. Venerunt ad monumentum; ut ei, quem viventem dilexerunt, etiam mortuo ſtudio humanitatis obſequantur. S. Gregorius: ideo, cùm tranſiſſet Sabbathum; nè quidem auroram expectant; ſed noctem pro luce, deſiderium pro duce, lunam pro ſole, arripiunt, & valde manè veniunt ad monumentum. Nec tenebræ, nec militum cuſtodia, nec lapis advolutus, retardat à ſancto opere. Et propter hunc ferventem, & conſtantem amorem merentur primæ angelorum viſionem, annuntiationem reſurrectionis. Jacobus Marchantius Dom. Paſchatis.

Ecce quomodo amabat eum. Joan.11.36. Quando Lazarus Chriſto magis fuit in amoribus, niſi dum honori eſſet ipſis ſororibus. *Ecce quomodo &c.* exclamabant Hebræi. Sed iniqui judices, cur dictis, *amabat*? ait S. Thom. Aqu. opuſc. de dilig. Deo dicere debuiſſetis, *amat*. Crevit miſeria, non decrevit amicitia.

Alia longè via amici Mundi incedunt: vix è fortunæ gremio excuſſos vos aſpiciunt; cùm ſigna dant receptui, & retrocedunt. Segneri ſerm.2. die Jovis poſt Cineres.

In cordibus noſtris eſtis ad commoriendum & convivendum. 2.Cor. 7.3. q. d. ità vos amo; ut & pro vobis mori, & vivere, paratus ſim. *Eamus & nos, ut moriamur cum eo*. Jo.11.16. Cornel. hic.

Charitas non poteſt comparari; dilectio pretium non habet. Amicitia, quæ deſinere poteſt, vera numquam fuit. S.Hier. ep.4 t. ad Ruffinum.

§. X.

Amicus infidelis, inconſtans.

Figura, Symbola.

E*St amicus ſocius menſæ &c.* Eccli.6.10 Mercurius auri amiciſſimus, ſemper illi inhæret: cùm tamen in fornacem immittitur, mox fugit, hoc eſt, non permanebit in die tribulationis. Vere prope flumen libenter pueri, puellæque, deambulant; floribus enim abundant: at hyeme deſeritur. Octavianus de Tuſo hic.

Aquæ Nemrim deſertæ erunt. Iſa.15.16. At cur? *quia aruit herba, defecit germen, viror omnis interiit*. Nemrim *commutationem*, ſeu *amaritudinem*, ſignificat. Commutantur enim amici; &, qui dulces erant ſecunda fortuna, ingruente tempeſtate in amaritudinem convertuntur. Octavianus de Tuſo in Eccl.6.10.

Vidimus ſtellam ejus. Matth.2.2. Unde cognoſcunt, eſſe ſtellam Dei? quia ſole fulgente radiabat. Sed unde habuit tantam vim? Erat peculiaris Domini ſtella. Et licèt aliæ ſtellæ diei luce obſcurentur, & non appareant; tamen hæc ſtella, cùm ſit Domini ſtella, & habeat illius favorem; tota nitet, & fulget. Sylveira hic.

Mali amici ſunt velut torrentes; qui hyberno tempore, cùm nulla neceſſitas aquarum urget, inundant; verno autem tempore, quando aqua maximè neceſſaria eſt, nihil in eis, niſi duriſſimos lapides, reperies. Poſtquam S. Tobias viſum recepit, & priſtinæ ſanitati reſtitutus eſt, ait ſacer textus: *venerunt conſobrini Tobiæ congratulantes ei de omnibus bonis &c.* cap.11.20. *& per ſeptem dies epulantes omnes cum gaudio magno gaviſi ſunt*. Non venerunt ad eum in adverſa, ſed proſpera fortuna. Diez. Amicitia.

Sicut de die, quis quiſque ſit? cognoſcitur, nocte verò minimè: ità etiam in proſperitatis die omnibus noti ſumus, omnes nos æſtimant, honorant: nocte autem adverſitatis ut ignoti ſpernimur. Idem in feſto SS. Philippi, & Jacobi.

Amicorum infidelium Exempla, & textus.

Ex Veteri.

Recordatus eſt inter epulas. Gen.40.20. Prolata ſententia contra principem piſtorum, nullus aulicus, nullus amicus, apud regem interpoſuit. Ludovicus Alvarez Illuſtr.145.

Quo aſcendente ierunt cum eo omnes ſenes, &c. Gen.50.7. Non quia Jacobi filium, ſed quia præcipuum Miniſtrum Pharaonis comitabantur. Cadaver Jacobi comitantur Magnates: & tamen cùm poſtea efferrentur oſſa Joſephi, nullus Ægyptius comitatus: quia periit Spes lucri. Idem illuſtr. 350.

Omnis Iſrael, qui ſtabat per gyrum, fugit ad clamorem pereuntium, dicens: nè fortè & nos terra deglutiat. Numer.16.34. Cùm ſibi viderentur Core, Dathan, & Abiron, Moyſem ducatum affectare, in defenſionem, & immunitatem, populi conjurant. Ecce tibi ſupplicium adeſt, terra dehiſcens abſorbet eos; quid tunc familiares? quid propinqui? an miſeris auxiliari ſtudent? nec unus. *Omnis Iſrael &c.* Baeza tom.1. l.5.c.8. conc.5.

Achitophel - quaſi quis conſuleret Deum. 2. Reg.16.23. erat in ſenatu Davidis. Sed, cùm David ægrotaret, Abſolone in patrem rebelli, ſolem orientem adorat officioſè; deinde ſuam præſtat operam, ut regem premat. 2. Reg.17.1. *perſequar David hac nocte*. Velloſo in Judith. Parænet.

Miſeremini mei ſaltem vos amici mei. Job.19.21. Non quaſi abje-

abjecta iſta vox, ſed quaſi cenſoria: nam cùm injuſtè arguere-tur ab amicis, reſpondit, *miſeremini*, *&c.* hoc eſt, miſericordiam debetis facere: opprimitis autem vos, & impugnatis hominem; cujus ærumnis compati pro amicitia vos oportebat. S. Ambroſ. offic. 3. c. 16.

Convocavit ad ſe amicos. Eſth. 5. 10. Aman, cùm eſſet intimus regis, multos habet amicos. Sed, cùm rex in eum iraſcitur, nullus eſt, qui pro eo verbum loquatur. Sed Eunuchus oſtendit lignum, in quo ſuſpendatur. c. 7. 9. Sylveira in Luc. 16. q. 8.

Occaſiones quærit, qui vult recedere ab amico. Prov. 18. 1. Quòd malus homo ſolvat amicitiam, non eſt ratio; pro ratione voluntas & voluptas eſt. Cauſatur injuriam, nè videatur temerè amicitiam renuntiare. Velloſo in Judith Diſq. 6. Paræn. 5.

Aperi mihi ſoror mea quia caput meum plenum eſt rore. Cant. 5. 2. At illa excuſat ſe: *expoliavi me tunica mea.* v. 3. Per noctem S. Paulinus ep. 5. ad Sever. intelligit noctem Paſſionis Domini. Et Rupertus per guttas noctium, blaſphemias, & contumelias, Judæorum. Quas cùm anima audit, ſtatim ſe claudit, ut eas declinet, & evadat. At cùm de dilecto audiuntur: *caput eius aurum optimum.* v. 11. ſtatim quærunt: *quò abiit Dilectus tuus? & quæremus eum.* v. 17. Sylveira in Matth. 13. q. 2.

Una hora tecum permanebit. Eccl. 14. 14. *Amicus fidelis medicamentum vitæ.* Eccli. 6. 16. Eo egemus ægri, non ſani. Qui ergo ægrum amicum deſerit; jam ſe pharmacum eſſe negat. Octavianus hic.

Vidimus eum: & non erat aſpectus. Unuſquiſque in viam ſuam declinavit. Iſa. 53. 2. 6. In gloria habet ſocios; in Paſſione cum omnes declinant. Sylveira cap. 10. in Matth. 18.

Non eſt, qui conſoletur eam ex omnibus charis eius; omnes amici eius ſpreverunt eam, & facti ſunt ei inimici. Thren. 1. 2.

Et nemo auxiliabitur ei. Dan. 11. 45. Juſtum ſanè ſupplicium inſenſati hominis, qui ſpem ſuam in vaniſſimis creaturis ponebat. Erit, erit, illud tempus, quando homo, quem adorat Mundus, in cujus obſequium omnes creaturæ voluntaria æmulatione conſpirant; mox ubi vel maximè egens auxilio, ab omnibus deſeratur. Excluſæ Virgines fatuæ pulſabant ad oſtium prudentium, & fruſtrà clamabant, nihil, quæ intraverant, reſpondentibus, nedum de infelicitate earum condolentibus. Cur ità? nonne illis notæ? nonne paulò ante familiariter convivebant? Ità eſt, ait S. Chyſ. in Pſ. 40 notæ erant virgines Virginibus; ſed nihil eas juvit ea familiaritas. Vix aliud in vita humana communius; quàm ab iis, cùm affligimur, cùm egemus; deſeri: qui noſtra cùm egebant ope, nos comitabantur. Hoc maximè timebat David: *nè quando rapiat ut leo animam meam; dum non eſt, qui redimat, neque qui ſalvum faciat.* Pſ. 7. 3. Baeza t. 1. l. 5. c. 8. conc. 5.

Ex Novo, & aliis.

Quid faciam? Luc. 16. 3. Quare villicus in conſilium non vocat amicos, ſed tantùm ſecum loquitur? Reſpondet S. Chryſol. ſerm. 125. quærit intra ſe conſilium, qui foris, unde ſibi jam ſuccurreret non habebat. Quia, licèt antè multos habebat amicos; cùm tamen Dominus ejus irata facie in eum ſe exhibuiſſet; omnes ſibi experiebatur adverſarios ab omnibus deſertos. Sylveira in Luc. 16.

Voluit deſeri, voluit prodi, voluit ab Apoſtolo ſuo tradi: ut tu, ſi à ſocio deſertus, ſi à ſocio proditus fueris, moderatè feras: tuum erraſſe judicium, periiſſe beneficium. S. Ambroſ. in Luc. 6.

In pœnoſa hebdomada vias ſæpe iteravit Jeſus à Bethania in Jeruſalem: nec in tanta civitate ipſum de nocte aliquando legimus hoſpitatum: velut non habuiſſet amicum, qui eum amoris gratia invitaret. Et non inquirens, nec requiſitus eſt: pauper enim fuit à juventute. Ad altitudinem admirationis ſubvehit mentes: quòd in civitate regia, Sacerdotali, neque etiam in Scribis, & Phariſæis, in cultoribus templi, & Sacerdotibus, ſeu Pontificibus, habebat dignum in veritate amicum. Sim. Caſſ. l. 13. c. 1.

§. XI.

Amici quomodo comparandi, & conſervandi.

DEmas me reliquit, diligens hoc ſæculum. 2. Tim. 4. 9. id eſt, malens otiari, molliter quieſcere, & deliciari in Sæculo; quam cum Paulo periclitari pro Chriſto. S. Chryſoſt. neceſſe, inquit, erat, ut diligens Sæculi voluptates, derelinqueret eum, qui eas non amabat. Cornelius hic.

Si placent animæ, in Deo amentur: quia & ipſæ mutabiles ſunt: & in illo fixæ ſtabiliuntur: alioquin irent, & perirent. In illo ergo amentur, & rape ad eum tecum, quas potes; & dic: hunc amemus: ipſe fecit hæc, & non eſt longè &c. S. Auguſt. Confeſſ. lib. 4. c. 10.

S. Chryſoſtomus hom. 61. in Matth. 18. rationem reddens, cur aliquorum amicitiæ facilè diſſolvantur: ſi ſpiritualis, ait, eſſet radix, nulla res ſæcularis eam evelleret. Ea certè charitas, quæ Chriſti cauſa fundatur, firma, ſtabilis, atque invicta, eſt; nec ulla re conquaſſatur: non obtrectatione, non periculis, non morte, non alia re temporali. Et infrà: omnia, quæ ſæculares amicitias tollunt, ſpiritalem confirmant amorem magis, atque ſtabiliunt.

Nihil ſic facit amicum, ut lingua gratitudinis ſtudioſa, os benè loqui ſolens, anima ſinè faſtu, contemptus variæ gloriæ, contemptus honoris. Idem hom 40. in Acta Apoſt.

Acquire tibi dulcia labia, & habebis tibi omnes amicos. S. Iſaac l. 1. de contemptu Mundi c. 13. Cum amicis omnia tractanda ſunt; ſed priùs de ipſis. S. Gregor. Magn. l. 1. ep. 33.

§. XII.

Amicitia cum quibus ineunda, quorum fugienda.

Ex Veteri, & Novo.

FUniculus triplex. Eccle. 4. 12. ſignificat perfectam amicitiam inter paucos; puta inter duos, vel tres, conſiſtere. Hi enim imitantur Sanctiſſimam Trinitatem, in qua trium perſonarum ſumma eſt, & unio, & concordia; quæ inter plures, ſolet langueſcere, & evaneſcere. Ad hoc ſignificandum à Poetis finguntur tres Gratiæ; quòd tribus nexibus videatur coaleſcere, & conſervari, amicitia. Cornelius hic.

Diſcede ab iniquo, & deficient mala abs te. Eccli 7. 2. Amicus eſt velut ſanguis in corpore, qui vitam continuè comitatur. Is, ſi bonus eſt, vitam prorogat, & conſervat, juxta illud Eccli. 6. 16. *amicus fidelis, medicamentum vitæ, & immortalitatis.* At ſi inficiatur, & malus ſit; morbos affert & animæ, peccata inducens, exitio eſt. Octavianus de Tuſo hic.

Vinum novum amicus novus. Eccl. 9. 15. Sapit enim in ore, bullit in ventre, fallit in capite, latet turbulentum in fæce. S. Cyrillus Apolog. l. 1. mor. c. 19.

Pondus ſuper ſe tollet, qui honeſtiori ſe communicant. Eccl. 13. 2. Multi ambiunt aulas magnatum, ut eorum familiaritate honorati ſint, & dignitates, ac lucra, captent. Verùm, Siracides hic ſapienter idipſum diſſuadet. Ubi enim ſunt impares, ſuperior vult dominari inferiori; illique multa imperat, quæ inferior præ metu, & pudore, recuſare non audet: quare potiùs ſervus eſt, quàm amicus. Cornelius hic.

Si oculus tuus ſcandalizat te &c. Matth 5. 29. Etſi aliquem tantum diligas, ut eo oculi utaris vice: aut ità tibi aliquem utilem eſſe putes; ut eum dexteræ manus ducas loco; & hi tamen animæ tuæ fortaſſis incommodent: etiam illos à te abſcinde. Et diligentiùs vim ipſam ſermonis examina: non enim dixit, à talium ſocietate diſcede; ſed maximam ſeparationem indicens, *erue*, inquit, *& projice*. S. Chryſoſt. hom. 17. hic. Non incongruè dexter oculus poteſt accipi dilectus amicus, & miniſter in divinis operibus, & in rebus divinis conſiliarius: cui non eſt parcendum, ne objiciatur; ſi nos vult ſcandalizare. V. Beda hic.

Ex Patribus, & aliis.

Eſto amicus cunctis, intimus paucis, fideliſſimus univerſis. S. Cyrillus Apolog. l. 1. mor c. 19.

Vulpes ſenex, reatus conſcia, cùm pœnitentiæ cauſa peregrinari vellet; fama id vulgante, varia animalia ſocietatem offerebant: canis: ſed, quia latratu, & morſu, injuriam provocat, rejectus urſus propter furorem; leo propter audaciam, pavo ob ſuperbiam; lupus ob furta; porcus ob ſorditiem; aſinus, quòd ſinè ratione clamet, & lupis fortè ſe proderet. His rejectis, aſſumpſit pantherem, cujus os redolet; agnum mitem, leporem puſillanimem, erinaceum cutis ſpinoſæ, arminium ſordes vitantem, formicamque prudentem. Corvus quærens, quæ eſſet hæc caterva? cui illa: electus comitatus prudentis. Idem ibidem c. 24.

Numquam volo alicui eſſe in amore conjunctus, qui à divina fuerit ſocietate diviſus. Petrus Damian. lib. 4. ep. 4. ad Ep. Auximanum.

Impius eſt, qui animæ ſuæ pro ſuis parentibus eſt crudelis; majoremque temeritatem hac nemo habet; quàm ut animam ſuam ponat ità periculosè quis pro amicis ſuis. Petrus Bleſ. ep. 11. ad Clericum, ingreſſum religionis amore amicorum retardantem.

Non poteſt convenire in lege amicitiæ Chriſtianæ, qui ſolùm congregare didicit, diſtribuere verò non novit. Hanc ſanè novimus habere amicitiam gratam; ut non tribuere, credas eſſe jacturam. Sim. Caſſ. de Juſt. Chr. l. 15. cap. 17.

Si Deus eſt finis omnium, homo amicus juſtè relinquitur propter Deum. Et omnis vera copulanda eſt amicitia propter ipſum; homo verò finis hominis eſſe non poteſt. Non perditur amicus: ſi placitus remaneat Deus. Et ſi ex hoc turbatus recedit,

non fuit verus amicus: quia ſe Deo voluit præferri; cui debuit in omnibus ſubjacere. Sim. Caſſ. ibidem.

§. XIII.

Amicorum ferenda jactura, injuria, &c.

COr meum conturbatum eſt - amici mei, & proximi mei, adverſùm me appropinquaverunt. Pſal. 37. 11. 12. Job in omnibus ærumnis tacens, ad amicorum calumnias ſolvit ſilentium. cap. 19. 2. *Uſquequò affligitis animam meam?* Sylveira in Joan. 13. q. 4.

Ave Rabbi; & oſculatus eſt eum. Matth. 26. 49. Modò planè licet tibi, Chriſte, confidere in hominibus. Noli pavere: oſcula habes, ubi vincula metuebas. Sed proh miſeriarum cumulum! proditio latet in oſculo: Chriſti prædicator, perſecutor eſt Chriſti: elongandus eſt amicus, quem proximum vides labiis verbi imminere. Oliva tom. 2. Strom. §. Pater! in manus tuas.

§. XIV.

Amicitia cum Deo, & Chriſto.

Ex Veteri.

SUfficit mihi, ſi adhuc Joſeph filius meus vivit. Geneſ. 45. 28. Jacob cùm audiſſet, filium ſuum Joſeph in Ægypto regnare, dixit: *Sufficit &c.* In hac ergo domo; ubi non terrena, ſed vita Jeſu, qui in Joſeph figurabatur, quæritur; & ipſa ſufficit nobis: licet amici omnes mortales ſint; dum Jeſus auxiliator noſter ſit; ibi regnare dicitur Chriſtus. Guerricus ſerm. 1. de reſurr. ò vocem fidelem, & plenè dignam amicis Jeſu! ò caſtiſſimum affectum, qui ſic loquitur: ſufficit mihi, ſi Jeſus vivit. Si vivit, vivo: cùm de ipſo pendeat anima mea; imò ipſe ſit vita mea; ipſe ſufficientia mea. Sylveira in Luc. 1.

Elegit nobis hæreditatem ſuam. Pſalm. 46. 5. Hæreditatem ſuam vocat gentem: non quòd aliquando gentium nullam curam geſſerit; ſed vehementem in eos dilectionem, & cum eis conjunctionem, & providentiæ acceſſionem, oſtendens. S. Chryſoſt. hic.

Ecce tu pulchra es amica mea. Cant. 1. 14 Hæc eſt Eccleſiæ, atque animarum omnium, pulchritudo; ut amica ſit Chriſti: ex illa enim amicitia perfecta pulchritudo progreditur. Proinde non eſt pulchra; niſi amica. Sim. Caſſ. lib. 3. in Luc. 1.

Dilectus meus mihi, & ego illi. Cant. 2. 16. q. d. Dilecti mei amicitiam conſtanter teneo; quia ejus conſtantem benevolentiam erga me ſentio. S. Gregor. hìc.

Qui timet Deum, æquè habebit amicitiam bonam: quoniam ſecundùm illum erit amicus illius. Eccl. 6. 17. Senſus eſt: qui Deum piè colit, amicum fidelem, & bonum, habebit. Illud *æquè* ſignificat: quantùm fidelis erit Deo, tantùm etiam permittet Deus, ut ei fidelis ſit amicus. Seu qualis ipſe eſt erga Deum, & proximum; talis erit & amicus ejus: hoc eſt, fidelis, & ſincerus, erit illi; ſicut fidelis, & ſincerus eſt ipſe cum Deo, & proximo. Octavianus hìc.

Ex quibus Daniel unus erat. Dan. 6. 2. Regnante Nabuchodonoſor Daniel ſplenduerit, & à maximè horribili rege adoratus eſt. Balthaſar item regnante floruit: nec minùs illuſtris fuit Dario regna tenente: regumque ſucceſſores nihil de ejus gloria immutarunt; ſed illi morte extincti ſunt. At Daniel æqualem illis omnibus regnantibus ſplendorem obtinuit. Theodoretus hic. q. d. Quis crederet? amicum regis cum rege non perire? prodigioſum id videtur. Convenite huc, qui regum amicitias ambitis; qui ſtabilem ſtatum in regiis favoribus amatis. Unus eſt, qui volubilem fortunæ rotam ſtare facit clavus; nimirum quo inuſti Dei ſervitutem profiteamini. Dum Deo, & virtuti, innitimur; regum ſucceſſiones nihil de noſtra gloria immutabunt: firmi ſtabimus mediis humanis viribus; medio, rapidiſſimoque gurgite, quo volvuntur omnia creata. Baeza tom. 1. l. 1. cap. 9. §. 12.

Ex Novo.

Quæ eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei? Matth. 12. 48. Una ſola, & vera, & communis, nobilitas, atque neceſſitudo cum Chriſto eſt; ut voluntatem Dei facias. Multò propinquiores Deo ſunt, qui voluntatem ejus faciunt; quàm qui ſumma carnis neceſſitudine conjunguntur. S. Chryſoſt. homil. 45. in cap. 12. Matth.

Fuit in diebus Herodis regis &c. Luc. 1. 5. Nullum verbum in Scriptura ſine myſterio. Lucas ergo à verbo præteriti temporis incipit *fuit*; Joannes verò incipit per verbum *erat* imperfecti temporis. Cùm Joannes à divinis incipiat, utitur verbo *erat*, ad ſignificandam divinarum Perſonarum æternitatem: Lucas autem ab humanis ordiens; per verbum *fuit* incipit; propter earum tranſitionem; & mutabilitatem. *Ipſi peribunt; tu autem permanes*. Pſal. 101. 27. Quo docemur, ut in amicitiam Dei nos conferamus, utpote quæ firma, & ſtabilis, erit: non verò in homines, in Mundum; in creaturas; quæ deficiunt. Nomen Deo peculiare eſt ſubſiſtentiæ: *ego ſum, qui ſum*. Ex. 3. 14. Juxta Hebr. *ero, qui ero*. *Qui erit, miſit me*. Ex 3. De hominibus Abdias v. 16. *bibent omnes gentes, & abſorbebunt; & erunt quaſi non ſint*. Stella in Luc. 1.

Quis veſtrum habebit amicum? &c. Luc. 11. 5. 7. Amicus, cujus oſtium pulſatur, eſt Dominus, & Deus, & Servator noſter Chriſtus Jeſus; qui omnes diligit; omniumque, etiam eorum, qui in ipſum necdum credunt, ſalutem ſitit. S. Titus Boſtrenſis hic. Amicus hic eſt Deus; qui nos dilexit, & unigenitum ſuum pro nobis tradidit. Ab hoc media nocte panem petimus, dum in tribulatione ejus auxilium quærimus. S. Honorius Auguſtodun. ſerm. in dieb. Rogat. O quàm pulſanti ille geſtivit occurrere, qui ſic ſecreti ſui cubile collocavit ad januam: qui, dormientibus ſervulis pulſantis neceſſitatem ſolus, & primus, audivit. S. Chryſol. ſerm. 39. Nota: in eodem cubili cum domino ſervi dormiunt; quibus incumbebat attendere, quiſnam pulſaret ad januam, nè domini quies interturbaretur. Et tamen ſervi dormiunt, ſolus dominus vigilat; cùm homo petens panes pulſat. Pro certo habe: quòd cùm neceſſitate laboraveris, omnes in tui ſubſidium dormiunt: ſolus Dominus vigilat, ut opem ferat. Sylveira c. 20. in Luc. 11.

Lazarus amicus noſter dormit. Joan. 11. 11. Gloriam hominia miror, cùm audio illum amicum Dei vocari. Certè ſervi appellatio vulgaris cùm ſit, creſcit adeò, ſi *Dei* addatur particula; ut mirum in modum præſtantiſſimos viros exornet: Dei eſt ſervus. O elogium ineffabile! quid ſi amicus Dei valeat appellari. Eſcobar tom. 2. mir. Chr. lib. 10. Sect. 1. obſ. 2.

Ex patribus, & aliis.

Qui fuerit Dei amicus, diaboli eſt inimicus. S. Fulgentius ſerm. de Job.

Nos pro nobis ipſis vix paucos contemnimus aureos; ipſe autem pro nobis etiam Filium ſuum tradidit. Utamur igitur ad commodum noſtrum charitate Dei, fruamur ejus amicitia. Vos enim, inquit, amici mei eſtis; ſi feceritis, quæ dico vobis. O inenarrabilis miſericordia! inimicos, & infinito intervallo ab eo diſtantes, à quibus incomparabili eminentia ab omnibus differebat; hos amicos & facit, & vocat amicos. Quid igitur pati non debemus? quid non libenter tolerare pro hac amicitia? S. Chryſoſt. hom. 23. in ep. ad Hebr.

Renuntiat amicitiæ Chriſti, qui ſe amicitiæ conjunxerit diaboli. Idem ſerm. in illud: inimicitias ponam &c. Gen. 3.

Non tantùm tempore pacis congaudeas Crucifixo; verùm etiam tempore perſecutionis eamdem retine fidem. Nemo ſe fallat, nemo ſe decipiat: Dominus, & Diabolus, ab uno pariter amari non poſſunt: aut enim diabolus oditur, ut Dominus diligatur; aut, ſi diligitur diabolus, neceſſe eſt contemnatur Dominus. Non poteſtis duobus dominis ſervire. Luc. 16. S. Chryſoſt. ſerm. ſup. illud: inimicitias ponam &c. Gen. 3.

Ne ſis tantùm pacis tempore Jeſu amicus, & tempore belli inimicus. S. Cyrillus Jeroſ. Catech 13. Proh admirabilem hominum fidelium gloriam! Deum Patrem habemus, matrem ipſam Dei genitricem, fratrem primogenitum Chriſtum Jeſum, Deum, & hominem. O dulcem Jeſum! noſtri verum amicum; qui ſua nobis fecit omnia communia; & Patrem ſcilicet, & Matrem; ut fratrem ipſum veneremur, & amemus. V. Beda hom. 1. in Luc.

Adverte, quis in amicum eligi dignior debeat; creatura, an creator? Dominus, an ſervus? Princeps, an vaſallus? omnipotens, an infirmus? immenſus, an modicus? omniſcius, an ſtolidus? dives, an egenus? & poſtremò, ut multa tranſeam, ſummò bonus, & beatus; an miſer, & malus? S. Thom. Aqu. opuſc. 16. c. 14. Solus Chriſtus verus amicus eſt, qui omni tempore diligit. Hugo Card. in Prov. 19.

Non invenietis fideliores amicos, & potentiores in cœlo, & in terra; quam Jeſum Regem angelorum; & Mariam Dominam noſtram, Reginam angelorum. Thomas Kemp. par. 3. ſerm. ad Novitios ſerm. 2.

Vide, quomodo ab omnibus neglectus ſum; quomodo ab omnibus expulſus! vide, quia nemo me in ſua dilectione habere deſiderat. Delectatio hominum eſt irrationabilis quaſi animalium. Inquire diligenter; & invenies valde paucos amicos meos. In Revelationibus extravagantibus S. Brigittæ c. 51.

Amicorum hujus Sæculi amor valdè eſt imperfectus: ſerò amare incipiunt, citò deſinunt, parum amant. At Chriſtus Dominus, etiam ut homo, perfectè ſuos dilexit Diſcipulos, & Electos. Citò incepit; qui ab inſtanti Conceptionis ſuæ intenſiſſimè ſuos dilexit,

num-

numquam deſiit, neque deſinet: nam nec morte amor ille finem habuit. Toletus in illud Joan. 13. 1. *in finem dilexit*.

Varia de amicis.

Vocavi amicos; & ipſi deceperunt me. Thren. 1. 19. Homo habet tres amicos: primus Caro; decipit, ducens ad ſuſpendium ſibi conſentientes. Secundus Mundus; qui parat laqueum: *qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli.* 1. Timoth. 6. 9. Tertius diabolus; qui ſuſpendit ſibi conſentientem. S. Bonaventura hic.

Quis veſtrum habebit amicum? Luc. 11. 5. amicum venientem ad me non alium intelligo, quàm me ipſum: nemo quippè charior mihi, nemo germanior, eſt. Ad me ergo venit de via amicus, cùm tranſitoria deſerens ad me redeo &c. S. Bernardus in Rogat. de panibus. Fortaſſis, & nobis aliquando venit amicus de via, id eſt, de vita hujus Sæculi. Nunquid deſerendus eſt? nunquid de domo projiciendus eſt? Panem benè intelligimus in his tribus charitatem. S. Auguſt. ſer. 29. de verb. Dom.

Si amas, ſcribe obſecranti; ſi iraſceris, iratus licèt ſcribe. Magnum & hoc deſiderii ſolamen habeo; ſi amici literas vel indignantis accipiam. S. Hieron. ep. 42. ad Niceam.

TITULUS XI.

AMOR.

§. I.

Transformat in amatum.

Num. I.

De bono, & malo, in genere.

Figuræ, Symbola.

S*Icut pulverem terræ.* Geneſ. 13. 16. Iſidorus Peluſiota lib. 3. epiſt. 296. notat, poſteros Abræ hic comparari terræ. Cap. 15. 5. verò ſtellis cœli: quia ex iis aliqui futuri erant ſapientes, & ſancti, cœleſtes, ſublimes, & illuſtres, inſtar ſtellarum cœli: alii verò inſipientes, pravi, terreſtres. Cornelius hic.

Fœmina communiter mutat ſuam conditionem, & ſtatum in mariti ſui conditionem, & ſtatum: & fit nobilis, ſi ille eſt: regina; ſi is eſt rex: duciſſa; ſi dux. Voluntas eodem modo ſuam mutat qualitatem qualitate amoris; cui velut ſponſa nubit: ſi hic carnalis; illa quoque carnalis efficitur: ſi ſpiritualis; hic ſimiliter evadit in ſpiritualem. S. Franciſcus Saleſius tract. de div. amor. lib. 1. cap. 4.

Anima noſtra, ut ait S. Dionyſius, aſſimilatur ſpeculo: nam quoquoverſus verteris illud, in illo reſplendet. Si enim cœlum verſus ſpeculi faciem poſueris; cœlum ipſum cæruleum, lucidiſſimaque lumina ejus, in ipſo micabunt. Si verò contra terram verſaris; jam lutoſas paludes, ſterquiliniaque, & cæteræ ſpurcitiæ, quibus ſcatet, in eo cernentur reflexæ. Sic anima; ſi aciem mentis in ſuperiora elevarit; id in ea reſplendet: quòd ſi ad terram reſpexerit; ejus immunditia commaculabitur. S. Auguſt. ſi terram diligis, terra es; ſi cœlum diligis, cœlum es. Si alicui puellæ, quæ ſummoperè deſiderat ſpecioſa in oculis hominum apparere, diceretur: quòd quoties vultus ad ſidera erectos haberet; ejus facies ſolis, ac cœli, pulchritudinem acciperet, aureoſque capillos, rubicundas genas, nimioque ſplendore fulgentem vultum mutuaretur. Quòd ſi ad terram oculos, faciemque depreſſerit, jam illa pulchritudine amiſſa, pallida, lutulenta, ac deformis, cupit apparere; quanta cura cœlum aſpicere ſatageret; nec terram unquam dignaretur cernere; ut ſpecies, quam cupit, permaneret. Tibi, ô anima, hæc à Deo ſententia intimatur: ſi ad ſidera reſpicis: ſi Deum factorem tuum amaveris; pulchrior cunctis aſtris eris. Quòd ſi in terram vultum depreſſeris, amoreque terreno capiaris; deformior cunctis immunditiis apparebis. Reſpice ergo cœlum &c. Diez. Amor hominis erga Deum.

Num. II.

Patrum ſententia.

T*Erram diligis? terra eris. Deum diligis? quid dicam? Deus eris? non audeo dicere ex me: ſcripturas audiamus: *ego dixi, dii eſtis, & filii Excelſi omnes.* Pſal. 81. 6.

Amando Deum efficimur dii: ergo amando Mundum dicimur

Mundus. Idem ſerm. 85. de diverſis. Talis quiſque, noſtrum eſt qualis eſt ejus dilectio. Terram diligis? terra eris. Deum diligis? Deus eris.

Vivo ego iam non ego; vivit verò in me Chriſtus. Galat. 2. 20. Idem tract. 2. ep. 2. in ep. 1. Joan. Tranſimus cum amatis, aut fillimus; & cum eiſdem vileſcimus, aut chari ſumus. S. Cyrillus in apolog. l. 1. c. 9.

Ubi eſt amor, ibi cor. Amor eſt vis unitiva: amor eſt via transformativa. S. Bonavent. ſerm. 24. de S. Maria Magd.

Cor, amando vitia, & peccata, fit quaſi terra. Amando temporalia, immoderatè tamen citra Deum, fit aqua. Amando amicos carnales purè naturaliter fit aqua. Amando Deum fit ignis. S. Thom. Aqu. Ex cognitione boni, vel mali, per ſe homo non eſt bonus, vel malus; ſed ex amore boni, vel mali, eſt homo bonus vel malus. S. Bernar. tom. 3. ſer. de div. Dilect.

Non ex eo, quod agnoſcit, ſed ex eo, quod amat, divinus fit homo: ſicut non qui videt bonum; ſed qui vult, fit bonus: & materia, non quia lucem ab igne capiat, ſed quia calorem, ignis evadit: Sic animus non ob lucem intelligentiæ, ſed ob calorem amoris, divinus fit. Iſidorus Clarius l. 1. Orat. 47.

Num. III.

Amor Dei.

P*One me ut ſignaculum ſuper cor tuum.* Cant. 8. 6. Super cor, tamquam ſuper ceram calidam, puram, & mollem, aptam ſuſcipere impreſſam imaginem. Super cor calidum amorem Dei, puram munditiam ſui, mollem pietate proximi. Corpus Chriſti ut ſigillum ponitur: non ut ipſum, quod immutabile eſt, in nos mutetur; ſed nos in imaginem Bonitatis ejus tranſmutetur. S. Albertus M. ſerm. 20. de manducat. Sacram. *Pone me &c.* ſtatim infert: *fortis eſt, ut mors dilectio.* Imprime te mihi quaſi ſignaculo per amorem fortiter in hærendo: ut à me quaſi ſignaculo formam accipias; & mea ſubtili expreſſione ſimilitudinem trahes. Filibertus Abb. hic Quanta fuerit impreſſio amoris, tanta erit & expreſſio ſimilitudinis. Aloyſius Novar. Electa Sacram. lib. 3.

Anima noſtra fœda eſt per iniquitatem; amando Deum pulchra efficitur. Quomodo erimus pulchri? amando eum, qui ſemper eſt pulcher. S. Auguſt. tract. 9. in ep. S. Joan.

Num. IV.

Amor cœleſtium.

C*Onfitebuntur cœli.* Pſal. 88. 6. Cœleſtium amatores cœlos vocat. Diez Dom. 6. poſt Epiph. conc. 1.

Bonum ſemen: hi ſunt filii regni. Matth. 13. 38. Juſti vocantur hic filii regni, ſcilicet cœleſtis. In phraſi Hebraica: ſicut filius hominis ſignificat hominis miniſterio dedititiſſimum; ità filii regni ſunt, qui cœleſtia diligunt, & ad ea conſequenda mediis omnibus utuntur. Sicut vice verſa filii Sæculi dicuntur, qui Mundo impensè ſerviunt, & quorum curæ omnes in terrenis ſunt. Vide Gen. 4. de filiis Cain, & Enos, diverſas eorum occupationes. Diez Dom. 5. Epiph. conc. 1.

Simile eſt regnum cœlorum. Matth. 13. 31. Nota: Eccleſiam militantem à Domino regnum cœlorum vocari. Solet enim Scriptura homines rerum, quas diligunt, nominibus appellari. Amatores terræ terram vocat Jerem. 22. 29. Amatores Mundi vocat Mundum: *& Mundus eum non cognovit.* Joan. 1. 10. Amatores carnis vocat carnem: *Non permanebit ſpiritus meus in homine, quia caro eſt.* Geneſ. 6. 3. Cœleſtium amatores cœlos vocat: *Confitebuntur cœli*, id eſt, juſti *mirabilia tua &c.* Pſ. 88. 6. Diez Dom. 6. Epiph. conc. 1.

Num. V.

Amor Mundi, Carnis, &c.

Ex Veteri.

Q*Uia caro eſt.* Geneſ. 6. 3. Ego enim, dicere vult, ſubſtantiam ex carne, & anima, illis dedi; ipſi autem, quaſi ſola carne circumdati, ità virtutes negligunt, & ſolam carnem ſectantur. Et iterum: ubi proceſſerimus, ſtatim audietis, terram eos nominari à divina Scriptura; eò quòd terrenis cogitationibus abſumantur. Dicit enim: *corrupta erat terra coram Deo.* v. 11. S. Chryſoſt. hic hom. 23.

Circuivi terram. Job. 1. 7. Id eſt, terrenos, qui terrena ſapiunt, & terrena ſola cogitant, & meditantur, diligunt, atque requirunt. Origines hic. Mali, in quantum carnem terrenam ſequuntur, rectè terra dicuntur. Quòd per terram homines terreni

Digitized by Google

deſignentur, ſatis apertè oſtenditur per hoc, quòd Dominus Jobum, quamvis in terra habitantem, à terra tamen ſegregare videtur. Nam cùm Sathan dixiſſet, *circuivi terram, & perambulavi eam*, ſubjungitur: *conſideraſti ſervum meum Job; quòd non ſit ei ſimilis in terra?* v. 8. Fruſtrà enim quæſitum videretur, an Job conſideraſſet? qui terram circuiſſe, & perambulaſſe ſe, aſſerebat; niſi ſervum ſuum Job præter terram intelligeret. S. Thom. Aqu. hic.

Similes illis fiant, qui faciunt ea. Pſalm. 113 8. Amor, adhæſioque animæ ad creaturas coæquat ipſam animam creaturæ: & quò major, & integrior eſt amor; eò major æqualitas, ac ſimilitudo reſultat. Amor ſiquidem ſimilitudinem inter amantem, & amatum, parit. Et propterea dixit David, loquendo cum illis, qui corda ſua idolorum amori immerſerant: *ſimiles illis fiant, &c.* F. Joannes à Cruce, Aſcenſus montis Carmeli c. 4.

Uſquequò parvuli diligitis infantiam? Prov. 1. 22. Juxta Lyr. Hugonem Card. fortunæ bona vocat infantiam. *Sapientia foris prædicat in plateis, &c.* v. 20 In plateis nimirum ad mercatores, & qui lucris ſtudent; hos vocat parvulos, & infantes: quaſi minuti animi; qui viliſſimis, & minutiſſimis, rebus ad inſtar puerorum, contenti ſunt. *Cùm eſſem parvulus &c.* 1. Cor. 13. 11. Mare Mundum ſignificat; quod tritum apud Patres. *Quis concluſit oſtiis mare? quaſi pannis infantiæ* Job 38. 8. Mundus quantus quantus eſſe videtur, ab infantulo faſciis involuto non differt. Magna illa, quia parvi ſumus, credimus: multis rebus non ex natura ſua, ſed ex humilitate noſtra, magnitudo eſt. Seneca l 3. moral. quæſt. *Moyſes grandis factus negavit ſe filium eſſe filiæ Pharaonis; magis eligens affligi cum populo*. Hebr. 11. 24. 25. Ponderatur *grandis*: quaſi exigui animi, puerilisque levitatis, fuerit, Ægyptia regna amaſſe. Factis dixit Moyſes cum Apoſtolo: cùm eſſem parvulus &c. *Juvenilia deſideria* fuge. 2. Timoth. 2. 22.

Fœnum ut bos comedit. Dan. 4. 30. Terrena diligentes terreni efficimur. Nabuchodonoſor ob amorem inordinatum inſtar beſtiæ fuit. Stella de amore Dei medit. 49.

Facti ſunt abominabiles, ſicut ea, quæ dilexerunt. Oſeæ 9. 10. Talis unuſquiſque eſt, quale illud eſt, quod diligit, vel in quo confidit. Et hoc adeò verum eſt; ut qui Deum diligunt, vel qui Deo confidunt, authoritate Sanctæ Scripturæ, dicantur etiam dii, vel filii Dei. S. Rupertus hic lib. 4.

Ex Novo.

Potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Matth. 3. 9. Non immeritò lapidum nomine gentiles ſignificati ſunt, qui lapides coluerunt. S. Gregor. homil. 20 in Ezech. q. d. potens eſt Deus, eos, qui cultum exhibendo lapidibus lapides facti ſunt, iterum in naturam hominum, quam abjecerant, revocare. Pineda in Eccl. Etholog. 13. Non utique lapides irrationales, corporeoſque, monſtrabat Matthæus; ſed homines inſenſibiles, & duros: qui quia lapides, & ligna, adorabant, impletum eſt illud Pſalmi: *ſimiles illis fiant &c.* Origenes hom. 22. in Levit. Verè, qui colunt idola, & confidunt in eis, ſimiles ſunt diis ſuis abſque ſenſu, ſinè ulla ratione; in lapides, lignaque, converſi ſunt. Intendebat Matthæus his verbis in eos, qui de gentibus aderant, & idololatrico cultu lapides adorabant: qui credentes in Chriſtum facti ſunt filii Abrahæ; cùm fidem, quam Abraham tenuit, ſunt profeſſi. Sim. Caſſ. l. 3. in Luc. 3.

Quem Mundus non poteſt accipere. Joan. 14. 17. Mundum hic vocat amatores Mundi. Quare autem Paracletum hunc ſpiritum veritatis non poſſunt accipere immundi amatores Mundi? videlicet, quia conſolationem ſuam habent, quia non lugent; quia de peccatis ſuis, quorum hic Paracletus remiſſor eſt, non dolent. Rupertus l. 11. hic.

In quo erant omnia quadrupedia &c. Actor. 10. 12. Cur gentiles indicantur per talia quadrupedia? quia talia adorabant: ideò in eorum ſimilitudinem convertebantur. Sylv. hic q. 13.

Quiſquis, quod ſeipſo eſt deterius, ſequitur; fit & ipſe deterior. S. Auguſt. de mor. Eccl. Cath. cap. 3. Natura amoris eſt, quòd amantem in amatum transformat: unde ſi vilia diligimus, & caduca; viles, & inſtabiles, efficimur. S. Thom. Aqu. opuſc. 14. cap. 2.

§. II.

Amor præſentiam, & poſſeſſionem, capit amati; de abſentia dolet.

Ex Veteri, & Novo.

A*bſque liberis me eſſe facitis*. Gen. 42. 36. Dolentis vox iſta, inquit Abulenſis: quia dolentes pro re medica faciunt propoſitiones univerſales: ut, ſi pauca mala habeant, dicant, ſe omnia habere; & ſi pauca bona eis deſint, dicant, ſibi omnia deeſſe. Ità Jacob tres tantum filios abſore ſentiens, ex vehementia doloris dicit, ſibi omnes defuturos: cùm tamen aliis novem ei adhuc ſupereſſent. Dolor hic oriebatur ex ingenti amore, quo ſuper omnes dolebat Joſephum perditum, & Beniamin abducendum. Corn. hic.

Surrexit David, & abiit: ſed & Jonathas ingreſſus eſt civitatem 1 Reg. 20. 43. *Nota, ſed & Jonathas*. Quaſi quid mirum, & incredibile, narretur: quòd ſcilicet Davidem Jonathas extrè dilexit; & tamen cum eo non ierit, ſed in urbem ſolus iverit. q. d. Amabat Jonathas Davidem ut animam ſuam; & abeſſe ab illo potuit? hoc erat, corpus vivere ſinè anima. Ludov. Alvarez in Joſepho illuſtrato Illuſtr. 208.

Pſallam nomini tuo altiſſime. Pſ. 9. S. Chryſoſt. legit, *canam*. Et addit: hoc ſolet maximè fieri ab amante: qui enim amant, canunt in amantes cantica; etſi illos non videant; & per canticum ſeipſos conſolantur.

Non proponebam ante oculos meos rem iniuſtam. Pſ. 100. 3. Ante oculos habemus, quæ diliguntur, & in quibus delectatur animus; in his moratur aſpectus. A re ergo mala oculos avertere, eſt, quidquid Deo diſplicet, non amare. S Proſper hic.

Deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum. Prov 8. 31. Ubi amor, ibi oculus: nec tantùm oculi, ſed & aures, & lingua, & cor. Hugo Card. hic. Ubi amor, ibi oculus: libenter aſpicimus, quem multùm amamus. Richardus à S. Vict. lib. de Beniam. c. 13. Si jure beatus creditur, qui ubique invenit, quod amat; juſtè vigor patientiæ Aſer, hoc eſt, *beatus*, nominatur; cui undique obviat, quod deſiderat Id ibidem c 26.

Sub umbra illius &c. Cant. 2. S. Theodoretus lib. Hiſtor. Relig. c. 3. ait, per hæc verba animam eximium ſuum profiteri amorem; quippe quæ vel ejus umbram optaverit: quandoquidem amantibus nedum dilecti aſpectus; ſed & domus, & veſtis, & calcei grati ſunt; & quidquid vel minimam ejus umbram præferat.

Abſtracti ab eis Actor. 21. 1. S. Chryſoſt. & Arias, legunt, avulſi. Significat, quòd multa vi, & violentia, ſeparati, tamquam à filiis chariſſimis. Quam difficulter amantes ab amantibus ſeparantur, Sylveira hic.

Ex patribus, & aliis.

Impatiens eſt amor, nec lacrymis modus fit, niſi amori detur, quod amatur. S. Auguſt. Soliloq. l. 2. c. 1.

Inclinat amor amantem. Idiota de am. div. c. 1.

Viget ipſe amor, cùm præſtò eſt, quod amatur; & languet, cùm abeſt. Id. ibid.

Amor vita eſt animæ. Quomodo animæ benè eſſe poteſt amore languente? ſemper enim anima languet, quamdiu dilectum præſentem non habet. S. Bonav. ſerm. I. de adv.

Subtractio rei, quam amas, augmentatio deſiderii eſt; & quod ardentiùs deſideras, cares ægriùs. S. Bernard. ſerm. 51. in Cant.

Amor, niſi ad deſiderata pervaſerit, necat amantem; & ideo vadit, quò ducitur, non quò, debeat. Et quid plura? amor, quod amat, non poteſt non videre. S. Chryſologus ſerm. 147.

Amantibus quid unquam dulcius, quid jucundius, eſſe poteſt? quàm alterutro frui affectu, alterutro delectari aſpectu. Omnia videant; ſi invicem non videant; horrent omnia, ſordent omnia: Richardus à S. Vict. in Pſ. 118.

Heliotropium. Lem: *Quis nos ſeparabit?* Rom. 8. 35.

§. III.

Amor eſt beneficus, liberalis.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

V*Eſtibus Eſau valdè bonis induit*. Gen. 27. 15. Amoris primas mater Jacobo dicaverat. Alvarez in Gen. 37. Ea amore majoratum, cum benedictione paterna filio Jacobo procuravit mater Rebecca. Idem.

Diligebat eum- fecitque illi tunicam polymitam. Gen. 37. 3. Verus amor manibus probatur: qui vere diligit manus ſtatim aperit. *Dilexit Jonathas* Davidem. 1. Reg. 18. 1. Dilectionem audis? manus attende; *nam expoliavit ſe* v. 4. Plebejus amor eſt ſinè manibus; regius fert dona. Paſtores Jeſulo nihil leguntur obtuliſſe, ſed magi. Matth. 2. 11. *Hic eſt Filius meus dilectus*. Matth. 3. 17. Eſtne hic amor ſinè donis? *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus*. Joan. 13. 3. Omnia dedit Filio, quem ſemper omnia diligit. Beniamino à Joſeph præ cæteris dilecto major venit pars. Gen 43. 34 Cum Spiritu Sancto, divinò amore, venerunt diſpertitæ linguæ. Amor dator munerum, Alvarez Illuſtr. 30.

Iuple

Imple ſaccos eorum frumento, quantum poſſunt capere . Gen. 44. 1. Hæc eſt menſura, quam ſolet facere amor. Oleaſter hic.

Expoliavit ſe Jonathas tunica ſua . 1. Reg. 18. 4. Viator calore æſtuans tunicam exuit . Jonathas amore flagrabat : *dilexit eum Jonathas quaſi animam ſuam ; ideo expoliavit ſe* . v. 1. Quæres, cur Jonathas veſtimenta potiùs dederit, quàm aliquid aliud? dare poterat in ſignum amoris pecuniam, &c. Reſpondet Toſtatus, Abulenſis: quia Jonathas tunc non dabat bonum aliquod, ut ditaret David: ſed ut ei amorem ſuum oſtenderet. Cùm ſeipſum ei dare non poſſet, dedit omnia, illa, quæ ipſi erant immediata. Dare ergo omnes veſtes, erat quaſi ſeipſum dare totum: dedit quoque arma chariſſima. Henricus Jonghen nupt. agni par. 1. Exh. 9.

Adamavit eam rex & poſuit diadema regni in capite ejus . Eſth. 2. 17. Cùm amavit, pluſquam, omnes, pluſquàm omnibus, dedit ei. Sylveira in Apoc. 2. 7. *vincenti dabo edere de ligno vitæ* . Sicut enim ad ſapientiam, & judicem, ſpectat arguere ; ità proprium amoris eſt, dare. Idem.

Diligite benefacite . Matth. 5. 44.

Diligit gentem noſtram, & Synagogam ipſe ædificavit nobis . Luc. 7. 5. Beneficium, amoris ſignum eſt. *Filioli, non diligamus verbo ; ſed opere, & veritate* . Sylveira in Matth 8. q 8.

Citò proferte ſtolam primam. Luc. 15. 22. Ubi filii amore exarſit, de veſtis pretio mox curat. Quaſi erubeſcebat, filium perdilectum vel momento non videri eleganter veſtitum. Primas habet in habitu, qui primas habet in amore. Alvarez Illuſtr. 30.

Nihil tam utile, quàm diligi : nihil tam inutile, quàm non amari : S. Ambroſius Offic. l. 2. cap. 7. Qui aliquid amat ; ei vult prodeſſe. Clemens Alexandrinus lib. 1. pædag. c. 8.

§. IV.

Amor eſt operatorius, inquietus &c.

M*Editabar in mandatis tuis, quæ dilexi* . Pſalm. 118. 47. Negligere numquam poteſt homo, quæ diligit. Caſſiodorus hic.

Levavi manus meas. Ibidem. Non enim in ſermone eſt regnum Dei, ſed in virtute : ob eam cauſam divinus Propheta meditationi actionem adjungit. S. Chryſoſt. hic.

Filioli mei! non diligamus verbo, neque lingua ; ſed opere, & veritate . 1. Jo. 3. 18.

Probatio dilectionis exhibitio eſt operis. Numquam eſt Dei amor otioſus, operatur enim magna, ſi eſt: ſi verò operari renuit, amor non eſt. S. Gregor. hom. 30. in Evang.

Signum amoris non eſt in affectione animi, ſed in ſtudio bonæ operationis Idem in 1. Reg. 3.

Omnis amor aut aſcendit, aut deſcendit : deſiderio enim bono levamur ad Deum, & deſiderio malo ad ima præcipitamur. S. Auguſt. in Pſal. 122.

Habet omnis amor vim ſuam : non poteſt vacare amor in anima amantis. S. Auguſt. in Pſal. 121.

Vehemens poteſtati junctus res eſt amor. S. Gregor. Naz. Poem. de vita ſua.

Amor de quiete ipſa inquietior redditur. Quieſcit tentatio, quieſcit afflictio : ſed quieſcere nequit dilectio. Gilibertus in Cant ſerm. 2.

Amori nihil ſatis eſt - ſeipſo ſatiari non poteſt. Idem ibid. ſerm. 19.

Amor ſuggerit, quod negat ingenium. Ennodius Dictione. 1.

§. V.

Amor eſt amati memor.

I*N me manet, & ego in illo* . Joan. 6. 57. Si hæc latiùs intelligere vis : conſidera, quomodo amans eſt in amato ſecundùm amorem veræ amicitiæ, ſimul & concupiſcentiæ : cogitando de illo, deſiderando illi bona, ſperando ab illo, &c. & intelliges hæc. Cajetanus hic.

Hæc loquuntur quique, quod diligunt: & delectabiliter audiunt, quod aſſiduis cogitationibus volvunt. S. Proſper l. 3. c. 6.

Tunc ſignum eſt, quòd homo verè diligat ; ſi ſemper amatum in memoria teneat. S. Bonav. ſerm. 104. Dom. 15.

§. VI.

Amoris lingua, & loquela.

O*Sculetur me oſculo oris ſui* . Cant. 1. 1. Quis? Ille, quem amo ; & qui me amat. Nec eſt neceſſe nomen exprimere: quia inter amantes vicem nominis ſupplet ipſa vis amoris. *Vinum non habent* . Joan. 2. 3. *Ecce, quem amas* . Joan. 11. 3. Ludovicus de Ponte hic.

Habet amor proprium idioma, quod ſolus novit amator. Nemo igitur hujus materiæ idoneus auditor, niſi amator: nemo idoneus orator ; niſi qui præ cæteris amore pollet. Quò enim quiſque ferventior amator eſt ; eò facundior, vehementior, atque potentior, orator exiſtet amoris. S. Thom. Villan. ſerm. 1. Dom. 17.

Amor non ſola loquitur lingua, ſed oculis, ſuſpiriis, & externa corporis conſtitutione. Imò ipſum ſilentium ei loco eſt verborum. *Tibi dixit cor meum* . Pſal. 26. 8. *Defecerunt oculi mei dicentes*: Pſ. 68. 4. Auribus percipe lacrymas meas. Pſal. 38. 13. S. Franc. Saleſ. de am. div. l. 6. c. 1.

§. VII.

Amor delectat.

D*Electare in Domino &c.* Pſal. 36. 4. Delectari oportet omnem hominem petentem aliquid in eo, à quo petit: aliàs is, à quo petitur, denegaret ; ſi averſum petentem ab amore ſuo conſpiceret. Omnis namque delectatio in amore fundatur; & ab ipſo, velut à propria radice, procedit. Etenim abſque amore delectatio nulla perficitur: prohibita, vel conceſſa, utilis, vel nociva : humana, ſive divina ; temporanea, vel æterna. Sim. Caſſ. lib. 6. c. 1.

Solent amantes eorum, quos amant, vel nuda complecti nomina, & incaleſcere ad ipſas appellationes. S. Chryſoſt. tom. 6. in Encomio S. Meletii Archiep. Antioch.

Omnis delectatio animæ ex amore eſt. Amore nihil dulcius nihil ſuavius, eſſe poteſt. S. Bonavent. ſerm. 83. Dom. 2. Pent.

Quos amamus, in ipſis profectò requieſcimus. A quibus autem amamur, ipſis nos in nobis requiem paramus. S. Bernar. ep. 90.

Unuſquiſque quod præ cæteris colit, quod ſupra omnia miratur, & diligit ; hoc eſt Deus eſt. Origenes in lib. Judic hom. 2.

Delectabile, atque jucundum, facit amor: amarum, quantumcumque amarum, atque moleſtum. Sic etiam, ſi infernus amaretur; & dulcis, & delectabilis, eſſet. Paupertas nobis divitiarum loco eſſet ; infirmitas foret ſolatio; tormenta gaudio. Guilielmus Pariſ. de morib c. 4.

Ignis cibis dat ſaporem, ità amor omnes cibos ſapidos reddit, & optimi guſtus. Jacob Gen. 29. 20. ſi non dilexiſſet ; ſeptem anni ipſi viſi fuiſſent ſeptuaginta ſæcula: ſed quia amabat, ſeptem anni viſi ſunt illi ſeptem dies. Did. Stella de am. div. Medit. 48.

§. VIII.

Signa amoris varia.

A*Mor verus conſtantia probatur* . S. Ambr. ep. 40.

Hic eſt mos amantium, amorem non celare, ſed enuntiare vicinis: & dicere, ſe amare. Ardens enim res eſt natura dilectionis ; nec poteſt anima ſuſtinere, ut eam ſilentio teneat. S. Chryſoſt. in Pſal. 41.

Hic amantium mos eſt, ut amorem ſuum ſilentio tegere nequeant ; ſed neceſſariis ſuis, & charis, afferunt, & produnt: & flammas ſuas intrà pectus cohibere non poſſunt. S. Thom. in c. 8. ep. ad Rom. Lect. 7.

Nihil adeò affectum erga rem perditam prodit, atque ob ejuſdem jacturam dolor, atque nimia triſtitia S. Franc. Saleſ. par. 3. cap. 14.

Tantò quiſque magis amare oſtenditur, quantò plura, & graviora, pro amico pati non refugit. S. Tho. opuſc. 9. c. 43.

Nihil eſt amore patientius ; nihil clementius: qui diligit, non offendit; aut, ſi offenditur, celerrimè placatur, propter amorem. S. Thom. Vill. Conc. de S. Jo. Evang.

§. IX.

Amoris vis, efficacia, victoria.

V*Idebantur ei pauci dies &c.* Geneſ. 29. 20. Laborem leviabat amor. Videtur malè dixiſſe ; cùm potiùs dicere debuiſſet: videbantur ei dies multi: quoniam animo deſideranti ipſa velocitas tarda eſt. Solutio: ſic intelligendum eſt: *videbantur illi pauci dies* , id eſt, labor dierum parvus comparatione mercedis. Hugo Card. hic.

Magnam Patriarchæ Jacob amor dedit audaciam. Egreſſus è

Digitized by Google

domo Laban, Eſau præſtolatur occurſum. Gen. 32. *Timuit Jacob valdè, & perterritus, &c.* v. 7. Deum precatur: erue me de manu fratris mei Eſau, quia valdè eum timeo. v. 11. Poſtea capite ſequenti charitas foras miſit timorem. c. 33. 3. *Et ipſe progrediens.* Sept. *ipſe autem præceſſit ante eos.* S. Chryſoſt. hom. 33. 1. Cor. 13. Quòd meticuloſus fuerit, ex eo liquet; quòd, dum Eſau fratrem præſtolaretur, timore pœnè exanimabatur, ſed vide, qui rurſus timidus ille, charitate ſuleitante, leone quovis animoſior, evadat: velut propugnaculum enim quoddam ſeipſum ante cæteros omnes locans; paratus erat ferum illum excipere primus, & ſuo ipſius corpore parare uxoribus ſalutem: & quem domi timebat, quem horrebat, intueri primus in acie ſtudet. Erat terrore major, ſcilicet ille in uxore amor. Luc. de Arcones in Iſa. 2. Diſc. 4.

Amor ignorat judicium, ratione caret, modum neſcit. Amor non accipit de impoſſibilitate ſolatium, non recipit de difficultate remedium. Amor, niſi ad deſiderata pervaſerit, necat amantem: & ideò vadit, quò ducitur, non quò debeat. Et quid plura? amor, quod amat, non poteſt non videre. S. Petr. Chryſol. 147. Nihil eſt tam durum, atque ferreum, quod non amoris igne vincatur. S. Aug. de morib. Eccl. c. 3.

Amor cœteros affectus in ſe ducit, & captivat. Idiota de am. div. c. 1.

Amor confracta ſolidat, depreſſa ſublevat; nutantem animum conſtantem reddit. Id. ib.

Amor dominum neſcit. S. Bern. in prologo de Conſider. ad Eugenium.

Amor omnium motuum animo princeps eſt, & omnes illos in ſe commutat; & reddit nos tales, quale eſt id, quod amat. S. Franc. Saleſ. c. 14.

Amor eſt vexillum in exercitu virtutum; eò omnes ſe ad illud recipere debent: eſt enim ſolum, & unicum: ſub quo Dominus noſter, qui ſolus eſt dux generalis illius exercitus, facit eas pugnare. Id. l. 11. c. 14.

Cujuslibet affectionis amor eſt principium. S. Thom. in Job, Lect. 2. c. 1.

Varia de Amore in genere.

Per Adam Rationem, per Evam intellige affectionem, ſive ſenſualitatem. Ad rationem cognitio, ad affectionem pertinet dilectio. Priùs Adam formatus eſt, quàm Eva: quia præcedit veri cognitio; ſequitur juſti dilectio. S. Bonavent. in Pſalm. 121.

Amoris debita amore ſolvuntur: tanta ipſa eſt charitas, ut non niſi ſola recompenſetur charitate. S. Laur. Juſt. de triumphali agone Chr. c. 16.

Nihil apud mortales frequentius eſt negotiis amoris: in hoc non ſolùm juvenes, ſed & ſenes plerumque, verſantur: & dum ignorant veram amandi rationem, veri amoris fructum amittunt, & falſi amoris damna ingentia referunt; neque id advertunt. Iſidorus Clarius l. 1. Orat. 53.

In hac vita virtus non eſt, niſi diligere, quod diligendum eſt. Id eligere prudentiæ eſt; nullis inde averti moleſtiis, fortitudo eſt; nullis illecebris, temperantia eſt; nulla ſuperbia juſtitia eſt. S. Aug. ep. 52.

Non faciunt bonos, vel malos mores, niſi boni, vel mali amores. Id. ib.

T I T U L U S XII.

AMOR DEI IN NOS.

§. I.

Figuræ, Symbola.

S*Piritus Dei ferebatur ſuper aquas.* Geneſ. 1. 2. Quid putamus, eſſe hunc ſpiritum? niſi Bonitatem, amoremque Dei; quia videlicet magno ſuper creaturam ſuam creator affectu ducebatur; ut, quia non poterat eſſe, quod ipſe creaverat; tales ex ea faceret formas, in quibus creatori conjungeretur, conviveretque; & conregnaret creatura. Rupertus Abb. Tuit. lib. 1. c. 7. in Gen.

Sume arma tua, pharetram, & arcum. Geneſ. 27. 3. Pharetra Dei, quam ſumpſit ad venandum homines, fuit ejus amor: arcus ejus largitas; qui arcus ſumptus de pharetra amoris ſagittis beneficiorum multos ad ſe traxit, & corda vulneravit. Hugo Card. in Pſal. 33.

Media charitate conſtravit propter filias Jeruſalem. Cant. 3. 10. Per charitatem plane & ſimpliciter, accipias imaginem, nomen, vel ſymbolum, aliquod charitatis: uti ſunt carbunculi, turtures, columbæ, flammæ: ut ſignificaretur; totum hunc tam ſplendidi, ferculi ornatum non aliò ſpectare, quàm ad oſtendendum amorem, quo ſponſus proſequitur ſponſam, & filias Jeruſalem. Cornel. à Lap. hic.

Gaudebit ſponſus ſuper ſponſam, & gaudebit ſuper te Deus tuus. Iſa. 62. 5. hoc eſt, ut ex Sept. & Chaldæo S. Hieronymus legit: ſicut lætatur ſponſus ſuper ſponſam; ſic gaudebit ſuper te Deus tuus, & tibi maritatus, magnas, & clariſſimas proles ex te procreabit; ſcilicet magnam copiam S. Martyrum, Confeſſorum, Virginum &c. Nota cum Forerio: Deus, qui feliciſſimus eſt, & immenſa majeſtas ſuas voluptates, gaudia & delicias, in homine collocat; homines enim ſibi deſponſat, in iis ſibi complacet, illis gaudet, & fruitur, uti ſponſus ſponſa. Cornel. à Lap. hic.

Et thronus ejus flamma ignis, fluvius igneus, rapiduſque egrediebatur à facie ejus. Dan. 7. 9. 10. Hic thronus ignis, eſt amor: quoniam in amore Deus ſuam ſedem habet: fluvius igneus, eſt infinitus ejus amor, procedens ab ipſius voluntate; quo hominum corda inflammat. Philippus Diez tit. Euchariſtia.

§. II.

Teſtimonia, & exempla.

Ex Veteri.

T*Entavit Deus Abraham.* Geneſ. 22. 1. Sancti ſic exponunt: Abraham Deus Pater; Iſaac Filius. Quid eſt ergo, quòd tentavit Abraham, ſi Abraham Deus Pater eſt? ſed nota: quod 1. Joan. 4. 8. dicitur: *Deus charitas eſt*; & charitas ipſa Deum Patrem non ſolùm tentavit, ſed etiam compulit, ut traderet Filium ſuum unigenitum propter nos. Rom. 8. 32. qui *proprio Filio ſuo non pepercit. Adſum.* ib. Ecce Deus Pater obedit ſtatim imperio charitatis. Hugo Card. hic.

Dominus Zelotes nomen ejus. Exod. 34. 14. Orig. vide benignitatem Dei: quomodo, ut nos doceat, & perfectos faciat, ipſe fragilitatem humanorum non recuſat affectuum! Dominus zelans dicitur: quia animam ſibi mancipatam, & charitate deſponſatam, non patitur dæmonibus admiſceri; ſed flagellis retrahit, & caſtigat; quod ex immenſo ejus in animas amore naſcitur: Zelus namque amoris effectus eſt, ut docet. S. Thom. 1. 2. quæſt. 28. art. 4. Ideo Zelus in Scriptura ſignificat iram: non illam quidem, quæ eſt inter inimicos; ſed eam, quæ ex ardenti amore oritur: ut cùm parentes liberis ſuccenſent; non eis perperam volunt, ſed quia diligunt. S. Dionyſ. lib. de div. nom. cap. 4. Deus Zelotes appellatur propter multum amorem, quem ab exiſtentia habet. Unde, cùm pientiſſimus Pater mundum illuvione propter peccata delere vellet, *tactus dolore cordis intrinſecus* fuiſſe dicitur: dolor autem ex amore naſcitur: non enim doleret, ſi non diligeret. Philipp. Diez. Summa Prædic. Amor Dei.

Novit juſtus jumentorum ſuorum animas. Prov. 12. 10. Novit non ſpeculativè duntaxat, ſed & practice. Novit, id eſt, attendit, & curam habet ſuorum jumentorum. Sic dicitur 2. Tim. 2. 19. *cognovit Dominus, qui ſunt ejus.* Id eſt, amat, curat, protegit, promovet Deus ſuos Electos. Pſal. 1. 6. *Novit Dominus viam juſtorum*; id eſt, diligit, dirigit, ſecundat. Cornel. à Lapid. hic.

Agnovit eum (Jacobum) in benedictionibus ſuis. Eccl. 44. 26. agnoſcere Dei, non eſt nudum, & otioſum, ſed efficax, & affectuoſum: quia conjunctum cum favore, amore, benevolentia, & beneficentia, juxta illud 2. Tim. 2. 19. *Cognovit Dominus, qui ſunt ejus.* Idem hic.

Ex Patribus, & aliis.

Deus omnia facit diligens quemadmodum beneficio afficiens poſuit in Paradiſo; & beneficio afficiens ejecit è paradiſo. Beneficio quoque afficiens gehennam minatus eſt. Et quemadmodum patres non ſolùm indulgentes filiis, ſed etiam verberantes, patres ſunt; nec minùs verberantes, quàm indulgentes: ita etiam Deus &c. S. Chryſoſt. in Pſal. 110.

Multùm velle ab aliquo amari, ingentis amoris indicium eſt hanc ob cauſam Deus amari tam vehementer à nobis poſtulat. *Dilige, Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c.* Matt. 22. 37. Quod nihil eſt aliud, quàm velle; ut, quidquid ſumus, quidquid ſapimus, quidquid intelligimus, quidquid vivimus; eo amando occupetur. Iſid. Clarius lib. 2. or. 19.

Excitatus eſt tamquam potens crapulatus à vino. Pſalm. 77. 65. O vinum dilectionis fortiſſimum! ò triumphum potentiſſimum charitatis! Ecce Deus captivus tuus factus eſt. Si contra Deum potuiſti, quantò magis contra hominem prævalebis. S. Thom. Vill. tr. de Adv. Domini.

Amo-

Digitized by Google

Amore noſtri præditus noſter Pater, non ceſſat adhortari, admonere, docere, diligere: neque enim ceſſat dare ſalutem; conſulit autem ea, quæ ſunt optima. Clem. Alex. orat. adhort. ad gentes.

Jure homo eſt Deo charus, quia ejus figmentum homo eſt. Id. lib. 1. pæd. cap. 3.

Comprehendi non poteſt, quanta charitate, quàm paternis viſceribus, ubique noſtram ſalutem ipſe deſideret, ac procuret. Nulla unquam mater tam tenerè dilexit filium uteri ſui, quàm tenerè ille nos diligit. Faſciculus ſtiparum in ingentem ignem miſſus non ità repentè incenditur, quàm repentè Deus peccatis noſtris, propter ineffabilem pietatem, & miſericordiam ſuam, ignoſcit; dum verè nos pœnitet vitæ malè actæ. Ita tibi intendit Deus, ità tui curam jugiter habet, quaſi tu ſolus in toto terrarum orbe viveres. Ludov. Bloſ. parad. anim. c. 2.

Tam ardens, & incontinens, eſt Dei amor erga nos: ut, ſi mors, & Paſſio Chriſti; ad ſalvandum hominem non ſuffeciſſent; etiam Pater cœleſtis, & Spiritus Sanctus quoque humanam potiùs aſſumpſiſſent naturam, ac pro homine mortem ſubiiſſent: quàm eum perire ſciviſſent. Id. in Appendice.

Hic hominis amor violentus cœlum invaſit, paradiſi atrium potenter irrupit, omnipotentem Dominum carneis vinculis alligavit, univerſa ejus abſtulit arma, & ſpolia ejus diſtribuit, divitias ejus immenſas hominibus dedit, & ipſum Majeſtatis Dominum triginta tribus annis ligatum hominis obſequio mancipavit. S. Thom. Vill. conc. 3. de adventu Domini vide tom. 1. S. Bernard. ſerm. 64. in Cant. triumphat de DEO amor &c.

Tu, Domine, plus in immenſum amas, quàm amaris: & etiam amas, licèt non ameris. Idiota. cap. 19.

Non eſt aliquis omninò, non eſt, non pater aliquis, non mater, non amicus, non alius quiſquam; qui ità nos aliquando dilexerit, quemadmodum ipſe, qui fecit nos, DEUS. St. Chryſoſt. in Matth. 6. hom. 20.

Quidquid cœli micat, & ſplendet, ornatus: quidquid terra fragrat in floribus, ſapit in fructibus, in animantibus gaudet, noſtro amore factum, noſtræ addictum eſt ſervituti. S. Petr. Chryſol. ſerm. 69.

Itàne ſummus omnium unus factus eſt omnium! quis hoc facit? amor dignitatis neſcius dignatione dives, affectu potens, ſuaſu efficax. Quid violentiùs? triumphat de DEO amor. S. Bernard. ſerm. 64. in Cant.

O violentia divini amoris, qua ſummus, omnium infimus factus eſt. Idiota de div. am. cap. 5.

O fortiſſime amor! quàm glorioſa ſpolia reportas! omnipotentem viciſti, & de eo triumphaſti. Mirabilis lucta Jacob cùm DEO: ſed mirabilior & excellentior hæc eſt. O mirabilis, & potens amor! ſi contra DEUM fortis fuiſti, quantò magis contra homines deſides, gelidos, fragiles, prævalebis! Philipp. Dies. Crux.

Ex. 34. 28. vocat Spiritus Sanctus divinam Legem, verba amicitiæ, & amoris. *Scripſit*, inquit, *in tabulis verba fœderis decem*, id eſt, decem præcepta. Et meritò vocat ea verba amicitiæ, ſeu fœderis. Quantus enim hic amor eſt, quòd præcipiat DEUS univerſo Mundo, ut nemo, ſub pœna iræ ſuæ, audeat tibi nocere, bona tua diripere? accedere ad uxorem tuam &c. Hanc legem DEUS omnibus in favorem tuum impoſuit; eſtque tibi in modum epiſtolæ protectionis. Ob hujus beneficii conſiderationem dicebat David Pſalm. 118. 164.

Septies in die laudem dixi tibi ſuper judicia juſtitiæ tuæ. Id. fer. 4. D. 3. in Quadrag. DEUS honoravit Patrem in filiis. Ephes. 6. 3. cùm ſcilicet filiis præcepit, ut parentes honorarent. Sic nos DEUS vel hinc etiam amat, quia præcepit aliis nos amare. Jo. de Pineda in Eccl. Ethol. 35.

DEUS cum habitum, aut actum nullum; qualitatem, aut accidens nullum, in ſe habeat, nihilque in eo compoſitum ſit, tam in eſſendo, quàm in operando, ſed ſimpliciſſima, ſemperque eadem ſit natura; amor ejus ſubſtantia ejus eſt, ejus natura eſt, ipſe DEUS eſt. Igitur infinitus omni modo, ſine gradu, aut limitatione, intenſus eſt omnis amor, ut eſt ſinè termino temporis extenſus. Cùm hominem amat, infinitè ſemper intenſo, nec unquam tantillo remiſſo amore, amat, & ſecundùm totam extenſionis ejus latitudinem, & ſecundùm omnem potentiæ ſuæ conatum intrinſecum, amat, ſe toto amat. Eodem igitur amore, tamque intenſo homulum amat, atomum, nihilum; ſcilicet peccatorem, & reprobum amat, quo ſeipſum amat, quo Pater, & Filius, ſe amando, Spiritum Sanctum producunt. Petrus Doultremao de amore lib. 5. cap. 1. Sect. 1.

§. III.

Amor DEI mavult amari, quàm timeri.

QUotquot autem receperunt eum, &c.* Joan. 1. 12. Quare hic non ponitur ſupplicium non-recipientium? Potiùs totus Mundus trahendus erat ad Dominum propoſita miſericordia, & benignitate, quàm pœna. Hinc explicat Joannes mercedem eorum, qui Chriſtum, ut verum DEUM, agnoverunt. *Quotquot autem receperunt eum*: non tamen pœnas illorum, qui in eum non crediderunt. Sylv. hic q. 43. Ubi Deus Dominum mutavit in Patrem, voluit charitate magis, quam poteſtate regnare; & amari maluit, quàm timeri. St. Chryſol. ſer. 7.

Obſecro vos per miſericordiam DEI. Rom. 12. 1. Rogat Paulus, imò per Paulum rogat DEUS: quia plus amari vult, quàm timeri. Rogat DEUS; quia non tam Dominus eſſe vult, quàm Pater. Rogat DEUS per miſericordiam, nè vindicet per rigorem. Audi rogantem Dominum: *expandi manus meas tota die* Iſa. 65. 2. Nonne qui expandit manus, ipſo habitu rogat? *Expandi manus meas*. ad quem? ad populum. Et ad quem populum? non tantùm non credentem, ſed contradicentem. Id. ſer. 108.

Inchoavit JESUS tamquam bonus Magiſter orationem ſuam a nomine Patris, non à nomine Domini: quia magis amari appetit, quàm timeri; & Pater nomen eſt amoris. Hugo Card. in Luc. cap. 11.

Semper omnipotenti DEO magis complacuit amari, quàm timeri. S. Laur. Juſtin. de diſcipl. monaſt. c. 16.

Miſſus eſt Spiritus Sanctus, ut amorem faceret, & ſolveret à timore. Timor legem non implebat, amor implevit. Timuerunt homines, & non impleverunt: amaverunt, & impleverunt. Quomodo timuerunt, & non impleverunt, amaverunt, & impleverunt? Timebant homines, & rapiebant res alienas: amaverunt, & donaverunt ſuas. S. Auguſt. in Pſalm. 90. poſt medium.

Non vult DEUS, ut timeatur ab hominibus quaſi Dominus, ſed ut diligatur quaſi Pater: timere enim ſervorum eſt, amare filiorum. S. Chryſoſt. hom. 26. in Matth. 22.

§. IV.

A DEO amari, honor eſt, & beatitudo.

D*Iligebat autem JESUS Martham*. Joan. 11. 5. Quid gratius inveniri poſſit, ignoro, quam à Domino eſſe dilectum. Et beatitudinem quamdam inſinuat, quòd à creatore creatura, homo à Deo, miſer à beato, mortalis à vita, diligatur. Et ſi omnia, quæ ſunt, in optionem venirent, diligere DEUM, & ab eo diligi: eſſet hoc pro cæteris eligendum. Amor ad DEUM eſt meriti, amor à DEO eſt præmii. Sim. de Caſſia lib. 5. cap 15.

Quæ major eſt, aut eſſe poteſt dignitas creaturæ, quàm ut factori ſuo placeat, & diligatur ab eo, qui fecit eam? aut quid illi ampliùs favoris, & honoris, Conditor conferre poteſt, quàm ut placeat illi, & in oculis ejus grata, & accepta ſit? S. Thom. Vill. Conc. de S. Joan. Evang.

Si quis exiſtimat, ſe aliquid eſſe, cùm nihil ſit, &c. Gal. 6. 3. Quomodo penitus nihil eſt, quem magnificat DEUS? quomodo nihil, erga quem appoſitum eſt cor Divinum? Reſpiremus fratres, & ſi nihil ſumus in cordibus noſtris, fortè in corde DEI poteſt aliquid latere de nobis. O Pater miſericordiarum! O Pater miſerorum! quid apponis erga eos cor tuum? Scio! ſcio; ubi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum. Quomodo ergo nihil ſumus, ſi theſaurus tuus ſumus? *Omnes gentes quaſi non ſint, ſic ſunt coram te, & quaſi nihilum &c.* Iſa. 40. 17. Sic quidem ante te. Sic in judicio veritatis tuæ, ſed non ſic in affectu pietatis tuæ. St. Bernard. ſer. 5. Dedic. Eccl.

TITULUS XIII.

AMOR CHRISTI IN NOS.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

I*Mmiſit Dominus Deus ſoporem in Adam*. Geneſ. 2. 21. Immiſit & in ſeipſum, factus nimirum ſecundus Adam. Sanè ſoporem Chriſti ſolius charitatis fuiſſe nemo dubitat. S. Bern. ſerm. 2. in Septuag.

Digitized by Google

Longitudo arcæ, eſt longanimis patientia Chriſti, quæ mala noſtra ſuſtinuit, & nos adhuc ad pœnitentiam expectat. *Latitudo*, charitas Chriſti, quæ patienter pro nobis perſecutiones malorum portavit, & bona ſua nobis benignè communicavit. Altitudo arcæ, eſt Chriſti humilitas, qua exaltari meruit. Hugo Cardin. in Gen. cap. 6. Habet Dominus &c. Habet Dominus noſter Chriſtus animas ſibi nimia charitate conjunctas, quas in claro intelligentiæ, vel dilectionis ſuæ, meridiano lumine ſemper conſervat. Aponius lib. 2. in Cant.

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. Ex Hebr. *vexillavit*. Multiplices iique ſapidi, poſſunt erui ſenſus. I. Vatablus vertit: cujus (ſponſi) *vexillum erga me eſt dilectio*. Solent enim Duces vexillo poſt ſe trahere milites; ità ſponſus ſponſam amore, tamquam vexillo, ad ſe, ſuaque caſtra attraxit. Cornelius hic.

Sicut malus inter ligna ſylvarum. Cant. 2. 3. Quæ laus, ſponſum humili arbori comparare? cùm de ſeipſo, qui ſapientia æterna eſt, dicat Eccleſiaſtici 24. 17. *quaſi cedrus exaltata ſum &c.* Cur non his arboribus, ſed parvæ malo, ſponſum aſſimilavit? Fateor, ait S. Bern. parva laus, quoniam parvi laus. Non enim hoc loco prædicatur magnus Dominus, & laudabilis nimis; ſed parvus Dominus, & amabilis nimis. Ergo non majeſtas attollitur hic; ſed commendatur humilitas. Adde, etiam commendatur & charitas: nam ſic Deus dilexit nos, ut humilis, & parvulus fieret, propter nos. Lud. de Ponte hic.

Erat, teſte Pierio, lib. 54. malus hieroglyphicum Amoris; eò quòd jucundus eſſet pomorum ejus guſtatus, & aſpectus. Amores natos eſſe dicebant ſub malo, ſub ea luſitare amantes malis ſe petere, & donare. Unde paulo poſt ſponſa ſubjungit: *ſtipate me malis, quia amore langueo*. Cant. 2. 5. *Sub arbore malo ſuſcitavi te*, id eſt, cœpi te amare. Comparat ergo illum Malo, quia ex amore apparere voluit homo inter filios hominum; *ſicut malus inter ligna ſylvarum*. Quid aliud eſt Chriſtus crucifixus, niſi viva malus, & vivum hieroglyphicum Divini erga nos amoris? totus enim ibi amorem ſpirat, ſuadetque, & ſpargit flammas amoris; ut ligna ſylvarum accendat. Id. ib. Crucifixus inter latrones, malus inter ligna ſylvarum, latrones in ſylvis latent. Id.

Egredimini, & videte filiæ Sion, &c. Cant. 3. 11. Tropologicè S. Ambr. lib. de Iſaac & anima cap. 15. per diadema accipit charitatem, qua Chriſtum coronavit, id eſt, undique cinxit, & replevit mater Chriſti, purà ipſa Charitas. Angeli, inquit, canunt epitalamium, perducta ſponſa uſque ad ſponſi requiem nuptialem; & vocant cœteras cœleſtes poteſtates, vel animas; ut videant charitatem, quam circa filias Jeruſalem habet Chriſtus. Unde & meruit coronari à Matre Filius Charitatis, juxta illud Apoſtoli: *Deus nos eripuit de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum filii charitatis ſuæ*. Sic Theodoretus, & Nyſſenus hom. 7. Hanc coronam dilectio contexuit. Cornel. à Lap. hic.

Regnabit in domo Jacob. Luc. 1. 32. Cur non in domo Abraham, Iſaac, David? Jacob pro dilecta Rachel formam ſervi accepit; die noctuque, gelu, æſtu, frigore, & calore, per multos annos urebatur. Gen. 31. 40. Perfecta hæc Chriſti figura, qui pro Eccleſia, & amore animarum noſtrarum, formam ſervi, labores, ſuſcepit. Hugo Card. in cit. cap. Gen. *Videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine*. Gen. 29. 20. quia Chriſtus brevia, & levia, reputavit, quæ pro electis ſuſtinuit. *Cùm dilexiſſet ſuos, in finem, &c.* Jo. 1. 1. Iſ. 40. 28. *qui creavit terminos terræ, non deficiet, neque laborabit*. Sylv. in Matth. 26. cap. 5. q. 7. *Oculi ejus tamquam flamma ignis*. Apoc. 1. 24. Galfridus Abb. conc. 34. oculi ejus intentio ejus; quia autem charitas ignis, eſt nimietas charitatis; bonorum noſtrorum non egens, ſubvenire nobis ſolo intuitu vehementiſſimæ charitatis intendit. Sylv. hic.

§. II.

Amoris Chriſti in nos intenſio, & vehementia,

Ex Veteri, & Novo.

ORdinavit in me charitatem*. Cant. 2. 4. Ordinare, verbum militare eſt, propriè ſignificat aciem inſtruere. Unde ſic explicat Gaſpar Sanch. inſtruxit contra me charitatem, tamquam aciem, vel exercitum vexillatum: ut hanc reddat ſponſa rationem, cur non potuerit non amori ſuccumbere; quòd cœli ſponſus amorem ſuum, ſive amoris ſigna, tamquam exercitum, contra illam inſtruxerit. Seneca lib. 4. de benef. dicebat: neque enim neceſſitatibus tantummodò noſtris proviſum eſt: uſque in delicias amamur. Dei videlicet Filius, non tantùm in ſalutem, & utilitatem noſtram, ſed in delicias etiam exinanitus: ut, quidquid in ſe dulce, ſuave, & jucundum eſt, totum id humano guſtui inſerviret. Sap. 16. 21. *Subſtantia tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, oſtendebas*. Incert. Auth.

Media charitate conſtravit propter filias Jeruſalem. Cant. 3. 10. Alii, cum Sept. vertunt: *medium ejus gemmis conſtravit ad amorem à filiabus*, ſupple, ſibi conciliandum. Aut ſic: in medio ejus poſuit amorem, hoc eſt, effigiem amoris. Ut ſignificaret: totum hoc ferculum à Chriſto compoſitum eſſe ex amore, ſive cauſa amoris, ut charitatem ſuam omnibus manifeſtaret. Putant ergo nonnulli, in medio hujus ferculi poſitam fuiſſe ſtatuam, vel imaginem Charitatis. Quo tropologicè ſignificatur, ait Sanchez, Charitatem virtutum omnium reginam, tamquam cor in corpore, quo cætera membra vivunt, & vigent, in medio tamquam in ſuo regno conſediſſe: à qua virtutes omnes vitam habent, & pulchritudinem. Coro. à Lap. hic.

Quid eſt, quod debui ultra facere, & non feci? Iſ. 5. 3. dicit ipſe Chriſtus. An non verba iſta, ad diſrumpenda in mille partes hominum corda, à Spiritu Sancto poſita videri poſſunt? quis poterit dicere viciſſim Chriſto: Domine, quod potui pro te facere, nunquid non ex toto affectu, & totis animæ meæ viribus, feci? Jo. Nierenberg. de arte vol. cap. 68.

Opus factum eſt diebus veſtris, quod nemo credet, cùm narrabitur. Habac. 1. 5. Tanta eſt enim gratia DEI, & amor in nos; quòd plus ipſe fecit nobis; quàm poſſimus intelligere. S. Tho. opuſc. 3. cap. 6.

S. Iſid. lib. 2. different. lit. P. notat, quòd Chriſtus dixit: *conſummatum* eſt, & non perfectum eſt; nam inter utrumque eſt differentia, ait S. Iſidorus: perfectum eſt, cui jam addi nihil poteſt; conſummatum verò eſt quodlibet opus in finem deductum. Inde Chriſtus opus redemptionis noſtræ dicit eſſe *conſummatum*, & non perfectum; Nam adeò vehemens ejus eſt amor; quòd non videatur ei totum exhibitum, quod ejus poſtulat, & exoptat amor. Coloſſ. 1. 24. *adimpleo ea, quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea*; pro verbo *adimpleo* Syrus legit, *ſuppleo*. S. Chryſoſt. adeò nos diligit Chriſtus, ut tamquam non ſufficiant priores paſſiones, & afflictiones; poſt mortem etiam patiatur in meo corpore: non enim contentus eſt morte; ſed adhuc innumerabilia facit. Sylv. in Matth. 27. Jo. 17. q. 6.

Natus eſt nobis hodie Salvator Mundi. Luc. 2. 11. Deus ſimilis nobis in noſtra apparuit Humanitate, ut à nobis diligeretur: & idcirco non eſt factus angelus; ſed homo: quia plus dilexit humanam naturam, quam angelicam. Excellentioris naturæ ſunt angeli; magis tamen nos amavit. Nemo ſibi pateretur manum abſcindi pro aurea: nam licèt hæc ſit majoris valoris, tamen carnea eſt propria hominis ſubſtantia, à venis, nervis & ſanguine, roborata. Ita nos ſumus Chriſti membra, & manus ejus, carneas Angeli verò ſicut aurea manus. Did. Stell. in Luc. 2.

Dicebant exceſſum ejus. Luc. 9. 31. O verè exceſſum maximum! ò extaſim potentiſſimam! exceſſiſti metas omnis rationis, & intellectus, Domine, in Jeruſalem! *Omnia in menſura, & numero, & pondere, diſpoſuiſti*. Sed ſinè numero, pondere, & menſura amaſti. In omnibus alioquin moderatus, & menſuratus; in ſolo amore fuiſti nimius. S. Thom. Vill. ſ. 10 transf. Domini. Certè de exceſſu alio non loquebantur, quàm de exceſſu amoris. Per quem vita rapta fuit Chriſto dilecto, ut daret dilectæ ſponſæ. Unde mihi imaginor, quòd in Cantico æterno ſingulis momentis læta hæc acclamatio repetatur: Vivat Mariæ Filius, quem vicit, ut vires ſuas probaret, & faces, amor. S. Franc. Sales. de div. am. cap. 13.

Unum opus feci, & omnes miramini. Jo. 7. 21. Albertus Magnus de omnibus Chriſti operibus, & miraculis, explicat; ac ſi præ amore univerſa opera ſua, *quæ ſi ſcribantur per ſingula, nec ipſum arbitror Mundum capere poſſe eos, qui ſcribendi ſunt, libros*, Jo. 21. 25. Unum tantùm opus reputaret. Sylv. in Jo. 7.

Abraham Pater veſter exultavit, ut videret diem meum. Jo. 8. 56. Maldonatus; ego certe non dubito, quin diem ſuum, adventum ſuum in carne; totumque tempus, quo in hoc Mundo verſatus eſt, appellet. Quomodo Chriſtus 33. annos vitæ ſuæ, diem appellat? tantus erat zelus animarum, & amor; ut tot annos diem reputet! Id. in Matth. 13. q. 13.

Quod ego facio, tu neſcis modò. Jo. 13. 7. Cur Petro, altiſſima myſteria penetranti, dicitur hoc? penetravit generationem illam æternam verbi divini à Patre Matth. 16. 16. *tu es Chriſtus filius Dei vivi*. Agnovit omnipotentiam Luc. 5. 5. *in verbo tuo laxabo rete*. Agnovit efficaciam divinæ gratiæ Jo. 6. 69. *verba vitæ æternæ habes*. At ſecreta divini amoris, illiuſque exceſſus, non aſſequitur; *quod ego facio, tu neſcis*. Pſal. 79. 2. *qui ſedes ſuper Cherubim, manifeſtare, &c.* Hier. *oſtendere*, Caſſiodor. *apparere*. Iſaiæ verò 6. 2. *duabus velabant faciem ejus*. Inter Cherubim declaratur; inter Seraphim abſconditur. Faciliùs eſt intelligere ejus ſapientiam, quàm amorem. Id. ib.

Non habebis partem mecum. Jo. 13. 8. Cur hic Chriſtus in eum tam aſper; poſtquam peccavit tam lenis? Luc. 22. 61. *Converſus Dominus reſpexit Petrum*. Cùm cadit, leniter ad miſericordiam reducitur; at cùm amoris opera impedire vult, durè ei minatur. Id. ib. q. 30.

Deus

Digitized by Google

Deus in veteri teſtamento plus quàm ducenties appellatur *Dominus exercituum*; in novo tamen ferè numquam; ſed potiùs *Pater Magiſter, agnus, ovis, Paſtor, & Salvator*; quia illud nomen erat rigoris, hoc autem pietatis. In Canticis, in quibus vagientis in ſtabulo charitatis celebratur, nomina dulciſſima ſponſi, fratris, dilecti. Franc. Mendoza in l. 1. Reg. 2. Quid magnum tanto rependatur amori ſi pulvis exiguus totum ſe ad redamandum collegerit: quem dum illa nimirum majeſtas in amore præveniens, tota in opus ſalutis ejus intenta conſpicitur. S. Bernard. tr. de dil. DEO.

§. III.

Amor Chriſti in nos, ſuper illud *Joannis* 13.

In finem dilexit.

Figuræ.

Ex Veteri, & Novo.

D*Eorſum ad pedes ejuſdem tunicæ per circuitum, quaſi mala Punica facies: mixtis in medio tintinnabulis*. Ex. 28. 33. Rupertus l. 13. in Jo. qui ſunt fines tunicæ Sacerdotalis, niſi extrema vitæ Domini noſtri? quæ ſunt mala Punica valdè rubentia? niſi ejus, qua majorem nemo habet, charitatis opera. Hæc utique mala finibus ſuæ tunicæ appendit: quia *cùm dilexiſſet ſuos, qui erant in Mundo, in finem dilexit eos*: ſcilicet ſuam pro amicis ſuis animam ponendo. Tintinnabula verò, clariſſima ſunt dilectionis ejus verba; quibus eos in prædicta cœna inſtituit, & pro ipſis deinceps Patrem rogavit. Luc. de Arcon. in Iſ. 3. Petrus Cell. Abb. lib. de pan. c. 1. videntur mihi tintinnabula pronunciare ea, quæ cum Apoſtolis habuit JESUS in ultimo ſacroſanctæ cœnæ. Mala Punica, ſeu granata, habent coronas: divinus enim amor in fine quaſi coronatus apparuit. Iſ. 6. 2. *Duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus*. Nota: obvelant caput, id eſt, Divinitatem; ſic quoque pedes Ejus extrema Chriſti opera. Sicut divina natura tranſcendit noſtrum intellectum, ſic & opera, ac amor, finis vitæ. Sylv. in Jo. 13. q. 15.

In fimbriis aureis. Pſalm. 44. 14. Aurum Symbolum amoris. Paſchaſius in hunc pſalmum: quia in fine vitæ tota perfectio quæritur. Aloyſ. Novar. agn. Euchar.

Pedes ejus ſicut in camino ardenti. Apoc. 1. 15. S. Gregor. hom. 2. in Ezech. illud Iſ. 31. 9. exponens: *Dixit Dominus, cujus ignis eſt in Sion, & caminus ejus in Jeruſalem*: ait, plus eſt, caminum eſſe, quàm ignem: quia eſſe ignis & parvus poteſt; in camino autem vaſtior flamma ſuccenditur; non ſine myſterio pedes Chriſti hic non tantùm in igne, ſed in camino apparent: nam licèt Chriſtus per omnem vitam à primo inſtanti ſuæ conceptionis fuerit in igne charitatis erga nos; ſicut viſus à Moyſe in Rubo Ex. 3. 2. per quod Incarnationis myſterium denotatur, juxta S. Cyrill. Alex. tamen modò pedes ejus, id eſt, ultima vitæ periodus, non dicuntur eſſe in igne, ſed camino, ſeu fornace ardenti. *Cùm dilexiſſet ſuos*. Sylv. hic.

Ex Patribus.

Alii ex Græco: *perfectiſſimè* ſeu *vehementer dilexit eos*. Alii ex Hebr. *in victoriam*, ſeu *contentionem dilexit eos*. Sylv. in Jo. 13. c. 5. tam alta myſteria hæc particula continet ut ad illius finem non ſit pervenire. S. Aug. tr. 55. in Jo. quid eſt *in finem*? niſi in Chriſtum. *finis enim legis Chriſtus*. Rom. 10. 4. in ſeipſum dilexit, ut ad ipſum, tanquam finem, tranſirent ex hoc Mundo, & cum eo perpetuò uniantur. S. Cyrill. S. Thom. S. Bonav. in finem, id eſt, uſque ad mortem. Sylv. in Jo. 13. q. 9.

Alii legunt, ut ſuprà, *in contentionem*. Exivit hodie Chriſtus in contentionem cum Patre, cum Sapientia ſua, cum Majeſtate, cum morte cum amore, cum odio hoſtium. Exiit quaſi in contentionem cum Patre, dum hominum cauſam agit, pro eis ſatisfaciens, & rogans. II. Cum ſapientia Iſ. 65. 2. *Expandi manus meas tota die ad populum incredulum*, ſunt verba crucifixi ad Judæos, ait Theodoretus. Vocat incredulos, & obduratos; cùm dicat Seneca ep. 92. non eſt ars, quæ ad effectum caſu venit: Sapientiæ ars certum petat. Verum verùm eſt, quòd Sapientia certum petat; Chriſtus tamen vocat, quos certè ſciebat non venturos. Sic erat avidus divinus amor noſtræ ſalutis; ut quaſi præemineret Divinæ Sapientiæ. III. Cum majeſtate exiit in contentionem, pedes lavans. Exiit in contentionem cum hoſtibus; an illi magis odiſſe, aut ille valeat amare. Contendit morte; an illa fortior ſuo amore? Thr. 3. 3. *tantùm in me vertit, & convertit manum ſuam*. Si enim omnia mala, & dolores, conferantur cum Chriſti doloribus, quaſi nulla eſſe videntur. Id. q. 14.

In finem. Id eſt, dilectionem erga eos eouſque perfecit, ultra quod non poſſet augeri: videlicet, ut animam ſuam poneret pro illis. S. Rupert. in Jo. lib. 11. hic.

In finem. Excellentiorem erga homines in fine vitæ ſuæ dilectionem exhibuit quàm in primordio egerit; ut in eorum cordibus arctiùs infixa remaneret. S. Lau. Juſtin. de triumph. Chriſti agone c. 14.

In finem. Quid eſt, in finem diligere? niſi eis finem dilectionis, id eſt, dulcedinem fruitionis optare? S. Bonav. in Pſ. 118.

In finem. Ad felicitatem, ad beatitudinem, quæ eſt illorum finis, dilexit eos. Cajetan. in Joa. *Dormite jam, & requieſcite*. Matth. 26. 45. O grandis amor! verè in finem dilexit eos, cùm in tanta poſitus agonia, eorum procurat quietem. S. Bonavent. Medit. vitæ Chriſti c. 75.

Sciens JESUS, quia venit hora ejus &c. Joan. 13. 1. Horologium, antequam hora ſonet, moderatè progreditur in circulo ſuo, lentèque ictus facit: cùm autem hora accedit, ità accelerat, ac tam crebros ictus facit; ut diſſolvi totum, corruere, & perdi, videatur. Chriſtus, divinum horologium, & vitæ noſtræ ſapientiſſimus moderator, & rector, antequam hora ejus accederet, moderate res faciebat; ut inter eas eſſet aliqua diſtantia: modò prædicabat, modò infirmos curabat, modò defeſſus iter faciebat, modò pro peccatis noſtris in montibus Patrem exorabat. Quando verò venit hora ejus; ità accelerabat, ut totus diſſolvi, & præ amore liquefieri, videretur. Jam agni cœnam celebrabat, jam Diſcipulorum pedes lavabat, jam ſe illis in cibum tradebat, jam eos dulci prædicatione conſolabatur. Philipp. Diez fer. 5. in Cœn. Dom.

Chriſtus ſuos in vita dilexit, & amorem uſque in finem perduxit: non ſolùm uſque in finem vitæ; ſed uſque in finem etiam amoris. Tres ſunt gradus amoris: I. Cùm amicus pro amico divitias ponit. II. Cùm honorem in periculum adducit. III. Cùm vitam in diſcrimen pro alio offert. Chriſtus omnes ſuas divitias nobis dedit; imò corpus ipſum in cibum Angelos ad miniſterium. Fecit honoris jacturam affectus tot ignominiis. Tandem vitam obtulit, non pro amicis ſolùm, ſed etiam pro inimicis. Rom. 5. 8. *Commendat autem Charitatem ſuam Deus in nobis*. Id. ibidem.

§. IV.

Amor Chriſti in nos comparatur Matri ob tenerum in nos amorem.

Ex Veteri.

A*Pparuit Dominus* Gen. 17. 1. Hebr. *Elſaddai*, q. d. ego ſum fortis, & liberalis. *Dai*, id eſt, *ſufficientia*. Alii Deum volunt à *dando* dici, ſicut Jovem à juvando. 2. Saddai idem eſt, quod *uber*; *mamm.* q. d. mammeus, quòd ſcilicet dulcis ſit, ut lac; quòdque omnia eo charitatis affectu nutriat, quò mater infantem uberibus applicando fovet. Cornel. à Lap. in Gen. 17.

Meliora ſunt ubera tua vino. C. 1. 1. Cur petens oſculum, quod ore fit, non ait: quia meliora ſunt labia tua vino; ſed dicit, *ubera*? Locò uberum multi legunt, *amores tui*: nam vox Hebræa *Dog*, tam ubera, quàm amorem, ſignificat: & quia ubera pectus circumſepiunt, quod eſt amoris ſedes, pro amore etiam uſurpantur. Meritò igitur dona & amores Dei, ubera vocantur cunctis aliis amoribus meliores, & pretioſiores. Quid eſt Incarnatio Verbi, Adventus Spiritus Sancti, Lex Evangelica, Baptiſmus, Pœnitentia, Euchariſtia? niſi amores Dei? Ludov. de Ponte hic. Ubera ei attribuit, quæ ad matres ſpectant: ut intelligamus qualitatem amoris ejus. Iſ. 46. 4. *uſque ad ſenectam &c.* Cœteræ matres tantùm novem menſibus fœtum intra uterum geſtant, fovent; poſt partum tribus tantùm annis lactant, faſciis involvunt, portant brachiis, cum eo ludunt, oſculantur &c. At poſtquam filius adoleſcit, multa iſtorum ceſſant. Non ſic Deus noſter; ſed tamquam piiſſima mater hæc munia nobiſcum multò excellentiùs exercet per omnem ætatem. Id. ibid. Exhor. 3. §. 2.

Oſculetur &c. quia meliora &c. id eſt; utinam jam amorem Matris erga me oſtendat; quia tua, ò Domine! materna ubera omnibus aliis amoribus, & delectationibus, ſunt meliora. Idem ibidem.

Meliora ſunt ubera tua &c. Doctrina, & lex tua; quàm vinum mordax Legis antiquæ; & minæ, quibus me terrebas. Malo amore duci, quàm timore; ſpe præmiorum, quàm metu ſuppliciorum. Id. Exh. 7. §. 2.

Oſculetur me &c. Petiit ſponſa ſub metaphora oſculi adventum Filii Dei in carne; ſub eadem etiam petit adventum Spiritus Sancti. S. Bern. ſ. 8. in Cant. Spiritus Sanctus jure optimo Patris & Filii, vocatur oſculum; quo ſe invicem oſculantur; & quaſi ſignum illius divini amoris quo ſe invicem ſemper amant. Attende Dei Patris maternam charitatem; cùm enim mater lactans filiolum

Digitized by Google

filiolum uno ubere, ſi ille faſtidiens illud reſpuat; non indignatur, nec infantulum deſerit, ſed potiùs mulcet, fovet, ac, ut placet illum, abſcondit illud uber, & alterum profert, leniter invitans, ut ſugas: ſic Deus Pater, cùm in Mundum miſit unigenitum, ut lacte ſuæ doctrinæ eum lactaret; Judæi, ad quos tunc miſſus eſt, ejus doctrinam, & vitam, faſtidientes, eum omnino reſpuerunt; Miſericordia tamen, tamquam pia Mater, hoc uber abſcondit in Aſcenſione; & in Pentecoſte protulit alterum uber, mittens ad eos Spiritum Sanctum. Id. hic Exhort.8.

Dixit Sion, dereliquit me Dominus &c. numquid oblivisci poteſt mater &c. Iſ.49. 14. 15. Non dubium eſt, quin congregatio Sanctorum, quæ prius fuerat in Judæis, & à Domino derelicta eſt, iſta commemoret; & voce lacrymabili conqueratur, ſe eſſe derelictam. Cui reſpondit Deus naturali utens ſimilitudine: ſi poteſt fieri, ut mater ſui obliviſcatur infantis, & ad partum viſcerum ſuorum non flectatur miſericordia; & ego obliviſcar ſui. Plus aliquid dicam: *etſi illa oblita fuerit*, vincens mentis duritia jura naturæ; *ego tamen non obliviſcar* creaturæ meæ; & ſanctorum animas ſemper in meo corde retinebo. S.Hier.hic.

Numquid poteſt &c. q.d.non poteſt &c.Quis amor materno amori eſt ſimilis? Et tamen videtis, quòd divinus maternum amorem excedit. Ergo ſi non timet homo ad matrem accedere, quam offendit; eò quòd ex natura filium diligit: multò minùs timere debetis redire ad clementiam ſummi Patris: de quo certum eſt, quòd magis quàm mater in infinitum nos diligit. S.Bonav.ſerm.74.

Ex Patribus.

Ad mamillam Patris, quæ curarum oblivionem inducit, nempe Verbum, confugimus. Clem.Alex.l.1.pœdag.c.6.

Quis paſtor oves proprio paſcit cruore? & quid dico, paſtor? Matres multæ ſunt, quæ poſt partùs dolores, filios tradunt nutricibus. Hoc autem ipſe non eſt paſſus; ſed ipſe nos proprio ſanguine paſcit, & per omnia nos ſibi coagmentat. S. Chryſ. ad pop. Antioch hom.60.ad pop.

Redite parvuli ad ſinum matris veſtræ, æternæ ſapientiæ; ſugite larga ubera pietatis, Dei: tranſacta plangite, imminentia vitate. S.Greg.hom.25.in Evang.

O Mater amorum ò Domine Jeſu Chriſte! S. Idiota de div. am.6.

Præcellit omnem maternum, ac filialem, affectum Verbi Dei intenſa charitas: neque humano valet explicari eloquio, quo circa unumquemque moveatur amore. S.Laur. Juſt. de triumph. ag. c.5.

Chriſtus oſtendens perquàm amabilem ſinum divini ſui amoris animæ devotæ, totam ad ſe attrahit, colligit, &, ut ità dicam, complicat omnes potentias illius in gremio ſuæ dulcedinis pluſquam maternæ. Deinde ardens amor comprimit animam, & aſtringit ſuper ſuavitatis ſuæ labia, & ſuper ubera omnibus deliciis affluentia: deoſculans ſacro oris ſui oſculo dat ſuas mammillas, vino quovis meliores deguſtandas, ac ſugendas. St.Franciſc.Sal.de div.æm.l.7.cap.1.

§. V.

Idem Amor Chriſti in Euchariſtia.

C*Omedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi*. Cant. 5. 1. Inebriamini, id eſt, ſatiamini. Pro chariſſimi Hebr. Dodim amores, id eſt, ſumus dilecti, & quaſi ad ubera paſti. Poſſet quoque Dodim. accipi in ablativo; ut vertas, inebriamini amoribus, vel uberibus. Per amicos & Chariſſimos, S. Gregor. & alii, intelligunt quoslibet Fideles & juſtos, qui hic invitantur à Chriſto ad Euchariſtiæ ſynaxim: illa enim ſuo ſpirituali guſtu, & dulcedine, quaſi inebriat animam, ut, omnium oblita, non niſi Chriſtum cogitet, & amet. Corn.à Lap.hic.

Lac concupiſcite. 1. Petri 2. 2. Quodnam hoc lac? Clem. Alex. 1. pædag. c. 6. per lac verbale, (ſic enim ipſe vertit) accipit Verbum incarnatum. Alii per lac accipiunt Euchariſtiam Id. hic.

Quaſi infantibus, ille qui erat Panis perfectus Patris, lac nobis ſemetipſum præſtitit, quod erat ſecundùm hominem ejus adventus, ut quaſi à mamilla carnis ejus enutriti, & per talem lactationem aſſueti manducare, & bibere Verbum Dei, & eum, qui eſt immortalitatis panis, qui eſt ſpiritus Patris, in nobis ipſis eum continere poſſimus. S.Irenæus l.2.c.74.

Non videtis, quanta infantes animi alacritate, mamillas arripiunt, qua preſſione papillis infigunt labia? Non minore cupiditate nos quoque ad hanc menſam, & ad hujus calicis ſpiritualem accedamus papillam; immò verò majore deſiderio, quaſi lactentes pueri, gratiam ſpiritus ſugamus. Unus ſit nobis dolor, una mœſtitia; ſi hoc alimento ſpirituali privemur. S.Chryſoſt. in Matt,hom.83.in Matth.23.

Quaſi infantibus ille, qui erat Panis perfectus Patris, lac nobis ſemetipſum præſtitit, quod erat ſecundùm hominem ejus Adventus: ut quaſi à mamilla carnis ejus enutriti, ac per talem lactationem aſſueti, manducare, & bibere, Verbum Dei & eum, qui eſt immortalis panis, qui eſt Spiritus Patris, in nobis ipſis eum continere poſſimus. S.Irenæus l.4 c.74.

§. VI.

Idem Amor Chriſti in Paſſione, & Cruce.

Ex Veteri, & Novo.

D*E utero tuo*. Geneſ.15.4. Omnes fideles nati ſunt de utero Chriſti: quia eos per Paſſionem in Cruce peperit, cùm de latere ejus ſanguis noſtræ redemptionis, & aqua noſtræ ablutionis, exivit. Hugo Cardinal. hic.

Collidebantur in utero ejus parvuli Gen.25.22. *Tunc crucifixi ſunt cum eo duo latrones* Matth.27.38. Videtur mihi Crucifixus, Rebeccæ non abſimilis, qui in ſuprema illa lucta doloris, ut parturientis Eſau ſimul, & Jacob, patitur in ſuo utero charitatis colluctantes. Dum enim alter è latronibus Chriſtum blaſphemantem increpat; planè fratrum lucta inſtauratur. Sed Chriſti eò, non ſua ſed noſtra ſterilitate, infœcundior partus, quàm Rebeccæ; quod illa ambos in lucem edit, Chriſto verò ex geminis alter ad gehennam, alter ad regnum naſcitur. Porrò Rebecca ſemel pertulit in fœtu luctam; Chriſtus verò ſemper paſſus eſt improborum cum probis, pro ſe, & contra ſe, concertantium certamen. Oliv l. in Strom.hic.

In me ſit iſta maledictio. Gen.27.13. S. Iſidorus Peluſ. l.2. ep.58. Rebecca Apoſtolica, ut ſic loquar, animi magnitudine, prædita, imprecationem ſuſcipere minimè dubitavit; ut ipſius filius benedictionem conſequeretur. Atque bonis quidem ipſi cedebat, mala autem ipſa ſola ſufferre parata erat, dicens: *in me ſit iſta maledictio, fili mi*. Ecce Crucifixi pluſquam maternam charitatem; qui in cruce extentus, & confoſſus; pro nobis maledictus factus, imprecationem ſuſcipere non dubitavit. Atque bona quidem diſcipulis, & omnibus hominibus, cedebat; mala autem, dolores, opprobria ipſe ſolus ſuſtinuit. Did. Baeza l.2. cap.9 §.10.

Expandi manus meas. Pſal.142. 6. Extendit manus in cruce ad amplexandum nos; &, ut nos ipſum amplectamur in amore, ſicut mater extendit brachia ſua, ut puer ad eam amplectendam veniat. Hugo Cardin. in Pſalm.77.

Cerva chariſſima. Proverb. 5. 19. Chriſtus aſſimilatur cervæ propter modum patiendi, incurvatur enim cerva, ut pariat Job 39.3. Sic Chriſtus, ut pareret nos DEO Patri, incurvavit ſe, id eſt, humiliavit, *formam ſervi accipiens*, uſque ad mortem Crucis. Id. hic.

Sub arbore malo ſuſcitavi te. Cant.8. 5. Septuag. Arab. & alii ex Hebræo vertunt: *ibi magno dolore, & cruciatu, parturiit te mater tua*. Aptè Titelmannus ſic exponit: In Cruce CHRISTI materna pietas, & miſericordia, quaſi mater puerpera, te parturiit immenſo cruciatu. Cornel. à Lapid. hic.

Qui portamini à meo utero. Iſ.46.3. Nota familiariter ſe dicit Chriſtus Matrem: peperit enim nos cum dolore magno, in lecto duro ſatis, id eſt, in Cruce. Eſt ergo Chriſtus mater; nihilominus eſt & Pater; ſed Pater creando ex nihilo, mater pariendo in dolore. Hugo Card. in Gen c.15.v.4.

Mulier, cùm parit, triſtitiam habet. Jo.16.21. Appoſitè Chriſtus Paſſionis, & mortis ſuæ tempus comparat parturitioni, reſurrectionem verò gaudio poſt partum. Chriſtus enim in Paſſione cruciatus fuit doloribus, & angoribus, ad inſtar mulieris parturientis; at peracto partu, cùm ſe merito mortis ſuæ reſurgentem vidit, noſque ſimiliter reſurrecturos cognovit; mirè gavisus eſt, & magno gaudio Apoſtolos, & omnes Fideles, perfudit. Corn. hic.

Si tentationum ſentis aculeos, exaltatum in ligno ſerpentem æneum intuere; & ſuge, non tam vulnera, quàm ubera Crucifixi: Ipſe erit tibi in Matrem; & tu eris ipſi in filium. S. Bern. ep.351. ad Hugonem Novitium.

Mater omnium viventium in Cruce pendens Sapientia, DEI latus aperuit; ſicque peremptos ad vitam ſacroſancti ſanguinis ſui profluvio revocavit. S.Petr.Dam 2.ep.18.

Accuſabat fœmina injuſtitiæ PP. Franciſcanos: quæ rei domeſticæ cauſata ſupellectilem cùm ampliorem vellet, deſiderabat receptum in illum ordinem Doctorem filium ſuum reſtitui; & filius maternis lacrymis factus cereus coram Crucifixo orabat, quaſi valediceret, ſeu veniam peteret diſcedendi, ſub ſpecioſo titulo Matris inopiæ adjuvandæ. At ſimul ex aperto Chriſti latere ſanguinem, ſimul ex ejus ore voces, advertit: ego te cariùs nutrivi, quàm mater tua: non me debes deſerere propter matrem. Valuit cordi roborando ea vox, & ille inſtatione ſancta nullis

matris

Digitized by Google

matris artibus potuit dimoveri. S. Antoninus 3. p. tit. 24. c. 9. §. 7. Suge, inquit S. Bern. ep 351. ſuge non tam vulnera, quàm ubera Crucifixi: ipſe erit tibi in Matrem; tu illi eris in filium. P. Nadaſi anni Crucif.

§. VII.

Amor Chriſti in nos comparatur Gallinæ.

IN tegmine alarum tuarum ſperabunt. Pſal. 35. 8. id eſt, protectione, quam facis alis tuis; id eſt, in brachiis tuis extenſis in cruce. Et alludit ei, quod dicitur Matth. 23. 37. *Quoties volui congregare &c.* De his alis dicitur Malach. 4. 2. *Orietur vobis timentibus & ſanitas in pennis ejus.* In illis enim brachiis Chriſti ſic extenſis eſt ſanitas: quia ibi nos ſanavit à peccatis noſtris. Hugo Card. hic.

Obumbraſti ſuper caput meum in die belli. Pſal. 139. 8. Sicut enim videns venientem accipitrem mater expandit alas ſuas, ut pulli ſubeant, & habeant tutum refugium: ſic nobis parata, & quodammodo dilatato ſinu, extenſa eſt ſumma illa, & ineffabilis, pietas Domini noſtri. S. Bernard. ſerm. 4. in Pſalm. qui habitat.

Quemadmodum gallina &c. Matth. 23. 37. Gallina aſſiduè gemit, & clocitat; ut, licèt pullos non videas, Matrem tamen ex voce, & ſingultu, agnoſcas: cùm paſſeres, hirundines, ciconias, cæteraſque aves, non agnoſcas eſſe matres, niſi dum pullis in nido incubant.

Nullæ aliæ aves ſic infirmantur cum pullis ſuis, ſicut gallina; in qua raueſcit vox, ait Auguſtinus in Pſal. 58. Fit hiſpidum totum corpus, demittuntur alæ, plumæ laxantur, & vides circa pullos neſcio quid ægrotum: & ea eſt materna charitas, qua invenitur infirmitas. Sic Chriſtus congregavit omnes gentes, tamquam gallina pullos ſuos; qui infirmatus eſt propter nos crucifixus, conſumptus, &c. Cornel. à Lapid. hic.

Videamus, quid ſibi hoc velit, quòd Dominus ſe gallinæ magis, quàm alteri animali, voluit comparare? Quia, ut à Sanctis Patribus tenetur, ideò factum eſt: ut exprimatur incomparabilis affectus charitatis: nullum enim animal circa pullos ſuos tanta compaſſione movetur, ſicut gallina: fit enim, toto corpore hiſpida, voce rauca, toto fervens animo, & omnibus membris infirma, & uſque ad ſupremum defectum perveniens. S. Bern. tr. de paſſ. Dom. c. 5.

Alas habere Deus dicitur pro eo, quòd, more avis electos ſuos, tamquam pullos, ſub ſe jungit, fovet, & ab inſidiis diaboli, & malorum hominum, protegit. Pſ. 16. 8. *ſub umbra alarum tuarum protege me.* S. Anſelm. de veſtim. membris &c.

Quia Chriſtus venerat congregare, ſicut gallina, pullos ſuos, ovum protulit Verbi, per quod Eccleſiæ germina ſancta nutrirentur. S. Petr. Chryſol. ſer. 55.

Extenſis brachiis Chriſtus in cruce totum corpus ſuum infrà ſe poſitum complexus eſt; & ſub alis crucis aggregato genere noſtro; ibi & protexit, & fovit, ubi nihil poſſe putabatur. Et in quo virtus æſtimatus eſt, maximæ victoriæ vexilla erexit quia neque mors in eum uſquequaque prævaluit, neque Pater ullo modo negare Filio indulgentiæ privilegium potuit; quod ad pedes ejus proſtrata charitas poſtulavit. Moyſes, cùm levaret manus, vincebat. Ex. 17. 11. Arnold. Carnot. Abb. tr. de 7. verb. Dom.

Pulchrè ſe gallinæ hic comparat, qui Herodem alibi vulpem appellat: *ite dicite vulpi illi.* Quemadmodum vulpes pullis inſidiatur, ità Herodes Domino Jeſu Chriſto juges protendebat inſidias, ut eum morti traderet. Haymo hom. feſto S. Steph. Extendit manus, ut in ulnas ſuſcipiat, & congreget filios Dei diſperſos. Theophylact. in Matth. 27. 31.

Comparat ſe Dominus gallinæ. Gallina fit ferox aquila, cùm pullos ſuos ab aliquo lædi, aut tangi, perſpicit. Sic Chriſtus ſe præbet ferocem leonem in eos, qui filios ſuos lædunt. Hanc protectionem notat David Pſal. 30. 21. *Abſcondes eos in abſcondito faciei tuæ à conturbatione hominum.* Philipp. Diez Dom. 3. Quadrag. fer. 4.

§. VIII.

Amor Chriſti communis, & æqualis in nos.

Ex Veteri.

EGo ſum DEUS Patris tui, DEUS Abraham, & DEUS Iſaac, & DEUS Jacob. Exod. 3. 6. Cur ſingulorum Deus eſſe dicitur, & eorum unicè; ac ſi non ſimul omnium exiſteret? & tu bone omnipotens; qui ſic curas unumquemque noſtrum, velut ſolum cures; & ſic omnes, tamquam ſingulos curares, & diligeres. S. Auguſt. lib. 3. cap. 11.

Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob miſit me. Exod. 3. 15. Orig. hom. 22. in Matth. non dixit, Deus Abraham, Iſaac, & Jacob; ſed Deus; Iſaac, & Deus Jacob, Abraham Deus, Abraham totum habebat Deum, Iſaac totum habebat Deum, Jacob totum habebat Deum: ideo non dicitur in commune Deus eorum; quaſi ſinguli eorum totum habeant Deum. Ità Deus eſt omnium, acſi uniuſcujuſque eſſet Deus tantùm. Sylv. in Joan. 12. q. 4.

Pones ſuper menſam panes Propoſitionis in conſpectu meo ſemper. Exod. 25. 30. ſed cur 12. & non plures? nec pauciores, & paris magnitudinis, ac ponderis? Reſpondet Abulenſis q. 1000 cap. 12. Matth. quia offerebantur pro 12 tribubus Iſrael: & ſi unus panis eſſet major altero, putaretur, quòd aliqua tribus erat apud Deum major, quàm alia. Did. Niſſ. 5. Dom. 13. poſt Pent. §. 1. S. Chryſoſt. 2. de Aſcenſ. Elias aſcendens pallium reliquit Eliſæo; Jeſus autem aſcendens, gratiarum dona in Diſcipulos dimiſit; quæ non unum prophetam, ſed infinitos Eliſæos, efficiunt; atque multò, quàm ille erat, majores, & illuſtriores.

Exaltatum eſt cor meum in Deo meo. 1. Reg. 2. 1. Non ſimpliciter dixit in Deo, *ſed in Deo meo*: ſibi ipſi uſurpans eum, qui toti orbi communis eſt. Dicebat Deus Exod. 3. 6. *Ego ſum Deus Abraham, Iſaac, & Jacob*; non contrahens ſuum imperium, ſed extendens potiùs; quod non tam multitudine ſubditorum, quàm eorum virtute, cenſeri vult. Neque enim tantùm Deus cœli, & terræ, & maris, & eorum, quæ in eis ſunt, appellari gaudet; quantùm ſi Deus Abrahām, & Iſaac, & Jacob, vocetur. Et quod in hominibus non ſolemus, in Deo videre licet, apud homines enim à Dominis ſervi appellationem ſumunt; & ità omnes ex more loquimur: ille, vel ille Procurator, aut diſpenſator illius, vel illius ducis, aut Præfecti; nemo autem ſic loquitur: ille vel ille Dux aut Præfectus illius Procuratoris, aut Diſpenſatoris. Hoc & Paulus dicebat Hebr. 11. 16.

Ideo non confunditur Deus, vocari Deus eorum. Quare non erubeſcit? quia hoſpites, inquit, ſunt, & advenæ. Erant hoſpites, quòd orbem univerſum deſpicerent; & parvi facientes terram, ad cœleſtem illam civitatem reſpiciebant. S. Chryſoſt. tom. 6. hom. de Anna.

Ego flos campi. Cant. 2. 1. id eſt, Virginis Filius. *Campi*, non horti: quia omnibus volentibus ad delectabiliter intuendum, ac ſuaviter odorandum, expoſitus, non in horto, non in lecto, vel in domo ſingulariter poſſidendus, vel incluſus. Hugo Card. hic. Flos horti clauſus eſt; flos campi communis eſt omnibus. S. Bonav. 3. in reſur. Dom. Floribus domeſticis, qui incluſi ſunt, nullus potitur, niſi Dominus; ſed quilibet floribus campi pro libitu potiri poteſt; quia hi parvis, & magnis, communes ſunt. Did. Stella de amore medit. 31.

Sicut malus inter ligna ſylvarum Cant. 2. 3. Non dicitur malus conſita in horto concluſo, ſed in aperta ſylva. vel ſylvis: quia omnibus eſt expoſita, omneſque poſſunt ejus pulcherrimo frui aſpectu, ejus ſuaviſſima fragrantia recreari, ejuſque dulciſſimis fructibus frui. Lud. de Ponte hic §. 1.

Una eſt columba mea. Cant. 6. 8. Intendit ſponſus diſcrimen magnum aſſignare inter reges, & principes ſæculi, ſeu quoſvis homines; & ipſum Deum: quòd illi plurimas res habent dilectas, inter quas dividunt cor, & amorem, ſuum; ità ut quò in plures dividitur, eò ſit minor ſingulis; at Chriſtus, etſi plurimas intrà Eccleſiam habeat animas, tamquam ſponſas ſibi dilectas; ita tamen ſingulas diligit, ac unam, & unam, ſicut omnes; non partiendo amorem. Id. ib. Exh. 3 §. 3.

Erudire Jeruſalem; nè fortè recedat anima mea à te. Jerem. 6 8. Ubi vides, Deum ſeipſum appellare populi ſui animam; quòd ipſi, velut anima corpori, vitam inſpiret; Et expende: ſicut anima tota eſt in toto corpore, & tota in minima parte: ſic Deus cujuſvis hominis ſaluti, ac totius Mundi conſervationi, & bono, intendit. Incerto authore.

Iſta eſt Jeruſalem; in medio gentium poſui eam. Ezech. 55. S. Cyrill. Jeroſ. catech. 3. medium terræ eſt Golgotha. Non meus eſt hic ſermo; propheta dicit: *operatus eſt ſalutem in medio terræ.* Pſal. 73. 12. S. Chryſoſt. hom. de Cruce, & latrone: nè putares, pro illa tantùm plebe, id eſt, Judaica oblatum Chriſtum; ideo foras civitatem, ideo foras muros: ut ſcias, ſacrificium eſſe commune. S. Leo ſerm. 9. de Paſſione: ut Crux Chriſti, non templi ara eſſet, ſed Mundi. Sylveira in Joan. 19. c. 13. q. 1.

Ex Novo.

Ubi eſt, qui natus eſt? Matth. 2. 2. Sed ibi eum non invenerunt. S. Cyprianus: injuriam facitis Divinitati; ſi illum in domibus quæritis. Non quærendus in domo privata; ſed foris: quia *flos campi* communis omnibus. Paoletti in feſto Circumc.

Pater noſter, qui es in cælis. Matth. 6. 9. Hugo Card. *noſter* dicit, non meus: ut oſtenderet, quòd non unius, ſed multorum Pater eſt, & in hoc ſublevat, & confortat, ſpes noſtras. Pater quaſi centrum domus ſuæ; à centro lineæ ducuntur æquales ad circumferentiam. Pſal. 127 3. *filii tui, ſicut novellæ olivarum in circuitu menſæ tuæ*; non eſt unus in angulo. Lud. Alvarez Joſeph illuſtr. Ill. 30.

Quia

Digitized by Google

Quia Dominus his opus habet. Matth. 21. 3. Neceſſariuſne homuncio unus Creatori? tanti ducit Deus unum hominem, ut cum ipſo quodammodo omnia poſſidere videatur, ſine ipſo nihil. Joan. 13. 3. *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus*. Theophylact. hoc eſt, quòd credidiſſet ei hominis cujuslibet ſalutem. Matth. 21. 5. *Ecce rex tuus venit tibi*. Nota particulas: dicite filiæ, *tuus*, *tibi*. Cur non dixit: venit omnibus? ut ſuum cuilibet homini oſtenderet affectum, cuilibet homini ſe totum dat; quia quilibet Deo omnia eſſe videtur. Ant. de Eſcobar tr. 3. Colloq. Chr. 18 obſ 3.

Et multi in nativitate ejus gaudebunt. Luc. 1. 14. Quare dicitur, quòd *multi* gaudebunt, & non omnes? Reſp. Beda hic: notandum, quòd nato Præcurſore multi gaudebant; nato autem Domino annuntiat angelus gaudium magnum, quod erit *omni* populo: quis ſcilicet hic ſalutem multis prædicare, ille omnibus, qui velint, venit donare. Hoc enim diſcrimen inter ſalutem: & bonum datum à Deo, & ab homine: quod enim eſt à Deo largitore, ad omnes ſe extendit; quod verò ab homine, ad paucos. Sicut etiam dixit angelus Zachariæ: *uxor tua Eliſabeth pariet tibi filium* Luc. 1. 13. at B. Virgini: *ecce concipies in utero & paries filium*, Luc. 1. 13 Sed cur ſicut Zachariæ, *non eſt* appoſitum *tibi*? S. Chryſol. ſ. 142. quia *Sanctum vocabitur Filius Dei*. Qui filius Dei eſt, omnibus naſcitur: filius verò hominis particularibus tantùm, ſcilicet tibi. tib. Sylv. hic q. 19.

Miſſus eſt angelus Gabriel à Deo in civitatem Nazareth. Luc. 1. 26. Quare Nazareth eligitur ad verbi incarnationem? R. ex Beda l. de locis Sanctis: Nazareth muros non habet; ideo generatur in ea rex cœli & terræ: verus enim rex debet eſſe in loco patenti, & manifeſto; ità ut nullum detur impedimentum, quò minùs ſui poſſint ad eum accedere: & ideo dicitur *flos campi*. Sylv. hic q. 14.

Salutavit Eliſabeth. Luc. 1. 40. Cur Chriſtus Joannem, & non alium, viſitat? Venit Dominus in utero matris ſuæ ad Joannem; & poſtquam natus eſt, venit ad Simeonem, Luc. 2. 25. Magna Dei miſeratio, quæ nullum deſpicit: magnos, & parvos viſitat, omnes amplectitur. Sylv. hic q. 13.

In templo ſedentem in medio Doctorum. Luc. 2. 46. Fons qui in media platea cunctis patet, plus commodi omnibus affert, quàm qui abſconditus eſt. Ità Chriſtus ſemper reperitur in medio. Did. Stella hic.

Et deſcendens cum illis ſtetit in loco campeſtri. Luc. 6. 17. S. Bonavent. deſcendit, & ſtetit in loco campeſtri, plano, & communi: ut omnes poſſent accedere ad audiendam ſapientiam ejus. Sylv. hic q. 1.

Spiritus, ubi vult, ſpirat, & vocem ejus audis. Jo. 3. 8. Cur ſpiritus, Dei magis ſpiritus ſive aeris, ac venti, quàm ignis, aut aquæ, nomine deſcribitur? ut miſtruamur, quàm communis velit eſſe: nam cætera elementa quidem ad unius pertinere dominium poſſunt, ut dicat, mea eſt hæc aqua, meus ignis, mea terra: verùm, meus eſt hic ventus, meus aer, nemo verè dicere poteſt; cùm hæc nullius privatæ juriſdictioni ſubſint. Did. Nyſſ. Dom. 1. Quadr §. 6.

Vulpes foveas habent. Luc. 9. 58. *& volucres cœli nidos*. Filius Dei ubique in medio. Ipſe non habet nidum, foveam ignorat, angulum neſcit; locum illum eligit, unde pateat omnibus. Petr. Dam ſerm de S. Victore.

Multis autem turbis circumſtantibus Luc. 12. 1. ſcilicet Chriſtum; ità ut ipſe fuerit in medio eorum, nullum repellens: Dionyſ. Carth. hic.

Tranſibat per mediam Samariam. Luc. 17. 11. *Deus communis omnibus*. *Tranſibat per mediam Samariam, & Galilæam*, ut pari menſura lumen ſuum quaquaverſum explicaret, pariterque ſe omnibus exhiberet. Clem. Alex. Exhort. ad Gent. nullis celatum eſt Verbum: lux eſt communis, omnibus illuceſcit hominibus: nullus eſt in verbo cimmerius: Quæ poſtrema verba Gentianus Hervetus in Scholiis ſic exponit: Cimmerii populi Septentrionales ſunt: qui, velint, nolint, coguntur perpetuò eſſe ſub tenebris. Did. Niſſ. Dom. 13 Pent. §. 1.

Pax vobis Luc. 24. 36. Quærit S. Laur. Juſt. l. de ag. Chriſti c. 26. cur in privatis apparitionibus Chriſtus non ſit precatus pacem? Reſpondet: propterea: nè tollendo pacis materiam diabolus inveniret: quemadmodum & prioribus, ità & reliquis, voluit apprecari. Per pacem intelligit Chriſtus omne bonum: unde non dat eam privatis allocutionibus, ſed communibus: quia bona ſua ad privatos non coarctabat Sylv. hic c. 4.

Sic Deus dilexit Mundum. Joan. 3. 16. Cur non dicitur: quòd Deus dilexerit homines ſed *Mundum*? Cajet: homo pars eſt Mundi: & bonum partis bonum eſt totius. Parque fuit ut Creatori Mundi aſſignaretur potiùs dilectio totius, quam partis. Nullus in Deo particularis affectus: Deus enim nihil magis intendit, quàm miſericordiam ſuam ad omnes extendere; nil magis refugit, quàm quod particularitatis notam inurere poteſt. Sylveira hic q. 50.

Philippe, unde ememus panes, ut manducent hi? Joan. 6. 5. Non priùs de divitibus, aut nobilibus curat; ſed æquè ſollicitus eſt de omnibus: *ut manducent hi*: & ideo dignum regno cenſent, *ut raperent eum, & facerent eum regem*. 1. Cor. 11. 21. *alius quidem eſurit: alius autem ebrius eſt*. Pſalm. 47. 10. *ſuſcepimus Deus miſericordiam tuam, in medio templi tui*. S. Auguſt. legit: in medio populi tui. Dan. 1. 10. *Timeo Dominum meum regem*. Quid timet Eunuchus? omnibus pueris æqualiter providere juſſus fuerat: ſi ergo inæqualitatis judicium marcidi vultus exhibeant, capitalem timet pœnam. Alvarez Illuſtr. 30.

Si quis ſitit. Jo. 7. 37. Non dixit, ſi qui ſitiunt: ſed ſingulariter ad unum ſitientem invitandum ſe accinxit. Chryſoſt. ſi quis deſiderat, hunc ſolum voco. Profectò, ſi vel unus homo ſitiat, hunc voco, uni me totum impendam.

Ego ſum lux Mundi Jo 8. 12. Deus eſt communis omnium. q. d. ea mente Hugonis, & Toleti: Sum lux Mundi, non Galilææ tantùm, non Palæſtinæ; ſed Mundi totius: illuminans ſcilicet Mundum luce naturæ, fortunæ, gratiæ, doctrinæ. Did. Niſſ. Sabb. poſt Dom. 4. in Quadrag. §. 1.

Ego ſum via. Jo. 14. 6. S Thom. lib. 2. de regim. Princip. c. 12. viæ communes ſunt omnibus jure quodam naturæ: propter quod prohibentur à nemine occupari, nec ulla præſcriptione, nec ullo quocumque temporum curſu, jus de eiſdem poſſet alicui acquiri.

Stetit in medio Jo. 20. 19. ad æqualem participationem, & viſionem communem diſcipulis ſe condonans; & eos ſalutat ſalutatione, qua eos aliùs docuerat ſalutare. *In quamcumque domum &c.* Luc. 10 5. quod docuit, fecit ipſe, qui fuerat reſurgens à mortuis. Incertò authore.

Venit Jeſus, & ſtetit in medio Joan. 20. 19. Proprius locus JESU medium eſt; ſcilicet in cœlo, in utero Virginis, in pecoris præſepio, in crucis patibulo. In cœlo; unde Apoc. 7. 17.

Agnus, qui eſt in medio throni, id eſt, in ſinu Patris; in utero Virginis Iſ. 12. 6 *quia magnus in medio tui ſanctus Iſrael*. Anton. de Pad. Dom. 1. Paſch.

In ſimilitudinem hominum factus Philipp. 2. 7. *hominum* dicit; non hominis: quia nullius ſingularis hominis formam in ſe ſuſcepit, ſed omnibus ſe coæquavit. S. Bern. ſerm. de Paſſ Dom. Chriſtus in univerſali hominum miſeria preſſiùs, & profundiùs ſe immerſit: ideò *habitu*, & omni habitu, *inventus eſt, ut homo*: nec in eo, quantùm ad naturæ debitum, ſignum aliquod ſingularitatis apparuit. Sylv. in Luc. 4 q 7.

In medio candelabrorum aureorum. Apoc. 1. 13. Chriſtus tam in veteri, quàm novo teſtamento medium tenet. Iſ. 12. 6. *magnus in medio tui ſanctus Iſrael*. Joan. 1. 26. *medius veſtrum ſtetit*.

In medio candelabrorum, id eſt Eccleſiarum: ut oſtendat, ſe omnibus eſſe communem, & à nemine recedere longiùs, ad neminem accedere propiùs: ſed omnibus æqualiter adeſſe, & prodeſſe. Gaifrid. Alb. tr. 34. non diſſimulemus, vel excuſemus; in medio eſt, omnibus ſeſe offerens, omnes, vocans. Quòd ſi ille in medio eſt; quid tu miſer angulum quæris, diverticula captas? omnibus ſeſe Chriſtus exhibet, medium omnibus offert auxilium, & exemplum. Sylv. hic q. 42.

§. IX.

Libenter nobiſcum manet.

Ex Veteri.

A*ut dimitte illis hanc noxam, aut dele me de libro tuo, quem ſcripſiſti* Ex. 32. 32. Quid voluit Moyſes, cùm ſe deleri de libro Dei voluit? Rupertus ait, tantundem fuiſſe, acſi, conſuetudini illius renuntiare, ac nolle illo deinceps familiariter ſe uti, dixiſſet. Dulcis quædam comminatio fuit, & amica ſimulatio, nata ab experientia; qua Moyſes didicerat, quantùm Deus oblectetur conſuetudine hominum. Rupertus ait: videre ſibi videtur, Majeſtatem cœlis omnibus, ac terris tremendam, de ſolio ſuo ſurgere, & accedere vulnerato corde; rogare amicum quaſi diſcedentem, ne deſerat ſe; dicentemque: ego *oſtendam tibi omne bonum*. Did. Niſſ. die Jovis Sancto §. 6. Id. in illud: *cum dilexiſſet ſuos*. Tanti æſtimet Deus hominem, ut velut oblitus angelorum, totas ſuas delicias in unius hominis conſuetudine poſitas habeat.

Deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum. Prov. 8. 31. S. Laurent. Juſt. ſerm. de Euchar. exhibuit ſe, ut tuæ peregrinationis ſit comes, ignorantiæ tuæ lux, infirmitatis tuæ remedium; tecum habitet, de te lætetur, ſuis tecum deliciis perfruatur; quemadmodum teſtatur: *deliciæ meæ &c.* Non quidem ut ſuas à filiis hominum captet delicias; ſed ut cum filiis hominum communicet proprias. Aloyſ. Novar. Ago. Euch.

Indica mihi ubi paſcas, ubi cubes, in meridie. Cant. 1. 6. Cui ſponſus: *ſi ignoras te, ò pulcherrima mulierum, egredere*, & abi. v. 7. q. d. ait Ju-

Digitized by Google

ait Juſtus Orgelit. Nè oberres, me extra te quærendo, ullo modo: in te quippe, ubi hactenus non quærebar, tamquam in meridie, requieſco. q.d. Fierine poteſt, ut hoc ignores, & quæras, ubi ego quieſcam? Teipſam certò ignoras, quæ neſcis, quòd in te conquieſco: cui omnis eſt in te una, ac ſola quies, omne ſolatium, & oblectamentum. Idcirco noli deinceps quærere, ubi cubem; in te enim requieſco. Did. Niſſ. die Iovis S.

Oſtende mihi faciem tuam Cant.2.14. Quid exigis à dilecta ò dilecte? numquid non ſæpius decoram faciem ejus vidiſti? cùm dixiſti ei: *pulchra es amica mea* Cantic.1.14. *pulchræ ſunt genæ tuæ*. v. 9. Numquid non vocem ejus audiſti? quæ crebro tibi locuta eſt, cùm dixit: *oſculetur me oſculo oris ſui* Cant.1.1. *trahe me poſt te* v.3. pulcher es dilecte. Cur ergo rurſus petis: *oſtende &c.* ſed ardenter ſic amantium hoc eſt, ut numquam mutuo aſpectu, & colloquio ſatientur; ſed ſemper ſe ampliùs conſpicere, & alloqui, concupiſcant. Lud. de Ponte hic Eah.26.

Quam pulchra es amica mea! Cant.4.1. & mox ſubdit: *veni de Libano, ſponſa mea, veni*. v.8. Cùm eam vocat pulchram; utique cum præſente loquitur. Cur ergo, tamquam ad abſentem, dicit: *veni*! S. Bern. ſ.29. in Can. vehementis affectus argumentum eſt, quòd tertiò vocat. Vocat eam non quòd abeſſet; ſed quia aliquantulum diſtabat; præ amore propinquiorem ſibi cupit; etiam parvam diſtantiam non ferens. Sylveira in Joan. c. 20 quæſt.6.

Vocabitur nomen ejus Emmanuel, hoc eſt, nobiſcum Deus; butyrum, & mel comedet. Iſ.7.14.15. Id eſt, plurimum ſe oblectabit. q.d. Quando, verbum caro factum, cum hominibus converſabitur; tunc ſuas voluptates ex eorum conſuetudine habebit, tamquam ſi butyrum vel mel comederet: de quo tamen ſcimus, ad quantos dolores ſit natum, & deſtinatum. Did. Niſſ. Sabb. poſt Cin.§.4.

Ex Novo.

Simile eſt regnum cœlorum homini Patrifamilias Matth.18.1. Dicitur *Deus homo* propter amorem, quo homines diligit: & quia hominum eſt conditor. Inſenſibilibus creatoris omnia ſimul Deus in principio dedit; ſoli totum ſplendorem; lunæ, ſtellis, ac cœlo, omnem, quam habent, influentiam. Homini verò noluit cuncta beneficia facere; quæ ei diviſim collaturus erat: ut ea homo frequenter peteret. In quo manifeſtatur peculiaris voluptas, qua Deus, (ſi ita dici fas eſt) efficitur cum hominibus converſari: & quantùm gaudent, ut crebrò ſe divinis ejus oculis offerant. Philippus Diez 2. parte Quadrag. Dom. in Septuag.

Ecce Ego vobiſcum ſum. Matth.28.20. Sic eſt Chriſtus cum Eccleſia 1. per gratiam inhabitando corda fidelium. 2. Per Sacramentorum præſentiam. 3. Per continuam providentiam, protectionem, atque multiplicem efficientiam ſuæ poteſtatis ac pietatis in nos. Dion. Carth. hic. *Ecce ego vobiſcum*: ſcilicet in Sacramento altaris. S. Vinc. Ferr. ſerm in Aſcenſ.

Ipſe ſolus erat in terra. Marci 6.47. Bonus JESUS tam ardenter amat hominem: ut, licet ſua majeſtate, & magnitudine, ſit comitatiſſimus; ſolus tamen ſibi agere videatur, quando extra ſocietatem hominum degit. Quomodo ſolus erat, quem ſua ſemper magnitudo circumſtat, quem angeli tanto numero ſtipant? Vide, quàm tenerè homines amet, qui ſolus ſibi degere videtur, cùm abſque hominum conſortio agit. Did. Niſſ. Sabb. poſt Ciner.§.4.

Et venit Nazareth, ubi erat nutritus. Luc.4.16. Et Marci 6.1. dicitur: *abiit in patriam ſuam*. Chriſtus, ut teſtatur Jo.3.31. Qui de cœlo venit ſuper omnes eſt. Ergo patria ejus cœlum eſt. Quomodo ergo terrenam urbem dicit patriam ſuam? adeò amat cohabitationem hominum Chriſtus, ut ſuam patriam dicat. Sylv. Addit. in Marc. Luc hic.

Exi à me, quia homo peccator ſum. Luc 5.8. Si Deum procul à te cupis, quia peccator es; cur illum rogas, ut exeat à te? & non magis tu ab illo fugis? tu abſcede, non recedat ille. Nimirum tam ſolers eſt peccatoris venator Chriſtus; ut fruſtra illum ſit declinaturus, quiſque inſequentem habebit à tergo moventem miſericordiam. Videt Petrus, tam cupidum ſalutis noſtræ. Dominum evitari non poſſe, niſi fortè fatigatus ipſe recedat. Samaritana id teſtatur & latro, illa in contumeliis Magiſtrum experta, hic inter blaſphemias nactus Salvatorem. Oliv. Strom. l.13. hic.

Dimittit nonaginta novem in deſerto. Luc.15.4. Dominus cœlum vocat deſertum: quia ibi, quod maxime diligebat ſcilicet homo, non erat. Cùm quis alium valdè diligit, licèt cum aliis quampluribus, eo abſente, ſit, in ſolitudine ſe eſſe reputat. Ecce Deus locum, in quo homo non eſt, ſolitudinem vocat; cùm tot angelorum millia cum eo ſunt. Philipp. Diez. Dom.3. Pent. Conc.2.

Beda: dimiſit nonnaginta oves in deſerto, quia illos ſummos angelorum choros reliquit in cœlo. Cur autem cœlum deſertum vocat? niſi quòd deſertum dicitur derelictum. Tunc autem cœlum homo deſeruit, cùm peccavit. Ita errantis ovis amore vulneratur, ità illam deſiderat; ut tota illa cœleſtis curia innumeris angelis plena; ut tamen ovicula, id eſt, humana natura deficiente, velut vacua, & deſerta illi appareat. Sylv. in Luc. 15.q.7.

Hodie mecum eris in paradiſo Luc.23.43. Quomodo Chriſtus promiſſum latroni paradiſum dedit condicto tempore? *hodie &c.* cum eum non obtinuerit, niſi elapſi 40. diebus. Illo *hodie* perrexit Chriſtus ad limbum. S. Anaſtaſius Sinaita qu.73. de bono latrone: ille primus, voluptatum locus paradiſus vocatus eſt, quia Dei *deliciæ ſunt eſſe cum filiis hominum*: ubicumque cum illis ſit, ſecum habebit paradiſum. Unde ideo paradiſi nomine limbum mihi appellaſſe videtur: quia ibi cum hominibus erat. Paoletti in feſto Nat. Dom.

Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet. Joan.12.24. Quomodo tibi hoc aptari poteſt, Domine? licèt enim verum ſit *niſi granum &c.* tu tamen, quamvis non moreris, nonne ſatis, ſuperque, comitatus eſſes in cœlis? numquid tibi Angeli, Archangeli, Cherubim, & Seraphim, omnes denique Hierarchiæ aſſiſtunt? Quomodo igitur ſolus maneres; tam illuſtri beatorum ſpirituum corona comitatus, iſtam appellas ſolitudinem? ò immenſam charitatem in hoc magnopere reſplendentem! quod locum, cui homo deeſt, ſolitudinem vocat. &c. Philipp. Diez. in Com. unius Martyr c.1.

Venit hora, cùm jam non in proverbiis loquar vobis. Joan.16.25. Per hanc horam intellige tempus illud, quo Chriſtus cum Diſcipulis 40. diebus verſatus eſt Act.1.3. horam appellat 40. dies, ex deſiderio, & amore cum hominibus manendi. Barradius d.5. Paſch. t.4 l.5.c.12.

Converſcens præcepit eis. Act.1.4. Chriſtus Dominum per 40. dies, & noctes, abſtinentia ſeparavit ab hominum conſortio Matth.4.2. totidem dies poſt reſurrectionem cum iis converſatur, & manducat. Sylv. hic.

Deinde finis 1. Cor.15.24. Paulus, cùm ſucceſſus Eccleſiæ memoraret, ait, laboris illius glorioſo fine deſituros; *deinde finis*. v.24. Et quid poſt hæc fiet? ut Deus regnet, ſcilicet *cùm tradiderit regnum Deo & Patri*. ib. Petr. Dam. opuſc.15. c 6. tradere regnum Deo Patri nihil aliud eſt, juxta ſobrium intellectum, niſi perducere Credentes ad contemplandam ſpeciem Dei Patris. Mirùm dictu! ut regnare Deus Pater tunc feratur; cùm homines ſanctos penes ſe habet, quibus imperet. Nimirum homines tantoperè amat, eorumque ſocietate adeò oblectatur; ut tùm demum regnare ſibi videatur, cùm illos præſentes habet: & velut ſolus agat, licèt inter medios angelos, quando ſine hominibus agit. Did. Niſſ. Sabb. poſt Cin.§.4.

Qui deſcendit, ipſe eſt, & qui aſcendit ſuper omnes cœlos, ut impleret omnia. Epheſ.4.10. Quomodo dici poſſunt impleri cœli per hoc, quòd homines iis fuerint invecti ut ibi habitarent. Id cum ſenſum habere videtur: quaſi, ante hominis in cœlos elevationem, deſerti fuerint cœli, & majeſtas, quæ illos habitabat, ſolitaria; ut neceſſe fuerit, eò adduci homines, qui omne eo inanitatem explerent. Nonne magna copia & pene abſque numero, habebat angelos? Deſertum illi cœlum videtur, niſi hoſpitem habeat hominem. Id. ib.

Cœnabo cum eo. Apoc.3.20. Joachimus Abb. Benè ſe in hoc loco cœnare potiùs, quàm prandere promittit, quia ſolet ſponſus poſt prandium ab uxore diſcedere, & ad opus exire; poſt cœnam vero vix unquam, ſed pariter conquieſcunt. Poſt prandium datur ab invicem disjunctio in tota familia, vir ab uxore diſcedit, filii à parentibus, famuli à domino, ut quiſque ad munus ſuum pergat, poſt cœnam verò omnes in eadem domo remanent. Ideo dicit cœnam: quia ab illo, ad quem ingreditur quantùm eſt ex ſe, numquam vult diſcedere, ſed ſemper cum eo manere. Sylveira hic q.55.

§. X.

Invitus à nobis ſeparatur,

Ex Veteri.

CUm *audiſſent vocem Domini Dei deambulantis in paradiſo*. Gen. 3.8. Hugo à S. Victore hic Non ambulavit, ſed deambulavit huc atque illuc, quaſi errabundus, & vagus. Deambulabat, & non diſcedebat: neque abiit in deſertum elongans, quaſi irrevocabilis, non reverſurus ampliùs. Abiit, & non abiit; modò vadens, & modò rediens: quaſi nolens ſuam ſedem deſerere; nec valens pollutam manſionem ſuſtinere. Quid facis Adam? quare files? voca diſcedentem, ſequere fugientem: quoniam adhuc prope eſt, & expectat; ſi forte revocetur: & ideò moram facit, & blande minatur abſceſſum; læſum ſe dolens, & violenter eje-

Digitized by Google

ter ejectum: & redire volens, ſi fortè invitetur, ut veniat. Andr. Ramirez in ep. Chriſti ad 7. Ep. Aſiæ.

Dimitte me-non dimittam te. Gen.32.26. Rupertus l.8. in Gen. c.6. Jacob cum Deo luctatur, & victor benedictionem extorquet quaſi invito, ac nolenti, & dicenti, *dimitte me*: quia ſcilicet ſic futurum erat, ut comminaretur Deus, ſeſe à ſemine ejus recedere propter peccata ejuſdem gentis rebellis, & incredulæ. Hinc fugam meditantem ſtringit manibus, brachiis ligat, devincit lacrimarum vinculis: Luc. de Arcones in Iſ. Diſc.4.

Viderunt ingreſſus tuos Deus. Pſalm.67.25. *Ingreſſus* viderunt, non egreſſus: quia non migrat ab homine dante ingreſſum, niſi excludatur. Did. Niſſ. D.4. poſt Paſcha §.2.

Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ. Cant.3.4. Gillibertus hic: *in cubiculum genitricis*, in illam cœleſtem Jeruſalem, *quæ Mater eſt* omnium noſtrum Gal. 4.26.

Sed nunquid jam aſcendit ad Patrem? nunquid jam præceſſor introivit pro nobis? quomodo tu introduces? quò ipſe prior aſcendit? tu magis indiges ut ipſe te ducat, cui dicitur. Pſalm. 118. 35.

Surge dilecte mi, & aſſimilare capreæ. Cant.8.14. Alii legunt, *aſſimulabere*. Philippus Diez ſ.3. de Aſcenſ. Dom. caprea fugiens faciem retrò vertit. Amantium hoc proprium eſt: quibus, ut amara accidit diſceſſio; cùm aliud non poſſint crebris oculis repetunt domum, in qua dimidium ſui reliquum manet. Did. Niſſ. D.4. poſt Paſcha §.2.

Facta eſt quaſi vidua. Thr.1.1.8. *Paſchaſius l.1. in Thr. quaſi vidua*, & non verè vidua: quoniam, etſi à ſponſo deſpicitur, ſponſalitatis ejus tamen jura manent: ut, ſi redierit, prioraque dilectionis opera impleverit, ſponſum ſaltem per pœnitentiam reſpiciat. Baeza l.4.c.1.§.12.

Ex Novo.

Homo peregrè proficiſcens. Matth.25 14. Author. Imperf. homil. 53. ad regna cœleſtia aſcenſurus, & ad Patrem ſuum iturus, unde deſcenderat; peregrè ſe iturum dicit: propter charitatem Sanctorum, quos relinquebat in Mundo. Hic homo eſt Chriſtus, nos ſervi: peregrinationem vocat glorioſam in cœlos aſcenſionem: quia tunc ab hominibus recedebat, ob quorum emolumentum in Mundum venerat; inque eo 33. annis cum filiis hominum deliciatus fuit. O tenerrimum amorem! cùm ſe peregrè proficiſci dicat: quia ad cœlum conſcendens, homines in Mundo dereliquit. Ille peregrinus dicitur, quia in cœlis à nobis abeſt: noſque peregrini dicendi; quia ſine corporali ipſius præſentiam in terra moramur. Hunc Mundum patriam ſuam appellat: quia nos in illa moramur; cœlumque nos oportet patriam noſtram appellare: quia ipſe illic habitat. Propter nos ſe peregrinum appellat: quia nos ſecum in cœlo non habebat. Philipp. Diez Conc. 2. in Comm. Confeſſ. Ob id dicitur Chriſtus aſcendendo in cœlum *peregrè profectus*: quia domeſticos ſuos in Mundo reliquit: eiſque corporalem ſubtraxit præſentiam. Dion. Carthuſ. hic.

Pater! ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Matth 26. 39. Cur mortem, alias concupitam, nunc deprecatur? Unum in morte ejus invenio, quod ei difficile viſum: licet enim morti conjuncta erat reſurrectio, erat tamen conjuncta etiam aſceſio, in quâ à ſuis erat ſeparandus. Hinc mortem deprecatur; &, ſi fieri poſſit, aliquantum diſſeratur: ut apud nos diutius permaneat. Sylveira in Joan.13 q.21.

Aſſumptus eſt in cœlum Marci 16.19. Luc.24.51. *ferebatur in cœlum.* Act.1.9. *elevatus eſt.* Non ſubitò ferebatur, ut Elias, & Enoch, ſed ſenſim, ut explicant Interpretes. Cùm Chriſtus venit in Mundum, dicitur de eo Cant.2. 8. *ecce iſte venit ſaliens in montibus*. Et Pſal.18.6. *exultavit ut gigas ad currendam viam. At cùm ab hominibus recedit, dicitur, aſſumptus eſt, ferebatur, elevatus eſt.* O ardens Chriſti in homines amor, & deſiderium cum iis manendi! Sylv. hic q.13. Dominus Jeſus ægrè avellitur à ſuis, quaſi non ipſe iret, ſed ferretur. Non quòd portitoribus egeret ales Chriſti victus; ſed ut oſtendat, quam hominum conſortio gaudeat, à quo non tam abit, quàm ægrè, & difficulter aſſumitur. Baeza l.5.c.7.§.5. S. Cyrill. in Exeg. ad Acacium: ad cœlum unigenitus Dei unà cum carne ſibi unita redit; eratque novum hoc in cœlo ſpectaculum: obſtupuit enim ſanctorum angelorum multitudo; ajebat enim: quis eſt iſte, qui *venit de Edom*, id eſt, de terra? hoc ſtupebant, quòd Dominus de terra veniret; quomodo hominum conſortium relinquere potuerit. Idem Baeza cit. Eccleſia in Litaniis: *per admirabilem Aſcenſionem tuam.* Prodigio ſimile videtur, quòd Chriſtus, qui ardentiſſimus amator ſemper, & haberi, & videri voluit, ſe iis ſubduxit: cùm amori terreno nihil magis ſit in votis, quàm coram frui eo, quod plurimùm amat. Sed hinc admirabilior evaſit noſtra charitas, dignior fides, & ſpes præſtantior. Did. Niſſ. fer.2. poſt Dom.3. Quadr.§.1.

Apparuit ei angelus confortans eum. Luc.22.43. Cur non apparet crucifixo? In horto: maximè ob diceſſum à ſuis; quod illum magis cruciabat, quàm reliqui omnes dolores. Sylv. in Jo. 13. q.21.

Avulſus eſt ab eis, & quantùm iactus eſt lapidis. Luc. 22.41. Simon de Caſſia in Matth. progreſſus puſillùm: nempe *quantùm iactus eſt lapides*: ut numquam ab aliquo ità elongetur. Chriſtus quàm cor lapideum hominis ad ipſum non poſſit, ſi velit, converti. Baeza l.4.§.14. Abulenſ. quia durum ei erat, ab eo ſegregari. O ineffabilem Dei erga homines charitatem! O anima Chriſtiana? quomodo tu recedis ab hoc Deo tuo; à quo tantoperè amaris; & tamdiu, & ſinè ullo ſenſu, & dolore: hoc provenit ex defectu amoris. Philipp. Diez. in Paſſ. Dom. Hoc loquendi modò ingens Chriſti in ſuos amor oſtenditur: cum nec per ſpatium jactus lapidis abſque dolore, abſentiam patiatur. Et tu, ò anima! à Deo extorris tot annis es, & nihil ſentis: & quidem diſtantia, quæ eſt inter cœlum, & terram. Did. Stella in Luc. 22.

Adhuc modicum tempus vobiſcum ſum. Joan. 7.33. Declarat ſuum amorem: nam quaſi dolens dicit, quòd parum temporis reſtet, ut cum hominibus converſetur. Sylv. hic. Theophilactus: non dixit ſimpliciter hic ſum, ſed *vobiſcum ſum*. q. d. Si perſequamini me; non tamen ceſſabo, quæ ſunt pro vobis diſpenſans; & ea, quæ ſunt ad ſalutem, docens, & manens vos.

Ut tranſeat ex hoc Mundo. Joan. 13. 1. Non facit mentionem de morte, ſed de tranſitu ſeu ſeparatione à Mundo. Duriùs illi ſeparari à dilectis, quam à vita. Sylv. in Matth.24.q.7.

Surgite: eamus hinc. Joan.14.31. Mox. ſubjungit: *Ego ſum vitis, vos palmites* c.15.5. Chriſtus diſcipulos ſurgere, & ſecum abire è loco cœnæ præcepit; in quo tamen ſermonem ſuum multis perſecutus eſt: velut amator non reperiret portam, qua exire à diſcipulis poſſet. Vitem ſe eſſe adjunxi: quia, cùm ipſius abſcinduntur palmites, illacrymat; quòd charis palmitibus orbata ſit. Did. Niſſ. Dom. 4. poſt Paſcha §.2.

Modicum, & non videbitis me. Joan. 16. 16. Obſcurum erat Diſcipulis illud verbum modicum: quia adeò hominibus videbant addictum Jeſum; ut non crederent, eum ulla ratione ab eis poſſe ſejungi. Ant. de Eſcob. l.6 ſect.1. obſ.1.

Videntibus illis elevatus eſt. Act.1.9. Nunquid celerrimo volatu, cùm ſuper omnes pennas ventorum volare poſſet, aſcendit? minimè; ſed *ferebatur in cœlum* Luc. 24. 51. ait ſacer textus: lentò gradu; & ipſis cernentibus, in comitatu Sanctorum Patrum. Vide Chriſtum, qui velociſſimè venit ad nos; quomodo quaſi ad peregrina aſcendens, pedetentim recedit. *Saliens in montibus, tranſiliens colles*, *venit* de ſinu Patris in uterum virginis: at cùm diſceſſit & ad ſummum honoris faſtigium aſſumptus eſt; ad occaſum diei, & preſſis greſſibus, aſcendit. Philipp. Diez tr. Aſcenſio Dom.

Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis. Gal.4 19. Non dixit, in ſe, ſed *in vobis*. q. d. Non tanti ſunt labores & dolores parturientes, quanti mei conatus, ut Chriſtus rurſum in vobis formetur, & vivat. Sed quid laboras, ut Chriſtus novam in Galatarum cordibus vitam vivat? qui in ſeipſo vitam habet immortalem? amorem Chriſti in nos vult exaggerare: qui non ſibi vivere videtur, ſi non in illo ſimul vivat. Did. Niſſ. D.19. Pent. §. 1.

Qui ambulat in medio ſeptem candelabrorum. Apoc. 2. 1. Explicat deambulatio iſta curam anxiam, attentam ſollicitudinem; qua Chriſtus Fidelibus aſſiſtit: & quaſi Eccleſiam numquam deſerturus, in ſancto circuitu illam identidem inviſit, & illuſtrat. Andr. Ramirez hic.

O quàm admirabilis, & ineffabilis, eſt tua dilectio, bone Domine! cùm nullo modo poſſis ab homine ſeparari. Nonne etiam, quia aſcenſurus eras ad dexteram Dei Patris, poteſtatem homini dimiſiſti; ut, cùm vult, ut, te habeat in altari. S. Bonav. ſtim. amor. c. 8.

§. XI.

Eſt beneficus, & liberalis.

Ex Veteri.

AUdi filia. Pſ.44.11. Hæc priùs erat filia dæmonum, filia terræ, ipſa tellure indigna: eadem facta eſt nunc filia regis. Hæc ut eſſet, voluit, qui flagrabat ejus amore: qui enim amat, non magnoperè obſervat modum: qui amat, non perſpicit deformitatem. Ob hoc planè dicitur *ſpes*, quod plerumque amat rem quamlibet deformem S. Chryſoſt. hic.

Apud Dominum miſericordia, & copioſa redemptio Pſ. 129.7. Perez Dam. ſ.1. de exalt. S. Crucis: Largiter unda ſanguinis de corpore Chriſti per quinque partes emanavit. Sufficeret ad redemptionem orbis vel una pretioſiſſimi ſanguinis gutta; ſed data eſt copia, ut virtus diligentis in beneficiis redundatione clareſcat. Didac. del Caſtillo. Iliat.46.

Ordi-

Digitized by Google

Ordinavit in me charitatem. Cant.2.4. Id eſt, adverſùs meipſam omnem aciem charitatis ſuæ direxit, ut me oppugnaret; non ad me deſtruendam, ſed lucrandam: ſcilicet ut me vinceret, & quaſi compelleret, ut ipſum redamarem, & Divino amori me quaſi captivam ſubjiciam. Hæc autem acies comprehendit innumera, ac immenſa bona; quæ potentivi expugnant cor; & ad duas acies poſſunt redigi: unam ex Divinis perfectionibus; alteram ex Dei beneficiis, conſtructam. Ludov. de Ponte hic. Exhort.30.§.1. P. Gaſpar Sanchez cum Syro ſic vertit: amorem contra me tamquam exercitum vexillatum, id eſt, per acies & vexilla digeſtum, inſtruxit; q.d. Non potui reſiſtere ſponſi viribus: quia ipſe omnes amoris vires in me effudit: quia ſuis beneficiis me obruit. Amore ergo victa Victori me totam trado, & devoveo. Corn. à Lap. hic.

Manus ejus tornatiles. Cant.5.14. Sept. *formata*, id eſt, affabrè elaboratæ, ideoque rotundæ, concinnæ. Rotunditates, vel circuli aurei, Figur. *manus ejus orbes*; Vatabl. *annuli aurei*. Symbolicè manus Chriſti, eſt, ejus Divina beneficentia. Dicuntur tornatiles, verſatiles, & agiles, ad omne bonum, omnemque beneficentiam, ait Juſt.Orgel. quia aſſiduè ſe verſabant, & volvebant, ad varia opera miſericordiæ. Sunt aureæ; quia plenæ charitate; & quia manant à Divinitate. Id.ib.

Ex Novo.

Terra mota eſt. Matth.27.51. Cur? ut patientis Chriſti in homines oſtenderetur liberalitas, & amor. Emanarat largiter per vulnera ſanguis; & forſan aliqua ejus portio, ob gravitatem nativam, in ima parte pectoris remanebat, unde extra non poterat, niſi excuteretur artificiosè: ideo inuſitato fragore terra concutitur; ut illo etiam crux moveatur; & ſanguinis illud reliquum in pectore agitatum per vulnus lateris fora profflueret: quia, ſi vel guttula remaneret, conquereretur amor, vel minimam ſanguinis guttulam pro humana ſalute non oblatam, & effuſam. Did. del Caſtillo Illat.46.

Sic Deus dilexit Mundum. Joan.3.16. Dedit filium ſingularem: nam habenti plures filios, magnum eſſet, aliquem illorum dare pro ſervo; ſed majus, ſi meliorem ex eis traderet; ſed maximum adhuc eſſet, ſi unicum filium habens, qui omni bonitate clareret, illum pro ſui liberatione impenderet. Quid potuit tibi Deus ultra hoc facere? ecce dedit tibi omne, quod fuit; omne, quod habuit; & omne, quod potuit. Quam ergo excuſationem habebis, ſi eum ex toto corde non diligis? Sanctus Bonaventura ſerm.15. in Nat. Domini. Quæritur: an Deus Pater majus amoris ſignum præbuiſſet, ſi ſeipſum nobis dediſſet; quàm dum Filium unigenitum dedit? quia plus dat, qui ſeipſum dat, quàm qui alium? Reſpond. verum hoc eſt, quando datur amor inæqualis, & inter res diverſæ naturæ, ut eſt in creatis. At in Divinis perſonis amor eſt æqualis; & Pater æquè amat ſe, ac Filium, ut docent Theologi, &c. Quia Pater dando Filium, dedit & ſuam naturam; qua nihil majus eſſe poteſt. Sylveira hic q.43.

Ego ſum paſtor bonus. Joan.10.11. Ego enim ſum, qui, quod infirmum eſt, conſolido; quod ægrotum, ſano; quod confractum, alligo, quod errans, reduco; quod periit, quæro. S. Baſilius Seleuc.or.hic.

Ecce quem amas, infirmatur. Joan.11.3. Non proponunt Domino amorem, quo Lazarus illum diligebat; ſed è contra: nam amor Dei erga nos immenſus, & propter hunc in nos confert beneficia; & ſic dicit per Iſaiam 43.25. *ego ſum ipſe, qui deleo iniquitates tuas propter me, narra*, ſi quid habes ut juſtificeris. v.26. q.d. ex te, quid habes, ò homo, quare ego tibi benefaciam? niſi Bonitas mea intercederet; nullum bonum tibi feciſſem. Philipp.Diez ſer.6.D.Quadr.

Domine, ecce, quem amas, infirmatur. Joan.11.3. Non dixerunt, veni: amanti enim tantummodo nuntiandum fuit. Sufficit, ut noveris; non enim amas, & deſeris. S. Aug. hic. Non rogaverunt, ut veniret, & ſanaret languidum; ſed tantùm *Domine*, inquiunt, *ecce &c.* amanti enim ſatis erat, nuntiaſſe. S. Rupertus hic. Sed ecce non rogarunt, ut ſe itineri accingat? S. Greg.l.6. mor. c.17. Amor etiam mentes pigras ad opus excitat; nec calcaribus indiget.

Pater ſanctifica illos. Joan.17.17. Infatigatus, & infatigabilis amor Chriſti ſemper providet, & optat meliora dilectis; nec marcet otio, & feriari neſcit. Ecce amator hominum Chriſtus maximè diſcipulorum ſuorum, quos ex omni carne, & Mundo, elegerat, à Mundo ſegregaverat, & urbanizaverat ad cœleſtia; quanta cura, quantoque ſtudio ſuper eos intendit, fungens advocationis, & interpellationis officio apud Patrem; committens eos in ejus curam, atque cuſtodiam; ut ſub ejus tutela degant, agant, conſerventur, ſanctificentur, & unum ſint. Sim. de Caſſia l.12. hic.

Continuò exivit ſanguis, & aqua. Jo.19.34. Cur ex manibus & pedibus ſolus ſanguis, non etiam aqua, profluxit? quia vulnus lateri cordi vicinius ſedi amoris. Hoc proprium ergo ejus vulnus, per quod ampliùs Chriſtus voluit proferre, quàm per vulnera manuum, & pedum: ut ſic liberaliſſimus amor innoteſceret. Did del Caſtillo Ill.46.

In fide vivo Filii Dei, qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me. Gal.2.20. Non ſufficeret ad tuam ſpiritualem vitam, ò Paule, ſcire, te à Paſtore diligi? ità plane: ſed unde cognoſcere evidenter poſſum, me dilectum, niſi Paſtor operibus confirmaſſet. Verè *dilexit me, quia tradidit ſemetipſum pro me*. Ant.de Eſcob.tr. 3.ſect.2.obſ.3.

Apparuit gratia Dei Salvatoris noſtri. Tit.2.11. Hanc gratiam ideo tanti fecit Paulus; tum quia *apparuit*, tum quia *omnibus hominibus*: nam quid me theſaurus juvat ſi latet? Oliv. lib.2. Strom. hic.

§. XII.

Bonum noſtrum ſuum reputat.

Ex Veteri.

D*ixitque Dominus ad Joſue hodie incipiam exaltare te coram filiis Iſrael*. Joſ.3.7. Etſi Joſue, antea exclamatus Imperator, exaltari tamen non incipit, niſi dum populum per Jordanem ad olim promiſſas ſedes animosè traducit. Modò incipit ducis gloria: quia modò & calamitas finitur, & populi felicitas adaugetur. Naxera hic §.13.

Ecce hæreditas Domini filii. Pſalm.126.3. Hodie ſolemnitas eſt Dei Patris, qui nuptias fecit Filio ſuo in deſponſatione humanæ naturæ; quam hodie filius ſibi univit inſeparabiliter &c. hodie eſt multò magis ſolemnitas humanæ naturæ: quia ejus ſalus incepit, & redemptio. S. Bonav. Medit. vitæ Chriſti c.4. de Incarn. Chriſti.

Vidi Dominum ſuper ſolium excelſum, & elevatum. Iſ.6.1. Sanctus Bernard. ſ. de verbis Iſ. propterea ipſe, qui vidit, non modò *excelſum* ſolium, ſed & *elevatum* quoque ſcribit: ut proinde, & angelorum ſtabilis celſitudo, & hominis miſericors elevatio, deſignetur. Imperatoris celſitudo eſt, angelorum ſublimitas: & regia throni elevatio, hominis reparata ruina Eman. Nax. in Joſ.c.3.§.10.

Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini. Iſ.11.2. Numquid veniente Domino ad juſtum fatigatus venit? non, ſed quia per ſuum adventum requieſcere facit juſtum, hoc tantùm placet Deo, acſi ipſe requiem illam acciperet. Philipp. Diez. Conc.4. Corp. Chriſti.

Hæc eſt requies mea, reficite laſſum, & hoc eſt meum refrigerium. Iſ.28.12. *Vulpes foveas habent &c.* Matth.8.20. & hoc eſt meum refrigerium, ut in vobis aliquando requieſcam. Sanct. Hieron. hic.

Pro eo, quòd laboravit anima ejus, videbit, & ſaturabitur. Iſ. 53.11. Gloſſa Interl. apponit. videbit. Fideles in perpetuum regnare. Forerius hic: ubi Jeſus viderit ſemen longævum, ſaturabitur, id eſt, plenè ſibi ſatisfactum putabit; hoc unico ſui laboris præmio affatim contentus erit. Hæc ſunt viſcera Dei noſtri; ut tunc benè laborare dicatur, cùm res noſtræ bene habent: tunc comedat, tunc quieſcat, tunc deliciis affluat. Sylveira in Jo.16.c.17.

Lætabor ſuper eis, cùm eis benefecero. Jer.32.41.

Ex Novo.

Venit Jeſus à Galilæa in Jordanem, ut baptizaretur. Matth.3.13. Non indigens ad ſe, ſed ad nos: pro quibus ipſe voluit indigere, atque agere, velut ſi neceſſitate premeretur; ſicque noſtra egit, ut ſua: quia ipſe caput omnium noſtrum. Si quid exoravit ad Patrem, pro nobis, acſi ipſe illam indigentiam pateretur. Sim. de Caſſia l.1.c.18.

Et vadit ad illam, quæ perierat. Luc.15.4. Deus bonorum noſtrorum non egens dicit ſe amiſiſſe ovem; cùm potiùs homo Deum amiſerit; & damnum ſit hominis, non Dei. Sed tanta eſt Dei Bonitas, ut damnum noſtrum ſuum reputet. Didac. Stella hic.

Imponit in humeros ſuos gaudens. Luc.15.5. Ovis onus videtur; ſed corona eſt. Tertull.lib.adv.Marcionem c.9. Novus rex novorum ævorum Chriſtus Jeſus novæ gloriæ & poteſtatem, & ſublimitatem ſuam humero extulit. Naxera in Joſ.c.3.§.13.

Invenit ovem, quæ perierat. Luc.15.6. Licet ovem iſtam cariſſimo pretio emerit, juxta illud 1.Cor.20. *empti eſtis pretio magno*, hanc tamen emptionem reputat inventionem; quaſi nihil æſtimans quidquid dedit pro ejus inventione: in hoc oſtendens immenſum amorem, quem habuit ad hominem. Sanctus Bernardin.Senenſ. ſerm.51. Lætificans nos exhilaratur Chriſtus; & paſcens

Digitized by Google

ſcens paſcitur miſericos; & noſtrum potum ac alimoniam, hoc eſt, doctrinam, proprium cibum exiſtimat. Theophylactus hic.

Nondum venit hora mea. Joan. 2.4. O Chriſte! univerſorum potentiſſime Domine! quomodo dicis horam tuam nondum veniſſe? nunquid ſuper omnia tempora habes poteſtatem? *tuus eſt dies, & tua eſt nox*. Pſ. 73.16. Dico: licèt omnia tempora, & horæ, illius ſint; illam tamen peculiariùs horam ſuam vocat, in qua nobis utilis eſt, aliquod beneficium nobis vult conferre. Sic horam ſuam horam mortis ſuæ vocavit: quia nobis futura erat utiliſſima. Quia igitur miraculum, quod facere decreverat, utilius futurum erat hominibus, poſtquam ſibi vinum deeſſe cognoſcerent; horam ſuam nondum veniſſe dicit: quia nondum acceſſerat hora majoris illorum utilitatis; qua major eſſet illis occaſio, illum verum Deum eſſe, cognoſcendi. In quo verbo firmam nobis dat fiduciam; ut, cùm ad eum in noſtris occaſionibus confugimus, nec nobis ſtatim ſubvenit; cogitemus, eum nobis dicere: *nondum venit hora mea*: nondum eſt tempus, quo hoc, quod à me petis, ad majorem ſpiritus tui utilitatem, te oportet accipere. Id Dom. 2. poſt Epiph Conc. 3

Et manifeſtavit gloriam ſuam Joan 2.11. Cur dicitur hic manifeſtaſſe gloriam ſuam? quia hoc miraculum Chriſti Euchariſtiam adumbravit: in ea enim mirabilia potentiæ & gloriæ ejus apparent; dum nobis ſummè benefacit. Sylv. hic q. 33.

Si exaltatus fuero à terra, omnia traham &c. Joh. 12.32. Vocans *omnia* hominem. Non enim cæteras creaturas, propter hominem, ad ſe poſt mortem ſuam traxit. Et ſicut qui amicum ſibi chariſſimum, & diu deſideratiſſimum, ſecum habens, omnia ſe habere affirmat; ſic Chriſtus Dominus, poſtquam nos ad ſeipſum per mortem ſuam traxit, omnia ſe habere teſtatur. Attende, quòd Dominus Deus tuus Mundum totum habere non dicitur, quamdiu te non habet. Philipp. Diez. tit. Charitas.

Sciens JESUS, quia venit hora eius Jo. 13. 1. Cur mortem ſuam *horam* ſuam vocat? cùm homines horam ſuam, horam proſperitatis ſoleant vocare? Si eſſet dies Reſurrectionis; cum cantat Eccleſia, *hac dies quam fecit Dominus*: conſentaneum eſſet, diem, & horam ejus vocari. Ex amore, res noſtras, ſuas vocat. Nulla hora magis fuit noſtra, quàm hæc: vocat autem ſuam, quia noſtra erat. Vide peccator! quantùm te Deus diligat: quia mortem ſuam, eò quòd ſit vita tua; horam magnæ proſperitatis eſſe judicat; & vult, ut per antonomaſiam *hora eius* appelletur: in qua ut tibi ſerviret, tot, tamque mirabilia operatus eſt. Id. ſer 5. in Cœna Dom

. *Manifeſtavi nomen tuum hominibus, quos dediſti mihi*. Jo. 17. 6. O liberaliſſime JESU! id quod tibi tanti ſtetit, & propter quod tot dolores, tamque crudelem mortem, paſſus es; donatum tibi eſſe dicis? Benedictus, & glorificatus ſit tantus amor! Philipp. Diez. Dom 3. Pent. Conc. 2.

Pater ſancte, ſerva eos in nomine tuo, quos dediſti mihi. Jo. 17. 11. Loquitur de his, pro quibus mortuus eſt; & quos infinito pretio ſanguinis ſui acquiſivit. Sed quomodo de iis ait, *quos dediſti mihi*? Non enim gratis donati fuere, ſed pretio empti? Præ amoris æſtu opera ſua parva videbantur. At noſtra merita itâ æſtimat; ut per ea dicamur beatitudinem nobis acquirere, & emere. Rich. à S. Vict. cap. 10. in Cant. Charitas circa eorum ſalutem tanta fuit, quòd cùm eos pretio ſuæ mortis redemiſſet, non tam redemptos à ſe, quam à Patre ſibi datos, commemorat: *Pater, quos dediſti mihi*; In tantum de eorum redemptione exultat, ut non putaret magnum id, quod pro eis pertulit; ſed videatur eos, quos accepit, datos ſibi potiùs in munere, quàm emptos pretio, vel recompenſatione. Sylv. in Jo. 3 q. 44

Pater, quos dediſti mihi, volo, ut, ubi ſum ego, & illi ſint mecum. Jo. 17 24. *Quos dediſti*, ait. Dicturus verè, quos ſummis cruciatibus emi; at tantus erat amor, ut infinitum pretium exhibitum putaret munus acceptum. Rich. Vict. p. 2. in Cant. c. 10. ita tunc de eorum redemptione exultat, ut non reputaret magnum id, quod pro eis obtulit; ſed videatur eos, quos accepit, datos ſibi potiùs ex munere, quàm emptos pretio ſui ſanguinis, & compenſatione. Baeza l 4. c. 4. §. 14.

Cœnabo cum illo. Apoc. 3.20. Intrans Dominus in animam non cœnat: ſed quia ipſe dat animæ cœnam, itâ illi placet, acſi ipſe cœnaret. Philipp. Diez Conc. 4. feſto Corp. Chriſti.

Oramus in Cantico illo Gloria in excelſis Deo: *gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam*. Incongruè ſic loqui videmur; dicendum Deo potiùs: gaudemus propter magnam gloriam tuam; gratias verò agimus propter accepta beneficia. An rectè faceret, ſi Pontifici diceret, gratias tibi ago, quia Pontifex es; ſed potiùs lætor, & gratulor, de tuis honoribus. Solutio dubii: gloriam ſuam in maxima liberalitate collocat; quia ſibi ſummæ gloriæ ducit, ſemper gratias maximas elargiri. Beatiùs magis dare. Paoletti ſ. 3. poſt Epiph.

Vide plura tit. Salus. Quies. Liberalitas.

§. XIII.

Eſt Conſtans:

Silebit in dilectione ſua. Soph. 3. 17. Id eſt, ſtabilis erit in dilectione tui: nullo caſu dilectionem ſuam revocabit, ſed, uti lapis in centro, ita Chriſtus in dilectione tui, ſilebit, & conquieſcet. Cornelius hic.

In finem dilexit. Joan. 13. 1. Toletus: amicorum hujus ſæculi amor valdè eſt imperfectus: ſerò amare incipiunt, citò deſinunt, parùm amant. At Chriſtus Dominus, etiam ut homo, ſuos dilexit diſcipulos & electos. Citò incepit, qui ab inſtanti ſuæ Incarnationis intenſiſſimè ſuos dilexit. Numquam deſiit, nec deſinet; nam nec morte amor ille finem habuit. Multùm, & ſupra modum, amavit; qui morte, & Paſſione ſæviſſima (quando patres etiam filiorum obliviſcuntur) imminente, adhuc tenerrimè amans, ſeipſum in cibum, & ſacrificium perpetuum dedit. Eſcob. l. 3. de ped. abl. ſect. 1. § 4.

Sponſus quidem poſt primos dies remittit amoris vehementiam; ſponſus autem noſter nos amat perpetuò, & auget deſiderium: quod innuens Joannes, vocat ſponſum, quando ſunt ſumma deſideria. S. Chryſoſt. in Pſalm. 5.

TITULUS XIV.

AMOR ERGA DEUM.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

Scala Jacob. Gen. 28. 12. Scala Jacob vera vitæ devotæ imago eſt; & gradus nihil aliud, quàm diverſi charitatis gradus. S. Franc Saleſ. in Philothea p. 1 c. 2.

Veſtis Joſeph. Gen. 37. 4. Charitas eſt veſtis Joſeph conſita omni virtutum varietate. Sanct. Franc. Saleſ. ib. l. 11. c. 8.

Apparuit ei Dominus in flamma ignis de medio rubi. Ex. 3. 2. Amor juſtis in cœlo ignis eſt, qualem Moyſes in rubo vidit, quem uſſit, non conſumpſit: in cœlo enim nihil eſt, quod conſumi, aut purificari poſſit. Juſtis in via eſt amor, *ignis conſumens* Deut. 4. 24. Quis martyribus vitam abſumpſit? Amor ignis conſumens. Aliis divitias, & libertatem, amor conſumit. Philipp. Diez D. 17. Pent. cap. 2.

In dextera eius ignea lex. Deut. 33. 2. hæc lex ignea ſignificabat Legem novam, quæ eſt amoris; de qua Luc. 12. 49. *ignem veni mittere &c.* Hinc Greg. hom. 30. in Evang. dextera Dei appellantur Electi. *in dextera* ergo Dei eſt *ignea lex*, quia Electi mandata cœleſtia nequaquam frigido corde audiunt; ſed ad hæc amoris intimi facibus inardeſcunt. Cornel à Lap. hic.

Quemadmodum deſiderat cervus Pſalm. 41. 1. Talis omninò eſt amator Dei: nam & cum ſerpentibus carnalium cupiditatum bellum perpetuò gerit, &, cùm tentationibus, vel perſecutionibus premitur, ad montem contemplationis fugit, & infirmorum moleſtias patienter tolerat; ſed præcipuè ſummo deſiderio Ieſum ſitit. Bellarm. hic.

Æſtatem, & ver, tu plaſmaſti ea. Pſalm. 73. 17. Per hæc tempora ſignificat Fideles, diverſa morum qualitate pollentes: alii enim ſunt tamquam æſtas, fidei calore ferventes ad Martyrium uſque perducti; alii manſuetudine temperati; tamquam ver, æquabili Domino devotione famulantur. Caſſiodorus hic.

Neomenia. Buccinate in Neomenia tuba. Pſalm. 80. 4. Tertia feſtivitas eſt Neomeniæ, id eſt, *nova luna*. Tunc autem luna innovari dicitur, cùm ſoli conjungitur, & ab eo ad concipiendum ſplendorem velut amiſſi luminis, reparatur. Sol juſtitiæ Chriſtus, Luna autem primò ſancta univerſalis Eccleſia: deinde quoque fidelis eſt anima ejus, qui ſplendor eſt gloriæ, & figura ſubſtantiæ de radiis illuſtrata. Cùm ergo quælibet anima ſancta Redemptori ſuo veraciter in amore conjungitur, tunc ſolemnitatem Neomeniæ celebrat. B. Petr. Dam. l. 4. ep. 16.

Dominus protectio tua ſuper manum dexteram tuam. Pſal. 120. 5. Dextera hominis eſt amor Dei, & eorum, quæ Deo ſociant, appetitus. S. Proſper. hic.

Hedera arborem, qua ſuſtentatur, & in altum erigitur, quaſi bra-

Digitized by Google

brachiis aſtringit, quia ſuam ab illa perfectionem accipit. Tu, omni, quo potes, amore Deum amplectere, ſine quo nec ad momentum ſubſiſtere potes. Corn. à Lap. in Prov. cap. 16. v. 4.

Sagitta. Quia amore langueo. Cant. 2. 5. S. Greg. vertit: vulnerata ſum à dilectione. Oſtendit hac oratione telum, quod cordi altè inſidet. Qui telum autem jaculatur, eſt dilectio, ſeu charitas.

Quæ paulò antè teli facta eſt ſcopus, nunc ſeipſam pro telo aſpicit in manibus Sagittarii. *Læva ejus ſub capite meo*, v. 6. qua arcus tenditur, *& dextera illius amplexabitur me*; qua telum dirigit, tamquam ſponſam ſurſum deducens, ad participationem æternitas. S. Greg Nyſſ. hic.

Somnus. Reclinatorium aureum. Cant. 3. 10. Somnus meritò amor appellatur: quia ſicut dormiens à viſibilibus oculos claudit, & inviſibilia contemplatur; ità is, qui Divinæ contemplationi inſiſtit, quaſi alienus eſt, & dormit exterioribus; ſola ſpiritualia, & cœleſtia videns. S. Thom. hic. Dulciſſimus eſt ſomnus, & ſuaviſſimus eſt, Chriſtum quærere. Id. Somno comparatur amor: quia viſibilium appetitu ſenſum mentis avertit, atque ad inviſibilia appetenda convertit; cùm ipſi etiam morti comparetur: quia, ſicut mors corpus interimit, ſic & ab exterioribus delectationibus internæ vitæ claritas occidit. Ven. Beda hic. lib. 3.

Dabo tibi poculum ex vino condito. Cant. 8. 2. id eſt, ferventem amorem, variis virtutum pigmentis ornatum. S. Iſid. hic.

Cujuslibet affectionis amor eſt principium. S. Thom. in Job.

Ex Novo.

Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua. Matth. 6. 3. In dextera intelligitur amor Dei, in ſiniſtra vanitas, vel cupiditas Mundi. Quid eſt ergo, *neſciat ſiniſtra tua &c.* niſi: quod facit amor Dei, non corrumpat, aut perdat vanitas, vel cupiditas Mundi. S Aug. ſer. 6. poſt Dom. Quinq. ſer. 2.

Inventa una pretioſa margarita. Matth. 13. 46. Unde te amabo, niſi tu Domine dederis amorem tuum? ſpecioſa hæc margarita eſt; & non facilè eſt reperire eam. S. Thom. Vill. tr. de adv. Dom. Nihil in tota domo Dei amore ſuo eſt pretioſius, nihil præſtantiùs. Hoc omnium donorum Dei maximum eſt, donum ſuper omne donum; quod non præſtatur niſi amicis; imò donum ipſum amicitiæ. O pretioſam margaritam! *quam qui invenit homo, vendit omnia, quæ habet, & emit eam.* O præſtantiſſimum theſaurum, quem qui poſſidet, etiamſi omnibus careat, dives eſt: quo qui caret, etſi cætera omnia habet, parvus eſt. Id. ſer. 2. Dom. 17. poſt Pent.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. 49. Ambroſius. Bonavent. &c. intelligunt amorem Dei.

Ex Patribus, & aliis.

Duas iſtas civitates Hieruſalem, & Babyloniam, faciunt duo amores: Hieruſalem facit amor Dei, Babyloniam amor ſæculi. Interroget ergo ſe quiſque, quid amet? & inveniet, unde ſit civis: & ſi ſe invenerit civem Babyloniæ, extirpet cupiditatem, plantet charitatem. Si autem ſe invenerit civem Hieruſalem, toleret captivitatem, ſperet libertatem. S. Auguſt. in Pſal. 64. propè initium.

Unuſquiſque Hieruſalem, aut Babylonis, civis eſt. Sicut enim per amorem Dei quiſque ſanctus civis Hieruſalem efficitur, ità per amorem ſæculi omnis iniquus in Babyloniæ ſtructura operatur. S. Greg in Pſ. Pœnit. 50.

Inebriat amor Dei ad contemptum Mundi; calefacit, quia ferventes facit; acuit, quia erudit; facit audaces contra adverſa, & fortes, à carne, Mundi, & dæmonibus, invincibiles; obliviosos eorum, quæ retrò ſunt. S. Bernard. ſup. Salve Reg. ſect. 4.

Viſui comparatur amor Divinus: viſus enim principalis eſt ſenſus. Id. de dign. div. am. l. c. 7.

Primus amoris nativitatis locus eſt Deus. Id. lib. de amore c. 2.

Ipſa charitas eſt oculus, quò videtur Deus. Id. c. 6.

Quid mirùm, ſi regnum cœlorum vim patitur? ipſe Dominus violenti amoris vulnus ſuſtinuit. Si plures habes oculos, omnes alios claude, ut hoc uno utaris, quo ſolo dilectum intueri ſoles, & quo ſolo vales. Qui directiùs intueri volunt, alterum oculum claudunt, alterum intendunt; & cum ipſum, quo cernunt, ſtringunt, ut ſtricto efficaciùs contemplentur acumine. Gilb. Abb. in Cant. ſer. 30.

Delicatum, ac molle vinculum, eſt Dei dilectio; & tamen gladius anceps eam ſcindere non poteſt. Diſſecuerunt tyranni membra ſanctorum Martyrum; charitatem autem eorum nequaquam diſſecare potuerunt. S. Ephrem. de judicio extremo, & de compunct.

Quis neget, amorem ſpiritualem ignem eſſe? rectè itaque illa mentis in ſuperna elevatione, ex fervore dilectionis oritur, fumo ni fallor, comparatur. Quid autem intelligimus per ejuſmodi fumum, niſi devotæ mentis deſiderium? quaſi ergo fumus anima in ſuperna aſcendit, quando dilectione fervente, & in hoc ipſum urgente, ſuum deſiderium ſuper ſemetipſam rapit. Rich. à S. Vict. de arc. de myſt. l. 5. c. 6.

S. Dionyſ. Areop. de div. nom. cap. 4. p. 1. dixit: motum divini amoris circulo eſſe ſimilem: qui circino ducitur: ille enim incipiens ab uno puncto circumducitur, finiturque in eodem, à quo inceperat. Ità opera Dei, quæ in prædeſtinatis valde eminent, ab ipſo Deo incipiunt, ejus auxilio progrediuntur, & in eodem ipſo terminantur. Lud. de Pont. de perfect. Chriſtiani hominis tr. 1. cap. 1

Unam petii à Domino, hanc requiram. Pſal. 26. 4. Hæc eſt unitas illa, quæ, Dan. 3. 47. ſurgentis flammæ *cubitis* 49. deerat: quia carnalis appetitus, dum per multa raptatus oberrat, non habet unum illud, cauſam videlicet, finemque gaudendi, in quo delectabiliter requieſcat. Jubilæus autem hac unitate concluditur; quia in ſolo Creatoris amore omnis ſanctorum ſpes, & intentio, ponitur, & in eo tota eorum requies collocatur. B. Petr. Dam. l. 6. ep. 24.

§. II.

Amoris Divini Excellentia.

Ex Veteri, & Novo.

D*Imitte me.* Ex. 32. 10 Audis, *dimitte*? & Deum profectò teneri non dubites; nec aliunde, quàm amoris fortitudine. S. Bernar. Sen. tomo 2. ſer. 3. Sola, quæ Deum tenere poſſit, vis amoris eſt: qua non ſolùm teneri ſe patitur, ſed, quòd non teneatur, piè conqueritur in Propheta. Ezech. 22. 30. *quæſivi de eis virum, qui interponeret ſepem, & ſtaret oppoſitus contra me pro terra, nè diſſiparem eam & non inveni.* Rich. à S. Vict. tr. de grad. char. c. 1.

Nihilque erat in templo, quod non auro tegeretur. 3. Reg. 6. 22. Cur Deus domum ſuam auro exornari vult? ut oſtendat, ſe non niſi in animis, charitatis auro ſplendentibus habitare. Sedes ei cœlum empyrium, id eſt, igneum, indicat in hominibus empyriis, id eſt, amoris divini amore inflammatis ſe habere ſedem. S. Bern. ſer. 27. in Cant. neceſſe eſt animum creſcere, ac dilatari, ut ſit capax Dei; porrò latitudo ejus dilectio ejus. Barradius Dom Pent. tom. 4. l. 4. c. 7.

Sexaginta ſunt reginæ. Cant. 6. 7. Reginæ rectè dicuntur illæ animæ, quæ perfectæ charitatis ſunt: in eo videlicet, quòd dilectum ſequentes, nihil terrenum; ſed ipſum ſolum quærunt, nec propter metum gehennæ; ſed propter amorem vitæ æternæ, peccatum fugiunt, virtutemque amando, iniquitatem oderunt. S. Rupert. in Cant. l. 6.

Statura tua aſſimilata eſt palmæ. Cant. 7. 7. Hebr. *hæc ſtatura tua.* Sept. *hæc magnitudo tua*; quod Complutenſes referunt ad id, quod proceſſit: *quàm decora chariſſima in &c.* deliciis tuis, hæc magnitudo tua. Symmach. *hæc inventus*, vel *ætas tua*. Cornel. hic.

Pervenit in vos regnum Dei. Luc. 11. 20. Regnum Dei amor eſt ejus. Sim. de Caſſ. l. 5.

Ex Patribus, & aliis.

Præcipis mihi, Domine, ut diligam te, hoc & poſſum, & debeo. Quomodo tu me dilexeris; ſi linguis hominum, & angelorum, loquar, nec dignè poſſum eloqui, nec univerſa complecti, quæ mihi gratiæ tuæ contulit amplitudo. Juſtum eſt, Domine, ut diligamus te: quia & ipſe nos diligis; & iniquum omninò eſt, ut te in aliquo dilecti tui offendant.

Hoc natura, hoc ratio, hoc, Domine, Verbi tui clamat authoritas, hoc ex ore tuo audivimus hoc in libro vitæ conſcriptum, indeficientem, & hominibus, & angelis, exhibet lectionem. Legat hìc unum verbum, & in hoc mandato meditetur Chriſtiana Religio, & inveniet ex hac Scriptura omnium doctrinarum regulas emanaſſe. S. Cypr de Bapt. Chriſti.

Ad tirones timor ſpectat; ad perfectos verò amoris poſſeſſio. B. Theodoretus in Pſ. 110.

Dico tibi, ſi omnes cœleſtes theſauros, & pelagus omne divitiarum Dei, ſcrutatus fueris, nihil invenies pretioſiùs, nihil deſiderabiliùs amore Dei S. Thom. Vill. Conc. de S. Magd. Ego, ſi mihi daretur optio, potiùs eligerem amare non videndo, quam videre non amando. Quid enim, ſi videro, & non amavero? per hoc nec gratus Deo, nec amicus exiſto. Id

Ars eſt artium, ars amoris; cujus magiſterium ipſa ſibi retinuit natura, & Deus author naturæ. S. Bern. de nat. & dign. amor. c. 1.

Amoris vel nomen, vel affectus, nulli competit, vel debetur, niſi ſibi ſoli, ò vere amor & amande Domine. Id. lib. de amore Dei cap.4.

Dico, fieri poſſe, ut exigua virtus habeat plus valoris in anima aliqua, in qua ſacer amor ferventer regnat; quàm Martyrium ipſum in una alia anima, quàm inhabitat amor languens, debilis, & lentus S. Franc. Saleſ. lib.11. cap.5. Amor eſt vexillum in exercitu virtutum: eò omnes ſe ad illud recipere debent: eſt enim ſolum, & unicum, ſub quo Dominus noſter, qui ſolus eſt Dux generalis iſtius exercitus, facit eas pugnare. Id. ib.

§. III.

Amor erga Deum comparat ſapientiam & ſcientiam.

Ex Veteri, & Novo.

Collocavit ante paradiſum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium. Gen.3.24. Sat erat Cherubim, ut cuſtodiret paradiſum; virtus enim angeli longè ſuperat humanam. Ad quid ergo gladio armatus, eoque flammeo? Philo Hebr. l. de Cherub. per flammeum enſem intelligit Dei doctrinam; per Cherubim autem Doctorem divinis myſteriis benè inſtructum. Oportet ergo gladium Cherubim flammeum eſſe, ut ſermo ejus non tantùm ſplendorem emittat, ſed & ardorem charitatis. Did. de Caſtill. Illat.44. Non verè ſapiens eſt, qui inter intellectum, & amorem, ponit divortium. Id.

Non recedat volumen legis huius ab ore tuo, ut cuſtodias, & facias, & intelligas. Joſ.1.8. priùs præcipitur obſervantia, & poſtea promittitur intelligentia: cùm amaveris, tunc intelliges. Naxera hic §.51.

Et aſcendit ſuper Cherubim, & volavit. Pſ.17.11. & exaltatus eſt ſuper plenitudinem ſcientiæ, ut nemo ad eum perveniret, niſi per charitatem. S. Aug. hic.

Qui ſedes ſuper Cherubim. Pſalm.79.2. Non dicit in Cherubim, ſed *ſuper*; ſupra hos autem Seraphim exiſtunt: & ideo inferre voluit, quòd Deus Seraphinis inſideat. Hugo Card. hic: *qui ſedes ſuper Cherubim*, non in Cherubim, id eſt, ultrà in Seraphim; nempe in ardore charitatis: ibi Dominus ſedet, & requieſcit. Unde laborandum magis eſt ad habendam charitatem, quàm ſcientiam. Paoletti in feſto S. Benedicti.

Et nox illuminatio mea in deliciis meis. Pſ.138.11. Cum te videt inter Mundi hujus tenebras, dicit ſe illuminatum; ut verum ſolem agnoſcat. Sed unde illa tanta lux? an à ſua ſapientia, cùm ipſe inter cæteros eſſet ſapientior? ut dicitur 2. Reg.23.8. minimè: ſed *in deliciis meis*: in ſuis ſcilicet amoribus, & affectuoſis contemplationibus cum Deo, tantum lumen, & ſplendorem invenit. Gilbertus Abb. ſer.5. in Cant. in deliciis, non in ſcientiis; ità & tu noctem, ſi non potes ſcientiis, pertenta illuminare deliciis. Quidquid hic videmus per ſpeculum in ænigmate, totum in nocte eſt: & in hac nocte poteſt Jeſus meus magis dulci quodam affectu ſuaviter ſentiri, quàm ad purum ſciri. Sylveira in acta quæſt. 19.

Timor Domini principium ſapientiæ. Prov.1.7. Alia verſio ex Hebr. *principatus ſapientiæ eſt timor Domini.* Sic principium ſumitur pro principatu. Pſal.109.3. *tecum principium*, id eſt principatus. Et ſic timor intelligitur filialis, & perfectus; qui non eſt aliud, quàm charitas. Charitas ergo obtinet principatum in regno ſapientiæ. Corn. à Lap hic.

Introduxit me Rex in cellam vinariam; ordinavit in me charitatem. Cant.2.4. Per hanc cellam Origenes homil.3 Theodoretus, &c accipiunt domum ſapientiæ: gymnaſia ſcilicet, & templa; in quibus a doctoribus, & prædicatoribus, exponitur populo Fideli vinum veræ doctrinæ, & ſapientiæ. S. Gregor. per cellam vinariam intelligit S Scripturam. Chald. vertit: *introduxit me Dominus in domum Gymnaſii doctrinæ Iſrael.* Qua conſequentia nunc ſponſa ait, *ordinavit in me charitatem*: Aptiùs fortè dicendum, dedit intelligentiam &c. per hanc enim venitur in domum ſapientiæ? Ad ſacram doctrinam capeſſendam nihil aptiùs, quàm charitas, & in ſchola Chriſti præcipua lectio, & doctrina, charitas. Sylv. in Jo 7.

Dilectio Dei honorabilis ſapientia. Eccli.1.14. Tigurina: *amor Dei præclara eſt ſapientia.* q.d. qui amat Deum, hic ſapit præ omnibus Philoſophis, & Theologis: hic enim Sapit, & cognoſcit Deum practicè, & ſapidè: non ſpeculativè, & aridè. Cornel. hic.

Homo ſanctus in ſapientia manet ſicut ſol; nam ſtultus ſicut luna mutatur. Eccli 27 12. hoc diſcrimen aſſignat Spiritus Sanctus. Sed in quo ſapiens ſoli, ſtultus lunæ ſimilis? Sol non ſolùm fulget, ſed etiam calefacit, & ardet: ſic verus ſapiens. Luna fulget; ſed ſine ardore. Did del Caſtillo Ill.44.

Cognovit bos poſſeſſorem ſuum, Iſrael autem me non cognovit. Iſa.1.3. Quare? quia ferali Chriſtum odio perſequebantur. Rupertus l.1. in Iſa. c.3. dicitis (alloquitur Dei nomine Judæos) quia ego veni nimiùm occultus. Unde ergo bos me poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe meum cognovit? At tu Iſrael tu populus meus Hieroſolymitanus, qui circa templum reſidens cum Phariſæis, & Pontificibus, in Lege gloriabaris; talia non amaſti, idcirco non intellexiſti. Bruta, quia amant, non ignorant. Naxera in Joſue 1. §.51.

Seraphim ſtabant ſuper illud. Iſa.6.2. Ut quid ergo tu, *qui manè oriebaris Lucifer*, in veritate non ſtetiſti? niſi quia Seraphim non fuiſti. Seraphim quippe *ardens*, vel *incendens* interpretatur. Tu verò habuiſti miſer lucem, ſed ardorem non habuiſti. Bonum erat tibi, ſi ignifer magis, quàm Lucifer eſſes. S. Bernardus hic ſer.3.

Ignem veni mittere in terram. Luc.12.49. Quia cùm ipſi Sapientia ingenita ſit, voluit adventum ſuum annuntiare non ſinè ardoris conſortio: nè ab hominibus judicetur ſapiens ſinè charitatis incendio; quia ſcientia ſinè amore, in Dei ſchola ſtultitia potiùs dicenda eſt, quàm Sapientia. Did. del Caſtillo de ornatu & veſt. car. Ill.44.

Aurum ignitum. Apoc.3.18. Per id multi intelligunt ſapientiam juſtorum, quæ *eſt theſaurus deſiderabilis.* Prov.21.20. Ignitum eſt, quia accendit amore Dei, & proximi. Ita Ambroſ. Rupert. Sylv. hic q.39.

Ex Patribus, & aliis.

Qui tibi non ſapit, deſipit. Ex Man. S. Aug. c. 4. Si non vacat omnes ſcripturarum paginas evolvere, tene charitatem; & in ea invenies omnem ſcientiam. Id. Dom.1. poſt Epiph. ſerm. 1. Non diligitur, quod penitus ignoratur. Sed cùm diligitur, quod ex quantulacumque parte cognoſcitur, ipſa efficitur dilectione, ut meliùs & pleniùs cognoſcatur. Id. tr. 96. in Jo.

Si Sapientia Deus eſt, per quem facta ſunt omnia, ſicut Divina auctoritas, veritaſque monſtravit; verus Philoſophus eſt amator Dei. Id. de Civ. Dei l.8. c.1.

Amor ubique (in hoc Cantico) loquitur & ſi quis horum, quæ leguntur, cupit adipiſci notitiam, amet: alioquin fruſtra ad audiendum, legendumque, amoris carmen, qui non amat, accedit: quoniam omnino non poteſt capere ignitum eloquium frigidum pectus. Quomodo enim Græcè loquentem non intelligit, qui Græcum non novit; nec latinè loquentem, qui Latinus non eſt; & ità de cœteris: ſic lingua amoris ei, qui non amat, barbara erit, ſicut æs ſonans, aut cymbalum tinniens. S. Bern. ſerm.79. in Cant.

Quid optabilius charitate! qua fit, ut humano magiſterio fiducialiter accedens ad Verbum, Verbo conſtanter inhæreas, Verbum familiariter perſcruteris. S Bern. ſer.83. in Cant.

Magnus eſt doctor Charitas: ſatis idoneus, qui & tollat errores, & mores formet, & ad Philoſophiam manducat, & ex lapidibus homines reddat. S. Chryſoſt. hom.33. in 1. Cor.13.

Charitas oculus eſt cordis; qua quiſquis caret, cæcus eſt, & in tenebris ambulat, & neſcit, quò eat. Rupertus Abb. Tuit. de div. offic. l.4 c.8.

Charitas eſt Sacræ Sacripturæ compendium, virtutum virtus. S. Laur. Juſt. de incend. div. amor. c.5. Non eſt Sapientia, ubi deeſt charitas: ſuum quippe verbum diffundit lumen, ubi ſuum præſtat amorem. Id. de Connub. verbi & animæ c.18.

O quanta compaſſione dignus eſt nunc ferè totus Mundus, conſiderata, in quolibet ſtatu, paupertate divinæ cognitionis, dilectionis, & timoris. Quis non debet per compaſſionem cum Apoſtolo infirmari? 2. Cor.11.29. S. Bern. Sen. tom. 2. ſer.4.

Ubi major charitas, ibi major cognitio: ſicut ignis, quantò magis ardet, tantò plus lucet. Hug. Card. in c.48. Gen.

S. Dominicus dicere ſolebat: plus in charitatis codice didici, quàm in univerſa S Scriptura. Corn. à Lap. in Lev. c.31.

Amor eſt compendium totius Theologiæ, qui ignorantiam Paulorum, Antoniorum, Hilarionum, Simeonorum, Franciſcorum, ſanctiſſime doctam fecit. S. Franc. Saleſ. div. amor. l.8. c.1.

§. IV.

Motiva Amandi Deum.

Primum Motivum.

Amor Dei in nos.

Vade, pondera mihi ignis pondus. Eſdræ. Impoſſibile videtur, hunc materialem ignem poſſe aliquo modo ponderari. At ignis ſpiritualis, qui eſt divinus Amor, ponderari poteſt: imò & unum ex præcipuis Chriſtianæ pietatis exerciciis eſſe debet, ut ponderando hunc divinum ignem, ſtatera ſui intellectus: ut ſcilicet, quoquo modo intelligens ejus valorem, pro virili laboret, ſummo illi, ac cœleſti amatori alio ſimili amore perſolvere. Philipp. Diez. tit. Amor. hom. erga Deum.

Melio-

Digitized by Google

Meliora ubera tua vino fragrantia unguentis optimis. Cant. 1. 2. Ubi ſponſa laudavit ſponſi ubera, quæ ad lactandos parvulos deputantur, & nominis fragrantiam, infert; parvulas animas, & adoleſcentulas inardeſcere, in amorem illius, quaſi diceret: hic eſt primus fructus divinæ, & maternæ erga nos dilectionis, ut adoleſcentuli, & adoleſcentulæ, eum diligant. Lud. de Ponte hic. Exhort. 31. §. 3.

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. V. Beda & Caſſiodorus, ſic exponunt; q. d. Deus prior dilexit me; itaque me ad ſe amandum compulit. Corn. à Lap. hic.

Transfiguratus eſt ante eos. Matth. 17. 2. Deus animas noſtras nimio amore proſequitur, eaſque in ſui amorem allicere conatur. Quod ut aſſequatur, diverſis veſtibus utitur, amantium more. Tres præcipue induit Chriſtus: naturam humanam in Paſſione; in transfiguratione, *amictus lumine ſicut veſtimentum*. Pſal. 103. 2. Hodie vult oſtendere, quali, quantaque gloria ſe privaverit propter nos, dum in terra viam ut hoc nos devinciat in ſui amorem. Pro quo nota: hanc gloriam corporis, quæ hodie in eo apparuit, ipſi debitam eſſe ab initio Conceptionis: tum quia verbo unitum erat perſonaliter, tum propter animæ gloriam &c. Jo. Oſor. Dom. 2. Quadrag.

Ex Patribus, & aliis.

Quid magis excitat ad amorem, quàm veraciter & perfectè diligi? S. Bonavent. Stim. am. c. 8.

Nulla eſt major ad amorem invitatio, quàm prævenire amando: & nimis durus eſt animus, qui ſi dilectionem nolebat impendere, nolit & rependere. S. Auguſt. de Catechiſ. rudium cap. 4.

Amor cœteros affectus in ſe ducit, & captivat. Idiota de cont. div. am. c. 1.

Non eſt poſſibile, ut non redamet, qui amatur. S. Chryſoſt. in Gen. hom. 58.

Nemo fortiùs, quàm dilectione trahitur: neque poteſt non diligere, qui agnoſcit ſe diligi. S. Laur. Juſt. in faſc. am. c. 9.

In beneficio primæ conditionis Sapientiæ, & virtus Conditoris enituit: in beneficio autem reconciliationis, quo adverſos, & malè moratos, ad ſe revocavit, pœnas remiſit, præmia repoſuit. Quantùm, quod condidit, amaret, evidenter oſtendit: & ſic in iis, quos prior dilexerat, ignem ſui amoris accendit. B. Ivo Carnotenſis ſerm. de nat. Dom.

Secundum Motivum.

Bonitas, amabilitas Dei.

Si homuncio uxori ſuæ potuit dicere 1. Reg. 1. 8. *numquid non ego melior tibi ſum, quam decem filii?* Et de filio Tobiæ Mater. cap. 10. 5. *omnia ſimul in te uno habentes, te non debuimus dimittere*: numquid veriùs Creator tuus dicet tibi: nonne melior tibi ſum, quàm decem, & mille, non modo filii, ſed patres, matres, fratres, ſorores, amici, Duces, Epiſcopi, Magiſtri, nutritii, ſponſi? numquid & tu viciſſim cum S. Franciſco exclames? Deus meus, & omnia! Doultreman. l. 3. ſect. 4.

Quis me conſtituat iudicem ſuper terram, ut ad me veniant omnes, qui habent negotium & iuſtè iudicem. 2. Reg. 15. 4. quo animos popularium ita ſibi devinxit, ut, Scriptura teſte, ad primum buccinæ clangorem toto corde univerſus Iſrael ſequeretur Abſalonem. v. 13. Quod ſi ſola benefaciendi voluntas totius regni animos devincire potuit; an non amor, & cura, quam noſtri Deus habet, omnium noſtrum animos inflammet? Chriſtus enim negotia noſtra quotidie apud Patrem agit, pertractat, & ad optatum finem perducit: & in hunc finem ſacra in corpore vulnera reſervavit, quæ Patri irato exhibet. An non hoc affectum noſtrum erga illum excitet? dicatur ergo, obſecro, de nobis aliquando: toto corde ſequitur populus Chriſtianus Deum Chriſtum. Petr. Beſſeus Dom. in Alb.

Hoc eſt Deum noſſe, quod amare: nam quiſquis eum non amat, profectò oſtendit, quia, quàm ſit amabilis, non novit. Et quàm ſit ſuavis Dominus, & dulcis, guſtare, ac videre, non didicit; qui ejus conſpectibus placere continua intentione non ſatagit. V. Beda in ep. 1. Jo. c. 2. 1.

Si ſingula bona delectabilia ſunt; cogita intentè, quàm delectabile ſit illud bonum, quod continet jucunditatem omnium bonorum. S. Aug. Man. c. 33. Pudeat! cùm aliæ non amentur, niſi quia bona ſunt, eis inhærendo; non amare bonum ipſum, unde bona ſunt. Id. de trinit. lib. 8. c. 3. Quia Deus eſt incommutabile bonum; homo autem, & ſecundùm animam, & ſecundùm corpus, mutabilis res eſt; niſi ad incommutabile bonum, quod eſt Deus, converſus ſubſtiterit, formari ut juſtus, beatuſque ſit, non poteſt. Id. de Geneſi ad lit. l. 8. c. 10. Hinc maxime commendatur, quale bonum ſit Deus, quando nulli ab eo recedenti bene eſt: quia & qui gaudent in mortiferis voluptatibus, eſſe ſine doloſum timore non poſſunt. Id. ib. l. 11. cap. 5.

Qui fieri poteſt, ut quis habeat cor, & non amet infinitam Bonitatem? S. Franc. Sal. de div. am. c. 11.

Summum bonum, ſummè deſiderandum, & diligendum. S. Bonav. in Pſ. 118.

Excedit Deus intellectum Angelicum, & humanum, in comprehenſione: quia incomprehenſibilis eſt; affectum omnium creaturarum in Bonitate; quia nullus amor æquatur Bonitati ejus amando, ut diligatur, quantùm ſua requirit Bonitas; nec in hujus vitæ tenebris, nec in partibus ſuperis. Sim. de Caſſia l. 1. c. 24.

Bonum eſt, quidquid ſummo Bono conjungitur. Clem. Alex. l. 4. ſtromat.

Chare Theotime! cœli attoniti admirantur, eorumque portæ horrore concutiuntur; quin & angeli ipſi pacis, viſa prodigioſa hac cordis humani miſeria, obſtupeſcunt: quòd iam amabile Bonum derelinquat, ut rebus, lacrymis omnibus deplorandis, adhæreat. St. Saleſ. l. 4. cap. 1.

Cogita illius Bonitatem, largitatem, & liberalitatem, quàm bonus ſit in ſe, quàm largus erga te, ſeipſum impendens pro te, quàm liberalis ad te, dona ſua cumulans in te. Iſta cogitans amabis, qué talem erga te non conſiderabis. Rich. à S. Vict. in Cant. c. 11.

Cùm omnes ſagittæ beneficiorum ardentes, frigido, ſaxeoque corde retundantur, alio ſtupendo machinamento nos aggreditur, ſubiens pro te pectus noſtrum. Cùm nec ipſe per ſe, nec per dona ſua extunderet noſtrum amorem, decrevit ipſe, per ſe, & per donum ſuaviſſimè ſollicitare; id eſt, faciens ſe donum, copias omnes in unum expugnandis nobis cogens, vires bonitatis, & vires beneficiorum convocavit; ut, ſi non amemus, quia bonus eſt, nec quia bona fecit, id eſt, dona dedit; amemus, quia bonus eſt, & quia pariter donum eſt. Compleverat in nobis ſagittas ſuas exhauſta pharetra. Beneficia tela amoris ſunt; & ſe poſt omnia dedit. Antonio Martino apparuit Cupidineo habitu puer JESUS, arcu, & pharetra armatus, inque ſuum pectus jaculatus ſagittas, negotians amorem plagis. Non ſatis hoc; reſiſtimus telis. Quid reſtat? conſumptis miſſilibus ſubit ipſe præcordia noſtra. Jo. Nierenb. l. 4. de arte volunt. cap. 68.

Tertium Motivum.

Beneficia divina.

Creavit Deus hominem ad ſimilitudinem ſuam. Gen. 1. 27. ut more aliorum animalium amaret ſibi ſimile; ſuam porrò ſimilitudinem in Mundo non invenimus, ad ſolius Dei amorem converteretur. Did. Stella de contemptu vanit. Mundi parte 1. c. 46.

Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitierit; da ei aquam bibere: prunas enim congregabis ſuper caput eius. Prov. 25. 21. Ubi Paulus Rom. 12. 20. *hoc enim faciens, carbones ignis congeres ſuper caput eius*. Hoc tibi fecit Deus, & bene fecit male facienti, ut carbones ignis amoris ſui congerat ſuper caput tuum. Agapitus, ut habet Brev. Rom. 18. Aug. quindecim annorum puer ardentibus carbonibus capiti, ejus impoſitis Deo gratias, agebat. Nonne & te, dum miſericordia, & miſerationibus, coronaret, totidem prunis, ceu ardentibus carbonibus, coronavit Deus? accendere ergo, arde, & gratias illi age. Ea Sexto menſe am. Div. P. Nadaſi c. 15.

Oleum effuſum. Cant. 1. 2. Divina beneficia ſunt oleum nutriens ignem Divini Amoris. *Oleum* eſt *nomen tuum; ideo adoleſcentulæ dilexerunt te*. Fovent, & nutriunt etiam illum ignem opera devotionis erga Deum, & miſericordiæ erga proximos. Lud. de Ponte Exh. 31. § 1.

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. id eſt, adverſus meipſam omnem aciem charitatis ſuæ direxit, ut me oppugnaret; non ad me deſtruendam, ſed lucrandam: ſcilicet, ut me vinceret, & quaſi compelleret, ut ipſum redamarem, & Divino amori me quaſi captivam ſubjicerem. Hæc autem acies comprehendit innumera, ac immenſa bona, quæ potenti vi expugnant cor; & ad duas acies poſſunt redigi; unam ex Divinis perfectionibus, alteram ex Dei beneficiis, conſtructam. Pſ. 39. 6. *multa feciſti tu, Domine DEUS, mirabilia tua*. Id. hic. Exh. 30. §. 1.

Adiuravi vos filiæ Jeruſalem, ut ſuſcitetis, & excitetis charitatem, donec voluerit. Ità legit B. Theodoretus. Cant. 2. 7. Qui ſpiritus amore ſunt inflammati; Deique tenentur deſiderio; eadem flamma omnes ut homines incendantur, exoptant. *Ut ſuſcitetis &c.* id eſt, ne charitatem erga Deum in vobis dormire patiamini, ſed eam ſuſcitetis, & accendatis, ac memoriam beneficiorum illius, tanquam oleum, ſupereffundatis. Niſi enim nuntiaveritis de die in diem Salutare ejus, & memineritis mirabilium ejus, quæ fecit; extinguetur charitas, & quodammodo intercidet. Oportet autem vos illam continenter accendere atque excitare; & flammam ejus, ſublimem tollere, ac modum ipſius dimetiri ſponſi voluntate. Idem.

In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miſerans. Jer. 31. 3. Alii vertunt: *attraxi te miſericordia*, id eſt, beneficiis. Corn. à Lap. hic.

Comede, quæcumque ego do tibi. Ezech. 2. 8. hoc eſt, rumina, expende, intellige & memoriæ, quaſi ſtomacho, commenda. Hoc eſt comedere, ac in ſtomachum trajicere. Et quemadmodum ex ſtomachi officina digeſtus cibus in reliquarum partium alimentum, totius corporis bono, diſtribuitur; ità, ex memoria beneficiorum Dei, cæteræ facultates animæ, & in primis voluntas incaleſcit, alitur, atque in charitate roboratur. Doultreman. l. 1. c. 3. ſerm 10.

In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis. Oſeæ 11. 4. In funiculis Adam trahit, quando timorem incutit, aut dolorem; in vinculis charitatis; cùm vel beneficia exhibita recolit, vel exhibenda promittit. Hugo Card. Prolog. in Gen. Funiculi Adam ſunt flagella: quia & ipſe primus, & per eum nos flagellati ſumus: vincula verò charitatis ſunt Dei beneficia S. Bonaventura ſer. 4. Pent. ſerm. 2. Charitas vincula habet, charitas vulnera facit. Sed qui ſunt iſti *funiculi* Adam primi parentis noſtri, niſi munera Dei? quæ, inquam, ſunt iſta charitatis vincula, niſi Dei beneficia? bona naturæ, gratiæ, & gloriæ. Naturam condidit, gratiam contulit, gloriam repromiſit. Ecce funiculus triplex: dona conditionis, bona juſtificationis, prœmia glorificationis, &c Rich. à S. Vict. tr. de 4. grad. violentæ charitatis. *In funiculis Ada &c.* Hebr. *in funiculis hominum*. q. d. illos ad me traham, non ſicut attrahi ſolent tauri funibus devincti, ſed ſicut ſolent homines beneficiis, amore. &c. Philipp. Diez. Fer. 6 poſt Dom. 2 Quadrag.

Dionyſius Areop. lib. de div. nom. Amorem vocat beneficum inſidiatorem. Talem ſponſa vidit in Canticis, quando exclamavit: *en ipſe ſtat poſt parietem noſtrum, reſpiciens per feneſtras proſpiciens per cancellos*. Cant. 2. 9. Ubi Ambr. cum ſept. legit: *proſpiciens per retia*, ut animam ex inſidiis venetur. Incert. Auth.

Certè, ſi anima non eſſet pejor, & irrationabilior omni beſtia; Deum ſuum, cujus ſimilitudinem habet, ſuper omnia diligeret; & de cœteris ſimpliciter non curaret: cùm ab ipſo Deo tot, & tanta beneficia receperit gratis data. S. Bonav. ſtim. am. cap. 1.

Convincunt quemlibet, etiam duriſſimum, ad amorem ejus, tam numeroſa, & quotidiana multitudo ſuorum beneficiorum; quo ſuo pondere omnes mortales obruit, & provocat ad amorem; tum omnium creaturarum clamor continuus; qui omni rationali auditui majeſtatem, pulchritudinem, magnitudinemque ejus, apertis vocibus ingerit. S. Thom. Vill. Dom. 17. Pent. ſerm. 1. Advertite, & conſiderate, quàm leve tributum Dominus à nobis exigat: pro tantis beneficiis nihil aliud petit, niſi amorem. Idem Conc. de fœd. inter Rom. Pont. Imp. & Vener.

Quid nos pro his omnibus retribuimus, vel potiùs quid retribuere debemus? nimirum, ut debitum amore ſolvamus. Salvianus de provid. Dei lib. 4.

Beneficia Divina in particulari.

Num. I.

Incarnatio.

ANima mea liquefacta eſt &c. Cant. 5. 6. Deſcendente Verbo tuo cor noſtrum liquefactum eſt, & omnia interiora noſtra contremiſcentia patuerunt illi. Effudiſti enim Pater, viſcera charitatis tuæ ſuper nos; & multitudinem miſerationum tuarum ultrà cahibere non potuiſti. S. Amedeus Ep. hom. 3.

Poſuit me ſicut ſagittam electam. Iſa. 49. 2. Pulchrè dicit Eccleſia, *quia vulnerata charitate ego ſum*. Nudemus membra noſtra bono vulneri; nudemus ſagittæ electæ: Sagitta hæc Chriſtus eſt, quidicit: *poſuit me &c.* S. Ambr. in Pſal. 118. Octon. 5.

Poſuit me ut ſagittam &c. in pharetra ſua abſcondit me. Juxta ſanctos Patres, pharetra Humanitatem Chriſti ſignificat. S. Chryſoſt. in pharetra corporis abſcondit me. Sed cur *electa* dicitur? ſane quaſi hæc potiùs fuerit, quæ in ſcopum à ſagittario Dei deſtinatum collimaverit. Nimirum cùm plures ante terrificas atque igneas minarum, ac ſuppliciorum, fuerit jaculatus; hac una corda hominum vulneravit, & ad ſui amorem Mundum ſubegit. Incert. auth. Verbum dicitur ſagitta: nam Pater tetendit arcum, quando promiſit Filium; miſit ſagittam electam quando miſit eum incarnari. S. Bonav. in Pſ. 119.

Diliges Dominum Deum tuum &c. Luc. 10. 27. Totum poſſibilem dilectionis affectum Dominus exigit ab homine, ob ſolum Incarnationis beneficium. Poſtquam Dominus memorans Incarnationis beneficium beatos oculos v. 23. aſpectantes appellavit, Legiſperitum aptè allicit ad mandati illius expreſſionem: *Diliges Dominum Deum tuum*. Preme *Dom. Deum tuum*; id eſt, Dominum hominem factum, quando tuus ſpecialiſſimè factus eſt, toto cordis affectu, totis viribus diligere procura: quia ex Incarnationis beneficio ineffabiliter noſtram exigit dilectionem. Eſcobar l. 11. Obſ. 2.

Verbum caro factum eſt. Jo. 1. 14. Caro carni amicabilis eſt, paſſibilis, eſibilis, ſenſibilis: ut ſic in carne Chriſti eſſet dilectionis fomentum. *Omne animal diligit ſimile ſibi*. Eccli. 13. 19. Diligitur caro propinqua, maximè autem proxima. S. Bonav. ſerm. 8. in Nat. Dom.

In ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo. Philipp. 2. 7. Alex. M. veſtem Perſicam ſumpſit, ut eorum, quos devicerat, animos ſibi conciliaret. Non pigeat Deum nobis ſimilem amare. Drexelius Delic. gent. hum. in appendice de Naſc. Jeſu §. 16.

Quis eſt tam durus, quem non emolliat amor Dei, ſic hominem præveniens: tam, inquam, vehemens amor, quòd homo propter hominem dignatus eſt fieri: qui, ut familiariùs diligeretur ab homine, Deus in ſimilitudinem hominis apparuit. S. Aug. Man. c. 26.

Ideo Dominus noſter Jeſus Chriſtus in Mundum venit, & carnem noſtram aſſumpſit, & quotidie gratias ſuas, & amorem de corde ſuo in nos infundit: ut inflammet mentes hominum ad ardorem Divini amoris. S. Bernard. Sen. tom. 2. ſect. 1.

Factus homo, ut te amaremus. Idiota Contempl. de div. am. cap. 9.

Num. II.

Nativitas.

DIligebat Joſeph ſuper omnes filios ſuos. Geneſ. 37. 3. *Ne avertas faciem tuam à puero tuo*. 68. 18. Qua fiducia hoc petis David? fiducia puerili: *Fecit redemptionem plebis ſuæ in domo David pueri ſui*. Luc 1. 68. O ſi Mundus ſeneſcens puerum Jeſum diligeret ſuper omnes filios ſuos; eo quòd in ſenectute ſua genuerit cum. 5199. annos recenſebat, cùm ei natus infans Ieſus; certè nullus forma præſtantior, indole gratiæ innocentior. Amoris primas meretur hic puer. S. Ambroſ. lib. de benedict. ſeneſcenti Mundo, & jam occidenti, illuceſcens Dei Filius per Mariæ Virginis partum, ſerò advenit quaſi filius ſenectutis. Ludov. Alvarez Ioſeph Illuſtr. Illuſtr. 30

Natus eſt vobis hodie Salvator Mundi. Luc 2. 11. Deus ſimilis nobis in noſtra apparuit Humanitate, ut à nobis diligeretur: & idcirco non eſt factus Angelus, ſed homo: quia plus dilexit humanam naturam, quàm Angelicam. Did. Stella hic.

Vinum non habent. Io. 2. 3. In nuptiis, non Canæ in Galilæa, ſed ſtabuli in Bethlehem; dum videlicet humana divinis, ima ſummis, Paſtoribus angeli; Regis lacrymæ, & cantus famulorum, Virginitas & Maternitas, Caro & Verbum; novo, ſed vero; miro, ſed ſancto, illibatoque fœdere, ſociantur; amoris vinum defecit. Et ſanè cui ſufficiat amor ad diligendum abundè Deum jacentem in fœno? Sanè Divino minor amor amando Deo par non eſt. Dicat Mater ad Filium; vinum non habent; dicat & ad nos, ut vinum ſuppetat: *implete hydrias aqua*, hoc eſt: ſi cupitis amoris vinum in corde, replete cor veſtrum lacrymis plorantis pueili. Unde illa ignem eructat. Quis enim non ardeat, ſi vel una lacrymantis Dei guttula reſpergatur? Oliv. l. 2. Strom. hic.

Quantò minorem ſe fecit in Humanitate, tantò majorem ſe exhibuit in bonitate; & quantò pro me vilior, tantò mihi charior. S. Bern. ſer. 1. in Epiph Dom.

Sæpe quærimus, quare ſic Mundum Chriſtus intrat, ut ventris experiatur anguſtias, partus patiatur injuriam, ſuſtineat vincula pannorum? &c. Et qualiter venire debuit, qui voluit apportare gratiam, timorem pellere, quærere charitatem. Infantia hæc quam barbariem non vincit, quam non feritatem mitigat, quam crudelitatem non comprimit, quam non poteſtatem deponit, quam duritiam non reſolvit, quid non amoris expoſtulat, quid non affectionis extorquet, quam non imponit gratiam, quam non impetrat charitatem? — Sic ergo naſci voluit, qui amari voluit, non timeri. S. Petr. Chryſol. ſer. 158.

Num. III.

Euchariſtia.

ANima mea liquefacta eſt &c. Cant. 5. 6. Si liquefacta es ad Verbum ejus; quomodo ſuſtines amplexum ejus? aut certè, ſi liquefacta es ad loquelam ejus; quomodo præ amore vivis, & non deficis; cùm veſceris carne, & ſanguine illius? S. Laurent. Iuſt. de incend. div. am. c. 3.

Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum. Cant. 8. 6. Super cor tuum, ait Albert. Mag. ſerm. 20. de mand. Sacr. tamquam ſuper ceram calidam, puram, & mollem, aptam ſuſcipere impreſſam imaginem. Super cor calidum amore Dei, parum munditia ſui, molle pietate proximi. Corpus Chriſti ut ſigillum ponitur, non ut ipſum, quod immutabile eſt, in nos mutetur; ſed

nos

Digitized by Google

nos in imaginem bonitatis ejus tranſmutemur. Aloyſ. Novar. Elect. Sacr. lib. 3.

Maria ſtabat ad monumentum foris plorans. Joan. 20. 11. Quare autem fleat? ſi quæras; reſpondet: *quia tulerunt Dominum meum.* Converſa eſt in fletus: quia Domini corpus non invenerat. Orig. hom. 1. ex variis: metuebat, nè amor Magiſtri ſui in corpore ſuo frigeſceret, ſi corpus ejus non inveniret, quo viſo recaleſceret. Euchariſtia accendit ad amorem. Did. del Caſtillo Illat. 146.

Quos amamus, nonnumquam etiam, morſu petimus. Quare Job 31. 31. ut ſervorum in ſe amorem oſtenderet, dicebat, illos ſæpenumero nimio in ſe amore dixiſſe: *quis det de carnibus ejus ut ſaturemur?* Ità & Chriſtus carnem ſuam dedit nobis, ut ea ſaturemur, quo nos in plurimum ſui amorem allexit. S. Chryſoſt. in ep. 1. Cor. hom. 24.

Tamquam leones igitur ignem ſpirantes ab illa menſa recedamus, facti diabolo terribiles; & caput noſtrum mente revolventes, & charitatem, quam nobis exhibuit S. Chryſoſt. homil. 61. ad pop.

Attendi cupiditate ad eum adeamus, manibuſque, in crucis formam compoſitis, Crucifixi corpus ſuſcipiamus; atque oculis, & labiis, & frontibus compoſitis, Divini Carbonis participes efficiamur: ut ignis deſiderii in nobis inſiti, aſſumpta ea, quæ ex carbone oritur, inflammatione, peccata noſtra exurat, & pectora noſtra colluſtret: demuſque operam, ut per divini ignis præcarionem inardeſcamus, Diique efficiamur. S. Joan. Damaſcenus, orthod. fid. l. 3. c. 14.

Aluiſſe, inter homines ſæpe affert plura amoris incitamenta, quàm procreaſſe liberos. Clem. Alex. l. 1. pæd. c. 6.

Non immeritò hoc Sacramentum vocarem Divinum quemdam magnetem, trahentem ad ſe ferrea corda hominum, ut illi inhæreant. Lud. de Ponte l. 5. Exh. 3.

Dominus dixit S. Catharinæ Sen. meritò cor hominis ſcindi deberet amore, diſſolvique, conſideranda inter beneficia à me exhibita eximium beneficium Sacræ, ac Ven. Euchariſtiæ. Lud. Bloſius parte 2. concl. animæ fid. c. 6.

Mel in ore, & ignis in corde: & non ſentis calorem, nec guſtas dulcedinem? ſignum mortis eſt. S. Bonav. opuſc. de Sacr. Sylv. in Apoc. 3. l. 2.

Ignem, & ſpiritum, manducandum, & bibendum, præſtitit nobis carne veſtitis: Corpus ſcilicet, & ſanguinem ſuum. S. Ephrem 1. de nat. Dei c. 5.

Chriſtus alloquitur animam: Non ego mutabor in te, ſed tu mutaberis in me: non tamen in ſubſtantiam, ſed per gratiam in dilectionem meam; quoniam, qui in veritate adhæret mihi, unus efficitur ſpiritus. S. Laur. Juſt. de triumph. Chr. ag. c. 4.

Sol per vitrum uſtorium radiis collectis irradians. *In unum reductis.* Vel. *unitis ardentior.* Picinelli.

Num. IV.

Paſſio, Crux.

Ad prædam aſcendiſti, fili mi. Gen. 49. 9. Idcirco in crucem aſcendit, ut omnium prædaretur corda. Incerto authore.

Ignis, quem nutriet Sacerdos. Levit. 6. 12. Ad nutriendum in nobis ignem charitatis, ligna manè, & veſpere ſubjicimus; dum ea, quæ Chriſtus manè, & veſpere, in ſua Paſſione ſuſtinuit, ad memoriam reducimus. Ignem enim charitatis nihil adeò nutrit, ſicut frequens memoria Dominicæ Paſſionis. Hugo Card. hic.

Faſciculus myrrhæ. Cant. 1. 12. Myrrha ſponſi mortem, &, quæ inde ad ſponſam pervenit, indicat ſuavitatem: *inter ubera mea commorabitur.* v. 12. hoc eſt, in præcipua animæ meæ parte, nempe in corde, quod inter ubera ſitum. B. Theodoretus.

Sicut malus inter ligna ſylvarum. Cant. 2. 3. Quid aliud eſt Chriſtus crucifixus, niſi viva malus, & vivum hieroglyphicum Divini erga nos amoris? totus enim ibi amorem ſpirat, ſuadetque: & ſpargit flammas amoris; ut ligna ſylvarum accendat. Lud. de Ponte hic. Exh. 55. §. 1.

Pone me ut ſignaculum &c. Cant. 8. 6. *quia fortis eſt, ut mors, dilectio.* Quia amore tui mori volui: major morte charitas mea, quæ me immortalem vicit. Id. hic.

Vidi Dominum ſuper ſolium excelſum. Iſa. 6. 1. Cùr propheta eum ſic videt, nihil de noſtro erga eum affectu dicit; at cùm eum dicit percuſſum, & vulneratum, ait: *deſideravimus eum.* Iſ. 53. 2. Ipſa deformitas ejus ſine ſpecie fortiùs rapit noſtrum affectum, quàm ſpecioſitas ejus in majeſtate divinitatis. Unde S. Auguſt. ſer. 22. de verb. Apoſtoli, monet, ut maximo affectu deformitatem Chriſti diligamus; & ad hoc optimam ſubdit rationem: deformitas Chriſti te format. Sylv. in Apoc. 1. q. 70. Sedentem in gloria unus vidit Iſaias, nec tamen dicitur, eum deſideraſſe: morientem in cruce multi, & viderunt, & dilexerunt; *vidimus eum &c.* Mendoza in l. 1. Reg. c. 3.

Et expuentes in eum. Matth. 27. 30. Si non amamus eum, quia bonus, quia Deus, & frater eſt noſter; ſaltem idcirco eum amemus, quia tanta pro ſalute noſtra paſſus eſt. Dion. Carth. hic.

Quærebat Zachæus videre Jeſum, quis eſſet: & aſcendit in arborem, & vidit, quis eſſet. Luc. 19. 3. Sic nos in arborem, id eſt, Crucem, mente, & meditatione aſcendamus: videbimus quis ſit Jeſus; quàm bonus, quantùm amet, & amandus. Barradius tom. 3. l. 8. c. 50. Dom. 17.

Mira res! labro honorificat patientem, quem Judas prodidit oſculantem. Intellexit, quòd pro alienis peccatis has plagas ſuſciperet, pro alienis ſceleribus hæc vulnera ſuſtineret: & ſcivit, quòd illa in corpore Chriſti vulnera, non eſſent Chriſti vulnera, ſed latronis: atque ideo plus amare cœpit, poſtquam in corpore ejus ſua vulnera agnovit. S. Ambroſ. ſerm. de latrone.

Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Rom. 8. 35. Theodoretus or. de charit. S. Paulus pulchritudinis Chriſti crucifixi ſpecie captus amatoriam illam emiſit vocem: *Quis nos &c.*

Cecidi ad pedes ejus. Apoc. 1. 17. illos atque pedes, quos in camino ignis viderat: ut Dominicæ mortis imitator exiſteret. Galfridus Abb. tr. 34. Vidit pedes; id eſt, finem vitæ Chriſti, in fornace ignea Paſſionis; & tunc cecidit ad hos pedes, ad eos amplectendos: ut ejus exempla ſequeretur. Sylv. hic. q. 70.

Et cum eo 144. millia, hi ſequuntur agnum, quocumque ierit. Apoc. 14. 1. 4. Chriſtus Dominus vocatur Leo Apoc. 5. 5. Aquila Deut. 32. 11. & tamen non dicitur, quòd omnes ſequantur, ut modo, quando repræſentatur ut agnus occiſus: qui Chriſtus crucifixus, & mortuus, peculiarem habet vim alliciendi, & trahendi, ad ſe omnes. Id. in Joc. 13 q. 11.

Ex Patribus, & aliis.

Videmus, quia crucifixus iſte ducit poſt ſe genus humanum: & ſinè cauſa dixerunt Patres noſtri, occidamus eum, ne ſæculum poſt illum pergat. Fortè non poſt eum pergeret, ſi non eſſet occiſus. S. Auguſt. in Pſalm. 40. in fine.

Super omnia reddit amabilem te mihi, Jeſu bone, calix, quem bibiſti, opus noſtræ redemptionis. Hoc omnino amorem noſtrum facilè ſibi vindicat totum: hoc, inquam, eſt, quod noſtram devotionem, & blandiùs allicit, & juſtius exigit, & arctiùs ſtringit, & afficit vehementiùs. S. Bern. in Cant. ſerm. 20.

Voluit ignominioſæ Paſſionis ſubire patibulum; ut, illecebroſa, affectione detorſa, concupiſcibilis vis in Redemptoris ſui tranſiret affectum. Allicitur enim humanum cor, & charitatis ſuccenditur flamma, quoties cogitatione pervigili agonis hujus modum meditatur, & cauſam. S. Laur. Juſt. in Exalt. S. Cruc. Crucem vocat ducis noſtri *vexillum glorioſiſſimum*, theſaurum amabilem *lignum vitæ*. Sub umbra tua, ò Crux! ab æſtu dici protegimur, à tempeſtate, à turbine, à pluvia. Radios amoris, charitatiſque ſagittas, emittis de te; quæ amantium corda transfigunt. Id. ib.

Vis, te doceam reperire amoris locum? vade ad figuram Crucis; ibidem venditur amor; nullibi alibi eſt forum ejus. Suadeo tibi emere à me, qui ſolus ſum mercator amoris. S. Bern. Sent. tom. 2. ſerm. 5.

Radios amoris, charitatiſque ſagittas, emittis de te; quæ amantium corda transfigunt. S. Laur. Juſt. in Exalt. S. Crucis.

Voluit ignominioſæ Paſſionis ſubire patibulum; ut, illecebroſa affectione deterſa, concupiſcibilis vis in Redemptoris tui tranſiret affectum. Allicitur quippè humanum cor, & charitatis ſuccenditur flamma; quoties cogitatione pervigili agonis hujus modum meditatur & cauſam. S. Laur. Juſt. in Exalt. S Crucis.

Memoria Paſſionis eſt dulcis animæ conſolatio, indeficiens Divini amoris incendium. Ludov. Bloſius ſpec. Monachorum Diviſ. 4.

Mons Calvariæ eſt mons amantium. Omnis amor, qui non trahit ſuam originem ex Paſſione Salvatoris, eſt frivolus, & periculoſus. S. Franc. Saleſ. de amore Dei l. 12. c. 13.

Exempla.

Meus amor Crucifixus eſt, & non eſt in me. S. Ignatius M. ep ad Rom.

Abſorbeat, ò bone Jeſu, mentem meam ignita ac mellifiua vis amoris tui: ut amore amoris tui moriar, qui amore amoris mei dignatus es mori! S. Franc. Seraph. Ex paradiſo amant. Crucif. P. Sandæi.

S. Magdalena de Pazz. Crucifixum manu præferens frequenter Monaſterii ambitus, & loca publica perambulabat, affectuosè, Chriſtum alloquens: ò Jeſu amor! quid aliud eſt Jeſus, quàm amor? ò ſorores meæ! contemplemini Jeſum amorem meum! Id. ib.

Quartum Motivum,

Quia vult amari.

O*Rdinavit in me charitatem*. Cant. 2. 4. Quàm pulchrum eſt, quàm decorum, a charitate vulnus accipere! Alius jaculum carnei amoris excepit; alius terreno cupidine vulneratus eſt. Tu nuda membra tua; & præbe te jaculo electo jaculo formoſo; ſiquidem Deus ſagittarius eſt. Orig. hic.

Tulerunt in Jeruſalem. Luc. 2. 22. *Quis plantat vineam, & de fructu eius non Dedit?* 1.Cor 9.7. Quem amabis? niſi illum, qui potentiam tibi dedit ad amandum, plantavit voluntatem, vult fructum ex ea. Did. Stell. in Luc.2.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. 49. Si quæras à Chriſto: quid attulerit in Mundum? Reſp. amorem; *ignem veni &c.* Si quæras: quid eum attulerit in Mundum? reſp. amor; ſic *Deus dilexit Mundum &c.* Joan.3.16. Si quæras, quid prædicavit? amorem. Quid ipſe? Amor. 1. Joan. 4. 16. *Deus charitas eſt*. Did. Stella hic.

Et quid volo, niſi ut accendatur? Luc.12. 49. pro, *& quid volo*, ſi jam accenſus eſt? Significatur per hoc, quòd, ex quo inceperat accendi ignis amoris ſpiritualis in Diſcipulis; deſiderabat, ut extenderetur ad univerſum Mundum. Cajetanus hic.

Finxit ſe longiùs ire. Luc. 24. 28. non ad ſimulandum profectionem itineris non futuram; ſed ad excitandum Diſcipulorum amorem in ſe. Id. hic.

Quid mihi es? Miſerere, ut loquar. Quid tibi ſum ipſe, ut amari te jubeas à me? & niſi faciam, iraſcaris mihi, & mineris ingentes miſerias; Parvane eſt ipſa miſeria, ſi non amem te? S. Aug. l.1. Conf. c.5.

Quis ego ſum, Domine, aut quæ eſt ſubſtantia mea, ut ſic à me cupias amari? Ecce coram te millia millium angelorum amore tui fragrantium! & tibi curæ eſt de me vili vermiculo ſuper terram repente, ut diligat te? ſed non pro te, ſed pro me, amari vis à me. Ut enim nemo à vita excluderetur, vitam in amore poſuiſti; quoniam cunctis præſtò eſt, amare te. Si in quovis alio opere conſiſteret noſtra ſalus, excluderentur nonnulli, excluderentur plurimi, quibus tale opus non eſſet aut poſſibile, aut facile. Sicut ſi tu in eleemoſynarum largitione ſalvos nos eſſe voluiſſes, excluderetur egenus. Si in jejunio, excluderetur ægrotus; ſi in doctrina, excluderetur idiota; ſi in virginitate, excluderetur uxor; ſi in paupertate, excluderetur dives &c. at verò ab amore quis excluditur? aut quis legitimè excuſatur? omnibus communis eſt amor. Quis enim amare neſcit, aut nequit? ubique, & omni tempore, amor omnibus præſtò eſt, &c. S. Thom. Vill. D. 17. Pent. ſerm.3.

Quintum Motivum,

Creaturæ,

F*Ormatis igitur, Dominus Deus, cunctis animantibus terræ, adduxit ea ad Adam &c.* Gen.2. 19. Statuens Deus coram eo tot genera creaturarum; potentiæ ſuæ infinitæ, contemplandæ, ei præbuit materiam. Et ſtatim ſequitur: *immiſitque Dominus Deus ſoporem in Adam*; quem ſaporem Sept. dicunt, quamdam extaſim fuiſſe. Et credo extaſim illam cauſatam fuiſſe ea Bonitatis & Majeſtatis Dei infinitæ conſideratione, quam oſtendit in formatione tam diverſarum creaturarum &c. Philipp. Diez. conc. 2. in Com. virg.

Certum eſt, quòd homo ſtans habuit cognitionem creaturarum, & per illarum repræſentationem ferebatur in Deum: ad ipſum laudandum, venerandum, amandum. Et ad hoc ſunt creaturæ, & reducuntur in Deum. S. Bonav. ſerm. 13.

Cœlum, & terra, & omnia, quæ in eis ſunt, non ceſſant mihi dicere, ut amem Dominum Deum. S. Auguſt. Man. c. 24. Diſce amare in creatura creatorem, & in factura factorem: nè teneat te, quod ab illo factum eſt, & amittas eum, à quo & ipſe factus es. Id. in Pſal.39.

Domine, amo te! percuſſiſti cor meum verbo tuo, & amavi te. Sed & cœlum, & terra, & omnia, quæ in eis ſunt; ecce undique mihi dicunt, ut te amem; nec ceſſant dicere omnibus; ut ſint inexcuſabiles. Id. Conf l.10. c 6.

Vide, & adverte, ſi non cuncta, quæ vel nobis in proſperis ſerviunt, vel contra nos ſæviunt in adverſis, quædam ſint charitatis calcaria urgentia quodammodo ad curſum amoris. Rich. à S. Vict. tr. de grad. char. c.3.

Deus, cùm res creatas in morem ſcalæ adaptaverit; per eas ſui amantibus aſcenſum ad ſe adſtruxit. S. Baſil. Seleuc.or.1.

Quid ſunt naturalium rerum inclinationes, niſi amores quidam, quibus feruntur in Deum? S. Thom. Vill. Dom. 17. Pent. ſerm.2.

Eſt centrum quoddam amoris Dei, in quod dirigit omnem creaturam pondus amoris. Id. ibid.

Cœlum, & terra, & mare, omniſque creatura, quæ videri, atque intelligi poteſt; ad hanc præcipuam diſpoſita eſt humani generis utilitatem; ut natura rationalis de contemplatione tot ſpecierum, de experimento tot bonorum, de perceptione tot munerum; ad cultum, & dilectionem ſui imbueretur auctoris. S.Proſper l. 1. de vocat. Gent.

Quidam ajebat: cùm pulchritudinem, atque venuſtatem intueretur corporum, ea ea admonitus, magnifice glorificavit opificem, atque ex ſolo hujuſmodi ſpectaculo in amorem Dei, fontemque lacrymarum excitatus eſt. Joan. Clim. gradu 15. de Caſtit.

V. Ludovicus Bloſius, ut in illius vita refertur c. 19. in horti domeſtici porta hanc poſuit ſuperſcriptionem: Pulchritudo florum, cæterarumque creaturarum, rapiat cor in admirationem & amorem Creatoris. Amœnitas horti in memoriam reducat decorem paradiſi. Non vanitati, ſed pietati hic locus dicatus eſt.

Sextum Motivum.

Nemo ab eo excuſatur.

IN reliquis operibus bonis interdum poteſt aliquis qualemcumque excuſationem prætendere, in habenda verò dilectione nullus ſe poteſt excuſare. S. Auguſt. ſerm.6. poſt D. Quinq. ſer. 3.

Nullus habet, nec habere poteſt, cauſam, aut excuſationem aliquam, te non diligendi: unde ſi alicui dicatur, ut jejunet, dicere poteſt, corpus habeo fragile: ſi dicatur ei, ut det; poteſt dicere, pauper ſum. Sed cùm ei dicitur, dilige Deum, nullam habet excuſationem. Idiota c.23. Inexcuſabilis eſt omnis, etiam Infidelis, ſi non diligit Dominum Deum ſuum, toto corde, tota anima, tota virtute ſua. S. Bern. tr. de dilig. Deo.

In omni alia re fecit Deus nos inæquales; hos fecit divites, illos pauperes &c. in re tamen neceſſaria, ſcilicet poteſtate diligendi Deum, omnes fecit æquales. Philipp. Diez. conc. 1. Pentec. Nihil eſt tam facile, tam liberum, & tam in hominis poteſtate; ſicut diligere. Proinde nemo ſe poterit excuſare de mandato dilectionis. S. Bern. Sen. tom. 1. ſer. de div. dilect.

Nihil levius, quàm diligere: qui diligit, non laborat; nihil conſtat vectura mercantiæ amoris; imò amor ſolvit omnes impenſas vecturæ cunctarum mercantiarum, atque laborum. Si ad diligendum divitiis opus eſſet, juſtam tunc excuſationem haberent pauperes. Si ſcientia neceſſaria foret, excuſari tunc poſſent ignorantes, à ſervitiis ſe excuſarent ſimplices; à laboribus imbecilles. Sola enim libera voluntate, impleri poteſt mandatum amoris. S. Bernardio Sen. tom.2. ſer.3.

Quid vidiſti in Deo tuo, ò damnate? quid vidiſti; qui, nè diligeres, ardes? quam excuſationem afferre poteris in judicio; qui neque juſtus quidem divinam bonitatem amare paruiſti. S. Vill. ſerm. 1. Dom. 17. Pent.

Quis ego ſum, Domine, at quæ eſt ſubſtantia mea, ut ſic à me cupias amari? Ecce coram te millia millium angelorum amore tui flagrantium: & tibi curæ eſt de vili vermiculo ſuper terram repente, ut diligat te? ſed non pro te, ſed pro me, amari vis à me: quia enim diligis me, ideò diligi vis à me. Noſti enim, quia in amore tuo mihi ſalus omnis, & vita eſt. Ut enim nemo à vita excluderetur, vitam in amore poſuiſti; quoniam cunctis præſtò eſt, amare te. Si in alio quopiam opere noſtra conſiſteret ſalus, excluderentur nonnulli, excuſarentur plurimi, quibus tale opus non eſſet aut poſſibile, aut facile. Sicut ſi in eleemoſynarum largitione ſalvos nos eſſe voluiſſes; excluderetur egenus: ſi in jejunio; excluderetur, ægrotus: ſi in doctrina; excluderetur idiota: ſi in virginitate; excluderetur uxor: ſi in paupertate; excluderetur dives, &c. At verò ab amore quis excluditur? aut quis legitimè excuſatur? Sapientibus & inſipientibus; divitibus, ac pauperibus; pueris, & ſenibus; omni ſtatui, omni ſexui, omni ætati, communis eſt amor; nullus ſenex ad amorem; nemo pauper ad amandum. Quis enim amare neſcit? aut nequit? ubique, & omni tempore, amor omnibus præſtò eſt; ſive comedas, ſive bibas; ſive ambules, ſive ſedeas; ſive labores, ſive quieſcas; quomodocumque te habeas, & quocumque te vertas; ſi libet, amare potes; neque te quidquam ab amore valet impedire: adeò enim amor tuus eſt, ut ſubripi non poſſit invito. Teſtes tibi ſunt Martyres, & illorum exempla; quibus vita ſubripi potuit, amor autem numquam; libentiſſime enim vitam dederunt, nè darent amorem; quia amor vita pretioſior eſt. S. Thom. Vill. ſerm 1. Dom. 17. Pent.

Septi-

Septimum Motivum.

Eſt neceſſarius.

PRæcipis mihi Domine &c. S. Cyprianus. Vide hoc tit. §.2. Ex Patribus.

Non clareſcet anima in fulgore æternæ pulchritudinis, ſi non arſerit in officina charitatis. S.Laur. Juſt. char. c.3. Idem dixit S. Greg.l.18.mor c.15.

Omnes oportet per ignem probari, quicumque ad paradiſum redire deſiderant: non enim otioſè ſcriptum eſt, quòd, ejectis Adam, & Eva, de paradiſi ſede, poſuit Deus in exitu paradiſi *gladium igneum*. Qui habuerit hic charitatis ignem, illic ignem gladii timere non poterit. S.Ambr.ſ.20. in Pſ.118.

Regnum cœlorum clamat Deus ſe habere venale. Da ergo amorem, & accipe regnum: ama, & habe. S.Anſelmus ep.2. ad Hugonem incluſum.

Quid eſt ſine amore anima? quod corpus eſt abſque vita: nam & amor animæ eſt vita; ſine qua mortua eſt. S. Bonav.ſ.75. de Aſcenſ.

Amor vita eſt animæ, & qui non amat mortuus eſt. Idiota cap. 1.

Dicit Salomon Eccl.11. 10. *fili, nè in multis ſint actus tui*. Et ecce plus quàm Salomon, non ad pauca, ſed ad unum dumtaxat docet eſſe ſollicitum: *porrò unum*, inquit, *eſt neceſſarium*; ſcilicet Deum diligere. Petr.Bleſenſis ep.16.

Meritò charitas igni comparatur, quia, ſicut ignis imperioſè ferrum quaſi ignem efficit; ità charitas ignitam reddit animam, quam poſſidet. Non clareſcet anima in fulgore æternæ pulchritudinis, ſi non arſerit in officina charitatis. S.Laur. Juſt. Lig.vit. de char.c.3.

Octavum Motivum.

Eſt utilis, beatus, dives; prœmiatur.

Num. I.

Omnia ei cooperantur in bonum.

DEI ſervis, quæ imminere pericula videbantur, vertuntur ſæpe in auxilia. Quod patet. Surrexit Balac filios Sephor &c. Joſ 24. 9. Balaam populo benedixit, & Regi infauſta nuntiavit v. 10. *Veniſtis ad mare, perſecutique ſunt Ægyptii patres veſtros*. Ibid. v.6. Mare Hebræis videbatur infauſtum, Pharaonis perſecutioni commodum; verùm adeò contrarius humano judicio eventus, ut mare Hebræos ſecurè tranſmiſerit; & digna ſtrage abſorbuerit Ægyptios. Naxera hic §.28.

Ecce examen apum in ore leonis erat. Judic. 14 8.

Exodi 2.5. Pharaonis filia, ob ſterilitatem mœſta, cum puellis ad Nilum vadit; vidit fiſcellam, in qua Hebræi infans decorus; jubet extrahi, & ſpecie oblectata, contra patris præceptum ſervat, & ad nominis amplificationem adoptat. Confer hanc hiſtoriam cum hiſtoria Tob.6.2.

Ecce piſcis immanis exivit ad devorandum eum. Si humanis oculis res metiamur; quàm felix illa, quam infelix hic! ſed illa ex ſperato auxilio experitur damnum; hic ex formidato periculo auxilium: piſcis fel oculos patri reſtituit, & Moyſes fuit proſapiæ naufragium. Naxera cit.

Accenſus eſt ignis magnus. 2. Machab.1.22. Stephanus Cantuarienſis: accenſus eſt ignis magnus poſt aſperſionem aquæ: quia cùm pœnitens benè recordatur peccati; accenditur in eo fervens dilectio Dei: Benè autem dicitur ignis magnus: quia *ubi abundavit delictum; ſuperabundavit gratia* Rom. 5. 20. Ut tempus affuit, quo ſol refulſit, accenſus eſt ignis magnus. Luc. de Arcones in Iſ. Diſc 8.

Et nubes ſuſcepit eum Act.1 9. Cur miniſterio nubis utitur? Oecumenius: Incarnatus quidem Deus nube uſus eſt tamquam vehiculo; nam dominus erat: Elias verò igne. 4. Reg. 2. 11 Ille enim, tamquam dominus Univerſi, propria aſcendens virtute, terrenum quiddam, & quod deorſum fertur, ad aſcenſum aſſumit: nec magis ductus, quàm reducens ipſe vehiculum. Elias ſervus erat, ideoque ſurſum vehente ventriculò egens, & equis, qui velocitatem itineris illi pararent, q. d. ut Dominus naturas rerum mutat; & id, quod ſerviebat ad deſcendendum, ità diſponit, ut per id ſurſum aſcendat. Sic diligentibus Deum divina virtute omnia cooperantur in bonum. Sylv. hic.

Diligentibus Deum, fit cauſa diabolus victoriæ, coronæ, atque præmiorum S Athanaſ.in Quæſt.q.11.

Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Rom. 8. 28. Quid ais? ò Paule! poteſtne ignavia fulcire ſtudium? vitium ſervire virtuti? Quando vel levis morbus non adverſatur ſaluti? *omnia*, inquit, *cooperantur in bonum*: quia gratiæ auxilio, potentiam numinis æmulantes, lumen faciunt de tenebris ſplendeſcere, ipſaque vitia virtutibus inſervire. Anſelmus: uſque adeò prorſus omnia, ut, etiamſi qui eorum deviant, & exorbitant; etiam hoc ipſum eis proficiat in bonum: quia humiliores redduntur, atque doctiores; & robuſtiùs, atque cautiùs poſt inſiſtunt bonis actibus Naſera in Joſue c.16. §.13.

Videbunt corpora eorum per tres dies & dimidium. Apoc.11. 9. Anti-Chriſtiani eo conſilio non ſinent ſanctos ſepeliri ad majorem ignominiam. At providentia Dei ordinavit, ut eorum malitia inſerviret ad majorem gloriam. Albertus M. vult Deus inſepultos eſſe: ut major ſit eorum gloria, ut evidens fiat eorum reſurrectio: quia, ſi ſepulti eſſent, non eſſet ità clarum de eorum reſurrectione. Sylv. hic.

Solares radii majorem calorem generant in aqua, quàm in terra: quia, cùm aqua magis ſit calori contraria, quàm terra; dum majus contrarium in aqua inveniunt, fortiùs ad victoriam radii contrarii exardeſcunt: quia omne contrarium fortiùs inſurgit; dum ſuum contrarium adeſſe perſentit. Sic & charitas, dum pœnas extinguentes, vel ad malum allicientes, adeſſe perſentit; ad reſiſtendum eis ſe recolligit totam, & majores ex hoc aſſumit vires. S. Bonaventura ſerm.2. de plurib. Confeſſor.

Ipſe etiam Infernus, aliorum caſus, & peccata, diligenti Deum cooperantur in bonum *Lætabitur juſtus, cum viderit vindictam*. Pſal.57.11. Gerſon ſerm. de dominio Evangelico. In bonis, diſponente Deo, id agitur; ut unde in eis extinguendus videbatur, inde in eis amoris ardor acriùs inflammetur: quantò enim Mundi malis acerbiùs urgentur, quantò gravioribus flagellis atteruntur; tantò ad Dei amorem vehementiùs accenduntur. Mirare, obſecro, mirare, & vehementer obſtupeſce, vel quomodo in malis amor Dei deficiat ex beneficio, vel qualiter in bonis divina dilectio creſcat ex flagello. Et, quod adhuc eſt maius, & multò mirabilius: plus fortaſſe in Martyre amoris flamma convaluit ex tam acerba pœna, quam potuiſſet ex qualibet, & quantalibet temporali gloria. Vide, quæſo, tale conſilium, tam mirandum artificium! vides? quomodo ſummus ille artifex peritiam ſuæ artis oſtendit; qui in Electis ſuis contraria ex contrariis gignit, fovet, & nutrit. Rich. à S. Vict. de arca myſt. l.2. c.24.

Puto, amori etiam ipſi obices cooperantur in bonum, & incrementa capit vexata virtus in injuriis. Gilbert. in Cantic. ſerm.37.

Ignis. Lem. *Increſcit malis. Contraria invant*. Ideſt, venti: ignem charitatis perſecutiones magis inflammant. Picinell. Mundo Symb.

Calx aquis ſuperfuſis efferveſcit. Lem. *è frigore fervor*. Adverſis amor Dei exardeſcit. Id. Genius ad ſolis radios, è cœnoſa & vili materia, pulchram bullam efflat. Lem. *ſordibus ex ipſis formoſior ardet*. Id.

Num. II.

Bono tuo amas Deum.

D*ilectionem Dei non habetis in vobis*. Joan.5. 42. Fontale malum improperabat eis, quòd Deum non diligerent. Ad diligendum Deum factus eſt homo bono ſuo, non bono Dei; noſtra enim dilectione non eget; nec quærit ſua, ſed noſtra. Dilectus à Deo protegetur ab adverſis, & in ſinu amantis requieſcit, ipſo, juxta vota, fruens. Qui verò Deum non diligit, eſt ſegregatus à fonte vitæ, factus æternæ morti ſubjectus. Simon de Caſſ. l.11. c.9.

Diligis me plus his? Joan. 21. 15. Iteratò Salvator interrogat. Non quòd ignoret, aut non verum ſit, quod Petrus antea reſpondit; ſed, ut confitendo ſæpius, mereatur amplius. Etenim Salvator omnium Chriſtus ſemper ſuis fidelibus parat ordinem plus merendi. Id. l. 14.

Nullum a nobis, niſi innocentiæ, & religionis, & fidei, obſequium Deus poſtulat. Amari ſe à nobis exigit; non utique amoris in ſe noſtri fructum aliquem ſui cauſa ipſe percipiens, ſed amore ipſo potiùs nobis, qui eum amabimus, profuturo: nam amari ſe, ſibique nos obſequi idcirco, ut nobis benè ſit, expetit; ut digni beatitudinis ſuæ, ac bonitatis ſuæ munere, per meritum amoris ſui, & obſequii, judicemur. S. Hilarius in Pſ.2.

Sic greſſus meos, ſemitaſque conſideras: & diu, noctuque, ſuper cuſtodiam meam vigilas; omnes ſemitas meas diligenter notans ſpeculator perpetuus: velut ſi totius creaturæ tuæ, cœli, & terræ, oblitus, tantùm me ſolum conſideres, & nihil ſit tibi curæ de aliis. S. Auguſt. ſolil. c.14.

O magnificentiſſime Deus, qui *fingis laborem in præcepto*. Pſalm. 93. 20. in præcepto, inquam, ſuavi, & jucundo, amoris

ſui laborem fingis; ut præmiandi habeas occaſionem; & non laborioſum remuneras, quaſi laborioſum. Tanta eſt aviditas præmiandi. S.Thom.Vill.D.17.Pent.ſerm.1.

Num. III.

DEUM poſſides amare,

E*Cce iſte venit ſaliens in montibus.* Cant.2.8. Sponſa vehementi amore, & deſiderio, quærit dilectum per vicos; & plateas; & mox dicit: *ecce iſte &c.* S. Ambr. Oct. 6. in Pſ.118. adhuc ego eum quæro, & ille jam venit. Ego ſuſcitari mihi charitatem cupio; ad me plus charitas ipſa feſtinat. Sylv. in Act.7.q.22.

Dilectus meus mihi, & ego illi. Cantic.2.16. ſubaudi: ſocietur vinculo charitatis, & amoris; & ego illi conjungar, & gloriabor viciſſitudine mutuæ dilectionis. S.Thom. in Cant.c.2.

Deum non vides; ama, & habes. S. Auguſt.ſerm.2.de diverſ. Quàm multa in damnabilibus cupiditatibus amantur, & non habentur! ſordide quæruntur; nec tamen continuò poſſidentur! Nunquid hoc eſt, aurum amare, quod aurum habere? Nobis Deus de compendio ſe offert, clamat nobis: amate me, & habebitis me; quia nec poteſtis amare me, niſi habueritis me. Idem ibidem.

Beati verè, & ſingulariter, & perfectè, beati! qui verè, & perfectè, amant te! – quia habet te quis, in quantum amat te. S.Bernardus lib de amore c.8.

Deus ſolo amore poſſidetur à viatore homine; & poſſeſſio ejus, amor ipſius eſt. Amor igitur fecit, DEUM eſſe tuum; fecit ipſum poſſeſſionem tuam & hæreditatem tuam. S. Thom. Vill.conc.de S.Magdalena.

Sicut Verbum DEI eſt Filius DEI; ità amor DEI eſt Spiritus Sanctus; & inde eſt, quòd tunc homo habet Spiritum Sanctum, quando diligit DEUM. S.Thom.opuſc.3.c 8.

Qui DEUM diligit, DEUM habet; & quantò perfectiùs eum diligit, tantò perfectiùs habet ſeipſum. S. Bonaventura ſtim.am.c.8.

Num. IV.

DEUS amat amantes ſe.

J*Ucundum ſit ei eloquium meum; ego verò delectabor in Domino.* Pſal.103.34. Duæ quidem res ſunt, ſed utraque ſibi parili ſocietate conſentiunt. Sic enim ſuavis fit Domino noſtra laudatio, ſi nos delectamur in Domino; quantumcumque ille nobis dulceſcit, tantò illi efficimur chariores. In ſe enim unuſquiſque reperit, qualis apud Majeſtatem illam eſſe poſſit: amans diligitur, negligens ſpernitur. Pro nobis jubemur, ut ex toto corde Deum diligamus; ut in ea iterum menſura ipſius dono dilectionem reciproce mereamur. Caſſiodorus hic.

Diliges Dominum Deum tuum. Matth 22.37. Præmium quidem ſperat dilectio Dei; & ſi non aliud, ſufficit hoc ad plenum: *ego diligentes me diligo.* Prov.8.17. Caſſiodorus l.21.c.73.

Si quis diligit me &c. Joan.14.23. Chriſtus cuivis beatitudini aſſignat ſuum præmium Matth.5.3.4. &c. charitati, reginæ virtutum, non aliud niſi ipſum amorem. *Et Pater meus diliget eum.* Joannis amor amore compenſatur. Sylv. hic q.4.

Num. V.

Theſaurus, pretium &c.

T*Heſaurizate vobis theſauros &c.* Matth 6.20. Theſaurus unus, ex ſententia, & voluntate Dilecti, mihi non ſufficit. Vult proinde nos, vel plures habere theſauros vel, theſaurum noſtrum cogitare pluribus theſauris. Id eſt, habere nos debere deſiderium inſatiabile, Deum amandi, jungendo ſemper novam dilectionem veteri S.Franc.Saleſ.l 12.c.2.

Inventa una pretioſa margarita, vendidit omnia, quæ habuit; & emit eam. Matth.13.46. O præſtantiſſimum theſaorum! quem qui poſſidet, etiamſi omnibus careat, dives eſt; & ſi cætera omnia habeat, pauper. S.Thom.Vill Dom.17. Pent.ſer.1. Charitas theſaurus abſconditus eſt in agro cordis, pro quo emendo vendenda eſſent univerſa. S.Laurent. Juſtinian. lign. vit. de charitate cap.4. Nullæ majores ſunt divitiæ, quàm Deum poſſidere, & charitatem habere: qui charitatem habet, Deum habet. Id. ib. Dei amator mercator eſt optimus, fænerator egregius: dat, quod non poteſt retinere; ut recipiat, quod non poteſt amittere; dat modicum, ut recipiat centuplum; dat temporalem poſſeſſionem, ut recipiat hæreditatem æternam. Id.c.11. Hoc eſt totum bonum hominis, noſſe ſcilicet, & amare, Creatorem ſuum. S. Bern l.de anima,c.4.

Nihil eſt, quod Deum diligens etiam pro delinquentibus obtinere non poſſit. Ennod.ep.l.6.ep.36.

O anima cordis mei! quod, qualeque, deſiderium potes amare aliud, quàm deſiderium omnium amabiliſſimum! ò amor ſacrorum deſideriorum! ò deſiderium ſancti amoris! S.Franc.Saleſ.l.12.c.2.

Avaritia temporalis, per quam avidè theſauri terreſtres deſiderantur, eſt radix omnium malorum: avaritia ſpiritualis, per quam ſine intermiſſione exoptatur purum ſacri amoris aurum, eſt radix omnium bonorum. Id. ib.

Num. VI.

Varia alia bona Deum amantis.

A*Dhæſit anima mea poſt te.* Pſalm.62.10. S. Aug. legit: *agglutinata eſt &c.* videte deſiderantem, videte ſitientem; videte, quomodo hæret Deo. Naſcatur in vobis iſte affectus; ſi jam germinat, compluatur, & creſcat, perveniat ad tale robur, ut & vos dicaris ex toto corde *agglutinata eſt anima mea poſt te.* Ubi eſt ipſum gluten? ipſum gluten charitas eſt. S. Auguſt. hic propè finem.

Beatus vir, cuius eſt auxilium abs te; aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lacrymarum &c. Pſalm 83.6. Quid præſtat Deus in hac gratia ei, quem ſuſcipit perducendum? ſequitur; & dicit: *Aſcenſus in corde eius.* Facit illi gradus, quibus aſcendat. Ubi illi facit gradus? *in corde.* Quanto ergo plus amaveris, tantò plus aſcendes. *Aſcenſus*, inquit, *in corde eius.* Ubi diſpoſuit aſcenſus? *in corde.* Idem ib.

Via breviſſima ad cœlum ſinè purgatorio: ardens amor Dei. Sylv.in Act.c.7.q.22.

Ex Patribus.

Verus animæ ſponſus Deus eſt: quem tunc veraciter, nobis copulamus, quando ei per verum amorem inhæremus. Rich. à S.Vict. lib. Beniamin minor c.11. Sapit ſupra modum cordis palato, quod charitate conditur, Idem tr. de viol. charit. 4. gradibus.

Vide, nè deſperes, homo: remanſit tibi, unde piiſſimo ſatisfacias Creditori. Abſolvi vis? ama: charitas cooperit multitudinem peccatorum. S.Petr.Chryſol.94.

Deum amare, nihil cordi jucundius, & nihil eſt amanti utilius. Deum amare, eſt facile. Deum amare eſt delectabile; Deum amare eſt utile. Amemus Deum! quia nulla eſt in hoc difficultas; ſed multa facilitas: amemus Deum, quia in hoc nulla damnoſitas; ſed utique multa utilitas. S. Bonaventura. Dom.2. Pent.ſ.83.

Sicut Deus, prima Veritas, eſt objectum intellectus, & ideo quies ejus: ſic Deus, ſummum Bonum, objectum, & finis affectus, & quies. S.Thom.opuſc.16. de 10 grad.am.

Amor eſt Doctor, & ſollicitator; qui maximè premit, & perſuadet cordi, quod poſſidet, ut præſtet obedientiam voluntati, & intentioni dilecti. S.Franc.Saleſ.lib.8.c.1.

Nonum Motivum.

Eſt facilis.

M*Edia charitate conſtravit* Cantic.3.10. In medio charitas ſternitur propter filias Jeruſalem. Quæ teneris & infirmis, propoſita eſt ad obtinendam ſalutem Quis tam tener, ut amare non poſſit. Id. hic. O homo! qui laboras amando avaritiam? cum labore amatur, quod amas. Sinè labore amatur Deus. S.Aug.tr.10. in epiſt. Joan. Non recuſetur labor, ſi adeſt amor: noſtis enim, quoniam, qui amat, non laborat. Omnis enim labor non amantibus gravis eſt. Idem ibidem tr.48. char. viol.

Deus noſter cibus, & potus eſt. Cibus, quando per cognitionem ſumitur; potus, quando ſumitur per dilectionem. In cognitione aliquid laboris eſſe videtur, in qua quaſi cibus, niſi prius maſticatus fuerit, non ſumitur. Dilectio difficultatem non habet; & faciliùs intrat in animam boni dilectio, quàm occulti cognitio. Hugo de S.Vict. quomodo Deus cibus, & potus.

Nihil leviùs, quàm diligere &c. vide ſuperiùs ſexto Motivo in fine.

Sapit ſupra modum cordis palato, quod charitate conditur. Rich. à S.Vict.tr.de 4. grad.

Deu-

Digitized by Google

Decimum Motivum.

Reddit omnia facilia, eſt animoſus &c.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

ARca. *Cumque adjuviſſet Deus Levitas* 1. Paral. 15. 26. Deus, adjuvit eos, animando, vires, & preſertim amorem, ſuggerendo; ut libenter bajularent arcam, ideoque onus via ſentirent. Quare illud miraculum non tam fuit poteſtatis, quam charitatis; hoc enim efficiebat, ut illud onus, alioquin graviſſimum, amantibus leviſſimum videretur. Corn. à Lap. hic.

Cum leonibus luſit, quaſi cum agnis &c Eccl. 47. 3. Viri magnanimi, & fortes, ludunt cum leonibus; quando occurrentes, in via Dei, & virtutis, difficultates, perſecutiones, obices quantumvis arduos, heroicè, illæſi, & quaſi ludibundi, ſuperant, dicentes: omnia vincit amor. Corn. à Lap. hic.

Seraphim. Sex alæ uni & ſex alæ alteri Iſ. 6. 2. Plures alas habere dicuntur, quibus celeriter ad exequenda, quæ Deo placent, volant. Et in charitatis encomio, ubi vulgata legit: Cant. 8. 6. *lampades eius, lampades ignis*, Sept. vertunt, *alæ eius, alæ ignis*. Hinc Divinus amor alatus pingitur. Lud. de Ponte hic in Cant. §. 4.

Ecce tetigit hoc labia tua &c. Iſ. 6. 7. Poſt hæc ait Dominus: *quem mittam? & quis ibit nobis?* reſpondit animoſè: *ecce ego! mitte me.* S. Baſilius M. hic: Nihil invitus, ſeipſum permiſit Deo, perque exuberantem charitatem ſe injecit in medium ſubeundis periculis; nihil ſecum reputans eorum, quæ ſibi irroganda eſſent à populo, mala. S. Greg. apud Hugon. Card. machina cordis eſt vis amoris. Quando ad ædificium ingens aliquod ſaxum levandum, quod humeris fieri non poteſt; invenit ingenioſa hominum induſtria inſtrumentum quoddam, ſeu machinam volubilem; quam dum pauci viri gyrant, graviſſima ſaxa tam leviter attollunt, acſi lapillus eſſet. Marſil. Ficinus in convivio Platonis c. 3. or. 8. Mars ſequitur Venerem; Venus Martem non ſequitur: quoniam audacia amoris pediſſequa eſt; non amor audaciæ: non enim ex eo, quòd audaces ſunt audaciſſimi fiunt ad quæque pericula propter amatum intrepidè ſubeunda. Didac. Niſſ. polit. cœl. pag. 2. l. 2. cap. 8.

Animalia ibant, & revertebantur, in ſimilitudinem fulguris coruſcantis Ezech. 1. 14. O virtus ignis Divini! qui terrena animalia convertit in ſplendida, frigida in ardentia, tarda in celerrima; alas igneas præbet ad obediendum, & diſcurrendum per orbem; pennas ignitas ad aſcendendum; omnia impedimenta; ut fulgur, vincit, omnes difficultates ſuperat. Id. ib.

Ex Novo.

Domine, ſi tu es, iube me venire ad te. Matth. 14. 28. S. Ambr. in ſermonibus. Non videbat Petrus, ubi pedum veſtigia poneret, videbat autem, ubi figeret veſtigium charitatis: in navi enim poſitus conſiderat Dominum, & amore ejus ductus deſcendit in mare. Non cogitat labentes aquas, non fluenta currentia; & dum Chriſtum reſpicit, non reſpicit elementum. Neſcit, quid ſit amor, qui laborem neſcit. Interrogati Athenienſes, quod nomen accommodatiſſimum amori fore putarent? ubi diu de variis altercati titulis, demum concluſum: Amor pronomine *annuens* vocetur. Did. Niſſ. pol. cœl cit. S. Maximus hom. 4 de pœnit. Petri; ambulavit in mari Petrus magis dilectione, quam pedibus.

Angelus dixit mulieribus; nolite timere. Matth. 28. 5. S. Cyrill Jeroſ. catech. 14. non dico militibus, nè timeatis, ſed vobis: illi timeant, vos autem non eſt neceſſe timere. Ecce tibi ingenuam rationem: *perfecta charitas foras mittit timorem* 1. Joan. 4. 18. q. d. ubi amor non eſt, qui non fuit in militibus; neceſſe eſt timere. Mariæ autem, amantes Dominum, cauſam timoris non habuerunt. Paolett. ſ. 33. in feſto S. Mich.

Una Sabbathi Joan. 20. 1. Per noctem ambulaverunt, quæ diluculo ad monumentum fuerunt. Sabbatho quieverunt, propter mandatum legis: quia lex Sabbatho vetat operari. Conſtat itaque, quia in lacrymis pervigiles, amore, nimiumque retardantis longa Sabbathi mora, fatigatæ; mox ut oneroſum illud Sabbathum abiit, non quieverunt, non dederunt oculis ſuis ſomnum, non Luciferum, ad proficiſcendum, præſtolatæ ſunt; noctem pro die, deſiderium pro duce, lunam rapuere pro ſole. Falsò igitur quidam Evangeliſtas calumniati ſunt, quòd contraria dixiſſent, in eo, quòd Matthæus *veſpere Sabbathi*, cæteri prima Sabbathi *diluculo*, mulieres veniſſe dixerunt ad ſepulchrum. Matthæus enim, ut earum commendaret deſiderium, quando venire ceperunt; cæteri dixerunt, quando pervenerunt. S. Rupert. in Joan. 1. 14. c. 20.

Si tu ſuſtuliſti eum. Joan. 20. 15. Credisne tu mulier, omnibus; ſicut tibi, tuum familiarem eſſe ſermonem? credis omnibus, ſicut tibi, tuum eſſe dolorem? ut dicas, *ſi tu ſuſtuliſti eum?* impotens viribus tollendi fingebat audaciam; ſed amor impoſſibile ad poſſibile ſua opinione reducit; &, quod nequit efficere, poſſe credit. Sim. de Caſſia l. 14.

Et ego eum tollam. Joan. 20. 15. Charitas debili fœminæ ingentes contulit vires. Ut ego eum tollam. Quam Chriſtus mulierem priùs vocavit, poſt magnanimos auſus Mariam nuncupat. Unde poſt illa verba, ego eum tollam, ſtatim dicitur: *dicit ei Ieſus Maria.* v. 16. Quæ pondus angelicis humeris formidandum portare audet, meritò vocatur Maria. Cùm cupit eſſe Jeſu bajula, fit Mariæ Matris Jeſu nomine, & munere, æmula; illa Jeſum portavit in utero, iſta exoptat portare humero. Arcones in Iſa. Diſc. 4.

Vas electionis. Act. 9. 15 Labor, & amor, ſunt gemelli, ait Plato: quia quem quis amat, pro eo laborat, nec ullum pro amato recuſat laborem; uti Paulus pro Chriſto. Corn. a Lap. hic.

Quis nos ſeparabit &c. Rom. 8. 35. id eſt, quis nos avertere poterit a dilectione Chriſti? qui nobis tam magna, & innumera, præſtitit beneficia. Tribulatio? ſed non facit: quia dilectionem firmi Chriſtiani nulla vincunt tormenta. Amantis enim plus incitatur charitas, ſi eum, cujus ſenſit beneficia, prohibeatur amare. S. Ambr. in ep. ad Rom. cap. 8.

Circinus. Circini pes unus hæret fixus in centro, alter verò circumductus circumſcribit peripheriam: quia enim unus pes hæret in centro fixus; hinc ille alterum dirigit, nè qua exorbitet, ſed circumactus circulum undequaque æquè à ſe diſtantem, ideoque exactiſſimum deſcribat. Sic cor, per charitatem affixum Deo, movet manus, pedes, oculos &c. ad auxilium proximorum; omniaque ea DEI nutu, & amore, facillimè, ſanctiſſimè, & feliciſſime, conficit. Corn. à Lap. in Eccleſiaſticum c. 47.

Heliotropium. Lem. *fruſtra obſtant.* Nimirum nubes, quò minùs ſolem ſequantur. Picinelli

Corpus vivum. Corpora animalium dicuntur eſſe leviora poſt prandium, propter caloris confortationem, & ſpirituum generationem, quibus corpus levatur; & corpora mortua ſunt graviora vivis. Sic Charitas omnia levia facit. Jo. à S. Geminiano l. 1. de exempl. & rerum ſimilitudin.

Sol. Aqua, quam diu frigida, gravis omnibus; calefacta à ſole aſſurgit. Lem. *grave nihil eſt amanti. Charitas omnia* ſuffert. 1. Cor. 13. 7.

Ex Patribus, & aliis.

Omnia ſæva, & immania, prorſus facilia, & propè nulla, efficit amor. S. Auguſt. ſ. 9. de V. D.

Nihil eſt tam durum, atque ferreum, quod non amoris igne vincatur. Id. de morib. Eccl. Cath.

Nihil amantibus durum eſt, nullus difficilis cupienti labor eſt. Amemus & nos Chriſtum, ejuſque ſemper quæramus amplexus & facile videbitur omne difficile; brevia putabimus univerſa, quæ longa ſunt S. Hieron. ep. 22. circa finem.

Amanti nihil difficile. S. Bernard. Dom. palm. ſ. 1.

Fortem faciat vis amoris: quia nihil durum, nihil amarum, nil grave, nil lethale, computat amor verus. Quod ferrum? quæ vulnera? quæ pœnæ? quæ mortes? amorem prævalent ſeparare perfectum? amor impenetrabilis eſt lorica; reſpuit jacula, gladios excutit, periculis inſultat, mortem ridet. Si amor eſt, vincit omnia. S. Pett. Chryſol. ſ. 40. de bono paſtore.

Amanti nihil difficile, nihil laborioſum eſt: ignem, carceres, tormenta; & ipſam, ultimum terribilium, non veretur mortem. Præſentia deſerit ſpe futurorum, temporalia damna lucrum exiſtimat æternorum amore. S. Laur. Juſtin. Diſcipl. Monaſt. cap. 1.

Non erit cuiquam labor durus, qui charitatis pane fuerit confortatus. Thom. Kemp. de trib. tabernac. c. 1.

Undecimum Motivum.

Eſt dulcis, delectabilis.

Cantate Domino canticum novum Pſ. 95. 1. Quod ibi dixit canticum novum, hoc Dominus dixit mandatum novum. Quid enim habet canticum novum, niſi amorem novum? Cantare amantis eſt; vox hujus cantoris, fervor eſt ſancti amoris. S. Auguſtin. ſer. 256. de temp.

In Canticis Salomonis, ubi Divini amores deſcribuntur, omnia, quæ ibi narrantur, ad jucunditatem, & delectationem pertinent; ſcilicet unguenta, flores, horti, vineæ florentes, ligna pomifera, fragrantes roſæ, conditum vinum, favus mellis, lac, pulchritudo: ad inſinuandum, quòd amor ſit parens omnium

rerum

Digitized by Google

rerum delectabilium. Ipſa mors amanti delectabilis, ut patet in Martyribus. Philipp. Diez.tit. Lætitia juſtorum.

Inter ubera mea commorabitur Cant. 1. 12. Dilectus inter ſponſæ ubera commoratur, cùm a Fideli qualibet anima Chriſtus toto corde diligitur. B.Petr Dam.ep.6.

Quàm pulchra es, & quàm decora chariſſima in deliciis. Cant. 7. 6. Theodoretus ait, has delicias eſſe amoris. Diligis enim, inquit, amantem te ſponſum: &, in ejus amore tuas omnes delicias collocans, reliqua omnia deſpexiſti. Corn à Lap. hic.

Tollite jugum meum ſuper vos. Matth. 11.29. Suave jugum præceptum amoris: nihil enim ſuavius cordibus, quam amare. Leve onus, quoniam juxta naturam conditum eſt, quod imponitur. Sim. de Caſſia l.7. c.22. Jugum ejus amor eſt. Nihil amore ſuavius, quo Deus amatur, & proximus. Onus, quod Chriſtus imponit, penitùs leviſſimum eſt; quando neminem gravat onere ſuo ſupra virtutem, & facultatem; ſupra debitum expediens, & neceſſarium; ſupra impoſſibile, ſupra conſentaneum ipſi naturæ. Id. l.9.c.28.

Ex Patribus, & aliis.

Toties Deum oſculamur, quoties in ejus amore compungimur. S.Aug.Man. c.23. Cantare, & pſallere, negotium ſolet eſſe amantium: vetus enim homo in timore eſt, novus in amore. Id. ſ.18.in diverſis.

Nullo modo ſunt oneroſi labores amantium, ſed etiam ipſi delectant, ſicut venantium, aucupantium, piſcantium, vindemiantium, negotiantium, ludo aliquo ſeſe oblectantium. Et vide quàm pudendum, & dolendum ſit; ſi delectat labor, ut fera capiatur, ut ſacculus impleatur, ut pila jactatur; & non delectat, ut Deus acquiratur. Id. lib.de bono viduit.c.21.

Verè dulcis, & ſuavis cibus Charitas; quæ feſſos allevat, debiles roborat, mœſtos lætificat. S. Bern. tr. de grad. hum. & ſuperb.

Ama Deum plus quàm teipſum: & jam incipis tenere, quod ibi perfectè vis habere. S. Anſelmus ep.2. ad Hugonem incluſum.

Aliorum alia officia ſunt, veſtrum ſpeciale munus eſt amor. Improbus ſui provocator eſt amor, & dulcem agit in patientes tyrannidem. Gilbertus in Cant.ſ.19.

Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad guttam minimam divinæ dulcedinis, quæ præſtatur amantibus. S.Laur. Juſt. opuſc. de inter confl. c.6.

Eſt amor ſuaviſſimum manna; quod ſecundùm diverſas diſpoſitiones, & ſtatus hominum, diverſimodè animæ guſtui ſapit. S.Bern.Sen.tom.3.ſerm.de div.dilect.

Præcipis, Domine, atque ſevero nimis injungis mandato, ut amem te; & in omnibus, & ſuper omnia diligam te. Tam iniquus ego ſum, & tam ingratus, ut tali egeam mandato! Poſtquam à te factus ſum, & tanto pretio redemptus, & tanta beneficia, quæ mihi quotidie præſtas: opus eſt mandato, ut diligam te! ò ſuave nimis, & dulciſſimum, mandatum. Et quid mihi gratius, quàm amare te? quid jucundius, quàm diligere te? Et quis poteſt non amare te, Domine mi? ſi præciperes, ut non diligam te, hoc mihi impoſſibile, & intolerabile videretur: tolerabilior propemodum Infernus eſt, quàm non diligere te. S. Thom.Vill.Dom.17.Pent.ſ 1.

Quid eſt vita ſine amore, niſi atrociſſima mors? qui non amat, etiam dum vivit, mortuus eſt à corde. Vita enim cordis amor eſt. Id.ib.vide plura.

Quoniam dilexit multùm. Luc.7.47. Dulce purgatorium, tolerabileque, præter aſperum ſenſum, contra tenerum ſenſum, amœnum, atque ſuave; poſſibile ad habendum, inexcuſabile non habitum; commune omnibus, eſt dilectio: cujus virtute non ſolùm peccata purgantur pœnaliter, ſed dulciter remittuntur. Sim.de Caſſ l.9.c.29.

Ignis cibis dat ſaporem; ità amor omnes cibos ſapidos reddit, & optimi guſtus. Did.Stella de am.Dei med.Med.48.

Duodecimum Motivum.

Infelicitas, damna non amantium.

Sedebo in lateribus Aquilonis. Iſ.14. 13., id eſt, eos poſſidebo, qui frigidi remanebunt à dilectione Creatoris. S.Rupertus Abb. l.2.in Ea.c 3.

Amaritudine plena ſum. Thren.1.20. quia omnino illud, quod juſſerat ſponſæ, in Canticis, non implevit: *pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum*. Cant.8.6. Quod ſi poneret; hoſtes eam non adirent, ut ſubverterent. Et ideo, quia noluit retinere dulcedinem tanti amoris, ut eſſet fortis quaſi mors ejus dilectio; repletur quando ſæpe omni amaritudine intus, foriſque tribulationibus. S.Paſchaſ.hic.

Dilectionem Dei non habetis in vobis. Jo.5:42. Vide ſuperiùs Motivo 8. num.2.initio.

Ad eum veniemus &c. Jo.14.23. Mirabile, quod loquens Dominus de illo, qui amat, ſtatim ponit amoris prœmium; at verò cùm loquitur de eo, qui non amat, non poſuit peccati pœnam.

Quid eſt hoc? ò amor noſter! tamne parvum malum eſt, te non amari; ut nullam te non amanti pœnam ſtatuas? quin immò tam grande malum eſt, te non amari; ut, dato, quòd gehenna non eſſet; ſuavitate, ac dulcedine hujus amoris ſolùm carere, ſit graviſſimum ſupplicium. Philipp. Diez Conc. 1.Pent.

Nec caſtitas eſt bonum, & ea virtute; niſi fiat propter dilectionem in Deum. Clem.Alex.l.3.Strom.

Qui parum amat Deum, non multùm odit peccatum. S.Franc. Salel.l.6.c.13.

Quidquid non tendit ad amorem æternum, tendat oportet ad mortem ſempiternam. Id.l.10.cap.1.

Decimum tertium Motivum.

Exempla.

Ipſe verò portabat in manibus ignem & gladium. Gen.22. 6. Manus quidem ferebat ignem, qui ſenſibilis erat: intus autem accendebat ipſius mentem, & rationem abſumebat, & perſuadebat, ut vinceret amor in Deum. S.Chryſoſt.hic hom. 47. Quovis igne vehementiorem excitavit charitatem, acutioremque gladio amorem reddidit: nam in ipſo vincula præſcidit naturæ. S.Ephrem de Abrah, & Iſaac.

Diligam te Domine. Pſ.17.2. Promittit B.David, ſe dilecturum eſſe Deum: non quòd hoc perfectè nondum impleverit; ſed quòd non patitur, ut ulla ſanctitas hujus amoris eum capiat. B. Theodoretus hic.

Duabus velabant faciem ejus &c Iſ.6.2. Ea Hebræo tam faciem ejus, quàm facies ſuas legi poteſt. Velabant facies ſuas præ intima reverentia; quòd tantum divinitatis jubar irretorto oculo aſpicere non poſſent. Pedes verò velabant præ verecundia; ne quis aſpiceret imperfectum eorum amorem, & affectum; cujus Symbolum ſunt pedes. Ità Chryſoſt. ſ.4. de hac viſione. Corn. à Lap.hic.

Mira res! plus in cruce latro Chriſtum dilexit quàm Judas in cœna. S.Maximus hom.1.de S.Latrone.

Refert Bollandus de S.Laurentio Juſtiniano 8. Jan.dum Monachus eſſet, rigente hyeme ad ignem accedere numquam viſus eſt: Pater quidam ad ignem invitabat, recuſantis palpavit manum; cumque obrigentem frigore ſentiret, admirans inquit: ò fili magnus calor eſt, quo intus ardes; ſi frigora ipſa non ſentis, quibus obriguiſti.

Julianus tanto amoris igne fuit accenſus, ut inebriaretur deſiderio, & nihil videret in terrenis: ſolum autem dilectum, & noctu ſomniaret, & interdiu viſione apprehenderet. B.Theodoret. in hiſtoria Patrum.

S.Ambroſius in oratione de obitu Theodoſii expendens illud Pſ.114.1. *Dilexi, quoniam exaudiet Dominus vocem orationis meæ*: qui pſalmus dum legitur, ipſum Theodoſium loquentem audimus. Unde in ejus obitu interrogabant angeli: quid egiſti Theodoſi in terris? & reddebat: Dilexi Mendoza in l.1.Reg.c.10.

Varia alia motiva.

Ecce tempus tuum, tempus amantium. Ezech.16.8. Alii legunt, *tempus amoris*.

Diliges Dominum Deum tuum. Matth. 22. 37. Si non diligis, quia *Deum*, neque diligis quia *Dominum*: dilige ſaltem, quia *tuum*. Quis enim propria ſua non diligit? O homo! diligis veſtem tuam, diligis domum tuam, diligis arva tua; dilige quoque Deum tuum; dilige, vel quia tuum: nihil enim ità tuum eſt, ſicut Deus tuus. S.Thom.Vill.ſ.3.Dom.17.Pent.

Nil vacat in cunctis operibus, & ſermonibus Verbi ab eruditione amoris. Qui legit, diligat; & intelliget propoſitionem. Amor agnoſcitur amore, amore ſentitur; nec ad ipſum, niſi amando intratur. S.Laur. Inſt.lib.de caſto connub.&c c.5.

Præcipis mihi Domine Deus, ut diligam te: hoc & poſſum, & debeo: & totum me interiùs tibi jubes eſſe obnoxium; & de proximo jubes, ut ad meam eum menſuram complectar. Quomodo tu me dilexeris, ſi linguis hominum, & Angelorum loquar; nec dignè poſſum eloqui, &c. S. Cyprian. de Baptiſmo Dom.

§. V.

Amor erga Deum quantus eſſe debeat.

B*Eatus vir, qui timet Dominum; in mandatis ejus volet nimis*: Pſ.111.1.

Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis. Pſalm. 118. 4. Omnia in menſura, numero, & pondere, conſtituit Dominus, præter amorem: noluit enim, immò non potuit amori noſtro ponere menſuram, qui ſe immenſurabilem nobis propoſuit diligendum. Hugo de S.Vict.l.de grad.char.c.2. in juſti deſcriptione: dicitur, in mandatis ejus volet nimis. Quid eſt velle nimis? niſi plus velle, quàm poſſe. Quo ſenſu & ego dictum puto illud: *adoleſcentulæ dilexerunt te*. Cant.1.2.Ramirex in ep.2.

Adoleſcentulæ dilexerunt te nimis [in vulgata deeſt nimis) Cant. 1.2. infinitus quippè, & immenſus eſt Deus, in quem tendit amor earum; ut nullus debeat eſſe finis, & menſura amoris. Amat igitur ſic amans anima: & ſi non minùs poſſe ſuo, minùs tamen velle ſuo: nec capit de hac impoſſibilitate ſolatium; ſed potiùs deſiderium ſuſcipit incrementum. Maria ait: *eſurientes implevit bonis*; implevit, non ſatiavit: amoris enim bona eò minùs ſatiant, quò magis replent. Ramirex in epiſt.Chriſti ad 7.Epiſc.Apoc.2.

Quem diligit anima mea. Cant.3.1. Jure animam ſuam diligere dicit; exprimere volens intimam quamdam, & vividam, & animatam, affectionem erga Dilectum ſuum Jeſum Chriſtum. Gilbertus in Cant. hic.

Pone me ut ſignaculum. Cant.8.6. Talem decet habere charitatem in ſponſum, ut præ veræ dilectionis magnitudine, & pro veritate tuenda, mortem contemnat corporis, & duriſſimos quoſque cruciatus evincat. Philo Carpath.hic.

Et pedes eius &c. Apoc.1.15. poſt oculos, ut flammam ignis, ignotos pedes refert: quia, ſicut per oculos intelligitur vita contemplativa, ita & per pedes activa; & utraque debet eſſe inflammata amore divini ſpiritus. Sylv.hic.

Quæ eſt menſura in charitate Dei? ut ſupra vires extendat quis animam ſuam ad voluntatem Dei, proficiens; & deſiderans ea; quæ ad gloriam Dei pertinent. S.Baſilius Regula de inſtit.Mon. c.80.

Cùm dilectio, quæ tendit in Deum, tendat in immenſum, tendat in infinitum; quiſnam, quæſo, debet finis eſſe noſtri, vel modus amoris? S.Bern.tr.de dilig.Deo.

Cauſa diligèdi Deum, Deus eſt, modus ſinè modo diligere. Id.ib.

Quid eſt diligere toto corde? niſi ex toto intellectu ſinè errore. Quid eſt ex tota mente? niſi ex tota memoria, ſine oblivione. Quid eſt ex tota anima? niſi ex tota voluntate, ſinè contradictione. Quid eſt ex omnibus viribus? niſi in omni opere noſtro. S.Bonav. ſ.49.

§. VI.

Amoris Dei extenſio ſuper omnia.

NOmen Dei. Ex.28.32. ferebat Pontifex in capite; nomina Iſrael in pectore v.29. Multò ſuperior debet eſſe amor Dei amore hominum. Barradius Dom.17.tr.3.l.8.c.10 Matth.c.22.

Nolite declinare poſt vana, quæ non proderunt vobis. 1.Reg.12.21. S.Greg.lib.2. in lib. Reg. qua in re cautè notandum eſt: quia eis temporalia bona non proderunt, qui poſt hæc declinare prohibentur. Poſt bona temporalia declinare, eſt, in eorum oppoſitum defluere, amorem illorum divino amori præferre. Meritò ergo his vana non proderunt, quia eo ordine, quo condita ſunt, habere noluerunt. Jo.de Pinna in Eccl.Etholog.149.

Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto? Cant.c.5.Hebr. *dilectus pro dilecto*, quolibet ſcilicet; putà, quem Pro dilectis quibuslibet diligis. Id.ib.

Electus ex millibus. Cant.5.10.Sept. & Arab. ex myriadibus. Hebr.pro myriade; id eſt, pro decem millibus. Pro *electus* Hebr. eſt *Dagul*, id eſt, *anteſtans, excellens*, & inſtar vexilli cæteris eminens. Corn.à Lap hic.

Pone me, ut ſignaculum, ſuper cor tuum. Cant.8.6. Cur potiùs ſuper cor, quam in ipſo meditullio cordis? Cùm ſuper cor dixit, non tam locum deſignat, quàm æſtimationem. Balduinus apud Tilman: pone me ſuper cor tuum, ſuper omne, quod cogitas, quod amas, quod tibi cordi eſt, ut omne, quod charum eſt, poſtponas, & me ſemper ſuperponas, & me ſemper plus diligas; non ſolùm quàm quod extra te eſt, & pluſquam quidquid intrà te eſt Ramirez in Apoc.2.

Pone me, ut ſignaculum, ſuper cor tuum: ibidem ſub quo mens, & anima comprehenditur; & *ut ſignaculum ſuper brachium tuum*, quod ad fortitudinem, & vires refertur. Duo autem videtur ad perfectam dilectionem requirere: ut ſignaculum amoris ponatur intus, & foris; ſuper animam & corpus; ſuper interna, & externa. Petit igitur ab anima, ut ſe totam illi tradat, tamquam ancillam, & ſponſam; quæ jam non eſt ſui juris; ſed ſui Domini, & ſponſi: proprio enim ſigillo ſignamus, quæ noſtra ſunt; quæ ab aliis uſurpari nolumus, ſicuti pecudes, oves &c. à paſtoribus ſignantur. Lud.de Ponte hic.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c. Matth.22.37. Alexander Halenſis ait, Deum *ex toto corde* diligendum, ut avaritia excludatur: appetitus enim ex corde oritur, Deum ſuper omnia temporalia diligendo; *Ex tota anima*, in qua virtus concupiſcibilis, qua delectabilia appetimus, inhabitat; ut carnis concupiſcentiam deteſtemur, ſuper omnia creata Deum amando. *Ex tota mente*, in qua conſiſtit ſuperbia; ut inanis gloria procul pellatur, dum Deus ſuper omnes honores diligitur. Petrus Beſſeus Dom.17 poſt Pent.

Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ, tamquam ignis, ſeditque ſupra ſingulos eorum. Act.2.3. Cur ſupra eos linguæ igneæ? iſt eſt, communi ſenſu ſuper capita? ℞. I. caput ſignificat totum hominem Ex.16.16. Pſ 139.8. & caput pars principalior hominis: ut inde diffunderetur ejus virtus in omnes partes. II. Luceat lex ignea in capite: quia ad benè loquendum lingua tingenda in mente. Cur non in corde ponuntur amoris officina? quia cor reſpicit caput, tamquam quid ſuperius; quod autem in capite, ſolum Deum, & ſupra ipſum hominem. Ergo ſymbolum amoris ponitur in capite; ut nihil, niſi DEUM reſpiciat, & DEUM diligat homo plus, quàm ſe. Sylv.hic q.10.

Quaſi flatu quodam, Divino auxilio egemus: ut velum noſtrum, veluti vehementi quodam vento, ad dilectionem Dei tranſmittatur. S.Chryſoſt.hom.2.in ep.ad Theſſ.

§. VII.

Amorem non divide; ſolum DEUM dilige.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

E*Iice ancillam hanc & puerum eius &c.* Gen.21.10.S.Bern. ſ. de aſcenſ.Dom.nulla conventio veritati, & vanitati; luci, ac tenebris; ſpiritui, & carni; igni, & tepiditati.

Altare inane, & cavum intrinſecus facies Ex.27.8.Alienus ignis prohibitus Levit. 10. 1. Qui aliquid aliud ſimul cum Deo amare intendit, dubio procul Deum parvi facit: ſiquidem in una eademque ſtatera illud unà cum Deo collocat, quod in immenſum à Deo diſtat. V Jn.à Cruce lib.cui tit aſcenſus montis Carmeli c.4.

Cygnus inter immunda numeratur Levit.11.18. Cur tam candida, & canora avis à Sacris arcetur? quia non habet unum in uno domicilium elemento, ſed in triplici; terra, aere, & aqua. Mendoza in 1.Reg.5.annot.16.

Aquila item inter immunda numeratur omnium prima ib. licèt volatu celſiſſima, & aſpectu ſolis firmiſſima. Agit illa, ut Job 39.27.28.deſcribit, in verticibus montium, unde oculos in ſolem configit tam forti conſpectu, ut videatur ſymbolum Deum in terra videntiū. At volucris tam ſublimis, lucis adeò ſitiens, tam amica ſideribus, cœlo ſic conſecrata, cur juſtis interdicitur? & inter cibos immundos, atque abominandos reponitur? Solvit difficultatem Orig.hom.7.in Levit.11.*ex mortuis vivit*.q.d. quia amori heroico lucis adjungit carnium famem: illa ſimulat aquilas ex ſummis alpibus devolare in profundas valles, ad diſcerpta cadavera; conjungit in cœnum præcipitia, & volatum in cœlum. Oliva t.3. conc.24. Altare noſtrum Chriſtus eſt; ignis, qui in eodem altari eſt, Spiritus Sanctus eſt, quem utique ignem ille venit mittere in terrā, & voluit vehementer accendi. Porrò holocauſtum noſtrum cor noſtrum & totum incenſum, id eſt, totum divino amori deditū, & propter illū, ab omni carnis amore ſeparatū. S. Rup.in Lev.l.1.c 28

Seraphim. Cur Seraphini alis tegunt oculos ſuos? Iſ 6.2. *duabus velabant facies ſuas*? S.Chriſoſt. hom 4. in Iſ. ſcilicet amantes Angeli obvoluto amant vultu; nè quid videant, quod amorem avocet aliò. Non decuit, ut per angelum, nedum per hominem homo ſalvus eſſet; unus pro humana ſalute Deus homo partes agit, nè alium nobis Dominum agnoſceremus, ait S.Athanaſius. Et Hugo Vict.nè amorem divideret, idem tibi factus eſt Creator, Redemptor. Luc.Velloſo in Judith.c.4.punct.24.

Si me quæritis, ſinite hos abire. Jo.18.8. Tale quid videtur Deus dicere animabus, quæ in eo ſuntiut illum ſuavibus amoris nexibus devinciant; & hactenus tamen cor, affectumque terrenis affixum habent, eaſque ſic interrogare: *quem quæritis*? quem charitatis vinculis obſtrictum venitis? Quòd ſi illum ſibi propoſitum dicant; tum amator reſpondet: *ſi me quæritis, ſinite hos abire*; ſi me devinctum vultis, neceſſe eſt, iſtos carnis, & ſanguinis, à vobis abdicare affectus, amori mundano renuntiare: nec enim in cordibus veſtris niſi ſolus morabor. Did.Niſſ.Sabb.poſt Cin §.3. Otto Batavus ſic delineavit amorem, ut tabulam pede premat cui hæ cifræ inſcriptæ: 2.3.4 &c. & dextra quidem cifram, 1. capite verò coronam roſaceam præferat. Adjecit lemma ex Ariſtotele, *perfectus amor non eſt, niſi ad unum*. Unum amat, en offert unum, unum ecce coronat: Et reliquos numeros en pede calcat amor. In plures quoties rivos deducitur amnis, fit minor, atque unda deficiète perit. Id.ib.

Erat ibi tunica inconſutilis deſuper contexta. Jo. 19. 23. quæ eſt iſta tunica; niſi charitas? in illam ſors mittitur; nemo illam dividit. S. Aug.in Pſ.21.Enarrat.1. Iſta veſtis, dilectio, ex pretioſis filis, id eſt, tuis beneficiis homini collatis, eſt contexta; & ſubtili magiſte-

Digitized by Google

giſterio facta, atque decorata; quæ deſignatur per tuam tunicam, quæ nec ſciſſa fuit, nec diviſa: quia amor, neque dividi debet, neque ſcindi. Idiota c.24.

Flammu. Lem. *Seſſionem refugit*, Petr.Dam.opuſ.12.4. Magnus hoſpes in diverſorii tui quærit anguſta deſcendere; atque idcirco ſolus vult, & ſinè conſortio, habitare. Picinelli.

Amnis diviſus, parvus. Plutarch.de multitud.amic.ſicut amnes in multos diviſi alveos, imbecilli fluunt, ac tenues; ſic vehemens amor in animo, ſi diſſipatur in multos, enervatur.

Motiva non dividendi, unum Deum amandi;

Ex Veteri,

Egreſſo foras Jacob venit Eſau. Gen.27.30. Cor humanum duobus dominis anguſtum eſt. Mendoza in 1.Reg.7.

Dominus Zelotes nomen eius. Ex.34.14. Abul. q.23. in l.4. Reg. Deus vult ſolus à nobis colis & ob hoc zelotes vocatur. Luc.Velloſo in Judith.4.

Dixitque Balaam ad Balac. Num.23.5. Poſuit Deus olim verbum in ore Balaam; Et cur non etiam in corde? reſpondet Origenes hom.14. in Num. quoniam in corde ejus deſiderium mercedis erat, & cupiditas pecuniæ: verbum Dei non in corde; ſed in ore ejus ponitur. Mendoza in l.1.Reg.7.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Deut.6.5. Cùm in lege tua, Domine, juſſiſti, ut te diligeremus; adjunxiſti, te noſtrum Dominum eſſe, unum, & ſolum. Si forſitan caſu aliquo Deus ſolus non eſſes, ſed plures dii; aliquam te non corde toto amandi excuſationem habere poſſem: quia cor meum in varias partes diviſum eſſet: ſed cùm ſolus ſis, & unus, te diligere facillimum eſt toto corde. Did.Stella de Amore Medit.55.

Fuit vir unus 1.Reg 1.1.S.Greg M l.2.in c 2.Reg. vir namque dicitur: quia propoſito fortis eſt; unus, quia amore ſingularis. Perfectio igitur viri in præconio ponitur unitatis: ut, qui ſæculum potenter deſpicit, mentem non dividat; ſed ſupernis inhiet; & ad ea tantùm ſuſpiret. Oliva t 3 conc 24. Hoc non poteſt dicere, qui habet plures perſonas: quia monſtrum eſt. Hugo Card. in Pſ. 24.

Vade, & percute Amalec, & demolire univerſa eius. 1.Reg.15.3. Sed Saul, cui erat præceptum totius prædæ perdendæ, conſtituit ſacrilega diviſione ſuum, & ſuorum, animos partiri in duos affectus omnino disjunctos. Scilicet ut præceptum Dei impleret, & cupiditati ſatisfaceret. Ideo juſſit partem prædæ flammis tradi, in ſacrificium Divinitatis læſæ ab Amalecitis; pars alia vincentium foret, in præmium pugnæ fortiter initæ. Et quia, ubi ſemel cor dividitur, cœlo terra præpollet, & ratio vincitur à cupiditate; ideo equi generoſiſſimi, armenta robuſtiſſima, oves pinguiſſimæ, panni pretioſiſſimi, tapetia auro illuſa, vaſa aurea, & argentea; pyropi, adamantes, ſmaragdi; & quidquid opulentum, pretioſum; id totum principi & militibus diſtributum. Ignis exarſit in Ruſticia ſagis, in plebis fictilibus, in mendicorum centonibus, vilibus mercibus opificum; impio rege tribuit Numinis, reſtringente ad ſarcinas gregariorum, & caſtrorum quiſquilias. *Pepercit Saul, & populus, optimis gregibus.* Cogitari non poteſt, quantùm inde offenſus Deus, ob iam iniquam diviſionem, prorſus contrariam unitati intentionum, qua colenda eſt tanta Majeſtas. Oliva.t.3.conc.24.

Continuò miſſus Samuel iram Dei ipſi annuntiat: *Pro eo, quòd abjeciſti ſermonem Domini abiecit te Dominus, nè ſis rex.* ibid. v.23

Dividatur. 3.Reg.3.26 Mundus fallax vult, ut per medium in duas partes cor meum dividam; ut ille mediam partem accipiat, & tibi, Domine, alteram donem. In judicio Salomonis non germana mater juſſit infantem dividi; quem germana quem mater integrum, & vivum, voluit. Did.Stella Med.55.

Quia unicus ſum. Pſ.24.16 q.d. non diviſus ad multa quærenda; quia unam petis à Domino &c. Hugo Card. hic.

Qui finxit ſingillatim corda eorum. Pſ.32.15. quia Deus ſolus, inquit Angellius, cordis humani voluit eſſe abſolutus Dominus. Paoletti ſ.2.de Epiph.

Holocauſta medullata offeram tibi Pſ.65.15. Quid eſt *medullata?* Intus teneam charitatem tuam, non erit in ſuperficie; in medullis meis erit, quod diligo te. Nihil enim interius medullis noſtris; interiora ſunt oſſa carne, medullæ interiores ſunt ipſis oſſibus. Quiſquis ergo in ſuperficie colit Deum, magis placere vult hominibus. S.Aug hic.

Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo. Pſ.137.1. totum, inquit, cor meum flamma tui amoris accendat, nihil in me relinquatur mihi; nec quo reſpiciam ad meipſum: ſed totus in te æſtuem, totus in te ardeam, totus diligam te; tamquam inflammatos abs te. S.Auguſt.ib.

Diviſum eſt cor eorum; nunc interibunt. Oſeæ 10.2. Quomodo enim valet quis vivere, ſi diviſio eſt, in corde? unde diviſio cordis eſſe nequit ſine vehementia doloris: tantæ enim voliſitatis, tantæq; unitatis eſt cor; ut, ſi acu pungatur, ità ut modica diviſio ſubſequatur, continuò moritur. S.Bonav.ſ.20.Dom.infra oct.Epiph. Unde ſi quæratur à talibus, *quod nomen eſt tibi?* reſpondere poſſunt, *legio*; ſicut reſpondit diabolus Marci 5.9. Hugo C.in Pſ.24.

Ex Novo.

Obtulerunt ei munera. Matth.2.11. Cùm munera à Magis Chriſto allata ſint, opulenta, de theſauris ſuis; miror, quòd nullam eorum partem Herodi præſentarint, licèt ab illo magna cum urbanitate fuerint excepti. Sed exiſtimo; illos, à Spiritu Sancto illuminatos, optime ſciviſſe; minimè decere, id, quod Deo debetur, cum aliis partiri. Cor noſtrum totum, non diviſum, Deo debetur. Lundolph. Carthuſ.p.1.c.36. ipſe ſolus, ſine conſortio vult poſſidere cor noſtrum. Paoletti ſ.2.de Epiph.

Ubi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum. Matt.6.21. Unde, qui multos theſauros habet, cor habet diviſum; & ita non eſt unicus. Hugo C.in Pſ.24.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde. Matth.22.37. Diliges ex toto, non ex parte: Deus enim non habet partes, ſed eſt unique totus: & ideò non vult partem in tuo, qui totus eſt in ſuo. S.Ant.de Pad.D.13.poſt Trinit. Difficilis ea lex videtur. Itane verò nihil ſui ipſius manebit homini reliquum? omniane vertet in obſequium Dei? Reſp. Tertull.lib.de reſur. carn. recogita, totum illi Deum occupatum, ac deditum, ſenſu, opere conſilio, ſapientia Quid magnum faciet homo, ſi & ille in obſequium cor totum; vires omnes; ſeipſum, impendat? Did.Niſſ.D.2.Paſc.§.3. Hoc loco docemur, non ſcindere dilectionem. (Theodoret.q 3.) in dilectionem Dei, & dilectionem auri; in dilectionem Dei, & uxorum; in dilectionem Dei, & liberorum: ſed totam dilectionis vim Creatori Deo conſecrare.

Multum velle ab aliquo amari ingentis amoris indicium eſt. Hanc ob cauſam Deus amare ſe tam vehementer à nobis poſtulat: *Diliges Dom &c* quod nihil eſt aliud, quàm velle; ut quidquid ſumus, quidquid ſapimus, quidquid intelligimus, quidquid vivimus; eo amando occupetur. Iſid Clarius l.2.or.19.

Et unguento ungebat. Luc.7.38 Hoc unguentum intima charitas, in cordis alabaſtro recondita; effuſa in pedes: ut totum amorem effundat in eum, qui totum nobis ſe contulit in ſalutem. Simon de Caſſia l.8.in Luc 7.

Porrò unum eſt neceſſarium. Luc.10.42. in quo eſt omne bonum, immò quod eſt omne, & unum, bonum; & totum, & ſolùm. S.Anſelm.Proſologii c.23. Dicit Salomon Eccl.11.10. *fili, nè in multis ſint actus tui.* Et ecce plus quàm Salomon non ad pauca, ſed ad unum dumtaxat, docet eſſe ſollicitum. *Porrò*, inquit, *unum eſt neceſſarium*: Deum ſcilicet diligere, Petr.Bleſenſ.ep.16.

Quis me conſtituit iudicem, aut diviſorem ſuper vos? Luc. 12.14. Iniquè tulit dividendi munus à ſe exigi; qui potiùs venerat ad exercendum munus copulandi, & uniendi. Mendoza in 2. Reg.3.

Venit ad Jeſum nocte. Joan. 3. 2. Suum dividere amorem volebat Nicodemus, qui noctes tantum audiendo Chriſto Domino; dies autem audiendis Phariſæis, impendebat. Hinc Greg. Naz. or.42. ille ex dimidia tantùm parte Chriſtum amans Nicodemus. Mendoza in l.1.Reg.cap.3.

Collegerunt, & impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis. Joan 6.13. Cùm ex quinque panibus, & duobus piſcibus, quinque millia hominum Dominus ſaturaſſet; fragmenta panum, non piſcium reliquiæ, ſuperfuerunt; per panes enim intelliguntur dogmata, & myſteria fidei; ſolidus ſcilicet cibus: per piſces verò, qui quaſi condimenta ſunt panis, præcepta charitatis. Dogmatibus ergo ſaturamur quidem; ſed ſuperſunt adhuc, quæ hic planè percipere nequimus. At iis, quæ de charitate percipiuntur, numquam ſaturari poſſumus; nedum ut queant ſupereſſe. Numquam enim tantum quis amat, quantùm illi eſt amandum. Non decuit ergo, ut piſces ſupereſſent; quos omnes comedere jubemur; cùm præcipitur, ut ex toto corde, tota anima, tota mente omnibus viribus, diligamus Deum. At panum eſus integer, id eſt, dogmatum curioſior perveſtigatio etiam prohibetur. Iſidorus Clarius l 1.orat.47.

Ex patribus, & aliis.

Cùm animus dividitur ad multa, fit minor ad ſingula; tantòque ei in una qualibet re ſurripitur, quantò latiùs in multis occupatur. S.Greg.l.1 Dial.c 4.

Pro quanta parte cor tuum fuerit ad aliquam rem, pro tanta parte minùs eſt ad Deum S Chryſoſt.hom.26.in Matth.

Quàm durum eſt amanti, animum dimidiare cum Chriſto, & Mundo! quàm durum eſt inquam dilectionis, jura, peregrinas admittere curas; & cœleſte ſecretum ſæcularibus infeſtare ſecretis! Gilbert.ſ.21 in Cant.

Minùs te amat, qui tecum aliquid amat; quod propter te non amat. S.Aug.ſol.c.14. apud Velloſo in Judith 4.

Nè

Nè amorem divideres ; idem tibi factus eſt Creator , & Redemptor . Hugo Vict.

Non patris , non matris, illa vox erit : *nec mihi , nec tibi ſit ; ſed dividatur* 3.Reg.3.26 S.Bern.ep.258.hic.

Diabolus , qui pater non eſt , facilè patitur humanum effectum , inter aream , & Dagon ; inter Deum, & ſe , partiri: ſciens, eum , qui in plures partes dividitur, à ſe totum devorandum . Deus autem , qui verus pater eſt ; cùm totos nos ſibi vendicet ; partem non admittit, ſed totum ſibi requirit affectum . Mendoza in l.1.Reg.c.5.annot.16.

Nihil amemus eorum , quæ ad hanc vitam pertinent : ut ille amor (divinus) nobis purus maneat, & integer, & nè diviſus fiat imbecillior &c. S.Chryſoſt. in Pſ.41.

Non eſt vinum purum , cui admixta eſt aqua ; immò virtus vini debilitatur , quantò plus aquæ illi adjungitur. Sic & Deus tantò minùs amatur , quantò plùs extranei amoris ei admiſcetur. S.Bonavent.ſ.8. de SS.Apoſt. Qui dat alteri amorem ſuum , dat ei totum cor ſuum Id.ſ.104.

§. VIII.

Amor purus ; non quærit mercedem.

Ex Veteri, & Novo.

S*Ufficit mihi , ſi adhuc Joſeph filius meus vivit* . Gen. 45.28.Abul. q. d. multa bona ſunt, quæ mihi narratis de Joſeph ; tamen mihi ſufficit , ſi ipſe vivit . Et iſtud eſt ſignum veri amoris, quòd aliquis amat alterum ſecundùm ipſum . Ludov. Alvarez Illuſtr. 251. Guerricus Abb. ſ. 1. de reſur. ò vocem fidelem , & planè dignam amicis Jeſu ! ò caſtiſſimum affectum ! qui ſic loquitur, ſufficit mihi , ſi Jeſus vivit , ſi vivit vivo; cùm de ipſo pendeat anima mea ; immò ipſe ſit vita mea , ipſe ſufficientia mea . Quid mihi deeſſe poterit , ſi Jeſus vivit : immò deſint omnia alia ; nihil intereſt mea , dummodo Jeſus vivat. Baeza t.2.l.11.c.2.

Diligit Dominus portas Sion ſuper omnia tabernacula Jacob . Pſ.86. 2. Non amat Deus apud tabernacula Jacob habitare , ſed apud Sionem . Hæc eſt Eccleſia , quæ Cant.3.4.dicit: *inveni, quem diligit anima mea, tenui eum , nec dimittam.* non addit , niſi benedixerit. S. Bern.ſ.79. in Cant. iſta non vult eum dimittere ; & fortè magis , quàm Patriarcha id non vult; quia nec pro benedictione quidem; ſiquidem ille benedictione accepta dimiſit eum ; hæc autem non ſic : nolo , inquit , benedictionem tuam , ſed te . Id.16.

Meliora ſunt ubera tua vino . Cant.1.1. Ubera ſunt Charitas increata : lac ab uberibus ſeparatum , & velut in vaſculo repoſitum , ſunt dona ſpiritualia . Vinum autem, cætera bona terrena comprehendit . Non dixit ſponſa : melius eſt lac. uberum tuorum , quàm vinum ; ſed *meliora ſunt ubera* I. quia non petit lac ab uberibus ſeparatum , ſed ipſis conjunctum: cupit ipſum datorem, & illi uniri. II. quia pluris æſtimat ipſum datorem, quàm donum, nec propter lac amat ubera ; ſed propter ſeipſa : nec cupit ſervire Deo , quaſi mercenaria . Ludov. de Ponte hic.

Exultabimus , & lætabimur in te , memores uberum tuorum Cant. 1.3. id eſt , accipio beneficium , exulto , & lætor de illo; non propter mè , ſed propter te . Id.ib.

Dilectus meus mihi , Cant 2.16. totus vixit, & totus mihi mortuus eſt ; & ego illi ſimiliter tota vivam , & tota moriar . Vel ſic: dilectus meus mihi eſt totum , quod amo, quod quæro, quod cupio : & ego illi ſimiliter ſum totum , quod amat totum , quod quærit , totum quod cupit . Hugo Card.hic .

Vulneraſti cor meum in uno oculor. tuor. Cant. 4. 9. per oculum intellige intentionem caſti amoris , qua anima ſancta uni Chriſto , quaſi ſponſo , in omnibus ſummè placere intendit . Corn. à Lap. hic.

Jeſus ergo cùm cognoviſſet &c. Io.6.15. fugit Dominus regnum propter eſcas oblatum ; quando, Paulo benè notante , *regnum Dei non eſt eſca , & potus* . Hujus regnum eſt , quando ipſa per ſe ſolum regit , propter ſe ſolum quæritur , & amatur . Baeza t. 2. l. 11.c.2.§ 34.

Quod oculus non vidit , nec auris audivit &c. 1.Cor.2 9. O ineffabilem largitatem ! amantibus talia promittit . Et quænam remunerandi ratio in amore ? quis labor ? quæ moleſtia ? quæ difficultas ? quod diſpendium eſt amare ? ipſe amor grande præmium eſt : omnibus enim deſiderabilibus amor amabilior eſt , & tamen illi adjungitur remuneratio . Mira res ! das amorem, & pro amore paradiſum donas? das quia dediſti: das, ut des gratiam pro gratia; donum pro dono. S.Thom. Vill. D.17.Pent.ſ.1.

Ex Patribus , & aliis.

Sanctis hoc in remunerationem , & retributionem , ſufficit , Deum venerari ; quoniam & amanti hoc in retributionem ſufficit , ſe amantem amare ; & nihil ampliùs requirit ; nec quidquam hoc majus eſſe putat . S. Chryſoſt. ad pop. Antioch hom.1.

Anima te , Domine , veraciter amans , aliud præter te , ſui amoris præmium non requirit : aut ſi aliud requirit , profectò te non diligit . S.Idiota c.9.

Diligenti Deum ſufficit ei placere , quem diligit : quia nulla major eſt expetenda remuneratio , quàm ipſa dilectio . S.Leo.ſ.7. de jejun.

Ipſe meritum , ipſe præmium , ſibi eſt amor : præter ſe non requirit cauſam , non fructum ; fructus ejus uſus ejus : amo , quia amo ; amo , ut amem . S.Bern.ſ.83. in Cant.

Affectus eſt , non contractus eſt ; nec acquiritur pacto , nec acquirit . Verus amor ſeipſo contentus eſt ; habet præmium ; ſed id , quod amatur Id.tr. de dilig. Deo .

Charitas ad Deum vera , & perfecta eſt , quando anima cum omnibus viribus ſuis ardenter ſe infundit Deo ; nullum commodum , tranſitorium , vel æternum , quærens in eo ; ſed ſolùm propter nobilitatem , Bonitatem , ſanctitatem , perfectionem, beatitudinem, ſibi innatam, afficitur circa Deum. S Alb. M parad.an.c.1.

Amantem diligere , naturæ eſt , quæ non eſt meritoria . Id.ib.

Charitatem dixerim eſſe perfectam , cùm prorſus nihil habet proprium : cùm in eo , quod diligit , Dei gloriam quærit , ſuique Conditoris concupiſcit honorem: cùm profectui Dilecti ſe totum accommodat : ità ut in nulla , præſentium , aut futurorum , mercede , cordis trahatur affectu . S.Laur.Juſt.de triumph.ag.c.14.

Sponſa magna ignominia afficit ſponſum , ſi lapides pretioſos , annulos , monilia , &c. ſibi ab eo tributa, majori in pretio, quàm ſponſum habeat . Sponſus tuus bonus eſt , & digniſſimus amari propter ſe . Did.Stella de amore Dei Medit.3.

Proprium eſt amoris amare ; mercedem quærere omninò non novit . Quæſtus eſt , non amor , ubi merces exquiritur . Sufficit amanti ſolùm pro pabulo amoris habere , quòd jure poſſit diligere Simon de Caſſ.l.15. de juſt.Chriſt.c.6.

Qui amicum propter commodum quodlibet amat ; non amicum convincitur amare , ſed commodum . S.Proſp.l.3.c.25.

§. IX.

Eſt feſtinus , velox.

Ex Veteri , & Novo .

Q*Uemadmodum deſiderat cervus &c.* Pſal.41. 1. Sextus gradus amoris divini eſt , in quo amor velociter facit currere . S. Thom. de 10.grad.am.divin.

Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilataſti cor meum . Pſal. 118.32. id eſt, ſtrenuè, & promptè ambulavi , cùm dilataſti . q.d. aliter currere non potuiſſem , niſi dilataſſes cor meum per charitatem ; quæ quantò magis dilatatur , tantò citiùs facit currere . Jo.20. 4. dicitur de Petro , & Joane : *& ille alius diſcipulus præcucurrit* . Hugo Card. hic .

Curremus in odorem unguentorum tuorum . Cantic.1. 3. Currit ſponſa , currunt adoleſcentulæ ; ſed quæ amat ardentiùs , currit velociùs , & citiùs pervenit . S.Bern ſ.23. in Cant.

Sex alæ uni . Iſ.6.2. Divinus amor alatus pingitur , & Seraphim plures alas habere dicuntur , quibus celeriter ad exequenda , quæ Deo placent , volant . Et in charitatis encomio , ubi vulgata legit. §.Cant.8.6. *lampades ejus lampades ignis* . Sept. vertunt : *alæ ejus alæ ignis* . de Ponte in Cant.11.Eph.8.§.4.

Venerunt feſtinantes . Luc.2.16. Equidem uſquequaque aſſolitum eſt , velociùs agi per corporis effectus , quod agendum in animo major urget affectus . Raró quidem corpus feſtinat ; niſi aliqua mentis affectio feſtinare compellat . Neſcit amor tardè moveri ; præſertim cùm divinum apponitur ad amandum . Et ipſa tarditas ad quærendum , nullius , aut modici , amoris argumentum exiſtit . Non cunctentur , qui e cœlo agenda didicerunt; ne ex tardo molimine arguantur . Sim.Caſſ. l.1. de geſt. Salv. c.9. *Venerunt feſtinantes* : quia ferventes erant in Chriſti , & pueri nati ; amore . Itaque & nos cum feſtinatione , id eſt , diligenter , ac ferventes quæramus ; quem nemo cum torpore , & deſidia , dignè quærit : ſiquidem ad Deum feſtinare, & currere ; eſt ardenter diligere : & ex ſpirituali amore , quæ bona ſunt , alacriter agere : Et quo amamus ferventiùs , eò properamus currimuſque , velociùs . Dion.Carth. in Luc.c.2.

Qui amat ardentiùs , currit velociùs , & pervenit citiùs . Idiota c.17.

Vera dilectio , benigne Domine , eſt via rectiſſima veniendi ad te . Id. ib.

Citò pergere , eſt ardenter amare . Hugo de S. Vict. tr. de laudib.char.

Amor aliud non eſt , quàm motus , quàm illapſus, & acceleratio cordis ad bonum . S.Franciſc. Saleſ.tract.de div.am.cap.7.

§. X.

Digitized by Google

§. X.

Amoris fortitudo, vis & efficacia, animoſitas.

Ex Veteri.

N*Um celare potero Abraham, quæ geſturus ſum.* Gen. 18. 17. fiduciam magnam aſſumpſit; quam niſi amor conceſſiſſet, intolerabilis videretur & temeraria, audaxque nimis ſuperbia contra Dei Majeſtatem. Septies enim auſus fuit eum interrogare; an propter 50 45. 40. 30. 20. vel 10. juſtos, univerſæ multitudini peccatorum parceret? Ad quæ omnia benevole ei reſpondit Dominus: quia ex humili, & amantiſſimo, corde procedebat talis interrogatio. Amor nimirum facit hominem audacem; quo neſcio quas ſibi facultates aſſumit; quas niſi amaret, trepidaret accipere. Philipp. Diez. tit. amor. hom. erga Deum.

Equitatui meo in curribus Pharaonis aſſimilavi te amica mea. Cant. 1. 8. Sotomajor cenſet ſymbolicè, hunc eſſe equitatum amoris; quo ſponſa devicit, ſibique devinxit, ſponſum. q. d. à ſponſa mea! planè animum meum quaſi expugnaſti eximia ſpecie tua, uſque adeò fortiter; ut non minùs fortis, & potens, mihi videaris eſſe in amore; quàm equitatus ille meus junctus curribus Pharaonis fortis, & robuſtus, eſt in bello ad pugnandum, vincendos, & profligandos populi Dei hoſtes. Corn. à Lap. hic.

Omnis armatura fortium. Cant 4. 4. id eſt, amantium. Gilbert. in Cant.

Fortis, ut mors, dilectio. Cant. 8 6. Magnificentiùs non potuit exprimi fortitudo charitatis. Quis enim reſiſtit morti, reſiſtitur ignibus, undis, ferro; reſiſtitur poteſtatibus, & regibus; venit una mors; quis ei reſiſtit? Propterea viribus ejus comparatur charitas: quia & ipſa charitas occidit, quod fuimus; ut ſimus, quod non eramus. Facit in nobis quamdam mortem dilectio.

Nimirum charitas perfectam mortificationem efficit. Sicut mors à ſingulis membris auffert vitam, ſenſum; ſic perfecta charitas omnem vitam auffert vitioſam, carnalem, & mundanam. Lud. de Ponte hic. Quomodo mors, quando venit, reſiſti ei non poteſt; quibuslibet artibus, quibuslibet medicamentis, ei occurras; violentiam mortis vitare non potes: quia mortalis natus es; ſic contra violentiam charitatis Mundus nihil poteſt. S. Aug. in Pſ. 47. Et vide, quanta ſit vis amoris domum cordis obtinentis, & per vulnus dulciſſimi occidentis non ſolùm in Domino Jeſu, ſed & in ſervis ejus. Terreantur licèt Martyres; rident: feriuntur; & gaudent: occiduntur; ecce triumphant. Quare? quia morte charitatis intus in corde jam dudum mortui peccatis, mortui Mundo; tamquam inſenſibiles facti, nec minas, nec tormenta, nec mortem ſentire potuerunt. Quid mirum? mortui erant. S. Bern. tr. de paſſ. Dom. c. 3.

Dura ſicut Infernus æmulatio. Cant. 8. 6. quia hos, quos intus trahit deſiderium æternorum, non ſolùm facit blanda reſpuere, ſed & adverſa quæque, & aſpera, pro eo, quod diligunt, adipiſcendo cogit tolerare. Hugo à S. Vict. tr. de laud. char. *Dura ſicut Infernus*: nam ſicut infernus eos, quos ſemel recipit, numquam reſtituit, ſed ſemper retinet; ità verus Chriſti amor, quem ſemel receperit, numquam dimittit. S. Thom. hic.

Ex Patribus.

Non viribus corporis, ſed charitate animi, dimicandum; quę ſuperari, numquam poteſt. S. Hier. ep. 55.

Ignem faciliùs ſtupa feret, quam charitatis flammam Sathan. Eſt ea muro fortior, adamante ſolidior: etſi quod aliud commemorare indomitum poſſis, omnia vi ſua charitas vincit. S. Chryſoſt. hom. 32. in 1. Cor. 13.

O inſuperabilis virtus charitas! quæ ipſum quoque inſuperabilem ſuperaſti; & cui omnia ſubjecta ſunt, omnibus quodammodo ſubjeciſti; dum victus amore Deus humiliavit ſemetipſum, formam ſervi accipiens; factus non modò homo, ſed opprobrium hominum. Rich. à S. Vict. tr. de grad. char.

Ubi cor ardet, flammam membra non ſentiunt: ubi Chriſti ignis operatur, diaboli neceſſe eſt, vincatur incendium. S. Maximus hom. 2. in natali S. Laur. *Nonne cor noſtrum ardens erat.* Luc. 24. 32.

§. XI.

Amor non otiatur, prodit ſe exteriùs; requirit opera.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

S*Piritus Dei ferebatur ſuper aquas.* Gen. 1. 2. Amor nequit celari. Spiritus Sanctus in exordio rerum, priùs apparuit, quàm Pater, & Filius. *Spiritus Dei ferebatur &c.* mox addit: *dixitque DEUS, fiat lux*: ut clariùs appareret Spiritus Sanctus præſens. Did. de Caſtillo Illat. 48.

Inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo in animam viventem. Gen. 2. 7. Aptiùs videbatur ſacrum, igneumque, flatum præcordiis indidiſſe; quàm faciei communicaſſe. Certa in ore ſpiritus impreſſit ſemper veſtigia: facies enim non incertus cordis eſt index. Naaera tr. de B. V. §. 27.

Ignem, & gladium. Gen. 22. 6. Pater portat ignem, & gladium in manibus, id eſt, charitatem in operibus. Hugo Card. hic.

Da mihi liberos, alioquin moriar. Gen. 30. 1. dixit anxia Rachel marito. Hoc verè, & anxiè charitas dicit juſto, ſed tepido: da mihi filios, id eſt, bona opera, & merita; alioquin certa mihi mors erit: charitas enim ipſa ſterilitate extinguitur. Lud. de Pont. in Cant. Exhort. 10 § 4.

Deaurabis eam auro mundiſſimo, intus, & foris. Ex. 25. 11. Gloſſ. Interl. quia Humanitas intus virtute plena eſt, & foris Spiritus Sancti opera præmonſtrabat. Naaera tr. de B. V. ſuſpecta videtur interior ſanctitas, ſi nullus exteriùs ſplendor radiat virtutis. §. 27.

Ignis in altari ardebit ſemper. Levit. 6. 12. Quem nutriet ſacerdos ſubjiciens mane ligna. Nota ad oblationem pacificorum, quibus cum Deo per Chriſti reconciliationem pacificamur, jubemur ligna miniſtrare; ut ignis nutriatur: quia niſi per humilium operum miniſterium, Dei, & proximi, amorem nutriamus, ægrè cum Deo per Chriſtum habemus pacem. Baeza l. 1. c. 8. §. 7.

Levavit pallium Eliæ, quod ceciderat ei. 4. Reg. 2. 13. Rapiendus ad aſtra Elias duplicem ſpiritum promiſit diſcipulo. 4. Reg. 2. 13. cumque curru igneo veheretur, Eliſæus levavit pallium Eliæ, quod ceciderat ei. Pluſquam promiſerat, largitur; qui ſpiritu Eliæ plenus non poterat exteriùs occulere ſigna Eliæ; exterius pallio Eliæ amictus conſpicitur, quia interiùs gemino ſpiritu ditabatur. Non caſu cecidit, ait Lyranus, ſed ex divina ordinatione: ut Eliſæus ipſo operiretur, in ſignum, quòd ſpiritus Eliæ requieſcebat ſuper eum. Nax. tr. de B. V. §. 27.

Numquid eſt cor tuum rectum &c. 4. Reg. 10 15. Jehu regi Iſrael, ad deſtructionem domùs regis Achab tendenti, occurrit Jonadab unus militum ejus, cui dixit: *numquid eſt cor tuum rectum, ſicut cor meum cum corde tuo? Et ait Jonadab, eſt; ſi eſt, inquit, da manum tuam. At ille levavit eum ad ſe in currum.* Sic interrogat te Deus, num in ipſum credas, eum ames? cui ſi reſpondeas, quòd ſic. Mox dicit, *ſi eſt* ita, *da mihi manum tuam.* Videamus, num opera congruant Profeſſioni Chriſtianæ. Manu traxit Jehu Jonadab ad ſe in currum; & per opera faciet te rea cœleſtis elevari in triumphalem ſuæ gloriæ currum. Did. Stella de vanit. Mundi p. 3. c. 45.

Volabo, & requieſcam. Pſalm. 54. 7. Anaſtaſius Sinaita l. 6. anag. contempl. volucrem deſiderabat fieri, qui dicebat: *quis mihi dabit pennas &c. & requieſcam* in illa requie cœleſtium volucrum ſeu alas habentium. Infinito amoris cenſu vellet diteſcere, ut Deum, prout æquum eſt, poſſet diligere. Unicum eſſe Deum gaudet, ſed, pia quadam ambitione ſpiritus ſancti, vellet ſortiri naturam; non quo fulgeret divinus, ſed quo unicum Deum redamaret gratus. Naa. in Joſ. cap. 13. §. 10.

Fulcite me floribus &c. Cant. 2. 5. Petit, ut eximia, magnaque in Domini noſtri ac proximi, obſequio, opera agere queat. Ex Conceptibus div. amor. c. 7. vitæ S. Thereſ. Fulcite me floribus, id eſt, juvate me orationibus: ſtipate me malis, id eſt, munite me bonis operibus. Hugo Card. hic.

Pone me, ut ſignaculum ſuper cor tuum &c. Cant. 8. 6. In corde ſunt cogitationes; & in brachio operationes. Super cor ergo, & ſuper brachium ſponſæ, Dilectus, ut ſignaculum, ponitur; quia in ſancta anima, quantùm ab ea diligatur; & voluntate, & actione deſignatur. S. Greg. hic.

Hoc eſt, ut Theodoretus, Aponius, Greg. ut non ſolùm corde, hoc eſt, interno affectu diligamus; ſed ad externum opus etiam dilectio protendatur. P. Octavian. in Eccl. *Per calculum* Iſ. 6. 6. intelligitur charitas, quæ in manu, id eſt, in operatione ipſius eſt. S. Thom. hic.

Sex alæ uni Iſ. 6. 2. S. Bern. ſ. 4. de verb. Iſ. quod ſi de ipſis Seraphim licet accipere, ſic pinge ea; ut, operto capite, & pedibus, ſolùm appareat corpus medium. Sed cur medium corpus appareret, volando alis mediis? quia hæc cordi proximiores, in quo amoris reſidet imperium. Hoc pandunt, ut amor omnibus ſit conſpicuus. Did. de Caſtillo Illar. 48.

Seditque ſupra ſingulos eorum. Act. 2. 3. Ut hujuſmodi ſeſſio indicaret requiem, quam æternam ipſe eſſe cuperet, juxta Chriſti promiſſum Joan. 14. 16. *ego rogabo Patrem &c.* Sed mirum eſt, quòd dicatur ignis ſediſſe? cùm ejus proprietas ſit ſemper moveri, & ſurſum tendere. Quomodo ergo ſedet, & eſt mobilis? imò, quia cupit ſedere, ſemper movetur; quia valde exoptat quieſcere, ſemper ſurſum tendit: amor enim Dei numquam poteſt eſſe otioſus. Ludov. de Ponte in Cant. §. 4.

Sicut malum granatum decoris granis repletum, ſolis radiis medium

Digitized by Google

medium aperitur, illaque rubicunda grana oſtendit; ſic juſtus ardentis Dei amore accenſus, viſcera ſua aperit; exterioribuſque operibus interiores virtutes, ac inflammatam charitatem oſtendit. Philipp. Diez Dom 3. Epiph. c. 2. Lucerna fulgoris eſt verus amor; ardens in mente per deſiderium; & ſplendens in facie per exemplum. S. Idiota c. 1.

Teſtimonia,

Ex Veteri, & Novo.

Guſtate, & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus. Pſ. 33. 9. Quomodo guſtandus? amore: non enim aliis labiis Divina illa ſuavitas percipitur. Sed cur guſtum ſolum, non plenum ad ſatietatem uſum, percipit? Euſeb. Gallic. hom. 3. de Epiph. ideo dixit guſtate, quia amor Dei quantalibet fide, quantolibet ardore, quæſitus, reficere animam non poteſt; ſed magis, ac magis ſitim, quaſi ſummis labris prægustatus, inflammat. Et ideò de ſe ipſo dicit: *qui edunt me, adhuc eſurient.* Ergò jucunditate ſui excitat appetitum; ſed non facit de ſatietate faſtidium. Ramirez in Apoc. 2.

Spiritus Domini replevit orbem terrarum; & hoc, quod continet omnia, ſcientiam habet vocis. Sap. 1. 7. Quæ ſcientia vocis eſt hæc? Gilbertus ſ. 29. in Cant. amor mutus non eſt, uſum habet vocis. De ſpiritu ſcriptum eſt hoc: & benè noſtis, quanta ſit affinitas, ſi non potiùs identitas, charitatis ad ſpiritum. Illa continet omnia: quia *plenitudo legis eſt dilectio:* Spiritus loquitur myſteria, & amatoria planè loquitur. Did. de Caſtillo Illat. 48.

Florete flores Eccl. 39. 19. Petit, ut fructificent, & floreant. Et ubi calet fructus, ut ſimul ab eis flores peti poſſint? nam cùm fructus adſunt, flores diſparent. Talis eſt amor Dei: nequit otioſus eſſe; ſed ſimul producit maturos fructus, & etiam aliorum operum flores. Præbet perfecta virtutum opera, & initia, velut flores; & alia præclara opera proferenda. Sylv. in Apoc. c. 2. q. 13.

Sedebo in monte teſtamenti. Iſ. 14. 13. Qui ſedere, & quieſcere, tentavit, nomen Seraphim, id eſt, amantis, perdidit. Sylv. in Luc. 1. cap. 6. q. 2.

Exultavit infans in utero. Luc. 1. 44. Munus præcurſoris, non clamore vocis, ſed pedum tripudio, exhibet; officium officio compenſat. Ingens amor numquam invenit obſtacula, ut ſe patefaciat: ſi unum non poteſt, aliud perficit. Sylv. addit. in Marc. & Luc. 1.

Exultavit ad præſentiam Domini Salvatoris, quaſi geſtiens ſalutare: & aſſurgere jam incepit Domino ſuo, cujus erat Præcurſor. Ex hoc datur intelligi, quod propoſitum ſanctum non poteſt latere, quin ſe manifeſtet; & amor interior prorumpat in opus. S. Bonaventur. hic.

Ex quo intravit, non ceſſavit oſculari pedes meos Luc. 7. 45. Verum Dei amatorem deſcribit, qui paucis amoris ſui ſignis non contentus. Is verè Deum amat, qui neſcit ceſſare ab amoris operibus. Baeza hic. § 29. Ideò ungebat unguento pedes Domini, & innovabat opera novi cultùs: quia novum hominem noverat, & variabat opera, nè velut otioſa pateretur ab eo repulſam: quia nec ſtandum eſt otiosè ante divinos pedes; qui non quieverunt in opere noſtræ ſalutis; ſed per montes, & planities; per civitates & caſtella; per Maria, & deſerta, facere diſcurſum; donec configerentur in cruce, ad expectandum omnem peccatricem animam. Sim. de Caſſ. l. 8.

Ad quæſtionem Luc. 10. 27. *quid faciendo &c.* reſponſum: *Diliges.* Cur non addit, orabis, dabis eleemoſynam, jejunabis, & alia facies; quæ Dilecto Deo placere intellexeris. Ex 6. Menſe anni am. Dei P. Nadaſi c. 1.

Si quis diligit me, ſermonem meum ſervabit. Joan. 14. 23. Neſcit feriari dilectio; in actione tota eſt, ubi Dilecti noverit veritatem: otium caret; acediam, & tœdium, procul pellit; ſervat in memoria, ſervat in opere, quod de Dilecti pendet arbitrio & amarum in dulce vertit, qui veraciter diligit; difficile in facile trajicit. Sim. de Caſſ. l. 12. c. 4.

Ex Patribus,

Probatio dilectionis, exhibitio eſt operis. S. Greg. hom. 30. in Evang. Numquam eſt Dei amor otioſus: operatur enim magna, ſi eſt; ſi verò operari renuit, amor non eſt. Id. ib. Charitas, quæ otioſa eſſe non poteſt, ubicumque eſt, ſe operibus oſtendit. S. Bernard. tr. de Paſſ. Dom. c. 32.

Profectò ſic res ſe habet, ut cum quis hoc amore ſaucius fuerit, ſic in Deum deſiderio ſuo tendit, nihil viſibilium videat; ſed continuò eum, quem deſiderat, imaginetur, & in nocte, & in die, & cubans, & ſurgens. S. Chryſoſt. in Gen. hom. 23.

Amor quiete fit inquietior. Idiota c. 13.

Divina dilectio debet eſſe, operativa per excluſionem omnis omiſſionis. S. Bonav. ſ. 116. de tempore.

Tertius gradus, in quo facit amor operari indeficienter. Supra hunc gradum anima propriè pedem ponit tripliciter: cùm operatur magna, & reputat parva; operatur multa, & reputat pauca; operatur diu, & reputat breve: Et *videntur ei dies pauci præ amoris magnitudine.* Gen. 29. 20. Qui magnam habet charitatem, magnus eſt; qui modicam, modicus, qui nullam, nullus eſt. Auguſt. Pauca eſt charitas, quæ opera ſua numerat ut multa pauca, quæ ponderat, ut magna, vel difficilia; brevis amor, qui menſurat, ut longa. Sed vos, qui tertium gradum calcatis, cùm omnia benè feceritis, dicite, ſervi inutiles ſumus. S. Thom. de 10. gr.

Eſt ignitus amor vis quædam, laboranti ſubminiſtrans vires; otiari non ſines, neque permittens quieſcere: aggrediens ardua, dura perferens; donec concupitæ rei delectatione fruatur. S. Laur. Juſt. l. de humil. c. 8. Qui divini amoris ardet incendio, in bonis actibus ſemper occupare ſe cupit; nunc interiùs, nunc exercetur exteriùs. Otium abhorret ſummoperè velut charitatis inimicum. Idem de triumph. ag. c. 27.

Inquieta res eſt amor, non contenta limitibus, numquam dormitans, ſemper operans; ſemper movetur, donec ſedem reperiat propriam viluſcunt ei omnia, quæ votis non concordant ſuis, ac de amoris fonte non exeunt. Id. ſ. in feſto S. Andreæ.

§ XII.

Amor eſt liberalis.

UNguento ungebat. Luc. 7. 37. Intima charitas in cordis alabaſtro recondita, effuſa in pedes, ut totum amorem effundat in eum, qui totum nobis contulit in ſalutem. Sim. de Caſſ. l. 8. c. 40.

Reliquit me ſolam miniſtrare. Luc. 10. 40. Quomodo ſe ſolam dicit Martha, cum habeat ancillas? quia Chriſtum valde diligebat; & vi amoris, lautum illi parare convivium ſtudebat; licèt multis ancillis ſepta, ſe ſolam ſine Magdalena putat. Qui enim multùm diligit, licèt multa habeat; ſi unum ei deſit, ſibi perſuadet, omnium rerum eſſe expertem. Sylv. hic q. 51.

Audiat, quid ſpiritus dicat Eccleſiis. Apoc. 2. 7. Initio epiſtolæ locutus Chriſtus; in fine Spiritus Sanctus. Chriſtus à Patre conſtitutus Judex arguit hunc Epiſcopum, quia *charitatem ſuam &c.* In fine epiſtolæ Spiritus Sanctus amor promittit, & confert dona. *Vincenti dabo edere de ligno vitæ.* Sicut enim ad Sapientiam, & judicem ſpectat arguere; ità proprium amoris eſt dare. Eſth. 2. 17. *Adamavit eam rex &c. & poſuit diadema regni &c.* Cùm amaret plus quàm omnes; plus quàm omnibus ei dedit. Gen. 44. 1. *imple ſaccos eorum frumento, quantùm poſſunt capere.* Ocean. hæc eſt menſura, quam ſolet facere amor. Sylv. hic quæſt. 13.

Deum diligere nullus modus, nulla menſura eſt, niſi hæc ſola, ut ei totum exhibeas, quantùm habes. Orig. in Cant. hom. 3.

Homo ſe totum dat per amorem; & dat tantum, quantùm amat. Eſt igitur comprimis tunc datus Deo, quando ſummè amat ejus Bonitatem, S. Franc. Sales. l. 1. c. 3.

§ XIII.

Amor cavet Dei offenſam, mundat; ſervat præcepta.

QUemadmodum deſiderat cervus &c. Pſal. 41. 2. *Quid aliud eſt in cervo?* Serpentes necat; & poſt ſerpentium interemptionem majore ſiti inardeſcit; peremptis ſerpentibus ad fontes acriùs currit. Serpentes vitia tua ſunt: conſume ſerpentes iniquitatis, tunc ampliùs deſiderabis fontem veritatis. S. Aug. hic.

Facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſylvæ - ortus eſt ſol, & congregati ſunt. Pſ. 103. 20. 22. Videas hominem, cujus cor, graſſante nocte, innumeris tentationum & paſſionum monſtris devaſtatur. Noli venabula quærere; non jacula acue: cura, ut ſol naſcatur; & mox abacta monſtra gaudebis. Sed amor in Deum eſt: amor Dei paſſiones omnes fugat catervatim, quos jejunia, vigiliæ, cilicia, vix carptim abigerent &c. Oliva l. 2. Stromat. hic.

Fortis ut mors dilectio. Cantic. 8. 6. Bene fortis ut mors dilectio eſſe perhibetur: quia dum per dilectionem à vitiis mortificamur, quod mors agit in ſenſibus corporis, hoc agit dilectio in cupiditatibus mentis. S. Greg. in Cant. hic. Sicut mors ſeparat animam à corpore ſuo; ſic, qui verè diligit, recedit ab omni eo, quod poſſit diſplicere dilecto. Magdalena ergo, quæ multùm Dominum, dilexit, omnes carnis delicias dereliquit, & quidquid ſcire potuit eſſe contrarium Chriſto. Lucas de Arcon. in Iſ. 2. Diſcurſu 2. Sicut mors victos numquam patitur rebellare, & cadavera exedit ſuis latebris condita; ità charitas jugulata à ſe vitia non ſinit emergere: & peſtes animi ità ſepelit, ut obrutis nulla ſpes ſubſit recuperandæ libertatis. Id cauſæ fuerit, cur Moyſes non everterit vitulum, ſed exuſſerit, tritumque calicibus miſcuerit: ut hauſto nulla ſpes ſupereſſet reſtituendæ figuræ damnatæ. Ex. 32. 20. Periit ità vitulus, ut Pharao in aquis. Oliv. Dom. Paſchæ.

Occurret vobis homo lagenam aquæ bajulans. Marc 14. 13. Bajulus aquæ amor Chriſtianus eſt, atque virtutum. Bajulat aquæ menſuram, gratiam videlicet, amor; ut tantum ſit gratiæ pondus,

dus, quantus eſt ipſe amor, Bajulat amor aquam ablutionis, & potiùs: nulla re meliùs, quàm cum amoris aquâ lavantur fœces; & malis caloribus æſtuatus potùs refrigerium ſuſcipit. Sim. de Caſſ.l.13.c.2.

Ignem veni mittere in terram. Luc.12. 49. Vult ergo, ut ignis miſſus ardeat ad amorem, accendatur ad lumen, ardeat ad vitiorum combuſtionem. Id. l.9. c.24. Venis, piiſſime JESU, tamquam agnus ſanguine tuo terram mundaturus; tamquam agricola in cordibus mortalium gratiæ ſemina, felices virtutum plantas, poſiturus; & ignem minaris? S.Chriſol ſ.164. ager, quoties longa incuria ſylveſcit, peritiſſimi cultoris utili ſemper operitur, & purgatur, incendioi ac ſtudio benigno cultor ignis apponitur, ut, exuſtis ſentibus, reveletur prima facies campi, fiat facilis via vomeri. q.d. Si ligone infelices dumos conaretur proſternere, non ſolùm tardiùs, & moleſtiùs, ſed etiam infructuoſiùs laboraret sat flammis, & incendio, unius diei ſpatio, grandis ager operitur, & ipſo cinere pingueſcens in lætam ubertatem fœcundatur, Idem eſt, ſi charitatis flammas ſylveſcenti cordi pœnitens immittas: longè enim ſuaviùs, & efficaciùs, ac fructuoſiùs, rem perages. Ramirez Apoc.2.Luc.12.

Teneræ militiæ, delicati conflictus eſt, amore ſolo de cunctis criminibus reportare victoriam. S.Chryſol.ſ.94.

Ubi dominatur incendium charitatis, ibi vitiorum rubigo conſumpta eſt. S.Laur.Juſt.de triumph.ag.c.5.

Amans in fornace è pulvere vitrum purum conflat. Lem. *Puro decor omnis ab igne eſt*. *Charitas operit multitudinem peccatorum*. 1.Petri 4.8.

Teſtimonia.

Ex Veteri.

NE *forte moriamur*. Gen.33. Oleaſter hic. Noverat ſerpens, ut plurimùm timore potiùs, quam amore, nos ſervare præcepta: cùm enim ſuadere peccatum nobis nititur, non illi objicimus Præceptoris amorem, ſed potiùs vindictæ timorem. Quis mihi daret, ut cùm quis peccatum ſuaderet, reſponderes: diligo Deum meum ſuper omnia; ideò nolo illum ullo modo offendere: qualiter reſpondiſſe novimus Sanctum Joſeph impudicæ fœminæ adulterium ſuadenti. Ramirez ep.4

Timore mortis, non amore Dei creatoris, à peccando inhiberi video mulierem. Bonus quidem timor, ſed multò præſtantior amor; ne ſinè amore timeas, monet. S. Aug. Sanè innumeræ ſuppetebant mulieri rationes, quibus ad amorem Dei creatoris accenderetur, atque ob amorem ab omni adversùs Deum offenſa, culpaque, longiſſime avocaretur. Dixiſſe debuerat ſerpenti, quomodo poſſum peccare in Deum meum, à quo ſum tot, tantiſque beneficiis cumulata. O ſi dixiſſet: Diligo Deum meum; ideo nec volo, nec debeo, nec poſſum illum offendere. Sic ſtatuo; ſi tam egregium erga Deum elicuiſſet amoris actum; licèt mille ſerpentes, totaque dæmonum caterva conjunctis viribus in mulierem conſpiraſſent; victricem illam haud dubiè de toto Inferno triumphaturam. Bened.Fernandius hic.

Qui diligitis Dominum, odite malum. Pſ.96.10. Certùm eſt, quòd quantum diligit homo Deum, tantùm odit peccatum; ſi multùm diligit, multùm odit. S Bonav.D.17. Pent.ſ.3.

Confige timore tuo carnes meas. Pſ.118. 120. Sed videamus, qui clavi ſint, qui nos in illa Domini crucifixione configunt: charitas utique, quæ nos facit & tormenta noſtra negligere, & mortis ipſius pericula plus amare. Caſſiodorus hic.

Amore langueo. Cant.2.5. Primus gradus, in quo charitas facit languere utiliter. Super hunc gradum anima pedem affectus ponit, cùm primò amare Deum incipiens, a peccato langueſcit. Verùm *infirmitas hæc non eſt ad mortem* Jo.11.4. niſi fortè ad mortem mortis; ſcilicet peccati mortalis. O infirmitas glorioſa, non periculoſa! *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis*. 2. Cor.12. 9. utilis infirmitas hæc multipliciter: quia auffert animæ greſſum ad illicita; mutat ſitum, ut jaceat prona per humilitatem, quæ ſtabat erecta per elationem, Mutat guſtum, ut amareſcat animæ peccatum, quod antè libuit. Sapit aliquantulum ſummum bonum, quod antè non ſapuit, Mutat pulſum in brachio operis, cujus cauſa eſt ſpiritualis mutatio cordis. Mutat vultum. Poeta: pallet omnis amans, color hic eſt aptus amanti. S. Thom. opuſc. de 10.gr.am.gr.1.

Ex Novo.

Diliges Dominum Deum tuum. Matth.22.37. Dilectio cavet offenſam Dilecti; &, ſi accidit, confeſtim removet, cùm advertit. Sim.de Caſſ.l.11 c.53.

In his duobus mandatis tota lex pendet, & Prophetæ. Matth.22. 40 Admiranda compilatio! in uno capite dicere, quod in Scripturis Sanctis omnibus poſſis invenire; nam, qui Deum ex toto corde diligit, locum vitiis non relinquit. Ubi enim intret ſcelus, cùm Deo totus occupatus eſt animus? diabolus enim vacantia deſiderat, nudata perquirit. Sed ubi Deum præſentem reperit, ſub magna confuſione diſcedit. Vaſcula ipſa, cùm aliquo liquore plena ſunt, ſupervenientium augmenta non capiunt; ità nos, ſi Divina charitas totos repleat, non erit, quò crimen introeat. Caſſiod. in Pſ.133.

Relicto eo fugerunt. Matth.26 56. Deficit in charitate, qui deſerit non deſerendum. Charitatis verò defectus advocavit timorem, quia ipſe in charitate non fuerat; eùm verò affuerat, convertit in fugam. Simon de Caſſ.l.13.

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Luc.7. 47. Mare charitas eſt, in quam quotquot influxerint criminoſi, eluto limo, eraſoque nomine; amare tantùm dicuntur. Oliv. ſup. Evang. Quadr. fer.5. D. Paſſ. Id inſolitum, quòd abſoluta à Chriſto audit, *vade in pace*, id eſt in pace, ligato penè fomite, & habitibus pravis penitus conſopitis, vitiorum rebellione ſuperata; Quot alii pœnitentes in duriſſimo, & continuo bello, cum vitiis, cum carne decertarunt! cur Magdalena 7. antè dæmoniis plena, jam pacifica degit, jam bella non timet? quia non utcumque dilexit pœnitens, ſed *multùm dilexit*. S. Petr.Chryſol. ſ.94. de Conv.Magd.ama homo Deum, ut poſſis omnia ſinè labore vincere peccata. Ramirez ep.2. Quamvis Magdalena abundanter fleverit, pedes lacrymis laverit, capillis terſerit, oſculata fuerit, & unxerit; tamen iſtis non attribuitur remiſſio, ſed ſoli dilectioni: quia ſinè dilectione parum valuiſſent. Sylv.hic q.25. Magdalena in pace dimittitur, adultera verò via abſolvitur, cùm monetur, nè relabatur in ſcelus Jo.8.11. *vade, & iam amplius noli peccare*. Nimirum hæc rariùs peccaverat, ſed & frigidiùs doluerat. Illa peccatrix fuerat; ſed multum diligebat. Oliv. l.4.Strom.hic. Ex vi converſionis magnitudo deletur criminis. Vis autem converſionis eſt affectio charitatis cordi infuſa viſitatione S. Spiritus S.Greg lib.2. in 1.Reg.

Si diligitis me; mandata mea ſervate. Joan.14. 15. Conformitas voluntatis eſt proprius effectus dilectionis. In arca teſtamenti auro undique contecta, decem legis mandata; ità in aureo corde per charitatem lex DEI ſemper conſervanda. S. Thom. libr.3. contra gentes c.151.

Ex Patribus, & aliis.

In luctamine quoque eo, quod eſt nobis adversùs diabolum; quòd frequenter cadimus; non dubium eſt, quin ob hoc fiat; quòd non eſt in nobis charitas illa, quæ numquam cadit. Orig. hom.1. in Cant.

Miſſus eſt ſpiritus Sanctus ut amorem faceret, & ſolveret à timore. Timor legem non implebat, amor implevit. Timuerunt homines, & non impleverunt; amaverunt, & impleverunt. S. Aug. in Pſ 90. ante finem.

Vide, ne deſperes homo: remanſit tibi, unde pliſſimo ſatisfacias Creditori. Abſolvi vis? ama: charitas cooperiet multitudinem peccatorum. S.Chryſol.ſ.94.

Si Chriſtum diligeremus, quemadmodum illum diligere oportebat: agnoſceremus utique, graviùs eſſe gehenna ipſa, Chriſtum offendere dilectum S Chryſoſt. ſerm.4. in Rom.2.

Hoc curemus, dilecti, nempe ut dilectionem Dei cognoſcamus. Plus enim iſtud habet momenti, ad attrahendum animas noſtras, quàm metus gehennæ. S.Chryſoſt.ſerm.7. in Epheſ.3.

Charitas neſcit peccare, cùm diligit; charitas non eſt charitas, ſi delinquit; charitas Dei cuſtos eſt ſanctitatis. S.Chryſol.ſ.94.

Homo ſcuto, & armatura, munitus amoris tui, benignè Domine Jeſu, in tentationis prælio ſtat inconcuſſus, invincibilis, atque firmiſſimus. Idiota c.15.

Ubi eſt amor Dei, omnia mala recedunt. S Chryſoſt. in Pſ.140.

Qui non amat, amicus non eſt: ille autem non amat, qui amat iniquitatem. Petr.Bleſ.tr. de amicitia.

Non pertinet, Domine, ad te, nec de tuis eſt, qui te non diligit; nec diligit te, qui ſcienter offendit. S. Cyprianus de Bapt. Chriſti.

Nulla res ſic nos ab omni peccato ſervat immunes, ſicut timor ſupplicii, & amor Dei. S.Proſper. de vita contempl.Sacerd.l.3.c.10.

Charitas affectionum omnium potentiſſima, in omnibus ſemper invicta, ſumma actionum bonarum, mors criminum, vita virtutum. Id.c.13. Ex ea parte quis peccat, ex qua minùs diligit Deum: quem ſi ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis, unde peccati deſideriis ſerviamus. Id. cap.15. Illi perfectè diligunt Deum, qui volendo, quod vult Deus; & nolendo, quod non vult; acquieſcunt. Idem ib.

Qui vero amore verè fertur in Deum, inſtar gladii bicipitis quemcumque amorem alium hujus Mundi interrumpit, ac dirimit. S.Ephrem.ſerm.ad pietatem.

Qui parum amat Deum, non multùm odit peccatum. S.Franc. Saleſ.c.13.

Omnia

Digitized by Google

Omnia periculoſa, omnia mortifera, magno compendio poſſumus evadere, ſi ſalutis noſtræ diligamus authorem. Caſſiod. in Pſal.96.

Dominum amare, eſt mandata ejus ſervare. Tunc Deum ſuper omnia diligimus, ſi minis & blanditiis, impulſi contra præcepta Dei agere; dignitates, gloriam, omnem demum ſubſtantiam amittimus, ipſum etiam corpus ad diverſa ſupplicia mortis priùs tradimus; quàm à præceptis Domini recedamus. S. Honorius ſerm. in Quinq.

§. XIV.

Amoris Dei Comites.

Primus Amor proximi.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

A*ſcendentes, & deſcendentes per eam.* Gen.28.12. Per dilectionem Dei aſcenditur, & per dilectionem proximi deſcenditur. S. Laur. Juſt. l. de obed. c.38.

Ipſa quoque textura &c. erit ex auro, &c. coccoque bis tincto. Ex. 28.8. Moyſes, cùm per colores veſtium. Electorum virtutes exprimeret, in ornamento Pontificis bis tinctum coccum jubet adhiberi. Quid namque per coccum, niſi charitas deſignatur; quæ ſemper flamma amoris accenditur. S. Greg. hom. 26. in Ezech. c.40.

Sumeſque duos lapides onychinos. Ex. 28.9. Duo lapides in humeris, duo præcepta ſunt dilectionis Dei, & proximi. S.Proſper. de promiſſ.& prædict. Dei par.2.c.2.

Duæ tabulæ Legis. Ex.32.19. Peccatum idololatrarum erat contra unam tabulam: primo enim præcepto adverſabatur. Et tamen Moyſes utramque confregit: ut ſignificaret Dei charitate perdita, proximi amorem etiam facilè amitti. Philipp. Diez in Comm. Apoſt. conc.1.

Pars ſimilæ, quæ offertur, concrematur Domino in altari, pars autem Aaron, & filiorum ejus uſibus reſervatur. Lev. 2. 2. 3. In quibus gemina notatur dilectio, ut nec proximus ſinè Deo, nec Deus ſine proximo, diligatur. Petr. Bleſ. ep.50.

Obſecro, ut in me fiat duplex ſpiritus tuus. 4.Reg.2.9

Cuſtodivi vias Domini, nec impiè geſſi à Deo meo. Pſal. 17. 22. Viæ Domini ſunt dilectio Dei, & charitas proximi. Caſſiodorus hic.

Dominus regnavit, iraſcantur populi. Pſ.98. Habeto charitatem in Deum, & in proximum; & eris ſedes Dei, pertinebis ad Cherubim. S.Aug. hic in Pſal 98 poſt initium.

Quò ibo à ſpiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Pſ.138.8. id eſt, qua ratione tuam iram, ô Deus! fugere potero? Reſpond. *ſi ſumpſero pennas meas diluculo.* v.9. Aug. hic: quas pennas vult aſſumere, niſi duas alas, duo præcepta charitatis. Has, inquit, alas ſi recipiam; poſſum effugere à facie tua ad faciem tuam, à facie irati ad faciem placati. Ramirez in Eccl. Ethol. 46.

Domeſtici ejus veſtiti ſunt duplicibus. Prov.31. 21.

Decoloravit me ſol. Cant. 1. 5. Decolorari à ſole, eſt igneſcere charitate fraterna; flere cum flentibus, cum infirmantibus infirmari, uri ad ſcandala ſingulorum. S. Bernard. hic. ſer. 2. 8.

Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. Cant. 1.10. Per aurum dilectio erga Deum, per argentum amor proximi denotatur. Philo Carpath. hic: his ornamentis opus eſt ſponſæ, ut dilecta ſit, & chara ſponſo ſuo Chriſto Jeſu: cui neque amor proximi ſinè amore proximi ſatis placere poteſt. Utramque ergo ſancta anima rectè amet oportet, ut ſupradicta ornamenta digna ſit accipere. Did. de Caſtillo Ill.62.

Omnes gemellis fœtibus. Cant. 4.2. Solæ deſcenderunt in aquam fideles animæ, ſed duplici Spiritus Sancti partu ornatæ; fœcundiſſimæ aſcenderunt, charitate videlicet Dei, & proximi; nec ulla ſterilis eſſe poteſt inter veras Chriſti oves: gemina quippe ſemper dilectione fœcundus eſſe debet bonus Chriſti ſervus. Philo Carpath. hic.

Bibi vinum meum cum lacte meo. Cant.5.1. Vinum meum, quia dilectio Dei; lac meum, quia dilectio proximi. S.Rupert.in Cant.

Tunc ſaliet, ſicut cervus, claudus. Iſa.35.6. Duos pedes debet habere homo; dilectionem Domini, & proximi: qui altera illarum caret, claudus eſt. S. Hildebert. Turon. Ep. ſer. in illud Iſa. tunc aperientur &c.

Animalia illa. Ezech.1.6. alas habebant, quibus in ſublime ferrentur; pedes quoque, quibus in terra incederent. Alæ amor in Deum, pedes amor proximi. Petr.Beſſ. D.17. Pent.

Ex Novo.

Infundens oleum, & vinum. Luc.10.34. Pro illo, qui inciderat in latrones, duos denarios dedit. Et apud Samaritanos *duos dies* tranſegit, ut in eis charitatem Dei, & proximi confirmaret. Jo.4. 40. Et vidua illa. Luc.21.2. in typo Eccleſiæ *minuta duo æra* miſit in gazophylacium. Et Dominus ad prædicandum bipartita charitate *bines* diſcipulos deſtinavit Luc.10.1. S. Eligius Noviom.Ep. hom.8. in Cœn Dom.

Erat quidam homo ibi 38. annos habens infirmitate ſua. Jo.5.5. Rectè quidem hic homo tanto tempore languidus peccatorem ſignificat, ſcelerum ſuorum enormitate preſſum; cui, quia dilectio Dei, & proximi, deeſt; & idcirco per pœnitentiam convaleſcere non poteſt; benè hujus infirmitas 38. annos habet; & à quadragenario numero, qui pœnitentiæ dicatus eſt, binario differt. S. Rupert. in Joan.

Surge, tolle grabatum tuum. Joan.5.8. Surge, id eſt, vitiorum torporem, in quibus diu languebas, excute, & ad exercitium virtutum erigere. Tolle grabatum tuum, porta, id eſt, dilige proximum tuum, patienter ejus infirma tolerando. Ambula; toto corde, toto animo, tota virtute, Deum dilige. V. Beda in Jo.

Currebant duo ſimul. Joan. 20. 4. quia verò pes eſt extrema pars corporis, pondus totius corporis portat; & ſic de charitate 1.Cor.13.7. *charitas omnia ſuffert.* Charitas Dei, & proximi, ſunt duo pedes, quibus ad Deum acceditur; qui ità connexi ſunt, ut alter ſinè altero currere non poſſit. Joan. Geminiano de exempl. & ſimilit. lib.6. cap.4. Datæ ſunt mulieri duæ alæ magnæ. Apoc. 12.13.

Ex Patribus.

Quæcumque in miniſterio tabernaculi, ſive templi multis modis de ſacrificiis leguntur divinitus eſſe præcepta; ad dilectionem Dei, & proximi, ſignificandam referuntur. In his enim duobus præceptis, ut ſcriptum eſt, tota lex pendet, & Prophetæ. S.Aug. de Civ. Dei l.10. c.5.

Pedes tui charitas tua eſt. Duos pedes habeto, noli eſſe claudus. Qui ſunt duo pedes? duo præcepta dilectionis Dei, & proximi. Iſtis pedibus curre ad Deum. Id. in Pſal.33. concione 2. in medio.

Luna eclypſata. Cùm luna claritatem ſuam terræ non mittit, ſignum eſt, eam eſſe eclipſi obfuſcatam; neque claritatem à ſole recipere. Sic ſi anima eclipſata eſt, & divino amore caret, proximis quoque lucem amoris non præbet. Diez. in Comm. Apoſt. cap. 1.

Sol, & Luna. Poſt ſolem ſequitur Luna. Amorem Dei neceſſe eſt amor in proximos comitetur. Sed ſcito in Lunam à Sole lucem eſſe refundendam. Non placet amor in proximos, qui aliunde, quàm à Dei amore emanat. Oliva tom.2. Strom. §. Spirit. Dom. ornavit cœlos.

Teſtimonia.

Ex Novo.

Proximum tuum ſicut teipſum. Matth. 22. 39. Non fugies amorem proximi, quin etiam amorem fugias. Lineæ à Sphæra diſcedentes etiam à vicinis lineis diſcedunt. Did. Stella in Luc.10.

In his duobus mandatis univerſa lex pendet, & Propheta. Matth. 22.40. Qui omnia adimpleverit, quæ ſcripta ſunt de Dei dilectione, & proximi; dignus eſt maximas gratias à Deo percipere. Origenes tr.23. in Matth. hic. Non eſt vera dilectio Dei, quæ proximi dilectionem conſociatam non habet. Victor Antioch. presb. in Marcum. Secundum à primo divelli non poteſt: nemo enim poteſt perfectè diligere Deum, quin etiam diligat proximum. Hugo Card. Sicut rex in ſua imagine honoratur, ſic & Deus in homine. Sylveira in Matth.22. c.46.

Sed ut cognoſcat Mundus, quia diligo Patrem; &, ſicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio. Joan.14.31. Chriſtus oſtendit, ſe diligere Patrem, quia mandatum ejus obſervat: qui enim poſſet Chriſtus amorem ſuum erga Patrem oſtendere, noſtro prætermiſſo. Hinc ait: *ſicut mandatum &c.* mandatum hoc erat patiendi, & moriendi pro hominum ſalute. Ecce amor erga nos! meritò amorem erga Patrem comprobat ex noſtri amore. Did. de Caſtillo. Illat. 62.

Simon Joannis amas me? Joan. 21. 16. Cajet. hic. antequam Chriſtus curam ovium committat Petro, non petit ab eo, ſcis, aut potes, aut vis? ſed diligis me? non dicit, diligis oves meas, diligis præmia mea, promiſſiones meas? &c. ſed diligis me? Et poſt pauca ſubdit: nulla merces, nulla mercedis ratio, nulla Petri utilitas proponitur, ſed ſolus Chriſti amor exigitur, & affertur ratio paſcendi agnos Chriſti. Sylv. hic q. 2. Non vult Dominus ſuos agnos aliis committere, niſi illi, qui eum diligit;

quos ipſe tantùm dilexit ut pro eis mori dignaretur. S. Euſeb. Emiſſ. in Natali S. Petri. Nihil amanti ardenter chariùs potuit committere, quàm illud, propter quod exinaniri voluit, & mori. S. Laur. Juſt. de caſto connub. c. 12. Paſcere ergo verbo, paſcere exemplo, paſcere temporali ſubſidio, probatio eſt dilectionis Hugo Card. in Pſ. 73. Qua mente is, qui proximis profuturus enitesceret, utilitati cæterorum ſecretum proponit ſuum; quando ipſe ſummi Patris unigenitus, ut multis prodeſſet, de ſinu Patris egreſſus eſt ad publicum noſtrum. S. Greg. lib. paſtor. curæ c. 5.

Mandatum *habemus à Deo, ut, qui diligit Deum, diligat & fratrem*. 1. Jo. 4. 21.

Ex Patribus.

Ad hoc ſolum Deus nobis per totam Scripturam loquitur: ut nos ad ſuum, & proximi, amorem trahat. S. Gregor. hom. 10. in c. 3. Ezechielis.

Qui hominem amat fidelem, ſimile eſt, ſicut qui Deum amat; quia imago Dei eſt homo.

Sicut rex in ſua imagine vel honoratur, vel contemnitur; ſic & Deus in homine, vel diligitur, vel oditur. Non poteſt hominem odire, qui Deum amat; nec poteſt Deum amare, qui hominem odit. S. Chryſoſt. hom. 26. in Matth. 22.

Neque prorſus alia res eſt, quæ perinde declaret doceatque; quis ſit fidelis, & amans Chriſti; quàm ſi fratrum curam gerat, proque illorum ſalute gerat ſollicitum S. Chryſoſt. orat. de B. Philogonio. Si charitas Dei diffunditur in cordibus noſtris, mox profectò generat & proximi dilectionem; unde propter geminum charitatis ardorem, bis Spiritus Sanctus legitur datus Apoſtolis. V. Beda in act. 2.

Mundus eſt ſphæra, cujus centrum Deus; lineæ verò, quæ à centro in circumferentia decurrunt, homines ſunt inter ſe: & quò magis à centro, magis inter ſe quoque diſtant. Ità homines, quò magis per amorem Deo conjunguntur, magis etiam inter ſe copulantur. S. Dorotheus doctr. 6.

Spiritus S. bis datus memoratur, dum ſemel in terra, ſemel de cœlo, datur. In terra datur ſpiritus, ut diligatur proximus; de cœlo datur Spiritus, ut diligatur Deus S. Honorius Auguſtodun. ſerm. in die Pent.

§. XV.

Amoris Comes ſecundus Dolor, & Patientia,

Num. I.

Figura.

P*Er Aurum*, quod Ex. 28. 5. aſſumitur ad ornatum Pontificis, jam charitas, jam patientia deſignatur: quia utraque ſine altera languet, & friget. Did. de Caſtillo Ilt. 43.

Axa Calebi filia Joſ. 15. 18. ſe parum dilectam à patre queritur; quippe qui non irriguam, ac amœnam, hæreditatem conceſſerit; ſed arentem, & ad ſpeciem vilem. Et cur ità pater fecit? non cuivis, ſed ſtrenuo, victori, triumphis coronato, eam in matrimonium dedit; *qui percuſſerit Cariat-Sepher &c.* v. 16. Tellurem autem arentem dedit: ut oſtenderet, verum amorem plus cogitare de triumphis, quàm de temporalibus commodis. Naxera in Joſue 15. §. 41.

Fortis ut mors dilectio &c. Cant. 8. 6. Æmulatio hæc, eſt conſtans, & ſollicita, imitatio Chriſti dilecti. Sed cur ea non potiùs cœleſtibus deliciis, quàm duriſſimo inferno comparatur? quia non ſatiś probaretur, niſi per tormenta ſimilia infernis. Balduinus hic: ſi tu per æmulationis ſtudium volens me imitari, te ſenſeris gravari, & quaſi in Inferno cruciari; hoc eſt, quod à te exigo; hoc eſt, quod deſidero; hoc eſt, quod conſulo: ut ad modicum crucieris, quaſi in Inferno; nè ſinè fine crucieris in eo. Ramirez. in ep. 6.

Num. II.

Teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

T*Ange os eius, & carnem.* Iob. 2. 5. Nullum fortius, evidentiuſque teſtimonium amoris eſt, quam damnum propter amicum. Unde nihil ſatis fuit diabolo, ut crederet, quòd Job Deum diligeret, niſi ipſe ſanctus vir in ſeipſo, in carne ſua aliquid pateretur. Philipp Diez. tit. Contemplat. vitæ Chriſti.

Coniungere Deo, & ſuſtine. Eccli. 2. 3. Conjungere Deo per amorem; & ſuſtine. Et quidem aliqui per ly *ſuſtine*, patientiam intelligunt: quia id meliùs nobis vix comparabimus, quàm Deum amando; ejuſque amorem, quem præcipuè in ſua morte oſtendit, contemplando. Octav. de Tuſſxa hic.

Beati, qui perſecutionem patiuntur. Matth. 5. 10. hanc qui aſſequi cupit, amet oportet, idque ardentiſſimè. Qui amat, meminerit oportet, militiæ ſpeciem eſſe amorem. Iſidorus Clarius 2. or. 20.

Dolentes, quærebamus te. Luc. 2. 48. quæſierunt utique cum dolore, quem ardenter dilexerunt. Dolor itaque amoris indicium eſt, & inquiſitionis ſtimulus. S. Laur Juſt. de caſto connub. c. 15.

Imponit in humeros ſuos gaudens. Luc. 15. 5. Baſil. Seleuc. gaudet ipſa fatigatione ovis inventionem ratus laſſitudinis eſſe levamentum. Ex Henrico Suſone Surius: quiſquis amori dat operam, idem ipſe Martyr eſt. Amoris ea antiqua, lex, & conditio eſt, ut amantes patiantur adverſa. Eſcobar tr. 3 l. 3. Obſ. 1.

Jeſus ergo fatigatus ex itinere. Jo. 4. 6. fatigatur, quia ad dilectam animam Samaritanæ properabat: nec enim verè probare ſe poteſt amantem, qui non patitur. Id. ib.

Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? &c. Rom. 8. 35. *quia propter te mortificamur tota die* v. 36. Cur tota die mortificatione afficeris? quia tota die amo. Id. ib.

Charitas patiens eſt. 1. Cor. 13. 4. Dilectio ſummum fidei ſacramentum, Chriſtiani nominis theſaurus; quam Apoſtolus totis viribus Spiritus Sancti commendat cujus, niſi patientiæ diſciplinis eruditur? Tertull. lib. de patientia. Incipit charitatem commendare à patientia; & elogia ejus finit in eadem virtute; quaſi perfectio charitatis à patientia incipiat, & in ea perficiatur. Did. del Caſtillo Ilat. 42.

Charitas patiens eſt-omnia ſuſtinet. Ib. Ejus elogia inchoat, & terminat patientia: quia à patientia totam vim ſuam obtinet; ipſaque munitur, & defenditur. Sylv. in Apoc. c. 2. q. 2. S. Cypr. de bono patientiæ: tolle charitati patientiam, & deſolata non durat: tolle ſuſtinendi, tolerandique ſubſtantiam, & nullis radicibus perſeverat. Apoſtolus denique, cùm de charitate loquitur, tolerantiam illi, & patientiam injunxit 1 Cor. 13.

Nondum uſque ad ſanguinem reſtitiſtis. Hebr. 12. 4. necdum manifeſta indicia veſtri amoris exhibuiſtis; cùm adhuc nihil propter amicum paſſi eſtis. Multa quidem, & maxima beneficia à divina Bonitate homo acceperat, quæ teſtimonium dabant divini in illum amoris. Sed hæc quid impendii, aut laboris dederunt? *ipſe dixit, & facta ſunt*, præter verba nullos alios ſumptus fecit. At poſtquam, mortali noſtra carne indutus, dolores, & patibulum tulit, & à planta pedis, uſque ad verticem capitis, percuſſus eſt; jam majora teſtimonia homo acceperat divini amoris. Philipp. Diez. tit. Contemplatio vitæ Chriſti.

Ex Patribus, & aliis.

Nihil eſt, quod non toleret, qui perfectè diligis. Plura autem quando non toleramus, certùm, quòd ob hoc, quia charitatem, quæ omnia tolerat, non habemus. Orig. hom. 1. in Cant.

Quantò major eſt in Sanctis Charitas Dei, tantò magis pro eo, quod diligitur, omnia tolerantur. Ac per hoc inde eſt patientia vera juſtorum, unde eſt in eis charitas Dei. S. Aug. l. de pat. cap. 17.

Amoris exhibitio crucis communio eſt. S. Baſil. Seleuc. ſerm. in transfig. Dom.

Generoſæ, ac Deum amantis animæ officium eſt; afflictiones, & adverſitates, ferre. S. Chryſoſt. tom. 6. ſ. 3. de Verb. Apoſt.

Numquam ſine patientiæ exercitio eſſe charitas ſolet, &, qualis ſit, oſtentat patientia. S. Laur. Juſt. de caſto connub. c. 18.

Nullus profectò amoris carmen veraciter tenet, qui in lamentationis libro non fuerit eruditus. Id. de triumph. ag. c. 14.

Amor abſque cruce, & crux abſque amore; nec ratione, nec verbo, nec opere, meretur aliquam laudem. S. Bernard. Sen. tom. 3. l. 56.

Tantò quiſque magis amare oſtenditur, quantò plura, & graviora, pro amico pati non refugit. S. Thom. opuſc. 9. c. 43. tr. 2.

Num. III.

Amor Cruce, & adverſis, delectatur.

I*Gnis-voravit-pulverem quoque, & aquam. Ignis lambens aquam.* 3. Reg. 18. 38. Lambere autem proprium eſt linguæ ea, quæ ſibi dulcia ſunt, & ſapida lingentis, & deguſtantis. Sic linguæ illæ igneæ amaras tribulationum aquas lambebant, inundationem maris, ſicut lac ſugentes. de Ponte in Cant. 2. Eph. 32. §. 3.

Stipate me malis. Cant. 2. 5. quaſi dicat: Domine, da mihi labores, & perſecutiones. Ex Concept. Divini amor. S. Thereſiæ c. 7.

Duabus velabant faciem eius. Iſ. 6. 2. Cur hi Seraphini ſenis quiſque alis ornatus, non volant alis ſupremis, nec infimis, ſed mediis tantùm? quia hæ pectori proximiores. Clem. Alex. pectus eſt habitaculum cordis, & animæ. Nimirum alæ illæ non otiabantur; ſed laborabant, quæ amoris ſolio ſunt viciniores. Et ſic ex illis figuratur crucis ſimulachrum, quod patiendi erat ſignũ manifeſtum, ut notavit S. Hier. l. 9. ſerm. de nat. Dom. Aves quoque

ipſæ,

Digitized by Google

ipſæ, quando in ſublimiora tolluntur, & pendent per aerem, extenſis alis imitantur crucem. Seraphim ardentem amorem præſeferunt; ut ergo muneri ſuo ſatisfaciant, formam affectant patiendi: nam, ſi ſolùm amarent ſine affectu patiendi, remiſſum teſtarentur amorem: Did. del Caſtill. Illat.43.

Num. IV.

Amor adverſis non læditur, ſed juvatur.

Botrus Cypri dilectus meus mihi. Cant.1.13. Agathius legit: racemus camphoræ dilectus meus. Camphora genus eſt arboris aromaticæ, quæ vites æmulatur, fertque botros non multùm uvis abſimiles. Et quod mirandum: hic camphoræ partus, ſi ignem conceperit, ea ardet pertinacia; ut in aquam miſſus non tantùm non extinguatur, ſed incendium ſuum ſic nutriat; ac ſi mero naturi oleo. Hier. Drexel. roſæ ſelect. p.2. c.7.§.3.

Percuſſerunt me, & vulneraverunt me. Cant. 5. 7. Exarſit inde in amore dilecti validiùs: v.8. *ut nuntietis ei, quia amore langueo*. Addit laudes dilecti, licèt eam pulſari, & vulnerari paſſus: *Dilectus meus candidus, & rubicundus*. Luc. de Velloſo in Judith 7. parænet.24. Mens Deo pia, adverſis tacta canit.

Dabitur vobis in illa hora, quid loquamini. Matth.10.19. Tot anni, & dies, in carceribus, una hora vocantur. Amore tempora abbreviantur, & in compendium horæ rediguntur. Sylv. in Jo. 13.c.5.q.3.

Simon Petrus cùm audiſſet, quia Dominus eſt, tunica ſuccinxit ſe. Jo.21.7. S.Laur. Juſt. de triumph. Chriſti agone c. 27. Tali tunica ſi præcinctus fueris, amore ignito in tribulationum undas ingredi non expaveſcas; ut ad præceptorem tuum ſtantem in littore valeas properare. Nequaquam patieris naufragium, pallio charitatis opertus. Eſcob. tr.3.l.1. ſect.1 obſ.2.

Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ, act. 2. 3. Cur? S. Cyrill. Jeroſol. catech.17. Ignis portendit tribulationem magnam, & multiplicem, quam paſſuri erant Apoſtoli, & Fideles; ſed ſuperaturi per ignem amoris divini: quem idcircò hic eis dedit Spiritus Sanctus. Sylv hic q.6.

Meritò Hebræi pueri in fornace ardenti non ſentiebant ignis incendia, quia charitatis eos flamma refrigerabat. S. Ambr. l. de Iſaac, & anima c.8.

Amor facit pœnas contemnere, & ipſam mortem appetere; imò facit quaſi non ſentire. Unde ſimilis eſt mandragoræ, cujus cortex in vino decoctus bibentem ad omnes dolores inſenſibilem reddit. S. Bonav. ſer.2. de pluribus Confeſſ.

Genius veſtem vulnerando facit pulchriorem. Lem. *facit patientia pulchrum, dilectumque magis*. Picinelli.

Num. V.

Amor in adverſis perfectior: imperfectus in proſperis.

In terra deſerta, invia, & inaquoſa: ſic in ſancto apparui tibi. Pſ.62.3. Euthymius: ſenſus eſt, quòd tunc in tabernaculo, & nunc in deſerto, æqualem erga Deum affectionem, & benevolentiam, conſervavit. Mendoza in l.1. Reg.

Bona, & mala, à Deo ſunt Eccli.11 14. Purior eſt, Dei amor in adverſis, quàm proſperis, quia in cruce nihil habet amor carnalis, vel ſenſualis: uti habebat in deliciis. Chriſtus æquè dilexit Deum in monte Calvariæ, ac in monte Thabor. Quocirca piè S. Greg. Naz ep.63. gratias ago, ait, ut in lætis rebus, ità etiam in acerbis: quia exploratum habeo, nihil rerum noſtrarum apud ſummam rationem expers eſſe rationis. Sicut in thermis ex uno latere videmus ebullire aquam calidiſſimam, ex alio frigidiſſimam; quæ in thermis commiſtæ temperatum, & ſalutare efficiunt balneum: ſic in hiſce Mundi thermis cernimus emanare à Deo læta, & triſtia. Corn. à Lap hic.

Eris inſulſus puer in domo patris, amans patrem, ſi tibi blandiatur; & odio habens quando te flagellat, quaſi non & blandiens, & flagellans, hæreditatem paret. S. Aug. in Pſ.32.

Scito, certum judicium veriſſimi amoris eſſe, ſi æquè Deum diligis, dum ſe aſperum exhibet; ſive dum ſe præbet ſuavem. Lud. Bloſius Sacello animæ fidelis §. 3.

Maximæ dilectionis eſt, non patienter mori, ſed patienter vivere, in hoc ſæculo pleno peccatis; & voluntatem ſequi Creatoris cuncta benè diſponentis; dum non citò exauditur cupiens diſſolvi, deſiderans ab hac valle lacrymarum migrare ad gaudium viſionis Dei. S.Rupertus lib.12. in Matth.

Quid grande eſt, ſi tunc diligas Dominum Deum tuum, cùm tibi abundant omnia; cùm frueris optatis; cum honoribus, facultatibus, liberis gaudes. S.Ambr. in Pſ.1.

Hoc fidelium ſervorum eſt, hoc conſtantiæ, hoc pietatis: quali in Dominum affectu eſſe debemus: ut non ſolùm, cùm clementer nobiſcum agit; verùm etiam cùm indignatur, cùm flagellat ad eum percurramus &c. S. Chryſoſtom. homil. 34. in Joan.

Venit ad te Deus cum auro, & argento, cum ſanitate, cum honorificentia, cum quiete à tentationibus intus & foris: recipis eum, laudas, gratias agis. Dubium mihi eſt, ſi munera Dei, non Deum diligis. Venit Deus incomitatus his, ſed cum paupertie, ægritudine, tribulatione &c. ſi perſtas in amore, ſi in gratiarum actione; modò opus amicitię perfectum ad Deum oſtendis; quando nec dolore, nec inopia, preſſus diſcedis ab ejus amore. Joan. Gerſon lib.3.

Complures certè non ſibi placent in Divino amore: niſi quatenus conditus eſt ſaccharo alicujus ſuavitatis. Unde tales facerent libenter, uti infantes faciunt; qui quando eis datur mel ſuper panem; ſugunt mel, & panem abiiciunt. S.Franc. Saleſ.l.9.c.10.

Quidam ſuaviter diligunt Deum, quibus ſcilicet ſuavis eſt recordatio, & memoria, de Deo: ſed nondum diligunt ſapienter, quia non diligunt propter ſe, ſed propter bona, quæ dat eis. Petr. Bleſ. ſ.23. de S. Magd.

§. XVI.

Amoris comes tertius Humilitas.

Symbola.

Nardus mea dedit odorem ſuum. Cant.1.11. Eſt nardus humilis herba, quam & calidæ ferunt eſſe naturæ. Et ideo per hanc videor mihi non inconvenienter hoc loco virtutem humilitatis accipere: ſed quæ ſanctis amoris vaporibus flagret. S.Bern. ſer. 42 in Cant.

Ignis. Ignis in pulverem redigit. idem agit charitas. *Loquar ad Dominum, cùm ſim pulvis, & cinis*. Gen.18.27. S.Laur. Juſt de charit.c.3. Ignis in cinere meliùs conſervatur, & creſcit: hic amor in humilitate cuſtoditur, & juveneſcit S.Bern.Sen. tom.2. ſer.5. Ignis cœleſtis ſemper deſcendit: ignis verò noſter ſemper ſurſum tendit: ſic amor cœleſtis humilis; mundanus ſuperbus. Beregavius Ep. in ſimilitudin.

Phœnix. Symbolum humilitatis, quæ oritur ex amore divino, quo accenſa ſe in holocauſtum offert, & ſe in cineres redigit. Lud. de Ponte in Cant. Exhort.10. §.2.

Teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Et nudatus eſt &c. 2.Reg. 6. 20. Michol erat filia Saulis, & uxor Regis David; unde indignum putabat regia ſua, & Davidis, majeſtate, quòd ſaltaret ante arcam. Neſciebat ipſa, ait Theodoretus, Divini amoris ſtimulos; qui magnos etiam ad parva excitant. Corn. à Lap. hic. Amor, cùm ingreditur in alicujus cor, efficit, ut indigna ipſo operante faciat; ſed non ipſo amore indigna. Ignis ſuo calore efficit, ut aqua fervens faciat illa, quæ ipſi aquæ ſunt contraria, ſed non igni: aqua enim, quæ de ſe frigida eſt, concepto calore ignis fervet, ebullit, ſaltat; quæ omnia ipſi aquæ, non autem igni, qui ea operatur, ſunt adverſa. Sic Deum flagellari, crucifigi &c. res quidem fuit indigna perſona Filii Dei, ſed non indigna amore ejus. Cùm infidelis dicere audit, Deum fuiſſe crucifixum, ſcandalizatur; Fidelis autem minimè: quia intelligit & pro comperto habet, Deum Opt. Max. amoris cauſa illa omnia fuiſſe perpeſſum. Vide 1.Cor.1.18. O utinam ſcintillam aliquam hujus Divini amoris haberemus! multa certò indigna perſonis noſtris, ſed non indigna amore, qui ea operaretur, faceremus. De Imperatrice Placilla, Imp. Theodoſii Majoris conjuge, refert hiſtoria Eccleſiaſtica l.2.c.2. quòd, cùm tanta eſſet, hoſpitalia, pauperes, ægros, inviſeret, eiſque propriis manibus daret medicinas, patinarum, ollarum, & aliorum vaſorum ſordes ablueret, lectum ſterneret, reliquaque adminiſtraret: cumque à ſervis ſuis ſiniſtrè carperetur, indigna eſſe tanta perſona, quæ gereret; ſic reſpondit: Cerno quidem hæc mea authoritate regia, ſed non amore, quem Deo meo debeo, indigna eſſe. Philipp. Diez. tit. amor Dei erga hom.

Titulus libri Canticorum Salomonis. Non addit Salomon, ſicut in Exordio Proverbiorum, & Eccleſiaſtę. *Filius David Regis Iſrael*, ſeu Regis Jeruſalem: ſed tantùm ſimpliciter ait, *Salomonis*: quia ad Dei laudes canendas, & affectus amoris exercendos, exuenda regia majeſtas, & humana pompa. Lud. de Ponte l. 1. Eph.1.

Venit quidam homo dives ab Arimathæa. Matth 27.57. *Erat Decurio vir bonus, & juſtus &c.* Luc.23 50. *Fuit diſcipulus Jeſu.* Jo.19.38. *Nobilis Decurio.* Marci 15.43. Et quid hic dives, vir bonus, diſcipulus Chriſti, nobilis decurio egit? nihil ſe indignum, dum Corpus Domini unxit Jo.19.38 39. Sed cur eum Evangeliſta tam honorificis titulis ornat? quia ſi quando nobilis, dives illuſtris dici debuit; tunc certò, quando ad gloriam Dei hoc opus peregit. Et quando Chriſtianus quiſcumque tale quidpiam pro Deo facit, ſplendorem ſuum non obſcurat, ſed plurimùm auget. Did. Niſſ. Dom. Septuag. §.5.

Digitized by Google

Dum fleret, inclinavit ſe. Jo 20.11. Inclinat amor ſæpe altitudinem cordis humani, etiam ad ima ſectanda; & ſuperbum humilem facit; nec eſt tam vilis, aut abjectus mos, quem inhærens dedignetur amor. Sim.de Caſſia l.14.de Reſur.Salvat.

Tanta eſt convenientia amoris Chriſti, & humilitatis; ut qui alterum horum habuerit, alterum neceſſariò habere comprobetur. Rich à S.Vict in Cant.c.15.

S.Thereſia, teſte Franc Ribera in vita l.5 c.16.dicebat: intelligere ſe non poſſe, quomodo vel ſine humilitate amor, amor vel ſine amore haberi poſſit humilitas. Drexel.Rhet.Cœl.l.1.c.2.

§. XVII.

Amoris Comes quartus Timor.

Figura, & Symbola.

V*Eni, & tranſeamus ad ſtationem Philiſthinorum*. 1.Reg.14.1. Strenuus Princeps Jonathas, aggreſſurus Philiſthæos inter nocturnas tenebras, voluit ſuum armigerum habere ſecum, ut, quos ipſe non occideret, ſequens armiger occideret. Sic amor, volens aliquid audacius aggredi, non ſolùm propria adhibet motiva; ſed etiam motiva timoris ſervilis, & mercenarii: & tentationes, quas amor non profligat, timor damnationis proſternit. S.Franc.Saleſ.l.11.c.14.

Oſculetur me oſculo oris ſui Cant.1.1. Habet ſponſus *labia ſua*, & ſponſa ſimiliter. Labia ſponſi ſunt miſericordia, & veritas; labia ſponſæ ſunt amor, & timor. Et hæc quatuor labia ſibi invicem conjunguntur: nam miſericordia amori conjungitur, & veritas timori. Hugo Card.hic.

Poma vetera. Cant.7.13. opera timoris, *poma nova*, opera amoris. Hugo Card hic.

In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis. Oſ.11.3. In funiculis Adam trahit, quando timorem incutit, aut dolorem; in vinculis charitatis, cum vel beneficia exhibita recolit, vel exhibenda promittit. Hugo Card. Prologo in Gen.

Miſit duos. Matth.21.1. Moraliter iſti ſunt Timor, & Amor timor Domini expellit peccatum, amor veniam impetrat, & ſic ad Deum adducit. Caſtellum moraliter cor peccatoris eſt. Hugo hic.

Oſculabantur pedes eius. Luc.7.38. Premit duo labia ſuper pedes. Amor, & timor, labia ſunt animæ; unum ſuperius, ſcilicet amor, timor labium inferius eſt. Anna tantùm labia movebat, & de prole meruit à Domino exaudiri. Nec Magdalena legitur verbulaſſe, ſed labia timoris, atque amoris, premebat in Domini pedes; & oſculis loquebatur: de quibus in Job dicitur: quòd in omnibus adverſitatibus non *peccavit labiis ſuis*, ut à Dei timore, atque amore, recederet; ut amore, atque timore privatus; contra Dominum aliquid loqueretur. Sim de Caſſ.l.8.

Sicut terebrum præparat foramina clavi imponendæ, ſic timor Dei omnia opera ſolidat, & præparat viam charitatis Divinæ, & allicit Deum ad juvandum. Bloſ.l.4. Revel.S.Brigittæ cap.159.

Teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Fili, accedens ad ſervitutem Dei, ſta in timore. Eccli.2.1. Si ex timore feceris te ejus ſervum, faciet te ex charitate amicum ſuum; & ſic aqua timoris commutabitur in vinum dilectionis. S. Bernard.in Parvis ſerm. f.13.

Cognoverunt viri, quòd à facie Domini fugeret. Jonæ 1.10. Non leges quibus verbis Jonas fugam ſuam indicaverit: nam cùm rationem ſui daret, ſic ait: *Hebræus ego ſum, & Dominum cæli ego timeo*. v.9 Sept. *Servus Domini ego ſum*. Quia ſervum ſe fatetur, & non amicum; Sapienter inferunt, eum fugere: quia ſervorum eſt fugere, non filiorum: quia *charitas numquam excidit*. Baeza t.2.l 6.c.5.§.12.

Tunc diſcipuli omnes relicto eo fugerunt. Matth.26.56. Suſpectus amor in Deum ſit, qui ſinè ullo metu eſt. Heu! quàm incautè Petrus amoris in Deum adeò laxavit habenas, ut nihil ſibi timeret. S.Aug.in Pſ 96. Petrus, qui audaci dilectione ſequebatur, timida trepidatione ter negavit. S.Aug.in Pſal.96. in præfat. Ama Deum cum propriæ infirmitatis metu. Id l.4.c.2.§.3.

Timor ſervus eſt, charitas libera eſt; &, ut ſic dicamus, timor eſt ſervus charitatis. S.Aug.ſ.13.de Verb.Apoſt.propè finem.

§. XVIII.

Amoris Comes quintus Zelus, cupit ſocios.

T*Rahe me: poſt te curremus*. Cant.1.3. id eſt, ſi traxeris, non ego ſolus curram; ſed curabo, ut adoleſcentulæ animæ, aliique plures, poſt te currant. Pſ.50.14. *redde mihi lætitiam &c. docebo iniquos*. v.15. Didicerat enim à ſponſo geſtare materna ubera; ideoque ſibi bona gratiæ poſtulat; non propter ſe ſolam, ſed ut aliis proſit. Imperfecta charitas, quæ dicit Deo, trahe me, poſt te curram. Lud.de Ponte hic §.4.

Amans Deum vult ſocios. David totus abit in laudes Dei. Pſ.33.2. *ſemper laus eius in ore meo*; Addit: *magnificate Dominum mecum*. v.4. Luc.de Velloſo in Judith 6.parænet 17. Regius Pſaltes divinum affectum induerat, cùm in amore ſuo; & deliciis ſuis, ſocios, & conſortes requirit. S. Aug. hic: Amat Dominum quiſquis eſt iſte. Et quomodo illum amat? ut non invideat coamatori ſuo. Amor ejus nec zelotus ira, nec invidia deturpatur; multitudinem amantium exquirit, ut ejus pulcherrima forma delicientur, & divinæ pulchritudinis ruant amplexus. De Arcon.in Jo.2.Diſc.4.

Adiuro vos filiæ Jeruſalem - nè ſuſcitetis, neque evigilare faciatis dilectam, quoadúſque ipſa velit. Theodoretus ſic legit: *ut ſuſcitetis, & excitetis, charitatem, donec voluerit*. Qui ſpiritus amore ſunt inflammati, Deique tenentur deſiderio; eadem flamma omnes ut homines accendantur, exoptant. Ut ſuſcitetis &c. id eſt, nè charitatem erga Deum in vobis dormire patiamini, ſed eam ſuſcitetis, atque accendatis, &c.B.Theodoretus l.2.

Egredimini, & videte - Regem Salomonem. Cant.3.11. Cur illo ſola non vult frui? *Inveni, quem diligit anima mea*. verſ.4. Greg. Nyſſ.or 7. quemadmodum magnus ille Paulus pro damno ducebat, ſi non cum hominibus univerſis bona ſua communicaſſet: *opto, non tantùm te, ſed etiam omnes, qui audiunt, hodie fieri tales, qualis ego ſum*. Act.26.29. Sic benigniſſima hæc ſponſa. Hoc zelo flagravit Cornelius act.10 24. *convocatis cognatis ſuis*. S.Chryſoſt.hom.23.in Evang. hoc amici officium, hoc pii eſt, in tantis bonis amicos facere ſocios. Luc.de Velloſo, in Judith. 6.Parænet.17.

Venite, & videte hominem. Jo.4.29 De aqua gratiæ, quam acceperat, in alios refundebat: & hoc ſignum, ſi diligitur Chriſtus; quòd is, qui diligit, in ejus amicitiam alios trahit. Sim.de Caſſ.l.11.c.3.

Cœperunt loqui. Act.2.4. Scilicet magnalia Dei. Rich. à S.Laur.l. de laud. B. V. *repleti ſunt omnes Spiritu Sancto*, ecce plenitudo interior, *& cœperunt loqui*; ecce redundatio exteriùs. S.Greg.hom. 33. in Evang. linguis igneis apparuit Spiritus Sanctus: quia omnes, quos repleverit, ardentes pariter, & loquentes facit. Sylv. hic.

Si placent animæ, in Deo amentur: quia & ipſæ mutabiles ſunt, & in illo fixæ ſtabiliuntur: alioqnin irent & perirent. In illo ergo amentur, & rape ad eum tecum quas potes, & dic eis: hunc amemus, hunc amemus; ipſe fecit hæc, & non eſt longè: non enim fecit, atque abiit; ſed ex illo in illo ſunt. S.Aug Conf.l.4.c.12.

Si amatis Deum, rapite omnes ad amorem Dei, qui vobis junguntur; & omnes, qui ſunt in domo veſtra. Ergo rapite, quos poteſtis, hortando, rogando, diſputando, rationem reddendo cum manſuetudine, cum lenitate. S.Aug.in Pſ.33.conc.2.

In Manuſcripto Archivii Rom. legitur: S. Ignatium P.Jacobo Laynez, ac ſocio, ad concilium Tridentinum profecturis, hoc documentum conſtanter inculcaſſe: ut qua pro concione palàm, qua in familiari cum aliis conſuetudine, maximoperè conentur inflammare animas in amore Dei Creatoris, ac Domini; explicando verum ſenſum præcepti: *Diliges Dominum &c.* Ea mente Amor div.P.Nadaſi.

Amor imperfectus non admittit conſortium. Si aliquem ſenſualiter amas, ægrè fers ab alio illum diligi. At verò, ſi S.Joanni Bapt.aut Evangeliſtæ, devotus ſis; velles eis omnes eſſe devotos. Similiter, qui Deum diligit, cupit eum ab omnibus diligi. Philipp.Diez in feſto SS.Trinitat.conc.3.

§. XIX.

Amoris Comes ſextus. Deſiderium præſentiæ Dilecti.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

F*Aciem tuam Domine requiram*. Pſ.26.8. Intra in cubiculū mentis tuæ, exclude omnia præter Deum, & quę te cavent ad quęrendum eum. Dic nunc totum cor meum, dic nunc Deo; quæro vultum tuum, vultū tuum Domine acquiro S.Anſel. Prologii c.1.

Indica mihi quem diligit anima mea Cant 1.6. Cauſa hujus deſiderii; *quem diligit anima mea*: amans enim ardenter deſiderat Deum. Lud.de Ponte Exort.9.

Quia amore langueo. Cant. 2. 5. Hebr. *quia infirma charitate ego ſum* Sept *quia vulnerata charitate ego ſum*. Alii: *occiſa, vel mortua ſum charitate* Corn.à Lap hic.

Revertere, ſimilis eſto &c. Cant. 2. 17. & mox c.3.1. incipit: *in lectulo meo per noctes quæſivit* Pauldantè in montibus, mox in lectulo. Quis enim à montibus in lectulum retraxit? Gilb. ſ.1. in Cant. de montibus illis ad convallem lacrymarum, ad lectum doloris relapſa. Quid ni ſic recidat ipſa, ubi ſic recedit dilo-

Digitized by Google

dilectus ſuus. Recedente ipſo illa recidit ad lectulum doloris, & infirmitatis. Baeza t.2.l.11.c.6.

Num, quem diligit anima mea, vidiſtis? Cant.3.3. Quintus gradus amoris eſt, in quo facit appetere impatienter. Accipe Rachelem impatientis deſiderii exemplar Gen.30.1. *da mihi liberos, alioquin moriar.* Præ impatientia flentes vidi, morientes me vidiſſe non memini. Sed vide anima mea; mori vult illa, niſi detur; quod datum quando fuerit, morietur: mortua eſt enim in partu Benjamin. Gen.35.19. Cum quanta ergo impatientia, & vehementia; eſt tibi appetendum, quo dato non morieris, ſed vives in æternum. Dicat ergo laudabiliter in hoc gradu impatiens anima; Summum Bonum melius es tu mihi, quàm decem filii. 1.Reg.1.8. Da ergo te mihi, alioquin moriar. S. Thom. de 10. grad.am.

Et ſtatim compulit Jeſus Diſcipulos aſcendere in naviculam. Matth.14.22. Novum videbitur, quod obedientiſſimi diſcipuli dicantur à Chriſto compulſi naviculam aſcendere. Sed quomodo à Chriſto vel ad breve tempus diſcederent; niſi compellerentur? ægrè avellitur à Jeſu, qui ejus ſemel guſtavit dulcedinem. Baeza hic §.1. Nolebant Diſcipuli à Chriſto divelli, ſed vi ſeparabantur; ob amorem erga illum. Theophylactus. Quia diſcipuli non libenter navigabant ſine illo, imò ubique libenter erant cum eo; propter dulcedinem, pietatem, & amabilitatem ejus. Dion.Carth. in Marcum.

Ecce Pater tuus, & ego, dolentes quærebamus te. Luc.2.48. Nec tridui abſentiam à Jeſu, ſine ingenti dolore, pati ſuſtinuerunt. S. Aelredus hom. in præſenti: ò Domina mea, quid dolebas? credo non famem, non inediam timebas puero, quem Deum noveras; ſed tantùm ſubtractas tibi, vel ad modicum, ineffabiles præſentiæ ejus delicias, querebaris. Baeza in Matth.c.14.§.1.

Et ipſi nihil horum intellexerunt. Luc.18.34. S. Chryſoſt. hom. 59. in Matth. quomodo ignorantes contriſtati ſunt? quia videlicet eum moriturum non ignorabant; ſed mortem hanc non duraturam, & mille bona allaturam, nondum apertè noverant. Dolebant ergo, quia valdè Magiſtrum ſuum diligebant. Barradius tom.3.l.6.c.9.

Amor vita eſt animæ. Quomodo animæ bene eſſe poteſt vita abſente? ſemper enim anima languet, quamdiu dilectum præſentem non habet. S.Bonav.ſ.1.de adv.

Subtractio rei amatæ, augmentatio deſiderii eſt; & quod ardentiùs optas, cares ægriùs. Et hic eſt languor amoris: quod non eſt aliud, niſi tædium impatientis deſiderii; quo neceſſe eſt affici mentem vehementer amantis, abſente, quem amat. Rich. à S. Vict.tr. de grad.char.c.1.

Conſolare venerabilis Domina, & à corde tuo omne tædium mœroris expelle: Chriſtus ſit confabulator tuus, Chriſtus tibi contubernalis ſit, & conviva; imò Chriſtus ipſæ tuæ ſint deliciæ, ipſe quotidianæ refectionis epulum, ipſe tibi ſit intimæ dulcedinis alimentum; cum illo ſimul lege, cum illo jugiter pſalle, cum illo denique te in pavimento oratura proſterne. B. Petr. Damiani ep.6. ad Agnetem Imperatricem.

Finis amoris aliud non eſt, quàm unio amantis cum re amata. S.Franc.Sal.l.1.c.9.

§. XX.

Amoris Comes ſeptimus. Conſtantia, deſiderium creſcendi.

Figura, & Symbola.

Aſtitit regina à dextris &c. Pſal.44.9. Reginæ veſtitus dicitur deauratus, fimbriæ autem aureæ. S.Paſchaſ. hic: per fimbriam vita hominum ſignificatur extrema, quam non deauratam, ut veſtis, fuiſſe monſtratur; ſed auream eſſe totam debere dicitur: quia in fine vitæ tota perfectio amoris quæritur. Sylveira in Apoc.3.c.5.

Adoleſcentulæ dilexerunt te. Cant.1.3. Chriſti amore flagrantes, dicuntur, *adoleſcentulæ*, non ſenes; Cauſam dat Nyſſenus: ut animi robur, & firmitas, ſignificetur; quia neque propter infantiam caret ſenſu, neque ob vetuſtatem eſt imbecillis; ut ſub ea ætate, quæ continua incrementa ſuſcipit, charitatis ſemper creſcentis naturam Divinus nos ſpiritus edoceret.

Fortis, ut mors, dilectio, &c. Cant.8.6. hoc eſt, talis ac tanta, debet tua eſſe in me dilectio, ut morti, & inferno, comparetur. Mors enim inſenſibilem hominem ad omnes Mundi affectus, ad adverſa, & proſpera reddit: Infernus porrò inexorabilis eſt: quem enim ſemel arripuerit, numquam reddit. Talem Divinæ gloriæ Zelum à nobis Dominus jure exigit; qui nullis vel Mundi, vel hoſtis antiqui, machinis, poſſit nos ab ejus amore divellere. O nos miſeros! quos ab hac dilectione toties leviſſima rerum momenta divellunt, à qua nec tota Inferni potentia ſeparare debuiſſet. Philipp.Diez tit. amor hom. erga Deum, hic.

Quem diligebat Jeſus. Jo.21.20. Joannes ſummè diligebat Jeſum; & ideò juvenis depingitur: quia amor numquam ſeneſcit, ſemper eſt juvenis, & robuſtus apparet. Sylv.hic c.8.

Muſtò pleni ſunt. Act.2.13. Cur non dicunt, vino pleni ſunt? cùm eſſet majus? Multum quid recens, ac modò quaſi ab uva expreſſum; vinum notabile tempus involvit. Unde, licet Judæi neſcirent, quid dicerent; divino tamen afflatu loquuntur: quia charitas Apoſtolica ità omni momento erat fervida, & ſemper quaſi nova, & recens, nihil remiſſa à ſuo principio. Gilbertus Abb. ſect.19. in Cant. muſti præfert amor inſigne, quòd nativitatis ſuæ fervore quodam, & velut ætatis laſcivia, excreſcit, & ſuperfluit; capi neſciens, & raro ſemper effervescit affectu. Sylveir. hic q.15.

Et cœnabo cum eo. Apoc.3.20. Cœna quidem noviſſimum diei prandium eſt, & in manè prandium præſupponit. Parum eſt, Chriſtum in manè ad prandium invitare; ſi non cœna ſubſequatur. Vult utique Chriſtus, eum, qui diligere cœperit, in finem diligere eum, ſicut in finem dilexit ſuos. Hujus igitur dilectionis ſuavitas in juventute incepta, prandium eſt quod damus Chriſto: ſed uſque in finem vitæ ſervata, cœna meritò nuncupatur; ad quam pauci pervenire probantur. S. Bernardus ſen.tom.3.ſer. de amore inter Deum, & hom.

Asbeſton Arcadiæ lapis, accenſus ſemel numquam extinguitur. Plin. lib.16.c.4.

Ignem S. Brigidæ Virg. dicunt in Scotia inextinguibilem: non quòd extingui non poſſit; ſed quia tam ſollicitè moniales ſoventi oce einis unquam excrevit. Orbiculari ſæpe ignis iſte circuitus, intrà quem mas non intrat; ſi intrare præſumpſerit, divinam ultionem non evadit. Fuse de hoc apud Bolland. 1. Febr. in vita à Nieremberg.l.2. de mirac. nat. in Europa c.37.

Teſtimonia.

Martha ergo ut audivit, quia Jeſus venit, occurrit illi. Jo.11.20. In ſuſcitatione Lazari plura miracula. Spernit Jeſus nuntios, & preces, Marthæ in tanto luctu; biduum ſubſiſtit, ubi de fratris morbo litteras ab ea accepit. Et tamen, in tanta occaſione recedendi ab obſequio Jeſu conſtans occurrit ei ſine ſpe recipiendi fratrem; ſolo deſiderio honorandi Chriſtum. O inauditam conſtantiam! recedit ab eis, qui eam ſolabantur; accedit ad eum, qui morbum morituri neglexerat. Deſerta non deſerit, ſpreta diligit contemptorem. Diſce amare Dominum, licèt de luctu tuo non curet; licèt unicum tibi fratrem eripiat. In ipſo luctu ſurge; non illum excipias modò, ſed occurre. Ol.12. Strom §.hic.

Petite, & accipietis; ut gaudium veſtrum ſit plenum. Jo.16.24. Creſcat amor tuus hic, ut ibi ſit plenus: ut hoc gaudium meum ſit in ſpe magnum, & ibi ſit in re plenum. S. Anſelmus Prologii cap.26.

Cætera quidem omnia tempori cedunt, & vetuſtatem, ac ſenium contrahunt, hoc eſt, & florentia corpora, & altæ ſubſtructiones, & prata, & horti; ac denique omnia, quæ ex terra oriuntur. Sola autem charitas ab ejuſmodi detrimento immunis eſt; ac temporis longinquitate non modò non flacceſcit, ſed ne morte quidem ipſa interrumpitur. S. Chryſoſt. ep. 63.

Fortis dilectio eclypſim non patitur; flecti neſcit, timorem non admittit. Petr.Bleſ.ſer.24 in feſto S. Jacobi Apoſt.

Verus amor gradu uno contentus non eſt, ad altiora ſemper nititur, & ad perfectiora indeſinenter concupiſcit attingere. Quas habet, non magni pendit, virtutes, proficiendi accenſus deſiderio. S. Laur. Juſt. lib. de caſto connub. c.5.

Ignitus amor ſemper meditatur nova, & inſueta componit; impatiens namque cùm ſit, cogitare non deſinit, quomodo ardentiùs diligat. Id ib. c.ult.

Fatuus de cœlo cadens ignis. Lem. *Fatuus tantùm excidit ignis; Charitas numquam excidit.* 1. Cor.13.8.

§. XXI.

Amor Dei amores profanos excludit.

Figura, & Symbola.

Totus mons Sinai fumabat. Ex.19.18. Cùm Dominus in montem Sinai deſcenderet, mons ipſe fumigabat. Ex.19.18. eò quòd Dominus ad illud in igne deſcendiſſet. Talis eſt naturæ ignea charitas: ignis enim humorem ſibi contrarium expellit; ex quo gignitur fumus, quem ignis à re, in qua eſt, emittit. Sic charitati continuò bellum cum cupiditatibus ſibi contrariis; conatur que eas ex anima, in qua eſt, expellere. Philipp. Diez. tit. am. hom. erga Deum.

In terra deſerta &c. Pſ.62.3. ſincerus amor ad ſui puritatem non admittit alterius rei commixtionem. Ità nempe ad horridam, naturæque formidabilem ſolitudinem deducitur, poniturque in regio-

regione ignota, ubi nihil videt: in eo deſerto nihil creaturarum apparet; quia non habitatur. O beata regio! de qua Propheta regius: *in terra deſerta &c.* Ex libello, cui titulus ſolus Deus authore Henrico Maria Boudon S. Theol. Doctore.

Fortis ut mors dilectio, Cant. 8. 6 Dilectio Dei morti comparatur dicente Salomone, valida eſt ut mors dilectio; idcirco: quia ſicut mors violenter ſeparat animam a corpore; ita dilectio Dei violenter ſegregat hominem a mundano, & carnali amore. S. Iſidorus l. 2. c. 3. Sicut mors animam a corpore ſeparat, ut jam nihil liceat concupiſcere; ita dilectio Chriſti totum ſæculo huic mortificat. S. Thom. expoſit. in Cant. hic. Mala actio eſſe non poteſt, cujus amor Dei origo eſt. Sine periculo namque via actionum curritur, cùm intentio animi charitate duce gubernatur. Hugo à S. Vict. in Pſ. 24. 15.

Deficiente vino. Joan. 2. 3. Sicut Chriſtus Dominus non habuit ſuum novum, ac miraculoſum vinum, donec vinum nuptiale deficeret, defectuſque à miniſtris agnitus fuiſſet; ſic ordo charitatis exigit, ut antè deficiat in corde vinum carnalis amoris, quàm tribuatur vinum ſpiritualis dilectionis. Lud. de Ponte in Cant. 3. Eph. 35. §. 3.

Teſtimonia.

Ex Veteri.

Ipſe portabat in manibus ignem, & gladium. Gen. 22. 6. Oſtendit Abraham chariſſimum quidem ſibi eſſe filium, ſed multò chariorem filio exiſtere Dominum. Totos affectus convertit in Deum, cui jam ſe noverat mancipatum. S. Chryſoſt. in Geneſ. ſe. de fide Abrah. Quovis igne vehementiorem excitavit charitatem, acutioremque amorem gladio reddidit: nam in ipſo vincula proſcidit naturæ. S. Ephrem in Abrah. & Iſaac.

Amavit Abraham filium ſuum, ſed amori carnis prætulit amorem Dei. S. Ephr. hic.

Amavit Abraham Iſaac filium ſuum; ſed amori carnis prætulit amorem Dei. Beda hic.

Ego autem quaſi orbatus &c. Gen. 43. 14. Ecce Jacob ſubtrahitur, quidquid dilexerat; ſcilicet Rachel, Joſeph, Beniamin; ut ab iis amorem avocet, & in Deum transferat. Corn. à Lap. hic.

Emitte ſpiritum tuum, & creabuntur &c. Pſ. 103. 30. Ut ſignificaret Sanctus David, impedimentum adventus Spiritus Sancti, præmiſit: *auferes ſpiritum eorum, & deficient*. In regno enim animæ duo ſpiritus ſe non compatiuntur; alter ſpiritus carnis, Dei alter. Philipp. Diez. die Pent. c. 3.

Amore langueo. Cant. 2. 5. Sicut naturalis languor corpus invadit, & vexat, ciborum faſtidium generat, debilitat vires, & ad negotia peragenda ineptum reddit; ſic languor ſpiritualis Divini amoris invadit animam; quidquid eſt carnis, vel mundi, faſtidit; & nihil illi ſatisfacere poteſt, præter Deum. Unde & circa ſeipſum amans languet. Quoniam quantò magis proficit in amore Dei, tantò magis deficit in amore ſui. Lud. de Ponte hic, Eph. 39. §. 1.

Paululùm cùm pertranſiſſem. Cant. 3. 4. Relicta omni creatura, & prætermiſſo Univerſo, quod intelligitur in Creatura; & dimiſſa omni via, & ratione comprehendi; inveni fide eum, qui diligitur. S. Greg. Nyſſ. in Cant. hic hom. 6.

Egredimini & videte filia Sion Regem. Cant. 3. 11. In regia deſponſatione multa ſunt ſpectabilia; ad quę videnda totum regnum confluit. Sed ad ſolum Regem ſpectandum invitamur, in eo cumulatiſſimè omnia gaudia. Sylv. in Matth. 17. 8. Adverte, quàm eleganter amorem Spiritus à carnis diſcernat affectu; dum dilectum exprimere magis ipſa affectione, quàm nomine, volens non ſimpliciter, quem diligo, ſed *quem diligit anima mea*. Cant. 3. 1. ſpiritualem deſignans dilectionem. S. Bern. ſer. 33. in Cant.

Idcirco oculus amore Chriſti repletus deprædari dicitur animam, Thr. 3. 51. ut totam ſe expolians transfundat in Deum ultra ſe. S. Paſchaſ. hic.

Ex Novo.

Levantes oculos, neminem viderunt; niſi ſolum Jeſum. Matth. 17. 8. Leva oculos, cor, & affectum, à creaturis; & ſolum Deum videbis, qui ſolus ſufficit. Sylv. hic q. 32.

Jeſus fatigatus ex itinere, ſedebat ſic ſupra fontem. Jo. 4. 6. Si Jeſum quæritis, contritos lacus deſerite. Chriſtus enim non ad lacum, ſed ad puteum ſedere conſuevit. Ibi eum Samaritana illa, quæ aquam haurire cupiebat, invenit. S. Ambroſ. lib. 1. de Spir. Sanct. c. 20.

Reguli filius infirmabatur Capharnaum. Joan. 4. 46. Amor ejus ægrotabat in pinguedine mundi. Ager quippe pinguedinis Capharnaum interpretatur. In abundantia temporalium rerum habita, quæſita, infirmatur hominum amor; qui dum habet abundè, quod habendum eſt temperatè, ipſa intemperantia eſt ægrotus. *Incraſſatus eſt Dilectus*. Deut. 32. 15. Simon de Caſſia l. 5. c. 18.

Niſi ego abiero, paraclitus non veniet. Joan. 16. 7. acſi apertè diceret: ſi corpus non ſubtraho, quia ſit amor ſpiritus, non oſtendo: & niſi me deſieritis carnaliter cernere, numquam me diſcetis ſpiritualiter amare. S. Greg. l. 2. dial. c. 39.

Si non abiero, paraclitus non veniet. Jo. 16. 7. Si Chriſti Humanitas impedimento perfecto amori; quid cæteræ creaturæ facient, ſi eas inordinatè ames? Did. Niſſ. Do. 4. Paſch. § 4. Niſi ſeparemur à ſæculo, non copulabimur Chriſto. Igitur ſeparari neceſſe eſt à viſibilibus ſociaris & ab homine, ſi Deo conjungi ſatagimus, non odio, ſed ſpe conjunctionis ad melius. Sim. de Caſſ. l. 9. c. 24.

Expedit vobis, ut ego vadam. Jo. 16. 7. Tamquam diceret, expedit vobis, ut hæc forma ſervi auferatur à vobis. Caro quidem factum habito in vobis, ſed nolo me carnaliter adhuc diligatis, & iſto lacte contenti ſemper infantes eſſe cupiatis, &c. S. Auguſt. tr. 49. in Joan.

Si Apoſtoli adhuc carni Dominicæ inhærentes, quæ ſola ſancta (quia Sancti Sanctorum erat) Spiritu Sancto repleri nequiverunt, donec tolleretur ab eis. Tu carni tuæ (quæ ſordidiſſima eſt, & diverſorium ſpurcitiarum phantaſiis repleta) adſtrictus, & conglutinatus, illum meraciſſimum ſpiritum te poſſe putas ſuſcipere? niſi carneis iſtis conſolationibus funditus renuntiare tentaveris. S. Bern. ſerm. 3. in aſc. Dom. Penſent igitur ſervi, & ſervæ Dei; quid nocumenti habeat ad divinum amorem præſentia hominum corporalis; quando in Electis Chriſti Apoſtolis præſentia Chriſti tantum præſtabat ad Dei amorem impedimentum. S. Bernar. Sen. tom. 3 in aſc Dom. ſer. 2. Si Apoſtoli impediebantur à receptione gratiarum ſpiritualium ex dilectione Chriſti; quid erit de nobis miſeris, qui diligimus bona tranſitoria? S. Vinc. Ferr. ſer. in aſc. Dom. Sanctiſſimam Chriſti Humanitatem Apoſtoli ſanctè, & tenerè, amabant; voluit autem Dominus, hunc illorum amorem in ſpiritualem convertere: unde ſeſe iis ſubtraxit. Eo, quàm exiguo amore velit nos Deus erga creaturas affici, ut vel minimum ejus afflatum, & quidem erga rem ſanctiſſimam, ſi quidem inordinatus fuerit, in cordibus noſtris morari nolit. Did. Stella de contemptu vanit. Mundi p. 1. c. 46.

Si me quæritis, ſinite hos abire. Jo. 18. 8. Tale quid videtur Dominus dicere animabus, quæ in eo ſunt, ut illum ſuavibus amoris nexibus devinciant; & hactenus tamen cor, affectumque, terrenis affixum habent, eaſque ſic interrogare: *quem quæritis?* quem charitatis vinculis obſtrictum venitis? quòd ſi illum ſibi propoſitum dicant; tum amator reſpondet: *Si me quæritis, ſinite hos abire*; ſi me devinctum vultis, neceſſe eſt, iſtos carnis, & ſanguinis, à vobis abdicare affectus, amori mundano renuntiare; nec enim in cordibus veſtris niſi ſolus morabor. Did. Niſſ. Sabb. poſt Cineres.

Maria ſtabat ad monumentum foris plorans. Jo. 20. 11. Sed cur ejus deſiderium non expletur viſione, & colloquio Angelorum pulchrorum? S. Laur. Juſt. l. de agon. c. 4 nequaquam ipſorum viſione temperavit à fletu: quoniam non Angelos; ſed Angelorum Dominum, cupiebat. Tam valide Chriſtum anhelabat; ut, licèt adeſſent omnes Angeli, archangeli, & omnes chori; pro nihilo reputet, nullum levamen habeat; dum Chriſtus non adeſt, in quem omnes ejus affectus tendunt. Sylv in Luc. 7. q. 24

Glorioſa, & pia amatrix, Magdalena obvios habuit Angelos circa ſepulchrum; qui dubio procul ei locuti ſunt angelicè, id eſt, ſuaviter. Sed nec ex eorum verbis, eſtò ſuaviſſimis, nec ex ſplendore veſtimentorum, nec amabili eorum decore, ullam capere potuit complacentiam. Et vertens ſe vidit dulcem ſuum Salvatorem, ſed in forma hortulani; qua ejus animo, flagranti deſiderio videndi Dominum, minimè ſatisfactum eſt; quia ſcilicet non vult flores, nec conſequenter hortulanum: ejus enim animum crucis clavi, ſpinæ, occuparunt. Unum, unum quærit illa Crucifixum Reges tres ſancti nec in pulchritudine civitatis Jeroſolymitanæ, neque in magnificentia aulæ Herodianæ, neque demum in charitate apparentis ſtellæ, complacere ſibi poterant; eorum cor, & animus, quærebat parvam ſpeluncam, & infantem Jeſum in Bethlehem. S. Franc Saleſ. tr. de div. am. l. 5. c. 7.

S. Franciſcæ Romanæ apparuit B. Virgo cum tribus Magis, quos numquam reſpexit, defixis in Jeſulum, quem geſtabat, oculis. Scilicet nec reges mirandi, nec amanda munera; ſed unus inter hæc placere Jeſus debet. Oliva l. 9. Strom. §. Gaudete in Domino ſemper.

Ex Patribus, & aliis.

Nemo poteſt duobus amoribus poſſideri. Si carnis amator es, amorem ſpiritus non capis. Orig. hom. 1. in Cant. Voluptatis amator non eſt amator Dei. Id. hom. 1. in Iſa.

Non eſt alia, quæ vera ſit ſapientia, vel intelligentia, creaturæ rationalis, niſi dilectio Creatoris, in quo tantò magis, minuſve, eſt dilectio ſui, quantò magis, minuſve, dilectionem ſuo exhibet Creatori. S. Fulgentius l. 1. ad Monimum c. 18.

Qui verò amore fertur in Deum, inſtar gladii bicipitis, quemcumque amorem alium hujuſmodi interrumpit & dirimit. S. Ephrem ſerm. ad pietatem.

Opor-

Digitized by Google

Oportet, ut Dei cultor omni ſtudio in ejus amorem ità feratur; ut nulla humana cogitatio tempus ullum inveniat, propriis cupiditatibus indulgendi. Si enim quælibet cupiditas, cùm in eo, quem poſſidet, moratur, rationem, tamquam compedibus vinctam, continet: cur non virtutis amor animum, ab omni alia cogitatione remotum, continebit? S.Nilus lib.aſcet.

Niſi ſæculum amare deſiſtimus, Deo per amorem vivere non valemus. S.Greg.in l.1.Reg.2.l.2.expoſition.

Obligata anima amore terreno quaſi viſcum habet in pennis; & duabus alis reſolutis ab omni impedimento, hoceſt, duobus præceptis dilectionis Dei, & proximi, volat. Quò? niſi ad Deum aſcendit volando, qui aſcendit amando? S.Aug.in Pſal.121. Sed quomodo poterimus amare Deum, ſi amamus Mundum? Duo ſunt amores, Dei, & Mundi. Si Mundi amor habitet, non eſt quà intret amor Dei. Recedat amor Mundi, & habitet Dei. Cùm exhauſeris cor tuum amore terreno, hauries amorem divinum; & incipiet habitare jam charitas, de qua nihil mali poteſt procedere. Id.tr.2.in ep.S.Joan.

Fons vitæ, reple mentem meam torrente voluptatis tuæ, & inebria cor meum ſobria ebrietate amoris tui; ut obliviſcar, quę vana ſunt, & terrena; & te jugiter ſolùm habeam in memoria mea. S.Aug.l.medit.c.37.

Qui Deum amat, ut oporteret, quidnam deinceps vel boni, vel mali, ſentit eorum, quæ ſunt in vita? nihil; ſed erit iis omnibus ſuperior, ſe rerum immortalium voluptate perfundens. S. Chryſoſt. in Pſ.9.

Qui ad Deum ſolum acriter intuetur, eſt cæcus in aliis omnibus, ad que vulgi dirigit aſpectus. S.Greg.Nyſſ. in Cant.hom.8.

Charitas Dei omnem alterius cujuſcumque rei excludit affectum: nec poteſt aut vetita concupiſcere, aut imperata contemnere; cujus totum ſtudium, totumque deſiderium, Divino amori ſemper intentum, uſque adeò ullium rerum oblectatione non capitur, ut etiam his, quæ conceſſa ſunt, non utatur. Jo. Caſſ. Coll.21.Abb.Theonæ.

Amor, adhæſioque animæ, ad creaturas, coæquat ipſam animam creaturæ: quoque major, ac intenſior, eſt amor, eò major æqualitas, & ſimilitudo: amor ſiquidem ſimilitudinem inter amantem, & amatum, parit. Et propterea dixit David, loquendo cum illis, qui corda ſua idolorum amori immerſerant, Pſ.113.8. *ſimiles iis fiant, qui faciunt ea.* Hinc eſt, quòd eò ipſo, quòd anima alicui rei extra Deum amoris nexu inhæret, incapacem ſe putat cum Deo unionis, ac in eum transformationis, reddat. Univerſa terrena collata Deo nihil ſunt; ea amando nihil fis. Quomodo ergo nihilum cum eo, qui ſummè eſt, unietur? Jer.4.23. *aſpexi terram, & vacua erat, & nihil.* Ex oper. myſt.V. Joannis à Cruce lib.cui tit.aſcenſus montis Carmeli c.4.

§. XXII.

Parum, & à paucis amatur Deus.

Serviam tibi pro Rachel filia tua minore ſeptem annis. Gen.29.8. Si juſtus ille propter puellæ amorem, ſeptennium ſervire ſerreque paſtoralium laborum ærumnas decrevit; & non ſentit vel labores, vel temporis longitudinem; ſed omnia ei levia, & facilia, videntur; expectationeque, & ſpe fructus alitur; ità ut dies Paucos longum illud tempus putet: qualem nos habebimus excuſationem; qui non pari ſtudio erga Dominum noſtrum, & benefactorem, & Creatorem, & qui nobis fit omnia, afficimur? ſed quando proponitur lucrum temporale; omnia alacriter ſuſtinere volumus. Qualis nobis erit venia, qualiſve excuſatio, ſic negligentiæ deditis; qui neque quantum beatus ille in puellam declaravit amorem, tantam in Deum charitatem habemus? idque cùm tanta poſſimus numerare beneficia in nos collata, & quæ quotidie conferuntur. S. Chryſoſt. hic hom.55.

Si contra Deum fortis fuiſti, quantò magis contra homines prævalebis. Gen.32.28. Hæc eſt querela amoris: Deum in hunc Mundum ligatum traxis hominem factum; & contra homines non prævalet. Philipp.Diez.fer.2.Pent.conc.2.

Dixit Dominus Moyſi, & Aaron: *loquimini ad petram, & illa dabit aquas.* Num.20.8. Quid hoc? à petra aquam petis? utique & illa dabit aquas in abundantia: ut confundantur homines, & intelligant; quòd omnes creaturæ inſenſibiles, etiam irrationales, ſuo Creatori tribuunt, quod ab eis poſtulatur, quamvis ex ſe non habeant. Solus homo rebellis, pertinax, Creatori ſuo denegat, ſcilicet amorem. Id. fer.2. Pentec. c.2. Puſilli noſtri erga Deum amoris ſignum manifeſtum; cùm illum amittere tam parum doleamus. Ipſa die, qua miſer homo mortaliter peccat; ridet, manducat, dormit, laſcivit, tanto guſtu, & delectatione, acſi amittere Deum eſſet corrigiam calceamenti ſolvere; & dicere videtur Eccl.5.4. *peccavi, quid mihi accidit triſte?* Id.ib.

Fierine poteſt, Deus meus! & Creator meus! eſſe aliquem, qui te non amat? Vita S.Thereſ.

Ego creavi omnia propter hominem, & ſubjeci ei omnia; ſed ipſe omnia diligit præter me, & nihil, niſi me odit. Revel.S.Brig. l.1.V.C.

S. Franciſca Romana Viſ.4. vidit Dei amorem, ſub ſpecie ignis toto orbe diffuſi, acceptari à paucis. Bolland.9.Martii.

§. XXIII.

Media accipiendi Amorem Dei.

Medium I.

Cognitio Dei.

Diligis me plus his? Joan.21.15. Poſt cognitionem, atque ſcientiam, quia ſcilicet quòd Dominus eſt, quantus ſit affectus, inquiritur. Scientia enim boni ad illud movet amorem. Sim. de Caſſia l.14. Pleniorem ea eo ſperavit amorem, cui ſciebat à Patre Uberiorem de ſe cognitionem infuſam. Qui enim divinitatem noverat Chriſti, non poterat, in tam bono lumine collocatus, non ardentiſſimo in Chriſtum amore fervere, &c. *Et hoc oro, ut charitas veſtra magis, ac magis, abundet in ſcientia.* Philipp. 1.9. Oliva l.2. Strom. §. diligis me &c. ut ea ignorantia ſummi Boni terrena delectant; ità ea cognitione vileſcunt. Da agnoſcentem Deum, & invenies amantem. S. Laur. Ubi cognitio Dei eſt, ibi charitas; & ubi charitas, ibi legis cuſtodia. Id. de compunct. & complanctu Chriſt. perfect. Hoc ſit Deum noſſe, quod amare. Nam quiſquis eum non amat, profectò oſtendit, quia, quàm ſit amabilis, non novit. Et, quam ſit ſuavis Dominus, & dulcis, guſtare, & videre non dicit, qui ejus conſpectibus placere continua intentione non ſatagit. V. Beda ep.1. in Jo.2. Quemadmodum nutrimentum ignis oleum, & ligna ſunt; ità amoris argumentum clara eſt cognitio veritatis. Impellitur affectus veritate, quę cognitivæ virtutis inhabitat ſedem. S.Laur.Juſt.de triumph.ag.c.13.

Medium II.

Pete, deſidera.

Quaſi flatu quodam divino auxilio egemus, ut velum noſtrum veluti vehementi quodam vento ad dilectionem Dei tranſmittatur. S.Chryſoſt. hom.5.in 2.Theſſal.3.

Infirmata eſt filia Jairi, dilectio illa videlicet, quæ generatur. Commonefactum eſt nobis, Chriſto humiles preces porrigere, cùm unica noſtra dilectio infirmatur, & expetere manum potentiæ ſuæ ſuperponi nobis. Sim.de Caſſia l.5.c.14.

Deſiderium magnum proficiendi plurimùm adjuvat hominem ut ad charitatis perfectionem attingat. S.Laur.Juſt. de char.c.14. ∫ign. vit.

Qui deſiderat ardenter amorem, intrà breve tempus amabit ardenter. S.Franc.Sal.l.12.c.2.

Alia media.

Sui ipſius odium primum fuit fundamentum: cui ſancti ſublime, glorioſumque ædificium amoris Dei ſolius impoſuerunt. Quò te plùs amas, hoc minùs amas Deum! quem ut ames, neceſſe eſt, ut te oderis. Ex lib. cui tit. Solus Deus auth. Hen. Mar. Boudon. parte 1.reg.1.

Non grandis mihi reſtat via ad te amandum; ſolùm enim opus eſt, ut curram ad meipſum, ſcilicet ad compunctionem, & confeſſionem. S.Idiota c.3.

Oritur amor velut lacrymæ, quæ ab oculis in pectus cadunt: quia ab intellectu oritur, & cadit in cor per fidem. Id.c.4.

Varia de Amore Dei.

Excludit cibum ab Adam. Dixit Deus Adamo: *ex omni ligno paradiſi comede &c.* Gen.2.16. adeò quippe contemplatione rerum divinarum abſorptus erat, ut vix recordaretur cibi, niſi ei Deus comedere præcepiſſet. Philipp.Diez.

Tantò magis quis frigeſcit à curis ſæculi, quantò ſurgit ardentiùs in amorem Dei. S.Laur.Juſt de char.c.11.

Qui altiſſimi, Divinique ignis flagrantiam ſenſit; is non ſecùs, quàm apis fumum, omnem fugit hominum cœtum: apem quippe fumus exagitat; hujus verò propoſito hominum cœtus eſt contrarius. Io.Climac.gr.11.

TITULUS XV.

AMORES MALI, NOXII.

§. I.

Primus Amor Carnis.

M*Ulier, quam dediſti mihi*. Gen.3.12. Tantoperè amavit Adam uxorem ſuam, ut ejus cauſa peccaverit. Sed poſt peccatum à Deo correptus, amoris oblitus, accuſavit eam. Talis ſolet eſſe amoris humani finis, qui nec in Deo, nec in virtute, fundatur. Philipp. Diez conc.1. in Expect.part.B.Virgo.

Donec tranſfigat ſagitta jecur ejus. Prov.7.23. Ex vulnere amoris illicò ſequitur vulnus doloris; ſine dolore enim non vivitur in amore. Corn.à Lap.hic.

Dum vivit ſenſus in nobis carnis, & caro vivit; non poſſumus de ſpiritualibus ſapere. Orig.hom.1. in Pſal.37.

Præceps amor nec judicium præſtolatur, nec conſilio temperatur, nec pudore frænatur, nec rationi ſubjicitur. S. Bernard. ſ.9. in Cant.

Talis miſericordia crudelitate plena eſt; qua videlicet ità corpori ſervitur, ut anima juguletur.

Quæ enim charitas eſt, carnem diligere, & ſpiritum negligere? Id. Apologia ad Guiltel.Abb.

Omnibus notum, eſt, quia amor amore vincitur. Incipiamus bonas cogitationes diligere, & ſtatim nos ab illis, quæ malæ ſunt, Dominus dignabitur liberare. S. Cæſarius ep.10. Carnem, quam non poſſumus ſuſcitare, plangimus; & mortuam animam non plangimus, quam poſſumus ad ſtatum priſtinum revocare. Id.hom.8.

Affectus cupidinei ſunt prorſus indigni, quos honeſtiſſimum amoris nomen condecorat. Nobiliſſimus, atque ſanctiſſimus, affectus, eſt amor; neque hoc nomen libidini tribuendum. Nam quid eſt amare, alteri benè velle. At, qui impuris in alterum ardet affectibus; non alteri benè vult, ſed ſibi animum ſuum ſaturare, cupiditatem explere, cupit. Ægyptia, Putipharæa certè non ſui famuli Joſeph felicitatem, ſed ſuam quæſiit voluptatem; ſibi, ſuoque genio, voluit gratificari. Ubi laſciva cupiditas non ſucceſſit; inſanire cœpit, & vociferari. Hebræo carcer, ſervo crux, Joſepho malum maximum. Drexel. opuſc.7. Joſeph Ægypti Prorex c.5.§.1.

§. II.

Secundus Amor Sanguinis.

SI vaccæ currui, quo arca vehebatur, junctæ, naturam, & vitulos, qui domi tenebantur incluſi, ſic oblitæ ſunt, ipſius arcæ vectæ majeſtate; ut neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram, declinantes, ſine errore iter conficerent; neque cervicis inflexione ullum amoris erga filios ſignum oſtenderent; neque gemitu dolorem: quòd ab illis ſejunctæ eſſent, teſtarentur: ſed quamvis eas, & arcæ pondus premeret, & amoris aculeus ſtimularet; tamen non ſejunctæ eſſent, quàm ſi præſcripta lege inceſſiſſent, ne latum quidem unguem à recto tramite deflexerunt. 1.Reg.6.12. Cur non ii, quibus ſpiritualis arca geſtanda eſt, idem efficiant? S.Nilus lib.aſcet.

Sicut impoſſibile eſt, uno oculo in cœlum, altero in terram, aſpicere: ita fieri non poteſt, ut in his anima non periclitetur; qui corpore, & cogitatione, ab omnibus, & propinquis, & extraneis, non ſe peregrinum fecerit. Jo.Clim. gr.3. de peregrinat. & ſomniis.

§. III.

Tertius Amor creaturarum patitur jacturam, adverſa.

T*Olle filium tuum unigenitum, quem diligis, Iſaac &c.* Gen.22.2. Abraham ex Agar Iſmaelem ſuſcepit, Iſaacum ex Sara; hic ergo, non ille, ad victimam poſtulatur. Naxera in Joſ.6.§.23. citius ſæpè amittitur, quod tenerius amatur.

Quare negligitis &c. Gen.42.1. Quæres, qua ratione Joſeph tam diu incognitus manſit in Ægipto? puta 23. annis; ità ut de ſe nihil unquam nuntiarit patri, adeò propter ſe mœrenti? Cur hoc ità fieri, & celari, voluit Deus? R. quia hoc Deus, quaſi purgatorium mœroris, voluit dari Jacobo, licet juſto; ob levia ejus quondam peccata: quia nimis, & cum invidia fratrum, amarat Joſephum? ſolet enim Deus nimios Sanctorum circa rem, vel perſonam aliquam, amores, hoc modo per adverſa, quaſi vinum injecta, aqua temperare. Ita S.Aug.ſ.82. de temp.

Percuſſit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti. Ex.12.29. Lippom. quod amantiſſimum habebant, etiam in pecoribus, amiſerunt. Nax.cit.

Lætatus eſt Jonas ſuper hedera lætitia magna. Joan.4.6. Propheta impiorum odit civitatem; arbuſculam in deliciis habet, utri horum citiùs continget calamitas? civitati inviſæ, an hederæ amatæ? *Et paravit Deus vermem aſcenſu diluculi*. v.7. Jonæ amor fuit veluti ariditatis auſpicium. Naxera cit.

Scis ea, quæ tibi obveniunt, diligere; & ipſum te diligere neſcis? Foris eſt, quod amas; extra te eſt, quod concupiſcis. Revertere potiùs in te, ut ſis tibi tu charior, quàm tua. S.Eucher. Ep.ep.parænet.ad Valerian.cogn.ſuum.

§. IV.

Varia.

TEnentur variis languoribus, qui multiplicibus amoribus languent. Nihil adeò animas hominum languidas facit, ſicut multiplicium rerum multiplicata dilectio. Sim. de Caſſia l.5. c.10 de ſanat.infirm.

Chriſtus Dominus nuptiali convivio adfuit, in quo vinum defuit Jo.2.3 forſan non affuturus, ſi vinum abundaret. Hier.in c.2. Amos: Per vinum id omne intelligitur, quod mentis ſtatum dimovere poteſt; hoc autem nihil aliud eſt, quàm amor cujuslibet rei creatæ. Mendoza in l.1.Reg.annot.8.

§. V.

Quartus Amor Mundi, & rerum caducarum.

O*Culi ejus caligaverunt*. 1.Reg.3.2. Qui ſunt, qui ſeneſcunt? niſi qui Mundum diligunt inveteratum; qui quantalibet florida ætate vernantes, ſi Mundo ſeneſcente delectantur, ſi ejus amplexibus amplectuntur; eo ipſo ſeneſcunt, & caligant interiores oculi, ut lucernam Evangelii, diſſuadentem hominibus Mundi dilectionem, & prohibentem amplexum; videre non poſſint. Sim.de Caſſ.17.de ſimilit udin.Salvat.cap 4.

Benignè fac Domine - ut ædificentur muri Jeruſalem. Pſal.50.20. Unuſquiſque Jeruſalem, aut Babylonis, civis eſt. Sicut enim per amorem Dei Sanctus quiſque Jeruſalem civis efficitur; ità per amorem ſæculi omnis iniquus in Babyloniæ ſtructura operatur. S Greg. in Pſal.pœnit.

In ſalicibus ſuſpendimus organa noſtra. Pſal.136.2. Salices ſunt Mundi amatores; qui radices ſuas in terrena miſerunt, quibus tranſitoria pro voto affluunt In hos juſti organa ſuſpendunt; quia his gaudia Mundi relinquunt. S.Honor. Auguſtodun. ſerm. in Septuag.

Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto? Cantic.3.6. Per deſertum aſcendit ſponſa, id eſt, hujus Mundi amatores, qui deſertum ſunt: quia deſeruntur à Deo, quia eum deſerunt; dum factis ei dicunt: recede à nobis, ſcientiam viarum tuarum nolumus. Richard.à S.Vict.in Cant.c.9.

Reliquit ergo hydriam ſuam mulier. Jo 4.28 Hydria amorem hujus ſæculi ſignificat, id eſt, cupiditatem; quia ſibi homines de tenebroſa profunditate, cujus imaginem puteus gerit, hoc eſt, de terrena converſatione, hauriunt voluptatem; qua percepta iterum in ejus appetitum inardeſcant. V Beda in Io.c.4

Molendinum puto dictum Mundum iſtum: quia rota quadam temporum volvitur, & amatores ſuos conterit. S.Aug.conc.1.de prima parte Pſalm.36.

§. VI.

Motiva, hos amores fugiendi.

Amator parvulus.

U*Squequo parvuli diligitis infantiam*. Prov.1.22. Juxta Lyr. Hug.Card. fortunæ bona vocat infantiam. ib. v.20. *ſapientia foris prædicat in plateis, &c.* in plateis nimirum ad mercatores, & qui lucris ſtudent: hos vocat parvulos, & infantes; quaſi minuti animi; qui viliſſimis, & minutiſſimis, rebus ad inſtar puerorum, contenti ſint. 1.Cor.13.11. *cùm eſſem parvulus &c.* Mare Mundum ſignificat, quod tritum apud Patres. Job.38.8. *qui concluſit oſtiis mare quaſi pannis infantiæ.* Mundus, quantus quantus eſſe videtur, ab infantulo faſciis involuto nihil differt. Senec.l.3. nat.quæſt. magna iſta, quia parvi ſumus, credimus: multis rebus non ex natura ſua, ſed ex humilitate noſtra, magnitudo eſt. Eccli. 16.23. *qui minoratur corde, cogitat inania, cogitat ſtulta*. Græcè, *cogitat inania*; quod de temporalium ſtudio Gloſſa, Lyr. accipiunt.

Non dixit ſapiens, cui exiguum ineſt cor, qui capax Dei datum; ſed nos id minuimus terrenis inhiando. Incerto Authore.

Uſque-

Uſquequò parvuli &c. Ib. id eſt, ſæculi vanitatem? *Et ſtulti ea, quæ ſibi ſunt noxia, cupiunt*, id eſt, temporalia: quia ſunt ignis, & gladius, quæ duo pueri libenter tenent, donec comburantur aut lædantur. Hugo Card. hic. Pueri amant ſuas nuces, & crepundia; eaque præponunt nummis aureis & argenteis: quia illas comedere poſſunt, ſentiuntque ſuaves; nummos verò guſtare nequeunt. Ità carnalis homo non ſapit, quæ ſunt Spiritus, ſed quæ carnis. Pueri amant libertatem, & luſum; fabricare domos luteas, equitare in arundine longa: ità major pars hominum ludicras, & pueriles, nugas amat. Quid enim ſunt opes, deliciæ, honores, hujus Mundi; ſi cum cœleſtibus, & æternis, comparentur; niſi luſus, & nugæ puerorum. Corn. à Lap. hic.

Pueri parvi magna non deſiderant, vilia ſolent admirari, currus, aurigas, equos, luto facta. Tales nonnulli nunc viri reperiuntur: nulla his cœleſtium cura; ſed ad lutum tamquam pueri, obſtupeſcunt, & terrenis divitiis blandiuntur, & gloriam, & voluptates hujus ſæculi, magni pendunt: quæ ità puerilia ſunt, ut illa. S. Chryſoſt. in Jo. hom. 80. Si in pecuniæ, deliciarum, uaorum, negotiorum denique cura, & cogitatione, verſari voluerimus, quando erimus viri, quando Spiritu vivemus; quando, quæ Domini ſunt, nobis curæ fuerint. Id. l. de Virginit.

§. VII.

Alia Motiva.

NOs autem non ſpiritum hujus Mundi accepimus. 1. Cor. 2. 12. Spiritus Mundi poteſt dici Sapientia hujus Mundi, & amor Mundi; quo impellitur homo ad agendum ea, quæ Mundi ſunt. S. Thom. hic.

Attendite Sæculum quaſi mare, ventus validus, & magna tempeſtas. Unicuique ſui cupiditas tempeſtas eſt. Amas Deum; ambulas ſuper mare, ſub pedibus tuis eſt timor ſæculi. Amas Sæculum; abſorbebit te: amatores ſuos vorare novit, non portare. S. Auguſt. ſ. 13. de Verb. Dom.

Amaram potionem Mundus ſuis dilectoribus propinat. O infelicitas generis humani! Amarus eſt Mundus, & diligitur. Putas, ſi dulcis eſſet, quomodo amaretur! Id. ſer. 5. poſt Domin. Paſſ. ſerm. 1.

Mala ſunt in Mundo, aſpera, immunda, odioſa. Fœdus eſt; non ametur. Ecce talis eſt; & ſic amatur. Ruinoſa eſt domus, & piget migrare. Matres, ſive nutrices, ne pueri multùm ſugant; ubi eos grandeſcere vident, & jam non decere, ut lacte nutriantur; illos tamen mammis moleſtè inhiare; circumliniunt pupillas ſuas aliqua amaritudine, qua offenſus parvulus lac ulteriùs non requirat. Quid ergo adhuc tam delectabiliter ſugitur, ſi amarus tibi factus eſt Mundus? Implevit Deus amaritudinibus Mundum; & inhias tu, & incumbis tu, ſugis tu. Id. ſ. 115 de diverſ. Miſer eſt omnis animus vinctus amicitia rerum mortalium; & dilaniatur, cùm eas amittit: & tunc ſentit miſeriam, qua miſer eſt, antequam amittat eas. Id. Conf. l. 4. c. 6.

Bene ſomnium dormiunt Sæculares viri; qui licèt Sæculo vigilent, Deo dormiunt. S. Ambr. Oct. 7. in Pſal. 118. Superbi iniquè agebant &c.

Ubique mors, ubique luctus, ubique deſolatio; undique percutimur, undique amaritudinibus replemur. Et tamen cœca mente carnalis concupiſcentiæ, ipſas ejus amaritudines amamus, fugientem ſequimur, labenti inhæremus. S. Greg. hom. 28. in Evang. & hom. 4. in illud Matth. *appropinquavit regnum cœlorum*: Hoc jam, fratres Chariſſimi, etiamſi Evangelium taceat, Mundus clamat: ruinæ namque illius, voces ejus ſunt. Qui enim tot attritus perſecutionibus à gloria ſua cecidit; quaſi jam nobis è proximo regnum aliud, quod ſequitur, oſtendit. Ipſis jam, & à quibus amatur, amarus eſt: ipſæ ruinæ ejus prædicant, quòd amandus non eſt. Si Mundus cadit, & nos eum amando ampleⅽtimur; opprimi volumus potiùs, quam habitare.

Quantò magis ad Mundum accedis, tantò longiùs à Deo recedis; quantò magis foris es ſapiens, tantò magis intus ſtultus efficeris; quantò magis extra lucraris, tantò magis intus perdis; quantò magis in temporalibus es ſollicitus, tantò magis in ſpiritualibus es mendicus. S. Bern. ſ. de miſer. hum.

Amor Mundi perditio, amor JESU animæ redemptio: amor carnis ſtultitia, amor JESU ſapientia. Thom. Kemp. conc. 17.

Non benè conveniunt Majeſtas Dei, & amor Mundi. Petr. Bleſſ. ſ. 2. in Nat. Dom.

TITULUS XVI.

AMOR PROPRIUS, & proprii commodi.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

DImiſit Noe corvum; qui egrediebatur, & non regrediebatur. Gen. 8. 7. Licèt per annum in Arca fuiſſet, exitu numquam tentato; tamen inventis cadaveribus, quibus famem paſceret, Arcam, & Patriarcham oblitus eſt. S. Aug. tr. 6. in Jo. qui ſunt corvi? qui ſua quærunt. Vereor, nè columba quoque hoc vitio infecta ſit, licèt laudata à Noe. Emiſſæ, & reverſæ pietatem in arcam diceres; ſed regreſſa, non deſiderio ſtandi cum nutritio, ſed metu, ne mergeretur: *qua cùm non inveniſſet, ubi requieſceret pes ejus, reverſa eſt*. v. 9. Poſt ſeptem dies rurſus egreditur *portans ramum olivæ*. v. 11. Locus quidem jam erat, ubi reſideret, ſed deerant alimenta, quibus ſe paſceret: nam ramus florebat ſine fructu. Tertiùm emiſſa, cùm terra cum floribus fructus produceret, tunc columba, quæ videbatur tantoperè arcam, & Noe, amare; ubi molliorem cibum in terra invenit; quàm in arca, penitus emanſit. Oliva t. 2. conc. 9. *Cùm columba non inveniſſet, ubi requieſceret pes ejus, reverſa eſt ad eum in Arcam*. Impedita aquis, nebulis, caligine, mox revertitur. Mox iterum emittitur, & ramum affert; ſed ad veſperam. Tardiùs curavit bonum commune, celeriùs ſuum; commune, ut omnibus lætum ferret nuntium. S. Chryſoſt. hom. 26. in Gen. non abſque ratione, & temerè, adjunxit *ad veſperam*, ſed ut diſcamus, quòd tota die fuerit paſta, invento ſibi convenienti cibo, ad veſperam rediit, in ore ferens ſiccum folium olivæ. Naxera in Joſ. 13. §. 36.

Ibant in diverſum vaccæ. 1. Reg 6. 12. Quid iis pro labore mercedis? putares, inauratis cornibus, concedi eis paſcua libera, nutriendas amaraco, ſanctuarii ſumptu, Sacerdotibus potum præbentibus. At longè aliter iis contigit: Bethſamitæ eas occidunt, & incinerant in tinctu Dei. Cur? tam benè meritæ, tam malè habitæ! Samuel paucis dicit, & tribus vocibus litem inſtruit: *Gradiebantur*; hoc perbenè. *Pergentes*; & hoc meliùs. *Mugientes*; hoc peſſimè; occidite; præſepe cogitat, fœtum meminit. Oliva t. 1. conc. 2. in feſto S. Luciæ V. & M.

Ingreſſus vidi; & ecce omnis ſimilitudo reptilium, & animalium abominatio. Ezech 8. 9. 10. S. Greg. l. 26. mor. c. 8. in reptilibus cogitationes omninò terrenæ ſignantur; in animalibus verò jam quidem aliquantulum à terra ſuſpenſæ, ſed adhuc terrenæ mercedis præmia requirentes.

Nam reptilia toto ex corpore terræ inhærent, animalia verò ventre à terra ſuſpenſa ſunt; appetitu tamen gulæ ad terram ſemper inclinantur. Id. conc. 9. die Ven. poſt Dom. 2. Quadrag.

Habitabit lupus cum agno: Iſ. 11. 6. Quotquot, quæ ſua ſunt, quærunt, lupi rapaces ſunt. Simon de Caſſ. l. 3.

Amor proprius eſt radix omnium vitiorum. Hæc eſt illa beſtia, de qua Apoc. 13. 1. *Vidi de mari aſcendentem beſtiam &c.* Proprius amor aſcendit de mari; quia ſemper amara fugit. Habet ſeptem capita; quia ex ea ſeptem capitalia vitia generantur. S. Bernardin. Sen. tom. 1. ſ. 5. a. 1.

Tigris defixa in ſpeculum. Lem. *fallit imago ſui*. Picinelli.

Exempla.

Ex Veteri.

Cur præcepit vobis Deus, ut non comederetis? Gen. 3. 1. Curatoris ad ſpeciem ſtudia imitatur, cùm oſoris animum gerat. S. Baſilius Seleuc. or. 3. humanitatem ſimulat, cùm ad cædem accurrat; & commiſerationis obtentu conatur ſervum cum Domino committere. Evæ ad ſpeciem cupit divinitatem, ſed quærit imperium ſibi. Naxera in Joſ. c. 4. § 24.

Ad Loth venerunt duo Angeli Gen. 19. 1. *diſſimulante illo, apprehenderunt manum ejus &c.* v. 16. Rupertus: amœnitate Sodomorum tenebatur: idcirco quaſi non ſatis intelligeret, quod dicebatur, cùm percelleretur nuntio inſtantis periculi, dormientes oculos, & amore divitiarum pretioſos, avertebat à lumine præſenti. Ut leones juſtum ſervarent, ſatis fuit unicum Angelum deſcendiſſe Dan. 6. 22. miſit Dominus angelum ſuum &c. Ad Loth duo advolant: quia non à leoninis rictibus liberandus, ſed à deliciis extrahendus. Naxera in Joſ. 18. §. 11.

Iſaac amabat Eſau, eò quòd de venationibus illius veſceretur. Gen. 25.

Digitized by Google

Gen.25.28. non quia primogenitus, non quia diu expectatus, ac bonorum patris hæres; ſed quia patrem ferina delectat. S.Chryſoſt.hom.50. in Gen. Pater diligebat Eſau; partim naturalem dilectionem ſequens, quod primogenitus eſſet: partim quòd venatione ejus veſceretur. Id. in Joſ.9.§.21. dimidium detraheretur amoris, ſi ſeni ferina non præberetur: ſine mixtione utilis nec paternus viguiſſet amor. Mater tamen Rebecca, nullo inſpecto commodo, Jacob tenerè diligebat. Rupert.l.7. in Gen c.6. Notandum, quod differt utriuſque dilectionis enuntiatio: abſolutè Scriptura dicit Gen.25.28. *Rebecca diligebat Jacob*; conjunctè verò: *Iſaac amabat Eſau*, ſubnectit enim cauſam, *eò quòd de venationibus ejus veſceretur*. Id.ib.

Quo aſcendente iverunt cum eò omnes ſenes &c. Gen.50.7. Non quia Jacobi filium, ſed quia præcipuum miniſtrum Pharaonis, comitabantur. Cadaver Jacobi comitantur magnates; & tamen cùm poſtea efferrentur oſſa Joſephi, nullus Ægyptius, comitatus: quia periit ſpes lucri. Alvarez Joſeph.Illuſtr.Illuſtr.350.

Mi Domine Deus! quid dicam, videns Iſraelem hoſtibus ſuis terga vertentem? audient Chananæi, - & delebunt nomen noſtrum, - & quid facies magno nomini tuo? Joſ.7.8. Priùs dolet populi nomen delendum, deinde nomen Numinis obſcurandum. Rariùs divini honoris zelo, ſæpius ducimur noſtræ utilitatis ſtudio. Naxera in Joſ.7.§.22.

Domine Deus! memento mei, & redde mihi nunc fortitudinem priſtinam, - ut ulciſcar me de hoſtibus meis. Judic.16.28. Non orat fortitudinem ſibi reddi ut idololatras puniat, Deique honori conſulat; ſed ut, pro amiſſione luminum, ultionem recipiat. O quàm raro amore Dei ducimur, quàm ſegniter, quæ ad Deum ſolum ſpectant, nos, ad labores ſubeundos, trahunt. Id.ib.

Reſpondens autem Saul &c. 1.Reg.9.21. Licèt Samuel ſub obſcurè prædixerit regnum Saulis, ille tamen prædictionem mox intellexit: quia ſumus ad commoda percipienda acutiſſimi, ſed ad cognoſcenda damna cœci. Mendoza hic.

Adhuc reliquus eſt parvulus, & paſcit oves. 1.Reg.16.11. Filius ad thronum expoſcitur à Propheta; ſed Pater ætatem opponit. Nec mirùm: quia illius induſtria ad curandas oves egebat. Naxerà in Joſ.9.§.24.

Congrega reliquam partem populi. 2.Reg.12.28. Quid ad ſpeciem modeſtius? Joab de triumphi plauſu nihil ſibi adſcribi velle videtur; ſed omnem in David victoriæ gloriam transferri. Sed audi Carthuſianum hic; hoc Joab denuntiavit ex quadam verſutia, adulatione, & ambitione; quia ambitioſus erat; & regi complacere deſiderans, gratiam ejus captavit; ut in ſuo firmaretur officio. Id.in Joſ.4.§.25.

Exaruit manus ejus. 3.Reg 13.4. Jeroboam Sacerdotii honoribus inhians thus impiè ſuper altare adolebat. Verùm propheta à Deo miſſus nefarium illud ſacrificale, infauſta minatus turbat: altare ſciſſum eſt, & effuſus eſt cinis de altari. Rex in prophetam manum extendit, ſed ſtupentibus nervis manſit extenſa. *Exaruit manus ejus.* Quid tunc rex? ora pro me, ut reſtituatur manus mea mihi. Altare everſum, præ manus morbo, dolendum erat. Theodoretus q.42. Id, quod accidit altari, eum non ſtupefecit; ſed id, quod manui, valde anxit. O nimis certùm! Dei gloriam, & animarum ſalutem, parvi pendet, cui chara nimis eſt ſalus. Id.in Joſ.4.§.25.

Curram poſt eum, ut accipiam aliquid ab eo. 4 Reg.5.20. Cùm Naaman Syriæ princeps à lepra mundatus domum repeteret, Giezi, vel quadriga agitatis equis, currentem, inſequitur. Cur modò tam velox? ante 4.Reg.4.31. tardus? Explicat ipſe: *curram poſt eum, & accipiam aliquid ab eo.* Id in Ioſ.16.§.16.

Trahe me poſt te, curremus in odorem unguentorum tuorum. Cant.1.3. Ubi pura vocat honeſtas, ſola invenitur ſponſa, immò & ſponſa ſequitur tracta; ubi verò ſenſuum oblectamenta, & fragrantia unguentorum illicit; plures accurrunt celeri greſſu. Id. in Ioſ.18.§.11.

Aperi mihi ſoror mea, - quia caput meum plenum eſt rore, &c. Cant.5.2. At illa ſe excuſat: *expoliavi me tunica mea.* Per noctem S.Paulinus ep.6 ad Sever. intelligit noctem paſſionis Domini. Et Rupertus, per guttas noctium, blaſphemias, & contumelias Iudæorum, quas cùm anima audit, ſtatim ſe claudit; ut eas declinet, & evadat. At cum de Dilecto audiunt: *caput ejus aurum optimum.* ib.11.&c. ſtatim quærunt: *quò abiit dilectus tuus? - & quæremus eum* v.17. Sylv.in Matth.17.q.2.

Ex Novo.

Audiens autem Herodes rex, turbatus eſt. Matth.2.3. S Chryſoſt. author.Imp.op. ait, in hac turbatione Herodis, turbatum ſimul fuiſſe dæmonem, propter nativitatem Chriſti. Addit: unuſquiſque eorum zelo proprio turbabatur, & ſecundùm ſuam naturam ſui regni ſucceſſorem timebat; Herodes terrenum, diabolus autem cœleſtem hæc ille. Poterat dæmon Herodis exitio timere, poterat Herodes dæmonis incommoda dolere; ſed unuſquiſque proprio zelo turbabatur. Hinc addit auth.Imp.op. nec Herodes terreretur, ſi cœleſtem regem naſci ſuſpicatus fuiſſet; nec diabolus, ſi terrenum. Did.Niſſ.fer.6.poſt Dom.5.Quadrag.

Bonum eſt nos hic eſſe. Matth.17.4. Cui Dominus apud Timotheum Antioch. quid tibi in mentem venit Petre? tuine ſolius curam geris? an non totius Mundi? Baeza l.2.c.8.§.2. Neſciens, quid diceret.

Murmurabant adversùs patremfamilias. Matth.20.11. Primi, de hoc ſolùm querebantur, quòd ſibi eſſent coæquati poſtremi; tacent de mediis: quia quiſque ſua mala ſentit, quiſque ſuis commodis ſtudet, non alienis. Did.Niſſ.fer.5.poſt Dom.Quadrag.

Turba civitatis multa cum illa. Luc.7.12. Erat enim matrona nobilis, & dives, ait Haymo: Cum illa erat turba, non cum illo, ſcil. defuncto: quia cùm illa viveret, aliquid commodi ab illa ſperare poterant; præcipuè cùm eſſet dives, ut dictum. Sylv. in Luc.7.c.12.

Epulo Lazarum ad fratres mitti rogat. Luc.16.27. non propter illos, ſed propter ſe. Naxera in Joſ.14.§.19.

Si hæc facis, manifeſta teipſum Mundo. Jo.7.4. Maldonatus: volebant cognati Chriſti ex ejus miraculis, Jeroſolymæ in maxima hominum frequentia factis, conciliari ſibi aliquid gloriæ, demonſtrari digito. Exprimitur nobis in illis cognatorum ingenium: nihil ſolent ex nobis, niſi honorem, aut utilitatem ſuam quærere. Eſcobar Perſecut.Chriſti l.8.ſect.1.obſ.4.

Expedit vobis, ut unus moriatur. Jo.11.50. Aperiamus inſtrumentum litis, cujus multa folia duo ſolùm verba complectuntur: *moriatur expedit.* O expedit veneratum, impudens ſacrilegum! Oliva t.1.conc.20.

Chriſtus Lazarum reſuſcitaturus, dicit diſcipulis: *eamus in Judæam iterum* Jo.11.7. At illi periculum opponunt, & hoſtium odium. Sed Io.21.3. dicit eis Simon Petrus: *vado piſcari*: *dicunt ei, venimus & nos tecum; & exierunt.* Chriſtus ibat, eximias virtutes operaturus. Petrus humana commoda procurabat: ad capturam piſcium omnes mox accurrunt: ad miſericordiam ſtudioſè difficultates opponunt; utrobique metus, ſed cura terrenorum ſuperat. Naxera in Ioſ.18 §.11.

Tollent noſtrum locum, & gentem. Io 11.48. In hac vita quiſque agit rem ſuam, & ſtudet utilitati propriæ. Nihil in hoc concilio ſpectabatur, niſi, quod unus omnium erat metus, nè rerum ſuarum jacturam facerent. Non attendebant gloriam Dei, non miracula Chriſti, non doctrinam; ſolùm timebant, nè amitterent temporalia. Cæcus amor proprius, amor propriæ authoritatis, excœcavit eos. Did.Niſſ.fer.5.poſt D.5.Quadrag.

Tunc Simon & ipſe credidit. Act.8.13. S.Aug tr.6. in Eccleſiam Simon ut corvus ingreſſus eſt, quærens quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu Chriſti. Sylv.hic q.6.

§. II.

Amoris proprii damna, & pericula.

Ex Vetri, Novo, & Patribus.

J*Udica me Domine.* Pſ.25.1. Scire vellem, qualis ſum; ſed de me vera diſcernere non poſſum: nam amor privatus, quem habeo erga me, auffert mihi de me meum judicium. Ergo tu judica me. S.Bonav.hic.

Qui non accipit Crucem ſuam &c. Matth.10.38. Hic per Crucem ante tribunal divinæ juſtitiæ proprius condemnatur amor; velut omnium malefactor, & corruptor virtutum. Hic unita dividit, diviſa uniri non ſinit, fidem nemini ſervat, nullum, niſi per reciprocum, diligit. Hic tyrannos fecit in civitatibus, ſeditionem excitavit in urbibus, partialitates fecit in provinciis. Hic ſcandala ſeminavit in Sanctis Cœnobiis, & monaſticis viris, & regulares irregulavit. Neſcit ferre injuriam; facere novit; denegat petentibus indulgentiam; turbatur, ſi non recipit. Quod eſt commune, vellet ſibi appropriare; & quod eſt proprium, numquam in commune deducit. Numquam niſi propriis utilitatibus gaudet. omnes nihili pendit; ſibi timens minui, neſciens aliis impartiri. In judiciis pervertit juſtum, in cauſis honeſtum; contentionibus deſervit, ut appareat ſingularis; ſibi placens, non curat aliis diſplicere. Commune poſtponit proprio, & communi unum proprium præfert. Omnium depopulationem non curat, ſi eum non tangat. Proprius amor procul pellit patientiam; orationem, & abſtinentiam, & vigilias execratur. Omnes adit labores, præter illos, qui ſuum peragunt finem. Decollat obedientiam; ſubdi neſcit, regulari non vult. Ipſe ſibi Dominus, & ſervus; prælatus, & ſubditus; magiſter, & diſcipulus; ſibi ſeſſor, & equus; Index, & Advocatus. Omnia ſenſualitati, & propriæ voluntati, adverſa, reputat tormentum, & Crucem. Sim.de Caſs.l.8 c.21.

Cùm feciſſet flagellum quaſi de funiculis. Io.2.15. & expulit de templo omnes, qui ſua quærebant, non quæ Ieſu Chriſti. S.Aug. in Pſ.130 propè initium.

Ego

Digitized by Google

Ego non quæro gloriam meam: eſt, qui quærat & judicet. Jo.8. 50. Judicat, neminem debere eſſe judicem in propria cauſa. Cauſa amor proprius. Leges decernunt, ut, cùm medicus infirmatur, quantumvis ille ſit doctus, curet illum alius: nam quantumvis doctus ſit, non æquè in ſua ac aliena cauſa, felix erit. Ægri enim medici non ſe, ut medici; ſed ut ægri curare volunt. Did. Niſſ. fer.3. poſt Dom. 4.Quadrag.

Cùm injurias noſtras ipſi ulciſcimur, modum quoque in ulciſcendo excedimus. Cùm verò vel de divina gloria, vel de iis, qui injuria læduntur, agitur; tum verò religioſitatem, & tranquillitatem fingimus; mutique, ac torpidi ſumus, atque ita affecti, ut nos inter, & ſaxa, interſit nihil. S.Iſidor. Peluſiota l.2. ep.239.

O quàm difficilè reperiuntur, qui ordinato amore velint diligere ſe; Nemo certè diligit ſe, qui Dei mandata negligit, qui ipſius voluntatem implere non ſatagit. Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam. S.Laur.Juſt.de diſcipl.monaſt.c.22.

Veniunt ſæpe ad mentem meam cogitationes innumeræ, & ſurgunt affectiones multæ, & ſollicitant me de cura corporis; & ſuggerunt multa de uſibus neceſſitatis. Conveniunt ibi quaſi ad conſulendum, veraciter autem ad decipiendum: & congregantur conſiliarii multi, & conſiliatores vani; immò deceptores veri. Congregantur autem quaſi in conſilium unum, & ad quaſi quærendum conſilium bonum; & dantur in commune conſilia multa, ſed inutilia, & vana: quia Concilium vanitatis eſt, & totum eorum conſilium de vanitate eſt. Suadent ſumere vinum propter ſtomachum, ſomnum extendere propter cerebrum, carnem fovere, ne tabeſcat; corpus recreare, nè deficiat; abſtinentiam aliquantum relaxare, quieti parumper indulgere. Et in hunc modum agitur de cura corporis, cura ſuperflua; & de vanitate ventilatur quæſtio vana; & ſuper hujuſmodi inutili negotio conſumitur ſæpe dies integra. Rich.à S Vict.Annot. in Pſ.25.

Cùm conatus fuerim, quas potui hiſtorias, ab exordio Mundi geſtarum rerum perlegere; nullam occaſionem, ſeu cauſam, deſtructionis civitatum magnarum, atque parvarum; regnorum, & regionum, majorem reperi, quàm cùm privatum publico antepoſitum eſt. Id.l.9.cap.41.

Amor proprius jam exaltavit ſolium ſuum, & undequaque ſtabilivit. In ipſa ſanctitatis exercitia ſe deteſtabilis hic amor inſinuat. Inſcendit ſacra pulpita, ex quibus impugnatur; tenet regitque eorum corda, quorum linguis ſternitur, & fulminatur; per ipſa jejunia, vigilias, orationes, & eleemoſynas ſeipſum firmat. Henr.Boudon lib.ſolus Deus.

§. III.

Amorem proprium fugiendi motiva.

MErcenarius eſt, qui Deo non pro Deo ſervit, mercenarius eſt, qui occaſione, non veritate, Chriſtum annuntiat; mercenarius eſt, qui, quæ ſua, non quæ Ieſu Chriſti ſunt, quærit. Hujus panis eſt ſapientia carnis, ſeu commoditas temporalis; hic non comedit panem ſimilaginis filiorum, non hordeaceum ſervorum; ſed panem porcorum, furfuris, ſive palearum. Petr. Cellenſ.Abb.c.16 de pane Mercenar.

Charitas non quærit, quæ ſua ſunt. 1 Cor.13.5. Petrus non ſibi, ſed aliis, vult ædificare. Luc.9.Hugo Card.hic.

§. IV.

Amoris proprii expertes non quærunt ſua.

Figura, Symbola.

F*Aciam ſemen tuum ſicut pulverem terræ.* Gen.13.16. Poſt Deus Abrahamo dixit Gen.15.1. *Suſpice cœlum, & numera ſtellas, ſi potes; ſic erit ſemen tuum.* Quia Abraham erat bonos, & malos liberos, habiturus. Terreſtria non moventur, niſi ob propriam utilitatem; cæleſtium autem corporum motus ſunt ob inferiorem utilitatem. Philipp.Diez.D.6.Epiph.conc.2.

Sol, Luna & Stellæ, gratis illuminant, nec petunt alimentum. At verò ut ignis lumen præbeat, oportet illi ligna, aut aliud nutrimentum ſuppeditare.

Sic in Eccleſia aliqui ut ſol, & luna, ſinè lucro, & mercede illuminant; de quibus Baruch.3.34. *Stellæ dederunt lumen in cuſtodiis ſuis, & lætatæ ſunt; vocatæ ſunt, & dixerunt, adſumus.* Non ait: vendiderunt lumen, ſed dederunt, & hoc cum maxima lætitia, & diligentia. Alii, ut lumen præbeant, magno lucro, & mercede, afficiendi ſunt; aliàs nihil commodabant. Id. D.13. Pent.conc.2.

Sevit autem Iſaac in terra illa &c. Gen. 26. 12. In terra ſterili. Hoc generoſæ charitatis eſt; ibi ſeminare beneficia, ubi nulla ſpes remunerationis: nam facere benè, ubi ſperes fœnus, nundinatio potiùs eſt: quàm beneficientia. Did. Niſſ. polit. cœl. p. 1.l.8.c.3.

Et levavit pallium Eliæ. 4.Reg.2.15. Æmulemur Eliam, raptum igneo curru, vehentibus angelis hoſpitaturum in paradiſo. Ignitis amoris Dei quadrigis ad thronos vehamur; pallia, terrenas curas, mittamus; cogitemus quæ Domini ſunt.

Fax. Lem. *non quærit quæ ſua ſunt.* Maſenius.

Manus nuda. S.Ambr.ſ.8. inquirit; quod membrum in humano corpore præſtantiſſimum ſit & corona dignum? quam cùm alii oculo donent, alii cordi; hanc ille manui porrigit; quia illa corpori alimenta præbet, illud veſtit, defendit. Interim nudam ſe patitur, ut ſit ad obſequia expeditior; nec quidquam de cibo prælibat, quem miniſtrat ori, quod illo fruitur; & præguſtat primùm, quod tranſmittit in ſtomachum. Manus tam averſa à ſuis commodis, quàm provida in alienis parandis. Verba Sanct. Ambr. nullum dubium eſt, dexteram vel totius corporis præclariorem portionem, ut quæ providentia quadam membra cætera paſcat, ac nutriat. Oliva t.1.conc.35.feſto S.Andreæ.

§. V.

Exempla.

Ex Veteri.

Q*Uidnam eſt hoc, quod fecit nobis Deus?* Gen.42.28. Cur non dicunt, quod fecit, nobis Ioſeph? Reſp. quia triticum ſimul, & pecuniam ſimul videbant; & frumentum gratis abſque pretio & lucro, datum cernebant; benè dicunt, eſſe id opus Dei; nam ſinè lucro quidquam dare, Dei magis opus eſt, quàm hominum. Did.Niſſ D.4.in Quadr.§.1.

Tenuerunt ſiniſtris manibus lampades, & dextris ſonantes tubas. Judic.7.20. Rupert. in l.1.Iudic.c.11. deſignatur in tubis clamor prædicationis, in lampadibus claritas miraculorum, in lagenis fragilitas corporum. Hos milites, quibus corporis ſalus, vitaque, in ſiniſtris ponitur, delegit Gedeon contra Religionis hoſtes: nam ſui amans trepidus fugiet. Naxera in Ioſ c.4.§ 25.

Erat cor ejus pavens pro arca Dei. 1.Reg.4 13. Heli cætera malus, in hoc bonus. 1.Reg.18. audiens captam arcam, cecidit; non doluit acceptam cladem, fugam militum, libertatem perditam, cædium principatus, liberorum mortem. Erat enim cor ejus *pavens pro arca Dei.* v.13. ò elogium! hic eſt ſpiritus Sacerdotii, nihil aliud præter ſanctuarium cogitare. Oliv t.1 conc 2.

Ibat Samuel, per ſingulos annos circuiens Bethel &c. 1 Reg.7.16. Samuel rem ſuam non agebat, ſed ſuorum; nè ſubditi, adeundo ſuum Judicem, ſumptus facerent, tempus perderent; ipſe, quieſcentibus omnibus, ſolus diſcurrebat. Non timebat injurias temporum, aſperitates viarum, non anguſtias hoſpitiorum; ac tandem ſui memor muneris, civium munera non expetebat; unde nullas ſibi pecunias, plurimas Deo animas lucrabatur: ante Evangelium Evangelii profeſſor, ante Chriſtum Chriſtianus; ante Paulum Pauli imitator. 2.Cor.12.14. *Non ero gravis vobis; non enim quæ veſtra, ſunt, ſed vos* Mendoza in l.1.Reg.7.annot.28.

Dedit Dominus voces. 1.Reg.12.18. Dum Samuel ſuam teſtatur innocentiam, cœlum dat ſignum. At verò Paulus oſtendit ſuam eximiam puritatem, Act.20.33. cœlum nullum dat ſignum. Reſp. Paulus nullorum bonorum Reipublicæ habuit adminiſtrationem; at Samuel ſupremus fuit Judex, & gubernator; quòd talia ſibi nihil uſurparit, ut credatur, neceſſe eſt, ut fiant miracula, cœlumque Signa oſtendet. Sylv.in Act.hic q.12.

Quid dabitur viro, qui percuſſerit Philiſthæum? 1.Reg.17.26. Reſp. det S.Chryſoſt.hom 19.in ep.Rom. quod dicebat, *quid dabitur?* non ideo dicebat, quòd mercedem exigeret, ſed quò ſibi crederetur, & in pugnam cum illo committeretur. Nam cùm adepta jam victoria, ad Regem eſſet ingreſſus, nihil de mercede meminit. Oliv.t.2 conc 9.die Ven.poſt D.2.Quadrag.

Dicent amatores commodi ſui, etiam Davidem in iis, quæ fortiſſimè geſſit, ſpei ſtimulo incitatum.

Pater eram pauperum. Job.29.16. S.Greg. non patronum ſe, vel proximum vel adjutorem pauperum, ſed patrem fuiſſe teſtatur: quia nimirum magno charitatis officio ſtudium miſericordiæ vertit in affectum naturæ: ut eos quaſi filios, cerneret per amorem; quibus quaſi pater præerat per protectionem. Advocatus plerumque lucrum ſpectat. Non talis eſt erga filium pater. Did. Niſſ.polit cœl p.1.l.8.c.5.

Poſuerunt me cuſtodem in vineis, vineam meam non cuſtodivi. Cant.1.5. Hugo Card. exponitur hoc in bono, in perſona boni Prælati, qui non quærit, quæ ſua ſunt, neque quod ſibi utile eſt; ſed quod multis. Id D.2.Adv.§.4.

Tollite me, & mittite in mare. Jon c.1.12. Nota Ionæ charitatem magnanimam; qua, nè alii pereant, ipſe ſolus perire cupit. S.Hier.

Ex

Digitized by Google

Ex Novo.

Pater noſter, qui es in cœlis. Matth.6.9. In filiorum ordinem, gradumque provecti, illa continuò, quæ eſt in bonis filiis pietate flagrabimus; ut non jam pro noſtris utilitatibus, ſed pro noſtri Patris gloria, totum impendamus affectum, dicentes: *ſanctificetur nomen tuum*; noſtrum deſiderium; noſtrum gaudium, gloriam noſtri Patris eſſe teſtantes. Io.Caſſianus Coll.9 cap.18.

Faciamus hic tria tabernacula, &c. Matth.17.4. Petrus non ſibi; ſed aliis vult ædificare. Hugo Card.in Luc.9.

Expectans conſolationem Iſrael. Luc. 2. 25. ut verus Pontifex, non ſuam propriam conſolationem, ſed Iſraelis, expectabat; non pro ſe, ſed pro communi bono, erat ſollicitus. S.Eligius hom. 2. de S.Simeone: qui excreverat in tantum juſtitiæ culmen, ut non jam ſolummodò ſuam, ſed etiam totius populi Iſraelis, quæreret ſalutem, & adventu Chriſti expectaret conſolationem. Sylv. Addit.in Luc.

Paſtor bonus animam ſuam ponit pro ovibus ſuis. Io. 10. 11. Non dicit, honoratur, & colitur; ſed, *animam ſuam ponit &c.* Hoc eſt principatus, hoc eſt paſcendi ſcientia; ſua negligere; & eorum, quos regit, curam gerere. S.Chryſoſt.in Pſ.113.

Nunc ſcio verè &c. Act.12.11.q.d.agnoſcere numquam antè poteram, dubius hæſi; at nunc diſcedentem certò Angelum deprehendi. Sed undè, ò Petre! quid ſigni vidiſti? reſpondet: gratiam præſtitit, & certè maximam. Quid? vinctum liberavit, & gratis quidem, nè obulum requirendo in mercedem obſequii. Et mox inde collegi, Angelum eſſe. Si enim homo id obſequii exhibuiſſet, vendenda hæc mea tunica fuiſſet, nec ſuffeciſſet in compenſationem. Paoletti Dom.3.adv.

Dii ſimiles facti hominibus deſcenderunt ad nos. Act. 14. 10. Cur hoc dicunt? quia Apoſtoli omnibus benefaciebant, ægros curabant &c.& hoc abſque ulla mercede Nam tanta dona præſtare gratis, non hominis, ſed Dei, & Dei ſervorum eſt.Sylv. hic q.2.

TITULUS XVII.

S. ANDREAS.

Nomen, Vocatio.

ANdreas ſecundùm Hebræam etymologiam interpretatur *Decorus*, ſive *reſpondens*. S.Iſidorus l.7 c.10.

Relictis retibus &c. Matth.5.27. Quadruplex rete cavendum. 1. Divitiæ ſæculares. 2. mala mulier. Habac. 1. 15. *congregavit in rete ſuum*. S.Bern. de ſorore ſua ante converſionem dixit, eſſe rete diaboli. 3. Adulator amicus proditor. Prov.29.5 *Homo, qui blandis &c.* 4. ultio divina. Oſ.7.12.*Expandam ſuper eos rete meum*. S.Thom.in feſto S.Andreæ.

Vocavit eos. Matth.4.21. Miranda coralii natura! naſcitur in ſinu maris, nutritur, & creſcit; non fit tamen valoris, niſi à piſcatore extractum: cui tunc accedit valor, & color: in mari album, expoſitum aeri fit purpureum: in aquis eſt fragile; ubi extraxeris, adamantinum. In mari Andreas vilis herba, pauper, & abjectus piſcator; ſed reti divinæ vocationis extractus pro coralio eſt. Paoletti in feſto S.Andreæ.

Erat autem Philippus à Bethſaida civitate Andreæ & Petri. Ioan.1.44.Hoc opus divinam maximè commendat gratiam,quòd de civitate peccatrice tres iſti vocati ſint, magni Patres juſtorum, atque Credentium. Bethſaida namque civitas erat peccatrix in tantum; ut & illi Dominus exprobaret. *Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethſaida* Matth.11.21.

Primitiarum fuit principium: qui, antequam vocaretur, alios vocat ad Dominum. Heſychius presb.or.in S.And.Ap. Ubinam manes, inquit Andreas, ut in aula Domini janitor fias. ib.

Virtutes.

Vitæ ſuæ curſum feliciter conſummavit, non in molli ſtrato; neque in corporis deliciis, ſed coram maxima populorum numeroſitate conſtitutus in ſtipite. S.Laur.Iuſt.ſ.in feſto S.Andreæ.

Vocatus à Chriſto, ad unius juſſionis eloquium, mari relicto, & retibus ſecutus eſt Dominum. O magna ſancti viri fides! ò obedientia omni veneratione colenda! Id.ib.

Omnibus gratiæ aliquid impertitur Andreas, omnibus dat mutuo ſpiritus largitiones, omnes ad militaria certamina concitat. S.Heſychius or.de S.Andrea.

Ecce Andreas inter ipſa novi tyrocinii rudimenta fructificat, & veritatis jam prædicator efficitur, cujus adhuc vix erat auditor. Novus diſcipulus factus eſt &c. B. Petr. Dam. ſ. 1. de Sanct. Andrea.

Novus diſcipulus factus, non eſt propria ſalute contentus, condiſcipulos quærit; ad lucrandos alios fraternus ſe amor extendit. Theſaurum reperit, gaudet aliis prodere; furtum reputat, illum ſinè conſortibus poſſidere. B.Petr.Dam.ſ.de S.Andrea.

Non moleſtè tulit Andreas, quòd in fide primus, factus eſt ordinis dignitate ſecundus. Id. ib. Andreas, cùm apud Jeſum multa didiciſſet, non abſcondit theſaurum, ſed ad fratrem feſtinavit, accepta bona quamprimum communicaturus. Chryſoſt. hom.18.in Jo.

Invenit hic primùm fratrem ſuum. Jo.1.41. Legitimi Chriſtiani ſignum eſt, quòd alios Chriſto acquirat. Ecce Andreas cùm primùm Jeſum novit, nil priùs curat, quàm fratrem acquirere. Hoc unum gemit Chriſtianus, ſi ſolus ſit; tunc lætus, ſi plures habeat fratres Chriſtus. Inde cenſentur Dei filii, ſi alium parturiant; indè cenſentur oves Chriſti, *ſi ſterilis* non ſit in eis Cant.4.2.inde inter Chriſtianos oves legitimè numeraberis, ſi gemellus fueris, ſi non ſingularis. Baeza t.1.l.6.c.2.§.14.

Ecce primos diſcipulos ſuos de mari Dominus vocat; quoniam multos per eos de hujuſmodi fluctuoſa amaritudine ad fidem vocare diſpoſuit: ut, quia de mari à Domino vocantur, ipſi quoque periclitantium animas de Mundi hujus naufragio liberare diſcant. Euſeb.Emiſſ.ſerm.de S.Andrea.

Crucem à longè proſpiciens eam cum gaudio ſalutavit, ſuſpendium tamquam epulas optavit. S.Honorius ſerm.de S.Andrea.

Cur tam intrepidè properavit S.Andreas ad crucem? quia indutus erat Chriſtum. Chriſtus in horto orans timebat crucem, quia indutus erat Andrea: Sicut enim noſtra debilitas, qua Chriſtus erat indutus, faciebat eum tremere, & mortem timere; ità fortitudo Chriſti veri Dei qua indutus erat Andreas, erat cauſa, quòd Crucem non formidaret. Did.Stella pag.2.conc.31.

TITULUS XVIII.

ANGELI.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

E*T facta eſt lux*. Gen.1.3. Magni, & nominatiſſimi Patres, intellexerunt naturam angelicam lucis nomine Rupert. Abb. Tuit.l.1.in Gen.c.7. Illis tenebroſa abyſſus exiſtendi principium, vel materia fuit: de tenebris enim, jubente Deo, lux iſta reſplenduit. Id.ib.in Gen.12.

Diviſit lucem à tenebris ib.v 4. Auguſt. id eſt angelos à dæmonibus.

S. Franciſca Romana continua viſione Angelorum fruebatur, & maximè quendam formæ elegantiſſimæ die noctuque, intuebatur ſibi aſſiſtentem, cujus facies ſolis ſplendorem ſuperabat, ſine ullo lumine alio, ſolo ſplendore Angeli, ducebatur. Bolland. 9.Martii.

Quomodo portaverim vos ſuper alas aquilarum. Ex.19.4. Angeli aquilis comparantur: alæ aquilarum ſunt miniſteria Angelorum: una ala eſt miniſterium defenſionis; à malo; altera promotionis ad bonum. S.Bonav.ſerm.3.Dom.24.Pent.

Ecce currus igneus. 4. Reg. 2. 11. Non erat hic currus verè igneus; ſic enim aduſſiſſet Eliam; ſed habebat formam ignis: erant enim revera Angeli, qui, aſſumentes formam ignis, ſurſum vehebant Eliam Corn.à Lap.hic.

Qui facit Angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos ignem urentem. Pſalm. 103. 4. His nimirum verbis eorum levitatem, ardorem, fervorem, maximam penetrabilitatem, & acrimoniam, qua Deum deſiderant, atque inſerviunt, deſcribens. S.Joan.Damaſc. l.2.orthod.fid.c.3.

Montes, & colles, cantabunt. Iſ.55.12. Quinam iſti, niſi iidem ipſi cœli inhabitatores ſpiritus? S.Bern.ſ.53.in Cant.

Virtutes cælorum movebuntur. Luc.21.26. ipſi Angeli, & primæ Virtutes, turbabuntur in terribilibus immutationibus Univerſi. Theophylactus Ep.Bulgariæ hic.

Non alienum videtur, ut per claritatem coloris lilii Angelorum cœleſtium gloriam putemus expreſſam, qui verè Mundi iſtius flores ſunt; quòd eorum claritatibus Mundus ornatur, & bonum odorem ſanctificationis adſpirat. S.Ambr.in Luc.15.

Angelorum Creatio.

In principio creavit Deus cælum, & terram. Gen.1.1. Nihil de inviſibilibus virtutibus diſſerit, neque dicit, in principio fecit Deus angelos, vel archangelos: Judæis enim loquebatur, qui toti præſentibus rebus inhiabant, neque ſpirituale quidquam comprehendere volebant. S.Cryſoſt.tom.1.in Gen.hom.2.

Quamobrem non meminit creationis angelorum? Qui lege regebantur, ſolidæ, vel conſtantis fidei nihil habebant mox enim

poſt

poſt plura, & ineffabilia, imaginem vituli Deum deſignarunt. Quod ſi tam facilè ſibi Deos finxerunt è jumentorum ſimulacris; quid non perpetraturi fuiſſent, in viſibilis naturæ notitiam aſſecuti? B. Theodoretus q.2. in Gen.

S. Aug. l. 1. ſup Gen. ad lit. c 3. cenſet creatos prima die. Rupertus autem l. 1. de Trinit. & oper. ejus c. 10. non tantùm idem ſentit, ſed argumento etiam probare contendit, non fuiſſe Lucem illam corpoream, de qua dubitanter diſſerit Auguſtinus l. 11. de Civ. c. 7. Non conveniebat, inquit, primum. Dei opus cæteris eſſe ignobilius. Incert. Auth.

Angelorum nomen.

S. Thomas q. 112. a. 4. ad 2. ait: *Angeli nuntii* interpretantur, ab eo, quòd Domini voluntatem populis nuntient. *Archangeli* Latinè *ſummi Nuntii*, qui ſumma annuntiant. *Dominationes* ſunt ii, qui etiam virtutibus, & Principatibus præeminent; qui pro eo, quòd cæteris angelorum agminibus dominantur, Dominationes vocantur. *Virtutes* angelica quædam miniſteria perhibentur, per quos ſigna, & miracula, in Mundo fiunt. *Poteſtates*, quibus adverſæ virtutes ſubjectæ, nè tantùm noceant, quantùm poſſunt. *Throni* Latinè *Sedes*, ſic vocati, quòd illis Conditor præſidet, & per eos judicia ſua diſcernit, vel diſponit. *Principatus*, qui Angelorum agminibus præſunt. *Cherubim ſcientiæ multitudo. Seraphim* ex Hebræo *ardentes*.

Angelorum numerus.

S. Brigitta c. 21. Revel. refert, tot Angelorum millia Deo ſervire, ut ſi ab Adamo ad ultimum uſque numerarentur, omnibus, ac ſingulis, plures, quàm decem Angeli cuſtodes aſſignari poſſent. Vide S. Thom. 1. p. q. 50. a. 3.

S. Dionyſius l. de coel. hier. docet, Angelos ſuperare numero res corporeas.

Millia millium miniſtrabant ei, & decies millia centena millia aſſiſtebant ei. Dan. 7. 10.

Audivi vocem Angelorum multorum, & erat numerus eorum millia millium. Apoc. 5. 11.

S. Thom. q. 112. a. 4. ad 2. ait: Angelos excedere, quoad multitudinem naturas rerum materialium.

Ordo Patriarchalis reſpondet Thronis, Prophetis Cherubim, ordo Apoſtolicus Seraphim; in Patriarchis fuit ſtabilitas fidei, in Prophetis limpiditas cognitionis, in Apoſtolis fervor charitatis. Martyres Dominationibus, Confeſſores Virtutibus, Virgines Poteſtatibus. Ordo præſidentium Principatibus, ordo Magiſtratuum archangelis, ordo Regulantium Angelis. S. Bonav. ſerm. 22. in Hexam.

Angelorum Præſtantia, Pulchritudo.

Immittet Angelus Domini. Pſ. 33. 8. ſubintelligitur, ipſe ſe in circuitu timentium eum &c. In Hebræo: *caſtrametabitur Angelus Domini in circuitu &c.* Mira potentia Angelorum! ut unus Angelus vicem exercitus ſuppleat. Bellarm. hic.

In manibus portabunt te. Pſ. 90. 12. Manus Angelorum ſunt intellectus; ſive ſapientia, & potentia, nam intelligendo, & volendo, omnia faciunt. Id. ib.

Sex alæ uni. Iſ. 6. 2. Sex alæ ſignificant eos agillimos, & maxima vi motiva præditos eſſe, ut ad ſex differentias poſitionum, ſcilicet ſurſum, deorſum, antè, retrò, dextrorſum, celerrimè moveri, ac volare, poſſint; ità ut celeritate ſuperent ventos, fulmina, ſolem, cœloſque omnes. Corn. à Lap. hic.

Duabus velabant pedes. Iſ. 6. 2. Pennatos Sanctorum Angelorum pedes Theologia finxit. Penna enim declarat, & ducendi celeritatem, & quod cœleſte eſt, & quod ante movetur, & quod ab omni rerum terrenarum ſtudio, & cupiditate abhorret. Dion. Areop. l. de coel. hier. c. 15.

Qui non ſervaverunt ſuum principatum. Epiſt. Judæ v. 6. Vaſq. 1. p. diſp. 217. c. 3. oſtendit per principatum maximè accipi gratiam ſanctificantem. quorum venuſtas, ut loquitur S. Baſilius hom. 1. in hexam. noſtræ cogitationis facultatem omnem longiſſimè ſuperat.

Si videres ſpiritualem pulchritudinem Angelorum, corpus tuum non ſufficeret videre; ſed rumperetur, quaſi vas corruptum, & putridum, propter gaudium animæ ex viſione. l. 2. Rev. S. Brigittæ c. 18. v. c.

§. II.

Angelorum Virtutes in genere.

D*Uos quoque Cherubim aureos.* Ex. 25. 18. Hi Cherubini ſignificant Angelos, qui ſunt quaſi ſtipatores Dei. Hinc geſtant quatuor ſtemmata, & inſignia, Domini ſui: ſpecies aquilæ ſignificat Dei ſapientiam; Homo bonitatem, manſuetudinem, & clementiam; Bos juſtitiam, religionem, & cultum ei debitum; quòd ſcilicet bobus, aliiſque victimis, ſit colendus; Leo fortitudinem, & poteſtatem. Hæc attributa à Deo ipſi Cherubini, id eſt, Angeli, in ſe participant, & repræſentant. Sunt aquilæ per celeritatem, & contemplationem; Leones per fortitudinem; Homines per manſuetudinem; Boves per patientiam, & labores. Corn. à Lap. in Exod. 25.

Eſt hierarchia ſacer ordo, ſcientia, & actio; quæ & ad Divinitatis ſimilitudinem, quoad ejus fieri poteſt, accedit; & pro portione illuſtrationum, quæ ei divinitus datæ ſunt, ad Dei imitationem traducitur. ſuoſque in rebus Divinis collegas, ſimulacra divina, efficit, ſpecula maximè perlucida, & immutabilia. Dion. Areop. l. de coel. hier. c. 3.

Angelorum amor, & cultus Dei.

Duabus velabant faciem eius. Iſ. 6. 2. Ex Hebræo tam faciem ejus, quam ſuas, legi poteſt. Velabant facies præ intima reverentia, quòd tantum Divinitatis jubar irretorto oculo aſpicere non poſſent; pedes verò velabant præ verecundia, nè quis aſpiceret imperfectum eorum amorem, & affectum; cujus ſymbolum ſunt pedes. Ità Chryſoſt. ſerm. 4. de hac viſione. Corn. à Lap. hic c. 6. v.

Vidit Zacharias 2. 1. Angelum habitu architectum, *in manu eius funiculus menſorum*; rogatus quò abeat? reſpondet, ut metiatur Jeruſalem. Scilicet ad urbem muro, & templo, ornandam. Et alius Angelus egrediebatur. Rupert. l. 7. de victor. c. 19. In ædificatione terrenæ civitatis, & templi, jam & opifices volunt videri, ſeque certatim ingerunt Angeli. Luc. de Velloſo in Judith. 1. Parænet. 3.

In templo eius omnes dicent gloriam. Pſ. 28. 9. Angelorum opus laudare Deum; omnibus denique cœleſtibus exercitibus una hæc cura; gloriam Creatori dare. S. Baſil. hic.

Angelorum obedientia.

Angelis ſuis Deus mandavit de te. Pſ. 90. 11. Præcipua cauſa eſt, cur angeli nos diligentiſſimè cuſtodiant, quia videlicet id Deus mandavit eis, quamvis enim libenter id faciant, quia nos amant, & quia malos Angelos oderunt, & quia cupiunt inſtaurari ſedes cœleſtis Jeruſalem; & quia ſciunt, id eſſe gratiſſimum Regi ſuo Chriſto Domino; tamen nihil eos magis movet, quàm præceptum Domini: intelligunt enim ſe eſſe miniſtros Domini, Deumque nihil magis requirere à miniſtris ſuis, quàm promptam, ac ſimplicem obedientiam. Bellarm. hic apud Paoletti D. 12. Pent. Providentiſſimus de te, ò homo, eſt Deus: ſiquidem tantis Principibus mandavit de te; & quod eſt digniſſimum omni veneratione, non uni tantùm Angelo mandavit de te, ſed *Angelis ſuis*. O miram Dei dignationem! ò Angelorum ſummam obedientiam! ò animæ pretium! ſed quid mirùm, ſi Deus Angelis mandavit de te; ſiquidem & Filio ſuo mandavit de nobis; non ſolùm ut nos cuſtodiret, ſed etiam pro nobis moreretur. Philipp. Diez. tit. Angeli.

Benedicite Domino omnes Angeli eius qui facitis verbum illius. Pſ. 102. 20. Cùm tanta in Angelis ſint, quæ commendari poſſunt; immortalitas, amor in Deum, conſtantia voluntatis, nobilitas originis; his omnibus omiſſis, unam miratur, & laudat David, obedientiam; acſi præter eam nihil cuperent in ſe laudari. *facientes verbum illius.* Non opùs iterari præceptum, non ſuaderi, quod præcipitur; verbum auditis, & obeditis. Sed qua mercede ad tantam celeritatem obediendi urgentur? novi ſpe mandati. Ut alia à Deo mandentur, citiſſime mandata perficiunt, *facientes verbum illius ad audiendam vocem ſermonem eius*. O dignam obedientiæ mercedem. Oliva l. 10. Strom. § hic. Quid in Angelis mirificum prædicamus? profectò quia eum omni cura obediunt Deo. Quod David quoque dicebat: *benedicite Domino omnes Angeli eius &c.* Huic enim bono æquale eſt nihil prorſus, etiamſi ſiot millies in corpore: hoc eſt enim, quod maxime præſtat eos beatos, quia obediunt præceptis Dei. Did. Niſſ. vitæ Abrah. c. 11.

Quæ honori adverſantur, verus obediens non recuſat. Quid Angelo ſublimius? quid ſcyniphe abjectius? & tamen Deus paria utrique imperia impoſuit: nam ſicut ſcyniphi imperavit, ut Ægyptiam ſuperbiam humiliaret: Ex. 8. 16. ità imperavit Angelo, ut Aſſyriorum potentiam demoliretur. 4. Reg. 19. 35. Non expoſtulant cum Deo, aut illis minora impera, aut, majora nobis. 3. Reg. 17. 4.

Corvis præcepi, ut paſcant te. Ad eumdem item Angelus deſtinatur. 3. Reg. 19. 5. Nihil ſibi glorioſiùs arbitratur, quàm obedire. Immò paria cum dæmonibus miniſteria exequuntur: nam ſicut malis, ità & bonis Angelis, puniendi impios miniſteria deman-

Digitized by Google

mandantur. Malis, qui Ægyptum flagellarunt. Pſ. 77. 49. *Immiſſiones per Angelos malos*: bonis, qui Sodomam everterunt. Gen. 19. 1. Nec tamen ob id indignantur Angeli boni. Mendoza in l. 1. Reg. c. 3. v. 9.

Seraphim hi ſunt ſchema perfectæ obedientiæ hæc enim velatis oculis cæca præceptum non diſcutit; eſt tota alata promptè exequendo juſta. Cornelius in Iſ. 6.

Tremunt Poteſtates, non metu formidinis, cùm ſint perfectè beati, ſed adminiſtrationis affectu, vel obedientiæ famulatu, cum, ſecundùm Apoſtolum, omnes ſint adminiſtratorii ſpiritus. Innoc. Pontif. de Sacro Altar. myſter. l. 2. cap. 61.

Angelorum humilitas.

Vidit Angelos Dei aſcendentes, & deſcendentes. Gen. 28. 12. Angeli Dei annuntiatores ſunt veritatis, aſcendant, & videant. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum &c.* Deſcendant & videant, quia *Verbum caro factum eſt, &c.* Aſcendant, ut erigant magnos; deſcendant, ut nutriant parvos. S. Aug. in Pſ. 44.

Ego ſum Raphael, Angelus unus ex ſeptem, qui adſtamus ante Dominum. Tob. 12. 15. Plures, & benè, cenſent Raphaelem eſſe ex primo ordine Seraphinorum; adeoque unum ex primis Seraphinis; hi enim proximè aſſiſtunt Deo, uti altare ſe ait Raphael. Diſcite, quanta dignitas animæ, quanta Dei Angelorum, etiam Seraphinorum, dignatio, qua dignantur hominum peccatorum, vilium, & miſerorum, tantam, tamque particularem, & providam, curam gerere. Corn. à Lap. in Tob. hic.

Ecce Angelus Domini ſtetit juxta illos. Luc. 2. 9. Stetit quaſi familiaris, quaſi æqualis, & unus ex illis. Non ſupra illos ſtetit, ſicut ante exaltationem humanæ naturæ in Chriſto, quia permittebant ſe Angeli adorari; quod non fecerunt poſt aſſumptam à Verbo Humanitatem. Did. Stella hic.

Ecce evangelizo vobis &c. Luc. 2. 10. Non Pontificibus, non Sacerdotibus, non Scribis, non Phariſæis, non Optimatibus; ut hinc percipiamus, quàm chari ſint Deo, etiam viliſſimi, homines; utpote ad quos dirigit Angelos, quibus primùm manifeſtat myſterium nati Filii. Cajet. hic.

Et ſubitò facta eſt &c. Luc. 2. 13. Militia in ipſa Nativitate cœleſtis apparuit, quæ Duci ſuo ſemper immaculatè in ſupernis aſſiſtit, & ipſum deſcendentem ad terras ſequitur; non quærens, quo eat ineffabilis, & æternus Dux, ſed ſequens, quo ierit, cum adverſis parata bellare? Quæ idcirco militia cœleſtis dicitur: quia infatigabiliter pro hominibus terrenis militant, ut poſſint eſſe cœleſtes, ſimulque concives. Sim. de Caſſ. l. 1. c. 7.

Et dixit illis (paſtoribus) Angelus Luc. 2. 10. adſunt Angeli, loquuntur paſtoribus. Non dedignantur loqui perſonis humilibus; & cùm ipſi ſublimes ſint, infimos non aſpernantur. S. Cypr. de Nat. Chriſti.

Vide, nè feceris: conſervus tuus ſum &c. Apoc. 19. 10. In lege priſca adorari ſe paſſi ſunt Angeli. Adoravit ternos Abraham, binos Loth; adorarunt eos Joſue, Tobias, Manue; & non obſtiterunt. In nova Lege, ſui Regis, exemplo moti, facti ſubmiſſiores, poſt tantam Domini abjectionem, hunc ſibi honorem deferri vetuerunt. Drexelius horol. 11. noctis, virt. 4.

Obſequuntur ſaluti tuæ Angeli, conceſſi ſunt ad miniſterium Filii Dei, & dicunt inter ſe: ſi ille deſcendit, & deſcendit in corpus; ſi mortali indutus eſt carne, & ſuſtinuit crucem, & pro hominibus mortuus eſt; quid nos quieſcimus? quid parcimus nobis? Eja omnes Angeli! deſcendamus è cœlo. Orig. in Ezech. hom. 1.

S. Bernardus ſ. 31. in Cant. vocat Angelum Cuſtodem: ſedulum Cuſtodem: ſedulum pediſſequum animæ. Non faſtidiunt, neque erubeſcunt, illa beatorum ſpirituum agmina, quæ perpetua felicitate fruuntur, peregrinantibus, ac in domibus luteis habitantibus, miniſtrare; quatenus ei placeant, cui ſe efficiunt ſacrificium laudis. Non diſcernunt, quid agant. Sed propter quem. S. Laur. Juſt. de triumph. &c. c. 12.

Angelus Cuſtos, qui famulum cuſtodit, æquè lætus vivit, ac qui Regem; nec minùs curat de protectione ancillæ ſuæ Angelus, quàm de hera ſua. Si Gabriel deſtinaretur hodie ad protectionem Æthyopis, non reſiſtet; non dicet, indecens eſſe ſibi, protegere ſervum, poſtquam protexit Cœli, terræque Reginam. Alvarez. Joſeph. Illuſtr. Illuſtr. 265.

Angelorum Zelus animarum.

Vocavitque Angelus Dei Agar de cœlo. Gen. 21. 17. O potentiam lacrymarum! licet rea Agar, & laſſa, Deique juſſu, in exilium acta; tamen, ut flevit, Angelorum non alloquio ſolùm, ſed & miniſterio recreatur. Nè diutius ſitiret, aquæ puteum indicavit ei Dominus, vel etiam eliciuit. Eliæ pro Domino latenti annonam in dies corvus ferebat; Agari verò Angelus frigidam propinavit. Quàm felicior in exilio ſerva, quàm domi herus. Nam Abraham juxta tabernaculum ſuum Gen. 18. 5. miniſtrat Angelis; Agari autem in ſolitudine ab Angelis miniſtratur. Quid non juſtorum hymni impetrent in Templo, quando exulantis ancillæ ululatus in nemore accerſit è cœlo Deum, trahitque angelos in obſequium ſui. Oliva l. 2. Strom. 5. Vocavitque Angelus &c.

Quomodo portaverim vos ſuper alas aquilarum. Ex. 19. 4. Vide hoc titulo §. 1. ſub initium.

Venit unus Angelus Domini, & percuſſit in caſtris Aſſyriorum 185. millia. 4. Reg. 19. 35. Ad portandum Eliam in cœlum, ecce currus igneus, & equi ignei. 4. Reg. 2. 11. Equi ignei erant multi angeli ſub forma equorum igneorum, ut tenent Abul. Serarius, Sanchez, Cornel. &c. Cur ad necem tot millium unus Angelus venit, ad portandum Eliam in cœlum multi? Nihil gratius Angelis, quàm in cœlum hominem ferre. Sylv. in Luc. 15. q. 10.

Ipſi [Cherubim] *ſtabant erectis pedibus, & facies eorum erant verſæ ad exteriorem domum* l. 2. paral. 3. 13. Cur non perſpectant Sancta Sanctorum, ad oraculum, & arcam teſtamenti? ſed iis omnibus, velut à tergo relictis, oculos conjiciunt in domus portam exteriorem: ut ipſo intuitu præbeant formam ardentis Zeli animarum, qui in Angelis præfulget. V. Beda l. de templo c. 13. Angeli habent facies ad exteriorem domum; quia nos ab hujus ærumna peregrinationis ereptos ad ſuum deſiderant pervenire conſortium. Stant erecti, & aſpicientes portam: quia ſic de animarum ſanctarum in cœlis beatitudine congaudent; ut eos quoque, quos in terris adhuc peregrinari conſpiciunt, Electis opem ferre non deſinant, donec & illos ad cœleſtem patriam introducant. De Arcones in Iſ. 2. 3. Diſcurſu 6.

Dixit autem ad cultorem vineæ. Luc. 13. 7. Unuſquiſque noſtrum ficus eſt in vinea Domini, ſcilicet Eccleſia. Venit igitur Deus quærens fructum; & ſi invenerit te abſque fructu, jubet, ut ex hac vita, exſeceris. At cultor vineæ ſupplicat, ut tibi parcatur. Quis autem ille cultor vineæ? ſuus cujuſque Cuſtos angelus, &c. Theophylactus hic.

Homo quidam fecit cœnam magnam, &c. Luc. 14. 16. Ieſus eſt, qui fecit cœnam magnam æternæ beatitudinis; & miſit ſervum ſuum, angelicum miniſterium, ad invitandum homines ad cœleſte convivium. Cajetanus hic.

Et portaretur ab angelis in ſinum Abrahæ. Luc. 16. 22. Non ſuffecerat ad portandum pauperem unus angelus, ſed propterea plures veniunt, ut chorum lætitiæ faciant. Gaudet unuſquiſque angelorum tantum onus tangere; libenter talibus oneribus prægravantur, ut adducant homines ad regna cœlorum S. Chryſoſt. hom. de div. & Laz.

Confitebor nomen ejus coram Patre meo, & coram Angelis ejus. Apoc. 3. 5. S. Anſelmus: gaudent angeli de conſortio juſtorum. Quid glorioſiùs, & optabiliùs, poteſt eſſe, quàm juſtum laudari, & teſtimonium habere à Chriſto Domino coram ſuo Patre? Cur additur, *& coram angelis ejus*? Ob magnum gaudium Angelorum, quia protectores hominum, & ſummè gaudent de eorum bono, & gloria. Sylv. hic.

Omnes Angeli ſtabant in circuitu throni. Apoc. 7. 11. Valde probabile, dic agi de ſanctis Angelis Cuſtodibus. Stant ante thronum Dei, & ſummè gratulantes de ſalute ſuorum clientum; & Deo gratias agentes, *ſalus Deo noſtro*. hic.

Angeli quotidie aut aſcendunt, aut deſcendunt, ſuper ſalutem hominum. Orig. hom. 4 in Luc.

O ſi cognoſceremus & nos, quomodo expectant, & quantùm deſiderant (Angeli) adventum noſtrum; quam ſollicitè quærunt, quàm libenter audiunt bona de nobis, quomodo diſcurrunt medii inter nos, & Deum, fideliſſimè portantes ad eum gemitus noſtros, & ipſius nobis gratiam devotiſſimè reportantes S. Bernardus ſ. 2. in Vigil. Nat. D.

Angelorum Charitas, miſericordia.

Et fecit in oraculo duos Cherubim de lignis Olivarum. 3. Reg. 6. 23. *Texit quoque Cherubim auro* v. 28. In templo Salomonis Cherubini ex lignis olivarum operti laminis aureis: quia magnam in homines exercent charitatem, & miſericordiam. Incerto authore.

In manibus portabunt te. Pſ. 90. 12. ut enim fratres natu majores infantulos fratres in ulnis geſtant; ita Angeli, qui quaſi majores natu fratres ſunt, nos homunciones, hoc eſt, fraterculos ſuos, in manibus portant; ut ab omnibus peccatorum offendiculis defendant. Philipp. Dies tit. Ang. Quotidie illos, ad noſtri cuſtodiam deputatos multipliciter offendimus, & offenſam negligentia cumulamus; ipſi autem, licèt à nobis frequenter injurias patiantur, ſuſtinent tamen, & compatiuntur peccantibus; nec minor illorum circa nos cuſtodia, immò major ſollicitudo: cùm boni cuſtodis ſit, infirmis magis, quàm ſanis, operam exhibere Ramyrez in ep. Chriſti ad Ep. Aſiæ ep. 5.

Qui facit Angelos ſuos ſpiritus &c. Pſ. 103. 4. in quo oſtenditur, quòd ſancti Angeli habeant puritatem in ſe, quia ſpiritus; pietatem

Digitized by Google

tatem ad nos, quia ſunt miniſtri charitatem ad Deum, quia ignis urens. S.Vinc.Ferr.ſ.7.D.3.Adv.

Apparuit illi Angelus Domini ſtans à dextris altaris incenſi, & Zacharias turbatus eſt. Luc.1.11. Turbatus eſt, minimè Angelum reputans, quem ſeparatum ab hominibus videbat. S. Chryſoſt. hom.2. in Nat.Joan.in perſona Zachariæ: ceſſa deinceps tu, qui me terres: ſi enim eſſes à Deo miſſus Angelus; ad ea, quæ ſunt mihi uſui, adjumento fuiſſes, & miſertus eſſes eorum, qui foris lacrymantur; affligereris una cum eis, qui affliguntur. Baeza l. 3.c.7.§.1.

Angelus autem Domini deſcendebat. Jo.5.4. O quàm Angelis agnatum medicorum munere fungi! Angeli Sodomam punituri priùs ad Abrahæ tabernaculum ſunt profecti in *ipſo fervore diei.* Gen.18.1. tandem venerunt Sodomam veſperi. Gen.19.1.Cur ad puniendum miſſi mox Sodomam properarunt? quia libenter ad ſanitatem peccatorum accurrunt; quaſi inviti trahantur ad vindictam. Unde expectant, ut videant, ſi fortè Dominus Abrahæ precibus placaretur. Abulenſis.Totum diem expectarunt,utrùm DEUS parceret civitatibus propter Abraham. Eſcob.mir. Chriſti t.1.Obſerv.4.

Hic eſt funiculus triplex, quo de excelſo cœlorum habitaculo, ad conſolandos, ad viſitandos, ad adjuvandos nos attrahit ſupereminens charitas Angelorum, propter Deum, propter nos, propter ſeipſos. S.Bernard.ſ.1.in feſt.S.Michaelis.

Angeli ad ſuccurrendum nobis velociores ſunt aquilis. S.Vinc. Ferrer.de S.Mich.

§. III.

Angelorum beneficia corporalia.

ANgelus eripit Loth ex incendio. Gen.19.16. Tobiam ſanat c.11.15. Petrum è carcere educit act.12.9. Balduino regi, cùm exercitus ejus in anguſtiis viarum in periculo eſſet, ne ab hoſtibus internecioni daretur, Dux quidam incognitus apparuit, qui apprehenſo vexillo per aliam viam univerſum exercitum duxit Jeroſolymam. Baron.t.12. An.1144. Maffæus l.1.hiſt.Ind.Emmanuel Portugalliæ Rex primariæ navi ſuæ, quæ in Indias, novum ſubacturus orbem, deſtinata fuit, nomen dedit Gabrielis Archangeli.

Piſcina probatica.Io.5 S.Chryſoſt.hom.35.Angelus deſcendens aquæ motæ virtutem ſanandi tribuit.

S.Patritius Hiberniæ Apoſtolus, cùm à Deo peteret, ex ſervitute accipi angelus cuſtos ei apparuit eum conſolatus; oſtendens locum, in quo aurum effodere poſſet ad redimendum; quod & factum. Bolland.17.Martii c.2.

Angelorum beneficia ſpiritualia.

Solantur, læta nuntiant, tollunt metum.

Angeli Sanctis apparentes ſtatim in exordio ſermonibus jubebant eos metum ponere. Gen.15.1. Gen.46.3. Matth.1.20. Luc.1. 30. Luc.2.10.

Ad populum Iſraelis objurgandum *miſit* Deus *virum Prophetam.* Iudic.6.8. paulò poſt angelum ad conſolandum Gedeonem, v.12. *Dominus tecum, virorum fortiſſime.* Ubi Lyr. Dominus primò mittit eis reprehenſorem, ut verè pœniteant; ſecundò adjutorem, ut vincant.

Dicite filiæ Sion &c. Matth. 21.5. Verbum propoſitum eſt Verbum Dei ad ſanctos Angelos, ut loquantur amicabiliter animæ ſanctæ, bonæ, & juſtæ, ab hac vita recedenti, tamquam concivi eorum, ac cohæredi dicentes: ecce Rex tuus, quem tam ardenter deſideraſti, amaſti; & cui tam fideliter ſerviſti. S. Vinc. Fer.D.1.Adv.ſ.3.

Vidi alterum angelum aſcendentem ab ortu ſolis. Apoc.7.2. quia veniebat læta, & proſpera nuntiare. Sylv.hic.

S.Henricum Suſonem angeli in anguſtiis poſitum viſitant, & cœleſti muſica recreant, cum illo ducentes choreas, & dicentes: in dulci Iubileo &c. Celebrarurum viſi angeli dulciſſimè amplecti Boll.de Henrico Suſone Ordin.Prædic.25.Ian.

Angeli docent, juvant orare; offerunt preces.

Credimus, Angelos Sanctos aſtare orantibus, offerre Deo preces, & vota hominum. S. Bern.ſerm.7.in Cant.

Solent Angeli aſtare orantibus, & delectari in his, quos vident levare puras manus in orationes. Id.hom.3.de laud.Virg.

S.Raymundus de Pennaforti ab angelo ſæpe à ſomno ad orandum excitabatur. Boll.7.Ian.

Angelorum alia beneficia ſpiritualia.

In manibus portabunt te. Pſ.90.12. *Manus* angelorum ſunt intellectus, & voluntas; ſive ſapientia, & potentia: nam intelligendo, & volendo, omnia faciunt. *Lapides* in via ſunt omnia impedimenta, quæ occurrunt in hac vita, ſive temporalia, ſive ſpiritualia, ſcandala, tentationes, perſecutiones, & ſimilia. *Pedes*, quibus ad lapides offendere ſolemus, ſunt affectus humani. Duo ſunt autem effectus principales, quaſi duo pedes: amor; & timor; & quocumque homo operando, loquendo, deſiderando, pergit; vel amore movetur, vel timore. Robert. Bellarm.hic.

Vidit Angelum Dei. act.10.3. Cur ad illuminandum Cornelium in fide non venit aliquis diſcipulus, ſed angelus? ad illuminandum Eunuchum miſſus Philippus. Act.8. 26. Reſpond.id factum ob bona opera, eleemoſynas ejus, & orationes, quæ Deo offeruntur per manum angeli. Apoc.8.4. Tob.12.12.Sylv.hic q.5.

Pes tuus affectio tua: pes animæ, quam in manibus portant angeli, nè offendant ad lapidem pedem tuum. S. Bern. ſ.13. in Pſal.qui habitat.

Ipſe Anti-Chriſtus, ut docet S.Thom.1.p. q.113. munietur angelo cuſtode, qui impedimento erit, quò minùs ad majora mala manum extendat.

Angeli reſpicientes Euchariſtiam.

S.Franc.Saleſ.l.4.vitæ c.48. recenſet de Pœnitentiario ſuæ diœceſis, plerumque Angelum ſuum cuſtodem intuitum, qui antecedere illum ſolebat, antequam eſſet Sacerdos; ſed ut primum Sacerdos factus, illum honorem Angelus recuſavit, ſemperque priorem locum Sacerdoti detulit.

Apparuit ei angelus Domini, & ait: Dominus tecum virorum fortiſſime. Judic.6.12. Cur ei apparet, & maximè eo tempore alloquitur Gedeonem? An orabat, ut Daniel? an jejunabat, ut Cornelius? fortè ſacrificabat ut Zacharias. Audi: *Cumque Gedeon,* v.11. *excuteret, atque purgaret, frumenta ut fugeret Madian; apparuit ei angelus Domini.* 12. Sola divini deſignatio frumenti angelus pellexit ad minimum natu è filiis Joas. Hinc diſces, cur Dei ſpiritus oblatas ſibi à Manue Samſonis patre delicias ſprevit, Judic.13.16. Abrahæ verò dixit Gen.18.5. *fac ut locutus es.* Unde faſtidium unius epuli, & tanta alterius aviditas? ſola dapum diſſimilitudo angelos, & recreat, & abſterret. Paraverat panem Abraham: ponam buccellam panis, nulla apud Manue panis mentio. Judic.13.15. *& faciamus tibi hædum de capris.* Oliva l.5.Strom.§.apparuit &c.

Reſpexit: & ecce ad caput ſuum ſubcinericius panis, & vas aquæ. 3.Reg.19.6. Itane lautiùs cœnat Elias corvo 3.Reg.17.6. quàm Angelo miniſtrante? ab ave carnibus ſaturatur, ab angelo ſolo pane reficitur. Nimirum iis dapibus angelus excipit prophetam, quibus in cœlo enutritur. Non mirùm proinde, ſi Lothus vir opulentus, cùm angelis epulum Sodomis pararet, non altilia e non vitulum. Gen.19.3. *coxit azyma, & comederunt.* Ludis? an illudis hoſpitibus, bone vir? quos pronus adoras, & dominos vocas, cogiſque tuum ſub tectum ſubire, vix reficis. Fecit convivium, quàm ſplendida vox! *& coxit azyma:* quàm tenuis apparatus! Scivit vir prudens, nihil fore gratius angelis, quàm ſi in azymis delibarent quodammodo azyma veritatis, & panem vitæ JESUM. Factitari id à nobis gaudeo, dum Euchariſtiam ſumimus, & angelos vocamus ad aras. Id.ib.

Certus ſit, quia ultores Angeli nec ſemel indignè communicanti parcerent; niſi bonitas Chriſti, in cujus judicio pendent omnia, & cui commiſſum eſt, ut ſignum ponat in frontibus ſuorum; & gladium ſuſpenderet, & removeret momentaneam mortem, Chriſto totum debemus adſcribere. S.Paſchaſ. l. de corp.& ſang.Dom.c.8.

Sed neque putandum eſt, nos conſortes & concives futuros beatorum ſpirituum, ab ipſis deſeri, dum ſedemus in Eccleſiæ convivio: facti ſunt quippe omnes adminiſtratorii ſpiritus propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis, cujus arrham hic recipimus, & pignus. Si ad inſtructionem convivii perfecti plurima requiruntur, divites ſunt hi ſpiritus ad ampliora. Habent ad votum cellaria Regis; proferunt de theſauris ſuis, quæque voluerit interior homo noſter. Petitur ignis, & caminus incendii? Seraphim ardent. Petitur, ſal, & lumen? Cherubim ſapiunt, & lucent. Petuntur ſedilia? Throni habent illa. Miniſtratur à ſuprema hierarchia, quia miniſtrantibus imperant. Quæritur qui dominetur in convivio, qui virtute præeat; qui poteſtate tueatur? hoc ſecunda poteſt hierarchia. Quæritur pro inferiori cœnaculo, quis ordo ſit in convivantibus? offerunt ſe Principatus, ſubordinant Arch-Angeli, & Angeli ſubſerviunt. Jo. Gerſon tr.9.ſup.Magnificat.

§.IV.

Digitized by Google

§. IV.

Angelorum cuſtodia;

Figura.

E*Quitatui meo in curribus Pharaonis aſſimilavit te amicam mea*. Cant.1.8. Angelicis fulta miniſteriis, & ſuperno ſtipata agmine ſponſa incedens ſimilis eſt equitatui Pharaonis &c. S.Bern.in Cant.ſ.39.

Invenerunt me vigiles, qui cuſtodiunt civitatem. Cant.3.3. Angeli ſcilicet ſancti, qui civitatem, id eſt, Eccleſiam, vel Fideles, cuſtodiunt. Ric.à S.Vict.

En lectulum Salomonis 60. fortes ambiunt ex fortiſſimis Iſrael. Cant.3.7. Lectulus Chriſti eſt mens ſancta, quam proinde ambiunt, & cuſtodiunt ſexaginta, id eſt, plurimi fortes, angeli, ut Aponius, apud Corn.à Lap.hic. Quàm nos beatiores Salomone! qui non regio excepti thoro, ſed in ærumnoſum abjecti ſterquilinium, ſtipamur tamen Sionis principibus, militia cœleſti, Angelorum Cuſtodum. Oliva l.5.Strom.hic.

Sepivit eam. Iſ.5.2. in quo ſignificatur cuſtodia angelorum. S.Thom.hic.

Teſtimonia

Ex Scriptura, & Patribus.

Ecce duo viri aſtiterunt. Act.1.10. Cur duo angeli apparentes dicuntur viri? S Epiphan.or.de aſc.viri dicuntur, ut animi robur diſcipulorum confirment.

Prælium, de quo. Apoc.12.7. ait Ribera, vulgus initio Mundi factum putat, cùm diabolus, & angeli ejus, cœlo ejecti ſunt, ſed ſine dubio pertinet ad extrema tempora. In hoc prælio Michael, & angeli ejus, non ſuas ſibi res agent; ſed ea charitate pro nobis decertabunt, quaſi in ſalutis noſtræ periculo æterna, & jam ſecura, ipſorum ſalus, periclitari videretur. S.Laur.Juſt.de S.Rich. Veneremur in Domino cives noſtros, fideliſſimoſque adjutores, & militiæ noſtræ propugnatores egregios. Cooperatores eorum ſimus pro nobis, nè ſupervacuè in nobis laboraſſe videantur: gaudium enim illorum eſt fortitudo noſtra. Ramirez cp.5.Apoc.3.

Plena ſunt angelorum omnia, aer, terra, mare, Eccleſiæ; quibus angeli proſunt. Sed quorſum, inquies, hæc innumerabilis multitudo angelorum, quaſi nihil oculis videas, nihil manu attingas, nihil pedibus teras, quod infinitis non refertum angelis videatur? Adſunt Cherubim & Seraphim, qui dicunt Sanctus! Sanctus! Sanctus! Plenus eſt Mundus ſanctarum virtutum, quia plenus eſt nequitiarum. Plenus eſt orbis terrarum remediis, quia plenus eſt laqueis. S.Ambroſ.Oct.1. Pſ.118.apud Fernandium in Gen.3. 13.ſect.26.

Magna dignitas animarum, ut unaquæque habeat ab ortu nativitatis cuſtodiam ſui angelum delegatum.S.Hier.in Matth.c.18.

Omnem creaturam ſenſibilem Deus armatam, & munitam creavit; alias veloci pedum curſu, alias unguibus, alias pennis, alias carnibus, alias denique dentibus. Hominem ſolum ſic diſpoſuit, ut virtus illis ſit ipſe Deus. S.Chryſoſt.in Matth.7.

§. V.

Angeli quos ament? quibus ſe ſocient?

A*Pparuit ei Dominus in convalle*. Gen. 18.1. Cur Abrahæ, qui jam ſæpe orabat in montibus, & campis, non apparuere angeli; ſed ſedenti ad oſtium tabernaculi? *Zachariæ* viſus eſt angelus in templo Luc.1.11. Significat, nihil in patreſamilias æquè mirandum, quàm ſi domui ſuæ præſitsut in Sacerdote plus nihil probatur, quàm ſi adſit domui Domini, ſuæ domus non memor. Sacerdos, ſi procul ſit à domo ſua, ab Angelo recreatur; ab angelis, verò inviſitur Patriarcha, ſi ſit in oſtio domus ſuæ. Judic. 6.11. *Cumque Gedeon excuteret, atque purgaret frumenta - apparuit ei Angelus Domini* Delectantur Angeli labore hominum. Tantus vir ab angelo inviſitur non orans, ſed laborans. Oliv. l. 10. Strom.§ apparuit &c.

Fueruntque ei (Jacob) obviam Angeli Dei. Gen.32.1. Cur nunc potiùs, quàm aliàs habuit obvios ſibi angelos? S. Ambroſ. l.2. de Jacob c.6. Perfectis, & fidelibus, divina ſolent eſſe præſidia.

Angeli eorum in cælis. Matth 18.10. Dignitas humilium apponitur ex Angelico miniſterio prompto pro ipſis &c. Cajetanus hic.

Apparuit autem illi angelus Domini. Luc.1.11. Angelus læta nuntiaturus apparuit ad altaris dexteram. Nuſquam angeli certiùs inveniuntur, quàm ubi ſanctis operibus vacatur. Did. Stella hic.

Deus, & Dei angelus, non apparent promiſcuè hominibus; ſed iis, qui puro, caſtoque ſunt animo. Titus Boſtr.in c.1.Luc.

Ob beneficentiam in proximos Angeli cum hominibus converſari non ſunt dedignati, de qua re ſcribitur ad Hebræos c.13. 16. *beneficentiæ nolite oblivisci &c.* Iſidorus Clarius l. 1. or.61.

§. VI.

Angelorum imitatio.

S*Icut Angelus Dei* 1.Reg.29.9. q. d. Summè mi hi gratus es, & ſummè mihi places; immò veneror te quaſi angelum Dei. Eſt phraſis Hebræa, qua utuntur, cùm quempiam valdè laudare, & tollere volunt. Corn.à Lap.hic.

Immittet angelus Domini. Pſ.33.7. Angelus miniſter eſt voluntatis divinæ: quapropter ſi vis te angelum fieri, fac, quod præcipit, ut liberes periclitantem, ſubvenias anxio eripias innocentem. Caſſiodorus hic.

Sunt novem ordines, Angeli, archangeli, quorum ad ſocietatem, quia conſtat, Electos homines colligi, unumquemque in ſuo ordine, & eiſdem ſanctis Angelis ſimiles fore, alios aliis, ſecundùm diverſas Ordinationes eorum gradus, differentiaſque claritatis &c. Rupert.l.2.c.15.in Gen.

Si ad angelorum in cœlis conſortia tendimus debemus vitam eorum in terris, quantum non noxia corpora tardant, ſemper imitari. V.Beda l 1.de tabernaculo c.3.

Sicut in cœlo ſunt novem ordines Angelorum, ſic ſunt in hoc Mundo novem modi bonæ vitæ correſpondentes novem ordinibus angelorum. Primus gradus bonæ vitæ, afflictio pœnitentialis Secundus gradus, devotio ſpiritualis afflictioni addita; quando tales decedunt, collocantur in Ordine Archangelorum. Tertiùs miſeratio addita afflictioni, & devotioni: tales in ordine Principatus. Quartus, patientia in ordine Poteſtatum. Quintus concordantia proximalis Sextus, præſidentia in ordine Dominationum. Septimus, paupertas cum Thronis, Matth 19. *ſedebitis & vos &c.* Octavus, Sapientia cum Cherubim. Nonus, Charitas cum Seraphinis. S Vinc.ferr ſ 2.poſt D 2.Paſche.

Abſque dubio non eſt leve, vel facile, humanum animum Angelicam formam induere, & in ſupermundanorum quemdam, & verè plus quàm humanum habitum tranſire; ſpirituales pennas accipere, & ſe ad ſumma levare. O quoties neceſſe eſt, aurum ſuum in ignem mittere, & iterum retrahere; & nunc in hoc, nunc in illud, latus vertere, crebriſque ictibus undique tundere; antequam gelicam formam inde excudat, Cherubimque producat. Richardus à S Vict.l.4.de arca myſt.c.6.

TITULUS XIX.

ANIMA RATIONALIS.

§. I.

Figura, Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

D*Iviſit lucem à tenebris*. Gen.1.4. Per lucem anima oſtenditur, quæ carne præſtantior eſt, per tenebras caro cum vitiis ſuis V Bed hic.

Fecit Deus firmamentum, & diviſit aquas &c. Gen. 1. 7. Firmamentum anima rationalis. Aquæ ſuperiores ſancta deſideria, & mundæ cogitationes; inferiores, terrena deſideria, & immundæ cogitationes Hugo Cardin.hic.

Manſiunculas in arca facies. Gen.6.14.Hugo Vict.lib.allegor.in Gen c.6.Arca eſt anima ſancta, vel ſecretum conſcientiæ; aquæ tentationes. Corn.à Lap hic.

In terram, quæ fluit lacte, & melle. Ex.3.8. Terra promiſſionis eſt anima propria uniuſcujuſque, de qua Matth.5.4. *beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram*: hac terra fluit lac, & mel; ab hac terra peregrinantur, qui in carne habitant voluptati corporis deditti. Hugo Card.in Levt.c.19.23.

Nihilque erat in templo, quod non auro tegeretur. 3. Reg. 6. 22. Cur Deus domum ſuam auro exornari vult? ut oſtendat, ſe non niſi in animis, charitatis auro ſplendentibus, habitare. S. Bern. ſ.27. in Cant. neceſſe eſt animum creſcere, ac dilatari, ut ſit capax Dei; porrò latitudo ejus dilectio ejus eſt. Barradius. Dom. Pent.tom 4.l.4 c.7.

Equitatui meo in curribus Pharaonis aſſimilavi te, amica mea. Cant.1.8. Non miraberis, unam animam equitatus multitudini ſimi-

Digitized by Google

ſimilatam; ſi advertas, quantæ in ipſa, unaque tam ſancta anima, virtutum acies habeantur; quanta in affectionibus ordinatio, quanta in moribus diſciplina, quanta in orationibus armatura, quantum in actionibus robur, quantus in zelo terror, quanta denique ipſi cum hoſte conflictuum aſſiduitas, numeroſitas triomphorum. S.Bern.in Cant.ſ.37.

Derelinquetur filia Sion, ut umbraculum in vinea. Iſ.1.8. Juxta Origenem, vinea Dei, & pomorum paradiſus, anima noſtra appellari poteſt; cui ſi mens præfuerit, habet cuſtodem mentis Deum. Sin autem vitia nos, quaſi quædam beſtiæ fuerint deprædata, relinquemur à cuſtode Deo; & omnia noſtra redigentur in ſolitudinem. S.Hier.hic.

Comparat S.Macarius Eremita hom.1.animam cum Ezechielis curru c.1.& 10. Videbat enim myſterium animæ, qua Dominum ſuum amplexura, & thronus gloriæ futura erat. Anima ſiquidem, quæ cum Spiritu Sancto, præparante illam ſibi in ſedem, & habitationem, participare lumen ejus dignata, & pulchritudo inenarrabilis gloriæ ejus illuſtrata eſt; tota fit lumen, tota facies, & tota oculi; nec ulla ejus pars, quæ oculis ſpiritualibus luminis plena non ſit.

Quatuor autem illa animalia currum ferentia, typum præſeferebant præcipuarum animæ rationalis partium: voluntatem, conſcientiam, mentem, & diligendi vim.

Fiat voluntas tua. Matth.6.10. Cùm corpus à terra, & ſpiritum poſſideamus è cœlo, ipſi cœlum, & terra ſumus; & in utroque id eſt, in corpore, & ſpiritu, ut Dei voluntas fiat, oramus. S.Cyprianus lib. de or.Dom.

Si currus eſt anima; habet equos, vel bonos, vel malos. Boni equi, virtutes ſunt animæ; mali equi; paſſiones ſunt corporis. Bonus ergo rector malos equos reſtringit, & revocat; bonos incitat. Boni equi ſunt quatuor: prudentia, temperantia, fortitudo, juſtitia; mali equi, iracundia, concupiſcentia, timor, iniquitas. S.Ambroſ.l.de Iſ.& anima c.8.

Eſt ergo cœlum ſancta anima, habens ſolem intellectum, lunam fidem, aſtra virtutes. S.Bern.ſ.27.in Cant.

Quod eſt auriga currui, rector navi, fidibus Muſicus; idem huic eſſe terreſtri vaſculo, qui finxit illud, animam voluit. S.Chryſoſt.tom.6.or.de Inſtit.ſecundùm Deum vita.

§. II.

Animæ pretium, dignitas, pulchritudo.

Ex Veteri, & Novo.

IN principio creavit Deus cœlum, & terram. Gen.1.1. Cur non ſtatim hominem produxit? Facta eſt regia, creetur rex; ædificata eſt domus, producatur habitator. Quid neceſſe eſt ad ſextum diem creationem hominis referri? Philo Jud.lib.de opif.principium, & finem, volans Deus inter ſe coaptare, ut res neceſſitudine conjunctas & amicitia, principium quidem fecit cœlum, finem verò hominem. Ex principio, & fine fecit Deus circulum aureum; ut, quocumque ſe verteret homo, cœlum videret. Amicum tibi eſt cœlum, familiare; ſolum hominem agnoſcit ſibi neceſſitudine conjunctum; nexum amicitiæ ne diſſolvas. Sit tibi ſemper familiariſſimum; & licèt ſitu remotum; mente, & deſiderio, propinquum. Lactantius l.2.de orig.error.c.13. ficto corpore, ſpiravit ei animam de vitali fonte ſpiritus ſui, qui eſt perennis: conſtat enim ex anima, & corpore; id eſt, quaſi è cœlo, & terra: quandoquidem anima, qua vivimus; velut è cœlo oritur à Deo. Luc. de Arcon in Iſ.1.v.2.

Da mihi animas, cætera tolle tibi. Gen.14.21. Diabolus hìc figuratur in rege Sodomorum ſic locutus. S.Alb.M. de Paradiſo animæ cap.26.

Anima cùm obtulerit &c. Levit.2.1. anima, id eſt, homo per Syncchd. Sicut caro ſæpe totum hominem ſignificat, ut Gen.6.12. *omnis caro corruperat viam ſuam*; Jo.1.14. *Verbum caro*, id eſt, homo, *factum eſt*; Iſ.40.6. *omnis caro fœnum*, ubi nota, Scripturam uti nomine animæ, cùm actuum animæ, vel dignitatis habetur ratio; carnis verò, cùm hominis vilitatem ſpectat. Corn. à Lap.hic.

Pellem pro pelle, & cuncta, quæ habet homo, dabit pro anima ſua. Job.2.4. q.d. Non parcus eſt homo pro anima ſalvanda, immò pro illa dabit divitias, & ipſum ſanguinem Baeza tr.3.l.14.c.21.§.7. Dilectiſſimam eſſe animam ſuam homini, etiam diabolus non negavit. Et quia avertere omnino cunctos ab affectu animarum ſuarum nititur; idem tamen chariſſimas eſſe debere cunctis ſuas animas confitetur. Salvianus ad Eccleſ. Cathol.l.3.

Viſitans ſpeciem tuam non peccabis. Job.5.24. Animæ tuæ ſpeciem ſæpius introſpicias, & ita cuſtoditus protectione miſericordiæ illius, non peccabis. V.Beda hic.

Veſtri capilli capitis omnes numerati ſunt. Matth.10.30. S.Ambroſ.ſ.26. Si capillorum noſtrorum meminit, multò magis animarum noſtrarum; per numerum enim curam circa nos cognoſcimus: nemo enim numerat, niſi quod vult diligentius cuſtodire.

Quemadmodum *gaudium eſt in cœlo ſuper uno peccatore pœnitentiam agente*, Luc.15.10. ita triſtitia multa eſt: & luctus, ſuper una anima, quæ excidit vita æterna. S.Macarius hom.15.

Ex Patribus, & aliis.

Nihil quietiùs, nihil puriùs, nihil denique pulchriùs, ea mente eſſe debet, quæ in Dei habitaculum præparanda eſt; quem non auro templa fulgentia, non gemmis altaria diſtincta, delectant, ſed anima ornata virtutibus. S.Hier.ep.14. ad Paulinum de inſtit. Monach. Imperet anima noſtra, ſerviat corpus; & ſtatim veniet Chriſtus, & habitabit in nobis. Id.in Pſ.76.

Quid eorum, quæ in faciem lucent, ſi internæ cujuſpiam ſanctæ animæ pulchritudini comparetur; non vile, ac fœdum, recto appareat æſtimatori? S.Bern.ſ.27.in Cant.

Totus iſte Mundus ad pretium unius animæ æſtimari non poteſt: non enim pro toto Mundo Deus animam ſuam dare voluit, quam pro anima humana dedit. Id. lib. de anima c.3. Nobilem hoſpitem habes, ò caro, nobilem valdè! & tota ſalus tua pendet de ejus ſalute. Id.ſ.6.de triplici adv.

Magna res eſt anima, quæ Chriſti ſanguine redempta eſt: gravis animæ caſus, qui non niſi Chriſti cruce potuit reparari. Id.ep.54.

Beata illa, & ſempiterna Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, unus Deus ſcilicet, ſumma potentia ſumma ſapientia, ſumma benignitas, creavit quamdam trinitatem ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam; animam videlicet rationalem, quæ in eo præfert veſtigium illius ſummæ Trinitatis; quod ex memoria, ratione, & voluntate, conſiſtit. Id.ſ.1.in parvis.

Vis ſcire, quantum ſit pretium animarum? redempturus eam Unigenitus non Mundum dedit, non hominem, non terram, non mare, ſed ſuum pretioſum ſanginem. Vidiſti magnitudinem pretii? quando ergo eam tanti emptam perdideris, quomodo poteris eam deinceps emere? S.Chryſoſt.in Pſ.48.

Hæc priùs erat filia dæmonum, filia terræ, ipſa tellure indigna: eadem nunc facta eſt filia Regis. Hoc ut eſſet, voluit, qui flagrabat ejus amore. Qui enim amat, non magnoperè obſervat modum; qui amat, non perſpicit deformitatem. S.Chryſoſt. in Pſ.44.in illud: audi filia.

Nihil eſt, quod animæ poſſit æquiparari, nè univerſus quidem Mundus. Itaque ſi immenſas eroges pecunias pauperibus, plus tamen effeceris, ſi unam converteris animam. Id.hom.3.in 1.Cor.

Animam tuam deploro, numeroſiſſimis, adeoque innumeris, populis adæquatam dignitate; immò multis nominibus digniorem. Id.Paræneſi ad Theodor.lapſum.

Licèt anima unius naturæ, tres tamen in ſe dignitates habet, id eſt, intellectum, voluntatem, & memoriam. S.Ambr.l.de dign.humanæ condit.c.2.

Rerum omnium curſus obſequiis corporis, animarum conſtat imperio. Ennod l.6.ep.3.

Rationalis ſpiritus, eſt imago ſumma Trinitatis; ut, ſicut Deus eſt trinus, & unus; ita anima; cùm ſit una, habet tres potentias. quibus capax eſt Dei, ſcilicet rationem, memoriam, & voluntatem. S.Bonav.de renovat.mentis parte 1.c.10.

Si pro una tantùm anima totum, quod eſt in Mundo, appendas, aurum, argentum, metallaque cætera, margaritas omnes, prædia, poſſeſſiones, palatia, urbes, caſtra, ipſumque Mundum; nihil in ejus comparatione dediſti. S.Laur.Juſt.ſerm.in feſto S.Thom.Apoſt.

Anima regium quid præſefert ex eo, quòd libero voluntatis arbitrio utitur, pro purpura virtutem induta, quod omnium indumentorum eſt maximè regium; pro ſceptro verò immortalitatis beatitudine mixa; pro diademate juſtitiæ corona honeſtata. Iſid.Clarius l.1.or.or.58.

Anima hominis, facta ad imaginem Dei, eſt pretioſiſſima; plus quàm capilli virginis, vel lac, ſeu vera crux, vel aliquod corporale. Si magnum peccatum eſſet, projicere capillos Chriſti, vel lac, vel crucem Chriſti in ſterquilinium; quantò magis de anima, quando projicitur in latrinam luxuriæ, eſt majus peccatum. S Vinc.Ferr.S.3.intrà octav.S.Dominici.

Si videres unam animam ſinè turpitudine, & macula peccati; tranſires ſic mille annis, quòd numquam velles comedere, nec bibere. Id.ſerm.Sabb.poſt Oculi.

Si formarentur tot empyrii cœli, quot ſunt aquarum guttæ; quot ſunt grana arenæ maris, quot ſunt etiam ſtellæ maris; omnis pulchritudo eorum ſimul ſumpta non poſſet æquari pulchritudinis unius animæ. Tanta eſt excellentia ejus. S.Berdardinus ſen.ſ.51.Artic.1.

Anima Chriſtiana, baptiſmi trina immerſione, ad plenum, tam ab originali, quàm actuali peccato, purificata; menſa Domini eſt puriſſima. Ad hanc enim, ſuperborum regum, &

Digitized by Google

omnium prædivitum menſis deſpectis, accedit Dominus; ut reficiat, & reficiatur; ut miniſtret, & miniſtretur. Petr. Coll. l. de panib. c. 9.

§. III.

Anima quantùm à Deo, & Chriſto, æſtimetur.

Ex Veteri.

N*On negabis mercedem indigentis pauperis, ſed eadem die reddes ei mercedem laboris.* Deut. 24. 14. Chriſtus eſt indigens, & pauper, qui pro nobis in paſſione laboravit: cui reddere debemus eadem die, ideſt, in hac vita, pretium laboris ſui; ideſt, noſmetipſos. Hugo Card. in Prov. c. 3.

Audi filia. Pſ. 44. 11. Hæc priùs erat filia dæmonum, filia terræ, ipſa tellure indigna; eadem nunc facta eſt filia Regis. Hoc ut eſſet, voluit, qui flagrabat ejus amore, &c. S. Chryſoſt. hom. in Eutropium, & illud Pſ. aſtitit regina.

Si ignoras te. Cant. 1. 7. An ignoras, quia tu es meus meridies? noſce teipſam, & in te invenies me: quia in te cubo, & paſco. Lud. de Ponte hic.

Quia amore langueo. Cant. 2. 5. S. Greg. vertit: *vulnerata ſum à dilectione.* Oſtendit hac oratione telum, quod cordi altè inſidet. Qui autem telum jaculatur, eſt dilectio, ſeu charitas. Quæ paulò antè facta eſt ſcopus, nunc ſeipſam aſpicit in manibus ſagittarii. *Læva ejus ſub capite meo:* quia arcus tenditur, & dextera illius amplexabitur me, qua telum dirigit. Tamquam ſponſam surſum deducens ad participationem æternitatis. S. Greg. Nyſſ. hic hom. 4.

Ecce merces ejus cum eo. Iſa. 40. 10. q. d. Chriſtus ſemper præ oculis habebit mercedem ſibi à Patre paratam; ſcilicet quòd pro mercede obitæ mortis habebit dominium in omnes gentes juxta Pſ. 2. 8. *poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam.* Merces ergo Chriſti ſunt fideles, quos, quaſi oves, ei Pater pro mercede tradidit. Corn. à Lap. hìc.

Si bonum eſt in oculis veſtris afferte mercedem meam. Zach. 11. 12. Scilicet animas veſtras, pro quibus mortuus ſum. Et addit: *Si non, quieſcite.* q. d. Nolite me ampliùs crucifigere. Hugo Card. in Pſ. 108.

Ex Novo.

In manus tuas commendo ſpiritum meum. Luc. 23. 46. Senſu hujuſmodi Chriſtus orat, velut corporis Eccleſiæ cum ipſo Capite Chriſto eſſet anima una, ſeu ſpiritus unus; ut amoris ejus vehementia unione charitatis, & fidei Sacramento myſteriis, dicat Chriſtus Patri de ſpiritibus omnibus ſibi adhærentibus in veritate, quaſi de Spiritu uno: *commendo ſpiritum meum.* Sim. de Caſſia l. 13. v. 46. Conſideremus Chriſti amorem, quem nobis Chriſtus moriendo monſtravit. Ait enim: *Pater, in manus tuas &c.* In hoc enim omnium Electorum ſuorum ſpiritum commendavit, & reddidit Deo Patri; in anima enim Chriſti unita per omnia Deitati, certa notitia ſcriptæ erant omnes animæ ſuo ſanguine redimendæ; quas, ut animam ſuam, ad æternam gloriam dirigebat; pro quibus in lacrymis, & clamore valido, *exauditus eſt pro ſua reverentia*: has ſiquidem Patri, animam ſuam recommendans, in ipſa omnes Patri ſuo recommendabat; atque omnes ſalvandas animas, velut ſuam unam animam fecit: facit enim altiſſima charitas, quod eſt alterius, eſſe ſuum. S. Bernardinus Senenſis tom. 2. ſer. 55. par. 2. O quanto labore, & quàm ferventi amore, quæſivit animam amoroſus Jeſus! Virginis uterum via egreſſus, & dilectam animam more infantium vocat A! A! A! Anima mea! anima mea! anima mea! te quæro! pro te invenienda hanc peregrinationem aſſumo. Id. Art. 2. ſerm. 51.

Pater, in manus tuas &c. Luc. 23. 46. hæc quoque Chriſti commendatio in animarum noſtrarum commodum cedebat; quippe quas ille à corpore, quod inhabitaverant, abſolutas, quaſi quoddam depoſitum, in Dei viventis manus ea oratione tradebat. Victor Antioch. in c. 15. Marci.

Nuptiæ factæ ſunt. Joan. 2. 1. Unde tibi, ò humana anima! unde tibi tam inæſtimabilis gloria? ut ejus ſponſa merearis eſſe, in quem deſiderant Angeli proſpicere? S. Bern. ſer. 2. de mut. aquæ in vinum.

Fatigatus Jeſus ex itinere. Joan. 4. 6. Numquid Dei virtus poterat fatigari? non utique; ſed fatigabatur, quòd fidelem populum invenire non poterat. Tunc ergo fatigatur Chriſtus, quando nullam virtutem in ſuo populo recognoſcit; hodieque fatigat illum infirmitas noſtra. S. Aug. ſerm. 92. de temp. Sylv. in Joan. 4. Fatigatur, quia ad dilectam animam Samaritanæ properabat. Eſcob. l. 3. obſ. 1.

Ego ſum via. Joan. 14. 6. Jo. Raulinus ſer. 23. de Sanctis: attende, quòd Chriſtus ſe non ductorem viæ, ſed ipſam viam appellavit; ut videas, quò ſe Chriſtus dejiciat amore animarum. Via hominem in terminum ducit, ſed quanto ſuo diſpendio? ab omnibus calcatur, proteritur. Did. Niſſ. Dom. 2. Pent.

Egreſſus trans torrentem Cedron. Jo. 18. 1. Animam quærens ingreditur hortum; orat, laborat; & ſudore ſanguineo madefactus in agonia ſupplicat æterno Patri animam invenire. Fluit ſanguis pro te abluenda, anima mea! Apertæ ſunt cataractæ cœli, ut inundet diluvium gratiæ ad animæ crimina ſuffocanda. Id. ibid.

Formam ſervi accipiens. Philipp. 2. 7. Non ſervus ſervorum Dei, ſicut Papa, ſed ſervus ſervorum diaboli factus eſt, ſerviens in fimo peccatorum expurgando. *Servire me feciſtis in peccatis tuis.* Iſa. 43. 24. Servivit autem nobis non uno anno, ſed uſque ad mortem. Unde nefas eſt, fraudare eum mercede ſua, ideſt, anima tua, pro qua ſervivit. S. Bonav. 7. D. 1. adv.

Ex Patribus, & aliis.

Quid animas hominum, niſi cibum Domini dixerimus; quæ ad hoc ſunt conditæ, ut in ejus corpore trajiciantur, ideſt, ut in æternæ gloriæ augmentum tendant. S. Greg. hom. 17. in Evang.

S. Ephrem de Compunct. ſer. 3. Chriſtum, ſicut & alibi ſæpe, vocat animarum amatorem.

Chriſtus venit ad forum hujus Mundi, ad emendum animas pretio ſanguinis. S. Vinc. Ferr. ſer. 3. de Nat. B. Virg.

Videtur, quòd Chriſtus in ſua circumciſione tenuerit modum magni mercatoris venientis ad feriam, pro emendo pretioſas merces; quas non ſolvit, ſed dat ſignum, vel arrham; deinde tempore ſtatuto ſolvit totum pretium. Ità fecit D. N. I. C. qui venit de cœlo in terram, in quam intravit in die Nativitatis ad emendum pretioſas margaritas, ideſt, animas, dicens Mundo: *da mihi animas, cætera tolle tibi.* Gen. 14. 21. Id. in feſto Circumc. Dom.

§. IV.

Animæ æſtimatio, cura, cuſtodia.

Ex Veteri.

P*Ropitius ſit mihi Dominus.* 3. Reg. 21. 3. Vinea eſt anima, quæ eſt tota hæreditas noſtra; quare cave, nè illam vili pretio voluptatis, vel honoris vendas diabolo, morti, gehennæ. Corn. à Lap. hìc.

Vir erat &c. Job. 1. 1. B. Job de virtute, & fortitudine, animi contra tentationes, quas, diabolo inſtigante, ſuſtinuit, *vir* appellatus eſt. V. Beda. in Job 1.

Quare animam meam porto in manibus meis? Job. 13. 14. ideſt, nulla eſt ratio, quare ſalutem animæ meæ parvipendam: illud enim, quod in manibus portatur, de facili non amittitur. Unde videtur, quòd ejus amiſſio non multùm timeatur: quæ enim aliquis amittere timet, diligenter abſcondit. S. Thom. hic lect. 2.

Erue à framea Deus! animam meam, & de manu canis unicam meam. Pſalm. 21. 21. Scilicet animam ſuam. *Unicam meam*, S. Hieron. *ſolitariam meam.* Sept. *unigenitam.* Anima unigenita, primogenita eſt, ut prima omnium ſit in pretio, amore, & oculis; ut illi, & pro illius honore, ſalute, cura, labores, & ſudores, vita, morſque hominis, tamquam filio unico, & hærede, à patre amantiſſimo impendatur. Sed longè fit aliter: nihil enim tam ſolitarium, orbatum omni ope; nihil æquè à ſenſu, memoria, cogitatione, à cura, & ſtudio, alienum; quàm anima ſua cuique noſtrum eſt. Benedict. Fernandius in Gen. 1. ſet. 3.

Circumdederunt me dolores mortis, & pericula inferni invenerunt me: tribulationem, & dolorem inveni. Pſalm. 114. 3. Quid inter has anguſtias dicit? hoc tantùm inclamat: *ò Domine, libera animam meam!* S. Chryſoſt. vidiſti ſapientem animam, quomodo, relictis omnibus, quæ ad hanc vitam pertinent, unum tantùm petiit; ut maneat anima illæſa, & nihil patiatur eorum, quæ illam lædant. Did. Niſſ. ſer. 6. poſt Dom. 3. Quadrag. §. 4.

Anima mea in manibus meis ſemper. Pſal. 118. 109. Sicut, quod in manibus noſtris tenemus, non facilè obliviſcimur; ſic numquam obliviſcamur negotium animarum noſtrarum; & illa cura principaliter vigeat in cordibus noſtris. S. Bern. ſerm. 3. de Vigil. Nativ.

Ex Novo.

Acceſſit ad eum Centurio rogans eum. Matth. 8. 5. Ille pretioſus eſt Domino ſuo ſervus, qui magno pretio emptus ſic fideliter ſervit, ſic res Domini ſervat; ut pretio dignas reddat Domino uſuras. Quis vilior, quàm qui nihil proficit, licèt mille aureis conſtiterit. Euſeb. Emiſſ. hom. 1. de Symbolo: ille pro commiſſa nobis ſalute rationem exacturus eſt, qui pro noſtra redemptione damnatus eſt. Qui tantùm contulit, ſcit, quantùm repoſcat.

Novit,

Digitized by Google

Novit, quanti ei conſtiterit homo ſuus: non ergo viles nobis ſimus, qui tam pretioſi Deo fuimus; nihil ille à nobis abjectum, nihil mediocre ſuſcipit; vult conſentire cum generoſitate pretii dignitatem redempti. Baeza t.2.l.9.c.3.§.3.

Quid hic ſtatis tota die otioſi? Matth. 20. 6. Non negotioſi. Eſt magnum negotium, quo nullum in hac vita majus, & præclarius, vineæ noſtræ; ideſt, animæ cultura, & ſalus. Barradius hic. Omni vigilantia culturæ vineæ, ideſt, animæ noſtræ, vacandum docet paterfamilias, qui ad colendam vineam ſummam vigilantiam adhibuit. Quod illi è ſomno excitato primùm occurrit, vinea eſt, mox è lecto ſurrexit, domo exivit, in forum abiit, quærens operarios. Nec hoc ſatis: *egreſſus circa horam tertiam &c.* Diſcat Chriſtianus ab hoc patrefamilias diligentiam, & vigilantiam, quam vineæ, ideſt, animæ ſuæ, adhibere debet. Hoc negotium primo manè, cùm expergiſcitur, primùm veniat in mentem: *vinea mea coram me eſt*. Cant. 8. 12. *Anima mea in manibus meis ſemper*. Operarii in hanc vineam vocandi: primò manè voca conſiderationem rerum æternarum. Hic operarius eximius vineæ, qui illam ſylveſcere non patitur: *cogitavi dies antiquos*. Pſalm. 76. 6. antiquos illos ſanctos, antiquas virtutes. Secundus operarius lectio ſacrorum librorum. Tertius operarius confeſſio: hæc vineam putat, crimina amputans. Quartus operarius Communio. Quintus cuſtodia Angelorum, & auxilium Chriſti; ſinè quo nihil poſſumus. Barrad. ib.

Cujus eſt hæc imago? Matth.22.20. oportebit intergiverſabiliter omnem animam in judicio exhiberi diſcutiendam, ſi immaculata ſervata eſt, ſi aliam impreſſionem accepit; ſi, ubi, quando, qua cauſa, quo ſcalpro; à quo, aliam malæ artis impreſſionem accepit. Et ſi abolita eſt illa ſcriptura naturalis, & originalis juſtitiæ, quæ non atramento, aut aliquo ſtylo, ſed divina virtute ſcripta fuit in cordibus humanis. Sim. de Caſſ. l. 11. cap. 51. Reddamus Deo imaginem ſuam, reddamus Deo animas noſtras; nihil charius habemus: hoc igitur tributum ſolvere debemus. S. Euſeb.Emiſſ.Dom.23. poſt Pent.

Stupebant ſuper prudentia ejus. Luc. 2. 47. hortabatur non ad quævis promiſcuè, ſed ad cœleſtia, & animæ ſalutaria; perfidiſque, & obſtinatis peccatoribus imperterritè ſupplicia comminabatur. Victor Antioch. hic.

Unica filia erat ei, & hæc moriebatur. Luc.8.42. Barrad. Habet quivis homo filiam dilectam, & unicam, ſcilicet animam ſuam. Dementiæ ergo argueris, qui tam ſegniter unicam cuſtodis. Eſcobar tom.1. mir.Chriſti p.4. obſerv.2.

Permitte mihi primùm ire, & ſepelire patrem meum. Luc. 9. 59. Summa vitæ humanæ incertitudo nec minimam morulam admittit, quò tardes ad Deum venire. Quid agis homo? Deum ſequi vis, & primùm domum abis? Unde ſcis, an revertendi tempus aderit? vis domeſticas res diſponere; habeſne diem craſtinum? Ezechias jubetur domui diſponere. Iſa. 38. propter inſtantem mortem: ille autem, domum oblitus, hoc agit, ut Deum oret v.2. Baeza. t.2 l.6.c.4.§ 7.

Intravit Jeſus in quoddam Caſtellum. Luc.10.38. Eſto & tu Caſtellum, ut intret in te Jeſus. Caſtellum fortiſſimum debet eſſe anima, quam Jeſus inhabitat. S. Thom. Vill. de Aſſ. Virg.

Sedens ſecus pedes Domini &c. Luc.10.39. Intrat Dominus fatigatus ex itinere, & fame confectus: Maria autem de neceſſario victu divino Magiſtro non proſpicit, ſecùs pedes illius ſedet, ut Verbum ejus audiat. Magna quippe res eſt, & animam ſui obliviſci, & Mundi, coram Deo. Sic mulier illa Samaritana juxta fontem eloquio Domini abſorpta, hydriæ, & aquæ, oblita eſt. Jo.4.28. Sed magis abſorpta erat Maria: quia Dei, coram ipſo Deo, abſorpta eſt. Aſpice Sancta mulier, quòd ille fame affligitur, qui Angelos paſcit! fameat ille, ut ſalver ego. Ecce quanta curæ ſit. D. Magdalenæ anima ſua! Philipp. Diez. conc. 2. in Aſſ. Virg.

Cùm fortis armatus cuſtodit atrium ſuum. Luc.11. 21. Gilbert. ſerm. 16. in Cant. *En lectulum Salomonis 60. ambiunt.* Cant.3.7 & in Evangelio habes: *cùm fortis armatus cuſtodit atrium ſuum.* Uberior hic commemoratur cuſtodia, quia uberior eſt gratia lectuli, quàm atrii; & ſponſæ ſollicitudo major, quàm poſſeſſionis. Sylveira hic. quæſt. 20.

Homo quidam erat dives, qui habebat villicum. Luc.16. 1. Animam noſtram, quaſi villam ſuam nobis dignatus eſt committere Deus, ut illam omni ſtudio debeamus excolere. S.Cæſar. Arelat. hom.20.

Anima mea habes multa bona poſita. Luc.12.25. Amat animam ſuam, qui, quantum in deliciis, tantùm in vitiis, fovet præſentem vitam ſuam, qui ſibi blanditur; qui etiam malam defendit vitam ſuam; qui dicit cum ſtulto divite: *anima mea &c.* Iſte ergo *perdet eam*: nocte enim, ideſt, tempore, vel hora, quam ignorat, repetent eam. E contra odit animam ſuam, qui abhorret, qualem fuiſſe meminit præteritam vitam ſuam; qui converſus ingemiſcit, & ſeipſum punit per pœnitentiam. Iſte *in vitam æternam cuſtodit eam*. S. Rupert. Abb.l.2. in Deut.c.24.

Ex Patribus.

Pretioſa veſtis timidiùs cuſtoditur, majori ſollicitudine poſſidetur; grandi cura, magna, quæ ſunt, cuſtodiuntur. S. Cyprianus lib. de mortalit.

Primas apud nos curas, quæ prima habentur, obtineant; ſummaſque ſibi ſolicitudinis partes ſalus quæ ſumma eſt, vendicet. S.Eucher.epiſt.parænet.ad Valerian. cogn. ſuum. Chariores nobis nos debemus eſſe, quam noſtra ſunt. Id.hom.2 in Natali Eccleſiæ.

Unius animæ perditio tantam habet jacturam, ut nulla ratio poſſit æſtimare. Etenim ſi unius animæ ſalus tanti eſt, ut ob hanc Filius Dei fieret homo, tantaque pateretur: perditio, cogita, quantam conciliabit pœnam? S.Chryſoſt.hom.3.in Acta Apoſt.

Pecuniam qui amiſit, aliam pro amiſſa poteſt afferre; ſimiliter qui ædes, qui ſervos, qui cætera hujuſmodi, amiſit: animam verò ſi perdas, aliam pro ea dare numquam poteris. Sed ſi rex orbis, atque Dominus, eſſes: ſi omnia, quæ in orbe ſunt, & ipſum orbem offerres, non poteris animam eruere unam; Id. hom. 56. in Matth. 16.

Quæ oratio, quæ merces: quantum honorem Deus humano generi exhibuit, mirificum profectò & admirandum explicare poterit? quis Angelus? quis Archangelus? nihil quod in cœlis eſt, nihil quod in terra. Et profectò in hoc quoque Domini videre licet benignitatem; qui, cùm nemine noſtrum indigeat, referri ſibi tamen vicem dicit, cùm animam noſtram non neglexerimus. Id.hom.10.in Jo.

Nullo pacto ſimul ſtare poſſunt, & argenti, & animæ, amor. Id. in 1.Corinth.c.10.hom.23. Omnia nobis duplicia dedit Deus: duos oculos, duas aures, duas manus, duos pedes; ut, ſi alterum horum læſum ſit, altero indigentiam revelemus. Animam verò unam nobis dedit; quam ſi perdiderimus, quonam vivemus? Id. or. de anima.

Vitam curemus noſtram, & neque circa pecunias ſtudeamus, quæ pereunt, neque circa gloriam, quæ extinguitur; non circa corpus, quod ſeneſcit; non circa pulchritudinem, quæ marceſcit, non circa delicias, quæ defluunt: ſed circa animam omnem curam impendamus, & hanc omni curemus modò. Idem hom.8. ad pop.

Impius eſt, qui animæ ſuæ pro ſuis parentibus eſt crudelis; majoremque temeritatem hac nemo habet, quàm ut animam ſuam ponat ità periculosè quis pro amicis ſuis. Petr. Bleſenſ. ep. 11. ad Cler.ingreſſ relig.tardantem.

Codicis divini phraſis eſt: poſuit animam ſuam in manu ſua; id eſt, in ſummum ſe diſcrimen objecit. At commendare, & ponere animam ſuam in manus Dei, ſummæ ſecuritatis. Drexelius de Chriſto moriente, par.3. c.6. §.7.

§. V.

Animæ cura præ corpore eſſe debet.

Ex Veteri.

Immiſit D. Deus ſoporem in Adam &c. Gen.2. 21. Dum mulier ei in auxilium rei familiaris datur, prima de anima cura, ſecunda de corpore. Sylv. in Luc. 6.

Cumque cognoviſſent, ſe eſſe nudos, conſuerunt folia ficus. Gen. 3.7. Plus inhiant homines divitiis, quàm criminibus extirpandis. Primi parentes delicti rei delentne criminibus culpam? curantne animæ medelam? *cùm cognoviſſent &c.* Corporis nuditatem tegere laborarunt, nuditatis animæ non meminerunt: prima ſtudia non animæ dicantur cultui, ſed corporis ornamento. Naxera in Joſ.12. § 3.

Diviſitque filios Liæ &c. Gen.33. 2. Ancillis præeuntibus Rachelem, & Joſephum, ultimo ſiſtit loco Jacob: quia, ut ait Oleaſter, commune, & naturale eſt, ut quæ minùs diligimus, priùs periculis exponamus; ſicut hic Jacob ancillas, & liberos præmiſit. Ludov. Alvarez in Joſeph.Illuſtr. Illuſt.4.

Erant omnes animæ. Exodi 1. 5. Nota: Dominus homines vocat animas potiùs, quàm corpora: per hoc inſinuans; curam animarum potiùs, quàm corporum, eſſe gerendam. Unde Dominus primò venit propter animas, ſecundò propter corpora reformanda venturus. Hugo Card. hic.

Iſraelitæ percuſſi à ſerpentibus æneum ſerpentem aſpexerunt, Num. 21. 9. nec ullus adeò ſciolus aut ſuperbus, qui in illo ſcandalizetur, & nolit ab eo ſalutem ſperare. Ponitur eidem populo Filius Dei in cruce exaltatus; quem ſi ſuſpiciant, veram, & æternam ſalutem habeant; Quid nunc Judæis crux Chriſti? S. Paulus reſpondet: *Judæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam.* 1.Cor.1.23. Baeza t.3. l.14.c.10.§.38.

Salomon ſeptem annis ædificavit templum, 13. regiæ domui impendit 3.Reg. 6.1. Joſephus lib.8. antiq. cap.2. abſoluta templi

Digitized by Google

fabrica, quæ ſeptenniò duravit, Regiæ ſtructuram eſt aggreſſus; quam vix decimo tertio anno conſummavit. Cur ampliſſimo templo ædificando non tot annos inſumpſit, quot regiæ domui exſtruendæ? quia primò curæ ſpirituali totus conatus animi erat impendendus; eætructionem autem domus ad proprium uſum quaſi acceſſorium rex ſapientiſſimus deputavit. Eſcobar t.3. colloq.Chr.obſ.4.

Extende paululùm manum tuam, & tange cuncta, quæ poſſidet, niſi in faciem benedixerit tibi. Job.1.11. Pro certo habebat Sathanas Jobi virtutem non caſuram, ubi bonorum temporalium, quibus innitebatur, affluentia tolleretur. Deinde jacturam bonorum omnium, quæ poſſidebat, ſignificat fieri tantùm ex levi, pauculaque Dei manus extenſione, & attactione. Itàne leviter, & paululum extendere manum, & tangere, vocas extrema illa Jobi damna, quæ Dei facultate tibi conceſſa patraſti? *paululùm* vocas, extendere, tangere, boves, aſinas, jumenta omnia à Sabæis abacta? &c. S.Greg. quæcumque externa mala inferat Sathanas, parvi æſtimat, niſi animam læſerit; Et reipſa veriſſimè dictum eſt: levia ſunt, paucula ſunt, nulla, & nihili, quæcumque in Mundo pretioſa, grandia, ſumma, dicuntur; eorumque quæſtus, aut damnum nihil eſt; animæ verò lucrum, aut diſpendium ſolum, & verum, & magnum, æſtimari debet: Benedict. Fernandius in Gen.2.ſect 8.

Dominus ſuſceptor eſt animæ meæ. Pſal 53. 6. Intuere, quia dicit *anima mea*: ut, etſi corpus periculis exponitur, animæ tamen ſalus illæſa ſervetur. Caſſiodor. hic.

Juſtorum animæ in Dei manu ſunt, & non tanget illos tormentum mortis. Sap 3.1. Vel, ut alia lectio habet, *tormentum malitiæ*, id eſt, peccati. Deus animas quidem Electorum, quò eas tueatur, manu tenet; non autem corpora. Et hæc quidem affligi ſinit; illas autem ab omni diſcrimine præſtat immunes: quod exemplo Job probatur; in cujus quidem bona, & corpus, Sathanæ poteſtatem dedit; animam verò ab omni caſu tutatus eſt. *Animam illius ſerva*. Job 2.6. Petr.Beſſæus D.2.adv.

Deus noſter, quem colimus, poteſt eripere nos. quòd ſi autem noluerit &c. Dan.3.17.18.q.d. ardeat corpus, modò pietas in Deum integra maneat, nec extinguatur. Eſcob. t.1. mir.Chr.l.5.ſect.4. Obſerv.4.

Laudaverunt Deum, quia in ea non eſſet inventa res turpis. Dan. 13.63. Notat S. Hier. quòd parentes, unaque maritus Suſannæ, tantum laudaſſe Deum feruntur, quòd *non eſſet inventa res turpis in illa*. Cur non agunt gratias, quòd à lapidibus, & morte, ſervarit? Ratio eſt: quòd illa corpori pœnam, adulterium noxam animæ inferret: quia juſti animarum ornamenta ſpectant. Did.Niſſ.ſ.2. in die Cin.§.2.

Ex Novo.

Quærite primùm regnum Dei. Matth.6.33. Prima ſit nobis animæ cura, corporis acceſſoria. De ſtudio, quo animæ neceſſaria procuranda, dicebat: *quærite*, q.d. magnam ſollicitudinem, ingenii totam aciem in eam rem vertite. De corpore verò ait: *nolite ſolliciti eſſe*. Didacus Niſſ.D. 24. Pent § 5.

Tetigit eum, dicens. Matth.8.3 Lepra corporis vel levi attactu divinæ manus fugatur; non ſic maculæ animæ; egent ferro, & igne. Recedunt juſſu Domini ſæpe morbi è corpore; ſinè cooperatione hominis non ſic morbi animæ. Baeza t.2.l.9 c.4.§.14.

Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Matth.9. 2. Priùs Dominus ægrum liberavit à crimine, quàm à languore: auguſtius namque Dei beneficium eſt, nos à peccato eripere, quàm à cunctis corporis tribulationibus. Eſcob.t. 1.mir.Chr obſ.4. Tantiſper dilaturus Dominus paralyticum curare his illum verbis delinit: magnum enim eſt beneficium, ſi à peccatis liberemur, etiamſi in doloribus, & morbis relinquamur. Baeza t.2.l.9 cap.1.§.7. Non pro peccatis remittendis, ſed pro ſanitate corporis, paralyticus inſerebatur. Sed Chriſtus ſemper ſuperbonus, & meliora exhibet petentibus, quàm rogatus; & ex fide inſerentium priùs ſanavit animam, quàm donaſſet corpori petitam ſanitatem: ut oſtenderetur, priùs animarum, quàm corporum, quærendam eſſe ſalutem. Sim.de Caſſia l.5.c.17.

Eſtote prudentes ſicut ſerpentes. Matth.10.16. Serpens pro capite totum corpus objicit fuſtibus, & gladiis; ità & tu, ò Chriſtiane, pro animæ ſalute, totum corpus, opes, & famam objice. Corn. à Lap.in Prov.1.4.

Veſtri capilli capitis omnes numerati ſunt. Matth.10. 30. S. Ambr. ſ.26. Quomodo poteſt, fratres, oblviſci noſtri Deus, qui etiam capillos capitis noſtri in Evangelio apud ſe dicit eſſe numeratos? Si enim capillorum noſtrorum meminit, multò magis noſtrarum animarum. Per numerum enim curam circa nos, ſollicitudinemque cognoſcimus: nemo enim numerat, niſi quod vult diligentiùs cuſtodire; nemo numerat, niſi qui veretur, ne fraudem circa numerum patiatur. Paſtor, ut ſalvum habeat gregem, frequenter numerat. Denique Dominus, qui eſt bonus paſtor, cùm una ovicula de centum aberraſſet, recurrens ad numerum, propriis eam ad gregem humeris reportavit. de Pinna in Eccl. Ethol.214.

Et invenietis requiem animabus veſtris. Matth. 11. 29. Non dixit, corporibus; nam in hac vita lex Chriſti maximè quietem affert animæ; & quia, ut ait S. Paſchaſius l.6. in Matth. in præſentiarum corpora cruciantur, ut animæ à vitiis requieſcant. Sylv. hic.

Erat in ſynagoga eorum homo in ſpiritu immundo. Marci 1. 23. Quia divina bonitas miſereri non deſinit, nec continet ira miſericordias ſuas; filium ſuum miſit in terras, ut paſſiones humani generis, quas neque natura, vel ars, poterant ſua virtute curare, divina, & ſupernaturali virtute depelleret: ut oſtenderet, quid in animabus facturus erat, qui ſic corpora refovebat. Sim. de Caſſ.l.5.c.8.

Non lotis manibus manducare. Marci 7.2. Nihil ad cultum corporis, nil alienis oculis placitum, ſuos diſcipulos Chriſtus docuerat: ſed omnem mundi corporis contemptum, regni cœlorum urbanitatem, docebat Jeſus; & animarum nitiditatem, non corporum baptizmata, prædicabat. Id l.11.c.21.

Qui venerant, ut audirent eum, & ſanarentur à languoribus ſuis. Luc.6.18. Theophyl. venerunt, ut audirent eum, quod ad animæ curam pertinet; & ſanarentur à morbis ſuis, hoc de corpore dicit apud Sylv. hic.

Cùm fortis armatus cuſtodit atrium. Luc.11.21. Lectulum Salomonis 60. fortes ambiunt. Per atrium ſignificantur terrena, corpus &c. pedibus omnium tranſeuntium, ut domus atrium expoſitum. Lectulus autem animam ſignificat. Did. Niſſ.p.2.l.9.c.3.

Epulabatur quotidie &c. Luc. 16. 19. S.Chryſoſt.hom.1. de divite, & Lazaro: quotidie purpura induebatur; anima verò ejus araneis refecta erat: unguenta ſpirabat; & fœtoris plenus erat: carnem ſaginabat ancillam: dominam autem animam fame confectam negligebat. Sylv. hic.

O rem mirandam! quomodo omnes præſentibus rebus inhiant, & futurarum intelligentiam numquam accipiunt; ſed in corporeas quidem voluptates jugiter feruntur; animas verò fame tabeſcere ſinunt. S.Chryſoſt or.de anima.

Salva temetipſum, & nos. Luc 23. 39. Salutem corporis miſer ille gliſcebat, neſciens, quanta poſſet æterna ſalute donari, & ex corporis pœna mereri, innocenti Dei Filio in patibulo ſociatus, ſi à lumine fidei non fuiſſet averſus; &, cui collega in culpa, in pœna compar; in fidei virtute fuiſſet conſimilis. Sim. de Caſſ.l.13.v.40.

Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum Mundi. Jo.1.29. Non dicit morbos corporis, non moleſtias carnis; ſed peccatum, quod eſt morbus animæ, & corruptio mentis. S.Bern. ſ. de triplici adventu.

Abiit trans mare. Joan.6.1. Poſtquam Mundi fluctus tranaverimus, convivio excipiemur in cœlo. Chriſtus Dominus Animæ, præſtantiori parti, verbi divini cibum priùs impertivit; *cœpit illos docere multa*. Marci 6.34. *Loquebatur illis de regno Dei*. Luc.9.11. tum eſcam dedit. Tu quoque priùs, quæ ſpiritus ſunt, poſtea quæ corporis ſunt, negotia age. Barrad. Dom.4. Quadr. t.2.l.10.c.2.

Quæritis me, non quia vidiſtis ſigna, ſed quia manducaſtis ex panibus. Jo.6.26. Aug.tr.25. in Jo. propter carnem me quæritis, non propter ſpiritum. Quàm multi quærunt Jeſum, niſi ut illis faciat benè ſecundùm tempus. Vix quæritur Jeſus propter Jeſum. Sylv. hic.

Diluculo venit in templum. Joan.8.2. In templo animarum tractantur negotia; docemur, primam ſemper animæ habendam curam, & primùm regnum Dei quærere. Did.Niſſ.ſ.6. poſt D.3. Quadrag.

Scio, quia reſurget. Jo.11.24. S. Chryſol. ſ.63. Qui ad Lazarum venerat, quid ſic occupatur in Martha? ut antè iſta in fide reſurgeret, quàm ille reſuſcitaretur in carne. Priùs curabat bonum animæ, quàm corporis. Idem ibid.

Pertranſiit benefaciendo. Act.10.38 Et apud Samaritanam Jeſus meus ſedet. Io.4.6. hic ſedet, illic pertranſit. In Samaritana negotium erat de ſpirituali vita animæ, cui Chriſtus ob infinitam ſuam Bonitatem maximè intendit; ideoque pro illa ſedet, & multa opera impendit. In aliis verò ſpectabatur ſolùm corporalis ſanitas; ideo de illis velut tranſitoriè agebat. Sylv.hic.

Vincula, & tribulationes Jeroſolymis me manent; ſed nihil horum vereor, nec facio animam meam, id eſt, vitam corporalem, pretioſiorem, quàm me, id eſt, vitam meam ſpiritualem. Act.20. 24. Ioan. Germiniani l.8 c.8.

Octo animæ ſalvæ factæ ſunt. 1.Petri 3.20. Arca illa typus Eccleſiæ fuerat. Nota emphaſim S Petri, *octo animæ*. Quaſi dicat, in illa arca, diluvii tempore, non corpora, ſed animas fuiſſe, hoc eſt, ſola officia, & ſtudia animarum, non corporum viguiſſe. Bened Fernand. in c.6.Gen ſect.7.

Digitized by Google

Ex Patribus, & aliis.

Animus magis amandus, quàm corpus. Quid huic adverſatur? ſenſus. Reſiſtendum ergo ſenſibus totis animi viribus? liquet. Quid ſi ſenſibilia nimium delectent? fiat, ut non delectent. Unde fit? conſuetudine iis carendi, appetendique meliora. S. Aug. ep. 151.

Non propterea Deus præſentem nobis vitam præſtitit, non animam in hoc corpus infudit, ut hac tantùm fruamur vita; ſed ut totis viribus ad futuram contendamus. Bruta præſenti dumtaxat vitæ uſui ſunt; nos idcirco immortalem animam habemus, ut ad illius vitæ præparationem omnia moliamur. S. Chryſoſt. hom. 30. in Joan.

Vitam curemus noſtram; & neque circa pecunias ſtudeamus, quæ pereunt; neque circa gloriam, quæ extinguitur; neque circa corpus, quod ſeneſcit; non circa pulchritudinem, quæ marceſcit; non circa delicias, quæ defluunt; ſed circa animam, omnem curam impendamus, & hanc omni curemus modò. Id. hom. 8. ad pop. Antioch.

Mira imò miſerabilis res. Infirmantur homines in corpore, & ſtatim quærunt ſollicitè remedia; infirmantur in anima, & graviſſimè; & non quærunt remedia, ſed dimittunt ſe ſic ire ad mortem. B. Humbertus ſerm 39. ad fratr. de ordine Theutonicor.

Si ſaucii, & morbos corporales depellere cupientes, nullis facultatibus parcimus, etiamſi induſium divendendum ſit, ut ab infirmitate illa liberemur; multò magis animæ infirmitatem, & graviſſima peccatorum vulnera curemus. Id. tom. 6. ſer. de verb. Apoſt.

Si rectè quidam, carnem hanc famulam, animam verò dominam eſſe, dixerunt; non oportet poſteriore nos loco dominam ponere, ac famulam iniquo jure præferre. S. Eucherius ep. parænet. ad Valerian.

O mirabilis cæcitas hominis! qui cùm conſiſtat ex anima, & carne; tamquam ex nobili, & ignobili; incorruptibili, & corruptibili: totum tempus ſuum expendit in proviſione miſerabilis ſuæ carnis; animam autem ſimpliciter negligit, nec de ipſa curat, ac ſi ipſa nihil eſſet. S. Bonav. ſtim. am. cap. 1.

Hic eſt maximus mortalium error; quòd, cùm homo ex anima, & corpore conſtet, & nobilior multò, principaliorque hominis pars anima ſit; hac contempta, ſolis nutriendis, vegetandis, impinguandiſque corporibus tota vita incumbunt. S. Thom. Vill. ſer. Dom. 3. Quadrag.

Chriſtus operatus eſt ſalutem noſtram 33. annis. Quantum verò temporis dabit reſurrectioni corporum? *in momento, in ictu oculi.* 1. Cor. 15. 52. *Mortui reſurgent incorrupti.* Nimirum animabus diu multumque vacandum, corpori obiter. Did. Niſſ. Dom 4. Pent. §. 5.

Cùm comederent panem, Prophetam Jeſum vocabant, & regem facere volebant. Jo. 6. 14. Matth 13. 55. indignati fabri filium dicunt. Et quidem videbantur indignari, quia de cœlis deſcendiſſe diceret. Non tamen hæc erat cauſa, ſed quòd corpus non paſceret. Sylv. in Matth. 28. q. 5.

§. VI.

Animam ciba.

Sicut adipe, & pinguedine repleatur anima mea. Pſal. 62. 6. Pinguis anima eſſe non poteſt, niſi a Deo paſta nituerit. Sed pinguedo animæ, divinarum rerum ſcientia eſt, recta fides, in conceſſa patientia, & cætera, unde ſæculi illius macies jejuna ſuperatur. Caſſiod. hic.

Tentaverunt Deum in cordibus ſuis, ut peterent eſcas animabus ſuis. Pſ. 77. 18. In eo offenderunt, quòd animabus eſcas peterent corporales; nec unam corpori, & alteram animæ, menſam expeterent; ſed una, eademque menſa corporea, & corpus, & animam, vellent ſaginare. Id. ib.

Nonne anima plus eſt, quàm eſca? Matth. 6. 25. Quàm improvidi ſunt homines circa animæ bona, ut nihil non meditentur corporale, nihil, præter eſcas, requirant. Baeza tr. 3. l. 14. c. 9. §. 20.

Anima habes multa bona poſita - requieſce, comede. Luc. 12. 19. Tam improvidus eſt erga bona animæ, ut eſcas corporeas animæ adſcribat. Id.

Obliti ſunt panes accipere. Matth 16. 5. Id eſt, tunc adverterunt ſe ex oblivione non ſumpſiſſe panes. Fortè tam occupati fuerunt circa cibum animæ, quòd corporalem cibum ſecum ferre obliti ſunt. Dionyſ. Carthuſ. hic.

Sicut carni veſtræ, nè deficiat, cibos quotidie præbetis; ſic mentis veſtræ quotidiana alimenta, bona ſint opera. Cibo corpus paſcitur, pro opere ſpiritus nutriatur. Quod morituræ carni tribuitis, victuræ in perpetuum animæ non negetis. S. Greg. lib. 4. homiliar. hom. 4.

Ut caro mollibus, ſic anima duris, nutritur; illam blanda refovent, hanc aſpera exercent; illa delectationibus paſcitur, hæc amaritudinibus vegetatur. Id. mor. l. 10. c 13.

Anima tua veſcatur, nè fame pereat. Da illi panem. Quem panem? inquis. Ipſe tecum loquitur. Tu ſi audires, & intelligeres, & crederes Domino, ipſe tibi diceret: *ego ſum panis vivus, qui de cœlo deſcendi.* S. Aug. de Verb. Dom. ſec. Lucam ſer. 30. ad finem.

Nonne, ſi dici ità poteſt, muti animalis vox iſta eſt: *anima habes multa bona &c.* Luc. 12. 19. Si enim porcinam animam habuiſſet, quid ei aliud, quàm manducandi, & bibendi, bona nuntiare debuerat? nunc autem ità totus animalis homo eſt, & totus carneus; ut animam ſuam carnalibus, & corruptibilibus eſcis exiſtimet eſſe paſcendam & ea, quæ in ſeceſſum egeruntur, animæ præparat ad utendum: Cujus utique naturæ talis eſt, ut virtutibus alatur, ut verbo Dei ſaginetur; ut intellectibus piis, & religioſis diſciplinis, atque exercitiis excolatur. S. Ambr. ſ. 81. de hom. divite.

Vis deliciari? animam paſce; trade ipſi cibos, quorum conſuetudinem habet. S. Chryſoſt. ad pop. Antioch. hom. 54.

Animæ 7. opera miſericordiæ exhibe. Ciba cibo Scripturarum: liber apertus eſt menſę, ibi comedit anima legendo, & contemplando. Item audiendo ſermones anima cibatur: prædicator eſt cocus, & ſervitor miniſtrans vobis, quæ paravit in coquina Spiritus Sancti. Pota lacrymis. Collige peregrinam, nè te diſtrahat negotiis ſæcularibus. Redime captivam, quia multis debitis obligata. Veſti nudam virtutibus. Viſita infirmam, examinando, quomodo expendiſti diem? Sepeli mortuam. Nobiliſſima ſepultura animarum, vulnera Chriſti, per contemplationem. Iſa. 22. 16. *excidiſti tibi ſepulchrum.* S. Vinc. Ferr. Dom. 4. poſt Trinit. ſer. 3. Vide plura tit. Fides, Opera, Oratio, Verbum Dei.

§. VII.

Anima negligitur à multis.

Ex Veteri, & Novo.

Appoſitus eſt ei panis in conſpectu ejus. Gen. 24. 33. & ait, *non comedam, donec loquar ſermones meos.* Vide locum. Cur Eliezer non ceſſavit loqui, donec audiret: *en Rebecca coram te eſt, tolle eam, & ſit uxor Domini tui.* Cur non priùs, feſſus, ex itinere, vires reficit? hoſpitalitate fruitur? & tum demum mandata exequitur? abſit! *non comedam.* Lyranus hic: in hoc oſtendit, habere ſe negotium impoſitum ſibi cordi. An vos curam animæ non ſolùm neceſſariæ corporis refectioni, ſed cuivis recreationi, & ludis, anteponitis? Quem ſic loquentem audivimus? hodie me peccato fœdavi, igitur non comedam, niſi toxicum hoc confeſſione evomuero. Mercede pauperem defraudavi; non comedam, niſi ex integro ſatisfecero &c. Quis ita agit, & loquitur? an non potiùs hæc animi negotia in ultimum locum ablegamus? P. Segneri die Mercurii Dom. 1. Quadrag. ſerm. 7.

Rachel autem, & Joſeph, noviſſimos. Gen. 33. 2. Quando Jacob reverſus in patriam, ut iram Eſau obviam venientis vitaret armatis familiam partitus in turmas, in fronte poſuit ſervos; Balam, & Zelpham agmen clauſit Rachel &c. quorſum hic ordo? Videns ſe imparem reſiſtendo eſſe, id ſolùm egit, ut, ſi pereundum foret, non omnem ſimul familiam periculo objiceret, ſed chariora tutiori loco collocaret. Oleaſter in 37. Gen. poſuit ancillas in principio, ut ſcilicet iram fratris minùs dilectæ exciperent priùs. Quo docuit, minùs dilecta pro conſervatione eorum, quæ magis diliguntur, eſſe periculis objicienda. Quid dicam, aut cogitem? dum video vos primo omnium animam veſtram periculo objicere, eamque in agminis fronte poni. Numquid ancillæ loco à vobis habetur? peccat illa, modò dignitas familiæ, bona fortunæ, negotia profana, filii, filiæ, parentes, amici; quin & ſcorta, equi, & canes ſalvi ſint. O amentiam! Id. ib.

Flebat irremediabilibus lacrymis, *heu! heu! me fili mi! omnia ſimul in te uno habentes &c.* Tob. 10. 4. 5. Pari Zelo Anima cuivis ſua penſanda foret, ut non niſi peritiſſimo tutori eam confidamus. Quid dicam de iis, qui eam dæmoni ultrò committunt, & ab eo ad omnes damnationis proximæ occaſiones adduci ſinunt? Dant dilectam animam ſuam in manu inimicorum ejus. Jer. 12. 7. *Moliuntur fraudes contra animas ſuas.* Prov. 1. 18. *Homo occidit per malitiam animam.* Sap 16. 14 *Fili, ſerva animam tuam, & da illi honorem ſecundùm meritum ſuum.* Eccl. 10. 31.

Miſerere animæ tuæ. Eccl. 30. 24. Salvianus l. 3. ad Eccl. nihil ſanè duriùs vobis dici poteſt, nihil tam ferum, nihil tam impium; à quibus impetrari non poteſt, ut vos ipſos ametis. Quis furor eſt? viles à vobis animas veſtras haberi, quas etiam diabolus putat eſſe pretioſas. Si in damnationem præcipitemini, quis tantæ poteſtatis, aut clementiæ, erit, ut inde vos eripiat? Abſalon duro exilio mulctatus Joab invenit, qui reditum impetravit. 2. Reg. 14. 21. Joſeph carceri mancipatus à pocillatore Pharaonis in libertatem aſſertus eſt, Gen. 41. 9. Jeremias in ciſterna projectus, c. 38. 11. Abdemelech nactus eſt, qui porrecto fune eum extraxit. Animā verò

tuam quis extrahet *de altitudine ventris inferi?* Eccl.51.7. Quis funem porriget? quis brachium extendet? quis ſcalas applicabit? *Qui deſcenderit ad inferos, non aſcendet, nec revertetur ultrà in domum ſuam.* Job 7.9.10. Segneri ib.

Abiit in domum ſuam (Achitophel) & diſpoſitâ domo ſua ſuſpendio interiit. 2.Reg.17.23. Cur? quòd Abſalon non adhæreret judicio ſuo. Cur priùs tendit in domum ſuam? major ei erat cura, & ſtudium de domo ſua, quàm de anima: vult enim, ut domus ſua ſit ſalva, & integra in hæredum manibus; animam verò ſuam æternæ damnationi committit. Sylv.in Matth.27.5.c.6.q.4. Diſpoſita domo ſua ſuſpenſus interiit; quaſi mallet ſuum corpus in malam crucem, & animam in infernum chaos præcipitare, quàm ſuas opes relinquere incuſtoditas. Mendoza in l.1.Reg.c.3.

Adhæſit caput ejus quercui. 2.Reg.18.9. Cur arrepto pugione, crines non abſcindit? & à ſuſpendio ſe eximit? ne crines perderet, ſecare timuit! Alvarez in Joſ.illuſtr.illuſtr.92.

Quis aſcendet in montem Domini? - qui non accepit in vano animam ſuam. Pſ.23.3.5. *In vanum* aliquid accipitur, quando non dirigitur ad deſtinatum ſibi finem. *In vanum* emiſti veſtem, ſi numquam eam induas. Creavit Deus memoriam, ut ejus recordareris; intellectum, ut eum cognoſceres; voluntatem, ut eum amares. Did. Stella de contempt.van.Mundi c.95.

Statera doloſa. Prov.11.1. Hugo per ſtateram accipit judicium rationis; quod rectum, & ſincerum eſt, cùm in ea vera falſis, honeſta turpibus, ſancta profanis præponderant. Statera item eſt animus hominis, in quo bilances ſunt ratio, & ſenſus; voluntas, & concupiſcentia. Ita S.Baſil.in illud: attende tibi ipſi. Corn. à Lap. hic.

Magnificat anima mea. Luc.1.46. Toletus: rectè inquit B.Virgo *anima mea*; quia ipſa ſola habebat animam ſuam in poteſtate ſua, ejuſque erat domina, &c. Corn. à Lap. in Luc. 1.

Ex Patribus.

Omnia magis quærimus, quàm animæ utilitatem. Et domum quidem, ut conſiſtat, ſæpè quærimus; & non ferremus videre illam vetuſtate, vel tempeſtate ſubverſam, vel collapſam. De anima autem nulla eſt cura; ſed, licèt fundamenta ejus videamus putrefieri, & ſtructuram ipſam, & ædificium; nullam tamen ejus rei habemus rationem. - Et apud nos ſunt multæ leges de beſtiis curandis; de anima autem nullus eſt ſermo. Quot ſunt, qui curant canes, nè plus, quàm par eſt, impleantur, & ità ut efferi, præ fame, eſurie, venentur; ſeipſos autem non curant: & ità docent non delectari, ut & beſtiæ philoſophiam diſcant; ſeipſos autem permittunt in ferinam ſævitiam degenerare. S.Chryſoſtom. in Act. Apoſt. hom.34.

Innumeros dies deflent homines, familiarum obitos, pecuniarum damnum; quòd autem animam ſingulis diebus amittamus, nè cogitamus quidem. Id.hom.8. in ep.1.Cor.2.

Væ nobis! quia princeps animæ pars carni, quæ ancilla eſt, ſervit; & pars deterior imperat præſtantiori. B. Iſaias Abb.or.29.

Quam excuſationem apud Dominum habere poterimus, qui plus amamus veſtem noſtram, quàm animam noſtram. S. Cæſarius Ep.Arelat hom.8.

Error dolore dignus eſt, ullum omninò inveniri, aut eſſe poſſe, qui de curſu infelicis vitæ illius brevi ſpatio in ipſa extremitate jam pendens, iturus illicò ad tribunal Dei, quidquam aliud cogitet, præter finem ſuum; quidquam aliud, præter exitum ſuum; quidquam aliud, præter periculum ſuum: & neglecta ſpe ſua, atque anima, cui opitulari aliquatenus vel in ultimis ſuis omni niſu, omni re, ac ſubſtantia ſua, debeat; hoc ſolùm cogitet, hoc ſolùm animo ſuo volvat; quàm lautè hæres ſuos res ſuas comedat. Miſerrime omnium, quid ſollicitus es? quid æſtuas? - Ecce iturus es infeliciſſime omnium ad Examen Sacrum, ad tremendum illud, intolerandumque, Judicium; ubi peregrinanti animæ, atque anxiæ, nullum poteſt omninò eſſe ſolatium, niſi ſola tantummodò bona conſcientia, niſi ſola tantummodò innocens vita, aut quod proximum eſt, bonæ vitæ miſericordia. Infeliciſſime omnium, cogitas, quàm benè alii poſt te vivant; non cogitas, quàm malè ipſe moriaris. - Interim hoc ſpecialiter dico, & peculiari admonitione commoneo; nè ullum omninò aliquis, quamvis chariſſimum pignus animæ præferat. - Faciliùs eſt hic deeſſe filiis quidpiam, quàm parentibus in futuro: & multo levior eſt præſens tenuitas, quàm æterna paupertas. Salvianus lib.3. ad Eccleſiam Catholicam.

Cùm parvas quaslibet res nobis injuſtè ſublatas diſtrictè dijudicet Deus; credendum eſt, quòd hominem ſibimet ſubtrahi, pretioſam ſcilicet ſubſtantiam, æquanimiter feret? B.Petrus Damiani lib.5. ep.16.

Quantum putas detrimentum incurris, ſi animæ immortalitatem neſcis, vel omninò non credis? ſi enim de animæ immortalitate non conſtet; quis, quæſo, ad futuram retributionem properat? quis, obſecro, vitam ſuam reſtringat, ne poſt concupiſcentias ſuas eat? quis ſe ad fortia opera accingat, tam acerbam patientiam habeat; ſi de futura vita penitus diffidat? &c. Richardus à S.Victore l.3. de Arca myſt.c.15.

Vendens animam, pro qua Chriſtus nobis datus eſt, pro brevi aliqua delectatiuncula, reputat Chriſtum ſtultum fuiſſe mercatorem; cùm pro re tam vili det animam, pro qua Chriſtus ſuum dedit ſanguinem. Did. Stella p.1.c.62.

§. VIII.

Animarum cura.

QUod majus lucrum poteſt eſſe, aut quid pretioſius, quàm ſi humanam animã quis lucretur. S.Hieron.in ep.ad Titum c.1.

Si Dominus noſter proprium ſuum ſanguinem effundere pro illa ove non declinavit; qua venia dignus fuerit, qui ſic honoratam à Domino deſpicere voluerit, & non omnia, quæ poteſt, in curanda ovicula adimpleverit? S. Chryſoſt. in Gen. hom.57.

Neſcio, ſi poteſt homo aliquid in hac vita à Deo majus accipere; ignoro, an poſſit hac gratia interim majorem Deus alicui homini conferre; quàm ut ejus miniſterio perverſi homines in melius mutentur; ut de filiis diaboli, filii Dei efficiantur. An fortè cuiquam magis videbitur eſſe mortuos ſuſcitare? Ergone majus erit, ſuſcitare carnem iterum morituram, quàm animam æternum victuram? ergone majus erit, carnem revocare ad gaudia Mundi, quàm animæ reſtituere gaudia cœli? ergone majus erit, reſtituere carni bona tranſeuntia iterum peritura, quàm animæ reddere bona æterna in æternum manſura? O qualis dos! quanta dignitas! talem gratiam à Deo accipere? Non debuit Dei ſponſa à ſponſo ſuo dotem aliam accipere; non decuit cœleſtem ſponſum ſponſæ ſuæ dotem aliam donare; quàm ut, per adoptionis gratiam, poſſit multos Deo filios gignere, & de filiis iræ filiiſque gehennæ, regni cœleſtis hæredes aſcribere. Richard. à S. Vict. lib.de Beniam. minor c.44.

Curam animarum ne appetieris: nam cùm ad eam metam nondum perveneris, ut cunctis animi tui paſſionibus imperes; & tibi ipſi, & illis, qui te ſequentur, noceres. S.Ephrem. de vit.ſpir. ad novit.monach.c.35.

Perfectorum eſt virorum, animas ſuſcipere. Id. parænesi 15.

Nulla majora lucra, quàm animarum. Pretioſior eſt illa negotiatio, quàm auri, & argenti, primi, & puriſſimi. Et ſi nihil aliud homines permoveret ad animarum lucra, ſatis eſſet memorabile, pro eis effuſi ſanguinis pretium. Sim. de Caſſi. l.9 c.44.

Filios lucis, imò te patrem hujuſmodi filiorum, quantam apponere decet curam, quot labores, quot vigilias? ubi de rebus æternis agitur, ubi verè, & unicè expaveſcendum pro animabus tractatur damnationis periculum. Jo. Gerſon ſerm. coram Papa Benedicto.

Anima arguitur neglectus.

Longè graviori, & periculoſiori debito tenentur adſtricti, qui pro multis animabus reddituri ſunt rationem. Quid ego infelix! quò me vertam? ſi tantum theſaurum, ſi pretioſum depoſitum illud, quod ſibi Chriſtus ſanguine proprio pretioſius judicavit, contigerit negligentiùs cuſtodire. Si ſtillantem in cruce Domini ſanguinem collegiſſem, eſſetque repoſitus penes me in vaſe vitreo, quod & portari ſæpius oporteret; quid animi habiturus eſſem in diſcrimine tanto? Et certè id ſervandum accepi, pro quo mercator non inſipiens ipſa utique ſapientia ſanguinem illum dedit. S.Bernard.ſ.3. de Adv.Dom.

Cadit aſina, & eſt, qui ſublevet eam; perit anima, & nemo eſt, qui reputet. Id. de Conſid.ad Eug.lib.4.c.6.

Charior iis (malis Clericis) interdum equus, aut canis eſt; & curatur ſtudioſiùs, quàm illæ animæ, pro quibus Chriſtus mortuus eſt. Iſid. Clarius l.2.or.27. de malis Clericis.

Da mihi animas, hoc dicit diabolus Prælato. Heu multi Prælati hodie pactum fecerunt cum diabolo: diabolus habet animas, ipſi habent cætera omnia. Hugo Card. in Gen.c.14 21.

Quid aliud hodie quæritur ab Epiſcopis, niſi argentum, & aurum? de animarum verò ſalute ultima cura eſt. S. Thomas Villan. ſer.2. in aſcenſ. Dom.

Num. IX.

Anima vel una tibi chara ſit.

Motiva

Deus, & Chriſtus.

Ex Veteri.

S*Calam ſtantem.* Gen.28.12. Dico cum Theodoreto, & Pererio, hanc ſcalam eſſe ſymbolum providentiæ, & gubernationis

nis divinæ: unde Deus illi innititur, quaſi prima cauſa, & primum movens omnium. Angeli aſcendunt, & deſcendunt, quaſi miniſtri, & executores providentiæ divinæ. Hæc ſcala è cœlo ad terram pertingit, quia Deus inferiora per ſuperiora, homines per angelos, gubernat. Duo ſcalæ latera ſunt ſuavitas, & fortitudo; varii modi providentiæ ſunt gradus. Sic Homerus Providentiam deſcribit per catenam auream, à Jove è cœlo demiſſam in terram, qua Jupiter omnia comprehendit, conſtringit, & ad ſe trahit. Nota: Deum ſuos, præſertim virtute inſignes, tanta cura per ſe, & angelos, curare, ac ſi iis totus incumberet, nec quidquam aliud curaret in toto Mundo, juxta illud Cant. 2. 16. *Dilectus meus mihi, & ego illi*. Corn. à Lap. hic.

Ego ſum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob. Ex. 3. 6. Cur ſingulorum Deus eſſe dicitur, ac ſi non ſimul omnium Deus exiſteret? S. Aug. tom. 3. confeſſ. c. 11. ò tu bone, omnipotens, qui ſic curas unumquemque noſtrum, velut ſolum cures; & ſic omnes, tanquam ſingulos curares, & diligeres. Eſcob. tom. 2. perfec. Chriſti ſect. 2. Comment. litter. in Joan. obſerv. 7. Cur hic ad ſingulos repetitur nomen *Dei*? Reſp. ut oſtendat Deus, quantam ſingulorum habeat curam; quòd unum curet, ſicut omnes, & quòd ſingulorum ſit totus. Corn. à Lap. in Ex. 3. 6.

Fortitudo, & laus mea, Dominus &c. & factus eſt mihi in ſalutem. Ex. 15. 2. Quid dicis Moyſes? nonne omni populo Iſrael factus eſt Dominus in ſalutem? Intellige myſterium: in Deo gratia omni populo communis, in ſervo autem gratus animus; ac ſi beneficium ei ſoli fuiſſet collatum. Carthuſ. hic: hoc ad ſervum Deo ſpecialiter gratum, devotum, fidelemque pertinet; ut de generalibus beneficiis Creatoris ſpeciales laudes, & gratias referat Domino, quaſi ſint ſibi ſoli condonata ab illo. Sylv. in Joan. 3. q. 47.

Tollite ſummam univerſæ congregationis filiorum Iſrael. Num. 1. 2. 3. Oleaſter: non eſt, Domine, impletus annus, quo eos numerari præcipiſti; & jam iterum eos ſupputari vis? quid eſt, quòd eos tam crebrò numeras? Certè Deus diligens Hebræorum animas, omnium expetit ſalutem, nè vel unica ovicula erronea à numero recedat. Pergit Oleaſter: nam quemadmodum, qui pecuniarum ſtudio agitur, & eas diligit, continue eas ſupputat; ita & Deus eos, quos diligit, ſupputare non deſinit. Eſcob. t. 3. colloq. Chr. lib. 3. Obſ. 2.

Ego Dominus Deus tuus. Deut. 5. 6. Oleaſter expendit *tuus*, dum ait: ſunt aliqui reges, & domini, qui ſunt ſui; alii, qui ſunt conſanguineorum ſuorum, & amicorum. Quid, quæſo, habet Deus, quod non ſit tuum? Habet cœlum; tuum eſt, cujus influentiis vivis: ſi terram; *eam dedit filiis hominum*: ſi ſtellas; eas creavit in miniſterium cunctis gentibus. Leonard. Leſſ. de perfect. div. tit. liberalitas.

Tulit ergo Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum. 1. Reg. 16. 13. Ungitur David in medio fratrum ſuorum, teſte S. Gregor. quia qui præeſt, medius debet eſſe, nec plus uni quàm alteri, adhærere. de Pinna in Eccleſiaſticum.

Benedictus Deus meus, & exaltetur Deus ſalutis meæ. Pſal. 17. 47. Quid? *Deus ſalutis tuæ*! Dominus univerſorum eſt, quem tu ſalutis tuæ ſolum vocas Deum. Ego, ait David, tam de ſalute mea Deum ſollicitum experior, adeoque in curam mei excubantem: ut ſolus videar, & opus ipſius, & regnum. Adeò omnia, quæ agit, ſaluti meæ militare conſpicio, ut ſalus mea ceteræ ipſius opus unicum videri poſſit. O. iv. t. 2. Strom. hic.

Redemiſti me Domine Deus veritatis. Pſ. 30. 6. uti David recognoſcit beneficium redemptionis à ſervitute Ægyptiaca, ut vult Lyr. Ità dolet Dominus, dum unus perit, ac ſi multi perirent. Sylv. in Jo. 3. q. 47.

Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. Ad unam animam introductam in cellaria vini quaſi tota charitatis vis ordinatur. Eſcob. t. 2 perſec. Chr. ſect. 2. Obſ. 7.

Dilectus meus mihi, & ego illi. Cant. 2. 16. illa mihi, & non alteri, quoniam ſum una columba ejus. S. Bern. ſer. 68. in Cant. Ac ſi illa ſola, & ille in Mundo eſſent. Lud. de Ponte hic.

Erudire Jeruſalem, nè fortè recedat anima mea à te. Jerem. 6. 8. Deus eſt populi anima. Ergo totus in toto reſidet, & totus in parte, ſeu in quolibet homine. Salvian. Chriſtus, ſicut pro omnibus paſſus eſt, ſic pro ſingulis; & totum ſe dedit univerſis, & ſingulis totum. Ac per hoc, quidquid Salvator paſſione ſua præſtitit, ſic totum debent ei univerſi, ſic totum ſinguli. Eſcob. tom. 3. Colloq. Chr. Obſ. 5.

Ex Novo:

Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me. Matth. 4. 9. Rejicit illum Dominus: *Vade Sathana*. v. 10. Cadit tamen ante pedes Judæ, in cujus corde diabolus morabatur. Quod præſtare noluit pro omnibus Mundi regnis, modò pro uno Juda acquirendo exhibet: unde declaret; in quanto pretio habenda ſit vel una anima. Jo. 13. q. 37.

Quia Dominus his opus habet. Matt. 21. 3. Neceſſariusne homuncio unus creatori? Tanti Deus ducit unum hominem, ut cum eo quodammodo omnia poſſidere videatur; ſine ipſo nihil. Eſcob. t. 3. Colloq. Chr. l. 8. ſect. 1. Obſ. 3.

Multi ſunt vocati, pauci verò electi. Matth. 22. 14. Ad regales nuptias vocantur omnes; ex quibus cùm unus adeſſet non veſtitus nuptiali veſte, miſſus eſt in tenebras exteriores. Et ità Dominus claudit parabolam: *multi ſunt vocati &c.* Ex omnibus vocatis unus eſt ejectus; quomodo ergo pauci ſunt electi? dicendum potiùs erat: multi ſunt vocati, pauci verò reprobati; ſed è contrà dicit: *pauci electi*: quia ità dolebat in unius amiſſione, ac ſi multos perdidiſſet. Sylv. in Jo. 3. q. 47.

Quemadmodum gallina congregat pullos ſub alas. Matth. 23. 37. Et ſi unum pullorum clamantem, & ſegregatum audierit, velut ſi omnes deficerent, querulatur. Unica uni, unica omnibus, unica ſingulis, una in omnibus. Salvator igitur propter omnia iſtam ſimilitudinem gallinæ ſuſcepit. Sim. de Caſſ. l. 7 c. 32.

Quamdiu feciſtis uni &c. Matth. 25. 40. *Uni*: quia non ſolùm uni Dominus ſuas fatigationes litat ſed ſingulis; ità uni ac omnibus. Unde alget, famet, ſitit, in uno, acſi in omnibus pateretur. Eſcob. t. 3. Colloq. Chr. Obſ. 5.

Unus veſtrum me traditurus eſt. Matth. 26. 21. *Cùm hæc dixiſſet Jeſus, turbatus eſt ſpiritu*. Jo. 13. 21. Syr. *infremuit ſpiritu*. Arab. *commotus eſt ſpiritu*. Hæc turbatio ſpiritus ingens fuit triſtitia, & dolor, de perditione & damnatione Judæ. Hilaris ibat ad paſſionem.

Præcedebat eos Jeſus, & ſtupebant. Marci 10. 32. perditionem verò ab uno diſcipulo triſtiſſimè patitur. Sylv. in Joan. 13. q. 37.

Deus! Deus meus! ut quid dereliquiſti me? Matth. 27. 46. S. Hilarius. Suam ſolitudinem conqueritur. Sed quomodo dicit ſe in cruce ſolitarium? nonne ait Jo. 12. 32. *cùm exaltatus fuero, omnia traham ad meipſum?* Si omnia ad ſe traxit, quomodo ſolitarius? admittebat unum latronem, & inde ſolitarius ſibi videbatur. Sic unum amittens latronem anxiebatur, acſi omnes perdidiſſet. Sylv. in Jo 19. c. 16. q 1.

Ite, dicite Diſcipulis ejus, & Petro. Marci 16. 7. Petrum nominat ſpeciatim. An non Petrus ad Collegium diſcipulorum pertinet? cur ergo ſpecialiter nominatur? quia ovis fuit erronea, ad quam adducendam Paſtor bonus eam curam impendit quam pro omnibus. Eſcob. l. 3. Coll. Chr. Obſ. 3.

Sedebat ſic ſupra fontem. Jo. 4. 6. Labores noſtra cauſa ſuſceptos pro quiete habet JESUS: nulla enim ei ſedes eſt, nulla uſpiam requies; niſi ubi fatigatio, & labor, pro animabus ſuſceptus adeſt. Unde S. Baſil. Seleuc. or. 26. montes, & ſylvas, obire non recuſat, obit præcipitia: cùmque venit in partem errationis, & ſubjiciens humeros proprio labore oviculam curat laborantem, gaudet ipſa fatigatione; ovium inventionem ratus laſſitudinis eſſe levamentum. Baeza tom. 2 l 6 cap. 3.

Venit mulier de Samaria. Joan 4. 7. Unam Samaritidem quæſiturus Dominus *fatigatus* advenit: ut oſtendat, ſudores ſuos, ac labores, ſic uni impendere animæ, ac omnibus ſimul. Idem ibidem obſ. 4.

Si quis ſitit. Jo. 7. 37. Non dixit, ſi qui ſitiunt; ſed ſingulariter ad unum ſitientem invitandum ſe accinxit. S. Chryſoſtom. ſi quis deſiderat, hunc ſolum voco. Profectò, ſi vel unus homo ſitiat, hunc voco, ubi me totum impendam. Eſcob. t. 2. Perſec. Chr. Obſ. 7.

Poſt dies octo iterum erant diſcipuli ejus intus, & Thomas cum eis, venit Jeſus. Jo. 20. 26. Diſcant Prælati, quam commiſſis ovibus ſolitudinem exhibeant, ſi pro una ſola Dominus apparuit. Omnis ſollicitudo, omnis labor, unius animæ negotio minor eſt. S. Thom. Vill. ſerm. in Oct. Paſchæ.

Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum propter me. Gal. 2. 20. S. Chryſoſtom. hic: declarat, hoc quoque par eſſe, ut quiſque noſtrum non minùs agat gratias Chriſto, quàm ſi ob ipſum ſolum adveniſſet. Et de compunct. cord. ait: ideo denique & in illa boni Paſtoris parabola non dicitur, quia venit, oves multas quærere, ſed unam. Id. in Gen. hom. 34 Quid dicis? ò Paule! paulò ante dicebas: *pro omnibus tradidit eum*; & nunc dicis, *qui dilexit me*; &, ut proprium, commune uſurpas beneficium? Profectò inquit: nam licèt pro omni hominum genere ſacrificium oblatum ſit; tamen propter amorem in eum, id quod factum eſt omnibus, proprium mihi facio. Peculiare hoc eſt amori, ut ea communibus propria faciat.

Ex Patribus, & aliis.

Erroneam ovem patientia paſtoris requirit, & invenit: nam impatientia unam facilè contemneret. Tertull. lib. de patientia.

Errat & una paſtoris ovicula, & grex una charior non erat; una illa requiritur, pro omnibus deſideratur; & tandem invenitur, & humeris paſtoris ipſius refertur. Id. lib. de pœnit.

Sic greſſus meos, ſemitaſque conſideras, & diu, noctuque, ſuper

c..iod'am meam vigilas, omnes ſemitas meas diligenter notans, ſpec.. tor perpetuus; velut ſi totius creaturæ tuæ, cœli, & terræ, oblitus, tantùm me ſolum conſideres, & nihil ſit tibi curæ de aliis. S. Aug. Soliloq. c. 14. O tu bone omnipotens! qui ſic curas unumquemque noſtrum, tamquam ſolum cures; & ſic omnes tamquam ſingulos. Id. Confeſſ. l. 3. c. 11.

Sic intendunt divina judicia ſuper unam animam, ſicut ſuper unam urbem, ſic ſuper unam urbem, ſicut ſuper unam gentem; ſicut ſuper univerſam generis humani multitudinem: quia & ſic intendit Dominus ſingulis, ac ſi vacet a cunctis, & ſic ſimul intendit omnibus, ac ſi vacet à *ſingulis*. S. Gregor. Mor. lib. 25. cap. 13.

Noſtrum nullum eſt opus, quàm ut opes animæ quæramus. S. Chryſoſt. 10 act. Ap. hom. 32.

Ità tibi intendit Deus, ità tui curam jugiter habet, quaſi tu ſolus in toto terrarum orbe viveres. Lud. Bloſ. parad. animæ c. 2.

O amici mei! ſic teneré diligo oves iſtas; quòd ſi poſſibile eſſet, adhuc mori propter quamlibet ovem ſpeciali morte, qualem in cruce pro omnibus paſſus ſum, magis eas redimerem, quàm eis carerem. lib. 1. c. 59. Revel. S. Brigittæ.

Tu quis es? ſum Prælatus. Et quid eſt, eſſe Prælatum? eſſe Paſtorem, non dominum, non principem. *Non dominantes in Cleris, ſed forma facti gregis*. 1. Petri 5. 3. Sed cujus gregis? Utique illius, pro quo Filius Dei vitam poſuit; quem non auro, & argento, ſed ſanguine ſuo pretioſiſſimo, emit. Et quantus grex? ſexaginta millia, centum millia ovium. Difficilis cura! Unus Angelus unam ſibi ex illis omnibus ſufficere putat; & tu tanta? S. Thomas Villan. ſerm. Dom. 3. Adventus.

Alia motiva.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

Joſeph filius tuus vivit - Revixit ſpiritus ejus, - & ait, ſufficit mihi. Gen. 45. 26. 27. 28. Ante, ubi occiſum audit, ità plorat, quaſi nullum alium haberet ex filiis. Gen. 37. 33. 34. Sic Chriſtus maximè videtur indolere, quando vel unus perit, quaſi alios non haberet; gaudet autem ſummè, quando vel unus convertitur. Marchantius D. 3. Pent.

Vos eſtis lux Mundi — neque accendunt lucernam, &c. Matth. 5. 14. 15. Non videntur hæc inter ſe cohærere: nam lux Mundi ex ſuo munere habet; diffundi per totum orbem. At lucerna poſita ſuper candelabrum uni tantùm domui lucet. Quomodo ergo ſunt lucerna ſuper candelabrum, & lux Mundi? Reſpond. vir Apoſtolicus tanto affectu intendat illuminare unam domum, ac totum orbem; ac ſi una anima illi ſit tam chara, quàm totus orbis. Sylveira addit. Evang. Matth. 5.

Domine! puer meus jacet in domo paralyticus. Matth. 8. 6. Abundans Centurio militibus, ſe putat ſinè ullo famulo exiſtere, dilecto uno dum privatur. Dominum exprimit, ſic unius peccatoris amiſſione affectum, ac ſi omnibus hominibus privaretur. Eſcob. tom. 3. Coll. Chr. l. 11. ſect. 1. obſ. 2.

Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, & ſi perdiderit unam &c. Luc. 15. 4. In una ove intelligitur numerus omnium peccatorum. Si omnes peccatores in una ove perduntur, quinam in 99. ovibus deſignantur? ipſi perditi homines ob Adami delictum. Uno peccatore pereunte, Paſtori quodammodo perduntur omnes oves. Id. ib.

Vide plura tit. Superior. *Zelus*.

TITUIUS XX.

ANIMALIA.

§. I.

Obſequia Sanctis præſtita.

S. Severus Epiſcopus pauperibus natus parentibus, ſed probis, & in egenos miſericordibus. Ab iis in juventute Domino cuidam traditur in ſervitium, qui equarum ei curam commiſit. Veſtes ab hero acceptas pauperibus ſæpius tradidit: ideo domo excluſus ſummo frigore, derelictus ab omnibus ſub dio Deum precabatur. Et ecce grex equarum paſtorem ſuum adit, hinc inde verſis vultibus eum circuit, flatibuſque in eum emiſſis frigus ſentire non permittit. Quod ubi Domino nuntiatum, novis, melioribuſque veſtibus eum donavit, magnoque in honore habuit; imò, cum gentilis eſſet, baptizari petiit. Bolland. 1. Febr.

S. Amias Thaumaturgus anachoreta in obſequiis ſuis duos leones habuit, qui eum aſſiduè comitabantur. Stylitam quemdam, epiſtola per leonem miſſa, docet patientiam. Id. 16. Martii. S. Regulus Ep. in ſpatioſo campo populum docebat uſque ad veſperum; coaxantibus ranis efficacius imperat ſilentium, una permiſſa coaxari. Hodie dum in loco illo, una excepta, omnes ſilent. Depoſitionis ipſius feſto cùm innumerabilis populus ad eum honorandum accurrit, cervi utriuſque ſexus, hinnuli, capreoli, divino nutu ad ſepulchrum ſancti præſulis conveniebant, ibique pavimento per miſſam proſtrati, ea peracta recedebant in ſylvas. Id. 30. Martii.

S. Rodanus Abb. in Hibernia, in itinere leproſis petentibus eleemoſynam, equos ſui currus dedit; ſtatimque duo cervi ex ſylvis adſunt, & currum ſubeunt. Id. 15. April.

Electo & coronato in Pontificem S. Leone IX. gallus gallinaceus frequenti voce ejus nomen repetebat; & naturalem emiſſurus ſonum, cunctis mirantibus, Papa Leo inſonabat. Id. 19 April.

Joſepho Anchietæ aves obumbrato ſole adulatæ ſunt. Duo ex noſtris iter fecerunt, amiſit alter Breviarium, voluit redire quæſitum, vetuit Socius dicens, non amittendum. Cùm ecce poſt aliquot leucas canis illud rictu obtulit. Nieremberg. de animal.

§. II.

Animalium Obedientia.

S. Jacobus Ep. Tarantaſienſis in templo ædificando, cùm ad materialia operarii bobus uterentur advehenda, ferox urſus bovem dilaceravit. Nuntiatur id Epiſcopo; qui adveniens videt quod nuntiabatur, cui dixit: Ego Jacobus Chriſti famulus præcipio tibi, ut in nomine Domini ad opus, quod impediſti, cervicem inclines: qui ſtatim collum jugo ſuppoſuit. Boll. 16. Jan.

S. Humberto Ep. Romam cum ſociis proficiſcenti, dum ſe, & pecora, in via reficiunt, urſus devorat equum; quem cùm famulus ſemidevoratum reperiſſet, idque Domino nuntiatum fuiſſet, accurrit ipſe, & urſo imperat, ut ſacculos toto itinere ferat. Vocatus ſtatim accedit, onus patienter ſuſcipit, ſtupentibus cunctis in urbibus, & vicis, per quos iter habebant. Juſſu Pontificis divinitus moniti dimittunt urſum. Id. 25. Martii.

S. Simeon Priſcus Abb. errantibus viæ duces aſſignat leones Id. 26. Jan.

Vidi Salisburgi annoſum, & cornua alta ferentem cervum; qui & frænum, & ſeſſorem, &, quod mirùm magis, bombardæ à ſeſſore intrà cornua illius locatæ exploſionem, pateretur; equitemque ad unum ferè milliare, principes celerrimo curru vectos comitantem, portaret, quovis equo agilior. Stengelius t. 2. de div. jud. cap. 14.

B. Oringa, ſive Chriſtiana V. Etruria genere humili orta; cùm adoleſcens boves paſceret, ut liberiùs orationi vacaret, iis præcepit, ut ſegetibus, & ſatis, abſtinerent. Paruerunt, ut nec ſpicam lamberent. Bolland. 10. Jan.

S. Genulpho Ep. gallinas multas in uſum pauperum, & hoſpitium, alenti, vulpes unam abſtulit; juſſa referre, retulit. Id. 17. Jan.

S. Jacobus Ep. Tarantaſ. in via ad regem Galliarum dormientis aſini oculum corvus abſtulerat; præcepit in nomine Domini referri; retulit & ſanctus ſanum oculum in cavernam aſino reſtituit. Id. 16. Jan.

V. P. Joſephus Anchieta iter cum indigenarum comitatu faciebat; & ecce vipera illis objicitur in itinere (eſt autem huic colubrorum generi veneni virus ſupra quàm in Europa teterrimum) ea conſpecta comites terrore perculſi diffugere. Revocatis nos Pater, jubetque viperam ad ſe venire; paret illa, eamq; apprehenſam ſedens ſibi collocat in gremio, manuque demulcens, occaſionem cepit multa de divina potentia diſputandi; naturam utilam eſſe demonſtrans, quæ non hominis imperio obtemperet, nulla ſe divinam legem violanti. Sermone longo in hanc ſententiam abſoluto, multiſque monitis indigenas ad Chriſtianæ legis obedientiam hortatus, viperam ſua benedictione affectam placidè à ſe dimiſit. Vita ejuſdem.

Vicos luſtraturum P. Anchietam comitabatur navi Petrus Leitanus è Soc. Erat malacia ſumma, æſtus gravis, ac moleſtus; ægrè eam cœli gravitatem ferebat Leitanus. Videt Joſephus propè littus in arbore tres, quatuorve quaracies inſidentes (hæ ſunt aves gallinarum magnitudine, purpureo colore in flavum vergente ſpecie pulcherrima) eas Joſephus Braſilico ſermone alloquens: ite, inquit, cognatas veſtras accerſite, noſtrumque iter, volatu veſtro obumbrate. Illæ extento collo vocem, quaſi accepti imperii ſignum miſere, indeque avolantes paulò poſt magno cum grege rediere; denſatæque in nubem, tamdiu eamdem ſuper volantes umbram fecere: donec, ſpatio leucæ unius decurſo, lenis cœpit aſſlare aura Favonii. Tunc Pater avium dimiſit comitatum. Illæ quaſi imperio perfunctæ, officioſa crocitatione, & multis lætitiæ ſignis, avolarunt. Ib. plura vide ibidem.

§. III.

Animalium refugia ad Sanctos.

Clothario Britanniæ rege venationi indulgente, aper à venatoribus actus, ad Deicolum Abbatem confugiſſe dicitur, & tutum in ejus ſinu reperiſſe aſylum. Nieremb. l.2. nat. hiſt. c.5. Item Boll. 18. Jan.

Cervus à venatoribus, & canibus in venatione exagitatus ad S. Humbertum Ep. confugit, & ſe ſub pallio illius compoſuit, venatoribus perſequi non audentibus: quia repentino terrore correpti divinitus, greſſus reflexerunt. Id. 25. Martii.

S. Ægidius Abb. ad oſtia Rhodani ſolitarius cerva lac præbente vixit; ſed à venatoribus exagitata cellam ipſius petiit, & ſolitò mæſtius immugiens ante ſenis pedes provoluta jacuit; ut cujus humanitatem diu experta fuerat, ejus etiam auxilio ab imminente periculo tegeretur. Nieremberg. hiſt. de animal. l.9. c.95.

S. Albertus Eremita, cum in agro quadam die operaretur, in leporem incidit; qui non modò non profugit, ſed capi ſe familiariter ſivit: cumque eum ſocii occidere vellent, liberum dimiſit. Poſt paulò inſectantes fugiens venatores ad virum Dei denuò accurrit; qui ipſum mox intrà tunicæ ſuæ manicam abſcondit. Boll. 7. Jan.

S. Catharinæ Svecicæ, filiæ S. Brigittæ, vir cùm more nobilium damam cum canibus venaretur, contigit S. Catharinam fortuitò per viam ipſius luci tranſvehi: ad quam fera laſſa confugiens caput ſuum in ſinu ejus reclinavit. Viro, & aliis advenientibus, oſtendit feram ſub pallio latentem, eidem petens, & impetrans, libertatem. Id. 24. Martii.

Inter Hiſpaniam, & Hiberniam, eſt locus quidam, qui ob reverentiam S. Brendani, aliorumque loci illius Sanctorum, hominibus, pecoribus, feris, refugium præſtat inauditum. Cervi, apri, lepores, &c. cùm canes è veſtigio ſequentes nullatenus fugere poſſe ſe præſentiunt, ad locum illum accurrunt; ubi rivulum pertranſierunt, canes curſum ſiſtunt, nec ulteriùs inſequuntur. Nieremb. lib.2. de miraculoſis naturis Europæ c.12.

§. IV.

Animalia familiaria Sanctis.

AD Rhemigium Rhemenſem Ep. paſſeres advolare ſolitos, accepimus, & de manu ejus certatim cibum petere, & capere. Nieremb. de animal. l.9. c.95.

S. Franciſcus Seraph. cùm aliquando in horto inter fruteta deambularet, cicada ficulneam linquens ſupra evocantis manum conſedit: &, Deum laudare juſſa, voce tremula ſuaviorem ſolitò ſtridorem edidit. Id.

Erat Anchietæ uſitatum, quotidie dimiſſo catechiſmo, ad vires animi recreandas, in agro aliquantiſper ambulare, atque è Codice horario, etſi nondum ſacris ordinibus initiato, ſolemnem diei pſalmodiam percurrere. Obſervatum eſt perſæpe, admirandæ ſpeciei aviculam, multis, pulcherrimiſque coloribus diſtinctam, ad ipſum ſolitam eò tempore advolare, tripudioque hilari, modò illius humeros, modò brachia, librumque inſilire. Ex vita.

TITULUS XXI.

ANNUS.

ÆGyptii per Palmam in ſuis hieroglyphicis ſignificabant Annum: quia ſingulis quibuſque menſibus ramum profert, & ſic 12. ramis annum integrum ſignificat. Jo. Oſorius fer. 2. poſt Dom. Paſſ.

Annus novus.

Idolorum cultores Jano duas facies figurarunt; unam, quæ præteritum annum videtur aſpicere, aliam, quæ futurum. Fauſtinus Ep. in ſermone.

Primum, & novum ſacrificium Teſtamenti veteris oblatum in menſe Niſan, ad quod ignis divinitus miſſus eſt. Dies fuit octava. Dies verò 14. ejuſdem menſis Niſan, dies fuit Sacrificii novi, teſtamenti novi, Euchariſtiæ. Fuit dies novi ignis, eximii amoris. Sic Deus dilexit &c.

Calendis Januarii Deuteronomium Moyſes populo promulgavit. Undecima enim menſe, *prima die menſis*, ait Scriptura Deut. 1. Cùm autem primus menſis Hebræorum fuerit Niſan, undecimus erat Januarius. Hujus rei figuram implevit Salvator, hoc eodem die novam legem. Sanguine ſuo in circumciſione ſanciendo, & vitæ Chriſtianæ velut exordium exhibendo. Primus anni dies Sanguini dedicatur, ut olim in Niſam agni immolatione. Berlinc. L.I.

Sereniſſima, piiſſimaque Iſabella Belgarum princeps nocte poſtrema cujuſque anni lampadem jubebat accendi coram eburnea Crucifixi ſtatua (quam Philippo II parenti ejus Pius V. dono miſerat) juxta lectum collocatam; ut, cùm Kalendis Januarii evigilaret, primum oculorum, cogitationemque jaceret in Chriſtum è cruce pendentem; eamque mentem deinceps, quoad liceret, toto anno conſervaret. Doutreman. l.4. cap.2. de amore ſect.4.

Solent Sinæ ſupra domus limen renovatas, anni redeuntis initiis, neſcio quorum ſpirituum imagines collocare. In earum locum ſucceſſerant inſculpta ſingulis tabulis auguſtiſſima Jeſu, & Mariæ, nomina, quæ ſimul ædium patrocinia ſuſcipiant, & Neophytorum fidem proteſtentur. P. Nicol. Trigautius de Chriſtiana expeditione l.1. c.10.

TITULUS XXII.

APOSTOLI.

§. I.

Figura.

Ex Veteri.

U*Bi erant duodecim fontes aquarum*: Ex. 15. 27. Per duodecim fontes deſerti, duodecim Apoſtolos intelligit S. Proſper parte 1. c.38.

Duo lapides; Ex. 28. 9. duo præcepta ſunt dilectionis Dei, & proximi; quibus duodecim tribuum ſculpta nomina continentur, duodecim Diſcipulos in hoc numero jam deſignantes, quos noſter Sacerdos in humeris perfecta dilectione portavit. Id p.2. c.3.

Poneſque in eo quatuor ordines lapidum. Ex. 28. 17. Tertull. l. 4. Contra Marcion. c. 13. hiſce duodecim gemmis dicit, ſignificatos duodecim Apoſtolos. Iiſdem enim ſignificantur Apoſtoli Apoc. 21. 19.

In primo Ordine primus *Sardius*, qui ignis ſpecie tranſlucet. Significat fervidam doctrinam, & pro ea martyrium: eſt enim colore ſanguineo, & igneo, quo feris terrorem incutit. Hinc Apoc. 21. 20. Tribuitur *S. Bartolomæo*, qui pro Chriſto excoriatus totus ſanguineus ideoque dæmonibus terribilis fuit

Secundus *Topazius*, qui partim cæruleo, partim aureo, immò omni colore reſplendet, ait S. Iſidor. l.16. c.7. Significat animum cœleſtem, & ad omnia infractum; Tribuitur S. *Jacobo* fratri Domini, qui cœleſti charitate irradiatus, per illam Judæos, omniaque terrena, ſupplantavit. Tertius *Smaragdus*, qui maximè viret; ità ut res alias, quin & aerem, virore ſuo inficiat. Significat Virginitatem, & tribuitur *S. Joanni*. In ſecundo Ordine primus *carbunculus*, Græce *ἄνθραξ*, id eſt, carbo ignitus. Significat ardentem charitatem; & tribuitur *S. Jacobo* fratri Joannis, qui ardens charitate Chriſti primus Apoſtolorum pro Chriſto martyr occubuit. Secundus *Sapphyrus*, qui cæruleus eſt, id eſt. cœleſtis coloris, & aureis punctis collucet; & radiis ſolis percuſſus ardentem emittit fulgorem. Significat eos, qui mente & vita in cœlis verſantur: unde in Apoc. tribuitur S Paulo; vel potiùs S. Andreæ; qui amore cœli, & radiis Chriſti, biduo apud eum manens percuſſus in ejus amorem exarſit & terrena omnia calcavit. Tertius *Jaſpis*, gemma firmiſſima, & virens, ideoque Smaragdo ſubſimilis. Significat fortitudinem fidei, & tribuitur S Petro. In tertio Ordine primus *Ligurius*. Veriſimile eſt, eſſe hyacinthum, interprete S. Hieronymo. Significat contemptum terrenorum, & amorem cœleſtium. Congruit S. Simoni, qui cœleſtibus, & ſuaviſſimis fuit moribus. Secundus *Achates*, quem Anſelmus Boetius inſignis medicus, & gemmarius Rudolphi II. Imp. dicit, venenis viperarum, & ſcorpionum ictibus adverſari. Cor recreat, ac adversùs omne genus contagii tuetur. Sitim ore contentus, manuque detentus, febrientium æſtus compeſcit. Narratur, aquilam ſuo nido imponere, ut pullos contra venenatorum animalium morſos tueatur. Tribuitur Judæ Thadæo. Tertius *Amethyſtus*, qui purpureus eſt, violaceus, & roſeus, ſculptura facilis, leniterque flammulas fundit. Significat humilitatem; tribuitur *S. Matthiæ*, qui nomine & in oculis ſuis, parvus fuit.

In quarto Ordine primus *Chryſolithus*, qui partim aurei, partim marini eſt coloris. Significat pœnitentiam, tribuitur *S. Matthæo*. Secundus *Onyx*, ità dictus ab humani unguis ſpecie, datur *Filippo*. Anſelmus Boetius l.2. de gemmis ex Appiano. Mithridates Ponti Rex fertur duo millia poculorum ex onyche in

ſuo

ſuo theſauro habuiſſe. Ceram non recipit, ideo ad ſigilla aptiſſima. Tertius *Beryllus*, qui inſtar aquæ ſolis fulgore percuſſæ, rubicundus eſt, & decorus; affertur ex India. Tribuitur S.Thomæ. Corn.à Lap.in Ex.28.17.

Elige duodecim viros. Joſ. c. 4. 2. Duodecim viri electi à Joſue ſunt duodecim Apoſtoli electi à Chriſto.Hugo Card.hic.Sicut Judic.7.6.nudis uſus eſt militibus, ſiniſtra quidem geſtantibus lucernas in urnis latentes, dextra verò tubas: ita ſacros Apoſtolos miſit nudos in univerſam terram, ferentes lucernam miraculorum, & prædicationum tubam. B.Theodoretus q.15.in Judic.

Et boves duodecim ſubter mare. 3.Reg.7. 44.ſuper quos mare poſitum eſt, niſi duodecim Apoſtoli? quibus recena in morte Chriſti conſecratum Baptiſmi Sacramentum traditum eſt. S.Rupertus l.3.c.23.

Salomon 3.Reg.4.7. ut aula ſua eſſet benè ordinata, ordinavit *duodecim præfectos* ex filiis Iſrael, quos conſtituit proviſioni ciborum &c.

Derelicta ſunt tantummodò labia circa dentes meos. Job. 19. 20. Quid per labia, niſi locutio? quid per dentes, niſi Sancti Apoſtoli deſignantur? qui in hoc Eccleſiæ corpore idcirco ſunt poſiti; ut vitam carnalium correptione mordeant, eamque à ſuæ pertinaciæ duritie confringant. Unde & eidem primo Apoſtolorum, quaſi denti in ejus corpore poſito, dicitur. Act.10. 13. *occide & manduca*. S.Greg.Mor.l.14.c.23.

Sagittas ſuas ardentibus effecit.Pſ.7.14. Vocat Apoſtolos igneas ſagittas ad inflammanda corda Credentiũ.S.Aug hic poſt mediũ.

Poſuiſti in capite eius coronam. Pſ.20.4.id eſt, in principio prædicationis ejus,coronam de lapide pretioſo,id eſt,de lapidibus pretioſis,ſcilicet duodecim Apoſtolis.Hugo Card.hic.

Diſperſa ſunt omnia oſſa mea. Pſ.21.15. Oſſa Chriſti Apoſtoli dicuntur.quia ſicut caro ab oſſibus roboratur;ita & corpus Chriſti, quod eſt Eccleſia,ab Apoſtolis firmatur. S.Hieronym.hic.

Vox Domini præparantis cervos. Pſ.28 9. Cervos hic vocat beatos Apoſtolos,quorum *pedes ſpecioſi evangelizantium bona*, utpote conculcantes ſerpentes, qui hominibus inſidias ſtruunt, & mortem afferunt. B.Theodoretus l.2.in Cant.

Sagittæ potentis acutæ.Pſ.44 6. Intellige ſagittas acutas eos, qui per Orbem univerſum ad evangelizandum miſſi ſunt. S.Baſil.hic.

Convertentur ad veſperam, & famem patientur ut canes. Pſ. 58. 7. Non enim inveniebant canes egregii, ſcilicet Apoſtoli, copiam eſcarum apud inimicos Chriſti Judæos: paucos quippe ex illis manducare, id eſt convertere, & ſibimet incorporare poterant. Unde Petro eſurienti oſtenſum vas linteum Act.10 Rupertus in Gen.27 l.7.c 8.

Animalia tua habitabunt in ea. Pſ 67.11. Animalia Dei ſacros Apoſtolos nuncupat. Idcirco ipſos equos Abacuc nominavit. *Viam feciſti in mari equis tuis*. 3.15.Id.hic.

Virtus eius in nubibus. Pſ.67.35. Cùm Apoſtoli docendi munus præceptoris more obiiſſent, veluti quædam nubes, aquam è pelago Spiritus Sancti haurientes, irrigationem hominibus afferunt. Id.hic.

Nubes ſunt Apoſtoli, & prædicatores: quia ſicut nubes è terra, & mari in altum ſublatæ à ventis impelluntur; ita Apoſtoli ex terrenæ humilitatis humo, & hujus ſæculi mari,Dei gratia attolluntur,& Spiritu Dei impelluntur Corn à Lap. in Ezech.c.10.

Elevaverunt flumina Domine &c. Pſal.92.3.Fluvios ſacros Apoſtolos vocavit: hi enim fluviorum inſtar omnem irrigationem hominibus attulerunt B Theodoret.hic.

Meliora ſunt ubera tua vino Cant.1.1.id eſt, Apoſtoli tui, quos à te inſtructos vice tui ſubſtituis, multò ſunt meliores, quàm antiqui Prophetæ; quorum Spiritus erat acer, ſicut vinum. At Spiritus tuorum Apoſtolorũm eſt Spiritus amoris; ſuntque inſtar matrum, quæ uberius lactant infantes ſuos. Lud.de Ponte hic. Ubera Chriſti Apoſtolos non incongruè accipimus: per ipſos enim in fide nutrimur, & ſpirituali alimento reficimur. S. Juſt. Orgelit.Ep.hic

Similis dilectus meus capreæ, hinnuloque cervorum. Cant. 2. 9. Propter acerrimum viſum, & velocem curſum ad omnes fines orbis ſpecioſis pedibus Apoſtolorum currens. Philo Carpath. hic.

Surge, propera amica mea, columba mea. Cant. 2. 10. Apoſtoli comparantur columbis, tum propter alias analogias alibi recenſitas, tum quia columba indulgentiſſima eſt erga fœtum. Etenim, ut Naturaliſtæ tradunt, columba veniente frigore nidificans, & partum nido immittens, ſuas etiam plumas avellit, ut parvuli fœtus meliùs cubent. Quo fit, ut ipſa ſæpe mater gelu contabeſcat. 1. Theſſ.5.7.*facti ſumus parvuli in medio veſtrum, tamquam ſi nutrix foveat filios ſuos*. Corn.à Lap.hic.

Ferculum ſibi fecit Rex Salomon. Cant.3.9. Mens præterea charitate, Zelo animarum, & Spiritu Apoſtolico flagrans, & prædicans Chriſtum crucifixum, vocatur ferculum Chriſti: Chriſti enim nomen, fidem, & cultum, circumfert per omnes gentes. Unde ferculum Chriſti fuit S.Paulus, & Apoſtoli, inquit Theodoret. Immò Chriſtus ipſe Act.9.15.*vas electionis eſt mihi iſte, ut portet nomen meum*. Id.hic.

Emiſſiones tuæ &c. Cant.4.13. Per emiſſiones paradiſi Sanctiſſimi Apoſtoli, veluti deliciarum horti, intelliguntur. Philo Carpath. hic. Pro emiſſiones Hebr. *Apoſtolatus*;Lat.*legatus* vel *miſſus*. Unde Apoſtoli emiſſiones paradiſi, velut lavacrum ſacri fontis habentis intelliguntur: qui tamquam mala Punica foris rubentes in laboribus,& ærumnis; poſtremùm & Sanguine Martyrii, permultos hominum Chriſti fidei veluti grana pepererunt; hiſque tamquam parvulis fructus ſuaviſſimos arborum cœleſtium, ad fidei incrementum, & charitatis opera, præbuerunt. Philo Carpath.cit.Corn.à Lap.cit.

Crura illius columnæ marmoreæ.Cant.5.15.Crura ſymbolum ſunt ingreſſus,& progreſſus. Significant ergo itinera Chriſti, & profectiones,quibus per Judæam; per Apoſtolos verò, & viros Apoſtolicos,omnes gentes Evangelizando obivit;fuiſſe puras, rectas, fortes,& validas;ità ut nemo eas ſiſtere,remorari,vel impedire, poſſet. Hinc multi per columnas has accipiunt Apoſtolos, qui, quaſi pedes,Chriſtum detulere per totum orbem; adeò fortes, & robuſti;ut columnæ marmoreæ eſſe viderentur, *fundatæ ſuper baſes aureas*, tum Chriſti Epheſ.2. 20. tum charitatis:charitas enim eſt, quaſi aurum ſolidiſſimum. Ita Philo Carpath. S. Nyſſenus, S.Ambroſius in Pſ.118.Cornelius cit.

Per crura Apoſtolos intelligimus, per quos univerſum Mundum circuivit, & fidem, eis prædicantibus, populis audientibus ſparſit. Sed crura columnæ marmoreæ eſſe perhibentur; quia Eccleſiam inſuperabiliter ſuſtinent;dum contra omnes adverſarios eorum prædicationibus,& exemplis, roboratur. S.Greg. hic.

Quàm pulchri ſunt greſſus tui. Cant. 7. 1. Greſſus Eccleſiæ ſunt veloces prædicationes Apoſtolorum; per quos in omnem terram Evangelium inſonuit. S.Thom.Aqu.hic.

Quaſi columbæ meditantes. Iſ 59.11. Apoſtoli dicuntur columbæ I.propter cordis compunctionem.Nahum 2.*gementes, ut columbæ*. II.propter vitæ ſimplicitatem Matth.10. *ſimplices ſicut columbæ*. III.propter contemplationis altitudinem,vel velocitatem.Pſ.54.7 *quis mihi dabit pennas ſicut columbæ? & volabo*.IV.Propter conſcientiæ puritatem Cant.5.12.*Oculi eius ſicut*. S.Thom.hic.

Et in manu eius calculus Iſ.6.6.Hebr. *carbo*, vel *pruna ignita*. S. Hier. *lapillus*,ſeu *gemma* Alcazar in Apoc.2.17. not.5. Seraphim ſunt Apoſtoli Evangelium prædicaturi; quod quia erat Summæ difficultatis, & quaſi ignem complecti, hinc timidi forcipe acceperunt carbonem de altari; id eſt, timidè acceſſerunt ad labores & perſecutiones.Sed ubi eum acceperunt, & inſpexerunt, viderunt eum,non eſſe carbonem, ſed carbunculum: quia labores hi,& cruces, pro Chriſto per charitatem, qua accenſi erant, eis dulciſſimi, & pretioſiſſimi, evaſerunt. Corn. à Lap. hic.

Qui ſunt iſti, qui ut nubes volant? & quaſi columbæ ad feneſtras ſuas? Iſ 60.8. acſi dicat; Apoſtoli mei ſunt: ipſi volant, nullo quieti otio; ſed impellente Spiritu Sancto, cunctis gentibus pluviam ſalutaris doctrinæ portantes.Ipſi ſunt quaſi columbæ ſimplices, attamen ſerpentis prudentiam habentes. Columbæ iſtæ ſingulæ ſtant ad feneſtras ſuas;id eſt,exercent,quas acceperunt, Spiritus Sancti gratias diviſas,ſemper prædicando volantes, ut nubes, ſemper contemplando per illas feneſtras ſuas cœlum ſuſpicientes,meditando gementes, gemendo meditantes. S.Rupertus in Iſ. hic.

Annum placabilem Domino Iſ.61.2. Annus eſt Chriſtus; duodecim menſes duodecim Apoſtoli. S.Anſelmus in Elucidario.

Super muros tuos &c. Iſ.62.6. Quinam ſunt cuſtodes ſuper muros Jeruſalem? qui tota die, & tota nocte, non tacent, niſi Apoſtoli? S.Rupert.hic.

Stabunt ſuper illas piſcatores. Ezech.47.10. Apoſtoli vocantur piſcatores potiùs, quàm venatores; quia ipſi non violentis cædibus, ſed dulcibus ſermonibus,& moribus, ſuaviter traxerunt homines ad Chriſtum; ac ſenſim eos in retia Eccleſiæ compulerunt, ut vivos caperent ad meliorem vitam. Corn. à Lapide hic.

Dabo ei vinitores. Oſ.2.15. Vinitores ejus Apoſtoli ſunt, prædicatores veritatis. S.Rupert.hic.

Ponam duces Juda, ſicut caminum ignis in lignis. Zach. 12.6. Alleg.dabo Apoſtolos, qui inſtar ignis totum Mundum amore Dei inflammabunt. Corn.à Lap.hic.

Ex Novo.

Simile eſt regnum cælorum grano ſinapis. Matth.13.31. Sinapis, prædicatio eſt, & Apoſtoli: pauci enim videntur hi, & totum orbem occuparunt. Theophyl.hic.

Canes lingebant ulcera eius. Luc.16.21.Sicut canes, ita & Apoſtoli, medicamentum lingua ferunt; quia prædicando ſanant. S. Euſeb Emiſſ.ſer.5.poſt Dom.2.Quadrag.

Fragmentorum cophini duodecim. Luc.9.17 Illi duodecim cophini,ſignificant duodecim Apoſtolos. Ex quo datur forma prædican-

Digitized by Google

cantibus, ut non novas & de cordibus ſuis adinveniant: quia Dominus non creavit novos panes ad reficiendam turbam. Sed ſicut Dominus multiplicavit divina benedictione quinque panes hordeaceos, ſic omnis abundantia veræ doctrinæ ſumi debet ex fundamento Sacræ Scripturæ multiplicanda per orationem, qua in cœlum reſpicitur; & devotione, qua benedicitur; & meditatione, qua frangitur; & prædicatione, qua diſtribuitur, & explicatur. S.Bonav.hic.

Rabbi, nunc quærebant te Judæi lapidare, & iterum illuc vadis? Joan.11.8. Reſpondit JESUS: *numquid duodecim ſunt horæ diei &c.* Quid ſibi vult iſta reſponſio? ut diem ſe eſſe oſtenderet, duodecim diſcipulos elegit. Si ego ſum, inquit, dies, & vos horæ. Numquid horæ diei conſilium dant? horæ diem ſequuntur, non dies horas. S.Auguſt. tr.49. in Jo.Similiter explicat V. Beda hic.

Pedes eius ſimiles aurichalco. Apoc.1.15. Apoſtoli Chriſti pedes dici poſſunt; ut qui ſolida ſint Eccleſiæ fundamenta; & ad Magiſtri exemplum, in tentationis camino egregie probati, & examinati. S.Andreas Cæſ.Ep.hic ſerm.1. Apoſtoli, qui univerſum orbem terræ obierunt, & Evangelium prædicarunt, per allegoriam Pedes Domini dicuntur. Clem.Alex.lib.2.pædag.c.8.

Mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius; & in capite eius corona ſtellarum duodecim. Apoc.12.1. Eccleſia Chriſti lumine cincta, gloriam calcat temporalem; duodenario Apoſtolorum numero caput ornatur Eccleſiæ. V.Beda hic.

Cùm dicuntur *duodecim portæ Jeruſalem*. Apoc.21.12. & una porta Chriſtus, & duodecim portæ Chriſtus: quia in duodecim portis Chriſtus, & ideò duodenarius numerus Apoſtolorum. S. Aug.in Pſ.86.

Duodecim portæ duodecim ſunt Apoſtoli; per quos introitum, ſimul & acceſſum, ad Patrem nacti ſumus. S.Andreas Cæſar.Ep. ſerm.23.hic.

§. II.

Apoſtolorum laudes, gloria, poteſtas, &c.

Ex Veteri, & Novo.

IN omnem terram exivit ſonus eorum. Pſ.18 5. Hebr. *exivit regula*, vel *norma*, vel *perpendiculum*, vel *architectonica eorum*. Philipp. Diez tit. Apoſtoli. Aquila: *exivit ordo eorum*. B. Theodoret.hic.

In omnem terram exivit ſonus eorum. Pſ.18 5. Secundùm Aquilam: *in omnem terram exivit ordo eorum*. Nam nec ſermonem, inquit, emittentes, nec verba proferentes: ſed regulam, & proprium ordinem, demonſtrantes; omnem terram, atque mare, ad divinas laudes decantandas invitant. B.Theodoretus hic.

Oculi mei ad fideles terræ, ut ſedeant mecum. Pſ 100 6. Si ſcire cupis, quam vere hoc dictum ſit ad beatos Apoſtolos animum adjice. Nam ipſi *terræ fideles* erant: quippe cùm per eorum fidem univerſus terrarum orbis ſalutis prædicatione completus ſit. Igitur hi fideles unà cum Domino ſedent, illud audientes: vos autem *ſedebitis ſuper ſedes duodecim, judicantes duodecim tribus Iſrael*. Matth.19.28. O ingens miraculum! lutei ſedent; & corporis expertes adſtant! S.Chryſoſt.hic.

Galilæa gentium. Matth 4.15. Idem eſt, quod *transmigratio*, ait S.Greg. Unde Apoſtolos non niſi Galilæos, id eſt, transmigrantes; qui ſcilicet hoſpites terræ, & cives cœli forent, elegit. Corn.à Lap.in Matth.c.4.

Vos eſtis ſal terræ; - vos eſtis lux Mundi. Matth. 5. 13. 15. Cur Dominus, poſt exhortationem ad patientiam, ſuos diſcipulos dicit ſal, & lucem? Extollitur magna charitas Apoſtolorum, quòd inter perſecutiones ſint ſal, & lux, toti intenti ad aliorum bonum, & ſalutem. Sylv. hic q. 1. Lux non ad ſeipſam, ſed ad alios eſt creata. Sim. Caſſianus lib.8. c.16. Luci adhærentes lux eſſe meruerunt. S.Paſchaſius. l.3. in Matth quæ illa lux, cui Diſcipuli comparantur? an lux lampadis, vel candelæ? non: talis enim lux lucet ex conſumptione olei, vel ceræ; lux autem Apoſtolica nullius diſpendio fulget. Eſtne lux diei, vel Solis? non: nam ſplendet ſolùm die, nocte deſinit: lux autem Evangelica numquam, & nuſquam diſparet; & ideo nec lux lunæ, nec auroræ eſt, quia hæ die obſcurantur. Dico: eſt lux ſolis, lunæ, auroræ, & ſtellarum. Sylveira addit Evang.hic

Vos eſtis ſal terræ. Matth.5.13. Plin.l.31.10. Sal eſt igneæ, & aqueæ naturæ, continens duo elementa, ignem, & aquam. Ignem, quia auro eſt inſtar ignis; & ſi in ignem projiciatur, eum acuit, & accendit: aquam, quia ſal, inſperſa aqua in eam liqueſit, & diſſolvitur. Apoſtoli fuere ſal terræ, quia ignea ſua vi eam amore Dei accenderunt; & ignea ſua eloquentia, & ſapientia, eam aridam humectarunt, irrorarunt, & fœcundarunt; ut fruges bonorum operum, & virtutum, proferret. Sal ſitim excitat: ſic Apoſtoli excitaverunt ſitim rerum cœleſtium. Corn.à Lap.hic.

Sedebitis ſuper ſedes duodecim &c. Matth. 19. 28. O ingens miraculum! lutei ſedent, corporis expertes adſtant. S.Chryſoſt.in Pſ.71.

Ex Patribus.

Boni flores Apoſtoli, qui diverſorum ſcriptorum, atque operum, fuderunt odorem. S.Ambr.in Pſ.118. Octon.6. Et ne auferas de ore meo &c.

Leguntur modò verba piſcatorum, & colla ſubduntur oratorum. S.Aug de verb.D.ſ.59. Ipſe itaque Apoſtolos ſuos vivæ lucis fonte perfudit; ut ipſi poſtmodum univerſum Mundum, tamquam duodecim ſolis radii, ac totidem lampades veritatis, illuminarent. Idem de temp. ſer 2 Pent. ſ.1. Quanti oratores, quanti periti, quanti Philoſophi hujus Mundi, ab illis piſcatoribus irretiti ſunt, ut ad ſalutem de profundo attraherentur. Id. ſ.63.de div.

Pauci homines totum ceperunt Mundum. S. Chryſoſt. ſ. de Pent.

Non aberraveris, ſi tubas vocaveris ora Apoſtolorum; non tubas quidem æreas, ſed auro pretioſiores, & gemmis magnificentiores. Id.in Pſ.46

Apoſtoli oculi, & lumen totius Mundi. S.Macharius hom.1.

Quid ergo docuerunt, vel docent nos Apoſtoli Sancti? non piſcatoriam artem, non ſcenofactoriam, non Platonem legere, &c. docuerunt me vivere. Putas, parva res eſt, ſcire vivere? magnum aliquid, immò maximum. Non vivit, qui ſuperbia inflatur &c. S.Bern. ſ.1. in feſto SS.Petri, & Pauli. Docuerunt homines in carne angelicè vivere: docuerunt, quid credendum, quid ſperandum, quid amandum. Sim.de Caſſ. l. 14. in Jo. 21. v.19.

Oculi Chriſti, Apoſtoli ſunt, qui ſcientiæ lumen univerſo corpori Eccleſiæ præſtant S.Iſid.Comment.in Gen.c.31.

Audacter dixerim, neque in miraculis Apoſtoli ita mirabiles apparuerunt, ſicut in contemptu rerum: neque in efficacia verbi tam homines commoverunt, ad novitatem vitæ prædicando, quàm bona externa ſpernendo. Corn.à Lap.in 1.Petri 5.2. *Neque turpis lucri gratia.*

§. III.

Apoſtolorum Vocatio, Electio, Miſſio.

Ex Veteri, & Novo.

POſui arenam terminum mari præceptum ſempiternum. Jer.5.22. S.Greg.l.9 mor.c.5. Arenam Dominus mari terminum impoſuit, quia, ad frangendum Mundi gloriam, abjectos, & pauperes elegit. Cujus nimirum maris fluctus intumeſcunt, cùm poteſtates Sæculi ad communionem perſecutionis exiliunt; ſed tranſire arenam nequeunt; quia deſpectorum miraculis, & humilitate franguntur. Sylv.in Matth 4.

Relictis retibus ſecuti ſunt eum. Matth.4.20. Triplex fuit horum Diſcipulorum vocatio. Una ad ſimplicem notitiam, quæ Jo. 1. deſcribitur. Secunda fuit ad familiaritatem, Luc.5. 8. 11. quando Petrus, viſa miraculoſa piſcium captione, procidit ad genua Jeſu. Tertia fuit ad Apoſtolatum, quando omnia reliquerunt. Dion.Carth hic.

Ecce ego mitto vos ſicut oves in medio luporum. Matth. 10.16. Qui vult eſſe verus Apoſtolus Chriſti, cogitet, ſe mitti quaſi ovem inter lupos, ac proinde ſit prodigus vitæ, æſtimet ſe perditum, ſit reſolutus ad labores, cruces, mortem, pro Chriſto. Corn. à Lap.hic.

Miſit illos binos. Luc.10.1. Cajet: mutuum teſtimonium, mutuam morum cuſtodiam, mutuam conſolationem, Jeſus conſtituit in Diſcipulis peregrinantibus. Sylv addit.in Luc 10.

Niſi virgam. Marci 6.8. Quid eſt virga, niſi præferendæ poteſtatis inſigne, & ulciſcendi inſtrumentum doloris? Ergo humilis Domini, (*in humilitate enim judicium ejus ſublatum eſt*) humilis, inquam, Domini præceptum. Diſcipuli ejus humilitatem officiis exequuntur: eos enim miſit ad ſeminandam fidem, qui non cogerent, ſed docerent; nec vim poteſtatis exerceant, ſed doctrinam humilitatis attollerent. S.Ambr. hic.

Deſignavit Dominus & alios. 72. Luc.10.1. Cur, præter 12. Apoſtolos, diſcipuli 72. deſignantur? Reſpond. Num.72. & 12. Judæis ſemper fuit in magno honore: ille propter 12. Patriarchas; ille verò, juxta Salmeronem, Maldon. Baronium, Corn. à Lap. propter 70. Seniores, quos Moyſes ad totius populi cauſas deſtinavit Numer 11.14. ut ita æqualiter diviſi, 72. in 12. tribubus, ex unaquaque tribu ſex Judices eſſent. Sic Chriſtus in Eccleſia ſua elegit 12. Apoſtolos, tamquam Eccleſiæ totius principes; & 72. diſcipulos, ut ita æqualiter diſtributi cuilibet Apoſtolo 6. diſcipuli obvenirent in miniſterium Verbi Dei. Iſ.6.2. Sex alis ſtabant Seraphim

raphim ſervientes Deo; ita Apoſtolo cuivis; tamquam Seraphino in Eccleſia, dat ſex alas, ſeu ſex operarios ad meſſem Evangelicam: tot enim alas voluit Deus in miniſtris ſuis ſuo ipſius obſequio, quot etiam deſtinavit in bonum, & ſalutem animarum noſtrarum. 2. Ex.15.27. In Elim juxta 12. fontes aquarum 72. palmæ erant. Interpretes 72. fuerunt, qui rogatu Ptolomæi Scripturam ex Hebræo tranſtulerunt. Concilium magnum ſenedrim ex 72. Senioribus conſtabat. Juxta S.Iſid.l.2.etymol.22. in veſte Pontificis 72. malu Punica, & totidem tintinabula erant Ex. 28. 33. Sic & Chriſtus deſignando hos diſcipulos, dedit Eccl. ſuæ 72. palmas victrices de inimico: 72. Interpretes ac Magiſtros Sacræ Scripturæ. 72. Viros magnos, regimen, & conſilium; 72. tintinabula circumdata malo Punico ignitæ charitatis ad docendum, & prædicandum. 3. S. Aug. in qq. Evang. Beda, Hugo: per hunc numerum oſtendit Dominus, quòd per hos, & eorum ſequaces, erat annuntiaturus Mundo fidem Trinitatis. Una die per 24 horas à Sole totus illuſtratur orbis. Sol ergo per triduanum ambitum 72. horas facit. Chriſtus, qui ſe Diem, & Lucem, vocat; per hunc prædicantium numerum ſignificat, fidem, & lucem Trinitatis toti orbi annuntiare, & per eum Mundum maximè illuminare. 4. Beda, Bonavent. &c.72. mittuntur: qui totidem linguarum gentibus prædicarent: ut ſicut primò Apoſtoli propter 12. tribus Iſraelis ita & hi propter exteras gentes deſtinarentur imbuendas. Juxta Aug. Hieron. Proſperum, &c. in 72. linguas; & gentes, diviſi fuerunt homines in diſperſione Babel. ut Chriſtus D. omnium gentium, & linguarum ſe Redemptorem oſtenderet, 72. diſcipulos elegit, ut 72. gentibus reſponderent; ac ſic cuique genti, ac linguæ, Chriſtus ſuum attribuit Diſcipulum; ut illius Curatorem, ac præceptorem. Sylv. in Luc. in.c.18.q.2.

Neque peram, neque calceamenta. Luc.10.4. Utrumque de corio mortui animantis confici ſolet, nihil autem in nobis Dominus Jeſus mortale vult eſſe. S.Ambr hic.

Cur ex Galilæa Chriſtus primos elegit Diſcipulos? Chryſoſt. & Rupertus ajunt: Bethſaida una erat ex illis civitatibus, quæ maximè marcedulæ, & peccatrices, erant. Unde ait Chriſtus Matth.11.21 *væ tibi Corozaim, væ tibi Bethſaida &c.* Dei gratia enituit, dum ex medio tantæ pravitatis tres Apoſtolos præclariſſimos eduxit. Sylv.in Jo 1.q.10.

Cur Nathanael, qui Domino perhibuit tantum teſtimonium, Jo.1.49 in Apoſtolis non numeratur? Intelligere debemus, ipſum Nathanaelem eruditum, & peritum legis, fuiſſe: propterea noluit illum Dominus inter Diſcipulos ponere: quia idiotas elegit, unde confunderet Mundum. S.Auguſt.tr.7.in Joan.Vide ibi plura.

Ex Patribus.

S.Chryſoſt. in illud Pſ.46.3. *Dominus excelſus, terribilis, rex magnus ſuper omnem terram, ita ait*: Erat etiam antea magnus, ſed ignorabatur. *Mundus per ipſum factus eſt, & Mundus eum non cognovit.* Jo.1.10. Nunc autem hoc quoque præclarè geſſit, quòd nos ſibi familiaritate jungendo Rex magnus effectus eſt. Quidni enim magnus, qui pauperes, piſcatores, illiteratos, privatos, numero undecim, obſcuros, peregrinos, piſcibus magis mutos, unicam tunicam habentes, calceis carentes, nudos, per univerſum orbem terrarum miſit, & veluti mandato omnes cepit.

Enumeratis adverſitatibus S Pauli ex 2. Cor. 11. v. 23. ait S. Chryſoſt.tom.6.ſ.de Verb.Apoſt.hi ſunt veri Apoſtolatus characteres.

Aliter eligit Mundus, aliter Chriſtus; Mundus, quia confidit in potentia, & opulentia, eligit ad honores, nobiles, potentes, ſapientes, divites. E contrà Dominus, quia eſt ſummè ſapiens, & dives; non formidat humanam potentiam, non miratur humanam ſapientiam, non aſpicit humanam opulentiam. Non igitur eligit nobiles, vel potentes; ſed infirmos, & ignobiles: non philoſophos ſapientes; ſed piſcatores ſimplices: non glorioſos, & divites; ſed pauperes & abjectos. S. Bonav. ſ. 2. de S. Mathia Ap.

§. IV.

Apoſtolorum fragilitas, & defectus, ante adventum S. Spiritus.

P*Elli mea, conſumptis carnibus, adhæſit os meum.* Job.19.20. In oſſe fortitudo, in carnibus verò infirmitas corporis deſignatur. Quia igitur Chriſtus & Eccleſia, una perſona eſt; quid per os, niſi ipſe Dominus, deſignatur? quid per carnem, niſi Diſcipuli? qui Paſſionis ejus tempore infirma ſapuerunt. Per pellem verò; quæ, exterior carne, manet in corpore; quid niſi illæ Sanctæ fœminæ figurantur, quæ ad præparanda ſubſidia corporis, exterioribus Domino miniſteriis ſerviebant? Cùm ad crucis horam ventum eſt, ejus Diſcipulos gravis ex perſecutione Judæorum timor invaſit. Fugerunt ſinguli, mulieres aſtiterunt. Quaſi ergo conſumpta carne os Domini pelli ſuæ adhæſit; quia fortitudo ejus Paſſionis tempore, fugentibus Diſcipulis, juxta ſe mulieres invenit. S.Greg.l.14.mor.c.23.

Diſperſa ſunt omnia oſſa mea. Pſ.21.15. Oſſa vocat ſacros Apoſtolos, quoniam & corpus Eccleſiam nominat; robur autem corporis oſſa ſunt: ab his enim, quidquid in corpore mollis & fluxi eſt, ſuſtentatur. Diſſipati autem ſunt omnes tempore crucis, inſtar aquæ, huc & illuc, diſperſi. B.Theodoretus hic.

Dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum, & ipſum, non eſt mecum. Pſ 37.11. Petrum vocat Chriſtus virtutem, propter confeſſionem fidei. *Tu es* enim *Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* Is eum reliquit inficiatus. Lux autem ſunt omnes Apoſtoli, quibus dixit; *vos eſtis lux Mundi.* Matth.5.14. Hi erant lux oculorum, duorum teſtamentorum; Legis, & Evangelii; qui, quo tempore crucifixus fuit, non erant cum Chriſto. S.Chryſoſt.hic.

§. V.

Apoſtolorum virtus, fortitudo, accepto S.Spiritu.

Ex Veteri, & Novo.

S*Piritus Domini induit Gedeon.* Judic.6.34. Sept. *Spiritus Domini fortificavit Gedeon.* Metaphora ſumpta ab armis, quibus induimur. Porrò Spiritus S. ille amor eſt in Deum, inexpugnabilem reddens amatorem. Hac armatura voluit Dominus Apoſtolos indutus progredi ad hoſtes vincendos. *Sedete in civitate, quoadusque induamini virtute ex alto.* Luc.24.49. Ubi Maldonatus: milites erant Chriſti regnum expugnaturi. Spiritus Sanctus erat inſtar armorum. S. Chryſoſt. in Cant. noluit milites ſuos inermes in aciem prodire. Eſcob. t.3. Colloq. Chr. l. 10. ſect. 3. obſ.2.

Lingua mea calamus ſcribæ. Pſalm. 44. 2. Quia eorum linguæ ſunt tamquam calamus, qui à Spiritu ſcribente dirigitur. Sylv. in Act.1.q.5. *Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ.* Act.2.3.

Erunt quaſi fortes Ephraim, & lætabitur cor eorum quaſi à vino. Zach.10.7 de Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus, dictum eſt. De Ponte in Cant.Exhort.29.§ 2.

Deſcendit S.Spiritus in formam linguæ, quaſi ignis, & ſedit ſuper ſingulos eorum. Act.1.3. Id eſt, ſuper eorum capita. Cùm autem ornamentum capitis ſit corona, non indignum erit, illam formam ignis ſuper caput, coronam capitis appellare. Sicut vocat S.Cyrill. catech.17. dicens: in ſpecie linguarum ignearum ſedit ſuper Apoſtolos, ut novæ coronæ ſpirituales imponerentur capiti illorum. Id.in Cant.3.Exh.38.§.2.

Muſto pleni ſunt iſti. Act.2 13. Inebriati ſunt ſobria ebrietate, quæ peccatum mortificat, & cor vivificat. Ebrietate omnino contraria illi corporeæ ebrietati: illa enim & cognitorum inducit oblivionem; hæc autem etiam ignoratorum notitiam donat. Inebriati ſunt, bibentes vinum ſpiritualis vitis, illius, quæ dicit: *ego ſum vitis.* Jo.15.5.S.Cyrill.Jeroſ. catech.17. Erant quidem ebrii, ſed amore, ſed ſpiritu, ſed fervore. S.Laur.Iuſt. tr. de compunct.

Ex Patribus.

Apoſtoli, qui priùs tremebant, & formidabant; poſt Spiritus S.acceptionem, in media pericula proſilierunt, per ferrum, ignem, beſtias, pelagus; & ad omnem calamitatem intrepidi ſe expoſuerunt. S.Chryſoſt.ſ.74.in Io.

Seraphim ardentes, ſive incendentes, interpretantur. Qui ſunt Seraphim, niſi Apoſtoli; quos utique ardentes, atque incendentes, decima die poſt Aſc. ejus, effecit Spiritus Sanctus. S. Rupert.hic.

S.Baſilius ep.175. refert artem aucupandi columbas; dum aucupes, capta una, vel altera columba *agreſti*, cicurem illam reddunt; & aliis odorifero unguento linitis, eam è columbario exire permittunt, ut conjungatur *agreſtibus*: quæ, illius fragrantia attractæ, eam ſequuntur & in ejus columbario manent. Sic Diſcipuli agreſtes unguento Spiritus Sancti illiti &c Lud. de Ponte in Cant.Exh.25.§.21.

TITU-

TITULUS XXIII.

AQUA.

§. I.

Ex Veteri, & Novo.

QUærit Albinus, ſeu Alcuinus: cur terra à Deo maledicta fuerit, & non Aqua? reſpondet: quia de fructu terræ vetito comedit homo. Immò prædeſtinavit Deus, in aquis omne genus peccati abluere. Ideo etiam terreſtria animalia plus habent maledictionis, quàm aquatilia. Unde poſt reſurrectionem de *piſce* edit Chriſtus, non de quadrupede, aut volucri. Doultreman l.1.c.1.de amore ſ.8.

Nulla creaturarum eſt magis aqua obediens: quò libuerit homini, aſcendit; quò vult, deſcendit; ducentes ſequitur, in canaliculos dividitur, alioſum inflectitur, reflectitur. Cyrill. Jeroſol. catech.3. magnum quiddam eſt aqua, & ex quatuor elementis apparentibus pulcherrimum. Angelorum habitaculum eſt cœlum; atqui ex aquis ſunt cœli. Terra eſt hominum locus; at ex aquis etiam terra. Et, ante omnem rerum creaturarum ſex illis diebus diſtinctionem, *Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas* Gen.1.2. Principium Mundi aqua, principium Evangelii Jordanus. Liberatio Iſraelis à Pharaone per mare facta. Ex.14.27. Et liberatio à peccatis Mundi, per lavacrum eſt aquæ in Verbo Dei. Vbicumque fœdus aliquod inter Deum, & homines, ibi aqua. Aquam adeò celebrabant Ægyptii, teſte Vitruvio lib.8. in proem.; ut hydriam ad templum religioſè deferentes, procumberent demiſſiſſimè; & ſublatis in cœlum manibus, gratias Numini de tanta benignitate ſupplices agerent. Doultreman de amore l.1.c.1.ſect.8.

Abyſſus, ſive aqua, quæ omnia occupabat à cœlo empyrio uſque ad terram; de qua abyſſo ſeu aqua, partim detenuata, partim ſolidata, facti ſunt cœli omnes, ſeu firmamentum, die ſecundò; perinde ac ex aqua conglaciata fit cryſtallus. Ita S.Baſilius hom.1.hexam.Beda &c. *Corn. à Lap.* Ludov. de Ponte in Cant.c.8.Exh.8.

Et de petra melle ſaturavit eos. Pſalm. 80. 17. Atqui hoc nuſquam in Scriptura lectum eſt, quòd mel de petra Moyſes eduxerit; ſed utique fluvios, & aquas, & frigida fluenta. Quid igitur tandem eſt, quod dicitur? neque enim Scriptura mentitur. Poſtquam ſitientes, & indigentia defatigati, frigidioribus aquis inciderunt; ex potu voluptatem aſſerere volens, mel aquam appellavit; non tamquam in mel mutata natura, ſed bibentium diſpoſitione, fluenta illa melle jucundiora faciente. S. Chryſoſt. hom.2.ad pop.Antioch.

Juxta fluvium Chobar. Ezech.1.1. Quæres: cur juxta aquas Ezechiel, & Daniel viderint ſuas viſiones, & myſteria divina? Reſpond. quia Prophetæ juxta fluenta, quaſi loco ſilente, delectati, & excitati, mentem in Deum elevabant; itaque per orationem ad viſiones, & raptus divinos, ſe diſponebant. Sic, Chriſto in Jordane baptizato, *aperti ſunt cœli, & vox Patris intonuit: hic eſt Filius meus dilectus.* Corn. à Lap. in Ezech.cap.1.

Erat autem ibi fons Jacob. Joan.4.6. Cur Dominus ad convertendam mulierem venit ad fontem? quia olim Jacob ad fontem viſam Rachel dilexit. Gen.29. 10. Ad aquas conjugium Iſaac cum Rebecca Eleazaris ope initiatur. Gen. 24. 14. Moyſes ad aquas in Ægypto, accepit uxorem Sephoram. Ex.2.16.Chriſtus D. etiam ad aquas Samaritanam convertit, eamque ſibi in ſponſam copulat; ut Dominus antiquam Patrum ſervet conſuetudinem. Sylv.in Jo.4.q.8.

Ex Patribus, & aliis.

Aqua pulcherrimum Dei opus.S.Jo.Damaſc.lib.2.orthod.fid.

Aqua dicta, quòd ſuperficies ejus æqualis ſit. Aquarum elementum cæteris omnibus imperat. Aquæ cœlum temperant, terram fœcundant; ſcandunt in ſublime, & cœlum ſibi vendicant. S.Iſid.Ep l.13.c.12.

In Theſſalia duo ſunt flumina; ex uno bibentes oves, nigras fieri ferunt; ex altero albas; ex utroque varias. Id.ib.c.13.

In Troglodytis lacus eſt; ter in die fit amarus, & deinde toties dulcis. Id.ib. Apud Garamantes fontem eſſe ajunt, ita algentem die, ut non bibatur; ita ardentem nocte, ut non tangatur. Id ib.

Noxia in terris, in aquis innoxia ſunt, atque ipſi angues ſine veneno. Leo terribilis in terris, dulcis in fluctibus. S. Ambr. l. 5.hexam.c.2.

Aqua marina contra morſum rabidi canis bibitur, ait Lemnius. Idem, ad purganda corpora, bilemque atram, aut ſanguinem concretum, ab alterutra parte reddendum, ait Plin.l. 31.c.6.

Prorumpit in monte quodam, duabus Nangaſacho leucis, aqua ita æſtuans, ut in ſtagnum collecta, corpori vivas imprimat cicatrices cum acerbiſſimo ſenſu doloris. P.Aloyſ.Froy in ſua relat.hiſtorica de ſtatu rei Chriſt.in Iaponia.

§. II.

Aqua in vinum mutata.

Joan.2.

S*Piritus Dei ferebatur ſuper aquas.* Gen.1.2. Pulſat animum noſtrum, ſi quidem Deus inveſtigare permittit: cur incepit ab aqua convertenda in vinum Dominus Ieſus Chriſtus? ſive cur à liquoribus inchoavit? Multa ſanè myſteria legimus Dominum in aqua feciſſe. In prima rerum creatione *Spiritus Dei fereb. &c.* Ad id rationalem creaturam compellans; nè rebus, quibus ipſa nobilior, immò domina conſtituta, velit malè ſubiici per amorem: conſuevit enim amor hominum ſubiici rebus, quas diligit qui ſoli Deo debet eſſe ſubjectus.Sim.de Caſſ.l.4.c 1.

Congregentur aquæ. Gen. 1.9.S.Hier.ep.83. Chriſtus Ieſus Dominus noſter, qui ab aquis primum ſignum fecerat, finivit in aquis, Latus Chriſti percutitur lancea, & baptiſmi, atque martyrii pariter Sacramenta funduntur. Bened.Fernandins hic.

Aquam vinum factum. Io.2.9.Cur non credamus virtute Dominica vinum fieri potuiſſe de aqua, cùm nobis, operante Deo, fomentis imbrium, terræ de gremio, per miniſteria vinearum, aqua ſurgat in vinum? S.Maximus in Epiph.Dom.hom 1.

Nihil aliud eſt vinum, quàm aqua ex vite facta. S.Greg Nyſſ. lib.1.de homine cap.2.

Sanè non minùs ſtupendum videri debet, quòd humor vitis in vinum Deo diſponente quotannis convertatur; quàm quòd olim in Cana Galilææ eodem jubente aqua in vinum mutata fuerit. Bloſius parad.an.c.28.

Chriſtus Dominus oſtendit ſe eſſe, qui, ut ait S Aug.omni anno hoc facit in vite, dum in vitibus ſuccum aquarum in vinum convertit. Corn à Lap.in Io.2.

§. III.

Ex vitis Patrum.

S. Odiloni Abb.Cluniac.aquam petenti, divina indulgentia bis in vinum converſa. Boll.1.Ian.

B.Rogerius Abb. allatam aquam benedixit, & in vinum convertit. Id.3.Ian.

S.Gerlaco Eremitæ aqua ex fonte, (hodie S.Gerlaci dicitur) allata, in vinum ter mutata. Id.5 Ian.

Idem de S.Alberto Eremita 7.Ian.B.Petro Damiano. Boll.23. Febr.&c.

§. IV.

Aqua benedicta.

DIe Dominico aſperſio aquæ benedictæ, in memoriam Baptiſmi. Delet venialia. S.Thom 3.p.q.65.a.1. ad 6. Ut majori cum puritate, vel ſacrificemus, vel oremus. Per ſalem amaritudo pœnitentiæ. Gavantus tit.19.

Aqua ſignificat Incarnationem Domini, ſal deſignat unionem divinæ Naturæ cum noſtra Humanitate. S.Vinc.Ferr ſ.9.de aqua benedicta.

Uxor divitis nobilis, ſeu morbo, ſeu vexatione dæmonis, gallinas de die 30. ſine ſatietate edebat. Conſumptis ita facultatibus amici Sanctum Macedonium adeunt; venit, benedixit aquam, juſſit ebibere, & morbum curavit; ut deinceps parva gallinæ particula fami ſufficeret. B.Theodoretus hiſtor.Patrum.

S.Odilo puerum caduco morbo laborantem aſperſione aquæ benedictæ ſanat; item amentem. Boll.

S.Brigida V.Scota venerat ad quemdam ex itinere, cujus uxor illum oderat. Aſperſit aqua benedicta domum, potum, & lectum, uxore abſente; ex illo die maritum magno conſtanti dilexit amore. Boll. 1.Febr.

Anno 1603. dum locuſtæ Æthiopiam vaſtant, vici cujuſdam incolæ Catholici P.Petrum Paezium adeunt, nuntiantes hanc agris ſuis peſtem imminere. Hos ille quamprimum in templo adeſſe jubet, & Sacris celebratis, ac Litaniis recitatis, aqua luſtrali agros aſpergit. Nec effectu caruit conſilium: locuſtæ enim hæreticorum agros, à Catholicorum aliquibus in locis non niſi foſſa disjunctos, vaſtarunt; horum ne quidem attigerunt. P.Petrus Iarricus theſ.rer.Indic.

§. V.

Digitized by Google

§. V.

Aqua manualis curae morbos.

S. Odilo aqua, qua manus lavit, febricitantem, ea epota, curavit abſque mora.

S. Fulerannus Ep. in Gallia, aqua, qua manus laverat, infirmos multos curavit. Boll. 13. Febr.

S. Heribertus Archi-Ep. Col. ſanat aqua lotionis manuum in Miſſa, dolorem capitis, & oculorum. Id. 16. Martii. Similiter S. Sulpitius Pius Ep Bitur. 17. Jan.

S. Eduardus Conf. Rex Angliæ, aqua, qua manus lavit, multos cæcos curavit. Metaphraſtes.

TITULUS XXIV.

ARBOR.

ILluſtrium rerum eventus ſæpe ſub arboribus facti. Gen. 18. 8. Abraham, liberali hoſpitio, & convivio, Angelos excipiens, ſtabat juxta eos ſub arbore. Judic. 4. 5. Debora, quo tempore Iſraelem judicabat, *ſedebat ſub palma, quæ nomine illius vocabatur*, Judic. 6. 11. *Angelus*, qui Gedeonem in Judicem inauguravit, *venit, & ſedit ſub quercu, quæ erat in Ephra*. 1. Reg. 14. 2. *Saul morabatur in extrema parte Gabaa ſub malogranato*. 3. Reg. 4. 25. *Habitabatque Juda, & Iſrael, abſque timore ullo* unuſquiſque ſub vite ſua, & ſub ficu ſua. 3. Reg. 19. 4. Elias fugiens Jezabelem, & in deſertum ſe abdens, ſedebat ſubter unam juniperum, & in umbra illius dormiebat, ibique angelico colloquio, & convivio, fruebatur. Jonas 4. 6. de Ninive regreſſus, ſub hedera; quàm illi Dominus præparaverat, requieſcens, lætabatur lætitia magna. Cant. 8. 5. cœleſtis ſponſa à Domino ſponſo ſub arbore malo ad meliorem vitam ſuſcitatur. Jo. 1. 48. Nathanael, cùm eſſet ſub ficu, à Chriſto Domino videtur, ſtatim ipſum viſurus, & cogniturus. Mendoza in l. 1. Reg. 14.

In Paradiſo arbores diverſi generis erant contra varios defectus. Ut, ſi homo congruo tempore de uno comederet, numquam ampliùs eſuriret; congruo tempore de alio, numquam ampliùs ſitiret; ſi verò de alio, numquam laſſaretur. Ad ultimum, ſi de ligno vitæ uteretur, non ampliùs ſeneſceret, non infirmaretur; numquam moreretur. S. Anſelmus Elucidar.

Arbor vitæ, juxta Perer. & Franc. Valeſium ſacræ Philoſophiæ c. 6. vitam fecſſet longævam, non tamen immortalem, ut multi putant. 2. Valentem, & robuſtam. 3. Lætam, & hilarem; prorogaſſet ad aliquot annorum millia. Ex hac arbore finxerunt Poetæ ſuum nectar, & Ambroſiam, qui Deos faciant immortales; juvenes ſemper; lætos; & beatos. Probabiliter Theodoret. Procop. Iſidorus Peluſ. & Gennadius, putant arborem ſcientiæ boni, & mali; fuiſſe ficum. Nam ſtatim ab ejus eſu nudum ſe videns Adam; ex foliis ficus veſtem ſibi conſuit, ut dicitur c. 3. v. 7. à proxima ſcilicet arbore. Corn. à Lap. in Gen. 2. v. 8.

Lignum vitæ hanc naturaliter virtutem habebat, ut qui ex ejus fructu comederet, perpetua ſoliditate, & beata immortalitate, veſtiretur; nulla, vel infirmitate, vel anxietate; vel ſenii laſſitudine, fatigandus. Hugo Card in Gen. c. 2.

Certè, ſinè controverſia; arbor illa erat ficus, de qua præceptum acceperant. B. Theodoret. q. 28.

TITULUS XXV.

ASCENSIO CHRISTI.

§. I.

Figura.

C*Um duabus turmis regredior*. Geneſis 32. 10.

Sicut aquila provocans ad volandum pullos ſuos. Deut. 32. 11 Aſcendit potenter propter inflammationem, ut ſcilicet cœleſtis patriæ, & gloriæ fides, & ſpes & deſiderium firmius eis imprimeretur, & ut deſiderium, veniendi ad eum; excitaretur in illis. S. Bern. Sen. tom. 3. ſ. 1. de Aſc. D. Apparitiones Chriſti poſt reſurrectionem, & locutiones de regno Dei Act. 1. 3. erant velut volatus; quos coram Diſcipulis faciebat; ut ſic corda eorum in cœlum erigeret. Diez tit. Aſcenſio Dom.

Hæc eſt præda David. 1. Reg. 30. 20. Ita milites ejus clamabant, cùm, victis Amalecitis, optimis ſpoliis victor onuſtus à bello reverteretur. Redeunti hodie potentiſſimo Duci, tot amoris ſui captivos & ſpolia tam opima, referenti, quanta cum lætitia cœleſtem militiam applauſiſſe putamus? quoties repetebant: *hæc eſt præda David*. Id. conc. 2. in Aſc. Dom. Viderunt cœlites cuncti ſpecioſum vulneribus Chriſtum, ſpolia caſtris tyrannicis reportata; & admirantes fulgentia divinæ virtutis vexilla; talibus concrepant hymnis, deducuntque lætantes: *quis eſt iſte Rex gloriæ?* S Aug. de temp. ſ. 5. in feſto Aſc.

Rex quoque (David) tranſgrediebatur torrentem Cedron, & cunctus populus incedebat contra viam, quæ reſpicit ad deſertum. 2. Reg. 15. 23. Cur David fugiens Abſalonem, in montem olivarum, tamquam ad aſylum, confugit? Reſpondet Cyrill. Ieroſ. cat. 2. Cùm Abſalon adversùs illum arma cepit, quamvis multæ illi viæ ad fugam paterent, per montes tamen olivarum fugere maluit; ſirma invocans mœore Liberatorem illum, qui iſthinc cœlos aſcenſurus erat. Did. de Caſtillo Illat. 176.

Nubecula parva aſcendebat de mari, & facta eſt pluvia grandis. 3. Reg. 18. 44. 45. Poſtquam Humanitas Chriſti aſcendit in cœlum, in Pentecoſte facta eſt pluvia gratiarum de Rampelogis, Aſcenſio Chriſti.

Ecce currus &c. 4. Reg. 2. 11. Raptus Eliæ fuit typus aſcenſionis Chriſti in cœlum, uti docet S. Bernard. ſerm. 3. & 6. de Aſc. & S. Greg. hom. 29. in Evang. Cornel. à Lapide hic.

Tria ſunt mihi difficilia. Prov. 30. 18. 19. Aquilam in hoc loco Chriſtum D. debemus intelligere, qui poſt venerandam reſurrectionem; qua docuit humanum genus in vitam redire poſt mortem; velut aquila revolavit ad Patrem, prædam ſecum referens, id eſt, hominem, quem rapuerat de faucibus inimici. S. Ambroſ. l. de Salom. c. 2 hic. Via aquilæ in cœlo fuit Chriſtus in aſcenſione: via collubri in reſurrectione, quia coluber in petra renovatur: via navis in mari, in Paſſione: via viri in adoleſcentia, in Incarnatione. S. Bonav. hexam. ſ. 8.

Oritur ſol, & occidit &c. Eccl. 1. 5. Myſticè: oritur ſol, id eſt, Chriſtus de Virgine: & occidit in cruce: & ad locum ſuum, id eſt, in cœlum empyrium, vel ad ſinum Patris, revertitur in aſcenſione. Hugo Card. hic.

Oritur ſol, Eccl. 1. 5. id eſt, Chriſtus de Virgine; *& occidit* in cruce; *& ad locum ſuum*, id eſt, cœlum empyrium, vel ad ſinum Patris, *revertitur*, in aſcenſione. Hugo Card. hic.

§. II.

Aſcenſionis fines.

S*I exaltatus fuero &c.* Io. 12. 32. Propter hoc in cœlum aſcendit, ut nos illuc attraheret. Hugo Card. in Prov. c. 4.

Expedit vobis, ut ego vadam. Io. 16. 7. Propter hoc aſcendit Chriſtus, ut ſublevaret cor hominis ad ſuam dilectionem. S. Bern. Sen. tom. 3. in aſc. D. ſ. 2.

Quælibet res ardenter dilecta trahit ad ſe cor, & cogitationes, amantis; ſicut calore ſolis trahuntur ſurſum vapores terræ; & lux in lampade trahit ad ſe oleum paulatim. Luc. 12. 34. *Ubi theſaurus veſter, ibi & cor veſtrum*. Quia igitur Apoſtoli ardentiſſimè amabant corporalem præſentiam Chriſti; nec mirùm, quia nimiùm amoroſus fuit, ex verbi dulcedine, & converſationis, gratiſſima; & ideò plurimùm à dilectione, & receptione cœleſtium bonorum impediebantur, & non curabant elevare cor, nec deſiderium in cœlum. O! dicit Chriſtus, ego faciam vos elevare cor, & intellectum, in altum; quia ego aſcendam in cœlum. S. Vinc. ferr. ſ. in Aſc. Dom.

§. III.

Aſcenſio Chriſto gaudioſa.

V*Eni in hortum meum*. Cant. 5. 1. Deſcendendo in uterum tuum, & aſſumendo carnem, ut verus homo naſcerer, qui verus Deus eram, veni in hortum meum. Moriendo, atque in infernum deſcendendo, meſſui myrrham meam cum aromatibus meis. Reſurgendo comedi favum cum melle meo. Aſcendendo in cœlum bibi vinum meum cum lacte meo. S. Rupert. in Cant. l. 4.

Dimittit nonaginta novem oves in deſerto. Luc. 15. 4. Ut ovem errabundam reduceret ad ovile, reportans eam humeris propriis ſuper crucem; & veniens in die Aſcenſionis convocat amicos, & vicinos ſuos, id eſt, Angelos, dicens illis: *congratulamini mihi, quia inveni ovem meam*. Hugo Card. in Eccl. c. 4.

Veniens domum. Luc. 15 6. Scilicet in die Aſcenſionis convocat amicos; id eſt, Angelos &c. S. Bernardin. Sen. tom. 3. ſ. de animæ dignit. Adventus ad quærendam ovem perditam, Incarnatio eſt Filii Dei; impoſitio ovis in humeros, redemptio eſt humani generis in proprio corpore; reditus domum, reſurrectio, & Aſcenſio, eſt in cœlum. Cajet. hic.

In

In hac die tota civitas cœleſtis Ieruſalem roſis coronata eſt, reſperſa odoribus, floribus redimita, ornata monilibus, decorata gemmis, auro depicta, & circumquaque ſepta cantoribus: adeò, ut per omnes vicos, & plateas, atque ſuper ipſius muros, dulciſonè laudantium perſtreperent voces. S.Laur.Iuſtin. ſ. in feſto Aſc.Dom.

§. IV.

Aſcenſio Chriſto glorioſa.

A*Ttollite portas principes veſtras, & introibit Rex gloriæ.* Pſ.23. 7. Quando natus in præſepio, rex conclamatus non fuit. Si ei regius titulus non datur, cùm è ſuperis deſcendit; cur, quando aſcendit, & in cœlum redit, Rex nuncupatur? Quia poſt vincula, poſt labores, in cœlum redit: tormenta Filio Dei coronam expoliverunt. Euſeb.Emiſſ.hom.in Aſc.D. meritò, poſt peractam redemptionis noſtræ adminiſtrationem, Regis ſuſcepit dignitatem.

Et nubes ſuſcepit eum. Act.1.9. Cur miniſterio nubis utitur? Oecomenius: Incarnatus quidem Deus nube, tamquam vehiculo, uſus eſt; nam Dominus erat; Elias verò igne: ille enim tamquam Dominus Univerſi propria aſcendens virtute, terrenum quiddam, & quod deorſum fertur, ad aſcenſum aſſumit; nec magis ductus, quàm reducens ipſe vehiculum. Elias ſervus erat, ideoque ſurſum ferente vehiculo egens, & equis, qui velocitatem itineris illi pararent. Sylv. hic.

Cur Chriſtus aſcendit in cœlum per nubem, cùm venturus ſit ad judicandum *in nubibus cœli?* Matth.24.30. Amicis, & benevolis, ſat erat una nubes, ut ejus majeſtas agnoſceretur; & coram hoſtibus multiplex adſit famulatus. Sylv.ib.q.18.

Lucifer inde (cœlo) cecidit, ſol aſcendit; vanitas è cœlo ejecta eſt, veritas in cœlum reverſa eſt: amiſerat illa civitas creatum Angelum, ac recepit creatorem Hominem. Ioan. Gerſon ſerm.de Aſc.Dom.

§. V.

Aſcenſio Chriſti nobis proficua, benefica.

L*Evavit pallium Eliæ.* 4. Reg.2.13. Elias quidem aſcendens, pallium reliquit Eliſæo. Ieſus autem aſcendens gratiarum dona in Diſcipulos dimiſit; quæ non unum Prophetam, ſed infinitos Eliſæos efficiunt; atque multò, quàm ille erat, majores, & illuſtriores. S.Chryſoſt.tom.6.ſ.2. in Aſc.Dom.

Exprobravit incredulitatem eorum. Marci 16.14. Audis Chriſtum Diſcipulos increpantem; imò, quod durius ſonat, etiam exprobrantem; nec quandocumque, ſed ea hora, qua eis corporalem præſentiam ſubtracturus, videri poterat magis ab increpatione parcere debuiſſe. Noli ergo indignari de cætero, ſi te quoque aliquando Chriſti Vicarius increpaverit: id enim exhibet, quod aſcenſurus ab eis in cœlum ſuis Chriſtus legitur exhibuiſſe Diſcipulis. S.Bern.ſerm.1. in aſcenſ. Dom.

Elevatis manibus benedixit eis. Luc.24.50. Numquid, faciendo ſignum Crucis ſuper eos, benedixit eis? Benedicere, eſt bona imprecari; dicere autem Dei ſemper efficax eſt; ergo & benedicere. An uſus ſit ſigno S. Crucis, tacet Evangelium: hoc tamen certum, antiquiſſimam conſuetudinem per ſignum Crucis Eccleſiam retinuiſſe in uſu publico à temporibus Apoſtolorum. Quare veriſimile eſt; Apoſtolos eam didiciſſe à Magiſtro ſuo, maximè poſt triumphum victoriæ per agonem Crucis: ad declarandum, Deum Patrem nos benedicere omni benedictione in cœleſtibus per triumphum Crucis. Diez aſcenſio Domini.

Dedit dona hominibus. Epheſ.4.8. Quod ait, dedit dona hominibus, hoc Victoris inſigne eſt: poſt triumphum enim victor ſemper dona largitur; & proprio regno reſidens ſervulorum gaudia muneratur. S.Maximus hom.2.in ſolemn.Pent.

Chriſti aſcenſio noſtra provectio eſt; & quò præceſſit gloria capitis, eò vocatur ſpes & corporis. S.Leo ſ.1.de aſc.Dom.

Sicut nubes aſcendit, ut poſtmodum pluat; ſic Chriſtus, ut dona ſua mittat. S.Bonav.de dono intellect.ſ.3.

Chriſtus retardavit ſuam aſcenſionem propter conſolationem Diſcipulorum ſuorum: conſolationes enim divinæ ſemper ſuperabundant tribulationibus noſtris. Sed tempus Paſſionis fuit tempus tribulationis Apoſtolorum; tempus autem, quod fuit inter Reſurrectionem, & aſcenſionem, fuit tempus conſolationis eorum. Sanctus Bernardinus Senenſ. t.3. ſerm.2. in aſcenſion. Dom.

§. VI.

Aſcenſionis feſtum.

C*Onſummatio eſt, & adimpletio reliquarum ſolemnitatum, & felix clauſula totius itinerarii Filii Dei.* S. Bern. ſer.2. in aſcenſ.Dom.

B. Theodorus Studita ſerm.7. de aſcenſ. Dom. feſtum imminet feſtorum.

Hinc eſt, quòd tempore aſcenſionis vexilla, triumphum Chriſti ſignificantia, in eminentiori loco Eccleſiæ, tamquam in arcu triumphali ſublimamus. B.Ivo ſerm. in Puriſ.B.Virg.

Domeſtici Eccleſiæ dicuntur veſtiti duplicibus, id eſt, mutatoriis: ſicut mulieres nobiles in profeſtis diebus induuntur communibus veſtimentis, in feſtis induuntur pretioſis. Sic, & nos, pro varietate ſolemnitatum, debemus aſſumere congrua veſtimenta. V.g. in nativitate Domini, pro congruentia ſolemnitatis, debemus indui veſte humilitatis: parvulus enim natus eſt nobis &c. In Paſſione ejuſdem debemus indui veſte luctus, & diſciplinæ. In Reſurrectione veſte gaudii, & exultationis. In aſcenſione veſte ſpei, & amoris; juxta illud: *ſi diligeretis me &c.* Joan.14. 1. Hugo Card. in Prov.31.

TITULUS XXVI.

AVARITIA.

§. I.

Figura.

Ex Veteri.

T*Ria ponit Moyſes.* Gen.1.24. *reptile, beſtias, jumenta*; per quæ ſignificantur illa tria 1.Jo.2.16. *omne, quod eſt in mundo &c.* Hæc tria de terra oriuntur; quia de amore terrenorum univerſa malitia ortum habet. Per reptile ſignificantur cupidi (ſeu avari) qui circa terram repunt; per jumenta luxurioſi; per beſtias ſuperbi. Hugo Card. hic.

Terram comedes. Gen.3.14. ſerpens ſignificat avarum: ſerpentis cibus terra. S.Vinc.Ferr.ſ.2.Dom.infra Oct.Epiph.

Fratres vendiderunt Ioſeph *Iſmaelitis 20. argenteis.* Gen.37. 28. Mox admiſſa avaritia: tulerunt tunicam ejus, & in ſanguine hædi, quem occiderant, tinxerunt. Hanc cùm miſſam agnoviſſet pater, ait: *fera peſſima* comedit eum. S.Chryſ.ſer.29. ſic avaritia ſiccavit mentes, ſic corda depreſſit, ſic, quod in eis fuerat humani ſenſus, ferinam in rabiem commutavit; ut non offenſam Dei, non ſancti patris dolorem, non proprii ſanguinis ſenſum, meminiſſe permiſerit. Intuere, quid auro gravius; quod cùm mores hominum perdit, perdit & naturam. Verè beſtia devoravit Ioſeph. Eſcobar t.1. mir.Chr.l.2.obſ.5.

Qui, plus quàm permiſſum erat, manna colligebant. Ex.16. 20. hi non manna, ſed, vermium plus, & putredinis, referebant. Idem avaris accidit; ut plus detrimenti reportent, pluſque ſordium, quàm voluptatis, & lucri. S.Chryſoſt. hom 40. in ep. ad Corinth. Sicut terra auri, & argenti ferax, venas habens, aliis in rebus ſterilis eſt, & inculta; ſic avari divitiis affluentes, & metalla in animo portantes, nullum bonum fructum producere ſolent. Diez tit.Avaritia.

Vitulus aureus adoratur: Ex.32.6. Quando amor auri amori Dei præponitur. S.Bonav.Dom.3.poſt Epiph.ſerm.3.

Nec milvus, nec accipiter, nec vultur, ſive herodius, aut alia rapax avis, acceptatur in Dei Sacrificium. Levit.11.14. Avaritiam enim Dominus deteſtatur. Petrus Bleſ.ep.102 Dicet in morte dœmon avaro: tu fuiſti avis de rapina, modo rapieris. Iſ.33. *væ qui prædaris!* S.Vinc.Ferr.ſ.2.de aſſumpt.Virg.

Sicut camelus. Lev.11.4. Damnat vitam cupidorum, qui ſunt gibboſi, ut camelus. Hugo Card.hic.

Crinis Abſalon, quo ſuſpenditur, 2. Reg.18.9. radix omnium malorum, avaritia eſt. Drogo Oſtienſ. Pecunia viſcera ſunt avari, illa diffunduntur, & perduntur. Id. Abſalon cæſarie ſuſpenſus avarum denotat; qui vulneratur tribus lanceis; quia in morte ſpoliatur divitiis, corpus datur vermibus, & anima dæmonibus. Figur Biblic.Anton. de Rampelogis. Avaritia.

Numquid mare ego ſum, aut cetus? Job.7.12. per mare fervens, & fluctuans, intelligitur ſuperbia: per cetum, qui alios piſces devorat, avaritia, quæ omnia abſorbet. Hugo Cardin. hic.

Cor ejus indurabitur quaſi lapis. Job.41.15. Avarus enim eſt ut lapis durus, & frigidus, nullam habens pietatem de proximo indigenti. S.Vinc.Ferr.ſ.1. de Invent.S.Crucis.

In cir-

Digitized by Google

In circuitu impii ambulant. Pſal.11.9. id eſt, in rerum temporalium cupiditate. S.Aug.hic.

Hi in curribus &c. Pſal.19.8. Avaritia in curru vehitur, cujus ſunt quatuor rotæ; ſcilicet inhumanitas, puſillanimitas, contemptus Dei, Oblivio mortis, duo ſunt equi, ſcilicet tenacitas, & rapacitas, auriga eſt amor habendi. S.Bonav.hic.

Divites eguerunt, & eſurierunt. Pſal.33.11. In Hæbræo pro divites, eſt *leones*, ſeu *leunculi*. Vocat enim propheta divites impios leones, quòd aliena rapiant. Robert.Bellarm. hic.

Tabeſcere feciſti, ſicut araneam animam ejus. Pſ.38.12. Avarus araneo comparatur, qui pro muſcis laborat, id eſt, pro temporalibus; quæ, ut muſcæ, citò avolant. Hugo Card. hic. Tela araneæ inſtabilitatem temporalium ſignificat; multo enim labore texitur, facilè deſtruitur: ſicut temporalia. Unde avari ſunt araneæ diaboli: ad modum enim aranearum, quando telam temporalium componunt exteriùs, ſe eviſcerant interiùs. S.Bonav. Dom.Sexag.ſ.3.

Excuſſus ſum ſicut locuſta. Pſ.108.23. locuſta habet ventrem majorem tota alia corporis parte. Fertur, quòd rore repleta manè, evacuatur incaleſcente ſole. Avari ros divitiæ, in æſtu divinæ juſtitiæ evacuatur. Vide de locuſtis Ægypti Ex.10.13. Anton. de Rampelog. Avaritia.

Expectatio ſollicitorum peribit. Prov.11.7. Pagnini: *expectatio divitiarum*; alii *vanitatum*; alii *cupiditatum*; alii *dolentium*. Alluditur ad Benjamin, quem mater Rachel in partu cupide enixa vocavit *Benoni*, *filium doloris mei*: q.d. ſicut Rachel filiorum cupidiſſima, hanc ſuam cupiditatem luit morte; nam partu Benjamin interiit: ſic pariter expectatio ſollicitorum, id eſt, cupiditatibus inhiantium, ideòque dolentium, & ſuſpirantium, peribit; imò ipſoſmet enecabit: quod enim appetitur ſollicitè ex amore, hoc acquiritur cum dolore, & ammittitur cum mœrore; qui ſæpe hominem ità affligit, ut vitam ei adimat. Corn.à Lap. hic.

Muſcæ morientes perdunt ſuavitatem unguenti. Eccl.10.1. Concupiſcentia apta comparatur muſcæ: quia, inſtar muſcæ, vilis eſt, exilis, mordax, immunda, importuna, improba, & putida; vivit enim paucos dies: imò ſubinde paucas horas, ſeque in oleo, melle, aliaque re dulci, ſuffocat; vel ad lucem lucernæ, aut candelæ, advolans adurit. Denique muſca eſt indocilis, & indomabilis, ſic concupiſcentia. Corn.à Lap. hic.

In lectulo meo quæſivi. Cant 3.1. Concupiſcentia carnis, quæ circa ſenſuum voluptates verſatur, ſuum, quem diligit, ultimum finem in lectulo quærit. Concupiſcentia oculorum, quæ eſt divitiarum cupiditas, quærit eum per vicos, & plateas. Superbia autem vitæ, & ambitio honorum, ad vigiles civitatis ſpectat. Ludov. de Ponte hic.

Super omnes quercus Baſan. Iſ.2.13. Avari, qui eſſe quercus Baſan, eſcam porcis, & Inferni belluis, proferentes.

Terra, terra, terra, audi ſermonem Domini: Jer.22.29. Non ſat erat à S.Propheta ſemel, aut bis, eos terram vocare: cur ter terram vocas? quia tu, ò homo, terra es; nam ex terra plaſmatus es: & iterum terra es: quia omnes cogitationes tuæ, deſideria, opera, terrena: terra es, quia citò in terram reverteris. Diez tit. Avaritia.

Aquila grandis magnarum alarum longo membrorum ductu, plena plumis, & varietate. Ezech.17.3. Sept. pro plena plumis, habent *plena unguium*. Quid unguibus cum pennarum plenitudine? ubi ſcilicet ſuperfluitas in cibo, ornatu, & ædificiis; ibi rapinæ. Hinc Jer.2.34. crudelibus populi proceribus: *in alis tuis inventus eſt ſanguis animarum pauperum*; Sept. *in manibus*. Liceat legere: in *unguibus tuis*. Eſcob.t.2.perfec.Chr.ſect.2.Obſ.7.

Pedum quadam pars erat ferrea. Dan.2 33. Tale quidam eſt Avaritia, ut ſtatua illa Nabuchodon. nec ferrum quidem contemnens. S.Chryſoſt. in ep.1. ad Cor.c.6.hom.18.

Audite verbum hoc vaccæ pingues. Amos 4.1. Vaccas Baſan vocat opulentos. Chald. vertit, *divites ſubſtantiarum*, & principes Samariæ, qui bona pauperum depaſcebantur. Corn. à Lap. hic.

Ecce uncinus pomorum. Amos 8.1. Tropologicè Rupertus: uncinus eſt avaritia; rami, & poma, ſunt divites, eorumque opes. Pomum quippe res levis eſt, maximèque pueros mulcet: viris autem, & maximè ſanis, pro minimo eſt. Sic bona præſentis ſæculi levia ſunt; & eos, qui ſenſu puerili ſunt, nimis oblectant: Sapientibus autem, qui cœleſtia ſapiunt, contemptibilia ſunt. Hinc primus homo cupiditatis crimen, per quod periit, non per aurum, nec per argentum, ſed per exiguum pomum, commiſit. Addit Rupertus: ſicut hortulanus uncino ſenſim ſine ſtrepitu ramum, quò vult, crebro motu contorquet, donec poma decerpat: ſic avarus, fur, & fraudulentus, mille habet capiendi, & attrahendi, artes, quibus aduocat opes aliorum. Cornel. à Lapid. hic.

Dilatavit, quaſi Infernus, animam ſuam &c. Habac.2.5. Comparatur avarus morti, vel Inferno: quia numquam ſatiatur illa occidendo, ille deglutiendo. S.Bonav.diæt.ſalut.c.6. de avaritia.

Ex Novo.

Obtulerunt ei multos dæmonia habentes Matth 8. 16. Avarum dæmoniaco comparat. Quid miſeriùs avaro? nam dæmoniacus, verbo Chriſti abactis Dæmonibus; liberatus eſt: pecuniæ autem ſervus Chriſto non auſcultat. Mea quidem ſententia, cum mille dæmoniacis habitandum potiùs quàm cum uno, qui hoc morbo laboraret. Avarus in omnes, ut mors, exiliens, omnes, ut Infernus, deglutiens, communis generis hominum hoſtis S. Chryſoſt.hom.29. hic. Vide elegantem ibi avari deſcriptionem. Idem de dæmoniaco, quem avaro comparat: hom.82. in Matth. nudus lædit alios, ſequitur deſerta loca, & civitates populatur. Apud ſepulchra verſatur, imò ipſe ſepulchrum eſt; intrinſecus autem rapina, atque avaritia, pleni ſunt. hom.82.in Matth.26.

Simplices ſicut columbæ. Matth.10.16. in eo videlicet, quòd nihil eorum faciunt, quæ corvi ſolent facere. Corvi, inquam, id eſt, homines mali, rapaces, cupidi, pro his, quæ Mundi ſunt, litigantes, invicem mordentes, invicem laniantes. S.Rupert.Append. ex lib.8.in Matth.

Et ecce homo manum habens aridam. Matth.12.10. V. Beda, Albertus M. S.Thom. Hugo: homo iſte per avaritiam habebat manum aridam. Sylv.hic.

Extende manum tuam. Matth.12.13. Communis iſta, generaliſque medicina eſt. Et tu, qui putas, manum te habere ſanam, cave, ne avaritia, cave, ne ſacrilegio contrahatur. Extende ſæpius illam, extende ad illum pauperem, qui te obſecrat, &c. S. Ambr. in Luc.6. Non ſit in Eccleſia, cujus manum areſaciat cupiditas, contrahat avaritia, rapina debilitet, tenacitas ægrotam conſtringat: ſed, ſi acciderit idipſum, audiat Dominum, & citò eam in opere pietatis extendat, relaxet in miſericordia, in eleemoſynis porrigat. S.Chryſologus ſ.32. de manu arida.

Invenies ſtaterem. Matth.17.26. Si & avarum videris nihil aliud habentem in ore, niſi aurum, & argentum; hunc habe pro piſce in mari hujus vitæ natantem. At ubi inventus fuerit Præceptor, qualis Petrus, qui mittat hamum in mare; is eripiet ex ore illius aurum, & argentum. Theophylactus hic. Propter hoc, quòd ablatus eſt ſtater de ore ipſius aperto, dandus eis, quorum proprius eſt ſtater, & exigunt numiſma quaſi ſuum. (Convenienter poteris uti hoc textu adversùs avaros; qui nullam habent in ore ſuo loquelam, niſi pecuniæ.) Cùm autem videris hujuſmodi hominem ab aliquo Petro correptum: qui abſtulit de ore ejus non ſolùm verbum pecuniæ, ſed & de toto affectu concupiſcentiam pecuniæ; dices, hujuſmodi in mari fuiſſe, & in ſalſis rebus hujus vitæ, & in fluctibus ſollicitudinum avaritiæ &c. Origenes tr.4. in Matth.17.

Feciſtis ſpeluncam latronum. Matth.21.13. Avaritia, & lucri cupiditas, latronum morbus eſt. Vide autem, nè & tu fortè templum Dei, cogitationem tuam facias latronum dæmoniorum. Fit autem ſpelunca: ſi habuerimus cogitationes carnalibus rebus amicas; vendentes, & ementes, & lucri cupidas. Theophylactus hic. Salvator noſter negotiatores illos, propter prædatorium avaritiæ vitium, latrones vocat: ſiquidem: quæ ad ſacrificiorum uſum neceſſaria erant, hæc illi in turpis quæſtus materiam vertebant. Alii enim lucri cauſa venditabant boves, alii oves, alii turtures vel columbas. Vict.Antioch.ad Marci 11.

Socrus tenebatur magnis febribus. Luc.4.38. fortaſſis etiam in typo mulieris illius ſocrus Simonis & Andreæ, variis criminum febribus caro noſtra languebat, & diverſarum cupiditatum immodicis æſtuabat illecebris. Febris enim noſtra avaritia eſt. S. Ambroſ. hic. Febris eſt inordinatus calor circa cor interiùs. Hæc eſt cupiditas, quæ vehementer accendit cor: & ideò in exterioribus ſentit frigiditatem tantam, ut non poſſit manus extendere ad pauperes, *æſtuaverunt homines æſtu magno*. Apoc.16.9. Hugo Card. in Joan.4.

Vulpes foveas habent. Luc.9.58. Clement. Alexandr. l.4. ſtrom. hos, qui in effodiendis, & infodiendis divitiis verſantur, homines pravos, & planè terræ filios, vulpes Chriſtus appellavit. Beſſeus D 2.Pent.

Ancilla oſtiaria. Jo.18.17. Et quid eſt hæc ancilla, niſi cupiditas? ſine cujus nutu nullus intrat oſtium Principis Sacerdotum. Unde Iſ.59.14. *æquitas non potuit ingredi, &c.* cur? quia nihil donat. Hugo Card. hic.

Et ecce equus niger. Apoc 6. 5. Equus niger peccatum eſt avaritiæ. Sicut color albus præ omnibus oſtenditur, ità niger abſconditur: quia avarus ſemper abſcondit pecunias. Seſſor equi hujus habet ſtateram: quia illud, quod eſt magis ponderans, & infiniti valoris, ſcilicet paradiſus, parum ponderat in oculis avari. Et illud, quod modicum valet, ut pecunia, temporalia bona, ponderat, & reputat, eſſe maximi valoris. S. Vinc. Ferr. D. 2. poſt Paſch.ſ 4.

Et ecce equus pallidus. Apoc.6.8. In hoc figurantur rerum terre-

naſum

narum oimii amatores,quibus inſidet diabolus:pallidi ſunt ex nimia anxietate acquirendi, timore acquiſita perdendi. Sequitur Infernus: nam habent ab eo hanc conditionem: quòd ſicut Infernus numquam dicit, ſufficit, ſic etiam nulla abundantia habeant ſatis. Sylv.hic.

Væ terræ, & mari! Apoc.12.12. Per terram avari, per mare luxurioſi, intelliguntur; ad quos principaliter venit diabolus, quia plures per hæc vitia ſeducit. Unde Luc.8.33. dæmones in porcos, & mare miſſi. Hugo Card. in Judic. c.9.

Ex Patribus, & aliis.

Porcus. Avarus ſimilis porco: porcus enim nihil valet, dum vivit; ſed quando moritur, valere incipit: Sic avarus non valet aliquid in vita: quia vivens non vult reſtituere, nec eleemoſynam dare; ſed moriens incipit quandoque liberalis eſſe de hoc, quod non poteſt ſecum portare: quia diaboli habent animam, vermes corpus, amici divitias: quia divitiæ deſerunt eum, non ipſe divitias. S.Bonav.diæt. ſal. c.6. de avaritia. Phryx Æſopus ajebat: ſuem, ſi quis comprehendat, vociferari; idque non temerè. Etenim cùm neque lanam portet, nec aliud in uſum; ſtatim conjectura, mortem augurari. Similiter avari. Ælianus l.10. var. hiſtor. Porcus Lem. *Tantùm in funere prodeſt.* Picinelli. Avarus porcus eſt diaboli, qui vivendo fœtet, omnique caret commodo, ſed in morte comeditur. Sim. Caſſ. l.8. c.50. de avarit.

Talpa. Terrenorum cupidi, cæci ſunt, ut talpæ. Avaritia monſtroſa: quia nimis adamavit terreſtria, perdidit cœleſtia; & habet oculos, & non videt. Nam ut cæca, dimiſit vera bona pro falſis, fixa pro fluidis, cœleſtia pro terrenis, & infinita, maximaque bona pro minimis, glorioſa pro miſeris, ſecura pro dubiis, ſancta pro peſſimis, & gratioſa pro afflictivis, commutavit. Congregat quidem ſtultus exteriùs, ſed intus depauperatur. In nugis ſe tenet defluentibus, terram poſſidet, & à diris inferis poſſidetur. Quin & vorat, ut evomat; quo pereat; acquirit, quod perdat; curat, quod doleat; & ſe onerat, ut celeriùs in abyſſum deſcendat. Ex Apologis S.Cyrilli l.3.c.2. Avarus ſimilis talpæ in quatuor: avarus enim eſt niger per nequitiam, cæcus per ignorantiam; quot habet poſſeſſiones, tot habet tumulos, in quibus ſepelit ſeipſum per continuam ſolicitudinem: quidquid fodit, ponit ſupra ſe, quia de omnibus facit Deum. S.Bonav.diæt.ſal.c.6. de Avaritia.

Ebrius. Diſcutiamus, quot modis mens inebrietur humana; invenięmus etiam ebrioſos, qui ſibi ſobrii videntur. Si quid tamen ebrietate eſſe ampliùs poteſt, cupiditas, & avaritia, non ſolùm ebrium, ſed & rabidum hominem reddunt, & obſcœnæ concupiſcentiæ inebriant animam. Orig.hom.7. in Levit.

Tempeſtas. Unicuique ſua cupiditas tempeſtas eſt. S.Auguſt. ſerm. de Verb.Dom.ſerm.13. in fine.

Rete. Avaritia eſt rete diaboli, quod expandit ſuper faciem univerſæ terræ. S.Alb.M.hom.de S.Andrea.

Arbor ulmea, ſignificat hominem divitem in hoc Mundo: ſicut enim arbor illa ſublimis eſt, & amæna, & humida, & tamen fructibus vacua: ità & quicumque dives ſæculi hujus, quamvis ſublimetur honoribus, tamen ſi ad pauperem Chriſti, tamquam ad vitem, eleemoſynarum ſuarum brachia non extendit, à fructibus æternæ vitæ vacuus manebit. Omnes divites timeant exemplum illius arboris infructuoſæ, & ſterilis, id eſt, illius, qui purpura, & byſſo induebatur. Arbor enim amœna, & ſublimis erat in Mundo; ſed quia ramos miſericordiæ non expandit ad Lazarum, flammas recipere meruit in Inferno; & ab illo petebat guttam, cui negaverat micam. S.Cæſar.ep.Arelat.hom.24.

Sterquilinium. Avarus comparatur ſterquilinio: quia ſicut ſterquilinium congregatum corrumpitur, & fœtet: diſperſum verò facit agros fructificare: ſic divitiæ avari, quamdiu ſunt congregatæ, animam corrumpunt: ſed diſperſæ pauperibus, ipſos nutriunt, & divitum peccata redimunt. S.Bonavent.diæt.ſal. cap.6. de avar.

Canis. Sicut canis ſequens duos homines in capite viarum, oſtendit, quis ſit Dominus ejus: quia tunc ſequitur Dominum ſuum proprium, & dimittit extraneum; ſic divitiæ in capite mortis ſequuntur Mundum, & avarum dimittunt. Id. ib.

Lupus. Quid avarus? numquid lupus rapaciſſimus? S.Gregor. Nyſſ.or.1. in illa verba: *faciamus hominem. Lupus & agnus paſcentur ſimul.* Iſ.65.25. lupum vocat divitem, agnum pauperem. S. Chryſoſt.tom.6.ſerm.de mob.hominis.

Ovis. Qui divitias congregant, ſunt ſicut oves, quæ lanam portant ad tempus tonſionis, non ſibi, ſed aliis. Joan. de Broymard.ſum.prædic.tit. tim. & triſtitia ſalutaris.

Erinaceus. Cùm erinaceus hortum ingreditur, non comedit, nec quieſcit, donec arborem conſcendens aculeos pomis, quàm plurimis oneret. Cùm autem horto vult exire, non poteſt per foramen, quo ingreſſus eſt, exire, quia anguſtum: atque ita omnia poma ibi relinquere cogitur, & ſic vacuus & famelicus, exit. Sic avarus ſpinis curarum, afflictionum, plenus, dum in horto hujus Mundi eſt, conatur ſe bonis temporalibus onerare: & vix fruitur illis bonis. At verò cùm exire cogitur per anguſtum mortis foramen, omnia relinquit. Diez.tit. Avar.

Avarus eſt *ſtipes*, in quo diabolus omnem ſurculum facilè inſerit. Sicut canis non comedit de fœno, ſuper quod jacet, nec alios permittit illud aſportare, ſed latrat; quia non ſibi, ſed aliis, cuſtodit; ità avari non utuntur bonis ſuis. Summa prædicantium tit. Avar.

Avarus ſimilis *Equo*, qui tota die laborioſè theſaurum portat, et nocte nihil illi relinquitur, niſi dorſum læſum. Id. ibid.

Eſt ſimilis *Navi exonerata* in portu, in qua ſordes ſolùm relinquuntur. Id. ibi.

Philoſophus quidam dixit, quòd non optarit malum inimico ſuo, quàm avaritiam: quia nec hic habet pacem, nec in futuro meritum. Ib.

Væ, qui congregat avaritiam malam domui ſuæ. Abac. 2. 9. Et meritò: etenim *qui ædificat domum ſuam impendiis alienis*, inquit Eccl. 21.9. *quaſi qui colligit lapides ſuos in hyeme.* Græcè: *quaſi qui congregat ſibi lapides ad tumulum ſepulchri ſui.* Deo quippe ulciſcente ejus juſtitiam, non multo tempore ſuperſtes erit in ea, quam per injuriam ædificat, domo. Diez.Avar.

Revera avaritia in manu ſuſcipientis *Viſcus eſt*, quæ, quidquid apponitur, excuti non permittit; ſed more picis, hærere compellit. Novarin.Elect.Sacr.l.2.

§. II.

Avaritiæ proprietates, dicta & facta.

Ex Veteri, & Novo.

N*Olnitque conſiteri.* Gen.31.20. Hebr. *furatus eſt Iacob cor Labani.* Cor, id eſt, opes: quæ erant quaſi cor Labani, quaſque ut ſuum cor amabat, ait Lipomannus. Cornel. à Lapide hic.

Et ego vidi ſomnium, quod tria caniſtra farinæ haberem ſuper caput meum. Gen.40. 16. Cibos fert piſtorum magiſter: nec tamen ipſe comedit, nec aliis edendos offert. *Divites eguerunt, & eſurierunt.* Pſalm.33.11. Si divites, quomodo egent? ſi rebus abundant, quomodo eſuriunt? Avaro tam deeſt, quod non habet, quàm quod non habet: fame mavult perire, quàm rebus ſuis aliquid perdi. Lud.Alvarez Joſeph illuſt. illuſtrat. 128. Bellaria piſtoris comedebant aves Gen. 40. 17. Ipſe verò non comedit, nec aliis dedit, ut videas, novo crudelitatis genere, divites libentius ſubvenire animantibus, quàm proximis. Luc. 15. 16. prodigus *cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis, & nemo illi dabat.* Adeò forſan avarus erat Dominus, ut facultatem famulo ad ſiliquas edendas negaret; magis curans de impinguandis porcis, ut cariùs venderet, quàm de fame hominis, & famuli, ſublevanda. Id.ib.

Iſraelitæ exeuntes de Ægypto ſecum tulerunt *oves, & armenta, animantia diverſi generis multa nimis.* Ex.12.38. quæ novis fœtibus multiplicata uſque ad ingreſſum terræ promiſſionis conſervarunt, ut conſtat Num.32.1. & tamen in deſerto immoderato appetitu carnes petebant: *quis dabit nobis ad veſcendum carnes?* Num.11.4 cur è ſuis gregibus non mactant? Lyr. propter ſuam avaritiam parcebant ſuis animalibus.

Da mihi vineam tuam: ut faciam mihi hortum olerum. 3. Reg. 21. 2. Hæc erat omnis inſania, hic omnis furor; ut ſpatium vilibus oleribus quæreretur. Non tam ergo cupitis ipſi (alloquitur avaros) quaſi utile poſſidere, ſed alios vultis excludere. Major cura vobis eſt de pauperum ſpoliis, quàm de veſtris emolumentis: injuriam veſtram putatis, ſi quid pauper habet, quod dignum poſſeſſione divitis æſtimetur. S.Ambr. de Nabuthe. c.9.

Rogabant, ut tranſiret à finibus eorum. Matth 8.34. Cajet. hic: ſalutem liberatorum à dæmonibus, & perditionem porcorum, videntes: magis timuerunt augmentum damni rerum temporalium, quàm concupierint augmentum ſalutis ſpiritualis. Sylveira in act. 16.quæſt.9.

Anima mea, habes multa bona poſita in annos plurimos - deſtruam horrea mea, & majora faciam; & ibi congregabo omnia, quæ nata ſunt mihi, &c. Luc. 12. 19. 18. Sibi ſoli univerſa avarus exambit, qui multos ditare valuerat fructibus. Naxera tr. de B. V. §. 28.

Cur Domini puellæ, ob dæmonem expulſum, acriter conſurgunt contra Silam, & Paulum. Act.16.19. quia magnum quæſtum faciebat dominis ſuis divinando. Theophyl hic: volebant puellam dæmone correptam eſſe, ut quæſtum facerent. Vide illos, nè dæmonem quidem curantes, ſed unum dumtaxat pecuniæ ſtudium ſpectantes. Sylv.hic.

Ex Patribus, & aliis.

Tot ſunt artium venæ, quot hominum concupiſcentiæ. Tertull.l.de idololatria.

Poſſident ad hoc tantùm, ut poſſidere alteri liceat. O nominum quanta diverſitas! bona appellant; ex quibus nullus illis, niſi ad res malas, uſus eſt. S.Cypr.ep.2.

Olim quidam avarus his verbis uſus fertur; fortunæ guttam malo, quàm mentis dolium. S.Gregor.adv.mulier. ambitioſè ſe ornantes.

Victum publicani non aliunde, quàm ex pauperum lacrymis habent. Theophylactus in Luc.19.

Joannes Climacus gradu 16. vocat Avaritiam millecipitem ſpiritum.

Triſtis es, & rogatu difficilis. Occurſus pauperum vitas, nè fortè aliquid è manibus coactè exeat.

Unam tantùm noſti vocem: non habeo, non dabo: nam & pauper ego quoque ſum. Pauper es, profectò, pauper, & omnium egens bonorum; pauper, inquam, charitate, humanitate, fide, ſpe æterna. S.Baſilius ſerm.10 divit.avar.

Amor divitiarum, oculus eſt avarorum. Jo. Gerſon.de cauſis errantium.

Nabuchodonoſoris ſtatuam auream ſoli tres pueri non adorarunt. Dan.3.18. Et cur non? Reſpondet S.Chryſoſt.hom.de trib. pueris: fieri non potuiſſe, ut illi ſtatuæ ineſſet Deitas.

Numquid imago tale potuit demonſtrare? Ecce Deus in auro non fulget. Difficultatem nobis S.Chryſoſtomus in manibus relinquit, cùm ait, Deum in auro lucere non poſſe.

Cur metallum tam præſtans eſſe majeſtatis divinæ ſymbolum non poſſit? Reſpond. aurum eſt valdè illiberale, & avarum; ut omnia ſibi velit, quo loco generatur; ita latè omnia depaſcitur, & exſugit, ut non arbores, non plantas, ferat terra, quæ aurum producit. Did. Niſſ. Dom.3.Quadr.§.6.

Avara auri, aut dignitatis cupiditas de cognatorum funere gandet. Naxera in Joſ.2.

In uſurarii cujuſdam divitis exequiis S.Antoni[illegible] concionaturus, thematis loco accepit illud ex Evangelio: *ubi eſt theſaurus tuus &c.* Sub concionem autem inter cætera ait: mortuus eſt hic dives, & ſepultus in Inferno. Ite ad theſaurum ejus, & in illius medio invenietis cor ejus, corpore jam humato. Abierunt hominis parentes, & amici, & cor adhuc calidum in medio nummorum invenerunt. Surius 13. Junii c.28.

Avarus paralyſi percuſſus loquelam amiſerat. Religioſi hortabantur ad confeſſionem, communionem; ſed nullum ſignum impetrarunt: quidam aſtantium ait: ego cito ab eo habebo ſignum, & appoſuit manum ad ciſtam, quę erat ad pedes ejus, pecunia plenam, quaſi volens eam aperire; & ſtatim quaſi expergefactus, capite erecto, voce, & vultu, triſte ſignum vitæ oſtendit. Dum verò de Deo, & animæ ſalute, eſſet ſermo, quaſi mortuus jacebat. Summa prædic. Alius, cùm ſentiret manum ſacerdotis inungentis eum ait: quis tangit burſam meam? cor enim ejus plus erat in burſa, quàm circa Sacramenta. Alius cùm moneretur recipere viaticum, noluit. Et ecce ſubitò venit ex angulo domus diabolus in forma buffonis, ore denarium portans; ad cujus adventum æger os aperiens, denarium recepit, quo ſtrangulatus. Id.

Ubi ſunt, qui argentum &c. ad inferos deſcenderunt. Baruch. 3.16.18.19.

§. III.

Avaritia vitium forte, & vix curabile.

Ex Veteri.

T*Ollite inaures.* Ex.32.2. Furorem ut fallat Aaron, petit aurum. Oleaſter: ſumma prudentia eſt, difficilia petere, ut ſic rerum difficultate tetractus ab incepto deſiſtat. Loc. de Velloſo in Judith 7.paræn.45.

Prohibuit Joſue c.6.18. ne quis de præda Ierochintina quidquam contingeret; ſed Achan inter præceptum divinum, & opimum ſpolium, conſtitutus, hoc illi antepoſuit; *pallium coccineum, argenti ſiclos, regulam auream furatus.* Joſ.7.21. S.Ambroſius l.2.de offic.c.26. Ieſus, qui potuit ſolem ſiſtere, nè procederet, avaritiam hominum non potuit ſiſtere, nè ſerperet. Mendoza in l.1.Reg.c.3.

Avaritia in capite omnium. Amos 9.1. Dicitur eſſe in capite omnium; quia omnibus dominatur, omnia poſſidet: omnes enim caput, ſenſus, curas omnes eò intendunt, ut iniquis lucris ſe ditent. Sic Thren.1.5. dicitur: *facti ſunt hoſtes ejus in capite*; id eſt, hoſtes dominati ſunt Ieroſolymæ. Avaritia ergo eſt in capite, non in calce; quia caput, id eſt, phantaſiam, animumque occupat; itaque illi infixa eſt, ut vix evelli poſſit; quia tenet arcem mentis, indeque quaſi regina, immò quaſi Dea, omnibus cogitationibus, ſenſibus, potentiis, membris, & actibus imperat, tamquam mancipiis. Corn.à Lap.hic.

Ex Novo.

Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me. Matth.4.9. Poſt hanc tentationem fugatur; quia omnem conſummarat tentationem, nullumque telum ſupererat. Et quando jaculum intorſit libidinis, otii, invidiæ? Nimirum radix malorum avaritia eſt; qua Chriſtus cùm vinci non poſſet, victoriam dæmon deſperavit. Oliva l.12. Strom.hic. Quaſi omnibus vitiis fortiorem, pecuniarum cupiditatem, poſtremo loco poſuit; extremum illud reſervans, quaſi quod omnibus valentius eſſe judicavit. Io. de Pinna in Eccleſiaſticum c.7. Tentavit diabolus Chriſtum in deſerto de calamitate, in templo de ſuperbiæ vanitate, in monte de cupiditate. His tribus tentationibus impugnat adhuc quotidie Fideles, &c. Significatæ autem ſunt in leone, urſo, & gigante, quos occidit David; ſicut legitur 1.Reg.17.34.50. Per leonem ſuperbia; per urſum, qui mel ſequitur, concupiſcentia; per gigantem, qui quaſi inſuperabilis videbatur, avaritia ſignificatur: qui avaritia quaſi inſuperabilis eſt. S.Bonav.ſ.3.D.1. Quadr.

Tunc videns Judas, quia damnatus eſſet. Matth. 27.3. Quanta molitus eſt Chriſtus, ut avariſſimum Iudam converteret, lavando pedes, præbendo Euchariſtiam, admittendo ad oſculum; nec tamen pro voto res accidit. Quanta vis avaritiæ! S. Chryſoſt. hom.68. in Matth. in ipſo proditionis momento & oſculari ab eo ſe ſuſtinuit: ſed nihil hinc conſecutus eſt. Tantus certe, tamque incredibilis avaritiæ furor eſt: hæc enim illum, & proditorem nequiſſimum, & ſacrilegum nefandiſſimum fecit. Audiatis hæc omnes avari, quique graviſſimo Iudæ morbo laboratis! quotidie ille cùm eo erat, qui *non habebat, ubi caput ſuum reclinaret*, & quotidie verbis, & operibus, inſtruebat, ut non argentum non aurum, non duas tunicas habere vellet; & tamen reprimere ſe non potuit. de Pinna in Eccleſiaſticum c. 8. Iuxta V. Bedam, & Bonav. Iſcariotes interpretatur memoria mortis. Tam ingens fuit ejus avaritia, ut ipſa etiam mortis memoria, proprio nomini infixa, cohiberi nequiverit. Sylveira in Matth. 20.q.19.

Hodie mecum eris in paradiſo. Luc. 23.43. Latroni primùm aditus ad paradiſum reſeratur: Cherubim flammeum gladium primus evadit latro. Nempè, ut vult S.Chryſoſt.hom.5. in Luc. ideò latro primus inducitur; ut, quàm facilè aditus reliquis peccatoribus pateat, noſcamus. Si enim latro aliena appetens paradiſum intrat; quid dubitandum de reliquis? Pinna in Eccleſiaſt.c.7. Nemo eſt, qui poteſt excludi, quando receptus eſt latro. S.Ambr. in Pſal.39. Altus hic ſenſus, q.d. tam difficile eſt hominem avarum abſolvere; ut qui latronem liberavit; oſtenderit, poſſe ſe aliorum morbos curare. Id.in Eccleſiaſt.1.Ethologia 3.

Audiens autem Ananias hæc verba, cecidit, & expiravit. Act. 5.5. Cur hic tam ſeverum, in reliquos mitis; ſe exhibuit Petrus? quia ſpes non erat de correctione: S. Ambroſ. ſerm.57. In Anania ſi avaritiam Petrus potuiſſet corrigere, non puniſſet, ſed dum illum punit, alios corrigit. Id.in Eccl. c.7. Colligimus, non neceſſariò correctionem præcedere debere, quando nulla ſpes eſt emendationis. Lorinus hic.

Diſputante Paulo de juſtitia, & de judicio futuro, tremefactus Felix reſpondit &c. Act.24.25. Perterreſit; non tamen petit ab eo inſtrui, quomodo ſe ad judicium parare poſſit. Cur? quia avarus. *Simul & ſperans, quòd pecunia ei daretur à Paulo; propter quod & frequenter accerſens eum loquebatur cum eo.* v.26. Iſidorus Clarius in act.2. cernis, ut futuri judicii mentio, ac memoria, etiam gentilem virum perterrefaciat. Sed nihilominus etiam illud obſerves; pecuniæ cupiditas quanto ad ſalutem hominibus ſit impedimento. Sperabat, quòd pecunia ei daretur à Paulo; nec quærebat inſtrui, quo pacto ſtaret intrepidus ante illud tribunal, cujus appellatio illum ita perterrefecerat; & tanta re neglecta, frequentiùs accerſebat Paulum, & cum eo verſabatur, ob ſolam accipiendæ pecuniæ ſpem. Navar. Elect. Sacr.l.2.

Ex Patribus, & aliis.

Corporum amorem, ut qui acris quidem ſit, at celeriter extinguatur, pictores eam ob cauſam cum facibus, ac pennis, depingunt: quòd nunc libidinem inflammet, nunc rurſus ſatietatis tædio avolet. At pecuniarum amorem nemo aut effingere auſus eſt, aut pingere. Cujus rei hæc fortaſſe ratio eſt: quia ne amor quidem eſt, ſed inſanabilis furor. Aut hæc fortaſſe: quòd nec fingi, nec pingi poteſt. Quin ne pennas quidem habet; expleri enim neſcit, ſatietatem ignorat. Tantùm verò ab eo abeſt, quòd ut pennas habeat (quibus ſatietas, atq; tædium, deſignatur) ut, nè pedes quidem vir ullus cordatus illi tribuere queat: neque enim incedere, aut ab eo, qui captus ea eſt, demigrare poteſt. S.Iſidorus Pelul.l.2.ep.234.

Ava-

Digitized by Google

Avaritiæ morbus ejuſmodi eſt malum; ut vix unquam eo liberari poſſis. Et quemadmodum hæc ſemper virens, atque frondens, hedera adſitas arrepens arbores validè circumvolvitur, & adhæret, ac nè ramis quidem fatiſcentibus, aut arefactis, recedit: niſi quis flexus iſtos, & anguineos quaſi gyros ferro ſecet. S. Aſterius hom 3. adv. avarit.

Multos equidem novi, qui, etiam cùm in morbo cubant, pecuniam ſalute ſua magis ament, & æſtiment. Id. ibid. Quotidianam vitæ experientiam interrogabo, cujuſmodi ſera ſit avaritia? quàm ægrè, quos ſemel prehenderit, elabi ſinat; ut vegeta ſemper, ac valida, numquam debilitetur, atque deficiat. Id. ibid.

Pecuniæ amor morbus eſt mirè pervicax, expugnatu difficilis, denique & pernicioſus. S. Antoniochus Abbas S. Lauræ. hom. 8.

Avaritia difficile eſt, ut unquam curetur. S. Hier. cùm cætera vitia ſeneſcant in homine, ſola avaritia juveneſcit. S. Thom. Dom. 21. Pent.

In pluribus ſemimortuis videre eſt adhuc viventem concupiſcentiam Mundi: frigeſcunt membra, & fervet avaritia; vita finitur, & ambitio protrahitur. Guerric. ſer. 3. de Adv. Dom.

Novi etiam fratrem diviti in extremis pœnitentiam ſuadentem; fuerat enim ultra 30. annos abſque confeſſione; reſpondit æger: quanti aſcendit centenarium piperis? fratre autem ad verba ſalutis redeunte, reſpondit: & centenarium lanæ quantùm valet? fratre repetente pœnitentiam, reſp. eſtne bonum forum de cinnamomo? & ſaccharo? oh! mercantiæ hodie nihil valent! Frater ait: dilecte, volo, ut his dimiſſis, cùm ſis in extremis, jam de anima tua cures confitendo. Tum ille voce magna: non poſſum, non poſſum! non poſſum! quibus dictis cum diabolo expiravit. S. Bernard. Sen. ſer. 13. Artic. 2.

Avarus quidam emerat magnam copiam frumenti, & venit penuria annonæ, & aſcendit ſextarius ad 30 ſolidos; & ſuadenti uxori, filiiſque, ut id venderet, occaſionem adeſſe ingentis lucri, repoſuit: ſciatis, adhuc plus valebit. Et venit fertilitas, & diminutum pretium frumenti ad 10. ſolidos. Quod ille audiens inſaniit, factus in Deum blaſphemus. Uxor reperiens totum pallidum, & quaſi mortuum, quærit, qui haberet? reſpondit, 10. ſolidos. Recordare Paſſionis Chriſti. reſp. 10 Solidos. Amici ſuadebant meliorem frugem, reſp. 10. ſolidos. Venit Sacerdos monens de contritione, & confeſſione; reſp. 10 ſolidos. Denique cum ſuis 10. ſolidis miſerè expiravit. S. Vinc. Fert. ſer. 2. de avarit.

Avaritia fortiſſima catena èſt ad tenendos homines. Si quæras, cur homines pecuniæ dediti ſæpiſſimè aliis careant vitiis, caſti ſint, & bene morati? Reſp. Anaſtaſius Nicæn. q. in Scripturam: caſti ſunt aliqui à Deo protecti, aut cùm ſint frigidæ naturæ; aut ſuperbiam, aut avaritiam habentes, & deſpecti à Sathana: utpote quòd avaritia ſufficiat ſupra omnia vitia ad eos reddendos obnoxios æterno ſupplicio. Baeza Evang. hiſt. t. 2. l. 6. cap. 5. de Matthæi vocar. §. 1.

Senex dives in morte loquelam amiſerat per duos dies. Præſentes mortuum, vel morti proximum putantes, clavibus acceptis voluerunt ciſtam aperire, in qua nummi erant; quòd ut vidit, dixit: adhuc vivo! adhuc vivo! Pro pecunia loquax, pro confeſſione mutus. Summa Prædic. Avaritia.

§. IV.

Avaritia eſt inſatiabilis.

Ex Veteri.

D*A mihi de coctione hac ruffa.* Gen. 25. 30. Dapibus abundabat, quas ex venatu, & jure primogenituræ jucundiores in paterna domo habebat. Expreſſit divitum ingenium, comedentium propria, & eſurientium aliena. Mendoza in 1. Reg. c. 10. ſect. 2.

Da mihi partem de mandragoris filii tui. Gen. 30. 14 Dicebat Rachel ad Liam. Nonne illa apud Jacob, cui gratior erat, lautioribus epulis abundabat? cur viliores petit? Oleaſt. quia quidquid pauperes habent, volunt ſibi divites habere. Id. ibid.

Dividam ſpolia, implebitur anima mea, dicebat Pharao. Ex. 15. 9. Avaritia ludit, ſuritque inter prodigia. Oliv. lib. 1. Stromat. hic.

Terram Auſtralem, & arentem dediſti mihi; junge & irriguam. Joſ. 15. 19. Qui multùm habet, plus cupit. Antequam Axa terram auſtralem acciperet, non ſuſpiravit; ſuſpirat, cùm habet; ſuſpiravit, cùm caruit. Naxera hic §. 26.

Achab 3. Reg. 21. 2. hydrope laborabat, dum plenus mero divitiarum adhuc Naboth vineam ſitiebat. Eſcob. tom. 1. mir. Chr. Obſerv. 2.

Bibent ſitientes divitias eius. Job 5. 5. ideſt, homines cupidi. S. Thom. hic.

Leviathan Job. 40. 20. interpretatur *additamentum eorum*. Unde ſignificat avaritiam, quæ ſemper addit denarium denario, domum domui, agrum agro. Hugo Card. in Luc. 8.

Aqua furtivæ dulciores ſunt. Prov. 9. 17. Sed nec hæ ſitim extinguunt, quin potiùs augent: nam adeò ardenter quidam ſitiunt, ut ſanguinem etiam pauperum ſugentes non ſatientur. Marchantius Dom. 16. Pent.

Infernus, & perditio, numquam implentur. Prov. 27. 20. Perditio eſt mors, quæ omnia perdit, & ſtatus mortuorum. Significat Sapiens cupiditatis grande malum; ſcilicet, quòd ſit inexplebilis inſtar, mortis, & inferni: proindeque nos eam odio proſequi debere, velut mortem, & Infernum: ideoque claudendos eſſe oculos, qui cupiditatum ſunt internuntii, imò illices, & excitatores. Corn. à Lap. hic.

Sanguiſuga duæ ſunt filiæ dicentes affer! affer! Prov. 30. 15. Beda l. 3. in Prov. has duas filias, avaritiam, & luxuriam, exponit; quæ numquam ſatiantur, quæ ſemper volunt.

Omnia flumina intrant, in mare, & mare non redundat. Ecclæ. 1. 7. Moraliter innuit eos homines, qui inexplebilis avaritiæ morbo laborant: inſatiabile namque eorum deſiderium non expletur; quamquam more torrentium undique ad illos divitiæ confluant. Olympiodorus hic. Nec multitudine fluminum mare, nec divitiarum copia, avari animus expletur. S. Nilus or. 3. de avaritia. Eſt mare, in quod omnia flumina currunt; idem. *Numquam ſatiabitur.* Picinelli.

Avarus non implebitur pecunia. Ecclæ. 5. 9. Pecunia eſt quaſi ligna: quæ, quantò plura fuerint, non extinguunt ignem, ſed augent. Et fames avaritiæ in corde eſt, cujus cibus eſt pecunia, quæ non in corde, ſed in arca mittitur; & ideò fames avari non extinguitur. ſicut ſi quis cibum, quem venter eſurit, non in ventrem, ſed in cophinum mitteret; numquam famem ventris ſedaret. Hugo Card. hic. Avaritia non ſatiatur auro. Sicut vinum in dolio ſitim non ſedat: ſic pecunia in arca ſitim avaritiæ non extinguit; quia pecunia non poteſt intrare. Jo. Geminiani lib. 9. cap. 5. de exempl. & ſimilit.

Repleta eſt terra argento, & auro. Iſ. 2. 7. Nota, non dicit, repletum eſt cor, *ſed terra*, auro: fieri enim poteſt, ut terra repleatur auro, ſed cor avari eo repleri nequit. Nonne intelligis, te in arca habere incluſam vitam pauperum? quid dico, incluſam: imò ſepultam. Quid eſt arca avari, niſi ſepulchrum, ubi ſepelitur vita pauperum? Cornelius à Lap. hic.

Ex Novo.

Quid vultis mihi dare? Matth. 26. 15. Uſque ad mortem Domini amor lucri ſe ingerit, nec vitæ Salvatoris quæſtus deſiderium parcit. S. Cypr. de jejun & tentat. Chr.

Et ecce homo quidam hydropicus. Luc. 14. 2. Hydropicum rectè comparamus diviti avaro: ſicut enim ille quantò magis abundat humore inordinato, tantò ampliùs ſitit; ſic iſte, quantò eſt copioſior divitiis, quibus non benè utitur, tantò ardentiùs talia concupiſcit. S. Auguſt. Quæſt. Evang. l. 2. q. 29.

Et ecce homo hydropicus. Luc. 14. 2. S. Greg. lib. 14. mor. cap. 5. Redemptor noſter ante Phariſæi domum hydropicum curat; & cùm contra avaritiam diſputaret, ſcriptum eſt. *audiebant hæc omnia Phariſæi, qui erant avari, & deridebant eum.* Luc. 16. 16. Quid eſt ergo, quod ante Phariſæi domû hydropicus curatur? niſi quòd, per alterius ægritudinem corporis, in altero exprimitur ægritudo cordis. Hydropicus quippe, quò ampliùs biberit, ampliùs ſitit; & omnis avarus ex potu ſitim multiplicat: quia, cùm ea, quæ appetit, adeptus fuerit, ad appetenda alia ampliùs anhelat. Eſcob. t. 1. mir. Chr. Obſ. 2. Et habes, & concupiſcis; & plenus es, & ſitis: morbus eſt, non opulentia. Sunt homines in morbo; humore pleni ſunt, & humorem ſitiunt. S. Aug. ſ. 5. de Verb. Dom. Alios cœleſtis medicus verbo, aut veſtimenti attactu ſanavit; hunc autem dextera apprehendit: ad ſignificandum, quàm difficilis curatu ſit hydrops avaritiæ. Diez D. 16. Pent. conc. 2. Nulli vilis videatur hic morbus; qui, ſicut poteſt facilè declinari; ità, ſi quemquam poſſederit, ad ſanitatis remedia vix pervenire concedit. Caſſian. de Cœnob. Inſtit. l. 7. c 6. Conſtituitur ante Jeſum, non alios convivas; quia ille ſolus poterat mederi. Sylv. in Luc. 14. Hydrops induit tumorem, ſic avaritia ſuperbiam; Compreſſio anhelitus: quia avarus omnia ad ſe congregat, & claudit. Id. ibid.

Cupiebat implere ventrem de ſiliquis. Luc. 15. 16. Nota cum S. Ambroſio l. 7. c. 14. in Luc. non dixit, cupiebat ſaturari, ſed *implere ventrem*: quia avarus impleri poteſt divitiis, non ſatiari. Pinna in Eccleſiæ Ethol. 145.

Reliquit ergo hydriam ſuam mulier. Joan. 4. 28. Domina avaritia, quæ majorem in ſenſibus ſolet exercere tyrannidem, teſtimonio Zachariæ 5. 6. ipſa eſt oculus eorum in univerſa terra. Hæc proculdubio eſt hydria Samaritanæ, de qua, qui biberit, ſitiet iterum. Video valetudinarios ſenes, quorum, conſumptis carnibus, pellibus os adhæſit, eiſque ſolum videtur ſupereſſe ſepulchrum. Job. 17. 1. Membra frigeſcunt, cupiditas ferver, caro ſenectute opprimitur, & ambitio juveneſcit. Petr. Bleſenſ. ep. 141.

Ex Patribus, & aliis.

Avare! an parum eſt tibi, quòd te impleat ipſe Deus? Deus ſi ad te veniat ſine auro, & argento, non vis illum. Quid ergo tibi de his, quæ fecit Deus; ſufficit, cui Deus ipſe non ſufficit? S. Aug. in Pſal. 30. conc. 3. propè medium.

Toties recurrentibus mercatoribus exaratum *erubeſce Sidon dixit mare*. Hoc eſt, meos fluctus negotiator arguis, cùm ſis ipſe fluctibus inquierior. Verecundiores venti ſunt, quàm veſtræ cupiditates: illi habent otia ſua, numquam veſtra quærendi ſtudia feriantur. Et, cùm otioſa tempeſtas eſt; numquam veſtra otioſa ſunt navigia. S. Ambroſ. l. de El. & jejun. c. 19.

Auri furor ardentiùs humano fervet in pectore, quàm caminus totus igneſcit incendiis; & acriùs homines diſſolvit in terra, quàm ſolvitur in calore flammarum. Crudelitatis dominus, ſævus hoſtis, amando lædit, turbat quietem, adimit innocentiam, docet furtum, ſuadet fraudes, imperat latrocinium. S. Petr. Chryſol. ſer. 29. de Marthæo.

Quid eſt os interius hominis, niſi deſiderium cordis? ſed hoc os omnes Ægypti deliciæ implere non poſſunt, quia omnes divitiæ Mundi carnali deſiderio ſatisfacere nequeunt. Vide, quàm parva portio humani corporis, & quàm anguſtum foramen ſit os carnis. Quis non videat, quàm parvum eſt, quod una panis buccella impleri poteſt. Quod eſt ergo una buccella ad os carnis, hoc eſt totus Mundus, imò multò minùs, ad os cordis. Rich. à S. Vict. In illud Pſ. 80. 11. *dilata os tuum, & implebo illud.*

Nonne ſtultus eſt; volens extinguere ignem ligno, oleo, pice? nonne etiam ſtultus eſt, qui volens extinguere ſitim, ſal comedit? Sic ſtultus eſt, qui, ſatietatem appetens, congregare divitias ſtudet; quia ſuos poſſeſſores faciunt ampliùs ſitientes. S. Bonavent. ſer. 106.

Avaritia inſatiabilis ebrietas; & ſicut ebrii, quantò plus vini ingurgitant, tantò magis ad ſitim inflammantur; ſic & iſti quoque inſaniam hanc indomitam numquam ſiſtere poſſunt. S. Chryſoſt. hom. 23. in Gen.

S. Chryſoſt. in illud Pſ. 38. 7. *fruſtrà conturbatur omnis homo vivens:* commoventur aquæ, & iterum ſedantur; movetur terra, & rurſus confirmatur; venti impelluntur, & iterum quieſcunt; omnis fera tumultuatur, & ſatiata deſinit; flamma excitatur, &, materia ſubjecta cum conſumpta eſt, extinguitur. At verò homo, cùm ſemel pecuniæ cupiditate inflammatur, numquam deſinit: cumque hoc accepit, ad illud cupiditate rapitur; & cùm illud aſſecutus eſt, ad aliud impellitur. S. Chryſoſt. hic.

Nonne ſtultus eſt, volens extinguere ignem ligno, pice, & oleo? Nonne etiam ſtultus eſt, qui volens extinguere ſitim, ſal comedit? ſic ſtultus eſt, qui ſatietatem appetens, congregare divitias ſtudet; quia ſuos poſſeſſores faciunt ampliùs ſitientes. S. Bonavent. ſer. 206. de temp.

Chriſtiani quieſcunt in die Dominico, Judæi in Sabbatho, Agareni die Veneris; avarus autem numquam quieſcit. *Cuncti dies ejus doloribus, & ærumnis, pleni ſunt.* Eccl. 2. 23. S. Vincent. Ferr. fer. 5. poſt Oculi ſer. 2. Avari potantur de caldariis plenis argento, & auro liquefacto. Id. Dom. 17. poſt Trinit. ſer. 2.

Ferunt, leones ſatiatos eſſe innoxios; at avari hominis appetitus inſatiabilis eſt; neque ulla copia parcit rapinæ, & aliorum damnis. Iſid. Clarius l. 1. or. 56.

Si reſurrectionis æternæ gloriam fiducialiter, & indubitabiliter, expectares; ageres, quod agis, nec ſic te terrenorum fœcibus immergeres, quibus immundis avaritiæ, te totum implicas, & involvis. Petr. Bleſ. ep. 9. ad Radulphum Ep.

Quis non miſericordia erga hunc corriperetur? adeò à ſe ipſo profligatum, anxium in tanta copia, miſerum in tot bonis. Non enim proventus ei terra ferebat, ſed fletus, & ſuſpirias non fructuum copiam, ſed curas, & dolores, & graves anxietates. Divitiæ alios ad lætitiam invitare ſolent; hunc verò avarum in mæſtitiam adducunt. S. Baſil. ſerm. in div. avaros. Super illud: *quid faciam?* Luc. 12. 17.

Avaritiæ malum ſtare neſcit, aut quieſcere; ſed ignis naturæ ſimilis: ignis enim, poſtquam incendium attigit omnem properat abſumere materiam. Id. ſer. de avarit.

Si totus Mundus eſſet poſſeſſio ejus, non quieſceret animus ejus; nam aut vellet Deum plura creaſſe, aut alium conſtituere creatorem plura creantem; ut poſtmodum in omnibus haberet poteſtatem. Hæc ſola naturæ, præ cæteris vitiis, adverſatur: quia neque in terra, neque in aqua, neque in aere, neque in igne, vellet habere conſortem. Vellet ipſa moderari naturam, diſpoſitionem imbrium, vim caloris, nubium, & ventorum; ut ſibi ad nutum in agellis propriis deſervirent. Sim. de Caſſ. l. 8. c. 50. de avarit.

Fluvius. Lem. *incremento rapacior*, Picinelli.

§. V.

Avaritiæ miſeriæ, pericula, damna.

Ex Veteri.

A*Grum trado tibi, & ſpeluncam, quæ in eo eſt.* Geneſ. 23. 11. Abraham precatur, ut Ephron filius Sephor, ſpeluncam duplicem digno pretio ſibi vendat; Ephron ſpeluncam, & pretium liberaliter offert; ſed Abraham relatis gratiis agrum precatur, non donari, ſed vendi: *quæſo, ut audias me; dabo pecuniam pro agro, ſuſcipe eam; & ſic ſepeliam mortuum meum in eo.* Ut ſepulchrum ſibi compararet, pecuniam reddit: nam niſi pecuniæ amorem viciſſet, ſepulchrum quietis patriam, curarum exilium non poſſidebit. S. Hier. ep. ad Geran filias: quid eſt ſepulchrum? locus quietis; ubi juxta Mundi rationem defunctorum corpora collocantur. Vera ergo intelligentia locum ſibi requietionis pater Abraham fide ſua, & pecuniæ contemptu, comparavit: Naaera in Joſ. c. 7. §. 1. divitiarum nempe cupiditas, res anxia, inquieta.

Da mihi vineam tuam, ut faciam mihi hortum olerum. 3. Reg. 21. 2. S. Ambr. l. de Nabuth. c. 2. quæ alia vox egentis eſt? quæ vox alia ſtipem publicam poſtulantis? niſi: da mihi, quia egeo; da mihi, quia aliud vivendi ſubſidium habere non poſſum. Mendoza hic in l. 1. Reg. c. 10.

Turbatus eſt Spiritus ejus, *& projiciens ſe in lectulum ſuum avertit faciem ſuam - & non comedit panem.* 3. Reg. 21. 4. S. Ambr. l. de Nabuthe cap. 5. divites eripitis quidem pauperibus univerſa; pœnam tamen pauperum vos divites ſuſtinetis. Illi jejunant, cùm non habent; vos, cùm habetis. A vobis igitur pœnam exigitis, quam pauperibus erogatis. Baeza t. 2. l. 10. c. 3. de cæco nato Jo. 9.

Veruntamen - fruſtrà conturbatur. Pſ. 38. 7. Cùm dixiſſet, nullam creaturam inveniri, quæ, ſi commovetur, non iterum quieſceret; ſolum hominem dicit ſemper commoveri; & inquietum eſſe, poſtquam ſemel captus fuit cupiditate divitiarum. S. Chryſoſt. hic.

Dormierunt ſomnum ſuum viri divitiarum. Pſ. 75. 6. Vocat viros divitiarum, quia non domini erant, ſed divitiarum ſervi; ſicut in ſcriptura *viri Dei* vocantur, quia Deo fideliter ſervierunt; ſic avari viri divitiarum vocantur, quia eis perpetuo miniſterio ſunt mancipati. Did. Stella in Luc. 1.

Dulcis eſt ſomnus operanti; ſive parum comedat, ſive multùm; ſaturitas autem divitis non ſinit eum dormire. Eccl. 5. 11. Famulus ſecuram vitam ducens, quocumque demum victu alatur, dulci ſomno reficitur. At qui pecuniis ſervit, herum habet importunum; qui dormire eum non ſinit; curam ſcilicet augendi lucri anxietatibus plenam. Avaros non ſomnus excipit, ſed horribilis mors; quæ non ſinit eos quieſcere, ſed æterno tradit ſupplicio. Olympiod. hic.

Saturitas divitis non ſinet eum dormire. Eccl. 5. 11. Excitat eum cupiditas, excitat cura pervigil aliena rapiendi; torquet invidia, mora vexat, ſterilitas proventuum infœcunda perturbat, ſollicitat abundantia. S. Ambr. l. de Nabuth. c. 6.

Pecuniæ obediunt omnia. Eccl. 10. 19. Cajet. *argentum humiliat omnes*; quia ſcilicet tam grave onus ſervitutis ejus, ut nullus ſuſtinere poſſit. Eſenb. t. 3. Colloq. Chr. obſ. 4. S. Thom. patitur durum dominium, quiſquis ſervit mammonæ.

Ex Novo.

Non poteſtis Deo ſervire, & mammonæ. Matth. 6. 24. Anſelm. non poſſumus ſimul Deo ſervire, & divitiis: quia unum ſuſtinebimus, & alterum contemnemus; Deum ſcilicet poſtponemus amori divitiarum. Judas, ut ſerviret marſupio, Chriſtum adeò ſprevit, ut vili venderet. *Ut quid perditio hæc?* Matth. 26. 8. ubi Hier. infelix Judas, damnum, quod ex effuſione unguenti ſe feciſſe credebat, vult Magiſtri pretio compenſare. *Quid vultis mihi dare?* Matth. 26. 15. non poſtulat certam ſummam, paucis contentus. Imperioſus Dominus eſt amor habendi, faciliùs impugnans animos, quàm corpora, Siculorum immanitas tyrannorum. Nemo eſt, cui tam diu, tam devotè ſerviatur: quocumque vult, ſuum ducit ſervum. Via de cupiditate triumphat, de quo ſemel cupiditas triumphavit. Miſerabilis cupiditas de Saule ipſo, quam Saul de Amalech triumphavit. Hildebert. Turon. Ep. ep. 47.

Abiens laqueo ſe ſuſpendit. Matth. 27. 5. S. Chryſoſt. hom. 86. Audite iſta, audite, inquam, avari; verſate animo, quod Judas paſſus fuit: nam & pecuniam amiſit, & ſcelus admiſit, & animam perdidit. Sylv. hic. q. 4. hæc atrox avaritiæ tyrannis facere ſolet. Id. S. Chryſoſt.

Hac nocte animam tuam repetent à te. Luc. 12. 20. S. Ambr. l. de Nabuth. c. 8. nocte anima avari repoſcitur; quæ à tenebris incipit, & in tenebris perſeverat. Avaro ſemper nox. S. Chryſol. ſerm.

Digitized by Google

ſer.104. Convenienter *hac nocte* inquit; quia fugiens miſericordiæ lucem, avaritiæ tenebris ſe mancipaverat. Sylv. hic. q.9.

Deſtruam horrea mea. Luc.12.18. Videns, ut nolit Deus agrorum feracitate abuti ad cupiditatem mortales: quæ enim frumenta ſunt, cùm metuntur; ſi condantur, in aconitum vertuntur. Mirum portentum! cùm lues nulla obeſſe ſoleat, niſi prodeat; ſolam triticum; ſi condatur, interficit. Sica evaginatur, ut feriat; anguis proſilit, ut mordeat; prorumpit ſulgur, ut graſſetur; ſeges cum mortem infert; cùm ſepelitur. Oliv. lib.1. Strom. hic.

Da mihi portionem ſubſtantiæ. Luc.15.12. &c. Ecce, quid facit cupiditas ad cenſum præceps! ecce quemadmodum ſine patre census nudavit filium, non ditavit: cenſus filium tulit è gremio patris, ejecit de domo, exemit patria, ſpoliavit fama, exuit caſtitate. S. Chryſol. ſer.10.

Sepultus eſt in Inferno. Luc.17.22. Cur uſus hic verbo *ſepultus*, cùm aliàs dicat: *mittent eos in caminum ignis.* Matth.13.42. *Quàm duos oculos habentem mitti in gehennam ignis.* Matth.18.9. quia de divitis agebat damnatione. Hic ex auri pondere non tam mittitur in gehennam, quàm in profundo ſepelitur. S. Ambroſ. aurum natura grave, gravius fit avaritia. Eſcobar tr.3. Coll. Chr. lib.6. obſ.5.

Quis nos ſeparabit? Rom. 8.35. S. Auguſt. ſerm.53. de Sanctis: idem extorquet avarus dicendo in corde ſuo: quis nos ſeparabit à cupiditate auri? trib. an anguſt. an perſecutio? poſſunt & avari dicere auro: propter te occidimur tota die. Paolett. Dom. 16. Pentec.

Ex Patribus, & aliis.

Avaritia virtutem effœminat: nihil enim tam contrarium fortitudini virili, quàm lucro vinci. S. Ambroſius lib.1. offic. c.39. *Si putavi aurum robur meum.* Job. 31.24.

O homo, qui laborabas amando avaritiam; cum labore amatur, quod amas; ſine labore amatur Deus. Avaritia juſſura eſt labores, pericula, trituras, tribulationes; & obtemperaturus es. Quo fine? ut habeas, unde impleas arcam, perdas ſecuritatem. S. Aug. tr.10. in ep. S. Joan.

Dura jubet avaritia, levia jubeo (ait Deus) onus ejus grave, ſarcina mea levis eſt: jugum ejus aſperum eſt; jugum meum leve eſt. Noli velle ab avaritia poſſideri. Jubet avaritia, ut mare tranſeas; & obtemperas: jubet, ut te ventis, procellisque committas; jubeo ego, ut ante oſtium tuum, ex eo, quod habes, des pauperi; piger es ad faciendum ante te opus bonum. Et ſtrenuus es ad tranſeundum mare, quia avaritia imperat, ſervis, quia Deus jubet, odiſti. S. Aug. in Pſ. 128.

Sicut periculoſiſſimum eſt furioſo, ſi enſem teneat; ſic divitiarum cumulus avaro perniciosus; imò verò etiam multò magis. S. Chryſoſt. in Matth.15. hom.52.

Animus, qui pecuniarum cupiditate diſtrahitur, non facilè ab his abſtinet, quæ Deum ad iram provocant: utpote qui alterius ſervus ſit Domini, omnia ipſi contra divinas leges præcipientis. Id. hom.7. in Jo.1.

Avarus non parum dolet, quia terra proſpicis aurum non producit, quia fontes non manant auro, quia montes loco lapidum aurum non habent. Idem in Matth. hom.81.

Omni tyranno gravior eſt pecuniarum cupiditas: nullam enim voluptatem habet; ſed curas, invidiam, inſidias, odia, calumnias, & innumera virtutis impedimenta &c. O amarum ſervitium! ò diabolicam poteſtatem! hic omnium affectuum moleſtiſſimus eſt. Cum tantis malis devincti gaudemus, & catenas libenter amplectimur; & tenebrarum carcerem habitantes in lucem prodire nolumus. Numquid propterea in hunc Mundum veniſti? num propterea homo factus es, ut æs, & aurum, accumules? non ideo te ad ſuam Deus finxit imaginem; ſed ut ſibi placeas, ut futura bona conſequaris, ut cum angelis pſallas. Id. in Io. hom.57.

Pueri etiam terribilium nullam ducunt rationem; ſed ſæpe etiam in ignem manus immittunt; perſonas autem inanes videndo pertimeſcunt. His ſunt avari ſimiles, qui paupertatem quidem verentur, quæ non modò terribilis non eſt, ſed fundamentum potiùs eſt ſecuritatis. Injuſtus autem divitias, & alienorum bonorum invaſionem multi facit, quod eſt omni igne terribilius. S. Chryſoſt. in Pſalm.9.

Expelle tyrannum avaritiam, ſi vis reginam recipere juſtitiam: iſta enim eſt regina; & liberos ex ſervis facit; & non è diverſo illa. Idem in ep.2. ad Corinth. c.9. hom.19.

Avari ſunt ſimiles pueris, qui vana ſectando diſcurrunt tota die. Cum ſerò domum redeunt, nihil utile ſecum ferunt: ſic avari totum Mundum circumeunt, montes tranſeunt, maria ſulcant, & omnibus laboribus, & periculis ſe exponunt: ſed cùm in morte ad conſcientiam redeunt, nihil ſibi lucri, præter vanitatem, & culpam inveniunt. S. Bonav. ſer.89 Dom.4. Pent.

Fœnus pecuniæ, funus eſt animæ. S. Leo ſer.6. de jejun. decimi menſis.

Qui opes congregat, ignem in ſinu portat: cum colubro dormit, qui opes ambit. Petr. Bleſ. ſ.9. in Purif.

Quid relinquunt avari, cùm moriuntur? eleemoſynas magnas. Audi teſtamentum eorum; pro eleemoſyna animam dant dæmonibus, corpus terræ, & devorantibus vermibus; divitias verò Mundo, & mundanis hominibus. S. Bern. Sen. tom.1. ſ.14. Artic.1.

Numquam ſinè fluctibus eſt mare; nec avarus ſinè ira, & mærore. S. Nilus in orat. de avaritia.

Felix, & beata, foret vita mortalium; ſi cupiditas non eſſet. S. Fulgent. ſect. de Abſalon.

Plus concupiſcentia Mundi, quàm ſubſtantia, nocet. S. Bern. ſer. de Verb. Petri.

Quidquid ex prava cupiditate naſcitur, ſerpens eſt. S. Greg. Nyſſ. l. de vita Moyſ.

Qui cupiditates tollit, & metum ſuſtulit: nam ex cupiditatibus metus veniunt. S. Cyprian. l. de bono pudicitiæ.

Divitiarum ſervus, non dominus, eſt avarus; at miſericors tot ſervos probat ſe habere, quot nummos. S. Petr. Chryſol. ſer.54.

§. VI.

Avaritia idolorum ſervitus.

Ex Veteri, & Novo.

Hi ſunt dii tui Iſrael. Ex.32.4. S. Chryſol. ſerm.29. Aurum Judaicum populum ſic ſuo captivavit aſpectu, vicit illecebris, ſpecie decepit; ut hoc Deum eſſe crederent; & Deum verum, Deum tot beneficiis cognitum, denegarent. Sic convertit homines in jumenta aurum; ut, vituli caput, caput ſuum crederent; & omnium rerum capiti caput pecudis anteferrent. O dementia digna capite vitulino. Eſcob. t.6 parab. Chr. Obſerv.4.

Tulerunt Dagon, & reſtituerunt eum in locum ſuum. 1. Reg.5.3. Quòd cœci homines colerent idolum Dagon, non mirum; cùm illud aris impoſitum cernebant: ab nunc non in aris poſitum, ſed humi jacentem, dejectum ſemel, & bis, imò confractum, vident, & tamen adorant, & adhuc in ejus cultu perſeverant? Quoties avarus vidit arcas à latronibus effringi, veſtes tinea corrumpi, domos igne exuri, omnia terrena bona vento citius diſparere? & nihilominus ea adorat! Baeza t.2. lib.11. c.7. §.6.

Repleta eſt terra argento, & auro. Iſ.2.7. & mox ſequitur: *& repleta eſt terra idolis* v.8.

Dives effectus ſum, inveni idolum mihi. Oſ.12.8.

Qui ſtatuam auream Nabuchodonoſor non adorabant, in ignem mittebantur. Dan.3.6. ſic multi, nè in fornacem paupertatis ingrediantur, de qua Iſa.48 10. *elegi te in camino paupertatis*, auream ſtatuam, ſcilicet temporalia bona adorant. Diez Conc.1. in comm Conſ.

Diſperierunt omnes involuti argento. Soph.1.11. Involuti, quia cor ſuum, omnemque affectum, dederunt argento. Alii vertunt: *portatores argenti*: argentum enim eſt idolum, quòd portat avarus. Addit Delrio adagio 1008. ſicut infantes, qui rebus vilibus delectantur, involvuntur faſciis; ita divites argento. Corn. à Lap. hic.

Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris. Matth. 4.9. Hoc & nunc dicit avaris, ut adorantes ſe omnia hæc habeant. Theophyl. in Matth.

Avaritia *idolorum ſervitus dicitur ab Apoſtolo*. Eph.5.5. quia avarus propriè in effectu, & opere, exhibet creaturæ, ſcilicet pecuniæ, illud, quod deberet Creatori, & præcipuè fidem, ſpem, & charitatem. Joan. Gerſon de 7. vit. capit. Unde Gloſſa non ait habere divitias, ſed ſervire. Servit, qui divitias cuſtodit ut ſervus ſed qui ſervitutis excuſſit jugum, diſtribuit ut Dominus. S. Bonaventura in hac. Dicitur ille ſervire mammonæ, in cujus affectu divitiæ dominantur. Idem ibid.

Ex Patribus.

Cùm Apoſtolus avaritiam idolorum nominet ſervitutem; quomodo tu Chriſtum colis, qui idolum in pecunia veneraris? S. Petr. Dam. opuſc.3. contra Cl. Regul. propriet.

Plane cùm confidis in incerto divitiarum, qui in ſolo Deo ſpem tuam ponere debuiſti; non jam jure Chriſticola dicendus es, ſed nummicola. Idem l.1. ep.18. ad Alex. 2. Pontif. Certè tam nobilis pecunia Chriſtus eſt; ut conſortium omninò aſpernetur peculii; nec cum ſorte pecuniæ ſe patiatur includi. Id. ib.

§. VII.

Avaritiæ malitia.

Ex Veteri, & Novo.

N*Emo vidit fratrem ſuum.* Ex. 10.23. Cupiditate namque præoccupatus animus non videt fratrem ſuum, non agnoſcit proximum ſuum. S.Rupert.Abb.in Ex.c.39.

Quid vultis mihi dare? Matth.26.15. Qui veritatem pro pecunia negant, Dominum pro pecunia venduntſipſe enim dixit: *ego ſum veritas.* V.Beda hic Ecce infelix! qualiter excœcatus eſt! maluit ſeipſum perdere, quàm denarios perire: denarios templo, ſeipſum laqueo addixit. Drogo ap.Sylv.c.6.in Matth.27.v.5.q.3.

Crucifixi ſunt cum eo duo latrones. Matth.27.38. Cur ſola avaritia crucifixa cum Chriſto eſt in latronibus? quia ſola crucifixit Chriſtum. Non adulter, non ebrioſus, non apoſtata, non veneficus, non ariolus, non raptor, juxtà Dominum crucifigitur. Ut diſceres, credo, ideo vel maximè crucifixum à Deo Filium, ut pariter cum eo configeret avaritiam: novit enim Dominus, ex avaritia promanare malorum omnium copiam, &c. Oliv. t. 2. Strom.hic.

Filius hominis, futurum eſt, ut tradatur in manus hominum. Luc.9.44. Cur non dicitur filius hominis ſubiicietur hominum pedibus proterendus, labiis blaſphemandus, crucifigendus, clavis vulnerandus; ſed ut hæc omnia exprimantur, *futurum eſt &c.* Nimirum avaritiæ inſtrumentum manus hominum eſt. Manuum eſt, & nummos numerare, & Jeſum tradere. Nec alii membro tribui potuit tantum facinus, quàm illi, quod avaritiæ famulatur. Unde & ſine interventu pecuniæ Chriſti proditio inchoari non potuit; & Pontifices eo maximè nomine Chriſto mortem intentarunt; quod decimas ſibi imminuendas, ob Domini doctrinam, timerent. Ergo avaritia Jeſum, & vendidit, & crucifixit. Oliva l.13.Strom.hic.

Hac nocte repetent animam tuam. Luc. 12.20. Quomodo repetent, cùm ipſi non mutuaverint: Jam enim ex ipſa voluntate ditandi teneri videntur intrà retia diaboli: & ſibi ſunt mancipati eo ipſo, quo divitias ex avaritia quærunt. Quo jure in hora mortis repetunt divitis animam, velut, dum viveret, ejus dominio ex iniquitate jam traditam. Repetunt igitur maligni ſpiritus animam in morte ad æternam pœnam; eo jure, quo eis ſe obligaverat per temporalem culpam. Sim.de Caſſ.l.6.c.11.de par.divit.

Cur tentavit Sathanas cor tuum - fraudare de pretio agri. Act. 5. 3.Grec.& Syr. *Cur Sathanas implevit cor tuum?* Quia diabolus cor tentat ad amandam, & ſervandam pecuniam; etiam cor intrat, occupat, implet; nullum angulum Cuſtodi Angelo, immò nec Deo ipſi, inuitbanus avarus relinquit. Lud. Alvarez Joſeph. illuſtr. Illuſtr.329.

Ex Patribus, & aliis.

Quò plus opibus, ac cupiditate, creſcis; eò magis charitate deficis: nam diu jam pecuniam abiicere cogitaſſes, ſi proximos æquè, ac teipſum, amaſſes; nunc ea tibi magis inſita, conjunctaque, quàm corporis membra, videtur. S.Baſilius ſ.2.in div.avar.

Non amat te, Domine, qui pecuniam diligit. S. Cyprian. de Bapt.Chr.

Nullum peccatum ſine cupiditate committitur; & omnis illicitus appetitus iſtius aviditatis eſt morbus. Amori pecuniæ vilis eſt omnis affectio; & anima lucri cupida etiam pro exiguo perire non metuit; nullumque eſt in illo corde juſtitiæ veſtigium, in quo avaritia ſibi fecit habitaculum. S.Leo ſer.9.de paſſ.Dom.

Nullum eſt juſtitiæ in illo corde veſtigium, in quo avaritia ſibi fecit habitaculum. S.Laur.Juſt.ligu.vit.de virt.obed.c.5.

Nihil eſt malorum, quod non cupiditas, aut concipiat, aut pariat, aut paſcat, aut nutriat: ex hoc enim fomite videmus pullulare odiorum cauſas; hinc evenire criminum pugnas, hinc fraternas acies inſtrui, hinc amicitiarum fœdera diſſipari. D. Valerianus Cemelienſis Ep hom.20.

Magis propriè eſt imago Dei anima rationalis, quàm alia imago. Et aliqui ſcindunt eam; ut iracundi, & vindicativi: alii proiiciunt in ignem, ut avari; quia avaritia eſt ignis. S. Vinc.Ferr. ſ.2. de SS Trinit. Alii proiiciunt in latrinam, ut luxurioſi. Id.

Tria ſunt peccata Deo horrenda, propter quæ contra rationalem creaturam iraſcitur Deus. Superbia, luxuria, avaritia. Secundùm hæc tria peccata tria ſunt generalia judicia Dei. *Primum*, quod jam factum eſt contra Angelos Dei rebelles. *Secundum* judicium factum eſt contra luxuriam, de quo Gen.6.5. *videns autem &c. Tertium* judicium futurum eſt, quod contra avaritiam per ignem fiet. Matth.25.46. S.Bern. Ser t.1.ſ.11.art.1.

In vita, & operibus tuis, tota ferè Inferni facies depingitur: nec enim deeſt tibi unda Tantali; Titii jecur, rota Ixionis, urna Belidum, ſaxum Siſyphi; dum inter divitias eſuris, dum ſollicitudinibus anxiaris, dum cupiditate torqueris, dum ad illicita raperis, dum in ſaccum pertuſum congregas. Petr.Bleſ.ep.91. ad Radulphum Ep.

Sicut ebrii impediuntur à vini vaporibus, quò minùs rectè utantur mente; ſic ab inſana habendi cupiditate occupati, multa peccant; quæ nè peccata quidem eſſe agnoſcunt. Iſid. Clar. lib.1.or.66.

§. VIII.

Avaritia inutilis, immò noxia, proximo.

H*Omo quidam erat dives.* Luc.16.19. *Quidam* dixit; ad inſinuandam ejus ſingularitatem: dives enim avarus ſolus eſt; à nemine amatur. Neſcit patrem, fratres ignorat, propinquos reſpuit, nemini utilis eſt. Alii peccatores, licèt ſibi incommodent; aliis ſunt utiles. v.9. Superbus, plurimis ſtipatus famulis, ædificat domos; helluo cauponibus. Avari reipublicæ nocent, frumentum &c. aſſervantes pauperibus oneri, &c. Rapiunt ad ſe aliis neceſſaria; ſicut qui in hoſpitio ſub uno ſtragulo ſibi invicem ita rapiunt, ut alter denudatus frigori ſit expoſitus. Did.Stella hic.

Unde tanta in Mundo indigentia, niſi ex iniqua avaritia plurimorum. S.Thom.Vill.D.4.Paſch.

Ubique certè avarus inutilis eſt; nec ad imperandum exercitui; nec, ut præſit populo, commodus. S.Chryſoſtomus in Matth.26.hom.81.

Maledicta eſt avaritiæ ara: nam ſi ad ſimulacrorum acceſſeris aram; videbis eam caprinum, & bovinum, olentem ſanguinem: ad ipſam verò avaritiæ aram ſi veneris, humanum ſanguinem videbis miſerè, & crudeliter, exhalantem. S.Chryſoſt. in ep. ad Epheſ.ſerm.18.

Auri furor ardentiùs humano fervet in pectore, quàm caminus totus igneſcit incendiis: & acriùs homines diſſolvit in terra, quàm ſolvitur in calore flammarum. Crudelitatis dominus, ſævus hoſtis; amando lædit, nudat vitando, ipſum etiam captivat aſpectum; fidem frangit, violat affectum, vulnerat charitatem, &c. S.Chryſol.ſ.29.

Avarus, injuſtus, & crudelis, eſt quodammodo ipſis rebus inanimatis, quas poſſidet; quia frumentum, veſtes, cibos &c. in carcere putreſcere faciunt. Jacob.5.2. *Divitiæ veſtræ putrefactæ ſunt.* Et in hoc crudeliores ſunt Inferno, & dæmonibus; qui nullum incarcerant, qui non demeruit. Summa prædic.tit.Avar.

In Eccleſia SS.MM.Placentinorum puteus quidam ſcatens oleo ſaluberrimo erat; ad quem ſtetit avaritia lucrum inde quærens. Bali.2.Jan.

§. IX.

Avaritiæ origo.

D*Ic, ut lapides iſti panes fiant.* Matth.4.3. Theophyl. non dixit dic, ut lapis hic panis fiat; *ſed ut lapides iſti panes fiant*; volens Chriſtum ad ſuperflua inſtigare. Eſurienti enim unus panis ſufficit. Eſcob.t.2.perſec.Chr.obſ.7.

Sicut de veſtimento tinea, rubigo de metallo, de neceſſitate fures, naſcuntur; ita de divitiis avaritia, cupiditas de quæſtu, de habendo habendi ardor, acquiritur. S.Chryſol.ſ.7

Philargyria, id eſt, amor pecuniarum, plerumque ſumit principium ex tepido erga Deum amore. Jo.Caſſian.l.7.c.1.

Cur ſimulacro Babylonis ſimiles avari? Aureum habent caput; nihil, præter opes, mente verſant. Cur aurum caput occupavit? quia lutum in pedibus ejus. Mortis oblivio cupiditatem parit. Jaceret ſub pedibus aurum, ſi pulvis reſideret in capite: facilè contemnit omnia, qui ſe cogitat moriturum. Oliv.t.2. Strom.§. omnes, quæ ſua ſunt, quærunt.

§. X.

Avaritiæ remedia, & ei oppoſita.

Primum

Paupertas Chriſti.

QVæ avaritia ſanari poteſt, ſi paupertate Filii Dei non ſanatur? S.Auguſt.lib.de agone Chriſtiano c 11.

Qui divitiis ſublimatur, aſpiciat Mundi dominum eſſe pauperrimum, & egenum. Quis unquam ita pauper, ut Dominus; ut cunam ad ſolatium non haberet? S.Bonav.ſect.11.de temp.

Quis cupidus eſſe audeat? dum Chriſtum videt naſci in ſtabulo, poni in præſepio, jacere in fœno, omni carere temporali ſubſidio; & nudum ſuſpendi in ligno. Idem ſ.2.in Conv.S.Pauli.

Secun-

Digitized by Google

Secundum:

Eleemoſyna.

Remedium, ad evadendam avaritiam, unicum aſſignat, eleemoſynam S. Iſid. Peluſiota l.2. ep.233. quæ collecta ſunt, vel conferrim, vel paulatim, egenis diſtribuamus. Nam hæc demum ſola ratio eſt, qua ab hujuſmodi captivitate revocemur.

Si ligna appoſita igni ſubtrahuntur, deficit ignis; ità in avaro, ſi divitiæ ejus ſubtrahantur ſibi, & dividantur inter pauperes; extinguitur ejus inſatiabilis appetitus. S. Bernard. Sen. ſerm. 6. de Amore.

Febris poteſt dici avaritia. Hæc febris curatur per tactum manus; quando Dominus ſcilicet manum tangit: id eſt, quando facit avarum manum pauperi porrigere, eleemoſynam largiendo. Hugo Card. in Matth. 8.14.

Radix omnium malorum quid eſt? Avaritia. Radix omnium bonorum quid eſt? eleemoſyna. Et qui nunc vulneratus es per avaritiam; cura te per eleemoſynam. Mortuus es per avaritiam; te vivum oſtende per eleemoſynam. S. Laurent. Novar. homil. de eleemoſyna.

Tertium:

Memoria mortis.

Loquar ad Dominum meum, cum ſim pulvis. Gen. 18.27. Quid divitias ſuas æſtimabat, qui ſeipſum pulverem, cineremque putabat. S. Gregor. apud Eſcobar t.1. Mir. Chr. l.3. ſect.1. obſ.4.

Iſraelitæ exierunt de Ægypto videntibus Ægyptiis, & ſepelientibus mortuos ſuos. Num. 33.4 In conſpectu ſepulchri homines vel avariſſimi nihili ſolent pendere divitias. Spernit divitias, qui cinereum terminum meditatur. Eſcob. tom. 3. Colloq. Chr. volum. 4. ſect. 2. obſ. 7.

De ſanguiſuga dicunt Philoſophi, quòd ſi alicui rei inhæret, & ei cinis injiciatur, ſtatim disjungitur, & recedit. Avaritia eſt ſanguiſuga, & nimia ſollicitudo de rebus terrenis, quæ animæ ſanguinem, virtutemque, ſugunt. Injice cinerem, ideſt, ſeriò cogita; te hodie, aut cras, moriturum; recedant hæ ſanguiſugæ. Diez fer. 4. Cin.

Alia remedia, & oppoſita.

Chriſtus Luc. 15. ad peccatores revocandos, tres per ordinem parabolas ponit, ovis, drachmæ, filii: parabolam ovis contra ſuperbiam, drachmæ contra avaritiam, filii contra luxuriam, objiciens; & ſic ab omni peccato revocat eos. Hugo Card. hic.

Traditus eſt pro denariis inimico, nè tu tradaris pro denariis diabolo. S. Bonavent. Dom. Quinq. fer. 2.

Septem vitia capitalia ſunt ſeptem donis oppoſita: opponitur enim ſapientiæ luxuria, intellectui gula, conſilio avaritia, fortitudini acedia, ſcientiæ ira, pietati invidia, timori ſuperbia. Id. in Luc. 11.

Officium donorum Spiritus Sancti eſt, diſſipare omnes vitiorum obliquitates. Primò enim Timor propulſat reliquias ſuperbiæ. Conſilium avaritiæ: diſponit enim Conſilium ad Spiritus paupertatem: *Si vis perfectus eſſe &c.* Matth. 19.21. S. Bernard. t.3. ſer. in die Pent.

Fræna deſiderium, & non cades in laqueum. Si autem vicerit te deſiderium eſcæ, mittit tibi collum in laqueum, & capiet te anceps animarum. S. Auguſtinus in Pſalm. 139.

Dico Domino meo: Deus meus es tu; & dicit mihi Dominus meus: ego Dominus Deus tuus. Homo, cujus Deus eſt, quid ampliùs quærit? ſi ſufficis tu Deo, ſufficiat tibi Deus. Eſto tu Dei; & erit tuus Deus tuus. S. Cypr. de Aſcenſ. Chr.

Quando cupiditate flagras; cogita, quonam ſis perventurus. Si te in terram diſſolutum iri conſideraveris, reprimetur cupiditatis furor. Terra es, & in terram reverteris. S. Gregorius Nyſſ. orat. 2. in hominis procreationem.

Varia de avaritia.

Judæi modò facti ſunt ſpongiæ, & ſanguiſugæ regum, & principum: ut, cùm collegerint ſugentes ſanguinem pauperum, evomant eis collecta. Et hoc proceſſit ex avaritia principum. Hugo Cardinal. in Pſalm. 88.

Monſtro ſimilis eſt avaritia ſenilis. Quid enim ſtultiùs eſt, quòd dici ſolet; quàm via deficiente viaticum augere. S. Martinus Bracar. Ep. in Maximis de moribus.

Extiterunt in omni tempore, & in noſtra quoque ætate non deſunt, ſicut & boni pauperes, ità & boni divites. S. Proſper Aquitan. Ep. ad Sacram Virg. Demetriadem.

TITULUS XXVII.

AULA.

§. I.

Periculoſa, noxia.

Ex Veteri, & Novo.

Accidit, ut peccarent duo Eunuchi. Gen. 40. 1. Judæi dicunt, peccatum pincernæ in eo fuiſſe, quòd muſca inventa fuerit in poculo Pharaonis; piſtoris verò, quòd pilus in pane. Oleaſt. Hoc communiter ſervis principum evenire ſolet, ut propter facilem cauſam in carcerem detrudantur; & una hora perdant, quod tota vita meruerunt. Varia, & injuſta res, eſt principis animus; ut qui pro minimo hominem evehat, & pro nihilo deprimat. Alvarez in Joſeph illuſtr. illuſtr. 122. Aula, & aura, una tantùm littera diſtant.

Quomodo palàm factum eſt verbum iſtud. Ex. 2.14 Vide, quàm inſtabiles aulæ honores. Moyſes, adoptatus in filium regis, pellitur in exilium. Verè dixit Philo libro quòd Deus ſit immutabilis: ſicut affluxum maris ſequitur paulò poſt refluxus; ſic rerum caducarum affluentiam ſequitur mox refluentia. S. Athanaſius, cùm Juliani Apoſtatæ juſſu Alexandria in exilium pelleretur, & circa ſe Chriſtianos lacrymantes videret, dixit: bono animo eſtote; nebula enim eſt, quæ citò evaneſcet. Corn. à Lap. hic.

Stet David in conſpectu meo: invenit enim gratiam in oculis meis. 1. Reg. 16. 22. ait Saul impuro oppreſſus ſpiritu. David *tollebat cytharam &c.* v. 23. S. Baſil. Seleuc. or. 14. cauſam tanti triumphi deprehendit: Loquebatur tantùm, & hoſtis vincebatur; & lyræ melos, velut telum jaciebatur in dæmonem. Quis audivit trophæum cantibus excitatum? Nè verò mireris, ſi cum regno in dæmonem quoque vires acceperit: nam Chriſti pater ſecundùm carnem David fuit. Leones diſcerpſit, & urſos, gigantem lapidis ictu dejecit; verùm neceſſe fuit Chriſti patrem eſſe; ut dæmonem cantu ex aula pelleret. Naxera in Joſ. 11. §. 26. David laceravit urſum, & leonem 1. Reg 17.34. ſed in aula Saulis, quanta ei pericula! Naxera in Joſ. 2. §. 50.

Ejicient te ab hominibus, & cum beſtiis feriſque, erit habitatio tua. Dan. 4.22. Ut Deum agnoſcat, è curia expellitur, & in montium receſſibus commoratur: Naxera in Joſ. 11. §. 26.

Facta eſt tempeſtas magna in mari Jonæ 1. 4. In mari periclitatur; in ventre ceti ſecurus. Navis, aulæ typus. Difficilius eſt inter aulicos inoffenſum vivere, quàm illæſum inter feras ſervari. Naxera in Joſ. 2. §. 50.

Stella Magis in aula radios retraxit. Matth. 2. 9.

Tentabatur Chriſtus *à Sathana, eratque cum beſtiis.* Marci 1. 13 ſed illæſus; non ità in aula Caiphæ, Pilati, Herodis. Naxera in Joſ. 2. §. 50.

Joannes in deſerto inter feras immunis, in aula Herodis decollatur. Marci 6. 28.

Ex Patribus, & aliis.

Mirum dictu eſt: nutritus (nobilis Salvinæ maritus) in palatio, contubernalis, & condiſcipulus Auguſtorum; quorum menſæ miniſtrat orbis, & terræ, & maria, ſerviunt: inter rerum omnium abundantiam; in primo ætatis flore, tantæ verecundiæ fuit, ut virginalem pudorem vinceret; & nè levem quidem in ſe obſcœni rumoris fabulam daret. S. Hier. ep. 9. Ad Salvianam de ſervanda viduitate.

Arbor plena fructibus cœlo relicto, ad terram demittitur; Luna, cùm maximè lucet, & plena eſt, maximè abeſt à ſole: ſic dives, cùm plenus eſt opibus, cœlum non intuetur, Chriſtum ſolem non reſpicit. P. Octavianus in Eccl. cap. 5.

Homines in curia ſabbathizare non vidi: unde & in ea parte melior eſt conditio jumentorum. Petr. Bleſ. ep. 14. ad Sacellan. Aulic. Regis Angelorum.

Pro vaniſſima vanitate militant hodie noſtri Curiales in labore, & ærumna, in vigiliis multis, in periculis magnis, periculis maris, periculis fluminum, periculis in falſis fratribus, in mortibus frequenter &c. in quibus gloriam martyrii mererentur, ſi hæc pro Chriſti nomine ſuſtinerent. Nunc autem ſunt martyres ſæculi: per multas ſiquidem tribulationes intrant juſti in regnum cœlorum; hi autem per multas tribulationes merentur Infernum. Id. ib.

Idem ib. vocat aulam laborioſam, opertam mortis caligine, ubi umbra mortis, & nullus ordo.

Erat viro nobili in aula Wirtenbergenſi canis; qui, ubi vel ſemel tantùm ab aulicis canibus malè acceptus eſt; injuriæ, damnique memor, deinceps herum ſuum ad veſtibulū tantùm arcis aulicæ comitatus eſt; & mox domū recepit ſe in tutum. Obſervavit

do minus canis ſui tam circumſpectum obſequium ; &, verè, inquit, meus canis plus me ſapit : ego in aula toties peſſimè habitus, in dies tamen uſque redeo. Drexel. Triſmeg. l.3.c.13.

§. II.

Aulæ mali mores, & Aulicorum.

T*U forte divides populo huic terram*. Jo. 1. 6. Nè miniſtris commiſeris ; non æqua fiet diviſio. Bibulæ ſunt miniſtrorum manus ; quandoque ipſe cuſtos, aut diſtributor, eſt raptor. Naxera hic § 45.

Fecit Rex Salomon thronum - & 12. leunculi ſtantes ſuper 6. gradus. 3.Reg.10.18.20. Rex pacificus leonum ferocitate non debebat terrere, ſed agnorum potiùs manſuetudine allicere. Aprè miniſtrorum regiorum mores depinxit. Si quis ad regem accedere velit, medios inter leones gradi opus erit ; quocumque ſe verterit, inveniet ungues. Pſ.103.21. *Catuli leonum rugientes, ut rapiant, & quærant eſcam ſibi*. Naxera in Joſ. 22. §.20.

Heliſæus implebat vaſa vacua, & deficientibus vaſis vacuis *ſtetit oleum*. 4. Reg.4 6. In curia verò contemnuntur vaſa vacua, & plena implentur ; ligna in ſylvas, & aquæ in maria deferuntur. Petr. Bleſ. ep. 14. ad Sacellan. aulic.

Vox clamantis in deſerto. Luc. 3. 4. In deſerto, non in palatio. Ibi non clamat Chriſtus, ſed Juſtinianus; vel etiam Galenus bene auditur ibi, vel etiam minùs ; ſed Chriſto indictum eſt ſilentium. Imò, quod pejus eſt, legitur Jer.36.23. quòd, cùm volumen allatum eſſet in palatio coram rege *ſcidit illud, & projecit in ignem*. Hugo Card. hic.

Panes quinque, & duos piſces, diſtribuit Dominus quinque millibus hominum, & impleti ſunt *duodecim cophini* fragmentorum. Joan. 6.11.13. At Marci 8. 8. diſcipuli ſeptem panes diſtribuunt quatuor millibus hominum, *ſeptem* ſolùm referunt *ſportas* fragmentorum. Apoſtoli quidem fideles. Sed ut agnoſcas, quàm divitiæ, etiam miniſtrorum probatiſſimæ conſcientiæ, manibus minuentur. Pauciores panes in Domini manu augentur, plures in Diſcipulorum manibus minuuntur. Naxera in Joſ.1.§.45.

§. III.

Aula ſancta, & aulici ſancti.

A*Nima Jonathæ conglutinata eſt animæ David*. 1.Reg. 18. 1. S. Greg. thaum. orat. in Orig. conglutinata eſt non anima David animæ Jonathæ, ſed è contrà. Nec enim pars potior, cùm ſibi per ſeipſam ſufficiat, deteriori ſe agglutinari ſineret. Equidem tunc David a Saule petitus ſummè indigebat auxilio, ſibique videbat Jonatham affectum. An ideò adhæſit filio principis, illiuſque ſe pedibus alligavit? abſit ! David Deo nitens ſic principis utebatur favore, quaſi illius minimè indigeret. Baeza t.2.l.6.c.6.§.2.

Judith impoſuit Abræ ſuæ aſcoperam vini, & vas olei. Judith 10. 5. Sic defert cibos ſuos, ut non indigeat quidquam de principum menſis ſumere. Addit præterea 11. 14.

Deum colo etiam tunc apud te. q. d. Non principis gratia, non favor, à Deo meo me abalienabunt. Id. ib.

David in regali culmine monachi vitam imitabatur. S Chryſoſtomus in Pſal.20. Theodoſius Imp. palatium ſic diſpoſuit, ut haud alienum eſſet à monaſterio. Sacrates lib. 7. c. 22.

Studioſè commendavit nobis Rex Joannes 3. eo ipſo die, quo primùm eum vidimus, ut confeſſiones audiremus nobilium adoleſcentum, qui in ipſius comitatu eſſent : nam ipſe mandatum edidit ; ut nobiles juvenes omnes, qui aulam ejus frequentant, octavo quoque die peccata confiterentur. In hujus executionem mandati, & in ejuſmodi adoleſcentes, ut nos invigilaremus, ſedulò, injunxit, cujus curæ hanc rationem dabat ; ſi à puero inſueverint cognoſcendo, adorandoque Deo, deinde, cùm maturuerint, viros bonos evaſuros. Porrò hi nobiles, quales fuerint, ſinè dubio plebem ad eorum exemplum formandam. S. Franc. Xav. lib.5.ep.2. S.P.N. Ulyſſipone.

TITULUS XXVIII.

AURUM.

A*Urum* Judaicum populum ſic ſuo captivavit aſpectu, vicit illecebris, ſpecie decepit ; ut hoc eſſe Deum crederet ; &c. vide tit. avaritia §.6.initio.

Si putavi aurum robur meum. Job 31. 24. Sept. *Si poſui aurum in conjugem meam*. Pro conjuge relinquet homo patrem, & matrem ; ſic qui aurum amat, nihili cognatos omnes facit præ illo. Uxor tantùm in morte relinquitur. Auro autem homines tenaciter inhærent ut conjugi. P. Octavianus in Eccleſiaſticum cap. 5.

Qui poſt aurum non abiit. Eccl.31.8. Noli amare aurum : ſi malus es, is poſt aurum; ſi bonus es, it poſt te. Quid eſt, it poſt te ? tu ducis, non duceris : quia poſſides, non poſſideris. S. Auguſt. ſer.115. de diverſis.

Vidit ſedentem in telonio. Matth.9. 9. Sedebat utique, qui ſtare non poterat pondere cupiditatis oppreſſus, & ipſa tota conſcientia fraudis incurvus. Aurum natura grave gravius fit avaritia nimis - vehementiùs aggravat corda, quàm corpora. Naſcitur in terra profunda, ſectatur ipſa montium fundamenta ; & dum ſuam ſemper raptat ad naturam, cœleſtes animos ad inferna deponit, obſcurat ſenſus ſemper ; alta mentium ſemper in terrena demergit. S. Chryſol. ſer.29.

Aurum materia laborum, enervatio virtutum, malus dominus, proditor ſervus. S. Aug. ca Append. de diverſis.

Ille habet aurum, qui novit uti auro ; qui autem auro uti non novit, habetur, non habet; poſſidetur, non poſſidet. Eſtote domini auri, & non ſervi auri. & quia aurum Deus fecit, & te ſuper aurum ipſe fecit ad ſubſidium tuum, & te ad imaginem ſuam. Vide, quod ſupra te eſt, & calca, quod infra te eſt. S. Auguſt. in Pſalm.123.

Aurum, ut vitæ inſidiatorem, peccati patrem, diaboli miniſtrum, vitabis. S. Baſil. ad Chilonem de vita ſolitaria.

Aurum occultum tyrannum vocat S. Gregor. Naz. orat. 34.

Aurum ipſum, quid niſi eſt ſplendens quædam terra, & nitidius paulò lutum ? Magnus Monomotapæ rex novo elogio dicitur, Imperator auri. Iuſt.Lipſ.Cent,2.ep.4.

TITULUS XXIX.

AUXILIUM DIVINUM.

§. I.

Varia nomina, figuræ, & Symbola.

E*Go protector tuus*. Gen. 15. 1. Hebr. *ego ſum clypeus tuus*. Apud Alciatum emblema militis, qui ſcutum, quo hoſtium tela exceperat, cymbam fecit, quo fluvium trajecit ; indeque clypeum oſculatus ; hic verus, inquit, & ſolus mihi amicus fuit, cùm premeretque ſolo cùm premeretque ſalo. Tale ſcutum ſuis eſt Deus. Cornelius à Lap. hic.

Apud Hebræos exivit in proverbium, ut ſi quando in anguſtia conſtituti ſunt, & Domini optant auxilio adjuvari, dicant : *in monte Dominus videbit*. Gen.22.14. hoc eſt, ſicut Abrahæ miſertus eſt, miſerebitur & noſtri. S. Rupertus hic.

Recordatus quoque Dominus Rachelis, exaudivit eam. Gen. 30. 22. Quomodo recordatus eſt Rachelis, cùm nullius rei, licèt exiguæ, oblivisci poſſit ? Reſp. Abul. dicitur more humano : homines enim, quando amicos in miſeriis adjuvant, non dicuntur recordari. Deus autem, qui aliquando videtur nos deſerere, licèt non deſerat ; quando rurſus nos adjuvat, noſtri recordari dicitur. Hujus ſtyli conſcius Ioſeph, cùm pincernarum præpoſito felicitatem jam prædixit in ergaſtulo, ait : *memento mei, cùm bene tibi fuerit*. Gen. 40. 14. Recordatus igitur Rachelis eſt Deus ; non quia unquam illius oblitus; ſed quia modò miſertus. Chaldæus ſic legit : *& venit memoria Rachelis in conſpectu Domini*, & ſuſcepit orationem ejus. Ideo Deus Rachelis fuit memor, quia ipſa Dei memor. Obliviſcetur tui Deus, ſi tu ejus immemor. Alvarez Ioſeph.illuſtr.illuſtr.1.

Et poſuit Ephraim ad dexteram ſuam. Gen.48.13. Dextera ſignificat auxilium. *Operi manuum tuarum porriges dexteram*. Job 14.15.

Exurge Domine ! Pſal 3.7. Dicitur Deus per metaphoram exurgere, quando incipit juvare : quemadmodum dicitur dormire, dum non juvat. Bellarminus hic.

Miſerere mei Domine, vide humilitatem meam. Pſ.9. 14. Sic ſibi poſtulat ſubveniri, ut à clementiſſimo Rege videatur: quia reverà conſpectus ejus auxilium eſt. Caſſiodorus hic.

Dominus firmamentum meum &c. Pſalm.17. 3. In Hebræo *petra* pro firmamentum, pro refugium *arx*, ſive *munitio*. Bellarm.hic.

Extendi manum meam. Prov.1.24. Extendere manum, eſt beneficia offerre, & conferre, ait Beda Corn.à Lap.hic.

Sub umbra illius. Cant.2.3. quia in ejus protectione confido, & ab eo inter adverſa gubernari, ſpero : Umbra enim Chriſti protectio Divinitatis eſt ; qua electos tuetur, & defendit. S. Thom. in Cant.hic.

In umbra tua vivemus. Thren. 4. 20. In tua protectione inter gentes iniquas à malis tuti vivemus. ità Rupert. Hugo, Lyr. Corn.à Lap.hic. Bona eſt, & deſiderabilis umbra ſub alis Ieſu ; ubi tutum eſt fugientibus refugium, gratum feſſis refrigerium. S. Bernard.hom.2. ſuper Miſſus.

§. II.

Dei proprium juvare, & ejus promptitudo.

D*Omine! nonne ad te pertinet, quia perimus?* Marci 4.36. Magnæ profunditatis, & divinæ inclinationis eſt verbum, Domine &c. imò ad neminem pertinet, niſi ad te, ſi perimus: tui enim in creatione ſumus; tibi ergo perimus, ſi tui ſumus. Ad te ſolum liberare pertinet, ne pereamus, & reaſſumere de periculo, ſi incurrimus. Vocaſti nos in promiſſione tua, ſequimur te in fide noſtra, vocaſti nos miris modis, ſequimur te veſtigiis noſtris; patrocinia Mundi dimiſimus & ſub tua protectione confugimus. Sim. de Caſſ.l.5.c.2.

Ecce, quem amas, infirmatur. Jo.11.3. Non rogaverunt, ut veniret, & ſanaret languidum; ſed tantùm inquiunt, *ecce*: amanti enim ſatis erat nuntiaſſe. S.Rupert.Jo.hic.

Stephanus vidit Jeſum ſtantem. Act.7.55. paratum videlicet ad ſibi impendendum ſuffragium.

Quia Dominus es, adjuvare nos potes; ſed quia Jeſus es, nos adjuvare te decet; quia totus dulcis es, & pius. Veni ergo, & fac, quod te decet. S.Bonav.ſ.3.de adventu.

§. III.

Auxilio humano deficiente adeſt Divinum.

Figura, & Symbola.

P*Uer Ægyptius ego ſum, ſervus viri Amalecitæ: dereliquit autem me dominus meus; quia ægrotare cœpi.* 1.Reg.30.13. At David ipſum fovet, & cibo recreat. Carthuſ. per puerum Ægyptium ægrotantem, à domino ſuo derelictum, intelligitur quicumque ſæcularis adverſitatibus preſſus, & à Mundi amatoribus ſpretus infideliterque deſertus; quem Salvator miſericorditer intuetur, conſolatur, ac reficit. Sylv.Addit. in Luc.14.21.

Luna perfecta in æternum, teſtis in cœlo fidelis. Pſal.88.38. teſtis ſcilicet divinæ providentiæ, & bonitatis. Cur hoc non potiùs præſtet ſoli? Luna nocte deſerto, pavido adeſt; ideo teſtis divinæ providentiæ: quia magis deſertis magis adeſt. Syl. Addit. in Matth.5.14.

Abjecti à Mundo recolliguntur à Deo. Flos mali granati, qui vocatur balauſtia, dum cadit ab arbore, colligitur à medico; Eſt enim hic flos frigidus, & ſiccus, ad multa utilis. Sic à Mundo deſpecti, quaſi ab arbore cadunt, tamquam inutiles; ſed à Domino aſſumuntur. Jo. Geminiani l 3.c.2.de vegetab.& plantis.

Abjecti, & deſpecti, à Mundo; ſuſcipiuntur, & nutriuntur à Deo: cujus exemplum in pullis aquilæ: quia hæc illos cum multa gravedine nutrit: ſi tres pullos habuerit, unum abjicit; quem tamen alia avis accipit, & nutrit. Sic, quem Mundus perſequitur, gratia Dei miſericorditer amplexatur. Id c.2.lib.4.

Quando aliquis pater cum filio ſuo parvulo iter facit: ſi ad rivum, vel locum aſperum, perveniunt; pater puerum ſuis humeris, aut brachiis, bajulat; per planam viam ſolum ſinit ambulare. Sic miſericordiarum Pater in rebus difficilioribus filios ſuos juvat magis, & quaſi humeris bajulat, ut vix laborem aliquem ſentire videantur; in aliis verò rebus, quæ faciliores ſunt, eos tanto favore non afficit. Diez.D.24.Pent.conc.1.

Exempla, & teſtimonia.

Ex Veteri.

Faciamus ei adjutorium ſimile ſibi. Gen.2: 18. Homo velut ſui oblitus, ſilet, nec à Deo petit ſociam ſibi conſimilem; at Deus, tacente homine, nec petente, providet ei adjutorium. Cur Deus hominis curam ſuſcipit, ipſo ſilente? ſi homo eget adjutorio, clamet, petat; cur Deus non petita concedit? Tacente homine clamabat neceſſitas; ſuperſunt voces, ſi illa clamet. Did. de Caſtillo Illat.95.

Fac tibi arcam. Geneſ.6.14. Arca erat, non ut navis; ſed infrà, & ſuprà, lata, æqualis, plana. Philo, Arias Montanus, aliique, dicunt, ſimilem feretro, quo mortuus deportatur. Vehebantur illa arca, velut in loculo funerali, humani generis reliquiæ: nulla vectoribus, ſi naturam ſpectes, videbatur ſpes ſalutis. At eò illuſtriùs prodiit virtus Dei ex diluvio, ex loculo ferali, exſuſcitans eos in novam lucem, in novum Mundum. Fernandius hic.

Incluſit Deus Noe deforis. Gen.7. 16. quia nemo erat, qui oſtium foris oblimaret. Stengelius t.1.de div.provid.c.10.

Abiecit puerum ſubter unam arborem. Gen.21. 15. q.d. ſuffice, Domine huic arbori in deſerto aquas, quia omni ope alia deſtituta. Et ſedens contrà levavit vocem ſuam, & flevit. *Exaudivit autem Deus vocem pueri.* Quomodo pueri? mater flevit, illa rogavit; attamen filii tacentis vocem audit, unde ſubdit: *quid agis Agar? noli timere, exaudivit enim Dominus vocem pueri de loco, in quo eſt.* v.17. q.d. neceſſitas vocem habet, quam Deus exaudivit, ut opem ferat deſerto: Octavian. in Eccleſiaſticum cap 2. 6. Non datis illi ſervis, non ancillis, auro, vel argento, e domo juſſit abire puerum. Theodoret. Quò magis deſtitutus humano auxilio, promptiùs experitur divinum. Alvarez Joſeph illuſtr. illuſtr.109.v.21.

Non extendas manum tuam ſuper puerum. Gen.22. 12. Jugulanda jam innocens victima, omni humano auxilio erat deſtituta. Cùm ergo nemo eſſet in terra, qui illi poſſet ſuccurrere, cœleſte adfuit auxilium. Did.de Caſtillo Illat.95.

Fuitque Dominus cum eo. Gen.39.2. Quem fratres dereliquerunt, Deus in tutelam, & honorandum, ſuſcepit. Id. ib illuſtr. 82. Quem homines abjiciunt, Dei clementia ſuſcipit. Hippomanus.

Sumpſit fiſcellam ſcirpeam, poſuitque intus infantulum, & expoſuit eum in carecto ripæ fluminis. Ex.2.3. Naſcitur Moyſes, dum Pharao jubet, mares ut primùm natos in flumen mergi, & pii parentes eum ſervare cupientes in fiſcella fluvio tradunt. Si filium illæſum volunt, cur derelinquunt, & aquis committunt? Ipſam derelictionem patronam eligunt, ut filium tutum ſervent: caret patrocinio puer innocens, mox aderit divinum. Idem illuſt.112.

Perſequetur vos, & gloriabor in Pharaone. Ex 14.4. Omnia artificia hæc exquiſivit Dominus, quò Hebræi acceptum beneficium pluris æſtimarent, eòque magis victoria delectarentur; ac denique cognoſcerent, Deum vel maximè in rebus deſperatiſſimis auxiliari. Diez D.4.Epiph.c.2.

Nolite timere. Ex.14.13. Moyſes duro, & incredulo, populo manſuetè reſpondet, memor vocationis Dei, & ſalutis populi potiùs, quàm injuriarum. q.d. Deus vos in dictum hunc locum concludi voluit, ut hic ſuam in vos curam, & potentiam oſtenderet. Hic ergo locus vos magis in ſpem excitare debet: Deus enim maxime adeſt, quando ſpei ſupereſt minimum. Corn.à Lap. hic.

Toto corde univerſus Iſrael ſequitur Abſalon. 2.Reg.15. 13. patre deſpecto; ſed audi fiduciam deſerti 2. Reg.16. 12. *ſi fortè reſpiciat Dominus afflictionem meam.* Alvarez illuſtr.2.morali.

Adiutor in opportunitatibus. Pſ.9.10. illud eſt adjutorium dulciſſimum, quod in neceſſitate præſtatur. Caſſiodorus hic.

Erraverunt in ſolitudine. Pſ.106.4. *& infirmati ſunt, nec fuit, qui adiuvaret.* 12. *Clamaverunt ad Dominum, & liberavit illos.* v.13.

Deſcendit itaque Jeremias in cœnum. Jer.38.6. Nota: Deus tunc maxime adeſt, cùm res videntur planè deſperatæ: ſi ſeriò invocetur. Quis non putaſſet actum de Jeremia cùm communi regis, & principium, conſenſu in lacum projectus eſt? at Deus ei affuit, uti ei promiſerat. Corn.à Lap hic.

Angelus Domini deſcendit. Dan.3.49. Diſpoſuerat divina providentia, ut miniſterio Angeli tres pueri liberarentur. Cur ergo non occurrit angelus, dum comprehenduntur, ligantur? Cùm ſunt in medio fornacis, ſpes omnis humani auxilii defecerat. Sylv. in Matth.20 cap.35.q.4 6.

Et quatuor beſtiæ grandes aſcendebant de mari. Dan.7.3. Ecce meræ beſtiæ apparent in terra; nullus homo, qui humane agat, hinc leo, inde pardus, & urſus, proſilierunt, ut luctuoſam exerceant carnificinam. Quid tunc? *aſpiciebam* v.6 7. *& ecce in nubibus cœli quaſi filius hominis.* v.13. Ubi meræ beſtiæ, nullus homo comparet, mox Filius hominis in cœlo adeſt, qui ſui vicarius hominis erga homines officium agat. S Chryſol.ſ.156. meritò, quia humana deſunt, divina ſuccurrunt; & adeſt Deus ipſe, cui homo non erat, qui adeſſet. Baeza t.2.l.9.c.2.§.22.

Dabo vallem achor. Oſ.2.15. id eſt, turbationis, *ad aperiendam ſpem* q.d. turbatio, & deſperatio, erit occaſio, & initium ſpei. Ubi omnia videbuntur perdita, & deſperata, ibi affulgebit ſpes ſalutis: Deus enim in extremis difficultatibus maxime adeſſe ſolet. Corn.à Lap.hierogl. & ænigm.in Prophet. hic.

Ex atro carcere Jonam c.2.2. nemo potuit liberare, niſi ille ipſe, qui ventum, & mare concitavit. Stengelius t.1. div. Judic. cap.11.

Ex Novo.

Ipſe verò dormiebat. Matth.8.24. Eucher. l. de formulis ſpirit: dormire Dei eſt anxiis tardiùs ſubvenire. Proptereà, inquit Theophylactus in Luc.8. non in principio, ſed in articulo periculi, excitatus illos ſervavit. Sic permiſit Bethuliam Judith 7. 1. pœnè in hoſtium deditionem venire: Suſannam paſſus eſt ad ſupplicium duci Dan. 13.43. Davidem à Saule ità obſideri, nulla appareret effugiendi ſpes 1. Reg.23.25. ſubitumque rebus ferè deploratis præbuit auxilium. Solent enim, ait Theophyl. homines tunc meminiſſe ejus, qui ſalvat, quando à magnis periculis eripiuntur. Barradius D.5.Epiph.t.2.l.5.c.15.

Quid

Digitized by Google

Quid timidi eſtis modicæ fidei? Matth.8.26. Si navicula jactata jam penè mergitur, *ita ut mergeretur fluctibus*, quomodo Diſcipuli non timeant? imò cur metu tententur? an neſcitis, Dei auxilium rebus deſperatis illuceſcere? Eſcob.mir. Chr.hic obſ.2.

Quia venti, & mare, obediunt ei. Matth.8.27. Vela ſpei in DEUM maximè expandenda, cùm tempeſtates exſurgunt. Jo. Rho affectus ſpei.

Impone manum tuam ſuper eam, & vivet. Matth.9.18. De hoc medio non agit, niſi quando filia jam erat in ultimo. Quamdiu media humana erant, iis uſus eſt; at, deficiente in humanis omni ſpe, tunc ad Chriſtum ſe confert. Sylv.hic q.3.

Apoſtolis de nocte laborantibus, Marci 6.48. apparuit Jeſus non in prima vigilia noctis, ſed *circa quartam vigiliam noctis*, cùm jam ferè de labore deſperarent. Did.Stel. in huc 1. *Non erant laborantes in remigando* Marci 6.48. Non ſtatim ab initio periculi, ſed in fervore apparet Chriſtus; ut, cùm noverimus omnem noſtram virtutem, & ſapientiam, invenerimuſque eam infirmam, ad illum confugiamus ſolum, qui ſalvare poteſt; & non nobis ipſis adſcribamus. Theophylact. in c.6. Jo.

Non habent, quod manducent. Marci 8.2. Quæres: an tribus illis diebus turba cibo caruerit? Reſp. attulit cibum; ſed tertia die jam erat conſumptus, ut ait Theophyl. Cibum tunc præbuit, cùm maximè turba egebat. Barrad. hic D.6.t.2.l.10.c.17.

Eo quòd eſſet Eliſabeth ſterilis. Luc.1.7. ubi nulla prorſus ſpes deſiderati relucet, ibi Deus maximè ſuam gloriam oſtendit. Did. Stell. hic. Quantò magis fuerint humana, & mundana cuncta remota, tantò præſtantius credenda ſunt divina aſtitiſſe. Sim. de Caſſis de geſt.Salvat.l.1.cap.4.

Factum eſt verbum Domini ſuper Joannem, & venit prædicans baptiſmum pœnitentiæ. Luc.3.2. Quando in principibus Mundi dominabatur tyrannis, in Sacerdotibus ſimonia; quando regnum Iſrael diviſum erat in quatuor partes, & orbis totus in præcipitium abiret. Ità Deus piiſſimus in maximis periculis adeſt, quoties tibi in interitum tendenti manum præſtat, pulſat ad oſtium cordis tui &c. Did.Stella hic.

In medicos erogaverat omnem ſubſtantiam ſuam. Luc.8.43. *nec ab ullo potuit curari*: deſerta ab omnibus, à Chriſto adjuta eſt. Stengel t.1.de div. judic.c.12.

Deficiente vino. Jo.2.3. Naturale defecit, ut ſupernaturaliter factum apponeretur. Deficiente vino humanæ lætitiæ, apponendum erat vinum ſpiritualis lætitiæ; & ad defectum ſummus erat adventurus profectus. Cum creatura voluntariè Mundo deficit, profectus divinus advenit. Sim. de Caſſ.l.5.

Nondum venit hora mea. Jo.2.4. S.Chryſoſt.hom.20. in Jo. *quid mihi & tibi mulier?* Alia præterea cauſa afferri poteſt non minùs neceſſaria, ne qua in miraculo ſuſpicio oriretur: ab indigentibus enim, non à matre, id quærendum erat. Quid efficacius oratione MARIÆ? & tamen ipſa deprecante non eſt tempus. Quando ergo erit? cùm ipſa indigentia clamaverit. Præpotens ad impetrandum oratio MARIÆ; at ipſa neceſſitas vim obtinet magnam ad divinam in homines clementiam ſollicitandam. Sylv. hic qu.19.

Vis ſanus fieri? Jo.5.6. Deficiente humano auxilio adeſt divinum. Sylv. hic q.16.

Hominem non habeo. Ib. Non habens hominem Deum reperit auxiliatorem; ipſa auxilii deſtitutio inſervit ad patrocinium. Alvarez Joſeph illuſtr.illuſtr.211.

Cùm remigaſſent quaſi ſtadia viginti quinque, aut triginta, vident Jeſum ambulantem ſupra mare &c. Io.6.19. Prudenter, patienterque ferendæ ſunt tentationes ſpe, quam habemus in Chriſto, etiamſi undique periculorum fluctus inundarent, ſalvari non dubitantes. Operæ namque pretium eſt, obſervare, non ſtatim, neque in principio periculorum, ſed quando jam longè à terra remigaverant, Chriſtum Diſcipulis apparuiſſe. Non enim incipientibus adverſis gratia Chriſti confeſtim nos ſalvat; ſed poſteaquam terror increverit, & certum videatur imminere periculum: tunc è mediis fluctibus eripit, timorem abjicit, & ab omni periculo liberans, ineffabili virtute, in ſummam tranquillitatem periculorum fluctus tranſponit. S.Cyrill.Alex. in Io.l.3 c.23. Sic operari Deus, ſic adeſſe conſuevit, ut, ubi defierit humanum conſilium, illic intercedat citiùs divinum auxilium. S. Fulgentius ſerm. de Exodo.

Audivit Jeſus, quia ejecerunt eum foras. Io.9.35. Omnes deſerunt cœcum hunc, parentes eum relinquunt in manibus Iudæorum, dicentes, *ætatem habet, ipſum interrogate*. v. 21. Iudæi omnes illum à ſe abjiciunt; ſed Dominus abjectum ab omnibus ſuſcipit. Baeza t.2.l.10.c.3.§.24.

Invenit Ieſus, quod Mundus perdit; invenit ſalus, quod perditio derelinquit. S.Rupert.l.9. in Io.c.9.

Ex Patribus.

Non efficitur clarum divinæ virtutis opus, ſi humanis adminiculis fulciatur. Orig. in lib.Iudic.c.7.hom.9.

Meritò Genti ſanctæ, quia humana deſunt, divina ſuccurrunt; & adeſt DEUS ipſe, cui homo non erat, qui adeſſet. S. Chryſologus ſ.156.

Ubi humana deficiunt, ibi divina ſeſe prodere mox incipiunt. Victor Antiochen. in c.6.Marci.

Ubi deeſt auxilium humanum, ibi maximè adeſt divinum. S. Thom. in Iob cap.12.lect.1.

Quando videris, quæ ſunt mala, & difficilia, imminere; nè animum demittas: hoc enim vel maximè eſt ſperare; quando in media mala, & pericula gravia, fueris conjectus, tunc erigi. Quamvis vel ad ipſam mortem deveneris, & undique maxima immineant pericula; nè deſperaveris: poteſt enim Deus in rebus vel difficillimis, & impeditiſſimis, exitum invenire. Quando res in maximam inciderunt inopiam, tunc tu ſpera maximè: tunc enim Deus ſuam maximè oſtendit potentiam, non à primordio, ſed quando res fuerint planè deſperatæ ab hominibus; hoc eſt enim tempus divini auxilii. S.Chryſoſt. in Pſ.117.

Cùm ab hominibus nihil acceperimus, tunc à DEO majora recipiemus. Idem. hom.30. ad pop.

§. IV.

Auxilio divino cooperante, fac quod tuum eſt; præſentibus naturalibus non pete ſupernaturalia.

Ex Veteri.

Conſuerunt folia ficus, & fecerunt ſibi perizomata. Gen.3.7. Poſt hæc *fecit Deus Adæ, & uxori ejus, tunicas pelliceas, & induit eos*. v.21. Quærit Abul: cur Deus nova eis veſtimenta dederit, qui ſibi ipſis jam paraverunt? ſeu cur non antè eos veſtierit, quam ſe ipſi veſtirent? Reſp. ut daretur locus humanæ prudentiæ, & ingenio. Si Deus ſtatim veniſſet, & providiſſet de veſtibus, ſic homo ſibi ipſi nihil faceret de operimento; per quod appareret, quid poſſit novitatis invenire humanum genus. Ut ergo homo faceret aliquid à ſeipſo, non venit Deus ſtatim. Did. Niſſ.fer.5.poſt Dom.3.Quadr.

Incluſit eum Dominus de foris. Gen.7.16. S.Chryſoſt. rem paucis dixit: præbuit ſe Ianitorem Deus. Quid commovit Deum, Noemo 120. annorum labores injungere, ſibi januam tantùm obſerandam reſervare, cùm opus totum tam facilè fuiſſet per angelos conficere, atque unum oſtium claudere? ſed in promptu cauſa eſt. Poterat Noemus ædificare arcam, etſi plurimùm temporis labor hic abſumpſerit, non potuit foris obſerare januam. Solus Deus facit, quod non poſſunt facere homines. Hoc nimirum exigit Deus, ut, quod poſſumus, faciamus. Fac ergo quod potes; ſuo muneri providentiſſimus pater non deerit. Doult. de amore l.5.c.2.ſect.1.

Paravit illa (Rebecca) *cibos, ſicut velle noverat patrem*. Gen.27. 13. 14. Si divino oraculo Rebecca fidit Gen. 25. 23. *major ſerviet minori*, cur tam anxiè ſollicita eſt, ut Iacob paternam benedictionem præripiat? Rebecca divinæ promiſſioni innititur, ſed nihil omittit induſtriæ; ea ſollicitudine filium tegit, acſi votum humanis artibus conſequendum, totum à Domino ſic ſperat, acſi ipſa nihil egiſſet. S.Chryſoſt.hom 53. in Gen. quia Iacob, & Rebecca, fecerunt ea, quæ à ſe fieri oportebat; & ille quidem obedivit conſilio matris; hæc autem omnia, quæ ad ſe attinebant, implevit: tunc ultrà bonus Dominus perfici fecit magna facilitate, quod omnium erat difficillimum; nè fieret actus iſtius impoſturæ manifeſtus Iſaac. Naxera in Ioſ.§.6.

Diviſit (Iacob) *populum - in duas turmas &c.* Gen.32. 7. Iacob irato occurrens fratri diviſit populum, qui ſecum erat. Prudenti hoc ſtudio adhibito, ad alia, orationis putà, arma ſe contulit v.9. Oleaſt hic, poſtquam, quod ſuum erat, fecerat, ad divinum recurrit auxilium. Did Niſſ.18 c.2. in Phœnice Græciæ.

Sumite de optimis fructibus terræ in vaſis veſtris, & deferte viro munera, - pecuniam quoque duplicem ferte vobiſcum. Genel.43.11. 12. Poſtquam hæc omnia diligenter bonus ſenecio Iacob ordinavit, tum ait:

Deus autem meus omnipotens faciat eum vobis placabilem v.14. Oleaſt. faciendum quod in nobis eſt, poſtea ad preces recurrendum. Did.Niſſ.D.18.Pent.§.1

Qui oſtendit ei lignum. Ex.15. 25. Ianſ. quorſum ei Dominus aliquod certum lignum oſtendiſſet, niſi illud naturalem ex ſua natura virtutem inſitam habuiſſet? nam alioquin virga ejus, quæ reliqua operabatur miracula, ad miraculi operationem ſuffeciſſet. Ubi ergo naturale aderat miraculum, miraculoſa virga non adhibenda. Sylv. in acta c.9.q.38.

Hoc ci-

Digitized by Google

Hoc cibo aliti ſunt, uſquequò tangerent fines terræ Chanaan. Ex. 36.34 O'cait. Oſtendit locus iſte, non eſſe quærendam à Domino proviſionem, cùm nobis poſſumus providere. Did. Niſſ. D.18. Pent.§.1.

Ad Moyſem Dominus Num.31.2. *ulciſcere priùs filios Iſrael de Madianitis*. Ad Saulem 1.Reg.15 3. *vade, & percute Amalec*. Deus utrumque hoſtem, ſi vellet, flatu unico proſterneret; jubet tamen parari Duces, cogi milites; ut, quod ille facit, homines cum Deo opus conficiant. Velloſo in Judith 7.paræn.10.

Circuite civitatem armati. Joſ.6.7. Deus inſignem victoriam, Joſue offert; ille lætus hoc nuntio populum monet: *Ite, & circuite civitatem armati*. Supervacua videtur hæc cura, & exigua fides. Si Deus totam victoriam, clamoribus obtinendam, promittit; cur Joſue milites armatos præire jubet? Toſtatus: Joſue omnibus modis humana providentia uſus eſt in actionibus bellicis. Licuit ergo facere Joſue, quid humanæ fuit prudentiæ, & in reliquis de divina ſperare bonitate. Naxera in Joſ.6.§.6.

Ne timeas eos, in manus tuas tradidi eos. Joſ.10.8. Rupertus l.1.hic: cum quo Dominus erat, & cui dixerat, nullus vobis poterit reſiſtere cunctis diebus vitæ tuæ, exploratores mittit ad conſiderandam terram. Joſ.2.1. urbemque Jericho. Non ergo quiſquam ullo in negotio tantùm de cœleſtibus præſumat præſidii, ut non etiam ipſe ſibi adſit vigilando pro facultate ingenii, laborando proportione virili: nam ſicut minimæ fidei eſt de divinis dubitare promiſſis, ſic nimiæ temeritatis, vel præſumptionis eſt, cœleſtem per miracula præſtolari opem, otioſè ſedendo, manibus compoſitis. Naxera in Joſ.2.§.1.

Multam ſapientiam Salomon à Deo accepit 3. Reg. 3. 12. *dedi tibi cor ſapiens*: nec tamen conſultores ab aula ablegat; imò ſenatum inſtruit viris ſapientiſſimis. 3.Reg.4.5.& c.12.6. Iniit conſilium cum ſenioribus, qui aſſiſtebant coram Salomone. Naxera in Judith.7.paræn.10.

Deus Eliam refecturus juxta torrentem juſſit manere, ut alimoniæ cura inter Deum, & hominem divideretur. 3.Reg.17.3. Baeza l.3.c.2.

Aquæ peſſimæ ſunt, & terra ſterilis &c. 4. Reg. 2. 19. &c. *Sanavi aquas has &c.* v.21. Cur Propheta ſolùm ſanat aquas, non ſterilitatem terræ? quia illud divinæ ſolùm poteſtatis; at terram facere fertilem, ſedulò excolendo, induſtriæ eſt humanæ. Sylv. addit. in Jo.2.q.4.

Domine, invadit me. Tob.6.3. clamat ad angelum grandi piſce viſo. Quid tunc Raphael? accurritne piſcem occiſurus? non, ſed dixit ei: *apprehende branchiam ejus, & trahe eum ad te*. v. 4. Unum petit toto itinere Tobias ab Angelo, nempe ut ipſe ſolus in Rages civitatem proficiſcatur, quod Tobias etiam faceret, niſi manere cogeretur à ſocio adjuratus, cujus vim adjuramenti tunc Raphael perrexit. Non aliud efficit angelus, quàm quòd ei conſtat à Tobia peragi non poſſe: quidquid enim eſt ſub noſtra poteſtate, nec Angelis, nec ſoli virtuti divinæ eſt demandandum. Baeza l.3.c.2.§.18.

Præoccupaverant omnes vertices montium. Judith. 4.3. Iſraelitæ ad Holofernis potentiam repellendam magnis præſidiis ſe muniverunt. Sed perinde acſi hæc omnia munimenta inania cenſerent, ad orationem confugerunt: *& clamavit omnis populus ad Dominum* v.8. Lyr. fecit primò, quod potuit, ne tentaret Deum: ſed reſiduum, quod facere non poterat, Deo precibus commendabat. Certus omninò, omnia vana eſſe præſidia, niſi divinitus firmarentur. Judith ipſa non modò in periculo precibus incumbebat c.9.2. ſed & cùm pugna pene confecta, & victoria parta, videbatur, (jam enim ſtabat ad lectum Holofernis altum dormientis, jam ejus gladium manu altera evaginarat, jam nihil aliud ſupereſſe videbatur, quàm victoria) & nihilominus de ſucceſſu adhuc timida orat Judith c. 13. 9. *confirma me Domine Deus in hac hora*. Mendoza in l.1.Reg.c.7.Annot.28.ſect.2.

Aſſumentes arma ſua. Judith 7.5. Sanum profectò conſilium, ità fidere Deo, ut manum cum illo admoveas. Id boni præſtant milites. Pſ.149.6. *exaltationes Dei in gutture eorum, & gladii ancipites in manibus eorum*, precibus addunt gladios. Nec *vana*, quam Petrus vocat 1.1.3.nec *bona*, quam Paulus dicit 2. Theſſ. 2. 15. ſpes in Deo eſt, quæ ignava, & ſine operibus.

Ex Novo.

Vidimus ſtellam ejus, & venimus adorare eum. Matth. 2. 2. Cur ſub ipſum Hieroſolymorum ingreſſum ſtella Magos deſtituit? quia habebant homines, à quibus erudiri poterant, itaque ubi lux ſuppetebat humana, deſiit Deus communicare divinam. S. Chryſol. Domum Petri venit Chriſtus, ut domus Petri veniret ad Chriſtum. Did. Niſſ. ſer. 5. poſt Dom. 3. Quadrag. §. 1.

Non tentabis Dominum Deum tuum. Matth.4.7. Deum tentare, eſt ſine neceſſitate de ejus providentia, vel poteſtate, experimentum accipere; omittendo videlicet, quod in ſe eſt, & ſecundùm humanum modum ſibi incumbit, atque divinæ potentiæ ſe indiſcretè committendo. Dion.Carth hic.

Et ſaturati ſunt. Matth.14.20. Cur nulla vini mentio? Reſp. quia vicini erant fontes, ad quos pro potu accedere poterant. Sic Angelus Eliæ tulit panem, & vas aquæ, non vini, in deſerto. 3.Reg.19.6.Corn.à Lap.hic.

Videntes eum ſuper mare ambulantem. Matth.14.26. Abul. Chriſtus ſemel tantum ſuper aquas ambulaſſe legitur. Non facit Deus miracula abſque neceſſitate. Did Niſſ.D.18.Pent.§.1.

Adducunt ei ſurdum. Marci 7.32. Adduci ſibi illum vult Chriſtus, quia vult cooperationem noſtram. Sylv.hic q 4.

Ecce jam triduo ſuſtinent me. Marci 8.2. Theophyl. & nunc, niſi periculum ex ciborum penuria fuiſſet, neutiquam feciſſet miraculum. Did.Niſſ.D.18.Pent.§.1.

Aquam vinum factam. Jo.2.9. Cur non creavit vinum ex nihilo? Ut doceret, non recurrendum ad altioris potentiæ remedia, quando faciliora ſunt in promptu. Sylv.hic q.27.

Tollite lapidem. Jo.11.39. Quid dicemus? numquid lapidem Dominus à monumento præcepto removere non poterat? qui inferni clauſtra propria virtute reſeravit? ſed quod ab hominibus fieri poterat, homines facere præcepit; quod autem divinæ virtutis erat, ſua potentia demonſtravit. Lapidem enim à monumento removere, humanæ virtutis eſt; animam verò ab Inferno revocare, ſolius divinæ potentiæ eſt. S.Aug.ſ.104.de temp.

Factum eſt, ut infirmata moreretur. Act.9.37. Quare non ad ægram Tabitham, ſed ad mortuam, petitur Petrus? quia in morbo per media ſperabatur ſalus; at mortua nullum aderat remedium; tunc ad opem Dei per preces Petri recurrunt. Sylv. hic q.32.

Petrus autem perſeverabat pulſans. Act.12.16. Petrus mirabiliter liberatus eſt per angelum, quod per hominem fieri non poterat; poſtea verò, quæ erant humanæ induſtriæ pro ſua ſalute, & ab homine fieri poterant, ipſe præſtitit. Sylv.hic q.14.

Ex Patribus, & aliis.

In omni conflictatione, & ærumna, tam ſollicitè ſunt conquirenda remedia, acſi non eſſet Deus; at verò Deus etiam tam enixe rogandus, acſi nullum eſſet remedium. Did.Niſſ.Phœnix. l.7.c.2.

Fac tu, quod tuum eſt: nam Deus, quod ſuum eſt, ſatis, abſque tua ſollicitudine, & anxietate, curabit. S. Bern. de conſid.ad Eugen.l.4.

Quamdiu adeſt humanum auxilium, homo non debet confugere ad divinum, quia hoc eſſet tentare Deum; ſed debet illo auxilio uti, quantùm poteſt. S.Thom.in c.11.Corinth.lect.6.

Arbores ſylveſtres nullum habent cultorem, uni divinæ providentiæ innituntur, & creſcunt; & tamen proceriores ſiunt illis, quæ quotidie ab hortulanis irrigantur, fodiuntur, & ſtercorantur. Ut diſcamus, à Deo omnia, ſi committimus, feliciùs *ſaturabuntur ligna campi, & Cedri Libani, quas plantavit*. Pſ.103. 16.S.Hieron. *ligna Dei*. Scio litteræ ſenſum; dico tamen & ideo ſaturari, quia ligna Dei, uni Dei providentiæ commiſſa, ab humana ope deſtituta. Octav.de Tuffo in Eccleſiaſticum c.2.

§. V.

Sine divino auxilio humana vana; in his præfidentem divinum deſerit.

Ex Veteri.

Caſtra metatus eſt Iſrael juxta lapidem Adjutorii. 1. Reg. 4. 1: inito autem certamine terga vertit Iſrael. Sic pereunt, qui quærunt auxilium creaturarum. Abbas Alois: niſi dixerit homo in corde ſuo: ego ſolus, & Deus, ſumus in Mundo, requiem non habebit. Baeza l.3.c.2.

Obdormivit in umbra juniperi. 3.Reg.19.5. ex laſſitudine itineris, & mœrore animi. Porrò umbra juniperi exilis eſt, cùm pro frondibus ſpinas habeat. Juniperi gravis umbra, quæ potiùs capitis dolorem in Elia auxit, quàm minuit. Unde umbra hæc typus eſt humanorum præſidiorum; quæ, cùm vana ſint, & noxia, ad ea tamen confugiunt homines, dum potiùs ad Dei, Chriſtique umbram, & protectionem, fugere deberent cum ſponſa Cant.2.3. *ſub umbra illius*. Et cum Jerem. Thr.4.20. *in umbra tua vivemus*. Corn.à Lap.hic.

Igitur audientes tres amici Job omne malum &c. Job 2.11. Veteranus miles ſolus in ſterquilinio mille confecit certamina; tunc diabolus ſolùm pertimeſcens, convocat amicos auxiliatores: ſciens, nihil magis nocere hominibus, quàm auxilium creaturarum. Baeza l.3.c.2.

Salvum me fac — nè quando rapiat ut leo animam meam. Pſ.7. 2.3. A bialonem vocat leonem, ſe verò imparem fatetur ad reſiſtendum.

Digitized by Google

dum. S.Chryſoſt.hic: Collegit exercitum, & multos ſecum habebat. quomodo ergo non eſt, qui redimat? neque qui ſalvum faciat? Reſp.quoniam nè univerſum quidem orbem terrarum auxilii locò habet, niſi opem divinam fuerit aſſecutus. Nec ſe eſſe ducit in ſolitudine, licet ſolus ſit, ſi ſit illius auxilii particeps. Ità ille. Hinc ſugiens Abſalonem incedebat contra viam Olivæ 2. Reg.15.23. typum divinæ miſericordiæ. Mendoza in l.1. Reg.7.

Non ſalvatur rex &c. Pſal.32.16. Saulem non potuerunt à nece defendere ingentes copiæ militares. Goliath gigantem robuſtiſſimum David puer occidit. Ioram filium Achab veloci curru fugientem ſagitta velociter interemit. Bellarm. hic.

Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana ſalus hominis. Pſal. 107.13. Omne namque auxilium hominum, te non adjuvante, vanum, & inutile eſt. B.Theodoretus hic.

Similitudo vultus eorum. Ezech.1.10. Quid myſterioſus ille currus Ezechielis ſignificabat, tractus à bobus, leonibus, aquilis, & hominibus? Iuxta litteralem ſenſum, Hier.Bradus, Gaſpar Sanchez, Lud.Alvarez, cenſent moti circumitantiam temporis, quo talis viſio facta eſt: utpote poſt devaſtatam Ieroſolymam à Babylonits, Deum ob victoriam reportatam ab inani ſpe ſui rebellis populi, qui ſinè Deo felicitatem ſperabat, triumphum inſtituiſſe ſolemnem, in quo illa animalia eſſent ſymbola devictarum præſumptionum, quibus ſe fundabat populus in perſpicacitate ſuorum conſiliorum, ſignificatorum per aquilam; fertilitate agrorum, expreſſa per bovem: vigore adoleſcentum, denotato per vultum hominis; experientia, & generoſitate bellicorum Ducum, declarata per leonem. Quando ego vobis non faveo, fruſtra adhibetis conſilia, fruſtra exſtruitis munitiones, lectiſſimum ſcribitis militem, Duces colligitis expertiſſimos. *Sinè me nihil poteſtis facere.* Jo.15.5. Aloyſ.Juglar.conc.33.

Ex Novo & Patribus.

Jeſus ductus eſt in deſertum. Matth.4.1. Solitudine ſe armat Chriſtus contra hoſtem; creaturarum auxilia refugit, ut vincat. Baeza l.3.c.2.

Angelis ſuis mandavit de te. Matth.46. Cur Angelorum auxilium promittis? an non magis Pater adſtaret Filio? an non Filius ſibi ſufficeret? Cur, relicto Deo auxiliatore, angelicas manus adjutrices proponis? ſanè hoc ſolùm putabat perſuaſum præcipitium, ſi illius oculi ad creaturam, relicto Deo, reſpicerent. Baeza l.3.c.2.§.17.

Quis poteſt ſervare eum, qui à Deo oppugnatur? aut quis perdere eum, cui ipſe fert auxilium? S.Chryſoſt. l.de virginit. Apud Juglar.conc.33.

Sic ubi Chriſtus adeſt nobis, eſt aranea murus; at cui Chriſtus abeſt, & murus aranea fiet. S.Paulinus.

Vana ſunt noſtra ſtudia, niſi Dei muneribus adjuvemur. Homo diligentia ſua terram proſcindit, & ſemen ſpargit; Deus autem opportunis imbribus, quæ ſata ſunt, irrigat; facitque, ut mollibus terræ cavernis radices diffundantur; ſolem impertitur, qui terram calefaciat, & calore ſuo plantas ſurſum eliciat &c.Ex his ſi unum aliquod deſit, inanis deprehenditur labor. S. Nilus Levit.12.

Varia de auxilio Dei.

Dormire ipſum dicimus, cùm quieſcit à nobis, & quaſi nos negligit, de cauſis, quas ipſe novit. S. Greg.Naz.or.de S.Spiritu. *Exurge, quare obdormis Domine?* Pſ.43.23.

Contingit quandoque, quòd Deus hominem non exaudit ad votum, ſed ad profectum, ſicut medicus infirmum. S.Thom. in Job.9.lect 3.

Eſt juſtum conſilium, ut, qui ſe à potentiori adjuvari vult, adjuvet & infirmiorem, in quo eſt ipſe potentior. S.Aug.l.1. de ſerm.Dom. in monte.

Nihil fortiùs eſt eo, qui divina munitur opitulatione; ſicut etiam nihil infirmiùs eo, qui illa privatus eſt. S. Chryſoſtom. hom.60.in Gen.

B.

TITULUS I.

BACCHANALIA.

Apparuit ei Dominus. Geneſ.18.1 *in ipſo fervore diei*, & mira ei promittuntur. S.Ambr.l.1.c.5. Ante oſtium ſedebat Abrahamus, ſedebat meridie; quando alii requieſcebant, ille hoſpitum explorabat adventum: meritò illi Deus apparuit. Sylv. in Jo 4.q.8.

Immiſit Dominus peſtilentiam in Iſrael de manè, uſque ad tempus conſtitutum. 2.Reg.24.15.Sept: *dedit Dominus mortem in Iſrael à manè uſque ad horam prandii.* Ut etiam advertit S. Cyrillus Alex. Hugo, Lyr. &c. qui omnes docent; quòd David per totum illud tempus erat Deum exorans in cilicio, & cinere. Sed, cùm tempus peſtilentiæ aſſignatum eſſet trium dierum v.13. cur uſque ad prandium ſolùm duravit? & nunc ceſſarit? Manè orabant etiam alii, meridiano autem tempore omnes cibo, & potui, indulgebant: Rex ſolus jejunus, temperans, & orans. Sylv. in Ioan.4.q.8.

Filiis Berzellai Galaaditæ reddes gratiam; eruntque comedentes in menſa tua: occurrerunt enim mihi, quando fugeram à facie Abſolom. 3.Reg.2.7. Lib.4. inſinuat. c.6. S. Gertrudi Ordinis S. Benedicti, nocte Dominicam hanc ſequente apparuit D. Jeſus ſedens in throno gloriæ; ſedebatque S. Joannes Evang. ad pedes ejus ſcribens. Quærenti illi, quid ſcriberet? reſpondit Dominus: ego ſingula obſequia congregationis hujus heri impenſa, & per duos ſequentes dies impendenda, curo annotari; ut cùm ego, cui Pater omne judicium dedit, unicuique poſt mortem fideliter reddidero mercedem bonam, pro operibus bonis; & ſuperaddidero menſuram confertam ex fructu mortis, & paſſionis meæ; ducam eos cum hac charta ad Patrem, ut ex paterna benignitate ſuperaddat eis menſuram coagitatam, & ſupereffluentem, pro beneficiis mihi exhibitis in hac perſecutione, qua a Mundanis infeſtor. Si enim Rex David, qui omni tempore non prætermiſit benefacientibus ſibi correſpondere, die mortis appropinquante, cùm regnum deponeret in manu Salomonis, dixit ei: *filiis Berzellai, &c.* quantò magis ego omnium fideliſſimus non obliviſcar compenſare his, qui mihi fideles fuerint in adverſitate hac: quia, ſicut à quovis magis acceptatur beneficium exhibitum in adverſis, quàm proſperis; ſic magis accepto fidelitatem, quæ mihi modò exhibetur, dum Mundus plus peccando me infeſtat.

Sanctus! ſanctus! ſanctus! Dominus Deus exercituum plena eſt omnis terra gloria ejus canunt Seraphim Iſ.6.3. id eſt, divinis ejus donis, & beneficiis, quibus ſe à falſis diis differre ſæpius teſtatur Diez ſer 4. D.1.Quadr.

Invenerunt Mariam, & Joſeph, & infantem poſitum in preſepio. Luc.2.16. Cur non invenerunt Dominum ſervi vigiles? & illi ſervi, qui dum alii ſomno ſepulti ſunt, illi paſcendis gregibus dant operam. S. Chryſoſt. hom de Samarit. hora ſexta, quo tempore quieti à labore vacabant omnes, tunc illa hydriam arripiens aquam advehebat. Noverat ergo Dominus, quam horam cæteri captandæ quieti dabant, illa ſolere illam advehendæ aquæ vacare: propterea hora ſexta Dominus abiit. Ità ille. Præſtantior Magdalena Samaritana, & ipſa Chriſtum ſibi præripuit. Dum Phariſæus menſæ accumbit, omni alia debiti obſequii cura feriatus, ipſa cibi, potuſque immemor tota in Chriſti ſervitium effunditur. Luc.7.37.

Erat autem in proximo dies feſtus Judæorum. Jo.7.2. *Ego autem non aſcendo ad diem feſtum iſtum.* v.8. S. Aug. q.78. novi teſtam: Aſcendit, non quaſi ad diem feſtum, ſed quaſi ad litem: illi enim omnes læti aſcenderunt, quaſi ad perfruendas delicias diei feſti: Certùm eſt enim, quòd non aſcendit ad diem feſtum: is enim illi fuit dies feſtus, quo paſſione ſua redemit Mundum: hic dies feſtus ejus, in quo vicit mortem. Sylv. hic in Matth.c.14.

In illa hora factus eſt terræ motus magnus. Apoc.11.13. In qua ſcilicet cives Jeruſalem læti, munera mittentes, Elias & Enoch reviviſcerent, facto magno terræ motu decima pars urbis cecidit. Gaudium impiorum breve, ex quo ad ſummas miſerias tranſeunt. Luc.de Velloſo in Apoc.

Cæteri occiſi ſunt in gladio. Apoc.19.21. Probabile eſt, diem reſurrectionis generalis fore eumdem, quo reſurrexit Chriſtus, putà diem Paſchæ. Suppoſitis his duobus principiis; ſcilicet *Primò*, à nece Anti-Chriſti uſque ad diem judicii, & reſurrectionis, præciſe fore 45. dies. *Secundò*, reſurrectionem fore ipſo die Paſchatis; ſequitur, Anti-Chriſtum occidendum finitis Bacchana-

Digitized by Google

chanalibus. Notent hoc, & metuant Bacchantes. Corn. à Lap. hic.

O quanta compaſſione dignus eſt nunc ferè totus Mundus? conſiderata in quolibet ſtatu paupertate divinæ cognitionis, & timoris. Quis non debet per compaſſionem cum Apoſtolo infirmari 2.Cor.11.29.S.Bern.Ser.tom.2.ſ.4.in D.Quinq.

TITULUS II.

BAPTISMUS.

§. I.

Figura.

Ex Veteri, & Novo.

Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas. Gen.1.2.quòd prævideret, Mundum abluendum ab aquis in Baptiſmo. Ita ſentit Tertull.

Creavit Deus cete grandia. Gen. 1. 21. Quinto die creati ſunt piſces; per quos deſignantur ii, qui Baptiſmatis ſacramenta ſuſcipiunt. S Petr.Dam.l 2.ep.5.

Iſte conſolabitur nos. Gen. 5. 29. Quæ eſt requies, vel conſolatio, qua conſolatur nos iſte verus Noe, ſcilicet Filius Dei, niſi peccatorum remiſſio, quam in Baptiſmo ſuo nobis tribuit; illud enim diluvium Baptiſmatis figura fuit. Rupert. in Gen. Per diluvium deſignatus Baptiſmus. Per columbam, quæ detulit ramum olivæ virentibus foliis in ore ſuo, ſignatur Spiritus Sanctus: quo confirmantur Credentes ab Epiſcopis per unctionem ſacti chriſmatis poſt gratiam Baptiſmi. Per arcam, quæ de lignis imputribilibus eſt fabricata, deſignatur Eccleſia. Haymo hom.in D.2.Epiph.

Noe ſalvavit familiam ſuam per navem in aquis diluvii. Gen. 7.1. Et Chriſtus familiam ſuam per crucem in aquis Baptiſmi. Hugo Card.hic.

Emiſit columbam, quæ non eſt reverſa. Gen. 8. 12. S. Cyprianus l. ad Novatian. hæret. Columbam à Noe ter emiſſam, ait, ſignificare Baptiſmatis Sacramentum, in quo nominatur SS. Trinitas. Arca, teſte S. Petro 1.2.c.3. in figura Baptiſmi. Columba accedens ad arcam cum ramo, Spiritus Sanctus aſſiſtens in Baptiſmo, conferens gratiam reconciliationis, pacis, & miſericordiæ. Ita S.Ambr.l.2.in Luc.c.ult.Lud.de Ponte in Cant. Exh.10.§.1.

Figura Baptiſmi aqua ancillæ Agar ab Angelo oſtenſa Gen.21. 19.Puteus Gen.24.13.Aqua igni affuſa Eliſæi 3 Reg.18.38.Jordanis 4.Reg.5.10.S.Greg.Nyſſ.or.in diem Luminum.

Non ſine cauſa tres magni Patriarchæ Iſaac,Jacob,& Moyſes, uxores juxta puteos invenerunt,quia Chriſtus ad aquam Baptiſmi inventurus erat Eccleſiam. Lud.de Ponte in Cant.

Ingreſſi ſunt filii Iſrael per medium ſicci maris. Ex. 14. 22. Quid mare rubrum, niſi Baptiſmum Chriſti ſanguine conſecratum? hoſtes ſequentes cum rege, qui à tergo moriuntur, peccata ſunt præterita, quæ delentur, & diabolus. S. Iſidor. Comment. in Ex. Iterum Phaſe agitur, iterum tranſitus celebratur. Potes iterum excelſi brachii antiqua exercere miracula rubri maris. B. Cæſar.Arel.Ep.hom.3.de Paſcha. Exodus beatè,ac perfectè conſummatur in nobis, quando verus Moyſes de Jordanis aqua ſumptus Dominus noſter JESUS CHRISTUS virga crucis ſuæ nos per aquam Baptiſmi de captivitate Pharaonis diaboli educit. S.Gaudentius tr.1.in Ex.

Omniſque populus per arentem alveum tranſibat. Joſ.3.17. Tranſitum Jordanis Baptiſmum præfiguraſſe docet S. Auguſt.ſ.106.de temp.

Sicut enim Joſue Hebræos per Jordanem traduxit in terram promiſſionis: ſic Jeſus ſuos Fideles per Baptiſmum traducit in cœlum. Corn.à Lap.hic.

Introduxit me Rex in cellaria ſua. Cant 1.3. Quid Baptiſmus, & reliqua Sacramenta, niſi quædam Chriſti cellaria; in quibus animam ſanat, reficit, lætificat; ingenteſque delicias, divitias, & ſigna amoris præbet? Lud. de Ponte hic. Exhort.15.

Veni de libano. Cant. 4. 8. Libanus candor interpretatur: niſi enim quis candorem in ſacro baptiſmate, quo peccatoribus remiſſio datur, perceperit; ad Chriſtum venire non poteſt. S.Juſtus Orgelit.Ep.hic.

Et ecce aperti ſunt ei cœli. Matth. 3. 16. Cur in Chriſti Baptiſmo cœli aperti videntur?S.Auguſt.ſect.29.de tempore.

Quod hoc ſpiritualiter pertinet ad Baptiſmum Chriſti: quia per id oſtenditur, quòd quando homo egreditur de Baptiſmo, tunc janua regni cœleſtis ei aperitur. Sylveira hic quæſt.16.

Aſcendente eo in naviculam. Matth.8.23. Id eſt, Baptiſmum: Hæc navis baptiſmalis innocentiæ facit naufragium, & rumpitur impingendo in rupem peccatorum mortalium,ſcilicet vento diabolicarum tentationum, ſeu periculis occaſionum Mundanarum: in tantum, quòd tot ſint pericula in mari hujus Mundi, quòd è decem millibus animarum non tranſfretet una cum iſta navi innocentiæ Baptiſmalis, quin peccet mortaliter. Ideo, ad inſtar navigantium,ſi volunt ſe tenere ad tabulam Pœnitentiæ fortiter, adhuc poſſunt evadere. S.Vinc.Ferr.ſerm.in die Cin.

Vade ad natatoria Siloe. Joan.9.11. Ex ſententia S. Auguſtini, & aliorum. Siloe fons Baptiſmi, ac pœnitentiæ lavacrum, ſignavit. Hinc Nazianzeno Baptiſmus: & Pœnitentia, illuminatio dicitur. Eſcob.t.1.mir.Chr.ſect.2.obſerv.2.

Conſepulti ſumus in illo per Baptiſmum in mortem. Rom.6.4. Ritus Baptiſmi ſcilicet trina merſio, repræſentat tres dies ſepulturæ Chriſti, & tropologicè mortem, ac ſepulturam peccati; Corn.à Lap.hic.

§. II.

Baptiſmi ritus, & ceremoniæ.

AB albis Baptizatorum veſtibus, ſeptimanam in albis veteres appellarunt eam, quæ Paſchalem proximè ſequitur. Tertull.l.de cor mil. Ex Interprete.

Idem teſtatur: lac & mel, baptizatis guſtandum porrectum eſſe. Hier.contra Luciferianos ait:in Occidentis Eccleſiis vinum, & lac, recens baptizatis datum.

Omni tempore ſint veſtimenta tua candida. Eccl.9.8. Olim adulti, qui Baptiſmum expetebant, cùm Quadrageſimæ initio nomina ſua Eccleſiæ dediſſent, & totis illis 40. diebus atris veſtibus, promiſſo capillo, in ſqualore jacuiſſent; paulò ante Paſcha lavabantur. Quod S.Aug. ep 118. ad Januar. Baptiſmum ante Baptiſmum vocat; tandemque loti, candidiſque induti veſtibus ad Baptiſmum accedebant. Haſce candidas veſtes geſtabant per totam octavam Paſchæ; eaſque Dominica ſequenti deponebant; unde dicta *Dominica in albis*. Ac tum veſtium loco accipiebant agnum ex cera candida, & virginea benedictum; quem ad collum appenderent: ut ex ejus intuitu monerentur, agninam Chriſti innocentiam, quam in Baptiſmo acceperant, ſtudioſè ſervare. Cujus ceremoniæ certum indicium eſt, quòd etiamnum Romanus Pontifex Agnos cereos à ſe benedictos familiaribus, & Prælatis, diſtribuat ipſa Dominica in Albis, Acolytho alta voce accinente: *Domine, Domine, iſti ſunt agni novelli, qui annuntiaverunt Alleluia: modò venerunt ad fontes. & repleti ſunt claritate Alleluia*. Ita Ioſephus Vicecomes l. 5. de ritibus Baptiſmi. Durand.l.6.ration. div. offic.c.79. Corn. à Lap. in Eccl. c 9.

Clem.Alex.l.1.pædag.inſtruens Ægypti Eccleſias, ſuadet, ut fideles candidis veſtibus utantur: cujus quidem inſtitutione Chriſtianos in Ægypto candidis uſos fuiſſe veſtibus exiſtimamus,ait Baronius A C.256. Hinc cùm S.Antoninus, Martyrii cupidus, ad tribunal prodiret, alba induit veſtimenta, ut ex eis cognoſceretur Chriſtianus,teſte Athan.in ejus vita.Corn.ib.

Oleum ideo ad Baptiſmum adhibetur: quia unctionem noſtram deſignat; Chriſtoſque nos efficit; ac Dei miſericordiam per S.Spiritum nobis pollicetur.S Io Damaſc.l.4.c.10.

Baptizatorum olim erant peculiares, & dicebantur, Reſurrectionis veſtes. Amphilochius in vita S.Baſilii: accedens Sacerdos baptizavit eum, & oratione fuſa ſuper eum, induit veſtibus Reſurrectionis Chriſti.

Notat S.Aug. recens baptizatos ſuo tempore ſtudioſè caviſſe, nè terram pedibus toto per baptiſmum octiduo contingerent: quo indicarent; ſe deinceps ſurſum affectus, & corda, tollere debere: etenim baptizati Reges fiunt; ſed regnum eorum non eſt de hoc Mundo. S.Cyr. Ieroſ. Catech.1. docet, baptizandos ſuo tempore ſtetiſſe in porticu domus Monaſterii, atque inde versùs occidentem protenſa manu Sathanæ quaſi coram renuntiaſſe: quia inquit ſolis occaſus apparentium tenebrarum locus eſt;diabolus autem,cùm ſit tenebræ, robur in illis ſuum habet. Doultreman de amore Dei l.3.c.5.ſect.2.

Cùm Sathanæ renuntiaveris, & omne cum illo pactum reſcideris, veteres, inquam, pactiones cum Inferno; aperitur tibi paradiſus Dei, quem Ipſe ad Orientem plantavit. Et hujus rei ſymbolum eſt, cùm ab occaſu converteris ad occaſum, quæ lucis eſt regio. S.Cyrill.Ieroſ.Catech.myſtag.1.

In pectore, in quo eſt locus cordis, baptizandus ungitur oleo: ut, per S.Spiritus bonum, abiiciat errorem, & ignorantiam:inter ſcapulas; ut, per S.Spiritus gratiam, excutiat negligentiam, & torporem: in vertice baptizatus chriſmate à Sacerdote inungitur; ut ſit paratus omni poſcenti de fide reddere rationem. Dur.ration.offic.div.c.8.

§. III.

§. III.

Baptiſmus conſecrat, & ſanctificat DEO.

HIc *ſcribet manu ſua Domino*. Iſ.44.5. Id eſt, *Domini ego ſum*. Ità Sept. Arabicus vertit: *hic ſcribet ſe à proprietate Domini*. Sicut enim ſagæ, aliique, cùm ſe dæmoni devovent, dant ei ſyngrapham, qua ſe ejus ſervos profitentur; ità & Fideles ſe olim ſcribebant eſſe Chriſtianos, ſervos Ieſu Chriſti, uti ſcribit S. Paulus *ſervus Jeſu Chriſti*. Hinc baptizati dicuntur nomen dare Chriſto, nomenque ſuum vel ipſi, vel paſtor eorum, catalogo fidelium inſcribit; quaſi qui tranſeant in militiam Chriſti. Corn. à Lap. hic.

Per Chriſtum ſoluta eſt mea vetus maledictio: iam ego non timeo: terra es & in terram reverteris: in Baptiſmate enim depoſui terram, & cœlum indui; & nunc audio: cœlum es, & in cœlum aſcendes. S.Chryſoſt. in Pſalm.96.

In Baptiſmo charta conſcientia eſt, calamus lingua Sacerdotis, manus gratia eſt S. Spiritus. Sive ergo per me, ſive per illum, qui officio fungitur Sacerdotis, ipſa manus ſcribit; nos miniſtri ſumus, non authores. S.Chryſoſt. hom. de regreſſu ſuo de Aſia Conſtantinopolim.

Vocati ſumus ad militiam Dei vivi jam tunc, cùm in Sacramenti verba reſpondimus. Nemo miles ad militiam cum deliciis venit; nec de cubiculo ad aciem procedit, ſed de papilionibus expeditis, & ſubſtrictis &c. Tertullianus ad Martyres.

Per Baptiſmatis Sacramentum Spiritus Sancti factus es templum. Noli tantum habitatorem pravis de te actibus effugare, & diaboli iterum te ſubjicere ſervituti: quia pretium tuum ſanguis eſt Chriſti. S.Leo.ſ.1. in Nat.Dom.

Corpus homini in Baptiſmate ut templum Spiritui Sancto oleo, & chriſmate dedicatur. S.Anſelm. in Elucidario.

§. IV.

Baptiſmus eſt nativitas, regeneratio.

TUlit *Moyſes Iſrael de mari rubro*. Ex.15.22. Putà dixiſſe, quia tulit nutritius ſedulus parvulos alumnos de novæ regenerationis Sacramento. S.Rupert.Abb.l.3. in Ex.c.3. Qua die, vel hora, credit homo in Chriſtum, & Baptiſmi ejus percipit Sacramentum, emittit Deus Spiritum ſuum, & creatur; ut omni vetuſtate peccati abolita, jam nova ſecundùm animam creatura ſit. S.Rupert.de oper.Spir.S.

Niſi quis renatus fuerit. Joan.3.5. Non in ventrem matris ſuæ, ſed in fontem gratiæ Dei, poteſt homo introire, & denuò naſci. Aliàs in ventrem matris ſuæ rurſus ingreditur, quando in ſinum hujus gratiæ vera fide reducitur: mater enim noſtra gratia eſt. S.Rupert in Joan. Gloriemur in utroque feſto (ſcilicet Nativ. & Baptiſmi) quia Filium genuit Mater, & caſta eſt: & quia Chriſtus unda lavit, & ſancta eſt. Niſi quòd pene majori munere, quàm Maria unda ditata eſt: illa enim ſibi tantùm meruit caſtitatem, iſta nobis contulit ſatisfactionem: illa meruit, ne peccaret; iſta, ut peccata purgaret. S.Auguſt. ſ.36. de temp.

Nos piſciculi ſecundùm noſtrum Jeſum Chriſtum in aqua naſcimur; nec aliter, quàm in aqua permanendo, ſalvi ſumus. Tertull.l.de Baptiſmo.

Dedit aquæ, quod dedit Matri. Virtus enim altiſſimi, & obumbratio Spiritus Sancti; quæ fecit, ut Maria pareret Salvatorem; eadem fecit, ut regeneret unda Credentem. S. Leo ſ.5. in Nativit.

Tantùm contulit fidei noſtræ impugnatio perſequentium; ut nihil magis regium ornet principatum, quàm quòd domini Mundi membra ſunt Chriſti: nec tam gloriantur, quòd in imperio geniti; quàm gaudent, quòd in Baptiſmate ſint renati. S. Leo ſ. 6. in Epiph.

Magnum eſt ſanè propoſitum hoc Baptiſma: captivitatis liberatio, peccatorum remiſſio, mors peccati, animæ regeneratio, veſtimentum candidum, ſignaculum ſanctum & indelebile; currus ad cœlum, deliciæ paradiſi, regni cœleſtis conciliatio, chariſmaque adoptionis filiorum. S.Cyrill.Jeroſ. Catech.1.

Quare hæc vox, *hic eſt filius meus dilectus?* Matth.3.17. quia certùm eſt, quia Chriſtus non incepit tunc eſſe Filius Dei, qui æternaliter fuit? Reſp. illa vox non venit propter Chriſtum, ſed propter nos: ad oſtendendum, quòd in Baptiſmo efficimur filii Dei. Vinc.Ferr.ſerm.in Oct.Epiph.

§. V.

Baptiſmi varia dona, & bona.

NOx *præceſſit, dies autem appropinquavit*. Rom.13.12. Noctem veterem hominem ſignificavit, qui per Baptiſmum innovatus eſt. Hunc præceſſiſſe dicit, quaſi noctem; diem autem appropinquaſſe, cujus lumine veritas nobis apparuit; ut ſciremus, quid agere debeamus. S.Ambr.hic.

Baptiſmus olim luminis, & illuminationis, vocabulo ſignificabatur, ut patet ex Clem.Alexandr.1. Pædag. & Baptiſterium illuminatorium. Ità Metaphraſtes in actis S.Marciani.

Ante Chriſti adventum terra eram, comedebar à ſerpente: ubi autem venit Dominus, in ſalem me mutavit. Diſce dilecte, quomodo ſal fit: ſal ex aqua fit, & vento. Sal meritò appellavit nos Dominus, quoniam ex aqua, & Spiritu, regeneravit. S. Chryſoſt. in Pſ.96.

Vide, ſuis pauperibus quàm clementer Spiritus Sapientiæ proſpicit! nam ecce aqua, janua regni Dei facta eſt. Quàm autem acceſſibilis eſt talis aditus regni Dei! quis tam pauper eſt cenſu, ut urnam hujus elementi comparare nequeat ſuis ſumptibus? nam ſive de lacu, ſive de flumine, ſive de mari magno, ſive de parvo fonte, ſumpta lympha pro hac intentione (Baptiſmi) pro hac fide, & ſacrata ſancti nominis invocatione; illa eſt aqua, quæ de illo fluxit ſacro Chriſti latere. S. Rupert. de oper. S. Spir. l.3.c.13.

Quilibet Chriſtianus eſt arbor, & plantatur in die Baptiſmi, & rigatur aqua Baptiſmi. Non contentatur Chriſtus, quòd mittamus radices magnas in terram, ſcilicet amicos, parentes, (qui ſunt radices,) nec etiam de ramo forti contentatur, qui eſt perſona juvenis, pulchra, fortis; nec de ramis poſſeſſionum; nec de bonis foliis, ſcilicet ratiocinando, advocando, diſputando; nec contentatur de umbra prælationum, dignitatum: ſed vult fructus dulces bonorum operum. S.Vinc.Ferr.ſerm.d.S.Laur.

Iam eſt beatitudinis odor in vobis, ò illuminati! jam ſpirituales collegiſtis flores ad plectendas cœleſtes coronas; jam Spiritus S.Spiravit fragrantia; jam circa porticum regalis palatii fuiſtis, utinam verò & ab ipſo rege introducamini! Flores nunc arborum apparuerunt, utinam verò & fructus perficiatur! S. Cyrill. Ieroſ.Præfat.Catech illuminatorum.

Iudæis quidem ſanguis, Chriſtianis verò aqua. Illis quidem, tamquam inſidiatoribus, ex ſanguine condemnatio; tibi verò nunc credenti per aquam ſalus. S.Cyrill.Ier.catech.13.

Eſt Baptiſmus fons lacteus, ut dixit Zeno Veronenſis. Eſt Baptiſmus balneum lacteum, ut docent S.Gregor. in c.5. Cant. & S. Ambroſ.ſ.16. in Pſal.118. Doultreman l.4.c.3.ſect.10.

Abbas Pachomius ea nocte, quæ illi à ſuſcepto Baptiſmo prima fuit, mellitum rorem in dexteram manum decidentem excipere, & vocem hanc audire viſus eſt: aperi mentis tuæ oculos Pachomi, & agnoſce in rore iſto acceptæ gratiæ à Deo argumentum. Doultreman de amore Dei l.4.c.2.

Quo die S. Iulianus Ep. mundandus erat aquis piacularibus, auditæ angelorum in aere pſallentium voces, puer datus eſt hodie, cui gratia ſimilis non eſt. Bolland.28.Ian.

§. VI.

Perſeverantia in gratia Baptiſmali, & pacto.

INimici *Domini mentiti ſunt ei*. Pſal.80.16. Inimici Domini ſunt impii, qui toties Domino mentiuntur, quoties promiſſiones in Baptiſmo factas, & vota ſua, & juramenta, tranſgrediuntur. S.Bonavent.ſerm.1.D.1.Quadrag.

Sanctificetur nomen tuum. Matth.6.9. A quo Deus ſanctificatur, qui ipſe ſanctificat? ſed quia ipſe dixit: *Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum*, id petimus, & rogamus; ut, qui in Baptiſmo ſanctificati ſumus, in eo, quod eſſe cœpimus, perſeveremus. S.Cypr.l.de or.Dom.

Abluti ſemel eſtis Baptiſmo ſalutari: nolite de fonte in cœnum regredi; ſervate donatam munditiem. S. Gaudent. tr.9. de lect. Evang.

Unctus es quaſi athleta Chriſti, quaſi luctamen hujus ſæculi luctaturus; profeſſus es luctaminis tui certamine. Qui luctatur, habet, quod ſperet: ubi certamen, ibi corona. Memor eſto ſermonis tui, & numquam tibi excidat tuæ ſeries cautionis. Si chirographum homini dederis, teneris obnoxius: chirographum tuum tenet non in terra, ſed in cœlo. S.Ambr. l.1.c.2. de Sacram.

Quis illa pacta cuſtodit, ad quæ ſe in Baptiſmo voluntariè obligavit? renuntiaſti diabolo; & ecce ſolum diabolum ſequeris: renuntiaſti omnibus pompis ejus; & ecce ſolùm Mundi pompis intendis. S.Bonav.ſ.16.de S.Steph.

TITU-

Digitized by Google

TITULUS III.

BEATITUDO.

B*Eatum dixerunt populum, cui hæc ſunt*. Pſalm.143. 15. Sic judicant, qui veritatis diſcipuli non fuerunt. Mundi divitias præferunt, & cœleſtia regna contemnunt; beatitudinem putantes, aut oves fœtoſas aſpicere, aut boves craſſiſſimos poſſidere. Audite malè perſuaſi, audite dementes in ſiniſtra poni, quæ putatis eſſe magnifica. Sic enim Proverb.3.16. legitur: *in ſiniſtra illius, divitia & gloria*. Audiemus nunc, quid dicatur de turba Fidelium: *beatus populus, cuius eſt Dominus Deus eius*. Poſt illam irriſionem, quæ de ſceleratis facta eſt, venit ad penetralia Sapientiæ, hoc eſt, ad vocem ipſam ſanctiſſimæ Veritatis. Definit enim veraciter, quis ſit beatus populus: ſcilicet *cuius eſt Dominus Deus eius*. Caſſiod. hic.

Beati pauperes ſpiritu. Matth.5.3. Indè incipit beatitudo judicio divino, unde ærumna æſtimatur humana. S.Ambr.Eth.Chr. l.1.cap.16.

Beati pauperes &c. Hæc primum cecinit canticum Beatitudinis cithara glorioſa, cithara ſonora, & dulcis, cui tota erat, & eſt, inſita Muſica Patris, univerſa ſapientia Dei; qui & dicebat ad eum jam dudum in Propheta Pſ.56. 9. *exurge gloria mea, exurge pſalterium, & cithara*. Octo chordis antiquitus citharæ ſiebant; & quæ per primam, eadem vox reſonabat per octavam, ſecundùm Muſicæ naturalem vim; quia tantum ſeptem ſunt diſcrimina vocum, & octava vox eadem eſt, quæ prima. Et quod non minimè delectat; in iſta Beatitudinum cantilena, quæ prima erat, octava ſententia eſt, *quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum*. Rupert.l.4. in Matth.

Beati pauperes, &c. In actionibus primum principium eſt finis: quia finis eſt agendi ratio; & ex fine actionis ratio ſumitur. Et propterea Jeſus legem Evangelicam inchoat à Beatitudine; quam conſtat, actionum omnium, & laborum noſtrorum, finem eſſe; quandoquidem, ut beati ſimus, agimus, & patimur omnes, quidquid voluntariè agimus, & patimur. Cajetan. hic.

De octo Beatitudinibus Joan. à S.Geminiano l.1.c.2. de exempl. & rer. ſimil. ità ſcripſit: Ventorum effectus, ſymbolum 8. Beatitudinum Matth.5.3. I. Ventus naves promovet; ſic paupertas Spiritus, quæ vitat tria impedimenta; fluctus ſcilicet, & elationes humanorum honorum; ſcopulos; id eſt, cruces ſæculi; & ſyrtes abſorbentes luxuriæ. II. Ventus refrigerat æſtum, & ardores; ſic mititas paſſionem. III. Ventus eſt imbrium, & aquarum cauſativus; ſic luctus lacrymarum. IV. Ventus ignem ſufflat; ſic eſuries juſtitiæ. V. Ventus ſemiviva producit, nutrit, & augmentat; ſic miſericordia ſemen eleemoſynarum, 2. Corinth. 9 6. *qui parcè ſeminat*. VI. Ventus, maximè Borealis, aerem ſerenat; ſic munditia cordis ſerenat, & tranquillat, conſcientiam. VII. Ventus corpora conſervat, maximè Borealis, quia aerem peſtilentem ſanat; ſic per pacifica peſtilentia bella removentur.

Beatam vitam quæritis in regione mortis. Non eſt illic; quomodo enim beata vita, ubi nec vita? Sanct. Auguſtin. Confeſſ. cap.12.

Vis numquam eſſe triſtis? bene vive. Bona vita ſemper gaudium habet, conſcientia rea ſemper in pœna eſt. S. Bernard. tr. de inter. domo c.45.

Omnis bonus eſt beatus, & omnis malus eſt miſer: etſi omnia bona, quæ fortunæ dicuntur, congregata habeat. S.Greg. Nyſſ. l.8.c.5. de Providentia.

Beatus dictus, quaſi benè auctus, ſcilicet ab habendo quod velit; & nihil patiendo, quod nolit. Ille autem verè beatus eſt, qui & habet omnia, quæ vult, bona; & nihil vult mali. Sanct. Iſid. lib. 10.

Vita beata eſt, Sæculi beatitudinem ſpernere, neglectiſque terrenis in divina flagrare. S. Euch. Ep. Lugdun. ep. parænet. ad Valerian. cognat. ſuum.

Nemo aliorum ſenſu miſer eſt, ſed ſuo; & ideò non poſſunt cujuſquam falſo judicio eſſe miſeri, qui ſunt verè ſua conſcientia beati. Nulli enim, ut opinor, beatiores ſunt, quàm qui ex ſententia ſua, atque voto, agunt. Humiles ſunt Religioſi; hoc volunt: pauperes ſunt; paupertate delectantur: ſine ambitione; ambitum reſpuunt: inhonori ſunt; honorem contemnunt: lugent; lugere geſtiunt: infirmi ſunt; infirmitate lætantur. Salvian. l.1. de vero judicio, & Provid. Dei.

Si vis beatus eſſe, cogita hoc primùm: æternorum intuitu contemnere, & contemni. Sanctus Martinus Epiſc. Bracarenſ. de morib.

Illud imprimis ſollicitos reddit homines, In quo imprimis felicitas ſumma poſita ſit? de quo Philoſophi ſunt digladiati tam anxiè; ut ſectas hac de re colligat Varro 280. eſſe poſſe. Iſidor Clarius l.2.or.2.

TITULUS IV.

BELLUM.

§. I.

Cauſa, & origo, peccata.

V*Ides*, quia peccata vires hoſtibus præbent. Et quando nos facimus malignum in conſpectu Domini, & delinquimus, tunc conſortantur a Domino inimici noſtri, tunc vires contrariis virtutibus dantur. Orig. in Joſ. hom.3. in cap.2.

Non eſt, fratres, cur Turcarum feritatem timeamus nos; quando Deus præſidio eſt, qui illis eſt contrarius. Alium Turcam ego magis timeo, qui intrà nos latet, peccatum ſcilicet, ingratitudinem, averſionem. *Si populus meus audiſſet me, & pro nihilo forſitan &c.* Pſ.80. 14. 15. Propheta ille iniquus Balaam Num. 23. 21. dixit Balach regi ſuadenti, ut malediceret populum; cui dedit conſilium peſſimum, ſed utile ad victoriam, ut peccare faceret Iſraelem; quia aliàs non poſſet populum Domini ſuperare. Quod & fecit. S.Thom. Vill. ſerm. in Rogationib.

§. II.

Origo belli Divitiæ &c.

U*Nde & facta eſt rixa*. Gen.13. 7. Aucta ſunt armenta, multiplicati greges, affluxerunt divitiæ multæ; & ſtatim diſcinditur concordia. Antea erat pax, & charitatis vinculum, nunc rixa, & contentio: ubi enim meum, & tuum; illic omne litium genus. Hinc de primis Chriſtianis Act.4. 32. *multitudinis Credentium erat cor unum, & anima una*. Cur? *nec quiſquam eorum, qua poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, &c.* Act.4.32. Corn. à Lapid. hic.

Nihil æquè pugnæ, & belli, cauſa eſt, ut amor præſentium; ut vel gloriæ, vel pecuniæ, vel deliciarum cupiditas. Quando hos omnes ſunes præcideris & animam nullo horum retineri videris; tunc videbis, unde nam bellum ducat principium, & unde nam ſit virtutis jaciendum fundamentum. S. Chryſoſtom. in Pſalm.119.

§. III.

Bellum contra hoſtes inviſibiles.

M*Agnum prœlium nobis eſt*, hoſtem non videre, & vincere. *Non eſt nobis colluctatio &c.* Epheſ.6. 12. S. Auguſtinus in Pſalm.142.

Clamat de cœlo Deus: ſpecto vos; luctamini, adjuvabo vos; vincite, coronabo. S.Aug. in Pſ.39.

Nulla nobis utilitas, ſi cum omnibus pax, cum Deo autem bellum nobis ſit. S Chryſ. in 1.Cor.1.hom.1.

Tempus belli, tempus certaminis eſt; tu autem ſedes in deliciis? non vides etiam reges, qui ſceptra ferunt, in externis militiis frugaliter vivere? Chriſtus præ fame labeſcit; tu autem præ gula teipſum diſrumpis. Numquid ſacrificandi ſumus, quòd impinguamus nos ipſos? Quid ſuppeditas vermibus tam ſplendidam menſam? S Chryſoſt. hom.27. in Acta.

Imminet nobis triplex bellum: domeſticum, civile, & campeſtre. Primum cum carne; Civile, eſt tentatio Mundi; Campeſtre, hoſtile cum dæmonibus. S Bonav. ſ.17.

Arma noſtra militia ſpiritualia ſunt, potentia Deo. 2. Cor. 10. 4. Orationes ſcilicet, jejunia, pœnitentia, lacrymæ. His armis prioribus temporibus Eccleſia omnes diaboli conflictus devicit. Quoties ad hæc recurritur, certa eſt victoria; quoties negligitur, indubitata eſt miſeria. S. Thom. Villanov. ſerm.2. Dom.2. Quadrag.

Nullam cum inimicis noſtris dæmonibus pacem ineamus: nam cum dæmone, vel carne, pacem habere, aliud nihil eſt, quàm dæmoni, vel carnis ſenſui obſecundare. Tit. Boſtr. Ep. ad cap. 14. huc.

Digitized by Google

TITULUS V.

BENEDICTIO.

Dei eſt benefacere.

I*Nſe benedicentur*. Geneſ.12.3. Nota hic: ſicut dicere Dei, idem eſt, quod facere: *ipſe dixit & facta ſunt*. Ità benedicere Dei idem eſt, quod benefacere, & bona largiri. Corn. à Lap. hic.

Benedictus tu in civitate. Deut.28.3. q. d. Abundabis omnibus rebus neceſſariis, tam in re urbana, quàm ruſtica; benedicere enim hic eſt benefacere: benedictio autem Dei realis eſt, non verbalis, non aulica. Idem hic.

Benedixiſti Domine terram tuam. Pſ.84.n. Benedicere, eſt aliquid boni velle. B.Theodoret. hic.

Offerrebant ei parvulos, ut tangeret eos. Marci 10.13. Interlin: ut eis voce, & manu, benediceret. Unde ad benedicendum etiam in cruce manus extendit. *Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione*. Pſal.144.16. Quid mirùm, ſi ad benedicendum, vel ad confirmandum in gratia, Chriſtus imponit manus ſuas, cùm ſit Epiſcopus. 1. Petri 2.25. *Converſi eſtis nunc ad Paſtorem, & Epiſcopum &c.* S. Bonav.D.18.Pent.ſ.1.

Benedixit illis Simeon. Luc.2.34. Benedictio in S. Scriptura, ſi ſit hominis ad hominem, eſt bona precari; ſi verò hominis ad Deum, eſt laudare; Dei verò ad hominem, eſt benefacere. Didac. Stella hic.

Benedictiones variæ.

Dicet quis: cur Abraham moriturus Gen.25.5. non Iſaacum item eo modo, quo & Iſaac Jacob, & Jacob filios ſuos, benedixit? Videlicet: quia Iſaac jam, ex quo in holocauſtum Deo oblatus eſt, benedictionem hæreditate poſſedit; neque opus fuit illum ſermone conſecrari, qui reipſa, in typum Salvatoris, ſanctum ſacrificium, & hoſtia viva eſſe meruit. Rupertus lib.9. c. 21. in Gen.

Det tibi Deus de rore cœli, & de pinguedine terræ. Geneſ.27.28. Toties de rore cœli accipimus quoties per infuſionem contemplationis intimæ, de ſupernis aliquid tenuiter videmus. Cùm verò bona opera etiam per corpus agimus, de pinguedine terræ ditamur. Lud. de Ponte in Cant.1.

Fac mihi inde pulmentum - & benedicat tibi anima mea. Gen.27. 4. Hebr. *mat ammim, id eſt, guſtamenta*; putà delicata fercula: erat enim hæc dies benedictionis filiis fauſta, læta, & ſolemnis; & proinde læto epulo celebranda. Corn. à Lap. hic.

Benedicat nos Deus Deus noſter &c. Pſ.66.7. Benedicat nos Deus Pater, benedicat nos Deus Filius (hic enim propriè noſter eſt, *filius datus eſt nobis* Iſ.9.6.) benedicat nos Deus Spiritus Sanctus! Cur autem Eccleſia ter Deum repetat, non tamen dicit, niſi bis, benedicat? ut innuat: quòd à trino DEO duplicem benedictionem exoptet; videlicet benedictionem gratiæ, & gloriæ. S. Bonav. D. SS Trin. ſ.4.

Benedictio, quæ nobis datur, ros, & pluvia cœleſtis, eſſe cognoſcitur. S. Cæſar.hom.34.

TITULUS VI.

BENEFICIA.

§. I.

In genere.

D*A promptè*. Exornat, beneficium, prompto animo, ac hilari vultu, dediſſe; dehoneſtat, aſperis verbis, & ſæva facie donaſſe. Qui placidè exiguum dedit, fuit beneficus; qui multùm torvè, ac adductis ſuperciliis, injurius. Sen. l.2.de benef. c.3. Ingentia quorundam beneficia ſilentium, aut loquendi tarditas; imitata tarditatem, & triſtitiam, corrumpit, cùm promitterent vultu negantium: quantò melius adjicere bona verba rebus bonis, & prædicatione humana, benignaque commendare, quæ præſtas; ut illum caſtiges, quòd tardior in rogando fuit &c. Joſ.14.13. dum peteret Caleb - da mihi ergo montem illum &c. *Joſue benedixit ei, & tradidit ei Hebron in poſſeſſionem*. Naxera in Joſ.14.S.41.

Viditque in ſomnis ſcalam &c. Geneſ.28.12. &c. Petenti Jacob avunculi domum, ut iram fratris vitaret, & in itinere dormienti Deus ſcalæ innixus objicitur, amplæ ei fiunt promiſſiones. Iacob gratus *ſurgens manè tulit lapidem &c. & erexit in titulum*. Poſt multa tempora patriam repetens difficilis certaminis invenit ſtadium. *Vir luctabatur cum eo uſque manè*. Gen.32.24. Luctatus vicit, *benedixit ei in eodem loco*. v.29. Hic Jacob nec gratitudinis erigit columnam, nec locum illum appellat cœleſtem aulam. Diſcrimen: ibi vel dormienti ingeruntur beneficia, & officia, hic poſt certamina impetrat: *flevit, & rogavit eum*. Gratiùs fuit ſponte manans, quàm lucta extortum beneficium. Id. ib.

Egreſſæ ſunt aquæ largiſſimæ. Num.20.10.11. Deus autem liberalitatem ſuam queritur obſcuratam, & fratribus infert malitiam: *quia non credidiſtis mihi, ut ſanctificaretis me*. v.12. Quæ hujus querelæ, & pœnæ, cauſa? quia aſperis verbis beneficium impertiverunt. *audite*, exprobravit illis Moyſes, *rebelles, & increduli* v.10. &c. Nonnulli faciliùs toleraſſent ſitis moleſtias, quàm verborum injurias. Abul. q.8. populus, videns miraculum tantum, laudaſſet Dominum; ſed quia Moyſes, & Aaron, inceperunt objurgare totam multitudinem vocando incredulos, & rebelles; ideo multitudo turbata animo ex dura reprehenſione, etiam videns miraculum, non laudavit Dominum. Adde, Deum hic iratum, quia petra, gemino ictu percuſſa: nec enim haberi poterat beneficium, quod violenter ad ſpeciem apparebat extortum. Id. ib.

Commoda mihi tres panes. Luc.11.5. Dedit amicus. *Dabit illi, quotquot habet neceſſarios*. Hujus donationis non video relatam gratiam. Joan.6.14. Cùm homines panibus paſti Prophetam acclamarunt benefactorem; *illi ergo homines cùm vidiſſent &c.* Diſcrimen: dedit amicus amico, ſed poſt aſpera verba: *noli mihi moleſtus eſſe*; Luc.11.7. poſt longas preces: *propter improbitatem*; poſt tractas moras: *iam oſtium clauſum eſt*. At in deſerto panis non petentibus datus. Id. ibid.

§. II.

Beneficiorum Divinorum copia.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

V*Iſitans iniquitatem Patrum in filios, in tertiam, & quartam generationem*. Ex.20.5. Cajet. cerne differentiam, quòd vindicta non extenditur ultra quatuor filios, beneficia autem extenduntur in millia. Ad ſignificandum, quòd ad bona eſt Deus propenſiſſimus; ad inferendum autem mala eſt parcus. Et ratio eſt, quia bona ſua confert ſpontè, mala autem infert exigentibus demeritis noſtris. Sylv. in Act.ap.2.q.6.

Percutit, & manus eius ſanabunt. Iob.5.18. Deus una manu percutit, ſed duabus ſanat. *Addidit Dominus omnia, quæcumque fuerunt Iob, duplicia*. Job 42.10. Lud. de Ponte in Cant.1.Exh.12.

Introduxit me Rex in Cellaria. Cant.1.3. Ad ſignificandam eximiam abundantiam horum cellariorum. Lud. de Ponte hic.

Faſciculus myrrhæ Cantic.1.12. poſt agens de ejus liberalitate *emiſſiones tuæ paradiſus*. Cant.4.13. Myrrha tribulatio. Per emiſſiones Theodoretus intelligit omnes virtutes; & Cat. PP. omnia dona S. Spiritus, quibus anima recreatur, & impinguatur. Sylv. in Act. Ap.cap.2.q.6.

Decora ſicut Ieruſalem. Cant.6.3. laudatur à Jerem. Thr.2.15. *urbs perfecti decoris, gaudium univerſæ terræ* maximè autem tempore Salomonis erat laudatiſſima, ab amplitudine, fortitudine murorum, à divitiis: *tanta enim erat abundantia argenti - quanta lapidum*. 3. Reg.10.27. Vocat ergo Chriſtus Eccleſiam decoram ſicut Ieruſalem: quia omnium virtutum, & gratiarum ornamenta in illam congeſſit. Ludovic. de Ponte hic l.9. Exh. 2. §.2.

Ad punctum, in modico dereliqui te, & in miſerationibus magnis congregabo te. Iſ.54.7. Sex diebus creavit Deus omnia, 40. diebus omnia aquis diluvii deſtruxit: ut oſtenderet promptitudinem ſuam in præſtandis nobis beneficiis, & tarditatem in puniendo; qui dicit per Iſ.61.2. *ut prædicarem annum placabilem Domino, & diem ultionis Deo noſtro*. Placabilem vocat annum, & vindictam diem: quia multus eſt in ignoſcendo, & parcus in puniendo. *In momento indignationis abſcondi faciem meam parumper, à te, & in miſericordia ſempiterna miſertus ſum tui*. Iſ.54.8. Didac. Stella de contempt. van. Mundi p.3.c.88.

Nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro? Matth.13.27. O gens Adam! quàm multi ſeminaverunt in te, & quàm pretioſum ſemen! Quàm malè peribis, & quàm meritò; ſi perierit in te tantum ſemen, ſimul & ſeminantium labor. Seminavit in terra noſtra tota Trinitas, ſeminaverunt Angeli pariter & Apoſtoli, ſeminaverunt Martyres, & Confeſſores, & Virgines: ſeminavit & Filius: ipſe enim eſt, qui *exiit ſeminare ſemen ſuum* - ſeminavit & Spiritus Sanctus: quia & ipſe venit, & apparuerunt Diſcipulis diſpartitæ linguæ, tamquam ignis. Ità tota Trinitas ſeminavit: Pater ſcilicet panem, de cœlo Filius Veritatem, Spiritus Sanctus charitatem. S.Bern. lect. de S.Benedicto. Filius Dei non ceſſat ſemper ſeminare in animabus noſtris. Non enim ſolùm, quan-

Digitized by Google

quando videtur docere, ſed & per Mundum iſtum; & per ea, quæ quotidie facit erga nos, ſeminat in animabus noſtris bona ſemina. Theophylactus in Luc.8.

Impleverunt eas uſque ad ſummum. Joan. 2. 7. Vellet omnium Salvator Chriſtus, ut omnis anima caperet, quantùm poſſet, & in tantum repleretur virtutum moribus, & beatifica gratia, quòd ampliùs impleri non poſſet. Longè latior eſſe poſſet noſtræ mentis capacitas, quàm credimus: ſed ipſam in anguſtum ſinum colligimus, cùm ipſam intendimus replere caducis. Sim.de Caſſ. l.5. de mis.Sal.

Sonus re... per totam domum. Act.2.2. Cur ſonus totam domum? non ignis? Reſpond. per ventum intelligitur divina benevolentia, & gratia. Cant.4.16. *Veni Auſter!* Ignis autem, juxta Cyrill. labores, & afflictiones, quæ in menſura linguæ dantur. At gratia ſuperabundans omnia implet. Sylv.in Act.1.q.6.

Sic onerat me miſerationibus ſuis Deus, ſic concludit, ſic obruit beneficiis ſuis; ut onus aliud ſentire non poſſim. Deficit ſpiritus meus, prorſus deficit in tanta beneficiorum conſideratione. S. Bern.Dom.6.Pent. ſer.2.

Si Authoris tui dona dinumerare volueris, arenam maris, guttas pluviarum, & multitudinem reperies ſuperare ſtellarum. S. Laur. Juſt.ſer.in feſto Corp. Chr.

§. III.

Beneficium unum radix alterius, & plurium.

Ex Veteri.

D*ominus Deus cœli, & terræ, qui tulit me, &c.* Gen.24.7. Pii ex his, quæ acceperunt à Deo, beneficiis, erudiuntur; ut alia ſperent. Sic Abraham, cùm Eliezer mitteret, ut ſponſam filio quæreret, & ille de rei eventu dubitaret; fretus Abraham Dei beneficiis, nutantem ſervum his verbis confirmat: *Dominus Deus cœli, & terra &c.* Jo. Oſorius Dom.4. Quadr.

Det tibi Deus de rore cœli &c. Gen. 27. 28. Cur non dicit de pluvia? aptior enim eſt pluvia, ad fœcundandam terram. Ergo uberiore benedictione cumularet de pluvia. Noſcebat divinam largitatem: quia, ſi ſemel Deus rorem præſtiterit, ſine dubio pluviam uberem dabit: nam ubi divinus favor facit initium, licet à minutiſſimo rore incipiat, magna proculdubio eſt largiturus. Did.de Caſtillo Illar.47.

Addat mihi Dominus filium alterum. Gen. 30. 24. Joſephum à Deo ſuſcepit Rachel; petit & ſecundum. Nec mirum: unum enim Dei beneficium gradus eſt ad alterum. Vides Chriſtum corpus ſuum hominibus in cibum dare; ſpera, etiam ſanguinem in potum daoit. Alvarez Joſeph.illuſtr.illuſtr.4.

In baculo meo &c. Gen. 32. 10. 11. trà Jacob de Meſopotamia in patriam redux Deum alloquitur. Et addit: *erue me de manu fratris mei.* q. d. Adeò ad beneficiendum effuſus es, ut ex nulla re magis, quàm ea beneficio jam præſtito, ad alia præſtanda movearis. Quare, qui me rerum omnium egenum rebus omnibus ditaſti, perge mihi ulteriùs benefacere, & priora beneficia novis cumulare. Mendoza in 1.Reg.2.

Pluit Deus manna, ut ſemen coriandri. Ex.16.13. Ut in forma ſeminis oſtenderet, omnia ejus beneficia ſemina eſſe, fructumque expectare. Jo.Oſor.Dom 5.Epiph.

Virgam, qua percuſſiſti fluvium, tolle in manu tua, & vade. Ex.17.5. Voluit Deus ex priore ſua beneficentia Moyſen ad fidem novi miraculi excitare. Did. Nyſſ. pag.1.c.5.

Si inveni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciem tuam. Ex.33.13. Hæc ſubdit, poſtquam audivit, ſe apud Dominum gratiam inveniſſe. Mendoza 1. Reg 2.

Sol contra Gabaon ne movearis. Joſ. 10. 12. Unde ei fiducia tantum petendi miraculum? Lyr. videns primum ſignum datum de cœlo aereo, ex hoc petivit ſignum de cœlo ſydereo. v 11. *Dominus miſit ſuper eos lapides magnos de cœlo.* Did. Niſſ. par.1.c.5.

Propterea invenit ſervus tuus cor ſuum, ut oraret te in oratione hac. 2.Reg.7.27. Sic ſubjecit David poſt multa beneficia à Deo accepta. q.d. Magnam in ſpem impetrandi petita excitatur, quia multa à te beneficia jam impetravit, qui ea datis ad majora danda excitaris. Mendoza in 1.Reg.3.v.21.

Et ſi parva ſunt iſta, adiiciam tibi multò plura. 2. Reg. 12. 8. Qui aliquid à Deo recipit, inde multò majora expectet. Baeza tr.2.l.10.c.2.§.6.

Tu enim feciſti priora, & illa poſt illa cogitaſti. Judith. 9. 4. Clamabat Judith ad Dominum. Cùm Deus priora munera exhiberet, cogitavit, quænam munera poſt prima poſſet elargiri. Addit Judith: *reſpice caſtra Aſſyriorum nunc, ſicut tunc caſtra Ægyptiorum videre dignatus es.* v. 6. Ea eſt Dei munificentia; ut velut debitum contrahat ex beneficio exhibito, ad aliud largiendum. Eſcob.t.3.Colloq.Chr.Obſ.3.v.3.

Manus tuæ fecerunt me & plaſmaverunt me; & ſic repentè præcipitas me? Job 10.8. *Deus meus, adiutor meus; & ſperabo in eum.* Pſ.17.3. Confidenter jam poſtulat, qui de Domini gratia, poſt beneficiorum exempla, præſumit: nam de futuro fiducialiter ſperare ſe dicit, qui eum in præteritis ſenſerat adjutorem. Caſſiodor. hic.

Clamabo ad Deum altiſſimum, ad Deum, qui benefecit mihi. Pſal.56.3. Lyr. benefecit mihi de præterito, & ſic ſpero, quòd faciet & de futuro. Did.Niſſ. p.1.c.5.

Quoniam percuſſit petram, & fluxerunt aquæ. Pſ.77. 20. Nimis fatua cogitatio! exemplum magni miraculi dare, & ejus auctorem in reliquis arbitrari poſſe deficere. Caſſiod. hic.

Narrantes laudes Domini, & virtutes eius – ut ponant in Deo ſpem ſuam. Pſ.77.4.7.

Quid retribuam Domino &c. Pſal.115.12. Omnia retribuit, dum omnia donat? Si David meditatur, quid ſolvere poſſit pro omnibus acceptis, cur non dixit: quid retribuam pro omnibus, quæ tribuit? Appoſitè ait, *pro omnibus, quæ retribuit*: quia dum Deus Davidem donat omnibus, quaſi debitor fit, omnia illi rurſum retribuere; Eſcob.t.3.Colloq.Chr. Obſ.3.

Retribue ſervo tuo. Pſ.118.17. Ille tribuit, qui prior largitur; cui ergo Deus retribuere poteſt? quis enim prior dedit ei, ut retribuat ipſe? Baſil. in Pſ.7. Non ideo dictum putat retribue, quaſi nos priùs Deo tribuerimus; ſed quia Deus priùs dando, priori ſua largitione ad dandum deinceps, quaſi ſe reddiderit obnoxium. Jo.Pinna in Eccl.7. Ethol.65.

Oſculetur me oſculo oris ſui. Cant.1.1. S.Ambr. de Iſaac, & anima c. 3. illa oſculum poſcit, Deus Verbum ſe ei totum infundit. Agnoſcebat amantia Dei, ſi aliquid à Deo habeat, ſtatim Deum ipſum cum tota plenitudine donorum accipiet. Sylv. in act.1 q.5.

Sub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi. Cant.2.3. Neſcio, an non remiſſiori amori ſponſæ id tribuendum ſit: quia ardentius eſſet deſiderium, ſi ſponſi amplexus cuperet, quàm umbra ejus. Cur umbra ejus oblectari cupit, ſi ſupra Dilecti cor recumbere poteſt in deliciis? Perſuadebat ſibi, totum ſponſum deliciis plenum ſe obtenturum, ſi conſequeretur ejus umbram; nec ſponſum poſſe negare ſeipſum, qui ſemel ei umbram indulſerit. Orig.hom.2. in Cant. fac ut poſſis capere umbram ejus; & cùm umbra fueris dignus effectus, veniat ad te, ut ità dicam, Corpus ejus, ex quo umbra naſcitur. Did. de Caſtillo Illat. 47.

Ubi eſt zelus tuus, & fortitudo tua? multitudo viſcerum tuorum, & miſerationum tuarum, ſuper me continuerunt ſe. Iſai. 63. 15. Exclamat mirabundus Iſaias multis beneficiis divinitus acceptis. q.d. rem novam agis, & inſolentem. Mendoza in 1. Reg.2.

Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, & exaudivit me. Jon.2.3. Jonas adhuc tenebatur in periculo, adhuc incluſus in ventre piſcis; orabat autem, ut ſalvus inde exiret. Unde agnovit, orationem exauditam? quia expertus aliquid de benignitate divina, quòd per longum tempus eum incolumem ſervaverit, pro certo credidit, ſuam orationem exauditam de felici exitu. Sylv.in act 2. q.32.

Ex Novo.

Vidit Spiritum Dei deſcendentem ſicut columbam. Matth.3. 16. Tertull. lib.de Baptiſmo c. 8. tunc ille ſanctiſſimus Spiritus ſuper emundata, & benedicta, corpora libens à Patre deſcendit: ſuper Baptiſmi aquas, tamquam priſtinam ſedem recognoſcens, conquieſcit. q. d. deſcendit olim Spiritus Sanctus ſuper aquas Gen. 1. 2. en ergo cauſam, ob quam iterum in Jordane ad illas deſcenderit. Quia Spiritus Sanctus ſemel aquas honoravit; ideo ſuper eaſdem in Jordane deſcendit; ut honorem repeteret. Did.de Caſtillo Illat.47.

Panem noſtrum ſuperſtantialem da nobis hodie. Matth.6. 11. S. Chryſoſt. panem ſuperſtantialem, Euchariſticum ſcilicet. Cur non rogant, precor, ut tribuas? quia panis noſter eſt, dum quotidie recipimus: ſemel enim datus nobis panis ille quaſi debitorem reddit Deum, ſæpius tribuendi. Ideo quaſi imperamus: *panem noſtrum da nobis.* Eſcob. t.3. Coll. Chr. Obſ.3.

Non recordamini – quinque panum in quinque millia hominum, &c. Matth 16 9.

Deinde iterum impoſuit manus. Marci 8. 25. Deus donando non fatigatur; nec, quia multa dedit dona, minuit, imò ſemper auget. Bis Chriſtus cæco manus imponit, bis dona tribuit lucis, ſed poſterius donum, quo clarè omnia videt, longè ſuperat primum. Baeza t.2. l. 10. c. 2. §.6.

Et venit in omnem regionem Jordanis. Luc. 3. 3. Quare Joannes baptizat potiùs in Jordane, quàm in alio loco? Gloſſa ordin. Joannes baptizat in Jordane, ut ibi aperiretur janua regni cœleſtis, ubi datus eſt aditus filiis Iſrael terram promiſſionis intrandi. Velut ab ipſo loco, in quo unum largitus eſt beneficium, induceretur

tur Deus ad aliud excellentius communicandum. Sylv. hìc q. 19.

Præcinget ſe, & faciet illos diſcumbere. Luc. 12. 37. ideò priùs Chriſtus in noſtro exilio loturus pedes diſcipulorum, & divinum paraturus convivium, *præcinxit ſe.* Jo. 13. 4. Baeza t. 3. l. 14. c. 10. §. 23.

Imponit in humeros gaudens. Luc. 15. 5. An non ſat erat, quòd bonus paſtor ad ovem perditam ierit, & illius reductionem curarit? ſed dives in miſericordia, non his contentus ſubſiſtiti majora dedit, humeros ſubmittit ovi portandæ. Id. t. 2. l. 10. c. 2. §. 6.

Cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis. Luc. 15. 16. Prodigus non dixit omnia reverſus ad Patrem, quæ decreverat dicere: nam ultima verba, *fac me ſicut unum de mercenariis* v. 19. tacet. Aug. cùm enim panem non haberet, vel mercenarius eſſe cupiebat; quod poſt oſculum Patris generoſiſſimè jam dedignatur. Eſcob. t. 6. parab. Chr. Obſ. 4.

Ut intingat extremum digiti ſui in aquam. Luc. 16. 24. S. Ambr. lib. 6. in Luc. per Abraham Chriſtum D. intelligit: ſi ſemel donet guttam, torrentem præſtabit. Did. de Caſtillo Illuſtr. 47.

Hoc initium ſignorum. Jo. 2. 11. Initium in aqua in vinum Chriſti virtute converſa; ut hoc primum, & tamquam vitæ agendæ initium exigere videatur, animas noſtras ad meliora converti. Sim. de Caſſia lib 5.

Non Moyſes dedit vobis panem de cœlo, ſed Pater meus dat. Jo. 6. 32. Illa opera munificentiæ ſunt digna Deo, quæ non finiuntur tempore, ſed quotidie continuantur. Baeza tom. 3. lib. 14. c. 10. §. 8.

Qui proprio filio ſuo non pepercit &c. quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? Rom. 8. 32. Si, quod majus eſt, & præcipuum, præſtitit nobis, ut filium ſuum verum, & chariſſimum traderet propter nos adhuc impios; quare non, quod minus eſt, credatur facturus pro nobis Credentibus ſibi, jam enim parata ſunt Credentibus prœmia: S. Ambroſius. hìc.

Repleti ſunt omnes Spiritu Sancto. Act. 2. 4. Dedit eis carnem, mox daturus Spiritum Sanctum: movetur enim, uno beneficio dato ad plura danda. Sylv. hìc q. 7.

Ex Patribus, & aliis.

Nihil eſt igitur, quod negare nobis poſſe vereamur: nihil eſt, in quo de munificentiæ divinæ diffidere perſeverantia debeamus, cujus fuit tam diuturna, & jugis ubertas; ut primò prædeſtinaret, deinde vocaret; & quos vocaret, hos & juſtificaret; quos juſtificaret, hos & clarificaret. Poterit deſerere, quos tantis beneficiis ſuis uſque ad prœmia proſecutus eſt? S. Ambr. l. 1. de Jacob & vita beata c. 6.

Plena ſemper, & redundantia ſunt divina beneficia; non exiguo conſtricta numero, ſed uberi bonorum coacervata congeſtu. S. Ambr. in Luc. l. 1. c. 1.

Si, antequam eum quærerem, bene fecit mihi, clamantem me non exaudiet? S. Auguſt. in Pſ. 56.

Quid tibi promiſit Deus? ò homo mortalis! quia victurus es in æternum. Non credis? crede, crede. Plus eſt jam, quod fecit, quàm quod promiſit. Quid fecit? mortuus eſt pro te. Quid promiſit, ut vivas cum illo? incredibiliùs eſt, quòd mortuus eſt æternus, quàm ut in æternum vivat mortalis. Jam, quod incredibiliùs eſt, tenemus. Si propter hominem mortuus eſt Deus, non eſt victurus homo cum Deo? non eſt victurus mortalis in æternum, propter quem mortuus eſt, qui vivit in æternum? S. Auguſtin. in Pſal. 148.

Tametſi lapideus etiam quis fuerit; tanta tamen jam ſunt data dona, ut ſufficiant eum excitare, & à præſentibus abducere, duplicique nomine ad futura complectenda erigere: cùm quòd adeò ſunt magna, quæ jam exhibita ſunt; tum, quòd licèt tanta ſint, ac talia; primitiæ tamen ſunt. S. Chryſoſt. in ep. ad Rom. c. 8. ſerm. 14.

Chriſtus breviter orare docuit, qui citò vult poſtulata præſtare. Aut quid petentibus ſe non dabit, qui ſeipſum non petentibus dedit? S. Petr. Chryſol. ſ. 67.

Neſciunt in foribus hærere, quæ cœli authore tribuuntur; ſemper incrementis ad culmen aſcenditur, ubi ſupernus favor præſtat exordium. Ennodius lib. 5. ep 16. Flumina, quò longiùs procurrunt, ampliora fiunt. Did. de Caſtillo Illat. 47.

§. IV.

Beneficiorum magnitudo ex perſona dante.

NOn *ſepelias me in Ægypto, ſed dormiam cum Patribus meis.* Gen. 47. 29. 30. Idem petebat Joſeph Geneſ. 50 24. Cur tanti æſtimata ſepultura in Chananæa? acceperant à Deo promiſſionem terræ illius; adeoque lætabantur in munere à Datore Deo. Rupert. l. 9. c. 21. Donum Dei, qualecumque ſit, ſive magnum, ſive parvum; cœleſte, ſive terrenum. Pro honore, vel charitate dantis pretioſum eſt, & debet eſſe in oculis ſapientis. Baeza t. 2. l. 9. c. 2. §. 32.

Non eſt ſanctus, ut eſt Dominus, & non eſt fortis, ſicut Deus noſter. 1. Reg. 2. 2. Samuelis mater filio, cœleſti favore accepto, ſic tota effuſa in divinas laudes. Aliæ matres brachiis deliniunt exoptatos infantulos: non eſt puer, ut hic puer meus, hic pulcher, hic elegans; at Anna, non donum, ſed Datorem, intuetur. Id. ibid.

Veniat Dilectus meus in hortum ſuum. Cant. 5. 1. Di[illegible]e, non quieſcendum in Dei donis, ſed in ipſo Datore; & æſtim[illegible] Quia beneficia non tam propter ſe, quàm Benefactorem: nec hortu[illegible] animæ excolendum, ut nos ejus bonis ditemur, vel nobis ipſis dulces epulas paremus; ſed ut Dilecto placeamus, & ipſe in nobis jucundetur. Lud. de Ponte hic l. 8. Exh. 2. §. 1.

Munera tua ſint tibi, & dona domus tuæ alteri da. Dan. 5. 17. Reſpuebat dona, quæ à Deo ſuo ſibi non venire videbat. Baeza t. 2. l. 9 c. 2. §. 32.

Quia Jeſus eſſet, qui fecit eum ſanum. Jo. 5. 15. Muneris æſtimatio ex perſona dante incomparabiliter creſcit. Et benefactori Jeſu gratus, & ſibi gratulans, hic homo, Jeſum ſanitatis ſuæ authorem, Judæis prædicat. Id. ib.

§. V.

Varia de magnitudine Beneficiorum.

D*Ilectus meus mihi, & ego illi.* Cant. 2. 16. Nullum perfectum ſenſum videntur hæc verba habere. Quid eſt tibi dilectus tuus? quid tu illi? Aperit campum ad cogitandum, quàm ampla, & copioſa beneficia in eam ſponſus contulerit. q. d. ad aperiendam tantam rerum abundantiam deeſt oratio, verba non ſuppetunt. Nam, ſi dixero, ſponſus meus mihi conſulit, nihil dixi. Si iterum, ſponſus meus mihi operatur, mihi favet; obruitur oratio rerum magnitudine. Et ideò nihil dicere poſſum, niſi, *Dilectus meus mihi!* Quid pro his ego poſſum rependere? numquid ſanctos cogitatus, memoriam continuam, orationes crebras, ferventes; jejunia, vigilias, miſericordiæ opera; ſed non adæquant magnitudinem beneficiorum Dei. Quid igitur faciam? una mihi videtur ratio reſpondendi tanto amori: ut ille mihi omnia factus, ità ego mea, & me totum ei impendam. Diez tit. Charitas.

A Sæculo non audierunt, neque auribus perceperunt; oculus non vidit, Deus abſque te, quæ præparaſti expectantibus te. Iſa. 64. 4. Hæc bona, Chriſti fuerunt miracula, ut docet Hier. & Chryſoſt. Bona Chriſti fuerunt ejuſdem Sacramenta, & copioſa gratia, mentis quies, conſolatio, gaudium, aliique fructus Spiritus Sancti. q. d. à ſæculis, ex quo natus eſt Adam, nemo unquam audivit, nec vidit; imò cogitare, & ſuſpicari non potuit; tanta, & tam auguſta, gratiarum dona, quæ præparaſti in Lege nova expectantibus te. Te, abſque te, idem eſt, quod præter te; uno te excepto, ut vertit Vatablus. Corn. à Lap. hic.

Etiamſi faciamus, quæcumque facere poterimus; nihil magnum faciemus, ut ei, qui nos tantis beneficiis prævenit, aliquid rependamus. S. Chryſoſt. in Gen hom. 34.

Quam gratiam illi referemus? tametſi in terra mille annos viveremus; ne pro uno quidem colapho, illi ullo modo unquam, prout decet, reddere æquivalens, dignaſque gratias referre, poſſemus. S. Ephrem de compunct.

Nihil illi ad menſuram minuti tribuere poſſes; ſi in retributionem eorum, quæ pro te ſuſtinuit, te mille millies annis, etiam gehennali incendio, cruciares. Caſſiodorus. Doneremon. l. 2. c. 3 ſect 8 de amore.

Quid retribuet pulvis, & vermis, Domino gloriæ, qui pro eo animam ſuam in morte concluſit? ut beatitudine frueretur, quam nec oculus vidit, nec auris audivit. Attende igitur ſollicitus, quantùm Domino tuo debes. Bleſenſ. ep. 137.

§. VI.

Bonus uſus Beneficiorum, divitiarum, talentorum, gratiarum.

Ex Veteri, & Novo.

E*T erant valdè bona.* Gen. 1. 31. Fecit Deus omnia valdè bona. Nihil ergo natura malum, quando & ipſa, quæ in creaturis videntur eſſe pœnalia, ſi benè utantur, & bona, & proſpera ſunt; ſi malè utantur, nocent. S. Iſid. c. 9

Aquæ in ſanguinem verſæ Ægyptiis, non Hebræis. Ex. 7. 20. In manu Ægyptiorum ſanguis, inquit Joſephus, in manu Hebræorum mundiſſima erat aqua. Sic opes in manu impii fœdus vitiorum ſanguis, in manu probi inſtrumentum virtutis. Drexelius Opuſc. 13. Salomon. cap. 5. §. 5. Divitiæ ſunt ambidex-

træ, ad bonum, & ad malum, faciles trahi. Uti ſcalæ aſcenſum, & deſcenſum, juvant, ita pecuniæ ad cœlos ducunt & ad inferos. Id. ib.

Manum ſuam miſit ad fortia, & digiti eius apprehenderant fuſum. Prov. 31. 19. Manum ſuam ad fortia, & heroica, extendere, eſt, res difficillimas, & ſenſualitati maximè repugnantes, operatam fuiſſe, & ſe ſpiritualibus exercitiis occupaſſe. Digiti ejus apprehenderunt fuſum. Dices: tamne heroicum eſt nere, illud ut Spiritus Sanctus collocet inter heroica opera? Nota myſterium: nere, eſt ea ſiniſtra in dexteram ſtupam traducere, & ſic, quod antè erat in ſiniſtra ſtupa, in dextera per fuſum fit filum. Siniſtra eſt vita præſens, dextera futura. Et omnia Mundi ſunt ſtupa, valetudo, divitiæ, honores, &c. una ſcintilla comburuntur. Si benè ſcis nere, traduc hæc temporalia à ſiniſtra ad dexteram, fuſo bonæ intentionis, & divini amoris. Quando valetudinem, ingenium, divitias, honores, in obſequium Dei confers; rectè nes, & ſtupam à ſiniſtra in dexteram traducis. O miſeros Alexandros, Darios, Cæſares! &c. quot bona habebant in ſiniſtra, & quàm nudi nunc ſunt, neſcierunt enim fila ducere, neſcierunt temporalia in æterna transferre. Diez fer. 4. Dom. 3. Quadrag.

Veniat Dilectus meus in hortum ſuum, & comedat fructus pomorum ſuorum. Cant. 5. 1. Erudimini, qui poſſidetis terram: divitiæ, quas tenetis, veſtræ non ſunt, ſed Dei; diſpenſatores opum, & honorum, eſtis, non domini. Porrò cùm ſponſam in cellaria introduxiſſet, non ad rapinam, & luxum; ſed ad eleemoſynam, incitavit. *Ordinavit in me charitatem.* Cant. 2. 4. Oliva tom. 2. Strom. hic.

Vos eſtis ſal terræ. Matth. 5. 13. Non monet, ſitis; ſed *eſtis*: ut, quod ſunt, perpendant, & neceſſitatem incumbendi proprio officio cognoſcant. Univerſa, quæ à terrenis hominibus appetuntur (ſive naturalia, ut proles, & delectabilia tactus, aliorumque ſenſuum; ſive divitiæ, honores, imperia, & gloria; ſive ſcientiarum, & artium notitiæ) indigent condimento veſtro; ut ſalubriter appetantur, ſalubriterque illis homines utantur. Cajetan. hic.

Quia ſuper pauca fuiſti fidelis. Matth. 25. 21. Quæ illa pauca? certè omnia illa, quæ in hoc Mundo pretioſiſſima æſtimantur; omnia, quæ aut animæ, aut corporis miniſterio aſſignata, fideli uſu ab homine ſic tractantur, ut virtutum incremento, & divini beneplaciti obſequio deputentur. Ramirez in epiſt. Chr. ad 7. Ep. ep. 2. Apoc. 2. v. 10.

Miniſtrabat illis. Marci 1. 31. Non iſta beneficium otiola ſuſcepit, non accepta ſanitate illicò contulit ad agenda; conſpiciens fore neceſſitatem, & decentiam Chriſto pauperi, & ejus collegio, miniſtrare, non expectavit de miniſtratione præceptum; quamquam non ſinè præcepto importuna febris abivisset. Optimum in motibus eſt, acceptæ gratiæ cooperari; & omne, quod à Deo accepimus, in dedicationem convertere: ſicut ipſa ſanitatem acceptam in obſequium illicò ſtatuit Largitoris. Sim. de Caſſ. l. 5. c. 9.

Reliquum eſt, ut, & qui habent uxores, tamquam non habentes ſint &c. 1. Cor. 7. 29 30. S. Greg. homil. 36. in Evangelia: ille uxorem habet, quaſi non habens, qui ſic placere ſtudet uxori, ut tamen non diſpliceat Conditori. *Flet* quoque, ſed tamquam non fleat: qui ſic temporalibus damnis affligitur, ut tamen de æternis lucris ſemper animum conſoletur. *Gaudet* verò; ſed tamquam non gaudeat: qui ſic de temporalibus bonis hilareſcit; ut ſemper tamen tormenta perpetua conſideret. *Emit* autem, ſed quaſi non poſſidens: qui & ad uſum terrena præparat; & tamen cauta cogitatione providet, quòd hæc citiùs relinquet. Mundo quoque *utitur*, ſed quaſi non utatur: qui & neceſſaria cuncta exteriùs ad vitæ ſuæ miniſterium redigit; & tamen hæc eadem non ſinit menti ſuæ dominari. Diez tit. Martyres.

Ex Patribus, & aliis.

Hoc ſolùm quæritur, ut, quidquid habuerit homo ex Deo, toto eo utatur ad gloriam Dei. Orig. tr. 33. in c. 24. ep. ad Timoth. poſt medium.

Utere ſanitate corporis in ſanitatem animæ. S. Chryſoſt. homil. 23. in Acta.

Non ſolùm ſpirituales opes, & dona cœleſtia, Deo donante, capiuntur; ſed etiam terrenæ, & corporeæ facultates ex ipſius largitate proveniunt: ut meritò rationem earum quæſiturus ſit; qui non magis poſſidenda tradidit, quàm diſpenſanda commiſit. Muneribus igitur Dei juſtè & ſapienter utendum eſt; nè materia boni operis fiat cauſa peccati. S. Leo ſer. 5. de Collectis.

Anima habet tres potentias, rationem, voluntatem, & memoriam. Ratio data erat ei, ut Deum agnoſceret; voluntas, ut eum amaret; memoria, ut in eo quieſceret S. Bonav. de Reform. mentis c. 11.

Ut Impedimenta improbis divitiæ, ità bonis ſunt adjumenta ſalutis. S. Ambroſius l. 8. in Luc. apud Octavianum in Eccleſiaſt. 13. 30.

Ille habet aurum, qui novit uti auro, &c. Vide ſuperiùs.

Devotus animus influxibus beneficiorum creſcit ad obſequium, augetur ad gratiam, non ad arrogantiam proſilit, non ad ſuperbiam pertumeſcit. S. Petrus Chryſol. ſer. 142.

Nos uſum tantùm earum accepimus, quas tenemus; commodatis à Deo facultatibus utimur. Igitur ſi omnia omnibus Deus tribuit, nemini dubium eſt, quòd ea, quæ dono Dei accepimus, ad Dei cultum referre debeamus. Salvianus l. 1. ad Eccl.

Ad inſtar ſœneratoris, qui mutuat pecuniam ad lucrum, mutuat nobis Deus animam cum potentiis, corpus cum membris; de quibus vult habere lucrum. De memoria vult, ut memoremus ejus beneficia; de intellectu vult lucrum fidei, quæ in intellectu conſiſtit; de voluntate vult lucrum amoris, devotionis, & bonorum deſideriorum; de manibus eleemoſynas; de toto corpore vult lucrum pœnitentiæ. S. Vinc. Ferr. ſer. 5. poſt Judica.

§. VII.

Abuſus Divinorum Beneficiorum.

Ex Veteri.

P*Etierunt ab Ægyptiis vaſa argentea, & aurea.* Ex. 12. 35. Dicitur hic, quòd Deus Ægyptios auro, rebuſque pretioſis, ſpoliarit, eaſque Hebræis tradiderit; ut divites ex eorum ſervitute evaderent. Eodem autem auro, quod eis Dominus dedit, fecerunt ſibi vitulum in Horeb. Ex. 32. 4. Sic multi beneficiis divinis, pulchritudine, ſanitate, ſcientia, honore, divitiis, Deo bellum inferunt. Diez Dom. 3. Epiph.

Quis eſt David? -- tollam ergo panes meos, -- & carnes pecorum, quæ occidi tonſoribus meis. 1. Reg. 25. 10. 11. Hæc loquitur, qui de Mundo eſt, qui dives in Mundum eſt: neſcio Chriſtum, quis eſt pauper, ut dem ei cibum? cui ergo ſervas illum? tonſoribus meis. Quis tonſor tuus? ludus, mulietcula, vanitas; hi ſunt tonſores tui. Olorius Dom 4. Quadr.

Oſculatuſque eſt rex Abſolon. 2. Reg. 14. 33. Quid eum putas ex ore regis hauſiſſe? pſalmorum fragantiam? humanitatis candorem? pacis iridem? Superbiit, arſit, rebellavit. 2. Reg. 15. 1. *Igitur poſt hæc fecit ſibi Abſolon currus, & equites.* Beatior fuiſſet ſerpentis morſu, quàm regis oſculo; quique fortaſſe vixiſſet poſt pœnam, poſt amplexum periit. En ſatum murmur in manna. Num. 21. 5. *cur eduxiſti nos de Ægypto?* En fragrans in veneno thus: *miſit Dominus in populum ignitos ſerpentes. ib.* v. 6. Irriguam ſibi ad incolendum regionem dilexit Loth Gen. 13. 10. quæ univerſa rigabatur *ſicut paradiſus Domini.* Noli fidere ubertati, captivitatem legit; ſulphur, non lac, emulſit; uxoris funus, non gregum fœtus, aſpexit. Exceptus à Jahele Siſara videbatur ſibi nactus in naufragio portum. Judic. 4. 21. *Intra ad me Domine; intra, nè timeas.* v. 18. Cùm ſitiret aquam, recreatus eſt lacte: quid feliciùs? ſed Lacheſis latebat in lacte. Quò triumpho advecta putas vaſa aurea templi in palatium Regis? mors in phialis, non triomphus: ut primùm iis uſi Chaldæi, occiſi ſunt à Medis. Dan. 5. 2. 30. Oliva l. 2 Strom. hic.

Nonne tu vallaſti eum. Job. 1. 10. q. d. non mirùm, Domine, ſi Job te amet, & timeat; quando tot bonis eum affeciſti, ut nec rimulam inveniam, qua eum aggrediar. Tolle ab eo hunc murum; & audacter illum aggrediar. O rem horribilem! eò ſcilicet humanam malitiam perveniſſe: ut cùm divitiæ olim murus, & præſidium contra dæmones hominibus fuerint, & ad amicitiam Dei conſervandam valdè conduxerint; nunc illis, tamquam armis, contra Deum bellum gerant. Diez in Nat. Dom. conc. 3.

Ipſi autem ſpreverunt me. Iſa. 1. 2. Unde tam immane populi chari flagitium? ex bonis divinæ charitatis: *filios enutrivi, & exaltavi.* ibi.

Veſtivi te diſcoloribus, & calceavi te hyacintho; — & dedi coronam decoris in capite tuo. Ezech. 16. 10 12. Quid non expectas in Deum hoſtiarum ab Jeruſalem, quam Dominus & lavit, & compſit? En victimas: *& tuliſti vaſa decoris tui.* v. 17. Quibus Eſther, 5. 1. muneribus Domino jungebatur, in ſolio Deo propior, quàm Aſſuero; iis Synagoga iniquiſſimè defecit à Deo ſuo. Ergo nobis adſcribatur, quidquid in cœlum, Deumque peccamus; quando congeſta ab eo in nos munera in tela vertimus, ut in eum conſurgamus. Oliva fer. 4. Dom. 1. Quadr.

Argentum multiplicavi ei, & aurum, quæ fecerunt Baal. Oſ. 2. 8. Quæ abundantia argenti in Iſrael? 3. Reg. 10. 27. tanta abundantia argenti in Iſrael, quanta & lapidum. Quæritur Dominus de abuſu beneficiorum. Rupert. l. 1. in Oſ. ò dira ingratitudo! de auro & argento meo, fecerunt mihi contraria, vitulos, & Baal, cætera dentum portenta. Sylv. in Jo. 9. c. 18. q. 10.

Vitis frondoſa Iſrael, — ſecundùm multitudinem fructus

Digitized by Google

ſui multiplicavit altaria, juxta ubertatem terræ ſuæ exuberavit ſimulacris. Oſ.10.1. Tum maximè Deus è memoria hominum elabitur, cùm beneficiis ejus fruentes honorem dare divinæ indulgentiæ deberent. Lact.lib.2.div.inſtit. cap.1. Saul, dum pecora adhuc paſceret, juvenis erat modeſtus, & pius: cùm in Regem à Deo electus eſt; mores mutavit, & peſſimus evaſit. David inter perſecutiones innocens, manſuetus, & vir ſecundùm cor Dei: ubi Dei gratia hoſtes vicit; in adulterium, & homicidium degeneravit. Nimia felicitate inflatus Salomon idololatra factus, Ozias ſacrilegus. De his Job 21. 14. dicebant: *recede à nobis*. Quando in Deum ita debacchati? an cùm eos inopia, aut morbo, premeret? non; ſed cùm implеſſet domos eorum bonis. Paulus Segneri ſerm.17. fer.2. Dom.3. Quadr.

Ex Novo.

Væ vobis divitibus &c. Luc.6. 24. 26. Licèt in pecuniariis copiis multa ſint lenocinia delictorum; pleraque tamen ſunt etiam incentiva virtutum. Quamquam virtus ſubſidia non requirat, & commendatior ſit collatio pauperis, quàm divitis liberalitas; tamen non eos, qui habeant divitias, ſed eos, qui uti his neſciant, ſententiæ cœleſtis authoritate condemnat. S. Ambroſius in Luc. hic.

Hæc dicens clamabat. Luc 8. 8. Res mira, & maxima conſideratione digna: aliquo, ſinè dubio, dolore afficitur, & maximo. Vincitur, alapis cæditur, & verbum non loquitur; *quaſi agnus coram tondente ſe &c.* Iſa.53.7. Eſtne aliquid, Domine! quod te majori afficiat dolore, quàm flagella, corona, clavi, crux? quod illud? utique ſemen amiſſum. Oſor. Dom. Sexageſ.

Diſſipavit ſubſtantiam ſuam. Luc. 15. 13. Hic eſt filius ille prodigus, qui portionem paternæ ſubſtantiæ, quæ ſe contingebat, accepit: ingenium ſcilicet, memoriam, vires corporis, cæteraque ſimilia bona naturæ; quibus non ad divinam, ſed ſuam uteretur voluntatem, eſſetque tamquam ſinè Deo in hoc Sæculo. S. Bernard. ſerm. de div. affect. animæ. Per ſubſtantiam interpretantur liberum arbitrium, Hieron. Theophyl. Euthym. Per eam explicat omnia dona homini conceſſa, Auguſt. Hier. Batrad. Leo. Burg.Cornelius. Sylv. in Luc 15.q.1.

Epulo dives. Luc. 16. 24. In tormentis æſtuat; Abraham, etiam dives, in refrigerio exultat. Quomodo adeò diverſa fortuna? quia in ſimili fortuna diſſimilis erat uſus. Dives divitiis abuſus eſt ad luxum, & faſtum, exquiſitas epulas (*epulabatur quotidie ſplendidè*) Abraham ad miſerorum opem, ad virtutis cumulum, hoſpitum ſolatium. Naxera in Joſ.10.§.34.

Purpura, byſſo, delicatis veſtibus, epulis blandis, ferrea viſcera crudelis anima nutriebat. S. Petr. Chryſol. ſer. 121.

Ex Patribus, & aliis.

Si calicem aureum inveniſſes in terra, donares illum Eccleſiæ Dei: accepiſti à Deo ingenium ſpiritualiter aureum; & miniſtras indè libidinibus, & in illo Sathanæ propinas teipſum. S.Auguſt. ep.39. Licentio juveni nobili, & docto, hortans eum ad Mundi contemptum.

Qui tibi felicitatem dedit hujus ſæculi, ad conſolationem tuam dedit, non ad corruptionem. S. Auguſt. tr. 12. in Jo.

Valetudinem corporum in uſum conſumimus vitiorum, bona mentis in uſum expendimus vanitatis. S. Bernard. Dom. 10. Pent.

Omnia, quæ ad uſum vitæ accepimus, ad uſum convertimus culpæ; ſed cuncta, quæ ad uſum pravitatis inflеximus, ad uſum vertuntur ultionis. S. Greg.hom.35.in Evang.

Iram contra nos ſuperni Judicis inextinguibiliter accendimus; ſi contra benignitatem illius etiam ex ipſa ſua largitate pugnamus. Id. mor. l.30. c.9.

Ad hoc tantùm à Deo data quiete utimur, ut in ebrietate, ut in luxuria, ut in flagitiis, ut in rapinis, ut in omni ſcelere, atque improbitate, vivamus. Quaſi vero beneficium datæ pacis, vacatio ſit probroſitatis; & ad hoc inducias tranquillitatis Deo donante capiamus, ut licentiùs, atque ſecuriùs, peccemus. Indigni itaque cœleſtibus donis ſumus, qui beneficiis Dei non benè utimur; qui facimus, rem operum bonorum, materiam tantùm eſſe vitiorum. Quo ſit, ut pax contra nos ſit: quia ſic agitur à nobis, nè expediat rem recipere, qua deteriores ſumus.

Quis hoc credere queat? Mutamus naturam iniquitatibus noſtris: &, quæ Deus bona fecit, manere pietatis ſuæ, ea nos nobis facimus mala eſſe moribus malis. Salvian. lib. 6. de Prov. Dei.

Præclara dona ejus, vel agnoſcimus, vel honoramus: qui, quantùm ab eo beneficii accepimus, tantùm ei injuriarum repenſamus. Id. ib.

In injuriam cedit donantis donum negligere, nec eo uti, quod donatum eſt, quod eſſe conſtat intolerabilis ſuperbiæ diſplicentis & ingratæ. Gerſon. conſid.3. myſtica Theol. practica.

§. VIII.

Beneficiorum memoria, perpenſio, oblivio.

Ex Veteri.

S*Emini tuo dabo terram hanc*. Gen.12. 7. Audit hoc Abraham à Deo, & ibi ædificavit altare Domino & aliud v.8.

Locupletatus eſt homo. Gen.26.13. Iſaac v.24. audit à Deo: *noli timere, quia ego tecum ſum*. in gratitudinem *ædificavit ibi altare Domino* v.25. Parantur à bonis viris monumenta, quibus monerentur de acceptis bonis; quaſi timerent, nè oblivio irreperet divinæ beneficentiæ. Luc. de Velloſo in Judith c.2.

Ecce Dominus meus &c. Gen.39.8. Joſeph bona, quæ aſſecutus fuerat, repentè memoriæ intulit; & malum, quod ſe pulſabat, ejecit. Et quia perceptæ gratiæ meminit, vim culpæ imminentis fregit. S. Greg.mor.l.30.c.9.

Ut ſit ſignum. Joſ.4.6. Diſce hic, quàm Deus rigidè exigat beneficiorum ſuorum memoriam; & gratos iis præmiet; ingratos privet, & puniat. Corn. à Lap. hic.

Si *bona accepimus &c.* Job 2.10. Magna conſolatio tribulationis eſt, ſi, cùm adverſa patimur, Authoris noſtri ad memoriam dona revocamus. S.Greg.mor.l.3.c.7. in Job. hic.

A fructu frumenti, vini, & olei ſui multiplicati ſunt. Pſal. 4. 8. mox præceſſit: *multi dicunt: quis oſtendit nobis bona*. v. 6. Si abundantiam à Domino acceperunt, quomodo de Largitore jamdubitant? quis eis bona oſtendit, & præſtitit, ignorant. Theodoret. etiam de manu Dei bona ferentes dicere audent, *quis oſtendit nobis bona?* Alvarez Joſeph illuſtr. illuſtr. 128.

Memento horum Jacob, formavi te. Iſa. 44. 1. Procopius hìc: optimè in oblivioſum Iſraelem uſurpavit illud verbum *Memento*.

Comede, quæcumque ego do tibi. Ezech. 2. 8. hoc eſt, rumina, expende; & memoriæ, tamquam ſtomacho, commenda. Hoc eſt comedere, & in ſtomachum trajicere. Et quemadmodum ex ſtomachi officina digeſtus cibus in reliquarum partium alimentum, totius corporis bono, diſtribuitur; contrà ventriculi, ſeu concoctionis vitio languent vitalia, ſpiritus deficiunt, tabes oritur: ità, ex memoria beneficiorum Dei, cœteræ facultates animæ, & imprimis voluntas, incaleſcit, alitur, atque in charitate roboratur. Contrà ejus defectu languet, & areſcit. Doultreman. lib.1. c.3. de amore. ſect.10.

Saturati ſunt, & elevaverunt cor ſuum, & obliti ſunt mei. Oſ. 13.6. In beneficio accepto lethargum bibunt ingrati. Sicut, cui vini copiam ad ebrietatem propinas, ebrius vino, tui fit immemori ſic, quem beneficiis cumulas, tui immemorem facis. Alvarez Joſ. illuſtr.illuſtr.128.

Quinquagies, nec ſæpius, minuſve, reperitur in S. Scriptura mentio liberationis, & egreſſionis filiorum Iſrael ex Ægypto: ad denotandum verum Jubilæum noſtrum, ſive Pentecoſten, in qua Spiritus Sanctus diffunditur. Sed non ſinè prævia, frequentique redemptionis noſtræ recordatione, atque gratiarum actione. Doultreman. l.1.c.3. de amore ſect.10

Ex Novo.

Vade in domum tuam. Matth.9.6. Introrſus ipſe remittitur: ut noverit ſpectando, quod acceperat, ad quid obligetur ex acceptis. Optima, & grata conſideratio eſt, etiamſi rependere nequit, habere præ oculis beneficia Creditoris, maximè Creatoris; qui nullis noſtris meritis, expedientia nobis gratis, & benignè, conceſſit. Sim.de Caſſ.l.5.c.26.

Beatus venter, qui te portavit. Luc. 11. 27. cur non dicitur genuit? ſed portavit? quod pondus, & onus innuit? Reſp. cùm Virgo Chriſtum concepit ſuprema Maternitatis Dei dignitate ſuper omnes puras creaturas ſublimatur: & quò major collata beneficiorum celſitudo, eò majus, graviuſque pondus imponitur. Moyſes Num.11.11. *cur impoſuiſti pondus univerſi populi hujus ſuper me?* Gen.48.22. Dicit Jacob Joſepho: *do tibi partem unam extra fratres tuos*. Hier. legit: *do tibi humerum unum*: Carolus V. jam ſeneſcens, onerum Reip. pertæſus, cùm regnum in Philippum II. transferret, lacrymans, dixit: ò fili! magnum tibi onus impono. Sylv.in Luc.11.Matth.12.c.23.q.19.

Annulum in manu. Luc 15.22. Annulus datur in manu, in memoriam receptorum, necnon ad conſiderationem omnium indultorum: ut eum gratitudo in bonis operibus ſemper fervere faciat, quem ingratitudinis ad tanta mala pertraxit iniquitas. Sim. de Caſſ.l.8.hic.

Coll-

Digitized by Google

Colligite fragmenta, ne pereant. Jo.6.12. Jubemur colligere fragmenta ne pereant, id eſt, nec minima beneficia oblivisci. S. Bernard. in Cant.ſ.51.

Scitis, quid fecerim vobis. Io.13.12. Non ſilet illa vox, ſed ſemper ab eo tempore, quo emiſſa fuit, clamavit, clamat, & clamabit *Scitis*. Scimus ergo, quid fecerit nobis. Ac per hoc, hæc ſcientia, velit, nolit, tenet omnem hominem inexcuſabiliter, atque totaliter, debitorem. Hæc ſcientia ſcripta in tabulis cordis, in lamina rationis, in charta memoriæ; à peccatis avertit, & innectit virtutibus. Hæc ſcientia quærit ſolertem, petit activum, devitat ignavum, gratum vult, condemnat ingratum. Sim. de Caſſ.l.13.c.5.

Ex Patribus, & aliis.

Tum Deus maximè è memoria hominum elabitur, cùm, beneficiis ejus fruentes, honorem dare divinæ indulgentiæ deberent. At verò, ſi qua neceſſitas gravis preſſerit, tunc Deum recordantur. Lact. Firmianus lib.2.Inſtitution.

Non verecundæ, ſed ingratæ mentis, indicium eſt, beneficia tacere divina. S.Leo.ſ.1. de aſſ. ad Pontif. Manna Ex.16.33. Deus mandavit reponere in arca teſtamenti, ad perpetuam memoriam. Did.Stella. de contempt. p.2. c.55. Ut gratitudinis memoria non intercidat, ſolet Deus illi, quem ad magna elegit, mutare nomen; quod fecit Abrahæ Saræ, Jacob Petro. Id.ib.

Cùm Dei beneficia confiteris, immolas DEO ſacrificium laudis. S.Bernardinus ep.112.

§. IX.

Beneficia DEUS vult ſibi adſcribi.

SI ſeptem crines capitis mei &c. Jud.16.13. Quærit Pineda, cur Deus vires Samſonis magis in capillis, quàm alia corporis parte, conſtituere voluerit? nonne robur in lacertis, humeris, pectore, meliùs, quàm in tam imbecilla corporis parte fuiſſet? Reſp. ut illam ſuis lacertis numquam tribueret; imò potiùs propterea agnoſceret, illam acceptam divinitus. Illam Deus rei, & partium corporis omnium tenuiſſimæ, atque non conſtantiſſimæ, alligatam voluit. Did.Niſſ.D.4.Quadr.§.5.

Loquimini ad petram coram eis. Num.20.8. Quærit Abul. 1. cur Dominus præceperit loqui ad petram? 2. quare coram omni populo. 3. cur duro ſaxo potiùs, quàm molliore terra, profilire aquam voluerit? Reſpond. qu.3. hic: ut oſtenderet cæco illi populo, à miraculo beneficium venire. Didac. Niſſ. Sabb. poſt Cineres.

Vade, & lavare ſepties in Iordane, & recipiet ſanitatem caro tua. 4.Reg.5.10. Abul. q.6. hic: quòd miſerit eum ad fluvium Jordanis potiùs, quàm ad alium; fecit hoc: quia minùs veriſimile erat de aqua Jordanis, quod ſanare poſſet: quàm de alia aqua: eò quòd erat turbida, & turbulenta, propter alluvionem. Idem ibidem.

Laborantes in remigando. Marci 6.48. Deus beneficia ſua ità confert, ut ea alteri, quàm ipſi, nemo adſcribere poſſit. Diſcipulis apparuit Chriſtus, ut tempeſtatem componeret, ubi imparem ſuam diligentiam viderunt. Theophyl. in c.6. Jo. non ſtatim ab initio periculi, ſed in fervore, apparet Chriſtus; ut, cùm noverimus omnem noſtram virtutem, & ſapientiam; invenerimuſque quàm infirmam; ad illum confugiamus ſolum, qui ſalvare poteſt, & non nobis ipſis adſcribamus ſalutem. Idem ibidem.

Accepit panes. Jo.6.11. Ut aleret turbam, accepit Chriſtus in manus panem: quia vult, ut intelligamus, omnia bona noſtra ab illis deſcendere; poterat enim in manibus Diſcipulorum panes multiplicare. Did Niſſ.Dom.4.Quadr.

§. X.

Per Beneficia Divinitas Chriſti manifeſta.

EUntes renunciate Joanni. Matth.11.4. S.Cyrill.lib.2. theſ.c.4. Chriſtus miraculorum magnitudine ſimul & multitudine, oſtendit ſe Meſſiam eſſe. Adde & beneficentia. Corn. à Lapid. hic. Plenum ſanè teſtimonium, quo Dominum propheta cognoſceret. De ipſo enim, & non de alio, fuerat prophetatum Pſalm.145. *Dominus dat eſcam eſurientibus, Dominus erigit eliſos, Dominus ſolvit compeditos, Dominus illuminat cæcos, Dominus diligit iuſtos, Dominus cuſtodit advenas, orphanum & viduam ſuſcipiet*. S.Ambroſ. in Luc.7.

In ipſo vita erat, & vita erat lux hominum — ut teſtimonium perhiberet de lumine. Jo.1.4.7. Orig.tr.5. in Jo. quæro: cur tandem, cùm Joannes miſſus à Deo venerit ad teſtificandum, ut teſtificaretur de lumine, non etiam venerit, ut teſtificaretur de vita? Reſpond. Homo nullus, qui veniret, teſtificari poterat de vita, etiam nunc abſcondita cum Chriſto in Deo. q. d. Salvator ſe abſcondit, tantùmque vult dignoſci per beneficia. Baeza lib. 1. cap.8.§.12.

Ecce agnus Dei. Ioan.1.29. Intuitus Ioannes Ieſum, id de illo oſtendit, quod in Deo patentiſſimum eſt, & ſe undique prodit, ſcilicet ejus benignitatem, & dilectionem: *ecce Agnus Dei*: nam amor, & benignitas Dei, nequit non in oculos exilire, ſeque creaturarum obtutibus præſentare. Baeza l.6.c.1.§.2.

Humanitas, & benignitas apparuit Salvatoris. Tit.3.4. Quid, ò Paule! apparuit? apparuitne Salvator? apparuit potiùs *benignitas, & humanitas*. S.Ambroſ.ep.86: Hæc eſt Salvatoris pietas, ut interveniat ſaluti, ac non ſe prodat, aſpectu; ſentiatur beneficiis, & non ſentiatur obtutibus. Amat ſuam perſonam latere, & ſua publicari beneficia. Baeza l.11.c.8.§.12.

Civitas non eget ſole, neque luna, ut luceant in ea: nam claritas Dei illuminavit eam; & lucerna eius eſt Agnus. Apoc.21.23. Ubi Deus Agnum agit, benignitatis opera manifeſtat, nulla neceſſaria ſunt luminaria: ipſa opera, ipſa agnina benignitas, per ſe ſatis perſpicua eſt, & oculis patet. S.Irenæus l.4. nemo inveſtigavit altitudinem ejus, nec veterum, nec eorum, qui nunc ſunt. Secundùm autem dilectionem cognoſcitur ſemper, per eum, per quem conſtituit omnia. Eſt autem Hic Verbum ejus D. N. J. C. Apoc.19.17. *Et vidi unum angelum ſtantem in Sole*. Nullibi meliùs, quàm in ſole ſtaret ad Dei cœnam invitans: quia beneficia Dei clariora ſunt ſolis radiis. Baeza l.6.c.1.§.2.

§. XI.

Beneficia retrahunt à peccato, faciunt probos.

OMne, quod movetur, & vivit, erit vobis in cibum. Gen.9.3. Ante diluvium non legitur carnis eſus permiſſus; permiſſus eſt poſt diluvium. Actum eſt id in amoris ſignum. Gennadius in Catena: à diluvio majori uſus eſt liberalitate; ut ſic homines afficeret, ut majores culpas vitarent. Novarin.agn.Euch.

Per annos 40. annonam de cœlo conſecuti ſunt. Iudith.5.15. Seneca l.7. de benef.c.58. vincit malos pertinax bonitas. Baſil.Seleuc. or.19. Contumaciam tuam (Habræe) reverentia mollire machinatus Deus, supernè alimentis parandis cœlum vocabat; infernè rupes ad inexpectatas aquarum potationes adornabat. Luc.de Velloſo in Iudith 5. Parænet.30.

Cœpit illum deprecari, qui à dæmonio vexatus fuerat, ut eſſet cum illo. Marci 5.18. A Deo benefactore tuo numquam diſcede. Liberatus hic homo à dæmonio ſic Ieſu adhæſit, ut anxiè contenderet, numquam ſeparari ab eo. Præclarus gratitudinis affectus, benefactori ſuo ſemper adhærere. Baeza l.7.c.2.§.16.

Pertranſiit benefaciendo, & ſanando omnes. Act.10.38. his induſtriis ſuas effecit Chriſtus, Samariam, Galilæam, & Iudæam. Gilbertus Abb. ſ.33. in Cant. non eſt parca clementia Chriſti, nec pigra quidem. Revolve Evangelium, & ubique invenies Ieſum, & copioſum, & citum.

Ex Patribus.

Quoniam beneficiis melior fieri non potuiſti, reliquum eſt, ut pena torquearis. S.Chryſoſt.hom.61. in Matth.18.

Homines primùm volunt ea, quæ præcipiunt, opere compleri, magnaque obedientia, & benevolentia, erga ſe uti ſubditos mandata ſuſcipientes; ac tunc utique cogitant de remunerandis iis, qui multum obedientiam præ ſe tulerint. Non ità ſe gerit communis omnium Dominus: prius enim benefacit, & multitudine beneficiorum noſtram naturam ad ſe allicit; & poſtea imperat facilia, atque levia; ut facilitate mandatorum, & beneficiis prioribus, excitati, ad ea implenda ducamur. Id. hom.27. in Gen.

Væ illis, qui rebelles ſunt lumini! & reſiſtunt Spiritui Sancto, nec acquieſcunt veritati, quam intelligunt: & ſicut lutum ex calore ſolis, ità ex bonitate, & beneficiis Dei, clariores fiunt: audacter etiam provocantes eum; cùm ipſe dederit omnia in manibus eorum. Guarric.ſerm. in die Aſcenſ.

Prima vox eſt beneficii, qua Deus tractat peccatorem primò benignè, ac benevolè. Dat ei ſalutem & bonos ſucceſſus, temporalium, honores, divitias; & facit, ut ei omnia ad libitum ſuccedant; ſi forte convertatur, & dicat: Anima mea! ſerviamus tam bono, & pio Domino, qui tam benignè nos tractat; qui pro tormentis tot largitur beneficia; & pro Inferno, quem meremur, dat nobis rerum temporalium abundantiam. S. Thom. Vill. ſ. D.4.Adv.

Digitized by Google

§. XII.

Varia de Beneficiis Divinis.

B*enedictus Dominus Deus Iſrael*. Luc. 1. 68. Non ob id ſolùm, quia potiſſimè à populo Iſrael celebratur, *Deus Iſrael* dicitur; ſed etiam propter peculiaria beneficia huic populo exhibita. Did. Stella hic.

Per homines divinitus plurima beneficia ſuppeditantur. Clem. Alex. l. 1. Strom.

Notabili animadverſione penſandum eſt, quòd altiora dona nequaquam conſervari ſolent accepta; ſi abſque ærumnoſo labore fuerint acquiſita. Unde Luciferum à tantæ altitudine gratiæ cernimus cecidiſſe? niſi quia tanta dona abſque labore adeptus eſt. S. Bernard. Sen. t. 1. ſ. 8. a. 1.

TITULUS VII.

BLASPHEMIA.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

V*ir, in cuius capite germinaverit lepra*. Levit. 13. 29. In capite lepram bajulat, qui blaſphemat Divinitatem; vel in Chriſtum, qui eſt caput Eccleſiæ, peccat. V. Beda hic.

De Philiſthæo illo, qui exprobat agminibus Iſrael, dicebat David ad Saulem: *nam & leonem, & urſum, interfeci ego ſervus tuus; erit igitur & Philiſthæus hic incircumciſus quaſi unus ex eis*. 1. Reg. 17. 36. ubi impium illum, & blaſphemum, beſtiis comparat. Theodoret. q. 40. Nihil differt à beſtiis, qui vivit in impietate. Mendoza hic.

De ore eius lampades procedunt. Job. 41. 10. Sive, rotæ ignis accenſæ. Quemadmodum os Domini ſunt prophetæ, & ſancti, per quos loquitur, qui dicunt: os Domini locutum eſt hæc: ita & omnes blaſphemi os diaboli rectè dicuntur. V. Beda l. 3. in Job cap. 10.

Sepulchrum patens eſt guttur eorum. Pſ. 5. 11. Per hæc verba innuit blaſphemias quæ contra DEUM jactantur. B. Theodoretus hic.

Si quis lupum cooperiat pelle ovina, quo modo cognoſcet illum? niſi aut per vocem, aut per actum. Ovis inclinata deorſum balat; lupus in aera convertit caput ſuum contra cœlum, & ſic ululat. Qui verò ſecundùm Deum vocem humilitatis, & confeſſionis, emittit, ovis eſt: qui verò adverſus veritatem turpiter blaſphemiis, ululat contra Deum, lupus eſt. Drex. Orb. Phaeth. c. 6. §. 1.

§. II.

Blaſphemiæ malitia, & abominatio.

P*Erentiam te, & auferam caput tuum à te*. 1. Reg. 17. 46. Si caput vis tollere, cur ſola funda contentus? cur non & gladium paras? Audierat Philiſthæi blaſphemias: & ſupervacaneum putat, gladium quærere: quando blaſphemus ipſe ſibi gladius eſt, & enſes porriget in ſuam necem. Baeza t. 3. l. 14. c. 6. §. 7.

Benedic Deo, & morere. Job. 2. 9. Ità allocuta eſt uxor cupiens maritum à malis quamprimum eripere. Vide, quale venenum illi porrigat *Benedic* ait, pro maledic. Nec enim efficacius virus potuit vel à fœmina excogitari, ad perdendum citiùs virum, quàm ſi ſuaderetur nominis Dei maledictio. Baeza t. 3. l. 14. c. 6. §. 7.

Poſuerunt in cœlum os ſuum. Pſ. 72. 9. Si audes os aperire adverſus omnipotentem, in quem Angeli, Archangeli, Cherubim, & Seraphim, non audent oculos conjicere? Cras tribunali ipſius præſentandus audes talia eloqui? & non metuis, nè fortè ignis è cœlo deſcendat, & devoret te; dum tu ſic os tuum adversùs omnipotentem aperis? neque vereris, nè fortè terra ſub te repentè diſrumpatur, & te abſorbeat. S. Ephrem Paræn. 43.

Sanctificetur nomen tuum. Matth. 6. 9. Prima petitio eſt contra peccatum blaſphemiæ: multi enim non ſanctificant, ſed blaſphemant, nomen Dei benedictum. Rex Franciæ S. Ludovicus fecit in regno ſuo ordinationem, ut blaſphemus ſignaretur in lingua, vel facie, ferro calido. Pariſiis magnus Burgenſis blaſphemavit, captus, ſignatus, nec quidquam amicis ingentem pecuniam ſpondentibus. Et dixit Rex: vellem portare ſignum illud, ut hæc mala conſuetudo tolleretur de regno meo. S. Vinc. Ferr. ſ. 2. D. 4. Paſch. Qui tunc à Judæis cæſus eſt, nunc etiam falſorum Chriſtianorum blaſphemiis cæditur. V. Beda in Marc. l. 1. c. 1.

Spiritus autem blaſphemia non remittetur. Matth. 12. 31. Ideò dicitur irremiſſibile, non quaſi nequaquam remiſſibile; ſed quia difficulter, & raró dimittitur; non ex immiſericordia Dei, ſed quia homines de tali peccato raró, & difficillimè, pœnitent. Dion. Carth. hic.

Colaphi, & ſputa, Judæorum ſignificant blaſphemias falſorum Chriſtianorum, quibus inceſſanter Deum inhonorant. Hugo Card. in c. 22. Luc.

Non eſt, qui contra principem aliquem, vel civitatis cujuſcumque Rectorem, audeat maledictionis verbum proferre, quin capiatur, ligetur, verberetur, & morti ſæpe tradatur; ſed à ribaldis, & luſoribus, tota die Divina potentia blaſphematur ſed nemo eſt, qui capiat tales; qui divino Zelo accenſus vindictam exquirat. S. Bonav. ſ. 3. de Virgine una ſancta.

In blaſphemia intendit homo directè offenſam Dei, & de ipſo ſe vindicare; qui nullam commiſit, neque committere poteſt culpam. Blaſphemator propriè deſignatur per coccineam beſtiam, de qua Apoc. 17. vidi mulierem ſedentem ſuper beſtiam coccineam, plenam nominibus blaſphemiæ. S. Bern. Sen. ſerm. 41. art. 1.

Peccatum tantò majus eſt, & gravius, quantò minus motivum habet; In blaſphemia autem nullum eſt motivum: quia nulla eſt ibi delectatio ad blaſphemandum inducens. Id. ib.

Grave eſt blaſphemare DEUM, cùm, illum blaſphemando, lingua blaſphemantis efficitur quaſi gladius cor DEI penetrans, & enſis undique Deum ſcindens. Id. ib.

O rabidi canes, ò diabolici homines, ò incarnati dæmones, ò animæ maledictæ; ò proditores, & occiſores majeſtatis divinæ. Idem ibid.

Quis magis ingratus eſt Deo de beneficio ſpiritualiter ſibi collato, præ cæteris creaturis, ſcilicet loquela, & lingua, quàm blaſphemator nominis Dei: qui, cùm debeat dicere cum Propheta: *Benedicam Dominum in omni tempore, &c.* Pſal. 33. 2. Dominum ſuo ore fœtido maledicit. Id a. 2.

In hoc diſtingui poſſunt filii DEI a filiis dæmonum: nam veri filii DEI tolerare non poſſunt, quòd verus Pater eorum immaniter à blaſphemantibus ſagittetur; de quo illi diaboli minimè curant. Habuit quidam ex propria uxore communi opinione filios tres; quadam die rixans mulier ait: ex his tribus filiis unus tantùm tuus, duo ſunt ex alio; quis iſte unus eſſet, numquam voluit aperire. Moritur mulier, paulò poſt & vir, qui fecit teſtamentum indeterminatè, ut legitimus eſſet hæres. Mortuo patre oritur contentio inter fratres coram Judice: hic alligari jubet cadaver patris, & quemlibet ſagittam in id jacere: ex optimo jactu legitimum agnoſcendum. Primus rectiſſimè ſagittam jecit, ſecundus nititur ſuperare primum; tertius refugit. Date, inquit, cuilibet hæreditatem, quam amittere eligo, quàm meum, licèt mortuum, patrem vulnerare. Et huic adiudicata. Id. ſ. 41. ar. 2.

Solet homo, ex qua patria ſit, per loquelam agnoſci. Tres autem regiones poſſidet Deus ſcilicet cœleſtem, mundialem, & infernalem; quælibet autem eorum habet linguagium ſuum, unde cognoſci poſſit. Regio cœleſtialis habet pro linguagio ſuo, ſemper Deum benedicere, & laudare: *beati qui habitant in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te* Pſ 83. 5. Vis autem ſcire, quis ſit jam in terris cœleſtis civis? conſidera hominem in anguſtiis poſitum, paupertate, penuria, infirmitatibus, & aliis adverſitatibus conquaſſatum, & in omnibus ſemper laudantem, & benedicentem DEUM: hic cœlicus civis eſt, ſermo indicat. Mundialis autem regio etiam ſuos cives habet, ex ſermonibus cognoſcendos: ſuperbi enim loquuntur de honoribus; luxurioſi de vanitatibus & laſciviis; avari de lucris, & theſauris. Qui de terra eſt, de terra loquitur. Infernalis autem patria etiam nunc in Mundo multos concives habet: ſermo infernalis nihil aliud eſt, quàm blaſphemiæ, & maledictiones Dei, Virginis, ac Sanctorum. Blaſphemi igitur, quia jam ſcripti ſunt in libro æternæ perditionis, ideò jam aſſueſcunt loquelæ officio, quod facturi ſunt in inferno. Cognoſcuntur Galli ex loquela ſua, Alemanni ex ſermone ſuo, & Itali ex idiomate ſuo: ſic & reprobi homines ex blaſphemiis ſuis. O homines infernales! ò tartarei cives! ò conſocii inferorum! cuilibet veſtrum dici poteſt, quod Matth. 26. 73. dictum eſt Petro: *verè & tu ex illis es: nam & loquela tua manifeſtum te facit*. Idem a. 3.

Machometes infideliſſimus canis in ſuo Alchorano præcepit, quòd, quicumque DEUM, & CHRISTUM, etiam B. Virginem, blaſphemaret, medius divideretur. Id. ib.

Digitized by Google

§. III.

Blaſphemus punitur, arguitur à Deo, & hominibus.

E*T lapidet eum populus univerſus*. Lev.24.14. Non ab uno, ſed à tot judicibus, quot civibus, damnari, & caſtigari, jubetur tantum peccatum. Sed cur? ut totus populus imbiberet horrorem, & averſionem, à blaſphemia. Salvian.l.4.de gubern.Dei. Ne quis poſtea admitteret, quod omnis in uno populus vindicaſſet. Baeza t.2.l.10.c.8.§.5.

Poſtquam de blaſphemia nobis verba nunc facta ſunt, unam vos omnes petere volo retributionem, pro concione hac, atque ſermone: ut in civitate blaſphemantes mihi caſtigetis; & ſi quempiam in vivio, & foro, Deum blaſphemantem audieris; accede, increpa, & ſi verbera infligere oporteat, nè recuſes: ipſius faciem alapa percute, contere os ipſius, percuſſione manum tuam ſanctifica. S.Chryſoſt.hom.1.ad pop.Antioch.

§. IV.

Motiva abſtinendi.

NOtat Genebrardus ad initium explanationis c.1.Cant. quòd in toto Canticorum libro Nomen Dei non ponitur: quia dilecta anima tantam puritatem, & reverentiam, agnoſcebat in ſanctiſſimo Dei nomine; ut nec ore illud pronuntiare auderet. Sylv. in Luc. 1.q.21.

Similis ero altiſſimo. Iſa. 14. 14. Cur non ait: ſimilis ero Deo? Cavit perfidus labiis peccantibus Deum nominare. S. Chryſ. in Pſ.13. Suſtulit Deum, & poſuit altiſſimo, erubeſcens eum, quem jam negaverat. Non audet dæmon inter offendendum divini Nominis meminiſſe; & homo non vereatur fœtida lingua, pollutis labiis, diviniſſimum nomen paſſim eloqui? utinam vel à diabolo diſcerent homines nomen divinum vereri; & abſque magno timore, & reverentia, ac circumſpectione, nec illud extremis tangerent labiis. Baeza t.3.l.14.c.6.§.7.

Numquam audent dæmones Jeſum nominare, ſinè honoratis titulis; aut Jeſum Nazarenum, aut filium David, aut ſanctum Dei, vocantes: ut vel hinc erubeſcant Fideles, qui Deum, & Chriſtum, ſæpe nominant, ſinè honorifici vocabuli memoria. Idem t.2.lib.7.c.1.§.6.

Linguam blaſphemia nè polluatis; quin laudis organum efficite, quæ in hunc uſum facta eſt. B. Theodoret.ſ.10.de Prov.Dei.

TITULUS VIII.

BONI.

§. I.

Pauci dantur.

Ex Veteri.

S*Ed & Seth natus eſt filius, quem vocavit Enos. Iſte cœpit invocare nomen Domini.* Geneſ.4.26. Nota hic cum Oleaſtro, quòd Geneſis illa ante v. 19. &c. multos memorat, qui fuerunt rerum diverſarum inventores, quæ voluptati hominum magis, quàm utilitati ſerviunt; quorum author Thubal, qui *fuit pater canentium cithara, & organo*; ut Tubalcaim *fuit malleator, & faber in cuncta opera æris, & ferri*. Oleaſter: quemadmodum filii Cain muſica inſtrumenta, quibus deliciarentur, & artem alendorum gregum, qua opes augerent, & arma, quibus inter ſe dimicarent, invenerunt; ità filii Seth modum invocandi Deum. Sed hoc intereſt inter hujuſmodi malorum & bonorum inventores; quòd bonorum pauci ſunt, malorum verò in immenſum creverunt. Did. Niſſ. ſerm. de ſiti Chr. §.5.

Quid ſi inventi ibi fuerint decem? Gen. 18. 32. & Jer.5.1. dicit, pro uno juſto Jeroſolymæ reperiendo non puniendam. Quare igitur à Judæis credentibus, divinamque Legem habentibus, unum tantùm; ab iis verò Infidelibus, & idololatris, decem expoſcit? oſtendit, inter Judæos minùs juſtitiæ, quàm inter Ethnicos eſſe. An hæc miſeria inter Chriſtianos inveniatur, teſtes tot fraudes, uſuræ, depreſſiones pauperum, rapinæ, furta &c. Diez D. Sexag.

Erit anima Domini mei cuſtodita, quaſi in faſciculo viventium apud Dominum Deum tuum. 1.Reg.25.29. Probi unum conficiunt faſciculum; quàm multi ad ignes faſciculi improborum! Matth. 13.30. *colligite primùm Zizania, & alligate ea in faſciculos ad comburendum*. Velloſo in Judith. c.5. Paræneſ.15.

R. P. Spanner Poly. Tom.I.

A paucis de terra divide eos. Pſalm.16.14. Per paucos juſtos intelligit communis interpretatio. Sylv. in Act.6.q.9. Paucitas juſtorum tanta, ut per antonomaſiam pauci appellentur. Mendoza t.1.in 1.Reg.Annot.4.ſect.2.

Cùm exorti fuerint peccatores ſicut fœnum, & apparuerint omnes, qui operantur iniquitatem. Pſ.1.8. De juſtis autem paulò poſt: *juſtus ut palma florebit*. v.13. Quid cauſæ, quòd peccatores cum fœno, cum palma juſtos, componit? Reſpond. Joannes Cluniac. ſer.90. quia fœnum facilè multiplicatur; multùm enim creſcunt mali. Palma via invenitur; & ſi inveniatur, via floret, niſi poſt diuturnum tempus. De copia magna rei dicimus: habet copiam hujus rei quantùm fœni. Sed *juſtus ut palma florebit* Non dicit juſti, ſed *juſtus ut palma*, quæ, ut ajunt, centeſimo anno primos fructus edit, quando totum ſæculum ante feriata fuit. Sic ſumus homines, ad mala fœnum, palma ad bonum. Did. Niſſ. Dom. 3. paſch. §.3.

Si non peccaverimus, ſcimus, quoniam apud te ſumus computati. Sap.15.2. Dicuntur boni eſſe computati, ſicut dilecti, & electi; & benè poſſunt computari, quia pauci. S. Bonav. hic.

Ecce Dominus auferet à Jeruſalem fortem - & dabo pueros eorum principes eorum. Iſa.3.1.4. Fortis unus aufertur, & dantur multi pueri; ſcilicet non ætate, ſed inſipientia, & ignorantia, qui ſemper in magno numero ſunt Sylv.in Act.6. q.9.

Circuite vias Jeruſalem, & aſpicite, & conſiderate, & quærite in plateis ejus; an inveniatis virum facientem judicium - & propitius ero ei. Jer.5.1. Ideſt, civitati Jeruſalem. Nota, quòd verba repetat idem ſignificantia: ut exaggeraret; licèt plurima diligentia adhiberetur, neminem tamen juſtum repetiendum. Diez D. Sexag.

Quomodo ſedet ſola civitas. Thr.1.1. In ſeſſione dejectio intelligitur, quia ſtare per potentiam ſolita fuerat. Plena erat, quantùm ad multitudinem; ſola, quia adjutorium Dei non habebat. *Civitas plena populo*: quia multi ſunt Chriſtiani numero, pauci merito. S.Bonav. hic.

Ex Novo.

Quàm anguſta porta, & arcta via eſt, quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt, qui inveniunt eam. Matth.7.14.

Multi ſunt vocati, pauci verò electi. Matth.22. 14. Abbas Pinufius candidato monaſterii inter alia documenta; conſidera, te de paucis & electis effectum, & ne exemplo, ac tepore multitudinis refrigeſcas; ſed vive ut pauci. Caſſian.l.4.c.38.

Turbæ te comprimunt. Luc.8.45. *& dicis, quis me tetigit?* Chriſtus premebatur, & ab una, quæ virtutem ejus ſuſcepit, ſe tactum fatebatur. S.Bonav. in 1.Thren.

Vidi mortuos - & libri aperti ſunt; & alius liber apertus eſt, qui eſt liber vitæ. Apoc.20. 12. Hinc patet, bonos viros adeò paucos eſſe, ut uno claudantur libello. Velloſo in Judith. 5. paræn. 15.

Ex Patribus, & aliis.

Verbo quidem Chriſtiani ſunt multi, moribus autem, ac vita, admodùm pauci. S. Chryſ.tom.6.ſerm. de pſeudoprophetis.

Præſtantior, qui paucorum ſimilis fuerit, & non plurimorum. S.Ambr.l.de Cain & Ab.c.2. Rara eſt virtus, nec a pluribus appetitur; atque utinam hac omnes eſſent, quod pauci ſunt, de quibus dicitur Matth.22. *multi vocati &c.* S. Hier. ep.43.

Tanta eſt raritas bonorum, ut penè unus eſſe videatur. Salvian. l.5. de Provid.div.

Ecce in quid redacti ſumus; ut beatam fore Eccleſiam judicemus, ſi vel tantùm in ſe boni habeat, quantùm mali. Nam quomodo beatam non arbitremur, ſi mediam plebis partem haberet innocuam, quam penè totam nunc eſſe plangimus criminoſam. Id. l.6.de Prov. div.

§. II.

Boni pauci, imò vel unus, prævalent multis.

Ex Veteri, & Novo.

F*Aciam te in gentem magnam*. Gen.12.2. Ubi obſervat Philo Alex. lib. de migr. Abraham, non multam, ſed *magnam*, dixiſſe; quaſi non multitudo, ſed magnitudo compenſet. Mendoza in 1.Reg. 18. Deus, cùm multos haberet filios, tamen tantùm Abraham, Iſaac, & Jacob, dici voluit. Oleaſt. mira eſt dilectio, qua Deus juſtos diligit; ut ſummè delectetur vocari Deus illorum; & malit eſſe Deus paucorum bonorum, quàm omnium malorum.

Numeravit (Abraham) expeditos vernaculos ſuos 318. Geneſ. 14. 14. Abrahami delectus virtute copioſus, licet numero

Google

exiguus. S. Ambr. l. 1. de Abr. c. 3. *numeravit* 318. ut ſcias, non quantitatem numeri, ſed meritum electionis expreſſum: eos enim adſciſcit, quos dignos numero Fidelium judicavit, qui in D.N.J.C. paſſionem crederent. Fidei ergo meritò Abraham vicit, non populoſo exercitu. Naxera in Joſ. 10. §. 18.

Ecce odor filii mei ſicut odor agri pleni. Gen. 27. 27.

Ingredieris tu, & ſeniores Iſrael, ad Regem Ægypti. Ex. 3. 18. Et nihilominus poſtea *ingreſſi ſunt Moyſes, & Aaron*. Ex. 5. 1. Ubi ſunt illi ſeniores? Cajet. loco ſeniorum ſubrogatus eſt Aaron ad legationem. Quaſi ille æquivaleat pluribus ſenioribus. Mendoza in 1. Reg. 15.

Iſte eſt Moyſes, & Aaron. Ex. 6. 27. Duces tanti itineris: qui quaſi duo fulmina belli, Pharaonem, omneſque hoſtes, proſtraverunt; qui quaſi ſol, & luna, Iſraelem illuſtrarunt. Ecce quantùm poteſt unus, alterve Dux! unus, alter ve bonus! Quid non effecit unus Moyſes, unus Joſue, unus David, Elias, Eliſæus, Daniel, Paulus, Gregorius &c. Corn. à Lap. hic.

In unum Moyſis ſerpentem plurimi dracones armantur, Ex. 7. 10. 12. ſed *devoravit virga Aaron virgas eorum*. Numeris virtus prævalebat. Naxera in Joſ. 10. §. 18.

Qui dixit patri ſuo, & matri ſuæ, neſcio vos &c. hi cuſtodierunt eloquium tuum, & pactum tuum ſervaverunt. Deut. 33. 9. Moyſes de ſingulari numero tranſit ad pluralem, locutus ad tribum Leviticum. Acſi vel unus puer carnalibus parentum affectibus propter Deum renuntians multorum virorum inſtar haberi videretur. Mendoza in 1. Reg. 3.

Donec ſterilis peperit plurimos. 1. Reg. 2. 5. In uno, quem habebat Anna, Samuele plurimos reputabat. Trecenti Gedeonis quantam victoriam pepererunt? Judic. 7. 22. *Non exibis, quia tu unus pro decem millibus computaris*. 2. Reg. 18. 3. Abul. quia ipſe manens in urbe tantùm ageret orando, ſicut decem millia de euntibus ad bellum pugnando. *Melior eſt unus timens Deum, quàm mille filii impii*. Eccl. 16. 3. *Quomodo perſequatur unus mille, & duo fugent decem millia*. Deut. 32. 30. *Minimus erit in mille, & parvulus in gentem fortiſſimam*. Iſ. 60. 22.

Pater mi! currus Iſrael, & auriga eius, 4. Reg. 2. 12. Hebr. *currus Iſrael, & equites eius*. Hoc eſt: hic ſolus oratione ſua tam fortis eſt, ut pro exercitu integro valeret. Hinc Deus minatur Iſa. 3. *ecce Dominator auferet validum, & fortem; & prudentem eloquii myſtici*. Sept. *auferam gigantem, & fortem*. *Facta eſt quaſi navis inſtitoris*. Prov. 31. 14. Mulier hæc comparatur non uni navi, ſed navibus in plurali, ut habent Hebræa. Putà claſſi integræ, quæ ingentem mercium copiam affert: quia ipſa, licèt una, inſtar eſt multorum; ac per ſe, perque filios, & ancillas, plura conficit, quàm multi ſimul juncti in ſuis familiis efficiant. Corn. à Lap. hic.

Civitas parva, & pauci in ea viri; venit contra eam Rex magnus &c. Eccl. 9. 14. *inventuſque eſt in ea vir pauper, & ſapiens, & liberavit urbem per ſapientiam ſuam*. v. 15. S. Greg. Thaum. ſic vertit: parvam civitatem à paucis habitatam, magnam, & frequentem exiſtimem, ſi vel pauperem unum ſapientem civem habeat. Corn. à Lap. hic.

Lectulus noſter floridus. Cant. 1. 15. q. d. Non amplum eſt grabatulum noſtrum, fateor: verùm tantam exhalat ſuavitatem, quantam nè hortus quidem plurimis floribus conſitus. Did. Niſſ. Dom. 23. Pent.

Hortus concluſus ſoror mea. Cant. 4. 12. Verè quidem aſſimilaris horto amœniſſimo, & fœcundiſſimo; quia tot habes virtutum arbores &c. ſed tamen in ſingulis es hortus concluſus: quia teipſam, cunctaque bona tua, ex affectu humilitatis concludere, abſcondereque, ſatagis; ne hortum ingrediatur pes ſuperbiæ. Lud. de Ponte hic. Exh. 29. §. 2.

Electus ex millibus. Cant. 5. 10. Arab. & Sept. *ex myriadibus*. Hebr. *præ myriade*, ideſt, præ decem millibus. Pro electus Hebr. *Dagul, anteſtans, excellens, & inſtar vexilli reliquis eminēs*. Corn. hic.

Decora ſicut Jeruſalem. Cant. 6. 3. Vocat Chriſtus Eccleſiam decoram ſicut Jeruſalem, quia omnium virtutum, & gratiarum, ornamenta in illam congeſſit. Lud. de Ponte hic. l. 9. Exh. 9. §. 2.

Equitatui meo in curribus Pharaonis aſſimilavi te, amica mea. Cant. 1. 8. q. d. tu, ò Eccleſia mea, aſſimilaberis à me Equitatui meo, quem oppoſui equitatui, & curribus Pharaonis; cùm pro Moyſe, & Hebræis, pugnans eos profligavi, & in mare demerſi. Porrò equitatus Dei fuit angelicus. Corn. à Lap. hic.

Simile eſt regnum cælorum fermento. Matth. 13. 33. Theophyl. fermentum dicit Apoſtolos: ſicut enim fermentum, cùm parvum ſit, totam farinam in ſe transfert: ſic & vos totum Mundum transformabitis, licet pauci ſitis. Eſcob. t. 6. parab. Chr. obſ. 3. Si duodecim homines, putà Apoſtoli, totam fere farinam orbis fermentarunt: animo verſa, quanta ſit noſtra malignitas, & ignavia, qui, cùm jam innumeri ſimus, has gentium reliquias convertere non poſſumus, qui vel Mundis mille ſatisfacere deberemus. S. Chryſoſt. hom. 42. in Matth.

Ex Patribus, & aliis.

Unus juſtus Deo pro pluribus habetur. Denique & ſcriptum eſt: *per unum ſapientem inhabitabitur civitas*. Eccl. 16. 5. & unus juſtus pro toto Mundo reputatur. Origen. in Num. homil. 21.

Quid mihi opus multitudine? Hoc & in bello viderit quis: meliùs eſſe decem peritos belli, & decem viros, quàm innumeros imperitos. S. Chryſoſt. hom. 24. in Acta.

Orbis conditor unius hominis Deum ſe dicens, non concludit, & abbreviat, cum Patriarchæ appellatione ſuum dominium. Ità, inquit, feci mihi eum proprium, ut apud me reputetur tanti, quanti alii homines. S. Chryſoſt. hom. 52. in Gen.

Educite in bellum centum myriades, & unum Sanctum: ſcimus, quis plura opereretur. Multitudo, quando voluntatem Domini non facit, nihil differt ab his, qui non ſunt. Non videtis, quòd meliùs ſit habere unum lapidem pretioſum, quàm mille obolos? Quid mihi cum multitudine? quæ utilitas? Nulla; ſed potiùs aliis damnum. S. Chryſoſtomus hom. 11. in Acta.

An tu univerſos Chananæos uni Abraham antepones? an Sodomitas uni Loth? an Madianitas uni Moyſi? S. Gregor. Naz. orat. 32.

Ubi ſunt, qui Eccleſiam multitudine definiunt, gregemque exiguum aſpernantur? arenam in pretio habent, & Mundi lumina contumeliis afficiunt; conchas aggerunt, & margaritas contemnunt: nec enim ſciunt, quantò arenæ, & conchæ, ſtellas, perſpicuaſque gemmas, multitudine ſuperant; tantò viciſſim hæc illis, & pretio, dignitateque, præſtare. Id. or. adv. Arri. Sibi reſponſum hoc habeant, qui dicunt, quoniam plures crederent, ſi martyria non eſſent. Sed præſtantior eſt fortitudo paucorum, quàm remiſſio plurimorum. S. Ambr. ep. 77.

Eccleſia contemplativa, & anima, non differunt; niſi quòd anima totum habeat in ſe, quod Eccleſia in multis. S. Bonav. ſerm. 23. hexam.

Omnem hominem Paulus exhibebat Deo. S. Chryſoſtom. in 1. Cor. 9. q. d. unus Paulus erat omnis homo perfectiſſimus, & inſtar omnium hominum: utpote qui in ſe exprimeret omnem virtutem, & perfectionem, quæ in omnibus hominibus ſimul ſumptis inveniri poteſt. Corn. à Lap. in Eccl.

Philo l. de Decal. quærens, cur Deus in ſingulari dicat? *non occides &c.* reſpondet: quia quicumque Deo paret, & legibus; æquatur frequentiſſimo populo, vel potiùs omnibus gentibus, imò univerſo Mundo.

§. III.

Boni proſunt malis.

Ex Veteri, & Novo.

S*I decem*. Gen. 18. 32. Si, ubi decem tantùm juſti eſſent, omnes inhabitantes Deus ſalvare promiſit; ubi non decem, & viginti, neque bis totidem ſolùm, ſed multò plures ſunt, Deum cum omni diligentia colentes; quomodo non oportet bene ſperare, & de communi noſtra omnium ſalute confidere. S. Chryſoſt. hom. 3. ad pop. Antioch.

Quia non potero facere quidquam &c. Gen. 19. 22. Plato: Cùm Deus civitati beneficium præſtare vult, viros bonos ei producit: cùm verò civitati calamitatem immiſſurus eſt; aufert ab ea viros bonos. Sic ante everſionem Sodomæ Loth eripitur. Quemadmodum civitas munita ſubverſis muris facile capitur, eundem in modum & hi (Sodomitæ) oratione juſti hujus (Loth) deſtituti, pariter omnes deleti ſunt. S. Ephrem in Loth.

Benedixitque Dominus domui Ægypti propter Joſeph. Gen. 39. 5. Factum eſt hoc tranſlato Joſeph de terra Chanaan in domum Putyphatis. Mendoza in 1. Reg. 3. Vide, quanti fieri debeat conſortium juſti, quando etiam idololatra Dei benedictionem aſſequitur ex vicinia Joſephi. Olim domus Laban benedicta propter Jacob Alvarez Joſ. illuſt. illuſtr. 18.

Tantùm valet juſtus, ut ejus cauſa plurimos peccatores Deus ferat, ut patet in Moyſe Ex. 32. 34. *Et Deus Abrahæ indicavit &c.* Gen. 18. 26. Sæpe Deus juſtos à Mundo aufert, nè pro peccatoribus intercedant. Civibus Sodomitis ſuſtulit Loth. Geneſ. 19. 22. ut eos combureret. Noe incluſit in arcam Gen. 7. ut Mundum mergeret. Volens Deus evertere Jeruſalem propter ejus peccata, voluit, ut priùs Rex Joſias obiret. 4. Reg. 22. 20. Non diu poteſt ſtare domus, cùm ab eo columnæ auferuntur, quæ eam tenebant. Diez fer. 6. poſt Dom. 4. Quadr.

Aſcendam ad Dominum, ſi quo modo quivero eum deprecari pro ſcelere veſtro. Ex. 32. 30. Aſcendit, exoravit, inflexit. S. Cyrillus: Deum indignantem ſua virtute, & germanitate, quodammodo ad ignoſcendum compulit. Cernis, quomodo unus ad Deum flecten-

Digitized by Google

flectendum propter ſubjectionem, & obedientiam, pro omnibus ſuffecerit. Arcones in Iſ.c.v. Diſcurſu 4.

Locutuſque Dominus ad Moyſen, & Aaron, ait: ſeparamini de medio congregationis hujus, ut eos repente diſperdam. Num.16.24.

Benedictione juſtorum exaltabitur civitas. Prov.c.c.11. Propriè, & genuinè, benedictio eſt boni precatio. q. d. Cùm juſti benè precantur civitati, Deus preces eorum exaudit, ac civitati benè facit. Sic Loth, fugiens à Sodomis in Segor, eamdem ab incendio, cui pariter deſtinata erat, ſua oratione, & benedictione, liberavit. Geneſis 19.21. Sic DEUS ſervavit Jeruſalem ab excidio Sennacherib, ob preces Iſajæ, & Ezechiæ. Iſ.37.16.

Noe in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio. Eccl.44.17. Cùm Deus iratus vellet totum humanum genus perdere Adeoque, ut ait Naz. Noe ſecundi Mundi fuit pater. Vide, quantùm poſſit coram Deo unus eminenter ſanctus. *Ideo dimiſſum eſt reliquum terræ.* v.18. Corn. hic.

Et ſepivit eam. Iſ.5.2. Pintus per ſepem accipit viros ſanctos, qui populo pro muro ſunt apud Deum, quibus ablatis conculcatur populus. Corn. hic.

Juſtus perit, & non eſt, qui recogitet corde. Iſ.57.1. Oleaſt. ad c. 5. Gen eſt aliud, quod citatis Iſaiæ verbis diſcere poſſis: eſſe ſcilicet evidentiſſimum ſignum punitionis Mundi, juſtorum ablationem. Neque hoc Mundus cogitat, ſed putat eos caſu eſſe ſublatos. Similiter quid juſti Mundo valeant: nam ſicut nihil eſt Mundo, & patriæ, perniciosiùs impiis, ita nihil utiliùs juſtis. Ramirez in ep.Chr.ep.5.

Quæſivi de eis virum, qui interponeret ſepem, & ſtaret oppoſitus contra me pro terra, nè diſperderem eam, & non inveni. Ezech. 22.30.

Quia magnificavit Dominus miſericordiam ſuam cum illa. Luc. 1.58. Vocat Evangeliſta hunc partum miſericordiam: magna quippe, & excellens miſericordia eſt Domini, in Mundum juſtos mittere. Stella in Luc.

Donavit tibi Deus omnes. Act.27.24. Propter S.Paulum donata eſt vita omnibus cum ipſo navigantibus; quos omnes tempeſtas abſorbuiſſet, niſi ipſe præſens fuiſſet. S.Chryſoſt. in morali: ſi navigantes, naufragium ſuſtinentes; ſi & vincti, per Paulum, ſervati ſunt; cogita, quid eſt, eſſe virum ſanctum in domo: multæ enim tempeſtates etiam nobis incumbunt his multò graviores; ſed poteſt Deus etiam nos donare, modò credamus ſanctis, ſicut illi; ſi fecerimus, quæ præcipiunt.

Ex Patribus, & aliis.

Vehementer ſanctis opus eſt: ſervant enim urbes; & regiones, clade impendente, liberant; iram Dei quantumvis ferventem, vitæ claritudine retundentes, & impetus ejus iracundiæ incurſantes nos, quaſi retrahentes. S.Cyrill.Alex. in Amos c.61.

Medulla hujus Mundi ſunt Sancti. Medulla, quamdiu in arbore fuerit ſana, floret; cùm autem percomeſta fuerit, tota paulatim marceſcendo ſiccatur. Sic & quamdiu ſunt fideles, ſtat iſte Mundus. Auth. imp. oper. in cap. 1. Matth.

Conſuetudo miſericordis Dei eſt; honorem hunc dare ſervis ſuis, ut propter eos ſalventur & alii. S.Chryſ. hom.4. in Gen.

Bonos perſequuntur mali. Vide tit. Peccatorum.

§. IV.

Varia de Bonis, & Bonitate in genere.

D*ixit Deus: fiat lux & vidit Deus lucem, quòd eſſet bona.* Gen. 1. 3 4. Non pulchram eam vocat, ſed *bonam*: id enim eſt, quod in rebus aſpicit, & quod ejus oculos trahit, rei bonitas. Octavian. in Eccl.15.

Ejiciens dæmonium &c. Luc.11.14. Deus permittit, ut nobis eveniant mala, quò æſtimemus bona: Quis homo bonam valetudinem, qua in præſens fruitur, pro dignitate, vel æſtimat, vel curat? cùm verò morbus illam ſuſtulit, quantis votis expetit; jacturamque ejus quàm acerbè ſentit. Hinc Hier. quid boni habeat ſalus, languor oſtendit. Did. Niſſ. Dom. 3. Quadr. §.3.

Bonitas finxit hominem de limo. Tertull. l.2. adv. Marcion.

Non poteſt bonus non eſſe, qui bonis placet: nec minùs validum argumentum mihi videtur, quòd bonus ſit, ſi malis è regione diſpliceat. S.Bern. ep.248.

TITULUS IX.

BONITAS DEI.

§. I.

Communicativa ſui.

Ex Veteri, & Novo.

F*Actus eſt homo in animam viventem.* Gen.2.7 Chald. *In animam loquentem. Formavit Deus hominem de limo terræ.* Hebr. *Plaſmavit Deus hominem pulverem, vel lutum, de terra. Inſufflavit.* Ut oſtenderet, ait Theodoretus, tam facilè eſſe Deo animam creare, quàm homini inſufflare. - Cùm ipſum flatum, animamque, Deus homini communicavit, ſeipſum communicavit, quaſi ſuum in illo cor indidiſſet. Corn. hic.

Conceptum ſermonem tenere quis poterit? Job 4. 2. Ea eſt natura verbi, ut omnia tentet, dum ſe prodat. Verbum divinum vehementiſſimè cupiebat hominibus communicari. Baeza l. 2. c. 1. §.2.

Si quis ſitit. Joan.7.37. Alia eſt ſitis Dei, alia creaturarum. Sitis creaturæ eſt, deſiderium recipiendi, quia mendicitate premitur; ſitis verò Dei, eſt deſiderium ſe effundendi: quia, cùm ſit plenus omni bono, & redundans; ſe communicare deſiderat. Sicuti enim, ſi os maximi fontis obſtrueres, multaque congeries aquæ accederet, exireque conaretur, meritò diceres, fontem ſitire ſe effundere; ſic divina Bonitas &c. Obſtruitur autem hic fons peccato. Oſor. ſer.2. D. Paſſ.

Ex Patribus, & aliis.

Cujus bonitatis totus teſtis eſt Mundus; quem non inſtituiſſet, niſi bonus fuiſſet. Tertull. l. de Trinit. Quare fecit Deus hominem? non quaſi indigens Deus hominis plaſmavit Adam; ſed ut haberet, in quem collocaret ſua beneficia. Propter hoc exquirit Deus ab hominibus ſervitutem; ut, quoniam eſt bonus, & miſericors, benefaciat eis, qui perſeverant in ſervitute ejus: in quantum enim Deus nullius indiget, in tantum homo indiget Dei communione. S.Iren l.4.c.28.

Bonus cùm ſit, nullius rei invidia tangitur: unde & nemini eſſe invidet, ſed omnes eſſe vult; ut habeat, erga quos benignitate uti poſſit. S Athanaſ. l. contra gentil.

Ut dionyſio placet, primarium Dei nomen Bonus eſt. S. Jo. Damaſc. l.1 Orthod. fid. c 12.

Incredibili ipſius bonitate factum eſt, ut ex his rebus, quæ naturæ noſtræ conveniunt, nominari voluerit; nè alioquin cognitionis ipſius prorſus expertes ſimus. Id. ib. c.15.

Non ob aliam cauſam creavit hominem, niſi quia bonus eſt. S.Greg. Niſſ. l. de creat. hom. c.17.

Non ob propriam neceſſitatem, ſed ob ſolam benignitatem, benignus omnia condidit. B Theodoret. in Pſ.135.

Quemadmodum ignis eſt calefacere, & ſolis illuſtrare; ita etiam ejus eſt benefacere. S.Chryſoſt. in Pſ.47. Si quæras, quis omnia fecerit? reſpondebitur, Deus. Si quæras, per quid? ecce habes, per ipſum ſcilicet Verbum: *omnia per ipſum facta ſunt.* Si interrogas, quare? reſpondetur, quia bonus eſt. S.Rupert. in c.1 Joan. l.1.

Miſericordi, & volenti omnibus benefacere, magna occaſio eſt miſerendum, videre in nullo participem bonitatis ſuæ. Theophil. in Luc.17.

Divinæ Bonitati hoc proprium ſingulariter ineſſe cognoſcitur, ut ſolitaria omnino eſſe non valeat. Quod habet, abſque remunerationis intuitu, præſtat abundè. S.Laur. Juſt. opuſc. de inter. confl. c.4.

Ideo Deus cuncta creavit, ut in omnem creaturam rationalem Chriſtus diffunderet, & diſpenſaret, ineffabiles gratias ſuas; ſicut & ipſe pro omnibus ſuſcepit gratias à ſibi unita perſona Dei. S.Bern. Sen. l.59.

Bonitati minimè ſatis erat, ſua ipſius ſolùm contemplatione moveri; ſed bonum diffundi, ac propagari oportebat; ut plura eſſent, quæ beneficio afficerentur. S.Greg. Naz. or.42.

§. II.

Bonitas DEI punit invita; difficilis ad pœnas.

Ex Veteri.

M*Aledicta terra in opere tuo.* Gen.3.17. Cur Dominus terram, non Adamum, maledixit? Videtur his verbis indicari, patris

patris irati ſimul, & peramantis, ingenium. Fertur interdum ira percitus contra filium, quem aliquò deprehenſum delicto tenet, expedit virgam, aut quid in manibus tenet. Sed tamen totus ille jactus in terram recidit, intacto filio, & illæſo, Fernand.hic.

Eruntque dies illius 120. *annorum*. Gen.6.3.S.Chryſoſt.hom.25. in Gen. quæ, cùm dixerit Dominus, centum viginti anni erunt dies eorum, antequam implerentur anni promiſſi, univerſale introduxit diluvium? Reſpond. etiam hoc ſuæ miſericordiæ maximum eſt argumentum, & indicium. Nam quoniam vidit quotidie inconctabiliter eos peccare, & non ſolùm nihil ex ſua indicibili longanimitate proficere, ſed etiam incrudeſcere ulcera; propterea ſuccidit tempus, nè majori pœnæ ſe obnoxios redderent. Ad hanc miſericordiam ſpectat illa tam feſtina Adami de paradiſo expulſio: nam, mox ut peccavit, *emiſit eum Dominus Deus de paradiſo voluptatis*. Gen.3.23. *Adhuc eſca eorum erant in ore ipſorum, & ira Dei aſcendit ſuper eos*. Pſ.77.31. *Adhuc eſſet in ore regis, vox de cælo ruit*. Dan.4.28. Velox pœna Dei in ejus filium Balthaſarem. Dan.5.4.30. *Hac nocte animam tuam repetent à te*. Luc.12.20. Hæc Dei miſericordia eſt: ubi pœnitudinem ſperat, cunctatur; ubi contumaciam prævidet, feſtinat. De hac Rom.2.5. *Secundùm duritiam tuam, & impœnitens cor, theſaurizas tibi iram in die iræ*. Mendoza in 1 Reg. c.15. ſect.2. Abul.q.11.in c 6.Gen.dicitur Deus doluiſſe, quia puniturus erat totam multitudinem generis humani; ideo quaſi compatiens dolebat de malo, quod eis illaturus erat. Quemadmodum parturiens, illud, quod concepit, non ſine ſenſu doloris emittit; & tamen dolere mavult, quàm non emittere, quod concepit: ſic Deus, non ſine ſenſu pietatis profert ſententiam judicii, & tamen, victa pietate, miſerias malorum mavult videre, quàm non proferre, quod, juſtitia dictante, concepit. Rupert. in Gen.c.15.

Tactus dolore cordis intrinſecus. Gen.6.6. Hebr. *Et contriſtatus eſt in corde ſuo*. Quia deſcribitur pœnitudine, & iracundia, commotus, & velut invitus ad puniendum. Idcirco vehementi quodam dolore angi dicitur: ut intelligamus, Deum ad benefaciendum, quam ad corripiendum, longè propenſiorem; ſi quando punit, nonniſi compulſum, & irritatum noſtris ſceleribus, & quaſi dolentem, & ejulantem, expedire virgas, in manu ſupplicium, in oculis lacrymas, in corde dolorem, præferendo. Id. hic.

Portans ramum olivæ. Gen.8.11. Diluvium ſolam olivam non eradicavit.

Venite, deſcendamus, & confundamus ibi linguam eorum. Gen. 11.7. Ecce divina deſcenſio ad impediendum, nè tantùm procedat, quantùm fuerat antè præviſum. Providentiæ noſcitur eſſe deſcenſio, ne mala incepta progrediantur in ampliùs; miſericordiæ deſcenſio ita prænoſcitur, nè malum initiatum ultrà procedat; nè judex aliquem inveniat, in quem puniendo deſæviat. Sim.de Caſſ.l.4 c.9.

Clamor, Sodomorum venit ad me. Gen.18.20. Pulchrè, clamorem in ſe habere, dixit peccata. Gravis abſque dubio peccantium clamor eſt, qui à terra aſcendit in cœlum. Quare autem peccata hominum quaſi clamare teſtatur? ſcilicet quia cœli aures ſuas Deus dicit clamoribus peccatorum impleri, ut non differatur pœna peccatorum. Et verè clamor, & grandis clamor, eſt, quando pietas Dei peccatorum clamoribus vincitur, ut peccatores punire cogatur. Salvian.de prov.Div.l.1. de Cain.

Venerunt duo angeli Sodomam veſpere. Gen.19.1. Ubi gratia largienda eſt, Chriſtus adeſt; ubi exercenda ſeveritas, ſoli adſunt miniſtri, deeſt Jeſus. S.Ambroſ.de Abraham l.1.c.6.

Filius meus primogenitus Iſrael. Ex.4.22. Deus, uti pater hominum, tardè procedit ad iram. Leges condit.Ex.20.3. Sed nihil hic pœnarum contra peccantes. Levit.20.8. Autem urget: *cuſtodite præcepta mea*. Audit filius ſæpiùs morte moriatur. Nihil in Exodo, aut parum, minarum; multùm in Levitico. S.Cyrill. Alex.l.11.in Levit.primùm provocaris ut filius; quodſi, ut filius obediens eſſe non vis, contemptor plecteris ut ſervus.

Quicumque glorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. 1.Reg.2.30. Cajet.hic: vides differentiam? nam ait, honorantes me honorabo; & non ſubjungit: contemnentes me contemnam: ut propenſior ad noſtrum bonum Deus deſcribatur, quam ad malum pœna. q.d. juſto, deferenti mihi honorem, ego referam. Glorificabo eum; at, cùm impii tolerant pœnas, non ait, à ſe eas inferri: ſed, *contemnentur*, inquit: ipſi namque conflant ſibi ſupplicia. Did.Niſſ.ſer.6. poſt D.2.Quadr.

Tu feciſti omnes terminos terræ; æſtatem, & ver, tu plaſmaſti ea. Pſ 73.17. Hugo Card. numquid non Dominus ſimul autumnum fecit, & hyemem? quare ergo plus placuit de illis, quàm de his? Reſpondet, autumnus, & hyems, ejus juſtitiam deſignant; ver, & æſtas, ejus miſericordiam: unde dicitur iſta facere: quia cùm facit miſericordiam, proprium opus facit; cùm autem facit juſtitiam, alienum eſt opus ab eo.

Adhuc eſcæ erant in ore ipſorum, & ira Dei aſcendit ſuper eos. Pſ.77.31. *Dominus in cælo ſedes eius*. Pſ.10.5. Quomodo ergo, ut peccatores in terra ſternat, ira ejus aſcendere dicitur, & non deſcendere? Indicat Deus, naturæ ſuæ repugnare ſupplicia, quæ coactus irrogat: qui enim aſcendit, laborat, & corporis mole reluctante, progreditur. Utque ſcias, non feſtinare ad pœnas Deum, iram ſuam non è cœlo ruiſſe ſuper peccatores dixit, ſed aſcendiſſe. Oliva t.2.Strom.hic.

Qui producit ventos de theſauris ſuis. Pſ.134.7. Sermo hic procul dubio eſt de ventis cientibus tempeſtates; nam de internecione, & tonitruis, loquitur. Hos autem in theſauris ſuis concluſit Deus; ut ſe declaret parcum, & tardum in pœnis. Nihil enim cunctantiùs proferimus, quàm quæ in arcis conſignavimus: nolumus proſtare facilè, quæ reponimus in theſauris. Huc facit, quod paulò antè præmiſerat v.7. *educens nubes ab extremo terræ*. En quò retruſerit inſtrumenta nocendi, cunaſque fulminum. Noſtris ſceleribus cœlum inficimus, nubeſque denſamus. Id.l.12.Strom.hic.

Deus mortem non fecit. Sap.1.13. Peccatum enim à DEO quaſi invito mortem extorſit: Deus enim ſicut gaudet de hominum vita, & felicitate; ita dolet de eorum morte, & miſeria. Id ſignificant ejus voces Iſ.1,24. *heu! conſolabor ſuper hoſtibus meis*. Corn.hic.

Radet Dominus in novacula conducta. Iſ.7.20. Quaſi Deus nullum habeat domi ſuæ puniendi inſtrumentum. Mendoza in 1.Reg.3.

Indignatio non eſt mihi; quis dabit me ſpinam, vel veprem, in prælio? Iſ.27.4.q.d. quis dabit, ut tam electæ vineæ ſim in ſpinas? quis me faciet illi aculeatum, oblivia ejus peccata, ut eam conculcem, & ſuccendam? q.d. Nemo. Nota. Deum quaſi vim ſibi facere, dum punit. Unde S.Hier.ſic vertit: *quis me faciet durum, atque crudelem, ut vincam naturam meam?* Corn.hic.

Alienum opus eius Iſ.28.21. dum peccatoribus ſupplicia infligit.

Ut faciat opus ſuum. Iſ.28.21. S.Hier. opus proprium Dei, miſereri, & parcere, condonare. Non ſuum, ſed alienum eſt, iraſci, punire.

Expectat Dominus, ut miſereatur veſtri. Iſ.30.18. Grandis clementia Dei! ut expectet noſtram pœnitentiam: & donec nos à vitiis convertamur, ille potentem contrahat manum; nè ferire cogatur. S.Hier hic.

Ecce furor meus, & indignatio mea, conflatur (S.Hier. legit, *ſtillavit*) *ſuper locum iſtum, &c.* Jer.7.20. Non ait, effuſus eſt furor meus ſuper locum iſtum, ſed *ſtillavit*; ut moderatam pœnam ſignificet. S.Hier.hic.

Ecce ego mittam vobis ſerpentes regulos. Jer.8.17. Hoc eſt, concitabo in vos chaldæos, & Babylonios: ſtatim ſubdit: *dolor meus ſuper dolorem, in me cor mœrens*. v.18.Id eſt, meus dolor ſuper dolorem veſtrum.Mendoza in 1.Reg.1.

Ecce dominus egredietur de loco ſuo. Michææ 1.3. S. Hier. Deus egreditur de loco ſuo, cùm punit. Dei enim proprium eſt miſereri, & parcere. Locus ergo, & ſolium Dei, eſt clementia. Cùm ergo peccatis iraſcitur, & flagellat, videtur de loco ſuo egredi, ac perſonam clementiæ deponere, & alienam induere. Corn.hic.

Ex Nova.

Sic erit in conſummatione ſæculi. Matth.13.40. Euthym. per ſe quidem ſeminat, oſtendens quòd ſibi proprium eſt beneficia præſtare; per alios verò ſupplicium infert: demonſtrans, quòd ſit alienum à ſe punire. Did Niſſ.l.8 c.1.

Tibi dabo claves regni cœlorum. Matth.16.19. Dixit, qui de ſe ait Apoc.1.18. *ego habeo claves mortis & inferni*. S.Juſtinus ep. ad Zenam: Si in hominum poteſtate eſſet ſitum, gehennæ quoslibet addicere, totus Mundus exhauſtus eſſet eorum ſævitia.

Unus ad dexteram tuam, & unus ad ſiniſtram. Matth. 20.21. Non dicit ſiniſtram tuam: per dexteram beneficia, per ſiniſtram pœnæ, & rigor juſtitiæ, intelligitur. Sylv. Addit Evang. Matth. 20.

Areſacta eſt continuò ficulnea. Matth.21.19. Nota ingentem Domini miſericordiam, quam univerſo humano generi oſtendit; ſuam verò juſtitiam in arbore, & re inſenſibili. Theophyl. non in hominem, ea utens, ſed in arborem, utique miſericors. Sylv. Addit. in Evang. Matth.21. Obſervat hic S. Chryſoſtom. de Laz. conc.1. Chriſtum, cùm omnibus benefeciſſet, neminem tamen puniviſſe.

Auferetur à vobis regnum Dei. Matth.21.43. Jo.5.22. *neque Pater iudicat quemquam, ſed omne iudicium dedit Filio*. An Filius hoc iudicium acceptat? non videtur acceptare, dum ait Jo.8.15. *ego non iudico quemquam*. Sic videntur, Pater, & Filius, de judicio in alterum rejiciendo, miſericordi quodam duello contendere. Cùm ad judicandum venerit, univerſo orbi aperiet, ſe quaſi violenter judiciariam poteſtatem exercere: *ſol obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum*. Matth.24.29. Cur tantus univerſi luctus?

ctus?

ctus? Palatius: ſi tantis tenebris orbis tegitur, ubi judex venit iratus: non id igitur opus eſt Judicis; adeoque, ſi lubens, & gaudens, veniret ad pœnam, rideret orbis, plenaque cuncta gaudio eſſent. Eſcob. t. 6. Chr. parab. Obſ. 5. In die Judicii ſol, luna, & ſtellæ, lugebunt, conformantes ſe Domino; qui non veniet hilariter, neque ex malorum pœna cupiet voluptatem, Did. Stella de contempt. vanit. p. 3. c: 88.

Ecce prandium meum paravi &c. Matth. 22. 4. Paterfamilias ſeipſo quidem paravit convivium; miniſtris autem ſupplicium exercendum commiſit: *ligatis manibus &c.* v. 13. Id. ib.

Media nocte clamor factus eſt. Matth. 25. 6. Putarit aliquis, expoſtulari reverenter cum ſponſo poſſe, quòd intempeſta nocte veniat, excitatum virgines, quando ſopor graviſſimus eſt; nonne opportunior ad veſperum veniſſet? ſed vertatur querela in gratiarum actionem, & pientiſſimam ipſius providentiam laudemus: nam ſi eo tempore gravior ſomnus occupat, minorem pœnam merebitur, qui tunc incurius dormierit, quàm qui cum die oculos clauſerit. Did. Niſſ. Sabbatho poſt Cin.

Statuet oves quidem à dextris ſuis, hœdos autem à ſiniſtris. Matth. 25. 33. S. Bern. ſ. 2. de aſc. ſedet ad dexteram, habens in dextera miſericordiam multam nimis, & judicium multùm nimis, in dextera aquam, in ſiniſtra ignem, immobiliter tenens. Chriſtus ex ſe miſeretur, & benefaciat; nobis autem provenit, ut puniat, & damnet. Sylv. in Apoc. 1. v. 5.

Fecit potentiam in brachio ſuo. Luc. 1. 51. q. d. ad ſuperbos diſpergendos, & diſſipandos, opus fuit, ut æternus Pater brachio ſuo, hoc eſt, Filio ſuo, potentiam, ſive violentiam inſerret. Mendoza in 1. Reg 3.

Stulte, hac nocte animam tuam repetent à te. Luc. 12. 20. Non dixit, repeto: quia ſua clementia indignum judicabat, ſupplicia exercere; ſed repetent, quia illa miniſtris, id eſt, Angelis, ſive bonis, ſive malis, exercenda relinquebat. Mendoza in 1. Reg. 13.

Flevit ſuper illam. Luc. 19. 41. prævidens ejus excidium.

Ecce ſanus factus es: jam noli peccare, nè deteriùs tibi aliquid contingat. Jo. 5. 14. S. Chryſ. non tibi, dicit, quid deteriùs faciam, ſed nè deteriùs tibi aliquid *contingat.* Salvian. l. 8. de provident. ipſe ſibi parat peccator quiſque, quod patitur: nos calamitatum noſtrarum authores ſumus. Nos ergo adversùm nos omnia facimus: nihil itaque, nihil eſt in nos crudeliùs nobis; nos, inquam, nos, etiam Deo nolente, cruciamus: Dei cenſuram non inardeſcere facimus, & peccatis noſtris jugiter commovemus; nos cœleſtis iræ ignem accendimus, & excitamus incendia, quibus ardeamus.

Quid eſt hoc, quod dicit nobis, modicum? Jo. 16. 17. Deus tam benignus, ut triſtia hominibus nuntiare reluctetur. Anſelm. neſciebant, quid loqueretur: quia obſcurè dixit. Cur dixit obſcurè? quia gravi erant mœrore afficiendi ex receſſionis Dominicæ indictione. Unde S. Chryſoſt. aſſerit, Chriſtum eos aſſuefeciſſe, æquo animo ferre ſuam ſeparationem: id enim audientes obſcurè dictum, & animo volventes, rem ipſam poſtmodum faciliùs laturos credibile erat. Eſcob. t. 5. prophet. Chr. Obſ. 4.

Cùm non niſi coactus percutiat, quid afferri poteſt, quin nativa ſua bonitate utens, indulgentem ſe nobis præbiturus ſit, modò noſtri noſmetipſos miſereat, juſtiſque Patris viſceribus viam patefaciamus. S. Greg. Naz. or. in plagam grandinis.

§. III.

Dei bonitas accelerat pœnas, nè augeantur.

E*Miſit eum Dominus Deus de paradiſo voluptatis.* Gen. 3. 23. Vide priori §. ſub initium *erunt dies illius 120 annorum &c.*

Nunc ergo vade, & percute Amalec. 1. Reg. 15. 3. Dum Amalecitæ percuti jubentur, miſericorditer tractantur: nam, ſi diutiùs viverent; ſicut graviora patrarent, ita gravioribus digni ſuppliciis fierent: dum verò præmatura morte eripiuntur, majoribus & culpis, & pœnis, liberantur. Mendoza hic.

Qui percuſſit Ægyptum cum primogenitis eorum &c. Pſ. 135. 10. David ſupplicia divina refert non ad juſtitiam divinam, ſed miſericordiam, *quia percuſſit Ægyptum cum primogenitis eorum, quoniam in æternum miſericordia ejus*: quia miſericordia eſt punitionem maturare, nè dilata augeatur. Mendoza in 1. Reg. 15. ſect. 2.

§. IV.

Deus velox ad beneficia, tardus ad pœnas.

Ex Veteri.

SEx in diebus Deus cœlum, terramque fecit, magnitudines, campeſtria, montes, flumina, paradiſum viſibilem, omnem cultum, & virtutem; mare hoc magnum, & ſpatioſum, ſex in diebus conſummavit. Hic igitur tam velox in conſtruendo, cùm ceperit unius urbis demoliendæ conſilium, inventus eſt bonitate tardus. Vult Jericho demoliri, Joſ. 6. 15. & dicit ad Iſrael: circuite eam ſeptem diebus, & octava die cadet murus. Num potentia imbecillior? ſed clementia diutius tolerat. S. Chryſoſtomus de pœnit. hom. 5. Cur ad primum clangorem buccinæ prima die muros Joſue non proſternit? ut innueret, in punitione divina tarda molimina. Id. ib.

Cùm audiſſent vocem Domini Dei deambulantis. Gen. 3. 8. Gaſſindus apud Tilmannum confert hunc locum cum illo Cant. 2. 8 *ecce iſte venit ſaliens in montibus.* Ad Adam veniens retardabatur, & incedebat lentis gradibus; utpote qui veniebat, triſtem mortalibus inferre ſententiam. Ad ſponſam verò veniens feſtinat, & lætis admodum ſaltibus advolat, æternæ reparationis afferens medicinam. Ramirez in ep Chr. ep. 1. §. 1. *Ad auram poſt meridiem.* S. Ambr. in Pſal. 38. putat Deum ad puniendum hominem veniſſe ad veſperam.

Facta eſt pluvia ſuper terram 40 dieb. & 40. noctibus. Gen. 7. 12. Oleaſter hic: ſex diebus cuncta creaverat, quæ 40. diebus delet, ut oſtendat: quàm difficilè ſit illi, peccatores punire.

Scribe, ob monimentum in libro - delebo enim memoriam Amalec ſub cœlo. Ex. 17. 14. ità mandavit Deus Moyſi dum ſtatuit, Amalecitas delere, ob negatum tranſitum filiis Iſrael. Diu cogitat creditorem agere, qui ob memoriam debita in libro ſcribit. Quoties minatus eſt Iſraelitis: venit finis ſuper populum meum Iſrael: imminentes pœnas iis ob oculos ponit, & tamen plurimis annis diſtulit. Ipſe Chriſtus Jeroſolymæ interitum prædixit Luc. 19. 43. *venient dies in te &c.* qui non niſi 40. annis poſt ejus obitum contigit. Schonleben Diſc. 4.

Vivit Dominus Deus Iſrael; ſi erit annis his ros, & pluvia, niſi oris mei verba. 3. Reg. 17. 1. Cœlum claudis Elia, & ſaltem claves non vis credere Deo? cur ceſſationem Divinæ non committis voluntati? S. Baſil. Seleuc. or. 11. propenſam Dei in homines benevolentiam metuit. Ipſam novit, ut citò lacrymis concilietur; novit, ut modica conſilii, factive retractatione, pœnas contrahat; nè præmaturum det ab imbrium carentia laxamentum, metuit. Baeza tr. 2. l. 8. §. 10.

Ad veſperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Pſ. 29. 6. Fletus ad veſperam; ſummo manè. *Ad annuntiandum manè miſericordiam tuam, & veritatem tuam per noctem.* Leonard. Leſſ. de perfect. div. tit. miſericordia.

Ecce iſte venit ſaliens in montibus. Cant. 2. 8. In hoc poteſt intelligi feſtinatio ſponſi ad remunerationem electorum: ſicut legitur Eccleſiaſt. 11. 24. *Benedictio Dei in mercedem juſti feſtinat.* Hugo Card. in Cant.

Similis eſt Dilectus meus capreæ hinnuloque cervorum. Cant. 2. 9. His comparatur propter hilaritatem, & celeritatem, multiplicis ſui adventus, hæc enim in beneficiis commendant benefactoris amorem, & magnificentiam. Hinc Seneca l. 2. de benef. c. 5. & 6. omnis benignitas properat; & proprium eſt libenter facientis citò facere, qui tardè dedit, & diem retrahens profuit, non ex animo fecit; Tardè velle, nolentis eſt. Lud. de Ponte hic Exh. 3. §. 2.

Vox conſobrini mei; ecce iſte venit ſaliens &c. Cant. 2. 9. Dum loquitur cum filiabus Jeruſalem, & rogat, ut excitent, & reſuſcitent, ſponſum; ſubitò, tamquam de longinquo, miſſæ vocis ſonum ſentiens, dicit: *vox conſobrini mei &c.* Ecce, inquit, iſte advenit. adhuc eum ego quæro, & ille jam proximus eſt. Ego ſuſcitari mihi charitatem cupio, ego me vulneratam charitate puto; & ad me plus charitas ipſa feſtinat. Ego dixi, veni: ille ſalit, & tranſilit; ego rogo eum venire cum gratia; iſte gratiarum operatur augmenta S. Ambr. in Pſ. 118. ſ. 6.

Ex Novo.

Orantes nolite multum loqui. Matth. 6. 7. Cur longiorem orationem vetat? quia ità cupit dare deſiderata, ut prohibeat multum tempus in una re inſumere, quod ad multa, diverſa petenda poſſit ſufficere. S. Chryſol ſ. 67. Chriſtus breviter orare docuit, qui citò poſtulat præſtare. Jo. de Pinna in Eccleſiaſticum.

Omnis ergo, qui confitebitur me &c. Matth. 10. 32. Auth imperf. hom. 25. priùs Dominus dicit prœmium, poſtea pœnam: quia miſericors Deus paratior eſt ad remunerandum bonos, quàm ad puniendum indignos. Sylv. hic.

Poſt multum verò temporis venit Dominus ſervorum illorum. Matt. 25. 19. Si multum temporis eſt ad Domini reditum, quomodo Sophon. 1. 14. *juxta eſt dies Domini magnus, juxta eſt, & velox nimis?* Perpenſo Domini deſiderio ad remunerandum ſuos longum erat tempus; at attenta brevitate hujus vitæ, *juxta eſt dies Domini. Adhuc modicum, quia venturus eſt.* Hebr. Sylveira in Jo. 16.

Venite benedicti - diſcedite maledicti. Matth. 25. 34. Lis inter juſtitiam & miſericordiam orta eſt, & quævis primatum prætendebat;

debat; ſed Deus miſericordiæ cauſam adjudicavit, & quotieſcumque officium utraque exercere deberet, primæ deſerrentur miſericordiæ. Sic priùs in die judicii vocabit electos &c. Auth. Imp. hom.54. in Matth. quia paratior eſt Deus ſemper ad benefaciendum, quàm ad puniendum, &c. Paoletti D.6.Pent.

Amice, commoda mihi tres panes. Luc. 11.5. Ille excuſat, & varias cauſas apponit; tandem dedit, *quotquot habuit neceſſarios*. 3. Reg. 19.5. *Surge, & comede*. Cujus præſtat beneficium? amici, qui plures? an angeli, qui unum panem porrexit? Dico angeli; quia non rogatus dedit, & preces prævenit. Deum factis expreſſit, dum dormientem excitavit, & in obliti ſinum donum ingeſſit. Naxera in Joſ.15.§.35.

Citò proferte ſtolam primam. Luc.15.22. Tardam miſericordiam pater neſcit. S.Chryſol.ſ.3.

Flevit ſuper illam. Luc.19.41. Plorat ſuper civitate ut miſericors, nolens eos, perdi, qui in ea. Oſtendit viſcera miſericordiæ per fletum: quòd enim miſerebatur eis, & non ſolùm ante crucem, ſed & poſt crucem, converſionem eorum ſitiebat, manifeſtum eſt ex eo, quod poſt 35. annos Romanis traditi ſunt: nam propter nihil aliud diſtulit ſupplicium, quàm quòd cupiebat eos converti. Theophyl hic.

Hodie mecum eris. Luc 23.43. Ipſe attendens merita ſua, non dixit, *memento mei*, ut liberes me hodie; ſed, *cùm veneris in regnum tuum*. Et ille: non ſic; invaſiſti regnum cœlorum, vim feciſti, credidiſti, rapuiſti; *hodie mecum eris in paradiſo*; non te differo; tantæ fidei hodie reddo, quod debeo. S.Auguſt.ſ.144. de temp. *Hodie mecum eris* Quàm velox miſericordia! S. Ambr. in Pſ. 37. Idem in Pſalm. 118 ſ 8. *tuus ſum ego*. Non dixit, ero, ſed *ſum*, jam inhabito, jam poſſideor; aufert dilationem, ubi juſti invenit confeſſionem. *Hodie*, q.d. quid me, ò fidelis meus, & unicus tanti teſtis triumphi! quid me tanto tempore exorandum putas? ut in die judicii mei meminerim tui. Quid me, ad præſentem retributionem paratum, longè diſſimulas? quid in futura ſæcula fidem in te perfectam fatigas? Euſeb. Emiſſ. hom. de B. Latrone.

Caput ejus, & capilli, erant candidi. Apoc. 1.14. Chriſtus hìc, ut ait Rupertus, per candorem capitis ſenex oſtenditur; & tamen Eſdras l.4. cap.2.v.42.43. *juvenem* vidit: *in medio eorum erat juvenis*. Cur diſcrimen? Eſdræ viſus eſt ſuos coronans, & eorum meritis prœmia conferens; at Joanni repræſentabatur ut caſtigaturus Aſiæ Epiſcopos; apud Eſdram juvenis celeritate juvenili utens, ad ſuorum merita coronanda velociter; at Joanni ſenex lento gradu veniens ad puniendum. Sylv. hìc q.53.

Habebat in dextera ſua ſtellas ſeptem, & de ore ejus gladius utraque parte acutus. Apoc. 1.16. Magnum myſterium, quòd manu ſtellas præferat, ore gladium. Quis ore gladium geſtari vidit? nam ſi gladio ad feriendum utimur, manu geſtandus eſt; non ore; & ſtellæ capui commode coronaſſent. Significat: Chriſtum ad manum ſemper præſto habere ſtellas, quibus nos coronet; gloriam, qua nos beet; miſericordias, quas nobis impertiat. Quod verò gladium in ore habeat, totam illius in ore poſitam eſſe ferociam, oris ſolius eſſe quaſcumque illius minas. Did. Niſſ. fer.4. poſt Dom.1. Quadr.§.5.

Ex Patribus.

Benignus eſt Dominus, & velox ad indulgendum, tardus autem ad vindictam. S.Cyrill. Jerol. Cat.2.

Cùm iraſcitur, differt; cùm miſeretur, properat, ut abſolvat. S. Ambroſius in Pſalm.47.

Piiſſimus Deus quibuſdam tribuit delicias, ſeu divitias; ut non ſolum beatitudinem poſſideant in futurum, ſed etiam illam participent in præſenti. S. Bernard. Sen. t. 3. ſerm. de proſperit.

§. V.

Deus indignis, ſceleratis, hoſtibus benefacit.

Ex Veteri.

F*Ecit quoque Dominus Deus Adæ, & uxori ejus, tunicas pelliceas*. Gen.3.v.21. Nota hìc diſparem genium Chriſti, & diaboli; diabolus hominem voluptate aliqua ſupplantat, mox eum in profundo miſeriæ jacentem deſerit; at Deus, licèt hoſti ſuo, ſuccurrit. Corn hìc.

Audivit murmurationes filiorum Iſrael. Ex. 16. 12. Angelorum miniſterio, & hominum murmure, confectum eſt manna. Vide, ex quali radice amaritudinis prodierit ſemen omnis ſaporis, & dulcedinis. Non jejunando, non orando, non peregrinando; ſed blaſphemando, impetrarunt panem cœli, & ipſas beatorum delicias devorarunt in caſtris. Hinc planè Iſrael cognoſcere potuit, Dominum ſuum non alium eſſe quam Deum. Quis enim regum oblatranti ſibi turbæ panem daret angelorum? ſulphur, & ignem erupturum ex orco in blaſphemos, credidiſſem. At gehenna conquieſcit, & cœlo edicitur, ut latrantes compeſcant. Expectes inde fortè tonitrua, & fulgura? manna decidit, cœlique non tam rore, quàm melle, querula Hebræorum labia reſperguntur. Nimirum hac ſolet ſæpe Deus deſævire pietate in rebelles. Oliva l.5. Strom. hic.

Iſti ſunt dii tui Iſrael. Ex 32. 4. S.Cyrill. Jeroſ. catech. 2. Vitulum populus fabricarat, ſed non deſtitit Deus à benignitate. Negaverunt Deum homines, ſed Deus ſeipſum non negavit.

Vade, aſcende de loco iſto tu, & populus tuus, quem eduxiſti de terra Ægypti, & mittam præcurſorem tui angelum. Ex.33. 1. 2. Hæc dixit Deus; poſtquam adorarunt vitulum. Oleaſt. numquam hucuſque legimus Deum feſtinaſſe; & urſiſſe ſic Judæos ad terram promiſſam, quemadmodum nunc poſt peccatum, ut intelligamus: peccatores ſæpius ad majora dona, quàm ante peccatum habuerint, reſurgere. Quando auſterum ſe exhibere debebat, juſtas de eorum perduellione exigendo pœnas, tunc ſe pium oſtendit; ut qui pro tuenda miſericordiæ ſuæ fama, totas gratiæ ſuæ aperire portas ſolet. Did. Niſſ. de prodit. Judæ §.2.

Hi ſunt dii, qui percuſſerunt Ægyptum omni plaga in deſerto; confortamini, & eſtote viri Philiſthiim. 1.Reg. 48. his verbis Philiſtinorum duces, milites timore proſtratos, in pugnam accendunt. Lyr. iſti, ut excluderent timorem ab aliis, dicebant, *hi ſunt &c*. Ne timeant, ut Deum, tacent miſericordem, percuſſorem evulgant. Nec ineptè; nam Deus non eſſet, ni miſericors. Naxera in Joſ.7 § 25.

Miſericordia tua ſubſequetur me omnibus diebus vitæ meæ. Pſal.22. 6 Ut me retrahat, & convertat. S. Anaſtaſius Sinaita in Pſ. 6. miſericordia tua ſubſequetur me ut ſervum fugitivum, qui ſemper ad peccatum confugio. Did. Niſſ fer.6. poſt D.3. Quadr.§.4.

Poſuerunt adverſùm me mala pro bonis. Pſ 108.5. Hoc eſt maximum perſequentium crimen, quòd bonitati malitiam, & dilectioni odia reddiderunt. S.Proſper hic.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Pſalm. 115.12. S.Auguſt. hic: non ait, pro omnibus, quæ tribuit mihi, ſed quæ *retribuit*. Quæ igitur præceſſerunt hominis, ut omnium donorum Dei tributio retributio vocari poſſit? quæ præceſſerunt hominis, niſi peccata? Retribuit ergo Dominus bona pro malis; cui homines adhuc tribuunt mala pro bonis.

Tempus faciendi Domine, diſſipaverunt legem tuam. Pſalm. 118. 126. hoc eſt, ut pro nobis crucem aſcendas, mortem ſubeas. Totus in periculum ultimum Mundus urgetur, veni, ut tollas peccata Mundi. Veniat vita morientibus, veniat reſurrectio jam ſepultis. S Ambroſ. hic.

Propter hoc dabit Dominus ipſe vobis ſignum. Iſ. 7. 14. Nota *propter hoc*. Hinc vide indolem Dei aliam eſſe, quàm hominum; qui, cùm incidunt in homines difficiles, averſos, inimicos, & impios, retrahunt ſe, concipiunt iras, & odia, vindictam. Deus verò, qui magnifico eſt animo, ſua pietate certat cum impietate hominum, nec patitur ſe ab ea vinci: ideòque tunc ſe maxime beneficium oſtendit, cùm videt homines eſſe miſerrimos, & peſſimos; uti hìc Achaz ingrato, & peſſimo, ultrò promittit verbi Incarnationem. Corn. hic.

Aures tuæ audient verbum poſt terga monentis. Iſ.30 21. quia ſi nos ei terga dedimus, prius, ac clemens Dominus non dedignatur revocare nos de poſt tergum noſtris exaſperatus malis; ut ad eum quaſi retrorſum faciem convertamus, & unde excidimus, videamus Paſchaſ. Abb. in Thren. *Memor eſto, unde excideris, & age pœnitentiam*. Apoc.2.5.

Suſcepit de manu Domini duplicia. Iſ.40.2. Duplicia hæc non de pœnis, ſed gratiis, accipi poſſunt; q. d. Deus ita dimiſit Eccleſiæ iniquitates, itaque eam per Chriſtum conſolatur, ut duplicia, id eſt, multiplicia bona, gratias, & conſolationes, ex immenſa Dei miſericordia, ſuſceperit pro ſuis peccatis. Hæc eſt vindicta digna, & propria Deo; ut bona reddat pro malis; eaque duplicia. Ejus enim bonitas tanta eſt; ut certet cum malitia hominum, eamque obruat. Cornel. hic.

Non deſinam eis benefacere. Jer.32.40. Hic bellum inter divinam bonitatem vide. priùs peccata populi deſcribuntur, tum Deus promittit ingentia beneficia: *non deſinam &c*. Leon. Leſſ. de perf. div. l.7. cap.1. Bonus.

Ex Novo.

Exeuntes Phariſæi conſilium faciebant adverſùs eum, quomodo perderent eum. Matth. 12.14. Quid Chriſtus? receſſit inde, & ſecuti ſunt eum multi, & curavit eos omnes. S. Remigius apud Abul. ut non putaretur, quòd Chriſtus, offenſus à Judæis, ceſſaret eis benefacere. Semper enim benefaciebat; & ſæpe, cùm graviùs eum perſequerentur, abundantiùs illis benefaciebat. Did. Niſſ. D.4. Ad.§.2.

Aliud cecidit ſecùs viam, aliud ſupra petram, &c. Luc.8.5. Cœleſtis agricola in petram, in viam, in terram ſpinoſam, & in terram bonam, beneficiorum grana miſit; bonos, & malos, donis affecit. Arnob. l. 1. contra gentiles: Chriſtus æqualiter bonis, maliſque ſubvenit, nec repulſus ab hoc quiſquam eſt: hoc eſt enim proprium Dei veri, potentiæque regalis; benignitatem ſuam negare nulli; nec reputare, quis mereatur, aut minimè. Rom.10.12 *idem Dominus omnium, dives in omnes*. S. Chryſoſt.in Pſ.43. quia Deus eſt omnium, dives eſt in omnes, & ſuper omnes. Eſcob.l.6 parab.Chr.l.8.ſect.1.Obſ.3.

Hominis cujuſdam divitis uberes fructus ager attulit. Luc. 12.16. Cur abundavit ager hominis, nihil boni ex copia facturi? ut major Dei benignitas appareat, & uſque ad tales ejus bonitas extenderetur, qui *pluit ſuper juſtos &c.* S. Baſil. ſerm. in div. avar.

Miſericordia motus eſt. Luc. 15.20. Nè verearis, nè te non recipiat: non enim delectatur Deus perditione peccatorum, jam occurrens venienti tibi cadit ſuper collum; Dominus enim erigit eliſos. Oſculum dabit, quod eſt pignus, charitatis, & amoris; Stolam, annulum, calceamenta, proferri jubebit. Tu adhuc injuriam metuis, ille reſtituit dignitatem; tu ſupplicium vereris, ille oſculum defert; tu convitium times, ille adornat convivium, S.Ambr.hic. Rogo, quis hic deſperationis locus? quæ hic excuſationis occaſio? hic ſimulatio quæ timoris: niſi fortè timeatur occurſus, terret oſculum, turbat amplexus. S. Chryſol.ſ.3

Videns civitatem flevit ſuper eam. Luc.19.41. Euthym. civitatem Jeruſalem, propter immenſa vitia deſtruendam, humano modo Chriſtus, pro immenſa ſua bonitate, defiet; etiam hinc oſtendens, qualia habeat erga ingratos viſcera.

Sic Deus dilexit Mundum. Joan.3.16. Quem diligit? Mundum. O ineffabilem clementiam! Quod angelos diligat, non mirùm; ſunt enim, ut ait Pſalm.102.21. *miniſtri eius, qui faciunt voluntatem eius*. Quòd juſtos diligat, non mirum: quia ab ipſis amatur, Cant.1.3. *recti diligunt te*. Quòd ſi dixiſſet, ab eo creaturas irrationales diligi, etiam non eſſet mirum: *quoniam omnia ſerviunt tibi*. Pſ.118.91. Sed, quòd diligat Mundum, proditorem, rebellem, ſuæ divinæ voluntati reſiſtentem, de quo Jo. 1, *Mundus eum non cognovit*; juſtorum perſecutorem, in maligno poſitum; quis non ſtupeat? Diez Conc.1. ſer.2. Pent. Quid huic excellentiæ par fuerit? qui innumera beneficia contulit, contumelia affectus eſt; & contumelia affectus non ſolùm non exegit pœnam, ſed & dedit Filium ſuum, ut conciliemur. Et poſtquam, qui acceperant, non conciliati ſunt; ſed & occiderunt: Iterum miſit alios legatos obſecrantes; & illis miſſis, ipſe eſt, qui obſecrat. S Chryſoſt.hom.11.in c.6.2.ad Corinth.

Cùm dilexiſſet ſuos. Io.13.1. Quod divinæ pietatis indicium clarius, quàm ab hominibus trucidari? & adhuc homines amare? non ſcelera hominum reſpicit vis amoris, ſed id ſolùm, quo homines valeant amari. Non videt delicta, & rabiem, ſed videt opus ſuum; videt ſuos, cùm dilexiſſet ſuos. Baeza l. 3. c.7. §.6.

Spiritus, ubi vult, ſpirat. Io.3.8. Petr. Dam. opuſc.6. c.8. non legitur: Spiritus, ubi dignum eſt, ſpirat; ſed potiùs, *ubi vult*, ſpirat, dictum eſt. Tali ratione oſtenditur, quòd Spiritus eſt Deus, & infinitus benefactor: ut, qui non expectet, donec beneficiis provocetur, ut pro eis beneficia reponat; ſed in eos etiam, à quibus offenditur, donorum ſuorum theſauros erogat. Did. Niſſ.de prodit.Iudæ § 2.

Pertranſit benefaciendo. Act 10.38. q.d. ejus curſum non alium, quàm Solis fuiſſet, illuminando, & fovendo, curſum perpetuò peragit. Inc.Auth.

In qua nocte tradebatur &c. 1.Cor.11.23.

Ex Patribus, & aliis.

Quàm multa habeant impii in hac vita munera, & dona gratuita, ab illo, quem contemnunt, enumerare quis poteſt? inter quæ illud magnum, quod exemplis interpoſitarum tribulationum, quas hujus Sæculi dulcedini, tamquam bonus Medicus miſcet; admonet eos, ſi attendere velint, fugere ab ira ventura: &, cùm in via ſunt, id eſt, in hac vita, concordare cum ſermone Dei, quem ſibi adverſarium fecerunt malè vivendo. Quid ergo non miſericorditer hominibus præſtatur à Deo, à quo etiam tribulatio beneficium eſt: nam res proſpera donum eſt conſolantis, res autem adverſa donum eſt admonentis Dei. S.Auguſt. ep.87.

Conſiderans vitam meam præteritam, video, quid mihi debebatur, & quid acceperim pro eo, quod mihi debebatur. Debebatur pœna, ſed reddita eſt gratia; debebatur gehenna, data eſt vita æterna. Id. in Pſ.70.

O homo! faciem tuam non audebas ad cœlum attollere; oculos tuos in terram dirigebas; & ſubitò accepiſti gratiam Chriſti. Omnia tibi peccata dimiſſa ſunt; ex malo ſervo factus es bonus filius. S Ambroſ.l.5 c.4 de Sacramentis.

Divitias bonitatis Dei ille agnoſcere poteſt, qui conſiderat; quanta in terris mala quotidie homines gerant; & quomodo penè omnes declinantes, & ſimul inutiles facti, latam, & ſpatioſam, perditionis ambulant viam; anguſto vitæ itinere neglecto: & his omnibus Deum producentem ſolem ſuum quotidie, & pluvias miniſtrantem; ſi quis conſideret, quanti in Deum quotidie blaſphemant. Origenes in ep.ad Rom.l.2.c 2.

Denique ſi quid ago utile, prorſus nullatenus ego compenſo alimentis corporis, quibus abutor. Sed quis paſcit pecus, quod non tantùm prodeſt, quantùm conſumit. Et tamen tu benignus Deus, tu nutris, & expectas tuum inutilem, verùm & fœtentem peccaris. S.Anſelm.l.de miſer.hominis.

Quid tandem eſt, quod Deus non fecerit, ut à nobis amaretur? quid autem non eſt commentus? quid autem omiſit? Illi contumeliam fecimus, qui nobis nihil injuriæ intulit, ſed magis infinita, & ineffabilia exhibuit. Averſati ſumus vocantem, & undique attrahentem; cùm tamen neque ſic nos punierit, ſed ultrò accurrerit, fugienteſque detinuerit. Nos verò, illo rejecto, ad diabolum tranſilivimus. Ac nec ſic quidem abſtinuit; ſed innumeros iterum exhortatores, & ſollicitatores, miſit, prophetas, angelos, patriarchas: quorum tamen nos legationem non ſolùm non admiſimus, ſed & contumelioſè tractavimus. Ipſe verò nec ob iſta quidem nos averſatus eſt &c. Et poſt iſta omnia occidimus prophetas, & lapidavimus, atque innumera hujuſmodi mala perpetravimus. Quid igitur pro iſtis omnibus? non jam prophetas, non jam angelos, non jam patriarchas, ſed ipſum mittit Filium. Occiditur & ipſe. Verùm nec ſic extinguitur ingens illius amor, ſed magis accenditur; perſeveranter exhortans, etiam poſt occiſum Filium; & obſecrans, nihilque non faciens, quatenus ad ipſum revertamur. Si homo talia erga nos feciſſet, an non in illius ſervitutem nos jam ſæpe dediſſemus? & cur Deum iſta facientem averſamur? ò ſocordiam! ò ingratitudinem! S.Chryſ.ſ.5. in ep. ad Rom.c.2.

Si magnum eſt, nihil promerentibus gratis impendere multa; quale, quantumve erit, tribuere bona promerentibus mala? O qualis pietas! quam nulla noſtra ſuperare poteſt impietas. Rich. à S.Vict.lib.Beniamin.c.12.

Tertull. l.de pœnit.c.3. patientiam Chriſti laudans, ait: non illi ſaltem civitati, quæ eum recipere noluerat, iratus eſt: cùm etiam Diſcipuli tam contumelioſo oppido cœleſtes ignes repræſentari voluiſſent; ingratos curavit, inſidiatoribus ceſſit. Quaſi hoc ſit maximum rationis tormentum, beneficiorum oblitis, ac ingratis, contuliſſe beneficium. Naxera in Joſ.7.

Stellæ productæ in cœlo, deſignare poſſunt dona Spiritus Sancti. S.Aug. Raulinus D.4. poſt Nativ.ſ.9. quantò magis frigus viget, tantò magis videtur ſtellatum cœlum. Quò magis congelaſcit peccator uſu criminum, eò lucent ſplendidiùs ſtellæ gratiarum Dei. Did.Niſſ.D.4.Adv.

Non coarctor ipſa multitudine, non fatiſco; omnes recipiam: quia non tam exiguum eſt benignitatis meæ pelagus; ut, licèt inundent facinoroſum torrentes, in anguſtum adducatur. S.Baſilius Seleuc.or.29.

Tanta eſt Dei benignitas, & tam liberaliter ſua bona nobis communicat; ut & indignatio, & obmurmuratio, inde naſci poſſet: id quod & in familiari colloquio dicimus. Sæpe, cùm beneficiis quempiam affecimus, & deinde gratias non egerit, dicimus: reprehendunt me omnes, quòd tanta in te beneficia contulerim, quamvis fortè nemo nos reprehenderit; attamen, magnitudinem beneficentiæ oſtendere volentes, ità fingimus. Theophyl. in Luc.c.15.

O ineffabilis miſericordia tua, Domine, quæ ſupra id, quàm cogitari poſſit, declarata eſt: nam neſcientes te ſollicitè quæſiti; deſerentes te non deſerviſti; peccantibus tibi benigniſſimè indulſiſti, averſis longiùs à te viam oſtendiſti æternæ ſalutis. Si tam pius factus es inimicis, quid eris amicis? Thom. Kemp.ſerm. ad fratres L de Incarn.Chr.

§. VI.

Bonitas Dei, nomen, laus, fortitudo, gloria.

F*ortiſſimè Deus? num, uno peccante, contra omnes ira tua deſaviet?* Num.16.22. Fortitudo, & potentia Dei, in parcendo & miſerendo. Baeza l.1.c.9.§.6.

Non derelinquet Dominus populum ſuum, propter nomen ſuum magnum. 1.Reg.12.22. id eſt, propter miſericordiam tuam Mendoza in l.1.Reg.12.20.

Implevit gloria Domini domum Domini. 3 Reg 8. 11. quo porrò illud modo? nempè in condonando, & propitiando. Et verè templum illud propter propitiationem ædificatum eſt; quod erat ex ligno ſethim, Ex.25.13. alii dicunt ex ſpina, quod auro tegebatur.

Digitized by Google

batur. Hæc eſt gloria Domini, ſpinas ipſas peccatorum auro charitatis convestire. *Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei.* Rom.3.23. nempe, propitiatione, & condonatione. Canit Eccleſia: *gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam.* Videtur impropria locutio: neque enim majeſtati regis dantur gratiæ, ſed admiratio, & reverentia. Beneficia requirunt gratiarum actionem. Ità verò; gloria Dei eſt, condonatio, & propitiatio, magnum utique beneficium. Doult.de amore l.4.ſect.4.

Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo. Pſ.24. 11. id eſt, propter nominis tui gloriam vel miſericordiam tuam: hoc eſt enim nomen Dei. *Redime nos propter nomen tuum.* Pſal.43.26. Chald. *propter bonitatem tuam.* Hebr. *miſericordiam.* Octavian. in Eccl.18.

In templo eius omnes dicent gloriam. Pſal.28.9. In ipſa autem dedicatione, & deinceps, implevit gloria Domini templum &c. vide paulò ſuperiùs.

Invoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me. Pſ. 49.15. Et illud Achaz Iſ.7.12. *non petam, & non tentabo Dominum.* Hier. legit: *& non glorificabo Dominum.* Quoties à Deo miſericordiam petimus, toties Deo laudem impertimus; juxta prædictum: *Invoca me, &c.* Mendoza in 1.Reg.1.

Quia poteſtas Dei eſt, & tibi, Domine, miſericordia. Pſ.61.13. id eſt, ex magnitudine poteſtatis tuæ, Domine, immenſitatem tuæ miſericordiæ concludo, & colligo. Lorin. in c.11.Sap.v.24. quaſi diceret: Ideo iſta, quia illa. *Deus volens oſtendere iram, & notam facere potentiam ſuam.* Rom.9 22. quid fecit? an orbis magnam partem dejecit? &c. *Suſtinuit in multa patientia vaſa iræ apta in interitum.* Did.Niſſ.D.19.Pent.§.3.

Laudate Dominum, quia bonus. Pſalm.134.3. Laus Domini nec uberiùs ſignificari, nec pleniùs poteſt, quàm cùm dicitur *Bonus.* S.Proſper hic.

Miſereris omnium, quia omnia potes. Sap.11. 24. Videbatur dicendum cum Joele 2.13 *quia benignus, & miſericors eſt.* Nimirum potentes oportet eſſe clementes. Eccleſia orat: *Deus, quia omnipotentiam tuam parcendo maximè, & miſerando, manifeſtas.* Et: *confiteor Deo omnipotenti.* Nadaſi roſ.cœl.Bonitas Dei.

Laude mea infrænabo te, nè intereas. Iſ.48. 9. Laus hæc, qua Deus infrænavit Judæos, fuit Dei in ipſos indulgentia, & miſericordia, ſive Dei in ipſos beneficia. Nihil enim Deum ità commendat, & laudabilem facit, ac clementia, & beneficentia; quę regum, & principum, propria eſt virtus; quæque ſubditos fręnat, ac cogit eos amare, eiſque obſequi. Porro hæc laus Dei, ſive frænum, putà beneficentia, duplex fuit: prior fuit tribulatio, ſcilicet captivitas Babylonica: hac enim, quaſi fræno, Deus populum in ſcelera, & interitum, ruentem, infrænavit, & ab idololatria, aliiſque ſceleribus, retraxit, & ad ſe revocavit. Sept. vertunt: *glorioſa mea inducam* ſuper te. Glorioſa, hoc eſt, glorioſam liberationem à Babylone, ait Cyrillus; qui addit: Dei gloria eſt, poſſe omnibus ſinè labore dominari, ſervare, & miſereri. Corn.hic.

Ex Novo.

Domine, ſi vis, potes me mundare. Matth.8. 2. Non aptè leproſus de Domini voluntate dubitat, qui ſanandi potentiam profitetur. Poteſt mundare? ergo vult, ſi ab homine obſtaculum non fuerit poſitum. Philo de migrat. Abrahæ: liquet, apud Deum eſſe potentiam, quæ ad opem nobis ferendam excubat. *Scio, cui credidi, & certus ſum, quia potens eſt depoſitum meum ſervare in illum diem iuſtus iudex.* 2.Tim. 1. 12. quodnam illud depoſitum? Ambr. propriam ſalutem. Anſelmus, bona opera, cum ſpe æternæ retributionis facta. Chryſoſt. ipſos Fideles. Cur non dixit, potens eſt, & vult? Superfluum eſſet. Eſcob.t.1.mirac.Chr.Obſ.3.

Et vidimus gloriam eius. Jo.1.14. *plenum gratia.* S.Bern.ſ.6.in vigil.Nat.Dom. non enim gloriam poteſtatis, aut claritatis, vidimus; ſed gloriam paternæ pietatis, gloriam gratiæ, de qua Paulus Epheſ.1. *in laudem gloriæ gratiæ ſuæ.* Corn.hic.

Et vita erat lux hominum. Jo.1.4. Cur non dicitur lux creaturarum, vel angelorum? quia angeli Sancti ſemper perſeverarunt in gratia, homines exciderunt. Et Deus plus gloriatur, quòd ſit eorum lux, qui à ſalute deperdita revocati ſunt ad vitam, quàm eorum, qui ſemper in charitate perſtiterunt. Sylv.hic q.26.

Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei. Rom.3. 23. Quid enim nobis glorioſiùs, quàm quòd tanti æſtimavit nos Deus? quæve major illi gloria, quàm tanta dignatio, & tanta benignitas; eò utique dulciſſima, quò tam gratuita. Sanct. Bern. ſerm. 3. in Circumciſ.

Vocavit nos propria gloria, & virtute. 2.Petri 1.3. gloria, id eſt, glorioſa gratia: gloria enim metonymicè accipitur pro gratia, quia gratia eſt index, & effectus, gloriæ, & glorioſæ miſericordiæ Dei. Deus enim ſuam gloriam, id eſt, glorioſam potentiam, ſapientiam, & miſericordiam, maximè oſtendit per gratiam; dum per eam nos peccatores, & viles, & indignos vocavit ad ſuam amicitiam, hæreditatem, regnum, & gloriam. Corn.hic.

Dei ſpecies, ac decor, eſt ejus bonitas, ac benignitas, & in omnes beneficentia. S.Chryſ.in Pſ.49.

Ex omnibus nominibus, quæ Deo tribuuntur, nullum æquè proprium videtur, atque Entis nomen: quemadmodum ipſe Ex. 3.14. *qui EST miſit me.* Univerſum enim id quod eſt, tamquam immenſum quoddam, atque infinitum eſſentiæ pelagus complexu ſuo continet. Ut autem Dionyſio placet, primarium ipſius nomen, *Bonus* eſt. S.Jo. Damaſ.l.1.de orthod.fide c.12.

§. VII.

Bonitas Dei variè manifeſtata:

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

P*Raceſſit vos in via, & metatus eſt locum, in quo tentoria figere deberetis; nocte oſtendens vobis iter per ignem, & die per columnam nubis.* Deut. 1. 33. Oleaſt. ſolent ſervi dominos ſuos præcedere in via, & explorare, & parare eis hoſpitia; hic verò vides Deum ſervis hoſpitia, ac quietem quærere. Etſi hæc magna Dei tui dignatio ſit; major tamen eſt, quæ ſequitur: ut ſcilicet eos, quaſi puer, lumine præcederet.

Benè omnia fecit. Marci 7. 37. qui primam creationem aſpiciens, cuncta, quæ fecerat, erant valde bona. Neſcit ab iſta potentia, præterquam quod bonum eſt, egredi; ſed ipſa creatura ſe traiicit in vitium. Sim.de Caſſ.l.5.c.25.

Mirabilis Saulis interrogatio. *Quis es Domine?* Act.9.5. mirabilior Domini reſponſio: *Ego ſum Jeſus.* Quis non expectaret hic illas antiquas Domini amplitudines? Ego ſum Deus Abraham &c. Addit.c.22.8 *Ego ſum Jeſus Nazarenus.* Et ſic legunt in præſenti Lectio Syra, & Græca. S.Chryſoſt.in Pſ.50.ad ea verba, *ſecundum magnam miſericordiam tuam.* Ego ſum, inquit, Jeſus Nazarenus, quem tu perſequeris. O ineffabilis ſapientia Domini! quare non dixit, ego ſum Filius Dei, ego ſum in principio Verbum? ſed quid ait illa benigna pietas, & ineffabilis clementia? *Ego ſum Ieſus Naz.* de inferiori, & humiliori loco, de parva civitatula. Infimi generis, & inferioris nominis argumenta produxit; ut teneat Paulum fugientem: quòd de paupere matre, & ignobiliore Nazaret civitate, natus ſit. Quæ quidem, quantò inferiora ſunt, majorem Domini Jeſu benignitatem oſtendunt. Arcones in Iſ.1.Diſc.1.

Opera Creatoris abundè teſtantur & bonitatem ejus, qua bona; & potentiam, qua tanta; & quidem ex nihilo. Tertull.l.2. adv.Marc.

Quid non pro ſuo genere, ac pro ſuo modulo, habet ſimilitudinem Dei? quandoquidem Deus fecit omnia bona valde; non ob aliud, niſi quia ipſe ſummè bonus eſt. S.Aug.l.11.c.5. de Trinitate. Incredibili ipſius Bonitate factum eſt, ut ex his rebus, quæ naturæ noſtræ conveniunt, nominari voluerit; nè alioquin cognitionis ipſius prorſus expertes ſimus. S.Io. Damaſc.l.1. de orthod.fid c.15.

Finis omnium divinorum operum, eſt manifeſtatio divinæ bonitatis. S.Thom in ep.ad Rom.c.9.lat.4.

Tria ſunt inviſibilia Dei, potentia, ſapientia, benignitas. Ab his tribus procedunt omnia, in his tribus conſiſtunt omnia, per hæc tria reguntur omnia. Potentia creat, ſapientia gubernat, benignitas conſervat: quæ tamen tria, ſicut in Deo ineffabiliter unum ſunt, ita in operatione ſeparari non poſſunt. Potentia per benignitatem ſapienter creat, ſapientia per potentiam benignè gubernat, benignitas per ſapientiam potenter conſervat; Potentiam manifeſtat creaturarum immenſitas, ſapientiam decor, bonitatem utilitas. Rich.a S.Vict.tr.Expoſit.l.2.c.2.

§. VIII.

Bonitate Dei non abutendum.

D*Efecimus in ira tua.* Pſ.89.7. q.d. Domine, tu iratus es nobis propter peccata noſtra, & flagellaſti nos; ſed non correximus nos, ſed *in ira tua defecimus* murmurando, impatienter ſuſtinendo, à peccatis non ceſſando. *Percuſſiſti eos, & non doluerunt.* Ier.5.3. *Nè deficias, cùm ab eo corriperis* Prov 3.11. Multi ergo deficiunt in ira, ſed plures in miſericordia: qui indè peiores fiunt. Hugo Card.hic.

Indulſiſti genti, Domine numquid glorificatus es? Iſ. 26. 15. Senſus eſt: ſæpe miſertus es gentibus, id eſt, humano generi, & exercuiſti in eas incredibilem clementiam; numquid te cognoverunt? numquid glorificaverunt nomen tuum? nonne è contrario longè à te receſſerunt? ſecuritas enim negligentiam, negligentia contemptum parit. Hier.hic.

An oculus tuus nequam eſt, quia ego bonus ſum? Matth. 20. 15. Nemo ideo deterior ſit, quia Deus melior eſt, toties delinquendo, quoties ignoſcitur Tertull.lib.de pœnit.

Nunc

Nunc ſunt tantò quidam magis impii, quantò eſt benignior Deus, ac humanior. Clem. Alex or. ad Græcos.

Quò major eſt Dei benignitas in nos, hoc major erit ultio, niſi illius benignitate, ſicut oportet, utamur. S. Chryſoſt. in Acta. ho. 1.

Væ illis, qui rebelles ſunt lumini, & reſiſtunt Spiritui S. nec acquieſcunt veritati: & ſicut lutum ex calore ſolis, ita ex bonitate, & beneficiis Dei, duriores fiunt, audacter etiam provocantes eum, cùm ipſe dederit omnia in manibus ipſorum. Guarricus ſer. 1. die Pent.

§. IX.

Varia de Bonitate Dei.

B*Enedictus Dominus quoniam mirificavit* (Symmac. illuſtravit] *miſericordiam ſuam mihi* in civitate munita. Pſ. 30. 22. Sic enim, ait, propria benignitate circumdedit, & munivit; ut cives valido aggere urbem valliant. B. Theodoretus hic.

Facies hominis. Ezech. 1. 10. inſigne eſt, repræſentans Dei bonitatem, & manſuetudinem. Corn. hìc.

Vide ibi de aliorum animalium faciebus.

§. X.

Bonum in genere.

N*On eſt bonum*. Gen. 2. 18. Bonum, ſecundùm Dionyſium, eſt ſui diſcurſivum; ſolus autem ſi eſſet vir, non poſſet ſe diffundere: ergo ſi eſſet ſolus, non eſſet ſufficienter bonus. S. Thom. hìc.

Quemadmodum non eſt lux, quæ non illuminat; neque movens, quod non movet; ita nec bonum, quod non prodeſt. Clem. Alex. l. 1. pæd. c. 3.

Ejuſdem eſt difficultatis, & bonum aliquod, quo ante carebas, adipiſci, & cùm adeptus fueris, conſervare. S. Greg. Naz. or. 40. in S. Baptiſma.

Bona, quæ ſunt bona, ſcire, niſi malorum cognitione, non poſſumus. S. Chryſol. ſ. 131.

Impoſſibile eſt, bonum aliquid fieri, quin ſimul etiam pulluſet malum. S. Chryſ. in Acta. hom. 33.

Non poteſt eſſe verum bonum, niſi habeat impugnationem mali. Orig. tr. 5. in cap. 8. Matth.

C.

TITULUS I.

CŒLUM EMPYRIUM.

§. I.

Figura, & Symbola,

Ex Veteri.

I*Acob ſervivit pro Rachel ſeptem annis*. Gen. 29. 20. Nos ſeptenario hujus vitæ pro prœmio vitæ æternæ. S. Bonaventura in Pſ. 131.

Non eſt in loco noſtro conſuetudinis, ut minores antea tradamus ad nuptias. Gen. 29. 26. Pulchra erat Rachel, & Jacob dilectiſſima; Lia lippa: per quam Doctores vitam præſentem, per Rachelem vitam beatam ſignificant. Robertus Holkot lect. 131. in Sap. c. 10. Cœleſtis patriæ juniorem illam Rachelem, id eſt, beatitudinem, pulchram, & decoram, dare ante laborem præſentis vitæ, mos non eſt: & ideo oportet priùs accipere Liam lippam, ut poſtea habeamus Rachelem decoram. Sylveira in Jo. 16.

Facies & menſam &c. Ex. 25. 23. Sanctum eſt Eccleſia militans tendens ad Sanctum Sanctorum, id eſt, ad cœlum; in qua alii ſe dedunt eleemoſynis, & operibus charitatis; hoc ſignificat hæc menſa panum. Alii ſe dedunt doctrinæ, & vitæ ſanctæ; hoc ſignificat candelabrum. Alii orationi, laudique Dei; hoc ſignificat altare thymiamatis. Coronam habet menſa: ut ſignificet, miſericordes, non tantùm in cœlo, ſed etiam in terra, benedici. Corn. hic.

Duo leones ſtabant. 3. Reg. 10. 19. Leo erat inſigne tribus Judæ, David, & Salomonis, ob robur, & regnum. Gen. 49. 9. Ita & Chriſti Apoc. 5. 5. Voluit Deus dare in Salomone ſpecimen & tenuem idæam felicitatis, & gloriæ æternæ, quam ſuis Electis ab æterno præparavit in cœlo. Corn. hic.

Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? Pſ. 14. 1. Quæ hic eſt Eccleſia, eſt tamquam tabernaculum in incolatu; quæ autem ſuprà eſt Eccleſia, eſt civitas tuta, & munita. Tabernaculum eſt hæc vita, mons autem eſt cœlum. S. Chryſ. hic.

Quis aſcendet ad montem Domini? Pſ. 23. 3. Vocatur mons Domini domus cœleſtis, quæ eſt verè ſublimis, & ſancta. Rob. Bellarm. hic.

Domine, apud te eſt fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. Pſ. 35. 10. Sæpe Sacra Scriptura lumen, & flumen, combinat. Apoc. 22. 1. Lumen gloriæ beatorum deſcribitur per fluvium paradiſi. Hoc eſt ergo paradoxum Mardochæi ſomnium, ex aquis ſol; id eſt, ex tribulatione oritur gaudium. Fingunt poetæ ſolem, cùm occumbit, ex labore diurno anhelum, ſe aquis immergere, noctu ſe abluere, & refrigerare; manè vegetum prodire, & renaſci, &c. Corn. hic.

Quid eſt tibi mare, quòd fugiſti? Pſ. 113. 5. Quis mihi aliquando det perfectè diſcere regionem diſſimilitudinis? quis mihi dare poſſit, introire in terram promiſſionis; ut & æque videre poſſim fugam maris, converſionem Jordanis? Pulchrum ſpectaculum, ſatiſque jucundum! videre aquam maris fugientem, videre aquam Jordanis revertentem; amaram recedere, dulcem refluere, amaritudinem deficere, dulcedinem redundare. Rich. à S. Vict. tr. de exterm. mali &c. c. 1.

Da partes ſeptem, nec non & octo. Eccleſ. 11. 2. S. Greg. l. mor. 35. c. 7. anagogicè ſic explicat: per ſeptenarium numerum hoc, quod ſeptem diebus agitur, tempus præſens expreſſit; per octonarium verò vitam æternam deſignavit. Acſi apertè diceretur: ſic diſpenſa temporalia, ut appetere non obliviſcaris æterna. Hinc eſt, quod Ezech. 40. 26. 31. gradibus templum aſcenditur, ut ex ipſa ejus aſcenſione diſcatur, quatenus per ſeptem, & octo, & temporalis ſollicitè diſpenſetur actio, & providè manſio æterna requiratur. Corn. hic Octonarius numerus non tantùm attingit, ſed ſuperat quietis numerum, id eſt Sabbathum. Beda in Luc. 2. Octavum numerum reſurrectionis gloriæ convenire penè omnibus claret. Adde numerum eſſe novi teſtamenti: nam ſeptenarius veteris erat ob Sabbathum; in Novo Octavus. Hinc Hier. in Ezech. 40. poſt 7. octonarius ponitur numerus; ut de Synagoga ad Eccleſiam, de veteri inſtrumento ad novum, de terrenis ad cœleſtia, tranſeamus. Adde, eſſe numerum æternitatis, ut conjicit Aug. in Pſ. 6 quoniam, inquit, omnia tempora 7. dierum repetitione volvuntur, octavus fortè ille dictus eſt, qui varietatem iſtam non habebit. Et in Pſ. 11. poteſt, inquit, pro Octava intelligi, pro æterno ſæculo.

Oſculetur me oſculo. Cant. 1. 1. Supremum oſculum Deus tribuit beatis in gloria, cujus gratia cætera conceduntur in terra. Id. hìc Exh. 16.

Meliora ſunt ubera tua vino. Cant. 1. 1. Ratio cur non comparet ubera botris, vel lac vino; ſed ubera vino: quia in ubere, & botro, ſolùm eſt lac, & vinum in ſpe; extrà verò eſt in re, & poſſeſſione: quia melior eſt ſpes divinæ providentiæ, & lactis ejus, quàm poſſeſſio quarumcumque rerum terrenarum. Lud. de Ponte hic. Ex. 8. §. 3.

Indica mihi, ubi cubes in meridie? Cant. 1. 6. Meritò beatorum gloria vocatur meridies, quoniam ultimus terminus eſt, & finis noſtri aſcenſus, & profectus. Id. Exh 9. Quantùm meridiana lux ſplêdore ſuperat umbras, tantum æterna felicitas temporalem. Thr. 4. 20. *in umbra tua vivemus*. Meridies beatitudo cœleſtis. Idem.

Introduxit me in cellam vinariam. Cant. 2. 4. S. Greg. quid per cellam vinariam congruentiùs, quàm ipſam amœnã æternitatis contemplationem accipimus? in hac æternitate Angeli ſancti vino ſapientiæ inebriantur; cùm ipſum Deum facie ad faciem videntes, omni voluptate ſpiritali ſatiantur. Hanc ſancta mens, ſi à ſponſo introducatur, poſtpoſitis omnibus temporalibus intrat; in qua ex illis angelicis deliciis, quantùm ſibi conceditur, guſtat. Porrò vinum, quod in cella Dei bibitur, eſt charitas, & amor, inquit Guilielmus Pariſ. hoc vino nihil caſtiùs, ſapidiùs, calidiùs. Corn. hic.

Donec introducam illum. Cant 3. 4. Id eſt, ut S. Ambr. de Iſaac c. 5. in cœleſtem Jeruſalem, quam S. Paulus matrem noſtram vocat. Lud. de Ponte hic. Exh. 4. §. 3.

Comedi

Digitized by Google

Comedi favum cum melle meo. Cant.5.1. Hoc ad viſionem Divinitatis ſpectat. Comeditur autem per viſionem, per quam Deus poſſidetur, & intimè animæ conjungitur, in quo guſtus reliquos ſenſus excedit. Viſus enim, auditus, & olfactus, non ipſum objectum ſibi accipiunt, & poſſident; ſed vel ſpeciem ejus, ſeu imaginem, vel aliquam qualitatem; at guſtus ipſum cibum, & potum ſumit, & in ſuam ſubſtantiam convertit. Pſ.33.9. *Guſtate, & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus*. Bibere autem vinum inebrians, ad beatificum amorem refertur: bibere cum lacte, ad abundantiam conſolationis, quæ ex illo procedit. Et hoc eſt inebriari ubertate domus Dei, & torrente voluptatis ejus potari, de Ponte hic Exh.4.§.4.

Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi. Cant.5.1. In terra ſuos vocat ad ſobriam refectionem, in cœlo ad ebrietatem. *Satiabor, cùm apparuerit gloria tua*. Pſal.16.15. De Pinna in Eccleſ. Ethol.6.

Florete flores ſicut lilium. Eccl.39 19. Anagogicè noſter Pineda l.6. de reb.Salum c.5. hæc verba refert ad gloriam, & jubilum, beatorum in cœlo. Lilium enim eſt ſymbolum illulæ candidæ *Reſurrectionis*, & dotis claritatis. Unde Angeli poſt reſurrectionem Chriſti, ut eam ſua ſpecie adumbraret, apparuerunt in veſtibus liliatis, id eſt, candidis, & ſplendidis. Hinc tempore Paſchali canit Eccleſia: *Sancti tui Domine florebunt ſicut lilium &c.* Corn. hic.

Reſpice Sion civitatem ſolemnitatis noſtræ, oculi tui. Iſ.33.20. Sion eſt hieroglyphicum cœleſtis patriæ. Id. hic.

Aſſument pennas ſicut aquilæ. Iſ 40.31. Beati ſunt aquilæ acutiſſimi viſus in viſione Dei; fulmine non tanguntur, non timent damnationem; quæ omnibus hic eſt terrori. Corn. hic.

Ibi erit menſis ex menſe, Sabbathum ex Sabbatho. Iſ 66.23. Id eſt, continua quædam, & mirabilis, ſucceſſio neomeniarum, Sabbathorum, feſtivitatum. de Ponte in c.1. Cant. Exh.9.

Ex Novo.

Tunc Iuſti fulgebunt ſicut ſol. Matth.13.43. In ſole autem quatuor dotes glorificati corporis intelliguntur: in claritate luciditas: item, quia exiens ab oriente, ſtatim apparet in occidente, & in hoc agilitas; in hoc, quòd tranſit per vitrum, ſubtilitas; in hoc, quòd radius ejus non læditur, impaſſibilitas. Hugo Card. hic.

Conventione facta ex denario diurno. Matth.20 2. Præmium illud diurnum denarium appellavit: quia denarius numerum omnem in ſe continet; ut hoc nomine bona omnia in æterno illo prœmio incluſa eſſe intelligeremus. Diez feſto SS. Philip. &c. c.2. Cur beatitudo cœleſtis denario comparatur? Reſpond. adeò auri cupiditas hominum animos ad ſe rapit; ut denarii lenocinio ſumma beatitudo fuerit ſignificanda, quo ardentiùs ad illam homines moverentur. Sylv. hic q.6.

Homo quidam, Luc.14.16. Jeſus eſt; fecit cœnam magnam æternæ beatitudinis, & *miſit ſervos ſuos*, angelicum miniſterium, ad invitandum homines ad cœleſte convivium. Cajet. hic. Magna cœna eſt propter magnum apparatum, propter magnum locum, propter magnos convivas, propter magnum numerum convivarum, propter magna fercula, propter magnam durationem. Apparator eſt ipſe O.M.D. Eſther.1 3. magnum convivium exhibuit Rex ille magnus Aſſuerus, qui 127. provinciis imperabat. Rex verò regum, qui cœli, terræque Dominus infinitè potens; ut gloriam, potentiam, liberalitatem, & benevolentiam ſuam erga homines oſtendat; quale nam convivium exhibuit? Punctum eſt terra, ſi cum cœlo conferatur; punctum convivia omnia regum ad convivium regis cœleſtis. Convivæ, omnes nobiles filii Dei; Angeli, & homines. *Vidi turbam magnam &c.* Apoc. 7.9. Fercula quid majus? quid dulcius, concipi poteſt Dei viſione? beatificoque amore, corporis gloria, convictu jucundiſſimo cum Jeſu, & Maria? Duratio eſt æterna. Aſſuerus fecit grande convivium multo tempore 180. dierum. Eph.1.4. Quid hoc tempuſculum cum æternitate comparatum? Barradius D.2. Pent.t.3. l.3.c.15. Tertull. Greg. Euthym. per cœnam magnam intelligit æternam; ut rectè vocatur cœna, quia dabitur veſpere in fine vitæ poſt labores. Sylv. in Luc.14. Cœna magna ex magno factore, quia magnus Dominus. Magna ex appoſitione magna, æternorum ſcilicet ineffabilium bonorum, ut nullus eorum apprehenderet pondus, numerum, & menſuram. Magna ex domo magna. *O quam magna eſt domus Dei?* Baruch.3.24. Magna ex dulcedine; *quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine*! Pſ.30.20. Caſſian.l.6. cap.10. hic.

Vos aſcendite ad diem feſtum hunc. Jo.7. S.Cyrill. ego verò, cui umbræ cordi non ſunt, non aſcendo ad diem feſtum hunc: quia expecto veræ ſolemnitatis feſtum.

Vincenti dabo edere de ligno vitæ. Apoc.2.7. Lignum hoc vitæ, eſt fruitio, & beatitudo, indeque conſequens immortalitas Corn. hic. Omnia feſta noſtra potiùs ſunt æternæ felicitatis quædam præambula, quàm vera feſta dicenda. Thom. Kemp. conc.7.

Dabo illi ſtellam matutinam. Apoc.2.28. Stella matutina eſt lumen gloriæ, & clara viſio Dei, quam anima victrix per Chriſti gratiam adipiſcitur poſt mortem. Dicitur *matutina*: quia poſt noctem hujus vitæ illuceſcet. Item propter inchoationem beatitudinis, quæ complebitur in reſurrectione corporum. Ità Richard. à S. Vict. Corn. hic.

Amicti ſtolis albis. Apoc.7.9. Veſtis alba, ſive ſplendida, notat candorem, & ſplendorem cœleſtis gloriæ, ad quam anhelamus, quamque ambimus, velut ejus candidati. Hinc Chriſti glorioſa veſtis apparuit candida ſicut nix. Quocirca S. Chryſoſtomus moriturus communes veſtes depoſuit, uſque ad calceos, & candidas induit, tamquam candidatus æternæ vitæ. Ità Baron. tom.5.p.255. Corn. in Eccl.c.9.

Ex Patribus, & aliis.

Omnis cultura, quam vita virtutis cultrix ſuſcipit, ad futurum Sæculum reſpicit; cujus principium octava dicitur, ſuccedens ſenſibili huic tempori; quod ſeptenario numero abſolvitur. Monet igitur inſcriptio Pſ.6. & 11. *pro octava*, nè oculos ad præſentem temporis ſtatum conjiciamus, ſed ut octavam reſpiciamus. S Greg. Nyſſ. tr.2. de inſcript. Pſalmor.c.5.

Ver futurum Sæculum eſt, quo omnia reviviſcunt. Theophyl. in Joan.

Bonus Dominus, amator ſuorum, Chriſtus, regni ſui ſimilitudines iterat, variat comparationes; quas non de occulto ſumit, non captat de cœleſtibus; ſed profert de quotidiano uſu, de communi converſatione proponit; ut ad omne genus hominum perveniat, quod eſt omnibus profuturum. S.Chryſol. ſerm.99.

Creatoris opera quælibet viſibilia ad hoc ſunt ordinata, ſic diſpoſita; ut in præſentis vitæ uſibus miniſtrarentur, & futurorum bonorum umbram gererent. Rich. à S. Vict. de arca myſt.

Illius immenſi gaudii futuri celebrem feſtivitatem recolit nunc Eccleſia umbraticè per Paſchalis feſti ſolemnitatem. S.Honorius in die 1. Paſchæ.

§. II.

Cœli, cœleſtia, eorumque amatores, per Dexteram deſignantur.

Ex Veteri.

SAlvum me fac dextera tua. Pſal.59.7. S. Auguſt. hic: non ſalutem temporalem quæro; de hac fiat voluntas tua. Sed *ſalvum me fac dextera tua*; tranſacta nocte tribulationum, ad dexteram inveniar inter oves.

Dominus cuſtodit te, Dominus protectio tua, ſuper manum dexteram tuam Pſalm.120.5. S.Auguſt. miratur, cur propheta ſolùm dicat, ſuper dexteram, non autem ſiniſtram? ſolvit ſic: ſiniſtra noſtra dicitur, quidquid temporaliter habemus; dextera noſtra dicitur, quidquid nobis æternum, & incommutabile, Dominus pollicetur. Mendoza in 1.Reg.4. annot.13. Quidquid fit propter vitam æternam, dextera operatur; ſiniſtrum verò eſt, quidquid propter gaudia tranſitoria, aut optatur, aut agitur. Et in oblivionem venit dextera ſiniſtræ, cùm virtutis amor, & conſuetudo, ſuperaverit. S.Proſper in Pſ.136.

Læva ejus ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Cant. 2.6 S. Bernard. ſ.51. in Cant. quia per dextram, & ſiniſtram, adverſa ſolent, atque proſpera, deſignari; videtur mihi hoc loco intelligi poſſe, lævam quidem verbi, comminationem ſuppliciis dexteram verò regni promiſſionem Apud Sylv. in Apoc.1.qu.65. Læva ſub capite eſſe dicitur, cùm præſens vita à mente, quæ cogitationum caput eſt, deſpecta calcatur. Dexteræ verò amplexibus ſtringitur, qui ſolius æternæ vitæ deſideriis undique delectatur. B.Petr. Damiani ep.9. In læva Chriſti temporalia ejus bona, in dextera æternæ vitæ beatitudo, ſignificatur. V.Beda in Cant.

Ex Novo & Patribus.

Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua. Matth.6.3. Siniſtra noſtra dicitur, quidquid temporaliter habemus; dextera noſtra dicitur, quidquid nobis æternum, & incommutabile Dominus pollicetur. S.Aug. in Pſ.120. Audi hoc confirmatum in Cant. ſiniſtra ejus ſub capite meo, & dextera ejus complectetur me. Supponens ſiniſtram ad conſolationem, imponens dexteram ad protectionem. Quid ergo? Si dextera amplectitur, ſiniſtra ſub capite eſt? quid eſt, *neſciat ſiniſtra, &c.* Id eſt: quando bonum opus facis, propter vitam æternam fac. Si propter ſolas res humanas, & ſolam vitam, iſta facis, ſiniſtra ſola operatur; ſi autem propter vitam æternam operaris, dextera ſola operatur. Id. ibidem.

Homo

Digitized by Google

Homo manum habens aridam. Matth. 12. 10. Arida manus operationem ſterilem, aut nullam, inſinuat; dextera operationem pro ſupernis, & infallibiles actiones. Sanat hunc Dominus Sabbato, manum aridam in bonitate naturali reſtituens; ut pro Sabbato vitæ ſupernæ opera recta, & competentia, operetur. Sim. de Caſſ. l. 5. c. 22.

Dic, ut ſedeant - unus ad dexteram &c. Matth. 20. 21. S. Chryſoſt. in Catena: *Neſcitis quid petatis*. q. d. ego vos vocavi de parte ſiniſtra ad dexteram, & vos veſtro conſilio ruitis ad ſiniſtram; ideo forſan res per mulierem agebatur: contulit enim ſe diabolus ad conſueta arma mulierum; ut, ſicut Adam per mulierem ſpoliavit, ita & iſtos ſepararet per matrem.

Statuet oves quidem in dextris. Matth. 25. 33. per dexteram Spiritualia &c. A dextris beatos collocat: quia ſupernarum rerum amor ad tantam gloriam vos evexit; damnandos verò à ſiniſtris: quia nimia cupido, qua flagrant erga temporalia, eos in gehennam detruſit. Hugo Card. hic: à dextris ſunt, qui quærunt æterna; à ſiniſtris, qui quærunt præſentia Pinna in Eccl. Ethol. 145.

Viderunt juvenem ſedentem à dextris. Marci 16. 5. Meritò angeli ſancti in forma juvenili apparent; quia inde ſunt, & illam vitam annuntiant, ubi nullus ſeneſcit; ſed ſempiterna juventus conſiſtit, in menſura ætatis plenitudinis Chriſti. Rectè quoque ſedet in dextris, quia proſpera venerat nuntiare, & conſolationem æternam cunctis Fidelibus exhibere. Dion. Carthuſ. in Marcum. A dextris: quia cœleſtis doni gaudium prædicabat: gaudium enim, & felicitas, per dexteram deſignatur. Et ideò angeli annuntiantes Chriſti reſurrectionem ad dexteram ſedent. Marci 16. 5. Apparuit autem à dextris altaris incenſi: quia divinæ inſigne miſericordiæ deferebat. Dominus enim *à dextris eſt mihi, nè commovear*. Pſ. 15. 8. S. Ambr. A dextris: ut ſignificaretur, quòd de cœleſtibus civibus erat. S. Bonav. Prov. 3. 16. *longitudo dierum in dextera ejus*. Sylv. in Luc. 1. q. 14.

Stans à dextris altaris. Luc. 1. 11. A dexteris apparuit, quoniam omnia erant in meliora mutanda; & à dextris ponendi erant omnes credentes ea, quæ ipſe annuntiaturus advenerat. Simon de Caſſia l. 3. c. 1.

Mittite in dexteram navigii. Jo. 21. 6. Filii dexteræ hi ſunt, qui omnia, quæ faciunt, aut quærunt, ad amorem ſupernorum referunt; ut nihil velint agere, habere, vel quærere; quæ non patriæ supernę conveniant. Superna patria in deſignatione ſua dexteram tenet; ſiniſtra verò patriam terrenam, & infimam, præfert; quod inſinuatione Judicii extremi, ſatis apertè cognoſcitur, cùm Electi ad exteram, reprobi ad ſiniſtram, ordinantur Id. l. 14. Navigium eſt anima peregrina in mari hujus Sæculi procelloſo; cui ad ſiniſtram à Domino conſtituta ſunt corporalia, & temporalia bona; ad dexteram verò ſpiritualia, & æterna. *Læva ejus ſub capite meo*. Cant. 2. 6. *in ſiniſtra illius divitiæ, & gloria*. Prov. 3. 16. Rete humanum deſiderium eſt, quo libere piſcari poſſumus in temporalibus, & æternis. Conſuluit igitur nobis Dominus piſcari in ſpiritualibus, & æternis. S. Bern. Sen. t. 2. ſ. 61. Dextera, & ſiniſtra, ſignificant vitam æternam, & temporalem; ſive ſtatum gratiæ & culpæ. Ibi mittunt rete, & piſcantur ad ſiniſtram; qui quidquid faciunt ad habendum temporalia. S. Vinc. Ferrer. fer. 4 Paſchæ.

Habebat in dextera ſua ſtellas ſeptem Apoc. 1. 16. Ideo hic Chriſtus dexteram ſtellis fulgentem oſtendit, ſiniſtram occultat: quia maximè gloriatur de miſericordia, & hanc omnium oculis declarat; rigorem autem juſtitiæ abſcondit. Sylv. in Apoc. 1. q. 65.

Dextera Patris eſt beatitudo perpetua, quæ Sanctis datur; ſicut ſiniſtra ejus rectiſſimè dicitur miſeria perpetua, quæ impiis datur. S. Aug. de Agone Chriſtiano l. 12. c. 26.

Diaconibus ſupra ſiniſtrum humerum ſtola imponitur: quia, quidquid laboris in hac vita ſufferimus, tamquam in ſiniſtra portamus; donec à ſiniſtra tranſeamus ad dexteram, in qua requiem habeamus. Innoc. Pontif. 3. l. 1. c. 5.

Debemus à Deo petere benedictionem dexteræ, & non ſiniſtræ; id eſt, æterna quærere, & non temporalia: nam benedictionem ſiniſtræ dat Deus quandoque iratus. S. Bonav. in Pſ. 128. 8.

Qui carnis adhuc fragilitate circumdatus, ad cœleſtem vitam aſcendiſſe cognoſcitur, rectè filius dexteræ nuncupatur. B. Petr. Dam. ep. 16.

§. III.

Cœlum vocatur Requies, Sabbathum, feſtum.

Ex Veteri, & Novo.

F*Actum eſt veſpere, & mane, dies unus*. Gen. 1. 5. Quidquid humanum, limitatum eſt, & anguſtum; quidquid cœleſte, magnificum, & amplum; *Factum eſt veſpere, & manè dies ſecundus*. Gen. 1. 8. Septimam autem diem, quæ Dominico, ſacroque otio, dicebatur, veſper non obnubilat. Et cur dies ſeptimus à cæterorum conditione excluditur? reliquis veſpera & principium attulit, & nuntiavit finem; ſeptimam verò diem, nec urget veſpera, nec interturbat caligo. Qua ergo ratione noctem non ſuſtinet ſeptimus dies? Reliqui dies mundialibus operibus dicati, irrequieta volutatione, & moriuntur, & vivunt; Septimus tamen dies, qui feliciſſimum vitę cœleſtis ſignabat ſtatum, noctis detrimenta non ſenſit, ſed immortali jubare emicuit. Naxera in Joſ. 2. §. 5. Dies ſeptimus etiam nos ipſi erimus, quando ejus fuerimus benedictione pleni, atque refecti. Ibi vacates videbimus, quoniam ipſe eſt Deus, quod nobis ipſi eſſe volumus, quando ab illo cecidimus, audientes à ſeductore: *eritis ſicut dii*. & recedentes à vero Deo, quo faciente dii eſſemus, ejus participatione, non deſertione. Quid enim ſine illo fecimus, niſi quòd in ira ejus defecimus? A quo refecti, & gratia majore perfecti, vacabimus in æternum; videntes, quia ipſe eſt Deus, quo pleni erimus, quando ipſe erit omnia in omnibus. Nam & ipſa bona opera noſtra, quando ipſius potiùs intelliguntur eſſe, quàm noſtra; tunc nobis ad hoc ſabbathum adipiſcendum imputantur: quia, ſi nobis ea tribuerimus, ſervilia erunt, cùm de Sabbatho dicatur: *omne opus ſervile in eo non facietis*. S. Aug. de Civit. c. 30.

Quod ſcriptum eſt in Gen. 2. 2. *quia requievit Deus* in die Sabbathi ab operibus ſuis, non videmus, vel tunc factum eſſe in die ſeptima, vel etiam nunc fieri. *Pater meus uſque modo operatur, & ego operor*. Jo. 5. 17. Erit ergo verum Sabbathum, in quo requieſcet Deus ab omnibus operibus ſuis, futurum Sæculum; tunc, cùm aufugiet dolor, & triſtitia, & gemitus; & erit omnia, & in omnibus, Deus Orig. in Numer. c. 28.

In idipſum dormiam, & requieſcam. Pſ. 4. 9. finem vitæ vult intelligi; *requieſcam*, futuram beatitudinem. Caſſiod. hic.

En lectulum Salomonis 60. fortes ambiunt &c. Cant. 3. 7. Lectulus Salomonis gloria eſt ſupernæ beatitudinis, in qua ipſe Rex pacis cum Sanctis ſuis perpetuò quieſcit. V. Beda hic. Fortiſſimi ex Iſrael, id eſt, ex his, qui Deum mente contemplantur, & quærunt; & quorum ferventiora fuerint deſideria ſpiritualia, hunc lectulum ambiunt: vehementibus enim deſideriis accenſi, undique circumeunt, & aditum quærunt, ut quietem hanc deguſtent. Rich. à S. Vict. *En lectulum!* non magnum ſtratum; ſed vel minimus lectulus Dei ingentes creaturarum animos ſatiat. Baeza l. 5. c. 7. §. 18.

Sedebit populus meus in pulchritudine pacis. Iſ. 32. 18. Dignum notatu eſt, quòd in ſacris litteris quotieſcumque fit mentio de ſtatu Sanctorum, in termino, qui conſiſtit in viſione, & fruitione Dei, explicatur per terminos ſignificantes quietem: ut hic Iſ. & Matth. 19. 28. *Sedebitis & vos &c.* & Paulus 1. Cor. 15. 20. vocat Sanctos nomine dormitionis, quæ ſignificat quietem. Quando autem loquitur de ſtatu Sanctorum in via qui conſiſtit in progreſſu virtutum, & meritorum, explicat per nomina ſignificantia motum: ſic *currite* 1. Cor. 9. 24. Pſ. 83. 6. *aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit*. Diez. Beatitudo.

Reſpice Sion civitatem ſolemnitatis noſtræ. Iſ. 33. 20. Celebrant enim, qui ſunt in illa civitate, continuum feſtum; qui nihil aliud faciunt, niſi quieſcere, videre, amare, laudare; quæ conveniunt feſto. S. Thom. D. 19. Pent.

Et cùm ſediſſet. Matth. 5. 1. Ad æternam quietem nos expectare præmonſtravit, cùm ſediſſet in monte. Sim. de Caſſ. l. 10.

Transfiguratus eſt ante eos Matth. 17. 2. Invitabit Jeſus in illa transfiguratione terrenos ad cœleſtia; mortales ad immortalia, homines ad divina, agonizantes ad quietem, peregrinos ad patriam, ad refugium miſeros. Id. l. 4.

Docebat illos Sabbathis. Luc. 4. 31. Sabbathis docebat pro ultimo Sabbatho, & ad quietem in virtute invitabat mortales; cujus doctrinam non apprehendunt, niſi corde quieti: Id. l. 9.

Et ſedeatis ſuper thronos. Luc. 22. 30. Beatitudo conſummata comparatur thronis, & ſedibus Apoc. 3. 21. quæ ſunt ad quietem deputata: quia eſt ultimus terminus, & quies Beatorum: ceſſavit enim jam via, peregrinatio, aſcenſus. At beatitudo hujus vitæ comparatur ſcalæ, ad aſcendendum. Lud. de Ponte in Cant. 1. Exh. 17 §. 3.

Sicut ſeptimus dies, qui per omnem celebratur hebdomadam, vel certè ſeptimus quietis annus, qui per omne ſeptennium celebratur, hujus temporis ſignificant requiem, qua Sancti ſolum Deum diligunt, & in ea à cunctis Mundi perturbationibus requieſcunt; ita per Jubilæum, quinquageſimum videlicet annum, illa ultima requies deſignatur; qua videlicet Electi omnes ſecura ſemper, & interminabili, requie perfruuntur. B. Petrus Dam. l. 5 ep. 24.

Homo fit Sabbathum Dei, & Deus Sabbathum hominis; cùm & ipſe in Deo, & Deus requieſcit in eo. Id. l. 2. ep. 5.

Pietatis, ac religionis, finis, eſt æterna in Deo requies. Clem. Alex. l. 1. pædag. c. 13.

Vocatur Æſtas.

Videte ficulneam &c. Luc.21.29. Bene regnum Dei æſtati comparatur; quia tunc mœroris noſtri nebulæ tranſeunt, cùm vitæ dies æterni ſolis claritate fulgeſcunt. S.Greg.l.4.hom.1.

Regnum Dei, poſt hyemem, & tempeſtatem, quaſi æſtas adventurum juſtis; tametſi tunc peccatoribus futura ſit hyems, & tempeſtas: nam illi præſens Sæculum pro æſtate habent, futurum autem pro hyeme Theophyl.in Luc.21.

Vocatur Corona.

Dabo tibi coronam vitæ. Apoc.2.10. Cur non addit *æternæ*? cùm revera ita ſit? ſed hoc ſubintelligitur: quia, cùm hæc corona detur à Deo, certùm eſt, quòd ſit æterna; talia enim ſunt dona Dei. Sylv.hic.

Quilibet Beatus rex erit totius regni cœleſtis; ſicut Ap. 1. 5. ſcriptum eſt, *primogenitus mortuorum, & princeps regum terræ*. S. Bern.Sen.t.1.ſ.11.Artic.3.

Vocatur dies.

In illo die vos cognoſcetis. Jo.14.20. *Dies* meritò vocatur ille, in quo & Jeſus, & Pater, ſeſe nobis revelabunt. In die ſolùm, & non potiùs in annis illis; immò per infinita ſæcula, cognoſcemus: ſed ea inſtar breviſſimi diei reputabuntur. *Buccinate in neomenia tuba, in inſigni die ſolemnitatis veſtræ*. Pſ.80. 4. Diem ſolemnitatis humanæ vocat tempus illud, quo novam lucem homines intrabunt in voce tubæ, in voce archangeli. Sed cur æternitas dies, dicitur? facit id revelatio majeſtatis divinæ, cujus in gaudia homo intrans, momentum reputat æternitatem ipſam. Buccina tu nobis, bone Jeſu, in neomenia tuba, in inſigni die ſolemnitatis noſtræ. Verè inſignis dies, ubi divina majeſtas ſe manifeſtat: nihil inſigniùs, ſed nihil ſuccinctiùs. Diem dixi? hora eſt; hora verò inſignis, & ſolemnis. Gilbert.l.18.in Cant.S.Laurentius Juſt.in faſc.amor.c.6. Sola dies illa deſiderabilis, ſola amabilis; in qua Divinitatis immenſitas puro contemplatur intuitu. Iſta nempè dies illa ſublimis eſt, de qua Dominus ait: *in illa die cognoſcetis &c.* Baeza t.3.l.14.c.17.§.24.

§. IV.

Cœlum caret omni malo.

Malleus, & ſecuris, & omne ferramentum, non ſunt audita in domo, cùm ædificantur. 3. Reg. 6. 7. Hic foris tundimur, ut illuc ſine reprehenſione veniamus; hic malleus, hic ſecuris, hic omnia tunſionum reſonant ferramenta: in domo autem Dei nulli ictus audiuntur; quia in æterna patria omnis jam percuſſionum ſtrepitus conticeſcet: nequaquam ibi malleus percutit; quia nulla animadverſio affligit. S. Greg. moral. l. 34. c.10.

Eripuiſti animam meam de morte &c. Pſ.55. 13. hæc tria in futuro Sæculo præſtabuntur; quando jam nec anima peccando morietur, nec oculi mala ſua deflebunt, nec pedes labentur. Caſſiod.hic.

Convertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Pſ.114. 7. Expone, ò propheta, hanc tuam requiem: *qui eripuit animam meam de morte &c. placebo Domino in regione vivorum*; hoc eſt, licèt beatitudo nullum mihi bonum importaret; præclare mecum factum exiſtimarem, dum me à miſeriis hujus Sæculi liberaret. *Non accedet ad te malum; & flagellum &c.* Pſ.90. 10. *abſterget Deus omnem lacrymam*. Apoc. 21. 4. Pinna in Eccl. Ethol.6.

Duodecim fructus gloriæ immortalis. Primus fructus ſanitas abſque infirmitate; II. juventus ſine ſenectute; III. Satietas ſine faſtidio; libertas ſine ſervitute; pulchritudo abſque deformitate: immortalitas; abundantia ſine indigentia; pax ſine perturbatione; ſecuritas abſque timore; cognitio abſque ignorantia; gaudium ſine triſtitia S.Bonav.diæt.ſalut.c.50.

In feſto Paſchæ rogavit S Gertrudis Dominum, ut ſe inſtrueret, quali devotione eum laudare poſſet per Alleluja, quod toties in feſto illo repetitur. Reſpondit Dominus: convenientiſſimè poteris me per Alleluja collaudare in unione laudis ſupercœleſtium, qui per idem jugiter me laudant in cœlis. Et adjecit Dominus: nota ergo, quòd in illa dictione *Alleluia* omnes vocales inveniuntur præter O, quæ dolorem ſignificat; & pro illa duplicatur prima vocalis, ſcilicet A. Inſinuat. div. Gertrud. l. 4.c.27.

§. V.

Cœlum abundat omni bono.

Ex Veteri.

Oſtendam omne bonum tibi. Ex.33.19. Ita locutus eſt Deus Moyſi confirmaturus ejus animum, & induraturus contra omnes, quæ illi impendebant, calamitates. Incerto authore.

Torrente voluptatis tuæ potabis eos. Pſ.35. 9. Cur non dixit de torrente? niſi quia aviditatem bibentium voluit exprimere; quaſi torrentem ipſum vellent ebibere, ſi poſſent. S.Ambr. hic.

Melior eſt dies una in atriis tuis ſuper millia. Pſ.83. 11. Unicum beatitudinis momentum non jam dicit intrà intimo ſanctuarii receſſus, ſed ad limina tantùm: in atriis: plus liquidiſſimæ voluptatis affert, quàm quidquid omnes ſimul homines à mundi initio ad finem uſque guſtant. Segneri. D.2.Quadr.ſ.10.

Habitavi cum habitantibus Cedar. Pſ.119.5. Cedar nigredinem, tenebraſque ſignificat. Unde Cant.1. opponuntur tabernacula Cedar pellibus Salomonis; id eſt, tentoria nigra, tabernaculis pretioſis, & ſplendidis. Verè autem civitates, & palatia regum hujus Mundi nihil ſunt, niſi tabernacula ruſticorum, comparata ad manſiones cœleſtis Jeruſalem. Bellarm. hic.

Introduxit me Rex in cellaria ſua. Cant. 1. 3. Nomen illud *Rex* non ſatis aptum inſtituto videtur: cùm enim in hoc dramate Amor divinus, & fidelis anima, paſtoritias induant perſonas, ſimilitudines, & exempla, à rure paſcuis; cur hic ad regiam aulam divertunt? Agitur hic de lætitia, & ſpiritualibus gaudiis. Horum abundantiam ut palàm faciat, non intra anguſtias tenuis paſtorum vitæ ſe continet. Induit ſæpè Deus perſonam agricolæ, vinicolæ &c. ſed in præbendis deliciis Regem agit magnificum Obſervat id Orig.hom.1.ex 4.in Cant.Pinna in Eccl.Etho.7.

Manus illius plena hyacinthis Cant.5.14. Quia quicumque illius opera pio corde imitantur, felicitatis æternæ muneribus in retributione ditantur. S.Greg.in Cant.

In illa die erit Dominus exercituum corona gloriæ. Iſ.28.5. Viciſſim Chriſtus veriùs, quàm Paulus, Beatis dicet, Philipp.4.1. *gaudium meum, & corona mea*. Doultreman l.1.c.5.ſect.6.

A Sæculo non audierunt, neque auribus perceperunt, oculus non vidit, Deus abſque te, quæ præparaſti expectantibus te. Iſ.64.4. Hic locus accipitur de futura Fidelium gloria. Corn.hic.

Si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit Habac.2.3. Nota verborum quaſi contradictionem. In primis ſupponit, quòd Dominus remunerator *moram* facit; deinde aſſerit, quòd moram non facit, dum ait, *non tardabit*. Quomodo non tardabit, ſiquidem moram facit? moram quidem facit longam, & moleſtam, dum non venit; at ubi jam aderit, remunerationem afferens; tot affundet gaudia, quæ prorſus memoriam deleant præteritæ moræ; adeò ut minimè videatur moratus, ſed velociſſimè adveniſſe. Rupert. hic: cùm venerit, non tamquam tardus aderit, ſed totum præteritum tempus videbitur fuiſſe nimiæ brevitatis. Baeza.t.3.l.13.c.3.§.10.

Ex Novo.

Intra in gaudium Domini tui. Matth. 25. 21. Tam magnum eſt gaudium cœleſtis patriæ de Deo, ut non poſſit concludi in homine; & ideo homo *intrat in gaudium* illud incomprehenſibile, & non intrat gaudium illud in hominem, velut comprehenſum ab homine. Sylv. hic q.11. ex Cajetano. Id eſt, patriam cœleſtem, & divitias gloriæ Creatoris: ut immergaris, & abſorbearis in Deum. Dion. Carthuſ. hic Ad cœlum, ad cœlum, Fideles devoti! ad cœlum! ad cœlum! quid nobis cum hac lacrymarum valle, ubi meræ miſeriæ! hic nemo ſua ſorte contentus vivit. Formoſa Rachel, ſed ſterilis; Lia fœcunda, ſed lippa; Naaman locuples, ſed leproſus &c. Ecce per parentes ſponte paradiſi januas Angelorum chorus obviàm procedit, qui feſtiva muſicorum organorum ſymphonia, & canoro vocum concentu, inſonabunt: *intra in gaudium &c.* ut prima hac officioſa ſalutationis formula futuræ beatitudinis magnitudinem deſignent; quæ uſquequaque infinita eſt, & omni ex parte immenſa; atque adeò, ut obſervat Anſelmus, cùm gaudium inſtar oceani vaſtiſſimum in nos intrare nequeat, nos gaudio immergamur. Segneri. Dominica 2. Quadr.ſ.10.

Porrò unum eſt neceſſarium. Luc.10.42. Hoc ſcilicet eſt Regnum Dei, quo habito nihil deeſt. S Bonav.hic.

Præcinget ſe, & faciet illos diſcumbere. Luc.12.37. Ineffabilis Beatorum gloria hic comprehenditur. Quanta hæc gloria! verum omnium Creatorem, ac Dominum, accingi, & accinctum eis miniſtrare. Diez Conc.1.in Comm Conf.

Intingat extremum digiti ſui in aquam. Luc.16.24. An tantam putabat ineſſe vim in digito Lazari, ſeu in ſancta ejus anima, ut

ut

Digitized by Google

ut poſſet linguam ejus refrigerare? O cœleſtia refrigeria! ex mente S. Auguſtini, tantæ eſt is virtutis, ut pelagi hujus vel guttula æterna ſedet damnatorum incendia. Eſcob. t. 6. par. Chr. ſect. 2 §. 4. Tanta eſt dulcedo futuræ gloriæ, ut ſi una gutta in Infernum defluerct, totam damnatorum amaritudinem dulcoraret. S. Aug.

Petite, ut gaudium veſtrum ſit plenum. Jo. 16. 24. Illud gaudium plenum eſt, quod perfectum, & integrum eſt; quod numquam finitur, & æternum eſt. S. Euſeb. Emiſſ. D. 5 poſt Paſcha. In quo autem gaudium plenum eſſe poterit, niſi ut veniamus, & appareamus ante faciem Dei? Igitur cùm dicit, *petite, & accipietis, ut gaudium veſtrum ſit plenum:* illa tantummodo petenda eſſe innuit, quæ proficiant ad viſionem Dei, in quo ſolo plenitudo gaudii eſt. S. Rupert. in Jo. c. 14. lib. 11.

Quid ſtatis aſpicientes in cœlum? Act. 1. 11. Cur nec Petrus, nec Diſcipuli, ſolùm aſpiciunt, & nihil loquuntur? Petrus in Thabor dixit: *bonum eſt nos hic eſſe.* Matth. 17. 4. Reſpond. in Thabor fuit umbra, & ſimilitudo gloriæ; in Aſcenſione portæ cœli aperiuntur, & omnes Angeli obviam eunt. A magnificentia veræ gloriæ mens ita ſtupeſcit, ut nec verbum poſſit proferre. Sylv. hic q. 23.

Unus dies apud Dominum ſicut mille anni, & mille anni ſicut dies unus. 2. Petr. 3. 8. Speculum exemplorum diſt. 9. c. 65. narrat: Monachum quemdam in choro canentem verſum dictum, mirantem, quomodo id verum eſſet? meditabundum egreſſum in nemus, ibi audiſſe aviculam ſuaviſſimè canentem; quæ eum demulſit, & detinuit per 300. annos ſine cibo, potu, ſomno. Avolavit illa deinde, ac ipſe rediens ad ſe, reverſus ad monaſterium, & chorum, quaſi Tertiam ejuſdem diei cantaturus, (putabat enim adhuc eumdem diem, quo è choro exierat, perdurare) vidit alios monachos, alium chorum, omniaque alia. Abbas ſciſcitatus nomen monachi, reperit in chronicis monaſterii, eum ante 300. annos vixiſſe, & choro exiſſe, nec ampliùs comparuiſſe. Sumpſit deinde Monachus S. Synaxin, & illicò exſpiravit. P. Franciſcus Coſterus hiſtoriam hanc diligenter inveſtigavit, comperitque revera accidiſſe in Monaſterio Affligimenſi Ord. S. Benedicti, quod in Belgio ſitum eſt inter Bruxellas, & Aloſtum, ut ipſe mihi in Belgio affirmavit. Corn. hic.

Vincenti dabo manna abſconditum. Apoc. 2. 17. Utique cœleſtem paradiſum: quia, ſicut manna omne delectamentum in ſe habebat, & cujuſvis palato accommodabat ſuum ſaporem; ita cœleſtis beatitudo omnia gaudia, & voluptates, in ſe habet; & quidquid dulce, pulchrum, excellens, & bonum, mens humana poteſt aut appetere, aut fingere; planè in cœlo guſtabit, & poſſidebit! Fernandius in Gen. 2. ſect. 4.

Abſterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum. Apoc. 21. 4. Lacrymam dicit, non lacrymas. An lacryma erat, & non potiùs lacrymarum flumina, de quibus Pſ. 6. 7 *lavabo per ſingulas noctes lectum meum &c.* Ubi remuneratio accedit, ut abſtergat; tanta ibi gaudia, ut inſtar unius lacrymulæ appareant lacrymarum flumina. Baeza t. 3 l. 13. c. 3 §. 10.

Ex Patribus, & aliis.

Si tanta nobis facis in carcere, quid ages in palatio? Si tanta ſolatia in hac die lacrymarum, quanta conferes in die nuptiarum? S. Auguſtin. Soliloq c. 21.

Neque enim magnus es tu, & parva merces tua: ſed ut magnus es tu, ita magna merces tua: quoniam non aliud es tu, & aliud merces tua; ſed tu ipſe magnus nimis, tu ipſe merces magna nimis. S. Aug. ib. c. 36.

Etſi gehenna non eſſet, adhuc omnium eſſent miſerrimi; quibus cùm liceat una cum Dei Filio regnare, & glorificari; tantis ſeipſos bonis defraudant. S. Chryſ. in Jo hom. 79. Nonne, ſi minutatim incidi, ſi innumeras mortes mori, ſi innumeras animas, & totidem quotidie corpora traditum iri oporteret; nonne omnia pro tanta gloria ſubeunda eſſent? Id. ib.

Sicut in cœlo omnia apponuntur bona, ſic in Inferno omnia mala; ibi convivantes ſunt omnes reges, hic convivantes ſunt omnes carnifices; ibi miniſtrat Chriſtus, hic diabolus; ibi ſanctis datur in cibum omne bonum, hic peccatoribus miſeris ſerpentes dantur ad devorandum. S. Bonav.

Cogita, quidquid vis; quidquid potes, exoptare excedit cogitatum omnem, deſiderium omne exſuperat illa felicitas, æternitas illa, beatitudo illa S. Bern. ſerm. de verbis Petri. Ecce nos reliquimus omnia.

Quanta ſint illa, quæ à Deo præparata ſunt homini, etiam livor prodit inimici. S. Cæſar. Arel. ſect. 28.

Ducitur anima in refectorio (cœlo) ubi ſine fame reficiatur, ſine ſiti inebrietur. In dormitorio, ut ibi ſine torpore dormiat; in oratorio, ut ibi ſine tædio oret; in clauſtro, ut ibi ſine faſtidio ſedeat. Pectus Jeſu ibi eſt refectorium, ſinus Jeſu ibi eſt dormitorium; vultus Jeſu ibi eſt oratorium. Latitudo, longitudo, ſublimitas, & profundum Jeſu, ibi eſt Clauſtrum Conſortium Jeſu, & omnium Beatorum, ibi eſt Capitulum. Petr. Celleſ. l. de panib. c. 7.

Non aliquid poteſt in cœlo eſſe privatum, quod non fiat commune; ubi tanta eſt unitas, ſincera dilectio, perfecta pax, invidentia nulla. S. Laur. Juſt. l. de cont. Mundi c. 13.

Nullum genus pœnarum Martyrum eſſet juſtum pretium, nec pro una ſola hora eſſendi in paradiſo: tanta eſt excellentia hujus gloriæ. S. Vinc. Ferr. ſ. 4 poſt ramos palm.

Corpora glorioſa ita pulchra ſunt, tantamque undequaque gloriam ſpirant; ut rei tam ſupernaturalis, & ita eminenter pulchræ, aſpectus hominem velut extra ſe rapiat, & velut dementem reddat. Eſto in cœlo non aliud oculorum oblectamentum foret, quàm ſumma glorioſorum corporum pulchritudo; nimis quam magna gloria eſſet, præſertim ipſam Humanitatem Salvatoris N. J. C. videre, ex vita S. Thereſiæ.

§. VI.

Cœleſtia gaudia ex præſentibus æſtima.

Ceciderunt in faciem ſuam. Matth. 17. 6. Corruunt diſcipuli tantum gloriæ pondus non ferendo; ut contempleris, quàm immenſum gloriæ pondus præparatum, amantibus Deum. S. Xaverius ſtilla dulcedinis potatur, & exclamat: ſatis eſt Domine! ſatis eſt! Eſcob. t. Chr. mir. obſ. 5.

Transfiguratus eſt coram ipſis. Marci 9. 2. O quanta felicitas! viſioni Deitatis, inter choros angelorum, adeſſe perpetuò, ſi tantùm transfigurata Chriſti Humanitas, duorumque ſocietas Sanctorum, ad punctum viſa delectat. V. Beda hic l. 3. c. 8.

Si tam innumera, & varia dona tua, quæ nunc amicis pariter tribuis & inimicis; quàm magna, & innumerabilia, quàm dulcia, & delectabilia, quæ, ſolis tuis es largiturus amicis! Si tanta delectabilia continet carcer; quanta, quæſo, continet patria! S. Auguſtinus l. ſoliloq c. 21.

Si temporalia ſunt ejuſmodi, qualia ſempiterna? ſi viſibilia tam bona, qualia, quæ non videntur? S. Baſil. l. 6. hexam.

Si ſic delectat auditum hominum melodia, ſi ſic concentus avium, ſi ſic harmonia inſtrumentorum omnium muſicorum; quantùm delectat in ſeipſo audire ſummum bonum, ineffabile, quod cauſa eſt, & principium, omnium ſonorum: ſemper etenim major eſt virtus in radice, quàm ſit in arbore; & major abundantia in fonte, quàm ſit in rivulo deſcendente. S. Bonav. ſ. 1. de tempore.

Dominus eſt adeò dulcis: ut, qui eum non guſtaverit, quàm ſit dulcis, deguſtanti credere non poterit. Unde Bernardus: ſemel te guſtavi, bone Jeſu! & utinam millies mori poſſem, & iterum te deguſtare. Si ſic eſt in via, ubi vix ſtillat ſuper animam una gutta: quid, putas, eſt in patria? quando ad modum fluvii redundat in animam. Id. ib.

S. Fulgentius Ruſpenſis Ep. in vita c. 3. 1. Jan. dum ſpectaret Romanæ curiæ nobilitatem, decus, ordinemque; ſalubri ſermone ad fratres ajebat: quàm ſpecioſa poteſt eſſe Jeruſalem cœleſtis, ſi ſic fulget Roma terreſtris! Et, ſi in hoc Sæculo datur tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem (loquitur de triumpho Theodorici) qualis honor, & gloria, & pax, præſtabitur Sanctis, contemplantibus veritatem.

§. VII.

Cœleſtium gaudiorum perennitas, novitas.

In prima creatione ſex priores dies veſpere, & manè terminantur: ſed dies ſeptima, quæ quietem æternam exprimit, nullo veſpere clauditur Gen. 2. 2. S. Aug. l. 4 de Gen. ad lit. c. 18. requies creaturæ habet initium, ſed non finem; ideo ſeptimus dies cœpit à manè, ſed nullo veſpere terminatur. Sylveira. in Luc. 12. q. 14

Qui confidunt in Domino ſicut mons Sion. Pſ. 124. 1. Cùm ſciamus, Jeruſalem à diverſis gentibus funditus fuiſſe ſubverſam, ejuſque cives frequenter ductos eſſe captivos; quomodo hic habitatores ejus dicit nullatenus commovendos? ſed hic Jeruſalem cœleſtem patriam debemus advertere, quæ ſignificat viſionem pacis; de qua nullus poteſt ullo modo commoveri, qui meruerit in ejus ſoliditate conſtitui. Caſſiodorus hic.

Rami illius longævi. Eccl. 1. 25. Inter arbores omnium longiſſimam habere vitam, ita ut etiam reciſæ cariem non ſentiant, putat Plinius l. 16. c. 40. cypreſſum, & cedrum: at ex his Dei domus conſtruitur, in qua æternum vivemus. *Tigna domorum noſtrarum cedrina, laquearia noſtra cypreſſina.* Cant. 1. 16.

Iudæa in æternum habitabitur. Joel. 3. 20. De terrena Iudæa hoc intelligi non poteſt: nam hæc in fine pariter ſuum habebit finem. Ergo neceſſe eſt hæc accipere de Iudæa, & Ieruſalem cœleſti. Cœlum igitur empyrium dicitur Iudæa, id eſt, confeſſio, & laus Dei. Corn. hic.

Digitized by Google

Chriſtus Io.4. cum Samaritana collocutus ; mentionem æternitatis, æternæque vitæ, ultrà quàm vigeſies injecit. Drex. Phaet. Conſid.2.§.3.

In hæreditatem immarceſſibilem. 1.Petri.1.4. Quia nec ipſis beatorum hominum mentibus ex longo uſu cœleſtis illa converſatio valet aliquando viléſcere, quomodo præſentis Sæculi luxus, & deliciæ, ſolent nonnumquam diutina conſuetudine, & uſu, in faſtidium verti. V.Beda hìc.

Et cantabant quaſi canticum novum. Apoc.14.3. Res mira! cantum, quem cœleſtes illi ſpiritus tot millia annorum cantant, appellat *quaſi canticum novum*. Ratio eſt: quia quavis hora ſic delectantur cantantes, acſi tunc inciperent cantare. Speremus & nos in miſericordia Dei: ille enim dabit nobis guſtum, & ſuavitatem, qua in dies magis, & magis in ſancto exercitio orationis, patientiæ, delectemur; ſi illud incipere velimus. Diez. Dom. Palm.

In domo Dei feſtivitas ſempiterna eſt: non enim ibi aliquid celebratur & tranſit. Feſtum ſempiternum, chorus angelorum, vultus præſens Dei, lætitia ſine defectu. De illa æterna, & perpetua feſtivitate, ſonat neſcio quid ſonorum, & dulce, auribus cordis; ſed ſi non perſtrepat Mundus. S.Aug. in Pſ.41.

Pagus hic eſt ruſticorum, civitas illa opulenta principum diverſorium: hoc eſt viatorum regnum, illud perenne civium. S. Thom. Vill. conc.2. de S.Ægidio.

§. VIII.

Officia cœlica, & occupatio.

L*Audate Dominum, quoniam bonus eſt pſalmus*. Pſ.146.1. Omnis operatio bona mercedem ſibi poſtulat retribui; ut, quòd laborioſè peragimus, ſpe propoſiti muneris conſolemur. In laudationibus verò Domini actus ipſe habet prœmium ſuum; quando ipſa erit retributio, quæ nunc eſt exercitatio. Quid feliciùs, quàm nunc exercere, quod te ſperas in æterna beatitudine poſſe peragere. Caſſiod. hic.

Quid eſt mihi in cœlo? nihil, niſi ſemper ibi in oratione, abſque ulla diſtractione, adhærere. Io.Clim.gr.28.

Agite in terris, quod ſemper in cœlo facturi eſtis: neque enim ibi aliud opus eſt, niſi laus. S.Thom. Vill. conc.1. de Aſſ. Virg.

Gloria paradiſi dicitur denarius: ſonus denarii ſignificat officium, quòd erit in gloria; ſolùm erit officiũ Eccleſiaſticorum, ſcilicet laudare Dominum. *Beati, qui habitant - in ſæcula ſæculorum laudabunt te*. Pſ.83.5. S.Vinc.Ferr.

Maxima, & unica, Sanctis eſt requies in cœlo, laudem Summæ Trinitatis, quæ Deus eſt, indefeſſa voce dicere. V.Beda hexam.

Spiritus beati, hi ſunt domicelli in curia cœleſtis Imperatoris; Patriarchæ Principes; Prophetæ Secretarii Apoſtolici Iudices, & Aſſeſſores. Martyres milites; Confeſſores magni theſauri Chriſti theſaurarii; Virgines ſunt ſicut ſponſæ Imperatoris. S.Bern. Sen.ſ.9. de octo beatit.

§. IX.

Cœlum ama, quære, deſidera.

E*T omne volatile ſecundùm genus ſuum*. Gen.1.21. Piſces, qui remanent in aqua, unde facti ſunt, mali ſunt, qui remanent in corruptione peccati, in qua nati ſunt. Aves, quæ ſurſum elevantur ab aquis, ſunt: qui habent cor elevatum à terrenis ad cœlum, & tamen ſub firmamento. Hugo Card. hìc. Volucres ſignificant eos, qui virtutum pennis ad cœleſtia contemplanda ſe ſuſpendunt. B. Petr.Dam.l.2.ep.5.

Montes exultaverunt ut arietes, &c. Pſal.113.4. Campi ſunt, qui terrena non deſerunt; ſobriè tamen, & juſtè, & piè vivunt in hoc ſæculo. Montes, ſeu colles, ſunt, qui ſola, quæ ſurſum ſunt, quærunt. Ejuſmodi itaque montes, quantò ardentiùs cœleſtia deſiderant, quantò vehementiùs cœlicitibus inhiant, quantò altiùs excreſcunt: tantò procul dubio cœli ardua viciniùs tangunt. Rich. à S.Vict. hìc.

Ubicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ. Luc.17.37. Iuſtorum animæ aquilis comparantur, quòd alta petant, humilia derelinquant, longævam referantur ducere vitam. Si igitur intellexerimus aquilas, de corpore jam dubitare non poſſumus: maximè, ſi meminerimus, quod à Pilato Joſeph corpus acceperit. S.Ambr. in Luc. Quid putamus, fratres, quomodo tunc repentè de terris ad cœlos evolare poterimus, qui nunc exercitio, & uſu quotidiano, volitare non didicimus? nunquid non Chriſtus, ſicut aquila, provocat ad volandum filios ſuos, quando ſuper eos volitabat? Deuter.32. Guerric. Abb. ſer. de aſcenſ. Sylv. in Luc.21. Matth.24.28. q.13.

Surgite, eamus hinc. Jo.14.31. præcipiens, ut unuſquiſque ſurgat de terrenis, erigat animam humi jacentem, ad ſuperna attollat, excitet aquilam ſuam; & illam aquilam, ad quam dictum eſt: *renovabitur, ut aquilæ, juventus tua*. Pſ.102.5. Ad animam hoc dictum eſt. Anima igitur noſtra, ſicut aquila, alta petat, ſupra nubes volet, renovatis ſplendeſcat exuviis, cœlo volatus ſuos inferat, ubi laqueos incidere non poſſit. S. Ambr. lib. de bono mortis c 5.

Ut germani filii lucis intueamur lucem, & ſurſum aſpiciamus; nè nos eſſe adulterinos deprehendat Dominus, quemadmodum Sol aquilas. Clem. Alex. Orat. adhort. ad Gentes.

Flamma in altum evolans. Lem. *Quies in ſublimi*. Vel *Deorſum numquam*. Picinelli.

Motiva varia.

Ex Veteri, & Novo.

In principio creavit Deus cœlum, & terram. Gen.1.1. Cur non ſtatim hominem produxit? Facta eſt regia, creetur rex; ædificata eſt domus, producatur habitator. Quid neceſſe ad ſextam diem creationem hominis differre? Philo Jud. lib. de opific. principium, & finem, volens Deus inter ſe coaptare, ut res neceſſitudine conjunctas, & amicitia; principium quidem fecit cœlum, finem verò hominem. Ex principio & fine, fecit Deus circulum aureum, ut, quocumque ſe verteret homo, cœlum videret. Amicum tibi, eſt cœlum, familiare; ſolum hominem agnoſcit ſibi neceſſitudine conjunctum. Nexum amicitiæ nè diſſolvas. ſit tibi ſemper familiariſſimum; & licèt ſitu remotum, mente, & deſiderio propinquum. Lactant. lib.2. de orig. error. c.13. ficto corpore, ſpiravit ei animam de vitali fonte ſpiritus ſui, qui eſt perennis: conſtat enim ex anima, & corpore; id eſt, è cœlo, & terra: quandoquidem anima, qua vivimus, velut è cœlo oritur à Deo. Arcon. in Iſ. cap.1. verſ.2.

Levo manum meam - à filo ſubtegminis &c. Gen.14.22. Cur opes Abraham rejicit? *levo manum meam*. q.d. difficulter quis animam ad Deum levare, & pius eſſe poteſt; niſi contemptis divitiis. Pinna in Eccleſiaſticum Ethol.150.

Hæc eſt generatio quærentium eum. Pſ.23.6. Verùm unum eſt, ac fortè præcipuum, ſignum Electorum Dei; ſuſpirare ad patriam: generatio enim filiorum hujus Sæculi nihil minùs, quàm Deum, quærit; nihil magis, quàm mortem, horret. Bellarm. hìc.

Solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum. Eccl.7.30. Quamobrem? quia ſingularem etiam actionem erat traditurus. Reliqua animalia ſunt bruta; & illa ſpectant, ad quæ nata ſunt: ad paſtum genita ſunt pecora. Caput homini ſublime eſt, ut genus cœleſte ſuſpiciat. Oculi non tendunt in terram; quocirca nè vim inferas naturæ tuæ. Terrena nè ſpectes, ſed cœleſtia, ubi Chriſtus eſt. Genitus es, ut Deum videas, & contempleris; non ut humi dejecta ſerpat vita tua; non ut pecudum voluptates conſecteris, ſed ut vitam cœleſtem agas. S. Greg. Nyſſ. or.2. in hom. procreat.

In partes vade Sæculi Sancti cum vivis, & dantibus confeſſionem Deo. Eccli.17.27. Pars in Scriptura vocatur ſors cujuſque, juxta illud Iſa.57.6. *pars tua, hæc eſt ſors tua*. Sæculum ſanctum vocat Sæculum beatorum, & beatam æternitatem, quam Sancti agunt in cœlo; de quo ait Sapiens c.5.5. *& inter ſanctos ſors illorum eſt*. Nam Sæculum, quod in hac vita agimus, totum in maligno poſitum eſt. q.d. tu jam à peccato, atque vanitate, & cupiditate hujus Sæculi, ad Deum converſus, illo relicto, vade ad Sæculum Sanctum; nimirum per bona opera quotidie contende; perge, & profice ad cœlum; ut inter beatorum partes, ideſt, ſortes una pars Sæculi ſancti, ideſt, una ſors beatæ æternitatis, & futuræ gloriæ, tibi obtingat: vive ſanctæ æternitati; adeoque hic illam inchoa per Dei confeſſionem. Corn. hìc.

Si filius Dei es, mitte te deorſum. Matth.4.3 O ſignum! mitte te deorſum? convenientiùs dixerit: ſi filius Dei es, aſcende ad cœlum; cùm ſit hominis utique ad ima cadere, Dei ſit, ad ſuperna conſcendere. S. Petr. Chryſol. ſer.13.

Sanctificetur nomen tuum. Matth.6.9 meritò prima petitione hoc petimus: quia ante omnia, deſideranda nobis eſt Dei gloria. 2. Sicut primum præceptum Decalogi eſt dilectio Dei ſuper omnia; ità & in hoc Evangelii breviario hæc ſit prima petitio. Ità Tertull. l. de orat. S.Aug. l.2. de ſerm. Dom. in monte, Author Imperf. Rupertus &c. Sylv. hìc. q.9.

Qui es in cœlis. Matth 6.9. Non quaſi in cœlis Deus tantùm ſit; ſed ut humi jacentes ad cœli ſuſpectum ipſius excitet: utque cœleſtium bonorum pulchritudine collucens ipſe, cupiditatem eò noſtram rapiat, atque convertat. Id. t.6. de or. inſtit.

Adveniat regnum tuum. Matth.6.10. Verus ſenſus eſt, quòd hic petamus perfectiſſimum illud regnum Dei; cùm deſtructo regno diaboli, peccato, & morte, ipſe Dominus poſt Iudicii diem, cum Sanctis ſuis in æterna beatitudine regnabit. Et hæc petitio pertinet etiam ad gloriam Dei! Apoc.21.2. *vidi ſanctam civitatem Jeruſalem novam deſcendentem de cœlo*.

Ut ho-

Ut homines ad cœlum veniant, deſcribitur ipſa Jeruſalem nova deſcendere; (*adveniat regnum tuum*) aliter enim ad illam ſe non movebunt. Id.ib.

Permitte me primùm ire, & ſepelire patrem meum. Matth.8.21. Cui Chriſtus: *ſequere me &c.* Quia non dixit: permitte me ire, ſed *primùm* me ire: hoc enim ei primùm eſſe non debuit, ſed ſecundùm. Non pietatis obſequium negat, ſed divinam præponit humanis affectibus ſervitutem. S.Chryſol.ſ.19.

Obviam ſponſo. Matth.25.1. Profeſſio conatus ad eundum in cœleſtem patriam ſignificatur per ire obviam ſponſo Jeſu Chriſto. Cajet. hic.

Ut ceſſavit loqui, dixit ad Simonem: duc in altum. Luc.5.4. Nota, quòd Chriſtus priùs prædicat, & poſtea agit de piſcatione; priùs agit de ſpirituali cibo, & poſtea de corporali. Diſce & tu priùs quærere regnum Dei. Sylv. hic.

Magiſter, dic fratri meo, ut dividat mecum hæreditatem. Reſp. *quis me conſtituit judicem, aut diviſorem inter vos?* Luc.12.13. S. Aug.ſ.196. de temp. petebat ille dimidiam in terra hæreditatem; in cœlo Dominus offerebat totam. Non venit dividere, ſed unire. Sim. de Caſſ.

Quid quæritis? Joan.1.38. Bene dicimus, Magiſtrum illum vocantes: quia de diſciplina ejus ſumus, dum revera Deum quærimus; dicemuſque illi: *ubi habitas?* dum ſupernam cogitamus patriam ubi ſedet ad Patris dexteram. Hoc autem jugiter petentibus, & hoc modo dicentibus, *ubi habitas?* fiet aliquando, quod ſequitur, *dicit eis Jeſus: venite, & videte.* 39. Rupert. in Joan. lib.2.cap.1.

Ex Patribus, & aliis.

Mater Jeruſalem, civitas ſancta Dei, chariſſima ſponſa Chriſti! te amat cor meum; pulchritudinem tuam nimiùm deſiderat mens mea! S.Aug.Medit.c.25.

Non, ut animalia rationis expertia, prona eſſe videmus in terram, ita creatus eſt homo; ſed erecta in cœlum corporis forma admonet eum, quæ ſurſum ſunt, ſapere. Id.de Civ.c.24.l.22.

Ideo huic vitæ malè dulci miſcet amaritudines tribulationum; ut alia, quæ ſalubriter dulcis eſt, requiratur. Id in Pſ.43.

Donis ſuis flagella permiſcet, ut nobis omne, quod nos in Sæculo delectabat, amareſcat; & illud incendium ſurgat in animo, quod nos ſemper ad cœleſte deſiderium inquietè excitet; atque, ut ita dicam, delectabiliter mordeat, ſuaviter cruciet, hilariter contriſtet. S.Greg. in Ezech.hom.16.

Tametſi lapideus etiam quis fuerit; tamen tanta jam ſunt data dona, ut ſufficiant eum excitare, & à præſentibus abducere, duplicique nomine ad futura complectenda erigere: cùm, quod adeò ſunt magna, quæ jam exhibita; tum quod, licèt tanta ſint, ac talia, primitiæ tamen ſunt. S.Chryſoſt in ep.ad Rom.8.ſ.14.

S. Genoveva vidit cœli gaudia, & ideò ſine intermiſſione flevit. 3. Ian.c.7.vitæ.

Audivi nonnullos, qui navali prælio interſuerunt, quod Joannes de Auſtria contra Turcas feliciſſimè geſſit: cadavera in mari natantia internoſci potuiſſe; ſiquidem corpora Turcarum prona; & Chriſtianorum ſupina, cœlum tuentia, nataſſe. Idem accidit iis, qui in divinæ Bonitatis mare incidunt: alii enim ibi eriguntur in ſpem, alii ſuopte pondere evertuntur. Stengel. t.1. Iud.div.c.42.

§. X.

Cura, nè tibi Cœlum præripiat alius.

Ex Veteri.

D*irectus eſt ſpiritus Domini ab die illa in David.* 1. Reg. 16. 13. Non implet munus ſuum Saul; in ejus locum eligitur David. Sylv.in Apoc.3.

Epiſcopatum eius accipiat alter. Pſ.108.8. De Iuda intelliguntur Patres. Alter non ſolùm individualiter, ſed etiam moraliter intelligitur, q.d. qui in Iudæ ſuccedet locum, erit alter; id eſt, alter in vita & moribus. Paoletti ſ.3.in Puriſ B.V.

Implebit ruinas. Pſ.109.6. Dicunt Philoſophi, quòd cœlum potiùs aſcenderet, quàm quòd natura vacuum quidquam pateretur eſſe in terra. Et Deus hanc conditionem voluit ſervare; quia, ne eſſet in cœlo vacuum, voluit, ut terra, id eſt, humana natura, aſcenderet ad ſupplendas angelorum ruinas. Ant. de Rempelog.figur. Bibl. Paſſio Chriſti.

Seraphim ſtabant ſuper illud. Iſ.6.2. S. Bern. ſ. 3. verb. Iſ. in duobus Seraphim duplicem arbitror intelligi creaturam rationabilem; angelicam ſcilicet; & humanam. Sed qua cauſa Deus humanam ſic extollit naturam, ut certare cum angelis, iiſque ſupremis, de amore, & laudibus Dei, poſſit? Reſpondetur: ad contumeliam tuam, ò Superbe, qui, creatus inter angelos, ſtare non meruiſti. Ecce rex noſter novos in terra angelos fabricaturus advenit; atque, ut tabeſcas ampliùs, non qualeſcùmque, nec inferioris alicujus ordinis; ſed Seraphim. Cùm enim ipſe fuerit Seraphim, atque, ex illa ſublimitate, in tam dejectam vilitatem ſua arrogantia lapſus fuerit; non poteſt non plurimùm erubeſcere; cùm videt hominem, tam humilem creaturam, alis gratiæ, & ardentis amoris; ſuaque demiſſione, penetrare in ſedem, qua ille per ſuam ſuperbiam excidit. Did Niſs.ſ.2.poſt D.3.Quadr.§.5.

Egredietur virga de radice Jeſſe; Iſ. 11. 1. Cur Chriſtus virga? quia virga utitur paſtor, ut expellat lupos, & oves trahat; ſcit repellere, & congregare; ſi relinquit unum, aſſumit alium. Brachium Dei perdebat Palæſtinos, Chananæos; & pro illis excipiebat Hebræos. Baeza t.3.l.14.c.16.§.12.

Periculosè ſemper ſpernis auxilia aliis neceſſaria ad ſalutem: eripientur enim tibi, & dabuntur aliis. Meritò Iudæis nihil agentibus, ſed impedientibus, & occupantibus otiosè Prophetam, Ion. 2.2. eripitur Ionas, ut tradatur Ninivitis, ejus prædicatione egentibus, ut ſalvi fiant. Baeza t.2.l.22.c.9.§.12.

Ex Novo.

Si perſequentur vos in civitate iſta, fugite in aliam. Matth.10.23. Sed quo id conſilio? an ut Apoſtoli fuga ſibi conſulant? negat Tertull.l.de fuga. Ideò illis fugere tunc præcepit; non propter eludendum periculum proprio nomine perſecutionis, ſed propter profectum annuntiationis. Velloſo in Iudith.ep.5 prænot.17.

Violenti rapiunt illud. Matth.11.12. S Hilar Can.11.in Matth. quia gloria Iſraelis Patribus dedita, à Prophetis nuntiata; à Chriſto ablata, fide Gentium occupatur, & rapitur. Sylv.in Apoc.3.

Ite ad exitus viarum; &, quoſcumque inveneritis, vocate ad nuptias. Matth.22.9. Aliis renuentibus venire, alios invitat. Gloſſa interlin. quia ſermo Dei, etſi alicubi laborat, alibi requieſcit. Id.ib.

Tunc abiit unus de duodecim. Matth. 26. 14. S.Chryſoſt. hom. de Iuda: quando proſtituta lupanar exivit; tunc Diſcipulus gehennam intravit: quando illa mercedem corporis ſui abdicabat; tunc iſte pretium Magiſtri ſanguinis poſtulabat: ideo dixit *tunc*. Chriſtus ex piæ mulieris lucro ſolatium ſibi acceſſivit jacturæ; quam fecit; dum Iudam diſcipulum perdidit: quando enim hic exiit, ut Infernum ingrederetur; tunc illa intravit, ut diſcipula eſſet Chriſti: ſordido Iudæ liberalis Magdalena ſuffecta eſt. Did. Niſs.Dom.infra Octaſc.

Dicite, quia Diſcipuli eius nocte venerunt, & furati ſunt eum &c. Matth.28. 13. Et verò dormiſti Iudæe, quando cœleſtem theſaurum inter latrones poſuiſti. Quid indè reliquum erat? niſi quòd pius latro tibi coronam ſalutis præriperet. Sanè, dum in præſenti vita ſumus, inter latrones degimus, & latrones piiſſimos; qui coronas nobis præripiunt, ſi dormimus. Baeza t. 2.l. 6.c.5.§ 28.

Zachæus præcurrens aſcendit in arborem. Luc.19.4. Cur properat? ut divitis epulonis Dominum in Lazaro repellentis amiſſam ſedem obtineat, verè Abrahæ filius. Publicanus præripit à longè ſtans Phariſæo: *deſcendit hic iuſtificatus ab hoc*, quaſi è manibus eripiens ſalutem. Euthym. Loco angelorum cadentium, & ab æternis nuptiis excluſorum; homines ſubſtituuntur. Loco Judæorum Gentes eliguntur: *auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.* Matth.21.43. Auferens ab Heli Sacerdotium, providit ſibi de Samuele; & pro Saule David; pro Juda Matthiam. S.Franciſcus initio ordinis anxius, quòd pauci adhuc forent; & nonnulli deficerent; audivit à Domino, quid turbaris Franciſce? quid angeris? ego, illis cadentibus; alios erigam; ſi unus ad vomitum redeat, ego in ejus locum alium excitabo, qui illius coronam accipiat. Deficiente uno è 40. militibus præ frigore, ſubrogavit Deus ipſum cuſtodem Martyrum. Deficiente Germania ſucceſſit India, & Japonia. Marchant.D.2.Pent.

Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei &c. Act.13.

Ibi latro locatur, unde Lucifer corruit. Arnoldus Carnot. Abb.ſup.Luc.23.

Multi veniebant ad eum. Jo.10.41. Contemplamini Jeſum ſic agentem, qui dum in una parte animas perdit, lucratur in alia. Ecce Judæi perſequuntur, Iordanes credunt. Illi fugiunt à fide, iſti veniunt, illos ſigna confundunt, iſti ſigna venerantur. Sim.de Caſſ.l.11.c.42.

Tene, quod habes. Apoc.3.11. id eſt, fortiter retine. Cant. 3. 4. *tenui eum, nec dimittam.* Rich.à S Vict. tene, quod habes, fidem ſcilicet, & bona opera, & in eis perſevera; nè, ſi non habueris perſeverantiam, alius accipiat coronam tuam. Cùm enim ſit Deo certus ſuorum numerus; quando alius per culpam labitur, alius per miſericordiam ſubinducitur, ut in locum, unde lapſi ſunt dæmones, aſcendant homines: & in cultum divinum, quem Iudæa dereliquit, gentilitas introivit. Sylv.hic.

Ut nemo accipiat coronam tuam. ib. nihil duriùs homini, quàm ſi ipſe locum ſuum perdat, & alium in eo ſedentem videat. Cur in Iu-

in judicio priùs ad regnum vocabuntur electi? S.Bern.ſ.8.in Pſ.90. ut videlicet acriùs doleant videntes quod amiſerunt. Id.ib.

Quocirca vobis providendum eſt, nè ad gratiam cunctanter accedatis, verùm ſummam celeritatem adhibeatis, ne latro vobis autevertat; oè adulter vos prætereat; nè avarus ſuperiore conditione ſit; ne publicanus, nè ſcortatrix, nè denique quiſpiam ex his, qui per vim in regnum irrumpunt, illudque rapiunt. S.Greg.Naz.or.40.

§. XI.

Memoria coeli, conſideratio.

D*Et tibi Deus de rore cœli*. Gen. 27. 28. Toties de rore cœli accipimus, quoties, per infuſionem contemplationis intimæ, de ſupernis aliquid tenuiter videmus. Cùm verò bona opera etiam per corpus agimus, de pinguedine terræ ditamur. S.Gregor.hom.6.in Ezech.

Tulitque pectuſculum elevans illud coram Domino. Lev. 8. 29. S. Bruno in alleg. Tilmanni quare coram Domino pectus elevat? niſi ut corda, & corpora noſtra, ſemper ſit levata ad cœleſtia contemplanda.

Henoch placuit Deo, & translatus eſt in paradiſum. Eccl.44.16.S. Greg.Naz.or.20.Omnis ejus vita nihil aliud quàm translatio fuit. Mentem enim à terra tranſtulerat in cœlum ad Deum.Coro.hic.

Circui civitatem. Iſ.23.16.Cœleſtis patriæ, cogitando Sanctorum præmia. S.Thom.hic.

Deliciæ Spiritus noſtri divina cantica, ubi & fletus ſine gaudio non eſt. Fideli homini, & peregrino in ſæculo, nulla eſt jucundior recordatio, quàm civitatis illius cœleſtis, unde peregrinatur. S.Aug.in Pſ.145.

Oculos erigamus ad cęlum, nè oblectamenti, & illecebris ſuis nos terra decipiat. S.Cypr ep.8.

Non alia de cauſa Chriſtus, de regno cęlorum loquens, tot parabolis utitur, quàm ut nos hac ratione cogat quodamodo rerum cęleſtium perpetuò recordari; ac, velut in tabula, earum nobis imaginem ſubiicere. Uult nimirum paſtorem ovium tuarum, ſemen agri tui, uvas vineæ; nuptias, quas celebras; theſauros, quos aſſervas; gemmas, & margaritas; retia, quibus piſcaris; ſervorum rationes; omnia denique, quæ hic agis, & moliris; cęli tibi memoriam refricare, myſteriaque divina edocere. Beſſeus D.Sept.

§. XII.

Bona, quæ habentur ex memoria Cęli, ejuſque recordatione.

B*Eatus vir, qui non abiit &c.* Pſ.1.1. Cur à beatitudine pſalmos inchoat? ut ſcilicet beatitatis memoria armaret hominem contra difficultates, quæ in pietate oriri ſolent. Baſilius hic: quando David per operis totius progreſſum erat tam multa admoniturus, quibus obeundis operoſiſſimi quiq; labores, ſudoreſq; innumeri, impenderent his, qui deſudaturi erant in legitimo pietatis agone; hæc pervertens luculentiſſimis rationibus probat horum exitum felicem, ac beatum fore. Pinna in Eccl.c.7.Ethol.101.

Quaſi palma exaltata ſum. Eccli.24.18.Philo l.de vita Moyſ.palma arborum præſtantiſſima, aſpectu pulcherrima, fructum quoque ferr optimum; & vitalem vim haber, non in radicibus defoſſam, ut cæteræ, ſed in ſummo quaſi conſitam. Philipp.3.20. *noſtra converſatio in cælis eſt*.

Ego Nabuchodonoſor oculos meos ad cœlum levavi, & ſenſus meus redditus eſt mihi. Dan 4.31. Ubi Nabuchodonoſor ad roſtar belluæ per ſeptennium terram aſpexit: peccatoris formam pręſetulit: at ubi oculos in cęlum levavit, ſeorſum recepit; altiſſimo benedixit. Cęlum reſpicere, regionem lucis prę oculis habere, eſt, in illud æternitatis lumen intelligentiæ oculos tota intentione figere. Sed ecce, qui oculos in cęlum levavit, ſenſum, quem amiſerat, recepit. Senſus animalis eſt, quò percipit candidum, & nigrum; ſenſus verò ſuus eſt hominis, quo diſcurrit inter bonum, & malum; verum, & falſum. Hunc ſenſum cum Nabuchodonoſor perdiderunt, vel numquam habuerunt; qui dicunt bonum malum, & malum bonum; ponentes amarum dulce, & dulce amarum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. Rich.à S.Vict.l.2.c.45.

Ex Patribus, & aliis.

Si vultis armati eſſe contra tentationes in Sæculo creſcat, & roboretur, deſiderium Ieruſalem æternæ in cordibus veſtris. S. Aug.in Pſ.136.in fine.

Deo ita diſponente accidit, ut ego, & ipſa [mater mea) ſoli ſtaremus incumbentes ad feneſtram unde proſpectus in hortum. Colloquebamur ergo ſoli valde dulciter; &, prætcritorum obliti, quærebamus inter nos: qualis futura eſſet vita æterna Sanctorum, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit. - Dicebamus talia, etſi non iſto modo, & his verbis: tamen Domine tu ſcis, quòd illo die, quo talia loqueremur, & Mundus iſte nobis inter verba vileſceret cum omnibus delectationibus ſuis. Id.l.1.Conf.

Tacet cęlum; ſed ipſius aſpectus vocem tuba clariorem emittit, per oculos, non per aures, nos docens. Cùm enim videris pulchritudinem, magnitudinem, celſitudinem, ſitum, formam, per tantùm temporis permanere; tanquam vocem audiens, & ad aſpectum diſcens; adoras eum, qui tam pulchrum, & admirabile corpus creavit. S.Chryſ.ad pop.Antioch. hom.9.

Si te cęli cęperit amor; videbis, & cęnum, & lutum, eſſe hæc omnia; ridebiſque, quæ nunc admiraris. Id. in ep. S.Pauli ſerm.30.

Volatilia, dum altum aerem ſecant, non facilè capiuntur. Ita tu, donec ad ſuperiora aſpexeris, nec laqueo, nec ullis aliis facilè capieris inſidiis. Id.hom.15.ad pop.

Oportet, ſicut Scriptura teſtatur, laborantem agricolam aliquando de fructibus cęleſtis patriæ prælibare; & hoc, nè deficiat in labore.S Bonav.4 ſolemnit.de Magor.adorat.

Volenti facilè eſt, cęleſtem vitæ traductionem vel in terra habere; ſi, quemadmodum Evangelium pręſcribit, cęleſtia ſapiamus, cęleſtibus afficiamur; & in theſauris cęleſtibus virtutis divitias deponamus. S.Greg.Nyſſ.de profeſs.Chriſtiana. Inter labores animi ſurſum aſpectum attolle; contemplanſque gaudia illa, nullos labores recuſabis. S.Ephrem.de recta viv.rati.c.24.

Si ovum, liquore ſuo vacuum, impleatur rore, & ſigilum clementer acclive parieti applicetur; ovum ad Sigilli pedem poſitum, per illud rependo, aſcendet. Si quis ęternam beatitudinem ſępius conſideret, cor ejus ovum cęleſti rore plenum ſurſum tendet. Drex.de Cęlo l.1.c.2.§.2.

S. Franciſcus ajebat: tanta eſt gloria, quam expecto; ut omnis me pęna delecter, omnis morbus, humiliatio omnis, perſecutio omnis, mortificatio omnis. Henric.Iongheo nupt.agni pro Sacris profeſs.Exhort.24.

§. XIII.

Cœlum ſpernitur, negligitur.

Ex Veteri, & Novo.

D*A mihi de coctione &c.* Gen.25.30. In hoc contractu ſignificatur; quòd reprobi, propter lenticulam, id eſt, temporalia, vendunt ęternam hęreditatem. *Dederuntque pretioſa quaque pro cibo*. Thr.1.11.Hugo Card.hic.

Urgebant Ægyptii populum de terra exire velociter. Ex.12.33. de captivitate, duriſſimo labore, adeò inviti exeunt; ut urgeri, & compelli, debeant ire in terram fluentem lacte, & melle. Sylv. Addit.Evang.Io.2.c.5.

Inclinavit cælos, & deſcendit. Pſ.17.10. Non ait, aſcendere, ſeu avolare, te fecit in cęlum; ſed ipſum cęlum ad te deflexit, & inclinavit; ut tu ſcilicet facilè obtinere poſſis. Longiùs à te cęlum diſtabat; ergo, nè via te laſſaret cęlum petendo, ipſum ad te inclinavit. Pinna in Eccl.c.6.Ethol.76.

Appropinquavit regnum cælorum. Matth.3.2. Novus dicendi modus: homo debet quęrere, & ſe appropinquare ad regnum cęlorum. At è contra Inanes ait: niſi cęlum ſe incliner, & ad nos veniat numquam homo ſe movebit, ut illud conſcendat. Sylv. in Io.4.

Adveniat regnum tuum. Matth.6.10. Nonne faciliùs erat dicere, adveniamus in regnum tuum? numquid candum eſt, ut ipſum cęlum inclinetur, ut nos in ſe recipiat? Ita piger eſt homo, ut, niſi cęlum ad ipſum deſcendat, minimè ille ad Deum velit aſcendere! S.Laur.Iuſt.torpori noſtro conſentaneum poſuit petitionem: nec enim volumus regnum à nobis quęrendum, ſed quòd ipſum nos quærat. Eliam fuit opus curru vehere ad paradiſum. Vide Corn.à Lap.de ferculo Salom.Sylv.in Matth.3.c.2.q.4. *Vide Jeruſ.deſcend.* ut homines ad cœlum veniant, deſcribitur ipſa Jeruſalem nova deſcendere; aliter enim ad illam ſe non movebunt.Sylv.Matth.6.q.9.

Accipientes murmurabant. Matth.20.11. Diem totùm in vineæ cultura ponunt, noctu quieſcunt, prœmium ſtatim accipiunt; & nihilominus murmurant. Iacob laborem ſuum, æſtum, gelu, reputat prœmium; operarii laborem unius diei tormentum. Poteſt quæri, ait S.Greg.apud S.Thomam, quomodo murmurare dicti ſunt, qui ad regnum vocantur? Ipſa quæſtio, eſt reſponſio; murmurant, quia vocantur ad regnum: quia vel unius diei laborem nolunt perferre pro regno; cùm annos plures pro vanitate laborioſè poſuerint. Naxera in Ioſ.18.§.9.

Jeſus intravit domum Simonis. Luc. 4. 38 S. Chryſol.ſerm. 18. Ad domum Petri venit Chriſtus, ut domus Petri veniret ad Chri-

Chriſtum. Nam tales ſumus: ut veniamus ad Chriſtum, neceſſe eſt, ut ipſe Filius Dei ad nos veniat, & quærat. S. Paſchaſ. l. 3. in Matth. mira omnipotentis Dei diſpenſatio! qui etiam non quærentes ſe quærit; & non valentes ad ſe venire, ad eos clementer venit: quia ſi non ille prior ad nos veniſſet, numquam ad eum redire potuiſſemus. Sylv. in Matth. 8. Luc. 4. q. 3.

Et deſcendens cum illis ſtetit in loco campeſtri. Luc. 6. 17. Adeò deſides ſunt homines, ad quærendum Chriſtum; ut ipſi neceſſe ſit, ad eos deſcendere, quò in cœlum conſcendant, & ſalutem obtineant. Sylveira cap. 6. in Luc. 6. q. 1.

Et vos ſimiles hominibus expectantibus Dominum ſuum. Luc. 12. 36. Cur non dicit, ut ſint ſimiles hominibus quærentibus, vel imitantibus; ſed *expectantibus dominum ſuum*? Cur ſervi eum non requirunt; cùm hoc eorum conditioni maximè conveniat? Adeò deſides ſunt homines, ut ad Deum nolint venire, niſi ipſe ad eos deſcendat. Sylv. in Luc. 12. c. 22. q. 10.

Compelle intrare. Luc. 14. 23. S. Chryſ. hom. 70. in Matth. Quid dementius invenitur, quàm cùm ad nuptias invitaris, reſilire? Tanta eſt hominis dementia, & fragilitas, ut ex ſe non velit ad feſtiviſſima gaudia ire, niſi vehementer tractus. Sylv. in Luc. 14. c. 24.

Pater, peccavi in cœlum. Luc. 15. 18. An cœlum Numen eſt, in quod peccatur, cùm filius patrem dereliquit? oblivio cœli occaſio fuit flagitii; cùm cœleſtibus terrena præpoſuit; nunc cœli memoria ſalutis fuit exordium. Titus Boſtr. in catena Græcor. PP. Reverſus dixit: *Pater! peccavi in cœlum, & coram te*! derelinquendo enim cœleſtia, peccavi in ea; præferens ipſi voluptatem contemptibilem, & præeligens cœleſti patriæ meæ regionem famis. Quemadmodum enim in aurum peccare dicitur, qui illi plumbum præfert; ita in cœlum peccat, qui ei terrena præponit. Arcones in Iſ. 1. v. 1. Diſc. 2.

Clamavit dicens: ſi quis ſitit, veniat ad me. Jo. 7. 37. S. Amb. in Pſ. 118. Voce magna clamabat: quia vocat homines ad regna cœlorum.

Ex Patribus, & aliis.

Quæ cæcitas animi! quæve dementia eſt? amare preſſuras & pœnas, & lacrymas Mundi, & non feſtinare potiùs ad gaudium, quod numquam poſſit auferri? Hoc autem fit, fratres dilectiſſimi, quia fides deeſt; quia nemo credit vera eſſe, quæ promittit Deus. S. Cypr. lib. de mortalit.

O aſtutum conſilium maligni ſpiritus, & principis Mundi hujus! quomodo cunctos ad momentanea, & corruptibilia hæc pertrahit; in oblivionem interim æternorum bonorum homines inducens. S. Ephrem de his, quæ præſens vita continet.

Tyrannus, ac hoſtis noſter, ſemper ſtudet, nè ad cœlum oculos elevare poſſimus; ſed, in terram continuò inclinati, lateres in ea ex luto faciamus. S. Greg. Niſſ. l. de vita Moyſ.

Mirabile eſt, quo impetu grandis fluvius currat, quocumq; intret in mare; perrumpit omnia retinacula, nec ullo artificio à ſuo curſu impediri poteſt. Majorem habet anima inclinationem ad beatitudinem; & tamen quæcumque nuga detinet eam in curſu ſuo ad Deum, abyſſum dulcedinis. Excuſatio ſponſæ Cant. 5. 3. *expoliavi me tunica mea &c.* Cùm te invitat Deus, cui tantum debes, ut eum diligas, excuſationes futiles affers. Ut autem dæmoni oſtium aperias; te mille periculis, & difficultatibus exponis, rei familiaris jacturæ, periculo honoris, valetudinis &c. Ecce quàm puerilia nos tenent. Diez. conc. 2. 1. die Pent.

Infans, tenebroſo natus carcere, ludit, jocatur, lætatur; quia, quid ſit lux, ignorat. Mater autem, cui lucis ſuavitas nota fuit, lamentatur triſtis: ſic, quia parum ſcimus de ſpiritualibus, & æternis; ut parvuli in ſervitute, & obſcuritate, enutriti, ſenſibilia amplectimur, exilium patriam æſtimamus. Filii Iſrael in ſervitute Ægypti nati, & educati, *nihil* fecerunt *terram deſiderabilem*. Pſ. 105. 24. quare ſæpius in Ægyptum redire voluerunt. In peccatis oblectamur, vanis gaudemus: quia bona æterna non guſtamus. Sancti, qui animo in cœlis erant, ſuſpirabant, & flebant. Did. Stella c. 56.

§. XIV.

Cœlum facilè comparari poteſt, parvo venale.

Ex Veteri, & Novo.

IN quolibet gradu aſcenſus Salomonis erant duo leones hinc, & inde. 2. Paral. 9. 18. Sed hi leones, quia picti erant, & ſine vita, ſignificant, quòd ſolùm timidos, & vecordes, impediunt. Jo. Broymard. ſumma Prædic. aſcenſ. Chr.

Ducunt in bonis dies ſuos &c. Job. 21. 13. Ego contrarium dico: ducunt in laboribus, ſudoribus, & anxietatibus, dies ſuos; & in puncto ad gehennalia loca merguntur. Ecce cæcatas hominum mentes, qui labores, quietes; amaritudines, dulcedines; punctiones, unctiones, appellant. Ad peragendum malum, quàm bonum, amariùs deſudatur; & toleratum ex tempore malum præparat ad æternum.

Quæ perverſitas! ad labores à laboribus pergere? Triſtitia veſtra, qui propter me affligemini, non omnium vertetur in gaudium. Sim. de Caſſ. l. 6. c. 33.

Attollite portas principes veſtras. Pſ. 23. 7. S. Chryſ. hom. 4. in Matth. Cur non ait aperite portas, ſed *attollite* omnino, ſcilicet ex cardinibus? quia videntes angeli; quòd cœli jam numquam eſſent claudendi; non erant neceſſariæ portæ cœli poſtea numquam claudendæ.

Scuto circumdabit te veritas ejus, non timebis à timore nocturno. Pſ. 90. 5. Cur veritatem magis propugnationem contra illos timores facit, quàm fortitudinem? Rich. à S. Vict. ait, timores nocturnos eſſe imaginationes, quas metus in nobis excitat, cùm noctu iter facimus. Sæpe, inquit, cùm rubus, vel rupes aliqua, cernitur, ferarum impetus imminere videtur; unde fit, ut intuentium membra horror invadat, & illic trepident timore, ubi non eſt timor. Did. Niſſ. f. 3. poſt D. 4. Quad. §. 4.

Ut iniquè agerent, laboraverunt. Jer. 9. 5. Excuſationem mererentur impii, ſi Deus valde ardua, & laborioſa, ab illis exigeret; ſed dicant, num Deus tantum, ab illis requirat, ut ſalventur; quantum illi ſuſtinent, ut damnentur? ò cæcitas! ò inſania? ſi ſat virium nobis ſuppetit ad iniquitatem, cur non etiam ad virtutem, & ſanctitatem? Segneri f. 31. die Merc. Dom. Paſſ. vide ibi fuſum diſcurſum.

Tollite vobiſcum verba, & convertimini ad Dominum. Oſ. 14. 3. Rupertus: quare verba, & non potiùs munera? Videlicet, ut ſciatis, quia non eſt difficultas apud Deum; non exigit, à vobis illa, quæ non poſsetis conſequi pro redemptione animarum veſtrarum. Unum *eheu*! ſatis eſt; cum David unum *peccavi*! Did. Niſſ. fer. 3. poſt D. 4. Quadr. §. 4.

Relictis retibus ſecuti ſunt. Matth. 4. 22. Regnum Dei tantum valet, quantum habes; valuit Zachæo dimidium ſubſtantiæ; valuit Petro, & Andreæ, dimiſſis retibus, & navi; valuit viduæ duobus minutis; valuit alteri calice aquæ frigidæ. S. Greg. hom. 4. in Evang.

Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Matth. 5. 3. quid plus dici poteſt, regnum cœlorum, & facili negotio obtinere potes. Sed quando? mox. *quoniam ipſorum eſt*. *Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram*. Quid viliùs terra? & ad illam aſsequendam quid factu opus? oportet eſse mitem. Si quis in te jacit convitia, refer illi gratias; ſi quis tibi impingat alapam, ejus manui bene precare, ac alteram ei genam porrige. Quanta hic difficultas! & nota, in futuro prœmium, *poſſidebunt*. Sic plura tolerantur, & graviora, pro terrenis; quàm facilia pro æternis, & cœleſtibus. Paoletti D. 19.

Cùm ſerò factum eſſet. Matth. 20. 8. Veſpere vocantur operarii; & datur illis merces. O aulici, milites, mercatores! quantum reciperetis præmium, ſi decimam partem laborum, difficultatum, moleſtiarum, quibus vos fatigaſtis in ſervitio principis, militia, mercatura, ſubiiſsetis pro Deo. Theologe ſuperbe, attolle parumper oculos, & vide, quis cœlum intret? tot idiotæ, qui nullum legerunt librum; tot fœminæ, quæ ſolam calluerunt orationem Dominicam, & ſalutationem angelicam; in ſuo fonte Theologiam apprehenſuri aſcendunt: dum cum ſuo ſubtili ingenio, ſublimi ſcientia, æternùm damnaris. Vide, ò princeps, quem Deus ad regnum ſuum aſſumat? Ille viſis, qui tibi ſervivit in culina; ille ſervus, quem verberaſti; Lazarus, quem ſpreviſti; inter angelos velut ſol reſplendet; dum tu cum tua nobilitate, opibus, titulis, lautis conviviis, æternæ famæ voracibus flammis traderis. Aloyſ. Juglar conc. 5.

Vidit gloriam Dei. Act. 7. 55. Cur S. Stephanus ante certamen abſolutum, & mortem guſtatam, gaudet ſupremo felicitatis prœmio? cùm aliis, poſt mille labores, & ærumnas, datur videre gloriam Dei? Euſeb. Emiſſ. hom. de S. Stephano: Vide, quantum agat in pectoribus ſervorum ſuorum divinæ charitatis ardor; quod ſperabatur deſideriis, oculis demonſtrabatur: necdum explet famulus miniſterium ſuum, & jam Dominus aperit regnum ſuum. Sylv. hic q. 31.

Ex Patribus, & aliis.

Regnum cœlorum venale propoſuit, & pretium ejus, calicem aquæ frigidæ eſse voluit. S. Aug. hom. 13. l. 5. homiliar.

Venite benedicti Patris mei, percipite. Quid percipite? *Regnum*. Pro qua &c. *eſurivi, & dediſtis mihi manducare*. Quid tam vile? quid tam terrenum? quàm frangere panem eſurienti? Tanti valet regnum cœlorum. Frange eſurienti panem tuum &c. Si non habes facultatem frangendi panem &c. da calicem aquæ frigidæ, mitte duo minuta in gazophylacium. Tantum emit vidua duobus minutis, quantum emit Petrus relinquens retia; quantum emit Zachæus

Digitized by Google

dando dimidium patrimonium. Regnum Dei tantum valet, quantum habueris. Id. in Pſ.49.

Viduæ ſuffecerunt duo nummi minuti ad faciendam miſericordiam; ſuffecerunt duo nummi ad emendum regnum Dei. Id. in Pſalm.147.

Breve quidem tempus hoc eſt, & labor minimus: & tamen oſcitamus, & tota mente torpemus. Terreſtre certamen eſt tibi propoſitum, cujus corona in cœlo reddetur. Paucis diebus curſis; & æterna prœmia conſequeris. S.Chryſoſt.hom.77.in Matth.

Habes nummum, compara cœlum; habes veſtimentum, indue nudum veſtimento; das hoſpitium, accipies manſionem in cœlo. Vide, ſi eſt comparatio: das res corruptibiles, das temporales, accipis æternas; das te dimiſſuras res, accipis in æternum poſſidendas. Id.hom.11.in Matth.6.

Mercatura, negotiatioque, cœlum eſt; atque ipſi pigritamus. Da panem, & accipe paradiſum: parva da, & magna ſuſcipe; da mortalia, & immortalia recipe. Id.hom.9.de pœnit.

Regnum cœlorum, clamat Deus, ſe habere venale. Si quis quærit, quò pretio? reſpondetur illi: non indiget terreno pretio, qui vult dare regnum in cœlo. Nec aliquis poteſt Deo dare, quod non habeat, cujus eſt totum, quidquid eſt. Nec tamen dat Deus tantam rem ſine omni pretio: quia non dat illam non amanti. Da ergo amorem, & accipe regnum; ama, & habe. S.Anſelm.ep.2.ad Hugonem incluſum.

Amore pauperis Deus ſuum regnum vendit; &, ut emere illud omnis homò poſſit, fragmentum panis ponit in pretium. Deus regnum ſuum fragmento panis vendit; quis excuſare poterit non ementem? quem tanta vilitas venditionis excuſat? S.Chryſol.ſ.41.

Hæc illa egregia eſt negotiatio, hic ille felix contractus: exiguis laboribus, ac certaminibus, æterna, & immortalia, parare. B.Theodor.Studita ſ.70.

Multimoda ſanè relicta eſt ratio conſequendæ vitæ æternæ, propter illius Paſſionem: benignus enim cùm ſit Dominus, non unam, neque alteram tantùm, ſed multas æternæ vitæ januas aperuit; ut omnes, quantùm in ipſo eſt, abſque impedimento illa potiri poſſent. S.Cyrill.Jeroſ.Catech.18.

Parere poſſunt æternam vitam pauci dies, qui tamen dies, etiamſi illæſam, atque incontaminatam, vitæ beatitudinem poſſiderent; tamen, quia pauci eſſent, parvo æſtimandi erant: nihil enim eſt, magnum re, quod parvum tempore. S.Eucher.ep.parænet.ad Valerian.

Quid jucundius? quid facilius quàm benè vivere? quid rurſus magis inamœnum, ac laborioſum? quàm, Deo derelicto vitiis ſervire? Planè ita eſt: minore negotio cœlum nobis comparare poſſumus, quàm Infernum. Bloſius parad.an.c.33.

Thomas Morus dictitare ſolebat: quàm plurimi in hac vita eo labore Infernum mercantur, cujus vel dimidio cœlum lucrati fuiſſent. Item ad mulierculam nimio ſtudio, & lenocinio, comptam dixit: niſi Deus tibi pro hoc tanto labore tuo Infernum reddat, magnam tibi profectò injuriam faciet. Fernandius in Gen.2.ſect.8.

§. XV.

Cœlum labore comparandum.

Figura, & Symbola.

E*cce vir luctabatur cum eo uſque mane.* Gen.32.28. quam luctam expoſuit. Oſ.12.4 *flevit & rogavit eum, in Bethel invenit eum*. Cur hoc tempore, & occaſione potiùs, quàm alia luctatur Jacob? cur non tum, dum exiit à domo patris? vel dum in deſerto paſcit oves ſoceri ſui Laban? Modò ingrediebatur terram promiſſionis, ut aſcenderet Bethel. Significat, quòd, ad ingrediendam veram terram promiſſionis, neceſſe ſit, priùs luctamine, lacrymis, & oratione, exerceri. Sylv.in Io.16.

Nequaquam Jacob appellabitur nomen tuum, ſed Iſrael. Gen.32.28. Hugo Card. poſt luctam mutatur nomen, de Jacob fit Iſrael: quia, ut dicit authoritas: non erit Iſraelita, qui priùs non fuerit Jacobita. S.Bern.ſ.de Nat.Virg. luctare cum angelo, nè ſuccumbas: quia regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. S.Hilar.in c.7.Matth. regnum cœlorum ſola verborum officia non obtinent: neque, qui dixerit Domine, hæres illius erit. S.Greg.Niſſ.or.3. de beatitudinibus: fructuum, qui ſperantur, flos afflictio eſt. Propter fructum igitur etiam florem decerpamus. Did.Niſſ polit.p.2.l.6.c.8

Non vocaberis ultrà Jacob. Gen.35.10. Credit Abulenſis, eum ea fortitudine, & victoriis, duo illa nomina fortium, *Jacob*, & *Iſrael luctator* ſcilicet, ac *videns Deum*: nam, velut alter Hercules, luctatus eſt cum plurimis laboribus, cum fratris minis, cum ingratitudine Laban. Rurſum cum timore fratris, cum angelo tota nocte, cum ſeditionibus liberorum apud Sichimitas, cum nece Joſeph illata, ut putabat &c. Verus Jacob, ſed & Iſrael Deum videns; nam ſepties Deum, ſive angelum vidit. S.Thom. Lyr. Abul. inquiunt: Jacob hic vocatur Iſrael; quia Deus hic evexit Jacobum; ut, qui hucuſque vitam activam egerat, contra hoſtes, & vitia dimicando; nunc contemplativam agat. S. Aug. q. 114. *Jacob*, id eſt, *ſupplantator*, ſignificat certamina, & labores, præſentis vitæ: *Iſrael* verò, id eſt, *videns Deum*, prœmium futuræ beatitudinis. Corn.hic. *Exultabit Jacob, & lætabitur Iſrael*. Pſ.13.7. Per Jacob ſtatus viæ; per Iſrael ſtatus patriæ: in via enim oportet luctari; in patria videtur Deus. Non erit Iſrael, qui priùs non fuerit Jacob. Hugo Card.hic.

Mandavit Deus Moyſi. Ex.26.1. ut vela, & cortinas tabernaculi, *lineas, & hyacinthinas, & purpureas faceret*. Purpura, quæ rubicunda eſt, & ſanguinea, denotat, in Eccleſia ad ſanguinis uſque effuſionem nobis laborandum eſſe; linum verò, quod toties manus ſubit, toties tunditur, & laboratur, antequam ad perfectionem, & formam, legitimam perveniat, mortificationem deſignat; hyacinthus autem, qui cæruleus color eſt, æternæ beatitudinis præmium. Beſſæus.D.Septuag.

Operuit nubes, & apparuit gloria Domini. Num. 16.43. Factum eſt hoc, cum orta ſeditione, & tumultu increſcente, Moyſes, & Aaron, fugerunt ad tabernaculum fœderis. Orig. hic hom.11. quamvis magni ſint vitæ merito Moyſes, & Aaron, quamvis animi virtutibus polleant: apparere tamen eis Dei gloria non potuiſſet, niſi in perſecutionibus, in tribulationibus, in periculis, in ipſa penè morte, conſtitutis. Et tu ergo nè putes tibi dormienti, & otioſo, apparere poſſe gloriam Dei. Silv.in Jo. 16. q.3.

Regnum Saulis, quod nec magnum, nec diu duravit; mox ei conceſſum à Deo; at Davidis, quod valde magnum, & ſtabile futurum, per multa pericula, & labores acceptum. Sylveira in Apoc.5.

Et inter coronulas, & plectas; leones, & boves &c. 3. Reg. 7. 29. Salomon, dum in baſibus columnarum, & in coronis periſtyliorum, bòves, & Cherubim, efformari voluit, myſticè declaravit, inſtar boum nobis in Eccleſia laborandum eſſe; ſi Cherubim, & Sanctorum ſortis, participes eſſe velimus. Beſſ. Dom. Sept.

Comedite, amici, & bibite, & inebriamini Chariſſimi. Cant.5.1. In terra ſuos vocat ad ſobriam refectionem; in cœlo ad ebrietatem, & ſatietatem. *Satiabor, cùm apparuerit gloria tua*. Pſ.16. 15. de Pinna in Eccl.Ethol.6.

Cœnabo cum illo. Apoc.3.20. Cur Dominus hic promittit potiùs cœnam, quàm prandium? Joachim. Abb. benè ſe in hoc loco cœnare potiùs, quàm prandere, promittit: quia ſolet ſponſum poſt prandium ab uxore diſcedere, & ad opus exire; poſt cœnam verò vix unquam; ſed pariter conquieſcunt. Sylv. in Apoc.3.q.55.

Teſtimonia

Ex Veteri.

Dominus virtutum, ipſe eſt rex gloriæ. Pſalm. 23. 10. Priùs *Dominus virtutum* in hac vita, poſtea in beatorum felicitate *rex gloriæ*. de Pinna in Eccl.Ethol.6.

Sicut lætantium omnium habitatio eſt in te. Pſal.86.7. Hier. ex Hebræo: *cantabunt omnes quaſi in choris, omnes fortes mei in te*. *Regnum cœlorum vim patitur*. Alii: *omnes oculi mei in te*: quia idem nomen apud Hebræos oculos ſignificat, & fortem. De Ponte in Cant.1.Exhort.16 § 3.

Urbes fortitudinis noſtræ Sion. Iſ.26.1. Cœlum, eſt civitas fortium, in qua nemo imbellis admittitur. In vita SS. Aſtionis, & Epicteti Mon. qui acerba pro Chriſto tormenta tolerarunt, nil aliud ingeminantes, quàm *Chriſtiani ſumus*, refertur; quòd Vigilantius Aſtionis mortem parentibus adhuc Infidelibus nuntiarit parabolicè dicens: eum in remotam regionem migraſſe, in qua feliciſſimè viveret. Rogavit mater, dixitque: quæ eſt regio illa, quò perrexit dulciſſimus meus, & unicus Aſtion? Vigilantius reſpondit; regio robuſtorum virorum: quam deinde explicans, eſſe cœlum, ad quod per martyrium tranſierit fortis Aſtion; parentes ejus ad fidem Chriſti convertit. Abbas Athanaſius in prato Spir. apud Joan.Moſchum c.130. narrat ſe in extaſi ab Angelo ductum ad cœlum; cumque pulſans illud ingredi vallet, audiſſe ab Oſtiario: non huc ingreditur quiſpiam in negligentia degens; ſed ſi intrare vultis, abite, certate, nihil æſtimantes vanitates Sæculi. Corn.hic.

Ex Novo, & Patribus.

Regnum cœlorum vim patitur. Matth. 11. 12. Cur, qui vetat rapinas, in negotio regni cœleſtis rapinæ, & violentiæ, meminit? S. Paulinus ep. de gazophylacio: ò abundantia bonitatis Dei! nè trepides, nè cuncteris, nè parcas. Eſto violentus Deo, rape regnum cœlorum; qui vetat aliena attingi, ſua

Digitized by Google

gi, ſua gaudet invadi. Et, qui damnat avaritiæ rapacitatem, laudet fidei rapinam. Delectatur Deus, ſi, quæ aliquando pro terrenis fecimus, pro cœleſtibus exhibeamus; ut affectus mali in bonos vertantur. Ut gratior ſit beatitudo, rapienda dicitur à beatis ad felicitatem æternam dulciorem: *aquæ enim furtivæ dulciores*. Prov.9.17. Qui contra hominem ſimilem ſibi luctatur, aut in agone contendit, opus habet fortitudine corporis; ut athleta victor exiſtens juſta laurea mereatur coronari. Porrò, qui cum DEO luctari, & regno cœlorum vim inſerre præſumit, alia & meliori fortitudine, opus habet, ſcilicet fortitudine mentis. Nam fortitudo corporis quid illic valet? ſpiritus enim eſt Deus. Et ſicut eum, quem adorat, adorare oportet in ſpiritu, & veritate; ità, qui luctatur, colluctari oportet in ſpiritu, & veritate. Quid eſt legitimè luctari? nimirum fortitudine uti veræ, & ſanctæ humilitatis, in precibus, & lacrymis ſic enim ille Jacob ſuperavit, teſte alia Scriptura Oſeæ 12.4. in fortitudine ſua directus eſt cum Angelo, & invaluit ad angelum; *flevit, & rogavit eum*. S.Rupertus prologo Explanat. in Cant.

Vidi Sanctam Jeruſalem novam deſcendentem de cœlo. Apoc.21.2. Semel in Scriptura legitur, cœlum, in ſingularis favoris teſtimonium, ad Joannem deſcendiſſe. Sed quò deſcendit? *in montem magnum*. verſ.10. Cur non in planitiem, ut Joanni jam laboribus fracto, & ſeniculo, nonnihil parceretur? myſterium ſubeſt: non datur cœlum ignavis. Deus gloriam ſuam dare ſtatuit in prœmium, & mercedem; ut & nos aliquid, & quidem de noſtro, conferamus. Sanctus Chryſoſtom. homil. 60. ad popul. neque nos ſupinos vult eſſe Deus; propterea non ipſe totum operatur: neque vult eſſe ſuperbos; & ideo totum nobis non ceſſit. Dei eſt vocare, noſtrum reſpondere. Job.14.15. *Vocabis me, & ego reſpondebo tibi; operi manuum tuarum porriges dexteram*. Segneri S.31. die Merc.Dom.Paſſ.

Si vis ſuſtinere laborem, attende mercedem: nam & operarius in vinea deficeret, niſi attenderet, quid accepturus eſſet. Cùm autem attenderis, quid ſis accepturus, omnia tibi erunt vilia, quæ pateris; nec digna æſtimabis, pro quibus illud accipies. Miraberis, tantum dari pro tanto labore: nam utique, fratres, pro æterna requie labor æternus ſubeundus erat. Æternam felicitatem accepturus æternas paſſiones ſuſtinere deberes. S. Aug. conc.1. in Pſ.36.

Non dormientibus provenit regnum cœlorum, ſed in mandatis Dei laborantibus, atque vigilantibus. S Leo ſ.5. in ſolemnit. Epiph.

§. XVI.

Cœlum obtinetur per adverſa, & ardua.

Figura, & Symbola.

F*Aciam ſemen tuum ſicut pulverem terræ*. Gen.13.16. Et c.15.5. *Suſpice cœlum, & numera ſtellas, ſi poteſt, ſic erit ſemen tuum*. Cur prima comparatio abjecto pulveri ſit? ſecunda micantibus ſtellis? Hugo Card. ad ſtellas uſque evehuntur, qui ità ſe abjiciunt ſicut pulvis. q. d. Quòd illi ſoli micandi dignitatem in firmamento obtinent, qui merentur; labores, & humiliationem, ſuſtinendo. Sylv. in Matth.1.q.10.

Erant autem inter aſcenſus eminentes petræ ex utraque parte. 1. Reg.14.4. Laborioſam ſalutis viam via Jonathæ repræſentabat. Caribul. per illas tortuoſitates, & difficultates, itineris, figurabatur; quàm arcta ſit via ſalutis. Mendoza in 1. Reg.14. annot. 18.ſect.1.

Labia eius lilia. Cantic.5.13. *Lilia*, quia charitatem cœleſtis regni promittunt; *diſtillantia myrrham primam*, quia per contemptum voluptatum præſentium, ad hanc perveniendum eſſe prædicant. V.Beda hic.

In tentatione ambulat, ſcilicet ſapientia, *cum eo*. Eccl.4.18. Ex hoc verſu ſumptus fuit ille Athenarum, & Academiarum, mos, probandi eos, qui eò ſtudiorum cauſa ventitabant. Athenis enim ſolebant novos ſcholares ſcommatibus, conviciis, ſibilis, riſibus, excipere; uſque probare eorum patientiam, & modeſtiam; itaque probatos ad ſtudia admittebant, ut refert Gregor. Naz.or.20. ubi S.Baſilium Athenas venientem ità exagitatum eſſe commemorat. Corn. hic.

Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis. Matth.13.31. S Iſidor. Pelusiot. de par. grani & Sinapis libr.1. ep.199. plurimis de cauſis Dominus regnum cœlorum grano ſinapis comparavit: nempe ob paupertatis, quam pro indulgenti ſua demiſſione ſubiit, vilitatem; ob gregis, auſpicante Evangelio, puſillitatem; ob nativam grani ſinapis acrimoniam; qua etiam opus habet is, qui arctam graditur viam.

Ad monaſterium S. Davidis petentes recipi, priùs decem diebus præ foribus monaſterii, verborum opprobriis vexabantur; ſi patiens ad decimum diem perſeverabat, recipiebatur. Bolland. 1. Martii.

Teſtimonia.

Liber generationis IESU Chriſti. Matth.1.1. Quare priùs ponitur nomen *IESU*, poſtea *Chriſti*? quia nomen Jeſus, id eſt, Salvator, dicit merita; Chriſtus verò dignitatem. De meritis ergo potiùs, quàm de corona, & purpura, Salvator noſter gloriatur. II. Merita dignitatem præcedere debent. Sylv. in Matth. 5.qu.10.

Reſponſum acceperat &c. Luc.2.26. Sanctus ſenex toleravit hujus vitæ miſerias, quæ acerba ſunt juſtis, ut Chriſtum in carne non in perpetuum, ſed per horam videret. Quantùm eniti debemus, ut Dei viſione æternùm fruamur! Stella hic.

Hi qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt? & unde venerunt? Hi ſunt, qui venerunt ex tribulatione magna. Apoc.7.13 14. Quibus verbis ad primam quæſtionem, *qui ſunt hi?* nihil reſponſum eſt; ad alteram verò, *unde venerunt?* ſignificanter dicitur, veniſſe eos *de tribulatione magna*. Ratio reſponſi eſt: non enim attendit Deus, quis ille homo? qui cœlum ingreditur, num dives, an pauper &c. modò de tribulatione magna venerit, modò patiens fuerit? Drexel.l.1. de Cœlo c.9.§.3.

Difficile eſt, imò impoſſibile, ut præſentibus quis fruatur bonis, & futuris; ut hìc ventrem, & illic mentem impleat; ut de deliciis tranſeat ad delicias; ut in terra, & in cœlo, glorioſus appareat. S.Bern.de inter. domo c.46.

Quis? niſi ſtultus, volens cum feſtinatione ire Romam, viam tenet ducentem ad Compoſtellam, quæ ſemper elongat à Roma? Cùm igitur via crucis nihil habeat, niſi aſperum; & hæc ſola ſit via ad Regnum; reſtat neceſſariò, quòd omnis via, quæ dulce bonum ſequitur, non amarum, ductura ſit ad Infernum. Sicut enim aqua omnis fluminis intrat, & finitur in amari; ſic omnino neceſſe eſt, ut omnis humana dulcedo terminetur in amaritudinem. S.Bonav.ſ.40. in Exalt.S. Crucis.

Vide plura T. Tribulatio.

§. XVII.

Alia media, & viæ.

Ex Veteri, & Novo.

L*Evavit pallium Eliæ, quod ceciderat ei*. 4 Reg.2.13. Elias, ad cœlorum regna feſtinans, non poteſt ire cum pallio; ſed Mundi in Mundo veſtimenta relinquit. S. Hier. ep.34. Ad Julianum conſolat. ob amiſſas filias.

Multiplicationem ingreſſus illius quis intellexit? Eccl.1.7. Hugo Card. multiplex eſt Sapientiæ ingreſſus. I. In uterum B. Virginis per incarnationem; II. in Mundum per apparitionem: III. in Infernum, ob captivorum redemptionem; IV. in cœlum per aſcenſionem; V. in mentem hominis per gratiæ infuſionem, illuminationem, inſpirationem. Paulus de Palatio, & Carthuſ. intelligunt varios modos, quibus divina Sapientia homines erudiens ad cœlum ducit.

In partes vade Sæculi ſancti. Eccl.17.25. Raban. Hugo. imitare, ſortire, partem eorum, qui in ſæculo ſancto habitant; imitare eorum mores.

Beati pauperes ſpiritu &c. Matth.5.3. Gradus quoſdam firmiſſimos ex lapidibus pretioſis ſternit quodammodo Dominus Salvator; per quos animæ ſanctæ, & fideles, repere poſſint, & aſcendere ad ſummum illud bonum, id eſt, regnum cęlorum. S.Chromatius Ep.conc.de 8. beat.

Ex Patribus.

Regnum cœlorum, ò homo! aliud non quærit pretium, niſi teipſum; tantum valet, quantum es. Te da? & habebis illud. S.Aug.Man.c.16.

Nemo poteſt idoneus fieri futuræ vitæ qui ſe ad illam modò non exercuerit. Idem in Pſ.148.

Fieri non poteſt, non poteſt, inquam, fieri, ut, qui hic in ſocordia, ſecuritateque, vixerit; qui in deliciis omnibus aſſiduè dies conſumpſerit; qui temerè, neglecteque, tranſegerit ætatem; illic honorem conſequatur. S Chryſoſt.con.3.de Laz.

Quid? jam tollenda es in cœlum, & nunc te demum mergeres in cœnum? te præſtolatur curia Sanctorum; & præponeres ſocietatem dæmonum? Guarric.ſect. in ſolemn.SS.OO.

Quanti, ò homines, profitemini vos eſſe empturos, ſi ſalus æterna venderetur? Ne vos laboraſſe pigeat. Licet vobis, ſi velitis, pretioſiſſimam ſalutem emere proprio theſauro, charitate, & fide vitæ. Hoc pretium Deus libenter accipit. Clem. Alex. adh. ad Græcos.

In re-

Digitized by Google

In regnum Dei vocati ſumus, dignè regno Ambulemus. Id.l.3. pædag.c.11.

Beatus, qui oculis ſemper defixus eſt in contemplatione futurorum bonorum, quoniam ea conſequetur. S. Ephrem de beatitud. & miſeriis.

Quatuor ſunt genera hominum regnum cœlorum poſſidentium: alii violenter rapiunt, alii mercantur, alii furantur, alii ad illud compelluntur. Rapiunt, qui dereliquerunt omnia, & ſequuntur Chriſtum. Mercantur, qui faciunt ſibi amicos de mammona &c. quia dant in præſenti pauperibus temporalia, ut in futuro recipiant ab eis æterna. Sunt alii, qui nonnulla bona occulte faciunt, pro quibus merentur regnum cœlorum; ſed tamen furari illud dicuntur. Compelluntur pauperes neceſſarii, compelluntur multi variis neceſſitatibus, & oppreſſionibus, afflicti. S.Bern.lib.ſentent.

In paradiſo nullus inveniet domum ad quieſcendum, niſi in hoc Mundo ſibi ædificet. Quidam in partibus Moſellæ, qui plures vivens ædificaverat domos, in agone conqueſtus; plures ædificavi domos; utinam parvam unam cellulam ædificaſſem in cœlis! S. Vinc Ferr.f.1.fer.2. poſt Oculi.

§. XVIII.

Citò vult Chriſtus nos cœlum conſequi;

E*Xi citò in plateas, & vicos civitatis &c.* Luc.14.21 *citò* inquit, ob maximum deſiderium, quod ei ineſt, ut divitiarum ſuarum theſauris perfruamur. Diez. Diligentia in oper. Virt.

Domine memento mei &c. Luc.23.42. reſpond. *hodie*. Euſeb. Emiſſ.hom. de bono latrone: hodie, inquit, q.d. Quid me ò fidelis meus, & unicus tanti triumphi teſtis, quid me tantoperè exorandum putas? *hodie mecum eris*.

Ecce venio citò, & merces mea mecum eſt. Apoc.22.12. Quare citò venis Domine JESU? certè ut citò remuneret bonos. *Hodie mecum eris in paradiſo*. S.Bonav. l.3. Dom.Septuag.

TITULUS II.

CALUMNIA.

A*Rcus fortium ſuperatus eſt*. 1. Reg 2.4. Propriè arcum vocat linguam mordacem Phenennæ, quæ ſcommata in Annam, quaſi ſagittas, jaculabatur. Corn.hic.

Percuſſerunt maxillam meam. Job.16.11. Ille dicitur aliquem in faciem percutere, quando ei improperium in facie dicit. S.Thom. hic.

Quiſquis calumniis eliditur, vilipenditur; dum vilipenditur, pro vili venditur: quid enim eſt vilipendere, niſi pro vili vendere? ſed fatuus eſt mercator calumniator, qui carum pro vili pendit, cùm Deo charum hominem vilipendit. Sanct. Bonav. in Pſalm.118.

Vide plura T. Tribulatio.

§. I.

Calumniæ affligunt, perturbant etiam Sanctos.

Ex Veteri.

SAmſon, Judic.16.21.25 non uſquè tulit catenas, carcerem, cœcitatem; at ubi illudi ſibi ſenſit, tunc enim vero credidit ſe captivum; &, vitam pertæſus, perire maluit, quàm erubeſcere. S.Ambr.ep.70. ad Vigilium: circumagebatur ludibriis, quod duriùs, & ultra ipſam captivitatis ſpeciem, tolerabatur: nam mori, naturæ functio: ludibrio eſſe probro ducitur Oliva l.4. Strom. §. Fidelis Deus &c.

Cùm audiſſet, aſcende calve, - maledixit eis in nomine Domini. 4.Reg.2.23.24. Qui theſauros Syri Naaman rejecit, 4. Reg.5.16. ſuſtinere non potuit puerorum clamores. Quàm duriùs eſt rubore tegi, quàm ſtorea! Oliva lib. 4. Strom. §. fidelis Deus &c.

Tunc Tobias ingemuit. c.3.1. Vide hic, quàm verum ſit illud Eccl.7.8. *calumnia conturbat ſapientem*. En tibi! cœcitas non turbavit Tobiam, ſed conturbavit calumnia uxoris: magis enim offenſa Dei, quàm injuria propria eum cruciabat. Corn. hic. Quàm durum contumeliam pati, patet Tobiæ 3.7.10. quæ ſeptem virorum necem patienter ſiccis oculis ferens, ancillæ contumelia turbata aſcendit in ſuperius cubiculum domus ſuæ; ibi tres dies egit lacrymis, jejuniis, orationi dedita. Sylveira in Apoc.2.

Læditur, quaſi vinea in primo flore botrus ejus, & quaſi oliva projiciens florem ſuum. Job.15.33. Flores vitis, vel olivæ, facilè læduntur gelu, aut nimio æſtu; ita virtus tenera inter calumnias improborum. De Ponte in Cant.2.§.2.

Cùm Jacob in omni calamitate perſtaret animoſus, dæmon amicos in ejus patientiam armat, & duris illorum verbis pro armis uſus, ejus patientiam evertere aggreditur Job 18.21. *hæc ſunt*, inquiunt, *tabernacula iniqui & iſte locus ejus, qui ignorat Deum*; quibus ictus Job: *uſquequò*, inquit, *affligitis animam meam, & atteritis me ſermonibus*? c.19.2. Orig. in Cat. Græca: qui corporis cruciamenta toleravit, non paſſus eſt verba. Jobus, qui hæc dicit, eſt athletarum fortiſſimus, in cujus libro nihil ita eminet, ut ejus fortitudo, ac patientia; labores tamen ſentit, quos ex eorum duro ſermone, qui ad eum viſendi cauſa venerant, hauriebat. Chananææ fides laudatur, Matth.15.26. quia duris verbis Chriſti nihil offenſa. Naxera in Joſ.7.§.38. mitiora ferri, quàm linguæ vulnera. S.Greg.l.2. in Ezech. hom. 19. de Job. Diſponente Domino; conſumpti ſunt greges, interfecti cuſtodes, everſa domus, extincti filii, percuſſa caro à planta pedis uſque ad verticem. Remanſit uxor incolumis, quæ verborum jaculis vulnera augeret.

Calumnia conturbat ſapientem. Eccl.7.8. vis exempla? Moyſi fuit irrogata calumnia à Core Dathan, & Abiron; quod ambiret principatum ſibi, & Pontificatum Aaroni fratri ſuo; quæ eum pupugit, & turbavit, juxta illud Pſal.105.32. *vexatus eſt Moyſes propter eos, qui exacerbaverunt ſpiritum ejus*. Unde Moyſes queſtus eſt magno animi dolore Num.16.15. *nè reſpicias ſacrificia eorum; tu ſcis, quod nè aſellum quidem unquam acceperam ab eis, nec afflixerim quemquam illorum*. Sic Jeremias prophetans, Jeruſalem tradendam Chaldæis, à Iudæis calumnias, juges audiebat, quòd eſſet pſeudopropheta, amicus Chaldæorum, proditor patriæ. Unde aſſiduè gemit, & luget, ut videre eſt c. 20 8 9 &c. Hinc David orat.Pſ.118.134. *redime me à calumniis hominum, ut cuſtodiam mandata tua*. Ita S. Baſilius calumniam ſibi de hæreſi impactam valde ſenſit; ſic enim ſcribit ep. 82. ad haſce litteras animatus, ut par erat, & ad tam inopinam, ac ſubitam, immutationem animo perculſus, nec reſpondere quidem poteram: palpitabat enim, mihi cor, lingua me deſtituebat; & planè patiebar, quod animo ſolet parum forti accidere. Ratio à priori eſt: quòd homo ex eo, quòd ſit rationalis, ingenuæ, & nobilis, naturæ, ſummè appetat honorem, & famam. Corn. hic.

Venite, & cogitemus contra Jeremiam cogitationes, venite, & percutiamus eum lingua. Ier.18.18. Inter arma omnia, quæ ſolet miniſtrare furor, nullum nocentius telum inveniunt, niſi linguam.

Theodoret. hìc: iſtud vero, *percutiamus eum lingua*, ponitur pro: texamus in eum calumniam. Hæc ſentit propheta, ſupplicat Deo, ut velit eſſe Iudex v.19. Arcon. in Iſ.2.Expoſ.2.Diſ.1.

Ex Novo.

Dæmonium habes. Jo.7.20. Acerbiora ſunt linguæ, quàm manuum vulnera. Theophylactus: contumelioſe, & audacter dicunt, dæmonium habes, eò quòd putabant animam ejus contumeliis cruciari. Noluerunt manus illi inferre; arbitrati magis ſe illum afflicturos lingua. S. Chryſ homil.88. in Matth. in patibulo pendentem omnes amaris impetunt verbis; quæ rebus ipſis mihi graviora videntur. *Venite cogitemus &c.* Et quæ ex ſcelerata illa conſultatione exiit ſententia? *percutiamus eum lingua*, inquiunt: nihil enim putabant eſſe intolerabilius. Did. Niſſ. f.3. poſt D.3. Quadr.

Ibant Apoſtoli gaudentes -- contumeliam pati. Act.5.41. Imò & flagris conciſi eſtis, & alapis percuſſi, & cruorem ubique ſtillaſtis? ità eſt. Verùm hæc ſidera ſunt, quæ in ſole injuriarum non emicant. Exprobrarunt, irriſerunt, conſpuerunt; in his gloriamur, & exultamus. Oliva lib.4. Strom. hic.

Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? &c. Rom.8.35. Paulus certamen indicit principi tenebrarum, ut cum omni ſuo exercitu ſecum deſcendat in arenam. Sed inter hoſtes laceſſitos unum præterit, ſcilicet maledictum, opprobrium, convitium. Orig. l.1. contra Celſum: certè Paulus innumera percenſens, quæ à dilectione Chriſti ſeparare alios ſoleant, verba non ponit in hoc numero. Arcones in Iſ.2.Expoſ.2.Diſc.1.

§. II.

Motiva Calumnias patienter ferendi.

Ex Veteri.

V*Adam, & videbo viſionem hanc magnam, quare non comburatur rubus?* Ex.3.2. Magna eſt viſio, ſi videas hominem, invi-

Digitized by Google

invidiæ, calumniæ, tribulationum, igne circumdatum, & velut ardentem; non tamen comburi, non ullum impatientiæ, aut vindictæ, promere verbum. Stengel.t.3.div.jud.c.50.

Si dormiatis inter medios cleros. Pſal.67.14.Hebr. *inter medios tripodas, & ollas*, ex quarum contactu denigrati aliquantum fueritis; ſcitote tamen, quòd tunc potiùs eſtis formoſi, ſicut columbæ, quæ argentatas, & candidas habent pennas, quibus ad cœleſtia volat; & dorſum, quo ipſas tribulationes pertuliſtis, erit fulgenti charitatis auro ſplendidum, de Ponte in Cantic. 1. Exh. 22. §.1.

Sicut lilium inter ſpinas. Cant.2.2. Candidior, molliorque, niteſce, aculeis etiam domeſticorum afflicta veritatem tui decoris gratiùs oſtende. Venerab. Beda l.2. in Cant.

Si patremfamilias Belzebub vocaverunt. Matth.10.25. Quis curet calumniatorum verba: nam ab eorum ore nihil non ſpurcum, novit exire. Cur ergo à ſtabulo conſpurcari offendaris? Seneca l.4. ep.92. quanta dementia eſt, vereri, ne infameris ab infamibus. Quòd ſtabulum mittat à ſe ſtercus, nemo ægrè fert; nec in ſterquilinium quis iratus eſt, quòd fœtorem emittat. Baeza t.3.Luc.15.§.5.

Exempla.

Ex Veteri, & Novo.

Reſpondens Anna. 1. Reg.1.15. Notat S.Chryſoſtomus reverentiam, humilitatem, & modeſtiam, Annæ; quæ convitium ebrietatis, quod in fœmina eſt grave, & pudendum, ſibi ab Heli objectum, patienter tulit, & ſimplici negatione refellit, ac Heli dominum vocat; ideòque ab eo benedici, & voti, filiique, compos fieri meruit. Corn. hic.

Dimittite eum, ut maledicat. 2.Reg.16.11. Nos verò cùm verbum ullum in nos dictum audimus, canes imitamur: hi enim, ſi quis in eos lapidem jecerit, jaciente dimiſſo, lapidem remordemus. S.Doroth.Abb.Doctr.7.

Non enim, ſicut vos æſtimatis, hi ebrii ſunt. Act.2.15. Cur Petrus non utitur ſua poteſtate, nec blaſphemiam punit? Oecomenius: ratione illis viam muniebat (*cùm ſit hora diei tertia*) ad converſionem, & pœnitentiam. Didicit id à Chriſto: nam cùm Phariſæi multa contra eum blaſphemo ore jactaſſent, ille non caſtigatione, ſed manſueto, & efficaci verbo, confundebat; ratione, non poteſtate, utens. Sylv. hic q.18.

Sententia Patrum.

Qualis quiſque apud ſe lateat, contumelia illata probat: nam ſicut ſuperbi honoribus, ſic plerumque humiles ſua deſpectione, gratulantur. S.Gregorius lib.1.Dial.cap.5.

Duobus modis fracta poſſidere animum ira deſueſcit. Primus quippe eſt, ut mens ſollicita, antequam agere quodlibet, incipiat, omnes ſibi, quas pati poteſt, contumelias proponat: quatenus Redemptoris ſui probra cogitans, ad diverſa ſe præparet. Quæ nimirum venientia tantò fortiùs excipit, quantò ſe cautiùs ex præſcientia armavit: qui enim improvidus ab adverſitate deprehenditur, quaſi ab hoſte dormiens invenitur. Secundus autem ſervandæ manſuetudinis modus eſt: ut, cùm alienos exceſſus aſpicimus, noſtra, quibus in aliis exceſſimus, delicta cogitemus. Patienter namque illatam injuriam tolerat, qui piè meminit, quòd fortaſſe adhuc habeat, in quo debeat ipſe tolerari: & quaſi aqua ignis extinguitur, cùm ſurgente furore animi ſua cuique ad mentem culpa revocatur. Quia erubeſcit ſibi peccata non parcere, qui vel Deo, vel proximo, ſæpe ſe recolit parcenda peccaſſe. S.Greg.mor.l.5.c.3.

Ego plagis conſcientiæ meæ nullum judico accommodatius medicamentum probris, & contumeliis. S Bern.ep.278.

Calumniam tibi quis infert, atque hoſtiliter adverſatur? Cauſam is vigilandi tibi paravit; occaſionemque præſtitit, ut ſimilis fias Deo. Si enim dilexeris eum, qui tibi inſidiatur; ſimilis eris ei, qui ſolem ſuum oriri facit tam ſuper malos, quàm bonos. S. Chryſoſt.ſerm.10. in Rom.6.

Contra linguæ gladium patientiæ præbe ſcutum. S.Iſid. lib.2. Soliloq.c.7.

Quotieſcumque in hoc perverſo Sæculo contra laudabiles viros multiformes tenduntur inſidiæ, & diverſis calumniarum generibus factioſæ emerſerint cauſæ; quid homo peſtilens excogitet, vel quid diabolus machinetur, non metuat juſtus: quia cum illo eſt Deus. S.Zeno Veron.de Dan.ſ.9.

Ipſa te plebeja vox perſuadeat; probrum, & contumeliam, lavacrum eſſe vitiorum animæ. Solent enim Sæculares, cùm aliquem in faciem ignominiis, & contumeliis, reſperſerint, gloriantes ad alios dicere: lavi illum. Jo. Climac. 8. de iræ vacuitate.

Si magnanimus fueris, numquam judicabis tibi contumeliam fieri. De inimicis dices: non nocuit mihi, ſed animum nocendi habuit. Et cùm illum in tua poteſtate videris, vindictam putabis, vindicare potuiſſe. Scito enim, honeſtum, & magnum genus vindictæ eſſe, ignoſcere. S. Martin. Bracarenſ. Ep. de vera virtute c.2.

S. Macarius Ægyptius Abb. interrogatus à fratre, quomodo ſalvus fieret? reſpondit: vade ad monumenta, & maledic mortuis: ſic fecit. Interrogatus à Sancto: quid tibi dixerunt? ille: nihil. Tum ſenex: vade cras iterum, & lauda eos. Abiit ille, & laudavit. Revertenti quid reſponderant? nihil. Dicit ſenex: vide, ſic tu ſis velut mortuus, ſi cupis ſalvus fieri neque injuria hominum, aut gloria, movearis. Boll. in vita 15 Jan.

Motiva calumnias tolerandi.

S. Chryſoſt. hom.15. in Acta Ap. monens viros, nè in uxores conviciis invehantur: contumelia afficit mulier? nè fias mulier; muliebre enim eſt contumelia afficere. Quare cùm Abiſai, & ejus fratres, Davidem ad maledicendum maledicenti provocarent, *quid mihi*, inquit, *& vobis, eſt filii Sarviæ?* 2.Reg.16.10 A matre eos, non à patre nominavit: ut ſignificaret, eos, dum ad maledicta impellebant, non paternam, & virilem, fortitudinem; ſed maternam, & muliebrem infirmitatem redolere. Mendoza in 1.Reg. annot. 8.

Contumeliam tibi impoſuit iratus? ſiſte ſilentio malum; & nè ventos imiteris, qui per reflatum id, quod appulſum eſt, repellunt. S.Baſil.hom.9. de ira.

TITULUS III.

CANTICA.

Sancta.

OMne pſalterium ſagaci mente perluſtrans, numquam invenio, quòd filii Core aliquid triſte cantaverunt: ſemper enim in pſalmis eorum læta ſunt, & jucunda, ſæcularibuſque contemptis, cœleſtia, & æterna deſiderant. S.Hieronym.

Deliciæ ſpiritus noſtri divina Cantica, ubi & fletus ſine gaudio non eſt. S.Aug. in Pſ.145.

S. Dionyſ.Eccl.hierarch. c.3. Canticum Canticorum vocat dulcia carmina divinorum amorum. Corn. in Cant.

S. Damaſcenus tr. de triſagio Iſ.6.3. docet: ab his Seraphinis Eccleſiam didiciſſe chorum; id eſt, modum alteris canendi; & pſallendi.

Bene cane. Debet homo canere I. hilariter. Pſ.146. *Deo noſtro ſit jucunda decoraque laudatio*. II. Attentè 1.Cor.14. *pſallam ſpiritu, pſallam & mente*. III. Devotè. 2.par.29. *Obtulit populus hoſtias, & laudes, mente devota*. Thom. in II.23.

Cantabant canticum novum. Apoc.5.9. Quia Cantici materia erat nova, ſcilicet Chriſti incarnatio, paſſio, redemptio; nova & cœleſtis ejus doctrina; nova beneficia, miracula, ſacramenta, lex, gratia, gloria. II. Dicitur novum, id eſt, ſingulare, exquiſitum, eximium, jucundum, nova ſemper hilaritate mulcens animum. S.Aug.in Pſal.149. quiſquis terrena diligit, vetus canticum cantat, qui vult cantare canticum novum, diligat æterna: ipſa dilectio nova eſt, & æterna Corn. hic.

Cantorum princeps, pſalmorumque theſaurus eſſe meruit. S. Iſid. de Davide c.5.l.1. de Eccl. officiis.

Cum Deo multis, cum hominibus paucis, loquere. Et ſi manum operi admoveris, os pſallat, & mens oret. Pſalmus in ore tuo ſit aſſiduè: quoniam Deus, cùm nominatur, dæmones fugat. S.Ephrem Encomio in pſalmos.

Pſalmus ex lapideo etiam corde lacrymas excutit. Pſalmus Angelorum opus eſt, incenſum ſpirituale. Ubi pſalmus adeſt cum compunctione, ibi & DEUS unà cum Angelis. At ubi diabolicæ cantiones ſunt, ibi ira DEI, & Væ remuneratio riſus. Idem ibidem.

TITULUS IV.

CAPILLI.

NAzaræi ſanctificatio maximè ſita erat in cæſarie nutrienda: hæc autem myſticè eſt ſanctorum cogitationum germinatio, quibus homo ſanctus efficitur. Corn.in Num. 1.

Sanctus erit creſcente cæſarie capitis ejus. Num.6. 5. Illud mirabile, robur Samſonis, quo vincula facilè rumpebat, in capitis crinibus ſtatuit Deus, quia Nazaræus erat, id eſt, Deo conſe-

conſecratus ; cujus externum ſignum erat, quòd novacula non tranſibat per caput ejus, nec erat raſum tempore ſeparationis ſuę. Samſon obſequium capillis Deo deſerebat ; ideo etiam in iis à Deo honorabatur. Sylv. in Matth. s. q.20. De Capillis plura vide inferius tit. Religioſi.

Amygdalus florebit. Eccl.12.5. Ad litteram amygdalus floribus citiſſime, & denſiſſimè candeſcens, repræſentat ſenectam pilis candidis ſubitò caneſcentem. Ità Hier. Cani, ait Hugo Cardin. ſunt flores mortis, illam, quaſi fructum, in propinquo eſſe denuntiantes ; quia, ſicut flores in fructum, ſic cani in mortem deſinunt. Corn. hic. *Florebit amygdalus*. Gloſſa: *caneſcet caput*. Hugo Card. in Pſ.27.

Decalvabit Dominus verticem filiorum Sion. Iſ.3.17. Per hoſtes Chaldæos: hoſtes enim ſolent captivos decalvare. Unde Sept. legunt: *ancillabit, ancillas faciet*. Raſura enim, & decalvatio, erat habitus debellatorum ; indeque ſervorum, & ſervarum, etiam apud Gentiles. Corn. hic.

Tonde capillum tuum. Jer.7.29. Et Job audita filiorum, & filiarum morte, capillos legimus totondiſſe; & apud veteres hæc erat omnium conſuetudo lugentium, tondere cæſariem. S. Hier. hic.

Veſtri autem capilli capitis omnes numerati ſunt. Matth. 10. 30. Non eſt hyperbolica hæc locutio, ſed veriſſima, ut ait Cajetan. cùm verè capillorum numerus notus ſit Deo : nam, ut ait Euſeb. Gallicus in Natali plurimor. MM. non ei difficile capillos numerare, cui difficile non fuit creare. Orig hom.1. in Num. virtutes animi, & multitudinem ſenſuum, qui de principali mentis, tamquam de capite Apoſtolorum, producebantur, capillos capitis appellavit. Capilli capitis ſignificant omnes cogitationes, & operum intentiones, etiam minutiſſimas ; quas D E U S diſtinctiſſimè cognoſcit, dirigit, & perficit ; ac omnes habet numeratas in ſuis Electis, ut præmio donentur. Capilli Abſolonis ponderantur. 2.Reg.14.26 Apoſtolorum autem capilli non ponderantur, ſed numerantur. S.Paulin ep.4. tales (peccatorum) crines crimina ſunt ; peccatis ſuis anima premitur. *Dinumerabo eos*. Pſal.138.18.

Octo animæ ſalvæ factæ ſunt per aquam. 1. Petri 3.20. Cur Scriptura numerum ponit ſalvatorum, & non ſubmerſorum ? Deus ſpecialiter ea dicitur habere numerata, quæ cuſtodit, liberat, & in tuto reponit. Sylv. in Matth.10. qu.12. Diſcipulorum Domini etiam capilli capitis dicuntur eſſe numerati;hoc eſt, omnes actus, ſermones, cogitationes, eorum ſervantur apud Deum, quia juſtæ, quia ſanctæ ſunt. Orig hom 8. in Levit

Ne cauvias alieni capitis, forſitan immundi, forſitan nocentis, & gehennæ deſtinati, ſancto, & Chriſtiano capiti ſuppares. Tertull.l. de cultu ſœm.

Clerico tondentur capilli : ad ſignificandum, quòd inutiles cogitationes debet deponere ; & in ſuperiori parte, id eſt, capite debet eſſe apertura ; ut ſinè impedimento, quæ ſurſum ſunt, ſapiant, & pro eis Deo deſerviant. S.Bonav. in Pſ.119.

S. Theodoſius Antiochenus Abb. comam ultra pedes longam geſtabat, & ideò lumbis alligabat. Capilli in capite S. Simeonis Stylitæ 126. annis poſt mortem integri. Crines S. Quintini poſt 340. annos pulcherrimi. Ath.Kirch in vita S.Euſtachii 11. Jan.

In inſula Bachania eſt moris, ut quicumque Chriſtianitatis candidati cæſariem præſcindant. P. Petrus Janicus S. J. theſaur. rer. Indic.

Caput.

Caput eſt, ut formam generis humani conſideremus, quod fovet membra omnia, & dirigit, atque implet ſenſibus. Senſus enim ſapientis in capite ejus. Inde ductus venarum, meatuſque ſpiritus, ſanguinis vires in totius partes corporis derivantur. Luſtrat omnia, ornat omnia. Sublato capite, corpus ſinè nomine eſt. S.Ambroſius in Pſ.118 Oct.20. initio.

Regnum in animante obtinet caput. Philo de Mundi opificio.

Quid ſinè capite eſt homo ? cùm totus in capite ſit. Cùm caput videris, hominem agnoſcis. Sola ære fuſa principum capita, & docti vultus de ære, vel de marmore, ab hominibus adorantur. S.Ambr.hexam.lib.6 cap 9.

Cognoſcamus humani corporis fabricam inſtar eſſe Mundi : ſiquidem ut cœlum eminet aeri, terris maria ; quæ velut quædam membra ſunt, Mundi ; ita etiam caput ſupra reliquos artus noſtri corporis cernimus eminere, præſtantiſſimùmque eſſe omnium ; tamquam inter elementa cœlum ; tamquam arcem inter reliqua urbis mœnia. S.Ambroſius l.6 hexam cap.9. initio.

Corpora SS.MM. Frontaſii, Severini, Severiani, Silani, abſciſſis capitibus, cùm impii ſatellites temerè abjeciſſent, divinitus ſe in pedes erexerunt ; acceptiſque in manu capitibus per alveum fluminis, ſiccis pedibus in Eccleſiam B. V. ubi S. Fronto orabat, pervenerunt, & capita ſua flexis genibus ante pedes ejus deponentes, corpora ſua in modum crucis extenderunt, honorificè conditi. Boll.2. Jan.

S. Lucianus poſt martyrium caput ad duo milliaria ipſe deportat. Id. 8 Jan,

T I T U L U S V.

C A R O.

§. I.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri.

M*Aledicta terra in opere tuo*. Gen.3.17. O miſera caro ! diceris caro à carendo ; quia cares omni bono. Tu es illa terra Adam, quæ fuit maledicta à Deo ; *ſpinas, & tribulos, germinabit*, id eſt, deſideria mala, & delectationes, in te germinabuntur. Idiota l.3 c.1.

In ſudore vultus Gen.3.19. conſolationis, ac virtutis, veſcimur pane ; terra cordis, & corporis, vitiorum ſpinas, atque concupiſcentiarum tribulos, germinante. S.Laurent.Juſt. ſ. in ſolemn. S.Joan.Evang. *Maledicta terra*, id eſt Caro. Hugo Cardinal. in Prov.cap.19.

Ligans ad vineam pullum ſuum, & ad vitem, ò fili, aſinam ſuam. Gen.49.11. Aſina eſt caro, pullus appetitus ; quæ ligata eſſe oportet per ſpiritum, & rationem, ad vineam, ut non vagentur per illam, & paſcantur, quæ, & quando, & ubi voluerint ; ſed ſolum, prout ratio præſcripſerit. de Ponte in Cant 1.Exh.27.

Lacrymis meis ſtratum meum rigabo. Pſal.6. 7. Quia vilis lectus eſt ſtratum, per ipſum Carnem accipimus. Rigat ergo lacrymis ſtratum ſuum, qui continuo luctu, & dolore, carnis maculas diluit, & cordis duritiam imbre compunctionis emollit : ut, ſicut hortus recepta ſuavi pluvia evidenter germinat, ita caro lacrymarum fluentis rigata, bonorum operum, & juſtitiæ, germen emittat. S Greg. in Pſalm.pęnit.

Fallax equus. Pſ.32.17. Corpus dicitur equus animæ, qui eſt fallax ad ſalutem, id eſt, fallit animam quandoque, & à ſalute defraudat. Hugo Card. hic.

Pauperem ſuperbum, divitem mendacem, ſenem fatuum, & inſenſatuum. Eccl.25.4. Ingenioſè, & appoſitè, vir eruditus, hæc explicat de tribus ſapientiæ, & ſapientum, id eſt, Sanctorum hoſtibus ; qui ſunt dæmon, caro, & Mundus ; quos odiſſe, quibuſque tentantibus jugiter reſiſtere jubemur. Pauper ſuperbus, eſt diabolus : eſt enim privatus omnibus gratiæ donis, & viribus ſuis ſpoliatus à Chriſto ; idem tamen ſuperbiſſimus eſt. Dives mendax eſt Caro : quia hæc mentitur, te non poſſe ſubire labores virtutis ; cum poſſit, ſi velit, v g. cùm dicit, ſe non poſſe jejunare ob defectum virium, mentitur. Habet vires, ut ſerviat Mundo, & magnos pro eo labores tolerat ; cur non habet vires, ut ſerviat Deo ? Senex fatuus, eſt Mundus ſenex : quia ſtetit pene ſex millibus annorum ; ſed fatuus, quia contraria dictat Deo, qui eſt prima veritas, & Sapientia. Corn.hic.

Caro abſtinentia coercenda. Hæc enim eſt Eva, nos ad pomum prohibitum invitans ; hæc eſt Ægyptia illa Putypharis, innocentem Joſeph ad turpitudinem provocans ; hæc eſt Jael Siſaram ficto amore ſeducens, & occidens ; hæc eſt Dalila, quæ Samſonem tradit Philiſthæis ; hæc eſt puella ſaltatrix, quæ Joannis caput petivit ; hæc eſt ancilla oſtiaria, ad cujus vocem Chriſtum negamus. Did.Stella in Luc.2.

Ex Novo.

Veſtimenta ſua ſtraverunt in via &c. Marci 11.8. Veſtis animæ caro, quam ſubjiciamus Domino, & ſternamus viam vitæ noſtræ ; depurantes ab arboribus ramos, hoc eſt, Sanctorum vias imitemur. Theophylactus in Marcum.

Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ Angelus Sathanæ. 2. Cor.12.2. Quia Caro noſtra pro Sathana ſtat, eſtque inſtrumentum, quo à diabolo ſuperamur. Diez.conc.3. in dedic.S.Mich.

Nemo unquam carnem ſuam odio habuit, ſed nutrit, & fovet eam. Eph.5.29. Caro tua, tamquam conjux tua eſt. Tamen quid alio loco ? *Caro concupiſcit adversùs ſpiritum, & ſpiritus adversùs carnem*. Gal.5.17. Concupiſcit adversùs te, tamquam conjux tua. Ama, & caſtiga ; donec fiat in una reformatione una concordia. S.Aug.in Pſ.140.

Ex Patribus, & aliis.

Caro in terram cogit, mens ſurſum tendit ; rapitur amore, ſed tardatur pondere. Si ergo Caro vergens in terram onus eſt animæ, & ſarcina prægravans prævolantem ; quantum quiſque delectatur ſuperiore vita ſua, tantum deponit de terrena ſarcina ſua. S.Aug tr.de util.jejun.cap.2..

Si ja-

Google

Si jumento fortè inſideres, ſi equo utereris, qui te geſtiendo poſſet præcipitare; nonne, ut ſecurus iter ageres, cibaria ferocienti ſubtraheres? & fame domares, quem freno non poſſes? Caro mea jumentum meum eſt; iter ago in Jeruſalem; plerumque me rapit, & de via conatur excludere. Via autem mea Chriſtus eſt. Ità exultantem non cohibeto jejunio? Id. ibid. cap.3.

Equus unicuique ſanctæ animæ eſt corpus ſuum, quod videlicet novit, & ab illicitis abſtinentiæ fræno reſtringere, & rurſum charitatis impulſu in exercitatione boni operis relaxari. Equitis ergo nomine anima ſancti viri exprimitur, quæ jumentum corporis benè ſubditum regit. S.Greg.mor.l.31.c.9.

Quaſi quædam veſtis animæ Caro eſt. Sed hæc veſtis habet tineam ſuam: quia ab ipſa carnalis tentatio oritur, ex qua laceratur. S.Greg.mor.l.5.c.28.

S. Antonius Er. in tentationibus carnis iratus ſibi, & pectus pugnis verberans; ego, inquit, aſelle faciam, ut non calcitres; nec te hordeo alam, ſed paleis; fame te conficiam, & ſiti, gravi onerabo pondere; per æſtus indagabo, & frigora, ut cibum potiùs, quàm laſciviam cogites. S.Hier. in vita S.Hilarionis.

Caro hoſtis ſimul, & amica; dulce bellum, inſidum bonum; plumbum deorſum vergens; fera indomita. S. Gregorius Naz. Carm.adv.Carnem.

Amicus ingratus, & doloſus, Caro eſt; &, ſi foveatur, ampliùs lædit. Jo.Clim.gr.de memor. injuriarum.

Ubi primus generis parens, divino poſthabito mandato, conjurati in ejus omnino interitum hoſtis fraudem prætulit, tunc gravis nobis equus, (corpus) ac ad regendum difficilis, ceſſit. S.Iſid.Peluſ.l.4.204.

§. II.

Caro non ſequenda, coercenda.

Ex Veteri, & Patribus.

R*Eſerventur quidem, ut vivant.* Joſ.9.20. Cognita fraude Gabaonitarum, non eos occidit, ſed ad vilia officia mancipavit. Sic cum ſenſibus, & Corpore age. Metuunt ſibi à Joſue, id eſt, Ratione, bellum; pacem ab eo expoſcunt, teſtantur ſe non eſſe ſpiritus inimicos; ſed ut ſervos habe. Beſſeus D.21. Pent.

Conſcidiſti ſaccum meum. Pſ.29.12. Non omnibus Caro pro ſacco eſt; pleriſque Caro purpura: qui enim carnem ſuam deliciis nutriunt, ſanè his non ſaccus, ſed holoſericum Corpus eſt. Ol. l.9. Str. hic.

Confige timore tuo carnes meas. Pſal.118.120. Quàm meritò deprecatur, timore Domini configi debere, nè ab eo poſſit noxia libertate diſſolvi. Sic uno verbo ſignificatum eſt, quemadmodum Caro tractari debeat Chriſtiani: timore ſcilicet futuri Judicii; ut hic mortificatum Corpus, ibi reddatur æternum. Caſſiod. hic.

Corpore ſic utitur anima, ſicut faber malleo, vel incude. S. Cypr.l.de card.oper.Chr.

Quantò quis Carne plus feſſus eſt, tantò erit animi virtute robuſtior, & ſapientiæ complexibus aptior. Orig.hom.11. in Gen.

Qui leonem blanda demulcet manu, nonnumquam illum manſuefacit; qui verò Corpus obſequiis fovet, ipſum ampliùs efferavit. Jo.Clim.gr.14. de gula.

Rectè dicimur in Carne non eſſe, ſi carnales non dominentur affectus; & meritò ejus rei deponimus nuncupationem, cujus non ſequimur voluntatem. S.Leo ſ.1. de Reſurr.Dom.

Terra aratris ſcinditur, ut mundanis ſit congrua frugibus; mea terra jejuniis exaratur, ut cœleſtibus ſit apta ſeminibus. Sicut enim redditum, uberiorem capit, qui frequentiùs vexando exercet campum; ità majorem gratiam percipit, qui exercet Corporis ſui campum, ſæpius jejunando. S.Ambr.ſ.36. de Quadr.

Corpus, ad modum ſervi, & aſini, debet tractari; quia, ut ſerviat, & onera ferat, datum eſt homini. Sicut ergo dantur aſino cibaria, nè in via deficiat; virga, nè laſciviat; & onus, ut ſerviat: ſic corpori, cùm ſit pigrum ad omne bonum, debet dari panis ad ſuſtentationem neceſſitatis, diſciplina ad refrænationem voluptatis, & opus ad proventum utilitatis. S. Bonav. ſerm.93. Dom.5. Pent.

S.Franciſcus Corpus ſuum *fratrem aſinum* appellabat. Valer. Max.l.7.cap.3. Cùm Alexander M. ducturus in Perſas, conſulto Apolline, reſponſum accepiſſet: felicem fore belli exitum, ſi eum, qui primus ſibi porta egreſſo occurriſſet, occidi juberet. Accidit, ut ante omnes ſibi obvium haberet aſinarium; hunc cùm ad cœdem rapi mandaret, aſinarius cauſam requirit. Reſponſo accepto: ſi ità eſt, inquit, alium ſors huic morti deſtinavit; nam aſellus, quem ante me agebam, tibi prior occurrit. Placuit reſponſum, aſinus occiſus, ſervatus aſinarius. Spiritus aſinarius, Corpus aſinus: hujus occiſio, ſeu mortificatio, animæ ſalvatio eſt. Rom.8.13. *Si ſpiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Ex nuptiis agni Franc. Jonghen. parte 1.Exh.6.

§. III.

Caro comparata cum Spiritu, & anima.

Ex Veteri.

D*Iviſit lucem à tenebris.* Gen.1.3. Per lucem anima oſtenditur, quæ carne præſtantior eſt; per tenebras caro cum vitiis ſuis. V. Beda hic.

Mulier dedit mihi. Gen 3.12. Per mulierem decepit, & non per virum: quia non poteſt ratio noſtra ſeduci, niſi præcedenti carnali delectatione. Id. ib.

Porro Arca ferebatur ſuper aquas. Gen.7.18. S. Cyrill. Alex. l.3. in Gen. diluvium aquarum de cœlo defluens totam illam carnem ubique ſubmergebat; at Arca, juſtorum animabus onuſta, ſuper aquas natabat. Ad ſuum quæque res locum naturalem fertur concitato curſu; volat ſublime aer, ignis ad cœlum; terra, aqua, lapides, gravia quæque, deorſum. Spiritus in altum ſpirat; Caro, & carnis opera, demergi in cœnum appetunt. Fernand. hic ſect.3.

Si ad ſiniſtram ieris, ego dexteram tenebo. Gen.13.9. Hoc dicit ſpiritus, ſive Ratio; quia quod dextrum eſt carni, ſpiritui eſt ſiniſtrum; & è converſo: in quo enim delectatur Caro, ſpiritus contriſtatur. Hugo Card. hic.

Reſpicienſque uxor eius. Gen.19.26. hìc Carnis imaginem tenet. Caro eſt enim, quæ ſemper reſpicit ad vitia; quæ, cùm animus tendit ad ſalutem, illa retrorſum reſpicit, & voluptates quærit. Origen.hom.5. de Loth.

Ejice ancillam, & puerum eius. Per Abraham, Gen.21. 10 noſter Spiritus, per ancillam noſtra Caro, per filium ejus carnalia opera deſignantur; per liberam anima, per filium ejus ſpiritualia opera figurantur. Sicut ergo Sara deſpicientem ſe Agar afflixit, & Iſmael ad mortis periculum Iſaac impellentem ejici juſſit: ſic anima, quæ eſt domina, Carnem ancillam ſuam ſe contemnentem, jejuniis, & vigiliis affligat; filium ejus perſequentem filium ſuum, id eſt, carnale opus impediens ſpirituale; ejiciat herilem filium, id eſt, bonum opus pariat, qui gaudium hæreditatis capiat. S.Honorius Dom.4.Quadr.

Adoravit pronus in terram. Gen.33.3. Jacob rediens è Meſopotamia adoravit fratrem ſuum Eſau; quia Spiritus nonnumquam debet ſe humiliare, Carnique ſubjicere, edendo, bibendo, dormiendo. Cùm verò Eſau invitaret Jacob ad perpetuam ſocietatem, Jacob àb illo receſſit verſ. 14. &c. Didac. Stella par.3. cap.63.

Iniecit domina oculos in Ioſeph. Gen.39.7. Moraliter per uxorem Eunuchi impetentem Joſeph, poteſt intelligi Caro, nitens ad ſe pertrahere ſuperioris rationis conſenſum. S. Thom. in Gen. cap.41.

Ligans ad vineam pullum ſuum &c. Gen.49.11. Vide hic §.1.

Decipe eum. Judic.16.5. *Dalila* interpretatur *ſtulta*, & ſignificat Carnem; *Samſon* ſignificat *Spiritum*. Samſon credens Dalilæ decipitur, id eſt, Spiritus carni conſentiens ſeducitur. Samſon per Dalilam ſeptem crinibus nudatur; v.19. id eſt, Spiritus carni conſentiens ſeptem donis Spiritus Sancti ſpoliatur. Hugo Cardin. hic.

Hoſtis, & inimicus noſter peſſimus, iſte eſt Aman, Eſth. 7. 6. Aman eſt Caro noſtra, interpretatur enim *opprimens*, vel *coangustans*. *Mardochæus* eſt Spiritus; interpretatur enim *amara contritio*; & ipſe debet conteri, atque Amanum ſuſpendere. S.Anton. Pad.ſ.fer.6. in cap. jejunii. Ex Nuptiis agni Jonghen Exh.10.

Quem diligit anima mea. Cant.3.1. Adverte, quàm eleganter amorem ſpiritus à carnis diſcernat affectu, dum Dilectum exprimere magis ipſa affectione, quàm nomine, volens, non ſimpliciter quem diligo, ſed *quem diligit anima mea*, ſpiritualem deſignans dilectionem. S.Bern.ſ.33. in Cant.

Quàm pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis. Cant.7.1. Quid ſibi vult, quòd ait: *in calceamentis* ſpecioſos greſſus Eccleſiæ? Legimus, dictum eſſe ad Moyſen Ex.3.5. *ſolve calceamentum pedum tuorum*: quo videtur admonitus, nè corporalibus vinculis teneretur adſtrictus. Ergo ſpecioſam ſignificat in Canticis animæ pulchritudinem, quæ carne, tamquam calceamento, utitur; & in ipſo impedimentum non patitur, ſed inceſſus decore præcellit. Utamur ergo corpore, tamquam calceamento, ad inferioris opera virtutis; ad miniſterium, non ad præcipitium; ad obſequium, non ad delectationem; ad obedientiam, non ad diſſenſionem. S. Ambr. in Pſ.118.oct.17.

Ubi erat impetus ſpiritus, illuc gradiebantur. Ezech.1.12. In Electis, & reprobis, diverſi ſunt impetus: in Electis videlicet impetus Spiritus, in reprobis impetus carnis. Impetus quippe carnis ad odium, ad elationem, ad immunditiam, ad rapinam, ad volupta-

Digitized by Google

ſuptates &c. animum impellit. Impetus verò Spiritus ad charitatem, ad humilitatem, ad continentiam, ad pietatis opera, ad lacrymas, mentem pertrahit. Unde neceſſe eſt, ut magna ſemper cura conſiderare debeamus; in omne, quod agimus, quis nos impetus ducat? utrùm noſtra cogitatio per impetum carnis, an per impetum Spiritus impellatur. S.Greg.hom. in c.1. Ezech.

Ex Novo.

Mitte te deorſum. Matth.4.6. *Vult, & non vult piger.* Prov.13.4. Urges me tuis verbis Luc.7.14. *Adoleſcens, tibi dico, ſurge*, jam volo ſurgere, jam nolo. Clamat ſpiritus: *quæ ſurſum ſunt*, quære, *quæ ſurſum ſunt*, ſape. Reclamat caro, & dicit: *mitte te deorſum.* Nadaſi auno rer. memor.

Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terra. Matth 6.10. Cœlum in nobis anima eſt, terra in nobis corpus eſt. Quid eſt ergo, *fiat voluntas tua?* Sicut & nos audimus præcepta tua, ſic nobis conſentiat terra noſtra; ne, dum contendunt Caro, & Spiritus, præcepta Dei minùs implere poſſimus. S. Aug. Sabb. in Vigil. Paſchæ ſ.4.

Puer meus - malè torquetur. Matth.8.6. Quæramus, quis eſt iſte ſervus? Si dominabitur anima, corpus ſervit; & homini nihil corpore pretioſiùs. S.Chryſol.l.102.

Acceſſit ad illum una ancilla. Matth.26.69. Quænam eſt mulier hæc tam potens, tam domeſtica, tam falla a, quæ virum de Apoſtolatus culmine dejicere valeat? Utique Carnis natura eſt. Ordinatione enim divina, in ſuæ creationis exordio, ancillæ miniſterium ſortita eſt; ſed, peccati conſuetudine inolente, viri ſibi uſurpavit imperium; adeò, ut reperiatur difficilè, qui carnem ſpiritui, ſicut debet, ſubigere valeat. Hæc ſub ſuggeſtionibus ſuis virilem enervat animum, & à veritatis tramite deviare facit, atque agnitam fidem fœdis operibus negare compellit. Toties quippe anima Chriſtum negat, quoties carnis ſubſervitne voluptati. S.Laur.Juſt. de triumph.ag.Chr.c.9.

Et cum eo crucifigunt duos latrones. Marci 15.27. Latro ſiniſter eſt Mundus, qui Chriſto crucifixo, id eſt, membris ejus crucem portantibus, inſultare non ceſſat. Latro dexter Caro eſt, cui ſpiritus crucifixus, cum ea compatiendo, id eſt, conſolando, ſalutem promittit, dicens: *hodie mecum eris in paradiſo*, id eſt, citò tranſibit paſſio tua, & pro ea æternaliter remuneraberis in cœlo. Hugo Card. in Marc.hic.

Neque ex voluntate Carnis, neque ex voluntate viri. Jo.1.13. S. Auguſt. tr.2. in Jo. Carnem pro fœmina poſuit: quia de coſta, cùm facta eſſet, Adam dixit: *hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea.* Gen.2.23 Poſuit ergo *Caro* pro uxore, quomodo aliquando ſpiritus pro marito: quia ille imperare debet, iſta ſervire. Explicat Sanctus Doctor rixas, & contentiones, quæ dantur inter conjuges, metaphora carnis, & ſpiritus; quia perpetuum iis diſſidium Gal.5.17. *Caro concupiſcit adversùs &c.* Gen.2.18. *Faciamus ei adjutorium ſimile ſibi.* Cajet. ex Hebr. *faciamus ei auxilium contra ipſum.* 1 Reg.18.28. *dabo eam illi, ut fiat ei in ſcandalum.* Abul. id eſt, occaſionem cadend. in malum. Sylveira Addit. in Jo. cap.1.

Debitores ſumus non carni. Rom.8.12. Spiritus ſeſſor eſt, & caro jumentum; frænum eſt timor, calcaria amor. Hugo à S.Vict.hic.

Si ſecundùm carnem vixeritis, moriemini. Rom.8.13. Principis morioni cùm quidam vexandi cauſa dixiſſet: occidam te; trepidus ille ſe recepit ad principem, eique periculum expoſuit. Cui princeps; bono eſto animo: ſi ille te occiderit, juſſu meo mox in patibulo pendebit. Contrà morio: hoc non volo; ſed illud tantùm, ut una die priùs eum ſuſpendi jubeas, quàm me ipſe occidat. Prava ſenſualitas caro eſt, mortem nobis intentat: *ſi ſecundùm carnem &c.*

Quid remedii? apud principem voluntatem inſta, ut crucifigatur: quia *ſi ſpiritu facta carnis mortificaverimus, vivemus*; & priùs quidem carnem crucifige, quàm ictum lethalem infligat. Ex Nuptiis Jonghen Exh.10. Democritus ridens.

Ex Patribus, & aliis.

Carnem legimus infirmam; & hinc nobis adulamur impenſiùs. Legimus tamen & ſpiritum firmum: nam in uno ſenſu utrumque poſitum eſt. Caro terrena materia eſt, ſpiritus verò cœleſtis. Cur ergo ad excuſationem proniores, quæ in nobis infirma ſunt, opponimus; quæ verò fortiora, non tuemur? Cur cœleſtibus terrena non cedant? ſi ſpiritus Carne fortior, quia & generoſior, noſtra culpa infirmiora ſectamur. Tertull. ad uxorem lib.1.

Juſtum profectò erat, ut, ſi peccat homo, moreretur: quid namque juſtiùs poterat, quàm recipere talionem? Vita ſiquidem Deus animæ eſt, ipſa corporis. Peccando voluntariè, volens perdidit vivere; nolens perdat & vivificare. — Noluit anima regi à Deo; non queat regere corpus. — Invenit Conditor ſuam ſibi rebellem creaturam; inveniat animam ſuam ſibi rebellem pediſſequam. Tranſgreſſor inventus eſt homo divinæ legis; inveniat ipſe *aliam legem in membris ſuis repugnantem legi mentis ſuæ.* Rom.6. Porrò peccatum ſeparat inter nos & Deum; ſeparet proinde etiam mors inter corpus noſtrum, & nos. S.Bern. ſerm. exhortatorio ad milites templi. cap.11.

Talis miſericordia crudelitate plena eſt, qua videlicet ità corpori ſervitur, ut anima juguletur: quæ enim charitas eſt, carnem diligere, & ſpiritum negligere? Id.Apolog. ad Guilіel.Abb.

Tempus hoc animabus, non corporibus, eſt aſſignatum; dies ſalutis utique, non voluptatis. Omnia tempus habent; animabus nunc operam dare neceſſe eſt. Cùm judicium Carnis ex anima pendeat, Carni nihil poteſt utilius, quàm ſalus animæ provideri, ut videlicet in tempore ſit reſpectus illius; & ſocia paſſionis, felicitatis quoque conſortium mereatur. S. Bern. ſerm. de Verb.Petri: ecce nos reliq.

Quomodo ignis, & aqua, ſimul eſſe non poſſunt; ſic ſpirituales, & carnales, deliciæ in eodem ſe non patiuntur. S.Bern.ep.2.

Guſtato ſpiritu neceſſe eſt deſipere Carnem; affectanti cœleſtia terrena, non ſapiunt, æternis inhianti faſtidio ſunt tranſitoria. Id ep.111.

Senſus corporum, quaſi equi ſunt, ſinè ratione currentes; anima vero in aurigæ modum retinet fræna currentium. Et quomodo equi abſque rectore præcipites ruunt; ità Corpus ſinè ratione, & imperiò Animæ, in ſuum fertur interitum. Alia quoque comparatio animæ, & Corporis, à Philoſophis ponitur: Corpus puerum, Animam pædagogum eſſe dicentibus S. Hier. l.2. adv. Jovin.c.8.

Caro in terram tendit, mens ſurſum tendit; rapitur amore, ſed tardatur pondere. Si ergo Caro in terram vergens onus eſt animæ, & ſarcina prægravans prævolantem; quantumquiſque delectatur ſuperiori vita ſua, tantùm deponit de terrena ſarcina ſua. S.Auguſt.tr.de util.jejun.

Expedit inferius ſubjici Superiori; ut & ille, qui ſibi ſubjici vult, quod eſt inferius, ſe ſubjiciat Superiori ſuo. — Agnoſce ordinem, quære pacem: tu Deo, tibi Caro. Quid juſtiùs? quid pulchriùs? tu majori, minor tibi. Servi tu ei, qui fecit te; ut tibi ſerviat, quod factum eſt propter te. Si autem contemnis tu ſervire Deo, numquam efficies, ut tibi Caro: qui non obtemperas Domino, torqueris à ſervo. Id. in Pſ.143.

Et honeſta ſaltatio, qua tripudiat animus, & bonis corpus operibus elevatur. — Et bonæ nuptiæ, quando Verbo anima, Spiritui Caro nubit. S.Ambr. in Luc.l.6 initio.

Anima in hoc Corpore, tamquam in fidibus muſicis, quæ ſobria eſt, cum ſummis, ut ità dicam digitis, velut nervorum ſonos, ità pulſat carnis paſſiones, ut conſonum reddat morum, atque virtutum, conſentientemque concentum; ut in omnibus cogitationibus ſuis, in omnibus operibus, id cuſtodiat, ut omnia conſilia, & facta, ſibi conſonant. Id.l. de bono mortis, c.6.

Ipſa anima locum obtinuit artificis; Carnis verò naturam inſtar citharæ habet, non aliter ſonantis, quàm ipſe coegerit artifex. Non eſt itaque Carni, ſi citharæ iſtius abſona fuerit cantio; ſed magis, ante illam, animæ adſcribendum. S. Chryſ. ſ.12. in c.7.ep. ad Rom.

Si fructus ſpirituales guſtabimus, præſentia certè univerſa vilipendemus, futurorum cupiditate quaſi optima quadam ebrietate capti. S.Chryſoſt.hom.75. in Matth 23.

Spiritus, & Caro, per ſimilitudinem ſitularum aguntur; quarum ſi una deſcendit, altera ſurſum fertur; ſi altera ſurſum, reliqua petit omnino deorſum. Et mirùm, quòd corporale depreſſum ſpirituale faciat ſurſum ferri. Tenuitas Corporis ex jejunio decenter aſſumpta tenuem ſenſum cauſavit in anima. Sim. de Caſſ.l.4. in Matth.4.

Væ nobis! quia princeps Animæ pars, Carni, quæ ancilla eſt, ſervit; & pars deterior imperat præſtantiori. B.Iſaias Abb.or.29.

Varia de Carne in genere.

Pecora campi Pſ.8.8. Congruentiſſimè accipiuntur homines in carnis voluptate gaudentes; ubi nihil arduum, nihil laborioſum aſcendunt. Campus enim eſt etiam lata via, quæ ducit ad interitum. S.Aug.Pſ.8.

Cur Deus de carnibus edendis legem tulit? Prævidens Deus, homines in extremam dementiam lapſos hæc omnia animalia pro diis habituros, permiſit illorum eſum, ut impietatem illam cohiberet. B.Theodoret.q.55.

Exurge pſalterium, & cithara. Pſal.56.9. id eſt, cor meum, & caro mea, ad exultandum in Deum: cor namque Sapiens quæ ſurſum ſunt; pſalterium eſt ſonans de ſuperiori; caro patiens quæ deorſum ſunt, cithara ſonans a b inferiori. Guarric. Abb. ſ.3. de Adv.Dom.

Vide tit. Corpus. Jejunium. Mortificatio.

TITU-

Digitized by Google

TITULUS VI.

CASTITAS.

§. I.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri, Novo, Patribus, & aliis.

V*Eſtivitque eum ſtola byſſina*. Gen.41.42. Byſſina veſtis cœlitum habitus eſt, juxta illud Apoc.19.14. *Exercitus veſtiti byſſino albo*. Hanc ſtolam byſſinam accepit Joſeph, poſtquam Gen.39 12. in adulteræ manu pallium reliquiſſet: ut intelligeremus, quàm proximus cœleſtis patriæ civibus ſit, qui à libidine illæſus abit. Incerto auth.

Præcepit Holofernes, *ut aſcenderent contra Bethuliam*. Judith 7.1. *Bethul* Hebræis *Virginem* ſonat. Caſtitatem igitur ſignificat Bethulia & Virginitatem. Præcepit tartareus Holofernes &c. id eſt, contra caſtitatem. Ex Nupt. Jonghen Exh.12.

Quæſivit lanam, & linum &c. Prov.31.13. Lana carnale aliquid linum verò ſpirituale, ſignificat: quia in ordine veſtimentorum interiora ſunt linea, lanea verò exteriora. Lana etiam de commixtione animalium naſcitur: linum verò, ſine carnis voluptate, de terra procreatur: ideo caſtitatis imaginem præferre videtur. S.Aug.ſ.217. de temp.

Collum tuum, ſicut turris eburnea. Cant.7.4. Ebur notat elephantinam (elephas enim animalium caſtiſſimus eſt) caſtitatem, & munditiem; qua pollebunt Judæi in fine Mundi Apoc.14.1. Cauſa cur elephas ſit caſtus, eſt ejus ſagacitas, & amor longævæ vitæ: caſtitas enim vitam prolongat, quam libido abbreviat. Beda in illud Pſ 44.9. *à domibus eburneis*: domus eburnea eſt cor innocentiſſimum, & caſtiſſimum. In ebore enim eſt candor; in candore deſignatur innocentia. Corn. hìc.

Veſtimentum ejus ſicut nix. Matth.28.3. Drogo Oſt.l.1. de Sacr. Dom.Paſſ. quid per candorem nivis, & veſtimentorum ſpeciem, niſi corporis noſtri frigida, & mundiſſima, caſtitas ſignatur? quæ præſidenti in ſe angelicæ claritati ſimilis, & teſtimonium præbet, & obſequium. Frigiditas navis, & candor veſtis, caſtitatis angelicæ ſignum eſt. Ut ergo exterior veſtis interiori candori correſpondeat, veſte alba apparet exteriùs. Sylveira hìc.

Sint lumbi veſtri præcincti. Luc.12.35. q. d. mortificate luxuriam, ſtudete Caſtitati. Ità Aug. Greg. Baſil. Hier. Cingulum Symbolum caſtitatis. Corn. in 1.Petri c.1.v 13. *Succincti lumbos*. Habet cytharã ſuam anima noſtra. Cithara eſt caro noſtra, quando ſeptiformem accipit ſpiritum in baptiſmatis ſacramento. Teſtudo enim, dum vivit, luto mergitur; ubi mortua fuerit, tegmen ejus aptatur in uſum canendi. Similiter caro noſtra, ſi vivat illecebris corporalibus, in quodam cœno vivit, & voragine voluptatum. Si luxuriæ moriatur, atque incontinentiæ, tunc veram vitam reſumit; tunc edere incipit bonorum operum dulce modulamen. Dulcis ſonus eſt caſtimoniæ, dulcis ſonus timentium Deum. S.Ambr in Pſ.42.

Caſtitatem palmæ ſimilem exiſtima. Siquidem palma corde cum ſit albicante, circumcirca verò ſcatet ſurculis, & aculeis, quibus ejus candor munitur. O caſtitas! quæ homines Angelis ſimiles reddis! ò caſtitas, currus ſpiritualis, poſſeſſorem ſuum in ſublime evehens! O caſtitas, quæ roſæ inſtar, in medio animæ, & corporis, flores! S.Ephrem. de Caſtitate.

Caſtitas virtutum omnium eſt lilium. Nihil pulchrum, niſi per puritatem. Cor mundum; & caſtum, ad inſtar conchæ margaritiferæ eſt; nullam, niſi quæ de cœlo venit, aquæ guttam recipientis. S Franc.Saleſ.parte 3.c.12.

Radix eſt; inimica peſti angelica dicitur. Verè Angelica eſt Caſtitas, quæ pellit animæ peſtem libidinem, & angelos numquam non amicos habet. Drex.horol.tut. angeli. hora 5 noct.c.5.

Muſtela, mus Armenicus, mavult occidi, quàm fœdari. Nieremb. hiſt. de animalib.

§. II.

Motiva ſervandi Caſtitatem.

Primùm:

Quia eſt grata Chriſto.

P*Aſcitur inter lilia*. Cant.2.6. Amat florigeram patriam flos de radice Jeſſe, & libenter inter lilia paſcit flos campi, & lilium convallium. S Bern.ſ.3. in annunt.Dom.

Veni de Libano ſponſa mea. Cant.4.8.9. O Libane! tua par cœlo dealbatio. Ità places ſponſo, ut, qui Dilectam rarò, vocavit, & ſæpe neglexit, ter eam advocet coronandam. Numquam coronam ab eo promeruit, niſi cùm albicavit; numquam eam vulneravit, niſi candore ſuo; nec ex horto omnigenis floribus, nec ex domo cedrina; nec ex cellariis, in quibus charitate initiata eſt, Dilectum ad ſe rapuit; ſed tantùm à Libano: *veni! veni! veni!* Præ cæteris gemmis, præ cæteris pretioſus unus caſtitatis candor. Qui lavant ſtolas ſuas in ſanguine agni, non eas purpuraſſe dicuntur, ſed dealbaſſe. Oliva l.3.Strom. hìc.

Caſtitas eſt gratiſſimum Chriſti domicilium. Jo. Clim gr.15.

Caſtitas eſt Chriſti jucundum diverſorium, & terreſtris clypeus cordis. Id.ib.

Secundum:

Caſtitas eſt hoſtia, Sacrificium.

Qui corporis, & animæ caſtitatem, & innocentiam, cuſtodiunt; illi equidem par turturum, aut duos pullos columbarum, Domino offerunt. Euſeb.Emiſſ.hom. in Purif.Virg.

Virginitas holocauſtum Chriſti eſt. Univerſa caſtitas, ſive in virginitate, ſive in viduitate, ſive in continentia, hoſtia Chriſti eſt. S.Hier.in Pſ.95.

Pulcherrima victima eſt, piam mentem, & caſtam carnem, habere. S.Iſid.Peluſ.l.3.ep.75.

Tertium:

Caſtitas, Angelica virtus, facit Angelos.

Caſtitas angelos facit. Qui eam ſervavit, Angelus eſt; qui perdidit, diabolus. S Ambr lib. de Virginib.

Differunt quidem inter ſe homo pudicus, & angelus; ſed felicitate, non virtute. Sed tamen, licèt illius caſtitas felicior, hujus tamen fortior eſſe cognoſcitur. Sola eſt caſtitas, quæ in hoc mortalitatis & loco, & tempore, ſtatum quemdam immortalis gloriæ repræſentat. S.Bern. in epiſtolis.

Caſtitas, quæ homines Angelis ſimiles reddis &c Vide hìc §.1. ante finem.

Non ignoremus Caſtitatis gloriam: Angelica enim eſt corona, & ſupra homines hæc perfectio. Parcamus corporibus, quę lucere debent ſicut ſol. S.Cyrill.Jeroſ.Catech.12.

Nulla virtute tam propriè carnales homines à ſpiritualibus angelis imitatione converſationis æquantur, quàm merito, & gratia, caſtitatis. Caſſian.l.6.c.6.

Angeli Dei non apparent promiſcuè hominibus; ſed iis, qui puro, caſtoque ſunt animo. Titus Boſtrenſ. in c.1.Luc.

Vide tit. Joan. Evangeliſta.

Quartum:

Caſtitas amica Sapientia, prophetia.

Ex Veteri, & Novo.

Somnium regis unum eſt. Gen.41.25. Tantam lucem habere meruit Joſeph, ex quo victor contra impudicam heram evaſit. Qui puer olim ſomniorum ſuorum intelligentiam non acceperat, jam nunc aliena ſomnia intelligit, & fit verus propheta, Lud.Alvarez Illuſtr. hìc.

Bethulia idem eſt, quod *Dei Virgo*. Huc miſſus ab Holoferne *Achior*, Judith 6.7. *lucis frater*. Quò enim lucis ſplendorem mitti oportebat, niſi ad Dei Virginem? nam Virginitas multo ſplendore lucet. Sybillis profuit ad Sapientiam Virginitas. S. Hier.l.1. contra Jovin. quarum inſigne Virginitas, & Virginitatis premium Divinatio. S.Clem.Alexand. l.1. Strom.c.2. de Virg.prud. Matth.25 1. prudentes animæ, & mundæ, ut virgines; cùm intelligant, ſitas ſe eſſe in mundana inſcitia, lumen accendunt, & mentem excitant; tenebras illuminant, & ignorantiam expellunt. Veiiolo in Judith 6.

Vos eſtis ſal terræ: vos eſtis lux Mundi. Matth.5.13. 14. Sal exſiccat carnes ab omni pravo humore, & præſervat à corruptione. Sint doctores incorrupti caſtitate; & tunc, ut lux, per ſapientiam fulgebunt. Sylv. in Act 23.q.9.

Vixerat Anna cum viro ſuo annis ſeptem à virginitate ſua. Luc. 2.36. Caſtitas animam diſponit ad receptionem divinarum conſolationum, & revelationum; ſicut è contrà luxuria hebetat intellectum. Sic teſte S.Hier. lib.1.adv. Jovin. Ezechiel, mortua uxore, elevatus eſt à Domino, & vidit arcana cœleſtia; quod ei non evenit illa vivente. Inter 12. Apoſtolos, ut ait S. Ambr. ſuper 2.c. ep.1. Corinth. ſolus Joannes fuit Virgo, & ſic elevatus ad tam divina ſecreta. Paulus inter cæteros Apoſtolos, virgo, raptus in tertium cœlum. S. Thomas Aquin. Angelicus Doctor

ob hanc

ob hanc virtutem. Sybillæ virgines, licèt gentiles, donum prophetiæ hahuerunt. Did. Stella in c.2. Luc.

Aperuit illis ſenſum. Luc.24. 45. Non omnibus Deus intellectum aperit; ſed his, qui avulſi ſunt à ſterilibus ſcientiis, & delectationibus pravis. Sic enim Dominus per Iſ.28.9 dicit: *quem docebit ſcientiam? ablactatos à lacte &c.* Sim.Caſſ.l.14.

S.Paulus 2.Cor.6.6. agens de Dei miniſtris, ait, quòd *ſint in caſtitate, in ſcientia*. Ubi caſtitas ſcientiæ præponitur: quia præparat, & facit aptum, ad ſcientiam. Sylv. in Act.23.q.9.

Eſtote itaque prudentes 1. Petri 4.7. Syr. *eſtote caſti*.

Meritò Chriſtus Joanni tanta revelavit, qui præcellebat omnibus privilegio caſtitatis. S.Anſel.

Conſideremus dilectiſſimi, quantæ gloriæ vir iſte (Joannes) credendus eſt; qui per quoddam adoptionis arcanæ myſterium filius Virginis eſt, & pater Salvatoris. Hinc eſt, quòd mentem ejus omnipotens Deus ad tantum puritatis, & myſticę revelationis, culmen evexit. Petr. Dam.ſ.2.de S.Joanne.

Quintum:

Caſtitatis excellentia, dignitas.

Ex Veteri, & Novo.

Joſeph Filius tuus vivit. Geneſ.45. 26. dicunt filii Jacobo cum magno gaudio. Orig.hom.15. in Gen. Si, ponamus, potuiſſet vinci à libidine, & peccare cum uxore domini ſui; non puto, quod hoc à patriarchis de eo nuntiatum fuiſſet patri ejus Jacob, quia *filius tuus Joſeph vivit*, hoc enim ſi feciſſet, ſinè dubio non vivebat. Sylv. in Act.c.9.q 36.

Cùm Holofernes Judith 7. 1. innumero Bethuliam obſediſſet exercitu, & omni Iſraelitarum virtus perturbata langueſceret; egreditur caſtitas oppugnatura laſciviam; & ad interitum ſuperbiæ humilitas ſancta procedit. Ille pugnabat armis, iſta jejuniis; ille ebrietate, iſta oratione. Igitur quod omnis Iſraelitarum populus facere non potuit, ſancta vidua caſtitatis virtute perfecit. B. Fulgentius ep. de ſtatu viduali.

Candidiores Nazaræi eius nive Thr.4.7. Hugo Card. Nix comparatur caſtitati: quia ſicut nix ex alto deſcendit; ità nemo eſt caſtus, niſi dono ſpeciali. Nix. Lem. *Mihi candor ab alto*, Picinelli.

Nè magnitudo revelationum &c. 2.Cor.12.7. Caſtitas adeò nobilis, & generoſa, ut ea nulla alia poſſit quis ſuperbiùs gloriari: ſicut ex nullo alio vitio, quàm oppoſito caſtitati, major humilitatis occaſio conſurgit. Mendoza in 1. Reg 1.

Et peperit filium maſculum. Apoc 12. 5. Eccleſiæ populus is demum filius maſculus rectè appellatur, qui carnis voluptatibus, ſenſuumq; illecebris non frangitur. S.Andr. Cæſar.Ep.hic ſect.12.

Ex Patribus, & aliis.

Mirùm dictu eſt; nutritus (nobilis Salvinæ maritus) in palatio, contubernalis, & condiſcipulus Auguſtorum; quorum menſæ miniſtrat orbis, & terræ, ac maria ſerviunt; inter rerum omnium abundantiam, in primo ætatis flore, tantæ verecundiæ fuit, ut virginalem pudorem vinceret, & nè levem quidem in ſe obſcęni rumoris fabulam daret. S.Hier.ep.9.ad Salvinam de ſerv. vidui.

Sicut candor materialis, vel albedo, eſt caput, & fundamentum, aliorum colorum, ut dicit Philoſophus; ſic caſtitas eſt quaſi caput & fundamentum, aliarum virtutum. S.Bonav.diæt.ſal.c.23.

Majus eſt corpus ſubjugare, quàm ſibi regna ſubjicere. S. Bonav.ſerm. de S.Nicolao Ep.

Caſtitas ubique ſpargit fragrantiam ſui intacti corporis.. Nihil ſic hominem ſuper propriam fragilitatem elevat, ſicut virtus caſtitatis, quæ cœlis etiam vim infert. — Iam patet clariùs; quia caſtitas de cœlis ſumpſit originem, & à conſortibus nobiliſſimis traxit progeniem; cùm ſit filia cœleſtis Ieruſalem, & cognata Superorum. Thom.Kemp.ſerm.4. ad fratres. Caſtitas velut quidam carbunculus in Sanctorum vita ſemper emicuit. Id.ſ.5.ad fr.

Parce corpori tamquam templo Spiritus Sancti; ne parva voluptate vendatis magnam dignitatem. S.Cyrill.Ieroſ.Catech 4.

Caſtitas vera eſt, & æterna, formoſitas. S.Zeno.ſ.de pudic.

Sinè ſanguinis effuſione glorioſum martyrii triumphum obtinuit: quod enim carnificis mucrone non pertulit, hoc in ſeipſo caſtitatis amore complevit. S.Laur.Iuſt. ſ.in feſto S.Hier.

Caſtitas virtutum omnium eſt lilium. Nihil pulchrum, niſi per puritatem. S.Franc.Salſ.p.3.c.12.

§. III.

Caſtitas Exempla ex Sacris Scriptoribus.

N*Oe, cùm quingentorum eſſet annorum, genuit Sem*. Gen.5.31. Oleaſter commendat valdè caſtitatem, & continentiam Noe, qui quingentis annis cœlibem vitam duxit: & ideò fortè tam gratus eſſe Deo meruit; ut in toto terrarum orbe ſolus in oculis Dei juſtus videretur: de nullo enim de alio legimus, generationem tam diu diſtuliſſe. Quo exemplo diſcimus. Deo ſemper continentiam placuiſſe. Ramirez in ep.Chr.ep.5.

Refert Zonaras Iſaacium Comnenum Imp.peregrè profectum in morbum incidiſſe. Conſultatum de remedio; & à medicis, qui corporis magis, quàm animæ, curam habere ſolent, conſultum, ut conſuetudine mulieris morbum levaret. At is fidei à ſe datæ memor, cum periculo mortis recuſavit. Stengel. t.2. div. judic c.32.

Juxta Sinam montem in Arabia cùm à barbaris Saracenis, ſancti quidam monachi interficerentur, inventus quidam juvenis, qui amore caſtitatis occidi potiùs maluit, quàm veſtem exuere; cùm numquam à ſe viſum nudum corpus ſuum diceret. Kircherus 19.Jan.S Nilus narrat.

Edmundus Cantuar.Ep.adhuc adoleſcens ab impudicis fœminis ad impudicos amores ſæpe invitatus, admiranda ſemper conſtantia repugnavit; ſemel etiam virgis inſidiatricem excipiens ad frugem correxit. Surius 16. Novembr. Bernardinus Senenſis cùm jam præſenti periculo perdendæ pudicitiæ ſtringeretur, inter anguſtias, & preces, hoc unicum reperit conſilium: flagro, quod ad manus tunc erat, invitantem fœminam excepit, & in ea omnem libidinis ardorem extinxit. Id 2. Maii. S. Thomas Aquin. rapto ea igne titione pugnavit. Volſtanus fœminæ ad flagitium allectanti colaphum inflixit. Drex.palæſtr.Chr.§.3.

Caſtitatis varia alia motiva.

Ex Veteri, Novo, Patribus, & aliis.

Et ſuper capita columnarum opus in modum lilii poſuit. 3.Reg 7.22. Lilia, Symb.caſtitatis, etſi ſuper capitella columnarum reticulata erant: ut intelligas ad quamcumque vel altiſſimam, caſtitatem dæmonem ſua retia tendere. Incerto Authore.

Babylonio regi pueros adeſſe jubebant, *in quibus nulla eſſet macula, decoros forma, & eruditos omni Sapientia*. Dan.1. 4. Et coram principibus cęli Squalent cogitationes tuæ in ſterquilino? Tune adſtante angelo ſordere non times? Oliva l.5.Strom. §.Ego ero tecum Judith 6.

Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mæchatus eſt eam in corde ſuo. Matth.5.28. Salvian. l.3. de gubern. Dei: hinc intelligere plane poſſumus, quàm caſtos nos eſſe Salvator juſſerit; qui etiam licentiam viſionis abſcidit. Quàm pura eſt pupilla oculi, tam pura eſt Chriſtiani hominis vita.

Hæc eſt voluntas Dei, ſanctificatio veſtra, ut abſtineatis vos à fornicatione. 1. Theſſ.4. 3. Et nè fortè dubium nobis relinqueret, vel obſcurum, quidnam ſanctificationem voluerit appellare? utrùm juſtitiam, an charitatem, humilitatem, gratiam? infert, & manifeſtè deſignat: *hæc eſt voluntas Dei &c. ut abſtineatis vos à fornicatione*. Jo Caſſ.de cęnob.inſtit.c.15.

Inter omnia Chriſtianorum certamina ſola duriora ſunt prælia caſtitatis; ubi quotidiana eſt pugna, & rara victoria: S. Aug.ſ.250. de temp.

Difficilè eſt invenire hæreticum, qui diligat caſtitatem. S. Hier.l.2. in Oſ.c.9.

Noxia Caſtitati, vide tit. gula, vinum, otium, oculi.

§. IV.

Caſtitatem tuendi amuleta, & media.

Mortificatio.

D*Uo ubera tua, ſicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui paſcuntur in liliis*. Cant.4.5. *Vadam ad montem myrrhæ?* v.6. Gilbert. ſ.28. in Cant. an forte lilia hæc non ſunt aliena, nec longè poſita à monte myrrhæ? ſed magis naſcuntur in illo? Ità quidem eſt: nuſquam lætiùs naſcuntur lilia, quàm in monte myrrhæ; nuſquam magis illæſa ſervantur. In monte myrrhæ, ubi carnis univerſi mortificantur affectus; ubi lilia caſtimoniæ, ubi lilia gratiarum, & purè naſcuntur, & perpetue florent.

Vidi, & ecce vir unus veſtitus lineis, &c. Dan.10.5. Linum, priùſquam linteum fiat, multas ſubit viciſſitudines: è terra violentè extrahitur, in lacum projicitur, tunditur, & comminuitur, excoriatur, pectitur, nentium digitis in fila deducitur, apud textorem filis inter ſe tranſverſis in crucum figura intertexitur; & variis tunſionibus ad invicem adunantur fila, & condenſantur; factum jam linteum ſoli exponitur, conſpergitur, torquetur, ut dealbetur. Hæc figura hominis caſti eſt, quem multas oportet ſubire mortificationes, flagella, cilicia, jejunia &c. ut appareat vir veſtitus lineis. Jonghen.p.1.Exh.22.

Lana.

Lana. Lem. *albeſcit ab ictu*. Caſtitas in mortificatione. Idem.
Cervus. Lem. *Mergor ob æſtum*. Vel: *Ex gelido avidetum*. Pizinelli.

Jejunium.

Jejune bis in Sabbatho. Luc. 18. 12. S. Ephrem in Cat. Græca: adulterii à ſe crimen removens jejunium jactavit. Jejunium enim luxuriam deſtruit. Sylv. hic q. 7.

Jejunium concupiſcentiæ nebulas diſpergit, libidinum ardores extinguit, caſtitatis verum lumen accendit. S.Aug. ſer. 230. de temp.

Eſt jejunium valde certum ingenium ad expugnandum caſtrum: ſicut enim non eſt adeò forte caſtrum, quod non poſſit expugnari; ſi poſſent victualia ſubtrahi; ſic non eſt adeò rebellis ſpiritui, quin, ſubtrahendo cibaria, non valeat à ſpiritu ſubjugari. S.Bonav.diæt.ſal.c.15. de Jejunio.

Temperantia.

Non habet perpetuam caſtimoniæ puritatem, quiſquis non jugem temperantiæ æqualitatem tenere contentus eſt. Caſſianus de cœn.inſt.l 5.de ſpir. gaſtrim.

Abſtinentia aſſimilatur arbori, quæ dicitur agnus caſtus; quæ arbor eſt calida, & ſicca. Sic abſtinentia, & afflictio carnis, caſtitatem inducit. Jo.Geminiani l.3. c.3.

Fuga.

Job diabolum videns accedentem, non fugit; ſed manſit ſicut leo, viribus fidens: virgine autem viſa, non ſtetit, neque moratus in contuenda pulchritudine; ſed ſtatim receſſit. Cenſebat nimirum in prælio contra dæmones virili, audaci, animo opus; continentiæ autem præparatione victoriam concedi, non ex virginum conſuetudine, ſed receſſu. S. Chryſ. ſerm. de Iob.

Deſcribitur Apoc. 12. ſingulare certamen inter mulierem, & draconem. Vis ſcire, ex qua parte ſteterit victoria? Lege v. 6. *& fugit mulier.*

Sit armata.

Aſtitit regina à dextris tuis. Pſ 44.10. Paſchaſius hic: ſponſa in acie ſtabat; debet ergo & ipſa armis ſuccincta viriliter dimicare. Nemo in acie poſitus otioſus ſtare poteſt, ne cadat. Et hinc eſt, quòd Salomon Virginem caſtris comparet Cant. 6 9. *terribilis ut caſtrorum acies ordinata*. Cœlius Rhodig lib 10. c 3. lect. antiq. Phidiæ ſolertem prudentiam indicat illud quoque, quòd Palladis ſimulacris draconem apponere ſolitus: innuens, Virgunculas pervigili cura indigere, ut pudor ſervetur illibatus. Ethnici Deas finxerunt armatas. Deus poſuit in firmamento Virginem in Libram, & Leonem: ut hinc temperantia, inde fortitudine ſe muniat. S. Baſil. de Ioſeph or.8. fuga uſus pro armis.

Amicti ſtolis albis, & palmæ in manibus. Apoc.7.9. Sanè, quiſ quia candet, luctatus eſt. Nuſquam candorem meſſuit pudor ſinè pugna. Ubi ſtolæ albicant, palmæ vernant; lanceas præfert lilium. Oliva lib.4. Strom. hic.

§. IV.

Varia alia amoleta.

S*Uſanna flens ſuſpexit ad cælum*. Dan. 13. 35. *Suſanna* Hebr. *lilium*. Cœlum ſuſpiciendo candorem illibatum ſervavit. Cur ſenes illi tam libidinoſi? *declinaverunt oculos ſuos, ut non viderent cælum*. ib.v.9.

Prima caſtitatis victoria eſt, facultatum cupiditates vincere: quia lucri ſtudium tentamentum pudoris eſt. S.Ambr.ep.31.

Ama ſcientiam Scripturarum, & carnis vitia non amabis. Facito aliquid operis, ut te diabolus ſemper inveniat occupatum. S. Hier.ep 3 ad Heliodor.

Ceciderunt in medio caſtrorum. Pſ. 77. 28. Caſtra à caſtitate dicta ſunt: quòd bellis exercitus occupatus fœdo luxui non vacaret. Caſſiod. hic

Cera ſolia objecta radiis. Lem. *A calore candor*. Picinelli.

Caſtitatis donum modeſtia oculorum ſeveriſſima tuetur. Lumen intrà laternam. Lem *Tutum, quia tectum*. Idem.

Vide tit. Eucharistia. Oculi.

TITULUS VII.

CATECHISMUS.

Catechiſtæ.

§. I.

Figura, & Symbola.

Catechiſtæ comparantur matribus.

M*Eliora ubera tua vino*. Cant.1.1. Quamquam perfecti viri Apoſtolici, qui præſunt populo Chriſtiano Doctores, ubera Chriſti intelligantur, per quos Chriſtus parvulos nutrit; tamen non erit inconveniens, duo ubera Chriſti Baptiſtam, & Evangeliſtam, duos Joannes, intelligi propriè, qui Eccleſiæ, pleniſſima ubera, ſunt propinati. Aponius l.1. in Cant.

Ubera tua fragrantia. Cant.1.2. Sponſa ubi laudavit ſponſi ubera, quæ ad lactandos parvulos deputantur, & nominis fragrantiam, infert; parvulas animas, & adoleſcentulas, inardeſcere in amorem illius. q.d. hic eſt primus partus, & fructus divinæ, & maternæ erga nos dilectionis, ut adoleſcentuli, & adoleſcentulæ, eum diligant de Ponte in Cant.hic.

Quàm pulchra ſunt mammæ tuæ, ſoror mea, ſponſa. Cant.4 10. Nyſſenus, & Beda, docent hic admirari Deum illam animam, quæ rudiores fidei documenta docere non refugit. Coro. hic.

Quàm pulchra ſunt mammæ &c. Cùm infirmis fiunt infirmi Doctores Eccleſiæ, ut infirmos lucriſaciant; tunc mammarum officia habere dicuntur: quia lac doctrinæ leviora parvulis ſenſu impertiunt. Et rectè pulchritudinem in ſponſa laudat mammarum: quia magni apud Deum operis, ac mirandæ virtutis, eſt; cum is, qui ad revelanda perfectioribus altiora veritatis arcana ſufficit, nequaquam infirmos primis fidei rudimentis inſtruere faſtidit. Rectè talem animam Dominus ſororem ſibi, ac ſponſam, eſſe teſtatur: quia nimirum ſua eam dilectione, ac conjunctione, digniſſimam judicat, quam ſui operis imitatricem fieri conſiderat. V.Beda l 4 in Cant.

Mel, & lac, ſub lingua tua. Cant.4.11. In lacte eruditio parvulorum; in melle perfectior doctrina fortiorum ſignantur: ſub lingua, ideſt, in meditatione cordis. S Iſid.hic. Item V.Beda. Mel, & lac ſub lingua tua. Eò quòd parvulos lacte nutris. Iuſtus Orgelit. hic.

Ibi dabo tibi ubera mea. Cant.7. 12. Ideſt, parvulorum meorum pædagogos. S.Iſid. hic. Tibi, ideſt, parvulis tuis, quos tui loco poſuiſti, & mihi commendaſti, ut eos nutriam, & ut mater diligam, ac curam illorum geram. de Ponte hic. Exh.19.§.1.

Suges lac gentium, & mamilla regum lactaberis. Iſ.60.16. Gloſſa Lyr. ab eis accipies nutrimentum. S. Hier. quæ divitiæ ubera ſunt regum, atque Doctorum, quibus naſcentium in Chriſto eruditur, & nutritur infantia. Nutritics, & altores, vocat reges. de Arcones in Iſ.3.Diſc 6.

Lac vobis potum dedi. 1. Cor.3.2. cognitionem dicens vobis infudi; quæ catecheſi, ideſt, per auditum inſtitutione data eſt; quæ nutrit in vitam æternam. Clem.Alexand.l 1.pædag.c.6.

Avicula pullis alimenta deferens Lem. *Mollia dat teneris*. Picinelli.

Alia figura, & Symbola.

Collum tuum ſicut monilia. Cantic 1.9. In collo videntur mihi laudari, qui verbo ædificationis parvulos inſtruunt ad ſalutem; qui ſpiritualem cibum ſermonis ad cætera corporis Chriſti membra tranſmittunt. Aponius l.3. in Cant.

Fulcite me floribus Cant.2.5. fulcimentum ex floribus intelligit inſtructionem puerorum. Perſtipationem, ex malis, profectionem bonorum; qui ſua ſalutari doctrina, exemplarique vita aliis prodeſſe poſſint. de Ponte hic. Exh.39. §.2.

Dentes tui, ſicut grex tonſarum Cant.4.2. Perfectiores, & ad regendam Eccleſiam apti, deſignantur in dentibus. Dentes ſunt Eccleſiæ: quia panem Verbi Dei parvulis ejus, ad quem mandendum ipſi non ſufficiunt, parant. V.Beda hic Sancti prædicatores, veluti dentes, cibum ſalutarem Scripturarum, & mandatorum, imperitioribus exponentes tamquam matres filiis parvulis præmandunt; quò fortiores indies ad cœleſtia convaleſcant. Philo Carpath. hic.

Parvuli petierunt panem. Thr.4.4. Panem frangit qui legem exponit. Petr.Cell.l de pan.c.5.

Horologium, cujus pondera alia ſurſum, alia deorſum. Lem. *deſcenſus iuvat aſcenſum*. Picinelli.

§. II.

Motiva parvulos, & rudes docendi.

Primum. Exempla.

S*inite parvulos ad me venire*. Matth.19.14. Turbati accedebant Diſcipuli ad Jeſum; & propterea prohibent parvulos venire ad eum: quòd exiſtimarent, hoc derogare doctrinæ ejus authoritati, ſi offerrentur ei parvuli. Theophylactus hic. O piiſſime Jeſu! quis ultrà poſt te verecundabitur eſſe humilis ad parvulos? quis tumeſcens de ſua, vel magnitudine, vel ſcientia, parvitatem deinceps parvulorum, ignorantiam, aut imbecillitatem, audebit aſpernari? quando tu, qui es Deus benedictus in ſæcula, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, abſconditi; uſque ad caſtiſſimos parvulorum amplexus beata brachia manſuetus inclinas, atque circumligas. Jo.Gerſ.tr.de parvul.ad Chr.trahendis.

Secundum. Fructus Cathechiſmi.

Pueri me, neque divinum officium perſolvere, neque cibum ſumere, neque quietem capere ſinebant, quoad aliquam deprecationem eos docuiſſem. Tum verò ſentire cœpi, talium eſſe regnum cœlorum. S. Xav l.1.ep.ad S.Ign.

Incredibile eſt, qui fructus ex infantium baptiſmo, puerorumque inſtitutione, capiatur: mirum eos tenet odium idololatriæ; ipſos parentes, ſi quando illos ſenſerint cultum tribuere, idolis, objurgare, atque ad me deferre, non dubitant. Ego, ſicubi diis litatum eſſe recivi, repentè advolo cum magna puerorum manu. Ibi enim verò diabolus majoribus injuriis, & contumeliis, oneratur à pueris, quàm honoribus, ac cærimoniis, à puerorum parentibus, cognatis, notis, cultus fuerat. Ipſi enim pueri ſuapte ſponte deorum ſimulacra invadunt, pro ſe quiſque deturbant, affligunt, comminuunt, conſpuunt, conculcant, omnibuſque probris onerant. Quid multa? Deus, puerorum fiducia, ac pietate, adductus, ægris compluribus, & corporum, & animorum, reſtituit ſanitatem. Idem ep.5.Soc.Romanæ.

An.1584. Uliſſipone catecheſis in publica platea docebatur. In hac adeò profecit puer, ut, cùm hominem adultum procaciùs jurantem audiret, in genua procubuerit, & ſummis precibus obſecrarit, non ità juraret: neque enim tam leve, quàm putaretur, eſſe peccatum. Erubuit reus ad has pueri preces; &, qui vocaris? inquit, qui tui parentes? tacuit puer, & abiit. Non tu, ait vir ille, puer es, ſed angelus Dei; emendabo me. Drexel. Orb. Phaet.c.30.§.3.

An.1593. Divione pædagogus ſchedam à ſuo diſcipulo ſcriptam reperit, legitque ignarus peccata ſcripta; inter cætera & hoc perſcriptum erat: pædagogum meum temerè jurantem non correxi. Ea res ſic hominem movit, ut omnem jurandi conſuetudinem generosè in ſe expunxerit. Id.ib.

Alia varia motiva.

Amant primas cathedras. Matth.23.6. taxantur, quòd primas cathedras honoris cauſa requirant: qui Dei gloriam quærit, infima cathedra delectatur; quæ infimorum eſt eruditio. Eſcob. tr.3.Colloq.Chr.Obſ.4.

Notandum, quòd Chriſtus Joan.21. 14. 15.16.17. primò dicit bis: *paſce agnos meos*; & ultimò dicit ſemel: *paſce oves meas*. Ut oſtendat, quòd major cura ſpiritualis nutrimenti circa tenellos, ac novellos, habenda eſt, quàm circa grandævos, & provectos. S.Bern.Sen.ſerm.de Rectorib. & Prælatis.

Eſt lac virtutis prima eruditio fidei, ut in Chriſto perfectè credatur. Et hi parvuli ſunt in Chriſto, qui credunt in ipſo, nondum ex animo temporalia contemnentes; ignorantes, quid ſit veræ abdicationis myſterium. Sim. de Caſſ.l.14 Jo.21.

TITULUS VIII.

CELERITAS AD BONUM.

Ex Veteri.

I*N principio*. Gen.1.1. Ideſt, ex Hebr. *primum omnium, ante omnia*. Arguitur hic noſtra in Dei obſequio tarditas. Fernandius hic ſect. 1.

Non reſpexit Dominus ad munera illius. Gen.4.5. Non ſolùm quia viliora obtulit, ſed etiam quia tardiùs: *factum eſt autem poſt multos dies*. v.3. Paoletti in feſto Epiph.

Odoratuſque eſt Dominus odorem ſuavitatis, & ait: nequaquam ultrà maledicam terræ propter homines. Geneſ. 8.21. Non præſtantia, ſed maturitate, ſacrificii, ira Numinis exarmata eſt. Ut primùm licuit, litavit. Non tot portenta ſtragis exploravit; non pecus delegit, quod in ſuum, natorumque, uſum retineret; non feras amandavit in ſylvas, non mapale conſtruxit; non bibit, non ſpatiatus eſt, poſt diuturni carceris pædorem, & otium; non agros excoluit; ſed ſacrificavit. Tanti momenti erat ſinè mora ab arca ad aram accedere. Plus certè aræ ſenis debemus, quàm arcæ: nam in arca pauci, ait Petrus 1. cap.3. 20. *id eſt, octo animæ ſalvæ factæ ſunt*; at per aram mortales omnes ſecuritatem nacti: *nequaquam ultrà maledicam*. Oliva ſer. 2. Dom. Paſſ.

Affer mihi cibos de venatione tua. Gen.27.25. Eſau, & Jacob, cibis patris benedictionem ſibi nanciſci curat; ſed Jacob, diligentia matris adjutus, feſtinus, & alacer, matutinos cibos infert patri. Accipit lætus pater, & benedictionem Jacobo refert. Sed an non & Eſau parat cibos patri? parat; ſed in parando tardat Baeza t.2.l.11.8.§.2.

Dimitte me; iam enim aſcendit aurora. Gen.32.26. Nondum incaluerat dies, & jam Deus certaminum ſatur diſcedere parat, & athletam ſuum in pace valere jubet. Unde hæc tam cita victoria Jacobo naſcitur? niſi ex eo, quòd prævenerit in maturitate ſolem. Id.ib.

Iſrael curſor velociſſimus fuit. 2.Reg.2.18. Aſaeles ſunt, qui procurrunt alacres ad quævis charitatis officia; qualis fuit Cardamas, quem S.Paulinus ep.5.ad Amandum Aſaeli comparat: poſitus eſt, inquit, in tantæ miniſterio charitatis, ut in libertate ſerviat, in ſenectute diſcurrat, & requiem vacationis emeritæ malit in peregrinationis labore conſumere, quàm in domeſtica ſede &c. Corn. hic.

Si occurrerit tibi homo, non ſalutes eum. 4.Reg.4.29. Cur Eliſæus vetuit quemquam ſalutare? S.Ambr.in cap.6. Luc. pulchra eſt ſalutatio, ſed pulchrior divinorum præceptorum maturior executio, quæ per moram ſæpe trahit offenſam. Paoletti in feſto Epiph.

Numquid mittes fulgura, & ibunt; & revertentia dicent tibi, adſumus? Iob 38 35. Deſcribit Dominus promptitudinem ſuorum famulorum: mei ſervi, inquit, ſunt ſicut fulgura, ſic parati, expediti, celeres, ut mox eant, quò à me mittuntur. Sunt fulgura, non tonitrua: illa enim momento toto cœlo lucem effundunt; iſta tardiùs multò agunt, & non niſi poſt tempus ſonant, & audiuntur. Eunt; &, antequam reſpondeant, *adſumus*, jam opus perfectum eſt. Fernandius in Gen.1 l.1.

Filii hominum uſquequò gravi corde? ut quid diligitis vanitatem? Pſ 4.3. Quid leviùs vanitate? quid inaniùs rebus humanis? gravat tamen cor, ut violenter rapiat cœlum, ut currat in mandatis Dei. Pudeat hominem, tam tardum eſſe in ſervitio Dei! à quo tam celeriter *prævenitur in benedictionibus dulcedinis*. Pſ. 20.4. & Pſ.58.11. *Deus meus! miſericordia eius præveniet me*. Id.ib.

In portis noſtris omnia poma. Cant.7.13. Cur in portis? ut furi pateant? Hebr. phraſi in portis eſſe, eſt in promptu habere. Sicut Caino dictum eſt Gen.4.7. *peccatum tuum ſtatim in foribus aderit*. Significat igitur promptitudinem ad faciendum, quæ Deo placent. Fatuis ſat erat, oleum in foro eſſe de Ponte. hic.

In omnibus operibus tuis eſto velox, & omnis infirmitas non occurret tibi. Eccl.31.27.

Sex alæ uni. Iſ.6.2. Ut quid tot alæ velociſſimis ſpiritibus? duæ ſufficerent. Dicam aulæ cœleſtis ephebi ſunt, & divinæ majeſtatis Legati; ideò duas: alas, ideſt, ut celeritatem avium ordinariam, habere non ſufficit; ſed ſenis opus, & velocitate extraordinaria, ad obſequium Dei triplicata. Paoletti in feſto Epiph.

Ex Novo.

Magiſter, ſequar te, quocumque ieris. Matth.8.19. Debebas dicere, ſequor te. Oliva ſer.2. D.Paſſ.

Abiit in montana cum feſtinatione. Luc.1.39. Docet feſtinatum iter in montes; ardua adiri oportere ferventiùs; nec retardandum curſum, cùm ad aliena commoda pergimus. Oliva lib.12. Strom. hic.

Et venerunt feſtinantes. Luc.2.16. Ut Chriſtum inveniant, feſtinant; &, quia feſtinarunt, non ſolùm pueri aſpectu, ſed Virginis quoque, & Joſeph, modeſtia recreati ſunt. Prœmium hoc acceleratæ pietatis. Id. ib.

Zachæe feſtinans deſcende. Luc.19.5. Ille præcucurrit; feſtinatio ejus meruit accelerationem gratiæ. Paoletti in feſto Epiph. Quid Zachæum ad Chriſti epulum attraxit? feſtinatio: *feſtinans deſcendis; ecce do, reddo. Quòd & ipſe filius ſit Abrahæ*. v.9. Sicut Abraham cunctatus numquam eſt; ſeu domo egredi juberetur, ſeu filius poſceretur ad cædem, ſeu angelos exciperet; ità avitæ feſtinationis æmulus Zachæus. Oliva ſer.2.D.Paſſ.

Pater! in manus tuas commendo ſpiritum meum. Luc.23.46. Cur non potiùs carnem commendat clavis perfoſſam, flagellis

Digitized by Google

lis laniatam? aut carnem cum ſpiritu? Matth.26.41. *Spiritus quidem promptus eſt*. Cato tarditatem demonſtrat; ſpiritus autem promptitudinem, & celeritatem. Paoletti in feſto Epiph.

O ſtulti, & tardi corde! Luc. 24. 25. Abjicienda eſt tarditas, quæ vitium non feſtinat expellere, nec nititur adhibere virtutem. Vituperanda tarditas ad expediens, ubi mors non ſua molimina tardat, & natura tempore, & vita, properè procedit ad finem; & nihil ſiſtit in rebus, quod, ſuis legibus à Deo poſitis, velocitate non pergat. Sim. de Caſſ. lib. 14.

Qui prior deſcendiſſet. Joan.5.4. Ad motum piſcinæ probaticæ unus tantùm curabatur, & *qui prior deſcendiſſet*. In hoc, quod unus, & primus, ſanatur. *Unus accipit bravium*. 1.Cor.9.24. Hugo Card. hic.

Velocitas fervens eſt, & omnia ferventiora, velociora; omnia frigidiora, tardiora. S. Aug. in Pſ.147.

Quantumcumque feſtinent homines in exequendo, quod faciendum norunt, vix fugiunt, quin rationem reddendam morarum habeant. S. Xav. lib. 5. ep. 2. S. Patri Uliſſipone.

TITULUS IX.

CHARITAS ERGA DEUM.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

OFferentes coram Domino ignem alienum. Lev. 10. 1. Erat in atrio tabernaculi; putà in altari holocauſtorum, ignis ſacer è cœlo lapſus; quem Deus juſſerat foveri, ut eo ſolo uterentur ad ſacrificia, & thymiamata. Vide c. 9. 24. Erat in eodem atrio ignis profanus; & communis, quo utebantur ad coquendas carnes hoſtiæ pacificæ, & hoſtiæ pro peccato; quibus veſcebantur in atrio, partim Sacerdotes, partim Laici offerentes: hoc uſi Nadab, & Abiu. Ignis alienus eſt quævis cupiditas, quæ igni ſacro, ideſt, Charitati eſt contraria: Charitas enim eſt ignis de cœlo miſſus, & animæ à Deo inditus. Corn. hic.

Erue me à circumdantibus me. Pſal.31.7. Sancta anima, divini amoris ſpiculis vulnerata, cùm anhelare in Deo cœperit; cùm ad ſupernam ſe patriam per deſiderium extendit; ad tentationem ei videtur, quidquid in hoc ſæculo amicum antea, blandumque, putabatur. S. Greg. in Pſ. pœnit. hic.

Ambulabam in latitudine. Pſ. 18.45 Ideſt, in charitate, quæ diffuſa eſt in cordibus noſtris. S. Proſper hic.

Cùm dilataſti cor meum Pſ. 118.32. Quid eſt cor dilatatum? niſi cor amore fervens, charitate repletum: per charitatem ergo cor dilatatur. Hugo à S Vict. tr. de laud. char.

Nolite me conſiderare, quod fuſca ſim. Cant. 1. 5. Symbolicè ſol accendens, & quaſi denigrans animam, eſt charitatis æſtus; quo quaſi rubeſcit anima, cùm videt Dei offenſas, & animarum perditionem, juxta illud Pſ 118. 139. *tabeſcere me fecit Zelus meus*. Corn hic. S. Humbertus ſerm. 46. ad moniales nigras: hujuſmodi color atteſtatur calori charitatis: caloris enim eſt inducere nigredinem; ſicut patet in domibus, in quibus fit ignis magnus, & continuè, qui denigrat domum à fumo. Et felix, quæ dicere poteſt: *fuſca ſum, quia decoloravit me ſol*, ſcilicet amor Chriſti, quia pro ejus amore ſolo tali habitu ſum veſtita.

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4 Hebr. *vexillum eius ſuper me Charitas*. Sept. *vexillum eius ſuper me ſit Charitas*; ideſt, vexillate, ordinate ſuper me charitatem. *Ordinavit ergo in me charitatem*, nihil aliud eſt, quàm ſi dixiſſet: ſtatuit me ſub vexillo charitatis, juſſit me in hoc ordine militare. Bene dixit, *ordinavit*: quia, ut ait S. Aug. lib. 15. c. 25. de Civ. nihil eſt aliud perfecta, & vera virtus, quam ordo amoris. Vatablus vertit: *cuius* (ſponſi) *vexillum erga me eſt dilectio*. Solent enim duces vexillo poſt ſe trahere milites; ità ſponſus ſponſam amore, tamquam vexillo, ad ſe, ſuaque caſtra attraxit. Corn. hic.

Emiſſiones tua paradiſus malorum Punicorum. Cant. 4 13. Pro malo Punico per tranſlationem charitas intelligitur. B. Theodoret. hic.

Dabo tibi poculum ex vino condito. Cant.8.2. Deus potat animam vino charitatis, & inebriat eam nectare ſui dulcis amoris. S. Bonav. diæt. ſal c.25. de charit.

Vinum, & muſica, lætificat cor; & ſuper utraque dilectio ſapientiæ. Eccl. 40. 20. Appoſitè confertur, & præfertur, dilectio ſapientiæ, vino, & muſicæ: quia ipſa eſt ſpirituale vinum mentem inebrians, & ſpiritualis muſica animum oblectans. Nota: dilectio ſapientiæ, propriè eſt dilectio virtutis; inter virtutes autem primas tenet Charitas, juxta illud Eccl. 1. 14. *Dilectio Dei honorabilis ſapientia*. Corn. hic.

Præceptum fuerat Ezechieli c. 4. 4. 6. ut dormiret *ſuper latus ſiniſtrum*; & poſtea, ut dormiret *ſuper latus dextrum*. Advertendum, utrumque latus quid ſignificet. Duo ſunt, in quibus vel ad bonum, vel ad malum, dilatatur cor, charitas ſcilicet, & cupiditas. Charitas eſt latus dextrum, cupiditas eſt latus ſiniſtrum. Dormit in dextro latere, cujus cor dilatatur in charitate; in ſiniſtro verò dormit, qui fræna ſuæ cupiditatis in avaritiam uſquequaque porrigit. Petr. Cell. c. 18.

Ex Novo.

Invento uno pretioſo margarita. Matth.13.46 Hæc eſt pretioſa margarita, Charitas, ſinè qua nihil tibi prodeſt, quodcumque habueris; quàm ſi ſolùm habeas, ſufficit tibi. S. Auguſt. in ep. S Jo. tr 5.

Eſuriit. Matth.21.18. Eſurit Jeſus ſemper in juſtis, volens manducare fructum Spiritus Sancti in eis: & ſunt ejus eſcæ, ut ità dicam, ficus: quas eſuriens edit, ideſt, charitas ejus, qui eam fructificavit; qui primus fructus eſt Spiritus Sancti, & gaudium, & pax &c. Orig. tr. 16. hic. Unus de fructibus Spiritus Sancti charitas eſt. Hujus tempus eſt, quando non eſt difficile fructum reddere charitatis, & diligere diligentem; & eſt quidem fructus ille Spiritus Sancti tamen in tempore ſuo. Orig. tr. 16. in Matth.

Si quis ſitit, veniat ad me. Jo. 7. 37. *Hoc autem dixit de ſpiritu &c.* 39. quem? niſi ſpiritum charitatis, quem Mundus non poteſt accipere. Drogo oll. l. de creat. & red. primi hom.

Suadeo tibi, à me emere aurum. Apoc. 3. 18. ideſt, charitatem, luce intimi ſplendoris fulgidam, fervore dilectionis ignitam, in Electis meis per fornacem tribulationis probatam. Rich. à S. Vict. hic l. 1. c. 11.

Habentes ſinguli citharas, & phialas aureas. Apoc. 5. 8. Citharis ubi ligno chordæ tenduntur, corpora mori parata: phialis verò corda latitudine charitatis patula deſignantur. V. Beda. hic.

Ex Patribus.

Charitas oleo comparatur: nam quomodo oleum omnibus humoribus ſuperius eſſe cognoſcitur; ità charitas omnibus virtutibus ſublimior comprobatur. S. Aug. D. 2. poſt Epiph. ſer 2

Magnæ ſunt divitiæ charitatis; ſinè qua dives pauper eſt, & cum qua pauper dives eſt. Id. ib.

Quomodo arbor, quantumlibet pulchra ſit, & fructuoſa, non poteſt vivere ſinè radice; ſic quælibet bona opera perſeverare non poterunt ſinè charitate. Ipſa eſt enim, de qua Apoſtolus Eph. 3. 17. dicit: *in charitate radicati, & fundati*. Id ib.

O quàm felix, & beata eſt anima, quæ charitatem in ſe habere meretur! charitas ſitienti potus eſt, eſurienti cibus, in amaritudine poſitis dulcedo; in triſtitia conſtitutis vera, & grata, conſolatio; fluctuantibus portus, errantium via, peregrinantium patria. Id. ib.

Quomodo oleum à nullo humore premitur, ſed diruptis omnibus exilit, & ſupereminet; ſic & charitas non poteſt premi in imo; neceſſe eſt ut ad ſuperna emineat. Id tr 6. in Joan. circa fin.

Frigus charitatis, ſilentium cordis eſt; flagrantia charitatis, clamor cordis eſt: ſi ſemper manet charitas, ſemper clamas. Id. in Pſ. 37. *Ante te omne deſiderium meum*.

Æſtas charitas eſt. Habet & æſtas pluvias ſuas ſuaves, & uberes. Quid dulcius lacrymis charitatis? S. Bern. ſer. 58. in Cantic. Fiet quippe charitas; ſed ex amore, non ex mœrore. &c. ibidem.

Charitas eſt ſicut avis generoſa, quæ vivit de præda, ſicut accipiter, ſalco, & aquila; iſtæ namque aves nobiles vix, vel nunquam, tangunt terram, niſi quando rapiunt prædam. Sic homines charitatem habentes, bona iſta tranſitoria non tangunt, vel terrena per affectum; niſi quærendo ſolummodò ſimplicem virtutem. S. Bonav. diæt Sal. c. 25. de charitate.

Comparatur cani benè docto ad venationem: ſicut enim canis ſequens prædam non ſentit ſpinam; ſic qui charitatem habet, & ſentit odorem paradiſi, quaſi non ſentit ſpinam, ideſt, tribulationem hujus Mundi. Id. ib.

Sicut panis cum omni cibo ſumitur; ita charitas cum omni opere debet eſſe. Idem in Pſ. 40.

Tanta charitatis vis eſt, ut cœlo latiorem faciat animam. S Chryſ. hom. 44. in Acta Ap. Id. hom. 13. in ep. 2. Cor. Cor Pauli dilatavit charitas. Nihil latiùs corde Pauli; totum orbem complexum eſt. *Os noſtrum patet ad vos, ò Corinthii, cor noſtrum dilatatum eſt*. 2. Cor. 6. 11.

Si initium vitæ hominum panis, multò magis, initium, & conſummatio animæ, panis dilectionis. Reficit panis eſurientem, & charitas perficit deficientem. Panis corpus hominis confirmat, ſed charitas cor vivificat. Cũ pane cætera utiliter eduntur, cum charitate

tate omoia ſalubriter ſumuntur. Specialis hominum cibus panis; ſingularis virtus animarum charitas. Sinè pane vilis eſt menſa; ſinè charitate contemptibilis eſt anima. Petr. Cell. l. de pan.c.23.

Quàm pulchras, & quàm decoras, novit formas depingere dilectio! Caput ſphæricum, & rotundum, ſed aurum in ſtatua ſua charitatis; quia intentionem puram, & perfectam, facit Columbinos aſpectus ſubjungit per innocentiam; manus tornatiles per eleemoſynam; naſum ſpertum, & recurvum, per diſcretionis temperantiam; ubera plena per abundantiam gratiæ; pedes rectos per inceſſum miſericordiæ; corpus totum plenum oculis per circumſpectionem induſtriæ. Pingit trinum, & unum Deum in capite, pingit Jeſum paſſum in oculis, pingit librum Evangelii in auribus, pingit flagella in dorſo, pingit lanceam in latere, &c. Id.l.de conſc.

Charitas ventus eſt ſuaviſſimus, & dulciter flat in animas virtutibus aptas; & provehit, & introducit in portum juſtiſſimæ, atque ſanctiſſimæ voluptatis: nec infirmitatem generat, ſed, quod ſanum eſt, ipſa producit. Sim.de Caſſ. l.4.c.9.

§. II.

Charitatis excellentia, & prærogativæ.

Ex Veteri, & Novo.

A*pparuerunt gemini in utero*. Gen.38. 27. Irenæus, Chryſoſt. Cyrill. Iſid. Rup. dicunt, repræſentari Hebræum, & gentilem, populum. Liceat mihi applicare, quod dicitur de aliis geminis Jacob, & Eſau Gen.25.24. illum fuiſſe figuram Electorum, hunc reproborum. Zara poſteriùs natus Jacob, ſymbolum juſtorum, & Electorum, qui à peccatoribus & reprobis per Phares natu majorem ſignificatis, diſtinguuntur coccino, ideſt, ignea charitate. *Phares* interpretatur *diviſio*. De Ponte in Cant 4 Eah 6.

Dimitte me, ut iraſcatur furor meus. Ex.32.10. Hæc (charitas) vita fidei, ſpei robur, & omnium intima vis, & medulla virtutum. Nonne hæc eſt, quæ in Moyſe divinæ juſtitiæ, & potentiæ, obſtans, prævaluit in fortitudine? *dimitte me &c.* Audis *dimitte*? & Deum teneri non dubites; nec aliunde, quàm amoris fortitudine. Rich. à S.Vict.

In dextera ejus ignea lex. Deut. 33. 2. ardentiſſima charitas eſt. S.Rupert. l.2.in Deut.c.9.

Aſtitit regina à dextris tuis. Pſ.44.10. Meritò regina virtutum Charitas eſſe dicitur: quia virtutis nomen amittit, qui charitati non famulatur. Rich.à S.Vict.annot.in Pſ.44. Charitas hæc regina eſt, quæ à dextris Chriſti conſidet, cùm fides ſtet à ſiniſtris. Gerſon. ſer.4.

Duxit illos in montem excelſum ſeorſim. Matth.17.1. Montes figurato ſenſu virtutes ſcriptura nominat. Omnium porrò virtutum apex, ac velut arx quædam, eſt charitas. Et qui ad ſummum charitatis verticem pervenit, quodammodo à ſe excedens, eum, qui cerni non poteſt, perſpicit. S. Damaſc. or.de transfig.

Charitas Dei diffuſa eſt. Rom. 5. 5. Nullum eſt iſto Dei dono excellentius. Solum eſt, quod dividit inter filios regni æterni, & filios perditionis æternæ. S.Auguſt.de Trinit. l.15.c.17.

Excellentiorem viam vobis demonſtrabo. De te dixit, ò charitas! tu namque es via ſuperexcellens, via ſupereminens, vias diſtortas dirigens, vias rectas oſtendens. Hugo à S.Vict.tr.de laud.charit.

Deus charitas eſt. 1.Jo. 4. 8. Hoc privilegium ſola charitas habet, ut Deus dicatur, & ſit; ità ut nulli alteri hoc convenire poſſit: non enim dicitur, Deus humilitas eſt; aut Deus patientia eſt, ſicut dicitur: *Deus charitas eſt.* Hugo à S.Vict.tr.de laud.charit.

Ex Patribus, & aliis.

Adde charitatem, proſunt omnia; detrahe charitatem, nihil proſunt cætera. S.Aug de V.D.ſer.50.

Timor ſervus eſt, charitas libera eſt; &, ut ſic dicam, timor eſt ſervus charitatis. Id.ſer. 13 de V. Apoſt.circa finem.

Charitas te domum Domini facit, & Domini domum tibi. S.Bernard.in cœna Dom.ſect.9.

Quid in ſumma illa, & beata Trinitate, ſummam, & ineffabilem illam conſervat unionem, niſi Charitas? Id.ep.11. ad Carthuſ.

Quid eſt ordinate charitatem? ſi deſiderium eſt, amor bene curratſi gaudiũ eſt, bene quieſcat. Hugo à S. Vict.tr.2.de laud.char.

Nemo inediam, atque jejunium; nemo, quia humi ſe proſternat; nemo cæteris virtutum exercitationibus, magnum quid ſe conſequi putet; niſi rectè fratres diligat. S Cyrill. Alex. in Joan. l.9. cap.24.

Sic familiaris eſt Deo Charitas, ut ipſe manſionem habere noluit, ubi Charitas non fuerit. Id.tr. r. ib.

Charitas virtutum omnium obtinet principatum. S.Iſid.l.2.c 3.

Dilectio Dei morti comparatur, dicente Salomone: fortis eſt, ut mors, dilectio. Cant.8.6. Idcirco, quia ſicut mors violenter ſeparat animam à corpore, ità & dilectio Dei violenter ſegregat hominem à mundano, & carnali amore. Idem ib. c.3.

Anima ad imaginem Dei creata eſſe dicitur: quia, ſicut Deus charitas eſt, ſic & ipſa habet ex proprio ſuo eſſe, cùm in uſu liberi arbitrii eſt, quamdam innatam aptitudinem ad amandum; ſinè qua minimè eſſe poteſt. S Bern.Sen.ſer.5. Art.1.

Nullam aliam virtutem ſonat Spiritus Sanctus in corde humano ſic illi connaturalem, ſicut amorem, & charitatem. Cùm Deus creavit animam, ad imag.& ſimilit. creavit illam, ſcilicet ad imaginem charitatis: quia *Deus charitas eſt*. 1.Jo.4.Id. tom.2. ſer.3.

Quod in Angelis Seraphinus, in cœlis Empyreum, in aſtris ſol, in elementis ignis, in belluis leo, in avibus aquila, in arboribus palma, in metallis aurum, in gemmis adamas, in membris cor; hoc in virtutibus eſt Charitas. Doultreman de am. increato in Prolegomenis.

§. III.

Charitas continet omnes virtutes, ſanctitatem, perſeverantiam &c.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

A*ſtitit regina circumdata varietate*. Pſal.44.10. Quiſquis uno quolibet, quamvis pretioſo, delectatur opere, charitatis ornatum non habet, quæ veſtitur varietate. Rich. à S.Vict. annot. in Pſal. 44.

Charitas omnia ſuffert, omnia ſperat. 1.Cor.13.7. Sicut habens nummum habet omnia terrena, cunctaque ei obediunt; ità qui habet charitatem, habet omnes virtutes, & omnia poteſt in ſpiritualibus. Broymard. Charitas.

In charitate radicati, & fundati. Eph. 3. 17. vide hic §. 1. ex Patribus ſub initium.

Tanta charitatis virtus eſt, ut ad ſe omnia trahat; omneſque ſibi ſociet, vindicetque, virtutes. Orig. l.5. in c.6. Rom.

O charitas! ordinis regula Electorum, lex univerſalis univerſos ligans, virtus virtutum, canon canonum, lex legum, ſententia regis regum; quam non ſolùm edidit, vel condidit, jubendo, ſed & eduxit, & promulgavit, perſonaliter docendo, & adimplevit ſervando. Mater, & origo, legum divinarum; Magiſtra, & domina, humanarum rationabilium & æquarum, hoſtis iniquarum; cujus obſervantia per gratiam in hac vita initiatur, & continuata uſque ad mortem in alia vita conſummatur. S.Tho. p.2. de dil.prox.c.11.

Conſiſtit principaliter ſpiritualis vita in charitate; quam qui non habet, nihil eſſe ſpiritualiter reputatur. Id.de perf.vit.ſpir.c.1.

Charitas clavis eſt regni, perfectionis mater, virtutum robur, theſaurus incomparabilis, cunctorumque meritorum principium, & finis. S.Laur.Iuſt.de caſto connub. c 18.

Numquam ſinè patientiæ exercitu charitas eſſe ſolet; & qualis ſit, oſtendit patientia. Idem ibid.

O præcelſa charitas! virtutum radix, ſtatera meritorum, filiorum hæreditas, cœli, clavis, fortitudo certantium, Angelorum gaudium, paradiſus deliciarum, cœleſte donum, omniumque delectabilium delectabile ſummum. Id. ſer. in feſto S.Andreæ.

Charitas eſt ſacræ Scripturæ compendium virtutum virtus Id. de inc. div.amor.c.8.

Diſerta quem prudentia, fortiſque temperantia, quin univerſa ſanctitas, ornavit; hæc eſt charitas. D. Fulbertus Carnot. proſa de S.Mart.

§. IV.

Charitas Neceſſaria, beata, dives, utilis.

Q*Uid voluntate liberiùs? quid ligatione charitatis aſtrictiùs?* Deus enim, qui libera voluntate plaſmavit hominem, ſibi libera voluntate conformem, dictavit legem charitatis ad ligationem liberæ voluntatis: nec fortaſſe libertas voluntatem gravaret, ſi eam charitas non juvaret. Multùm voluntatem gravaret libertas, quam non trahit ſurſum divina charitas, ſed deorſum humana vanitas. S. Bonav. in Pſ. 118. Niſi quod lex tua.

Charitatem vocat matrem animarum S. Ambroſ. in expoſ. ep. S.Pauli ad Rom c.14.

Non clareſcet anima in fulgore æternæ pulchritudinis, niſi, ut ità dicam, priùs hic arſerit in officina charitatis. S. Greg. moral. l.18. cap.15.

O charitas! quàm pia, & quàm opulenta! ò quàm potens! nihil habet, qui te non habet. Tu Deum in hominem demutare voluiſti; tu virginali carceri novem menſibus religaſti; tu Adam in Chriſto renovaſti; tu ſacrã crucem in ſalutẽ perdito jam Mundo providiſti; tu ſola rogari non noſti. Tu cœcorũ oculus, tu pes

clau-

Digitized by Google

eiſudorum, tu ſcutum fideliſſimum viduarum; tu melior pupillorum, pluſquam uterque, parens. Tibi oculos numquam ſiccos eſſe, aut miſericordia permittit, aut gaudium. S. Zeno Veron. ſer. de fide, ſpe, & char.

Quæ major hæreditas? quæ melior hæreditas? quàm divinæ vinculum charitatis? quia hæreditas aliquando perit, *charitas numquam*, dicente Apoſtolo 1. Cor. 13. 8. *excidit*. Ille ditat filios, qui relinquit filiis pleniſſimam charitatem. S. Chryſol. ſ. 162.

§. V.

Facilis, amœna.

M*Edia charitate conſtravit propter filias Jeruſalem*. Cant. 3. 10. Quid per filias Jeruſalem? cùm non filios, ſed filias dixerit, intelligimus? niſi nos debiles, qui in Eccleſia non viri, ſed fœminæ, ſumus: quia contra vitia fortiter non reluctamur, viriliter non reſiſtimus, muliebriter ſubjacemus. Si ergo per aſcenſum purpureum aſcendere non valemus; ſaltem charitatem, quæ communis omnibus Electis, quaſi in medio poſita eſt, teneamus. S. Greg. hic:

Ferculum fecit ſibi Rex Salomôn de lignis Libani. Cant. 3. 9. O Domine! quàm pulchrum eſt ferculum! ſed aſcenſus arduus: quis aſcendet per illum? ſed nolite diffidere: nam media charitate conſtravit propter filias Jeruſalem tenellas, & delicatas; ſanguinem in charitatem, crucem in amorem, commutavit. Non exigitur hodie à te Chriſtiane mors, non ſanguis, non ſupplicia: ama, & regna. Quid faciliùs, quàm amare. S. Thom. Vill. Dom. Quinq. Hæc ſunt proculdubio tapetia charitatis, quæ media humanæ naturæ, & majeſtatis conſtruuntur, propter ſanctarum animarum ſalutem. Aponius lib. 5. in Cant. In medio charitas ſternitur propter filias Jeruſ. quæ teneris, & infirmis propoſita eſt ad obtinendam ſalutem. Quis tam tener, ut amare non poſſit? Hugo à S. Victore. de ferculo Salom.

Jugum meum ſuave eſt, & onus meum leve. Matth. 11. 30. Jugum hoc charitas eſt, & amor virtutibus exhibitus. S. Laur. Juſt. ſer. in feſto SS. Sim. & Judæ.

Ex Patribus.

Omnibus quæſtionibus difficilibus fortior eſt charitas, cui omnes ſervire debemus; ut Deus, qui hoc præcepit, omnes noſtras difficultates in facilitatem, gaudiumque convertat. S. Aug. ſer. 221. de diverſis.

Per dilectionem copulavit ſibi Deus creaturam rationalem, ut ei ſemper inhærendo ipſum, quo beatificanda erat, bonum, ex ipſo quodammodo per affectum ſugeret; & de ipſo per deſiderium biberet, & in ipſo ſemper gaudium poſſideret. Suge ò apicula! ſuge, ſuge, & bibe dolcoris tui inenarrabilem ſuavitatem. S. Aug. lib. de inſt. dilect. & charitatis.

Jejunii corpus ſentit injuriam, vigiliæ carnem macerant, eleemoſynæ labore quæruntur; ſanguis in Martyrio, quamvis ardeat fides, tamen ſine dolore, & timore, non funditur. Sola charitas ſinè labore eſt. S. Hier. in ep. ad Gal. l. 3. c. 5. ante medium.

Conjunctas moleſtias cœteræ virtutes habent, ut ſobrietas, modeſtia, vigilantia: invidiam, cupiditatem, deſpectum. Charitas autem cum lucro voluptatem ingentem habet, laborem nullum; velut quędam frugi apicula, bona undique collecta in amantis animam comportans. S. Chryſ. in ep. 1. Cor. 13. hom. 32.

Verè dulcis, & ſuavis, cibus charitatis; quæ feſſos allevat, debiles roborat, mœſtos lætificat. S. Bern. de grad. humilit.

Sapit ſupra modum cordis palato, quod charitate conditur. Rich. à S. Vict. tr. de 4. gr. viol. char.

Deus noſter cibus, & potus eſt: cibus, quando per cognitionem ſumitur? potus, quando ſumitur per dilectionem. In cognitione aliquid laboris eſſe videtur; in qua, quaſi cibus, niſi priùs maſticatus fuerit, non ſumitur. Dilectio difficultatem non habet; & faciliùs intrat in animam boni dilectio, quàm occulti cognitio. Hugo à S. Vict. Quomodo Deus cibus, & potus.

Omnem amaritudinem fellis evome, & quoquo pacto volueſis, charitatis dulcedinem ſume: nihil enim ſuaviùs, nihil illa beatiùs eſt. S. Iſid. lib. de conflictu virt. & vit.

Non habet locum mœror, ubi ſancta charitas poſuit habitaculum: augmentum charitatis, triſtitiæ diminutio eſt. S. Laur. Juſt. c. 16. diſcipl. monaſt.

Semper omnipotenti Deo magis complacuit amari, quàm timeri. Id. ib.

Charitas omnem amaritudinem dulcorat: unde, ſi modica gutta charitatis poſſet Inferno miſceri, totum infernum dulcoraret. Hugo Card. in c. 4. Prov.

§. VI.

Charitate carere, noxium eſt.

V*Anum eſt vobis ante lucem ſurgere*. Pſal. 126. 2. Lux eſt charitas, quæ non quærit, quæ ſua ſunt. S. Bern. 62. in Cant. Plenitudo legis, & cordis, eſt charitas. Eam nondum adeptus periculoſiſſime promovetur, quantislibet aliis videatur pollere virtutibus. Id ſerm. 18. in Cant.

Si diſtribuero - charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. 1. Cor. 13. 3. Genius ſeminans. Lem. *fruſtrà, promiſſus cœlo ſi deſit ignis*. Picinelli.

Nihil bonum eſt, quod non per charitatem fit. S. Chryſoſt. hom. 19. in ep. ad Hebr. c. 10.

Sicut inſipida ſunt fercula ſinè condimento; & vacua eſt menſa, in quâ non ponitur panis: ſic vacua ſunt omnia operâ noſtra, inſipida ante Deum, niſi ſint charitate condita. S. Bonav. ſer. 43. ſer. 6. Dom. Quinq.

Quid eſt homo dilectione nudatus, niſi carbo extinctus, ignis pulchritudine ſpoliatus. S. Bonav. ſer. 49.

Sic familiaris eſt Deo charitas; ut ipſe manſionem habere nolit, ubi charitas non fuerit. Hugo à S. Vict. tr. de laud. char.

Sicut primus Mundus deletus eſt per aquam, quæ eſt frigida, & purgativa, contra ardorem, & fœtorem luxuriæ, quæ illud Sæculum inficiebat; ſic finalis Mundus per ignem, qui calidus eſt, & conſumptivus, finiri debet contra torporem charitatis, & frigus malitiæ, & cupiditatis; quæ maximè regnabit in Sæculi ſenectute. S. Bern. Sen. tom. 2. ſerm. 11.

Sicut Mundus debuit mundari, & purificari per aquam tempore Noe, quia gentes erant nimis calidæ per luxuriam: ſic purgabitur per ignem in fine Mundi, propter frigiditatem charitatis. S. Vinc. Ferr. ſer. 7. in Dom. 3. adv.

Cibus, quantumcumque delicatus, ſi crudus comedatur, comedentem lædit; ſic nulla virtus bonum nutrimentum dat animæ, niſi igne charitatis coquatur. Ant. de Rampelogis tit. charitas.

§. VII.

Miſcellanea.

O*Blivioni datus ſum tamquam mortuus à corde*. Pſ. 30. 13. Mortem hanc, quæ fit à corde, infert charitas; de qua loquitur ſponſa Cant. 4. *vulnerata charitate ego ſum*. S. Bern. ep. 42.

Charitas non inflatur. 1. Cor. 13. 4. Lemma hoc eſt pro ſymbolo: vas plenum ſpuma tumens. Pizin.

Sicut pars charitatis eſt humilitas, ità pars humilitatis eſt charitas. S. Ambr. 84. S. Virg. Demetriadi.

Charitatis venenum eſt ſpes adipiſcendorum, aut retinendorum temporalium; nutrimentum ejus eſt imminutio cupiditatis; perfectio, nulla cupiditas. Signum profectus ejus, imminutio timoris: ſignum perfectionis ejus, nullus timor: quia & radix eſt omnium malorum cupiditas, & conſummata dilectio foras mittit timorem. S. Aug. lib. 83. Quæſt. q. 36.

TITULUS X.

CHARITAS.

Erga Proximum.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

F*Ecit Deus duo luminaria magna*. Gen. 1. 16. Toſtatus: luminare magnum vocat Lunam; cùm, ſecundum demonſtrationes Aſtrologicas, quolibet aſtro viſibili, Luna ad minimum octo vicibus minor eſt? Reſpond. Abul. luna vocatur magnum luminare, non quantùm ad rem, ſed quantùm ad apparentiam: propinquitas enim orbis ejus ad nos, in comparatione ad alios orbes facit magnitudinem apparentiæ. Vocatur *luminare maius*, quia plus lucis terræ affundit, quàm cæteræ ſtellæ. Did. Niſſ. l. 2. c. 3. in Phœn. Græc. Bonum communicativum ſui.

Lignum vitæ in medio paradiſi &c. Geneſ. 2. 9. In Paradiſo æternus Pater ſcientiæ arborem tibi ſepoſuit; & in paradiſo Eccleſiæ Filius æternus charitatis arborem ſuam eſſe voluit; cui litteris aureis inſcripſit: *mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem*. Joan. 13. 34 magno tamen diſcrimine: cjus eſus ſub pœna mor-

tis inhibitus; hujus præceptus ſub amiſſione vitæ; *qui non diligit, manet in morte*, 1. Jo. 3. 14. quam Chriſtus D. tanta cura coluit; ut non multo tempore ramos ab anguſtiis ad immenſos limites inimicorum propagaverit; complexa etiam eos, qui vitæ, & honori inſidiantur. Oliva t. 1. conc. 27.

Suſpice cœlum, & numera ſtellas, ſi potes: ſic erit ſemen tuum. Geneſ. 15. 5. Antea dixerat: *faciam ſemen tuum ſicut pulverem terræ*. Gen. 13. 16. Quia Abraham erat bonos, & malos, liberos habiturus. Terreſtria non moventur, niſi ob propriam utilitatem; cœleſtium autem corporum motus ſunt ob inferiorum utilitatem; de illis Philipp. 2. *omnes, quæ ſua ſunt, quærunt*. Diez. Dom. 6. Epiph. c. 3.

Cur Electus populus vocatus eſt *Iſrael*, quod nomen Jacob accepit in lucta? Gen. 32. 28. Cur nomen non accipit ab Abraham &c. & ſi à Jacob, cur non dicuntur Jacobitæ? In illa lucta erat Jacob orationi intentus, ut exponit Oſeas 12. 4. *flevit, & rogavit eum*, non ſolùm pro ſe, ſed etiam pro filiis ſuis, ut tradit S. Bern. ſer. 6. de orat. Et cùm Jacob ob ſuam petitionem nollet dimittere angelum, *tetigit nervum fœmoris ejus, & ſtatim emarcuit*, Gen. 32. 25. adeò nomen hoc totus populus accepit, in venerationem illius operis; quòd pater eorum, & dux factus, aliquid de ſuo pro filiis perdiderit. Sylveira in Matth. t. q. 10.

Aſinus, 1. Reg. 8. 16 qui ingenita manſuetudine, & hominum neceſſaria, & ipſos homines portare conſuevit, amorem fraternæ utilitati accommodum deſignat, Bos autem; cui, non ſolùm impoſita carro onera geſtare, ſed & arva, vertendo ſulcos, ſeminibus præparare, moris eſt; eos nimirum, qui non modò fratrum infirma tolerare, verum eorumdem pigreſcentia corda caſtigando evertere, & ad ſuſcipiendum verbi ſemen excolere, demonſtrat. V. Beda in Reg. l. 2. c. 5.

Emittes ſpiritum tuum, & creabuntur, & renovabis faciem terræ. Pſal. 103. 30. Quæ inveteratur in hyeme propter frigus; ſed in fervore æſtatis, ideſt, charitatis renovatur. Hugo Card. in Jo. c. 13.

Calicem ſalutaris accipiam. Pſal. 115. 13. Accipere calicem ſalutarem, & invocare nomen Domini, hoc eſt ſatiari charitate; & ita ſatiari, ut non ſolùm non oderis fratrem, ſed paratus ſis mori pro fratre. S. Auguſt. in ep. S. Joan. tr. 5.

Decoloravit me ſol. Cant. 1. 5. Decolorari à ſole, eſt igneſcere charitate fraterna; flere cum flentibus, cum infirmantibus infirmari, uri ad ſcandala ſingulorum. S. Bern. ſer. 28. in Cant.

Ex Novo.

Par turturum, aut duos pullos columbarum. Luc. 2. 24. Eris procul dubio columba ſpecioſa, ſi fraternam ſervaveris charitatem à nulli malum pro malo, maledictum reddendo pro maledicto. S. Laur. Juſt. ſerm. in Purif. B. V.

Miſit illos binos. Luc. 10. 1. Cur binos? Reſpond. Orig. Theophyl. Bonav. Dion. Carthuſ. ut alter alteri eſſet auxilio, ſolatio, conſilio, excitamento. Eccl. 4. 9. *melius eſt duos eſſe ſimul*. Sic Chriſtus Petrum, & Joannem, mittit ad parandum Paſcha. Luc. 22. 8. Sic duobus Emauntinis apparet; ſic Petrus, & Joannes, ſæpe ſociati. Sic in monte Thabor Moyſes, & Elias, loquentes cum eo; ob teſtimonium à Lege, & Prophetis. Sylv. hic q 7. Ad fulcimentum tenendæ ſocietatis, ut unus relevetur ab altero. Sim. de Caſſ. l. 9. c. 26.

Oves meæ vocem meam audiunt. Jo. 10. 27. Pacificum animal novimus eſſe; neque habet diſcerpentes, neque laniantes, dentes; neque novit aliquem lædere ex aliqua ſui parte: plus affert, quàm auferat; duas habens tunicas, pellem, & lanam, alteram ſibi permittit auferri; ſicut dictum eſt Luc. 3. 11. *qui habet duas tunicas, det non habenti*. Tota in uſu utilis eſt; ut nec quidquam in exterioribus, ſeu interioribus ſit, quin poſſit ad bonum, & ad pulchrum, & aptum uſum inferri; nec etiam ſtercus ejus à medicina, & utilitate, vacet. Sim. de Caſſ. lib. 1. c 44. Inter omnia animalia eſt ovis magis benefica: nam facit nobis miſericordiam lana ſe exuendo; dat lac ad comedendum, & etiam agnos. Eritis oves Chriſti, dando lanam, ſcilicet bona temporalia; lac, ideſt, bona interiora, & ſpiritualia. In Legenda S. Martini legitur: quòd ſemel admirans de ove attonſa diſcipuli quæſierint, quid miraris? qui dixit: hæc ovis complevit præceptum Evangelii: *qui habet duas tunicas, det unam non habenti*. Luc. 3. 11. S. Vinc. Ferr. ſer. 1. fer. 2. poſt Invocavit.

Erat tunica inconſutilis deſuper contexta. Jo. 19. 23. Quæ eſt iſta tunica, niſi charitas? in ipſam ſors mittitur; nemo illam dividit. S. Aug. in Pſal. 21.

Ex Patribus.

Tolle ex uſu hominum benevolentiam; tamquam ſolem è Mundo tuleris. S. Ambr. l. 1. offic. quia ſine ea uſus hominum eſſe non poteſt. Apud Oliva t. 3. conc. 19.

Mundus ſphæra eſt, cujus centrum Deus; lineæ verò, quæ à centro in circumferentiam decurrunt, homines ſunt inter ſe; & quò magis à centro, magis inter ſe quoque diſtant. Ità homines, quò magis per amorem Deo conjunguntur, magis etiam inter ſe copulantur. S. Doroth. Doctr. 6.

Quali vinculo anima corpori jungitur, tali dilectione juſtum eſt, ut proximis conjungamur. S. Honor. ſerm. in Quinquageſ.

§. II.

Motiva

Primum.

Charitatis excellentia & dignitas.

Ex Veteri, & Novo.

P*Ulchra es amica mea*. Cant. 6. 3. Sept. *pulchra es proxima mea, ſicut ipſa benevolentia*. Nyſſ. in Cant. pulchra, ſicut ipſa benevolentia, quæ aliis hoc ſit, quod Chriſtus humano generi fuit.

Vidit duos fratres. Matth. 4. 18. Nihil apud Deum tanto in pretio eſt, quàm charitas; ob quam & homo factus eſt, & ad mortem uſque obediens. Eaque de cauſa diſcipuli illi, qui primi ab eo vocati ſunt, duo fratres extiterunt. Ex quo ſtatim per ipſa initia ſapientiſſimus Salvator illud indicavit; ſe diſcipulos ſuos omnes fraterno amore copulari velle. de Arconès in Iſa. 3. v. 5. Diſc. 1.

Erit magnus. Luc. 1. 15. Vocatur magnus, qui dicitur parare Domino plebem perfectam, & non ſibi, ut notat Hugo. Qui non de ſe, ſed aliis, agit, verè magnus dicendus eſt. Sylv. hic q. 10.

In ſignum, cui contradicetur. Luc. 2. 34. Per charitatem debemus eſſe tamquam immobile ſignum, contra ſagittas caſtigationum divinarum. S. Bonav. ſer. 2. Dom. infra Oct. Nat.

Da mihi portionem ſubſtantiæ. Luc. 15. 12. Beati filii! quorum tota eſt in patris charitate ſubſtantia; beati! quibus manet tota in obſequio patris, in patris cultura, poſſeſſio. Cæterùm facultates unitatem ſcindunt, fraternitatem ſeparant, cognationem ſpargunt; parentum perdunt, & violant charitatem. S. Chryſol. ſer. 1.

In hoc manifeſti ſunt filii Dei, & filii diaboli &c. 1. Jo. 3. 10. Dilectio ergo ſola diſcernit inter filios Dei, & filios diaboli. Signent ſe omnes ſigno crucis Chriſti; reſpondeant omnes Amen. Cantent omnes Alleluja, baptizentur omnes, intrent Eccleſias; non diſcernuntur filii Dei à filiis diaboli, niſi charitate. S. Aug. hic tract. 5.

Et vidi alterum angelum - habentem ſignum Dei vivi. Apoc. 7. 2. De hoc ſolo Angelo dicitur, quòd habeat ſignum Dei; quod non dicitur de aliis quatuor, qui tenebant ventos, ut nocerent terræ, & mari: quia hic Angelus venit benefacere, & cuſtodire Electos. Quia nota, & ſignum, Dei vivi eſt, benefacere cunctis, & protegere à malis. Sylv. hic tom. 3.

Nolite nocere &c. Apoc. 7. 3. & Ezech. 9. Hoc ſignum debet eſſe in fronte: vult enim Dominus, ut cæteris oſtendatur ſignum dilectionis, quæ eſt in corde; contra eos, qui dicunt: ego diligo illum, ſed non volo loqui illi. Hugo Card. in illud Jo. 13. in hoc cognoſcent omnes &c.

Ex Patribus.

Nihil adeò poteſt nos Chriſti imitatores efficere, ut erga proximum cura. S. Chryſ. in 1. Cor. hom. 25.

In hoc cognoſcent omnes, verè oves Chriſti eſſe, ſi dilectionem ſimplicem, & ſanctam, habuerimus ad invicem. S. Martialis Ep. Lemovic ep. ad Tholoſanos c. 16.

Charitas inter virtutes eſt, quod ſol inter ſtellas: omnibus enim ſuam claritatem, & bonitatem, diſtribuit. S. Franc. Saleſ cap. 9.

Charitas facit, & complet, omnia opera aliarum virturum. Id.

Charitas eſt veſtis Joſeph conſuta omni virtutum varietate. Id. ibid.

Card. Bellarminus, cùm à quodam æmulo in omnibus pene ſententiis ſuis carperetur, & refutaretur, idque aſſiduè; continuò tacebat. Mirantibus aliis, & rogantibus, cur ſe, ſuaque dicta, & honorem Cardinalium non tueretur? reſpondit, melior eſt uncia charitatis, & pacis, libra victoriæ. Corn. in 1. Petri c. 2.

Quamvis multùm jejunes, quamvis eleemoſynas largiter tribuas, quamvis templum aſſiduè ingrediaris, jugiterque ores, quamvis cœleſte illud ſacrificium quotidie in altari offeras: ſi fratrem odiſti, non es de numero filiorum Dei: charitate filii Dei à filiis diaboli ſecernuntur. Bloſius. paræn. c. 31.

Moti-

Digitized by Google

§. III.

Motivum ſecundum.

Charitatem Deus zelat, & ulciſcitur præ honore ſuo.

Ex Veteri.

U*Bi eſt Abel frater tuus?* Gen. 4. 9. Ità tonuit, & exacanduit Deus, occiſo Abele.

Blaſphemus ille in Deum, Levit. 24. 14. & maledictus in Moyſen, apud hunc accuſatus; de cujus ſupplicio cùm Deum Moyſes conſuleret, ſic reſpondit, juxta Sept. *educ eum, qui maledixit, extra caſtra, & lapidet eum populus univerſus.* Iſid. Clarius: Deus, cui ſui curæ ſunt, magis voluit ulciſci injuriam Moyſis, quàm propriam contumeliam; ideo dixit: educ *maledicum*; & non dixit, educ blaſphemum. Mendoza in 1. Reg. cap. 3. Annot. 1. ſect. 1.

Idololatræ Labano cum armatis Jacobum in ſequenti Dominus fit obviam in itinere. Gen. 31. 24. *cave*, inquit, *nè quicquam asperè loquaris contra Jacob.* Cùm videas occupatam Nabuthi vineam ſuo rigaſſe ſanguine Jezabelem, 3. Reg. 21. 15. 23. cùm nulla Reginarum apud Salomonem vel ſolis lacrymis accenſos idolis focos extinxerit; fatere, Deum ſuas negligentiùs ulciſci injurias, noſtras ſeveriùs. Quin & Roboam regno non excidit, niſi ubi ſæviturum ſe dixit in populum ſcorpionibus. 3. Reg. 12. 14. *Pater meus cecidit vos flagellis &c. Receſſitque Iſrael.* v. 19. Ergo non ſimulacris Salomonis, ſed Roboami ſcorpionibus, Davidis domus eſt everſa. Poterat regnare Roboam, ſeptus licèt idolis, ſi plebis oppreſſione abſtinuiſſet. Oliva. l. 2. Strom. ibid.

Nunc ergo vade, & percute Amalec. 1. Reg. 15. 3. Quid criminum admiſere? *recenſui, quæcumque fecit Amalec Iſraeli.* v. 5. non me læſit, ſed vos. Oleaſt lib. 2. Strom. §. 1. filiæ Jeruſ. nolite flere &c.

Achab poſuit aram Baal. 3. Reg 16. 32. & cœlum ſtat? & terra non dehiſcit? Quos non ablegatus Elias cœlum ultro rore, & pluvia, exhaurit, aliàs impunè coram Baal Achabo libaturus. Vivit Achab, laſcivit, imperat, annonæ quidem caritate laborante plebe; cui etiam opportunè ſubventum. Ità Dei ira refrixit in regem, rebellantem ab aris ſuis; exarſit tamen, ubi regis malitia ab aris Domini ad popularis vineta graſſata. 3. Reg. 21. 18. &c Id ib.

Tibi ſoli peccavi. Pſ. 50. 6. An blaſphemaſti? ſi militi tuo injurius fuiſti tantùm, cur te reum agis divinitatis? quòd ſciam implacabiliorem mihi Dominum fore, ſi me in militem injurioſum faciar, quàm in ſe: ſuas enim promptiùs injurias condonabit, quàm militis mei. Sapis David! Oliva l. 2. Strom. ibid.

David Pſ. 105. 7. enumerat plura peccata Iſraelis contra Deum, nulla tamen pœna adeſt; dum verò Moyſes, & Aaron irritantur, tunc Deus iraſcitur, & vindictam ſumit v. 16. 17. Removit Deus à primis prævaricatoribus mortem, quam minatus Geneſ. 2. 17. Gen. 6. 13. verò: *finis univerſæ carnis venit.* Quare hi, non illi, puniuntur? Rationem dat textus: *repleta eſt terra iniquitate à facie eorum.* v. 13. Chald. *repleta eſt terra rapinis.* S. Chryſoſt. repleta eſt terra injuſtitia ab eis. Sylv. in Luc. 24.

Sprevere Iſraelitæ Deum, blaſphemaverunt urbem, agnoſque, idolis. *Lavamini* - inquit. Deus, *quieſcite agere perversè.* Iſa. 1. 16. Et quid agent blaſphemi, ut vel quieſcant à ſcelere, vel ſanctimoniæ acquieſcant? thuribula ſanè conflanda ſunt, idola diſſlanda. Audi: *diſcite benefacere, quærite judicium ſubvenite oppreſſo;* v. 17. Non imperatæ victimæ, non reparatio templi, non jejunia, & ſaccus. Quatuor jubet pœnitentes: ſubſelliorum æquitatem, levamen oppreſſorum, pupillorum tutelam, & patrocinium viduarum. Quæ omnia, non in Numinis cultum, ſed in Reip. utilitatem redundant. Idolorum penè oblitus eſt, dum pupillorum meminit. Oliva l. 2. Strom. ibid.

Non obſuerat Ninivitis Jonas, ſed defuerat. Jon. 4. 1. Deo penè inſultavit: *& iratus eſt.* Hujus tamen offenſæ carnifex vermiculus eſt, arroſor cucurbitæ: illius noxæ vindex eſt cetus c. 2. t. Oliv. ib. Direptor templi Heliodorus virgis dirè conſciſſus: ſed cujus æs rapere voluit. 2. Machab. 3. 26. Oſtendit depoſita eſſe hæc, & victualia viduarum, & pupillorum. v. 10. & tamen 2. Mach. 6. 2. 5. &c. leges plagarum expertem ſenem antiochenum, qui regis juſſu Sionem, aris, menſiſque occuparat, in quibus ſuilla inquinarentur Iſraelitæ. Id. ib.

Ex Novo.

Cùm offers munus tuum ad altare &c. Matth. 5. 23. O admirabilem benignitatem! atque ineffabilem erga homines Dei amorem! honorem ſuum deſpicit, dum in proximo charitatem requirit. Interrumpatur, inquit, miniſterium meum, ut tua charitas integretur; ſacrificium mihi eſt fratrum reconciliatio. Sanct. Chryſoſt. hom. 16. in Matth. cap. 5. Cur non priùs acceptet Dominus oblationem factam, & poſtea remittat ad reconciliandum eum fratre? nam ſacrificium imperfectum relinquere, apud omnes nationes grave piaculum erat? Quia in hoc negotio Deus nullam dilationem patitur. Sylv. hic q. 12. Contemnit Deus proprium honorem, tantùm ut nos diligamus. Theophyl. hic.

Dictum eſt antiquis, non occides. Matth. 5. 21. poſtea verò v. 33. *dictum eſt antiquis, non peierabis.* De ſuo honore poſteriùs, quàm de ira hominis, & aliena injuria, meminit. Velloſo in Judith 1. paræn 9.

Hypocritæ! bene prophetavit &c. Matth. 15. 7. Cur acriter increpat Phariſæos, cùm tamen in Paſſione *quaſi agnus coram tondente ſe obmuteſcet.* Iſ. 53. 7. In paſſione opprobria, ac tormenta, in ipſum inferebantur; in præſenti verò calumnia, & accuſatio, in Diſcipulos tendebat: faciliùs ſuam, quàm alienam fert injuriam. Sylv. hic.

Serve nequam, omne debitum &c. Matth. 18. 32. Vide, quomodo declarat excellentem ejus malitiam. Verè hic videre licet, quantùm malorum ſit injuriarum reminiſci. Quoniam cùm decem millia talenta conſumpſiſſet, non vocavit eum malum: ſed nunc, quia conſervo ſuo crudelis fuit. S. Chryſ. in Gen. hom. 57. Magna, & ineffabiſis Dei miſericordia? cùm in ſe quidem peccatum eſt, ad nudas tantùm preces totum remittit; cùm autem in conſervum videt crudelem, & inhumanum, ſuam revocat liberalitatem. Id. ib. Vocans eum Dominus ejus, dixit ei, quod non dixerat priùs. Ut enim pius, & miſericors rex, non dixit antea ſibi oblato, tamquam debitori talentorum multorum, *ſerve nequam*, & male: hoc enim reſervavit, ut non de pecuniis, ſed de conſervo miſſo in carcerem diceret. Orig. hom. 7. in Matth.

Malos malè perdet, & vineam ſuam locabit aliis agricolis. Matth. 21. 41. minatus eſt Pater, ubi ejectus extra vineam filius eſt, & crudeliter ab agricolis occiſus. Paratur ultio; ità tamen, ut futura tantùm pronuntietur. Ubi verò audit, retentos ab invitatis ſervos, & occiſos; raptim ſuis contractis copiis, omnia cæde, flammiſque vaſtavit Matth. 22. 7. *Rex autem, cùm audiſſet, iratus &c.* Cùm agitur de homicidiis filii, *perdet*, ait; cùm de cæde ſervorum, *perdidit.* Illi mali vocantur, hi dicuntur homicidæ. Adeò ſeverior de occiſis nuntiis, quàm de jugulato filio, apud ſummum Patrem eſt ſententia. Oliva l. 2. Strom. cit.

Rex autem cùm audiſſet, iratus eſt. Matth. 22. 7 Cur non etiam perdidit invitationis contemptores? *illi autem neglexerunt, &c.* plus in ſervis ſuis, quàm in ſeipſo læſum oſtendit. Adæ delinquenti contra Numen dicitur; *maledicta terra in opere tuo.* Gen. 3. 17. Caino verò fratricidæ: *maledictus eris ſuper terram.* Gen. 4. 11. Eſcob. t. 5. prophet. Chr. t. 6. Obſ. 6.

Matth 22. 37. *Diliges Dominum Deum tuum.* & nihil additur; ſed Matth. 5. 44. *diligite inimicos, ut ſitis filii Patris &c.*

Intravit in quoddam caſtellum. Luc. 10 38. Miniſtrabat Martha, Magdalena auſcultabat; nullas tamen ſuæ in eas charitatis notas Jeſus impreſſit, non eas fertur dilexiſſe; quin Martham objurgavit profuſioris in cœnam ſtudii. Ægrotat deinde Lazarus; aſſident languenti ſorores, fovent æſtuantem, mittunt tabellarios ad Chriſtum pro fratre: *Domine, ecce, quem amas, infirmatur.* Jo. 11. 3. Addit Joannes: *diligebat autem Jeſus Martham, & ſororem ejus Mariam.* Chriſtus vos diligit? gratulor. At cur non illas dilexiſſe ſcribitur, cùm ab eis honorificè exciperetur in Bethania? cur Magdalenam non dilexit in domo Phariſæi, ubi ab ea ſe amari, dixit multùm Luc 7. 47. Effuſo in ſe unguento, & hoſpitalitati quinque pro fratre exarata à ſororibus verba Chriſtus antetulit: ut teſtaretur, gratiora ſibi eſſe obſequia quæ ſuis, quàm quæ ſibi impendimus. Quod ſi illæ & fratri miniſtrantes, & in ſerico, violaque languentem foventes diligi meruerunt à Chriſto; nos, qui putreſcentibus in ſacco, & ſtipula, blandimur agricolis, & mendicis, quid, rogo, à Chriſto accipiemus coronarum? Oliva l. 5. Strom. §. filiæ Jeruſ.

Flevit ſuper illam. Luc. 19. 41. Non Jeruſalem, ſed te, defleto Chriſte. Titus, & Veſpaſianus, non adeò erunt crudeles in ejus deſtructione, quàm illa erit atrox, & immiſericors, in tui occiſione. Tu flagellis, ac tormentis, obrueris. In illa lapis ſuper lapidem non manebit; verùm in tua carne illa nec guttam Sanguinis relinquet, & te ad terram proſternent. Paoletti Dom. 9. Pent.

Nolite flere ſuper me. Luc. 23. 28. Lugere illis licet murorum futurum poſt annos 40 excidium; & Deum ſuum jam jam in cruce moriturum flere non debent. Oliva ib. §. filiæ Jeruſalem &c.

O ſtulti, & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti ſunt prophetæ &c. Luc. 24. 25. de morte, ſcilicet, & paſſione Chriſti. Unde mox ſubdit: *nonne hæc oportuit pati Chriſtum?* v. 26. Atqui etiam Chriſtus ſæpe de ſua morte locutus; cur ergo eos non reprehendit, quia non crediderunt verbis ejus, ſed ſolùm, quòd non crediderint Prophetarum oraculis? Reſp. Magis gravatur Chriſtus injuriis ſuis illatis, quàm illis, quæ ipſimet inferuntur. Sylv. hic.

Digitized by Google

Si ergo me quæritis, ſinite hos abire. Jo.18.8. De me facite, quod lubet, lacerate me, torquete, occidite; ſed horum nè capillum tangatis. Quàm ſollicitus eſt de ſuis, quam parum de ſe! Paoletti Dom.9. Pent.

Qui prius blaſphemus fui, & perſecutor. ait de ſe Paulus. 1.Tim.1.13.

Saule, Saule, quid me perſequeris. Act.9.4. ideſt, ut explicat cum PP.S.Aug.tr.10. Perſecutorem ſuum, vocavit perſecutorem membrorum ſuorum.

Cruci affixus, flagellatus, &c. Siluit, nec tortoribus verbum dixit; nunc verò de cœlo expoſtulat injurias ſuis illatas. Did. Stella in Luc.7.

Vide tit. Injuria. Miſericordia.

§. IV.

Motivum Tertium.

Charitatis utilitas propria.

ECce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in unum. Pſalm.132.1.S.Thom.Vill. concione pro expedit. Chriſtianorum: bonum, & jucundum eſt, charitas ſola; hoc privilegium quippe ſoli charitati reſervatum eſt, ut, cum ſit non ſolùm bonum, ſed maximum omnium bonorum, ſit quoque jucundiſſimum: omnis quippe alia virtus pœnam habet annexam.

Per omnia omnibus placeo &c. 1.Cor.10.33. Ecce modus optimus placendi omnibus; ſi omnium utilitas, non privatum commodum procuretur. S.Thom. hic.

Duo, qui ſe ſancto amore diligunt, etiamſi unus in Oriente, alius in Occidente; ità in charitate conglutinante junguntur, ut numquam ab invicem ſeparentur. S.Aug.ſer.2.de charit. Dom.2. Epiph.

Incommoda ſeparationis charitatis copula ſupplentur; quæ neminem patitur nobis eſſe abſentem, neminem non familiarem. Ea nihil eſt diffuſiùs; par enim eſt latitudo charitatis, & Mundi. Facilè eſt, ut diverſi littoris cultores charitas uniat, quæ unam Rempublicam, terram fecit, & cœlum. Hildebertus Turonen. Epiſc.

Eſt levigamentum quoddam miſeriarum, & calamitoſæ vitæ, ipſa mutua, & viciſſitudinalis dilatio proximorum. Sim. de Caſſia lib.12.cap.12.

§. V.

Motivum Quartum.

Charitatis communis utilitas.

COrrexit orbem terræ. Pſ.95. 10. Unicum præceptum Domini de dilectione, ſi obſervetur, totum orbem terrarum corrigit, & in ſumma pace conſtituit. Bellarm. hic.

Fiat pax in virtute tua. Pſalm.121.7. Virtus tua, ò Eccleſia, ò Ieruſalem: charitas eſt; qua & dives, & fortis es. S. Proſper. hic.

Mandatum novum do vobis &c. Io. 13. 34. Maldonatus novum, ideſt, præſtans, eximium. Sicut Apoc.14. 3. 4. dicuntur virgines canere Canticum novum; ideſt, ſingulare, & eximium. Hæc eſt illa dilectio, ait Toletus, quam ſi ſervaremus omnes; ſicut non natio beatior ulla eſt, ità nec ulla foret illa fortior, aut potentior. Corn. hic.

Quis te conſtituit principem, & iudicem, ſuper nos? Act. 7. 27. Fatuè loquitur: ubi enim charitas urget, nullus eſt neceſſarius princeps, aut judex: ipſa charitas cuncta componit; ut ſupervacaneus ſit judex. Sylv. hic q.17.

Tantùm valet junctura charitatis, ut, quamvis multi lapides vivi in ſtructuram templi Dei conveniant, unus lapis ex omnibus fiat. S.Aug. in Pſal. 39.

§. VI.

Motivum Quintum.

Charitas commendata à Chriſto.

VOx turturis audita eſt in terra noſtra. Cant.2.12. Vox annuntiantis pacem, annuntiantis amicitiæ veritatem, atque dicentis: *hoc eſt præceptum meum, ut diligatis invicem.* Caſſiodor. in prol. ad lib. de amicitia.

Vulneraſti cor meum in uno (alii legunt, *unitate*) *oculorum tuorum.* Cant. 4. 9. In uno oculorum Sponſæ Sponſus vulneratur: quia profectò uſque ad mortem crucis afficitur, ut unitas prædicatorum in Eccleſia confirmetur. S. Greg. hic. q.d. Chriſtus moritur, nè charitas moriatur. Nota, quam unionem Chriſtus cupiat: non manuum; quæ, licèt ſæpe jungantur precantes, ſæpius tamen ſeparantur; & dum operantur, una quieſcit, movetur altera. Et fieri poteſt, ut, dum attollitur dextera percuſſura inimicum, amplectatur læva amicum. Pedes in ambulando, niſi ſejungantur, hæremus loco affixi, niſi præcedat alter, ſequatur alter. Secùs accidit, oculis, quorum tanta concordia, ut numquam diſſentiant, licèt ſe mutuò non inſpiciant: quò movetur unus, ſurſum deorſum, dextrorſum &c. movetur & alter. Omen eſſet proximæ mortis, ſi alter ſolus lacrymas funderet. Hæc eſt unio, quam Chriſtus ſanguinis ſui pretio comparavit. Oliva tom.1. conc.15.

Chriſtus die ante obitum in Sacro Cœnaculo Apoſtolis commendavit, non matrem, non admodum Eccleſiam, ſed ſummoperè, & accuratiſſimè charitatem. Oliv. t.1.conc.15.

Saule! Saule! quid me perſequeris? Act.9.4. Chriſtus jam gloriosus in cœlo, regnans ad dexteram Patris, impaſſibilis; dolet tamen in Diſcipulorum laboribus; nec putat ſibi caput redimitum corona; quia illorum pedes vinciuntur ferro. S. Auguſt. ſer.10. de Sanctis membris poſitis in terra: caput clamabat in cœlo, & non dicebat: quid perſequeris Fideles meos; ſed *quid me perſequeris?* Oliva t.3. conc.19.

Nudus fuit Chriſtus in cruce, qui veſte charitatis operiendus eſt. S. Bonavent. ſer.2.Dom.1.Epiph.

Naſcens docuit humilitatem. Iſ.9. 6. *parvulus natus eſt nobis.* Vivens docuit pietatem: *miſericordiam volui, & non ſacrificium.* Oſ.6.6. Moriens docuit charitatem. 1. Io.3. *in hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit.* Hugo Card. in c.30.Gen.

S. Maximus Abbas Martyr, vini hauſtum, charitatis Symbolum, moriens propinat fratribus, ad eadem eos exhortans. 2.Jan.Boll.

§. VII.

Sententiæ variæ ex Patribus.

SEmper debeo charitatem, quæ ſola etiam reddita ſemper detinet debitorem. Redditur enim, cùm impenditur; debetur autem, etiamſi reddita fuerit: quia nullum eſt tempus, quando impendenda jam non ſit. Nec, cùm redditur, amittitur, ſed potiùs reddendo multiplicatur. — Non ſic impenditur charitas, ut pecunia: quoniam pecunia cùm recipitur, accedit, cui datur; charitas verò non ſolùm apud eum creſcit, qui hanc ab eo, quem diligit, exigit, etiamſi non recipit; ſed etiam ille; à quo eam recipit tunc incipit, habere, cùm reddit. S.Aug. ep.62.

Qui alii non eſt utilis, dic mihi, quomodo erit Chriſtianus? S.Chryſ.in act.Ap. hom.20.

Quæ amicitia, quæ familiaritas, tantam contrahere unionem poſſet, quantam fidei cognatio? non enim quantam amicus amico debet propinquitatem, tantam nos habere invicem oportet, ſed quanta eſt membri ad membrum. Hac amicitia, & cura, aliam majorem nemo unquam invenire poſſet. Idem homil. 14. in Ioan.

Cætera quidem omnia tempori cedunt, ac vetuſtatem, ac ſenium contrahunt; ſola autem Charitas ab ejuſmodi detrimento immunis eſt; ac temporis longinquitate non modò non flacceſcit, ſed nè morte quidem ipſa interrumpitur. Id. ep 63. Trancylino.

Charitatis debitum, etiamſi ſemper ſolvatur, ſemper debetur. Id.ep.21. Caſto Valerio.

Hoc ſigno internoſcimur, an Chriſtiani ſimus; cùm non ſolùm quæ noſtra ſunt, ſpectamus, ſed & membra noſtra perverſa corrigimus, & inſtruimus. Id. in Gen. de Nom. Abraham.

Quid nobis invicem, niſi charitatem debemus? quod utique B. Paulus loquens Fidelibus oſtendit: *nemini quidquam debeatis, niſi ut invicem diligatis.* S. Fulgentius in prologo tr. libr ad Monimum.

Nihil tam neceſſarium ſervis Dei, tam ſalutare Eccleſiæ; quàm charitatem ſervare, quàm pacem diligere. S. Chromatius conc. in cap.5. Matth.

§. VIII.

Motivum Sextum.

Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.

QUod ab alio oderis fieri tibi, vide nè tu aliquando alteri facias. Tob.4.16. De iſta juſtitia omnis pater erudiat filium; ex qua non inquietatur hominum vita, Reſpublica clareſcit in moribus, inimicitiæ non conſurgunt, onullos homines ferro incedere non oportet; patula omnia erunt, nihil firmabitur propter hoſtes, ubique erit ſecura dormitio. Erit ſupervacua multitudo

cuſto-

Digitized by Google

cuſtodum, ſi nullus alteri conferat damnum. Non erit latro in Sylvis, in inſidiis non morabitur prædo, alienarum rerum ereptor non apparebit in viis. Ut maxima multitudo, unus erit ubique ſecurus. Ante tribunalia non erunt funeſti clamores; nullus ponet de offenſione, aut de alia oppreſſione, querelam. Vidua non apparebit cum lacrymis, non dehoneſtabitur vultus ejus inter homines, aut opprimentes, vel adjurores: vultum non aſpiciet advocati, & defenſoris; in cauſa non præſtolabitur. Pupillus non indigebit turore; nulla erit querela, ubi nulla fiet injuria. Clamat hoc Chriſtus, clamat Evangelium ejus, clamat juſtitia originalis, clamat lea Chriſtiana, clamat omnis ratio, clamat omnis non nubila conſcientia: quod non vis, aliis ne feceris. Sim. de Caſſia l. 19. de juſtit. Chriſtiana.

Quaſi compendioſum quoddam commonitorium, tibi Evangelii ſententia eligenda eſt, & ſuperſcribenda cordi tuo, quæ ad juſtitiæ totius breviarium Dominico ore profertur: *omnia, quæ vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis.* Matth. 7. 12. Ad omnem actum, verbum, cogitatum, hæc ſententia retractetur; quæ tibi quaſi ſpeculum quoddam paratum, & ad manum ſemper poſitum, qualitatem tuæ voluntatis oſtendat; ac etiam vel de injuſto operè redarguat, vel de juſto lætificet. S. Hieron. vel potiùs S. Paulinus ad Celant. ep. 14.

§. I X.

Motivum ſeptimum.

Non tibi ſoli natus, talenta non tibi ſoli data.

De Chriſto.

P*Arvulus natus eſt nobis, & Filius datus eſt nobis.* Iſ. 9. 6. Cùm dicitur natus, ſed datus: ut detur diſcrimen inter hunc Filium, & alios. Alii filii naſcuntur parentibus: ſic nato Seth dixit Eva: *poſuit mihi Deus ſemen aliud pro Abel.* Gen. 4. 25. Sic Abrahæ de Sara ait Dominus. Gen. 17. 16. *Ex illa dabo tibi filium.* Sic Gabriel Zachariæ. Luc. 1. 13. *uxor tua Eliſabeth pariet tibi filium.* At Jeſus veniens in Mundum, non tantùm dicitur *natus*, ſed & *datus* omnibus in ſalutem. Hinc Luc. 1. 31. *concipies, & paries Filium*, non *dicit tibi*. Hinc natum Mater non tenet in ſinu; ſed *reclinavit eum in præſepio*, tamquam hominibus eum tradens. Sylv. Addit. in Jo. q. 8.

Exulta ſatis filia Sion. Zachar. 9. 9. Exultat meritò Sion in regis adventu. Cur? quia rex ejus illi venit, non ſibi; hoc eſt, non ut ſe ditet; ſed, ut illam ſoletur, eam convenit. Oliva. lib. 20. Strom. hic.

Qui poſt me venturus eſt, fortior me eſt. Matth. 3. 11. Toſtatus, Abul. q. 66. in c. 3. Matth. Chriſtus jam venerat, quantùm ad ſubſtantiam perſonalem, quia jam erat; non tamen venerat, quantum ad operationem, ad quam ipſe mittebatur. Triginta annos jam exegerat in Mundo Chriſtus; officium tamen, ad quod ab æterno Patre inprimis deſtinatus fuerat, ità ſuperſederat, veluti nondum adveniſſet. Ut nos redimeret, non ſolùm naſci illum oportebat, ſed & concionari, novas leges ferre, facere miracula, denique ſanguinem in ligno fundere. Quia verò in illum uſque diem nihil eorum operatus fuerat; dicit Joannes, Meſſiam primùm venturum. Hinc diſce, quòd gratiæ, & dona corporis, & animæ, velut non ſint, quamdiu apud nos feriata deliteſcunt, nec ad uſum aliorum expromuntur. Did. Niſſ. Phœnix Græc. lib. 2. cap. 3.

Lumen ad revelationem gentium. Luc. 2. 32. Malac. 4. 2. *Orietur vobis timentibus nomen meum ſol juſtitiæ.* S. Ambr. l. 1. offic. magnus juſtitiæ ſplendor, quæ aliis potiùs naſcitur, quàm ſibi; communitatem, & ſocietatem noſtram adjuvat. Baeza lib. 2. c. 9. §. 5.

De eadem materia.

In principio creavit Deus cœlum, & terram. Gen. 1. 1. Cœlum, & terra, creatur; nec ulla fit mentio diei: quia, cùm cœlum ſit ſublunarium rex, à quo terræ dependet influxus; nullus ei erat aſſignandus dies, in quo nulla terræ utilitas emanavit. Dicit enim Moyſes: *terra autem erat inanis & vacua.* Cœlum non vixit illa die, qua nullum opus ad terræ ſibi ſubditæ utilitatem excrevit. Quare luci, ſeu ſoli, è quo mox ad terræ fœcunditatem influxus emanavit, vitæ jam dies aſſignatur unus: *facta eſt lux: factumque eſt veſpere, & manè, dies unus.* Philippus Abb. dum factum dicitur cœlum, ſilet de temporibus, ſilet de diebus Scriptura. Et rectè in ejus creatione nulla fit mentio diei, in qua nulla invenitur alicujus fructus productio. Eſcob. t. 2. perfec. Chr. l. 5. obſ. 6.

Videte, quoniam non ſoli mihi laboravi, ſed omnibus exquirentibus veritatem. Eccl. 24. 47. q. d. videte, ea bia, quæ hactenus tam prolixè dixi, & ſcripſi; ac deinceps dicturus, & ſcripturus ſum, me non mihi ſoli ſtuduiſſe, ſed & aliis laboraſſe, & conſuluiſſe; ut idem meo exemplo faciant alii ſapientes; nec ſatis putent, ſi ſibi ipſi ſapiant, ſed & ſapientiam ſuam aliis docendo & ſcribendo, communicent. Porrò Palacius hæc de Chriſto ſic explicat: nullum grandius epiphonema ferè potuit à ſapientia dici. O mortales! veni in Mundum; ò quàm in eo laboravi. Laboravi porrò in gloriam Patris, & in commodum veſtrum. Ne committatis ergo, ut ego fruſtrer propoſito meo, & vos tanto commodo veſtro. Corn. hic.

Serve male, & piger &c. Matth. 25. 26. non ait, intervertiſti pecuniam meam; non ait, dedi tibi, & non mihi, quod dedi, integrum reddidiſti: quia non crevit, quia non erogaſti; inde te puniam. Avarus eſt Deus ſalutis noſtræ. S. Aug. in Pſ. 99.

Erit gaudium tibi. Luc. 1. 14. Patri promittitur gaudere in filio, quoniam gloria eſt patris filius ſapiens; magis autem virtutibus fulgens. Sed nec commune bonum unius dumtaxat debet eſſe lætitia, ſed etiam plurimorum: *unde multi in nativitate ejus gaudebunt.* Nemo à Deo mittitur ad unius tantùm auxilium, ſive gaudium; quin etiam ex eo efficiat, quod bonum poſſit eſſe multorum. Sim. de Caſſ. l. 3. c. 1.

In diebus Eliæ. Luc. 4. 25. Cur dies Eliæ vocantur? S. Ambr. l. 4. in Luc. non quia Eliæ dies fuerunt; ſed in quibus Elias operatus eſt. Regem Ægypti ſub ſolis ſimulacro ideò expreſſerunt; quia Sol numquam ſibi, ſed quotidie hominibus, exoritur. Illi adſcribuntur dies, qui ſubditis vivit; non qui ſibi ſoli. Eſcob. t. 2. perfec. Chr. l. 5. ſect. 2. Obſ. 6.

Ex Patribus.

Hæc maximè vita eſt, aliis etiam prodeſſe: nam qui ſibi vivit, cæteros omnes negligens; & vita ejus ſupervacanea eſt, & ipſe ſuperfluus, nec homo generis noſtri. S. Chryſoſt. hom. 78. in cap. 24. Matth.

Hominem, non ut ſibi tantùm prodeſſet, creavit Deus, ſed ut multis. Idcirco Paulus quoque Fideles homines *luminaria* appellat; ex ipſa appellatione manifeſtans, oportere Fideles cæteris quoque uſui eſſe. Luminare quippe, quamdiu ſeipſum tantùm illuminat, luminare profectò non eſt.

Quocirca gentilibus quoque ipſis deteriores eſſe ait, qui proximorum ſalutem negligerent, ſic dicens: *Si quis ſuorum, & maximè domeſticorum, curam non gerit, fidem abnegavit, & eſt infideli deterior &c.* 1. Tim. 5. 8. ait curam animæ hic ſignificari. S. Chryſ. l. 3. adv. vitup. vitæ monaſt.

Sive jejunus maneas, ſive dormias humi, ſive favillam comedas, ſive lugeas continuè, & nulli prosis alteri; nihil magnum efficis. S. Chryſ. hom. 79. ad pop.

Belluarum eſt, ſibi vivere, nec ſuas utilitates in commune conferre. S. Proſper l. 3. c. 12.

In utero ſic eſt, quaſi non ſit; ſic omnipotens ejus virtus vacat, quaſi nihil poſſit. Guarric. ſerm. 3. de annunt. de verbo intrà viſcera Mariæ incluſo. Quid cauſæ, quòd eſt, quaſi non ſit? Reſpond. verbum æternum ſub ſilentio ſe premit. Non prædicat, ut peccatores vitia ſua deſerant, ut juſti virtutum profectui ſtudeant. Et licèt in utero virtutibus omnibus abundet, ibi tamen eſt, quaſi non ſit: quia velut nihil agit, quiſquis aliis non commodat.

Ego ſum lux Mundi. Jo. 8. 12. Chriſtianus, qui calorem ſinè luce babet, nihil habet. Chriſti Diſcipuli debent non modò ipſi proficere, & rem ſuam agere; ſed curare quoque, ut & alii meliores evadant. Did. Niſſ. Sabb. poſt Dom. 4. Quadr. §. 5.

S. Ambr. in Pſ. 35. v. 1. & ſuper illud Jo. 16. 7. *expedit vobis, ut ego vadam*, ſic ait: advertimus quia Juſtitia aliis potiùs nata eſt, quàm ſibi; commune commodum, non ſuum, expectat; aliorum bonum pro ſuo ducit emolumento. Iſ. 53. 11. *pro eo, quòd laboravit anima ejus -- videbit ſemen longævum.* v. 10. Gloſſ. interlin. apponit: videbit Fideles in perpetuum regnare. Forerius hic.

Ubi Jeſus viderit ſemen longævum, ſaturabitur, ideſt, plenè ſibi ſatisfactum putabit; hoc uno laboris ſui præmio affatim contentus erit. Hæc ſunt viſcera Dei noſtri; ut tunc benè habere dicatur, cùm res noſtræ bene habent; tunc comedat, tunc quieſcat, tunc deliciis affluat. Sylv. in Jo. c. 17.

Egregium Pauli Manutii adagium: *nemo ſibi naſcitur.* Quin & illud conſiderandum eſt, quòd quiſque noſtrum non ſibi tantùm natus eſt, ſed ortus noſtri partem ſibi vendicat patria, partem parentes, partem amici cæteri. Plato ep. ad Archytam. Cui Cicero conſentit l. 1. offic. *non nobis ſolùm nati ſumus.*

Vide tit. Dona §.

Moti-

Digitized by Google

§. X.

Motivum octavum.

Exempla Charitatis.

D*Eſcendentes igitur fratres Ioſeph decem, ut emerent frumenta in Ægypto &c.* Gen.42.3. Cùm detentus fuiſſet Simeon in Ægypto v.25. & fratres reverterentur ad patrem, non eſt ſcriptum, quia aſcenderunt ex Ægypto: neque enim dignè dicerentur aſcendere, quorum frater vinctus tenebatur in Ægypto; cum quo & ipſi, mente, & animo, ſolliciti, velut quibuſdam charitatis vinculis cruciabantur adſtricti. Orig.hom.15.in Gen.

Scyphum autem meum argentum &c. Gen.44.2. Ad quid fabulam Scyphi commentus eſt? Joſeph experiri volens animum fratrum, & liquidò noſſe; an Benjamin calumniam paſſum defenderent; ob id in ejus ſaccum ſcyphum abſcondit. At ubi non tantùm patrocinari, ſed & pro eo certare, eos perſpexit; perſona ejus, qui imperarat, depoſita, fraternum vultum exhibuit; fratreſque trepidantes, & tantùm non terram ſibi dehiſcere exoptantes, ipſe bono animo eſſe juſſit dicens: *nolite pavere &c.* Gen.45.5.B.Theodoret.q.105.

Tollite me, & mittite in mare. Jonæ 1.12. Nota Ionæ charitatem magnanimam; qua, nè alii pereant: item pœnitentiam; qua ut Deo offenſo ipſe ſatisfaciat, ipſe ſolus perire cupit. S. Hieron.

His, qui in carcere erant, ſpiritibus veniens prædicavit. 1. Petri 3.19 nè vel eo momento vacaret ab opere charitatis, ait S. Bernard.ſ.75.in Cant.apud Velloſo in Iudith 6 Paræn.17.

Ejuſmodi vel maximè dilectionis operatio notam nobis inurit penes quoſdam. Vide, inquiunt; ut invicem ſe diligant; & ut pro alterutro mori ſunt parati. Tertull.apologet.adv.Gentiles. S.Paulinus ſeipſum in captivum tradidit, ut filium cujuſdam viduæ è captivitate liberaret.S.Greg.in dialog.

Omnium caſus continuis lamentis, ut proprios, lugebat. Fateor planè, numquam me virum invenisse, cui fons lacrymarum tantus ineſſet, tantuſque gemitus. S.Paſchaſius de S.Adelardo Abbate Corbel.Boll.2.Ian.

De Ven.Gentile Ravennate vidua 28.Ianuar.vitæ cap. 3. tantam gratiam ad miſerorum conſolationem divinitus obtinuerat, ut ab ea nemo triſtis abſcederet. Boll.

S.Rembertus Arch.Hamburg.ad redemptionem pene cunctis, quæ habebat, expenſis, etiam altaris vaſa ad eorum redemptionem impendit. Boll.4.Febr.

§. XI.

Motiva varia alia.

P*Ater noſter, qui es in cœlis:* Matth.6.9. Dici noluit, Pater mi, qui es in cœlis; nimirum qui communem Patrem nos habere docti ſumus; fraternam quoque inter nos eſſe benevolentiam demonſtremus. S.Chryſ.tom.6.orat. de inſtit. ſecundùm Deum vita.Non dicit Pater meus, ſed *Pater noſter*, ut omnes, quaſi fratres, unius Patris habeas.Theophyl.hic.

Quicumque potum dederit &c. Matth.10.42.Legimus in propheta David Pſalm.140.4. *ad excuſandas excuſationes in peccatis* quòd multi peccatorum ſuorum quaſi juſtas prætendant excuſationes; ut, quod voluntate delinquunt, videantur neceſſitate peccare. Dominus ſcrutator cordis, & renum, futuras cogitationes in ſingulis intuetur. Dixerat: ſed hoc præceptum multi pſeudoprophetæ, & falſi prædicatores, poterant impedire; medicatus eſt huic quoque ſcandalo, dicens: *qui recipit juſtum in nomine juſti, mercedem juſti accipiet.* Rurſus poterat alius cauſari, & dicere: paupertate prohibeor; tenuitas me retinet, ut hoſpitalis eſſe non poſſim. Et hanc excuſationem leviſſimo præcepto diluit: ut *calicem aquæ frigidæ* toto animo porrigamus. *Frigida*, inquit, *aqua*, non calidæ; nè & in calida, paupertatis, ex penuria lignorum, occaſione quæreretur. S.Hier.l.1.in cap.10.Matthæi.

Jubemur *diligere proximum, ſicut ſeipſum*. Luc.10.27. Quid eſſe poſſit hoc faciliùs? odiſſe enim grave eſt, & turbas, ac tumultus excitans; amare autem facilè eſt, & expeditum. Si enim dixiſſet: vos, cùm homines ſitis, diligite beſtias, præceptum fuiſſet difficile. Si autem, qui homines ſunt, homines amare juſſit, ubi & ſubſtantiæ ſimilitudo, & cognatio, & ipſius naturæ admonitio, plurimùm momenti afferunt ad diligendum; quidnam habeat difficultatis. S.Chryſ.in Pſ.5.

Diliges proximum tuum, ſicut teipſum. Luc.10.27. id eſt, amore vero, non abuſivo, & falſo. Non ſicut amatur panis, vinum, equus, aſinus &c. quæ quidem non diligit homo ſicut ſeipſum, ſed propter ſeipſum; id eſt, propter propriam commoditatem, & utilitatem. Sicut enim alias Mundi res aſſumere poteſt homo in uſum ſuum, ſic & homines ipſos quos ſi diligit homo, quia utiles ſibi ſunt, aut delectabiles, manifeſtè apparet, quòd eos non vero amore diligit, ſicut ſeipſum; ſed ſicut equum, panem &c.S.Bern.Sen.tom.2.ſ.7.

Hoc eſt præceptum meum, ut diligatis invicem, ſicut dilexi vos. Jo.15.12. Quidquid Deus nobis præſtat, id debemus proximo præſtare. Luc.22.32. *Et tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Theodoret.or.de charit. ſicut ego te non deſpexi, cùm fluctuares, & laborares; ita tu ſis quoque ſuſtentaculum fratribus, qui circumaguntur; & id, quod es aſſecutus, imperti auxilium. Coloſſ.3.13. *Si quis adverſus aliquem habet querelam; Sicut & Dominus donavit vobis, ita & vos.* S.Anſelm.hic: *Sicut Dominus &c.* ſine ullo reſpectu vindictæ ſumendæ; ita & vos condonate vobis omnia. Debetis enim conſervis non negare, quòd à bono Domino gaudetis vos percepiſſe. Novit hanc bonorum divinorum obligationem ipſe Filius Dei; qui, ubi à Patre accepit eſſe Filium, nihil magis ſtuduit in Mundo, quàm ut nos quoque filii Dei fieremus.Jo.1.12. *dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* Baeza tr.3.l.54.c.20.

Oraturus Petrus cum Joanne pergebat in templum. Act.3.1.6. claudus petit ab eis eleemoſynam; mox Petrus: *in nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge, & ambula.* An non decentiùs Apoſtoli priùs templum adirent, & orarent, quàm claudum ſanarent? Ut gratos ſe Deo præſentent, priùs ſe gerunt amantes in proximum.Eſcob.t.3.Colloq.Chr.Obſerv.7.l.1.ſect.1.

Ex Patribus.

Quot Dei imagines non tantùm dejecerunt, ſed & conculcarunt? cùm enim reum angas, cùm diſpolies, cùm trahas, cùm deiicias, Dei imaginem conculcas. S.Chryſ. hom.3. ad pop. Antioch.

Quid jucundiùs eſſe poteſt, quàm hic imitari, quod in illa beata patria ſummo munere conſtat attribui? ferantur hic, qui ibi nimis amandi ſunt. Caſſiod.in Pſ.132.

Nemo inediam, atque jejunium; nemo, qui humi ſe proſternat; nemo cæteris virtutum exercitationibus magnum quid ſe conſequi putet; niſi rectè fratres diligat. S.Cyr.Alex.l.9.c.24. in Ioan.

Citra profectum proficit, quiſquis alteri, cùm poteſt, non prodeſt. Hildebertus Ep.Turon.ep.1.

Infamis quæſtus eſt, proximum diligere, cùm ſuccedit; dum malè eſt, ignorare.Id.ep.2.

Scio, quod gratia Dei obeſt, ſi non alii prodeſt. Petr. Bleſ. cap.1.

Tali ratione diligendus eſt Deus, ut diligatur omne, quod diligit. Signatio vultus Domini ſuper omnes; & ſimilitudo ejus, quibus ſunt homines inſigniti, adducunt inexcuſabiliter omnes invicem amicari. Una omnium animarum natura, carniſque traduce, nos ad amorem invitat, una materia, ex qua facti ſumus; una forma humanitatis in omnibus; una naſcendi, & moriendi conditio. Una terra, per quam gerimur; unum cœlum, quò tegimur; una lux, qua perfundimur; debent jure inter homines indiſſolubilem amicitiam copulare. Sed numquid inter omnes æqualem? omnino ſic dixerim, niſi virtus præter iſta in aliquo plus apponat. Virtus eſt, dilexiſſe virtutem. Sim. de Caſſ.l.15.de juſtit.Chriſtiana c.6.

Exemplum uſus fraterni natura non longè à conſpectu removit; ſed in ipſo corpore pleraque neceſſaria fecit duplicia, germana, & gemella, manus, pedes, oculos, aures: eo ſignificans, omnia hæc ſalutis, & mutui auxilii, non diſſidii, cauſa, & pugna, ſic eſſe diviſa. Plutarch.libello de fraterno amore.

§. XII.

Charitatis proprietates, & actus.

Primò.

Communicat bona ſua.

M*Ulti publicani, & peccatores ſimul diſcumbebant cum Ieſu:* Marci 2.15.qui ſine dubio à Matthæo invitati fuerunt. Et quo conſilio? humanæ ſalutis amore. Victor Antioch.hic: Matthæus convocat, nè ipſe ſolus beneficium accipiat. Sylveira in act.10.q.2.

Hominis cujuſdam divitis uberes fructus ager attulit &c. Luc. 12. 16.Non debet eſſe aliquid proprium, ubi mors invincibile tenet imperium. Proprium factum eſt homini mori; non in hoc ſæculo aliquid vendicare privatum.Sim.de Caſs.l.6.c.11.

Convocat amicos &c. Luc.15.9. S.Chryſ. hom.23. in Acta: hoc amici officium pii eſt, in tantis bonis amicos facere ſocios.

Surgen-

Surgentes eadem hora. Luc. 24. Obliti ſunt corporalium, ſpiritualibus jam referti. Regreſſi ſunt Jeruſalem, bona ſcilicet nuntiare, quæ viderant: ut conſolatio, quæ illis per hujuſmodi viſionem erat propria, fieret cum cæteris ipſorum relatione communis. Virtus eſt piorum gaudia fidei conferre cum Socius. Sim. de Caſſ. lib. 14.

Accipite Spiritum Sanctum. Jo. 20. 22. Mos eſt beneficii, quæ nuper accepit, communicare cum charis. Id. ib.

Viri Galilæi quid ſtatis aſpicientes in cœlum? Act. 1. 11. Cur eos increpat Angelus? cùm laudabile ſit cœlum ſuſpicere? S. Athanaſ. or. in aſc. Quid ſtatis? Mundo miraculum hoc prædicate. q. d. Surgite, & implete munus veſtrum Apoſtolicum; prædicate Evangelium, & agite de ſalute hominum. Sylv. in acta c. 1.

Cœperunt loqui. Act. 2. 3. ſcilicet *magnalia* Dei v. 11. Rich. à Sanct. Laur. l. de laud. Virg. *Repleti ſunt omnes Spiritu Sancto*; ecce plenitudo interior: *& cœperunt loqui*; ecce redundantia exterius.

Vas electionis. Act. 9. 15. Dicitur vas electionis, ſumpta metaphora à quotidiano vaſis uſu, quod adhibetur, ut infundatur aliquis liquor, oleum, vel vinum; non ut in ipſo vaſe perpetuò maneat, ſed ut ſuo tempore effundatur. Ideò Paulum elegit Deus, ut in eum infunderet magnam Sapientiam, virtutem, & gratias; non ut in eo clauſæ permanerent; ſed ut tempore opportuno eas effunderat, docendo, inflammando, omnes gentes. Sic dicitur Sol, Eccl. 43. 2. *vas admirabile.* Sylv. hic.

Cornelius expectabat illos convocatis cognatis ſuis. Act. 10. 24. præ gaudio, quia drachma animæ ſuæ inventa, adveniente Petro; ut illa mulier præ gaudio *convocat amicas.* Luc. 15. 9. S. Chryſ. hom. 23. in Acta: hoc officium amici, hoc pii eſt; in tantis bonis amicos facere ſocios. Sylv. hic.

Qui audit, dicat, veni. Apoc. 22. 17. Qui audit vocem vocantis Dei, ipſe etiam alios advocet. S. Greg. hom. 14. in Ezech. Cui enim jam vox vocantis Dei efficitur, in corde? neceſſe eſt, ut proximis, per prædicationis officium, erumpat in voces & idcirco alium vocet, quia ipſe vocatus eſt. Sylv. in act. 1.

Luna à Sole illuſtrata. Lem. acceptum *Communicat orbi*: Guil. Heſius.

Secundò.

Charitas gaudet de alieno bono, triſtatur de malo.

REdemptore nato cœli cives oſtenſi ſunt, qui clamarent: *gloria in altiſſimis Deo; & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Luc. 2. 14. ante Dei enim oculos numquam eſt manus vacua à munere, ſi fuerit arca cordis repleta bona voluntate. Hinc etiam pſalmiſta dicit Pſal. 55. 12. *in me ſunt Deus vota tua, quæ reddam laudationes tibi,* ac ſi apertè dicat: etſi exteriùs munera offerenda non habeo, intrà memetipſum tamen invenio, quod in ara tua laudis impono. Voluntas autem bona eſt, ſic adverſa alterius, ſicut noſtra, pertimeſcere; ſic de proſperitate proximi, ſicut de noſtro profectu, gratulari; aliena damna noſtra credere, aliena lucra noſtra putare; inimicum etiam amando tolerare. S. Greg. hom. 5. in Evang.

Genius vultum ſuum in ſpeculo contemplatur. Lem. *Vultum ſumis amantis amans.* Dilectio ſinè ſimulatione — *gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus.* Rom. 12. 15.

Aſpice me, quicumque voles me pingere, vultus
  Qualis amantis erit, talis amoris erit.
Flentis eris vultus? vultum plorantis habebo.
  Rideat ille: iterum vultus amantis erit.
Sollicitus me ſpectet; ero ſuſpenſus, & anceps.
  Si timeat; mea mox ora timentis erunt.

Guiliel. Heſius.

Hæc eſt charitatis, & unitatis virtus, ut ſi quid uni proſperum concedatur, omnes ſibi proveniſſe congaudeant; rurſumque, ſi quid contrarium ingeritur, univerſi ſibi accidiſſe condoleant. Caſſiod. in Pſ. 123.

Charitas gaudens de alieno bono.

Congratulabantur ei. Luc. 1. 58. Pars eſt ſupernæ vitæ, aliorum proſperitatibus collætari; & congratulari eis, quibus alludit divina poteſtas. Simon de Caſſia lib. 3.

Si diligeretis me, gauderetis utique. Jo. 14. 28. Diverſis effectibus eſt probanda dilectio; exteriori, ut ſerventur dilecti mandata; interiori autem, ut in ejus proſperitate lætemur. Id. l. 12. c. 6.

Et omnibus, qui longè ſunt. Act. 2. 39. Cur Petrus hic annuntiat Judæis Gentium converſionem, quos maximè odio habebant? Reſpond. cùm compuncti eſſent corde, de aliorum converſione non triſtabantur; ſed maximè de illa gaudebant: quia perfecta charitas omnes vult ſocios ſecum habere. Sylveira hic quæſt. 33.

Illa vera, & ſincera, eſt charitas, & omninò de corde puro, & conſcientia bona; & fide non ficta, judicanda procedere, qua proximi bonum, æquè ac noſtrum, diligimus. S. Bern. ep. 11.

Charitas triſtatur de alieno malo.

Vidi prævaricantes, & tabeſcebam. Pſ. 118. 158.

Scio — patientiam tuam. Apoc. 2. 2. *& quia non potes ſuſtinere malos.* Patiens ad injurias ſibi illatas, impatiens ſuſtinere mala gregis ſui; plus dolens ſuorum, quàm ſua damna. Sylv. hic.

Fortaſſis ignoras. tecum fui Romæ, tecum civium perpeſſus ſum injurias, tecum montes, val lubricos glacie, vel ſcopulis exaſperatos, Univerſa tecum pertuli, dum dolui, quæ perferres. Hæc enim eſt inter amicos animorum concordia; ut nihil ab altero ſit alienum, nihil alteri ſingulare; omnia eis facit unam Rempublicam voluntas una. Hildebertus ep. 18. qua amico gratulatur reditum Roma.

Non recipio conſolationem, ubi video fratris deſolationem: S. Bernard. ep. 70.

O charitas! tibi oculos numquam ſiccos eſſe, aut miſericordia permittit, aut gaudium. S. Zeno ſerm. de fide, ſpe, & charit.

Amor ad dilectum, injurias dilecti ſuas profectò perſecutiones facit; etiamſi ipſe eſſet circumquaque pacatus. Et diligens proximum, ut ſeipſum, in animo perſecutionem patitur, cùm ipſum videt affligi, manens ipſe non tactus. S. Bern. Sen. ſer. 9.

§. XIII.

Charitas erga Infirmos.

Ex Veteri, & Novo.

Motiva.

NOn te pigeat viſitare ægrotum: *ex his enim in dilectione firmaberis.* Eccl. 7. 39. Syr. *Non vadent reviſitare infirmos, quia propter hos diligeris.* S. Bonav. ſtim. am. c. 1. Cur anima tota die anxiaris poſt Chriſtum? indicabo tibi, quem diligit anima tua. Certè in infirmaria jacet, & ibi torquetur. Curre, & ſibi miniſtra; ſibi compatere infirmanti. Corn. hic.

Cùm Jeſus veniſſet ad domum Petri, *vidit ſocrum ejus jacentem, & febricitantem.* Matth. 8. 14. Mox ingreſſus non convertit oculos ad ſedes pro quiete, non ad cibos, ſed ad ægram: quia oculi ejus maximè rapiuntur ad miſeros; ut eis medeatur. Sylv. hic.

Curam illius habe. Luc. 10. 35. Scilicet infirmi; *& quodcumque ſupererogaveris, ego, cùm rediero, reddam tibi.* Et Dominus pro obſequio infirmis facto retribuet. Chriſtus ipſe non legitur circa alia opera miſericordiæ ſe effudiſſe, ſicut circa infirmos: ipſe enim conſolabatur eos, tangebat, viſitabat, curabat; ad ipſos ſanandos, Apoſtolos mittebat; propter ipſos Sacramentum ſpeciale, ſcilicet Extremæ Unctionis, inſtituit. S. Humbertus ſerm. 46. 40. ad fratr. & ſoror. in hoſpitalibus.

Juvenis olim religioſum ſenem interrogans: oro te Pater, ajebat; quid tibi videtur? duo fratres ſunt, quorum alter in tuguriolo ſuo perdurat, jejunium quandoque uſque ad ſextum diem producit, nec interim conſuetos ſibi labores quidquam remittit. Alter verò unius rei ſatagit, ut ægrotis inſerviat. Cujus vivendi genus videtur Deo acceptius? Cui ſenex: non opus multa deliberatione. Dico: ſi frater ille jejunans ipſe ſuis ſe naribus ſuſpendat; illi alteri, qui ægrotis miniſtrat, pro merito nequaquam æqualis eſſe poterit. Drex. opuſc. 13. Roſ. ſelect. virt. par. 1. §. 4.

Exempla.

Si quis inceperit ægrotare, transfertur ad exedram latiorem, & tanto ſenum miniſterio confovetur, ut nec delicias urbium, nec matris quærat affectum. S. Hier. ep. 22. ad Euſtoch. de ratione vivendi Cœnobitarum.

Quoties morbo regio, & fætore confectos, humeris ſuis ipſa portavit? quoties lavit purulentam ulcerum ſaniem, quam alius aſpicere non valebat. Præbebat cibos propria manu, & ſpirans cadaver ſorbitiunculis irrigabat. Id. ep. 30. ad oceanum Epitaph. Fabiolæ.

Leo IX Pontifex leproſum ante fores repertum in proprio lecto collocari juſſit; qui manè quæſitus nuſquam inventus eſt. Creditum eſt, Chriſtum pauperis ſpecie eo loci recubuiſſe. Ità Platina, & alii, in vita.

S. Bern. Sen. teſte Surio 20. Maii: cùm An. 1400. Senis ingens lues graſſaretur, cum fœtore, horribili, & morte plurimorum, ipſe 12. adoleſcentibus ignita oratione perſuaſit, ut iis, ſe duce, totos impenderent; quod & præſtiterunt, ipſo officioſiſſimè præeunte.

An. 1500. Luſitana mulier Eboræ ad extremum perdita, 45. annis

Digitized by Google

annis in omni flagitiorum cœno volutata, ſceleribus addidit dæmoni pactam ſervitutem. Adſtiterat mendico morienti, eique ſe liberalem, ac ſedulam præſtiterat. Paucis poſt diebus imaginem defuncti conſpicere viſa eſt, & audire hæc verba: eleemoſynas tuas in Dei conſpectum tuli, ejuſque clementiam exoravi, ut pro iis referretur tibi gratia: Ipſos nunc permiſſu ad te venio, & hortor: age pœnitentiam, exomologeſi culpas elue. Cùm monita non reciperentur, eadem vox iterum, ac tertio, auribus illapſa, non modò ſpem veniæ, ſed & viam oſtendit. Drexel.de eleemoſ.p.3.c.7.§.3.

S. Abbas Minutius proficiſcens ad viſitandum ægrum, cùm jam videret ſolem occumbere, ait ad eum: in nomine D.N.J.C. ſta pauliſper in itinere tuo, & expecta me, donec ad vicum perveniam. At ille reſtitit; nec priùs occubuit, quàm homo Dei perveniret ad vicum. Ruffinus vitæ SS.PP.l.2.c.9.

S. Jovella, ſive Jutta vidua, poſt primas nuptias, marito mortuo ſecundas exoſa, undecim annis leproſis in hoſpitali ſervivit, optans fieri etiam leproſa: in hunc finem cum illis manducans, & bibens, lavans ſe de aqua balnei eorum. Boll.13.Jan.

B. Agnes Ord. S. Claræ, Regis Bohemiæ filia, Pragæ & nata in terra, & in cœlo renata, inter Chriſtſas addictiſſima humilitati, ſordarum illuvie, & leproſorum ſanie, infectas veſtes undique per [illegible] noſocomia, & valetudinaria, conquiri jubebat, delataſque ad ſe, excluſo adjutorio, ſola operoſe eluebat, laceraſque reſarciebat. Boll.6 Martii.

S. Franciſca Romana ex nobili proſapia per 30 annos ſervit infirmis in hoſpitalibus. Boll.9 Martii.

S. Catharina Sen. exiſtens adhuc in domo paterna leproſæ ingratæ, querulæ, contumelioſæ, patientiſſimè inſervit, & lepram contrahit; non tamen recedens à ſervitio, à qua demortuam ſepeliens liberatur. Boll.30.April.

§. XIV.

Charitas ſit univerſalis erga omnes.

Ex Veteri, & Novo.

E*Greſſus eſt Ioſeph ad terram Ægypti, & circuivit omnes regiones Ægypti*. Gen.41.46. Regius Vicarius, aſſumpta Ægypti procuratione, obibat ejus regionis præfecturas, & oppida; omnibus novum Magiſtratum officioſè, & hilariter; excipientibus quos tum beneficiis, tum comitate, ſibi devinciebat; elucente in ipſo vultu hominis eximia quadam gratia. Philo lib. de Ioſeph Sylv.in Jo 16.

Domine, ſalva nos, perimus. Matth.8.25. Nullus pro ſe ſolo loquitur; ſed pro omnibus: nemo enim dixit, ſalva me. Chryſoſt.ſ.30. Revera fratres, ſi eſſemus humanum corpus; & eos, qui pereunt, noſtra viſcera eſſe crederemus; afflictione jejunii, precum gemitu, effuſione fletuum, jugiter clamaremus, *Domine, ſalva nos, perimus*! & ſtuderemus, nobis in noſtris fratribus ſubvenire: oè, furente gladio, ſanguinis noſtri mare videremus in terris; non tanta corporum, ſed animarum jam naufragia ſentiremus.

Hic eſt Jeſus Rex Iudæorum. Matth.27.37. Permittit Chriſtus appendi titulum, qui regnum ſuum publicè prædicaret. Non ſic Jo.6.15. *Ieſus ergo, cùm cognoviſſet, &c.* Cur in cruce regis admittit inſcriptionem; & in ſolitudine, quando uſque ad ſaturitatem turbas pavit, regnum recuſat, & fugit? quia in deſerto, licet multis, non omnibus benefecit; in Cruce pro omnibus pretioſum ſanguinem fudit. Did.de Caſtillo Illat.193.

Intravit, ſecundùm conſuetudinem ſuam, die Sabbathi in Synagogam. Luc.4.16. Dominus non venerat, ut prodeſſet uni, ſed ut prodeſſet multitudini; ideò in Sabbatho conſueverat intrare in ſynagogam, & prædicare: quia tunc omnes ibi conveniebant Hugo Card.hic.

Deus meus! Deus meus! ut quid dereliquiſti me? Matth.27.46. Suam ſolitudinem conqueritur. S. Hilarius. Sed quomodo dicit, ſe in cruce eſſe ſolitarium? nonne ait Io.12.32. *ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum?* ſi omnia ad ſe traxit, quomodo ſolitarius? Admittebat unum latronem, & inde ſolitarius ſibi videbatur: Sic unum amittens latronem anxiabatur, acſi omnes perdidiſſet. Sylv.hic q.1.

Omnium me ſervum feci. 1.Cor.9.19. Loquitur de ſervitute charitatis. S.Thom.hic lect.5. Citra profectum proficit, quiſquis alteri, cùm poteſt, non prodeſt. Hildeberi.ep.2.

Veniam ad vos, cùm Macedoniam pertranſiero. 1.Cor.16.5. Charitas, quæ diviſa unire conſuevit, unum cor Pauli per multa dividi compellit; quod tamen tantò arctius in Deo colligit, quanto latius per ſancta deſideria ſpargit. Prædicando igitur Paulus vult omnia ſimul dicere; amando vult ſimul omnes videre: quia & in carne manendo vult omnibus vivere; & de carne tranſeundo per ſacrificium fidei, vult omnibus prodeſſe. S.Greg. moral.l.30.c.8. Quid eſt, quòd tam anxiè laborem patitur? niſi quòd circa omnes una charitate conſtringitur. S. Petr. Dam. l.2. ep.16.

Ex hoc neminem novimus ſecundùm carnem. 2.Cor.5.16. Id eſt, ſecundùm ſpeciem externam; ſcilicet quòd nobis ſit cognatus, amicus, Judæus, nobilis, elegans, doctus. His affectibus naturalibus mortuus ſum: quia Chriſto regeneratus, illi ſoli vivo, ipſum ſolum, & omnes in ipſo, ſecundùm charitatis ſpiritum, non ſecundùm carnem, amo. Corn.hic.

Ex Patribus.

Cùm omnibus eadem debeatur charitas, non eadem eſt omnibus adhibenda medicina: ipſa item charitas alios parturit, cum aliis infirmatur; alios curat ædificare, alios contremiſcit offendere; ad alios ſe inclinat, ad alios ſe erigit; aliis blanda, aliis ſevera; nulli inimica, omnibus Mater. S.Aug.l.de catechiſ. rudib.c.15.

Tanta charitatis vis eſt, ut cœlo latiorem faciat animam. Totam Corinthum habebat ille in corde ſuo, & dicebat: *dilatamini* 2.Cor.6.13 S.Chryſ.in Act.Apoſt.hom 44.

Qui charitate præditus eſt, neminem alienum ducit, ſed omnes putat ad ſe pertinere. S.Ephrem de charit. Latius debet eſſe cor Chriſtiani, quàm cœlum, & terra, in benevolentia. Cœlum ampyrium non recipit niſi bonas, & ſanctas, perſonas; ſed latius debet eſſe cor Chriſtiani: quia ibi non ſolùm bonæ, ſed etiam malæ, perſonæ; non ſolùm Chriſtiani, ſed etiam Infideles, debent recipi per dilectionem. Item debet eſſe latius, quàm terra: quia recipere debet vivos, & mortuos; de paradiſo, & purgatorio. S.Vinc.Ferr.ſ.7.D.14.Trinit.

§. XV.

Charitas bonum ſuum alieno poſtponit.

Ex Veteri, & Novo.

P*Rovideat Dominus Deus ſpirituum omnis carnis hominem, qui ſit ſuper multitudinem hanc &c.* Num 27.16.vide v.12.&c. En qualiter ſanctus vir nullam ferè ſui curam habeat, nec uxoris, aut filiorum; ſed ſolùm honoris Dei, & utilitatis proximorum. Diez Amor propinquiorum. Moyſes audita mortis ſententia oravit Dominum; non ut ſe à morte, ſed ut populum ſuum à periculis erueret. Lyr. patet charitas Moyſis, qui acceptans Dei voluntatem, pro ſe nihil petiit; ſed ſtatim ad procurandum bonum populi ſe convertit.

In magna illa ſterilitate aſcendit Elias in verticem Carmeli; 3.Reg.18.42. *& pronus in terram poſuit faciem ſuam inter genua ſua* quibus peractis, venit magna aquarum abundantia. Quid quæſo intendebat ſanctus propheta hoc difficili orandi modo? amor proximorum ſic eum fecit orare. Creditur, moris fuiſſe apud Hebræos; ſi herus ſervum punire vellet, ut ipſum expeditiùs flagellaret, caput ejus inter genua, manuſque, inter pedes, ligabat. Hoc ſitu Elias forſan orabat: magne Deus Iſrael! tres anni ſunt, & ſex menſes, ex quo ſuper terram non pluit. Miſerere Domine populi tui: & ſiquidem pro peccatis ſuis affligitur, ego pro illis luam; ecce ſervus ad flagella paratus. Diez Amor proxim.

Ego ſum, qui peccavi &c. 2.Reg.24.17. Tantum abfuit, ut ſuorum incolumitati ſuam anteferret; ut potiùs ſe in diſcrimen adduceret, ut ſuos è diſcrimine liberaret. Mendoza in 1. Reg. 5. v.11.

Reſponſo accepto reverſi ſunt in regionem ſuam. Matth. 2. 12. Cur potiùs, ut Chriſto potirentur, regionem, domum, familiam, & regnum, non obliviſcuntur? quomodo ab illo poſſunt ſeparari? Immò, quia Deum ſapiunt, citiſſimè convolant, etiam Chriſto relicto, ut munere, & officio ſuo in ſubditos fungantur. Hoc maximè à terreno rege differt rex divinus. Terreno regi principes illi placent, qui propria obliti regiæ adhærent; verùm regi divino haud placent hi reges, ſed qui Deum adorantes, in ſua remeant, ſuiſque frequentiſſimi adſunt. Hinc Eccleſiaſtici Principis Petri rejectus fuit affectus, quò gloria Thaboris ebrius, ajebat: *bonum eſt nos hìc eſſe*. Matth. 17. 4. Cui Dominus apud Timotheum Antiochenum: quid tibi in mentem venit Petre? tuine ſolius curam geris? an non totius Mundi? Baeza. l. 2. c. 8. §. 2.

Vade, & corripe. Matth.18.15. Non dicit Chriſtus, ut is, qui injuriam intulit, abeat, & veniam precetur; ſed ut offenſus offenſorem ſuum domui ſuæ inviſat, & indulgentiæ invitatione invitet, blandaque correptione Deo lucrifaciat. Nonne meliùs foret, ſi injuriam paſſus domi, reſidens exiſtimationis ſuæ rationem haberet, jureque ſuo utens expectaret offenſorem, quoadusque ille veniens veniam peteret? Chriſtus hoc vult potiùs, ut Chriſtia-

ſtianus cedat de honoris ſui jure propter charitatem; & nè meminerit poteſtatis, cùm daturus eſt veniam. Did. Niſſ. fer. 3. poſt D. 3. Quadr. §. 2.

Concurrerunt quondam Chriſti potentia, & amor. Videamus, quia cui ceſſit? Matth. 20. 23. *acceſſit mater filiorum Zebedæi &c.* Reſpond. Chriſtus: *ſedere ad dexteram meam, vel ſiniſtram, non eſt meum dare vobis &c.* Quærit S. Ambr. lib. 4. de fide c. 5. cur Chriſtus ſic reſponderit: non ſuum, ſed Patris, dare, quod illi petierunt? quin cùm & ille, æquè ac Pater, hoc donet. Reſp. S. Ambroſ. duo hic concurriſſe, poteſtatem Chriſti, & amorem. Noluit, inquit, his, quos diligeret, videri, quòd peterent, denegaſſe. Sanctus, & bonus Dominus, qui mallet aliquid diſſimulare de jure, quàm de charitate deponere. Id. ib.

In nativitate ejus multi gaudebunt. Luc. 1. 14. Dum naſcitur infans Zachariæ, & os eius reſolutum eſt. Quis non putaret tantis cumulatum beneficiis, mox gratias acturum pro filio, & recepta voce? Prophetat, ſed Chriſti ſolùm memor vocis, filiique immemor: *benedictus Dominus Deus Iſrael &c.* Luc. 1. 6. Cur? an quòd patrem te fecerit? an quòd eloquentem te fecerit ex elingui? *quia viſitavit, & fecit redemptionem plebis ſuæ*. Gaudeo, non quòd Joannes natus ſit, ſed quòd naſciturus ſit Jeſus. Oliva lib. 3. Strom.

Nunc dimittis ſervum tuum Domine. Luc. 2. 29. O beate vir! quid petis? longam vitam pete, ut deliciis tuis diutius fruaris: cur expoſcis, ut te in pace dimittat? Reſpond. in hoc manifeſtè oſtendit, ſe juſtum eſſe; & habitare in ſe divinum ſpiritum. Nam juſti magis commune proximorum bonum, quàm utilitatem ſuam expetunt. Peculiare ipſius bonum erat, Chriſtum verum animarum conſolatorem videre, illoque diu perfrui; bonum autem commune erat, bonum nuntium Patribus in ſinu Abrahæ deferre, quod illi prætulit. Diez. in feſto Purif. conc. 4.

Et convocavit duos de diſcipulis ſuis Joannes. Luc. 7. 19. Probi obliviſcuntur ſui, ut proximorum recordentur. Baptiſta in vinculis eſt & non eſt memor ſui, ſed diſcipulorum. Nonne commodiùs eſſet, mittere eos ad Herodem, ut illi injuſta vincula objicerent? Non meminit ſui, ſed honoris Chriſti, & neceſſitatis diſcipulorum ſuorum, ut veritatem agnoſcerent. Did. Stella hic.

§. XVI.

Charitas ſit ordinata.

Ex Veteri, & Novo.

D*Iviſitque aquas*. Gen. 1. 7. Videtur, quòd hanc diviſionem facere non debuit; quia unumquodque ſecundùm exigentiam naturæ ſuæ collocari debuit. Dicendum: quòd quamvis ſic eſſet ſecundùm convenientiam naturarum particularium; tamen, propter bonum naturæ univerſalis, & harmoniæ communis; oportuit illa, quæ magis conveniebant, dividere, nè poſſent in ſuis actionibus excedere, & naturæ ordinem corrumpere. S. Tho. hic.

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. Juxta Sept. optat Eccleſia, ut unicuique, ac rebus omnibus, affectum impertiat, quem debet: præpoſterus enim eſt frequenter, & ſtultus, hominum Amor; ut ea diligant, quæ ſunt odienda; ea oderint, quæ amanda. de Ponte hic. Exh. 33. §. 1.

Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4 S. Greg. hic: per cellam vinariam quid congruentiùs, quàm ipſam arcanam æternitatis contemplationem accipimus. Qui hanc cogitationem de æternitate altiùs in animum demiſerit, gloriari poterit: *ordinavit in me charitatem*: non meliorem ſervabit ordinem amoris, ſeipſum minùs, Deum plus: &, propter Deum, ipſos etiam inimicos diligendo. Hæc quoque cogitatio largiùs delibata ebrium facit; ſed ebrietate optimorum deſideriorum. Drex. Conſ. de æternit. §. 1.

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. Nihil aliud eſt vera, & perfecta virtus, quàm ordo amoris. S. Auguſtinus l. 11. c. 25. de Civit. eleganter locutus eſt, ordinate: plurimorum quippe inordinata eſt charitas; quando, quod in primo loco debent diligere, diligunt in ſecundo; quod in ſecundo, diligunt in primo, &c. Sanctorum verò charitas ordinata eſt. Orig. hic. Ut majora magis, minora minus, diligamus; & indignis diligi denegemus amorem. Sim. de Caſſ. l. 15. de juſt. Chriſt.

Quod autem vides feſtucam. Matth. 7. 3. Charitas erit ordinata, ut à ſeipſo incipiat homo; nè præſumat alium increpare, iudicare, qui ſeipſum non purgat, diſcutit, & emendat. Dion. Carth. hic.

Chriſtus priùs orat pro crucifixoribus. Luc. 23. 34. tum commendat Patri ſpiritum. v. 46. Stephanus verò Act. 7. 58. priùs pro ſe, tum pro ſuis lapidatoribus. En diſcrimen inter Deum, & homines: nam ſuæ indolis nativa nobilitate incitatus Deus res alienas priùs, quàm ſuas, curat; homo verò ſua ante omnia tractat, aliorum poſteriùs. Did. Niſſ. D. 4. Quadrag. §. 3.

Domine Jeſu ſuſcipe ſpiritum meum. Act. 7. 58. Dein pro inimicis orat. Utrobique Redemptorem imitatus; qui etiam orabat pro crucifixoribus, & Patris manibus ſpiritum commendabat. Sed hoc Stephanus primo loco, alterum ſecundò, fecit. Cur non ſervavit eumdem ordinem? quia ſervus erat, quia periculum ſuum agnoſcebat. Chriſtus non ex neceſſitate, ſed humilitate, ſpiritum commendat: & Stephanus totus indignus remedium petit. Chriſtus in illo certamine ſecurus, non tam de ſe, quàm miſeris peccatoribus, degit ſollicitus; Stephanus, mobile virtutis acceptæ ingenium agnoſcens, in toto prudenter ſe collocare ſatagit: & qui in ipſo agone, etiam poſt viſos cœlos apertos, poſt Angelici vultus radios, conceptos, poterat deficere, debito charitatis ordine, ſe tuetur priùs. S. Chryſ. tom. 6. ord. de S. Steph. poſt lapidum etiam jactus, athleta victoriam expectabat, & ejuſmodi vocibus Creatorem compellabat: *Domine Jeſu ſuſcipe ſpiritum meum*. Quamdiu in hoc ſum mortali corpore circumſeptus, pertimeſco; quamdiu terrenam hanc geſto carnem, reformido; nè poſt labores amittam labores. Vereor admodum, nè poſt luctam corona privatus remaneam. *Suſcipe igitur ſpiritum meum* Ramirez in ep. Chr. ep. 6.

Agentia naturalia priùs agunt in propinqua ſibi, ignis, aqua &c ſic benefac priùs domeſticis Diez. fer. 5. poſt Cin.

Qui dignas pro ſuis peccatis eleemoſynas facit, priùs eas facere incipiat à ſeipſo. Indignum eſt enim, ut in ſe non faciat, qui facit in proximum; cùm audiat dicentem Dominum: *diliges proximum tuum, ſicut teipſum*, itemque audiat: *miſerere animæ tuæ placens Deo*. Eccl. 30. 24. S. Aug. c. 27. de Civit.

Qui vult eleemoſynam ordinatè dare, à ſeipſo debet incipere, & eam ſibi primùm dare. *Miſerere animæ tuæ &c.* S. Auguſtinus Enchiridio c. 7. 6.

§. XVII.

Charitas quas alias virtutes includat.

Humilitatem.

HUmilitas eſt præcurſor charitatis, ſicut Joannes Chriſti; & ſic attrahit ad Deum: quia Deus charitas eſt. Quidam dicebat in vit. PP. l. 7. c. 13. Corn. in Iſ. 14.

Sicut ignis ſine calore, vel ſplendore, omnimodè non eſt; ita charitas ſine humilitate eſſe non poteſt. S. Cæſarius Ep. hom. 36.

Patientiam.

Charitas patiens eſt omnia ſuſtinet 1 Cor. 13. 47. Ejus elogia inchoat, & terminat Patientia: quia in Patientia totam viam ſuam obtinet; ipſaque munitur, & defenditur. Sylv. in Apoc. 2.

Novi opera tua, & fidem, & charitatem. Apoc. 2. 19. Nectit utramque; fidem ut principium ſalutis; charitatem, qua fides vivificatur. S. Cypr. de bono Patient: tolle charitati Patientiam, & deſolata non durat; tolle ſuſtinendi, tolerandique ſubſtantiam, & nullius radicibus, ac viribus, perſeverat. Apoſtolus denique, cùm de charitate loqueretur, tolerantiam illi, & patientiam injunxit. 1. Cor. 13. 4. Sylv. hic.

Genius veſtem vulnerando facit pulchriorem. Lem. *Facit patientia pulchrum, dilectumque magis. Charitas patiens eſt.*

Qui charus cupit eſſe, vulneretur.
Crebro vulnere ſæpe vulneretur.
Non eſt integer ille, nec decorus
Qui nullum patiens ſubivit ictum.
Ulnus nobile, nobilis cicatrix
Quam ſuſcepit Amor, ſuamque fecit.
Res eſt integra amore vulnerari.

Genius vitem incidit. Lem. *Grata minùs, niſi læſa foret.*

Amoris placet indolem videre?
Sentit vulnera, nec movetur illis.
Gaudet poſſe pati, ſuique vindex
Penſat mille bonis malum unum,
Unum mille malis bonum rependit. &c.

Guilielmus Heſius.

Fera ſit licèt immanior, ſimul ſi amare quis cœpit, ove manſuetior evadit. S. Chryſ. hom. 33. in 1. Cor. 13.

Genius tentat digito chordas teſtudinis. Lem. *Tentanti reſpondet amicè. Charitas non irritatur*. 1. Cor. 13. 5.

Amor ſi meus ungue vellicetur
Irritatus, Amo tibi reponet.
Verbis, verberibuſque provocetur,
Amo ſemper, Amo, tibi reponet.
Amor non meliùs, benigniuſque,
Quàm, cùm ferre coegeris, loquetur.
Amorem probat hoſtis innocentem,
Hoſtem blandus amor probat nocentem.

Heſius cit.

Con-

Digitized by Google

Concordiam.

Charitas ſic dicta, quaſi chara unitas. In fimbria ſummi Sacerdotis, Ex.28.33. quatuor elementa tranquilla unione conveniunt. 2.Reg.19.14. Notatur de conſenſu filiorum Iſrael, fuiſſe illos univerſos, *quaſi vir unius*. Tot millia hominum, quaſi vir unus, erant. Magna laus! ſed non ſumma. Eccleſiæ propria laus eſt, verè unam, non quaſi unam, eſſe. *Una eſt columba mea.* Cant.6.8. Veſpaſiani nummo inſculptæ erant plenæ ſpicæ ex duabus manibus junctis egredientes. Incerto Authore.

Genius nexum funis trahendo ſolvere volens, magis conſtringit. Lem. *Qui diſtrahit, conſtringit; & nexum facit, qui ſic reſolvit.*

Quò magè disjunges, magè conjungentur amores.
Arctiùs avulſum ſtringere novit Amor.

Heſius.

Liberalitatem.

Floſculi oriente ſole ſe pandunt. Lem. *Suo ſe totum promit amori. Charitas benigna eſt.* 1.Cor.13.4.

Sis tenax licèt uſque, Sis avarus
Clauſo pectore, corde colligato,
Liberalis eris, patenſque, cunctis:
Si te tangat Amor, foreſque pulſet,
Quantumvis adamantibus rigentes.
Neſcit, quid ſit Amor, benignitati
Qui clauſum potuit tenere pectus.

Heſius.

Fidelitatem.

Fatuus de cœlo ignis decidens. Lem. *fatuus tantùm excidit ignis. Charitas numquam excidit.* 1.Cor.13.8.

Excludit.

Suſpicionem. Columna recta, ſupra quam directè Sol. Lem. *Non habet umbras. Charitas non cogitat malum.* 1.Cor.13.5.

Invidiam. Si homo lucis eſſe cœpiſti, quæ ſunt Chriſti, gere: quia lux, & dies, Chriſtus eſt. Quid in Zeli tenebras ruis? quid te nubilo livoris involvis? quid invidiæ cœcitate omne pacis, & charitatis lumen extinguis? S.Cypr.l. de zelo, & livore. *Charitas non æmulatur.* 1.Cor 13.5.

Murmur. Scandaloſa eſt cunctis, charitatem evertit, unionem diſſipat, pacem diſturbat. S.Ephrem de murmuratione.

Detractionem. Eſt proles odii; pinguis, & occulta, ac latens, ſanguiſuga; quæ charitatis omnem conſumit, ac demolitur, ſanguinem. Jo.Clim gr.10.de detractione.

Simulationem. Meliùs mihi videtur, nullam charitatem habere, quàm fingere; & tolerabilius puto, charitate quemlibet vacuum eſſe, quàm ejus plenitudinem ſimulare. B. Petr. Dam. l.6. ep.6.

§. XVIII.

Miſcellanea de Charitate.

Ex Veteri, & Novo.

A*Pprehendit eum Angelus Domini in vertice eius, & portavit eum in capillo capitis ſui.* Dan.14.35. Cur non potiùs per manum, vel per brachium, portabatur in auxilium Danielis? Tam difficilis homo ad alterum juvandum, ut ad hoc illum capillis quaſi trahi neceſſe ſit. Sylv. in Marci 6.q.8.

Viſo illo præterivit. Luc.10.31. Sæpe, qui majoribus dignitatibus potiuntur, & amplioribus ſcientiis fulgent, prætereunt officia charitatis. Sim.de Caſſ.l.6.c.10.

Diliges - & proximum tuum ſicut teipſum. Luc.10 27. Legiſperitus quærit: *quis eſt meus proximus?* Nactus Dominus occaſionem, charitatem ſuam ſub Symbolo Samaritani depingit. Videbatur aptius, charitatis exemplum Lazarus à mortuis reſuſcitatus. Quia Lazari ſuſcitatio imperio peracta eſt; ibi namque voce vocavit, & nullo labore vitæ reddidit; hic verò pedes incedit, ut equo ſaucium imponat, hic denarios porrigit. Naxera in Joſ.19.§.16.

Cùm audieritis prælia, & ſeditiones. Luc.21.9. Cùm ſublata fuerit omnis charitas, meritò locum habent bella, & ſeditiones. Theophyl hic.

Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem. Jo.13.34. Unde novum? quod jam Levit.19.18 fuerat impoſitum. Non dicitur novum, quia recenter impoſitum; ſed quia ſemper in novitate ſua conſervandum: ut numquam quaſi vetus obſoleſcat, ſed ſemper novis, ac novis, acceſſibus charitatis creſcere ejus cuſtodia videatur. Lex, cùm nova eſt, ſtrictè ſolet obſervari. Gilbert. ſ.19. in Cant. mandatum hoc ſemper ſit vobis novum: & novum eſt; niſi in veſtro Dominus Jeſus veteraverit affectu. Ramirez in ep.Chr.ep 1.Apoc.2.

Hæc locutus ſum vobis, ut non ſcandalizemini. Jo.16.1. Paracleto ſpiritu dilectionis adventante, diſcipuli non ſcandalizantur, dum perſecutiones patiuntur. Amantibus nullum ſcandalum: quia amor omnia excuſat, cunctis parcit injuriis. Eſcob t.5. prophet Chriſt.l.8.obſ.1.

Habeo adverſum te, quòd charitatem tuam primam reliquiſti. Apoc.2.4. Rich.à S.Victor. lib.1. de erudit. Arguitur, qui adhuc bonum agit, quòd charitatem primam reliquit, & aureum caput in pectus argenteum deflexit.

Ex Patribus.

Vidi ego quoſdam jejunantes, orantes, præteritorum pœnitentia ſuſpirantes, omnem denique ſinè ſumptu pietatem oſtendentes; egentibus verò nè obulum quidem præbentes. Quid his, cætera virtutum diligentia prodeſt? non propterea regnum Dei conſequentur. S.Baſil.ſerm.2. in div.avar.

O Domine Deus! quàm pauci ſunt hodie inter nos ità firmati, ut dicere valeant illud verbum: *quis nos ſeparabit?* Rom.8.35. Numquid ità firmati ſunt in dilectione illi, quos, non dico tribulatio, ſed leve verbum ſeparat à charitate proximi: qui audito unico verbo, quod eis diſplicet, ſtatim excandeſcunt in iram, in ultionem; nec poteſt recedere de ipſorum memoria; imò iſtud volvunt, & revolvunt in cogitatione ſua: ſimiles cani, qui corrodit lapidem projectum. Certe iſti non ſunt firmati in charitate Dei; ideo facile capiuntur à diabolo: nulla enim ſagitta ipſius miſſa contra tales cadit in vacuum. S Bonav ſerm.43.

Nulla ſunt culmina à jugo charitatis immunia; quidquid in orbe libertatis eſt, tali non ſubtrahitur ſervituti. Ennodius lib. 3. ep.30.

Ratio, quare finita combibitione olim, & apud Germanos etiamnum, bibant *den Joannis Segen*, eſt: quia S. Joannes perpetuò adhortabatur ad charitatem. Cùm enim in ejuſmodi congreſſibus facilè exoriantur aliquæ triçæ; nè offenſi diſcederent offenſi, dicebant: *En noch den Ioannis Segen*; & ſic bono poculo ſepeliebant diſſenſiones. Berengar. ſimilit.

TITULUS XI.

CHRISTIANI.

§. I.

Nomina varia.

DIcet quis: nonne ſunt apud vos alii pauperes, alii divites; alii ſervi, alii domini? nonne aliquid inter ſingulos intereſt? nihil: nec alia cauſa eſt, cur nobis invicem *Fratrum* nomen impertiamus; niſi quia pares eſſe nos credimus. Lactant. l.5.div. inſtit.

Chriſtiani priùs *Nazareni* vocabantur. Sed poſtea apud Antiochiam in communi Concilio à Petro commutatum eſt hoc nomen, & dicti ſunt *Chriſtiani*. Act.11.26. S. Anſelmus in Elucidario.

Nomen Chriſtianorum primum in Antiochia inventum eſt: antea enim omnes vocabantur *Diſcipuli*, vel *Fratres*; donec Apoſtoli Concilium Antiochiæ fecerunt. Durand. Rat. div. offic. lib.2.cap.1.

Chriſtiani ab Ethnicis vocati *Galilæi*. Boll.1.Jan. vita S. Martinæ V. & M.

In regno Xatai omnes Chriſtiani à Jeſu vocantur; Jeſuitæ ſicut hic a Chriſto Chriſtiani. Ex litteris P. Emmanuelis Carvalii Malaca.

§. II.

Chriſtiani dignitas, & prærogativæ.

Ex Veteri.

N*Umera ſtellas &c.* Gen.15.5. Oſtenſis ſtellis dicitur ei: *ſic faciam ſemen tuum*, id eſt, gentem Chriſtianorum, cujus tu pater futurus es, in fide ſcilicet. Oſtenſa autem arena dicitur: ſic erit ſemen tuum, id eſt copioſa erit gens Judæorum; ſed arida, & infœcunda. Hugo Card. hic.

In nomine Dei noſtri (Chriſti) *magnificabimur.* Pſal.19.6. Hoc eſt no-

Google

eſt nomen, de quo Matth. 1. *vocabis nomen ejus Jeſum*. In hoc nomine magnificabimur: quia magnum eſt, vocari Chriſtianum, & eſſe. Id. hic.

In finem intellectus filiis Core. Pſ. 41. Titulus. Hebraicè *Chore* dicitur *Calvariæ*; Calvariæ verò locus eſt, ubi D. Salvatorem conſtat eſſe crucifixum. Ideo filii Chore meritò dicuntur, quia tamquam glorioſiſſimum trophæum cœleſtis Regis, id eſt, ſignaculum Crucis ſuſcipere meruerunt. Et ideo pſalmus hic omnis convenit Chriſtiano, qui amore Domini flamma dominicæ charitatis accenditur; ſine qua totum abjectum eſt, quidquid in humanis rebus putatur eximium. Caſſiod. hic.

Reſpondit ei in via virtutis ſuæ. Pſ. 101. 24. Quàm bene duobus verbis expreſſum eſt, quid ſit Religio Chriſtiana, id eſt, *via virtutis*; quam in doloribus quidem gradimur, in tribulationibus commeamus: ſed hæc omnia in Chriſti nomine, cum ſpe maxima, ſuſtinemus. Huic igitur virtuti, quam Chriſtus D. prædicavit, Sanctorum congregatio devota reſpondet. Nam, cùm ille vocet ad bonam vitam, ipſe illi reſpondet, qui imperiis ejus obſequens eſt. Quapropter reſpondet illi, non lingua, ſed vita; non voce, ſed fide; non clamore, ſed corde. Caſſiod. hic.

Nolite tangere Chriſtos meos. Pſal. 104. 15. Chriſti Domini ſunt omnes Chriſtiani, qui merguntur in Baptiſmo, ut ſint Reges: quia ipſorum eſt regnum cœlorum; in Confirmatione ut pugiles; in morte ut Pontifices; ut ſe Deo ſacrificent. Hugo Cardin. hic.

Sub umbra. Cant. 2. 3. Umbra Chriſti eſt Chriſtiana Reſpublica. B. Theodoret. l. 1. in Cant.

Capilli tui. Cant. 4. 1. Coma, & capilli Eccleſiæ, multitudo ſunt populo Chriſto credentium. Philo Carpath. in Cant. c. 4.

Ex Novo.

Et induunt eum purpura. Marci 15. 17. Feramus & nos purpurani, regalem veſtem. Sicut reges ambulare debemus, ſuper ſerpentes, & ſcorpiones, & imperare peccato: Chriſtiani enim dicimur, hoc eſt, uncti; ſicut tunc reges dicebantur Chriſti. Sit ergo vita noſtra non ſervilis, & illiberalis: ſed regalis, & libera. Theophylactus in c. 15. Marci.

Regale Sacerdotium. 1. Petri 2. 9. Chriſtiana natio Regale Sacerdotium dicitur, quòd non tantùm ex ſua Gente Sacerdotes veri Dei habeat; ſed quòd nullus maſculus ſit in toto orbe Chriſtiano, (ſi pauculos irregulares à natura excipias) qui ad Regale Sacerdotium aſpirare; &, ſi operam adhibeat, etiam pertingere non poſſit, nulla mulier inſuper, quæ vel fratrem, vel filium, aut cognatum, Sacerdotem habere non valeat. Cuius quanta dignitatis pars ad eas inde accedat, ex recepta paſſim cæremonia liquet; qua matres ipſo primitiarum filii die, corollam palam in capite, geſtare, & in templo ipſo conſueverunt: quaſi profitentes hoc ritu ſe cum filio, & in filio Neomyſta triumphare, ac regiæ dignitatis partem in ſe derivatam eſſe. Regale quoque Chriſtianorum omnium eſt Sacerdotium: quia cum Sacerdote celebrante adſtantes Sacrificium offerunt; ideo ait celebrans: *orate fratres, ut meum, ac veſtrum &c.* Doultreman. l. 1. c. 4.

Fecit nos regnum, & Sacerdotes Deo. Apoc. 1. 6. Rupert. hic. Rex, & Sacerdos, ſolus erat Jeſus. Reges, & Sacerdotes, facere de ſervis peccati propoſuerat; & ideo ſanguinem fundebat. Utrumque honorem non ſibi retinuit, ſed ſuis quoque communicavit. Vide quanta ſit differentia inter Chriſtum D. & homines; qui emunt, ut abjectiſſimos ſervos, & captivos, faciant, Chriſtus D. emit nos ſuo ſanguine, ut ad regnum nos elevet. Sylv. hic.

Ex Patribus.

Chriſti eſtis facti, poſteaquam Spiritus S. imaginem recepiſtis; & omnia in imagine facta ſunt in vobis: quoniam Chriſti imagines eſtis. S. Cyrill. Jeroſ. catech. myſt. 3.

Non dixit: ubi fuerit cadaver, ibi congregabuntur vultures, aut corvi: ſed, volens oſtendere magnificos, & regales, eſſe omnes, qui in Paſſionem Domini crediderunt; propriè dixit: *ubi fuerit Corpus &c.* Orig. tr. 30. in c. 24. Matth.

In multis, magniſque dignitatibus, quibus florebat; hoc tamen ad decus, & gloriam præcipuam, ducebat; ut & eſſet, & diceretur Chriſtianus: idque tanti æſtimabat, ut præ hoc uno reliqua omnia in unum congeſta ludi, ac nugarum, inſtar haberet. Erat autem Cæſarius, teſte Gregorio, in primo Medicorum ordine apud Imperatorem in numero amicorum. S. Greg. Naz. or. in laudem Cæſarii fratris.

Omnes in Chriſto regeneratos Crucis ſignum efficit Reges; Sancti verò Spiritus unctio conſecrat Sacerdotes; ut, præter iſtam ſpecialem noſtri miniſterii ſervitutem, univerſi ſpirituales, & rationales Chriſti agnoſcant, ſe regii generis, & Sacerdotalis officii, eſſe conſortes. Quid enim tam regium, quàm ſubditum Deo animum corporis ſui eſſe Rectorem? Et quid tam Sacerdotale, quàm vovere Domino conſcientiam puram, & immaculatas pietatis hoſtias, de altari cordis offerre? S. Leo ſerm. 3. in anniverſario die aſſumpt. ad Pontif.

Tantum contulit fidei noſtræ impugnatio perſequentium, ut nihil magis regium ornet principatum; quàm quòd, domini Mundi, membra ſunt Chriſti. Non tam gloriantur, quòd in imperio geniti; quàm gaudent, quòd in Baptiſmate ſunt renati. S. Leo ſerm. 6. in ſolen. Nat. Dom.

Oleum ideo ad Baptiſmum adhibetur: quia unctionem noſtram deſignat, Chriſtoſque nos efficit; ac Dei miſericordiam per Spiritum Sanctum nobis pollicetur. S. Jo. Damaſc. l. 4. c. 10.

Chriſtianus ſum, frater Chriſti ſum. Si ſum, quod dicor; hæres ſum Dei, cohæres autem Chriſti. S. Bern. ſ. 15. in Cant.

In unoquolibet ſpiritualiter naſcitur Chriſtus; Eccleſia autem parturit, faſciiſque involvit; donec Chriſtus natus in nobis formetur: atque ita unuſquiſq; Chriſti participatione Chriſtus quodamodo efficitur. S. Andreas Cæſar. ſerm. 11. in c. 12. Apoc.

Joannes incarceratus eſt quilibet Chriſtianus exiſtens in peccato mortali. Joannes autem interpretatur, cui facta eſt donatio à Deo. Cùm Chriſtianis Deus dederit tot dona, meritò quilibet Chriſtianus dicitur Joannes. Nulli creaturæ donavit Deus tantum, quantum Chriſtiano. 2. Petri 1. 4. *maxima & pretioſa nobis promiſſa donavit*. S. Vinc. Fert. ſ. 3. D. 3. adv.

Nomen Jeſus ſibi retinuit, & nobis nomen Chriſtus communicavit; unde Credentes dicti ſunt Chriſtiani. Sylv. in Matth. 1. q. 8.

§. III.

Chriſtianorum Obligationes.

Prima

Imitatio Chriſti.

QUi eſſe cupimus Chriſtiani, debemus, quod Chriſtus fecit, imitari. Tunc reſpondet ad fidem nominis ſectatio veritatis: & credenti prœmium datur; ſi, quod creditur, & geratur. S. Cypr. lib. de diſcipl. & hab. Virg.

Quid eſt eſſe Chriſtianum, niſi Diſcipulum Chriſti, ſed ſchola Chriſti, militem Chriſti, imitatorem Chriſti. S. Thom. Vill. ſerm. D. 3. adv.

Fruſtra appellamur Chriſtiani, ſi imitatores non ſumus Chriſti. S. Leo. ſ. 5. in Nat. Dom.

Omnium vox Chriſtum clamat; ſed non omnium vita Chriſtum clamat. Haymo Dom. Septuag.

Quid eſt aliud eſſe Chriſtianum, niſi habere cum Deo ſimilitudinem, quatenus capit humana ratio. S. Greg. Nyſſ. Or. in illa verba: *faciamus hominem*.

Chriſtianus eſt, qui Chriſtum, quantùm homini poſſibile eſt, imitari nititur verbis, & operibus. Joan. Climac. de inan. vitæ fuga gr. 1. c. 1.

Cujuſcumque Chriſtiani hominis vita eſt quædam vitæ Salvatoris noſtri continuatio. Dicamus ergo: Redemptorem noſtrum eſſe vitam vitæ noſtræ, & ſpiritum noſtri ſpiritus. Ex libello, cui tit. *Solus Deus*. Henrici Boudon.

Secunda

Opera congruant nomini, & profeſſioni.

HÆc dicit Dominus Chriſto meo Cyro &c. Iſ. 45. 1. cumque plura alia ejus encomia retuliſſet, concludit: *Vocavi te nomine tuo*, v. 4. *aſſimilavi te, & non cognoviſti me*. q. d. Ut explicat Hier. aſſimilavi te mihi in nomine, quod impoſui tibi, & tamen adoraſti idola tua, me relicto; ac cinxi te fortitudine magna ad præliandum contra hoſtes tuos. Applica Chriſtiano, de Ponte in Cant. Exh. 22. §. 1.

Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus? Matth. 7. 22. conſidera, quia *in nomine* dicunt, non in ſpiritu: quia in nomine, Chriſti multi ambulant, qui non habent ſpiritum Chriſti: ideo non ex nomine Chriſti agnoſcendi ſunt Chriſtiani, ſed de ſpiritu Chriſti. Ergo prophetant in nomine Chriſti, in ſpiritu autem diaboli. Author. Imperf. hom. 19. in Matth.

Omnis, qui confitebitur me. Matth. 10. 32. Niſi ſeparemur à Sæculo, non copulabimur Chriſto. Igitur ſeparari neceſſe eſt à viſibilibus, ſi volumus inviſibilibus ſociari; & ab homine, ſi Deo conjungi ſatagimus, non odio, ſed ſpe conjunctionis ad melius. Sim. de Caſſ. l. 9. c. 23.

Aliud centeſimum, aliud ſexageſimum. Matth. 13. 23. S. Chryſol. ſ. 126. poſteaquam granum triticiſatum eſt in terra noſtræ carnis, & ad ubertatem ſupernam, per Dominicam fœcundatum eſt ſepulturam, factum eſt, ut homo centeſimum fructum ſuo jam debeat authori. Olim quidem priuſquam Chriſtus humanæ noſtræ

naturæ

Digitized by Google

naturæ uniretur, priuſquam pro nobis mortem, & ſepulturam, ſubiret; ſatis foret, ſi homo auctori ſuo ſeageſimum, imò trigeſimum fructum afferret; nunc poſt tot accepta cum Chriſto beneficia, centeſimum jam debet. Ramirez in ep. Chr. ep.3.

Magiſter, quod eſt primum magnum mandatum. Matth. 22. 36. Fallax verbum; ſed nec impunitum: eum vocare Doctorem, ſeu Magiſtrum, ſeu in aliquo ſuperiorem ſibi, & non eahibere vocationis officium; nec velle fieri ad id, quod eaigitur in ratione morali: quoniam multi vocant Dominum, cui ſubdi nolunt; multi Magiſtrum, cujus doctrinam deſpiciunt; Doctorem, cui contradicunt; multi vocant Patrem, & filiationem veram non eahibent; multi amicum, quem odiunt; multi extollunt virtutem verbis, & eidem moribus adverſantur. Sim. de Caſſ. l. 11. c. 53.

Dixit ille, non ſum. Jo. 18. 17. Nota, quòd dicit, *non ſum*, ſcilicet Diſcipulus ejus. S. Aug. Petrus negat Chriſtum, cùm ſe negat ejus diſcipulum. Ità & nunc non ſolùm negat Chriſtum, qui dicit, eum non noſſe Chriſtum; ſed etiam, qui negat ſe Chriſtianum. Hugo. Card. hic.

Confitentur ſe noſſe Deum, factis autem negant. Tit. 1. 16. verè reatus negationis incurritur, quando bonum, quod in ſono vocis auditur, in conſcientia non habetur. S. Leo ſer. 6. in Epiph.

Eaiſtimant quidam, in eo tantùm Deum negari, ſi in perſecutione quis à Gentilibus comprehenſus, ſe renuerit eſſe Chriſtianum. Sed ecce Apoſtolus omnibus, quæ perverſa ſunt, factis Deum aſſerit denegari; Chriſtus ſapientia eſt, juſtitia, veritas, ſanctitas, fortitudo; negatur per inſipientiam ſapientia, per iniquitatem juſtitia, per mendacium veritas, per turpitudinem ſanctitas, per imbecillitatem animi fortitudo. Et quoties vincimur in vitiis, atque peccatis; toties Deum negamus. S. Hier. *Et confeſſus eſt, & non negavit*. Jo. 1. 20. Eſcob. t. 2. Chr. perſec. lib. 1. ſect. 1. obſer. 5

Eſtote Chriſtiani. Valde parum eſt, vocari Chriſtianus. S. Aug. lib. de 10. chord. c. 13.

Non ſe glorietur Chriſtianum, qui nomen habet, & facta non habet. S Iſidor. l. 7 c. 14.

Chriſtiani à Chriſto nomen acceperunt: & operæ pretium eſt, ut, ſicut ſunt hæredes nominis, ità ſint imitatores ſanctitatis. S. Bern. lib ſentent.

Qui ſe nominant Chriſtianos, id priùs oportet ut ſint, quod exigit ipſum nomen; deinde ſibi eam appellationem accommodent. S Greg. Nyſſ. de perfect Chriſtiani.

Chriſti nomen regem ſignificat. Si quis nomen Chriſti quidem ſumat; quæ verò unà cum hoc nomine conſiderantur, vita non exprimat, is nomen ementitur. Idem de profeſſ Chriſtiana

Nihil proderit nobis, Chriſtianorum poſſediſſe appellationem, ſi opera illam non ſequantur. Nè forte & illud nobis dicatur: *Si filii Abraham eſtis, opera Abraham faceretis*. Jo. 8 39. S. Cyrill. Jeroſ. catech. 7.

Omninò nihil prodeſt, nomen ſanctum habere ſinè moribus: quia vita, à profeſſione diſcordans, abrogat illuſtris tituli honorem, per indignorum actuum vilitatem. Salvian. de provid. div. lib 3.

Nomen noſtrum magnum eſt. Hoc nomine nihil majus, nihil excellentiùs. Dicimur enim Chriſtiani à Chriſto. Quid ampliùs creaturæ potuit deferre, quàm Creatoris ſui nomine cenſeri? ſi ergo convenimus nomine, conveniamus &c. Bleſenſ. ſerm. 6. de Nat. Dom.

Chriſtiani alia officia, & obligationes.

Ex Veteri, & Novo.

B*Ellum Domini erit*. Ex. 17. 16. Dicamus & nos, tamquam reſoluti milites Chriſti: bellum Domini mihi erit contra Amalec, idest, carnem, & Mundum, in æternum. Corn. hic.

Sacrificate ſacrificium juſtitiæ. Pſ. 4 6 Sacrificium idem ſignificat hic, ac ſacrum officium. Dicit ergo David: facite Deo hoc ſacrum officium, quod illi debetis. Siquidem Pater veſter eſt; facite officium boni filii: quia Rex veſter eſt; facite officium boni ſubditi: quia Judex veſter eſt; timete eum, ut oportet; quia veſter Creator eſt; ſervite illi, & obedite, ut fideles Creaturæ. Dic homo, quæ ſunt officia Dei erga te? quomodo te tractat? optimè profectò. Tuum officium erga eum quale eſt? nec ſicut filii erga Patrem, nec ſubditi erga Regem, nec creaturæ erga Deum, nec ſicut hominis erga viliſſimum alium hominem. Diez ſer. 5. in Cœna Dom.

Populum iſtum formavi. mihi. Iſ. 43. 21. ideſt: hunc populum feci mihi ſingulariter, ad ſervitutem meam, & obſequium. Et in quibus maximè ei ſervire debet? addit ſtatim: *laudem meam narrabit*, formavi eum, ut in me laudando occupetur. Hic eſt populus Chriſtianus, qui tot beneficia à Deo accepit. Quod declarat S. Petrus 1. 2. 9. *vos autem genus electum, regale Sacerdotium &c.* Cur tot beneficia in hac Gente cumulavit? *ut virtutes annuntietis ejus, qui vos vocavit in admirabile lumen ſuum*. Diez. Dom. Palm.

Hic ſcribet manu ſua Domino. Iſ. 44. 5. ideſt: *Domini ego ſum ità*. Sept. Arab. *hic ſcribet ſe è proprietate Domini*. Sicut enim ſagæ, aliique, cùm ſe dæmoni devovent, dant ei ſyngrapham, qua ſe ejus eſſe ſervos profitentur; ità & Fideles ſcribebant olim ſe eſſe Chriſtianos, ſervos Jeſu Chriſti, uti, ſcribit Apoſtolus: *Paulus ſervus Jeſu Chriſti*. Hinc baptizati dicuntur nomen dare Chriſto, nomenque ſuum, vel ipſi, vel Paſtor eorum, catalogo Fidelium inſcribit: quaſi qui tranſeat in militiam Chriſti. Sic in nonnullis Religionibus Profeſſi, dum faciunt vota Deo, ea manu ſua ſcribunt, ſcriptaque tradunt Superiori. Sic Martyres, vel voce, vel ſcripto, teſtantur, ſe eſſe Dei cultores, & Chriſtianos. Aliqui ex Sept. vertunt: *inſcribet manui ſuæ: Dei ego ſum*. Olim enim milites ſtigma inuſtum, vel impreſſum in manu ferebant, quo ſe milites hujus, vel illius Ducis, eſſe profitebantur, uti docet Lipſius l. 1. de milit Rom. c 9 Sic ait Paulus: *ego ſtigmata Domini Jeſu in corpore meo porto*. Gal 6 7. Sic & Anti-Chriſtus faciet aſſeclas ſuos ſuum characterem geſtare in dextera. Apoc. 13. 16. Et ſic Fideles etiamnum in annulis, & armillis manuum, geſtant cruces, aut icunculas Chriſti; quibus ſe Chriſti ſervos fatentur. Imò primis Eccleſiæ temporibus multi Chriſtiani non in annulis, ſed in carne, candentibus notis, nomen Jeſu, aut ſignum crucis, curabant ſibi inuri, ut Procopius vetus author hic ait. Alii ex Hebræo legunt: *inſcribet manum ſuam Domino*. Inſcribet, ideſt, conſignabit aut conſecrabit Sic manus ſuas conſecrant Domino, qui eis aſſiduè operantur bona opera ad Dei gloriam; aut qui templis, altaribus, domibus, libris, aliiſque operibus ſuis, inſcribunt D. O. M. vel Deo ſit laus & gloria! Corn. hic.

Quare quaſi colonus &c. Jer. 14 8. Tropolog. Chriſtus, & Chriſtiani, ſunt coloni. (Colonus eſt, qui agrum alienum pretio conducit, ut eum colendo, fructus colligat unius anni) 1. Quia Chriſtus è cœlo in terram, quaſi alienam, venit; & nos è cœlo animam accepimus: unde & cœlum nobis patria eſt, terra verò exilium. 2. Quia licèt Chriſtus terræ eſſet Dominus, & veniret in propria, ſui tamen eum, quaſi peregrinum, non receperunt. 3. Quia caducis terræ bonis non eſt uſus, niſi ad neceſſitatem quaſi peregrinus; non habuit, ubi caput reclinet non propriam domum; ſed Marthæ, & aliorum, hoſpitium: ut doceret nos, iis uti, non frui, & ſupernam patriam inquirere, ut ipſe mox ad cœlum rediit. Corn. hic.

Quatuor facies uni &c. Ezech. 1. 6. Religioſos, imò quilibet Chriſtianus, quadrifacialis ſit. Habeat faciem aquilæ in templo, faciem hominis in domo; bovis in cella, & officina; leonis in foro, & caſtris. In orando ſit aquila, in converſando homo, in laborando bos, in dimicando leo. Corn. hic.

Magnificat anima mea Dominum. Luc. 1. 46 Magnificas Deum, qui dignè juxta Deum ambulas; vocatus Chriſtianus, non attenuans nomen, & dignitatem Chriſti, faciendo quod non oportet; nec magnificans, operando magna, cœleſtiaque opera. Theophylactus hic.

Ex Patribus, & aliis.

Quid utile fuerit, dic obſecro, arbori, quæ in ſummum ſe extendit, & foliis frondet, & fructu careat? ſic & Chriſtiano non proderunt recta dogmata, ſi vitam ſuam non benè inſtituat. S. Chryſoſt. t. 1. hom. 13. in Gen.

Idcirco nos ille elegit; ut ſimus quaſi luminaria; ut veluti fermentum evadamus; ut Magiſtri cæterorum efficiamur; ut velut angeli cum hominibus converſemur in terris; ut tamquam viri cum infantibus pueris, quaſi ſpirituales cum animalibus: ut ex contubernio noſtro ingentia illi lucra conquirant; ut ſemina ſimus; ut fructum lætiſſimum afferamus. Nihil opus eſſet verbis, ſi in hunc modum virtutis probos actus proferremus. -- Nemo profectò Gentilis eſſet, ſi ipſi, ut oportet, Chriſtiani eſſe curaremus &c. S. Chryſoſt. hom. 10. in c. 3. Theſſal.

Quemadmodum incus aliqua, licèt quodam malleo ſemper verberetur, non tamen dat tergum, neque concavitatis formam in ſe recipit; ſed eadem ſemper manet, ſibique ſimilis: ſic & qui verum ſe vult gerere Chriſtianum, inter diverſas tribulationes, atque tentationes; ſive extrinſecus ab hominibus illatas contumelias, perſecutiones, damna, aut aliqua ejuſmodi; ſive intrinſecus à ſpiritibus immundis inductas anguſtias diverſiſſimas: unus, & idem maneat oportet, fortiter quæcumque obvenientia perferens. S. Ephrem de fide.

Lex vetus ad externum tantùm hominem ſpectabat: Chriſtus autem ad internum mentis aciem conjiciebat: veluti tempore illo jam præſente, quo cum rebus illis typicis, & corporalibus, finem impoſitura erat: quò nimirum Chriſti Fideles vitam poſthac ità inſtituant; corpore depoſito, in merum ſpiritum tranſirent. Victor Antioch. ad c. 7. Marci v 15.

Chriſtianiſmus eſt imitatio divinæ naturæ. Chriſtianiſmi profeſſio

feſſio

Digitized by Google

feſſio eſt, ut homo reducatur ad priſtinam & antiquam felicitatem. S.Greg Nyſſ.de Profeſſ.Chriſt.

Quærit fortaſſis aliquis, quid ſit iſtud; quòd nunc plus exigat Deus à Chriſtianis, per Evangelium, quàm à Judæis ante per Legem? aperta illius rei ratio eſt: ideo enim majora nunc Domino noſtro ſolvimus, quia majora debemus. Hebræi habebant quondam umbram rerum, nos veritatem; Judæi fuerunt ſervi, nos adoptivi; Judæi acceperunt jugum, nos libertatem; Judæi maledictum, nos gratiam; Judæi literam interficientem, nos gratiam vivificantem; Judæis ſervus Magiſter miſſus eſt, nobis Filius; Judæi per mare tranſierunt ad eremum, nos per Baptiſma introimus in regnum; Judæi manna manducaverunt, nos Chriſtum; Judæi carnes avium, nos Corpus Chriſti; Judæi pruinam cœli, nos Corpus Dei. Salvian.l.2. ad Eccl.Catholicam.

Nullus ſapientior, nullus cautior apud Chriſtianos reſpondendi modus contra diabolum: quidquid aggarriat, quidquid nectat; hæc una reſponſio ſit Fidelis animæ: Chriſtiana ſum. Jo. Gerſon tr.8. ſuper magnificat.

Chriſtiani Probi, & boni.

Vide tit. Sancti.

§. VI.

Chriſtiani mali.

Blaſphemant nomen Dei, & Chriſti.

NOmen Dei per vos blaſphematur, inter Gentes. Rom.2.24. Nimirum quia verus; & legitimus Deus eſt illa, quem cultores ejus non ſolùm venerantur, ſed etiam pro viribus imitantur. Hinc Gen.1.27. *ad imaginem, & ſimilitudinem* Dei, factum hominem, narratur, hoc eſt, factus eſt ad imitandum, & referendum Deum in moribus. Quòd ſi pravis moribus fuerit, anſam dat Gentilibus, blaſphemanti Deum, & Chriſtum. Quod hac ſimilitudine explicat S.Greg. Nyſſ.de perfect. Chriſt. ponatur aliquis, qui artem pingendi profiteatur; atque huic imperari à Magiſtratu, ut his, qui procul habitant, Regis imaginem ſculpat. Si igitur turpem aliquam, ac deformem, ſpeciem in tabula ſculptam, imaginem Regis indecoram, eam formam nominaverit; annon veroſimile eſt, indignaturam eam Poteſtatem, quòd pulchritudo principalis, propter malam illam picturam vituperetur inter ignaros? qualis enim in imagine oſtenditur, talem etiam formam principalem æſtimari neceſſe eſt. Quocirca, ſi Chriſtiani definitio, Dei imitationem eſſe dicit, qualem vitam inter nos viderint is, qui Chriſtianus non eſt; talem quoque Deum noſtrum exiſtimabit eſſe. Iſ.52.5. *jugiter tota die blaſphematur nomen meum*. Hunc S.Pauli textum ſic explicat S. Thom. lect. in c.2. Rom. Sicut legis obſervatio in bonis operibus, eſt occaſio videntibus, ut honorent Deum; ità etiam tranſgreſſio legis per mala opera, eſt occaſio videntibus blaſphemandi. Incerto Auth.

Ego puto, quòd non ſolùm ille maledicat Chriſto, qui ſermonem adversùs eum maledictum profert; ſed & ille, qui, ſub nomine Chriſtiani, malè agit, & turpiter converſatur; & inhoneſtis verbis, vel actibus ſuis, facit nomen ejus blaſphemari inter gentes. Orig.hom.17. in c.23.Numer.

Chriſtianus vocatus es. Parce huic nomini, ne propter te blaſphementur J.C. Filius Dei. S.Cyrill.Jeroſ.catech.10.

Mali Chriſtiani ſunt opprobrium Chriſti.

Magiſter, ſequar te, quocumque ieris. Matth.8.19. Cur Chriſtus D. illum repudiat? Malus erat diſcipulus; vulpem ſub ove tegebat: nota fieret Magiſtro, ſi ficte ageret. Sic Iſid. Peluſ.l.1.ep.17. ne permixta illius improbitas iis, qui fidem amplecterentur, offenſionis cauſam afferret Domini potentiam calumniantibus; ut qui diſcipulum ad virtutem immutare non potuiſſet. Cùm Iudas è Chriſti D. ſchola abiiſſet, dixit Ieſus Io.13.31 *nunc clarificatus eſt Filius hominis*, acſi honeſtatum ſe Magiſter ſignificaret, cùm diſcipulum improbum a ſua ſchola abegit. Nævum talem, ut à ſe Chriſtus abigeret, Petro imperat Io.18.11. *mitte gladium tuum in vaginam*. Aurem Petrus Malcho ſui impotem abſciderat, Magiſtro ad crucem, & necem parato. Quid Chriſtus? gladium extorquet e manu Petri. Tertull.l.de patientia c.3. patientia Domini in Malcho vulnerata eſt. Potuit enim improbus quiſque dubitare; an non diſcipulus impatiens à Chriſto hauſiſſet impatientiam. Tertull. nè unius quidem diſcentis gladium in ultorem probavit. 2.Reg.12.10.14. *non recedat gladius, quoniam blaſphemare feciſti inimicos Domini*. Cajet. hic anſam accepere malè ſentiendi de gubernatione divina; utpote fovente regem ſceleſtum. Veloſo in Iudith 5. parænet.45.

Chriſtiani moderni diſſimiles primis.

Quando ædificabatur templum glorioſum non viderant, cum lætitia vociferati ſunt; ſeniores autem, qui illud in ſtatu meliori viderant, flebant voce magna. 1.Eſdræ 3.11.12.

Eſt civitas quædam in Africa, ubi Carthago fuit, quæ vulgari lingua vocatur Tunes; quod interpretatur: tu non es, ſupple, quod eras, potens, pulchra. Ità qui vidiſſet primum ſtatum Chriſtianitatis, eumque compararet ad modernum, poſſet dicere; tu non es. Io. de Broymard tit. Chriſtianitas.

O miſeriam lacrimabilem! ò miſeriam luctuoſam! quàm diſſimilis eſt nunc à ſeipſo populus Chriſtianus, id eſt, ab eo, qui quondam fuit! Ecce in quid redacti ſumus; ut beatam fore Ecclesiam judicemus, ſi vel tantum in ſe boni habeat, quantum mali. Nam quomodo beatam non arbitremur, ſi mediam plebis partem haberet innoxiam, quam pene totam nunc plangimus criminoſam. Salvian de provid div lib.6.

Sicut videmus in aliquo templo, fundamentum, & parietes, majoribus lapidibus conſtructos, & tandem pinnaculum Protheo [*Botter-Daan*] terminari; ſic Eccleſia firma fundamenta habuit Sanctos &c. nos ſumus, tamquam ædificii ſummitas, Protheis mutabiliores. Diez Conc. in feſto SS.Petri, & Pauli.

Miſcellanea de malis Chriſtianis.

Exibant dæmonia clamantia. Luc.4 Dæmonia vera dicebant; ſed in omnibus reprobi erant. Heu! multorum Chriſtianorum miſeranda conditio! qui ſimiles dæmoniis facti ſunt, Chriſtum confitentes, & vitam odientes. Sed utinam non priores! nam dæmones credunt, & contremiſcunt; perverſi verò ſæpè credunt, & non verentur. Sim.de Caſſ.l.5.c.10.

Multi in Sæculo iſto caduco, & fœneo, habitant Anti-Chriſti. Et audite qui ſunt iſti Anti Chriſti? Anti Chriſti dicuntur ficti Chriſtiani. S Chryſ.in Pſ.9.

Credere ſe in Chriſtum quomodo dicit, qui non facit, quod Chriſtus facere præcepit? aut quomodo pervenit ad prœmium fidei, qui fidem non vult ſervare mandati? S.Cyprian.l.de unit. Eccl.

Chriſtianus malus, dum ſecundùm Evangelii doctrinam non vivit, etiam ipſam fidem, quam verbo colit, objecta tentatione, facile perdit. S.Iſid.l.2.c 2.

Illud conſiderandum eſt, quia quòd lex bona eſt, noſtrum non eſt; quòd autem malè vivimus, noſtrum eſt. Et nihil nobis utique prodeſt, quòd lex eſt bona; ſi vita noſtra, & converſatio noſtra, non eſt bona. Salvian. de provid.div.l.4.

Quid eſt Chriſtianiſmus? Eſt imitatio divinæ naturæ. Nyſſ. initio operis ep. ad Harmonium, affert exemplum ſimiæ, quæ à circulatore docta ſaltare, & greſſus humanos imitari; ac ad quæſtum in theatrum producta. cùm ſpectatores cenſerent, Simiam humana veſte, & geſtu, præditam, hominem eſſe; quidam ex eis callidior ſocio dixit: oſtendam tibi, ſimiam eſſe ſimiam, non hominem. Quare in theatrum Simiæ objecit amygdala; quibus illa viſis, relicto Magiſtro, & præceptore ſuo, ad amygdala cucurrit, eaſque enucleavit, & comedit. Sic Chriſtiani multi ſpeciem externam Chriſtiani præſeferunt; ſed oblatis ſuis cupediis, quaſi nucibus, Chriſtianiſmi obliti in eas quaſi pecora ruunt: itaque ſe non Chriſtianos veros, ſed fucatos; non homines ratione, & fide, viventes, ſed hominum ſimias, eſſe oſtendunt. Corn. in epiſt.2. Petri 1.4. *ut per hæc efficiamini divinæ conſortes naturæ*.

Si verum eſt, ut eſt veriſſimum, Chriſtum tranſtuliſſe nos à ſervitute diaboli in regnum dilectionis ſuæ; quæ cauſa eſt, cur tantus malorum numerus malit diabolo iterum ſe in ſervitutem tradere, ut cum eo ardeat in æternum; quam Chriſto benigniſſimo Principi ſervire, imò regnare? Ego certè nullam invenio cauſam; niſi quia in obſequio Chriſti inchoandum eſt à cruce, & neceſſe eſt carnem crucifigere cum vitiis, & concupiſcentiis. Bellarm. de 7. verbis c.16.

Romæ in Eccleſia dum elevaretur Corpus Chriſti, quidam juvenis noluit flectere genua; cui diabolus viſibilis dedit alapam, dicens: ò proditor Chriſtiane! pro quibus tantum fecit Chriſtus. Si feciſſet centeſimam partem pro nobis eorum, quæ fecit pro vobis, nocte, & die ſerviſſemus ei genibus flexis, & ſubitò interfecit eum. S.Vinc.Ferr.ſ.5.D.16.Trinit.

Stupendum eſt, quod quotidie cernimus: aves ſylveſtres, ut falcones, & accipitres, faciliùs tractari, & cicurari, quàm domeſticas, ut gallinas, & gallos. Et revera ità contingit: faciliùs Judæum, & Turcam, ad fidem Catholicam convertes, quàm Chriſtianum à peccatis ſuis removere, ut v.g. concubinam relinquat. Diez conc.4. in Com Virg.

Nummi coronati regni Portugalliæ, licèt in ſe habeant ſculptâ crucê, & figuram vulnerum Chriſti, non ideo plus valoris habẽt;

Digitized by Google

quin potiùs ex omni moneta viliores ſunt, utpote viliſſimi metalli. Sic multi Chriſtiani, licèt cruce ſe ſignent, & vulnera Chriſti confiteantur &c. Id. tit. Chriſtiani.

§. V.

Chriſtianorum peccata graviora, quàm Gentilium.

Ex Veteri.

E*Cce filii Iſrael non audiunt me.* Ex. 6. 12. q. d. hi, Domine, qui ſunt populus tuus, & gloriantur, ſe eſſe filios tuos; hi non audiunt me, Si eſſent infideles, eſſet malum tolerabilius. Diez. fer. 4. poſt 1. Quadr.

Ad iracundiam concitatus eſt, quia provocaverunt eum filii ſui, & filiæ. Deut. 32. 16. 17. quod utique ſecundùm omnem rationem minùs tolerandum eſt, quàm ſi provocaſſent eum externi, & externæ. S. Rupert. lib. 2. c. 2. hic.

Triplex filiorum Heli commendatio præmittitur. 1. Reg. 1. 3. &c. A loco, quia erant in templo; à genere, quia erant filii Heli ſummi Sacerdotis; à dignitate, quia erant & ipſi Sacerdotes Domini. Sed quorſum hæc commendatio? niſi ut ignominioſior vituperatio, Mendoza hic.

Timueruntque Philiſthiim. 1. Reg. 4. 7. Licèt de Deo Hebræorum non verè ſentirent; cum nihilominus timuerunt: in dedecus Chriſtianorum, qui, Deum rectè cognoſcentes, tamen non timent; deteriores in hoc non ſolùm Philiſthæis, ſed etiam ipſo Pharaone, qui dicebat Ex. 5. 2. *Neſcio, Dominum, & Iſrael non dimittam.* Cajet. contempſit mandatum Divinum, allegando inſcitiam propriam. q. d. quia neſcio, contemno; ſi ſcirem, procul dubio timerem, & obſervarem. Quid ad hæc Chriſtiani cognoſcentes Deum, & non timentes? S. Rupert. l. 4. in Ex. 31. Levius multò eſt Deum neſcire, quàm cognitum irritare. Mendoza in 1. Reg. 4. v. 7.

Filii hominum, uſquequò gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Pſ. 4. 3. Sept. *uſquequò inclyti mei ignominioſè diligitis vanitatem?* Chald. *uſquequo honor meus ad vituperium?* Aquila, & Symmachus: *uſquequò glorioſi mei, ſeu gloria mea?* Vatablus: *uſquequò potentes, ac principes?* Quò magis extollitur dignitas, magis exaggeratur iniquitas. Mendoza in 1. Reg. 1. annot. 6. lect. 3.

Incerta, & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi. Pſ. 50. 8. Onus aliud addit reatui ſuo, ut, cùm beneficia memorat, culpam ſemper accreſcat. Incerta, & occulta ſunt, quæ ei Deus in filii ſui manifeſtatione revelavit. Primum, ut agnoſceret, eum habere Filium; deinde ut ipſum noſſet ex ſuo ſemine in carnis aſſumptione venturum; ut Paſſionis quoque futura prædiceret, & reſurrectionis gloriam nuntiaret: & inde dicit, ſe non debuiſſe peccare. O ſancta ſimplicitas! quis tantùm ſuæ defenſioni ſtudere potuit, quantùm iſte in propria condemnatione laboravit: Dicit, poſt collata beneficia ad talia ſe non debuiſſe pervenire peccata. Caſſiodor. hic.

Iſrael autem non cognovit me. Iſ. 1. 3. hoc dicit cum ingenti ponderatione Dominus. Res mitanda! quòd Iſrael, id eſt, qui Deum videt, Deum non videat. Quòd cæcus non videat, nihil mirùm; at oculos habentem non videre, ſtupendum eſt. Quòd Infidelis non videat, & Deum offendat, malum eſt; cæterum quòd Fideles Chriſtiani, qui Deum cognoſcunt, ut cœci vivant, illum offendant; ingens profectò malum eſt. Diez. conc. 2. feſto S. Barthol.

Filii Sion inclyti, & amicti auro primo, quomodo reputati ſunt in vaſa teſtea, opus manuum figuli. Thren. 4. 2.

Major effecta eſt iniquitas filiæ populi mei peccato Sodomorum. Thren. 4. 6. Major iniquitas noſtra rectè plangitur, quàm eorum, qui non cœpere in fide Chriſti aliquid boni agere. Hinc & ſupplicia pertimeſcamus atrociora, quàm ejus fuere; quæ ſubverſa eſt in momento. S. Paſchaſ. hic.

Contempſit judicia mea, ut plus eſſet impia, quàm Gentes. Ezech. 5. 6. *juxta judicia Gentium non eſtis operati.* v. 7. Meritò de multis Chriſtianis hæc dici poſſent, quod Deus de Ieruſalem. Maurus ab eo, quod Legi ſuæ repugnat, abſtinet; Chriſtianus verò non. Cur ſaltem legem naturæ non ità ſervamus, ut ſuos ipſi ritus ſervant? quin etiam virtutibus moralibus ſæpe nobis præſtant. Diez. conc. 1. D. 3. adv.

Tu ſignaculum ſimilitudinis &c. Ezech. 28. 12. &c. Sequitur, *& peccaſti.* v. 16. *& ejeci te de monte Dei.* Præcedunt laudes, ut culpa gravior habeatur. Mendoz. in 1. Reg. 1. annot. 6. lect. 3.

Ex Novo.

Tolerabilius erit terræ Sodomorum &c. Matth. 10. 15. Quia quò plura beneficia accepit à Deo, eò graviora in Deum peccata ejus erunt. Mendoz. in 1. Reg. 12. annot. 11. ſect. 2.

Et tu Capharnaum, numquid uſque in cœlum exaltaberis? &c. Matth. 11. 23. S. Hier. ideò, quia exaltata es uſque ad cœlum, meo hoſpitio, & meis ſignis, atque virtutibus, tantum habens privilegium; majoribus plecteris ſuppliciis, Mendoza ib.

Nemo nos conduxit. Matth. 20. 7. S. Greg. hom. 19. in Evang. quid eſt dicere, ad laborem nos nemo conduxit? niſi quia vitæ nobis vias nullus prædicavit. Quid ergo nos à bono opere ceſſantes in excuſatione noſtra dicturi ſumus, qui penè à matris utero ad fidem venimus; qui verba vitæ ab ipſis incunabulis audivimus.

Ejecerunt illum extra civitatem. Luc. 4. 29. Videamus, de qua ratione, civitate rectiùs dicerem; quibus ex ſpeluncis, ſylvis, & latibulis, prodierint hæc monſtra. Nazareth eſt, Chriſti patria; illa primum in Chriſti necem ictum vibravit. Ergo Nazareth, præ omnibus Paleſtinæ urbibus Chriſto devincta; unde cognomen aſſumere, ubi primùm ſtationem figere, dignatus eſt; illa prima ſit, quæ in Chriſtum ſeditioſa inſurgat, tantoque furore illum perſequatur? Si exteri hoc auderent, nullis à Chriſto beneficiis affecti, forſan veniam mererentur: quòd autem id facere auſint Nazareni, intolerabilis eſt ingratitudo, nulla pœna expianda. Si autem Nazaræi ob id ſummè plectendi; plurimi cum illis magis. Eò res hodie devenit, ut, qui à Chriſto maxima beneficia accipiunt, ſint maximi illius hoſtes; maximè conſpicui dignitate, honore, divitiis, nobilitate, aliiſque cœli donis, hi Chriſtum utplurimùm impudentiſſimè offendunt. Paulus Segneri. Die Lunæ Dom. 3. Quadr.

Videns civitatem flevit ſuper illam. Luc. 19. 41. Multæ aliæ civitates perierunt, & deletæ ſunt: Babylon à Perſis, Troja à Græcis, Romæ Roma ſepulta jacet: nullam tamen aliam deflet: quia hæc una eo tempore Dei cultum habebat. Orig. hom. 34. in Matth. nos ſumus Jeruſalem, quæ defletur. (Jeruſalem, id eſt, videns Deum) quòd ſi poſt myſteria veritatis, poſt ſermonem Evangelii, poſt doctrinam Eccleſiæ, poſt viſionem Sacramentorum ejus, aliquis è nobis peccaverit; plangitur, atque defletur. Si poſt multam continentiam, poſt aliquot annos caſtitatis, victus quis fuerit, patientiam, pudicitiamque amiſerit; lapidem ſuper lapidem non relinquent ſuper te. Multis lacrymis proſequitur Dominus funus Lazari. Jo. 11. 35. nullum alium reſuſcitatum deploravit. Cauſam reddit Orig. tr. 38. in Io. ex verbis: *ecce quem amas, infirmatur.* v. 3. ſi cadat virtute conſpicuus, eum deflet maximè Chriſtus. Pinna in Eccl. Ethol. 65.

Odio habuerunt me gratis. Jo. 15. 25 Etſi aliqua excuſatio eſſe poſſet, de Filio Dei latente in homine; nulla tamen adeſt de homine innocente, operante mirabilia docente utilia, diſſuadente damnoſa. Sed majus Chriſtianorum peccatum; qui Chriſtum credunt Dei Filium, & contemnunt; Redemptorem fatentur, & non diligunt; Deum, & non timent; Patrem, & non verentur; Magiſtrum, & doctrinam abiiciunt; præceptorem, & non obediunt; ſed iterum atque iterum in cordibus, & damnatis moribus, crucifigunt. Sim. Caſſ. l. 12. c. 10.

Barbari præſtabant non modicam humanitatem nobis. Act. 28. 2. Probro ſunt Chriſtianis Gentiles, barbari, naufragos, peregrinos, inopes, nihil lucri ſperantes, benignè ſuſceperunt. Sylv. hic.

Qui veritatem Dei in injuſtitia detinent. Rom. 1. 18. Quaſi incarceraverunt veritatem, eamque detinuerunt, feris iniquæ voluntatis; nè exiret ad effectus, operaque conformia veritati notæ; itaque vim illi intulerunt, illique ſummam injuriam intulerunt. Ita S. Chryſ. Aug. ſ. 55. de verb. D. ſecundùm Joannem. Hi ergo quaſi in vinculis detinuerunt Judicem, nec recta dictare permiſerunt Legiſlatorem menti ſuæ a Deo impreſſum, ſcilicet rectæ rationis, & veritatis dictamen. Idem facit quivis peccator, dum contra veritatis, & rationis, dictamen operatur, & peccat. Corn. hic.

Revelatur ira Dei ſuper omnem impietatem, & injuſtitiam hominum eorum, qui veritatem, &c. ib. v. 18. Meritò conqueritur Veritas, & Fides Dei, de omnibus hominibus, de Mauris, Gentilibus, Judæis; multò tamen magis de Chriſtianis &c. Diez fer. 2. D. 3. Quadr.

Utinam frigidus eſſes, aut calidus. Apoc. 3. 15. Frigidum de Infideli explicant; calidum, ſive fervidum, de Fideli juſto, repidum autem de Fideli iniqua; S. Ambr. S. Greg. S. Thom. Anſelmus, Salvianus. Licèt abſolutè loquendo, melior ſit conditio Chriſtiani peccatoris, quàm Infidelis; quia ille fidem habet, & auxilia paratiora, æternaque prœmia, & ſupplicia agnoſcens, & aliorum exemplis animatus, faciliùs ſperatus convertendus; tamen negari non poteſt, Fidelem peccatorem in re aliqua eſſe Infideli deteriorem, dum, illius culpa, ob majorem Dei notitiam, longè gravior, quàm ignorantis Infidelis æſtimatur. Ramirez in ep. Chr. ep. 7. Utinam aut calorem, aut fidem haberes, bonorum Chriſtianorum; aut certè frigus, & ignorantiam paganorum. Aut enim fides calida te Deo inſinuaret; aut certe ad præſens adhuc legis ignorantia aliquatenus excuſaret. Nunc autem, quia Chriſtum jam agnoviſti, & negligis, quem agnoviſti, qui ſuſceptus es, quaſi intrà os Dei, per fidei agnitionem, proiiceris per teporem. Salvian. lib. 4.

Ex

Digitized by Google

Ex Patribus, & aliis.

Cùm etiam ignorantes Dominum nulla exceptio tueatur à pœna (quia Deum in aperto conſtitutum, & vel ipſis cœleſtibus bonis comprehenſibilem, ignorari non licet) quantò cognitum deſpici periculoſum eſt. Tertull.l. de pœnit.

Deſcende, peccavit populus tuus. Ex.32.7. Acſi ei divina vox diceret: qui in tali peccato lapſus eſt, jam meus non eſt. S. Rupert. hic l.4.c.27.

Leviùs multò eſt, Deum neſcire, quàm cognitum irritare; tolerabiliùs eſt, viam Dei ignorare, quàm, poſt agnitam, retrorſum ire. Id.ib.c.31.

Criminoſior culpa eſt, ubi honeſtior ſtatus. Si honoratior perſona peccantis, peccati quoque major invidia &c. Ità & nos, qui Chriſtiani Catholici dicimur, ſi ſimile aliquid barbarorum impuritatibus facimus, graviùs erramus: atrociùs enim ſub ſancti nominis profeſſione peccamus. Salvian.l.4.de provid.

§. VI.

Chriſtiani puniuntur præ Gentilibus.

Ex Veteri.

P*hiliſthiim autem tulerunt arcam Dei.* 1.Reg.5.1. Cur hi, arcam tangentes, non intereunt, ſicut Iſraelitæ, non ſolùm tangentes, ſed & aſpicientes? Num.4.15.20. Dicet aliquis: quia Iſraelitæ domeſtici erant, & familiares. Deus autem, ſicut familiaribus ſuis majora beneficia confert; ità majores pœnas infert, ſi delinquant. Sic Oza occiſus 2.Reg.6.7. Mendoza in 1.Reg 5 verſ. 1.

Salmanazar rex Aſſyriorum, ut habetur 4 Reg.17.24.25. capta Samaria, duxit captivos in regionem ſuam; Aſſyrios autem poſuit in civitatibus Samariæ pro Iſraelitis: cùmque hi Aſſyrii ibi habitare cœpiſſent, idolis ſuis immolabant. *Et miſit in eos Dominus leones, qui interficiebant eos &c.* Non punivit illos Deus in patria propter idololatriam; in regione verò, ubi Deus verus adorari ſolebat, mittit leones, qui eos occidant. Quid erit de nobis, qui in Eccleſiæ Dei gremio nati ſumus, ejuſque ſanctiſſimam Legem, & Sacramenta, ſuſcepimus? Cur ergo in terra ſancta tot idololatrias committimus? cur venter noſter Deus eſt? cur aurum? Hanc Legem Evangelicam, quam Majores noſtri cuſtodierunt in his regionibus; pro qua multi ſanguinem fuderunt; quomodo nos tranſgredimur? Et cur non deſcendunt ex montibus leones, aut aliæ immanes belluæ, quæ nos devorent? ad magnum aliquod malum, ſupplicium gravius, nos forſan ſervat divina juſtitia. Licèt dicere poſſimus, quòd peſtes, infirmitates, bella, quibus reges affliguntur, ut neceſſitate coacti graviora onera, & tributa, ſubditis ſuis imponant; omnes hæ calamitates ſunt leones, & dracones, qui ab ira Dei procedunt, in ſupplicium peccatorum noſtrorum. Diez Dom. Palm.

In terra Sanctorum (Eccleſia] *iniqua geſſit; & non videbit gloriam Domini.* Iſ.26.10.

Quis miſerebitur tui Jeruſalem? aut quis contriſtabitur pro te? aut quis ibit ad rogandum pro pace tua? Tu dereliquiſti me, dicit Dominus, retrorſum abiiſti: & extendam manum meam ſuper te, & interficiam te. Laboravi rogans. Jerem.15.5.6. Attende Chriſtiane, quoties te Deus ità rogaverit, tum per concionatores &c.

Ecce ſex viri veniebant de via. Ezech 9 2. Nonne ſufficeret unus Angelus ad Judæorum perniciem? cur ſex mittuntur, ut perirent primogenita Ægypti? Imò, ut perirent Aſſyriorum exercitus unus Angelus mittitur, Iſ.37.36. Ethnicorum peccata ſatis puniuntur per unum angelum; verùm Fidelium peccata adeò immania ſunt &c. Obſervatio hæc eſt Theodoreti in Iſaiam. Baeza tr.2.l.15.c.9.§.11.

Ex Novo, & aliis.

Tolerabiliùs erit terræ Sodomorum. Matth.10.15. An hoc intelligendum ſit abſolutè; ità quòd ſimpliciter, omnibus conſideratis, major erit damnatio horum, quàm Sodomitarum; difficilè eſt determinare; Videtur enim quòd ſic: quià, cæteris paribus, major eſt damnatio fidelium, quàm Infidelium; & tantò gravius eſt peccatum, quò major gratia offertur, & ſpernitur. Dion. Carth. hic.

Legitur in Vitis Patrum; & liber approbatus eſt ex Decreto Gelaſii Papæ, de B. Macario: qui, eundo per deſertum, invenit antiquiſſimum caput cujuſdam mortui. Cogitabat, ſi ſcirem, quòd anima hujus eſſet in paradiſo, tenerem caput iſtud in reliquiis; ſi in purgatorio, orarem pro ipſa; ſi in Inferno, vellem ſcire, pro quo peccato? Et dum iſta cogitaret, ſubitò anima fuit in capite, & locuta ei: quæras, & ego reſpondebo tibi. Tunc Macarius: cujus es conditionis? Chriſtianus? an Paganus? Reſpondit, Paganus. In quo loco ſit? quærit: in Inferno, & quidem profundè. Interrogat, an aliqui profundiores? reſpondit, Judæi; quia habuerunt Scripturas, & Prophetas; & non crediderunt? An aliqui profundiores Judæis? reſpondit, mali Chriſtiani; qui tantas receperunt gratias, & tamen ingrati Deum ſpreverunt; ideo ex ingratitudine ſunt profundiores. S.Vinc.Ferr.fer.3.D Palm.

Agareni tenent Sanctam terram, ad excuſationem Chriſtianorum: quoniam nullus poteſt ſe excuſare de peccatis, & Chriſtus non vult, quòd Chriſtiani faciant peccata in illa ſancta terra. Si dicatur: quare ergo ſuſtinet, quòd Agareni faciant ibi peccata? reſpondeo: quia non tantùm ſibi diſplicet, quantùm de Chriſtianis. Id.fer.4.poſt Lætare.

Refert Cæſarius Heiſterbacenſis illuſtr. hiſtor.l.4.c.15. Guilielmo quodam Ord.Ciſter. qui ante Ordinis ingreſſum Cruce ſignatus mare trajecit, ad viſitandum ſepulchrum Domini, regnante Friderico I. Imp. quo tempore Saladinus Babyloniæ rex terram ſanctam occupaverat, & Noradinus ejus filius Achonis portum, & urbem, poſſidebat. Huc cùm appuliſſet Guilielmus, conſpecta navi Chriſtianorum, Noradinus vir miti ingeniò, & natura beneficus, nobilem quemdam è ſuis linguæ Gallicæ gnarum ad navem miſit, qui advenas ſalutaret; &, nè quid hoſtile metuerent, pollicetur. Miſſa ultro citròque munera; die poſtero ipſe Noradinus ad navem venit, ægrotum nobilem inviſens. Inter quæ officia prædictus Guilielmus cum aliis, revertentem regem comitari juſſus eſt; & inter eundum à Nobili, qui primùm ad navem miſſus fuerat, interrogatus: quomodo Chriſtiani in patria illius ſervarent legem Chriſtianorum? Verecundatus Guilielmus fateri, quod res erat, reſpondit: ſat bene. Quo reſponſo audito nobilis ille Saracenus: ego, inquit, exponam tibi legem Chriſtianorum, qui in hac regione degebant. Pater meus, quia erat inter eminentiores Saladini, miſit me juvenem ad regem Jeroſolymorum, ea conditione, ut apud ipſum Gallicum idioma perdiſcerem; ille autem viciſſim filium ſuum parenti meo remitteret, ut lingua Saracena diſceret loqui. Itaque quæ tunc audivi, quæque oculis meis uſurpavi, referam tibi. Chriſtiani eo tempore ità vixerunt, ut nullus adeò dives eſſet, qui lucri cauſa & pro pecunia, vel ſororem, vel filiam, vel, quod execrabiliùs erat, uxorem propriam, libidini peregrinorum non exponeret. Ità univerſi gulæ, & carnis illecebris, dediti erant; ut, ſi eos de moribus æſtimares, prorſus à pecoribus non differrét. Superbia adeò eis dominata eſt, ut numquam ſibi ſatisfacerent in veſtibus ſuis incidendis, ſtringendis, prætexendis, acupingendis, auro illinendis &c. Et, ut cœtera taceam, tot fuerunt, vel in ſolis calceis, mutationes, tot novitates; ut putares, aliud nihil dies, noctesque cogitaſſe, quàm quo pacto unus alterum veſtimentorum pompa ſuperaret. Addidit ſub hæc Saracenus: Ecce iſta ſunt vitia, propter quæ ejecit Deus Chriſtianos ſuperbos, & luxurioſos, de terra iſta: non enim diutius potuit tantas illorum iniquitates ſuſtinere. Putas, quòd noſtris viribus obtinuerimus illam? nequaquam. Pergit quoque narrare Cæſarius ex relatione præfati Guilielmi: Saladinum regem, qui Jeroſolymam occupaverat, valde etiam fuiſſe humanum in Chriſtianos. Nam, licèt ab ejus exercitu Chriſtianorum copiæ fuiſſent partim deletæ partim diſſipatæ, partim captæ; reliquias tamen in civitatibus, quæ ſe ultrò dediderunt, permiſit quietè vivere, adhibita tamen cuſtodia, nè quid moverent. Evolato verò nonnullo tempore inquiſivit quomodo ſe gererent Chriſtiani? reſponſum eſſe: haud aliter eos vivere, quàm pecudes intellectu carentes: totam eorum occupationem eſſe ludos, commeſſationes, compotationes, luxum, & illecebras voluptatum Quare iratus Saladinus mandavit, quidquid in civitatibus Chriſtianorum reliquum eſſet, pelli, & exturbari.

§. VII.

Chriſtiani confunduntur à Gentilibus, & condemnantur.

Ex Novo, & Patribus.

E*cce magi ab oriente venerunt.* Matth.2.1.5. Chryſ.ſ.156. plus cœleſte de magis, quàm de Stella, ſignum eſt: quòd Judææ regem, quòd Legis auctorem, magus ſcit, neſcit Judæus.

Vidimus ſtellam ejus in Oriente. Voluit Deus, ut Jeroſolymam intrarent, ad majorem ſui confirmationem, & Judæorum confuſionem, ac condemnationem; videlicet, ut teſtimonio prophetali certificarentur de puero nato, &, ut Judæi inexcuſabiles fierent; eorumque cæcitas, atque deſidia, confunderetur, dum, Gentibus Chriſtum confitentibus, ac deſideranter quærentibus, ipſi nec crediderunt, nec quæſierunt. Dion.Carth.hic.

Viri Ninivitæ ſurgent in Judicio cum generatione iſta. Matth.12.41. Frequens eſt Dei, gratia, rarus per humanam voluntatem uſus gratiæ. Ergo Ninive ex rea fit repentè arbitra, judexque Palæſtinæ, & ſuis lacrymis obruit Jeroſolymam. Nobis imputanda eſt duritia noſtra; qui ſi occaſione uteremur, felicitatis noſtræ eſſemus proculdubio non algæ in limo, ſed palmites in Carmelo, &c. Oliva fer.3.D.1.Quadr.

Quidam ex iis de longe venerunt. Marci 8.3. Propiores erant aut eſſe debebant ad ſequelam Chriſti, qui de Lege Domini erat, quà

Digitized by Google

quin potiùs ex omni moneta viliores ſunt, utpote viliſſimi metalli. Sic multi Chriſtiani, licèt cruce ſe ſignent, & vulnera Chriſti confiteantur &c. Id. tit. Chriſtiani.

§. V.

Chriſtianorum peccata graviora, quàm Gentilium.

Ex Veteri.

E*Cce filii Iſrael non audiunt me.* Ex. 6. 12. q. d. hi, Domine, qui ſunt populus tuus, & gloriantur, ſe eſſe filios tuos; hi non audiunt me. Si eſſent infideles, eſſet malum tolerabilius. Diez. fer. 4. poſt 1. Quadr.

Ad iracundiam concitatus eſt, quia provocaverunt eum filii ſui, & filiæ. Deut. 32, 16. 17. quod utique ſecundùm omnem rationem minùs tolerandum eſt, quàm ſi provocaſſent eum externi, & externæ. S. Rupert. lib. 2 c. 2. hic.

Triplex filiorum Heli commendatio præmittitur. 1. Reg. 1. 3. &c. A loco, quia erant in templo; à genere, quia erant filii Heli ſummi Sacerdotis; à dignitate, quia erant & ipſi Sacerdotes Domini. Sed quorſum hæc commendatio? niſi ut ignominioſior vituperatio, Mendoza hic.

Timueruntque Philiſthiim. 1. Reg 4. 7. Licèt de Deo Hebræorum non verè ſentirent; eum nihilominus timuerunt: in dedecus Chriſtianorum, qui, Deum rectè cognoſcentes, tamen non timent; deteriores in hoc non ſolùm Philiſthæis, ſed etiam ipſo Pharaone, qui dicebat Ex 5. 2. *Neſcio, Dominum, & Iſrael non dimittam.* Cajet. contempſit mandatum Divinum, allegando inſcitiam propriam. q. d. quia neſcio, contemno; ſi ſcirem, procul dubio timerem, & obſervarem. Quid ad hæc Chriſtiani cognoſcentes Deum, & non timentes? S. Rupert. l. 4. in Ea. 31. Levius multò eſt Deum neſcire, quàm cognitum irritare. Mendoza in 1. Reg 4. v 7.

Filii hominum, uſquequò gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Pſ. 4. 3. Sept. *uſquequò inclyti mei ignominioſè diligitis vanitatem?* Chald. *uſquequo honor meus ad vituperium?* Aquila, & Symmachus: *uſquequò glorioſi mei, ſeu gloria mea?* Vatablus; *uſquequò potentes, ac principes?* Quò magis extollitur dignitas, magis exaggeratur iniquitas. Mendoza in 1. Reg. 1. annot 6 lect. 3.

Incerta, & occulta ſapientia tua manifeſtaſti mihi. Pſ. 50 8. Onus aliud addit reatui ſuo, ut, cùm beneficia memorat, culpam ſemper accreſcat. Incerta, & occulta ſunt, quæ ei Deus in filii ſui manifeſtatione revelavit. Primum, ut agnoſceret, eum habere Filium; deinde ut ipſum noſſet ea ſuo ſemine in carnis aſſumptione venturum: ut Paſſionis quoque futura prædiceret, & reſurrectionis gloriam nuntiaret: & inde dicit, ſe non debuiſſe peccare. O ſancta ſimplicitas! quis tantùm ſuæ defenſioni ſtudere potuit, quantùm iſte in propria condemnatione laboravit. Dicit, poſt collata beneficia ad talia ſe non debuiſſe pervenire peccata. Caſſiodor. hic.

Iſrael autem non cognovit me. Iſ. 1. 3. hoc dicit cum ingenti ponderatione Dominus. Res miranda! quòd Iſrael, id eſt, qui Deum videt, Deum non videat. Quòd cæcus non videat, nihil mirùm; at oculos habentem non videre, ſtupendum eſt. Quòd Infidelis non videat, & Deum offendat, malum eſt; cæterum quòd Fideles Chriſtiani, qui Deum cognoſcunt, ut cæci vivant, illum offendant; ingens profectò malum eſt. Diez conc. 2. feſto S Barthol.

Filii Sion inclyti, & amicti auro primo, quomodo reputati ſunt in vaſa teſtea, opus manuum figuli. Thren. 4. 2.

Major effecta eſt iniquitas filiæ populi mei peccato Sodomorum. Thren. 4. 6. Major iniquitas noſtra rectè plangitur, quam eorum, qui non cœpere in fide Chriſti aliquid boni agere. Hinc & ſupplicia pertimeſcamus atrociora, quàm ejus luere; quæ ſubverſa eſt in momento. S. Paſchaſ. hic.

Contempſit iudicia mea, ut plus eſſet impia, quàm Gentes. Ezech. 5 6. *iuxta iudicia Gentium non eſtis operati.* v. 7. Meritò de multis Chriſtianis hæc dici poſſent, quod Deus de Ieruſalem. Maurus ab eo, quod Legi ſuæ repugnat, abſtinet; Chriſtianus verò non. Cur ſaltem legem naturæ non ità ſervamus, ut ſuos ipſi ritus ſervant? quin etiam virtutibus moralibus ſæpe nobis præſtant. Diez. conc. 1. D. 3. adv.

Tu ſignaculum ſimilitudinis &c. Ezech. 28. 12. &c. Sequitur, *& peccaſti.* v. 16. *& ejeci te de monte Dei.* Præcedunt laudes, ut culpa gravior habeatur. Mendoza in 1. Reg. 1. annot. 6. lect. 3.

Ex Novo.

Tolerabilius erit terra Sodomorum &c. Matth. 10. 15. Quia quò plura beneficia accepit à Deo, eò graviora in Deum peccata ejus erunt. Mendoza in 1. Reg. 12. annot. 11. ſect. 2.

Et tu Capharnaum, numquid uſque in cœlum exaltaberis? &c. Matth. 11. 23. S. Hier. ideò, quia exaltata es uſque ad cœlum, meo hoſpitio, & meis ſignis, atque virtutibus, tantum habens privilegium; majoribus plecteris ſuppliciis, Mendoza ib.

Nemo nos conduxit. Matth. 20. 7. S. Greg. hom. 19. in Evang. quid eſt dicere, ad laborem nos nemo conduxit? niſi quia vitæ nobis vias nullus prædicavit. Quid ergo nos à bono opere ceſſantes in excuſatione noſtra dicturi ſumus, qui penè à matris utero ad fidem venimus; qui verba vitæ ab ipſis incunabulis audivimus.

Ejecerunt illum extra civitatem. Luc. 4. 29. Videamus, de qua ratione, civitate rectiùs dicerem; quibus ex ſpeluncis, ſylvis, & latibulis, prodierint hæc monſtra. Nazareth eſt, Chriſti patria; illa primum in Chriſti necem ictum vibravit. Ergo Nazareth, præ omnibus Paleſtinæ urbibus Chriſto devincta; unde cognomen aſſumere, ubi primùm ſtationem figere, dignatus eſt; illa prima ſit, quæ in Chriſtum ſeditioſa inſurgat, tantoque furore illum perſequatur? Si cæteri hoc auderent, nullis à Chriſto beneficiis affecti, forſan veniam mererentur: quòd autem id facere auſint Nazareni, intolerabilis eſt ingratitudo, nulla pœna expianda. Si autem Nazaræi ob id ſummè plectendi; plurimi cum illis magis. Eò res hodie devenit, ut, qui à Chriſto maxima beneficia accipiunt, ſint maximi illius hoſtes; maximè conſpicui dignitate, honore, divitiis, nobilitate, aliiſque cœli donis, hi Chriſtum utplurimùm impudentiſſimè offendunt. Paulus Segneri. Die Lunæ Dom. 3. Quadr.

Videns civitatem flevit ſuper illam. Luc. 19. 41. Multæ aliæ civitates perierunt, & deletæ ſunt: Babylon à Perſis, Troja à Græcis, Romæ Roma ſepulta jacet: nullam tamen aliam deflet: quia hæc una eo tempore Dei cultum habebat. Orig hom. 34. in Matth. nos ſumus Jeruſalem, quæ defletur. (Jeruſalem, id eſt, videns Deum) quòd ſi poſt myſteria veritatis, poſt ſermonem Evangelii, poſt doctrinam Eccleſiæ, poſt viſionem Sacramentorum ejus, aliquis è nobis peccaverit; plangitur, atque defletur. Si poſt multam continentiam, poſt aliquot annos caſtitatis, victus quis fuerit, patientiam, pudicitiamque amiſerit; lapidem ſuper lapidem non relinquent ſuper te. Multis lacrymis proſequitur Dominus funus Lazari. Jo. 11. 35. nullum alium reſuſcitatum deploravit. Cauſam reddit Orig. tr. 38. in Io. ex verbis: *ecce quem amas, infirmatur.* v. 3. ſi cadat virtute conſpicuus, eum deflet maximè Chriſtus. Pinna in Eccl. Ethol. 65.

Odio habuerunt me gratis. Jo. 15. 25 Etſi aliqua excuſatio eſſe poſſet, de Filio Dei latente in homine; nulla tamen adeſt de homine innocente, operante mirabilia docente utilia, diſſuadente damnoſa. Sed majus Chriſtianorum peccatum; qui Chriſtum credunt Dei Filium, & contemnunt; Redemptorem fatentur, & non diligunt; Deum, & non timent; Patrem, & non verentur; Magiſtrum, & doctrinam abiiciunt; præceptorem, & non obediunt; ſed iterum atque iterum in cordibus, & damnatis moribus, crucifigunt. Sim. Caſſ. l. 12. c. 10.

Barbari præſtabant non modicam humanitatem nobis. Act. 28. 2. Probro ſunt Chriſtianis Gentiles, barbari, naufragos, peregrinos, inopes, nihil lucri ſperantes, benignè ſuſceperunt. Sylv. hic.

Qui veritatem Dei in iniuſtitia detinent. Rom. 1. 18. Quaſi incarceraverunt veritatem, eamque detinuerunt, ſeris iniquæ voluntatis; nè exiret ad effectus, operaque conformia veritati notæ; itaque vim illi intulerunt, illique ſummam injuriam intulerunt. Ita S. Chryſ. Aug. ſ 55. de verb. D. ſecundùm Joannem. Hi ergo quaſi in vinculis detinuerunt Judicem, nec recta dictare permiſerunt Legislatorem menti ſuæ à Deo impreſſum, ſcilicet rectæ rationis, & veritatis dictamen. Idem facit quivis peccator, dum contra veritatis, & rationis, dictamen operatur, & peccat. Corn. hic.

Revelatur ira Dei ſuper omnem impietatem, & iniuſtitiam hominum eorum, qui veritatem, &c. ib. v. 18. Meritò conqueritur Veritas, & Fides Dei, de omnibus hominibus, de Mauris, Gentilibus, Judæis; multò tamen magis de Chriſtianis &c. Diez fer. 2. D. 3. Quadr.

Utinam frigidus eſſes, aut calidus. Apoc. 3. 15. Frigidum de Infideli explicant; calidum, ſive fervidum, de Fideli juſto, tepidum autem de Fideli iniqua: S. Ambr. S. Greg. S Thom. Anſelmus, Salvianus. Licèt abſolutè loquendo, melior ſit conditio Chriſtiani peccatoris, quàm Infidelis: quia ille fidem habet, & auxilia paratiora, æternaque præmia, & ſupplicia agnoſcens, & aliorum exemplis animatus, faciliùs ſperatur convertendus; tamen negari non poteſt, Fidelem peccatorem in re aliqua eſſe Infideli deteriorem, dum, illius culpa, ob majorem Dei notitiam, longè gravior, quàm ignorantis Infidelis æſtimatur. Ramirez in ep. Chr. ep. 7. Utinam aut calorem, aut fidem haberes, bonorum Chriſtianorum; aut certè frigus, & ignorantiam paganorum. Aut enim fides calida te Deo inſinuaret; aut certe ad præſens adhuc legis ignorantia aliquatenus excuſaret. Nunc autem, quia Chriſtum jam agnoviſti, & negligis, quem agnoviſti, qui ſuſceptus es, quaſi intrà os Dei, per fidei agnitionem, proiiceris per teporem. Salvian. lib. 4.

Ex

Digitized by Google

Ex Patribus, & aliis.

Cùm etiam ignorantes Dominum nulla exceptio tueatur à pœna (quia Deum in aperto conſtitutum, & vel ipſis cœleſtibus bonis comprehenſibilem, ignorari non licet) quantò cognitum deſpici periculoſum eſt. Tertull.l. de pœnit.

Deſcende, peccavit populus tuus. Ex.32.7. Acſi ei divina vox diceret: qui in tali peccato lapſus eſt, jam meus non eſt. S. Rupert. hic l.4.c.27.

Leviùs multò eſt, Deum neſcire, quàm cognitum irritare; tolerabiliùs eſt, viam Dei ignorare, quàm, poſt agnitam, retrorſum ire. Id.ib.c.31.

Criminoſior culpa eſt, ubi honeſtior ſtatus. Si honoratior perſona peccantis, peccati quoque major invidia &c. Ità & nos, qui Chriſtiani Catholici dicimur; ſi ſimile aliquid barbarorum impuritatibus facimus, graviùs erramus: atrociùs enim ſub ſancti nominis profeſſione peccamus. Salvian.l.4.de provid.

§. VI.

Chriſtiani puniuntur præ Gentilibus.

Ex Veteri.

Philiſthiim autem tulerunt arcam Dei. 1.Reg.5.1. Cur hi, arcam tangentes, non intereunt, ſicut Iſraelitæ, non ſolùm tangentes, ſed & aſpicientes? Num.4.15.20. Dicet aliquis: quia Iſraelitæ domeſtici erant, & familiares. Deus autem, ſicut familiaribus ſuis majora beneficia confert; ità majores pœnas infert, ſi delinquant. Sic Oza occiſus 2.Reg.6.7.Mendoza in 1.Reg 5 verſ.1.

Salmanazar rex Aſſyriorum, ut habetur 4 Reg.17.14.25.capta Samaria, duxit captivos in regionem ſuam; Aſſyrios autem poſuit in civitatibus Samariæ pro Iſraelitis: cùmque hi Aſſyrii ibi habitare cœpiſſent, idolis ſuis immolabant. *Et miſit in eos Dominus leones, qui interficiebant eos &c.* Non punivit illos Deus in patria propter idololatriam; in regione verò, ubi Deus verus adorari ſolebat, mittit leones, qui eos occidant. Quid erit de nobis, qui in Eccleſiæ Dei gremio nati ſumus, ejuſque ſanctiſſimam Legem, & Sacramenta, ſuſcepimus? Cur ergo in terra ſancta tot idololatrias committimus? cur venter noſter Deus eſt? cur aurum? Hanc Legem Evangelicam, quam Majores noſtri cuſtodierunt in his regionibus; pro qua multi ſanguinem ſuderunt; quomodo nos tranſgredimur? Et cur non deſcendunt ex montibus leones, aut aliæ immanes belluæ, quæ nos devorent? ad magnum aliquod malum, ſupplicium gravius, nos forſan ſervat divina juſtitia. Licèt dicere poſſimus, quòd peſtes, infirmitates, bella, quibus reges affliguntur, ut neceſſitate coacti graviora onera, & tributa, ſubditis ſuis imponant; omnes hæ calamitates ſunt leones, & dracones, qui ab ira Dei procedunt, in ſupplicium peccatorum noſtrorum. Diez Dom. Palm.

In terra Sanctorum (Eccleſia) *iniqua geſſit; & non videbit gloriam Domini.* Iſ.26.10.

Quis miſerebitur tui Jeruſalem? aut quis contriſtabitur pro te? aut quis ibit ad rogandum pro pace tua? Tu dereliquiſti me, dicit Dominus, retrorſum abiiſti; & extendam manum meam ſuper te, & interficiam te. Laboravi rogans. Jerem.15.5.6. Attende Chriſtiane, quoties te Deus ità rogaverit, tum per concionatores &c.

Ecce ſex viri veniebant de via. Ezech 9 2. Nonne ſufficeret unus Angelus ad Judæorum perniciem? cur ſex mittuntur, ut perirent primogenita Ægypti? Imò, ut perirent Aſſyriorum exercitus unus Angelus mittitur, Iſ.37.36. Ethnicorum peccata ſatis puniuntur per unum angelum; verùm Fidelium peccata adeò immania ſunt &c. Obſervatio hæc eſt Theodoreti in Iſaiam. Baeza er.2.l.12.c.9.§.11.

Ex Novo, & aliis.

Tolerabiliùs erit terræ Sodomorum. Matth.10.15. An hoc intelligendum ſit abſolutè; ità quòd ſimpliciter, omnibus conſideratis, major erit damnatio horum, quàm Sodomitarum; difficilè eſt determinare; Videtur enim quòd ſic: quia, cæteris paribus, major eſt damnatio fidelium, quàm Infidelium; & tantò gravius eſt peccatum, quò major gratia offertur, & ſpernitur. Dion. Carth. hic.

Legitur in Vitis Patrum; & liber approbatus eſt ex Decreto Gelaſii Papæ, de B. Macario: qui, eundo per deſertum, invenit antiquiſſimum caput cujuſdam mortui. Cogitabat, ſi ſcirem, quòd anima hujus eſſet in paradiſo, tenerem caput iſtud in reliquiis; ſi in purgatorio, orarem pro ipſa; ſi in Inferno, vellem ſcire, pro quo peccato? Et dum iſta cogitaret, ſubitò anima fuit in capite, & locuta ei: quæras, & ego reſpondebo tibi. Tunc Macarius: cujus es conditionis? Chriſtianus? an Paganus? Reſpondit, Paganus. In quo loco ſit? quærit: in Inferno, & quidem profundè. Interrogat, an aliqui profundiores? reſpondit, Judæi; quia habuerunt Scripturas, & Prophetas; & non crediderunt? An aliqui profundiores Judæis? reſpondit, mali Chriſtiani; qui tantas receperunt gratias, & tamen ingrati Deum ſpreverunt; ideo ex ingratitudine ſunt profundiores. S.Vinc.Ferr.ſer.3.D Palm.

Agareni tenent Sanctam terram, ad excuſationem Chriſtianorum: quoniam nullus poteſt ſe excuſare de peccatis, & Chriſtus non vult, quòd Chriſtiani faciant peccata in illa ſancta terra. Si dicatur: quare ergo ſuſtinet, quòd Agareni faciant ibi peccata? reſpondeo: quia non tantùm ſibi diſplicet, quantùm de Chriſtianis. Id.ſer.4.poſt Lætare.

Refert Cæſarius Heiſterbacenſis illuſtr. hiſtor.l.4.c.15. Guilielmo quodam Ord.Ciſter. qui ante Ordinis ingreſſum Cruce ſignatus mare trajecit, ad viſitandum ſepulchrum Domini, regnante Friderico I. Imp. quo tempore Saladinus Babyloniæ rex terram ſanctam occupaverat, & Noradinus ejus filius Achonis portum, & urbem, poſſidebat. Huc cùm appuliſſet Guilielmus, conſpecta navi Chriſtianorum, Noradinus vir miti ingeniò, & natura beneficus, nobilem quemdam è ſuis linguæ Gallicæ gnarum ad navem miſit, qui advenas ſalutaret; &, nè quid hoſtile metuerent, polliceretur. Miſſa ultrò citròque munera; die poſtero ipſe Noradinus ad navem venit, ægrotum nobilem inviſens. Inter quæ officia prædictus Guilielmus cum aliis, revertentem regem comitari juſſus eſt; & inter eundum à Nobili, qui primùm ad navem miſſus fuerat, interrogatus: quomodo Chriſtiani in patria illius ſervarent legem Chriſtianorum? Verecundatus Guilielmus fateri, quod res erat, reſpondit: ſat bene. Quo reſponſo audito nobilis ille Saracenus: ego, inquit, exponam tibi legem Chriſtianorum, qui in hac regione degebant. Pater meus, quia erat inter eminentiores Saladini, miſit me juvenem ad regem Jeroſolymorum, ea conditione, ut apud ipſum Gallicum idioma perdiſcerem; ille autem viciſſim filium ſuum parenti meo remitteret, ut lingua Saracena diſceret loqui. Itaque quæ tunc audivi, quæque oculis meis uſurpavi, referam tibi. Chriſtiani eo tempore ità vixerunt, ut nullus adeò dives eſſet, qui lucri cauſa & pro pecunia, vel ſororem, vel filiam, vel, quod execrabiliùs erat, uxorem propriam, libidini peregrinorum non exponeret. Ità univerſi gulæ, & carnis illecebris, dediti erant; ut, ſi eos de moribus æſtimares, prorſus à pecoribus non differrêt. Superbia adeò eis dominata eſt, ut numquam ſibi ſatisfacerent in veſtibus ſuis incidendis, ſtringendis, prætexendis, acupingendis, auro illinendis &c. Et, ut cœtera taceam, tot fuerunt, vel in ſolis calceis, mutationes, tot novitates; ut putares, aliud nihil dies, noctesque cogitaſſe, quàm quo pacto unus alterum veſtimentorum pompa ſuperaret. Addidit ſub hæc Saracenus: Ecce iſta ſunt vitia, propter quæ ejecit Deus Chriſtianos ſuperbos, & luxurioſos, de terra iſta: non enim diutius potuit tantas illorum iniquitates ſuſtinere. Putas, quòd noſtris viribus obtinuerimus illam? nequaquam. Pergit quoque narrare Cæſarius ex relatione præfati Guilielmi: Saladinum regem, qui Jeroſolymam occupaverat, valde etiam fuiſſe humanum in Chriſtianos. Nam, licèt ab ejus exercitu Chriſtianorum copiæ fuiſſent partim deletæ partim diſſipatæ, partim captæ; reliquias tamen in civitatibus, quæ ſe ultrò dediderunt, permiſit quietè vivere; adhibita tamen cuſtodia, nè quid moverent. Evolato verò nonnullo tempore inquiſivit quomodo ſe gererent Chriſtiani? reſponſum eſt: haud aliter eos vivere, quàm pecudes intellectu carentes: totam eorum occupationem eſſe ludos, commeſſationes, compotationes, luxum, & illecebras voluptatum. Quare iratus Saladinus mandavit, quidquid in civitatibus Chriſtianorum reliquum eſſet, pelli, & exturbari.

§. VII.

Chriſtiani confunduntur à Gentilibus, & condemnantur.

Ex Novo, & Patribus.

Ecce magi ab oriente venerunt. Matth.2.1.5. Chryſ.ſ.156. plus cœleſte de magis, quàm de Stella, ſignum eſt: quòd Judææ regem, quòd Legis auctorem, magus ſcit, neſcit Judæus.

Vidimus ſtellam ejus in Oriente. Voluit Deus, ut Ieroſolymam intrarent, ad majorem ſui confirmationem, & Iudæorum confuſionem, ac condemnationem; videlicet, ut teſtimonio prophetali certificarentur de puero nato, &, ut Iudæi inexcuſabiles fierent; eorumque cæcitas, atque deſidia, confunderetur, dum, Gentibus Chriſtum confitentibus, ac deſideranter quærentibus, ipſi nec crediderunt, nec quæſierunt. Dion.Carth.hic.

Viri Ninivitæ ſurgent in Judicio cum generatione iſta. Matth.12.41. Frequens eſt Dei, gratia, tatus per humanam voluntatem uſus gratiæ. Ergo Ninive ex rea fit repentè arbitra, judexque Palæſtinæ, & ſuis lacrymis obruit Ieroſolymam. Nobis imputanda eſt duritia noſtra; qui ſi occaſione uteremur, felicitatis noſtræ eſſemus proculdubio non algæ intimo, ſed palmites in Carmelo, &c. Oliva ſer.3.D.1.Quadr.

Quidam ex eis de longe venerunt. Marci 8.3. Propiores erant aut eſſe debebant ad ſequelam Chriſti, qui de Lege Domini erât, quã

Digitized by Google

qui gentiliter vixerunt. Sed præpoſteratum eſt, ut, qui debebant eſſe propinquiores, ſint remotiores; &, qui de longè erant, proximi facti ſint. Nec non & de longè ad Chriſtum veniunt, qui eatenent majoribus criminibus irretiti, & in Mundi deliciis, atque divitiis, plùs affecti; quibus eſt celeriùs divino edulio providendum. Sim.Caſſ.c.4. de multipl.pan.

Samaritanus autem. Luc.10.33. Vicit Samaritanus Judæos amore in proximum. Faciat Deus, nè Turcæ, Mauri, Ethnici, eleemoſynis, patientia, caſtitate, & aliis moralibus virtutibus, multos Chriſtianorum ſuperent. Barradius t.3.l.2.c.16. hic.

Ubi S.Hier. Gentilium laudavit fortitudinem animi, ait: quanquam & hæc in ſugillationem noſtri breviter dicta ſint, ſi non præſtet fides, quod exhibuit Infidelitas. ep.3. ad Heliodor.

Quærit Tertullianus: cur divina Providentia multos veterum Gentilium tam heroicis virtutibus orbi admirabiles eſſe voluerit? quis non ſtupet patientiam Socratis, contemptum terrenorum Cratis Philoſophi, paupertatem ultroneam Diogenis? Reſpondet lib. ad Martyres: hæc non ſinè cauſa Dominus in Sæculum admiſit; ſed ad nos, & nunc nahortandos; & in illa die confundendos; ſi reformidaverimus pati pro veritate in ſalutem, quæ alii affectaverunt pro vanitate in perditionem. Did. Niſſ. ſer.2.D.3.Quadr.§.5.

Voluit Deus Alexandrum Fidelibus ſtatuere in exemplum, & cotem virtutis. Si enim Alexander ſolis naturæ viribus tanta præſtitit; quanta nos viribus gratiæ, naturam longè ſuperantibus, inſtructos facere oportet? ſi gloriæ vanæ, & caducæ cupido Alexandrum ad tam heroica facinora impulit; quàm ardua nos capeſſere decet, quibus cœleſtis gloria ob oculos proponitur? Fuit Alexandro hoc axioma, teſte Curtio l.2. cap.8. nihil tam altè natura conſtituit, quò virtus non poſſit eniti. Chriſtiano hoc axioma proponitur: nihil tam alte natura conſtituit, quò gratia Chriſti non poſſit eniti. Corn. in Dan.c.2.v.39.

TITULUS XII.

CHRISTUS DOMINUS.

§. I.

Figura.

Ex Veteri.

CHriſtus Dei virtus, & ſapientia, ipſe eſt arbor vitæ. Gen. 2.9. Origenes l.4. in ep. ad Rom.

Et benedixit diei ſeptimo. Gen.2.3. Dies iſte ſeptimus ſplendor Paternæ gloriæ, lux lucis, & fons luminis. Sol ipſe verus, & indeficiens. Hoc à cæteris diebus differt, quòd *veſpere*, & *mane*, non habeat. Nec enim dixit Scriptura: factum eſt veſpere, & mane, dies ſeptimus; ſicut dixerat: *factum eſt veſpere, & manè, dies quintus &c.* Dies enim iſte natus, non factus eſt; genitus, non creatus eſt. Rupert.c.13. hic.

Adam figuram Chriſti geſtavit: nam ſicut ille ſexta die formatus eſt ad imaginem Dei; ità ſexta Mundi ætate Filius Dei carnis formam induit. S.Iſid. in allegor. S.Scripturæ.

Cur Abel in juventutis flore occiditur? Gen.4.8. S.Aug. lib.1. de mirabil.Script. primus, poſt delictum, Salvatoris noſtri geſtavit figuram, qui virgo, & Sacerdos, & martyr. Sylv. in Matth. Matth.25.c.51.

Quæri poteſt: cur tam ipſe Dominus in Evangelio Matth.23. 35. quàm Apoſtoli in epiſtolis ſuis, Abel ſpeciali juſtitiæ titulo exornent, ubique illum juſtum appellantes? ad quod dicendum: quòd tantus martyr, qui Dei Filium in tribus ſpecialibus virtutibus præfiguravit, convenienter tanto myſterio condecoretur: fuit enim Sacerdos, virgo, martyr. In quo ejus typum geſſit; qui eſt flos virginitatis; qui eſt Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech; qui martyr pro vobis fieri, fuſo in cruce Sanguine, dignatus eſt. Haymo hom. in feſto S. Steph. Abel figuraſſe Chriſtum Paſtorem ovium, à populo Judaico per Cain figurato, nullus jam ambigit Chriſtianus. D. Proſper de promiſſ. & prædicat. Dei parte 1. c.6.

Arca fuit Eccleſia, Noe Chriſtus, columba Spiritus Sanctus, oleæ folium Dei benignitas. Gen.7. & 8. S.Chryſ. tomo 6. tr. in terræ motum.

Noe interpretatur *Requies*, & Chriſtus dicit Jo.16.33. *in Mundo preſſuram habebitis, in me autem pacem*. Noe ſalvavit familiam ſuam in aquis diluvii; & Chriſtus familiam ſuam per crucem in aquis Baptiſmi. Hugo Card. in Gen.5. Quæ eſt requies? vel conſolatio? qua conſolatur nos iſte verus Noe, ſcilicet Filius Dei? niſi peccatorum remiſſio, quam in Baptiſmo ſuo nobis tribuit: illud enim diluvium Baptiſmatis figura fuit. Rupert. in Gen. c. 17. Noe per aquam, & lignum liberat ſuos? Chriſtus per crucem, & Baptiſmum, liberat Chriſtianos. V.Beda in c.5. Gen. Noe per omnia, omneſque actus ejus Chriſtum ſignificat. S.Iſid.c.7.in Gen.

Arcum meum ponam &c. Gen.9.13. Arcus iſte Chriſtus eſt. *Vide arcum, & benedic, qui fecit illum*. Eccl.43.12. Ab hoc arcu procedunt ſagittæ præceptorum, & comminationum. Hugo Cardin. hic.

Ecce odor filii mei, ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Gen.27.27. Ager iſte Chriſtus eſt. Orig. in c.13. Matth.

Viditque in ſomnis ſcalam. Gen.28. 12. Scala Chriſtus eſt, per quem aſcenditur ad cœlum. Hugo Card. hic.

Jacob habet imaginem Chriſti. Sed & lapis ipſe, quem ad caput ſuum poſuiſſe cognoſcitur: quoniam *viri caput Chriſtus*. 1. Cor.11. 3. S.Zeno Veron.Ep.ſerm. de ſomnio Jacob.

Moyſes typum Chriſti geſtavit, qui populum Dei à jugo ſervitutis diabolicæ eripuit. S.Iſid. in alleg. Sacræ Scripturæ.

Ioſeph unus ex duodecim filiis Jacob, quem pater præ cæteris filiis dilexit, Chriſtum D. figuravit. Gen.37.3. S. Iſidor. cap.30. in Gen.

Ægyptus Mundus eſt iſte; Pharao, cum populo ſuo, diabolus; Iſrael populus Chriſtianus, qui proficiſci jubetur, ut ad futura contendat; columna viam demonſtrans Chriſtus Dominus. S.Zeno ſerm.5. de Exodo.

Gedeon, Iudic.6.11. typum geſſit Salvatoris. B.Petr.Dam.opuſ. 2. Cleric. Aulicos.

Gedeon, qui cum trecentis viris, Iudic.7.8. perrexit ad prœlium, typum Chriſti geſtavit; qui in Signo Crucis, de Mundo victoriam reportavit: trecentorum enim numero, qui in littera Thau continetur, ſpecies Crucis oſtenditur. S.Iſid. in allegor.

Duorum in Veteri Teſtamento conceptio, & nativitas, fuit per angelum nuntiata, Iſaac, Gen.18.10. & Samſonis Iudic.13.3. duorum in novo, id eſt, Chriſti, & Ioannis. Iſaac, qui interpretatur *riſus*, figura fuit Joannis, de quo ſcriptum eſt: *multi in nativitate ejus gaudebunt*; & in ejus, id eſt, Iſaac conceptione nuntianda mittitur angelus tantùm ad patrem. Samſon, qui interprétatur *Sol eorum*, figura fuit Chriſti: quia & Samſonis conceptio fuit priùs per Angelum mulieri nuntiata. Hugo Card.in Luc.1.

Samſon Salvatoris noſtri mortem, & victoriam, figuravit: quia poſt mortem plures lucratus. S.Iſid. in allegor.

David miſſus adverſus Goliam, 1. Reg. 17. nihil aliud, niſi Chriſtum adverſùs diabolum pro ſalute humani generis ſignificabat, & in illo impletum eſt. S.Fulgent.ſerm. de Golia.

David ter unctus 1.Reg.24. Sic Chriſtus. Primò, ubi de S.Spiritu conceptus eſt; ſecundò, cùm baptizatur, ſpiritus Sanctus in ſpecie columbæ deſcendit ſuper eum; tertiò ubi reſurgens ex mortuis unctionis ſuæ gratiam in ſuos Fideles tranſfudit: *accipite Spiritum Sanctum*. S.Rupert.in 1.Reg.c.24. *Memento Domine David*, Pſ.131.1. Ieſum Chriſtum David dici, teſtis eſt Ierem.30.9. *& David regi ſuo, quem ſuſcitabo eis*. Et c.23.5. ſuſcitabo David germen juſtum. *Qui paſcat eos, ſervum meum David*! Ezech.34.24. Conſtat autem, non eſſe dictum de David filio Ieſſe, quando iſtæ prophetiæ longo tempore poſt ipſum fuere. Caſſiod. in Pſ.131.

Job Chriſti imaginem præferebat. S. Zeno ſerm de Iob. Iob in factis, dictiſque ſuis, perſonam exprimit Redemptoris. S. Iſid. in allegor.

In petra exaltavit me. Pſal.26.6. Nota differentiam inter lapidem, & petram: nam lapis eſt parvus, & politus; petra magnus, & rudis. Chriſtus poteſt dici petra: quia conteret in Iudicio inimicos ſuos; Lapis autem, qui parvus natus, & humilis. Indè dicitur Dan 2.35. quòd lapis ille priùs parvus, poſtea crevit in montem magnum. S.Bonav.hic.

Calamus Scribæ. Pſ.44. 2. Quod ad Chriſtum aliqui referre volunt. Uno igitur loco & verbum, & calamus legitur, & Scriba. Verbum, quia de genitali Patris proceſſit arcano: *eructavit cor meum verbum bonum*; Calamus: quia Caro Chriſti Paternæ ſeriem voluntatis expreſſit, & Linguæ mandata Divinæ, ſacri effuſione cruoris, implevit. Scriba: quia calamo ſuo, individua quadam diſtinctione Novi, & Veteris teſtamenti, vel Divinitatis, & carnis, Paternæ nobis diſpoſitionis myſteria revelavit. Hunc Calamum imitare tuæ carnis temperamento. Et calamum tuum, id eſt, carnem tuam tinge, non atramento, ſed Spiritu Dei vivi; ut, quod ſcribis, æternum ſit. Tali calamo Paulus illam epiſtolam ſcripſit, de qua dicit 2. Cor.3.2. *epiſtola noſtra vos eſtis, ſcripta non atramento, ſed Spiritu Dei vivi*. Vide plura hic apud S. Ambr. in Luc.7. l.5.

Magnificavi opera mea. Eccl.2.4.5. &c. Chriſtus eſt: *quàm magnificata ſunt opera tua Domine*. Pſ.103. 24. Ipſe autem magnificat opera ſua ſpiritualia; dum magnos, & multos facit ſervos, quoad vitam activam, & contemplativam: *domus*, id eſt, conſcientias quietas, *vineas*, id eſt, affectiones devotas; *hortos*, id eſt, exteriores clauſuras; *ſylvas*, hoc eſt, virtutes varias; *piſcinas*, id eſt, lacrymas multas. S.Bonav.hic.

Flos. *Ego flos campi &c.* Cantic.2.1. id eſt, ſimplicium; & lilium convallium, id eſt, decus, & gloria humilium. Quod autem generaliter florem ſe dicit, non determinando aliquem, inde eſt

quia

Digitized by Google

quia non unico modo floret in campo Eccleſiæ; ſed, ut ità dicam, rubet in martyribus, candet in virginibus, viret in Confeſſoribus, pallet in pœnitentibus, rutilat in Prædicatoribus. Hugo Card. hic. Amat florigeram patriam flos de radice Jeſſe: & libenter inter lilia paſcitur flos campi, & lilium convallium. S. Bern. in annunt. Dominica ſ. 3.

Salomon. Egredimini filiæ Sion &c. Cant. 3. 11. Significat Jeſum Chriſtum verum Salomonem: qui eſt *Salomon*, id eſt pacificus in exilio. *Eccleſiaſtes*, id eſt, concionator in Judicio; *ydida*, id eſt, Dilectus Domini in regno, ubique Rex: in exilio Rector morum; in Judicio diſcretor meritorum; in regno diſtributor prœmiorum. In exilio manſuetus, in Judicio juſtus, in regno glorioſus. In exilio amabilis, in Judicio terribilis, in regno admirabilis. S. Bern. ſerm. 6. in parvis.

Mons Galaad. Quæ aſcenderunt de monte Galaad. Cantic. 4. 1. Chriſtus rectè comparatur monti Galaad omnium illius regionis altiſſimo, optimis abundanti paſcuis. de Ponte hic. Urbs fortitudinis noſtræ. Iſ. 26. 1. eſt Chriſtus. S. Thom. hic.

Ezechiel. Filius hominis in captivitate prædicans, typus erat Chriſti. Ezech. 1. 1. Ezechiel, cùm triginta eſſet annorum, apertos vidit cœlos. Et D. J. C. incipiens erat quaſi triginta annorum ſecus fluvium Jordanem, & aperti ſunt cœli. Orig. hic.

Facies quatuor animalium. Ezech. 1. 10. Facies prima ſimilis homini, per quam intelligimus Chriſti naturam. Alia leonis, per quam victoriam. Alia bovis per quam victimam. Alia aquilæ, per quam doctrinam. S Bonav. Procem. in Luc.

Animalia quatuor, ſunt inſignia Chriſti Filii hominis: Aquilæ, quia eſt Verbum Patris; Hominis, quia eſt verus homo; Leonis, quia eſt Rex, Vituli, quia eſt Sacrificium, & Sacerdos. Item humana facies ſignificat Chriſti incarnationem, vitulina mortem, leonina fortitudinem, quam oſtendit in Reſurrectione; aquilina aſcenſionem in cœlum. Corn. hic.

Vir unus in medio eorum veſtitus lineis. Ezech. 9. 2. *& atramentum Scriptoris ad renes eius*, Chriſtus eſt Dei Filius; qui, carnis noſtræ veſtitus lineis, venit in hunc Mundum ad hoc, ut electos ſuos conſcriberet in libro viventium. S. Rupert. in Ezech c. 31.

Sigillum Dei. Ponam te quaſi ſignaculum. Aggæi. 2. 24. Myſticè Chriſtus eſt Sigillum Dei; quia ſua effigie, put à fide, gratia, virtute, & moribus, charactere in Baptiſmo, aliiſque Sacramentis, obſignat ſuos Fideles. Deus enim miſit Chriſtum, qui voluit nos *conformes fieri imaginis Filii ſui.* Rom. 8. 29. Ut, ſicut portavimus imaginem terrenı Adæ, ità & portemus imaginem cœleſtis. *Vivo, jam non ego, vivit verò in me Chriſtus.* Gal. 2. 20. 2. Chriſtus, tamquam ſigillum, obſignat, & cuſtodit Fideles ſuos contra omnes tentationes, & hoſtes. Porrò Chriſti ſigillum eſt Crux, juxta Ezech. 9. 4. *Signa Thau ſuper frontes virorum gementium.* Et Apoc. 7. 2. *vidi alterum Angelum habentem Signum Dei vivi.* Crux enim nos munit contra omnes illecebras carnis, Mundi, & diaboli; facitque nos eſſe aſſeclas, milites, & Martyres Crucifixi. Corn. hic.

Orietur ſol. Malachiæ 4. 2. Sol iſte eſt Chriſtus. Orietur in nativitate ad illuminandum; occidit in Paſſione ad redimendum. Occidet ſol in meridie, id eſt, in vehementi amore charitatis; ad locum ſuum revertitur in Aſcenſione. Flectitur ad aquilonem in extremo examine. S Bonav. in Eccl. 1.

Ex Novo.

Granum ſinapis. Excrevit, & facta eſt arbor. Matth. 13. 31. Arbitror hoc ipſi Chriſto rectiùs comparari, qui naſcendo in hominem humiliatus ut granum eſt; aſcendendo ad cœlum exaltatus ut arbor eſt. Granum planè Chriſtus eſt, dum patitur; arbor eſt, cùm reſurgit: Granum eſt, cùm famem eſuriens ſuſtinet; at bor eſt, cùm quinque panibus ſaturat quinque millia virorum. Granum dicetim Dominum, dum cæditur, contemnitur, increpatur; arborem autem, cùm cæcos illuminat, mortuos reſuſcitat, peccata condonat. S. Ambr. ſect. 2. Chriſtus eſt regnum cœlorum, qui velut granum ſinapis in hortum Virginei corporis miſſus, orbe toto Crucis in arborem crevit; ac tantum dedit fructus ſui ſaporem, cùm teritur Paſſione; ut, quidquid eſt vitale, ſuo ſaporaret, & condiret attactu. S. Chryſol. ſ. 98. de grano ſinap. Poteſt in grano ſinapis Dominicæ incarnationis humilitas deſignari, quod acceptum homo Joſeph ſepelivit in horto. Crevit in arborem: quia ſurgens aſcendit in cœlum. V. Beda in Matth. Se ipſum pulcherrimè exponens grano ſinapis aſſimilavit. Sinapi autem & bilem diminuit, hoc eſt, iram; & phlegma exſcindit, hoc eſt, faſtum ac ſuperbiam. Clem. Alexand. l. 1. pædag. cap. 11.

Margarita. Matth. 13. 45. Gemma, niſi auro, non convenit; margarita, niſi pretioſis monilibus, non aptatur. Eſtote ergo aurum optimum, eſtote monile pretioſum, ut poſſit in vobis margarita ſpiritualis includi. Margarita enim Chriſtus eſt Dominus, quam negotiatur ille dives in Evangelio, venditis omnibus rebus ſuis, emere feſtinavit. S. Ambr. ſ. 6. de margarita. Illud pretioſum margaritum eſt Chriſtus; ob quod dicit Paulus: omnium jacturam feci, ut Chriſtum lucrifacerem. Cùm *omnia* dicit, ſentit bonas margaritas; cumque dicit: *ut Chriſtum lucrifacerem*, ſentit unicum illud pretioſum margaritum. Orig. hic. *Inventa una pretioſa margarita.* An putas, id rectè factum à mercatore? Sanè mercatura petit, ut merces variæ, & multiplices ſint; ut ſic facilè emptores inveniantur: alii enim egent his, alii aliis. Lucrum videtur ſpernere, qui in unam ſolùm margaritam opes omnes exhaurit. Sed prudens eſt hic mercator; ubi enim mare ſulcandum, quid valent mundiales theſauri? primò undarum fremitu opes ejiciendæ in mare, ut te ſalves. At unica illa margarita, quæ Chriſtus eſt; & mercatorem ditat, & lucrum auget, & ſecurus eſt. S. Paulinus ep. 4. Ipſe Jeſus eſt margarita, cur coemendæ ſi facultas noſtra ſuffecerit, non deprimentem ſarcinam, ſed levantem nos, per hoc mare magnum, & ſpatioſum, vehemus, dormienter in nobis pro noſtra ſegnitie Dominum (ſi vel dormientem vehere mereamur) excitare audebimus, ut increpans ventos ſalvos nos faciat in puſillo animo, & tempeſtate. Baeza t. 4. l. 11. c. 5. §. 11.

Vincenti dabo edere de ligno vitæ. Apoc. 2. 7. Lignum vitæ Chriſtus eſt, qui ſuis Electis ſemetipſum participando per gratiam, vitam æternam præbet. Rich. à S. Vict.

Leo. Agnus eſt Chriſtus, Apoc. 5. 5. 6. leo magnus per Divinitatem, agnus parvus per Humanitatem; leo per potentiam majeſtatis, agnus per manſuetudinem; leo malos puniendo, agnus bonos redimendo; leo fortitudine, agnus pietate. Richard. à S. Vict. l. 2. c. 3. de Chriſto. Chriſtus eſt homo naſcendo; eſt leo reſurgendo; eſt vitulus patiendo; & avis alta petendo. S. Bonav. ſ. 5. D. Palm.

§. II.

Chriſti dignitas, Princeps, Rex.

P*Er me principes imperant.* Prov. 8. 16. Chriſtus, non tantùm quià Deus, ſed & quià homo, habuit, & habet, abſolutum, & directum, dominium; non tantùm ſpirituale, ſed & temporale. Habuit poteſtatem ſuper omnia regna Mundi, per quam poſſet illa moderari, regere, & mutare, pro arbitrio. Ità docet S. Thom. l. 1. de reg. princ. c. 12. S. Antoninus, Navarrus, Suarez. Hoc illi dominium ab inſtanti conceptionis ſuæ debitum fuit, tum ratione hypoſtaticæ unionis cum verbo; tum ratione redemptionis infiniti ejus meriti. Apoc. 1. 5. vocatur *princeps regum terræ.* Et Apoc. 19. 16. *Rex regum, & Dominus dominantium.* Matth. ult. v. 18. *Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra.* Corn. hic.

Liber generationis JESU Chriſti filii David. Matth. 1. 1. Dicitur D. Chriſtus, & ut Rex, quia contra peccatum regnavit; & ut Sacerdos: obtulit enim ſemetipſum ſacrificium pro nobis. Theophyl. hic. Cur David hic regio titulo non inſignitur? cùm infrà bis nominando eum, Regem vocet? Reſpond. David hic ſcribebatur proximus Chriſto Domino, juxta quem nullus ex hominibus Rex poteſt nominari; ut ait Iſ. 40. 17. *omnes Gentes, quaſi non ſint, ſic ſunt coram eo.* Et 24. *Seniores mittebant coronas ſuas.* Apoc. 4. 10. Sylv. hic. q. 17. Chriſtus, nomen eſt officii, & dignitas; dicitur enim unctus: quia à Deo Patre unctus, & conſecratus eſt, in ſummum Pontificem, Regem, Legiſlatorem, Prophetam, Doctorem. Jeſus eſt proprium nomen Verbi Incarnati. Corn. in Matth. 1. Jeſus, nomen ſalvandi, & redimendi eſt; Chriſtus verò cognomen dignitatis, ac regiæ Majeſtatis: ſibi ergo reſervavit, quod paſſionem, & crucem, importabat; nobis verò id quod ſplendorem gloriæ innuebat, communicavit. Id. ib. q. 8.

Ut deſcriberetur orbis. Luc. 2. 1. Siquidem Chriſtus futurus erat Monarcha in aſſumpta Humanitate, unus imperaturus omnibus; unus non ſolùm mortalibus, ſed etiam ſupernis ſubſtantiis; non ad ſuam, ſed ad ſubjectorum tantùm utilitatem; edicta proponens, ut ex eo cognoſcatur perfectiſſimus, & ſummus per omnia, & ſuper omnia Dominus; non quòd ſervo, ſed quòd ipſo penitus indiget ſervus: qui non indiget inveſtigatione, aut deſcriptione miniſtrorum, calculando ſcilicet ſubjectos: quoniam Angelorum, & hominum; bonorum, atque malorum, ſibi ſoli eſt cognitus certus numerus; qui etiam novit *multitudinem ſtellarum, & omnibus eis nomina vocat*; nec ignorat numerum capillorum, & foliorum arborum, & animalium, atque ferarum; & arenam maris ipſe dinumerat. Sim. Caſſ. de geſt. Salv. l. 1. c. 3. de Nat. Dom.

Omnia dedit ei Pater in manus ſuas. Jo. 13. 3. Monarcham cum univerſalem conſtituit Matth 28. 18.

Data eſt mihi omnis poteſtas. Multiplici titulo hanc Monarchiam accepit. I. Jure hæreditario Divinæ Filiationis. Rom. 6. 9. Gal. 4. 7. Pſ. 2. 8. *Ego hodie genui te, poſtula &c. Gentes hæreditatem tuam.* Luc. 15. 31. *Fili, omnia mea tua ſunt.* II. Ex titulo mutuæ

Digitized by Google

dilectionis ejus ad Patrem : nam amicorum omnia communia. III. Ex titulo victorioſæ debellationis. Jo. Gerſon. ſerm.de Dominio Evangelico.

Omnis viri Caput Chriſtus eſt. 1. Cor.11.3. Quia in homine Chriſto eſt plenitudo omnium gratiarum, ſicut in capite vigent omnes ſenſus: quia ſicut caput ſuperius omnibus membris, ità Chriſtus Angelis, & hominibus, eminentior: quia, ſicut caput influit cæteris membris, ità à Capite Chriſto in cætera membra Eccleſiæ motus, & ſenſus ſpiritualis, derivatur. S.Thom. in ep. 1.Cor.hic lect.1.

Princeps regum terræ. Apoc.1.5. appellatur: quia peculiarem in illos dominatum obtinet, qui terrenis cupiditatibus imperare didicerunt. S.Andreas Cæſar.ſ.1.de parad.animæ.

Primogenitus mortuorum. Apoc.1.5. S Ambr. hic. Chriſtus eſt: quia ipſe princeps, & caput omnium Electorum. Verùm eſt, quòd ante Chriſti adventum multi mortui ſunt, ut Adam, Abel, Noe; tamen quia Chriſtus D. ſuorum Electorum caput eſt; dicitur primogenitus mortuorum: non quia ante alios mortuus; ſed quia cum ſuis in cruciatibus erat uſque ad extremum halitum; & in illis, tamquam membris ſuis, compatiebatur, ac commori videbatur. Sylv. hic.

Et à Jeſu Chriſto, qui eſt teſtis fidelis. Apoc.1.5. Hinc Chriſtus à S.Greg.Naz or.18. vocatur primus Martyr. & à S.Aug. ſ.1.de S.Steph. Caput Martyrum. Corn. hic.

Habeo claves mortis, & Inferni. Apoc.1.18. Quia ſum Dominus vitæ, & mortis: Deus enim poteſt mortem inferre, & ab ea educere. Matth.17.3. Chriſtus in monte Thabor inter Moyſen, & Eliam. Cur non inter Abelem, & Seth? vel inter Abraham, & Iſaac? Moyſes mortuus, Elias ſuperſtes. Ut oſtendat, ſe vitæ, & mortis, Authorem eſſe. S.Chryſ.hom.57. in Matth.ut diſcant, quoniam mortis, & vitæ, poteſtatem habet: propterea & Moyſen, qui morte defecerat; & Eliam, qui nondum mortem paſſus fuerat, in medium edducit. Sylv. hic.

Dulcis Jeſus Rex eſt cordium. S.Saleſ. de div. amore in Orat. dedicatoria.

Terræ Dominum ſe oſtendit in terræ motu, in hora mortis; aquarum, quando ſuper aquas ambulavit; Inferni, in ſpoliatione deſcendens ad inferos; aeris, & cœlorum, in Aſcenſione. Summa Prædic. Dominium Chriſti.

§. III.

Chriſti aliæ Prærogativæ.

Ex Veteri.

B*Eatus vir*. Pſal.1.1. Primus pſalmus hic ideò non habet titulum: quia Capiti noſtro Domino Salvatori, de quo abſolutè dicturus eſt, nihil debuit præponi dum ipſum rerum omnium conſtat eſſe principium. Caſſiod.hic.

Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine. Pſ.4.7. Quemnam vultum Dei Patris intelligit, cujus lumen ſuper nos ſignatum eſt? Unigenitus Dei Filius vultus Patris appellatur. S.Cyrill.Alex.in Jo.l.1.c.8.

Lumen vultus Dei eſt Chriſtus Jeſus, qui eſt *ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ ejus*; qui eſt *vera lux, quæ omnem hominem illuminat*. Hoc lumen eſt ſuper nos ſignatum, cùm Chriſti nomen in frontibus noſtris per S.Crucis impreſſionem eſt chriſmate notatum. S.Honor.ſerm.de Inv.S.Cruc.

Dextera Domini fecit virtutem. Pſal.117.16. Dextera Domini Chriſtus eſt, ſicut prophetico docemur eloquio. S.Chryſol.ſ.33.

Dilectus meus. Cant.1.12. Nomen *Dilectus* proprium, & ſolius eſt Chriſti Domini; maximè ei attributum in Pſ.44. qui totus eſt de Chriſto, cujus inſcriptio eſt: *Canticum pro Dilecto*. *Hic eſt filius meus dilectus*. Matth 3.17. & c.17.5. Prov.31.2. *Quid dilecte mi*. *Quid Dilecte uteri mei, quid Dilecte votorum meorum?* quid loquar tibi, quid tibi, faciam, in quo meam in te dilectionem oſtendam? quid me vis facere? quid me vis peti? de Ponte in Cant.1.

In manu ejus trulla cæmentarii. Amos 7.7. Symmachus, Syr. & Sept. pro *trulla* vocant *adamantem*. S Hieron. hic: Adamas ſui nominis lapis eſt, quem nos indomitum poſſumus appellare; eò quòd I nulli cedat materiæ, ne ferro quidem: nam, ſi ponetur ſuper incudem, & gravi ictu feriatur mallei; antea incus, & malleus, vulnus accipient, quàm adamas conteratur. II. Cùm ignis omnia domet, & univerſa metalla conſumat, reddit adamantem duriorem. III. Nulla lima imminui poteſt, ſed è contrario limam terit. IV. Eſt parvus, & indecorus, ferrugineum habens colorem, & ſplendorem cryſtalli. Deinde hæc ſymbolicè adaptet Chriſto: Talis eſt Dominus, & Salvator, de quo Iſ. 53.2. *non eſt ſpecies ei, neque decor, &c.* Corn.hic.

Ex Novo.

Pœnitentiam agite appropinquavit enim regnum cœlorum. Matth. 3.2. Hoc dum in deſerto prædicabat Joannes, ad unum hoc myſterium ſpectabat. Nec enim aliud ille regnum cœlorum annuntiabat, quam *verbum Caro factum*, hoc eſt, Chriſtum. Vict.Antioch. in Marci 1.

Qualis eſt hic, quia venti, & mare, obediunt ei? Matth.8.27. Quæſtio hæc per profeſſionem ignorantiæ, aut per taciturnitatem, meliùs ſolvitur. Sed ſi omnes ab origine Mundi peritos quæſtionibus de Chriſto adoriremur, qualis eſt hic homo Chriſtus? explicare non poſſent: & taciturnitas, & laus Bonitatis, eſſent in reſponſionibus aptiores. Sim.Caſſ.l.5.c.2.

Nonne duodecim ſunt horæ diei? Jo 11.9 Quid ſibi vult iſta reſponſio? Ut diem ſe eſſe oſtenderet, duodecim Diſcipulos elegit. Si ego ſum, inquit, dies, & vos horæ; nunquid horæ diei conſilium dant? horæ diem ſequuntur, non dies horas. S. Auguſt. tr 49. in Jo.

Non habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris. Hebr.4.15. Oſtenditur autem hæc pietas Chriſti magna: quia, in die ſummi honoris ſui in terris, non ceſſabat à lacrymis per affectum compaſſionis. *Videns civitatem, flevit ſuper illam*. Luc.19.41. Sicut poteſtas, & honor, decent Regem; ſic pietatis dolor decent Pontificem. S.Bonav. hic.

Pulcherrimum eſt illud reminiſci: quia quot ſunt illius Draconis capita. Apoc.12.3. totidem ſunt hujus Agni cornua. Apoc. 5.6.Rupert.l.1.c.6.de victoria Verbi.

Ex Patribus.

Univerſa Eccleſiæ corona Chriſtus eſt. Clem.Alex.l.3.pæd.c.8.

Chriſtus imago, characterque Patris eſt. Facies Filii Spiritus S. eſt. Id.l.9.c.40. in Jo.

Os Dei Unigenitus ejus eſt: nam, ſicut pro verbis, quæ per linguam fiunt, ſæpe dicimus, illa, & illa linguæ; ità pro Dei verbo os ponitur S.Iſid.lib.1.Sentent.c.5.

Novus homo Jeſus Chriſtus, primum ac præcipuum, S.Spiritus eſt opus: quippe qui de Spiritu S. conceptus eſt. S. Rupert. l. c.c.2. de operib.S.Spirit.

Manus eſt virtus Chriſti, quæ habet quinque attributa, quaſi quinque digitos, quibus Deus cuncta operatus eſt: primus potentia; ſecundus ſapientia index; miſericordia medius tangens venam cordis; juſtitia auricularis, quia minor aliis apparet nunc. S.Vinc.Ferr.ſ.3. de S.Jo.Bapt.

§. IV.

Chriſti ſanctitas, virtutes.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

E*Cce odor filii mei ſicut odor agri pleni*. Gen.27.27. Verè Chriſtus fuit ager plenus floribus virtutum, ſcilicet roſis donorum, & liliis chariſmatum, Spiritus S. ſuavium conſolationum. S.Bonav.ſerm.Dom 5.Epiph.

Ego autem ſum vermis, & non homo. Pſalm.21.7. Vermis nimia quidem abjectione contemnibilis, ſed magna continet ſacramenta. Naſcitur abſque concubitu, repit humilis, repit ſinè ſonitu. Quæ ſi conſideras, non immeritò Chriſtum D. vermem eſſe appellatum cognoſces. Vermis ergo, quia mortalis, quia de carne, ſinè permiatione humani ſeminis, natus eſt: quia viæ ipſius ſilentioſæ, & humiles, extiterunt. Caſſiod. hic.

Dominus regnavit decorem indutus eſt. Pſ.92.1 Perſpicuum eſt, Prophetam appellaviſſe decorem, corporis aſſumptionem: vocat decentiam propriam carnem; non ob corporis naturam, ſed ob virtutum perfectionem. S.Chryſ. tom.6.ſerm. de inobed.hominis.

Ego flos campi. Cant.2.1. Dicitur indefinitè flos: ut intelligamus, omnes gratiarum, ac virtutum flores in Chriſto contineri. Flos campi, juxta rationem Ambr.Aug.Cyril.Greg.&c quia decus eſt totius Mundi, honor, & gloria, univerſi generis humani, de Ponte hic Exh 20.

In quo mihi complacui. Matth 3.17. id eſt, de ipſo, & ejus perfectione, in me ipſo complacentiam, delectationemque habeo, tamquam qui talem Filium genuitam ſpecioſum, ſanctum, & mihi in omnibus ſimillimum. Si enim lætatur Deus in operibus ſuis; & ſi beneplacitum eſt Domino in populo ſuo: quantò magis in Filio ſuo unigenito delectetur, & complacet; in quo nihil diſſimilitudinis, nihil contrarietatis, nihil mali invenitur. Dion.Carth.hic.

Poſitus eſt hic - in ſignum. Luc.2.34. Eſt Chriſtus ſicut ſignum Crucis in via poſitum; ut per ipſum dirigamur, nè erremus, in via morum. Sed ubique ei contradicitur: nam quod Chriſtus

laudat,

Digitized by Google

laudat, fugitur; & quod damnat amplectitur. Poſitus eſt Chriſtus in ſignum humilitatis in præſepio, in ſignum paupertatis in Purificatione, in ſignum patientiæ & charitatis in Paſſione; ſed contradicunt ſuperbi &c. Did. Stella hic.

Et ſurrexit legere. Luc. 4. 16. Ut unum de Minoribus Ordinibus, ſcilicet ordinem, officiumque Lectoris impleret, & approbaret. Sicut etiam officium Exorciſtæ explevit, dæmones expellendo. Acolythi, ſeu Ceroferarii poteſtate: *ego ſum lux Mundi.* Jo. 8. 12. Oſtiarii quoque, ementes, & vendentes, de templo ejiciendo. Jo. 2. 14. Dion. Carth. hic.

Origo fontium, & fluminum omnium, mare eſt; virtutum, & ſcientiarum Dominus Jeſus Chriſtus. S. Bern. ſerm. 13. in Cant.

Societas, quam Deus Pater altiſſimus, ſecundùm ſuam ſapientiſſimam diſpenſationem voluit, ut Filius ſuus dilectiſſimus haberet in iſto Mundo, hoc eſt: I. perfectiſſima, continua, & ſumma paupertas. II. perfectiſſimus, continuus, & ſummus, deſpectus. III. perfectiſſimus &c. dolor. Ex vita B. Angelæ de Fulg. 4 Jan.

§. V.

Chriſtus eſt nobis omnia.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

Super unum montium. Gen. 22. 2. Iſte mons eſt Charitas; ſuper quem totum negotium Incarnationis, Prædicationis, Paſſionis, conſummatum eſt. Hugo Card. hic.

Dilectus meus mihi. Cant. 2. 16. Dilectus meus eſt mihi Deus, & omnia; & ego illi ſubdita ſum per omnia. Ille meus ſponſus, & ego ejus ſponſa; ille Paſtor, ego filia; ille Paſtor, ego ovis. de Ponte hic Exh. 36 §. 3.

Quàm pulchri ſunt ſuper montes, pedes annuntiantis, & prædicantis, pacem. Iſ. 52. 7 Arab. *quàm pulcher eſt, qui annuntiat pacem.* Alexandr. *quàm decori, vel clari ſunt pedes eorum, qui annuntiant bonum, & ſalutem.* Leo Caſtrius ex Prop. & Euſeb. vertit, *prædicantis Jeſum*; accedit Orig. in c. 10. Rom. v. 15 qui per *bonum* accipit Jeſum: *annuntiantis Jeſum*; & addit: nec miretur quiſquam, ſi nomine bonorum numero multitudinis expoſuerimus, annuntiantis Jeſum: facilè enim intelliges, quomodo multa bona ſit Jeſus. Vita bonum eſt, Jeſus eſt vita. Reſurrectio bona &c. lux Mundi, Veritas, Via, Sapientia; theſaurus denique bonorum omnium eſt Jeſus. Corn. hic.

Ex denario diurno. Matth. 20. 2. Fit Chriſtus paterfamilias, vinea, denarius, ad hominum ſalutem. Cyrill. Jeroſ. Cat. 10. unicuique varius ſit Salvator ad utilitatem: qui enim indigent recreatione, & lætitia; illis ſit vinea: qui opus habent, ut ingrediantur; his conſtituitur oſtium. Et qui cuperent offerre orationes; illis ſit Mediator, Summuſque Sacerdos. Rurſus habentibus peccata ſit ovis, ut pro ipſis mactetur. Et omnibus ſit omnia. S. Aug. conc. 1 ad Pſal. 38. hoc aurum, quod eſt, non poteſt tibi eſſe argentum: quod vinum eſt, non poteſt tibi eſſe panis: quod tibi lux eſt, non poteſt tibi eſſe potus. Deus tuus, Salvator tuus, totum tibi erit. Manducabis eum, nè eſurias; bibes eum, nè ſitias; illuminaberis ab illo, nè ſis cœcus; fulcieris ab eo, nè deficias. *Apud te eſt fons vita, & in lumine tuo videbimus lumen.* Pſ. 35. 10. Elcob. t. 6. Chr. par. obſerv. 5. Chriſtus ovis propter Incarnationem, Paſtor propter benignitatem Deitatis. Quamvis multæ ſint appellationes, ſed unum tamen ſubjectum: unicuique autem varius ſit Salvator ad utilitatem &c. tamquam optimus Medicus, & Doctor compatiens, accommodat ſe ad infirmitates noſtras. S. Cyrill. Jeroſol. ſuper. cit.

Omnia Chriſtus eſt nobis. Si vulnus curare deſideras, medicus eſt; ſi febribus æſtuas, fons eſt; ſi gravatis iniquitate, juſtitia eſt: ſi auxilio indiges, virtus eſt; ſi mortem times, vita eſt; ſi cœlum deſideras, via eſt; ſi tenebras fugis, lux eſt: ſi cibum quæris, alimentum eſt. S. Ambr. l. 3. de Virg. ante finem.

Omnia propter te Chriſtus. Lapis propter te, ut tu ædificeris; mons propter te, ut tu aſcendas. Ideo inclinavit cœlum, ut tu eſſes vicinior; idcò ſurrexit io verticem montis, ut te elevaret. Id. in Pſ. 41.

Repellis nos à te? da nobis alterum te. Ad quem ibimus, ſi te relinquamus? S. Aug. tr. 27. in Jo.

Ipſe erat eis omnia; neque cœlum ante deſiderium ducebant, tu mihi cuncta illa. S. Chryſoſt. hom. 48. ad populum.

Quid quæris, quod in illo non invenias? ſi ægrotus es, medicus eſt; ſi exulas, dux eſt, ſi deſolatus es, Rex eſt; ſi impugnaris, pugil eſt; ſi ſitis, potus eſt; ſi alges, veſtimentum eſt; ſi triſtaris, gaudium eſt; ſi obtenebraris, lux eſt; ſi orphanus, Pater eſt, ſapientiſſimus eſt, omnia ſine fine gubernans. S. Bernard. de Paſſ. Dom. c. 22.

Bonus paſtor, qui animam ſuam dat pro ovibus ſuis. Animam pro illis, carnem illis: illam in pretium, iſtam in cibum. Res mira! ipſe paſtor, ipſe paſcua eſt, ipſe Redemptio. Idem ſerm. 31. in Cant.

Non ſerviam, inquit homo Creatori. Ego igitur ſerviam tibi, inquit Creator homini: tu recumbe, ego miniſtrabo, ego tibi pedes lavabo. Tu quieſce, ego languores tuos feram, infirmitates portabo; utere me, ut libet in omni neceſſitate tua; non modò ut ſervo tuo, ſed etiam ut jumento tuo, ut peculio tuo. Si fatigatus, aut oneratus es, ego te, & onus tuum, feram; ſi eſuris, aut ſitis, & ad manum fortè nihil meliùs habes; ecce ego paratus immolari, ut carnes meas comedas, & ſanguinem bibas. Si in captivitatem ductus es, ecce ego. Vende me; teque pretio mei, vel me ipſo pretio redime. Si infirmari, & mori times, ego moriar pro te; ut de ſanguine meo tibi conficias medicamenta vitæ. Guarric. ſ. 1. de rem. palm.

Tibi rex, tibi ſacerdos, tibi paſtor, tibi ſacrificium, tibi ovis, tibi agnus, tibi totum factus eſt, qui fecerat totum. Et, qui ſibi numquam, tibi toties immutatur: propter te varias monſtratur in formas, qui manet unica Majeſtatis ſuæ in forma. S. Chryſol. ſ. 53.

§. VI.

Chriſtus eſt Lumen noſtrum.

Erit in noviſſimis diebus præparatus mons Domini. Iſ. 2. 2. Tabor interpretatur lumen adveniens, ait V. Beda. Unde verò hoc lumen advenit? ab illo ſcilicet, *qui illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum.* Jo. 1. 9. quod eſt lumen, quod neque ab alio accenditur, neque unquam extinguetur. Arcones hic Expoſit. vaticinii ſecundi.

Lumen ad revelationem gentium. Luc. 2. 32. Lumen illuminans poſitum eſt ante conſpectus hominum; ut, ſi non rectè ambulatur, non adſcribatur Lumini, ſed errare volenti ad ſplendorem ejus. Sim. Caſſ. l. 2. advertite lumen in lucerna teſtæ, ſolem in nube, Deum in homine, in luteo vaſculo carnis noſtræ ſplendorem gloriæ, candoremque Lucis æternæ. Guarr. ſer. 2. in Epiph.

Ego ſum lux Mundi. Jo. 8. 12. Velle lucere, ut ardeas, & uras; non eſt lucere ad morem Dei: qui non lucet, ut uſtulet, ſed ardet, ut luceat. *Ego ſum lux Mundi.* Cur non dicit: ego ſum ſol Mundi? Imò numquam Evangeliſtæ illum ſolem vocant, ſed ſemper *Lucem*: & ſic ſemper ille tum ſeipſum, tum Diſcipulos ſuos, vocat. Cur Lux, non ſol, amat vocari? Reſp. ſol duo habet: illuminat, & urit; quòd lucet, blandum eſt, & gratum; quòd adurit, aſperum. Sic Chriſtus, quantùm in illo eſt, ſemper ſibi à ſole mutuatur, non ardorem, ſed ſplendorem; non quòd rigidum, ſed blanduon, non quod amarum, ſed dulce. Did. Niſſ. Sabb. poſt D. 4. Quadr. §. 2.

Surge, qui dormis, & illuminabit te Chriſtus. Eph. 5. 14.

Dabo, illi ſtellam matutinam. Apoc. 2. 28. Hæc eſt Chriſtus, qui ait cap. 22. 16. *ego ſum ſtella ſplendida & matutina.* Et Num. 24. 17. *orietur ſtella ex Jacob.* Chriſtus enim vincentibus promittit ſemetipſum, ſuæque claritatis viſionem. Dicitur Chriſtus Stella matutina, id eſt, Lucifer. 1. quia in hac vita diſpulit tenebras infidelitatis, & in futura diſpellet tenebras mortalitatis. 2. quia, uti Lucifer noctis finem, diei initium præbet; ità Chriſtus peccato, & ignorantiæ finem; fidei, & ſalutis, initium attulit. Corn. hic.

§. VII.

Chriſtus eſt Conſiliarius, Doctor noſter.

Ex Veteri, & Novo.

Vox Domini in magnificentia. Pſalm. 28. 4. quia excitat ad magnifica, & heroica, facinora; ut non tantùm præcepta, ſed etiam conſilia, corde magnanimo exequamur. Id. in Cantic. 2. §. 4.

Vox Dilecti mei. Cant. 2. 8. Cùm audieris voces ejus, præcepta ſcilicet, & conſilia; veni ad obediendum, & exequendum celeriter. de Ponte hic. Exh. 4. §. 5.

Vocabitur Conſiliarius. Iſ. 9. 6. Haymo ait: Chriſtus eſt Conſiliarius: quia ab ipſo omne ſacrum conſilium procedit, ac præſertim caſtitatis, paupertatis, obedientiæ. Si hæres in dubio, neſcis, quid eligendum; adi magni conſilii angelum: erit tibi inſtar columnæ Hebræorum, in deſerto viam oſtendet. Corn. hic.

In principio erat Verbum. Jo. 1. 1. Cur hic ſecunda Perſona potiùs dicitur *verbum*, quàm Filius? Greg. Naz. in Carmine Nico: Nominibus eùm multis ipſe vocetur, nullum aliud nomen, quàm Verbi, gratius audit. Eſt enim nomen Doctoris, ut traduut Orig. l. 1. in Joan. Clem. Alex. or. adhort. ad Gentes, Epiph. l. 6. t. 1.

Ut prædicarem captivis indulgentiam. At Filii nomen Majeſtatis eſt, importans æqualitatem in natura. Voluit ergo Chriſtus in prima facie Evangelii ſe potiùs Verbum, quàm Filium nominari: ut denotaret, ſe in primo loco ante ocu- los ha-

los habere id, quod munus ſibi commiſſum poſcebat; non id, quod celſitudo perſonæ importabat: ut ſuo nos exemplo doceret; quantùm debeat eſſe fixum in mente, commiſſo nobis officio reſpondere. Did.Niſſ polit.p.2.l.9.Expoſ.3.q.8.

Sciens Jeſus, quia venit hora ejus. Jo.13.1. Hora ejus, ad eum modum, quo in ſcholis hujus, vel illius, Doctoris dicitur; qua præſtitura lectionem ſuam quiſque inchoat. Hora prima Patriarchæ Legis veteris, operibus ſuis ſanctis, populum docuerunt. Secunda Sacerdotes ritus, & cæremonias, prælegerunt. Hebr.1.1. *multifariam, multiſque modis &c. noviſſimè verò in Filio ſuo*. Ecce Doctor à Patre ordinatus: *hic eſt Filius meus dilectus, ipſum audite*. Tota vita docuit; at in tranſitu ad Patrem maxime: filios obedientiam, juſtos pietatem, offenſos charitatem, divites miſericordiam, & liberalitatem; infirmos, & vulneratos patientiam; omnes amorem, & charitatem, docuit. Doultreman l.1.c.4. de amore ſect.3.

Ex Patribus.

Dictus eſt magni Conſilii Angelus. Magnum enim cogitatum Patris, ſuper hominis ſcilicet reſtitutione, annuntiaturus Sæculo erat. Tertull.lib.de Carne Chriſti.

Noſter pædagogus Sanctus Deus Jeſus. Clem. Alex. l. 1. pæd. cap.7.

Non aliter nos diſcere poteramus, quæ ſunt Dei, niſi Magiſter noſter, Verbum exiſtens, homo factus fuiſſet. S. Irenæus l.5.c.1.

Lactantius vocat Chriſtum, Doctorem juſtitiæ.l.4. div. inſtit. vivam, præſentemque Legem.Lactant.l.4.div.inſtit.

Rex Jeſus, perfectus infantium Magiſter, parvulus factus eſt parvulis, ut erudiret imprudentes. S.Cyrill.Jer.Cat.12.

Oratorem gratiæ, & veritatis, Chriſtum vocat S.Rupert.l.11. in c.13.Jo.

Mea Grammatica Chriſtus eſt, qui homo pro hominibus factus eſt: & in ipſo quidquid poteſt fratrum meorum ædificationi conſulere, hoc ſolùm novit mea epiſtola redolere. S. Petr. Dam.ep.8.

Ideò Joannes c.1.14. vocat Filium omnipotentis Verbum: quia, ſicut quiſque homo per Verbum ſuum manifeſtat alteri voluntatem cordis ſui; ita Deus Pater manifeſtavit hominibus voluntatem ſuam per Filium. S. Honorius ſerm.in Nat.Dom.

Chriſtus eſt Doctor internus; nec ſcitur alia veritas, niſi per ipſum. S.Bonavent.ſ.12.de Virt.Cardin.

§. VIII.

Chriſtus eſt lætitia noſtra.

Ex Veteri, & Novo.

R*Iſum fecit mihi Deus*. Gen. 21.6. Iſaac typus Domini à riſu ſortitus eſt nomen: ut diſcamus, humani cordis exultationem à Chriſti ortu pendere: Ideò Angelus nuntiaturus paſtoribus Chriſti ortum, præmiſit: *evangelizo vobis gaudium magnum*. Luc 2.10.Oliv.l.11. Strom. hic.S.Ambr.l. de Iſaac c.1. Iſaac riſus Latinè ſignificatur: riſus autem inſigne lætitiæ eſt. Quis autem ignorat, quòd is (Chriſtus) univerſorum lætitia ſit; qui mortis formidoloſæ, vel pavore compreſſo, vel mœrore ſublato, factus omnibus eſt remiſſio peccatorum, apud Corn.in Gen. c.21.

Introduxit me Rex in cellaria ſua. Cant.1.3. Nomen illud *Rex* non ſatis aptum inſtituto videtur. Cùm enim in hoc dramate, amor divinus, & Fidelis anima, paſtoritias induant perſonas, ſimilitudines, & exempla, à rure, paſcuis; cur hic ad regiam aulam divertunt? Agitur hic de lætitia, & ſpiritualibus gaudiis. Horum abundantiam ut palàm faciat, non intra anguſtias tenuis paſtorum vitæ ſe continent. Induit Deus ſæpe perſonam agricolæ, vinicolæ &c. ſed in præbendis deliciis regem agit. Obſervat id Orig. hom.1.ca.4. in Cant. Pinna in Eccleſiaſt.Ethol.7.

Fulcite me floribus. Cant.2.5. Per flores, & poma, rectà intelligimus verba, & exempla, dicta, & facta, ipſius Chriſti: quorum jugis meditatio, & fervens imitatio, magnum ſolatium, & fulcimentum præſtat iis, qui ipſum ardenter amant, quamdiu in hoc exilio ejus abſentiam patiuntur, de Ponte hic.Exh.37.§.1.

Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. Iſ. 12.3. Quis non videt latere in Salvatoris latere puteum gaudiorum? Oliva l. 11. Strom.hic:

Venite ad me omnes. Matth.11.28. Qui illi omnes? etiamne deliciis innatantes? vocat ſolùm eos, quos temporariæ lætitiæ copia defecit: *qui laboratis, & onerati eſtis*. Id.ib.

Fecit ei convivium magnum. Luc.5.29. Qui domicilio Chriſtum recipit interno, maximis delectationibus exuberantium paſcitur voluptatum. S.Ambr.l.5.in Luc.

Vocatus autem & Jeſus ad nuptias. Jo.2.2.Quid eſt, quòd Evangelii lectio feſtivitati nuptiali interfuiſſe Dominum perhibet invitatum? niſi quòd ibi vinum, id eſt, virtus lætitiæ ſpiritualis, defecerat. Et languebant ſitientium convivarum ora vini lætificantis inopia: quoniam vinum lætificat cor hominis.S.Gaudentius tr.8.de lect.Evangelii.

Poſt hæc erat feſtus dies Judæorum &c. Jo. 5.1. Ad malè habentes, qui feſtivitatibus vacare non poterant, ſe convertit miſericors miſeria factus homo. Semper Chriſtus ſe tradidit ad ſolamen, qui mundi ſolatia deſperaverunt; aut quos ipſe mundus abhorret; ſi velint ſe in Chriſti bona transferre. Sim.Caſſ.l.5.c.27.

Abraham pater veſter exultavit, ut videret diem meum; vidit, & gaviſus eſt. Jo.8.56. Sæpius Abrahæ pro voto res obtigit, ſæpius deſideratis potitus eſt, divitiis abundavit, hoſtes vicit, filium ſenex ſuſcepit &c. at de nullo horum gaviſum eum dicit Dominus, niſi quando Chriſti diem vidit. Orig. hom. 10. Gen. non gaudebat de præſentibus Abraham, neque de divitiis Mundi, & actibus Sæculi. Viſio illa, qua videbat Chriſti diem, & ſpes, quæ in ipſo eſt, gaudia cumulabat. Pinna in Eccleſiaſticum Ethol.7.

Ego ſum vitis. Jo.15.1.Prætermiſit alias arbores, vitis dumtaxat imaginem ſumens; quòd ea illa lætificans, & calefaciens, fructus exigit; ex quo jam ſanguinem ſuum fecerat, & propinaverat Diſcipulis. Sim.Caſſ.l.7.c.45.

Dabo illi ſtellam matutinam. Apoc.2.28. Eſt Chriſtus conſolans ſuos in perſecutionibus, & afferens lucem proximè ſecuturæ proſperitatis. Sylv.hic.

Ex Patribus.

An non Chriſtus totus eſt dulcedo, & totus deſiderabilis? S. Jo.Damaſc.or.de Dom.Transfiguratione. Ubi Jeſus præſens eſt, luctus voluptate commutatur, & lacrymarum vis in lætitiam vertitur. S.Baſil.Seleuc.or.in Chananæam.

Paradiſum habemus multò meliorem, & longè delectabiliorem, quàm primi parentes habuerunt. Et paradiſus noſter Chriſtus Dominus eſt. S.Bern.ſ.1.in Nat. Dom. Pro paradiſo, quem perdidimus, reſtitutus eſt nobis Chriſtus Salvator. Id.ſ.66. ex parvis.

Chriſtus eſt ſuaviſſimus ad audiendum, ſpecioſiſſimus ad videndum, delectabiliſſimus ad guſtandum. Si ſic delectat auditum hominum melodia, ſi ſic concentus avium, ſi ſic harmonia inſtrumentorum omnium Muſicorum: quantùm delectat in ſeipſo audire ſummum bonum ineffabile, quod cauſa eſt, & principium, omnium ſonorum. Semper enim major eſt virtus in radice, quàm ſit in arbore; & major abundantia in fonte, quàm ſit in rivulo deſcendente. S.Bonav.ſ.1.de adventu.

In illud Luc. 5.1. *cùm irruerent in eum turbæ*: deſiderabant enim, non ſolùm eum aſpicere, & audire; ſed etiam tangere: & poſteriores impellebant priores; ita ut cum impetu quodam irruerent in eum. Quis enim bonæ mentis non appetere tam dulcem, & pulchrum aſpicere; tam ſapientem, & eloquentem audire; tam virtuoſum attingere; tot, & tantorum mirabilium operatorj allare: præſertim quia gratioſiſſimum habebat, delectabiliſſimum aſpectum. Immò in revelationibus S. Brigittæ credibiliter legitur, digniſſima Virgo Maria loqui ad Brigittam: quòd, quicumque deſolatus, ſeu triſtis, vultum Filii ſui aſpexerat, mox levamen conſolatorium ſenſit; ita, quòd adverſitatibus, aut mœrore preſſi, dicere conſueverunt: eamus ad Filium Mariæ, ut ex ejus conſolemur aſpectu. Dion. Carth. in cap. 5. Lucæ.

Filius meus tam pulcher facie erat; quòd nullus videbat eum, qui non conſolabatur in conſpectu ejus, etiamſi præcordialiter dolorem haberet. Juſti verò ſpirituali conſolatione conſolabantur. Sed & mali à triſtitia Sæculi, tantò tempore, quo eum videbant, relevabantur. Unde & dolentes dicere conſueverunt: eamus, & Filium Mariæ videamus; ut ſaltem tanto tempore relevemur. l.4.revel.S.Brigittæ.

§. IX.

Chriſtus eſt Advocatus noſter, & Propitiatio.

F*Acies propitiatorium*. Ex.25.17. Quid per propitiatorium, niſi ipſe, qui eſt propitiatio pro peccatis noſtris, figuratur? S. Rupert.l.14 in c.20.Jo.

Sanctifica eos. Jo. 17. 17. Infatigatus, & infatigabilis, amor Chriſti ſemper providet, & optat meliora dilectis: nec marceſcit otio, & feriari neſcit. Ecce amator hominum Chriſtus, maximè Diſcipulorum ſuorum; quos ex omni carne, & Mundo, elegerat; à Mundo ſegregaverat, & urbanizaverat ad cœleſtia: quanta cura, quantoque ſtudio, ſuper eos intendit, fungens advocationis, & interpellationis officio apud Patrem: committens eos in curam, atque cuſtodiam; ut ſub ejus tutela degant, agant,
con-

Digitized by Google

conſerventur, ſanctificentur, & unum ſint. Sim. Caſſ. l.12. cap. 28. in Jo.

Qui eſt ad dexteram Patris, qui etiam interpellat pro nobis. Rom 8.34. Theophyl. ad Hebr.9. Illud ipſum, quòd Chriſtus carnem ferens Patri aſſidet, interceſſio eſt pro nobis; tamquam Caro pro nobis exoret Patrem: ut, quæ ob hoc ipſum aſſumpta, nimirum ob ſalutem noſtram. Intuens enim illum Pater, recordatur dilectionem erga mortales, propter quam geſtavit corpus Filius ſuus hacque ratione ad miſericordiam inflectitur. Barradius D.5.poſt Paſcha l.5.c.12.

Orat Dominus, non ut pro ſe obſecret, ſed ut pro me impetret. Nam, etſi omnia poſuerit Pater in poteſtate Filii; Filius tamen, ut formam hominis impleret, obſecrandum Patrem putat pro nobis, quia advocatus eſt noſter. S.Ambr. in c.6. Lucæ. Erat pernoctans in oratione.

§. X.

Chriſtus eſt Pax noſtra, &c.

Sponſus. *Sponſus ſanguinum tu mihi es*. Exod.4. 26. Hoc dicat Chriſto verus Chriſtianus, præſertim religioſus: *ſponſus ſanguinis, &c.* tum quia tuo ſanguine animam meam tibi coemiſti, & deſponſaſti; tum quia à me viciſſim, ut ſim ſponſa te digna, ſanguinem meum; imò carnem, & vitam meam exigis, dum doces mortificandas concupiſcentias carnis, & ſanguinis Corn.hic. Congruè ſponſus à ſpondendo dicitur Chriſtus, qui toties promiſſus eſt per Prophetas. Caſſiod. in Pſ.17.

Altare noſtrum. Lev.3. Chriſtus eſt; ignis, qui ex eodem altari eſt, Spiritus Sanctus eſt: quem utique ignem ille venit mittere in terram, & voluit vehementer accendi. Porrò holocauſtum noſtrum cor noſtrum eſt, totum incenſum, id eſt, totum divino amori deditum, & propter illum ab omni carnis amore ſeparatum. S. Rupert.l.1.c.28. in Levit. Jeſus, qui eſt altare noſtrum, divina eſt divinarum mentium conſecratio. Dion.Areop. l.de Eccl.Hier.c.4.

Et in terra pax hominibus. Luc.2.14. Theophyl. hic, S.Sophronius or. in Natali, per pacem Chriſtum D. intelligunt, juxta Epheſ.2.14. *ipſe eſt pax noſtra*. Syr. Arias, S. Methodius de S. Simeone, & Anna, S.Baſil.Epiph.Greg.Niſſ.legunt: *& in terra pax, & in hominibus bona voluntas*. Sylv. hic.

Formam ſervi accipiens. Philipp.2. 7. Non ſervus ſervorum Dei, ſicut Papa; ſed ſervus ſervorum diaboli factus eſt, ſerviens infimo peccatorum, expurgando. *Servire me feciſti in peccatis tuis*. Iſ.43.24. Servivit autem nobis non uno anno, ſed uſque ad mortem. Unde nefas eſt, fraudare cum mercede ſua, id eſt, anima tua, pro qua ſervivit. S.Bonav.ſerm.7.Dom.1. Advent. *Non venit*, inquit, *miniſtrari: ſed miniſtrare*. Matth.20.28 Bonus miniſter, qui carnem ſuam in cibum, ſanguinem in potum, animam miniſtravit in pretium. S.Bern.ſ.54. in Cant.

Medicus noſter. Verbum Paternum ſolus eſt humanarum ægritudinum Pœonius medicus, & ſanctus ægrotæ animæ incantator. Clem.Alex l.1.pæd.c.2.

Servus noſter eſt Chriſtus; ſerviens nobis miſeris uſque ad ſanguinem. S.Bonav.ſpec.B.V.c.12.

§. XI.

Chriſti beneficentiæ varia nomina.

Ex Veteri, & Novo.

Portavit te. Deut.1. 31. Affectuosè portavit nos Dominus, ad pœnitentiam expectando. Oſ.11.3. *ego quaſi nutritius &c.* Item in cruce peccata noſtra ſuſtinendo. Iſ.46.4. *ego feci, & ego feram*. Item ad viam reducendo Luc.15. ovem errantem reportavit. Item ab hoſtibus liberando. Ex.19. Vos ipſi vidiſtis, quid fecerim Ægyptiis &c. Item in bono promovendo. Iſ.40. 11. *ſicut paſtor gregem ſuum paſcet, in brachio ſuo &c.* Hugo Card. hic. *Fecit potentiam in brachio ſuo*. Luc.1.51. Dicitur Filius Brachium Patris, quia per ipſum operatur Pater. Eſt autem Filius ut brachium nutricis, ad portandum parvulos. Oſ.11.3. *ego quaſi nutritius Ephraim &c.* Id. hic.

Ego autem ſum vermis. Pſ.21.7. Lorin: convenit Chriſto vermiculo proprietas ejus, quo pretioſæ veſtes rubefiunt; & alterius, qui ſericas ſuppeditat. Arcones in Iſ.1. Diſc.8. Præbent oves lanam, vermes bombyces ſericum; ex quibus veſtimenta pretioſa. Præbuit Chriſtus agnus manſuetus, & vermis tenerrimus, materiam quaſi de viſceribus ſuis; cùm aperto latere infinitum ſuum erga nos amorem effudit pretioſo ſanguine tinctum; ut hanc charitatis veſtem texeremus, ut amor ejus ad mutuum provocaret amorem. Diez.tit.Charitas.

Liber generationis JESU Chriſti. Matth 1.1. Sicut Adam omnibus hominibus fuit Pater vitæ mortalis; ſic Chriſtus Fidelibus eſt Pater vitæ immortalis; uti docet Paulus. Rom.5.14. &c. Et ſicut Adam fuit Mundi veteris, ſic Chriſtus novi, & melioris, origo. Corn. hic.

Panem noſtrum quotidianum &c. Matth.6. 11. Panis vitæ Chriſtus eſt. Et panis hic omnium non eſt, ſed noſter eſt. Et quomodo dicimus Pater noſter, quia intelligentium, & Credentium Pater eſt; ſic & panem noſtrum vocamus, quia Chriſtus noſter panis eſt. S.Cypr.lib de or.Dom.

Betphage. Matth.21. 2. ait Janſenius, & Adrichomius, fuiſſe vicum Sacerdotum, in eoque agnos, capras, & boves pro ſacrificiis templi alitos. Quare ex Betphage Sacerdotes ſolebant educere agnos Paſchales, aliaſque victimas in templo offerendas. Ea de cauſa Chriſtus ex Betphage cum triumpho deduci voluit per portam auream in Jeruſalem, & templum: ut oſtenderet, ſe eſſe agnum, qui tollit peccata Mundi. Corn. hic.

Ego ſum via &c. Jo.14.6. Via in exemplo; Veritas in promiſſo; Vita in præmio. Hugo Card. hic.

Exiſtimans, quia hortulanus eſſet. Jo.20. 15. Jeſus eſt hortulanus, quia ipſe ſeminat omne ſemen bonum in horto animæ tuæ, & in cordibus Fidelium ſuorum. Orig. hom.de Magd.

Ex Patribus.

Magnum quid attulit mercator iſte (Chriſtus) de regione ſua. Mercator iſte invenit in regione noſtra, quod hic abundat. Quid hic abundat? naſci, & mori. Plena eſt terra iſta naſci, & mori. S.Aug.ſerm.86.de diverſis.

Hæc mira commutatio facta eſt, & divina peracta ſunt commercia: mutatio rerum celebrata in hoc Mundo à Negotiatore cœleſti. Venit accipere contumelias, dare honores; venit haurire dolorem, dare ſalutem; venit ſubire mortem, dare vitam. S.Aug.in Pſ.29.

Venit ad regionem peregrinationis noſtræ accipere, quod abundat, opprobria, flagella, colaphos, ſputa in faciem, contumelias, ſpineam coronam, ſuſpenſionem in ligno, crucem, mortem. Hæc abundant in regione noſtra, ad talia commercia venit. Quid dedit? dedit exhortationem, dedit doctrinam, dedit remiſſionem peccatorum; accepit contumelias, crucem, mortem. Attulit nobis de illa regione bona; & in regione noſtra ipſe pertulit mala. S.Aug.in Pſ.148.

Mercatus eſt à nobis, quod hic abundat, naſci, & mori; reſurgere, in æternum vivere, hic non erat. Invenit hic viles merces terrenas; & pro terreſtribus attulit peregrinas, & cœleſtes. S.Auguſt.ſ.13. de temp. apud Did.Niſſ.D.1 Pent.§.1.

Cùm nos impertiſſet Divinitate, viciſſim à nobis accepit carnem. De qua permutatione dicebat David Pſ.88.52. *exprobraverunt commutationem Chriſti tui*. Hoc eſt: carnem Filii tui affecerunt probro, & contumelia Did.Niſſ.D.1.poſt Pent.§.1.

Chriſtus veſtimentum noſtrum eſt. Si volumus Chriſti habere veſtimentum; mundi ſimus, quaſi nix. S.Hier.in Pſ.147.

Chriſtus eſt plenum Deitatis numiſma. Chriſtus eſt drachma noſtræ redemptionis, & pretii. S.Chryſol.ſerm.169.

Poſt diuturna tempora terræ noctis, auroræ ſuæ deſiderato ſplendore æternus dies Chriſtus noſter reluxit in lucem: qui duodecim ſuas horas in Apoſtolis duodecim ſignanter aptaret. Id. ſ.170.

O bone Jeſu! totius B.Trinitatis theſaurorum elargitor. S. Laur.Juſt.de incend.amor.cap 6.

Pulchrum aurigam hominem Chriſtum diligamus. Pullum ſub veteri duxit ſub idem jugum, & juncta hominum biga, currum dirigit ad immortalitatem. Pulcherrimum eſt ſpectaculum Patri Filius æternus victor. Clem.Alex Orat.adhort. ad Gentes.

Chriſtum piſcatorem hominum vocat Clem Alex in Hymno.

Totum nobis proficiebat, quidquid Salvator hominis agebat in homine. S.Maximus h.2.in Epiph.Dom.

Quidquid Chriſtus fecit, aut pertulit, ut viator; nobis meritorium fuit. Dion.Carth.in Matth c.4.

De magnete lapide dicitur, quòd non ſolùm ferrum ad ſe trahat, ſed etiam ipſum ferrum ejus contactu recipiat virtutem, & trahat aliud ferrum. Ita Divinus magnes Chriſtus Jeſus non ſolùm ſuos Diſcipulos ad ſe traxit, ſed etiam contactu cœleſti ſui eloquii, & converſationis, virtutem innumeros homines attrahendi communicavit. Diez fer.3.Pent.conc.1.

Vide tit. Paſtor.

§. XII.

Digitized by Google

§. XII.

Varia de Chriſto Domino.

Ex Veteri, & Novo.

E*Go flos campi*. Cant.2.1. factus ſum; hoc eſt; terrenum corpus aſſumpſi. Et, cùm æternus, & excelſus, immò verò immenſus eſſem, lilium ſum factus; non montium, neque collium, neque camporum ſimpliciter, ſed convallium. Non enim viventibus modò ſalutem, ſed mortuis reſurrectionem annunciavit, deſcendens in inferiores partes terræ. B.Theodoret.hic. Lilium convallium eſt Chriſtus, hoc eſt filius humilium parentum. S.Thom.hic. Flos campi Chriſtus, quia non aratus, nec ſatus fuit: quia de Virgine ſine viri miniſterio natus apparuit. S. Ildephonſ.ſ.6.de aſſumpt.B.V.

Leva ejus ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Cant. 2.6. Orig. & S. Bernard aliique Doctores, per lævam intelligunt Humanitatem, & omnia, quæ pro nobis in carne egit, & paſſus eſt: per dexteram Divinitatem, & cuncta, quæ ad ejus gloriam, & majeſtatem ſpectant de Ponte hic §.1.

Primum quidem ſermonem, Act.1.1. Græcè *verbum*. Non dicit Lucas Evangelium, ſed ſermonem, ſeu verbum: quia cùm in Evangelio ſcribantur Chriſti D. virtutes, opera, doctrinæ, quæ ob ſuam multitudinem, tot, & tanta ſunt; ut, quidquid dicatur, tam paucum, & ſtrictum, videatur, ut unus ſermo, unum verbum dicatur. Inde Rom.9.28. referens locum Iſ. 10.23. ait *abbreviationem Dominus Deus faciet in medio omnis terræ*. Quod de verbo Evangelico, & doctrina explicat Orig. Sylveira hic q.2.

Ex Patribus.

Si miracula faciens nihil pertuliſſet ut homo, plenè eis apparuiſſet Deus; & rurſum humana patiens ſi nulla feciſſet ut Deus, purus putaretur homo. Sed, quia & Divina fecit, & humana pertulit; quaſi per feneſtras, vel per cancellos, ad homines proſpexit; ut DEUS & appareret ex miraculis, & lateret ex paſſionibus; & homo cerneretur ex paſſionibus; ſed tamen eſſe ultra hominem ex miraculis agnoſceretur. Sanct. Gregorius hom. 13. in cap.40.Ezech.

Julianus apoſtata inſultabat Chriſto, quòd non ex regina natus, nec filius terreni regis fuerit, nec Mundi gloriam habuerit. Reſpond. S.Cyrill.l.6. contra Julian. hoc ipſo Chriſtum teſtatum fuiſſe ſuam Divinitatem: oportebat, inquit, omninò JESUM exiſtentem DEUM curam habere, nè videretur hominibus gloria minor, & deſiderare nobiſcum momentaneas has gloriolas, pompaſque vanas. Etenim qui has, tamquam quid ſublime amat, minor videtur illis: qui autem contemnit, eſt illis major. De Ponte in Cant.c.3.Exh.10.

Ad mamillam Patris, quæ curarum oblivionem inducit, nempe Verbum confugimus. Clem.Alex.l.1.pæd.c.6.

Chriſtus totus fuit matri ſimillimus: hoc enim, qui viderunt utriuſque imagines ad vivum, aſſerunt, numquam ſic fuiſſe filium matris ſimillimum, vultu, & moribus; verbis, & habitu. Denique in omnibus Mater nihil fuit, niſi Filii adumbrata imago, & Filius Matris expreſſa figura. S.Thom.Vill. conc.3. de Nat.B.V.

Emitur Redemptor quinque ſiclis à matre, Virgine, qui quinque plagis totum erat Mundum redempturus. Id.

Quòd ſi tu noſter es, Domine, omnia quoque tua noſtra ſunt. Noſtra igitur ſunt merita tua, noſtra ſunt vulnera tua, noſtri vagitus infantis, noſtri labores docentis, noſtri dolores morientis. Id.conc.de Purif.

Ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum. Joan. 12.32. Trahit omnes ad modum ſolis; qui de mari aquam dulcem, & puram, in altum trahit; ſalſam, ponderoſam, atque terreſtrem derelinquens. Summa præd.

Chriſtus Requies noſtra.

Noe, Gen 5.29. dicitur requies; & Chriſtus ait Joan.16.33. *in Mundo preſſuram, in me* autem *pacem habebitis*. Hugo Card.hic.

Chriſtus eſt lapis pulvinaris Jacob Gen. 28. 11. juxta Hieronym.in Pſalm.131. Auguſt. l.16. de liv.cap.38. Gregor. Naz. Gregor. M. Ut enim Jacob in eo lapide recubans ſuaviter obdormivit; ita Fidelis in Chriſto requieſcens. Mendoza in l.1.Reg. cap. 6.v.29.

Et cùm ſediſſet. Matth.5.1. Sedet ad quietem mentis, ex doctrina Chriſti hominibus affuturam. In ea æternus Pater quieſcere voluit omnium hominum mentes. Sufficit enim omnibus præter omnia; & cuncta ſine ipſo deficiunt. Sim.Caſſ.l.10.

Per ſuam reſurrectionem JESUS populo requiem comparavit: Requies enim in cœlo, non in terra eſt. Requies noſtra Dominus eſt IESUS qui ait Luc.23.43. *hodie mecum eris in paradiſo*. S.Ambr.ep.39.

Lectus Sanctorum Chriſtus eſt, in quo univerſorum feſſa Sæcularibus prœliis corda requieſcunt. Sanct.Ambroſius l. 2. de Iſaac & anima c.5.

Quid per Sabbathum debemus intelligere, niſi Chriſtum? in iſto enim Sabbatho requieſcimus, cùm in illo ſpem ponimus, cùm hunc toto cordis amore diligimus; ac, rerum temporalium concupiſcentiam poſtponentes, a ſervilium operum labore ceſſamus. B.Petr.Dam.l.2.ep.5.

TITULUS XIII.

CIBI.

§. I.

De Corporalibus.

G*Erminet terra herbam virentem*. Gen.1.11. & hortum pomiferum; nam naturalis cibus jumentorum eſt herba; naturalis hominum cibus ſunt fructus, & poma. S. Thom.hic.

Anima noſtra arida eſt, nihil aliud reſpiciunt oculi noſtri, niſi Man. Num.11.6. Erat ille cibus Sap.16.20. *omne delectamentum in ſe habens, & omnis ſaporis ſuavitatem*: unde ergo tantum illis faſtidium? Abul.hic: in manna non erant varietates; quia, quamquam ſapores eſſent diverſi, tamen color unicus erat, & figura ſemper eadem; etiam odor non erat diverſus: iſta tamen in cibis multùm immutant appetitum noſtrum. Nimirum tantus hominem tenet varietatis amor; ut, ſi unus illi quotidie offeratur cibus, licèt ab angelis adornatus, mox ſtomachum moveat. Did. Niſſ.in Phœnice l.1.cap.11. Caſſiod.l.2. ep.3. ipſe quoque annus, temporum pater, quadrifaria ſe diverſitate componit; nec deſiderium caperet, ſi novitatis gratiam non haberet. Ibid.

Innocentia decerpturos alimenta ex arboribus, adhuc ſibi bene conſcios homines, ad ſuperna evexit; & commiſſum ad conquirenda frumenta homines terræ, ſoloque dejecit. Tertull. ep. de cibis Iudaicis.

Rex Artaxerxes, teſte Plutarcho, cùm in præcipiti fuga commeatum omnem perdidiſſet, panem hordeaceum, & aridas ficus pauculas, appetentia tanta comedit, ut diceret: Dii boni! cujuſmodi voluptatis hactenus inexpertus fui! quia ſcilicet numquam eſuriens comedi. Rex Ptolomæus longis itineribus Ægyptum peragrans in pauperem caſam divertere coactus fuit. Hic panis niger, & craſſus, in cœnæ caput appoſitus fuit. Rex avide comedens: numquam, ait, ſuaviorem cibum ſumpſi. Drexel.de jejunio cap.6.§.2. Vide ibi plura.

§. II.

Cibus quomodo ſumendus.

E*Greſſus ſecundum conſuetudinem, &c.* Luc.22.39. Poſt cœnam non deſidia, & ludi, & ſomnus, Dominum excipiebant; ſed docebat, & orabat: propter nos hæc figurans, & demonſtrans. Theophyl.hic. Senex Ioannes ad ſenem Peſium veniens, & quærens, quid per 40. annos, quibus ab eo ſeparatus fuerat, egiſſet? numquam, ait, me ſol reficientem vidit. Jo. Caſſ.de cœnob. inſtit.27. Et c.26.refert de quodam, qui numquam ſolus comedit; ſed licèt per totos quinque dies ad ejus cellulam nullus è fratribus veniſſet, refectionem jugiter diſtulit.

Fames, & ſitis, quidam dolores ſunt: urunt, & ſicut febris necant; niſi alimentorum medicina ſuccurrat: quæ, quoniam præſtò eſt, conſolatione munerum tuorum, in quibus noſtræ infirmitati terra, & aqua, & cœlum, ſerviunt; calamitates deliciæ vocantur. Hoc me docuiſti; ut, quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumpturus accedam. Sed dum ad quietem ſatietatis ex indigentiæ moleſtia tranſeo; in ipſo tranſitu mihi inſidiatur laqueus concupiſcentiæ. S.Auguſt.l.10. Confeſs.c.31.

Sicut æger ad medicinam, ſic ad ſumendas dapes quiſque debet accedere. S.Bern.D.10.Pent.de villico inquit.

Sicut ad crucem, ſic accedas ad cibum. S.Bern. de formula honeſtæ vitæ, c.10.

Nè in corpore curando univerſum vitæ tuæ tempus conſumas; ſed quandocumque corpus eſurit, & delicias appetit; cogita tunc, & animam tuam ſuo cibo refocillari velle. S.Ephrem.ſerm. de compunct.animæ, & ſalute.

S.Eutichius Abbas 40. annis non ſumpſit cibum, niſi priùs fleviſſet. Athan.Kirch vita S.Euſtach. 13.Ian.

Aſceta ſpiritualis amabilem vitam, & paſſionem Domini IESV, tamquam pretioſiſſimam margaritam in ſcrinio pectoris

ſui

Digitized by Google

ſui reconditam habeat. Dum corpus cibo, & potu reficit; buccellas, quas ſumit, devota cogitatione intingat in puriſſimum ſanguinem illius, & hauriat potum e roſcis vulneribus ejus. Ludov. Bloſius Inſtit. ſpir. c. 6.

V. Lud. Bloſius ad menſam magis de ſpiritu, quàm corpore, ſaginando ſollicitus, ſingulas cibi buccellas, ut ipſe loquebatur, in Chriſti ſanguine intingebat. Boll. 7. Jan.

S. Palæmon in Paſchate cùm accederet ad menſam, vidiſſetque olei apparatum cum ſale; fricans manibus frontem, & ubertim flens, ait: Dominus meus crucifixus eſt, & ego nunc oleum comedam? Boll. 11. Jan.

S. Henricus Suſo, ante menſam genua flectens, æternam Sapientiam enixè precabatur, ſociam ſe ipſi præberet, ſecumque ederet. Ad ſingula fercula ſcutellam cœleſti Patrifamilias offerebat, rogans, ut benediceret. In menſa quinque hauſtus capiebat, eoſq; ex chariſſimi Domini ſui totidem vulneribus. Si quis cibus injucundus illi oblatus fuiſſet, in cruentum cor Dilecti ſui intingebat, nihil hæſitans, quin illi nihil incommodi allaturus. Delectabatur valdè pomis: in viſione putabat ſibi pomum porrigi à quodam cum his verbis: accipe, & fruere; id eſt enim, in quo tu voluptatē aucuparis. Reſpondit ille, ſe non niſi in æterna ſapientia delectari. Contrà ille enim mendacii arguit. Igitur pudore ſuffuſus, toto biennio poma non attigit: quo evoluto cùm malè creviſſent, ita ut fratribus non apponerentur, & ſecum certans, rogavit Deum, ut, ſi ipſi placeret, ut pomis veſceretur, cunctis fratribus faceret ſubminiſtrari. Manè homo ignotus illi multos nummos affert, ea conditione, ut poma emeret. Factum, & longo tempore ſuffecerunt. Tunc cœpit Henricus veſci pomis grato animo. Majora ſecabat in quatuor fruſta; de iis tria comedebat in ſacro, Trinitatis nomine: quartum in eo amore, quo Mater, & Virgo, ſuo Ieſulo pomum præbuit edendum. Boll. 25. Ian.

§. III.

Cibi ſpirituales.

CIbus verus, & ſanctus, & mundus eſt, fides recta, immaculata conſcientia, & innocens anima. Quiſquis ſic paſcitur; Chriſto conveſcitur; talis epulator conviva eſt Dei. Iſtæ ſunt epulæ, quæ angelos paſcunt; iſtæ ſunt menſæ, quæ Martyres faciunt. Tertull. ep. de cib. Iudaicis.

Sicut, qui ſunt in navi, non bibunt ex mari, neque ex eo victum ſumunt, ſed aliunde important in navim; hoc modo Chriſtianorum animæ, non à Sæculo iſto, ſed deſuper è cœlo, cibum cœleſtem capiunt. Eſcobar. t. 1. Matth. 8. obſ. 3.

Quantùm quiſque ſpirituales epulas edit, tantùm & eſurit: quæ, quia ad plenum numquam comprehendi poſſunt, numquam deſideranti ſufficiunt. Rich. à S. Vict. cap. 54. in Cant.

Illa ætheræ naturæ portio, ſcilicet anima, habet alimenta divina, æthereaque: nam ſcientiis nutritur. Philo l. 2. allegor.

TITULUS XIV.

CIRCUMCISIO CHRISTI.

Circumciſio in genere.

A*Mbula coram me*. Gen. 17. 1. Chald. *Servias coram me*. v. 10. Circumciſio præcepta, ut Iudæi recordarentur, ſe tranſiiſſe in jus Dei, ſeque totos illius eſſe; ſicut noſtra ſignare ſolemus. Corn. hic.

Cùm incircumciſis labiis ſim. Ex. 4. 10. Hebræi incircumciſum corde, mente, vel lingua, vocant eum; qui aliquo vitio, cordis, vel mentis, vel linguæ, laborat. Corn. hic.

Nota, quòd multiplex eſt circumciſio: ſcilicet mentis à pravis cogitationibus: cordis, à pravis affectibus; oris, à pravis locutionibus, auris, à detractionibus. S. Thom. in Ierem.

Circumciſio Chriſti.

Conchylia, cùm ſunt tecta, ferramentis circumciduntur; ex quibus plagis purpurea ſanies, uti lacryma, profluens, excuſſa in mortariis terendo comparatur. Vitruvius l. 7. cap. 13. Arcon. in Iſ. 1. Diſc. 8.

Chriſtum D. à B. V. fuiſſe circumciſum in Bethlehem, traditur in libro de vera Circumciſione, qui eſt inter opera S. Hier. & tractatu de lamentatione virginis, qui tribuitur S. Bernardo; & communiter tenent Recentiores. Sylv. in Luc. 2. q. 1.

Cur circumcidatur? S. Ambroſ. voluit legem cum honore ſepelire: ut tu inde, cùm res in magnam attoluntur celſitudinem, cognoſcas; proximè inſtare illius ruinam, & occaſum. Sylv. c. 3. Luc. 2. hic q. 1.

Circumciditur propter communitatis, & uniformitatis, commendationem; ut & nos ſingularitatem vitemus, nè pro peccatis noſtris puniri ſpernamus. Dion Carthuſ. Sylv. cit.

Chriſtus in Magorum adoratione, ut totius Univerſi Supremus Dominus, eſt recognitus. Benè ergo priùs circumciditur; quia, ad dignitatis recipiendos fructus, priùs moleſtiæ deguſtandæ. Id. q. 3.

Accelera, feſtina. Iſ. 8. 3. Optimè noverat Iſaias naſcentis Chriſti curam, quando vocavit illum: *accelera, feſtina*: nam vehementer feſtinabat ſanguine ſuo nos redimere. Hoc erat illi in optatis; & illius ſacratiſſimus ſanguis pungebatur aculeo, ut quàm citiſſimè funderetur. Baeza l. 1. c. 4. §. 5.

Naſcitur in Judæa, non inter Gentiles: quia Gentilitas carebat circumciſione. S. Irenæus l. 3. Ludolph. à Saxonia p. 1. c. 10. tempeſtivè cœpit pati pro nobis; &, qui peccatum non fecit, pœnam hodie portare incipit pro peccatis noſtris: non ſolùm enim in virili; ſed etiam in infantilitate, ſanguinem ſuum pro nobis voluit fundere. Paoletti in feſto SS. Innocent.

Chriſtus octavam diem à Nativitate vix expectat, ut ſuum tibi ſanguinem impendere incipiat. Tu, non dico, poſt octo dies, ſed nec poſt octoginta menſes; immò & octoginta annos, ſolam non rependis voluntatem. Ille vix natus ſanguinem ſuum tibi effudit; tu jam moriturus, voluntatem tuam non refudis? S. Bernard. tr. de paſſ. Dom. ſuper: ego ſum vitis vera, c. 2.

Quotidie filios ſuos mater Eccleſia circumcidis circumciſione ſpirituali; nè fides Chriſti moriatur in illis; tangitque pedes ejus, dicitque inter circumcidendum filiis ſuis: *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis exemplum relinquens, ut ſequamini veſtigia ejus*. Rupert. l. 2. in Exod. Archones in Iſ. 1. Diſc. 4.

Videtur, quòd Chriſtus in Circumciſione ſua tenuerit modum magni Mercatoris, venientis ad feriam, pro emendo pretioſas merces; quas non ſolvit; ſed dat ſignum, vel arrham. Deinde tempore ſtatuto ſolvit totum pretium. Ita fecit D. N. J. C. qui venit de cœlo ad terram, in quam intravit in die Nativitatis, ad emendum pretioſas margaritas, id eſt, animas, dicens Mundo: *da mihi animas, cætera tolle tibi*. Gen. 14. 21. S. Vinc. Ferr. in Circumciſ. Dom.

Chriſtus primo Nativitatis die lacrymas, octavo die ſanguinem effudit. Quàm ſerò cœpit Filius Dei concionari! & quàm citò pro nobis ſanguinem fudit! Did. Stella in Luc. 2.

Die octava voluit ſanguinem effundere, qui primus anni eſt; ut toto anno fixum in noſtra memoria haberemus ſanguinem, quem hodie pro noſtra ſalute effundit Salvator. Nam ſicut nobiles in fronte domus ſtemmata figunt; ita Deus in principio anni vult, ut Chriſti Sanguinem contemplemur, nè beneficia collata obliviſcamur. Idem ibidem.

Amorem non modò humeris, & pedibus; ſed etiam manibus, alatum nonnulli depingunt; quòd, ſecundum Plauti mentem, celerem oportet eſſe amatoris manum. Scribunt hiſtorici, Pyrrhum, Epiri regem, ut fari cœpit, primam omnium hanc vocem miſiſſe: *volo*: imperioſi animi ſignum & imperata rigidè exequturi. Chriſtus contra Hebr. 10. 7. *in capite libri ſcriptum eſt de me, ut faciam, Deus, voluntatem tuam*. Hæc deſumpſit Paulus ex Pſ. 39. 7. 8. 9. Ubi additur: *Deus meus! volui, & legem tuam in medio cordis mei*. Ecce circumciſio; ecce titulus tibi; ecce nomen Jeſu; ecce obedientia, ecce patiendi deſiderium; quod ultrà differre non poterat amor patientiſſimus. Doultreman. l. 2. c. 2. de amore.

TITULUS XV.

CIVITATES.

§. I.

Variarum Civitatum denominationes.

H*Æc eſt Bethlehem*. Gen. 35. 19. id eſt, *domus panis*, à fertilitate, quæ ibi fuit poſt famem, quæ acciderat tempore Elimelech, ut habetur, Rut. 1. 5. Sic Rachel Benjaminum; ita B. Virgo peperit Chriſtum in Bethelem, quaſi ſuum Benoni, id eſt, virum dolorum. Ephrata Hebr. ſignificat fertilem, fructiferam: eſt enim hic locus fertilis. Corn. hic. Adrichomius in deſcriptione terræ Sanctæ: Bethlehem, ſita eſt in monte mediocriter alto. Terra ſubjecta rerum omnium copia multum præſtat, vini potiſſimùm; ut comparandum non ſit, quod ex aliis Paleſtinæ locis affertur. Iter verò, quod Jeroſolyma euntibus Bethlehem eſt, uſque adeò ſui amœnitate, arboribus, hortis, odoratis herbis, tranſeuntes delectat; ut, ſi ad tam præclaram naturæ faciem cœleſtis aliqua & digna Chriſtiano, meditatio accedat; non jam in

serris

terris ſibi eſſe videtur, ſed in paradiſo Chriſti Nativitatem, & incunabula, præſentibus oculis contueri. Idem Corn. in Mich. c. 5. 2. Scribit V. Beda l. de locis ſanctis, c. 8. Borchardus, & alii: in Orientali angulo Bethlehem, eſſe rupem ipſi muro adjacentem, ab hominum turba, & oculis, ſemotam; in quo quoddam quaſi naturale ſemiantrum eſt, quo, quaſi ſtabulo, pro pecoribus utebantur; cujus exterior pars Nativitatis Chriſti fuiſſe dicitur locus. Ex hac rupe miraculosè ſcaturiviſſe fontem aquarum, ea ipſa nocte, qua natus eſt Chriſtus, eumq; ad ſua tempora duraviſſe, ſcribit Beda loco citato; & e a eo Baronius. Ea Bethlehem prodiere plures principes, & viri illuſtres Primus fuit Abeſan Judex, id eſt, princeps Iſraelis, *qui habuit triginta filios, & totidem filias*. Judic. 12. 8. 9. Secundus Elimelech, maritus Noemi. Ruth. 1. 2. cujus filio nupſit Ruth, & eo mortuo nupſit Booz, ex quo genuit Obed patrem Jeſſe: ex quo natus eſt David. Tertius David Rex; à quo tota familia regum Iſrael, & Juda, deſcendit, uſque ad ultimum regem Sedeciam. Id. Cornelius ib.

Porrò Saul morabatur in extrema parte Gabaa, &c. 1. Reg. 14. 2. Nobilis illa Hiſpaniæ civitas, regnique caput, dicta eſt Granata, à malogranatorum copia, vel figura. Sic hic locus Hebraicè dictus eſt Remmon, à malogranatorum præſtantia, & abundantia. Sic Jericho dicta eſt civitas palmarum, ob earum fertilitatem; pluresque aliæ civitates dictæ ſunt Thamar, id eſt, palma, à palmetis, quibus abundant. Sic Bethel priùs dicta eſt Luza à nucibus, corylis, & amygdalis Gen. 28. 19. Corn hic.

Jerico, Joſ 2. 1. Olim urbs fuit magna, populoſa; unde & ſuum regem habuit, ut patet v. 2. ſita in regione campeſtri, & pinguiſſima; ibi balſamum præſtantiſſimum, nuſquam alibi. Abundat roſetis, cannis mellis, palmetis; unde & civitas palmarum appellata eſt. Eſt typus Mundi, qui mutatur ut luna: odoratas delicias ſuas amatoribus exhibet; ſed inſtar odorum evaneſcunt. Corn. hic.

Tempore Joſue. 15. 15. *Cariath Sepher*, id eſt, urbis litterarum, quaſi diceret, Academia, Corn. in Gen. 25.

Sita eſt Suſan, Eſth. 1. 2. juxta Choaſpem fluvium loco amœniſſimo, ita dicta à liliorum feracitate, & copia, teſte Athenæo l. 12. Porrò reges Perſarum, Xenophon l. 8. hyemem Babylone tranſigunt, quæ regio calidiſſima eſt; ver Suſis; æſtatem Ecbatanis: & ideo neque hyemem ſentiunt, neque æſtatem Corn. hic.

Suſan à liliis dicta; Rhodus inſula à roſa: quia habet ſpeciem roſæ. Cornelius in Dan. 5.

Roma, ſi per ſingulas litteras explicetur, idem eſt, quod Radix Omnium Malorum Avaritia. Id. ib.

Quaſi palma exaltata ſum in Cades. Eccl. 24. 18. Judæa abundat palmetis. Unde Veſpaſianus, de ea victa triumphans, nummum excudit, in quo Judæa capta ſedens, mœrenſque, & manus complodens; ipſe verò aſtans juxta palmam videbatur. Hinc & Palmira urbs à Salomone ædificata, Hebr. dicta eſt Thamar, id eſt, palma. Corn. hic.

Damaſcus ex Hebr. dicitur *dam ſac*, hoc eſt, *ſanguinis*, id eſt, vini rubri *ſaccus*; optimo enim vino abundat. Fuit caput, & regia Syriæ; tandem Pompeii tempore à Romanis capta. Circa annum 1400. Tamberlanes eam funditus delevit; & in trophæum tres ex calvariis cæſorum turres ſummo ingenio erectas reliquit. Corn. in Jer. 49. 24.

Surge, & vade in Niniven. Ion. 1. 2. Ninive Hebr. idem eſt, quod *pulchra*, à radice nave, id eſt, ſpecies, pulchritudo. Ita S. Hieronym. à Idem eſt, quod habitata, frequens, plena populis, & dominus. Fuit urbs potentiſſima; in qua prima Aſſyriorum Monarchia ſedem ſuam fixit, tenuitque mille annis, & ampliùs. Sita eſt ad Tigrim fluvium, teſte Ptolomæo l. 6. c. 1. Corn. hic.

Metropolis Hiſpaniæ olim, *Mantua dicta*, à Mauris occupata Africane vocata eſt *Madrit*, id eſt, mater ſcientiarum; regnorumque revolutiones, procellas, & turbines, ſpernit. Corn. in Joſ. 15. 15.

Quæ urbs regis Hiſpaniæ igne eſt circumdata? Madritum; cujus muri ex ſilicibus conſtant. Corn. in Ier 48.

Argentoratum nomen *Straſburg* habet an Attila Hunnorum rege: qui ea direpta, & mœnibus dirutis, polydopolim edixit appellari: quòd multis viis acceſſibilis eſſet. Matthæus Tympius quæſt Sympoſ.

Ioannes Leo in deſcript. Africæ l. 3. *Feſſam* Africæ urbem dictam putat ex eo, quòd eùm urbis fundamenta jacerentur, *fes*, id eſt, aurì cumulus inventus ſit.

§. II.

Civitates in orbe celebriores.

D*Ecora, ſicut Jeruſalem*. Cant. 6. 3. Laudatur à Ieremia Thr. 2. 15. *urbs perfecti decoris, gaudium univerſæ terræ*. Maximè autem tempore Salomonis erat laudatiſſima ab amplitudine, fortitudine, murorum; à divitiis: *tanta enim* erat *abundantia argenti, quanta lapidum*. 3. Reg. 10. 27. à mœnibus, pace, annonæ copia, ab auguſtiſſimo templo. Lud. de Ponte hic l. 9. Exh. 1. §. 2. De Jeruſalem pulchritudine ita cenſent Hebræi: decem pulchritudinis menſuræ in Mundum deſcenderunt: novem abſtulit Jeruſalem; unam univerſus Mundus.

Numquid melior es Alexandria? Nahum 3. 8. Hæc urbs, cùm Romanis paruit, pendebat plus tributorum ſingulis menſibus, quàm Jeroſolyma toto anno; &, præter pecuniam, annonam quatuor menſium plebi Romanæ miniſtrabat. Fuit Alexandri M. opus, nomen, & buſtum, emporium totius Ægypti vetuſtiſſimum. Urbs olim magnifica ſuperbiſſimis ædificiis. Quam deinde ob cultum divinum iſthic florentem, plebiſque ſanctimoniam, Paradiſum Domini Veteres dixerunt; ſicut Antiochiam Theopolim. Alexandrinos S. Marcus, à S. Petro eò miſſus, fide, & Religione Chriſtiana, imbuit per viginti annos, & pro ea ibidem Martyr occubuit. Inſuper ipſe Alexandriæ Eccleſiaſticam Scholam inſtituit; cui doctiſſimi ſemper, & ſanctiſſimi viri præfuerunt, ut Pantænus, deinde Origenes. Origeni ſucceſſit Heraclas, huic Dionyſius Antiochenus, Didymus, S. Athanaſius, Cyrillus, Theophylus, &c. Hic S. Hieron. S. Baſi. S. Gregor. Nazianz. eruditi ſunt. Denique Alexandrina fuit S. Catharina, quæ ibidem decollata lac pro ſanguine fudiſſe fertur. Corn. hic.

Roma numeravit Publicus Victor 1780. magnifica palatia, domos privatis civium 46602. Paulus Aringus de Roma vetere, & nova. Tametſi aliunde queam Romam laudare, nempè à magnificentia, antiquitate; & à pulchritudine, à multitudine, à potentia, divitiis, & à rebus in bello fortiter geſtis. Sed, relictis iſtis omnibus, ob id illam beatam prædico, quòd erga illos Paulus, dum viveret, adeò fuit benevolus, adeò illos amavit, coram diſſeruit, & poſtremò vitam apud eos finivit. Nec ita ſolùm ſplendeſcit, quando radios ſuos ſol ex ſeſe demittit; quemadmodum Romanorum urbs duas illas lampades ubique terrarum effundens. S Chryſoſt ſ. 32. in ep. ad Rom.

Conſtantinopolis. O nova Roma! tantùm urbes omnes antecellens, quantùm cœlum terræ præſtat. S. Greg. Naz. carm. ad Conſtantinopolitanos.

Babylon. Diodorus l. 3. ait: muros Babylonis adeò latos fuiſſe, ut per eos ſex currus poſſent procedere. Urbs centum æreis portis claudebatur. Teſte Ariſtotele l. 3. polit. c. 2. tanta fuit, ut urbe ab hoſtibus capta per triduum incolæ alterius urbis partis eam captam eſſe non ſenſerint. Srengel t. 2. div. Judic c. 53.

Cùm Philippus II. Hiſpaniarum Rex vidiſſet *Uliſſiponem*, dixit: eſt orbis in urbe. Sylv. in Acta 17.

Uliſſipone civitas non ab ædificiis, ſed ab inhabitantibus, admiranda redditur. S. Chryſoſt. hom. 4. in Iſ.

Inhabitantium virtus, & pietas; hæc eſt dignitas, & ornatus, & tutela civitatis: ita ut, ſi hoc deſit, omnium ſit viliſſima, licèt infinitum ab Imperatore conſequatur honorem. Mihi civitas non habens pios cives, omni villa vilior eſt, & quacumque ſpelunca ignobilior S. Chryſoſt. hom. 17. ad pop. Antioch.

Meacum urbs olim ampliſſima, quondam, ut ajunt, ædium 180. millibus conſtabat: nunc, etſi magna parte everſa, domorum millia ampliùs continet ducenta. S. Franc. Xav. Societati Goam lib. 3. Epiſtola 7.

Paquinum, & Nanquinum, tantæ urbes, quarum ambitum eques uno vix die, non comprehenſis etiam ſuburbiis, decurrat. Ex theſauro rer. Indic. P. Petri Jarrici l. 2. c. 19.

§. III.

Quid Civitates muniat, & tueatur?

TUnc civitatis porta munita eſſe poterit, ſi priùs in nobis portæ juſtitiæ muniantur. Cœterùm nihil prodeſt muros munire propugnaculis, & Deum provocare peccatis. S. Ambr. ſ. 88.

Lucernæ iſti ſunt, ubique terrarum fulgentes: mœnia urbium iſti ſunt. S. Chryſ. h. 37. in Matth. 23. de Monachis in Matth.

Tamberlanes volens vi capere Jeruſalem, impeditus per bruchos; qui ejus exercitum adeò vexarunt, ut versùs eamdem civitatem ulterius ire non potuerit. Rainaldus ad an. Ch. 1403. ex Theodorico Niemio l. 2. c. 3.

Civitas peccatis plena jam jam obſidenda à potenti rege, miſit ad magnum principem, offerens magna pro ſubſidio; ſimul civitatis robur per legatos exponens, muros, turres, cives &c. quos princeps interrogavit; eſtne coopertura ſuperiùs, nè via Dei ſuper illam deſcendere poſſit; peccata civitatis ſugillans. Summa prædicant. Civitas peccat plena &c.

Eremita habitabat loco inculto triginta, & ampliùs annos; vitæ abſtinentia, orationibus, & prophetia præſertim inſignis. Afflicta republica adiit quidam è primoribus virum Dei, rogat, num Veneta Reſp. ut ferebatur, deplorata eſſet? ad quem Eremita: commotus eſt furor Domini ſuper vos, quia Verbum Domini projeciſtis; &, niſi Pontificis veſtri lacrymæ interpel-

Digitized by Google

terpellarent pro vobis, jam dudum quaſi Sodoma periiſſetis. Boll. 8. Jan.

Attila Hunnorum rex multis Italiæ urbibus vaſtatis, Ravennam obſidebat. S. Joannes, eorumdem Epiſcopus, Sacris viris comitatus, veſtibus ſacris indutus, extra urbem ad Attilam venit; oravitque, urbi, & civibus, ut parceret. Rex Deo ſic animam inclinante, ſe, ſine nocumento quidem ingreſſurum; ſed, dejectis tamen poſtibus, fidem ſervavit. Boll. 12. Jan.

Theodoſio imperium ſuſcipiente bellum grave in occidente motum eſt. Perculſus non pecuniam, non milites, cogit, non fœdera quærit, ſed Dei opem. Intelligens virum quemdam Anachoretam nomine Seraphium, ſanctiſſimè vivere, miracula patrare, confeſtim Theophylum Alexandrinum Epiſcopum cum litteris ad illum expedit, ut quamprimum Conſtantinopolim ſe conferat. Diu reſtitit vir Sanctus; tandem cucullo, & baculo in cœlum ſublatis, Domine Deus, inquit, Deus virtutum, huic, obſecro, cucullo & baculo, vim tantam imperti, quantam mihi, ſi adeſſem, tribueres. Tum, quæ manibus tenebat, Antiſtiti tradens: hæc, inquiens, defer Imperatori; ut cucullum imponat capiti, baculum manu ferat; primam ipſe aciem in hoſtem dux educat. Fecit, quod ſuaſum, Theodoſius; hoſtis mox in fugam converſus, cæſus, victus, ſine ſuorum ſanguine. Boll. 31. Jan. c. 5.

S. Laur. Sipontinus Ep. Totilam, ſibi conciliat, &, ut Sipontinis parcat, obtinet. Boll. 7. Febr.

S. Conon Monachus Ord. S. Baſilii, patriam ſuam Niſum in Siciliam poſt mortem à Turcarum obſidione hac ratione liberat: jam muros ſubjerant; cùm terrore ſubito correpti in fugam ſe dant; obſeſſis eos inquirentibus, & graviter cædentibus, Captivi retulerunt, in ipſa porta viſum à ſe Monachum atro habitu, ſpecie terribili; ac vexillum prima luce colluceus manu tenentem; territos ejus aſpectu, velut fluminibus impetitos. Boll. 28. Martii.

S. Leo, teſte Petro Caniſio in vita c. 2. Attilæ ob ingentes victorias inſolenti, poſt plures Italiæ urbes devictas, Romam properanti occurrit, mitiorem reddit modeſto alloquio, apparentibus SS. Petro, & Paulo, ultro recedentem ex Italia videt. Romam redux ut pater patriæ ſalutatur. Boll. 11. April.

§. IV.

In Civitatibus plura, & majora, peccata committuntur.

Ex Veteri, & Novo.

V*Idit iniquitatem, & contradictionem, in civitate.* Pſ. 54. 10. Notandum, quòd Dominus mittens prophetas in Mundum, frequentiùs miſit eos in civitatem, quàm ad alia loca minora; ut Jeruſalem, Ninive, Babylonem &c quia in civitatibus ſunt plures, quàm in aliis locis ſitæ, & ibi ſunt plura peccata, de quibus Pſ. *vidi iniquitatem &c.* B. Humbertus ſ. 72. ad Laicos in civitatibus.

Quid debui facere vineæ meæ, & non feci? Iſ. 5. 4. Verùm in quo ſtatu hodie famoſa illa civitas ſit, ite, ite, & videte. Periit omnis decor illius; idque nulla alia ex cauſa, quàm quia *malos malè perdet*. Segner. fer. 6. Dom. 2. ſerm. 55.

Super montem caliginoſum. Iſ. 13. 2. Ita per tropum vocat Babylonem, licèt in loco campeſtri ſitam; ſcilicet montem, ob magnificentiam, & faſtum palatiorum, turrium, murorum &c. *Caliginoſum* verò ob omnium rerum in ea caliginoſam confuſionem; ob quam Hebr. dicta eſt *Babel*. 2. Quia idololatriæ, & errorem tenebris erat involuta. Corn. hic.

Tunc Herodes clam vocatis Magis Matth. 2. 7. Miſera planè civitas, in qua regnat Herodes. S. Bern. ſ. 3. in Epiph.

Jam ſecuris ad radicem poſita eſt. Matth. 3. 10. Adverbium *iam* adveniſſe tempus ſignificat, quo ſecuris poſita eſt ad radicem arboris; procul dubio ad excidendam illam, id eſt, Jeroſolymam. q. d. hactenus tolerati eſtis, expectati eſtis, velut arbor ad faciendum fructum. Sed jam tempus venit, quo, velut arbor infructuoſa, excidenda eſt gloria gentis veſtræ, templum veſtrum, celſitudo veſtra ad radicem poſita, ut in æternum non reviviſcat. Cajet. in Matth. c. 3. Conſtantinopolis à Turcis capta die Pentecoſtes An. 1454. Excidium hoc Græcorum vaticinatus fuerat Nicolaus V. Pontifex; qui ad Græcos Romanæ Sedis authoritati ſe opponentes, ſcripſit litteras plenas honoris, teſte Bozio de Sign. Eccl. l. 6 toleramus adhuc dilationem veſtram, reſpicientes in Jeſum ſempiternum Sacerdotem, & Dominum; qui ſterilem illam ficum uſque ad tertium annum juſſit adſervari, agricola jam ad exſcindendam arborem ſe accingente; quia nullum fructum ferebat. Tres annos expectabimus, ſi vos fortè à ſchiſmate, & ſeparatione, converteritis, juxta Salvatoris de ficu præceptum. Sin minùs, exſcindemini, nè terram otioſam, & inutilem reddatis. An. 1451. hanc ſcripſit epiſtolam; & An. 1454. capta eſt Conſtantinopolis Marcant. D. infra. Octaſcenſ.

Cur Chriſtus dixit Matth. 10. 23. *Cùm vos perſequentur in civitate iſta.* & non potiùs in via, vel in agro? quia in civitatibus maximè graſſantur ſcelera; & injuſtitiæ. Sylveira in Luc. 6.

Ite ad exitus viarum. Matth. 22. 9. Cùm in civitate ordinetur epulum, cur non è civitate, & ejus foro, ac plateis, quærit convivas? quia in convivio ſolùm ſedem habituri erant, nuptiali charitatis, & puritatis, veſte induti: in civitatibus autem tales non reperiuntur. Sylv. in Matth. 10.

Et multitudo copioſa plebis ab omni Judæa, & Jeruſalem, &c. Luc. 6. 17. Cur expreſſe Lucas ponit Jeruſalem, cùm ſub Judææ provincia intelligatur? Erat Jeruſalem totius regni caput; & velut rem miram, & raram, ponit; in ea aliquot aptos repertos, qui ad Chriſtum venirent, & ipſum ſequerentur. Idem habet de occurſu ad Joannem Matth. 3. 5. *exibat ad eum Jeroſolyma, & omnis Judæa*. Sylv. in Luc. 6. quæſt. 6.

Erat in civitate peccatrix. Luc. 7. 37. Si in vico vitam degeret, ubi raræ ſunt conciones, ubi non habentur divina officia, & homines vivunt ſicut bruta; tolerabile videretur. Sed in civitate: ubi tot conciones, tot templa, Sacerdotes, Religioſi, auxiliatores animarum. Sed nunc pejus in civitatibus, quam in vicis. Stella hic. Multæ aliæ civitates deletæ ſunt, & perierunt; Babylon à Perſis, Troja à Græcis, Romæ Roma ſepulta jacet; nullam tamen aliam deflet: quia hæc una eo tempore cultum Dei habebat. Orig. hom. 34. in Matth. nos ſumus Jeruſalem, quæ defletur (Jeruſalem videns Deum) quòd ſi poſt myſteria veritatis, poſt ſermonem Evangelii, poſt doctrinam Eccleſiæ, poſt viſionem Sacramentorum ejus, aliquis è nobis peccaverit; plangitur, atque defletur. Si poſt multam continentiam, poſt aliquot annos caſtitatis, victus quis fuerit; patientiam, pudicitiamque amiſerit; *non relinquent in te lapidem ſuper lapidem*. Pinna in Eccl. Ethol. 66

Videns civitatem flevit ſuper illam. Luc. 19. 41. Maledictæ urbes, Salvatori meo lacrymas excitatis. Nuſquam invenieris Chriſtum ſuper pagos, aut oppida, fleviſſe, ſed ſuper urbes: tanta quippe in urbibus mala fiunt, ut Dei Filium ad fletum cogant. Beſſeus Dom. 9. Pent. Roma ſepties ab hoſtibus everſa. 1. anno ab urbe condita 364. à Gallis duce Brenone. 2. 800. à Viſigottis. 3. à Vandalis. 4. ab Erulis. 5. ab Oſtrogotis. 6. à Totila. 7. Anno 1527. ſub Clemente à Marte Cæſareo. Aringe de Roma vetere.

§. V.

Miſcellanea de Civitatibus.

Æ*Dificavit Cain civitatem.* Gene. 4. 17. Impiorum progenies in ipſa Mundi origine civitatem conſtruxit: quia omnes impii in hac vita fundati ſunt, ubi habent theſauros: Sancti verò hoſpites ſunt, & peregrini. Abel in terra non condidit civitatem. V. Beda hic. Peregrini ſumus, quamdiu in hoc Mundo ſumus; nam in Mundo eſt proprietas hominum peccatorum; ſed exilium eſt Sanctorum; nam mali ſunt hic tamquam in propria patria; ſed boni ſunt tamquam in patria aliena. Hinc Cain ædificavit ſibi civitatem; Abel verò, quia filius Dei, & peregrinus, nùllam. S. Bonav. ſ. 69.

Civitates eorum deſtruxiſti. Pſ. 9. 7. id eſt, impiorum, quæ ſunt tres in regno diaboli, id eſt, in hoc Mundo: concupiſcentia carnis, concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ. Hugo Card. hic.

Quatuor ſunt minima terræ &c. Prov. 30. 24. Salazar appoſitè per hæc quatuor animalia, accipit quatuor hominum genera, quæ rempublicam conſtant, fovent, & promovent: nimirum per formicas coacervantes grana, accipit agricolas; qui fruges parant, cibumque Reip. Unde Plato in Phædone conſtituens metempſychoſin Pythagoricam, ſive animarum poſt mortem in alia corpora, & animantia, quorum mores in vita imitati ſunt, tranſmigrationem; aſſerit, agricolarum animas migrare in formicas: quia earum laborem, dum viverent, agros colendo, imitati ſunt. Per lepuſculum, accipit cives in urbibus, quaſi in antris ſuis degentes. Per locuſtas, milites, qui urbem, & Remp. ab hoſtibus defendunt: locuſtarum enim exercitus, ordines, & acies, militiam quamdam præſeferunt; immò ipſorum forma galeatos milites refert. Per ſtellionem, aulicos: Stellio enim circa aularum fores, & forium cardines, verſatur. Corn. hic.

Notum eſt, Hebræos urbes, præſertim opimas, & amœnas, agris, & vineis, metaphoricè vocare, vineas, & ejus vites. Corn. Comment. in Iſ. 48.

TITULUS XVI.

COGITATIONES.

§. I.

In genere. Symbola.

L*Avabunt in ea Aaron, & filii ejus, manus ſuas, & pedes* Ex. 30.19. hinc Sacerdotes Aaronici in tabernaculo nudis pedibus ſua munia obibant. Quin & Pitagoræ fuit dogma: nudis pedibus ſacrifica. Nunc quoque Mauri, & Saraceni, templa, in quibus ſacrificaturi ſunt, non ingrediuntur, niſi calceis depoſitis. Euthymios in Pſ. 72. per pedes intelligit cogitationes, veluti quæ animæ noſtræ religionem, pedum inſtar, regunt, & ſuſtinent. Corn. in Ea. c. 3. v. 5.

Tollet que capillos ejus. Num. 6. 18. Quid eſt, quòd; devotione completa, caput Nazaræus radere, capilloſque in igne ſacrificii ponere jubetur? niſi quòd tunc ad perfectionis ſumma pertingimus, cùm ſic exteriora vitia vincimus; ut etiam cogitationes ſuperfluas à mente reſecemus; quas nimirum ſacrificii igne concremare, eſt flamma eas Divini amoris incendere, ut totum cor in Dei amore ardeat. S. Greg. l. 2 mor. in Præfat. Caput tondere, Job. 1. 20. eſt, cogitationes ſuperfluas à mente reſecare. Id. ibid.

Capilli tui ſicut greges, Cant. 4. 1. Crines capitis, ſunt cogitationes cordis. S. Amedeus hom. 2. Mens noſtra, quaſi pictor eſt in anima, velut in tabula, cogitationes, prout vult, format. S. Baſil. lib. de vera Virg.

Ponamus, velut aliquam animæ cutem, cogitationem; carnem affectionem; ut conſequenter os ejus intentionem poſſimus, accipere. S. Bern. ſ. 6. de verbis Abac.

Quid eſt aqua, niſi cogitatio humana? quæ ſemper ad inferiora labitur, niſi ſub diſtrictionis magnæ moderamine cohibeatur. Rich. à S. Vict. de arca myſt. l. 5. c. 6.

§. II.

Varia de Cogitationibus in genere.

N*E fortè peccaverint filii mei*. Job. 1. 5. Cur non contra peccata oris, aut, operum, litavit? S. Baſil. M. orat. de pauperibus audiendis: meritò hic juſtus de peccato, quod eſt in latebris, in receſſu, veretur: quæ enim corpore adminiſtrantur, tempore, atque opportunitate, opus habent; mentis verò, cogitationiſque motiones, momento efficiuntur, ſine labore abſolvuntur, improviſo, & abſque negotio, conformantur; nullum eſt eis tempus importunum. Ubi autem ſolutus eſt caſus, illic metum, & cautionem majorem eſſe oportet. Id cùm Jobus intelligeret, ad hoc peccati genus expiandum Sacrificiis utebatur. Did. Niſſ. polit. cœl. p. 2. l. 9. c. 3.

Abyſſus abyſſum invocat. Pſ. 41. 8. Quæ abyſſus? quam invocat abyſſum? Si profunditas eſt abyſſus; putamus, quod cor hominis abyſſus eſt. Quid enim eſt profundius hac abyſſo? Loqui homines poſſunt, videri poſſunt per operationem membrorum, audiri in ſermone; ſed cujus cogitatio penetratur? cujus cor inſpicitur? quid intus diſponat? quid intus velit? quid intus nolit? quis comprehendet? S. Aug. hic.

Non poteſt fieri, ut habet mala facta, qui habet bonas cogitationes. S. Auguſt. in Pſ. 148.

A cogendo cogitatio nomen accepiſſe videtur. S. Bernard. ep. ad fratres de monte Dei.

Quis digne penſare, quis ſufficienter æſtimare, valeat. Si diligenter attendat, quæ ſit illa tam multiplex cogitationis humanæ volubilitas; quæ ſit ejus tam inquieta, & infatigabilis velocitas, quæ per tam multa, tam varia, & tam infinita, diſcurrit; quæ nulla hora, nullo temporis momento, quieſcit; quæ tot ſpatia locorum, quæ tot volumina temporum, in tanta feſtinatione, tranſcendit; cui undique patet tam facilis tranſitus, tam agilis diſcurſus, de ſummis ad ima, de imis ad ſumma, de primis ad noviſſima, de noviſſimis ad prima. Rich. à S. Vict. de arca myſt. c. 21.

Non poſſumus impedire latrones venire ad forum, corvos ſuper domum, hirundines in domum; ſed camera excludi poſſunt. Phantaſia forum; camera cor, & voluntas. Apud Religioſos, tres examinant ſuſcipiendos; ſi cogitatio examinet: an ſit licitum, honeſtum, utile? Summa prædic. verbo Cogitatio.

§. III.

Cogitationes bonæ.

Symbola.

N*Azaræi ſanctificatio*, Num. 6. 18. Maximè ſita erat in cæſarie nutrienda: hæc autem myſticè eſt ſanctarum cogitationum germinatio, quibus homo ſanctus efficitur. Corn. hic.

Si raſum fuerit caput meum, recedet à me fortitudo. Judic. 16. 17. Cauſa litteralis: cur, durante coma Samſonis, duravit & fortitudo, fuit; quòd durante coma permaneret ipſe Nazaræus, hoc eſt, Deo conſecratus. Tropologicè: quia capillus notat cogitationes, & intentiones, hominis. Sicut enim à capite ſano germinant ſani capilli; ſic ex mente bona oriuntur bonæ cogitationes; à quibus omnium virtutum fortitudo germinat. Corn. hic.

En lectulum Salomonis 60 fortes ambiunt. Cant. 3. 7. Tres Patres apud Theodoretum: illi milites ſunt efficaces cogitationes, & ſacræ meditationes; quæ divina virtute undique tuentur animam, ad Dei quietem præparatam, adverſùs fallacias ſpirituum improborum. Fortiſſimi conſcientiæ cuſtodes, ſunt cogitationes de quatuor noviſſimis. Barrad. D. 1. Epiph. t. 1. l. 10. c. 18.

Seminavit bonum ſemen in agro ſuo. Matth. 13. 24. Ager Mundus eſt, vel cujuſvis anima. Porrò Chriſtus eſt, qui ſeminavit. Bonum ſemen boni homines, vel bonæ cogitationes. Theophylactus hic.

Dirigite viam Domini. Jo. 1. 23. Via, quam jubet parari, vita eſt Chriſtiana. Poteſt item per viam anima intelligi; ſemitæ verò, cogitationes, & opera. Theophylactus hic.

§. IV.

Varia de bonis cogitationibus.

C*Ogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi*. Pſ. 75. 11. Ita Deus complacet ſibi in ſancta cogitatione; ut non ſolùm ipſa cogitatio ei placeat, ſed etiam reliquiæ, ſeu minutiſſimæ cogitationes, ſeu earum veſtigia, diem feſtum ei faciant. Sylv. Addit. in Evang. Matth. 20. q. 7.

Eruditis interſum cogitationibus. Prov. 8. 12. id eſt, ſapientibus, & prudentibus; puta honeſtis, piis, ſanctis. Diſce, utiliſſimum eſſe, talia cogitare, legere, audire, loqui: his enim rebus quaſi ad ſe pertinentibus, inſerit ſe, & immiſcet ſe Sapientia divina; ideòque eas promovet, auget, perficit, per lumina, quæ intellectui immittit: & per pios impulſus, quos voluntati afflat. Corn. hic.

Oportet, ut Dei cultor omni ſtudio in ejus amorem ità feratur; ut nulla humana cogitatio tempus ullum inveniat, propriis cupiditatibus indulgendi. Si enim quælibet cupiditas, cùm in eo, quem poſſidet, moratur, rationem tanquam compedibus vinctam continet; cur non virtutis amor animum ab omni alia cogitatione remotum continebit? S. Nilus lib. aſcetico.

Vas plenum, & occupatum, alterius rei non eſt capax. Anima occupata bonis cogitationibus, malæ locum non inveniunt. Stella de cont. van. Mundi p. 3. c. 59.

§. V.

Cogitationes malæ.

Symbola, & nomina varia:

Ex Veteri.

V*Olucres abigebat Abram in ſacrificio*. Gen. 15. 11. id eſt, malas cogitationes. S. Bonav. in Pſ. 35.

Alluvione paulatim terra conſumitur. Iob. 14. 19. Mare mens hominis, & quaſi fluctus maris, ſunt cogitationes mentis; quæ aliquando per iram tumeſcunt, per gratiam tranquillæ ſiunt, per odium cum amaritudine deſſuunt. S. Greg. mor. l. 12. c. 14.

Numquid apertæ ſunt tibi portæ mortis? Iob. 38. 17. S. Greg. mor. 28. 8. Portæ mortis ſunt cogitationes pravæ: quia profectò via ad interitum, per iniquas ſemper cogitationes, aperitur. Pinna in Eccl. Echoi. 86.

Humiliata eſt in pulvere anima noſtra. Pſal. 43. 25. Pulvis ſunt cogitationes vanæ; terra autem prava deſideria. Hugo à S. Vict. hic.

Effundite coram illo corda veſtra. Pſ. 61. 9. S. Baſilio, cor effundere, eſt evacuare cor à vitiis, affectibus malis, perverſis cogitationibus, & ſimilibus; quaſi liquoribus noxiis. Bellarm. hic.

Ut diſ-

Ut diſperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem. Pſ.100.8. id eſt, ab anima malas cogitationes; quæ ſunt mali cives. S.Bonav.hic.

Muſcæ morientes perdunt ſuavitatem unguenti. Eccl.10.1.Muſca notat malitioſas cogitationes, à diabolo, vel carne, vel Mundo, ſuggeſtas. Ita S.Hier.Corn.hic.

Capite nobis vulpes parvulas. Cant.2.15.Competenter ſanè,cùm adhuc parvæ ſunt, capi eas mandat: dum enim cogitatio mala in initiis eſt, facilè poteſt abiici à corde. Dum puſilla eſt capi debet, & abiici: ne, ſi adulta fuerit, & inveterata, jam non poſſit expelli. Orig.hic.

Hortus concluſus ſoror mea. Cant.4.12.Hic hortus concluſus eſt ſera ſilentiis. Cogitationum terrenarum multitudo, ſi hortum hunc irruperit, beſtialiter conculcat. Rich. à S. Vict. hic.

Ex Novo.

Sinite utraque creſcere. Matth.13.40.Triticum eſt voluntas bona, quam ſeminavit Deus in homine; Zizania autem mala eſt cogitatio, quam diabolus ſeminavit per carnem. Cùm ergo omni voluntati bonæ adhæreat & deſiderium malum;ſi volueris malam cogitationem tuam ad plenum tollere, ſimul tollis & opus bonum. S.Chryſ.hom.13.in Matth.6.

Cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis, quas porci manducabant, & nemo illi dabat. Luc. 15. 16. S. Antonius D. poſt Trinit. per ſiliquas porcorum diverſas cogitationes intelligimus, quibus maligni ſpiritus, tamquam porci, incraſſantur; quæ aliquando cupienti non dantur: frequenter enim homo plus peccat, quàm diabolus ſuggerat: prævenit enim homo ſæpe diabolum. Unde Ezech.16.27. *dabo te in animas odientium te filiarum Palæſtinarum, quæ erubeſcunt in via tua ſcelerata* S.Anton.Pad.Dom.poſt Trinit. Grandis pudor, quòd diabolus erubeſcit de peccato hominis, quod ei non ſuggerit; & homo non erubeſcit. Sylv. in Jo.c.7.q 3.

Ex Patribus.

Malæ cogitationes ſunt radices peſtiferæ; & quaſi ova diaboli, quæ fovet in niduto cordis noſtri. *Ova aſpidum ruperunt*: Iſ. 59.5. & quod confotum eſt, erupit in regulum; id eſt, in conſenſum, vel in opus malum. Hugo Card.in Prov.c.5.

Sicut vipera à filiis in utero poſitis lacerata perimitur; ita nos cogitationes noſtræ intra nos enutritæ occidunt, & conceptæ interius vipereo veneno conſumunt, animamque noſtram crudeli vulnere periment. S.Iſid l.2.c.25.

Ne à memoria repellat Deum irruens turba plurimarum cogitationum, quæ ſolent effluere tamquam vilis plebs in atrium;ponatur ad ejus portam janitor,cujus nomen eſt,recordatio propriæ profeſſionis;ut,cùm turpibus ſenſerit ſeſe animus prægravari, increpet ſe, & dicat ſibi: tune hæc debes cogitare, qui Sacerdos es, qui Clericus es,qui Monachus es?cultor juſtitiæ debet in ſe quidquam iniquum admittere?decet ſervum Chriſti, amatorem Dei, tale aliquid ad modicum meditari? Similiter ad portam voluntatis, in qua ſolent manere carnalia,tamquam in domo domeſtica familia, ſtatuatur oſtiarius, qui vocatur, recordatio cœleſtis patriæ. Jam verò, ad thalamum rationis talis, & tam ferox, adhibendus eſt cuſtos, qui nemini parcat; ſed quicumque hoſtis, ſive clam, ſive palam, ingredi præſumpſerit, procul eum, arceat. Et hic ſit recordatio gehennæ. S.Bern.ſerm.de triplici iudicio, proprio, humano, atque divino.

Summè cavendum eſt,quid homo in corde revolvat:qui omne malum intrat per ſenſus, & cogitatus. Unde eſt janitor diaboli, ſcilicet oculus, & malus cogitatus, qui introducit beſtias Inferni, quæ animas vaſtant. S.Thom.in Gen c.2.

§. VI.

Miſcellanea de malis cogitationibus.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

Cogitaverunt, & locuti ſunt nequitiam. Pſ. 72. 8. Frænandum omnino cor eſt: nam, ſi cogitaveris, loqueris. Non ibi quieſcit ſcelus, ubi naſcitur; inſtar fluminis fontem deſerit, & mare petit: mittet radicem deorſum, & faciet fructum ſurſum. Oliv.Strom.t.2.hic.

Dominus ſcit cogitationes hominum, quoniam vanæ ſunt. Pſ.93.11. Vanæ, quia non intendentes hominis finem, id eſt, beatitudinem. Diez Cogitatio.

Uſquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ? Jer. 4. 14. Ubi S. Greg. non reprehendit, cur veniant? Sed cur *morabuntur*? Etenim in bona corda cogitationes illicitæ veniunt; ſed morari prohibentur; ſtulti tamen eas abigere neſciunt. Id. ibidem.

Percutiebat pectus ſuum. Luc 18.13. velut cor cædens, propter malas cogitationes; ac tandem, quòd obdormiebat, excitans. Theophyl.hic.

Et cogitationes aſcendunt in corda veſtra. Luc. 24. 38. Aliæ cogitationes aſcendunt, aliæ deſcendunt in cor. Deſcendentes de alto cor non turbant; de Deo, de cœleſtibus, quietant, ſolantur; aſcendentes ab amore Mundi, & carnis turbant; Unde Chriſtus, ubi dixit, *quid turbati eſtis?* mox addit: *& cogitationes aſcendunt in corda veſtra*, q.d. veſtræ turbationis cauſa eſt,quòd cogitationes in corda veſtra aſcendunt. Sic aqua turbatur, quando terra, & limus, ea profundo in ſuperficiem vergunt. Si quieſcere ſinas, & ſordes in profundum labantur; aqua munda, & clara, redditur. Cur odio, & ira, turbaris? quia injurias ſuſcitat memoria. In Magdalenæ cor, ſedentis ad pedes Chriſti, cœleſtes cogitationes deſcendebant; ideò quieta erat: In Marthæ cor curæ aſcendebant; ideò turbatur. Stella in Luc. 24.

Nihil in nobis eſt corde fugacius; quod à nobis toties recedit, quoties per pravas cogitationes defluit. S. Greg. lib. paſt. curæ c.15.p.3.

Non in poteſtate noſtra cor noſtrum, & noſtræ cogitationes; quæ improvisè effuſæ, mentem, animumque confundunt; atque alio trahunt,quàm tu propoſueris. Ad ſæcularia revocant. Mundana inferunt, voluptuaria ingerunt, illecebroſa intexunt; ipſoque in tempore, quo elevare mentem paramus, inſertis inanibus cogitationibus,ad terrena plerumque deiicimur. Beatus planè, quem delectatio non revocat, quem voluptas non incliant, qui ad inferiora non reſpicit. S.Ambr.l.1.c.1.de fuga ſæculi.

Si aliquis carbonem vivum apprehendat in manu ſua, & eum ſtatim proiiciat; nec combuſturam habere poterit, nec dolorem. Si verò eum unius horæ momento tenuerit; ſine vulnere jactare non poterit. Hæc ergo, quod de carbonibus vivis obſervamus in corpore, quare de cogitationibus malis non timemus in corde? D Cæſar. Arelat. hom.10. Expellendæ malæ cogitationes de corde, tamquam prunæ ignitæ de manu. S. Vinc. Ferr. f.3. Dom. infra Oct.Ep.ph.

Colloquebatur B. Juniperus cum Fratribus de medio contra carnis tentationes; ſinguli dicerunt ſuum ſenſum. Juniperus ait: cùm in caſtro meo ſentio ſimiles tumultus, mox oſtium cordis claudo, & obſirmo piis meditationibus,ac deſideriis melioribus. Cùm malæ ſuggeſtiones ad cordis oſtium accedunt, ego ab intus reſpondeo, oſtio minimè reſerato: foris, foris, manete; jam capta eſt ara, & ab aliis præventa; recedite, procul abite. Jonghen Exhort.9.pro ſacr profeſſionibus.

Bombyces ſunt initio certa grana, velut ſinapis, eaque portant mulieres ligata in linteo ad pectus; quæ, ubi incaluerint, reviviſcunt, ſiuntque vermes.Cave,imprimis ſenſualitati inhoneſta ſemina, de quibus calore pectoris reviviſcat vermis mordens, & rodens conſcientiam. Stella p.3.de vanit.Mundi c.41.

TITULUS XVII.

COGNITIO DEI.

§. I.

Laudes, & utilitas.

Quomodo obſcuratum eſt aurum? Thr.4. 1. Aurum erant, propter notitiam Dei, & naturam Patriarcharum; obſcurati verò ſordibus delictorum, & perfidiæ inquinamentis. S.Paſchaſ.hic.

Satis agnitio Dei, quid ſibi incumbat, intelligit. Tertull.lib. de patientia. Sub initium.

Summum in rebus humanis bonum eſt, Deum noſſe.S.Juſtinus M.lib qq.Chriſtianar.ad Gentiles.

Eſt aliquin homini à natura ingeneratum, ut ei quædam intercedat cum Deo conjunctio. Quemadmodum ergo equum non cogimus arare, neque taurum venari; ad id autem, quod natura aptum eſt animal unum quodque, trahimus: ſic certe hominem, qui natus eſt ad cœli contemplationem, & vere eſt planta cœleſtis, hortamur ad Dei cognitionem, id quod eſt ejus proprium. Clem. Alexand.Orat.adhort.ad Gentes.

Facti ſumus, non ut comedamus, & bibamus; ſed facti ſumus, ut eſſemus ad DEI agnitionem. Clem. Alexand. Pædag.l.2. cap.1.

Beata vita cognitio Divinitatis eſt. S.Iſid.l.3.c.1.

Perfectiſſimum quiddam eſt in rerum natura, Cognitio Dei. S.Greg.Naz.orat.de recta doctrinæ ſcientia.

Infelix homo,qui ſcit illa omnia,te autem neſcit;beatus autem, qui

qui te ſcit etiamſi illa neſciat. Qui verò te, & illa, novit; non propter illa beatior, ſed propter te ſolùm beatus eſt: ſi cognoſcens te, ſicut Deum glorificet, & gratias agat; & non evaneſcat in cogitationibus ſuis. S. Aug. Confeſſ. l.5.c.4.

Notitia unius Dei, omnium virtutum poſſeſſio eſt. S. Hieronym. in Jer. c.31. poſt medium.

Niſi cognitio Dei pro fundamento ponatur, fruſtrà eſt, quidquid ædificatur. S. Bonav. ſer. 10. de tempore.

Cognoſcere Deum, & ſe; eſt perfectio noſtra; & in toto Mundo nihil modò me delectat ſcribere, nec dicere; niſi ſolùm hæc duo: cognoſcere Deum, & ſe. Boll. 4. Jan. vita B. Angelæ de Fulginio cap. 13.

§. II.

Cognitionis Dei effectus boni.

SCitote, *quoniam Dominus ipſe eſt Deus*. Pſ. 99. 3. Felices ſervi, ſi Dominum noſſent ſuum! putas, receſſuros aliquos à domo Domini, ſi ſcirent à ſe Deum derelinqui? putas tam mœſtos remanere pleroſque in hac ſervitute, ſi meminiſſent, ſe Deo militare? putas, tam negligenter ſervituros nos Domino, ſi eum ſciremus Deum? hoc eſt, digniſſimum cultu, remuneratione largiſſimum, ſublime imperio. Oliva t. 2. Strom. hic.

Per aliam viam reverſi ſunt. Matth. 2. 12. Alia via venerunt Magi, alia redeunt. Qui enim Chriſtum viderant, Chriſtum intellexerant; meliores utique, quàm venerant, revertuntur. Duæ quippe ſunt viæ; una ducit ad interitum; alia, quæ ducit ad regnum. Illa peccatorum eſt, quæ ducit ad Herodem; hæc via Chriſtus eſt, qua reditur ad patriam. S. Ambroſ. in Luc. 2. initio.

Vidit, & ſequebatur illum. Luc. 18. 43. Naſcitur ab illuminatis oculis Dei ſequela. Euſeb. Emiſſ. cœci non ſequuntur Jeſum; illi eum ſequuntur, qui illuminati ſunt. Baeza tom. 2. lib. 10. cap. 4.

Initium bonę vitę Monachi, eſt cognitio Dei; ignorantia autem de Deo, Monachi mentem obcœcat. S. Ephrem. Paræneſi 1.

§. III.

Cognitio Dei oritur ex deſpicientia ſui, & reverentia Dei.

Exempla.

Ex Veteri.

C*Um ſim pulvis, & cinis*. Gen. 18. 27. Sancti, quantò magis Divinitatis interna proſpiciunt; tantò magis ſe nihil eſſe agnoſcunt. Nuſquam Abraham legitur ſe pulverem, & cinerem profeſſum eſſe, niſi cùm meruit Dei locutionem habere. S Greg Mor. l. 18. c. 33. Diſce, cognitionem Dei in nobis humilitatem gignere: qui enim videt Deum, videt ſeipſum; videt, quantùm diſtet à Deo; quàm parùm, immò quàm nihil, ſit. Ita Moyſes Ex. 3. 6. Audiens Deum ex rubo, *abſcondit faciem ſuam*: non enim audebat reſpicere contra Dominum. Corn. in Iſ. 6. 5.

Væ mihi, quia tacui; vir pollutus labiis ego ſum. Iſ. 6. 5. Tum ſe pollutum dicit, cùm Deum, omnis Sanctitatis, & puritatis, fontem intuitus eſt; tunc ſe polluta labia habere fatetur; cùm loquentes Seraphinos audivit: quo enim quis in cęleſtium contemplatione proficit, eò ſe ampliùs deſpicit. Pinna in Eccl. Ethol. 40. Ita Tobias 12. 22. cum ſuis agnito Raphaele, *proſtrati per tres horas in faciem, benedixerunt Deum*. Ita Daniel 7. 15. & c. 10. 8. viſo angelo, Ezech. 2. 1. Viginti quatuor Seniores Apoc. 4. 10. S. Franciſcus in ſpiritu elevatus. quis tu Domine? quis ego? tu abyſſus eſſentiæ, veritatis, & gloriæ; ego abyſſus nihili, vanitatis, & miſeriæ. Corn. in Iſ. c. 6. v. 5.

Nunc autem oculus meus videt te, idcirco ipſe me reprehendo. Job 42. 5. 6. S. Greg. l. 35 moral. c. 5 quantò quis majoris gratiæ lumen percipit, tantò ampliùs reprehenſibilem ſe eſſe cognoſcit.

Nunc autem oculus &c. q. d. multa de gloria, & majeſtate tua, fama, & auditu, acceperam; ſed, cùm te præſentem video, multò magis ſum commotus; & ad conſpectum tuum omnia peccata mea, etiam leviſſima, tamquam atomos ad radios ſolis intueor, meque maximè inquinatum video. Sylv. in Apoc. 1. q. 70 v. 17.

Deus, qui glorificatur in conſilio Sanctorum, magnus, & terribilis ſuper omnes, qui in circuitu ejus ſunt. Pſ. 88 8. Genebrardus ait; terribilis, formidabilis, verendus, admirandus apud omnes angelos eum circumſtantes. Nota: non dixit, Deum eſſe terribilem, & admirandum, apud homines, qui in terra degunt, nec illum vident; ſed apud felices illos ſpiritus, qui eum ſemper ob oculos habent. Did. Niſſ. ſer. 5. poſt D. 1. Quadr. §. 6.

Ecce tu pulchra es amica mea. Cant. 1. 14. Audiens hæc ſponſa, iiſdem verbis ſponſo reſpondet: *ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus*. v. 15. Sciebat quidem, ſe pulchram eſſe; ſed, in comparatione pulchritudinis ſponſi, turpis ſibi videbatur: ſicut lumen lucernæ, exorto ſole, propè nihil eſſe videtur. Diez. Humilitas.

Sicut virgula fumi. Cant. 3. 6. Fumo comparatur ſponſa: quia fumus, quantò magis aſcendit, tanto magis attenuatur. Sic, quantò magis quis aſcendit in cognitione Dei, tantò magis humiliatur in ſe. Hugo Card. hic.

Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis. Eccli. 24. 24. ait de ſe divina Sapientia. Nota: *agnitionis*, & *timoris*. hoc eſt, in cordibus notitiam ſui, ſimulque reverentiam, & metum generat. Did. Niſſ. ſer. 5. poſt Dom. 1. Quadr. §. 6.

Væ mihi, quia tacui. Iſ. 6. 5. Sept. *quia compunctus ſum*. Prado in Ezech. 2. 1 ſic explicat: heu me! perii, occidi, defeci, ex conſternatione tantæ viſionis! Si enim Seraphim coram Deo velant facies, quidni cadat Iſaias mortalis homo videns Deum cum Seraphinis? Addit Sanchez: Iſaiam, licet facundum in conſpectu Domini, & audito ardore, quo à Seraphinis laudatur Deus: mutum ſe putaſſe, & elinguem. q. d. væ mihi, quia tacui, nec laudavi Majeſtatem tantam, quam ab angelis nunc tanto ſpiritu laudari cerno; tacui, inquam, cùm loqui poteram. Corn hic. Poſtquam hæc vidit, ac vocem illam ſanctam audivit; tunc demum, velut ſeipſum magis dignoſcens, me, inquit, miſerum! S. Greg. Naz. or 7.

Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum. Iſ. 6. 1. mox clamat: *væ mihi &c.* Luce cœleſti donatus, nihil priùs, quàm peccatorum fœditatem, videt; ut ad pœnitentiam excitetur. Eſcob. t. 3. Colloq. Chr. l. 5. ſect. 1. obſ. 1.

Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini, ſpiritus Sapientiæ - & replebit eum ſpiritus timoris Domini. Iſ. 11. 2. 3. Quem adimplet ſpiritus timoris Domini? eum, qui Deum ignorat? minimè: ſed eum, qui eſt plenus ſapientia, ſcientia, & intellectu: Ubi enim hujuſmodi dona, ibi reſidet timor. Sylv. in Luc. 5. q. 15.

Ex Novo, & Patribus.

Joannes autem prohibebat eum. Matth. 3. 14. non per modum imperii, cùm hoc ſit ſuperioris; ſed per modum humillimæ abnegationis; ſciens, ſe indignum ad baptizandum Filium Dei. Sicut etiam Petrus ad Jeſum Jo. 13. 8 *non lavabis &c.* Conſiderans namque Joannes ſuam parvitatem, & Chriſti majeſtatem incredibiliter mirabatur de tanta dignatione, & humilitatione Dei incarnati. Dion. Carth. hic.

Adoravit eum. Matth. 15. 25. Ex uſu vicinæ, & familiaris, conſuetudinis, uti majeſtas humana vileſcit, ita augeſcit divina. S. Hier. nota: quòd illa mulier primùm filium David, deinde Dominum vocet, & ad extremum adoret ut Deum. Quò familiariùs Chriſto communicavit, eò reverentiùs illum obſervabit. Did. Niſſ. ſer. 5 poſt D. 1. Quadr §. 6.

Exi à me, quia peccator ſum Domine. Luc. 5. 8. Uſquemodo præceptorem dixerat. v. 5.

Ex magnitudine, miraculoſi effectus majeſtatem cauſæ penſavit, & quantò Petrus Chriſti virtutem, excellentiamque, magis attendit; eò propriam culpam, ac pravitatem, evidentiùs intellexit, atque humiliùs faſſus eſt Sylveira hic q. 15.

Non ſum. Jo. 1. 20. Ioannes Baptiſta, illum conſiderans, qui ſolus eſt continuò reſpondit: *non ſum* q. d. in comparatione ejus, qui ſolus poteſt dicere, *ego ſum, qui ſum*: ego de me dico, non ſum, o nihil ſum. Marchantius D. 3. adv.

Domine, tu mihi lavas pedes. Io. 13. 6. Expavit, de Domino, & Magiſtro ſua magna, de ſe verò humilia, ſentiens. S. Rupertus hìc l. 11. *Tu mihi &c.* q. d. tu talis, ac tantus; cui dixi: *tu es Chriſtus Filius Dei vivi*; cui & turba paulò ante acclamabat: *benedictus, qui venit*. tu tantæ Sapientiæ, Sanctitatis, & Poteſtatis; qui ſolus ſine peccato inter viros - mihi piſcatori, & peccatori; mihi idiotæ, impotenti, fragili; in tam abjecto, & infirmo, actu miniſtrantis genua mea te proſternis; tuis ſanctis, & venerabilibus manibus, pedes meos immundos, ac ſordidos, tangere vis, & purgare? hoc nullatenus decet. O quàm magnus fuit Jeſus in oculis Petri, cùm dixit: *Tu*, & quàm parvus fuit in oculis propriis, quando adjecit *Mihi*. Dion. Carth. hìc. Quis tu? quis ego? quis tu? quis mihi? tu Deus mihi! tu creator mihi creaturæ! tu juſtus mihi injuſto! tu Dominus mihi ſervo tuo! tu beatus mihi miſero! tu magiſter mihi diſcipulo! tu immortalis mihi morti ſubjecto! Agnoverat Petrus altitudinem, quam in Chriſto ante fuerat confeſſus: *tu es Chriſtus Filius Dei vivi*. Matth. 16. 16. Sim. de Caſſia l. 12. c. 13. v. 6.

Cùm vidiſſem eum, cecidi ad pedes ejus &c. Apoc. 1. 17. Quare cecidit tamquam mortuus? quia qui priuſquam hæc conſpiceret, ſtare in juſtitiæ culmine, quaſi Chriſti diſcipulus, & dilectus præ cæteris, præſumebat; ubi divinæ claritatis luce, & juſtitiæ ſplendore, perfuſus eſt; quidquid ſibi de ſe ipſo complacuit, deſpexit; unde & quaſi mortuus ad pedes Domini cecidiſſe dicitur:

quia

Digitized by Google

quia numquam tenebras ſuas mens humana meliùs dijudicat ; quàm cùm divinæ Sapientiæ lucem, & juſtitiæ, quæ de cœlis eſt, veritatem agnoſcit. Joachimus Abb. Quantò quis magis penetrat, & cognoſcit, divinam celſitudinem, tantò magis in illa, tamquam ſpeculo, intuetur ſuam exiguitatem : ex quo tanto rubore confunditur, ut ad agnnem mortis veniat. Sylveira hic.

Quærit Rupertus : cur olim reges tantoperè ſe oculis, & alloquio ſubditorum, ſubtraxerint? maximè rex Aſſuerus, qui totos aliquando triginta dies, etiam Eſtheri delicio ſuo, conſpicuum ſe numquam fecit. Cur erat tanta difficultas adeundi regem ? quærit ille l.8. de victor. c.10. Reſpondet : hoc venerat ex nimia ventoſitate miſeræ vanitatis ; nè vilior fieret ex uſu publicæ viſionis. Humana erat majeſtas Aſſueri, adeòque immutationis periculo expoſita, ſi oculis crebro patuiſſet.

Divina verò ex communicatione venerationem majorem habet. Did. Nyſſ. fer.5. poſt D.1. Quadr. §.6.

Si credimus, quòd Deus ſit infinitæ excellentiæ, & dignitatis ; requiritur, ut, ſecundùm hanc fidem, faciamus ipſi reverentiam. S.Vinc.Ferr.ſ.3.D.17. poſt Trinit.

§. IV.

Motiva varia ad ſtudium Cognitionis DEI.

F*aciamus hominem ad imaginem noſtram*. Gen.1. 26. ut cognoſcat ; *ad ſimilitudinem*, ut diligat. Hugo Card. hic.

Oſtende nobis faciem tuam. Pſal.79.8. Facies Dei in ſcripturis ſacris non caro, ſed divina cognitio, intelligitur : ea quidem ratione, quia per faciem conſpectam quiſque cognoſcitur: hoc enim Deo in oratione dicitur : *oſtende nobis faciem tuam* ; acſi dicatur : da nobis cognitionem tuam. S Iſid.l.ſentent.c.5.

Propterea captivus ductus eſt populus meus, quia non habuit ſcientiam. Iſ.5.13. Quia abdomini ſuo ſerviens, non reſpexit opus Domini, de quo v.12. quaſi neſciret ſe ad cœleſte, & æternum ; non ad carnale, & periturum, creatum eſſe. Sept : *quia non cognoverunt ipſi Dominum*. Corn. hic.

Ego ſum paſtor bonus - & cognoſcunt me meæ. Jo.10. 11. S. Baſil. hom.26. *Oves meæ*, inquit, *vocem meam audiunt*. Ecce quomodo cognoſcatur Deus : ex eo, quòd præcepta illius audimus ; ex eo, quòd ea audientes, opere impleamus. -- Satis ſit ſcire, paſtorem eſſe bonum, animam ſuam poſuiſſe pro ovibus. Terminus hic ſit divinæ cognitionis : quantus verò Deus ſit, & quæ illius menſura, & qualis ſcientia ? talia ſcitandi ſunt periculoſa ei, qui rogatur perplexa : talium remedium ſilentium. Pinna in Eccl. Ethol.25. Matth.1.20.

Inter primas hominis curas meritò ſit cognitio Dei : ex hac enim manat omne bonum animi, omnis bona diſpoſitio. Sap.15. 3. vocatur notitia Dei *juſtitia conſummata* : quia ſcilicet ex ea naſcitur. Hinc B. V. MARIA, ob eximiam Dei notitiam ſtatim perfecta, ut nec adiaphorum opus admiſerit. Parit contemptum Mundi perfectionis Chriſtianæ deſiderium, obſervationem præceptorum, ſolatia Spiritus, Dei timorem, & amorem. Jo 17.3. *hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant te ſolum Deum verum*. Paulus tam frequentibus, & ardentibus votis rogat, ut Fideles creſcant, *in ſcientia Dei*, Eph.1 17.19. 1. Cor.1.15. Philipp.1.9. Coloſſ.1.9. Dei enim ignoratio fons omnis mali, juxta Pſ.13.1. *dixit inſipiens in corde ſuo &c.* Quis tam ſceleſtus, qui admittat peccatum, ſciens, quantùm Deo diſpliceat ; ſi potentiam, omnipotentiam, juſtitiam &c Leſſius de perfect. moribuſque divinis.

Abſque notitia ſui Creatoris omnis homo pecus eſt. S. Hier. ep.3. ad Heliodor.

Primum inſtituti, atque in lucem editi, hominis officium eſt, proprium agnoſcere auctorem, cognitumque ſuſcipere ; vitamque, id eſt, divinum donum in divinum officium, cultumque, conferre. S.Eucherius ep. parænet. ad Valerian. cogn ſuum.

Nihil prodeſt rerum omnium eruditio, niſi DEI ſcientia condiatur. V. Beda in Ex.cap.10.

Nec charitas, nec virtutes cæteræ, eſſe valent, ubi Dei ignorantia locum habet. S.Laur.Juſt.l.de caſto connub.c.1.

Quid deſiderabilius, quid optabilius, quid dulcius homini, quàm noſſe artificem, & conditorem ſuum? S.Thom.Vill.ſ.1. feſto SS. Trinit.

B. Coleta, ſive Nicolaja, cognitionem Dei accipit quadriennis ; io prima ætate eligit ſibi loculum in domo paterna à cœteris ſequeſtratum ; ubi devotis orationibus vacabat : nulla in ea obſervata puellaris levitas. Boll.6. Martii.

S. Catharinæ Senenſi apparens Chriſtus dixit : ſciſne filia, quæ tu ſis ? & quis ego ſum? Si hæc duo noveris, beata eris: tu enim es illa, quæ non es ; ego ſum autem ille, qui ſum. Boll.30. April.

§. V.

Media Cognitionem Dei conſequendi.

1.

Ex beneficiis Divinis.

R*Enuntiate Joanni*. Matth.11.4. In quo ſe Deum oſtendit, cui proprium eſt benefacere. Vide Baruch 6. de Diis non liberantibus. Ne ergo, ut Ochozias 4.3. conſulas Deum Accaron, quaſi non eſſet Deus in Iſrael. Oſorius D.2. Adv.

Ampliùs Deus innotuiſti in Filio, quàm in Mundo, & perfectiùs in homine, quàm in orbe.

In hoc monſtraſti, quid eſſes, quid ſaperes, quid poſſes, quantùm amares, quantùm ignoſceres ; quàm bonus, quàm pius, quàm miſericors, & quàm magnificus eſſes. S. Thom. Vill. ſ.3. in Nat. D.

Fuit quidem & alius modus redimendi nos poſſibilis ; ſed Deo ; ſed nullus convenientior : nihil enim æquè potuit nos incitare ad intelligendum Deum, quàm quòd animam poſuit pro nobis. Bleſenſis ſerm.9. in Purif. Beat. V.

2.

Ex Creaturis.

Tantus ordo, tamque ſingularis diſpoſitio, non ultrò hæc facta, declarat ; ſed cauſam præceſſiſſe ſignificat, per quam tanti operis principem, & Creatorem Deum eſſe, datur intelligi. S. Athanaſ. lib. de Incarn. Verbi. Quæ eſſet utilitas conditis ; niſi ſcirent Creatorem ſuum ? aut quomodo rationales eſſent, ſi Patris ignorarent verbum, in quo etiam conditi ſunt ? nihil enim profectò à brutis excellerent ; ſi nihil, præter terrena, cognoſcerent. Id.ib.

Nemo eſt mortalium, cui non hoc ab eo naturaliter inſitum ſit ; ut, Deum eſſe, perſpectum habeat. Quin ipſæ quoque res conditæ, earumque conſervatio, atque gubernatio, Divinæ Naturæ majeſtatem prædicant S.Jo Damaſc. de orthod. fide l.1.c.1.

Citharam qui intuetur elegantiſſimè inſtructam, ejuſque ſumma arte, & ordine factam compoſitionem ; vel pulſatarum fidium concentum audit; aliò cogitationes animi non refert, quàm ad ipſum artificem, ac citharædum : hunc animo concipit, ad hunc ſe convertit, utut oculis eum non aſpiciat. Sic & nobis non poteſt non eſſe manifeſtum id, quod & condidit univerſa, & condita movet, ac conſervat, utut animi cogitatione comprehendi à nobis nequeat. S.Greg. Naz.Or.de recta ratione differendi de Deo.

Non deſunt, qui fortuitò res omnes facta eſſe aſſerant. Quid miſeriùs, & inſipientiùs his? qui talia dicere attentant. Navis numquam poterit abſque gubernatore maris fluctus pertranſire : & domus non extruitur, niſi ſit, qui ædificet S. Chryſoſt. hom. 3. in Gen.tom.6.

Tamquam purum ſpeculum creaturarum decor offertur homini quatenus ex earum notitia diſcat ſe; ſeque cùm agnoverit, contempletur ſuaviter, qui fecit ſe. S Laur.Juſt.opuſc. de inter. conflicto c.1.

In ſole Deus hominibus ſe depinxit, in eo ſe figuravit ; ut eſſet in eo quodam modo viſibilis inviſibilis Deus. Quid enim eſt ſol ille corporeus, niſi ſimulacrum quoddam, & effigies increati luminis ; & ſpeculum nitidiſſimum, quo Deus mortalium oculis præſentatur ? In eo Divinitatis unitas, Perſonarum Trinitas, lucet. In eo Dei majeſtas, virtus, potentia, immenſitas, æternitas, decor, Sapientia, effigiata cernuntur. S.Thom. Vill Conc.1. de S.Auguſt.

Habet puer aliquis in manibus librum, in quo multæ imagines, plurimæque profundiſſimæ ſententiæ ; infans autem folia volvit, & imaginibus ſolùm delectatur. At ſi prudens eumdem librum in manus ſumat, grandia diſcit myſteria. Mundus liber, litteræ creaturæ: peccatores delectantur pulchritudine cœli, ſolis, ſtellarum, plantarum, animalium ; ſed in his hærent ; nec progrediuntur. Pii verò homines ex creaturis cognoſcunt Dei potentiam &c. Diez. Cognitio Dei.

Triſmegiſtus Dial.5. Cùm ſtatuam, & imaginem, abſque fabro, & pictore, fieri nullus aſſerere audeat, miram Mundi hujus conſtructionem ſine Conditore conſtitiſſe putabimus? O cœcum homunculum ! ò nimis impium ! ò profundis obrutum ignorantiæ tenebris ! Cave, cave, ò fili mi Tati, ne unquam artificium prives artifice, Corn. in Sap.c.14.

3.

Cognitio Dei ex teipſo, tui notitia, & humilitate.

Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me. Pſal. 138.6. Ex parva fabrica magnum opificem animadverto. S. Greg. Niſſ. or. 1. in S. Script. loca. *Mirabilis &c.* ideſt: dum meipſum intueor, ineffabilis ſapientiæ diſco virtutem. S. Baſil. l. 9. hexam.

Præcipuum, & ſpeciale, ſpeculum ad videndum Deum, animus rationalis abſque dubio invenit ſeipſum. Tergat ergo ſpeculum ſuum, mundet ſpiritum ſuum, quiſquis ſitit videre Deum ſuum. Rich. à S. Vict. lib. Beniam. minor. c. 72.

Fruſtrà cordis oculum erigit ad videndum Deum, qui nondum idoneus eſt ad videndum ſeipſum. Id. ib. c. 71.

Vis videre Chriſtum transfiguratum? aſcende in montem iſtum (cognitio) diſce cognoſcere teipſum. Id. ibid. c. 78.

Ut cognoſcere Deum poſſis, te antè cognoſce. S. Cypr. ad Demetrianum.

In figura inciſionis ſculpens nihil ponit, ſed removet; & tamen relinquit formam nobiliſſimam. Ità notitia Dei per ablationem relinquit in nobis nobiliſſimam diſpoſitionem in intellectu. S. Bonavent. ſer. 2. de ingreſſu ad Sapientiam.

Diſciplinarum omnium pulcherrima, ac maxima, ſeipſum noſſe: ſi quis enim ſeipſum norit, Deum agnoſcit. Clem. Alex. Pedag. l. 3. c. 1.

Quantò in cognitione mei proficio, tanto ad cognitionem Dei accedo. S. Bern. lib. de anima c. 1.

Nihil ſcire convincitur, qui, ſui ignarus, de Divinitatis ſcientia multa ſcire videtur. Porrò Deum ſcire non valet, qui ignorat ſe. Ordinatiſſima verò ſcientiæ regula hæc eſt; ut homo priùs ſe, deinde Deum agnoſcere ſtudeat. S. Laur. Juſt. Procem. faſc. amor.

TITULUS XVIII.

COGNITIO SUI.

§. I.

Neceſſaria.

NOveris licèt omnia myſteria, noveris lata terræ, alta cœli, profunda maris; ſi te neſcieris, eris ſimilis ædificanti ſine fundamento, ruinam, non ſtructuram, faciens. S. Bern. l. 2. de conſid. c. 3.

Nihil eſt ante omnia homini timenti Deum tam neceſſarium, atque conveniens, quàm ut ſeipſum noverit. S. Zeno Ver. ſer. 2. de Gen.

Punctum, & meditatio de ſui ipſius cognitione, panis eſt, qui ad omnes cibos quantumlibet delicatos, in orationis via adhibendus eſt. Lum. & dogm. ex vita S. Thereſiæ.

§. II.

Utilis.

E*Xi à me.* Luc. 5.8. Initium citò habendæ bonitatis, ac divinæ potentiæ virtutis, eſt propriæ vilitatis, & indignitatis, cognitio; & humilis conſideratio, quanta noſtri inæqualitas eſt ad Chriſtum: & eo ipſo nos dignos ſuo conſortio facit, & appropinquat nobis, qui nos ipſos judicamus indignos, & ea humilitate longè eſſe ab illo credimus. Sim. de Caſſ. l. 9. c. 15.

Si cognoviſſes & tu. Luc. 19.42. Sermo eſt abruptus præ dolore. q. d. ſi cognoviſſes ea, quæ ad pacem tibi, & ſummam felicitatem ſpectant, meum ſcilicet adventum, meumque regnum; non perires. Barrad. t. 3. l. 7. c. 9. Dom. 9. Pent. Citò corrigitur culpa, quæ citò cognoſcitur. V. Beda hom. fer. 4. Quadr.

Sicut mare, dum undis erigitur, veniens ad arenam confringitur; ſic ſpiritus, dum in ſuperbia elevatur, conſiderata ſua miſeria, diſſipatur. S. Bonav. ſer 93. Dom. 5. Paſc.

Quid mirùm quæſo, ſi in recordatione conditionis meæ, ſi ad aſpectum animæ meæ, ſubitò, & abſque mea, confuſio faciei meæ cooperuit me? quem enim non pudeat civem cœli, Dominum Mundi, dilectam Dei, addixiſſe ſervituti corporis, proſtituiſſe ſpiritibus immundis? diu tenuiſſe ſub jugo ſervitutis, ad faciendam carnis curam in deſideriis? Rich. à S. Vict. l. 3. de arca myſt. cap. 13.

Non eſt ferè quiſquam, qui ſcire curet, quid ipſe ſit? faciliùs cœlum, quàm nos ipſos, cognoſcere poſſumus. S. Greg. Niſſ. or. in illa verba: faciamus hominem.

Cognitio ſui, eſt fundamentum ſolidiſſimum, & ſtabile; ſupra quod humilitatis ſtructura locata eſt, augetur, atque perficitur. S. Laur. Juſt. l. de humilit. c. 2.

§. III.

Motiva varia ſtudendi Cognitioni ſui.

Ex Veteri, & Novo.

S*Crutemur vias noſtras.* Thren. 3.40. Videlicet actiones; & quæramus, & revertamur ad Dominum per lamenta, à quò diſceſſimus per flagitia. Magnum igitur eſt, unumquemque ſeipſum noſſe: idcirco jubemur, ut ſcrutemur vias, ſcilicet actiones noſtras, actiones fidei noſtræ, & noſmetipſos cognoſcere poſſimus. Unde Moyſes Deut. 27.9. *attende*, inquit, tibi. Tibi utique, & non pecuniæ tuæ, non poſſeſſionibus, non viribus tuis; ſed animo tuo; unde omnia conſilia, & facta, cogitationeſque manant. S. Paſchaſ. hic.

Unumquodque ante faciem ſuam gradiebatur. Ezech. 1. 9. Animantia illa ſingula quadruplices vultus, & oculos, habebant: aquilæ, hominis, leonis, & bovis: Viri probi ſimiles habent oculos: aquilæ, quibus Deum intuentur: hominis, quibus proximum cernunt; leonis, quibus mundum; bovis, quibus ſeipſos inſpiciunt. Aquilinis, ideſt, puriſſimis, fideque illuminatiſſimis opus eſt, ut ſolem fulgentiſſimum, ideſt, Deum contemplari poſſimus: humanis oculis, ideſt, humanitatis, & miſericordiæ, plenis proximus aſpiciendus: leonis, hoc eſt, atrocibus mundus deſpiciendus: bovinis homo ſeipſum aſpiciat; nimirum ut bovis inſtar, in terram, corpus ſuum, crucis aratrum immittat, ſulcos altos in cor ducat, ſe perſcrutetur frequenter, & roget: tu quis es? Barradius t. 2. l. 2. c 13. Dom. 3. Adv. Jo. 1. 19.

Vade in domum tuam. Matth. 9. 6. Quid hoc aliud eſt dicere, quàm, habita tecum, teque ipſum cognoſce: ſunt enim plurimi, qui à ſemet longè peregrinantur; & nullibi rariùs, quàm in domo propria moram faciunt. Jo. Gerſon ſerm. de 4. domib.

Simile eſt regnum cœlorum theſauro abſcondito in agro. Matth. 13. 44. Eſt cognitio ſui margarita quædam pretioſiſſima, atque theſaurus deſiderabilis, in cordis agro abſconditus; ad quem non niſi cum maximo pervenitur labore. S. Laur. Juſt. lib. de caſto connub. c. 17.

Tu quis es? Jo. 1. 19. Breve thema, ſed magnum pelagus. Utinam ſcires, utinam intelligeres, tu quis es?

Plus tibi prodeſſet, quàm ſcire omnes ſcientias Mundi, & omnes bibliothecas. Quid enim tibi prodeſt ſcire motus cœlorum, & influentias aſtrorum, virtutes herbarum, proprietates animalium, & ut totam naturam ſcias? & neſcire teipſum. Ecce curam habes de domo, de hæreditate, de negotio, de familia, de mula, quam habes, in ſtabulo; & teipſum ſolum negligis? Omnibus tuis das partem aliquam diei, & curæ: tibi nullam. Teipſum tam vilem æſtimas, & ſic parvi pendis, ut non digneris de te curam habere? O anima miſera! quid extra te vagans effuſa, & diffuſa per Mundum, à te alienata, & exul? S. Thom. Vill. ſerm. Dom. 3. Advent. De Joanne, Levitæ, ac Sacerdotes, quærunt: *tu quis es? Elias es tu? &c.* nihil autem de ſe ſatagunt quærere. Angelum rogamus, tu quis es? cœlum, ſolem, lunam &c. tu quis es? animantia, plantas, herbas, morbos, rogamus, quidnam ſint? nos autem ipſos non rogamus, tu quis es? S. Bern. ep. 193. de Abailardi inutilibus quæſtionibus: Abailardus nihil neſcit omnium, quæ in terra ſunt, præter ſeipſum. Eſcob. t. 1. Chr. Perfec. l. 1. ſect. 1. obl 4. v. 19. Quot quæſtiones hi Sacerdotes, & Levitæ excitarunt? de Joanne omnes, de ſe nullam. Superarunt illos turbæ, quæ Luc 3. 10. eumdem Baptiſtam de ſe interrogant: *quid faciemus?* & militum, cum Joannes diceret: *medius veſtrum ſtetit &c.* Quærendum erat, quid faciemus, ut illum reperiamus? Nos ſimiliter multa quærimus, ſed omnia de aliis rebus; de nobis pauca, aut nihil. Angelum rogamus, tu quis es? cœlum, ſolem, lunam, elementa, philoſophiam rogamus, motum, tempus, locum; tu quis es? &c. nos autem ipſos non rogamus, tu quis es? Eſcob. t. 2. Perfec. Chr. l. 1 Sect. 1. obſ 4.

Tu quis es. Jo. 1. 19. Quiſque crebrò ſe interroget, *tu quis es?* obeundo ſingula prædicamenta I. Subſtantiæ. Tu, quoad ſubſtantiam, quis es? audiat conſcientiam ſibi reſpondentem: Dei Creatoris mei nomen eſt, *ego ſum, qui ſum;* ſive, *qui eſt.* Ex. 3. 14. Ergo meum, qui creatura ſum, nomen eſt: ego ſum, qui non ſum; quia ex me nihil ſum, ſed ea meo nihilo eductus ſum à Deo. II. Quantitatis: quis? ideſt, quantus es tu? quatuor cubitorum: extende brachia, & menſuratus es. Si ſpectes diſcretam quantitatem, ideſt, numerum: ego inter hominum milliones ſum unus, exiguus, & puſillus. III. Qualitatis: qualis es tu? corpore ſum infirmus, miſer, ærumnoſus; anima rationalis, ſimilis angelis; ſed appetitu ſenſitivo, aſinis, & beſtiis.

IV. Re-

Digitized by Google

IV. Relationis? ideſt, cujus filius es tu? ſum filius Adæ, primi peccatoris: ideoque peccator natus ſum in peccatis; moriar in peccatis, niſi Chriſti gratia ex iis me eripiar, ſanctificer, & ſalvet. Interroga ſapientiſſimum Salomonem: quis es tu? reſpondet Sap.7.1. *Sum quidem & ego mortalis homo &c.* V. Actionis: tu quis as? quid agis? quid exerces? exerceo artem fabrilem &c. ago prætorem, advocatum &c Age, ſtude, labora æternitati. VI. Paſſionis: quis es tu? quid pateris? patior in corpore famem, ſitim, frigus, morbos &c. in anima longè majora: dolores, angores, ſcrupulos, timores, iras &c. VII. Ubi es tu? ſum in terra; ſitus inter cœlum, & infernum: ut, ſi ſanctè vivam, in cœlum transferar; ſi impiè in infernum. VIII. Quando es tu? quando natus? quamdiu vixiſti? quando morieris? heri natus, hodie vivo, cras moriar. IX. & X. Situs, & habitus: quem habes ſitum? quem habitum? Nunc ſto, nunc ſedeo, nunc jaceo. Habitum, & veſtem, gero Chriſtiani, Sacerdotis, Epiſcopi, Religioſi. Vide, ut tuo habitu, & ſtatu, condignè vivas. Corn. hic.

Plena ſunt oculis antè, & retrò. Apoc.4. 8. Prodeſt ad ſalutem notitia noſtri principii, & finis. Sylv. hic.

Ex Patribus.

Scientiam terreſtrium, cœleſtiumque rerum, magni æſtimare ſolet genus humanum; in quo profectò meliores ſunt, qui huic ſcientiæ præponunt noſſe ſemetipſos: laudabiliorque eſt animus, cui nota eſt, vel infirmitas ſua; quàm qui, ea non reſpecta, vias ſiderum ſcrutatur; etiam cogniturus, aut qui jam cognitas tenet, ignorans ipſe, quà ingrediatur ad ſalutem, ac firmitatem ſuam. S. Auguſt. de Trinitat. l.4. Proœmio.

Quantùm quotidiè in tui cognitione proficis, tantùm ad altiora ſemper tendis. Magna altitudo ſcientiæ, ſeipſum perfectè cognoviſſe. Mons magnus, & altus, plena cognitio rationalis ſpiritus. Rich. à S. Vict. lib. Beniam. minor. cap.75. Vis videre Chriſtum transfiguratum? aſcende in montem iſtum, diſce cognoſcere teipſum. Id. ib. c.78.

Cùm me putavero ad calcem perveniſſe virtutis; tunc habeo principium: principium enim Sapientiæ timor Domini; qui expellitur, atque deſtruitur charitate. Hæc hominibus ſola perfectio, ſi imperfectos eſſe ſe noverint. S. Hier. ep. 67. adversùs Pelag. & Cteſiph.

Quantùm quotidie in tui cognitione proficis, tantùm ad altiora ſemper tendis - magna altitudo ſcientiæ, ſeipſum perfectè cognoviſſe. Mons magnus, & altus, plena cognitio rationalis ſpiritus. S. Hier. ep.75.

Initium ſalutis eſt, ſua intelligere, & flere peccata. S Hier. l.6. in Iſ. cap.15.

Primum eſt in hac conſideratione; ut redeas ad teipſum, intres ad cor tuum, diſcas æſtimare ſpiritum tuum. Diſcute, quid ſis? quid fueris? quid eſſe debueris? quid eſſe poſſis? Quid fueris per naturam; quid modò ſis per culpam; quid eſſe debueris per induſtriam; quid adhuc eſſe poſſis per gratiam. Rich. à S. Vict. de Arca myſt. l.3. c.3.

Ex hoc exercitio cognitionis ſui, cordis oculus mundatur, ingenium acuitur, intelligentia dilatatur. Nihil rectè æſtimat, qui ſeipſum ignorat. Neſcit, quòd ſub pedibus ejus omnis mundana gloria jaceat, qui conditionis ſuæ dignitatem non penſat. Neſcit omninò, neſcit, quidquid de ſpiritu angelico, quid de ſpiritu divino, ſentire debeat, qui ſpiritum ſuum priùs non cogitat. Id. ib. c.6.

Cogita animos perfectorum, nec non perverſorum; & animos ſpirituum bonorum, & ſpirituum malignorum; ut ex contrariorum conſideratione eluceſcat, quid imitari, quid vitare te, expediat. Attende, quid ſcias; attende, quantùm neſcias. Agnoſce, quantùm emineas per ingenium ſpiritibus brutis. Agnoſce, quantùm ſubjaceas per intellectum ſpiritibus angelicis. Si attendas, quantùm procedas ſenſu ſpiritum brutum, cantabis præcordialiter: *benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum.* Si cogites intelligentiam angelicam, clamabis profectò: *Deus! tu ſcis inſipientiam meam.* Id. ibid. c. 6.

Fecerunt civitates duas amores duo: terrenam ſcilicet amor ſui, uſque ad contemptum Dei; cœleſtem verò amor Dei uſque ad contemptum ſui. S. Auguſt. de Civ. Dei l. 14. c.28

Quis ſis natura quoad corpus, interroga mortuos, & dicent tibi: vade ad ſepulchra, & cœmiteria; & apertè videbis: non opus eſt alia ſchola. S. Tho. Vill. Dom. 3. Adv.

§. IV.

Ignorantia ſui noxia.

OMne, quod vocavit Adam animæ viventis, ipſum eſt nomen eius. Gen.2.19. Si Adam omnibus animalibus nomina impoſuit, cur non & ſibi? Philo Hebr. lib. 1. allegor. nè in re propria erraret. Nam mens, quæ ineſt unicuique noſtrum, cætera poteſt comprehendere, ſeipſam noſſe non poteſt: quemadmodum enim oculus alia videt, ſeipſum non videns; ſic & mens intelligit alia, ſeipſam non comprehendit. Mendoza in 1. Reg. c.3. v.9.

Si ignoras te, ò pulcherrima &c. Cant. 1.7. Ideò quæris me abſentem, & dicis, *ubi paſcas &c* idaſt, quia ignoras te. Si te cognoſceres, quæreres me in teipſa. S. Thom. hic. Per cognitionem ſui ceſſat omnis querela contra Deum de malis, quæ patimur. Precatio enim ſponſæ involvit querimoniam de abſentia ſponſi, ob quam in tot miſerias eſt prolapſa. Cui reſpondet ſponſus: *ſi ignoras te &c.* q. d. ſi te cognoſceres, non quereretis. *Abi poſt veſtigia gregum;* diſce obedientiam, ſubjectionem, & ſufferentiam, à gregibus irrationabilibus. Sicut oves percutienti paſtori non contradicunt, ab illo ſe duci ſinunt, quò volt; ità tu te committe meæ providentiæ. de Ponte hic.

Quomodo, tu Judæus cùm ſis bibere à me poſcis, quæ ſum mulier Samaritana. Jo.4 9. hocne ſcelerum tuorum ſummum eſt, quòd redderis indigna Chriſto propinare, *ſum Samaritana*. Et cur non dicis, ſum ſex virorum pellex, & charybdis pudoris? Planè vel noſtra non novimus vulnera; vel, ſi novimus ea, minùs nobis putent, quæ maximè fœtent; aut, ſi fœtent, non putidiora manifeſtamus, ſed honeſtiora. Oliv. lib.10. Strom. hic.

Cæcus. Apoc.3.17. quia ſe ipſum non videbat, & alium ſe judicabat, quàm erat. Sylv. hic.

Collyrio innunge oculos tuos. Apoc 3.18. Ad litteram, collyrium cognitio ſui ipſius: nam hic Epiſcopus ignorabat ſe, dicebat ſe eſſe divitem &c. Sylv. hic.

Hæc pravitatis eſt cauſa, ignorantia ſui: quam ſi quis cognita veritate diſcuſſerit; ſciet, quò referenda, & quemadmodum ſibi vita degenda ſit. Lactant. Firmian. l.1. de falſa Relig.

Qui ſeipſum non conſiderat, & ſolùm attendit res proximi, illaſque taxare vult, certùm, quòd ſuperbia capitur, & obliviſcitur ſui. Theophyl. in Luc.6.36.

Semper ad malum proclives ſunt mali; voluntatis appetitus propria ducuntur, & tamquam jumenta indomita per vitiorum præcipitia colliduntur. -- Et granda malum hoc unde? utique ex tumore animi ex ignorantia ſui, ex veri neſcientia. S. Laur. Inſt. ſerm. in Purific. B.V.

Sui ignoratio omnia invexit mala, rerumque omnium confuſionem hanc, quæ in Mundo eſt. Iſid Clarius l. 1. or.60.

Hæc videtur cauſa fuiſſe, quòd Dominus nullum ſtultum curarit: quia ſtulti ſeipſos non agnoſcunt menta captos eſſe; ſed potiùs judicant, ſe eſſe ſapientiſſimos. David Pſ. 50. 5. veniam petens ait: *quoniam iniquitatem meam ego cognoſco.* Stella in Luc.18.

§. V.

Viæ, & media, cognitionem ſui conſequendi.

OStendam tibi, tamquam in ſpeculo, quis, & qualis ſis. Non vidiſti in loco publico, ſepeliendis hominibus deſtinato, naturæ noſtræ myſteria? non vidiſti oſtium, aliis ſuper alia temerè abjectis, congeriem? calvarias carnibus nudatas, terribilem quemdam, ac deformem, aſpectum exhauſtis oculis præbentes? ſi illa vidiſti teipſum in illis ſpectaſti. S. Greg. Nyſſ. or. 1. de beatudinibus.

Sole orto æſtuaverunt. Matth. 13.6. Per ſolem orientem intellige tantationes; eò quòd tentatio oſtendat homines; & declaret, quales ſint: ſicut ſol manifeſtat abſcondita. Theophyt. hic.

Fecit lutum ex ſputo. Jo. 9. 6. Ex luto Dominus cœco illuminando medicinam confecit, ut edoceat viſu donari eum, cœcitate pulſa, qui diligit pulveres rei terrenæ, quam diligit. Eſcob. t.1. mir. Chr. l.3. Obſ.10.

Inventa eſt ars, lacte in charta candida ſcribendi litteras; ut legi poſſint, cineres aſperguntur. Cognitio ſui pro cinere. Speculum. Lem. Incerto authora.

Aqua in vitreo vaſe, ſole abſente, limpida videtur; ſed mox, ut ſol ſuis radiis vas ferit, turbida, & atomis plena apparet. Ex vita S. Thereſ. lum. & dogm. ſpirit.

Tamdiu quis peccata ſua, quæ noſſe aut deflere, debet, ignorat, quamdiu curioſè aliena conſiderat. S. Proſper lib.1. cap.6.

Dico tibi: nulla pejor ignorantia, quàm tui. Si ignorave o

Logicam Philoſophiam, & omnes artes liberales mechanicas; & omnia Jura, Leges, & Medicinam; ſalvari potero: ſed ſi te ignoſces, non ſalvaberis. S.Thom.Vill.Dom.3. Adv.

TITULUS XIX.

COLORES.

C*Andidus*. Funebris apud Japones color albus; niger feſtus, & hilaris. Bartoli vita S.Xav. l.3. n.20.

Ruber. *Viri exercitus in coccineis*. Nahum.2.3.q.d. Milites Chaldæorum erunt nobiles; ideoque veſtientur chlamydibus coccineis: coccus enim erat nobilium, imò regum veſtis; uti diai Thren.45. De Cyri exercitu Xenophon l.6. univerſus exercitus ære fulgurabat, Puniceoque florebat ornatu. Cauſam dat noſter Martinus à Roa l.1. ſingul. cap.2. ut ſcilicet ſanguis, ſi quis ea vulnere eſſet impreſſus, abſorberetur à cocco; tum illi confidentiùs, & ſinè pavore, pugnarent. Hoc veriùs in ſanguine Chriſti, qui noſtra eſt purpura, & coccinea veſtis, ait S. Ambroſ. in Pſal.118. Addit ſecundam: ſcilicet Gentiles credidiſſe: quòd coccinea veſtis totos præſtaret in præliis, & periculis. Unde & olim pueris Chriſtianis funiculus coccineus è collo ſuſpendebatur, ad avertendum faſcinum, & quævis diſcrimina; uti recenſet, & redarguit S. Chryſoſt. hom.12. in c. 4. ep.1. Corinth. Ægyptii quoque quotannis omnes arbores, pecora, & multa alia rubrica illinebant, adversùs incendium, teſte Epiph. hær. 18. Tertiam dat l.4.c.7. quòd coccineus color, ſive purpureus, ad ignem accedit, igneique animi ſit index, & ſtimulus. Corn. hic.

Induit me veſtimentis ſalutis. Iſa.61.10. Teſte Alex.ab Alex.l.1. c.20. mos erat Affris, Cauris, Numidis, & Maſagetis, in bellum profecturis, Puniceas ferre veſtes: ut ſic vulnera, & ſanguinem effuſum, non internoſcerent, audaciuſque dimicarent. Tu quoque Puniceam induere veſtem, de ſanguine Chriſti, ſub qua non internoſcas vulnera, & difficultates obventuras. Jonghen. Exh.20.

Unus illi rubor placebat, quem gignit candor; unus candor, quem parit abſtinentia. S Greg.Naz.or.55. in laudem ſororis ſuæ Gorgoniæ.

Cæruleus. Utitur Romana Eccleſia violaceo colore in quatuor temporibus Septembris; & in Vigiliis Sanctorum, in quibus eſt jejunium, quando Miſſa eſt de Vigilia; & in Diebus Rogationum &c. Cùm enim jejunamus, carnem noſtram crucifigentes maceramus; ut ſic facta livida Chriſti livoribus conformetur. Durand. rational.div.offic. In Mogor color cæruleus lugentium eſt. Janic. rerum Indic.tom.3.c.11.

Flavus. Color regis cæteriſque interdictus, flavus eſt; è quo veſtis ejus contexta variis ex aureo filo draconibus. Ipſa tecta flavum colorem, & dracones ſpectandos exhibent. Si quis eum colorem, aut dracones, in proprios uſus adhiberet, perduellis haberetur. Nicol.Trigautius de Chriſtiana expedit. apud Sinaſ.

Niger. Indi, utpote natura nigri, ſuum cæteris anteponunt colorem; ideoque Deos atros arbitrantur. S. Xav. ep.5. Societ.Romanæ lib.1.

TITULUS XX.

COLUMBA.

E*Miſit quoque columbam*. Gen. 8.8. Spiritum Sanctum in ſua maxime perſona illa columba ſignificavit, quam de arca Noe emiſit. S. Rupert. hic.

Quæ cùm non inveniſſet, ubi requieſceret pes ejus, reverſa eſt ad eum in arcam. Gen.8.9. S.Chryſoſt.hom.26. hic quærit quomodo non inveniret requiem, ſiquidem teſte Scriptura, cacumina montium fuerunt viſa? & reſpondet: quia cacumina adhuc limo erant plena.

Cùm Cardinales, & Epiſcopi, de S.Fabiano P.M. eligendo agerent, nemine de Fabiano cogitante, columba capiti ejus deſuper volans inſedit: inde populus Pontificem ſummum clamat. Boll. 20. Jan.

S. Ephrem vidit humeris S. Baſilii concionantis columbam inſidentem, & dicenda ſuggerentem. Boll.1.Febr.

Anima S.Aventini Ep. à morte ejus in ſpecie columbæ candidæ ab ejus ore viſa ſurſum evolare. Boll.4. Febr.

S Scholaſticæ ſororis ſuæ animam poſt triduum mortis S. Benedictus in cella ſua columbæ ſpecie videt in cœlum evolare. Boll. 10. Febr.

Poſt martyrium S. Eulaliæ V. M. anima ſpecie columbæ viſa cœlum petere. Boll.12.Febr.

Fames regnum Navarræ depopulabatur; fame ingraveſcente ad tria millia ad Sanctum Veremundum Abbatum pro victu conveniunt. Verùm non redierant, qui extra provinciam juſſu ejus cibos empturi abierant. Ille ad altare accedit peracturus Divina; & ecce, cùm gemens orat pro populo, columba candida cœlo delapſa ſuper ſingulorum capita volitabat; moxque ſublime petens diſparuit. Tantùm quiſque inde refectus, velut exquiſitis epulis paſtus eſſet. Boll.8. Martii.

TITULUS XXI.

COMPASSIO.

§. I.

Paſſus compatitur.

Ex Veteri.

C*Ucurrit in occurſum eorum*. Gen. 18. 2. Unde illi tanta feſtinatio? S. Chryſol. ſer.121. peregrinus ipſe jugiter laboravit, ut peregrinus peregrinum ſe eſſe ſentiret; ſub tentorio manens ipſe ſinè tecto advenam manere non eſt paſſus; & hoſpitem hoſpes ipſe ſemper ſuſcepit. Sylv.in Luc.16.q.14.

Cur triſtior eſt hodie ſolitò facies veſtra? Gen. 40. 7. Ad captivorum mœrorem ſolandum nullus aptior medicus Joſepho: quis enim vinctorum afflictiones meliùs agnoſceret, quàm qui ſimul vinctus eſt? Alvarez Joſeph Illuſtr. hic Illuſtr. 134.

Ego propriè ſervus tuus ſim. Gen.44.32. Non amat patientem, qui ſimul non patitur. Deprehenſo Beniamino in ſcyphi furto, veſtes in ſignum doloris lacerant fratres. *At illi ſciſſis veſtibus* v.13 apud Proregem antè de explorationis crimine redarguti dixerunt compati indigna ferenti. S. Chryſ. hom. 64. in Gen. vide, quomodo calamitates mentem eorum fecerunt ad miſericordiam promptiorem, & eos manſuetiores. Alvarez. Joſeph Illuſtr. hic Illuſtr.239.

Sumpſit fiſcellam ſcirpeam, & expoſuit eam in carecto ripa fluminis. Ex.2.3. Providentia Dei ordinabatur Moyſes ad populos ex captivitate, & multis periculis, eruendos: ut ipſe priùs à periculis eruatur; quò promptiùs aliis exhibeat, quod ipſe tam miſericorditer ex Dei benignitate receperat. Sylv.in Actor 7.21.

Surge, & tranſi Jordanem iſtum. Joſ. 1. 2. *tu enim ſorte divides populo huic terram, pro qua juravi Patribus ſuis*. v.6. Ut populum in terram lacte, & melle manantem inducat, Jordanem trajicere monetur. Quid autem ſit Jordanem trajicere, audi ex Hugone: *tranſi Jordanem iſtum*, ideſt, bibe de torrente Paſſionis. Naſcitur à doloribus affectio erga alios ſuaviſſima. Naxera hic §.55.

Noſti, quid locutus ſit Dominus ad Moyſem &c. Joſ.14. 6. 7. Caleb prœmium, tot peregrinationibus, & laboribus exactis, promiſſum exigit; utique citiùs impetret, Joſue in memoriam revocat eoſdem ſecum toleratos: *noſti, quid locutus &c.* Et ecce Joſue mox annuit: benedixit ei, & tradidit ei Hebron in poſſeſſionem. Ut qui apprimè noverat, quàm ardua in illa exploratione perpeſſus Caleb, ab alio inexperto ſimilia votis forſan fruſtraretur, aut in ævum protraheretur. Afflictorum lacrymas vel aſpicere dedignabitur, cui ſemper blanda fortuna fuit. Patientiam miſericordiæ matrem vocat Tertullianus lib. de pat. cap. 3. paſſus ſcit compati. Ferrea viſcera in voluptatum officina conflantur. Naxera hic. §.13.

David verò, cùm factus eſſet rex durum jugum impoſuit. 3.Reg.12.4. S. Odo Abb. Cluniac. lib.2. collat.

A Saule David inſectabatur, & ſuper contritionem eorum, qui amaro erant animo, compatiebatur; quæ commiſeratio Roboamum in deliciis natum non capiebat. Sylv. in Luc. 2. lib. 2. de Infantia Chriſti. q.2.

Væ paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos: ſed cum auſteritate imperabatis eis. Ezech.34.24. Væ paſtoribus; ſed & ovibus væ! quando à nimis indulgentibus ſibi reguntur. Quàm auſterus ovibus, qui lacte ſuavitatis ablactatus; quàm rigidus, qui pretioſis indutus: nudum, famelicum, ægrum, ſubditum, aſpiciet; non tamen panem, veſtem, aut medicinam, exhibebit. Naxera in Joſ.1.§.55.

Ex Novo.

De Chriſto Domino.

Domine! puer meus jacet in domo paralyticus. Matth.8.6. Hugo Card. meus, inquit: ecce compaſſio! quaſi dicat: morbus eſt meus.

Eſurivi, & dediſtis mihi manducare. Matth.25.35. S. Chryſoſt. dixiſſe ſuffecerat: dediſtis mihi manducare, dediſtis mihi bibere; ſed

Digitized by Google

ſed præmiſit: *eſurivi, & ſitivi:* quia parvus fuiſſet amor pauperis, quòd pauperem ſuſcepiſſet, niſi & paſſiones pauperis ſuſcepiſſet. Verus amor eſt, feciſſe ſuas anguſtiati anguſtias. Salvianus lib. 4. ad Eccleſ. ego plus addo aliquid: Chriſtum non ſolùm egere cum cæteris, ſed plus multò egere, quàm cæteros. In omni enim pauperum numero non eſt univerſorum una paupertas. Chriſtus tantummodò totus eſt, cui nihil eſt, quod in omni humano genere non deſit: omnis enim egeſtuoſus pro ſe tantùm, & in ſe, eget; ſolus tantummodò Chriſtus eſt, qui in omnium pauperum univerſitate mendicat. Eſcob. t. 3. Colloq. Chr. lib. 11. Obſer. 3.

Ut deſcriberetur univerſus orbis. Luc. 2. 1. Cur Chriſtus, qui omnium Dominus naſcebatur, tam feſtinat ſervitutem profiteri? Cùm eſſet omnium rex, diſpoſuit in primo ingreſſu jugum ſubjecti, & onus inferioris portare: ut per experientiam haberet, omnium miſeriis condolere, & compati. Sylv. in Luc. 2. l. 2. q. 2.

Imponit in humeros ſuos. Luc. 15. 5. Cur humeri ovis requies? quia illos flagris, & cruci ſubjecit. Ea membra, quæ dolores tolerant, alienæ fuerant fatigationis levamenta. Ibi ovi requies, ubi crux paſtori: qui ſibi rigidus, vel cruci humanus. Naxera in Joſ. 1. §. 25.

Pater Abraham? mitte Lazarum. Luc. 16. 24. Cur, cùm in ſinu Abrahæ multi eſſent Patres, dives non alium petit refrigeratorem, niſi Lazarum? S. Greg. mor. lib. 19. c. 12. potiùs pauperem advocat, cujus viſcera miſericordiæ plena ſunt ex miſeriis perpeſſis, quàm alium. Non petiit Iſaac, Jacob, vel alium; quia illi fuerant divites. Sylv. hic.

Hodie mecum eris in paradiſo. Luc. 23. 43. Chriſtus D. ad preces B. V. *vinum non habent*, moratur, miraculum differt; *nondum venit hora mea*. At latronis petitis mox annuit: *hodie mecum eris in paradiſo*. Chriſti dolor alieno dolori acceleravit remedium; propriis cruciatibus pietas nutritur. Sylv. Addit. in Luc. 23.

Unde ememus panes? Jo. 6. 5. Cur non Apoſtoli pietate commoventur ſuper hanc multitudinem, ut eis cibos quærant; ſed ſolùm Chriſtus compatitur. Matth. 4. 2. *cùm jejunaſſet 40. diebus, & noctibus, poſtea eſuriit*. Tantam famem Apoſtoli nondum experti. Sylv. in Marci 6. q. 6.

Scio tribulationem tuam. Apoc. 2. 9. Rupertus: quod nunc dicit *ſcio*, eodem pondere debet intelligi, quo propheta de illo dixerat Iſ. 53. 3. *vidimus eum virum dolorum, & ſcientem infirmitatem*; ideſt, experimentum infirmitatis habentem. Itaque & hic ſcio infirmitatem tuam; ideſt tribulationis, quam pateris, experimentum habeo; & paupertatem, quam ſuſtines, in memetipſo expertus ſum. Pro magno ſolatio tibi ſit, quòd tribulationem, & paupertatem, ſuſtines pro me, qui pro te hæc ſuſtinui. Sylv. hic.

De aliis ex eodem.

Ambulans Jeſus juxta mare Galilææ &c. Matth. 4. 18. Quare juxta mare Dominus Apoſtolos vocat? Euſeb. Gall. hom. de S. Andrea: ecce primos diſcipulos Dominus de mari vocat: quoniam multos alios per eos de hujus Mundi fluctuoſa amaritudine ad ſidem diſponebat; ut quia de mari à Domino vocantur, ipſi quoque periclitantium animas de Mundi hujus naufragio, & de vitiorum inſurgentibus procellis, liberare diſcant. Sylveira hic quæſt. 9.

Serve nequam. Matth. 18. 35. Servus graviter offendit patremfamilias, quod, expertus anguſtias debitorum, conſervi debitoris miſertus non ſit. Drexel. Gymn. pat. p. 2. c. 2. §. 2.

Negavit coram omnibus. Matth. 26. 70. Conſiderandum nobis eſt, cur omnipotens Deus eum, quem cunctæ Eccleſiæ præficere diſpoſuerat, ancillæ vocem pertimeſcere, & ſeipſum negare, permiſit? Quod nimirum magnæ actum eſſe pietatis diſpenſatione cognoſcimus: ut is, qui futurus erat paſtor Eccleſiæ, in ſua culpa diſceret, qualiter aliis miſereri deberet. S. Greg. hom. 21. hic in Evang.

Omnem oſtendentes manſuetudinem ad omnes homines: eramus enim aliquando & nos inſipientes, increduli errantes. Tit. 3. 2. 3. Primaſius. quia nos tales fuimus, debemus eorum inſipientiam ferre patienter. Did. Nyſſ. vitæ Abrahæ l. 2. c. 7.

Vocem, quam audivi, ſicut citharœdorum citharizantium in citharis ſuis. Apoc. 14. 2. Notandum, quod in cithara chordæ audientes quidem delectant, ſed ipſæ in extenſione ſua quodammodo laborant. Sic denique hi auditores ſuos delectaverunt, ſed ipſi apud ſemetipſos laboraverunt, & plerumque fatigati ſunt. Rupertus lib. 9. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Medicus, qui non fert infirmitates, curare neſcit; & qui non fuerit cum infirmo infirmatus, infirmo non poteſt conferre ſanitatem. S. Chryſol. ſer. 50.

Experimento proprio noſtra didicerunt incommoda; ex quo ſingularem erga nos gerunt compaſſionis affectum. S. Laur. Juſt. in feſto Omnium Sanctor.

Cùm ſit ars omnibus communis, illam omnes laudare debent; nè ſeipſos, illam vituperando, deprimant. Maximè qui paſſi interdum fuerint aliquam infirmitatem; ſi poſtmodùm convaleſcant, infinita conſilia dant. Caſſaneus catal. gloriæ Mundi p. 11. conſid. 48 de arte medica. Ex propriis miſeriis diſce aliis compati. Did. Nyſſ. vitæ Abr. l. 2. c. 7.

Tu turbaris, quia domum congruam Romæ tibi invenire non potuiſti. Scias igitur, quòd hoc ego permiſi ad utilitatem tuam: ut per experientiam probares dolores illos, quos pauperes peregrini ſentiunt: ut ſcias iis compati. ex Revel. S. Brigit. c. 107. v. 1.

§. II.

Motiva aliis compatiendi.

DOmine exaudi orationem meam. Pſ. 101. 2. Scilicet eam, quam priùs allegator pro totius Mundi liberatione fundebat. Sanctorum enim conſuetudo eſt, ſic dolere calamitates alienas ut proprias. Sicut Apoſtolus ait. 2. Cor. 11. 29. *quis infirmatur? & ego non infirmor?* Caſſiodor. hic.

Tuam ipſius animam pertranſibit gladius. Luc. 2. 35. Quando ex corde afflictis compateris, quaſi vulnus doloris in anima recipis, & gladio illo tranſverberaris. Unde de B. V. dicitur: *tuam ipſius &c.* S. Bonav. ſer. 3. Dom. infra Oct. Nativ.

Lacrymis cœpit rigare pedes ejus. Luc. 7. 38. S. Greg. hom. 33. in Evang. lacrymis mulier pedes ejus rigat. quod nos quoque veraciter agimus, ſi quibuslibet ultimis membris Domini per compaſſionis affectum inclinamur; ſi ſanctis ejus in tribulatione compatimur; ſi eorum triſtitiam noſtram putamus. Capillis pedes Domini tergimus, quando ſanctis ejus, quibus ex charitate compatimur, etiam ex his, quæ nobis ſuperfluunt, miſeremur. Pinna in Eccl. Ethol. 218.

Lacrymatus eſt Jeſus. Jo. 11. 35. Diſce à Chriſto D. terrenam miſerationem in aliorum miſeriis; ut eas ſentias paterno affectu efficaci, quaſi tuæ forent. Hæc dos primaria præſidis, ſuos reputare dolores ſuorum ſubditorum: fleant, illis lacrymantibus, ſicut Chriſtus: ut vidit eam plorantem, lacrymatus eſt. Oliva 6. 3. conc. 19.

Ordo conſolationis eſt; ut, cùm volumus afflictum aliquem à mœrore ſuſpendere, ſtudeamus priùs mœrendo ejus luctui concordare. S. Greg. mor. l. 3. c. 10.

Tunc plena eſt cordis noſtri compaſſio cùm malum inopiæ pro proximo ſuſcipere non metuimus, ut illum à paſſione liberemus. Quam videlicet pietatis formam Mediator nobis Dei, & hominum dedit: qui, cùm poſſet etiam nobis non moriendo concurrere, ſubvenire tamen moriendo hominibus voluit: quia nos videlicet minùs amaſſet, niſi & vulnera noſtra ſuſciperet: nec vim nobis ſuæ dilectionis oſtenderet; niſi hoc, quod à nobis tolleret, ad tempus ipſe ſuſtineret. S. Greg. mor. l. 20. c. 26.

Melior, & major, eſt in conſpectu Dei eleemoſyna de burſa cordis, quàm de burſa coru ſine compaſſione cordis. S. Vinc. Ferr. ſ. 2. D. 2. poſt Paſcha.

Corporis membrum, quod dolores non ſentit aliorum membrorum; aut eſt paralyticum, aut putridum, aut omninò à corpore ſeparatum. Impoſſibile enim eſt, eſſe in corpore, & dolores corporis non ſentire. Sed quantò corpus ſpirituale eſt carnali nobilius, tantò ejus membra dolentur diſtrictiùs. Tu ergo, qui dolores non percipis proximorum, ſcias certiſſime, nec putes eſſe ambiguum, te eſſe membrum paralyticum, vel diviſum. Nullum verius argumentum ad teipſum judicandum, ſi ſis, vel non ſis, Dei membrum. S. Bonav. ſerm. 4. de adventu.

Non eſt membrum Chriſti, qui non compatitur membris Chriſti; & qui eis manum aperit, ſi habet, unde poſſit. Plangant, plangant corda Fidelium divina pietate conſciſſa; quando major pietas invenitur in beſtia, quàm in rationali creatura. S. Bonav. ſerm. 31 D. 1. poſt octav. Epiph.

TITULUS XXII.

CONCIO.

§. I.

Symbola.

COncreſcat, ut pluvia, doctrina mea &c. Deut. 32. 2. Quædam prædicatio eſt, quaſi imber hyemalis: cùm peccatores minis terrentur, ut convertantur. Alia eſt, inſtar vernæ pluviæ, ſuavis, & placida; cùm exhortatur homines, vel ad

Digitized by Google

pœnitentiam, vel ad majores in virtute progreſſus, ſpe regni cœleſtis; vel ex gratitudine propter accepta beneficia &c. de Ponte in Cant.2. q. d. Utinam doctrina mea non ſit caſſa in vobis, ſed fructum afferat, ut pluvia in agro herbas fœcundat. Cornel. hic.

Sapientia foris prædicat. Prov.1.20. Pro *prædicat* Hebr. eſt, *jubilat*. Sept. *hymnizat*; ideſt, canit, & laudat. Vel paſſivè hymnizatur, canitur, laudatur. Sept. pro *foris* habent, *in exitibus*. hinc Salvianus l.4. ad Eccleſ. Cathol. ſapientia in exitu canitur. Cur eam non dixit cani in præſentia, non in juventute, non in ſtatu rerum incolumium, non in proſperitatibus ſecundorum? quia in his omnibus, quidquid laudatur, incertum eſt: quamdiu enim quis ſubjacet mutationi, non poteſt cum ſecuritate laudari. Quid eſt, quæſo, Sapientia Chriſtiani? niſi timor, & amor Chriſti. Cornelius hic.

Imber abiit. Cant.2.11. Per hunc Patres prædicationem intelligunt; de qua Moyſes: *concreſcat ut pluvia &c.* de Ponte hic.

Mittentes rete in mare. Matth.4 18. Prædicare idem eſt, quod piſcari; ſermo eſt rete, quo corda audientium trahuntur. S.Vinc. Ferr. ſerm. de S. Andrea.

Simile eſt regnum cælorum grano ſinapis. Matth. 13. 31. Granum ſinapis Prædicatio eſt, & Apoſtoli: pauci enim videntur hi; & totum orbem occupaverunt. Teophyl. hic.

Exiit qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum. Luc.8.5. Prædicare, eſt ſeminare triticum de grano Novi Teſtamenti; vel horreum de Veteri. S.Vinc. Ferr.ſerm.4 Sexag.

S.Chryſoſt.t.6.hom.de Anna, ſeu quid ſit feſtum, vocat concionem ſuam convivium: pari alacritate hodie quoque convivium vobis exhibebo.

Sane ego videns inexplebilem veſtram ſpiritualium doctrinarum aviditatem, etiam ſatis conſcius magnæ meæ tenuitatis; non intermitto quotidie apparare ex Divinis Scripturis convivium. S.Chryſ.hom.28.in Gen.

§. II.

Quæ conciones, & quorum efficaces?

V*Iri fratres, & Patres*. Act. 7. 2. Prudens exordium. Optimum concionis ad populum, ira exæſtuantem, principium. - At ubi vidit obfirmatam malitiam, - artificium omne, quod blandè animos demulcere, conciliareque, poſſet, omittens, nullis verborum ambagibus, apertè vocavit eos *dura cervice &c.* S. Aſterius Laudatione S. Stephani.

Da mihi navim vacuam, gubernatorem, nautas, funes, anchoras, omnia diſpoſita; & nuſquam eſſe ſpiritum venti: nonne ceſſat omnis qualiſcumque apparatus, ſi deſit operatio ſpiritus? Ità fieri ſolet, licèt ſit ampla ſermonis ſupellex, & mens profunda, & intelligentia, & eloquentia; ſi non adſit Spiritus Sanctus, qui vim ſuppeditat, otioſa ſunt omnia. S. Chryſoſtomus hom. de Spiritu Sancto adorando.

Quercus eſt fornicatio, glandes ferens, irrationabilium animalium eſcam, multo tempore tua in mente radicata. In arborum circuitu tuam dejecit conſcientiam ſermo meus. Meus ſermo ſecuris eſt; uno audiſti die: quomodo una die cadat, quæ tanto tempore radices immiſit? S. Chryſoſt. hom 3 de pœnit.

Si quis acedioſus invenitur inter nos, nolo, diutius ut fatigentur aures ejus ſermone noſtro contemptibili.

Tranſeat uſque Bethlehem, & illud, in quod deſiderant Angeli proſpicere, proſpiciat ibi Verbum Dei, quod Dominus oſtendit nobis. Guarric. ſerm.5. de Nativ.

Quotidie cernimus, ſimplices ſermone, propter Spiritus aſſiſtentiam, ſpirituales viros utiliter hominum corda ferire; alios verò ornato eloquio in ventum verba perflare: ut non coram Deo glorietur omnis orator. S. Thom. Vill. fer. 4. poſt Dom. 1. Quadr.

Quandoque magis expugnatur diabolus virtute orationum ſedentis in clauſtro, quàm virtute prædicationis loquentis in publico. Unde in vita B. Hilarii legitur: plus perficiebat S. Martinus orando, quàm Hilarius prædicando. Hugo Card. in Joſ c.22.

S. Antonius Pad. ex longa meditatione, & oratione, premens conciones, loquebatur, non ut homo, ſed ut angelus. In Quadrageſima concionans ità Patavinos commovit ad planctum, & pœnitentiam; ut turmatim per plateas ſe cædentes incederent, inclamantes miſericordia! miſericordia! Corn. in Jer. Thr.præfat.

P. Ignatius Martinez S. J. vir magnæ doctrinæ, & majoris ſanctitatis, Paduam veniens, linguamque S. Antonii viſitans, & exoſculans, ità immutatus eſt, ut ſpiritum, & linguam, Sancti induiſſe videretur. Rediens enim in Luſitaniam, depoſito veteri Rhetorum more, cœpit concionari Apoſtolicè, tanto ſpiritu, & fructu; ut totam Luſitaniam converterit: quæ etiamnum ejus, quaſi Apoſtolici viri, memoriam veneratur, & celebrat. Cornel. 10.

TITULUS XXIII.

CONCIONATOR.

§. I.

Figuræ, Symbola, ſimilitudines ordine Alphabeti.

A.

A*Damas. Ut adamantem, & ut ſilicem, dedi faciem tuam* Ezech.3.9. Sed cur his comparatur Propheta, cùm ad populos prædicaturus mittitur? adamas candidus, pulcher, & pretioſus eſt; ſilex deformis, niger, ac vilis. Talis ſuis auditoribus futurus erat, qui eum benignè aſpicerent, & diligerent; velut adamas ipſis videbatur. Qui eum contemnerent, & odio haberent, velut ſilex incompoſitus erat. Sylv. in Matth.3. c.3. q.1 Adamas attrahit ferrum; ecce zelus, qui attrahit peccatores. Silex ictus ſuſtinet, neque reclamat: ecce patientia; quæ verba ſuſtinet, neque remurmurat. Hugo Cardinalis in 2. Reg.23.

Agricola. Unuſquiſque Doctorum pro eo, quod prædicat, docet, & inſtruit Auditores: agrum Eccleſiæ illius, quam docet, ideſt, credentium corda, videtur excolere. Orig. homil. 11. in Num.

Nemo mittens manum ad aratrum &c. Luc.9.62. Apparet, hunc fuiſſe de numero Diſcipulorum; alioquin non aſſimilaretur ei, qui applicuit manum ſuam ad aratrum. Aſpicere retrò, eſt, mentem, affectumque habere ad impertinentia, & contraria evangelizandi ſtatui, & officio; qualia ſunt mundana negotia. *Aptus eſt regno Dei*. Subaudi, evangelizando: ad hoc enim Diſcipuli eligebantur ad ſequelam Chriſti. Cajetan. hic. Aratrum lingua eſt Prædicatoris, arans terram conſcientiarum, ut faciat fructum &c. S. Vinc. Ferr. ſer.3. Dom. Sexag.

Ancilla Sapientia. Miſit ancillas ſuas. Prov.9.3 Sept. *miſit ſervos ſuos*. Per ancillas accipe Prædicatores, Doctores, Prophetas, & Apoſtolos. Addit Hugo: hos vocari ancillas ob vilitatem, & humilitatem; & quia tractabiles erant ad infirmitatem proximi ſublevandam. Sic enim ancillæ ad infima, & duriſſima quæque ſe demiſerunt, ut heræ ſuæ obſequantur. Corn. hic.

Angelus. Angelus autem Domini deſcendebat &c. Jo 5.4. Gilbert. ſerm.47 in Cant. bonus aquæ motus diſputatio, & exagitatio ſacræ paginæ. Bene movetur, cùm ejus diſcuſſione Conditor promovetur. Sed non eſt paſſim omnibus hæc permittenda licentia. Nec aquæ motus ſanabat, niſi cùm angelus deſcendens tempore ſuo moviſſet eam. Si à viris Angelicis divinæ Scripturæ tractentur, in Eccleſia nullus erit tam deformis leproſus, nullus ita paralyticus, nullus tam amens, quin recipiat ſanitatem. Sin viles homuli, impudentes, hiſtriones, ſalubres aquas Evangelii moverint; eos adeò polluent; ut, quæ infirmis ſanitati erant, ſanis morbos allaturæ ſint graves. Oliva t.1. conc.25. Piſcina eſt pœnitentia, qua lavamur à ſordibus peccatorum; angelus autem eſt Doctor, qui movet aquam; dum movet ad compunctionem, vel ad lacrymarum gratiam. S. Bonav. ſerm.2 Dom.4 Pent. Prædicandi ſcientia eſt quodammodo Angelica. Clem Alex lib.1. Strom. Per angelos intelliguntur homines angelorum officium habentes; qui ſic aliis hominibus divina annuntiant. S. Thom. in 1. Cor. 13. lect 1. *Qui facis angelos tuos ſpiritus*. Pſal. 103. 4. Spirituales quique in Eccleſia ſpiritus appellantur, juxta illud: *qui facis ang. &c.* qui ſunt angeli, cùm ſunt Prædicatores, & nuntii veritatis: ii quæ ſunt ignis, cùm fervent ſpiritu; & eos, quos exhortantur, accendunt. S. Proſper hic. Cùm audieris, quòd *fuerit miſſus à Deo*. Jo.1.6. nihil privatum, vel humanum, dicere putes; ſed divina omnia. Et idcirco etiam Angelus dicitur: Angeli enim virtus eſt, nihil proprium dicere. Theophyl. hic. Per Sodomam, Gen. 19. 1. ſignificatur Mundus, per duos angelos Prædicatores; quos Dominus miſit binos, & binos, propter geminam charitatem; aut propter mali deſtructionem, & boni ædificationem. Hugo Card. hic. Angeli Dei, id eſt, Nuntii ſancti, in ſcala Jacob Gen. 28 12. Prædicatores ſunt veritatis. Rupert. c 22. in Gen. Angeli aſcendentes, & deſcendentes, Prædicatores ſunt. V. Beda in Gen. c.28. Jacob Patriarcha dormiens vidit apertos cœlos, ſcalam è cœlo in terram, & Angelos aſcendentes, & deſcendentes. Fiat hoc in Eccleſia. Angeli Dei, annuntiatores ſunt veritatis; aſcendant, & videant: *In principio erat Verbum &c.* deſcendant, & videant: *& verbum caro factum eſt*. Aſcendant, ut erigant magnos; deſcendant, ut nutriant parvos: Vide aſcendentem Paulum: *Sapientiam loquimur inter perfectos*; vide deſcendentem: *Lac vobis potum dedi non eſcam*. S. Aug. in Pſal.44.

Apo-

Digitized by Google

Apotheca. Fac tibi arcam &c. Gen.6.14. Tertia eſt Apothecaria. Hi ſunt ſacri verbi Prædicatores; in quibus eſt refectio, & unguenta animarum. Hugo Card. hic.

Architriclinus. Haurite nunc, & ferte architriclino. Jo. 2. 8. Non ait diſtribuite vinum convivis; ſed primùm *ferte architriclino*, qui præeſt menſæ (is, ſecundùm aliquos, erat Sacerdos, qui nuptiis præerat) ut ſignificaret, majores Eccleſiæ à ſe conſtitutos probatores ſpirituum. 2. Secundùm charitatis ordinem in Eccleſia, quòd à majoribus vinum fraternæ charitatis incipiat, & per eos ad minores deriveur. Decet enim majores, qui probatores ſunt ſpirituum, priùs Dei ſpiritus in ſe recepiſſe, & guſtaſſe. de Ponte in Cant.2.Exhort.35. §.4.

B.

Bos. Non ligabis os bovis &c. Deut. 25. 4. In bovis nomine vita Doctoris exprimitur. V. Beda hic.

Ubi non ſunt boves, præſepe vacuum eſt. Prov.14.4. Bovis dotes congruunt Doctori. 1. Bos ſymbolum laboris. Unde Veteres, teſte Pierio, volentes laborem pingere, pingebant caput bovis. 2. Bos animal innocens, ſimplex, ſincerum. 3. Bos aliis laborat, non ſibi. 4. Sunt validi & fortes. 5. Frugalis eſt cibi, tantùmque paleas, herbas, & fœnum, comedit. 6. Erat victima: unde Religionis eſt Symbolum, & mortificationis &c. Corn. hic.

C.

Cœlum. In omnem terram. Pſal.18. 5. Prædicatores rectiſſimè comparantur cœlis, quòd elevati à terra per contemplationem, ampli per charitatem, ſplendidi per Sapientiam, ſemper ſereni per animi tranquillitatem, celerrimè moti ab intelligentia per obedientiam; pluentes per inſtructionem, tonantes per objurgationes, fulgurantes per miracula; multa bona terris largientes, & nihil ab eis quærentes, per veram liberalitatem; puriſſimi ab omni ſorde per vitæ ſanctitatem; denique habitaculum ſummi regis per juſtitiam perfectam ſint. Robertus. Bellarm. hic.

Calamus. Lingua mea calamus Scribæ. Pſ.44. 2. ideſt, Spiritus Sancti. q.d. quod loquor, à meipſo non loquor, ſed à Spiritu Sancto. Sicut enim calamus non ſcribit, quod vult; ſed quod ſcribens vult: ſic homo non prædicat à ſe; ſed à Spiritu Sancto dictante, & ſcribente in corde Prædicatoris, & in cordibus audientium. Hugo Card. hic.

Campana. In veſte ſummi Sacerdotis erant tintinnabula. Ex. 28.33. Cymbalum aliquando pulſatur ad prædicationem, aliquando pro funere, aliàs ad ſolemnitates. Sic aliquando concionator agat de morte, aliàs de inferno &c. Stella in Luc. c.3.

Canis. Famem patientur ut canes. Pſalm.58.7. Prædicator dicitur canis propter latratum prædicationis; propter linguam medicinalem, propter continuam famem. Philipp. 1. *teſtis eſt mihi Deus, quomodo cupiam omnes &c.* propter Domini ſui fidelitatem, propter luporum odium, propter venationem Hugo Card hic. Canes ſunt omnes, qui habent officium prædicandi: magis enim timent, & terrentur dæmones, clamore, & latratu, prædicationis; quàm lupi latratu canum. S. Vinc. Ferr. ſer.1. Dom. 2. Paſch. *Canes lingebant ulcera ejus.* Luc.16.21. habet canis in ore latratum, in dentibus morſum, in lingua medicamentum. Sic bonus Prædicator debet hæc tria habere: latratus eſt verbum exhortationis; morſus eſt verbum objurgationis, ſive increpationis, quod aliquando neceſſarium eſt; linguæ medicamentum eſt verbum conſolationis. Pinna in Eccl. Ethol. 126. Gloſſa: Prædicatores patiuntur famem, quando Auditores non audiunt Verbum Dei. Mater S. Vincentio Ferr. gravida, ex utero ſuo ſæpe ſibi videbatur audire, tamquam canis latrantis ſonos emitti. Conſulti de ea viri docti reſponderunt: quòd paritura eſſet infantem, qui eſſet futurus Evangelii ferventiſſimus Prædicator. Boll. 5. April. lib.1. cap.1.

Collum. Collum tuum ſicut monilia. Cant.1.9. In collo Eccleſiæ Doctorum perſona deſignatur, qui & verbo ædificationis rudes inſtruunt, & ejuſdem inſtitutionis officio, cibum ſalutis in conſimilia ſibi S. Eccleſiæ membra tranſmittunt. Monilibus aſſimilatur: quia Doctorum ſpiritualium conſtantia cœleſtium virtutum munitur, ſimul & decoratur inſignibus: utpote qui ea, quæ verbo docent, operibus oſtendunt. V. Beda lib.2. in Cant.1.

Cor. Ego dormio, & cor meum vigilat Cant.5. 2. Doctores Eccleſiæ ſunt ejus cor, à quo aliorum vita procedit: ideo vigiles civitatis dicuntur. de Ponte hic Exh. 7.

Currus. Ecce currus. 4. Reg.2. 11. S. Gregor. lib. 2. in Ezech. hom.21. Quid eſt, quòd Elias, *currus Iſrael, & auriga ejus* dicitur, niſi quia auriga agitat; currus portat? Doctor ergo, qui mores populi, & per patientiam ſuſtinet, & ſacri eloquii verbis docet; & currus dicitur, & auriga; currus, quia tolerando portat; auriga, quia exhortando agitat.

Cuſtos. Invenerunt me cuſtodes, &c. Cant.5.7. Apoſtolici Prædicatores, qui cuſtodes ſunt Eccleſiæ, Legum, & Sacramentorum ejus animam percutiunt, cùm cœleſtia bona prædicant; vulnerant, cùm ſagittas contritionis infigunt; tollunt pallium vitioſæ verecundiæ &c. de Ponte hic Exh.37. §.1. Ideſt, Prædicatores, qui ad hoc prædicando diſcurrunt, ut à falſa doctrina & peccatis, Eccleſiam muniant, & defendant. Amore illi vulnerant. Rich. à S.Vict. hic cap.35. Cuſtodes percutiunt ſponſam, & vulnerant: quia Prædicatores ſancti, dum cœleſtia loquuntur, amantem animam efficiunt, & majori amore ſagittant. Pallium tollunt: quia ſi quid pompæ ſæcularis reſiduum erat in corde, exhortationibus ſuis ab animo auferunt. Pallium tollunt: quia aliquando ante verba Prædicatorum nos non cognoſcebamus; ipſique omne, quod interiùs latebat, dum loquuntur, detegunt. Quod dum fit, ampliùs diligendi ſunt; &, ut pro nobis Dilecto loquantur, devotius exorandi. S. Greg. hic. Buccinatores ſancti, dum cœleſtia bona verè prædicant, amantem Dei animam ſagittis amoris cædunt, ac vulnerant. Ab his deducimur, ab his impellimur, ad ſponſum. Utinam ab his aſſiduè cæderetur ſponſa, verberibus afficerentur homines! non tot, heu! miſeri Chriſtiani per aſſentationes Prædicantium infeliciſſimè perirent. Hinc tanta peccatorum labes, hinc illa corruptela morum; qua ſingulæ Fideles animæ in dies magis, ac magis turpiter inficiuntur. Nam, cùm in omni cœtu hominum, tum in Religione Chriſtiana, aſſentatione nihil eſt pernicioſius; eorumque præſertim, qui comminandi, & objurgandi cæteros, officium ſuſceperunt. Philo Carpathius hic.

D.

Debitores. Quantum debes? - centum coros tritici. Luc. 16 6. ideſt, prædicationem verbi divini, quo reficiuntur populi. Per triticum deſignatur verbum Dei, quo reficiuntur animæ. Hoc habent Clerici, qui ſcientiam receperunt à Domino; ut eam Laicis prædicando miniſtrent. Hugo Card. hic.

Dentes. Dentes tui, ſicut greges tonſarum. Cant.4. 2. Per hos Aug. Hieron. Gregor. M. Nyſſen. &c. intelligunt Prædicatores: quia panem, & cibum ſpiritualem Scripturæ Sacræ frangunt, & in partes per meditationem molunt; tum ut ſe nutriant, tum ut in corpus Eccleſiæ, ad cæterorum Fidelium nutritionem, trajiciant. Præterea, ut matres, & nutrices, cibum parvulis præmandunt. Deinde Infideles, & peccatores, molunt, non conſumentes perſonas, ſed errores, & vitia; ut eas Eccleſiæ corpori adjungant, ſicut dictum Petro Act.10.13. *occide, & manduca.* Ezech.2. 8. & 3.1. Apoc.10.9. dati libri ad edendum.

Devorato autem libro illis injunctum eſt, ut loquerentur, & prophetarent populis, & Gentibus. Liber autem iſte ſenſu myſtico ſacra Scriptura eſt. Dulcia ſunt meditantibus, & loquentibus Pſalm.118. 103. *quàm dulcia faucibus meis &c.* Sed in ventre ſunt amara: vel quia carni amareſcunt, quæ dulceſcunt ſpiritui; vel quia internos excitant affectus doloris, compaſſionis, & triſtitiæ, ob peccata, & miſerias hominum. de Ponte hic Exh. 4 §.1. Dentes ſunt, cùm corripiunt inquietos. V. Beda hic lib. 4. Sicut per oculos Prædicatores intelliguntur, quia per eos Eccleſia illuminatur; ſimiliter & Dentes ejuſdem poſſunt dici, quia per eos Infideles conſumuntur, & parvuli nutriuntur. Dentes quippe bene ſancti Prædicatores vocantur: quia dum ſanctam Scripturam exponendo minoribus fratribus elucidant, quaſi panem parvulis, tamquam matres filiis, commaſticant, quò infirmi ad fortiora convaleſcant. S. Greg. hic. Sanctæ Eccleſiæ Dentes accipimus eos, qui prædicationibus ſuis peccantium duritiam conterunt. V.Beda in Expoſit. Job. lib.33.

E.

Equus. Ecce equus albus. Apoc.6.2. Tales equi, ſeu Prædicatores, ſunt albi; quia portant læta, & jucunda pacis, & ſalutis. *Quàm pulchri ſunt ſuper montes.* Iſa.52. 7. Sylv. hic.

Ordo Prædicatorum Equus Chriſti regis dicitur, in quo ipſe per orbem vehitur. Stella. Dom.52. Pent.

F.

Faber. Porrò faber ferrarius &c. 1. Reg. 13.19. Verùm Deus eluſit cautionem, & prudentiam, Philiſtinorum; dum per Samuelem Hebræis dedit victoriam ſine ferro, & armis ferreis. Unde S. Greg. armati ab inermibus victi ſunt; ut totum, quod vincitur, omnipotentis Dei laudibus tribuatur. Tropol. faber ferrarius Prædicator, & quivis alius caſtigator vitiorum. Hunc tollere conantur Philiſthæi, ideſt, dæmones. Sic S. Greg. Beda Hugo &c. qui addunt: dæmonem adimere Fidelibus fabros ferrarios, ideſt, bonos Prædicatores, vitiorum caſtigatores; cùm facit, ut illi ſubtilia, poetica, vana, elegantia, & placentia

Digitized by Google

populo, prædicent; ac plauſum populi quærant, non planctum. Corn. hic. Faber ferrarius eſt Prædicator, qui operatur in igne, vel malleo ſuper incudem; ideſt, in verbis ſacræ Scripturæ, quæ ſunt ignis & malleus. Jer. 23. 29. *numquid non verba mea ſunt quaſi ignis, & malleus conterens petram?* Verba Domini ſunt ignis, quia conſumunt rubiginem peccatorum, & calefaciunt ad amorem Dei; & illuminant, ad agnoſcendos articulos fidei. Sunt etiam malleus, quia duritiam cordium frangunt, & emolliunt, ad compunctionem. Incus eſt cor peccatoris, ſuper quem debet Prædicator operari, & formare vas, in honorem in domo Domini. Caverant autem Philiſthæi &c. ideſt, maligni ſpiritus cavent, nè ſit Prædicator in populo Dei: quia per prædicationem convertuntur ad Deum; qui, ob defectum verbi Dei, remanent, & moriuntur in peccatis. Hugo Card. hic.

Favus. Comedi favum cum melle meo. Cant. 5. 1. Favo comparantur hi, qui in litteris ſacris dulcedinem ſenſuum ſpiritualium investigare, atque, ad ſalutem audientium, elucidare prædicando noverant. V. Beda hic.

Flos uvæ. Olet flos uvæ, quia magna eſt virtus, & opinio Prædicatorum, qui inebriant mentes audientium. S. Greg. in Ezechiel. l. 1. c. 6.

G.

Gallina. Clamat, ut congreget. Picinelli.

Gallus Petri. Continuò gallus cantavit. Matth. 26. 74. [illegible] lus gerit correptoris ſive Prædicatoris imaginem: continuò [illegible] nit, ut Petrum admoneat, & corripiat; nè difficilior reddat [illegible] ecurſu temporis pœnitudo. S. Chryſoſt. hom. de neg. Petri: il [illegible] victus Petri accuſator, prævius Dominicæ ſententiæ præco, ac [illegible] ronus, negationis proclamator, prænotionis index; ac pœni [illegible] æ, lacrymarumque, admonitor. Eſcob. t. Coll. Chr. Obſ. 4. [illegible] dicator ſanctus, dum caliginoſo hoc clamat in tempore, quaſi [illegible] lus clamat in nocte; cùm dicit: *hora eſt jam nos de ſomno ſurg.* [illegible] Rom. 13. 11. S. Greg. l. paſtor. curæ c. 44. Gallus ſupra Eccleſia [illegible] rædicatores deſignat. Pervigil enim profundæ noctis hora [illegible] o cantu dividit, dormientes excitat, diem appropinquantem [illegible] init; ſed priùs ſeipſum alarum verbere ad cantandum excitat. Durand. Ration. div. offic. l. 1. c. 1. de Eccleſia. Quare Galli Prædicatores dicuntur? quia inter præſentis vitæ tenebras, verum manè, hoc eſt, veram lucem, prædicando, annuntiant gloriam æternæ beatitudinis. Salonius in Proverb. Gallus Prædicator eſt, qui cant 1. Cor. 15. 34. *evigilate juſti, & nolite peccare.* Ad cujus etiam cantum Dominus convertitur ad peccatorem; & tunc peccator flet amarè. Hugo in Luc. c. 20. Poſt Petri negationem ſtatim gallus cantat. quia in Gallo Prædicator ſignificatur. Nulla ergo mora debet eſſe inter peccatum, & Prædicantis exhortationem. Hugo Card. hic. Gallus. Lem. *Excutit, inde canit.* S. Greg. l. mor. 30. c. 4. Sancti, cùm verbum Prædicationis movent, priùs ſe in ſanctis exercitationibus exercent; nè, in ſemetipſis torpentes operè, alios excitent voce: ſed ante ſe per ſublimia facta exeutiunt; & tunc ad bene agendum alios ſollicitos reddunt. Picinelli.

Gena. Sicut fragmen mali Punici - gena tua. Cant. 4. 3. Quid per Genas Eccleſiæ, niſi eoſdem ipſos Prædicatores intelligimus; qui, dum in populis, ut eis proficiant, eminent, quaſi in facie Eccleſiæ manifeſti apparent. S. Greg. hic.

I.

Jeſus. Poſt hæc abiit Jeſus &c. Jo. 6. 1. Per Jeſum intelligitur Prædicator, qui ſeipſum ſalvare debet per bonam vitam, & alios per ſanam Doctrinam. Hic Prædicator refecturus plebem verbo prædicationis, primò mare hujus Sæculi tranſire debet; & elongare, & aſcendere in montem vitæ eminentis: & tunc ſequetur eum, id eſt, imitabitur multitudo magna plebis. Hugo hic.

Jonathas. Interpretatur columbæ donum; præditos Spiritu Sancto Doctores deſignat. V. Beda in 1. Reg 14. *Aſcendit Jonathas manibus, & pedibus, reptans &c.* 1. Reg. 14. 13. Manifeſtum eſt, majora tentationum obſtacula majore virtutum niſu debere tranſcendi: quod tunc ritè perficitur, cùm armatus contra hoſtem humilis auditor ſpiritualis per omnia ſequitur exempla præceptoris. Id. hic.

L.

Labia. Labia ejus lilia ſtillantia myrrham primam. Cant. 5. 13. Labia Dilecti ſunt Prædicatores: quia verbum ejus loquuntur, & voluntatem ejus annuntiant. Quæ labia ſunt ſicut lilia: quia candorem habent innocentiæ, & odorem bonæ famæ. Rich. à S. Vict. hic. *Sicut vitta coccinea labia tua.* Cant. 4. 3. Labia ſponſæ cocco aſſimilantur: quia Dominici ſanguinis, quo redempta eſt, pretium prædicare non ceſſat Eccleſia, ſed ſedula decantat: *mihi autem abſit gloriari &c.* Gal. 6. 14. V. Beda in Cant. Labia Eccleſiæ, juxta S. Greg. Anſelm. Bedam, &c. Prædicatores, dentibus priùs comparati ob munditiem; nunc rubicundis labiis ob charitatem: ut ſimiles ſint ſponſo candido, & rubicundo. Coccinea iis labia, quia igne Spiritus Sancti rubricata, ſicut Iſa. 6. 6. calculo ignito. Item coccinea à ſanguine Chriſti, quem potiſſimùm prædicant juxta 1. Cor. 1. 23. Quem etiam Apoſtolorum labia diebus Pentecoſtes, utpote recenti Chriſti ſanguine tincta, ardenter prædicabant: Magiſtrum imitantes de Paſſione ſua ſæpius loquentem. de Ponte hic Exh. 6. §. 3. *Favus diſtillans labia tua.* Cant. 4. 11. Prædicatores integerrimi labia ſunt Eccleſiæ, quæ dulciſſima doctrinæ Chriſtianæ præcepta, ſalutariaque eloquia, parvulis effundunt ad fidem alendis. Philo Carpath. hic. *Labia ejus lilia.* Cant. 5. 13. Poſſunt per labia ſtillantia Prædicatores fidei intelligere: qui, dum fortiſſimorum Martyrum geſta, & exempla, prædicant; myrrham populis ſtillare videntur. Id. hic.

Lingua canis. Canum lingua, dum tingit, curat. Ità & ſancti Doctores lingunt peccata noſtra, & curant; dum ad pœnitentiam nos provocant. Haymo D. 1. Trinit. Sicut canes, ità Apoſtoli, & Prædicatores, medicamentum lingua ferunt; quia prædicando ſanant. S. Euſeb. Emiſſ. ſer. 5. poſt Dom 2. Quadrag. Canes lingentes vulnera ſunt Prædicatores curantes prædicando peccata. Hugo Cardin. in Luc. 16.

M.

Magiſter. Vos vocatis me Magiſter, & Domine. Jo. 13. 13. Ille perfectus Magiſter eſt, qui poteſtatem habet, Diſcipulorum mentibus doctrinam imprimere; & non tantùm docere, ſed & dominari cordibus. Baeza l. 3. c. 7. §. 26.

Mater Chriſti. Ecce mater tua &c. Matth. 12. 47. Qui Chriſti frater, & ſoror eſt, credendo; mater efficitur prædicando: quaſi enim parit Chriſtum, quem cordi audientis infuderit. S. Gregor. lib. 40. homiliar. hom. 3. hic. Quid eſt, quod Maria portat Jeſum in utero, Joſeph in humero in Ægyptum, Simeon in brachiis? Maria ſignificat Prædicatores, Joſeph pœnitentes, Simeon bonos operatores. Qui enim aliis Evangelizat, quaſi Jeſum in utero portat: ut eum aliis, vel potiùs alios ei pariat. De talibus Paulus: *filioli, quos iterum parturio.* Qui verò pro Chriſto laboribus fatigantur, qui perſecutiones patiuntur; meritò illi portare eum in humero dicuntur. Si quis autem eſt, qui porrigat panem eſurienti, potum ſitienti, cæteraque opera miſericordiæ ſollicitè impendat, genti; nonne ille rectè videtur eum portare in brachiis? S. Bern. ex ſermon. brevib. ſerm. 8. Univerſi ordinis Prædicatorum, quoſcumque Spiritus Sanctus miſit, qui ordo verè Mater Eccleſia eſt; eorum intentio talis eſt, talis affectus; ut ſpirituales parere filios, & Chriſtum formare, valeant in ſuis auditoribus. S. Rupert. de S. Spir. operib. cap. 3. Matrum natura eſt, filios ſcabie, vel immunda ſorde vitiatos, multò faciliùs exiguo dierum ſpatio mundare, quàm alii quivis longo tempore. Hujus rei cauſa: quòd matres humilia quæque obſequia non dedignantur; atque potiùs delectantur; dum ad filiorum ſordida loca manus admovent. Sic Epiſcopo (Prædicatori) eſt faciendum, quem omnium matrum ſuperare charitatem neceſſe eſt. Non debet recuſare, ad humillimum quemque ſermonem ſeſe demittere, ubicumque res poſtulat; qui, niſi ipſe ſe inclinet, erigere jacentes non valebit. Iſidor. Clarius lib. 1. or. 17 Sicut proles carnalis non poteſt generari ſinè amore carnali; ſic nec ſpirituali ſinè benevolentia ſpirituali. S. Bonav. Proœmio in Evangel. S. Lucæ.

Menſa. Pones ſuper menſam panes propoſitionis. Exod. 25. 30. Panes propoſitionis ſuper menſam poſiti, ſunt Doctores ſpirituales; qui cunctis Eccleſiam intrantibus refectionem verbi cœleſtis afferunt: qui rectè *propoſitiones* vocantur; quia in propatulo ſemper debet eſſe univerſis Fidelibus ſermo communis. Eſcob. t. 3. Colloq. Chr. ſect. 2. Obſ. 1. v. 3.

Mons. Inter medium montium pertranſibunt aquæ. Pſal. 103. 10. Montes ſunt Prædicatores magni, qui de humilitatis convallibus aquas veritatis emittunt. S. Proſper hic. *Et ſtillabunt montes dulcedinem.* Amos 9. 13. Bonæ operationis ſtudioſi viri, propter altitudinem beatæ vitæ, qua vivunt in Eccleſia, montes dicuntur: qui dulcedinem ſanctæ converſationis, quaſi ſtillas luciduſſimas fundunt, aliis prædicando. Beda hic.

Moyſes. Spiritus Domini ſuper me. Iſ. 61. 1. Indicat, qualis debeat eſſe Doctor Scripturæ Evangelicæ; adjungens, qualem debeat habere Auditorem. Doctor debet eſſe inunctus divina gratia, inſtitutus mera obedientia, inflammatus benevolentia fraterna. Moyſes ſignat Doctorem Legis divinæ, qui educit populum de tenebris ignorantiæ culpæ. S. Bonavent. Procem. in Luc.

Nego-

N.

Negotiator. *Negotiamini, dum venio*. Luc. 19. 13. Per vocationem ſervorum intelligimus vocationem Prædicatorum: negotiamini prædicando, & fructificando. hæc negotiatio eſt optima; quo quis ſpiritualia dat, ut ſpiritualia colligat. Iſ.23.18. erunt negotiationes ejus, & mercedes ſanctificatæ Domino. S. Bonavent. hic.

Nubes. Rectè Prædicatores ſancti nubes ſunt appellati; quia verbis pluunt, miraculis coruſcant. S. Greg. in Ezech. c.4. hom. 18. Beatus, cujus mens, tamquam nubes pluviis divinæ gratiæ plena eſt, animaſque mortalium ad incrementum fructuum vitæ capiendum irrigat. S. Ephrem lib. de Beatitudinib. Nubes, ait Olympiodorus, ſunt viri ſancti, quorum unus fuit Moyſes, qui dicit: *concreſcat ut pluvia doctrina mea*. Deut.32.2. Sancti ergo repleti divino verbo effundunt fœcundum doctrinæ imbrem. Et S. Ambr. l.3.ep.19. ad Conſtantium: qui multa legit, & intelligit, impletur; qui fuerit impletus, alios rigat; ideoque Scriptura dicit: ſi repletæ fuerint nubes, imbrem ſuper terram effundent. Eccl.11.3. Corn. in Eccleſ. hic.

Nuntius. Tria ſunt ſigna evidentia, quibus probatur; utrum Prædicator à Domino ſit miſſus ad Evangelium prædicandum. Primum eſt Pontificis, & maximè Pontificis ſummi, qui eſt loco Petri, imò Jeſu Chriſti; unde qui ab eo mittitur, à Chriſto mittitur. Secundum eſt zelus animarum in perſona, quæ mittitur: quando ſcilicet principaliter quærit Dei honorem, & animarum ſalutem. Tertium eſt fructificatio, & converſio Auditorum. Per primum ſunt Nuntii Patris; per ſecundum Filii, per tertium Spiritus Sancti. S. Bonavent. in Luc. c.9. Quilibet Religioſus, Clericus, vel Prælatus, prædicans doctrinam Evangelicam, eſt Nuntius Dei, invitans vos ad convivium. S. Vinc. Ferr. ſerm. 1. Dom. 20. Pent.

O.

Oliva. Qui per olivam, Judic. 9.8. quæ & ſignum pacis oſtendit, & olei pinguedinem fundit; niſi illi deſignantur, qui Spiritus Sancti delibuti pinguedine, evangelizando pacem, reconciliant homines Creatori. S. Petr. Dam. opuſc. 2. contra Clericos Aulic.

P.

Pedes Domini Prædicatores Evangelii. S. Aug. l. 50. homil. ſ. 23. Pedes Chriſti ſancti Prædicatores. Deut. 33. 3. *qui appropinquant pedibus ejus, accipient de doctrinis illius*. Sanct. Anſelm. lib. de ſimilit. membr. &c. Chriſti.

Piſcator. *Faciam vos fieri piſcatores hominum*. Marci 1.17. Per rete ſignificatur verbum Prædicationis, per navim Eccleſia, per mare Mundus, per piſcatorem Prædicator; per prædicationem in ſtudio, qua diverſi eadem in fide, ſpe, & charitate, ſpiritualiter colliguntur. Dion. Carthuſ. hic.

Piſcatores autem deſcenderant, & lavabant retia. Luc. 5.2. Quare piſcatores lavabant retia? Reſp. Beda: Piſcatores ſunt Eccleſiæ Doctores; qui nos reti fidei comprehenſos, de profundo ad lumen elatos, ſicut piſces littori, ſic terræ viventium advehunt. Sed hæc retia modò laxantur in capturam, modò lota plicantur: quia non omne tempus eſt habile doctrinæ. Sed nunc exercenda lingua Doctoris, nunc ſuimet cura gerenda. Sylv. in Luc. 5. q. 4. Poſt officium piſcationis lavant retia piſcatores, quando Prædicatores ſanctæ Eccleſiæ poſt expletam prædicationem, lacrymis abluunt, quod in prædicatione, aut fortè per jactantiam, aut negligentiam, deliquerunt. Haymo. *Ex hoc homines eris capiens*. Luc. 5. 10. Utinam ego miſer peccator hodie unum piſciculum, unum hominem, Deo meo Jeſu Chriſto capere poſſem. S. Bonav. ſer. 3. Dom. 4. Pent.

Porta Cœli. Poteſt etiam portæ nomine unuſquiſque Prædicator intelligi: quia, quiſquis nobis januam cœleſtis regni ore ſuo aperit, porta eſt. S. Greg. in Ezech. 40. hom. 15.

S.

Sagitta. *Sagitta electa*. Iſ. 49. 2. ſunt ſancti Doctores, qui perſpicue Domini Dei omnipotentis credentibus aperiunt voluntatem. V. Beda hom. in Nat. S. Jo. Bapt. Sermo ſagitta eſt; & juſti quidem ſermo, cùm arguit, & corrigit peccatorem, velut ſagitta compungit, & transforat cor ejus: ut convertatur ad pœnitentiam, & ſalvetur. Orig. in Pſ. 36 hom. 2. Quicumque Prædicator loquitur verbum Dei, ad ſalutem hominum conſummandam, ſagitta Dei dici poteſt. Id hom. 3. ib. Sermo Dei ſagitta. Sap. 5. 12. *Sagitta emiſſa in locum deſtinatum*. Venator cor petit; ſic tu non aures, ſed cor. Summa Prædic. Prædicator.

Sal. *Vos eſtis ſal terræ*. Matth. 5. 13. Sal non modò injicitur cibis, dum coquuntur, dum aptantur; ſed etiam menſæ apponitur. Ut, dum mandendi ſunt, juxta cujuſque palatum iterum ſale condiantur. Sic Prædicator non tantùm condire debet mentes Auditorum, dum initio ad virtutem vel ad fidem, trahuntur; ſed etiam eos per virtutis viam perducere piis monitis. Piona in Eccl. Eth 263.

Cibus Dei populus, condimentum Sacerdos. S. Greg. M. hom. 17. in Evang. Sicut ſal ſua acrimonia generat ſitim; ità Prædicatores debent excitare ſitim rerum cœleſtium. Sal in omnibus quatuor elementis periclitatur, & ſuum eſſe amittit; ſolùm verò in cibis adhibitus utilis eſt: in aere humectatur, in aqua liqueſcit, in igne proſilit, & conſumitur; in terra ſterilizat, & eam reddit ſterilem. Sic Prædicator in aere vanæ gloriæ infatuatur; in aqua adulationis, & delectationis, evaneſcit; in igne invidiæ, murmurationum, detractionum, conſumitur, & perit; in terra autem ambitionis, proprii lucri ſteriléſcit: ſolùm in cibis ſpiritualibus doctrinæ, & exempli, quos ſuis præbet, utilis eſt, & gratus. Sylv. in Matth. 5. q. 5. *Vos eſtis ſal terræ*, mordentes, & condientes doctrina, & reprehenſionibus diſſolutos; ut non pariant vermes perpetuos. Theophyl. hic.

Scriba. *Omnis Scriba doctus*. Matth. 13. 52. Scriba, ideſt, Doctor, Prædicator; *in regno*, ideſt, *ad regnum cœlorum*, ut habet Syrus, ſcilicet prædicandum. Arab. Scriba, *qui docet pro regno cœlorum*. Corn. hic. Scriba ille in Sancta Eccleſia Prædicator eſt, qui & nova ſcit proponere de ſuavitate regni; & vetuſta de terrore ſupplicii: ut vel pœnæ terreant, quos prœmia non invitant. S. Greg. hom. 11. in Evang.

Seductor. *Quidam dicebant, quia bonus eſt; alii autem dicebant non, ſed ſeducit turbas*. Jo. 7. 12. Dictum hoc eſt; ad eorum ſolatium, qui poſtea prædicantes verbum Dei, futuri erant *ut ſeductores, & veraces*. Si enim ſeducere decipere eſt; nec Chriſtus ſeductor, nec Apoſtoli ejus, nec quiſquam, ſeductor debet eſſe Chriſtianus: ſi autem ſeducere, alium aliunde ad aliud perſuadendo, ducere eſt; quærendum eſt, unde? & quò? Si à malo ad bonum; bonus ſeductor eſt: Si à bono ad malum; malus ſeductor eſt. In hac ergo parte, qua ſeducuntur homines de malo ad bonum, utinam omnes ſeductores, & vocemur, & ſimus. S. Auguſt. tr. 29. in Jo.

Seminator. *Exiit qui ſeminat*. Luc. 8. 5. Seminator eſt Chriſtus, vel Prædicator ipſius; ſemen eſt verbum. S. Anton. Pad. ſerm. in Sexag.

Stabularius eſt ille, Luc. 10. 35. qui dixit: miſit me Chriſtus evangelizare. Stabularii ſunt illi, quibus dicitur: ite *in Mundum univerſum, & prædicate Evangelium omni creaturæ*. S. Ambroſ. hic. *Dedit duos denarios Stabulario*. Stabularii typum gerunt Apoſtoli, & qui illos ſecuti ſunt, Doctores, & Paſtores. Per duos denarios duo teſtamenta deſignat. S. Titus Boſtrenſ. hic.

Stella. Quantum ſtella Magis nocte dedit quærentibus lucem, tantum Doctoris ſermo, ortus Dominici præbet audientibus claritatem. S. Chryſol. ſerm. 143.

T.

Tuba Gedeon. Vide, quàm bene ſibi conveniant, prœlium Proto-Martyris Stephani, & prœlium Gedeonis. Si enim per tubas Prædicatorum voces ſignificantur, Judic. 7. 20. tunc B. Stephanus tuba ſonabat, quando incredulos Judęos arguebat. Quando verò prodigia, & ſigna magna, faciebat; tunc utique lampades in manu tenebat. Tunc autem Judæi ſævientes Proto-Martyris lagunculam fregerunt, quando eum lapidaverunt. Euſeb. Emiſſ. in Nat. S. Steph.

Tubicines. Populi Chriſtiani Tubicines ſunt Prædicatores. Tuba etiam manu tangenda. S. Vinc. Ferr. ſerm. 1. Dom. Oculi. *Ubi audierit buccinam, dicit vah!* Job 39. 25. Quando audierit adverſarius veſter, inquit Dominus, buccinam, ideſt, unumquemque Doctorem Eccleſiæ adhortantem commilitones ſuos, ut contra adverſarium ſtent fortes in prœlio; ſtupenti animo, auribuſque attonitis, ait: *vah!* q. d. quid eſt, quod audio? an quiſquam præſumit, aut contra me ſaltem cogitat bella conſerere? V. Beda lib. 3. c. 8. in Job.

Turtur. Verè turturem exhibes, ſi gemere doceas. S. Bernar. ſer. 59. in Cant.

V.

Ubera Chriſti. *Meliora ſunt ubera tua vino*. Cant. 1. 1. ideſt Apoſtoli tui, & Evangelici Paſtores, & Doctores, quos à te inſtructos vice tui ſubſtituis; multò ſunt meliores, quàm antiqui Prophetæ; quorum ſpiritus erat acris ſicut vinum: at ſpiritus tuorum Apoſtolorum &c. eſt ſpiritus amoris; ſuntque inſtar matrum, quæ uberibus ſuis lactant infantulos ſuos. de Ponte Exh. 19. §. 1. *Spes mea ab uberibus matris meæ*. Pſal. 21. 10. Ubera matris

ſunt

Digitized by Google

ſunt Prædicatores, qui debent paſcere parvulos filios Eccleſiæ. Hugo Card. hic.

Venator. Mittam venatores. Jer. 16. 16. Habet domus Dei, quæ eſt Eccleſia Dei viventis, venatores miſſos à Deo. Attende ergo multa cum diligentia, nè fortè fugiat te præda; ut efferatos per improbitatem, verbo veritatis convictos, Salvatori offeras. Theodoretus in Philotheo. Vide ſuperiùs Piſcator. ſermo Dei ſagitta &c.

Vinitores eius Apoſtoli ſunt, Oſ. 2. 15. & quique Apoſtolici ſucceſſores officii, id eſt, Prædicatores veritatis. S. Rupert. de oper. S Spir. in c. 2. Oſ.

Vomeres. Sexcentos viros vomere &c. Judic. 3. 31. Vomer ſignificat vim verbi Dei in animo, quo eradicantur ſpinæ vitiorum, & cordis duritia mollitur. Corn. hic. Vomer etiam ſignificat linguam Prædicantium, ut docet S. Hier. in Iſ. 2.

§. II.

Concionatoris laudes, dignitas, officium ſublime;

Ex Veteri, & Novo.

A*Diutorium ſimile ſui.* Gen. 2. 18. Hi ſunt Doctores, & Prædicatores. 1. Cor. 3. 9. *DEI ſumus adiutores.* Sed non eſt verus adjutor, qui non eſt ſimilis ei. Hugo Cardin. hic.

Hæc ſunt verba, quæ locutus eſt Moyſes ad omnem Iſrael trans Jordanem in ſolitudine campeſtri. Deut. 1. 1. Miraculo factum videtur, ut Moyſis vox à toto Iſrael, id eſt, à duobus, vel tribus hominum millionibus audiretur. Ita vox S. Antonii Pad. S Vincentii Ferrerii, & aliorum Præconum Apoſtolicorum, ad plures leucas, non tantùm audita, ſed & intellecta fuit à Gentibus exteris, & illorum linguæ imperitis. Cornelius hic. Principes olim erant Concionatores. Sic Moyſes Legiſlator, & Dux Iſraelis, crebrò concionatus eſt ad populum; cùm ei Legem Dei promulgaret, & inculcaret; ut patet Ex. 20. 1. &c. Immò Deuteronomium non eſt aliud, quàm ardens, & contenta concio; qua Moyſes moriturus Iſraelem ad ſtudium Legis, cultumque Dei, adhortatur. Similem eadem de re concionem ad populum habuit ſucceſſor Moyſis Joſue 24. 1. jam moriturus capite ultimo. Job 29. 7. Samuel 1. Reg. 12. 7. Machab 2. 27. David Pſ. 48. 2. & Pſ. 77. 1. Ipſe Ezechias ad Sacerdotes, & Levitas, concionatus eſt: exhortando eos ad purgationem templi, & Legis Zelum. 2 Paral. 29. 3. Ezechiam avum ſuum zelo, & concione imitatus eſt Joſias rex 4 Reg. 23. 1. 2. Similem exhortationem ad Patres Concilii Nicæni habuit Conſtantinus Magnus, teſte Euſebio in ejus vita, Carolus Magnus ad Saxones. Cornelius in Eccl. cap. 1. 1.

Vox Domini. Pſ. 28. 3. eſt ipſe Prædicator. Jo. 1. 23. *ego vox clamantis &c.* Et dicitur vox; quia quidquid eſt in eo, debet eſſe vox, ad vocandum populum ad pœnitentiam. *Vox Domini in virtute*: quia per eam fiunt miracula ſpiritualia. Matth. 11. 5. *cæci vident, claudi ambulant. Miſit verbum ſuum, & ſanavit eos.* Pſ. 106. 20. Hugo Card. hic.

Hominis eſt, animam præparare. Prov. 16. 1 q. d. homo in animo ſuo rectè cogitationes ordinat, & diſponit: ſicut Dux in acie ordinat milites; ſic mente ordinat homo ea, quæ dicturus eſt, ſibique dicit: hoc dicam primo loco, hoc ſecundo &c. At Dei eſt ordinare, & diſponere ſermones; ut, quod mente concepiſti, & ordinaſti, hoc ordinatè, appoſitè, & efficaciter, ore proloquaris. Nam hominis quidem eſt exteriùs loqui, & formare verba; ſed Dei ſolius eſt, eis interiùs dare vim, & vigorem, ad perſuadendum id, quod ſonant, audienti: alioquin loquens eſt velut *æs ſonans, aut cymbalum tinniens*, ut loquitur Paulus 1. Cor. 13. 1. Sicut enim agricola ſerit ſemen, ſed Deus ſolus ſementi internam indit vim germinandi; ſic in Verbo Dei &c. Ita S. Auguſt. apud Poſidon. in vita eius narrat; ſe in concione quadam prorſus alia dixiſſe, quàm priùs mente conceperat; ac poſtea advertiſſe, id factum a Deo, ad convertendum quemdam Manichæum, qui concioni intererat. Corn. hic.

Introduxit me in cellam vinariam. Can. 2. 4. Per hanc cellam, ſeu *domum vinariam*, ut eſt in Hebræo, accipiunt Orig. hom. 3 & 4. Theodoret. &c. domum Sapientiæ; puta gymnaſia, vel templa; in quæ inducitur populus fidelis, ut ibi à Doctoribus, & Prædicatoribus, hauriat vinum veræ Sapientiæ; id eſt, cognitionis, timoris, & amoris Dei hinc S Greg. & Aponius, per cellam hanc accipiunt Sacram Scripturam: hæc enim vinum cœleſtis ſapientiæ nobis propinat. Corn. hic.

Aperi mihi ſoror mea. Cant. 5. 2. Jam ſponſa Eccleſia oſtium cordis aperuerat ſponſo, totumque cor illi tradiderat; ut patet ex illo Cant. 2. 16. *Dilectus meus mihi, & ego illi*; pulſat tamen id Sponſus hic, ut ſponſa Eccleſia proximorum quoque clauſa corda per ſuos Concionatores clave prædicationis aperiat ait Caſſiodor. Beda, Honor. Richard. Anſelmus, Rupert. &c. S. Auguſt. ſerm. 57. in Jo. Pulſat, ut excutiat quietem ſanctis otioſis, & clamat: *aperi mihi*, prædica me. Corn. hic.

Peſſulum oſtii mei aperui Dilecto meo. Cant. 5. 6. Quid per peſſulum, niſi ſilentii ſignatur firmamentum. Peſſulum ergo oſtii mei aperitur Dilecto, quando indictum ori ſilentium propter Chriſtum reſolvitur, ut audientes ædificentur. Et quàm pulcher ordo loquendi! priùs myrrha ſtillat de manibus, & digiti myrrha probatiſſima pleni monſtrantur: ac deinde peſſulus oſtii Dilecto aperitur: id eſt, priùs vita laudabilis in exemplum præparatur; & deinde doctrina, fidem quærens audientium, palàm profertur. S. Rupertus in Cant. hic l. 5.

Anima mea liquefacta eſt, ut locutus eſt. Cant. 5. 6. Quando? vel ubi locutus eſt? nimirum quando, vel ubi ego peſſulum oſtii mei Dilecto aperui: loquendo ſcilicet pro utilitate audientium ea, quæ ſunt Dilecti; tunc & ibi locutus eſt Dilectus: non enim ego eram, quæ loquebar; ſed qui loquebatur in me. Id. ib.

Et dignationem conſequaris corrogationis. Eccli. 32. 3. Propriè, & genuinè, per corrogationem accipe collectionem ſymbolorum, quaſi faciebant convivæ, ut eam, quaſi tributum ſuo Regi, & Præfecto, offerant. Addit noſter Salazar: in Prov. 23. 21. Convivas Sympoſiarchæ corrogaſſe ſymbolum ex munuſculis myſticis. Nam v. g. aliquis, ut Sympoſiarchæ robur, & lacertos, commendaret, armum illi deferebat: alius, ut ejuſdem facundiam dilaudaret, linguam deferebat: alius, ut vigilantiam ejus innueret, oculum mittebat: alius, ut amorem teſtaretur, cor, vel pectus dabat. Hoc autem non niſi in ſplendidiſſimis cœnis fieri ſolitum. Sic Samuel Sauli regi armum; ut regi futuro fortitudinem commendaret. *Ecce, comedo, inquit, quia de induſtria ſervatum eſt tibi.* 1. Reg 9. 23. 24. Et Philo in Ioſeph tradit: à Ioſeph miſſum Benjamino fratri in menſa pectuſculum; ut illum ſibi in pectore, & amoribus eſſe, ſignificaret. Myſticè hæc adaptes Præfectis menſæ ſpiritualis, Epiſcopis, Paſtoribus, Concionatoribus: his enim cura incumbit, inſtruendi menſam doctrinæ, Euchariſtiæ; qua quemque erudiant, & paſcant ad vitam æternam. Corn. hic.

Candidiores Nazaræi nive, nitidiores lacte. Thr. 4. 7. In nive ſola eſt candoris pulchritudo, in lacte cum nitore eſt & ſaporis dulcedo. Parum ergo erat, fuiſſe candidiores nive, niſi fuiſſent & nitidiores lacte: id eſt, parum fuiſſet, propria ſibi munditia candidos fuiſſe; niſi à venientibus ad ſe, per ſermonem ſuum, guſtum præbuiſſent dulcedinis æternæ. Sed & cum candidi, & nitidi eſſent, paſſionibus ſuperadditis quemdam purpureum traxerunt ruborem; nam *verbera experti ſunt.* Sanct. Rupertus in Ietem.

Fili hominis: ſume tibi laterem, & pones eum coram te, & deſcribes in eo civitatem Jeruſalem. Ezech. 4. 1. Quibus verbis declarat; opus eſſe, ut Magiſter ex luto diſcipulos faciat templum Dei. S. Nilus lib. Aſcetico.

Simplices ſicut columbæ. Matth. 10. 16. In eo videlicet; quòd nihil eorum faciunt, quæ corvi ſolent facere: corvi, inquam, id eſt, homines mali, rapaces, cupidi; pro Mundo, vel pro his, quæ Mundi ſunt, litigantes, invicem mordentes, invicem laniantes. S. Rupert. Append. ex l. 8. in Matth.

Simile eſt regnum cœlorum ſagenæ. Matth. 13. 47. Judæa obſtupuit, & multò magis Eccleſia, ob inaudita prodigia, quibus ſtipatus, & comitatus Ioannes in lucem prodiit. Ortus prænuntiatus ab Archangelo; Zacharias de eo dubitans obmutuit. Sterilis Eliſabeth, quia credidit, concepit. Infanti in utero matris acceleratus uſus rationis; anima abſterſa originis macula, Spiritu Sancto repleta. In nati gratiam loquendi facultas reſtituitur patri. Palæſtina tota ad primos Ioannis vagitus lætatur, exultat, dies feſtos agit. Cur Deus largitur infanti hanc prærogativarum magnificentiam? & tam publicam gloriam? An ad Sceptrum Iſraelis deſtinatur? minimè. An ad Pontificatum parabatur? non. Num à Romanorum jugo Abrahæ ſtirpem liberaturus? haud. Cur igitur in ortu tot bonis repletur? quia debet populo prædicare Legis obſervantiam, & adventum Meſſiæ. S. Auguſt. ſ. 38. de verbis Dom. in ipſo Evangelio, quantus, & qualis vir Ioannes fuerit, invenimus: ut ex dignitate diſpenſatoris intelligatur, quanti pretii ſit verbum, quod per talem dici potuit. Oliva tom. 2. conc. 3.

Ex Patribus, & aliis.

Doctrina electi Prædicatoris quid èſt aliud, quàm dies eruditi diſcipuli? S. Greg. in 1. Reg. c. 10.

Si mercedem ſuam non perdet, qui calicem aquæ frigidæ ſitienti porrigit; quantam mercedem recipiet, qui animæ perpetuè victuræ ſalutaris Sapientiæ aquam ſcribendo miniſtrat? Quot enim litteras debitè formas, tot Deo hoſtias laudis offers. Thom. Kemp. conc. 20.

Prædicator vox Dei eſt, qui loquitur in illo: non venis audire hominem, ſed Deum in homine. S. Thom. Vill. Dom. Sexag.

In

Digitized by Google

In prædicatione complentur opera miſericordiæ: quia ibi captivi dæmonum contritione redimuntur, eſurientes verbo Domini paſcuntur, infirmi ex peccatis viſitantur, nudi virtutibus induuntur; & ſic de aliis. S.Vinc.Ferr.ſerm.de S.Tho.Aquin.

Adeò proprium eſt Epiſcoporum concionari; ut, ſi primos Eccleſiæ Canones revolvatis, mox occurret legenti: neminem aſſumi poſſe ad infulas, quin ſua oratione Evangelia ſubditis explicare poſſit. Deſcendat ex monte Arſenius cilicio horridus, ferro cinctus, pedes, nudus, oculis fletu manantibus, jejunans contemplator, immaculatus: ſit charus principibus, imperatoribus gratus, regendi peritus; attamen, niſi potuiſſet concionari, non debuiſſet Epiſcopalem thronum conſcendere. Oliva t.1. conc.25.

§. III.

Concionator ſit ipſe priùs innocens, purus, probus.

Num. I.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri.

NOta: quia Benjamin non ivit in Ægyptum, Gen.42. quia juvenis; & ei timebatur à patre. Item nota: quòd numquam ivit Iſaac in Ægyptum, ſed Jacob: in quo notatur, quòd ad prædicandum non debent mitti, niſi maturi ætate, & moribus, ſive converſatione. Per Iſaac, qui interpretatur riſus, ſignificantur diſſoluti moribus, & converſatione. Item nota: quòd unus è fratribus non revertitur ex Ægypto, aliis redeuntibus, & referentibus frumentum. Per quem ſignificantur quidam Prædicatores, qui convictu Sæcularium maculantur, & non revertuntur; ſicut corvus ad cadaver illectus non rediit ad arcam, Gen.8.7. Hugo hic.

Renes veſtros accingetis, tenentes baculos in manibus. Ex.12.11. Priùs jubentur renes accingere, deinde baculos tenere. Per renes accinctos virtutes ſignantur: *ſint lumbi veſtri præcincti*. Per baculos poteſtas caſtigandi. Ruper.l.2.in Ex.c.13. priùs jubentur renes accingere, poſtmodùm baculos tenere: quia illi debent curam Paſtoralem ſuſcipere, qui jam in ſuo corpore ſciunt fluxa luxuriæ domare; ut, cùm aliis fortia prædicant, ipſi deſideriis mollibus enerviter non ſuccumbant. Sylv.in Jo.c.17.q.8.

Tabernaculi vaſa Moyſes recenſens, ſolum *Candelabrum puriſſimum*, Ex.31.8. vocavit: quia, cùm id ſolum aliis prælucerct, non debebat in ſe ullis ſordibus obſcurari. Mendoza in 1.Reg.9. annot.5.ſect.2.

Mariam, contra fratrem Moyſem murmurantem punivit Deus lepra, non autem Aaronem ejuſdem delicti etiam reum: forte, quia Aaron Sacerdos erat, ad quem pertinebat de aliorum lepra judicare. Id.ib.

Forcipes, & emunctoria, quæ erant in templo Salomonis, quibus lampades emungebantur, 3.Reg.7.49. ex auro erant puriſſimo: ad ſignificandum eorum amorem, & puritatem, qui aliorum immunditias purgare tenentur. Diez. Concionator.

Sagitta acuta. Pſ. 44.6. Divina verba ſagittæ vocantur; non haſtæ, ſed ſagittæ. Sicut enim venator procul diſtat à feris, quas vult occidere ſagittis; ſic oportet Concionatorem non eſſe prope feras, id eſt, peccatores, quos Deo conatur venari, & occidere; ſed longiſſime ab eorum converſationibus, vitiis, & moribus. Diez.conc.3.in Com.MM.

Accingere gladio tuo. Pſal.44.4. & v.6. *Sagitta tua acutæ, populi ſub te cadent*. Non decantatur victoriæ gloria, cùm memoratur gladius; ſed dum ſagitta; quod notat Lorinus, Sagitta priùs ad pectus Sagittarii ponitur, priùs ſe, quàm alios tangit. Ea enim prædicationis verba aliis proficiunt, quæ priùs ipſum tangunt. Sylv.in Matth.5.q.9.

Oſtende mihi faciem tuam. Cant.2.14. Quaſi ad examen ſponſam vocat, ut videat, an facies digna ſit, quæ coram hominibus appareat? an verò aliquid fœditatis inſit, quod vocem prædicationis, vel fructum ejus, impediat. de Ponte hic Exh 19.§.2.

Dentes tui ſicut greges tonſarum. Cant.4.2. *Ecce ego mitto vos ſicut oves in medio luporum*. Matth.10.16. Non aſſimilantur ovium dentibus, ſed ovibus ipſis, quia ovium induunt proprietates: nimirum ſimplicitatem, innocentiam, humilitatem, ſuoque paſtori promptam ſubjectionem. Aſſimilantur autem non quibuſcumque ovibus; ſed quæ aſcenderunt de lavacro, propter duplicem munditiem, quæ in ovibus eſt, cùm tonſæ ſunt; ablata lana, quæ immunditiem contraxit, & in lavacro ſunt lotæ. de Ponte hic Exh.4.§.2.

Labia ejus lilia. Cant.5.13. Cavendum eſt Prædicatoribus, ne labia polluta cordis, & oris, habeant; ait enim: *labia* ſponſi ſicut *lilia*. Neceſſe eſt omnino mundos eſſe, & omni candore virtutum refertos, per quos Sponſus Eccleſiæ ſuæ loquitur. Philo Carpathius, hic.

Oculi ejus ſicut columbæ. Cant.5.12. Patres per oculos intelligunt Concionatores. Satis erat columbæ nomen ad puritatem deſignandam; addit tamen, *quæ lotæ ſunt*. Et quod magis mirum: non aqua, ſed *lacte lotæ*; ut eximiam puritatem intelligas. Diez Concionator.

Vade, & ingredere ad tranſmigrationem. Ezech. 3.11. Caveat, ſcelere, qui ſcelus punit. Quòd Deus illum ad docendum mittat, patet ex ſequentibus verbis: *& loqueris ad eos*. Pergit vates convenit homines; ſed nihil docet. *Et manſi ibi ſeptem diebus mœrens*. v.15. Ibi vates, Deo deditus, precibus, & lacrymis, hebdomadam abſolvit integram: nihil priùs, quàm ſuos expendit mores, cùm ſe piè exerceret. *Cùm autem pertranſiſſent ſeptem dies, factum eſt verbum Domini ad me*. v.16. S.Hier.hic: qui ſpeculator futurus eſt, & Dei verba populo narraturus; nullo tempore debet quieſcere; dolere ea, quæ videat, & nihil habere in conſcientia eorum, quæ in aliis correcturus eſt. Velloſo in Judith 1.Parænet.12.

Ex Novo, & aliis.

Et vidit Spiritum Dei deſcendentem ſicut columbam. Matt.3.16. quia tunc inchoabat officium ſuum ſpiritu animalis mundi, volantis non longè à terra, ſua converſatione manſueti; ſine armis extra, ſine felle intus; nec ſolùm manſueti, ſed fœcundiſſimi: quia pater futuri Sæculi veniebat, univerſo Mundo utiliſſimus. Cajet.hic.

Vos eſtis ſal terræ, Matth.5.13. Sal conſtringit. Prædicator ſe priùs aſtringat, & reformet in vita; & poſtea alios doceat. Sylv. hic q.9.

Hoc fecit initium ſignorum. Jo.2.11. Priùs quiſque in ſe ſentiat, quod in aliis efficere curat. Cur Dominus ab aquarum mutatione dedit principium miraculis? aſſumendæ erant aquæ, ut peccatores in juſtos tranſmutarent; unde oportebat ipſas immutari priùs. S.Hilar. hic hom.2. mutantur ſubitò aquæ, homines poſtmodum mutaturæ. Optimè facit, quiſquis à ſe incipit mutationem facere, quam in aliis cupit. *Et tu aliquando converſus confirma fratres tuos*. Luc.22.32. Baeza t.2.l.11.c.1.§ 20. Neceſſa eſt, ut, qui alios ex ſtatu frigiditatis aquarum culpæ, ad generoſi vini divinæ gratiæ ſtatum, eſt mutaturus; ipſe primùm mutetur, atque in ſe exprimat, quod ab aliis factum cupit. Did. Niſſen. ſer 2. poſt D.3. Quadr. Plutarchus de doctrina principum: Nec cadentis eſt, alium erigere; nec ignorantis docere, nec incompoſiti componere, nec ordinare inordinati.

Motus aquæ. Jo.5.4. Vide hoc titulo §.1. *Angelus*.

Cœpit lavare pedes Diſcipulorum. Jo.13.5. Ammonius in Catena Græca: per attactum mundavit pedes eorum in præparationem Evangelii. Quod etiam docent Orig. & S. Hieronym. quia prædicaturi Evangelium, ac viam juſtitiæ, omnino debent eſſe puri, & mundi, ab omni ſorde. Sylveira hic quæſt.26.

Veſtitum podere. Apoc.1.13. Notat Alcazar, per poderem ſignificari ſanctitatem, & Religionem Chriſti, ejuſque Fidelium; per zonam auream charitatem, per canos ſapientiam. Porrò inter hæc tria congruus ſervatur ordo: quia priùs eſt emundari à peccato, & ſanctificari; mox virtutum perfectionem in fervore charitatis amplecti; & demum alios docere, & inſtruere, per ſapientiam. Corn.hic.

Ite, & effundite &c. Apoc. 16.1. Non audent angeli iras Dei effundere in orbem, licèt in mandatis haberent: *ite, & effundite*: eò quòd Doctores non audeant minas intentare, Deumque nuntiare tonantem; niſi & vivant angelicè. *Exierunt ſeptem Angeli*. Apoc.15 6. & veſte candida oſtentant mores innocentes: *veſtiti lino mundo, & candido*. Adam nec dicto quidem reum cædis fraternæ caſtigare auſus; nihil enim legas Gen.4.8. à Deo tamen notatus, & punitus: quia Adamus ipſe præcepti tranſgreſſor. Velloſo in Judith 1.Parænet.12.

Vidi unum angelum ſtantem in ſole, & clamavit voce magna &c. Apoc.19.17. in ſole, ob celeritatem, ob beneficentiam, illuminationem, & ſplendorem boni exempli. Mendoza in 1.Reg.3.

Non reperimus de Diſcipulis ſcriptum, quòd eos ſanaverit; propterea, quòd ſi quis jam eſt Diſcipulus Jeſu, ille ſanus eſt: & cùm bene habeat, opus habet Jeſu; non quatenus eſt medicus, ſed ſecundùm alias illius vires Orig in Matth.c.14.

Aurifabri habent aliquando abacum aureis, & argenteis, vaſis plenum; ſi autem eorum domum ingrederis, videbis illos vaſis luteis, & penè confractis, diuturno uſo bibentes. Sic mali Concionatores ditiſſima charitatis, humilitatis, patientiæ, vaſa populo proponunt; ipſi autem intrà ſe his contraria, & viliſſima, poſſident. Diez Concionator.

Num.

Num. II.

Motiva de eadem materia.

Ex Veteri, & Novo.

Mundati ſunt Sacerdotes, & mundaverunt populum. 2.Eſdræ 12. 30. Priùs te, dein alios. Summa Prædic.

Cor mundum crea in me Deus. Pſ.50.12. Cur tot virtutes à Deo petit? Reſp. *docebo iniquos vias tuas*. Hæc omnia neceſſaria ſunt, ut munus Concionatoris rectè fiat. Et nota: cùm leones, & urſos diſcerpſit, cùm Gigantem occidit; tantas à Deo virtutes non petiit: quia difficiliùs peccatores. Diez Conc. 2. Dominica 4. Adv.

Docebo iniquos vias tuas; & impii ad te convertentur. Pſ. 50. 15. Et cur ſtatim peccatores convertentur te concionante? fortè cauſam innuit præcedentibus verbis: *iniquitatem meam ego cognoſco*. v.5.

Et cor mundum crea in me Deus. v. 12. De cordis munditia priùs laboravit, quàm ſe in concionatorem offerret. Alvarez Ioſeph. Illuſtr.Gen.47.Illuſtr.303.

Relictis retibus ſecuti ſunt eum. Matth.4.22. Miſticè per Simonem Petrum ſignantur obedientes, & firmi in fide: Simon enim interpretatur *obediens*, & Petrus *firmus*. Per Joannem ſpeciali gratia donati; per Jacobum ſupplantantes peccata; per Andream, qui interpretatur *virilis*, deſignantur magnanimitate fulgentes, ad quorum conſpectum ad nihilum redactus eſt malignus. Hos tales vocat, & mittit, Salvator ad prædicandum & docendum: oportet enim omnino, ut dignus, & efficax Prædicator ſit, Doctor rectæ rationis, Deo, atque Eccleſiæ, ſemper obediens, & firmus in fide: quatenus alios ad ſanctam obedientiam, fideique immobilem firmitatem, inducat. Oportet quoque, ut ſpeciali gratia adornetur, immò exuberet; quatenus de plenitudine ejus accipiant alii; ſcilicet purgationem, illuminationem, & perfectionem. Item neceſſe eſt, ut vitiorum ſit victor; quatenus, quod alios docet, ipſe imprimis adimpleat; ne ſibi dicatur: qui alium doces; teipſum non doces.

Rurſus neceſſe eſt, ut ſit virilis in omnibus; non puſillanimis, non ponderans iſta terrena, non ſuccumbens adverſis, nec mortem formidans amore juſtitiæ. Dion.Carthuſ. hic. Accepta gratia, deinceps confidens armis juſtitiæ, decertato; &, ſi vis, etiam evangeliza. Jeſus Chriſtus Dei Filius erat; attamen ante baptiſmum non evangelizabat. S Cyrill.Jeroſ. Catech 3.

Ipſum audite. Matth.17.5. Chriſto D. baptizato in Jordane, & transfigurato in Thabor, utrobique vox Patris æterni de cœlo intonuit; *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui*. Matth.3.17. & Matth.17.5. ſed in poſteriori loco additur: *ipſum audite*; non autem in priori. Duas facti rationes aſſignat Mendoza. I. quia Chriſtus in baptiſmo quamdam peccatoris imaginem præſerebat; in transfiguratione ſummam Prædicatoris ſanctitatem. Quo ex diſcrimine ſignificare voluit æternus Pater; nullam labem, ſed ſummam innocentiam, in eo eſſe oportere, qui aliis audiendus præponatur. II. quia ante baptiſmum nondum Chriſtus D. vitæ ſuæ ſanctitatem evulgaverat; poſt baptiſmum verò magnarum virtutum luce radiabat. S. Stephanus habiturus longam concionem Act.6.15. viſus tamquam angelus coruſcare. Mendoza in 1.Reg.3.

Vigilate mecum. Matth.26.38. Vigilat Chriſtus; ad vigiliam Diſcipulos vocat. Ægrè Concionator, Doctor, Superior, aliis vigilantiam perſuadet, ſi ipſe dormiat. Sylveira hic.

Et tu aliquando converſus confirma fratres tuos. Luc.22.32. Arnold. Carnot.tr. de verbo Chriſti ſitio: exurge & bibe de fonte miſericordiæ; *& aliquando converſus &c.* & in eadem menſura, qua propinatum eſt tibi, remetire eis; & ad formam tuam, qui ceciderit, adjiciat, ut reſurgat. Baeza t.2.l.11.cap.1.§.20.

Arguet Mundum de peccato. Joan 16. 8. Cur S. Spiritus arguet Mundum? quia, qui ſanctus, & irreprehenſibilis, dignus eſt alios arguere, & reprehendere. Epiſcopo Laodiciæ ſcribitur Apoc.3. 14. *hæc dicit amen, teſtis fidelis, & verus*. Cur hunc Præſulem objurgaturus dicitur *Amen &c.* Cur non ſicut aliis: *hæc dicit, qui habet ſeptem ſtellas, & qui habet ſeptem ſpiritus*; vel, *qui habet romphæam*? Arguendus erat hic Epiſcopus de mendacio: quòd, cùm eſſet pauper, miſer, & miſerabilis, ſe jactabatur divitem. Alios reprehenſurus immunis ſit ab eo, de quo increpat; ſi de mendacio arguit, ſit verax. S.Ambr.l.2.de pœnit.c.8. incuſamus alicujus avaritiam; recordemur, ſi nihil ipſi avarè fecimus; nè dicat nobis id Jeſus: feſtucam in oculo fratris tui vides; trabem autem, quæ eſt in oculo tuo, non vides. Sylv.hic q 8.

State ſuccincti lumbos veſtros in veritate, & induti loricam juſtitiæ. Eph.6.14. Scilicet caſtè, & juſtè, vobis agendum eſſe meminеritis. Cur id docet? v.15. *& calceati pedes in præparatione Evangelii*; quaſi otioſè Paulus moneret de ratione docendi, ſi non priùs hortaretur de vivendi; quod Anſelmus advertit: poſtquam libidinem vicerimus, & nos juſtæ operationis lorica induerimus; tunc & aliis bona prædicare erimus idonei. Velloſo in Judith 1. Paræn.12.

Attende tibi & doctrinæ, hoc enim faciens, & teipſum ſalvum facies, & eos, qui te audiunt. 1.Tim.4.16.

Ex Patribus.

Erubeſcit, quamvis præclara, doctrina, quam propria reprehendit conſcientia. S.Hieronym. de S.Marcella vidua, cap.2.Boll. 31. Jan.

Qui alium de peccatis arguit, ipſe à peccato debet eſſe alienus. Qui negligit recta facere, deſinat recta docere. S.Iſid. l.2.c. 1. NB. 10.Nov. in Martyrol. feſtum S. Monitoris, & Juſti. Putam æmuleris vitam, ut habeas liberam poteſtatem increpandi peccantes. S. Nilus Capit. Parænetic.

Hei mihi! quia bona doceo, ſed mala committo. B. Iſajas Abb. or.29.

§. IV.

Concionatori virtus, probitas, præ eloquentia, neceſſaria.

Num. I.

Figura, Symbola, allegoria.

B*iberuntque, & inebriati ſunt cum eo*. Gen.43.34. Notandum eſt, quòd priùs inebriati ſunt cum Ioſeph filii Iacob, & poſtea jubentur aliis ferre alimenta, non antè: quod eſt contra quoſdam, qui docere, aut prædicare præſumunt, nondum inebriati; aut ſi inebriati, non tamen cum Ioſeph, ſed cum Ariſtotele, aut Platone, aut Tullio. Hugo Card. hic.

Stetit Ioathan in vertice montis Garizim, elevataque voce clamavit &c. Iudic 9.7. Quid per Ioathan, qui *conſummatus*, ſeu *perfectus* interpretatur; niſi ſanctum, & doctum Prædicatorem debemus accingere? Hic in montem Garizim, aſcendit, & voce magna clamavit: Priùs aſcendit, & poſtmodum clamavit: quia, niſi Doctor virtutis culmen priùs aſcendat, inaniter clamat; ſicut per Iſaiam dicitur, c.40.9. *ſuper montem excelſum aſcende tu, qui evangelizas Sion &c.* S.Petr.Dam.l.2.ep.3.

Si manibus meis adhæſit macula, ſeram, & alius comedat. Iob. 31.7.8. S.Gregor. mor. l.21. c.8. More ſacri eloquii ſerere dicimus verba vitæ, prædicare; comedere autem eſt bonis operibus ſatiari. Si ergo manibus adhæſit macula; ea, quæ ſunt docere, facere prætermiſi; ſeram, & alius comedat. Id eſt, quod os meum loquitur, alter operetur, & eo reficiatur. Prædicator quippe, quia ſuis vocibus diſcrepat, jejunus ſerit, quod alius manducet: quia ſuo ſemine ipſe non paſcitur, quandò à verbi ſui rectitudine prava actione vacuatur. de Ponte in Cant 2.Exh 29 §.2.

Bibe aquam tuam de ciſterna tua. Prov.5.15. id eſt, aqua ſpiritualis intelligentiæ te reffice; vel Sacram Scripturam addiſce. Et poſtea *deriventur fontes tui foras* v.16 fontes ſcilicet ſacrorum eloquiorum, docendo, & prædicando aliis; ut priùs ſis concha, quàm canalis. Hugo Card. hic. Priùs bibe aquam vivam gratiæ, & ſapientiæ; & fruere tu bonis tibi à Deo præſtitis. Nec tamen retineantur, ſed communica aliis, addit autem: *habeto eas ſolus, neque ſint alieni participes tui*, id eſt, cura in hac effuſione, nihil ſit inanis gloriæ, quod alieni, id eſt, inimici, cuis laboribus ditentur. de Ponte in Cant.2.Exh.21 §.4.

Ibi dabo tibi ubera mea. Cant.7.12. Propria Doctorum ubera; ſanctitas, & ſapientia, de Ponte hic. Exh.19.§.3.

Aſcendit in montem. Matth.5.1. Quid eſt, quòd priuſquam docere incipiat, aſcendit in montem? niſi quòd in hoc ipſe docuit, neceſſe habere Prædicatores verbi Dei, deſideriis animi, & converſatione ſancta, ad ſublimia tendere, & virtutum conſcendere montem. S.Bern.ſ.1. in feſto OO.SS.

Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ. Luc.12 35. Placent lucernæ; ſed ſi placuerit cingulum. Plerique toti ſunt in concinnandis lampadibus; & cingulorum nè meminerunt quidem: ſtudent, legunt, deſcribunt; ſed nulla iis ſui abnegationis cura. Os ſatagunt implere ſapientia, ſed non cor ſanctimonia. Eccl.6. 7. *Omnis labor hominis in ore; ſed anima eius non implebitur*. Pſal. 146.10. *non in fortitudine equi voluntatem habebit, nec in tibiis viri beneplacitum erit ei*. Pſ.19.8 *hi in curribus, & equis; nos autem &c. nomine Domini*. Curant maximè, ut equum eloquentiæ ſibi curent perniciſſimum; cùm non in equo, aut tibiis, omen triumphi ſit: ſed in nomine Domini. Oliva l.9.Strom.§.ſint lumbi.

Conſcientiæ ſuæ domum debet quivis ædificare ante omnia, deinde aliis intendere: exemplo bombycis, primò domum fabricantis, poſtea telas texentis. Io.Geminiani l.5.cap.26.

Num.

Num. II.

Teſtimonia.

Ex Veteri.

Non ſum eloquens &c. Ex.4.10. ait Moyſes, cùm ad proximos in libertatem aſſerendos legatur. At Dominus linguæ non medetur, ſed calceamenta ſolvere jubet. Ex.3.5. O ſapientiam! nuntium delegat ad profligrnda vitia, ad homines virtutibus imbuendos; utique feliciter cedat legatio, non quæſivit limatum eloquium, ſed rerum humanarum deſpectum. Theodoret. juſſus calceamenta ſolvere; hoc eſt, ut hujus vitæ curas deponeret. O quàm ſæpè plurium eloquentium Concionatorum ſermones vix unum, aut alterum, lucrantur virtuti; cùm aliquando ferè rudis homo, ſpiritu fervens, ſanctitati eximiè ſtudens; vel uno ſermonis jactu plures capiat animas; non de elocutionis ingenio, ſed de fervoris auxilio. Naxera in Ioſ.15.§.22.

Donec ſterilis peperit plurimos. 1.Reg.2.5. Sterilis, ait S. Franc. Seraph. eſt pauperculus, humilis ſanctuſque Religioſus; qui generandi in Eccleſia filios non habet officium. Hic pariet in Iudicio multos: quia, quos nunc privatis orationibus, & bonæ vitæ exemplo, convertit ad Chriſtum: illius gloriæ tunc Iudex adſcribet. Quæ multos habet filios, infirmabitur: quia Prædicator vanus, & loquax, qui multis nunc, quaſi ſua virtute genitis, gaudet, cognoſcet tunc, ſe nihil proprii habere in eis; S. Bonav. in vita.

Cur Eliæ verbis Rex Achab peſſimus obedivit? 3.Reg.18. 17. quia videbat hominem pallidum rigidum cilicio indutum, orationi deditum. Stella in Luc.1.

Poſtquam David triplicem ſpiritum petiit. Pſ.50.12. &c. ſtatim ſubdit: *docebo iniquos vias tuas.* v.16. quo oſtendit, maximum favorem Spiritus Sancti eſſe neceſſarium ad hoc, ut Concionator cum fructu prædicet. Diez. Apoſtoli.

Euntes ibant, & flebant &c. Pſ.125.6. Prædicator duobus modis debet ire ad prædicandum, ſcilicet ſpiritualiter, & corporaliter. Spiritualiter creſcendo in devotione, & fervore ſpiritus, de die in diem; dein corporaliter de loco in locum, de villa ad villam, & non ſtare in uno loco. S. Vinc. Ferr. ſerm.4. Dominic. Sexag.

Ex Novo de S. Joanne Baptiſta.

In diebus illis. Matth.3.1. Tractaturus Evangeliſta in ſequentibus de converſatione, doctrina, & miraculis Chriſti, primò de Præcurſore ipſius mentionem inducit, ſanctitatem, idoneitatem, doctrinam, & vitam Ioannis deſcribit: ut innoteſcat, quàm dignum, & credibile, ſit teſtimonium ejus de Chriſto. Chriſtus ergo, qui eſt lux vera, ſumma, & infinita; ſciens Mundum ſui non eſſe immediatè capacem: præmiſit magnum ſui adventus præparatorem, qui corda Judæorum ad Chriſti receptionem diſponeret. Dion. Carthuſ. hic.

Et multos filiorum Iſrael convertet. Luc.1.16. Poſtquam dictum eſt: *Spiritu Sancto replebitur*, mox ſequitur: *convertet multos* Vox enim Prædicatoris, quæ non in aerio ſpiritu eſt, ſed in Spiritu Sancto, audientium corda penetrat. Sylv. hic q.24.

Ut convertat corda patrum in filios. Luc. 1. 17. Unde tanta virtus Joanni? ut ſuis verbis, corda patrum in filios converteret? Joannes non aliud Evangelium prædicabat, quàm nos; nec magis ſubtilia: Cur ille tot ad Chriſtum convertebat? nos paucos, aut nullos? quia moribus, & vita, prædicabat. Stella hic.

Venit in omnem regionem Iordanis prædicans. Luc.3. 3. Cœleſtia Præcurſor dogmata audierat in deſerto, quæ non recluſit pectore avarus fons; ſed venit in omnem regionem Jordanis, aliis prædicans baptiſmum pœnitentiæ. Edocens auditores verbi debere in Concionatores converti, aliis proferentes, quæ audierunt. Eſcoh. t.3. Coll. Chr. Sect.2. obſ.1.

De aliis itidem.

Ex Novo.

Cœperunt loqui. Act.2.4 ſcilicet magnalia Dei. Rich. à S. Laur. l.1. de laud. B.V. *Repleti ſunt omnes Spiritu Sancto*: ecce plenitudo interior. *Et cœperunt loqui*: ecce redundatio exterius. S. Greg. hom.33. in Evang. linguis igneis apparuit Spiritus Sanctus: quia omnes, quos repleverit, ardentes pariter & loquentes facit.

Date, & mihi hanc poteſtatem, ut cuicumque impoſuero manus, accipiat ſpiritum Sanctum. Act.8.19. dicebat Simon magus. S. Chryſ. hom.18. in Acta: oportebat petere, ut ipſe acciperet Spiritum Sanctum; at ille, quoniam hoc illi non erat curæ, ut det aliis, petit.

Ex Patribus, & aliis.

Tantùm debet actionum populi actio tranſcendere Præſulis, (Concionatoris] quantùm diſtare ſolet à grege vita paſtoris. S. Greg. in Ezech. l. curæ Paſtor. part 2.c.1.

Magiſterium ſtat de ſcientia; ſed Magiſterii authoritas conſtat ex vita. Docenda faciens obedientem perficit auditorem. *Cœpit Jeſus facere, & docere.* Act.1.1. S. Petr. Chryſol. ſ.167.

Is demum mihi ſapiens videtur, qui pauca quidem de virtute verba facit, cœterùm actionibus ipſis per multa demonſtrat: vitæque integritate orationi fidem, authoritatemque conciliat. S. Greg. Naz. or. in plagam grandinis.

Si ſapis, concham te exhibebis, non canalem: hic ſiquidem pene ſimul, & recipit, & refundit; illa verò, donec repleatur, expectat; & ſic, quod ſuperabundat, ſine damno ſuo communicat. S. Bern. ſerm.18. in Cant. apud Baezam tom.1. l.1. c.10 §.2. Ubi verba S. Bernardi non ſunt, ſed ſenſus. Sæpè meliùs ipſi diſcimus; & quaſi proprio ore compellimur exequi, quod aliis inculcamus, Salomone atteſtante: *anima laborantis laborat ſibi, quia compulit eum os ſuum.* Proverb.16.26. B. Petr. Dam. l.2. ep.1.

§. V.

De Concionatoribus vitæ improbæ ſimilitudines.

Magna eorum dementia fuit, Gen.6.14. qui, poſtquam tot annis Arcam, quæ Noemo, & filiis ejus, refugium ſoret, ædificaſſent: eamdem non ſubierunt præ cœteris, ſed cum reliqua turba aquis perierunt. Sed magis deplorandum; tot hodie in orbe reperiri Doctores, qui, horum inſtar fabrorum, poſtquam tota vita aliis media, & rationes ſuggeſſerunt, quibus alii ſe à divinorum judiciorum fluctibus, ac diluvio conſervarent: tantùm abeſt, ut ſui ipſorum præ cœteris ſalutem procurent; ut ante alios etiam pereant. Beſſeus D.12 Pent.

Proditor eſt cum Juda Eccleſiaſticus, prædicans, & confitens Jeſum verbis, operibus autem negans. Sic Urias tulit ſecum litteras propriæ mortis 2.Reg.11.14. Sic fabricatores Arcæ pro ſalvando Noe cum ſuis perierunt. Jo. Gerſon ſ. in Cœna D. Fœmina pia rediens cum multis ex concione, interrogata ab ovio, an ſermo factus eſſet? nequaquam, inquit; dum ille miratur, ſubintulit; ſermo utique dictus eſt, non factus: *dicunt enim, & non faciunt.* Matth.23.3. Id. D.2 Paſch.

Qui benè docet, & malè vivit, æquatur cereo; qui bonam quidem aliis lucem præbet, ſe verò in malis conſumere videt, atque extinguere. Iſidorus l.3. de ſum. bono c.36 & 37.

Si vobis bonum dicimus, & nos malum facimus: ſimiles candelæ erimus, quæ aliis lumen præbet, & ipſa liqueſcendo à lumine deficiet. Si bonum prædicantes malum fecerimus, ſimiles campanæ erimus; per quam populus ad Eccleſiam convocatur, ipſa crebro pulſu atteritur. S. Honorius ſerm. in Sexag.

Naſturtia aquatica in aquis pallida, ſubmiſſa, quæ nihil creſcunt; quia pluvia de cœlo non deſcendit. Concionator, licèt abundet aqua Philoſophiæ, & Theologiæ, parum proderit ſaluti animarum; niſi ab alto ſcientia, ſpiritus, devotio, in ſe deſcendat. Stella in Luc.4.

Teſtimonia.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

Salutes non fecimus in terras ideo non ceciderunt habitatores terræ. Iſ.26 18. Eſt vox Iſaiæ, Prophetarum, & Prædicatorum q.d. quia non fecimus opera ſancta, præclara, & heroica ſalutis, tum noſtræ, tum proximorum; qui lenti ſumus ad opera pietatis; ideo non ceciderunt à ſua ſuperbia, & malitia, incolæ terræ. Corn. hic.

Ecce ego ad Prophetas, qui furantur verba mea. Jer. 23. 30. Furantur verba Dei Prædicatores, qui ſacram Scripturam docent, & prædicant ad gloriam, non Dei ſed ſuam; quique impiè vivunt, & populum ſcandalizant. Corn. hic.

Parate viam Domini. Luc.3 4. Parat viam Domini, qui benè docet, & prædicat; ſed, ſi vitioſè, diſtorteque vixerit, non rectas facit ſemitas ejus. Gerſon in Marc. Lect.2.

Cujus vita deſpicitur, reſtat, ut ejus prædicatio contemnatur. S. Gregor hom 12. in Matth.25.

Hoc ipſum Rectoribus (Prædicatoribus) valdè timendum eſt, quòd Dei ſervantur examini: quia tantò ſubtiliores rationes vitæ, & doctrinæ ſuæ parare debent; quantò ſapientior eſt Judex, quem ſuſtinent. S. Greg. l.1. in 1. Reg.3.

Perdit autoritatem docendi, cujus ſermo opere deſtruitur. S. Hieronymus ep.83. ad Oceanum.

Bis benè loquitur, qui benè vivendo & alios inſtruit.

Bis

Digitized by Google

Bis malè loquitur, qui malè vivit, & malè docet. S. Iſid. l. 2. ſent. c. 29.

Doctor malus, procurator inferni, advocatus dæmonum; latro inſidians pergentibus ad regna cœlorum; angelorum inimicus, deſtructor ſupernæ patriæ, oppugnator Chriſti. Sim. Caſſ. l. 10. c. 16.

§. VI.

Arde, ut accendas.

Ex Veteri, & Novo.

T*Otus mons Sinaì fumabat - & ſonitus buccinæ &c.* Ex. 19. 18. 19. Cùm Deus Legem populo in monte Sinai dare vellet, totus mons viſus eſt conflagrare; deinde vox tubæ. Priùs divino amore inardeſce, tum tuba prædicationis reſonet. Stella in Luc. 8.

Non deſcenderet Moyſes ad erudiendum populum, niſi priùs ad ignem aſcendiſſet. Ex. 3. S. Bonav. in hexam. ſ. 22.

Aſcendit Moyſes in montem, & fuit ibi 40. diebus, & 40. noctibus. Ex. 24. 18. S. Petrus Chryſol. ſ. 14. aſcendit in montem, ut tantùm eſſet Dei amore ſuccenſus, ut ipſe ardenter diligeret; & alios, ut diligerent, ſic moneret: *diliges Dominum Deum tuum.* q. d. erat populo promulgaturus legem amoris Dei; ob hoc tot dies apud Deum verſatur: ut ipſe accenſus amore DEI, cœteros faciliùs ad eumdem amorem inflammet. Did. Niſſ. ſer. 2. poſt D. 3. Quadr.

In dextera eius ignea lex. Deut 33. 2. non in lingua.

Qui facis angelos tuos ſpiritus, & miniſtros tuos ignem urentem. Pſ. 103. 4. Non dixit lucem, ſed *ignem*: quia aptiores ad hominum magiſterium ſumus ea charitatis, & virtutis igne; quàm ex illuſtrati intellectus fulgore. Eſcob. t. 3. Coll. Chr. Obſ. 6.

Volavit ad me unus de Seraphim. Iſ. 6. 6. Non Cherubim. Qui ergo tacuerat, & proximorum ſaluti intenderat, iam clamat: *ecce ego, mitte me.* Eſcob. ib. Iſaias à Seraphim accenſus calculo ignito, conſecratus eſt Propheta; factuſque quaſi Seraphicus, & Ordinis Seraphici: deſtinabatur enim à Deo ad hoc; ut frigida, & gelida, hominum corda ardenti ſua concione, vita, & charitate, inflammaret. Corn. Augment. in Iſ. c. 1. v. 6.

Et ſcintillæ quaſi aſpectus æris candentis. Ezech. 1. 7. S. Greg. hom. 3. in Ezech. Prædicantium vita ſonat, & ardet: ſonat verbo, ardet deſiderio. Æs ergo candens eſt prædicatio accenſa. De candenti ore ſcintillæ prodeunt; quia de eorum exhortatione flammantia verba ad aures audientium procedunt.

Occide. Act. 10. 13. Medici ſpecialem ſtatuunt ſtomachum. I. Debilem, qui eſcas boni ſucci in malum, puta bilem, aut phlegma, convertit. II. Bonum, qui cibos boni ſucci in bonam alimoniam convertit. III. Optimum, qui vi caloris res mali ſucci in bonum convertit. Ita debili charitate ſunt, & virtute, qui volentes ſæculares in bonos convertere, ab eis pervertuntur. Alii ſunt, qui bonos in bonitate conſervant. 3. Optimi, qui vi charitatis malos, immò peſſimos, ſerpentinos, & ſaxeos homines, in bonos, ovinos, & cereos convertunt. Corn. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Ad ſupernum deſiderium inflammare Auditores ſuos nequeunt verba, quæ frigido corde proferuntur: neque enim res, quæ in ſeipſa non arſerit, aliud accendit. S. Greg mor. l. 8. c. 26

Nihil Doctore frigidius, qui verbis tantùm philoſophatur. S. Chryſ. in Act. Apoſt. hom. 1.

Niſi ardeat Miniſter prædicans, non accendit eum, cui prædicat. S. Auguſt. in Pſalm. 103. conc. 2. *Qui facit angelos ſuos ſpiritus &c.*

Animæ lingua devotionis eſt fervor. S Bern. ſ. 56. in Cant. *Ex abundantia cordis &c.* Matth. 12. 34.

Abſque igne quis ignem accendet? & abſque charitate, quis charitatis officium conſummabit? Poteris planè inflammare cœteros, ſi fueris tu charitatis incendio concrematus. At tu ſi frigeas, ſi torpore jaceas, nullamque honoris divini, & fraternæ æmulationis, ſentias famem; quid proferes? quid proficies? erunt utique corda audientium lapidea, & impenetrabilia, quemadmodum tuum. S. Laurent. Juſtin. tr. de compunct.

Si intus cor torpeat, ſi cœleſtis dulcedinis guſtu careat, ſi inutilibus cogitationibus diſtrahatur; ſi terrenarum rerum affectu deprimatur: utique quod docendo profert, ex ſe inſulſum eſt, frigidum eſt, aridum, atque ad promovendum audientium mentes prorſus invalidum S Laur. Juſt. lib. de regim. Prælat. c. 11.

Si vis vocem habere in Prædicationibus inſonantem, ſatage ſemper, ut te Divinus fervor accendat, ne vocem tuam frigoris torpor intercipiat; frigida enim prædicatio non admittitur, & tamquam vox rauciens non auditur. B. Petrus Dam. l. 6. ep. 17.

Quoniam ſpiritu Dei Prædicatores non incaleſcimus, auditorum corda minimè inclinamus. S. Thom. Vill. ſ. 1. die Pent.

Habet amor proprium idioma, quod ſolus novit amator. Nemo igitur hujus materiæ idoneus Auditor, niſi amator: nemo idoneus orator, niſi qui præ cœteris amore pollet. Quo enim quiſque ferventior amator eſt, eò facundior, vehementior, atque potentior, orator exiſtet amoris. S. Thom. Vill. ſ. 1. D. 17. Pent.

§. VII.

Concionator faciat bona, quæ docet.

Num. I.

Figura, Symbola, Allegoria.

Ex Veteri.

R*Everſus Moyſes de monte, portans duas tabulas Teſtimonii in manu ſua.* Ex. 32. 15. Quiſquis in monte cum Deo fuit, tabulas defert. Defert autem non in ore, ut aliis eas redicat; nec in humeris, ut eas cœteris imponat; ſed *in manu ſua*: ut non tam verbo, quàm opere, & veritate, ſit Legiſlator in Iſrael. Oliva l. 2. Strom. §. Reverſus.

Retorto ad collum capite &c. Levit. 1. 15.

Os turturis torquetur ad axillas, ut ſcilicet Prædicator faciat, quod dicit. S. Bonavent. in Pſ. 44.

Qui lingua lambuerint aquas. Judic. 7. 5. S. Greg. aquis doctrina ſapientiæ; ſtante autem genu recta operatio deſignatur. Qui ergo, dum aquas bibunt, genu flexiſſe perhibentur, à bellorum certamine prohibiti receſſerunt: quia cum illis Chriſtus contra hoſtes fidei pergit ad prœlium, qui, dum doctrinæ fluenta hauriunt, rectitudinem operum non inflectunt. Orig. hom. 9. Quod dicit, eos manu, & lingua, aquam lambere; non abſque Sacramenti ſignificantia videtur ſcriptum: ſcilicet, quòd, & manu, & lingua, operari debent milites Chriſti, hoc eſt, opere, & verbo, *qui fecerit, & docuerit &c.* Coro. hic.

Manibus, & pedibus reptans. 1. Reg. 14. 13. In manibus opera ſolent ſignificari: Reptat manibus Prædicator, quando peccatoribus viam non profert ſapientia verbi, ſed exemplo converſationis. Corn. hic.

Quandocumque ſpiritus Domini malus arripiebat Saul, David tollebat citharam & percutiebat manu ſua. 1. Reg. 16. 23. Cithara eſt virtutum unita harmonia: quam excitat operatrice manu, qui capetit animos à nequiſſimo ſpiritu ad Dominum revocare. S. Chryſ. hom. 4. in Acta. Cithara eſt charitas, ſeu ſanctitas ipſa, Concionatoris; chordæ autem voces loquentes verba, quæ ad charitatem, ſeu ſanctitatem, exprimendam pertinent. Omnes in unam ſuavem exſpirant harmoniam; hoc dæmonum furorem compeſcit. Matth. 2. 2. *vidimus ſtellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.* Qua via hi peccatores adducuntur? egregii cujuſdam peccatoris monitis, prædicavit ſtella ex Orientis ſuggeſtu? an fulgida lingua verba efformavit? minimè; ſed actionibus Sanctis nia eſt ad peccatorum reductionem. Eſcob. t. 6. Parab. Chr. Obſ. 2.

Quot Saulis Duces muniti armis fulgurabant in Caſtris Iſrael, cùm Goliath arcæ Dei inſultaret? nullus armatorum à tanta injuria caſtra Dei vindicavit, niſi inermis David; cui non niſi funda in dextera, 1. Reg. 17. 49. & Deus in corde Agendum magis, quàm præcipiendum. Quod monſtrum eſſes, ſi longiorem haberes linguam, quàm brachium? An non id es, ſi minùs agis quàm loqueris? Una tibi data lingua à natura, binæ manus: ut plus agas, quàm dicas. Oliva l. 9. Strom. §. Sint lumbi.

Currus Iſrael, & auriga eius. 4. Reg. 2. 12. Sic Eliſæus vocat Eliam. Auriga eſt, qui ducit, & viam oſtendit; currus verò, qui ſupra ſe pondera ſuſcipit; illa faciens, quæ aliis præficit facienda. Diez Concionat.

Docebant populum habentes librum Legis Domini. 2. Paral. 17. 9. Quod doces, imple. Summa Prædic. Concionator.

Speciosus forma præ filiis hominum. Pſal. 44 3. tum converſis oculis ad ſponſam: *audi filia, & vide, & inclina aurem tuam.* v. 11. Cur magis ambit audiri, quàm videri? qui cum fructu audiri cupit, oportet eſſe talem, ut avidè, jucundeque priùs videatur: ſic enim vires adiiciet verbis. Did. Niſſ. ſer. 3. poſt D. 2. Quadr. §. 2.

Omnes gemellis fœtibus. Cant. 4. 2. Gemellos fœtus pariunt; cùm exemplo, & verbo; opere, & ſermone, potentes ſunt: Hinc natura duos ordines dentium ſtatuit, qui gemellis fœtibus comparantur; amboque ita neceſſari ſunt, ut unus ordo ſine altero

officium

Digitized by Google

officium mandendi cibum præſtare nequeat. *Qui ſibi nequam, cui alii bonus erit?* Eccli. 14.5. Hinc Oritur cauſa, inquit Niſſenus, cur ſponſus priùs laudet dentes, quàm labia; & illos ovibus ruminantibus aſſimilet: quia labia in loquendo pulchritudine non florerent, niſi dentes, per ſtudioſam contemplationem, labiis hanc ipſam in loquendo gratiam conferrent. Priùs ergo dentes ruminandi munus obeunt, cuncta, quæ dicenda ſunt, conſiderantes; quàm aperiantur labia ad ea proferenda aliis. Unde Pſ.36.30. *Os juſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium.* de Ponte hic. Exhort. 4. §.3.

Quàm pulchri ſuper montes pedes annunciantis, & prædicantis pacem. Iſa.52.7. Potiùs laudandum videtur os, vox, quàm pedes. Laudes Prædicatoris non tantùm creſcunt ex verbis, quantùm ex operibus. Sylv.c.4. in Jo.q.20.

Quaſi tuba exalta vocem tuam. Iſ.58.1. Cur non præcipitur, ut leo, rugire, aut ut tonitru populum percellere? Tuba priùs manibus applicatur ab jis, tum ſuccedit oris flatus. Did. de Caſtillo. Illat. 68.

Manus hominis ſub pennis eorum. Ezech. 1.8. S. Greg. homil. 3. Manus hominis ſub pennis, eſt virtus operis ſub volatu contemplationis. Ægyptii, ait Horus hierogl. 27. ſermonem notantes, pingebant linguam, & ſub ea manum: ſignificantes, ut ſermo ſit efficax, opere implendum eſſe, quod quis dicit, & ſuadet. Cornel. hic.

Ex Novo, & Patribus.

Exiit qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum. Luc.8.5. Advertat Concionator, nè, ſicut loquax avicula facere ſolet, quæ caveis abdita humanas diſcit voces imitari; ſic ille verba non ſua, ſed ementita profert. Ideſt, nè ea prædicet populo, quæ ipſe priùs non egerit. Stella hic.

Date annulum in manu eius, & calceamenta in pedes eius. Luc. 15.22. S.Hieron. annulus eſt ſignaculum ſimilitudinis Chriſti: hoc ſignaculum in manu datur, quando opera juſtitiæ Scriptura ſignificat. Quid de calceamentis dicendum? S. Ambroſ. Evangelii prædicatio eſt Eph.6.15. *calceati pedes in præparatione Evangelii pacis.* Benedict.Fernand.in Gen. 1.Sect.1.

Accepi librum de manu Angeli, & devoravi illum; & erat in ore meo tamquam mel dulce, &c. Apoc.10.10. Legem Domini eloquenti, & vano, dulce eſt prædicare; illam autem devorare, digerere, & opere complere, plurimis amarum eſt: & ideo pauci eam devorant. Idcirco dicitur. Apoc.1.3. *beatus, qui legit, & audit verba prophetiæ huius.* Verùm non hic ſiſtendum eſt: ideo addit, *& ſervat ea,* quæ in ea ſcripta ſunt. Diez. ſer.6. Dom.1. Quadr.

Pictor ſolo verbo numquam faceret bonum Diſcipulm. Ità Prædicator eſt pictor, depingens nobis imaginem Patriarcharum, quando prædicat de miſericordia; & Prophetarum, quando de devotione; & Apoſtolorum, quando de charitate; & ſic de aliis. Sed, ſi ſolo verbo dicat, numquam faciet bonos Diſcipulos: quia oportet, ut operi etiam manus apponatur; ut opere adimpleat, quod aliis ſervandum prædicat: alias dicitur vobis: ò Ribaldus ipſe, tam bene dicit, & male facit! S.Vinc. Ferr. ſerm. de S.Thom. Aquin.

Sicut, qui theriacam vendunt, eam priùs in ſe experiuntur, alioqui nemo vult eam emere; ſic, qui virtutem docent, eam in ſe debent experiri, & id, quod aliis dicunt, efficere. Diez. Concionator.

Num. II.

Exempla.

Ex Veteri.

Notandum. Gen.1. verbum Creandi, & operandi, primò eſſe poſitum antequam Deus loqui, & dicere, dicatur: primò dicitur, *creavit,* deinde *dixit, fiat lux.* S. Ambr. ſerm.76. ſi non loquimur verbis Dei gloriam, factis exequamur ejus gloriam: quoniam dictis facta priora ſunt. Fernandius in Gen. 1. Sect. 1.

In hoc ſcies, quòd ſim Dominus: ecce percutiam virga, quæ in manu mea eſt. Ex.7.17. At quæ manus hæc? nonne Moyſis? ita planè. Cur ergo Deus manum ſuam vocat? Reſpond. Cajetanus: manum Moyſis appellat Deus propriam; quia jam eum conſtituerat Deum Pharaonis. Ex. 7. 1. Erat ergo manus Moyſis manus Dei, propter admiranda opera, quæ patrabat. Deus vocatur Moyſes; non quòd eloquens, ſed quia erat vir operum. Elegantiùs quidem loquebatur Aaron; at Diviniùs operabatur Moyſes. Fernandius in Gen. 1. ſect. 1.

Teſtificatus eſt Dominus in Iſrael, & in Juda, per manum omnium Prophetarum. 4.Reg.17.13. Sed quomodo facta admonitio per manum Prophetarum? Abul. hic quæſt.7. reſpondet: dicitur per manus, ideſt, per os Prophetarum; quia non fit admonitio per manum. Sed hæc reſponſio difficilius reddit dubium: nam cur putat, per manum, os Prophetarum intelligi? quia Prophetæ docebant populum; & Doctoris fidelis munus eſt, quod ore docet, opere implere. de Caſtillo Illat.212.

Dixi, cuſtodiam vias meas. Pſal.38.1. ideſt, certò apud me ſtatuo, virtuti, & perfectioni, ſtudere. Et quod inde emolumentum? *ut non delinquam in lingua mea:* quia, ſi virtutem docendo, aliud verbis, aliud operibus, oſtendam; exiguum capient ex mea doctrina proventum. de Pina in Eccl.Ethol.112.

Exempla.

Ex Novo.

Chriſtus Dominus.

E*T aperiens os ſuum docebat eos.* Matth.5.2. Cur dicitur, quòd Chriſtus aperuerit *os ſuum?* S.Chryſ hom.15. cujus rei gratia videtur adjunctum, *aperiens os ſuum?* ut proculdubio diceres: quia, non cùm loqueretur ſolùm, ſed etiam, cùm taceret, docebat. Similiter Euthym. quam ob cauſam ait Evangeliſta, quòd os *ſuum* Chriſtus *aperuit?* quia, etiam non aperto ore, docebat eos operibus. Sylv. hic q.9.

Euntes prædicate. Matth.10.7. Qui laborem indicit concionandi, ipſe ſuſcipit. Velloſo in Judith.7. Paræn.Matt.11.1. *tranſiit inde, ut doceret.*

Surgite, orate, Luc.22.46. Monet Diſcipulos orare; ſed poſtquam ipſe priùs diu oravit. Oliva l.13. Strom.hic.

Potens in opere, & ſermone. Luc.24.19. Bonus ordo præcedant ſermonem opera, ut efficax ſit. Sylv. hic.

Quemadmodum ego feci. Jo.13.15. non dixit, quemadmodum ego dixi. Nazianz. opus enim ſermone fortius eſt; & validior operis, quàm oris, vox. Tertull l.de pallio: auditur Philoſophus, dum videtur. Eſcob.t.3. Colloq.Chr.Obſ.8.

Cœpit Jeſus facere, & docere. Act.1.1. S.Ambr.ſ.57. audis ergo, quoniam præcedit factum, ſubſequitur doctrina: ſiquidem bene facere, prima doctrina eſt. Apud Olivam tom.3. conc.31.

Cur, poſtquam Joannes narravit de manu Chriſti cum ſeptem ſtellis, mox ad os ejus cum gladio vertit ſermonem? Apoc. 1.16. quia verba operibus, mox vitæ, lingua manibus jungenda. Sylv.

Sanctus Joannes Baptiſta.

Factum eſt verbum. Luc.3.2. Cur non dicitur: Dominus locutus eſt. Deſtinabatur Joannes, ut prædicaret, & alios erudiret: priùs verbum prædicationis in eo fit, & in ſe adimplet, quod docturus eſt. Sylv hic q.12.

Plus quàm Prophetam. Luc.7.26. Ille, qui minùs facit, quàm dicit, eſt minùs, quàm propheta; qui autem plus facit, quàm dicit; plus eſt, quàm propheta: talis fuit Joannes. Hugo Card hic. Opportunè nobis Joannes beatiſſimus jejunii tempore pœnitentiæ Doctor advenit; dicto factoque Magiſter verus. S.Chryſol ſerm.167.

Ego ſum vox, Jo.1.23. Non dicit: ego clamo; ſed, *ego vox:* non enim eſt aptus officio prædicandi, qui ſolùm ore clamat: ſed ille potiùs, qui totus eſt vox; ore clamans, & opere. Oſor. Dom. 3. Adv.

S. Joannes ad pœnitentiam etiam hortabatur habitu: lugubrem enim gerebat veſtem. Theophyl. in c.3. Matth.v.4.

S. Joannes, quia pœnitentiam prædicabat, ipſam pœnitentiam in cibo, & potu, & habitu, prætendebat: quaſi diceret populis ad ſe confluentibus: ſi ego, qui juſtus ſum, pœnitentiam ſector; & vos pœnitentiæ habitum ſumere debetis multò magis, ut veniam conſequamini. Haymo hom.D.4.Adv.

Quid feceras? ò Joannes? quæ peccata commiſeras? quæ flagitia perpetraveras? ut talem ageres pœnitentiam? Sanctificatus in utero, confirmatus in gratia, plenus Spiritu Sancto, mortaliter peccare non noverat. Ad quid ergo pœnitentiæ tantus rigor? Nempe quia prædicaturus erat peccatoribus pœnitentiam, priùs eam in ſeipſo operibus oſtendit, quàm ſermonibus docuit. S. Thom. Vill.Conc.3.de S.Io.Bapt.

Domini Præcurſor vox fuit. Non ſatis eſt, quòd clames; ſed ipſe vox eſſe debes; opere præſtans, quod verbo dicis. Stella de cont. Mundi p.1.conc.31.

Exempla aliorum.

Et convenientes Apoſtoli ad Ieſum, renuntiaverunt ei omnia, quæ egerant, & docuerant. Marci 6. 30. Theophyl. neque enim ſatis eſt, ſi doceamus, niſi & fecerimus. *Qui fecerit, & docuerit,*

Digitized by Google

ſeceris , hic magnus vocabitur . Matth. 5. 19. Sylveira hic . cap. 17.

Non audeo loqui aliquid eorum , quæ per me non efficit Chriſtus . Rom. 15. 18. ideſt, non audeo de humilitate,patientia &c. concionari , niſi &c. Diez. Concionator .

Senem Peſium moribundum fratres pro documento rogantes : numquam, ajebat ille, quemquam docui , quod priùs ipſe non feci . Caſſian. de Cœnobit.Inſtit. c.28.

Motiva varia.

Ex Veteri , & Novo .

Cuſtodi legem , & erit gratia faucibus tuis . Prov.3.21. 22.

Niſi abundaverit juſtitia veſtra &c. Matth.5. 20. Docet , debere diſcipulos ſuos, & Doctores, non docere ſolùm , ſed etiam facere. Barrad. hic t.2. l.7. c.14.

Operarii autem pauci . Matth. 9. 37. Non dicit Sacerdotes , Scribæ pauci; ſed *operarii* pauci: quia pauci ſunt , qui vita , & doctrina, ſtudent ſaluti animarum . Cajet. hic . Numquam Mundum convertiſſent ad fidem Apoſtoli , ac eorum pro anni ſucceſſores ; ſi dixiſſent, & non feciſſent . Id. in Matth.23.

Ponite in cordibus veſtris ſermones iſtos . Luc. 9. 44. Non in libris tantùm , ut multi ; nec tantùm in cordibus aliorum; ut illi, qui prædicant, quæ non implent : & eos , tamquam depoſitum cuſtodite . Dion.Carthuſ. hic.

Ut mittat operarios . Luc.10.2. ideſt , Prædicatores, magis opere, quàm ore prædicantes . Eſt enim prædicatio gladius; qui, niſi teneatur manu, non terret adverſarios . De iis, qui dicunt multa, & faciunt pauca , dicitur Pſalm.58.8. *gladius in labiis eorum* . Hugo Card. hic.

Opus fac Evangeliſtæ . 2.Tim.4 5. Anſelmus hic : ideſt, Evangelici Prædicatoris: opus enim Evangeliſtæ eſt, bene vivere, & bene dicere; moribus, & verbis inſtruere Caſtillo Illuſt 68.

Audivi poſt me vocem magnam tamquam tubæ . Apoc.1.10. Deinde ait v.12. *converſus ſum , ut viderem vocem* Talis vox Prædicatoris debet eſſe, quæ videatur; quando , quod dicit ore, oſtendit opere : & tunc talis vox eſt efficax , nec vacua revertitur . Hugo Card. hic.

Ex Patribus , & aliis .

Utinam tam multi bene facerent , quàm multi loquuntur bene ! Lactant. l.4. div. Inſtit.

Nullus ſermo Doctoris firmus eſt , niſi priùs docens ſe factorem declaret . Theophyl.in Luc.24.

Parum ſinè operibus proſunt verba ; virtus autem abſque ſermone plurimùm. S. Laur Juſt.in faſciculo amor. c.2.

Sermoni omni ſermo alius adverſari poteſt ; vitæ autem egregiæ, quis tandem erit , qui adverſetur ? Aut à docendi munere , abſtine ; aut moribus, vitæque probitate, doce : nè alioquin diſcipulos altera manu trahas, altera repellas . S. Greg. Naz. in ſeoſentiis .

Da voci tuæ vocem virtutis , conſonet vita verbis ; & ſtatim erit in ore tuo vivus, & efficax ſermo Dei , & penetrabilior omni gladio ancipiti . S Bern.ſerm. ad Paſtores in ſynodo congregatos.

Non in verborum ſplendore, ſed in operum virtute , totam prædicandi fiduciam ponat. S Proſper l.2.de vit.contempl.c.23.

Percunctatus ſum ex Iapone , utrum , ſi in Iaponiam cum eo proficiſcerer , cenſeret incolas Chriſti ſacra ſuſcepturos ? Et ille , populares quidem ſuos non continuò his , quæ dicerentur , aſſenſuros, reſpondit; ſed multis interrogationibus exploraturos, quid afferrem religionis ? maximè verò, utrum dictis facta congruant? S. Xaverius ep 6 Societati Romam Cocino

Quiſque veſtrum ubicumque eſt, ſe primum, deinde alios, juvare ſtudeat; inducatque in animum , nuſquam ſe meliùs , quàm ubi à Præpoſito conſtitutus fuerit, operam Deo navare poſſe . Ex ſimul confidite ; Deum, ubi tempus fuerit, hanc iis, qui præſunt, mentem daturum; ut eò vos potiſſimum mittat, ubi veſter labor fructuoſiſſimus ſit futurus . S Xaverius epiſt. 5. Societati Goam Cangoxima .

Contra eos, qui dicunt , & non faciunt .

Cùm Moyſes virgam manibus teneret , erat virga ; in terram projecta in colubrum vertebatur . Exod.4. 3. Quando id , quod doces , opere comples , doctrina tua virtutis & juſtitiæ virga eſt; quæ aquam è ſaxis elicere, & duros peccatores convertere poſſit. At verò, ſi id, quod alios doces, manibus ipſe non attingas; aliud docueris, & aliud feceris ; in tortuoſum vertitur colubrum , qui conſcientias auditorum lædat, & veneno inficiat . Stella de cont. vanit.p. 1.c.31.

Deduxiſti populum tuum in manu Moyſi , & Aaron . Pſal.76.21. S. Hieronymus ait , ſignificari egreſſionem peccatoris è ſtatu ſervitutis culpæ in libertatem gratiæ . Sed cur non per Moyſen ſolum, ſed & Aaron manum ? quia alter faciendi, loquendi officio alter, fungebatur . Si verbis conjuncta opera , educes à peccatis homines . Did. Niſſ. fer.3.Dom.2 Quadr.§.2.

Abſcondit piger manum ſuam ſub aſcella ſua . Prov.26.15. Pigro labor eſt, ad os manum ſuam porrigere : quia deſidioſus quiſque Prædicator non vult hoc operari, quod docet : manum quippe ad os porrigere , eſt voci ſuæ prædicationis opera concordare . V. Beda . Cornelius hic .

§. VIII.

Concionator ſit boni exempli, quod efficacius verbis.

Symbola , & Allegoria .

Ex Veteri , & Novo .

STetit ſol obediente Domino voci hominis . Jo. 10. 13. 14. Cur non dicitur jubente, *ſed obediente* ? nè ſol, & luna, renuant parere, ſi præcipientem non viderent obedire. Naxera in Joſ.1.§.30. Non poteſt authoritatem habere ſermo , qui non juvatur exemplo : dum iniquum ſit , bona præcipere , & talia non feciſſe . Caſſiod. lib.11.var.8.

In intellectibus manuum ſuarum deduxit eos . Pſalm.77.72. Quis manuum intellectus : intellectus ſermonis , vox eſt rationibus exundans ingenioſis At manuum intellectus eſt vis , qua correptos invitatos ſervus ad cœnam adducit . Cajet. facta exemplaria ſignificat, addendo *manuum ſuarum*. Eſcob. t.6. parab. Chr. lib.5. ſer.2. Obſ.2.

Oſtende mihi faciem tuam . Cant.2.14. ideſt , oſtende filiis meis , quæ tibi commiſi bonum exemplum de te, bene vivendo . Et addit : *ſonet vox tua in auribus meis* ; ideſt , filii mei tibi commiſſi audiant vocem prædicationis tuæ : quod enim Eccleſia facit filiis ſuis ſibi commiſſis , Chriſtus reputat ſibi factum . S. Thom. Aqu. in Cant. lect.2.

Peſſulum oſtii mei aperui Dilecto meo &c. Cant.5.6. Quàm pulcher ordo loquendi ! priùs myrrha ſtillat de manibus , & digiti myrrha probatiſſima pleni monſtrantur ; & deinde peſſolus oſtii Dilecto aperitur ? ideſt , priùs vita laudabilis in exemplum præparatur ; & deinde doctrina fidem quærens audientium palàm profertur . S Rupert.l.5. in Cant.

Animalia ibant , & revertebantur , in ſimilitudinem fulguris coruſcantis . Ezech.1.14 Et poſt v.24. *audiebam ſonum alarum , quaſi ſonum aquarum multarum* . De Sanctis Apoſtolis explicat Aug. illud Pſ. 103.7. *ab increpatione tua fugient , à voce tonitrui formidabunt* Recentiores ita explicant : ſicut tonante cœlo priùs fulgur ad oculos , quàm tonitru ad aures pervenit ; ità prædicantibus Apoſtolis priùs ad oculos exempla , quàm ad aures documenta effundebantur . Sylveira in Matth.10.q.18.

Vidimus ſtellam ejus . Matth 2. 2. Cùm omnium Patriarcharum doctrina, & prophetica ſanctorum eloquia , ad agnitionem Dei Judaica corda non flexerint; unius ſtellæ radius fidem gentium ſuſcitavit . Quæ tanta commutatio fratres ? quæve iſta converſio ? Apud Judæos Propheta loquitur , nec auditur ; apud gentiles ſtella tacet, & perſuadet . S. Maximus ſer. 5. de Epiph.

Quia videlicet Propheta verbis curabat perſuadere ; ſtella autem tacens radiis fulgentium virtutum prædicabat . Eſcob. s.6. Parab. Chr Obſ.2.

Procedebant fulgura , & voces , & tonitrua . Apoc. 4.5. Priùs fulgur oculis videtur , quàm tonitru auribus percipiatur : ut ſignificetur ; quòd optimi exempli lux verborum virtutem, & robur, antecedere debet . Corn. hic .

Exempla.

Ex Veteri , & Novo , Patribus , & aliis .

Collectus eſt ad eum Iſrael . 1. Eſdræ 10.1. Nota, quantùm exempla Doctorum juvent . Nihil ſcribitur Eſdras locutus eſſe, ſed tantùm, audito ſcelere, lacrymaſſe ; & turbam ad ſe fidelem non vociferando, ſed lacrymando traxiſſe . Hugo Card. hic. Vide plura ſit. Exemplum .

Renuntiate, quæ audiſtis, & vidiſtis . Matth. 11.4. Auditores magni illius Concionatoris non audiebant ſolùm , ſed etiam videbant: audiebant divinum verbum, videbant modeſtiam , humilitatem, &c. Barrad.t.2.l.8.c.10.

Ego vox clamantis . Jo.1.23. Exercitium Prædicatoris eſt , quia omnia ejus membra, & potentiæ, debent prædicare ; vita, mores, & fama. S.Vinc.Fers.

Quæ

Digitized by Google

Quæ audiſtis, & vidiſti in me, hæc agite. Philipp.4.9. Sine tuba, & lux.

Exemplum eſto fidelium in verbo, in converſatione. 1. Timoth. 4. 12. Verbum auditur, converſatio videtur.

Oſtende mihi faciem tuam, ſonet vox tua. Barrad.t.2.l 8 c.10.

Tonitruum erat ejus oratio, quia vita fulgur. S.Gregor.Naz. in Epitaphio S.Baſilii.

Motiva varia.

Ex Veteri, & Novo.

Fuge dilecte mi. Cant 8.14. S.Ambroſ.l.de bono mortis c.5 hortatur, ut fugiat ſponſus: quia jam ſequi poteſt etiam ipſa terrena fugientem.

Loquimini ad cor Jeruſalem. Iſ.40.2. Iſid.Peluſ.l.3.ep.202. quandoquidem ſermo actione deſtitutus non ultra aurem graſſatur; qui autem ab actione animatus eſt, ut qui acris, & efficax, altè penetrat, animumque attingit. Eam ob cauſam Deus Sacerdotibus eduxit, ut *ad cor* Jeruſalem loquerentur: nam qui ad aures verba faciunt, permulti quidem ſunt, & Sacerdotio indigni; qui autem ad cor, pauci omnino. Sylv.in Matth.17.q.27.

Hæc loquere, & exhortare, & argue cum omni imperio. Tit.2.15. Anſelm imperii nomine non dominationem potentiæ, ſed authoritatem ſuadet vitæ: cum imperio quippe docetur, quod prius agitur, quàm dicatur. Apud Eſcobar t. 6. Par. Chr. l. 5. Sect. 2. Opſ.2.

Sententia Patrum.

Sermo dulcedinem non habet, quem vita reproba intrà conſcientiam remordet. Unde neceſſe eſt, ut, qui verbum Dei loquitur, priùs ſtudeat, qualiter vivat, & poſt ex vita colligat, quę, & qualiter dicat? Ad prædicandum quippe plus conſcientiæ ſancti amoris ædificat, quàm exercitatio ſermonis. Qui enim vitam ſuam interiùs penſat, & exemplo ſuo foris admonendo alios ædificat, quaſi in corde linguæ calamum tingit, in eo, quod manu verbi proximis exteris ſcribit. S.Greg.hom.10.in c.3.Ezech.

Nihil prodeſt, aliquem exercitatum eſſe in dicendo, & ad loquendum trivifſe linguam, niſi plus exemplo docuerit quam verbo. S.Hier.c.2.in ep.ad Tit.

Validiora ſunt exempla, quàm verba; & plenius eſt opere docere, quàm voce. S.Leo in ſolemnit.S.Laurentii.

Longa mano trajicientibus, ad curſum regendum, pro teſſera ſunt aſtrorum undequaque ſplendentium motiones. Et gubernator incumbens gubernaculo, tollit in cœlum oculos, aſtrorum motibus auriganda navem. Qui verò vitæ pelagus rectè ſtudent percurrere, ac vitæ, ſecundú Deum inſtitutæ, deſiderant ſecare fluctus; non aſtra ſpectant, ſed chorum juſtorum; ac eorum vivendi rationibus, ſtudiiſque incumbentes, quaſi compoſito gradu ſuam ipſorum vitam dirigunt. S Baſil.Seleuc.or.8.

Quòd ſi Sacerdos quiſpiam ad utrumque non ſufficit; videlicet, ut ſit vita clarus, & doctrinæ facultate ſit profluus; melior eſt vita procul dubio, quàm doctrina. Dulcior quippe eſt fructus operum, quàm folia nuda verborum. Quid deſignatur per angelum, qui paſtoribus voce annuntiavit Nativitatem Domini, niſi geminæ gratiæ Prædicator; qui ſcilicet & doctrinæ verba exuberat, & ſanctæ religionis ſplendore corruſcat. Quid verò per Stellam? niſi ſimplex quilibet honeſtæ vitæ Sacerdos innuitur? qui licet affluentis eloquii facultate non polleat, claris tamen operibus, velut quibuſdam radiis, micat: & quos non erudit verbo, informat exemplo. Quod ſi non poteſt eſſe Angelus, qui per linguam Prædicatoris officium naviter impleat: ſit ſaltem ſtella, quæ radios ſanctæ converſationis emittat. Neceſſe eſt tamen, ut clariùs per vitæ meritum luceat, qui facundæ prædicationis affluentia non abundat.

Hinc Moyſi impeditioris linguæ. Ex. 4. 10. adeò poſtmodum facies clarificata reſplenduit, ut filiorum Iſrael viſus obtunderet Ex. 34. 30. Aaron verò, de quo Ex. 4. 14. *ſcio, quòd eloquens ſit*, nullus ſupernæ claritatis ſplendor acceſſit. B. Petr.Dam. l 8. ep.1.

Si quis, etiam lingua tacente, proximis exempla bonæ actionis, eoſque ad imitanda quæ neglexerunt, eleemoſynæ, vel hoſpitalitatis, vel aliarum opera virtutum, convertit, officium profectò Doctoris exequitur. V.Beda in c.5.ep.S.Jacobi.

Verba ſine vita, ſunt litteræ ſine ſigillo. Ideo nihil ſit pro litteris Dei, quas nos portamus; quia ſigillo caremus. Ugo Carenſ.in c.52.Iſ.

S.Xaverius ep.2.ad S.Ignatium, Concionatorem aliquem optat eſſe non doctrina magis quàm exemplo clarum: ſiquidem, quod te non fugit, ad perſuadendum facta dictis ſunt potiora.

Sane boni apud improbos vitę exemplo aſſiduè concionantur; atque adeo plus, quam Concionatores è ſuggeſtu, ſæpe proficiunt: quippe, cùm longè plus ad permovendum in factis ſit, quàm in dictis. S.Xaverius ep.6 Societati Goam.

§. IX.

Concionator ſpernat terrena, amet paupertatem.

Ex Novo.

N*olite poſſidere aurum.* Matth 10.9. Mundi contemptus in ſe ipſis oportet exempla præbere, nè incredulitatis occaſio Evangelio præbeatur: prædicantes cœleſtia, terrena contemnant; annuntiantes æterna, temporalia omnino faſtidiant; non gerant illa moribus, à quibus verba excelſa tonantia homines nituntur avellere. Sim.de Caſſia l.9 c.18.

Pauperes evangelizantur. Matth.11.5. Poteſt id dupliciter intelligi. I. activè, juxta Euthymium, Theophyl. Abul. hoc eſt, Apoſtoli pauperes evangelizant. II. paſſivè, ut docent Lyr.Hugo, Cajet. Si Activè ſumas, inter miracula cenſetur; quòd pauperes evangelizentur. Sylv.hic.

Ad Joannem egrediebatur omnis Judæa regio. Marci 1. 5. Da mihi aliquem de occupatis ſolitarios irridentibus, qui per omnes ætatis ſuæ totius diſcurſus, & ſudores ſuos, tantundem proficiat, quantùm ſolitarius ille manens in deſerto fructificavit. Mirari, & colere ſolent homines, præſertim ſimplex vulgus, eos viros, quos in vita ſublimes, & ſibimet auſteros, aſpiciunt; ob hoc maximè quòd nulla cupiditatis, aut ambitionis, nota reſperguntur. Ex oppoſito Prædicatores noſtri temporis, quia talibus ſolum haere vehementer, populariter, & ardenter, cognoſcuntur, fit ſermo eorum in opprobrium, fit de mendacio, aut prava intentione, ſuſpectum. Jo.Gerſon hic Lect.2.

Erat Ioannes in deſertis. Luc. 1.80. Prædicabat primitus exemplo Sanctorum, ſpem regni cœlorum per contemptum terrenorum; quatenus authoritatis pondus adderet verbis ſuis operatio: atque talis meritò judicaretur, qui fallere nollet cupidine mundanorum. Io.Gerſ.tr.11.ſupr.Magnif.

Nihil tuleritis in via. Luc.9.3. Occaſione ſcilicet temporalis ſuſtentationis, ut exemplo prædicetis illud 1. Tim 6.7. *nihil intulimus in hunc Mundum; haud dubium, quòd nec auferre quid poſſumus.* Unde Prædicator veritatis ſuper omnia vitare debet vitium cupiditatis; alioquin non erit Prædicator veritatis, ſed adulator. S Bonav hic.

Nolite portare ſacculum. Luc.10.4. Hic eis præcipit, nè quid deferant, in quo vel fruſtum panis includant: ut innoteſcat, eos non cupiditate, ſed ſalutis animarum zelo duci. In nonnullis regionibus in domum defuncti conductæ lamentatrices veniunt; quæ, & ſi verbis, & ejulatibus, alios conentur ad defuncti obitum ſentiendum, plorandumque commovere; ipſæ tamen nè unam quidem lacrymam effundunt, nec dolore tanguntur: quia quærunt ſolum lucrum. Iis ſimiles mercenarii Concionatores. Diez Conc.3.in Com.Evangeliſt.

Rogo te - ut mittas eum &c. Luc.16.27. Cur non Abrahamum ipſum mitti petit Prædicatorem fratribus? forſan apud ſe ſtatuit dives, quòd major fides adhibenda pauperi Lazaro, quàm diviti Abrahamo. Sylvetra in Matth.1.c

Reliquit ergo hydriam ſuam mulier. Io. 4 28. S. Bonav. & Hugo; hydria ſignificat temporalem ſollicitudinem: quam debet Prædicator relinquere, ut Chriſtum annuntiet. Sylv. hic q.36.

Projecit cupiditatem, & properavit annuntiare veritatem. Diſcant, qui volunt evangelizare; projiciant hydriam ad puteum. V.Beda hic.

Poſt hæc abiit Jeſus. Io.6.1. Per Jeſum intelligitur Prædicator, qui ſeipſum ſalvare debet per bonam vitam, & alios, per ſanam doctrinam. Hic Prædicator refecturus plebem verbo Prædicationis, primò mare hujus Sæculi tranſire debet, & elongare, & aſcendere in montem vitæ eminentis; & tunc ſequetur eum, id eſt, imitabitur, multitudo magna plebis. Hugo Card.hic.

Nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat. Act.4.32. *ſed erant illis omnia communia*; inde v. 33. dicitur: *virtute magna reddebant Apoſtoli teſtimonium reſurrectionis I. C. D. N.* Quæ connexio inter paupertatem, & prædicationem Evangelicam? ut ſimul apponantur? Petr. Dam.opuſc.34. ut patenter oſtendat, quòd illi dumtaxat idonei ſunt ad prædicationis officium, qui nullum terrenæ facultatis poſſident lucrum. Sylv. in Matth.11.5.q.7.

§. X.

Concionator corpori ſit noverca.

T*Enuerunt ſiniſtris manibus lampades, & dextris ſonantes tubas, clamaveruntque.* Judic 7.20. S. Greg. l.30. mor. cap.7. in-

tuendum eſt: quia in dextera tubas, lagenas autem in ſiniſtra, tenuerunt: quia pro magno habent prædicationis gratiam, corporum verò utilitatem pro minimo. Quiſquis enim plus facit utilitatem corporis, quàm gratiam prædicationis, in ſiniſtra tubam, in dextera lagenam tenet. Oliva t.3.conc.21.de paſſ.Chr.

Vos eſtis ſal terræ. Matth.5.13. Una ex præcipuis ſalis proprietatibus eſt, quòd non condiat, niſi conteratur. Ita oportet Concionatorem, animarum zelatorem, labore atteri, & aliquam jacturam virium pati. Talis Chriſtus ut ſal in paſſione contritus. Diez Conc.1.Com.Doctor.

Da mihi bibere. Jo. 4. 7. Chriſtus poſt laborem invitat nos ad parcitatem, & vitæ auſteritatem, in hoc, quòd domum non petiit: ſed ſuper ſontem ſimpliciter ſedit. In hoc etiam, quòd non vinum, ſed aquam, petiit. Hugo Card.hic.

§. XI.

Concionator ſit humilis: non quærat ſuam, ſed DEI, gloriam.

Symbola, & Allegoria.

COlumba emittitur. Gen. 8. 11. ad revocandum perditos; & revertitur portans ramum olivæ: quia pacem, & miſericordiam prædicans, fructum ſuæ prædicationis reportat Domino. Hugo Card.hic.

Tuba, per quam deſignatur Prædicator, non reſonat, niſi vacua, & Prædicator debet eſſe vacuus per humilitatem, perque rerum terrenarum neglectum. Hugo Card.in Pſ.44.

Puer parvulus minabit eos. Iſ. 11.6. Puer parvulus eſt humilis quivis Apoſtolus, & Prædicator; qui populum minat, id eſt, ducit, docet, & regit. Ita S.Cyrill Hieron.&c.Corn.hic.

Motiva.

Lavabant retia. Luc. 5. 2. Poſt officium prædicationis lavant retia piſcatores; quando Prædicatores ſanctæ Eccleſiæ, poſt expletam prædicationem, lacrymis abluunt, quod in prædicatione, aut fortè per jactantiam, aut per negligentiam, deliquerunt. Haymo D.5.poſt Trinit.

Reverſi Apoſtoli narraverunt illi &c. Luc. 9. 10. In quo apparet illorum fidelitas; quia ad divinum conſortium celeriter redierunt. Vel ideò narraverunt; ut de bonis factis non quærerent ſibi gloriam, ſed omnia referrent in Deum. S. Bonav. hic.

Etiam pulverem, qui adhæſit nobis &c. Luc. 10. 11. Pedes Apoſtolorum ſunt affectus Prædicatorum; quibus pulvis conſuevit adhærere, ſcilicet inanis gloriæ, impatientiæ, avaritiæ. Primus pulvis adhæret, cùm laudatur; ſed excutitur per conſiderationem ſui: vos non eſtis, qui loquimini. *Quid habes, quod non accepiſti?* 1. Cor.4.7. Secundus pulvis adhæret, cùm contemnuntur; ſed hic excutitur per rememorationem Chriſti ſecundùm illud Jo.15.20. *non eſt ſervus maior Domino ſuo*. Tertius pulvis adhæret, quando munera offeruntur; ſed hic excutitur per memoriam mortis. 1. Tim.6. 6. *nihil intulimus in hunc Mundum*. S.Bonav.hic.

Et duxerunt illum ad Jeſum. Luc. 19.34. Multi vanæ gloriæ cupidi concionatores, non ad Chriſtum, ſed ad ſeipſos populum Chriſtianum alliciunt. Stella hic.

Non adulterantes verbum Dei. 2.Cor.4. 2. Sicut adulteri, non prolem, ſed voluptatem ſuam, quærunt; ſic multi Concionatores non ſpiritualem prolem, ſed potiùs inanem gloriam, adipiſci conantur. Diez Conc.1.Com.Doct.

Nolim te moveri ex eo, quòd ſæpe tibi abjectum ſermonem, faſtidioſumque habere viſus es.

Nam & mihi propè ſemper ſermo meus diſplicet: melioris enim avidus ſum, quò ſæpe fruor interiùs, antequam eum explicare verbis ſonantibus cœpero. S.Auguſt.l.de catech.rudibus ad Fratrem Deo gratias.

De faſtuoſis, & vana gloria cupidis Concionatoribus.

Ut fugeret. Jon.1.3. Fugit Jonas, quia præſumebat, Ninivitas, ad Dei minas à ſe proclamandas, pœnitentiam acturos, & Deum pœnitentibus parſurum. Itaque ſe quaſi falſum prophetam irridendum. Ecce quibus umbris vanè vanus conturbatur homo. Eum ſequuntur Concionatores, honoris ſui, non divini, ſtudioſi, qui auram popularem aucupantur. Corn hic.

Secundùm opera eorum nolite facere. Matth.23.3. Chriſtus Cant. 4.11. commendat ſponſam, ſimulque egregium laudat Concionatorem: *mel, & lac, ſub lingua eius*. Philo Carpath. falſi Chriſti ſervi, quales ſunt Prædicatores ficti, mel in lingua portant, quod ſub lingua non habent. Sæpè enim alii, cœleſtia gaudia prædicant; cùm ipſi tamen terreſtria, & peritura bona, deſideriis appetant. At recti buccinatores Dei, dum divinæ Sapientiæ dulcedinem loquendo effundunt, eaque mentes audientium reficiunt, & idem ſecum ſub lingua retinent, dum ea omnia ſibimet profutura reſervant, & ſanctè peragunt, quæ cœteris rectè prædicarunt. Eſcob.t.3.Coll.Chr.Obſ.2.

Nè ſimus ſicut organi fiſtulæ: quæ niſi vento plenæ ſunt, nec reſonant, nec ullam melodiam faciunt. Miſerum illum Concionatorem! qui ad prædicandum nec os, nec affectionem habet, niſi dum aura vanitatis, & ſuperbiæ flat; & proinde in locis ignobilibus, & rudi plebi, prædicare non dignatur; quòd gloriæ ſpes non adſit. Diez Conc.2.in aſſumpt.B.V.

§. XII.

Concionator non ſpernat pauperes, & ſimplic[illegible].

Symbola, Allegoria.

Ex Veteri.

IN ſcala Jacob *Angeli aſcendunt, & deſcendunt*. Gen. 28. 12. Angeli Dei, id eſt, nuntii, ſunt Prædicatores veritatis. Rupert. Non ſemper in ſummitate ſcalæ, ubi majeſtas eminet: ſed etiam ad ſcalæ pedes, ubi nihil honorificum, prædicet angelus pacis: in noſocomiis, carceribus, triremibus, pauperibus. Alvarez Joſeph.Illuſtr.Gen.39.Illuſtr.121.

Altare de terra facietis mihi. Ex. 20. 24. *& offeretis ſuper eo holocauſta*. Alii, pro pretio aræ, victimarum conſtituunt pretium. Si altare fulgeat, præſtantiſſima immolant; ſi altare ſqualeat, via immolant. Non ita juſſit Dominus; etiam in imo immolari juſſit boves, & oves. Tu quoque, ſi ſapis, fervorem tuum explicabis, tum in ſplendido, tum in obſcuro munere. Paulus non ſolùm Dionyſium ex tribunali traduxit ad Cathedram; ſed Oneſimum fugitivum ita elaboravit in vinculis; ut ex mancipio Epheſiorum Epiſcopum effinxerit. Oliva lib.4. Strom. §. appar. gratia.

Fili hominis, pone faciem tuam ad montes Iſrael. Ezech.6.2. Docentur hic Concionatores non ſectari copioſum auditorem: nam Ezechiel, tantus orator, jubetur verba facere ad rupes. Quid quereris, ſolos tibi parietes peroranti adeſſe? ſolæ rupes aderant declamanti prophetæ. Et quidem, nè putaremus, inculta, & extemporanea uſum ad eas oratione, Deus ipſe concionem dictavit. Oliva t.4.Strom.ibid.

Ex Novo.

Erant enim piſcatores. Matth.4.18 de quibus Jer. 16. 16. *ecce ego mittam piſcatores multos*. Dominus ad ſuum Apoſtolatum non venatores, ſed piſcatores vocat: quia venatores ad certam aviculam, aut prædam, collineant; at piſcator in incertum mittit rete, ad capiendos quoſcumque piſces. Sylv.hic q.6.

Vos eſtis ſal terræ. Matth.5.13. Sal omnem carnem condit.

Appoſuerunt turbæ. Marci 8. 6. Adnotat Marcus, Diſcipulos accepiſſe à Domino panes, ut apponerent: cuinam? an Principibus? an Phariſæis? an propinquis? an uni, aut alteri? profectò turbis, viris, fœminis, parvulis, omnibus. Eſcob t.1. Mirac.Chr.ſect.5.Obſ.4.

Omnia quadrupedia, & ſerpentia terræ, non ſolùm leones, elephantes, ſed & ſerpentia. Act.10.12.

Varia Motiva.

Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem ſuam. Prov. 1. 20. Non in ſolis magnis urbibus, & magna hominum frequentia; ſed foris, etiam in oppidulis, in pagis, clamitet. Alvarez Joſ. Ill.Gen.39.Illuſtr.121.

Mittens duos de Diſcipulis. Matth. 11. 2. Vox fuerat Joannes *clamantis in deſerto*, nunc in carcere. Qui Dei vox eſt, ubique clamat; in deſerto, in rupe, plateis; in palatiis regum, & caſis pauperum. Alligatur carcere corpus, non vox. 2. Tim. 2. 9. *verbum Dei non eſt alligatum*. Barrad. tom. 2. lib. 8. cap.10.

Pauperes evangelizantur. Matth.11. 5. Inter cœtera adventus ſui ſigna hoc imprimis ponendum cenſuit Redemptor; quòd pauperes evangelizentur. Et ſanè prodigii loco habendum; ſi concionator aliquis pauperibus verbum ſalutis annuntiet; ſi incarceratis, ſi ruſticis; ſed omnes proh jam dolor! urbes conſectantur primarias, omnes primas metropolitanas Cathedras affectant, ſolis divitibus concionari geſtiunt. Beſſ.D.2.Adv.

Amen dico vobis, quamdiu non feciſtis uni de minoribus his, nec mihi feciſtis. Matth.25.45. Deſpicis ſtabulum? Chriſtum deſpicis, cujus ſtabulum eſt. S.Chryſoſtomus optaſſet videre concionan-

Digitized by Google

nuem Paulum: ego Paulinum libenter vidiſſem ruſticantem &c. Oliva l.4. Strom. §. apparuit gratia.

Circuibat caſtella in circuitu docens. Marci 6. 6. Non in ſolis civitatibus docebat Dominus, ſed & in vicis, ut nos diſcamus, parvas non deſpicere, neque ſemper magnas quærere, civitates; ſed & in contemptis oppidulis prædicemus. Theophil. hic.

Prædicate Evangelium omni Creaturæ. Marci 16. 15. Dion. Carth. ex Evangelio iſto docemur, quòd Prædicatores nullum debeant deſpicere; ſed ſine perſonarum acceptione, unumquemque pro poſſe ſuo inſtruere, exortari, corripere; cum in Evangelio iſto dicat Salvator: *prædicate omni creaturæ*. Unde Joſeph in perſona Chriſti, dixit fratribus ſuis perſonam Prædicatorum gerentibus: *non videbitis faciem meam, niſi fratrem veſtrum minimum adduxeritis vobiſcum*, Gen. 43. 3. Sylveira hic cap. 10.

Apparuit gratia Dei &c. Tit. 2. 11. Aliqui, ſi in luce reponantur, omnia præſtant; ſi verò in loto ſinantur, agunt nihil. Oliva l.4. Strom. §. Apparuit &c.

Suſcipe illum, ſicut me. Philem. v. 17. Quantùm ſapientiæ, & doctrinæ, diſſeminare debuit Paulus in arenis illis ſervilibus, quò aptæ redderentur ad inſulas, ad Evangelium, ad Martyrii palmas. Omnino, ſi Paulus eſſes, ita elaborares Apoſtolum ex filice, ut ex auro. Non ex ebore tantùm Phydias ſciebat facere ſimulacra, ajebat Seneca. Nulla materies tam vilis, eſt in quam non debeas opificii tui ſtudia omnia conferre. Oliva l. 4. Strom. cit. Accede ad puteum Sichar. Jo. 4. 10. & vide quas ſapientiæ opes coram Samaritana Dominus profundat; parcius Scribas, & Apoſtolos, inſtruxit, quàm ſcortum. id. ibid.

§. XIII.

Concionator etiam paucis, immò vel uni, libenter concionetur.

E*Xurgens MARIA abiit in montana*. Luc. 1. 39. Neſcio, an verbi Dei adeò ſtudioſi ſint, qui non niſi apud nobilium conventus, in frequentiſſimis templis, in urbibus, de illo verba faciunt. Ecce Dei Verbum, virgineo utero clauſum quo ſe primùm deducat, per abrupta montium; ut vel famelicum puerulum Joannem cibo ſalutis ſatiet. Baeza l. 1. cap. 8. §. 3.

Unica ad pedes ejus ſedebat Magdalena. Luc 10. 39. Ut audiret verbum ejus; & copioſè ei illud miniſtrabat. Unicam ad puteum nactus eſt Samaritanam; neceam eſt dedignatus; ſed inſtruxit, catechizavit, & convertit, & per illam Samaritanos ad ſidem adduxit. Joann. 4. 6. 29.

Venit ad eum Nathanael cum Philippo, Joan. 1. 47. *Venit* Nicodemus *nocte* Jo. 3. 2 & his paucis non dedignatus eſt evangelizare regnum Dei. Marchantius D. Sexag.

Incipiens à Moyſe. Luc. 24. 27. Duobus pauperibus Diſcipulis tot myſteria declarare dignatus eſt Dominus: hodie verò niſi Prædicator plurimos habeat auditores, eoſque nobiles; putat operam perdi. Diez. fer. 2. Paſch.

Sufficit ei, qui cognoſcendi eſt poteſtate præditus, ſi ei vel unus inventus ſit auditor. Clem. Alex. l. 1. Strom.

Non perſonarum, ſed auditorum, multitudinem in Eccleſia requirimus. S. Chryſ. t. 6. hom. de Anna.

Qui ſapit, munus concionandi obeat purè ex obedientia, & amore Dei; ac eadem quiete animi, & eadem alacritate, concionetur paucis, & multis; plebeis, & nobilibus. Magnum cogitet ſe habere auditorem Deum; ac de eo dicat id, quod Plato de Ariſtotele: hic unus mihi ſufficit; pluris enim eſt, quàm mille alii. Cornel. in Eccl. c. 3.

§. XIV.

Concionator vacet ſibi; amet ſolitudinem, & ſilentium.

Symbola, & allegoria.

T*Abernaculum ita facies, decem cortinas*. Ex. 26. 1. Oleaſt. novit Dominus, quàm facilè in contemptum veniant, quæ nobis ſunt familiaria: ideo, licèt delicias duxerit eſſe cum filiis hominum, voluit tamen eis multis operculis occultari. Did. Niſſ. D. 4. Pent.

In ſole poſuit tabernaculum ſuum. Pſal. 18. 6. Poſſunt etiam hæc exponi de Prædicatore. Debet etiam Prædicator habere tabernaculum, debet habere thalamum: in tabernaculo militatur, in thalamo quieſcitur. Debent enim Prædicatores militare, & pugnare, contra vitia in tabernaculo prædicationis; debent nihilominus quieſcere in thalamo contemplationis. Hugo Card. hic.

Qui producit ventos de theſauris ſuis, Pſ. 134. 7. S. Aug. eoſdem puto Prædicatores, & ventos. Venti ſentiuntur, & non videntur: Did. Niſſ. D. 3. adv. §. 2.

Vox turturis. Cant. 2. 12. Dicitur Joannes apud Theodoretum, utpote ſolitarius: Barrad. D. 3. Adv. t. 2. l. 2. c. 14. Non vacat à myſterio, quòd mutus pater Joannem genuit, qui vox clamantis fuit: ſemper enim meliùs vox in ſilentio generatur, & ſpiritualis otii quiete ſapientia foris proferenda percipitur, Galfridus lib. allegor. ſuper Luc. Unde Sanctus Baſil. in regul. fuſ. diſput. cap. 13. vocat ſilentium, gymnaſium bene loquendi. Novarin. Elect. Sacr.

Piſcatores autem deſcenderant, & lavabant retia. Luc. 5. 2. Quare piſcatores lavabant retia? Reſpond. Beda: Piſcatores ſunt Eccleſiæ Doctores, qui nos reti fidei comprehenſos, de profundo ad lumen elatos, quaſi piſces littori, ſic terræ viventium advehunt. Sed hæc retia modò laxantur in capturam, modò iterum plicantur: quia non omne tempus eſt habile doctrinæ; ſed nunc exercenda lingua Doctoris, nunc ſuimet cura gerenda. Sylveira in Joan. 4. q. 4.

Exiit qui ſeminat. Luc. 8. 5. Unde exiit? de ſtudio, ſeu cella, ubi debet eſſe clauſus ſtudendo, penſando, & ruminando: quoniam Prædicator, qui vult prædicare fructuoſe, non debet ire viſitando illum, vel illum. S. Vinc. Ferr. ſ. 4 D. Sexag.

Ego vox clamantis in deſerto. Jo. 1. 23. Prædicator, ut ſit admirationi, & terrori, debet fugere oculos hominum. Quærit Theophyl. cur vox clamantis in deſerto? Reſpond. ut nè multitudinis malitiæ particeps fieret; & ut, neminem reveritus, liberè reprehenderet: nam ſi fuiſſet in Mundo, fortaſſis conſuetudine amicorum, & ſocietate, coinquinatus fuiſſet. Did. Niſſ. D. 3. Adv. §. 2.

Debemus eſſe, ſicut imagines: nam ſi ſtas procul, apparent pulchræ imagines; ſed ſi appropinquas, videntur aliquæ rugulæ, & maculæ; & tunc deſpiciuntur. Ita cavete vos Clerici (Prædicatores) nè multùm communicetis cum Laicis; nè videant maculas in vobis: quia nimia familiaritas parit contemptum. S. Vinc. Ferr. fer. 2. poſt Lætare.

Motiva.

Hic eſt, ecce ante te; feſtina nunc: hodie enim venit in civitatem &c. 1. Reg. 9. 12. Quid eſt, quod dicunt puellæ? *feſtina nunc &c.* niſi quia raró videbatur in civitate: videlicet tardè veniens, citò recedens. Quo nimirum magiſterio Sanctæ Eccleſiæ Doctor inſtruitur; ut raró ſit in publico, frequens in ſecreto, ut quò tardiùs aſpicitur, devotiùs veneretur. Tunc quidem quaſi cœleſtis excipitur: quia quò ampliùs in ſecreto contemplationis latuit, verbi Dei theſauros ad eos, qui ſe expectant, ditiores trahit. S. Greg. hic.

Tempus tacendi, & tempus loquendi. Eccl. 3. 7. Qui in ſilentio, & ſub monaſterii diſciplina, doctrinam ſacram fuerit perdoctus; cùm auctoritatem fuerit conſecutus loquendi, ac prædicandi; tunc Dominus illi præbet opportuno tempore linguam eruditionis; ut cognoſcat, quando verbum proponi oporteat. Olympiod. hic.

Adhuc quadraginta dies. Jon. 3. 4. Comminatur extraneus, & ad ejus Orationem mores commutat univerſa civitas. Extraneus loquebatur; ac veluti demiſſam cœlitus orationem pertimuerunt, & ad unam vocem luctui indulgebant. S. Baſil. Seleuc. or. 12. quæſt. 1. ad Jonam.

Jeſus ductus eſt in deſertum. Matth. 4. 1. Oratorem non expedit ſæpe videre quos docet, aut nimia familiaritate conſtringi; nè doctrina vileſcat. Rarus fiat, non ex ſuperbia, ſed ex diſpenſatione, ob cauſam amplioris profectus. Sed væ mihi, & pluribus! qui unum cum auditoribus facti ſumus; ut habita ſit vilis altiſſima Chriſti doctrina. Norma ſit nobis, quod fecit Doctor Jeſus: nam ex fuga deſiderium audientium auxit; ut uſque ad deſertum venirent turbæ ad requirendum. Sim. de Caſſ. lib. 4. capit. 7. Chriſtus nunc prædicare intendebat; ideo voluit omnia facere, quæ Prædicatores facere deberent, antequam prædicarent; & etiam poſtquam prædicare cœperunt. Prædicator enim debet ſe interdum à populo abſtrahere. Abul. quæſt. 5. ad cap. 4. Matth.

Acceſſerunt ad eum turbæ multæ. Matth. 15. 30. Unde tanta tunc ad illum populi excurſatio? Abul. q. 89. venerunt nunc multæ turbæ; quia nunc Chriſtus veniebat quaſi novus in terram illam: nam ſteterat aliquamdiu in terra Tyri, & Sydonis; & tunc Judæi non audiebant verbum ejus. Nunc verò cùm redit, ex deſiderio convenerunt multi: quia carentia præſtat deſiderium. Did. Niſſ. D. 4. Pent. § 1.

Erat in deſerto Ioannes Luc. 3. 12. 14. Nutriunt & ſylvæ Concionatores. En Ioannes non ex eo Concionatorum genere, qui ſolo vocis boatu vulgus terrent; ſed quem Scribæ percontarentur, & milites; quem rex libenter audiret; eruditur in antris; fugit, non è paginis doctrinam, ſed è cortice, ferarum condiſcipulus,

Digitized by Google

ſilentii auditor, diſcipulus ſolitudinis. A ſilentio didicit declamare. Non dedecet Concionatorem eremus; immò, niſi ſolitudini aſſueſcat, non ad Deum homines convertet; ſed ad filios hominum ipſe convertetur. Oliva l. 13. Strom. in Luc. 1.80.

§. XV.

Concionator ſit orationi deditus.

Figura, & Symbola.

D*omine Deus occurre, obſecro mihi hodie*. Gen.24.12. Eliezer ſervus Abrahæ, perveniens in Meſopotamiam, ubi ſponſam Iſaaco filio Abrahæ electurus erat, priùs orationi ſe dedit. Cùm Concionator ſit paranymphus, & ſponſam divino ſponſo quærat; neceſſe habet orare, ut in tanti momenti negotio à Deo dirigatur. Diez.Concionat.

Si contra Deum fortis fuiſti, quantò magis contra homines prævalebis. Gen.32.28. Hoc de Concionatore dic orationi dedito. Diez. ib. *Flevit, & rogavit eum*. Oſ.12.4.

Tribue ſermonem compoſitum in ore meo, & transfer cor illius. Eſth.14.13. orat Eſther Deum, pro ſalute populi regem allocutura. Sic Concionator, populum pro majori cauſa, animæ ſcilicet ſalute, allocuturus oret; ſermonemque à Deo ardentem, & corda auditorum à vitiis ad virtutes transferentem petat. S. Aug. l. 4. de doctr. Chriſt. c. 30. Si regina Eſther oravit pro gentis ſuæ temporaria ſalute, locutura apud regem, ut in os ejus Deus congruum ſermonem daret; quantò magis orare debet, ut tale munus accipiat, qui pro æterna hominum ſalute, in verbo, & doctrina, laborat? Barrad. D.Seaag.t.2.l 10.c.2.

Sonet vox tua in auribus meis. Cant.2.14. Cur non in auribus aliorum, cùm ad aures populi, non Dei, prædicatio dirigi ſoleat? Cupit ſponſus, ut omnis vox, quæ ad aures populi pervenire debet, priùs auribus Dei ſonet, & Prædicator cuncta, quæ locuturus eſt populo, priùs orationem ipſe cum Deo conferat; ut ipſe dirigat, probet, intus doceat, & cordi imprimat. Velut ſi ignarus diſcipulus declamationem, quam coram multis eſt habiturus, Magiſtro recitet; ut emendet eam, & poliat Sicut Moyſes omnia, quæ populo tradebat, conferebat cum Deo Ex. 19.19 & 33.11.

Impleverunt ambas naviculas. Luc.5.7. Duæ naviculæ, prædicatio, & oratio. Sim.Caſſ.l.9.c.15.

Illi cophini duodecim. Luc.9.17. ſignant duodecim Apoſtolos: ex quo datur forma Prædicantibus; ut non nova, & de cordibus ſuis adveniant: quia Dominus non curavit novos panes ad reficiendam turbam. Sed ſicut Dominus multiplicavit divina benedictione quinque panes hordeaceos: ſic omnis abundantia veræ doctrinæ ſumi debet ex ſundamento Sacræ Scripturæ, multiplicanda per orationem, qua in cœlum reſpicitur; & devotione, qua benedicitur; & meditatione, qua frangitur; & prædicatione, qua diſtribuitur, & explicatur. S. Bonav. hic.

Motiva.

Apparuerunt fontes aquarum. Pſ. 17. 16. Fontes ſunt vulnera Jeſu Chriſti; quæ ſunt fontes aquarum, id eſt, gratiarum, vel doctrinarum: ubi debet Prædicator haurire, quod aliis prædicet. *Haurietis aquas in gaudio &c*. Iſ. 12. 3. Hugo Card. in Pſ. hic.

Cor ſuum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum. Eccl.39.6. *& in conſpectu altiſſimi deprecabitur*. Sequitur: *& ipſe tamquam imbres, mittet eloquia ſapientiæ ſuæ, & in oratione confitebitur Domino*. v.9. Alludit ad Deut.32. 2. *Concreſcat, ut pluvia, doctrina mea*. Imber ergo notat eloquii, & ſapientiæ, primò copiam, ſecundò ſuavitatem, tertiò fœcunditatem; quòd fructum e cordibus audientium producat ſimilem illi, quem imber producit è terra; quartò quòd è nube ſapientiæ proferatur quaſi è re non terrena, ſed cœleſti; adeòque ejus originem eſſe à Deo in cœlis. Corn.hic.

Nos verò orationi, & miniſterio verbi inſtantes erimus. Act. 6. 4. Dicunt primò *orationi*, quia, ut in vita activa miniſterium prædicationis bene fiat, priùs per orationem dicenda ruminentur. S.Gregor. mor.l.6. c.17. ut quieti contemplantes ſorbeant, quod occupati erga proximos loquentes refundant. S. Aug. l. 4. de doctr. Chr.c.15. ſit orator, antequam Doctor, ipſa hora; ut dicat accedens, priuſquam exerat proferentem linguam, ad Deum levet animam ſitientem: ut eructet, quod biberit; vel, quod impleverit, fundat. Sylv.hic.

Tolle orationem timentium Deum; quid proderit, obſecro, labor fatigantium ſe, vel prædicando, vel monendo, vel corrigendo? quando Medicos etiam monet Sapiens Eccl.38.14. orare, ut opera dirigat ſua Deus. Penſet ergo ſolitarius, quantùm poteſt corrigere delinquentes abſens, & tacens; ſi bene vixerit, & oraverit. Jo.Gerſon l.3.de conſolat.Theologiæ.

§. XVI.

Concionator ex corde ruminata proferat.

Motiva, & praxes.

Ex Veteri.

O*S iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium*. Pſalm.36.30.

Eructavit cor meum verbum bonum. Pſ.44.5.

Labia Sapientium diſſeminabunt ſcientiam. Prov.15.7. Significat ſapientes in docenda ſapientia, id eſt, virtute, id facere debere, quod agricolæ in ſeminando ſemine juxta parabolam ſeminantis Matth.13.3. ut, ſicut agricolæ alligant ſibi ſaccum ſeminis; ſic ſapiens adſtringat ſibi ſcientiam docendam; ut cordi ſuo eam penitus imprimat: ut, dum docet, non ex ore, ſed ex intimo cordis ſenſu, affectu, ſpiritu, eam promere videatur. Hoc eſt, quod ait Chriſtus Matth.13.3.

Exiit, qui ſeminat ſemen ſuum: qui ſcilicet verbum Dei faciat *ſuum*; id eſt, cordi ſuo intimè impreſſit. Peccant multi Concionatores; qui conciones à ſe conſcriptas ex memoria ad verbum recitant, ac ſi recitarent orationem Ciceronis: hinc eorum concio arida, & frigida. Corn hic.

Ecce virgo concipiet, & pariet. Iſ.7.14. Concipe loquendo cum angelis, cellam incole; obumbrabere ſpiritu, ut ſolem patias. Oliva l.9.Strom.hic.

Erigit manè, manè erigit mihi aurem, ut audiam quaſi magiſtrum. Iſ.50.4. Cur bis idem verbum repetit? nihil enim à ſpiritu ſe timere dicitur. Nimirum, ut vehementiſſimam Concionatoris à rebus humanis ad contemplationem ſignificet elevationem. Quare cogitet Concionator, ſibi à Deo dici: ſurge, ſurge ò Concionator, manè; & concionandum tibi hodie cogita: recordare, quo pretio meus Filius Jeſus Chriſtus has animas emerit. Diez Conc 2.SS.Philippi & Jacobi.

Quaſi tuba exalta vocem tuam. Iſ. 58 1. Organorum vox vento emittitur, qui ſtat ſuper terram; at tubæ vox ſit vento ex viſceribus extracto. Et ideo Prædicator non organo, ſed tubæ comparatur: quia ejus voces, & verba, è viſceribus, magno cum fervore, & ſpiritu, exire debent. Diez Conc.1.D.3.Adv.

Comede volumen iſtud. Ezech.3.1. q.d. hæc traditio voluminis ſymbolum eſt legationis tuæ. Sicut Doctores creantur, tradendo librum; ſic hic Ezechiel creatur Propheta, accipiendo volumen Prophetarum à Deo. Comeſtio verò ſignificat, ea, quæ in illa audis, & vides, in intima animæ tuæ meditando tranſmitti; ut cum affectu, & ex calore interno, & toto ſpiritu, ea populo proloquaris. Corn.hic.

Ex Novo.

Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis. Luc. 13. 19. Latet regnum in grano. At regnum cœlorum ſimile non eſt quovis modo grano ſinapis; ſed ſi acceptum illud defoderit homo *in hortum ſuum*. Nec enim ex rebus minimis tibi regnum proveniet; ſi ea prædicando, in aliorum ſparſiſſe corda contentus, in tuo non ſeveris. Oliv.l.13.Strom.hic.

Vigilate, memoria retinentes, quoniam per triennium nocte, ac die, non ceſſavi cum lacrymis monens unumquemque veſtrum. Act. 20. 31. Admirabilis charitas ejus erat fons, ex quo tot lacrymæ profluebant adeò copioſæ Tales Prædicatores in humanis cordibus maximè operantur. O felices oculi juſtorum, qui ſunt velut fontes lacrymarum, quæ exeunt ex vivo deſiderio converſionis peccatorum. Diez Concionator.

Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis. Gal.4.19. Sed antequam hoc Galatis ſcriberet, iiſdem teſtatus eſt: ſibi Chriſtum in corde eſſe. c.2.20. *Vivo iam non ego; vivit verò in me Chriſtus*. q.d. Chriſtum in vobis formo, quem priùs in me conformatum geſto. Oliva l.9. Strom.§.de qua natus eſt Jeſus.

Accipe librum, & devora illum. Apoc. 10. 9. Primò vorare librum inſcriptum amaritudinibus jubetur, & concoquere; & tum nuntiare Gentibus. Id.ib.

Quomodo de amore loquetur homo, qui non amat, qui vim non ſentit amoris? Illum audire vellem, qui calamum linguæ tingeret in ſanguine cordis: quia tunc vera, & veneranda doctrina eſt; cùm, quod lingua loquitur, conſcientia dictat, charitas ſuggerit, ſpiritus ingerit. Rich.à S.Vict.tr.de grad.charitat. cap.1.

§.XVII.

Digitized by Google

§. XVII.

Argumenta dictionis ſæpius auditori inculcanda, & quæ?

Ex Veteri.

ORigenes hom. 9. notat: Pontificem in ora, & fine veſtis, habere tintinnabula, Ex. 28. 33. ut de extremis temporibus, & Mundi fine, numquam ſileat, ſed inde ſemper ſonet, ſemper loquatur, & inculcet. Corn. hic.

Percutiens virga bis ſilicem, egreſſæ ſunt aquæ largiſſimæ. Num. 20. 11. Moyſes Prædicator; virga, crux; ſilex, ſive petra, cor peccatoris; aquæ, lacrymæ, quibus ardor concupiſcentiæ refrigeratur. Hugo Card. in Pſ. 77.

Samuel, Samuel! 1. Reg. 3. 10. Sic peccatores non ſolùm ſemel excitandi; ſed iterum, iterumque vocandi; ne ad ſomnum revertantur, ſed prorſus vigiles reddantur. Pinna in Eccl. Ethol. 263.

Percuſſit Ammon, uſque dum incaleſceret dies. 1. Reg. 11. 11. S. Greg. hic; Rector (Prædicator) qui in vigilia matutina caſtra ingreditur, uſque dum incaleſcat dies, ab interfectione gladium non recondat: quia tam diu debet Auditorum ſuorum eruditioni inſiſtere; quàm diu illos aſpiciat magnis æterni luminis caloribus inflammari.

Ex Novo.

Docens in Synagogis, & prædicans Evangelium regni Dei. Matth. 4. 23. Cur dicitur de Chriſto, quòd erat *docens*, *& prædicans*? S. Remigius: diſtat inter *docens*, & *prædicans*; docens de præſentibus mandatis, prædicans de futuris promiſſis. Iſ. 52. 7. *quàm pulchri ſuper montes pedes annuntiantis, & prædicantis pacem; annuntiantis bonum, prædicantis ſalutem.* 2. Palatius: docere, eſt illuminare, & inſtruere audientes; licèt eorum corda non inflammet. Prædicare verò, eſt inflammare animos audientium; licèt eos non erudiat. Sylveira hic.

Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis. Math. 13. 31. Chryſol. ſ. 99. Bonus Dominus regni ſui ſimilitudines iterat, variat comparationes: quas non de occulto ſumit, non captat de cœleſtibus; profert de quotidiano uſu, de commum converſatione proponit.

Et ego neſciebam eum. Jo. 1. 33. Idem dixit ſupra v. 30. Cur id repetit? Docet Prædicatorum princeps; nè Concionatores vereantur idem ſæpius repetere: optimus enim Medicus eadem remedia ægris ſæpe adhibet. Et ita Paulus Philipp. 3. 1. *eadem vobis ſcribere mihi quidem non pigrum, vobis autem neceſſarium.* Jo. 21. 17. ter quærit Chriſtus: *Simon Joannis amas me?* S. Ambr. in ep. 2. Cor. c. 9. quæ trina repetitio quaſi ſuperflua videtur; ſed prodeſt ad perfectionem monitionis: ut, ſciat magna cum diligentia debere curare, quod frequenter mandatur. Sylv. hic.

Ex Patribus, & aliis.

S. Joannes Chryſoſtomus eo ipſo, quo in Cathedram Conſtantinopolitanam ſublimatus eſt die, coram Imperatore Arcadio, & univerſa nobilitate, magnaque Epiſcoporum multitudine, ita concionem primam exorſus eſt. Nos, qui ineffabilibus Dei rationibus ideo ad vos venimus, ut voluntatem ejus reſiſicaremut; hoc primum verbum à Chriſto, & divino ejus Præcurſore, accipientes, vobis annuntiamus: *pœnitentiam agite; appropinquavit enim regnum cœlorum.* Matth. 3. 2. Hæc autem vobis in memoriam revocare non gravabor, nulla difficultate impediar; quin eamdem vobis perpetuò inculcem. Beſſeus D. 4. Adv.

Qui cupis ſub faſce delictorum ſepultas animas erigere, erectaſque ſervare illas ad Dei converte notitiam. Inſinuare ſtude eiſdem, quàm bonus ſit Deus, quàm dulcis, quàm miſericors.

Nempe anima, quæ ſapit Deum, & charitatis illius flammulam in corde percepit, ſponte impellente nemine, trahente Patre, conſentiente ratione, currit ad ipſum. Præcipua difficultas benè operandi, in divinæ cognitionis deficientia eſt. Ubi cognitio Dei eſt, ibi charitas; & ubi charitas ibi legis cuſtodia. S. Laur. Juſt. tr. de compunct. Chriſt. perfect.

Nihil profectò in prędicationibus debet agi frequentiùs, quàm opus Redemptionis humanæ memoriæ commendare Fidelium. Iſto enim nihil meditanti, & amanti, ſapit dulciùs; nil pœnitentem ad lamenta, & lacrymas trahit efficaciùs; nihilque ad æquanimiter hujus Mundi adverſa tolerandum accendit fortiùs. Eſt quippe ſpiritualis cibus, & ſupercœleſte manna, quod cuicumque ſtatui, & perſonæ congruit S. Laur. Juſt. l. de Regim. Prælat. c. 7.

S. Dominicus fundator Ord. Prædic. cùm ſolum. S. Matthæi Evangelium, per Provincias concionaturus, deferret ſecum, omneſque amore Dei inflammaret; rogatus, è quo libro tam ſuavia, & ardentia, eloquia depromeret? reſpondit: è libro Charitatis. Huic uni & vos ſtudere; ac ſimili ardore omnes ſuccendetis. Corn. in Cant. 3. 10.

S. Bonaventura verba ſua in Concionibus nec Ciceronis ſtibio illivit, nec Ciceronis ſucco tinxit; & tamen pellexit auditum, flexit mentem, tenuit pendulum Auditorem. Adfuit aliquando publicè dicenti S. Thomas Aquinas; qui miſſa concione S. Bonaventuram rogat: ex quibus ille libris tot ſermonis flores, tot legeret ſententias, quas Concionibus inſpergeret? Bonaventura domum invitat, librum illum oſtenſurum. Comitatur hominem in cellam S. Thomas; expectat avidè, quem prompturus ſit codicem. Quid fecit Bonaventura? quis fuit? Crucifixus erat, oſculis tritus, lacrymis notatus. Hinc vim loquendi, & perſuadendi ſumpſerat. Drexel. Orb. Phaet. c. 31. §. 2.

§. XVIII.

Solatia in ſterilitate auditorum Labor, non fructus, remunerabitur.

Ex Veteri.

M*iſer factus ſum, & curvatus, uſque in finem.* Pſ. 37. 7. Afflictus eſt non ſolùm in cruce; ſed etiam antequam crucifigeretur; multa ferens, ut agricola, ut noſtrum agrum purgaret. *Incurvatus ſum autem uſque in finem*; quando mortem pro nobis ſuſtinuit. S. Chryſoſt. hic.

Pluviam voluntariam ſegregabis &c. Pſ. 67. 10. *Pluviam* doctrinæ irrigationem vocat. *Voluntariam* autem, ob liberum arbitrium: non enim ea neceſſitate irrigatur aliquis; ſed doctrinæ acquieſcens conſequitur gratiam. B. Theodoret.

Et qui enarrat juſtitiam auri audienti. Eccl. 25. 12. id eſt, docili, intelligenti, & obedienti. Auditorum enim docilitas, obedientia fructus, & profectus, magnam Doctori affert voluptatem. E contra valdè affligitur, ſi docendi laborem ſubeat; eumque fruſtraneum, immò noxium, ſibi eſſe ſentiat: eò quòd diſcipuli, Auditores, eum negligant, ſpernant, obſtrepant. Quocirca illuſtre fuit martyrium S. Caſſiano; qui, uti habemus in Breviario Romano 13. Auguſti, vinctis poſt terga manibus, puerorum perverſorum, quos erudiebat, ferreis ſtylis configendus traditus, mundo probroſam, & acerbam; ſed Deo, & Eccleſiæ, glorioſam, mortem oppetiit. S. Hier. in Eccl. c. 10. lætitia dicentis eſt auditor intelligens; è contrario luctus Doctoris eſt malus diſcipulus. Jeremiæ quoque verba huic querelæ cap. 15. 10. *non fœneravi*, non profui, neque profuit mihi quidquam. Sunt, qui ex perſona Chriſti hoc dici putent, cauſantis; quòd in tanta credentium multitudine, & in toto orbe generis humani, vix ſuo ſanguine digna inveniat, qui etiam Pſ. 29. 10. ait: *quæ utilitas in ſanguine meo, dum deſcendo in corruptionem.* Corn. hic.

Et ego dixi, in vacuum laboravi, ſine cauſa, & vanè, fortitudinem meam cõſumpſi. Ergo *judicium meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo.* Iſ. 49. 4. q. d. inquit Hector Pintus: mercedem operis mei, ac laboris, à Deo expectabo. Quomodo à vano labore mercedem expectat? Reſp. Hier. Oſorius: hoc utor ſolatio, quòd nihil fuerit à me, quod ad gentis hujus ſalutem pertinet, omiſſum. Deum, quem nihil poteſt latere, judicem habeo, cui cauſam meam probabo. Scit enim ille, me, ut gloriæ ſuæ ſervirem, omnes conatus meos, ad hunc populum monendum, & inſtruendum, comparaſſe; magnamque in eo opere moliendo laborem ſuſcepiſſe. Non igitur per me ſterit, quò minùs ad illius cognitionem perveniret. Did. Niſſ. Polit. Cœl. p. 1. l. 8. c. 2.

Clama, nè ceſſes &c. Iſ. 58. 1. laborem exigit, non fructum. Id. ib.

Plorans ploravit &c. Thren. 1. 2. Vox eſt Eccleſiæ plangentis peccatores; maxillæ verò Prædicatores; qui verbum, quaſi cibum, comminuunt, & toti corpori refundunt. *Non eſt, qui conſoletur*, quando nullus ex prædicatione compungitur. S. Bonav. hic.

Ex Novo.

Vidit duos fratres - mittentes rete in mare; & ait illis: venite poſt me. Matth. 4. 18. 19. Cur ejicientes rete vocat? Cur non expectat, quo fructu retia ejecerint? Voluit ſignificare; ex officio piſcatores hominum, non ad aliud obligandos, quàm quod tunc faciebant? id eſt, ad explicanda ſolùm in capturam retia. Piſcatorem nemo arguit, quòd non multos piſces capit, ubi omnem diligentiam adhibuit, aptaque retia ejecit. Did. Niſſ. Dom. 4. adv. §. 4.

Cecinimus vobis, & non ſaltaſtis. Matth. 11. 17. bene operando; la-

Digitized by Google

mentavimus, & non planxiſtis. Doctores cantant nobis, quando gaudia æterna promittunt; lamentantur, quando pœnas æternas comminantur. Hugo Card. in Eccl.

Nota, ſemen divini verbi quadripartitum, & in tribus partibus perditum, in ſola quarta fructuoſum. Matth. 13. 4. 5. &c. & tamen non propterea ceſſandum eſt à ſeminatore verbi divini. Et ſimiliter omnis diverſitas graduum, profectus ſpiritualis, deſignatur per hos tres numeros, trigeſimum, ſexageſimum, & centeſimum. Ubi nota, minimum fructum eſſe 30. quia tantæ feracitatis eſt quælibet bona cordis terra, ut ad minus reddat triginta pro uno; ubi ſemen verbi divini ſuſceperit, & in patientia coaluerit. Cajet. hic.

Adducunt ei ſurdum & mutum. Marci 7. 32. Viri boni ſurdum, & mutum, invenientes, hoc ei præſtant auxilium, quod poſſunt; nimirum ad Jeſum ducunt, & precibus exorant. Sic bonus ille Samaritanus Luc. 10. 35. ait: *curam illius habe.* S. Bern. l. 4. de conſid. noli diffidere; curam præſtare exigeris, non curationem. Denique audiſti: *curam illius habe;* & non cura, vel ſana illum. Baeza t. 2. l. 10. c. 9. §.

Emerunt aromata, ut venientes ungerent Jeſum. Marci 16. 1. Numquid ut ſuſcitarent? Et nos ſcimus, fratres, quia ſuſcitare noſtrum non eſt; ſed ungere nobis incumbit. S. Bern. ſ. 2. de reſurr. Ecce tibi munus eorum, qui animarum Curatores ſunt. Tunc muneri ſuo ſatisfaciunt ſi unguentum adhibeant; non ſi infundant, aut ſi refundant vitam. Unus Deus eſt, qui mortuas animas ſuſcitat, qui errantes reducit. Id. Baeza ib.

Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus. Luc. 5. 5. neque tamen de officio malè curato objurgatus fuit. S. Chryſ. qui retia jactat in aquam, neſcit, quos piſces comprehenſurus eſt; ſed, quos Deus illi tranſmiſerit, illi intrant in retia. Ergo ſicut in piſcatione labor ſolus requiritur piſcandi; ſic & in Doctore nihil requiritur, niſi inſtantia doctrinæ. Populum non corrigit homo, ſed Deus. Ideò Joannes vocatur *vox* c. 1. 23. non convertentis homines; *ſed clamantis in deſerto.* Convertere in manu ejus non erat. Did. Niſſ. D. 4. adv. §. 4.

Aliud fructum facit centuplum. Luc. 8. 8. Cur Chriſtus ponit quatuor differentias audientium ſuas prædicationes? & in ſola quarta aſſerit ſermonem ſuum proficere? pauci enim Judæorum, comparativè loquendo, ad eum fuerunt converſi. Non ergo Prædicator immoderatè triſtetur, puſillanimitate dejiciatur, aut à bono inchoato deſiſtat; ſi ſua prædicatio non tot proficiat, ſicut cupit: immò magnum omnique labore digniſſimum, arbitretur, ſi vel unum lucrari valuerit, pro quo fuſus eſt ſanguis Chriſti. Dion. Carth. hic.

Clamabat. Luc. 8. 8. Jeſus memorans perditionem ſeminis: illo clamore acerbum animi dolorem teſtatus. Quid doluit? verbi ſui divini jacturam, cujus tres partes de quatuor depereunt. Sicut, ſi æger medicinam propriis ſumptibus longo ſtudio, paratam effundat. Ægrè Chriſto erat, dum in hac parabola cogitabat, ſuos Prædicatores laborum ſuorum tam exiguos fructus percepturos. Did. Niſſ. fer. 2. poſt D. Reſurr.

Curam illius habe. Luc. 10. 35. Non dixit, ſana illum; ſed *curam illius habe:* quoniam ſæpe medicamenta adhibentur; ſed æger ſanitatem minimè conſequitur. Curam exigens, non curationem. Fac tu, quod tuum eſt: nam Deus, quod ſuum eſt, ſatis, abſque tua ſollicitudine, & anxietate, curabit. Planta, riga, fer curam; tuas explicuiſti partes. Sanè incrementum, ubi voluerit, dabit Deus; ubi fortè noluerit, tibi deperit nihil, dicente Scriptura Sap. 10. 17. *reddidit juſtis mercedem laborum ſuorum.* S. Bern. lib. 4. de Conſid. apud Marchantium D. Sexageſimæ. Non ſunt omnia verba S. Bernardi; ſed ſenſus.

Et ait ſervus: *Domine factum eſt, ut imperaſti.* Luc. 14. 22. Diligens erat, & obediens. Licèt enim primò, ſecundò, & tertiò mittatur; numquam ſe excuſat, nec laborem refugit; nec excuſationem priorum prætendit. Zelo inſuper fervebat; *adhuc locus eſt.* his hominibus adductis adhuc numerus Electorum non eſt completus. Sylv. hic q. 14.

Ego vox clamantis in deſerto. Jo. 1. 23. Vox eſt præparativa auditus hominum. Primum enim inarticulatam vocem ſonantem reddere ſolent clamantes è longinquo, vocantes eos, qui ab ipſis aliquid audire debent. Et ubi vocem ſolam audiverint, & mentem ad audiendum converterint, aureſque præparaverint; tunc is, qui ſonantem vocem emiſit, de cœtero diſtinguit ſermonem, quem dicere voluit. Sic etiam Joannes vox fuit, aures hominum præparat. Non enim erat ipſe Verbum; ſed poſt ipſum venit Verbum, propter quod vox præparativa fuit. Et propterea dicit: *ego vox,* & inde: *parate viam Domini:* vox enim præparat; Dominus autem ingreditur vias præparatas. Sanct. Epiph. hæres. 69.

Qui metit, mercedem accipit: ut & qui ſeminat, ſimul gaudeat, & qui metit. Jo. 4. 36. Non ſeminantem, ſed metentem, gaudere Scriptura affirmat Pſ. 125. 6. *euntes ibant, & flebant, mittentes ſemina ſua.* De meſſoribus Iſ. 9. 3. *lætabuntur coram te, ſicut qui lætantur in meſſe.* Et Pſ. 125. 6. *venientes autem venient cum exultatione.*

Prædicator eſt ſeminator, Auditor verò meſſor. Et, ut intelligatur, quomodo ille, qui in domo Dei alus quærit, ſibi inveniat, dixit Chriſtus: quòd licèt aliud ſit ſeminare, aliud colligere, ſive excipere verbum Dei; aliud prædicare, aliud audire: in ſpirituali tamen agricultura idem eſt ſerere & metere: qui enim ex charitate ſeminat prædicando, conſequenter gaudium illius metentis participat ſeminans. Did. Niſſ. Polit. Cœl. p. 2. l. 3.

Unuſquiſque propriam mercedem accipiet ſecundùm ſuum laborem. 1. Cor. 3. 8. Nota: non dicit, quiſque recipiet mercedem ſecundùm fructum, quem fecit; ſed *ſecundùm laborem:* quia fructus non eſt in noſtra, ſed Dei, dantis incrementum manu. Itaque integrum laboris prœmium eſſentiale habebis ex concione, vel inſtructione tua, licèt nullus ſequatur fructus; nullus hæreticus, vel peccator, convertatur; immò ſæpe majus. quia difficiliùs eſt concionari, ubi nullus, vel exiguus, apparet fructus; quàm ubi concioni multi applaudunt, vel proficiunt. Corn. hic.

Abundantiùs illis omnibus laboravi. 1. Cor. 15. 10. Non ait, plus omnibus effeci. Et cur iſtud? quia petitur à te cura, non curatio. Did Niſſ. D. 4. Adv. §. 4.

Qui habet clavem David. Apoc. 3. 7. Chriſtus duo aperit oſtia, ut prædicatio fructuosè fiat: oſtium labiorum; ut concionatores igneis verbis loquantur; ſicut Apoſtoli Act. 2. 4. *cœperunt loqui, prout Spiritus Sanctus dabat loqui illis;* deinde oſtium cordium, diſponendo Auditores, ut verbum Dei recipiant: de quo Chriſtus D. cuidam Epiſcopo Apoc. 3. 8. *ecce dedi coram te oſtium apertum, quod nemo poteſt claudere;* ut ſcilicet prædicatio tua in corda audientium intret. Propter duritiem enim populi ſolet Deus ora Concionatorum claudere; ſicut Ezechieli dixit c. 3. 26. *linguam tuam adhærere faciam palato tuo, & eris mutus.* Et tunc nullus eſt, qui aperiat. E concepto cùm Deus labia prædicantium aperit, nullus eſt, qui claudat, vel eos poſſit impedire; ſed audacter dicunt: ſicut Petrus, & Joannes Act. 4. 20. *non poſſumus, quæ vidimus & audivimus, non loqui.* de Ponte in Cant. 4. Exh. 16. §. 3.

Ex Patribus, & aliis.

Magiſteria, forinſecus, adjutoria quædam ſunt, & admonitiones. Cathedram in cœlo habet, qui corda docet. S. Auguſt. tr. 3. in ep. Joannis.

Et quid eſt peccator, niſi vulneratus? & quid Prædicator niſi medicus. Sæpe verò contingit, ut Prædicator reverenter, audiatur; nonnumquam verò à perverſis irà deſpicitur, acſi eis nihil utilitatis loquatur. Unde rectè nunc ſubditur: *ut adamantem, & ut ſilicem, dedi faciem tuam.* Adamas, & ſilex; utraque dura; ſed unum horum pretioſum eſt, alterum vile. Adamas ad ornamentum ſumitur, ſilex ab itinerantibus calcatur. S. Greg. in Ezech. hom. 10.

Homo homini inaniter loquitur, ſi per ſemetipſum Deus interiùs non loquatur. S. Petr. Dam p. 8.

Æthyops ita niger in balneo exit, ſicut intravit: & tamen balneator mercedem accipit. Ita S. Greg. reſpondit Epiſcopo quærenti de ſterilitate. Sol ubique lucet; & tamen aurum ubique non generat; ſed in terra ad hoc diſpoſita: & Deus ubique pluit; fructum tamen ſolùm in terra diſpoſita producit. Summa Prædicantium. Concionator.

S. Jacobus Ap. tota Hiſpania, non plures, quàm octo, convertit. Ita, velut ab irrito conatu reverſus Herodis gladio caput præbuit ſecandum. An Deus Iacobo non idem prœmium daturus, quod cœteris Apoſtolis, qui reges, & regna integra. Chriſto adjunxerunt? Idem utique; & forſan majus: neque enim illi Deus, quid efficeret; ſed quid faceret, imperavit. Diez de recta Int. l. 2. c. 11.

Oportet Concionatorem, etiamſi nemo attendat, ſemina jactare, & pecuniam deponere; ut poſtea Dominus, non ab illo, ſed à menſariis, rationem repoſcat. S Chryſ. tom. 6. hom. de S. Anna.

Aquarum venæ, etiamſi nullum veniat aquatum, manant tamen; & fontes, quamvis nemo hauriat, ſcatebras emittunt. S. Chryſ. hom. 29. ad pop. Antioch.

§. XIX.

Concionator non ſit fabulator; non riſum, ſed planctum moveat.

Ex Veteri, & Novo.

P*Ercutiens virga bis ſilicem, egreſſæ ſunt aquæ largiſſimæ.* Num. 20. 11. Percuſſa à Moyſe petra aquam dedit. Cauſa, ob

oh quam Concionatores aquam è lapideis peccatoribus non educunt, ea eſt; quòd eos minis, & terrore, non percutiunt; ſed vanis, nugacibus, fabulis delectant. Diex Concionar.

Qui abſcondit frumenta. Prov. 11. 26. Qui ſanctæ prædicationis apud ſe verba retinet, talis maledicitur in populis: quia in ſolius culpa ſilentii, pro multorum, quos corrigere potuit, pœna damnator. V. Beda hic.

Verba Sapientium audiuntur in ſilentio. Eccl. 9. 17. Quemcumque videris in Eccleſia Declamatorem, & cum quodam lenocinio, ac venuſtate verborum, excitare plauſus, ac riſus excutere audientes in affectus lætitiæ concitare; ſcito, ſignum eſſe inſipientiæ tam ejus, qui loquitur; quàm ejus, qui audit. S. Hier. hic.

In riſum faciunt panem, & vinum. Eccl. 10. 19. Chald. *hilares panem faciunt juſti, ad educandos pauperes, & fame confectos;* vinum quoque, quod ſitientibus miſcent, illis delectationem futuro Sæculo afferes. Myſticè S. Hier. accuſat eos, qui loquuntur in Eccleſia, & docent populos; ſed ea, quæ populum audire delectat; quod peccatores palpent in vitio & ſtrepitus concitent audientium. Corn. hic.

In riſum faciunt panem, & vinum. ib. Verbum Dei eſt panis, ubi difficile eſt; vinum, ubi facilè. Vel panis, quia confortat, & firmat; vinum, quia lætificat. In riſu alienos faciunt Doctores panem, & vinum: dum Auditores ad riſum provocare ſacris eloquiis ſtudent, non ad lacrymas: cùm tamen ad hoc principaliter deberent attendere. Unde Iſ. 22. 12. *vocabit Dominus Deus &c.* Hugo Card. hic.

Et audivi poſt me vocem commotionis magnæ. Ezech. 3. 12. Si in hac urbe piſtor aliquis farina venefica inficeret panem; ex quo plebs ſenſim virus admitteret; an non venditoris caput gladio ſubjiceretur? Quia panis animorum? Matth. 4. 4. *non in ſolo pane vivit homo, ſed in omni verbo.* Ergo impune dimitteris, qui animas necaoe, dando flores pro pane. Ideo genibus flexis auxilium imploro magnæ Sedis non prodibit decretum, quod corrigat tam divulgatam, & pernicioſam Verbi Chriſti depravationem? Ob frequentiam audientium, mimicos Concionatores, triumphat hæreſis, Catholica pietas contaminatur, pudore Concionatores probi ſuffunduntur; & populus Chriſtianus ſacrum Quadrageſimæ tempus commutando in Saturnalia, pro fletu, quo culpat, riſu impio flagitia nova accumulet? ſed templum implet! ego quæro, an cœlum repleat? orcum evacuet? Oliva tom. 2. con. 3.

Ad dandam ſcientiam ſalutis plebis ejus in remiſſionem peccatorum. Luc. 1. 77. Diſcant Concionatores, ut numquam populo ſeipſos prædicent; aut vanitates, vel faceta, quæ riſum moveant: ſed ea, quæ ad remiſſionem peccatorum adducere poſſunt: ut ſunt lacrymæ, compunctio &c. Stella hic.

Et aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum Dei. Luc. 4. 43. De regno agitur, & ludimus! fortaſſis ad nos beatitas illa non ſpectat. Si de unius agatur obſidione urbis, Europa concutitur: vides, qua utrinque contentione in opus incumbatur; non pilis puerorum, ſed ferreis, hic agitur: non floribus, ſed ignibus. Ubi verò obſideri te audis, ut à regno in carcerem mittare, nulla redemptionis ſpe: aut te libet ſtertere, aut me lenocinari oratione. Vide, quid concionentur Prophetæ: Jeremias lacrymatur, Iſaias clamat: hic tubam arripit, ille olam effundit; uterque plenum væ flumen evolvit Totus eſt Daniel in ſucciſione arboris, everſione ſimulacri; fodit parietem, ſculpitque obſidionem in latere. Modò Judices damnat, modò regem ſolio pulſum feris aſſociat, alium à phialu ducit ad ſepulchrum. Oliva Conc. fer. 5. D. 3. Quadr.

Videns civitatem flevit ſuper illam. Luc. 19. 41. hi Pentapolim vident. & rident. Nonam ſcilicet inveherent putidiſſimi heluones beatitudinem, nempe beati, qui rident. Sed audite Dominum fulminantem Luc. 6. 25. *væ vobis, qui ridetis.* Prophetæ *euntes ibant, & flebant, mittentes ſemina ſua.* Pſalm. 125. 6. & pſeudoprophetæ plauſus metunt, & tripudia! Ezechieli imperatur, ut, antequam prohetet, lacrymas coacervet c. 19. 1. *aſſume planctum ſuper principes Iſrael.* Joanni viſus eſt Dei Filius ex ore, non Narciſſum ad illecebras, ſed enſem ad terrorem emittere Apoc. 1. 16. gladio uſus pro lingua. Oliva l. 4. Strom. §. Nonne cor noſtrum ard. c. 24. vide plura hic.

Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis? Luc. 24. 32. Horreo dicere, ſed tamen dicendum. Irrupit Iezabel in vincam Scripturarum, ut olus conſerat, quia nullus eſt Naboth, qui malit lapidari, quàm prodere Patrum hæreditatem. Joannes e ſylvis progreſſus viperas loquitur, & ſecures, hi Muſas fantur, & Nymphas. Nimirum pœnitentiam nuntiat, qui locuſtis veſcitur. At quibus par turturum, aut duo pulli columbarum, non ſatis ſunt in patina una, ut ridere cogerint alumnos crucis, cauſam perorarunt. Chriſtus Jeruſalem &c. Oliva citatus.

Quomodo nihil ſubtraxerim utilium. Act. 20. 20. Non ſolùm referendum hoc ad doctrinam: ſed etiam frequentiam Sacramentorum, orat. &c. in quo Apoſtolus Deum imitatus Iſ. 48, 17. ego Dominus DEUS tuus, docens te utilia. Diſcant Prædicatores docere utilia; & non plauſibilia, auribus grata &c. Sylv. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Audi Paulum dicentem Act. 20. 31. *per triennium nocte, & die non ceſſavi cum lacrymis monens unumquemque veſtrum.* Si verò pro Mileſiis, & Epheſiis, tanta uſus eſt diligentia, non facetias loquens, ſed cum lacrymis admonitionem inferens; quid de aliis dici poteſt? S. Chryſ. hom. 17. in ep. Epheſ.

Illius Doctoris vocem libens audio, qui ſibi non plauſum, ſed mihi planctum movet. S. Bern. ſ. 59. in Cant.

Ille eſt Doctor Eccleſiaſticus, qui lacrymas, non riſum movet: qui corripit peccatores, qui nullum beatum, nullum dicit eſſe felicem; nec prævenit ſententiam Judicis ſui. S. Hier. l. 2. in Iſ. c. 3.

Auribus, & cordi, conſulere debet Doctor, non oculis: nè potiùs ex ſe ipſo eos ſpectatores magis, quàm auditores faciat. S. Iſid. l. 2. c. 11.

Sanè reprehenſibile valde eſt, in Eccleſiis Chriſti, in locis Sanctorum; in quibus, poſt ſudores ſæcularium negotiorum, poſt occupationes rei familiaris, poſt diverſarum perturbationes actionum, poſt multifariam diſſipationem mentis; confluit multitudo Fidelium, ad percipiendum Eccleſiaſtica ſacramenta, ad audiendum ſalutis monita; ut ibi recitentur fabulæ Poetarum, geſta Gentilium, ac vaniloquia; quibus mediantibus aſtantes provocentur ad plauſum, nec non diſſolvantur in riſum. Hoc & Apoſtolus Timotheo ſcribens arguit 2. c. 2. 15. *Sollicitè cura &c.* S. Laur. Juſt. lib. de regim. Prælatorum.

Difficillimum eſt, invenire, qui ſincerè verbum Dei tractet; & non potiùs cauponetur: de ejuſmodi enim Iſ. 1. 22. ait: *vinum tuum miſtum eſt aqua.* hoc eſt, depravant doctrinæ integritatem. Iſidor. Clarius l. 2. orat. 4.

§. XX.

Concionator dicat ſeria: arguat, terreat.

Symbola, & allegoria.

Tuba.

CUmque increpueritis tubis. Num. 10. 9. Clangor tubarum, vox eſt Prædicatorum; ſine quibus utique quamvis pulchra, quamlibet ordinata caſtrorum acies, terribilis non eſt. S. Rupert. l. 1. in Num. c. 20.

Cumque inſonuerit vox tubæ longior, conclamabit omnis populus vociferatione maxima. Joſ. 6. 5. Potuiſſet quidem Deus pulſatis citharis Jericho muros evertere: ſed maluit clamore ſubverti: ut doceare; non Canticorum interpretatione blanda, ſed horente Prophetarum commentatione concuti debere mœnia peccantium. Vociferatione maxima labat Jericho, non fidium ſymphonia. Oliva l. 1. Strom. hic.

Quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo ſcelera eorum. Iſ. 58. 1. Scitis, quòd tuba non tam oblectationis eſſe ſoleat; quàm terroris; non tam delectationem proferre, quàm inferre formidinem. Tuba itaque peccatoribus neceſſaria eſt: quæ non ſolùm aures eorum penetret, ſed & cor concutiat: nec delectet cantu, ſed auditu: & ſtrenuos quoſque hortetur in bonis; & remiſſos terreat pro delictis &c. S. Auguſt. ſ. 1. Sabb. poſt 4. D. Quadr.

Audite vocem tubæ. Jer. 6. 17.

Data ſunt illis ſeptem tubæ. Apoc. 8. 2. quibus terrerent graviter, non mulcerent leviter. Velloſo in Judit 7. Paræn. 26.

Alia Symbola.

Erigamus, ſi percuotes curare ſatagimus, cum Moyſe, non columbam, ſed ſerpentem æneum Num. 21. 8. Quæ terrent, medentur. Compelle intrare minis, terrore timorem improviſæ mortis incute. Peccantes coge accedere cum fletu ad agnum, qui tollit peccata Mundi. Oliva l. 1. Strom. §. Erunt ſigna.

Fugiunt, & redeunt Philiſthæi. 1. Reg. 7. 10. Cladem quis edidit tantam? Litabat Samuel. Ira eſt: non tamen hoſtes agni nidor fugavit: ſed cœli fragor. *Intonuit autem Dominus fragore magno.* Quis pardum pro telo flore defixit; quis tigrim armilla revinxit? Monſtrum eſſet, ſi draconem holoſerico compedices. Catenis opus eſt; quibus ſi belluam domes, non impar Samſoni es. Oliva l. 1. Strom. §. Vox clamantis. *Intonuit Dominus fragore magno in die illa ſuper Philiſthiim ib. & cæſi ſunt à facie Iſrael.* Quamdiu Agnus immolabatur à Saule, populus de hoſte non triomphavit: ubi autem tonitrua ſtrepuere, tum enim vero

Digitized by Google

conſternati barbari ceſſare victoriam. Oliva l.11.Strom. §.Erunt ſigna.

Reges eos in virga ferrea. Pſ. 2. 9. Ad ſuum Verbum ita Deus loquitur; ut videlicet timore in officio contineat, quos acquiſivit ſanguine ſuo. Et cur putredo, & vermis, audet excutere à dextera Chriſti ſceptrum timoris, quod in ea locavit Pater; & pro virga ferrea, virgulam floridam, immò floſculum reponere; paſſim nuntiando populis, nihil mitiùs, nihil ſuaviùs, patientiùs nihil, Chriſti regno? Itane? monet Deus Filium, ut exhibeat ferrum populis, & tu florem locas in dextera Crucifixi? aut clavum, aut ferream virgam, locare debes in manu ejus; niſi velis ſeductor inveniri, & reus teneri Paterni conſilii. At inquis, in cœlo canitur lætitiæ, & miſericordiæ, Canticum alleluja, Apoc.19.1. Placet alleluja, at ubi à peccatis tuti ſunt cives. Dices: ſed clamat Propheta Pſ.5.12. *& lætentur omnes, qui ſperant in te*: ſed audi Prophetam, & Apoſtolum 1. Jo. 3. 3. *& omnis, qui habet hanc ſpem in eo, ſanctificat ſe, ſicut & ille ſanctus eſt*. Præſumptio eſt, non ſpes, quæ non expiat à ſcelere; ſed inquinat. Pſ.33.*Et non delinquunt omnes, qui ſperant in eo*. Oliva t. 2. Strom. §.Reges eos in virga ferrea.

Et ero immaculatus cum eo, & obſervabo ab iniquitate mea. Pſ. 17.24. Sed ſciendum, quo habitu ſe tibi Deus, ad innocentiæ cautelam, videndum præbuit. Agnuſne, an turtur, apparuit tibi? rores, an flores, impluit? itidem gerebat in capite, an ſtellas: Audiamus expictam effigiem v.10. *inclinavit cœlos, & deſcendit, & caligo ſub pedibus ejus: Et intonuit de cœlo Dominus*. v.14. En qua ratione Deus candorem ſeverit in purpura. Etiam princeps eris Palæſtinæ immaculatus, ſi præ oculis habeas prædicantis Dei fulgura, & ſagittas. Ol. l. 11. Strom. §. Erunt ſigna.

Motiva

Ex Veteri.

Loquere tu nobis, non loquatur nobis Dominus. Ex.20. 19. Cùm eos angelus cum fulgure & tonitru, alloqueretur eum, territi audire nolebant, ſed Moyſen, qui blandiùs loquebatur. Sic multi dicunt: nè nobis prædicent angeli, qui nos minis terreant, qui fulminent, & tonent: prædicent nobis homines, qui ut homines loquantur, ornatè compoſitè, leniter, tepidè. Diez. Conc.1.Dom.3.adv.

Quem mittam? & quis ibit nobis? Iſ 6.8. Mittere hìc intendit Deus Prophetam, & priùs hominem diſcutit; quærit, interrogat, an legationem obire velit. Mittit item Moyſen Ex. 3. 10. nec tamen interrogat, an velit legatione fungi? ſed non requiſito mandat, ut in Ægyptus abeat, & populum in libertatem aſſerat. Quæ cauſa diſcriminis? S.Baſil.in Iſ.6. ideo ab Iſaia conſenſum extorſit, à Moyſe verò non: quia Moyſes ad læta, & ſuavia mittebatur; ſcilicet ut populum per multa miracula in libertatem aſſereret. At verò Iſaias ad carpenda populi vitia mittitur; quod Deus graviſſimum putat, & intolerabile. Pinna in Eccl. Ethol.34.

Loquimini ad cor Jeruſalem Iſ.40.2. non ad aures. Hugo Card. in Jo.c.9.

Vade & clama in auribus Jeruſalem. Jer.2.2. *Clama*, inquit, non cane. Quòd ſi neceſſarius tonitrui fragor, ubi ſermo ad Jeruſalem; nos, qui coacervatos unum in cœtum, Arabes, Medos Ægyptios, & forſan Gomorrhæos alloquimur; quomodo fulmen in lyram mutamus? &c. *Clama*, inquit, non cane; Syren aliàs es, non Propheta. Oliva t.2.Strom.hic.

Ubi eſt verbum Domini? Jer.17.15. In quo loco feriò, & cum fructu, prædicat, qui prædicat? Jer.23.28. *Qui habet ſermonem meum, loquatur ſermonem meum verè*. S. Hier. hìc meus enim ſermo nuntiat futura ſupplicia, ut deterreat homines à peccando; & paleis peccatorum comminatur incendium: ut corda dura, & inſtar ſilicis indomabilia, ſermonis ſui malleo conterantur: auferens cor lapideum, ut ponat pro eo cor carneum, molle: videlicet & quod poſſit Dei ſuſcipere, & ſentire, mandata. Oliva t.2.conc.3.feſto S.Andreæ.

Ex Novo.

Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cœlorum. Matth. 3.2. Joannes, cùm propinquum caneret regnum; non ad choreas, non ad citharas, non ad ornamenta metallorum, excitavit animos Judæorum; ſed ad ejulatum, & lacrymas, provocavit. Et ſanè regnum iſtud, hoc eſt, regem regum aſpero pœnitentiæ apparatu gaudere, ex eo conſtat vel maximè: quòd in ardente rubo adventus ſui primas, ut ita dicam, lineas ducit; non niſi amatorus in terra inſuavia, & dura; cui paratum eſt ſolium è ſpinis in flamma. Oliva t.2.Strom.hic.

Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Marci 6. 18. O ferventiſſimum juſtitiæ Zelatorem! ò Prædicatorem veritatis inſignem! O ſi hodie tales haberemus Prædicatores, qui ſic vitia redarguerent, ſic zelarent humanam ſalutem! heu! heu! facti ſumus ſicut *canes muti non valentes latrare*. Iſ.56.10. Timeo, ne ſanguis animarum veſtrarum de manibus noſtris in die Judicii requiratur. Speculatores poſiti ſumus in domo Domini, in Caſtris Dei noſtri; & videmus gladium venientem, immò inimicos intra caſtra jam omnia vaſtantes: & non ſolùm non excitamus dormientes, ut evigilent; ſed & ſub cubitis ponimus pulvillos, juxta prophetiam Ezechielis c.13.S.Thom.Vill.conc.2.de S.Jo.Bapt.

Quem vos crucifixiſtis. Act.4.10. Libertas Apoſtolica in publico ſenatu eis objicit graviſſimum crimen, id eſt, mortis Chriſti, Veritas animoſa nihil timet. Sylv.hic vide plura hic q.5.

Et pro me, ut detur mihi ſermo in apertione oris mei cum fiducia notum facere myſterium Evangelii. Eph. 6. 19. Rogat, ut Deum orent pro gratia; ut liberè, cum fiducia, ſine metu Evangelii veritatem loquatur. Pinna in Eccl.Ethol.128.

Ex Patribus, & aliis;

Numquid ego ſcripſi hoc? numquid ego delere illud poſſum? ſi delevero, timeo deleri: illud poſſum tacere? timeo tacere. Prædicare cogor; territus terreo: timete mecum, ut gaudeatis mecum. S.Auguſt.hom.15.ex 50.S.Doctor, in dicendo mellens; ſed ita firmus in igne æterno intentando divina præcepta ſpernentibus, ut ab æquiſſimis minis moveri non potuerit ullo dominantis motu. Dicebat omnibus intrepidè: ſtatuta cœleſtia non dicto, ſed recito; nec ad vos venio legiſlator: præco ſum eorum, quæ meum miniſterium exigit. Quæ juſſa ſunt, in mentem revoco; præcepta non formo. Veritates, quas promulgo, ſunt ſcriptæ in Eccleſiæ libris: licèt eas tacerem, eſſetis nihilominus rei: & ego pro ignavo ſilentio vocarer ad Deum Judicem, & ad ultrices flammas relegarer. Ol.t.3.con.29.die Ven.in Quadr.

Si aliquando arguimus, aut reprehendimus peccata veſtra, & vos acriter increpamus; incumbit nobis hoc ex officio, ſub pœna indignationis æternæ. Et, ſi non fecerimus; ſanguinis veſtri in Dei Judicio rei erimus. Unde merito clamabat Propheta Iſ.6. 5. *væ mihi, quia tacui*. S.Thom.Vill.ſ.1.D.2.Quadr

Officium Apoſtolicum eſt, prædicare veritatem. S. Thom. in ep.2.Cor.Lect 5.

Dura hæc, & auſtera ſunt. Sed quid facias? non licet rerum mutare naturas; & nuntiari aliter veritas non poteſt, quàm virtus ipſa exigit veritatis. Dura hæc quidam putant, ſcio, & ſatis certus ſum. Sed quid facias; niſi duris non itur ad Regnum. Inter hæc quid agant? quibus loquendi à Chriſto officia mandantur? Deo diſplicent, ſi tacent; hominibus, ſi loquantur. Sed, ut Judæis Apoſtoli reſponderunt Act.5.29. *Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus*. Salvian.l.3. ad Eccleſiam Catholicam.

§. XXI.

Concionator non aduletur, non ſit mollis.

Symbola de mollibus.

QUem, Geneſ.40. 2. 16. Vulgata vocat *piſtorum magiſtrum*; Sept. & Philo, nuncupat *principem coquorum*. Philo l. Joſeph: quid inter coquos, & medicos, interſit, quis non videt? Si quid ad ſanitatem conducit, etiamſi ægro ingratum videatur, ſolùm magno apparant ſtudio. Illi contrà ſuavia curant, utilia negligunt. Ergo medicis in civitate ſimiles ſunt Magiſtratus, Judices, Prædicatores; providentes communi ſaluti, non ſecuritati. Arcones in Iſ.3. Diſcurſu 1.

Deteriores molles Concionatores ipſis nautis, quos legimus Ionæ 1.5.6. ad Ionam iſſe, nè, furente Dei ſeveritate, dormiret. Hi verò ad Dei fluctus mulcent, & ſopiunt. Lacte potant Siſaras Iud.4.19. ut ipſa oblivione ſupplicii trahant in ſe cœdem, & pereant imparati. Erigamus, ſi pereuntes curare ſatagimus cum Moyſe, non columbam, ſed ſerpentem æneum, Num.21.8. Quæ terrent, medentur; compelle intrare minis; terrore timorem improviſæ mortis incute; peccantes coge accedere cum fletu ad ægrum, qui tollit peccatum Mundi. Oliva l.11. Strom. §. Erunt ſigna.

David autem pſallebat manu ſua. 1. Reg.18.10. Putas, quia convaleſcet Saul hac arte curatus? imò verò vehementiùs cœpit ſævire, & furere. Sanè cithara, & lancea, non bene coaleſcunt, altera ergo ſeparetur ab altera; aut una alteri permutetur: qui citharam tenet, haſtam vibret; qui verò haſtam geſtat, pulſet citharam. Si David feriat peccantem, & Saul laudet, probetque ferientem; dæmon cedet, & Saul revaleſcet. Pœnitens enim blandiri debet medico, non Medicus languido. Certè, ſi David pſallat, Saul ſæviet: non enim hoc genus dæmoniorum deliciis fugatur. Cinere, ſacco, vulnere, ſcelus extruditur.

Rarò

Digitized by Google

Rarò benè curantur Magnates: quia, qui eos ſanat, canit, non ferit. Oliva l.10. Strom. hic.

Væ, qui conſuunt pulvillos. Ezech.13.18. Cùm aliquis aptus moribus populi, ut placeat eis, quibus aures pruriunt, loquitur, quæ gratanter accipiunt; loquitur, quæ vicina ſunt voluptati: talis magiſter conſuit cervicalia ſub omni cubito manus. Origenes hom.2. hic.

Ad hoc pulvillus ponitur, ut meliùs quieſcamus. Quiſquis ergo male agentibus adulatur, pulvillum ſub capite vel cubito jacentis ponit: ut, qui corripi ex culpa debuerat, in eo fultus laudibus molliter quieſcat. S.Greg.18.mor.c.3.

Verba ſapientum ſicut ſtimuli, & quaſi clavi in altum defixi. Eccl. 12.11. In quem locum S.Greg. hom.6. in Evang. clavis, ac ſtimulis, ſapientum verba comparantur: quia culpas delinquentium neſciunt palpare; ſed pungere.

Et eis quaſi carmen muſicum, quod ſuavi, dulcique, ſono canitur: & audiunt verba tua, & non faciunt ea. Ezech.33.32. S. Hieronymus in præfat. lib 5. ad Gal. ait, hoc multis Prædicatoribus convenire. Mendoza in 1.Reg.3.

Dic ut lapides &c. Matth.4.3. Moraliter: diabolus perſuadet Prædicatori, ut doceat lapides, id eſt, comminationes emollire, propter temporale emolumentum. Modò enim verſi ſunt in panes; nec invenitur lapis, quo projiciatur peccator. Hugo Cardin. hic.

Concionator non-adulans æſtimatur, & eſt admirationi.
De Chriſto Domino.

Triſtia multa pro ſuggeſtu dixerat Chriſtus: Matth.22.13. pœnam non veſtitum nuptiali: de virginitate, de caſtitate, multa præmiſerat; & ſubdit tamen Matth.v.33. *& audientes turbæ mirabantur in doctrina ejus.* Pinna in Eccli.c.4.Ethol.57.

Stupebant ſuper doctrina ejus. Marci 1.22. Quid ſtupent? nonne ex Hebræa Schola multi probatæ ſapientiæ, & eloquentiæ, unum pro omnibus Gamalielem nomine, de quo Act.5.34. Cur non ſtupent Gamaliele ſciente differente, ſed Chriſto vel modicè docente? Addit Marcus ib. *erat enim docens quaſi poteſtatem habens.* Quod Victor Antioch. ità explicat: non loquebatur ad gratiam; nec auditorum laudes captabat. Sciebant eum adulatoribus durum eſſe; quibus blande alloquentibus Matth.22.16. *Magiſter ſcimus &c.* ille durè reſpondet v.18. *quid me tentatis hypocritæ?* Sciebat dæmonem malè adulantem, cùm proclamaret Marci 1.24. *Jeſu Nazarene:* à Chriſto rejectum ſilentio imperato: *obmuteſce.* Inde ſtupebant ſuper doctrina ejus. Velloſo in Judith.2. Cur ſtupebant? quia non loquebatur ad gratiam, neque ulli prorſus adulabatur; nec auditorum laudes captabat: ſed erat ſermo ejus in poteſtate: hortabatur enim non ad quævis promiſcuè, ſed ad cœleſtia, & animæ ſalutaria; perfidiſque, ac obſtinatis peccatoribus imperterritè ſupplicia comminabatur. Victor Antioch. hic.

De S. Joanne Baptiſta & aliis.

Joſeph utriuſque ſervi Pharaonis ſomnium interpretatur; & alterum in crucem agendum prædicit, alterum in priſtinam dignitatem evehendum. Quomodo oſtendit hæc vera eſſe? numquid non Dei eſt interpretatio? Hæc non ſemper læta prædicit, ſed quandoque triſtia. Nec tamen iratus fuit piſtorum magiſter, quòd illi triſtia prædixerit. Non ergo credat Concionator, odium auditorum ſe ſubiturum, ſi acriùs pungat. Pinna in Eccl. 4.Ethol.57.

Vos eſtis ſal terræ. Matth.5.13. Sal ingratus non eſt ob mordacitatem; imò ob hoc maximè expetitur: Ergo tu, cujus curæ commiſſum eſt, populi crimina carpere: inſtar ſalis morde: ob hoc vel unum maximè populum in conciones attrahes. Pinna in Eccl. Ethol.56.

Et interrogabant eum turbæ. Luc.3.10. En, Joannes, cùm auditores ſuos genimina viperarum appellaſſet, cùm eis divinam impendere ſecurim clamaret; mox à turba, publicanis, militibus, convenitur, ejuſque rogatur ſententia de recto ad cœlum calle. Hæc vera benevolentia, Prædicatore digna eſt; quam ab auditoribus non laudes extorquent, ſed minæ. Et ſanè hoc ſibi Concionator perſuadeat: tum magnificiendum ſe ab auditoribus; non cùm eos palpaverit, ſed cùm eorum vulnera ſecuerit. Ol.l.13. Stromat. hic.

Alia motiva non adulandi.

Verba ſapientum ſicut ſtimuli. Eccl.12.11. Notandum, quòd dicuntur verba ſapientum pungere, non palpare, nec molli manu attrahere laſciviam; ſed errantibus, & tardis, pœnitentiæ dolores, & vulnus, infigere. Si cujus ergo ſermo non pungit, ſed oblectationem facit audientibus, iſte non eſt ſermo ſapiens. S. Hier. Com. hic.

Vos eſtis ſal terræ. Matth.5.13. Comparat Deus Concionatores non cum melle, ſed ſale. Non adulare; ſed argue, increpa; non quære gratiam, ſed animas hominum. Diez.Præl.Conc.

Duruſne videor, quia non blandior; quòd metum incutio, quòd amico cupio initium ſapientiæ? ſic mihi contingat ſemper beare amicos, id eſt, terrendo ſalubriter, non adulando fallaciter. S.Bern.ep.9.

Rex ille, (Chriſtus) nemini blanditur; ſed ſunt ſtimuli, & quaſi clavi in altum defixi. Ità recta ſunt verba ejus; ut judicet, & probet eos, qui regno ſuo digni habeantur. Hoc itidem, ejus exemplo, faciendum eſt cunctis regni ejus adjutoribus; ne videlicet nemini adulentur, delectati numero diſcipulorum; ſed prædicent illis dura, & aſpera, per quæ itur ad Deum. S. Rupert.in Evang.c.19.

§. XXII.

Concionator non reſpiciat perſonas.

Num. I.

Figura, & Symbola.

Q*Ui facis Angelos tuos ſpiritus, & miniſtros tuos ignem urentem.* Pſalm.103.4 De igne Auſonius: ignis natura ſemper urere, & æquali vi cedros, ac pinos, inflammare. Nec fumarii paſtorum vilitate abſtrahitur, nec regii camini ſublimitate allicitur. Dic idem de ſole, luna, ſale &c. Eſcob.t.3. Coll. Chriſt. Obſ.4.

Qui emittis fontes in convallibus. Pſ.103.10. Convalles humilitatem ſignificant, quæ numquam ſinè fonte gratiæ eſt. Non eſt autem inſolens; ut, qui montes ſunt propter S. Spiritus altitudinem, convalles ſint, propter ſui Spiritus humilitatem. S. Proſper hic.

Ad alligandos reges eorum in compedibus. Pſalm.149.8. En murus concionatoris, injicere manicas, & compedes; & alligare etiam reges, & principes viros; nec conſulentibus reſpondere omnia licere Marci 6.18. *Non licet tibi.* Sit *vox clamantis.* Luc 3.4. Vox ad omnes æqualiter pervenit; & quidem magis ad viciniores concionatori. Vox item ſinè carne, & corpore: non dolet percuſſa, nec percuti poteſt; non audit, ſed auditur. Pinna in Eccleſiaſticum Ethol.127.

Quaſi tuba exalta vocem tuam. Iſ.58.1 Sicut tuba in caſtris omnes compellit, omniumque auribus intrepit, tam Ducis, quàm militis; tam principis, quàm gregarii, aut lixæ: ità vox Concionatoris in Eccleſia adversùs omnes exclamare, magnos & parvos compellare; principes, & plebem, ad pœnitentiam vocare, vitiiſque omnium, ſinè ullo diſcrimine, bellum indicere debet. Beſſ. D.2.adv.

Qui ſunt iſti, qui ut nubes volant? Iſ.60.8. Patres per hos, Concionatores intelligunt; quos ideò nubibus comparatos ajunt: quòd, ſicut nubes, dum aquam è terra, & mari, exſugunt; dum plenæ fuerint, eamdem hinc, & illinc, ſinè ullo diſcrimine effundunt; nequaquam anxiæ, utrùm in principis alicujus, aut agricolæ, agrum ea decidat: ità nubes illæ ſupernaturales Eccleſiæ, verbo Dei turgidæ; dum ſanctum, & benedictum Evangelii liquorem effundunt; promiſcuè illum, ſinè ullo reſpectu, aut exceptione, tam in pauperis, quàm divitis, animam emittere debent. Beſſ. ut ſuprà.

Mittam eis multos venatores; & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle. Jer.16.16. Sicut venator nulli animali parcit; ſed nullum laborem ſubterfugit; modò ut lepuſculum, modò ut vulpem, aliàs cervum, aliàs aprum, aut lupum, vel aliam feram, comprehendat: ità Concionator modò agricolam ſimplicem, & inſtar leporis meticuloſum; modò cauſidicum inſtar vulpis aſtutum; modò, lupos, & apros, depeculatores illos provinciarum; modò cervos, reges inquam, in caſſes trahat; atque ità in omni monte, & colle venetur. Id. cit.

Coronam manibus ejus. Ante faciem ejus ibit mors. Hab.3.4.5. Theophyl. legit. *ante faciem ejus ibit ſermo.* Quid ſermoni cum morte? ſicut mors principes non veretur, ſed æquo pede &c. Sic Prædicatoris verbum, in morem mortis, ſinè perſonarum reſpectu, vulnerat Auditores ad vitam. Eſcob. t.3.Coll.Chr.Obſ.4.

Vos eſtis lux Mundi. Matth.5.14. Sol omnibus lucet, & calorem æqualiter impertitur; nec pauperi minùs nec diviti magis, concedit. Paoletti. D.22.Pent.

Super candelabrum lucerna ponitur. Matth 5.15. cùm Evangelium in ſua libertate prædicatur: porrò candelabrum eſt ipſa libertas, ſuper quam lucerna Evangelii ponenda eſt. Simon de Caſſ.l.7.c.4.

Viderunt faciem ejus, tamquam faciem Angeli. Act.6.15. Quare

facies

Digitized by Google

facies Angelica Concionatori adſcribitur? Lorinus aſſerit, idem eſſe, vidiſſe cum angelica facie micantem, ac liberè, & ſinè ullo reſpectu, Judæos corripientem. Eſcob.t.3.Coll.Chr.Obſ.4.

Num. II.

Motiva.

Ex Veteri.

Excuſat Moyſes Ex.4.10. tardiorem linguam ad loqûendum cum Pharaone; & Deus excuſationem acceptat, ſubſtituitque Aaronem v.16. quia indignum judicavit Deus; ut is, qui pro Dei honore loquitur; cujuſque nomine, ac verba ipſius ſubmiſsè, timidè, loquar; ſed clara voce intonet; reges, & principes, terreat. Pinna in Eccl.Ethol.127.

Reſpondit Balaam - non potero præterire ſermonem Domini, - ſed quidquid Dominus dixerit, hoc loquar. Num.24.13. Dum Madianita veneficus, collega dæmonum, generoſitate omnem utilitatem vincente, ſic cum rege ſuo Domino loquitur, ſummo furore, ſumma impotentia ſæviente: erit Miniſter Evangelicus tam ſocors, & timidus; qui ob leviorem adverſitatis ſuſpicionem, aut metu jacturæ non conſiderandæ, conticeat? cùm Deus loqui præcipiat; aut juſtitia, divinæ voluntati humanam anteferens? O verum non ſit, ex ore Magi prodiiſſe miracula, digna referri in cœleſtem codicem: & in labiis principum murice lucentium, veritatem, quæ florere debuerat, exareſcere! Omnes, omnes dicere debetis, nobilioribus, potentioribus proceribus: *non potero præterire ſermonem D. Dei mei; ſed, quidquid Dominus dixerit, hoc loquar.* Oliva t.2.conc.10.

Indicavit itaque ei ſermones. 1. Reg.3.18. O libertatem in puero giganteam! omnia indicavit, nullo intermixto fuco inter oraculi fulmina. Ut autem videas; quàm id gratum Deo fuerit, mox additur: *crevit autem Samuel, & Dominus erat cum eo.* v.19. Nota: non, cum parentes dimiſit; non, cùm remanſit in templo; non cùm filiorum ſcandala cahorruit; non cùm ſurrexit ter, ut obediret, non, cùm Domino miniſtravit; Deus fuiſſe fertur cum eo; ſed cùm Dei minas nunciavit Heli; nec canos ſenis, nec ſellam Sacerdotis, nec ſolium Judicis reveritus, dum Sacerdotem de ſcelere, & pœna, monet. Oliva l.10.Strom. §.puer autem erat miniſter.

Pepercit Saul, & populus, Agag, & optimis gregibus, - & quæ pulchra erant. 1.Reg.15.9. quæ tamen Deus juſſit occidi: & ideo *ſeipſum* proprio cecidit gladio. 1.Reg.31.4. Sic Prædicatores adulantes, & parcentes, ne peccatores percutiant verbo Dei, juſtè verbo Dei percutientur, & damnabuntur. Summa Prædic. Adulatio.

Non ego turbavi Iſrael &c. 3. Reg.18.18. Vide libertatem Eliæ, qua Achab regi culpam, cauſamque ſiccitatis, & famis, à ſe inductæ, in faciem objectat. Corn.hic.

Non eſt tui officii &c. 2. Paralip.26.18. Vide libertatem, vide mentem ſervire neſciam; vide linguam cœlos attingentem &c.S. Chryſ.hom.1. de verbis Iſaiæ.

Pro juſtitia agonizare pro anima tua. Eccli.4.33.q.d. juſtitiæ, & virtutis defendendæ cauſa, bellum cum quovis ſuſcipe. Pinna hic Ethol.57.

Noli eſſe humilis in ſapientia tua. Eccl.13.11. Nihil hic contra veram humilitatem; ſed contra eos, qui nimiùm ſe ſubmittunt, & quadam puſillanimitate aliorum indignationem, vel invidiam, veriti, remiſſiùs rem in concionando agunt, quàm par eſt. Pinna hic Ethol.269.

Viſio Iſaiæ filii Amos. Iſ.1.1. Quanam potiſſimum virtute Propheta hic cœteris præluxerit, noſſe quidem vel maximè liceat ex opere ipſius: utpote qui locutus ſit tanta cum ſpiritus vehementia. Ipſius enim ingenuam in loquendo libertatem invictam, nec ſervilem, conſtantiam repræſentans Paulus, univerſa hæc una exprimit ſententia dicens: *Iſaias audet, & dicit.* Rom.10.20. S. Chryſoſt. poſteriori prooemio in Iſ.

Audite verbum Domini principes Sodomorum &c. Iſ.1.10. Nota impavidum vatis pectus in objurgandis principum criminibus. Propter hoc forſan Paulus de Iſaia ait Rom.10. *Iſaias autem &c.* Arcon. hic Diſc.5.

Ejicient te ab hominibus. Dan.4.22. Fuiſſent, qui priùs deliberationem habuiſſent, quàm talia dixiſſent regi: cogitaſſent; ſi nuntium feram tam ingratum ſi hoc eloquar tam liberè; privabor meo munere, collectam gratiam omnem effundam, periclitabor capite: præſtat igitur tacere, aliter Daniel. Drex. Daniel. c.10.§.2.

Ex Novo.

Chriſtus Dominus.

Non reſpicis perſonam hominum. Matth.22.16. S. Anſelmus: *Scimus, quia viam Dei in veritate doces;* non times prælatam perſonam; ſed indiſcretè dicis veritatem majoribus, & minoribus. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Matth.7.19. An non, ò Domine Libani cedros à flamma non eximis? Laurus à fulmine immunis, à flamma non erit? An humiles ſolùm myricæ væ comminationis feriuntur? in diſcrete inquit: *omnis arbor.* Non arborum aſpicio qualitates; non celſitudinem pondero; ſed iniquitatem ſterilitatis flagellare volo. Orig. *Omnis arbor*, id eſt, omnis homo, ſive rex, ſive regulus, ſive princeps, ſive ſenior; nulli parcitur, nulli honor defertur; ſed *omnis arbor*; ſive dives, ſive pauper, ſive ſervus, ſive liber; ſive juvenis, ſive ſenior; non ferens fructum, abſcindetur. Eſcob.t.3.Coll.Chr.Obſ.4.

Data eſt mihi omnis poteſtas - Euntes ergo docete omnes gentes. Matth.28.18. Preme *ergo*, doctrina enim, & prædicatio Apoſtolica, ea poteſtate ſuperna procedit. Tam ſubditus vobis ſit rex, quam vulgaris homo. Hieron. Ut omnem formidinem auferret à cordibus eorum. Remig. Id.ib.

Exprobravit incredulitatem eorum. Marci 16.14. Juſtitia vindicativa æqualiter ſervetur. Inter Apoſtolos præ aliis habebat Dominus Petrum, Jacobum, Joannem; verùm ubi ad reprehenſionem ventum eſt, nullum excipit, ſed medius omnes æqualiter excipit. Baeza l.5.c.7.§.1.

Joannes Baptiſta, & alii.

Omnis arbor &c. Matth.3.v.10. Hinc pateſcit veritas juſtitiæ in Joanne; qui ſinè perſonarum acceptione, peccatores dirè redarguit; neminem palpans, nulli blandiens. Dion.Carth.hic.

Quid exiſtis in deſertum videre? arundinem vento agitatam? Matth.11.7. Non eſt arundo Joannes; columna eſt, non movetur vento, non quatitur timore, non flectitur adulatione: uno, eodemque vultu reſpicit & illos, qui eum laudant, & eos, qui eum vituperant. Sic inimicos, ut amicos, diligit; ſic potentes, ut impotentes, arguit. Euſeb.Emiſſ.D.3. adv.

Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Marci 6.18. Vocem emittebat, qua poſſent impuri illi affectus reſcindi; vocem emittebat, ægram animam adurentem; *non licet &c.* Poſitor legis in regem legis prævaricatorem. O dicendi libertas, quæ regiam injuriam non metuit. S.Baſil.Seleuc.or.48.

§. XXIII.

Concionator ſit bonæ intentionis.

S*Onet vox tua in auribus meis.* Cant.2.14. Ut ea ſcilicet intentione coram multis ſonet, ac in ſolis Dei auribus ſonaret; cui ſoli cupiat placere; & cujus gloriam in animarum lucris quærat. de Ponte hic §.3.

In meſſem ſuam. Luc.10.2. Docet, præcipuum finem Concionatorum eſſe debere; ut Dei hæreditati proficiant, id eſt, animarum proventus; nec ſuammet utilitatem inquirant. Diez.conc.1. in Com.Evang.

In die magno feſtivitatis - clamabat. Jo.7.37. Prædicator, ſi qua homo amat frequentem concionem, quâ Chriſtianus debet exemplo Chriſti gaudere, quòd multos habeat, quibus profectus cauſa eſſe queat. Et Jeſus Matth.5.1. *videns turbas, aſcendit in montem.* Auth. Imperf. videns magnam congregationem populi excitatus eſt ad docendum. Sic & omnis Sacerdos, cùm viderit Eccleſiam plenam, gaudet animus ejus, & delectatur, ut doceat. Si viderit Eccleſiam vacuam, confunditur, & nihil dicere poteſt. Did.Niſſ.ſ.2.D.5.Quadr.§.3.

Non hac ſola de cauſa tam ſtudioſi in dicendo ſumus, ut aures veſtras oblectemus; vel quòd laudari à vobis cupiamus: niſi lucrum ſit vobis ex ſermonibus noſtris, ſatiùs fuerit poſthac ſilere: nollem enim vobis majoris damnationis cauſa fieri. S. Chryſoſt. hom.6. in Gen.tom.1.

Optarim ipſe vel millies execrabilis eſſe, ſi queam per hoc veſtras animas convertere; adeò mihi luce dulcior eſt veſtra ſalus. - Si quando contigerit veſtrum peccare quempiam, dormienti mihi obverſamini. Emoriar; niſi videor ſimilis dolore exanimatis, niſi attonitus! &c. Nam, quæ ſpes nobis, ſi vos non proficiatis? Rurſus quantum animi ſolatium, ſi vos probati ſitis! geſtire mihi videor, quoties boni quippiam audio de vobis. S.Chryſoſt. hom.3. in Acta.

Si quis innumeras gemmatas coronas meo capiti nunc impoſuiſſet; non tam lætificarer, quantùm in profectu veſtro. Imò

neque

Digitized by Google

neque regem ſic opinor gaudere, ſicut ego de vobis. Quid dicam? ſi omnibus gentibus adverſariis expugnatis victor rediiſſet, & pretioſa corona plures alias pretioſiores accepiſſet coronas, & diademata, victoriæ ſymbola; non opinor ſic illum gaviſurum in triumphis, ſicut ego in profectu veſtro. S.Chryſ.hom.11.in Acta.

§. XXIV.

Concionator ſit ſuavis, clemens, pacificus; etiam ſuavis, & ſimul fortis.

S*Tabunt ſuper illos piſcatores*. Ezech.47.10. Apoſtoli vocantur piſcatores potiùs, quàm venatores: quia ipſi non violentis cœdibus, ſed dulcibus ſermonibus, & moribus, ſuaviter traxerunt homines ad Chriſtum; ac ſenſim eos in retia Eccleſiæ compulerunt, ut vivos caperent ad meliorem vitam. Corn.hic.

Cùm ſediſſet. Matth.5.1. ad æternam quietem nos expectare præmonſtravit. Docens ſedet, ut quietiùs doceat. Infunditur ocyùs in corde audientium emiſſa in quiete doctrina; & tenaci memoria capitur, quod in tranquillitate à Doctore profertur. Sim. de Caſſ.l.10.hic.

Prædicans baptiſmum pœnitentiæ mel ſylveſter edebat. Marci 1.4.6. Vides, qualem hominem hujus gratiæ ducem elegit, melle veſcentem, & dulciora melle, utilioraque loquentem. S. Cyrill. Jeroſ. catech 3.

Habete in vobis ſal, & pacem habete inter vos. Marci 9.49. Sal ſignificat ſapientiam. Vult Chriſtus, ut, quæ dicunt Apoſtoli, paratè explicent, non tumore Phariſæo, nec bile hæretica. Velloſo in Judith 6.Paræn.49.

Canes lingebant ulcera eius. Luc.16.21. In myſtico ſenſu per eos Prædicatores intelliguntur, qui lingua ſolantur anguſtias miſerorum. Sim. de Caſſ.l.6.c.12.

Cùm eſſes ſub ficu, vidi te. Jo.1.48. ubi Nathanael convitium Chriſto dixerat: *à Nazareth poteſt aliquid boni eſſe?* victus à Magiſtro pacato Nathanael ait: *Rabbi, tu es filius Dei*. v.49. Unde tanta vis Chriſto ad victoriam? Inde collegit omnium ſcientem Filium Dei eſſe, qui verbis morſus non remorderet, ſed laudaret v.47. *ecce verè Iſraelita*. S.Chryſ.hom.29. in Jo. ex quo maximè illum ſibi conciliavit; cùm eum non reprehendit, ſed laudibus proſecutus eſt. Velloſo in Judith 5. Paræn.49.

Habebat in manu ſua libellum apertum, Apoc.10.2. *ſed iris in capite eius* v.1. quæ quidem pacis teſſera eſt. Gen.9.13. *arcum meum ponam in nubibus*. Velloſo in Judith.5.Paræn.49.

Oportet te iterum prophetare gentibus. Apoc.10.11. Ne tamen tetricus in dicendo Magiſter eſſet, ſed melle dulcior flueret oratio; librum juſſus edit: *& erat in ore meo tamquam mel dulce*. v.10.Id. in Judith.7.Paræn.7.

Sacerdotes, ſicut apes de divinarum floſculis ſuavia mella conficiunt; &, quidquid ad medicinam pertinet animarum, oris ſui arte componunt. Rectè comparantur apibus Sacerdotes; quia, ſicut apes, caſtitatem corporis præferunt, cibum vitæ cœleſtis exhibent, aculeum legis exercent. Puri enim ad ſanctificationem; ſuaves ad refectionem, ſeveri ſunt ad ultionem. S. Ambr.ſ.83.

§. XXV.

Concionatori conceditur relaxatio.

P*Raparavit Dominus Deus hederam*. Io.4.6. Laboraverat enim: quaſi debita ſit illa relaxatio, & quies, homini, qui laboraverat. Fernand. in Gen.8.ſect.5.

Venite ſeorſum, - & requieſcite puſillum. Marci 6.31. Per hoc Chriſtus D. Eccleſiæ Doctores, & Paſtores, monet; nè externis turbis perpetuò ſe dedant; ſed privatim ſæpe, ſecretoque, agentes animum colligant: eumdemque à publicis negotiis, & occupationibus, quantùm res patitur, identidem ſevocent. Docet per hæc eadem etiam, in verbi Miniſterio deſudantes nonnumquam reſpirare, & interquieſcere: ſeſeque, & corpus ſuum, ſuo tempore curare, & reficere debere; maximè verò poſt miniſterium abſolutum. Vict. Antioch. hic. Diſcipuli conveniêntes ad Jeſum, renuntiaverant, quæ egerunt, & docuerunt. Marci 6.30. Audit Chriſtus id libenter, ac dein ducit illos ad receſſum amœnitatis ruſticanæ. *Venite ſeorſum, & requieſcite puſillum*. Theophyl. credit id à Chriſto inſtitutum: ut ſciant Paſtores laborantes in verbo, & doctrina, dignos eſſe, quibus ſua detur quies, & non ſemper intendant laboribus. Quod ſi laborem piſcandi jubet Io.21.6. *mittite in dexteram navigii rete*: ubi imperata fecerunt, mox invitantur ad prandiolum. v.12. *venite, prandete*, ut benevolè diſcipulos à labore per cibum refocillet. Sic Euthymius. Velloſo in Iudith.3.Paræn.15. vide hic plura.

TITULUS XXIV.

CONCORDIA.

§. I.

Figura, Symbola, Allegoria.

Ex Veteri.

S*Piritus Dei ferebatur ſuper aquas*. Gen.1.2. Subcœleſtes aquæ oportebat, ut congregarentur in unum: proinde, quia *ſpiritus Dei ferebatur &c.* ut intelligamus: aquas diſpoſitas ad operationem divinam, hominum voluntates; ſuper quibus fertur ſpiritus voluntatis divinæ, quas in unum jubet congregari divina voluntas: in unum baptiſma, in unum corpus Eccleſiæ, atque Fidei, & virtutis; in unum finem, in unum velle, in unum amorem, in unum Redemptorem omnium Chriſtum. Sim.de Cæſſ.l.8.c.37.

In rerum exordio laudavit Deus opera ſua. Gen.1.3. lucem &c. *vidit quod eſſet bona*. Et tandem, creatis omnibus rebus, ait ſacer textus: *viditque Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*. v.31. Ita notat Aug. l.13. Conf. c.28. Septies numeravi, ſcriptum eſſe, te vidiſſe, quia bonum eſt, quod feciſti; & hoc octavum eſt: quia vidiſti omnia, quæ feciſti. Et ecce non ſolùm *bona*, ſed etiam *valde bona*, tamquam *ſimul bona*. An rebus creatis Deus addit novam perfectionem? haud; ſed ſimul quia ſunt, valde bona ſunt, hoc eſt: mirabili concentu, & concordia, Univerſi componebant pulchritudinem. Did.Caſtillo Illat.10.

Diviſit ea per medium &c. Gen.15.10. Animalia dividuntur: quia inter malos ſemper ſunt jurgia, & diſcordiæ. Quia ubi quilibet quærit quod ſuum eſt, non poteſt eſſe unitas: aves autem non dividuntur; quia boni ſemper ſervant unitatem in vinculo pacis. Hugo Card.hic. In Eccleſia carnales dividuntur, ſpirituales non dividuntur: quia amatores Mundi contra ſe invicem diviſiones, & ſcandala habere non deſinunt. Aves autem, id eſt, ſpirituales, non dividuntur: quia eſt illis cor unum, & anima una in Deum. S.Aug.ſ.de 50.

In fimbria ſummi Sacerdotis Ex.28.33. quatuor elementa tranquilla unione conveniunt.

Porrò Saul morabatur in extrema parte Gabaa ſub malogranato. 1.Reg.14.2. Non ſine myſterio: nam malogranatum optimi regis typum gerit. I. dum ſuam in granis purpuram, ſuam in cortice coronam, præfert; nihil magis, quàm regem coronatum, ac purpuratum adumbrat. II. quia multa grana ſub uno cortice complectitur. Vel ſignificat multitudinem negotiorum, & conſiliorum: quæ à regibus fido ſilentio occultantur, ut S.Ambr. l.3. hex. c.13. inſinuat. Vel concentum omnium virtutum; quibus æquum reges exornari, ut S.Hier l.1. contra Jovin. interpretatur. Vel ſignificat animorum charitatem; quam reges in regno ſuo maximè curare, & conſervare, debent. Theodor. in Cant.4.13. pro malo Punico charitas intelligitur: quandoquidem ſub uno ejuſdem mali cortice multa ſunt grana, ita mutuò inter ſe conſervata, ut ſe viciſſim non comprimant, neque corrumpant; ſed integra conſerventur, niſi aliqua in medio putredo naſcatur. Mendoza hic.

Beatus populus, qui ſcit iubilationem. Pſalm.88.16. Mihi videtur jubilatio indicare quemdam concordiæ, & unitatis, affectum. Orig.hom.7.in Joſ.

Vulneraſti cor meum, ut alii legunt, *in unitate oculorum tuorum*. Cant.4.9. Nota, quam unionem Chriſtus cupiat: non manuum; quæ, licèt ſæpe jungantur precantes, ſæpius tamen ſeparantur; &, dum operantur, una quieſcit, movetur altera. Et fieri poteſt, ut, dum attollitur dextera percuſſura inimicum, amplectatur læva amicum. Pedes in ambulando niſi ſejungantur, hæremus loco affixi; niſi præcedat alter, ſequatur alter. Secùs accidit oculis; quorum tanta concordia, ut numquam diſſentiant; licèt ſe mutuò non inſpiciant. Quò movetur unus, ſurſum, deorſum &c. movetur & alter. Omen eſſet proximæ mortis, ſi alter ſolus lacrymas funderet. Hæc eſt unio, quam Chriſtus ſanguinis ſui pretio comparavit. Oliva t.1.conc.15. Concordiæ tantæ erunt omnes iſti, quantæ in præſenti ſunt oculi noſtri. Sicut enim oculus unus verti non poteſt, quò non vertatur & alius; ſed in eamdem partem ſemper volvuntur: ſic etiam corpus, & anima: vel ſocietas illa juſtorum, nihil poterunt velle diverſum; ſed eamdem ſemper voluntatem habebunt. S.Anſ.l.de ſimilit. c.63.

Clamabant alter ad alterum. Iſ.6.3. *& commota ſunt ſuperliminaria cardinum à voce clamantis* v.4. Erant multi ſpiritus Deum laudantes; ità tamen uniti, veluti unus. Sylv. in Matth.5 q.11.

Recto tramite ibat: non declinabat neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram Ezech.19. currus ille admirabilis. Si leo, bos, aquila,

aquila, currum trahebant, tam diſſimiles natura, quàm forma, quomodo tranquillo motu currus ibat? Audi Propheram v.9. *junctaque erant pennæ eorum alterius, ad alterum*. S.Greg.l.29.mor. c.28. Etſi diſſimilia ſunt, quæ agunt; uno tamen, eodemque ſenſu, Sanctorum voces, virtuteſque, ſociantur. Sit pax in manu, conſenſus in lingua, in corde concordia, idem in animo ſenſus; & felici greſſu, tum familia, tum reſpublica, procedet. Alvarez in Gen.37. Illuſtr.58.

Duæ pennæ ſingulorum jungebantur. Ezech.1.11. non ejuſdem animalis, ſed diverſorum.

Quid neceſſe alas conjungi, quando animalia eodem jugo vehebantur, iiſdemque loris? In aliis affectus pingebantur: ut noſcas, divinam gloriam non ità celebrari, dum plures eidem conveniunt loco; quàm dum honeſto uniuntur ſtudio. Naxera in Joſ.18.§.10.

Ex Novo.

Vos eſtis ſal terræ. Matth.5.13. Sal olim ſymbolum fœderis, quem fœdus ferientes tangebant. Et Num.18.19. *pactum ſalis eſt ſempiternum coram Domino, tibi, & filiis tuis*. Dicitur concordia ſal: quia ſicut ſal cibos à corruptione præſervat, reſque durabiles reddit; ſic concordia res ſtabiles, firmaſque, efficit. *Vos eſtis ſal terræ*. q.d. Mundus eſt plenus diſcordiis, & diviſionibus hæreſum &c. Munus igitur veſtrum eſt; unum Deum, unam Eccleſiam, unam fidem, unum baptiſma, unam denique veram, exteriorem, interioremque, pacem prædicare. *Vos eſtis ſal terræ*, vos Mundi concordia; vos homines conſœderare debetis. Diez. Conc.4. in Com.doct.

Vos eſtis lux Mundi. Matth.5.14. Cur non *luces*? Reſp. licèt Apoſtoli in ſe multi eſſent: ipſa tamen gratia & charitate, ità uniendi erant, acſi unus in iis eſſet ſpiritus, unaque voluntas. Sylv. hìc. qu.11.

Simile eſt regnum cælorum grano ſinapis. Matth.13.31. Cur grano, & non granis ſinapis? quia ſignificat Fideles; qui, licèt plures ſint, eſt tamen eis cor unum, & anima una: & ob hanc unitatem unum granum dicitur. Sylv. hic. q.3.

Simile eſt regnum cælorum fermento. Matth.13.33. Fermentum, quod farinam in unum corpus unit, Eccleſiæ ſignificat concordiam triumphantem: concordia enim totus orbis Eccleſiæ ſubigitur. Eſcobar.t.6.Parab.Chr.obſ.1.

Faciamus tria tabernacula. Matth.17.4. Deſideranti tria tabernacula, quibus tegerentur ſinguli, datur meliori conſilio unicum tabernaculum nubis, ſub qua tegantur omnes. S.Chryſ.hom.10. in Matth. ò Petre, quid vis facere tria tabernacula? reſpice unum tabernaculum Spiritus Sancti, qui nos pariter protegit. Si feciſſes tabernacula, utique feciſſes humana; quæ lucem excluderent, & umbram includerent. Nubes autem lucida, & obumbrans, hoc eſt, unum tabernaculum, non excludit ſolem juſtitiæ, ſed includit. Baeza l.14.c.20.§.15.

Ut omnes unum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te. Jo.17.21. Concordia noſtra tam perfecta eſſe debet, ut propè adæquet unitatem naturæ trium divinarum perſonarum: quarum omnium voluntas tam perfectè una eſt; ut numquam poſſit Filius nolle, quod Spiritus vult; aut non cupere Spiritus Sanctus, quod Pater, effectum nolit. Oliva t.1.conc.15.

Tunicam milites dividere noluerunt Joan.19. 24. unitatem Eccleſiæ firmantes: quoniam ſorte evenit, ut eam unus, id eſt, unitas poſſideret. S.Proſper de prædict. Dei p.1.c.26.

Ex Patribus, & aliis.

Denarius numerus perfectus eſt, & unitatem deſignat. S.Ambr. tr. de 42.manſ.fil Iſr.

Elementum arithmeticæ eſt unitas; elementum muſicæ eſt uniſonum; elementum Geometriæ eſt punctum; elementum aſtronomiæ eſt inſtans. Muſica eſt plurium diſſimilium, in unum redactorum concordia. Rich. à S.Vict.l.1.c.8.

Grues moralem noverunt exercere concordiam; inter quas nullus primatus quæritur; quia iniquitatis ambitus non habetur. Vigilant viciſſim, communi ſe cautela cuſtodiunt, ipſe paſtus alternus eſt. Sic honor nulli adimitur, dum omnia ſub communione ſervantur. His etiam volatus vicaria æqualitate diſponitur: ultima fit prima; &, quæ primatum tenuit, eſſe poſterior non recuſat. Voluntariè ſerviendo liberæ ſunt, & invicem ſe diligendo muniuntur. Caſſiodor.l.9.var.ep.2.

§. II.

Etymologia.

QUomodo conſors dicitur, qui ſortem jungit; ità ille concors dicendus eſt, qui corda jungit. S.Aug.tr.77. in Jo.

Concors à conjunctione cordis appellatus. S.Iſid l.10.

Concordia à corde congruente. Varro. de verbor.orig.

Charitas, quaſi chara unitas.

§. III.

Concordia placet Deo, & Chriſto.

Ex Veteri.

T*Ibi dabo &c*. Gen.13.15. Deus hic remuneratur Abræ manſuetudinem, qua Loth, licèt juniori, ceſſerat meliora paſcua: q.d. tu priùs Loth pacis cauſa ceſſiſti; ideo ego tibi nunc majora do. *omnem terram quam conſpicis, tibi dabo*, Vide, quàm largiter Deus remuneretur, ſi quid pacis cauſa relinquatur. Corn. hìc.

Aaron tribus annis ſenior Moyſe; & nihilominus præ Aarone in ducem populi à Deo electus. Ex Philone l.1. de vita Moyſ. conſtat; quod fuit 40. annis paſtor ovium. Ex.3.1. in terra Madian: paſtoralis autem exercitatio, ait Philo, magna ei fuit præparatio ad principatum. Fuit etiam pacis, & concordiæ, diligentiſſimus procurator. Ex.2.12.13. Oleaſt. quia cognoverat Dominus, Moyſen zelum habere ad omne bonum, & ad pacificandum inter fratres, ideo eum præfecit. Mendoza in l.1.Reg.1.ſect.3.

Judices, & Magiſtros, conſtitues in omnibus portis tuis. Deut.16. 18. Cur non potiùs Judicibus deſignatur cathedra in medio civitatis? S.Gregor.19. mor.c.13. ut tantò eſſet pacificus urbis populus, quantò ad hanc diſcordes ingredi non liceret.

Quoniam ſunt reliquiæ homini pacifico. Pſ.36 37. id eſt, tali dantur. Exemplum de pauperibus, qui rixantur, & percutiunt ſe cum ſcutellis ſuis. Quando venit Eleemoſynarius, nihil dat eis; ſed eis, qui ſedent ad portam, & expectant in pace, dat reliquias, id eſt, conſolationes; quibus guſtatis multùm accenduntur, & deſiderant; ut poſſint intrare ad menſam, unde venerunt illæ reliquiæ. Hugo Card. hìc.

Ecce quàm bonum, & quàm jucundum, habitare fratres in unum. Pſ.132.1. ultimo verſu: *quoniam illic mandavit Dominus benedictionem*. de Ponte in Cant.4.Eph.25.§.2.

Ex Novo, & Patribus.

Vidit duos fratres, Simonem, & Andream. Matth.4.18. & v. 21. *vidit alios duos fratres*. Ecce quatuor prima fundamenta Apoſtolici Collegii erant fratres, ex eodem loco, urbe, pares officio. Sylv. in Act.12.qu.1. Nota: quòd viderat aliquando Dominus Andream ſine Petro Jo.1.40. & tunc eum non vocat; ſed quando ſimul erat cum Petro: & ſimiliter probabile eſt de Jacobo. Deus olim fundavit Synagogam ſuper unam fraternitatem, Moyſen, & Aaron; qui totius populi principes erant. At, ſuæ Eccleſiæ jaciens fundamenta, duplicem apponit. Auth.Imp. hom.7. quoniam abundantior eſt gratia Novi Teſtamenti, quàm Veteris; ideo primum populum ædificavit ſuper unam fraternitatem, hunc autem ſuper duas. Sylv. in Matth.4.c.8 q.5.

Unus ad dexteram tuam, & unus ad ſiniſtram. Matth.20. 21. Non ait, unus ad dexteram, & alter, vel alius, ad ſiniſtram; ſed *unus*, & *unus*: ut in unitate fratrum Ieſus non poſſit non medius ſtare. Ubi enim *duo, vel tres &c*. Matth.18. 20. Baeza l.12. cap. 8. §.12.

Et cùm facta eſſet hora, diſcubuit. Luc.22.14. Videtur mihi non obiter recubitus hujus, & Miniſterii, meminiſſe; ſed reducere eis in memoriam: quia de uno pane comediſtis, & de uno calice bibiſtis, amicos, & unanimes, una menſa fecerit. Quare ergo ſapitis, quæ tales non decent? Et neque ego quidem uni ſervivi, alteri autem non ſervivi; ſed omnibus vobis. Omnes igitur unum, & idem, ſentiatis. Theophylact. hìc.

Os non comminuetis, ex eo. Io.19.36. Cur Chriſtus D. in ſua carne tam diros voluit habere tortores, in oſſa verò tam humanos? S.Hilar. ait: per oſſa Chriſti Eccleſiam ejus intelligi. Permiſit, ut corpus ſuum verum, & reale, multis vulneribus laniaretur; noluit autem, ut corpus ſuum myſticum ullas diviſiones, ſeu diſcordias, pateretur. Sylv. in Io.19.

Pax fratrum, voluntas eſt Dei, jucunditas Chriſti, juſtitiæ regula, magiſtra doctrinæ, ſuffragium precum, deſideriorum omnium competens plenitudo; dilectionis mater, puræ mentis judicium manifeſtum; quæ ſibi exigit de Deo, quod velit; quæ, quidquid voluerit, petit, quidquid petierit, ſumit. S.Chryſol ſ.53.

Vellem te ducere in talem civitatem, ſi quidem poſſibile, ubi anima una eſſet: & videres, quomodo quavis cithara, & tibia, conſonantius, ac ſuaviùs, omnia ſonent, nihilque abſurdi ſit. Hæc melodia & Deum, & Angelos, lætificat. Hoc totum in cœlo ſpectaculum excitat; hoc & dæmonum furorem compeſcit, & affectionum demulcet impetus. S.Chryſ.hom.40. in Acta.

§. IV.

§. IV.

Concordiæ vis, victorioſa.

Figura, & Symbola.

NEc adæquari poterant greges ad puteum, niſi omnes congregarentur ad unum; pro eo, quòd os putei clauderetur lapide grandi, Gen.29.8. qui ab uno paſtore removeri non poterat, niſi priùs in unum conveniret multitudo paſtorum: ut quod ab uno non poterat fieri, à multitudine poſſit removeri. Ecce habebatur congregatione, quod non habebatur ſingularitate; habetur unione, quod non diviſione. Sim. de Caſſ.l.8.c.37.

Populo Iſraeí, permeanti per mare rubrum, imbecillitas diviſionis, & unitatis virtus, emicuit: nam ſciſſo pelago prævalent hoſtes Ægyptii, fertque iis diviſio opem ad vindictam. Cùm undæ redeunt in concordiam, omnes pereunt. Arcones in Iſ.3. Diſc 3.

Sol contra Gabaon nè movearis, & Luna contra vallem Aialon. Ioſ.10.12. Cùm ſibi Solem, & Lunam auxiliares poſceret, concordes voluit: veritus, nè ſi Sol ſtaret, & Luna moveretur; non tam ſibi, quàm hoſtibus opitulentur. Naxera in Ioſ.10.

Quandocumque ſpiritus Domini malus arripiebat Saul, David tollebat citharam. 1.Reg.16.23. Quid ad medelam Muſica contulit? Eucherius: erat David canticis Muſicæ eruditus; Diverſorum ſonorum rationabilis, moderatuſque concentus Eccléſiæ unitatem ſignificat; quæ variis modis continuè reſonat. Naxera in Ioſ.22 c 22.§.11.

Omnis, qui audit verba hæc &c. *qui ſuper arenam &c.* Matth.7.24.26. Petra eſt quid unum, fortiter cohærens; arena autem ſunt quædam grana, alia ab aliis ſegregata. Charitas eſt tamquam petra, quæ homines unum facit; & fiunt ut petra. Unde Propheta Pſ.133.1. *qui ſtatis in domo, benedicite Dominum*; & mox addit: *benedicat te Dominus ex Sion.* verſ.4. Quid eſt hoc Propheta? priùs cum pluribus, mox tamquam cum uno, loqueris? ſignificat multos, imò plurimos, amore tamen, unum eſſe. Diez. fer. 6. poſt Cineres.

Teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Moyſes prodigiis armatus, & pro Deo Pharaoni ſuffectus, prælia cum Ægyptiis metuit. Ex.4.1.10.13. & 34. *Non credent mihi.* Aaroni tamen aſſociatus congreſſum non metuit. v.14 Oleaſt. non acquievit ſanctus vir Deo, quouſque ei ſocium in legatione daret. Audet concordia, quod non prodigiis. Naxera in Joſ. 10.§.33.

Quomodo perſequatur unus mille, & duo fugent decem millia. Deut.32.30. Si unus mille fugat, bis mille hoſtium fugari debene à duobus. Verùm proportio non ſervatur in triumpho, quæ ſervatur in cenſu pugnantium. Ubi enim adeſſe poteſt unio, palmæ ſinè numero ſunt. Unus mille fundit hoſtes, quia diſcors ſibi eſſe non poteſt: duo verò decem millia perſequuntur, qui concordes eſſe poſſunt. Adeò nulla firmior armatura concordia eſt; nullum ad comparandas victorias validius robur, unione: quæ ut primùm inter duos naſci potuit, infantiæ ſuæ rudimentum, tantam fecit hoſtium cædem, fugatura Xerxis phalanges, ſi adoleſcat in numero copioſiore. Oliva l.2.Strom. hic.

Frater, qui adiuvatur à fratre, quaſi civitas firma. Prov.18.19. Significat, paucos fratres unitos eſſe inſtar civitatis firmæ; ac æquivalere multis civibus urbem propugnantibus. Quod enim in urbe facit multitudo civium; hoc in familia facit unio, & amor intimus fratrum. Corn. hic.

Terribilis ut caſtrorum acies ordinata. Cant.6.9. Quid eſt, quod S. Eccleſia hoſtibus ſuis, ut caſtrorum acies, ſit timenda? Scimus, quia caſtrorum acies tunc hoſtibus terribilis oſtenditur, quando ità fuerit conſtipata, atque denſata; ut in nullo loco interrupta videatur. Nam ſi ità diſponitur, ut locus vacuus, per quem hoſtis poſſit ingredi, dimittatur; profectò jam ſuis hoſtibus terribilis non eſt. Et nos ergò, cùm contra malignos ſpiritus ſpiritalis certaminis aciem ponimus; ſummoperè neceſſe eſt, ut per charitatem ſemper uniti, atque conſtricti, & numquam interrupti per diſcordiam, inveniamur. S.Greg. in Ezech hom.8 *ut caſtrorum acies*, id eſt, charitate unita, & compacta; ut nullus locus hoſtis per malum diſcordiæ aperiatur: quia ſolummodo in unitate pacis terribiles ſumus hoſti. S.Iſid. hic.

Tunc hi tres quaſi ex uno ore. Dan.3.51. Tres pueros in fornace concordia ſervavit immunes. Zeno Ver.ſ.4. tribus in pueris fides puniri non timuit; immiſſos camino ignis exæſtuans detulit, ut ens unius virtutis eſſe perſenſit. Serm.5. addit: Trinitatis ſacramento præmuniti, unitatis una fide ſolidi, æqualitate pares, paſſionis victoria glorioſi Naxera in Joſ.14.§.29.

Adhuc quadraginta dies, & Ninivè ſubvertetur. Jon.3.4. S. Ephrem l.de Jona: cùm ille talia ex Deo nuntiavit; effecta eſt tota civitas velut unum corpus; tota civitas, ſicut unus homo, erat appellata. Cumque in hunc modum in unum arctiſſimè coiiſſent, reſtiterunt juſtitiæ Dei; veniam, & miſericordiam, conſecuti; Did.Niſſ.D.3.Quadr.

At ille dixit: ſatis eſt. Luc.22 38. Cur ſatis duo tantùm gladii? quia ſatis armati ſumus, ſi ſumus concordes. Unio, & charitas, duos ad minimùm diſcipulos expetit Chriſto militantes: quia ſingularis eſſe non poteſt. Nulla minor charitas, quàm inter duos. Oliva l.13. Strom.

Ex Patribus.

Pax veſtra bellum eſt diabolo. Tertull.l.ad Martyres.

Multi minimi, dum congregantur unanimes, fiunt magni; & multorum preces impoſſibile eſt, ut non impetrent. S. Ambroſ. c.15. in ep. ad Rom.

Nihil concordiæ, & mutuæ voluntati, æquiparandum. Unus enim multiplex eſt. Si enim concordes ſint duo, vel decem; non erit ampliùs unus; ſed eorum unuſquiſque fit decuplum, & invenies in decem unum, & in uno decem. Et, ſi inimicum habeant qui unum aggreditur; tamquam decem aggrederetur; ità ſuperatur. Non enim ab uno tantùm, ſed à decem impetitur. Singuli eorum viginti manus habent, & oculos viginti, & totidem pedes. Non enim ſuis tantùm oculis videt, non ſuis pedibus ſuſtentatur, non ſuis operatur manibus; ſed & amicorum. Decem animis ſpirat: non enim ipſe ſibi tantùm curæ eſt, ſed & illis. Ecce dilectionis excellentia! quo pacto unum inſuperabilem, & multiplicem reddat; & unus in multis ſimul locis, & in Perſide, & Romæ, eſſe poſſit: &, quod natura non poteſt, dilectio poteſt; & pars ejus hic, & pars illic eſt; vel potiùs totus utrobique. S Chryſ.hom 77. ex c.16 Joan.

Quid pulchrius hac duorum oppoſitione fratrum ſpiritualium (Petri, & Pauli) contra duos fratres, qui urbem illam (Romam) fundaverunt: Duo namque fratres, Romulus & Remus, illam fundaverunt malo nimirum auſpicio; ut numquam deeſſet civilis diſcordia. Nam, ut nobis Auctor ait: fraterno primi maduerunt ſanguine muri. Romulus quippe Remum interfecit per impatientiam conſortis. Pulchro igitur ſpectaculo contra Germanos diſcordes miſſi ſunt hi duo ſpiritu fratres ſpirituali germanitate concordes; ut ſuper vetera diſcordiæ fundamenta novum concordiæ fundamentum Chriſtum ponerent; novamque magno regi Deo civitatem ſtruerent cum ſui profuſione ſanguinis; quæ pro magna firmitate Apoſtolicæ Fidei veraciter dici meruit juſtitiæ ſedes, fidei domus, aula pudoris; cùm antea fuiſſet ſuperbię ſolium, avaritiæ profundum, vorago ſanguinis, & puteus homicidiorum. S.Rupert. de oper.S.Spir.l.6.c.9.

Exempla.

Ex Veteri, & Novo.

Notatur 2.Reg.19.14. de conſenſu filiorum Iſrael illos fuiſſe univerſos, *quaſi virum unum*. Magna laus; ſed non ſumma. Eccleſiæ propria laus eſt, verè unum, non quaſi unum eſſe. *Una eſt columba mea.* Cant.6.8. Veſpaſiani nummo inſculptæ erant plenæ ſpicæ ex duabus manibus junctis egredientes. Incerto Authore.

Ibant filii ejus, & faciebant convivium. Job.1.4. Sept. *convenientes filii ejus ad invicem, qui ſeptem erant numero, & unam habebant animam.* Septem fuerunt perſonæ, unum erat eis cor. Non erat inter eos ſuperbia, non arrogantia: erant illis omnia communia, & munera, & ſubſtantia, & divitiæ, & unanimitas, & pecunia, & charitas. Arcon. in Iſ.3.Diſc.5.

§. V.

Concordia creaturarum irrationabilium.

UNiverſa, quæ in Mundo cernuntur, mutua ſibi ſocietate conſentiunt; & in unum omnis creatura conſpirare cognoſcitur, dum in oppoſitorum proprietatibus invenitur. S. Greg. Nyſſ.l.de creat.hom.c.1.

Elementa ipſa ſatis diverſa, ſatiſque repugnantia, olim deprehendiſſet interitus; niſi ea invicem mutuis æqualibuſque temperantia dotata muneribus, perennis connubii fideli propagine benigna charitas illigaſſet. S. Zeno Ver.ſerm.de fid. ſpe, & char.

Longè major eſt unitas inter piſces, & aves; quàm inter homines: nam aves rapaciſſimæ, quæ in capiendo ſunt valde ſævæ; aves tamen ſuæ ſpeciei ſocias, nec invadunt, nec comedunt. S. Bonav.ſ.48. de tempore.

Proh dolor! dolore tabeſco: quia eſt major unitas columbarum, major ſtruthionum, major gruum, & anſerum; quàm hominum:

Digitized by Google

minum; nam illa ſimul vadunt, ſimul comedunt, ſimul terram petunt, ſimul è terra ſe erigunt &c. S.Bonav.ſ.2.de SS. Apoſt.

Totus ob hoc Mundum creatus eſt exterior, & interior, ſcilicet ad unitatem; ut omnia ſint in unum conſummata. Jo.Gerſon. tr.9. ſup.Magnif.

Aqua, ignis, aer, lumen, radii ſolares, & alia corpora ſubtiliora; percuſſa, vel diviſa; ſtatim ſinè ruga, vel diviſionis ſigno, ad invicem copulantur, & reintegrantur. Alia verò, ſemel fracta, difficulter; vaſa terrea, lapidea, vitrea, numquam, &c. Summa Prædicant. Pax.

Variæ ſententiæ Patrum de Concordia.

Unum cogitate fratres mei, & videte in ipſa multitudine ſi delectat, niſi unum. Ecce Deo propitio quàm multi eſtis. Quis vos ferret, niſi unum ſaperetis? Unde in multis iſta quies? Da unum, & populus eſt; tolle unum, & turba eſt. Quid eſt enim turba, niſi multitudo turbata? *Unum autem neceſſarium eſt.* Luc.10.42. S.Aug.de verb.Dom.ſ.26.

Unitas coercet omnia, & regit; cui ſubjecta ſunt. S. Ambr. in prolog. Pſ.118.

Vera requies in unitate eſt: dividi quippe unum non poteſt: ubi enim ſciſſura diviſionis eſt, vera requies non eſt. S. Gregor. hom.24. in Matth.25.

Tanta unitas debet eſſe inter membra ſpiritualia, quanta eſt inter corporalia. Sed numquam eſt bellum inter aurem, & oculum; nec inter pedem, & manum: igitur numquam debet eſſe bellum inter proximum, & proximum; ſed debent in Domino eſſe unum. S.Bonav.ſerm.33. de tempore.

Ubi concordia ibi bonorum confluxus; ibi ſpiritualis lætitia. Sanct.Chryſ.hom.45. in Gen.

Multa nos conjungunt, & copulant: una menſa omnibus nobis propoſita eſt, unus nos omnes genuit Pater, eoſdem omnes dolores partus intulimus parenti, idem potus omnibus. Quid dico unus, ac idem potus? cùm etiam ex uno, & eodem, calice detur. S.Chryſoſt.hom.33. in Matth.10.

§. VI.

Origo Concordiæ, & remedia.

Communes ærumnæ.

PUblica orbis calamitas adunarat animalia in arca; ut lupus accubaret agno &c. Gen.7.2.Sylv. in Matth.18.c.13.q.2.

Ne iraſcamini in via, Gen.45.24. dixit Joſeph fratribus fame vexatis, & alimoniam in Ægypto quærentibus. Inutilis verò videtur hæc commendatio; nam fratres multo amore coadunati in Ægyptum venerant. Cur in regreſſu inter eos diſſidium timetur? Cùm deſcendunt in Ægyptum, fame premuntur; cùm verò redeunt, abundant annona. Timetur meritò; ut quos fames unierat, ſaturitas diſcordaret. Sylv.in Matth.18.c.13.q.2.

Duo cœci unanimes poſt Chriſtum clamant. Matth.9.27. Adverſitas concordiam parit. Oves de lavacro venientes ſolent metu frigoris inter ſe ſtipari. Jo.20.19. *erant diſcipuli congregati propter metum Judæorum.* Rom.16.7. *Salutate Andronicum, & Juniam, cognatos, & concaptivos meos.* Nullibi arctioris vinculum cognationis invenitur, quàm quod naſcitur ex ſimultanea captivitate, & paſſione. Sic canit Eccleſia de SS. Joanne, & Paulo Mm. *quos eadem fides, & paſſio, verè fecit germanos.* Baeza t.2. l.10.c.1.§.1.

Decem leproſi curantur. Luc.17.12. Tit. Boſtr. converſabantur ad invicem leproſi: quia fecerat eos unanimes communicatio paſſionis.

Varia. Alia Origo.

Erat cor unum, & anima una. Act.4.32. *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine.* Pſ.4.7. & mox in ſingulari: *dediſti lætitiam in corde meo.* Conſequenter videbatur dicendum: in Cordibus noſtris. Ubi primùm vultus divini flamma irradiat pluribus, deſtruit pluralitatem, & in unum cor omnium corda coadunat. Rupert. de glorific. Trinit. l.6.c.15. de multitudine Credentium cùm dixiſſet, *ſignatum eſt ſuper nos*; protinus uti maluit ſingulari numero dicens ex perſona ipſorum: *dediſti lætitiam in corde meo.* Et certè, quia *multitudinis Credentium erat cor unum, & anima una*; quam quoque unitatem cordis, & animæ, illud quoque adverbium pulchrè exprimit: *quoniam tu Domine ſingulariter in ſpe conſtituiſti me.* Dixerat enim v 8. *à fructu frumenti, & olei, multiplicati.* Quos amor in ſe unum convertit, ſub unica eadem ſpe omnes cohibet; ut non multiplex, ſed unica, ſit expectatio. Sylv. hìc q.18. Ecce, ubi non erat diverſitas rerum, vigebat unitas voluntatum. Nimirum ubi non eſt diviſio cenſus, in unionem charitatis plurimarum mentium conflatur affectus. B.Petr.Dam.l.1.ep.18.

Factum eſt murmur Græcorum adversùs Hebræos. Act.6.1. Quis hic deſpectus? quod miniſterium? I. Rabanus cenſet, Græcas mulieres ab Hebræis deputatas ad viliora miniſteria, nimioque labore oppreſſas. II. S. Chryſ. & Beda, cenſent, Græcas viduas, quaſi rudiores, repulſas fuiſſe ab Hebræis à miniſtrando; & rariùs miniſtrarent, quàm Hebrææ. III. Oecomen. & Cajet. miniſterium accipiunt paſſivè: quòd malè alebantur viduæ Græcorum. Moraliter hinc diſces, in omni communitate concordiæ cauſam eſſe æqualitatem; ſi videlicet omnes pari jure, & modo tractentur. Corn. hìc.

Quod autem aſcendit, quid eſt niſi quia & deſcendit? Eph.4.9. Quæres: Quid hic Chriſti deſcenſus facit ad Pauli ſcopum, qui eſt, hortari Epheſios ad concordiam? Reſp. Theophyl. per hunc deſcenſum Chriſti hortatur illos ad humilitatem, quæ eſt mater concordiæ; ſicut ſuperbia eſt mater diſcordiæ. Corn. hìc.

Deſiderium magnum proficiendi plurimùm adjuvat hominem, ut ad charitatis perfectionem attingat. S.Laur. Juſtin. lib. de ligno vitæ cap.14.

§. VII.

Concordiæ Conjugalis

Symbola.

CErva chariſſima. Prov.5.19. Hebr. *cerva amorum, & hinnulus gratiæ.* Amores, & officia conjugum optimè repræſentantur per cervos, & cervas. Cervus, & cerva carent felle, ſic in connubiis olim Junoni pronubę ſacrificantes fel eximebant, & abjiciebant; ad charitatem deſignandam ait Plutarchus. Cervi, & cervæ, invicem ſuccollant, & mutua capitum onera ferunt: *Alter alterius onera portate.* Gal.6.2. Cornel. hic.

Hæc particeps tua, & uxor fœderis tui. Nonne unus fecit, & reſiduum ſpiritus eius eſt? Malachiæ 2.14. Ubi uxor dicitur reſiduum ſpiritus viri. Mendoza in 1.Reg.1.

Conjugium nomen habet à jugo quaſi conjunctum jugum duorum: quia, ſicut in jugo duo trahunt, & niſi conjunctum, & æqualiter, trahant, malè trahunt; ſi malè trahunt, malè laborant; ſi malè laborant, nullum reportant fructum. Philippus Picinelli, volens exprimere concordiam conjugum, pinxit jugum, adjecto Lemmate: *Non benè ab uno.* Schonleben D.3.adv.Diſc.7.

Varia motiva

Ex Veteri.

Inſpiravit in faciem eius ſpiraculum vitæ. Gen.2.7. in faciem mulieris non dicitur inſpiraſſe; quia futura erat una caro cum viro virtute conjugii. Ergo unus ſpiritus, una vita, unaque reſpiratio, utrique communis erat: ideòque ſuperfluum eſſet illud de fœmina referre. Tertull.l.2. ad uxorem: Ubi caro una, unus & ſpiritus. de Caſtillo Illat.161. De Eva ſolùm dicit: *ædificavit coſtam in mulierem.* ib. Cur non etiam Evæ inſpiravit ſpiraculum vitæ? cur hic architectum, ibi inſpiratorem, agit? ut huic dubio occurram, libet advocare alium Scripturæ Textum Gen.5.1. *hic eſt liber generationis Adam, in die, qua creavit Deus hominem, - maſculum, & fœminam, creavit eos, - & vocavit nomen eorum Adam.* Novo iterum myſterio unus homo creatus dicitur, & tamen maſculus, & fœmina. *Et vocavit nomen eorum Adam.* Non nomen ejus, *ſed eorum*: quaſi ambo non ſint plures homines, ſed unus homo, ob conjugium. Et hoc eſt ipſum, quòd dicatur inſpiraſſe Adamo ſpiraculum vitæ, non autem Evæ: Quia ſcilicet conjuges debebant vivere quaſi unam vitam, & vivere ut anima una. Schonleben cit.

Immiſit ergo Dominus Deus ſoporem in Adam. Gen.2.21. S.Chryſ. hom.15. in Geneſ. Putat divino id conſilio factum; nè, ſi Adamus in efformatione mulieris dolorem ſentiret, perpetuam haberet occaſionem rixarum, & odiorum; aut certè minùs, quàm par eſt, uxori afficeretur. Immiſit, inquit, èxceſſum in Adam, & dormivit: accepit unam coſtarum illius, & implevit carnem pro illa; ut ne poſſit diſcuſſo ſomno, quod factum erat, ex vacuitate ſentire. Fernandius hic.

Ædificavit Dominus Deus coſtam - in mulierem. Gen.2.22. Non ait, formavit, produxit, fecit; ſed *ædificavit*. Ædificium eſt quid unum, una domus: ſic matrimonium eſt quoddam ædificium, quod conſtat ex ſuis partibus, viro, & muliere. Sylv. addit. in Matth.19.

Cumque obdormiſſet, tulit unam de coſtis eius. Ib. En coſta videtur ex latere ſiniſtro, non autem dextero, inter alvum, & cor, fuiſſe deſumpta. Procop. ſapienter admodum Deus ex uno finxit duos; ut unum iterum ex duobus conſtituat, invicem

copu-

Digitized by Google

copulatis per matrimonium. Fernand. ib.ſect. 52. Quid hoc ſibi vult? quòd, cùm poſſet mulierem æquè ac virum, formare de limo terræ, maluit coſtam viro ſubducere, eamque in mulierem ædificare? Quid, in quam, hoc voluit? niſi ut firmam, & indiſſolubilem, debere eſſe oſtenderet unici conjugii charitatem.

Rupert. in Gen. l. 2. c. 34. Cur ea latere Adæ mulierem formavit? volebat creator naturæ ad concordiam adducere unumquodque genus. Si enim, rebus ſic ſe habentibus, viri cum mulieribus contendunt, & mulieres cum viris; quid non admiſiſſent, ſi aliunde mulierem formaſſet? B. Theodoret. q. 30.

Vocavit nomen eorum Adam. Gen. 5. 2. ab Hebræo *adama*. q. d. vocavit eos *homo* ab *humo*, ex qua creavit eos. Eva ergo etiam eſt Adam, id eſt, homo: utrique unum nomen dedit, ad commendandam concordiam conjugalem. Corn. hic. Olim uxores à viris nomen accipiebant, ut Caii uxor vocaretur Caja; Cornelii Cornelia; Dionyſii Dionyſia: æquè ac Salomonis ſponſa ab eo vocatur Sulamitis. Id. in Cant.

Recordatus autem Deus Noe. Gen. 8. 1. Si memor Noe, beſtiarum, dicitur, cur non & ejus uxoris? R. S. Ambr. l. de Noe c. 16. cum dixit, quòd Noe memor fuerit, in authore & præſule domus, neceſſitates ejus reliquas comprehendit: Etenim cùm omnes ſibi invicem chari ſint, una eſt domus. Sylv. addit. in Matt. 19.

Ex Novo.

Dein ſeparare hominem adverſus patrem ſuum, &c. Matth. 10. 35. Cur de viro, & uxore, non ſit mentio? cùm ponantur pater & filius &c. quia vult illos maximè eſſe unitos; ideo nullam diſſidii ſuſpicionem dixit. Sylv. hic q. 5.

Ubi ſunt duo, vel tres, &c. Matth. 18. 20. Quinam ſunt hi duo illi, aut tres? an virum, & mulierem, & filium, tres dicit? Clem. Alex. 3. Stromat.

Sepelierunt ad virum ſuum. Act. 5. 10. Fuit celebris mos apud Hebræos, ut conjuges eodem ſepulchro conderentur. Abul. 2. Reg. 15. q. 14. ut carnis conjunctio ſequeretur conjunctionem pulveris; & quia de coſta viri facta eſt mulier. Sylv. hic.

Omnes unanimes. 1. Petri 3. 8. Memorabile eſt, quod in vita S. Macarii legimus; ipſi revelatum eſſe: Quòd omni ſua oratione, jejunio, & ſtudio virtutum, necdum perveniſſet ad menſuram meriti duarum mulierum, quæ cum maritis in eadem domo per 15. annos vixerant in pace, & concordia; adeò ut nulla unquam alteri verbum aſperius dixerit. Corn. hic.

Propterea mulierem Deus ſubjecit, virum verò illi præfecit; ut pax ſit: Nam, ubi honoris eſt æqualitas, aut ubi familia dominatur, vel omnes principatum gerunt; ibi numquam poterit eſſe pax. S. Chryſoſt. hom. 20. in ep. ad Epheſ.

Mulieres viros ſuos intimè diligant, & ad omne bonum, ut duo oculi, ſibi invicem conſentiant. S. Honorius ſ. de Sexageſ.

Exempla concordium Conjugum.

Ecce ancilla tua in manu tua eſt. Gen. 16. 16. Hoc eſt verum contubernium, hoc mariti officium; quando non magna diligentia mulieris ſpectat verba; ſed imbecillitati ſexus, veniæ non nihil concedit: Hoc unum ſatagens, ut è medio tollatur triſtitia; & pax, atque concordia, conſtringatur arctiùs. S. Chryſoſt. hom. 38. hic.

Erant juſti ambo. Luc. 1. 6. Ipſi mutua voluntate in idem convenerant, facti ſancta conventione concordes; ut neuter vellet, quod ad bonitatem alterum impediret; uterque alteri præſtaret, quod virtutis poſſet eſſe compendium. Sim. de Caſſ. l. 3. c. 1. *Ambo juſti.* ib. Quia, ut erat in duobus una caro, ſic erat in duobus unus ſpiritus. Imitentur conjuges; ut, quos conjungit affectio, jungat & virtus: S. Chryſol ſ. 91.

Erant juſti ambo. Mox ſequitur: *Incedentes ſine querela*: nec vicinis graves, nec inter ſe diſcordes; quia in DEI cultu valdè unanimes. Joſeph Alvarez Illuſtr. 176. Prima nimirum conjugum felicitas eſt, communis in Deum pietas. Non bene conveniunt in humanis, ſi diſſentiant in divinis. Id. ib.

Media concordia conjugalis.

Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea. Gen. 2. 23. In his verbis non ſolum intellige amorem mutuum conjugum; ſed etiam egregium patientiæ mutuæ documentum. q. d. vir: & mea fortitudo, & mea infirmitas, eſt in muliere. Alter in altero ſuam agnoſcet duritiem, & patiens feret. Quis enim ità omni vitio liber, in quo non vel oſſis rigor, vel carnis fragilitas, non ſit? Fernandius hic ſect. 14.

Honorabile conjugium inter Iſaac, & Rebeccam. Gen. 24. 67. Iſaac enim Hebr. *riſus*, eſt; Rebecca *patientia*. Clem. Alex. l. 1. pæd. c. 5. Riſus à tolerantia adjuvatur. Ut riſum à viro mulier eliciat, patienter agat; riſum patientia impetrabit. Velloſo in Judith. 7. Paræn. 25.

Et lex clementiæ in lingua ejus. Prov. 31. 26. q. d. in verbis non eſt aſpera, moroſa, clamoſa, iracunda; ſed lenis, blanda, & modeſta, ſuavis. Hanc enim legem clementiæ ſibi ſtatuit, ut cum omnibus benignè, & clementer, loquatur. Corn. hic. vide plura hoc loco.

§. VIII.

Concordia impia.

Est & mala concordia, & diſcordia bona: ſiquidem qui turrim ædificabant Gen. 11. 4. concordes erant in malo ſuo; inde etſi inviti, ad bonum tamen diſſenſerant. Et Socii Chore, malè conveniebant; ideo bene diviſi ſunt. Did. Niſſ. ſer. poſt D. 4. Quadr. §. 4.

Cuncti reges trans Jordanem congregati ſunt pariter, ut pugnarent contra Joſue. Joſ. c. 9. 1. 2.

Marſupium unum &c. Prov. 1. 14. Hæc eſt impia concordia; quæ ſignificatur per ſquammas Behemoth Job. 41. 6. & per ſpinas complectentes ſe mutuò. Nahum 1. 10. & per caudas vulpium colligatas Judic 15. 4. & per lappam, & terram tenacem. Oſ. 9. 6. c. 10. 8. Hugo à Caro hic.

Nolite arbitrari, quia pacem veni mittere: non veni pacem mittere, ſed gladium. Matth. 10. 34. Quare, quærit S. Chryſol. quòd agnus, quòd manſuetus, quòd humilis, Chriſtus indicare bellum venit? & reſp. ſ. 164. quia conjunctio cœleſtis eſt in illa ſeparatione terreſtri. Did. Niſſ. ſer. 3. poſt D. 3. Quadr. §. 4.

Ubi duo vel tres congregati in nomine meo. Matth. 18. 20. Nec omnis concordia bona, nec quævis diſcordia mala. S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 16. ſunt enim & inimicitiæ quædam bonæ. Quemadmodum ſcriptum eſt Geneſ. 3. 15. *Inimicitias ponam inter te, & ſemen tuum & ſemen illius.* Gen. 15. 10. *Tollens univerſa hæc, diviſit ea per medium, aves autem non diviſit.* Cur animalia terreſtria Abraham diviſit, non aves? ut ſignificaretur; nec omnem DEO diſplicere diſcordiam, nec unionem quamcumque probari. Did. Niſſ ibid.

Sicut eſſe noxium ſolet, ſi unitas deſit bonis; ità pernicioſum eſt, ſi non deſit malis. Perverſos quippe unitas corroborat, dum concordat: Et tantò magis incorrigibiles, quantò unanimes facit. S. Greg. l. 31. mor. c. 24.

TITULUS XXV.

CONFESSARIUS.

§. I.

Sit clemens, & lenis.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

Extenditque manum, & apprehenſam intulit in arcam Gen. 8. 9. Confeſſarius abſolvens extendit manum cum Noe, ut columbam in arcam introducat, ut confitens ei dicere poſſit pſal. 59. 7. *ſalvum fac dextera tua.* Summa Prædic. Confeſſar. Jacob moriturus tribui Zabulon navigationis, & mercium felicitatem portendit *Zabulon in littore maris habitabit, & in ſtatione navium pertingens uſque ad Sidonem.* Geneſ 49. 13. Sed ſublimiori ſenſu fidam Eccleſia ſtationem promittit, & maternam erga naufragantes filios charitatem. Audi S. Ambroſ. lib. de bened. Patriarch. c. 4. Zabulon juxta mare habitabit; ut videat aliorum naufragia ipſe immunis periculi. Magiſque ad ſubveniendum parata (Eccleſia) quàm periculo obnoxia: ut ſi qui, tempeſtatibus acti gravibus, confugere ad portum velint; præſtò ſit Eccleſia, tanquam portus ſalutis: quæ expanſis brachiis in gremium tranquillitatis ſuæ vocet periclitantes, locum fidæ ſtationis oſtendens. Uſque ad Sidonem, uſque ad graviſſimorum criminum peccatores, donata benedictionis hæreditate abſolvat. Arcones in Iſ. 1. Diſc. 1.

Loquimini ad petram. Num. 20. 8. Moyſes, & Aaron, caſtigati, quòd non verbis, ſed verberibus, aquam eduxerint è ſilice. Oliva l. 6. Strom. §. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus.

Subter leones, & boves, quaſi lora ex ære dependentia. 3. Reg. 7. 29. V. Beda l. de Salom. templo c. 20. ſuper leones, & boves, lora dependent; quando ſancti Doctores & in ſeveritate diſtrictionis,

Digitized by Google

nis, qua peccatores judicant; & in manſuetudine lenitatis, qua qua pœnitentibus remittunt; judicium ſui timent auctoris: nè forte injuſtè ligando, ipſi juſtè ligari ab eo, cujus judicium errare nequit, moveantur.

Pater mi, currus Iſrael, & auriga ejus. 4. Reg.2.12. Abul. q.19. Currus Iſrael vocatur; quia ad currum pertinet ſuſtentare. Sic enim Elias ſuſtentavit Iſrael, ſupportando defectus eorum, & providendo eis in neceſſitatibus. Arcones in Iſ.5. Diſc.7.

Eliſæus in domum Sunamitis ad filium ejus ſuſcitandum, ire non dedignatus eſt 4. Reg.4. 32. *& incubuit ſuper puerum, poſuitque os ſuum ſuper os eius:* nullum denique horrorem in domo pauperculæ mulieris habuit de puero mortuo. Diez Dom.20. P. conc.2.

Tibia, & Pſalterium, ſuavem faciunt melodiam; & ſuper utraque lingua ſuavis. Eccli.40.21. q.d. ſermo ſuavis magis mentem afficit, & delectat, quàm melodia inſtrumentorum muſicorum. Sermo enim ſuavis ſecum quaſi vehit mel internum, & ſuavitatem animæ, à quo promanavit; eamque defert in aures, & cor, audientis. Id viſum fuit, & etiamnum videtur viris Apoſtolicis; quorum lingua ſuavis *medetur, contritis corde* Iſ.61. 1. Sic videmus Confeſſarios ſuaves ad ſe pœnitentes allicere; & flectere, quocumque volunt. Pierius hierogl.7. de cervo c.t. tradit: cervum, licèt fugaciſſimum animal, ità melodia detineri, ut conſiſtens capi ſe, necarique, patiatur. Corn. hic.

Columba in Jordane viſa. Matth 3.16. non vultur: ut diſcas, non diſcerpendos, qui lavantur, ſed inumbrandos. Oliva l.6. Strom. antè citatus.

Imponens illum in iumentum ſuum, duxit in ſtabulum. Luc.10. 34. S. Ambr. l.1. de pœnit. c.5. ſupra jumentum ſuum impoſuit vulneratum, in quo ejus peccata vexit omnia; nec ovem paſtor deſpexit errantem. Aſterius Ep. in Cat. PP. in Luc. quid eſt jumentum, quo ſemivivum, ac animam agentem, ad hoſpitium Salvator deduxit, niſi Caro; in qua ad nos venire dignatus eſt: quæ fuit quaſi vehiculum quoddam, aut Divini Verbi jumentum; in qua, & per quam, omnia ſuſtinens, ac tolerans, pro plena morbi depulſione, ad hoſpitium, id eſt, Eccleſiam, ubi perfecta vulnerum curatio conſummatur, deducit.

Arborem fici habebat quidam. Luc.13. 6. Quis agricola interceſſor? Audi S.Greg.Nyſſ. Or. in mulierem peccatricem: alienus à cædendi acerbitate Sacerdos eſſe debet, tamquam promptus & paratus, ad excolendam humanitatem: ut etiamſi Dominus aliquem, uti plantam inutilem, exſcindere jubeat; ipſe tamen inſtet debeat ſupplicare, ut ignoſcat parumper, ac ſententiam differat. — Noli eſſe tam facilis ad amputandum, & exſcindendum, tu, qui Dominum, ne id faciat, debes obſecrare. Diligentiam adhibeto, reprehenſionibus circumfodito, cohortationibus foveto, tamquam ſinu. Tuum eſto placare Judicis animum. Demus operam, ut eodem nomine, quo Dominus, appellemur. Arcon. in Iſ.1. Diſc.8.

Motiva.

Ex Veteri, & Novo.

Eliſæus Naaman principem ſepties in Jordane mergi voluit. 4. Reg.5.10. nè ſalutatum quidem; puerum verò miſellæ convenit, fovit, oſculatus eſt; ſuoque ſpiritu in os ejus immiſſo revocavit ad vitam. Oliva l.11. Strom. § Traxit rete in terram. Crimen licèt iniquiſſimum, citò curetur in pannoſo; difficillimè, licèt leve, in cocco. Id ib.

Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis. Pſ.102.3. Non execratur, ſed curat Deus, morbos noſtros, & quidem omnes. Oliva. l 6. Strom. hic.

Neque ſeta eloc. Iſ.1.6.

Motivum ſpeciale, Chriſti lenitas in peccatores.

Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Matth 9.2. Docet, quàm manſuetè à Confeſſario tractandi Pœnitentes. Sylveira hic.

Homo, remittuntur tibi peccata. Luc.5.20.

Murmurabat Phariſæus Luc.7. 39. intrà ſe, quòd mulier fletu quaſi convivium habet, & Dominus eam ad ſe accedere permittat. Non æquè vult Deus peccatores extruſos, ut nos. Eſt hic puer, qui flens, & ejulans, omnes vos turbat; ideoque de manu in manum è templo ejicitis: qui ità lacrymans in exitu invenit matrem ſuam; quæ aſpiciens, illum ab omnibus ſic rejectum, brachiis excipit, oſculatur, & ait: hi ſatis oſtendunt, quòd non ſis eorum filius, nec ab iis diligaris. Profectò ſi pro te hos dolores pertuliſſent, quos egò, numquam te tam inhumaniter tractaſſent. Talis, longeque incomparabiliter major, eſt benignitas clementiſſimi Salvatoris erga peccatores. Diez.fer.5.D.Paſſ.

Cur ovem errantem Luc.15.4. non punit, verberat &c.? quia exprimit, juxta Greg.Bed.Bonav. peccatorem pœnitentem, revertentem in viam ſalutis. Docet, Pœnitentes benignè ſuſcipiendos. Sylv. hic q.8.

Cur præconium divini verbi non committitur primò Chriſti Diſcipulis diu cum ipſo converſatis; quàm mulieri, Jo.4. 28. Samaritanæ, quæ paulò ante erat peccatrix? S.Ambr.ſ.132. hæc virtus Chriſti eſt Domini; ut quantùmvis peccator; qui ejus unda ſe laverit, denuò in virginem reparatus; non meminerit, antea quid fecerit. Sylv. hic. q 38.

Si ſcires donum Dei. Ib. Cùm dicat Paulus Rom.2.11. *non eſt acceptio perſonarum apud Deum*, cur tam ſeverus in plectendo vinitorum homicidio? adeò mitis in ferenda Samaritanæ impudentia; ut nec jacturam unius pili minetur? Reſp. publicum crimen vinitorum pertinebat ad forum externum, & litigioſum. At Samaritanæ fragilitas diſcutitor in foro privato, & interno, intercedente ſumma miſericordia: quam ideo Chriſtus audit patienter, ubi perfert diſceptantem, monet ſolam, mirabiliter docet, abſolvit clementer, indulgentiis ditat, ſanctitate donat, & Apoſtolam patriæ præficit: in exemplum Sacerdotum; ut ſint clementes, & pœnitentibus aperiant aquam fontis Siloe, quæ nullo ſtrepitu, miro ſilentio, immundos purgabant. Oliva l.1.conc.18.

Alia motiva.

Ex Novo, & Patribus.

Converte gladium tuum in locum ſuum Matth.26.52. Quaſi uni manui tradidit Dominus claves, & alteri imperat, ut gladium claudat: ut ſciat, non percutere, ſed parcere. S. Bern. lib.4. de conſid. dracones me mones paſcere, & ſcorpiones. Propter hoc, inquam, magis aggredere eos, ſed verbo, non ferro. Quid tu demum uſurpare gladium tentes, quem ſemel juſſus es ponere in vaginam. Sylveſt. hic.

Quid ad nos? tu videris. Matth.27. 4. S. Ambroſ. l.2. de pœnit. c.5. arbitror, quòd etiam Judas potuiſſet tanta Dei miſeratione non excludi, ſi pœnitentiam, non apud Judæos, ſed apud Chriſtum egiſſet. Arcon. in Iſ.1. Diſc.1.

Dupliciter Spiritus Sanctus datus, I. in cœnaculo poſt reſurrectionem, quando leniter, & ſuaviter, JESUS *inſufflavit, & dixit; accipite Spiritum Sanctum.* Jo 20 22. II. cum impetu vehementi. Act 2. 2. Quæ differentia? Poſt Paſcha leni flatu ſe habet: dabatur enim ad dimittendum peccata; nunc autem valido impetu venit: quia ad peragenda negotia regni Dei inſtigabat. Cum peccatoribus contritis leniter, & affabiliter, ſe habeat Miniſter; at in negotio regni Dei exequendo, vehementi conatu ſe exhibeat. Sylv. hic c.13. q.12. Inſufflando eis Spiritum S. dat eis poteſtatem remittendi peccatà. Valdè durus eſt homo homini; & ideo nulli creditur remiſſio peccatorum, niſi priùs Spiritus Sanctus eorum animis illabatur; de cujus munere venit, ut valdè leniter, & ſuaviter, peccatores tractentur. Id. hic.

Aperi januam miſericordiæ; & ſi non pœnitentem propter Chriſtum, ſuſcipe vel Chriſtum in Pœnitente. Liqueſcat anima tua miſericordiæ rore, acclamantis, & pulſantis, Jeſu ſuccendatur eloquium. Vox pœnitentis, vox eſt Jeſu. Gilb. in Cant.ſ.43.

Si erramus, modicam pœnitentiam imponentes; nonne meliùs eſt, propter miſericordiam dare rationem, quàm propter crudelitatem deficere Pœnitentem? Hugo Cardin. in Matth. 23. Ubi Paterfamilias largus eſt, diſpenſator non debet eſſe tenax. Si Deus benignus, ut quid Sacerdos auſterus? Vis apparere Sanctus? circa tuam vitam eſto auſterus; circa aliorum benignus. Id. ex S.Chryſoſt.

§. II.

Confeſſarius nimiùm mollis arguitur.

Pepercit Saul, & populus, Agag, & optimis gregibus, &c. quæ pulchra erant. 1.Reg.15.9 quæ tamen Deus juſſit occidi, & ideo proprio cecidit gladio ſic Confeſſarii pavenies, nè peccatores percutiant verbo Dei, juſtè verbo Dei percutientur, & damnabuntur. Summa Prædic. Adulatio.

David autem pſallebat manu ſua. 1. Reg. 18. 10. Vide ſuperiùs Concionat. §.21.

Labia eius diſtillantia myrrham primam. Cant.5. 13. Lucas Abb. ait: labia Chriſti eſſe Confeſſarios: quia per illos loquitur Chriſtus ad cor pœnitentium; eiſque myrrham pœnitentiæ vitæque auſteræ, inſtillat. Corn. hic.

Habuit magnatorum quiſpiam Confeſſarium; eum in confeſſionibus offendere timebat. Super menſam aliis rigorem ſuorum Confeſſariorum exaggerantibus, Dominus ille ſui lenita-

Digitized by Google

tem mirè ſudabat. Utroque defuncto uxor Domini, dum ſola in Capella orat, videt hominem forma ignita & terribili, qui portabat alium dorſo ſuo ſimilis formæ. Cui timenti maritus: nè timeas: ego ſum maritus tuus; & bajulus meus eſt Confeſſarius meus: qui, ſicut viventem ſupportavit in culpa, ità mortuum portat in pœna. Summa Prædic. Confeſſ. mollis.

§. III.

Qualis Confeſſarius eligendus?

NE *ſubjicias te omni homini pro peccato*. Eccli.4. 31. Lyr. delectus habendus in Confeſſione; nec cuivis Confeſſario aperienda peccata: multi enim ſtipites venantur, quibus dici poſſet illud Oſ.4.12. *populus meus in ligno ſuo interrogavit, & baculus ejus annuntiavit ei*. Medicum quæris in morbo peritum; pro anima vis hebetem: qui, ut Medici imperiti cœmiterium implent corporibus, ità rudes Confeſſarii Infernum animabus. P. Octavian. in Eccl. c.4. hic.

§. IV.

Confeſſarius plebejos non abhorreat:

POndus *ſuper ſe tollet, qui honeſtiori ſe communicat*. Eccli.13.2. Multi ambiunt aulas Magnatum, ut eorum familiaritate honorati ſint, & dignitates, & lucra captent. Verùm Siracides hic ſapienter idipſum diſſuadet. Ubi enim ſunt impares, ſuperior vult Dominari inferiori; illique multa imperat, quæ inferior præ metu, & pudore, recuſare non audet: quare potiùs ſervus eſt, quàm amicus. Experiuntur & illud pondus Confeſſarii magnatum, & divitum; qui, præter moleſtias illis obſequendi, non rarò conſcientias ſuas, æquè ac Pœnitentium, periculo æternæ ſalutis exponunt: dum vel ex metu diſplicendi, aut placendi, non audent eos monere; ſed diſſimulant non diſſimulanda; laxant non laxanda. Quantò feliciores ſunt Confeſſarii pauperum, qui eos liberè monent, facileque ad omnem ſanctitatem, promovent. Hi domini ſunt, illi ſervi. Corn. hic.

Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Matth 3.10. Una ſecuris, & idem rogus, cuivis plantæ ſterili æquè palma, ac ficus; ceraſus, ac malus Punica. Ejectus eſt Judas, licèt Apoſtolus; Saul, licèt princeps; fugatus Cain agricola; damnatus ad greges Nabuchodonoſor. Quos ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet. Utinam ea recurrerent ſæcula, quando reginæ (3.Reg.14.2.) induebant perſonam ancillarum! A Jeroboam ad Ahiam miſſa eſt uxor perſonata amictu plebejo. Timuit, nè regina rejiceretur; ſperavit ancillæ ſimulatione Dominam admittendam. Caveant Eccleſiarum Ahiæ, ne rejectis ancillis, fœminis Conſularibus ancillentur. Oliva lib.15. Strom. §. traxit rete &c.

Collocet ſe Confeſſor in arce, ſeu ſpecula rationis, abſtrahens ſemetipſum, quantùm potuerit, ab homine exteriori, tam in ſe, quàm in aliis; ut ſpiritu ambulet, & non carne: nè fortè, illectus formis corporum, fiat ſibi ipſi laqueus perditionis: totus in animarum perſpicienda qualitate ſpiritualiter invigilet; non attendens diſtinctionem ſexuum, vel formarum. Joan. Gerſon tr. de arte aud. Confeſſ.

TITULUS XXVI.

CONFESSIO

Sacramentalis.

§. I.

Figuræ, & Symbola:

Ex Veteri.

A*Periens Noe feneſtram &c.* Gen. 8. 6. Sic peccator aperiens feneſtram cordis, ideſt, oris, columbinam gementem, ſimplicem, & ſine fuco, confeſſionem emittit. Illa verò ramum olivæ portat, ideſt, veniam, & pacem. Barrad. Dom.3. Quadr. t.2. l.8 c.19.

Facies labrum æneum. Ex.30.18. Quod poteſt exponi de pœnitentia; quæ dicitur mare, pro amaritudine contritionis; labium pro confeſſione. Dicitur etiam æneum pro, conſtantia & fortitudine, in labore ſatisfactionis. Illud labium ponitur inter tabernaculum, & altare. Altare eſt Eccleſia militans, in qua nos debemus offerre Deo priùs lotos per pœnitentiam. Rom. 12. 1. *obſecro vos &c.* Tabernaculum eſt vita æterna, ſive cœleſtis patria; *quod nequaquam transferri poterit*, ut dicitur Iſa.33.20. Qui ergo à militante Eccleſia volunt ire ad triumphantem; oportet, quod per mediam tranſeant pœnitentiam: hæc enim eſt via. Aqua ponitur in labio, quando pœnitentia fit cum lacrymis, vel cum gratia, &c. Hugo Card. in Joan. c.5.

Pherezæus. Ex.23.23. interpretatur diviſus; & ſignificat peccata mortalia, per quæ anima dividitur à Deo. Hæc tradidit Dominus in manus Judæ: quia virtute Confeſſionis tam venialia, quàm mortalia dimittuntur. Hugo Card. in Judic. c.1.

Sexcentos viros vomere. Judic.3.31. Gloſſa: vomer eſt Confeſſio: quia, ſicut vomere aperitur, & ſcinditur, terra, ut ſemen recipiat, & fructificet; ſic Confeſſione reſcinditur terra cordis noſtri, ut ſemen verbi, & gratiæ Dei recipiat, & per illud fructus bonorum operum producat. Corn. hic.

Effuderunt in conſpectu Domini &c. 1. Reg.7.6. in ſignum pœnitentiæ, qui perfectè idololatriæ, & peccatis, renuntiabant. q d. ſicut aquam hanc, ſic & cor noſtrum, omniaque ejus vitia, effundamus coram Domino, profitentes, nos ea deteſtari, pœnitere, & aquam hanc vice lacrymarum fundere. Optaremus pro peccatis tot lacrymas fundere, quot ſunt guttæ in ſitula: ſed quia id facere nequimus, hinc pro eis aquam effundimus. Corn hic.

Saul in eo, quòd, David citharam percutiente, refocillabatur, & leviùs habebat, 1. Reg. 16. 23. *& recedebat ab eo ſpiritus malus*, inimicos Dei ſignificat pro parte illorum; qui, audita dulciſſima prædicatione Chriſti ad pœnitentiam invitantis, ad fidem ejus convertuntur, & refocillantur, depoſitis peccatorum oneribus; & per confeſſionem recedit ab eis diabolus. S. Rupert. l.2. in lib. Reg. c.2.

Vox Domini confringentis cedros. Pſalm. 28.5. qua Sacramentum Pœnitentiæ perficitur. de Ponte in Cant. 2. Exh.8.§.1.

Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus. Pſalm. 50.19. Cùm mala tua confiteris, ſacrificium eſt Deo ſpiritus contribulatus. S.Bern. ep.112.

Flores apparuerunt &c. Cant.2.12. Notantur hic tres actus Pœnitentiæ: contritio per flores: confeſſio per vocem turturis; ſatiſfactio per putationem. Huc facit, quòd turtur ſit Pœnitentiæ Symbolum: nam poſt mortem conjugis perperuò gemit, & mœret. Quare numquam in viridi ramo, ut antè; ſed ſemper in arido, reſidet. Numquam in aqua ſeipſam inſpicit; nec aquam claram, & elimem, ut antè; ſed turbidam, & limoſam, bibit: imò aquam limpidam pede torbat, antequam bibat; uti tradunt Phyſici. Corn. hic.

Dicitur 1. Machab. 2. 65. 66. quòd *Mathathias* moriens ſubſtituit ſibi *Simonem, & Judam*. Mathathias *donum gratiæ*; Simon *audiens mærorem*, ideſt, contritio; Judas *confeſſio*. Hos duos debemus in nobis ſubſtituere, ſi fortè moriatur aliquando Mathathias; ideſt, gratia Dei. Hugo Card. in Gen. c.13.

Ex Novo.

Et tu Bethlehem, terra Juda, nequaquam minima es. Matth.2.6. S.Bern. l.2. de Nat. B.V. Bethlehem *domus panis*; Juda ſonat *Confeſſionem*. Confitere ergo, & Bethlehem domus panis fies; ideſt, omni oppleberis abundantia. Eſcob. tit.1. mir. Chriſt. lib. 7. Obſ.8.

Remanſit Jeſus. Luc.2 43. Qui perdit Chriſtum per peccatum, non poteſt ipſum invenire, niſi poſt triduum Contritionis, Confeſſionis, Correctionis. S. Vinc Ferr. D. infra Oct Epiph. ſ.4.

Piſcina, Jo.5.2. eſt Pœnitentia. Sicut enim nihil dignum erat offerri Domino ad litteram, niſi priùs in ea lavaretur; ità nullus eſt dignus Deo offerri ſpiritualiter, niſi priùs ſit lotus per pœnitentiam. In probatica piſcina oves lavabantur ad immolandum. Hugo Card. hic.

Lazare veni foras. Jo. 11. 43. acſi apertè cuilibet mortuo in culpa diceretur: cur reatum tuum intrà conſcientiam tuam abſcondis? S. Greg hom.26.

Sicut puer rumpit veſtem veterem, ut citiùs habeat novam, ſic bonus Pœnitens lacerat ſaccum carnis, ut citiùs animæ ſuæ acquirat ſtolam felicitatis æternæ. S. Bonaventura 1. diæt. ſal. cap. 2.

§. II.

Motiva Confeſſionis:

Primum.

Petit illam à nobis Deus.

A*Dam ubi es?* Gen.3.9. Vocabat hominem ad cor ſuum, ut pœnitens reſponderet: heu! in prævaricatione ſum! S.Rup. l.3. de oper. S. Spir. c.3. Ad confeſſionem provocat, dum interrogat.

Vult eum fateri peccatum, dum ab eo inquirit admiſſum. Quærit miſereri, dum cum reo de culpa loquitur. S.Chryſ. hic ſ. de lapſu primi hom. Ad hoc requiſiti fuerant, ut peccatum, quod transgrediendo commiſerant; confitendo delerent. Unde & ſerpens ille perſuaſor, qui non erat revocandus ad veniam, non eſt de culpa requiſitus. S.Greg.l.22.mor.c.13.

Ubi eſt Abel frater tuus? Gen.4.9. Multa, & immenſa, Dei patientia eſt: non enim interrogat, quaſi ignoret; ſed ipſum id agit, quod & patri ipſius fecerat. Nam quemadmodum illum, cùm ſe præ confuſione nuditatis tegeret, rogabat, ubi es? non ignorans, ſed fiduciæ occaſiones illi præbens; ut per confeſſionem peccati delictum ipſius abiueretur; ita & nunc rogat Cain. S. Chryſoſtomus hom.19 hic.

Unde venis? Gen.16.8. Quærit Angelus, non quòd neſciat, ſed ut confeſſionem peccati eliciat. Corn.hic.

Juda, oſculo Filium hominis tradis? Luc.22 48. Cur, Domine, hominis ſpurciſſimi nomen aſſumis? S. Cyrill. Jeroſ. catech. 2. Hoc ad ipſum dicit; admonens eum per nominis appellationem. q.d. accepiſti argentum, confitere citò. Baeza t. 2. l.6. c.3.§.28.

Vade voca virum tuum. Jo.4.16. Sciebat Dominus, Samaritanam non habere virum; & tamen ait: *vade, voca virum tuum*, illam ad humilem peccatorum veniam adducens: nam nil ſalubriùs ſuadetur peccatori, quàm confeſſio. Baeza ib.

Vis ſanus fieri? Jo.5.6. Quærit Jeſus, ſi vult ſanus fieri? ut ore profiteretur malum. Sim.Caſſ.l.5.c.27.

Secundum

Placat Deum, avertit pœnam, juſtificat.

Ex Veteri, & Novo.

Occidi virum in vulnus meum, & adoleſcentulum in livorem meum. Gen.4.23. Nonne dictum eſt Gen.4.24. Omnis qui occiderit Cain, ſeptuplum punietur? Et tamen non multùm poſt Cain occiſus eſt à Lamech teſte S.Hier.in quæſt.hebr.item ep.125. ad Damaſ. q. 1. Et tamen nulla pœna legitur. Theodoret. q. 44. in Gen. pœnam evaſit propter peccati confeſſionem; &, contra ſe ferens ſententiam, evitavit divinam. Mendoza in 1.Reg.7. Grave peccatum Judas, & Thamar, commiſerunt; ſed in hanc capitale ſupplicium decernitur, non in illum. *Producite*, inquit, *eam, ut comburatur*. Gen.38.24. Immò numquam Judas hujus peccati reus, vel accuſatur, vel nominatur. Nec immeritò: quia peccatum agnovit, & confeſſus eſt. *Juſtior me eſt*. ib.26.S.Ambr. l.2.de pœnit.c.8.hic:ideo culpæ ejus deputatum non eſt: quia ipſe priùs ſe accuſavit, quàm ab aliis accuſaretur. Mendoza ib.

Peccavimus; redde tu nobis &c. Judic.10.15. Ingenuè confitentur; ſed quid reddendum peccatoribus? non ſupplicium? immò beneficia cœleſtia. Quo titulo? *peccavimus*. O ſtulti! immò prudentiſſimi. *Peccavimus!* vox eſt pœnitentis, ſicut Davidis: *Peccavi Domino*. Qui peccatum ingenuè confitetur, Deum acquirit debitorem cœleſtium munerum. Theodoret.q.17. ubi ſuas iniquitates confeſſi ſunt, beneficia ejus perſenſerunt. Eſcob.t.1.mir. Chr.l.7.obſ.8.

Domine, ne in furore tuo arguas me. Pſ.6.2. Inter alios ſtatus, quos oratores Cauſis emergentibus indiderunt; *conceſſivam deprecationem* eſſe dixerunt: cùm reus non id quod factum eſt, defendit, ſed, ut ignoſcatur, expoſtulat. Qui ſtatus, licèt inermis apud terrena judicia videatur, humaniſque viribus deſtitutus; invicta tamen apud Deum munitione præcingitur: Ut quem nulla valent argumenta defendere, ſola poſſit Confeſſio vindicare. Hoc verè confitentibus datur; qui dum ſe cupiunt abſolvere, ipſi potiùs nituntur propria facta damnare. Sic Iſ.monet c.43.26.*narra, ſi quid habes, ut juſtificeris*. Caſſiod.hic.

Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum. Pſ.6.3. Infirmitatis confeſſio cœleſtis medici miſericordiam monet; à quo facilè impetrantur remedia, cùm oſtenduntur vulnera manifeſta. Non enim dixit, quia mereor; ſed quia juſtitiam tuam ſuſtinere non valeo. O clementia magna Creatoris! à Judice percipimus, quid rei dicere debeamus. Docemur pietatem petere, nè nos juſtitia poſſit abſumere. Id.ib.

Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo. Pſ. 24. 11. id eſt, propter nominis tui gloriam; vel miſericordiam tuam: Hoc enim nomen DEI. Pſ.43.26. *Redime nos propter nomen tuum.* Cald. *Propter bonitatem*. Hebr. *miſericordiam*. Sed quam hujus propitiationis affert cauſam? quia forſan neſciens commiſit, quia caſu, quia leve? immò inquit: *Multùm eſt enim*. Pſalm. 21.11. S.Hier. quia grandis eſt iniquitas. Grandem autem miſericordiam cùm dico, ingentem etiam illius gloriam dico. Sic Eccleſia canit: *Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam*. Quis unquam de gloria alicui gratias agit. Scilicet miſericordiam in nos exercitam intelligimus. Rom. 3. 23. *Omnes peccaverunt, & egent gloria DEI*. Octav. in Eccleſiaſticum c. 18.

Sana animam meam, quia peccavi tibi. Pſ.40.5. En ratio, cur miſericordiam petat, quia peccavit. Rei alii, cùm ignoſci ſibi petunt, peccatum abſcondunt; hic autem aperit illi apertum, ut poſſunt, excuſant. David autem extollit, & magnum dicit: ex quo miſericordiam quaſi majori cum fiducia ſperat. Id. in cap.18.

Miſerere mei Deus. Pſ.50.1. Rex ille potentiſſimus, & multarum gentium victor egregius; cùm ſe audiſſet à Nathan Propheta redargui; peccatum ſuum non erubuit publicè confiteri: Nec ad noxias excuſationes cucurrit, ad quas maximè feſtinat humanitas. Sed repentè ſalutari humilitate proſtratus ipſe ſe Deo offerens purpuratus pœnitens, piis lacrymis ſupplicavit. Mirabile dictu! dicendo enim Judici, *miſerere mei*, locum examini cognoſcitur abſtuliſſe. Vox iſta non diſcutitur, ſed ſub tranquillitate ſemper auditur. Caſſiod.hic.

Confitebimur tibi Deus. Pſ.74.2. Mortem plerumque generat, vel ſemel terreno judici crimina confiteri: Deo autem frequentata Confeſſio non parturit periculum; ſed ſalutem. Pulcherrimus currit ordo verborum: priùs ſe dicit confiteri, id eſt, peccata deflere; poſtea invocare nomen Domini. Sic enim ſignum eſt, ut ipſius munere priùs corda noſtra confeſſione purgemus; & ſic ad auxilium ſuſcipiendum nomen Domini invocare debeamus. Id.hic.

Notus in Judæa Deus. Pſ.75.2. Judæa interpretatur *Confeſſio*; in hac recognoſcitur Deus, qui antè in ſtatu peccati ignorabatur; & Deus eos cognoſcit; & ſe eis notum, & familiarem, oſtendit. Hugo Card.hic.

Oſtende mihi faciem tuam. Cant.2.14. Dicit hoc animæ peccatrici, quæ faciem ſuam, quam ei Dominus creando contulerat, & recreando formaverat, commutavit in faciem porci &c. q. d. depone faciem alienam, & oſtende mihi tuam. Hugo Card. hic. Age, quod agis, contemplare, quod contemplaris; atque hoc modo ſemper oſtende mihi faciem tuam; & oſtendendo corrige, quod Eva peccavit, & abſcondit à me faciem ſuam. Non oſtendit mihi faciem ſuam, cùm dicerem, ubi es? non ſonuit vox ejus in auribus meis, vox confeſſionis, quæ ſonare debuiſſet. Rupert.hic l.2.

Neque tu times Deum. Luc. 23. 40. Hæc iden dico, ut pro pietate laborare diſcatis; & cùm domi, tum publicè, æmulationem præ vobis ferre, ac pro Chriſto decertare. Mala propria confitetur; & Domino patrocinatur. Tortus es latro coram Præſide, ut latrocinia tua, furta, & cœdes, fatereris; non tamen faſſus es. Et nunc extra tormenta dicis, *digna factis recipimus?* ſic eſt, inquit; verùm illic confeſſionem excipit mors; hic confeſſionem pœnitentia ſequitur, & vita. S. Chryſoſt. tr. de Zelo, & piet.

Ex Patribus.

Cùm apud Sæculi judices confeſſus non dirigatur ad pœnam; apud Dominum confitens ſtatim pergit ad veniam. S. Ambroſ. c.1. de pœnit.

In ſæcularibus judiciis, quantumlibet, poſt acceptam ſententiam, lamenteris, & lugeas; non tamen effugies flendo ſupplicium. Hic verò, ſi toto corde ingemueris ad Deum, ſolviſti repentè ſententiam, veniamque conſecutus es. S.Chryſ. hom.6. in Math.

Omnis, qui ſeipſum accuſat, Judicis iram mitigat. S. Chryſ. hom.4. de patientia Job.

Si adverſarium noſtrum prævertimus; diabolum dico, qui in die illa ob faciem noſtram ſtabit; & jam in præſenti vita, antequam ad tribunal ingredimur, facinora confeſſi fuerimus; dicendique principium rapuerimus, noſtri ipſorum facti accuſatores: in tantam miſericordiam provocabimus Dominum; ut non ſolùm nobis donet liberari à peccatis, ſed & in juſtorum Catalogo numerari. S.Chryſ.hom.20. in Gen.

Cùm mala tua confiteris, ſacrificium eſt DEO, Spiritus contribulatus. S.Bern.ep.112.

Ex eo uniſquiſque juſtus eſſe incipit, ex quo ſui accuſator extiterit. S.Bernard.tr. de inter.Dom.c.1.

Tertium.

Confeſſio plena gratiis; honore, & favore Divino.

Ex Veteri.

Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas. Gen. 1. 2. Ergo iis Divinus Spiritus incubat, à quibus prævidet animas capiandas. Oliva l.9. Strom.hic.

Pſalmi 56 titulus: *in finem nè diſperdas David in tituli inſcriptionem: cùm fugeret à facie Saul*. Inſcriptio noſtri David

J.N.

Digitized by Google

J. N. R. J. O tu ergo, quicumque fugis à facie Saul, à facie diaboli, vel mortis, aut cujuſcumque vitii: ne corrumpas hunc titulum: imò nè corrumpas te ipſum, deſtruendo in te, quod dicitur Rex Judæorum. Quid enim eſt Rex Judæorum? niſi Rex Confeſſorum? Confitere igitur peccata tua, ut ſis Regis hujus regnum. S. Rupert.l.3.c.30. in 4.Reg.

Hæc eſt dies, quam fecit Dominus &c. Pſ.117.24. Hæc dies ſcilicet confeſſionis, quam fecit Dominus; *exultemus &c.* Confeſſio dicitur dies propter claritatem gratiæ DEI. Et dicitur dies Domini: quia Chriſtus ordinavit Confeſſionem. S.Vinc. Ferr.ſ.1.D.in Alb.

Vena vitæ os juſti. Prov.10.11. Lyranus hæc adaptat confeſſioni peccatorum: q. d. os juſti verè pœnitentis emanat vitales aquas puræ, & ſinceræ, Confeſſionis: per quam veniam, vitamque gratiæ, conſequitur. Corn. hic. Qui lingua per confeſſionem crimina ſua enudat, is vitæ, ac ſalutis lucrum facit: *Ore* namque, ut Paulus ait Rom.10.10. *confeſſio fit ad ſalutem.* Dal.Niſſ.fer.5. poſt D.4. Quadr.§.6.

Ex Novo, & aliis.

Faciem tuam lava. Matth.6.17. Facies animæ eſt conſcientia, quæ lavatur confeſſione. S.Vinc.ferr.ſerm.die Cin.

Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Matth.9.2. Verè filius DEI eſt, cui dimittuntur peccata. Haymo.

Locutus eſt mutus. Luc.11.14. Simul loquitur mutus, & cœcus videt, ac dæmoniacus liberatur: quia erga confitentem delicta Dominus ſe munificentiſſimum exhibet. Eſcob.t.1. mir. Chr. l.7.obſ.8.

Pater! peccavi in cœlum. Luc.15.18. *& oſculatus eſt eum*, v.20. Sed quomodo ſupremus Dominus figit oſcula impuro ori? jam pulchrum erat confeſſione: *Pater peccavi*! ut dignum eſſet DEI oſculo. S. Chryſoſt.hom.4. in Luc. Occurrens Pater revertenti filio oſculatur os ejus, per quod emiſſa de corde confeſſio pœnitentis exierat, quam pater lætus excepit. Sylv.hic q.6. Cur pater non interrogat de ſubſtantia perdita; nec infligit flagella, ſed oſcula? S.Chryſ.hom.10. de pœnit. Si pœnas eum dare opportuit, ſatis pœnarum, quod in aliena verſatus eſt, dedit. Magnam pœnam luit fame, carentia conſpectus Jeſu. Sylv. hic q.16.

Et oſculatus eſt eum. ib. Sic Pater judicat, ſic emendat; ſic peccanti filio dat oſcula, non flagella. S.Chryſol. ſ.2. Novum genus judicii, in quo reus, ſi excuſaverit crimen, damnatur; abſolvitur, ſi fatetur. S.Zeno Ver.ſ.7.ad Neoph.

Date annulum in manu ejus. ib. Annulus ſignum nobilitatis, & libertatis; per quem Equites à plebeis, & ſervis, diſtinguebantur. S.Chryſol.ſ.5. poſuit annulum in manu ejus, annulum honoris, titulum libertatis, inſigne pignus Spiritus, ſignaculum fidei. Sylv. hic q.19. Reverſo per confeſſionis viam prodigo Pater cœleſtis ſtolam primam, ſeu merita demortua, jam reviviſcentia, reddi imperat: addit annulum, calceamenta, vitulum ſaginatum; verbo, omnem abundantiam. Gilbert.ſ.33. in Cant. revolve Evangelium, ubique Jeſum copioſum invenies ad veniam. Eſcob.t.1.mir.Chr.l.7.obſ.8.

Hodie mecum eris in Paradiſo. Luc.23.43. Fœdaverant illum propria facinora; ſed Confeſſio Paradiſum patefecit. S. Chryſologus de latr.

Erat proximum Paſcha, dies feſtus Judæorum. Jo.6.4. Tunc enim præcipuè confluunt homines ad confeſſionem, & tranſeunt de vitiis ad virtutes. Et dicitur *Paſcha dies feſtus Judæorum*: Quia ſoli Judæi, id eſt, confitentes peccata ſua, faciunt iſtum tranſitum de membris diaboli in corpus Chriſti; de culpa ad gratiam; de vitiis ad virtutes; de ſervitute diaboli in libertatem regni; de exilio vitæ præſentis ad patriam æternæ felicitatis. Hugo Cardin. hic.

Confeſſio eſt porta, per quam intrant animæ ad paradiſum. S.Albertus ſ.die Cin.

Quando abſolvitur peccator, debet cogitare, quòd omnia vulnera Chriſti ſunt aperta, & ſanguis effunditur ſuper eum. S. Vinc.Ferr.ſ.1.fer.5. poſt Oculi.

Quartum.

Confeſſio facilis, & ſuavis eſt.

Facilitas Confeſſionis in Veteri Teſtamento præfiguratur. Homicidis conſtituit Deus ſex civitates: tres citra Jordanem. Num.35.13. totidem ultra Jordanem. Deut.19.3. Cur non alia loca ad recipiendos profugos, quàm civitates, eaſque munitiſſimas, deſtinavit? ℟. Philo Hebr. neque effugium dedit in loca, quæ deſerta forent; aut parum tuta, nè cædis invitæ reus facilè caperetur. Fuerunt præterea illæ refugii urbes propriè Levitarum. Num.35.6. Fortè quia Levitæ, ſicut ſanctiores erant, ità ad pietatem proniores: ut facilis acceſſus confugientibus daretur. Mendoza in 1.Reg.7.Annot.25.

Putabam, quòd egrederetur ad me. 4.Reg.5.11. ait leproſus Naaman. Dicit ei ſervus fidelis: *Pater ſi rem grandem dixiſſet tibi propheta &c.* v.13. Leproſo peccatori dicitur: accede ad Chriſtum, ad Confeſſarium. Multi ſunt potentes, & divites; qui ad animarum medicum vel compulſi tempore veniunt. Sed ſi confeſſarius aliter, quàm ipſi velint, eos curare diſponit; alium quærunt, qui pro libitu ſuo eis pharmaca præbeat. *Si rem grandem &c.* cùm damnatus ſis ad æterna ſupplicia, cùm merueris Inferni pœnas: quid magnum poſtulari poteſt, ut hæc redimas? Certè ſi oporteret omnes labores, cruciatus, afflictiones corporis, ſubire &c. Jo. Oſorius Dom.5. poſt Epiph.

Numquid adhæret tibi ſedes iniquitatis, qui fingis laborem in præcepto? Pſ.93.20. Dici poteſt ob difficultatem renuenti Confeſſionem. Fictitius eſt iſte labor, quem times. Tui te cordis iniquitas, non operis difficultas, à Confeſſione deterret: timidos illos terræ promiſſæ exploratores imitatus, quædam in hoc ſacramento fingis monſtra de genere giganteo; quibus vincendis te imparem putas: cùm tamen Joſue, & Caleb, & qui illos Chriſtiani milites imitantur, facilè poſſint ea omnia, ſicut panem, devorare. Mendoza in 1.Reg.7.Annot.25.

Dum irent, mundati ſunt. Luc.17.14. Ut diſcamus, Dei pharmacum accedentibus ægris occurrere; nec pati ſe ab iis conveniri. Ipſum curationis deſiderium, curatio eſt. Oliv.l.13.Strom.§ hic.

Confitemini alterutrum peccata veſtra. Jacobi 5. Cur non expreſsè dicit, confitemini Sacerdotibus? Reſp. ad leniendum confeſſionis onus, & verecundiam. q. d. confiteri debetis; at non angelis; coram quibus, utpote puriſſimis, & ſanctiſſimis, nimis erubeſceretis peccata veſtra, præſertim carnalia, aperire; ſed hominibus, Sacerdotibus; qui iiſdem peccatis, & tentationibus, obnoxii ſunt, aut fuerunt, aut eſſe poſſunt. Corn. hic.

Quid timeo confiteri peccata mea? quid vereor opprobrii mei mentionem facere apud eum, cujus judicia dulcia ſunt? Quod ſeverum in aliis, in Chriſto dulce eſt, & ſuave; quia ipſe ſuavis eſt. S. Ambr.in Pſ.118. Octon.5.

O dulcis ſententia! ò damnatio neceſſaria! homo jugulatur, ut vivat; percuſſor, percuſſoriſque non cernitur gladius; percuſſique non hiat vulnus, non defluit ſanguis, non decolor color eſt. Ipſe eſt, & tamen ipſe non eſt; Vetus quidem videtur domicilium; ſed novus eſt inquilinus. S.Zeno Ver.ſ.2. ad Neoph. poſt baptiſma.

Quintum.

Confeſſio eſt utilis animæ.

Confeſſio, & pulchritudo, in conſpectu ejus. Pſ.95.6. *Egreſſus eſt à filia Sion omnis decor ejus.* Thren.1.6. S.Bonav.hic. decor egreditur, quando homo non confitetur. Sylv.c.22.in Luc.11.q.6 Confeſſionem benè ſequitur pulchritudo. Quia nemo poteſt eſſe ſpecioſus, niſi qui Domini fuerit miſeratione mundatus. Fœdos nos peccata noſtra faciunt; ſed pœnitentiæ reddunt lavacra decoros. Caſſiod. hic.

Tetigit manum ejus, & dimiſit eam febris. Matth.8.15. Inde medicamentum habet peccator, ſi nudam malitiam ſuam exhibeat oculis Divini Medici. Baeza t.2.l.10.c.6.

Erat autem Sabbathum in die illo. Io.5.9. In die gratiæ, cùm ſanatur homo, eſt Sabbathiſmus: in quo notatur ſpes æternæ quietis, & quies peccatoris. Pſal.114.7. *Convertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi.* Hugo Card. in Io.

Cur ceſſas aggredi, quod ſcias mederi tibi? multæ quidem animæ, & irrationales, medicinas ſibi divinitus attributas, in tempore agnoſcunt. Cervus ſagitta transfixus, ut ferrum de vulnere expellat, ſcit ſibi dictamno medendum. Hirundo, ſi excæcaverit pullos, novit illos rurſus oculare de ſua chelidonia. Peccator reſtituendo ſibi inſtitutum à Domino exomologeſim ſciens, præteribit illam. Tertull. l de vel. Virg.

Quid eſt peccatorum Confeſſio niſi quædam vulnerum ruptio? quia peccati virus ſalubriter aperitur in confeſſione, quod peſtiferè latebat in mente. S. Greg. hom.38. in Evang.

Varia alia motiva.

Dixitque Lamech, quoniam occidi virum. Gen.4.23. Non ſolùm factum confitebatur, & cædes in medium afferebat, quas operatus erat; ſed & pœnam ſibi inferebat, comparans peccatum ſuum peccato Cain: qua enim venia, inquit, fuerit dignus, qui alterius pœna emendatior non ſit; ſed recentem, & auribus inſonantem habens memoriam, inſuper duplex homicidium patravit. Sanct. Chryſ.hom.20.in Gen.

Dabitis Deo Iſrael gloriam. 1.Reg.6.5. Quomodo hæc munera in gloriam Dei cedebant? Eſt hebraiſmus; quo illi dicuntur Deo gloriam dare, qui ſua peccata confitentur. Ioſ.7.19. ad Achan, *Fili mi, da gloriam Deo.* Phariſæi cœco Ioan.9.24. *da gloriam Deo.* Ier.13.16. *date Domino Deo veſtro gloriam, antequam contenebreſcat.* Mendoza in 1.Reg.6.

Os juſti meditabitur ſapientiam &c. Pſ.36.30. Quid eſt loqui judicium? niſi confitendo ſe Sacerdoti tradere judicandum. Et quid eſt meditari ſapientiam? niſi ad eum te conferre pro indulgentia, qui clavem habet in DEI Eccleſia. S. Bonav. ſerm.2. de S. Ambroſ. Ep.

Mors, & vita, in manu linguæ. Prov.18.21. Mors eſt, ſi mortifera peccata malè confitearis; vita, ſi ritè aperias. Mirùm ſanè eſt, hominem à dæmone, id eſt, peccato lethali, vexatum, mutum eſſe. Clamat, qui dolore vexatur, medicum invocat; dolorem, morbumque aperit. At miſer, qui mortiferis tabeſcit criminibus, mutus ſilet; nec Medicum acceſſit, nec morbum patefacit. Barrad.t.2.l.8.c.19.

Si de exomologeſi retractas, gehennam in corde conſidera, quam tibi exomologeſis extinguet: & pœnæ priùs magnitudinem imaginare; ut de remedii adeptione non dubites. Tertull. lib.de pœnit.c.12.

Mortem plerumque generat, vel ſemel terreno Judici crimina confiteri; Deo autem frequentata confeſſio, non parturit periculum, ſed ſalutem. Caſſiod. in Pſ.74.

Multis cameris dæmon habet ingreſſum, vel habere poteſt, in domum conſcientiæ noſtræ, ſcilicet animæ; ſed tamen numquam, niſi per unum oſtium, poteſt ejici, & expelli: ſcilicet oris, ſeu confeſſionis. S.Anton.Pad.D 3.Quadr.

Plures ſua inſumunt in ſyrupos, potiones, & pillulas; qui unico *peccavi* poſſent ſanari. Juglaris Conc.16.

§. III.

Accuſa te, non excuſa.

Ex Veteri, & Novo.

M*Ulier, quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno, & comedi.* Gen.3.12. Salvian.l.3.ad Eccl. Cathol. dum ſe excuſat, accuſat. Caput mulieris eſt vir; ac proinde ipſe debebat mulierem gubernare; non verò ejus directionem ſequi. Sylv.addit. in Matth.9.

Ubi eſt Abel frater tuus? Gen.4.9. *neſcio, num cuſtos &c.* Reſponſo exaſperatus Dominus ait: *Nunc maledictus eris ſuper terram.* Et quare non antea? ſed *nunc!* jam cæde dexteram polluerat, & poſt reſponſum maledictus, quaſi antea execrandus non fuerat. Naxera in Joſ.7.§.39.

Quia vidi, quòd populus dilaberetur. 1.Reg.13.11. Pro mercede audiit: *Stultè egiſti &c.* 2.Reg.12.13. David a Nathan argutus ait: *Peccavi Domine!* & audit: *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum.* Quæ differentia? David deliquit; ſed humiliter confeſſus. Saul tot crimina non commiſit; ſed crimen defendit, & reatum excuſavit. Pluſque iram Numinis incendit excuſationis temeritas, quàm humanæ conditionis fragilitas. Id.ib.§.30.

Pone, Domine, cuſtodiam ori meo. Pſal.140.3. Hebr. *janitorem. Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis.* ib.3. Quot rationes inquirit peccator, ut obſervat S. Bern. ad excuſandum ſe. Quòd ſi ſe convictum advertit, dicit: feci, ſed bene feci. Si verò malè feciſſe convincitur, dicit: ſi multùm feci, non feci mala intentione. Tandem ſe excuſat: diabolus me decepit; ille homo mihi perſuaſit. Semper ſcuta quærit, quibus ſe defendit. Diea ſec. parte Quadrageſimalis D. Septuag.

Non contradicas verbo veritatis ullo modo. Eccli 4.30.

Dabis eis ſcutum cordis. Thr. 3.5. Hoc ſcutum primus homo tenuit: qui requiſitus, cur lignum vetitum contigiſſet? non ad ſe culpam retulit, ſed ad mulierem; & reatum ſuum obliquè ad authorem dati iniquè retorſit, qui ei mulierem dederat. Hoc ſcutum etiam requiſita mulier tenuit; neque ipſa ad ſe culpam inflexit; ſed ſerpentis perſuaſionibus replicavit: volens & ipſa reatum ſuum in creatorem inflectere; quod illic intrare ſerpentem, perſuaſurum talia, permiſiſſet. S.Paſchaſius hic.

Areſacta eſt continuò ficulnea. Matth.21.19. Quia poſt tranſgreſſionem Adam accepit folia ficus, quibus obtexit ſuæ turpitudinis peccatum; cùm Chriſtus deſtrueret tranſgreſſionis peccatum, & configeret, deleretque in cruce; areſecit operculum peccati, id eſt, folia ficus, quibus Adam tegebatur. S.Athanaſ. apud Sylv. hic q.58.

Percutiebat pectus ſuum. Luc.18.13. Non ut exteriorem corporis aliquam partem magis delinquentem; ſed velut ſub quo quieſcit inquietum. Ad mala hominis cor omnium malarum actionum fontale principium. Percutiebat pectus *ſuum*, non alienum non in alium refundens culpam; non cauſam, non occaſionem, non ſuggeſtionem Sathanicam; ſed ſeipſum criminans, qui, ſi nollet, nullo modo peccaſſet. Sim. de Caſſ. l.6. c.25. hic.

Prævenì accuſatorem tuum. Si teipſum accuſaveris, accuſatorem nullum timebis; ſi te detuleris ipſe, etſi mortuus fueris, reviviſces. S.Ambr.l.2. de pœnit.c.7.

§. IV.

Motiva integræ Confeſſionis.

Ex Veteri, & Novo.

F*Actus eſt homo in animam viventem.* Gen.2.7. Chald. *Factus eſt homo in animam loquentem. Veſtimenta ejus* (leproſi) *diſſuta ſint, & caput ejus revelatum, & os ejus adapertum.* Levit.13.45. (ità legit Origenes.) Per quæ deſignat, eum, qui in anima leproſus eſt; ideſt, qui peccatis confixus eſt, non oportere ſibi aſſumere tegumenta, & turpitudines operire peccati. Orig. hom. 8. in Gen.

Solve vincula colli tui captiva filia Sion. Iſa.52.2. Signanter dicit *vincula colli*, quia maximè periculoſa. Licèt fur ligetur manibus, vel pedibus, ſemper poteſt habere ſpem evadendi. Sed quando chorda eſt circa collum, ſtringitur, & guttur ſuffocatur; tunc eſt certus de ſuſpendio in morte. Ità licèt diabolus &c. Summa Prædic. Confeſſ. integra.

Effunde ſicut aquam, cor tuum in conſpectum Domini. Thr.2.19. Cœteri liquores cùm effunduntur, quaſi cum mora, & difficultate, exeunt, & aliquid ſui fœculentum in vaſculis ſuis relinquunt: Aqua verò, cùm effunditur, de facili, & tota ſimul, egreditur. Petr. Bleſ. ſer. 39. in Dedic. Eccl. Non ſicut lac, cujus color remanet; non ſicut vinum, cujus odor remanet; non ſicut mel, cujus ſapor remanet; ſed ſicut aqua: de qua, cùm effuſa fuerit, nihil remanet. Hugo Card. in Pſ.61.

Cœpit loqui. Luc.7.15. Signum erat animæ omnino ad corpus reverſæ. Sic & peccator cùm revertitur ad vitam, incipit loqui; confiteri ſcilicet mala, quæ fecit; & gratias agere; quod exiſtens divinæ poteſtati rebellis, toleratus eſt, expectatus; & quæſitus ad veniam; non derelictus in malis; non illicò factus inimicus Dei ſuam pertulit ultionem. Sim.de Caſſ.l.5.c.12.

Oſtendite vos Sacerdotibus. Luc.17.14. Non dicit, oſtendite caput, vel faciem, aut manus; ſed *vos*: ideſt, omnes plagas. Recta confeſſio non eſt, niſi oſtenſio plagarum. S.Vinc. Ferrer.Dom.14. Pentec.

Hoc verè dixiſti. Joan.4.18. Bis Dominus mulierem laudat; ut meliùs correptionem ſuſcipiat, quia mulier, quæ ſincerè peccatum ſuum confitetur, bis, terque, laudanda: quia prona ad tacendum, aliàs garrula. Sylv. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Non debet abſcondere peccator miſeriam, nè abſcondat Salvator miſericordiam. S.Bonav.in Pſ.118.

Confeſſio eſt neceſſaria ad mortis æternæ evaſionem. Apoſtema interius non erumpens, ſi intus crepat, eſt cauſa mortis. Sic peccatum abſconditum eſt cauſa mortis æternæ. Geminiani lib. 8. ſimilit. c.10.

Revelanda ſunt Domino peccata, ſicut pauperes ulcera ſua monſtrant tranſeuntibus. Hugo Card. in Prov.16.

Cadens in aquam, non eſt in periculo, quouſque os ejus non cooperitur aquæ quia poteſt reſpirare. Cadens in peccatum non eſt in periculo ſubmerſionis in ſtagnum ignis, dum os habet expeditum ad confeſſionem. de Rampelogis Confeſſio.

§. V.

Motiva vincendi pudorem in Confeſſione.

Ex Veteri.

A*Dam ubi es?* Geneſ.3.9. Eucherius: Non tamquam ignarus Deus interrogat; ſed, cùm eſſet miſericors, præbet pœnitendi occaſionem, & confitendi. Quænam confitendi occaſio? illud ipſum, Adamum ad latibula confugere procurans ipſi Deo operiri nuditatem, q.d. Deus: vis ità tuum operiri crimen, ut vel ego te nudum ignorem? confitere delictum, & nemini dices iniquitatem. Eſcob.t.1.mir. Chr.l.4. ſect.2.Obſ.3.

Mare rubrum. Ex. 15. Significavit contritionem, & confeſſionem. Mare enim eſt amaritudo, quæ eſt in contritione; rubor eſt erubeſcentia, quæ eſt in Confeſſione. Hugo Card. in Luc. 2.

Ecce piſcis immanis exivit ad devorandum eum. Tob.6.2. Tobiæ volenti lavare pedes occurrit piſcis, volens eum devorare. Quid piſcis in aqua latens? niſi pudor occultus. Sed ſuffocandus eſt pudor talis, & ad multa tandem utilis; ad cibum, contra dæmonium, & ad viſum. Gerſon.ſerm.in cœna Dom.de pœnit.

Convertit aquas eorum in ſanguinem. Pſal.104.29. Quatuor ſunt, quæ converſionem peccatoris impediunt: pudor, timor, ſpes, deſperatio; pudor confeſſionis, timor ſatisfactionis, ſpes futuræ

con-

Digitized by Google

converſionis, deſperatio remiſſionis. Contra primum dicitur: *Convertit aquas eorum &c.* Aquæ Ægyptiorum ſunt fluctus vitiorum, in quibus peccatores ſubmerguntur. Per ſanguinem ſignificari poteſt rubor erubeſcentiæ de peccatis; tum propter colorem; tum quòd, uti vita animæ in ſanguine eſt, ità vita gratiæ eſt in rubore; quam homo habet pro peccato. Sanguinis hujus vox clamare debet in confeſſione, poſtquam frater, ideſt, corpus animam occidit in tranſgreſſione. S.Bonav. ſer. 3. in die Cin.

Tulerunt pallium meum. Cant. 5. 7. Confeſſarii tollunt pallium vitioſæ verecundiæ &c. de Ponte hic Eah.37.§.2.

Ex Novo.

Vide nemini dixeris; ſed vade, oſtende te ſacerdoti. Matth.8. 4. Sim. de Caſſ.l.5.c.11. Nemini dixeris, dixeris Sacerdoti. Si Sacerdoti dicit, an non dicit alicui? nemini planè. Unde numquam exiſtima peccata tua magis abſcondita eſſe, quàm dum Sacerdoti expoſueris. Eſcob.t.1.mir.Chr. hic. Obſ.3.

Non novi illum. Luc.22.57. Petrus quia tertiò negaverat, tertiò confitetur. Sed negavit in nocte, confitetur in die. S.Ambr. hic. Quia minùs erubeſcere debet confeſſio, quàm negatio: hæc, ut maximè erubeſcenda, tranſigatur in tenebris; illa, tamquam maximè prædicanda, in luce perhibeatur: Mendoza in 1. Reg.7. annot.25.

Tollite lapidem. Jo.11.39. Primum faciendum, ſi mortuus, ſcilicet Spiritus, debet ſuſcitari, eſt, aperire ſepulchrum. Tollere lapidem magnum, & durum, verecundiæ. O quot ſunt, qui nolunt iſtum lapidem amovere; ſed volunt palliare peccata; ideò plures damnantur ex hoc. S.Vinc.Ferr.ſer.6. poſt Lætare.

Ex Patribus.

Cùm noſſet Sathanas, quia peccatum verecundiam habet, pœnitentia fiduciam; ordinem reprobus permutavit, & invertit: pœnitentiæ dedit verecundiam, fiduciam peccato. S. Chryſoſt. procem. in Iſ.

Quid horres fateri, quòd libenter, ac propere, commiſiſti? cur confunderis dicere, quod non confuſus es perpetrare? cur vereris Domino indicare, quod veritus non es ipſo præſente committere? S. Chryſoſt.in Pſ.105.1.Confitemini Domino, quoniam bonus.

Eſt nobis dura, & deflenda conditio. Peccare nos cogit fragilitas innata; & confiteri prohibet confuſio cognata peccati: malum enim facere, pudor non eſt, & pudor eſt confiteri; timemus dicere, quod committere non timemus. S. Chryſol. ſ.34.

Verecunda confeſſio quodammodo videtur violentum corporale martyrium: in corporali enim martyrio ſanguis effuſus deorſum fluit; in verecundo autem confitente contra naturam aſcendit. S. Bonav. ſ.109. Dom.Pent.22.

Irrationabilis eſt pudor, qui te cogit non reverti: ſicut irrationabile, & ſtultum, eſſet; ſi corruiſſet aliquis in cloacam, quòd potiùs vellet ibi perire, quàm clamare. S. Bonav.ſer.4.die Cin.

Operuit confuſio faciem conſcientiæ tuæ; aufer velamen confuſionis, confeſſionis induere: nam & Dominus Confeſſionem induit. Pſ.103.1. confeſſionem non ſuam, ſed tuam. Hoc ſe ornarum pallio reputat; hoc à te mutuatur; hoc illi pallium trade, quòd affectuoſe tollit, quaſi pignus amoris, & reconciliationis ſignum. Gilbert.ſer.44.in Cant.

Ne peccatum confiteri graveris; ut per hujus vitæ pudorem, futuri ſæculi pudorem, ignominiamque fugias. Perſpicuum facias, te ſeriò, atque ex animo, peccatum odiſſe; dum illud, tamquam contumelia dignum, traducis; ac velut ludibrio exponis, & de eo triumphum agis. Nazianz.in S. Baptiſmo.

Hæc eſt una cauſa; quare confeſſio inſtituta eſt; ut ſcilicet, dum de culpa peccator erubeſceret, à Deo miſericordiam impetraret. S. Bernardin.tom.3.ſer.de conf.peccat.

§. VI.

Contra ſacrilegè confitentes.

Num. I.

Symbola, & Similitudines.

M*Agiſter, attuli filium meum ad te, habentem Spiritum mutum &c.* Marci 9.16. Planè ſi mutus, ſævus eſt: nullus truculentior dæmon, quàm qui linguam ligat. Ut enim Dei Filius eſſentialiter verbum eſt; ità diaboli abortus naturaliter ſilentium eſt. Oliv.l.4.Strom. hic.

Dæmonium mutum. Luc.11.14. Mutum utique ab effectu: quia peccatum, propter verecundiam, mutum facit; & ſpecialiter mulierem circa opera carnis. Sunt enim quædam, ſicut ancilla pigra, quæ ſordes congregatas cum ſcopa reponit in angulo, & ibi putreſcunt, & fœdant domum, & multiplicantur muſcæ. S. Bernardin. ſer.de Conf.peccat.

Petrus vidit cœlum apertum &c. Act. 10. 11. quæ viſio pœnitentiam ſignificat: quæ, ſi perfecta ſit, homini aperit cœlum. Notandum: ſoli piſces hic deerant, quia ad ſacrificium non adhibeotur, nec mactantur: quia muti, & elingues, procul ab eo myſterio arcentur. Doultremon. l.4 c.3.ſect.8.

Sicut navis, exiſtens in aquis plena foraminibus, ſi ejus omnia fora . obturentur, præter unum, nihilominus per illud unum ſubr etetur in profundum maris: ſic peccator, ſi omnia peccata confiteatur, & unum remaneat, per illum ſolum damnatur. S. Bonavent.ſer.1.Dom.6. Pent.

Lupus ovem capiens, guttur ore comprehendit, nè poſſit balare, & paſtorem excitare: Sic diabolus ori noſtro pudoris ſeram imponit in confeſſione. Stella in Luc.11.

Num. II.

Damna, & pœnæ, ſacrilegæ Confeſſionis.

Adam ubi es? Gen.3.9. *Ubi eſt Abel frater tuus?* Gen.4. 9. Fatetur Adam: *mulier dedit mihi.* Negat Cain: *numquid ego &c.* O eventus diſſimiles! parens vivit beneficio confeſſionis, filius moritur, delictum operiens? Deus terram, ob Adami peccatum, maledicit: *maledicta terra in opere tuo;* ipſum Cain, non terram, maledicit: *maledictus eris ſuper terram.* Eſcob. t.1. mir. Chr. lib. 7. Obſ. 9.

Quia habuiſti hoc apud te. 3. Reg.11.11. dictum eſt depravato Salomoni. Rupert.l.5. in Reg.c.1. cui ſic dicitur, palàm eſt, quòd peccatum ſuum necdum confiteatur: nam apud ſe habet; cui, quod fecit, non diſplicet. Etiam cor Davidis amore mulieris ſeductum; addidit homicidium: ſed quia confeſſus, miſericordiam conſecutus. Sylv.c.26 in Luc. q.14.

Quoniam tacui, inveteraverunt oſſa mea, dum clamarem tota die. Pſ.31.3. Sic tacet improbus, & clamat. Clamat in morbo, & dolores tacet animi morbo correptus. Aliter quoque clamat, & tacet: Tacet, quia peccatum celat; clamat, quia peccata peccatis addit; quæ magno clamore à Deo pœnas expoſcunt. Sic S. Greg.in Pſ.7. pœnit. ille tacet, & clamat, qui peccata præterita per confeſſionem non annuntiat; per cor impœnitens alia committere, accepta peccati libertate, non ceſſat. Barradius t.2. l.8. c.19. *Quoniam tacui,* quod non erat tacendum, ſcilicet confeſſionem peccatorum; *inveteraverunt oſſa mea,* ideſt, defecit interior fortitudo mea. Tacui de peccatis confeſſionem, clamavi de meritis præſumptionem; ſana membra medico oſtendebam, vulnerata tegebam; & ideo non fui ſanatus, ſed inveteratus; hoc eſt, in peccatorum meorum vetuſtate remanſi: quia per culpæ meæ confeſſionem gratiæ tuæ novitatem non quæſivi. Gerſon Medit. in Pſal.2.

Diſcooperiet peccata tua. Thr.4.22. Rectè eorum diſcooperiuntur ſcelera, qui hic ea detegere, & manifeſtare, noluerunt ad pœnitentiam. S.Paſchaſ. hic.

Abſconditum eſt peccatum eius, dolores parturientis venient ei. Oſ.13 12.13. Scilicet torquentes illum, remordente conſcientia mala. Dictum eſt hoc contra talem, qui malitioſe, aut ex verecundia, aliquod peccatum mortale ſcienter celat. S. Bernardin. t.1.ſer.15 de vera Conf. Art.3.

Tunc dixit rex miniſtris: ligatis manibus, & pedibus, &c. Matth. 22.13. Tunc videlicet; non ubi ille ſine veſte nuptiali introivit; ſed poſtquam admonitus ſiluit, interrogatus obmutuit, & noluit confiteri. Galfridus apud Tilman. in Allegor.

Præcipua cauſa mortis Ananiæ, Act. 5. 5. quia non confeſſus. Sylv. hic. Mirabile, quòd Petrus, qui ter Dominum negavit, Ananiæ, qui ſemel de pretio agri aliquid denegavit, duram mortis pœnam infligat. Cur miſericordiam conſecutus tam rigidus? Petrus lacrymis, & gemitibus, confeſſus eſt ſuum peccatum; quod non fecit Ananias. Id.c.19. in Joan.10. q.12.

Scio ubi habitas; ubi ſedes eſt Sathanæ. Apoc.2.13. Ubi ſedes eſt Sathanæ, ideſt; manſio, non tranſitus: in illis enim manſionem fecit diabolus, qui peccata nolunt confiteri; ſed celant ea in gutture ſuo. In aliis tranſit, qui, etſi peccant aliquando ex fragilitate; tamen ſtatim confitentur. Hugo Card. hic.

Mulier inſignis, ac pia, Clara nomine, in morbo ſenſibus deſtituta, jamque pro mortua habita; cùm de exequiis jam cogitaretur, poſt quinque horas ſibi redditur. Illa vultu attonitæ ſimilis, ſuam ad inferos deductionem, animarumque cruciatus immaniſſimos, cum ingenti ſudoris copia, narrare. Vidi, inquiebat, in terribili illo, ardentique inferorũ ſpecu, diſpoſitos lebetes, ſubjectis ignibus bulliẽtes; in quibus numeroſæ animæ miſerrimè coquebãtur: nec longe flumẽ aquæ glaciæ contrictũ, in quo, poſt intolerabiles ardores, ſubitaneo gelu cruciandæ mergebantur: ex quo exinde ereptę denuò in bullientes ollas deturbabantur. Quas inter ſuiſſe

unam aſſerebat, qua in hac vita familiariter uſam ſe olim meminiſſet, æternis cruciatibus adjudicatam: quòd prolem, dum utero geſtaret, enecaſſet; nec tantum facinus confeſſione ante obitum abluiſſet: Plurimorum poſtea, quos in vita noverat, tormenta, culpaſque ſimul, ob quas perierant, recenſebat, Quæ cùm in mentem Claræ inciderent; aut aliis explicaret, ubertimos toto corpore ſudoris rivos præ horrore effundebat. Non vanam fuiſſe ſomni, morbive ludentis, imaginem commutatæ dein in melius vitæ, morumque ratio demonſtravit. Annales Collegii Ariminenſis in Japonia.

§. VII.

Requiſita ad fructuoſam Confeſſionem.

R*Ecogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*, Iſ. 38.15. Confeſſio debet eſſe intenta; unde dicitur: *recogitabo &c.* Contra illos, qui veniunt ad confeſſionem incogitati de peccatis: quia nullam, vel modicam, videntur habere ſollicitudinem: cùm tamen hæc ſint majora debita, & negotia, quæ homo debet, vel habere poſſit in hac vita. S. Bonavent. diæt. ſal. c.11. de Contritione.

Et cùm venit, invenit eam ſcopis mundatam. Luc.11.25. quia ſæpe tantùm pulverem mundant, non autem durum lutum, aut tenacem ceram, quæ ſolo adhæret: eſt enim opus ferreo inſtrumento, ut terram radat. Ad eradicandam malam conſuetudinem non ſufficit frigida Confeſſio; ſed opus ferventi contritione. Stella hic.

Debet eſſe flebilis. Hæc eſt enim aqua, quam Chriſtus valde ſitit. Et nullus fons tantùm eum delectat, quantùm puteus lacrymarum. In cujus figura quievit juxta puteum Samariæ & petiit aquam Samaritanæ. Joan.4. ſcilicet lacrymarum; à muliere Samaritana, ideſt peccatrice. S. Bonavent. diæt. ſal. cap.12. de Confeſſ.

Illa eſt fructuoſa accuſatio, ſi ſubſecuta fuerit correctio. S. Chryſ. in Pſal. 84. Super uno peccato ſæpe itera verbum, *peccavi*; ut, cùm venerint novæ ſuggeſtiones, addit Chryſoſtomus; ibi repellatur inimicus, dicendo: adhuc doleo peccatum vetuſtum; quomodo admitto peccatum novum?

Vade & lavare ſepties in Jordane. 4. Reg.5.10.

Plerique minimum, aut nullum, fructum de Confeſſione reportant: quia imparati ad illam vadunt. S.Bernardin. ſer.15. de vera Conf. Art.2.

§. VIII.

Confeſſio ſit frequens, non differatur.

C*Onfiteantur tibi populi Deus*. Pſal.66.4. Notandum, quòd in hoc Pſalmo quater ponitur, *confiteantur*: in quo frequentia confeſſionis commendatur: frequentanda enim eſt; quia frequenter cadit homo. Velloſo in Judith. 7. Parænet. 33.

Si quis ſibi numquam ungues ſecaret, non capillum tonderet; non lavaret faciem; non oculos, non aures, nares, dentes, purgaret à ſordibus; qualis nam videretur? Sylveſtre potius animal, quàm homo. hic &c. Diez. In Circumc. Dom.c.2.

Agricola, qui ſe in anno tantùm ſemel pectit; dolorem ſentit; qui autem quotidie, ſinè dolore. Sic rara Confeſſio. Stella de cont. van. p.3. cap.52.

Habent elephantes hoc proprium; quòd ſemper luna nova turmatim ad aquas accedunt, & ab omnibus ſordibus in aqua ſe abluunt; & filius, quos ante ſe ire ſinunt, ſemper ſimilia facere inſtruunt. Gerſon l.2. c.43.

Si ligno, aut ſaxo, ſimiles eſſemus; luſtrandæ toties conſcientiæ labore facilè ſuperſedere poſſemus. Aſſer ſemel dolatus, lapis ſemel levigatus, permanent; quales eos ferramentum fabri firmavit. At nos hoc ipſo miſcenti, quia tam mutabiles. Arbori creſcit, aut luxurianti, ſimiles ſumus; palmitis quæ duo ſæpius putanda ſunt. Seipſam vermibus pro domo locat arbor, quæ nulla unquam brachia olitoris cultro præbet ſecanda. In ſylvam degenerat vitis, quæ lacrymare non vult, quæ ſecari non ſuſtinet. Drexel. Triſmeg. l.1. c.4.

TITULUS XXVII.

CONSCIENTIA.

§. I.

In genere.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

E*T canis ſecutus eſt eum*. Tob. 6.1. Hoc loco, uti Raphael tutelarem angelum; ità Canis conſcientiam deſignat; quæ fideliſſimis latratibus ſuis uſque, & uſque, monere non deſinit. Drexel. Tob. c.14. §.1.

Lacrymis meis ſtratum meum &c. Pſ.6.7. Lectus eſt Conſcientia; quæ quibuſdam eſt quies, quibuſdam tormentum. Hugo Cardin. hic.

Vox tua dulcis, & facies tua decora. Cant. 2. 14. Facies animæ conſcientia eſt. S.Bonav. ſer.5. in Pentecoſtes die.

Per quadrigam illam, quam vidit Ezechiel cap.1. intelligit Nazianz or.47. quatuor microcoſmi, ideſt, hominis, facultates: nam pars rationalis eſt homo, iraſcibilis leo, concupiſcibilis vitulus; ſyntherеſis, ſive conſcientia, eſt aquila. Hæc enim oculatiſſima eſt inſtar aquilæ Cornel. hic.

Exiit conducere operarios in vineam ſuam. Matth.20.1. Domini vinea, humana conſcientia. Hæc eſt vinea Domini electa, in qua plantavit omne ſemen ſuum. Pro hujus vineæ cultura Dominus exit; cùm ſuam voluntatem, per internam aſpirationem, innoteſcere facit. Iteratio egreſſionis, augmentatio eſt cognitionis; diverſitas hominum, varii gradus perfectorum. Vineæ cultores, cogitationes, & affectiones. Primi exercendi ſunt in inveſtigatione veritatis, ſecundi autem in exercitatione virtutis. Rich. à S. Vict. tr.1. de ſtatu inter. hom. c.35. viro ſapienti, ſua vita vinea eſt, ſua mens, ſua conſcientia. S. Bern. ſer.63. in Cant.

Cùm intraſſet Jeroſolymam, commota eſt univerſa civitas. Matth. 21.10. Quid per Jeroſolymam aliud, quàm conſcientia congruentiùs deſignatur? Hanc Jeroſolymam tunc nempe Dominus intrat, cùm conſcientiam lumine virtutis irradiat; & ſic per deteſtationem culparum atque puram contritionem, à malo ad bonum univerſa mentis civitas commovetur. S. Bernardin. t.1. ſ.12.

Antequam Gallus cantet. Matth. 26. 34. Gallus à Deo cuique datus eſt ſua conſcientia; quæ, quoties quis peccat, ei occlamat: cur tantum ſcelus committis? cur Deum offendis? &c. Hic clamor conſcientiam remordet, & ſtimulat ad pœnitentiam: quem qui audit, & exaudit, verè cum Petro compungitur. S. Laurent. Juſt. l. de Chr. agone c.9.

Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. Luc.11. 34. Conſcientia tua lucens benè in hoc corpore, lucernæ lux eſt, quia ipſa eſt oculus tuus. Sic, ſit purus oculus tuus: ſi conſcientia tua munda ſit, munda eſt & caro tua. S. Ambroſ. in Pſ.118. Oct.14.

Ex Patribus.

Venter interioris hominis, conſcientia cordis eſt. S.Aug. tr.32. in Jo.

Conſcientia domeſticum, & verum tribunal. S. Gregor. Naz. or. 26. In plagam grandinis Conſcientia hominis, eſt quaſi *mare magnum, & ſpatioſum; illic reptilia, quorum non eſt numerus*. Pſal.103. 25. S. Bernardus l. de conſcientia.

Conſcientia pro lucerna utere in actionibus: ea enim, quæ in vita bonæ ſint actiones, & quæ malæ, oſtendit. S. Nilus.

Animæ ſtomachus eſt conſcientia. S.Vinc. Ferr. ſer.5. Dom.1. Adv.

Liber conſcientiæ eſt in die Judicis aperiendus: ideo ſcribendus eſt aureo calamo meritorum bonorum. Et, cùm ſit liber indelebilis ſcripturæ; vide qualia in eo ſcribas: quia ſecundùm librum in die Judicii judicandus es. S.Bern. ſer.32. Conſcientia hominis eſt liber, in quo ſcribuntur omnia, bona, & mala, quæ homo fecit. S.Vinc. Ferr. ſer.1. Dom. infra oct. aſcenſ.

Teſtamentum eſt clauſum vivente Teſtatore; & illi ſoli ſciunt, quid in eo ſcribitur, qui fuerunt circa illud faciendum. Sed ipſo mortuo legitur publicè. Sic eſt in Conſcientia. Teſtamentum igitur tuum accuratè ſcribe; nè portes litteras Uriæ: dæmones nitentur illud probare falſum. Summa Prædic. Conſcientia.

Citharœdus, aut fidicen, ſi vel digitulo uno teſtudinem ſuam carpat, vocem illa protinus reddit: ità Conſcientia, velut garrula chelys, vix tacta, reſpondet, & ſuam homini exprobrat malitiam. Drexel. Triſm l.1. c.6.

Con-

Digitized by Google

§. II.

Conſcientia eſt noſter adverſarius, judex, magiſter &c.

E*ſto conſentiens adverſario tuo*. Matth. 5. 25. S. Athan. q. 62. docet, adverſarium vocari Conſcientiam: ipſa enim adverſatur peccatis, & nos interiùs maximè pungit, ut à peccatis abſtineamus. Et, ſi ei non acquieſcimus, clamat, & accuſat nos ante tribunal Dei. Sylv. hic c. 12. q. 14. Adverſarius tuus, conſcientia tua, eſt conſtitutus à Domino; ut clamet adverſùs te, arguat te; & te, quoties delicta perpetrare conaris, ab interitu eripiat ſempiterno. S. Laur. Juſtin. ſer. in Conv. S. Pauli.

Cùm autem vadis cum adverſario tuo &c. Luc. 12. 58. Adverſarii nomine intelligitur Syndereſis; quæ continuò adverſatur mordendo, ſtimulando animum pravè agentis. Cajet. hic. Per hunc adverſarium intelligit S. Auguſtinus Conſcientiam remordentem; cum qua dum vadis ad principem Chriſtum, da operam liberari ab illo, ideſt, remorſu conſcientiæ; te expurga, emendando, quod conſcientia reprehendit; nè trahat te ad judicem: ideſt, ea ejus remorſu, & teſtimonio contra te, inveniaris damnabilis. Dion. Carthuſ. hic.

Quid tibi prodeſt, non habere conſcium, habenti conſcientiam? Lactant. l. 6. de div. Inſtit.

Conſcientiam nihil aliud eſſe arbitror, quàm rationis judicium, in veritatis lumine propalatum, atque diſcuſſum. S. Laur. Juſt. in feſto S. Marci Evang.

Sufficientem magiſtrum habemus conſcientiam. S. Chryſ. hom. 54. in Gen.

Sicut mater puerum errantem caſtigat, &, quid faciendum ſit, inſtruit: ſic conſcientia animum reprehendit; &, quid faciendum ſit, demonſtrat. Hugo Card. in Matth. c. 2.

Conſcientia pietatis ſoboles eſt. Eſt autem conſcientia, relicta in homine rectæ rationis ſcintilla; bonorum, malorumque facinorum judex, & vindex; corrector defectuum, & animæ pædagogus. Eſt flagellum poſt peccatum; frænum ante peccatum. Lipſius l. 1. c. 5.

§. III.

Conſcientia curanda, non negligenda.

I*N terra deſerta & invia, & inaquoſa*. Pſ. 62. 3. Conſcientia videlicet diu neglecta, omnino inculta; ſpinis, & tribulis obſita, & omni horrore plena. Rich. à S. Victor. tr. de exterm. mali &c. cap. 5.

Per vineam viri ſtulti. Prov. 24. 30. Hebr. *carentis corde* q. d. ſicut pedibus tranſiens per agrum pigri, vidi ejus ſqualorem, defectu culturæ, ſic oculis mentis tranſiens, luſtranſque vitam, animam, & conſcientiam (*hæc enim cujuſque eſt ager & prædium illi datum, imò locatum, ad culturam*) hominis inertia, qui illam colere negligit; non tantùm vacuam virtutibus, & fructibus bonorum operum: ſed repletam quoque urticis, carduis, & ſpinis vitiorum omnium, ac dæmonum; carnis, & Mundi incurſionibus, & tentationibus expoſitam: eò quòd maceria, ſeu ſepes ipſius ſit diruta. Sepes hæc eſt intrinſecus gratia, & cuſtodia ſui; extrinſecus protectio Dei, & angelorum: utraque enim hac ſepe disjecta, anima, ceu vinea aperta, patet beſtiarum, & hoſtium, ideſt, tentationum, & dæmonum, incurſibus; qui eam radicitus depaſcuntur, & demoliuntur. Quò fit, ut in extremam ſterilitatem, & penuriam rerum omnium, incidat; ac in morte eum opprimat omnis meritorum inopia. Corn. hic.

Vocaberis ædificator ſepium. Iſ. 58. 12. Hoc eſt munus prædeſtinati: ut primùm in conſcientia ſua foramen aliquod, aut labefactationem, advertit, ſtatim reparat, non differt in craſtinum: ſemper ſepes ædificat, qui timet Deum; ne fortè aliquod ad ſe peccatum ingrediatur. Dicz. ſer. 4. Dom. 4. Quadr.

Abiit in domum ſuam. Luc. 5. 25. ideſt, in propriam conſcientiam, non alienam, per ſollicitam diſcuſſionem. Hugo Cardin. hic.

Conſcientia eſt cordis ſcientia: cor enim & ſe novit ſua ſcientia, & multa alia. Quando novit ſe, appellatur conſcientia; quando præter ſe alia, nominatur ſcientia. Petr. Cellenſ. lib. de Conſc.

Si liber conſcientiæ concordat cum libro vitæ; approbatur: ſi autem diſcordat; reprobatur. S. Bonav. ſer. 12. de ſublimitate fidei.

Conſcientia oleum in vaſe, fama lumen in lampade. Hugo à S. Vict. de conſc. & fama.

Conſcientiæ ſuæ domum debet quivis ædificare ante omnia; deinde aliis intendere: exemplo bombycis, primò domum fabricantis, poſtea telas texentis. Gemioiani l. 5. ſimilit. c. 1.

Conſcientia via ab homine æſtimatur. Proponit nonnemo varia ſubjecta principi: unum dicit eſſe magnum Doctorem, alium ſubtilem politicum, tertium expertum militem. Omnia bene: Sed qualem habet conſcientiam? ah! eſt ſcrupuloſus! Conſcientia eſt ornamentum Sacerdotum, & Religioſorum.

Quid? bona conſcientia carens numquam Deo, vel hominibus, fidus fuit. Eſt bonus miles? ſed ſi non habeat bonam conſcientiam; cave, nè ei arcem tradas: ſubtractione ſtipendii milites deſerere ſtationem coget, patriam mille exactionibus exſuget. Eſt bonus politicus? nè tamen ejus conſiliis inſiſtas, ſi non habeat bonam conſcientiam. Juriſta bonus ſine conſcientia bona vendet juſtitiam ei, qui meliùs inunget manus. Juglaris Conc. 16. Quadrag.

Annales Burgundiæ de Philippo II. Burgundiæ Duce memorant, de Cancellario illius probæ conſcientiæ: cùm in conſilio de re iniqua ageretur, reliquis contra æquitatem ſtatuentibus, ille ſolus animosè refragatus eſt: potiùs ducens dignitate, & fortunis, excidere; quàm rei iniquæ contra conſcientiam, conſentire. Quæ ſinceritas Duci deinde adeò placuit, ut rurſus accitum, majori, novoque, honore cumularit.

§. IV.

Conſcientia colans culicem, glutiens camelos.

Seu

Scrupuloſa in parvis, non magnis.

Ex Veteri.

T*Imui, eò quòd nudus eſſem*. Gen. 3. 10. Dicere debebat: timui, quòd peccaverim. Sic homines vorant elephantes, culices timent. Fernandius hic.

Cain. Gen. 4. 3. Sacrificium prætermittere horruit, viliora offerre non erubuit. Timet decimas non offerre; fratrem jugulare non timet. v. 8. Ipſe Judas, in qua nocte proditurus Dominum; ab eſu agni abeſſe noluit; cumque Legem complesſet; & ſibi reſtim, & Domino crucem, paravit. Oliva. l. 3. Strom.

Ut David adulterium committeret, interrogabat, an mulier eſſet ſanctificata ab immunditia ſua? non habebat ſcrupulum, quòd nupta eſſet, & ipſa adulterium committeret. Dicz. fer. 2. Dom. 3. Quadr.

Saul capitis damnat Jonatham, ob delibatam mellis guttam. 1. Reg. 14. 39. Sed Agag pinguiſſimo parcit, quem Dominus occidi mandarat. Oliva l. 3 Strom.

Abſalon reprehendit Chuſai, quòd amicum Davidem in ſuo illo mœrore, & fuga, deſeruerit: *hæc eſt gratia tua ad amicum tuum?* 2. Reg. 16. 17. Et ipſe parricidium ſuum non deteſtatur: imò nec videt quidem.

Non comitari amicum, grande judicat flagitium; patrem regno, thoro, vita, ut moliebatur, privare, nihil ducebat. Fernandius in Gen. 3. ſect. 26.

Ex Novo.

Ecce Diſcipuli tui faciunt, quod non licet facere Sabbathis. Matth. 12. 2. Atqui illi, qui eium in Sabbatho pro crimine objiciunt, ipſi cædem in Dominum ipſo Sabbatho moliuntur. Baeza l. 14. c. 16. Phariſæi malunt mori, quam veſci illotis manibus; mentiri verò, rapere, mactare, nulla religione cohibentur. Propter Paſcha in prætorium non ingrediuntur; Deum verò ipſo die Paraſceves affigunt cruci. Aliquando granum ſinapis exhorrent; jam pardos, & elephantes, glutiunt. Oliva l. 3. Strom.

Qui decimatis mentham Matth. 23. 23. Nota, quid ſequatur in iis gubernatoribus, qui decimant mentham: nimirum quòd relinquunt judicium: rarò enim, qui animus affectus eſt circa parva, juſtum judicii pondus circa res habet. Juſtum judicium hoc eſt, in quo ſuus cuique valor, & æſtimatio, datur: ut magna magni æſtimentur; & præ illis relinquantur, ſi ſors tulerit, parva. Hoc juſtū judicium minimè ſervari poteſt ab iis; qui circa parva maximo, & nimio, conatu feruntur: hi enim ſic parva ſua illa diligunt, ſic requirunt; ut non alia majora vacet ſpectare. Unde fit, ut, propter illa parvula habenda, damnum inferant magnis, cum multo diſpendio publicæ communitatis. Baeza l. 14. c. 16. § 24.

Camelum autem glutientes Matth. 23. 24. ideſt, majora diſſimulantes. O quàm multi ſunt hodie tales, qui parum ponderanda multùm ponderant; & multùm ponderanda parùm attendunt. Dion. Carth. hic.

Excolantes culicem. ib. ideſt, expellentes à ſe minima delicta, quæ culices nominavit, &c. Orig. tr. 23. in Matt. Excolātes, ideſt, liquantes, defœcantes, à fœcibus expurgantes, ſicut per colum, ſicut liquida colantur, à culicibus, aliiſque fęcibus. q. d. ſi parvus culex in vinum, vel potum, veſtrum inciderit, excolando culicem in colo retinetis, & abjicitis, nè eum hauriatis. Interim tamen vaſtum camelum ingenti oris rictu transglutitis. Tales etiam ſunt inter

Digitized by Google

Fideles; qui ſcrupuloſè recitant roſarium, jejunant in honorem B.V. interim ſinè ſcrupulo luxuriantur &c. Corn. hic. Multi cavent panem quotidianum pedibus calcare, nec tamen horrent communionem ſacrilegam. Stella in Luc.11.

Samaritana habebat concubinarium. Jo.4.9. & non faciebat ſcrupulum de hoc: magno verò ſcrupulo ducit, proximo indigenti parum aquæ præbere. Diez. ibi.

Ut non contaminarentur. Jo.18.28. Semper Judæi vilibus cæremoniis intendentes in magnorum malorum voraginem inciderunt. Verebantur contaminare Paſcha, ſi Præſidis intrarent prætorium; ſed non verebantur ad mortem injuſtè deducere Dominum omnium Chriſtum. Sim. de Caſſ.l.13.

Fratres, nolite pueri effici ſenſibus. 1.Cor.14.20. Nam ſolent pueri ad parva hiare, & obſtupeſcere; valdè magna non æquè mirantur. S.Chryſ. hom. 36. hic. Clamabit puer pro chartula ſibi erepta; qui prœteribit ludens conflagrationem paternæ ſubſtantiæ. Baeza l.14.c.16.§.22.

§. V.

Conſcientia bona.

Num. I.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

M*Alleus, ſecuris - non ſunt audita*. 3.Reg.6.7. Conſcientia bona eſt templum Salomonis. Hugo à S.Vict.l.3.de anima cap.12.

Lavabo per ſingulas noctes lectum meum. Pſalm. 6. 7. Per lectum conſcientiam accipimus: quia, ſicut in lecto, quieſcimus jacentes. S.Greg.in Pſ.pœnit. hic.

Oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. Pſ.44.8. Oleum lætitiæ eſt, peccati maculam non habere. Unde ſe Conſcientia ſemper exhilarat, quando nulla recordationis aſperitate mordetur. Caſſiod. hic.

Byſſus, & purpura, indumentum ejus. Prov.31.22. Byſſus eſt candor conſcientiæ, & innocentia vitæ; purpura patientiæ, & pœnitentiæ: ſunt indumentum Eccleſiæ; quia & hæc eadem fuerant indumenta ſponſi ſui? Cant.5.10. *Dilectus meus candidus, & rubicundus*. Hugo Card. hic.

Lectulus noſter floridus. Cant 1.15. Lectulus dicitur quieta conſcientia ſanctis deſideriis florida. Hug. Card. hic. Liliis candentibus ſanctarum cogitationum, roſis rubentibus ardentium affectuum, floribus vernantibus cœleſtium deſideriorum, conſcientiæ ſuæ lectulum ſparſit. S.Th. Vill. in c.1. Cant.

Flores apparuerunt in terra noſtra. Cant.2.12. Serenitas conſcientiæ. Hugo Card. in Pſ.57.

Reclinatorium aureum. Cant 3.10. Reclinatorium eſt conſcientia pura; in qua reclinat ſe, & requieſcit Chriſtus, Dei ſapientia: quæ aurea eſt; quia tribulationis igne excocta, & purgata ut aurum, atque probata. Quæ enim grata eſt per vitæ innocentiam, gratior, & mundior, efficitur per tolerantiam adverſariorum; & digna, ut aureum ſit Dei reclinatorium. Richard. à S. Vict. hic cap.12.

Ipſe verò dormiebat. Matth.8.24. Exprimitur, ait S.Amb.in c.8. Luc. ſecuritas poteſtatis; quòd, omnibus timentibus, ſolus intrepidus quieſcebat. Prov. 12. 21. *non contriſtabit juſtum &c.* Porrò cervical, in quo, teſte Marco, dormiebat, myſticè eſt bona conſcientia; reſignatio in Dei voluntatem; fiducia de ope Dei, & providentia. Corn. hic.

Oleum in vaſis ſuis. Matth.25.4. Quid eſt in vaſis ſuis? in cordibus ſuis. Unde dicit Apoſtolus 2. Cor. 1.12. *gloria noſtra hæc eſt teſtimonium conſcientiæ noſtræ*. S.Aug. hom.23. de verb. Dom. Quid eſt, ferre oleum ſecum, niſi habere conſcientiam placendi Deo de bonis operibus: & non ibi finem gaudii ſui ponere, ſi homines laudent, qui conſcientiam videre non poſſunt. S. Auguſt. ſer. 26. de diverſ. Oleum gloria eſt; fulget, inter in ſuperficie. Sed bona debet eſſe, & vera gloria; ut ibi ſit intus in vaſis tuis. *Gloria hæc, eſt teſtimonium bonæ conſcientiæ*. Id. in Pſal.140.

Ex Patribus, & aliis.

Paradiſus conſcientia juſti eſt: quam non urit cura pungens, nec culpa remordens. S.Bern.ſer.3. ſuper Salve Regina.

Conſcientia bona, titulus religionis templum Salomonis, ager benedictionis, hortus deliciarum, reclinatorium aureum, gaudium angelorum, theſaurus regius, aula Dei, habitaculum Spiritus Sancti, liber ſignatus etiam clauſus, & in die Judicii aperiendus. S.Bern.l. de conſcient. c.8.

Conſcientia bona eſt ſcyphus Joſeph, in quo augurari, imò inebriari ſolet. Conſcientia bona eſt theſaurus regius. Unicum, & ſingulare, apud pias mentes futuræ beatitudinis, pignoris vinculum, conſcientia bona. Floret Mundus, rideat; omni volubilitate circumroteturs ardeat, pereat, tranſeat: numquam marceſcet conſcientia. Petr.Cell. l. de conſc.

Præſepe eſt conſcientia, inferiùs clauſa per contemptum Mundanorum, ſuperiùs aperta per deſiderium æternorum. S. Bonav. in Nat. Dom.2. ſolemnitate.

Promiſſionis terra, conſcientia ſecura; terra melliflua, conſcientia jucunda. Rich. à S.Vict. de Sacrificio David.

Mare pacatum Lem. *Cœli refert imaginem*. Picinelli.

Num. II.

Eſt læta, quieta.

Nonne, ſi bene egeris, recipies? Gen.4.7. alii vertunt: *extolles*, ſcilicet vultum tuum, viveſque in lætitia. Corn. hic.

Torrente voluptatis tuæ potabis eos. Pſ.35.9. Quis cibus ſuavior, quàm is, quem animus bene ſibi conſcius, & mens innocentis, epulatur. S.Ambr hic.

Timor Domini ſicut paradiſus benedictionis. Eccli.40.28. Sicut Infernus eſt, ubi peccatum mortale eſt; ità paradiſus, & cœlum, ubi gratia, & timor Dei eſt: ubi ſcilicet nullius criminis reatus conſcientiam mordet. Corn. hic.

Ego autem non aſcendo ad diem feſtum.

Joan.7.8. Piè egit pro nobis in ſe formam in humanis feſtivitatibus non intereſſe, neque lætari: quoniam veris Chriſtianis nulla, præterquam de virtute, & de puritate conſcientiæ, debet eſſe feſtivitas ſuper terram. Sim.de Caſſ.lib.12.c.25.

Ex Patribus, & aliis.

Quæ major voluptas? quàm conſcientia integra. Tertull. de ſpectaculis circa finem.

Cibus verus, & ſanctus, & mundus eſt, immaculata conſcientia, & innocens vita: quiſquis ſic paſcitur, Chriſto conveſcitur; talis epulator conviva Dei eſt. Illæ ſunt epulæ, quæ Angelos paſcunt; illæ ſunt menſæ, quæ Martyres faciunt. Tertull.ep. de cib. Judaicis.

Si vis numquam triſtis eſſe, bene vive. Bona vita gaudium ſemper habet. S Iſid.l.2.ſoliloq c.12.

Hæc eſt animæ ſuaviſſima, & ſaluberrima, requies, conſcientia munda, quieta, ſecura. Sit ergo beatæ animæ culcitra conſcientiæ ſuæ puritas; ſit capitale tranquillitas; ſit operitorium ejus ſecuritas: ut in hoc interim ſtrato dormiat delectabiliter, & feliciter requieſcat. S. Bern. ſer 2. in feſto Omnium Sanctor.

Citò ſenties, dulciores eſſe juſtitiæ fructus, quàm iniquitatis. Et veriùs atque jucundiùs, gaudere hominem de bona conſcientia inter moleſtias, quàm de mala inter delicias. S. Auguſt. l. de cathechiſ. rudib.

Intus eſt, in corde, eſt Sabbathum noſtrum: multi enim vacant membris, & non vacant conſcientia. Omnis homo malus ſabbathum habere non poteſt: nuſquam enim illius conquieſcit conſcientia; & neceſſe eſt, ut in perturbationibus vivat. Cùm autem bona eſt conſcientia, tranquillus eſt; & ipſa tranquillitas Sabbathum eſt cordis. S. Aug. in Pſ.91.

Unum ſolatii genus eſt, in ærumna, & amaritudine, conſtitutis, à culpa vacare: ut ea, quæ perpetiuntur, adverſa non pro delicti pretio ſuſtinere videantur. S. Ambroſius de Interpellatione Jib.1.c.4.

Quid dulcius conſcientia bona? quæ ſi non eſt, & malè pungit, amara ſunt omnia. S Aug.l.45.de diverſis.

Quomodo mala conſcientia tota in deſperatione eſt; ſic bona conſcientia tota in ſpe. S.Aug. in Pſ.31.

Nihil eſt tam animæ ſuave, quàm à vitiis tranquillitas, & libertas. B Theodorus Studita ſer.113.

Quomodo poteſt quis gaudere, ubi vincula, ubi tormenta, ubi tribulatio? Maximè in hoc gaudere poteſt. Quomodo autem? diſce: qui nihil ſibi ipſi conſcius eſt, plurimùm lætabitur: ità ut quò majorem dixeris tribulationem, hoc majorem dicas voluptatem. S Chryſ hom.15.in Acta Apoſt.

Feſta non multitudo convenientium facere ſolet, ſed virtus; non ſumptuoſus veſtitus, ſed pietatis ornatus; non menſæ dapſilitas, ſed cura animæ: maximum enim feſtum eſt conſcientia bona. S.Chryſ.tom.6.hom.5.de Anna.

Si puram habes conſcientiam, feſtum diem ages perpetuò, bona ſemper nutritus ſpe, & futurorum bonorum perfuſus expectatione. S. Chryſoſt. orat. in illud Apoſt.1. Cor.10.31.*omnia in gloriam Dei facite*.

Con-

Digitized by Google

Num. III.

Conſcientia bona eſt tuta, non timet.

Quando egreſſus fueris adverſùs hoſtes tuos in pugnam, cuſtodies te ab omni re mala. Deut.23.9. nam qui peccare non audet, neſcit in periculis timere. Ituris ergo olim ad pugnam nullum armorum genus divina lex præcipiebat; bonam ſolùm conſcientiam inculcabat. Mendoza in 1.Reg.11.ſect.3.

Dormivit autem Samuel uſque manè. 1. Reg. 3.15. Samuel terribiles illas minas ex divino oraculo accipiens, dicitur nihilominus uſque manè dormiviſſe; optima cum conſcientia, ut fieri ſolet, inter pericula ſapiente. Mendoza hic annot.4.ſect.1.

In cunctis, quæ in hac vita adverſa proveniunt, ſola eſt omnipotentis Dei diſtinctio penſanda; atque ad cor ſemper proprium recurrendum; ut nullius nos ibi lingua implicet, ubi conſcientia non accuſat. Quem enim conſcientia defendit, & inter accuſationem liber eſt: & liber vel ſinè accuſatione eſſe non poteſt; ſi ſola, quæ interiùs audit, conſcientia accuſat. S. Gregor. ep.14. lib. 6.

Nemo ſe contemnat pauper in cella, dives in conſcientia: dives enim in conſcientia ſecurior dormit in terra, quàm dives in purpura. S Aug. Dom. 8. ſer. 1. de temp.

Alphonſus Arrag. rex, interrogantibus, cur præter morem aliorum regum, abſque ſatellitio incederet? reſpondit: innocentiam ſe habere comitem. Anton.Panormit.lib.2. de reb. geſt. Alphonſi.

Omnis gloria filia regis ab intus. Pſ.44.14. Quæ ſunt interiora pulchritudinis? Conſcientia. Ibi videt Chriſtus, ibi amat Chriſtus, ibi alloquitur Chriſtus, ibi coronat Chriſtus. S. Auguſtinus hic.

Miſcellanea.

Quis ſic præſumat de conſcientia ſua, ut certus ſit, eam in judicio Dei poſſe ſufficere; niſi miſericors miſericorditer judicet. S.Auguſt. ep.120.

Profectò ſecuritatem conſcientiæ non valent vel ſolent habere; niſi aut valde mali, aut valde boni. Rich. à S. Vict. lib. de ſactif. David.

Multi quærunt ſcientiam, pauci conſcientiam. Et ſi fortè tanto labore, & ſollicitudine, quæreretur conſcientia, quanto vana, & ſæcularis ſcientia; & veriùs apprehenderetur, & fructuoſiùs retineretur. Petr.Cell.lib.de Conſc.

§. VI.

Conſcientia mala.

Num. I.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

Symbolum peccatoris Job. c.1.15. ſpoliati virtutibus. Remanet ſolus conſcientiæ remorſus, qui damna nuntiet. de Rampelogis Conſcientia. Nuntius, qui, omnibus conſumptis, Jobo remanet, eſt vermis Conſcientiæ poſt peccatum, Diez. Dom. 8. Pent.c.2.

Concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Job 15.35. Peccantes comparat Scriptura cum parturientibus. *Mulier*, ait Chriſtus, *cùm pepererit puerum, iam non meminit preſſuræ propter gaudium.* Jo.16.21. At verò in dolore ex peccato longè aliter contingit; ut notat S. Chryſ. conc. 4. de Laz. nam peccatum, ſimul ac commiſſum eſt, tunc demum, extincta voluptate, amarus pœnitentiæ ſtimulus ſuccedit; contrà quàm accidere ſolet parturientibus. Mendoza in 1.Reg.3.v.18.annot.4.ſect.2.

Fugite à facie gladii. Job.19.29. Iſte gladius eſt conſcientiæ aculeus, qui ſemper eſt, divina exigente juſtitia, peccato conjunctus; & numquam ſinit eſſe delectationem ſinè dolore. S. Bonav. ſemper enim in peccato plus eſt anxietatis, quàm ſit delectationis. ſer.25. in Aſcenſ.

Spiritus procellarum. Pſal.10.7. In conſcientia, quæ ſibi contraria, eſt quaſi tempeſtas. Iſa.57.20. *impii, quaſi mare fervens, quod quieſcere non poteſt.* Hugo Card. hic.

Non tanget (juſtos) tormentum mortis. Sap.3.1. quia, licèt ſæpe multis in morte doloribus crucientur; illo tamen conſcientiæ tormento, quod per antonomaſiam tormentum mortis dicitur, non tanguntur. Mendoza in 1. Reg. 3. 18. annot. 4. ſect.2.

Peccatum Judæ ſcriptum eſt in ungue adamantino. Jer.17.1. Nihil potentiùs conſcientia; in qua ſcilicet infixæ litteræ ſunt ſolidæ. Nam, licèt omnes homines ſuæ ipſorum conſcientiæ de bona vita teſtificari conentur; peccata nihilominus eorum, qui mentiuntur, conſcientia ferre nequit; ſed percutitur, & perforatur, incorruptamque profert ſententiam. Theodoret.

Pone ollam. Ezech.24.3. Olla ſemper bulliens, & ardens, eſt mala conſcientia; quæ ſemper æſtuat, tum malis deſideriis, tum doloribus, & anguibus. Corn. hic.

Receſſit ſomnus, ait Antiochus. 1. Mach.6.10. *nunc verò reminiſcor malorum, quæ feci in Jeruſalem.* v.12.

Vermis eorum non moritur Marci 9. 45. q. d ſicut caro gignit vermes, quibus ipſa laniatur; ità & conſcientia edit culpas, quibus exedatur. Mendoza in 1.Reg 3 v.17. annot.3.ſect 3 Deſignatur vermis animæ, impura, ſcelerataque conſcientia: ſiquidem una hæc animam peccatricem, nulliuſque boni ſibi conſciam, inutilis pœnitentiæ aculeis, inſtar edacis vermis, continuò pungit, & rodit. Unuſquiſque ergo ſceleratorum ſui ipſius accuſator erit; etiam dum ea ſecum perpendet, animoque jugiter revolvit, quæ improbè geſſit; vel invitus ſe, reum confiteri compellitur. Omni ſupplicio gravis eſt, immortalem illum vermem, diùque corrodentem, circumferre. Victor Antioch. hic.

Quæ pœna gravior, quàm interioris vulnus conſcientiæ? quod ſeverius judicium, quàm domeſticum? quo unuſquiſque ſibi eſt reus; ſeque ipſe arguit. S.Ambr. offic.lib.3.c.4.

Infernus quidam, & carcer, animæ reà conſcientia eſt. S. Bernardin.ſer.4.in aſſumpt.B.V.

Tria ſunt in judicio: teſtis, tortor, judex: ſic in mente hominis teſtis conſcientia, quæ accuſat; dolor, qui cruciat; ratio judex, qui judicat. S.Bonav. in Pſal.82.

Num. II.

Mala conſcientia affligit, inquietat.

Aperti ſunt oculi amborum. Gen. 3. 7. Quid eſt hoc? vocavit divina Scriptura ſenſum illum peccati: Mox enim poſt admiſſum peccatum ſtimulatur conſcientia. B. Theodoret. q.33.

Abſcondit ſe Adam. Gen.3.8. Quis à conſortio, & loquela Dei, fugacem Adamum reddidit? crimen. Jam ab exordio flagitium lumen refugit, quærit latebras. Euſeb. Emiſſ. hom. 3. de Paſcha: Si fortè hominis cujuſcumque ſervus duris domini ſui urgeatur imperiis; quocumque fugiendo aut latendo, evadere, & declinare, iniquum Dominum poteſt. Servus peccati quò fugiet? quod ſecum trahit, quocumque fugerit. Non fugit ſeipſum; non eſt, quò eat: Mala conſcientia ſequitur ſe; imò non recedit à ſe. Vix aliquod de foris poteſt eſſe remedium, quando intus eſt vulnus incluſum. Apud Arcones in Iſ.3.9. Diſcurſu I.

Omnis qui invenerit me, occidet me. Gen.4.14. Noluit Deus illius cruciatum finire compendio mortis: Videtur enim illud deſideraſſe Cain, cùm dicit: *Omnis, qui invenerit &c.* Et quodammodo loquitur ad illum Deus: Non, ut tu æſtimas, morieris, & mortem pro remedio accipies: vives uſque ad ſeptimam generationem, & conſcientiæ igne torqueberis. V. Beda hic.

Meritò hæc patimur, quia peccavimus in fratrem noſtrum. Gen. 42.21. Venditio fratris tranſacta erat; pretium acceptum, conſumptum; ſed funes peccati permanebant. Theodoret. in Catena Græca: vide; conſcius animus quàm ſe non poſſit abſolvere; ſed longinquitate temporis. Duo, & viginti, anni erant, cùm facinus hoc illi perpetrarunt; & tamen ejus adhuc memores clamabant: *Meritò hæc patimur, quia peccavimus.* Baeza t.2.l.11.c.7. §.5 Nota hic cum Chryſ. quanta ſit vis conſcientiæ; cujus obtutibus omnia peccata illicò ſe ſiſtunt, cùm Dei manum vindicem ſentimus. Nulla enim Joſephi facta hic mentio; & tamen ejus memoria, & injuria, ei ante 23. annos facta, ſtatim omnium fratrum mentibus ſe ſiſtit, cùm ob eam caſtigari ſe augurantur. Corn. hic.

En ſanguis ejus exquiritur &c. v. 22. Inde conſtare poteſt apertè, conſcientiæ judicium eſſe inevitabile: Refricat enim memoriam ſceleris ante duos, & viginti, annos admiſſi. B. Theodoret. q.102.

Peccatum contra me eſt ſemper. Pſ.50.5: Sapiens adverſùs ſe judicat eſſe delictum ſuum; & tamquam hoſtiles acies; ità lapſus culparum ſuarum adverſantium modò ſibi arbitratur obſiſtere. Quidquid perſonuerit, quidquid increpuerit, culpa ei propria ſemper occurrit: momentis omnibus culpa pulſat conſcientiam; nec quieſcere, nec oblivisci, ſinit. S. Ambr.hic.

Et derelinquetur filia Sion ut umbraculum in vinea &c. Iſ.1 8. Juxta anagogen; vinea Dei, pomorum paradiſus anima noſtra appellari poteſt. Cui ſi mens præfuerit, habet cuſtodem mentis Deum; Si autem vitia nos quaſi quædam beſtiæ fuerint deprædatæ; relinquemur à cuſtode Deo, & omnia noſtra redigentur ad ſolitudinem. S. Hieron. tom.4. hic.

Facies regis commutata. Dan.5.6. Rex Balthaſar majeſtatis erat

adeò

Digitized by Google

adeò tremendæ, ut in exercitu præſens hoſtem in fugam compelleret; & pacis tempore toti regno eſſet formidabilis. Et manus unica illum adeò perterruit, cùm nondum intelligeret portentum. Credo ſic eum terreri à remordente conſcientia. Paoletti D.1.Adv.

Dormiebat ſopore gravi. Jonæ 1.5. Senſit Jonas remorſus conſcientiæ de fuga ſua: quaſi Deus illum perſequeretur, puniretque. Unde, ut hos remorſus evaderet, & ſopiret, dedit ſe ſopori. Mala enim conſcientia parit mœrorem, mœror ſomnum. S. Corn. in Jonam.

Peccavi, tradens ſanguinem juſtum. Matth.27.4. à propria conſcientia accuſatus adjudicavit ſeipſum dignum ſuſpendio. S. Ambroſ. ſ.2. in Daniel: Domini traditorem non invenio à judice damnatum: non enim damnat Pilatus, non damnat populus; ſed, quod majus eſt, ſeipſe condemnat. Quem alter judicat, poteſt ut cumque eſſe excuſabilis: reus autem ſine excuſatione eſt, qui conſcientiæ ſuæ judicio condemnatur. *Peccavi, tradens &c.* ib. Nota hic poteſtatem Conſcientiæ: Homo intrà ſeipſum habet patibulum intolerabile. *Abiit, & laqueo ſe ſuſpendit*. S. Chryſ. non enim potuit acerbos conſcientiæ ſtimulos; & flagella, perferre. Did. Niſſ de prodit. Judæ. §.4. Suſpendit ſe, ut deſperata, triſtique, vita citius liberetur. Euthym. Judas videns impleri crucifixionem, quàm à Chriſto audierat; intelligit etiam eum reſurrecturum: cujus faciem cum præ verecundia videre non poſſet, ſuſpendit ſe. Palatius in Matth. Quid Judam eò miſeriarum compulit, ut in ſeipſum ſæviret? agitabatur ſtimulis conſcientiæ: &, quia hos diutius tolerare non poterat, eum vita finire volebat. Sic quaſi cogitabat: alterutram ex his pœnis vitare non potero; ad hæc extrema compellor; aut inquietè ſemper vivere, & gehennam intus circumferre; aut laqueo vitam perdere: ex duobus malis minus eligendum. S.Ambr. non poterat ferre conſcientiæ dolorem; ideo, adaptato ſibi laqueo, vitam finivit. Paoletti D.1. Adv Judas ſtatim, ante necem Chriſti, illo ipſo die ſe ſuſpendit: non ferens tantum conſcientiæ occlamantis remorſum, & probrum; uti docet. S. Leo ſ.3. de Paſſ. Corn. in Matth.27.

Accurrens cecidit ſuper collum eius. Luc.15.20. Cur non expectat filium ad domus fores; ſed feſtinat, occurrit? Guerr. Alb. ſerm. in Sabb. 2. hebd. Quadr. Sic feſtinabat reum abſolvere à tormento conſcientiæ ſuæ: quaſi plus cruciaret miſericordem compaſſio miſeri, quàm ipſum miſerum paſſio ſui.

Ex Patribus, & aliis.

Cur comprehenderunt te dolores parturientis, ut parturires iniquitates; & pareres injuſtitias? nullus enim major eſt dolor, quàm is, qui peccati mucrone vulnerat conſcientiam: neque ullum gravius eſt onus; quàm peccatorum ſarcina, & pondus flagitiorum. Deprimit animam, curvat uſque ad terram, nè ſe erigere poſſit. Gravia, fili, gravia nimis delictorum pondera. S.Ambr.ep 18.

Inter omnes tribulationis humanæ animæ nulla eſt major tribulatio, quàm conſcientia delictorum. S.Aug in Pſ.45.

Quamvis humana judicia ſubterfugiat omnis, qui malè agit; judicium tamen conſcientiæ ſuæ effugere non poteſt. S. Iſid. l. 2. c.26.

Satis magna pœna cenſeri debet hominibus utique probis, ac moderatis; cùm ii, qui moleſtiam intulerunt, metu concutiuntur, propriæque conſcientiæ cruciatu afficiuntur. S. Greg. Naz. or.4.

TITULUS XXVIII.

CONSIDERATIO.

P*Ater verò rem tacitus conſiderabat.* Gen.37.11. Lentè delibera, quid agere, loquique, debeas. Jacob filii ſomnium priùs maturè conſiderat, quàm judicium ferat. Res, quæ in deliberatione priùs non concoquitur, cruda, & indigeſta, venit. Alvarez Joſeph illuſtr.hic illuſtr.50.

Et ambulavit coram Chriſto meo cunctis diebus. 1.Reg.2.35. Coram ipſo omnibus diebus ambulat, qui cogitatione ſubita nihil operatur: nam ut rectos greſſus foris ponat in opere, intus ad Chriſtum reſpicit, quem per conſiderationem portat in corde. S.Greg.hic.

Paratus ſum, & non ſum turbatus. Pſ. 118.60. Ubi cogitatione quis prævenit, quod acturus eſt, ſemper paratus ad agendum eſt; ſemper fixus, & validus; ut non queat ſubita aliqua accidentium offenſioni turbari. Paremus igitur affectum noſtrum; non imparatum vis aliqua repentina perturbet. Si te cupiditas, appetentiaque, tentaverit; lege Evangelium; dicat tibi JESUS Chriſtus: non turbetur cor tuum. Si quis terror ingruerit, dicat tibi Chriſtus: Non turbetur &c. neque formidet. Si quæ ſupplicia perſecutor inflixerit; lege Evangelium; dicat tibi Chriſtus: non turbetur neque &c. S.Ambr.hic.

Errant, qui operantur malum. Prov.14.22. Error hic non ſpeculativus, ſed practicus, putà, eſt erronea, & perverſa electio & operatio mali culpæ, quod ſecum defert malum pœnæ. Vel eſt inconſideratio plurium rationum, & motivorum, quæ poſſent voluntatem continere à peccato. Sic peccavit Adam, Lucifer, & Angeli: in quibus nullus erat error; ſed clariſſima rerum, legiſque DEI, cognitio, per merum defectum conſiderationis. Ita enim conſiderarunt ſuam pulchritudinem, non conſiderando eam ſe habere à DEO. Corn.hic.

Viri mali non cogitant iudicium. Prov.28.5. Audivi ſenem quondam valde religioſum, & timoratum, dicentem: Ego quotidie manè aſcendo ad Cœlum, ut conſiderem beatorum gaudia; ac deſcendo in Infernum, ut ſpectem damnatorum ſupplicia. Itaque ex matutina hac conſideratione toto die me ſentio perurgeri ad omne bonum, licèt arduum, & difficile. Corn.hic.

Locutus ſum in corde meo. Eccl.1.16. Olympiod. loqui aliquis dicitur in corde ſuo, cùm mentem ad cogitandum applicat, ſecum diſputat, & ratiocinatur.

Totum corpus oculis plenum. Ezech. 1.18. Corpora animalium idcirco oculis plena deſcribuntur: quia ſanctorum actio ab omni parte circumſpecta eſt; bona deſiderabiliter providens, mala ſolerter cavens. S.Greg.hom.7.in Ezech.

Daniel ingreſſus rogavit regem, ut tempus daret ſibi ad ſolutionem indicandam regi. Dan.2.16. Solus Daniel lentè conſiderare negotium ſatagit; ergo ſolus myſterium reſerabit. Alvarez Joſ. ill. Gen.37.v.11.illuſtr.50.

Conſiderate Lilia agri. Matth 6.28. S. Ludovicus plurimùm ſuo tempore conſiderativus fuit. Neminem magis, quàm ipſum principem, decet conſideratio; quæ ſingularis quædam eſt mater prudentiæ. Hoc in omni arte animadvertis. Refert Macrobius in Saturnalibus: fuit in theatro Romæ Mimus, ſtudens repræſentare perſonam principis. Exclamavit alter hiſtrio: non rectè ſic repræſentari. Monitus igitur à populo, ut hujus errorem corrigeret; conſtituit ſe velut hominem valde meditabundum. Significans: nihil magis decere principem, quàm conſiderationem. *Rex qui ſedet in ſolio iudicii* Prov.20.8. Non in menſa, non diſcurrens? *Princeps, quæ digna ſunt principe, cogitabit*, id eſt, conſiderabit. Iſ 32.8. *Nullus eſt, qui recogitet corde*. Ier. 12. 11. *Si cognoviſſes & tu*. Luc.19.42. Gerſon ſerm. in die S. Ludovici regis Franciæ.

Noli me tangere. Io.20.17. Sed Thomæ v. 27. licèt incredulo, præcepit ſe tangere; quòd in hoc temerarius non fuerit: quia Chriſtus eſt hoſtis inconſiderationis. Dicebat Thomas, ſe tangendo crediturum; in quo propoſito perſtitit octiduo; ſed Magdalena præcipitanter volebat tangere. Stella de cont.mundi p.3. cap 87.

TITULUS XXIX.

CONSILIA.

§. I.

In genere,

N*Omine Jachin*; 3.Reg.7.21. *Jachin*. Hebr. idem, quod *directio*, & rectitudo. *Booz* id eſt: in eo *fortitudo*. Tropolog. quilibet fidelis, & ſanctus, eget columna duplici, ut fiat templum DEI; ſcilicet Jachin; id eſt, prudenti rectaque, directione, ad decernendum id, quod agendum eſt: & Boos, id eſt, fortitudine ad illud exequendum. Prudentia enim præit, quaſi lux; viam virtutis, & ſanctitatis oſtendens: unde dexteram occupat. Corn.hic.

Quid eſt homo, ut ſequi poſſit regem Factorem ſuum? Eccleſiaſt.2. 12. Sept.pro regem, vertunt *Conſilium*: quia Hebr.Melech, id eſt, rex, ſignificat quoque Conſultorem, & Conſilium; eò quòd regum ſit conſulere Reipublicæ. Corn.hic.

Conſilium, quaſi proles mentis tuæ, quaſi filius cordis tui. S. Aug.tr.1.in Jo.

In minimis exordiis maxima ſunt conſilia agenda: quoniam parvus error in principio, maximus eſt in fine. S. Cyrill. Apol. mor.l.1.cap.10.

Omne conſilium actionis gratia, & propter actionem eſt. S. Greg.Nyſſ.l.7.de lib.arbitr.cap.1.

§. II.

§. II.

Conſilia bona.

O*Mnia conſilia tua in Deo permaneant.* Tob. 4. 20. Tunc conſilia noſtra in Deo permanent, cùm nihil fecerimus præter Domini voluntatem. Sim. de Caſſia lib. 15. de juſt. Chriſt. c. 2.

Teſtimonia tua meditatio mea eſt, & conſilium meum juſtificationes tuæ. Pſal. 118. 24. Alii legunt: *Juſtificationes tuæ conſiliarii mei ſunt.* q. d. non audio, quid cordis mei intemperantia flagitet; non quæ caro concupiſcat, non quid ſerpens ſuggerat, non quid Sæculi voces auribus meis inſonent, non quid ſubdolè adulatorum lingua conſulat, non quid falſi amici: *audiam* verò, *quid loquatur in me Dominus.* Pſ. 84. 9. quid ab ipſo illuminata ratio, quid jus, & æquitas, requirant. Denique, omnibus aliis conſiliis repudiatis, juſtificationes tuæ, Domine, fideliſſimi, & certiſſimi conſiliarii mei ſunt. Diez. Dom. 20. Pent. Conc. 2.

Manus illius plenæ hyacinthis. Cant. 5. 14. Quia cuncta ejus opera, quæ propter ſemetipſum operatus eſt, hyacinthi ſunt: ideſt, cœleſtibus plena rationibus, cœleſtibuſque conſiliis; & ad eum tendunt finem, ut nos ad cœleſtia evehant. Si autem manus plenæ ſunt hyacinthis, nihil continere videntur, quod hyacinthus non ſit. Quidquid ergo ab illis procedit, nobis hyacinthus erit. Unde tribulationes &c. hyacinthi ſunt, &, tamquam lapis pretioſus, accipiendi: in cœleſtem enim vitam nos evehunt. Manus namque Dei lateres convertunt in Sapphiros, & duros lapides in hyacinthos. Ne ergo intuearis adverſa, ut à manibus hominum procedunt; ſed ut à manibus Dei. de Ponte. hic Exh. 24. §. 1.

Omnes iſti congregati ſunt, & venerunt tibi. Iſ. 60. 4. ideſt, ad ea, quæ tua ſunt, facienda; & habeo conſilium de his, quæ pertinent ad tuam gloriam. B. Humbert. ſerm. 5. de capit. generalib.

In lege quid ſcriptum eſt? Luc. 10. 26. Diſce in conſilium Legem adhibere: in ea reperies, quid agendum ad vitam conſequendam. Quærentem de ſua ſalute non mittit ad aulicos Conſiliarios: ibi enim deeſt animæ ſapientia; ibi diſces ambitionem, invidiam, factiones. Non ad domos nobilium: ibi diſcitur ludere; non ad domos mercatorum. A lege, non à Mundo, conſilium cape. Origo perditionis noſtræ: quod in operibus noſtris, & electionibus, non Deum, ſed Mundum, conſulamus. Si læſus ab inimico Mundum conſulis, dicet: vindictam quære, honorem tuere. Deus verò Matth. 5. 44. *diligite inimicos veſtros &c. In lege quid ſcriptum eſt?* Iſ. 30. 12. contra Iſraelitas: *Os meum non interrogaſtis.* Pſal. 118. 24. *Conſilium meum juſtificationes tuæ.* Stella hic.

Operatio virtutis electivæ attenditur in conſilio, judicio, & deſiderio. Conſilium autem eſt in inquirendo, quid ſit melius? hoc? an illud? ſed melius non dicitur, niſi per acceſſum ad optimum: acceſſus autem eſt ſecundùm majorem aſſimilationem. Omni igitur conſilianti neceſſaria eſt impreſſio ſummi boni. S. Bonav. Itin. mentis ad Deum c. 3.

§. III.

Conſilia Evangelica.

QUid eſt *ſanctificari?* Ex. 19. 10. niſi abſtinere etiam à licitis? nam qui abſtinet ſolummodò ab illicitis; pœnam quidem evaſit peccati; ſed gloriam nondum aſſecutus eſt ſanctitatis. Ad ſanctificationem non ſatis eſt feciſſe præceptum, niſi adjicias facere & conſilium. S. Rupert. Abb. hic l. 3. c. 26.

Servans ſemitas juſtitiæ. Prov. 2. 8. Semitas juſtitiæ vocat conſilia, & altiora mandata; vias ſanctorum generalia præcepta. Hugo Card. hic.

§. IV.

Pete conſilia, non ſperne aliena.

Exempla.

Ex Veteri.

S*Tulto labore conſumeris.* Ex. 18. 18. Nonne cum Moyſe Deus loquebatur? & tamen conſilium regendi, atque adminiſtrandi, tam magni populi à ſocero, alienigena ſcilicet homine, & maximè providus, & minimè ſuperbus, accepit. Oliva t. 3. Conc. 8. Voluit Deus Moyſen, virum alioquin ſapientiſſimum, ab alienigena, & gentili, Jethro inſtrui: ut oſtenderet; nemini datum eſſe, ut in omnibus ſemper æquè ſapiat: ac proinde humiliter audiendos quoque eſſe inferiores, qui ſaniora conſilia ſuggerunt. Corn. hic.

Quibus auditis, Moyſes fecit omnia, quæ ei ſuggeſſerat. Ex. 18. 24. Sacra quædam res eſt conſilium, voluntatum unio, fructus dilectionis, humilitatis inſigne. E diverſo intolerabilis eſt ſuperbiæ argumentum; exiſtimare, & nullius egere conſilio; ſed uni ſibi attentum eſſe; quaſi ſolus poſſet ſibi conſilio decernere, quæ optima ſunt. S. Baſil. in cap. 1. Iſa. Conſiliariis omnes opus habent, etiamſi Moyſi conferri poſſint. Multa enim ſunt, quæ magni, & admirabiles, viri ignorent; quæ tamen parvi, abjectique, ſcire ſolent. S. Chryſ. hom. de ferend. reprehenſion.

Moyſes ille, quo nemo præſentiùs Deum coluit, neque ſurrexit ampliùs in Iſrael propheta, qui Deum facie ad faciem, ſicut Moyſes, videret: ille qui quadraginta diebus cum Deo jugiter, & noctibus fuit; cùm legem acciperet in monte: ille, inquam, cui Deus dabat, quos loqueretur ſermones; invenitur magis Aaron fratris ſui conſilium, quàm ſuum probaſſe. S. Ambroſ. ep. 3.

Et vocavit Dominus Samuel. 1. Reg. 3. 4. 5. Deus vocat Samuelem, ſimili voce Heli. Et cur non aperit ei, ad quid vocetur? Sed ordinat, ut priùs tendat ad Heli? ut puer inſtrueretur, à Seniore, quomodo ſe debeat diſponere ad Dei mandatum accipiendum. Sylv. in Actor. 9.

Ut erudiret principes eius, & ſenes eius prudentiam doceret. Pſal. 104. 22. Sic ſenes ſapientes non recuſabant; ſed patiebantur doceri, & illuminari à juvene triginta annorum. Sylv. in Act. 15.

Ex Novo.

Domine permitte me primùm ire, & ſepelire patrem meum. Matth. 8. 21. Hic Chriſti diſcipulus ſæpe Magiſtrum de cultu parentum diſſerentem audierat: quid ergo opus iterum conſulere? ſat per ſe notum videbatur, fore id opus Chriſto gratum. At ex eadem Magiſtri doctrina norat, ſinè conſilio nihil moliri: & ideo etiam in re ſat perſpicua Chriſtum adit, & conſulit. Nec fruſtrà: nam prohibitus eſt id facere; & conſilium æquo animo acceptavit, ac cum Jeſu manſit. Pinna Ethol. 73.

Non ſatis Zachæo erat ex turba diſcere, quis eſſet Jeſus; ſed arborem *aſcendit, ut videret.* Luc. 19. 4. Sed quam arborem? ſycomorum, ideſt, ficum fatuam. Nullius monita deſpice, licèt indoctioris. Pinna in Eccli. 6.

Unde ememus panes? Jo. 6. 5. Chriſtus æterna Sapientia quæſivit conſilium à Philippo; cùm tamen ipſe eſſet ſimplex: ut per locum à majori argueremus. Chriſtus petiit conſilium ab hebete, quo non indigebat; ut nec nos vereamur conſilium petere pro veritate inquirenda etiam à ſimplicibus. S. Vinc. Ferrer. ſerm. 1. Dom. 4. Quadr. Noli te tibi credere; non erubeſcas egere præſidiis, quibus non egebat Chriſtus: & tamen ea non negligebat; ut te doceret. S. Ambr. lib. 4. in 4. Luc. apud Oliva t. 3. Conc. 15. die primo Ven. poſt Cineres.

Ingredere civitatem. Act. 9. 7. Deus de cœlo vocavit Paulum; tamen, ut informetur de rebus agendis, non per ſe illum inſtruit, ſed ad Ananiam mittit: ut ſeniorum conſilia petamus; nec putemus à ſolo Deo nos docendos. Sylv. hic q. 13.

Cur Paulus plenus ſapientia cum Barnaba venit Jeroſolymam, conſulere Apoſtolos de circumciſione? Act. 15. 2. Teſtatur Paulus Galat. 1. 1. quòd Evangelium acceperit *non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Jeſum Chriſtum;* & tamen vult conſultare? Similiter fecit. Galat. 2. 2. *contulit cum illis evangelium.* Hoc ejus humilitati tribuit S. Hieron.

Alia Motiva.

Ex Veteri, & Novo, & Patribus.

S. Ambroſ. Enarrat. 2. in Gen. quærit: cur Deus ſex dies in Mundi fabrica inſumpſerit; cum momento ſexcentos poſſet condere? Reſp. ut nos doceat, nihil temerè, & ſine delectu agere. Si enim ille, qui poſſet ſimul omnia agere, nè tumultuariè edita viderentur; maluit tamen ſex dierum ſpatium ponere; multò magis nobis lentè, & cum conſilio, res agendæ, nec præpropere.

Et nomen principis militiæ eius Abner filius Ner. 1. Reg. 14. 50. Juxta S. Greg. hic, Abner dicitur *filius lucis,* ſeu *lucerna:* non tamen eligitur in regem: nè quis ſapiens ſibi perſuadeat, ſatis ſibi eſſe lucis; nec indigere, ut ab alio doceatur. Pinna in Eccli. 6. Ethol. 73.

Qui fecit cælos in intellectu. Pſ. 135. 5. Cur addit *intellectu?* quod per ſeipſum intelligitur. Phraſi humanæ ſe attemperat: ut nos doceat, in rebus perplexis alieno uti conſilio. *Omnia in ſapientia feciſti.* Pſalm. 103. 24. ideſt, non temerè, non caſu. Id. ib.

Ego ſapientia habito in conſilio, & eruditis interſum cogitationibus. Prov. 8. 12. Omnia ſciens, qui ſapientibus præeſt, thronum elegit conſilium. S. Ambr. l. 2. Offic. quid tibi prodeſt habere Sapientiam, ſi conſilium renuas? Caſſiod. l. 6. var. ep. 29. Omnis providens conſilium quærit. Eſcob. mir. Chr. t. 1. Obſ. 7.

Ubi

Digitized by Google

Ubi non eſt gubernator, populus corruet; ſalus autem, ubi multa conſilia. Prov.11.14. Ut antitheſis conſtaret, dicendum altera parte videbatur, ſalus autem ubi gubernator: Sed idem eſt, acſi dicat: ſalus autem eſt gubernator; quaſi gubernator, & multa conſilia, idem ſint: quia ille propriè gubernator eſt, qui multos conſulit. Id. ibi.

Aperti ſunt cæli - & ecce vox de cælis. Matth.3. 16.17. Lucis, & vocis, teſtimonia credibilia facta ſunt nimis: nec dubitare eſt de veritate, quæ ſe ingerit, per utraſque ſcilicet oculorum, auriumque ſenſitias. Sic nimirum, ſic in Jordane ſupra caput Domini & columba apparuit, & vox inſonuit. Sic & in monte, quando transfiguratus eſt coram Diſcipulis, & claritas viſa eſt, & vox Patris nihilominus audita. S.Bern.ſer.1. de converſ. S.Pauli.

De cœtero Patrum Spiritualium conſiliis haud ſecus, quàm Majeſtatis divinæ præceptis, acquieſcendum in omnibus eſſe memento. Hoc fac, & veniet ſuper te benedictio. S.Bern. ep.351.

Si gyras, ubi meliores veſtes invenias; quomodo non oportet circuire omnes Doctores, & inquirere, ubi ſincera veritas Chriſti venundetur; & veriorem eligere, pluſquàm veſtimentum. Auth.Imp.op.hom.44.in Matth.23.

§. V.

Arguitur, & luit, aliena negligens Conſilia.

A*Radii*, 1.Paral.1.16. Deponentes conſilium interpretantur. Hi ſunt, qui audire penitus nolunt, ſibi omnes ſufficientias adſcribentes. Et ſæpe nonnulli reperti ſunt, atque reperiuntur, qui ſe cognoſcunt, indigere conſilio; & inſufficientiam autumant, qua premuntur. Sed quia penitus reputari inter homines volunt, conſilium non petendo deponunt; nè inferiores his, quos conſulunt, eſſe videantur. Sim.de Caſſ.l.15.de juſt. Chr.c.13.

Inventa ſponſa à vigilibus primò contrà eam nihil durè egerunt. Cant.3.3. Secunda vice Cant.5.7. pallio nudant, & vulnerant. S.Ambr.in Pſ.118. ideo, ait, cuſtodes blande eam priori loco habuiſſe; quia illos ſuper ſponſo conſuluit: *Num, quem diligit anima mea, vidiſtis?* Cùm verò deinde nihil ab eis quæreret, duriùs eam acceperunt. Vigiles ſunt homines docti, & pii: pallium inſigne eſt ſapientiæ: perdit, cùm non conſulitis ſervat, cùm conſilium petiit. Nam ille verè ſapiens, qui alios conſulit; à Sapientia alienus, qui aliorum ſententias ſpernit. Pinna ſuprà cit.

Sapientes in oculis. Iſa.5.21. ſuis ſunt, qui in his, quæ cupiunt, ſive agunt, non judicium veritatis, non ſententiam aliorum rectè viventium; ſed propriam regulationem attendunt; & uſque adeò ſibi placentes, & conſentanei ſibi ſunt, ut in nullo eis contradici poſſe videatur. Sim.de Caſſ. l.2.c.1.

Cogitabat intrà ſe dicens. Luc. 12. 17. Stultus hic meritas ſuæ avaritiæ pœnas dedit. Vis cauſam? nullum, præter ſeipſum in conſilium vocavit. Si alios conſuluiſſet, forſan de eleemoſyna danda conſuluiſſent, qua & ſe à morte eriperet, & divitias cumularet. Pinna in Eccl.6 Ethol.73.

Quid faciam? Luc.12.17 Cur ſolùm ſecum loquitur? cur in conſilium non vocat amicos? S.Baſil.hom.6. ex teipſo capias conſilium? planè imprudenti uteris conſilio. Prov.3. 7. *ne ſis ſapiens apud temetipſum.* Sylv. hic q.3.

§. VI.

Conſilia humana evertuntur à Divinis.

Ex Veteri.

V*Endiderunt eum Iſmaelitis.* Gen.37.28. Penſemus, quomodo ſapientes in ipſa ſua aſtutia vis divina comprehendat. Ideò ab eis venditus fuerat Joſeph, nè adoraretur; ſed ideò eſt adoratus, quia venditus. Aſtutè enim aliquid agere auſi ſunt, ut Dei conſilium mutaretur: ſed divino judicio, quod declinare conati ſunt, renitendo ſervierunt. Sic divinum conſilium, dum devitatur, impletur; ſic humana ſapientia, dum reluctatur, comprehenditur. S. Greg.l.6. mor c.12.

Voluit Dominus Hebræos multiplicari; Pharao autem voluit eos deleri. Ex.2. Uter ergo inter hos prævaluit? certè Domini voluntas ità promovit, ut Pharao, longè aliud agens, adjuverit potiùs voluntatem Dei tyrannide ſua, quàm impediverit. Ut rumpantur tibi illa Pharao, dum in tua aula nutrire, & educare cogeris eum, qui ſalvaturus eſt eos, quos tu perſequeris, & te digna morte puniturus. Lipoman. hic.

Et clangor victoriæ &c. Num. 23. 21. Vide, quàm Deus diſſipet conſilia impiorum, eaque in ipſorum caput retorqueat; idque per ipſoſmet, quos ad ſuam impietatem pertrahere ſunt conati. Ita nutu Dei Balaam ſollicitatus à Balac ad infidelitatem, eidem infidus, & adverſarius fit; & contra eum pro hoſtibus vaticinatus eſt victoriam. Corn.hic.

Ipſi præparantur cogitationes. 1. Reg. 2. 3. Hebr. *ponderantur, menſurantur, numerantur.* q. d. Deus menſurat cogitationes noſtras; an ſcilicet nimis parvæ, vel magnæ; æquæ, vel iniquæ; ſapientes, vel ſtultæ, ſint; ut ſciat, cujus cogitationes, quando, vel quomodo explere debeat. Prov. 16. 2. *Omnes viæ hominis patent oculis eius, Spirituum ponderator eſt Dominus.* Alii ſic explicant: ipſi præparantur cogitationes, ſicut materia præparatur artifici; ut ex illa faciat id, quod ipſe voluerit. Sic cogitationes fratrum de Joſeph vendendo convertit in Joſephi bonum. Cornel. hic.

Porrò faber ferrarius &c. 1.Reg.13.19. Verùm Deus eluſit cautionem, & prudentiam, Philiſthinorum; dum per Samuelem Hebræis dedit victoriam ſinè ferro, & armis ferreis. Unde S. Greg. armati ab inermibus victi ſunt: ut totum, quod vincitur, omnipotentis Dei laudibus tribuatur. Corn. hic.

Sic loquimini ad David &c. 1.Reg. 18. 25. &c. De conſilio Saul loquens, qui David ſuam uxorem ſpopondit; dummodo David centum occideret Philiſthæos. Quorſum hoc conſilium? Rectè Lyr. malitioſè cogitabat: ut, ad conſequendum hoc matrimonium, David audaciùs ſe periculis exponeret; & ſic periret. David autem ducentos interfecit. *Et celebre*, ait textus v. 30. *Factum eſt nomen eius nimis.* S.Greg.l.6.mor. c.12. Saul ſuperna providentia in ſapientiæ ſuæ conſilio eſt deprehenſus. Quia unde ſuccreſcentis militis vitam ſe extinguere credidit, virtutis ejus gloriam inde cumulavit. Mendoza. in 1.Reg.3.

Non eſt in hominis poteſtate conſilium ſuum. Tob.3.20. Itaque fruſtrà filios veſtros abſconditis parentes; fruſtrà in terras peregrinas mittitis; ut Deo ſubducatis. Fruſtrà æmulos veſtros, ò aulæ! dolo, ferro, veneno, petitis; ſi illis divina Providentia regnum præparavit. Stengel.t.1 de jud. div. c.29

Qui apprehendit ſapientes in aſtutia eorum, & conſilium pravorum diſſipat. Job 5.13.

Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium, contra Dominum. Prov.21.30. Hem conſilium! decernitur Chriſti mors, nè Romani Jeroſolymæ dominentur. Et ecce Romani Jeroſolymæ imperant, quia Chriſtum occidere decretum eſt. Segneri ſer 33.die Ven.Dom.Paſſ.

Jonas à mari, à ceto voratus, cap.2.11. & c.3.1. vivido belluæ ventre ſepultus, adhuc ad mandatum ſibi portum vadit. Quidquid in contrarium moliaris, reſiſtente licèt Univerſi creatura, pugnantibus tenebrarum poteſtatibus; per eaſipſas contrarietates juſſus vadit, ſecundùm quod ſcriptum eſt de eo. Baeza lib.3. c.6. §.6. Ecce fugitivum Dei tempeſtas invenit, ſors ligat, mare ſuſcipit, bellua includit. Et quia auctori ſuo obedire renititur, ad locum, quò miſſus fuerat, ſuo reus carcere portatur. S. Greg. l.6.mor. c.12.

Ex Novo.

Et mittens occidit omnes pueros. Matth.2.16. Herodes fuit proſelytus, & credidit ſcripturis de Chriſti adventu; quomodo ergo tentavit eum extinguere? quaſi poſſet Dei conſilium, & Prophetarum ſcripturas, mutare? Reſp. malitia & paſſionum vehementia, obtenebrarunt intellectum Herodis; quòd non attendit, neminem poſſe reſiſtere Deo, vel ejus immobile conſilium variare, vel divinas ſcripturas falſificare. Sed tentavit, ſuis paſſionibus ſatisfacere, malò ſuperatus affectu, qui non advertit judicium. Et quid hoc mirum de Herode? cùm & Salomon, qui tempore ſuę Sapientiæ dixit Prov.21.30. *non eſt ſapientia, non eſt conſilium contra Dominum*, à mulieribus infatuatus, tentavit, ſimile aliquid perpetrare. Nam 3.Reg.11.cùm audiſſet, à Deo regnum ſuum eſſe ſcindendum, percepiſſetque à propheta Achia, prænuntiatum eſſe Jeroboam Ephrateo, quòd ſuper decem tribus regnaret, tentavit illum occidere; qui in Ægyptum aufugit. Dion. Carth in Matth.2.

Diſperſit ſuperbos mente cordis ſui. Luc.1.51. q. d. diſperſit mente, id eſt, per mentem, vel cogitationem cordis ipſorum: quia ſcilicet ſuperba illorum conſilia, & machinationes, in ipſorummet exitium retorquet. Corn. hic.

Multa in hominum cordibus conſilia; ſed Domini conſilium prævalet. S.Baſil. in Pſal.32.

§. VII.

Conſilia divina præpoſitę humanis.

A*Braham de nocte conſurgens.* Gen.22. 3. Ad filii holocauſtum vocatus, nihil cum familiaribus locutus. Orig. homil.7. in Gen. non deliberat, non detrectat, non communicat cum ullo homine conſilium, ſed ſtatim occupat iter. Baeza t.2. l.6. c.1. §.4. Totum ſe Deo permiſit; & id, quod jubebatur, exequi parabat; ac nè cum uxore quidem de hac re communicavit. Rectè ſanè, ſibique utiliter faciens; qui fœminam non idoneam judicaret, quam in conſilium adhiberet. S.Greg. Niſſ. orat. de obed. Abrah.

Cur, ignorante me, fugere voluiſti; nec indicare mihi, ut proſequerer

Digitized by Google

rer te cum gaudio? Gen.31.27. Cur Jacob non conſulit ſocerum de profectione? S.Ambr.lib.1. ep.4. quia vir exercitio intentus, & quærens veram vitam ad virtutem proſequi; non hominem deductorem, ſed oracula quæſivit cœleſtia. Baeza t. 2. lib.6. cap.1. §. 4.

Conſilium meum juſtificationes tuæ. Pſal.118. 24. Bonum eſt, ut conſilium Dei ſequantur hominum conſilia: quia Dei conſilium certum ſemper; noſtra autem plerumque incerta conſilia, ex rerum probantur eventu. S.Ambr.hìc.

Reſponſo accepto in ſomnis, nè redirent ad Herodem, per aliam viam reverſi ſunt in regionem ſuam. Matth. 2.12. Ubi ſtella duce natum Jeſum viderunt, cùm de reditu cogitarent in patriam, non jam ſtellas conſulunt, nec Angeli quærunt ducatum; verùm reſponſo accepto. S.Paſchaſ. l.2. in Matth. non per Angelum, uti ad Joſeph, hæc reſponſio facta dicitur; ſed SS Patrum traditio eſt, ab ipſo Domino divinitus imbutos fuiſſe. Baeza ſup. cit.

Et audierunt eum duo diſcipuli loquentem, & ſecuti ſunt Jeſum. Jo.1.37. Vocat magni conſilii Angelus; quid opus eſt, ut aliena conſilia prætoleris. Quis enim fidelior, quiſve ſapientior illo? Seduc me, Domine, & ſeducar; fortior eſto, & invaleſce. S. Bern. lib. de cont. Sæculi.

§. VIII.

Conſilia malæ.

Q*Ui non abiit in conſilio impiorum.* Pſal 1.1. Trium inimicorum noſtrorum. Conſilium carnis eſt, quærere voluptates; conſilium Mundi, multiplicare divitias, ſpoliare innocentes, vindicare injurias proprias; Conſilium diaboli eſt, appetere dignitates. Hugo Card. hìc.

Spiritus conſilii. Iſa.11.2. Sancto Dei Spiritui tribuit propheta conſilium: quia apud impios reperiri non poteſt. Pinna in Eccl. Ethol. 106.

Collegerunt Concilium. Jo.11. 47. Unde conſilia mala? malus metus, malaque ſpes, conſtituunt conſilia mala. Metuit quis avarus perdere theſaurum; metuit direptionem eorum, quæ tenebat; fecit conſilium malum, ut daret ſibi ſuſpecto ante mortem, quàm pateretur direptionem. Metuit ambitioſus gloriæ avidus, conſtitutus in authoritate, nè à potentiore ſuperetur, nè redigatur ad ima; inivit conſilium dandi mortem in eum, quem ſuſpicatus eſt, poſſe fieri ſuperiorem. Sim de Caſſ. l.12. c.45.

Dicebant, quid facimus? Jo.11.47. Indixerunt conſilium, non ad majorem Dei gloriam; ſed, obfirmatis animis, ad inferendam Chriſto necem. Non ad inquirendum, quid optimum eſſet; ſed ad peſſimum faciendum. Oliva t.1.conc.32.die Ven. hebd. Paſſ.

Chariſſimi, nolite omni Spiritui credere. 1. Jo.4. 1 Repeto, quia neceſſe eſt, ut repetam, & hoc mentibus veſtris vehementer inculcem: *Chariſſimi, nolite omni ſpiritui credere.* S.Auguſt. ſerm.13. de V. Apoſt.

Cave eorum Zizania; nec facilè iis credendum putes: nervi enim ſunt, & quidam artus ſapientiæ, non temerè credere. S.Ambroſ. ep.44.

Non quid concupiſcat Caro, ſed quid ſuadeat Spiritus, attendendum eſt. Caro præſentia, ac temporalia; Spiritus verò futura, & æterna, naturaliter appetit bona. S. Laur. Juſt. in faſc. am. cap. 8.

Veniunt ſæpe ad mentem meam cogitationes innumeræ, & ſurgunt affectiones multæ, & ſollicitant me de cura corporis, & ſuggerunt multa de uſibus neceſſitatis. Conveniunt ibi quaſi ad conſulendum; veraciter autem ad decipiendum; & congregantur Conſiliarii multi, & conſiliatores vani, imò deceptores veri. Congregantur autem quaſi in conſilium unum, & quaſi ad quærendum conſilium bonum; & dantur in commune conſilium multa, ſed inutilia, & vana; quia concilium vanitatis eſt; & totum eorum conſilium de vanitate eſt. Suadent ſumere vinum propter ſtomachum, ſomnum extendere propter cerebrum; carnem fovere, nè tabeſcat; corpus recreare, nè deficiat; abſtinentiam aliquantum relaxare, quieti parumper indulgere. Et in hunc modum agitur de cura corporis cura ſuperflua: & de vanitate ventilatur quæſtio vana; & ſuper hujuſmodi negotio conſumitur ſæpe dies integra. Rich. à S Vict. Annot. in Pſ.25.

Animus jam totus directus ad cœlum non facilè recipit de terrena parte conſilium. S. Valerianus Ep.hom. 18.de bono diſcipl.

Heu! quot, & quantos, maledicta mundialium conſilia ſupplantaverunt, & conceptum in eis per Spiritum Sanctum Dei Filium extinxerunt. Hæc eſt illa potiùs miſera, & mortifera, perſuaſio diabolica, quæ in multis ſpiritualem conceptum impedit; in pleriſque conceptum jam per propoſitum formatum, vel per votum jam perfectum, interficit, & extinguit. S.Bonav. tr. de 5. perfect. pueri Jeſu.

§. IX.

Conſilium ſapientis eſt mutare.

Motivum Primum.

Deus, & Chriſtus Dominus.

P*Œnitet me feciſſe eos.* Gen 6.7. & delet, quem fecerat.

Ne, quæſo, dicant Ægyptii, callidè eduxit eos. Ex 32.12. Poterat Deus Moyſi reſpondere excuſanti ſcelus: quid mea refert, ſi obloquantur Ægyptii jam decies à me vapulantes; ſi audent blaſphemis vocibus honorem meum impetere. Ego, poſtquam in eremo Hebræos ſepelivero, Nilo effuſo, Ægyptios obruam. Nec Spes Abrahæ factæ removere me poſſunt à ſupplicio in ingratum populum decreto: nam quod deſtinabam Patriarchis fidelibus & reverentibus, donare nolo contumacibus poſteris, & idololatris. Hoc Deus non dixit; ſed contradicentis argumenta comprobans, gladium vaginæ reddidit. *Placatuſque eſt Dominus, nè faceret malum.* v. 14. Si Deus admittit conſiderationem adductam ab homine; poterit adeò ſuperbus quiſquam reperiri, qui non auſcultet propoſitas rationes, & deliberata non mutet; quoties meliora, quàm quæ ſtatuit, adducuntur? Oliva t.3. conc. 8. die 5. Ven. in Quadr.

Pœnitet me, quòd conſtituerim Saul regem. 1. Reg. 15.11. & abjecit regno, quem regno præfecerat.

Ægrum Ezechiam inviſerat Iſajas dicens: *præcipe domui tuæ. - revertere.* 4.Reg.20.1.5. Deus, quod dixerat, revocat. Et nos ea quoque revocare nolumus, quæ iniquè ſtatuimus; hoc tantùm nomine; quòd ea ſtatuerimus. An ſapientiores Deo ſumus, aut honoratiores? ut pudere nos debeat actuum reſciſſorum? Idem ibid.

Miſertus eſt Deus ſuper malitiam, quam locutus fuerat, ut faceret eis; & non fecit. Jon. 3. 10. Sapientiſſimus Deus decreta retractat, & ſententiam mutat: quò nos doceat; aliquando mutare ſententiam, non ſapientis dedecus eſſe, ſed elogium. S. Baſil. Seleuc.or. 12. pœnitentia pœnitentiam genuit. Homines immutantur, & Deus conſilia retractat; homines lacrymantur, & Deus immutatur; lugent mortales, & decretum ſolvit immortalis. Naxera in Joſ.2. §.37.

Non ſum miſſus, niſi ad oves - Matth 15. 24 quibus rationibus ſpem omnem præcidit. Nihilominus petente inſtantiùs muliere, ait: *fiat tibi, ſicut vis.* Oliva t.1. Conc.14.

Quid eſt, quod me quærebatis? Luc.2.49. Nollet quæri, ſed Patris operibus inſiſtere, & populi doctrinæ. Nihilominus ad Mariæ lacrymas voluntati ejus ſe tradit. Docuit, non inficiabiliter adhærere conſilio. Quis jam non erubeſceret, obſtinatus eſſe in conſilio ſuo? quando ſuum Sapientia ipſa deſeruit. Sic mutavit conſilium ſuum ut, quod jam tunc cœperat, ea tunc, uſque ad triceſimum ætatis ſuæ annum, prorſus dimiſerit. S.Bern ſer.3. de reſurr. Baeza tom.2.l.11.c 1.§.15.

Nondum venit hora mea. Jo. 2. 4. Et ſtatim jubet parari opus. Credo, primam voluntatem fuiſſe, & conſilium, quo, non expectata matris interceſſione, vellet miraculum longiùs differre; juxta quod conſilium rectè dixit, *nondum venit hora mea.* At, poſt Mariæ preces; fuit in illo alia voluntas. Sapientis enim eſt, novis attentis circumſtantiis, variare conſilia. Baeza t.2.l.11. §.16.

Motivum Secundum.

Exempla hominum.

Ex Veteri.

Duo reges, Pharao Gen.12.20.& Abimelech Gen.20.9. raptam Saram, cum furti pœnitentia, Abrahæ remittunt. Poterat uterque ſtudioſè permittere, ut è palatio Sara elaberetur, nulla rapinæ exprobratione; ſed neutrum puduit, palam obreptam fœminam, palàm reddere viro ſuo, evocatis cunctis aulæ ſatrapis in ſuæ teſtes pœnitudinis. Adeò non indecorum vel regibus eſt, palàm factis, & verbis teſtari, erraſſe ſe, & exorbitaſſe à jure thori, & Dei lege. Abraham, qui Gen.21.10. Saræ repugnarat imperanti extenſionem Iſmaelis, & Agar; mox illi obſecutus eſt, non ejectis tantùm, ſed ſine opibus, ſinè ſervis, ſinè aſello, expulſis. Oliva l.6.Strom 9. Dominus meus, & Deus meus.

Cernens Aſina Angelum ſtantem in via evaginato gladio, avertit ſe de itinere, & ibat per agrum. Num 22.23. &c. Non inſtitit viæ, quam ſemel fuerat ingreſſa; ſed ubi, quod latebat antea periculum, novit; inſueta gradi ſemita prudenter elegit; ſatiuſque duxit pœnitentiam, quàm pertinaciam. Naxera in Joſ. 2. §. 37.

Pœca-

Peccavi! revertere. 1. Reg. 26. 21. Vel Saul Davidis probitate perſpecta, non modò ab eo inſectando reſilit; ſed ſtultè à ſe in eum procellam motam confeſſus eſt. Oliva l. 11. Strom. §. Revertimini &c.

Obſecro, ut novis epiſtolis veteres Aman litteræ, inſidiatoris, & hoſtis Judæorum corrigantur. Eſther 8. 5. Da mihi, non dico imperantem ſuper centum viginti ſeptem provincias, ſed Coriolis præſidentem; qui ſcriptas à ſe litteras corripi patiatur. Oliva lib. 11. Strom. ibid.

Revertimini ad judicium. Dan. 13. 49. Confectum erat totum judicium omni jure ſervato &c. & tamen retractavere ſententiam, quæſtionem repetiere, unius ad vocem pueri: non indecorum rati palinodiam, ubi de fama pudicitiæ agebatur &c. Oliva l. 11. Strom ibid. unde fuſiùs hoc ibi deductum.

Ex Novo.

Quis eſt hic, qui loquitur blaſphemias? Luc. 5. 21. Mox, viſo ſanati paralytici miraculo, *magnificabant Deum*. v. 26. Oliva lib. 6. Strom. cit.

Dominus meus, & Deus meus! Jo. 20. 28. Non crediturum ſe dixerat Thomas, niſi Chriſti vulnera ſuis manibus contrectaſſet; quibus tamen intactis, & credidit, & adoravit; felix propoſiti ſui, & deſertor, & transfuga. Tam ſalutare eſt, à ſua ſententia diſcedere, ubi in meliora tranſitur. Oliva l. 6. Strom. ibid.

Quanta Dominus ſigna oſtendit Paulo, ut convertatur. Act. 9. 4. Ad Ninive convertendum ſatis erat una vox Jonæ. Sic & ad David Nathan. Zelus Judaiſmi in Saulo verti debuit in Zelum pro Chriſto contra Judaiſmum: qui antè pro Judæis diſputavit, nunc pro Chriſto. Sylv. in Apoc. 3. q. 58.

Dabo ei ſedere mecum in throno meo. Apocal. 3. 21. Promittitur huic Epiſcopo ſpecialis honor, quia provocatur ad difficilem virtutem, retractationem ſententiæ ſuæ. v. 17. diverſum. Hinc laude digniſſimus Auguſtinus ſcribens libros Retractationum. Sylv. hic.

Varia alia Motiva.

Salus autem, ubi multa conſilia. Prov. 11. 14. Non ſolùm ad ſalutem conducit bonitas conſiliorum; ſed & numerus. Ille ſibi ſalutem promittat, qui non unum ſolùm conſilium habet, ſed multa alia, quæ pro rerum occaſionibus poſſit variare. Baeza t. 2. l. 11. c. 1. §. 16.

Manus illius plenæ hyacinthis. Cant. 5. 14. Rich. à S. Vict. lapis iſte cum aura mutatur. Sic ſunt boni, quia pro tempore mutantur, ſed ad cœleſtium converſiones.

Obſervat Albertus Magnus, quòd nullum alium Chriſtus traxit ad ſe per longum ſermonem, ut Nicodemum. Jo. 3. 1. &c. Uno verbo vocavit piſcatores. Matth. 4. 19. Erat ſcilicet Nicodemus Magiſter in Lege, ſenio confectus in ſuis opinionibus. Sylv. in Matth. 5. q. 7.

Romani maximus author Tullius eloquii, nullum unquam verbum, inquit, quod revocare vellet, emiſit. Quæ quidem laus, quamvis præclariſſima videatur; tamen credibilior eſt de nimiùm fatuo, quàm de ſapiente perfecto. S. Aug. ep. 7.

Numquam errari tutiùs exiſtimo, quàm cùm in amore nimio veritatis, & rejectione nimia falſitatis, erratur. S. Aug. l. de mendac. cap. 1.

Nihil peccare, ſolius Dei eſt; emendare, ſapientis eſt - id tamen difficile: quid enim tam rarum, quàm ut invenias virum, qui ſeipſum coarguat, & factum condemnet ſuum? Itaque rara pœnitentia repugnat enim natura, repugnat verecundia. S. Ambr. ep. 3. ad Simplicianum.

Sapientis eſt mutare conſilium. Optima conſtantia, quæ non concepti ſemel erroris, ſed rationis aſſecla eſt. Nonnumquam protervitas, pertinaciaque, conſtantiæ titulum falsò ſibi vendicat. Non eſt conſtantia, ſed obſtinatio; quæ, etiamſi ratio appareat, aut ſe oculis veritas, ingerat, cœptis inſiſtit; quæque honeſtiùs judicat, errores cœptos tueri, quàm conſilium mutare. Illa vox *quod ſcripſi ſcripſi*, ſuperbum redolet, non ſapientem. Quod bene ſcriptum erat, nullis precibus, nullis artibus erat delendum; ſed hoc, non quia ſcriptum, ſed quia juſtè ſcriptum. Naxera in Joſ. 2. §. 37.

§. X.

Conſiliarii.

Num. I.

Bonorum Symbola.

F*ecit me quaſi patrem Pharaonis*. Gen. 45. 8. id eſt, rectorem, conſiliarium, moderatorem. Sic rex Tyri ſuum conſiliarium intimum, putà Hiram, vocat *patrem* ſuum. 2. Par. 2. 13. Cornel. in Gen. 45. *Si oculus tuus dexter*. Matth. 5. 29. Non incongruè dexter oculus poteſt accipi, dilectus amicus, & Miniſter in divinis operibus, & in divinis rebus conſiliarius; cui non eſt parcendum, nè abjiciatur; ſi nos vult ſcandalizare. Ven. Beda hic.

Viginti quatuor ſeniores. Apoc. 4. 4. Pineda in Job 19. n. 3. cenſet, in his 24. Senioribus, qui ſunt quaſi Senatores, & conſiliarii Sapientiæ divinæ, notari, quales eſſe debeant principum conſiliarii. I. Senes ſint, qui prudentia pollent. II. Ut ſint circumamicti veſtimentis albis; ut ſcilicet ſinceritate, & candore animi, polleant; nullaque cupiditas, aut metus, rectum judicium depravet. III. Ut habeant coronam in capite, hoc eſt, præditi ſint libertate, & animo regali; ideoque non obſequantur cupiditatibus principum; ſed liberè, quod rectum eſt, pronuncient. Corn. hic.

Num. II.

Conſiliarii boni.

Cor boni conſilii ſtatue tecum. Eccl. 37. 17. q. d. ſtatue in teipſo cor, quaſi tribunal; imò oraculum boni conſilii; ut, cùm dubium, quid faciendum? occurrit; cor tuum quid factu ſit opus, conſulas. Ideòque in corde, quaſi in tribunali, cauſam undequaque diligenter, & prudenter, in omnem partem ventiles. Cor enim tuum erit tibi dictator optimi conſilii, quod tibi maximè erit conveniens. Ad hoc enim dedit Deus homini cor, ſeu rationem, ut eam ſequatur, juxta illud Pſ. 4. 7. *ſignatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine*. Cornel. hic.

Et in his omnibus deprecare altiſſimum, ut dirigat in veritate viam tuam. Eccl. 37. 17. Tertius hic eſt, ſummuſque Conſiliarius, aliorum omnium auctor, & director, ſcilicet Deus. Primus enim eſt vir ſanctus, de quo v. 15. *cum viro ſancto aſſiduus eſto*. Secundus eſt cor cujuſque ſapientis, & juſti, de quo v. 17. *cor boni conſilii ſtatue tecum*. Tertius hoc loco eſt Altiſſimus, qui idcircò invocandus eſt: ut & viro ſancto, & cordi proprio, conſilia ſana ſuggerat. Ita fecit Moyſes, Joſue &c. Hinc olim multis in locis apud Chriſtianos Senatores ituri ad Curiam priùs ſacrificio Miſſæ intererant. Unde etiamnum Sacella Curiæ vicina, vel annexa, ac beneficia, onuſque ſacrificandi quotidie iis impoſitum, nonnullis in urbibus intuemur. Cornel. hic.

Vocabitur - Conſiliarius. Iſ. 9. 6. Haymo: Chriſtus eſt Conſiliarius; quia ab ipſo omne ſacrum conſilium procedit. Si hæres in dubio, neſcis, quid eligendum? adi magni Conſilii angelum: erit tibi inſtar columnæ Hebræorũ; in deſerto viam oſtendet. Corn hic.

Venit Joſeph ab Arimathæa, nobilis decurio. Marci 15. 42. 43. Syr. *honorabilis Senator*. Cajet. *honeſtus Conſul*. Franc. Lucas ex Græco: *vir plenus gravitatis, & dignitatis, Conſiliarius*. Arimathæa celſitudinem ſignificat. Refert S. Hier. in cap. 17. Matth. quidam putant, de ipſo primum Pſalmum eſſe compoſitum: *beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum*. S. Epiphan. or. de Jeſu ſepultura: faſciæ ipſius ortum ſuſceperunt. Et hic quoque faſciæ, quibus involveretur, non defuere: myrrham ſuſcepit natus; myrrham rurſus & aloe ſuſcepit in ſepulturam illatus. Ibi adfuit Joſeph Mariæ maritus; hic etiam Joſeph ab Arimathæa deſideratus non fuit. Partus in Bethlehem editus, in præſepio depoſitus eſt; in ſepulchro itidem, ac in quodam præſepio, collocatus Chriſtus eſt. Non ignobilis quiſquam, aut ignotus erat; ſed ex conſilio unus, atque inſignis. Unde fortitudo ejus maxima admiranda eſt, cùm propter amorem Jeſu periculum mortis ſuſceperit, & univerſorum ſe odio tradiderit. S. Chryſoſt. homil. 89. in Matth. Sylv. in Jo. 19. Marci 15. c. 21. Sepultura.

Unde ememus panes. Jo. 6. 5. Cur Philippum ſignanter interrogat? quia illius vox eſt Jo. 14. 8. *ſufficit nobis*: ille enim præclarus regis Conſiliarius, eſt, qui novit aliquando dicere, *ſufficit*; qui plura habendi deſiderio non tenetur. Baeza t. 2. l. 11. c. 2. §. 16.

Conſilium in hoc do. 2. Cor. 8. 10. idipſum ſæpius aſſerit. Cur Paulus toties audet ſe Conſiliarium dicere? Philipp. 4. 11. *ego enim didici, in quibus ſum, ſufficiens eſſe*. S. Ambroſ. l. 2. offic. cap. 17. ideo boni vir conſilii dicit, *ego autem didici &c.* Sciebat enim, omnium malorum radicem eſſe avaritiam; & ideo ſuo contentus erat, alienum non requirebat. Id. ib.

Alphonſus Rex dicebat: optimos Conſiliarios eſſe mortuos; libros ſcilicet deſignans: à quibus ſinè metu, ſinè gratia, quæ noſſe cuperet, fideliter audiret. Anton. Panormit. lib. 2. de dict. & fact. Alphonſi.

Ferdinandus ſecundus, dum de gravioribus negotiis conſultandum eſſet, Conſiliarios monuit; conſilia ſua ità tractarent, ut è re communi eſſent; ac rationem de iis aliquando coram tribunali ſupremi Judicis reddere poſſint. Lamormain in idea princip. Chriſt.

Digitized by Google

Num. III.

Conſiliarii mali.

Miſit ſerpens ex ore ſuo. Apoc 12.15. Os diaboli, eſt os mali Conſiliarii. S.Bonav.ſ.2.fer.4.Pent.

Unus malus conſiliarius, plus quàm decem piratæ ſunt; dicebat Anonymus Philoſoph. Vilnenſ.

TITULUS XXX.

CONSTANTIA.

§. I.

Figuræ, Symbola, Allegoriæ.

Num. I.

Indicatur per Veſperum.

F*Actum eſt veſpere, & manè dies unus*. Gen.1.5. Matutinum tempus antecedit veſpertinum, videtur ergo potiùs dicendum: factum eſt manè, & veſpere. Stephan. Cantuar. in allegor. Tilmanni. bene poſt veſperum ſequitur manè: quia veſper ſignificat perfectiooem operis; manè autem inchoationem. Licet ſis in virtutis perfectione, tamen ſic te habeas, ac ſi tunc inchoares. S.Leo ſ.de jejunio: quantumlibet quiſque juſtificatus ſit, habet tamen, dum in hac vita eſt, quò probatior, & perfectior, eſſe poſſit. Sylv. in Luc.18.c.31.

Cur primam diem deſcribens, à veſpere incipit ad manè; cùm diverſum ordinem ſervet natura? dies enim oon à veſpere, ſed à manè ſumit exordium. Cur ergo ſacer textus invertit ordinem? incipiens ab occaſu lucis, & non ab ortu? Reſpondet Stephanus Cant. citatus modò: bene poſt veſperum ſequitur manè; quia veſper ſignificat perfectionem, manè inchoationem: Unde

Cùm conſummaverit homo, tunc incipiet. de Caſtillo Illat. 114. Quid hoc? quòd dicitur veſpere eſt finis jam conſummati, imò ordinati, operis; manè autem iocipientis, vel potiùs ordinandi operis. Sanct. Anſelm. in Elucidario.

Collegebat Ruth in agro à manè uſque ad veſperam. Ruth. 2.7.17. quoniam uſque ad finem vitæ actio juſta oon debet excludi. Sim. de Caſſ.1.6.06.

Exibit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam, uſque ad veſperum. Pſalm. 103.23. ideſt, perſeverabit in opere. S. Bonavent. hic.

Manè ſemina ſemen tuum, & veſpere nõ ceſſat manus tua. Ecclæ. 11.6. Olympiodorus ſic exponit: virtutem aggreſſus, perſevera uſque ad finem.

Num. II.

Per Palmam.

Sicut palma multiplicabis dies. Job 29. 18. *Iuſtus ut palma florebit*. Pſ.91.13. *Statura tua aſſimilata eſt palma*. Cant. 7.7. S Ambr. l.3. hexam. c. ultimò: palma virens ſemper manet conſervatione, & diuturnitate, oon immutatione filiorum: nam quæ primò germinaverit folia, ea, ſinè ulla ſubſtitutionis ſucceſſione, conſervat.

Palma in noviſſimis, ſuis pulchra eſt. Ut initium ejus è terra educas, finem ipſius in cacumine, ubi habet totam pulchritudinem, vide. Aſpera radix videtur in terra, pulchra coma ſub cœlo eſt. Erit ergo & tua pulchritudo in fine. S.Aug. in Pſ.91.

Per palmam ſignificatur victoria: palma enim victores coronabantur. Per palmam ſignificatur perſeverantia: palma enim diutiſſimè perſeverat. S. Bonav. ſer.4. D. Palm.

Num. III.

Per fimbriam.

Omnis gloria filiæ regis ab intus in fimbriis aureis. Pſalm. 44.14. Fimbriæ, finales veſtimenti partes ſunt; quæ idcirco in ſponſæ Chriſti decore laudantur: quia nulla eſt virtutum gloria, ſi lucere ante vitæ conſummationem deſiſtat. S.Greg.M.l 6 in 1.Reg. 15. Fimbriæ ſunt finitima veſtium; per quas hominum vita ſignificatur extrema. Hæc non deaurata, ut ſuprà, ſed nunc illi eſſe aurea profitetur: quia in fine tota perfectio eſt; ubi charitas, non tam quam deaurata? conſpicitur, ſed jam pleniſſima, tamquam aurea reperitur. Caſſiod. hic. Per fimbriam, quæ eſt finis veſtis; ſignificatur finis vitæ hominis; non ex capite aureo, ideſt, non ex initio vitæ bonæ, gloriandum eſt; ſed potiùs ſemper timendum. Et debet homo ſe accuſare, & judicare, uſquequò perveniat ad fimbriam. Et cùm invenerit eam eſſe auream, tunc gloriabitur in æternum. Quod bene notatur in ſerie hujus verſus, cùm dicitur: *omnis gloria filiæ regis in fimbriis aureis*. q.d. licèt amicta ſit varietatibus virtutum, & donorum; non tamen in his gloriatur, ſed *in fimbriis aureis*, ideſt, operibus finaliter bonis. Hugo Card. hic.

Tetigit fimbriam veſtimenti ejus. Matth. 9. 20. ideſt, ſi in fine ei ſimilis inventa fuero. Hugo Card. hic. Per hanc fimbriam intelligunt Greg. Bern. Beda, perſeverantiam. Ipſa perſeverantia eſt omnium virtutum, & bonorum, ultimum fundamentum. Sim. de Caſſ.l.5.cap.34.

Num. IV.

Per ſtare.

Ipſi autem ſtabant erectis pedibus. 2. Paral. 3.13. Stabant erectis pedibus Cherubim: quia à via virtutis, in qua, mox ut conditi, ſunt poſiti, numquam aberraverunt. V. Beda lib. de templ. Salom. c. 13.

Dixit, ut diſperderet eos, ſi non Moyſes electus ejus ſtetiſſet in confractione, in conſpectu ejus. Pſ.105.23. ideſt, ſi non tanta conſtantia oraſſet. Mendoza in 1. Reg. anont.8.

Hominis quidem ſtare; perſiſtere eſt in vigore animi, & obſervatione propoſiti. S. Bern.de verb.Iſ.ſerm.5.

§. II.

Conſtantiæ varia alia Symbola.

Ex Veteri.

I*Gitur perfecti ſunt cœli*. Gen.2.1. *Complevitque Deus die ſeptimo &c.* v.2. *Dei perfecta ſunt opera*. Deut.32.4 oihil imperfectum relinquit; iochoat, & demum perficit. Utinam ad exemplum Creatoris, bona opera, quæ aggredimur, ad exitum perducamus. Fernand. hic ſect.1.

Tulit Dominus Deus hominem - ut operaretur, & cuſtodiret illum. Gen.2.15. Duplex munus homini à Deo injungitur; ut operetur in paradiſo, & ut illum cuſtodiat. Operari, eſt terram colere, & ex agricultura victum conquirere. Cuſtodire, eſt parata ſervare, oè pereant. S. Ambr.l de parad. c.4. non idem eſt operari, & cuſtodire: in opere enim quidam proceſſus virtutis eſt; in cuſtodia quædam conſummatio operis, & quòd conſummata cuſtodiat. Pinna in Eccl.c 6.Ethol.78.

Fecitque ei tunicam polymitam. Geneſ.37.7. In caſſum bonum agitur, ſi ante terminum vitæ deſeratur: quia fruſtrà velociter currit, qui, priuſquam ad metam veniat, deficit. Hinc Joſeph, qoi inter fratres uſque in finem juſtus, perſeveraſſe deſcribitur, ſolus talarem tunicam habuiſſe perhibetur. Nam quid eſt talaris tunica, niſi actio conſummata? Hinc eſt, quod Ex.. 9.22. per Moyſen caudam hoſtiæ in altari offerri præcipitur: ut videlicet omne bonum, quod incipimus, etiam perſeverantiæ fine compleamus. S. Gregor.mor. lib.1. c.20. Joſeph inter reliquos fratres tunicam talarem habuiſſe deſcribitur. Tunica quippe uſque ad talum, eſt opus bonum uſque ad conſummationem. S. Eligius epiſt.hom.11.

Sin autem paululum remiſiſſet, ſuperabat Amalec. Ex.17.11. Nec vincere adverſarium potuit, niſi poſtquam ſtabilis in ſigno allevatis jugiter manibus perſeveravit. S. Cypr.de exhort MM.c.8.

Si emeris ſervum, ſex annis ſerviet tibi: in ſeptimo egredietur ſervus liber gratis. Ex. 21. 2. Cum quali veſte iotraverit, cum tali exeat. S. Greg hom.3. in Ezech *cum tali veſte &c.* quia omnino neceſſe eſt, ut unuſquiſque noſtrum, in hoc, quod incipit, perſeveret; atque uſque ad finem operis in ea, quam inchoavit, intentione perduret.

Facieſque ſuprà coronam auream per circuitum. Ex.25.11. Repræſentabat Arca, tabulas Teſtamenti continens, perfectiſſimos Legis obſervatores; qui ad unguem omnia mandata Dei ſervarunt. Undique victrix erat, quæ perpetuò victores referebat; non tamen undique, non in imo, non ad latera; ſed *ſuprà* in ſummitate coronatur. Quia, ut benè Galfridus: corona in ſummitate poſita deſignat, quod finis in pugna coronat. Hinc Infernus hoſtis tam ardenter fini fœdando, nobiſque deperdendo, inhiat. Percuſſus tot plagis Pharao jam miſſionem populo concedebat; dummodo ſibi greges retineret. Ad quem Moyſes. Ex.10.26. *cuncti greges pergent nobiſcum; nec remanebit ex eis ungula*. Ad efficaciam reſiſtentiæ uſitatiùs dixiſſet non remanebit ex eis pilus. Moyſes tamen, qui in Pharaone dæmonem agnoſcebat, & ſub gregibus Fidelium congregationes, ſapientiùs ungulam denegavit.

Digitized by Google

vit. Cur ità? Stephanus Cantuar. hic: *non remanebit ungula*, ideſt, extremitas: quia diabolus ſemper inſidiatur calcaneo, ideſt, fini hominis. Ramirez in ep. 2. ad Smyrn. Apoc. 2. v. 10.

Induebat Sacerdos talarem. Ex. 28. 15. Significans, quòd debeat induere perſeverantiam. S. Innoc. P. 3. de ſacro alt. myſter. l. 1. cap. 16. Tunica hyacinthina uſque ad pedes veſtiri; eſt bonis operibus uſque ad finem vitæ inſiſtere; præcipiente, ac promittente Domino Apoc. 2. 10. *eſto fidelis uſque ad mortem &c.* V. Beda l. 3. de Tabernaculo c. 6.

Olim in fœderibus adhibitus Sal. Num. 18. 19. 2. Paral. 13. 5. Levit. 2. 13. Nam ſal, cum præſtet incorruptibilitatem, ſignum eſt incorruptæ, & conſtantis, amicitiæ; ut docent Lyr. Abul. Oleaſter. Deus reconcilians ſibi genus humanum, in Mundum miſit Apoſtolos, tamquam ſal; in Symbolum pacis, & fœderis incorrupti. Sylv. in Matth. 5. q. 5.

Quidquid obtuleris ſacrificii, ſale condies. Levit. 2. 13. Sale ſignificatur æterna durabilitas. Sal ergo eſt ſymbolum tum æternitatis Dei, quam per ſalem proteſtabantur offerentes victimas ſalitas; tum integritatis, & incorruptionis animæ, & corporis, quam Deus in offerente exigit. Ea de cauſa olim hoſpitibus ante alios cibos apponebatur ſal: ut ſcilicet ſale ſignificaretur amicitiæ firmitas, ac perſeverantia. Quare multi gentiles ominoſum habebant, ſi ſal in menſa profundi contigiſſet: quaſi per hoc amicitiæ everſio portenderetur; ut Pierius in hieroglyph. ſalis. Corn. hic.

Tunc ſurrexit. Job 1. 20. In verbo ſurgendi notatur firmitatis ſtabilitas. Hugo Card. hic.

Spiritus ejus ornavit cælos. Job 26. 13. Cœlum eris, & decoraberis à ſpiritu; ſi incorruptibilitatem habueris. Nec læditur, nec laſſatur cœlum; quidquid in illud inciderit; perſtat incorruptum. Oliva l. 3. Strom. hic. Cur non prata, in quibus ubertas tanta, & ſanctus decor? Iſaac certò de Jacob loquens, & Chriſtum præſignans, dicebat Gen. 27. 27. *odor filii mei, ſicut odor agri pleni.* Et ipſe de ſe ſponſus; Cant. 2. 1. *ego flos campi.* Rurſus ſteriles cœli ſunt; agri fœcundi. Prata modò florent, modò arent. Ubi roſas, crocum, frumenta, & lilia, miraris; brevi ſentes, regulos, & aſpides, videbis. Tepente cœlo virent; rigente hyeme ſqualent. At cœlum, ut fulſit primùm, ſemper emicat. Deus animas, licet ad pietatem pronas, molliores, lacrymis, & ſuſpiriis calentes, non rarò faſtidit: eam ſolùm ob cauſam, quòd non duraturas in ardore noſcit. Contrà duros interdum diligit: quia duraturos novit. Oliva l. 9. Strom. hic.

Cuſtodivi vias Domini, nec impiè geſſi à Deo meo. Pſ. 17. 22. mox ſubdit: *& ero immaculatus cum eo, & obſervabo me ab iniquitate mea.* v. 26. q. d. dixi de præterito, *cuſtodivi*; nunc autem dico, quòd perſeverabo. Did. Niſſ. Vit. Abrah. l. 1. c. 7.

Lætentur inſulæ multæ. Pſ. 96. 1. Pulchrè animas, quæ, licèt tentationibus agitatæ, ſtabilitatem, & firmitatem retinent, inſulas appellavit, quas undique circundat quædam malitiæ ſalſugo; ſed tantum allapſu non poteſt, ut æſtu aliquò virtutis conſtantiam labefactet. S. Gregor. Niſſ. tr. 2. de inſcript. pſalmor. cap. 9. Inſula in medio maris. Lem. *Immobilis in mobili.*

Terra autem in æternum ſtat. Eccl. 1. 4. Olympiodorus cenſet: terram hic induci; ut quaſi teſtis, imò magiſtra, homine ſtabilior, & ſapientior, redarguat hominum vanitatem, & inconſtantiam. Accedit Hugo à S. Victore: quid eſt, quòd terra ſtat? perſeverat in eo, quod facta eſt; ſervat naturam ſuam; conditionem ſuam non deſeruit. Quod accepit, hoc retinet incorruptum. Quare igitur tu non ſtetiſti in eo, quod factus es ſuper terram? Et rurſum: auſculta homo, & erubeſce: terra ſtat; & tu ſtare non potes? Hinc collige, vanos eſſe homines, qui vano, & corruptibili Mundo incubant; utpote qui omnes eorum labores abſumit: proinde ac ſtolida columba non habet cor. Oſ. 7. 11. quæ, cùm videat, ova, & pullos ſuos, ex nido ſemper auferri, quotidie tamen in novis ibidem ponendis laborat. Corn. hic.

Tigna domorum noſtrarum cedrina. Cant. 1. 16. Cur hic tantùm laudat ſupremas partes, cur non fundamentum portarum? &c. quia non eſt dignus laude, qui cœpit ædificare, & non potuit conſummare. de Ponte hic Exh. 18.

Ferculum, fecit ſibi rex Salomon de lignis Libani. Cant 3. 9 ideſt, ut Sopr. interpretantur, *è cedris*; idque præ aliis arboribus, ob incorruptibilitatem. Gilbert. ſ. 17. in Cant. de S. Paulo: quid impartibilius illo, quem nulla potuit adverſitas ſeparare a charitate Dei? Rom. 8. 35. Momentaneæ virtutes, & quæ ad horam ſubſiſtunt, mihi videntur non tam ligna, quàm olera, quæ citò decidunt. Ramirez in ep. 2. v. 10.

Surge aquilo, & veni auſter, perfla hortum meum. Cant 4. 16. q. d. nolo ſpires Aquilo; at tu blande auſter veni; & lude cum floribus, teneriſque plantulis, tuo afflatu exagita. Cur horto ſuo aquilonem arcet? invitat auſtrum? Ariſtoteles: aquilo ut magnus incipit, ità parvus deſinit. Auſter verò contrà, ut parvus incipit, ità magnus deſinit. Quòd ergo ſponſa aquilonem faceſſere, auſtrum verò advenire cupit, tale eſt: q. d. in hac vita parum referre, quod quis cum magno animo opus virtutis inchoet, ſi languidè finiat. E contrà verò nihil obeſt, remiſsè, ac debiliter, inchoaſſe; dum conſtanter, ac fortiter abſolvas. Nihil eſt, quod invidere in hac vita cuiquam poſſis, præter unam bonæ mortis horam. Nimirum in fine cantatur gloria. Sit ergo, qui volet, Salomon; ego fortunatus malim eſſe latro. Did. Niſſ. de converſ. boni latr. §. 1.

Videamus, ſi floruit vinea; ſi flores fructus parturiunt. Cant. 7. 12. Florent vineæ, cùm mentes Fidelium bona opera proponunt; ſed fructus non pariunt, ſi ab eo, quod propoſuerunt, aliquibus terroribus infirmantur. Non ergo intuendum eſt, ſi vineæ floreant; ſed ſi flores ad partum fructuum convaleſcant. quia mirum non eſt, ſi quis bona inchoet; ſed valdè mirabile, ſi intentione recta in bono opere perduret. V. Beda in expoſit. Job l. 33.

Omnia poma; nova, & vetera. Cant. 7. 13. Animæ noſtræ horti ſunt, & pomaria; in quibus Chriſtus earum ſponſus obambulare cupit. Quò autem majorem inde voluptatem percipiat, fructus in iis bonorum operum novi, & veteres, ſint oportet: Si enim olim, heri, & nudius tertiùs; immò & hodie, aliquod opus bonum fecimus, hoc jam vetus eſt, & exolevit quodammodo; ſed cras, & perendie & impoſterum ſemper nova alia producenda ſunt. Beſſæus D. 2. Adv.

Quaſi lapides virtus probatio erit in illis. Eccl. 6. 22. Quadrati lapidis ſimilis debet eſſe Chriſtianus: in omni tribulatione non cadit, etſi impellitur. Et ſi qua vertitur, numquam cadit: Stantem te ſic inveniat omnis caſus. S. Aug in Pſ. 86.

Spiritus vitæ erat in rotis. Ezech. 1. 20. id eſt, teſte Hier. Spiritus Sanctus. Quid in rotis vidit, ob quod in eis ſuæ ſpecialis præſentiæ ſolium ſtatuere? *non revertebantur, cum ambularent.* v. 17. per quod jugis perſeverantia exprimitur. Oſtendit Spiritus Sanctus his, qui in bono jugiter perſeverant, ſummoperè delectari, de Caſtillo Illat. 64.

Signa Thau ſuper frontes. Ezech. 9. 4. Græcis, & Latinis, Thau erat ſymbolum vitæ, Theta mortis; immò judices notabant damnatos littera Theta, liberandos Thau. Symbolicè: Thau eſt ultima littera Hebræorum (per quod finem Græci ſignificat) & ſignificat Chriſtum; qui pro nobis factus eſt *virorum noviſſimus* in cruce. Iſ. 53. 3. Multi pſalmi inſcribuntur *Vincenti*; quod Sept. vertunt, *in finem.* Significat etiam limitem; & conſummationem; ſignificatque perfectos in charitate & conſummatos in virtute. Corn. hic.

Ex Novo.

Ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium &c. Matth. 26. 13. Cur huic unctioni in Bethania promittitur prædicatio in toto Mundo, non verò primæ Luc. 7. 38. Orig. hom. 35. Si volumus ut & de nobis dicatur, quod facimus in Jeſu, effundentes pretioſum unguentum ſuper caput ipſius; proficiamus, ab unctione pedum ejus, ad effundendum pretioſum unguentum ſuper caput ejus. Ita ille. Meritò non in prima Magdalenæ converſione, & virtutum incunabulis, id promittitur; ſed quando perfectior ſublimioribus virtutibus verticem Domini ungit. Sylv. hic quæſt. 14.

Lucernæ ardentes in manibus veſtris. Luc. 12. 35. Baptizatis accenſus cereus datur. Parum refert, ſi multum vitæ ſpatium confecimus. Videndum, an candela timoris Dei nobiſcum ſit, & ad finem uſque vitæ nos comitetur. Hoc eſt: *ſerva timorem illius, & in illo veteraſce.* Eccli. 2. 6. P. Octavianus hic.

Erant lapideæ hydriæ ſex poſitæ. Io. 2. 6. S. Bern. ſ. 12. ex parvis: *lapideæ*, dicuntur propter fortitudinem; ne facilè frangantur, & effundatur liquor gratiæ, qui in eis continetur.

Vidit duos angelos in albis ſedentes unum ad caput, & unum ad pedes. Joan. 20. 12. Cur non uterque ad latus? ſed unus ad caput, & alter ad pedes? Galfridus hic: meritò duos vidiſſe angelos, unum ad caput, alterum ad pedes, perhibetur: nam & ad pedes Domini unguentum fuderat, & ad caput. Et ad pedes aliquando fleverat, & nunc flebat ad caput. Fleverat prius ſui confuſionem; ſed nunc flebat Dominicam paſſionem. Meritò viderat duos angelos, quæ ſola ad monumentum ſtans duos Diſcipulos vicit. Meritò unum ad caput, & unum ad pedes vidit; quæ in eo, quod pie cœpit, pie perſtitit, & permanſit. Quaſi dicant angeli: perſeveraſti Maria, rectum virtutis ordinem tenens, principium ad pedes Chriſti, oleum, & lacrymas, fundens, poſuiſti: non deſtitiſti, donec caput Domini ungens, ipſumque nobilioris originis lacrymis irrigans; ad finem pii operis perveniſti. Non poteſt hæc perſeverantia non conſequi, quod deſideras: ecce ad locum capitis, & pedum, hilares, & devoti, conſidemus: quaſi adhuc unguenti illius tui, quod olim illis infuderas, odore recreati; perſeverantiam, quam adhuc conſtanter retines, dum ſedula inquiris, commendantes. Ramirez in ep. 2. v. 10.

Petra autem erat Chriſtus. 1. Cor. 10. 4. Quia Petra dicitur Chriſtus, eam nobis id nomen afferet utilitatem; ut rectam vivendi

ratio-

Digitized by Google

rationem firmam, ac ſtabilem, teneamus; & in rebus adverſis fortiter perferendis conſtantes ſimus; adverſuſque peccati impetum omnem ſtrenuos, atque invictos omnes præſtemus. Ex his enim rebus, & aliis hujuſmodi, nos item erimus petra, in natura fragili firmum, & immutabile, Domini robur pro viribus imitantes. S. Gregor. Nyſſ. de perfect. Chriſtiani.

Pedes ejus ſimiles aurichalco. Apoc. 1. 15. V. Beda, Ambroſ. Anſelm. pedes Chriſti ſunt Fideles, qui vivent in fine Mundi tempore Anti-Chriſti; durabuntque in igne perſecutionis, quaſi in camino, fortes, & conſtantes. Corn. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Vides cœlum hoc? quàm pulchrum, quàm amplum, quàm magnificum ſit; quantùm edurare potuerit temporis. Jam enim quinque millia annorum, atque etiam plus, ſervatur, & conſtat; nec tamen longo temporis ſpatio effectum eſt, ut ſeneſcat; ſed ad corporis modum, adoleſcentis robuſti floret, vigetque ætate: & quam principio ſortitum eſt pulchritudinem, tandem integerrimam ſervat; nulla ex parte factum deterius tanto ſpatio temporis. S. Chryſ. hom. 3. de incompreh. natura Dei.

Quadratus lapis ſex æqualia habet latera; in quod horum ceciderit, firmiter jacebit. Sic providendum eſt viro juſto, ut in ſuo perſiſtat propoſito. Hujus autem latera ſex hæc ſunt: proſperitas, adverſitas, ſui libertas, ſubjectio, in ſecreto eſſe, & in publico: in quibus ſingulis ſi à diabolo impulſetur, ſtet; nec à propoſito moveatur. S. Anſelm. lib. de ſimilit. c. 173.

Perſeverantia aſſimilatur Lauro I. ob viriditatem: quia ſuo vigore, nec hyeme, nec æſtate, ſpoliatur. Sic perſeverat homo in bono; ut nec hyeme adverſitatis, nec æſtate proſperitatis, virorem virtutis amittat. II. Ratione dignitatis: laurus enim dicitur à laude; eò quòd ejus ramis, & foliis, cum laudibus victorum capita olim coronabantur, ut dicit Iſidorus. Sic ſola perſeverantis eſt, quæ laudem, & coronam, meretur. Geminiani de ſimilit. l. 3. c. 61.

Conſtantiam priſci pingebant in rupe ſtantem alliſis marinis fluctibus, cum Lem. *Eadem ſum ſemper*.

Obeliſcus, cui alæ agglutinatæ. Lem. *Immobilis*. Andreæ Sforziæ Marchionis Palavicini; qui propoſuerat, vel ſi alas ipſi adderes, à conſtantia ſua numquam dimoveri.

Sol Lem. *Hinc non recedam*. *Semper idem ſunt eadem*. Seneca ep. 32. Profice; & ante omnia hoc cura, ut conſtes tibi. Quoties experiri voles, an aliquid actum ſit, obſerva, an eadem velis hodie, quæ heri.

Stella fixa. Lem. *Omnis expers motus*.

Columna. Lem. *Tantùm volvitur umbra*.

Amarantus. Lem. *Nec gelu, nec æſtu*.

Adamas. Lem. *Nec mollior, nec frangor*. Picinelli.

§. III.

Conſtantia Motiva.

Motivum I.

Beati conſtantes.

B*Enedictus in filiis Aſer &c. Sicut dies juventutis tuæ; ità & ſenectus tua*. Deut. 33. 24. 25. Aſer Hebr. *beatitudo*. Ad ſenectutem uſque imperturbatus incedit, qui beatitudinem conſequi vult. P. Octavian. in Eccl. c. 11. v. 21.

Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum. Pſ. 1. 1. Non dixit, qui non abit, ſed *abiit*: non enim ille, qui in vita eſt, beatus eſt prædicandus ob exitum incertum, ſed quodcumque opus abſolvit, vitamque fine certo clauſerit. S. Baſil. hic.

Quis requieſcet in monte ſancto tuo? qui ingreditur ſinè macula, & operatur juſtitiam. Pſal. 14. 1. 2. S. Baſil. hom. 3. hic: attende exactam dictionis vim. Non dixit, qui ambulavit, ſed qui *ambulat*; non qui fecit juſtitiam, ſed qui *facit*. Non enim unus actus perficit virtutis ſtudioſum operatorem; ſed per omnem vitam prorogari, & extendi, convenit virtutis actiones; ut in bono perſeveret homo uſque ad finem, & ſalvus fiat.

Beatus ille, quem invenerit ità facientem. Luc. 12. 4. Non quòd ità fecerit; ſed quòd ità perſeveret faciendo. Cajet. hic.

Motivum II.

Sola Conſtantia laudatur.

Et vidit Deus, quòd eſſet bonum. Gen. 1. 12. Ità dicitur poſt ſingula creationis opera; ſed poſt creationem hominis omittitur. Cur? S. Aug. lib. 3. de Gen. ad lit. c. 24. quia homo nondum erat perfectus: nondum enim erat in paradiſo conſtitutus. 2. quia præſciebat eum peccaturum. Corn. hic.

Tunc cecinit Moyſes. Ex. 15. 1. quando & ipſe, & populus, in littore jam liberi extiterunt; non autem, quando erant in mari: ut intelligamus, quia, quamdiu in hujus vitæ fluctibus navigamus, canere omninò non debemus; donec in firmitate littoris ſimus, hoc eſt, æterna vita perfruamur. Jo. Cluniac.

Sapientia foris prædicat: Prov. 1. 20. Pro *prædicat*, Hebr. eſt *jubilat*, Sept. *hymnizat*: id eſt, canit, & laudat; vel paſſivè hymnizatur, canitur, laudatur. Iidem Sept: pro *foris*, habent *in exitibus*. Hinc Salvian. l. 4. ad Eccl. Cathol. Sapientia in exitu canitur; cur non dicit, cani in pueritia, non in juventute, non in ſtatu rerum incolumium, non in proſperitatibus ſecundorum? Scilicet quia in his omnibus, quidquid laudatur, incertum eſt: quamdiu enim quis ſubjacet mutationi, non poteſt cùm ſecuritate laudari. Corn. hic. Gloria Patri in fine. Virtus boni operis perſeverantia eſt S. Greg. hom. 25. in Evang.

Non quæruntur in Chriſtianis initia, ſed finis. Paulus malè cœpit, ſed bene finivit. Judæ laudantur exordia, ſed finis proditione damnatur. S. Hier. ep. 10. ad Fur. de viduit. ſervanda.

Non tam initia ſunt in bonis ſtudiis laudanda, quàm finis. Id. in ep. ad Gal. c. 4. Sicut enim in vinea multi uſque ad prœlum uvæ gradus ſunt & primùm neceſſe eſt, ut vitis gemmet in pampinis, ſpem promittat in floribus, dehinc ut flore decuſſo, futuri botri ſpecies deformetur, paulatimque turgeſcens uva parturiat; ut preſſa torcularibus, dulcia muſta deſudet. Ità & in doctrina ſinguli beatitudinum ſunt profectus: ut audiat quis verbum Dei, ut concipiat, ut in utero animæ ejus adoleſcat, & ad partum uſque perveniat: ut, cùm pepererit illum, lacte enutriat; & per infantiam, pueritiam, adoleſcentiam, juventutem, ad perfectum virum uſque deducat. Idem ib.

Tolle perſeverantiam; nec obſequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. S. Bern. ep. 129.

Lauda navigantis felicitatem: ſed cùm venerit ad portum. S. Bern. l. de Paſſ. Dom. c. 24.

Signum ſapientiæ eſt, perſeveranter complere. Nam non reputaretur ſapiens, qui tempore Indulgentiarum iret Romam cum magno labore, & periculis pro Indulgentiis lucrandis; & quando eſſet juxta portam Romæ, rediret abſque hoc, quòd non viderit Sanctuaria; nec intraret Romam; cùm tot expenſas fecerit, & nullam Indulgentiam lucratus fuerit: quia non dantur niſi intrantibus. S. Vinc. Ferr. de S. Thoma Aquin.

Motivum III.

Sola Conſtantia coronatur.

Illo verò retrahente manum egreſſus eſt alter. Gen. 38. 29. Qui partim egreſſus, prœmio caruit, quia iterum retractus: qui verò productus totus, præceſſit, quantumvis initio victus: quis corona non debebatur incipienti, ſed orto. Zara miſit manum, ſed laſſatus ceſſit gloriæ, & retractam dexteram dicavit ignaviæ; non gloriare de felici initio, antequam pervenias ad metam. Ille meretur laudem, qui virtutis curſum perficit, non qui alacriter cœpit. Fons non vocatur, qui ipſa ſcaturigine ſepelitur; neceſſe eſt undas in proceſſu augere, ſi fluvii nomen fons exambit. Naxera in Joſ. 11 § 40.

Poſtquam omnia perfecta ſunt, operuit nubes tabernaculum Teſtimonii. Ex. 40. 31. 32. Conſtantia laude digna & à Deo benedicta. de Caſtillo. Ill. v. 14. Similiter factum eſt, 3. Reg. 9. 1. *cùm perfeciſſet Salomon ædificium*. Cur gloria Domini non implet tabernaculum, cum inchoatur? Vel cur Salomoni non apparet, cùm opus tantis impenſis ſtruitur? Oſtendit Dominus, quantùm ei placeat boni operis conſummatio; ut ſine ea non cenſeatur opus dignum divina præſentia. Sylv. in Apoc. 3. v. 5.

Adverte, Matth. 20. 8. operarios uſque ad veſperam in opere perſeveraſſe; ſerò mercedem recepiſſe: perſeverantiam commendat parabola. Barrad. D. Sept.

Jam triduo ſuſtinent me. Marci 8. 2. S. Ambr. l. 6. in Luc. gratiæ cœleſtis Chriſtus impartitur alimentum; ſed, quibus impartiatur, adverte. Non otioſis, non in civitate, quaſi in Synagoga, vel ſæculi dignitate, reſidentibus, ſed inter deſerta Chriſtum quærentibus. Barrad. t. 2. l. 10. c. 11. hic.

Vos eſtis, qui permanſiſtis mecum - & ego diſpono vobis. Luc. 22. 28. 29.

Cæſareæ Philippi mulier illa fuit, quæ ſanguinis fluxu laborans à Chriſto ſanata. Hæc præ foribus domus ſuæ ad fontem quemdam ſub dio duas ex ære fuſo erexit ſtatuas; quarum altera mulieris ipſius genibus flexis; altera ex adverſo collocata viri ſtatu, dexteram mulieri porrigere viſa. Ad hujus pedes ex baſi herba quædam enaſcebatur nova, & ſpecie cunctis medicis ignota: quæ, cùm ad æreæ illius diploidis fimbriam excreviſſet, eamque ſummo vertice tetigiſſet, præſentiſſimas inde accipiebat vires, ad omnis

generis ægritudines pellendas: nihil tamen virium gerens, ſi antequam æreæ fimbriæ ſummitatem creſcendo attigiſſet, decerperetur. Nieremb. l.de mir. nat. terræ promiſſæ c.16.

Motivum IV.

Conſtantia DEO grata.

Et ſuſcitabo mihi ſacerdotem fidelem, qui juxta cor meum, & animam meam faciet. 1. Reg.2.35. Cur de Samuele jam miniſtrante Domino non dicitur, qui facit, ſed qui *faciet*? Deus adeò duraturæ robur ſanctimoniæ amplexatur, ut præ ea minùs æſtimet floreſcentem. Oliva l.4 Strom.5. Et anima mea illi vivet.

Erit tamquam lignum &c. Pſal.1.3. Et cur non adulta jam poma memoras? an fructus non ediderat lignum tam fertile? abſit. Exundant ſemper in juſto poma. Verùm plus Dominus perſeverantia futuræ, quàm exuberantia florentis virtutis, oblectatur, mavultque laudare in eo non caſurum folium, quàm maturum, ſapidumque, jam pomum. Id ib.

Et anima mea illi vivet, & ſemen meum ſerviet ipſi. Pſal.21.31. Cur non ais, anima mea illi vivit? Quòd Dominus gratiorem ſibi teſtetur quodammodo eſſe futuram perfectionem noſtram, quàm præſentis temporis. Adeò oblectatur corde de perſeverantia futura generosè moliente; ut præ ea, quam parturit virtutem, pœne negligat, quam peperit. Id. ib.

Juſtus ut palma florebit. Pſ 91.13. Si juſtus jam eſt, cur non dicitur jam florere ut palma? Gratior eſt, quòd flores editurus præſciatur, quàm quòd florere ſpectetur. Ideò non juventutis fervor, qui enitet maximè, ſed ſenectutis laudatur ubertas. Idem ibidem.

Manè ſurgamus ad vineas; videamus, ſi floruit vinea. Cant.7.12. Hoc enim ſponſo gratiſſimum, ſi mentem ſpectet grandia molientem. Sicut Paulus fecit; Philipp.3.13. qui præteritorum facinorum oblitus, in anteriora ſe extendebat. ſeipſo major fieri quotidie ſatagens. Hanc puto ob cauſam, Davidem maluiſſe futuras deſignare gemmas Juſtorum, quàm decora jam matura delibare: *erit tamquam lignum &c.* Id.ib.

Sedebit, &c. Thr.3.28. Si levavit ſuper ſe, quomodo jam non ſolitarius ſedet, & ſilet? Quòd ſi ſedet, cur Ieremias ait, ſedebit? Maluit futuram, quàm præſentem commendare cordis tranquillitatem quòd ſciret, & majoris eſſe pretii, & Deo longè gratiorem. Id ib.

Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis. Matth.13.31 non quod in arborem jam excrevit, ſed quod granum eſt. Charior eſt proceritas eruptura, quàm quæ jam erupit. Id.ib.

Motivum V.

Exempla.

D E U S.

Non eſt Deus quaſi homo, ut mentiatur; nec filius hominis, ut mutetur. Num.23.19.

Audi Iſrael: Dominus Deus tuus Dominus unus eſt. Deut.6.4. Et tu ergo, ad ſimilitudinem Domini, unus eſto, atque idem. Non hodie ſobrius, cras ebrioſus: hodie pacificus, craſtina die litigioſus: hodie frugi, craſtina die incontinens. Sanct. Ambroſ.ep. 1. ad Juſtum.

Incipiam, & complebo. 1.Reg.3.12. id eſt, non ſolùm diligens ero in inchoando, ſed etiam conſtans in perficiendo. Mendoza hic.

Ego hodie genui te. Pſalm.2.7. Dicendo *hodie*, coæternitatem ſuæ majeſtatis oſtendit: hodie enim apud Deum nullo initio incipit, nullo fine concluditur: non eſt enim ibi, fuit, neque erit; ſed ſemper manet, ſemper eſt. Ex.3.14. *qui eſt, miſit me ad vos.* Caſſiod. hic.

Ego Dominus, & non mutor. Malach.3.6. Fructus, conſtantia in propoſitis bonis. Quantilla res non labefactat, & dejicit; mala ſocietas, lectio, intemperantia &c. Leſſius de perf.div. Immutabilis.

Chriſtus Dominus.

Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ. Gen.2.7. Terra fuit Chriſtus in paſſione. Terra non movetur: & ipſe Chriſtus non eſt motus, quando dixerunt ei; *ſi filius Dei es, deſcende.* Hugo Card. hic.

Dominus aſcendit ſuper nubem levem. Iſ.19.1. De primo adventu Chriſti intelligit S. Cyrill. Hier. Athanaſ. reſpondet finis principio; non dimiſit bonum in fine, quod in principio apprehendit. *Et nubes ſuſcepit eum.* Act.1.9. à nube virginis in nubem venit, ac per nubem aſcendit. Theophyl. Matth.24.29. de ultimo judicii die: *ſol obſcur. videbunt Filium hominis venientem in nubibus cœli.* Sylveſt. in Act.1.

Deſcendat de cruce. Matth.27.42. O ſuperbi Judæi! non attendentes, quoniam majoris virtutis eſt, patienter in tormentis uſque ad finem perſeverare, quàm de cruce deſcendere, & ab infirmitate carnis miſerabiliter ſuperari. Si enim nullus ſalvabitur, niſi qui perſeverabit uſque in finem; quomodo Chriſtus Jeſus nomine, & re, ſalus diceretur, ſi in cruce patienter uſque in finem non perſeveraſſet? S.Bonavent.ſerm.1. Dom. infra Oct. Nativ. Dom.

Antequam Abraham fieret, ego ſum. Jo.8.58. ab æterno ſcilicet. De Abraham dicit, *fieret*, quia creatura; de ſe, *ſum*; quia eſt, qui eſt. Ex.3.14. Sanct. Auguſtin. tract.43. intellige, *fieret*, ad humanam facturam; *ſum* verò ad divinam pertinere ſubſtantiam. Dicendum videtur, ego eram: Deo enim nec eſt præteritum, nec futurum. O ſi per conſtantiam in bono ſemper dicere poſſis, ego ſum, bonus, qui fui, & ero. Sylveir. in Jo.8. verſ.58.

Aſpicientes in auctorem fidei, & conſummatorem Jeſum. Hebr. 12.2. Parum prodeſt cœpiſſe, niſi inceptum conſummetur. Diez. Sabb. poſt D.4. Quadr.

Aliorum Exempla.

Ex Veteri.

Viri paſtores ſumus ſervi tui, ab infantia noſtra uſque in præſens. Geneſ.46.34. *hæc autem dicetis; ut habitare poſſitis in terra Geſſen.* Abul. hoc dicebat Joſeph; nè rex eos faceret bellatores, & disjungeret; ſciendo tota vita hoc officium tenuiſſe: quia judicaret eos inhabiles ad aliquid aliud. Nemo ſenex facilè diſcit artem, cui non ſtuduit puer. Nimiùm præſumit, qui inter brachia Domini, tamquam alter quidam Moyſes, cupit ſuaviter obdormire; cùm per omnem vitam ſuam, Dominum enormibus ſceleribus oppugnarit. Did.Niſſ.Polit.Cœl.p.2.l.4.c.8.

Fuit vir unus. 1.Reg.1.1. Non fruſtrà hoc ſcriptum *fuit*: nam, ad titulum laudis Helcana reſpicit; qui videlicet ſtabilis fuit & immobilis. At contrà, reprobi, non ſolùm in perſonis pluribus, vel diverſo errore, peccantibus, multi ſunt: ſed & ſingulus quiſque eorum, ob multivolum variantis animi motum, multus eſt. V. Beda hic. Helcana *vir unus* appellatur: non enim in diverſa vagabundus, velut inſtabilis, ferebatur; ſed firmus, atque inconcuſſus, perſiſtens, vir unus erat. Id. in Job. Vir dicitur, quia propoſito fortis eſt; unus, quia amore ſingularis. Perfectio igitur viri in proœmio ponitur unitatis: ut qui Sæculum potenter deſpicit, mentem non dividat, ſed ſupernis inhiet, & ea tantùm ſuſpiret. S.Greg.l.2. hic.

Ædificavit Salomon domum, & conſummavit eam. 3.Reg.6.

Sic faciebat Job cunctis diebus. Job 1.5. Olympiod. neque interdum actiones virtutum ſuſcipiebat, aliquando verò prætermittebat; ſed juſti vita adeò ſemper apta erat: virtutum enim, bonarumque rerum, ceſſatio, reditus eſt ad improbitatem. Didac. Niſſ.Pol.cœl.p.23.cap.5. Conſtantia.

Surgam, & circuibo civitatem. Cant.3.2. Heu miſera? jam quò ibo? quæſivi in creaturis, quæſivi in ſanctis; nuſquam apparet: neque tamen à quærendo deſiſtam, donec inveniam. S. Thom. Vill.conc. in Cant.

Ex Novo.

Joannis Bapt. & aliorum.

Arundinem vento agitatam? Matth.11.7. Arundo vento agitata Joannes non erat; quem à ſtatus ſui rectitudine nulla rerum varietas inflectebat. S.Greg.hom.6. in Matth. Non iviſtis ad hominem arundini ſimilem; ſed ad proceram arborem firmiſſimis hærentem radicibus; quam nulli unquam turbines a juſta ſententia dimovere poſſunt. Barrad. hic.

Arundinem vento agitatam? Matth.11.7. Non ceſſit Joannes magnæ opinioni, etiam jam creditus, quòd eſſet Chriſtus; non ceſſit Herodis terrori, quin ab eo argueretur inceſtus: ſemper eodem modo ſe habet, quem fidei conſtantia fovet. Alumnus virtutis ab utero: ſemper ipſius ſervabat cenſuram; non imaginem ejus colebat, ſed ipſam in ſua veritate gerebat. Sim. de Caſſ.l.3 hic v.7.

Ecce jam triduo ſuſtinent me. Marci 8.2. O felix perſeverantia, quæ tantam Domini gratiam conſecuta! quis in bono perſeverans miſericordiam Dei non invenit? Perſeveravit Magdalena ad tumulum Joan.20.1.16. & invenit Dominum. Perſeveravit Chananæa & invenit filiæ remedium Matth.15.22. Perſeveravit Sara uxor Tobiæ triduo in oratione; & poſt mortem

Digitized by Google

te n ſeptem virorum nacta eſt virum ſanctiſſimum Tob.6.18.Perſeveravit amicus pulſans ad oſtium, & panes accepit neceſſarios pro amico. Luc.11.8. Marchantius Dom.6.Pent.

Cœpit de Joanne dicere ad turbas. Luc.7.24. Laudat Joannem de mentis conſtantia. Et hoc ideò; nè plebs, quæ antea audivit Joannem teſtimonium Chriſto præbentem, & jam quæſtionis ejus formam audivit, *tu es, qui venturus es*, putaret Joannem inſtabilem, & ex levitate ante reſtatum, nuncque ex ignorantia ſciſcitatum. Dion.Carth. hic.

Donec inveniat. Luc.15.4. Duæ parabolæ quærentis ovem, & drachmam, docent conſtantiam. Paoletti D.2.Pent.

Maria autem ſtabat ad monumentum. Jo.20. 11. Perſeverantia eſt gemma virtutum, & cœleſtis janua regni. Stabat mulier amore æſtuans ad monumentum plorans; & aliis recedentibus, perſeveravit lacrymis perfuſa in prece. Quoniam verò ab inquiſitione non deſtitit, meruit invenire, quod quærebat. S. Laur. Juſt. l. de caſto connub.c.15.

Ad deſtinatum perſequor. Philipp.3.14. Senior ille, in Vitis PP. rogatus, quid perfectionis ſtudioſo agendum eſſet? reſpondit: eum imitari debere canes venaticos! Sicut enim illi leporem velociſſimè, totoque conatu, perſequuntur; non reſpectant, quæ in via ſunt, aut offeruntur; ſed oculis, ſenſibus & viribus omnibus, etiam per ſaxa, & vepres, in leporem feruntur; nec quieſcunt, donec eum ceperint: ità & virtutis ſtudioſum circa virtutes facere debere. Cornel.hic.

§. IV.

Varia alia Conſtantiæ Motiva.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

A*Gar ancilla Sarai, unde venis? & quò vadis?* Gen.16.8. Ad unum illa tantùm reſpondit. Cur non dixit, ſe in Ægyptum tendere? Lipom. hic: erubuit confiteri, à domo ſancti viri, probatæque dominæ, ad Ægyptios rurſus redire idololatras. q.d. pudebat fateri, ſe à virtute ad vitia; à fide ad infidelitatem, remeare. Iudicavit infamiam, ab incepto bono deſiſtere, de Caſtillo Illat.235.

Ut ſint unum, ſicut & nos. Jo.17.21. Dei Filius, qui hæc, moriturus nunc, loquitur, idcirco nunc moritur, ut ad unum, id eſt, ad æternitatis ſtabilitatem homo reformetur. Sanctus Rupert. hic.

Sic eum volo manere. Joan.21.22. vult Deus, ut, qui ſunt in gratia, perſeverent. S.Vinc. Ferr. ſer.4. Dom.8. Trinit. Qui exiſtit in gratia Dei dicitur Joannes. Id. ſerm. 1. Domin. infra oct. Epiph.

Cœpiſſe multorum eſt; ad culmen perveniſſe, paucorum. S. Hier.ep.28. ad Lucinium.

Nemo Chriſtianus, niſi qui ad finem uſque perſeveraverit. Tertull.l. de præſcript.adverſ. hæret.

Perſeverantia, ſingularis filia ſummi Regis, virtutum finis, earumque conſummatio. S.Bern.ſerm. de viis vitæ &c.

§. V.

Sententiæ S.Scripturæ paræneticæ.

UNiverſa contradictio gentium, templi ædificationem Iſraelitis non poterat impedire: altera namque manu ædificabant; altera gladiis dimicabant. 2. Eſdræ.4.17. Multò minori impedimento eſſe debent malignantium hominum cavillationes ſolidis, veriſque, DEI ſervis; quò minùs incepta bona protendant. Diez conc.2. in feſto S.Matthæi.

Quærite Dominum, & confirmamini. Pſalm.104. 4. Iubet Propheta, quærere Dominum; nec tempus deſignat, quo id faciamus. S.Gregor. Niſſ. hom.7. in Eccl. quòd eſt tempus quærendi Dominum? breviter dico, & compendio: Tota vita: in hoc enim ſolo ſtudii tempus eſt totum ſtudium. Did. Niſſ.ſer.6. D.5. Quadr.

Quodcumque facere poteſt manus tua, inſtanter operare. Eccl.9. 10. Hebr. *in virtute tua*; id eſt, totis viribus, & toto conatu, operare. Ita S. Caſſius Narn.Ep. teſte S. Greg. 4.dial.c.16. paulò ante mortem à Deo audivit: Age, quod agis; operare, quod operaris: non ceſſet manus tua, non ceſſet pes tuus. Natali Apoſtolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Cornel. hic.

Eſto firmus in via Domini. Eccli 5. 12. Ex.32. 8. quæritur Deus Moyſi de Hebræis vitulum adorantibus: *Receſſerunt citò de via, quam oſtendiſti eis.* Ezech.8.16. *dorſa habentes contra templum Domini.* En tibi malorum omnium peſſimum: nempe terga DEO obvertere; & inceptam pietatis viam deſerere. Pinna hic. Ethol.66.

Confide in Deo, & mane in loco tuo. Eccli 11.22. Hugo: in Chriſto, qui eſt locus tuus; vel certè in fide, & charitate. Significat, ſtandum in arrepto propoſito ſerviendi DEO; nec à virtute deflectendum: &, quem ſemel ingreſſi ſumus laborem, & viam parendi præceptis Dei, nè omittamus. Octavian. hic.

Quærite Dominum, dum inveniri poteſt. Iſ.55.6. In hac vita Deus eſt quærendus, in hac vita invocandus. Mala incepta derelinquere, & bona opera facere, eſt Deum quærere. In bono uſque in finem perſeverare, eſt Deum, qui eſt vita æterna, invenire. S. Honorius Auguſtodun.ſerm. in capite jejunii.

Alios ſalvos fecit &c. Matth.27.42. O ſuperbi Iudæi! non attendentes; quoniam majoris virtutis eſt, patienter in tormentis uſque in finem perſeverare, quàm de Cruce deſcendere, & ab infirmitate carnis miſerabiliter ſuperari. Si enim nullus ſalvabitur, niſi qui perſeveraverit uſque in finem; quomodo Chriſtus Ieſus nomine, & re, ſalus diceretur, ſi in Cruce patienter uſque in finem non perſeveraſſet. S. Bonaventura ſerm.1.Dom. infra Oct. Nat.Dom.

Videte voſmetipſos, nè perdatis, quod operati eſtis; ſed ut mercedem plenam accipiatis. 2. Io. 8. Fervor noſter, ut hedera Ionæ, ideo maturè creſcit: ut quò feſtivius Ionam recreaverit amœnitate foliorum, eò duriùs illum ad mortem uſque cruciet; in lucis ortu miſerum paſſus occaſum. Nimirum gigantes naſcimur, & vivimus puſiones. Meridiem expandimus in aurora, noctem meridiei inventuri &c. Vide hic Oliv. fuſiùs l.4. Strom.

Bonum facientes non deficiamus. Gal.6.9.

§. VI.

Patrum Paræneſes.

NOn eſt moleſtè reſiſtendum provocantibus, & laceſſentibus, ſed conſtanter, placideque, reſpondendum hoc tantùm: numquam efficies, ut me dimoveas à propoſito. S.Iuſtin. M. ep. ad Zenam, & Serenum, fratres.

Vetus dictum eſt: aſſueſce unus eſſe; ut vita tua quamdam picturam exprimat; eamdem ſervans ſemper imaginem, quam accepit. S.Ambr.ep.82. ante medium.

Adoleſcens proſice: mancipatus es Chriſti ſervitio; cœpiſti magna agere, & excelſa imitari. *Confortetur cor tuum, & viriliter age.* Pſ.26.S.Bern.tr. de ordine vitæ &c.

Quid aliud ſonat, *nec dimittam illum.* Cant.3.4. niſi, non mutabo in diverſa vultum, & intuitum mentis aliò divertam ab ipſo. Gilb.Abb. in Cant.ſ.20.

TITULUS XXXI.

CONSUETUDO.

§. I.

Conſuetudo bona.

E*Rit puer Nazaræus Dei ab infantia ſua, & ex utero matris ſuæ uſque ad diem mortis.* Iudic.13.7.

Cur mulier affirmat perſeverantiam pueri, uſque ad mortem, quam Angelus non aſſeruit? Intellexit ſapiens mulier: quòd is, qui ex utero matris, & ab infantia; pietatem culturus erat; ab ea non in ſenectute eſſet receſſurus: quæ enim pietas cum lacte ſugitur, vel in ſene efflorefcit. Oliva l.10.Strom. §.vir Dei venit ad me.

Mors in olla vir DEI, & non potuerunt comedere. 4. Reg.4. 40. Convivium lautum, ut putabat, ſuis Diſcipulis inſtruxit Eliſæus; ſed ubi amariſſimas herbas guſtarunt, exclamant: *Mors in olla &c.* Nec tamen quæritur ipſe Eliſæus; nec iraſcitur coco decepto, & pro dulcibus amaras herbas apponenti. Nimirum dulceſcebat ei ex uſu amaritudo. Ramirez in ep 2.v.9.

Hæc, & his ſimilia, ſecundùm Legem Dei puerulus obſervabat. Tob.1.8. Quid ergo mirum Tobiam humandis corporibus, hoſtiis litandis, conſtantem fuiſſe? cum ſcito, pueritiam inter feretra, araſque duxiſſe. Oliva l.1. Strom. §. Exurgens Maria abiit in montana.

Flores mei fructus honoris. Eccli 24.23. Omnes arbores priùs floribus ornantur; & ipſa vitis, cui ſe ſimilem Sapientia, ſeu Pietas, dicit. Qualis ergo hæc vitis, quæ flores ſuos, fructus vocat? Flos Symbolum floridæ juventutis; fructus naturæ ætatis. Quales flores, talis fructus. Pinna hic Ethol.75.

Bonum eſt viro, cùm portaverit jugum ab adoleſcentia ſua. Thr.3. 27. Onus, quod non ferre voluit juvenis, ægrè portabit ſenex. Idem ibidem.

Joannes mittens duos ex diſcipulis, ait illi: tu es, qui venturus es?

Digitized by Google

an alium expectamus? Matth. 11.3. Joanni certiſſimum erat, Chriſtum eſſe verum Salvatorem; diſcipuli verò ejus dubii erant: utque errorem ſuum agnoſcerent, cum tali nuntio eos ablegabat; idque ex carcere: *Cum audiſſet in vinculis opera Chriſti*. Ibi illos, quis Chriſtus ſit, docere ſtudet. Cur verò iſta in carcere? S. Ambroſ. ſ. 1. de S. Jo. Bapt. mirari non debemus, quòd ab Herode miſſus in carcerem, clauſus Chriſtum ſuis Diſcipulis intimaret: cum clauſus in utero eumdem Dominum geſtibus prædicarit. Tantas habet conſuetudo vires. Did. Niſſ. ſer. 3. Dominic. 1. Quadrag. §. 4.

Jugum meum ſuave &c. Matth. 11.30. Juvenes initio jugum deſtrectant, & ad ferendum vix adiguntur; aſſueti ultrò colla ſupponunt. Sic, licèt initio, velut taurus indomitus, pietatis jugum excutias, tandem aſſuetus libenter trahes. *In noviſſimis enim invenies requiem in ea, & convertetur tibi in Oblectationem*. Eccli. 6. 29 Pinna hic Ethol. 79. Si jugum Chriſti ſuave eſt, & onus ejus leve; quomodo ait: *Intrate per anguſtam portam?* Matth. 7. 13. *Et regnum cœlorum vim patitur*. V. 12. R. Quòd unum, & idem, eſt anguſtum, laborioſum, & grave, incipienti, in perferendo, & ſpiritualem conſolationem nondum experto; quod tamen latum, jucundum, & leve eſt exercitato, proficienti, perfecto, & habituato in bonis. Denique mandata, & conſilia, Chriſti, ex ſua natura dulcia ſunt, & levia; licet, per comparationem ad noſtram fragilitatem, & pronitatem ad malum, difficulter in principio impleantur. Dion. Carth. in Matth. 11.

Intravit ſecundùm conſuetudinem ſuam in Synagogam. Luc. 4. 16. Numquam deſerenda eſt agendorum conſuetudo bonorum: firmat enim naturali quadam potentia morem. Optimum in virtutibus, conſuetudine aſſumpta bonis moribus coaleſcere. Sæva tamen hoſtilitas eſt, conſuetudine contraria roborari. Sim. Caſſ. l. 9. c. 10.

Mitte Lazarum &c. Luc. 16. 24 S. Chryſol. ſ. 122. Abraham etiam à morte hoſpitalis. Did. Niſſ. ſ. 3. D. 1. Quadr. §. 4.

Domine, ne ſtatuas, &c. Act. 7. 59. Hoc in ipſa cæde, & furore lapidantium, præſtare numquam potuiſſet; niſi multo ante iſta animo percepiſſet, & in tota vita in his cogitationibus verſari conſuevissèt. Iſid. Clarius de S. Steph.

Bona conſuetudo excutere debet, quod mala inſtruxit. S. Martinus Bracarenſ. Ep. in Maximis de morib.

Lignum diu jacens in aqua, non facilè, & cum magno fumo, accenditur. Imbutus diu diverſis peccatis, contra volentes eum charitate accendere, fumum emittit murmurationis, puncturarum, detractionum. Summa Prædic. Conſuetudo.

§. II.

Mala Conſuetudo.

Symbola.

Allegoriæ, Similitudines.

Ex Veteri.

D*iſſimulante illo* (Loth) *apprehenderunt manum eius*. Gen. 19. 16. Aquila legit; *cunctabatur*. Quantas moras nectit peccator; quem Loth cunctatione ſua adumbrat, ut ex ergaſtulo inolitarum conſuetudinum egrediatur. Cùm ad meliorem frugem admonetur; tergiverſatur, cunctatur, differt meliora: ut opus habeat, manu angelica, imò divina, educi. Arcones in Iſ. 3. Diſc. 2.

Surgite, egredimini de loco iſto – & viſus eſt eis quaſi ludens loqui. Gen. 19. 14. Inſtantiſſimè conabatur Loth duos illos juvenes, generos ſuos, ſecum Sodomis abſtrahere: ſed mora detenti, concremati fuerunt. Gloſſa interlin: pravæ conſuetudinis amor eos ligaverat. O quot hodie pertinaces in orbe peccatores! qui, quia ea tot concionibus non corriguntur, Inferni ignibus comburentur. Diez. Conc. 2. in Com. MM.

Reſpiciens uxor eius poſt ſe, verſa eſt in ſtatuam ſalis. Gen. 19. 26. S. Nilus in Aſcet. Conſuetudo, cujus illa ſpeciem gerit, eos, qui volunt omnino recedere, ad ſe trahit.

Sepelite me cum Patribus meis. Gen. 49. 14. Jacob in Ægypto vita functus eſt; ſed præcepit filiis, nè illum in Ægypto ſepelirent. In Ægypto, ò peccator, mortuus es; noli in Ægypto ſepeliri. id eſt, ne per conſuetudinem in eo hæreas. Stella in Pſ. 136.

Urgebant Ægyptii populum de terra exire velociter. Ex. 12. 33. De captivitate, duriſſimo labore, adeò inviti exeunt; ut urgeri, & compelli debeant ire in terram fluentem lacte, & melle. Ipſa conſuetudo, & longa habitatio, illis dulcis erat. Applica malæ conſuetudini. Sylv. addit. in Evang. S. Joan. 2. c. 5. q. 2.

Ego audivi vos dicere: bene nobis erat in Ægypto. Num. 11. 18. Bene in Ægypto? Dominum teſtor in rubo ſpinis, vulneratum laborantis in Ægypto populi imaginem proferentem. Quid Moyſi præfatus?

Vidi afflictionem populi mei in Ægypto; ſciens dolorem eius, deſcendi, ut liberem eum. Ex. 3. An non ingemiſcentes filii Iſrael propter opera vociferati ſunt? *aſcenditque clamor eorum ab operibus ad DEUM?* Ex. 2. 23. Quomodo igitur vobis bene erat in Ægypto? addiderat textus: *poſt multum verò temporis*: Ex. 2. 23. Diuturnitas ſervitutis neſcio quam cœcis commoditatem ingeſſerat. Eſcob. mir. Chr. t. 1. Obſ. 2. verſ. 6. Judæi, cùm Manna haberent, allium quærebant; & cùm libertate fruerentur, recordabantur ſervitutis, & Ægyptum ſæpe numero expetebant, propter conſuetudinem. Adeò violenta res eſt! Chryſoſt. hom. 7. in 1. Cor. Sanct. Bernardinus ſerm. 19. de 12. impedim. pœnit. ponit quartum: malitiam malæ conſuetudinis. *Qui facit peccatum, ſervus eſt peccati*. Joan. 8. 34. Pharaonica hæc ſervitus eſt; lapis Lazari Joan. 11.

Non poteris ſervire Domino. Joſ. 24. 19. Dixit Joſue populo promittenti æternam Legum obſervantiam. Abul. q. 12. Dicet aliquis: quomodo Joſue dicit, quòd Iſraelitæ non poſſent ſervire Domino, cùm ipſe ſuprà v. 15. dixerit: quòd, etiamſi totus Iſrael vellet colere Deos Meſopotamiæ, vel Amorrhæorum; ipſe, & domus ſua, colerent verum Deum: nam ſi cæteris erat impoſſibilis cultus Dei, ei quoque fieret impoſſibilis. Reſpondet: proveniebat fortè iſta difficultas propter aſſuetudinem ad peccandum: nam aſſueto ad aliquod genus peccati, difficillimum eſt relinquere illud; eò quòd tranſivit in naturam. Naxera in Joſ. 24. §. 39.

Si incluſerit hominem, nullus eſt, qui aperiat. Job. 12. 14. S. Greg. l. 11. mor. c. 5. Omnis homo, per id, quod malè agit quid ſibi aliud, quàm conſcientiæ ſuæ carcerem facit? qui, cùm, judicante Deo, in malitiæ ſuæ cœcitate relinquitur, quaſi intrà ſemetipſum clauditur; nè evadendi locum inveniat, quem invenire minimè meretur. Nam ſæpe nonnulli à pravis actibus exire cupiunt: ſed quia eorumdem actuum pondere premuntur, in malæ conſuetudinis carcere incluſi, à ſemetipſis exire non poſſunt.

Neque inveniat in te locum latendi clamor meus. Job. 16. 19. Non omnis iniquitas clamor dicitur; ſed magna, profeſſa, publica. Nam cùm adhuc quodammodo verecundatur, atque cunctatur; & vel timore, vel pudore, reprimitur; nondum dicitur clamor. Cùm verò, ingentis cupiditatis impetu, omnia præceptorum, & Legum, monumenta rumpuntur, & malè concepta ſecreta, ejectis omnibus reprehenſionibus, atque terroribus, in impudentiſſimos, atque audaciſſimos, mores, tamquam in diluvium conſuetudinis, confluunt; jam clamor vocatur. V. Beda in Job hic.

Beatus vir, qui non abijt in conſilio impiorum &c. Pſ. 1. 1. Abire, eſt malis conſiliis ad modicum conſentire. Stare, eſt malis operibus operam dare; ſed ſedere, eſt peccatum in conſuetudinem ducere. S. Bonav. ſ. 7. de Apoſtolis. Cathedram, exiſtimare longam in vitio moram oportet; quod maxime omnis cavendum: quoniam in peccatis diuturnitas habitum quendam vix mobilem in animis conſtituit. Antiquus enim animi morbus, & mali exercitatio longitudine obruta, vix remedium, vel potiùs nullum, reperiet; cùm in naturam, ut plerumque videmus, ſæpe conſuetudo vertatur. S. Baſilius hic.

Salva me ex ore leonis. Pſ. 21. 22. Leo rapit, & raptum fortiter tenet: Sic diabolus rapit hominem in conſenſu, vel operatione; & fortiter tenet in conſuetudine. Hugo Card. hic.

Fiat, Pſ. 108. 19. id eſt, fiet ei ſuum *peccatum*, ex conſuetudine ſcilicet mala, *ſicut veſtimentum, quo operitur; & ſicut Zona, qua ſemper præcingitur*. Dicere poſſunt illud Iſ. 28. 15. *Pepigimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum*. q. d. manus noſtras poſuimus in manus diaboli: & homagium facientes, numquam recedendi ab ejus operibus. S. Bernardinus t. 3. ſerm. 21. artic. 1.

Viam iniquitatis amove à me. Pſ. 118. 29. S. Ambr. hic: Pulchrè *viam* dixit *iniquitatis*, non iniquitatem: eò quòd non quaſi naturalis iniquitas ſit in nobis: ſed majorum poſt peccata currentium ſit attrita veſtigiis.

Funibus peccatorum ſuorum conſtringitur. Prov. 5. 22. Filis adjectis funes contexuntur, quorum ſingula facilè lacerari poſſunt: at ſi multa fila in unum texantur, conſtrictus ab iis vix te expedies. *Funiculus triplex difficilè rumpitur*. Eſcob. mir. Chr. t. 1. Obſ. 1. verſ. 5.

In quocumque loco ceciderit, ibi erit. Eccl. 11. 3. Solet autem in eam partem cadere, in quam erat inclinatum. Stat in ſylva arbor vetuſtiſſimis humi fixa radicibus, quam ruſticus ſecuri ferit: nutat arbor, & ruinam inclinato vertice minatur. Peto, in quam partem cadet? profectò in eam, in quam inclinatur. Diez in Circumciſ. D conc. 2.

Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? Cant. 5. 3. Hebr. *excoriavi*. Sanct. Bernard. ſerm. 9. in Cantic. de peccatoribus inve-

Digitized by Google

inveteratis: operti ſunt iniquitate, ut non facilè explicare ſe ab illa poſſint. Et, ut ampliùs dicam, quaſi cute quadam, ſic parva ſunt operti conſuetudine vitiorum; ut illam dediſcere, non tam expoliari ſit, quàm excoriari. Eſcob. mir. Chr. t. 1. lib. 7. ſect. 1.

Non exoraverunt pro peccatis ſuis antiqui gigantes. Eccli 16.8. Gigas inveteratus peccator. Hugo Card. hic.

Væ, qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. Iſ. 5.18. Peccatum vocat vanitatem: quia, ut ait S. Hier. facientibus peccatum facilè textitur; ac adeò inane in ſe eſt, ac futile, uti aranearum tela. Sed cùm indè exire voluerimus, ſolidiſſimis vinculis nectimur. Peccata ergo ſunt funes. I. Quia fiunt ex filis, id eſt, ex rebus, & voluptatibus vaniſſimis, & leviſſimis. II. Quia distorta ſunt, ut funes. III. Quia invicem connexa. *Semper ligatus*, Symbolum peccatoris. Chald. *Væ, qui incipiunt paulatim peccata; augentque, ut creſcant, & fortia fiant, ut vinculum plauſtri.* Sicut bos, vel equus, dum primùm curtui jungitur; ſalit, recalcitrat, jugumque conatur excutere, & manere liber. At ubi jugum ſubiit, eique aſſuetus eſt, ſponte illum ſubit; imò ex habitu eum adit, mox ut à præſepio ſolvitur; eſto in illo illi ſudandum, & gemendum, ſit: ità homo initio peccati onus averſatur; at, ubi ei aſſuevit, ſponte illud ſubit; & quaſi in dolore, & gemitu ſuo, ridens ad illud ex conſuetudine procurrit. S. Aug. in Pſ. 52. Væ, qui trahunt peccatum ſuum, ſicut reſtem longam! Quid eſt aliud, quàm væ his, quorum manus connectum iniquitatem? Sed non vis modò diſrumpi vincula tua, quia non ſentis vincula tua; etiam delectant te, & voluptati ſunt. Senties in fine, cùm dicetur: ligate illi manus, & pedes. Corn. in Iſ. c. 5. v. 18.

Humiliata es uſque ad inferos. Iſ. 57.9 id eſt, uſque ad profundum peccatorum. S Thom. hic.

Si mutare poteſt æthyops pellem ſuam. Jer. 13.23. Et vos poteritis benefacere, cùm didiceritis malum? *Nequam eſt natio eorum, & naturalis malitia ipſorum; & quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum.* Sap. 12.10.

Vetuſtam fecit pellem meam, & carnem meam. Thren. 3. 4. Sunt enim quidam, velut pelles vetuſtæ: in quibus, præ nimia vetuſtate, & putredine, non poteſt durare, nec tenere, aliqua futura pœnitentiæ. Contritio enim eſt, quaſi acus pungens, filum verò, quod introducitur per hanc acum, & reſarcit diſſoluta, ſunt vincula ſatisfactionis, quæ injungitur à ſacerdote. Sed in illis, qui ità inveterati ſunt per pravam conſuetudinem, non poteſt tenere illa futura. Hugo Card. in Pſ. 17.

Lapſa eſt in lacum vita mea, & poſuerunt lapidem ſuper me. Thr. 3.53. In lapſu notatur delectatio, in lacu conſuetudo, in lapide obſtinatio. Hugo Card. in Pſ. 12.

Nabuchodonoſori duæ viſiones objectæ. Vidit ſtatuam magnam ex auro &c. Dan. 2.34. Levi tamen tactu lapilli tota corruit, & periit. Videt etiam arborem magnam. Dan 4.10. Et ecce vigil clamavit: *Succidite arborem &c.* Tam ſtatua, quàm arbor, ſignificat Nabuchodonoſorem; ut interpretantur Hier. Rupert. Beda, &c. Cur ergo ad proſternendam ſtatuam lapidis jactus ſufficit? ad arborem deſtruendam tam fortia media adhibentur? Statua tantùm ſuperficialiter tangebat terram; at arbor radicibus profundè inhærebat terræ: ut inde diſcas, quòd ſi peccator leviter ſit in peccatis, facilè unius vocis jactu inde movetur; at verò, ſi ſit in inveterata conſuetudine, multò fortiora media requiruntur. Sylv. addit. in Evang. Matth 9.q.8.

Abiecit veſtimentum ſuum à ſe. Jon. 3.6. id eſt, peccati conſuetudinem. Zach. 3. 4. *Auferte veſtimenta ſordida ab eo. Et dixit ad eum: ecce abſtuli à te iniquitatem tuam.* Sed quidam induunt ſe conſuetudine prava; non ſicut veſtimento, quod poteſt auferri; ſed ſicut pelle ſua, quæ vix poteſt exui. Hugo Card. in Joan. 13.

Ex Novo.

Oblatus eſt ei dæmonium habens. Matth. 12.22. Per dæmoniacum iſtum cœcum, & ſurdum, ſignificatur quivis habituatus in vitiis; quem dæmon ducit, quo vult, habens eum captivum ad ſuam voluntatem; qui verba Dei aure cordis non percipit, nec gratias agit Deo. Dion. Carth in Matth. hic.

Revertar, in domum meam, unde exivi. Matth. 12.44. Euthym. Domum ſuam vocat hominem, à quo egreſſus eſt.

Ite potiùs ad vendentes. Matth. 25.9. S. Paſchaſ. quid eſt dicere, *ite ad vendentes?* niſi quia ſic facere conſueviſtis.

Hædos autem à ſiniſtris. Matth. 25. 33. Mali hædis comparantur: quia hœdus ſemper è malis in deteriora progreditur, quò magis creſcit, eò durior, eſuque redditur difficilior; in perfecta verò ætate non poteſt comedi. Talis eſt peccator: nam licèt initiò aliquam habeat cordis teneritudinem; & miſſam, aut concionem audiens, aliquantum compungatur; nimia tamen peccatorum aſſiduitate indies durior, & pejor, fit. Diez Dom. 4. Epiphan.

Surge, tolle lectum tuum &c. Luc. 5. 24. Surge dicitur ſedenti, jacenti, dormienti: Sedet autem homo per conſenſum, jacet per operationem, dormit per conſuetudinem. Hugo Cardin. hic.

Plagis impoſitis. Luc. 10.30. Peſſima ſit plaga peccati, quæ conſuetudine longa infecit. Hinc Jeremias ait 30.12. *inſanabilis fractura tua, peſſima plaga tua*: quia conſuetudine longa induruit. Et Sapientia dicit Eccl. 10.11. *Languor prolixior gravat medicum.* Sed nihil eſt, quòd divina potentia omnino non ſanetur; ſi diſpoſitum ſanare diſponit. Et poſt plagam malæ conſuetudinis pejor plaga infligitur; ut etiam jaculo deſperationis plagatus, vitiis iterum feriatur. Unde iterum Jerem. 15. 18. ait: *quare factus eſt dolor meus perpetuus & plaga mea deſperabilis renuit curari?* Quia ſæpe fit, ut aſſuetus longo tempore vitiis, deſſueſcere nolit; magis verò ſua æſtimatione non poſſit. Sim. Caſſ. lib. 8. cap. 38.

Ecce mulier, quæ habebat Spiritum infirmitatis annis decem & octo. Luc. 13.11. En peccatoris inveterati imago. Sunt; qui tam aſſidue ex conſuetudine delinquunt, ut videantur Spiritum infirmitatis habere. *Et impoſuit illi manus*, ib. Vidi ſæpe viros, aut fœminas, diu voluptatibus indulgentes, non recedentes ab improbitate, niſi DEI manu fortiter flagellante. Eſcob. mir. Chr. t. 1. Obſ. 1. Cur hæc mulier non vocavit Chriſtum, & non quæſivit à medico ſanitatem? ſicut Chananæa, cœci in via, & leproſi, & multi alii? quia infirmitas inveterata deſpicit medicum. Mulier hæc in terram reſpiciens figura peccatoris inveterati. Stella hic. Vehor in omnem hominem peccatorem, quem Sathanas diuturnitate temporis poſſedit, multiplicatione criminum, magnitudine ſcelerum, jure præſcriptionis. Aggravat hominum culpas, temporis longævitas in peccato. *Populus meus oblitus eſt mei diebus innumeris* Jer. 2 32. Nemo Dei obliviſcitur, niſi amore proprio delectatus. Sed hoc gravius, quòd *diebus innumeris.* Sim. Caſſ. l. 5 c 27. v. 5.

Erat autem quidam homo ibi 38. annos habens in infirmitate ſua. Jo. 5. 5. Hic miraculo ſpeciali curatus fuit: media enim extraordinaria requiruntur, ut inveteratus peccator convertatur. Eſcob. mir. Chr. t. 1. Jo. 5. v. 5. Obſ. 1.

Lazarus amicus noſter dormit; ſed vado, ut à ſomno excitem eum. Joan. 11 11. Cui Diſcipuli: *Si dormit, ſalvus erit*; nec eſt timendum. Tunc Chriſtus apertiùs loquitur: *Lazarus mortuus eſt — eamus ad eum.* Nota Chriſtus, cùm dixit dormire Lazarum; dixit *vado*; cùm vero mortuum, *eamus ad eum.* Oſtendit diſcrimen peccatoris dormientis à mortuo. Qui veluti dormiens peccavit, facilè excitatur, & convertitur; at qui mortuus jacet, jam contumax eſt; qui conſenuit in ſceleribus, difficillimè in vitam gratiæ revocatur. Did. Niſſ. D. 11. Pent. §. 4.

Lapis ſuperpoſitus &c. Jo. 11. 38 Spelunca eſt ipſum peccatum; quod eſt profundum per deſperationem vel culpæ magnitudinem anguſtum, per conſcientiæ remorſum; fœtidum, per pravi exempli corruptionem; clauſum per conſuetudinem, & obfirmatur per excuſationem. Thr. 3.53. *Lapſa eſt in lacum vita mea, poſuerunt lapidem ſuper me.* Hugo Card. in Jo. hic.

Quatriduanus eſt. Io. 11. 39. Liberat & de mala conſuetudine Dominus quatriduanos mortuos. S. Aug. ſ. 44. de Verb. Dom. Eſt genus mortis immane; mala conſuetudo appellatur. Aliud eſt enim peccare, aliud peccandi conſuetudinem facere. Qui peccat, & continuò corrigitur; citò reviviſcit; quia nondum eſt inclinatus conſuetudine, non eſt ſepultus. Qui autem peccare conſuevit, ſepultus eſt. Et bene de illo dicitur, *fœtet*: incipit enim habere peſſimam famam, tamquam odorem teterrimum. Id. tr. 49. in Jo. Non vacat myſterio, quòd, cùm plures mortuos Dominus ſuſcitaverit, tres tantùm eum Evangeliſtæ ſuſcitaſſe ſcripſerunt. I. Suſcitavit filiam archiſinagogi adhuc intrà domum manentem, & in abditis penetralibus jacentem. II Suſcitavit viduæ filium, jam quidem extra civitatis portam elatum, ſed nondum humatum. III. Suſcitavit Lazarum, non ſolùm ſepultum, verùm etiam fœtentem quatriduanum. Iſti tres mortui tria mortis genera ſignificant. Moritur enim homo cogitatione, moritur operatione, & moritur peccandi conſuetudine. Qui cogitando illicita, & nefaria, concupiſcit; mortuus eſt, ſed adhuc in domo manens, & peccatum interiùs celans; nondum ad ſepulchrum effertur. Et iſte quidem facilè ſuſcitatur; ſi eum viſitaverit, vocaverit, & tetigerit Jeſus. Si verò malum, quod intus cogitavit, foris oſtendat, & in effectum perducat; non ſolùm mortuus eſt, verùm etiam extra domum elatus, jam ſepulchro, & perditioni proximus eſt. At verò ſi & cogitatione, & operatione, & longa conſuetudine peccandi, mortuus eſt; hic, quaſi Lazarus quatriduanus, jam fœtet. Suſcitatur tamen & iſte: ſed non tam facilè, ſicut ille: quantò enim ampliùs in peccato aliquis perſeverat, tantò difficiliùs ab eo ſeparatur. S. Euſeb. Emiſſ. ſer. 5. Dom. 4. Quadrag. Hæc eſt mors peſſima, quæ delinquentem ſub conſuetudinis mole obrutum tenet, facitque omne ſalutis conſilium ſibi prærogatum deſpicere. Hanc lacrymabilem mortem, cæteriſque damnabilio-

biliorem; myſticè Lazarus quatriduanus in monumento fœtens denuntiavit. Hunc cùm ſuſcitare vellet Dominus, ut inſinuaret, quàm difficilè hujuſmodi corriguntur, voce magnæ *clamavit: Lazare veni foras*. S.Laur.Juſt.l.de cont.Mundi c.12. Latet in Lazari reſuſcitatione Spiritualis ſuſcitatio peccatoris. Lazarus namque quatriduanus, fœtidus, & ſepultus peccatoris typum gerit, non cujuſque, ſed obſtinati, indurati, corrupti; in quo ratio, mens, ſenſus, ſynderefis, vitio ſepultæ ſunt. *Quatriduanus eſt*: quoniam quatuor dies in peccato habet; ſcilicet conſenſum, opus conſuetudinem, & contemptum. S.Thom.Vill.fer.6.D.4.Quadr.

Ex Patribus, & aliis.

Sicut Sus in volutabro luti immergitur; ità & anima à mala conſuetudine obruta, nè ſentit quidem peccatorum ſuorum fœtorem. S.Chryſ.hom.22. in Gen.

Facilè eſt rivulum, cùm primùm à fonte ſcaturit, quocumque volueris flectere; at ubi aliorum fluminum acceſſione auctus eſt, vix ulla arte poſſis ejus impetum reprimere, aut curſum aliò deflectere: ità facile eſt vitium recens adhuc natum abſcindere; at multorum annorum conſuetudine auctum, & soboratum, quis facilè ſuperare queat? S.Chryſ.

Peccatum admittere, cadere eſt in puteum; conſuetudinem verò peccandi facere, os putei eſt coanguſtare; nè is, qui cecidit, valeat exire. S.Iſid.lib.2.ſent.c.23.

Sicut aqua conſtricta gelu longa conſuetudine cryſtallus efficitur; ſic & humana corda per conſuetudinem longam conſtringuntur, & indurantur. S.Bernard.ſ.21.art.1.

S.Anſelmus Cant.Ep. conſpexerat puerum aviculæ filo annexæ illudere; dum ſæpius avolare nitentem hilariter trahebat. Vocatis ſuis: en, ſimili, ais, joco ludit cum multis diabolus, qui conſuetudine irretiti malæ, quandoque avolare, vel amore, vel timore, nituntur; dùmque ſe jam liberos autumant, in eadem vitia retrahuntur. Boll.21.April.

Flumen malitiæ eſt; creſcis eundo: &, dum illud deſiiſſe putas, mare eſt. Oliva fer.6.D.2.Quadr.

Elephas juvenis flectit anteriores, & poſteriores pedum juncturas; verùm annis gravato nervi indureſcunt, & crura ejus ſunt inſtar columnarum inflexibilia. Sic tu difficillimè in ſenectute poteris te ad Deum convertere, ſi tuam in peccatis vitam conſumpſiſti. Stella de cont.Mundi p.1.c.47.

Sicut in torculari, gravi ſaxorum pondere, uvæ exprimuntur, & racemi ſiccantur; ſic peccando multorum peccatorum pondus cordi impii imponitur; omnis timoris Dei, & bonæ ſpei, humor effluit. Id.ib.c.13.

Dulce lumen, & delectabile oculis eſt, videre ſolem. Et tamen oculos tenebris aſſuefactos offendit. Sic virtus, quæ jucunda eſt; moleſta, & tædioſa eſt aſſueſacto in peccatis. Id.p.1.c.48.

Quantò magis in culpa perſeveraveris, hac difficilior converſio redditur; idque in clavi fixione patet; nam unoquoque ictu addito plus figitur, & difficiliùs poſtea extrahitur. Idem in Luc. cap.7.

Venit quiſpiam in villam, & ibi è rivulo turbidam aquam bibit; moxque malè habes ſtomachus; miratur, incolas omnes non mortuos ex illa aqua. Sed ſi dimidio anno apud illos manens aquæ aſſuefieret, ſtomachus nihil incommodi ſentiret. Qui primùm peccatum committit, turbatur, triſtatur, & anxiatur conſcientiæ; qui ſæpe aquam peccati bibis, dulcis ei videtur. Idem in Luc.11.

§. III.

Conſuetudo mala difficulter curatur.

Sententia id aſſerentes.

Non poteris ſervire Domino &c. Joſ.24.19. Vide ſuperius hoc titulo §.2. ſub initium.

Viri ſanguinum, & doloſi, non dimidiabunt dies ſuos. Pſ.54.24. Id eſt, non ponent dimidium vitæ ſuæ in cultura vitiorum, alteram dimidiam in amore virtutum; ſed eorum ſenectus. Hæc enim eſt dimidium vitæ eorum: ſimilis erit per omnia priori parti, ſcilicet juventuti. S.Greg.l.5. mor.c.28. Iniqui dies ſuos nequaquam dividunt: quia perverſam mentem neque in extremo vitæ tempore immutant. Pinna in Eccli.c.6.Etho.75.

Operuiſti in furore. Thr.3.43. Adjutorium juſtè aufertur ab iis, qui & multa de præteritis aggregata non plangunt; inſuper & novæ veteribus addentes, pium Judicem ad iracundiam provocant, & quotidie delinquendo inexorabilem reddunt. S. Paſchaſ. hic.

Vos eſtis ſal terræ. Matth.5.13. Væ illi, cujus in corde peccatum conſenuit. Hoc ne tollatur, abſoluta poteſtate Salvatoris extraordinaria opus habet. Sal non medetur putridis, & jam corruptis rebus. Sic peccatum, præ ſenio putridum, in hominis mente fugit ordinariam medelam. Baeza l.3.c.7.§.8.

Factum eſt prælium magnum in cælo &c. Apoc.12.7. *projectus eſt draco, ille magnus, ſerpens antiquus*, v.9. Ægrè adultum vitium expugnatur; facilè in cunabulis. Ex.7.12. *devoravit virga Aaron virgas eorum*. Unica Aaronis virga in tot ſerpentes audet intrepidè; vincitque glorioſè: quando Michael fortitudine armatus Socios auxiliares advocat, ut unicum draconem vincas. Aſt Michael antiquum ſerpentem depulit. Naxera in Joſ.22.§.15.

Ubi tædebat cadere, libet jacere. S.Greg.l.2.in Ezech.

Omne peccatum conſuetudinis vileſcit, & fit homini, quaſi nullum ſit. Obduruit jam, dolorem perdidit, & valdè putre eſt; ſed pro mortuo computandum eſt. Quando aliquid pungitur, & dolet; aut ſanum eſt, aut eſt in illo ſpes aliqua ſanitatis. Quando autem tangitur, pungitur, calcatur, & non dolet; pro mortuo habendum, ac de corpore præcidendum. S.Aug. ſ.Dom.4. Adv. de Caſtillo Ill.133.

Habet hoc infelix conſuetudo peccandi: us, quantùm ampliùs peccaverit, tantò minùs peccata ipſa intelligat; & tantò plus peccare delectet. Euſeb. Emiſſ.hom.5. ad Monachos.

A delicto diſcedere volo, nec valeo: quæro à lapſu reſurgere; & non valeo uſui repugnare: Longa conſuetudo in me vim ſibi fecit, & legem. Volo agere bonum; ſed deſideria conſueta non ſinunt. S.Iſidor.l.1.Soliloq.

Magnus utique labor conſueta deſerere, & inolitarum cogniſionum, vel cogitationum, infima in imo relinquere; & altæ perſcrutatione de terrenis ad cœleſtia evolare. Rich. à S. Vict. de arca myſt.c.13.

In omni re difficilis eſt, quæ expugnetur, conſuetudo: quoniam, cùm multam, ad attrahendum in ſe animum, afficiendumque, vim obtineat; dum in eo valet, ut aliquam honeſti opinionem afferat. S.Greg.Niſſ.l.de Virginit.cap.9.

Verſus poetæ cujuſdam eſt: qui non aſſueſcit virtuti, dum juveneſcis, à vitiis neſcit deſiſtere, quando ſeneſcit. S. Vinc. Ferr. ſerm. in Septuag.

Inolita cujuslibet vitii conſuetudo, licet omni ſtudio ab animi penetralibus ſit repulſa; aſſiſtit tamen ſæpe; quaſi præ foribus, importuna; & vel lambere ſummotenus nititur, ſi mordicus apprehendere prohibetur. B.Petr.Dam.l.5.ep.2.

Exempla Biblica.

In mentem nobis veniunt cucumeres. Num.11.5. & Num.21.5. *anima noſtra jam nauſeat ſuper cibo iſto leviſſimo.* Cur manna faſtidiunt, & allia appetunt? S.Chryſ.hom.3. de pœnit. manna comedebant Judæi, & cœpas de Ægypto quærebant, conſuetudine ducti. Adeò turpis eſt res conſuetudo peſſima, quæ nec ſtatim poteſt abjici, nec tempore brevi.

Salomon primus regum Iſraelis invexit idola in Judæam; quæ deinde in ea durarunt per 300. annos, uſque ad Joſiam regem, qui ea ſuſtulis. Quàm tardè extirpantur ſcelera ſemel radicata. 4.Reg.23. per totum. Corn. in Eccleſiaſten. c.1. 2. Quæres: an Salomon ſit damnatus? an Salvatus? Damnatum cenſent Tertull. Cypr. Aug. Chryſ. Beda, Rabanus, Iſidor. Lyr. Abul. Raſio. I. Quia ſcripturæ commemorans ejus lapſum tam gravem, non adjicit ejus pœnitentiam; ſicut in lapſu Davidis. II. Quia ſua delubra, idolis ædificata, non deſtruxit. III. Quia ad hoc Deus videtur Salomonem cumulaſſe omnibus bonis, ut ejus merita remuneraretur in hac vita, & ſcelera puniret in futura. IV. Quia amor ardens fœminarum longa conſuetudine roboratus, pene eſt inſuperabilis. Huc facit, quod ante paucos annos in Italia uni è noſtra Societate contigit. Vocabatur ille, ut concubinario cuidam in morte adeſſet. Adfuit, & totis viribus eum ad pœnitentiam hortatus eſt, ut amoribus illicitis valediceret; nunc blandiendo, nunc minando inſtans Dei judicium & gehennam. Sed & concubina flens rogabat eum, ut pœniteret, & moriendo animæ ſaluti conſuleret. Omnia fruſtrà: ille enim dixit: ſe nec velle amicam tam diu dilectam abdicare. Quare impœnitens mortuus. Corn. in 3.Reg.11.v.13.

Per diem ſolemnem conſueverat Præſes populo dimittere unum vinctum. Matth.27.15.

Per diem feſtum ſolebat dimittere. Marc.15. 6. *Neceſſe autem habebat dimittere eis &c.* Luc.23.17. Qui conſuevis, & ſolet, demùm neceſſe debet agere, quod diu malè egit. Did.Niſſ.tit.Abrah.l.8. c.5. conſuetudinis vis.

Mitte Lazarum. Luc.16.24. S.Chryſol.ſer.122. Adhuc divitem malitiæ non deſerit, quem jam poſſederat pœna; qui non ſe ad Lazarum vult deduci. q. d. Viro huic ſolemne fuit aſpernari, ac dedignari Lazarum, tamquam pauperem; idcirco nunc quoque agit, quod olim factitabas. Did.Niſſ.ſer.3.D.1.Quadr.§.4.

Pater dimitte illis, non enim ſciunt, quid faciunt. Luc.23.34. Quare Chriſtus, in quo erat omnis poteſtas dimittendi peccata; & aliàs

Digitized by Google

aliàs frequenter unico verbo dimiſerat; quare hic pro venia recurrit ad Patrem? ignorantia enim illorum non fuit ſine culpa; quia à diuturna conſuetudine Chriſtum perſequendi proceſſit. Ità Arnold. Carnot. tr. de verbo illo, *dimitte illis*: Uſque adeò in hoc malo voluntarii, ut voluntas conſuetudinem, & conſuetudo faceret neceſſitatem; neceſſitas verò uſque ad illam vecordiam erumperet, ut neſciret, quid faceret. Quia ergo tam dura conſuetudo, recurrit ad Patrem, cui omnipotentia adſcribitur.

Fide Rahab meretrix non periit cum incredulis. Hebr. 11. 31. Refert hic Paulus Dei miracula ab orbe condito; & poſt longum catalogum, auguſtiorem perficiens aſcenſum, ait: *Fide Rahab &c.* Quale hoc miraculum, non periiſſe eam cum incredulis? Si jam ab eorum cœtu receſſerat? Ingens miraculum eſt, meretricem, prava conſuetudine affectam, non periiſſe. Theodoret. ut Apoſtolus Fidei oſtenderet potentiam; hæc, quæ impudicè magnam vitæ partem tranſegerat, ſalutem, ait, eſt conſecuta. Eſcob. t. 5. proph. Chr. ſect. 2. Obſ. 1.

Exempla hiſtorica.

Quidam nomine Priſtinos, cùm in carcere pro Fide teneretur, plus epulis, quibus aſſuetus fuerat, quàm lacrymis indulgebat: imò ipſo ſummò diluculo, quo ad tribunal ſiſtendus erat. Vix prima martyrii tentamenta ſubierat, vix ungulas viderat: ecce tibi non Chriſti martyr, ſed Bacchi myſtes, Fidem deſervit, Chriſtum abjurat. Deliciis aſſuetus aſpera non eſt paſſus: ad illas reverti; & in caſtris intemperantiæ pugnaturus miles, non martyrii corona; ſed hedera redimitus, inauguratur, Bacchoque dicatur.. Tertull. lib. adv. Pſychicos.

Suſpirabam ligatus non ferro alieno, ſed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat inimicus; & inde mihi catenam fecerat, & conſtrinxerat me: quippe ex voluntate perverſa facta eſt libido; & dum ſervitur libidini, facta eſt conſuetudo; & dum conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas. Quibus quaſi anſulis quibuſdam ſibimet innexis (unde catenam appellavi) tenebat me obſtrictum dura ſervitus. Voluntas autem nova, quæ mihi eſſe cœperat, ut te gratis colerem, fruique te vellem, Deus ſola certa jucunditas! nondum erat idonea ad sup[...]idam priorem, vetuſtate roboratam. Ità duæ voluntates [...]na vetus, alia nova; illa carnalis, iſta ſpiritualis, confligeb[...] inter ſe; atque diſcordando diſſipabant animam meam. S. Auguſtin. lib. 8. Confeſſ. cap. 5.

§. IV.

Motiva malam conſuetudinem vitandi, & vincendi.

Ex Veteri, & Novo.

CUm Joſue promiſſæ terræ ſortes divideret, tribui Judæ, præ aliis bellicoſæ, meridionalem partem admiſit. Joſ. 15. 1. Cur Judæ tribus hac præ aliis parte locata? Lyra putat, partem illam proximiorem Ægyptiis, quorum jugo diu Iſrael ſubjectus; nè iterum facilem Ægyptii invenirent aditum. Qua quis aut vitiis imperitus, aut ſubjectus; ea parte præcipuè invigilare debet armatus. Naxera in Joſ. 15. §. 12.

Manum meam ponam ſuper os meum &c. Job. 39. 34. Cur non ſuper alia membra? oculos &c. Jam *cum oculis fœdus* percuſſerat Job. 31. 1. *nè de virgine cogitaret* - at lingua inveniebatur tantiſper atrata, & reprehenſibilis: ibi ergo præcipuam ponit cuſtodiam; quia ibi aliquam ſenſerat culpam. Credidit faciliorem linguæ lapſum, utpote aliquali jam maculata defectu; quaſi de macula manſerit debilitata, & obnoxia relapſui. Id. ib.

Prolongaverunt iniquitatem ſuam, Dominus juſtus concidit cervices eorum. Pſ. 128 3. S. Zeno ſerm. hic. Juſtus Dominus, patiens, ſcilicet in ultionem, diſſimulator ad pœnitentiam; tunc cervices concidit, cùm peccata in longum extenduntur, cùm jam totum patientis miſericordiæ tempus excluſum eſt.

Nè impiè agas multùm, & noli eſſe ſtultus; nè moriaris in tempore non tuo Eccl. 7. 18. An quis reperiatur, qui in tempore non ſuo moritur? Job. 14. 5. Conſtituit Deus unicuique homini terminum, quem præterire non poteſt. Dicerem ad intentum, inquit Franc. Quaveſimus tomo 1. de ſanctiſſ. Chr. vulneribus: Peccata multiplicantem ſe exponere periculo moriendi in tempore non ſuo: non quia tempus ſuæ mortis non ſit proprium, ac ſuum; ſed quia illo non poterit uti in ſuum commodum, & ſalutem. Si Dominus quiſpiam paciſcatur cum ſervo ſuo, ut partem diei impendat ſuis obſequiis, partem alteram in ſuam commoditatem diſpenſet: tempore quo Domino operatur, tempus Domini eſt; quo ſibi, ſuum. Totum vitæ noſtræ tempus uſque ad mortem reliquit Dominus noſter homini, ad operandum pro ſua ſalute. *Exibit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam, uſque ad veſperum*. Pſ. 103. 23. Incerto Authore.

Væ, qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. Iſ. 5. 18. S. Hier. nec plangit eos, qui peccare cœperint, ſtatimque deſierint; ſed qui longo funiculo peccata protraxerunt. Punit Deus graviter peccata iterata, & continuata: non enim tam malum eſt peccare, quàm in peccatis permanere. Chryſ. hom. 80. ad pop.

Voca nomen ejus Abſque miſericordia. Oſ. 1. 6. His verbis minatur Deus Samaritis extremum excidium. Conſtat tamen Dei bonitas in Judam v. 7. *& domus Juda miſerebor*. Nec fides promiſſis defuit. 4. Reg. 17. 25. &c. Ratio: Samarites vitulis ſuſceptis verum à ſe Deum prorſus ablegavit; Judæus aliquando coluit, ſub pia regum cura, David, Ezechia, Joſaphat. Velloſo in Judith c. 5. Paræn. 20.

Hæc eo (Joſepho) *cogitante; ecce Angelus Domini apparuit in ſomnis*. Matth. 1. 20. S. Hier. ep. ad Demetriadem. ibi te maximè oportet obſervare peccatum, ubi naſci ſolet; ſtatimque ad primam repugnare tentationis faciem; & malum, antequam excreſcat, extinguere. Neque enim expectandum eſt augmentum ejus rei, quæ timeri debet à parvo; & quæ tantò faciliùs vincitur, quantò ei citiùs repugnatur. Caſſiod. l. 5. ep. 38. admonet nos formarum cura præcipua; ut, quæ poſſunt noxiè creſcere, debeamus celeriùs amputare: nam, quæ nunc virgulta ſunt; erunt, ſi negligantur, & robora: iſta enim, quæ modò facilè avulſioni, poſtea vix ſecuribus ſuccumbunt. Vide plura tit. Relapſus.

Hæc autem initia ſunt dolorum. Matth. 24. 8. Hæc Dominus ſubjunxit, poſtquam multa juſtorum mala recenſuit. Juxta Orig. tr. 28. in Matth. Senſus eſt: nemo eſt, qui in hoc ſæculo non multa patiatur; juſtus, & injuſtus; ſed eo diſcrimine: quòd juſti initia dolorum patiuntur, injuſti etiam finem ſinè fine: quia pœna peccatis reſpondet. Juſti initia tantùm peccatorum admittunt, quia peccatorum ſeriem abſcindunt; nec diutius patiuntur ſe peccato detineri: hinc etiam initia tantùm dolorum patiuntur. At verò impii peccata in longum uſum trahunt, & in fines ipſorum peccatorum perducuntur: unde etiam fines pœnarum patientur, id eſt, mala ſine fine. Pinna in Eccl. Ethol. 63.

Adoleſcens tibi dico, ſurge. Luc. 7. 14. Exiſtimat S. Aug. ſ. 44. de Verb. Dom. Viduæ filium, peccatorem ſignare, opere quidem delinquentem; ſed nondum pravæ conſuetudinis ſepulchro addictum. S. Chryſ. hom. 22. ad pop. Si purum habes veſtimentum, caves, nè peſſumdes omnino, nè quo modo ſordidetur. Si primam, ſecundam, & tertiam, contempſeris maculam; jam velut ſordidum habes veſtimentum: nec grave videtur, licèt totum fiat lutum. 2. Reg. 12. 4. *cùm autem peregrinus quidam veniſſet ad divitem &c.* Cur peccatum Davidis peregrinus, ſeu hoſpes, vocatur? quia quaſi per tranſitum apud Davidem commoratum fuit. Eſcob. t. 1. mi. Chr. ſect. 5. obſ. 3.

Ipſa die. Luc. 24. 13. Malò citò affert remedium. *Ipſa die*, qua in animis triſtium Diſcipulorum ſubnaſci diffidentia cœpit, Salvator animarum medicus accurrit, ut ægritudinem curaret. Docuit, ut ſimul atque ex terra cordium noſtrorum lolium emergit, demetere curemus; nè radices diuſculè neglectum agat, ut poſthac nequeat extirpari. Did. Niſſ. ſer. 2. D. Reſurr.

Ex Patribus, & aliis.

Longa vitiorum conſuetudo magnam affert cœcitatem animæ, & amentes efficit; & perſpicaces oculos intelligentiæ eruit. S. Chryſ. in Pſ. 49.

Qui diu malè vivendo, uſque ad extremum vitæ, ſinè pœnitentia perſeverant, tales duodecim pericula, digno Dei judicio, incurrunt; ex quibus difficillimum, & quaſi impoſſibile eſt, animam evadere cum ſalute. Primum periculum eſt paſſionum alteratio: adeſt enim maximus dolor, & cruciatus; vel maximus timor; vel quandoque uterque ſimul. Et utraque paſſio vehemens nata eſt, impedire liberum arbitrium, & uſum liberæ rationis, & voluntatis. Tantus aliquando ſenſitivus dolor opprimit; quòd vix homo aliud cogitare valet. Pateat hoc per exemplum: ſit, qui habeat dilectiſſimum filium ſuum præ oculis ſuis, ad mortem horribilem præparatus; vicinumque habeat infirmum, de cujus incommodo nihil, vel modicum, cogitat, nec etiam ante oculos ſuos habet. Quid mirum? ſi dilectum filium, quem ante oculos ſuos tenet, recogitat; & infirmi obliviſcitur, quem non videt, nec diligit multùm. Sic in propoſito ſenſualis appetitus, & carnalis amor, eſt filius dilectus; quem peccator cruciatum in tormentis ante oculos ſuos habet. Abſens vicinus, modicùm quidem dilectus eſt ipſe Deus, ſeu proprius ſpiritus; cujus peccator obliviſcitur, dum angustiantis dolore, & timore, comprimitur. Secundum periculum eſt: quòd hujuſmodi peccatores in terribili bello mortis inermes ſint: quia charitate, & cæteris virtutibus, ſunt privati. Tertium periculum eſt, quia mali habitus, & conſuetudines peccatorum, ne pœnitere valeant retinent peccatorem. Lana etiam jacens in tinctura difficile poteſt in colorem album reduci. Manus inſuper, quas recentes nuces tinxerunt, non parvo labore purgantur. Populus Iſrael, quia diu captivus fuerat ſub Pharaonica

Digitized by Google

ſervitute, ab ea difficulter liberatus eſt. Quartum periculum: quia tunc maximè fortiùs, quàm unquam fecerant antea, à dæmonibus impugnantur. Si igitur peccator non potuit impias tentationes tolerare, quin caderet, quando erat ſanus: quomodo graviores tolerabit, quando erit infirmus? Deridendus utique foret; qui, dum juvenis eſt, & fortis; dicit ſe pugnare non poſſe; demum cùm factus eſt ita debilis, & infirmus, quòd ſe movere non poteſt, petit campum certaminis ingredi, atmaque ſibi poſtulat dari &c. Vide plura ad Sanct. Bernardinum t.1.ſerm. 53. qui eſt de 12. periculis, quæ ſuperveniunt peccatoribus in ultimo fine.

§. V.

Media à mala conſuetudine abſtinendi.

NE procedas ulteriùs; & finem habebunt, quæcumque ad malitiam pertinent. Et ſi biduum hoc præſtiteris, tertio die faciliùs abſtinebis: & poſt triduum addes decem quoque dies; deinde viginti, poſt centum; atque ità vitam tuam omnem: quantò ſiquidem aſcenderis altiùs, eò faciliorem ſenties viam. Sanct. Chryſ.ſ.10. in c.6.ep.S.Pauli ad Rom.

Primum contra conſuetudinem malam eſt remedium prævifionis: ut ſcilicet in ſua novitate, & maximè in juventute, conſuetudo mala tollatur. Conſuetudo nova de facili immutatur; antiqua verò difficillimè, aut numquam; niſi cum divino quaſi miraculo, amovetur. S.Bernardinus t.1.ſ.21.art.3.

§. VI.

Conſuetudinem Mundi non ſequere.

Motiva.

Ex Veteri, & Novo.

N*On ſequeris turbam ad faciendum malum: nec in iudicio, plurimorum acquieſces ſententia, ut à vero devies.* Exod.23.2. Oleaſt. hic: arbitrantur multi Judices, & Conſiliarii ſe à peccatis immunes, cùm viderint alios in malo ſe præceſſiſſe. *Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non uror?* 2.Cor.11.29. non dicit, & ego non ſcandalizor. Jo. Cluniac. ſ.2. Dom. Sexag. prudenter ſociat ſe Apoſtolus infirmitati alienæ; & non ſcandalo; ſed dicit, quòd oritur, quando alius ſcandalizatur. Ratio hujus eſt: quia homo cupidus lucri libenter ſe ſociat lucro, & non damno.

Regulamque auream quinquaginta ſiclorum. Joſ.7.21. Quid ſignificat, quòd Joſue Achan ad mortem condemnet; eò quòd regulam auream ex Jericho furatus fuerit? niſi præcipere Deum, ut moriatur, & in inferno ſepeliatur; qui regulam, & mores depravatos mundi obſervaverit. Unde meritò Paulus Rom.12.2. *nolite conformari huic Sæculo.* Sequimini regulam Chriſti, non Mundi. Diez. ſequela Chriſti.

Tamquam prodigium factus ſum multis. Pſal.70.7. Prodigium in hoc ſæculo fit Fidelis, quando alia ſectatur, quàm poteſt amare peccantium multitudo. Quærunt illi divitias, iſte paupertatem: quærunt illi epulationes, iſte jejunia: quærunt denique illi gaudia, iſte triſtitiam. Caſſiodor. hic.

Si ignoras te- abi poſt veſtigia gregum. Cant.1.7. Qui non ex ipſis rebus diſcernit id, quod bonum eſt, ab eo, quod malum eſt; ſed ſequens veſtigia eorum, qui præceſſerunt; prætéritæ vitæ conſuetudinem adſciſcit ſibi pro vitæ magiſtra; ſæpè fallitur tempore diſcretionis, & imprudens hœdus pro ove efficitur. *Oves meæ vocem meam audiunt.* Si te cognoſcas ò pulchra inter mulieres, totum mundum deſpicies: & ad materiæ expers bonum perpetuò intuens, contemnes errorem eorum, quæ in hac vita ſunt, veſtigiorum. Sanctus Gregor. Nyſſ. homil. 2. in Cant. hic.

Deinde interveniente tempore, convaleſcente iniqua conſuetudine, hic error, tamquam lex, cuſtoditus eſt. Sap.14.16. Scilicet ab impiis: nam pii ſciunt, impiam conſuetudinem numquam præſcribere, nec ulla temporum longitudine roborari, ut vicem legis obtineant. Corn. hic.

Nolite conformari huic ſæculo. Rom.12.2. Scilicet, ut explicat S.Thom. per affectum amore inhærendo rebus temporalibus; & per imitationem viventium ſæculariter. Fernandius in Gen. 1. verſ.16.

Nulla conſuetudo antiqua, mos firmatus, longævus uſus, præſcribere poteſt antiquiſſimæ veritati, & æternæ rationi. Væ, qui confidunt in lege malè agentis multitudinis; Nam in tantum ſunt graviora peccata, & ad removendum difficiliora; in quantum talibus legibus ſeipſorum tuentur auctores. Sim. de Caſſ. l. 6. cap.37.

Nihil magis præſtandum eſt, quàm nè pe[illegible]rum ritu ſequamur antecedentium gregem; pergentes, non q[illegible] eundum eſt, ſed quò itur, non ad rationem, ſed ad ſimilitu[illegible]em vivimus; inde iſta tanta coacervatio aliorum ſupra alios m[illegible]tium. Seneca l.de vita beata cap.1. Quæramus, quid optimè factum ſit, non quid uſitatiſſimum. Id.ib.

Exempla non ſequentium.

Reges bello captos neſas occidere apud Nationes habebatur; Joſue tamen Reges ſæpè ignobiliori ſupplicio extinxit. Abul. q. 1. licèt in pugna quibuſdam Nationibus neſas habeatur reges occidere, ſi capi poſſunt: Judæi tamen occidebant illos; quia præceptum erat illis, quòd occiderent omnes. 1.Reg.12.1. Naxera in Joſ.12.§.12.

Solus Mardochæus non flecte[illegible] [illegible]enu, nec adorabat eum. Eſth.3. 2. Interrogatus, cur non ſerv[illegible]t regis ſtatutum? *dixerat eis, ſe eſſe Iudæum.* v.4.

Conſtitue nobis regem, ut iudicet nos, ſicut & univerſa habent Nationes. 1.Reg 8 5. Plurium conſuetudinem ſequi voluerunt, ſed grandi ſuo malo. *Non te abiecerunt, ſed me, nè regnem ſuper eos.* v.7.

Exempla malè ſequentium.

Non eſt in loco noſtro conſuetudinis &c. Gen.29.26. Deliquit Laban filiam producens in ſtuprum ei, quem ſciebat non eſſe maritum. Eſcob.t.2.perfec.Chri.obſ.2.

Non quærimus, utrùm ſit factum; ſed utrùm fuerit faciendum? ſana quippe ratio etiam exemplis anteponenda eſt. S. Aug. l.1. de Civ.Dei .c. [illegible]

Accipietis virtutem ſupervenientis Spiritus Sanct. in vos. Act.1.8. Tertull. l. de virg. vel: hic erit ſolus à Chriſto magiſter dicendus, & venerandus: hunc qui receperunt, veritatem conſuetudini anteponunt.

TITULUS XXXII.

CONTRARIA

Amicè juncta.

Ex Veteri, & Novo.

Q*Uidquid maſculini ſexus natum fuerit, in flumen proiicite.* Ex.1.22. Hoc mirabile eſt, quòd non per ea, quæ videntur ſecuritatis eſſe: ſed planè per contraria, omnia pro nobis fiunt. Et ut diſcas: juſſit Pharao in flumen projici pueros. Niſi projecti fuiſſent pueri, non fuiſſet ſervatus Moyſes; non in aula educatus fuiſſet. Quando ſervabatur, non erat in honore; quando expoſitus eſt, tunc factus eſt in honore. Hoc faciebat Deus, declarans ſuam omnipotentiam; ac ſapientiam: quàm facilè ei ſit ſervare. S. Chryſoſt. hom.54. in Acta Apoſtol.

Ignis in rubo. Ex.3.2. eſt tribolatio in homine ſancto, humili, & mortificato. talem enim non urit, non lædit; ſed illuſtrat. Scribit Philo in vita Moyſis: per Dei potentiam rubum incorruptibilem factum in medio ignis; imò acſi fonte deſuper manante rigaretur, viridioſum viſum. Hæc eſt enim, inquit Chryſoſt. omnipotentiæ Dei vis, ut per contraria operentur contraria; ſcilicet calorem per aquam, frigus, per ignem. Corn. hic.

Vocavit autem Pharao maleficos, & fecerunt etiam ipſi per incantationes quædam ſimiliter. Ex.7.11. Mendacium vel ſuis tenebris, novam offert lucem veritati; ſicut non adjuvat ad altra videnda. S.Chryſ.hom 4. de laudibus Pauli, extollit providentiam Dei, quæ tempore Prophetarum pſeudoprophetas eſſe permiſit; & tempore Apoſtolorum falſos Apoſtolos: horum enim mendacia illorum veritatem magis illuſtrem fecerunt. Sic Ægyptiorum incantationes illuſtriora reddiderunt vera Moyſis miracula. Pineda in Eccl.c.4.Ethol.54.

Columna Hebræorum ductrix per deſertum, Ex.13.21. lucem, & tenebras, habuit adjunctas. Nocte ſexcentorum millium exercitui prælucebat; per diem ita obſcura, ut pro umbraculo eſſet. Unam porrò camdemque fuiſſe columnam, obſervant Pierius, Toſtatus, Cornelius. Dies item & nox, eidem aeri inſedit, teſte Theodoto Ancyrano in Epheſino Concilio. Verba ejus; quomodo lumen in Ægypto factæ ſint tenebræ, non extincto lumine; ſed manente, quod erat? dies enim Iſraelitis erat, & clarum eos circumfulgebat lumen; Ægyptiis autem hoc lumen factæ ſunt tenebræ. Et cùm unum eſſet, quod videbatur lumen; erat ſimul & tenebræ; neque ex hoc mutatum, & aliud factum. Lud.de Ponte

de per-

Digitized by Google

de perfect.hom.Chr.t.t.tt.3.c.3. Eadē nubes tabernaculum ipſis interdiu erat, ac radiorum ſolis moleſtiam prohibebat; nocte autem ignea effecta luminis uſum ipſis ſubminiſtrabat. S.Chryſ.in Pſ.104

Oſtendit ei lignum. Ex. 15. 25. Apparet, hoc certum ligni genus fuiſſe; arcana, & mirifica vi dulcorandi, præditum; præſertim ſi copioſè aquis inſpergeretur. Vis fuit naturalis: ſi enim una gutta olei, vitrioli, vel ſulphuris, integrum vitrum aquæ, acore, & ſapore, ſuo inficit; quidni idem facere potuerit in dulcorandis aquis hoc lignum efficaciſſimæ virtutis. Licet R. Salomon, & ex eo Abulenſis, ſecùs ſentiant: hoc lignum fuiſſe amarum, & mortiferum; quod Deus voluit adhibere ad dulcorandum aquas: ut eò majus eſſet miraculum, quo amaritudo ejus dulcori magis eſt contraria; itaque expreſſior eſſet typus Crucis, Paſſionis Chriſti amariſſimæ. Corn.hic.

Miſit in illum ſal. 4.Reg.2.20. Cùm nihil ſit, quod aquas magis reddat amaras, & impotabiles, quàm ſal, ut ex aquis marinis eſt manifeſtum; tamen Eliſæus, immiſſo in amaras aquas ſale, dulces, potabileſque effecit. de Ponte ſuprà cit.

Deduxit eos in nube diei. Pſ.77.14. Nubes ipſa interdiu ſolis moleſtiam repellebat, nocte verò ignis uſum præbebat. B.Theodoret.hic.

Ægrotavit Ezechias uſque ad noctem. Iſ.38.1. Aquila, Symmachus, teſte S.Hier. morbum regium dixere. Juſſit autem Iſaias, ut Scriptura teſtatur, ut ſumerent maſſam de ficis, & cataplaſmarent ſuper vulnus. Morbo autem regio, ait Hier. contraria putarim vel ſumpta in cibo, vel appoſita corpori, quæcumque ſunt dulcia. Ergo, ut Dei omnipotentiam demonſtraret, per res noxias, & contrarias, ſanitas reſtituta eſt. de Ponte cit. S.Chryſ. in Pſ.148. Poſtquam miratur alia opera Dei. Immò verò unicus ſæpe juſtus ea perfecit, quæ ſunt ſuapte natura contraria: quemadmodum in fornace Babylonica ignis, & urens, & irrorans, ſimul factus eſt.

Expuit in terram, & fecit lutum. Jo.9.6. & ſic ſanavit cœcum: cùm alioquin luto oculi excœcentur.

Ex Patribus, & aliis.

Sicut contraria contrariis oppoſita, ſermonibus pulchritudinem reddunt; ita quadam non verborum, ſed rerum, eloquentia, contrariorum oppoſitione, Sæculi pulchritudo componitur. S.Aug.de Civ.Dei l.11 c.18.

Palea ſic friget, ut flueſcere nivem non ſinat, ſic calet, ut matureſcere poma compellat. Id.ib.l.21.c.7.

Idem S.Aug.l.11.de Civ.c.22.& lib.de Gen.ad lit.c.17. docet: animalia quæque noxia plura homini afferre commoda: quia ipſum, inquit, aut pœnaliter lædunt, aut ſalubriter exercent, aut utiliter probant.

Ex quatuor elementis hoc totum conſiſtit inter ſe contrariis, & pugnantibus: & alterum alterum non conſumpſit. Unde manifeſtum eſt, quòd virtus quædam inviſibilis hæc cohibet; & vinculum eſt Dei voluntas. S.Chryſ.hom.10.ad pop.Antioch.

Neque fulgure eſt quidquam magis igneum; neque aquis eſt aliquid frigidius: eæ tamen miſcentur; nec confunduntur; neque contemperantur; ſed unaquæque conſervat fines ſuos. Manens enim ignis in aqua, & aqua in igne, magis hæc illum excitat, nec illa eum extinguit. S.Chryſ.in Pſ.134.

Sal eſt in ſe uno continens aquæ, & ignis, elementum; & hoc ex duobus eſt unum. S.Hilar.can.4.in Matth.

Tenebris lux contraria eſt; amaritudini dulce, & vigilia ſomno. Qui creavit hæc omnia, nihil reliquit, cui non adjunxerit contrarium. S.Ephrem de morbo linguæ.

Quis in his, quæ contraria ſunt, & diſſimilia; æqualem, ac diſſimilem, ordinem perfici attendit; nec continuò cogitat, unam eſſe virtutem, quæ iſta diſtinguat, atque diſponat. Numquam, quæ ſibi per naturam contraria ſunt, & repugnantia, in unum per ſeipſa coirent; niſi præſtantior eſſet, ac Dominus, qui illa conjungit. Sanct.Athanaſ. lib.contra Gentiles.

Nihil obſiſtere divinæ gratiæ poteſt, quò minùs id, quod voluerit, impleatur: dum etiam diſcordiæ ad unitatem trahunt; & plagæ in remedia vertuntur: ut Eccleſia, unde metuit periculum, inde ſumat augmentum. S. Proſper de voc.Gent.l.2.c.33.

In bonis, diſponente Deo, id agitur; ut unde in eis extinguendus videbatur, inde in eis amoris ardor acriùs inflammetur. Quantò enim Mundi malis acerbiùs urgentur, quantò gravioribus flagellis atteruntur; tantò ad Dei amorem vehementiùs accenduntur. Mirare, obſecro, mirare, & vehementer obſtupeſce; vel quomodo in malis amor Dei deficiat ex beneficio; vel qualiter in bonis dilectio Dei creſcat ex flagello. Et quod adhuc eſt majus, & multò mirabilius: plus fortaſſe in Martyre amoris flamma convaluit, ex tam acerba pœna; quàm potuiſſet ex qualibet, & quantalibet temporali gloria. Vide, quæſo, tale conſilium, tam mirandum artificium; Vides, quomodo ſummus ille artifex peritiam ſuæ artis oſtendit; qui in Electis ſuis contraria ex contrariis gignit, fovet, & nutrit. Rich. à S. Vict. de Arca myſt.l.2 c.24.

Semel dixit DEUS, Gen.1.6. *fiat firmamentum in medio aquarum*: & permanſit, neque deinceps cecidit. Aqua eſt cœlum, & igneus in illo ſol, & luna, & ſidera. Et quomodo ignea in Aqua currunt? Quis non admiretur aſpiciens ſolis machinam! quàm parvum vas illud apparet; & quàm magnam continet virtutem! In oriente apparens, & uſque ad occidentem lumen emittit; cujus matutinos ortus deſcribens Pſaltes ait: *& ipſe tamquam ſponſus procedens de thalamo ſuo*. Pſalm.18.6. Sanctus Cyrill. Joroſ. Catech.9.

Mirùm eſt, quòd in illa ferventis naturæ pervicacia miſtas ignibus nives profert: & licèt vaſtis exludet incendiis, apicis canities perpetua brumalem detinet faciem. Julius Solinus c.11. de Æthna.

Plinius l.29. cap.4. ſcribit: Varronem prodidiſſe, aſpidum ictus efficaciſſimè curari hauſta à percuſſis ipſarum urina, additque: conſtat, contra omnium ſerpentium ictus quamvis inſanabiles, ipſarum ſerpentium extra impoſita auxiliari; eoſque, qui aliquando viperæ jecur coctum hauſerint, numquam poſtea feriri à ſerpente.

Ut roſa ſit odorifera, hinc inde conferenda ei eſſe allia; quorum acrimonia, & caliditate, excitentur, & acuantur roſæ vires, ſcribit in Geographicis Didymus l.2.de nat. plant.

In exortu fulguris è nube S.Chryſ. eamdem ignis, & aquæ, conſociationem ſuſpicit, expendens illud: *fulgura in pluviam fecit*. Pſal.134.7.

Fontem ad Grationopolim conſpeximus ipſi, in quo ignis admixtus; citra alterius noxam, & oculis, & manibus attrectantes. Raymundus.

Hyemem, & æſtatem, incredibili propè ſpectaculo, conſpirari licèt in arboribus Peruanis, media parte virentibus, ac fructibus plenis; altera dimidia parte horridis. Joſephus à Coſta l.4.hiſt.c.32.

TITULUS XXXIII.

CONTRITIO DE PECCATIS.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

C*Arbones ſuccenſi ſunt ab eo*. Pſalm.17.9. nec tantùm ſuccenſi; ſed & in gemmas divinitus converſi. Sic legimus, S Vincent.Ferr. duos reos, dum ad ſupplicium ducerentur, ſua exhortatione ad tantum dolorem excitaſſe; ut facies eorum in carbones quaſi verſæ fuerint, itaque expirarint. Cornel.in Iſ 6.verſ.6.

Ibi dolores, ut parturientis. Pſ. 47. v. 7. Quid ſunt dolores ut parturientis, niſi dolores pœnitentis? vide ipſam conceptionem doloris, & parturitionis: à timore tuo, inquit Iſ 26.18 *concepimus, & quaſi parturivimus & peperimus ſpiritum*. Sic ergo conceperunt reges à timore Chriſti; ut parturiendo ſalutem parerent, credendo in eum, quem timuerunt. Vbi parturientem audis, fœtum expecta. Parturit vetus homo; ſed naſcitur novus homo: *ibi dolores ut parturientis*. S.Aug hic.

Potaſti nos vino compunctionis. Pſ.59.5. Vinum, ſemper emittendo faces, ſe purgat; & ſemper eſt in motu, & tremore, donec ſeparetur purum ab impuro. Sic compunctus ſemper eſt in metu, & tremore; donec ſeparetur ab eo immunditia peccati. Geminiani l.9.ſimil.cap.11.

Inebriabo te lacryma mea. Iſ.16.9. Inebriantur Sancti lacrymis compunctionis. S.Thom hic.

Luctum unigeniti fac tibi planctum amarum. Jer. 6. 26. Amaro quidem luctu configitur cor mulieris, cùm unicum filium perdit: quantò magis homo, qui ſolùm unicum ſpiritum habet, pro quo alterum nequaquam ponere poteſt, amaro luctu lacrymari debet; quem utique perdit, cùm mortaliter Deum offendit, S. Bern.t.1.ſ.12.

Non invenerunt ignem, ſed aquam craſſam. 2.Machab.1.20. Audivimus antè, quia aqua pro igne reperta eſt: nunc è contrario dicitur; quia per aſperſionem aquæ ignis magnus accenſus eſt. Ergo & ex igne aqua naſcitur, & ex aqua ignis invicem procreatur. Ex igne divini amoris gratia compunctionis oritur; & rurſum ex compunctione lacrymarum deſiderii cœleſtis ardor augetur: alterum ſiquidem pendet ex altero, & ſibimet utrumque invicem præſtat, dum & ex amore Dei lacrymarum compunctio profluit; & rurſus per lacrymas ad amorem Dei mens noſtra ferventiùs inardeſcit. S.Petr.Dam.opuſc.13.c.13.

vit. Cur itâ? Stephanus Cantuar. hic: *non remanebit ungula*, ideſt, extremitas: quia diabolus ſemper inſidiatur calcaneo, ideſt, fini hominis. Ramirez in ep. 2. ad Smyrn. Apoc. 2. v. 10.

Induebat Sacerdos talarem. Ex. 28. 15. Significans, quòd debeat induere perſeverantiam. S. Innoc. P. 3. de ſacro alt. myſter. l. 1. cap. 16. Tunica hyacinthina uſque ad pedes veſtiri; eſt bonis operibus uſque ad finem vitæ inſiſtere; præcipiente, ac promittente Domino Apoc. 2. 10. *eſto fidelis uſque ad mortem &c.* V. Beda l. 3. de Tabernaculo c. 6.

Olim in fœderibus adhibitus Sal. Num. 18. 19. 2. Paral. 13. 5. Levit. 2. 13. Nam ſal, cum præſtet incorruptibilitatem, ſignum eſt incorruptæ, & conſtantis, amicitiæ; ut docent Lyr. Abul. Oleaſter. Deus reconcilians ſibi genus humanum, in Mundum miſit Apoſtolos, tamquam ſal; in Symbolum pacis, & fœderis incorrupti. Sylv. in Matth. 5. q. 5.

Quidquid obtuleris ſacrificii, ſale condies. Levit. 2. 13. Sale ſignificatur æterna durabilitas. Sal ergo eſt ſymbolum tum æternitatis Dei, quam per ſalem proteſtabantur offerentes victimas ſalitas; tum integritatis, & incorruptionis animæ, & corporis, quam Deus in offerente exigit. Ea de cauſa olim hoſpitibus ante alios cibos apponebatur ſal: ut ſcilicet ſale ſignificaretur amicitiæ firmitas, ac perſeverantia. Quare multi gentiles ominoſum habebant, ſi ſal in menſa profundi contigiſſet: quaſi per hoc amicitiæ everſio portenderetur; ut Pierius in hieroglyph. ſalis. Corn. hic.

Tunc ſurrexit. Job 1. 20. In verbo ſurgendi notatur firmitatis ſtabilitas. Hugo Card. hic.

Spiritus eius ornavit cœlos. Job 26. 13. Cœlum eris, & decoraberis à ſpiritu; ſi incorruptibilitatem habueris. Nec læditur, nec laſſatur cœlum; quidquid in illud inciderit; perſtat incorruptum. Oliva l. 3. Strom. hic. Cur non prata, in quibus ubertas tanta, & tantus decor? Iſaac certò de Jacob loquens, & Chriſtum præſignans, dicebat Gen. 27. 27. *odor filii mei, ſicut odor agri pleni*. Et ipſe de ſe ſponſus; Cant. 2. 1. *ego flos campi*. Rurſus ſteriles cœli ſunt; agri fœcundi. Prata modò florent, modò arent. Ubi roſas, crocum, frumenta, & lilia, miraris; brevi ſentes, regulos, & aſpides, videbis. Tepente cœlo virent; rigente hyeme ſqualent. At cœlum, ut fulſit primùm, ſemper emicat. Deus animas, licet ad pietatem pronas, molliores, lacrymis, & ſuſpiriis calentes, non rarò faſtidit: eam ſolùm ob cauſam, quòd non duraturas in ardore noſcit. Contrà duros interdum diligit: quia duraturos novit. Oliva l. 9. Strom. hic.

Cuſtodivi vias Domini, nec impiè geſſi à Deo meo. Pſ. 17. 22. mox ſubdit: *& ero immaculatus cum eo, & obſervabo me ab iniquitate mea*. v. 26. q. d. dixi de præterito, *cuſtodivi*: nunc autem dico, quòd perſevero. Did. Niſſ. Vit. Abrah. l. 1. c. 7.

Lætentur inſulæ multæ. Pſ. 96. 1. Pulchrè animas, quæ, licèt tentationibus agitatæ, ſtabilitatem, & firmitatem retineant, inſulas appellavit, quas undique circundat quædam malitiæ ſalſugo; ſed tantum allapſu non poteſt, ut æſtu aliquò virtutis conſtantiam labefactet. S. Gregor. Niſſ. tr. 2. de inſcript. pſalmor. cap. 9. Inſula in medio maris. Lem. *Immobilis in mobili*.

Terra autem in æternum ſtat. Eccl. 1. 4. Olympiodorus cenſet: terram hic induci; ut quaſi teſtis, imò magiſtra, homine ſtabilior, & ſapientior, redarguat hominum vanitatem, & inconſtantiam. Accedit Hugo à S. Victore: quid eſt, quòd terra ſtat? perſeverat in eo, quod facta eſt; ſervat naturam ſuam; conditionem ſuam non deſerit. Quod accepit, hoc retinet incorruptum. Quare igitur tu non ſtetiſti in eo, quod factus es ſuper terram? Et rurſum: auſculta homo, & erubeſce: terra ſtat; & tu ſtare non potes? Hinc collige, vanos eſſe homines, qui vano, & corruptibili Mundo incubant; utpote qui omnes eorum labores abſumit; proinde ac ſtolida columba non habet cor. Oſ. 7. 11. quæ, cùm videat, ova, & pullos ſuos, ex nido ſemper auferri, quotidie tamen in novis ibidem ponendis laborat. Corn. hic.

Tigna domorum noſtrarum cedrina. Cant. 1. 16. Cur hic tantùm laudat ſupremas partes, cur non fundamentum portarum? &c. quia non eſt dignus laude, qui cœpit ædificare, & non potuit conſummare. de Ponte hic Exh. 18.

Ferculum, fecit ſibi rex Salomon de lignis Libani. Cant 3. 9 ideſt, ut Sept. interpretantur, *è cedris*; idque præ aliis arboribus, ob incorruptibilitatem. Gilbert. ſ. 17. in Cant. de S. Paulo: quid imputribilius illo, quem nulla potuit adverſitas ſeparare a charitate Dei? Rom. 8. 35. Momentaneæ virtutes, & quæ ad horam ſubſiſtunt, mihi videntur non tam ligna, quàm olera, quæ citò decidunt. Ramirez in ep. 2. v. 10.

Surge aquilo, & veni auſter, perfla hortum meum. Cant 4. 16. q. d. nolo ſpires Aquilo; at tu blandè auſter veni; & lude cum floribus, teneriſque plantulis, tuo afflatu exagita. Cur horto ſuo aquilonem arcet? invitat auſtrum? Ariſtoteles: aquilo ut magnus incipit, ità parvus deſinit. Auſter verò contrà, ut parvus incipit, ità magnus deſinit. Quòd ergo ſponſa aquilonem faceſſere, auſtrum verò advenire cupit, tale eſt: q. d. in hac vita parum referre, quod quis cum magno animo opus virtutis inchoet, ſi languidè finiat. E contrà verò nihil obeſt, remiſsè, ac debiliter, inchoaſſe; dum conſtanter, ac fortiter abſolvas. Nihil eſt, quod invidere in hac vita cuiquam poſſis, præter unam bonæ mortis horam. Nimirum in fine cantatur gloria. Sit ergo, qui volet, Salomon; ego fortunatus malim eſſe latro. Did. Niſſ. de converſ. boni latr. §. 1.

Videamus, ſi floruit vinea; ſi flores fructus parturiunt. Cant. 7. 12. Florent vineæ, cùm mentes Fidelium bona opera proponunt; ſed fructus non pariunt, ſi ab eo, quod propoſuerunt, aliquibus terroribus infirmantur. Non ergo intuendum eſt, ſi vineæ floreant; ſed ſi flores ad partum fructuum convaleſcant: quia mirum non eſt, ſi quis bona inchoet; ſed valdè mirabile, ſi intentione rectâ in bono opere perduret. V. Beda in expoſit. Job l. 33.

Omnia poma; nova, & vetera. Cant. 7. 13. Animæ noſtræ horti ſunt, & pomaria; in quibus Chriſtus earum ſponſus obambulare cupit. Quò autem majorem inde voluptatem percipiat, fructus in iis bonorum operum novi, & veteres, ſint oportet: Si enim olim, heri, & nudius tertiùs; immò & hodie, aliquod opus bonum fecimus, hoc jam vetus eſt, & exolevit quodammodo; ſed cras, & perendie & impoſterum ſemper nova alia producenda ſunt. Beſſæus D. 2. Adv.

Quaſi lapides virtus probatio erit in illis. Eccl. 6. 22. Quadrati lapidis ſimilis debet eſſe Chriſtianus: in omni tribulatione non cadit, etſi impellitur. Et ſi quà vertitur, numquam cadit: Stantem te ſic inveniat omnis caſus. S. Aug. in Pſ. 86.

Spiritus vitæ erat in rotis. Ezech. 1. 20. id eſt, teſte Hier. Spiritus Sanctus. Quid in rotis vidit, ob quod in eis ſuæ ſpecialis præſentiæ ſolium ſtatuere? *non revertebantur, cum ambularent*. v. 17. per quod jugis perſeverantia exprimitur. Oſtendit Spiritus Sanctus his, qui in bono jugiter perſeverant, ſummoperè delectari. de Caſtillo Ilat. 64.

Signa Thau ſupra frontes. Ezech. 9. 4. Græcis, & Latinis, Thau erat ſymbolum vitæ, Theta mortis: immò judices notabant damnatos littera Theta, liberandos Thau. Symbolicè: Thau eſt ultima littera Hebræorum (per quod finem Græci ſignificat) & ſignificat Chriſtum: qui pro nobis factus eſt *virorum noviſſimus* in cruce. Iſ. 53. 3. Multi pſalmi inſcribuntur *Vincenti*; quod Sept. vertunt, *in finem*. Significat etiam limitem & conſummationem: ſignificatque perfectos in charitate & conſummatos in virtute. Corn. hic.

Ex Novo.

Ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium &c. Matth. 26. 13. Cur huic unctioni in Bethania promittitur prædicatio in toto Mundo, non verò primæ Luc. 7. 38. Orig. hom. 35. Si volumus ut & de nobis dicatur, quod fecimus in Jeſu, effundentes pretioſum unguentum ſuper caput ipſius; proficiamus, ab unctione pedum ejus, ad effundendum pretioſum unguentum ſuper caput ejus. Ita ille. Meritò non in prima Magdalenæ converſione, & virtutum incunabulis, id promittitur; ſed quando perfectior ſublimioribus virtutibus verticem Domini ungit. Sylv. hic quæſt. 14.

Lucernæ ardentes in manibus veſtris. Luc. 12. 35. Baptizatis accenſus cereus datur. Parum refert, ſi multum vitæ ſpatium confecimus. Videndum, an candela timoris Dei nobiſcum ſit, & ad finem uſque vitæ nos comitetur. Hoc eſt: *ſerva timorem illius, & in illo veteraſce*. Eccli. 2. 6. P. Octavianus hic.

Erant lapideæ hydriæ ſex poſitæ. Io. 2. 6. S. Bern. ſ. 12. ex parvis: *lapideæ*, dicuntur propter fortitudinem; ne facilè frangantur, & effundatur liquor gratiæ, qui in eis continetur.

Vidit duos angelos in albis ſedentes unum ad caput, & unum ad pedes. Joan. 20. 12. Cur non uterque ad latus? ſed unus ad caput, & alter ad pedes? Galfridus hic: meritò duos vidiſſe angelos, unum ad caput, alterum ad pedes, perhibetur: nam & ad pedes Domini unguentum fuderat, & ad caput. Et ad pedes aliquando fleverat, & nunc flebat ad caput. Fleverat priùs ſui confuſionem; ſed nunc flebat Dominicam paſſionem. Meritò viderat duos angelos, quæ ſola ad monumentum ſtans duos Diſcipulos vicit. Meritò unum ad caput, & unum ad pedes vidit; quæ in eo, quod piè cœpit, piè perſtitit, & permanſit. Quaſi dicant angeli: perſeveraſti Maria, rectum virtutis ordinem tenens, principium ad pedes Chriſti, oleum, & lacrymas, fundens, poſuiſti: non deſtitiſti, donec caput Domini ungens, ipſumque nobilioris originis lacrymis irrigans; ad finem pii operis perveniſti. Non poteſt hæc perſeverantia non conſequi, quod deſideras: ecce ad locum capitis, & pedum, hilares, & devoti, conſidemus: quaſi adhuc unguenti illius tui, quod olim illis infuderas, odore recreati; perſeverantiam, quam adhuc conſtanter retines, dum ſedula inquiris, commendantes. Ramirez in ep. 2. v. 10.

Petra autem erat Chriſtus. 1. Cor. 10. 4. Quia Petra dicitur Chriſtus, eam nobis id nomen affert utilitatem; ut rectam vivendi ratio-

Digitized by Google

rationem firmam, ac ſtabilem, teneamus; & in rebus adverſis fortiter perferendis conſtantes ſimus; adverſuſque peccati impetum omnem ſtrenuos, atque invictos omnes præſtemus. Ex his enim rebus, & aliis hujuſmodi, nos item erimus petra, in natura fragili firmum, & immutabile, Domini robur pro viribus imitantes. S.Gregor.Nyſſ. de perfect.Chriſtiani.

Pedes ejus ſimiles aurichalco. Apoc.1.15. V. Beda, Ambroſ. Anſelm. pedes Chriſti ſunt Fideles, qui vivent in fine Mundi tempore Anti-Chriſti; durabuntque in igne perſecutionis, quaſi in camino, fortes, & conſtantes. Corn. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Vides cœlum hoc? quàm pulchrum, quàm amplum, quàm, magnificum ſit; quantùm durare potuerit temporis. Jam enim quinque millia annorum, atque etiam plus, ſervatur, & conſtat; nec tamen longo temporis ſpatio effectum eſt, ut ſeneſcat; ſed ad corporis modum, adoleſcentis robuſti floret, vigetque ætate: & quam principio ſortitum eſt pulchritudinem, tandem integerrimam ſervat; nulla ea parte factum deterius tanto ſpatio temporis. S. Chryſ.hom.3. de incompreh. natura Dei.

Quadratus lapis ſex æqualia habet latera; in quod horum ceciderit, firmiter jacebit. Sic providendum eſt viro juſto, ut in ſuo perſiſtat propoſito. Hujus autem latera ſex hæc ſunt: proſperitas, adverſitas, ſui libertas, ſubjectio, in ſecreto eſſe, & in publico: in quibus ſingulis ſi à diabolo impulſetur, ſtet; nec à propoſito moveatur. S.Anſelm.lib. de ſimilit c.173.

Perſeverantia aſſimilatur Lauro I. ob viriditatem: quia ſuo vigore, nec hyeme, nec æſtate, ſpoliatur. Sic perſeverat homo in bono; ut nec hyeme adverſitatis, nec æſtate proſperitatis, viroremvirtutis amittat. II. Ratione dignitatis: laurus enim dicitur à laude; eò quòd ejus ramis, & foliis, cum laudibus victorum capita olim coronabantur, ut dicit Iſidorus. Sic ſola perſeverantia eſt, quæ laudem, & coronam, meretur. Geminiani de ſimilit.l.3.c.61.

Conſtantiam priſci pingebant in rupe ſtantem alliſis marinis fluctibus, cum Lem. *Eadem ſum ſemper.*

Obeliſcus, cui alæ agglutinatæ. Lem. *Immobilis.* Andreæ Sfortiæ Marchionis Palavicini; qui propoſuerat, vel ſi alas ipſi adderes, à conſtantia ſua numquam dimoveri.

Sol Lem. *Hinc non recedam. Semper idem ſunt eodem.* Seneca ep. 32. Profice; & ante omnia hoc cura, ut conſtes tibi. Quoties experiri voles, an aliquid actum ſit, obſerva, an eadem velis hodie, quæ heri.

Stella fixa. Lem. *Omnis expers motus.*
Columna. Lem. *Tantùm volvitur umbra.*
Amarantus. Lem. *Nec gelu, nec æſtu.*
Adamas. Lem. *Nec mollior, nec frangor.* Picinelli.

§. III.

Conſtantiæ Motiva.

Motivum I.

Beati conſtantes.

B*Enedictus in filiis Aſer &c. Sicut dies juventutis tuæ; ità & ſenectus tua.* Deut.33.24.25. Alìet Hebr. *beatitudo.* Ad ſenectutem uſque imperturbatus incedit, qui beatitudinem conſequi vult. P.Octavian.in Eccl.c.11.v.21.

Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum. Pſ.1.1. Non dixit, qui non abit, ſed *abiit*: non enim ille, qui in vita eſt, beatus eſt prædicandus ob exitum incertum, ſed quodcumque opus abſolvit, vitamque fine certo clauſerit. S Baſil. hic.

Quis requieſcet in monte ſancto tuo? qui ingreditur ſine macula, & operatur juſtitiam. Pſal.14.1.2. S Baſil.hom.3. hic: attende exactam dictionis vim. Non dixit, qui ambulavit, ſed qui *ambulat*; non qui fecit juſtitiam, ſed qui *facit*. Non enim unus actus perficit virtutis ſtudioſum operatorem; ſed per omnem vitam prorogari, & extendi, convenit virtutis actiones; ut in bono perſeveret homo uſque ad finem, & ſalvus fiat.

Beatus ille, quem invenerit ità facientem. Luc.12.4. Non quòd ità fecerit; ſed quòd ità perſeveret faciendo. Cajet. hic.

Motivum II.

Sola Conſtantia laudatur.

Et vidit Deus, quòd eſſet bonum. Gen.1.12. Ità dicitur poſt ſingula creationis opera; ſed poſt creationem hominis omittitur. Cur? S.Aug.lib 3.de Gen.ad lit c.24. quia homo nondum erat perfectus: nondum enim erat in paradiſo conſtitutus. 2. quia præſciebat eum peccaturum. Coro.hic.

Tunc cecinit Moyſes. Ex.15.1. quando & ipſe, & populus, in littore jam liberi ceciderunt; non autem, quando erant in mari: ut intelligamus, quia, quamdiu in hujus vitæ fluctibus navigamus, canere omninò non debemus; donec in firmitate littoris ſimus, hoc eſt, æterna vita perfruamur. Jo.Cluniac.

Sapientia foris prædicat: Prov.1.20. Pro *prædicat*, Hebr. eſt *jubilat*, Sept. *hymnizat*: id eſt, canit, & laudat; vel paſſivè hymnizatur, canitur, laudatur. Iidem Sept: pro *foris*, habent *in exitibus*. Hinc Salvian.l.4.ad Eccl. Cathol. Sapientia in exitu canitur; cur non dicit, cam in pueritia, non in juventute, non in ſtatu rerum incolumium, non in proſperitatibus ſecundorum? Scilicet quia in his omnibus, quidquid laudatur, incertum eſt: quamdiu enim quis ſubjacet mutationi, non poteſt cùm ſecuritate laudari. Corn. hic. Gloria Patri in fine. Virtus boni operis perſeverantia eſt S.Greg.hom.25. in Evang.

Non quæruntur in Chriſtianis initia, ſed finis. Paulus malè cœpit, ſed bene finivit. Judæ laudantur exordia, ſed finis proditione damnatur. S.Hier.ep.10. ad Fur.de viduit.ſervanda.

Non tam initia ſunt in bonis ſtudiis laudanda, quàm finis. Id. in ep. ad Gal. c.4. Sicut enim in vinea multi uſque ad prœlum uvæ gradus ſunt; & primùm neceſſe eſt, ut vitis gemmet in pampinis, ſpem promittat in floribus, dehinc ut flore decuſſo, futuri botri ſpecies deformetur, paulatimque turgeſcens uva parturiat; ut preſſa torcularibus, dulcia muſta deſudet. Ità & in doctrina ſinguli beatitudinum ſunt profectus: ut audiat quis verbum Dei, ut concipiat, ut in utero animæ ejus adoleſcat, & ad partum uſque perveniat: ut, cùm pepererit illum, lacte enutriat; & per infantiam, pueritiam, adoleſcentiam, juventutem, ad perfectum virum uſque deducat. Idem ib.

Tolle perſeverantiam; nec obſequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. S.Bern.ep.129.

Lauda navigantis felicitatem: ſed cùm venerit ad portum. S. Bern.l.de Paſſ.Dom c.24.

Signum ſapientiæ eſt, perſeveranter complere. Nam non reputaretur ſapiens, qui tempore Indulgentiarum iret Romam cum magno labore, & periculis pro Indulgentiis lucrandis; &, quando eſſet juxta portam Romæ, rediret abſque hoc, quòd non viderit Sanctuaria; nec intraret Romam; cùm tot expenſas fecerit, & nullam Indulgentiam lucratus fuerit: quia non dantur niſi intrantibus. S.Vinc.Ferr.de S.Thoma Aquin.

Motivum III.

Sola Conſtantia coronatur.

Ille verò retrahente manum egreſſus eſt alter. Gen. 38.29. Qui partim egreſſus, præmio caruit, quia iterum retractus: qui verò prodiit totus, præceſſit, quantumvis initio victus: quia corona non debebatur incipienti, ſed orto. Zara miſit manum, ſed inflatus ceſſit gloriæ, & retractam dexteram dicavit ignaviæ. non gloriare de felici initio, antequam pervenias ad metam. Ille meretur laudem, qui virtutis curſum perfecit, non qui alacriter cœpit. Fons non vocatur, qui ipſa ſcaturigine ſepelitur; neceſſe eſt undas in proceſſu augere, ſi fluvii nomen fons exambit. Naxera in Joſ.11 § 40.

Poſtquam omnia perfecta ſunt, operuit nubes tabernaculum Teſtimonii. Ex.40.31.32. Conſtantia laude digna & à Deo benedicta. de Caſtillo. Ill.v.14. Similiter factum eſt, 3 Reg. 9. 1. *cùm perfeciſſet Salomon ædificium.* Cur gloria Domini non implet tabernaculum, cum inchoatur? Vel cur Salomoni non apparet, cùm opus tantis impenſis ſtruitur? Oſtendit Dominus, quantùm ei placeat boni operis conſummatio; ut ſine ea non cenſeatur opus dignum divina præſentia. Sylv.in Apoc 3.v.5.

Adverte, Matth.20 8. operarios uſque ad veſperam in opere perſeveraſſe; ſerò mercedem recepiſſe: perſeverantiam commendat parabola. Barrad.D.Sept.

Jam triduo ſuſtinent me. Marci 8.2. S Ambr l 6. in Luc. gratiæ cœleſtis Chriſtus impartitur alimentum; ſed, quibus impartiatur, adverte. Non otioſis, non in civitate, quaſi in Synagoga, vel ſæculi dignitate, reſidentibus, ſed inter deſerta Chriſtum quærentibus. Barrad.t.2.l.10.c.11.hic.

Vos eſtis, qui permanſiſtis mecum. & ego diſpono vobis. Luc. 22.28.29.

Cæſareæ Philippi mulier illa fuit, quæ ſanguinis fluxu laborans à Chriſto ſanata. Hæc præ foribus domus ſuæ ad fontem quemdam ſub dio duas ex ære fuſo erexit ſtatuas; quarum altera mulieris ipſius genibus flexis; altera ex adverſo collocata viri ſtatu, dexteram mulieri porrigere viſa. Ad hujus pedes ex baſi herba quædam enaſcebatur nova, & ſpecie cunctis medicis ignota: quæ, cùm ad æreæ illius diploidis fimbriam excreviſſet, ejuſque ſummo vertice tetigiſſet, præſentiſſimas inde accipiebat vires, ad omnia

generis ægritudines pellendas; nihil tamen virium gerens, ſi antequam æreæ fimbriæ ſummitatem creſcendo attigiſſet, decerperetur. Nieremb. l. de mir. nat. terræ promiſſæ c. 16.

Motivum IV.

Conſtantia DEO grata.

Et ſuſcitabo mihi ſacerdotem fidelem, qui juxta cor meum, & animam meam faciet. 1. Reg. 2. 35. Cur de Samuele jam miniſtrante Domino non dicitur, qui facit, ſed qui *faciet*? Deus adeò duraturæ robur ſanctimoniæ amplexatur, ut præ ea minùs æſtimet floreſcentem. Oliva l. 4. Strom. §. Et anima mea illi vivet.

Erit tamquam lignum &c. Pſal. 1. 3. Et cur non adulta jam poma memoras? an fructus non ediderat lignum tam fertile? abſit. Exundant ſemper in juſto poma. Verùm plus Dominus perſeverantia futuræ, quàm exuberantia florentis virtutis, oblectatur, mavultque laudare in eo non caſurum folium, quàm maturum, ſapidumque, jam pomum. Id. ib.

Et anima mea illi vivet, & ſemen meum ſerviet ipſi. Pſal. 21. 31. Cur non ais, anima mea illi vivit? Quòd Dominus gratiorem ſibi teſtetur quodammodo eſſe futuram perfectionem noſtram, quàm præſentis temporis. Adeò oblectatur corde de perſeverantia futura generosè moliente; ut præ ea, quam parturit virtutem, pœnè negligat, quam peperit. Id. ib.

Juſtus ut palma florebit. Pſ. 91. 13. Si juſtus jam eſt, cur non dicitur jam florere ut palma? Gratior eſt, quòd flores editurus præſciatur, quàm quòd florere ſpectetur. Ideò non juventutis fervor, qui enitet maximè, ſed ſenectutis laudatur ubertas. Idem ibidem.

Manè ſurgamus ad vineas; videamus, ſi floruit vinea. Cant. 7. 12. Hoc enim ſponſo gratiſſimum, ſi mentem ſpectet grandia molientem. Sicut Paulus fecit: Philipp. 3. 13. qui præteritorum facinorum oblitus, in anteriora ſe extendebat. ſeipſo major fieri quotidie ſatagens. Hanc puto ob cauſam, Davidem maluiſſe futuras deſignare gemmas Juſtorum, quàm decora jam matura delibare: *erit tamquam lignum &c.* Id. ib.

Sedebit, &c. Thr. 3. 28. Si levavit ſuper ſe, quomodo jam non ſolitarius ſedet, & ſilet? Quòd ſi ſedet, cur Ieremias ait, ſedebit? Maluit futuram, quàm præſentem commendare cordis tranquillitatem quòd ſciret, & majoris eſſe pretii, & Deo longè gratiorem. Id ib.

Simile eſt regnum cælorum grano ſinapis. Matth. 13. 31 non quod in arborem jam excrevit, ſed quod granum eſt. Charior eſt proceritas erruptura, quàm quæ jam erupit. Id. ib.

Motivum V.

Exempla.

D E U S.

Non eſt Deus quaſi homo, ut mentiatur; nec filius hominis, ut mutetur. Num. 23. 19.

Audi Iſrael: Dominus Deus tuus Dominus unus eſt. Deut. 6. 4. Et tu ergo, ad ſimilitudinem Domini, unus eſto, atque idem. Non hodie ſobrius, cras ebrioſus; hodie pacificus, craſtina die litigioſus: hodie frugi, craſtina die incontinens. Sanct. Ambroſ. ep. 2. ad Juſtum.

Incipiam, & complebo. 1. Reg. 3. 12. id eſt, non ſolùm diligens ero in inchoando, ſed etiam conſtans in perficiendo. Mendoza hic.

Ego hodie genui te. Pſalm. 2. 7. Dicendo *hodie*, coæternitatem ſuæ majeſtatis oſtendit: hodie enim apud Deum nullo initio incipit, nullo fine concluditur: non eſt enim ibi, fuit, neque erit; ſed ſemper manet, ſemper eſt. Ex. 3. 14. *qui eſt, miſit me ad vos.* Caſſiod. hic.

Ego Dominus, & non mutor. Malach. 3. 6. Fructus, conſtantia in propoſitis bonis. Quantilla res non labefactat, & dejicit; mala ſocietas, lectio, intemperantia &c. Leſſius de perf. div. Immutabilis.

Chriſtus Dominus.

Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ. Gen. 2. 7. Terra fuit Chriſtus in paſſione. Terra non movetur; & ipſe Chriſtus non eſt motus, quando dixerunt ei; *ſi filius Dei es, deſcende.* Hugo Card. hic.

Dominus aſcendit ſuper nubem levem. Iſ. 19. 1. De primo adventu Chriſti intelligit S. Cyrill. Hier. Athanaſ. reſpondet finis principio; non dimiſit bonum in fine, quod in principio apprehendit. *Et nubes ſuſcepit eum.* Act. 1. 9. à nube virginis in nubem venit, ac per nubem aſcendit. Theophyl. Matth. 24. 29. de ultimo judicii die: *ſol obſcur. videbunt Filium hominis venientem in nubibus cæli.* Sylveſt. in Act. 1.

Deſcendat de cruce. Matth. 27. 42. O ſuperbi Judæi! non attendentes, quoniam majoris virtutis eſt, patienter in tormentis uſque ad finem perſeverare, quàm de cruce deſcendere, & ab infirmitate carnis miſerabiliter ſuperari. Si enim nullus ſalvabitur, niſi qui perſeverabit uſque in finem; quomodo Chriſtus Jeſus nomine, & re, ſalus diceretur, ſi in cruce patienter uſque in finem non perſeveraſſet? S. Bonavent. ſerm. 1. Dom. infra Oct. Nativ. Dom.

Antequam Abraham fieret, ego ſum. Jo. 8. 58. ab æterno ſcilicet. De Abraham dicit, *fieret*, quia creatura; de ſe, *ſum*; quia eſt, qui eſt. Ex. 3. 14. Sanct. Auguſtin. tract. 43. intellige, *fieret*, ad humanam facturam; *Sum* verò ad divinam pertinere ſubſtantiam. Dicendum videtur, ego eram: Deo enim nec eſt præteritum, nec futurum. O ſi per conſtantiam in bono ſemper dicere poſſis, ego ſum, bonus, qui fui, & ero. Sylveir. in Jo. 8. verſ. 58.

Aſpicientes in auctorem fidei, & conſummatorem Jeſum. Hebr. 12. 2. Parum prodeſt cœpiſſe, niſi inceptum conſummetur. Diez. Sabb. poſt D. 4. Quadr.

Aliorum Exempla.

Ex Veteri.

Viri paſtores ſumus ſervi tui, ab infantia noſtra uſque in præſens. Geneſ. 46. 34. *hæc autem dicetis; ut habitare poſſitis in terra Geſſen.* Abul. hoc dicebat Joſeph; nè rex eos faceret bellatores, & disjungeret; ſciendo tota vita hoc officium tenuiſſe: quia judicaret eos inhabiles ad aliquid aliud. Nemo ſenex facilè diſcit artem, cui non ſtuduit puer. Nimiùm præſumit, qui inter brachia Domini, tamquam alter quidam Moyſes, cupit ſuaviter obdormire; cùm per omnem vitam ſuam, Dominum enormibus ſceleribus oppugnarit. Did. Niſſ. Polit. Cœl. p. 2. l. 4. c. 8.

Fuit vir unus. 1. Reg. 1. 1. Non fruſtrà hoc ſcriptum *fuit*: nam, ad titulum laudis Helcana reſpicit; qui videlicet ſtabilis fuit & immobilis. At contrà, reprobi, non ſolùm in perſonis pluribus, vel diverſo errore, peccantibus, multi ſunt; ſed & ſinguli quiſque eorum, ob multivolum variantis animi motum, multus eſt. V. Beda hic. Helcana *vir unus* appellatur: non enim in diverſa vagabundus, velut inſtabilis, ferebatur; ſed firmus, atque inconcuſſus, perſiſtens, vir unus erat. Id. in Job. Vir dicitur, quia propoſito fortis eſt; unus, quia amore ſingularis. Perfectio igitur viri in procœmio ponitur unitatis: ut qui Sæculum potenter deſpicit, mentem non dividat, ſed ſupernis inhiet, & ea tantùm ſuſpiret. S. Greg. l. 2. hic.

Ædificavit Salomon domum, & conſummavit eam. 3. Reg. 6.

Sic faciebat Job cunctis diebus. Job 1. 5. Olympiod. neque interdum actiones virtutum ſuſcipiebat, aliquando verò prætermittebat; ſed juſti vita adeò ſemper apta erat: virtutum enim, bonarumque rerum, ceſſatio, reditus eſt ad improbitatem. Didac. Niſſ. Pol. cœl. p. 13. cap. 5. Conſtantia.

Surgam, & circuibo civitatem. Cant. 3. 2. Heu miſera? jam quò ibo? quæſivi in creaturis, quæſivi in ſanctis; nuſquam apparet; neque tamen à quærendo deſiſtam, donec inveniam. S. Thom. Vill. conc. in Cant.

Ex Novo.

Joannis Bapt. & aliorum.

Arundinem vento agitatam? Matth. 11. 7. Arundo vento agitata Joannes non erat; quem à ſtatus ſui rectitudine nulla rerum varietas inflectebat. S. Greg. hom. 6. in Matth. Non ivitis ad hominem arundini ſimilem; ſed ad proceram arborem firmiſſimis hærentem radicibus; quam nulli unquam turbines a juſta ſententia dimovere poſſunt. Barrad. hic.

Arundinem vento agitatam? Matth. 11. 7. Non ceſſit Ioannes magnæ opinioni, etiam jam creditus, quòd eſſet Chriſtus; non ceſſit Herodis terrori, quin ab eo argueretur inceſtus: ſemper eodem modo ſe habet, quem fidei conſtantia fovet. Alumnus virtutis ab utero: ſemper ipſius ſervabat cenſuram; non imaginem ejus colebat, ſed ipſam in ſua veritate gerebat. Sim. de Caſſ. l. 3. hic v. 7.

Ecce jam triduo ſuſtinent me. Marci 8. 2. O felix perſeverantia, quæ tantam Domini gratiam conſecuta! quis in bono perſeverans miſericordiam Dei non invenit? Perſeveravit Magdalena ad tumulum Ioan. 20. 1. 16. & invenit Dominum. Perſeveravit Chananæa & invenit filiæ remedium Matth. 15. 22. Perſeveravit Sara uxor Tobiæ triduo in oratione; & poſt mortem

Digitized by Google

tem ſeptem virorum nacta eſt virum ſanctiſſimum Tob.6.18.Perſeveravit amicus pulſans ad oſtium, & panes accepit neceſſarios pro amico. Luc.11.8. Marchantius Dom.6.Pent.

Cœpit de Joanne dicere ad turbas. Luc.7.24. Laudat Joannem de mentis conſtantia. Et hoc ideò; nè plebs, quæ antea audivit Joannem teſtimonium Chriſto præbentem, & jam quæſtionis ejus formam audivit, *tu es, qui venturus es*, putaret Joannem inſtabilem, & ex levitate ante teſtatum, nuncque ex ignorantia ſciſcitatum. Dion.Carth. hic.

Donec inveniat. Luc.15.4. Duæ parabolæ quærentis ovem, & drachmam, docent conſtantiam. Paoletti D.2.Pent.

Maria autem ſtabat ad monumentum. Jo.20.11. Perſeverantia eſt gemma virtutum, & cœleſtis janua regni. Stabat mulier amore æſtuans ad monumentum plorans; & aliis recedentibus, perſeveravit lacrymis perfuſa in prece. Quoniam verò ab inquiſitione non deſtitit, meruit invenire, quod quærebat. S. Laur. Juſt. l. de caſto connub.c.15.

Ad deſtinatum perſequor. Philipp.3.14. Senior ille, in Vitis PP. rogatus, quid perfectionis ſtudioſo agendum eſſet? reſpondit: eum imitari debere canes venaticos! Sicut enim illi leporem velociſſimè, totoque conatu, perſequuntur; non reſpectant, quæ in via ſunt, aut offeruntur; ſed oculis, ſenſibus & viribus omnibus, etiam per ſaxa, & vepres, in leporem feruntur; nec quieſcunt, donec eum ceperint: ità & virtutis ſtudioſum circa virtutes facere debere. Cornel.hic.

§. IV.

Varia alia Conſtantiæ Motiva.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

AGar ancilla Sarai, unde venis? & quò vadis? Gen.16.8. Ad unum illa tantùm reſpondit. Cur non dixit, ſe in Ægyptum tendere? Lipom. hic: erubuit confiteri, à domo ſancti viri, probatæque dominæ, ad Ægyptios rurſus redire idololatras. q.d. pudebat fateri, ſe à virtute ad vitia; à fide ad infidelitatem, remeare. Iudicavit infamiam, ab incepto bono deſiſtere, de Caſtillo Illat.235.

Ut ſint unum, ſicut & nos. Jo.17.11. Dei Filius, qui hæc, moriturus nunc, loquitur, idcirco nunc moritur, ut ad unum, id eſt, ad æternitatis ſtabilitatem homo reformetur. Sanctus Rupert. hìc.

Sic eum volo manere. Joan.21.22. vult Deus, ut, qui ſunt in gratia, perſeverent. S.Vinc. Ferr. ſer.4. Dom.8. Trinit. Qui exiſtit in gratia Dei dicitur Joannes. Id. ſerm. 1. Domin. infra oct. Epiph.

Cœpiſſe multorum eſt; ad culmen perveniſſe, paucorum. S. Hier.ep.28. ad Lucinium.

Nemo Chriſtianus, niſi qui ad finem uſque perſeveraverit. Tertull.l. de præſcript.adverſ. hæret.

Perſeverantia, ſingularis filia ſummi Regis, virtutum finis, earumque conſummatio. S.Bern.ſerm. de viis vitæ &c.

§. V.

Sententiæ S.Scripturæ paræneticæ.

UNiverſa contradictio gentium, templi ædificationem Iſraelitis non poterat impedire: altera namque manu ædificabant; altera gladiis dimicabant. 2. Eſdræ.4.17. Multò minori impedimento eſſe debent malignantium hominum cavillationes ſolidis, veriſque, DEI ſervis; quò minùs incepta bona protendant. Diez conc.2. in feſto S.Matthæi.

Quærite Dominum, & confirmamini. Pſalm.104.4. Iubet Propheta, quærere Dominum; nec tempus deſignat, quo id faciamus. S.Gregor. Niſſ. hom.7. in Eccl. quòd eſt tempus quærendi Dominum? breviter dico, & compendio: Tota vita: in hoc enim ſolo ſtudii tempus eſt totum ſtudium. Did. Niſſ.ſer.6. D.5. Quadr.

Quodcunque facere poteſt manus tua, inſtanter operare. Eccl.9.10. Hebr. *in virtute tua*; id eſt, totis viribus, & toto conatu, operare. Ita S. Caſſius Narn. Ep. teſte S. Greg. 4.dial.c.16. paulò ante mortem à Deo audivit: Age, quod agis; operare, quod operaris: non ceſſet manus tua, non ceſſet pes tuus. Natali Apoſtolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Cornel. hic.

Eſto firmus in via Domini. Eccli 5. 12. Ex.32. 8. quæritur Deus Moyſi de Hebræis vitulum adorantibus: *Receſſerunt citò de via, quam oſtendiſti eis.* Ezech.8.16. *dorſa habentes contra templum Domini.* En tibi malorum omnium peſſimum: nempe terga DEO obvertere; & inceptam pietatis viam deſerere. Pinna hic. Ethol.66.

Conſide in Deo, & mane in loco tuo. Eccli 11.22. Hugo: in Chriſto, qui eſt locus tuus; vel certè in fide, & charitate. Significat, ſtandum in arrepto propoſito ſerviendi DEO; nec à virtute deflectendum: &, quem ſemel ingreſſi ſumus laborem, & vitam parendi præceptis Dei, nè emittamus. Octavian. hic.

Quærite Dominum, dum inveniri poteſt. Iſ.55.6. In hac vita Deus eſt quærendus, in hac vita invocandus. Mala incepta derelinquere, & bona opera facere, eſt Deum quærere. In bono uſque in finem perſeverare, eſt Deum, qui eſt vita æterna, invenire. S. Honorius Auguſtodun.ſerm. in capite jejunii.

Alios ſalvos fecit &c. Matth.27.42. O ſuperbi Iudæi! non attendentes; quoniam majoris virtutis eſt, patienter in tormentis uſque in finem perſeverare, quàm de Cruce deſcendere, & ab infirmitate carnis miſerabiliter ſuperari. Si enim nullus ſalvabitur, niſi qui perſeveraverit uſque in finem; quomodo Chriſtus Ieſus nomine, & re, ſalus diceretur, ſi in Cruce patienter uſque in finem non perſeveraſſet. S. Bonaventura ſerm.1.Dom. infra Oct. Nat.Dom.

Videte vosmetipſos, nè perdatis, quod operati eſtis; ſed ut mercedem plenam accipiatis. 2. Io. 8. Fervor noſter, ut hedera Ionæ, ideo maturè creſcit: ut quò feſtivius Ionam recreaverit amœnitate foliorum, eò duriùs illum ad mortem uſque cruciet; in lucis ortu miſerum paſſus occaſum. Nimirum gigantes naſcimur, & vivimus puſiones. Meridiem expandimus in aurora, noctem meridiei inventuri &c. Vide hic Oliv. fuſiùs l.4. Strom.

Bonum facientes non deficiamus. Gal.6.9.

§. VI.

Patrum Parænеſes.

NOn eſt moleſtè reſiſtendum provocantibus, & laceſſentibus, ſed conſtanter, placideque, reſpondendum hoc tantùm: numquam efficies, ut me dimoveas à propoſito. S.Iuſtin. M. ep. ad Zenam, & Serenum, fratres.

Vetus dictum eſt: aſſueſce unus eſſe; ut vita tua quamdam picturam exprimat; eamdem ſervans ſemper imaginem, quam accepit. S.Ambr.ep.82. ante medium.

Adoleſcens profice: mancipatus es Chriſti ſervitio; cœpiſti magna agere, & excelſa imitari. *Confortetur cor tuum, & viriliter age.* Pſ.26 S.Bern.tr. de ordine vitæ &c.

Quid aliud ſonat, *nec dimittam illum.* Cant.3.4. niſi, non mutabo in diverſa vultum, & intuitum mentis aliò divertam ab ipſo. Gilb.Abb. in Cant.ſ.10.

TITULUS XXXI.

CONSUETUDO.

§. I.

Conſuetudo bona.

E*Rit puer Nazaræus Dei ab infantia ſua, & ex utero matris ſuæ uſque ad diem mortis.* Iudic.13.7.

Cur mulier affirmat perſeverantiam pueri, uſque ad mortem, quam Angelus non aſſeruit? Intellexit ſapiens mulier: quòd is, qui ex utero matris, & ab infantia pietatem culturus erat; ab ea non in ſenectute eſſet receſſurus: quæ enim pietas cum lacte ſugitur, vel in ſene efflorescit. Oliva l.10.Strom. §.vir Dei venit ad me.

Mors in olla vir DEI, & non potuerunt comedere. 4. Reg.4. 40. Convivium lautum, ut putabat, ſuis Diſcipulis inſtruxit Eliſæus; ſed ubi amariſſimas herbas guſtarunt, exclamant: *Mors in olla &c.* Nec tamen conqueritur ipſe Eliſæus; nec iraſcitur coco decepto, & pro dulcibus amaras herbas apponenti. Nimirum dulceſcebat ei ex uſu amaritudo. Ramirez in ep 2.v.9.

Hæc, & his ſimilia, ſecundùm Legem Dei puerulus obſervabat. Tob.1.8. Quid ergo mirum Tobiam humandis corporibus, hoſtiis litandis, conſtantem fuiſſe? cum ſeno, pueritiam inter feretra, araſque duxiſſe. Oliva l.1. Strom. §. Exurgens Maria abiit in montana.

Flores mei fructus honoris. Eccli 24.23. Omnes arbores priùs floribus ornantur; & ipſa vitis, cui ſe ſimilem Sapientia, ſeu Pietas, dicit. Qualis ergo hæc vitis, quæ flores ſuos, fructus vocat? Flos Symbolum floridæ juventutis; fructus naturæ ætatis. Quales flores, talis fructus. Pinna hic Ethol.75.

Bonum eſt viro, cùm portaverit jugum ab adoleſcentia ſua. Thr.3. 27. Onus, quod non ferre voluit juvenis, ægrè portabit ſenex. Idem ibidem.

Joannes mittens duos ex diſcipulis, ait illi: tu es, qui venturus es?

an alium expectamus? Matth. 11.3. Joanni certiſſimum erat, Chriſtum eſſe verum Salvatorem; diſcipuli verò ejus dubii erant: utque errorem ſuum agnoſcerent, cum tali nuntio eos ablegabat; idque ex carcere: *Cùm audiſſet in vinculis opera Chriſti*. Ibi illos, quis Chriſtus ſit, docere ſtudet. Cur verò iſta in carcere? S. Ambroſ. ſ. 1. de S. Jo. Bapt. mirari non debemus, quòd ab Herode miſſus in carcerem, clauſus Chriſtum ſuis Diſcipulis intimaret: cum clauſus in utero eumdem Dominum geſtibus prædicarit. Tantas habet conſuetudo vires. Did. Niſſ. ſer. 3. Dominic. 1. Quadrag. §. 4.

Jugum meum ſuave &c. Matth. 11.30. Juvenes initio jugum deſectant, & ad ferendum vix adiguntur; aſſueti ultrò colla ſupponunt. Sic, licèt initio, velut taurus indomitus, pietatis jugum excutias, tandem aſſuetus libenter trahes. *In noviſſimis enim invenies requiem in ea, & convertetur tibi in Oblectationem*. Eccl. 6. 29. Pinna hic Ethol. 79. Si jugum Chriſti ſuave eſt, & onus ejus leve; quomodo ait: *Intrate per anguſtam portam?* Matth. 7. 13. *Et regnum cœlorum vim patitur*. v. 12. R. Quòd unum, & idem, eſt anguſtum, laborioſum, & grave, incipienti, in perferendo, & ſpiritualem conſolationem nondum experto; quod tamen latum, jucundum, & leve eſt exercitato, proficienti, perfecto, & habituato in bonis. Denique mandata, & conſilia, Chriſti, ex ſua natura dulcia ſunt, & levia; licèt, per comparationem ad noſtram fragilitatem, & pronitatem ad malum, difficulter in principio impleantur. Dion. Carth. in Matth. 11.

Intravit ſecundùm conſuetudinem ſuam in Synagogam. Luc. 4. 16. Nunquam deferenda eſt agendorum conſuetudo bonorum: firmat enim naturali quadam potentia morem. Optimum in virtutibus, conſuetudine aſſumpta bonis motibus coaleſcere. Sæva tamen hoſtilitas eſt, conſuetudine contraria roborari. Sim. Caſſ. l. 9. c. 10.

Mitte Lazarum &c. Luc. 16. 24. S. Chryſol. ſ. 122. Abraham etiam à morte hoſpitalis. Did. Niſſ ſ. 3. D. 1. Quadr. §. 4.

Domine, ne ſtatuas, &c. Act. 7. 59. Hoc in ipſa cæde, & furore lapidantium, præſtare numquam potuiſſet; niſi multo ante iſta animo percepiſſet, & in tota vita in his cogitationibus verſari conſuevisſet. Iſid. Clarius de S. Steph.

Bona conſuetudo excutere debet, quod mala inſtruxit. S. Martinus Bracarenſ. Ep. in Maximis de morib.

Lignum diu jacens in aqua, non facilè, & cum magno fumo, accenditur. Imbutus diu diverſis peccatis, contra volentes eum charitate accendere, fumum emittit murmurationis, punctura-rum, detractionum. Summa Prædic. Conſuetudo.

§. II.

Mala Conſuetudo.

Symbola.

Allegoriæ, Similitudines.

Ex Veteri.

D*iſſimulante illo* (Loth) *apprehenderunt manum eius*. Gen. 19. 16. Aquila legit; *cunctabatur*. Quantas moras nectit peccator; quem Loth cunctatione ſua adumbrat, ut ex ergaſtulo inolitarum conſuetudinum egrediatur. Cùm ad meliorem frugem admonetur; tergiverſatur, cunctatur, differt meliora: ut opus habeat, manu angelica, imò divina, educi. Arcones in Iſ. 3. Diſc. 2.

Surgite, egredimini de loco iſto - & viſus eſt eis quaſi ludens loqui. Gen. 19. 14. Inſtantiſſimè conabatur Loth duos illos juvenes, generos ſuos, ſecum Sodomis abſtrahere; ſed mora detenti, concremati fuerunt. Gloſſa interlin: pravæ conſuetudinis amor eos ligaverat. O quot hodie pertinaces in orbe peccatores (qui, quia ex tot concionibus non corriguntur, Inferni ignibus comburentur. Diez Conc. 2. in Com. MM.

Reſpiciens uxor eius poſt ſe, verſa eſt in ſtatuam ſalis. Gen. 19. 26. S Nilus in Aſcet. Conſuetudo, cujus illa ſpeciem gerit, eos, qui volunt omnino recedere, ad ſe trahit.

Sepelite me cum Patribus meis. Gen. 49. 14. Jacob in Ægypto vita functus eſt; ſed præcepit filiis, nè illum in Ægypto ſepelirent. In Ægypto, ò peccator, mortuus es; noli in Ægypto ſepeliri. id eſt, ne per conſuetudinem in eo hæreas. Stella in Pſ. 136.

Urgebant Ægyptii populum de terra exire velociter. Ex. 12. 33. De captivitate, duriſſimo labore, adeò inviti exeunt; ut urgeri, & compelli debeant ire in terram fluentem lacte, & melle. Ipſa conſuetudo, & longa habitatio, illis dulcis erat. Applica malæ conſuetudini. Sylv. addit. in Evang. S. Joan. 2. c. 5. q. 2.

Ego audivi vos dicere: bene nobis erat in Ægypto. Num. 11. 18. Bene in Ægypto? Dominum teſtor in rubo ſpinis, vulneratum laborantis in Ægypto populi imaginem proferentem. Quid Moyſi præfatur?

Vidi afflictionem populi mei in Ægypto; ſciens dolorem eius, deſcendi, ut liberem eum. Ex. 3. An non ingemiſcentes filii Iſrael propter opera vociferati ſunt? *aſcenditque clamor eorum ab operibus ad DEUM?* Ex. 2. 23. Quomodo igitur vobis bene erat in Ægypto? addiderat textus: *poſt multum verò temporis*: Ex. 2. 23. Diuturnitas ſervitutis neſcio quam cœcis commoditatem ingeſſerat. Eſcob. mir. Chr. t. 1. Obſ. 2. verſ. 6. Judæi, cùm Manna haberent, allium quærebant; & cùm libertate fruerentur, recordabantur ſervitutis, & Ægyptum ſæpe numero expetebant, propter conſuetudinem. Adeò violenta res eſt! Chryſoſt. hom. 7. in 2. Cor. Sanct. Bernardinus ſerm. 19. de 12. impedim. pœnit. ponit quartum: malitiam malæ conſuetudinis. *Qui facit peccatum, ſervus eſt peccati*. Joan. 8. 34. Pharaonica hæc ſervitus eſt; lapis Lazari Joan. 11.

Non poteris ſervire Domino. Joſ. 24. 19. Dixit Joſue populo promittenti æternam Legum obſervantiam. Abul. q. 12. Dicet aliquis: quomodo Ioſue dicit, quòd Iſraelitæ non poſſent ſervire Domino, cùm ipſe ſuprà v. 15. dixerit: quòd, etiamſi totus Iſrael vellet colere Deos Meſopotamiæ, vel Amorrhæorum; ipſe, & domus ſua, colerent verum Deum: nam ſi cæteris erat impoſſibilis cultus Dei, ei quoque fieret impoſſibilis. Reſpondet: proveniebat fortè iſta difficultas propter aſſuetudinem ad peccandum: nam aſſueto ad aliquod genus peccati, difficillimum eſt relinquere illud; eò quòd tranſivit in naturam. Naxera in Ioſ. 24. §. 39.

Si incluſerit hominem, nullus eſt, qui aperiat. Iob. 12. 14. S. Greg. L. 11. mor. c. 5. Omnis homo, per id, quod malè agit quid ſibi aliud, quàm conſcientiæ ſuæ carcerem facit? qui, cùm, judicante Deo, in malitiæ ſuæ cœcitate relinquitur, quaſi intrà ſemetipſum clauditur; nè evadendi locum inveniat, quem invenire minimè meretur. Nam ſæpe nonnulli à pravis actibus exire cupiunt: ſed quia eorumdem actuum pondere premuntur, in malæ conſuetudinis carcere incluſi, à ſemetipſis exire non poſſunt.

Neque inveniat in te locum latendi clamor meus. Iob. 16. 19. Non omnis iniquitas clamor dicitur; ſed magna, profeſſa, publica. Nam cùm adhuc quodammodo verecundatur, atque cunctatur; & vel timore, vel pudore, reprimitur; nondum dicitur clamor. Cùm verò, ingentis cupiditatis impetu, omnia præceptorum, & Legum, monumenta rumpuntur, & malè concepta ſecreta, ejectis omnibus reprehenſionibus, atque terroribus, in impudentiſſimos, atque audaciſſimos, mores, tamquam in diluvium conſuetudinis, confluunt; jam clamor vocatur. V. Beda in Iob hic.

Beatus vir, qui non abijt in conſilio impiorum &c. Pſ. 1. 1. Abire, eſt malis conſiliis ad modicum conſentire. Stare, eſt malis operibus operam dare; ſed ſedere, eſt peccatum in conſuetudinem ducere. S. Bonav. ſ. 7. de Apoſtolis. Cathedram, exiſtimare longam in vitio moram oportet; quod maximè nobis cavendum: quoniam in peccatis diuturnitas habitum quemdam vix mobilem in animis conſtituit. Antiquus enim animi morbus, & mali exercitatio longitudine obruta, vix remedium, vel potiùs nullum, reperiet; cùm in naturam, ut plerumque videmus, ſæpe conſuetudo vertatur. S. Baſilius hic.

Salva me ex ore leonis. Pſ. 21. 22. Leo rapit, & raptum fortiter tenet: Sic diabolus rapit hominem in conſenſu, vel operatione; & fortiter tenet in conſuetudine. Hugo Card. hic.

Fiat, Pſ. 108. 19. id eſt, fiet ei ſuum *peccatum*, ex conſuetudine ſcilicet mala, *ſicut veſtimentum, quo operitur; & ſicut Zona, qua ſemper præcingitur*. Dicere poſſunt illud Iſ. 28. 15. *Pepigimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum*. q. d. manus noſtras poſuimus in manus diaboli; & homagium facientes, numquam recedendi ab ejus operibus. S. Bernardinus t. 1. ſerm. 21. artic. 1.

Viam iniquitatis amove à me. Pſ. 118. 29. S. Ambr. hic: Pulchrè *viam* dixit *iniquitatis*, non iniquitatem: eò quòd non quaſi naturalis iniquitas ſit in nobis: ſed majorum poſt peccata currentium ſit attrita veſtigiis.

Funibus peccatorum ſuorum conſtringitur. Prov. 5. 22. Filis adjectis funes contexuntur, quorum ſingula facilè lacerari poſſunt: at ſi multa fila in unum texantur, conſtrictus ab iis vix te expedies. *Funiculus triplex difficilè rumpitur*. Eſcob. mir. Chr. t. 1. Obſ. 1. verſ. 5.

In quocumque loco ceciderit, ibi erit. Eccl. 11. 3. Solet autem in eam partem cadere, in quam erat inclinatum. Stat in ſylva arbor vetuſtiſſimis humi fixa radicibus, quam ruſticus ſecuri ferit: nutat arbor, & ruinam inclinato vertice minatur. Peto, in quam partem cadet? profectò in eam, in quam inclinatur. Diez in Circumciſ. D. conc. 2.

Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? Cant. 5. 3. Hebr. *excoriavi*. Sanct. Bernard. ſerm. 9. in Cantic. de peccatoribus invo-

Digitized by Google

inveteratis: operti ſunt iniquitate, ut non facilè explicare ſe ab illa poſſint. Et, ut ampliùs dicam, quaſi cute quadam, ſic parva ſunt operti conſuetudine vitiorum; ut illam dediſcere, non eam ſpoliari ſit, quàm excoriari. Eſcob. mir. Chr. t. 1. lib. 7. ſect. 1.

Non exoraverunt pro peccatis ſuis antiqui gigantes. Eccli 16.8. Gigas inveteratus peccator. Hugo Card. hic.

Væ, qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. Iſ. 5. 18. Peccatum vocat vanitatem: quia, ut ait S. Hier. facientibus peccatum facilè texitur; ac adeò inane in ſe eſt, ac futile, uti aranearum tela. Sed cùm indè exire voluerimus, ſolidiſſimis vinculis nectimur. Peccata ergo ſunt funes. I. Quia fiunt ex filis, id eſt, ex rebus, & voluptatibus vaniſſimis, & leviſſimis. II. Quia diſtorta ſunt, ut funes. III. Quia invicem connexa. *Semper ligatus*, Symbolum peccatoris. Chald. *Væ, qui incipiunt paulatim peccata; augentque, ut creſcant, & fortia fiant, ut vinculum plauſtri.* Sicut bos, vel equus, dum primùm currui jungitur; ſalit, recalcitrat, jugumque conatur excutere, & manere liber. At ubi jugum ſubiit, eique aſſuetus eſt, ſponte illum ſubit; imò ex habitu eum adit, mox ut à præſepio ſolvitur; eſto in illo illi ſudandum, & gemendum, ſit: ità homo initio peccati onus averſatur; at, ubi ei aſſuevit, ſponte illud ſubit, & quaſi in dolore, & gemitu ſuo, ridens ad illud ex conſuetudine procurrit. S. Aug. in Pſ. 52. Væ, qui trahunt peccatum ſuum, ſicut reſtem longam! Quid eſt aliud, quàm væ his, quorum manus connectunt iniquitatem? Sed non vis modò diſrumpi vincula tua, quia non ſentis vincula tua; etiam delectant te, & voluptati ſunt. Senties in fine, cùm dicetur: ligate illi manus, & pedes. Corn. in Iſ. c. 5. v. 18.

Humiliata es uſque ad inferos. Iſ. 57. 9 id eſt, uſque ad profundum peccatorum. S Thom. hic.

Si mutare poteſt æthyops pellem ſuam. Jer. 13. 23. Et vos poteritis benefacere, cùm didiceritis malum? *Nequam eſt natio eorum, & naturalis malitia ipſorum; & quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum.* Sap. 12. 10.

Vetuſtam fecit pellem meam, & carnem meam. Thren. 3. 4. Sunt enim quidam, velut pelles vetuſtæ: in quibus, præ nimia vetuſtate, & putredine, non poteſt durare, nec tenere, aliqua futura pœnitentiæ. Contritio enim eſt, quaſi acus pungens, filum verò, quod introducitur per hanc acum, & reſarcit diſſoluta, ſunt vincula ſatisfactionis, quæ injungitur à ſacerdote. Sed in illis, qui ità inveterati ſunt per pravam conſuetudinem, non poteſt tenere illa futura. Hugo Card. in Pſ. 17.

Lapſa eſt in lacum vita mea, & poſuerunt lapidem ſuper me. Thr. 3. 53. In lapſu notatur delectatio, in lacu conſuetudo, in lapide obſtinatio. Hugo Card. in Pſ. 12.

Nabuchodonoſori duæ viſiones objectæ. Vidit ſtatuam magnam ex auro &c. Dan. 2. 34. Levi tamen tactu lapilli tota corruit, & periit. Videt etiam arborem magnam. Dan 4. 10. Et ecce vigil clamavit: *Succidite arborem &c.* Tam ſtatua, quàm arbor, ſignificat Nabuchodonoſorem; ut interpretantur Hier. Rupert. Beda, &c. Cur ergo ad proſternendam ſtatuam lapidis jactus ſufficit, ad arborem deſtruendam tam fortia media adhibentur? Statua tantùm ſuperficialiter tangebat terram; at arbor radicibus profundè inhærebat terræ: ut inde diſcas, quòd ſi peccator leviter ſit in peccatis, facilè unius vocis jactu inde movetur; at verò, ſi ſit in inveterata conſuetudine, multò fortiora media requiruntur. Sylv. addit. in Evang. Matth 9. q. 8.

Abiecit veſtimentum ſuum à ſe. Jon. 7. 6. id eſt, peccati conſuetudinem. Zach. 3. 4. *Auferte veſtimenta ſordida ab eo. Et dixit ad eum: ecce abſtuli à te iniquitatem tuam.* Sed quidam induunt ſe conſuetudine prava; non ſicut veſtimento, quod poteſt auferri; ſed ſicut pelle ſua, quæ vix poteſt exui. Hugo Card. in Joan. 13.

Ex Novo.

Oblatus eſt ei dæmonium habens. Matth. 12. 22. Per dæmoniacum iſtum cœcum, & ſurdum, ſignificatur quivis habituatus in vitiis; quem dæmon ducit, quo vult, habens eum captivum ad ſuam voluntatem; qui verba Dei aure cordis non percipit, nec gratias agit Deo. Dion. Carth in Matth. hic.

Revertar, in domum meam, unde exivi. Matth. 12. 44. Euthym. Domum ſuam vocat hominem, à quo egreſſus eſt.

Ite potiùs ad vendentes. Matth. 25. 9. S. Paſchaſ. quid eſt dicere, *ite ad vendentes?* niſi quia ſic facere conſueviſtis.

Hœdos autem à ſiniſtris. Matth. 25. 33. Mali hædis comparantur: quia hœdus ſemper è malis in deteriora progreditur, quò magis creſcit, eò durior, eſuque redditur difficilior; in perfecta verò ætate non poteſt comedi. Talis eſt peccator: nam licèt initio aliquam habeat cordis teneritudinem; & miſſam, aut concionem audiens, aliquantum compungatur; nimia tamen peccatorum aſſiduitate indies durior, & pejor, fit. Diez Dom. 4. Epiphan.

Surge, tolle lectum tuum &c. Luc. 5. 24. Surge dicitur ſedenti, jacenti, dormienti: Sedet autem homo per conſenſum, jacet per operationem, dormit per conſuetudinem. Hugo Cardin. hic.

Plagis impoſitis. Luc. 10. 30. Peſſima fit plaga peccati, quæ conſuetudine longa infecit. Hinc Jeremias ait 30. 12. *inſanabilis fractura tua, peſſima plaga tua*: quia conſuetudine longa induruit. Et Sapientia dicit Eccl. 10. 11. *Languor prolixior gravat medicum.* Sed nihil eſt, quòd divina potentia omnino non ſanetur; ſi diſpoſitum ſanare diſponit. Et poſt plagam malæ conſuetudinis pejor plaga infligitur; ut etiam jaculo deſperationis plagatus, vitiis iterum feriatur. Unde iterum Jerem. 15. 18. ait: *quare factus eſt dolor meus perpetuus & plaga mea deſperabilis renuit curari?* Quia ſæpe fit, ut aſſuetus longo tempore vitiis, deſſueſcere nolit; magis verò ſua exiſtimatione non poſſit. Sim. Caſſ. lib. 8. cap. 38.

Ecce mulier, quæ habebat Spiritum infirmitatis annis decem & octo. Luc. 13. 11. En peccatoris inveterati imago. Sunt; qui tam aſſidue ex conſuetudine delinquunt, ut videantur Spiritum infirmitatis habere. *Et impoſuit illi manus*, ib. Vidi ſæpe viros, aut fœminas, diu voluptatibus indulgentes, non recedentes ab improbitate, niſi DEI manu fortiter flagellante. Eſcob. mir. Chr. t. 1. Obſ. 1. Cur hæc mulier non vocavit Chriſtum, & non quæſivit à medico ſanitatem? ſicut Chananæa, cœci in via, & leproſi, & multi alii? quia infirmitas inveterata deſpicit medicum. Mulier hæc in terram reſpiciens figura peccatoris inveterati. Stella hic. Vehor in omnem hominem peccatorem, quem Sathanas diuturnitate temporis poſſedit, multiplicatione criminum, magnitudine ſcelerum, jure præſcriptionis. Aggravat hominum culpas, temporis longævitas in peccato. *Populus meus oblitus eſt mei diebus innumeris* Jer. 2. 32. Nemo Dei obliviſcitur, niſi amore proprio delectatus. Sed hoc gravius, quòd *diebus innumeris.* Sim. Caſſ. l. 5 c. 27. v. 5.

Erat autem quidam homo ibi 38. annos habens in infirmitate ſua. Jo. 5. 5. Hic miraculo ſpeciali curatus fuit: media enim extraordinaria requiruntur, ut inveteratus peccator convertatur. Eſcob. mir. Chr. t. 1. Jo. 5. v. 5. Obſ. 1.

Lazarus amicus noſter dormit; ſed vado, ut à ſomno excitem eum. Joan. 11. 11. Cui Diſcipuli: *Si dormit, ſalvus erit*; nec eſt timendum. Tunc Chriſtus apertiùs loquitur: *Lazarus mortuus eſt—eamus ad eum.* Nota Chriſtus, cùm dixit dormire Lazarum; dixit *vado*; cùm vero mortuum, *eamus ad eum.* Oſtendit diſcrimen peccatoris dormientis à mortuo. Qui veluti dormiens peccavit, facilè excitatur, & convertitur; at qui mortuus jacet, jam contumax eſt; qui conſenuit in ſceleribus, difficillimè in vitam gratiæ revocatur. Did. Niſſ. D. 11. Pent. §. 4.

Lapis ſuperpoſitus &c. Jo. 11. 38 Spelunca eſt ipſum peccatum; quod eſt profundum per deſperationem vel culpæ magnitudinem anguſtum, per conſcientiæ remorſum; fœtidum, per pravi exempli corruptionem; clauſum per conſuetudinem, & obfirmatur per excuſationem. Thr. 3. 53. *Lapſa eſt in lacum vita mea, poſuerunt lapidem ſuper me.* Hugo Card. in Jo. hic.

Quatriduanus eſt. Io. 11. 39. Liberat & de mala conſuetudine Dominus quatriduanos mortuos. S. Aug. ſ. 44. de Verb. Dom. Eſt genus mortis immane; mala conſuetudo appellatur. Aliud eſt enim peccare, aliud peccandi conſuetudinem facere. Qui peccat, & continuò corrigitur; citò reviviſcit; quia nondum eſt inclinatus conſuetudine, non eſt ſepultus. Qui autem peccare conſuevit, ſepultus eſt. Et bene de illo dicitur, *fœtet*: incipit enim habere peſſimam famam, tamquam odorem teterrimum. Id. tr. 49. in Jo. Non vacat myſterio, quòd, cùm plures mortuos Dominus ſuſcitaverit, tres tantùm eum Evangeliſtæ ſuſcitaſſe ſcripſerunt. I. Suſcitavit filiam archiſinagogi adhuc intrà domum manentem, & in abditis penetralibus jacentem. II Suſcitavit viduæ filium, jam quidem extra civitatis portam elatum, ſed nondum humatum. III. Suſcitavit Lazarum, non ſolùm ſepultum, verùm etiam fœtentem quatriduanum. Iſti tres mortui tria mortis genera ſignificant. Moritur enim homo cogitatione, moritur operatione, & moritur peccandi conſuetudine. Qui cogitando illicita, & nefaria, concupiſcit; mortuus eſt, ſed adhuc in domo manens, & peccatum interiùs celans; nondum ad ſepulchrum effertur. Et iſte quidem facilè ſuſcitatur; ſi eum viſitaverit, vocaverit, & tetigerit Jeſus. Si verò malum, quod intus cogitavit, foris oſtendat, & in effectum perducat; non ſolùm mortuus eſt, verùm etiam extra domum elatus, jam ſepulchro, & perditioni, proximus eſt. At verò ſi & cogitatione, & operatione, & longa conſuetudine peccandi, mortuus eſt; hic, quaſi Lazarus quatriduanus, jam fœtet. Suſcitatur tamen & iſte: ſed non tam facilè, ſicut ille: quantò enim ampliùs in peccato aliquis perſeverat, tantò difficiliùs ab eo ſeparatur. S. Euſeb. Emiſſ. ſer. 5. Dom. 4. Quadrag. Hæc eſt mors peſſima, quæ delinquentem ſub conſuetudinis mole obrutum tenet, facitque omne ſalutis conſilium ſibi prærogatum deſpicere. Hanc lacrymabilem mortem, cæteriſque damna-

Digitized by Google

biliorem, myſticè Lazarus quatriduanus in monumento fœtens denuntiavit. Hunc cùm ſuſcitare vellet Dominus, ut inſinuaret, quàm difficilè hujuſmodi corriguntur, voce magna *clamavit: Lazare veni foras*. S.Laur.Juſt.l.de cont.Mundi c.12. Latet in Lazari reſuſcitatione Spiritualis ſuſcitatio peccatoris. Lazarus namque quatriduanus, fœtidus, & ſepultus peccatoris typum gerit, non cujuſque, ſed obſtinati, indurati, corrupti; in quo ratio, mens, ſenſus, ſynderefis, vitio ſepulta ſunt. *Quatriduanus eſt*: quoniam quatuor dies in peccato habet; ſcilicet conſenſum, opus conſuetudinem, & contemptum. S.Thom.Vill.fer.6.D.4.Quadr.

Ex Patribus, & aliis.

Sicut Sus in volutabro luti immergitur; ità & anima à mala conſuetudine obruta, nè ſentit quidem peccatorum ſuorum fœtorem. S.Chryſ.hom.22. in Gen.

Facilè eſt rivulum, cùm primùm à fonte ſcaturit, quocumque volueris flectere; at ubi aliorum fluminum acceſſione auctus eſt, vix ulla arte poſſis ejus impetum reprimere, aut curſum aliò deflectere; ità facilè eſt vitium recens adhuc natum abſcindere; at multorum annorum conſuetudine auctum, & roboratum, quis facilè ſuperare queat? S.Chryſ.

Peccatum admittere, cadere eſt in puteum; conſuetudinem verò peccandi facere, os putei eſt coanguſtare; nè is, qui cecidit, valeat exire. S.Iſid.lib.2.ſent.c.23.

Sicut aqua conſtricta gelu longa conſuetudine cryſtallus efficitur; ſic & humana corda per conſuetudinem longam conſtringuntur, & indurantur. S.Bernard.ſ.21.art.1.

S.Anſelmus Cant.Ep. conſpexerat puerum aviculæ filo annexæ illudere; dum ſæpius avolare nitentem hilariter trahebat. Vocatis ſuis: en, ſimili, ait, joco ludit cum multis diabolus, qui conſuetudine irretiti mala, quandoque avolare, vel amore, vel timore, nituntur; dùmque ſe jam liberos autumant, in eadem vitia retrahuntur. Boll.21.April.

Flumen malitia eſt; creſcit eundo: &, dum illud deſiiſſe putas, mare eſt. Oliva fer.6.D.2.Quadr.

Elephas juvenis flectit anteriores, & poſteriores pedum juncturas; verùm annis gravato nervi indureſcunt, & crura ejus ſunt inſtar columnarum inflexibilia. Sic tu difficillimè in ſenectute poteris te ad Deum convertere, ſi tuam in peccatis vitam conſumpſiſti. Stella de cont.Mundi p.1.c.47.

Sicut in torculari, gravi ſaxorum pondere, uvæ exprimuntur, & racemi ſiccantur; ſic peccando multorum peccatorum pondus cordi impii imponitur; omnis timoris Dei, & bonæ ſpei, humor effluit. Id.ib.c.13.

Dulce lumen, & delectabile oculis eſt, videre ſolem. Et tamen oculos tenebris aſſuefactos offendit. Sic virtus, quæ jucunda eſt; moleſta, & tædioſa eſt aſſuefacto in peccatis. Id.p.2.c.48.

Quantò magis in culpa perſeveraveris, hac difficilior converſio redditur; idque in clavi fixione patet; nam unoquoque ictu addito plus figitur, & difficiliùs poſtea extrahitur. Idem in Luc. cap.7.

Venit quiſpiam in villam, & ibi è rivulo turbidam aquam bibit; moxque malè habet ſtomachus; miratur, incolas omnes non mortuos ex illa aqua. Sed ſi dimidio anno apud illos manens aquæ aſſuefieret, ſtomachus nihil incommodi ſentiret. Qui primùm peccatum committit, turbatur, triſtatur, & anxiatur conſcientia: qui ſæpe aquam peccati bibit, dulcis ei videtur. Idem in Luc.11.

§. III.

Conſuetudo mala difficulter curatur.

Sententia id aſſerentes.

N*On poteris ſervire Domino &c.* Joſ.24.19. Vide ſuperius hoc titulo §.2. ſub initium.

Viri ſanguinum, & doloſi, non dimidiabunt dies ſuos. Pſ.54.24. Id eſt, non ponent dimidium vitæ ſuæ in cultura vitiorum, alteram dimidiam in amore virtutum; ſed eorum ſenectus. Hæc enim eſt dimidium vitæ eorum: ſimilis erit per omnia priori parti, ſcilicet juventuti. S.Greg.l.5. mor.c.28. Iniqui dies ſuos nequaquam dividunt: quia perverſam mentem neque in extremo vitæ tempore immutant. Pinna in Eccli.c.6.Etho.75.

Operuiſti in furore. Thr.3.43. Adjutorium juſtè aufertur ab iis, qui & multa de præteritis aggregata non plangunt; inſuper & nova veteribus addentes, pium Judicem ad iracundiam provocant, & quotidie delinquendo inexorabilem reddunt. S. Paſchaſ.hìc.

Vos eſtis ſal terræ. Matth.5.13. Væ illi, cujus in corde peccatum conſenuit. Hoc ut tollatur, abſoluta poteſtate Salvatoris extraordinaria opus habet. Sal non medetur putridis, & jam corruptis rebus. Sic peccatum, præ ſenio putridum, in hominis mente fugit ordinariam medelam. Baeza l.3.c.7.§.8.

Factum eſt prælium magnum in cælo &c. Apoc.12.7. *projectus eſt draco, ille magnus, ſerpens antiquus*, v.9. Ægrè adultum vitium expugnatur; facilè in cunabulis. Ex.7.12. *devoravit virga Aaron virgas eorum*. Unica Aaronis virga in tot ſerpentes audet intrepidè; vincitque glorioſè: quando Michael fortitudine armatus Socios auxiliares advocat, ut unicum draconem vincat. Aſt Michael antiquum ſerpentem depulit. Naxera in Joſ.22.§.15.

Ubi tædebat cadere, libet jacere. S.Greg.l.2.in Ezech.

Omne peccatum conſuetudinis vileſcit, & fit homini, quaſi nullum ſit. Obduruit jam, dolorem perdidit, & valdè putre eſt; ſed pro mortuo computandum eſt. Quando aliquid pungitur, & dolet; aut ſanum eſt, aut eſt in illo ſpes aliqua ſanitatis. Quando autem tangitur, pungitur, calcatur, & non dolet; pro mortuo habendum, ac de corpore præcidendum. S.Aug. ſ.Dom.4. Adv. de Caſtillo Ill.133.

Habet hoc infelix conſuetudo peccandi: ut, quantùm ampliùs peccaverit, tantò minùs peccata ipſa intelligat; & tantò plus peccare delectet. Euſeb. Emiſſ hom.5. ad Monachos.

A delicto diſcedere volo, nec valeo: quæro à lapſu reſurgere; & non valeo uſui repugnare: Longa conſuetudo in me vim ſibi fecit, & legem. Volo agere bonum; ſed deſideria conſueta non ſinunt. S.Iſidor.l.1.Soliloq.

Magnus utique labor conſueta deſerere, & inolitarum cognitionum, vel cogitationum, infima in imo relinquere; & alta perſcrutatione de terrenis ad cœleſtia evolare. Rich. à S. Vict. de arca myſt.c.13.

In omni re difficilis eſt, quæ expugnetur, conſuetudo: quoniam, cùm multam, ad attrahendum in ſe animum, afficiendumque, vim obtineat; dum in eo valet, ut aliquam honeſti opinionem afferat. S.Greg.Niſſ.l.de Virginit.cap.9.

Verſus poetæ cujuſdam eſt: qui non aſſueſcit virtuti, dum juveneſcit, à vitiis neſcit deſiſtere, quando ſeneſcit. S. Vinc. Ferr. ſerm. in Septuag.

Inolita cujuſlibet vitii conſuetudo, licet omni ſtudio ab animi penetralibus ſit repulſa; aſſiſtit tamen ſæpe; quaſi præ foribus, importuna; & vel lambere ſummotenus nititur, ſi mordicus apprehendere prohibeatur. B.Petr.Dam.l.5.ep.2.

Exempla Biblica.

In mentem nobis veniunt cucumeres. Num.11.5. & Num.21.5. *anima noſtra jam nauſeat ſuper cibo iſto leviſſimo.* Cur manna faſtidiunt, & allia appetunt? S.Chryſ.hom.3. de pœnit. manna comedebant Judæi, & cœpas de Ægypto quærebant, conſuetudine ducti. Adeò turpis eſt res conſuetudo peſſima, quæ nec ſtatim poteſt abjici, nec tempore brevi.

Salomon primus regum Iſraelis invexit idola in Judæam; quæ deinde in ea durarunt per 300. annos, uſque ad Joſiam regem, qui ea ſuſtulit. Quàm tarde extirpantur ſcelera ſemel radicata. 4.Reg.23. per totum. Corn. in Eccleſiaſten. c.1.2. Quæres: an Salomon ſit damnatus? an Salvatus? Damnatum cenſent Tertull. Cypr. Aug. Chryſ. Beda, Rabanus, Iſidor. Lyr. Abul. Ratio. I. Quia ſcriptura commemorans ejus lapſum tam gravem, non adjicit ejus pœnitentiam; ſicut in lapſu Davidis. II. Quia ſua delubra, idolis ædificata, non deſtruxit. III. Quia ad hoc Deus videtur Salomonem cumulaſſe omnibus bonis, ut ejus merita remuneraretur in hac vita, & ſcelera puniret in futura. IV. Quia amor ardens fœminarum longa conſuetudine roboratus, pene eſt inſuperabilis. Huc facit, quod ante paucos annos in Italia uni è noſtra Societate contigit. Vocabatur ille, ut concubinario cuidam in morte adeſſet. Adfuit, & totis viribus eum ad pœnitentiam hortatus eſt, ut amoribus illicitis valediceret; nunc blandiendo, nunc minando inſtans Dei judicium & gehennam. Sed & concubina flens rogabat eum, ut pœniteret, & moriendo animæ ſaluti conſuleret. Omnia fruſtrà: ille enim dixit: ſe nec velle amicam tam diu dilectam abdicare. Quare impœnitens mortuus. Corn. in 3.Reg.11.v.13.

Per diem ſolemnem conſueverat Præſes populo dimittere unum vinctum. Matth.27.15.

Per diem feſtum ſolebat dimittere. Marc.15.6. *Neceſſe autem habebat dimittere eis &c.* Luc.23.17. Qui conſuevit, & ſolet, demùm neceſſe debet agere, quod diu malè egit. Did.Niſſ.tit.Abrah.l.8. c.5. conſuetudinis vis.

Mitte Lazarum. Luc.16.24. S.Chryſol.ſer.122. Adhuc divitem malitia non deſerit, quem jam poſſederat pœna; qui non ſe ad Lazarum vult deduci. q.d. Viro huic ſolemne fuit aſpernari, ac dedignari Lazarum, tamquam pauperem; idcirco nunc quoque agit, quod olim factitabat. Did.Niſſ.ſer.3.D.1.Quadr.§.4.

Pater dimitte illis, non enim ſciunt, quid faciunt. Luc.23.34. Quare Chriſtus, in quo erat omnis poteſtas dimittendi peccata; & aliàs

Digitized by Google

aliàs frequenter unico verbo dimiſerat;quare hic pro venia recurrit ad Patrem? ignorantia enim illorum non fuit ſine culpa; quia à diuturna conſuetudine Chriſtum perſequendi proceſſit. Ità Arnold. Carnot.tr. de verbo illo, *dimitte illis*: Uſque adeò in hoc malo voluntàrii, ut voluntas conſuetudinem, & conſuetudo faceret neceſſitatem; neceſſitas verò uſque ad illam vecordiam erumperet, ut neſciret, quid faceret. Quia ergo tam dura conſuetudo, recurrit ad Patrem, cui omnipotentia adſcribitur.

Fide Rahab meretrix non periit cum incredulis. Hebr.11.31. Refert hic Paulus Dei miracula ab orbe condito; & poſt longum catalogum, auguſtiorem perficiens aſcenſum, ait: *Fide Rahab &c.* Quale hoc miraculum, non periiſſe eam cum incredulis? Si jam ab eorum cœtu receſſerat? Ingens miraculum eſt, meretricem, prava conſuetudine affectam, non periiſſe. Theodoret. ut Apoſtolus Fidei oſtenderet potentiam; hæc, quæ impudicè magnam vitæ partem tranſegerat, ſalutem, ait, eſt conſecuta. Eſcob. t.5.proph.Chr.ſect.2.Obſ.1.

Exempla hiſtorica.

Quidam nomine Priſtinus, cùm in carcere pro Fide teneretur, plus epulis, quibus aſſuetus fuerat, quàm lacrymis indulgebat: imò ipſo ſummo diluculo, quo ad tribunal ſiſtendus erat. Vix prima martyrii tentamenta ſubierat, via ungulas viderat: ecce tibi non Chriſti martyr, ſed Bacchi myſtes, Fidem deſervit, Chriſtum abjurat. Deliciis aſſuetus aſpera non eſt paſſus: ad illas reverti; & in caſtria intemperantiæ pugnaturua miles, non martyrii corona; ſed hedera redimitua, inauguratur, Bacchoque dicatur. Tertull.lib.adv.Pſychicos.

Suſpirabam ligatus non ferro alieno, ſed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat inimicus; & inde mihi catenam fecerat, & conſtrinxerat me: quippe ex voluntate perverſa facta eſt libido; & dum ſervitur libidini, facta eſt conſuetudo; & dum conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas. Quibus quaſi anſulis quibuſdam ſibimet innexis (unde catenam appellavi) tenebat me obſtrictum dura ſervitus. Voluntas autem nova, quæ mihi eſſe cœperat, ut te gratis colerem, fruique te vellem, Deus ſola certa jucunditas! nondum erat idonea ad ſuperandam priorem, vetuſtate roboratam. Ità duæ voluntates meæ, una vetus, alia nova; illa carnalis, iſta ſpiritualis, confligebant inter ſe; atque diſcordando diſſipabant animam meam. S.Auguſtin. lib.8. Confeſſ cap.5.

§. IV.

Motiva malam conſuetudinem vitandi, & vincendi.

Ex Veteri, & Novo.

Cum Joſue promiſſæ terræ ſortes divideret, tribui Judæ, præ aliis bellicoſæ, meridionalem partem admiſit. Joſ.15.1. Cur Judæ tribus hac præ aliis parte locata? Lyra putat, partem illam proximiorem Ægyptiis, quorum jugo diu Iſrael ſubjectus; nè iterum facilem Ægyptii invenirent aditum. Qua quis aut vitiis impetitus, aut ſubjectus; ea parte præcipuè invigilare debet armatus. Naaera in Joſ.15.§.12.

Manum meam ponam ſuper os meum &c. Job.39.34. Cor non ſuper alia membra? oculos &c. Jam *cum oculis fœdus* percuſſerat Job.31.1. *nè de virgine cogitaret*: at lingua inveniebatur tantiſper atrata, & reprehenſibilis: ibi ergo præcipuam ponit cuſtodiam; quia ibi aliquam ſenſerat culpam. Credidit faciliorem linguæ lapſum, utpote aliquali jam maculata defectu; quaſi de macula manſerit debilitata, & obnoxia relapſui. Id.ib.

Prolongaverunt iniquitatem ſuam, Dominus juſtus concidit cervices eorum. Pſ.128 3. S.Zeno ſerm. hic. Juſtus Dominus, patiens, ſcilicet in ultionem, diſſimulator ad pœnitentiam; tunc cervices concidit, cùm peccata in longum extenduntur, cùm jam totum patientis miſericordiæ tempus excluſum eſt.

Nè impiè agas multùm, & noli eſſe ſtultus; nè moriaris in tempore non tuo Eccl.7.18. An quis reperiatur, qui in tempore non ſuo moritur? Job.14.5. Conſtituit Deus unicuique homini terminum, quem præterire non poteſt. Dicerem ad intentum, inquit Franc. Quaverimus tomo 1. de ſanctiſſ Chr. vulneribus: Peccata multiplicantem ſe exponere periculo moriendi in tempore non ſuo: non quia tempus ſuæ mortis non ſit proprium, ac ſuum; ſed quia illo non poterit uti in ſuum commodum, & ſalutem. Si Dominus quiſpiam paciſcatur cum ſervo ſuo, ut partem diei impendat ſuis obſequiis, partem alteram in ſuam commoditatem diſpenſet: tempore quo Domino operatur, tempus Domini eſt; quo ſibi, ſuum. Totum vitæ noſtræ tempus uſque ad mortem reliquit Dominus noſter homini, ad operandum pro ſua ſalute. *Exibit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam, uſque ad veſperum.* Pſ.103.23. Incerto Authore.

Væ, qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. Iſ.5.18. S.Hier. nec plangit eos, qui peccare cœperint, ſtatimque deſierint; ſed qui longo funiculo peccata protraxerunt. Punit Deus graviter peccata iterata, & continuata: non enim tam malum eſt peccare, quàm in peccatis permanere. Chryſ.hom.80. ad pop.

Voca nomen eius Abſque miſericordia. Oſ.1.6. His verbis minatur Deus Samaritis extremum excidium. Conſtat tamen Dei bonitas in Judam v.7. *& domus Juda miſerebor.* Nec fides promiſſis defuit. 4.Reg.17.25. &c. Ratio: Samarites vitulis ſuſceptis verum à ſe Deum prorſus ablegavit; Judæus aliquando coluit, ſub pia regum cura, David, Ezechia, Joſaphat. Velloſo in Judith c.5. Paræn.20.

Hæc eo (Joſepho) *cogitante; ecce Angelus Domini apparuit in ſomnis.* Matth.1.20. S.Hier.ep. ad Demetriadem. ibi te maximè oportet obſervare peccatum, ubi naſci ſolet; ſtatimque ad primam repugnare tentationis faciem; & malum, antequam excreſcat, extinguere. Neque enim expectandum eſt augmentum ejus rei, quæ timeri debet à parvo; & quæ tantò faciliùs vincitur, quantò ei citiùs repugnatur. Caſſiod. l.5. ep.38. admonet nos formarum cura præcipua; ut, quæ poſſunt noxiè creſcere, debeamus celeriùs amputare: nam, quæ nunc virgulta ſunt; erunt, ſi negligantur, & robora: iſta enim, quæ modò facilè avulſioni, poſtea vix ſecuribus ſuccumbunt. Vide plura tit. Relapſus.

Hæc autem initia ſunt dolorum. Matth.24.8. Hæc Dominus ſubjunxit, poſtquam multa juſtorum mala recenſuit. Juxta Orig.tr. 28. in Matth. Senſus eſt: nemo eſt, qui in hoc ſæculo non multa patiatur; juſtus, & injuſtus; ſed eo diſcrimine: quòd juſti initia dolorum patiuntur, injuſti etiam finem ſinè fine: quia pœna peccatis reſpondet. Juſti initia tantùm peccatorum admittunt, quia peccatorum ſeriem abſcindunt; nec diutius patiuntur ſe peccato detineri: hinc etiam initia tantùm dolorum patiuntur. At verò impii peccata in longum uſum trahunt, & in fines ipſorum peccatorum perducuntur: unde etiam fines pœnarum patientur, id eſt, mala ſine fine. Pinna in Eccl.Ethol.63.

Adoleſcens tibi dico, ſurge. Luc.7. 14. Exiſtimat S.Aug. ſ.44. de Verb. Dom. Viduæ filium, peccatorem ſignare, opere quidem delinquentem; ſed nondum pravæ conſuetudinis ſepulchro addictum. S.Chryſ.hom.22. ad pop. Si purum habes veſtimentum, caves, nè peſſumdes omnino, nè quo modo ſordidetur. Si primam, ſecundam, & tertiam, contempſeris maculam; jam velut ſordidum habes veſtimentum: nec grave videtur, licèt totum fiat lutum. 2.Reg.12.4. *cùm autem peregrinus quidam veniſſet ad divitem &c.* Cur peccatum Davidis peregrinus, ſeu hoſpes, vocatur? quia quaſi per tranſitum apud Davidem commoratum fuit. Eſcob.t.1.mir.Chr.ſect.5.obſ.3.

Ipſa die. Luc.24.13. Malò citò affer remedium. *Ipſa die*, qua in animis triſtium Diſcipulorum ſubnaſci diffidentia cœpit, Salvator animarum medicus accurrit, ut ægritudinem curaret. Docuit, ut ſimul atque ex terra cordium noſtrorum lolium emergit, demetere curemus; nè radices diuſculè negléctum agat, ut poſthac nequeat extirpari. Did.Niſſ.ſer.2.D.Reſurr.

Ex Patribus, & aliis.

Longa vitiorum conſuetudo magnam affert cœcitatem animæ, & amentes efficit; & perſpicaces oculos intelligentiæ eruit. S.Chryſ. in Pſ.49.

Qui diu male vivendo, uſque ad extremum vitæ, ſinè pœnitentia perſeverant, tales duodecim pericula, digno Dei judicio, incurrunt; ex quibus difficillimum, & quaſi impoſſibile eſt, animam evadere cum ſalute. Primum periculum eſt paſſionum alteratio: adeſt enim maximus dolor, & cruciatus; vel maximus timor; vel quandoque uterque ſimul. Et utraque paſſio vehemens nata eſt, impedire liberum arbitrium, & uſum liberæ rationis, & voluntatis. Tantus aliquando ſenſitivus dolor opprimit; quòd vix homo aliud cogitare valet. Pateat hoc per exemplum: ſit, qui habeat dilectiſſimum filium ſuum præ oculis ſuis, ad mortem horribilem præparatus; vicinumque habeat infirmum, de cujus incommodo nihil, vel modicum, cogitat, nec etiam ante oculos ſuos habet. Quid mirum? ſi dilectum filium, quem ante oculos ſuos tenet, recogitat; & infirmi obliviſcitur, quem non videt, nec diligit multùm. Sic in propoſito ſenſualis appetitus, & carnalis amor, eſt filius dilectus; quem peccator cruciatum in tormentis ante oculos ſuos habet. Abſens vicinus, modicùm quidem dilectus eſt ipſe Deus, ſeu proprius ſpiritus; cujus peccator obliviſcitur, dum anguſtianti dolore, & timore, comprimitur. Secundum periculum eſt: quòd hujuſmodi peccatores in terribili bello mortis inermes ſint: quia charitate, & cæteris virtutibus, ſunt privati. Tertium periculum eſt, quia mali habitus, & conſuetudines peccatorum, ne pœnitere valeant retinent peccatorem. Lana etiam jacens in tinctura difficile poteſt in colorem album reduci. Manus inſuper, quas recentes nuces tinxerunt, non parvo labore purgantur. Populus Iſrael, quia diu captivus fuerat ſub Pharaonica

ſervitute, ab ea difficulter liberatus eſt. Quartum periculum: quia tunc maximè fortiùs, quàm unquam fecerant antea, à dæmonibus impugnantur. Si igitur peccator non potuit impias tentationes tolerare, quin caderet, quando erat ſanus: quomodo graviores tolerabit, quando erit infirmus? Deridendus utique foret; qui, dum juvenis eſt, & fortis; dicit ſe pugnare non poſſe; demum cùm factus eſt ita debilis, & infirmus, quòd ſe movere non poteſt, petit campum certaminis ingredi, armaque ſibi poſtulat dari &c. Vide plura ad Sanct. Bernardinum t. 1. ſerm. 53. qui eſt de 12. periculis, quæ ſuperveniunt peccatoribus in ultimo fine.

§. V.

Media à mala conſuetudine abſtinendi.

NE procedas ulteriùs; & finem habebunt, quæcumque ad malitiam pertinent. Et ſi biduum hoc præſtiteris, tertio die faciliùs abſtinebis: & poſt triduum addes decem quoque dies; deinde viginti, poſt centum; atque ità vitam tuam omnem: quantò ſiquidem aſcenderis altiùs, eò faciliorem ſenties viam. Sanct. Chryſ. ſ. 10. in c. 6. ep. S. Pauli ad Rom.

Primum contra conſuetudinem malam eſt remedium prævifionis: ut ſcilicet in ſua novitate, & maximè in juventute, conſuetudo mala telliatur. Conſuetudo nova de facili immutatur; antiqua verò difficillimè, aut numquam; niſi cum divino quaſi miraculo, amovetur. S. Bernardinus t. 1. ſ. 21. art. 3.

§. VI.

Conſuetudinem Mundi non ſequere.

Motiva.

Ex Veteri, & Novo.

N*On ſequeris turbam ad faciendum malum; nec in judicio, plurimorum acquieſces ſententia, ut à vero devies.* Exod. 23. 2. Oleaſt. hic: arbitrantur multi Judices, & Conſiliarii ſe à peccatis immunes, cùm viderint alios in malo ſe præceſſiſſe. *Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non uror?* 2. Cor. 11. 29. non dicit, & ego non ſcandalizor. Jo. Cluniac. ſ. 2. Dom. Sexag. prudenter ſociat ſe Apoſtolus infirmitati alienæ; & non ſcandalo; ſed dicit, quòd uritur, quando alius ſcandalizatur. Ratio hujus eſt; quia homo cupidus lucri libenter ſe ſociat lucro, & non damno.

Regulamque auream quinquaginta ſiclorum. Joſ. 7. 21. Quid ſignificat, quòd Joſue Achan ad mortem condemnet; eò quòd regulam auream ea Jericho furatus fuerit? niſi præcipere Deum, ut moriatur, & in inferno ſepeliatur; qui regulam, & mores depravatos mundi obſervaverit. Unde meritò Paulus Rom. 12. 2. *nolite conformari huic Sæculo.* Sequimini regulam Chriſti, non Mundi. Diez. ſequela Chriſti.

Tamquam prodigium factus ſum multis. Pſal. 70. 7. Prodigium in hoc ſæculo fit Fidelis, quando alia ſectatur, quàm poteſt amare peccantium multitudo. Quærunt illi divitias, iſte pauperiem: quærunt illi epulationes, iſte jejunia: quærunt denique illi gaudia, iſte triſtitiam. Caſſiodor. hic.

Si ignoras te - abi poſt veſtigia gregum. Cant. 1. 7. Qui non ex ipſis rebus diſcernit id, quod bonum eſt, ab eo, quod malum eſt; ſed ſequens veſtigia eorum, qui præceſſerunt; prætéritæ vitæ conſuetudinem adſciſcit ſibi pro vitæ magiſtra; ſæpè fallitur tempore diſcretionis, & imprudens hœdus pro ove efficitur. *Oves meæ vocem meam audiunt.* Si te cognoſcas ò pulchra inter mulieres, totum mundum deſpicies; & ad materiæ expers bonum perpetuò intuens, contemnes errorem eorum, quæ in hac vita ſunt, veſtigiorum. Sanctus Gregor. Nyſſ. homil. 2. in Cant. hic.

Deinde interveniente tempore, convaleſcente iniqua conſuetudine, hic error, tamquam lex, cuſtoditus eſt. Sap. 14. 16. Scilicet ab impiis: nam pii ſciunt, impiam conſuetudinem numquam præſcribere, nec ulla temporum longitudine roborari, ut vicem legis obtineant. Corn. hic.

Nolite conformari huic ſæculo. Rom. 12. 2. Scilicet, ut explicat S. Thom. per affectum amore inhærendo rebus temporalibus; & per imitationem viventium ſæculariter. Fernandius in Gen. 2. verſ. 16.

Nulla conſuetudo antiqua, mos firmatus, longævus uſus, præſcribere poteſt antiquiſſimæ veritati, & æternæ rationi. Væ, qui confidunt in lege malè agentis multitudinis; Nam in tantum ſunt graviora peccata, & ad removendum difficiliora; in quantum talibus legibus ſeipſorum tuentur auctores. Sim. de Caſſ. l. 8. cap. 37.

Nihil magis præſtandum eſt, quàm nè pe[...]rum ritu ſequamur antecedentium gregem; pergentes, non q[...]eundum eſt, ſed quò itur, non ad rationem, ſed ad ſimilitu[...]em vivimus; inde iſta tanta coacervatio aliorum ſupra alios m[...]tium. Seneca l. de vita beata cap. 1. Quæramus, quid optimè factum ſit, non quid uſitatiſſimum. Id. ib.

Exempla non ſequentium.

Reges bello captos nefas occidere apud Nationes habebatur; Joſue tamen Reges ſæpè ignobiliori ſupplicio extinxit. Abul. q. 1. licèt in pugna quibuſdam Nationibus nefas habeatur reges occidere, ſi capi poſſunt: Judæi tamen occidebant illos; quia præceptum erat illis, quòd occiderent omnes. 1. Reg. 12. 2. Naxera in Joſ. 15. §. 12.

Solus Mardochæus non flecte[...]ua, nec adorabat eum. Eſth. 3. 2. Interrogatus, cur non ſerv[...]t regis ſtatutum? *dixerat eis, ſe eſſe Judæum.* v. 4.

Conſtitue nobis regem, ut judicet nos, ſicut & univerſa habent Nationes. 1. Reg 8. 5. Plurium conſuetudinem ſequi voluerunt, ſed grandi ſuo malo. *Non te abjecerunt, ſed me, nè regnem ſuper eos.* v. 7.

Exempla malè ſequentium.

Non eſt in loco noſtro conſuetudinis &c. Gen. 29. 26. Deliquit Laban filiam producens in ſtuprum ei, quem ſciebat non eſſe maritum. Eſcob. t. 2. perfec. Chri. obſ. 2.

Non quærimus, utrùm ſit factum; ſed utrùm fuerit faciendum? ſana quippe ratio etiam exemplis anteponenda eſt. S. Aug. l. 1. de Civ. Dei. c. 19. in.

Accipietis virtutem ſupervenientis Spiritus Sanct. in vos. Act. 1. 8. Tertull. l. de virg. vel: hic erit ſolus a Chriſto magiſter dicendus, & venerandus: hunc qui receperunt, veritatem conſuetudini anteponunt.

TITULUS XXXII.

CONTRARIA

Amicè juncta.

Ex Veteri, & Novo.

Q*Uidquid maſculini ſexus natum fuerit, in flumen proiicite.* Ex. 1. 22. Hoc mirabile eſt, quòd non per ea, quæ videntur ſecuritatis eſſe; ſed planè per contraria, omnia pro nobis fiunt. Et ut diſcas: juſſit Pharao in flumen projici pueros. Niſi projecti fuiſſent pueri, non fuiſſet ſervatus Moyſes; non in aula educatus fuiſſet. Quando ſervabatur, non erat in honore; quando expoſitus eſt, tunc factus eſt in honore. Hoc faciebat Deus, declarans ſuam omnipotentiam; ac ſapientiam; quàm facilè ei ſit ſervare. S. Chryſoſt. hom. 54. in Acta Apoſtol.

Ignis in rubo. Ex. 3. 2. eſt tribulatio in homine ſancto, humili, & mortificato. talem enim non urit, non lædit; ſed illuſtrat. Scribit Philo in vita Moyſis: per Dei potentiam rubum incorruptibilem factum in medio ignis; imò ac ſi fonte deſuper manante rigaretur, viridioſum viſum. Hæc eſt enim, inquit Chryſoſt. omnipotentiæ Dei vis, ut per contraria operentur contraria; ſcilicet calorem per aquam, frigus, per ignem. Corn. hic.

Vocavit autem Pharao maleficos, & fecerunt etiam ipſi per incantationes quaſdam ſimiliter. Ex. 7. 11. Mendacium vel ſuis tenebris, novam offert lucem veritati; ſicut non adjuvat ad altra videnda. S. Chryſ. hom 4. de laudibus Pauli, extollit providentiam Dei, quæ tempore Prophetarum pſeudoprophetas eſſe permiſit; & tempore Apoſtolorum falſos Apoſtolos: horum enim mendacia illorum veritatem magis illuſtrem fecerunt. Sic Ægyptiorum incantationes illuſtriora reddiderunt vera Moyſis miracula. Pineda in Eccl. c. 4. Ethol. 54.

Columna Hebræorum ductrix per deſertum, Ex. 13. 21. lucem, & tenebras, habuit adjunctas. Nocte ſexcentorum millium exercitui prælucebat; per diem ità obſcura, ut pro umbraculo eſſet. Unam porrò eamdemque fuiſſe columnam, obſervant Pierius, Toſtatus, Cornelius. Dies item & nox, eidem aeri inſedit, teſte Theodoto Ancyrano in Epheſino Concilio. Verba ejus; quomodo lumen in Ægypto factæ ſint tenebræ, non extincto lumine; ſed manente, quod erat? dies enim Iſraelitis erat, & clarum eos circumfulgebat lumen; Ægyptiis autem hoc lumen factæ ſunt tenebræ. Et eùm unum eſſet, quod videbatur lumen; erat ſimul & tenebræ; neque ea hoc mutatum, & aliud factum. Lud. de Ponte de per-

Digitized by Google

de perfect.hom.Chr.t.1.tr.3.c.3.Eadè nubes tabernaculum ipſis interdiu erat,ac radiorum ſolis moleſtiam prohibebat; nocte autem ignea effecta luminis uſum ipſis ſubminiſtrabat.S.Chryſ.in Pſ.104

Oſtendit ei lignum. Ex. 15. 25. Apparet, hoc certum ligni genus fuiſſe; arcana, & mirifica vi dulcorandi, præditum; præſertim ſi copioſè aquis inſpergeretur. Vis fuit naturalis: ſi enim una gutta olei, vitrioli, vel ſulphuris, integrum vitrum aquæ, acore, & ſapore, ſuo inficit; quidni idem facere potuerit in dulcorandis aquis hoc lignum efficaciſſimæ virtutis. Licet R. Salomon, & ex eo Abulenſis, ſecùs ſentiant: hoc lignum fuiſſe amarum, & mortiferum; quod Deus voluit adhibere ad dulcorandum aquas: ut eò majus eſſet miraculum, quo amaritudo ejus dulcori magis eſt contraria; itaque expreſſior eſſet typus Crucis, Paſſionis Chriſti amariſſimæ. Corn.hic.

Miſit in illum ſal. 4.Reg.2.20. Cùm nihil ſit, quod aquas magis reddat amaras, & impotabiles, quàm ſal, ut ex aquis marinis eſt manifeſtum; tamen Eliſæus, immiſſo in amaras aquas ſale, dulces, potabileſque effecit. de Ponte ſuprà cit.

Deduxit eos in nube diei. Pſ.77.14.Nubes ipſa interdiu ſolis moleſtiam repellebat, nocte verò ignis uſum præbebat. B.Theodoret.hic.

Ægrotavit Ezechias uſque ad mortem. Iſ.38.1. Aquila, Symmachus, teſte S.Hier. morbum regium dixere. Juſſit autem Iſaias, ut Scriptura teſtatur, ut ſumerent maſſam de ficis, & cataplaſmarent ſuper vulnus. Morbo autem regio, ait Hier. contraria putarim vel ſumpta in cibo, vel appoſita corpori, quæcumque ſunt dulcia. Ergo, ut Dei omnipotentiam demonſtraret, per res noxias, & contrarias, ſanitas reſtituta eſt. de Ponte cit.S.Chryſ. in Pſ.148. Poſtquam miratur alia opera Dei. Immò verò unicus ſæpe juſtus ea perfecit, quæ ſunt ſuapte natura contraria: quemadmodum in fornace Babylonica ignis, & urens, & irrorans, ſimul factus eſt.

Expuit in terram, & fecit lutum. Jo.9.6. & ſic ſanavit cœcum: cùm alioquin luto oculi excœcentur.

Ex Patribus, & aliis.

Sicut contraria contrariis oppoſita, ſermonibus pulchritudinem reddunt; ita quadam non verborum, ſed rerum, eloquentia, contrariorum oppoſitione, Sæculi pulchritudo componitur. S.Aug.de Civ.Dei l.11 c.18.

Palea ſic friget, ut flueſcere nivem non ſinat, ſic calet, ut matureſcere poma compellat. Id.ib.l.21.c.7.

Idem S.Aug.l.11.de Civ.c.22.& lib.de Gen.ad lit.c.17. docet: animalia quæque noxia plura homini afferre commoda: quia ipſum, inquit, aut pœnaliter lædunt, aut ſalubriter exercent, aut utiliter probant.

Ex quatuor elementis hoc totum conſiſtit inter ſe contrariis, & pugnantibus: & alterum alterum non conſumpſit. Unde manifeſtum eſt, quòd virtus quædam inviſibilis hæc cohibet; & vinculum eſt Dei voluntas. S.Chryſ.hom.10.ad pop.Antioch.

Neque fulgure eſt quidquam magis igneum; neque aquis eſt aliquid frigidius: ex tamen miſcentur; nec confunduntur; neque contemperantur; ſed unaquæque conſervat fines ſuos. Manens enim ignis in aqua, & aqua in igne, magis hæc illum excitat, nec illa eum extinguit. S.Chryſ.in Pſ.134.

Sal eſt in ſe uno continens aquæ, & ignis, elementum; & hoc ex duobus eſt unum. S.Hilar.can.4.in Matth.

Tenebris lux contraria eſt; amaritudini dulce, & vigilia ſomno. Qui creavit hæc omnia, nihil reliquit, cui non adjunxerit contrarium. S.Ephrem de morbo linguæ.

Quis in his, quæ contraria ſunt, & diſſimilia; æqualem, ac diſſimilem, ordinem perfici attendit; nec continuò cogitat, unam eſſe virtutem, quæ iſta diſtinguat, atque diſponat. Numquam, quæ ſibi per naturam contraria ſunt, & repugnantia, in unum per ſeipſa coirent; niſi præſtantior eſſet, ac Dominus, qui illa conjungit. Sanct.Athanaſ. lib.contra Gentiles.

Nihil obſiſtere divinæ gratiæ poteſt, quò minùs id, quod voluerit, impleatur: dum etiam diſcordiæ ad unitatem trahunt: & plagæ in remedia vertuntur: ut Eccleſia, unde metuit periculum, inde ſumat augmentum. S. Proſper de voc.Gent.l.2.c.33.

In bonis, diſponente Deo, id agitur; ut unde in eis extinguendus videbatur, inde in eis amoris ardor acriùs inflammetur. Quantò enim Mundi malis acerbiùs urgentur, quantò gravioribus flagellis atteruntur; tantò ad Dei amorem vehementiùs accenduntur. Mirare, obſecro, mirare, & vehementer obſtupeſce; vel quomodo in malis amor Dei deficiat ex beneficio; vel qualiter in bonis dilectio Dei creſcat ex flagello. Et quod adhuc eſt majus, & multò mirabilius: plus fortaſſe in Martyre amoris flamma convaluit, ex tam acerba pœna; quàm potuiſſet ex qualibet, & quantalibet temporali gloria. Vide, quæſo, tale conſilium, tam mirandum artificium: Vides, quomodo ſummus ille artifex peritiam ſuæ artis oſtendit; qui in Electis ſuis contraria ea contrariis gignit, fovet, & nutrit. Rich. à S. Vict. de Arca myſt.l.2.c.24.

Semel dixit DEUS, Gen.1.6. *fiat firmamentum in medio aquarum*: & permanſit, neque deinceps cecidit. Aqua eſt cœlum, & igneus in illo ſol, & luna, & ſidera. Et quomodo ignea in Aqua currunt? Quis non admiretur aſpiciens ſolis machinam! quàm parvum vas illud apparet; & quàm magnam continet virtutem! In oriente apparens, & uſque ad occidentem lumen emittit; cujus matutinos ortus deſcribens Pſaltes ait: *& ipſe tamquam ſponſus procedens de thalamo ſuo*. Pſalm.18.6.Sanctus Cyrill.Jeroſ. Catech.9.

Mirùm eſt, quòd in illa ferventis naturæ pervicacia miſtas ignibus nives profert: & licèt vaſtis eſtuet incendiis, apicis canities perpetua brumalem detinet faciem. Julius Solinus c. 11. de Æthna.

Plinius l.29.cap.4.ſcribit: Varronem prodidiſſe, aſpidum ictus efficaciſſimè curari hauſta à percuſſis ipſarum urina, additque: conſtat, contra omnium ſerpentium ictus quamvis inſanabiles, ipſarum ſerpentium extra impoſita auxiliari; eoſque, qui aliquando viperæ jecur coctum hauſerint, numquam poſtea feriri à ſerpente.

Ut roſa ſit odorifera, hinc inde conſerenda ei eſſe allia: quorum acrimonia, & caliditate, excitentur, & acuantur roſæ vires, ſcribit in Geographicis Didymus l.2.de nat. plant.

In exortu fulguris è nube S.Chryſ. eamdem ignis, & aquæ, conſociationem ſuſpicit, expendens illud: *fulgura in pluviam fecit*. Pſal.134.7.

Fontem ad Gratianopolim conſpeximus ipſi, in quo ignis admixtus; citra alterius noxam, & oculis, & manibus attrectantes. Raymundus.

Hyemem, & æſtatem, incredibili propè ſpectaculo, conſpirari licèt in arboribus Peruanis, media parte virentibus, ac fructibus plenis; altera dimidia parte horridis. Joſephus à Coſta l.4.hiſt.c.32.

TITULUS XXXIII.

CONTRITIO DE PECCATIS.

§. I.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

C*Arbones ſuccenſi ſunt ab eo*. Pſalm.17.9. nec tantùm ſuccenſi: ſed & in gemmas divinitus converſi. Sic legimus, S Vincent.Ferr. duos reos, dum ad ſupplicium ducerentur, ſua exhortatione ad tantum dolorem excitaſſe: ut facies eorum in carbones quaſi verſæ fuerint, itaque expirarint. Cornel.in Iſ.6.verſ.6.

Ibi dolores, ut parturientis. Pſ. 47. v. 7. Quid ſunt dolores ut parturientis, niſi dolores pœnitentis? vide ipſam conceptionem doloris, & parturitionis: à timore tuo, inquit Iſ.26.18 *concepimus, & quaſi parturivimus & peperimus ſpiritum*. Sic ergo conceperunt reges à timore Chriſti; ut parturiendo ſalutem parerent, credendo in eum, quem timuerunt. Ubi parturientem audis, fœtum expecta. Parturit vetus homo; ſed naſcitur novus homo: *ibi dolores ut parturientis*. S.Aug.hìc.

Potaſti nos vino compunctionis. Pſ.59.5. Vinum, ſemper emittendo faces, ſe purgat; & ſemper eſt in motu, & tremore, donec ſeparetur purum ab impuro. Sic compunctus ſemper eſt in metu, & tremore; donec ſeparetur ab eo immunditia peccati. Geminiani l.9.ſimil.cap.11.

Inebriabo te lacryma mea. Iſ.16.9. Inebriantur Sancti lacrymis compunctionis. S.Thom hìc.

Luctum unigeniti fac tibi planctum amarum. Jer. 6. 26. Amaro quidem luctu configitur cor mulieris, cùm unicum filium perdit: quantò magis homo, qui ſolùm unicum ſpiritum habet, pro quo alterum nequaquam ponere poteſt, amaro luctu lacrymari debet; quem utique perdit, cùm mortaliter Deum offendit. S. Bern.t.1.ſ.12.

Non invenerunt ignem, ſed aquam craſſam. 2.Machab.1.20. Audivimus antè, quia aqua pro igne reperta eſt: nunc è contrario dicitur; quia per aſperſionem aquæ ignis magnus accenſus eſt. Ergo & ex igne aqua naſcitur, & ex aqua ignis invicem procreatur. Ex igne divini amoris gratia compunctionis oritur; & rurſum ex compunctione lacrymarum deſiderii cœleſtis ardor augetur: alterum ſiquidem pendet ex altero, & ſibimet utrumque invicem præſtat, dum & ex amore Dei lacrymarum compunctio profluit: & rurſus per lacrymas ad amorem Dei mens noſtra ferventiùs inardeſcit. S.Petr.Dam.opuſc.13.c.13.

Poder

Digitized by Google

Pedes eius unguente ungebat. Luc.7.38. Pedes ungimus Salvatoris, cùm de peccatis compungimur. S.Bern.ſ.in feſto S.Magd.

Per Benjamin, Apoc.7.8. qui doloris, aut diei, aut dexteræ, filium ſignificat, eos accipere poſſumus, qui per cordis dolorem ſervantur. S.Andræas Cæſar.Ep.ſ.7.in c.7.Apoc.

Cornu, ſive ſilex duriſſimus, contuſus. Lem. *Contritum nimis candidius.*

Amoris genius in fornace è pulvere vitrum putum conflat. Lem. *Puro decor omnis ab igne eſt.*

Charitas operit multitudinem peccatorum. 1.Petri 4.8.

Noſte ſis licèt atrior profunda,
Sis umbra ſimilis tenebricoſa,
Fuligo mera ſis, meraſque fumus,
Totus ut niteas, miceſque totus,
Cœlo purior albicante cœlo,
Non aqua puer indiges, ſed igne,
Ignem ſi fugias, fugis decorem.
Sæpe diem tacitis, noctemque implere querelis
Me meus eripere iuſſit amore dolor.
Siccine, dicebam, ſic nos in ſceptra reponis?
Sic ſocis æthereis mentibus eſſe pares?
Ah animis à prima collectus origine pulvis
Pulverea genitos eſſe fatetur humo!
Pulvis eras, pulviſque manes mortalis, & ipſi
Nos quoque, nos ipſi pulvis, & umbra ſumus.
Igne lutum fit agente vitrum, ferrumque fit aurum;
Sed fieri cœlum hoc corpus amore poteſt.
Et fieri mens ipſa Deus. In amore vacaſne
Vivere? nec cœlum, nec Deus eſſe potes.

Guilielmus Heſius.

Per virgam Moyſis petra dedit aquam. Petra hæc eſt cor durum hominis: hoc enim ſi percutitur timore, & amore meo, ſtatim effluunt lacrymæ contritionis, & pœnitentiæ. Nullus ſic indignus, nullus ſic malus; ſi vertit ſe ad me, ſi paſſionem meam intimè cogitat, ſi potentiam meam attendis, ſi bonitatem perpendit; quòd non fluant ora ejus lacrymis, & omnia membra ejus ad devotionem excitentur. l.1.Rev.S.Brig.c.35.

§. II.

Contritionis

Motiva intrinſeca

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

Q*Uis mihi tribuat, ut ſim iuxta menſes priſtinos?* Job 29.2. Tantis malis oppreſſus, oculos, cum ingenti dolore, & deſiderio, conjicit in priſtina ſua bona. Quod lamentum optimè ſervire poteſt cuivis peccatori, ut reſipiſcat. Nihil eſt, quod tam ſummo dolori ſit; quàm ſi unuſquiſque poſitus ſub captivitate peccati, recordetur, unde lapſus ſit; & quòd ad corpora, atque terrena, ab illa ſpecioſa divinæ cognitionis intentione, deflexerit. S.Ambr.l.2 de pœnit.c.11.Sylv. in Apoc.2.v 5. memento unde exciderіs.

Et malum coram te feci. Pſ.50.6. quia illum ubique eſſe noverat, jure coram illo malum ſe feciſſe deplorabat; arguens dementiam ſuam, qui non expavit, tanto Judice præſente, peccare. Caſſiod.hic.

Incerta, & occulta ſapientia tua manifeſtaſti mihi. Pſ.50.8. Onus aliud addit reatui ſuo; ut cùm beneficia memorat, culpa ſemper accreſcat. *Incerta & occulta ſunt*, quæ Deus illi in Filii ſui manifeſtatione revelavit. Primùm, ut agnoſceret, eum habere Filium; deinde ut ipſum noſſet ex ſuo ſemine in carnis aſſumptione venturum; ut Paſſionis quoque futura prædiceret, & reſurrectionis gloriam nuntiare. Et indè dicit, ſe non debuiſſe peccare. O ſancta ſimplicitas! quis tantum ſuæ defenſionis ſtudere potuit, quantum iſte in propria condemnatione laboravit? Dicit, poſt collata beneficia, ad talia ſe non debuiſſe pervenire peccata. Caſſiod.hic.

Væ mihi! quia tacui. Iſ.6.5. *Regem Dominum exercituum vidi oculis meis*. Si ita plorat Propheta; quem non pudeat? quem non pœniteat ſcelerum; ſi innumera Dei beneficia recolat. Mendoza 1.Reg.12.annot.11.ſect.2.

Petræ ſciſſæ ſunt. Matth.27.51. O peccator! quid cogitas, petras ſciſſas fuiſſe: ut velum templi à ſummo uſque deorſum, in diviſione animæ ſanctiſſimæ Redemptoris noſtri à corpore ſuo ſantiſſimo per mortem in cruce: niſi ut ſcias; nihil efficaciùs eſſe ad hoc, ut cor tuum dolore ſcindatur: quia contra tam benignum Dominum peccaſti; quam Jeſum Chriſtum mori videre, & omnia oſſa illius ita ab invicem disjuncta cernere; ut facilè quilibet ad crucem accedens poſſet illa ſingillatim dinumerare. Pſal.21. 18. *dinumeraverunt omnia oſſa mea*. Diez Converſio peccatoris.

Duo ſunt compunctionis genera: unum, quod æternas pœnas metuit; aliud, quod de cœleſtibus prœmiis ſuſpirat: quia Deum ſitiens anima priùs timore compungitur, poſt amore. S. Greg. ep.23.l.6.

Compunctionis gratia pœnitenti non infunditur, niſi priùs ipſa ei peccatorum cognitio monſtretur. S.Greg.l.5.in 1.Reg.11.

Cogita, in Deo tuo quatuor hæc concurrere: ſcilicet, quòd ſit Creator, Benefactor, Pater, & Dominus. Ad omnia reus es; plange per ſingula. Ipſe quidem Patrem ſe exhibuit; confundor audire; ſi ego Pater, ubi honor meus? S.Bern. ſerm.16. in Cant.

Conſiderandum, quid expenditur? quis offenditur? quid magni penditur, & quid Parvi penditur? quoniam illud indecenter expenditur, quo nihil pretioſius; ille irreverenter offenditur, quo nihil gratioſius; illud impudenter magni penditur, quo nihil pernicioſius, illud imprudenter parvi penditur, quo nihil fructuoſius. Quid enim tempore pretioſius? quid Domino gratioſius? quid legis diſſipatione pernicioſius? quid divina Lege fructuoſius. S.Bonav.in Pſ.118.

§. III.

Motiva Contritionem eliciendi.

U*Nigeniti fac tibi planctum amarum*. Jer.6.26. Bene dicit *unigeniti*: quia ſi mater haberet plures filios uno mortuo, poſſet de aliis conſolari: ita peccator, ſi haberet plures animas. Broymond Contritio.

Nullus eſt, qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo dicens, quid feci? Ier 8.6. Ingredere intrà teipſum, & dic: quid feci cùm peccavi? quid contra Creatorem meum feci? quid contra Redemptorem? quid contra meam animam? &c. de Ponte de perfect. hom Chriſtiani tom 3.cap.3.

Ambulabant in medio flammæ laudantes Deum. Dan.3.24. Dicitur, quòd ignis conſumpſit vincula puerorum. Per ignem contritio intelligitur. Pſ.38.4. *in meditatione mea exardeſcet ignis*. S. Thomas D.3.adv.

Vade in pace. Luc. 7. 50 Cur Magdalenæ mandatur abire in pace ſine ulla impoſita pœna; cùm aliter factum ſit Adamo. Gen. 3.17. Ratio ex ferventi Magdalenæ contritione. Sic B.latro ſine ulla pœna volavit ad cœlum. Sylveſt.hic q.3n

Mox ut Dominus *reſpexit Petrum*. Luc. 22. 61. Petrus de clementia piiſſimi vultus ſuſcepit imbrem ſerotinum, lacrymas poſt peccatum. Baeza t.2.l.6.c.5 §.18.

Vade, & iam ampliùs noli peccare. Jo.8.11. S.Thom. Fœminam adulteram ſolvit Dominus à culpa, non imponendo illi aliquam pœnam: quia cùm abſolvendo exteriùs, juſtificaret interiùs, bene potuit eam adeò immutare interiùs, per ſufficientem contritionem, ut ab omni pœna immunis efficeretur.

Non grandis mihi reſtat via ad te amandum! ſolùm enim opus eſt, ut curram ad meipſum, ſcilicet ad compunctionem. Idiota de am.div cap.3.

Sicut lignum cedrinum, cùm incenſum fuerit, odore ſuo ſerpentes fugat: ſic etiam, ubi cor ardet igne contritionis accenſum, omnia fugantur dæmonia. S.Albert. M.ſerm de invent. S. Crucis.

Contritio non in verbis conſiſtit, ſed in perfecta cordis converſione; & mox hominem juſtificat, quibuslibet verbis exprimatur. Publicanus quinque verbis juſtificatus eſt Luc. 18 13. *Deus! propitius eſto mihi peccatori!* David duobus verbis id effecit 2.Reg.12.13. *peccavi Domine*. Latro: *memento* Luc.23.42. Prodigus: *Pater peccavi in cœlum*. Luc.15.21. Magdalena, & Petrus, non verbis, ſed lacrymis compunctionem exprimunt. Luc.7.38. Matth.26.75. Marchant.D 10.Pent.

Quantum frigus ſit peccatum, ex eo, vel maximè oſtenditur; quòd nec univerſæ Inferni flammæ, per omnem æternitatem peccato uni admotæ, illud conſument. Tanta è contrà vis eſt contritionis; ut ſi omnia omnino peccata, quæ nunc in gehenna puniuntur quidem, ſed non abſumuntur, in illius ignem inciderent, uno momento abolerentur. Fernandius in Gen. 3. ſect.21.

§. IV.

Requiſita ad veram Contritionem.

N*On eſt in tempore hoc princeps* (orat Azarias in fornace) - *neque holocauſtum - ut poſſimus invenire miſericordiam tuam: ſed in animo contrito, & ſpiritu humilitatis ſuſcipiamur, - & nunc ſequimur te in toto corde*. Dan.3.38.39. Nota, quid, loco ſacrificiorum, offerat: animum contritum, ſequelam ex corde. Baeza t. 2.l.6 c.4.§.17.

Vade, oſtende te Sacerdoti. Matth.8.4. Miſit eum ad Sacerdotem: ad

Digitized by Google

ad figurandum ; quòd Chriſtianus , quamvis ſit per contritionem, & gratiæ infuſionem , à lepra animæ mundatus ; tenetur tamen congruo tempore , ſi adſit facultas , ſe Sacerdoti novæ Legis oſtendere ; aperiendo ei cor ſuum per veram confeſſionem ; quia nec Deus dimittit peccatum , niſi ſub hac conditione ; ut pœnitens proponat confiteri ſecundùm Chriſti præceptum. Dion. Carth. hic .

Percutiebat pectus ſuum. Luc.18.13. dolore plenum ; externoque ſigno internam contritionem ſignabat . Barrad. t.3. l.4. c.13. hic D.10. Pent. Corporis afflictiones fideles indices ſunt perfectæ pœnitentiæ . Pectus percutit Publicanus ; ut intimam cordis ſui imprimat pœnitudinem . Quis enim credat , cor eſſe verè contritum in eo , cui omnia externa ſint integra , & vel à quovis parvo vulnere libera. Baeza t.3. l.15. cap.7.

Sicut morbus , qui in faciem non prodit , & exteriùs non apparet ; aut non eſt verus morbus , aut leviſſimus ; Sic etiam ſpiritus afflictio , niſi exteriùs in corporis afflictione appareat ; vel non eſt vera afflictio ; vel exigua . Prov.17.22. *ſpiritus triſtis exſiccat oſſa*. Vera contritio , & dolor de peccatis , plerumque ſaltem lacrymas prodit. Dica fer.6. D.2. Quadr.

TITULUS XXXIV.

CONVERSATIO.

V*Os eſtis lux Mundi*. Matt.5.14. Idcirco ille nos elegit , ut ſimus quaſi luminaria ; ut velut angeli verſemur cum hominibus in terra ; tamquam viri cum pueris ; tamquam ſpirituales cum carnalibus agamus . S. Chryſ. hom.10. in ep.1. ad Timoth.

In humanis rebus , & in hac peregrinatione , nihil tam efficaciter gerit in ſe imaginem cœleſtis patriæ , quàm monaſtica converſatio , & congregatio divino cultui dedicata . S. Laur. Juſtin. de monaſt. Converſat. c.7.

Maxima pericula , & formidanda , innumerique caſus , latitant in converſationibus proximorum . S. Laur. Juſt. ib. c.22.

Nemo , niſi valde ſanctus , abſque ſui detrimento proximorum curis occupatur . Id de caſto connub. c.12.

Ingredimini ad Sæculares , cum eo , quod ipſorum eſt ; ſed egredimini cum veſtro ; dicebat ſuis S. Ignatius . q. d. initio Sæcularibus vos accomodate ; ſed ſenſim , & ſuaviter altiora , & divina inducite , eaſque figite in eorum cordibus . Corn. in Jer. c.15. v.19.

TITULUS XXXV.

CONVERSIO.

Ad meliora.

§. I.

Figura, & Symbola.

Q*Uid eſt tibi mare , quòd fugiſti ? &c.* Pſ.113.5. Quid eſt lugere , & contriſtari , niſi maris tempeſtatibus agi ? quid eſt gaudium conſolationis , niſi fuga maris , & abſentatio doloris ? Impietas enim mare eſt : dulcem ſiquidem aquam facere non poteſt , ſed eſt aqua ejus ſalſa valde , & multùm amara ; & amaritudo amariſſima . Rich. à S. Vict. tr. de exterminat. mali c.3.

Potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Matth. 3. 9. Excitavit Deus filios Abrahæ ex lapidibus ; quando multi videntes crucifixum , & ruptas petras , crediderunt . Theophylactus hic .

Ite & vos in vineam meam. Matth.20.4. Quia ad vitam bonam alius in pueritia , alius in adoleſcentia , alius in juventute , alius in ſenectute , alius in decrepita ætate , perducitur ; quaſi diverſis horis operarii ad vineam vocantur . S.Greg. hom.19 in Evang.

Virtus altiſſimi obumbrabit tibi . Luc.1.35. Cùm anima devota , vel ſpe cœleſtis prœmii , vel timore æterni ſupplicii , vel tædio in hac lacrymarum valle diutius commorandi , mota , ac ſtimulata , novis inſpirationibus viſitatur , ſanctis affectionibus inflammatur ; & tandem , abjectis veteribus defectibus , novo vivendi propoſito , à Patre luminum , ſpiritualiter ſpiritu gratiæ fœcundatur : quid aliud agitur ? quàm quòd ſuperveniente virtute altiſſimi , Pater cœleſtis divino quodam ſemine animam gravidam facit , & fœcundat . Poſt hunc conceptum ſacratiſſimum pallet in facie per veram humilitatem in converſione ; faſtidium ſibi , & potus concipit in mente plenario mundialium contemptu . Jam anima cum Maria montana aſcendere incipit. S. Bonav. tr. de 5 perfect. puer. Jeſu .

Audivit vocem . Act.9.4. Deus in Paulo oſtendit typum converſionis peccatorum . Lux enim repræſentat gratiam excitantem ; proſtratio in terram , adverſitatem ; vox reprehenſionem Concionatoris ; ſtimulus conſcientiæ remorſum . Ananias Confeſſarium ; cœcitas clauſuram oculorum , & animi , ad res terrenas , ac conſiderationem æternorum . Triduanum jejunium ſatiſfactionem pro peccatis ; caſus ſquammarum ab oculis , eſt depoſitio excuſationum ; baptiſmus eſt pœnitentia , & confeſſio ; cibus Euchariſtiæ frequentatio ; verſari cum Diſcipulis eſt agere cum probis. Cornel. hic .

Occide . Act.10.13. S. Hieronymus , vel quiſquis eſt author , in Thr. c.3. cenſet : Petro , quaſi Capiti Eccleſiæ , dictum eſſe de Gentibus : *macta , & manduca* : id eſt , vetuſtatem eorum contere , & in corpus Eccleſiæ , ac tua membra , converte . Comparat Petrum leoni , qui quaſi rex animalium , ea mactat , & comedit ; & leænæ , id eſt , Eccleſiæ , ea tranſcribit . Unde S. Greg. 18. mor. c.20. ipſi primo Paſtori quaſi hujus leænæ ori , dicitur : *macta , & manduca* . Quod mactatur , à vita occiditur ; id verò , quod comeditur , in comedentis corpore commutatur . *Macta* ergo , & *manduca* , dicitur : id eſt : à peccato eos , qui vivunt , interfice ; & à ſeipſis illos in tua membra converte . Corn. hic .

Mortui eſtis , & vita veſtra eſt abſcondita cum Chriſto in Deo . Coloſſ.3.3. id eſt , per Baptiſmum , morum converſione , & vitæ mutatione ; mortui eſtis Mundo , Carni , peccatis ; immò mortui eſtis vobis ipſis : quia jam non eſtis , quod eratis antea . Tunc mors erat , nunc vita . S. Anſelmus : mortuus eſt Saulus perſequens Chriſtianos ; reſurrexit eorum amator : mortua eſt iniquitas in Saulo ; reſurrexit ſanctitas in Paulo . Sylv. in Apoc. t. q.74.

Et poſuit dexteram ſuam ſuper me . Apoc.1.17. id eſt , erexit me præ timore cadentem , & confortavit me . Id. ib.

Immutatio converſionis portio cujuſdam comprehenditur mortis . Tertull. lib. de Trinit.

§. II.

Exempla Converſorum ex auditu .

L*Avamini , mundi eſtote* . Iſ.1.16. Hæc verba audiens legi in templo fornicator quidam , compunctus , converſus eſt ; planeque vitam inceſtam in caſtam mutavit . Corn hic .

Subter te ſternetur tinea , & operimentum tuum erunt vermes . Iſ. 14.11. Sæcularis ille , de quo Platus l.3. de bono ſtat. Relig. c. ult. cùm in deliciis mollem vitam ageret , ac nullum ſibi de converſione verbum fieri pateretur ; Religioſus quidam eum comiter inviſens , ad extremum in digreſſu : Scis , inquit , quis poſt mortem erit lectus tuus ? docebit te Iſaias : *ſubter te ſternetur &c.* Qui verſus eum ita pupugit ; ut jam nihil aliud , quam vermes illos , & tineas , animo volvere poſſet . Quin etiam , cùm moleſtam hanc recordationem ludis variis , & æqualium jocis , abſtergere conaretur ; ita nihil proficiebat , ut potiùs magis , ac magis , infigeretur . Quare hoc reputans : ſi ipſa cogitatio illius pœnæ tam erat intolerabilis ; quanto intolerabilior futura erit ipſa pœna . Manus denique dedit Deo , ſeque in religione dicavit. Corn. hic .

Pœnitentiam agite , appropinquavit enim regnum cœlorum . Matth. 3.2. Monus , nomine Babylas , luxurioſe cum duabus concubinis vivebat ; agens omnia , quæ illi dæmon ſuggeſſiſſet . Die quadam ingrediens Eccleſiam audivit ex Evangelio : *pœnitentiam agite &c.* Compunctus , & templo egreſſus , concubinis valedicens monachus factus ; quo & illæ converſæ . Joan. Moſchus c.32. prati ſpir.

Beati qui lugent . Matth.5.5. S. Simeon Stylita , hac in templo audita beatitudine , ex ovium paſtore converſus. Boll.5. Jan.

Qui amat patrem , aut matrem , plus quàm me &c. Matth.10.37. S. Conon adoleſcens hæc ex Evangeliis audiens , permotus monaſticum habitum ſuſcepit . Boll.28. Martii .

Si vis perfectus eſſe , vade , & vende quæ habes . Matth.19.21. audiens hæc S Conſtantius Comes apud Brixiam in Italia , qui primùm militiæ operam dedit , cùm perpenderet , & opulentus eſſet ; ſpiritualibus divitiis cœpit intendere. Boll. 12 Febr.

Omnia , quæcumque habes , vende . & veni , ſequere me . Luc.18. 22. hæc S. Antonius Magnus , dum tempore Miſſæ , cui devotè interfuit , decantari audivit , converſus .

Ecce video cœlos apertos . Act. 7. 55. Moneta , celebris Bononiæ Doctor , ad capeſſendum S Dominici inſtitutum permotus cujuſdam ex eo concionatoris , hæc verba S. Stephani explicantis , voce dicentis : Ecce nunc cœli aperti ſunt volentibus introire : ſed mox in æternum claudentur iis , qui hoc vitæ , & bene agendi , tempus neglexerint. Ita Chronica Ord. S. Dom. p.1. l.1. c.37.

Alia

Digitized by Google

Alia Exempla ex variis.

S. Julianus cum Baſiliſſa deſponſatus, & in thalamum ſponſæ iotroductus, miram uterque liliornm, & roſarum in eo hyemali tempore odorati ſunt fragrantiam: qua ita delibuti, ut ſtatuerent, ſimol virginitatem ſervare. Mortuis utriuſque parentibus, de hæreditare monaſterium conſtruunt, totoſque ſe dedunt bono animarum. Non erat, qui poſſet audire verbum de ore S Juliani, ut aliqua mora retineretur converti ad Dominum; factuſque decem millium monachorum Pater. Boll. 9. Jan.

B. Joannes de Deo fundator Ordinis de hoſpitalitate, coocionante Joanne Avila commotus, pœnitentiam agit publicè, ſolo ſternitur, caput humo, & parieti allidit; capillos, barbamque vellit; ſaltuatim cum clamoribus civitatem ingreſſus pro ſtulto illuditur, ſeſe omnibus expoliat veſtibus &c. io acervum luti ſe conjicit: inde egreſſus, & commaculatus, à pueris luto, lapidibuſque impetitur; trahitur ad hoſpitale; ſæpe manibus, pedibuſque, ligatis durè flagellatur; Curatores Noſocomii de variis delictis incuſatos aſperiores ſibi reddit. Avilla Joannem ſolatur, acta ejus probat, amentiæ tandem larvam deponens incipit miniſtrare infirmis, peregrinarionem inſtituit ſine calceis, ſine pileo, ac malè veſtitus; Granatæ xenodochium inſtruit, ægrotos juvat. Boll. 8. Martii.

B. Torellius Puppius Solitarius in Hetruria, mortuis parentibus, piè ab illis educatus, adhæſit parvæ ſocietati, à bono propoſito deflectens, Animi cauſa deambulabat cum ſuis æqualibus; cùm gallus è vicino loco ad brachium ejus advolat, terque canit. Stupuit, &, quaſi divina voce percuſſus, reſipuit. Quinquaginta annis in cella, & vita ſolitaria exactis, mors ejus miraculoſo campanarum pulſu innotuit. Boll. 16. Martii.

Stultum infirmum ſolabatur ipſius dominus dicens: ſpera in Deo; ibis ad cœlum: cui ille ſemper reſpondit, nolo illuc ire; à quo cùm tandem quæreret, quare nollet illuc ire? reſpondit: quia volo ire ad Infernum, quare? quia diligo te; & ſicut fui tecum in vita, ita tecum volo eſſe poſt mortem: & quia tu ibis ad Infernum, ita & ego volo, ratione ſocietatis. Cui Dominus: quomodo ſcis, quòd ego illuc vadam? quia tota patria, reſpondit, ſic loquitur, quod ſis peſſimus homo, & ideò iturus ad Infernum. Compunctus ſe correxit. Summa prædicant, Converſio.

§. III.

Exempla Converſorum per viſum.

CAtharina de Sandæval nobilis, decimum quartum annum jam egreſſa; forma, & opibus, clarior; nuptias, quaſcumque ei Pater ſuus gereret, velut ſe indignas, repudiabat. Cùm ecce fortuito in effigiem Crucifixi oculos conjicit, cui imminebat titulus J. N. R. J. inhærere verbis, quid amabile oomen portenderet? quis Nazarenus floſculus? quæ regis dignitas? quæ cœcitas Judæorum? quid ipſe pro ſe? quid illa hactenus pro illo? quàm vita ejus diſſona à ſua? Si omnes, qui fornicantur abs te, Regum optime, peribunt, quò miſera deveniam? Te ſpreto, hoſtibus adhæſi; proh ſcelus! Hæc inter mirè illuſtrata, accenſa, mutata, pati avida; cum animo mutat veſtes, mortificationi ſeſe dedit, precationi per noctes intenta, Carmelitanis ſe adjunxit. Franciſc. Ribera l. 3. de vita S Thereſiæ.

Joannes Roberti in hiſtoria S. Huberti narrat: illum, cum famulorum, & canum; grege ad venationem profectum, inſignis magnitudinis cervum vidiſſe; in cujus cornuum medio apparuit Crucifixus, qui dixit: Quamdiu, ò Huberte! quamdiu in captandis feris occupabere? ſemperne ignorabis? te ideo eſſe conditum, ut Deum tuum cognoſcas, illum ames, eoque in æternum potiaris? Ecquid ergo ſaluti tuæ conceſſum tempus ita nullo tuo commodo, profundis? Cecidit Hubertus cum Saulo exclamans: Domine, quid &c. Ad Lambertum miſſus pro Catecheſi.

In annuis Collegii Monaſterienſis An. 1599. Acatholica mulier Mundo muliebri addictiſſima, duos filios diſciplinæ noſtræ tradiderat: qui videntes matrem ad ſpeculum ſeſe curioſiùs commentem quotidie, Crucifixi iconem materno ſpeculo appenderunt. Quo ſpectaculo illa permota, atque in Salvatore vulnerato, quaſi in cryſtallo, fœditatem ſuam conſpicata, vitæ prioris pertæſa, hæreſim ejuravit, moreſque compoſuit.

S. Fulgentius Ruſpenſis Ep. nobili genere ortus in juventute Præfecturam Sæcularem adeptus; dum monaſteria frequentiùs viſitat, mores religioſos obſervat; in hæc verba prorupit: cur, obſecro, ſine ſpe futurorum bonorum laboramus in ſæculo? quid aliquando nobis præſtare poterit Mundus? Si gaudere deſideramus, (licet meliùs ſit benè flere, quàm male gaudere) quantò meliùs tamen gaudent, quorum ſic in Deum tranquilla eſt conſcientia; qui nihil timent, niſi peccata. Imitemur tam laudabiles viros; abiiciamus priſtinos mores; & mutemus labores. Nitebamur priùs inter amicos nobiles; nitamur modò inter ſervos Dei pauperes effici pauperiores. Si coacti ſumus exigere debitores, conemur modò convertere peccatores. Monachus factus matrem ante monaſterium ejulantem, non audivit &c. Boll. 1. Jan.

SS. Liberata, & Fauſtina, virgines ſorores nobili ſtemmate ortæ viderant mulierem quandam inconſolabiliter conjugis mortem lacrymantem: ſtatuerunt igitur à conjugio abſtinere, & ſanctius vitæ inſtitutum arripere. Boll. 18. Jan.

Doſitheus, cùm juvenis eſſet mundo deditus, converſus eſt, viſa pictura infernalium tormentorum. Boll. 23. Febr.

B. Jacoponus, in Sæculo vir nobilis, Juris Doctor, celebriſque Cauſarum Patronus; ſed ſuperbus, avarus, & vanitatum Mundi mancipium: cùm uxorem ſuam in ludis publicis ruina theatri oppreſſam, aſpero ad carnem cilicio indutam, deprehendiſſet; tam ſubito ejus caſu, quàm aſperitate vitæ, compunctus, Sæculo valedicens, ordinem S. Franciſci ingreſſus, mirus exſtitit ſui, vanitatumque, contemptor. Anno Domini 1300. Raderus in vita.

Aderat morienti homo nobilis, at libidine infamis. Hic inſpecta viri ſancti ſub mortem horribili lucta, tamquam ſi in imagine arcani judicii actionem vidiſſet; ſummum repentè ſenſit dolorem, ob vitæ prioris impuritatem. Nec differenda ratus ſanctiora conſilia; Sacerdotem, qui moribundo adfuit, mox à funere abduxit, & magna vi lacrymarum peccata expunxit. Drexel. trib. Chr. l. 2. c. 5. §. 2.

Refertur de Concionatore Franciſcano Pariſiis, qui ſolebat quotannis egredi ad quamdam civitatem, cauſa prædicandi in Quadrageſima. In illa civitate innotuit Domicellæ, non integræ famæ; interdum eam inviſebat; ea ſpe, ut eam à diſſoluta vita retraheret; licet parum proficiens. Sub finem Quadrageſimæ ei valedicens, ab ea rogatus eſt: ut proxima vice, cùm rediturus eſſet ad conciones, ſpeculum ei adferret, qualia multa eſſent Pariſiis. Ille ſe facturum promiſit. Cumque reverteretur, convocata omni familia, obtulit ei domicellæ alterius calvariam dicens: ſpeculum petiiſti. En tibi clariſſimum ſpeculum, caput talis Domicellæ N. quæ paucis abhinc annis talis erat, qualis tu modò leviuſcula in luſibus, & tripudiis. Et talis tu brevi eris, qualis illa nunc eſt. Hoc aſpectu, & commonitione, compuncta dimiſit vana, ſeque correxit. Henric. Jonghen in Dedic. Eccleſiæ S. J.

§. IV.

Converſi ex devota lectione.

INcidit, ut diceret Politianus, neſcio quando ſe, & tres alios contubernales ſuos, nimirum apud Treviros, cùm Imperator pomeridiano Circenſium ſpectaculo teneretur, exiſſe, deambulatum in hortos muris contiguos, atque illic, ut forte combinati ſpatiabantur; unum ſecum ſeorſum, & alios duos itidem ſeorſum, pariterque digreſſos; ſed illos vagabundos irruiſſe in quamdam caſam, ubi habitabant quidam ſervi Dei; & inveniſſe ibi ſcriptam vitam Antonii. Quam legere cœpit unus eorum; & mirari, & accendi, & inter legendum meditari arripere talem vitam; &, relicta militia ſæculari ſervire Deo. Conjecit oculos in amicum, & ait ei: Dic, quæſo te, omnibus iſtis laboribus noſtris, quò ambimus pervenire? quid quærimus? cujus rei cauſa militamus? majorne eſſe poterit ſpes noſtra in palatio, quàm ut amici Imperatoris ſimus? Et ibi quid non fragile? plenumque periculis? & per quot pericula pervenitur ad grandius periculum? & quamdiu iſtud erit? amicus autem DEI, ſi volucro, ecce nunc fio. Dixit hoc, & turgidos parturitione novæ vitæ reddidit oculos paginis; & legebat, & mutabatur intus; jamque Dei ait amico: ego me jam abrupi à ſpe noſtra, & Deo ſervire ſtatuis & hoc ea hac hora, in hoc loco aggrediar. Te ſi piget imitari, noli adverſari. Reſpondit ille: Adhærere ſe ſocio tantæ mercedis, tantæque militiæ. S. Aug Confeſſionum c. 6.

S. Fulgentius, lecto S. Auguſtini in Pſ. 36. Commentario, ad æternitatis beatæ, Deique amorem, adeò exarſit; ut ſe Deo in Religione tranſcripſerit. Surius vitæ c 3. 1. Jan.

De S. Cleolulpho Rege, dein Monacho in Anglia Boll. de 15. Jan cùm eſſet egregiè doctus, V. Beda hiſtoriam Eccleſiaſticam à ſe conſcriptam illi legendam obtulit, cujus lectione ſe ad regnum abdicandum excitavit: cùm videret, res humanas, & regna, cum labore perquiri, cum timore poſſideri, cum dolore amitti.

Digitized by Google

§. V.

Converſi aliis modis, & viis, mirabiliter.

E*T venient ab Oriente, & Occidente*. Luc. 13.29. Per orientem deſignatur ortus Nativitatis; per occidentem occaſus mortis; per aquilonem, qui eſt ventus duriſſimus, duritia adverſitatis; per auſtrum favor, & lenitas, proſperitatis. Itaque ſpiritualiter ab Oriente veniunt, qui conſideratione ſuæ Originis convertuntur; penſantes illud Job 14. 1. *homo natus de muliere &c.* Ab Occidente veniunt, qui mortis memoria, Judicii metu, Inferni formidine, convertuntur; penſantes illud Hebr. 10. 31. *Horrendum eſt incidere in manus DEI viventis*. Ab aquilone veniunt; qui, neceſſitate urgente, vel adverſitate monente, compunguntur, & redeunt ad ſalutem; de quibus ait Salvator Luc. 14.23. *compelle intrare*. Ab auſtro, qui, arridentibus proſperis, nihilominus Deo inhærent. Dion. Carth. hic.

Ego ſum Jeſus Nazarenus. Act. 22. 8. Mirabilis Saulis interrogatio! mirabilior Domini reſponſio. *Ego ſum Jeſus*. Quis non expectaret hic illas antiquas Domini amplitudines: *Ego ſum Deus Abraham &c.* Non. Sed *Ego ſum Jeſus Nazarenus*. Et ſic legit in præſenti Lectio Syra, & Græca. S. Jo. Chryſ. in Pſ. 50. ad ea verba, *ſecundùm magnam miſericordiam*: *Ego ſum*, inquit *Jeſus Nazarenus, quem tu perſequeris*. ò ineffabilis ſapientia Domini! quare non dixit: Ego ſum Filius DEI? ego ſum in principio verbum? ego ſum, qui in dextera Patris ſedeo. Quare non dixit magna illa, & admiranda præconia? Sed quid illa benigna pietas, & ineffabilis clementia? *Ego ſum Jeſus Nazarenus*. de inferiori, & humiliori loco, de parva civitatula. Infimi generis, & inferioris nominis, argumenta produxit, ut teneat Paulum fugientem; quòd de paupere matre, & ignobiliori Nazareth civitate, natus ſit. Quæ quidem quantò inferiora ſunt, tantò majorem Domini benignitatem oſtendunt. Arcones in Iſ. 1. Diſc. 1.

Diocletiano Æliam adventanti nobilis fœmina Ethnica occurrit, filium ſuum Ephyſium ad militaria ſtipendia offerens; quem mox Diocletianus magnæ exercitus parti præfecit, jubens in Italia Chriſtianos perſequi. In itinere ipſe, militeſque, ingenti tonitru perterriti; Ephyſius autem vocem audit cœleſtem, viſa cryſtallina in aere cruce: Ego ſum Chriſtus Filius DEI, quem tu perſequeris. Ephyſe ab hac hora vas electionis eris. Proxima inde nocte ingreſſus Cajetam, crucem ſibi ex auro curat: noctu miraculosè tres inſculpuntur imagines, ſuo nomine deſcriptæ; in cujus titulo Emmanuel, dextro cornu Michael, lævo Gabriel. Artifex timens additum aliquid præter Ducis mandatum, formas eradere necquicquam conatur; quam repetenti dixit, quid factum ſit: Lætus ille accipit, per idem tempus contra hoſtes Romanorum moturus, à turbis remotus crucem ſuam adorat, petens à Chriſto auxilium. Cui ille: nè timeas Ephyſe; viriliter age: ego enim tecum ſum Dominus Deus tuus. Quo facto ad milites accedit, animat in prælium, confligit; cadunt ex hoſtibus duodecim millia, mille ex ſuis deſideratis. Suſcipit Baptiſmum, Divinarum ſtudio ſe applicat, Chriſtum prædicat; Diocletiano ſcribit, ſe Chriſtianum, illum de cultu idolorum arguit. Idem matri nuntiat, quæ in odium Diocletianum animat. Mittit Diocletianus Iulium militem, qui eum, ni Chriſtum deſerat, crudeliter occidat. Hunc ille honorificè excipit, Diocletiani mandata ſpernit, blanditias, & promiſſa, reſpuit. Comprehenditur, fuſtigatur à ſedecim militibus, ferreis uncis dilaniatur, diſcerpiturque, continuò orans. In carcere apparentibus Angelis non credit, niſi ſe muniant cruce; quibus cognitis indignum ſe reputat tanta gratia, à Chriſto ipſo ſanatur, & roboratur. Totus ſanus ad tribunal adductus cùm eſſet, ſtupente populo, Iudex proclamat, à diis ſanatum, & plaſmatum. Ephyſus provocat ad ædem Apollinis, quam evertit cum idolis. Iudex febre correptus ſubſtituit Flavianum; qui, blanditiis nihil proficiens, gladio truncare conatur; gladius ei excidit, ut ampliùs illum non poſſet erigere. Minitanti graviſſimè Ephyſus ait: regnabo cum DEO mox in æternum; & tu miſer cruciaberis cum diabolo ſine fine. Crudeliter dein torquetur duabus horis; in fornacem ardentem inicitur illæſus, combuſtis ſatellitibus. Multi convertuntur. Plectitur capite Boll. 15. Ian.

S. Alexander Acœmetus Abb. ne Epiſcopus fieret, profugiens incidit in latronum latibula, in quibus Dux latronum manebat; qui triginta habebat ſocios ſceleratos. Ille precatus à Deo animas eorum, exauditus eſt: nam latronem myſteria fidei docuit, baptizavit; baptizatum interrogat, an quidquam à DEO petierit baptizandus? petii, inquit, ut Deus brevi animam meam ſuſcipiat. Elapſa una hebdomada pœnitens piè obiit. Illius exemplo triginta ſocii permoti, & ipſi petierunt baptiſmum; impetrato, latrocinii domum in monaſterium convertunt, ſanctè, & monaſticè viventes. Boll. 15. Ian.

S. Ardelio, mimus inſignis Maximiano Imperatore, Chriſtianorum in martyrio conſtantiam per ludibrium exprimebat. Suſpenſus quaſi nollet diis ſacrificare; ſpectatoribus, ejus tolerantiam laudantibus, voce magna ſilentio indicto, dixit: nolite arbitrari, me jam ludicrè agere; ego enim Chriſtianus ſum. Præſes conſternatus, cùm fruſtra ſuaderet mutare mentem in rogum ardentem inici juſſit; in quo martyrium conſummavit. Talis fuit; de quo 27. Febr. Boll. S. Gelaſius, ſeu Gelaſinus, converſus, cùm baptiſmati Chriſtianorum illuderet. Talis Geneſius, qui Romæ myſteriis Chriſtianorum illudens, converſus, & martyr fuit. 25. Aug. Boll. 14 April.

S. Petrus Gonzalez, natus nobilibus, & divitibus, parentibus: Canonicus, mox Decanus factus; die Nativ. Dom. dum per frequentem urbem juveniliter equitando ſe jactat; in cœnum excuſſus, riſu exploſus eſt. Plenus verecundia hæc locutus: quandoquidem Mundus me ſic illuſit; ego quoque illum, tamquam fallacem, ſumpta vindicta, irrideo; neve iterato illudat, vitam in melius commutabo. Fit Religioſus Dominicanus, egregiè proficit, Theologia abſoluta fit fervens Concionator. Boll. 15. April.

Cùm Iuvenis Dilingæ in theatro Peccatoris ad Deum ſeriò converſi, & vitæ anteactæ dedecora deflentis, perſonam ageret; divino inſtinctu ſe ſenſit veris lacrymis ſuperfuſum. Ergo ream conſcientiam coram Deo, Deique Matre, affluenter deploravit, poſt Scenam abſconditus. Inde illæ bonæ ſcintillæ ita crevere; ut ad obeunda S. P. Exercitia ſe contulerit, ſocietatem competierit, & impetraverit. P. Nadaſi ann. rer. memorab. 2. Iulii.

§. VI.

Converſio peccatorum grande miraculum.

T*Itulus Pſ. 44. 1. Pro iis, qui commutabuntur, filiis Core, ad intellectum, Canticum pro Dilecto.* V. Beda: Titulus ſic eſt conſtruendus: Canticum illud cantatum pro Dilecto: id eſt, ad honorem, & laudem, ſponſi ſpecialiter dilecti, propoſitum filiis Core; pro iis, qui commutabuntur, id eſt, cauſa commutationis factæ in ſeipſis ad intellectum, ſcilicet ut intelligant, & ſe commutatos, & commutationem eſſe non ex ſe, vel aliunde; ſed per Dilectum, &c. Arcones in Iof. 1. Diſc. 5.

Miſerere mei Deus ſecundùm magnam miſericordiam tuam. Pſ. 50. 1. Magnam petit miſericordiam, quia non petit auxilium ad patranda miracula naturæ, ſed gratiæ; de quo auxilio ſolùm dicebat alius Marci 9. 21. *ſi quid potes, adjuva nos, miſertus noſtri*. Baeza t. 3. l. 14. c. 1. 2. 2. §. 2.

Admirabilis, Iſ. 9. 6. Dicitur admirabilis in converſione noſtræ voluntatis: quæ mutatio eſt ſolius dexteræ excelſi. S. Bern. ſ. 10. in pravis.

Vidit hominem ſedentem in telonio Matthæum nomine. Matth. 9. 9. Cur vocatio Matthæi recenſetur poſt ſedatam tempeſtatem, dæmones pulſos, paralyticum ſanatum? Reſp. Gloſſa: Matthæus refert vocationem ſuam inter miracula. Sylv. hic.

Qui non accipit crucem ſuam. Matth. 10. 38. Quod majus miraculum? quàm ad fidem Chriſtianæ Religionis venire Iudæum, vel Paganum? quod majus miraculum, quàm cùm in mentibus eorum, qui convertuntur, & reſipiſcunt à malis, aſſuefactus amor vertitur in odium eorum, quæ tanta tenacitate dilexerat; & odium pœnitentiarum, & cruciatuum corporis, vertitur in amorem inſolitum contra tenerum ſenſum; & placitum in diſplicentiam, & diſplicentia in placitum, venit; ſecundùm ineffabilem mutationem, & diſtributionem illius, qui ſemper in factis ſuis eſt miraculoſus, & mirus. O quàm horrenda caſtitas videbatur luxurioſo, humilitas ſuperbo, patientia iracundo, amor communis invido, labor acedioſo, paupertas, & largitas avaro, abſtinentia guloſo! Deridebat hæc in animo amplectentium hanc vitam. Ecce, quæ amabantur, venerunt ad fugam, & odium; & quæ odio habebantur, ſummo amore, quæruntur. Sim. Caſſ. l. 8. cap. 17.

In nomine meo dæmonia eiicient. Marci 16 17. Spiritualiter dæmonia eiicit, qui peccatorem, mortalibus vitiis irretitum, convertit; ita ut ſit templum Spiritus ſancti, qui paulò antè vas erat diaboli. Novis linguis loquitur, qui ſolita vaniloquia, ſcurrilia, vitioſaque, verba devitans, incipit loqui ſalutaria, Deum laudare, proximum informare, jugiter orare. Serpentes tollit, qui diabolicas ſuggeſtiones, & venenatas tentationes, ſupplantat &c. Dion. Carthuſ. in Marcum cap. 16. 17.

Ecce mulier. Luc. 7. 37. Præſtantius argumentum eſt, Chriſtum eſſe DEI Filium; quòd converterit ad ſe peccatores; quàm quòd mortuos ſuſcitaverit. Luc. 7. 15. Adoleſcens à Chriſto ſuſcitatus mox redditus matri ſuæ. Jo. 11. 14. Lazarum ſuſcitas, & mox ait diſcipulis: *Solvite eum, & ſinite abire*. At Zachæum Luc. 19. convertens, cum ipſo manet; & probabiliter Zachæus ſecutus eſt Chriſtum. Cur mortuos ſuſcitatos dimittis, peccatores autem converſos apud ſe retinet? ut ſint Chriſti Deitatis argumentum.

An

An non reſurrectio mortuorum Deitatem Chriſti declarat? itâ planè; ſed converſio peccatorum mirabilius adhuc manifeſtat. Eſcob. l.3. colloq. Chr. part.2. ſect.3. obſ.1. Quærit S.Chryſ.hom. de Latrone: cur Chriſtus in cruce audiens illud opprobrium: *Si Filius Dei es &c.* Cur tunc Chriſtus D. non fecerit aliquem mortuum adduci, ut eum in hoſtium conſpectu ad vitam revocaret? & apertè ſe Filium Dei oſtenderet? reſpondet: Latronis mentem averſam voluit commutare; ut ex omni parte ejus Divinitas ſentiretur. Id.ib.

Admirata ſunt turba. Luc. 11. 14. Mirantur; cùm dæmoniacum in corpore ſanat; magis mirùm, cùm dæmonem eiicit ab anima, & juſtum facit. Hoc potentiæ Divinæ majus opus, quàm creatio. Unde canit Eccleſia: *DEUS, qui omnipotentiam tuam parcendo maximè, & miſerando manifeſtas.* Stella hic.

Hoc initium ſignorum. Jo.2.11. Initium in aqua in vinum, Chriſti virtute, converſa: ut hoc primum, & tamquam vitæ agendæ, initium exigere videatur; animas noſtras ad meliora converti. Sim.Caſſ.lib.5.cap.2.v.7.

Lazare veni foras. Jo.11.43. Hæc vox Filii DEI ſignat magnam gratiam ejus, qui vocat peccatorem interiùs, per occultam inſpirationem dicens: *veni foras*; id eſt, confitere peccata tua Sacerdoti. Haymo hom.in octava Paſch.

Conſtat, quia majus eſt miraculum, prædicationis verbo, atque orationis ſolatio, peccatorem convertere; quàm carne mortuum ſuſcitare: in ipſo enim reſuſcitatur caro, iterum moritura; in illis verò anima in æternum victura. S.Greg.l.3.c.17.

§. VII.

Quorum Converſiones ſint difficiliores.

Num. I.

Doctorum.

E*Cce Magi venerunt ab Oriente Jeroſolymam.* Matth.2.1. De Paſtoribus non dicitur id cum admiratione. Luc.2.16. Cur mirabilior Matthæo viſa ſubmiſſio, & converſio regum, quàm veneratio opilionum? Reſp. dicere vult Matthæus: cum plauſu celebrate miraculum, quod ſapientes dedoceri, quòd magi converti, & revocari à ſuis erroribus ſunt paſſi: non tam novum hoc reputatur in paſtoribus. Nam quòd homines rudes, amuſi, ruſtici, inſtrui ſe ſinant, non multum habet admirationis; verùm quòd ſapiens imbui toleret; quòd doctus ſit quis, idemque docilis; novum hoc, & perquàm mirum eſt. Did. Niſſ. in Phoen. Græc.l.2.c.1.

Exibat ad eum Jeroſolyma, & omnis Judæa, Matth.3.5. Et Luc. 30.12.14 *interrogabant eum turba &c. Venerunt autem & publicani &c. interrogabant autem eum & milites.* Videns verò ſanctus Præcurſor, & Sadducæos, & Phariſæos, emendandæ vitæ cupidos ad ſe venire; cum ingenti admiratione eos aſperis verbis appellavit Matth. 3. 7. *progenies viperarum! quis demonſtravit vobis fugere à ventura ira?* Novarinus: non miratus eſt, quòd alii ex populo accederent, Difficile videbatur Joanni, ſalutis viam didiciſſe, Sadducæos, & Phariſæos; quia aliorum doctores erant. Hinc eſt, quòd ad Deum citiùs idiotæ convertantur, quàm ſcioli; & qui ſibi ſapientes eſſe videntur. Did.Niſſ.in Pœn.Græc.l.2.c.1.

Quod ſi ſal evanuerit, in quo ſalietur? Matth. 5. 13. S. Hier. Si Doctor erraverit: quo alio doctore emendabitur? Denotatur per hoc non impoſſibilitas, ſed difficultas. Obſervat Albert.M.quòd Chriſtus nullum alium traxit ad ſe per tam longum ſermonem, ut Nicodemum Jo.3.1.&c. Uno verbo vocavit piſcatores. Matth.4. 19. Erat ſcilicet Nicodemus magiſter in Lege, ſenio confectus in ſuis opinionibus Sylv.hic q.7.

Quærit S.Jo.Chryſ.l.2.c.1. cur Paulus, cùm initio Saulus vocaretur, poſt converſionem, mutato nomine, appellatus fuerit Paulus; qualem ſe in omnibus epiſtolis ſuis vocavit: *Paulus ſervus Jeſu Chriſti; Paulus Apoſtolus Chriſti*; ab ea nuncupatione litteras ſuas, præter ultimam, omnes orditur. Cur Spiritus ſanctus ei nomen ſuum permutavit? Reſp. Chryſ. quemadmodum Dominus, qui ſervum mercatus eſt, oſtendere volens, ſe Dominum ſervi, nomen illius mutat: ita & Spiritus S. fecit: ubi Paulum captivum accepit, vocabulum ejus mutavit; ut etiam inde diſceret Paulus; ſe habere Dominum: nominum enim impoſitio, Dominii ſignum eſt, & præcipuum. Hæc ille de converſione Pauli. Nota hic illa verba: ut etiam Paulus diſceret, ſe habere Dominum. Quis erat Paulus, ut ad eum modum erudiendus eſſet, eſſe alium, qui illi imperare poſſet? fuitne princeps, rex, Monarcha? palàm eſt, nihil horum fuiſſe. Erat ſapiens, doctus, eruditus. Ipſe fatetur. Act.22.3. *eruditus iuxta veritatem paternæ Legis.* Et ad Gal. 1. 14. *proficiebam in Judaiſmo ſupra multos coætaneos meos.* Glorioſior triumphus eſt, qui de converſis doctis agitur, quàm qui de ſuperatis regionibus reportatur. Columba ſimplex revertitur in arcam; non corvus; qui teſte Farneſio, Mercurii ales. Did. Niſſ.in Phoen.Græc.l.1.1.

Num. II.

Principum, & Potentum.

Steteruntque Sol, & Luna. Joſ.10.13. Innumera pœnè miracula Deus fecit per viros juſtos; hoc tamen ſuper omnia Scripturæ, & doctores extollunt. S.Chryſ.hom.27. in ep. ad Hebr. ille, qui deorſum erat, ſuperioribus imperabat. Hoc etiam illo opere Moyſi majus eſt. Quid ita? non enim æquale eſt, mari imperare; & eis, qui in cœlo ſunt. Magnum quidem illud eſt, & valde magnum; veruntamen nihil ſimile. q. d. difficillimum eſt, principes viros ad virtutem inflectere, & præſtandum obſequium DEO: Celeberrimum hoc eſt miraculum, longeque mirabilius; quàm ſi multitudinem pauperum ad vitam ducas. Pinna in Eccl. 13.Ethol.246.

Quinque ſatrapæ Philiſthinorum viderunt, & reverſi ſunt in Accaron. 1.Reg.6.16. Hi ità ſuis erroribus excæcati erant; ut videntes ſanctitatem arcæ, tantis prodigiis confirmatam, adhuc nihilominus, non ad Bethſames domum ſolis pergerent, ſe Deo in perpetuam ſervitutem tradituri; ſed ad ſuas tenebras, & idololatriam, redirent. Dion. Carth.per quinque Satrapas iſtos ritè deſignantur filii ſæculi, nobiles, & potentes ſecundùm carnem; delectationibus quinque ſenſuum dediti; qui, etſi audiant verba Dei, videantque exempla juſtorum, & miracula omnipotentis agnoſcant; rarò tamen, & pauci, convertuntur ad Dominum. Mendoza in 1.Reg.6.v.16.

Velum templi ſciſſum eſt. Matth.27.51. Quid tunc? *Centurio, & qui cum eo erant cuſtodientes Jeſum; viſo terræ motu, & his, quæ fiebant, timuerunt valde, dicentes: verè Filius DEI erat iſte!* Quid Principes Sacerdotum? *Illudentes cum ſcribis, & ſenioribus, dicebant: alios ſalvos fecit, ſeipſum ſalvare non poteſt.* Theophylact. Centurio, homo Ethnicus, ſignis credit cum his, qui ſecum erant; Judæi autem, qui Legem, & Prophetas, audierant, increduli manent. Naxera in Joſ.16.§.14.

Num. III.

Aliorum.

Magi Matth. 2. 2. qui prodigia non viderant, vel unico ſtellæ miraculo perculſi; at ſacerdotes miraculis aſſueti, nec ſole miraculosè ecclypſato, percelluntur. Luc.23.44. Naxera in Joſ.16. §. 14.

Superbus homo difficulter corrigitur: cibus enim, in quo nimis eſt de ſale, quaſi perditus eſt. Sed non ille, in quo parum eſt; quia poteſt apponi. Sic homo ſuperbus, qui nimium habet de ſenſu, non eſt flexibilis. Geminiani l.9. ſimilit.

§. VIII.

Motiva.

Convertendi peccatores.

Ex Veteri, & Novo.

E*Duxit me de lacu miſeriæ, & de luto fæcis, & ſtatuit ſupra petram pedes meos.* Pſ.39.3. Priùs de luto pravitatis educitur; ut ejus pedes per fidem in petra ſolidentur: Sed quia rectam fidem recta ſubſequi debet operatio, greſſus ejus directi ſunt; ut poſt directionem greſſuum, id eſt, poſt perfectionem boni operis, in ore acciperet etiam novum Canticum prædicationis. S. Greg. in Ezech.hom 9.

Sicut turris David collum tuum. Cant.4.4. Collum caput, & membra, connectit. Unde per collum deſignantur, qui vel prædicatione, vel adhortatione, alios convertunt, & Capiti Chriſti jungunt. Rich. à S.Vict.hic.

Ideo miſſus ſum. Luc.4.43. Prophetam miſſum viduæ de gentibus, divinum dicimus eſſe ſermonem, ac prædicatorem; qui ſemper mittitur animæ, quam ab æterno prædeſtinavit omnipotens; ut paſcatur, non neceſſitatis pane, ſed converſionis delectatione. Nam ſicut cibus Chriſti eſt, ut voluntatem Paternam perficiat. Jo.4. Sic & omnium prophetarum &c.eſt cibus: ut hi, ad quos mittuntur, illam inculpatè perficiant. Sed primò petitur aqua in vaſe; lacrymæ ſcilicet in menſura, pro compenſatione delicti. Sim.Caſſ.l.9.c.12.

Eſca juſtorum, eſt converſio peccatorum; de quo dicitur Jo.6. 27. *operamini non cibum, qui perit; ſed qui permanet in vitam æternam.* S.Greg.moral.l.31.c.22.

Quos iterum parturio. Gal.4.19. Nam ſemel illos parturierat in

prima

Digitized by Google

prima converſione. Unde converſio hominis partus dicitur. Job 39. 3. *incurvantur ad fœtum, ut pariant*. S. Thom. hic lect.6.

Ex Patribus.

Gaudium, quod percipimus, quandu aliqui ex eis correcti in melius commutantur, & Sanctorum ſocietati copulantur; nulli gaudio in hac vita, comparari poteſt. S Auguſt. ep. 145.

Eſt maximum, & perfectiſſimum, bonum; quando à malè faciendo, & à re malè gerenda, ad virtutem, & bonam actionem, poſſit quis aliquem traducere. Clem. Alex. l. 1. Strom.

Quis unquam ambiget? ſupremæ dilectionis eſſe: omni ſtudio, atque opera, ad cognitionem veritatis, & obſequium Dei, errantes homines revocare. Id. l. 10. c. 25.

Paſcit ſanctos Doctores quodammodo & Angelos, qui convertit ſe à peccatis. Litteum Petri. V. Beda in Levit. c. 4.

Hoc habent in virtutibus proprium, qui verè Chriſtiani ſunt: quòd omnes vellent ad Chriſtum converti; & gaudent de converſis, & dolent de averſis. Sim. Caſſ. l. 9. c. 18.

Miſcellanea de Converſione.

Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum &c. Matth. 16. 24. Semetipſum abnegat, qui mutatur ad meliora; & incipit eſſe, quod non erat. S. Greg. in Ezech. hom. 10.

Exiit primo manè &c. Matth. 20. 1. Nulla non hominum ætas apta converſioni. Prudentiſſimè prima hora, id eſt, in pueritia ad propriæ vineæ culturam properabis: qui præcoces fructus expetit; qui ait: *Sinite parvulos venire ad me*. Matth. 19. 14. At ſi pueritiam poſſederit otioſitas; adoleſcentia ligonem accipiat Flores ætatis immaturos, & acidos fructus partoriere? virilis ætas maturos exponat. Maturi fructus maturam decent ætatem, ais? ſaltèm ergo in ſenectute ad operationem vineæ perge. An putas, patremfamilias circa undecimam horam exiturum fuiſſe, ſi inepta ad converſionem, vel decrepita ætatis infirmitas? *Ite & vos in vineam meam*. q. d. vel in ultimis reſipiſcite. S. Fulgentius ep. 7. c. 10. Si aliquam ætatem judicaret Dominus converſionis remedio ineptam, non diverſis temporibus operarios vocaret ad vineam: in diverſitate quippe horarum accipitur ætatum diverſitas. Eccle. 3. 1. *Omnia tempus habent*. Dictumne uſpiam, tempus pœnitendi, & tempus non pœnitendi? S. Fulgent. cit. cap. 9. ſemper Deus delectatur converſione noſtra; nec tempus hujuſmodi, quamdiu in hac vita eſt, poſuit, quo propitiari converſo non poſſit. S. Chryſ. hom. 2. in Pſalm. 50. Occidiſti? pœnitere: vulneratus es? adhibe tibi curam, dum vivis, dum ſpiras; etiam in ipſo lecto poſitus; etiamſi dici poſſis exanimatus. Non impeditur temporis anguſtia miſericordia Dei. Eſcob. t. 6. parab. Chr. ſect. 4. obſ. 3.

Primo manè circa horam tertiam. Matth. 20. Orig. hom. 10. in Matth. dies hujus Sæculi ſpatium eſt; qui quidem dies nobis longus videtur; ſed ſi cum æternitate comparetur, eſt breviſſimus.

Percutientes pectora ſua. Luc. 23. 48. Percuſſio illa pectorum non erat emendatio; ſed ſolidatio ſcelerum, ubi per fidem non convertebantur ad CHRISTUM. Revertebantur ad domos, non autem ad ſe ipſos. Revertebantur ad domicilium proprium; ſed non revertebantur ad Dominum. Sim. Caſſ. lib. 13.

Faciliùs inveni, qui innocentiam ſervarent; quàm qui congruè pœnitentiam egerint. S. Ambr. l. 2. de pœnit. c. 10.

Numquam eſt ſera converſio. Latro de cruce tranſiit ad paradiſum. Nabuchodonoſor rex Babylonis, poſt efferationem corporis, & cordis, & beſtiarum in eremo convictum, mentem recepit humanam. S. Hier. ad Lætam de inſtit. filiæ.

TITULUS XXXVI.

CONVIVIA.

§. I.

Sint frugalia, ſancta.

Ex Veteri, & Novo.

S*Ic autem comedetis illum: renes veſtros accingetis*. Ex. 12. 11. Accinctos jubet Legiſlator accedere ad menſas. Hoc habitu potiùs bellaturis incedere conveniret: Quia comeſturi potiùs corpus laxare, & curare ſolemus. Docet ad menſam accedendum eum moderatione, & parſimonia. Pinna in Eccl. 23. Ethol. 254.

Si quando habebitis epulum, & dies feſtos; cunctis diebus &c. Num. 10. 10. &c. Cur Deus, tam tempore belli, quàm pacis, & epulis, vult cani tubis? Cùm ad menſam, ad epulum, itur; certamen nobis indicitur contra gulam, & intemperantiam; proinde ſi moneremur his verbis: tuum hic hoſtem invenies certò. Vide, virum te geras; dimices, vincas. Drexel. Aloe, ſeu de jejunio l. 2. c. 2.

Coram Domino epulaberis tu, & domus tua, & Levita, qui intrà tuas portas eſt: cave, nè derelinquas eum. Deut. 14. 26. 27. Ad convivia olim invitari debebant Sacerdotes, & Levitæ; ut in modeſtia invitatos ſuo exemplo continerent. Merchantius D. 16. Pent.

Bibebant vinum. & laudabant deos ſuos. Dan. 5. 4. Hæc agebantur, non in cœnula religioſi, ſed regio convivio Balthaſaris. O quàm religioſior eſt interdum ſuperſtitio, quàm religio! impii in convivio deorum recordantur ligneorum; nec recordantur ſolùm, ſed eos laudant: Chriſti Sacerdotes nonnulli unicum Deum laudare non faſtidiant vel inter choros pſallentium Deo! Illi meminerunt idolorum in menſis; nos menſarum recordamur in aris. Oliva l. 9. Strom. hic.

Non legimus, Chriſtum manducaſſe cum principibus, & potentibus ſæculi; ſed cum peccatoribus, & publicanis. S. Eligius hom. 13.

Hoſpes, & egenus Jeſus, acceptabat oblata ſuffugia, ſemper intendens animicapium exercere, nam & illas ubilibet modis omnibus venabatur. Sim. Caſſ. l. 9. c. 29.

Ex Patribus, & aliis.

Non priùs diſcumbitur, quàm oratio ad Deum prægustetur: ita ſaturantur; ut qui meminerint etiam per noctem adorandum Deum ſibi eſſe: ita fabulantur; ut qui ſciunt, Dominum audire. Tertull. adversùs Gentes de Chriſtianor conviviis.

Epulis veſtris interſit Chriſtus; in facie prandeatur authoris; honeſtate convivii natura ipſa, quæ nos producit, honoretur. Lætitia menſæ veſtræ pertingat ad pauperes Chriſti. Familia veſtra innocentiæ tripudiet diſciplina. Abſit ebrietas, luctus abſcedat, fugetur effuſios ſaltatricum peſtis, lenocinia cantorum, voluptatum fomenta, ventris onera, naufragium ventris, cum Herodiadis convivio abſcindatur. S. Chryſ. hom. 16 in Matth 15.

Poſt ſenſibilem menſam, cùm hinc abieritis, apponite & ſpiritualem menſam. Et dicat quidem vir aliqua eorum, quæ nunc hic ſunt dicta: audiat autem mulier, diſcant pueri, diſcant familiares; fiatque domus Eccleſia. S Chryſoſt. tom. 1. in Gen. hom. 2.

Auguſtum trinis tantùm ferculis exhibuiſſe convivia, teſtis eſt Svetonius c. 14. aut, cùm abundantiſſimè, ſenis. Quæ doctis colloquiis temperabat.

§. II.

Convivia vitioſa carpuntur.

S*Abbatha mea cuſtodite*. Levit. 19. 30. Contra hoc mandatum apertè faciunt, qui maximè in feſtis diebus operibus diaboli, ſcilicet commeſſationibus, & potationibus, & choreis, & hujuſmodi, vacant; potiùs feſta Baal, quàm Domini, celebrantes. Deus Bel tot, & tanta comedit. Dan. 14. Hugo Card. in Levit. hic.

Abſolon per convivium, & ſimulativè ſe regem conſtituit, & populum avertit à David. 2. Reg. 15. Sic diabolus hodiè in feſtis, & conviviis, multos à Chriſto avertit, & ſubiicit ſibi, quaſi regi. Hugo Card. hic.

Sanctificabat illos. Job 1. 5. Hoc nobis ſolerter eſt intuendum; quòd, peractis diebus convivii, purgatio per ſingulos adhibetur holocauſti. Vir quippe ſanctus noverat, quia celebrari convivia ſine culpa vix poſſunt. Noverat, quia magna purgatione ſacrificiorum diluendæ ſunt epulæ conviviorum: & quidquid in ſemetipſis filii convivantes inquinaverant, pater ſacrificium immolando tergebat. Nonnulla quippe ſunt vitia, quæ à conviviis, aut ſeparari vix poſſunt, aut certè nequaquam poſſunt. Porrò enim ſemper epulas comitatur voluptas: nam cùm corpus in refectionis delectatione reſolvitur, cor, & inane gaudium, relaxatur. Unde ſcriptum eſt: *Sedit populus manducare, & bibere; & ſurrexerunt ludere* Ex. 32. 6. Pœne ſemper epulas loquacitas ſequitur; cumque venter reficitur, lingua deformatur. S. Greg. mor. l. 1. cap. 4.

Meliùs eſt ire ad domum luctus &c. Eccl. 7. 3. Senſus eſt, quaſi dicat: quia melior eſt dies mortis, quàm nativitatis; hoc enim præceſſerat. Hinc conſequenter eſt meliùs ire in domum funebris luctus, quàm ad domum convivii natalitii; quod ſcilicet celebratur ob natum infantem; quia in illa ex ſpectaculo funeris, & defuncti homo admonetur mortis ſuæ, ut cogitet, ſe propediem ſimiliter moriturum, & funus futurum, ideoque ad illud bene vivendo ſe præparat. In hac verò deliciis, vino, & gaudiis, ſermonibuſque variis, diſſolvitur animus &c. Corn. hic,

Epu-

Digitized by Google

Epulabatur quotidie. Luc.16.19. Ipſius menſa multorum pauperum conſtabat ſanguine; & ipſius pocula multorum, quos ad laqueum coegerat, rubebant cruore. Quanti necantur, ut vobis, quod delectat, paretur! Funeſta fames veſtra, funeſta luxuries. Ille de ſummis culminibus ruit, ut frumentis ampla receptacula præpararet; ille de ſublimi arboris cacumine decidit, dum genera uvarum explorat, quæ deferat, quibus digna convivio tuo vina fundantur. Ille mari merſus; dum veretur, nè piſcis menſæ tuæ deſit, vel oſtrea, &c. S.Ambr. l.de Nabothe Jezraelita c.5.

Ex Patribus.

Laqueus tenditur, cum menſa regalis convivii præparatur; quæ conſtantiam ſæpe mentis inclinat. S.Ambr.in Luc.c.4.l.4. Dixit autem illi diabolus.

Natus in paupere domo, & in tugurio ruſticano; qui vix milio, & cibario pane, rugientem ſaturare ventrem poteram; nunc ſimilam, & mella faſtidio. Novi & genera, & nomina piſcium; in quo littore concha lecta ſit, calleo; ſaporibus avium diſcerno provincias, & ciborum me raritas, ac noviſſimè, damna ipſa, delectant. S. Hieron. ep. 2. ad Nepotian. de victu Clericor.

Sicut terris nubes caligant cœlum, ſic obſcurant animas intempeſtiva convivia. S.Chryſol. ſ.41. S. Chryſoſt. hom. 71. in Matth. comparans inter ſe menſas ſæcularium, & Monachorum, ait: hæc viam ad cœlum præparat, illa vi ad gehennam trahit: diabolus illius, Chriſtus iſtius princeps eſt: luxus, & laſcivia, illam; philoſophia, & moderatio, iſtam præparat: hic Deus adeſt, illic diabolus.

O quanta mala ſequuntur peccatorum convivia! nam ibi lingua nullis gubernaculis gubernata; ibi mendacia, ibi verba ſcurrilia, ibi perjuria, ibi ſæpe odia; ſæpe lites, & verbera; ibi vanitas plurima. S.Bonav.ſ.84.D.2 Pent.

Eſt etiam menſa diaboli, in qua non niſi animarum ſanguis bibitur; non niſi cruciatus hominum in cibo ſumitur. Petr. Cell.l. de panib.c.1.

TITULUS XXXVII.

COR.

§. I.

Symbola.

D*Ixi, cuſtodiam vias meas*. Pſ.38.2. David propheta docuit nos, tamquam in ampla domo deambulare in corde noſtro, & converſari cum eo, tamquam cum bono contubernali; ut ipſe ſibi diceret, & loqueretur ſecum, ut eſt illud: *dixi cuſtodiam &c.* S.Ambroſ.l.3 c.1.

Exurge pſalterium, & cithara. Pſ 56.9. id eſt, cor meum, & caro mea, ad exultandum in Deum. Cor namque ſapiens, quæ ſurſum ſunt, pſalterium eſt ſonans de ſuperiori; caro patiens, quæ deorſum ſunt, cithara ſonans ab inferiori. Guarriens hic.

Sume tibi laterem &c Ezech 4. 1. Videlicet proximi cor terrenum ponens coram te; ut & vitam, & intellectum illius, intenta mente cuſtodias. *Et deſcribes in eo civitatem Jeruſalem*, ut ei, quæ ſunt ſupernæ patriæ gaudia, de viſione pacis innoteſcas. S. Greg. hom. 12.hic.

Cor noſtrum velut fons eſt quidam; verbum verò emiſſum, veluti rivus ex hoc fonte profluens. S Baſilius ſerm.in verba illa, in principio erat verbum.

Cor eſt abyſſus. S.Macarius hom.17.

Sicut molendinum velociter, & nihil reſpuit; ſed, quidquid imponitur, molit; ſi autem nihil opponitur, ſeipſum conſumit: Sic cor meum ſemper eſt in motu, & nunquam requieſcit. S.Bern. Medit c.9.

Molendinum ſemper aliquid molens, cor eſt humanum, aſſiduè aliquid cogitans. Hoc DEUS unicuique homini ſervandum tradidit; jubens, ut in illo molat illos tantùm cogitatus, quos ipſe ſuggerit. Quorum cogitatuum alii ut frumentum, alii ut hordeum, alii ut avena, ſunt. Ut frumentum, quos anima replicat, cùm in contemplatione poſita pure de DEO cogitat. Hi autem hordeo aſſimilantur, qui de virtute in virtutem aſcendere nituntur. Illi verò ut avena ſunt; quibus homo intendit ſua deſerere vitia &c. Sanct. Anſelm. lib. ſimilit. cap.41.

§. II.

Cor magna cura cuſtodiendum; illius laudes.

Ex Veteri, & Novo.

C*Or meum dereliquit me*. Pſ.39.13. Cor nos derelinquit, quando peccatis ægrum profutura non appetit. Caſſiodorus hic.

Myrrha, & gutta à domibus eburneis, ex quibus delectaverunt te filiæ regum. Pſalm.44.9. Vis domos eburneas ſpiritualiter accipere? Magnæ domus, & magna tabernacula DEI, corda ſunt Sanctorum. Ipſoſque reges, regentes carnem, ſubjugantes ſibi turbas humanarum affectionum; caſtigantes corpus, & ſervituti ſubjicientes, accipe: quia inde delectaverunt eum filiæ regum. S.Auguſt hic.

Beati, qui habitant in domo tua Domine. Pſ.83.5. Domum Domini agnoſcimus cor humanum. S Chryſoſt.hic.

Effundite coram illo corda veſtra. Pſ 61.9. Effundere cor, eſt evacuare cor à vitiis, affectibus malis, perverſis cogitationibus, & ſimilibus, quaſi liquoribus noxiis. S.Baſil.

Omni cuſtodia ſerva cor tuum. Prov.4.23. & Cant.8.6. *pone me ut ſignaculum, ſuper cor tuum*. Hebr. *præ omni cuſtodia cuſtodi cor tuum*. q. d. diligentiùs, quàm tuam domum, agros, theſauros, uxorem, filios arces, & urbes. Significatur etiam cuſtodia, & vigilia militaris; quæ primaria militiæ eſt diſciplina. Romani enim diem, æque ac noctem, in quatuor vigilias diſtribuerunt; ita ut quælibet contineret tres horas; atque initio cujuſlibet vigiliæ mutabant excubias; unde ſic exponas: Sicut milites omni cuſtodia, id eſt, qualibet diei, & noctis, vigilia, cuſtodiunt urbem, & caſtra; ſic tu quavis hora cor tuum. Præterea ex Hebræo, cuſtodia ſignificat carcerem, quo rei, filii regum, juveneſque protervi, cuſtodiuntur. Cor ergo petulans, & vagum, carceri, & cuſtodiæ mentis, mancipa; ne quòd ſcelus admittat, nè ſeducatur. Corn.hic.

Si ſpiritus poteſtatem habentis aſcenderit ſuper te, locum tuum nè dimiſeris. Ecclæ.10.4. S.Cyrill.in 1.Iſ.legit *cor*: in corde enim eſt locus ſapientiæ, & conſtantiæ. Corn.hic.

Sepi aures tuas ſpinis- & ori tuo facito oſtia, & feras &c. Eccli. 28.28. Poſſeſſio tua, mens tua eſt; aurum tuum, cor tuum; argentum tuum, eloquium tuum eſt. S. Ambr. offic. lib. 1. cap.3.

Dictum eſt antiquis. Matth 5.21. Ecce abundantior juſtitia; non ſolùm prohibitio corporalis, ſed & cordis. Ecce juſtitia Phariſaica, corpore non mœchari. Ecce abundans, concupiſcentias à corde reſcindere: ubi abundantia peccatorum, ibi etiam & virtutum. Cor hominis fons eſt malorum, cùm fuerit perverſum. Sim Caſſ.l.1 in c.19.

Cor autem eorum longè eſt à me. Matth 15. 8. De corde longè facto queritur Deus, & cor maximè cuſtodire jubet: cor exquirit; cor informat, & inſtruit; cor jubet excoli, miraturque ei: *Filii hominum! uſquequò gravi corde?* Pſ. 4. 3. *Cor autem eorum non erat rectum cum eo. Fili præbe mihi cor tuum*. Deprime cor tuum, & ſuſtine. Id.l.11.c.2.

Regnum Dei intrà vos eſt. Luc.17.21. Quod illud regnum? hominis cor: in hoc ſolo rex amoris regnat. Ergo quiſque cor ſuum arcta cuſtodia cingat; in quo DEI regiam, & regnum, concludi intelligit. Oliva l.3.Strom hic.

Nobile regnum poſſidet, qui cor ſuum poſſidet. S.Bern. tr. de inter.domo c.24.

Altare, quod votum ſanctificat, eſt hominis cor, quod principale habetur in homine. Vota autem, & dona, quæ ponuntur ſuper altare, omne quod ſuperponitur cordi. Ut puta: proponis orare; votum orationis poſuiſti ſuper cor tuum, quaſi ſuper quoddam altare, ut orationem offeras Deo. Orig.tr.25. in c.23. Matth.

Ex Patribus.

Leva cor in cœlum, nè putreſcat in terra. S.Aug.ſ.5 n.de temp.

Munus noſtrum eſt oratio noſtra; altare verò noſtrum eſt cor. S.Iſid.l de confl.vit.& virt.

Cor, quia preſtantiſſima humani corporis pars eſt, & totius imperium corporis ſibi commiſſum habet: ceu regem quemdam Creator undique munit; & thoracia vallo fortiſſimo circumſepſit; nè quid eorum, quæ extrinſecus homini incidunt, cor facilius lædere queat. B.Theodoret.de Provid.Dei ſ.3.

Mihi cor non videtur abſimile eſſe diverſorio: illud enim perforatur, & effoditur, & ſtercore ſæpe repletur: cùm homines petulanter ſe gerant; & locum omnino nihil curent, ut qui ſit alienus. Eodem modo cor quoque, cùm quamdiu illius nulla cura geritur, ſit immundum, & multorum dæmonum habitaculum. Clem.Alex.l.2 Strom.

Caſti-

Digitized by Google

Caſtitas eſt Chriſti jucundum diverſorium; terreſtriſque clypeus cordis. Jo.Clim.gr.15.de caſtit.

Quæcumque in Mundo concupiſcis; quæcumque in Mundo amittere metuis; impende libenter pro libertate cordis. Rich. à S.Vict. l.3. de arca myſt.

Sicut avis rapax amat cor prædæ, ſic dæmon cor hominis: ut patet de illo, qui interrogabat diabolum, quid plus amabat? diabolus reſpondit: quòd tria præcipuè, ſcilicet Lunam primam, rotam ſolis, & ferrum molle; hoc eſt, cor: quod componitur ex tribus litteris, quæ habent illas tres figuras C.O.R. S.Bonavent. Diæt.ſal. cap. 2.

Cor inſtabile, & à bonis cogitationibus vacuum, nidus eſt diaboli. Thom.Kemp.ſ.7. ad Novit.

Cor inſtar ſpeculi eſt; quoquò illud verteris, illud in ipſo reſpondet. Si cœlum versùs &c. Oſeæ 9 10. *Facti ſunt abominabiles, ſicut ea, quæ dilexerunt*. Broymard. Cordis pulchritudo. Senex ille apud Moſchum in prato ſpir. cap. 1.10. hoc ſingulare ſuis dabat monitum: eſto janitor cordis tui; ut nil, niſi te conſcio, tuaque ratione probante, in illud ingrediatur, vel egrediatur. Corn. in cap.15. Matth.

§. III.

Cor DEO dedicandum, & conſecrandum.

P*Rabe fili mi cor tuum mihi*. Prov.23. 26. Præbendum eſt, non commodandum; ut de cætero nihil ibi juris habeat homo; ut nihil velit, nihil ſapiat; niſi quod vult, & ſapit ſapientia. Hugo Card. hic.

Populus hic labiis me honorat; cor autem eorum longè eſt à me. Matth.15.8. Conjuncta ità inter ſe ſunt os hominis, & cor; ut, ſi alterum à DEO abſit, utrumque à Deo exulet. Fruſtrà cœlo labia inſeritis, qui cœno cor opprimitis. Imò numquam totus homo ità à Deo exulat; quàm cùm, abducto à ſuo Domino corde, numen labiis proſequitur. Numquam libidines, aut bacchantur immaniùs, aut graſſantur magis impunè; quàm cùm veſano cordi colorata labiorum religio perſonarum accommodat &c. Oliva fer.4.D.3.Quadr. vide hic fuſum deſuper diſcurſum.

In aram Dei, quæ verè maxima eſt, & quæ in corde hominis collocata, coinquinari non poteſt ſanguine, juſtitia imponitur, patientia, fides, innocentia, caſtitas, abſtinentia. Lactantius l.6. div. inſtit.

Nullum eſt ſcrinium tam aptum, & dignum, ad recipiendum Deum puerum; ſicut cor tuum ab omni malitia purum. Thom. Kemp.Conc.7.

§. IV.

Cor magnum, firmum, regale.

I*Mmutavit ei Deus cor aliud*, 1.Reg.10.9. q. d. Deus cor Saulis, quod, cùm eſſet privatus, erat puſillum, abjectum, agreſte, ſervile; jam, eo rege facto, fecit magnanimum, ſublime, amplum, & regale: ut nullis periculis cederet, nullos hoſtes metueret; nullum onus difficile ſibi putaret. Ità Abul. mutavit ei cor, quod antè erat parvum, & ſervile, in cor regale. Vatabl. immiſit illi mentem aliam, & cor regium, ſive regios Spiritus Theodoret. quoniam erat ruſticus ſolùm ſciens terram colere; cùm ei manus impoſuiſſet, dedit ei Spiritum regium. Corn. hic. Carthuſ. dedit Sauli cor virtuoſius, & ſpecialiter magnanimius.

Deus dicitur, 3.Reg.4.29. Salomoni dediſſe *latitudinem cordis, quaſi arenam, quæ eſt in littore maris*. Per latitudinem cordis intelligunt Hebræi cor latum; amicum, liberale. Sic de ſe ſcribit Paulus 2.Cor.6.11. *Cor noſtrum dilatatum eſt*. q.d. vehementiſſimè vos amo. Cornel. in 2.Cor. hic.

Et opera manuum ejus annuntiat firmamentum. Pſ.18.2. Cœlum firmamentum, firmum cor, non timidum cor. Annuntiata ſunt iſta inter impios, inter adverſos Deo, inter amatores Mundi, perſecutoreſque juſtorum, inter ſævientem Mundum annuntiata ſunt iſta. Sed ſæviens Mundus quid poterat facere, quando firmamentum iſta annuntiabat? S.Aug. hic.

Det vobis (Deus] *cor omnibus, ut colatis eum*. 2. Machab.1. 7. *Corde magno*. Quid eſt cor magnum? niſi, cui præter Deum nihil eſt magnum. Quid eſt cor magnum? niſi quod Mundo ſe præferens deſpicit Mundum magnum. Quid eſt cor magnum? niſi ubi per dilectionem laudabilis nimis, & ſapientiæ innumerabilis habitat Dominus magnus. Quid eſt cor magnum? niſi quod omnia ſenſibilia, æſtimata magna, comparata in ordine ad veritatem, reputat parva. Quid eſt cor magnum? niſi quod corpus parvum deſerit, ſeipſum excolit magnum. Quid eſt cor magnum? niſi quod ad majora ſe ordinat, & ad maxima per virtutes inviſibiliter aſcendit. Sim.Caſſ.l.1.c.24.

§. V.

Cor quietum.

T U excitas, ut laudare te delectet. quia feciſti nos ad te, & inquietum eſt cor noſtrum, donec quieſcat in te. S.Auguſt. Confeſſ.l.1.c.1.

Quis mihi dabit requieſcere in te? quis mihi dabit, ut venias in cor meum! & inebries illud; ut obliviſcar mala mea: & unum bonum meum amplectar te? Id.ib.cap.5.

DEO exhortante, & conſolante, nos; quamvis mille hominum moleſtaverint; haud in re ſane vel minima offendere potuerint: Nam cùm illo in ſolido cor poſuerit, nemo id vel moveri coegerit. S. Chryſ. hom.4. de pœnit.

Meliùs eſt, ut cor meum Jeſus habeat, quàm ego: quia cum illo eſt in pace; mecum autem in inquiete. Thom.Kemp.conc.8.

§. VI.

Cor inſtabile, inquietum.

C Or humanum in deſiderio æternitatis non fixum, numquam ſtabile eſſe potes. S.Aug. Man. c.25. Sed omni volubilitate volubilius; de alio in aliud tranſit, quærens requiem, ubi non eſt. Idem ib.

Quid eſt mare, niſi cor noſtrum, furore turbidum, rixis amarum, elatione ſuperbiæ tumidum, fraude malitiæ obſcurum? S. Greg mor.l.28.c.9.

Quid per mare? niſi cor inſtabile; & quid per terram? quàm cor firmum, & ſtabile, rectiùs intelligimus. Rich. à S.Vict. de erud. hom. inter.lib.3.c.1.

§. VII.

Cor Chriſti.

M*Eliora ſunt ubera tua vino*. Cant.1. 1. Ex loci poſitione per ubera cor Chriſti tacitè ſignificat. S Greg.Nyſſ.hic.

Quia ſemel venimus ad cor dulciſſimum Jeſu, & bonum eſt nos hic eſſe; nè ſinamus nos facilè avelli ab eo. - O quàm bonum, & quàm jucundum habitare in corde hoc! Bonus theſaurus, bona margarita, cor tuum, bone Jeſu! quam ſoſſo agro tui corporis invenimus. Sanct. Bernard. tract. de Paſſ. Domin. cap.3.

Si cor Chriſti attendimus; nihil illo dulcius, nihil illo beatius. Nihil uſpiam creaturarum dulcius eſſe poterit illo corde. Rich. à S.Vict.l.2. de Emmanuele c.21.

Cor Salvatoris verus orientalis unio; unicè unicus, & pretii inæſtimabilis; jactum in mare incomparabilium amaritudinum, diebus ejus Paſſionis ſeipſum in ſeipſo liqueſecit, & reſolvit in dolorem, vi, & vehementia anguſtiarum mortalium undique prementium. S.Franc.Saleſ.tr.div.am.l.6.c.12.

TITULUS XXXVIII.

CORONÆ.

§. I.

Spinea Chriſti Domini.

Varia ex Scriptura, & mixtim.

M*Aledicta terra in opere tuo, - ſpinas, & tribulos germinabit tibi*. Gen.3.17.18 Propterea Jeſus accepit ſpinas; ut ſolvat hanc maledictionem. Et ideò ſepultus eſt in terra; ut maledicta terra, pro maledictione recipiat benedictionem. S Cyrill Jeroſ.Catech.13.

En modò Arca Teſtamenti Ex.25. & altare thymiamatis, non aurea, ſed ſpinea corona præcinctum. Incerto Authore

Super ipſum efflorebit ſanctificatio ejus. Pſalm.131. 18. S.Hieron. vertit. *efflorebit diadema ejus*. Bern. de Britto l.6.hiſt. Ciſtert.cap. 26. teſtatur: quòd, cùm partem Coronæ Chriſti, Carolus M. dono acciperet, erupere in flores. Sylveir. in Matth.27. cap. 11. quæſt.10.

Spinæ illæ, quas è Corona Domini ſervat Eccleſia variis in locis, die Veneris ſancto florere conſueviſſe dicuntur. Teſtis eſt S.Greg. Turon. eas necdum ſuo tempore aruiſſe: ferunt inquit, ipſas coronæ partes, quaſi virides apparere; quæ, tametſi videantur amiſſis foliis, quotidie tamè reviréſcere virtute divina. Quæ Rhodi

Digitized by Google

in magni magiſtri Equitum ſacello colebatur, quotannis ſub meridiem ipſius Paraſceves florere ſolita erat. Valencenis in Belgio, in templo FF. Minorum, eodem die cruenta olim cernebatur. Doultremon.l.2.c.12. de amore. Sect.4. Coronatio.

Sicut lilium inter ſpinas. Cant.2.2. Ubi lilium iſtud inter ſpinas? nimirum in Judæa; quando toleravit tot, & tantas, impiorum blaſphemias; ſuſtinuit probra, alapas, flagella; coronatus inſuper corona ſpinea. S.Rupert.hic.

Ornarunt faciem templi coronis aureis. 1. Mach.4.57. hic ſpineo nunc ſerto Caput templi non manufacti coronant. Nadaſi roſ. cœl. Coronatio.

Videbunt Filium hominis. Matth.24.30. Tunc, teſte S. Hypolito M. apparebit ſpineo diademate redimitus, ut ab omnibus videatur. Sylv. hic. c.11.

Nunc ſanè, ſi unquam aliàs, *Verbum Dei cecidit inter ſpinas & ſimul exorta ſpina ſuffocaverunt illud.* Luc.8.7.

Et milites plectentes coronam &c. *Ave rex &c.* Jo. 19.2. ſic implebantur, quæ de ſe prædixerat Chriſtus. Sic Martyres informabantur ad omnia, quæ perſecutori libuiſſet facere, perferenda. Sic pauliſper occultata tremenda potentia, commendabatur priùs imitanda patientia. Sic regnum, quod de hoc Mundo non erat, ſuperbum Mundum, non atrocitate pugnandi, ſed patiendi humilitate vincebat. Sic illud granum multiplicandum ſeminabatur horribili contumelia; ut mirabili pullularet in gloria. S.Aug. tr.116.in Jo.

Ex Patribus, & aliis.

Ille coronatus eſt ſpinis, ut nos coronemur corona de lapide pretioſo, danda Electis in patria. Dion Carth.in Jo.19.

Quantùm ad recubitum non habuiſti, ubi caput tuum reclinares: imò corona ſpinea fuit pulvinar tuum. S. Laur. Juſtin.de incend.div.amor.c.4.

Suaviſſimum mihi cervical, bone Jeſu, ſpinea illa capitis tui corona. Gilbert. Abb. ſ.2.in lectulo meo.

Horret Chriſtus magis aſperitatem morum, linguæ ſtimulos, quàm aculeos ſpinarum: in his præſertim, qui in ſilentii vocati ſunt ſimplicitatem, in charitatis negotium, in humilitatis ſcholam, in vinculum unitatis. Id.ſ.20. in Cant.

S. Anſelmus auctor eſt, Chriſti venerandum caput vel mille aculeis compunctum. Bloſ.p.3.margarit. ſpir.c.10.

§. II.

Coronæ myſticæ Eccleſiæ, & noſtræ.

S*Cuto bonæ voluntatis tuæ, coronaſti nos.* Pſ. 5.13. Dominus eſt hic ut ſcutum protegens; in Patria verò ut ſcutum coronans. Conſuetudo namque fuit Romanis uti ſcutis rotundis: & quando triumphabant, illomet ſcuto utebantur ut corona. Et inde Sancti pinguntur cum ſcuto rotundo in capite; quia de hoſtibus adepti triumphum. S.Thom. hic.

Veni coronaberis, de capite Amana. Cant.4.8.q.d. pugnabis contra has feras Dei verbi gladio; & vinces eas; & hos omnes montes, eorumque incolas; ac univerſas gentes ſubjicies mihi; de illis triumphabis, & coronaberis. Prov.17.6. *Corona ſenum filii eorum*: quoniam ii, qui convertuntur ad fidem, & gratiam; corona ſunt eorum, qui eos converterunt. 1.Theſſ.2.19. *quæ ſpes noſtra, aut gaudium, aut corona gloriæ? nonne vos?* Philipp.4.1. *gaudium meum, & corona mea.* de Ponte hic. §.4.

Caput tuum, ut Carmelus. Cant. 7.5. Pagnin. *caput tuum rubrum eſt, ut coccinum.* Theodoret. Alcazar, per Carmelum accipiunt coronam, ex floribus Carmeli, qua ſponſæ caput coronabatur. Corn.hic.

Corona noſtra caro Chriſti eſt: per hanc regnum cœlorum poſſidemus. S.Thom.Vill.ſer.1.in Nat.Dom.

Univerſæ Eccleſiæ corona Chriſtus eſt. Clem. Alexand. lib.2. cap.8.

§. III.

Quæ Coronæ non conveniant Chriſtiano.

DE Moyſe ait Joſephus lib. 2. antiq. c. 1. Pharao, poſtquam Moyſen parvulum ad pectus appreſſiſſet, filiæ gratificaturus, comiter diadema ſuum ejus capiti impoſuit; Moyſes verò detractum pedibus calcavit.

Corona ſuperbiæ. Iſ.28.1. Coronantur mali, & boni: mali coronantur I. corona vanæ lætitiæ. Sap.2. *coronemus nos roſis.* II. opulentiæ rerum. Iſ. 23. *quis cogitavit hoc ſuper Tyrum quondam coronatam?* III. mundanæ potentiæ. Job.19. *ſpoliavit me gloria mea, & abſtulit coronam de capite meo.* S.Thom.hic.

Tam contra naturam eſt, florem capite ſectari; quàm cibum aure, quàm ſonum nare. Tertull. l.de corona milit. Idem l. 2. ib. docet: Chriſtianos, ut Chriſtum ſequerentur, exhortuiſſe coronas ex roſis, & floribus. S. Ludovicus Rex Franc. vetuit geſtari roſas feria 6. in honorem coronæ ſpineæ Chriſti Domini. Cornel. in Sapient.

A ratione alienum eſt, ut, qui audierimus Dominum ſpinis fuiſſe coronatum, ipſi venerabili Domini Paſſioni per ludum inſultantes, habeamus capita redimita floribus. Clem. Alexand. lib.2. c.8.

Miſcellanea.

S. Polycarpus M. Smyrn. ep. ad Philippenſes, vocat vincula Martyrum, coronas electas.

Omne verbum durum ſuſtinens homo, ſciens abſque malo eſſe, quod præceſſerit ab illo contra loquentem; coronam quidem ſpineam capiti ſuo imponit; ſed beatus eſt: quia tempore, quo ignorat, incorruptibiliter coronabitur. S. Iſaacus Syr. l.1. de contemptu Mundi.

Non decet redimitos floribus corona, ſed pulverulentos: nec molles deliciis, ſed labore exercitos, ornat victoria. S. Ambr. in Pſal.118.

Quid præproperè coronam exigis, antequam vincas? quid detergere pulverem? quid requieſcere cupis? quid epulari geſtis? antequam ſtadium ſolvatur? S. Ambroſ. Ethic. Chriſt. cap. 16. lib. 1.

S. Agapetus M. puer 15. annorum, ſub Aureliano A. C. 275. virgis, nervis, igne, ferro, aqua bulliente, aliiſque graviſſimis tormentis, excruciatus, & dilaceratus; cùm in caput ejus congererentur carbones ardentes, gratias agens Deo dicebat: parva res eſt, ſi caput coronandum in cœlo, comburatur in terra. Quàm decorabit corona gloriæ plagas, & vulnera excepta pro Chriſto! Ità habet ejus vita 18. Auguſt.

TITULUS XXXIX.

CORPUS.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

M*Anſiunculas in arca facies.* Gen.6.14. Sept. *nidos facies arcam.* Symbolicè S.Ambr.l.de Noe c.6. omne corpus noſtrum atrextum eſt, ſicut nidus. Nidi quidam ſunt oculi noſtri, hiatus oris, ſpiritus nidus eſt, pulmo; ſanguinis & ſpiritus nidus eſt cor. Corn. hic.

Quando commovebuntur cuſtodes domus. Eccl. 12.3. Pro commovabuntur. Cajet. & Tigur. vertunt, *tremunt.* Qui ſunt hi cuſtodes domus, ideſt, Corporis (hoc enim eſt domus, In qua habitat anima.) Lyran. intelligit omnes ſenſus, præſertim oculos, & aures; qui quaſi cuſtodes, & vigiles, excubant; nè quid in corpus noxæ ingrediatur: hi in ſenibus commoventur, debilitantur, & deficiunt. Corn. hic.

Ut ſciat unuſquiſque veſtrum vas ſuum poſſidere, &c. 1.Theſſal 4.4. Cum S.Chryſ. Theodoretto, Theophyl. Anſelmo, per vas accipe Corpus; quod generatim phraſi Hebraica dicitur *vas* ideſt, inſtrumentum hominis. Sicut enim faber ſua regula, quaſi inſtrumento, utitur ad omnem fabricam; ità anima utitur corpore quaſi inſtrumento, & organo, ad omnes ſuas actiones. Corn. hic.

Quod eſt auriga currui, rector navi, fidibus muſicus; idem huic eſſe terreſtri vaſculo, qui finxit illud, animam voluit. Sanct. Chryſ.orat.de inſtit.ſecundùm Deum vita.

Conſtat, velut organum Muſicum, totum hominis Corpus extructum. S. Greg. Nyſſ.l.de creat.hom. c.12.

Totum Corpus noſtrum, cùm inſtrumenti habeat rationem, nihil ſuopte motu agere conſuevit; ſed noſtris voluntatibus ſubſervit. Per illud enim animas, velut Muſicus quidam, aut virtutis ſonos pulſat, aut improbitatis ſtrepitum ciet. S. Baſilius Seleuc. orat. de ſanctiſs. Dei genitrice.

Iſti ſunt ſancti, *qui non inquinaverunt veſtimenta ſua &c.* Apoc. 3.4. Sacra Scriptura vocat Corpora veſtimenta: quia ſicut corpus veſtimento cooperitur, ita anima Corpore veſtitur: per albas autem æterna lætitia accipitur. S. Honorius ſerm. de Innocentibus.

Cor-

§. II.

Corpus miſerum, vide fragile.

C*Operunt complodere inter ſe lagenas.* Judic.7.19. quando Gedeon, ſuperaturus Madian, trecentos viros juſſit hydrias ſumere, & in hydriis faces accenſas habere, & in dexteris tenere tubas; Ità noſtri acceptum ab Apoſtolis ſervavere majores; quòd hydriæ ſint corpora noſtra, figurata de limo: quæ timere non norunt; ſi fervore gratiæ ſpiritualis igneſcant, & Jeſu Domini Paſſionem canoræ vocis confeſſione teſtentur. S.Ambroſ.l.1.de Spir. S.cap.16.

Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terra. Matth. 6.10. Cœlum in nobis anima eſt, terra in nobis Corpus eſt. Quid eſt ergo, *fiat voluntas &c.* Sicut & nos audìmus præcepta tua, ſic nobis conſentiat caro noſtra; ne; dum contendunt caro, & ſpiritus, præcepta Dei minùs implere poſſimus. S. Auguſt. Sabb.in Vigil. Paſchæ, ſer.4.

Tolle lectum tuum. Luc.5.24. Hic lectus, qui tolli jubetur, quid eſt aliud? niſi quia humanum jubetur corpus attolli. Ipſe eſt, qui per ſingulas noctes lavatur à David, lectus doloris; in quo anima noſtra gravi conſcientiæ ægra cruciatu jacebat. Sed ſi quis ſecundùm Chriſti præcepta ſe geſſerit; jam non lectus Doloris eſt, ſed quietis. Miſeratione enim Domini cœpit quies eſſe, quòd mors erat; qui nobis ſoporem mortis vertit in gratiam voluptatis. S. Ambr. hic l.5.

Inter omnia Mundi corpora Corpus hominis formatum eſt ex viliori materia: nam cœleſtia corpora ex luce ſunt facta; piſces, & volatilia, ex aqua; greſſibilia verò ſunt facta de terra. Sed noſtra non ſunt facta ſolùm ex terra; ſed ex terra limoſa, ſeu lutoſa. S.Bonav. ſ.9. de adv.

Ad hominis corpus unum ſupplicia plura, quàm membra ſunt. S.Cypr. ep.2. Cùm corpus è terra, & ſpiritum poſſideamus è cœlo; ipſi cœlum, & terra ſumus; & in utroque; ideſt, in corpore, & ſpiritu, ut Dei voluntas fiat, oramus. Id.l.de orat.Dom.

Quia juncta eſt anima cum corpore; ſi virtute careat, contagio ejus ægreſcit; & imbecillitas de ſocietate fragilitatis redundat ad mentem: cùm autem diſſociata fuerit à corpore, vigebit ipſa per ſe: nec ulla jam fragilitatis conditione tentabitur: quia indumentum fragile projecit. Lactant. l.7. de div. proemio.

Caro non poteſt videre, niſi corporalia: ſicut ille, qui coràm oculis videret berillos virides, & rubros; quidquid videret, eſſet viride, vel rubrum: defectus non eſt ex parte oculorum, ſed de vitris, ſive berillis. Ità eſt de nobis. Oculi animæ habent corpus, ſicut berillos; ideo non poſſunt videre, niſi corporalia: ſed dimiſſis berillis, ſcilicet carne, ſtatim vident ſpiritualia. S.Vinc. Ferr. ſ.1. de S. Dominico.

Quid gloriaris homo ſuper tuum eſſe corporeum? ſi corpus habes; habent & lapides: ſi creſcis; creſcunt & arbores: ſi magnus es; majores ſunt equi, elephantes, & grandia cete: ſi fortis es; fortiores te ſunt leones: ſi veloa es; velociores ſunt pardi: ſi vocem habes; numquid majorem ut tauri? numquid clariorem ut canes? numquid dulciorem ut philomelæ? Si viſum habes, numquid acutiorem ut aquila? Si providus es in tempora; & formicæ. Si ſapiens in conſtruendis domiciliis; & aves aereæ. Profectò nihil eſt, quod à beſtiis, atque avibus, te eximat, niſi ratio; quæ poteſt aſcendere virtute propria ſuper corpus; aſcendens deſuper appetitum. Sim. Caſſ.l.4. c.7.

§. III.

Corpus curando non negligas animam.

SAnctuarii, ſeu tabernaculi partem interiorem, byſſus, & purpura; Ex.26.1. ſed exteriora operiebantur de pellibus arietum. v.14. hæ duæ partes ſunt cujuſcumque cultura animi, & corporis. Pinna in Eccl. Ethol.123.

Quæſivit lanam, & linum. Prov.31.13. Ambroſ. hic: lanificam, & linificam, matronam hanc ſanctus ſermo deſcribit. Quæritur modò à nobis, quid ſit lana? quid ſit linum? Lanam carnale quid puto; linum ſpirituale: nam interiora veſtimenta ſunt linea, exteriora lanea. Sic ſpiritualia curemus, & temporalia non negligamus. Pinna ib.

Da partem ſeptem, nec non & octo. Eccl.11.2. S.Greg. mor. l.35. c.7. Acſi apertè diceretur: ſic diſpenſa temporalia, ut appetere non obliviſcaris æterna. — Hinc eſt, quòd Ezech.40. 26.31. templum quindecim gradibus aſcenditur: ut ex ipſa ejus aſcenſione diſcatur; quatenus per ſeptem, & octo; temporalis diſpenſetur actio, & provide menſura æterna requiratur. q.d. per ſeptenarium intellige temporalia; per octonarium ſpiritualia, & cœleſtia: nam Chriſti reſurrectio octava die facta eſt. Ergo *da ſeptem, nec non & octo*. Id.ib.

Tolle grabatum tuum. Jo.5.8. Grabatum noſtrum corpus eſt; In quo priùs languidi jacebamus, ſervientes deſideriis, & concupiſcentiis noſtris: nunc portamus illud, cùm ſpiritui obedire cogimur. S.Bernard. ſerm.de Paſſ. Dom.

Ne in corpore tuo curando univerſum vitæ tuæ tempus conſumas; ſed, quandocumque corpus eſurit, & delicias appetit; cogita tunc, & animam tuam ſuo cibo reſocillari velle. S. Ephrem ſ.de compunct. animæ, & ſalute.

Cave, nè deſiderio Corporis, præclara mentis ſtudia derelinquas. S.Ambroſ. in Luc.17.

§. IV.

Quomodo Corpus tractandum?

PUlchrum quidem, & integrum, Corpus fuerat Jobi; multò verò venerabilius factum eſt, ab illis vulneribus infectum: quoniam & lanæ pulchræ quidem, antequam inficiantur: poſtquàm verò purpureæ factæ fuerint; ineffabilem capiunt pulchritudinem, multumque decorem. S.Chryſ. hom. 5. ad pop. Antioch.

Qui delicatè à pueritia nutrit ſervum ſuum, poſtea ſentiet eum contumacem. Prov.29.21. Servus animæ eſt Corpus: qui ergo illud delicatè nutrit, ſentiet illud ſibi rebelle; ut ſuis deliciis addictum nolit animo obſequi ad orandum, meditandum, cæteraque opera pœnitentiæ, & virtutum arduarum. Cornel. hic.

Reſplenduit facies ejus ſicut ſol. Matth.17.2 Transfigurari voluit Chriſtus, ut celebraret Paſcha corpori ſuo. Triginta annorum ſpatium excedebat, ex quo Chriſti Corpus acerba pœnitentia macerabatur. Præter labores, quotidiana fluenta ex oculis; cor triſtitia plenum viſis tot ſceleribus. Ut ergo tantiſper corpori conſuleret, voluit transfigurari: celebrans ſemel ſaltèm in vita feſtum corpori ſuo afflicto. Et tu facis quotidie feſtum corpori tuo, rarò animæ. Stella in Luc.9.

Juſti anima utitur Corpore, ut inſtrumento, aut organo: quæ velut præclara artifex, quo vult, obſequium corporis ducit; & effingit de eo ſpeciem, quam elegerit; & eas, quas voluerit, facit in eo reſonare virtutes: pangens nunc modulos caſtitatis, nunc modulos temperantiæ; ſobrietatis carmen, integritatis dulcedinem, virginitatis ſuavitatem, gravitatem viduitatis. S. Ambroſ. l.de bono mortis. c.6.

Si equus tuus ſit piger ad vigilandum, jejunandum &c. percutiatur calcari de pede dextro, dicer corpus labora modò, quia reſurges impaſſibile, claru otile, & leve. Si autem ſic non vult ſe movere, percutiat icari de pede ſiniſtro; ſcilicet timore damnationis, dicendo: ſi modò non vis jejunare, in Inferno numquam comedes. Sanct. Vincent. Ferr. ſerm. de S. Jo. Evang.

Herodes interpretatur *glorians in pellibus*: ſeu *pelliceus glorioſus*. In ipſo peccatores intelliguntur; qui de pelle, proprii corporis gloriantur; enutrientes deliciosè, ultrà quàm deceat; & foventes peramplius, quam natura requirat. Non niſi à diabolo, & ejus conſentaneis, fuit inventum; quod in Chriſtiano corpore, atque in vultu, præterquam naturalis color, alius adderetur. Sed participium habebunt cum dæmonibus, qui cum Herode gloriantur in pellibus. Sim Caſſ.l.8 de vitiis c.4.

Veſtimenta ſunt ingentia corpora; quibus apprehenſis voluptas nos trahit. S. Nilus lib. Aſcetico.

TITULUS XL.

CORRECTIO

§. I.

Figuræ, Symbola, Allegoriæ.

Ex Veteri, & Novo.

Q*Uid eſt, quod tenes in manu tua?* Ex.4.2. Virga, eſt diſciplina, correctio, & caſtigatio; quæ initio pueris, imperfectis, immortificatis, horrida videtur; ſed in fine, cùm ejus fructum experiantur, agnoſcunt eſſe virgam paternam, & paſtoralem, Hebr.12.11. *Omnis diſciplina in præſenti quidem videtur non eſſe gaudii, ſed mœroris: poſtea autem fructum pacatiſſimum exercitatis per eam reddet juſtitiæ.* Corn. hic.

Poſuit ſuper tempus capitis ejus clavum. Judic 4.21. Quid per clavum ſignatur, quo caput Siſaræ perforatur? quis eſt clavus ille? niſi rigor diſciplinæ. Quid eſt enim rigor diſciplinæ acedioſis, niſi quaſi quidam clavus in oculis? Rigor itaque diſci-

Digitized by Google

pliną clavus eſt, diabolum acerrimè pungens; clavus eſt, diabolum rigidiſſimè configens. S. Bonavent. ſpec. B.V. c.13.

Præcidit ergo lignum, & miſit illuc; natavitque ferrum. 4. Reg. 6.6. Ferrum in manubrio eſt donum intellectus in corde; lignum verò per hoc cadere, eſt parva agentes increpare. S. Rupertus hic. l.5. c.32.

Sagittæ tuæ infixæ ſunt mihi, Pſ.37.3. Sermo ſagitta eſt: & juſti quidem ſermo, cùm arguit, & corrigit, peccatorem, velut ſagitta compungit, & transfodit cor ejus, ut convertatur ad pœnitentiam, & ſalutem. Orig. hic. Fortaſſis etiam ſagittas vocat verba illa increpatoria, & comminatoria, quæ à Nathan Dei nuntio audivit. Bellarm. hic.

Virgam vigilantem ego video. Jer.1.11. ideſt, minantem, & agitantem ſe, ac paratam percutere, ait Rupertus. Sept. *ego video baculum nuceum*. Theodoret. *ego video virgam amygdalinam*; quæ primò inter arbores evigilat; ideſt, ſollicita eſt, ut ſuos flores emittat. Advertit Theodoretus: ſicut nux, vel amygdalum, amarum habet corticem, ſed nucleum ſuavem: ità caſtigatio primò moleſta eſt, ſed deinde fructum dat ſuavitatem morum. Aliqui pro *virgam vigilantem*, legunt, *virgam vigilare facientem*. Corn. hic.

Dimitte - uſque dum fodiam circa illam. Luc.13.8. Quid eſt, circa ficulneam fodere; niſi infructuoſas mentes increpare? quid eſt cophinus ſtercoris, niſi memoria peccatorum? S.Greg. homil.31. in Evang.

Dei templum ædificat, qui corrigendis, atque inſtituendis, proximorum mentibus vacat. S.Greg mor.l.7 c.16.

Verborum increpationes, verbera quædam ſunt. Iſid. Clarius er.50.

§. II.

Corrigens alios, à ſe incipiat; ſit ipſe innocens.

Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

T*Enebræ erant ſuper faciem abyſſi*. Gen.1.2. *& ſpiritus Dei ferebatur ſuper aquas*. Non in aquis tenebræ, ſed in abyſſo: quia peccati tenebræ aquarum candore fugandæ. Nam culparum officit correctioni, vel umbra culpæ. Naxera in Joſ. 7. §.28. Quoniam per aquam diluere maledictionem paraverat, quod in diluvio eſt factum; & nunc per baptiſmum indulgetur. S. Auguſt. l.1. de mirabilib. Script.

Maledicta terra in opere tuo. Gen.3.17. Cur terræ, non aquæ maledixit? Alcuinus: terræ maledicitur, non aquis: quia in aquis erat peccatum abluendum de fructu terræ contractum.

Abraham primò circumcidit ſe. Gen.17.27. poſtea Iſrael, dein reliquam familiam.

Dixit Dominus ad Moyſen: dic ad Aaron, tolle virgam tuam, & extende manum tuam ſuper aquas, Ægypti, ut vertantur in ſanguinem. Ex.7.19. Cur Moyſes aquas non verberat, & contra Ægyptios vertit in ſanguinem? Moyſes hominem antea occiderat; quaſi nihil poſſit Moyſes homicida interemptor in aquas infanticidas. Naxera in Joſ.7.§.28

Quibus Dominus reſpondit: Judas ſit dux veſter. Judic.20.18. Mira Dei ordinatio! jubet enim undecim Tribus ſemel cæſas à Beniamitis iterum eos aggredi, & ab eis rurſum cædi; & tamen illæ bellum juſtum piumque agebant. Cur hoc? Prima cauſa fuit; ut peccata eorum præterita caſtigaret; ac nominatim, quòd permiſiſſent idolum Michæ, item cultum Baalim, & Aſtaroth. c.2.11.& c.3.7. Secunda innuitur v.22. quòd nimis in ſua fortitudine, & viribus, confiderent; ut diſcerent; ut diſcerent, Dei eſſe victoriam. Tertiam dat S.Greg mor.l.14.c.13. quid eſt, quòd in ultionem ſceleris inflammatur Iſrael; & tamen ipſe priùs proſternitur? niſi quòd ipſi priùs purgandi ſunt, per quos aliorum culpæ feriuntur: ut ipſi jam mundi per ultionem veniant, qui aliorum vitia corrigere feſtinant. Corn. hic. Qui alios ad rectitudinis viam debet inſtruere; valde cavendum eſt, nè ipſe, quod abſit, in aliquo videatur errare. Hinc eſt, quòd Iſraeliticus populus ad ulciſcendum zelus Beniamin zelo rectitudinis inflammatur: & tamen idem populus Beniamin gladiis antè proſternitur. Quem enim non moveat, quòd Dominus bis interrogatus, bis, ad ineundum contra Beniamin prælium; dedit aſſenſum? Et tamen in primo certamine viginti duo millia; in ſecundo verò octodecim millia ceciderunt. Quid in hoc ſentiendum? niſi quia priùs curandi ſunt à tumore proprii vulneris, qui auferre morbos alienæ geſtiunt pravitatis: ut ipſi jam mundi per ultionem ſuimet veniant, qui aliorum percutere prava feſtinant. Sicut Jo. 8. 7. dicitur: *qui ſinè peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat*. Unde rectè cùm illi Deum conſulerent, Iudic.20.18. *quis erit in exercitu noſtro princeps certaminis contra filios Beniamin? reſpondit: Judas ſit dux veſter*: quia enim Iudas confeſſio interpretatur, rectè dux belli illius Iudas conſtituitur: ut nimirum priùs per confeſſionem propria ſtudeant errata corrigere, qui aliis volunt errorem confitentibus ſubvenire. B.Petr. Dam.l.5.ep.9.

Speciosus forma præ filiis hominum. Pſ.44.3. tum converſis oculis ad ſponſam: *audi filia, & vide, & inclina aures tuam*. v.11. Cur magis ambit audiri, quàm videri? quia, cùm fructu qui audiri cupit, oportet eſſe talem; ut avidè, jucundè que priùs videatur; ſic enim vires adjiciet verbis. Did. Niſſ. ſer. 3. D.2. Quadr. §.3.

Surge - amica mea, - & veni. Cant.2.10. Non vocatur, quæ vitiis eſt denigrata, vel adhuc parum firma; ſed quæ jam eſt amica Dei per gratiam; quæ novit voluntatem ejus facere per exactam obedientiam; cuique divina ſecreta commiſſa ſunt per intimam contemplationem. Si Chriſti es inimicus, quomodo alios ei conciliabis? ſi corvus, quomodo alios poſſe te trahes? ſi deformis, quomodo alios reddes pulchros? de Ponte hic Exh.15. §.21.

Dentes tui ſicut greges tonſarum, quæ aſcenderunt de lavacro, omnes gemellis fœtibus. Cant.4.2. Dentes ſymbolum ſuperiorum, & Concionatorum. Gilbert. ſer.23. in Cant. vides, quomodo lotos, & irreprehenſibiles eſſe oportet, qui aliorum exceſſus debent remordere, & corripere. Cur ovinis dentibus ſuperiores comparantur? Ea eſt dentibus ovium proprietas; ut herbas mandentes haud peſtifero halitu marcorem ingerant, aut ſiccitatem. Naxera in Joſ.18. §.15.

Quàm pulchri pedes annunciantis pacem. Iſ.52.7. S.Hier. quorum Dominus lavit pedes, ut mundi, & pulchri eſſent ad prædicandum. Si ſpecioſa vita reprehendentis, ſinè objectionis periculo aliorum errata corriguntur. Eſcob.t.1.Coll.Chr.l.6. ſect.2. obſ.1. Negligentes ſalutem propriam, qualiter ſuper aliorum ſalute vigilabunt? alteri vix bonus eſſe valet, qui ſibi nequam eſt. Corrigat ſua, qui proximiorum cupit errata corrigere. S. Laur. Iuſt. opuſc. de compunct.

Dormite jam, & requieſcite. Matth. 26. 45. Nobile doctrix Sapientia documentum inſtituit, quando Diſcipulis priùs *dormite, & requieſcite*; quàm *ſurgite, & eamus*, dixit. Suos brevi ſermone Fideles admonuit: ut priùs propria, quàm aliena debeant emendare delicta; atque antè in quietis ſe agnoſcere otio, quàm ad exteriorum tumultus foras exire, *ſurgite, poſtquam ſederitis*. S. Laur. Iuſt. de triumph. Chr. c.7.

Angelo Laodiceæ Eccleſiæ ſcribe. Apoc.3.14. Multis erat reprehenſibilis hic Epiſcopus; debebat reprehendi ab angelo, qui gerebat perſonam Chriſti, qui eſt veritas. Alb. M. Arguendus erat de mendacio: quòd, cùm eſſet pauper, ſe jactaret divitem; ideo à teſte fideli, & vero, arguendus: quia immunem eſſe oportet à crimine, de quo alium arguis. Sylv. hic.

Gallus, antequam cantet, priùs ſe ipſum alis ſuis verberat, & excitat: ſic bonus frater, & devotus orator, ſe primitus corrigere debet, antequam alium increpet. Thom. Kemp. in Valle lilior. cap.21.

Motiva.

Ex Veteri.

Providè viros - in quibus ſit veritas, & qui oderint avaritiam. Ex.18.21. Orig. hom. 11. hic. legit: *qui oderint ſuperbiam*: atque: tales enim oportet eſſe principes populi; qui non ſolùm ſuperbi non ſint, ſed qui oderint ſuperbiam: ideſt, non ſolùm ipſi abſque vitio ſint; ſed & in aliis oderint vitia: non homines, dico, odiſſe, ſed vitia: Pinna in Eccl. Eth.216.

Loquimini de me coram Domino &c. 1.Reg.12. 3.4.5. Expurgat ſe Samuel coram Deo, & rege; ad inouendum: quòd purus, & inculpabilis, debet eſſe, qui accuſaturus, ſeu judicaturus, eſt alios. Dion. Carth.

Ipſa obmuteſcit facundia, ſi ægra ſit conſcientia. S. Ambroſ. Octon.6. in Pſ.118. Samuel ſuæ integritatis teſtimonium poſcit à populo, ut deinde liberiùs eum de ſuis ſceleribus redarguat. Nam ut ait S.Greg. l.7. mor. c.16. mundus eſſe à vitiis debet, qui curat aliena corrigere: quia nequaquam purè maculam in membro conſiderat oculus, quem pulvis gravat; & ſuperpoſitas ſordes tergere non valet manus, quæ lutum tenet. Corn. hic.

David 2 Reg.13. arguere impudicum filium Ammon nequibat, quia ipſe impudicus, & homicida. Heli filios corripuit 1.Reg.2. 22. quia ipſe non reus ſimilis delicti. Naxera in Ioſ.7.§.28. Correctionis energia, corrigentis eſe puritas.

Derelicta ſunt tantummodo labia circa dentes meos. Iob.19.20. Quid per labia, niſi locutio? quid per dentes, niſi ſancti Apoſtoli, deſignantur? qui in hoc Eccleſiæ corpore idcirco ſunt poſiti, ut vitam carnalium correptione mordeant, eamque à ſuæ pertinacia duritie confringant. Unde & eidem primo Apoſtolorum, quaſi denti in ejus corpore poſito, dicitur Act. 10. 13. *occide, & manduca*. S. Greg. mor. l.14.c.23.

Qua-

Digitized by Google

Quare perſequimini me ſicut Deus? Job 19. 22. Tantò omnipotens Deus juſtiùs aliena vitia percutit, quantò in ſe nihil habet vitiorum. Homines verò, cùm per diſciplinam alios feriunt, ſic alienam infirmitatem debent percutere, ut etiam ad ſuam noverint oculos revocare: ut ex ſemetipſis conſiderent, quantùm aliis feriendo parcant; cùm ſe quoque ipſos dignos percuſſionibus non ignorant. Itaque nunc dicitur: *quare perſequimini me, ſicut Deus?* acſi apertè diceretur: ità me ex infirmitatibus meis affligitis, acſi ipſi, more Dei, de infirmitate nihil habeatis. S. Greg. mor. l. 14. c. 14.

Cor mundum crea in me Deus. Pſ. 50. 12. *Docebo iniquos.* v. 15.

Tibi ſoli peccavi. Pſ. 50. 6. S. Hier. ſolus ille juſtè punit, qui non habet, quod in illo puniatur: ille juſtus reprehenſor, qui non habet in ſe, quod reprehendatur.

Ecce ego, mitte me. Iſ. 6. 8. Quærit Deus hominem, qui ad populum legatione fungatur, ejus mandata nunciet, & populum ad frugem reducat. Nec Iſaias auſus fuit ſe ingerere; donec ablutus, & purgatus, carbone; donec ei ab angelo dictum, *auferetur iniquitas tua.* v. 7. Pinna in Eccl. Ethol. 250.

Ex Novo.

Quid autem vides feſtucam &c. Matth. 7. 3. Charitas erit ordinata, ut à ſeipſo incipiat homo: nec præſumat alium increpare, judicare; qui ſeipſum non purgat, diſcutit, & emendat. Dionyſ. Carth. hic. Cùm iniquitas gravat propria, judicium rationis non ſinit rectè judicare de cæteris. Purgatum eſſe oculum decet, qui clarè vult alios intueri. Et purgata eſſe debet ratio à tenebris, quæ fugare aliorum nebulas cupit. Munda ſit manus, quæ alios ſtudet abſtergere. Sim. Caſſ. l. 7. c. 9.

Quare Diſcipuli tui tranſgrediuntur traditionem ſeniorum? Matth. 15. 2. Neceſſe eſt, ut eſſe munda ſtudeat manus, quæ diluere ſordes curat; nè tacta quæque deteriùs inquinet; ſi ſordida ipſa lutum tenet. S. Gregor. l. 2. ep. 24.

Reſplenduit facies eius ſicut ſol. Matth. 17. 2. Rectè additur: *hic eſt Filius meus dilectus, - ipſum audite.* v. 5. candidum atros carpentem. Did. Niſſ. ſer. 3. Dom. 2. Quadr. §. 2.

Ejiciebat omnes vendentes, & ementes. Matth. 21. 12. Innocens liberè arguit peccatores: quibus formidabilis. Chriſtus, ut ait S. Hieron. ſolus adoriri non dubitavit, quæ infinitus non feciſſet exercitus. Cauſam hujus rei dat Euthymius: quòd Chriſtus unus, ac ſolus, imperterrito animo, plurimos aggreſſus ſit; propter immunitatem à peccato confidens. Did. Niſſ. ſer. 3. Dom. 5. Quadr. §. 3.

Digito ſcribebat in terra. Io. 8. 6 Digito ſcribebat Ieſus in terra peccata eorum, qui accuſabant. S Hier. l. 2. contra Pelag. cap. 6.

Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto; vos qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, conſiderans te ipſum. Gal. 6. 1.

Qui ſinè peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat. Io. 8. 7. Aliena peccata punienda ibant; & ſua reliquerant: revocantur itaque intus ad conſcientiam; ut priùs propria corrigant, & tunc aliena reprehendant. S Greg. hic. Dicat, quod dicere debet manſuetus, & juſtus: *qui ſinè peccato eſt &c.* Hæc vna juſtitiæ eſt: Puniatur peccatrix; ſed non à peccatoribus: impleatur lex; ſed non à prævaricatoribus legis. S. Auguſt. tr. 33.

Iuſta lex, quæ jubet adulteram occidi; ſed hæc lex juſta miniſtros habeat innocentes. Attenditis, quam adducitis? attendite, & qui eſtis? S. Aug in Pſ. 50.

Et iterum ſe inclinans ſcribebat. Ioan. 8. 8. Aliqui dicunt: quòd primò ſcripſit ſententiam; ſecundò ſcribarum, & Phariſæorum, peccata: ut conſiderantes propria crimina, deſiſterent à lapidatione adulteræ; atque ſeipſos corrigerent. Dion. Carth. hic c. 8.

Ex Patribus, & aliis.

Qui ſapit, quoties animadvertit in aliorum peccata, ſic apud ſe loquatur: num fortè ego quoque talis ſum? S. Iuſtin. M. ep. ad Zenam, & Serenum, fratres.

Faciliùs eſt videre, quod in alio corrigas; atque id vituperando, vel objurgando, corrigere; quàm videre, quid in te corrigendum ſit. S. Aug. lib. expoſit. ep. ad Galat.

Medici ſumus vitiorum: at ipſi nos ſcatemus jugibus morbis. Duces viarum, ſunt præcipitium, trivere quas illi numquam... S. Greg. Naz. poemate de vita ſua.

§. III.

Correctio non negligenda.

Motiva.

Ex Veteri.

Tollensque Simeon, & ligans illis præſentibus. Gen. 42. 24. Cur præ omnibus Simeon in carcerem mittitur? Si pro crimine venditionis res agebatur, omnes rei erant. quid magis peccavit Simeon? Poſt Judæ conſilium datum de venditione Joſeph, cùm non intereſſet Ruben, qui major natu erat; penes Simeonem, qui erat ſecundus, erat major authoritas inter fratres: qui debebat reclamare nefario conſilio: at ipſe omnino tacuit; & ejus ſilentium dedit occaſionem, ut venditio fieret: ideo meritò pro aliis omnibus punitur. Ità S. Iſidorus Pelnſ. l. 2. ep. 115. quoniam igitur, tuendi juris cauſa nè vocem quidem mittere auſus eſt Simeon; tamquam pro fratribus obſidem futurum vinculis conſtringi juſſit: non tam, ut de ipſo ſupplicium ſumeret; quàm ut documentum ipſi præberet; nè poſthac ejuſmodi quidquam moliretur. Iſ. 6. 5. *væ mihi quia tacui!* S. Bern. ep. 7. redarguit ſeipſum: non quia cum malis dubitaverit ſed quia mala non redarguit. Baeza t. 2. lib. 10. cap. 11.

Virga directionis, virga regni tui. Pſal. 44. 7. Non regit, qui non corrigit. S Aug. hic.

Magna eſt, velut mare, contritio tua! quis medebitur tui? Thr. 2. 13. Et unde tam deſperata ſalus? v. 14. *prophetæ tui nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad pœnitentiam provocarent.* S. Paſchaſ. hic. nec dubium, quòd culpa Sacerdotum, & eorum, qui in lege verſantur, ruina ſit populi, qui iniquitatem eorum populo ſollicitè non annuntiant, ut ad pœnitentiam convertantur. Eſcob. t. 1. mir. Chr. Obſ. 6.

Onus verbi Domini in manu Malachiæ. c. 1. v. 1. *Malachias* ex Hebr. *Angelus Domini.* Nota moraliter: eum, qui te de vitiis corripit, vel caſtigat, eſſe Malachiam, ideſt, angelum à Deo tibi miſſum, & cœleſte oraculum. S. Carolus Borromæus duobus gravibus Sacerdotibus id officii dederat, ut jugiter in omnia ſua verba, & facta, invigilarent, notarentque, ſicubi quid peccarent. Corn. in Malach. hic

Non ſolùm Epiſcopi, & Sacerdotes, Sanctæ Eccleſiæ, Angeli appellantur: ſed etiam unuſquiſque Fidelis, ſive laicus, ſive fœminas qui peccantes redarguunt. Haymo hom. Dom. 4. Adv.

Ex Novo.

Qui autem unum acceperat, abiens fodit in terram. Matth. 25. 18. Is, qui talentum defodit, non pro reatibus ſuis tunc accuſabatur (integrum enim depoſitum reddidit) ſed quoniam ipſum non multiplicavit; quoniam non caſtigavit cœteros; idcirco in illas intolerabiles pœnas mittebatur. S. Chryſ. hom. 2. ad pop. Antioch.

Auferte iſta hinc. Jo. 2. 16. *Quod ſignum oſtendis nobis, quia hæc facis?* v. 18. S. Chryſ. hom. 22. in Ioan. quonam ſigno opus erat, cùm malefacta corriperet, & Dei domum tanta purgaret ignominia? zelus illi, pro domus Dei honore, maximum fuit ſignum.

Erat lucerna ardens, & lucens. Io. 5. 35. Ardens in ſe, lucens aliis: ardens increpando, lucens inſtruendo. Hugo Card. in Lev. cap. 28.

Ego ſum vitis, vos palmites. Io. 15. 5 Putandi eſtis. Et certè Chriſtus, quoties lapſi eſſent, eos reprehendit: modò eſſe illos modicæ fidei; tardos corde; Petrum Sathanam vocat &c. Oliva ſer. 2. Dom. 4. Quadrag.

Ex Patribus, & aliis.

Dum in hoc corpore vivitur, nullius eſt negligenda correctio, nullius eſt deſperanda reparatio. S. Ambroſius l. 2. de vocat. Gent. cap. 10.

Moleſtus eſt, & Medicus furenti phrænetico, & pater indiſciplinato filio: ille ligando, iſte cædendo; ſed ambo diligendo. Si autem illos negligant, & perire permittant; iſta potiùs manſuetudo falſa, crudelitas eſt. Si enim equus, & mulus, quibus non eſt intellectus, morſibus, & calcibus, reſiſtunt hominibus, à quibus eorum curanda vulnera contrectantur; & cùm inter dentes eorum, & ungulas, ſæpe homines periclitentur, & aliquando vexentur; non tamen eos deſerunt, donec per dolores, & moleſtias medicinales, revocent ad ſalutem: quantò magis homo ab homine, & frater à fratre, ne in æternum pereat, non eſt deſerendus: qui correctus intelligere poteſt, quantum ſibi præſtabatur beneficium, quando ſe perſecutionem perpeti querebatur. S. Auguſt. ep. 50.

Digitized by Google

Annunciate peccatori opus ejus; nè ille in peccato ſuo moriatur. Sanguinem verò ejus de manu veſtra requiret, qui ſuo eum redemit ſanguine pretioſo. En de cœlo clamat: virgo Iſrael corruit; & non eſt, qui ſublevet eam. In luto aurum jacet, tollite, tollite margaritam. Levate ſplendidiſſimam, atque pretioſiſſimam, gemmam de ſterquilinio. Levate eam, antequam porcorum, ideſt, ſpurcorum ſpirituum, pedibus conculcetur. S. Bern. in epiſtolis.

Eam ob cauſam ira nobis inſita eſt, non ut nos etiam peccemus; ſed ut, qui offendunt, prohibeamus. S. Iſidor. Peluſ. lib. 2. ep. 239.

Cum injurias noſtras ipſi ulciſcimur, modum quoque in ulciſcendo excedimus: cùm verò, vel de divina gloria, vel de iis, qui injuria læduntur, agitur; tum verò religioſitatem, ac tranquillitatem, fingimus, mutique, ac torpidi ſumus; atque ità affecti, ut nos inter, ac ſaxa, interſit nihil. S. Bern. ep. 102.

Eſt conſentire, ſilere; cùm arguere poſſis: & ſcimus, quia ſimilis pœna facientes maneat, & conſentientes. S. Bernard. in Nat. S. Joan. Bapt.

Hæc eſt veræ charitatis, & amicitiæ, regula: ut ità ſe fratres mutuæ dulcedinis amore conſoveant; quatenus, ſi quid in utrovis reprehenſibile ſit, alter alteri non abſcondat. B. Petr. Dam. ep. 3.

Qui negligentia, vel timore, aut amore, remiſſus in correctione; eſt quaſi imago mortua ad fugandas aves; quæ ſucceſſu temporis nihil curatur. Et ſicut janitor juxta hoſpitium depictus qui gladium, vel baculum, ſuper intrantes quaſi percutere, & ab ingreſſu arcere volens, neminem tamen lædit, vel arcet. De his Pſ. 72. 20. *in civitate tua imaginem ipſorum ad nihilum rediges*. Summa Prædic. Correctio.

§. IV.

Correctionem negligentes, vel detrectantes.

F*Ac nobis Deos, qui nos præcedant*. Ex. 32. 1. Quis putaſſet, Aaron tam ſanctum hominem poſt viſiones tam illuſtres, miracula; populo ſimulacra flagitanti, non auſum dicere, hoc nolite facere? Oliva tom. 3. c. 55.

In aula tam ſancta, 3. Reg. 11. 4. nè unus quidem fuit, qui inſanientem principem contineret; ſaltem nè ſic palàm turpe facinus patraret. Oliva t. 2. conc. 26.

Adonias elevabatur dicens: ego regnabo. Nec corripuit eum pater ſuus aliquando dicens: quare hoc feciſti? 3. Reg. 1. 5. 6.

§. V.

Correctio amanda, acceptanda.

Exempla.

Ex Veteri,

CHam à proſtituto parente non arguitur tantùm, ſed maledicitur. Gen. 9. 25. nec muſſitat contrà. Oliva fer. D 4. Quad.

Moyſes ſocero Jethro arguenti non ſolùm indignatus non eſt; ſed etiam humiliter obſecutus. Ex. 18. 17. Quam humilitatem mirè laudat S. Chryſoſt. de ferendis reprehenſionibus. I. à dignitate perſonæ reprehenſæ: erat enim *Moyſes eruditus omni ſapientia Ægyptiorum*. Act. 7. 52. Loquebatur Dominus cum eo facie ad faciem; erat propheta eximius; patrator miraculorum; omnium ductor, & princeps. II. Jethro verò, ait Chryſ. erat homo barbarus, & inſipiens; quique in ſolitudine vitam egerat. III. à gravitate reprehenſionis: *non bonam rem facis, ſtulto labore conſumeris*. Ex. 18. 18. Et, quod gravius eſt, palàm, & coram omnibus. Quid verò Moyſes? Et neque ſic ait Chryſ. exaſperatus eſt ille ſapiens, ille intelligens, ille tot myriadum dux; neque rubore ſuffunditur, quòd tot præſentibus, iiſque ſubditis, corrigeretur. Sed conſiderabat, quòd licèt magna à ſe ſigna fierent, humanæ tamen particeps eſſet naturæ; quam non rarò multa latent: atque ideo cum manſuetudine conſilium ſuſcepit. Ita ille. apud Mendozam. in 1. Reg. 3. Annot. 6. ſect. 3.

Oro te, ne celaveris me. 1. Reg. 3. 17. Hæc machina eſt, per quam ex altiſſimis hominum animis extrahitur ſepulta veritas, & peccata ſilentio tecta; ſi dixeritis; *oro te, nè celaveris me*. Oliva t. 2. conc. 27. die 2. Ven. in Quadrag.

Duo reges, David, & Aſa, peccaverunt: David adulteriò; Aſa, dum in bello ponit ſpem in auxilio regis Syriæ: uterque arguitur à Propheta; David à Nathan, Aſa ab Hanani. David impetrat veniam 2. Reg. 12. 13. *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum*. At Aſa graviter punitur tam morte ſua, quàm multorum de populo. Quod diſcrimen? David benignè accipit correptionem; at Aſa reprehenſus furit in Prophetam, *Iratuſque eſt Aſa*. 2. Paralip. 16. 2. 7. 10. Sylv. addit. in Evangel. Matth. 19. quæſt. 4.

Et reverſus eſt Nathan in domum ſuam. 2. Reg. 12. 15. Quem mihi nunc facilè reperies honoratum, ac divitem; qui, ſi alicujus culpæ reus arguatur, non moleſtè ferat? At ille regio clarus imperio, tot divinis probatus oraculis; cùm à privato homine corriperetur, quòd graviter deliquiſſet: non indignatus infremuit, ſed confeſſus ingemuit culpæ dolore. S. Ambr. l. de Apolog. David c. 2. Idiota, ſeu plebejus arguit regem. Verùm David non indignatus: non enim tam dicenti, quàm mittenti, attendebat. Non excæcabat illum circumſtans militum agmen: intellexerat enim Angelicum Domini exercitum; & tamquam videns inviſibilem, exhorreſcebat, ac reſpondit venienti; imò potiùs, per illum, mittenti: *Peccavi Domino*. v. 13. S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 2.

Exaruit manus ejus, quam extenderat contra eum. 3. Reg. 13. 4. Hinc adverte, quàm inviſa ſit Numini contra correctorem indignatio. Oliva fer. 2. Dom. 4.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Vade voca virum tuum. Jo. 4. 16. Quid patravit Samaritana, ut, Magdalena prope ſuperior, brevi tempore velut Apoſtola, fecerit patriotas admiratores Chriſti? Fœmina pœnitens audivit admonentem, & honorificè appellavit: *Domine, ut video, Propheta es tu*. Oliva t. 1. conc. 7.

Petro Paulus in faciem reſtitit. Gal. 2. 11. Et tamen Petrus 2. 3. 15. vocat *Chariſſimum fratrem*.

Inimicum ne laudantem quidem probo; amicum verò & reprehendentem amplexor: ille, etſi me oſculetur, inſuavis eſt; hic, etſi vulneret, amabilis. Illius oſculum ſuſpicione plenum eſt; hujus vulnus medicamenti vim habet. S. Chryſ. hom. de fer. repreh. & converſione Pauli.

Quis dabit mihi centum in mei cuſtodiam deputari paſtores? Quantò plures ſentio mei curam gerere, tantò ſecurior exeo ad paſcua. S. Bern. ep. 42.

Quæſo te, profuſus lacrymis faciem mentis; nè, mei cura poſthabita, neceſſariam caſtigationis, vel admonitionis, eleemoſynam mihi ſubtrahas. S. Fulbert. Carnot. ep. 12.

Sal, ſi in aquam mittatur, mitiùs convertitur; & aqua ejus ſaporem recipit; ſi autem in ignem, ignis ingentem edit ſtrepitum; nec ejus ſaporem recipit. Probi, ut aqua ſalem reprehenſionis leniter accipiunt; at verò improbus ſtatim exaſperatur. Diez. Conc. 3. in Com. Doct.

Sal vulnus acerbat, ſed ſanat; carni integræ non nocet. Sic correctio moleſta non probo, ſed improbo. Stella in Luc. 14. ſi Sal evanuerit.

§. VI.

Alia motiva varia acceptandi Correctionem.

Ex Veteri, & Novo.

BEnedixit ſingulis filiis Jacob. Gen. 49. 1. Sed an benedictiones vocandæ; quæ fulminibus funeſtavit? Ibi Ruben libidinis reus prohibetur creſcere. Simeon, & Levi, *vaſa iniquitatis bellantia*, in abyſſum merguntur. Iſſachar æquatus aſino, ſervitutis jugo addicitur. Dan coluber arguitur tortuoſus. In lupum Beniamin degenerat ſpoliis inhiantem. Quæ proſperitatis inde ſeges pullulet? Enimvero quòd objurgantem è filiis, aut interpellarit parentem, aut oderit; ſupplicii cataſtrophe in theatrum mutatur felicitatis. Nam Levi, & Simeon, non exulant, ſed ſacrificant; nec pelluntur civitate, ſed templo præſunt. Beniamino pro lupo Paulus ſufficitur. Tanta eſt vis patientis cenſuram. Oliva fer. 5. Dom. 4. Quadr. Jacob moriturus acriter increpavit tres filios Ruben, Simeon, & Levi; & tamen ibidem dicitur, ſingulis benedixiſſe *benedictionibus propriis*. Nodum ſolvit Cajetanus: Omnia dicit benedicendo: nam & arguere, & præmonere, aliena non ſunt à paternis benedictionibus. Mendoza in 1. Reg. Annot. 10.

Projecitque virgam, & verſa eſt in colubrum. Ex 4. 3. Virga Moyſis correptio. S. Bern. illis convertitur virga in draconem, qui leniter correcti emendare ſe nolunt. Alvarez Joſeph illuſtr. Illuſtr. 27.

Qui correctiones malè ferunt, ſimiles ſunt vitro, quod frangitur, cùm lavatur. Summa Prædic. Accuſatio falſa.

Apprehendite diſciplinam &c. Pſ. 2. 12. In Hebr. *Oſculamini filium*. Non eſt ſatis, illam pati, & admittere; debes correptionem fovere, oſculari, lactare; alioquin exterminaberis. Oliva f. 2. Dom. 4. Quadr. Hebr. *Oſculamini diſciplinam*. Aquila: *Oſculamini filium*.

Quærit deriſor ſapientiam, & non invenit. Prov. 14. 6. Janſen. q. d. deriſor, ideſt, qui longo tempore non acquievit ſapientium

tium

Digitized by Google

tium ſalutaribus monitis; ſed etiam inveterata malitia obſtitit veritati, & Sapientiæ; juſto Dei judicio incidens in tribulationes, & anguſtias; atque ob id quærens ſapiens conſilium, quo evadat urgentia mala, frequenter non invenit ſapientiam ſibi bene conſulentem; ſed ſuis conſiliis ſinitur ſemper in pejora prolabi. Corn. hic. Quod eſt aratrum agro, ſarculus horto, lima ferro, lixivium panno, fornax auro, pecten capiti, carminario lino, tritura tritico, frænum equo, cauterium vulneri, pharmacum febri, virga puero: hoc eſt diſciplina homini carnali, & vitiis addicto. Corn. ib.

Plus proficit correptio apud prudentem &c. Prov. 17. 10. q. d. vir prudens ob divinas comminationes corde conteritur, & reſipiſcit; ſtultus autem nè fame quidem, aut aliâ clade, pulſatus ſentit, aut ad frugem ſe convertit; ſed in malitia obſtinatè perſiſtit. Ratio hujus ſententiæ: quòd ſapiens ſequatur ductum rectæ rationis. Itaque ſi vera ratione oſtendas; eum erraſſe; veritati, & orationi cedet; erratum agnoſcet, & corriget. Stultus verò non ſequitur ductum rationis, ſed phantaſiæ, & concupiſcentiæ: cui quia modicus adhæret; hinc ab ea non niſi multis verberibus avelli poteſt. Sicut canis os rodens, ab eo niſi multis plagis avelli ſe ſinit. Corn. hic.

Melius eſt, à Sapiente corripi, quàm ſtultorum adulatione decipi. Eccl. 7. 6 Hebr. *melius eſt, audire increpationem ſapientis, ſuper virum audientem canticum ſtultorum.*

Et conflabunt gladios ſuos in vomeres, & lanceas ſuas in falces. Iſ. 2. 4. Hæc ſubjunxit Iſajas; cùm præmiſiſſet de Salvatore noſtro, quia judicabit gentes, & arguet populos multos. Nimirum congruus ordo: dum primùm quidem peccator arguitur; deinde gladii in vomeres, & lanceæ conflantur in falces. Nam dum impatiens quiſpiam per diſciplinam mitior factus, tamquam planus ager increpationis cultro proſcinditur; deinde ſuavi ſemine ſanctæ prædicationis aſpergitur; & ſic demum fœcunda bonorum operum fruge veſtitur. Huic ſcilicet & gladii facti ſunt vomeres; & lanceæ convertuntur in falces. Impatientibus ſanè correptiones quaſi gladii ſunt: ſed ſi volunt, ut hi gladii vertantur in falces; hirſuta vitiorum ſuorum dumeta, quibus horrent, permutentur in meſſes. B. Petr. Dam. lib 6 ep. 18.

Exprobavit incredulitatem eorum. Marci 16. 14. Audis Chriſtum Diſcipulos increpantem; imò, quod duriùs ſonat, etiam exprobrantem; nec quandocumque, ſed ea hora, qua eis corporalem præſentiam ſubtracturus, videri poterat magis ab increpatione parcere debuiſſe. Noli ergo indignari de cætero, ſi te quoque aliquando Chriſti vicarius increpaverit: id enim exhibet, quod aſcenſurus ab eis in cœlum ſuis Chriſtus legitur exhibuiſſe Diſcipulis. S. Bern. in aſcenſ. ſer. 1.

Rogo vos, fratres, ut ſufferatis verbum ſolatii. Hebr. 14. 22. Hoc ſcripſit, poſtquam eos acriter reprehendit. Reprehenſionem vocat conſolationem; neque enim vana adulatio, ſed objurgatio conſolatur. Mendoza in Reg. 3.

Ex Patribus, & aliis.

Si per charitatem imponitur diſciplina, de corde lenitas non recedat. Quid enim tam pium, quàm medicus ferens ferramentum? Plorat ſecandus, & ſecatur; plorat urendus, & uritur. Non eſt illa crudelitas; abſit, ut ſævitia medici dicatur. Sævit in vulnus, ut homo ſanetur: quia, ſi vulnus palpatur, homo perditur. S. Aug. ſer. 15. de Verb. Dom.

Sicut inſipiens eſt, qui pharmaca rejicit; ità & ſtultus, qui non ſuſcipit grato animo reprehenſiones. S. Chryſoſt. hom. de ſer. repreh.

Cui vita ſua chara eſt, dura nulla eſt cura. Medicus non ſit ingratus, qui per dolorem revocat ad ſalutem. S. Chryſol. ſ. 167.

In Capitulis Religioſorum, antequam culpæ recognoſcantur, ſeu proclamentur; fit lectio in Martyrologio: ut fratres ſanctorum Martyrum exemplo ad patientiam animentur; licèt ſine culpa redarguantur, aut proclamentur. Molanus ex Dionyſ. Carth. lib. de Martyrol. c. 14.

Vulnerat chirurgus, cùm venam aperit, ut ſanguinem malum deducat; & mercedem ei damus: Quia ſalubriter vulneravit. Sic ama correptorem. Stengel t. 3. div. Judic. cap. 35.

§. VII.

Correctionem non acceptantes.

CUm Moyſes, Ex. 8. 7. percuſſiſſet pulverem, *omnis pulvis terræ verſus eſt in ſciniphes.* Non dicitur, percuſſiſſe omnem pulverem; & tamen dicitur, omnis pulvis converſus in ſciniphes. Quia cum arguitur, vel punitur, unus malus, omnes mali detrahunt corrigenti. Summa Prædic. Correctio.

Prævaricatores quaſi ſpinæ. 2. Reg. 23. 6. Omnis peccator ſpinæ comparatur: quia ſicut ſpina tangentem ſe manum lacerat; ſic peccator corrigentem ſe dente detractionis mordet. Hugo Cardin. hic.

Convertimini ad correptionem meam; en proferam vobis Spiritum meum. Prov. 1. 23. Non dixit, ad blanditias meas. Unde quibuſdam corripi dedignantibus ait; *manè conſurgent, & non invenient me.* v. 28. Nimis à Sapientia deviat, qui ſuperbum cor divinis increpationibus non inclinat. Vitrici privignis indulgent; patres dura plerumque verbera propriis pignoribus adhibent. B. Petr. Dam ep. 18.

Tenebræ factæ ſunt. Matth. 27. 45. Cur tot, & tantæ, ſigna fiunt, cùm Chriſtus eſt crucifixus? cur non etiam, quando comprehenditur, flagellatur &c cur expectatur tempus uſque ad mortem? S. Chryſ. hom. 10. de Paſſ. poſt omnia verò, quæ per inſaniam, & furorem, fecerunt, factum eſt. Quando ipſe furor ceſſavit, quando deridendo ſaturati ſunt, quando contumeliando animum ſuum expleverunt; quando denique omnia ab ipſis dicta ſunt, quæ volebant; tunc tenebræ apparent: ut ſaltem tunc ira depoſita nonnihil ab hoc ſigno conſequerentur. Cœleſtia, & rationabilia ſigna non dantur ferveſcente fervore; quia tunc nil proficient; ſed quando remittitur, & quieſcit; ut valeant ratione percipi. Sylv. in Act. c. 18. q. 8.

Sicut qui vult ignem accendere, à fumo patitur moleſtiam; qui candelam emungit, digitos ſuos comburit; tractans ſpinas pungitur: ita, qui corrigit inſipientem, puncturas ſuſtinebit. Summa Prædic. Correctio.

§. VIII.

Correctio fit lenis, cum amore.

Ex Veteri.

S*Ed abiiſſe ſimpliciter in Sylvam - ferrumque lapſum de manibus, &c.* Deut. 19. 5. Ad Sylvam cum armis imus, quoties ad intuenda ſubditorum delicta convertimur. Ferrum de manibus proſilit, cùm de correctione ſermo durior excedit. V. Beda hic.

Venit ergo Moyſes, & locutus eſt omnia verba Cantici hujus. Deut. 32. 44. à verſu primo nihil aliud, quàm ingrati populi peccata, ac divini Judicis ſupplicia, continentur; & nihilominus Canticum appellatur. Quod ideo factum reor; ut reprehenſiones, tamquam ſuaves cantilenæ, & leniter à Prælatis adhibeantur, & benevole à ſubditis accipiantur. Ob eamdem cauſam, cum Deus populo Iſraelitico peccata vellet objicere, & ſupplicia minitari: *cantabo*, inquit, *dilecto meo canticum patruelis.* Iſ. 5. 1. Sapienter id facit; ut cantu leniat aſperitatem objurgationis. S. Chryſoſt. in Iſ. 1.

Et ecce examen apum in ore leonis. Judic. 14. 8. Samſon invenit in ore leonis mel, quando ſubditus invenit in ore Prælati correptionem. Figur. Bibl. Rempel. Juſtitia.

Dentes tui ſicut greges tonſarum. Cant. 4. 2. Verborum artifices humani ſunt dentes; ideoque pro verbis in ſponſa dentes laudantur. Hæc verò verba, & oves decet eſſe lenitate, & detonſa modeſtia, & fruge fœcunda. Nolo verba aut leonem rugitu æmulari, aut taurum cornu, aut ebore elephantem. Lota ſunt innocentia, dum alios mundare volunt. Oliva l. 6. Strom. hic.

Non incendas carbones peccatorum, arguens eos. Eccli. 8. 13. S. Baſil. in regul. brevior. Interrogat. 99. quærit: quo animi affectu quis alium corripere debeat? & reſpondet: quali uteretur pater, & medicus; cum miſericordia, & lenitate, ſi filium ſuum curaret.

Attrita fronte. Ezech. 3. 7. Deus Prophetæ promittit duram frontem, at non cor durum: quia, licèt ei, qui eſt duro corde, ſevera, & dura, oſtendenda eſt frons; à corde tamen durities abſit oportet. Cor enim corripientis debet eſſe amore plenum; & ex amore, ut durum corrigat, duram aſſumere frontem. Prælatus, dum durum corripit, adhibeat duritiem increpationis, non ſolùm inſtar adamantis, ut terrorem correptus aſpiciat; ſed etiam inſtar ſilicis: quia in illa ipſa duritie ſcintillæ charitatis emicare debent in corripiente. Corn. hic.

Ex Novo.

Vos eſtis Sal terræ. Matth. 5. 13. Sal, ut ſit utilis, cum moderamine adhibendus. Ità Prælati correptio ſit moderata. Sylv. hic. q. 5. Sal cum humido humectat, ſiccatur cum ſicco. Priùs eos Sal vocat, quam lucem: ut doceat; ſi lucere corripiendo velint, ut primùm Sal ſint; & ad ingenia hominum ſe componere ſtudeant. Did. Niſſ. ſer. 3. Dom. 3. Quadr. §. 3.

Conveſcens præcepit eis &c. Act. 1. 4 Cur comedit, antequam aſcendat? Quia ſuos reprehendit. *Exprobavit incredulitatem eorum.* Marci 16. 14. Comedere autem eſt ſignum eximiæ benevolentiæ, & amicitiæ; quo rigorem reprehenſionis voluit mitigare. Sylv. in Act. 1. q. 7.

Digitized by Google

Vos, qui Spirituales eſtis, hujuſmodi inſtruite in Spiritu lenitatis. Gal.6.1. Arguendi munus Spiritui Sancto traditur; *Arguet Mundum*. Jo.16.8. quia eſt amor. Ut ergo reprehenſio efficax ſit, in Spiritu lenitatis fiat. Sylv. hic q.12.

Amoris, & rigoris ſpiritu temperatos diſcipulos ſuos videbat Paulus; non Timotheum Zelo ferventem patientiæ fræno coercebat; *increpa*, inquit, *in omni patientia*. 2.Tim.4.2. At verò Titum manſuetudini vacantem poteſtatis ſtimulo incitat: *Argue cum omni imperio*, Tit.2.15. S. Greg. p.3. paſtor admonit. 7. illi, quod deeſt, jungit; huic quod ſupereſt, ſubtrahit: illum ſtimulo impellere nititur; hunc fræno moderatur. Mendoza in 1. Reg.2.

Vide tit. Manſuetudo.

§. IX.

Dum corripis, tuam, & proximi, fragilitatem intuere.

Q*Uare perſequimini me ſicut Deus?* Job 19.22. Ità enim arguebant eum in ſua miſeria; acſi ipſi nihil, more Dei, de infirmitate haberent. Sylv. in Matth. q.20. Ità ex infirmitatibus me affligitis, acſi ipſi, more Dei, de infirmitate nihil habeatis. S. Greg. hic.

Vos eſtis Sal terræ. Matth.5.13. Cur Sal terræ, & non hominum? ut ſemper ante oculos habeant fragilitatem ſubditorum. Sunt enim è terra, & limo formati: ut eorum miſeriis condeſcendant, & compatiantur. Sylv. hic.

Negavit. Matth.26. 70. Homines hominum creavit Doctores, ut ſimili offenſa, indulgentia proclives magiſtros efficeret; paſſionumque ſocietate clementiam doctrinæ admiſceret. Sic Petro, qui puellæ metu Dominum negaverat, miſſa objurgatione veniam concedebat: docens, qua ratione peccantes ferendi ſint. Infirmitatem ſenſiſti? periculo doctus es. Ne tibi ipſi credas. Didiciſti, quàm ſit ubique neceſſaria gratia. Veniam concede, qua te ſcis eguiſſe. Nè depretiaveris pœnitentiæ pharmacum, cujus tu petram, (robur, vim) miratus es. S. Baſil. Seleuc.or. in illud: niſi converſi fueritis. Matth. 18. 3. Divina diſpoſitione factum eſt; ut Sacerdotes etiam ipſi peccatis ſubjecti ſint. Si enim Doctores, & Sacerdotes ipſi, non peccarent; neque vitæ hujus affectibus ſubjecti eſſent; certè inhumani, & à venia aliis danda eſſent abhorrentes. Probat id exemplo Petri alioquin ſeveri, & durioris, de quo ſeq. Succubuit peccato, ut delictum ſuum, & Domini veniam, conſiderans, condonaret & aliis benignitatis cauſa. S.Chryſ.or.de SS.Petro, & Elia.

Cur Petrus permiſſus labi? S. Aug. ſer. 124. de Temp. ut in Clavibus eſſet fidelis janitor, in ſententia clementiſſimus diſpenſator. S.Leo ſ.9. de Paſſ. ob hoc Petrus hæſitare permiſſus eſt; ut in Eccleſiæ principe remedium pœnitentiæ conderetur.

Si inclinans ſcribebat in terra. Jo.8.6. Cùm peccantem conſpicimus alium, mox inclinemur deorſum; ideſt, quàm dejecti ex noſtræ conditionis fragilitate ſimus, ſi nos non divina pietas ſuſtentet, humiliter inſpiciamus. V. Beda hic. Ad terræ contemplationem Chriſtus vocat accuſatores. q.d. terra eſt mulier, fragilis; ex veſtra fragilitate diſcite. Eſcob.t.2.perſ.Chr.Jo.8.obſ.6. Porrò Dominus *digito ſcribebat in terra*. v.6. Quid ſcribebat? aliquis ingenioſè aſſerit, expreſſiſſe: qui ſtas, vide, nè in graviora adulteria prolabaris. Eſcob.Chr.parab.ſect.4.obſ.2.

Paſce oves meas. Jo. 21. 17. S. Baſil. Seleuc or.28. Infirmitatem tuam ſenſiſti? agnoviſti, quò tua devoluta ſit jactantia? veniam concede, qua te ſcis eguiſſe. Nec deprecaberis pœnitentiæ pharmacum, cujus tu robur admiratus es.

Omnibus omnia factus ſum, ut omnes facerem ſalvos. 1.Cor.9.22. Omnia omnibus factus eſt, cogitando ſcilicet, ſe eſſe potuiſſe etiam in eo vitio, unde cupiebat alium liberari. S.Auguſt.lib.1. q. q.71.

Fratres, & ſi præoccupatus quis fuerit homo in aliquo delicto &c. Gal.6.1. S. Hieron. ut ex ipſo nomine homo humanæ conditionis imbecillitas oſtendatur, dignuſque cenſeatur; qui, velut homo errore deceptus, & merſus in voraginem, ſeipſum ſine auxilio erigere non poſſit.

Nihil ità frangit hominis ſeveritatem in corrigendo, quàm timor proprii caſus. S.Thom.in c.6.Gal.L.5.

§. X.

In Correctione oderis vitia, non hominem.

P*Erfecto odio oderam illos*. Pſ.138.22. Quid eſt, perfecto odio? oderam in eis iniquitates eorum; diligebam conditionem illorum. Hoc eſt perfecto odio odiſſe; ut nec propter vitia homines oderis; nec vitia propter homines diligas. S. Aug.hic.

Et increpavit Jeſus Spiritum immundum, Luc.9. 43. *& ſanavit puerum*. Nos contrà peccatores execramur, ſceleribus ignoſcimus; impietatem fovemus, impios damnamus. Jeſus autem dæmonem increpat, puerum ſanat. Correctio impios purget, ut purpuram, quæ ſi pulverulenta ſit, virgis concutitur; non ut ipſa laceretur, ſed ut pulvis excutiatur. Sic prudens agricola ferro luxuriantes ramos deacuminat; non ut in arborem ſæviat, ſed ut arborem ſervet. Sic Chriſtus fecit cum Thoma; à quo amoturus perfidiam, Apoſtolatum non tollit, nec cœnaculo pellit. Jo.20.

Reges eos in virga ferrea. Apoc.2.27. Rupert.hic. ideſt, recta & ſevera juſtitiæ diſciplina, quæ non citò flectatur in gratiam, vel odium: quia vicit hæc, qui prædictarum victor eſt paſſionum; bonumque habet Zelum, numquam odiendo hominem, & amando vitium; ſed ſemper amando hominem, & odiendo vitium. Hæc enim in Rectore Eccleſiæ animi fortitudo, virga ferrea; ideſt, fortis, & recta, diſciplina eſt.

§. XI.

Correctio ſit privata.

JOſeph Gen. 45. 1. Fratribus revocaturus in memoriam peccatum, extraneos juſſit exeſſe.

Cùm Dominus vellet arguere Job, cap. 42. 1. ſolum convenit. Apud amicos palàm laudavit: *Non locuti eſtis rectum, ſicut ſervus meus*. Iob 42. 7. Sic Num.12. 5. volens arguere Mariam, & Aaron, murmurantes in Moyſen; eos ad fœderis tabernaculum ſeorſim præcepit ire cum fratre. Sic Chriſtus Io.4. 27. Samaritanam ſolam, & ſecretò, arguit; diſcipulis dimiſſis, ut cibum emerent. Stella in Luc.24.

Apprehendens eum de turba ſeorſum. Marci 7. 33. Ad deſignandum: quòd ſpiritualiter ſurdi, & muti, ſecretè admonendi ſunt, atque docendi; nè ex humano rubore retrahantur ab advertentia, & pœnitentia. Dion. Carthuſ. hic.

§. XII.

Varia requiſita ad fructuoſam Correctionem.

E*Cce conſtitui te Deum Pharaonis*. Ex.7.1. Quaſi innueret: quòd, niſi Deitatem induat privatus homo, minimè nuntiabit dura, & acerba verba, principi; ex quo ſperare bona poſſet, & timere mala. Ex.32. 27. *occidat unuſquiſque fratrem ſuum &c.* Cur ad munus adeò durum Moyſes Levitas ſelegit? S. Ambr. ep. 56. ſanctiora cœteris ad hoc munus eliguntur miniſteria Levitarum, quorum portio Deus. Neſciunt enim parcere ſuis, qui nihil ſuum norunt: quoniam ſanctis omnia Deus eſt. Baeza lib.3. cap.4. §.33.

Etiam in ſecreta monitione, cum prudentia, & cautis exemplis, procedendum eſt, ſicut Nathan 2.Reg.12.1. &c. Sunt quidam ſicut leones, qui rugitu ſuo alia animalia terrent, non proprios catulos; ſic illi alios, non propriam familiam. Summa Prædic. Correctio.

Perverſi difficilè corriguntur: & ſtultorum infinitus eſt numerus: Ecclæ.1.15. Hebr. *quod depravatum, vel perverſum eſt, non poterit quis reconcinnare; & diminutio, vel defectus, non poterit numerari.*

TITULUS XLI.

CREATURÆ.

§. I.

Omnes bonæ, & utiles.

I*Ntroduxit me Rex in cellaria ſua*. Cant. 1. 3. Modus contemplandi in Creaturis providentiam Dei erga nos. Quid ſunt maria, & flumina, piſcibus referta, niſi quædam Dei cellaria ad reficiendum? quid aer volatilibus; aut terra animalibus, arboribus, & plantis, abundans? niſi quædam promptuaria ad tuam nutritionem. Quid mineralia, ubi aurum &c. niſi theſauri Dei, ad te locupletandum. De Ponte hic. Exh.10.

Nihil eſt ordinatum, quod non ſit pulchrum. S. Aug.l.de vera Relig. c.41.

Omnis natura, quamvis extrema, quamvis infima, in comparatione nihili jure laudatur. Id.ib.

Quid ità inutile videtur neſcientibus, ut cimices? ſi ſanguiſuga faucibus hæſerit, fumo ejus excepto, ſtatim evomitur, & difficultas urinæ hujus appoſitione laxatur. Pavi fimus podagræ fervorem mitigat. S. Hieron. l. 2. contra Iovin. apud Doultreman de amore l.1.c.1.ſect.10.

Alia

Digitized by Google

Alia eſui, alia potui, alia alii naſcuntur uſui. Nihil vacat, nihil inane germinat terra. Quod tibi putas inutile, aliis utile eſt; imò ipſum tibi frequenter abo uſu utile eſt. Quod eſcam non adjuvat, medicinam ſuggerit: & ſæpe eadem, quæ tibi noxia ſunt, avibus, aut feris, innoxium miniſtrant pabulum. S.Ambr. l.3.hea.cap.9.

Nihil vile, aut abjectum, putandum eſt, quod DEUM habet authorem. S. Jo. Damaſ. or.1.de imaginib. Omnia, quæ à Deo creata ſunt, nobis bona ſunt, & bona valde. S. Chryſol. ſerm.89.

Tanta eſt nobilitas cujuſcumque viliſſimæ creaturæ; utpote pili, paleæ, & cujuſcumque etiam vilioris; quòd tota philoſophantium peritia omnem eis perfectionem, quam in illa creavit Deus, comprehendere non valeret. S.Bernardin.ſ.51.

Dicet aliquis: ad quid valent pulices, qui nos inquietant? reſpondetur: valent ad humiliandum hominem; homo enim tumet ſuperbia. Inquietatus à pulice humiliat ſe dicendo: Quid te exaltas pulvis, & cinis, qui publici non vales reſiſtere? Jo. Gerſon. Alphabeto div.amor.

§. II.

Creaturæ ſunt ſcalæ ad Creatorem.

Ex Veteri, & Novo.

P*oſuit eum in paradiſo voluptatis*. Gen.2. 15. ut ex aſpectu multam acciperet voluptatem, provocaretque ad gratitudinem. S. Chryſoſt. hom.13. Certum eſt, quòd homo ſtans habuit cognitionem creaturarum; & per illarum repræſentationem ferebatur in Deum: ad ipſum laudandum, venerandum, amandum: & ad hoc ſunt creaturæ, & reducuntur in Deum. S.Bonav.ſ.13. de ſublimit. fidei.

Ex omni ligno, paradiſi, comede. Geneſ. 2. 16. Quod, ni fallor, idem eſt, ac ſi diceret: facite; ut per res omnes conditas ad me Conditorem aſſurgatis. Sanct. Jo. Damaſcen. l.2.Orthod. fid. cap.11.

Formatis igitur Dominus Deus cunctis animantibus terræ, adduxit ea ad Adam. Geneſ. 2. 19. Statuens Deus coram eo tot genera, creaturarum, potentiæ ſuæ infinitæ contemplandæ ei præbuit materiam. Et ſequitur ſtatim: *Immiſit Dominus DEUS ſoporem in Adam*: quem ſoporem Sept. dicunt quamdam *extaſim* fuiſſe. Et credo, extaſim illam cauſatam fuiſſe ex Bonitatis, & Majeſtatis, Dei infinitæ conſideratione; quam oſtendit in formatione tam diverſarum creaturarum. Diez. conc.2. in Comm. Virg.

Cœli enarrant gloriam DEI. Pſ.18.2. Hebr. *Cœli ſcribunt gloriam DEI*. Cant.5.14. *Manus illius tornatiles aureæ*. Alii: *manus eius volumina aurea*.

Quàm magnificata ſunt opera tua Domine? Pſal.91.6. Quodcumque aſpexeris ædificium, tuum eſt. Vides ſolem, vides ſtellas, vides lunam: hoc ædificat te. Debes enim cogitare, & dicere: ſi ſol, & luna, & cœlum, & ſtellæ, Deo ſerviunt; quare ego non ſerviam? Cœlum ſervit, terra ſervit: & infelix ego homo non ſervio. Quid erigeris in cœlum? & cogitatio tua tranſcendit in cœlum? ecce à pulice vulneraris! S.Hier.in Pſ.91.

Audierunt omnia verba oris tui. Pſ.137. 4. Nulla eſt pars Creaturæ, & ſupernæ, & infimæ; quæ non emittat vocem quavis tuba clariorem, prædicantem omnia Dei magnificentiam. S. Chryſ. hic.

Sanctus Dominus in omnibus operibus ſuis. Pſalm.144. 17. Omnia iſta DEI opera ſunt: proponuntur, ſuſcipiuntur, laudantur, opera celebrantur; de operatore tacetur. Ergo in operibus volo laudare Creatorem; ingratum non amo laudatorem. Laudas, quidquid fecit; taces de illo, qui fecit? Quaſi verò, niſi ille tantus eſſet, invenires, quod laudares. In eo, quod vides; quid ibi laudatur? ſpecies, utilitas, aliqua virtus, aliqua potentia, rerum illarum; ut pulchritudo te delectet, quid pulchrius faciente? Si utilitas laudatur; quid illo utilius, qui fecit omnia? Si virtus laudatur; quid illo potentius? à quo etiam facta non dimittuntur, ſed reguntur, & gubernantur omnia. Sanct. Auguſtin. hic.

Num, quem diligit anima mea, vidiſtis? Cant.3.3. Sponſæ charitas eo devenit, ut ſponſum omnia putet; nè uſquam eo careat. Si ad vineas divertit, *botrus Cypri dilectus meus mihi*. Cant. 1. 13. In campo florem illum agnoſcit. Si aromata fragrant, Chriſtus myrrha illi eſt. Si ſylvas adit, malus eſt inter ligna. Si montes ſubit, Chriſtus eſt cervus. Breviter, nè à Chriſto unquam avocetur, illum ubique ea eſſe dicit, quæ ipſi in oblectamentum objecerit. Oliva l.3.Strom. hic.

Paululùm, cùm pertranſiſſem eos, inveni, quem diligit anima. Cantic.3. 4. In triplici Creatura ſua inveſtigari, & agnoſci, poteſt DEUS: in Mundo, & ad ejus ornatum creatis; in Homine; & in Angelo. Has ſingulas circuit, & pertranſit, anima Deum ſitiens; ut eum, quem quærit, inveniat. Rich. à S. Vict. hic.

Cæcus quidam. Luc.18.35. Vident cœci, cùm cernentes hunc Mundum immenſa pulchritudine rerum conditarum, collatione facta, conſpicantur & ipſum Mundi opificem. Orig. in Matth. cap.13.

Quærere Deum: ſi fortè attrectent eum, aut inveniant. Act.17. 27. Verbum attrectare dici ſolet de cœcis, qui palpando viam quærunt: quia in hac vita tantùm per veſtigia Creaturarum inveſtigamus Deum: & palpando creaturas, in illis quaſi Deum attrectamus. Alii putant, vocabulum eſſe Muſicum, ſignificans tactum pſalterii, vel citharæ: creaturæ enim velut chordæ inſtrumenti Muſici à Deo facti; ex quorum tactu per cognitionem mirus prodit ſonus. Hic ſonus vocatur Job 38. 37. *concentus cœli*. De Ponte. in Cant.3. Exh.1. §.2.

Ex Patribus, & aliis.

Sol oculus eſt Mundi, jucunditas diei, cœli pulchritudo, naturæ gratia, præſtantia creaturæ. Sed quando hunc vides, auctorem ejus conſidera; quando hunc miraris, lauda ipſius Creatorem. Si tam gratus eſt ſol, conſors, & particeps creaturæ; quàm bonus eſt ſol ille juſtitiæ? S.Ambr. l.4. hex. c.1.

Quamcumque creaturam aſpexerimus, fulgurat Dei notitiam; dum ex creaturis Creator agnoſcitur. S. Hieronym. in Ezech. cap. 1.

Circumeat animus tuus per univerſam Creaturam: undique clamabit tibi Creatura: Deus me fecit. Quidquid te delectaverit in arte, artificem commendat. S.Aug. in Pſal.26. Enarr.2.

Quid non pro ſuo genere, ac pro ſuo modulo, habet ſimilitudinem Dei? quandoquidem Deus fecit omnia bona valdè; non ob aliud, niſi quia ipſe ſummè bonus eſt. Idem lib. 11. cap. 5. de Trinitate.

Interroget ſe anima: Quis fecit hæc omnia? Quis creavit hæc? Quis teipſam? Quid ſunt iſta, quæ conſideras? Quid? in quo conſideras? &c. Id.in Pſal.99.Enarrat.

Ineffabili dulcedine teneor, cùm audio, bonus Dominus! conſideratiſque omnibus, & colluſtratis, quæ forinſecus video, quoniam ab ipſo ſunt omnia; etiam cùm mihi hæc placent, ad illum redeo, à quo ſunt: ut intelligam, quoniam bonus eſt Dominus. Id.in Pſ.134.enarrat.

Diſce amare in creatura Creatorem, & in factura factorem. Nè teneat te, quod ab illo factum eſt, & amittas eum, à quo & ipſe factus es. Id.in Pſ.39.

Circumſpice mihi ver, & diverſi generis flores, in ſimilitudine diſparata; roſam quidem rubeam. Lilium autem album: ex una ſanè pluvia hæc fiunt, & ex una terra: quis hæc diſcernit? quis operatur? S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 9.

Hæc univerſi Mundi moles perinde eſt, ac liber litteris exaratus, palàm conteſtans, ac deprædicans, gloriam Dei; illiuſque auguſtiſſimam majeſtatem annuntians tibi intellectuali creaturæ. S. Baſil. hom. 11. hexam. In manus dedit Deus hominibus librum ſuo digito concinnè deſcriptum, quaſi precarium; ut eò aperto, & ſubinde evoluto, nunc ejus omnipotentiam, nunc ſapientiam, modò alia, & alia Deitatis attributa, lectitemus. At quorſum liber aureis notulis pulcherrimè picturatus, myſteriiſque rerum abditarum abundans? ſi tamen illum nec in manus ſumas, nec lineam unam legas. Fernandius in Gen.1.

Deus res creatas in morem ſcalæ adaptaverit; per eas ſui amantibus aſcenſum ad ſe adſtruait. S. Baſil. Seleuc. or. 1.

Per ipſa elementa Mundi, tamquam per publicas paginas, ſignificationem divinæ voluntatis accipimus: Nec unquam ceſſat divina eruditio; quando etiam de iis, quæ nobis famulantur, imbuimur. S. Leo ſ.7. de jejunio.

Utere, quomodo utendum eſt, creaturis viſibilibus: & quidquid in eis pulchrum, atque mirabile eſt, refer ad laudem, & gloriam, Creatoris. S. Leo ſ.7. in Nat. Dom.

Licet undecumque proficere, ac doceri. Omnia ferè myſticos offerunt intellectus; & facilè eſt, ex qualibet re morum figurare venuſtatem. Nihil ità creatum eſt per ſe, nihil ità ſimplex, cui non ſit aliquid; unde doceamur, vel cavere noxia, vel ſalutaria providere. Hildebertus ep.16.

Mundus, & omnia, quæ cœlo, & terra continentur; quædam clariſſima Dei Sapientiæ ſigna ſunt. Rupert. lib. 1. in Gen. cap. 5.

Omnia ad æternam beatitudinem capeſſendam à Deo ſunt omnia ordinata; ità ut etiam corporalia, & mortalia, dum tranſeunt, dum in uſum veniunt, aut in conſiderationem recipiuntur: ſubſerviant. Sim. Caſſ.lib.12.cap.17.

Qui tantis rerum creatarum ſplendoribus non illuſtratur, cœcus eſt: Qui tantis clamoribus non evigilat, ſurdus eſt: qui ex omni-

Digitized by Google

omnibus his effectibus DEUM non laudat, mutus eſt: qui ex tantis indiciis primum principium non advertit, ſtultus eſt. S.Bonav.diæt.ſal.Itin.mentis in Deum c.1.

Omnes creaturæ illius ſenſibilis Mundi ſunt umbræ, reſonantiæ, & picturæ; ſunt veſtigia, ſimulacra, & ſpectacula, nobis ad contuendum DEUM, propoſita, & ſigna divinitus data. S. Bonav.ib.c.2.

Cuncta hæc, quæ videntur, ſunt quoddam ſpeculum, per quod cognoſcitur Deus.S.Laur.Juſt.de virt.Fidei c.2.

Cogita rerum principium, quod eſt nihil; & lauda potentiam: Attende ordinem; & mirare ſapientiam; conſidera finem; & occurret tam benigna utilitas, quàm utilis benignitas Creatoris: nam ſua Bonitate, & noſtra utilitate fecit omnia Deus. Hugo de S.Charo Prologo in Gen.

Speculum ſunt creaturæ, quæ repræſentant Creatorem v.g.terra cum arboribus repræſentant potentiam Dei; aquæ, quæ abluunt & mundant, miſericordiam Dei &c.S.Vinc.Fert.fer.2.poſt Ramos.

Deus depinxit hunc Mundum, tamquam tabulam plenam imaginibus ad repræſentandum. Id.de S.Dominico.

Si quis intraret domum, & in introitu ſentiret calorem, & appropinquans majorem crederet ignem eſſe interius, etſi ignem non videret. Sic conſiderans res Mundi per pulchriora, credo, quantò magis appropinquat Deo, tantò pulchriora, & meliora invenit. S Thom opuſc.3.c.3.

A quodam ſancto viro ſecretè ſcio, quod poſt quoſdam exceſſus, quos aliquando habuit; poſtmodum ad odorem florum ſic immutabatur ſpiritus ejus; quòd quaſi videbat ad prædictos exceſſus. Id in Gen.c 27.

Nulla tam exigua, & tam vilis creaturula eſt; in qua non reluceant hæc tria inviſibilia: Potentia, Sapientia, Bonitas. Bloſius Parad. animæ cap.28. Si vel folium arboris contemplari volueris, deprehendes in eo ſtupendum quoddam artificium. Id. ib. cap 29

Pueri mirantes in Libris aurum, aut picturam, privantur libri medulla, id eſt, doctrina. Non contemplare pulchritudinem creaturæ; ſed lege, quod in ea ſcribitur: ut ſcilicet ames tantæ pulchritudinis Authorem, & Creatorem. Stella de cont. Mund. cap 38.

Sol in vitro reflexus, vel aqua. Lem. *Reflexum faciliùs*. Subintellige, intuemur. Juſt. Lipſ in not.ad l.1.polit.ut ſolem deficientem non directe, ſed in aquis intuemur; ſic DEUM in operibus. Picinelli.

Perſpicilia. Lem *Non ipſa, ſed per ipſa*. Non creaturas, ſed per ipſas DEUM. Idem.

§. III.

Creaturarum uſus, & abuſus.

V*Ade ergo, & comede in lætitia panem tuum; & bibe cum gaudio vinum tuum* Ecclæ. 9.7. Literali ſenſu; in lætitia, & corde bono, ut quis dicitur bonis ſibi à DEO conceſſis; cùm modeſtè utitur, & ad naturæ neceſſitates. Hic eſt enim proprius uſus rationalis Creaturæ; propterea inquit, *Panem tuum*: Nam qui inexhauſta cupidine gulæ, ventrique, deſerviunt; pecorum vitam potiùs conſectantur. Olympiodor.hic.

Reliquum eſt, & qui gaudent, tamquam non gaudentes. 1. Cor. 7.v.30 Gaudet, ſed tamquam non gaudeat; qui ſic de temporalibus bonis hilareſcit; ut tamen ſemper tormenta perpetua conſideret. Emit autem, ſed quaſi non poſſidens; qui & ad uſum terrena præparat; & tamen cauta cogitatione providet, quòd hæc citiùs relinquet. Mundo quoque utitur, ſed quaſi non utatur; qui & neceſſaria cuncta exteriùs ad vitæ ſuæ miniſterium redigit; & tamen hæc eadem non ſinit menti ſuæ dominari.S.Greg. hom.36.in Evang.

Res aliæ ſunt, quibus fruendum eſt; aliæ quibus utendum: illæ, quibus fruendum eſt, beatos nos faciunt; illis, quibus utendum eſt, tendentes ad beatitudinem, adjuvamur; & quaſi adminiculamur, ut ad illas, quæ nos beatos faciunt, pervenire, atque his inhærere, poſſimus. Si redire in patriam volumus, ubi beati eſſe poſſumus, utendum eſt hoc Mundo, non fruendum. S.Aug.l. 1.de doctr.Chriſt.c.3.

§. IV.

Placeat Creator præ creaturis.

S*Ub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi*. Cant.2.3. Perpendit S.Bern.l.de Nat.V. non dixiſſe ſponſam: ſub umbra illius, *quam*, ſed *quem* &c. quia non petebat umbram, ſed potiùs lucem meridianam: *Indica mihi, ubi cubes in meridie*: Optabat enim ſponſum in ſeipſo videre. De Ponte hic Exh. 26. §. 4.

Fili; tu ſemper mecum es; & omnia mea tua ſunt. Luc.15.31.S. Chryſol.ſ.4. hoc eſt dicere: patere illum rediiſſe patri; permitte patri, filium ſuſcepiſſe: nec ille aliud, quàm patrem quæſivit; qui veniens non filii, ſed mercenarii, loco voluit collocari. Sint tibi omnia; illi ſufficit pater.

Nolite diligere Mundum. 1.Jo.2.15. Fuge creaturas, ſi vis habere Creatorem: Omnis creatura vileſcat, ut Creator in corde dulceſcat. S.Auguſt.hic Sylveira in Luc.15.31.

Serò te amavi, pulchritudo tam antiqua, & tam nova; ſerò te amavi! Ecce intus eras; & ego foris: & ibi te quærebam; & in iſta formola, quæ feciſti, deformis irruebam. Mecum eras; & tecum non eram. Ea me tenebant longè à te: quæ, ſi in te non eſſent, non eſſent. Id Confeſſ.l.10.c.27.

Non tibi ita placeat, quod fecit; ut recedas ab eo, qui fecit: Sed ſi amas, quod fecit; multò magis eum, qui fecit. Si pulchra ſunt, quæ fecit; quantò magis pulchrior eſt, qui fecit. Id. in Pſ.148.

Miſcellanea.

Cæcus ſecùs viam mendicans. Luc.18.35. Clara eſt effigies hominis poſiti in hujus vitæ via. An non mendicant homines? voluptates, divitias, honores; à cibo, pecunia, agro, ædibus, veſte; à terra, aere? Nulla dies eſt, qua non à creatura miſerrimus homo mendicet: Et, cùm ita egens ſit, quid accipiat? cæcus non videt. Quæ putat munera, ludibria ſæpe ſunt; & unde multùm credit, vacuus remanet. Goliath 1.Reg.17.51. enſem accipit; putat defenſionem ſuam accipere: finietur vita ejus, & patebit; non defenſionem, ſed mortem accepiſſe. Baeza t.2. lib. 10 cap.4.hic.

Inſpexi cœtera infra te; & vidi, nec omnino eſſe, nec omnino non eſſe. Eſſe quidem, quoniam abs te ſunt; non eſſe autem, quoniam id, quod es, non ſunt: id enim verè eſt, quod incommutabiliter manet S.Aug Conf.l.7.c.11.

Omnis eratura, velit, nolit, uni DEO, & Domino ſuo ſubjecta eſt. S.Aug.l.de agone Chriſt.c 7.

Vide plura tit.Mundus.Terrena.Vanitas.

TITULUS XLII.

CRUCIFIXUS.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

L*ignum vitæ in medio Paradiſi*. Gen. 2.9. Lignum vitæ eſt Chriſtus; lignum mortis diabolus. Vis videre ejus (Chriſti) fructum, quem dedit in tempore ſuo? vide eum Crucifixum, & latus ejus compunctum. Speciosus eſt, ut malum; ſuavis eſt, ut vinum; fructifer, ut olea; fructu abundans, ut palma; maturus, ut botrus: guſtate, & videte. S.Chryſ. in Pſ.1. Sicut cor, quòd eſt medium vivifici caloris, mediantibus ſpiritibus, influit vitam in cœtera membra animalis; ſic Chriſtus crucifixus in medio latronum, qui eſt lignum vitæ, plantatum *in medio paradiſi*; id eſt, Eccleſiæ, mediantibus ſacramentis influit vitam in alia membra corporis myſtici. S. Bonav. ſ.1. D.3.adv.

Cornibus hærens aries, Gen. 22. 13. Crucifixum Dominum ſignificabat; vepres autem ſpinæ ſunt. Spinæ iniquos, & peccatores, ſignificant; qui ſuſpenderunt Dominum in cruce. S.Iſidorus in Gen.cap.18. Dum lignorum congeriem cernis, crucem mihi animadverte: Dum ignem ſpecularis, amorem, & deſiderium mihi cogitatione complectere; dum aram cogitas, Calvariam mihi perpende. Sanctus Ephrem in Abraham, & Iſaac.

Dominus videt. Gen 22.14. Hebr. *Videbitur*, id eſt, apparebit, ſuccurret. S. Ambroſ. Eucher. Vatab. ſic exponunt, quaſi hæc ſit prophetia de Chriſto; q. d. in monte Dominus videbitur; id eſt, Chriſtus D. apparebit in monte hoc; cùm in eo crucifigetur. Corn.hic.

Lapis Jacob. Gen. 28.11. Figura Crucifixi, ut volunt Interpp. Primò deſcribitur jacens lapis, & capiti dormientis ſuppoſitus; & poſt ſomnum erectus: ut in poſitione paſſio, in erectione reſurrectio, Domini præmonſtraretur. Nadaſi anno Crucifixi. Dominus ſcalæ innixus præſentiam ſuæ Majeſtatis, & myſterium DEI crucifixi, apertè deſignat. S.Thom. hic.

Joſeph.

Digitized by Google

Joſeph. Gen 40 11.22. Chriſti Crucifixi figura, innocens in carcerem incluſus, cum duobus Pharaonis miniſtris, qui in Dominum ſuum peccaverunt; quorum unus ſervatus eſt à morte, alter illam non evaſit. Sic Chriſtus inter duos latrones. Nadaſi anno Crucif.

Vadam, & videbo viſionem hanc magnam. Ex.3.3. Non minor mihi, credite, eſt viſio, aut minus prodigioſa: eumdem DEUM in deſerto Calvariæ Cruci affixum, ſpineo redimitum ſerto, manus illius clavis perſoratas, faciem livore, ac ſanguine, oppletam, corpus vulneribus lacerum, lanceaque latus apertum, habentem cernere. Beſſeus. D Quinq.

Quòd agnus Paſchalis aſſari jubetur Ex. 12.9 crucifigendum Chriſtum ſignificavit: ſiquidem agnus in crucis formam expanſus aſſabatur. Novarinus Agn.Euch Myſterium ſolemnis ſacrificii; quo in Paſchæ Feſto mactatur agnus ea oraculo, figura Chriſti erat: cujus ſanguine Fideles freti ungunt domos ſuas, id eſt, ſemetipſos. S.Juſtin.M.Colloq cum Tryphone Judæo.

Sed aſſum igni. Ex.12.9. Allegorica, & potiſſima cauſa fuit; ut aſſus agnus ſignificaret Chriſtum amore noſtri in cruce toſtum: Nam agnus in crucis formam aſſabatur. Corn. hic.

Cùmque levaret manus Moyſes. Ex.17.11. præſeferebat typum ejus, qui crucifixus eſt pro nobis. Declarata eſt igitur ſub illa figura vis ipſius veritatis: quemadmodum enim ſervo extendente manus cecidit Amalech; ita, cùm Dominus manus extendit, diſſoluta eſt acies diaboli. B.Theodoret.q.34.

Racemus ex ligno dependens Num.13.24. quiſnam alius erit, quàm is, qui in noviſſimis ſæculis ex ligno pependit: cujus ſanguis potus factus eſt credentibus ſalutaris. S.Greg.Nyſſ. l.de vita Moyſis. Botrus in phalanga ſuſpenſus, in cruce Chriſtus appenſus oſtenditur. S.Maximus hom.1. In Natali S.Cypr Ep M.Quod ligno portatur, Crucifixum ſignificat. S.Proſper parte 2. cap. 8. Botrus in vecte, Chriſtus eſt in cruce. S. Rupert. l. 10. in Math.

Petra percuſſa aquam vomoit Num.20.11. quæ Chriſtum ſignificat: percuſſus enim Chriſtus in cruce ſitientibus gratiæ lavacrum effudit.V.Beda in Ex.17.

Serpens ligno ſuſpenſus. Num. 21. 8. Typus, & umbra fuit Chriſti pro ſalute noſtra in cruce pendentis; ſicut ipſe exponit in Evangelio Joannis 3. 14. *Sicut Moyſes exaltavit ſerpentem &c.* Vide figuram, & confer cum veritate. Illic ſerpentis ſimilitudo formam quidem habebat beſtiæ; venenum autem non habuit: ita & hoc loco homo Dominus; ſed à peccati veneno liber; in ſimilitudine carnis peccati venit; hoc eſt, in ſimilitudine carnis peccato obnoxiæ, quæ minimè caro peccati eſſet. Theophylactus in Jo.3. Aſſimilat ſeipſum Jeſus in cruce ſerpenti æneo in ligno pendenti; eò quòd caro ejus non caro peccati; ſed ſimilis carni peccati erat: ſicut ſerpens æneus non venenoſus, ſed ſimilis venenoſo animali erat. Cajet. in cap. 3.Jo. Serpens æneus figura Crucifixi. Si quis ſentit ſe morderi à Serpente Leviathan per ſuperbiam: ſi vult curari, reſpiciat CHRISTUM humiliter in cruce pendentem. Si à Serpente Mammona per avaritiam; reſpice CHRISTUM nudum, & pauperem. Si à morſu Serpentis Aſmodæi; reſpice cruentatum Chriſtum in cruce. Si à morſu ſerpentis Beelphegor per gulam; reſpice ſitientem. Si à morſu ſerpentis Baalberith; reſpice orantem pro crucifixoribus. Si à ſerpente Aſtaroth per acediam; reſpice orantem in cruce. Si ab invidia; reſpice amore noſtri crucifixum. Sanct. Vinc. Ferr. ſerm. 2. fer. 4. poſt Ramos. Ad aſpectum ſerpentis ænei in palo levari, id eſt, Chriſti in cruce affixi, ſanabantur, qui percuſſi erant à ſerpentibus, id eſt, carnis delectationibus. Hugo Card.in Pſ.15.

Sicut aquila provocans &c. Deut. 32. 11. Expandit alas ſuas in cruce Dom. Jeſus, ut ſcapulis ſuis te ubumbraret, & onus omnium ſuſciperet peccatorum. Arcones in Iſaia 1. Diſc.5.

David tollebat citharam. 1 Reg.16.23. Non propter citharam receſſit ſpiritus malus à Saul, ſed myſterium in cithara deſignabatur. In cithara eſt lignum, & chorda: lignum eſt crux Chriſti, chorda tenſa, caro Chriſti eſt in cruce extenſa. Unde citharizare, eſt Chriſtum paſſum prædicare; quod cùm audit diabolus, multùm expaveſcit. Hugo Card.hic.

Funda iecit. 1. Reg. 17. 49. id eſt, per charitatem; manus in crucem extendit, ut unum lapidem jaceret: ut una & ſola fide, ſine Legis operibus, diabolum proſterneret. Sanctus Rupert. hic.

Et erit tamquàm lignum. Pſ.1.3. Bene, ut arbitror, ligno fructifero comparatus eſt Dominus Chriſtus, propter crucem, quam pro hominum ſalute ſuſcepit. Quæ meritò lignum vitæ dicitur; quando ibi & Dominus Chriſtus, qui eſt vita noſtra, ſuſpenſus eſt; & latroni in eadem confitenti dictum eſt: *amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo*. Caſſiod.hic.

Cantate Domino canticum novum. Pſalm. 97.1. Canticum novum eſt Filius Dei crucifixus, quod numquam auditum fuerat. S. Hier.hic.

Sacrificium veſpertinum. Pſ.140. 2. Sacrificium Chriſti in cruce. S.Vinc.Ferr.ſ.6.D 5.Trinit.

Sicut malus inter ligna ſylvarum. Cant.2.3. Ad hæc humanum æterni verbi characterem eidem malo inter ligna verſanti comparat, ligno crucis appendentem, tamquam malum ſuaviſſimè redolentem. Philo Carpath hic. Arab. *ſicut malum Punicum*. Aponius, & Bellus, hic accipiunt malum granatum; ex quo ſuccus rubeus, & aqueus, exprimitur: Sicut ex latere Chriſti in cruce manavit ſanguis, & aqua. Malus inter ligna ſylvarum, eſt Chriſtus crucifixus in medio latronum, ait Theodoret. Rupert. Bernardus.Corn.hic.

Læva ejus ſub capite meo. Cant.2.6.Ipſe eſt læva Chriſtus Jeſus; & hic crucifixus: nam Dextera quidem Chriſtus Jeſus,& hic glorioſus S.Bernard.ſ.4.in Vigil.Nat.Dom.

Manus illius tornatiles. Cant.5.14. Tunc manus Chriſti tornatiles factæ ſunt, cùm eas pro ſalute noſtra crudeliſſimis clavis in vitæ ligno perſoratas extendit. Philo Carpath hic.

Mittamus lignum in panem ejus. Jer. 11. 19. Lignum in panem mittere, eſt configendo ejus corpori ſtipitem crucis adhibere. S. Greg mir.l.3.c.11.

Cælabo ſculpturam ejus. Zach.3.9.Hier iſtum lapidem clavis crucis, & lancea militis, faciam vulnerari.

Ex Patribus.

Chriſtus ſicut uvas pependit in ligno.S.Ambr.in Luc.23.

Nobis expandit manus ſuas Jeſus, ut totum Mundum obumbraret. Quomodo non ſumus in umbra, qui crucis ejus protegimur velamento? Quomodo non ſumus in umbra, quos Chriſtus crucifixus à malignitate Sæculi, & corporis ardore, defendit? S. Ambr.in Pſ.118. Oct. 3. ſub initium. Erat medius Salvator, tamquam ſtatera veritatis: unum elevans confitentem,& alterum blaſphemantem condemnans.S.Chryſ.r.6.or.de æmulat.& pietat.

In Crucis candelabro tamquam Sol reſplenduit. S.Chromatius conc.in c.5.Math.

Cithara tibi factus eſt ſponſus, cruce habente formam ligni, corpore autem ſuo vicem ſupplente chordarum per ligni planitiem extenſarum. Nam niſi ligno affigeretur expanſus, neutiquam verborum ſonum ederet, tamquam citharizans, quibus ampliùs delectareris.Obſerva diligentiùs. Septem chordas habet cithara. Cantat tibi,ludit tibi ſte ad audiendum invitatique illam,ad loquendum potiùs debueras invitare.S.Bern.tr.de Paſſ.D.c.8.

Chriſtus in cruce tamquam botrus in torculari compreſſus,per vulnera ſui floridi corporis odoriferum liquorem expreſſit, omnium morborum ſanativum, & ſaluti ſufficientiſſimum.S.Bonav. ſ.1.infra Oct.Nat.D.

Tunc, quando muſtum amoris amoroſi Jeſu in torculari crucis exprimebatur, quo totus orbis erat inebriandus; non debuit quaſi in parvo cyatho propinare latroni: ſed tota operatio mentis ſuæ in torculari cordis Jeſu, quaſi ſine menſura demergi.Unde non puto iſtum latronem niſi inter ſublimes Dei principes collocandum.S.Bernardinus t.2.p.2.a.1.

§. II.

Crucifixus eſt Rex.

U*Nxerunt que eum - in Gihon*. 3.Reg.1.45. Mons hic vicinus monti Calvariæ; in quo Crucifixus *regnavit à ligno Deus*. Pſ.95.10.ut ex Sept.canit Eccleſia. Unde in cruce hunc ei Pilatus titulum dedit: J N.R.J. Hoc ergo Chriſti ex ſe naſcituri regnum præfiguravit hic Salomon unctus in Gihon.Corn.hic.

Si Rex Iſrael eſt, deſcendat de cruce. Math.27.42. S.Bern.ſ.1.in die Paſchæ: ò ſtulti! immò quia Rex Iſrael eſt, titulum regni non deſerat, virgam imperii non deponat; cujus imperium ſuper humerum ejus, de Caſtillo Ill.56.

Nolumus hunc regnare ſuper nos. Luc.19.14. Perverſi, & fallaces etiam Chriſtiani, terrenis rebus illecti, hujus vitæ labentis amœnitatibus delectati, nolunt regi à Crucifixo Rege; nè motus carnis cruci pœnalitatis affigat; & cruce paupertatis divitias tollat; & auferat honores patibulo vilitatis; & cogat patienter omnia mala ferre uſque ad ignominiam mortis. Sim. Caſſ l.6. cap.29

Fugit Chriſtus Jo.6.15. cùm à turba ſatiata in deſerto quæreretur ad regnum. Sed in horto comprehenſores non fugit dicens: *quem quæritis?* Jo.18.4. Ideo hic non fugit, quia præparabatur ad crucem, è qua erat regnaturus. In deſerto ad regnum quærebatur, ſed ſine cruce. Noluit regnare abſque crucis glorioſa ignominia. Id.ib.

Jeſus

Jeſus Nazarenus Rex Judæorum. Jo.19.19. Novus Rex, nova lex; novus dux, nova lux. Fractis prioribus tabulis, & ſilice ad ſilicem comminuto, novis ſubſcriptionibus figit titulum; & dictat pietas, & diſcernit omnia charitas. Scribitur tribus linguis inſignibus, Hebraica, Latina, & Græca, Regnum Chriſti, & dominatio ejus emanatura in Gentes, Cruci inſculpitur; nec corrumpere Pilatus, quod ſcripſerat, voluit. Jam ad hanc Scripturam Latro crucifixus pertinebat, & eum intrà ſe illæ litteræ colligebant. Arnoldus Carn. tr. de ult. verb. Chr.

Vide plura titulo Crux.

§. III.

Crucifixi in nos amor.

Num. I.

Figura, & Symbola.

I*mmiſit Dominus Deus ſoporem in Adam.* Gen. 2.21. Immiſit & in ſeipſum, factus nimirum ſecundus Adam. Sanè ſoporem Chriſti ſolius charitatis fuiſſe nemo dubitat. S.Bern. ſer.2.in Septuag.

In holocauſtum. Gen. 22. 3. Cæteri Sancti dicuntur Sacrificia; quia partim pro ſe paſſi ſunt: ſed dicitur Chriſtus holocauſtum; quia nihil pro ſe, ſed pro nobis totus incenſus eſt. Hugo Cardin. hic.

Super unum montium. Ib. Iſte mons eſt charitas; ſuper quem totum negotium Incarnationis, Prædicationis, Paſſionis, conſummatum eſt. Id. ib.

Ordinavit in me charitatem. Cant.2.4. Hebr. *vexillum ejus ſuper me charitas.* Porrò vexillum charitatis Chriſti, eſt vexillum Crucis: in cruce enim invictam, & ſummam, charitatem, tum erga Deum, tum erga homines, Chriſtus oſtendit; unde per eam de peccato, morte, diabolo, & inferno, triumphavit. Cornel. hic.

Num. II.

Magnitudo amoris, & vehementia.

Extendi manum meam. Prov.1.24. Extenſio manus, ſignum eſt ſummi amoris, & deſiderii; quò Deus, & ſapientia, homines omnes expanſis charitatis brachiis complecti, ſtringere, ſibique unire ſatagunt. Hac de cauſa Chriſtus in cruce brachia extendit; ut iis totum Mundum amantiſſimè complecteretur: imò extendit manus, quaſi rogans, & obſecrans; ut ad eum accedamus. Beda hic. apud Corn. hic.

Lancea latus ejus aperuit. Jo.19 34. Novimus moderamen Spiritus Sanctus in prolatione hujus Evangeliſtæ, ut ſic proferret: *unus militum &c.* ut aperto latere cognoſcamus dilectionem cordis uſque ad mortem; & ad illum ineffabilem amorem ejus ingrediamur, quo ille proceſſit ad nos. Et accedamus ad cor ejus, cor altum, cor ſecretum, cor omnia cogitans, cor omnia ſciens, cor omnia diligens; & per apertam portam fiamus ſaltèm in amoris vehementia cordiformes. Proinde ſibi ad negligentiam computet, qui non ingreditur; ſi apertum novit introitum. Sim. Caſſ. l.13.

Accepit angelus thuribulum, & implevit illud de igne altaris, & miſit in terram. Apoc.8.5. Quid per hunc angelum, niſi angelus magni conſilii Chriſtus: cujus cor, propter ardentiſſimum charitatis amorem, thuribulo ignis carbonibus pleno comparatur. Altare verò in quatuor cornibus in ſe diſtinctum, eſt ſancta Crux, plena igne ſuæ ardentiſſimæ charitatis. Ex hoc altari Crucis, & meritis ejus, accepit angelus ignem; & in die Pentecoſtes implevit thuribulum, ideſt, Apoſtolicum cœtum atque miſit in terram; quando *in omnem terram exivit ſonus eorum.* S. Bernardinus t. 2. ſer. 56.

O quàm indebita miſeratio! quàm gratuita, & ſic probata dilectio! quàm inopinata dignatio! quàm ſtupenda dulcedo! quam invicta conſuetudo Regem gloriæ pro deſpicatiſſimo vernaculo, imò vermiculo, crucifigi! S.Bern. ſ. de quadruplici debito.

Immortalis pro mortalibus mortuus eſt, innocens pro reis occiſus eſt, juſtus pro peccatoribus interemptus eſt. Unde cognoſcitur, quantùm præſtabit ſervientibus, qui tantum peccatoribus præſtitit. Tantum in te Chriſti amorem quo amore Chriſtiane penſabis? quidquid in ejus obſequium erogaveris, parum eſt: quidquid in ejus ſervitium impenderis, minus eſt. Nec ſi animam dederis, aut ſanguinem fuderis, compenſabis. S. Chryſoſt. hom.2.in Ioan.15.14.

Latitudinem charitatis Chriſtus etiam inter ſupplicia commendans in eo; quòd expanſis manibus elevataque læva, & dextera, inter latrones ſe medium exhibebat; volebat intelligi, commune illud eſſe beneficium; & non ſolùm bonis, ſed & impiis, quod agebatur, proficere. Arnold. tr. de Verb.D.

Num. III.

Fortitudo amoris Crucifixi, cauſa mortis.

Vulneraſti cor meum. Cant.4.9. Ideſt; tuo amore feciſti, ut ego in Cruce vulnerarer. S. Thom. hic.

Fortis, ut mors, dilectio. Cant 8.6. In tantum dilexi te, ut mori voluerim pro te S. Iuſtus Orgel. hic.

Cornua in manibus ejus. Hab.3 4. Myſticè: cornua Chriſti ſunt crux, ſeu fortitudo crucis; qua ſuperavit dæmones, omneſque hoſtes. Tropol. hæc cornua fuerunt virtutes Chriſti, præſertim fortiſſima ejus charitas. Hinc Sept. vertunt: *cornua in manibus ejus, & poſuit dilectionem robuſtam fortitudinis ſuæ.* Theodoret. Theophyl. verſionem Sept. ſic explicavit: dum Chriſtus natus, & paſſus eſt pro nobis, oſtendit nobis robuſtum ſuum amorem. Paſſus enim non eſt ex infirmitate, ſed ex valida dilectione; ità ut fortitudo, & robur ejus, fuerit dilectio; ac viciſſim dilectio illi fuerit fortitudo; ad labores, & dolores, immenſos generosè ſuſtinendos. Aut ut alii: *poſuit dilectionem robuſtam fortitudinis ſuæ:* ideſt, juxta menſuram immenſi amoris, admenſus eſt Deus Pater Filio potentiæ ſuæ vim; quam, tum ad ejus angores, labores, & dolores immenſos, generose ſuperandos; tum ad ejus exaltationem, & gloriam immenſam in Reſurrectione, & Aſcenſione in cœlum, oſtendendam adhiberet, & exerceret. Ubi enim amor eſt machina, quanta ſperari poteſt elevatio ponderum etiam maximorum! S. Auguſt. amor meus, pondus meum; eò feror, quocumque feror. Corn.hic.

Sic Deus dilexit Mundum. Io.3.16. Cur Chriſtus D. hic cum Nicodemo agit de amore; quia ſuperiori verſu 14. egerat de ſua exaltatione in cruce? Et mirabundus Nicodemus dicere poterat: quomodo, ſi Filius es, permittet Deus Filium ſuum ſuſpendi? Occurrit Chriſtus: hoc Deum permiſſurum ob nimiam ſuam charitatem. q. d. nè mireris, quòd Filius Dei ſit crucifigendus: quia *ſic Deus dilexit Mundum.* Sylv. hic q 40.

Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis. Epheſ.5.2. Tangitur cauſa originalis, atque motiva, quæ Chriſtum induxit, inflammavit, ac movit, ad ſuſtinendam amariſſimam, ac ſaluberrimam, mortem pro nobis, cùm dicitur: *Chriſtus dilexit nos.* Chriſtus quippe, ex ſumma, gratuita, atque puriſſima, dilectione ſua ad nos, voluit pati pro nobis. Dion. Carth. in Luc. 21.

Princeps regum terræ, qui dilexit nos. Apoc. 1.5. Nota ſeriem textus: *princeps regum terræ, qui dilexit nos.* Acſi proprium regis ſit, ſuos intime diligere, ac pro eis mori. S.Chryſ. ſ.6. de Paſſ. pati pro ſubjectis, pro ſervis mori, inſigne eſt charitatis immenſæ documentum; ſingulare hoc eſt amoris argumentum. Rich. à S. Vict. hic: quia *dilexit nos,* ideo *lavit nos*: non enim laviſſet, niſi dilexiſſet. Sylv. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Uſque ad mortem Chriſtum duxit dilectio; & reſurgens à mortuis charos habet. S. Cypr. de Bapt. Chriſti, *Attendite,* inquit, *& videte; ſi eſt dolor, ſicut dolor meus.* Thr.1.12. Imò, Domine, attendam, & videbo; ſi eſt amor, ſicut amor tuus. S. Bonav. ſtim.am. c.6.

Hic maximè apparet illa charitas ejus, quæ corda noſtra totaliter deberet concremare. S. Bonav. Medit. vitæ Chriſti c. 74. de Paſſione.

Nullum ferrum cum in Cruce tenuiſſet; niſi charitas affuiſſet. S.Laur.Iuſt. de Charit. c 6.

Nullam in te video cauſam mortis, niſi ſuperabundantiam charitatis. Id. de incend.div.amor. c.2.

Numquam aliquis homo cum tanto ardore amavit aliquam mulierem, ſicut Chriſtus humanam naturam; pro cujus amore recepit clenodium in veſte Humanitatis, ſcilicet quinque vulnera, quaſi quinque Stellas; quæ voluit retinere poſt reſurrectionem. Unde ſi aliquis interrogaret: Domine, amore cujus portabis hoc clenodium? reſponderet: amore philocaptæ meæ. Nullus ſuſtineret amore dilectæ ſuæ, quòd nomen ſuum dilectæ ſcriberetur ferro ignito in carne ſua. S. Vinc. Ferr. ſer.3. Dom. in Alb.

Quem non clavi; ſed unus ejus in homines diffuſus amor, ſic tenebat affixum. Sim.Caſſ.l.13. Luc.23. v.

Dixit *Conſummatum eſt*: ſignificans, in Paſſione ſua impletas eſſe Prophetias, Scripturas; & quidquid ab æterna veritate, ut pateretur, definitum atque præbaum erat. O quot admiranda myſteria, victoriaſque, breve hoc & ſubtile verbum comprehenditſ nam, quidquid æterna Sapientia conſtituerat; quidquid rigida juſtitia pro ſingulis quibuſque exigebat: quidquid charitas aman-

Digitized by Google

amanter poſcebat: quidquid ad noſtram redemptionem erat neceſſarium; quidquid abolendis debitis noſtris erat conducibile; quidquid ad noſtras explendas, reſarciendaſque negligentias conferebat; quidquid accommodum eſſe poterat, ad ſublimem demonſtrandum amorem; quæcumque pro noſtra ſpirituali inſtitutione, atque informatione, deſiderare potuiſſemus; quidquid demum congruum erat glorioſo noſtræ Redemptionis triumpho celebrando: cuncta hæc iſthoc ſunt determinata verbo; *conſummatum eſt*. Bloſius margar. Spir. c. 18.

§. IV.

Crucifixi miſericordia, & bonitas.

A*periente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate*. Pſ. 103. 28. Per manuum apertionem Chriſti in Cruce extenſionem intelligere convenit; per quam omnia impleta ſunt bonitate, hoc eſt, humanitate, ac miſericordia: ſiquidem omne peccati genus Crucis beneficio condunatum eſt. S. Chryſ. hic.

Quærebat videre Ieſum. Luc. 19. 3. Noli te extollere; puſillus eſto. Zachæus eſto. Sed dicturus es: Si Zachæus fuero, præ turba non potero videre Jeſum. Noli eſſe triſtis; aſcende lignum, ubi pro te pependit Jeſus. Videbis Jeſum. S. Aug. de verb. Ap. ſ. 8. *Quærebat Zachæus videre Jeſum*; quis eſſet? aſcendit in arborem, & vidit, *quis eſſet*. Sic nos in arborem, id eſt, Crucem, mente, & cogitatione, aſcendamus; videbimus, quis ſit Jeſus; quàm bonus! quantùm amet! quàm amandus! Barradius Dom. t. 7. t. 3. l. 8. c. 20.

Ut poſſis comprehendere cum omnibus Sanctis: quæ ſit latitudo, & longitudo, & ſublimitas, & profundum. Eph. 3. 18. Quando iſta comprehendis? audi Apoſtolum dicentem tibi. Gal. 6. 14. *mihi abſit gloriari, niſi in cruce D. N. J. C.* Ibi inveniemus & longitudinem &c. His in Apoſtoli verbis crux quodammodo nobis ante oculos conſtituta eſt &c. S. Aug. de verb. Ap. ſ. 7.

Ex Patribus, & aliis.

Creator hominis homo eſſe dignatus eſt. Factus eſt, quod fecerat; ne periret, quem fecerat. Quid huic miſericordiæ addi poteſt? Et tamen addidit. Parum fuit ei, hominem fieri; ſed voluit etiam ab hominibus reprobari. Parum fuit reprobari; & exhonorari; parum erat exhonorari; & occidi. Sed & hoc parum eſt; morte crucis. S. Aug tr. 36. in Jo.

Neque cœlum, neque mare, neque terra, neque rerum omnium creatio; neque aliud omnino aliquid, ità, ut crux illa venerabilis, Divinæ Bonitatis magnitudinem prædicat. S. Chryſ. hom. 25. in ep. 1. ad Timoth.

Pro nobis mortuus eſt, & non intercedet pro nobis? pro nobis dignatus eſt crucifigi; & miſereri recuſabit? Sanct. Ephrem de pœnit.

O genus humanum expergiſcere à tuo lethargo: & vide, quia ad Orientem vertit faciem ſuam Chriſtus: ad meridiem dexteram manum, ad Occidentem plantas pedum ſanctorum, ad Septemtrionem alteram manum: omnes vocat, omnes deſiderat, omnes viſitat, omnes invitat, atque clamans ait, *venite ad me omnes*. Ab oriente vocat adoleſcentes, à meridie magnates, ab occidente ſenes, à ſeptentrione vocat pauperes. S. Bernardinus t. 1. Artic. 2.

Quia homo per pœnitentiam peccatum ſuperare non poterat, nec poſſet; etiamſi mala omnia in unum conflata pateretur: ideo infinitus Deus per aſſumptam carnem pro omnibus in cruce pœnitentiam egit; ut tantus eſſet dolor animi, quanta fuit delectatio commiſſi peccati. Sim. Caſſ. l. 3.

§. V.

Crucifixi, beneficentia, & liberalitas.

Ex Veteri, & Novo.

O*Ritur ſol, & occidit, & ad locum ſuum revertitur*. Eccl. 1. 5. Pro, ad locum ſuum revertitur, Hebr. *anhelat, anhelus tendit, inhiat, ardenter cupit*. Sept. *trahit*. Arab. *trahitur*. Sol enim tanta velocitate rapitur ab ortu ad occaſum; ut anhelare, & feſſus anhelo ſpiritu, quaſi ad quietem rapi, videatur. S. Ambr. in Pſal. 118. vide myſterium prænuntiatum. *Oritur*, inquit, *ſol, &c.* hoc eſt, quod ait Dominus Jo. 12. 32. *ſi exaltatus fuero, omnia traham ad me ipſum*: trahit enim ad ſe omnium ſtudia; ut vel peccata noſtra crucifigeret; vel bonum ingenium ad juſtitiam provocaret. Corn. hic.

Sub umbra illius. Cant. 2. 3. Chriſtus crucifixus ad omnia utiliſſimam præbet umbram; ſed maximè ad protegendum peccatores ab ardore Divinæ iræ. Iſ. 30. 27. *ardens furor eius, & gravis ad portandum*. Sicut major eſt umbra, cùm corpus, & ſol, conjunguntur, in occaſu; ſic in morte Chriſti. Nulla potentiæ umbra contra vitiorum æſtus, quàm Crux, & Paſſio Chriſti. Nuditas contra æſtum avaritiæ; ſitis, fel, contra gulam; dolores carnis contra libidinem; ignominiæ contra gloriam mundanam. de Ponte hic. Exh. 27.

In manibus meis deſcripſi te. Iſa. 49. 16. Lyr. id eſt, ità te habeo in memoria, ſicut illud, quod tenetur manu. Novar. El. ſacr. l. 3. Habet ſuos in manibus ſuis ſculptos; & non blandis penicillis, ſed duris clavis. Deſcripſit eos non atramento, ſed ſanguine ſuo. Hector Pintus. Sic charta eſt in manu Scriptoris, ut in ea ſcribat, & pingat, quidquid velit; ſic Chriſtus Crucifixus in manibus ſuis inſcripſit dilectos ſuos; non calamis, ſed clavis; non atramento, ſed ſanguine: ut amorem ſuum eximium in nos teſtaretur. Cornel. in Sap. 3.

Ego quaſi nutritius Ephraim portabam eos in brachiis meis. Oſ. 11. 3. Ubi Stephanus cum Mendoza: in brachiis meis in cruce diſtentis: ibi enim extendit Dominus brachia ſua ad amplectendum nos, & portandum. Nadaſi ex anno Crucifixi. Ego quaſi nutrix. Et ſicut nutrix, ad alliciendum parvulum plenè extendit brachia, & quantùm poteſt; cùm tamen parvula extenſione poſſit eum colligere, & amplecti: ſic Chriſtus fecit, Steph. Cant. hic.

Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum. Matth. 5. 15. Lucerna eſt Chriſtus, candelabrum eſt Crux: ſuper quam erat altè elevatus; ut omnibus luceret, & viam ſalutis oſtenderet. S. Bonav. ſ. 129.

Extende manum tuam. Matth 12. 13. Beda: Adam, carpens pomum vetitum, manum humani generis areſecit; id eſt, potentiam, operationemque hominis fœcunditate boni operis privavit. At Chriſtus eam reſtituit, extendens manus ſuas in Cruce.

Dimittit nonaginta novem in deſerto. Luc. 15. 4. ut ovem errabundam reduceret ad ovile: reportans eam humeris propriis ſuper crucem. Et veniens in die aſcenſionis convocat amicos, & vicinos ſuos; id eſt, angelos, dicens: *congratulamini mihi &c.* Hugo in Eccl 3.

Ibi crucifixerunt eum. Luc. 23. 33. In aere mori voluit; quia commune eſt elementum: & ſic mors ejus pro omnibus æqualiter offerebatur. Cœtera elementa dominos ſuos habent; aer omnium eſt: de illo tantum participat colonus, quantum rex Stella hic.

Ex Patribus, & aliis.

Chriſtus crucifixus, & lac ſugentibus, & cibus eſt proficientibus. S. Auguſt. tr. 98. in Joan.

Expandit in Cruce manus, ut comprehenderet fines terræ: medium enim terræ eſt hic Golgothos. Non meus eſt hic ſermo. Propheta dixit: *operatus eſt ſalutem in medio terræ*. Pſalm. 73. 12. S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 13.

Gratia influit in nos per verbum Crucifixum; de cujus latere exiit profluvium gratiarum, habens vim ſanativam. S. Bonav. ſer. 2. hexam.

Deus ſemper habet manum apertam; imò etiam perforatam: quia ex utraque parte manus diffundit Bonitatem ſuam ſuper omnes creaturas. S. Bernardin. t. 3. ſerm. in dieb. Rogat.

Pendebat in cruce moriturus; diſpoſuit teſtamentum Electis ſuis: Patri Spiritum, Eccleſiæ corpus, peccatoribus ſanguinem, latroni regnum, militibus veſtes, Petro Eccleſiam, Apoſtolis Paracletum, Electis chariſmata diſtribuit. S. Thom. Vill. Conc. de S. Jo. Evang.

Cuncta extra Jeſum Crucifixum generant faſtidium, & habent defectum; &, quaſi abſynthium, & fel amariſſimum; torquent animam variis deſideriis occupatam. Thom. Kemp. p. 2. ad Novit. ſ. 4.

Ao. 1641. Drepani fœmina pauperrima filiolo in templo importunè panem petenti, Crucifixum oſtendit; ab eo panem peteret. Ivit ſimplici ſinceritate parvulus, dixitque Domino: da mihi panem. Mater mea mittit me, ut panem à te petam. Et ecce Crucifixus revulſo à cruce brachio panem recentem dedit parvulo: ille lætus ad matrem, res in vulgus. Stupent omnes panem candoris mirabilis. Itur in templum, reperiunt Crucifixi brachium etiamnum à cruce liberum. Epiſcopus & Matri, & parvulo, liberaliter annonam, & reditus in omnem vitam ſuffecturos aſſignavit. Lyræus de imit. Chr. l. 4. c. 8.

§. VI.

Crucifixus eſt Philoſophia noſtra, liber, &c.

N*On indicavi me ſcire aliquid inter vos, niſi Jeſum Chriſtum, & hunc Crucifixum*. 1. Cor. 2. 2. Indubitatum eſt, non his tam anguſtis cancellis circumſcriptam fuiſſe ſcientiam Pauli, ut ſolum Chriſtum crucifixum noſſet; qui tam ſublimiter de om-

Digitized by Google

de omnibus vitæ, paſſioniſque, aliiſque ad ſalutis noſtræ remedium pertinentibus myſteriis, concionabatur; qui raptus in tertium cœlum &c. Quid ergo ait, non plura ſcire? voluit ſignificare; quid ſibi evenerit, & quid omnes agere debeamus. Chriſtus crucifixus Pauli oculos ad ſe rapiebat, ſpiritum extollebat, excitabat devotionem. Huc ergo totum pondus meditationis ejus vertebatur; cum Chriſto Crucifixo dulcis miſcebat ſermones, numquam ab illo ſuam abducebat conſiderationem. Did. Niſſ.ſ.2.D.Palm.§.3.

Vidi -- librum ſcriptum intus, & foris. Apoc.5.1. Chriſtus eſt Liber, quem Joannes in ſua apocalypſis conſpexit, ſcriptus intus, & foris. Foris Chriſti vulnera cernimus; ſed intus immenſi ejus erga nos amoris incendia contemplamur. Hunc docti, & indocti videant; hunc omnes legant. S.Chryſ.ſ.1.de Reſurr.

Hæc mea ſublimior Philoſophia: ſcire Jeſum, & hunc Crucifixum. Non requiro, ſicut ſponſa, ubi cubet in meridie? quem lætus amplector mea inter ubera commorantem. Non requiro, ubi paſcat in meridie? quem intueor Salvatorem in cruce. Sanct. Bernard.ſ.43.in Cant.

In tantum infatuata eſt illa quondam glorioſa Mundana Philoſophia, ut innumeri ex ejus Profeſſoribus quotidie fiant ejus irriſores; & ex ejus defenſoribus, fiant ejus impugnatores: & illam deteſtantes nihil aliud profitentur ſe ſcire; niſi Jeſum Chriſtum, & hunc Crucifixum. Et ecce quàm multi, qui priùs fabricabant arcam in officina Ariſtotelis, tandem ſaniori conſilio diſcant ſtudere in officina Salvatoris. Et qui priùs fabricabant vaſa contumeliæ, nunc docentur fabricare vaſa gloriæ. Rich.à S.Vict.l.2. de arca myſt.cap.2.

Crux illa ſchola erat: ibi docuit Magiſter latronem: lignum pendentis cathedra facta eſt docentis.S.Aug.ſ.87.de diverſ.

S.Bonaventura S.Aquinati petenti: è qua bibliotheca illum reconditum theſaurum hauſiſſet, rogantique, ut illa ſibi monſtraretur, in aliud conclave inducto, attritum oſculis Crucifixum oſtendens, illam eſſe bibliothecam ſuam dixit. Nadaſi anno Crucifixi

S. Philippus Benitius in extremo morbo ſæpius ab aſtantibus identidem petebat librum ſuum. Libro quodam ei porrecto, unus ex aſtantibus aſſecutus petitionem, Crucifixi effigiem ei porrexit; quam reverenter accepit, &, facie ad piam lætitiam compoſita, exoſculans, eum ad pectus ſuum adſtrinxit. Paolett. ſ.24 de eodem.

Chriſtus in cruce ſuſpenſus Liber eſt; in quo omnium virtutum perfectiones, omnium contemplationum ſublimitates, & quidquid ad ſalutem pertinet, mirabiliter, ineffabiliter, & ſupernaturaliter leguntur, diſcuntur, reſplendent.Dion.Carth.c.26.

Venerunt ad Religionem, litteratus unus, alter Laicus. Litteratus ob auſteritatem de exitu tentatus Socio tentationem aperiens, ab eo ad conſtantiam ſolidis rationibus monitus eſt. Rogatus, ubi hæc didiciſſet? reſpondit: ſe librum habere, in quo omnia hæc didiciſſet. Qualis hic liber? imaginem oſtendit Crucifixi; ecce, inquit, liber meus.Summa Prædic.Paſſio Chriſti.

O quàm præclarus Liber eſt Chriſtus pendens in Cruce! Bloſ. p.3.c.unico.

Hæc ſit ſapientia veſtra, fratres, hoc ſtudium, præ cunctis litterarum ſtudiis eligatis meditari die, ac nocte, Jeſum Crucifixum pro omnibus nobis in Cruce immolatum. Tom. Kemp.p.2. ſ.4.ad Novit.

O Librum ſuper omnem librum! hunc expedit nocturna verſare manu, verſare diurna. Hoc ſit noſtrum Enchiridion, verbum abbreviatum, contemptus mundi, Soliloquium, Stimuli divini Amoris. Salmeron tom.10.tr.37.de Crucifixo.

§. VII.

Circumſtantiæ temporis, quo crucifixus.

SIcut Chriſtus die 25.Martii in utero Virginis conceptus fuit, ita poſt 33. annos eodem die crucifixus eſt in æquinoctio verno. Natus verò eſt 25. Decemb. in ſolſtitio hyberno. Ita S.Aug. ſ.18.de civ c.ult.Chryſoſt.Tertull. &c. Crucifixus in meridie. S. Joannes enim ait c.19.14.*erat hora quaſi ſexta*, ſcilicet ab ortu ſolis, quæ eſt in meridie. Dices: Marc.c.15.25. ait: *erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum*. Reſp. erat hora tertia non incipiens, ſed finiens. Finis autem horæ tertiæ erat initium ſextæ: hæ enim horæ olim apud Judæos, & Romanos, ternas modernas continebant Porrò eadem die creatum eſſe Adam, & eadem hora comediſſe pomum vetitum, qua Chriſtus in cruce moriens culpam expiavit, multi cenſent; inter quos Tertull. Corn. in Matth.27.v.35. Sexta die homo eſt conditus, qui & ſexta hora de ligno comedit. Qua igitur hora Dominus hominem condidit, eadem & lapſum curavit. Sexta die, & ſexta hora, cruci affixus eſt. Theophylact.in Matth.27.

Cras vobis erit ſalus, cùm incaluerit ſol. 1. Reg. 11. 9. Significat illud meridianum tempus, quo Chriſtus D.in Crucem actus ſalutem humani generis operatus eſt, & calidiores radios in terram vibravit. Non ſine myſterio Nehemias urbis cuſtodibus præcepit: *non aperiantur portæ Ieruſalem, uſque ad calorem ſolis*. 2. Eſd. 7.3.ut ſignificaret, non eſſe portas cœli reſerandas, priuſquam Chriſtus D.crucem ſubiret, & amoris igne incaleſceret. Mendoza in 1.Reg.11.v.9.

Immiſit Dominus peſtilentiam in Iſrael de manè uſque ad tempus conſtitutum. 2.Reg.24.15.Sept. *de manè uſque ad horam prandii*. Sequuntur hanc lectionem Orig. Theodoret. Ambr. Hora prandii erat hora ſexta, ſeu meridiana. Ubi ſol incaluit, ira angeli refrixit: nam miſertus eſt Dominus. Illa hora figurabat illum meridiem, in qua Chriſtus crucifixus, divinæ juſtitiæ ardor refrixit. Id.ib.

Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi paſcas, ubi cubes in meridie? Cant.1.6. Per meridiem Chriſti accipe crucifixionem; in meridie enim crucifixus eſt. Et Crux Chriſti Eccleſiæ, ac Fidelibus, contra omnes perſecutionis, & tribulationis, æſtus; certum, fidumque, præſtat umbraculum. Aurora ergo vitæ Chriſti fuit in nativitate, dies in Prædicatione, meridies in Cruce, veſpera in ſepulchro. Ita Philo Carpathius apud Corn.hic. Circuire poſſum, Domine, cœlum, & terram, & mare, & aridam; & nuſquam te invenıam, niſi tantum in Cruce:ibi dormis, ibi paſcis, ibi cubas, in meridie. Drogo Oſt.de Sacr.Dom.Paſſ.

§. VIII.

Circumſtantiæ loci, in quo Crucifixus.

IN *terram viſionis*.Gen.22.2. Hebr. *vade in terram Moria*. Mons Moria eſt mons Sion, in quo Salomon ædificavit templum. Moria cum Oleaſtro deduci poteſt à radice *marar*, id eſt, *amarus fuit*; vel à *mor*, id eſt, *myrrha*: quia mons Moria ferax eſt myrrhæ, aloes, & cinnamomi. Pagninus, & ex eo Barradius t.2. l.3. cap.11. Moria dicitur quaſi *mori*; id eſt, *myrrha mea*; & *iah*, id eſt, *Deus*: quaſi diceret: *myrrha mea Deus*. Cald. vertit: *vade in terram divini cultus*, *&c.* Nota: mons Moria in plures colles, & monticulos, fuit diviſus: in Orientali enim parte montis Moria fuit Sion; alia pars Moria extra Jeruſalem manſit, poſteaque dicta eſt mons Calvariæ. Aug. lib. 16. de Civ. c.32. Hieron. ſcripſit, ſe certiſſimè à Senioribus Judæorum cognoviſſe: quòd ibi immolatus ſit Iſaac, & Adam ſepultus, ubi poſtea Chriſtus crucifixus eſt. Cornel. hic. Idem habet Beda *de* locis ſanctis c.2.

Iſta eſt Jeruſalem; in medio gentium poſui eam. Ezech.5.5. S.Cyrill. Jer. Catech. 13. medium terræ eſt Golgotha. Non meus eſt ſermo; Propheta dicit: *operatus eſt ſalutem in medio terræ*. Pſalm. 73.12. S.Chryſ.hom.de Cruce, & latrone: nè putares, pro Judaica tantùm plebe oblatum Chriſtum; ideo foras civitatem, id eſt, foras muros, ut ſcias Sacrificium eſſe commune. S.Leo ſ.9.de Paſſ.ut Crux Chriſti non templi ara eſſet, ſed Mundi. Sylveir. in Matth.27.

Erat autem in loco, ubi crucifixus eſt hortus. Jo. 19. 41. Præcantavit in Canticis de hoc horto ad ſponſam, hæc dicens ad illam: *Veni in hortum meum, ſoror mea, ſponſa*. Cant.5.1. Et quid accipis illic? *meſſui myrrham meam*; vinum myrrhatum bibens, & acetum. S.Cyrill.Jeroſ.Catech.13.

§. IX.

Crucifixi dolores.

Num. I.

De Clavis.

M*Anus illius - plenæ hyacinthis*. Cant. 5. 14. Hyacinthus flos coloris purpurei. Manus Domini plenæ hyacinthis: quia in cruce clavis perforatæ; & ruborem ſanguinis illius quaſi colore purpureo reſperſæ ſunt. S.Thom in Cant.hic.

Erunt tibi compedes eius in protectionem. Eccli.6.30. Veroſimile eſt, Chriſtum non tantùm clavis, ſed etiam funibus, cruci fuiſſe adſtrictum. Clavi enim manuum, & pedum, non potuiſſent ſoli tantam corporis molem ſuſtinere. Et funes hi è Ieruſalem Romam à S.Helena delati, ſervantur in ejus palatio, nunc templo S.Crucis in Jeruſalem:uti habet programma Sacello ejus ſubterraneo præfixum. Corn.hic.

Quæſivit Helena clavos, quibus crucifixus eſt Dominus, & invenit. De uno clavo frænos fieri præcepit, de altero diadema intexuit: unum ad decorem, alterum ad devotionem, vertit. Clavum crucis ejus diademati ſuo præferunt Imperatores. S.Ambroſius or.de Exitu Thodoſii.

Refert Landbergius de Paſſione: viro pio fuiſſe revelatum, Chriſti

Digitized by Google

Chriſti pedes 36. mallei ictibus fuiſſe cruci affixos: ex quo conjice, quantus fuerit dolor: nam quovis ictu clavus magis rumpebat carnes, arterias, & nervos. Corn. in Matth.

Num. II.

Varia de doloribus.

Suſtinui, qui ſimul contriſtaretur, & non fuit; & qui conſolaretur, & non inveni. Pſalm. 68. 21. *& dederunt in eſcam meam fel &c*. Hoc ipſum, quòd non inveni, qui ſimul contriſtaretur, hoc fuit fel meum: hoc mihi amarum; hoc acetum fuit. Sanct. Auguſt. hic.

Attritus eſt propter ſcelera noſtra. Iſ. 53. 5. Quod accidit Jerichuntam eunti à latronibus percuſſo Luc. 10. 31. contingit ſaucio Chriſto. Plures prætereunt, unus miſeretur, & compatitur. Oliva t. 1. conc. 21. de Paſſ.

O vos omnes, qui tranſitis per viam. Thr. 1. 12. Ethicus ait: pulſus doloris eſt amor. Ut ſcias, quanta ſit febris, & calor: tangis pulſum. Ut ſcias, quis dolor fuerit Chriſti, cogita, quantus fuerit amor erga omnes. Corn. hic.

Deus meus! Deus meus! ut quid dereliquiſti me? Matth. 27. 46. Dicit Chriſtus, ſe à Deo derelictum: non quòd privatus eſſet gratia, vel gloria; ſed quia tam graviter patiebatur; ac ſi peccator, & à Deo contemptus fuiſſet; & quia voluntati impiorum expoſitus erat; & quia nulla tunc fiebat redundantia conſolationis, & alleviationis, à ſuperiori parte animæ Chriſti in partem ejus inferiorem. Sic autem non fuit in beatis Martyribus: quorum multi tempore ſuæ paſſionis tantam in anima ſenſerunt delectationem, ut vix perciperent exteriorem dolorem. Dion. Carth. in Matth. c. 27. Derelictus eſt Chriſtus à Patre per privationem, ſcilicet Spiritualium conſolationum. Nam cùm in cœteris Dei Electis, pro ſuo honore certantibus, & patientibus, influxus divini dulcoris, quaſi totam ſupportaverit, & temperaverit, vehementiam illati doloris. Solus ipſe Jeſus, quantùm ad hoc, eſt præter cœteros in paſſionibus derelictus; ità ut nulla gaudii, & dulcoris, redundantia fieret ab habitu, & actu ſuæ gloriæ in naturam, quæ patiebatur, ſic quod mitigaret paſſionis acerbitatem. S. Bernardinus p. 2. art. 1.

Clamans voce magna. Matth. 27. 50. Quanto dolore, quantoque amore, de nequam Sæculo recedebat, quem Mundus nullo pacto cognovit! Sim. Caſſ. l. 13. hic.

S. Catharina Senenſis dicebat: maximum dolorem, quem Chriſtus ſenſit in Cruce, fuiſſe in pectore; ſcilicet in extenſione, indeque conſequente disjunctione oſſium pectoris: idque ſe experientia didiciſſe, cùm à Chriſto omnium ejus dolorum particeps facta Cornel. in Matth. 27. v. 35.

§. X.

De inclinatione capitis. *Joan. 19.*

SAlvator noſter caput inclinavit in morte; ut oſcula daret ſuis dilectis. Toties eum oſculamur, quoties in ejus amore compungimur. S. Aug. in Manuali c. 23.

Conſummatum eſt, & inclinato capite tradidit ſpiritum. Jo. 19. Quæ connexio inter hæc duo. Vidit Chriſtus poſt libatum acetum, nihil jam ſupereſſe ad generis humani remedium; ideo ait, *conſummatum eſt*. q. d. omnia prædicta à Prophetis impleta ſunt: omnia, quæ pati oportebat pro ſalute hominum, perpeſſus ſum: nihil reſtat, niſi mors. Inclinat ergo caput, mortem vocans: quia præſtitit, quidquid præſtare poterat. S. Auguſt. tr. 119. in Joan. quia nihil remanſerat, quod, antequam moreretur, fieri oporteret. Unde ſequitur: *& inclinato capite tradidit ſpiritum*, peractis omnibus; quæ, ut peragerentur, expectabat: tamquam ille, qui poteſtatem habet ponendi animam ſuam, & iterum reſumendi eam, de Caſtillo Ill. 31.

Inclinat caput; quaſi ſupra Patris gremium caput reponens. Orig. hom. 35. in Matth.

Caput liquefecit ad miſericordiam, flexit ad gratiam, inclinavit ad indulgentiam. S. Laur. Juſt. l. de agone Chr. c. 20.

Inclinato capite ad iſtam (B. V.) tradens ſpiritum, obdormivit. Philipp. Abb. l. 1. in Cant. cap. 25.

Inclinato capite ex parte Matris ſuæ; quaſi diceret; per ipſam veniam petite. Hugo Card. hic.

Caput inclinavit in morte; in expiationem erectionis ad vetita: ſimulque ſuaſit obedientiam, reverentiam docuit, humilitatem in operibus uſquequaque monſtravit; cùm omni peracto myſterio, inclinato capite expiravit. S. Bernardin. p. 2. ſ. 55.

Inclinavit in cruce caput: ut oſtenderet gravitatem. Conſuevit enim homo, præ nimio onere aggravatus, ſuum inclinare caput. Sic Chriſtus aggravatus pondere peccatorum noſtrorum, inclinavit caput. Unde 1. Petri 2. *peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſuper lignum*. Inclinavit caput, ut oſtenderet, humilitatem eſſe viam ad gloriam ſempiternam. Inclinavit caput: ut oſtenderet gratuitatem; id eſt, ut augeret gratiam Deo Patri pro mortis victoria. Solent enim gratias agentes inclinare caput: ejus enim mors mortis noſtræ victoria fuit. Sanctus Bernardinus t. 2. ſect 56.

Tradidit ſpiritum, inclinato capite æterno Patri, cui commendaverat: ut non ſolùm in corpore, ſed à corpore ſeparatus ejus ſpiritus eſſet obediens. Etenim decreto Paterno deſcendit ad limbum, & reverſus ad tumulum reanimavit exanimatum. Sim. Caſſ. l. 13. hic.

Inclinavit caput, tum ad dilectiſſimam Matrem, tum ad homines univerſos, tamquam ultimum vale dicens; extremamque petens copiam diſcedendi; & oſculum pacis offerens. Bloſius Margar. ſpit. cap. 18.

§. XI.

Chriſti Crucifixi imitatio.

Ex Veteri, & Novo.

N*Umquid eſt cor tuum rectum, ſicut cor meum cum corde tuo?* 4. Reg. 10. 15. Sic Jehu amicum ſuum quemdam in via repe-riens interrogat, cùm magnanimus pergeret ſumpturus ſupplicium de quibuſdam idololatris. Id eſt: dic mihi, numquid idem, quod ego, deſideras? ibi enim ſumitur cor pro intentione, & deſiderio. Cui ille reſpondit: *eſt*. *Si eſt, inquit: da mihi manum tuam: qui dedit ei manum ſuam. At ille levavit eum ad ſe in currum*. O Divine Jeſu! ſi te interrogo: quò tendis in crucis curru? reſpondebis: vado ad carnem, peccatumque interficiendum. Eſtne cor tuum rectum cum corde meo? Ego te ab Inferno liberare, tibique cœlum adipiſci, intendo. Si tu idem intendis; da mihi manum tuam; aſcende mecum in crucem; labores, ſicut ego, patere; teipſum mecum abnega; tolle crucem tuam, & ſequere me. Diez. Conc. 1. in Comm. unius Martyr.

Exclamantes ploraverunt (amici Iob) *ſciſſiſque veſtibus ſparſerunt pulverem ſuper caput ſuum*. Iob. 2. 12. Orig. l. 3. Quod feciſti? inquiunt, ò Iob! facimus? & quæ geſſiſti? quærimus: Veſtimenta noſtra ſcindimus: & terram ſuper capita noſtra ſpargimus; ſic namque & tu feciſti ante paululùm, & utinam cœteros dolores tuos tecum dividere poſſemus. Sic diſcipuli Ieſu amici, & amatores, in formam Dilecti transfoſſi, & ſepulti, ſe transformantes, terni, ut in ſepulchro ſe condunt, & fixis pedibus præ triſtitia tenentur clauſi. Per hæc Dominicæ mortis ſtigmata, & ſtemmata, Dominum ad ſe trahunt: quia nihil ſic regnatorem Ieſum allicit, quàm ejus morientis imitatio. Baeza l. 5. c. 4. §. 2. Erant clauſi propter metum Iudæorum. Io. 20. 19. Non erat domus illa; ſed carcer, ſed ſepulchrum. Tunc tota ad Diſcipulos pœna Dominicæ transierat Paſſionis. Et non ſolùm lateribus eorum, ſed & cordibus, doloris lancea tota figebatur: tunc triſtitiæ clavis affixæ manus eorum, pedeſque, tenebantur. S. Chryſol. ſ. 83.

Faſciculus myrrha inter ubera. Cant. 1. 12. Sponſi commoratur, cùm anima quæque, Deo conſecrata, mortem ejus, à quo ſe redemptam novit, intenta mente, quantùm valet, imitari ſatagit. V. Beda in Cant. hic.

Sub umbra illius. Cant. 2. 3. Ad contemplandum Chriſtum crucifixum ſi dignè vis accedere cum Sponſa ſub umbra ejus, & cum Maria, ſponſarum regina, ſtare; id eſt, fortiter te præcingere ad ſimul patiendum. de Ponte hic.

Surrexi, ut aperirem Dilecto meo: manus meæ ſtillaverunt myrrham. Cant. 5. 5. Meritò, cujus manus ſudabant myrrham, hoc eſt, cujus opera Dominicam referebant mortem, & ſepulturam, exurgit, aperire Dilecto Chriſto. Veniendum illi certò erat, cùm ſuæ mortis imitatorem videat. Surrexi, inquit, aperire: & opera ejus, & facta, mortificata ſunt Mundo. Talis enim debet eſſe anima, quæ Verbum eſt receptura; ut moriatur Mundo, & conſepeliatur Chriſto. Sic enim Chriſtus invenitur; & tale quærit hoſpitium. S. Ambr. l. de Iſaac. cap. 6. Baeza lib. 5. cap. 4. §. 2.

Statura tua aſſimilata eſt palmæ. Cant. 7. 7. Poteſt per palmam Crux Chriſti intelligi: palma enim in ſublime valde creſcens dulciſſimos fructus gignit. Et Crux Chriſti cœleſtem cibum nobis præparavit. Sed cur ſtatura Sponſæ aſſimilatur? quia pro Chriſto mori non dubitat, quiſquis Chriſtum valde diligens dignè imitatur. S. Greg. in Cant.

Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum. Cant. 8. 6. Signaculum meum es, ad imaginem, & ſimilitudinem meam es. – Et quia imago Dei in corde tuo eſt; ſit & in operibus tuis. – Ideo crucem ego pro te portavi, nè tu propter me portare dubitares. S. Ambr. in Pſ. 118. Oct. 22. Pone me ut ſignaculum, dicit Crucifixus Sponſus. Primum hominem portaſti; qui tibi impreſſit naturam pecca-

Digitized by Google

peccato infectam: porta etiam ſecundi Zach.3.9. *calabo ſculpturam ejus*. Pone me cruci affixum; ut imago Crucifixi in corde tuo imprimatur per meditationem; & in brachio per imitationem virtutum Crucis. de Ponte hic Exh.2.§.2.

Duabus velabant faciem ejus, duabus velabant pedes ejus & duabus volabant. Iſ.6.2. In extenſione duarum alarum crucem efformabant; putantes, quòd nulla figura, & geſtu, gratiùs poſſint coram Deo adſtare, quàm ſi Chriſtum crucifixum repræſentarent. S. Germanus Conſtantinop.or.de Cruce: & illi, qui tuæ gloriæ, ut ſceptro regali aſſiſtunt; ubi conformantur; & nova quadam ratione imitatione tui gloriantur; contractis quidem aliis ſuperioribus, & inferioribus; expanſis autem utrinque mediis; & in forma Crucis volantes, ſine intermiſſione laudes, & præmia, decantant. Sylv.in Luc.23.q.9.

Ante quorum oculos Ieſus Chriſtus præſcriptus eſt. Gal. 3. 1. Genuinè præſcriptus, id eſt præ oculis veſtris ſcriptus & ut Syrus, *pinguedo depictus eſt in vobis*; id eſt, ante vos, in oculis veſtris Chriſtus crucifixus. Hoc ſenſu Crucifixus quaſi imago, vel liber, proponitur; in quo ſanguineis litteris deſcriptus, & depictus eſt ipſe Chriſtus. Corn.hic.

Qui ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt. Gal.5.24 Per duos latrones intelliguntur Caro, & Mundus; qui ſunt crucifigendi ad hoc, ut ſpiritus noſter in cruce Domino offeratur. Crucifigenda eſt Caro ſicut dexter latro: *qui ſunt Chriſti &c.* Mundus ut latro ſiniſter: *mihi Mundus crucifixus eſt &c.* Gal. 6. 14. Et tunc Spiritus in medio crucifigitur cum Chriſto: *Chriſto confixus ſum Cruci*. Gal.2.19. Eſt autem crux carnis, rigor diſciplinæ; cujus quatuor ſunt brachia: ſcilicet vigilia, abſtinentia, aſperitas veſtium, & diſciplina verberum. Crux autem, qua Mundus crucifigitur, eſt paupertas ſpiritus; cujus quatuor ſunt brachia: contemptus gloriæ, pecuniæ, patriæ, & parentelæ. Crux Spiritus, eſt fervor devotionis; cujus quatuor ſunt brachia: ſcilicet amor, ſpes, timor, dolor. Spes ſurſum, timor deorſum; amor à dextris, & dolor à ſiniſtris. S.Bonav.in Lucæ c.23.

Ex Patribus, & aliis.

Non tantùm tempore pacis congaudeas Crucifixo; verùm etiam tempore perſecutionis eamdem retine fidem. Ne ſis tantùm tempore pacis Jeſu amicus, & tempore belli inimicus. Pro te crucifixus eſt, qui nihil peccaverat; & tu pro Crucifixo non crucifigeris? S.Cyrill.Jeroſ.Catech 13.

Hæc dies, in qua Chriſtus pro te mortuus, & crucifixus: & tu morere, & crucifigere. S Chryſ.de pœnit.ſ.1.de jejunio.

Etiam homo ad formam crucis figuratam habet imaginem; ut qui ſit ad imaginem CHRISTI crucifixi. Anaſtaſius Sinaita lib.hexam.

Amor abſque Cruce, & crux abſque amore; nec ratione, nec verbo, nec opere, aliquam meretur laudem. S.Bernardinus t.2. ſerm.56.

Dicere poſſumus: Chriſtum paſſum, & crucifixum, eſſe horologium cordium Religioſorum, diſtinguens horas diei, & noctis. Id.ib.

O bone, ò pie, ò dulcis Jeſu Chriſte! nihil aliud à te peto, in via iſta; niſi ut ſim ſemper tecum perfectè crucifixus in cruce. S. Laur.Juſtin.de incend.am.c.4.

Omnis humilitas depicta eſt in tabula ſanctæ Crucis; nulla deeſt in cruce imago virtutis. Etenim ibi inexæſtuata paupertas rerum, amicorum, & humanæ potentiæ; inexæſtuata patientia. Nulla querela ibi auditur; niſi orationes ad Patrem? & benedictiones pro maledictionibus. Verè conſummator bonorum Jeſus omnem virtutem conſummavit. Sim.Caſſ.l.4.c 7.

Quicumque vult perfectè vivere, nihil aliud faciat; niſi quod contemnat, quæ Chriſtus contempſit in Cruce: & appetat, quæ Chriſtus appetiit. Nullum enim exemplum virtutis abeſt a Cruce. S.Thom.opuſc.3.c.5.

S.Franciſcus Seraph. deſiderans ſummoperè ſcire: quid ſibi, ac fratribus ſuis, maximè conveniret exercere? ac quæ devotio Deo maximè placeat? ſenſit interne ſe inſtigari, ut aperiret Miſſale. Aperuit ſemel, bis, ter; & ſemper occurrit: Paſſio D.N.J.C. Sandæus parad.amant.Crucif.centur.7.

Rodeſindus, ſive Rnſendus Ep. Compoſtellanus ſub annum Chriſti 990. pro ſcuto, & inſigni teſſera, ſumpſit ſibi Crucem; è cujus uno brachio circinus, ex altero ſpeculum, pendebat: quo ſignificaſſe videtur, oportere nos crucem Chriſti ſæpius contemplari; in eaque, velut in ſpeculo, nos ipſos, vitamque totam intueri, & deſpicere: ſimiles ne ei, an diſſimiles, ſimus; eum circini inſtar, aut regulo, eadem cruce actus omnes noſtros dirigere, & metiri. Doultreman l.2.cap.2.de amore Sect.7.

§. XII.

Crucifixus amandus.

Glorioſa, & pia amatrix Magdalena obvios habuit Angelos circa ſepulchrum; qui dubio procul locuti ſunt illi angelicè, ideſt, ſuaviter. Sed nec ex eorum verbis, eſtò ſuaviſſimis, nec ex ſplendore veſtimentorum, nec amabili eorum decore, ullam capere potuit complacentiam. Et vertens ſe, vidit dulcem Salvatorem, ſed in forma hortulani: qua ejus animo, flagranti deſiderio videndi Dominum, minimè ſatisfactum eſt; quia ſcilicet non vult flores, nec conſequenter hortulanum: ejus enim animum crux, clavi, ſpinæ, occuparunt. Unum, unum quærit Crucifixum. S.Franc.Saleſius tr.de div. am. l.5.c.7.

S. Gonſalvus Amaranthus Ord. Prædic. in Luſitania: ut à ſacro fonte fuit levatus, præſtolanti nutrici cùm confeſtim eſſet traditus, ut à vagitibus lactis dulcedine tractus temperaret. Sed ille ubera prorſus reſpuens, ſiccis ſubitò ocellis, & versùs quamdam Chriſti crucifixi effigiem defixis, lamenti oblitus, & lactis, tenera brachiola eodem inenarrabili jubilo tendebat. Cumque eadem nutrix ſucceſſu dein temporis cum infante eamdem Eccleſiam frequentaret, puerulus in ingreſſu primo oculis curioſe illam Chriſti paſſi imaginem requirebat; vixque ab illius aſpectu amabili abſtrahi potuit. Kircherus 10. Jan.

A Crucifixo didicit S. Gertrudis; neminem unquam Chriſti crucifixi imaginem oculis compaſſionis aſpicere, quin ab ipſo Crucifixo reſpiciatur oculo pietatis. Sandæus parad.amant.Crucifixum centur. 7.

Martyr Anonymus captus, cùm cuidam tyranno ſerviret, & gemebundus ſemper incederet; interrogatus ab eo, cur cum cæteris famulis non gauderet? reſpondit: Non poſſum non triſtis incedere, quia continuò mortis Dei mei memor in corde meo Crucifixum porto. Irritatus tyrannus; experiar, inquit, num vera ſunt, quæ dixiſti: nec mora, vocato carnifice juſſit aperto Martyris pectore cor evelli, & per medium cultro ſcindi: & ecce in eo imago Crucifixi. Tyrannus cum ſuis converſus. Thom. Cantipr.l.1.ap.c.25.

S. Lydvvina creſcente morbo confirmabatur ſpiritu; amarum omne illi dulceſcebat; nec quidquam ei ſapiebat, niſi ſolus Jeſus, & hic Crucifixus. Joan. Brugmannus parte 1. vitæ c. 4.

Sit cor noſtrum illi gratum pulvinar, quo ſacrum ſuum caput reclinet, Bloſ.margar. ſpir.c.15.

§. XIII.

Crucifixus honorandus.

D*Um eſſet Rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum*. Cant.1.11. Gloſſ. interl. exponit: in accubitu Crucis. Vocat Sponſum Regem, quando illum in throno Crucis poſitum ſpectat. Aliàs illum Dilectum vocat, & aliis titulis donat. Tam reverenter illum colit (cum quo aliàs familiariſſimè conſueverat) cùm in Cruce poſitum cernit; ut alio, quàm Regis titulo appellare non auſit. Did. Niſſ. die Jovis S. §.2.

Non pudeat Crucem Chriſti confiteri; angeli enim gloriantur dicentes: *Jeſum quæritis Crucifixum*. Non potuiſti dicere, ò Angele! ſcio, quem quæritis, meum Dominum; ſed confidenter dicit: ſcio, quòd Crucifixum: corona enim eſt crux, & non ignominia. S. Cyrill. Jeroſ. Catech.13.

Carolus V. M. Imp. cùm in Africana expeditione videret Hiſpanicæ nobilitatis, quæ plurima eum ſequebatur, principes de ſumma exercitus præfectura ambitioſè anxios, & ſuſpenſos animos ab eorum uno interrogatus: quem tandem Capitaneum Generalem renuntiaturus eſſet? ſublata coram omnibus Crucifixi ſtatua: hunc, inquit, cujus ego ſignifer ſum. Quæ reſponſio cunctorum ſedavit animos. Doultremon l.2. c.2. de amor. ſect.6. Crucibaio.

Pientiſſima Radegundis Regina. S. Crucis Dominicæ portionem argenteis thecis incluſam venerata, conſtituit, ut perpetuò lumina accenderentur. Id gratum fuiſſe Crucifixo, illuſtri miraculo declaratum. Nam lampadarum lychni non ſolùm non abſumebant oleum, verùm etiam perpetuò parturiebant. Adeò enim exundabat oleum, ut ſubjecta vaſa opplerentur ex lampadum redundantia. Greg.Turon.l.de glor. MM c.5.

Pulſus meridianus hora 12. in honorem Crucifixi inſtitutus. Ad quem Ludov.XI. Gall. rex ex equo deſcendere, & flexo utroque genu, ac capite nudo, patientem Dominum venerari non erubeſcebat. Imò exiſtimant aliqui, ab hoc Rege meridiani pulſus initium. Caniſ.l.3.de B.V. c.3.

Cru-

§. XIV.

Crucifixi memoria, & meditatio.

Num. I.

Eſt dulcis, delicioſa.

STipate me malis. Cant.2.5. S. Ambr. in Pſ.118. Oct. 5. per flores, & mala, accipit memoriam, & meditationem Chriſti Crucifixi. Cornelius hic.

Memoria Joſiæ in omni ore, quaſi mel indulcorabitur eius memoria; & ut muſica in convivio vini. Eccli. 49. 1. 2. Sed longè dulcior in ore, & corde, memoria Jeſu Crucifixi. Nadaſi ann. Crucif.

Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. Iſ. 12. 3. Devotio tenera erga Crucifixum, eſt cella vinaria, in quam introducit animas ſibi tantoperè dilectas Rex ſponſus. Sandæus Cent.7.

Memoriale eius (Syr. *memoria eius*] *ſicut vinum Libani.* Oſ. 14. 8. q. d. memoria, & commemoratio Iſraelis, erit gratiſſima, & ſuaviſſima; uti erat vinum creſcens in Libano. Nam hoc præſtantiſſimum fuiſſe, æquè ac odoratiſſimum, ea afflatu arborum odoratarum, quibus abundat Libanus, docent Geographi terræ ſanctæ. Corn. hic.

Lac vobis potum dedi, non eſcam. 1.Cor.3.2. ait enim 1. Cor 2. numquid dixi, me aliquid inter vos ſcire, *niſi Jeſum Chriſtum & hunc Crucifixum?* Quia ſi diceret tantùm Jeſum Chriſtum, eſt Jeſus Chriſtus etiam ſecundùm Divinitatem; ſecundùm id, quod erat Verbum apud Deum Filius Dei Jeſus Chriſtus. Sed hunc, hoc eſt, hoc modo dictum, parvuli non capiunt. Quomodo ergo capiunt, qui lac capiunt? *Jeſum Chriſtum*, inquit, *& hunc Crucifixum.* Surge, quod pro te factus eſt; & creſces ad id, quod eſt. S. Aug. in Pſ.118.

Sit Jeſus Chriſtus tibi ſemper in corde; & numquam imago Crucifixi ab animo tuo recedat. Hæc tibi ſint cibus, & potus; dulcedo, & gloria tua; meltuum, & deſiderium tuum; lectio tua, & meditatio tua &c. S. Bern. formula honeſtæ vitæ.

Quid poſſit amanti animæ eſſe ſuavius, quàm ut poſt diſtractiones, labores, perturbationeſque multas, in hac lacrymarum valle illi occurrentes, eamque fatigantes, ſub hac ſalutifera Crucis umbra reſpiret, ſeſe reficiat, ſenſus diſperſus colligat, animamque exhauſtum delectabili arboris hujus fructu confortet. Bloſ. margar. Spir c.15.

S. Franciſcus Seraph. viva Crucifixi imago (ita eum appellat author in ep. dedic.) cùm nonnumquam videndi facultate privatus, & totos dies in tenebris ſederit; quidam è fratribus commiſeratione ductus hortabatur eum, ut conſolationis ergò juberet, pium aliquem ſibi librum prælegi, dixit: Ex Chriſti patientis memoria tantum ſe haurire voluptatis; ut, ſi ad finem uſque Mundi vitam ſibi protrahendam ſciret, haud aliam lectionem, ad jucundiſſimam animi relaxationem, eſſet deſideraturus. Chronicon Ord.l.2.c.103.

Num. II.

Alia motiva.

Oſculetur me oſculo oris ſui. Cant.1.1. Acſi dicat: Tangar me præſentiæ dulcedine unigeniti Filii Redemptoris mei. S. Greg. mor.l.27.c.10.

Plantate in hortulo memoriæ veſtræ arborem S.Crucis, contra omnes mortiferas diaboli ſuggeſtiones, medicinam virtuoſam proferentem. Hujus enim nobiliſſimæ, & feliciſſimæ arboris radix eſt humilitas, & paupertas; cortex labor, & patientia; rami miſericordia, & juſtitia, folia veritas, & doctrina &c. Hæc eſt vitis Deifera, oliva fructifera, dulcis ficulnea; foris aſpera, intus mellitum. Thom. Kemp. p.3. ſ.1. ad Novit.

Omnino ſicut ille, qui opobalſamum vel leviter contingit, neceſſariò ſuavem odorem retinet; ita is, qui Paſſionem Dominicam piè recolit; licèt per modico affectu id faciat, non poteſt non referre augmentum gratiæ divinæ. Sed nec effigiem quidem Crucifixi homo Chriſtianus unquam reverenter aſpexit, aut aſpiciet, ſine grandi utilitate. Ex Theologia Germanica Anonymi Equ. Teut. Sacerd. Francofurti.

Magnum eſt diſcrimen inter miracula Chriſti à ſua morte patrata, & inter ea, quæ in vita operatus eſt. Nam, dum viveret, ægris ſalutem, mortuiſque vitam, præſtabat: in ejus verò morte lapides confringebantur, terra tremebat, & ſol ſplendorem ſuum amittebat; cùm è contra humano judicio agendum fuerit. Nam, cùm ejus mors miſericordiæ culmen, & plenitudo, eſſet; miracula ab eo tunc facta ſolatium potiùs afferre, quàm timorem incutere deberent. Ad quod reſpondere poſſumus: ſigna à Domino Jeſu in vita edita talia fuiſſe, qualia neceſſitas indigentium tunc exigebat: ſuæ verò ſanctiſſimæ mortis miracula oſtendiſſe, & præ ſe tuliſſe effectus; quos ipſe Dominus ſua morte fieri in hominibus cupiebat: ut ſcilicet corda lapidea contererentur, ſpiritus ſuperbi humiliarentur, terrena deſideria in cœleſtia mutarentur; ac denique, ut nullus alius Sol, aut Lux, in Mundo eſſet, quam homines aſpicerent; præterquam Jeſus Crucifixus, vera lux, & nitidiſſimus Sol. Diez amor Dei erga hom.

Mortis Chriſti multi non recordantur, niſi dum vident mortem propriam. Tunc Crucifixum ampleċtuntur; cujus, dum viverent, obliviſcebantur. Stella de Cont. van. p.2. cap.84.

Margarita Lotharinga, nè in itinere avelleretur ab intuitu Crucifixi, illum locabat ſecum in lectica. Sand. Crucif. cent.7.

§. XV.

Crucifixi variæ apparitiones.

SAnct. Franciſco in exceſſu contemplationis, in monte excelſo apparuit Seraph. ſex alarum in cruce confixus. S. Bonavent. diæt. ſal. cap.7.

S. Catharina Senenſ. poſt Communionem vidit Dominum Crucifixum magno cum lumine advenientem, & ex ipſius vulnerum cicatricibus quinque radios ad quinque loca ſui corporis deſcendentes. Nadaſi ann. Crucif. & habetur in Brev. Rom. 30. Apr.

Innocentius III. Papa l.2. de cont. Mundi cap.43. exiſtimabat, ſub arcani Judicii tempus, hominibus tam probis, quàm improbis, Chriſtum Crucifixum aſpectabilem obverſari. Malus videt ſibi ad confuſionem, ut erubeſcat, ſe non eſſe redemptum ſanguine Chriſti, ſua culpa exigente.

S Bertulphi Abb. S. Gudvali corpus cùm portaretur, imago Crucifixi inclinato vultu illud venerata, immobilis manſit, neque ſe reflexit. Boll.5.Febr.

§. XVI.

Crucifixus eſt figura externi Judicii. *Luc.23.*

U*Num à dextris, & alterum à ſiniſtris.* Luc. 23. 33. S. Ampr. hic: quia ſic erit in die Judicii q.d. per latronem à dextris juſti deſignantur; & per latronem à ſiniſtris peccatores. Caſtillo Illat.110.

Ipſa Crux, ſi attendas, tribunal fuit. In medio enim Judice conſtituto, unus, qui credidit, liberatus; alius, qui inſultavit, damnatus eſt. Jam ſignificabat, quod facturus eſt de vivis, & mortuis; alios poſiturus ad dexteram, alios ad ſiniſtram. S. Aug. tr. 31. in Io. Cur Chriſtus, cùm ſumma benignitate redimeret Mundum in Cruce, ibi nobis tremendum ultimi Iudicii tribunal objicit? quia memoria illius valdè utilis, ut vitam componentes, fructus redemptionis colligamus. Sylv. in Io.19 q.14.

Affixus eſt cum latronibus duobus, uno ad dexteram, altero ad ſiniſtram, ſimiliter crucifixis. Ut etiam in ipſa patibuli ſpecie monſtraretur illa, quæ in Judicio ipſius omnium hominum eſt facienda diſcretio: cùm & ſalvandorum figuram fides credentis latronis exprimeret; & damnandorum formam blaſphemantis impietas prænotaret. S. Leo ſ.4. de Paſſ.

Erat medius Salvator, tamquam ſtatera veritatis; unum elevans confitentem, & alterum condemnans blaſphemantem. S. Chryſ. or. de æmulat.

Ipſa Crux, non tantùm tormentum judicati; ſed Judicantis quoque jam quoddam tribunal extitit. S Rupert. in Jo.19.

Exeamus ad eum, vel cum eo, in locum, qui dicitur Golgotha; & videamus in humilitate vel pœnam judicati; vel glorioſum, & terribile myſterium judicaturi. Illic enim ipſe duorum latronum medius, alterum à dextris pœnitentem ſuſcepit; alterum à ſiniſtris, in nequitia perſeverantem, in damnatione reliquit. S. Rupert. in Matth.26.

Miſcellanea.

Clamans voce magna. Matth.27. 50. Quòd Chriſtus tantis, & tam diuturnis tormentis excruciatus, ſanguine exhauſto, totoque corpore diſſipato, tam fortiter in ipſa expiratione clamavit; fuit penitus ſupernaturale, & indicium poteſtatis divinæ. Dion. Carth. hic.

Petierunt Judæi à Pilato Jo. cap.19. 31. ut crucifixorum *crura frangerentur*. Et hoc ipſo perſuadere volebant omnibus: tantum eſſe ſcelus, & facinus Salvatoris, quòd in vivo corpore dignè caſtigari nequiverit; itàque neceſſe fuerit in corpus deſævire extinctum. Bloſ. marg. ſpir. c.29.

Quid hoc admirabilius? cernere Deum in Cruce pendentem; & quidem inter latrones. S.Andreas Cret.or.in Crucis exalt.

Ambroſius in quodam ſermone ait: Auctor pietatis in Cruce pendens teſtamentum condidit, ſingulis opera pietatis diſtribuens: Apoſtolis perſecutionem, Judæis corpus, Patri ſpiritum, Matri paranymphum, latroni paradiſum, peccatoribus infernum, & Chriſtianis pœnitentibus Crucem. S. Bernardinus t. 2. ſerm.56.

Sorte accidit, ut quidam Minores FF. in ſolo, & ſuburbiis Jeruſalem offenderent lilium miræ pulchritudinis, & magnitudinis è terra exortum; quod præciderunt. Poſtea, novo ſuccenſi deſiderio, de radice inquiſiverunt; & effoſſa terra invenerunt crucem Chriſto eidem affixo tribus clavis, cum vulnere lateris ex ipſa radice lilii, divino opificio efformatum. Franch.Quareſmius Ord. Min.in elucid.terræ S.t.2.l.4.c.1.

Lancrius ait apud Doultreman l.1.c.1. Venetiis in S. Georgii columnam eſſe, in qua Chriſti Crucifixi imago ita graphicè à natura marmori impreſſa ſit, ut peritiſſimi pictoris opus credi poſſit.

Reperitur in Palæſtino ſolo Muſa arbor, ſeu frutex potiùs; cujus fructus quoque Muſa dicitur; altitudine ſeſqui hominis, ſtipite viridi, folia in digitorum modum protenſa, adeò longa, ut ſtaturam hominis erecti ferè excedant; tam lata verò, ut extenſus quiſpiam facile folio uno cooperiatur. Semel tantùm ex uno ſtipite fructus fert, qui plures in uno botro creſcunt, aliquando decem, plerumque viginti; quorum quiſque ovi habet magnitudinem: ſuntque coloris crocei, inſtar ficuum, odore roſis non abſimiles. Sapore quidem dulciſſimi, ideoque grati palato; ſed ſtomacho noxii: ſomnum inducunt, explent cerebrum fumo; ſatiant multùm, ac citò corrumpuntur. Sunt, qui fructus hoſce paradiſi poma appellant, in quibus Adam peccavit. Si in articulos concidas, venas in ſingulis reperies, Crucifixi effigiem utrinque referentes: ideò à quibuſdam vocatur fructus mortis. Nieremberg.lib.de miracul.naturis terræ promiſſæ c.99.

In urbe Beritho plena Judæis Chriſtianus quidam juxta Synagogam cenſualem cellulam incolebat, fixitque in Pariete ad lectulum Crucifixum. Migrans poſt tempus ad ſpatioſam domum, omnia ſua aſportavit, Crucifixi oblitus. Succeſſit in eamdem cellulam Judæus imaginem non advertens. Die quodam invitavit alium Judæum ad prandium; qui inter comedendum advertit illam imaginem; & contra invitantem excandeſcens, eum apud ſummos Sacerdotes accuſavit; qui reperta imagine cum multis contumeliis, verberibuſque afficientes, extra Synagogam ſemivivum projecerunt. Imaginem autem terræ allidentes dixerunt ad invicem: quia audivimus, quòd patres noſtri diverſis modis illuſerunt, ita & nos huic faciamus. Tunc cœperunt ſpuere in faciem, percutere alapis; poſt illa crucifixerunt eam acutiſſimis clavis; acetum, & fel, præbuerunt; corona ſpinea, percutientes arundine, lancea latus aperuerunt. Quo facto res mira: nam ipſius vulneris locus aqua, & ſanguine illicò cœpit decurrere. Dixerunt autem principes Sacerdotum: adferatur vas ad locum vulneris, unde ſanguis decurrebat; quod & factum. Dixerunt autem ad invicem: quoniam Chriſtiani ſuſurrant, quòd mirabilia fecerit in Mundo; accipiamus hunc ſanguinem, & deferamus ad noſtram Synagogam; & congregemus male habentes, & perungamus eos. Factum: inter primos adductus ſenex paralyticus in grabato; qui perunctus ſtatim incolumis de grabato exiliens ad propria remeavit. Cœci ſanati, & plurimi alii diverſis morbis laborantes. Omnes autem principes Sacerdotum, & Seniores, & omnis turba Judæorum, crediderunt in Chriſtum. Sanct. Athanaſius Ep. Alexandrinus Relat. miraculi hujus.

TITULUS XLIII.

CRUX.

§. I.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

Ordine Alphabetico.

Altare.

Æ*Dificavit altare.* Gen.22.9. Quid ſibi vult ara conſtructa, niſi Crux in monte porrecta? S. Fulgent. ſerm. de Abrah. Hæc autem omnia figura erant Crucis; propterea & Chriſtus Judæis dicebat Jo.8.56. *Abraham pater veſter exultavit &c.* Quomodo vidit, qui temporibus præceſſit? per figuram, per umbram. Sicut enim hìc ovis oblata eſt pro Iſaac; ita & rationalis agnus oblatus eſt pro Mundo. S.Chryſoſt.hic hom.47.

Arbor vitæ.

Audiens Adam vocem Domini poſt peccatum, fugit ſub arborem vitæ Gen.3.8. Quæ fuga, ò Adam! hæc eſt? quod aſylum contra iram DEI ſub caducis foliis? Ex eo tempore videtur Dominus peccatoribus cognitionem quamdam dediſſe, qua perciperet: aſylum ab ira Dei optimum fore ſub arbore vitæ, id eſt, Cruce. Diez Crux.

Sub arbore malo ſuſcitavi te. Cant.8.5. Hæc malus ſalutifera, ſi ad arborem reſpicias, Crux eſt humanæ ſalutis authrix; in qua ſalus Mundi, authorque pependit. Si verò ad pomum ejus, ad fructum ſuaviſſimum, atque ſantiſſimum [de quo ſæpe diximus) cœleſte totum, & ſalutare malum corpus eſt Jeſu Chriſti. Philo Carpath.hic.

Arbor Zachæi.

Noli te extollere; puſillus eſto. *Zachæus* eſto. Sed dicturus es: ſi *Zachæus* fuero, præ turba non potero videre Jeſum. Noli eſſe triſtis: aſcende lignum, ubi pro te pependit Ieſus; & videbis Ieſum. S.Aug.de verb.Apoſt.ſ.8.

Arca Noe.

Arca Noe eſt Crux Chriſti. S.Thom.in Gen.c.8.

Argentei 300.

Beniamin dedit 300. Argenteos. Gen. 45. 22. Per 300. arg. ſignificatur prædicatio Crucis; quæ commiſſa eſt Paulo præ cœteris. Et rectè per 300. arg. Crucis deſignatur prædicatio: quia ipſe numerus per T. repræſentatur, qui figuram crucis habet. Hugo Card.hic.

Baculus Iacob.

In baculo meo tranſivi Iordanem. Gen.32.10. Crucis typus fuit Patriarchæ Iacob virga, cùm tranſivit Iordanem. Andreas Cret. or.1.de exalt.S.Cruc.

Benedictio Iacob.

Iacob moriturus tranſpoſitis manibus benedixit nepotibus; Gen.48.14. quo Crucis Figuram expreſſit. Meritò igitur dicitur: *Regnavit in domo Iacob*; ubi Crucis figura aparet: qui regnum ſuum in Cruce, & laboribus, quibus nos redemit, collocavit. Sylv.in Luc 1.q.40.

Lignum illud vitæ, quod à DEO in paradiſo conſitum eſt, præclaræ Crucis figuram geſſit. Quoniam enim morti aditum per lignum patuerat, conſentaneum erat, ut per lignum quoque vita, & reſurrectio, donaretur. Quin Iacob, cùm adorato virgæ faſtigio, cancellatiſque manibus, filiis Ioſeph bene precantur, Crucis ſignum apertiſſimè delineavit. Sanct. Io. Damaſc. lib.4. cap.12.

Hanc Crucem Patriarcha Iacob, cùm permutatas olim manus nepotibus imponeret, ſymbolicè præſignificavit. S. Andr. Carnot.or.in exalt.Cruc.

Crucis myſterium Iacob exhibuit, quando juniorem Ephraim, Manaſſe primogenito præferens, in modum Crucis ſuper eos brachia permutavit.S.Petr.Dam.in Invent.S.Cruc.

Sine dubio tranſpoſitio manuum Crucis expreſſit figuram. Numquid in eo ſic manus commutando caſu Crucem figuravit? numquid non poterat, eadem ratione data, Manaſſen ad dexteram, Ephraim autem ad ſiniſtram ſuam poſuiſſe? Poterat planè; ſed propheta erat; & prophetico ſpiritu ſciebat, quod per Crucem componenda eſſet benedictio, quam venturus Legiſlator daret. S.Rupert.in Gen.l.9.c.24.

Candelabrum.

Et baiulans ſibi Crucem. Io.19.17. Portavit Chriſtus Crucem, ſicut illuſtrator candelabrum. Super quo ponenda erat lucerna, de qua ipſemet Salvator Io.8.12. teſtatus eſt: *ego ſum Lux Mundi.* Aſcendit Dominus Crucem, ſicut Doctor cathedram, vel pulpitum Prædicator; ſcilicet ut viam, ac doctrinam doceat veritatis. S.Bernardin p.2.ſ.55.

Citha-

Digitized by Google

Cithara David.

Suavi ſono citharizans David, non tantùm animalium mulcebat euditus, quantùm etiam in ipſo Saule vexationem mali Spiritus temperabat. 1.Reg.16.23. Si noſtri, manu fortis, CHRISTI D. citharam reſpicias perſonantem, quam ligno Crucis, carnis, membrorumque ſuorum, chordis aptatam, plectro dum tangit S.Spiritus, omne animal replens benedictione; ipſum quoque diabolum fugavit de cordibus inimicorum. S.Proſper de promiſſ.Dei p.2.c.55.

Cithara David figuravit Crucem D.N.J.C. S.Vinc. Ferr.D. Reminiſc.

Non putandum eſt, citharam illam, quamvis dulciſſimè reſonantem, tantæ potuiſſe virtutis exiſtere, quæ ſpiritus pelleret immundos; ſed figura S.Crucis; & ipſa, qua canebatur Paſſio Dominica, jam tunc diaboli refringebat audaciam. V. Beda in lib.Reg.l.3.c.1.

Clavis.

Dabo clavem domus David ſuper humerum eius. Iſ.22.22. Clavis ſuper humerum Crux eſt appoſita dorſo ejus: cui verſa facie ad homines crudeliter fuit affixus. Et ſtatim ſequitur utilitas paſſionis, apertio cœli. Electis numquam claudenda, reprobis verò numquam aperienda. Sim.Caſſ.l.14.

Columba ignis.

Crucis ſignum exhibuit columna ignis, & nubis, quibus deducebat Deus errantem Iſraelem.S.Andr.Cret.or.in Exalt.S.Cruc.

Columna ignis, & nubis, erat Crux; quæ ſemper præ oculis haberi debet peregrinantibus in terram promiſſionis per rubrum mare, per deſertum, per loca invia, inaquoſa. S.Chryſ.ſerm. de Joſeph.

Dies Domini.

Exultavit, ut videret diem meum. Jo.8.56. Diem autem dicit Crucem. Theophyl.hic.

Ferculum.

Ferculum. Cant.3.9. à ferendo accepit; quod dicit de lignis Libani factum, in quo monte Lex data eſt: Quod ferculum Crucis ſecundùm hæc myſteria de lignis cedrinis factum, non erit incongruum intelligi. Aponius l.5.in Cant.

Et ſanè, ſi per ferculum accipias Crucem, in ejus medio non erat, niſi Chriſtus, noſtri amore crucifixus. Corn.hic.

O Crux regalis lectica Salomonis! te regium, & omni honore dignum thronum ſtipant ſexaginta potentes, ex fortibus Iſrael. Ubi ſexagenorum mentio in memoriam mihi revocat excellentiſſimum illum Seraphinorum ſex alas habentium conventum; qui tuæ gloriæ, ut ſceptro regali aſſiſtunt; tibique conformantur contractis alis ſuperioribus, & inferioribus; expanſis autem utrinque mediis; & in formam Crucis volante, ſine intermiſſione victoriæ tuæ laudes, & prœmia decantant. S. Germanus Patriarcha Conſtant.or.2.in ador.Cruc.

Ficus.

Ficus protulit groſſos ſuos. Cat.2.13. Quod ſi arbor ſcientiæ boni, & mali, ficus fuit; ut quibuſdam placet; convenienter ficus Crucem repræſentat: ut damnum, quod unum lignum intulit, alterum auferret. de Ponte hic.

Fons.

Da mihi bibere. Jo.4.7. Myſticè fons iſte, ſuper quem aſcendit D. N. I. C. eſt ſancta Crux: ſuper hunc fontem ſedebat Dominus; quia paſſionem, & Mortem, ſumma mentis tranquillitate portavit. Quanto autem charitatis amore pro noſtra redemptione ſederit in Cruce, manifeſtat Evangeliſta dicens: hora erat quaſi ſexta, id eſt, ſummum charitatis, ac dilectionis ardore; & in ſummo æſtu paſſionis, & mortis pro nobis ſe poſuit Filius Dei Chriſtus. S.Bernardin.t.2.ſ.31.

Gladius.

Elevavit aliquando celeberrima illa Iudith acinacem in Holofernis dormientis caput. Iudit 13.9. Crucis exaltationem figurans; ſalutemque Iſraeli peperit. S.Andreas Cret. or. 2. in Cruc. exalt.

Iuniperus.

Iezabel, 3. Reg. 19. 2. &c. quæ mortem Eliæ intentat, mors æterna eſt, quæ per peccatum in hunc Mundum introjerat. Hanc quicumque fugit, ſedet ſubter Iuniperum, id eſt, confugit ad ſanctum, & vivificum Crucis Dominicæ lignum. Illic ambit mortem; illic feſtinat commori Chriſto, ne à Iezabel occidatur; complantari ſimilitudini mortis Chriſti, ne in æterna morte detineatur. S.Rupert.in lib.Reg.l.5.c.10.

Lectus.

Ego dormivi &c. Pſ.3.6. id eſt, ſponte jacui in Cruce; ut in ea morerer: quomodo ſe in lectum componunt, qui dormire volunt. Bellarm.hic.

Lectulus floridus.

Lectulus noſter floridus. Cant.1.15. Sept. *lectulus noſter umbroſus.* Lectulus floridus præſepe, Crux: illic initium laborum; hic conſummatio laborum, & impletio deſiderii pro nobis patiendi. Floridus ob Ieſum Nazarenum. De Ponte hic.

Lectulus Sponſa.

Suaviſſimum mihi cervical, bone IESU! ſpinea illa Capitis tui corona; Dulcis lectulus illud Crucis tuæ lignum. In hoc ego naſcor, & nutrior; creor, & recreor; & ſuper Paſſionis tuæ altaria memoriæ mihi nidum libenter recolloco. Gilb.ſ.2. in Cant.

Lectulus Salomonis.

Rectè aptatur Cruci nomen lectuli Salomonis, Cant.3.7. quia nullibi Chriſtus magis fuit Salomon, quàm in ea: quia, ut dicit Apoſtolus Coloſſ.1.20. *pacificans per ſanguinem Crucis omnia ſive, quæ in terris ſive quæ in cælis ſunt.* De Ponte hic Exh.27.

Lignum vitæ.

Per lignum vitæ, Apoc.2.7. Crucem Chriſti intelligit S.Ambr. lib.de iis, quæ initiantur c.3. Heſichius in 14. Levit. Hieron. in c.2. Ioel.

Hæc Crux eſt vitæ æternæ lignum.S.Io.Damaſc.l.3.c.12.

Crux pretioſa eſt. Et crux amari poteſt; & crux habet exultationem. Non eſt Sylveſtris arbor; lignum vitæ eſt apprehendentibus eam. S.Bern.ſ.1.in Feſto S.Andreæ.

S.Laur.Iuſtin.vocat Crucem lignum vitæ. Sub umbra tua ab æſtu diei protegimur, à tempeſtate, à turbine, à pluvia. Radios amoris, charitatiſque ſagittas, emittis de te, quæ amantium corda transfigunt; ſerm.in Exalt.S.Cruc.

In Cruce pendet omnis fructus vitæ; quia ipſa eſt arbor vitæ, quæ eſt in medio paradiſi. Drogo Oſt.de Sacr.D.Paſſ.

Ligna Iſaac.

Dum lignorum congeriem cernis, crucem mihi animadverte: dum ignem ſpecularis; amorem, ac deſiderium, cogitatione complectere. Dum Aram cogitas; Calvariam perpende. S. Ephrem in Abrah.& Iſaac.

Ligna holocauſti impoſita ſuper Iſaac, eſt Crux Chriſti, primò ab ipſo portata; ſed poſtmodum ſuper eam eſt poſitus, & confixus. Ignis verò & gladius in manibus Abrahæ, ſunt ardor divinæ charitatis, ad dandum Filium pro nobis in mortem; & rigor juſtitiæ exigens ab ipſo mortem pro ſolvendis reatibus noſtris.S.Thom.in Gen.c.22.

Lignum Moyſis.

Quòd aquæ amaræ ligno in ſe ſuſcepto dulceſcunt. Ex.15. 25. indicio erat, amaritudinem Gentium per lignum Crucis Chriſti, in uſum dulcedinis quandoque eſſe vertendum. S.Iſid.Comment. in Ex.c.21.

Quid tam amarum, quod in recordatione Dominicæ Paſſionis non poſſit dulceſcere? Certè legimus, Hebræos, cùm exiſſent de Ægypto, veniſſe ad aquam amariſſimam, quàm nullus guſtare poterat. Cui cùm Moyſes lignum injeciſſet, dulcorata eſt ſic, ut eam delectabiliter biberent. Quid apertiùs per aquam amaram, quàm cujuslibet adverſitatis amaritudo ſignatur? cui cùm lignum Crucis injicitur, id eſt, cùm Paſſio dulcis Ieſu conſideratur; neceſſe eſt, omnem paſſionem hominis levem videri, reſpectu Paſſionis Dominicæ, quàm pro hominibus voluit ſuſtinere

DEUS, & homo, mediator Dei, & hominum, Dominus Jeſus. S.Bern.tr.de Paſſ.Dom.c.44.

Aqua Marath amara, ligno in eam immiſſo dulcis effecta, oſtendit Chriſtianum ſitientem, ſtatim ut amarum Paſſionis poculum biberit, ligni, & crucis, dulcedine, omni amaritudine liberandum. S.Proſper p.1.de Promiſſionib.cap.38.

Sicut lignum Moyſi à Domino oſtenſum aquis Marath immerſum, omnem illarum amaritudinem in dulcedinem vertit; ita Sanctæ Crucis virtus animo recondita omnem tentationum ſalſuginem ſua immerſione, contactuque indulcat. Arnold. Carnot.tr. de Verb.Dom.Pater ignoſce.

Lignum Cedrinum.

Lepra, Levit.14.6.7. eſt peccatum, lignum Cedrinum Crux, coccus ſanguis Chriſti; hyſſopus herba humilis radicibus hæret in petra. Unde aptè fidem, quæ Deo, Deique veritate infallibili, nititur, ſignificat. Cedrus altiſſimè ſe erigit, ſpei Symbolum. Cedrus rubet inſtar ignis, charitatis Symbolum. Corn. hic.

Lignum Elizæi.

Crux ejus amaras aquas vertit in dulcem ſaporem; & ſecurim perditam, 4.Reg.6.6. inque profundum demerſum, miſſa in fluenta Jordanis levavit. S.Hieron.in Matth.lib.2.cap.3.

Quid eſt, lignum mittere, & ferrum in lucem producere? niſi patibulum Crucis aſcendere: & de profundo Inferni humanum genus erigere; ac de omnium peccatorum limo per Crucis myſterium libsrare. S.Aug.D.7.Trinit.de Elizæo, & ſecuti &c.

Lignum benedictum.

Benedictum eſt lignum, per quod fit iuſtitia. Sap.14.7. Aliqui apud Janſenium accipiunt furcam, ſeu patibulum, quo fit juſtitia. Myſticè: benedictum lignum, per quod facta eſt juſtitia, juſtaque ſatisfactio pro peccato Adæ, ac peccati totius Mundi, eſt Crux CHRISTI. Unde S. Chryſ. or. de Feſto Crucis legit: Benedicite lignum, per quod fit juſtitia. S.Germanus de Exalt.Cruc. benedicite lignum, per quod fit ſalus. Corn. hic.

Moyſes orans.

Moyſes, quid utique tantùm tunc, cùm Jeſus adverſus Amalech, Ex.17.11. prœliabatur, extenſis manibus orabat reſidens, quando in rebus tam attonitis, magis utique genibus poſitis, & manibus cædentibus pectus, & facie humi volutata, orationem commendare debuiſſet? niſi quia illic, ubi nomen JESU dicebatur, dimicatur quandoque adverſùs diabolum, Crucis habitus quoque erat neceſſarius, per quam Ieſus victoriam eſſet relaturus. Tertull.lib.adv.Judæos.

Idcirco lignum adverſùs lignum; & manus adverſùs manum; illæ, inquam, fortiter extenſæ adverſùs incontinentes extenſam; illæ clavis confixæ, atque conſtrictæ, adverſùs remiſſam, ſolutamque; illæ orbis fines conjungentes, adverſùs eam, quæ Adamum paradiſo exturbavit. Idcirco ſublimitas adveſùs lapſum; & fel adverſùs guſtum; & ſpinea corona adverſùs perniciosum imperium; & mors adverſùs mortem; & reſurrectio propter reſurrectionem. S.Greg.Naz.or.21.

Navis Jonæ.

Jonas in navi dormiens, 1.5. Sacramenti Dominici imaginem præferebat. Etenim ſignificavit navis materia Crucem; ſomnus verò Paſſionem. S.Zeno Ver.Serm.de Jona.

Navis Chriſti.

Navis, Matth. 8.24. Crux Chriſti eſt: quam cùm Dominus aſcendit, in ea dormivit: requies enim Domino Crux, paſſio pulvinar. V.Beda l.3.in Luc.

Palma.

Statura tua aſſimilata eſt palmæ. Cant.7.7. Poteſt per palmam Crux Chriſti intelligi: palma enim in ſublime valde creſcens dulciſſimos fructus gignit: & Crux Chriſti cœleſtem cibum nobis præparavit. S.Greg.hic.

Apertè victorioſiſſima Crux palmæ comparatur; in quam Chriſtus aſcendens apprehendit fructus ejus, id eſt, dona; quæ largitus eſt ſanctæ Eccleſiæ. S.Iſid.hic.

Illi in palmam aſcendunt, qui in Cruce proficiunt. S.Juſtus Orgelit.in Cant.hic.

Quid eſt in palmam? in crucem, cujus una pars de arbore palmæ dicitur facta. S.Bern.l.de Paſſ.Dom.c.46.

Piſcina.

Quinque porticus. Jo.5.2. Quæritur unde tantam virtutem piſcina probatica habebat; quòd, quoties Angelus deſcendebat ad movendam aquam, haberet illam virtutem? ut oſtendatur virtus Crucis, & Paſſionis: nam dicit Magiſter hiſtoriæ Scholaſticæ: quòd in illa piſcina erat illud lignum, quod poſtea ſervivit ligno Crucis. Quinque porticus ſignificant quinque vulnera. S.Vinc.Ferr.fer.6.poſt Invocavit.

Sanguis poſtium.

Hæc Crux ſigillum, Ex.12. ut ne exterminator Angelus nos tangat. S.Jo.Damaſc.l.4.c.4.

Serpens æneus.

Imago Crucis, Serpens æneus eſt. Num.21.8. quoniam, etſi in carne ſua ſuſpenſus eſt Chriſtus, tamen & ipſe crucifixus eſt Mundo; & ipſi Crucifixus eſt Mundus. S. Ambr. l.3. de S. Spir. cap.9.

Signum.

Super montem caliginoſum levate ſignum. Iſ.13.2. Per Crucem Chriſti amoroſe fuit levatum ſignum in nationes, Iſ.11.12. ad congregandum profugos Iſrael. Nam Chriſtus mortuus eſt, ut filios DEI, qui erant diſperſi, congregaret in unum, ſicut Io.11.52. ait. S.Bernardinus p.2.l.55.

Apoſtolis præcipitur, & Apoſtolicis viris, ac Magiſtris Eccleſiarum; ut dimicaturi contra Babylonem, ſignum elevent Dominicæ Crucis non in humili loco, & in demerſis vallibus; Sed in monte caliginoſo, ſeu campeſtri. S.Hier.hic.

Spiritus Ezechielis.

Hæc dicit Dominus Deus: à quatuor ventis veni Spiritus. Ezech. 37.9. An non Deus unico vento poterat cadavera illa vivificare? ſane ita. Cur ergo à quatuor ventis, vel à quatuor Mundi plagis venire jubet ſpiritum? Sacramentum Crucis latet. Duc ab Oriente in occaſum lineam; ab aquilone ad auſtrum alteram; & crucem habes. Caſtillo Illat.58.

Sycomorus.

Vellicans Sycomoros. Amos 7.14. Dicta eſt arbor morus per antiphraſim, quaſi minimè μωρὸς id eſt, ſtulta. Nam, ut ait Plinius lib.16. 25. morus arborum eſt prudentiſſima, quia lædi ſe à frigore non ſinit: unde non niſi planè exacto frigore germen emittit. Symbolicè: Sycomorus eſt Crux Chriſti; ejuſque doctrina; quæ Gentibus, & terrenis hominibus, videtur fatua. Corn.hic.

Tabula Legis.

Ipſæ Tabulæ, quæ DEI digito ſcriptæ ſunt. Ex.31.18. Crucis Dominicæ prætulerunt Sacramentum: denarius enim numerus per X. Litteram, quæ Crucis exprimit ſpeciem, deſignatur. B.Petr. Dam.in Invent.S.Cruc.

Therebinthus.

Iacob infodit eos, (deos Laban) ſubter terebinthum. Terebinthus arbor reſinam generans, pretioſiſſimum lignum Crucis, quod virtutis eſt optimæ, ſignificat: ſubter quam omnia peccata noſtra ſepeliuntur, ut eorum ultrà nullum veſtigium reperiatur. S.Rupert.in Gen.l.8.c.12.

Idola, quæ Iacob ſepelivit ſub ligno, ſignificant vitia, & peccata, quæ abſconduntur ſub ligno Crucis. V. Beda in cap.35. Gen.

Trecenti Abrahæ.

Trecentos, decem, & octo. Gen.14.14. S.Ambroſius ad myſterium Crucis refert. T. enim, quod Græcis 300. ſignificat, ſignum eſt Crucis. I. & H. quæ ſignificant 10. & 8. initium ſunt, & abbreviatio Græci nominis Ieſu. Corn.hic.

Tre-

Digitized by Google

Treconti Gedeonis.

Trecentos elegit ad prælium Gedeon. Judic 7.7. ut oſtenderet, non in numero multitudinis, ſed in Sacramento Crucis, Mundum ab incurſu graviorum hoſtium liberandum. S.Ambr.Prologo in lib.1.de S Spir.

Turris David.

Eſt Crux Chriſti tamquam turris David Cant.4.4. ædificata eum propugnaculis &c.S.Laur.Juſt.de Triumph.c.17.

Vas Olei.

Vas medicinale Crux; unde hoc oleum redundavit in vaſe: & dilectio Chriſti in Cruce. S.Bonav.in Pſ.30.

Virga Moyſis.

Crucis virtutem habuit virga Moyſis in Serpentem converſa. S.Andreas Cret.or.in exalt.Cruc. Virga, per quam Ægyptus corripitur, & Pharao ſuperatur, Crux Chriſti eſt, per quam Mundus vincitur; & princeps hujus Mundi triumphatur. V.Beda in Ex.c.7.

Umbra alarum.

In umbra alarum tuarum. Pſ.56.2. id eſt, in protectione Crucis contra diabolum: alæ enim expanſæ crucem faciunt, & umbram.

§. II.

Alia Symbola ex Patribus:

P*Rincipatus ſuper humerum eius*. Iſ.9.6. Id ſignificat virtutem Crucis, cui ſuſpenſus adhæſit humeris. Quòd Crux ſit præcipuum inſigne principatus, ac roboris, ut oculis cernitur. Conſiderate totum Mundum; an in eo quidquam geratur ſine hac figura, aut conſtet ulla ſocietas. Mare non ſulcatur; niſi hoc trophæum, quod vocatur velum, in navi manet incolume. Foſſores non operantur, ſicut nec opifices, niſi inſtrumentis hanc formam habentibus. Sanctus Juſtinus M. apol.2.ad Antoninum Pium.

Cœlum quoque ipſum hujus ſigni figura diſpoſitum eſt: Nam cùm quatuor partibus, id eſt, Oriente, & Occidente, Meridie, & Septentrione, diſtinguitur; quatuor quaſi Crucis angulos continet. S Ambroſ.Tom.5.ſ.6.

Etiam homo ad formam Crucis figuratam habet imaginem; ut qui ſit ad imaginem CHRISTI crucifixi. Anaſtaſ. Sinaita lib. hexam.

Crux ipſa nos ſumus, cui Chriſtus memoratur infixus. Homo enim formam Crucis habet; quam ſi manus extenderit, exprimet manifeſtiùs. *Infixus ſum in limo profundi*. Pſalm. 68. limum quidem nos eſſe, manifeſtum eſt. S. Bern. ſerm.4.in Vigil. Nat.D.

Fortiter certemus contra vitia in hac domo Domini: ubi eſt habitatio peregrinationis noſtræ; in qua erectum vexillum S. Crucis, in ſignum ſpiritualis militiæ, pro lucrandis aureis coronis in cœleſtibus regnis. Tom. Kemp.p.2.ſ.6.ad Novitios.

§. III.

Crux, Chriſti Regnum, ſceptrum, thronus:

Ex Veteri, & Novo.

S*Edisti ſuper thronum*. Pſ. 9. 5. Crucem vocat thronum. Bellarm.hic.

Dicite in Gentibus, quia Dominus regnavit. Pſ.95.10.S.Aug.legit. quia Dominus regnavit à ligno. Quam lectionem olim fuiſſe in Sept.interpretatione, & ab Habræis ſublatam, teſtatur S.Juſtinus in Dial.cum Tryphone. Bellarm. hic.

Vidi Dominum Sedentem ſuper ſolium excelſum. Iſ. 6. 1. Id eſt, vidi in Spiritu Dominum omnium Jeſum Chriſtum, propter paſſionem mortis, gloria, & honore, coronatum. Illud verè excelſum eſt ſolium, & ab humilitate humana, qua pati dignatus eſt, longè elevatum. S.Ropert.hic. In Cruce, tamquam Rex in ſolio, ſtabat Dominus Jeſus; ſingulis ea, quæ habebat, dividens. S.Laur.Juſt.de triumph.c.12.

Factus eſt principatus ſuper humerum eius. Iſ 9.6. Quis omnino regnum inſigne poteſtatis ſuæ humero præfert, & non, aut capite diadema, aut in manu ſceptrum, aut aliquam propriæ veſtis notam? ſed ſolus novus Rex ſæculorum, Chriſtus Jeſus, novæ gloriæ, & poteſtatem, ſublimitatem ſuam in humero extulit; Crucem ſcilicet; ut ſecundùm priorem prophetiam Pſalm.95. exinde *Dominus regnaret à ligno*. Tertull. lib.adv. Judæos.

Principatus ipſius eſt Crux, & mors ejus. S.Ignat. M. ep. ad Philadelph.

Memento mei, cùm veneris in regnum tuum. Luc.23.42. Da mihi regnum, commemoras: quid enim regni vides? clavi, & crux eſt, quod inſpicis. Sed ipſe, crux, inquit, regnum eſt; & ideo eum regem nomino; quia Crucifixum inſpicio. Imperatorum eſt, pro omnibus mori, & regis optimi pro communi utilitate numquam recuſare ſupplicium. S.Chry.ſ.de Cruce & latr.

Ex Patribus,

Crux regni ſceptrum, diadema pulchritudinis, virga potentiæ. S.Andreas Cret.or.in exalt.S Cruc.

Principatus Domini, & regnum, Crux eſt. Et ſi benè animadverteris; invenies non aliter regnare in nobis Jeſum, niſi per afflictionem Theophylact.in Luc.c.23.

S Laurentius Juſt. vocat Crucem Ducis noſtri glorioſiſſimum vexillum. in Exalt.S Cruc.

Non à Nazaræis præcipitari, non à Jeroſolymitis lapidari, non ab Herode perimi; non alia voluit morte conſummari; ſed Crucis expectare voluit triumphum. Ipſa enim eſt typus Monarchiæ ſingularis; *ut in nomine Jeſu omne genu flectatur*, Philipp. 2. 10. Et hoc eſt, quòd cacumina Crucis cœlos oſtendunt, ima penetrant inferos, cornua terram tegunt. S.Bonav.in Luc.4.

Crux Regnum Patris, Sceptrum Filii, ſigillum Spiritus Sancti, totius eſt teſtimonium Trinitatis. S.Rupert.lib.6.c.21.

§. IV.

Crux gloria Chriſti.

M*Oyſes, & Elias, cum eo loquentes*. Matth. 17. 3. Præter tres cauſas transfigurationis Chriſti, & adſcitorum Moyſis, & Eliæ, hanc quartam ponit: ut crucis gloriam oſtendat; & tam Petrum, quàm reliquos, qui paſſionem formidabant, conſolaretur, & ad ſublimius erigeret. Non enim tacebant; ſed loquebantur de gloria, quam completurus erat in Jeroſalem: de Cruce videlicet, & Paſſione; Sic enim ipſam ſemper appellabant. S.Chryſ.in Matth.hom.57. Loquebantur de exceſſu. Euthym.loquebantur de cruce. Alii, loquebantur de gloria. Crux enim, quæ aliis probrum, Chriſto gloria fuit. Quia enim non glorificet Chriſtum, qui pro nobis voluit Crucifigi? Eſcob. t. 1. mir. Chr.l.12 lect.1.Obſ.1.

Ita exaltari oportet Filium hominis. Jo. 3. 14. Cur Chiſtus D. Crucifixionem ſuam, non ſuſpendium, ſed exaltationem, vocat? S.Anaſtaſius Sinaita lib. 4. de rectis fid. dogm. *data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra*. Matth. 28. 18. acſi manifeſtè diceret; authorem gloriæ iſtius Crucem eſſe. Sylv. hic quæſt.36.

Nondum erat Spiritus datus, quia Jeſus nondum erat glorificatus. Joan. 7. 39. Quoniam nondum fuerat crucifixus, non erat Spiritus S. hominibus datus. Illud quippe *glorificatus*, idem valet, quod Crucifixus. Nam etſi res eſt natura ſua ignominioſa: quia tamen eorum cauſa fiebat, quos amabat; gloriam illam Chriſtus appellat. S.Chryſ.t.6.or.de S.Pent.

Ex Patribus.

Crux inter omnia maxima gloria Chriſti eſt. Theophyl. in Luc.22.

Crux trophæum contra dæmones erectum, gladius contra peccatum. Crux Patris voluntas, Unigeniti gloria, ſpiritus exultatio, angelorum decus. S.Chryſ. tom. 6. or. in Crucem Domini.

O ineffabilis potentia Crucis! ò admirabilis gloria Paſſionis! in qua, & tribunal Domini, & judicium Mundi, & poteſtas eſt Crucifixi. S.Leo ſ.8.de Paſſ.

Crux gloria tua eſt, crux imperium tuum eſt ſuper humerum tuum. Portas portantem te; qui portat Crucem tuam, portat gloriam tuam; qui portat gloriam tuam, portat te: portantem autem te portas ſuper humerum tuum. Drogo Oſt. de triumph.

§. V.

Ex Cruce nota Divinitas Chriſti.

T*U es Chriſtus*. Marci 8.31. Ubi Petrus Chriſtum Filium Dei confeſſus, cœpit eos docere, quoniam oportet Filium hominis multa pati. Victor Antiochen. poſteaquam Divinitatis ſuæ ſenſum illis impreſſit, doctrinam de Cruce, & paſſione, mox ſubiunxit. Ut ſcilicet faciliùs ejus Divinitas crederetur; nec abſque Cruce volebat Deus prædicari. de Caſtillo Iſſat.243.

Plenitudo fidei, Crux Domini. S.Ambr. in Luc.6.

§. VI.

Crux victorioſa Chriſto, & nobis.

Ex Scriptura.

S*Urge, Domine, & diſſipentur inimici tui &c.* Num.10.35. dicebat Moyſes, cùm arca fœderis elevaretur. Cùm autem deponeretur, ajebat: *revertere Domine ad multitudinem exercitus Iſrael*. v.36. Ita etiam, cùm Chriſtus D. cujus imaginem arca illa ferebat, elevatus eſt in Crucem, ad pugnandum contra hoſtes ſuos, dictum eſt illi per Prophetas: ſurge Domine, & virtute tua cuncti tui hoſtes diſſipentur. Poſtquam autem corpus deſcendit in ſpeluncam, & anima in limbum; clamabat ſponſa: *revertere Domine ad multitudinem exercitus Iſrael*. de Ponte in Cant. 2.Exh.39.§.1.

Tulit Jahel clavum. Judic.4.21. Infracta, & invicta arma: in quibus Eccleſia Dei conterit, & aufert caput ſerpentis, Crux eſt Jeſu. Anaſtaſ. Sinaita l.12.hexam.

Tulit unum lapidem. 1.Reg.17.49. jecit, inimicum in fronte percuſſit; cecidit eo loco corporis, ubi ſignum Chriſti non habuit. S.Aug. in Pſ.143.

Fecit potentiam in brachio ſuo. Luc.1.51. in cruce extento: quia diabolum ſuperavit, captivos de Inferno liberavit, & Electos omnes ad ſuperna levavit. Hugo Card. hic.

Ex Patribus, & aliis.

S. Polycarpus M. Smyrnenſ. Ep. diſcipulus S. Jo. Ev. epiſtola ad Philippenſes: vincula MM. vocat decora, & coronas electas.

Crux Domini armatura veſtra invicta contra Sathanam; galea cuſtodiens caput, lorica protegens pectus; clypeus tela maligni repellens &c. S.Martialis ad Burdegalenſes ep.1.

Scit exercitata mens, quos, ad prælium conſummandum, ſibi adhibeat; quibus armis inſtruere; quibus ducat vexillis. Non aquilarum profert imagines, nec dracones; ſed in Cruce Chriſti, & in Jeſu nomine progreditur ad prœlium: hoc ſigno fortis, hoc vexillo fidelis. S.Ambr. l.2. de Abrah. c.7.

Vicit Chriſtus orbem terrarum, ſubjecit omnes poteſtates, ſubjugavit Reges: non ſuperbo milite, ſed irriſa Cruce; non ſæviens ferro, ſed pendens ligno. S. Auguſt. ſerm.63. de diverſ.

Chriſtus de Cruce ſua vicit Reges; &, ſubjugatis illis, ipſam Crucem in fronte fixit: & gloriantur de illa: quia ibi eſt ſalus eorum. S. Aug. in Pſ.95.

Tripartita ratio Dominicæ Paſſionis oſtenditur. Prima cauſa eſt, ut Chriſtus, pro reatu Mundi, redemptio daretur; & hoſtis antiquus velut hamo Crucis caperetur. Secunda eſt, ut ſecuturis hominibus magiſterium vitæ præberetur. Tertia, ut ſuperbia Sæculi, & inflata ſapientia, per Crucis ſtultam, ut putatur, prædicationem humiliata corrueret. S.Iſid. de Maturinis l.1.c.29.

Crux, Principum honor, Regum potentia, belli-ducum victoria. Miraculorum nobis factorum coronis. S.Andreas Cret. or. in exalt. S.Cruc.

Hæc clypeus, atque armatura, & trophæum eſt, adversùs diabolum. S.Jo. Damaſc. l.3.c.12.

Rex cœli homini militavit; militavit dixit: Crux enim pugnantem indicat. Euſeb. Emiſſ. hom. de S.Latrone.

Crux ſignum Fidelium, & timor dæmonum. Triumphavit enim de illis in hoc ſigno. Oſtenta illud audacter: quando enim viderint Crucem, recordantur Crucifixi. Metuunt eum, qui contrivit capita draconis. S.Cyrill. Jer. Catech.13.

Non eſt aliqua armatura tam fortis; nec ſagitta tam acuta, & terribilis, contra diaboli potentiam, & ſævitiam; quam ſic timet, ſicut ſignum S.Crucis. Thom. Kemp. p.3.ſ.1.

Conſtantinus M. Byzantinos non felici prœlio aggreſſus, fatigatus, ac mærens, ex acie rediit. Jamque dies in noctem ibat; cùm dubius, quid ageret, obtutu aſſiduo cœlum ſuſpexit. Et en auxiliare prodigium! in precibus ſcripturam è ſtellis obſervat in hæc verba ſignatam: *Invoca me in die tribulationis: & eruam te, & honorificabis me*. Pſ.49.15. Ad omen tam ſublime initio nonnihil expavit Cæſar; ſed mox lætior oculos eadem via remiſit ad cœlos, ubi alterum vidit oſtentum, expreſſam è ſtellis Crucem; & circum eam hæc omninò verba: *In hoc ſigno vinces*. Nicephor. l.7.c.59.

§. VII.

Crux amata, & honorata à Chriſto.

P*One me, ut ſignaculum ſuper cor tuum*. Cant.8.6. Signaculum idem eſt, quod ſtigma, & ſignum: quale ſervis ſuis herus imprimit &c. ut ex eis liqueat, ſua eſſe. Sic Apoc.7.3. omnes Electi ſignantur ſigno Crucis. Chriſtus ergo ſic ſponſæ imprimit ſuum ſtigma Crucis; ut ex eo liqueat, eos eſſe ſervos Chriſti Crucifixi. Aponius apud Corn. hic. Putant nonnulli, teſte Salmerone in c.24. Matth.30. Cruce, quaſi teſſera, & trophæo, in frontibus inſigniendos omnes Beatos in cœlo: ut ſignificetur, eos merito Crucis, tam Chriſti, quàm ſuæ, cœlum poſſidere. Corn. in Ezech.9. Chriſtus velut ſigillum obſignat, & cuſtodit, Fideles ſuos contra omnes tentationes, & hoſtes. Porrò Chriſti ſigillum eſt Crux, juxta Ezech. 9.4. *ſigna Thau ſuper frontes virorum gementium*. Et apoc.7.2. *Vidi alterum angelum habentem ſignum Dei vivi*. Crux enim nos munit contra omnes illecebras Carnis, Mundi, & diaboli; facitque nos eſſe aſſeclas, milites, & Martyres Crucifixi Corn. in Aggæum.

Parvulus natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis; cuius imperium ſuper humerum ejus. Iſ.9.6 Crucem, quam imperii nomine ſignificavit, nativitati ſtatim adjunxit: quia profectò à Nativitatis exordio Paſſio Crucis ſimul exorta eſt. S.Bernard. tr. de Paſſ. D. c.36. O quanta charitas! ò quanta commendatio charitatis! Vix natus eſt, cœli gloria, cœli deliciæ; & ecce recenti ortui Crucis ignominia, Crucis dolor; Crucis paupertas, copulatur. Sed redemit miſeriam Crucis Imperii nomen verum. Cruce etenim totum Mundum ſimul, & inferos ſubjugavit, qui regnavit à ligno fortis Jeſus. S.Bern. tr. de Paſſ. D.ſ.30.

Signaculum regium Crux eſt: quam ſi in cordis noſtri memoria portaverimus; tanti regionem Regis, quæ finem non habet; ſecurè poterimus tranſire. Habet hoc ſigillum imaginem Crucifixi Jeſu, in ipſo ſigillo Crucis multis fiſſuris effoſſam, & expreſſam; ſicut in ſigillis imago rerum exprimitur fodiendo. Habet & ſuperſcriptionem, titulum à Pilato conſcriptum: J.N.R.J. Sanct. Bernard. tr. de Paſſ. D. cap.44.

Magna res eſt ſignum Chriſti, & Crux Chriſti: & ideo de iſto tam pretioſo ſignaculo res magna, & pretioſa, ſignari debet. Quid enim prodeſt, ſi de annulo aureo ſigillum facias, & putridas paleas intus recondas? Quid prodeſt, ſi ſignum Chriſti in fronte, in ore, geſtamus; & intus in animo crimina, & peccata, recondimus? S.Aug. ſ.115. de temp.

Chariora illi (Chriſto) fuere brachia Crucis, quàm ubera Matris. S.Bern.

Cur Chriſtus Crucem ſuam permiſit venire in captivitatem Perſarum quatuordecim annis? *Reſp.* quia illam amavit ut Matrem ſuam Reginam Martyrum. Sylv. addit. in Jo.2.

§. VIII.

Crux honorabitur in Judicio.

T*Unc apparebit ſignum filii hominis in cœlo*. Matth.24.30. Signum autem verùm, & proprium Chriſti, eſt Crux. Lucidum Crucis ſignum præ cæteris præcedens Regem, atque demonſtrans eum, qui priùs fuerat Crucifixus. Tremor eſt inimicis ſignum Crucis, & gaudium amicis in illum credentibus, vel qui prædicarunt, vel qui paſſi pro illo. S Cyrill. Jer. Catech.15.

Hæc rurſus in ſecundo adventu Domini primò in cœlo apparebit, tamquam pretioſum, & venerabile magni Regis Chriſti ſceptrum. S.Ephrem ſ. in pretioſ. Cruc. D.

Apparente Cruce Domini meritò omnia Mundi lumina obtenebrantur; ut dicat S.Baſil. Seleuc. ſerm. de transfig. vidit ſol, quæ priùs non didicit; ut qui doctus ſit abſcondi alterius luminis illuſtratione. In noviſſimo die etiam ſol obſcurabitur, & luna. Matth.24.29. Baeza l.4.c.5.§21.

Conſidera, quanta ſit virtus Crucis: in die namque Judicii *ſol obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum*. Ut diſcas, quantùm Crux luna lucidior, & ſole ſplendidior ſit, apparebit tunc Crux. S.Laur. Juſt. de ligno vitæ c.4.

Ad famulatum S.Crucis, ejuſque manifeſtandam gloriam, omnes convocantur nubes: licèt ad majeſtatem oſtendendam ipſius Domini una ſuffecerit. Sylv. in Act.1.q.18.

Quæres: an ipſa Crux lignea ſit in cœlo conſpicienda? an illius effigies ex ſplendido formata aere? S.Ambr. S.Antonin. Abulenſ. Janſen.

Janſen. & alii, ex ære putant effigiendam. Contrà ipſam Crucem ligneam, divina redintegrandam potentia, & in die Judicii in cœlo oſtendendam omnibus hominibus, docent Ephrem, Chryſoſt. & hæc ſententia probabilior. Ex quo infero: quòd poſt Univerſale Judicium Crux lignea ſit reponenda inter choros angelorum. Immò & reliqua inſtrumenta Paſſionis apparebunt, ut columna, flagella, corona ſpinea, clavi, lancea, ſpongia; ut docet S.Thom. Opuſc.2.c.244. Salmeron. &c. Sylv. in Matth.24.

Idcirco forſan tempore Paſſionis obſcuratus fuit ſol: quia ſoli Crucis radii digni erant, qui & orbem, & oculos hominum, illuſtrarent. Ideo & ad finem Mundi ſol obſcurabitur, quia tunc apparebit ſignum Filii hominis. Alvarez III.322.

S. Thom.addit. q.90 a.2. apparebit ſignum Crucis, ut per hoc juſtior eorum condemnatio appareat, qui tantam miſericordiam neglexerunt. II. ut dolores, mortem, & opprobria: quæ tantus Rex pro hominibus pertulit; ante oculos eorum ponat; & increpat ingratitudinem.

§. IX.

Crux gloria Regum, & Chriſtianitatis.

S*ignatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine*. Pſ.4. 7. Lumen vultus Dei, eſt Chriſtus Jeſus; qui eſt ſplendor gloriæ; & figura ſubſtantiæ ejus, qui eſt vera lux; qui omnem hominem illuminat. Hoc tamen eſt ſuper nos ſignatum, cùm Chriſti nomen in fratribus noſtris, per S.Crucis impreſſionem, et chriſmate notatum. Sanct.Honor.ſerm.in Invent.Sanct.Crucis.

Et ſit ſplendor Domini Dei noſtri ſuper nos. Pſ. 89. 17. Splendor Domini ſuper nos eſt, quando Crucis ejus impreſſione decoramur, & vexillum triumphi ipſius in fronte portamus. Caſſiod. hic.

Tunc exultabunt omnia ligna ſylvarum. Pſ.95. 12. Theodoret. hic: tunc laudabunt omnia ligna nemoris; illa potiſſimum Deo offerent hymnum: quandoquidem ex ipſius ſalutare lignum ſunt; in quo Salvatoris corpus ſuffixum fuit; per quod hominibus germinarunt bona. Hæc eſt ergo ſumma arborum laus, quòd ex illarum genere nata, exciſa, & fabricata, ſit Crux Chriſti; quam humeris portavit, in qua Crucifixus pependit; quam fecit imperii ſui ſceptrum, militiæ ſuæ vexillum; tantoque eam in honore habuit, ut eodem, quo Deus ipſe adorationis gradu, ab angelis, & hominibus, colendam propoſuerit. Ob hanc eamdem ſui generis prærogativam exultare gaudio, & DEI bonitatem prædicare, videntur regio vati arbores ipſæ: *tunc exultabunt &c.* Fernandius in Gen.1.ſect.5.

Exultabunt Sancti in gloria. Pſ.149.5. Sanct. Hieron. exultabunt Sancti in Cruce.

Mihi autem abſit gloriari niſi in Cruce D. N. J. C. Gal. 6. 14. Poterat dicere in Sapientia D. N. J. C. & verum diceret: in majeſtate; & verum diceret: in poteſtate; & verum diceret. Sed dixit *in Cruce*. Ubi mundi Philoſophus erubuit, ibi Apoſtolus theſaurum reperit: non contemnendo vile involucrum pervenit ad pretioſum involutum. Sanct. Auguſt. ex fragmentis, fragm.27.

Mihi abſit gloriari &c. quia in ipſa inveniuntur omnia, de quibus homines gloriari ſolent. Nam gloriantur aliqui de magnorum amicitia; at hoc maximè Apoſtolus invenit in Cruce; quia ibi oſtenditur evidens ſignum divinæ amicitiæ. Rom. 5. 8. *commendat autem Deus charitatem ſuam in nobis*. Gloriantur aliqui de ſcientia. & hanc Apoſtolus excellentiorem invenit in Cruce. 1.Cor.2.2. *non judicavi me aliquid ſcire &c.* Nam in Cruce eſt perfectio totius Legis, & tota ars bene vivendi. Item gloriantur aliqui de potentia. Et hanc Apoſtolus maximam habuit per Crucem. 1. Cor.1.18. *Dei virtus eſt*. Item aliqui gloriantur in aſſumptione ad aliquod magnum Collegium; ſed per Crucem Chriſti aſſumuntur ad collegium cœleſte. S. Thom. hic Lect.4.

Ex Patribus, & aliis.

Quæ gemma pretioſior in diademate, quàm Crux Chriſti regnantium in fronte. S.Aug.in Nat.D.ſ.63.de diverſis.

Inſtituit lignum, quo mare tranſeamus. Nemo enim poteſt mare tranſire hujus Sæculi, niſi Cruce Chriſti portatus. Id. tr. 2. in Joan.

Non ſine cauſa ſignum ſuum Chriſtus in fronte nobis figi voluit, tamquam in ſede pudoris; ne Chriſti opprobrio Chriſtianus erubeſcat. S.Aug.in Pſ.30.

Vexilla militum Crucis inſignia ſunt. Regum purpuras, & ardentes diadematum gemmas, patibuli ſalutaris pictura condecorat. Jam & Ægyptius Serapis Chriſtianus factus eſt &c. S.Hier. ep.7.ad Lætam.de inſtitut.filiæ.

Gloriatio Eccleſiæ Catholicæ eſt omnis Chriſti actio: gloriatio verò gloriationum eſt Crux. Quod ſciens Paulus: *mihi*, inquit *abſit gloriari, niſi in Cruce D. N. J. C.* S.Cyrill.Jeroſ.Catech.13.

Crux inæſtimabile ſignum, & admirabilis virtus eſt Crux ſpes Chriſtianorum, reſurrectio mortuorum, cœcorum dux, claudorum baculus, deſtructio ſuperborum &c. Regum magnificentia, Sacerdotum gloria. S.Rupert de div.offic.l.1.c.26.

Crux Regum magnificentia, Imperatorum Philoſophia. S. Chryſ.ſ.de Cruce Dom.

Reges, poſitis diadematis, Crucem ſuſcipiunt, mortis ſymbolum. In purpuris Crux, in diadematis Crux, in precibus Crux, in armis Crux, & ſuper ſolem fulget Crux. S.Chryſ. Demonſtr. adv.Gent.quòd Chriſtus ſit Deus.

Hugo de Sanct. Victore in quadam epiſtola pro titulo ſic ſcripſit: Hugo ſervus Crucis Chriſti.

Cùm recuſarent Germaniæ Principes Rudolpho Habsburgico Imperatori Electo Sacramentum dicere; ad quò ſceptrum Regale abeſſet longiùs; ille Crucis ſignum accipiens; en, inquit, ſceptrum meum; in eo nos omnes redempti ſumus. Quis huic ſigno vivifico aliud quicquam præferat? valuit ea pietas ad continendos in officio nutantes, qui mox Cruci oſcula figentes, in verba Rudolphi juravere. Doultreman l.2. c.2. ſect.7.

§. X.

In Cruce benedictio, & ſalus.

I*mponebant manus ſuper illos*. Act 8.17. Cur, cùm olim manus impoſitio eſſet ſignum condemnationis ad mortem, Apoſtoli imponentes manus dabant vitam? Sic Dan.13.34. *presbyteri poſuerunt manus ſuper caput* Suſannæ. Et de blaſphemo Levit. 24. 14. *ponant manus ſuas ſuper caput eius*. Reſp. alii ſimpliciter manus imponebant; Apoſtoli verò ſigno Crucis facto; ſignum autem Crucis ſalutem, vitam, & omne bonum ſecum importat. Sylv. hic.

Tollat Crucem ſuam. Luc.9.23. Crux Sanctum Domino meritò vocatur: quia per eam Mundus, qui adeò profanatus fuerat, benedicitur. B Petr.Dam.ep.22.

Inſitum eſt lignum vitæ in terra, ut maledicta terra deinceps frui poſſet benedictione; ut liberentur, vivificenturque mortui. Non pudeat igitur nos Crucifixum confiteri; ſed in fronte confidenter ſignaculum Crucis digitis imprimatur, & in aliis omnibus Crux fiat: in panibus comedendis, & in poculis bibendis, in egreſſu, & ingreſſu; ante ſomnum recumbendo, & ſurgendo; eundo, & quieſcendo &c. S.Cyrill.Jeroſ.Catech.13.

Crux tua omnium fons benedictionum, omnium eſt cauſa gratiarum. S.Leo ſ.8. de prædic.Dom.

§. XI.

Varia bona, quæ nobis Crux attulit.

Ex Patribus, & aliis.

AD illum, qui ubique eſt, amando venitur, non navigando. Sed quoniam etiam in tali itinere abundant fluctus, & tempeſtates, diverſarum tentationum: in Crucifixum crede; ut fides tua lignum poſſit aſcendere. Non mergeris, ſed ligno portaberis. Sic, ſic in hujus ſæculi fluctibus navigabat ille, qui dixit: *mihi autem abſit gloriari, niſi in Cruce*. S.Aug ſ.2.de Verb.Apoſt.

Confuge ad Crucis lignum: non metuas procellas, & turbines hujus diluvii: non mergeris, ſi ligno portaris. Id. Domin.4. poſt Octav.Epiph. ſ.1.

Per verba illa: aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate, Pſal.103.28. myſterium crucis denotari ait S. Chryſoſt. Per manuum apertionem, inquit, Chriſti in cruce extenſionem intelligere convenit, per quam omnia impleta ſunt bonitate, hoc eſt, humanitate, & miſericordia: ſiquidem omne peccati genus crucis beneficio condonatum eſt.

Crux Chriſti clavis paradiſi eſt; Crux Chriſti aperuit paradiſum. S.Chryſ. de divite Luc.16.

Aliæ cruces nihil mihi proſunt; ſola Crux Chriſti mihi utilis eſt. Et verè utilis, per quam mihi Mundus crucifixus eſt, & ego Mundo. Si mihi crucifixus eſt Mundus, ſcio, quia mortuus eſt. Non diligo eum: ſcio, quia præteriit. Non concupiſco eum; ſcio, quia corruptela conſumet hunc Mundum; quaſi fœtidum vito; quaſi luem caveo; quaſi nociturum relinquo. S. Ambroſius l.6. in Luc.

Ille pependit in ligno, ut peccatum, quod commiſeramus, in ligno ſcientiæ boni, & mali; ligno deleret appenſus. S. Hieron. l.2.c.3. in ep.ad Galat.

Digitized by Google

Crux ſpes Chriſtianorum, reſurrectio mortuorum, cœcorum dux, claudorum baculus, deſtructio ſuperborum, conſolatio pauperum, ſuſtentatio, inopum, ſpes deſperatorum. S.Rupert. de div.off.l.t.c.26.

Chriſtiani perfecti, qui meruerunt attingere gradum perfectionis, ac fieri Regi proximi; hi Cruci Chriſti perpetuò conſecrati ſunt. Sanct.Macarius hom.17.

Nulla cœleſtis janua clauditur, ſi vexillum Crucis ab eo feratur. S.Bonav.ſ.40. in Exalt.S.Cruc.

Crux jacentium excitatio eſt, ſtantium fulcimentum, infirmorum baculus, ovium virga, reſipiſcentium adminiculum, proficientium perfectio; animæ, & corporis ſalus, malorum omnium depulſio bonorum omnium cauſa, peccati extinctio, reſurrectionis planta, vitæ æternæ lignum. Sanct. Joan. Damaſc. l.14.cap.12.

Crux Chriſtianorum ſpes, lex charitatis, infantium magiſtra, ſcala in cœlum deducens, Clevis regni cœlorum, miraculorum nobis factorum coronis. Sanct. Andreas Cret. or. in exalt. S. Cruc.

Arbor in navi, eſt Crux in Eccleſia; quæ inter totius Sæculi blanda, & pernicioſa naufragia, incolumis ſemper ſervatur. In hac ergo navi quiſquis arbori Crucis ſe religaverit, dulcem procellem luxuriæ non timebit. Sanct. Maximus hom. 1. de Paſſ. Dom.

Crux eſt clavis, quæ aperit cœlum. S.Vinc. Ferr.ſ.de S.Magd.

Statuit Deus Crucem, & mortem Chriſti in medio terræ: I. tamquam commune aſylum. II. Tamquam commune meritum. III. Tamquam commune gaudium. IV. Tamquam commune exemplum. S Bernardinus t.2 ſ.56.

Facta eſt arbor illa (in paradiſo) ſcala deſcendens in barathrum; Crux facta eſt ſcala aſcenſionis in cœlum. Sim.Caſſ.l.13.

Crux Chriſti fuit quaſi ſtatera, in quam Chriſtus aſcendens, in una lancea ſe poſuit ad pœnam ſuam; in altere autem poſuit genus humanum, & peccata ejus. Quod autem ponderoſius fuit, minus ponderoſum elevavit. Unde Chriſtus deſcendit in mortem; & genus humanum elevatum eſt ad vitam, & ad cœlum. Hugo Card. in Jo.c.12.

Ludovicus XII. Gall. rex inauguratus juſſit ſibi afferri catalogum nobilium, qui aliqua præfectura in aula conſpicui erant. Calamo ſumpto Cruce notavit nomina duorum abſentium aulicorum. Alii male ominantes monuere illos duos. Hi fuga ſibi conſuluere. Rex id intelligens, ſubridens, ait: Hallucinati ſunt duo illi aulici, neſcientes alphabetum Chriſti, qui à Cruce gratiam ſuſpicatur. Ego Cruce eos ſignavi, quia præcipuam eis volo dignitatem conferre. Sic agit Chriſtus. *qui vult venire poſt me, &c.* Jongheo ex Sacr.Profeſſionibus Exh.21.Piſe tom.2. hom. de S.Andrea.

Cur mortem Crucis elegerit Chriſtus? S. Germanus Patr. Conſt. Or. de S.Cruce: ut eaterna hæc Chriſti Cruci ſuſfixi effigies, quid ipſe Paſſione ſua præſtiterit, ob oculos nobis ponere videatur: labentem nimirum Mundum firmare, ac priſtinæ, ac immotæ, ſoliditati reſtituere: quaſi is, qui per irriſionem, veriſſimè tamen, ab inimicis, & invidis, *fabri filius* dicebatur Matth. 13.55. egregium ſuæ artis ſpecimen daret. Macharius Philadelphiæ Archiep.or.in exalt.vivificæ Crucis: Crux cœli firmamentum eſt, totumque Mundum ſuſtentat.

Hæc S.Crux eſt nobis lampas lucis æternæ in hujus vitæ caligine; quæ ſuos ſequaces ducit ad cœleſtia; ſuis amatoribus gaudia confert Angelica. S.Honorius ſ.in Exalt.S.Crucis.

§. XII.

Crucis materia.

DUrandus p.6. rationalis div. offic. Rubrica de die Paraſc. ex quatuor lignorum ſpeciebus conſtare refert Chriſti Crucem; affertque illud:

Pes cedrus eſt, truncus cupreſſus, oliva ſupremum,
Palmaque tranſverſum Chriſti ſunt in Cruce lignum.

Hæc eadem lignorum genera in Chriſti Cruce contemplatur S. Aug. Albert M. Bernard. tr. de panib. Ludulphus de vita Chriſti, Jacobus de Vorag. ſerm.3. in Dom.3. poſt Epiph. In quatuor lignis, ait; denotari virtutes Crucis. I. quia fugat malas cogitationes, quæ per cedrum denorantur, cujus odor ſerpentes fugat. II. quia in tribulatione conſtantiam probat; & ſignificatur per cupreſſum, quæ nullius venti turbine comam amittit. III. quia de hoſte triumphat; ſignificatur per palmam, qua victores coronabantur. IV. quia pœnitentiæ amaritudinem temperat; ſignificatur per olivam, cujus liquor dolores vulnerum reddit tolerabilia. Nieremberg. l. de mir. nat. S. cap. 103.

De quatuor generibus arborum Crux facta fuiſſe refertur: de cypreſſo, de cedro, de oliva, de palma. Cypreſſus in profundo, cedrus in longo, oliva in alto, palma in lato. S.Bern.tr. de Paſſ. cap.46.

Fuſiorem explicationem vide ibi.

Dicendum cum S Franciſco Saleſio ideò nobis Dominicæ Crucis materiam eſſe incompertam, quia ex omni ligno ea paratur. Unde, unde veniant tribulationes; è cœlo, an à terra; à nobis, an ab hoſtibus; parum refert. Doultreman de amor.l.2.c.2.

Peccatum radix amariſſima Crucis fuit. Sim.Caſſ.l.13.

§. XIII.

Figura.

UT *poſſitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ ſit latitudo, longitudo, &c.* Epheſ.3.18. Quando iſta comprehendis? audi Apoſtolum dicentem tibi: *mihi autem abſit &c.* ibi fortè inveniemus & latitudinem, & longitudinem: his enim Apoſtoli verbis crux quodammodò nobis ante oculos conſtituta eſt.&c. S. Auguſt.de verb.Apoſt.ſerm.7.

His virtutum gemmis quatuor cornua Crucis ornantur, & eſt ſupereminentior charitas, à dextris obedientia, patientia à ſiniſtris; radix virtutum humilitas in profundo. S. Bern. ſ. 2. die S. Paſchæ.

Protenſio Crucis ad ima, protenſionem animæ facit per aſpectum mentis ad loca tartarea. Protenſio ſuperior contemplationem provehit in ſuperna. Ibi juſtitia, hic miſericordia, plenè fulget. Binæ protenſiones in latera, quaſi alæ gallinæ, omnes pullos filiorum hominum, nè à volitante diabolo rapiamur, provocant ad tutellam. Et ſub umbra iſtarum alarum oportet nos fugere, donec à nobis tranſeat omnis iniquitas. Sim.Caſſ.l.13.

§. XIV.

Tituli Crucis explicatio.

J. N. R. J. In quo titulo tota ſpes noſtræ ſalutis inſinuatur; ſecundùm quod eſt triplex ſpes noſtra. Prima veniæ, ſecunda gratiæ, tertia gloriæ. Prima ſpes veniæ indicatur, cùm dicitur *Rex Judæorum*, id eſt, confitentium. Secunda ſpes gratiæ ponitur, cùm dicitur *Nazarenus*, qui floridus interpretetur; flos autem ſpem fructuum evidenter deſignat. Tertia verò ſpes gloriæ demonſtratur in hoc Sanctiſſimo nomine J E S U S, qui Salvator interpretatur. Sanctus Bernardinus ſerm.49.

Titulus Crucis in his tribus linguis ideo ſcriptus eſt; quia illæ erant principales linguæ: ut apertè inſinuaretur, quòd ipſe erat Rex Theologiæ, quantùm ad Hebræos, in quibus erat Dei ſcientia: Philoſophiæ, quantum ad Græcos, in quibus erat Philoſophica eloquentia. Et Practicæ, quantum ad Romanos; & Latinos; in quibus erat bellandi, & regendi, potentia. Sanct. Bernardinus t.1.p.2.a.2.

§. XV.

Crucis Bajulatio.

TUlit quoque ligna holocauſti. Gen. 22. 6. Quòd ipſe ligna ad holocauſtum portat Iſaac, figura eſt, quòd & Chriſtus ipſe ſibi bajulat Crucem. Orig. hìc hom.8. Sicut Iſaac ipſe ſibi ligna portaverat, quibus erat imponendus; ità & Chriſtus geſtavit in humeris lignum Crucis ſuæ, in quo erat crucifigendus. S. Eligius hom.5.

Plurima autem turba ſtraverunt veſtimenta ſua. Matth. 21. 8. 9. Per quam urbis januam paulò ante aſello inſidens, populorum vallatus agminibus, palmarum, olivarumque ramos in manibus geſtantium, atque clamantium, *Oſanna! benedictus &c.* perrexit ad templum; per eamdem hodie blaſphemantibus turbis, tam ignominioſè rejectus ad Crucis ſupplicium trahebatur. Sanctus Laurentius Juſtin. de triumph. cap.16.

Et impoſuerunt ei Crucem portare poſt J E S U M. Luc. 23. 26. Quod crudeliſſimi illi non fecerunt ex compaſſione, aut pro relevamine J E S U; ſed quia ex pœnis jam valde laſſatus fuit, timebant, nè fortè ſub onere Crucis deficiens, moreretur in via; ſicque futurus pœnas leniori morte evaderet: vel ut citiùs venirent ad locum Calvariæ, in quo deſiderium ſuum de CHRISTI crucifixione explerent. Dion.Carthuſ.hic.

Bajulans ſibi Crucem. Joan. 19. 17. Cogita malignitatem Judæorum, quorum machinatione milites Præſidis poſuerunt lignum Crucis ſuper collum Chriſti; quod non fecerunt latronibus ſecum eductis. Turpiſſimam enim; & acerbiſſimam, mortem ei intulerant; & quidquid confuſionis, contemptus, & cru-

& crudelitatis ; excogitare potuerunt, fecerunt in eum. Dion. Carthuſ. hic.

Portavit adhuc multò chariùs me in humeris ſuis, quando *bajulans ſibi Crucem exivit, &c.* Ubi & crucifixus eſt. Ego enim ibi portabar magis ab ipſo, quàm Crux ipſa. Thom.Kemp. Soliloq. animæ cap.15.

§. XVI.

Crucis variæ oſtenta, & expreſſiones.

EX epiſtola Sanct.Cyrilli, de ſigno Crucis in Cœlo, ex lumine Jeroſolymis apparente: Imperatori DEO dilectiſſimo, & pientiſſimo Conſtantino Auguſto. Primas haſce ex Jeroſolymis ad te, DEO dilecte Imperator, mitto litterarum primitias; quas & te deceat accipere, & me dare. — Revera imperium tuum amatur à DEO; quandoquidem hoc tempore tuo tanta prodigia monſtrare non dubitat. Sanctis enim hiſce diebus Sanctæ Pentecoſtes, circiter horam tertiam, omnium maxima Crux, ex lumine conſtituta in cœlo ſuper ſanctiſſimum montem Golgotham, & uſque ad ſanctum montem olivarum extenſa, apparuit. Neque, ut aliquis fortaſſe putaverit, celeriter ſecundùm phantaſiam percurrens; ſed compluribus horis, ſupra terram apertè conſpecta, coruſcis ſplendoribus radios ſuperans ſolares: ut illico univerſa civitatis multitudo ad Sanctam Eccleſiam concurreret, metu divini illius prodigii, non ſinè lætitia concitata. — Et tempore quidem Deo dilectiſſimi, & b. m. Conſtantini Patris tui, ſalutare Crucis lignum Jeroſolymis repertum eſt; Divina gratia concedente ei, qui rectè quærebat pietatem, etiam abſtruſam locorum ſanctorum inventionem. Tempore verò tuo, Domine omnium pientiſſime Imperator, qui tua erga Deum pietate majores parentes tuos ſuperaſti; non jam ampliùs de terra, ſed de cœlis ſunt prodigia.

S.Alexander Acoemetus Abb. poſtquam gentilem aliquem rabulam baptizavit, illius veſtis undique crucibus divinitus ſignata fuit: quo in fide roboratus. Bolland.15.Januar.

De Sanct. Agnete V.Ord.Sanct.Dom. ſcribit Bollandus: ſæpiſſime mantellum, quo tegebatur, totum manna replebat, dum oraret. Manna illud erat inſtar nivis, quod dividebatur per multa grana: in ſingulis erat figura Crucis. 20.April.

Ante perſecutionem in Arimenſi agro prodigioſa Crux intrà truncum arboris apparuit.

Alia item Crux reperta eſt in ſuburbanis noſtræ Societatis ædibus in trunco candido atta Crux.

Trigautius de Chriſtianis apud Japon.triumph.l.1.c.3.

Sanct. Joannes Silentiarius, cùm certam ſibi ſalutis viam à DEO demonſtrari ſupplicaret, ſtellam lucidiſſimam vidit, depicta in medio Cruce, cum hac voce: *Si vis eſſe ſalvus, ſequere hanc lucem*. Incerto Authore.

In omnibus ædificiis: quæ juſſu, & ſumptibus, celeberrimi viri D. Petri Gonzalez de Mendoza. Cardin. tit. Sanct. Crucis, conſtructa in Hiſpania ſunt; ſpontè enaſcitur herbula, quæ Crucem perfectè format in medio atriorum. Erat hic Cardinalis ſanctiſſimæ Crucis cultor; ubicumque tranſibat, ſupplex adorabat. Nieremb. de mir.nat. in Europa l.1.§.34.

§. XVII.

Crux amanda, & ferenda.

T*Ollat Crucem ſuam*. Matth.16.24. Nam meam non poterit; graviſſima eſt enim, & quam nullius puri hominis humerus portare ſuſtineat. Non meam injungo; ſed tollat ſuam, levem, facilem portatilem. Non peto ſanguinem à te Chriſtiane miles; non vulnera, non tormenta, non ſpinas, & verbera; quæ pro te ipſe paſſus ſum. Age pœnitentiam pro peccatis tuis, & ſufficit mihi. Sanct.Thom.Vill.conc.3.de uno M.

Exuerunt eum chlamyde. Matth.27.31. Ut Chriſtus D. deferat crucem, exuit veſtimenta, quæ Herodes dedit, & Pilatus; & propriis veſtibus induitur, quæ totius puritatis, & ſanctitatis, præferebant typum.

Ut ergo quis Crucem Chriſti ferat, exuat mores mundanos, & virtutes Chriſti aſſumat, patientiam, puritatem, humilitatem. Sylv. hic q.1.

Deſcendat de Cruce. Matth.27.42. Non ceſſemus tollere Crucem noſtram, perſeverantes in eas; ſicut ipſe perſeveravit: donec dicat ſpiritus, ut requieſcant à laboribus ſuis. Neminem audiamus, fratres; non carnem, & ſanguinem; non ſpiritum quemlibet; deſcenſum è Cruce ſuadentem. S.Bern.ſ.1. in die Paſchæ.

Quid in hac Cruce (Religionis) nobis faciendum? utique quod Chriſtus fecit in ſua. Moriendum eſt in ea: quia Chriſtus mortuus eſt in ſua. Si perſtrepat Mundus; ſi dæmones; ſi caro propria, & dicat: deſcende de Cruce; dic ei: nihil certius morte, nihil incertius hora mortis: vigilabo, & ſtabo in Cruce; donec inclinato capite tradam ſpiritum. Bleſenſ.ſ.9. in Purif. B.V.

Qui ſuadent Crucis deſcenſum propter aſperum ſenſum, ſimiles ſunt diabolo, quia ſimilia diabolo faciunt. Hoc enim diabolus Chriſto dixerat in deſerto: *ſi filius DEI es, mitte te deorſum*. Matth.4.Sim.Caſſ.l.13.

Abſit mihi gloriari, niſi in Cruce - per quem mihi Mundus Crucifixus eſt; ut, quæ Mundus appetit, Crucem putes; & tu Crucifixus Mundo; illis, quæ Mundus Crucem reputat, toto inhæreas amore. S Bernard.ſ.4.in Aſc.Dom.

Si eorum, quorum amore flagramus, & domus nobis chara eſt, & lectus, & veſtis; quantò magis ea, quæ Dei, ac Salvatoris, ſunt; per quæ nobis ſalus parta eſt. S.Jo.Damaſc.l.4.c.12.

Divitiæ illi erant, nihil habere; & Crux, quam ſolam tota vita familiarem habebat, multiſque pecuniis excellentiorem ſibi eſſe exiſtimabat. S.Gregor.Naz. or.20. in laudem S.Baſilii.

Si, ut latro, Cruci ſimul affixus fueris, probo animo Deum agnoſce: cùmque ille propter te, tuumque peccatum, cum iniquis reputatus ſit; tu propter illum juſtus fias. Adora tua cauſa ſuſpenſum, pendens etiam ipſe. Lucri aliquid ex ipſa quoque improbitate collige. S.Greg.Naz. or.42.

Grata ignominia Crucis ei, qui Crucifixo ingratus non eſt. S.Bern.ſ.25. in Cant.

Agnoſce hæreditatem tuam in Cruce Chriſti in laboribus plurimis. S. Bern.l.2. de conſid.c.6.

Latrones, qui cum Chriſto crucifixi fuerant, ſignificant eos, qui ſub fide, & confeſſione Chriſti, vel agonem martyrii, vel quælibet arctioris Diſciplinæ inſtituta, ſubeunt. Sed qui hæc pro æterna vita gerunt, dextri latronis fide deſignantur; qui verò humanæ laudis intuitu, ſiniſtri latronis mentem imitantur. V. Beda in c.15. Marci.

Ille non amat Chriſtum, qui non amat Crucem Chriſti. Beat. Petr.Dam. in Invent.S.Cruc.

Idem ſ.1. de Exalt. S. Cruc. vocat Crucem victorum coronam: niſi pretium Crucis intelligas, neſcies, quid dicat; quia Deus non reperit lauream, qua coronet eos, qui in hac vita paſſi ſunt adverſa; quàm ut eis novam Crucem veteri ſubmittat.

Non dedignetur juſtus intrare cœlum per portam Crucis, per quam ingreſſus eſt Dominus. Sanctus Thom. Villan. conc.2. de uno M.

Via Crucis vita noſtra; via electorum, via paucorum, via amara, via vitæ ſalutis, via brevis, via laboris, via perfectionis. Joan. Gerſon ep. de cuſtodia ſenſuum.

Quamdiu ſum filius veteris Adam, grave jugum porto. Si eſſem filius novi Adam, leve jugum portarem. Quid eſt jugum grave? *talentum plumbi* Zach.5.7. Et quod eſt onus leve? Crux Chriſti. Illud, ſicut ſcriptum eſt, ſubmergitur in aquis vehementibus; iſtud enatat ſuper aquas. Mira res! nihil formidoloſius homini, quàm Crucem pati. Sed quare timent homines Crucem? quia latrones ſunt. Si latrones non eſſent, Crucem non timerent. Quòd enim majus homicidium, quàm ut ſeipſum interficiat homo? quoties voluntariè & ex ſtudio peccatum perpetrat, quid aliud, quàm ſeipſum jugulat. Drogo Oſt. de Sacr. Dom.Paſſ.

Arboris Sanct. Crucis nec foliolum permittere debemus in terram cadere: erat Balthaſ. Alvarez ad afflictos familiaris exhortatio. de Ponte c.28.

Henrico Suſoni, quoties graviores aliquæ Cruces impendebant, viſus eſt D. Jeſus in ejus caput rubentes roſas depluere. S. Joannes Columbanus Jeſuatorum fundator in tribulationibus exultans clamabat: laudetur Jeſus Chriſtus Crucifixus. Lyræus de imit. C.P.

S.Io. Damaſc.l.4.c.12. vocat Crucem: argumentum multæ benedictionis.

§. XVIII.

De Conſignatione Crucis.

AD omnem, progreſſum, atque promotum; ad omnem aditum, & exitum; ad veſtitum, ad calceatum; ad lavacra, ad menſas, ad lumina, cubilia, ad ſedilia; quæcumque nos converſatio exercet, frontem Crucis ſignaculo terimus. Tertull de cor. mil.

Ad omnem actum, ad omnem inceſſum, manus pingat Crucem. S.Hier.ep.22. ad Euſtoch. de cuſt.Virg.

Non pudeat nos Crucis Chriſti. Tu manifeſtè ſigna te Cruce in fronte; ut dæmones ſignum Regis videntes, trementes procul fugiant. Fac autem hoc ſignum & manducans, & bibens, & ſedens, & ſtans, & loquens, & ambulans; in ſumma in omni tuo negotio. S.Cyrill.Jeroſ.Catech.4.

Signum Chriſti eſt Crux; ſignum diaboli eſt circulus, vel rota. S.Vinc.Ferr.ſ.2. de SS.Trinit.

§. XIX.

Digitized by Google

§. XIX.

Crux amuletum contra peccata, & tentationes.

Eſt tanta vis Crucis Chriſti; ut, ſi ante oculos ponatur, & in mente fideliter retineatur; ità ut in ipſam mortem Chriſti intentis oculis mentis aſpiciatur; nulla concupiſcentia, nulla libido, nulla poſſit ſuperare invidia; ſed continuò ad ejus præſentiam totus ille peccati, & carnis, fugatur exercitus. Orig.l.6. in ep. ad Rom.

Semper Crucem habe ante oculos tuos radiantem, & prorſus à peccatis per id temporis abibis. Nam ſicut columna nubis, Ex. 13.21. figura noſtræ Crucis, Hebræorum multitudinem protegebat, nè quid mali ab Ægyptiis paterentur; ità Crux ante oculos viſa ſtatim abigit malam voluptatem. Hæc enim ſalus eſt animæ, fœdarumque concupiſcentiarum ſalubre antidotum. S.Chryſoſt. ſerm. de Joſeph.

Crucis meminiſſe, inſignis gaudii materia, mœroriſque imminutio eſt. S.Andr.Cret.or. in Exalt.S.Cruc.

§. XX.

De Iconibus Crucum.

Crucem, quæ Conſtantinopoli S.Sophiæ aſſervabatur, tribus illis diebus ante Paſcha, quibus in altari colenda exponebatur; non modò mirificum odorem exhalaſſe, ſed & nodos ejus liquorem omni morborum generi ſalutarem fundere conſuevisse, certùm eſt. V. Beda c.22. de locis ſanctis.

Primi Chriſtiani, quo pravum antiquum morem extirparent, Crucem pro Mercurio ſubſtituere cœperunt; & lapides cum magna reverentia mittere, in memoriam Calvarii montis. Corn. in Prov.26.

Anno 1625. In Singafu civitate dum ſub fundamentis foderent, inventa eſt Crux; cujus coma liliorum in modum, cum tabula lapidea, in qua leges Chriſtianorum inſculptæ. Kircherus China illuſtr.p.1.cap.2.

TITULUS XLIV.

CURA MINIMORUM.

§. I.

Cura Minimorum in bono.

Ex Veteri.

De *ligno ſcientiæ boni, & mali, nè comedas*. Gen.2. 17. Baſilius, & Nyſſenus: ſciendum, mandatum, quod obedientiam hominis probaret, datum fuiſſe. Verùm, ſi Deus Adami obedientiam experiri vult, cur non rem majoris momenti præcipit? Parum in pomi contemptu obedientia laborat, quando paradiſi deliciis caundat. Si vetuiſſet reliquas omnes, una tantùm conceſſa, alacris obſequii agnoſceretur devotio; at, tot pomiferis conceſſis arboribus, una abſtinere, nec cultus obſequium, nec obedientiæ videtur ſtudium. Minima præcipit, ut obedientiæ virtutem examinet: nam vel indevoti eſt magnis obtemperare præceptis; eſt perfecti, parere vel minimis. Naxera in Joſ.8.§.4.

Digitus DEI eſt hic. Ex.8.19. Manui adverſantur, & ſuccumbunt digito. Sciniphes educere incantamentis non poſſunt, qui virgas dracones fecerant apparere. Theodoret. Digitum DEI dixit, non manum; huic tamen digito ſuccubuerunt. Lethali non inficit, juſtorum eſt; ait nec apicem Legis præterire, perfectorum. Id.ib.

Tolle totum omnem multitudinem pugnatorum, & conſurgens aſcende in oppidum Hai. Joſ.8.1. Cur omnem ſuam multitudinem tollat invaſurus non muratam, nec copioſam urbem, ſed oppidum? fors quia oppidum: ſæpe enim exiliora, & minora, majorem virtutem, & fortitudinem, exigunt. Id. ib.

Cur durante coma Samſonis duravit & fortitudo? Iudic.16.14. Ut Deus moneret, capillorum, id eſt, rerum minimarum nobis curam eſſe habendam. Corn. hic.

Revertere & dormi. 1.Reg.3.6. Suſpicatus Heli Samuelem vocari à Domino, jubet illum ad lectulum redire, & dormire. Quale hoc præceptum ad puerum, qui expectabat ſe à Domino vocandum? cur non potius monet, ut oret, vel aliud virtutis inſigne opus faciat? S.Greg.lib.2. in Reg.cap.3. redire ad ſomni quietem Samuel finitur, ut profectò nec ea, quæ ſunt minima, contemnamus. Baeza l.14.cap.12.

Abigail ex humili fortuna à Davide in regni, throniqne conſortem aſſumpta, ob tenue humanitatis obſequium, & pauca edulia, quibus David, & ſervos, recreavit. 1.Reg.25.27. Rebecca in Iſaaci Sponſam, & promiſſi Meſſiæ abaviam, propter oblatum ejus paranympho aquæ hauſtum, adſcita eſt. Gen.24. 18. &c. Segneri ſ.21. die Ven.3.

Capillos Deus numerat, & eorum curam habet; greſſus obſervat. In templo Salomonis uſque ad ipſa emunctoria providere voluit. *Quatuor ſunt minima terræ, & ipſa ſunt ſapientiora ſapientibus*. Proverb.30. 24. *Minimum pro magno placeat tibi*. Eccli 29. 30.

Iudith, non poſt proſtratos leones, aut urſos, ut David ad gigantem; ſed poſt fuſum ad gladium accedit. Iudith. 13. 8. Sic Prov.31.19. mulier illa *manum ſuam miſit ad fortia, & digiti ejus apprehenderunt fuſum*. Hæccine fortia illa facinora, ad quæ miſit manum, quòd apprehendit fuſum? quid fuſo cum fortibus facinoribus? ianè fortiſſimi etiam viri in ſpirituali ſtadio per levium rerum exercitium ſeſe ad ardua accingunt. Baeza l.10.c.7.§.4. S. Petr. Dam.opuſc.14.c.1.quia videlicet hujus vitæ idoneus executor ſic ſe per majora opera ex devotionis fervore dilatat, ut etiam cautus, quæ ſunt minima, non relinquat.

Rugitus leonis, & vox leænæ, & dentes catulorum leonum contriti ſunt, inquit Eliphaz Iob.4.10.Sed quid mirum, catulorum fractos dentes, quando diſcerptos leones, & leænas, præmiſit? ſtylum invertat, & a catulorum dentibus inchoet; ut exaggeratio debitis gradibus ad ſummum aſcendat. Leones vincere, virtutis elogium eſt: ſed nonnumquam qui leonem, & leænam in fruſta laceravit, catulorum ſuſtinuit morſus. Naxera in Ioſ.8.§.4.

Vulneraſti cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui. Cant.4.9. In uno oculorum, & in uno crine, ſaucium ſe clamat: ut oſtenderet, non tam ſibi grata eſſe opera magna juſtorum, ſed etiam minima. S.Franc.Saleſius prax Spir.p.3.c.35.

Ex Novo.

Si tetigero tantùm veſtimentum eius ſalva ero. Matth.9. 21. De levi fimbriæ tactu morbo ſalutem parat. Sic per leviſſima virtutum exercitia ad illuſtres ſæpe victorias aptamur. Baeza l.10. cap.7.§ 4.

Veſtri capilli capitis omnes numerati ſunt. Matth.10.30. Diſcipulorum Domini etiam capilli dicuntur eſſe numerati! hoc eſt, omnes actus, omnes ſermones, omnes cogitationes eorum ſervantur apud DEUM; quia juſtæ, quia ſanctæ ſunt. Orig. hom. 8. in Levit.

Quis, putas, maior eſt in regno cælorum? Matth.18. 1. In ſalutis negotio etiam minima ſervanda, & implenda. Parvuli fieri jubemur, qui in regnum cœlorum contendimus. Sed cur parvuli fiamus? alibi monebat Matth.5. 48.*eſtote perfecti, ſicut Pater veſter cæleſtis perfectus eſt*; modò ut ſicut parvuli efficiamur. Quid parvulus commune habet cum Patre, & Creatore omnium? Parvulus æſtimat parva. Nec aliter magis claret perfectio Ceatoris, quàm in eo: quòd etiam rationem, & curam habet parvorum animalium. Fiat ergo parvulus æſtimando etiam virtutum parva; quiſquis Conditoris induere vult imaginem. S. Hieron. in Epitaphio Nepotiani: ut enim Creatorem non in cœlo tantùm miramur, & in terra, & ſole, oceano, elephantis, camelis, equis, bobus, pardis, urſis, leonibus; ſed in minutis quoque animalculis, formica, culice, muſcis, vermiculis, & iſtiuſmodi genere; quorum magis ſcimus corpora, quàm nomina, eamdemque in cunctis veneramur ſolertiam; ità mens CHRISTO dedita, æquè in minoribus, ac majoribus intenta eſt: ſciens etiam pro otioſo verbo reddendam rationem. Baeza lib.14.c.12.§.3.

Chriſtus Luc.7. 44. Phariſæum arguit, quòd pedibus aquam non dederit, neque terſerit capillis, nullam faciens mentionem alabaſtri, & unguenti pretioſi. Quia aqua, & capillis, hoc eſt, rebus minutis deſignantur ea, quibus gratiam DEI poſſemus mereri. *Tu quidem greſſus meos dinumeraſti*. Job.14. 16. Pellegrinus cap.5. Matth. parte 12.

Admone illos ad omne opus bonum paratos eſſe. Tit.3.1.

Signum magnum apparuit in cælo. Apoc.12.1. Sed cur magnum, quod minimis coronatur luminibus, luminari verò maximo veſtiatur? Itane majus lumen vilius in Origine eſt? principſque ſiderum non coronat, ſed veſtit? Nimirum quæ in cœlo coronant Reges, non tantùm facta præclara ſunt, ſed ſæpe quæ minima putantur opera, principibus cœli diademata fabricant. Riſus compreſſus, verbum duriuſculum non repoſitum, non emiſſus lepor, bolus neglectus in patina; ſtellæ, non ſoles ſunt; ſpectatore carent, nec in luce humanæ æſtimationis coruſcant. At in cœlo præ ſole nobiliora æſtimata regnantes coronant. Diſce minima non ſpernere; qui non ſole, ſed ſtellis, Virginem vides inſignitam. Oliva lib.12.Strom. hic.

Digitized by Google

Ex Patribus.

Nihil earum rerum, quæ DEO offeruntur, tam parvum eſt, quamvis etiam minimi momenti ſit, quamvis longè illis dignitate inferius, quod non omnino accipiat, atque comprobet. S. Greg.Naz.or.23.

Præceptores non ſolùm elementorum Scholaribus oſtendunt figuras; ſed & minima quoque puncta, diſtinctioneſque, proponunt. Atque ſic oportet nihil, quantumvis minimum, quod ad ſalutem pertineat, negligere. S.Ephrem. de vita ſpirit.

Nec in maximis tantùm, ſed & in minimis, maximus erat. S. Bern.ſ.26. in Cant. de Gerardo fratre ſuo.

Vide plura tit. Parva. Liberalitas Dei.

§. II.

Cura minimorum in malo.

E*T nè tangeremus illud.* Gen.3. 3. Mendacii ab Interpretibus ſolet argui Eva; quòd non ſolùm eſum, ſed etiam tactum ligni, ſibi dicat prohibitum: quod tamen c.2. 17. non exprimitur. Ego tamen non video, cur, qui in negotio minùs periculoſo, montis tactum prohibuit, hic etiam tactum ligni non vetaret; licèt id Scriptura non referat. Quòd ſi, ut eſt, probabile putas; meritò DEUS vetuit tactum, nè à tactu veniret ad eſum. Oleaſt. hic: pius Pater præcepit non tangere; licèt ſcriptum non ſit; nè contingeret edere. Solet Dominus vias ad peccandum, ſeu initia, præcludere, nè contingat peccare. Ramirez in epiſt. Chr. Apoc.2.

Cavete, nè aſcendatis in montem, nec tangatis fines illius. Ex 19. 12. Oleaſt. hic: pulchram habent admonitionem Prælati, ut, cùm velint præcepta ſua à ſubditis ſervari, prohibeant initia tranſgreſſionum &c. Quare & hic Dominus non ſolùm prohibet montis aſcenſum, ſed & contactum. Ideò enim prohibet tangi, ne contingeret aſcendere. Ubi ſimul diſce, quàm ſit cavendum, peccati terminos accedere, ſi vis non peccare. Id.ib.

Nazaræi, Num.6. 3. etiam acinis abſtinere debebant: nè videlicet ab acinis ad uvas, ab uvis ad vinum, tranſirent. Ità religioſi omnem etiam minimam, & remotam occaſionem gulæ, & peccati, præſcindere debent. S. Antoninus 2.part. hiſt.tit.15.§ 2. Præfatæ Religiones, quæ non magno fervore, & vitæ ſanctimonia, initium habuerunt, minima negligentes traditionum paternarum, proceſſu temporis paulatim defluxerunt, & exinanitæ ſunt uſque ad fundamentum in eis, vota ſcilicet ſubſtantialia. S. Greg.Naz.orat. de fuco: illud velim nè ignores: rugam unam tibi turpiorem eſſe, quàm maxima vulnera iis, qui in Mundo vivunt: neque enim tam notabilem, ac conſpicuum in ſordidis, quàm in puris unius coloris veſtibus, labes aliqua fœditatem habet. Corn. hic.

Capite nobis vulpes parvulas. Cant.2.15. Ecclæ 10.1. *Muſcæ morientes perdunt ſuavitatem unguenti.* Id eſt, ex re parva; ſi contemnatur, oritur magnum damnum; maximè cùm res parva ſinitur multiplicari. De Ponte hic Exh.35.§.2. Parvæ vulpes, ſunt relaxationes regulæ, & diſciplinæ, in rebus parvis. Cùm in monaſterio diſſimulatur ruptura ſilentii; uſurpatio rerum parvarum non petita licentia &c. Corn. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Si de virtute in virtutem, de profectu ad profectum, vultis aſcendere; ſemper timete in ſingulis minimis DEUM offendere. S.Anſelmus ep.6. Monachis in Cyſterc.Cœnobio.

Quidquid nunc parvipendendo tranſimus, palpando tegimus, diſſimulando negligimus; quanto illic cruciatu vindex flamma conſumet! S.Bern.ſer.de eo, quod legitur Job.5.19.

Anno 1584. Bolſani miſſi in montes metallici foſſores cum ſuis quiſque lampadibus, ut ſolent. Eorum incautior unus lampadis mucum projecit in ſulphuris venam; & ità incendit montem, ut ſocios omnes repentinum hoc incendium ſuffocaverit, mons ipſe biennium fermè arſerit. Parva ſæpe ſcintilla. Drexelius aurifod. cap.2.

Ferunt urbem nobilem obſeſſam ab hoſtibus non priùs captam quàm emiſſus dolo ab hoſtibus lepuſculus, cùm ad urbis portas accurreret, à portæ cuſtodibus aperto tantiſper portæ minoris aditu, admiſſus eſt. Qua occaſione uſi hoſtes, alii ex aliis in portam illam irruerunt, urbe deinde tota potiti. Nadaſi in ſexto menſe amor. div.

TITULUS XLV.

CURIOSITAS.

Motiva eam vitandi.

T*Otus propter aſpectum captivus factus eſt.* Gen.34. 2. S. Chryſ.hom.59. de Emor filio Sychem. Oculus ſit animæ feneſtra, ſpeculum ſit mentis, ſit lumen corporis, membrorum dux ſit; non introitus vitiorum. S.Chryſol.ſ.139.

Gravis, ac vehemens eſt proditor, oculus vagus, atque diſtractus. S.Ephrem. Paræn.37.

Mens oculis tamquam feneſtris utitur. Lactantius lib. de opificio Dei.

Non humiliter, neque conſtanter, ut debuit, ingreſſus eſt: & fortaſſè ideò corruit; quoniam, non ut pugnaret, ſed ut finem videret, acceſſit. S.Laur.Juſt. de triumph.c.8. de Petro.

Si porta oculorum bene munita fuerit, tota illa interior civitas cordis noſtri ab aſſultu vitiorum quieta erit. Hugo à S. Victore in Pſ.13.

Vide plura tit. Oculus.

D.

TITULUS I.

DEBITA.

§. I.

DEO reddenda.

D*Imitte nobis debita.* Matth.6.12. Quid debemus DEO, niſi imaginem, & ſimilitudinem ejus ſervare illæſam? S.Chryſ.hom.9.c.6. in Matth.

Cùm non haberet, unde redderet. Matth.8.25. Si non habebat, unde redderet, cur reſpondet tanta cum fiducia: *& omnia reddam tibi?* utrumque veriſſimum eſt: non habet peccator, unde reddat; & poteſt cum fiducia maxima dicere, *omnia reddam tibi.* Non habet, unde reddat à ſe; habet, unde reddat à DEO. Non poteſt peccati debitum ſolvere pecunia propria, poteſt ſolvere pecunia, & mentis D.N.J.C. In ſeipſum ſi oculos conjiciat, nihil reperiet, quod pro peccato remittendo ſit ſatis: ſi Chriſtum Crucifixum intueatur, fidenter clamabit: Domine, omnia reddam tibi. Non reddam ex opibus meis; ſed ex opulentiſſimis theſauris vulnerum Domini mei. Barradius t.2.l.10.c.37. hic D.22.Pent.

Redde, quod debes. Matth.18.28. Nulla eſt omnino creatura, quæ, quod debet, non faciat; excepto homine ſolo, & diabolo. Probat id deinde I. ab Angelis, & reliquis creaturis. S. Bonav ſ.123. D.22. Pent.

Duo debitores erant cuidam fœneratori. Luc.7.41. Non materialem fœneratori huic debemus pecuniam, ſed meritorum examina, æra virtutum; quarum meritum gravitatis pondere juſtitiæ ſpecie, ſono confeſſionis, expeditur. Væ mihi! ſi non habuero, quod accepi. Aut quia difficile quiſquam eſt, qui fœneratori huic integrum debitum poſſit exolvere. Nihil eſt, quòd dignè DEO referre poſſimus. Quid enim referamus pro ſuſcepta carnis injuria? Quid pro verberibus? quid pro Cruce? obitu? ſepultura? Væ mihi! ſi non dilexero. Reddamus ergo amorem pro debito, charitatem pro munere, gratiam pro ſanguinis pretio. Plus enim diligit, cui donatur ampliùs. S.Ambr.lib.6. hic.

Plura ſolvendi habet ſubſidia, qui DEO; quàm is, qui homini debet. Homo pecuniam pro pecunia repoſcit, quæ non ſemper debitori præſtò eſt, DEUS affectum exigit, qui in tua poteſtate eſt. Nemo pauper eſt, qui DEO debet; niſi qui ſeip-

ſum

Digitized by Google

ſum pauperem feceris. Etſi non habet, quæ vendas; habet, quæ ſolvat. Oratio, lachrymæ, jejunia, debitoris boni cenſus eſt. S.Ambr.lib.2. de pœnit.c.8.

Etiamſi mille mortes pro Chriſto pateremur; nè ſic quidem ſatisfacere, aut debitum noſtrum implere, poſſemus. Alius quippe eſt DEI, alius ſervorum, ſanguis; ſecundùm dignitatem dico, non ſecundùm ſubſtantiam. Jo.Climac. gr.22.

Quid illi retribuemus pro omnibus, quæ retribuit nobis? Quid illi pro malis meis, quæ pertulit? quid pro bonis ſuis, quæ contulit, referam? quid pro ſuſcepta carne? quid pro alapis, opprobriis, flagellis, cruce, obitu, ſepultura, rependam? Reddamus amorem pro debito. S.Paulinus ep.4. ad Severum.

Ingentia debita labor ſolvit exiguus, quæ vix conſumpturus erat ardor æternus. S.Cæſarius hom.1.

§. II.

Debita peccata ſunt.

D*imitte nobis debita noſtra*. Matth.6.12. *Et dimitte nobis peccata noſtra*. Luc.11.4. Quare poſt petitionem panis de venia peccatorum agitur? Reſp. Fortunatus: bene, poſt eſcam quæſitam, poſtulatur venia peccatorum; ut, qui DEI cibo paſcitur, Deo vivat. In pane intelliguntur omnia temporalia ad vitam neceſſaria. Obtentis his homo ad peccatum adeò eſt proclivis, ut mox ei neceſſe ſit veniam peccatorum petere. S. Thom. in Catena ex S.Chryſ. poſt ſubſidium cibi, petitur & venia delicti. Sylv. in Matth.6.q.16.

Decem millia talenta. Matth.18.24. Quantùm intereſt inter centum denarios, & decem millia talenta; tantum & inter ea, quæ nos in Dominum; & ea, quæ alii in nos delinquerunt. S. Chryſ. in Gen hom.27.

Et debitum dimiſit ei. Matth.18.27. Quàm facilis debitum remittit, qui tam iratus juſſit venundari peccatorem. Juſſit venundari, ut peteret veniam. Vexamur à Domino, ut ad pœnitudinem alliciamur. S. Chryſ. Rex cœleſtis non ex crudelitate juſſit ſervum venundari, uxorem & filios: ſed quia incredibili cura illius devictus hac comminatione ad ſupplicandum, nè venderetur, adducebatur. Eſcob.t.6.par.Chr.l.2.§.3.

Non curabant Sodomitæ debita, neglexerunt quotidie. Neglectu creſcente crevit debitum: repetitionis Chirographum auctum eſt, fœnera peccati aucta ſunt; factum eſt tempus repetitionis. Non habuerunt aliquid in promptu, quod redderent; non erant ſolvendo. Imperavit Dominus debiti, ut ipſi traderentur igni, & mulieres eorum, & filii eorum: & omnia, quæ habuerunt in ſatisfactionem cederent. S. Chryſ. in Gen. ſerm. de Adam, & pœnitentia.

Oculi ſunt velut loculi ſolutionem debitam deducentes per lacrymas. S.Bonavent. in Pſ 118.

TITULUS II.

DESIDERIA.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

O*S meum aperui*. Pſal.118.131. Os cordis deſiderium eſt: quod tunc ad amorem aperitur, quando ſupra modum ab homine deſideratur. Sanct.Thom. Vill. ſer.3. Diliges Dom. &c.

Omnis labor hominis in ore eius. Eccl. 6.7. Os dicitur inhiatio deſiderii: qui enim deſiderat, quaſi os aperit. Laborem igitur eſſe in ore, hoc eſt, laborare ad deſiderii completionem. S. Bonavent. hic.

Omnis, qui vult ſibi aliquid præſtari, in ardore eſt deſiderii. Ipſum deſiderium ſitis eſt animæ. S.Aug. in Pſ.62.

Hydropim ſpiritualiter patitur, qui ardenter aliquid concupiſcit. S.Laur.Juſt. in faſc.am.cap.15.

Fames animæ, deſiderium eſt. Rich. à S.Vict.tr. de grad.char. p.1.cap.2.

§. II.

Deſideria dilata cruciant.

Ex Veteri.

M*Ultiplicabo ærumnas tuas*. Gen.3.16. *& conceptus tuos*. Ex Hebræo aliqui ſic reddunt: *Multiplicando multiplicabo anguſtiam tuam, & conceptum tuum; anguſtia paries filios tuos*. Ubi obſervat Oleaſter: non in eo fuiſſe maledictam mulierem, quòd multas proles paritura eſſet, (hoc enim in beneficiis Dei numeratur) ſed maledictionem, & pœnam, illius futuram in modo pariendi, & tempore conceptus. Decreverat enim Deus, ait Oleaſter, ut fœmina ſuſcepto ſemine, & formato fœtu, ſtatim illum emitteret, & non geſtaret in utero ad novem menſes cum maxima moleſtia; ideo in pœnam peccati multiplicavit tempus. Eſt mulier deſideriorum mirè impatiens: quam cùm DEUS maximè totam vellet, acerbiores non invenit dolores, quàm ut eam tes cupitæ dilatione caſtigarent. Did. Niſſ. ſer.5. Domin.2. Quadrag. §.4.

Commota fuerant viſcera eius ſuper fratre ſuo. Gen.43.30. Sept. *torquebantur viſcera eius*. S.Ambr.l. de Joſeph. c.10. torquebantur viſcera ejus, quia complectendi ejus, quem deſiderabat, libertas differebatur. Id. ib gaudendum tibi potiùs, ea quo chariſſimum tuum Beniamin vides tamdiu deſideratum. Ardenter ſe manifeſtare, illum amplexari, & oſculari, cupiebat; ſed eo continuit ſe, quia tempus opportunum id faciendi expectabat.

Videns autem populus, quod moram faceret deſcendendi de monte Moyſes. Ex.32.1. Impatientiſſimum deſiderium, & expectatio longior, eos ad idololatriam compulit. Paoletti ſerm.14. de S. Monica.

Si occurrerit tibi homo, non ſalutes eum; &, ſi ſalutaverit te quiſpiam, non reſpondeas illi. 4.Reg.4.29. Quærit Abul. cur ita properare voluerit Eliſæus diſcipulum ſuum ad reſuſcitandum puerum? Reſp. id factum, ad ſatisfaciendum citò deſiderio mulieris.

Defecit in ſalutare tuum anima mea. Pſalm.118.81. Ponitur hoc verbum, *defecit*, pro deſiderii nimietate declaranda. Ut eſt illud Pſ.83.3. *concupiſcit, & deficit anima mea in atria Domini*. Item & hic ſancta congregatio defeciſſe dicit animam ſuam in Domini Salvatoris ardentiſſimam charitatem. Mos enim iſte humanitatis eſt; ut, quod omninò concupiſcimus, in eo laſſari, ac deficere videamur; quando dilatione ſuſpenſi ad vota noſtra pervenire non poſſumus. Caſſiodorus in Pſ.118.

Spes, quæ differtur, affligit animam. Prov.13.12. Cunctis liquet, quòd omne deſiderium pœna ſit; Salomone quoque atteſtante, qui ait: *Spes, quæ differtur &c.* S.Greg.mor.l.9 c.15. Hebr. *Spes protracta, morbus, aut ægritudo cordis: dolor cordis maximus*.

Ex Novo.

Rogate ergo Dominum meſſis, ut mittat operarios in meſſem ſuam. Matth.9.38. Quærit Abulenſis: cur non juſſerit petere operarios ad ſeminandum? juxta Luc.8.5. *Exiit, qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum*. Reſp. q.8. in c.10 Matth. hoc dictum eſt, ad confortationem Diſcipulorum. Quia, ſi diceret eis Chriſtus, quòd mittebat eos ad ſeminandum, videbatur eis imponere triſtem rem; eò quod, qui ſeminat, expectat longo tempore; qui autem metit, gaudet ſecundum illud Iſ. *lætabuntur coram te, ſicut qui lætantur in meſſe*. Non eſt leve genus martirii, torqueri tyrannide deſiderii. Did.Niſſ.D.1.Paſch.§.2.

Quærit S.Ambroſ.l.1.de pœnit. c.16. Cur Deus eleemoſynariis, quibus vitam æternam addicit, hujus vitę bona promittat Matth.19.29. *Omnis, qui reliquerit &c. centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit?* reſpondet: priùs hic promittit, ut faſtidia dilationis auferret q.d. fovere deſideria gloriæ, quæ expectatur, talibus promiſſis voluit, & mitigare ſpei ardores, quæ moleſtiſſima eſt. Did.Niſſ.ſer.5.D.1.Quadr.

Nolebant venire. Matth.22.3.4. Iterum Rex mittit ſervos cum tali mandato: *prandium meum paravi; tauri mei, & altilia occiſa ſunt; & omnia parata: venite ad nuptias*. Cur monet, in promptu eſſe omnia, nec aliud reliquum: quàm venire, & inſtructæ jam menſæ aſſidere? Cauſa hæc eſt: vocabantur primò nuntio ad nuptias, & ad prandium: cumque invitati putarent, moras fore in celebritate nuptiarum, nolebant venire. Nam homines omni voluptati renuntiare malunt, quàm diu illam expectare. Plus enim ponderis habet dolor deſiderii præſentis, quàm gaudium boni futuri. Itaque Rex, ut certò illos convivas habeat, monet: invitaſſe illos non ad expectandum, ſed ad prandendum. Did Niſſ.ſ.5.D.1.Quadr.

Volo, ut protinus des mihi in diſco caput Joannis Baptiſtæ. Marci 6.25. Et non vides puella regem menſæ aſſidentem? cum primoribus regni ſui; nec opportunum eſſe exercendæ crudelitati tempus; nec decere, ut vinum ſanguine miſceatur. Nihil horum vel cogitat, vel curat. *Volo ut protinus des*. Idem. ſer.4. Dom.1. Quadr. §.4.

Exultavit infans in utero eius. Luc.1.44. S. Chryſ. apud Metaphr.24. Junii: exultavit, tamquam injuſtam cuſtodiam quæriebat matricem; in clauſtra naturæ inſultabat, calcibus; & clauſis labiis vociferabatur figuris, talia matri dicens; injuſtè facis, ò mater! quæ tardas prophetam; geſtando in utero præcurſorem Regis Chriſti martyrem ſtringis. Unde hoc martyrium Joanni? quis carnifex? non alius, quàm vicinitas boni propinqui: ad

manum

manum habere Deum, nec illo frui pro voto poſſe; hoc eſt eſſe martyrem. Id.fer.6.D 1.Quadr.§.2.

Baptiſmo habeo baptizari: & quomodo coarctor; uſque dum perficiatur. Luc.12.50. Non ait: quomodo, cùm perficietur, arctabor. q.d. tunc non arctabor, cùm perficietur. Modò deſiderii patitur flammas, poſtea ſuſtinebit crucis injurias. Sed adeò leviùs eſt, patibulo dilaniari, quàm equuleo deſideriorum torqueri; ut deſiderans arctetur, patiens quodammodo doloribus exolvatur. Cajetanus: affirmatur coarctatio, id eſt, afflictio; & ſub admiratione ponitur modus. Quomodo? quia incredibili modo affectabat perfectionem paſſionis ſuæ. Vehemens deſiderium, animi martyrium. Qui anxio, vehementique deſiderio cor tradidit, ſævo tortore non indiget: nam cupiditatis flamma ſic durè exedit præcordia, ut longè tyrannorum excedat tormenta. Inventus eſt, qui ardenti rogo manum ſubridens admoverit; qui ferociam trucis tortoris, marmoris inſtar, eliſerit, &c. non tamen hucuſque repertus eſt, qui, urgenti deſiderio divexatus, non clamet, non gemat, & ſuſpiret. Naxera in Ioſ.15.§.34.

Domine memento mei, cùm veneris in regnum tuum. Luc.23.42. Nè ſuperaretur tædio, nè laxaretur tarditate, nè longæ expectationis fatigatione ſuccumberet: beatitudinem cœleſtem, & cœleſte promitrit obſequium. S Chryſol.ſ.24.

Et ego mitto promiſſum Patris mei in vos. his dictis, *elevatis manibus, benedixit eis.* Luc.24.49.50. Benedicit Diſcipulos ſuos, fortaſſis infundens eis vim; quæ cuſtodiret uſque ad adventum Spiritus. Theophyl. hic. Cur hoc robore egebant Apoſtoli, ut ſervarentur uſque in diem adventus Spiritus Sancti? quod periculum imminebat? Quia ſpes tantùm affligere ſolet; ut videatur Deus præſtolabundos novis auxiliis neceſſariò conſtabilire debere, nè vita illorum inter expectationem deficiat. Did. Niſſ. lib. 10. cap.2.

Erat ibi 38. annos habens in infirmitate ſua. Jo.5.5. Ex multis miſeriis, quas hic homo paſſus, præcipuus dolor fuit, expectatio 38. annorum. Id.f.6.D.1.Quadr.

Modicum, & non videbitis me. Jo.16.16. O modicum, & modicum! ò modicum longum! Pie Domine! modicum dicis, quod non videbimus te? ſalvum ſit verbum Domini mei. longum eſt, & multùm valdè nimis. S.Bern.ſ.74. in Cant.

Ex Patribus, & aliis.

Domine ante te omne deſiderium &c. Omne deſiderium in pœnam convertitur, ſi non citò evenerit, quod optatur. S.Greg. in Pſ.3.pœnit.

Maximæ dilectionis, & fidei eſt, non patienter mori; ſed patienter vivere in hoc ſæculo pleno peccatis; & voluntatem ſequi Creatoris cuncta bene diſponentis, dum non citò exauditur cupiens diſſolvi; deſiderans ab iſta valle lacrymarum migrare ad gaudium viſionis Dei. S Rupert.l.12. in Matth.

Unicus revera dies, tota hominis vita eſt deſiderio languentibus. Quod Theocritus in Bucolicis dixit: languentes deſiderio una luce ſeneſcunt. S.Greg.Naz.or.13.

Omnis mora deſideranti longa eſt. Hugo à S.Vict. in Pſ.41.

Vide plura tit. Spes. Longanimitas.

§. III.

Cupimus negata, difficilia, abſtruſa, abſentia.

Ex Veteri.

T*Abernaculum ità facies: decem cortinas.* Ex.26.1. Oleaſt. novit Dominus, quàm facilè in contemptum veniant, quæ nobis ſunt familiaria; ideo, licèt delicias duxerit eſſe cum filiis hominum, voluit tamen ab eis multis operculis occultari.

O ſi quis mihi daret potum aquæ &c. 2.Reg.23.15. Non conſtat David hanc aquam appetiiſſe, niſi Philiſtæo ad eam poſito v. 14. Quò Philiſtæus magis aquam negat, eò David magis capit. Quod fitl David, id fame probat Eſau, qui à Jacob pultes petit. Gen. 25.30. Cunctatur Iacob, & negat, niſi ſibi vendat primogenita. Quò Jacob in negando tenacior, eò frater in expetendo importunior; ut mori ſe credat, niſi fruatur optatis. Velloſo in Judith 7. Paræneт.17.

Rex Salomon adamavit mulieres alienigenas multas. 3.Reg.11.1. Pineda l.7. de reb. Salom.c.6.n.3. Mirum, ait, quòd inter tot fœminarum greges nulla mentio Iſraeliticarum fœminarum fiat: quia ſcilicet non placent, quæcumque facilè obtinentur. Seneca l.3. de benefic. c.4. novis cupiditatibus occupati, non quid habeamus, ſed quid petamus; non in id, quod eſt, ſed in id, quod appetimus intenti: quod enim domi eſt, leve eſt. Did.Niſſ. D.1. poſt Paſcha §.1.

Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, quam abſcondiſti. Pſal.30. 20. Rectè autem intelligimus abſcondiſſe, ut eam deſideria humana plus appetant: quia ſolet faſtidiri omne, quod ſubjacet; & vile plerumque creditur, quod ſine aliqua difficultate præſtatur. Caſſiod. hic.

Aquæ furtivæ dulciores. Prov.9.17.

Ex Novo.

Acceſſerunt ad eum turbæ multæ. Matth.15.30. Unde tanta populi tunc ad eum concurſatio? Abul. q.89. venerunt nunc multæ turbæ; quia nunc Chriſtus veniebat tamquam novus in terram illam: nam ſteterat aliquamdiu in terra Tyri, & Sidonis; & tunc Judæi non audiebant verbum illius. Nunc verò cùm redit, ex deſiderio venerunt ad eum multi: quia carentia præſtat deſiderium.

Egreſſus abiit in deſertum locum. Marci 1.35. Eò loci non facilè abiret turba hominum. Negat copiam ſui hominibus Chriſtus D. quò abſens acueret deſiderium eorum. Victor Antioch.

Vide nemini dixeris. Marci 1.44. at ille egreſſus cœpit prædicare.

Fili, recordare, quia recepiſti bona in vita tua. Luc.16.25. S.Chryſol.ſ.123. ex perſona Abrahæ: tu vocas patrem, ego voco filium; ut amariùs doleas, perdidiſſe te, quod natus es. Adhuc voco filium: ut amarius doleas, quod tibi gratia dederat, & natura: quia non habuiſſe, doloris non eſt tanti, quanti habita mœroris eſt perdidiſſe. Author Imperf. in 22. Matth. invenies actum in omnibus prophetis, quia viventes eos nemo coluit, ſed poſt mortem. Unde & Dominus ait: *qui ædificatis ſepulchra prophetarum.* Matth 23.29. S.Hier. ep.46. Scire non poſſumus ægrotationis mala, niſi cùm fuerit ſanitas conſecuta; &, quantum boni virtus habeat, vitia demonſtrant; clariuſque fit lumen comparatione tenebrarum.

Dedit eis poteſtatem filios DEI fieri. Jo.1.12. Satiùs forſan fuiſſet dicere, ut liberalitas videretur major, feciſſe Deum DEI filios hos, qui in Filium ejus credunt: quibus cùm ſolam poteſtatem conceſſam ait, qua filii DEI fieri poſſent; difficultatem aliquam obtinendo illius dignitatis, tali verborum circuitu indicare videtur. Chryſ. & Euthym. Non ſtatim fecit eos DEI filios, nè per ignaviam perdant gratiam: ſed *dedit* ipſis *poteſtatem fieri*, qua diligentiores reddantur. Greg. Naz. orat.16. quidquid facilè percipitur, facilè quoque in contemptum venit, quod autem ſupra nos eſt, quò majori cum difficultate percipi poteſt, eò etiam majorem ſui admirationem movet: atque id omne, quod deſiderium noſtrum fugit, cupiditatem exercet. Cyrill. Alex. l.3. in Jo.c.34. tunc gratiſſimum ſolet videri beneficium, quando magno ardore petitur! aliter animus hominis magnitudinem beneficii non cognoſcit. S.Laur.Juſt.l. de triumph. c.24. id poſſidetur fortiùs, guſtatur dulciùs, chariùs amplectitur, ac prudentiùs cuſtoditur; quod ardentiſſimè concupitum, ſolerter quæſitum; atque laborioſe repertum eſt.

Cùm ſerò eſſet die illo. Jo.20.19. Ingenioſa ſolertia eſt, moras afferre beneficiis, ut ſint gratiora: quia, ſic ſunt homines, ut parvi faciant, quod modico labore; tenui ſumptu aſſequuntur. Did.Niſſ.D.1. poſt Paſcha.

Occaſione accepta peccatum per mandatum operatum eſt in me omnem concupiſcentiam. Rom.7 8. Videtur lex peccati cauſa eſſe; quæ dum prohibet, concupiſcentiam quodammodo inflammare videtur. S.Hier.ep.151.

Ex Patribus, & aliis.

Roſarum amatoribus natura minutas illas ſpinas, quaſi quædam amatoria illectamenta, illi flori affixit; ut ſtimulis illis ægrè contactum admittentibus ad majus deſiderium colligentes provocet. S.Baſilius apud Did.Niſſ.D.4.Pent.§.1.

Sic à natura comparatum eſt; ut quibus expeditè, facileque, potiri poſſumus, ea ſegniùs appetamus. S.Greg.Naz.or.13.

Ideo Chriſtus noluit apparere (in Euchariſtia) quod eſt; ut ſit deſiderabilior. Alger.l.2. de Sacramentis c.5.

Avidius requiritur, quod latet; & pretioſius eſt, quod cum fide quæritur. S.Paſchal.c.12. de Sacram.

Gratior eſt fructus, quem ſpes productior edit: ultro objectorum vilius eſt pretium. S Proſper Aquit.epigr.67.

§. IV.

Deſideria longa, poſſeſſio brevis.

ABrahæ omne vitæ tempus in ſobolis votis tranſactum eſt: inutili ſenectuti conceſſus filius. Gen.21.2. Zeno Veron. ſ. de Abrah. Abraham Patriarcha noſter exploratus à DEO, in ſenectute ſuſcepit filium: nihil tamen ſollicitum Patri, cujus ætas in annis vergentibus in occaſus ſui terminum verſabatur, & educationis tempus anguſtum, quando ſenectuti exitus jam vicinus.

Septi-

Digitized by Google

Septimo die - ſepties circuibitis civitatem , & muri funditus corruent civitatis . Joſ.6.4.5. Hebdomada , humanæ vitæ figura , diebus ſeptem recurrit ; ex quibus ſex in civitate ambiendo ponit popnlus : & ſeptimi diei majus ſpatium ſeptem circuitiones inſumunt ; ac tandem in diei articulo optata eveniuut , & Iericho poſſidetur everſis muris . Naxera in Joſ.5.§.7.

Sol contra Gabaon nè movearis . Ioſue c.10.12.13. diem conflictus abſumpſerat , nec jam ſupererat triumphis ſpatium . Ergo Joſue ſtationem ſoli imperat . Tempus triumpho conceſſum eſt : moratus eſt ſol ; ſed ſtupendo , & ſæculis inviſo miraculo : Joſue luminaria ſiſtit , quia prudenter agnoſcit , poſt longum conflictus ſpatium defuturum victoriæ tempus . Hoc petivit Joſue , ait Lyra ; ut haberet tempus adverſarios perſequendi . Id.ib.

Ubi eſt , qui natus eſt Rex Judaeorum ? Matth.2.2. Chriſtus naſcitur Rex ab omnibus acclamandus, ſed uſque ad vitæ extremum regni titulum non eſt adeptus ; licèt à vitæ primordiis hoc curarit , noſtræ ſalutis ; non gloriæ vanæ , cupidus . Crucem ſubit , & titulus Cruci præfixus Sæculorum Regem denuntiat : *hic eſt Ieſus Rex Iudaeorum* . Matth. 27. 37. O quot doloribus titulus Regni conſtat ! tribus tandem horis caput titulo redimitum reſplendet . Totam vitam laboribus duris conſecraverat , ut acquireret . Idem ibidem .

Anima mea habes - ſtulte , hac nocte . Luc.12.19.20. Non poterant non exigua eſſe poſſeſſionis ſpatia , cùm tam prolixa fuerint ambitionis tempora . S.Cyrill. in Catena : fructus quidem habes in horreis ; ſed annos plurimos unde poteris obtinere ? dives igitur non parat permanentia bona , ſed caduca ; & , quod ſtultius eſt , vitæ longitudinem ſibi taxat , Id.ib.

§. V.

Diu deſiderata chariora .

CArò conſtat , quod longo deſiderio emitur . Chriſtus Chananææ ſalutem Matth.15.23. filiæ dilati deſiderii pretio vendidit . Did.Niſſ.f.5.D.1.Quadr.§.4.

Eò quod eſſet Eliſabeth ſterilis . Luc.1.7. Quare ſterilitas horum parentum explicatur ? V.Beda hic : divinitus eſt procuratum , ut provectæ ætatis , diuque conjugii fructu privatis Joannes parentibus naſceretur : quatenus inopinato prolis ortu , & ipſis donum gratius efficeret , & cœteros miraculi ſtupor futuri prophetæ pararet audituri . Quantò res deſiderata magis eſt extra ſpem , tantò majori cum gaudio ſuſcipitur . Sylv. hic q.8.

Quid mihi , & tibi , eſt mulier : nondum venit hora mea . Jo.2.4. Non ferè ſolet Chriſtus ultrò , & non rogatus , ad miraculorum effectionem accedere : ſed neceſſitati , & ului hominum id expetentium hanc gratiam præbere . Etenim ſæpe uſuvenit , ut , quæ aliquantiſper differuntur ; poſtea ſint chariora ; & , quæ non petita ultrò donantur , minùs grata ſint , minorique in pretio habeantur . S.Cyrill.Alex. apud Nyſſ.

Id poſſidetur fortiùs , guſtatur dulciùs chariùs amplectitur , ac prudentiùs cuſtoditur ; quod ardentiſſimè concupitum , ſolerter quæſitum , atque laborioſè repertum eſt . S.Laur. Juſt. de triumph.c.24.

§. VI.

Deſideria bona & ſancta .

Num. I.

Symbola , & allegoria .

D*Iviſitque aquas quæ erant ſub firmamento &c.* Gen.1.7. Firmamentum anima rationalis : aquæ ſuperiores ſancta deſideria , & mundæ cogitationes . Hugo Card. hic .

Quid clamas ad me &c. Ex.14.15. Deſiderium viri ſancti clamorem appellat , quia lingua profectò tacebat . Non ſemper clamare poſſemus motu labiorum ; ſemper autem poſſumus bono deſiderio , fervore , quod oſtendit Dominus loquens ad Moyſem tacentem . S.Bern.tr.de Paſſ.D.c.6.

Flores apparuerunt in terra noſtra . Cant.2.12. Quid ſunt animarum noſtrarum flores , niſi ſancta deſideria . S.Franc.Saleſ. Bibliotheca c.5. Liliis candentibus ſanctarum cogitationum , roſis rubentibus ardentium affectuum , floribus vernantibus cœleſtium deſideriorum , gratiæ ſuæ lectulum ſparſit . S.Thom. Vill. in cap.1. Cant.

Omnis , qui bibit ex hac aqua ſitiet iterum . Jo.4.13. Eccleſiaſticus verò dicit 24.29. *qui edunt me , adhuc eſurient ; & , qui bibunt me , adhuc , ſitient* . Qui hæc conveniunt ? Alb.M. Carthuſ. Bonav. Lyr. reſpondent : triplex eſt deſiderium . I. rei non habitæ , ut habeatur . II. rei habitæ ut conſervetur . III. rei habitæ , ut augeatur . Dum ergo dicit Eccleſiaſticus ; *qui bibunt me , adhuc ſitient* , eſt ſecundo , & tertio modo : quia juſtus maximè deſiderat conſervare DEI gratiam , & in charitate erga Deum creſcere . Chriſtus D. autem loquitur de primo deſiderio , & ſiti : nam qui ſemel accipit in Spiritum ſanctum , non habet neceſſe illum iterum recipiendi ; niſi per peccatum expellatur .

Num. II.

Varia de bonis deſideriis .

In ipſa effuſione infantium unus (Zara) *protulit manum , in qua obſtetrix ligavit coccinum* . Gen.38.27. Mira res : manum protraxit , & protractam recondidit . Dum parturitionis non oppetit tempus , Zara ardenter majoritatem anhelat ; at , dum neceſſe eſt porrigere manum ad ardua , cedit ignavus . O quot in Mundo Zaræ ! dum pariendi tempus non adeſt , geſtiunt , lucem ambiunt , ſibi magna facturos promittunt ; opportunitate tamen invitante dexteram retrahunt , & arida deſideria relinquunt . Naxera in Joſ.18.§.16.

Reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi . Pſal.75.11. Antonius Guevarra in prologo ad or. Religioſor. adeò Deus noſter eſt , ac tam paucis contentus ; ut feſtum agatur ei reliquiis ipſis bonorum deſideriorum .

Deſiderium juſtorum omne bonum eſt . Prov.11.23. S.Bern. ep.10. Sicut fides ducit ad plenam cognitionem , ſic deſiderium ad perfectam dilectionem . Ex hac gnome diſce praxim facilem creſcendi in omni virtute , & merito ; ſi crebra , & ardentia , deſideria eorum concipias . Per hoc enim virtutem quamlibet , (etiam cùm exteriùs ob paupertatem , infirmitatem , aliumve defectum , exercere non poſſumus) interiùs in animo concipimus , firmamus , augemus &c. Corn. hic .

Amici auſcultant . Cant.8.13. Siquidem Angeli amici ſponſi ſunt , auſcultant vocem ejus , quem faciunt ſponſum audire . Voces ejus deſideria ſunt ; hæc vehementer clamant in aure ſponſi ; hæc auſcultant amici , videlicet angeli ; his delectantur , iſta nuntiant . Et illam animam , ut veniat ; invitant : iſtam conſolantur ; & monent , ut quærat , & pulſet . Rich. à S.Vict.hic c.4.

Pedes ejus ſimiles aurichalco . Apoc.1.15. Pannonius : quia Chriſti deſideria ſancta erant , & fortiſſima , ut non cederent morti ; rectè æri comparantur . Frequentèr in ſcriptura per pedes deſideria , & affectus , ſignificantur ; Pſ.9.16. Pſ.17.34. Pſ.35.12. Prov. 3.13. Sylv. hic q.58.

Ex Patribus , & aliis .

Tota vita Chriſtiani boni , ſanctum deſiderium eſt . Quod autem deſideras , nondum vides ; ſed deſiderando capax efficeris ; ut cùm veneris , quod videas , implearis . Sanct. Auguſt. tr.4. in ep. S.Joan.

Sancta deſideria dilatione creſcunt . Si autem dilatione deficiunt , deſideria non fuerunt . S.Greg.hom.25. in Evang.

Celebritas bona , ac pulchra , & DEO grata , eſt , Dei cognitio , æternorumque bonorum deſiderium S. Ephrem ſer. in Crucem pretioſ.

S. Gregorius Theol. in laudem patris ſui S. Greg. Ep.Naz. orationem ſic inchoat : homo Dei , & vir ſpiritualium deſideriorum : hoc enim nomine ſublimes , & excelſos viros , & ſuper ea , quæ oculis cernuntur , poſitos Scriptura vocat . Alloquitur autem hac compellatione S.Baſilium præſentem . Parum operatur , quàmvis multa agat , qui non amplius agit affectu , quàm actu . Non meruit ſecreta ſcire cœleſtia propheta Deniel , quia jejunavit , ſed quia concupivit , dicente angelo Dan.9.23. *ego autem veni , ut indicarem tibi , quia vir deſideriorum es* . Et quis poteſt verbis propalare ſanctorum deſideria ? ſoli experti norunt amantium affectus ; quàm ſæpe deſiderio patiuntur , dilaniantur , uruntur , occumbunt . Quod ſi liceret ; non ſegniùs ſuſtinerent actu , quàm deſideriis concupiſcant . S.Laur.Juſt. de diſcipl.monaſt.c.6.

Avis caveæ etiam argenteæ , incluſa , vel aureæ , deſiderat exire ; & exeundi cupiditate caput exporrigit . Sic , licèt anima juſti in hac vita divitiis , honoribus , & deliciis , circumfluat ; Deum ſuum deſiderat , cujus ſancto amore eſt inflammata . Stella de contempt.p.2.c.36.

§. VII.

Deſideria in ſolum Deum tendant .

Ex Veteri , & Novo .

R*Equievit die ſeptimo* . Gen.22. Quid reſtat ? ut intelligamus , niſi fortè creaturæ rationali , in qua & hominem creavit , in ſeipſo requiem præbuiſſe , poſt ejus perfectionem , per donum Spiritus Sancti ; per quem diffunditur charitas in cordibus noſtris :

Digitized by Google

ſtris: ut illuc feramur appetitu deſiderii; quò cùm pervenerimus requieſcamus: id eſt, nihil ampliùs requiramus. Sicut enim rectè Deus dicitur facere, quidquid, ipſo in nobis operante, fecerimus; ità rectè DEUS dicitur requieſcere, cùm ejus munere requieſcimus. S. Aug. De Geneſi ad lit. l.4.c.9.

Sitivit in te anima mea. Pſ.62.2. Beata ſitis, qua Deus ſititur! Nonne Davidis rigebant pavimenta auro? nonne ubique palmæ, tributa undique? nihilominus in deſerto eſt. Cur? ſitit Deum. Nam animæ ſitienti Deum nihil omnino ſapit, niſi DEUS. Oliva l.3. Strom. hic.

En lectulum Salomonis 60. fortes ambiunt. Cant.3.7. *Ex fortiſſimis Iſrael*, id eſt, ex his, qui Deum mente complectuntur, & quærunt; & quorum ferventiora fuerint deſideria ſpiritualia, hunc lectulum ambiunt. Vehementibus enim deſideriis accenſi, undique circumeunt, & aditum quærunt; ut quietem hanc deguſtent. Rich. à Sanct. Vict. apud Corn. hic.

Quis mihi det te fratrem meum – ut inveniam te foris; Cant.8.1. Quid autem eſt *foris*? æſtimo, quod extra corpus. S. Bern. tr. de Paſſ. D. c.3.

Non eſt, qui clamet in eis ad me. Oſeæ 7.7. Quidnam eſt clamare ad Dominum, niſi deſiderare Dominum? Cœterùm ſi quis orationem multiplicet, quantùmvis clamando, & lacrymando, non habens intentionem in hoc, ut ipſum mereatur habere Deum ſed ut aliud quid obtineat terrenum, ſive tranſitorium; non veraciter poteſt dici, clamare ad Dominum. S. Rupert. de Operib. S. Spir. l.3. hic.

Ubi fuerit corpus. Matth.24.28. Aquilas vocat Sanctus, qui cupiunt diſſolvi, & eſſe cum CHRISTO. B. Ivo Carnot. de Epiph. D.

Cùm turba irruerent. Luc.5.1. Deſiderabant, non ſolùm eum aſpicere, & audire, ſed etiam tangere: & poſteriores impellebant priores; ità ut cum impetu quodam irruerent in eum. Quis enim bonæ mentis non appeteret, tam dulcem, & pulchrum, videre; tam ſapientem, & eloquentem, audire; tam virtuoſum, & ſanctum, attingere; tot, & tantorum mirabilium operatori aſtare? præſertim, quia gratiſſimum habebat, delectabiliſſimumque, aſpectum. Imò in revelationibus S. Brigittæ credibiliter legitur B. Virgo loqui ad Brigittam: quòd quicumque deſolatus, ſeu triſtis, vultum Filii ſui aſpexerat, mox levamen conſolatorium ſenſit; ità quòd adverſitatibus, aut mœrore, preſſi, dicere conſueverunt: eamus ad filium Mariæ, ut ex ejus conſolemur aſpectu. Dion. Carth. hic.

Zachæus quærebat videre Ieſum, quis eſſet. Luc.19.3. Compone hujus deſiderium cum deſiderio Herodis. Ambo cupiebant videre Ieſum: verùm Herodes non tam cupiebat, quàm expectabat: contentus deſiderio nil aliud curabat; Zachæus media adhibuit, ut optans frueretur. Baeza l.4 c.3.§.17. Hic, ſi ſtatura puſillus, animo magnus erat; cùm affectavit videre Jeſum, augmentum nactus eſt ex arte, atque ſtudio, quod ſibi natura negaverat. Ea omni ſatagit, ut videat, cujus tam eximiæ bonitatis audierat famam. Sed quoniam ſcriptum eſt Prov.10.24. *deſiderium ſuum juſtis dabitur*, complendum erat ſanctum deſiderium ejus; quo nullum ſanctius, quàm Jeſum quærere; habere notitiam ex modo, quo in via eſt donanda mortalibus. Sim. Caſſ. l. 9. cap.48.

Una Sabbati. Jo.20.1. Per noctem ambulaverunt, quæ diluculo ad monumentum fuerunt. Sabbatho quieverunt, propter mandatum legis, quia lex vetat Sabbatho operari. Conſtat itaque, quia in lacrymis pervigiles amore, nimirumque longa retardantis Sabbathi mora fatigatæ; mox ut oneroſum illud Sabbathum abiit; non quieverunt, non dederunt oculis ſuis ſomnum, non Luciferum ad proficiſcendum præſtolatæ ſunt; mortem pro die, deſiderium pro duce, lunam rapuere pro ſole.

Falſo igitur quidam Evangeliſtas calumniati ſunt, quòd contraria dixiſſent in eo, quod Matthæus *veſpere Sabbathi*; cœteri *prima Sabbathi diluculo*, mulieres veniſſe dixerunt ad monumentum. Matthæus enim, ut earum commendaret deſiderium, quando venire cœperunt; cœteri dixerunt, quando pervenerint. S. Rupert. hic l.14.

Ex Patribus, & aliis.

Paratus ſum ad ignem, ad beſtias; ad gladios, ad crucem: tantùm ut Chriſtum videam, Salvatorem meum, & DEUM, qui pro me mortuus eſt S. Ignatius M. ep.4. ad Tharſenſes.

Bonum tuum quære ò anima. Eſt enim bonum aliud alteri; & omnes creaturæ habent quoddam bonum ſuum. Quære tuum bonum, ſummum bonum; hoc eſt tuum bonum. Sunt & inferiora bona, quæ aliis & aliis, bona ſunt. Pecori quod eſt bonum? niſi implere ventrem, dormire, bibere, &c. tale tu bonum quæris cohæres Chriſti? - Erige ſpem tuam ad bonum bonorum omnium S. Aug. in 102.

Omnis homo cupit quod bonum eſt; & affectu quodam naturali conſtringimur ad omne, quod bonum putamus. Et quid habetur tam bonum, quàm Deus? S. Baſil. Regula de initit. Monach. cap.2.

Porrò hoc eſt unum illud neceſſarium, in quo eſt omne bonum, imò quod eſt omne, & unum, & totum, & ſolum bonum. S. Anſelm. Prologii c.23.

Cur per multa vagaris homuncio, quærendo bona animæ tuæ, & corporis tui. Ama unum bonum, in quo ſunt omnia bona, & ſufficit. Deſidera ſimplex bonum, quod eſt omne bonum, & ſatis eſt. Id ib. c.25.

Quodcumque bonum cupis, quodcumque pulchrum quæris, quodcumque dulce, & delectabile, requiris; totum in ipſo invenitur, & in ipſo perfrueris. Si gaudere, ipſe gaudium eſt; ſi te pugnare delectat, ipſe palma eſt; ſi coronari vis, ipſe corona eſt &c. S. Bern. ſ. de miſeria humana.

Qui perpetua Dei cupiditate flagrat, hic eum cernit. S. Joan. Damaſc. l.1. Orthod. fid. c.18.

DEUM tuum deſidera cunctis diebus vitæ tuæ: dulcedo quippe; & illuminatio, atque lætitia perpetua eſt, deſiderare Deum. S. Ephrem de Virginit.

Bonum eſt, quo quis adepto nihil ulteriùs deſiderare poteſt. S. Bonav. ſ.2. de adv. & Boetius l.3. de conſol.

Deus finis eſt animæ, & ejus ultima perfectio: ipſe eſt velut centrum, & locus naturalis omnium deſideriorum ſuorum. Joan. Gerſ. Conſid.42.

§. VIII.

Deſideria mala, carnalia &c.

Symbola, & Similitudines.

E*T Chamæleon.* Lev.11.30. Theophraſtus docet, chamæleontem ex rore vivere; & ſæpe deprehenſum muſcas comedere. Et hinc forte orta vulgi opinio, eum ex aere vivere. Eſt ſymbolum eorum, qui vento honoris, & muſcis deliciarum, ſe paſcunt. Quàm multi Chriſtiani ſtolidiores Domitiano; qui, cùm ſalutem ſuam æternam procurare debeant, quotidie non duabus, ſed omnibus horis, captant muſcas. Ambis opes? muſcas ambis &c. Corn. hic.

Humiliata eſt in pulvere anima noſtra. Pſalm.43.25. Pulvis ſunt cogitationes noſtræ vanæ; terra autem prava deſideria. Hugo à S. Vict. hic.

Muſcæ morientes &c. Eccle.10.1. Concupiſcentia aptè comparatur muſcæ: quia inſtar muſcæ vilis eſt, exilis, mordax, immunda, importuna, improba, & putida. Eſt brevis ævi; vivit enim paucos dies; imò ſubinde paucas horas; ſeque in oleo, melle, aliaque re dulci, ſuffocat; vel ad lucem lucernæ, aut candelæ, advolans adurit. Denique muſca eſt indocilis, & indomabilis, ſicut concupiſcentia. Corn. hic.

Omne caput languidum. Iſ.1.5. *& omne cor mærens: à planta pedis &c.* Caput liberum arbitrium; cor conſilium; pes carnale deſiderium. Rich. à S. Vict. tr. de ſtatu inter. hom. poſt. lapſum.

Nunc verò tribus malignitiſſimis, & validiſſimis ventis expoſiti ſumus: Carni, diabulo, & Mundo; qui conſcientiam illuminatam moliuntur extinguere, inſufflantes in cordibus noſtris deſideria mala. S. Bernard ſ.3. in vigil. Nat. D.

Quid? niſi quædam beſtiæ ſunt, quælibet vitia? quid niſi beſtiæ ſunt, quælibet prava deſideria? Rich. à S. Vict. de erudit. hom. inter. l.3. c.2.

Sicut bonus unum habet Deum, quem colit; ità mali multos habent deos, & idola: quia multas ſcilicet voluptates, multa deſideria vana, paſſiones diverſas, quibus ſerviunt. Idiota in Pſalm.15.

Motiva frænandi deſideria prava.

Utinam mortui eſſemus. Ex.16.3. Hæc periculoſa, graviſque; animæ ingerit ægritudo, ut noxia ſumere velit; &, quæ utilia ſunt, ac ſaluti proficiunt, ſpernat, ac renuat. S. Proſper p.2. c.8. de pop. Iſr. carnes deſiderante.

Filii hominum uſquequo gravi corde &c. Pſ.4.3. Hæc potiſſima ratio, cur deberent homines non ampliùs inhærere temporalibus; quia videlicet venit ad nos de cœlo Sanctus Dei, id eſt, Filius Dei. Bellarm. hic.

In circuitu impii ambulant. Pſalm.11.9. Semper ambientes bona Mundi, & numquam ad finem deſideriorum ſuorum pervenientes. Id. hic.

Fortitudinem meam ad te cuſtodiam. Pſ.58.10. retrahendo nimirum vim appetituum meorum, eamque in te ſolum dirigendo: appetitus animam in plura diſtrahens, debilem reddit ad virtutem. Joannes à Cruce libro Aſcenſ. montis Carmeli c.8.

Viſita-

Digitized by Google

Viſitaſti terram, & inebriaſti eam. Pſal.64.10. Quid, putas, eſt cauſæ, quòd ſolam terram Dominus dicitur inebriaſſe? cur non etiam & mare? ſed ſcimus, quia mens, quæ per varia deſideria fluctuat, quam adhuc ſæcularium curarum procella exagitat; ad illud internum gaudium non admittitur, & illo torrente voluptatis non potatur; quantò minùs inebriatur. Hæc eſt illa verè beata terra, mentis videlicet ſtabilitas tranquilla: quando mens in ſeipſa tota colligitur, & in uno æternitatis deſiderio immobiliter figitur. Rich. à Sanct. Vict. l. Beniam. cap.38.

Expectatio ſollicitorum peribit. Prov.11.7. Pagn. *expectatio divitiarum*. Alii *vanitatum*: Alii *cupidatarum*; Alii *dolentium*. Alluditur ad Beniamin, quem mater Rachel Geneſ.35.18 in partu cupide enixa vocavit *Benoni*; id eſt, *filium doloris mei*. q.d. ſicut Rachel filiorum cupidiſſima hanc ſuam cupiditatem luit morte, (nam partu Beniamin interiit) ſic pariter expectatio ſollicitorum, id eſt, cupiditatibus inhiantium, ideòque dolentium, & ſuſpirantium, peribit; imò ipſoſmet enecabit. Quod enim appetitur ſollicitè ex amore, hoc acquiritur cum dolore, & amittitur cum mœrore: qui ſæpe hominem ità affligit, ut vitam ei adimat. Corn. hic.

Et omnia, quæ deſideraverunt oculi mei, non negavi eis. Ecclæ. 2.10. q.d plenas oculorum, & cordis deſideriis laxavi habenas, intrà limites tamen licitos honeſtatis, & Legis, nè quid illicitum committeret. Diſce I. quàm noxium ſit ſuis indulgere deſideriis, & affectibus: bis enim Salomon indulgens præcipitavit ſe in luxuriam, & idololatriam. II. Quàm periculoſum ſit, velle experiri, quidquid eſt licitum; nec terminos voluptatis ſibi ſtatuere, niſi in eo, quod illicitum eſt. Facile enim terminos hoſce, & confinia liciti, & illiciti, utpote exiguum, & indiviſibile, curioſus tranſgreditur; itaque in peccatum prolabitur, ut fecit Salomon. Sed, qui nihil vult cavere, niſi quod eſt peccatum mortale, venialia multa committit, per quæ vicinus fit mortalibus; ac tandem in ea corruit. Corn. hic.

Laſſus adhuc ſitit, & anima eius vacua eſt. Iſ.29.8. *Foderunt ſibi ciſternas*. Jer.2.13. *In deſiderio animæ ſuæ attraxit ventum amoris ſui*. Jer.2.24. *Defecit anima eius, & ad mortem uſque laſſata eſt*. Judic.16.16. Dalila mala concupiſcentia, ità eum afflixit. Deſideria terrena animam, ut Samſonem Philiſthæi, affligunt. Joannes à Cruce c.6.

Cæcus ſi cæco &c. Matth.15.14. Appetitus cœcus eſt, quia non ſequitur rationem. Id. ib. c.8.

Vinum non habent. Io.2.3 illico apud nuptias vinum deficit. 1. Cor.7.28. *& ſi nupſerit virgo, non peccavit, tribulationem tamen carnis habebunt huiuſmodi*. Eſcob. l.1. mir. Chr. l.11.

Ex Patribus, & aliis.

Hæc voluntas vaga, incerta, inſtabilis, imperita; infirma ad efficiendum, facilis ad audendum; in cupiditatibus cœca, in honoribus tumida, curis anxia, ſuſpicionibus inquieta; gloriæ, quàm virtutum, avidior; famæ, quàm conſcientiæ, diligentior; & per omnem ſui experientiam miſerior, fruendo his, quæ concupiverit, quàm carendo: nihil in ſuis habet viribus, niſi periculi facilitatem. Sanct. Ambroſius lib. 1. de voc. Gent. cap.2.

Numquam in carnalibus affectionibus ità quieſcit animus, ut cruciatu careat; dum neceſſitudines ſuas aut bonas amat, cum amittendi metu; aut malas odit, cum amittendi voto: in utroque miſeriis ſuſtinendis ſemper obnoxius. S. Paulinus ep.39.

Ille demum verè divinus eſt Philoſophus, qui omni tempore pravis ſuis concupiſcentiis reſiſtit. S. Ephrem. ſerm. ad pietatem.

Impetus cupiditatum ab abjectiſſimis cogitationibus incipiunt, & formicarum more, ſenſim repunt. Paulatim autem in eam creſcunt magnitudinem; ut cuilibet non minùs, quàm leones, terrorem, ac periculum afferant. S. Nilus in aſcet.

Sicut ex magno incendio niger exhalatur fumus, quo oculi caligant, nec munus ſuum ritè poſſunt exercere; ſic ex cupiditatis incendio adeò obcœcatur ratio, ut pericula non advertat. Naxera in Joſ.16.§.3.

Vide plura tit. Paſſiones.

Deſperatio. Vide tit. Spes.

TITULUS III.

DETRACTIO.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

Ex Veteri.

I*Nvenerunt campum in terra Sennaar.* Gen 11.2. quod ex Hebræo, ſignificat, *excuſſio dentium*: quia dentati, id eſt, ſuperbi homines ædificantes Babel, ibi ſuis dentibus, id eſt, ſua lingua, privati ſunt, inquit Rupertus. Et S. Greg. in Pſ.4. pœnit. in Sennaar habitant dentati, qui detractionum morſibus proximos laniant. Horum dentes excutit Deus; cùm illorum facta, ſimul & verba confundit.

Inter immunda reputabilis -- & ſus. Levit.11.4.5. Sus ſignificat illum, qui gaudet eſſe in luto, ut eſt Detractor; qui ſemper in luto, id eſt, in vitiis aliorum, immoratur. Hugo Card. hic.

Diſcurrens lepra in cute, Levit.13.12. eſt infamia falſa criminum; qualibus Chriſtus, & ſancti, aſperſi, ideòque afflicti ſunt. Hæc diſcurrit, quia nuſquam locum invenit, ubi verè ſtabiliatur. In candorem vertitur; id eſt, in laudem cognita rei veritate; ideòque lepra mundiſſima cenſetur. Quippe per eam homo potiùs in patientia, meritis, & gloria creſcit; cùm, ſinè criminis perpetratione, criminis laborat ſuſpicione. Hinc dicitur de Chriſto. Iſ.53.4. *putavimus eum quaſi leproſum*. Cornel. hic.

Lepra Mariæ ſororis Moyſis infecti rebelles, murmuratores, detractores. Num.12.10.

Vas, quod non habuerit operculum, -- immundum erit. Num.19.15. Item aliquando comparantur ſcabronibus: quia deſerunt flores, & ſuper ſtercora reſident; id eſt, virtutes aliorum, & opera bona tacent; peccata loquuntur, & ruminant. Comparantur etiam ſepulchro Pſalm.5.12. *ſepulchrum patens eſt guttur eorum*: quia verba fœtida proferunt, & denudant peccata aliorum. Hugo Card. in Pſ.5.

Detractores *ſunt dentes ignis*, Num.21.6. quorum morſibus multi de filiis Iſrael perierunt. Sed ſanatur plaga hujuſmodi, ad reſpectum ſerpentis ænei: per quem Dominus in cruce ſignificatur: quem qui verè aſpiceret, quot, & quanta, propter nos opprobria, & contumelias ſuſtinuit, non curaret linguas detrahentium, dicens cum Apoſtolo 1. Cor.4.3. *mihi pro minimo eſt*. Hugo Cardin. in Ecclæ. cap.10.

A flagello linguæ abſconderis Job 5.21. Dicitur flagellum linguæ Detractio graviter infamantis. S. Thomas hic.

Dentes peccatorum contriviſti. Pſ.3.8. id eſt, detrahentium verba mordentia: dentes enim dicti ſunt à demendo. Et ideo linguæ detrahentium dentes vocantur; quia, ſicut illi ciborum partes demunt; ità & iſti opiniones hominum detractione corrodunt. Caſſiod. hic.

Circumdederunt me canes multi. Pſal.21.17. id eſt, Judæi, per detractionem oblatrantes, atque mordentes. Et poſſunt propriè Detractores rabidis canibus comparari. Ait enim Plinius lib.3. quòd canis rabidus ut plurimum habet ſub lingua vermiculum quemdam, qui linguam ejus pungit; & pungendo choleram magnam in cerebro ejus accendit; propter quod in furiam eum convertit. Sic etiam accidit homini Detractori; qui vermiculum, vel odii, vel invidiæ, aut rancoris, ſub lingua, id eſt, in corde, habet. S. Bernardinus t.2. ſ.29.

Si ambulavero in medio umbræ mortis. Pſal.22.4. Nota quòd inter omnes peccatores, propriè Detractores dicuntur umbra mortis; quia ſimiles ſunt morti: mors enim nulli parcit; ſed omnes æqualiter ferit: ſic Detractores omnibus detrahunt. Hugo Cardin. hic.

De viris ſanguinum ſalva me. Pſalm.58.3. Viri ſanguinum ſunt Detractores: quia alienum ſanguinem, & carnes crudas, comedunt. Id. hic.

Muſcæ morientes perdunt ſuavitatem unguenti. Ecclæ 10.1. Hebr. *muſcæ mortis fœtere faciunt oleum pigmentarii*. Muſcis, imò omnibus inſectis, oleum eſt lethale; teſte Plinio l.11. c.19. & Galen. l. 2. de ſimpl. facult. c.20. Cajet. ſic exponit: ſicut muſca unguentum fœdat, ſic inſipiens, puta Detractor, & calumniator, fœdat nomen, & famam ſapientis. Sicut enim muſcæ impuræ in putriſcadaveribus inſident, ſic Detractor non niſi alienis occupatur. Corn. hic. Vilis res eſt muſca moriens, ſed exterminat oleum ſuavitatis. Tenerum membrum lingua; attamen vix teneri poteſt: ſubſtantia quidam infirmum, atque exiguum; ſed uſu magnum, & validum invenitur: modicum membrum eſt; ſed, niſi caveas, magnum malum. S. Bern. de triplici cuſtodia. Muſca in pomo, non ſanum, ſed putrefactum mordet; ſic De-

tractor

Digitized by Google

tractor licèt in proximo multas virtutes videat: ſi tamen minimum in eo defectum advertit, illum roſtro ſuo compungit. Diez Dom.2. Quadrag.

Si mordeat ſerpens in occulto ſilentio; nihil eo minùs habet, qui occultè detrahit. Eccl. 10.11. S.Hier. Serpens, & Detractor, æquales ſunt: quomodo enim ille, mordens occultè, venenum inſerit; ſic iſte clam detrahens, virus pectoris ſui infundit in fratrem; & nihil habet à ſerpente amplius. Detractor ergò eſt ſerpens I. quia ſicut ſerpens abſconditè venena infundit; &, cum advertis, invenis te ab illo percuſſum, & veneni peſtiferi violentia ſauciatum; ſic Detractorem admittens, & fratris peccata, aut defectus, audiens: ſubitò amorem, quem erga illum habebas, aut vulneratum, aut penitus exhauſtum, invenies. II. Morſus ſerpentis non unam, ſed multas plagas, morſo ſuo infligit homini: quia venenum ejus per omnia membrum ſerpit, eaque inficit, & cruciat; & Detractor ſua maledicentia fratrem lædit, pacem turbat, charitatem diſſipat, audientes ſcandalizat. III. Serpentis lingua eſt triſulca, ait Plin. l.11.c.37. unde mordendo tria vulnera infligit: ſicut & lingua detractoris, detrahentis conſcientiam peccato lethali vulnerat; famam proximi ſauciat; & audientium aures, mentemque malevolentia ſua inficit. IV. Aſpidis morſus eſt lenis, ut vix ſentiatur, velut punctum actus, ſinè tumore; virus tamen ejus illico ad ſanguinem, & viſcera, illico pervadit. Unde Cleopatra aſpidis morſu ſe occidit, ut ſuaviſſimè moreretur; nè cum Antonio marito à Cæſare Auguſto duceretur in triumphum. Sic Detractoris ſermones lenes ſunt: ſimulat enim, aſſeritque ſe, non ex odio, ſed amore, & ſtudio emendandi, vitia proximi recenſere. Corn. hic.

Leo factus eſt; didicit capere prædam, hominem comedere. Ezech. 19.3. Detractores aſſimilantur canibus macellariorum; qui, licèt multæ carnes bonæ reſideant in macello, nihil tamen de illis capiunt, vel aſportant; niſi aliquid fœtidum vel immundum, aut aliquod os. De hujuſmodi genere eſſe ſolent plurimi Sæculares; qui cum Religioſis, vel Sacerdotibus, vel aliis ſervis Dei, converſantes, nihil exempli boni (licèt multa videant) ex eis aſportant: ſed ſi quid fragilitatis conſpexerint, aut otioſum verbum, vel riſum; inde ſcandalizati recedunt, illud perpetua memoria retinentes. Detractor vorax eſt, imò crudeliſſimus: quia devorat ampliùs, quàm Infernus: Infernus enim devorat ſolùm malos; Detractor autem malos, & bonos. S. Bern. t.1. Artic.2. de Detractore.

Percuſſit ſtatuam in pedibus eius fictilibus. Dan.2.34. In ſtatua Nabuchodonoſori oſtenſa erat aurum, argentum & æs; in pedibus verò partem habebat fictilem. Et decidens lapis non aurum, aut argentum, aut æs, percuſſit; ſed fictilem partem contrivit; & ità tota ſtatua comminuta eſt. Habet proximus aurum charitatis, argentum ſapientiæ, æs optimæ famæ; & tamen, cùm homo ſit, habet aliquam partem fictilem, defectum; & impingit Detractor, nec virtutes attingit; ſed parum luti, illud confringit, ut pulcherrimam illam ſtatuam proſternat. Diez Dom. 2. Quadrag.

Et ecce beſtia alia ſimilis urſo ſtetit. Dan 7.5. Detractor ſignificatur per hanc beſtiam: urſus enim habet os amplum, & multùm vorax animal eſt: ſic ipſi Detractores. Et dicitur de illa beſtia, quòd tres ordines erant in ore ejus, & in dentibus ejus. Ita Detractio in tribus eſt: quia Detractor mala operta diffamat bonis apertis derogat, dubia malè interpretatur. Hugo Card. in Pſalm.22.

Quia ſicut ſpina &c. Nahum 1.10. Convivæ vocantur ſpinæ: quia ſæpius abſentes ſua maledicentia, conviciis, & ſcommatibus, pungunt, & lacerant. Corn. hic.

Ex Novo.

Habebat dæmonium iam temporibus multis. Luc.8.27. Cùm cætera vitia habeant unum dæmonem in-prælatum; ſola crudelitas Detractoris à multis dæmonibus poſſidetur. In cujus myſterium dæmoniacus ille, qui morabatur in monumentis; quia ſepulchrum eſt guttur eorum, legionem dæmonum in ſe habuiſſe refertur. S. Bernardinus t.1.ſ.23.

Vidi equos in viſione &c. Apoc.9.17. &c. Quanta ſit nequitia Detractorum, hic myſticè demonſtratur. Id ib.ſ.23.

Ecce draco magnus, rufus, habens capita ſeptem, & cornua decem, & cauda eius trahebat tertiam partem ſtellarum cœli, & miſit eas in terram. Apoc.12.3.4. Homo iracundus, qui proximo ſuo convitiatur, qui ejus famam obſcurat, draconi ſimilis eſt: cujus lingua inſtar caudæ draconis; quidquid in proximo illuſtre, virtuoſum, & velut ſidereum eſt, palam ſubinde, ſæpius clam, & in occulto, flagellat, & ex alto exiſtimationis cœlo in terram detrahit; ut non ampliùs credatur talis eſſe, qualis vel erat, vel apparebat: neque id uno modo molitur, ſed vario, uti obſervat Sanctus Bernardinus t.2. ſermon.29. artic.2. capit. 7. Detractio eſt, ſecreta bona occultare, occulta bona denigrare, bona in mala convertere, bonis mala miſcere; occulta mala manifeſtare, audita mala augmentare, atque crimina falſa imponere: quæ ſunt ſeptem draconis, ideſt, Detractoris capita. Quoties imminuta uno verbo laus viri boni, illum ex alto bonæ famæ detraxit in terram; ut numquam ampliùs ad priſtinum honorem reſurgeret. Hoc eſt, quod dicebat David. Pſ. 72. 9. *poſuerunt in cœlum os ſuum: iniquitatem in excelſo locuti ſunt.* Schonleben p.2. Diſcurſu 7. D.5. poſt Pent.

Ex Patribus, & aliis.

Detractio grave vitium eſt, grave peccatum eſt. Canum mos eſt lacerare; canum, dente peſtifero mordere, ſoli canes oblatrare noverunt. S.Iſid. l.2. Synon. vel Soliloq. c.9.

Peſſima vulpes occultus detractor; ſed non minùs nequam adulator blandus. S.Bernard.ſ.63 in Cant.

Eſt Detractor mortifera ſagitta, emiſſa de pharetra Sathanæ ad perdendas animas. S Laur.Juſt.de diſc. monaſt.c.22.

Non niſi, quod fœdum eſt, fœdat; & quod immundum eſt, contaminat. S. Cyrill. in Apologis c.29.

Detractores Deo odibiles. Ipſi propriè advocati ſunt diaboli. Hugo Careoſ.in c.24 Prov. Detractor eſt coquus diaboli. Id. in c.6 Prov.

Inter cætera peccata, Detractio eſt inhumanius, & beſtialius, quia lupinum: nam beſtia beſtiam ejuſdem ſpeciei non comedit; ſola lupa excepta, quæ, ut ajunt, cùm fame premitur, lupum comedit. Sic Detractor homo hominem ſuæ naturæ conſortem, tamquam lupa rapaciſſima, dentibus detractionis rodere, & comedere, & occidere, non erubeſcit. In hoc à lupa differens, quòd illa comedit carnes recentes; ipſe autem quandoque carnes fœtentes, etiam putrefactas: quando videlicet non tantùm vivis, ſed & dudum mortuis, dentes infigit. Gerſon in reſponſoriis ad quaſdam quæſt.

Qui ſordes totius urbis evehunt, viliſſimi in bene morata civitate habentur. Ità Chriſtiam peripſema habendi ſunt, qui temerè ſuſpicantes domos alienas convertunt, omniumque naribus exponunt. Belleus tom. 2. Dom. 1. poſt Pent.

Priuſquam Camelus bibat, turbat aquam; nè in ea corporis ſui fœditatem videat. Ità mali turbant ſplendorem virtutum bonorum, honorem eorum obſcurantes; nè in iis vitia ſua videant. Stella p.1.c.77.

Ut gallina, dum roſtro pavimentum domus ſordibus inquinatum ſcrutatur, eſcam quærens; ſi adamantem, aut Smaragdum reperit, rejicit; ſi autem vermiculum, aut vile milii granum, illud læta eligit, & accipit: ſic Detractor &c Diez Detractio.

Proprium ſtultitiæ eſt, aliorum vitia cernere, oblivisci ſuorum. Cicero l.[illegible]ſc.qq.

§. II.

Motiva vitium Detractionis fugiendi.

Motiv. I.

Quia grave, & crudele eſt vitium.

Ex Veteri.

De *fructu lignorum, quæ ſunt in paradiſo, veſcimur &c.* Gen.3. 2. Lipoman. Eva non ſe tam gratam oſtendebat pro tot, tantiſque conceſſis in paradiſo fructibus: quàm querulam, & impatientem, de uno negato ſe oſtendebat. apud Niſſ. fer.4. Dom.3. Quadr. §.4.

Non maledices ſurdo. Levit.19.14. Quare? an forſan ſurdi ſpeciali gaudent privilegio; ut luſcos quidem, mutilos, balbos, impunè liceat calumniari? non item ſurdos? haud: charitas enim omnes, ſinè diſcrimine perſonarum, complectitur. Prov.10.12. *univerſa delicta operit charitas.* Voluit tamen Deus, ex mente interpretum, ſingularem curam ſurdorum haberi: quia turpe nimis, & inhumanum, videtur illum laceſſere verbis, qui, cùm audire eos non poſſit, innocentiam ſuam tuendi modum non habet. S.Greg.3.paſt. ſurdo maledicere, eſt abſenti, & non audienti, derogare. Segneri fer.3. Dom.3. Quadr.

Cùm receſſiſſem ab eis, detrahebant mihi. Job 19.18. Iniquiſſimum plane factum: ſi enim defectibus ſcatet frater veſter; ei & palàm, & in faciem, exprobrate: ut quondam Davidi Nathan, Jeroboamo Achias, Baptiſta Herodi. Dum autem abſentem roditis, vecordis inſtar canis lupum jam fuga lapſum, & in antro tutum, allatratis. Id.ib.

Qui devorant plebem meam ſicut eſcam panis. Pſal. 13.4. Cur non ſicut vitulos, gallinas, perdices, piſces? quia ſicut panis,

cibus quotidianus. Lorinus; ciborum aliorum partes relinquuntur, ut oſſa, ſpinæ, putamina, nuclei; panis ſumitur totus. Sylveira in Matth. 13. q. 4.

Impii quaſi mare fervens. Iſ. 57. 20. *quod quieſcere non poteſt.* Hector Pintus: ut mare propellit in littus limum, ſpumas, & alias ſpurcitias; & ut ſe purget littus coinquinat: ſic impius, ut ſe laudet, alios vituperat; ut ſe defendat, aliis vitiorum notam inurit; eorumque ſplendorem maculare contendit. Apud Niſſ. ſ. 4. Dom. 3. Quadr. §. 3.

Ex Patribus, & aliis.

Grande vitium eſt, detrahere fratribus, tacere non poſſe; circuire cellas, aliis detrahere. Ergo peccator ſum, iſte peccator eſt. Quid ad te? te ipſum conſidera, nè cadas. Quid in alterius ruina exultas? numquid, ſi ego cecidero, tu ſtabis? licet ruina mea ſit; ruina fratris timor tuus eſſe debet, non exultatio. S. Hier. in Pſal 149.

Grave malum eſt detractio, turbulentus dæmon, nec unquam peccatum hominem reddens. Quodnam enim mali genus eſt, quod non à detractione oriatur? S. Chryſ. in Pſ. 100. 5.

Minus malum eſt, manducare carnes in Quadrageſima, quàm carnes comedere fratrum ſuorum. S. Bonav. ſ. 81. de tempore.

Carnem edere, & vinum bibere, melius eſt, quàm in detractione carnes proximi ſui vorare. S. Ephrem Paræn. 1.

Gladius anceps, imo triceps, eſt lingua Detractoria. Nec verò ejuſmodi lingua, ipſo, etiam mucrone, quo Dominicum latus confoſſum eſt, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Chriſti corpus, & membrum de membro. Nec jam exanime fodit, ſed facit exanime fodiendo. Ipſis quoque nocentior eſt ſpinis, quas illi tam ſublimi capiti furor militaris impoſuit; ſeu etiam clavis ferreis, quos ſacratiſſimis manibus illis, & pedibus, conſummatio Judaicæ iniquitatis infixit. S. Bernard. ſ. de triplici cuſtodia.

Detractio ſpirituale homicidium eſt: quod enim in corpore materialis agit gladius, hoc in anima detrahentium perficit lingua. S. Laur. Juſt. l. de vita ſolit. c. 4.

Leo leoni parcit, lupus lupum non comedit, & quaſi omnes feræ crudeles aliis feris generis ſui parcunt; ſolus autem Detractor ſimiles ſibi ſatagit devorare. S. Bernardinus ſ. 29.

Motivum II.

Detractor ipſe ſibi nocet.

A detractione parcite linguæ. Sap. 1. 11. Parcere, etiam ſignificat miſereri; unde aliqui vertunt: miſeratione tangimini linguæ; nè eam temerari patiamini detractione, & obligari flammis; uti contigit diviti epuloni. Luc. 16. 24.

Dedi inaurem ſuper os tuum. Ezech. 16. 12. Inauris aurium ornamentum eſt, non labiorum. Cur ergo inaure non aures, ſed labia ornantur? Ut ſcias, illud fore in auribus, quod fuerit in labiis; nam, ut ait Terentius in Eunucho: Si malè dixeris, pejus audies. Naxera in Joſ. 6. §. 17.

Quare Diſcipuli tui tranſgrediuntur traditionem ſeniorum? Matt. 15. 2. Sed quid referunt reſponſi? *quare & vos tranſgredimini mandatum Dei propter traditionem veſtram?* v. 3.

A charitate exciſum ſe fatetur, qui detractionibus aſſuetus eſt. S. Laur. Iuſt. de Diſc. Monaſt. c. 13.

Motivum III.

Pœna Detractorum.

Illi omnes, qui Moyſis famam læſerant, ab infeſto aſpidum exercitu obruti ſunt. Numer. 21. 5. 6. Dathan, Core, & Abiron, Moyſis contemptores, à terra abſorpti ſunt. Numer. 16. 3. 31.

Time Dominum, fili mi, & cum detractoribus non commiſcearis: quoniam repentè conſurget perditio eorum. Proverb. 24. 21. 22.

Qui Judæ Machabæo temeritate ſumma detraxit, verba ipſi ſummis in labris imperfecta hæſere; & ſubitò tactus apoplexia obmutuit ſimul, & expiravit. 1. Mach. 9. 55.

Detractori Malachiæ intumuit, & computruit lingua, vermibus ſcatentibus ex ea. S. Bern. in vita S. Malachiæ Ep.

Motivum IV.

Difficilis famæ reſtitutio.

Projeceruntque ſinguli virgas ſuas &c. Ex. 7. 12. Orig. hom. 13. in 2. Num. non poterat virtus dæmoniaca malum, quod ex bono fecerat, reſtituere in bonum. Potuit ex virga ſerpentem facere; virgam autem reddere ex ſerpente non potuit. Idipſum vobis accidet, ò maledici, & detractores: efficietis quidem, ut proximus veſter aliis ſit horrori, & ſerpenti ſimilis videatur; ſed qua ratione priorem illi gratiam, & formam reſtituetis? Facilè vobis erit, homini pudico laſcivi nomen inurere; ſed qua arte hanc maculam eluetis? Facilè erit vobis, ut, qui devotus eſt, credatur hypocrita; ſed quid agetis, ut ex hypocrita denuo religioſus videatur? O quàm rarò ad unguem, ex rigore juſtitiæ, famæ reſtitutio præſtatur! Segneri ſerm. 19. fer. 4. Domin. 3. Quadrag.

Leni ſuſurro, pauculis verbis, mala opinio de aliquo, velut clavus in aſſerem adigitur. Viſne hunc iterum extractum? vix ulla vi hoc efficies. Contra ſerpentis ictus, eſt ſerpentis pulvis; contra ſcorpionis aculeum, eſt ſcorpionis oleum; contra rabidi canis morſum, ſunt pili canum. At qui læſi ſunt lingua obtrectatoris, ab eadem difficulter, nec niſi imperfectè, aut numquam curabuntur: quamvis hæc ipſa lingua medelam ipſis debeat, quibus malum hoc intulit. Drexel. Orb. Phaet. capit. 15. §. 4.

Sicut, ſi in albam papyrum atramentum incidit, licèt diligenter radatur, ſemper tamen remanet aliqua macula; ſic infamia difficillimè tota eraditur, quin adhæreat aliqua macula. Diez. conc. 2. D. 18. Pent.

Facilè eſt ſigillum ſolvere; in integrum verò reſtituere, nè ſignaculi appareat fractio, difficillimum eſt. Hugo Cardin. in c. 6. Prov.

Convenit verbo prolato cum projecto lapide: qui lapidem arripit, poteſt eum retinere, aut projicere; at, poſtquam ſemel violentè projecit, ſiſtere illum, aut moderari ampliùs, non poteſt. Ità verbum labiis contineri poteſt; at ſemel emiſſum revocare intrò non licet. Did. Niſſ. Phœn. Græc. l. 8. cap. 5.

§. III.

Errata aliena cela.

Num. I.

Figura, & Symbola.

Terra erat inanis, & vacua; & tenebræ erant ſuper faciem abyſſi; & ſpiritus Dei ferebatur ſuper aquas. Geneſ. 1. 2. Quàm proprium Numini, terræ vacuitatem, abyſſi tenebras, operiri! Eſcob. t. 6. parab. Chr. Obl. 6.

Veſtimenta ejus facta ſunt alba ſicut nix. Matth. 17. 2. Quem cùm tali amictu Pater ornatum videret, ſtatim inclamat: *hic eſt filius meus dilectus* v. 5. Petrus Berchorius: nix omnia immunda non ſolùm cooperit, ſed pulchra etiam apparere facit. apud Did. Niſſ. vit. Abrahæ l. 7. c. 7.

Citò proferte ſtolam primam. Luc. 15. 22. Prima Patri cura de nuditate filii tegenda: fames non erat ei ignominioſa, ſed nuditas. Paoletti D. 8. Pent. Antè veſtiri voluit filium, quàm videri: ut ſoli Patri nota eſſet nuditas. S. Chryſol. ſ. 3.

Num. II.

Exempla.

Ex Veteri.

Defectus, quos corrigere nemo poteſt, non prode. Cauſam lapſus primi hominis ſatis clarè dixit Moyſes Gen. 3. Angelorum ruinam, cauſamque ruinæ, tacuit. de Caſtillo Illat. 204.

Incuſatus Ioſeph nè verbum pro ſe loquitur, nec mulierem de mendacio arguit: quia erat domina ejus, ideo tacet culpam; eligens mortem ſuam præ dominæ infamia. Sylveira in Apoc. c. 3. q. 4. Mavult talia ſuſtinere, quàm peccatum ejus detegere. Oleaſter hic.

Furto ſublatus ſum. Gen. 40. 15. Theodoret. l. 8. de provident. nec ipſa neceſſitate jubente fratrum malitiam detegit, ſed furti prætextum infert: & ingenito ſibi pudore ipſe tegit injuſtitiam. Inter cœtera nota, quod eſt valde mirabile: quòd in 23. annis, quibus Ioſeph in Ægypto fuit, inſcio patre; numquam per litteras, aut nuntios, aliquid patri de ſe ſignavit;

etiam

etiam ex quo per novem annos fuerat ſublimatus à Pharaone ſuper totam terram; cùm tamen bene ſciret mœſtitiam patris. Per hoc detulit reverentiæ fratrum ſuorum in eo, quòd noluit etiam prodere crimen eorum. S.Thom.in c.42. Gen.

Joſeph ad colloquium fratres recepturus, præcepit, ut egrederentur cuncti foras. Gen.45. 1. Cur? Rupertus l.9. in cap.11. Gen. non alienis communicanda erat domeſtici notitia ſceleris. Quando fratres recognovit, vocem extulit, etiam ab iis, qui foris erant: auditam v.2.3. elevavit vocem cum fletu: cùm autem proditores declaravit, propiùs accedere juſſit. v.4. *accedite ad me, &c.* ubi Lyra. iſtud volebat eis dicere ſubmiſsè, & ideo fecit eos propè venire; nè Ægyptii audirent proditionem, quam fecerant, & ſic eos deſpicerent.

Cùm Dominus argueret Aaron, & Mariam, murmurantes in Moyſem, eos ad tabernaculum ſeorſim vocavit cum fratre. Num.12.1.5.

Nolite annuntiare in Geth. &c. 2.Reg.1.20. Publicus extitit caſus; David tamen ſeverè prohibet illud evulgari civitatibus Philiſthinorum. Quantò magis ſecreta, & occulta, operienda. Sylveira in act.5.q.10.

Num. III.

Exempla.

Ex Novo.

CHRISTUS Dominus.

Tenebræ factæ ſunt ſuper univerſam terram. Matth. 27. 45. Ut Deus Chriſti carnifices tegeret, & à turpi nota vindicaret, tenebras toto offundit cœlo. Velloſo in Judith 5.Parænet.5.

Homo quidam dives. Luc.16.19. Narratio, & hiſtoria, magis videtur, quàm parabola; quando etiam nomen exprimitur. Ità Sanct.Gregor. hom.40. in Evangel. Irenæus, Tertull. Barradius: nominatur Abraham, Lazarus, Moyſes; ergo res verè geſta eſt. Ais, Chriſtum nomen divitis tacuiſſe, tacet: quia damnatus erat; nolebatque manifeſtum eſſe, quiſnam eſſet? Eſcobar t.6. parab. Chr. Sect.1 §.1.

Chriſtus cum Samaritana locuturus, Diſcipulos in civitatem mittit. Cur omnes? Salmeron tomo 4. tr.20. ut pudori ejus ſolitudine conſultum eſſet. Joan.4.8.

Chriſtus in cœna dicturus: *unus ex vobis tradet me: turbatus eſt ſpiritu.* Jo.13.21. S.Aug.tr.60. in Joan. hinc ne turbatus eſt Jeſus, non carne, ſed ſpiritu, quia dicturus erat: *unus ex vobis &c.* an quia jam fuerat expreſſurus, ut non lateret in cœteris, & diſcerneretur à cœteris, ideo turbatus eſt Spiritu. Quando in agonia poſitus erat, dicebat: *ſpiritus quidem promptus, caro autem infirma* Matth.26.41. Caro imbecillis turbatur ad paſſionem, ſpiritus erat intrepidus. Sed dum peccari, quod Judas meditabatur, ſola etiam quædam indicia daturus erat; turbatus eſt, non carne, ſed ſpiritu. Did.Niſſ. in Phœnice l.2.cap.9.

Hoc autem nemo ſcivit diſcumbentium. Jo.13. 28. Manifeſtatus fuerat à Domino proditor Joanni; ipſe verò adeò ſiluit, ut vel Jeſu loquente ad Judam, nihil indigitaret, quo nequam hominem cognoſcerent Diſcipuli. Baeza l.3.§.4.

Si me quæritis, ſinite hos abire. Jo.18.9. Abire jubet, nè fugientium timiditas notaretur. Mendoza in 1.Reg.3.

Pontifex interrogavit Jeſum de Diſcipulis ſuis, & de doctrina. Jo. 18.19. Jeſus diſſimulans ad interrogationem de Diſcipulis reſpondere (fugerant enim à ſe omnes; unus ipſum in mortem proditor tradiderat) ideo ad ſecundam ſolùm interrogationem de doctrina reſponderat. Paolettus D.8.Pent.

Et Angelo Eccleſiæ Sardis ſcribe. Apoc.3.1. Cur nec nomen hujus Epiſcopi, nec crimen certum exprimitur? Rupertus hic; rectè uti debuit Filius Dei ſpiritu conſilii, id eſt, non publica deſcriptione, qualitatem, vel nomen declarare, operis mortiferi, ſecundùm regulam Evangelicam, quam ipſe præſcripſit: *Si peccaverit in te frater tuus.* Obſcurum manet, quis fuerit tam tepidus paſtor. Sylveira in Apoc.3.14.

Num. IV.

Evangeliſtæ celant, & alii Sancti.

Matthæus 1.6. de Bethſabea adultera, cùm non conſtet egiſſe pœnitentiam, nomen ejus non exprimit. de Caſtillo Illat 204.

Joſeph, aliàs faber, vocatur filius David. Ob ſilentium meretur hunc honorem; cùm taceret ſuam ſuſpicionem de B.V. *Cùm eſſet juſtus, & nollet eam traducere.* Matth.1.19. Velloſo in Judith. 5. Paræn.5.

Adoleſcens autem quidam. Marci 14. 51. Accuſans eum de turpi fuga, rectè, piè, amicè, nomen tacet. Velloſo in Iudith. 5. Parænet.5.

Cur dicitur Deiparæ Luc.1.31. *concipies, & paries*; cum de Baptiſta dicatur ſolùm Luc.1.13. *uxor tua pariet tibi filium.* Partus ſolus, non conceptus, nuntiatur. Iuſti, quod bonum eſt, publicant; malum occultant. Nativitates Chriſti, & Ioannis, ut ſancta ab Angelo annuntiantur; at conceptio Chriſti ut Deo grata, ab Angelo dicitur; conceptio verò Ioannis, ut in peccato, tacetur. Sylv. hic.

Vidit publicanum nomine Levi ſedentem ad telonium. Luc 5.27. Lucas ſicut tacuit nomen uſitatius Matthæi, deſcribendo ipſum publicanum; ità modò tacet nomen Mariæ, deſcribendo eam peccatricem. Paolettus D.8. Pent.

Mulier, quæ erat in civitate peccatrix. Luc.7.37. Hujus mulieris nomen tacetur, propter honorem mulieris, quia peccatrix deſcribitur. Cajetanus.

Angelus Domini deſcendebat ſecundùm tempus in piſcinam, & movebatur aqua. Ioan.5.4. Turbabat Angelus aquam, nè languentium vulnerum turpitudo appareret. S.Chryſ.

Maria, quæ unxit Dominum unguento. Io.11. 2. Evangeliſta non recenſet peccata Magdalenæ, ſed virtutem: ut nos doceat, cùm de abſentibus loquimur; non eorum vitia, ſed virtutes, in medium proferendas. Apelles, cùm Antigonum facie pulcherrimum vellet depingere, ſed coclitem; ſemiverſum illum depinxit, ità ut defectus ejus non appareret. Interrogatus, cur regem cum defectu ſuo non depingeret? reſpondit: ſi ſinè illo depingere poſſum, cur eum illi appingam? Diez ſer. 6. Dom. 4. Quadrag.

Uxor ipſius neſciens. Act.5. 7 Cur ſpatio trium horarum nemo nuntiavit Saphiræ mortem ſui mariti? Tantum de malo domeſtico erat ſilentium, licèt in Auditorum oculis res peracta fuerit; inter cancellos tamen domeſticos clauſa eſt; ità ut nefas quiſque duxerit illud publicare. Sylv. hic quæſt.10.

Cur Ananias non dicit Paulo Act.9.17. *Dominus, qui te obcœcavit*, ſed, *qui apparuit tibi?* Oecumenius: ut improperium declinaret.

Lucas c.6. 15. 16. recenſens Apoſtolos, virtutem unius recenſet, vitium alterius tacet. Et Simonem, qui vocatur Zelotes, & Iudam Iacobi, & Iudam Iſcariotem. Simonem à bono zelo honoris Dei, & animarum nominat; Iudæ proditoris patriam ſolùm, non vitium, indicat. Illum de animi ſui virtute nuncupavit, ait Chryſoſt. hom. de Iuda, iſtius malitiæ nomen abſcondit. Et ideò non dixit Iudas proditor; ut te deceat, detractiones neſcire, & accuſationes declinare. Ariſtot.5.10. problem.n.52. partes infirmiores natura ſemper integere conſuevit. Did. Niſſ. l.7. vit. Abrah. c.7.

Num. V.

Detractores non audi; oſtende diſplicere.

Dederunt ei omnes deos alienos, & inaures. Gen.35. 4. Aſcenſurus Iacob in Bethel. exigit à familia ſua ea, quæ verum Deum offendere poſſent; idola, & ſimulacra; ſed & inaures, quas patrio ritu geſtabant.

Cur & has petit? quia, juxta Ambr. l. de Iacob. c.7. genus eſt idololatriæ, benignè excipere detrahentem, ei arridere, applaudere. Pinna in Eccleſiaſticum Ethol.144.

Opprobrium non accepit adverſus proximos ſuos. Pſalm.14.3. Hug. Card. id eſt, detractor deductus eſt ad nihilum, quia non audet detrahere coram ipſo, qui non accipit opprobrium dictum de proximo ſuo. q.d. non paſſus eſt, ut quiſquam ſe præſente ulli detraheret. Unde ceſſaverunt omnes à detractione. Quis enim alium carperet, niſi benignè ejus dicta exciperentur? Idem ibidem.

Detrahentem ſecretò proximo ſuo, hunc perſequebar. Pſalm. 100. 5. Doctrinam pulchram hinc diſcamus: nempe ut nemini detrahamus; ſed nè detractioni quidem aurem præbeamus. Sanct Chryſ. hic.

Ventus aquilo diſſipat pluvias; & facies triſtis linguam detrahentem. Prov.25. 23. Hugo Cardin. ex Hieron. Si non eſt auditor, deeſt detractor. Si vultu hilari audieris detrahentem, tu ei das fomitem detrahendi; ille ignem excutit, tu ſubſternis ignarium. Quod ſi facie ſubtriſti, & averſa, detractorem audias; diſcet ille non libenter dicere, quod didicerit non libenter audiri. S. Hier. ad Celant.ep.14.

Sepi aurem tuam ſpinis; linguam nequam noli audire, & ori tuo facito oſtia, & ſeras. Eccli 28. 28. Ori oſtia, & ſeras; auribus autem ſepem ſpinarum, apponi præcipit. Diſcrimen eſt: quia porta domum claudit; & eos, qui foris ſunt, arcet ab ingreſſu: at ſepes ſpinarum non modò arcet, ſed tentantis ingreſſum pungit,

Digitized by Google

& lacerat. Qui linguam moderatur, ſatis eſt, ſi oſtia ori ponat, nè verba diffluant; at qui aures inſtruit, non modò caveat audire; verùm, ſi quis eo præſente alium captat, pungat, lancinet. S.Aug.lib. de Diſcipl.Chriſt. ſepi aurem tuam ſpinis: ut ille, qui intrare importunè auſus fuerit, non ſolùm repellatur, ſed etiam compungatur. Pinna hìc.

Cùm audiſſet (Joannes) in vinculis opera Chriſti. Matth.11.2. Cur dicitur Joannes in vinculis audiſſe opera Chriſti, non verò turpia facta Herodis, cùm ſæpius in carcere ſuperiorum crimina referantur? magnæ prudentiæ eſt, illis aurem præbere, quibus & remedium præſtare potes. Joannes, priuſquam mitteretur in carcerem, crimina Herodis audiebat, & arguebat, ut corrigeretur: vinculatus ea audire non vult; cùm illis remedium adhibere prohibeatur. Sylv. hìc q.3.

Non ſolùm maledicentes, ſed & aliis detrahentes, moneo, aures obſtruere. Dic proximo: habes aliquem, quem laudes, & commendes? aures aperio, ut unguenta ſuſcipiam. Si verò malè velis dicere, verbis ingreſſum obturo: non enim ſtercus & cœnum, accipere ſuſtineo. Quòd mihi lucrum, ſi didicero, quòd ille improbus? maximum igitur nocumentum ex hoc, &c. S. Chryſ.tom.5.hom.3. ad pop.Antioch.

Detrahere, aut detrahentem audire, quid horum damnabilius ſit, non facilè dixerim. S.Bern.l.2. de conſiderat.

§. IV.

Detrahenti reſiſte, obloquere.

DEvoravit virga Aaron virgas eorum. Ex.7.12. Qui detractiones audit, ſit lingua ejus, ſicut virga Aaron; quæ devoravit virgam Magorum, compeſcat linguas detractorum. Dicit hiſtoria Scholaſtica, quòd magorum ſerpentes veri non fuerint, ſed per præſtigias tales ſecerint apparere; ità detractores faciunt bonos apparere ſerpentinos, & malos. Summa Prædic. Detractio.

Conterebam molas iniqui. Job.29. 17. id eſt, detractorum, *& de dentibus illius auferebam prædam*. S. Bernardinus t.1. ſerm.23. Attic.3.

Quid exiſtis in deſertum videre? Matth.11.7. Hoc ſuo exemplo docet Chriſtus: quòd, quando alicujus honor, & fama, periclitatur, audenter debemus pro illo loqui, ejus virtutes proferre; ut detractores compeſcantur. Sylv. hìc q.18.

Sæpe ſuſpenderunt morſus ſuos revocante ſono vocis humanæ. Videmus innoxio canum dente lepores ſinè vulnere capi; leones quoque ipſos, ſi vox hominis reſultaverit, prædam dimittere: pardos, atque urſos, incitari, ac revocari, vocibus; ſimiliter equos. Ità vehementiùs illos incitat linguæ flagellum. S. Ambr. ep.38. de feris.

Qui non repellit injuriam à ſocio; ſi poteſt, tam eſt in vitio, quàm ille, qui facit. S.Ambr.offic.l.1.c.36.

Rapacitatem non putas, ſi pecuniæ parcis, famam decerpis? non concupiſcis poſſeſſionem, & laceras opinionem? non audes corrodere; non tamen potes collaudare. Jam alienum bonum verbo non carpis; numquid ideo non rapis? Quomodo non rapacitas? ubi evidens bonum debito defraudas teſtimonio; & veram alterius gloriam, etſi mendacio non corrumpis, ſilentio tamen ſupprimis? Gilbert.ſ.19. in Cant.

§. V.

Delicta ei pandenda, qui poteſt corrigere.

J*Oſeph accuſavit fratres apud patrem crimine peſſimo*. Geneſ. 37. 2.

Non poſſum ſolus ſuſtinere omnem hunc populum, quia gravis eſt mihi. Num.11.14. Per quadraginta annos, quibus Moyſes fuit cum populo in deſerto; nec cum fratre ſuo, nec cum Joſue, nec cum uxore, conqueſtus eſt illud; ſed ſolùm ad Deum refert: quia ipſe ſolus poterat mederi. Sylv. in Matth.13.c.31.q.2.

Videntur mihi Sermones tui juſti, & boni; ſed non eſt, qui te audiat conſtitutus à Rege. 2.Reg.15.3. Sed quis faciliorem aditum ad regem habuit, quàm filius? cur ergo hæc patri non dicis; ſed particularibus perſonis? Id.ib.

Zelo zelatus ſum. 3.Reg.19.14. Elias non Angelo, ſed DEO conqueritur: quia ſolus Deus poterat illis ſceleribus remedium adhibere. Id. in Jo.2.q.15.

Nonne bonum ſemen ſeminaſti. Matth.13.27. Ad patres familias accurrunt ſervi ſeduli, ubi meſſem Zizaniis inſertam reperiunt. Ô leaſt. adverte non eſſe mala, quæ videas, vicinis, aut amicis, denuncianda; ſed iis, qui poſſunt ea emendare. Sunt enim nonnulli, qui mala, quæ de proximis ſciunt, priùs per totam viciniam divulgant, quàm dicant patri, aut domino illius, qui malè operatur.

Domine Soror mea reliquit me ſolam miniſtrare. Luc.10.40. Aderat Lazarus, diſcipuli, miniſtræ Marthæ; non tamen his proponit querimoniam, ſed ſolùm Chriſto: prudentiæ enim eſt, illi tantùm miſeriam aperire, qui & congruum valet adhibere remedium. Sylveira hìc q.9.

Et ecce quidam homo hydropicus erat ante illum. Luc.14.2. Conſtituitur ante JESUM, non alios convivas: quia ille ſolus poterat mederi.

Vinum non habent. Joan.2.3. Cur B. Virgo vini defectum ſoli Chriſto manifeſtat? quia eximia ejus charitas amicorum defectum occultari volebat; & ideo non invitantibus, non miniſtris, pauperibus; ſed Filio ſoli proponit: ille enim ſolus poterat juvare. Sylveira hìc q.15.

§. VI.

Detractionum origo, & radix.

Q*Ui reddit mala pro bonis*; Prov.17.13. Sicut lapides molares, ſi non habent, quod molant, rotatu ſuo ſe ità allidunt, ut ex iis, velut ex ſilice ignis eliciatur, qui ingens excitat incendium. Sic lingua in familiaribus colloquiis, cùm deeſt aliqua utilis materia, quam molat; ad proximorum detractiones, & contentiones; ſe vertit, ignemque diſcordiarum excitat. Cornelius hìc.

Qui aliorum vitia libenter ex more carpit, peccati maculam non evadet: quia, licèt Zelo juſtitiæ ferveat, aliquando neceſſe eſt, ut in laqueos detractionis impingat. Planè, niſi multùm nobis noſtra vita ſplendeſceret, non tantoperè noſtris oculis aliena converſatio diſpliceret. Si diſtricti circa nos eſſemus, ut dignum eſt, judices, non tam rigidos experiretur aliena vita cenſores. B. Petr.Dam.l.6.ep.30.

Detractio eſt proles odii: pinguis, & occulta, ac latens ſanguiſuga; quæ charitatis omnem conſumit, ac demolitur, ſanguinem. Jo.Climac.grad.10. de detract.

Tria radicalia peccata ſunt, ex quibus Detractio generatur. I. Eſt crudelis ſuperbia. II. Crudelis ſtultitia. III. Crudelis invidia. S.Bernardin.t.1.ſ.23.

Servi expectantes Dominos ſuos, cùm non habent, quo occupentur; accipiunt carbonem, & albos parietes inficiunt. Sic maleferiati, cùm non habent aliud, quod loquantur, carbone maledictę ſuę linguę albos parietes inficiunt. Sed ſicut illi atri pictores manus proprias denigrant; ſic hi animas ſuas. Diez ſer.3. D.Paſſ.

§. VII.

Motiva.

Detractiones patienter ferendi.

S*I dormiatis inter medios cleros &c.* Pſ.67.14. Hebr. *Si dormiatis inter medios tripodas, & ollas*: ex quarum contactu denigrati aliquantum fueritis: ſcitote tamen, quòd tunc eritis magis formoſi, ſicut columbæ, quæ argentatas, & candidas habent pennas; quibus ad cœleſtia volent: & dorſum, quo ipſas tribulationes pertuliſtis, erit ſulgenti charitatis auro ſplendidum. De Ponte in Cant.1.Exhort.22.§.1.

Detrahebant mihi; ego autem orabam. Pſ.108.4.

Quid detur tibi? aut quid apponatur tibi ad linguam doloſam? Pſ. 119.3. hoc eſt, juxta expoſitionem S.Aug. & Euthymii, quod tibi dabimus antidotum? qua te conſolatione reficiemus? cùm te videris vulneratum lingua doloſa? *Sagitta potentis acuta cum carbonibus deſolatoriis*. Hæc tibi ſit conſolatio, quia jam paratæ ſunt ſagittæ Dei ad judicium venturi, honoremque tuum defenſuri. Oſorius D.1.Advent.

Et dixerint omne malum adversùs vos mentientes. Matth.5.11. Laudat eos Chriſtus D. qui patienter detractiones ferunt. Neque hoc ſatis; ſed addit, *mentientes*: id eſt, ut ea, quæ nobis imponunt, longè abſint à nobis. Pinna in Eccli.13. Exhol.244.

Si patrem familias Belzebub vocaverunt. Matth.10.25. Quis curet calumniatorum verba: nam ab eorum ore nihil non ſpurcum, & fœtidum, novit exire; cur ergo à ſtabulo conſpurcari offenderis? Seneca l.4.ep.92. quanta dementia eſt, vereri, nè infameris ab infamibus. Quòd ſtabulum mittat à ſe ſtercus, nemo ægrè fert; nec in ſterquilinium quis iratus eſt, quòd fœtorem emittat. Baeza t.3.l.14.§.5.

Quoniam quantalibet humana cautela ſuſpiciones malevolentiſſimas non poteſt omni ex parte vitare, ubi pro exiſtimatione noſtra, quidquid rectè poſſumus, fecerimus; ſi aliqui de nobis, vel malè fingendo, vel malè credendo, famam noſtram decolorare conantur; erit conſcientiæ ſolatium, planèque etiam gaudium: quòd merces noſtra magna eſt in cœlis, etiam dum dicunt homines mala multa de nobis, piè tamen, juſteque viven-

Digitized by Google

viventibus. Illa enim merces, tamquam ſtipendium eſt militantium, per arma juſtitiæ: non ſolùm in dextra, verùm etiam ſiniſtra: per gloriam ſcilicet, & ignobilitatem: per infamiam, & bonam famam. S. Aug. l. de bono viduit. c. 22.

Magna, & mirabilis, & omni acceptione digna, eſt miſericordia DEI; quæ per malos quandoque contra juſtos duras, & graves infamias ſuſcitare permittit: ut per aquam infamiæ vinum nimis gratioſi nominis temperetur; nè juſti mene incurrat ſpiritualem ebrietatem, unde deviare habeat à vero lumine virtutis. S. Bernardinus t. 3. ſ. 8. art. 2.

Devotio. Vide. Oratio. Sanctitas. Opera bona. Virtus.

TITULUS IV.

DEUS.

§. I.

De Nominibus DEI.

Ex Veteri, & Novo.

F*Ormavit itaque Dominus Deus hominem.* Gen. 2. 7. Tertull. libro contra Hermogenem hæreticum perpendit, quòd in S. Scriptura Deus, ante hominis creationem, non reperiatur Dominus, ſed tantùm Deus, appellari; ut legenti patebit. *Formavit &c.* Tandem paſſim Dominus vocatur; nam principatus politicus apud homines rationis participes tantùm reperitur. Diez c. 1. D. 14. Pent. S. Aug. in Gen. ad lit. l. 8. ab ipſo divini hujus libri exordio, in quo ità cœptus eſt: *in principio creavit Deus &c.* uſque ad formationem hominis, numqnam poſitum eſt, *Dominus Deus*, ſed tantummodo Deus. Nunc verò, ubi ad id ventum eſt, ut hominem in paradiſo conſtitueret, eumque per præceptum operaretur, ità ſcriptura locuta eſt, & ſumpſit *Dominus Deus* hominem. Non quòd ſupradictarum creaturarum non eſſet Dominus; ſed quia hoc non propter Angelos, nec propter hæc, quæ creata ſunt; ſed propter hominem ſcribebatur: ad eum admonendum; quantum ei expediat habere Dominum Deum. q. d. Tunc ſe Deus magnum Dominum æſtimat, quando hominem ſibi obedientem eſſe conſpicit. Paoletti l. 6. Feſto S. Joſephi. Ut monſtraretur, nullius alteriùs creaturæ, ſed tantùm hominis, non ſolùm ut aliarum creaturarum eſſe, & vocari Dominum voluiſſe; cujus propriè proprium eſt, ſub cœlo rationabilem obedientiam recipere. Sim. Caſſian. l. 4. c. 1.

Qui eſt, miſit me. Ex. 3. 14. Ex omnibus Nominibus, quæ Deo tribuuntur, nullum æquè proprium videtur, atque *Entis* nomen: quemadmodum, cùm Moyſi in monte oracula ederet, ait: dic filiis Iſrael: *qui eſt &c.* S. Jo. Damaſc. l. 1. orthod. fid. c. 12. univerſum enim id, quod eſt, tamquam immenſum quoddam, & infinitum eſſentiæ pelagus complexu ſuo continet. Ut autem Dionyſio placet, primarium ipſius nomen *Bonum eſt*.

In aliis libris veteris Teſtamenti Deus vocatur *Iehova, Adonai, Elohim.* Et quia Deus in iis agit cum Synagoga quaſi cum ancilla; ideo ſe Deum, Dominum, fortem, vindicem, omnipotentem, terribilem, nominat. In Cantico verò nullum eſt tale nomen reperire, quod terrorem incutiat: quia in eo agit cum Eccleſia, quaſi cum Sponſa dilectiſſima: unde ſe non niſi Sponſum, Patrem, amicum, amantem, & amatum, ac Dilectum nuncupat: quia hæc nomina amorem Sponſæ excitant, fovent, acuunt, & augent. Ità Bellarminus l. 1. de verbo Dei c. 5.

Deus in veteri Teſtamento pluſquam ducenties vocatur *Dominus exercituum*; in Novo tamen ferè numquam: ſed potiùs *Pater, Magiſter, agnus, ovis, paſtor, & Salvator*: quia illud nomen erat; hæc autem pietatis. Mendoza in 1. Reg. 1.

Clamabant Seraphim ſanctus! ſanctus! ſanctus Dominus Deus exercituum. Iſ. 6. 3. Sed cur ſanctitatem primò laudant? & hoc non ſemel, ſed ter; cùm tamen ſemel tantùm Dominum Deum nominent: S. Ambr. l. 3. de S. Spiritu c. 18 illam ſolam ſanctitatem prædicant Cherubim, & Seraphim, indeſeſſis vicibus laudant, & dicunt: *Sanctus! ſanctus! ſanctus! Dominus Deus Sabaoth.* Nos quoque nihil pretioſius invenimus, quo Deum prædicare poſſimus; niſi ut ſanctum appellemus. Quodlibet aliud inferius eſt Deo, inferius eſt Domino. *Magnificaſti ſuper omne nomen ſanctum tuum.* Pſal. 137. 2. Cur non dixit, nomen tuum Deus? nomen tuum ſanctum? Dion. Areop. l. de divin. nominib. cap. 13. Nomen ſanctum tuum, tamquam omnium nominum pretioſiſſimum. Sylveira in Luc. 1. q. 50.

Qui ponitis Fortunæ menſam. Iſ. 65. 11. Hebr. pro fortunæ *Gad.* Hinc patet, Gad fuiſſe Deum Gentium, à quo in bellis fortunam, fortunam, & victoriam, pendere cenſebant; quem alii Martem, alii Fortunam, vocabant. Atque hinc Germani olim bellis aſſueti Deum ſuum vocaverunt *God.* Cornel. in Iſ. c. 65.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc. 14. 16 Deus homo dicitur, quòd hominis creator ſit; & cùm homo omnium illius operum ſit primum, & excellentiſſimum, ipſe in tantæ rei ſignificationem, nomen hominis ſibi ultro aſſumpſit. Homo quoque dicitur, quòd hominem cum primis diligat. Homo denique vocatur, quòd Filium unigenitum hominem, hominum redimendorum gratia, induere voluerit. Cumque Filius ſit divinitate per omnia æqualis, ſimulque homo ſit; Pater, qui idem prorſus eſt, quantùm ad divinitatem cum Filio, ſimilis quoque ſecundùm humanitatem eſſe deſiderat. Beſſeus D. c. Pent.

Ex Patribus.

Deus nec videri poteſt; viſu clarior eſt: nec comprehendi; tactu purior eſt: nec æſtimari; ſenſu major eſt: & ideo ſic eum dignè æſtimamus, dum inæſtimabilem dicimus. S. Cyprianus lib. de idolor. vanit.

Nec Nomen Dei quæras. Deus eſt nomen illi: illic vocabulis opus eſt, ubi propriis appellationum inſignibus multitudo dirimenda eſt. Id. ib.

Nomina imponuntur rebus, ut per ea dignoſcatur ipſarum varietas: Deus autem neque ſuperiorem quemquam habuit, à quo nomen acciperet; neque ſe ipſe nominare voluit: cùm unus, & ſolus eſſet. S. Juſtinus M. ſerm ad Gentes.

Ex quo effectum eſt, ut nec nomen Dei proprium poſſit edici, quoniam non poſſit nec concipi. Id enim nomine continetur, quidquid etiam ea naturæ ſuæ conditione comprehenditur: nomen enim eſt ſignificantia ejus rei, quæ comprehendi potuit ex nomine. Tertull. lib. de Trinit.

Auguſtus Imperii formator nè Dominum quidem dici ſe volebat: Hoc enim Dei eſt cognomen. Sed & gratius eſt nomen pietatis, quàm poteſtatis. Idem apologet. adverſ. Gentes.

Incredibili illius bonitate factum eſt, ut ex his rebus, quæ naturæ noſtræ conveniunt, nominari voluerit; nè alioquin cognitionis ipſius prorſus expertes ſimus. S. Jo. Damaſc. l. 1. orthod. fid. cap. 15.

Pater ideo appellandus eſt, quia nobis multa, & magna largitur. Dominus ideo, quia caſtigandi, ac puniendi, maximam habet poteſtatem. Deus autem, qui unus eſt: quoniam utramque perſonam ſuſtinet, & Patris, & Domini. Et amare eum debemus, quia filii ſumus; & timere, quia ſervi. Lactant. l. 4. Div. inſtit.

§. II.

Deus ineffabilis, incomprehenſibilis.

CUm Moyſes primò ad Dei amicitiam vocatur, præbet ſe in rubo inter lucidas flammas. Ex. 3. 2. Poſtea verò, cùm jam Moyſes proficeret, Deoque eſſet familiarior, Deus ſe ei per nubem in caliginoſa nebula objicit. Ex. 34. 5. S. Greg. Niſſ. l. de vita Moyſ. cur, qui in principio vocationis Moyſis ad Dei familiaritatem illi in rubo ſplendido apparuit; poſtquam in familiaritate cum Deo majores progreſſus fecerat, non in flamma ignis, ſed in nebula illi apparuit? Quia quanto magis quis in rebus divinis converſatur, tantò magis eas ſublimiores eſſe comprehendit; velut inter denſas tenebras ſe verſari ſibi videtur. Sylv. in Matth. 13. c. 29. q. 3.

Loquar ad te de medio duorum Cherubim. Ex. 25. 22. Propitiatorium Deum repræſentabat; Cherubim duo naturam Angelicam, & humanam; alæ cognitionem de Deo. Quò magis alas extendunt, eò magis Propitiatorium velant: quia, quò magis Deus intelligitur, eò magis incomprehenſibilis eſſe cognoſcitur. Diez. in Aſcenſ. D. c. 1.

Cùm conſummaverit homo, tunc incipiet. Eccli. 18. 6. Significat enim, qui magnitudinem Dei, & operum ejus, veſtigare, & enarrare, conatus fuerit: cùm omne ſtudium eò contulerit, nihil tamen effecturum. Cùm quiſquam abſolviſſe ſe putaverit in veſtigationem, & enarrationem, de Deo; tunc demum inveniet tantùm ſupereſſe, ut quaſi de novo incipiendum ſit. Janſenius apud Cornelium hìc.

Vidi Dominum ſedentem. & addit: *duabus velabant faciem ejus.* Iſ. 6. 1. Quomodo vidit Dominum, ſi velatus? quia eò plus ſe Dominus manifeſtat, quò oculis noſtris ſe magis ſubtrahit. Sylv. in Matth. 13. q. 2.

In principio erat Verbum &c. Jo. 1. 1. Cur hic ponitur *erat* modi imperfecti? denotat, quòd omne notitia, quæ in hac vita habetur de hoc divino myſterio, eſt valde imperfecta. Did. Niſſ. p. 2. l. 9. pol. cœl. Expoſit. 2. q. 4.

Ex Patribus;

Ad cogitandam, & ad loquendam, illius majeſtatem, & eloquentia meritò omnis muta eſt, & mens omnis exigua eſt. Major enim eſt mente ipſa, ut nec cogitari quidem poſſit, quantus ſit: nè poterit cogitari, mente humana minor ſit oportet, qua concipi poſſit. Quidquid autem de illo cogitatum fuerit, minùs ipſo erit. Quidquid omnino de illo retuleris, rem aliquam ipſius magis, & virtutem, quàm ipſum eſplicaveris. Tertullian. l. de Trinit. ſub initium.

Si meipſum neſcio; ſi animæ meæ ſubſtantiam, & naturam ignoro; ſi eorum, quæ intrà me ſunt, rationem non intelligo: qua audacia ſupra me erigam oculos, ut videam principium ſinè principio; & finem ſinè fine attingam? S. Cyprian. in præfat. de Cardin.operib. Chriſti. Idem dixit S. Greg. Naz.orat. de recta doctrina.

Certè hic eſt, de quo, & cùm dicitur, non poteſt dici; cùm æſtimatur, non poteſt æſtimari; cùm comparatur, non poteſt comparari; cùm definitur, ipſa ſua definitione creſcit. S. Ambr. l.de fide contra Arrian.c.6.

De DEO nihil dignè humanus ſermo dicit. S. Iſidorus lib. 1. ſentent. c.2.

Quantò magis cogitatur DEUS, tantò incomprehenſibilior reperitur. Hugo Card. in Prov.23.

Religioſa eſt quædam ignoratio DEI eorum, qui cum Paulo eum vident *per ſpeculum in ænigmate*. 1.Cor. 13. 12. cum Moyſe, balbutiem, & inſcitiam ſuam fatentur. Ex.4.10. cum Elia faciem ſuam obtegunt. 3.Reg.18.42. cum Ezechiele oculos velant. Ezech. 12.6. cum Daniele, & Joanne, ad tantæ majeſtatis ſplendorem, in terram proni concidunt. Dan.10 9. Apoc.1.17.

§. III.

DEUS unus.

DEus, ſi non eſt unus non eſt: quia dignius credimus eſſe, quodcumque non itá fuerit, ut eſſe debebit. Tertull. l.1. adv. Marc.

Deus perfectus eſt, atque ab omni defectu alienus. Si plures deos aſſeruerimus, inter plures diſcrimen conſiderari neceſſe erit: nam ſi nihil inter eos diſcriminis reperietur, unus potiùs erit, quàm multi; ſi autem diſcrimen aliquod inter eos exiſtit, ubi tandem erit perfectio? S.Jo.Damaſc.l.1. de orthod.fid.c.5.

§. IV.

DEUS infinitus.

S*Ub pedibus eius, quaſi opus lapidis ſapphirini*. Ex.24.10.q.d. Sub pedibus DEI apparebat quaſi pavimentum ex Sapphiro conſtratum. Signabatur præſtantiſſima Dei Majeſtas, quæ omnem cœli, & gemmarum, fulgorem longe tranſcendit, & pedibus premit. Eſt enim ſapphirus gemma gemmarum, ait Abulenſis. Pierius hierogl.41. Sapphirus apud veteres magna ſemper in veneratione fuit: quia per eum, Imperium, & ſummum Sacerdotium, ſignificari, manifeſtum eſt. Modò quoque ſummus Pontifex cuilibet Cardinali recens creato Sapphirum mittit. Sapphirus aureis punctis, quaſi ſtellis, micat, &c. Cornelius hic.

Magnus Dominus, & laudabilis nimis: & magnitudinis eius non eſt finis. Pſal.144.3. *Magnus, & non habet finem: excelſus & immenſus*. Baruch.3.25.

Conſummatio ſermonum, ipſe eſt in omnibus. Eccli.43.29. Græc. *Finis autem dictorum ipſe eſt omne*. Concordat Paulus 1. Cor. 15. 28. *ut ſit Deus omnia in omnibus*. Deus ergo eſt τὸ πᾶν; id eſt, omne, & omnia. Cornelius hic.

Ecce gentes, quaſi ſtilla ſitulæ, & quaſi momentum ſtateræ. Iſ.40. 15. quaſi ſputum reputatæ ſunt. Hugo Card. hic.

Erit magnus coram Domino. Luc.1.15. Omnes fluvii, ingredientes mare, nomen ſuum amittunt: excellentia Dei tam grandis eſt, ut omnes perfectiones cum eo comparatæ nihil ſint. Stella hic.

§. V.

DEUS immenſus.

N*On eſt Deus in conſpectu eius*. Pſ.10.5. Nuſquam deeſt; & tamen ab iniquorum cogitationibus longè eſt. S.Greg. hom. 8. in Ezech. Fatendum eſt, Deum ubique eſſe, per divinitatis præſentiam: ſed non ubique per habitationis gratiam. Sanct. Auguſt. ep.57.

Quo ibo à ſpiritu tuo? Pſ.138.7.

Numquid non cœlum, & terram, ego impleo? dicit Dominus. Jer. 23.24. S.Iſidor.l.1. de ſummo bono c.2. immenſitas divinæ magnitudinis ita eſt, ut intelligamus eum intrà omnia; ſed non incluſum: extra omnia, ſed non excluſum.

In ipſo vivimus &c. Act.17.28. *In ipſo vivimus*, ſicut piſces in aqua, quæ non ſolùm ad extra circuit eos, imo intrat intus; itá Divinitas in nobis. In ipſo *movemur*, ſicut aves in aere. In ipſo *ſumus*, ſicut ſtellæ in cœli firmamento, ubi habent ſuum eſſe; itá nos in DEO: quia intra Deum ſtamus, movemur, & ſuſtinemur. S.Vinc Ferrer.ſ.7.D.2.adv.

Efficaciæ divinæ per membra monſtrantur; non habitus Dei, neque corporalia lineamenta ponuntur. Neque enim ſunt membra, aut membrorum officia, neceſſaria; ad cujus ſolum, etiam tantum, arbitrium, & ſerviunt, & adſunt omnia. Cur enim requirat oculos, qui lux eſt? aut cur quæras pedes, qui ubique eſt? aut cur ingredi velit, cùm non ſit, quò extra ſe progredi poſſit? aut cur manus expectet, cujus ad omnia inſtituenda artifex eſt? & ſilens voluntas? Tertull.l. de Trinit.

DEI locus eſſe dicitur, qui uberioris ipſius operationis, & gratiæ eſt particeps. Ob eamque cauſam *cœlum* ipſius *ſedes* eſt. Iſ.66.1. Illic enim angeli, qui ipſius voluntati obſequuntur, eumque ſempiternis laudibus afficiunt: hæc quippe ipſi eſt requies. *Terra autem ſcabellum pedum eius*: in ea ſiquidem per carnem cum hominibus converſatus eſt. Pes porrò Dei, ſancta ipſius caro variis locis nominata eſt. S.Jo. Damaſ.l.1.orth. fid.c.16.

Omnipotentiæ divina Majeſtas cuncta poteſtatis ſuæ immenſitate concludit; nec evadendi potentiam ejus quiſquam aditum invenire poterit: quia illa omnia circumquaque conſtringit. S. Iſidorus l.1.ſent.c.2.

Quia perfectiſſimum, & immenſum; ideo eſt intrà omnia non incluſum; extra omnia non excluſum; ſupra omnia non elatum, infra omnia non proſtratum. S.Bonav.Itiner.c.5.de Eſſe divino.

§. VI.

DEUS æternus.

E*Go ſum, qui ſum*. Ex.3.14. Significat æternitatem DEI; opponiturque volubilitati temporis, quæ per futurum, præſens, & præteritum, extenſa eſt, & diſtincta: æternitatis enim proprium eſt, ſemper immutabiliter eſſe. Corn.hic.

Ego hodie genui te. Pſal.2.7. Dicendo hodie, coæternitatem ſuæ Majeſtatis oſtendit: *hodie* enim apud Deum nullo initio incipit, nullo fine concluditur. Non eſt enim ibi *fuit*, neque *erit*; ſed *ſemper* manet, *ſemper* eſt. *Qui eſt, miſit me*. Ex.3.14. Caſſiod. hic.

Priuſquam montes fierent; aut formaretur terra, & orbis; à Sæculo, uſque in Sæculum tu es Deus. Pſ.89.2.

Antiquus dierum. Daniel.7.9.

Primus, & noviſſimus. Apoc.1.17. Nihil ei præteritum, nihil futurum. Leſſius de perfect.div.æternus l.4.c.1.

§. VII.

Deus omniſcius, ſapiens.

S*Apientiam Dei præcedentem omnia quis inveſtigavit?* Eccli 1. 3. Deus omnia, quæ in Mundo ſunt, uſque ad minutiſſimas partes, figuras, colores, qualitates, conditiones, ſitus, motiunculas, momenta, modoſque omnes, diſtinctiſſimè, & perfectiſſimè, intuetur, & in numerato habet: nimirum omnes vermiculos, omnes muſcas, omnia animalia; & partes ſingulorum; omnia gramina, folia, omnes pilos animantium, omnes arenas littoris, & deſerti; omnes guttas maris, omnes ſtillas pluviarum, omnes criſpationes undarum, omnes foliorum motus; omnium menſuras, diſtantias, congruentias, diſcrepantias, ſitus, modos, tempora: omnes hominum, & Angelorum, cogitationes, affectus, intentiones; præſentes, præteritas, futuras; & momenta ſingulorum. Hæc omnia ſemper diſtinctiſſimè, & clariſſimè, intuetur, penetrat, comprehendit: idque adeò clarè, & perfectè, acſi tota vis mentis illius in unum dumtaxat illorum intenta eſſet. Corn. hic.

Veſtri autem capilli capitis omnes numerati ſunt. Matth. 10. 30. Quia omnia, quantumvis vilia, & parva; diſtinctè, & perfectiſſimè, cognoſcuntur à Deo. Carthuſ. hic.

In ipſa Deitate omnia, quæcumque ſunt, rationabiliter, & ſapienter, ordinata ſunt: nam non eſt ulla ſtella in cœlo, quæ non eſt in ea, & per eam conſtituta, & præviſa. Non unus atomus in terra; non una ſcintilla in Inferno eſt, quæ ejus conſtitutionem excedat; & quæ ab ejus præſentia ſe poſſit occultare. L.1. Revel.S.Brigittæ cap.17.

§. VIII.

Digitized by Google

§. VIII.

Deus bonus, beneficus, clemens.

Num. I.

Ex Veteri, & Novo.

E*Ro eorum DEUS*. Gen.17.8. Quid eſt? *ero eorum DEUS?* hoc eſt: multam me eorum habere curam oſtendam; & meum ſubſidium illis præſtabo. S.Chryſ. in Gen.hom.39.

Vocatur etiam Deus *Saddai*. Exodi 6.3. quaſi mammeus; qui omnem ſufficientiam, & abundantiam, quaſi omnipotens tribuat. *Saddai* enim interpretatur *munificus*, liberalis; omnipotens. Cornelius hic.

Ego ſum Dominus Deus tuus. Deut.5.6. Oleaſter expendit tuus, dum ait: ſunt aliqui reges, & Domini, qui ſunt ſuis alii, qui ſunt conſanguineorum ſuorum, & amicorum. Quid, quæſo, habet Deus, quod non ſit tuum? Habet cœlum? tuum eſt, cujus influentiis vivis. Si *terram*; eam *dedit filiis hominum*; ſi ſtellas; eas creavit in miniſterium cunctis gentibus. Leſſius de perf. div. Liberalitas.

Cuſtos, quid de nocte? Iſ.21.11. Tu es, qui rationabilem ſubſtantiam, ad imaginem tuam factam, cuſtodire debes; ſolus, qui cuſtodire potes; tu ipſe, qui cuſtodire ſoles. Doles, quia creatura tua eſt; potes, quia omnipotens es; ſoles, quia miſericordiſſimus es. Rich. à S.Vict.l.de verb Incarn.c.4.

Hæc omnia tibi dabo. Matth.4.9. Chriſtus Divinitatis ſuæ exiſtimationem in periculum adduxiſſet, ſi unus ſibi omnia arrogaſſet; cùm ipſe totus, quantus eſt, communis ſit omnium. Did. Nyſſ. D.1.Quadr.§.6.

Ex Patribus, & aliis.

Tam clementer Deus humanæ conſulit infirmitati; ut, quia cum, ſicut eſt, non poſſumus agnoſcere; noſtræ locutionis modo ſeipſum nobis inſinuet. Unde & membrorum noſtrorum qualitatem habere deſcribitur; & paſſionum indigna de ſe dici voluit: quatenus ad ſua, per noſtra, nos traheret; & dum condeſcendit nobis, conſurgeremus ei. S.Iſidor.l.1.ſentent.c.5.

Ejus bonitatis totus teſtis eſt Mundus; quem non inſtituiſſet, niſi quia bonus fuiſſet. Tertull.lib. de Trinit.

Num. II.

Bonitas, Deitatis propria, & ſignum.

Veniſti huc, ante tempus torquere nos. Matth.8.29. Non dixit; veniſti, hominem in libertatem aſſerere; ſed nos affligere. In ipſa laude ſubdolus, & adulatione peſſimus: voluit hominibus perſuadere, Chriſtum adveniſſe nocendi ſtudio, quo illum non eſſe Deum aſſereret. Naaera in Joſ.13.§.11.

Hic erit magnus, & filius altiſſimi vocabitur: & dabit illi Dominus Deus ſedem David Patris eius. Luc.1.32. Quomodo nunc vocat filium David, cùm priùs dixerit *Filium altiſſimi*? Dum Angelus de ipſo ait, quòd erit magnus operibus, miraculis, & donandis beneficiis, tunc aſſerit vocandum Filium DEI. Dum autem ait, accepturum eum ſedem David, ſtatim filium hominis declarat. S.Chryſol.ſ.44. vides, quia, quando accipit, David filius dicitur, quando dat, DEI Filius nuncupatur. Proprium enim Dei eſt dare, benefacere; hominis autem accipere. Sylv. hìc q.38.

Cur Baptiſta Chriſtum Jo.1.29. appellat, non ſolùm agnum, ſed agnum Dei? cùm tamen Evangeliſta Apoc.5.6.13. agnum tantùm dicat? ille in apocalypſi apparebat Agnus in monte Sion, in throno, & eminentiſſima ſede, in medio Seniorum; à Baptiſta verò digno oſtendebatur, *tollens peccatum Mundi* v.29. Ideo hìc agnus DEI vocatur: multò enim magis pateſit Divinitas, dum hominum peccata abluit? quàm dum in throno, & ſede majeſtatis regnat. Sylveira hìc q.5.

DEI benignitatem imirare. Nihil homo divinius habet, quàm beneficentiam. Licèt DEUS nullo labore fias, opportunitatem adipiſcendæ Divinitatis amittere noli, S.Greg.Naz.or.18.

Deus omnipotens, & clemens; cujus natura bonitas, cujus voluntas potentia, cujus opus miſericordia eſt. S. Leo ſerm.2. in Nativ.Dom.

Num. III.

Falſi dii non iuvant, non dant; imò exigunt.

Ecce conſtitui te Deum Pharaonis: & Aaron frater tuus erit propheta tuus. Ex.7.1. Cur non & Aaron Deus conſtituitur? Aaron, cùm, abſente Moyſe, populo imperaret; quidquid optimum, & pretioſum, accepit, promittens auxilium, ſed providens damnum: pro conflando idolo populus eſt nudatus, & poſt mucrones expertus. *Moyſes verò fecit ſerpentem æneum*. Num.21.9. Moyſes nihil refertur à populo accepiſſe: ſed vitam impendiſſe omnibus. Naaera in Joſ.24.§.9.

Mutaverunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum. Pſ.105.20. Erat vitulus, ut fœnum comederet. Non erat vitulus; ſed vituli figura, ut populum per deſertum duceret. Pſ.113.7. *Pedes habent, & non ambulabunt*. Non tamen ait: dentes habent, & non edent: vitulus enim paſci volebat; ſed non ambulare ad juvandum. Id. ibid. Sed quid novum dicitur, quòd comedebat fœnum? ſi enim vitulus; manifeſtum, quòd tali cibo uteretur. Lorinus: exaggeratur egregiè peccatum, deſcribendo animal eſca utens; & nihil velut beatiùs habens, quàm veſci: cùm arare, triturare, plauſtrum trahere, labor ſit ipſi. Paſci, & comedere, utilitas eſt ipſius vituli; arare verò labor ipſi, commodum autem aliorum. Inde ergo exaggeratur culpa, & quæ major poterat eſſe? quàm pro DEO colere illum; qui ad ſui, & non aliorum, emolumentum, totus erat intentus: nihil enim magis alienum à Dei natura eſt excogitabile. Sylveira in Matth.4.q.13.

Os habent, & non loquentur; Pſ.113.5. Idolis Gentium ſunt ſine ſenſu oculi, nares, os, manus, pedes. Cur non & ventrem teſtatur inanem epulis? aut cur non dicit: os habent, & non comedent? nimirum dii gentium non utuntur membris, quibus prodeſſe poſſent; ſed ea adhibent, quibus noceant hominibus, eorumque fortunas abſumant. Oculis capti ſunt, nè adoratores videant; manibus carent, quibus munera largiantur; elingues ſtant, nè oracula fundant; non currunt implorati: ore ad edendum, & ventre, non carent; ſed edaciſſime & noſtra vorant, & nos. An gentium ſimulacris ſimiles fiant aulicorum ſemidei? viderint illi, qui iis non pecora, ſed dies, vitam, mentem, & non rarò Deum immolant ſuum. Oliva l.12. Strom. hic.

Confractus eſt Bel - non potuerunt ſalvare portantem. Iſ.46. 1. 2. & ſtatim ſubditur v.3. *Audite me Domus Jacob, qui portamini à meo utero*. Subdit rationem: *Ego feci, & ego feram*. v.4.

Impendebantur in eo per ſingulos &c. Dan.14.2. Ecce, quanta idolo ſolvere quotidie opus! Quid autem juvit ſuos cultores? audi Danielem v.6. *nè erres Rex: iſte enim intrinſecus luteus eſt, & forinſecus æreus, neque comedit aliquando*. Gradi non poterat ære onuſtum; nec manum porrigere, quia luteum. Et tamen vivens videbatur; ut illi penderentur tributa; mortuum, ut ipſe præberet auxilia. Naxera in Joſ.24.§.9.

§. IX.

DEI cultus.

E*Rit mihi Dominus in Deum*. Gen.28.21. Videtur votum otioſum. Non idem eſt, habere Creatorem pro Domino, & habere illum pro Deo. Qui pro Domino illum habent, nec tamen ei ſerviunt; pro Deo non habent. Did Niſſ pol.cœl p.12.c.9.

Salomon ſeptem annis ædificavit templum, tredecim regiæ domui impendit. 3.Reg.6.38. 3.Reg.7.1. Joſephus l.8. antiqu.cap.2. abſoluta templi fabrica, quæ ſeptennio duravit, Regiæ ſtructuram eſt aggreſſus, quam vix decimotertio anno conſummavit. Cur ampliſſimo templo ædificando non tot annos inſumpſit, quot Regiæ domui exſtruendæ? quia primæ curæ ſpirituali totus conatus animi erat impendendus: ea ſtructionem autem domus ad proprium uſum, quaſi acceſſorium, rea ſapientiſſimus deputavit. Eſcobar t.3.Colloq.Chr l.6.ſect.2 obſ.4.

Memento Creatoris tui in diebus iuventutis tuæ. Ecclæ 12.1.Hebr. *Tempore electionum tuarum*. Senſus eſt, quaſi dicat, juxta Sanct. Hier. Hugon. Cajet. adoleſcens, qui in flore, & vigore, es ætatis; blanditur tibi voluptas, ſollicitat venus, inſtigant ſocii, impellit dæmon. Quare, nè iis ſuccumbas, & teipſum perdas; *memento Creatoris tui:* quòd ſcilicet ſit Deus tuus Creator, tu ejus creatura; quæ totum ſuum eſſe, quantum eſt, debet Creatori; ab eoque tota pendet, tam in eſſe, quàm in conſervari; ſicut radius à ſole. Si igitur homo Creatura DEI es, memento, te totum, quantus es, Dei eſſe; non tuum, non parentum, nec alterius creaturæ. Redde ergo Deo, quod ſuum eſt, redde teipſum. Itaque Creatoris nomen habet emphaſim; qui titulus capoſcit à Creatura, ut DEO creatori ſuo, velut abſoluto Domino, præſtet omnem ſubmiſſionem, reverentiam, & amorem. Cornelius hic.

Sicut fuit ſenſus veſter, ut erraretis à Deo, decies tantum iterum convertentes requiretis eum. Baruc.4.28.q.d. decuplam in Dei obſequio adhibere diligentiam, quam poſuiſtis in offenſione. Juſtiſſimú eſt, nihil omnino detrahere ex iis, quæ præſtare poſſis, memor ejus quod Job dixit: c.9.3. *Si voluerit* homo diſputãdo *cum eo contẽdere, no poterit ei reſpondere unum pro mille.* Et quod dixit Eccleſiaſt.

43. 31. *Terribilis Dominus, & magnus vehementer; & mirabilis potentia ejus. Glorificantes Dominum quantumcumque potueris; ſuper valebit enim adhuc. Benedicentes Dominum exaltate illum, quantum poteſtis: major enim eſt omni laude.* De Ponte tom.1.de perfect. Chr.hom.tr.1.c 19.

Ecce magi ab Oriente. Matth.2.1. Video magos Jeroſolymis audiente tyranno recens natum Judæorum regem impunè prædicare. Cur tamquam authores rebellionis non puniuntur? cur illis ſilentium non imponitur? quia confitentes Deum quærebant. O ſi nobis hæc eſſet cura, ut in omnibus Deum quæramus; qua ſecuritate, quo triumpho, per media mala incederemus! Baeza l.2.c.8.§.1.

Deus noſter ignis quidem conſumens eſt; ſed igni elementario multùm diſſimilis. Ignis namque corporeus res ipſas comburit, quibus continetur; procul autem poſitus innoxius eſt. Deus autem noſter, verus, & perpetuus ignis; ſuam è contrario naturam, vel potentiam, exerit: nam illis, intrà quos eſt, non ſolùm innoxius, verùm etiam ſalutaris, & clementiſſimus eſt; longè autem poſitis, & dignè appropinquare nolentibus, nimiùm damnoſus exiſtit. Rupert. in Exod.l.1.c.12.

§. X.

Deus talis erga nos, quales nos in ipſum.

Teſtimonia.

Ex Veteri.

R*Eſpexit Dominus ad munera Abel.* Gen.4. 4.5. Quare reſpexit Deus Abel, & munera ejus? Pro eo quòd reſpexit Deum recto animo, & in omnibus moribus ſuis; Deumque honorabat ſinè fraude de muneribus ſuis. Cur autem Cain non eſt reſpectus, & munera ejus? quia perverſa agebat in animo. Quòd Deus ad te, atque ad tua munera, non reſpiciat; non fecit bonitas fraterna; ſed hoc tua malitia meruit. Reſpexiſſet utique, ſi reſpexiſſes. Nam diligentes ſe diligit; & reſpicientes ſe reſpicit. Inæqualitatem irradiantis ſolis non fecit lucis natura, ſed corporum diſpoſitio, major, vel minor, ad ſuſceptionem ejus. Sim. Caſſ.l. 15. de juſtit.Chr.c.4.

Si ambulaveritis ex adverſo mihi: ego quoque contra vos adverſus incedam. Levit.26.23.24.

Quia non credidiſtis mihi, ut ſanctificaretis me coram filiis Iſrael, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis. Num.20.12. Cajet. quia non credidiſtis mihi, nec ego vobis fidam, ut populum hunc introducatis &c. pœna manifeſtat culpam. Did. Niſſ. D.20 Pent.§.2.

Jucundum ſit ei eloquium meum; ego verò delectabor in Domino. Pſ.103.34 Duæ quidem res ſunt, ſed utræque ſibi parili ſocietate conſentiunt. Sic enim ſuavis fit Domino noſtra laudatio, ſi nos delectemur in Domino: quantumque ille nobis dulceſcit, tantò illi efficimur chariores. In ſe enim unuſquiſque reperit, qualis apud Majeſtatem illam eſſe poſſit: amans diligitur, negligens ſpernitur. Caſſiod. hic.

Pœnituit eum ſecundum multitudinem miſericordiæ ſuæ. Pſ.105. 45. Conſidera, quia iſta pœnitentia tunc fieri dicitur, quando & nos pœnitentes eſſe cognoſcit: talis enim ille nobis efficitur, quales nos ſibi eſſe probaverit. Caſſiodorus hic.

Ecce non dormitabit, neque dormiet. Pſ.120.4. Dormitare dicitur Dominus quando nos in ejus fide tepeſcimus. In quo enim non dormit fides, vigilat Chriſtus: nam ſi nos ab ejus contemplatione diſcedimus, ipſe quoque à noſtra defenſione ſubtrahitur: ſicut in illa navi factum eſt; quando negligentibus diſcipulis Dominus dormiebat. Sed ubi fides eorum excitata eſt, Dominus quoque de ſomno ſurrexit; & ſtatim ab eis pericula maris ſubmovit. Caſſiod. hic.

Non debet peccator abſcondere miſeriam, nè abſcondat Salvator miſericordiam. S.Bonav. in Pſ.118.

Sponſa Dilectum modò botro, modò faſciculo myrrhæ comparat. Cant.1.12. 13. Cur tam rebus diſparatis? uva dulcis eſt palato, grataque; myrrha autem amara, & guſtui inſipida. Maximilianus II. Imp. ut modum oſtenderet ſubditis, quem in regimine obſervatum voluit; curavit in Symbolo pingi aquilam, pede uno fulmen tenentem, altero coronam auream, cum lem: *In opportunitate utrumque* q. d. probus ſubditis liberaliter prœmia largiar; malos puniam. Sic Deus faſciculus myrrhæ eſt iis, qui cum ad amaritudinem provocant, &c. Paoletti D. Quinquag.

Dilectus meus mihi & ego illi. Cant.2.16. Joannes Jeſu, & Jeſus Joanni: Joannes Jeſum prædicat; & Joannem Jeſus commendat. Par pari redditur; & tam amica, quàm juſta viciſſitudine, charitas invicem provocatur, & remuneratur. Guerricus Abb. ſ.4. de S.Joan.Bapt. Qualis ego ſum Dilecto meo, talis & ille mihi: quia ego illum amo, ille amat & me. S.Greg. Niſſ. hic. Et explicat hom. ult. in Cant. ſicut ſpeculum ad uſum rectè comparatum pura in ſuperficie inſpicientis faciei accuratè reddit characterem; ſic, poſteaquam anima ſeipſam rectè comparavit, omnemque ejus vitæ labem abjecit, puram incorruptæ pulchritudinis ſibimetipſi imprimens ſpeciem dicit: meus eſt cognatus, & ego ipſius ſum. Si accedis ad ſpeculum, quid aliud monſtrat? quàm teipſum. Si accedis gratioſa, vel horrenda facie; te gratioſum, vel horrendum reddet &c. Sic &c. applica Deo & tibi. Sylveira in c.14. Jo.q.7.

Speculum ſinè macula. Sap.7.26. dicitur Chriſtus. Qualis es, talem te ſpeculum exhibet. Did.Niſſ.D.20.Pent.§.2.

Adhuc quadraginta dies, Ninive ſubvertetur. Joan.3.4. Sententia hæc non pervenit ad executionem. S. Hier. Libenter mutavit Deus ſententiam, quia vidit eorum opera commutata. Paoletti Dom. Quinqu.

Ex Novo.

Reſponſo accepto, nè redirent ad Herodem, &c. Matth.2. 12. Qui munera obtulerant Domino, conſequenter reſponſum accipiunt; non per Angelum, ſed per ipſum Dominum. S.Hieron.lib.1. hic. quia nimirum ipſi in perſona venerunt adorare. Sed cur ſtella? cur angelus, non reducit, ſed Deus? Qualis homo Deo, talis homini Deus. Magi, cognita Chriſti nativitate, non legatos ad eum cum muneribus mittunt; ſed ipſi in perſona veniunt, & adorant. Sic Deus ad nos non aliquem miniſtrum deſignat, ſed eis ipſemet adeſt, viamque monſtrat. Sylveira hic. q. 37.

Domine! Matth.8.25. Videtur Dominus eis, qui ſibi dormiunt: nam meritò ſe omnibus exhibet, qualem merita cujuſcumque requirunt. Sim. Caſſian. l.5. c.2.

Qui autem negaverit me coram hominibus &c. Matth.10.33. Qualis homo erga Deum; talis ille erga ipſum. S. Hilar. S. Paſchaſius.

Aſſumpſit Petrum, & Jacobum, & Joannem. Matth 17.1. Deus erga eos magis eſt beneficus, qui in illum ſunt officioſiores. Hos aſſumpſit: quia liberalioris obſequii erga Chriſtum. Did. Niſſ. Sabb Dom. 1. Quadr.

Tradidit eum tortoribus. Matth.18.34. Cum ſervo converſo, & pœnitentiam agente, converſus eſt Dominus. At cùm factus perverſus, *tradidit eum Dominus tortoribus.* Barradius hic Dom.21. Pent.

Video homines velut arbores ambulantes. Marci 8. 24. Siſtitur Domino cœcus, ut viſum recipiat. Chriſtus applicat ſalivam oculis; & interrogat, ſi quid videret? reſpondet: utcumque, ſed imperfectè: *Video homines &c.* Tum plane vidit omnia. Cur non mox confert viſum perfectum? Chriſtus ſe gerit in danda cura, quomodo cœcus in præſtanda Chriſto fide. Cœcus initio modicæ fidei; & Chriſtus dat modicum lucis: creſcit cœcus in fide, creſcit Chriſtus in danda luce. Euthymius: augmentum fidei augmentum promeruit ſanitatis. Paoletti D.Quinq.

Converſus Jeſus ad mulierem. Luc.7.44. converſam ad eum. Neque quidem convertitur ad averſos, qui ab eo faciem avertunt; de quibus per prophetam dicitur: *verterunt ad me tergum, & non faciem.* Ad hos non convertitur Dominus, ſed avertitur. Sim. Caſſian.l.9.c.29.

Sint lumbi veſtri præcincti. Luc.12.35. Dion.Carthuſ. hìc: eſtote parati ad exequendum opera Dei, & ad ambulandum in via Domini: Chriſtus etiam *præcinget ſe;* id eſt, diſponet ad dignam felicitatis æternæ dandam mercedem.

Faciet illos diſcumbere &c. Luc.12.37. Quia parumper ſervus adſtitit in Domini ſui expectatione ſuccinctus, & ſuſtinendi fidem brevi fatigatione portavit: cui talionem ut redderet, diſſimulat ſe in ipſa Divinitate Divinitas. S.Chryſol.ſ.24.

Vidit illum. Luc.19.5. videntem ſe, quia elegit eligentem ſe, & amavit amantem. V.Beda hic.

Ecce dimidium bonorum meorum do, ib. Non dixit dabo dimidium, & reddam quadruplum; ſed *ecce do, & reddo:* Chriſtus evangelizat ei ſalutem. Hodie das, hodie tibi & ſalus. Theophylactus hic.

Zachæe feſtinans deſcende. ib. Alludere videtur Chriſtus ad feſtinationem, qua Zachæus *præcurrens aſcenderat in arborem.* q. d. ſicut feſtinaſti, ut aſcenderes ex curioſitate, feſtina deſcendere, ut ea charitate me recipias. Sylveira hic.

Hodie mecum eris in paradiſo. Luc.23.43. Promptus erat latro ad pœnitentiam, & Chriſtus promptus ad prœmium. Paoletti D. Quinq.

Tu ſolus peregrinus. Luc.24.18. Meritò reprehendendus peregrinus tantorum myſteriorum ignarus. ſed Diſcipuli erant illi peregrini. Dominus in eam ſe ponebat formam, quam illi in incredulitate ſua habebant. S. Greg. hom.23. in Evangel. hoc egit Dominus in oculis corporis, quod apud ipſos intus erat in oculis cordis:

Digitized by Google

cordis: quod ipſis in animo ſuo erat, hoc illis videndum in ſe Dominus, extrinſecus, & manifeſtè, exhibebat. Baeza lib. 5. c. 3. §. 4.

Erat quidam Regulus. Jo. 4. 46. Talis eſt erga homines Deus, quales erga Deum homines. Erat quidem regulus, propter paucitatem fidei, ait Gloſſa, & V. Beda. Parcus in fide erga Deum, parcum habet in titulis. Did Niſſ. D. 10. Pent. §. 2.

Manete in me, & ego in vobis. Jo. 15. 4. Si enim nos priùs manemus in Chriſto per fidem, & charitatem; etiam abſque dubio ille in nobis manet per ſuam gratiam. Talem ſe nobis Deus præbet, quales nos erga eum exhibemus. Sylveira in Io. 15. q. 7.

Non ſciebat, quia Jeſus eſt. Ioan. 20. 15. *exiſtimans, quia hortulanus eſſet.* At ille: *mulier, quid ploras?* cur non dicit Magdalena? quaſi de incognita dicit *mulier*. S. Ambr. quando non credidit, mulier eſt; quando converti incipit, Maria vocatur. Paoletus. D. Quinq.

Vidit Ieſum ſtantem. Act. 7. 55. S. Ambr. in Pſ. 71. immobilis fide Stephanus immobilem Chriſtum videbat: non ſe movit Stephanus, non movit ſe Chriſtus.

Mulier amicta ſole. Apoc. 12. 1. Quorſum in matre tam ſumptuoſus apparatus: ut etiam in ſole, luna, & ſtellis, decor requiratur? Nil mirandum, ait S. Bern. hom. ſup. Miſſ. qualis erga Filium mater, talis erga Matrem Filius. Veſtis eum, & veſtiris ab eo, ait, veſtis eum de ſubſtantia carnis tuæ, veſtit ille te gloria majeſtatis ſuæ: veſtis ſolem nube, & ſole ipſo veſtiris. Paolett. D. Quinq.

Ex Patribus.

Sicut ſpeculum ad uſum aptè comparatum pura in ſuperficie aſpicientis faciei accuratè reddit characterem. Sic poſteaquam anima ſeipſam rectè comparavit, omnemque ejus vitæ labem abjecit, puram inenrruptæ pulchritudinis ſibimetipſi imprimens ſpeciem dicit: meus eſt cognatus, & ego ipſius ſum. S. Greg. Naz. hom. ult. in Cant.

Dico Domino meo: Deus meus es tu; & dicit mihi Dominus meus: ego Dominus Deus tuus. Homo, cujus Deus, quid ampliùs quærit? ſi ſufficis tu Deo; ſufficiat tibi Deus: eſto tu Dei; & erit tum DEUS tuus. Sanctus Cyprianus de Aſcenſ. Chr.

Qualis te paraveris Deo, talis apparet Deus. Cum amante eſt amans, cum vacante vacans, ſollicitus cum ſollicito. S. Bern. ſ. 70. in Cant. apud Paoletti Dom. Quinq.

Quando uti homines morimur, humanis peccatis obnoxii; ut nobis apparet Deus. Quando autem ut dii ambulamus; tunc ſtat *Deus in Synagoga deorum*. Pſ. 81. 1. Sicut & quando ferarum naturam aſſumimus, fit & ille nobis panthera, & urſus, & leo. Theophilactus in c. 21. Matth.

§. XI.

Peccator non eſt Dei.

Ex Veteri, & Novo.

D*Eſcende, peccavit populus tuus.* Ex. 32. 7. Acſi ei divina vox diceret: qui in tali peccato lapſus eſt, jam meus non eſt. S. Rupert. hic c. 27.

Pepercit populus melioribus ovibus, & armentis, ut immolarentur Domino Deo ſuo. 1 Reg. 15. Dixit Saul ad Samuelem. Non dixit Domino Deo meo: quia Deum à ſe, propter inobedientiam, alienum eſſe ſuſpicabatur. Mendoza in 1 Reg. t.

Deus meus. Pſalm. 5. 3. Ille verè auſus eſt dicere, *Rex meus, & Deus meus*: cui non regnat peccatum in mortali corpore. *Rex meus, & DEUS meus*: quia regnas in me, & non regnat peccatum: propterea Deus meus es. Tu es Deus meus: quia non eſt venter Deus meus: quia non eſt aurum Deus meus: quia non eſt libido Deus meus. Quoniam tu virtus es, & ego cupio habere virtutes; propterea tu es Deus meus; hoc eſt, virtus mea. S. Hieron. hic.

Miſerere mei Deus. Pſalm. 50. 1. Non audeo dicere meus. Solùm modò te Deum agnoſco: ſed meum dicere non præſumo. Ego infelix propter peccata mea te perdidi. Urbanus IV. Pontif. hic.

Tuus ſum, ſalva me Domine. Pſalm. 118. 94. Facilis vox, & communis videtur; ſed paucorum eſt. Satis rarus eſt enim, qui poteſt dicere Deo, *tuus ſum*. Ille enim dicit, qui adhæret Deo totis ſenſibus; qui aliud cogitare non novit. Non poteſt dicere Sæcularis, *tuus ſum*: plures enim dominos habet. Venit libido, & dicit, meus es; quia ea, quæ ſunt corporis concupiſcis. Venit avariſia, & dicit: argentum, & aurum, quod habes, ſervitutis tuæ pretium eſt. Venit luxuria, & dicit: meus es. Unius diei Convivium pretium tuæ vitæ eſt. Et, quod pejus eſt, pretioſior eſt unius diei menſa tua, quàm totius temporis vita. S. Ambr. in Pſ. 118. Octon. 12. hic.

Puer meus jacet. Matth. 8. 6. Quomodo hic Centurio, qui ſic agnoſcit Dominum, puerum ſuum auſus eſt profiteri? *puer meus.* Meum dico, quia jacet: ſi tuus eſſet Domine, non jaceret. Probat hoc propheta, cùm dicit: *ecce nunc benedicite Dominum omnes ſervi Domini, qui ſtatis in domo Domini.* Puer meus, qui jacet: ut tuus ſit, ſurgat: meus, quia paralyticus; ut tuus ſit, jam ſanetur. S Chryſol ſ. 15. de Centur.

Et ira populo huic. Luc. 21. 23. Non ait, populo meo: quia jam reprobatus. Iſrael Oliva l. 13. Strom.

Gratias ago Deo meo. Rom. 1. 8. Non eſt otioſè accipiendum: non enim vox iſta poteſt eſſe, niſi ſanctorum, quorum Deus dicitur: ſicut Deus Abraham, vel Iſaac, vel Iacob. Non poteſt Dominum Deum ſuum dicere, cui Deus venter eſt; aut cui avaritia Deus eſt; aut cui gloria Sæculi, aut pompa Mundi, aut potentia rerum caducarum, Deus eſt. Quidquid enim unuſquiſque ſuper cætera diligit, hoc illi Deus eſt. Orig. hic.

Propriè eorum eſt Deus, qui eo fruuntur; qui ſerviunt, qui libenter ſub ipſo ſunt: nam & mali, quamvis inviti, ſub illo ſunt. S. Aug. in Pſ. 139. 7.

§. XII.

Deus ſolus ſatiare poteſt animam.

Ex Veteri.

D*Ominus pars hæreditatis meæ.* Pſ. 15. 5. Eligant ſibi alii partes, quibus fruantur, terrenas, & temporales; portio Sanctorum Deus æternus eſt. Bibant alii mortiferas voluptates; portio calicis mei Dominus eſt. S. Aug. hic.

Super aquam refectionis educavit me. Pſ. 22. 2. Eſtne aqua, quæ non reficit? ità planè: nec enim aquæ maris potabiles. Gilbert. ſ. 4. in Cant. ſolus ille animæ refectio eſt, qui finis eſt omnium. Eſcobar t. 1. in Matth. 8. Obſ. 3.

Deus, Deus tuus ego ſum. Pſ. 49. 7. Boni ſunt in Deo, quaſi in centro; ipſe enim eſt centrum omnium: mali verò ſunt in circuitu ejus, non accedentes ad eum per recta opera. Hugo Card. hic.

Quid mihi eſt in cælo? Pſ. 72. 25. quid pulchri? quid pretioſi eſt, quod apperam in cœlo? *& à te quid volui ſuper terram?* q. d. nihil creatum invenio, quod mihi ſatisfaciat: nihil, in quo cor meum penitus acquieſcat. Bellarmin. hic.

Dilata os tuum &c. Pſ. 80. 11. Quid eſt os interioris hominis, niſi deſiderium cordis? Sed hoc os omnes Ægypti deliciæ implere non poſſunt: quia omnes divitiæ, Mundi carnali deſiderio ſatisfacere nequeunt. Vide, quàm parva portio humani corporis; & quàm anguſtum foramen ſit os carnis. Quis non videat, quàm parvum eſt, quod una panis bucella impleri poteſt. Quod eſt igitur una buccella ad os carnis; hoc eſt totus Mundus, immò multò minus, ad os cordis. Rich. à S. Vict hic. Si orbis terrarum latitudini cordis unius comparatur; quid aliud capacitatis, vel aviditatis, illius comparatione, quàm parva quædam buccella eſſe videtur. Id. de Miſſ. S Spir.

Mundum tradidit diſputationi eorum. Eccle. 3. 11. Hebr. *tradidit in corde eorum*: ut homo ſecum diſputans, & ratiocinans, de vanitate Mundi: deque temporum, rerumque omnium temporalium ſucceſſione, rogatione; & tranſitu: & ex alia parte de Dei veritate, conſtantia, æternitate, & omnimoda perfectione; inde concluderet, ſibique diceret: ergo cor tuum, & amorem tuum avoca à Mundo, & transfer, ac defige, in Deum: ille enim ſolus immenſum tuum ſciendi, & amandi, deſiderium, ſatiare, & beare, poteſt. Cornelius hic.

Tranſierunt omnia illa tamquam umbra. Sap. 5. 9. Cùm ſol ad occidentem pergit, quò magis occidit, eò magis umbræ accreſcunt. Quæcumque res corporea, etiam exigua, umbram magnam efficit. Cùm verò ſol in meridie eſt, omnes umbræ ſunt minimæ. Sic contingit nobis: quo magis Deus à nobis recedit, eò majores nobis apparent res, & honores, Mundi. Quando verò Deus in medio hemiſphærii, id eſt, cordis noſtri, commoratur; tunc omnes umbræ ſunt minimæ. Cùm enim ſic poſſideatur, illuminetur, & à Deo inflammetur: omnia minima, & quaſi nihil, eſſe ducit. Et hoc eſt, quod ſponſa ſignificat Cant 2. 3. *Sicut malus inter ligna ſylvarum, ſic Dilectus meus inter filios.* Arbores ſylvarum ſunt, robora, rubus, ilices, & quercus; quæ ſuavem fructum non proferunt. Huic igitur dicere: quidquid eſt in Mundo, præter DEUM, animæ eſt fructus ſylvarum, glandes duræ, & amaræ. Diez D. Palmar.

Ego flos campi. Cant. 2. 1. Tigurina: *ego ſum roſa Saron, & lilium gaudium vallibus. Saron* interpretatur *ſaturitatis*, vel *abundantia*. Cornelius hic. Varablus addit: Solus IESUS roſa eſt Saron, id eſt, ſaturitatis: quemadmodum Deus dicitur Sadai, copia omnium bonorum.

Ex

Digitized by Google

Ex Novo.

Cùm ſediſſet. Matth.5.1. Sedet, adquietem mentis, ex doctrina Chriſti hominibus affuturam. In eo Pater æternus quieſcere voluit, & omnium hominum mentes. Sufficit enim omnibus præter omnia; & cuncta ſine ipſo deficiunt. Sim Caſſ.l.10.

Porrò unum eſt neceſſarium. Luc.10.42. Porrò hoc eſt illud neceſſarium, in quo eſt omne bonum; imò quod eſt omne, & unicum, & totum, & ſolum bonum. S.Anſelm. Proſologii cap.23.

Fili, tu ſemper mecum es &c. Luc.15.31. S.Chryſol.ſerm.4. hoc eſt dicere: patere illum rediiſſe patri; permitte patri filium ſuſcepiſſe: nec ille aliud, quàm patrem quæſivit; qui veniens non filii, ſed mercenarii loco voluit collocari. Sint tibi omnia, illi ſufficit pater. Licèt omnis turba amicorum circumſtet, licet omnia bona affluant; ſi unus Deus abeſt, nullum ſolatium eſſe poteſt. Sylveira hic.

Ut cum amicis meis epularer. Id. ib. S. Hier. ep. ad Damaſum: erras ò Iſrael! dic potiùs, ut tecum epularer. Aut poteſt tibi eſſe aliqua jucunditas, niſi patre tecum celebrante convivium?

Si quis ſitit. Jo.7.37. Satiare vult Chriſtus deſideria noſtra, quæ ſignantur in ſiti; porrò aliunde ſatiari non poſſunt. Sim. Caſſian.l 11.c.31.

Oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis. Jo.14.8. Non petit Philippus oſtendi ſibi manſiones in cœlo; ſed *Patrem*: quia certè ſciebat, quòd, Patre oſtenſo, omnia bona poſſideret. Prodigus fame, & ærumnis, confectus ait Luc.15.18. *ſurgam, & ibo ad Patrem meum*. Non ais, ibo ad domum Patris mei, in qua omnia abundant; *ſed ad Patrem*: ſciebat, quod cum Patre omnia eſſet habiturus. Sylv.in Jo.14.q.11.

Repleti ſunt omnes Spiritu Sancto. Act 2.4. Didymus l. 1. de S. Spir. ea eo, quòd ſpiritu ſancto repleti dicantur Apoſtoli, probat ejuſdem divinitatem: nemo autem, ait ille, ſive in Scripturis, ſive in conſuetudine, plenus creatura dicitur.

Ex Patribus, & aliis.

Si cuncta, quæ feciſti, mihi dederis; non ſufficit ſervo tuo, niſi teipſum dederis. S.Aug.Man.c.3.

Quidquid adeſt nobis, præter Deum noſtrum, non eſt dulce. Nolumus omnia, quæ dedit, ſi non dat ſeipſum, qui omnia dedit. S Aug in Pſ 85

Ad imaginem Dei facta eſt rationalis anima. Cœteris omnibus occupari poteſt, repleri omnino non poteſt.

Capacem Dei, quidquid Deo minus eſt, non implebit.S.Bern. Declam.ſuper Evang ecce nos reliq.&c.

Nihil eſt in rebus, quod poſſit replere creaturam factam ad imaginem Dei, niſi charitas Deus, qui ſolus major eſt illa. Id.ſ. 25 in Cant.

Quidquid præter Deum quæritur, mentem occupat, non ſatiat. Solus Deus explebit deſiderium tuum; in ſolo Deo veram requiem invenies. Ipſe eſt *unum* illud *neceſſarium*, & ſummum illud bonum; in quo omnium eorum, quæ pulchra ſunt, quæque delectant; plenitudo, & perfectio, conſiſtit. Bloſius parad. animæ c.15.

Sol Lem. *Omnibus ſufficit*. Deus meus, & omnia!

Carolus nonus Galliarum Rex pretioſum monile cuidam fœminæ dedit his verbis inſcriptum: qui me poſſidet, nullius eget. Iſidorus Orig.l.16.c.13.

§. XIII.

Etiam Dei dona ſatiant, & implent.

Ex Veteri, & Novo.

C*ibavit eos ex adipe frumenti, & de petra melle ſaturavit eos*. Pſ. 80.17. Mirabar, quòd Dei Angelus, quòd Dei ſtella, quòd Dei mica, afferat hominibus ſaturitatem, & plenitudinem. Sed vide, quid mirare magis? *de petra melle ſaturavit eos*. Quam in nullis Mundi bonis reperies, vel in Divinæ domus petra plenitudinem invenies. Baeza l.1.cap.7.§.18.

En lectulum ſexaginta fortes ambiunt. Cant. 3.7. Ubi Niſſen. hom 6. & Richardus Victorinus, cœleſtem quietem intelligunt: in qua, qui labore improbo hic deſudabant, requieſcunt. Sed cupis ſcire, quanta ſit hæc requies? en, inquit, *lectulum*, non magnum ſtratum; ſed vel minimus lectulus Dei ingentes creaturarum animos ſatiat. Idem ibidem.

Et catelli comedunt ſub menſa de micis. Marci 7. 28. Sapiens illa Chananæa vel unam micam requirebat è divinis manibus. Quæ mulieris petitio? tota egens erat, & unam tantùm à Chriſto petiit micam? Noverat, quòd à Dei manibus vel mica integram boni plenitudinem affert. Baeza l.1.c.7.§.18.

Et ſaturati ſunt. Marci 8.8. Nemo, niſi quem Jeſus alit, dicitur *ſaturatus*. Neque fieri poteſt, ut anima ſatietatem accipiat ab his, quæ inania ſunt. Optima ſaturitas, gratia; neque faſtidit animam; vel amplioribus: & ſuavioribus, deſideriis angit. Sim.Caſſ.l.5.c.4.Non caſu additum: *& ſaturati ſunt*. q. d. ſaturati ſunt, quia manducaverunt ea, quæ Deus illis appoſuit. Qui autem temporalia quærunt, minimè ſatiari poſſunt. Siliquæ implent; non ſatiant. Pinna in Eccl.Ethol.151.

Diſtribuit diſcumbentibus — quantum volebant. Jo.6. 11. Manus Chriſti plenitudo bonitatis eſt. S. Ambr. in Pſalm.43. Chriſti epulum humanæ voluptatis appetitum exſatiat. Eſcob.t. 1. mir. Chr.Obſ.4.

Vide tit.Dona.

§. XIV.

Extra Deum nihil ſatiat.

Q*Ui biberit ex hac aqua, ſitiet iterum*. Jo.4.13. S.Aug.in Pſ.102. bonum tuum quære, ſitiens anima. Eſt enim bonum aliud alteri; & omnes creaturæ habent bonum ſuum. Quære tuum bonum, ſummum bonum: hoc eſt bonum tuum. Sunt & inferiora bona, quæ aliis bona ſunt. Pecori quid eſt bonum, niſi implere ventrem, bibere? tale tu bonum quæris cohæres Chriſti? non ſatiaberis. Erige ſpem tuam ad fontem bonorum omnium.

Orbis terrarum reſpectu animæ eſt quaſi una gutta roris; unde non poteſt animam repiere. S.Thom.opuſc.38.c.9.

Totus Mundus ſenſibilis ad animæ ventrem quid eſt, niſi bolus exiguus? nam ſi mille millia Mundorum adjeceris, eum non implebunt. Patuit in Alexandro &c. Gerſon S. in Cœna Dom.

Iuſtus comedit, & replet animam ſuam; venter autem impiorum inſaturabilis. Prov.13.25.

TITULUS V.

DIABOLUS.

§. I.

Symbola, Similitudines.

Ex Veteri.

L*ignum vitæ*. Gen. 2. 9. eſt Chriſtus; lignum mortis eſt diabolus. S Chryſ.in Pſ.1.

Si maſculus fuerit, interficite. Ex.1.16.Quod Pharao parvulos Hebræorum pueros jubet interfici, & fœminas reſervari; diaboli utique ſpeciem præſeferens inimicus ſpiritui, & amicus carni; invidens virtuti, conſentiens voluptati; fortitudinem præſocabat, concupiſcentias nutriebat. B.Cæſarius Arel. hom 2.de Paſcha Pharao figuram habuit diaboli, qui in hujus Sæculi captivitate populum Dei perdere, & terrenis vitiorum operibus prægravare tentavit.S Iſidorus in allegor.S.Scripturæ.

Immolabitque ad latus altaris &c. Levit.1.11. Aquilo diabolum ſignificat; qui dixit Iſ. 14 13. *Sedebo in lateribus aquilonis*. Hunc aquilonem reſpicit latus charitatis: quia videlicet nihil diabolo ſic contrarium eſt, quomodo latitudo charitatis. Sanct.Rupert. l.1.hic.

Surge aquilo, & veni Auſter. Cant.4 16. S.Greg. quid per aquilonem, qui in frigore conſtringit, & torpere facit; niſi immundus ſpiritus deſignatur: qui reprobos omnes dum poſſidet, à bono opere torpere facit. S.Greg. apud Cornel. hic. Diabolus dicitur aquilo propter tentationis impetum: quia impedit boni operis fructum. Siccat lacrymarum fluvium, Prov.25. 23. *ventus aquilo diſſipat pluvias*. S.Thom.in Jer.c.1.

Dagon, 1. Reg.5.26. interpretatur *piſcis triſtitia*; eſt idem qui *Leviathan* Job.40.20.V.Beda hic.

Naas. 1. Reg. 11. 2. Hebr.*ſerpens*, idem eſt diabolus; qui dextros ſuorum oculos eruit; quando abſtinentibus à ſe devictis ſic per gulam prævalet, ut carnalia ſolùm cupiant; & ſpiritualia, quæ amare ſolebant, non attendat. S.Greg. & Beda apud Cornelium hic.

Ipſe liberavit me de laqueo venantium. Pſ.90. 3. Ergone beſtiæ ſumus nos? beſtiæ prorſus: *homo* enim, *cùm in honore eſſet, non intellexit; comparatus eſt jumentis inſipientibus &c.* Pſ. 48. 13. Sed qui ſunt venatores iſti? venatores utique peſſimi, & nequiſſimi, & calidiſſimi, venatores - ipſi rectores ſunt tenebrarum &c. S. Bern.l.3.hic.

S.Au-

S.Auguſt.ſ.63.de diverſis, vocat diabolum magnum Mundi venatorem. Diabolus velut venator robuſtiſſimus, & auceps calidiſſimus (malos) velut indices ſibi ad capiendas, ſi poteſt, etiam ſanctas animas, aptat, & præparat. S.Cæſar.Arelat.hom.31.

Fugit impius nemine perſequente. Prov.28.1.S.Hier. in Michææ 2.Nemine, id eſt, dæmone perſequente.

Perdix fovit, quæ non peperit. Jerem.17.11. Clamavit perdix; congregavit quæ non peperit. Impurum, & malevolum, ac fraudulentum animal, adverſario, & circumſcriptori generis humani, fallaciſſimoque, & impuritatis auctori, conſerendum putatur Sathanæ Clamavit ergo perdix, qui à perdendo nomen accepit. S.Ambr.ep.48.

Ex Novo.

Et venerunt volucres cœli. Matth.13.4. Diaboli dicuntur volucres cœli. I. ob ſubtilitatem naturæ. II. propter habitationem eorum in aere caliginoſo. III. ratione inordinati aſcensûs eorum ad alta ex tumore ſuperbiæ. Dion.Carth.hic.

Dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones. Luc. 10.19. Serpentes id eſt, dæmones: qui habent venenum in ore, ut ſerpentes; & in cauda, ut ſcorpiones: quia actionem bona nituntur corrumpere in principio, & in fine. In principio, intentionem corrumpendo; in fine, vanam gloriam ſuggerendo. Apoc 9.19 *poteſtas equorum in ore eorum eſt, & in caudis eorum*. Hugo Card.in Luc.

Adhæſit uni civium Luc.15.15. quem ego non alium, quàm unum ex malignis ſpiritibus intelligendum puto. S.Bern.ſ. 8. de diverſ.affect animæ. Ita etiam intelligunt S.Aug. l.2. qq. Evang. q.33 S.Hier.V.Beda, apud Sylveiram hic.

Dabo illi ſtellam matutinam. Apoc.2 28. Aretas, Andræas Cæſar: diabolum intelligunt, juxta illud Iſ.14.12. *quomodo cecidiſti de cælo Lucifer?* Promittit Dominus juxta hanc ſententiam victori, dandum illi diabolum calcandum ſub pedibus. Quod precatur Paulus Rom. 16. 20. *Deus pacis conterat Sathanam ſub pedibus veſtris velociter*. Sylveira hic.

Ex Patribus.

Avis propterea diabolus vocatur, quia per ſuperbiam ad alta ſuſtollitur. S.Iſidorus l 3.ſenteot.c 5. Dæmones, propter volatum ſuperbiæ, & agilitatem naturalis potentiæ, volucres appellantur. S.Thom.in c.15.Gen.

§. II.

Diaboli varia vocabula.

Ex Novo, & Patribus.

I*Nimicus homo hoc fecit*. Matth.13.28. Dæmon dicitur *homo* à devicto homine: ſicut Scipio Africanus à devicta Africa. Hugo Card. hic. *Qui regnare facit hominem hypocritam*. Job 34. 30. Poteſt diabolus homo iſte intelligi; qui, perdita angelica dignitate, hominis nomen ſortitus eſt; de quo Dominus ait: *inimicus homo hoc fecit*. V.Beda l.3.in Joſ c 3. De hoc David Pſ 9. 20. *exurge Domine, non confortetur homo*. Inimicus homo diabolus eſt. Sim.Caſſ.l.6.c.3. non quòd diabolus homo, aut homo diabolus natura ſit; ſed officio pravo, & ſimilitudine mala. Nam & de Juda Salvator ipſe dixit: *unus ex vobis diabolus eſt*; ut homo diabolus, & diabolus homo, ex malitia meritò dici poſſit. Id.

Spiritus immundus. Erat in Synagoga eorum in ſpiritu immundo. Marci 1. 23. Per hoc, quòd ſpiritum hunc immundum appellat, ſecernit illum à cœteris omnibus rebus, quæ ſpiritus nomine deſignantur. Nam & aer, & anima, & ſpiritus adminiſtratorii, hoc eſt, angeli; & ipſe etiam Spiritus Sanctus, ſpiritus vocantur. Nè ergo ob communem illam notionem in aliquam hæſitationem incideremus, dæmonium hoc ſpiritum immundum nominat. Dicitur autem hic ſpiritus immundus propter obſtinatam in impietate mentem, fœdamque à Deo defectionem; tum maximè, quòd obſcænis, flagitioſiſque, operibus mirificè delectetur. Victor Antiochenus hic.

Et illud erat mutum. Luc.11.14. Quomodo dicitur diabolus mutus? ab effectu. Sicut Spiritus Sanctus nomen aſſumit à bono, quod in anima operatur. Iſ.11 2. *requieſcet ſuper eum ſpiritus ſapientiæ &c.* quia ſapientiam, & reliquas virtutes, in anima operatur. Sic dæmon nomen aſſumit à malo, quod in homine operatur. Diez D 3.Quadr.

Rex locuſtarum, Apoc.9.11. *Angelus abyſſi* ib. *Belzebub*, hoc eſt, *muſcarum Deus*. Behemoth ex Hebr. *Draco rufus* Apoc.12.3. propter fraudem, & malitiam, inquit Viegas, & Alcazar; vel, ut Ribera, rufus propter crudelitatem, & cœdes. *Sathan* Job 1.6. *Laviathan* Job.3 8.

Ex eo Sathanas dicitur, & eſt: ex quo adverſari cœperit Verbo Dei, & inter Angelos ſeditionem fecit; turbator pacis *diabolus*, id eſt, *deorſum fluens*. Poſt hæc egit, cur meritò vocetur *ſerpens antiquus* Apoc 12. 9. videlicet: quando primum decepit hominem, ſerpentem ingreſſus. Rupertus de vict. Verbi lib. 2. cap.6.

Sub eo ſunt omnes, qui in peccato naſcuntur; eſt enim princeps peccatorum. S.Iſid.Originum l.6 c 19.

Vitiorum omnium dux, atque imperator diabolus. S.Gregor. Niſſ.l.de vita Moyſ.

S.Rupertus l.13.in Matth.vocat diabolum: tenebrarum principem, præpoſitum noctis.

§. III.

Diabolus quàm fœdus, & horribilis.

SI videres dæmones, ſicut ſunt, morereris per ſubitaneam mortem, propter terribilem viſionem eorum. l.2.Revel. Sanct. Brigittæ.

Interrogata eadem Sancta: cur dæmones non appareant viſibiles? reſpondit: ſi eorum horribilis deformitas videretur ex ipſo viſu extra ſenſum fieret; corpuſque totum quaſi hominis tremulè contremiſceret; cor etiam totum, quaſi timore exanimatum, moreretur; nec pedes ſufficerent ſuſtentare membra reliqua l.5.Revel.

Quidam Religioſus rogavit Dominum, ut dæmonem in ſua forma poſſet videre; ut plus eum, & ejus opera, inpoſterum deteſtaretur. Soli igitur afficit diabolus; quem ut vidit, ſtatim amens factus eſt. De alio ſcribitur: cùm jaceret in extremis, & videret dæmones circumvenire; poſtea ad ſtatum ſuum rediens dixit: quòd ſi eſſet ignis ab Oriente ad Occidentem, libentius per illum tranſiret, quàm illam viſionem iterum videret. Summa prædicant. Diabolus.

Ex mago quodam importunis precibus exoraſſe ajont curioſum aliquem virum, ſibi ut dæmonem ſpectandum præberet, nec quidquam illo diſſuadente. Eminus igitur nefrendem conſpexit in volutabro luti adeò deformem, ut eo conſpecto confeſtim exanimis corruerit, & poſt paulò expirarit. Doultreman l.2.c.3 ſect. 3.de triſtitia Chriſti.

§. IV.

Diaboli malitia, & obſtinatio.

D*Ivisit lucem, à tenebris*. Gen.1.4. Diviſio iſta lucis, & tenebrarum, terribile Dei judicium ſuper diabolum eſſe factum inſinuat. Rupertus hic.

Si cadens adoraveris me, Matth.4.9. Mali Angeli præcipiunt adorari ſe. Caſſiod.in Pſ.96. Verba diaboli. In veritate: ſi poſſem ſumere corpus mortale; magis in eo vellem pati omnem pœnam, & omnes inſuper pœnas Inferni, quàm charitatem vertere ad Deum. In Revel.extravagant. S.Brigittæ c.62.

§. V.

Diaboli odium contra homines, & invidia.

P*Ercuſſit Job ulcere peſſimo*. Job. 2. 7. Cùm diabolus percutit, non communi ulcere, ſed peſſimo affligit. Eſcobar t.3.coll. Ch.Obſ.7.

Cibus ejus electus. Habac.1.16. Perinde ut hominum cibus, eſt ſalus à Deo parta; ſic epulæ Sathanæ hominum eſt interitus. Theophil.hic.

Dic, ut lapides iſti panes fiant. Matth 4.3. Lapides eſurienti offert. Humanitas talis eſt ſemper inimici: ſic paſcit mortis author, ſic invidus vitæ.S.Chryſol.ſ.11.

Non dixit, ut ex lapidibus capones &c faceret, ſed panem: nam dæmon, ſi re parva recapere poſſit, non dabit pretioſam. Filio prodigo nec ſiliquas dabat; voluptates ſuis in menſura tribuit. Stella in Luc.4.

Veniſti huc ante tempus torquere nos. Matth.8.29. Cùm dæmones torquerantur non ab initio Mundi; cur dicunt *ante tempus*? Hugo Card.hoc erat eis læſio, quod ab obſeſſis exire cogebantur. S.Hier.magnum tormentum eſt ei, à læſione hominum ceſſare. Piuna in Eccl.Erbol.103.

Filia mea male à dæmonio vexatur. Matth. 15. 22. Quàm crudelis dæmon tyrannus! quàm horribilis tortor! hinc gehennæ diritas confirmatur. Eſcob. t. 3. colloq. Chr. hic Obſ.7.

Adjuro te per Deum, nè me torqueas. Marci 5.7. Quale hoc tormentum? dicebat enim illi v. 8. *exi ſpiritus immunde ab homine*. Tamen non tendebatur in tortura, ſed ſolùm ab humano

cor-

corpore pellebatur; cur petit ità non torqueri? Sic diabolus humanam perditionem ſitit, ut, cruciandi hominem opportunitate carere, ſummum ſuum reputet cruciatum. S.Chryſol. 17. hic adorat evadere cupiens pœnam; prædam perdere pertimeſcens. Sylveira in Apoc. 2. q. 61.

Veniſti perdere nos. Luc. 4. 34. Velut inſatiabiles ad malum, & ad pœnas hominibus inferendas, torturam exiſtimant, quia pelluntur è corporibus hominum. Magis autem, quia, Chriſto vocante homines, expelluntur à ſedibus animarum. Hoc habet proprium obſtinata crudelitas; ut pœnam patiatur, ſi pœnam non inferat. Sim. Caſſ. l. 5. c. 8.

Quod tibi nomen eſt? & ille ait legio. Luc. 8. 30. Dæmones militare nomen ſibi arripiunt: quia perpetuò bellant in homines. Pinna in Eccl. Ethol. 103.

Videbam Sathanam ſicut fulgur de cælo cadentem. Luc. 10. 18. q. d. timete Diſcipuli mei, quia dæmon de cœlo inſtar fulguris deſcendit. Cur, ad incutiendum timorem, non dicit lapſum ut ſaxum, aut lanceam, aut ignem? Quando fulgur deſcendit, quæ fortiùs illi obſiſtunt, ea gravius ferit: hinc, ſalva vagina, gladium in cinerem vertit. Ideo ergo timendus: quòd, parcens corpori, ſtragem facit in anima; &, illæſa vagina, conficit gladium, qui eſt ſpiritus. Did. Niſſ. f. 5. D. 1. Quadr.

Poteſtas equorum in ore eorum, & in caudis eorum. Apoc. 9. 19. Omni ætati inſidiantur; pueritiæ, & ſenectuti, Pinna in Eccl. Ethol. 103.

Væ terræ, & mari! quia deſcendit diabolus ad vos, habens iram magnam. Apoc. 12. 12. Mens S. Chryſoſt. eſt, diabolum, ubi accepit torquendi Jobi facultatem, per ſe ipſum omnes calamitates præparaſſe: cùm nemo, inquit, reperiatur immanior, earum rerum negotium dare aliis verebatur. Eſcob. t. 3. Coll. Chr. Obſ. 7.

Quia meminit exul cœli, quid agatur in cœlo; quanta homini trementi ſermones Dei præparetur remuneratio; Zeli indicat magnitudo. Prodit gloriam, dum exercet invidiam. S. Cæſarius hom. 3. de Paſcha.

Nihil eſt unde magis doleant; nihil eſt, quod magis ingemiſcant, quàm bonum noſtrum, quam profectum noſtrum. Pœnè plus odiunt bona noſtra, quàm tormenta ſua: immò malunt quotidie tormenta ſua augere; quàm noſtra bona, quàm merita noſtra, non minuere. Rich. à S. Vict. annotat. in Pſ. 2.

Sicut divites denariis; ſic dæmones animabus inſidiantur. S. Bonavent. ſ. 2. fer. 3. Pent.

§. VI.

Diabolus DEI providentia nobis prodeſt.

EXagitabat Saulem ſpiritus nequam. 1. Reg. 16. 14. Cur vocatur hic ſpiritus nequam? forſan dæmon aliquis bonus eſt? ut nequam ab hoc diſtinguatur? Reſp. ita eſt: ſunt enim etiam boni, nec tantùm mali, dæmones. Dæmon Saulis ſpiritus nequam dicitur, quia illum ad peccandum incitabat, ut Deum per invidiæ ſcelus offenderet. Non eſt mihi malus dæmon, ſi ab illo vinci me non patior; quin bonus, ſi obſiſto. Dum enim plurimum vult ſibi in me juris uſurpare; ſolùm occupare corpus, ſed non penetrare ad animam poteſt. S. Hilarion (ut eſt apud S. Hier.) percunctatus dæmonem, qui ſe Virginis cujuſdam corpori inſinuarit: quare auſus fuerit puellam Dei ingredi reſponſum accepit: ut ſervarem eam Virginem. Did. Niſſ. Sabb. poſt D. 2. Quadr.

Ecce trado tibi eum, verumtamen animam illius ſerva. Job. 2. 6. Magna poteſtas! magna gratia! quæ imperat diabolo, ut ſe ipſe deſtruat. Se enim deſtruit, dum hominem, quem tentando ſupplantare ſtudet, ex infirmo fortiorem efficit: quia, dum carnem debilitat, mentem ejus corroborat. — Quod nocet corpori, juvat ſpiritum. Manducet erga terram meam ſerpens, dentes carni infigat, conterat corpus. Dicat Dominus, & de me: trado tibi eum, tantummodo animam ejus cuſtodi. Quanta vis Chriſti! ut cuſtodia hominis imperetur etiam diabolo, qui ſemper vult nocere. Dominum ergo Jeſum nobis propitiemus. Imperante Chriſto & diabolus ipſe fit prædæ ſuæ cuſtos, vel invitus mandatis obſecundat cœleſtibus. S. Ambr. l. 1. de pœnit. c. 13.

Malè à dæmonio vexatur. Matth. 15. 22. Videtur ſuppoſuiſſe fervens mulier, quòd ſint dæmones, qui vexent benè; cùm dicit, filiam ſuam à dæmone malè vexari. Id ita eſt. Non malè nos vexat dæmon, qui corpus torquet, mutilat membra, carnem afficit; ſed qui ad peccandum invitat, & voti compos fit. Et hoc ſenſu dicere poſſumus; non condolendum his, quorum corpora invaſit dæmon; ſed quorum animas obtinuit. Etiam venena præparantur arte medica in pharmaca. Ita S. Paulus eum inceſtuoſo illo Corinthi egit 1. Cor. 5. 5. *judicavi tradere hujuſmodi Sathanam in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit*. Et cum Hymenæo, & Alexandro, 1. Tim. 1. 20, hominibus ſacrilegis, & blaſphemis; *quos tradidi Sathanæ, ut diſcant non blaſphemare*. Did. Niſſ. fer. 5. D. 4. Quadr. §. 5.

Cogitur adverſarius ſanctos Domini, ad ſua damna, tentare. Dum enim tentat, meliores facit; ut, qui tentatur, poſſit alios inſtituere, qui ſibi ipſe invalidus videbatur. Sanct. Ambroſ. in Pſal. 43.

Quia glorioſus princeps deſpexit eſſe in palatio, fecit eum Deus laborioſum fabrum in hoc Mundo: ut coactus totis viribus ſerviat, qui vacare, Deo fruendo, nolebat. Unde dicitur Job. 40. 23. *accipies eum ſervum ſempiternum*. Cujus fabri caminus eſt afflictio, & tribulatio; folles, & mallei, ſunt tentationes, & ſuggeſtiones; forcipes, ſunt tortores, & perſecutores; limæ ferreæ, ſunt linguæ maledicentium, & detrahentium. Tali camino, & his inſtrumentis, purgat ipſe aurea vaſa cœleſtis regis. Hæc ſunt Electi, in quibus renovat imaginem Dei. S. Anſelm. in Elucidario.

Tenet Deus imperium & ſuper diabolum. Permiſit autem illi vivere duabus de cauſis: ut ille magis quidem confundatur, homines autem confundantur. O ſapientiſſimam providentiam! quæ malum etiam propoſitum in ſalutis occaſionem convertit. Quemadmodum enim illorum fratrum, Joſeph odio perſequentium, malam voluntatem, accepit occaſionem propriæ adminiſtrationis; & permittens ipſis ex odio vendere fratrem, occaſionem accepit efficiendi, ut regnaret. Quos dilexit, cum his ſic permittit Diabolum luctari, ut vincentes coronentur; & facta victoria, major quidem virtus à minore vincatur: homines autem magnificè probentur; cùm eum, qui aliquando fuit Archangelus, vincunt. S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 8.

Diabolus ſibi ipſi, non nobis, eſt malus: nos enim, ſi velimus, plura etiam commoda per illum, perque ipſius nequitias, conſequimur, illo etiam invito, ac renuente: quod eſt profectò mirabile; & in hoc divinæ bonitatis magnitudo conſpicitur. Sanct. Chryſoſt. l. 1. de provid. Dei.

S. Bernardus, ut refert vitæ ejus Scriptor, cùm diſſidium quoddam ſopiturus currum conſcendiſſet; ejus in itinere rotam unam cacodæmon, pacis inimicus, confregit; & in campis mediis, longè ab omni humano auxilio, abjecit. Senſit veteratoris fraudes vir ſanctus, &, poſt exiguam precationem, divinitus roboratus, juſſit cacodæmonem ſeſe currui ſubiicere, & rotæ vicem ſupplere. Paruit infelix vel invitus, lepidumque vehentibus præbuit in aſcititio corpore, ac forma, ſpectaculum; & ſanctum virum, quò intenderat, ſpe citiùs devexit. Doultreman l. 3. c. 2. ſect. 6.

§. VII.

Diabolus debilis vincit nos noſtra ignavia.

NE fortè moriamur. *Nequaquam moriemini*. Gen. 3. 3. 4. Dominus affirmavit, mulier dubitavit, diabolus negavit. Hugo à S. Vict. l. 1. miſcell. tit. 88. Dæmon venit ad Evam trepidus, puſillanimis, deſperans victoriam, quouſque eam vidit hæſitantem de fide verborum Dei: tunc enim credere cœpit, paulò poſt negaturam, quæ tam citò dubitare cœpiſſet. Iterum Hugo: ſi mulier non dubitaſſet, fortè diabolus non negaſſet; ſed dedit audaciam, quæ inchoavit malitiam. Did. Niſſ. vit. Abrah. lib. 4.

Ipſa conteret caput tuum. Gen. 3. 15. Tam facilè conteritur caput ſerpentis, ut vel calce atteri poſſit; ſed cauda difficillimè. Pinna in Eccl. Ethol. 211. Primos parentes non urſus, aut leo, ſed potiùs ſerpens; callidior utique, non fortior cœteris animantibus, ſupplantavit. Nec mulierem vir, ſed virum mulier. S. Bern. ſ. 11. de div. animæ affection. Videte rem miram in paradiſo: cum Adam diabolus dimicat, ubique inſidiatur homini, ubique congreditur: ſed ubi mulierem non invenit, victus abſcedit. S. Ambroſ. ſ. 37. de Quadrageſima.

Et non potuerunt &c. Ex. 8. 18. Cur magi, qui ranas, & majora, fecerat; non potuerunt parvas ſciniphes producere? Dico: à Deo fuiſſe impeditos dæmones: idque ut ſic Dei potentia, & dæmonum imbecillitas, magis appareret: & quòd non dæmon, ſed Deus nobis timendus ſit; qui dæmonis vires cohibet, ut etiam in rebus parvis nocere non poſſit, niſi Deus permittat. Corn. hic.

Cenſet Sanchez, dæmonem fugatum fumo cordis piſcis, Tob. 6. 5. quòd hæc ſuffumigatio rei tàm vilis in dæmonis contemptum fiat, quem ipſe ſuperbus non ferens abit. Cornelius hic.

Catuli leonis diſſipati ſunt. Job. 4. 11. Diabolus, ex ſenſu Jobi, Sancto Gregorio myrmicoleon dicitur, ſeu formica-leo; hoc eſt, formicis leo, formica leonibus; formicis, & timidis, quales reddit conſcientia mala, leo ſævus, & formidandus. Leonibus verò, id eſt, juſtis, leonis inſtar confidentibus in Deum, formica debilior eſt. Doultreman l. 1. c. 2.

In Deo

Digitized by Google

In Deo ſperavi, non timebo, quid mihi faciat homo. Pſalm.55.11. Sed vide propheta; eſſe præter hominem alios, quos timere debes; dæmones, inquam, qui tentationibus ſuis magnas ſæpe adferunt moleſtias. Quidni ergo dicis: in Deo ſperavi; non timebo, quid mihi faciat dæmon? Propheta, tamquam expertus, locutus eſt; itaque dixit pro ſingulari erga Deum confidentia, nequidquam timere hominum quaſcumque machinationes: ut qui ſciret tutiſſimum ſe à demonibus fore, dum ab hominibus tantùm ſecurus eſſet. Nullæ enim ſunt dæmonum vires, niſi eas auxiliares homines ſubminiſtrent. Itaque exiſtimo, dæmonem, ſi interrogaretur, quare, cùm ſolus congreditur, ſæpe irritò conatu pugnet? Id reſponſurum, quod Chriſto paralyticus Jo. 5. 7. *hominem non habeo*. Did. Niſſ. D. 3. Quadr. Fortis & dæmon, ſed hominis præſidio obarmatus. Unde S. Chryſ. hom. 2. in ep. ad Rom. 1. de cæde Abelis ait: dux hujus belli erat Sathan, aſſumpto in militem Caino. Id. Niſſ. hic.

Eripe me ab homine malo. Pſalm. 139. 2. S. Hilarius hic: omnes inſidias, quaſcumque nobis ſpirituales nequitiæ prætendunt, maximè per homines aptantur; & occaſiones vitiis noſtris alienæ naturæ perverſitas ſubminiſtrat. Ut planum fiat, quòd majus bellum diabolus per homines excitet, quàm dum ipſe apertè in pugnam deſcendit. Sylveira in Matth. 4. quæſt.41.

Capite nobis vulpes parvulas. Cant.2.15. S. Gregor. Niſſ. hom. 8. in Cant. accepit ex his verbis materiam illius deridendi, ubi ait: hic ergo tantus imperator legionum dæmonum, quomodo revera, & ſola poteſtate, vocatur parva vulpes: & omnes, qui eum circumſtant, & univerſus ejus exercitus, vulpeculæ; non enim dicit: venamini aprum ſylveſtrem, aut ſingularem feram, aut rugientem leonem, aut magnam balænam, aut magnum draconem; ſed parvas vulpes; & debiles, ſi cum noſtris viribus comparentur; ut ab homine conſtante illicò repelli poſſint. Corn. hic.

Ex Novo.

Accedens tentator. Matth.4.3. Non vocat eum fortem &c. ut intelligamus; quoties ab illo ſuperamur, non id brachii illius robore, ſed infirmitate, & ignavia noſtra, fieri. S. Chryſol. ſ.105. Diabolus nihil eſſet, ſi homines ſollicitiores, & cautiores eſſent. Aut quid unquam prævaluit ille in homines virtute, niſi arte, mendacii, inſidiis, fraude, dolo, nequitia. Did. Niſſ. Dom. 1. Quadr.§.5.

Mitte te deorſum. Matth.4.6. Diabolus hìc in pinaculo nequaquam eſt auſus manum levare in Chriſtum, ſed tantùm præcipitium ſuaſit. At de Nazarenus dicitur Luc.4.29. *duxerunt illum uſque ad ſupercilium montis, ſuper quem civitas illorum erat ædificata, ut præcipitarent eum.* Ecce illi non verbis ſolùm excitant ad præcipitium, ſed de facto inferre moliuntur. Reſp. ex S. Hieron. hìc quòd diabolus, cùm ſit valde debilis, ſuadere poteſt, præcipitare non poteſt. Sylveira hìc quæſt. 28. Oſtendit in hoc congreſſu debilitatem ſuam; quia non valet ille mittere, ſed ait: *mitte te deorſum*. Ità eſt, fratres, ſi non tu te mittis, ille non mittet. Hortari poteſt, ſed præcipitare non poteſt. Porrigit gladium; ſed tu te jugulas: nemo enim læditur; niſi à ſeipſo. Sanct. Thom. Vill. D. 1. Quadr.

Cùm dormirent homines, venit inimicus &c. Matth. 13. 25. Inſidiator in noctibus latitat, in diebus vigilantes fugit, appetit dormientes. Fortis conflictum petit, provocat palam ſpectantibus omnibus, & coram populis vult habere victoriam. Maximæ infirmitatis eſt, dormientibus irruiſſe. Sanctus Chryſologus ſerm.97.

Legio mihi nomen eſt, quia multi ſumus. Marci 5.9. Euthymius: multis dæmonibus imperat, quaſi unus eſſet, propter ipſorum imbecillitatem.

Vos ex patre diabolo eſtis; & deſideria patris veſtri vultis facere. Jo.8.41. Benedicit, *vultis*: quia, licet diabolus poſſit tentando ſuggerere; non poteſt tamen homines ad peccatum cogere. Guido Carmelita.

Sobrii eſtote &c. 1. Petri 5. 8. Si diabolus eſt leo, qui præ ferocia terribiliter rugit; quis illum non timeat? Sed nota: aliud eſſe rugire, & minaci voce terrere, aliud nocere opere. Sanct. Cyrill. Alex. lib. 1. apolog. cap. 16. expertus miles tubam bellicam non expaveſcit, ſed gladium: & eruditus Philoſophus nubis tonitruum non veretur, ſed fulgur. Sola ſobrietas, & vigilantia, ſufficit; ut leo rugiens non noceat. Did. Niſſ. Dom. 5. Epiph.

Ex Patribus, & aliis.

Diabolus nihil eſſet, ſi eſſent ſollicitiores homines, & cautiores. Chryſol. ſ. 105.

Mali dæmones accincti ſunt ad bellum nobis inferendum; geſtantque in capitibus ſuis coronas auri ſpeciem præſeferentes; certos utique victoriæ contra nos obtentæ indices. Nos enim ſumus, qui toties illos coronamus, propoſitamque victoriam turpiter abiicimus, quoties voluptatis ſenſu ſuperamur. S. Andreas Cæſar. l.9 c.9.

Incentor ille, auctorque peccati, primùm ſuperbus ut caderet; deinde invidus, ut noceret; quia in veritate non ſtetit, totam viam ſuam in mendacio collocavit; omniaque deceptionum genera de hoc veneratiſſimo artis ſuæ fonte produxit. S. Leo ſ. 4. de collectis.

Unus ex vobis diabolus eſt; cujus nomen horrendum eſt nominare. Veruntamen multi nomen exhorrent, ſed facta diaboli non abhorrent. Sed tolerabilius eſſet, diabolum videre, quàm eſſe; ipſum vexantem pati, quàm fieri. Ac per hoc, ſi Judas proditor à ſeipſo fieri potuit diabolus; quot igitur ſunt deprava ta mente facti diaboli? Quid igitur expedit diabolo Spirituali, ut ad culpà homines tentet; ſi ab ipſis ſibi homines facti ſunt diaboli? Nemo cauſetur adversùs inviſibilem hoſtem, dicens: hoc mihi fecit diabolus, ſi homo à ſeipſo factus eſt diabolus. Et ſicut primus diabolus à ſeipſo factus, non ab alios ſic homo diabolus non fit, niſi à ſemetipſo. Sim. Caſſ l.11.c.20.

Lupus fortis eſt in capite, & collo; extrema debilia. Tota vis diaboli eſt in principio tentationis: ſi ei in principio reſiſtitur, jam debilis eſt. Geminiani l.5.c.39.

Clementia divina diabolo alas non evulſit, ſed accidit; dentes non excuſſit, ungues non præſcidit; ſed illos ita detrivit lima, ut nec mordere jam, nec truncare ullùm poſſit, niſi volentem. Drexelius in palæſtr. Chr. c.3.§.2.

§. VIII.

Diabolus fallax, mendax.

Ex Veteri, & Novo.

N*Equaquam moriemini, - eritis ſicut dii.* Gen.3.4.5. Victoria ejus, in quo gloriabatur, ut jam dictum eſt, talis erat, qualis odibilium ſophiſtarum eſſe ſolet. Nam per æquivocationes, incautos, & imprudentes, circumvenit: imprimis dicendo: *nequaquam moriemini*; volens intelligi mortem carnis; cùm Deus, dicendo: *in quocumque die &c.* intelligi voluerit mortem animæ à DEO. Apertionem oculorum, ait Rupertus, intellexiſſe, quâ cognituri erant confuſibiliter, ſe nudos eſſe. *Eritis ſicut dii*; ſe, & ſuos angelos, intelligens; quos intendebat generi humano ita ingerere, ut divinam illis exhiberent culturam &c. Rupertus de Victor. verbi Dei l.2.c.10. Aptè diabolus in ſpecie non ovis, ſed ſerpentis, tentavit. I. quia ſerpens natura eſt calidus. II. Quia homini naturaliter contrarius. III Quia repit, venenum diffundit, quia toto corpore terræ adhæret. Corn. hic.

Oſculans eum. 2.Reg.20.9.10. Diabolus blanditur, ut fallat. Hoc ſignificatur in Joab principe, qui Amaſam oſculando interfecit. Oſculum diaboli, falſa ſecuritas peccatoris. S. Bonavent. ſ.2. D. 3. Paſch. *Joab* interpretatur *inimicus*; & ſignificat diabolum; qui ſub ſpecie oſculi interficit animam. Hugo Card. in Pſ.7.

Circuivi terram &c. Job.1.7. Per circuitionem Sathan, calliditas ejus oſtenditur, ad explorandum, quos decipere poſſit? Convenienter autem per circuitum calliditas deſignatur; ſicut per rectum ſimplex, & juſtus. Sanct. Tom. in Gen. cap. 2. Lect.2.

Non credas inimico tuo in æternum: ſicut enim æramentum æruginat nequitia illius. Eccl.12.10. Æs, licet terſum ſit, ut aurum videatur, tamen ea ſeipſo æruginem agit. Quomodo ergo dæmoni quis credat? Auth. Imperf. op. in cap.4. Matth. diabolus, quantùm ad ſe, numquam ceſſaret tentans: nec enim habet alium actum. Non manducat, non bibit, non dormit; nec habet negotium aliud, niſi ut tentet, ut fallat, ut ſubvertat. Hic eſt cibus illius, hic honor, hoc & gaudium. Gloſſa: venit, cùm dormirent homines id eſt, cùm cautelam amoverent. Did. Niſſ. D. 5. Epiph.

Scriptum eſt. Matth.4.6. Audet diabolus ipſe dicere: *Scriptum eſt*; ſed non pro ſe, ſed magis adversùm ſe. Scriptum quidem erat, *quoniam Angelis ſuis mandavit de te*: ſed quod de ſuo addidit, *mitte te deorſum*, ſcriptum non erat. In quo cognoſcimus antiquam ejus, & uſitatam verſutiam: ſemper ut fallere poſſit, malis ſuis bona miſcere, & venena ſua mellis dulcedine dulcorare. S. Chryſoſt. hom. 5. de Chr. tent.

Ex Patribus, & aliis.

Sex millia annorum jam pene complentur, ex quo hominem diabolus impugnat. Omnia genera tentandi, & artes, atque inſi-

Digitized by Google

inſidias, deiiciendi uſu ipſo vetuſtatis edidicit. Si imparatum invenerit militem Chriſti, ſi rudem, ſi non ſollicitum; ac toto corde vigilantem; circumvenit neſcium, fallit incautum, decipit imperitum. S.Cyprianus de Exhort.Martyrii in Præfat.

S. Rupertus in Gen. l.3. c.2. vocat diabolum cauponem nequiſſimum.

Doloſus impulſor celat ſe nunc ſub habitu Theologi, nunc Prædicatoris, nunc Confeſſarii, nunc Religioſi: nunc ſolitarii; nunc Prælati: & ita ſe formas vertit in omnes. Finxit ſe Theologum loquens ad Evam: *cur præcepit vobis Deus?* Gerſon. Centiloq. decade 7.

§. IX.

Quos, & quibus viis, tentet diabolus.

DIi *montium ſunt dii eorum; ideò ſuperaverunt nos &c.* 3. Reg. 20.23. In campeſtri victus, ſuperatuſque eſt Adam; in hac Salomon dejectus eſt valle. Oſorius D.1.Quadr.

Hæc omnia tibi dabo. Matth.4.9. O ſi hodie diabolus regna promitteret, quantos haberet adoratores! pro aureo, vel argenteo, nummo homines mille perjuria, & peccata committunt; quid facerent pro regno? S.Thom.Viſl.D.1.Quadr.

Si Filius DEI es, mitte te deorſum. ib. O quàm ſtulta hæc ſuaſio! nimiumque perverſa, ut Filio DEI diceret: *mitte te deorſum.* Numquid non rectiùs dixiſſet, ſi Filius DEI: aſcende in cœlum? Quod utique ſi faceret Dominus, verè illum Filium DEI eſſe comprobaret. Sed inimicus cœli, nè tentando quidem aſcenſum vult ſuadere cœleſtem; deorſum, & in infra provocat: quia optat omnes cadere, qui ſe ſentit præ omnibus cecidiſſe: S. Maximus hom.2. de jejun. Quadr. Sic ſuis ſuadet; ſic ſuis providit ſemper; ſic ſuos elevat, ut de alto præcipitet validius in ruinam. S.Chryſol. ſ.13. Adeò cavet in hominibus aſcenſus cœleſtes, ut nec per tentationem hoc ſuggerat: quia maximè affectat, ut omnis humana cogitatio à cœlis ſit aliena, & terris affixa. Sylveira hic q.27.

Omnium diſcutit conſuetudines, ventilat curas, ſcrutatur affectus; & ibi cauſas quærit nocendi, ubi quemque viderit ſtudioſius occupari. S.Leo ſ.7.in Nat.D.

Neque perſequitur, & impugnat Chriſti adverſarius, niſi caſtra; & milites Chriſti. Hæreticos proſtratos ſemel, & ſuos factos, contemnit, & præterit: eos quærit deiicere, quos videt ſtare. S.Cyprianus ep.58.

Nemo diù tutus eſt periculo proximus: nec evadere diabolum ſervus Dei poterit, qui ſe diaboli laqueis implicavit. Id.ep.62.

TITULUS VI.

DIES.

§. I.

De die Dominico.

DIei Dominici nomen ab Apoſtolis. S.Ignatius M. ep. ad Magneſianos vocat: reginam, & principem omnium dierum. Chryſoſt.hom.3. de Reſurr.diem panis, & diem lucis. Apud Baron A 58.n.87. primam feriam. Diem remiſſionis Concil.Carthag.4.can.82.Diem Solis S.Maximus hom.3. Pent.Gavanthus tit.52.

Dominicam diem Apoſtoli ideo religioſa ſolemnitate ſanxerunt, quia in ea Redemptor noſter à mortuis reſurrexit; quique ideo Dominicus appellatur, ut in eo à terrenis operibus, vel à Mundi illecebris, abſtinentes, tantùm divinis cultibus ſerviamus: dentes ſcilicet diei huic honorem, & reverentiam, propter ſpem reſurrectionis noſtræ; quam habuimus in illa. S.Iſidorus de offic Eccleſ.c.24.

Ipſe dies Dominicus eſt primus dies Seculi. In ipſo formata ſunt elementa Mundi; in ipſo creati ſunt angeli; in ipſo quoq; à mortuis reſurrexit Chriſtus; in ipſo de cœlis ſuper Apoſtolos Spiritus S. deſcendit, manna eodem die in eremo de cœlo datum eſt. Id.ib.

§. II.

Varia de aliis diebus.

DIes Paſchæ, ſive prima azymorum, quo Hebræi egreſſi ex Ægypto, fuit dies Veneris, Deo ita diſponente: ut ſignificaret diem veneris, quo Chriſtus Phaſe noſtrum immolatus eſt &c. Cornelius in Ex.12.

In die furoris ſui. Threnor. 2. 1. quia in die ſalutis ſuæ noluit obſervare diem Domini, quem Abraham Pater ejus viderat, & gaviſus eſt; idcirco impegit in diem furoris DEI. S. Paſchaſius hic.

Olim dies à ſolis ortu uſque ad occaſum, in 12. horas dividebatur, juxta illud Chriſti Jo.11.9. *Nonne duodecim ſunt horæ diei.* Dividebatur dies in quatuor partes; quarum quævis tribus horis conſtabat. Hora prima diei illa erat, qua ſol oritur: & ideo, pro anni curſu, breviores, vel longiores, horæ. Undecima hora erat una ante ſolis occaſum. Barradius t.3.l.5.c.16.Dom.Septuag.

Veſpere autem Sabbathi. Matth. 28. 1. Gentiles nominant dies appellationibus planetarum, & deorum ſeorſum; ut eorum ſemper memoriam habeant: Chriſtiani autem nominibus *feriarum*: quia ſemper feriandum, ſeu deſiſtendum, à peccato. Dion.Carth. hic.

Et quidem in hac die tua. Luc.19.42. Dies, & vita tota hominis probi, dies eſt DEI: nam tota vita DEI operibus intentus eſt. At improbi dies ipſius ſolùm dies eſt: tota enim vita gulæ, genio, &c. indulgens. Ipſo tranſacto die inquit Job 8.9. *ſicut umbra dies noſtri.* Stella in Luc. 10.

Dies iſta (Jovi ſancti) multiplicibus myſteriis honoratur. Hodie reconciliantur Eccleſiæ peccatores; & ejecti foris ad matris ubera reducuntur. Hodie patent carceres; & damnati libertate donantur. S.Cyprian.de unct.chriſm.

Eximia bona, & mala, ſub cœlo, in die ſexto ſunt condita: illa à Deo, iſta ab homine. Sim.Caſſ.l.5.c.2.

TITULUS VII.

DIFFICULTATES

Et impedimenta.

§. I.

In bono animoſè vince.

Ex Veteri, & Novo.

ABraham non deſtitit à ſacrificio, ob aves deſcendentes, & impedientes: ſed ad veſperam uſque abigit, & in ſancto opere perſeverat, donec ſol occumbat. Gen.15.11.

Conatur Laban, Gen.31.23. impedire iter Jacob revertentis in patriam: ille verò non acquieſcit; ſed perſequitur fortiter, feliciterque pertingit.

Hebræi ex Babylone reverſi conantur reædificare templum Domini: populus terræ conatur impedire: at illi non deſiſtunt; immò una manu faciunt opus, altera gladium tenent. 2.Eſdræ 4. 17.

Quoniam in te eripiar à tentatione, & in Deo meo tranſgrediar murum. Pſ.17.30.S.Greg.l.26.mor.c.10.

Murus eſt, omne, quod itineri noſtro obiicitur; nè ad eum, qui diligitur, tranſeatur. Sed murum tranſgredimur, cùm præ amore ſupernæ patriæ, quæ in hoc Mundo fuerint objecta, calcantur. Rom.12.12. *Spe gaudentes, in tribulatione patientes.* Pinna in Eccl.Ethol.174.

Eſto firmus in via Domini. Eccli.5.12. Philo l. quòd omnis probus ſit liber: invictus animus, rationis rectæ placitis confirmatus, cedit nemini. Colebat Plutarchus conſtantiam Fabricii, qui, reſpuens Pyrrhi regis munera, cùm ſubitò à tergo ejus elephas barriens, à Pyrro territandi cauſa immiſſus apparet: me, inquit, nec aurum heri, nec bellua hodie; fecit attonitum. Quocirca glorioſè audiit: facilius eſt, ſolem à ſuo curſu, quàm Fabricium à ſuo propoſito, deducere. Cornel hic.

Aſcenderunt ſupra tectum. Luc.5.19. Fortiores hi impedimentum ſibi oblatum, nè ad Chriſtum accederent, mirabiliter, perfoſſo tecto, ſuperarunt. Sic impedimenta virtutum vincenda. Barradius hic t.2.lib.5.c.20. Impedimento erat domus, & hominum turba; ſed, ut ait S.Bonav. in Luc. 5. Veram fidem impedimenta non retrahunt, ſed accendunt. Id.ib.

Ipſe verò multò magis clamabat, fili David miſerere mei. Luc.18. 39. Tantò ejus affectio in ſeipſo accendebatur, & fortior, calidiorque fiebat, atque in valentiorem vocem erupit: quantò majorem contradictionem, & reſiſtentiam, ſentiebat. Dion. Carth hic.

Voluimus venire ad vos; ſed impedivit nos Sathanas. 2. Theſſ. 2. 19. Dæmon fervidè officia charitatis exercendæ impediebat; ſed fervidior Paulus à generoſo conatu non deſiſtebat. S. Chryſ. hom.1. ad pop.Antioch. quoties igitur fruſtrati fuerimus, toties ſpiritualia aggrediamur; neque dicamus, quare Deus impedimenta permiſit? propter hoc enim permiſit; ut tu promptitudinem tuam multò magis demonſtres, & multum amorem. Amantis enim maximè eſt, numquam ab his, quæ amato complacent, abſi-

Digitized by Google

abſiſtere, Mollis, & ignavus, ex primo ſtatim impetu concidet; vehemens autem, & eacitatus, etſi millies interpelletur, tantò magis divinis rebus inſtabit, quantùm in ſe eſt, omnia implens. Ramirez in ep. Chr. Apoc. 2.

Legi apud quemdam ſapientem: non eſt vir fortis, cui non creſcit animus in ipſa rerum difficultate. S. Bern. ep. 256.

§. II.

Difficultates Deus complanat.

Filios Iſrael impedire conatur Pharao; rubrum ante ſe mare habens: Dominus tollit impedimenta, ut progredi poſſent. Ex. 14. 9. 10. &c.

Surge, & transi Jordanem, tu & omnis populus tecum. Joſ. 1. 2. Licèt fluvius profundus eſſet; nec pontem aut cymbam, haberent ad illum traiiciendum; ſed Deus, eis favens, aquas diviſit, & iter patefecit. Ex quo apparet, Deum, cùm difficilia imperat, difficultates amovere. Diez Dom. 24. Pent. Conc. 1.

In manibus portabunt te, nè fortè offendas ad lapidem. Pſ. 90. 12. Lapides in via, ſunt omnia impedimenta, quæ occurrunt in hac vita, ſive temporalia, ſive ſpiritualia, ſcandala, tentationes, perſecutiones, & his ſimilia. Bellarminus hic.

Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto &c. Cant. 8. 5. id eſt, licèt aſcenſus aſper, & arduus ſit; ſinè labore, immò plena deliciis, aſcendit. Et mox dant rationem: quia *innixa ſuper dilectum ſuum.* Nam ſi ità non aſcenderet, valdè fatigaretur. Ubi S. Bern. fruſtrà ſponſa nititur, ſi non innitatur; ſi autem innititur, omnia poſſibilia ſunt innitenti ſuper eum, qui omnia poteſt Diez D. 14. Pent. Conc. 1.

Animalia ibant, & revertebantur, in ſimilitudinem fulguris coruſcantis. Ezech. 1. 14. O virtus ignis divini, qui terrena animalia convertit in ſplendida, frigida in ardentia, tarda in celerrima; alas igneas præbet ad obediendum, & diſcurrendum per orbem; pennas ignitas ad aſcendendum; omnia impedimenta, ut fulgur, vincit; omnes difficultates ſuperat. De Ponte in Cant. 1. Exhort. 8. §. 4.

Quis tu mons magne coram Zorobabel? in planum &c. Zach. 4. 7. S. Cypr. l. 2. epiſt. Poſtquam cœlitus ſpiritu hauſto in novum me hominem ſecunda nativitas reparavit; mirum in modum protinus confirmare ſe dubia patere clauſa, lucere tenebroſa; facultatem dare, quod priùs difficile videbatur; fieri poſſe, quod impoſſibile putabatur. Mons hic, omnes æmuli, & potentes adverſarii Judæorum; qui volebant, aut certè facilè poterant, impedire fabricam templi. Chald. *quid tu reputaris regnum ſtolidum coram Zorobabele? nonne quaſi vallis?* q. d. quid ſunt Monarchæ Perſidis, qui videntur eſſe montes excelſi, ut ſe tibi ò Zorobabel opponant in fabrica templi? ecce ego eos in planitiem deducam; id eſt, humiliabo coram te. Ita Deus piis regibus, & quibuſvis Fidelibus, complanat difficultates, quæ maximæ reipſa erant, vel puſillanimis eſſe videbantur, ad extirpandam hæreſim, aut vitia inolita; adeò, ut ipſi mirentur, ſubitò illas, quaſi in planum deduci, & evaneſcere. Spes ergo in Deum omnes montes complanat. Cornelius hic.

Quis revolvet nobis lapidem? Marci 16. 3. Erat ſaxum magnum; ſed non ſunt deterritæ à præſtanti bono opere: pergunt, non deſpondent animum; quodque minimè putabant, lapidem ab Angelo revolutum inveniunt, apertumque ſepulchrum. Docent nos, oè puſillanimes ſimus, animumque objectis difficultatibus nè deſpondeamus. Deus enim, etſi lapides eſſe videantur magni, revolvet, difficultates complanabit. Barradius hic t. 4. l. 8. c. 6.

§. III.

Chriſtus Dominus difficultates complanavit.

Fluent ad eum omnes Gentes. Iſ. 2. 2. Nota miraculum: flumina enim deorſum fluunt; hic verò fluunt ſurſum, in altiſſimum montem aſcendendo. Hoc facit gratia Chriſti, quæ ſurſum corda rapit. Cornelius argumento in Iſ. 2.

Et ego reficiam vos. Matth. 11. 28. Non dicit, tollam laborem, ſeu onus veſtrum; ſed, refocillabo vos. Non promittit Chriſtus, tollere labores, & malorum onera, in hac vita; ſed reficere interiori pabulo mentes, animoſque hominum venientium ad eum. Cajetanus hic. Id eſt, confortabo, & conſolabor vos, minuendo gravitatem laboris; ut opera bona, quæ cum difficultate, tædioque, feciſtis; cum fervore, & gaudio, facere inchoetis. Dion. Carthuſ. hic.

Petrus ambulabat ſuper aquam. Matth. 14. 29. Priuſquam Deus fieret homo, homines non deambulabant ſuper aquas; ſed per ſiccum tranſibant. Sic ad ingreſſum Iſrael mare dividitur Ex. 14. 21. Per arentem alveum tranſit Iſrael Jordanem. Joſ. 3. 15. Eliſæo diviſæ ſunt aquæ huc, atque illuc, & tranſit, ſcilicet per ſiccum, ut ibi explicat Abul. 4. Reg. 2. 14. At ubi Deus factus homo, deambulat Petrus ſuper fluctus ſemel, & iterum; & plures alii Sancti. Mare notat. Mundum plenum fluctibus calamitatum. Et antequam Chriſtus pelagus hoc calcaret, cuncti id horrebant; at ubi ille ſuper illud inceſſit, plures habet aſſecias. Sylveira in Luc. 5.

Et aſpera in vias planas. Luc. 3. 5. Patientia ſua Chriſtus lenivit omnes aſperitates, morte montem Martyrii: humilitatis, virginitatis iter, antea aſperrimum, à paucis tritum; modo à plurimis curritur. Stella in Luc. 3.

Omnis vallis implebitur. Luc. 3. 5. Tertull. l. 5. contra Marcion. Chriſtus colles æquabit vallibus, & obliqua diriget in rectitudines, & campos: quia omnes Legis difficultates, in Evangelii facilitates, & æquitates, convertet. Titus Boſtr. per valles, difficultates in via virtutis occurrentes; per montes, & colles, malignos ſpiritus; & internas, externaſque, perturbationes interpretatur. Sylveira hic.

§. IV.

Difficultatum origo ex ignavia, & timore.

Iter pigrorum, quaſi ſepes ſpinarum: via juſtorum abſque offendiculo. Prov. 15. 19. Hebr. *via pigri, velut ſenticetum ſpinarum, & ſemita rectorum complanata.* Alludit ad hortos ſepibus ſpinarum obſeptos. Sicut enim viator, qui vult fructibus hortorum gaudere, neceſſe eſt, ut ſepes ſpinoſas tranſeat; ſic, qui vult fructibus virtutum frui, ſepes tentationum, & difficultatum, perrumpat. Genuinè ſic explicatur: iter ad honeſtas virtutes pigris videtur nimis durum, arduum; imperium quaſi ſpinis ſeptum: via autem juſtorum, qui ſtrenuè progrediuntur in via juſtitiæ, abſque offendiculo, facilis, & tuta. Cornelius hic.

Dicit piger, leo eſt foris. Prov. 22. 13. Syr. *dicit piger, quando mittitur, leo in via.* Pigri enim, nè cogantur laborare, & labore ſibi victum parare, fingunt ſibi mille inanes metus, & pericula; ac parvas difficultates æſtimant maximas; & ex formica faciunt ſibi leonem. Hebr. *dicit atſel*, id eſt, *piger*, & tardus inſtar aſini: leo eſt foris: aſinus enim mirè formidat leonem, quaſi hoſtem propriæ ſuæ vitæ inſidiantem, ut carnibus ejus paſcatur. Hinc illud Eccli. 13. 23. *venatio leonis onager in eremo.* Cornelius hic.

Dicit piger: Leo eſt in via &c. Prov. 26. 13. Pigris, & ſceleratis, leo eſt leo; at ſedulis, & ſanctis, Leo eſt canis: eis enim ſervit, & obſequitur, ut canis ſuo hero. Joannes Moſchus in prato Spir. c. 181. narrat: Leonem Joanni anachoretæ inter duas arctas ſepes occurrentem, illi iter aperuiſſe, & ſepes dorſo amoviſſe, donec Joannes tranſiret. Ita leo juſto iter ſine impedimento præbuit; poſt cujus tranſitum & ipſe leo de ſepe exurgens peregit iter ſuum. Cornelius hic.

Sicut ſolertem virum, animo, & propoſito alacrem, nulla res detinere poteſt; ita ſegnem, & remiſſum, hominem omnia poſſunt impedire. S. Chryſ. t. 6. or. in SS. Petrum, & Eliam.

Vide plura tit. Timor.

§. V.

Difficultates ſentiuntur in divinis, ſpiritualibus; non itèm in vanis terrenis, & malis.

Ex Veteri.

Quatuordecim Jacob ſervit apud Laban, imminutis ſic ſtipendiis. Gen. 29. 27. At ſub Chriſto ſi triduum ſubſiſtamus in deſerto, deficimus Marci 8. 2. *Ecce iam triduo ſuſtinent me.* Ibi anni, hic horæ, ſupputantur. Oliva D. Palmarum.

Cùm Moyſes Dei juſſu virgam ſuam abjeciſſet, *verſa eſt in colubrum, ita ut fugeret Moyſes.* Ex. 4. 3. Cur fugit à Numine? ſerpens adeſt. Et quot annos Moyſes in deſerto moratus ſerpentes aſpexerat, & deſpexerat? aderat DEO. Id. id.

Tædere cæpit populum itineris, ac laboris. Numer. 21. 4. Quemnam populum tædet? eum, qui, paucis antè menſibus, excoquendis lateribus opprimebatur ſervitute; virgis, fame tantùm non enectus in Ægypto? Ex. 5. 16. *palea non datur nobis.* Ad Dei juſſum piget vel regnare in libertate; quibuslibet ſub Pharaone non premi tantùm, ſed mori. Proh jugi divini impatientiam! etiam manna faſtidimus, ſi pluat è cœlo. Eſurimus pepones & cucumeres, ſi eos Ægyptus præbeat &c. Id. l. 1. Strom. hic.

Cùm periclitantur in acie Iſraelitæ, eo arcam ducendam curarunt. 1. Reg. 6. 1. at captæ Arcæ tanta incuria, & oblivio; ut de ea recuperanda oè ſemel quidem deliberaverint. Id. D. Palmar.

Ibant vaccæ in directum pergentes, & mugientes. 1. Reg. 6. 12. Proh! quoties graviora traxerunt, & duriùs laborarunt; nec mugierunt. In ſtabulo emunguntur, & ſilent. Tacuiſſent cre-

Digitized by Google

& lacerat. Qui linguam moderatur, ſatis eſt, ſi oſtia/ori ponat, nè verba diffluant; at qui aures inſtruit, non modò cavear audire; verùm, ſi quis eo præſente alium captat, pungar, lanciner. S.Aug.lib. de Diſcipl.Chriſt. ſepi aurem tuam ſpinis; ut ille, qui intrare importunè auſus fuerit, non ſolùm repellatur, ſed etiam compungatur. Pinna hìc.

Cùm audiſſet (Joannes) in vinculis opera Chriſti. Matth.11.2. Cur dicitur Joannes in vinculis audiſſe opera Chriſti, non verò turpia facta Herodis, cùm ſæpius in carcere ſuperiorum crimina referantur? magnæ prudentiæ eſt, illis aurem præbere, quibus & remedium præſtare potes. Joannes, priuſquam mitteretur in carcerem, crimina Herodis audiebat, & arguebat, ut corrigeretur; vinculatus ea audire non vult; cùm illis remedium adhibere prohibeatur. Sylv. hìc q.3.

Non ſolùm maledicentes, ſed & aliis detrahentes, moneo, aures obſtruere. Dic proximo: habes aliquem, quem laudes, & commendes? aures aperio, ut unguenta ſuſcipiam. Si verò malè velis dicere, verbis ingreſſum obturo: non enim ſtercus & cœnum, accipere ſuſtineo. Quòd mihi lucrum, ſi didicero, quod ille improbus? maximum igitur nocumentum ex hoc, &c. S. Chryſ.tom.5.hom.3. ad pop.Antioch.

Detrahere, aut detrahentem audire, quid horum damnabilius ſit, non facilè dixerim. S.Bern.l.2. de conſiderat.

§. IV.

Detrahenti reſiſte, obloquere.

D*Evoravit virga Aaron virgas eorum*. Ex.7.12. Qui detractiones audit, ſit lingua ejus, ſicut virga Aaron; quæ devoravit virgam Magorum, compeſcat linguas detractorum. Dicit hiſtoria Scholaſtica, quòd magorum ſerpentes veri non fuerint, ſed per præſtigias tales fecerint apparere; ità detractores faciunt bonos apparere ſerpentinos, & malos. Summa Prædic. Detractio.

Conterebam molas iniqui. Job.29. 17. id eſt, detractorum, *& de dentibus illius auferebam prædam*. S. Bernardinus t.1. ſerm.23. Artic.3.

Quid exiſtis in deſertum videre? Matth.11.7. Hoc ſuo exemplo docet Chriſtus: quòd, quando alicujus honor, & fama, periclitatur, audenter debemus pro illo loqui, ejus virtutes proferre; ut detractores compeſcantur. Sylv. hìc q.18.

Sæpe ſuſpenderunt morſus ſuos revocante ſono vocis humanæ. Videmus innoxio canum dente lepores ſinè vulnere capi; leones quoque ipſos, ſi vox hominis reſultaverit, prædam dimittere: pardos, atque urſos, incitari, ac revocari, vocibus; ſimiliter equos. Ità vehementiùs illos incitat linguæ flagellum. S. Ambr. ep.38. de feris.

Qui non repellit injuriam à ſocio; ſi poteſt, tam eſt in vitio, quàm ille, qui facit. S.Ambr.offic.l 1.c.36.

Rapacitatem non putas, ſi pecuniæ parcis, famam decerpis? non concupiſcis poſſeſſionem, & laceras opinionem? non audes corrodere; non tamen potes collaudare. Jam alienum bonum verbo non carpis; numquid ideo non rapis? Quomodo non rapacitas? ubi evidens bonum debito defraudas teſtimonio; & veram alterius gloriam, etſi mendacio non corrumpis, ſilentio tamen ſupprimis? Gilbert.ſ.19. in Cant.

§. V.

Delicta ei pandenda, qui poteſt corrigere.

J*Oſeph accuſavit fratres apud patrem crimine peſſimo*. Geneſ. 37. 2.

Non poſſum ſolus ſuſtinere omnem hunc populum, quia gravis eſt mihi. Num.11. 14. Per quadraginta annos, quibus Moyſes fuit cum populo in deſerto; nec cum fratre ſuo, nec cum Joſue, nec cum uxore, conqueſtus eſt illud; ſed ſolùm ad Deum refert: quia ipſe ſolus poterat mederi. Sylv. in Matth.13.c.31.q.2.

Videntur mihi Sermones tui juſti, & boni; ſed non eſt, qui te audiat conſtitutus à Rege. 2.Reg.15.3. Sed quis faciliorem aditum ad regem habuit, quàm filius? cur ergo hæc patri non dicis; ſed particularibus perſonis? Id.ib.

Zelo zelatus ſum. 3.Reg.19. 14. Elias non Angelo, ſed DEO conqueritur: quia ſolus Deus poterat illis ſceleribus remedium adhibere. Id. in Jo.2.q.15.

Nonne bonum ſemen ſeminaſti. Matth.13. 27. Ad patres familias accurrunt ſervi ſeduli, ubi meſſem Zizaniis infertam reperiunt. O-leaſt. adverte non eſſe mala, quæ videas, viciniis, aut amicis, denuntianda; ſed iis, qui poſſunt ea emendare. Sunt enim nonnulli, qui mala, quæ de proximis ſciunt, priùs per totam viciniam divulgant; quàm dicant patri, aut domino illius, qui malè operatur.

Domine Soror mea reliquit me ſolam miniſtrare. Luc.10. 40. Aderat Lazarus, diſcipuli, miniſtræ Marthæ; non tamen his proponit querimoniam, ſed ſolùm Chriſto: prudentiæ enim eſt, illi tantùm miſeriam aperire, qui & congruum valet adhibere remedium. Sylveira hìc q.9.

Et ecce quidam homo hydropicus erat ante illum. Luc.14. 2. Conſtituitur ante JESUM, non alios convivas: quia ille ſolus poterat mederi.

Vinum non habent. Joan.2.3. Cur B. Virgo vini defectum ſoli Chriſto manifeſtat? quia eximia ejus charitas amicorum defectum occultari volebat; & ideo non invitantibus, non miniſtris, pauperibus; ſed Filio ſoli proponit: ille enim ſolus poterat juvare. Sylveira hìc q.15.

§. VI.

Detractionum origo, & radix.

Q*Ui reddit mala pro bonis*; Prov.17. 13. Sicut lapides molares, ſi non habent, quod molant, rotatu ſuo ſe ità alliidunt, ut ea iis, velut ea ſilice ignis eliciatur, qui ingeos excitat incendium. Sic lingua in familiaribus colloquiis, cùm deeſt aliqua utilis materia, quam molat; ad proximorum detractiones, & contentiones; ſe vertit, ignemque diſcordiarum excitat. Cornelius hìc.

Qui aliorum vitia libenter ex more carpit, peccati maculam non evadet: quia, licèt Zelo juſtitiæ ferveat, aliquando neceſſe eſt, ut in laqueos detractionis impingat. Planè, niſi multùm nobis noſtra vita ſplendeſceret, non tantoperè noſtris oculis aliena converſatio diſpliceret. Si diſtricti circa nos eſſemus, ut dignum eſt, judices, non tam rigidos experiretur aliena vita cenſores. B. Petr.Dam.l.6.ep.30.

Detractio eſt proles odii: pinguis, & occulta, ac latens ſanguiſuga; quæ charitatis omnem conſumit, ac demolitur, ſanguinem. Jo.Climac.grad.10. de detract.

Tria radicalia peccata ſunt, ex quibus Detractio generatur. I. Eſt crudelis ſuperbia. II. Crudelis ſtultitia. III. Crudelis invidia. S.Bernardin.t.1.ſ.23.

Servi expectantes Dominos ſuos, cùm non habent, quo occupentur; accipiunt carbonem, & albos parietes inficiunt. Sic maleferiati, cùm non habent aliud, quod loquantur; carbone maledictę ſuę linguę albos parietes inficiunt. Sed ſicut illi atri pictores manus proprias denigrant; ſic hi animas ſuas. Diez.ſer.3. D.Paſſ.

§. VII.

Motiva.

Detractiones patienter ferendi.

S*I dormiatis inter medios cleros &c.* Pſ.67.14. Hebr. *Si dormiatis inter medios tripodas, & ollas;* ex quarum contactu denigrati aliquantum fueritis: ſcitote tamen, quòd tunc eritis magis formoſi, ſicut columbæ, quæ argentatas, & candidas habent pennas; quibus ad cœleſtia volent: & dorſum, quo ipſas tribulationes pertuliſtis, erit fulgenti charitatis auro ſplendidum. De Ponte in Cant.1.Exhort.22.§.1.

Detrahebant mihi; ego autem orabam. Pſ.108.4.

Quid detur tibi? aut quid apponatur tibi ad linguam doloſam? Pſ. 119.3. hoc eſt, juxta expoſitionem S.Aug. & Euthymii, quod tibi dabimus antidotum? qua te conſolatione reficiemus? cùm te videris vulneratum lingua doloſa? *Sagitta potentis acuta cum carbonibus deſolatoriis*. Hæc tibi ſit conſolatio, quia jam pacatæ ſunt ſagittæ Dei ad judicium venturi, honoremque tuum defenſuri. Oſorius D.1.Advent.

Et dixerint omne malum adversùs vos mentientes. Matth. 5. 11. Laudat eos Chriſtus D. qui patienter detractiones ferunt. Neque hoc ſatis; ſed addit, *mentientes*: id eſt, ut ea, quæ nobis imponunt, longè abſint à nobis. Pinna in Eccli.13.Ethol.144.

Si patrem familias Belzebub vocaverunt. Matth.10.25. Quis curet calumniatorum verba: nam ab eorum ore nihil non ſpurcum, & fœtidum, novit exire; cur ergo à ſtabulo conſpurcari offenderis? Seneca l.4.ep.92. quanta dementia eſt, vereri, nè infameris ab infamibus. Quòd ſtabulum mittat à ſe ſtercus, nemo ægrè fert; nec in ſterquilinium quis iratus eſt, quòd fœtorem emittat. Baeza t.3.l.14.§.5.

Quoniam quantalibet humana cautela ſuſpiciones malevolentiſſimas non poteſt omni ex parte vitare, ubi pro exiſtimatione noſtra, quidquid rectè poſſumus, fecerimus; ſi aliqui de nobis, vel malè fingendo, vel malè credendo, famam noſtram decolorare conantur; erit conſcientiæ ſolatium, planèque etiam gaudium: quòd merces noſtra magna eſt in cœlis, etiam dum dicunt homines mala multa de nobis, piè tamen, juſteque viven-

Digitized by Google

viventibus. Illa enim merces, tamquam ſtipendium eſt militantium, per arma juſtitiæ: non ſolùm in dextra, verùm etiam ſiniſtra: per gloriam ſcilicet, & ignobilitatem; per infamiam, & bonam famam. S. Aug. l. de bono viduit. c. 22.

Magna, & mirabilis, & omni acceptione digna, eſt miſericordia DEI; quæ per malos quandoque contra juſtos duras, & graves infamias ſuſcitare permittit: ut per aquam infamiæ vinum nimis gratioſi nominis temperetur; nè juſti mens incurrat ſpiritualem ebrietatem, unde deviare habeat à vero lumine virtutis. S. Bernardinus t. 1. ſ. 8. art. 2.

Devotio. Vide. Oratio. Sanctitas. Opera bona. Virtus.

TITULUS IV.

DEUS.

§. I.

De Nominibus DEI.

Ex Veteri, & Novo.

F*Ormavit itaque Dominus Deus hominem.* Gen. c. 7. Tertull. libro contra Hermogenem hæreticum perpendit, quòd in S. Scriptura Deus, ante hominis creationem, non reperiatur Dominus, ſed tantùm Deus, appellari; ut legenti patebit. *Formavit &c.* Tandem paſſim Dominus vocatur: nam principatus politicus apud homines rationis participes tantùm reperitur. Diez c. 1. D. 14. Pent. S. Aug. in Gen. ad lit. l. 8. ab ipſo divini hujus libri exordio, in quo ità cœptus eſt: *in principio creavit Deus &c.* uſque ad formationem hominis, numquam poſitum eſt, *Dominus Deus*, ſed tantummodo Deus. Nunc verò, ubi ad id ventum eſt, ut hominem in paradiſo conſtitueret, eumque per præceptum operaretur, ità ſcriptura locuta eſt, & ſumpſit *Dominus Deus* hominem. Non quòd ſupradictarum creaturarum non eſſet Dominus; ſed quia hoc non propter Angelos, nec propter hæc, quæ creata ſunt; ſed propter hominem ſcribebatur: ad eum admonendum; quantum ei expediat habere Dominum Deum. q. d. Tunc ſe Deus magnum Dominum æſtimat, quando hominem ſibi obedientem eſſe conſpicit. Panletti l. 6. Feſto S. Joſephi. Ut monſtraretur, nullius alteriùs creaturæ, ſed tantum hominis, non ſolùm ut aliarum creaturarum eſſe, & vocari Dominum voluiſſe; cujus propriè proprium eſt, ſub cœlo rationabilem obedientiam recipere. Sim. Caſſian. l. 4. c. 1.

Qui eſt, miſit me. Ex. 3. 14. Ex omnibus Nominibus, quæ Deo tribuuntur, nullum æquè proprium videtur, atque *Entis* nomen: quemadmodum, cùm Moyſi in monte oracula ederet, ait: dic filiis Iſrael: *qui eſt &c.* S. Jo. Damaſc. l. 1. orthod. fid. c. 12. univerſum enim id, quod eſt, tamquam immenſum quoddam, & infinitum eſſentiæ pelagus complexu ſuo continet. Ut autem Dionyſio placet, primarium ipſius nomen *Bonum eſt.*

In aliis libris veteris Teſtamenti Deus vocatur *Iehova, Adonai, Elohim.* Et quia Deus in iis agit cum Synagoga quaſi cum ancilla; ideo ſe Deum, Dominum, fortem, vindicem, omnipotentem, terribilem, nominat. In Cantico verò nullum eſt tale nomen reperire, quod terrorem incutiat: quia in ea agit cum Eccleſia, quaſi cum Sponſa dilectiſſima: unde ſe non niſi Sponſum, Patrem, amicum, amantem, & amatum, ac Dilectum nuncupat: quia hæc nomina amorem Sponſæ excitant, fovent, acuunt, & augent. Ità Bellarminus l. 1. de verbo Dei c. 5.

Deus in veteri Teſtamento pluſquam ducenties vocatur *Dominus exercituum*; in Novo tamen ferè numquam: ſed potiùs *Pater, Magiſter, agnus, ovis, paſtor, & Salvator*: quia illud nomen erat; hæc autem pietatis. Mendoza in 1. Reg. 1.

Clamabant Seraphim ſanctus! ſanctus! ſanctus Dominus Deus exercituum. Iſ. 6. 3. Sed cur ſanctitatem primò laudant? & hoc non ſemel, ſed ter; cùm tamen ſemel tantùm Dominum Deum nominent: S. Ambr. l. 3. de S. Spiritu c. 18. illam ſuam ſanctitatem prædicant Cherubim, & Seraphim, indefeſſis vicibus laudant, & dicunt: *Sanctus! ſanctus! ſanctus! Dominus Deus Sabaoth.* Nos quoque nihil pretioſius invenimus, quo Deum prædicare poſſimus: niſi ut ſanctum appellemus. Quodlibet aliud inferius eſt Deo, inferius eſt Domino. *Magnificaſti ſuper omne nomen ſanctum tuum.* Pſal. 137. 2. Cur non dixit, nomen tuum Deus? nomen tuum ſanctum? Dion. Areop. l. de divin. nominib. cap. 13. Nomen ſanctum tuum, tamquam omnium nominum pretioſiſſimum. Sylveira in Luc. 1. q. 50.

Qui ponitis Fortunæ menſam. Iſ. 65. 11. Hebr. pro fortunæ *Gad.* Hinc patet, Gad fuiſſe Deum Gentium, à quo in bellis fortunam, fortunam, & victoriam, pendere cenſebant; quem alii Martem, alii Fortunam, vocabant. Atque hinc Germani olim bellis aſſueti Deum ſuum vocaverunt *God.* Cornel. in Iſ. c. 65.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc. 14. 16. Deus homo dicitur, quòd hominis creator ſit; & cùm homo omnium illius operum ſit primum, & excellentiſſimum, ipſe in tantæ rei ſignificationem, nomen hominis ſibi ultro aſſumpſit. Homo quoque dicitur, quòd hominem cum primis diligat. Homo denique vocatur, quòd Filium unigenitum hominem, hominum redimendorum gratia, induere voluerit. Cumque Filius ſit divinitate per omnia æqualis, ſimulque homo ſit; Pater, qui idem prorſus eſt, quantùm ad divinitatem cum Filio, ſimilis quoque ſecundùm humanitatem eſſe deſiderat. Beſſeus D. 2. Pant.

Ex Patribus.

Deus nec videri poteſt; viſu clarior eſt: nec comprehendi; tactu purior eſt: nec æſtimari; ſenſu major eſt: & ideo ſic eum dignè æſtimamus, dum inæſtimabilem dicimus. S. Cyprianus lib. de idolor. vanit.

Nec Nomen Dei quæras. Deus eſt nomen illi: illic vocabulis opus eſt, ubi propriis appellationum inſignibus multitudo dirimenda eſt. Id. ib.

Nomina imponuntur rebus, ut per ea dignoſcatur ipſarum varietas: Deus autem neque ſuperiorem quemquam habuit, à quo nomen acciperet; neque ſe ipſe nominare voluit: cùm unus, & ſolus eſſet. S. Juſtinus M. ſerm. ad Gentes.

Ex quo effectum eſt, ut nec nomen Dei proprium poſſit edici, quoniam non poſſit nec concipi. Id enim nomine continetur, quidquid etiam ex naturæ ſuæ conditione comprehenditur: nomen enim eſt ſignificantia ejus rei, quæ comprehendi potuit ex nomine. Tertull. lib. de Trinit.

Auguſtus Imperii formator nè Dominum quidem dici ſe volebat: Hoc enim Dei eſt cognomen. Sed & gratius eſt nomen pietatis, quàm poteſtatis. Idem apologet. adverſ. Gentes.

Incredibili illius bonitate factum eſt, ut ex his rebus, quæ naturæ noſtræ conveniunt, nominari voluerit; nè alioquin cognitionis ipſius prorſus expertes ſimus. S. Jo. Damaſc. l. 1. orthod. fid. cap. 15.

Pater ideo appellandus eſt, quia nobis multa, & magna largitur. Dominus ideo, quia caſtigandi, ac puniendi, maximam habet poteſtatem. Deus autem, qui unus eſt: quoniam utramque perſonam ſuſtinet, & Patris, & Domini. Et amare eum debemus, quia filii ſumus; & timere, quia ſervi. Lactant. l. 4. Div. inſtit.

§. II.

Deus ineffabilis, incomprehenſibilis.

CUm Moyſes primò ad Dei amicitiam vocatur, præbet ſe in rubo inter lucidas flammas. Ex. 3. 2. Poſtea verò, cùm jam Moyſes proficeret, Deoque eſſet familiarior, Deus ſe ei per nubem in caliginoſa nebula objicit. Ex. 34. 5. S. Greg. Niſſ. l. de vita Moyſ. cur, qui in principio vocationis Moyſis ad Dei familiaritatem illi in rubo ſplendido apparuit; poſtquam in familiaritate cum Deo majores progreſſus fecerat, non in flamma ignis, ſed in nebula illi apparuit? Quia quanto magis quis in rebus divinis converſatur, tantò magis eas ſublimiores eſſe comprehendit; velut inter denſas tenebras ſe verſari ſibi videtur. Sylv. in Matth. 13. c. 29. q. 3.

Loquar ad te de medio duorum Cherubim. Ex. 25. 22. Propitiatorium Deum repræſentabat; Cherubim duo naturam Angelicam, & humanam; alæ cognitionem de Deo. Quo magis alas extendunt, eò magis Propitiatorium velant: quia, quò magis Deus intelligitur, eò magis incomprehenſibilis eſſe cognoſcitur. Diez. in Aſceoſ. D. c. 1.

Cùm conſummaverit homo, tunc incipiet. Eccli. 18. 6. Significat eum, qui magnitudinem Dei, & operum ejus, veſtigare, & enarrare, conatus fuerit! cùm omne ſtudium eò contulerit, nihil tamen effecturum. Cùm quiſquam abſolviſſe ſe putaverit in veſtigationem, & enarrationem, de Deo; tunc demum inveniet tantùm ſupereſſe, ut quaſi de novo incipiendum ſit. Janſenius apud Cornelium hic.

Vidi Dominum ſedentem - & addit: *duabus velabant faciem ejus.* Iſ. 6. 1. Quomodo vidit Dominum, ſi velatus? quia eò plus ſe Dominus manifeſtat, quò oculis noſtris ſe magis ſubtrahit. Sylv. in Matth. 13. q. 2.

In principio erat Verbum &c. Jo. 1. 1. Cur hic ponitur *erat* modi imperfecti? denotat, quòd omnis notitia, quæ in hac vita habetur de hoc divino myſterio, eſt valde imperfecta. Did. Niſſ. p. 2. l. 9. pol cœl. Expoſit. 2. q. 4.

Ex Patribus ;

Ad cogitandam, & ad loquendam, illius majeſtatem, & eloquentia meritò omnis muta eſt, & mens omnis exigua eſt. Major enim eſt mente ipſa, ut nec cogitari quidem poſſit, quantus ſit : nè poterit cogitari, mente humana minor ſit oportet, qua concipi poſſit. Quidquid autem de illo cogitatum fuerit, minùs ipſo erit. Quidquid omnino de illo retuleris, rem aliquam ipſius magis, & virtutem, quam ipſum explicaveris. Tertullian. l. de Trinit. ſub initium.

Si meipſum neſcio ; ſi animæ meæ ſubſtantiam, & naturam ignoro ; ſi eorum, quæ intrà me ſunt, rationem non intelligo : qua audacia ſupra me erigam oculos, ut videam principium ſinè principio ; & finem ſinè fine attingam ? S. Cyprian. in præfar. de Cardin. operib. Chriſti. Idem dixit S. Greg. Naz. orat. de recta doctrina.

Certè hic eſt, de quo, & cùm dicitur, non poteſt dici ; cùm æſtimatur, non poteſt æſtimari ; cùm comparatur, non poteſt comparari ; cùm definitur, ipſa ſua definitione creſcit. S. Ambr. l. de fide contra Arrian. c.6.

De DEO nihil dignè humanus ſermo dicit. S. Iſidorus lib. 1. ſentent. c.2.

Quantò magis cogitatur DEUS, tantò incomprehenſibilior reperitur. Hugo Card. in Prov. 23.

Religioſa eſt quædam ignoratio DEI eorum, qui cum Paulo eum vident *per ſpeculum in ænigmate*. 1. Cor. 13. 12. cum Moyſe balbutiem, & inſcitiam ſuam fatentur. Ex. 4. 10. cum Elia faciem ſuam obtegunt. 3. Reg. 18. 42. cum Ezechiele oculos velant. Ezech. 12. 6. cum Daniele, & Joanne, ad tantæ majeſtatis ſplendorem, in terram proni concidunt. Dan. 10 9. Apoc. 1. 17.

§. III.

DEUS unus.

DEus, ſi non eſt unus non eſt : quia dignius credimus eſſe, quodcumque non ità fuerit, ut eſſe debebit. Tertull. l. 1. adv. Marc.

Deus perfectus eſt, atque ab omni defectu alienus. Si plures deos aſſeruerimus, inter plures diſcrimen conſiderari neceſſe erit : nam ſi nihil inter eos diſcriminis reperietur, unus potiùs erit, quàm multi ; ſi autem diſcrimen aliquod inter eos exiſtit, ubi tandem erit perfectio ? S. Jo. Damaſc. l. 1. de orthod. fid. c.5.

§. IV.

DEUS infinitus.

S*Ub pedibus ejus, quaſi opus lapidis ſapphirini*. Ex. 24. 10. q. d. Sub pedibus DEI apparebat quaſi pavimentum ex Sapphiro conſtratum. Signabatur præſtantiſſima Dei Majeſtas, quæ omnem coeli, & gemmarum, fulgorem longe tranſcendit, & pedibus premit. Eſt enim ſapphirus gemma gemmarum, ait Abulenſis. Pierius hierogl. 41. Sapphirus apud veteres magna ſemper in veneratione fuit : quia per eum, Imperium, & ſummum Sacerdotium, ſignificari, manifeſtum eſt. Modò quoque ſummus Pontifex cuilibet Cardinali recens creato Sapphirum mittit. Sapphirus aureis punctis, quaſi ſtellis, micat, &c. Cornelius hic.

Magnus Dominus, & laudabilis nimis ; & magnitudinis ejus non eſt finis. Pſal. 144. 3. *Magnus, & non habet finem ; excelſus & immenſus*. Baruch. 3. 25.

Conſummatio ſermonum, ipſe eſt in omnibus. Eccli. 43. 29. Græc. *Finis autem dictorum ipſe eſt omne*. Concordat Paulus 1. Cor. 15. 28. *ut ſit Deus omnia in omnibus*. Deus ergo eſt τὸ πᾶν ; id eſt, omne, & omnia. Cornelius hic.

Ecce gentes, quaſi ſtilla ſitulæ, & quaſi momentum ſrateræ. Iſ. 40. 15. quaſi ſputum reputatæ ſunt. Hugo Card. hic.

Erit magnus coram Domino. Luc. 1. 15. Omnes fluvii, ingredientes mare, nomen ſuum amittunt : excellentia Dei tam grandis eſt, ut omnes perfectiones cum eo comparatæ nihil ſint. Stella hic.

§. V.

DEUS immenſus.

N*On eſt Deus in conſpectu ejus*. Pſ. 10. 5. Nuſquam deeſt ; & tamen ab iniquorum cogitationibus longè eſt. S. Greg. hom. 8. in Ezech. Fatendum eſt, Deum ubique eſſe, per divinitatis præſentiam : ſed non ubique per habitationis gratiam. Sanct. Auguſt. ep. 57.

Quo ibo à ſpiritu tuo ? Pſ. 138. 7.

Numquid non cælum, & terram, ego impleo ? dicit Dominus. Jer. 23. 24. S. Iſidor. l. 1. de ſummo bono c. 2. immenſitas divinæ magnitudinis ita eſt, ut intelligamus eum intrà omnia ; ſed non incluſum : extra omnia, ſed non excluſum.

In ipſo vivimus &c. Act. 17. 28. *In ipſo vivimus*, ſicut piſces in aqua, quæ non ſolùm ad extra circuit eos, imo intrat intus : ità Divinitas in nobis. In ipſo *movemur*, ſicut aves in aere. In ipſo *ſumus*, ſicut ſtellæ in coeli firmamento, ubi habent ſuum eſſe ; ità nos in DEO : quia intra Deum ſtamus, movemur, & ſuſtinemur. S. Vinc. Ferrer. ſ. 7. D. 2. adv.

Efficaciæ divinæ per membra monſtrantur ; non habitus Dei, neque corporalia lineamenta ponuntur. Neque enim ſunt membra, aut membrorum officia, neceſſaria ; ad cujus ſolum, etiam tantum, arbitrium, & ſerviunt, & adſunt omnia. Cur enim requirat oculos, qui lux eſt ? aut cur quærat pedes, qui ubique eſt ? aut cur ingredi velit, cùm non ſit, quò extra ſe progredi poſſit ? aut cur manus expectet, cujus ad omnia inſtituenda artifex eſt & ſilens voluntas ? Tertull. l. de Trinit.

DEI locus eſſe dicitur, qui uberioris ipſius operationis, & gratiæ eſt particeps. Ob eamque cauſam *cælum* ipſius *ſedes* eſt. Iſ. 66. 1. Illic enim angeli, qui ipſius voluntati obſequuntur, eumque ſempiternis laudibus afficiunt : hæc quippe ipſi eſt requies. *Terra autem ſcabellum pedum ejus* : in ea ſiquidem per carnem cum hominibus converſatus eſt. Pes porrò Dei, ſancta ipſius caro variis locis nominata eſt. S. Jo. Damaſc. l. 1. orth. fid. c. 16.

Omnipotentiæ divina Majeſtas cuncta poteſtatis ſuæ immenſitate concludit ; nec evadendi potentiam ejus quiſquam aditum invenire poterit : quia illa omnia circumquaque conſtringit. S. Iſidorus l. 1. ſent. c. 2.

Quia perfectiſſimum, & immenſum ; ideo eſt intrà omnia non incluſum ; extra omnia non excluſum ; ſupra omnia non elatum, infra omnia non proſtratum. S. Bonav. Itiner. c. 5. de Eſſe divino.

§. VI.

DEUS æternus.

E*Go ſum, qui ſum*. Ex. 3. 14 Significat æternitatem DEI ; opponiturque volubilitati temporis, quæ per futurum, præſens, & præteritum, extenſa eſt, & diſtincta : æternitatis enim proprium eſt, ſemper immutabiliter eſſe. Corn. hic.

Ego hodie genui te. Pſal. 2. 7. Dicendo hodie, coæternitatem ſuæ Majeſtatis oſtendit : *hodie* enim apud Deum nullo initio incipit, nullo fine concluditur. Non eſt enim ibi *fuit*, neque *erit* ; ſed *ſemper* manet, *ſemper* eſt. *Qui eſt, miſit me*. Ex. 3. 14. Caſſiod. hic.

Priuſquam montes fierent ; aut formaretur terra, & orbis ; à Sæculo, uſque in Sæculum tu es Deus. Pſ. 89. 2.

Antiquus dierum. Daniel. 7. 9.

Primus, & noviſſimus. Apoc. 1. 17. Nihil ei præteritum, nihil futurum. Leſſius de perfect. div. æternus l. 4. c. 1.

§. VII.

Deus omniſcius, ſapiens.

S*Apientiam Dei præcedentem omnia quis inveſtigavit ?* Eccli 1. 3. Deus omnia, quæ in Mundo ſunt, uſque ad minutiſſimas partes, figuras, colores, qualitates, conditiones, ſitus, motiunculas, momenta, modoſque omnes, diſtinctiſſimè, & perfectiſſimè, intuetur, & in numerato habet : nimirum omnes vermiculos, omnes muſcas, omnia animalia ; & partes ſingulorum ; omnia gramina, folia, omnes pilos animantium, omnes arenas littoris, & deſerti ; omnes guttas maris, omnes ſtillas pluviarum, omnes criſpationes undarum, omnes foliorum motus ; omnium menſuras, diſtantias, congruentias, diſcrepantias, ſitus, modos, tempora : omnes hominum, & Angelorum, cogitationes, affectus, intentiones ; præſentes, præteritas, futuras : & momenta ſingulorum. Hæc omnia ſemper diſtinctiſſimè, & clariſſimè, intuetur, penetrat, comprehendit ; idque adeò clarè, & perfectè, ac ſi tota vis mentis illius in unum dumtaxat illorum intenta eſſet. Corn. hìc.

Veſtri autem capilli capitis omnes numerati ſunt. Matth. 10. 30. Quia omnia, quantumvis vilia, & parva ; diſtinctè, & perfectiſſimè, cognoſcuntur à Deo. Carthuſ. hic.

In ipſa Deitate omnia, quæcumque ſunt, rationabiliter, & ſapienter, ordinata ſunt : nam non eſt ulla ſtella in cœlo, quæ non eſt in ea, & per eam conſtituta, & præviſa. Non unus atomus in terra ; non una ſcintilla in Inferno eſt, quæ ejus conſtitutionem excedat ; & quæ ab ejus præſentia ſe poſſit occultare. L. 2. Revel. S. Brigittæ cap. 17.

§. VIII.

Digitized by Google

§. VIII.

Deus bonus, beneficus, clemens.

Num. I.

Ex Veteri, & Novo.

E*Ro eorum DEUS.* Gen.17.8. Quid eſt? *ero eorum DEUS?* hoc eſt: multam me eorum habere curam oſtendam; & meum ſubſidium illis præſtabo. S.Chryſ. in Gen.hom.39.

Vocatur etiam Deus *Saddai*. Exodi 6.3. quaſi mammeus; qui omnem ſufficientiam, & abundantiam, quaſi omnipotens tribuat. *Saddai* enim interpretatur *munificus*, liberalis; omnipotens. Cornelius hic.

Ego ſum Dominus Deus tuus. Deut.5.6. Oleaſter expendit tuus, dum ait: ſunt aliqui reges, & Domini, qui ſunt ſui; alii, qui ſunt conſanguineorum ſuorum, & amicorum. Quid, quæſo, habet Deus, quod non ſit tuum? Habet cœlum: tuum eſt, cujus influentiis vivis. Si *terram*; eam *dedit filiis hominum*; ſi ſtellas; eas creavit in miniſterium cunctis gentibus. Leſſius de perf. div. Liberalitas.

Cuſtos, quid de nocte? Iſ.21.11. Tu es, qui rationabilem ſubſtantiam, ad imaginem tuam factam, cuſtodire debes; ſolus, qui cuſtodire potes; tu ipſe, qui cuſtodire ſoles. Doles, quia creatura tua eſt; potes, quia omnipotens es; ſoles, quia miſericordiſſimus es. Rich. à S.Vict.l.de verb Incarn.c.4.

Hæc omnia tibi dabo. Matth.4.9. Chriſtus Divinitatis ſuæ exiſtimationem in periculum adduxiſſet, ſi unus ſibi omnia arrogaſſet; cùm ipſe totus, quantus eſt, communis ſit omnium. Did. Nyſſ. D.1.Quadr.§.6.

Ex Patribus, & aliis.

Tam clementer Deus humanæ conſuluit infirmitati; ut, quia eum, ſicut eſt, non poſſumus agnoſcere; noſtræ locutionis modo ſeipſum nobis inſinuet. Unde & membrorum noſtrorum qualitatem habere deſeribitur; & paſſionum indigna de ſe dici voluit; quatenus ad ſua, per noſtra, nos traheret; & dum condeſcendit nobis, conſurgeremus ei. S.Iſidor.l.1.ſentent.c.5.

Ejus bonitatis totus teſtis eſt Mundus; quem non inſtituiſſet, niſi quia bonus fuiſſet. Tertull.lib.de Trinit.

Num. II.

Bonitas, Deitatis propria, & ſignum.

Veniſti huc, ante tempus torquere nos. Matth.8.29. Non dixit; veniſti, hominem in libertatem aſſerere; ſed nos affligere. In ipſa laude ſubdolus, & adulatione peſſimus: voluit hominibus perſuadere, Chriſtum adveniſſe nocendi ſtudio, quo illum non eſſe Deum aſſereret. Naxera in Joſ.13.§.11.

Hic erit magnus, & filius altiſſimi vocabitur: & dabit illi Dominus Deus ſedem David Patris ejus. Luc.1.32. Quomodo nunc vocat filium David, cùm priùs dixerit *Filium altiſſimi*? Dum Angelus de ipſo ait, quòd erit magnus operibus, miraculis, & donandis beneficiis, tunc aſſerit vocandum Filium DEI. Dum autem ait, accepturum eum ſedem David, ſtatim filium hominis declarat. S.Chryſol.ſ.44. vides, quia, quando accipit, David filius dicitur, quando dat, DEI Filius nuncupatur. Proprium enim Dei eſt dare, benefacere; hominis autem accipere. Sylv. hic q.38.

Cur Baptiſta Chriſtum Jo.1.29. appellat, non ſolùm agnum, ſed agnum Dei? cùm tamen Evangeliſta Apoc.5.6.13. agnum tantùm dicat? & in apocalypſi apparebat Agnus in monte Sion, in throno, & eminentiſſima ſede, in medio Seniorum; à Baptiſta verò digito oſtendebatur, *tollens peccatum Mundi* v.29. Ideo hic agnus DEI vocatur: multò enim magis pateſit Divinitas, dum hominum peccata abluit? quàm dum in throno, & ſede majeſtatis regnat. Sylveira hic q.5.

DEI benignitatem imitare. Nihil homo divinius habet, quàm beneficentiam. Licet DEUS nullo labore fias, opportunitatem adipiſcendæ Divinitatis amittere noli, S.Greg.Naz.or.18.

Deus omnipotens, & clemens; cujus natura bonitas, cujus voluntas potentia, cujus opus miſericordia eſt. S. Leo ſerm.2. in Nativ.Dom.

Num. III.

Falſi dii non juvant, non dant; imò exigunt.

Ecce conſtitui te Deum Pharaonis; & Aaron frater tuus erit propheta tuus. Ex.7.1. Cur non & Aaron Deus conſtituitur? Aaron, cùm, abſente Moyſe, populo imperaret; quidquid optimum, & pretioſum, accepit, promittens auxilium, ſed providens damnum: pro conflando idolo populus eſt nudatus, & poſt mucrones expertus. *Moyſes verò fecit ſerpentem æneum*. Num.21.9. Moyſes nihil refertur à populo accepiſſe; ſed vitam impendiſſe omnibus. Naxera in Joſ.24.§.9.

Mutaverunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum. Pſ.105.20. Erat vitulus, ut fœnum comederet. Non erat vitulus; ſed vituli figura, ut populum per deſertum duceret. Pſ.113.7. *Pedes habent, & non ambulabunt*. Non tamen ait: dentes habent, & non edent: vitulus enim paſci volebat; ſed non ambulare ad juvandum. Id. ibid. Sed quid novum dicitur, quòd comedebat fœnum? ſi enim vitulus; manifeſtum, quòd tali cibo uteretur. Lorinus: exaggeratur egregiè peccatum, deſcribendo animal eſca utens; & nihil velut beatiùs habens, quam veſci: cùm arare, triturare, plauſtrum trahere, labor ſit ipſi. Paſci, & comedere, utilitas eſt ipſius vituli; arare verò labor ipſi, commodum autem aliorum. Inde ergo exaggeratur culpa, & quæ major poterat eſſe? quàm pro DEO colere illum; qui ad ſui, & non aliorum, emolumentum, totus erat intentus: nihil enim magis alienum à Dei natura eſt excogitabile. Sylveira in Matth.4.q.13.

Os habent, & non loquentur; Pſ.113.5. Idolis Gentium ſunt ſine ſenſu oculi, nares, os, manus, pedes. Cur non & ventrem teſtatur inanem epulis? aut cur non dicit: os habent, & non comedent? nimirum dii gentium non utuntur membris, quibus prodeſſe poſſent; ſed ea adhibent, quibus noceant hominibus, eorumque fortunas abſumant. Oculis capti ſunt, nè adoratores videant; manibus carent, quibus munera largiantur; elingues ſtant, nè oracula fundant; non currunt implorati: ore ad edendum, & ventre, non carent; ſed edaciſſime & noſtra vorant, & nos. Argentium ſimulacris ſimiles fiant aulicorum ſemidei; viderint illi, qui iis non pecora, ſed dies, vitam, mentem, & non rarò Deum immolant ſuum. Oliva l.12. Strom. hic.

Confractus eſt Bel - *non potuerunt ſalvare portantem*. Iſ.46.1.2. & ſtatim ſubditur v.3. *Audite me Domus Jacob, qui portamini à meo utero*. Subdit rationem: *Ego feci, & ego feram*. v.4.

Impendebantur in eo per ſingulos &c. Dan.14.2. Ecce, quanta idolo ſolvere quotidie opus! Quid autem juvit ſuos cultores? audi Danielem v.6. *nè erres Rex: iſte enim intrinſecus luteus eſt, & forinſecus æreus, neque comedit aliquando*. Gradi non poterat ære onuſtum; nec manum porrigere, quia luteum. Et tamen vivens videbatur; ut illi penderentur tributa; mortuum, ut ipſe præberet auxilia. Naxera in Joſ.24.§.9.

§. IX.

DEI cultus.

E*Rit mihi Dominus in Deum*. Gen.28.21. Videtur votum otioſum. Non idem eſt, habere Creatorem pro Domino, & habere illum pro Deo. Qui pro Domino illum habent, nec tamen ei ſerviunt; pro Deo non habent. Did Niſſ pol.coel p.12.c.9.

Salomon ſeptem annis ædificavit templum, tredecim regiæ domui impendit. 3.Reg.6.38. 3.Reg.7.1. Joſephus l.8. antiqu.cap.2. abſoluta templi fabrica, quæ ſeptennio duravit, Regiæ ſtructuram eſt aggreſſus, quam vix decimotertio anno conſummavit. Cur ampliſſimo templo ædificando non tot annos inſumpſit, quot Regiæ domui extruendæ? quia primæ curæ ſpirituali totus conatus animi erat impendendus: extructionem autem domus ad proprium uſum, quaſi acceſſorium, rex ſapientiſſimus deputavit, Eſcobar t 3.Colloq.Chr l.6.ſect.2 obſ.4.

Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ. Ecclæ 12.1.Hebr. *Tempore electionum tuarum*. Senſus eſt, quaſi dicat, juxta Sanct. Hier. Hugon. Cajet. adoleſcens, qui in flore, & vigore, es ætatis; blanditur tibi voluptas, ſollicitat venus, inſtigant ſocii, impellit dæmon. Quare, nè iis ſuccumbas, & teipſum perdas; *memento Creatoris tui*: quòd ſcilicet ſit Deus tuus Creator, tu ejus creatura; quæ totum ſuum eſſe, quantum eſt, debet Creatori; ab eoque tota pendet, tam in eſſe, quàm in conſervari; ſicut radius à ſole. Si igitur homo Creatura DEI es, memento, te totum, quantus es, Dei eſſe; non tuum, non parentum, nec alterius creaturæ. Redde ergo Deo, quod ſuum eſt, redde teipſum. Itaque Creatoris nomen habet emphaſim; qui titulus expoſcit à Creatura, ut DEO creatori ſuo, velut abſoluto Domino, præſtet omnem ſubmiſſionem, reverentiam, & amorem. Cornelius hic.

Sicut fuit ſenſus veſter, ut erraretis à Deo, decies tantum iterum convertentes requiretis eum. Baruc.4.28.q.d. decuplam in Dei obſequio adhibete diligentiam, quam poſuiſtis in offenſione. Juſtiſſimũ eſt, nihil omnino detrahere ex iis, quæ præſtare poſſis, memor ejus quod Job dixit: c.9.3. *Si voluerit* homo diſputãdo *cum eo contẽdere, nõ poterit ei reſpondere unum pro mille.* Et quod dixit Eccleſiaſt.

43. 31. *Terribilis Dominus, & magnus vehementer; & mirabilis potentia ejus. Glorificantes Dominum quantumcumque potueris; ſuper valebit enim adhuc. Benedicentes Dominum exaltate illum, quantum poteſtis: major enim eſt omni laude*. De Ponte tom. 1. de perfect. Chr. hom. tr. 1. c. 19.

Ecce magi ab Oriente. Matth. 2. 1. Video magos Jeroſolymis audiente tyranno recens natum Judæorum regem impunè prædicare. Cur tamquam authores rebellionis non puniuntur? cur illis ſilentium non imponitur? quia confitentes Deum quærebant. O ſi nobis hæc eſſet cura, ut in omnibus Deum quæramus; qua ſecuritate, quo triumpho, per media mala incederemus! Baeza l. 2. c. 8. §. 1.

Deus noſter ignis quidem conſumens eſt; ſed igni elementario multùm diſſimilis. Ignis namque corporeus res ipſas comburit, quibus continetur; procul autem poſitus innoxius eſt. Deus autem noſter, verus, & perpetuus ignis; ſuam è contrario naturam, vel potentiam, exerit: nam illis, intrà quos eſt, non ſolùm innoxius, verùm etiam ſalutaris, & clementiſſimus eſt; longè autem poſitis, & dignè appropinquare nolentibus, nimiùm damnoſus exiſtit. Rupert. in Exod. l. 1. c. 12.

§. X.

Deus talis erga nos, quales nos in ipſum.

Teſtimonia.

Ex Veteri.

R*Eſpexit Dominus ad munera Abel*. Gen. 4. 4. 5. Quare reſpexit Deus Abel, & munera ejus? Pro eo quòd reſpexit Deum recto animo, & in omnibus moribus ſuis; Deumque honorabat ſinè fraude de muneribus ſuis. Cur autem Cain non eſt reſpectus, & munera ejus? quia perverſa agebat in animo. Quòd Deus ad te, atque ad tua munera, non reſpiciat; non fecit bonitas fraterna; ſed hoc tua malitia meruit. Reſpexiſſet utique, ſi reſpexiſſes. Nam diligentes ſe diligit; & reſpicientes ſe reſpicit. Inæqualitatem irradiantis ſolis non fecit lucis natura, ſed corporum diſpoſitio, major, vel minor, ad ſuſceptionem ejus. Sim. Caſſ. l. 15. de juſtit. Chr. c. 4.

Si ambulaveritis ex adverſo mihi: ego quoque contra vos adversùs incedam. Levit. 26. 23. 24.

Quia non credidiſtis mihi, ut ſanctificaretis me coram filiis Iſrael, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis. Num. 20. 12. Cajet. quia non credidiſtis mihi, nec ego vobis fidam, ut populum hunc introducatis &c. pœna manifeſtat culpam. Did. Niſſ. D. 20 Pent. §. 2.

Iucundum ſit ei eloquium meum; ego verò delectabor in Domino. Pſ. 103. 34 Duæ quidem res ſunt, ſed utræque ſibi parili ſocietate conſentiunt. Sic enim ſuavis ſit Domino noſtra laudatio, ſi nos delectemur in Domino; quantumque ille nobis dulceſcit, tantò illi efficimur chariores. In ſe enim unuſquiſque reperit, qualis apud Majeſtatem illam eſſe poſſit; amans diligitur, negligens ſpernitur. Caſſiod. hic.

Pœnituit eum ſecundùm multitudinem miſericordiæ ſuæ. Pſ. 105. 45. Conſidera, quia iſta pœnitentia tunc fieri dicitur, quando & nos pœnitentes eſſe cognoſcit: talis enim ille nobis efficitur, quales nos ſibi eſſe probaverit. Caſſiodorus hic.

Ecce non dormitabit, neque dormiet. Pſ. 120. 4. Dormitare dicitur Dominus quando nos in ejus fide tepeſcimus. In quo enim non dormit fides, vigilat Chriſtus: nam ſi nos ab ejus contemplatione diſcedimus, ipſe quoque à noſtra defenſione ſubtrahitur: ſicut in illa navi factum eſt; quando negligentibus diſcipulis Dominus dormiebat. Sed ubi fides eorum excitata eſt, Dominus quoque de ſomno ſurrexit; & ſtatim ab eis pericula maris ſubmovit. Caſſiod. hic.

Non debet peccator abſcondere miſeriam, nè abſcondat Salvator miſericordiam. S. Bonav. in Pſ. 118.

Sponſa Dilectum modò botro, modò faſciculo myrrhæ comparat. Cant. 1. 12. 13. Cur tam rebus diſparatis? uva dulcis eſt palato, grataque; myrrha autem amara, & guſtui inſipida. Maximilianus II. Imp. ut modum oſtenderet ſubditis, quem in regimine obſervatum voluit; curavit in Symbolo pingi aquilam, pede uno fulmen tenentem, altero coronam auream, cum lem: *In opportunitate utrumque* q. d. probus ſubditis liberaliter prœmia largiar; malos puniam. Sic Deus faſciculus myrrhæ eſt iis, qui eum ad amaritudinem provocant, &c. Paoletti D. Quinquag.

Dilectus meus mihi & ego illi. Cant. 2. 16. Joannes Jeſu, & Jeſus Joanni: Joannes Jeſum prædicat; & Joannem Jeſus commendat. Par pari redditur; & tam amica, quàm juſta viciſſitudine, charitas invicem provocatur, & remuneratur. Guerricus Abb. ſ. 4. de S. Joan. Bapt. Qualis ego ſum Dilecto meo, talis & ille mihi: quia ego illum amo, ille amat & me. S. Greg. Niſſ. hic. Et explicat hom. ult. in Cant. ſicut ſpeculum ad uſum rectè comparatum pura in ſuperficie inſpicientis faciei accuratè reddit characterem; ſic, poſteaquam anima ſeipſam rectè comparavit, omnemque ejus vitæ labem abjecit, puram incorruptæ pulchritudinis ſibimetipſi imprimens ſpeciem dicit: meus eſt cognatus, & ego ipſius ſum. Si accedis ad ſpeculum, quid aliud monſtrat? quàm teipſum. Si accedis gratioſa, vel horrenda facie; te gratioſum, vel horrendum reddet &c. Sic &c. applica Deo & tibi. Sylveira in c. 14. Jo. q. 7.

Speculum ſinè macula. Sap. 7. 26. dicitur Chriſtus. Qualis es, talem te ſpeculum exhibet. Did. Niſſ. D. 20. Pent. §. 2.

Adhuc quadraginta dies, Ninive ſubvertetur. Jonæ. 3. 4. Sententia hæc non pervenit ad executionem. S. Hier. Libenter mutavit Deus ſententiam, quia vidit eorum opera commutata. Paoletti Dom. Quinqu.

Ex Novo.

Reſponſo accepto, nè redirent ad Herodem, &c. Matth. 2. 12. Qui munera obtulerunt Domino, conſequenter reſponſum accipiunt non per Angelum, ſed per ipſum Dominum. S. Hieron. lib. 1. hìc. quia nimirum ipſi in perſona venerunt adorare. Sed cur ſtella? cur angelus, non reducit, ſed Deus? Qualis homo Deo, talis homini Deus. Magi, cognita Chriſti nativitate, non legatos ad eum cum muneribus mittunt; ſed ipſi in perſona veniunt, & adorant. Sic Deus ad nos non aliquem miniſtrum deſignat, ſed eis ipſemet adeſt, viamque monſtrat. Sylveira hic. q. 37.

Domine! Matth. 8. 25. Videtur Dominus eis, qui ſibi dormiunt: nam meritò ſe omnibus exhibet, qualem merita cujuſcumque requirunt. Sim. Caſſian. l. 5. c. 2.

Qui autem negaverit me coram hominibus &c. Matth. 10. 33. Qualis homo erga Deum; talis ille erga ipſum. S. Hilar. S. Paſchaſius.

Aſſumpſit Petrum, & Jacobum, & Joannem. Matth 17. 1. Deus erga eos magis eſt beneficus, qui in illum ſunt officioſiores. Hos aſſumpſit: quia liberalioris obſequii erga Chriſtum. Did. Niſſ. Sabb. Dom. 1. Quadr.

Tradidit eum tortoribus. Matth. 18. 34. Cum ſervo converſo, & pœnitentiam agente, converſus eſt Dominus. At eùm factus perverſus, *tradidit eum Dominus tortoribus*. Barradius hic Dom. 21. Pent.

Video homines velut arbores ambulantes. Marci 8. 24. Siſtitur Domino cœcus, ut viſum recipiat. Chriſtus applicat ſalivam oculis; & interrogat, ſi quid videret? reſpondet: utcumque, ſed imperfectè: *Video homines &c.* Tum plane vidit omnia. Cur non mox confert viſum perfectum? Chriſtus ſe gerit in danda cura, quomodo cœcus in præſtanda Chriſto fide. Cœcus initio modicæ fidei; & Chriſtus dat modicum lucis: creſcit cœcus in fide, creſcit Chriſtus in danda luce. Euthymius: augmentum fide à augmentum promeruit ſanitatis. Paoletti D. Quinq.

Converſus Jeſus ad mulierem. Luc. 7. 44. converſam ad eum. Neque quidem convertitur ad averſos, qui ab eo faciem avertunt; de quibus per prophetam dicitur: *verterunt ad me tergum, & non faciem*. Ad hos non convertitur Dominus, ſed avertitur. Sim. Caſſian. l. 9. c. 29.

Sint lumbi veſtri præcincti. Luc. 12. 35. Dion. Carthuſ. hic: eſtote parati ad exequendum opera Dei, & ad ambulandum in via Domini: Chriſtus etiam *præcinget ſe*; id eſt, diſponet ad dignam felicitatis æternæ dandam mercedem.

Faciet illos diſcumbere &c. Luc. 12. 37. Quia parumper ſervus adſtitit in Domini ſui expectatione ſuccinctus, & ſuſtinendi fidem brevi fatigatione portavit: cui talionem ut redderet, diſſimulat ſe in ipſa Divinitate Divinitas. S. Chryſol. ſ. 24.

Vidit illum. Luc. 19. 5. videntem ſe, quia elegit eligentem ſe, & amavit amantem. V. Beda hìc.

Ecce dimidium bonorum meorum do. ib. Non dixit dabo dimidium, & reddam quadruplum; ſed *ecce do*, & *reddo*: Chriſtus evangelizat ei ſalutem. Hodie das, hodie tibi & ſalus. Theophylactus hìc.

Zachæe feſtinans deſcende. ib. Alludere videtur Chriſtus ad feſtinationem, qua Zachæus *præcurrens aſcenderat in arborem*. q. d. ſicut feſtinaſti, ut aſcenderes ex curioſitate, feſtina deſcendere, ut ea charitate me recipias. Sylveira hìc.

Hodie mecum eris in paradiſo. Luc. 23. 43. Promptus erat latro ad pœnitentiam, & Chriſtus promptus ad prœmium. Paoletti D. Quinq.

Tu ſolus peregrinus. Luc. 24. 18. Meritò reprehendendus peregrinus tantorum myſteriorum ignarus. ſed Diſcipuli erant illâ peregrini. Dominus in eam ſe ponebat formam, quam illi in credulitate ſua habebant. S. Greg. hom. 23. in Evangel. hoc egit Dominus in oculis corporis, quod apud ipſos intus erat in oculis

cordis:

Digitized by Google

cordis: quod ipſis io animo ſuo erat, hoc illis videndum in ſe Domious, eatrinſecus, & manifeſtè, exhibebat. Bacza lib. 5. c. 3. §. 4.

Erat quidam Regulus. Jo. 4. 46. Talis eſt erga homines Deus, quales erga Deum homines. Erat quidem regulus, propter paucitatem fidei, ait Gloſſa, & V. Beda. Parcus io fide erga Deum, parcum habet in titulis. Did Niſſ. D. 10. Pent. §. 2.

Manete in me, & ego in vobis. Jo. 15. 4. Si enim nos priùs manemus in Chriſto per fidem, & charitatem; etiam abſque dubio ille in nobis manet per ſuam gratiam. Talem ſe nobis Deus præbet, quales nos erga eum exhibemus. Sylveira in Io. 15. q. 7.

Non ſciebat, quia Jeſus eſt. Ioan. 20. 15. *exiſtimans, quia hortulanus eſſet.* Ait ille: *mulier, quid ploras?* cur non dicit Magdalena? quaſi de incognita dicit *mulier*. S. Ambr. quando non credidit, mulier eſt; quando converti incipit, Maria vocatur. Paoletus. D. Quinq.

Videt Ieſum ſtantem. Act. 7. 55. S. Ambr. in Pſ. 71. immobilis fide Stephanus immobilem Chriſtum videbat: non ſe movit Stephanus, non movit ſe Chriſtus.

Mulier amicta ſole. Apoc. 12. 1. Quorſum io matre tam ſumptuoſus apparatus: ut etiam in ſole, luna, & ſtellis, decor requiratur? Nil mirandum, ait S. Bern. hom. ſup. Miſſ. qualis erga Filium mater, talis erga Matrem Filius. Veſtis eum, & veſtiris ab eo, ait, veſtis eum de ſubſtaotia carnis tuæ, veſtit ille te gloria majeſtatis ſuæ: veſtis ſolem oube, & ſole ipſo veſtiris. Paoletti. D. Quinq.

Ex Patribus.

Sicut ſpeculum ad uſum aptè comparatum pura io ſuperficie aſpicientis faciei accuratè reddit characterem. Sic poſteaquam anima ſeipſam rectè comparavit, omnemque ejus vitæ labem abjecit, puram incorroptæ pulchritudinis ſibimetipſi imprimens ſpeciem dicit: meus eſt cognatus, & ego ipſius ſum. S. Greg. Naz. hom. ult. in Cant.

Dico Domino meo: Deus meus es tu: & dicit mihi Dominus meos: ego Dominus Deus tuus. Homo, cujus Deus, quid ampliùs quærit? ſi ſufficis tu Deo, ſufficiat tibi Deus: eſto tu Dei; & erit tum DEUS tuus. Sanctus Cyprianus de Aſcenſ. Chr.

Qualis te paraveris Deo, talis apparet Deus. Cum amante eſt amans, cum vacante vacans, ſollicitus cum ſollicito. S. Bern. ſ. 70. in Cant. apud Paoletti Dom. Quinq.

Quando uti homines morimur, humanis peccatis obnoxii; ut nobis apparet Deus. Quando autem ut dii ambulamus; tuoc ſtat *Deus in Synagoga deorum*. Pſ. 81. 1. Sicut & quando ferarum naturam aſſumimus, fit & ille nobis panthera, & urſus, & leo. Theophilactus in c. 21. Matth.

§. X I.

Peccator non eſt Dei.

Ex Veteri, & Novo.

D*Eſcende, peccavit populus tuus.* Ex. 32. 7. Acſi ei divina vox diceret; qui io tali peccato lapſus eſt, jam meus non eſt. S. Rupert. hic c. 27.

Pepercit populus melioribus ovibus, & armentis, ut immolarentur Domino Deo tuo. 1 Reg. 15. Dixit Saul ad Samuelem. Non dixit Domino Deo meo: quia Deum à ſe, propter inobedientiam, alienum eſſe ſuſpicabatur. Mendoza in 1 Reg. 1.

Deus meus. Pſalm. 5. 3. Ille verè auſus eſt dicere, *Rex meus, & Deus meus*: cui non regnat peccatum io mortali corpore. *Rex meus, & DEUS meus*: quia regnas io me, & noo regnat peccatum: propterea Deus meus es. Tu es Deus meus: quia oon eſt venter Deus meus: quia non eſt aurum Deus meus: quia non eſt libido Deus meus. Quoniam tu virtus es, & ego cupio habere virtutes; propterea tu es Deus meus; hoc eſt, virtus mea. S. Hieron. hic.

Miſerere mei Deus. Pſalm. 50. 1. Non audeo dicere meus. Solùm modò te Deum agnoſco: ſed meum dicere non præſumo. Ego infelix propter peccata mea te perdidi. Urbanus IV. Pontif. hic.

Tuus ſum, ſalva me Domine. Pſalm. 118. 94. Facilis vox, & communis videtur; ſed paucorum eſt. Satis rarus eſt enim, qui poteſt dicere Deo, *tuus ſum*. Ille enim dicit, qui adhæret Deo totis ſenſibus; qui aliud cogitare non novit. Noo poteſt dicere Sæcularis, *tuus ſum*: plures enim dominos habet. Venit libido, & dicit, meus es; quia ea, quæ ſunt corporis concupiſcis. Venit avaritia, & dicit: argentum, & aurum, quod habes, ſervitutis tuæ pretium eſt. Venit luxuria, & dicit: meus es. Unius diei Convivium pretium tuæ vitæ eſt. Et, quod pejus eſt, pretioſior eſt unius diei menſa tua, quàm totius temporis vita. S. Ambr. in Pſ. 118. Octon. 12. hic.

Puer meus jacet. Matth. 8. 6. Quomodo hic Centurio, qui ſic agnoſcit Dominum, puerum ſuum auſus eſt profiteri? *puer meus.* Meum dico, quia jacet: ſi tuus eſſet Domine, non jaceret. Probat hoc propheta, cùm dicit: *ecce nunc benedicite Dominum omnes ſervi Domini, qui ſtatis in domo Domini.* Puer meus, qui jacet: ut tuus ſit, ſurgat: meus, quia paralyticus; ut tuus ſit, jam ſanetur. S Chryſol ſ. 15. de Centur.

Et ira populo huic. Luc. 21. 23. Non ait, populo meo: quia jam reprobatus. Iſrael Oliva l. 13. Strom.

Gratias ago Deo meo. Rom. 1. 8. Non eſt otiosè accipiendum: non enim vox iſta poteſt eſſe, niſi ſanctorum, quorum Deus dicitur: ſicut Deus Abraham, vel Iſaac, vel Iacob. Non poteſt Dominum Deum ſuum dicere, cui Deus venter eſt; aut cui avaritia Deus eſt; aut cui gloria Sæculi, aut pompa Mundi, aut potentia rerum caducarum, Deus eſt. Quidquid enim unuſquiſque ſuper cœtera diligit, hoc illi Deus eſt. Orig. hic.

Propriè eorum eſt Deus, qui eo fruuntur; qui ſerviunt, qui libenter ſub ipſo ſunt: nam & mali, quamvis inviti, ſub illo ſunt. S. Aug. in Pſ. 139. 7.

§. X I I.

Deus ſolus ſatiare poteſt animam.

Ex Veteri.

D*Ominus pars hereditatis meæ.* Pſ. 15. 5. Eligant ſibi alii partes, quibus fruantur, terrenas, & temporales; portio Sanctorum Deus æternus eſt. Bibant alii mortiferas voluptates; portio calicis mei Dominus eſt. S. Aug. hic.

Super aquam refectionis educavit me. Pſ. 22. 2. Eſtne aqua, quæ non reficit? ità planè: nec enim aquæ maris potabiles. Gilbert. ſ. 4. in Cant. ſolus ille animæ refectio eſt, qui finis eſt omnium. Eſcobart. 1. 10 Matth. 8. Obſ. 3.

Deus, Deus tuus ego ſum. Pſ. 49. 7. Boni ſunt in Deo, quaſi in centro; ipſe enim eſt centrum omnium: mali verò ſunt in circuitu ejus, non accedentes ad eum per recta opera. Hugo Card. hic.

Quid mihi eſt in cœlo? Pſ. 72. 25. quid pulchri? quid pretioſi eſt, quod appetam io cœlo? *& à te quid volui ſuper terram?* q. d. nihil creatum invenio, quod mihi ſatisfaciat; nihil, io quo cor meum penitus acquieſcat. Bellarmin. hic.

Dilata os tuum &c. Pſ. 80. 11. Quid eſt os interioris hominis, niſi deſiderium cordis? Sed hoc os omnes Ægypti deliciæ implere non poſſunt: quia omnes divitiæ, Mundi carnali deſiderio ſatisfacere nequeunt. Vide, quàm parva portio humani corporis; & quàm anguſtum foramen ſit os carnis. Quis non videat, quàm parvum eſt, quod una panis bucella impleri poteſt. Quod eſt igitur una buccella ad os carnis; hoc eſt totus Mundus, immò multò minus, ad os cordis. Rich. à S. Vict hic. Si orbis terrarum latitudini cordis unius comparatur; quid aliud capacitatis, vel aviditatis, illius comparatione, quàm parva quædam buccella eſſe videtur. Id. de Miſſ. S Spir.

Mundum tradidit diſputationi eorum. Ecclæ. 3. 11. Hebr. *tradidit in corde eorum*; ut homo ſecum diſputans, & ratiocinans, de vanitate Mundi; deque temporum, rerumque omnium temporalium ſucceſſione, rogatione; & tranſitu: & ex alia parte de Dei veritate, conſtantia, æternitate, & omnimoda perfectione; inde concluderet, ſibique diceret: ergo cor tuum, & amorem tuum avoca à Mundo, & transfer, ac defige, in Deum: ille enim ſolus immenſum tuum ſciendi, & amandi, deſiderium, ſatiare, & beare, poteſt. Cornelius hic.

Tranſierunt omnia illa tamquam umbra. Sap. 5. 9. Cùm ſol ad occidentem pergit, quò magis occidit, eò magis umbræ accreſcunt. Quæcumque res corporea, etiam exigua, umbram magnam efficit. Cùm verò ſol in meridie eſt, omnes umbræ ſunt minimæ. Sic contingit nobis: quo magis Deus à nobis recedit, eò majores nobis apparent res, & honores, Mundi. Quando verò Deus in medio hemiſphærii, id eſt, cordis noſtri, commoratur; tunc omnes umbræ ſunt minimæ. Cùm enim ſic poſſidetur, illuminetur, & à Deo inflammetur: omnia minima, & quaſi nihil, eſſe ducit. Et hoc eſt, quod ſponſa ſignificat Cant 2. 3. *Sicut malus inter ligna ſylvarum, ſic Dilectus meus inter filios.* Arbores ſylvarum ſunt, robora, rubus, ilices, & quercus; quæ ſuavem fructum non proferunt. Uult igitur dicere: quidquid eſt in Mundo, præter DEUM, animæ eſt fructus ſylvarum, glandes duræ, & amaræ. Diez D. Palmar.

Ego flos campi. Cant. 2. 1. Tigurina: *ego ſum roſa Saron, & lilium gaudium vallibus.* *Saron* interpretatur *ſaturitatis*, vel *abundantia*. Cornelius hic. Vatablus addit: Solus IESUS roſa eſt Saron, id eſt, ſaturitatis: quemadmodum Deus dicitur Sadai, copia omnium bonorum.

Ex

Ex Novo.

Cùm ſediſſet. Matth.5.1. Sedet, adquietem mentis, ex doctrina Chriſti hominibus aſſururam. In eo Pater æternus quieſcere voluit, & omnium hominum mentes. Sufficit enim omnibus præter omnia; & cuncta ſine ipſo deficiunt. Sim Caſſ.l.10.

Porrò unum eſt neceſſarium. Luc.10.42. Porrò hoc eſt illud neceſſarium, in quo eſt omne bonum; imò quod eſt omne, & unicum, & totum, & ſolum bonum. S.Anſelm. Prologii cap.23.

Fili, tu ſemper mecum es &c. Luc.15.31. S.Chryſol.ſerm.4. hoc eſt dicere: patere illum rediiſſe patri; permitte patri filium ſuſcepiſſe: nec ille aliud, quàm patrem quæſivit; qui veniens non filii, ſed mercenarii loco voluit collocari. Sint tibi omnia, illi ſufficit pater. Licèt omnia turba amicorum circumſtet, licet omnia bona affluant; ſi unus Deus abeſt, nullum ſolatium eſſe poteſt. Sylveira hic.

Ut cum amicis meis epularer. Id. ib. S. Hier. ep. ad Damaſum: erras ò Iſrael! dic potiùs, ut tecum epularer. Aut poteſt tibi eſſe aliqua jucunditas, niſi patre tecum celebrante convivium?

Si quis ſitit. Jo.7.37. Satiare vult Chriſtus deſideria noſtra, quæ ſignantur in ſiti; porrò aliunde ſatiari non poſſunt. Sim. Caſſian.l 11.c.31.

Oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis. Jo.14.8. Non petit Philippus oſtendi ſibi manſiones in cœlo; ſed *Patrem*: quia certè ſciebat, quòd, Patre oſtenſo, omnia bona poſſideret. Prodigus fame, & ærumnis, confectus ait Luc.15.18. *ſurgam, & ibo ad Patrem meum.* Non ais, ibo ad domum Patris mei, in qua omnia abundant; *ſed ad Patrem*: ſciebat, quod cum Patre omnia eſſet habiturus. Sylv.in Jo.14.q.11.

Repleti ſunt omnes ſpiritu Sancto. Act 2.4. Didymus l. 1. de S. Spir. ex eo, quòd ſpiritu ſancto repleti dicantur Apoſtoli, probat ejuſdem divinitatem; nemo autem, ait ille, ſive in Scripturis, ſive in conſuetudine, plenus creatura dicitur.

Ex Patribus, & aliis.

Si cuncta, quæ feciſti, mihi dederis; non ſufficit ſervo tuo, niſi teipſum dederis. S.Aug Man.c.3.

Quidquid adeſt nobis, præter Deum noſtrum, non eſt dulce. Nolumus omnia, quæ dedit, ſi non dat ſeipſum, qui omnia dedit. S Aug in Pſ 85

Ad imaginem Dei facta eſt rationalis anima. Cœteris omnibus occupari poteſt, repleri omnino non poteſt.

Capacem Dei, quidquid Deo minus eſt, non implebit. S.Bern. Declam.ſuper Evang ecce nos reliq.&c.

Nihil eſt in rebus, quod poſſit replere creaturam factam ad imaginem Dei, niſi charitas Deus, qui ſolus major eſt illa. Id.ſ. 25 in Cant.

Quidquid præter Deum quæritur, mentem occupat, non ſatiat. Solus Deus replebit deſiderium tuum; in ſolo Deo veram requiem invenies. Ipſe eſt *unum* illud *neceſſarium*, & ſummum illud bonum; in quo omnium eorum, quæ pulchra ſunt, quæque delectant; plenitudo, & perfectio, conſiſtit. Bloſius parad. animæ c.15.

Sol Lem. *Omnibus ſufficit.* Deus meus, & omnia!

Carolus nonus Galliarum Rex pretioſum monile cuidam fœminæ dedit his verbis inſcriptum: qui me poſſidet, nullius eget. Iſidorus Orig.l.16.c.13.

§. XIII.

Etiam Dei dona ſatiant, & implent.

Ex Veteri, & Novo.

Cibavit eos ex adipe frumenti, & de petra melle ſaturavit eos. Pſ. 80 17. Mirabar, quòd Dei Angelus, quòd Dei ſtella, quòd Dei mica, afferat hominibus ſaturitatem, & plenitudinem. Sed vide, quid mirare magis? *de petra melle ſaturavit eos.* Quam in nullis Mundi bonis reperies, vel in Divinæ domus petra plenitudinem invenies. Baeza l.1.cap.7.§.18.

En lectulum ſexaginta fortes ambiunt. Cant. 3.7. Ubi Niſſen. hom 6. & Richardus Victorinus, cœleſtem quietem intelligunt: in qua, qui labore improbo hic deſudabant, requieſcunt. Sed cupis ſcire, quanta ſit hæc requies? en, inquit, *lectulum*, non magnum ſtratum; ſed vel minimus lectulus Dei ingentes creaturarum animos ſatiat. Idem ibidem.

Et catelli comedunt ſub menſa de micis. Marci 7. 28. Sapiens illa Chananæa vel unam micam requirebat è divinis manibus. Quæ mulieris petitio? tota egens erat, & unam tantùm à Chriſto petiit micam? Noverat, quòd à Dei manibus vel mica integram boni plenitudinem affert. Baeza l.1.c.7.§.18.

Et ſaturati ſunt. Marci 8.8. Nemo, niſi quem Jeſus alit, dicitur *ſaturatus.* Neque fieri poteſt, ut anima ſatietatem accipiat ab his, quæ inania ſunt. Optima ſaturitas, gratia; neque faſtidit animam; vel amplioribus; & ſuavioribus, deſideriis angit. Sim.Caſſ.l.5.c.4. Non caſu additum: *& ſaturati ſunt.* q. d. ſaturati ſunt, quia manducaverunt ea, quæ Deus illis appoſuit. Qui autem temporalia quærunt, minimè ſatiari poſſunt. Siliquæ implent; non ſatiant. Pinna in Eccl.Ethol.151.

Diſtribuit diſcumbentibus — quantum volebant. Jo.6. 11. Manus Chriſti plenitudo bonitatis eſt. S. Ambr. in Pſalm.43. Chriſti epulum humanæ voluptatis appetitum exſatiat. Eſcob.t. 1. mir. Chr.Obſ.4.

Vide tit.Dona.

§. XIV.

Extra Deum nihil ſatiat.

Qui biberit ex hac aqua, ſitiet iterum. Jo.4.13. S.Aug.in Pſ.102. bonum tuum quære, ſitiens anima. Eſt enim bonum aliud alteri; & omnes creaturæ habent bonum ſuum. Quære tuum bonum, ſummum bonum: hoc eſt bonum tuum. Sunt & inferiora bona, quæ aliis bona ſunt. Pecori quid eſt bonum, niſi implere ventrem, bibere? tale tu bonum quæris cohæres Chriſti? non ſatiaberis. Erige ſpem tuam ad fontem bonorum omnium.

Orbis terrarum reſpectu animæ eſt quaſi una gutta roris; unde non poteſt animam replere S.Thom.opuſc.38.c.9.

Totus Mundus ſenſibilis ad animæ ventrem quid eſt, niſi bolus exiguus? nam ſi mille millia Mundorum adjeceris, eum non implebunt. Patuit in Alexandro &c. Gerſon S. in Cœna Dom.

Juſtus comedit, & replet animam ſuam; venter autem impiorum inſaturabilis. Prov.13.25.

TITULUS V.

DIABOLUS.

§. I.

Symbola, Similitudines.

Ex Veteri.

Lignum vitæ. Gen. 2.9. eſt Chriſtus; lignum mortis eſt diabolus. S Chryſ.in Pſ.1.

Si maſculus fuerit, interficite. Ex.1.16. Quod Pharao parvulos Hebræorum pueros jubet interfici, & fœminas reſervari; diaboli utique ſpeciem præſeferens inimicus ſpiritui, & amicus carni; invidens virtuti, conſentiens voluptati; fortitudinem præfocabat, concupiſcentias nutriebat. B.Cæſarius Arel. hom 2.de Paſcha Pharao figuram habuit diaboli, qui in hujus Sæculi captivitate populum Dei perdere, & terrenis vitiorum operibus prægravare tentavit S Iſidorus in allegor.S.Scripturæ.

Immolabitque ad latus altaris &c. Levit.1.11. Aquilo diabolum ſignificat; qui dixit Iſ. 14 13. *Sedebo in lateribus aquilonis.* Hunc aquilonem reſpicit latus charitatis: quia videlicet nihil diabolo ſic contrarium eſt, quomodo latitudo charitatis. Sanct.Rupert. l.1.hic.

Surge aquilo, & veni Auſter. Cant.4 16. S.Greg. quid per aquilonem, qui in frigore conſtringit, & torpere facit; niſi immundus ſpiritus deſignatur: qui reprobos omnes dum poſſidet, à bono opere torpere facit. S.Greg. apud Cornel. hic. Diabolus dicitur aquilo propter tentationis impetum: quia impedit boni operis fructum. Siccat lacrymarum fluvium, Prov.25. 23. *ventus aquilo diſſipat pluvias.* S.Thom.in Jer.c.1.

Dagon, 1. Reg.5.16. Interpretatur *piſcis triſtitiæ*; eſt idem qui *Leviathan* Job.40.20.V.Beda hic.

Naas. 1. Reg. 11. 2. Hebr. *ſerpens*, idem eſt diabolus; qui dextros ſuorum oculos eruit: quando abſtinentibus à ſe devictis ſic per gulam prævalet, ut carnalia ſolùm cupiant; & ſpiritualia, quæ amare ſolebant, non attendat. S.Greg. & Beda apud Cornelium hic.

Ipſe liberavit me de laqueo venantium. Pſ. 90. 3. Ergone beſtiæ ſumus nos? beſtiæ prorſus: *homo* enim, *cùm in honore eſſet, non intellexit; comparatus eſt iumentis inſipientibus &c.* Pſ. 48. 13. Sed qui ſunt venatores iſti? venatores utique peſſimi, & nequiſſimi, & callidiſſimi, venatores - ipſi rectores ſunt tenebrarum &c. S. Bern.ſ.3.hic.

S.Au-

Digitized by Google

S. Auguſt. ſ. 6. de diverſis, vocat diabolum magnum Mundi venatorem. Diabolus velut venator robuſtiſſimus, & auceps calidiſſimus (malos) velut indices ſibi ad capiendas, ſi poteſt, etiam ſanctas animas, aptat, & præparat. S. Cæſar. Arelat. hom. 31.

Fugit impius nemine perſequente. Prov. 28. 1. S. Hier. in Michææ 2. Nemine, id eſt, dæmone perſequente.

Perdix fovit, quæ non peperit. Jerem. 17. 11. Clamavit perdix; congregavit quæ non peperit. Impurum, & malevolum, ac fraudulentum animal, adverſario, & circumſcriptori generis humani, fallaciſſimoque, & impuritatis auctori, conſerendum putatur Sathanæ Clamavit ergo perdix, qui à perdendo nomen accepit. S. Ambr. ep. 48.

Ex Novo.

Et venerunt volucres cœli. Matth. 13. 4. Diaboli dicuntur volucres cœli. I. ob ſubtilitatem naturæ. II. propter habitationem eorum in aere caliginoſo. III. ratione inordinati aſcenſùs eorum ad alta ex tumore ſuperbiæ. Dion. Carth. hìc.

Dedit vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones. Luc. 10. 19. Serpentes id eſt, dæmones; qui habent venenum in ore, ut ſerpentes; & in cauda, ut ſcorpiones: quia actionem bona nituntur corrumpere in principio, & in fine. In principio, intentionem corrumpendo; in fine, vanam gloriam ſuggerendo. Apoc 9. 19 *poteſtas equorum in ore eorum eſt, & in caudis eorum.* Hugo Card. in Luc.

Adhæſit uni civium Luc. 15. 15. quem ego non alium, quàm unum ex malignis ſpiritibus intelligendum puto. S. Bern. ſ. 8. de diverſ. affect. animæ. Ita etiam intelligunt S. Aug. l. 2. qq. Evang. q. 33 S. Hier. V. Beda, apud Sylveiram hìc.

Dabo illi ſtellam matutinam. Apoc. 2. 28. Aretas, Andræas Cæſar; diabolum intelligunt, juxta illud Iſ. 14. 12. *quomodo cecidiſti de cœlo Lucifer?* Promittit Dominus juxta hanc ſententiam victori, dando illi diabolum calcandum ſub pedibus. Quod precatur Paulus Rom. 16. 20. *Deus pacis conterat Sathanam ſub pedibus veſtris velociter.* Sylveira hìc.

Ex Patribus.

Avis propterea diabolus vocatur, quia per ſuperbiam ad alta ſuſtollitur. S. Iſidorus l. 3. ſentent. c. 5. Dæmones, propter volatum ſuperbiæ, & agilitatem naturalis potentiæ, volucres appellantur. S. Thom. in c. 15. Gen.

§. I I.

Diaboli varia vocabula.

Ex Novo, & Patribus.

I*Nimicus homo hoc fecit.* Matth. 13. 28. Dæmon dicitur *homo* à devicto homine: ſicut Scipio Africanus à devicta Africa. Hugo Card. hìc. *Qui regnare facit hominem hypocritam.* Job 34. 30. Poteſt diabolus homo iſte intelligi; qui, perdita angelica dignitate, hominis nomen ſortitus eſt; de quo Dominus ait: *inimicus homo hoc fecit.* V. Beda l. 3. in Joſi e 3. De hoc David Pſ 9. 20. *exurge Domine, non confortetur homo.* Inimicus homo diabolus eſt. Sim. Caſſ. l. 6. c. 3. non quòd diabolus homo, aut homo diabolus natura ſit; ſed officio pravo, & ſimilitudine mala. Nam & de Juda Salvator ipſe dixit: *unus ex vobis diabolus eſt*; ut homo diabolus, & diabolus homo, ex malitia meritò dici poſſit. Id.

Spiritus immundus. Erat in Synagoga eorum in ſpiritu immundo. Marci 1. 23. Per hoc, quòd ſpiritum hunc immundum appellat, ſecernit illum à cæteris omnibus rebus, quæ ſpiritus nomine deſignantur. Nam & aer, & anima, & ſpiritus adminiſtratorii, hoc eſt, angeli; & ipſe etiam Spiritus Sanctus, ſpiritus vocantur. Nè ergo ob communem illam nominem in aliquam hæſitationem incideremus, dæmonium hoc ſpiritum immundum nominat. Dicitur autem hic ſpiritus immundus propter obſtinatam in impietate mentem, fœdamque à Deo defectionem; tum maximè, quid obſcænis, flagitioſiſque, operibus mirificè delectetur. Victor Antiochenus hìc.

Et illud erat mutum. Luc. 11. 14. Quomodo dicitur diabolus mutus? ab effectu. Sicut Spiritus Sanctus nomen aſſumit à bono, quod in anima operatur. Iſ. 11. 2. *requieſcet ſuper eum ſpiritus ſapientia &c.* quia ſapientiam, & reliquas virtutes, in anima operatur. Sic dæmon nomen aſſumit à malo, quod in homine operatur. Diez D. 3. Quadr.

Rex locuſtarum, Apoc 9. 11. *Angelus abyſſi* ib. *Belzebub*, hoc eſt, *muſcarum Deus.* Behemoth ex Hebr. *Draco rufus* Apoc. 12. 3. propter fraudem, & malitiam, inquit Viegas, & Alcazar; vel, ut Ribera, rufus propter crudelitatem, & cœdes. *Sathan* Job 1. 6. *Leviathan* Job. 3. 8.

Ex eo Sathanas dicitur, & eſt: ex quo adverſari cœperit Verbo Dei, & inter Angelos ſeditionem fecit; turbator pacis *diabolus*, id eſt, *deorſum fluens.* Poſt hæc egit, cur meritò vocetur *ſerpens antiquus* Apoc 12. 9. videlicet: quando primum decepit hominem, ſerpentem ingreſſus. Rupertus de vict. Verbi lib. 1. cap. 6.

Sub eo ſunt omnes, qui in peccato naſcuntur; eſt enim princeps peccatorum. S. Iſid. Originum l. 6 c 19.

Vitiorum omnium dux, atque imperator diabolus. S. Gregor. Niſſ. l. de vita Moyſ.

S. Rupertus l. 13. in Matth. vocat diabolum; tenebrarum principem, præpoſitum noctis.

§. I I I.

Diabolus quàm fœdus, & horribilis.

SI videres dæmones, ſicut ſunt, moreretis per ſubitaneam mortem, propter terribilem viſionem eorum. l. 2. Revel. Sanct. Brigittæ.

Interrogata eadem Sancta: cur dæmones non appareant viſibiles? reſpondit: ſi eorum horribilis deformitas videretur ex ipſo viſu extra ſenſum fieret; corpuſque totum quaſi hominis tremuli contremiſceret; cor etiam totum, quaſi timore exanimatum, moreretur; nec pedes ſufficerent ſuſtentare membra reliqua l. 5 Revel.

Quidam Religioſus rogavit Dominum, ut dæmonem in ſua forma poſſet videre; ut plus eum, & ejus opera, impoſterum deteſtaretur. Soli igitur afficit diabolus; quem ut vidit, ſtatim amens factus eſt. De alio ſcribitur: cùm jaceret in extremis, & videret dæmones circumvenire; poſtea ad ſtatum ſuum rediens dixit: quòd ſi eſſet ignis ab Oriente ad Occidentem, libentius per illum tranſiret, quàm illam viſionem iterum videret. Summa prædicant. Diabolus.

Ex mago quodam importunis precibus exoraſſe ajunt curioſum aliquem virum, ſibi ut dæmonem ſpectandum præberet, nec quidquam illo diſſuadente. Eminus igitur nefrendem conſpexit in volutabro luti adeò deformem, ut eo conſpecto confeſtim exanimis corruerit, & poſt paulò expirarit. Doultremān l. 2. c. 3. ſect. 3. de triſtitia Chriſti.

§. I V.

Diaboli malitia, & obſtinatio.

D*Iviſit lucem, à tenebris.* Gen. 1. 4. Diviſio iſta lucis, & tenebrarum, terribile Dei judicium ſuper diabolum eſſe factum inſinuat. Rupertus hic.

Si cadens adoraveris me. Matth. 4. 9. Mali Angeli præcipiunt adorari ſe. Caſſiod. in Pſ. 96. Verba diaboli. In veritate: ſi poſſem ſumere corpus mortale; magis in eo vellem pati omnem pœnam, & omnes inſuper pœnas Inferni, quàm charitatem vertere ad Deum. In Revel. extravagant. S. Brigittæ c. 62.

§. V.

Diaboli odium contra homines, & invidia.

P*Ercuſſit Job ulcere peſſimo.* Job. 2. 7. Cùm diabolus percutit, non communi ulcere, ſed peſſimo affligit. Eſcobar t. 3. coll. Ch. Obſ. 7.

Cibus ejus electus. Habac. 1. 16. Perinde ut hominum cibus, eſt ſalus à Deo pacta; ſic epulæ Sathanæ hominum eſt interitus. Theophil. hic.

Dic, ut lapides iſti panes fiant. Matth 4. 3. Lapides eſurienti offert. Humanitas talis eſt ſemper inimicitiæ paſcit mortis author, ſic invidus vitæ. S. Chryſol. ſ. 11.

Non dixit, ut ex lapidibus capones &c faceret, ſed panem: nam dæmon, ſi te parva recapere poſſit, non dabit pretioſam. Filio prodigo nec ſiliquas dabat; voluptates ſuis in menſura tribuit. Stella in Luc. 4.

Veniſti huc ante tempus torquere nos. Matth. 8. 29. Cùm dæmones torqueantur mox ab initio Mundi; cur dicunt *ante tempus?* Hugo Card. hoc erat eis læſio, quod ab obſeſſis exire cogebantur. S. Hier. magnum tormentum eſt ei, à læſione hominum ceſſare. Pinna in Eccl. Etool. 103.

Filia mea malè à dæmonio vexatur. Matth. 15. 22. Quàm crudelis dæmon tyrannus! quàm horribilis tortor! hinc gehennæ diritas confirmatur. Eſcob. t. 3. colloq. Chr. hic Obſ. 7.

Adjuro te per Deum, nè me torqueas. Marci 5. 7. Quale hoc tormentum? dicebat enim illi v. 8. *exi ſpiritus immunde ab homine.* Tamen non tendebatur in tortura, ſed ſolùm ab humano cor-

corpore pellebatur; cur petit ità non torqueri? Sic diabolus humanam perditionem ſitit, ut, cruciandi hominem opportunitate carere, ſummum ſuum reputet cruciatum. S.Chryſol.17.hic adoſat evadere cupiens pœnam; prædam perdere pertimeſcens. Sylveira in Apoc.2.q.61.

Veniſti perdere nos. Luc.4 34. Velut inſatiabiles ad malum, & ad pœnas hominibus inferendas; torturam exiſtimant, quia pelluntur è corporibus hominum. Magis autem, quia, Chriſto vocante homines, expelluntur à ſedibus animarum. Hoc habet proprium obſtinata crudelitas; ut pœnam patiatur, ſi pœnam non inferat. Sim.Caſſ.l.5.c.8.

Quod tibi nomen eſt? & ille ait legio. Luc.8.30. Dæmones militare nomne ſibi arripiunt: quia perpetuò bellant in homines. Pinna in Eccl.Ethol.103.

Videbam Sathanam ſicut fulgur de cœlo cadentem. Luc.10.18. q.d. timete Diſcipuli mei, quia dæmon de cœlo inſtar fulguris deſcendit. Cur, ad incutiendum timorem, non dicit lapſum ut ſaxum, aut lanceam, aut ignem? Quando fulgur deſcendit, quæ fortiùs illi obſiſtunt, ea gravius ferit: hinc, ſalva vagina, gladium in cinerem vertit. Ideo ergo timendus: quòd, parcens corpori, ſtragem facit in anima; &, illæſa vagina, conficit gladium, qui eſt ſpiritus. Did.Niſſ.f.5.D 1.Quadr.

Poteſtas equorum in ore eorum, & in caudis eorum. Apoc. 9. 19. Omni ætati inſidiantur; pueritiæ, & ſenectuti, Pinna in Eccl. Ethol.103.

Væ terræ, & mari! quia deſcendit diabolus ad vos, habens iram magnam. Apoc.12.12. Mens S.Chryſoſt. eſt, diabolum, ubi accepit torquendi Jobi facultatem, per ſe ipſum omnes calamitates præparaſſe: cùm nemo, inquit, reperiatur immanior, earum rerum negotium dare aliis verebatur. Eſcob. t. 3. Coll. Chr. Obſ.7.

Quia meminit exul cœli, quid agatur in cœlo; quanta homini trementi ſermones Dei præparetur remuneratio; Zeli indicat magnitudo. Prodit gloriam, dum exercet invidiam. S. Cæſarius hom.3.de Paſcha.

Nihil eſt unde magis doleant; nihil eſt, quod magis ingemiſcant, quàm bonum noſtrum, quàm profectum noſtrum. Pœnè plus odiunt bona noſtra, quàm tormenta ſua: immò malunt quotidie tormenta ſua augere; quàm noſtra bona, quàm merita noſtra, non minuere. Rich.à S.Vict.annotat.in Pſ.2.

Sicut divites denariis; ſic dæmones animabus inſidiantur.S.Bonavent.ſ.2.fer.3.Pent.

§. VI.

Diabolus DEI providentia nobis prodeſt.

E*Xagitabat Saulem ſpiritus nequam*. 1.Reg.16.14. Cur vocatur hic ſpiritus nequam? forſan dæmon aliquis bonus eſt? ut nequam ab hoc diſtinguatur? Reſp. ita eſt: ſunt enim etiam boni, nec tantùm mali, dæmones. Dæmon Saulis ſpiritus nequam dicitur, quia illum ad peccandum incitabat, ut Deum per invidiæ ſcelus offenderet. Non eſt mihi malus dæmon, ſi ab illo vinci me non patior; quin bonus, ſi obſiſto. Dum enim plurimum vult ſibi in me juris uſurpare; ſolùm occupare corpus, ſed non penetrare ad animam poteſt. S.Hilarion (ut eſt apud S.Hier.) percunctatus dæmonem, qui ſe Virginis cujuſdam corpori inſinuarit: quare auſus fuerit puellam Dei ingredi reſponſum accepit: ut ſervarem eam Virginem. Did. Niſſ. Sabb. poſt D. 2. Quadr.

Ecce trado tibi eum, verumtamen animam illius ſerva. Job.2.6. Magna poteſtas! magna gratia! quæ imperat diabolo, ut ſe ipſe deſtruat. Se enim deſtruit, dum hominem, quem tentando ſupplantare ſtudet, ex infirmo fortiorem efficit: quia, dum carnem debilitat, mentem ejus corroborat. – Quod nocet corpori, juvat ſpiritum. Manducet erga terram meam ſerpens, dentes carni infigat, conterat corpus. Dicat Dominus, & de me: trado tibi eum, tantummodo animam ejus cuſtodi. Quanta vis Chriſti! ut cuſtodia hominis imperetur etiam diabolo, qui ſemper vult nocere. Dominum ergo Jeſum nobis propitiemus. Imperante Chriſto & diabolus ipſe fit prædæ ſuæ cuſtos; vel invitus mandatis obſecundat cœleſtibus. S.Ambr.l.1.de pœnit.c.13.

Malè à dæmonio vexatur. Matth.15.22. Videtur ſuppoſuiſſe fervens mulier, quòd ſint dæmones, qui vexent benè; cùm dicit, filiam ſuam à dæmone malè vexari. Id ita eſt. Non malè nos vexat dæmon, qui corpus torquet, mutilat membra, carnem afficit: ſed qui ad peccandum invitat, & voti compos fit. Et hoc ſenſu dicere poſſumus; non condolendum his, quorum corpora invaſit dæmon; ſed quorum animas obtinuit. Etiam venena præparantur arte medica in pharmaca. Ita S. Paulus cum inceſtuoſo illo Corinth.egit 1.Cor.5.5. *judicavi tradere hujuſmodi Sathanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit*. Et cum Hymenæo, & Alexandro, 1.Tim.1.20. hominibus ſacrilegis, & blaſphemis; *quos tradidi Sathanæ, ut diſcant non blaſphemare*. Did. Niſſ. ſer. 5. D. 1. Quadr.§.5.

Cogitur adverſarius ſanctos Domini, ad ſua damna, tentare. Dum enim tentat, meliores facit; ut, qui tentatur, poſſit alios inſtituere, qui ſibi ipſe invalidus videbatur. Sanct. Ambroſ. in Pſal.43.

Quia glorioſus princeps deſpexit eſſe in palatio, fecit eum Deus laborioſum fabrum in hoc Mundo; ut coactus totis viribus ſerviat, qui vacare, Deo fruendo, nolebat. Unde dicitur Job. 40. 23. *accipies eum ſervum ſempiternum*. Cujus fabri caminus eſt afflictio, & tribulatio; folles, & mallei, ſunt tentationes, & ſuggeſtiones; forcipes, ſunt tortores, & perſecutores; limæ ferreæ, ſunt linguæ maledicentium, & detrahentium. Tali camino, & his inſtrumentis, purgat ipſe aurea vaſa cœleſtis regis. Hæc ſunt Electi, in quibus renovat imaginem Dei. S.Anſelm. in Elucidario.

Tenet Deus imperium & ſuper diabolum. Permiſit autem illi vivere duabus de cauſis: ut ille magis quidem confundatur, homines autem conſummentur. O ſapientiſſimam providentiam! quæ malum etiam propoſitum in ſalutis occaſionem convertit. Quemadmodum enim illorum fratrum, Joſeph odio perſequentium, malam voluntatem, accepit occaſionem propriæ adminiſtrationis; & permittens ipſis ex odio vendere fratrem, occaſionem accepit efficiendi, ut regnaret. Quos dilexit, cum his ſic permittit Diabolum luctari, ut vincentes coronentur; & facta victoria, major quidem virtus à minore vincatur: homines autem magnifice probentur; cùm eum, qui aliquando fuit Archangelus, vincunt. S.Cyrill.Jeroſ.Catech.8.

Diabolus ſibi ipſi, non nobis, eſt malus: nos enim, ſi velimus, plura etiam commoda per illum, perque ipſius nequitias, conſequimur, illo etiam invito, ac renuente: quod eſt profectò mirabile; & in hoc divinæ bonitatis magnitudo conſpicitur. Sanct. Chryſoſt.l.1.de provid.Dei.

S. Bernardus, ut refert vitæ ejus Scriptor, cùm diſſidium quoddam ſopiturus currum conſcendiſſet; ejus in itinere rotam unam cacodæmon, pacis inimicus, confregit; & in campis mediis, longè ab omni humano auxilio, abjecit. Senſit veteratoris fraudes vir ſanctus, &, poſt exiguam precationem, divinitus roboratus, juſſit cacodæmonem ſeſe currui ſubjicere, & rotæ vicem ſupplere. Paruit infelix vel invitus, lepidumque vehentibus præbuit in aſcititio corpore, ac forma, ſpectaculum; & ſanctum virum, quò intenderat, ſpe citiùs devexit. Doultreman l. 3.c.2.ſect.6.

§. VII.

Diabolus debilis vincit nos noſtra ignavia.

N*E fortè moriamur*. *Nequaquam moriemini*. Gen. 3. 3. 4. Dominus affirmavit, mulier dubitavit, diabolus negavit. Hugo à S.Vict.l.1. miſcell. tit.88. Dæmon venit ad Evam trepidus, puſillanimis, deſperans victoriam, quouſque eam vidit hæſitantem de fide verborum Dei: tunc enim credere cœpit, paulò poſt negaturam, quæ tam citò dubitare cœpiſſet. Iterum Hugo: ſi mulier non dubitaſſet, fortè diabolus non negaſſet; ſed dedit audaciam, quæ inchoavit malitiam. Did.Niſſ. vit.Abrah. lib.4.

Ipſa conteret caput tuum. Gen.3.15. Tam facilè conteritur caput ſerpentis, ut vel calce atteri poſſit; ſed cauda difficillimè. Pinna in Eccl. Ethol.211. Primos parentes non urſus, aut leo, ſed potiùs ſerpens; callidior utique, non fortior cœteris animantibus, ſupplantavit. Nec mulierem vir, ſed virum mulier S.Bern. ſ.11.de div.animæ affection. Videre rem miram in paradiſo: cum Adam diabolus dimicat, ubique inſidiatur homini, ubique congreditur: ſed ubi mulierem non invenit, victus abſcedit. S.Ambroſ.ſ.37.de Quadrageſima.

Et non potuerunt &c. Ex.8.18. Cur magi, qui ranas, & majora, fecerant; non potuerunt parvas ſciniphes producere? Dico: à Deo fuiſſe impeditos dæmones: idque ut ſic Dei potentia, & dæmonum imbecillitas, magis appareret: & quòd non dæmon, ſed Deus nobis timendus ſit; qui dæmonis vires cohibet, ut etiam in rebus parvis nocere non poſſit, niſi Deus permittat. Corn.hic.

Cenſet Sanchez, dæmonem fugatum fumo cordis piſcis, Tob. 6. 5. quòd hæc ſuffumigatio rei tàm vilis in dæmonis contemptum fiat, quem ipſe ſuperbus non ferens abit. Cornelius hic.

Catuli leonis diſſipati ſunt. Job.4.11. Diabolus, ex ſenſu Jobi, Sancto Gregorio myrmicoleon dicitur, ſeu formica-leo: hoc eſt, formicis leo, formica leonibus; formicis, & timidis, quales reddit conſcientia mala, leo ſævus, & formidandus. Leonibus verò, id eſt, juſtis, leonis inſtar confidentibus in Deum, formica debilior eſt. Doultreman l.1.c.2.

In Deo

Digitized by Google

In Deo ſperavi, non timebo, quid mihi faciat homo. Pſalm.55.11. Sed vide propheta; eſſe præter hominem alios, quos timere debes: dæmones, inquam, qui tentationibus ſuis magnas ſæpe adferunt moleſtias. Quidni ergo dicis: in Deo ſperavi; non timebo, quid mihi faciat dæmon? Propheta, tamquam expertus, locutus eſt; itaque dixit pro ſingulari erga Deum confidentia, nequidquam timere hominum quaſcumque machinationes: ut qui ſciret tutiſſimum ſe à demonibus fore, dum ab hominibus tantùm ſecurus eſſet. Nullæ enim ſunt dæmonum vires, niſi eas auxiliares homines ſubminiſtrent. Itaque exiſtimo, dæmonem, ſi interrogaretur, quare, cùm ſolus congreditur, ſæpe irritò conatu pugnet? Id reſponſurum, quod Chriſto paralyticus Jo.5.7. *hominem non habeo.* Did. Niſſ. D.3. Quadr. Fortis & dæmon, ſed hominis præſidio obarmatus. Unde S. Chryſ. hom. 2. in ep. ad Rom. 1. de cæde Abelis ait: dux hujus belli erat Sathan, aſſumpto in militem Caino. Id. Niſſ. hic.

Eripe me ab homine malo. Pſalm. 139. 2. S. Hilarius hic: omnes inſidias, quaſcumque nobis ſpirituales nequitiæ prætendunt, maxime per homines aptantur; & occaſiones vitiis noſtris alienæ naturæ perverſitas ſubminiſtrat. Ut planum fiat, quòd majus bellum diabolus per homines excitet, quàm dum ipſe apertè in pugnam deſcendit. Sylveira in Matth. 4. quæſt.41.

Capite nobis vulpes parvulas. Cant.2.15. S. Gregor. Niſſ. hom. 8. in Cant. accepit ex his verbis materiam illius deridendi, ubi ait: hic ergo tantus imperator legionum dæmonum, quomodo revera, & ſola poteſtate, vocatur parva vulpes: & omnes, qui eam circumſtant, & univerſus ejus exercitus, vulpeculæ; non enim dicit: venamini aprum ſylveſtrem, aut ſingularem feram, aut rugientem leonem, aut magnam balænam, aut magnum draconem; ſed parvas vulpes; & debiles, ſi cum noſtris viribus comparentur; ut ab homine conſtante illicò repelli poſſint. Corn. hic.

Ex Novo.

Accedens tentator. Matth.4.3. Non vocat eum fortem &c. ut intelligamus; quoties ab illo ſuperamur, non id brachii illius robore, ſed infirmitate, & ignavia noſtra, fieri. S. Chryſol. ſ. 105. Diabolus nihil eſſet, ſi homines ſollicitiores, & cautiores eſſent. Aut quid unquam prævaluit ille in homines virtute, niſi arte, mendacii, inſidiis, fraude, dolo, nequitia. Did. Niſſ. Dom. 5. Quadr.§.5.

Mitte te deorſum. Matth.4.6. Diabolus hic in pinaculo nequaquam eſt auſus manum levare in Chriſtum, ſed tantùm præcipitium ſuaſit. At de Nazarenus dicitur Luc.4.29. *duxerunt illum uſque ad ſupercilium montis, ſuper quem civitas illorum erat ædificata, ut præcipitarent eum.* Ecce illi non verbis ſolùm excitant ad præcipitium, ſed de facto inferre moliuntur. Reſp. ex S. Hieron. hic quòd diabolus, cùm ſit valde debilis, ſuadere poteſt, præcipitare non poteſt. Sylveira hic quæſt. 28. Oſtendit in hoc congreſſu debilitatem ſuam; quia non valet ille mittere, ſed ait: *mitte te deorſum.* Ità eſt, fratres, ſi non tu te mittis, ille non mittet. Hortari poteſt, ſed præcipitare non poteſt. Porrigit gladium; ſed tu te jugulas: nemo enim læditur, niſi à ſeipſo. Sanct. Thom. Vill. D. 1. Quadr.

Cùm dormirent homines, venit inimicus &c. Matth. 13. 25. Inſidiator in noctibus latitat, in diebus vigilantes fugit, appetit dormientes. Fortis conflictum petit, provocat palàm ſpectantibus omnibus, & coram populis vult habere victoriam. Maximæ infirmitatis eſt, dormientibus irruiſſe. Sanctus Chryſologus ſerm.97.

Legio mihi nomen eſt, quia multi ſumus. Marci 5.9. Euthymius: multis dæmonibus imperat, quaſi unus eſſet, propter ipſorum imbecillitatem.

Vos ex patre diabolo eſtis; & deſideria patris veſtri vultis facere. Io.8.41. Benedicit, *vultis:* quia, licet diabolus poſſit tentando ſuggerere; non poteſt tamen homines ad peccatum coger: Guido Carmelita.

Sobrii eſtote &c. 1. Petri 5. 8. Si diabolus eſt leo, qui præ ferocia terribiliter rugit; quis illum non timeat? Sed nota: aliud eſſe rugire, & minaci voce terrere, aliud nocere opere. Sanct. Cyrill. Alex. lib. 1. apolog. cap. 16. expertus miles tubam bellicam non expaveſcit, ſed gladium: & eruditus Philoſophus nubis tonitruum non veretur, ſed fulgur. Sola ſobrietas, & vigilantia, ſufficit; ut leo rugiens non noceat. Did. Niſſ. Dom. 5. Epiph.

Ex Patribus, & aliis.

Diabolus nihil eſſet, ſi eſſent ſollicitiores homines, & cautiores. Chryſol. ſ. 105.

Mali dæmones accincti ſunt ad bellum nobis inferendum; geſtantque in capitibus ſuis coronas auri ſpeciem præſeferentes; certos utique victoriæ contra nos potentiæ indices. Nos enim ſumus, qui toties illos coronamus, propoſitamque victoriam turpiter abiicimus, quoties voluptatis ſenſu ſuperamur. S. Andreas Cæſar. l.9 c.9.

Incentor ille, auctorque peccati, primùm ſuperbus ut caderet; deinde invidus, ut noceret; quia in veritate non ſtetit, totam viam ſuam in mendacio collocavit; omniaque deceptionum genera de hoc venenatiſſimo artis ſuæ fonte produxit. S. Leo ſ. 4. de collectis.

Unus ex vobis diabolus eſt; cujus nomen horrendum eſt nominare. Veruntamen multi nomen exhorrent, ſed facta diaboli non abhorrent. Sed tolerabilius eſſet, diabolum videre, quàm eſſe; ipſum vexantem pati, quàm fieri. Ac per hoc, ſi Judas proditor à ſeipſo fieri potuit diabolus; quot igitur ſunt depravata mente facti diaboli? Quid igitur expedit diabolo Spirituali, ut ad culpâ homines tentet; ſi ab ipſis ſibi homines facti ſunt diaboli? Nemo cauſetur adversùs inviſibilem hoſtem, dicens: hoc mihi fecit diabolus, ſi homo à ſeipſo factus eſt diabolus. Et ſicut primus diabolus à ſeipſo factus, non ab alio; ſic homo diabolus non fit, niſi à ſemetipſo. Sim. Caſſ. l. 11. c. 20.

Lupus fortis eſt in capite, & collo; extrema debilia. Tota vis diaboli eſt in principio tentationis: ſi ei in principio reſiſtitur, jam debilis eſt. Geminiani l.5.c.39.

Clementia divina diabolo alas non evulſit, ſed accidit; dentes non excuſſit, ungues non præſcidit; ſed illos ita detrivit lima, ut nec mordere jam, nec truncare ullùm poſſit, niſi volentem. Drexelius in palæſtr. Chr. c.3.§.2.

§. VIII.

Diabolus fallax, mendax.

Ex Veteri, & Novo.

N*Equaquam moriemini, - eritis ſicut dii.* Gen.3.4.5. Victoria ejus, in quo gloriabatur, ut jam dictum eſt, talis erat, qualis odibilium ſophiſtarum eſſe ſolet. Nam per æquivocationes, incautos, & imprudentes, circumvenit: imprimis dicendo: *nequaquam moriemini;* volens intelligi mortem carnis; cùm Deus, dicendo: *in quocumque die &c.* intelligi voluerit mortem animæ à DEO. Apertionem oculorum, ait Rupertus, intellexiſſe, qua cogituri erant confuſibiliter, ſe nudos eſſe. *Eritis ſicut dii;* ſe, & ſuos angelos, intelligens; quos intendebat generi humano ita ingerere, ut divinam illis exhiberent culturam &c. Rupertus de Victor. verbi Dei l.2.c.10. Aptè diabolus in ſpecie non ovis, ſed ſerpentis, tentavit. I. quia ſerpens natura eſt calidus. II. Quia homini naturaliter contrarius. III Quia repit, venenum diffundit, quia toto corpore terræ adhæret. Corn. hic.

Oſculans eum. 2. Reg. 20. 9. 10. Diabolus blanditur, ut fallat. Hoc ſignificatur in Joab principe, qui Amaſam oſculando interfecit. Oſculum diaboli, falſa ſecuritas peccatoris. S. Bonavent. ſ.2. D. 3. Paſch. *Joab* interpretatur *inimicus;* & ſignificat diabolum; qui ſub ſpecie oſculi interficit animam. Hugo Card. in Pſ.7.

Circuivi terram &c. Job.1.7. Per circuitionem Sathan, calliditas ejus oſtenditur, ad explorandum, quos decipere poſſit? Convenienter autem per circuitum calliditas deſignatur; ſicut per rectum ſimplex, & juſtus. Sanct. Tom. in Gen. cap. 2. Lect.2.

Non credas inimico tuo in æternum: ſicut enim æramentum æruginat nequitia illius. Eccl. 12. 10. Æs, licet terſum ſit, ut aurum videatur, tamen ex ſeipſo æruginem agit. Quomodo ergo dæmoni quis credat? Auth. Imperf. op. in cap.4. Matth. diabolus, quantùm ad ſe, numquam ceſſaret tentans: nec enim habet alium actum. Non manducat, non bibit, non dormit; nec habet negotium aliud, niſi ut tentet, ut fallat, ut ſubvertat. Hic eſt cibus illius, hic honor, hoc & gaudium. Gloſſa: venit, cùm dormirent homines id eſt, cùm cautelam amoverent. Did. Niſſ. D. 5. Epiph.

Scriptum eſt. Matth.4.6. Audet diabolus ipſe dicere: *Scriptum eſt;* ſed non pro ſe, ſed magis adversùm ſe. Scriptum quidem erat, *quoniam Angelis ſuis mandavit de te:* ſed quod de ſuo addidit, *mitte te deorſum,* ſcriptum non erat. In quo cognoſcimus antiquam ejus, & uſitatam verſutiam: ſemper ut fallere poſſit, malis ſuis bona miſcere, & venena ſua mellis dulcedine dulcorare. S. Chryſoſt. hom. 5. de Chr. tent.

Ex Patribus, & aliis.

Sex millia annorum jam pene complentur, ex quo hominem diabolus impugnat. Omnia genera tentandi, & artes, atque inſi-

Digitized by Google

abſiſtere, Mollis, & ignavus, ex primo ſtatim impetu concidet: vehemens autem, & excitatus, etſi millies interpelletur, tantò magis divinis rebus inſtabit, quantùm in ſe eſt, omnia implens. Ramirez in ep.Chr. Apoc.2.

Legi apud quemdam ſapientem: non eſt vir fortis, cui non creſcit animus in ipſa rerum difficultate. S.Bern.ep.256.

§. II.

Difficultates Deus complanat.

FIlios Iſrael impedire conatur Pharao: rubrum ante ſe mare habens: Dominus tollit impedimenta, ut progredi poſſent. Ex.14.9.10.&c.

Surge, & tranſi Jordanem, tu & omnis populus tecum. Joſ. 1. 2. Licèt fluvius profundus eſſet; nec pontem aut cymbam, haberent ad illum traiiciendum; ſed Deus, eis favens, aquas diviſit, & iter pateſecit. Ex quo apparet, Deum, cùm difficilia imperat, difficultates amovere. Diez Dom.14.Pent.Conc.1.

In manibus portabunt te, nè fortè offendas ad lapidem. Pſ. 90. 12. Lapides in via, ſunt omnia impedimenta, quæ occurrunt in hac vita, ſive temporalia, ſive ſpiritualia, ſcandala, tentationes, perſecutiones, & his ſimilia. Bellarminus hìc.

Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto &c. Cant.8.5. id eſt, licèt aſcenſus aſper, & arduus ſit; ſinè labore, immò plena deliciis, aſcendit. Et mox dant rationem: quia *innixa ſuper dilectum ſuum.* Nam ſi ità non aſcenderet, valdè fatigaretur. Ubi S.Bern.fruſtrà ſponſa nititur, ſi non innitatur; ſi autem innititur, omnia poſſibilia ſunt innitenti ſuper eum, qui omnia poteſt Diez D.14.Pent. Conc.1.

Animalia ibant, & revertebantur, in ſimilitudinem fulguris coruſcantis. Ezech.1.14. O virtus ignis divini, qui terrena animalia convertit in ſplendida, frigida in ardentia, tarda in celerrima; alas igneas præbet ad obediendum, & diſcurrendum per orbem; pennas ignitas ad aſcendendum; omnia impedimenta, ut fulgur, vincit; omnes difficultates ſuperat. De Ponte in Cant.1.Exhort.8.§.4.

Quis tu mons magne coram Zorobabel? in planum &c. Zach. 4. 7. S.Cypr. l. 2. epiſt. Poſtquam cœlitus ſpiritu hauſto in novum me hominem ſecunda nativitas reparavit: mirum in modum protinus confirmare ſe dubia patere clauſa, lucere tenebroſa; facultatem dare, quod priùs difficile videbatur; fieri poſſe, quod impoſſibile putabatur. Mons hic, omnes æmuli, & potentes adverſarii Judæorum; qui volebant, aut certè facilè poterant, impedire fabricam templi. Chald. *quid tu reputaris regnum ſtolidum coram Zorobabele? nonne quaſi vallis?* q.d. quid ſunt Monarchæ Perſidis, qui videntur eſſe montes excelſi, ut ſe tibi ò Zorobabel opponant in fabrica templi? ecce ego eos in planitiem deducam; id eſt, humiliabo coram te. Ita Deus piis regibus, & quibuſvis Fidelibus, complanat difficultates, quæ maximæ reipſa erant, vel puſillanimis eſſe videbantur, ad extirpandam hæreſim, aut vitia inolita: adeò, ut ipſi mirentur, ſubitò illas, quaſi in planum deduci, & evaneſcere. Spes ergo in Deum omnes montes complanat. Cornelius hìc.

Quis revolvet nobis lapidem? Marci 16.3. Erat ſaxum magnum: ſed non ſunt deterritæ à præſtanti bono opere: pergunt, non deſpondent animum: quodque minimè putabant, lapidem ab Angelo revolutum inveniunt, apertumque ſepulchrum. Docent nos, nè puſillanimes ſimus, animumque objectis difficultatibus nè deſpondeamus. Deus enim, etſi lapides eſſe videantur magni, revolvet, difficultates complanabit. Barradius hìc t.4.l.8.c.6.

§. III.

Chriſtus Dominus difficultates complanavit.

F*Luent ad eum omnes Gentes.* Iſ.2.2. Nota miraculum: flumina enim deorſum fluunt; hìc verò fluunt ſurſum, in altiſſimum montem aſcendendo. Hoc facit gratia Chriſti, quæ ſurſum corda rapit. Cornelius argumento in Iſ.1.

Et ego reficiam vos. Matth.11.28. Non dicit, tollam laborem, ſeu onus veſtrum: ſed, refocillabo vos. Non promittit Chriſtus, collere labores, & malorum onera, in hac vita: ſed reficere interiori pabulo mentes, animoſque hominum venientium ad eum. Cajetanus hìc. Id eſt, confortabo, & conſolabor vos, minuendo gravitatem laboris; ut opera bona, quæ cum difficultate, tædioque, feciſtis: cum fervore, & gaudio, facere inchoetis.Dion. Carthuſ.hic.

Petrus ambulabat ſuper aquam. Matth.14.29. Priuſquam Deus fieret homo, homines non deambulabant ſuper aquas: ſed per ſiccum tranſibant. Sic ad ingreſſum Iſrael mare dividitur Ex.14.21. Per arcntem alveum tranſit Iſrael Jordanem. Joſ.3.15. Eliſæo diviſæ ſunt aquæ huc, atque illuc, & tranſit, ſcilicet per ſiccum, ut ibi explicat Abul.4.Reg.2.14. At ubi Deus factus homo, deambulat Petrus ſuper fluctus ſemel, & iterum; & plures alii Sancti. Mare notat. Mundum plenum fluctibus calamitatum. Et antequam Chriſtus pelagus hoc calcaret, cuncti id horrebant; at ubi ille ſuper illud inceſſit, plures habet aſſeclas. Sylveira in Luc.5.

Et aſpera in vias planas. Luc.3.5. Patientia ſua Chriſtus lenivit omnes aſperitates, morte montem Martyrii: humilitatis, virginitatis iter, antea aſperrimum, à paucis tritum; modo à plurimis curritur. Stella in Luc.3.

Omnis vallis implebitur. Luc. 3. 5. Tertull.l.5. contra Marcion. Chriſtus colles æquabit vallibus, & obliqua diriget in rectitudines, & campos: quia omnes Legis difficultates, in Evangelii facilitates, & æquitates, convertet. Titus Boſtr. per valles, difficultates in via virtutis occurrentes; per montes, & colles, malignos ſpiritus; & internas, externaſque, perturbationes interpretatur. Sylveira hìc.

§. IV.

Difficultatum origo ex ignavia, & timore.

I*Ter pigrorum, quaſi ſepes ſpinarum: via juſtorum abſque offendiculo.* Prov.15.19. Hebr. *via pigri, velut ſenticetum ſpinarum, & ſemita rectorum complanata.* Alludit ad hortos ſepibus ſpinarum obſeptos. Sicut enim viator, qui vult fructibus hortorum gaudere, neceſſe eſt, ut ſepes ſpinoſas tranſeat; ſic, qui vult fructibus virtutum frui, ſepes tentationum, & difficultatum, perrumpat. Genuinè ſic explicatur: iter ad honeſtas virtutes pigris videtur nimis durum, arduum; imperium quaſi ſpinis ſeptum: via autem juſtorum, qui ſtrenuè progrediuntur in via juſtitiæ, abſque offendiculo, facilis, & tuta. Cornelius hìc.

Dicit piger, leo eſt foris. Prov.22.13. Syr. *dicit piger, quando mittitur, leo in via.* Pigri enim, nè cogantur laborare, & labore ſibi victum parare, fingunt ſibi mille inanes metus, & pericula; ac parvas difficultates æſtimant maximas; & ex formica faciunt ſibi leonem. Hebr. *dicit atſel*, id eſt, *piger*, & tardus inſtar aſini: leo eſt foris: aſinus enim mirè formidat leonem, quaſi hoſtem propriæ ſuæ vitæ inſidiantem, ut carnibus ejus paſcatur. Hinc illud Eccli.13.23. *venatio leonis onager in eremo.* Cornelius hìc.

Dicit piger: Leo eſt in via &c. Prov.26.13. Pigris, & ſceleratis, leo eſt leo; at ſedulis, & ſanctis, Leo eſt canis: eis enim ſervit, & obſequitur, ut canis ſuo hero. Joannes Moſchus in prato Spir. c.181. narrat: Leonem Joanni anachoretæ inter duas arctas ſepes occurrentem, illi iter aperuiſſe, & ſepes dorſo amoviſſe, donec Joannes tranſiret. Ita leo juſto iter ſine impedimento præbuit: poſt cujus tranſitum & ipſe leo de ſepe exurgens peregit iter ſuum. Cornelius hìc.

Sicut ſolertem virum, animo, & propoſito alacrem, nulla res detinere poteſt; ita ſegnem, & remiſſum, hominem omnia poſſunt impedire. S.Chryſ.l.6.or.in SS.Petrum, & Eliam.

Vide plura tit. Timor.

§. V.

Difficultates ſentiuntur in divinis, ſpiritualibus; non item in vanis terrenis, & malis.

Ex Veteri.

QUatuordecim Jacob ſervit apud Laban, imminutis ſic ſtipendiis. Gen.29.27. At ſub Chriſto ſi triduum ſubſiſtamus in deſerto, deficimus Marci 8. 2. *Ecce jam triduo ſuſtinent me.* Ibi anni, hìc horæ, ſupputantur. Oliva D.Palmarum.

Cùm Moyſes Dei juſſu virgam ſuam abjeciſſet, *verſa eſt in colubrum, ita ut fugeret Moyſes.* Ex.4.3. Cur fugit à Numine? ſerpens adeſt. Et quot annos Moyſes in deſerto moratus ſerpentes aſpexerat, & deſpexerat? aderat DEO. Id.id.

Tædere cœpit populum itineris, ac laboris. Numer. 21.4. Quemnam populum tædet? eum, qui, paucis antè menſibus, excoquendis lateribus opprimebatur ſervitute: virgis, fame tantùm non enectus in Ægypto? Ex.5.16. *palea non datur nobis.* Ad Dei juſſum piget vel regnare in libertate: quibuslibet ſub Pharaone non premi tantùm, ſed mori. Proh jugi divini impatientiam! etiam manna faſtidimus, ſi pluat è cœlo. Eſurimus pepones & cucumeres; ſi eos Ægyptus præbeat &c.Id.l.1.Strom.hic.

Cùm periclitantur in acie Iſraelitæ, eo arcam ducendam curarunt. 1.Reg.4.3. at captæ Arcæ tanta incuria, & oblivio; ut de ea recuperanda nè ſemel quidem deliberaverint. Id. D. Palmar.

Ibant vaccæ in directum pergentes, & mugientes. 1. Reg. 6. 12. Proh! quoties graviora traxerunt, & duriùs laborarunt; nec mugierunt. In ſtabulo emunguntur, & ſilent. Tacuiſſent cre-

Digitized by Google

credo, ſi aratrum ducere per diem, noctemque, coactæ eſſent; arcam ſinè mugitu non trahunt. Et eas non miror: nam bruta erant: & forſan dolebant, à ſe derelictos vitulos. Nos verò qua excuſatione mugitus noſtros tegimus, qui aratrum trahimus non rarò læti, & inſomnes; arcam verò orationis circumducimus, & mugimus? ruſtici tota die in agris æſtuant; quos ſtupeas quadrante uno aris adſtare ſine ejulatione non poſſe. Idem lib.4. Strom. hic.

Ad mandatum Saulis continuere ſe cohortes à melle in ſaltu defluo. 1 Reg.14.27. Et aqua, ac pane abſtinere neſcit propheta, quem leo præfocavit in via. 3.Reg.13.9.19. &c. Libet à deliciis abſtinere pro lauro; nec ſecuribus cohibemur à frigida, ſi obſecuturi ſumus Deo abſtinentia noſtra. Iejunant centuriones à melle pro duce ſuo: pro Deo ſuo prophetæ à potione frigidæ nè pœnæ quidem minis cohibentur: Id l.1. Strom.

Leproſus Naaman lavari pro incolumitate ſua abnuit 4. Reg.5. 13. pro qua veriſimile eſt dura paſſum in Syria; qui modò nè Iordane quidem amœniſſimo amne perfundi vult. Si medicus urat, nemo reclamat; ſi propheta diluat, nemo non latrat: voluptuoſum eſt mergi flumine; ſi tamen non eò à propheta mittamur. Id.l.1. Strom.

Et fecerunt vitulum in Horeb. Pſal. 105. 19. Quàm liberalis, & quàm ſuperſtitioſa ſuperſtitio eſt! ſed nobis quam parca, ignaraque conſilii religio! ut peccetur, nihil non relinquitur; ut verò litemus Deo, grana vertuntur in trabeas in montes excreſcunt arenæ: Ut tabernaculum Deo extrueretur, infundi debuit Sapientia è cœlo in architectos.Ex.31.6. Idolum verò nulla lege lata, nullis deſignatis artificibus, nullis conquiſiti inſtrumentis, ſtatim conflatur. Exod.32.4. & quidem aureum in eremo. Ubi nulla aurificina, rerum omnium inopia; tamen, ut monſtrum colatur: præſtò ſunt fuſores, officina, aurum, ſacerdos, victimæ. Quàm plures reperies; qui, ſi morituro, tantùm obolo, imò bolo, opitolandum ſit, inopes ſe clament, moxque mendicaturos, ſi mendico ſubvenerint: quos tamen videas ad nutum principis, tantum auri, argentique, profundere: ut Pervanas credas ſodinas in eorum ædes translatas. Nimirum Irus quiſque eſt, cùm DEO erogandum: nemo, ut ambitioni litet, non ditior eſt Crœſo. Id.l.2.Strom.hic.

Ex Novo.

Si *Dominus opus* habet aſello Matth. 21. 3. nemo illum mittit, niſi moneatur; ſi verò quadrigis ambitio vehi optet; & Bucephalus Pella, & Pegaſus è Theſſalia, adducuntur. Oliva Dom. Palmar.

Invenit eos dormientes. Matth. 26. 40. Excubare una non poſſunt hora inter lilia, & oleas horti; qui vitam inter naſſas labore magno traduxere. Luc.5.5. *per totam noctem laborantes nihil cepimus.* Audin? Qui vigilare in horto una tantùm hora pro Chriſto, toties excitatus, non poteſt; unam exegerat noctem inſomnem in lembo, captandis nequidquam piſcibus intentus. Ita pro Chriſto nihil non durum etiam remigibus, quibus nihil non pro lucello volupè. Id ib.

Domine, non eſt tibi cura? Luc.10.40. Putaſne adfuiſſe Mariam Marthæ, quoties illa cognatis, & nobilibus, cœnas inſtruxit? vagabatur illa otio, & deliciis, diſſoluta. Sed enim modò verbo DEI intendebat. Ergo ſe non tunc credidit Martha à Sorore in procuratione familiæ deſtitutam, cùm illa illecebris ſolveretur; ſed tunc ſe deſertam queritur, cùm Chriſto hæret: adeoque ipſis etiam exceptoribus Jeſu nihil ita oneroſum eſt, ut laborare pro Jeſu. Oliva l.1.Strom.hic.

Da mihi, qui unam in Eccleſia hebdomadam perſtet, ut paralyſi cordis ſolvatur. En piſcinæ porticum Jo.5.5. *erat quedam homo ibi triginta, & octo annos habens in infirmitate ſua.* Id. ib. Vide apud eumdem plura D.Palmar.

Item vide plura tit.Fortitudo, Fiducia, Magnanimitas.

Quatuor ſunt difficillima homini: aliena poſſidere, & ea reſtituere; contumelias audire, & tacere: injuſtitiam irrogari,& hoc debere pati; deſiderabilia tractare, & non frui. S. Thom. opuſc. 37.de vitiis, & virtut.c.4.

Diffidentia ſui. Vide tit.Fiducia, Spes.

TITULUS VIII.

DIGNITATES.

§. I.

Variæ, fugaces.

Ex Veteri, & Novo.

V*Iditque in ſomnis ſcalam.* Gen. 28. 12. Scala eſt hujus Mundi inconſtantia; in qua alii è ſummo deiiciuntur in imum, alii ex imo evehuntur ad ſummum; idque ad DEI nutum, & voluntatem; qui ſcalæ huic incumbens eam dirigit. Philo lib.de ſomnis.

Hæc eſt interpretatio ſomnii. Geneſ.40.12. Vidit hic pincerna, ſymbolicè per ſomnium ſuum ſtatum, puta pincernatum reſtitui; ut hoc ipſi ſignificaret DEUS, dignitates, vitam, reſque humanas, tantùm eſſe ſomnium. Cornelius hic.

Ite, & ponite pedes ſuper colla regum iſtorum. Joſ.10.24. Nuntiatum eſt Joſue, quòd inventi eſſent quinque Reges latentes in ſpelunca: hos Joſue juſſit proferri de tenebris in lucem, & calcari. Abulenſis: Fecit Ioſue, ut reges illi extenderentur in plano, & principes ponerent pedes ſuper colla tranſeuntes,& proculcantes eos, velut lutum. Et cur modò pede premuntur capita, quæ pretioſa antè ornavere diademata? quia de tenebris ad lucem adducti.Naxera hic §.48.& addit: quidquid uti eximium ſtupemus, ſi de tenebris proferamus ad lucem, calcabile reperiemus.

Vidi impium ſuperexaltatum & tranſivi, & ecce non erat. Pſ.36.35. Quò tranſivit David, ut tam citò evaneſceret pompa? tranſivit mente ad contemplandam Dei gloriam; Elias Eremita orat.3. Nazianz.ait: quid illud eſt, quod tranſit juſtus, ut iſta ceſſet elatio? Cùm videmus extolli impios, & in nimiam ſuperbiam creſcere: tranſeamus & nos mente, & intellectu, & ab iis, quæ videntur, & temporalia ſunt: & transferamus intellectum noſtrum ad cœleſtia, & æterna; & tunc omnis Mundialis altitudo corruit tamquam nihilum. Sylveira in Act cap.1.q.8.

Faciamus hic tria tabernacula. Luc.9.33. Cur non de domo extruenda, ſed tabernaculo, cogitat Petrus? fortè ut ſignificet non diuturnam regni, & dignitatum, felicitatem eſſe: tentoria, non domicilia, declineavit. Tabernaculum itinerantium diverſorium eſt, opportunum felicitati, in qua non diu ſubſiſtitur. Oliva l. 13.Strom.hic.

Facta eſt nubes. Luc.9.34. En quò felicitas recidat! en quomodo apparatus ille Majeſtatis evanuit! eo, ut ſolgenarum vertatur in nubem! Ita ut plurimum ſolemnitas potentiæ nubilo excipietur; & fortuna agnatum ſecum trahit nimbum lacrymarum. Solà ſuccedunt nubes; ſplendor umbra funeſtatur: rutilantia indumenta tandem inumbrantur. Oliva l.13 Strom.hic.

Si autem, quod hodie in agro &c. Luc.12.28 Quod antè lilium dixerat, nunc, mutato ſplendore vocabuli, fœnum vocat: ut noſtri temporis Salomones, qui ſe lilia jactant, fœnum ſe eſſe intelligant. Nam lilio vix quidem comparari Salomon, Salomoneſque, poſſunt. Cum omni gloria ſua lilium non poteſt non eſſe fœnum; cujus pompam omnem ſapienter Chriſtus veſtem dixit: ut diſcas, non innatam nobis eſſe felicitatem, ſed additam, eam quandoque depoſituris. Lilium es, noli eſſe ſecurus. Lilium quoque computatur in fœno; quod hodie nives candore exequat, cras igni immittitur.Id.hic.

Nubes ſine aqua, quæ à ventis circumferuntur. Judæ v. 12. Dici poteſt, eſſe nubes ſine aqua, quæ à ventis circumferuntur. Nubes fit ex vapore à terra, calore virtute excitato: quæ ita in aere extenditur, ut cœlum contegat; & vix aliud, præter eam, videatur. Sed numquam in eodem loco manet, & huc illuc, à ventis circumfertur; & tandem paulatim conſumitur. En Symbolum humanarum dignitatum! videre enim eſt, aliquos è terræ pulvere, humani favoris vi, ad tantam dignitatem elevatos, ut cætera omnia occultare, & obſcurare, videantur; ſed numquam in eodem ſtatu quieſcunt: nam invidia, odio, inimicitiis, & aliis moleſtiis, agitati, inquieti vagantur; & tandem ad terram, ex qua excitati ſunt, miſeri revertuntur. Diez de Incarn. Dom. Conc.3.

Leo XI. Pontifex, Florentinus ex familia Medicea, in inſignibus geſtabat roſam, cum hoc Lem. *ſic florui.* Verus ſibi fuit vates: nam paucis diebus in Pontificatus culmine ſtetit, & floruit inſtar roſæ. Corn.in Sap.c.2.

§.II.

§. II.

Dignitates in morte vileſcunt.

N*On nocti indicat ſcientiam.* Pſ.18.3. Nox eſt, quæ umbra mortis ſedentes homines omnis boni ſcientiam revelare contendit. Nocturnis in tenebris terrena omnia, quantumvis ſplendida, horrent tenebroſa induta caligine. Nihil oculis gratum, nihil regia palatia diſcrepant à ſepulchris; & ferales luci, & delicioſi horti, confunduntur. Unum cœlum ſplendet, totumque luminibus diſtinctum oculos complet humanos, complendo allicit, & alliciendo delectat. Baeza l.3.c.4.§.5.

Inclinato capite. Jo.19.30. Titulus Crucis, hoſtibus Chriſti, ejus gloriæ invidentibus, inviſus. Quòd Dominus, ut ſplendidum titulum etiam in morte, ſe deſpicere oſtendat, caput inclinat: quaſi ipſum à regio titulo averteret. Vides lilium excelſum languido capite? Incerto Authore.

Leo XI. Pontifex, cùm 27. ſui Pontificatus die, gradu; & vita, decederet; Confeſſario magno animi ſenſu dixit: quam ſatiùs mihi modo foret, ſi Monaſterii potiùs, quàm cœli claves, tenuiſſem. Cornelius in Eccle c.1.

Hadrianus ſextus hic ſitus eſt: qui nihil ſibi infelicius in vita, quàm quòd imperarat, duxit. Platina in vitis Pontificum.

Cardinalis Alexandrinus Pii V. nepos jamjam moriturus: quàm, inquit, optarem in hac hora, totam vitam meam in religione mea tranſegiſſe (Dominicanus erat) ſanè jam mallem me tota vita ſerviſſe coco Monaſterii mei, quàm Cardinalem egiſſe. Paulus III. Pont. animam agens: mallem, inquit, me ſubjeciſſe coco familiæ Capuccinorum, quàm hanc DEO proximam, ſex, & decem annorum curriculo dignitatem ſuſtinuiſſe. Cornelius in Apoc.cap.3.

Carolus Siciliæ Rex moriens: ò vanas hominum cogitationes! quid mihi jam regnum prodeſt? Quam præſtaret jam, pauperem fuiſſe, quàm regem. Cornelius in cap. 50. Gen.

Cornelii Muſii in Hollandia Martyris carmen:

Vive ut vis; ſed cùm ægrotabis,
Juſtis lacrymis damnabis
Omnes Mundi infulas.
Et cùm morti propinquabis;
Tunc, ſed ſerò, provocabis
Ad beatas cellulas.
O beata ſolitudo!
O ſola beatitudo!
Piis ſeceſſicolis!

§. III.

Dignitates in vivis ſpretæ, & ſpernendæ.

Ex Veteri.

A*D prædam, fili mi, aſcendiſti, requieſcens accubuiſti ut leo, & quaſi leæna. Quis ſuſcitabit eum?* Gen.49.9. Ubi ſermo eſt, juxta Patres, de Chriſto Domino; qui aſcendit, ſeu cucurrit, ad prædam: ut ſcilicet homines eriperet à devorantis ore leonis. Quis ſuſcitabit eum? niſi DEUS Pater, ut explicat S. Greg. l.1 c. moral. cap. 28. Galat. c. 1. *quem DEUS ſuſcitavit à mortuis.* Cùm ad generis humani redemptionem veniret, dicitur, quòd ipſe aſcenderit, & cucurrerit; ad gloriam autem corporis, quòd *Pater excitavit eum:* quia ad ea, quæ charitatis erant, Chriſtus D. prævolabat; ad ea verò, quæ dignitatem, majeſtatemque præſeferebant, ita erat humilis; ut dicatur, quòd Pater ſuſcitaverit eum. S. Greg. 1.p. paſt.cap.3. ad Jo.6.15. rex fieri noluit Chriſtus; ad Crucis patibulum ſponte pervenit. Oblatam gloriam culminis fugit; pœnam probroſæ mortis appetit: ut membra ejus diſcerent; favores Mundi fugere, terrores minimè timere. Sylveira in Luc.1.

Tolle Joſue, filium Nun, virum, in quo eſt ſpiritus. Num. 27. 18. Ita dixit Deus Moyſi, cùm poſtularet à Domino populo Præfectum. Cur uſus hoc verbo *tolle*, & non aſſume? quia vocabulo tollendi aliquem, ſignificatur, eum ad necem deduci. Gen.22.2. *Tolle Filium tuum unigenitum.* Jo.19.15. *tolle, tolle, crucifige eum.* Abulenſ. tolle Joſue, ſignificat quamdam deductionem non voluntariam, ſcilicet ad necem. Eſcobar. t. 3. colloq. Chr. ſect. 2. obſ.1.

Adonias elevabatur dicens: ego regnabo. Fecitque ſibi currus, & equites. 3.Reg.1.5. Aliter Joſeph Gen.41.43. *fecitque eum aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum.* Adonias ſibi ipſe parat, ineptus regno præripit honores; Joſeph quaſi vi illata intruditur. Sylveira in Luc.10.q.5.

Veni de Libano Sponſa mea; Soror mea veni; veni coronaberis, Cant.4.8. Virgo ſapiens à DEO vocata ad regnum ſemel, iterum, ac tertiò; cunctatur, in dubio eſt, timet. Gilbertus ſ.29. vide, ſi non moroſè de Libano egreditur, quæ toties vocatur. Sed quid timet vocata ad ſedem regiam? Gilbertus iterum: optanda quidem lucra; ſed metuendus eſt lapſus. Velloſo in Judith t.v.4.

Ex Novo.

Oſtendit ei omnia regna Mundi. Matth 4. 8. Hieron. & Cajetanus, ajunt, in omnibus tentationibus voluiſſe diabolum inveſtigare, num Filius Dei eſſet? Author. Imp. op.hom.5. oſtendam illi omnia regna Mundi, ait Lucifer: ſi concupierit ea, ſcio, quia homo eſt; ſi autem contempſerit, ſcio, quia Filius Dei eſt. Eſcobar.t.2.perfec.Chr.l.3.obſ.1.

Transfiguratus eſt ante eos. Matth.17. 2. Cur ſeipſe non transfiguravit? S.Anton. Ulyſſ. ſ.2. D.2. Quadr. in hoc notatur humilitas. *Sed ipſe ſathanas transfigurat ſe in Angelum lucis.* 2. Corinth. 11.14. *Aſſumptus eſt in cœlum.* Marci 16.19. non ait, aſſumpſit ſe; cùm tamen propria virtute aſcenderit. Gloria ipſum quæſivit; non ille gloriam. Sylveira hic q.7.

Cogitabat, qualis iſta eſſet ſalutatio. Luc.1.29. Cur Virgo tam feſtinanter tendit ad Eliſabeth? cùm cogitabunda fuerit ad reſpondendum Angelo? Et iterum quærit: quomodo fiet iſtud? Vide divinum ingenium; ad honores, ad dignitates acceptandas, cunctatur; ad opera verò humilitatis velociſſimè prævolat. Sylveira hic q.7.

Deſignavit & alios &c. Luc.10. 1. Cur ex his Diſcipulis nullus ſe offert, ſed omnes deſignantur à Domino? Magni animi, & præclari facinoris, videbatur, ſi quis ſe Domino offerret ad prædicationis munus; tamen nullus ex iis id feciſſe legitur: quia talis dignitas erat præcellens, & honorifica. Hebr.5.4. *nec quiſquam ſumit ſibi honorem; ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* Sylveira hic q.5.

Fugit in montem ipſe ſolus. Jo.6.15. Fugere docet honores, & gubernacula. Eſcob t.1 mirac.Chr. hic obſ.6.

§. IV.

Dignitates obnoxiæ ruinæ, & depreſſioni.

S*Teterunt aquæ deſcendentes in loco uno, & ad inſtar montis intumeſcentes;* Joſ.3.16. Per maris rubri profunda populus non properavit; *Erat enim aqua quaſi murus à dextris eorum, & læva.* Ex.14.22. Diſcrimen: marini fluctus in muros ſurgunt tota nocte; at Jordanis repente ſuperbos in montes exurgit: ſciunt enim repentinum culmen celerrime inclinare in ruinam. Mare, ait Lipomanus; Deus primò diviſit, deinde erexit. Naxera hic §.23. & ſubjungit: malè firmata eſt repentina altitudo, & gradibus non adepta felicitas.

Tulitque unum lapidem. 1.Reg.17.49. In caput Goliath lapis dejectus eſt: ſemper enim adverſa manus altioribus paravit inſidias. Vel ingenti clypeo membra protegere gigas non potuit; quia grande corpus ſe vulneri objecit. Nè lapidis fruſtraretur ictus, ſuperba moles in cauſa fuit. Seneca de tranquill.vit.c.8. habiliora ſunt corpora puſilla, quæ in arma ſua contrahi poſſunt, quàm quæ ſuperfunduntur, & undique magnitudo ſua vulneribus objecit. Rota, quò altiùs effert, deprimit citiùs. Faciliùs labiles aquæ calcantur, quàm dignitatum vertices gradu figantur. Id. in Joſ.22.§.9. Percuſſit Philiſthæum in fronte, & infixus eſt lapis in fronte ejus. In tam procero corpore ſolum caput plagam admiſit. Illi parti, quæ aliis eminebat, ictus funeſtus contigit; &, quia altior, ictui patentior. Idem in Joſ.8.§.32.

Magna arbor - & proceritas eius contingens cœlum - ſuccidite arborem &c. Dan.4.8.11. Unde advertis, ò vigil! arborem tam pulchram ſubjacere ruinæ? Richard. à S. Vict.l.2. de erud. inter h p. 2.c.14. hæc fortaſſis ſucciſionis cauſa extitit, quòd ejus altitudo nimia fuit; & hoc ei extitit cauſa ruinæ. Eſcobar t.6.parab.Chr. Obſ.1. Excelſa periculoſiùs ſtant; & citiùs corruunt, quæ ſublimia ſunt. S.Hieron. hic.

Statuit eum ſuper pinnaculum templi. Matth.4.5. Excelſis locis, dignitatibus, vult præcipitare. S. Iſidorus l. de ſummo bono c. 51. quantò quiſque in ſuperiori conſtitutus eſt loco, tantò in majori verſatur periculo. Barradius D.2.Quadr. hic.

Ceciderunt in faciem ſuam, & timuerunt valde. Matt.17.6. Cum audita eſt vox: *hic eſt filius meus dilectus &c.* Euthymius: atqui priùs in Jordane facta eſt vox hujuſmodi, & nullus quicquam tale paſſus eſt. Eſt diſcrimen loci: Thabor altus locus; *duxit illos in montem excelſum.* In loco plano erant, inquit Euthym. ad Jordanem. Did.Niſſ.vit.Abrah.l.4.c.1.

§. V.

Dignitates periculoſæ, metuendæ.

E*ſt civitas hæc juxta, ad quam poſſum fugere, parva; & ſalvabor in ea.* Gen.19.20. Timet Loth alta; parva ſecuritati eligit. Sæpe faſtigium infelicitatis mater. Naxera in Joſ. 1. §. 54.

Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime. Pſalm. 44. 4. Si potentiſſimus, ad quid gladius? Immò, quia potentiſſimus, gladio accingatur: tunc enim plures in eum coronabuntur. Id. ib.

Duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant. Iſ.6.2. Cur ſex alas non adhibent, ut ad altiora felicius dirigant motum? cur non quatuor ſaltem alas explicant, ut perniciùs ad felicitatis apicem evolent? ut nos doceant, quàm periculoſa ſint culmina: ſic alas diſponunt, ut quatuor quaſi quibuſdam vinculis Domino alligentur, quò tutè duarum volatu efferantur. Alis caput, pedeſque, ambiunt; initium, & finem reſpicientes. Id.in Joſ.14.§.37.

Hæc omnia tibi dabo &c. Matth. 4. 9. Quàm periculoſam ſublimitatem obtulerit, patet ex reſponſo: *vade Sathana*, id eſt, adverſarie, hoſtis. Non ſic eum vocat lapidibus oblatis, non in pinnaculo templi; ſed cùm ei regnum obtulit. Eſcobar c.5.proph. Chr.obſ.5.

Nolite timere puſillus grex: quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum. Luc. 12. 32. Mirùm timore percelli, non tangi ambitione puſillos. Timet etiam, dum meretur, humilitas, quod aliis novit cauſam extitiſſe ruinæ. Verùm ſi Apoſtolos, uti oves in medio luporum miſſos, pavidos non fuerat expertus, ad regni conſortium vocatos veretur timidos? Chryſol.ſ.23. promiſſionem regni ſine timore ſervilis ſtatus audire non ſufficit: quia qui libertate vix dignus eſt, capere non valet inſulas principatus. Dominus ergo ſervorum mentes tali voce confirmat, nè eos repentinus regni promiſſi proſternat auditus. Regnum velle ſervum, crimen eſt; audire periculum; temeritas non timere. Ita ille. Temeritas eſt, non timere, ſi heri ſervus, hodie aſcendat culmen regni: Naxera in Joſ.4.§.23.

Mulier amicta ſole - fugit in ſolitudinem. Apoc.12.1.6. Cur cœlum deferens ad ſolitudinem fugit? in ſolitudine nihil excelſum, non ſole micat; ibi tutior. Id.in Joſ.1.§.54.

Quid eſt poteſtas culminis? niſi tempeſtas mentis: in qua cogitationum procellis ſemper navis cordis quatitur, huc, illucque inceſſanter impellitur, ut per repentinos exceſſus oris, & operis, quaſi per obviantia ſaxa frangatur. S.Greg.l.cur.paſtor.p.1.c.9.

§. VI.

Dignitates noxiæ.

E*T in uno caniſtro, quod erat excelſius, portare me omnes cibos aveſque comedere ex eo.* Gen.40.17. Alia caniſtra cibos habent, & quidem avibus non inſulſos; ſed tamen ad unum hoc convolant, illoque paſcuntur: quia reliquis altius & ditius. Naxera in Joſ.8.§.32.

Quidquid maſculini ſexus natum fuerit, in flumen projicite &c. Ex. 1.20. Potior ſexus naufragium ſubibat, & præſtantia creabat periculum. Id.ib.

Dignitates ſunt figuratæ per montes Gelboe, de quibus dicitur 2. Reg. 1. 21. *montes Gelboe, nec ros &c.* Sanctus Bonaventura ſerm.109.

§. VII.

Dignitates obnoxiæ peccatis.

QUanta ſit peccandi occaſio in dignitatibus, conſpicitur in rege Saule, *qui filius unius anni erat, cùm regnare cœpiſſet.* 1.Reg.13.1. Gloſſator Chaldaicus ait: *in quo nulla erant peccata.* Itaque, quando Saul in regiam dignitatem evectus eſt, purus, & abſque peccato erat, velut puer unius anni. Poſteà verò in illa dignitate regia ita ſe pervertit, ut in ſtatu damnationis mortuus fuerit. Gufredus Clarevallenſis Prior, electus Epiſcopus Tornacenſis, & ab Eugenio Papa, & à S Bernardo coactus, ut onus ſubiret, omnino renuit; ſed proſtratus ad pedes S. Bernardi dixit: Monachus quidem fugitivus eſſe potero, ſi me ejicis; Epiſcopus verò nunquam ero. Poſt mortem apparens cuidam Monacho, illi quærenti: quomodo tibi eſt? dixit, bene. Sed revelatum eſt mihi à SS. Trinitate: quòd ſi in Epiſcopum promotus fuiſſem, in numero reproborum fuiſſem; ſed cùm eſſem ex Electis, omnipotens Pater miſericordiarum, ne dignitatem mihi perniciolam reciperem, ordinavit. Diez Ambitio.

Deſignavit Dominus & alios ſeptuaginta duos. Luc.10.1. Cur ex duodecim Apoſtolis unus proditor? ex Diſcipulis verò in multò majori numero omnes probi, juxta probabiliorem ſententiam. Reſp. Apoſtoli in ſuprema dignitate, Diſcipuli verò in inferiori, erant. Ex magno gradu facilior lapſus. Sylveira hic quæſt.6.

Neſcis, quia poteſtatem habeo, crucifigere te? Jo. 19. 10. O miſerum te! Pilate. Meliùs tibi eſſet, ſi poteſtatem talem numquam habuiſſes; cùm tam horrendum peccatum cum illa commiſeris. O quantis præſtitiſſet, in triremibus remigaſſe; aut porcos in agro paviſſe, in frigore, fame, nuditate; quàm ad ſummos gradus aſpiraſſe, in quibus magnas Dei offenſas incurrerunt. Diez conc.2.feſto S.Philippi.

§. VIII.

Dignitates obnoxiæ faſtui.

D*Ominare noſtri tu* Judic.8. 22. *non dominabor veſtri* v. 23. Firmus eſt in repudiando ſceptro catus, & cautus, teſte Abulenſi q.20. ut non ſuperbiret, principatum non accepit. Velloſo in Judith 1.Parænet.4.

Sub pœna mortis vetitum erat, regem Aſſuerum, non vocatum, adire. Eſth.4.11. Rupert l.8.de Victor c.10.

Nimirum hoc venerat ex nimia ventoſitate miſeræ vanitatis; ut rex magni imperii pluſquàm homo, putaretur habere aliquid; nec vilior fieret ex uſu publicæ viſionis.

Floruit virga. Ezech.7.10. Lyr. ſceptro florere viſus eſt. Quid inde? germinavit ſuperbiæ. Regni flores ſuperbiæ fructum peperere. Velloſo ib.

Solent plerique mortalium, cùm ad majorem dignitatem pervenerint, animos quoque ſimul attollere, ac majores ſpiritus ſumere. S.Chryſ.ep.79.Gamello.

Summus locus bene regitur; cùm is, qui præeſt, vitiis potiùs, quàm fratribus dominatur. S.Greg Mor.l.25.c.19.

Sicut gemmæ multò meliùs obſcuro loco ſplendent, quàm meridiana luce; ſic multi, cùm privatam agunt perſonam, longè præclariùs ſe gerunt, & odorem boni nominis habent; quàm cùm publicam obtinent dignitatem. Diez Ambitio.

§. IX.

Dignitates ſunt viæ ad orcum.

Q*Uod de carcere, catenisque interdum quis egrediatur ad regnum.* Ecclæ.4.14. Dio orat.4. de regno: apud Perſas accipiunt unum ex captivis ad mortem, collocantque in regis thronum; & eundem illi dant veſtitum regium, & imperare ſinunt, ac vivere, & deliciari: & nemo illum vetat quidquam facere, quæ velit. Poſt hæc autem exutum, virgiſque cæſum ſuſpendunt. Cujus rei putas hoc eſſe ſignum, & quam ob rem fieri apud Perſas? nonne ideo, quòd ſæpe numero ſtulti homines, & pravi, talem poteſtatem, & nomen adipiſcuntur; deinde aliquantò tempore viventes, turpiſſimè, atque ocyſſimè perduntur. Cornelius hic.

Hæc poteſtas videtur eſſe celſitudo; ſed eſt locus infimus, tamquam Inferno proximus, & à cœlo remotus: facilè enim inde ad Infernum deſcenditur. S.Thomas opuſc.38. de erudit. princip. cap.1.

Multorum dominatio, eſt eorum damnatio: quot enim paupertas ad cœlum promovet, tot cum dignitatibus ſuis Infernus abſorbet. Beſenſ.ep.ad Priorem de Monaſteriolo.

§. X.

Dignitates ſunt onera.

D*O tibi partem unam extra fratres tuos.* Gen.48.22. Dicebat Jacob Joſepho. S.Hieron.legit; do tibi humerum unum. Carolus V. jam ſeneſcens, onerum Reipublicæ pertæſus, cùm regnum in filium Philippum II. transferret, lacrimans dixit: ò fili! magnum tibi onus impono: ego enim toto tempore principatus mei, numquam quadrantem horæ magnis curis, & anxietatibus, vacuum habui. Sylveira in Luc.11.c.q.19.

Cur impoſuiſti pondus univerſi populi hujus ſuper me? Numer. 11.11.

Ecce conſtitui te ſuper gentes, & ſuper regna. Jerem.1.10. Poteſtne dari diploma illuſtrius, quàm hoc? quo propheta ſuper regna Mundi conſtituitur? nunc audite, quod actionum genus præcipiat rectori tam illuſtri, & dignitati tam ſpecioſæ, *ut evellas, & deſtruas.* Attonitus hic Sanct. Bern. l. 2. de conſid exclamat: *ut evellas, & deſtruas?* ruſticani ſudoris ſchemate quodam

labor

Digitized by Google

labor ſpiritualis expreſſus eſt. Oliva t. 2. conc. 25. dic Ven. poſt Sexageſ.

Beatus venter, qui te portavit! Luc. 11. 27. Cur non dicit, qui te genuit? ſed portavit; quod pondus, & onus, innuit. Reſp. Cùm Virgo Chriſtum concepit, ſuprema maternitatis Dei dignitate ſuper omnes puras creaturas ſublimatur: &, quò major collata beneficiorum celſitudo; eò majus, graviuſque, pondus imponitur. Sylveira hìc q. 10.

Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus &c. 1. Tim. 3. 1. Sanct. Hieron. ep. 83. *Opus*, non dignitatem; labores, non delicias; *opus*, per quod humilitate decreſcat, non intumeſcat faſtigio.

Ad honorem vocavit te Deus propter onera; non ad multiplicandum numerum familiæ, aut equorum; non ad dandas parentibus dignitates: *ſed ad dandam ſcientiam ſalutis plebi ejus*. Bleſenſis epiſt. 15. ad comitem quemdam electum in Epiſcopum.

Urbanus VII. quoties amiculum è ſubtili tela ſuperindueret, alto pectore ingeminabat: quis crederet, ſub tam levi ſindone, tantum ponderis delitеſcere? Incert. Author.

Qui vocatur ad Epiſcopatum; non ad principatum vocatur; ſed ad ſervitutem totius Eccleſiæ. Origenes homil. 6. in Iſaiam.

§. XI.

Dignitates amaræ, moleſtæ, cum crucibus, &c.

Ex Veteri.

Ioſue 8. 29. *Regem ſuſpendit in patibulo.* Quæ hujus ratio? quia rex erat: nam præſtantia non ſemel eſt infortunii, ac calamitatis, illex. Quiſquis aliis præſtantior, ut plurimùm infelicior. Naxera in Joſ. 8. § 32.

Numquid poſſum deſerere pinguedinem meam? Judic. 9. 9. *numquid poſſum deſerere dulcedinem meam?* ibid. Quis cogit privari olivam pinguedine ſua? ficum dulcedine ſua? regnent cum pinguedine, & dulcedine. Hoc fieri non poſſe utraque arbor cognovit: neque enim bene convenit cum dignitate dulcedo; ſola coronæ comes eſt amaritudo. Abulenſ. neceſſe erat, dimitti illam pinguedinem, ſi regnaret; & hoc, quia reges, ſi bene regunt, non debent attendere voluptatibus ſuis, ſed ſubditorum: alioquin tyranni, & non reges ſunt. Alvarez. Joſeph. illuſtr. Geneſ. 41. Illuſtr. 150.

Duodecim leunculi ſtantes ſuper ſex gradus. 3. Reg. 10. 20. Salomonis thronus non laſciviis, ſed leonibus, ambiebatur. Oliva l. 12. Strom. §. J. N. R. J.

Circumdederunt me ſicut apes. Pſal. 117. 12. Utique de Judæis Chriſtus id non loquitur, quos leones vocarat, cùm Patrem precaretur. *Salva me ex ore leonis.* Pſalm. 21. 22. Quos ergo, niſi Eccleſiæ primates, hic ſugillat, qui in eo apes æmulantur: quòd, ſicut illæ delibant florem; ſpinarum amaritiem, & duritiem vitantes: ità Florem campi, non probi animarum paſtores circumſtant; quando ex eo regnum, & ſacerdotium, delibant; ſpretis in eo, relictiſque, clavis, aceto, ſpinis, contumeliis. Sugent & de Cruce Domini aliquid ingratæ apes, Regis videlicet titulum; cętera Chriſto relinquente. Oliva l. 12. Strom. hic.

Venter tuus ſicut acervus tritici. Cant. 7. 2. Da mihi aliquid in Sæculo, quod, ſi frumentum eſt, acervus frumenti ſit, vix granum ſunt. Etiam Joſephi ſuprema dignitas in manipulo ſolùm adumbrata eſt. Gen. 37. 7. Quod ſi ſecunda poſt regiam in Ægypto fortuna, manipulus vix eſt; quid prætura eſt? quid quæſtura? quid centurio? quid decurio? vix ſpica eſt. Vel inter principes da mihi, quis ſit acervus inter eos. Vix grana colliges: & quidem non in ſudore tantùm, ſed in rubore quoque vultus ſui. Et rarò, quæ ſeminaſti, illa & metes. Quis enim non clamat in aula: ſeminavimus multùm, & intulimus parum. Aurum probatum expendimus; quod recepimus, plumbum eſt. Oliva l. 4. Strom. hic.

Duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant. Iſ. 6. 2. En Seraphinos cruciformiter extenſos: referunt enim crucem, dum alas explicant ad volatum. O quàm ſupremis crux propria faſtigiis! ſuper ſolium excelſum, & elevatum, emicabant elati; ſed & imaginem crucis referebant extenſi. Naxera in Joſ. 13. §. 14.

Appenſus es in ſtatera, & inventus es minùs habens. Dan. 5. 27. Non aurum, non argentum, non opes, non palatia, in ſtateram veniunt: ſolus rex appenſus, & levis apparuit. Alvarez Joſeph Illuſtr. c. 41.

Ex Novo.

Oſtendit ei omnia regna Mundi. Matth. 4. 8. Diabolus hic in principatu Mundi ſolùm oſtendit gloriam, ſplendorem, & divitias; celavit verò moleſtias, ac labores. Sylv. hic q. 8.

Sunt de hic ſtantibus — donec videant Filium hominis, venientem in regno ſuo. Matth. 16. 28. & tunc *dicebant exceſſum ejus.* Luc. 9. 31. Itaque cum Majeſtate Thaboris ſupplicia Calvariæ copulantur? crux producitur, ubi ſceptrum protenditur? ſqualor noctis cum ſole conjungitur faciei? Nimirum majeſtas Eccleſiaſticæ dignitatis non pompæ militat, ſed martyrio. Oliva lib. 13. Strom. Luc. 9. 31.

Poteſtis bibere calicem? Matth. 20. 22. Quò inſilit ambitio candidatorum non candida? purpuram rapitis; ſed cruore tingemini; ſellam aſcenditis, ſed crucem occupatis. Si præeſſe optas; non pulvinar meditare, ſed equuleum: hac imbuendi animi patientia, qui ſceptra, infulaſque, concipiunt. Oliva ſer. 4. Dom. 2. Quadr.

Poteſtis bibere? S. Chryſ. non habebant intelligentiam regni ſuperioris: idem eſt regnare, & paſſionis calicem bibere.

Villam emi; & neceſſe habeo — videre illam. Luc. 14. 18. Emit villam, antequam videret: honorem ſcilicet prælationis, & dominationem poteſtatis, ut explicat Auguſt. ſ. 33. de verb. Dom. quia ſi agnoſceres labores & moleſtias, quæ prælaturæ inſunt, potiùs illam abhorreret, quàm appeteret. Sylv. hic.

Scripſit & titulum Pilatus. Jo. 19. 19. Tandem regni titulus planè hæret in Cruce, qui clam tot elaborabat cruces in throno imperantibus. Jacta, ſi potes, nunc regii nominis felicitatem procul à ſupliciis abeſſe, quando regium titulum legis in Cruce. Oliva l. 12. Strom. §. J. N. R. J.

Iris in capite ejus. Apoc. 10. 1. Dicitur hoc de Chriſto Eccleſiæ Capite. Eccleſiaſticorum, & Religioſorum, corona, iris eſt; quæ elaboratur inter turbines, imbrium opus. Oliva lib. 13. Strom. Luc. 9. v. 31.

Adrianus II. Pontif. teſte Petrarcha nullum ſupplicium majus de hoſte poſcebat, quàm ut Papa fieret. Bene alluſit Poeta ad Crucem triplicem in Pontificis tiara:

Cur tibi Crux triplex Gregori? triplexque corona?
Nonne ſuam ſequitur quæque corona crucem?

§. XII.

Contra faſtum memento prioris ſtatus.

Ex Veteri.

AGar, ancilla Sarai, unde venis? Gen. 16. 8. Lyran. q. d. advertere debes, quòd tu es ſervilis conditionis reſpectu Sarai; & ideò non debes ei præferri.

In baculo meo tranſivi Jordanem iſtum, & nunc cum duabus turmis regredior. Gen. 32. 10. Cùm Deo reddit gratias, quòd jam dives rediret, refricat memoriam paupertatis; qua ſolus peregrinus, uno comite baculo, iter egerat; idque humilitatis ſtudio. Ramirez in ep. Chr. ep. 7.

Protulit manum lepro ſam inſtar nivis. Ex. 4. 6. Theodoret. q. 10. in Ex. dextera, quæ admiranda illa patrarat, cùm priùs fuiſſet leproſa, ſignis divinis inſervivit, & elementa mutavit. Quæ res Moyſen etiam admonuit, non ſuperbire debere, ſed agnoſcere naturam, cum recordatione dexteræ lepra priùs infectæ.

Quid eſt, quod tenes in manu tua? reſpondit, virga. Ex. 4. 2. Deus Moyſi illam ipſam virgam, qua oves ſoceri agebat, voluit uſui eſſe ad maxima quæque peragenda: ut quantò major ſibi videri potuiſſet, virga mirabilia operando; tantò demiſſius ſe gereret ex ipſa virgæ contemplatione, quâ paulo antè alienas oves duxerat in deſerto. Octavianus in Eccl. 3.

Prævaluit David adversùs Philiſtæum in funda, & lapide. 1. Reg. 17. 50. In aulæ illius picturis ſtatuatur Cherubim, ideſt, plenitudo ſapientiæ; appareat ſculptura palmarum, hoc eſt, de hoſtibus victoriæ, & reportata trophæa. Sed cherubim, & palmas, funda conſtringat; ut perenne illud memoriale in templi pariete affixum, pecuariæ artis vilitatem, & fundam paſtoris patris ſui in memoriam revocaret. Arcones in Iſ. 2. Diſc. 4.

Quis ego ſum? aut quæ eſt vita mea? aut cognatio patris mei in Iſrael, ut fiam gener regis? 1. Reg. 18. 17. S. Chryſ. hom. de David: noverat, ſe paſtorem eſſe ovium, & non genere nobilem. Sed quando factus eſt nobilis, agnovit, ſe ex nihilo fuiſſe ſublevatum. Et quia non eſt oblitus, quis natus erat, perſeveravit in culmine regali.

Quis ego ſum, Domine Deus, & quæ domus mea, quia adduxiſti me huc uſque? 2. Reg. 7. 18. Dixit hoc, poſt mille victorias, & promiſſiones ingentes Dei ſibi, & filiis ſuis, à Deo datas, q. d. memini, Deus meus, à qua paupertate, & abjectione, me in regnum ſublimaſti: ego ſum ille minimus fratrum ſuorum; ille paſtor ovium, qui nunc tuo beneficio populos paſco. Baeza t. 2. lib. 10. cap. 3. §. 11.

Salomon *omnes parietes templi per circuitum ſculpſit variis* cala-

Digitized by Google

calaturis, & torno. 3.Reg.6.29. Pagninus ex Hebr. legit, *ſculpſit ſculpturis fundarum, Cherubim, & palmarum*. In fundis mirabilis cognitio, & deſpicientia ſui, eminebat in rege. Volebat demonſtrare ſapientiæ ornamenta, bellicam gloriam, & ſummam ſui exaltationem, in funda patris ſui Davidis habuiſſe exordium. Arcones in Iſ.2.Diſc.4.

Statuit duas columnas in portico templi. 3.Reg.7.21. In eis adumbratos Apoſtolos, & Doctores, fortes fide, & opere; & contemplatione ad ſuperna erectos, cenſet V.Beda. Columnarum capita decorantur ducentis ordinibus malogranatorum, quæ quidem retibus involvuntur ib.v.17.18.20. Malogranata, & eorum coronæ, denotant regna, & urbes, quas Diſcipuli Chriſti ejus ſubjugarunt imperio: per retia ars piſcatoria in memoriam revocatur. Idem ib.

Et elegit David ſervum ſuum, & ſuſtulit eum de gregibus ovium, Pſal.77.70. Euthym. hic: vide, quomodo verè, ac ſimpliciter, beatus David narrat, quæ ad ſe pertinent: minora de ſe aſſerere non puduit; &, quæ majora erant, omiſit: neque vires ſuas commemoravit, quas, aut adversùs feras, ſæpe oſtendit, aut adversùs Goliath. Numquam dignior corona David eatitit, quàm cùm in memoriam revocat paſtoris humile officium. de Caſtillo Illat. 122. Qui faſtum in ſublimitate caſtigat, docet, ſe iteruiſſe, quod adeptus eſt. Ennod.l.4.ep.7.

Ex Novo.

Vos eſtis ſal terræ. Matth.5.13. Ut contineat illos in munere, apponit illis vilem originem ex terra. Sylveira hic.q.5.

Vos eſtis ſal terræ, vos eſtis lux Mundi. ib. Cur priùs ſal vocat, quàm lucem? Sal quid vile; lux excellens & nobilis. Et qui in dignitatis eſt apice, priùs, & maximè, ante oculos habeat, quod eſt humile; nè efferatur. Id. hic. q.9.

Eſurivi, & dediſtis mihi &c. Matth.25.35. ità Dominus dicet, cùm venerit in ſede majeſtatis ſuæ. Mirùm, quòd Dominus in gloria, & majeſtate tanta, de paupertate, & antiquis ſuis miſeriis, ità recordetur. Cur non adducuntur alia juſtorum merita? fides in Deum, fortitudo, patientia? ſed cur tantùm fames, ſitis, nuditas, & miſeria, è memoria excidat. Sylv.in Jo.1.q.19.

Ille verò dicebat, quia ego ſum. Jo.9.9. Qui divino afflantur ſpiritu, non erubeſcunt abjecta ſecundùm carnem natalitia memorare; nec favoribus divinis evecti dedignantur priorem mendicitatem fateri, dicentes: quia ego ſum ille pauperculus, ille obſcuris natus parentibus. Baeza hic t.2.l.10.c.3.§.11.

Dominus Petrum laudans, patris ejus meminit: *beatus es Simon Barjona*. Matth.16.17. Et etiam, dum illum ſummum Pontificem creavit. Jo.21.15. *Simon Joannis, diligis me?* Cur tali occaſione patris mentionem facit? quia vult, ut quoties Chriſtianus ad dignitatem evehitur, paupertatis ſuæ, vilitatis generis; &, cujus ſit filius? recordetur: ut hac memoria vinum honoris temperet. Diez conc. 2. in feſto SS. Petri, & Pauli. Cur non dixit, Simon Petre? nè, qui orbi præficiebatur, ortus ſui oblivīſceretur vilitatem; ſed antiqui nominis tinnitu ante oculos haberet avitam, pauperem, anguſtam, parentum domum; quo ſe maximè in virtute confirmaret. Baeza l.5. c.6. §.7.

Viligiſius primus Elector Moguntinus tempore Ottonis Secundi obſcurò loco natus, parente rotario, in conclavibus ſuis rotas fecit effigiari, cum lemmate: *Villegiſt, Villegiſt; deiner Aunkunfft nicht vergiſt*.

§. XIII.

Quinam ad Dignitates eligendi, & aſſumendi.

Primò.

Renuentes, & non ambientes.

Ex Veteri.

F*Ecitque eum aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum*. Gen.41. 43. Ioſeph quaſi vi illata intruditur. Sylv. in Luc.10.q.6.

Applica quoque ad te Aaron. Ex.28.1. Ad quid accerſitur Aaron? ut Sacerdotio fungatur coram Domino. Non quærit Sacerdotium; ſed ad hoc quæritur: forſan quærens non conſecuturus. de Caſtillo Illat.9.

Tolle Joſue. Num.27.18. Significat quamdam deductionem non voluntariam. Eſcobar tr.3. Colloq. Chr.ſect.2.Obſ.1.

Quæſivit Dominus ſibi virum iuxta cor ſuum. 1. Reg. 13.14. Et Pſ.88 21. *inveni David ſervum meum, oleo ſancto unxi eum*. David à Domino inventus, poſtquam illum quæſivit, non inter alios expectantem eligi, ſed ſingulariter eum fugientem, q.d. David ubi es? ubi ille, qui fugit honores? denique fugientem honor, & gloria, comprehendit. Eſcobar t.1. mir. Chriſt. ſect. 4. Obſ.2.

A A A Domine Deus, ecce neſcio loqui. Jerem.1.6. Et tamen ait Deus; *Ecce conſtitui te hodie, &c.* v.10. Quid in bleſo Jeremia vidit Deus, ut eum ità amaret, & promitteret tam felicem exitum? nullas in corde alebat appetitiones, non cogitabat elevationem. cap.17.16. *diem hominis non deſideravi*. Gilbertus ſerm. ſup. Cant. neſcio, quo pacto ſibi adverſantur, & alterutro ſe obſcurant dies Domini, & dies hominis? ſiquidem, dum alter exoritur, alter reconditur. Diem, inquit, hominis non concupivi, ideſt, humanum favorem, hominum gloriam; & inter reliquos, imò præ reliquis, ſpectabilis videri. Oliva t.3. conc.24. die S.Luciæ.

Ex Novo.

Aſſumptus eſt in cælum. Marci 16.19. *Ferebatur in cælum*. Luc. 24.51. *Elevatus eſt*. Act. 1. 9. Omnes in paſſiva ſignificatione locuti: innuentes, Dominum, & ſervos ejus, qui verè magni ſunt, ad honorem ſibi debitum tractos potiùs, & aſſumptos, quàm euntes venire. Incert. Auth.

Nuſquam angelos apprehendit; ſed ſemen Abrahæ apprehendit. Hebr.2.16. S.Chryſ.hom.5. hic. quid eſt, quod dixit, *apprehendit?* non apprehendit naturam angelorum, ſed noſtram. Quare non dixit, ſuſcepit; ſed iſto verbo uſus eſt, *apprehendit?* ex metaphora inſequentium eos, qui averſi ſunt; & omina facientium, ut fugientes occupent, & ut reſilientes apprehendere valeant. Aufugientem quippe ab ipſo naturam humanam, & procul aufugientem, inſecutus apprehendit. q.d. quia Angeli magno numero, temerario auſu, ad Dei ſedem aſpirarunt: homo autem, & maximè Abraham, pater multarum gentium, vilitatem originis recognoſcens, divinum conſortium refugiens, pulverem ſe, & cinerem reputans; Gen.18.27. ideo ejus ſemen apprehendit. Honor inſecutus fugientes ſe, deſeruit quærentes ſe.

Moyſes negavit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis. Hebr.11.24. Verùm ipſa dignitatis, & divitiarum, fuga, auxit dignitatem. *Ecce conſtitui te Deum Pharaonis*. Ex.7.1. S Ambr. in Pſ.118. fugiendo potentiam potentior factus eſt: factus eſt enim in Deum regi Pharaoni. Naacra in Joſ. 1. §.38.

Quiſquis dominari non appetit, is profectò fructuosè præeſt cæteris inſtituendis. S.Bern. ſ.18.

Non volentes, neque currentes aſſumite; ſed cunctantes, & renuentes; qui regibus Joannem exhibeant, Ægyptiis Moyſem, fornicantibus Phinees, Eliam idololatris, Eliſæum avaris, Petrum mentientibus, Paulum blaſphemantibus, negotiantibus Chriſtum. S.Bern. de conſid. l.4.c.4.

Cancer. Lem. *Retrocedens accedit*. Per demiſſionem ad honores. Maſenius in ſymbol.

Secundò.

Digni, apti, meriti; non indigni.

Minimus, iuxta ætatem ſuam. Gen.43.33. Hæc eſt norma prudentiæ, lex juſtitiæ, juxta ætatem, & merita, loca impertire. Non quia aliquis plus amatur, ideo reliquis debet anteferri. Inter Apoſtolos magis dilectus Joannes; at non idcirco Caput aliorum electus. Plura dedit Joſeph Beniamino; hoc declarat ejus amorem, locus commendat juſtitiam. 2 Humilitas fecit digniorem pluribus gratiis: plurima accipit in noviſſimo ſedens loco. 3. Fuit figura Joannis in ultima cœna favore majori præ aliis affectus. Alvarez Gen.43. Illuſtr.122.

Ego tuli Levitas à filiis Iſrael pro omni primogenito. Num.3. 12. Origen.hom.3. hic notat: Levitas aſſumi pro primogenitis; cùm tamen, ut refertur Gen.49.3. Levi non fuerit primogenitus Iſrael, ſed Ruben, ſecundus Simeon, tertius Levi. quomodo ergo Levitæ in primogenitos aſſumuntur? Quia apud Deum non illi primogeniti habentur, qui corporea nativitate præcedunt, ſed meritis. de Caſtillo Illat. 3.

Montes in circuitu eius. Pſ. 124. 2. Deus Mundi gubernator non patitur circa ſe apponi colles vulgaris peritiæ, montes capetit virtutis admirabilis, quæ vincant induſtriam vulgi. *Ecce iſte venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles*. Cant.2.8. Oliva t.3.conc. 17. die 3. Ven. in Quadr.

Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii; ita qui tribuit inſipienti honorem. Prov. 26. 8. Hoc proverbium manavit à ſuperſtitione, & cultu Mercurii. q.d. ſicut ad ſtatuam Mercurii lapides mittere honoris cauſa, ſumma dementia eſt, quia ſtatua Mercurii aut lapis eſt, aut lignum nihil ſentiens; ità ſtulto homini honorem tribuere inſcitia eſt. Cornel. hic.

Citò proferte ſtolam primam. Luc. 15. 22. Non tamen legi-

legitur, illi datus primus locus: habebat enim ſeniorem fratrem, eui locus ille meritò reſervabatur. Alvarez Gen.43. Illuſt. 126.

Scholares pueri, & impuberes adoleſcentuli, ob ſanguinis dignitatem, promoventur ad Eccleſiaſticas dignitates; & de ſub ferula transferuntur ad principandum presbyteris: lætiores interim, quòd virgas evaſerint, quàm quòd meruerint principatum. S. Bernard. ep.42.

Quid eſt dignitas in indigno? niſi ornamentum in luto. Et ideo cunctos, qui ſacri altaris ſuggeſtu eminent, tantùm oportet excellere merito, quantùm gradu. Salvianus ad Eccl. Cathol. lib. 2.

Facem ponite, non dico in infima Lunæ ſphæra, ſed in infima regione aeris, ſitu altiore, quàm opus ſit; lux illa ſtatim evaneſcet; quæ in cubiculis admota noctem mutat in diem. Si horologio grandi tollas pondera gravia, eaque appendas exili; mole oppreſſum ità rotarum curſum præcipitabit, ut horæ momentis affluant, & dies horæ quadrante excurrant. Sic evenit, cùm inepti judices ſunt rerum magnarum. Oliva t. 3. conc. 17. die 3. Ven. Quadr.

Eſt facetum adagium Plutarchi: capram geſtare non valeo, bovem tamen ſuperimponere laboro.

Tertiò.

Boni, & probi.

Elegerunt bonos in vaſa. Matth. 13. 48. Quo ſignificatur, nè in capita promoveant indoneos, & dignos repellant. Hujus doctrinæ academia arca Noe Gen. 6. belluæ ad carinam, homines, & volucres in tabulatione ſumma. Catellus, licèt arcæ rectori blandiretur, & familiæ delicias faceret; ovis, licèt ei lac, & lanam daret; non tamen admiſſi ad tabulatum ſummum, in quo agebat corvus, quamquam fugitivus, quia volucris erat. Idem ordo ſervatus in ſtatua Nabuchodonoſori, Dan. 2. 34. Statuæ caput ex auro. Sed major ſchola ordinis ad ſedem agni regnantis. Apoc.4 6. *in conſpectu ſedis tamquam mare vitreum*. Cur non ſol? quia hic nullo optimi, peſſimive diſcrimine, tam cicutæ, quàm roſæ, præſtat maturitatem; ranam juvat, & hominem; plumbum, & aurum. At mare, quæ indigna ſunt, expellit conſtanter; & pretioſa amanter fovet; cadavera, & algam, in littus ejicit; in gremio retinet corallia purpurata, & margarita candentia. Iſa. 7. 15. *ut ſciat reprobare malum, & eligere bonum*. Diſcat in ſolio ſedens à mari, non promovere indignos, ſed expellere; amplecti bonos & dignos. Oliva t. 1. conc. 13. in feſto Sanct. Lucæ.

Cùm dies factus eſſet, vocavit Diſcipulos ſuos. Luc.6.13.q.d. facta die clara eligit: ut doceat quòd, qui aſſumendus eſt in miniſterium Eccleſiæ, ſit ex omni parte cognitus, viſus, & probatus. Sylv. in Matth. 12.c.4.

Antiſtes Eccleſiæ, qui virtutibus, & ſapientia, fulgere debuerat, auro nitet, & ſerico: & animarum ornatus hodie in corporis cultum permutatus eſt. Favore, non merito, Eccleſia regitur; & ad curam gregis non ſapiens paſtor, ſed potens, quæritur; non innocens, ſed dives: & qui populum magis potentia opprimat, quàm vita ædificet. Sanct. Thom. Villan. ſerm. 4. Nativ. Dom.

Quartò.

Non mali.

Vidi ſervos in equis &c. Ecclæ.10. 7. S. Greg. 31. moral. cap. 10. Equi nomine dignitas temporalis accipitur, Salomone teſtante, qui ait: *vidi ſervos in equis*. Omnis quippe, qui peccat, ſervus eſt peccati: & ſervi in equis ſunt, cùm peccatores præſentis vitæ dignitatibus efferuntur. Principes verò quaſi ſervi ambulant: cùm multos, dignitate virtutum plenos, nullus honor erigit; ſed ſumma hic adverſitas velut indignos, deorſum premit. Cornel. hic.

Subter eam (arbore) *habitabant animalia & beſtiæ; & in ramis ejus converſabantur volucres cæli*. Dan. 4. 9. Per animalia, & beſtias intellige homines animales; mentes carnales, & ſæculares: per volucres, accipe ſpirituales; bonorum ſtudiorum, & ſanctorum deſideriorum alis ad cœleſtia volantes. Diſcant Prælati noſtri, diſcant hic, quid facere debeant; diſcant, inquam, indiſciplinatos mores premere, bonos attollere, & honorare. Quid, quæſo, hoc genus monſtri eſt; quòd noſtri temporis arbores, urſos, & leones, & alias hujuſmodi quaslibet beſtiales mentes, portent in ramis; volucres verò cœli, contra conditionis jura, Creatoriſque inſtituta, premunt in imis? Quoties ego ipſe *vidi*, videnſque ingemui, *impium ſuperexaltatum*. Pſal 36. 35. *& elevatum ſuper cedros Libani*! Quid, quæſo, eis aliud, quàm ruinam paratis? dum eos ad alta ſuſpenditis, & quaſi in ramis portatis. Quid aliud quis ſuo ſublimatori, vel potiùs ſubverſori, daturus eſt in fine; in ipſo confinio ruinæ? niſi: *quia elevans alliſiſti me*. Rich. à S. Victore de erud. hom. inter lib. 2. cap. 17.

Miſcellanea de Dignitatibus.

Dixit oſtiaria. Joan. 18. 16. Non eſt mirum, ſi Chriſtum negat in curia, qui introducitur ab ancilla. Ingreſſus enim in atrium Pontificis, eſt ingreſſus ad dignitates Eccleſiaſticas. Ancilla introducens eſt Caro vel carnalis parentela: & qui ſic per Carnem intrant; fures ſunt, & latrones. Ipſi enim non per ſanguinem Chriſti, quo linitum debet eſſe oſtium, intrant; ſed per ſanguinem proprium: cùm tamen præcipiatur. Ex.12. quòd poſtes liniantur ſanguine agni. Hugo Card hic.

Propter hoc dignitates poſitæ ſunt, ut major pietas oſtendatur: mirabiliùs etenim, quando quis in divitiis, & potentia agens, fuerit talis. S Chryſ hom.32. in acta.

Monſtroſa res, gradus ſummus, & animus infimus; ſedes prima, & vita ima; lingua magniloqua, & manus otioſa; ſermo multus, & fructus nullus; vultus gravis & actus levis; ingens authoritas, & nutans ſtabilitas. S Bernard. lib. 2. de conſid. ad Eugenium cap 7.

Joannes X. Pont. ex humili genere ad ſummum Pontificatum evectus, in annulo pretioſum lapidem pro ſymbolo uſurpavit cum lem: *Tunc gutta, nunc gemma*. quia ex aquæ guttis, ſole cooperante, coaleſcunt. Maſenius l.5. argut.

Fumus, Lem. *Aſcendendo deficit*.

TITULUS IX.

DII.

ANſeres Romana Capitolia à Gallo hoſte ſervaverunt. Meritò debes illis Roma, quòd regnas: Dii tui dormiebant, & anſeres vigilabant: Ideo illis diebus anſeri ſacrificas, non Jovi: cedunt enim Dii veſtris anſeribus, à quibus ſe ſciunt eſſe defenſos; nè & ipſi ab hoſte caperentur. S. Ambroſius l.5 hexam.c.13.

Utile eſſe civitatibus, dicit Varro, ut ſe viri fortes, etiamſi falſum ſit, ex Diis genitos eſſe credant: ut eò modo animus humanus, velut divinæ ſtirpis fiduciam gerens, res magnas aggrediendas præſumat audaciùs, agat vehementiùs; & ob hoc impleat ipſa ſecuritate, feliciùs. S. Auguſt. de Civit. lib. 3. cap. 4.

Complures, non modò veteres, verùm etiam ætatis noſtræ, cùm amantiſſimos quoſque amiſiſſent patres, cognatos, & uxores; plurimæ item orbatæ viris, quos omnes natura prodidit, fuiſſe mortales: hos, atque has, per immodicum affectum atque luctum, pinxere; ſicque, pictis, ſeu fictis, hoſtias immolaverunt. Quos ſecuta poſteritas ob elegantiam fictionis, artificiſque peritiam, illos ut Deos coluerunt. S. Athanaſius Alexand. libro contra Gentiles.

Quæ quiſque pulcherrima animadverterat, ea ſibi, tamquam Deos, præſtituit. Si qui autem affectionibus & morbis animi, plus æquo dediti erant; has ipſas ſive perturbationes, ſive morbos, Deos eſſe putarunt; vel Diis ſaltem eos conſecrarunt. Iracundiam ſcilicet, cœdes, Laſciviam, Ebrietatem &c. S. Greg Naz. or. 2. de recta rat.

Cùm aberrarint quidam ab uno Deo diverſimodè multi ſentiebant: ac alii quidem ſolem ponebant; ut occidente ſole, noctis tempore, ſine Deo eſſent: alii verò Lunam; ut in die Deum non haberent. Alii amore mulierum furentes, nudæ mulieris idolum in ſublimi ſtatuentes adorabant; ut cupiditas illorum appareret. Alii verò ob auri ſplendorem in ſtuporem redacti, hoc ipſum, & cœteras materias, Deos finxerunt. S. Cyrill. Jeroſ. Catech 4.

Auſi ſunt nonnulli impiè unum Deum dividere ſermone; & aliqui dicebant: alium eſſe animæ opificem, & Dominum; alium verò Corporum; abſque ratione, ſimul & pietate, docentes. Quomodo enim duorum Dominorum unus homo, ſervus eſſet; cum Dominus dicat in Evangelio. Matth.6.24. *nemo poteſt duobus dominis ſervire*. Id. ib.

TITULUS X.

DISCIPULI CHRISTI.

§. I.

Figuræ.

IN Elim, juxta duodecim fontes aquarum, ſeptuaginta duæ palmæ erant. Ex. 15. 27. Interpretes ſeptuaginta duo fuerunt, qui rogatu Ptolomæi Scripturam ex Hebræo tranſtulerunt. Concilium magnum Senedrim ea ſeptuaginta duobus Senioribus conſtabat. Juxta Iſidorum l. 1. etymol. 22. in veſte Pontificis ſeptuaginta duo mala Punica, & totidem tintinabula erant. Ex. 28. 33. Sic & Chriſtus, deſignando Diſcipulos, dedit Eccleſiæ ſuæ ſeptuaginta duas palmas victrices de inimico, 72. Interpretes, & magiſtros S. Scripturæ; 72. viros magnos, regimen, & conſilium; 72. tintinabula circumdata malo Punico charitatis ad docendum, & prædicandum. S. Auguſt. in qq. Evangelicis, Beda, Hugo: per hunc numerum oſtendit Dominus, quòd per hos, & eorum ſequaces, erat annuntiaturus Mundo fidem Trinitatis. Una die per 24. horas à Sole totus illuſtratur orbis: Sol ergo per triduanum ambitum ſuum, 72. horas facit. Chriſtus, qui ſe diem, & lucem, appellat, per hunc prædicantium numerum, ſignificat, fidem, & lucem Trinitatis, toti orbi annuntiare, ac per eam Mundum maximè illuminare. Beda, Bonav. &c. mittuntur 72. qui totidem linguarum Gentibus prædicarent; ut ſicut primò Apoſtoli, propter duodecim tribus Iſrael; ità & hi, propter exteras Gentes deſtinarentur imbuendas. Nam juxta Aug. Hier. Proſper. &c. in 72. Gentes, & linguas, diviſi fuerunt homines in diſperſione Babel: Ut Chriſtus D. omnium Gentium, & linguarum, ſe Redemptorem oſtenderet, 72. Diſcipulos elegit, ut 72. Gentibus reſponderent; ac ſic cuique Genti, & linguæ Chriſtus ſuum attribuit Diſcipulum, ut illius curatorem, ac præceptorem. Sylv. in Luc. 10. c. 18. q. 2.

§. II.

Cur Chriſtus miſit Diſcipulos binos?

UT alter alteri eſſet auxilio, ſolatio, conſilio, excitamento. Orig. Theophyl. Bonav. Dion. Carthuſ. Eccl. 4. 9. *melius eſt duos eſſe ſimul*. Sic Chriſtus Petrum, & Joannem, mittit ad parandum Paſcha Luc. 22. 8. Sic duobus Emauntinis apparet. Luc. 24. Sic Petrus, & Joannes ſæpe ſociati; ſic in Thabor Moyſes, & Elias, cum eo loquentes, ob teſtimonium à Lege, & Prophetis. 2. Quia prædicaturi erant geminam Chriſti naturam, duplicem Chriſti adventum, duo teſtamenta; verbum, & Sacramentum; fidem, & opera; gemina charitatis præcepta. 3. S. Greg. hom. 17. in Evang. qui charitatem erga alterum non habet, prædicationis officium ſuſcipere nullatenus debet. Character, & nota, prædicatoris eſt Evangelici, ut alios Prædicatores diligat. Si injurius, invidus; verus Prædicator non eſt. Sap. 7. 13. *ſapientiam ſinè fictione didici, & ſinè invidia communico*. Sylv. in Luc. 10. q. 7.

Deſignantur, ſicut qui ad militiam eliguntur, & mittuntur ad pugnam; illa diſciplina militari, quæ congruens fuerit, & quam ſtatuerit Imperator. Quòd bini mittuntur, pertinet ad veritatem, & cautelam, & ad teſtimonium ſanæ doctrinæ: ut verecundia ſocii, qui loquitur, moderetur ſermones, & diſponat in judicio; nè plus, quàm expediat, effluat, & loquatur impertinens. Et ad fulcimentum tenendæ ſocietatis, ut unus relevetur ab altero. Sim. Caſſ. l. 9. c. 26.

§. III.

Diſcipulus malus opprobrium Magiſtro.

M*Agiſter, ſequar te*. Matth. 8. 19. Cur Chriſtus illum repudiat? malus erat Diſcipulus; vulpem ſub ore tegebat. Nota fieret Magiſtro, ſi ficte ageret. Sic Iſid. Peluſ. l. 1. ep. 17. nè pertinax illius improbitas iis, qui fidem amplecterentur, offenſionis cauſam afferret, Domini potentiam calumniantibus: ut qui Diſcipulum ad virtutem immutare non potuiſſet. Cùm è Chriſti ſchola Judas abiiſſet, dixit Jeſus Jo. 13. 31. *nunc clarificatus eſt Filius hominis*: ac ſi honeſtatum ſe Magiſter ſignificaret, cùm Diſcipulum improbum à ſua ſchola abegit. Nævum talem, ut à ſe abigeret Chriſtus D. Petro imperat; *mitte gladium tuum in vaginam*. Jo. 18. 11. Aurem Malcho Petrus ſui impotens abſciderat, Magiſtro ad crucem, & necem parato. Quid Chriſtus? gladium extorquet è manu Petri. Tertull. l. de patientia c. 3. patientia Domini in Malcho vulnerata eſt. Poterat enim improbus quiſque dubitare; an non Diſcipulus impatiens à Magiſtro hauſiſſet impatientiam? Tertull. nè unius quidem diſcentis gladium in ultorem probavit. Velloſo in Judith 5.

Epiſtola noſtra vos eſtis. 2. Cor. 3. 2. Quidquid enim illud eſt, quod eas fecit litteras, quæ commendant nos redduntque reverendos; hoc vos facitis, dum & vident vos, & de vobis audiunt omnes, propterea, quòd Diſcipulorum virtus præceptorem ornare ſolet, & commendare, pluſquàm ulla epiſtola. S. Chryſ. hic hom. 6.

TITULUS XI.

DISCORDIA.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

D*Iviſitque aquas &c.* Gen. 1. 8. 9. Opus etiam illius diei ſecundi diviſionem; contrariam quodammodo unioni deſignabat: eo enim die fecit firmamentum, quod divideret aquas, quæ erant ſupra illud, ab eis, quæ erant infra; cùm tamen antea eſſent unitæ. Cornelius in Cant. 4. Cur ſecunda die non dixit Moyſes: & vidit Deus quod eſſet bonum? Reſpondent aliqui: opus hoc non tam fuiſſe creationis, quàm interſtitii, & diviſionis aquarum ſuperiorum ab inferis, per interpoſitum firmamentum. Unde collige, quàm ingens malum diviſio, & diſcordia. Cornel. hic. Non poterat ſecundus dies, qui numerum facit, qui ab unione dividit, Dei ſententia comprobari. S. Hier. in c. 1. Aggæi.

Non ædificabis illud de ſectis lapidibus. Ex. 20. 25. Secti lapides ii ſunt, qui unitatem ſcindunt: tales in corpore ſuo Chriſtus non recipit. V. Beda. De ſectis lapidibus altare reprobat Deus. Secti lapides ſunt, qui fraternæ ſocietatis conſortium reſpuunt; qui vivere cum fratribus, & converſari concorditer nolunt. B. Petr. Dam. l. 5. ep. 20.

Contriſtatus eſt David, eò quòd diviſiſſet Dominus Ozam. 1. Paral. 13. 11. Domus, aut ædificium, cùm dividitur, & rimas agit; ruinam minatur: navis quoque, quæ circa latera rimoſa, aquam bibit, in naufragii periculo verſatur. Diviſio mortis eſt cauſa; & ſæpe in ſacris litteris pro morte accipitur. Beſſeus D. Septuag.

Atrium autem, quod eſt foris &c. & nè metiaris illud. Apoc. 11. 2. Notat Hugo Card. juſtos menſurari, iniquos numerari. Metire templum Dei, id eſt, Fideles, & electos. Et ſuprà c. 9. 16. de iniquis *numerus equeſtris exercitus*. Sic Dan. 5. 26. *numeravit Deus regnum tuum*. Diſcrimen: menſuratur continuum; numeratur diviſum. Juſti inter ſe uniti, & per amorem quid unum; & ideo menſurantur. Sed iniqui diviſi numerantur. Sylv. hic.

§. II.

Motiva vitandi.

1.

Diſcordia chara Dæmoni.

D*Eſcenderuntque volucres ſuper cadavera*. Gen. 15. 11. Nulla re ſicineſcantur volucres malignæ, quàm diviſione. S. Iſidorus in Gen. 12. per volucres deſcendentes ſupra corpora, quæ diviſa ſunt, ſpiritus immundi ſignificantur; paſtum quemdam ſuum de carnalium diviſione quærentes. Baeza t. 2. l. 6 cap. 3. §. 15. Obtulit Abraham Deo vaccam, & capram trimam, turturem, quoque, & columbam; qui tollens diviſit ea; vaccam puta, & capram per medium; aves autem non diviſit. Cumque hoc ſacrificium volitaret, *deſcenderunt volucres ſuper cadavera*. S. Ambr. Lyra, & alii, legunt: *deſcenderunt volucres ſuper cadavera diviſa*. Ad diviſa delapſæ aves, id eſt, dæmones. Ab avibus abſtinuerunt, quia hæc diviſæ non erant; cœtera ſecta: quo ſignificatur magna unionis potentia. Did. Niſſ. D. 3. Quadr. §. 5.

Eligite ex vobis virum. 1 Reg. 17. 8. clamavit Goliath licèt armatiſſimus contra Iſrael. Nota belluæ puſillanimitatem, qui cum uno tantùm vult pugnare. Sathanas, de quo Job 41. 24. *non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei*, curat, quoad poteſt, nos diviſos, & diſcordes, invenire, & ſingulare certamen inire. Quia ergo tot inimicitias inter Chriſtianos invenit, ideò tot victorias reportat. Diez. conc. 3. in Communi Apoſt.

Triumphus dæmonum eſt diſſenſio Chriſtianorum. S. Auguſt. ſ. 156. de temp.

Sicut *in pace factus eſt locus Domini*. Pſalm. 75. 3. Sic in diſcor-

Digitized by Google

diſcordia locum diabolo fieri manifeſtum eſt. S. Bernard. ſer. 3. in Ded. Eccl.

2.

Diſcordia noxia, accelerat interitum.

Quòd ſi linguarum diſcordia admirabile illud opus Babylonicæ turris conturbavit, & deſtruxit. Gen. 11. 7. quantò magis cordium diſcordia nos omnes poterit evertere. Ex elementorum concordia pretioſæ margaritæ generantur, aurum, argentum, cœteraque metalla. Ex humorum concordia oritur valetudo; diſcordia origo morborum, & mortis eſt. Diez fer. 6. D. 3. Quadr.

Diviſum eſt cor eorum, nunc interibunt. Oſeæ 10. 2. Quomodo enim valet quis vivere, ſi diviſio eſt in corde? unde diviſio cordis eſſe nequit ſinè vehementia doloris. Tantæ enim voluntatis, tantæque unitatis, eſt cor; ut ſi acu pungatur, ità ut modica diviſio ſubſequatur, continuò moritur. S. Bonav. ſer. 20. Dom. infra Epiph.

Gens in gentem, & regnum in regnum. Matth. 24. 7. Sic diſtracti in partes populi Anti-Chriſto locum dabunt, ad terræ cladem ultimam. Velloſo in Judith 1. Paræn. 16. Unde ampliùs eſt Turcarum potentia? unde ejus imperium ſic ſublimatum eſt? niſi ex diſcordia Chriſtianorum. S. Tho. Vill. Conc. de fœd. inter Rom. Pont. Imper. & Venet.

Deſcendebat ab Jeruſalem in Jericho. Luc. 10. 30. Deſcenſio à Jeruſalem, averſio eſt à pace, & quiete. Malè ſibi provider, & ad gehennam ſe parat, qui à pace fecit abſceſſum. Sim. Caſſ. lib. 6. cap. 10.

Omne regnum in ſe ipſum diviſum deſolabitur. Luc. 11. 17. Quoquo modo connexa, diviſa depereunt; regna, provinciæ, civitates, domus, familiæ, aut quocumque vinculo colligata; cùm in diſcordiam venerint, interitum faciunt. Simon Caſſ. lib. 5. cap. 23.

Quidquid capit diviſionem, & interitum capiat, neceſſe eſt. Lactant. l. 1. Inſtit.

Si in uno membro totum corpus violatur, utique in uno homine communio totius humanitatis ſolvitur. Violatur natura generis humani, & S. Eccleſiæ congregatio. S. Ambr. lib. 3. c. 3. Offic.

Carbones. Lem. *Extinguimur, ſi diſtinguimur.*

§. III.

Alia motiva.

SAnct. Chryſoſtomus probat, elementa Deos non eſſe, ob eorum diſcordiam: ſi ſunt elementa dii, quomodo pugnant inter ſe? quomodo armantur ad bellum inter ſe gerendum? in Pſalm. 2.

Qui ab unitate dividitur, nè dubites, quin ab eo receſſerit ſpiritus vitæ. S. Bern. Feſto S. Michael.

Reſpice volatilia cœli, reſpice beſtias agri, attende piſces in mari; non tantam diviſionem in eis invenies, ſicut in hominibus eſſe patet. S. Bonav. ſ. 29. D. inf. Octav. Epiph.

Vulgò dicitur: in denario litis non eſt obolus amoris. Gerſon. de præceptis Decalogi c. 9.

Vide tit. Divitiæ.

§. IV.

Diſcordiarum origo.

D*Iviſit per medium.* Gen. 15. 10. Animalia dividuntur: quia inter malos ſemper ſunt jurgia, & diſcordiæ: quia, ubi quilibet quærit, quod ſuum eſt, non poteſt eſſe unitas. Aves autem non dividuntur: quia boni ſemper ſervant unitatem in vinculo pacis: Hugo Card. hic. Felix erit civitas illa, in qua hæc duo verba *meum, & tuum,* non audiuntur: eò quòd communibus rebus, quæ alicujus æſtimationis ſunt, quoad fieri poſſit, cives utantur. Dicebat Plato, teſte Stobæo ſ. 72. Duo fratres, propter morum arborem, graves habebant rixas; quovis eorum ſuam eſſe afferentes: S. Franc. de Paula charitate motus, optans lites tollere, ad orationem confugit; & ea finita ad arborem converſus: ò creatura Dei, ait, ego minimus ſervorum ejus, in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis impero tibi, ut componas litigia inter iſtos dominos temporales. Et mox arbor illa in duas diviſa partes æquales, ut quiſque dimidium habuerit. In vita ejuſdem.

Ubi non eſt Jeſus, illic ſeditiones, & lites, & prælia ſunt. Orig. tr. 35. in Matth. 27.

Si ſolus Deus coleretur, non eſſent diſſenſiones, & bella; cùm ſcirent homines, unius ſe Dei filios eſſe; ideoque divinæ neceſſitudinis ſacro, & inviolabili vinculo copulatos; nullæ fierent inſidiæ: cùm ſcirent, cujuſmodi pœnas Deus animarum interfectoribus præparet; qui clandeſtina ſcelera, & ipſas etiam cogitationes, prævidet. Lactantius lib. 5. div. inſtit. de juſtitia.

Multi vel in hodiernum uſque diem bella habent in ædibus: & hic quidem oppugnatur ab uxore, ille verò obſidetur à filio; alius autem à fratre, & alius domatur à famulo: & nemo ſubducta ratione apud ſe cogitat, quòd, niſi peccata ſeminaſſet, non in domo ſua ſpinæ, & tribuli, ſuccreviſſent: niſi peccatorum ſcintillas occultaſſet, domus non conflagraret. S. Chryſ. in Pſal. 3.

Procurandum nobis eſt, ut noſtra potiùs emendare vitia, & mores corrigere, ſtudeamus. Quæ proculdubio, ſi fuerint emendata; non dicam cum hominibus, ſed etiam cum feris, & belluis, facillimè nobis conveniet. Jo. Caſſ. de Cœnob. inſtit. l. 9. cap. 8.

S. Andreas Corſinus diſcordibus Florentinis prædicans, ſurgite, inquit, levate capita, & videte, unde veſtræ rixæ? & videtunt ſuper civitatem innumerabilem multitudinem corvorum, qui erant dæmones in ea; ex quo pacificati ſunt. Bollandus 30. Januar.

§. V.

Contra Diſcordiarum ſeminatores.

I*Ntenderunt arcum ſuum.* Pſal. 36. 14. Cùm videris aliquem, vitiis, & paſſionibus, agitatum, circuire, & perturbare omnia: nolo dubites, quòd ille ſagitta diaboli eſt; & os ejus poſuit arcum ſuum, & tetendit ſagittas verba ejus; ut ſagittet rectos corde. Orig. hom. 3. hic.

Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur: Matth. 5. 9. Beati pacifici, id eſt, pacem facientes. Sic maledicti, qui pacem impediunt: quoniam filii diaboli vocabuntur. S. Vinc. Ferr. ſ. 1. in Feſto Corp. Chr.

Inimicus homo hoc fecit. Matth. 13. 28. Admonendi ſunt, qui jurgia ſeminant; ut, cujus ſunt ſequaces, agnoſcant. In uno malo innumera peragunt: quia, ſeminando diſcordiam, charitatem, quæ virtutum omnium mater eſt, extinguunt. Sanct. Gregor. par. 3.

Non criminatrices. Tit. 2. 3. Græcè diabolus ſignificat propriè calumniatrices, quæ lites ſerunt; alioſque ad rixas, & pugnas, accendunt. Corn. hic.

Miſit ſerpens ex ore ſuo &c. Apoc. 12. 15. Os diaboli, eſt ſeminatoris diſcordiæ os. S. Bonav. ſ. 2. fer. 4. Pent.

Quidquid ſeparat fratres, Infernus eſt appellandus. S. Hieron. lib. 3. in Oſ.

Væ homini illi, per quem unitatis vinculum jucundum turbatur! Judicium profecto portabit, quicumque eſt ille. Antè mihi contingat mori, quàm audire in vobis quempiam juſtè clamitantem: *Filii matris meæ pugnaverunt contra me.* S. Bernard. ſ. 29. in Cant.

Diſcordiæ, vel odii, ignem incendentes, excludentur à conſortio Sanctorum; ſicut incendiarii excluduntur per excommunicationem à conſortio Fidelium. Germaniam lib. 8. c. 18.

TITULUS XII.

DISCRETIO.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

E*Go ſequar paulatim veſtigia eius.* Gen. 33. 14. *Sicut videro parvulos meos poſſe.* Diſcant hoc indiſcreti, qui, non expenſis ſuis viribus, curſim feruntur per viam Spiritus; ut antè deficiant, quàm perficiant iter. Did. Niſſ. polit. cœl. p. 2. lib. 7. cap. 9.

Noſti Domine, quòd parvulos habeam teneros &c. Geneſ. 33. 13. 14.

Ibant in directum vaccæ-non declinabant, neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram. 1. Reg. 6. 12. ità & ſancti viri. Mendoza hic.

Inter medios fines. Marci 7. 31. Infenſus eſt Deus extremis. Tranſiit Dominus inter media duo confinia: ut doceret, quà eundum, ſi proſperum viarum noſtrarum exitum velimus, medium tenendum. Did. Niſſ. D. 11. Pent.

Omnis vallis implebitur, & omnis mons, & collis, humiliabitur. Luc. 3. 5. S. Greg. Nyſſ. tr. 2. in Pſal. cap. 9. jubet compleri valles, & complanari colles, & montes: quod mihi nullo alio conſilio dixiſſe videtur; quàm, ut oſtenderet; in virtutis ſtudio exceſſum, defectumque; ſeu nimium, & parum, diligenter attendendum

Digitized by Google

dum eſſe: ut, neque per defectum boni, virtutis rationem quaſi excavemus, & exinaniamus; neque etiam, per exceſſum, reddere inæqualem conemur. Id. ib.

Omni ciborum ſal ſalubre eſt condimentum, ſi menſura non deſit; alioquin ſinè modo & ipſum perit; &, quod ſalierit, perdit: amarat enim nimietas, quod poterat condire menſura. Id. Dom. 3. Paſch.

§. II.

Diſcretio commendatur.

IN camo, & fræno, maxillas eorum conſtringe, qui non approximant ad te. Pſ. 31. 9. Hebr. *in flagello, & fræno*. Fræno utimur, ut præceps brutum coerceamus; flagello, ut ignavum excitemus. S. Petr. Dam. l. 6. ep. 26. in conventu ſpiritualium fratrum tunc diſcretionis ordo congruè geritur, ſi moderatio Rectoris imitetur diligentiam equitis: ille ſiquidem calcaribus utitur, ut impellat; fræno, ut reprimat. Id. ib.

Attingit à fine uſque ad finem fortiter; & diſponit omnia ſuaviter. Sap. 8. 1. Rich. à S. Vict. p. 2. in Pſ. 44. à fine inchoationis uſque ad finem conſummationis. Tu fortiter inchoas, tepidè conſummas. Cur hoc? niſi quia non diſponis omnia ſuaviter; nec ſcis operari ſapienter: incipis, curris, feſtinas, anhelus laſſaris, deficis; non dicam ad finem, ſed nec ad medium pertingis.

Quidquid cum diſcretione feceris, virtus eſt; quidquid ſinè diſcretione geſſeris, vitium eſt. S. Iſidor. l. 2. ſoliloq. c. 16.

Eſt diſcretio non tam virtus, quàm quædam moderatrix, & auriga virtutum, ordinatrixque affectuum, & morum doctrix. Tolle hanc, & virtus vitium erit. S. Bern. ſ. 49. in Cant.

Semper, quod mediocritatem cuſtodit, amabile eſt; quod verò modum non ſervat, injucundum. S. Chryſ. hom. 16. in acta.

Cùm nihil aliud ſit virtus, quàm affectio ordinata, & moderata; ex intentione bona agitur, ut ſit affectio ordinata; & per diſcretionem efficitur, ut fiat moderata. Rich. à S. Vict. de arca myſt. c. 23.

Optima inter virtutes noſcitur eſſe diſcretio; quæ gradiens inter bonum, & malum; inter bonum, & bonum; inter malum, & malum; inter opinionem, & verum; inter voluptatem, & neceſſitatem; inter virtutem, & famam; inter competentia corpori, & ſpiritui: ſemper ad tutiora declinat, devitatque pejora. Sim. Caſſ. l. 7. cap. 1.

Coram S. Dominico tripudiabat dæmon cantans: magis & minùs! magis & minùs! Cùm autem adjuratus ab eo eſſet, quid ſibi hoc vellet? reſpondit: quòd, quidquid ipſi lucrantur in hoc Mundo, totum ſit per majus & minus: medium autem eſt, quod placet Deo, & diſplicet diabolo. S. Vinc. Ferr. ſerm. 4. Dom. 4. Advent.

§. III.

Diſcretio ſpirituum.

DEntes tui ſicut greges tonſarum. Cant. 4. 2. Dentes ſunt diſcuſſiones diſcretionis; quibus meditationes ſpirituales, & cogitationes cordis, teruntur, & comminuuntur, ac diſcernuntur: an puræ ſint, & veraciter bonæ? an ſint à Deo, vel à ſpiritu malo, vel à corde humano? Rich. à S. Vict. ſ. 17. in Cant.

Naſus tuus ſicut turris Libani. Cant. 7. 4. Rectè per naſum diſcretio exprimitur, per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Unde & in laude Sponſæ dicitur: *naſus tuus &c.* quia nimirum S. Eccleſia, quæ ex cauſis ſingulis tentamenta prodeant, per diſcretionem conſpicit; & ventura vitiorum bella ex alto deprehendit. S. Greg. l. paſt. off. p. 1. c. 11.

§. IV.

Indiſcretio.

DOmine, tu mihi lavas pedes? - non lavabis &c. Jo. 13. 6. 8. *Domine, non tantùm pedes meos, ſed & manus & caput.* v. 9. Chryſoſt. in recuſando vehemens Petrus, & in permittendo vehementior.

Plerumque virtus, cùm indiſcretè tenetur, amittitur; cùm diſcretè intermittitur, retinetur. S. Greg. 28. mor. c. 6.

Ferunt in proceſſione Crucem ſinè candelis accenſis, qui ferunt Crucem pœnitentiæ ſinè diſcretione. Stella de cont. van. par. 3. cap. 69.

Non vult Deus, ut deſtruas corpus, ſed vitia: hodie currere, & cras fatigatum jacere, non eſt fructum facere, ſed impedire. Hodie nihil, & cras nimiùm habere, non eſt paupertatem amare, ſed cupiditatem nutrire. Hodie neceſſaria reſpuere, & cras ſingularia velle; non eſt abſtinentis, ſed gulam irritantis. Hodie non velle comedere appoſita, & cras de exiguo murmurare; non eſt judicium animæ abſtinentis, ſed monſtri impatientis. Hodie tantùm legere, & ſcribere, ut doleat caput; non eſt animum paſcere, ſed ad alia opera bona impotentem reddere. Id. ib.

TITULUS XIII.

DIVITES.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

DIvites eguerunt, & eſurierunt. Pſalm. 33. 11. Hebr. *Leones*. Chald. *catuli leonum* eguer. & eſurierunt.

Confringatur rota ſuper ciſternam. Ecclæ. 12. 7. Bene comparat Salomon vitam hominum rotæ ſuper ciſternam: nam ſicut, aliis urnis repletis aliæ vacuæ ſunt; ſic in Mundo, ut aliqui diteſcant, alii debent fieri pauperes. Stella p. 2. c. 88.

Venatio leonis onager in eremo; ſic & paſcua divitum ſunt pauperes. Eccli 13. 23. Inſidiatur quaſi leo in ſpelunca. Pſ. 9.

Sicut ignis, qui comburit Sylvam. Pſal. 82. 15. Per Sylvam divites intelligimus. In ſylva eſt copia arborum infructuoſarum: ſic in talibus copia divitiarum, quæ infructuoſæ ſunt. Hugo Card. hìc.

Lupus & agnus paſcentur ſimul. Iſa. 65. 25. Lupum vocat divitem, agnum verò pauperem. S. Chryſoſt. tom. 6. ſerm. de inob. hom.

Aquila grandis - plena plumis Ezech. 17. 3. S. Greg. 31. mor. 19. Aquila eſt Nabuchodonoſor præ multis divitiis plenus plumis. Aldrovandus Ornithol. cap. 1. Plumæ ſignificant opes, quibus abundabat: nam plumæ regum ſunt opes. Sicut enim aquila ſinè plumis volare nequit; ità & principum dignitas omnis, niſi pecunia, quæ belli nervus eſt, fulta; enervis, & robore carens, facilè corruit. Cornelius hìc.

Ululate quercus Baſan. Zachar. 11. 2. Chald. *ululat ſatrapa provinciarum*. Quaſi inter homines idem ſit dives, quod inter arbores quercus: quippe quercus frugifera eſt, ſed ſuibus alendis, non hominibus. Sic divites, inſtar quercus, canibus, & equis, alendis invigilant. Baeza t. 2. l. 10. c. 8. §. 3.

Filius (reguli) *infirmabatur Capharnaum.* Jo. 4. 46. S. Anton. ſer. 21. Trinit. *Capharnaum* interpretatur *ager pinguedinis*, vel *villa conſolationis*. Sim. Caſſ. lib. 1. c. 18. amor ejus ægrotaverat in pinguedine Mundi. In abundantia temporalium rerum habita vel quæſita, infirmatur hominum amor; qui, dum habet abundè, quod habendum eſt temperatè; ipſa intemperie eſt ægrotus. Pſ. 72. 7. *prodiit quaſi ex adipe iniquitas*. Sylv. hìc q. 6.

Valles dicuntur homines divites; quia vallis eſt terra delicioſa, & pinguis. S. Vinc. Ferr. ſer. 1. fer. 6. poſt Cineres.

§. II.

Divites ſunt alieni à Deo, virtute &c.

CAin agricola. Gen. 4. 2. quia divites hujus Mundi terram, & carnem ſuam, colunt quaſi Deum. Hugo Card. hìc.

In via teſtimoniorum tuorum delectatus ſum, ſicut in omnibus divitiis. Pſ. 118. 14. Ideſt, delectatus ſum ambulare in via teſtimoniorum tuorum, ſicut delectantur avari in omni copia divitiarum. Magnus ſanè affectus, & rarus, apud homines; cùm è contrario ſoleant plerique pro tenui luto contemnere omnia mandata Dei. Bellar. hìc.

Gloriam regni tui dicent. Pſalm. 144. 11. Qui creſcere ſtudent potentia, & divitiis, & alios ſupergrediuntur; iſti non magni, ſed inflati ſunt; non ſunt ſucco pleni, ſed vento diſtenti. Idem hìc.

Rogabat illum quidam de Phariſæis, ut manducaret cum illo. Luc. 7. 36. Hic adumbratur mundialium principum vanitas, qua ſe fallunt; non ipſi ad Deum relictis ſuis ire cupientes, ſed Deum ad ſe vocantes; ut Deus eorum aſſideat menſis, eorum conformetur affectibus, & voluptatibus. Baeza t. 2. l. 6. c. 6. §. 1.

Extollens vocem quædam mulier. Luc. 11. 27. Confuſio magna eſt, quòd ſapientes, & divites, omnes taceant; & quædam muliercula, cujus nulla ratio habebatur, ipſa ſola pro honore Dei reſpondeat. Quando fidei noſtræ volumus teſtes adhibere, quærimus homines honoratos, & præcipuos, qui inveniri poſſunt. At verò Dei Filius conſultò videtur gentem abjectiorem quærere, quæ pro ejus honore reſpondeat. Ingredientem in Jeruſalem pueri, & plebs, laudaverunt; in cruce latro, & hodie mulier quædam. De paſtoribus Bethlehemiticis Lucas 2. 20. *reverſi ſunt paſtores glorificantes, & laudantes Deum*; quod de Regi-

bus

hus non meminit Matthæus. Piſcatores tum per Mundum laudaverunt. Voluit his ſignificare Dominus, quàm difficulter divites, & potentes hujus ſæculi poſſint diſponi, ad hoc, ut honori Dei conſulant, & pro eo reſpondeant. Diez. Conc. 1. Feſto B.V. ad Nives.

Scenopegia. Joan.7.2. id eſt, feſtum Lunæ obſervant, qui gaudent de abundantia temporali, quæ ſignificatur per Lunam. Hugo Card. hic.

S.Aug. ſer.109. de temp. loquens de fumo: vides magnam molem? habes, quod videas; & non habes, quod teneas: ſolidior eſt fumus igni proximus, & terræ proximus; attenuatus evaneſcit, & diſperit; quando ſe multùm extulerit. q.d. ex inflammata ligni congerie prodit fumus; ut, niſi doceret experientia, ipſum brevi dilapſurum, cruciaret ſpectantes. Modò ſe attollit in ſublimem turrim, mox ſe in arcem latè patentem format, dein in nubem diffunditur; tandem putatur viam in cœlum facere, & ſedem inter aſtra ponere. Habes, quod videas in pompa Mundi. Veſtes ſunt auguſtæ, tituli illuſtres, ſaltationes frequentes, reditus copioſi, ampla juriſdictio, comitatus nobilium frequens: an accedant virtutes, patiens audientia, largitiones &c. novit omniſcius. Oliva t.3. Conc. de Imm. Concept. Luna cùm apparet nobis ſplendidior, & majori luce fœta, tunc à ſole remotior eſt, & ipſi ex adverſo oppoſita, ea parte obſcurior, qua Empirium ſpectat. Contingit non rarò eos in Angelorum conſpectu minùs conſpicuos, & magis obſcuros; qui ad oculos noſtros refulgent majori lucis copia. Id. ib.

Homines ſi fiant magis divites, minùs fiunt homines. S. Bonav. ſ.74. in Iſ.

§. III.

Divites diteſcunt aliena inopia.

Q*Uomodo tam citò invenire potuiſti? - voluntas DEI fuit*. Gen. 27.20. Pete ſimiliter à divitibus: Sub mentito divinæ voluntatis pallio fraudes, furta abſcondunt. Vidiſti perſonas inopes, & quas à veſte lacera mendicas putaſſes; poſt paucos annos fortunam itá mutaſſe, ut aureorum millia compararint; famulos, equos, rhedam, domum amplam. Petite unde tam citò divites? DEI gratia, dicent, induſtriæ attribuendum; ita DEUS juvit, itá voluit: ſed fraudes ſunt Jacob. Paoletti. Dom.3. Adv.

Boves macræ devoraverant pingues. Gen.41.4. Nunc fit contrarium. Sylveira in Jo.6.

Videns Moyſes populum, quòd eſſet nudatus. Exod. 32. 25. Non potuit non ſpoliari populus à miniſtris, cùm inauguratus eſt vitulus: vituli gloria de paupertate cunctorum extructa eſt. Nazera in Joſ.10. §.37.

Sol contra Gabaon nè movearis. Joſ 10. 12. Abulenſ. quæſt. 22. quærit: an omnia ſidera ſteterint? Reſpondet: videtur dicendum, quòd non fuerint mota; ſed ſtante cœlo Solis, tota cœleſtis machina ſteterit, & etiam ipſum primum mobile. Quia ſol candidior refulſit, quaſi micare nequeat ſinè Lunæ depreſſione, ſinè cœlorum violentia, & ſtellarum injuria. Sic anguſta Mundi gloria eſt, ut unius proſperitas de plurium eudatur ærumnis. Plurima ſidera cadunt, ut Phœbus lucidior reſurgat. Idem ibid.

Beatus dives, qui inventus eſt ſine macula, & qui poſt aurum non abiit. Eccli. 31. 8. Palacius: ſi aurum ad te jure venit, tu poſt illud non abis; ſed ſi aurum injuſtè quæris, tu poſt illud abis. Si gratioſo dono, ſi hæreditatis jure, ſi juſta arte, aurum comparo; aurum ad me venit: ſit per fas, & nefas, illud conquiro: ſi propter illud res divinas violo, aut Eccleſiæ leges tranſgredior, poſt aurum vado; ac poſt illud toto affectu, & conatu, quaſi mancipium, ſequor, & feror. Sic Judæi dicebantur ire poſt Deos alienos, cùm, relicto Deo, illos colebant, Cornelius hic.

Hæc omnia tibi dabo &c. Matth.4.9. Auth. Imp. hom.5. in Matth. uni dare non poterat omnia, niſi ab omnibus tolleret omnia. S. Chryſol. ſerm. 122. ait epulonem artificiosè nuditate veſtitum: cujus nuditate? multorum, quos nudavit, ut veſtem ſibi teneret.

Epulabatur quotidiè ſplendidè. Luc. 16. 19. Ipſius menſa multorum pauperum conſtabat ſanguine; & ipſius pocula multorum, quos ad laqueum coegerat, rubebant cruore. Quanti necantur, ut vobis, quod delectat, paretur! funeſta fames veſtra, funeſta luxuries. Ille de ſummis culminibus ruit, ut frumentis ampla veſtris receptacula præpararet: ille de ſublimi arboris cacumine decidis, dum genera uvarum explorat; quæ deferat, quibus digna convivio tuo vina fundantur. Ille mari merſus; dum veretur, nè piſcis menſæ tuæ deſit, vel oſtrea. Ille brumali frigore, dum lepores inveſtigare, aut laqueis ſtudet aves captare, diriguit. S.Ambr. l. de Nabuth c.5.

Erat publicanus, & ipſe dives. Luc.19.2. Victum publicani non aliunde, quàm ex pauperum lacrymis habent. Theophylactus hic.

§. IV.

Divites impunè peccant.

H*Æc dicit Dominus Deus Iſrael: anathema in medio tui eſt, Ieruſalem*. Joſ.7.13. Et nihilominus Achan de Jericho Spoliis nonnulla clam furatus, non capit fugæ conſilium, nec ſortes antevertit. Quæ cauſa? quia nobilis, aliaſque jam auro dives, non timuit ſortes, non expavit flammas imò putavit, etſi crimen cœleſti indicio reperiretur, pœnam haud infligendam. Abul. q.42. non putavit, pœnam magnam eſſe infligendam, quamquam reperiretur furtum: ideo non receſſit de caſtris. Divites, perverſo Sæculi more, nec infamiæ, nec criminis, ſunt obnoxii ſuppliciis. Qui numm[illegible]um adeptus eſt patrocinium, impunè peccat; quaſi pecu[illegible]erum baptiſmus, & reatuum abſolutio. Ridicula habe[illegible]tis accuſatio: nam fruſtra jure agitur, qui auri defenditur [illegible]entia. Nazera in Ioſ.7.§.19.

Iudicate egeno, & pupillo: humilem, & pauperem juſtificate. Pſ. 81.3. Juſtificatio ſupponit culpam, & delet præcedentem maculam. Dicat ergo, peccatorem juſtificate, aut pauperem eripite. Paupertati juſtificationem prudenter exoptat: quia ſcit, apud humanos Judices, & tribunalia, pauperem ſemper, uti peccatorem, damnari; cùm dives abſolvatur ut juſtus. Id. in Joſ. 9. §20.

§. V.

Divites periculis obnoxii.

DIves quidem nihil aliud mihi eſſe videtur, quàm civitas abſque muris in agro ſita, & undique inſidiantibus expoſita. S.Chryſ. hom.13. in acta.

Non aliter in divites Sathan inſilit, quàm canis quiſpiam panis buccellam, aut placentam, de manu parvuli abrepturus. Id. in ep. Rom.3. ſerm.7.

Quem non metuit dives? an non latrones? an non potentes? an non invidos? an non calumniatores? & quid calumniatores? aut latrones, dico? familiares ſuos ſuſpectos habet. Id. hom.35. in ep. 1. ad Corinth. c.4. Vide plura hic.

Quemadmodum paſſer, & à pueris, & à viſco, capitur, & à laqueis, & ab aliis innumerabilibus; ita etiam qui eſt dives, & ſuorum, & hoſtium petitur inſidiis; & in majore, quàm ille, verſatur periculo. Id. in Pſ.10.

Facilè amittunt cœleſtia, qui terrenis abundant. S. Laur. Juſtin. l. de caſt. connub. cap.4.

§. VI.

Divites ſunt miſeri.

H*Omo quidam erat dives*. Luc.16.19. Hunc, tamquam durum, & in pauperes inhumanum, Dominus anonymum, nominiſque expertem, inducit: nempe ut exemplo id confirmet, quod per prophetam de iis aliquando pronuntiaret, qui DEUM non metuunt. Pſ.15. *Nec memor ero nominum eorum per labia mea*: pauperem verò proprio nomine deſignat; ſiquidem tales in DEI lingua, & ore, obverſantur. S. Titus Boſt. hic.

Erat quidam mendicus nomine Lazarus. Luc. 16. 20. Ubi ergo nomen divitis? nuſquam: quippe qui nomine careat. Quantæ divitiæ! arbor foliis vernans, ſed fructu deſtituta: quercus in altum protenſa, quæ glandem brutis animantibus in cibum ſuppeditat. S.Chryſ. t.6 tr. in terræ mot.

Leoni X. alchimiſta librum dedicaverat de arte aurum conficiendi. Cùm ſperaret magnum honorarium, tandem Papa crumenam bene magnam homini dedit, inquiens: quoniam aurum tibi ipſe conficere potes, dari tibi ſolùm neceſſe eſt, quò illud recondas. Sic DEUS cum iis agit, qui omni ſtudio aurum comparant: dat eis vacuam crumenam, ut impleant ipſi. Et quia in conatu ſuo ſæpe deficiunt, burſa vacua manet. Ionghen p. 3. Exh.4.

§. VII.

Divitum conditio in morte.

D*Ormierunt ſomnum ſuum, & nihil &c.* Pſ.75.6. Dormierunt enim in cupiditatibus ſuis; delectat illos: tranſit ſomnus iſte, tranſit vita iſta; *& nihil invenerunt in manibus ſuis*, quia nihil poſuerunt in manu Chriſti. Vis aliquid invenire in manibus

ſuis

Digitized by Google

inſidias, deſiciendi uſu ipſo vetuſtatis edidicit. Si imparatum invenerit militem Chriſti, ſi rudem, ſi non ſollicitum; ac toto corde vigilantem; circumvenit neſcium, fallit incautum, decipit imperitum. S.Cyprianus de Exhort.Martyrii in Præfat.

S. Rupertus in Gen. l.3. c.2. vocat diabolum cauponem nequiſſimum.

Doloſus impulſor celat ſe nunc ſub habitu Theologi, nunc Prædicatoris, nunc Confeſſarii, nunc Religioſi: nunc ſolitarii; nunc Prælati: & ita ſe formas vertit in omnes. Finxit ſe Theologum loquens ad Evam: *cur præcepit vobis Deus?* Gerſon. Centiloq. decade 7.

§. IX.

Quos, & quibus viis, tentet diabolus.

DIi *montium ſunt dii eorum; ideò ſuperaverunt nos &c.* 3. Reg. 20.23. In campeſtri victus, ſuperatuſque eſt Adam; in hac Salomon dejectus eſt valle. Oſorius D.1.Quadr.

Hæc omnia tibi dabo. Matth.4 9. O ſi hodie diabolus regna promitteret, quantos haberet adoratores! pro aureo, vel argenteo, nummo homines mille perjuria, & peccata committunt; quid facerent pro regno? S.Thom.Viſl.D.1.Quadr.

Si Filius DEI es, mitte te deorſum. ib. O quàm ſtulta hæc ſuaſio! nimiumque perverſa, ut Filio DEI diceret: *mitte te deorſum.* Numquid non rectiùs dixiſſet, ſi Filius DEI; aſcende in cœlum? Quod utique ſi faceret Dominus, verè illum Filium DEI eſſe comprobaret. Sed inimicus cœli, nè tentando quidem aſcenſum vult ſuadere cœleſtem; deorſum, & in ima provocat; quia optat omnes cadere, qui ſe ſentit præ omnibus cecidiſſe: S. Maximus hom.2. de jejun. Quadr. Sic ſuis ſuadet; ſic ſuis providit ſemper; ſic ſuos elevat, ut de alto præcipitet validius in ruinam. S.Chryſol. ſ.13. Adeò cavet in hominibus aſcenſus cœleſtes, ut nec per tentationem hoc ſuggerat: quia maximè affectat, ut omnis humana cogitatio à cœlis ſit aliena, & terris affixa. Sylveira hic q.27.

Omnium diſcutit conſuetudines, ventilat curas, ſcrutatur affectus; & ibi cauſas quærit nocendi, ubi quemque viderit ſtudioſius occupari. S.Leo ſ.7.in Nat.D.

Neque perſequitur, & impugnat Chriſti adverſarius, niſi caſtra, & milites Chriſti. Hæreticos proſtratos ſemel, & ſuos factos, contemnit, & præterit: eos quærit deiicere, quos videt ſtare. S.Cyprianus ep.58.

Nemo diù tutus eſt periculo proximus: nec evadere diabolum ſervus Dei poterit, qui ſe diaboli laqueis implicavit. Id.ep.62.

TITULUS VI.

DIES.

§. I.

De die Dominico.

DIei Dominici nomen ab Apoſtolis. S.Ignatius M. ep. ad Magneſianos vocat: reginam, & principem omnium dierum. Chryſoſt.hom.3. de Reſurr.diem panis, & diem lucis. Apud Baron A 58.n.87. primam feriam. Diem remiſſionis Concil.Carthag.4.can.82.Diem Solis S.Maximus hom.3. Pent.Gavanthus tit. 12.

Dominicam diem Apoſtoli ideo religioſa ſolemnitate ſanxerunt, quia in ea Redemptor noſter à mortuis reſurrexit; quique ideo Dominicus appellatur, ut in eo à terrenis operibus, vel à Mundi illecebris, abſtinentes, tantùm divinis cultibus ſerviamus: dantes ſcilicet diei huic honorem, & reverentiam, propter ſpem reſurrectionis noſtræ; quam habuimus in illa. S.Iſidorus de offic Eccleſ.c.24.

Ipſe dies Dominicus eſt primus dies Seculi. In ipſo formata ſunt elementa Mundi; in ipſo creati ſunt angeli; in ipſo quoq; à mortuis reſurrexit Chriſtus; in ipſo de cœlis ſuper Apoſtolos Spiritus S. deſcendit, manna eodem die in eremo de cœlo datum eſt. Id.ib.

§. II.

Varia de aliis diebus.

DIes Paſchæ, ſive prima azymorum, quo Hebræi egreſſi ex Ægypto, fuit dies Veneris, Deo ita diſponente: ut ſignificaret diem veneris, quo Chriſtus Phaſe noſtrum immolatus eſt &c. Cornelius in Ex.12.

In die furoris ſui. Threnor. 2. 1. quia in die ſalutis ſuæ noluit obſervare diem Domini, quem Abraham Pater ejus viderat, & gaviſus eſt; idcirco impegit in diem furoris DEI. S. Paſchaſius hic.

Olim dies à ſolis ortu uſque ad occaſum, in 12. horas dividebatur, juxta illud Chriſti Jo.11.9. *Nonne duodecim ſunt horæ diei.* Dividebatur dies in quatuor partes; quarum quævis tribus horis conſtabat. Hora prima diei illa erat, qua ſol oritur: & ideo, pro anni curſu, breviores, vel longiores, horæ. Undecima hora erat una ante ſolis occaſum. Barradius t.3.l.5.c.16.Dom.Septuag.

Veſpere autem Sabbathi. Matth. 28. 1. Gentiles nominant dies appellationibus planetarum, & deorum ſeorſum; ut eorum ſemper memoriam habeant: Chriſtiani autem nominibus *feriarum:* quia ſemper feriandum, ſeu deſiſtendum, à peccato. Dion. Carth. hic.

Et quidem in hac die tua. Luc.19.42. Dies, & vita tota hominis probi, dies eſt DEI: nam tota vita DEI operibus intentus eſt. At improbi dies ipſius ſolùm dies eſt: tota enim vita gulæ, genio, &c. indulgens. Ipſo tranſacto die inquit Job 8.9. *ſicut umbra dies noſtri.* Stella in Luc. 10.

Dies iſta (Jovi ſancti) multiplicibus myſteriis honoratur.-Hodie reconciliantur Eccleſiæ peccatores; & ejecti foris ad matris ubera reducuntur. - Hodie patent carceres; & damnati libertate donantur. S.Cyprian.de unct.chriſm.

Eximia bona, & mala, ſub cœlo, in die ſexto ſunt condita: illa à Deo, iſta ab homine. Sim.Caſſ.l.1.c.2.

TITULUS VII.

DIFFICULTATES

Et impedimenta.

§. I.

In bono animosè vince.

Ex Veteri, & Novo.

ABraham non deſtitit à ſacrificio, ob aves deſcendentes, & impedientes: ſed ad veſperam uſque abigit, & in ſancto opere perſeverat, donec ſol occumbat. Gen.15.12.

Conatur Laban, Gen.31.23. impedire iter Jacob revertentis in patriam: ille verò non acquieſcit; ſed perſequitur fortiter, feliciterque pertingit.

Hebræi ex Babylone reverſi conantur reædificare templum Domini: populus terræ conatur impedire; at illi non deſiſtunt; immò una manu faciunt opus, altera gladium tenent. 2.Eſdræ 4. 17.

Quoniam in te eripiar à tentatione, & in Deo meo tranſgrediar murum. Pſ.17.30.S.Greg.l.26 mor.c.10.

Murus eſt, omne, quod itineri noſtro obiicitur; nè ad eum, qui diligitur, tranſeatur. Sed murum tranſgredimur, cùm præ amore ſupernæ patriæ, quæ in hoc Mundo fuerint objecta, calcantur. Rom.12.12. *Spe gaudentes, in tribulatione patientes.* Pinna in Eccl.Ethol.174.

Eſto firmus in via Domini. Eccli.5.12. Philo l. quòd omnis probus ſit liber: invictus animus, rationis rectæ placitis confirmatus, cedit nemini. Colebat Plutarchus conſtantiam Fabricii, qui, reſpuens Pyrrhi regis munera, cùm ſubitò à tergo ejus elephas barriens, à Pyrro terrirandi cauſa immiſſus apparet: me, inquit, nec aurum heri, nec bellua hodie; fecit attonitum. Quocirca gloriosè audit: facilius eſt, ſolem à ſuo curſu, quàm Fabricium à ſuo propoſito, deducere. Cornel.hic.

Aſcenderunt ſupra tectum. Luc.5.19. Fortiores hi impedimentum ſibi oblatum, nè ad Chriſtum accederent, mirabiliter, perfoſſo tecto, ſuperarunt. Sic impedimenta virtutum vincenda. Barradius hic t.2.lib.5.c.20. Impedimento erat domus, & hominum turba; ſed, ut ait S.Bonav. in Luc. 5. Veram fidem impedimenta non retrahunt, ſed accendunt. Id.ib.

Ipſe verò multò magis clamabat, fili David miſerere mei. Luc.18. 39. Tantò ejus affectio in ſeipſo accendebatur, & fortior, calidiorque fiebat, atque in valentiorem vocem erupit; quantò majorem contradictionem, & reſiſtentiam, ſentiebat. Dion. Carth hic.

Volumus venire ad vos; ſed impedivit nos Sathanas. 1. Theſſ. 2. 19. Dæmon fervidè officia charitatis exercendæ impediebat; ſed fervidior Paulus à generoſo conatu non deſiſtebat. S. Chryſ. hom. 1. ad pop.Antioch. quoties igitur fruſtrati fuerimus, toties ſpiritualia aggrediamur; neque dicamus, quare Deus impedimenta permiſit? propter hoc enim permiſit; ut tu promptitudinem tuam multò magis demonſtres, & multum amorem. Amantis enim maximè eſt, numquam ab his, quæ amato complacent,

abſi-

abſiſtere, Mollis, & ignavus, ex primo ſtatim impetu concidet; vehemens autem; & excitatus, etſi millies interpelletur, tantò magis divinis rebus inſtabit, quantùm in ſe eſt, omnia implens. Ramirez in ep. Chr. Apoc. 2.

Legi apud quemdam ſapientem: non eſt vir fortis, cui non creſcit animus in ipſa rerum difficultate. S. Bern. ep. 256.

§. II.

Difficultates Deus complanat.

Filios Iſrael impedire conatur Pharao; rubrum ante ſe mare habens: Dominus tollit impedimenta, ut progredi poſſent. Ex. 14. 9. 10. &c.

Surge, & tranſi Jordanem, tu & omnis populus tecum. Joſ. 1. 2. Licèt fluvius profundus eſſet; nec pontem aut cymbam, haberent ad illum traiiciendum; ſed Deus, ais favens, aquas diviſit, & iter patefecit. Ex quo apparet, Deum, cùm difficilia imperat, difficultates amovere. Diez Dom. 14. Pent. Conc. 1.

In manibus portabunt te, nè fortè offendas ad lapidem. Pſ. 90. 12. Lapides in via, ſunt omnia impedimenta, quæ occurrunt in hac vita, ſive temporalia, ſive ſpiritualia, ſcandala, tentationes, perſecutiones, & his ſimilia. Bellarminus hic.

Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto &c. Cant. 8. 5. id eſt, licèt aſcenſus aſper, & arduus ſit; ſinè labore, immò plena deliciis, aſcendit. Et mox dant rationem: quia *innixa ſuper dilectum ſuum.* Nam ſi ità non aſcenderet, valdè ſatigaretur. Uni S. Bern. fruſtrà ſponſa nititur, ſi non innitatur; ſi autem innititur, omnia poſſibilia ſunt innitenti ſuper eum, qui omnia poteſt Diez D. 14. Pent. Conc. 1.

Animalia ibant, & revertebantur, in ſimilitudinem fulguris coruſcantis. Ezech. 1. 14. O virtus ignis divini, qui terrena animalia convertit in ſplendida, frigida in ardentia, tarda in celerrima; alas igneas præbet ad obediendum, & diſcurrendum per orbem; pennas ignitas ad aſcendendum; omnia impedimenta, ut ſulgur, vincit omnes difficultates ſuperat. De Ponte in Cant. 1. Exhort. 8. §. 4.

Quis tu mons magne coram Zorobabel? in planum &c. Zach. 4. 7. S. Cypr. l. 2. epiſt. Poſtquam cœlitus ſpiritu hauſto in novum me hominem ſecunda nativitas reparavit; mirum in modum protinus confirmare ſe dubia patere clauſa, lucere tenebroſa; facultatem dare, quod priùs difficile videbatur; fieri poſſe, quod impoſſibile putabatur. Mons hic, omnes æmuli, & potentes adverſarii Judæorum; qui volebant, aut certè facilè poterant, impedire fabricam templi. Chald. *quid tu reputaris regnum ſtolidum coram Zorobabele? nonne quaſi vallis?* q. d. quid ſunt Monarchæ Perfidis, qui videntur eſſe montes excelſi, ut ſe tibi ò Zorobabel opponant in fabrica templi? ecce ego eos in planitiem deducam; id eſt, humiliabo coram te. Ita Deus piis regibus, & quibuſvis Fidelibus, complanat difficultates, quæ maximæ reipſa erant, vel puſillanimis eſſe videbantur, ad extirpandam hæreſim, aut vitia inolita; adeò, ut ipſi mirentur, ſubitò illas, quaſi in planum deduci, & evaneſcere. Spes ergo in Deum omnes montes complanat. Cornelius hic.

Quis revolvet nobis lapidem? Marci 16. 3. Erat ſaxum magnum; ſed non ſunt deterritæ à præſtanti bono opere: pergunt, non deſpondent animum: quodque minimè putabant, lapidem ab Angelo revolutum inveniunt, apertumque ſepulchrum. Docent nos, nè puſillanimes ſimus, animumque objectis difficultatibus nè deſpondeamus. Deus enim, etſi lapides eſſe videantur magni, revolvet, difficultates complanabit, Barradius hic t. 4. l. 8. c. 6.

§. III.

Chriſtus Dominus difficultates complanavit.

F*Luent ad eum omnes Gentes.* Iſ. 2. 2. Nota miraculum: flumina enim deorſum fluunt; hic verò fluunt ſurſum, in altiſſimum montem aſcendendo. Hoc facit gratia Chriſti, quæ ſurſum corda rapit. Cornelius argumento in Iſ. 1.

Et ego reficiam vos. Matth. 11. 28. Non dicit, tollam laborem, ſeu onus veſtrum; ſed, refocillabo vos. Non promittit Chriſtus, tollere labores, & malorum onera, in hac vita; ſed reficere interiori pabulo mentes, animoſque hominum venientium ad eum, Cajetanus hic. Id eſt, confortabo, & conſolabor vos, minuendo gravitatem laboris; ut opera bona, quæ cum difficultate, tædioque, feciſtis; cum fervore, & gaudio, facere inchoetis. Dion. Carthuſ. hic.

Petrus ambulabat ſuper aquam. Matth. 14. 29. Priuſquam Deus fieret homo, homines non deambulabant ſuper aquas; ſed per ſiccum tranſibant. Sic ad ingreſſum Iſrael mare dividitur Ex. 14. 21. Per arentem alveum tranſit Iſrael Jordanem. Joſ. 3. 15. Eliſæo diviſæ ſunt aquæ huc, atque illuc, & tranſit, ſcilicet per ſiccum, ut ibi explicat Abul. 4. Reg. 2. 14. At ubi Deus factus homo, deambulat Petrus ſuper fluctus ſemel, & iterum; & plures alii Sancti. Mare notat. Mundum plenum fluctibus calamitatum. Et antequam Chriſtus pelagus hoc calcaret, cuncti id horrebant; at ubi ille ſuper illud inceſſit, plures habet aſſeclas. Sylveira in Luc. 5.

Et aſpera in vias planas. Luc. 3. 5. Patientia ſua Chriſtus lenivit omnes aſperitates, morte montem Martyrii; humilitatis, virginitatis iter, antea aſperrimum, à paucis tritum; modo à plurimis curritur. Stella in Luc. 3.

Omnis vallis implebitur. Luc. 3. 5. Tertull. l. 5. contra Marcion. Chriſtus colles æquabit vallibus, & obliqua diriget in rectitudines, & campos: quia omnes Legis difficultates, in Evangelii facilitates, & æquitates, convertet. Titus Boſtr. per valles, difficultates in via virtutis occurrentes; per montes, & colles, malignos ſpiritus; & internas, cæteraſque, perturbationes interpretatur. Sylveira hic.

§. IV.

Difficultatum origo ex ignavia, & timore.

I*Ter pigrorum, quaſi ſepes ſpinarum; via juſtorum abſque offendiculo.* Prov. 15. 19. Hebr. *via pigri, velut ſenticetum ſpinarum, & ſemita rectorum complanata.* Alludit ad hortos ſepibus ſpinarum obſeptos. Sicut enim viator, qui vult fructibus hortorum gaudere, neceſſe eſt, ut ſepes ſpinoſas tranſeat; ſic, qui vult fructibus virtutum frui, ſepes tentationum, & difficultatum, perrumpat. Genuinè ſic explicatur: iter ad honeſtas virtutes pigris videtur nimis durum, arduum; imperium quaſi ſpinis ſeptum: via autem juſtorum, qui ſtrenuè progrediuntur in via juſtitiæ, abſque offendiculo, facilis, & tuta. Cornelius hic.

Dicit piger, leo eſt foris. Prov. 22. 13. Syr. *dicit piger, quando mittitur, leo in via.* Pigri enim, nè cogantur laborare, & labore ſibi victum parare, fingunt ſibi mille inanes metus, & pericula; ac parvas difficultates æſtimant maximas; & ex formica faciunt ſibi leonem. Hebr. *dicit atſel,* id eſt, *piger,* & tardus inſtar aſini: leo eſt foris: aſinus enim mirè formidat leonem, quaſi hoſtem propriæ ſuæ vitæ inſidiantem, ut carnibus ejus paſcatur. Hinc illud Eccli. 13. 23. *venatio leonis onager in eremo.* Cornelius hic.

Dicit piger: Leo eſt in via &c. Prov. 26. 13. Pigris, & ſceleratis, leo eſt leo; at ſedulis, & ſanctis, Leo eſt canis: eis enim ſervit, & obſequitur, ut canis ſuo hero. Joannes Moſchus in prato Spir. c. 181. narrat: Leonem Joanni anachoretæ inter duas arctas ſepes occurrentem, illi iter aperuiſſe, & ſepes dorſo amoviſſe, donec Joannes tranſiret. Ita leo juſto iter ſine impedimento præbuit; poſt cujus tranſitum & ipſe leo de ſepe exurgens peregit iter ſuum. Cornelius hic.

Sicut ſolertem virum, animo, & propoſito alacrem, nulla res detinere poteſt; ita ſegnem, & remiſſum, hominem omnia poſſunt impedire. S. Chryſ. t. 6. or. in SS. Petrum, & Eliam.

Vide plura tit. Timor.

§. V.

Difficultates ſentiuntur in divinis, ſpiritualibus; non itèm in vanis terrenis, & malis.

Ex Veteri.

QUatuordecim Jacob ſervit apud Laban, imminutis ſic ſtipendiis. Gen. 29. 27. At ſub Chriſto ſi triduum ſubſiſtamus in deſerto, deficimus Marci 8. 2. *Ecce iam triduo ſuſtinent me.* Ibi anni, hìc horæ, ſupputantur. Oliva D. Palmarum.

Cùm Moyſes Dei juſſu virgam ſuam abjeciſſet, *verſa eſt in colubrum, ita ut fugeret Moyſes.* Ex. 4. 3. Cur fugit à Numine? ſerpens adeſt. Et quot annos Moyſes in deſerto moratus ſerpentes aſpexerat, & deſpexerat? aderat DEO. Id. id.

Tædere cœpit populum itineris, ac laboris. Numer. 21. 4. Quemnam populum tædet? tum, qui, paucis antè menſibus, excoquendis lateribus opprimebatur ſervitute; virgis, fame tantùm non enectus in Ægypto? Ex. 5. 16. *palea non datur nobis.* Ad Dei juſſum piger vel regnare in libertate; quibuslibet ſub Pharaone non premi tantùm, ſed mori. Proh jugi divini impatientiam! etiam manna faſtidimus, ſi pluat è cœlo. Eſurimus pepones & cucumeres; ſi eos Ægyptus præbeat &c. Id. l. 1. Strom. hic.

Cùm periclitantur in acie Iſraelitæ, eo arcam ducendam curarunt. 1. Reg. 6. 1. at captæ Arcæ tanta incuria, & oblivio; ut de ea recuperanda nè ſemel quidem deliberaverint. Id. D. Palmar.

Ibant vaccæ in directum pergentes, & mugientes. 1. Reg. 6. 12. Proh! quoties graviora traxerunt, & duriùs laborarunt; nec mugierunt. In ſtabulo emunguntur, & ſilent. Tacuiſſent cre-

Digitized by Google

credo, ſi aratrum ducere per diem, noctemque, coactæ eſſent; arcam ſinè mugitu non trahunt. Et eas non miror: nam bruta erant; & forſan dolebant, à ſe derelictos vitulos. Nos verò qua excuſatione mugitus noſtros tegimus, qui aratrum trahimus non rarò læti, & inſomnes; arcam verò orationis circumducimus, & mugimus? ruſtici tota die in agris æſtuant; quos ſtupeas quadrante uno aris adſtare ſine ejulatione non poſſe. Idem lib.4. Strom. hic.

Ad mandatum Saulis continere ſe cohortes à melle in ſaltu deſluo. 1 Reg.14.27. Et aqua, ac pane abſtinere neſcit propheta, quem leo præfocavit in via. 3.Reg.13.9. 19. &c. Libet à deliciis abſtinere pro lauro; nec ſecuribus cohibemur à frigida, ſi obſecuturi ſumus Deo abſtinentia noſtra. Iejunant centuriones à melle pro duce ſuo: pro Deo ſuo prophetæ à potione frigidæ ne pœnæ quidem minis cohibentur; Id.l.1. Strom.

Leproſus Naaman lavari pro incolumitate ſua abnuit 4. Reg.5. 13. pro qua veriſimile eſt dura paſſum in Syria; qui modò ne Iordane quidem amœniſſimo amne perfundi vult. Si medicus urat, nemo reclamat; ſi propheta diluat, nemo non latrat: voluptuoſum eſt mergi flumine; ſi tamen non eò à propheta mittamur. Id.l.1. Strom.

Et fecerunt vitulum in Horeb. Pſal.105. 19. Quàm liberalis, & quam ſuperſtitioſa ſuperſtitio eſt! ſed nobis quam parca, ignaraque conſilii religio? ut peccetur, nihil non relinquitur; ut verò litemus Deo, grana vertuntur in trabes: in montes excreſcunt arenæ. Ut tabernaculum Deo extrueretur, infundi debuit Sapientia è cœlo in architectos.Ex.31.6. Idolum verò nulla lege lata, nullis deſignatis artificibus, nullis conquiſiti inſtrumentis, ſtatim conflatur. Exod.32. 4. & quidem aureum in eremo. Ubi nulla aurifiema, rerum omnium inopia; tamen, ut monſtrum colatur; præſtò ſunt fuſores, officina, aurum, ſacerdos, victimæ. Quàm plures reperies; qui, ſi morituro, tantum obolo, imò bolo, opitulandum ſit, inopes ſe clament, moxque mendicaturos, ſi mendico ſubvenerint: quos tamen videas ad nutum principis, tantum auri, argentique, profundere; ut Peruvanas credas fodinas in eorum ædes tranſlatas. Nimirum Irus quiſque eſt, cùm DEO erogandum; nemo, ut ambitioni litet, non ditior eſt Crœſo. Id.l.2.Strom.hic.

Ex Novo.

Si *Dominus opus* habet aſello Matth. 21. 3. nemo illum mittit, niſi moneatur; ſi verò quadrigis ambitio vehi optet; & Bucephalus Pella, & Pegaſus è Theſſalia, adducuntur. Oliva Dom. Palmar.

Invenit eos dormientes. Matth. 26. 40. Excubare una non poſſunt hora inter lilia, & oleas horti; qui vitam inter naſſas labore magno traduxere. Luc.5.5. *per totam noctem laborantes nihil cepimus.* Audin? Qui vigilare in horto una tantùm hora pro Chriſto, toties excitatus, non poteſt; unam exegerat noctem inſomnem in lembo, captandis necquidquam piſcibus intentus. Ita pro Chriſto nihil non durum etiam remigibus, quibus nihil non pro lucello volupe. Id ib.

Domine, non eſt tibi curæ? Luc.10.40. Putaſne adfuiſſe Mariam Marthæ, quoties illa cognatis, & nobilibus, cœnas inſtruxit? vagabatur illa in otio, & deliciis, diſſoluta. Sed enim modò verbo DEI intendebat. Ergo ſe non tunc credidit Martha à Sorore in procuratione familiæ deſtitutam, cùm illa illecebris ſolveretur; ſed tunc ſe deſertam queritur, cùm Chriſto hæret: adeoque ipſis etiam exceptoribus Jeſu nihil ita oneroſum eſt, ut laborare pro Jeſu. Oliva l.1.Strom.hic.

Da mihi, qui unam in Eccleſia hebdomadam perſtet, ut paralyſi cordis ſolvatur. En piſcinæ porticum Jo.5.5. *erat quidam homo ibi triginta, & octo annos habens in infirmitate ſua.* Id. ib. Vide apud eumdem plura D.Palmar.

Item vide plura tit.Fortitudo, Fiducia, Magnanimitas.

Quatuor ſunt difficillima homini: aliena poſſidere, & ea reſtituere; contumelias audire, & tacere; injuſtitiam irrogari,& hoc debere pati; deſiderabilia tractare, & non frui. S. Thom. opuſc. 37.de vitiis, & virtut.c.4.

Diffidentia ſui. Vide tit.Fiducia, Spes.

TITULUS VIII.

DIGNITATES.

§. I.

Variæ, fugaces.

Ex Veteri, & Novo.

V*Iditque in ſomnis ſcalam.* Gen. 28. 12. Scala eſt hujus Mundi inconſtantia; in qua alii è ſummo deiiciuntur in imum, alii ex imo evehuntur ad ſummum: idque ad DEI nutum, & voluntatem; qui ſcalæ huic incumbens eam dirigit. Philo lib.de ſomnis.

Hæc eſt interpretatio ſomnii. Geneſ.40.12. Vidit hic pincerna ſymbolicè per ſomnium ſuum ſtatum, puta pincernatum reſtitui; ut hoc ipſi ſignificaret DEUS, dignitates, vitam, reſque humanas, tantùm eſſe ſomnium. Cornelius hic.

Ite, & ponite pedes ſuper colla regum iſtorum. Joſ. 10.24. Nuntiatum eſt Joſue, quòd inventi eſſent quinque Reges latentes in ſpelunca: hos Joſue juſſit proferri de tenebris in lucem, & calcari. Abulenſis: Fecit Ioſue, ut reges illi extenderentur in plano, & principes ponerent pedes ſuper colla tranſeuntes,& proculcantes eos, velut lutum. Et cur modò pede premuntur capita, quæ pretioſa antè ornavere diademata? quia de tenebris ad lucem adducti.Naxera hic §.48.& addit: quidquid uti eximium ſtupemus, ſi de tenebris proferamus ad lucem, calcabile reperiemus.

Vidi impium ſuperexaltatum & tranſivi, & ecce non erat. Pſ.36. 35. Quò tranſivit David, ut tam citò evaneſceret pompa? tranſivit mente ad contemplandam Dei gloriam; Elias Eremita orat.3. Nazianz.ait: quid illud eſt, quod tranſit juſtus, ut illa ceſſet elatio? Cùm videmus extolli impios, & in nimiam ſuperbiam creſcere: tranſeamus & nos mente, & intellectu, & ab iis, quæ videntur, & temporalia ſunt; & transferamus intellectum noſtrum ad cœleſtia, & æterna; & tunc omnis Mundialis altitudo corruit tamquam nihilum. Sylveira in Act cap.1.q.8.

Faciamus hic tria tabernacula. Luc.9.33. Cur non de domo extruenda, ſed tabernaculo, cogitat Petrus? fortè ut ſignificet; non diuturnam regni, & dignitatum, felicitatem eſſe; tentoria, non domicilia, declineavit. Tabernaculum itinerantium diverſorium eſt, opportunum felicitati, in qua non diu ſubſiſtitur. Oliva l. 13.Strom.hic.

Facta eſt nubes. Luc.9.34. En quò felicitas recidat! en quomodo apparatus ille Majeſtatis evanuit! en, ut ſolis genarum vertatur in nubem! Ita ut plurimum ſolemnitas potentiæ nubilo excipietur; & fortuna agnatum ſecum trahit nimbum lacrymarum. Soli ſuccedunt nubes; ſplendor umbra funeſtatur; rutilantia indumenta tandem inumbrantur. Oliva l.13 Strom.hic.

Si autem, quod hodie in agro &c. Luc.12.28 Quod antè lilium dixerat, nunc, mutato ſplendore vocabuli, fœnum vocat: ut noſtri temporis Salomones, qui ſe lilia jactant, fœnum ſe eſſe intelligant. Nam lilio vix quidem comparari Salomon, Salomoneſque, poſſunt. Cum omni gloria ſua lilium non poteſt non eſſe fœnum; cujus pompam omnem ſapienter Chriſtus veſtem dixit: ut diſcas, non innatam nobis eſſe felicitatem, ſed additam, eam quandoque depoſituris. Lilium es, noli eſſe ſecurus. Lilium quoque computatur in fœno; quod hodie nives candore exequat, cras igni immittitur.Id.hic.

Nubes ſine aqua, quæ à ventis circumferuntur. Judæ v. 12. Dici poteſt, eſſe nubes ſine aqua, quæ à ventis circumferuntur. Nubes fit ex vapore à terra, calore virtute excitato: quæ ita in aere extenditur, ut cœlum contegat; & vix aliud, præter eam, videatur. Sed numquam in eodem loco manet, & huc illuc, à ventis circumfertur; & tandem paulatim conſumitur. En Symbolum humanarum dignitatum? videre enim eſt, aliquos è terræ pulvere, humani favoris vi, ad tantam dignitatem elevatos, ut cætera omnia occultare, & obſcurare, videantur; ſed numquam in eodem ſtatu quieſcunt: nam invidia, odio, inimicitiis, & aliis moleſtiis, agitati, inquieti vagantur; & tandem ad terram, ex qua excitati ſunt, miſeri revertuntur. Diez de Incarn. Dom. Conc.3.

Leo XI. Pontifex, Florentinus ex familia Medicea, in inſignibus geſtabat roſam, cum hoc Lem. *ſic florui.* Verus ſibi fuit vates; nam paucis diebus in Pontificatus culmine ſtetit, & floruit inſtar roſæ. Corn.in Sap.c.2.

§.II.

Google

§. II.

Dignitates in morte vileſcunt.

NOx *nocti indicat ſcientiam*. Pſ.18.3. Nox eſt, quæ umbra mortis ſedentes homines omnis boni ſcientiam revelare contendit. Nocturnis in tenebris terrena omnia, quantumvis ſplendida, horrent tenebroſa induta caligine. Nihil oculis gratum, nihil regiæ palatia diſcrepant à ſepulchris; & ferales luci, & delicioſi horti, confunduntur. Unum cœlum ſplendet, totumque luminibus diſtinctum oculos complet humanos, complendo allicit, & alliciendo delectat. Baeza l.3.c 4.§.5.

Inclinato capite. Jo.19.30. Titulus Crucis, hoſtibus Chriſti, ejus gloriæ invidentibus, inviſus. Quòd Dominus, ut ſplendidum titulum etiam in morte, ſe deſpicere oſtendat, caput inclinat: quaſi ipſum à regio titulo averteret. Vides lilium excelſum languido capite? Incerto Authore.

Leo XI. Pontifex, cùm 27. ſui Pontificatus die, gradu, & vita, decederet; Confeſſario magno animi ſenſu dixit: quam ſatiùs mihi modo foret, ſi Monaſterii potiùs, quàm cœli claves, tenuiſſem. Cornelius in Eccl. c.1.

Hadrianus ſextus hîc ſitus eſt; qui nihil ſibi infelicius in vita, quàm quòd imperarat, duxit. Platina in vitis Pontificum.

Cardinalis Alexandrinus Pii V. nepos jamjam moriturus: quàm, inquit, optarem in hac hora, totam vitam meam in religione mea tranſegiſſe (Dominicanus erat) ſane jam mallem me tota vita ferviſſe coco Monaſterii mei, quàm Cardinalem egiſſe. Paulus III. Pont. animam agens: mallem, inquit, me ſubjeciſſe coco familiæ Capuccinorum, quàm hanc DEO proximam, ſex, & decem annorum curriculo dignitatem ſuſtinuiſſe. Cornelius in Apoc.cap.3.

Carolus Siciliæ Rex moriens: ò vanas hominum cogitationes! quid mihi jam regnum prodeſt? Quam præſtaret jam, pauperem fuiſſe, quàm regem. Cornelius in cap. 50. Gen.

Cornelii Muſii in Hollandia Martyris carmen:

Vive ut vis; ſed cùm ægrotabis,
Juſtis lacrymis damnabis
Omnes Mundi inſulas.
Et cùm morti propinquabis;
Tunc, ſed ſerò, provocabis
Ad beatas cellulas.
O beata ſolitudo!
O ſola beatitudo!
Pius ſeceſſicolis!

§. III.

Dignitates in vivis ſpretæ, & ſpernendæ.

Ex Veteri.

AD *prædam, fili mi, aſcendiſti, requieſcens accubuiſti ut leo, & quaſi leæna. Quis ſuſcitabit eum?* Gen.49.9. Ubi ſermo eſt, juxta Patres, de Chriſto Domino; qui aſcendit, ſeu cucurrit, ad prædam: ut ſcilicet homines eriperet à devorantis ore leonis. Quis ſuſcitabit eum? niſi DEUS Pater, ut explicat S. Greg. l.11. moral. cap. 28. Galat. 1. 1. *quem DEUS ſuſcitavit à mortuis*. Cùm ad generis humani redemptionem veniret, dicitur, quòd ipſe aſcenderit, & cucurrerit; ad gloriam autem corporis, quòd *Pater excitavit eum*: quia ad ea, quæ charitatis erant, Chriſtus D. prævolabat; ad ea verò, quæ dignitatem, majeſtatemque præſeferebant, ita erat humilis; ut dicatur, quòd Pater ſuſcitaverit eum. S. Greg 1.p. paſt.cap.3.ad Jo.6.15. rex fieri noluit Chriſtus; ad Crucis patibulum ſponte pervenit. Oblatam gloriam culminis fugit; pœnam probroſæ mortis appetit: ut membra ejus diſcerent; favores Mundi fugere, terrores minimè timere. Sylveira in Luc.1.

Tolle Joſue, filium Nun, virum, in quo eſt ſpiritus. Num. 27. 18. Ita dixit Deus Moyſi, cùm poſtularet à Domino populo Præfectum. Cur uſus hoc verbo *tolle*, & non aſſume? quia vocabulo tollendi aliquem, ſignificatur, eum ad necem deduci. Gen.22. 2. *Tolle Filium tuum unigenitum*. Jo.19.15. *tolle, tolle, crucifige eum.* Abulenſ. tolle Joſue? ſignificat quamdam deductionem non voluntariam, ſcilicet ad necem. Eſcobar. t. 3. colloq. Chr. ſect. 2. obſ. 1.

Adonias elevabatur dicens: ego regnabo. Fecitque ſibi currus, & equites. 3.Reg 1.5. Aliter Joſeph Gen 41. 43. *fecitque eum aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum*. Adonias ſibi ipſe parat, ineptus regno præripit honores; Joſeph quaſi vi illata intruditur. Sylveira in Luc.10.q.5.

Veni de Libano Sponſa mea; Soror mea veni; veni coronaberis. Cant.4 8. Virgo ſapiens à DEO vocata ad regnum ſemel, iterum, ac tertiò; cunctatur, in dubio eſt, timet. Gilbertus ſ.19. vide, ſi non moroſè de Libano egreditur, quæ toties vocatur. Sed quid timet vocata ad ſedem regiam? Gilbertus iterum: optanda quidem lucra; ſed metuendus eſt lapſus. Velloſo in Judith 1.v.4.

Ex Novo.

Oſtendit ei omnia regna Mundi. Matth 4. 8. Hieron. & Cajetanus, ajunt, in omnibus tentationibus voluiſſe diabolum inveſtigare, num Filius Dei eſſet? Author. Imp. op.hom.5. oſtendam illi omnia regna Mundi, ait Lucifer: ſi concupierit ea, ſcio, quia homo eſt; ſi autem contempſerit, ſcio, quia Filius Dei eſt. Eſcobar.t.2.perfec Chr.l.3.obſ.1.

Transfiguratus eſt ante eos. Matth.17. 2. Cur ſeipſe non transfiguravit? S.Anton Ulyſſ. ſ.2. D.2. Quadr. in hoc notatur humilitas. *Sed ipſe ſathanas transfigurat ſe in Angelum lucis*. 2. Corinth. 11.14. *Aſſumptus eſt in cœlum*. Marci 16.19. non ait, aſſumpſit ſe; cùm tamen propria virtute aſcenderit. Gloria ipſum quæſivit; non ille gloriam. Sylveira hic q 7.

Cogitabat, qualis iſta eſſet ſalutatio. Luc.1.29. Cur Virgo tam feſtinanter tendit ad Eliſabeth? cùm cogitabunda fuerit ad reſpondendum Angelo? Et iterum quærit: quomodo fiet iſtud? Vide divinum ingenium; ad honores, ad dignitates acceptandas, cunctatur; ad opera vero humilitatis velociſſimè prævolat. Sylveira hic q.7.

Deſignavit & alios &c. Luc.10. 1. Cur ex his Diſcipulis nullus ſe offert, ſed omnes deſignantur à Domino? Magni animi, & præclari facinoris, videbatur, ſi quis ſe Domino offerret ad prædicationis munus; tamen nullus ex iis id feciſſe legitur: quia talis dignitas erat præcellens, & honorifica. Hebr.5.4. *nec quiſquam ſumit ſibi honorem; ſed qui vocatur à Deo tamquam Aaron*. Sylveira hic q.5.

Fugit in montem ipſe ſolus. Jo.6. 15. Fugere docet honores, & gubernacula. Eſcob t.1 mirac.Chr. hic obſ.6.

§. IV.

Dignitates obnoxiæ ruinæ, & depreſſioni.

S*Teterunt aquæ deſcendentes in loco uno, & ad inſtar montis intumeſcentes*; Joſ.3.16. Per maris rubri profunda populus non properavit. *Erat enim aqua quaſi murus à dextra eorum, & læva*. Ex.14.22. Diſcrimen: marini fluctus in muros ſurgunt tota nocte; at Jordanis repente ſuperbos in montes exurgit: ſolent enim repentinum culmen celerrime inclinare in ruinam. Mare, ait Lipomanus; Deus primò diviſit, deinde arefecit. Naxera hic §.23. & ſubjungit: malè firmata eſt repentina altitudo, & gradibus non adepta felicitas.

Tulitque unum lapidem. 1.Reg.17.49. In caput Goliath lapis dejectus eſt: ſemper enim adverſa manus altioribus paravit inſidias. Vel ingenti clypeo membra protegere gigas non potuit; quia grande corpus ſe vulneri objecit. Ne lapidis fruſtaretur ictus, ſuperba moles in cauſa fuit. Seneca de tranquill.vit.c.8. habiliora ſunt corpora puſilla, quæ in arma ſua contrahi poſſunt, quàm quæ ſuperfunduntur, & undique magnitudo ſua vulneribus objecit. Rota, quò altiùs effert, deprimit citiùs. Faciliùs labiles aquæ calcantur, quàm dignitatum vertices gradu figantur. Id. in Joſ.22.§ 9 Percuſſit Philiſthæum in fronte, & infixus eſt lapis in fronte ejus. In tam procero corpore ſolum caput plagam admiſit. Illi parti, quæ altius eminebat, ictus funeſtus contigit; &, quia altior, ictui patentior. Idem in Joſ.8.§.32.

Magna arbor - & proceritas ejus contingens cœlum - ſuccidite arborem &c. Dan.4.8.11. Unde advertis, ò vigil! arborem tam pulchram ſubjacere ruinæ? Richard. à S. Vict.l.2. de erud. inter h p. 2.c.14. hæc fortaſſis ſucciſionis cauſa extitit, quòd ejus altitudo nimia fuit; & hoc ei extitit cauſa ruinæ. Eſcobar t.6.parab.Chr. Obſ.1. Excelſa periculoſiùs ſtant; & citiùs corruunt, quæ ſublimia ſunt. S.Hieron. hic.

Statuit eum ſuper pinnaculum templi. Matth.4.5. Excelſis locis, dignitatibus, vult præcipitare. S. Iſidorus l. de ſummo bono c. 51. quantò quiſque in ſuperiori conſtitutus eſt loco, tantò in majori verſatur periculo. Barradius D 2.Quadr. hic.

Ceciderunt in faciem ſuam, & timuerunt valde. Matt.17.6. Cum audita eſt vox: *hic eſt filius meus dilectus &c.* Euthymius: atqui prius in Jordane facta eſt vox hujuſmodi, & nullus quicquam tale paſſus eſt. Eſt diſcrimen loci: Thabor altus locus; *duxit illos in montem excelſum*. In loco plano erant, inquit Euthym. ad Jordanem. Did.Niſſ.vit.Abrah.l.4.c.1.

§. V.

Dignitates periculoſæ, metuendæ.

Ecce civitas hæc juxta, ad quam poſſum fugere, parva; & ſalvabor in ea. Gen.19.20. Timet Loth alta; parva ſecuritati eligit. Sæpe faſtigium infelicitatis mater. Naxera in Joſ. 1. §. 54.

Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime. Pſalm. 44. 4. Si potentiſſimus, ad quid gladius? Immò, quia potentiſſimus, gladio accingatur: tunc enim plures in eum coronabuntur. Id. ib.

Duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant. Iſ.6.2. Cur ſex alas non adhibent, ut ad altiora felicius dirigant motum? cur non quatuor ſaltem alas explicant, ut perniciùs ad felicitatis apicem evolent? ut nos doceant, quàm periculoſa ſint culmina: ſic alas diſponunt, ut quatuor quaſi quibuſdam vinculis Domion alligentur, quò tutè duarum volatu efferantur. Alis caput, pedeſque, ambiunt; initium, & finem reſpicientes. Id.in Joſ.14.§.37.

Hæc omnia tibi dabo &c. Matth. 4. 9. Quàm periculoſam ſublimitatem obtulerit, patet ex reſponſo: *vade Sathana*, id eſt, adverſarie, hoſtis. Non ſic eum vocat lapidibus oblatis, non in pinnaculo templi; ſed cùm ei regnum obtulit. Eſcobar t.5.proph. Chr.obſ.5.

Nolite timere puſillus grex: quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum. Luc. 12. 32. Mirùm timore percelli, non tangi ambitione puſillos. Timet etiam, dum meretur, humilitas, quod aliis novit cauſam extitiſſe ruinæ. Verùm ſi Apoſtolos, uti oves in medio luporum miſſos, pavidos non fuerat expertus, ad regni conſortium vocatos veretur timidos? Chryſol.ſ.23. promiſſionem regni ſine timore ſervilis ſtatus audire non ſufficit: quia qui libertate vix dignus eſt, capere non valet inſulas principatus. Dominus ergo ſervorum mentes tali voce confirmat, ne eos repentinus regni promiſſi proſternat auditus. Regnum velle ſervum, crimen eſt; audire periculum; temeritas non timere. Ita ille. Temeritas eſt, non timere, ſi heri ſervus, hodie aſcendat culmen regni: Naxera in Joſ.4.§.23.

Mulier amicta ſole fugit in ſolitudinem. Apoc.12.1.6. Cur cœlum deſerens ad ſolitudinem fugit? in ſolitudine nihil excelſum, non ſole micat; ibi tutior. Id.in Joſ.1.§.54.

Quid eſt poteſtas culminis? niſi tempeſtas mentis: in qua cogitationum procellis ſemper navis cordis quatitur, huc, illucque inceſſanter impellitur; ut per repentinos exceſſus oris, & operis, quaſi per obvianti a ſaxa frangatur. S.Greg.l.cur.paſtor.p.1.c.9.

§. VI.

Dignitates noxiæ.

Et in uno caniſtro, quod erat excelſius, portare me omnes cibos aveſque comedere ex eo. Gen.40.17. Alia caniſtra cibos habent, & quidem avibus non inſulſos; ſed tamen ad unum hoc convolant, illoque paſcuntur: quia reliquis altius & ditius. Naxera in Joſ.8.§.32.

Quidquid maſculini ſexus natum fuerit, in flumen projicite &c. Ex. 1.20. Potior ſexus naufragium ſubibat, & præſtantia creabat periculum. Id.ib.

Dignitates ſunt figuratæ per montes Gelboe, de quibus dicitur 2. Reg. 1. 21. *montes Gelboe, nec ros &c.* Sanctus Bonaventura ſerm.109.

§. VII.

Dignitates obnoxiæ peccatis.

Quanta ſit peccandi occaſio in dignitatibus, conſpicitur in rege Saule, *qui filius unius anni erat, cùm regnare cœpiſſet.* 1.Reg.13.1. Gloſſator Chaldaicus ait: *in quo nulla erant peccata.* Itaque, quando Saul in regiam dignitatem evectus eſt, purus, & abſque peccato erat, velut puer unius anni. Poſteà verò in illa dignitate regia ita ſe pervertit, ut in ſtatu damnationis mortuus fuerit. Gufredus Clarevallenſis Prior, electus Epiſcopus Tornacenſis, & ab Eugenio Papa, & à S Bernardo coactus, ut onus ſubiret, omnino renuit; ſed proſtratus ad pedes S.Bernardi dixit: Monachus quidem fugitivus eſſe potero, ſi me ejicis; Epiſcopus verò nunquam ero. Poſt mortem apparens cuidam Monacho, illi quærenti: quomodo tibi eſt? dixit, bene. Sed revelatum eſt mihi à SS.Trinitate; quòd ſi in Epiſcopum promotus fuiſſem, in numero reproborum fuiſſem; ſed cùm eſſem ex Electis, omnipotens Pater miſericordiarum, ne dignitatem mihi pernicioſam reciperem, ordinavit. Diez Ambitio.

Deſignavit Dominus & alios ſeptuaginta duos. Luc.10.1. Cur ex duodecim Apoſtolis unus proditor? ex Diſcipulis verò in multò majori numero omnes probi, juxta probabiliorem ſententiam. Reſp. Apoſtoli in ſuprema dignitate, Diſcipuli verò in inferiori, erant. Ex magno gradu facilior lapſus. Sylveira hic quæſt.6.

Neſcis, quia poteſtatem habeo, crucifigere te? Jo. 19. 10. O miſerum te! Pilate. Meliùs tibi eſſet, ſi poteſtatem talem numquam habuiſſes; cùm tam horrendum peccatum cum illa commiſeris. O quantis præſtitiſſet, in triremibus remigaſſe; aut porcos in agro paviſſe, in frigore, fame, nuditate; quàm ad ſummos gradus aſpiraſſe, in quibus magnas Dei offenſas incurrerunt. Diez conc.1.feſto S.Philippi.

§. VIII.

Dignitates obnoxiæ faſtui.

Dominare noſtri tu Judic.8. 22. *non dominabor veſtri* v. 23. Firmus eſt in repudiando ſceptro catus, & cautus, teſte Abulenſi q.20.ut non ſuperbiret, principatum non accepit. Velloſo in Judith 1.Parænet.4.

Sub pœna mortis vetitum erat, regem Aſſuerum, non vocatum, adire. Eſth.4.11.Rupert l.8.de Victor c.10.

Nimirum hoc venerat ea nimia ventoſitate miſeræ vanitatis; ut rex magni imperii pluſquàm homo, putaretur habere aliquid; nec vilior fieret ex uſu publicæ viſionis.

Floruit virga. Ezech.7.10. Lyr. ſceptro florere viſus eſt. Quid inde? germinavit ſuperbiæ. Regni flores ſuperbiæ fructum peperere. Velloſo ib.

Solent plerique mortalium, cùm ad majorem dignitatem pervenerint, animos quoque ſimul attollere, ac majores ſpiritus ſumere. S.Chryſ.ep.79.Gamello.

Summus locus bene regitur; cùm is, qui præeſt, vitiis potiùs, quàm fratribus dominatur. S.Greg.Mor.l.25.c.19.

Sicut gemmæ multò meliùs obſcuro loco ſplendent, quàm meridiana luce; ſic multi, cùm privatam agunt perſonam, longè præclariùs ſe gerunt, & odorem boni nominis habent; quàm cùm publicam obtinent dignitatem. Diez Ambitio.

§. IX.

Dignitates ſunt viæ ad orcum.

Quod de carcere, catenisque interdum quis egrediatur ad regnum. Ecclæ.4.14. Dio orat.4. de regno: apud Perſas accipiunt unum ex captivis ad mortem, collocantque in regis thronum; & eumdem illi dant veſtitum regium, & imperare ſinunt, ac vivere, & deliciari: & nemo illum vetat quidquam facere, quæ velit. Poſt hæc autem exutum, virgiſque cæſum ſuſpendunt. Cujus rei putas hoc eſſe ſignum, & quam ob rem fieri apud Perſas? nonne iden, quòd ſæpe numero ſtulti homines, & pravi, talem poteſtatem, & nomen adipiſcuntur; deinde aliquantò tempore viventes, turpiſſimè, atque ocyſſimè perduntur. Cornelius hic.

Hæc poteſtas videtur eſſe celſitudo; ſed eſt locus infimus, tamquam Inferno proximus, & à cœlo remotus: facilè enim inde ad Infernum deſcenditur. S.Thomas opuſc.38. de erudit. princip. cap.1.

Multorum dominatio, eſt eorum damnatio: quot enim paupertas ad cœlum promovet, tot cum dignitatibus ſuis Infernus abſorbet. Beſenſ.ep.ad Priorem de Monaſteriolo.

§. X.

Dignitates ſunt onera.

Do tibi partem unam extra fratres tuos. Gen.48.22. Dicebat Jacob Joſepho. S.Hieron.legit; do tibi humerom unum. Carolus V. jam ſeneſcens, onerum Reipublicæ pertæſus, cùm regnum in filium Philippum II. transferret, lacrimans dixit: ò fili! magnum tibi onus impono: ego enim toto tempore principatus mei, numquam quadrantem horæ magnis curis, & anxietatibus, vacuum habui. Sylveira in Luc.11.c.q.19.

Cur impoſuiſti pondus univerſi populi hujus ſuper me? Numer. 11.11.

Ecce conſtitui te ſuper gentes, & ſuper regna. Jerem. 1.10. Poteſtne dari diploma illuſtrius, quàm hoc? quo propheta ſuper regna Mundi conſtituitur? nunc audite, quod actionum genus præcipias rectori tam illuſtri, & dignitati tam ſpecioſæ, *ut evellas, & deſtruas.* Attonitus hic Sanct. Bern. l. 2. de conſid. exclamat: *ut evellas, & deſtruas?* ruſticani ſudoris ſchemate quodam

labor

labor ſpiritualis capreſſus eſt. Oliva c. 2. conc. 25. die Ven. poſt Sexageſ.

Beatus venter, qui te portavit! Luc. 11. 27. Cur non dicit, qui te genuit? ſed portavit; quod pondus, & onus, innuit. Reſp. Cùm Virgo Chriſtum concepit, ſuprema maternitatis Dei dignitate ſuper omnes purae creaturas ſublimatur: &, quò major collata beneficiorum celſitudo; eò majus, graviuſque, pondus imponitur. Sylveira hìc q. 10.

Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus &c. 1. Tim. 3. 1. Sanct. Hieron. ep. 83. *Opus*, non dignitatem; laborem, non delicias; *opus*, per quod humilitate decreſcat, non intumeſcat faſtigio.

Ad honorem vocavit te Deus propter onera; non ad multiplicandum numerum familiæ, aut equorum; non ad dandas parentibus dignitates: *ſed ad dandam ſcientiam ſalutis plebi ejus*. Bleſenſis epiſt. 15. ad comitem quemdem electum in Epiſcopum.

Urbanus VII. quoties amiculum è ſubtili tela ſuperinduteret, alto pectore ingeminabat: quis credteret, ſub tam levi ſindone tantum ponderis delitteſcere? Incert. Author.

Qui vocatur ad Epiſcopatum; non ad principatum vocatur; ſed ad ſervitutem totius Eccleſiæ. Origenes homil. 6. in Iſaiam.

§. XI.

Dignitates amaræ, moleſtæ, cum crucibus, &c.

Ex Veteri.

IOſue 8. 29. *Regem ſuſpendit in patibulo*. Quæ hujus ratio? quia rea erat: nam præſtantia non ſemel eſt infortunii, ac calamitatis, illex. Quiſquis aliis præſtantior, ut plurimùm infelicior. Naxera in Joſ. 8. § 32.

Numquid poſſum deſerere pinguedinem meam? Judic. 9. 9. *numquid poſſum deſerere dulcedinem meam?* ibid. Quis cogit privari olivam pinguedine ſua? ficum dulcedine ſua? regnent cum pinguedine, & dulcedine. Hoc fieri non poſſe utraque arbor cognovit: neque enim bene convenit cum dignitate dulcedo; ſola coronæ comes eſt amaritudo. Abulenſ. neceſſe erat, dimitti illam pinguedinem, ſi regnaret; & hoc, quia reges, ſi bene regunt, non debent attendere voluptatibus ſuis, ſed ſubditorum: alioquin tyranni, & non reges ſunt. Alvarez. Joſeph. illuſtr. Geneſ. 41. Illuſtr. 150.

Duodecim leunculi ſtantes ſuper ſex gradus. 3. Reg. 10. 20. Salomonis thronus non laſciviis, ſed leonibus, ambiebatur. Oliva l. 12. Strom. §. JNRJ.

Circumdederunt me ſicut apes. Pſal. 117. 12. Utique de Judæis Chriſtus id non loquitur, quos leones vocarat, cùm Patrem precaretur. *Salva me ex ore leonis.* Pſalm. 21. 22. Quos ergo, niſi Eccleſiæ primates, hic ſugillat, qui in eo apes æmulantur: quòd, ſicut illæ delibant florem; ſpinarum amaritiem, & duritiem vitantes: ità Florem campi, non probi animarum paſtores circumſtant; quando ex eo regnum, & ſacerdotium, delibant; ſpretis in eo, relictiſque, clavis, aceto, ſpinis, contumeliis. Sugent & de Cruce Domini aliquid ingratæ apes, Regis videlicet titulum; cætera Chriſto relinquent. Oliva l. 12. Strom. hic.

Venter tuus ſicut acervus tritici. Cant. 7. 2. Da mihi aliquid in Sæculo, quod, ſi frumentum eſt, acervus frumenti ſit, vix granum ſunt. Etiam Joſephi ſuprema dignitas in manipulo ſolùm adumbrata eſt. Gen. 37. 7. Quod ſi ſecunda poſt regiam in Ægypto fortuna, manipulus vix eſt: quid prætura eſt? quid quæſtura? quid centurio? quid decurio? vix ſpica eſt. Vel inter principes da mihi, quis ſit acervus inter eos. Vix grana colliges: & quidem non in ſudore tantùm, ſed in rubore quoque vultus ſui. Et rarò, quæ ſeminaſti, illa & metes. Quis enim non clamat in aula: ſeminavimus multùm, & intulimus parum. Aurum probatum expendimus; quod recepimus, plumbum eſt. Oliva l. 4. Strom. hic.

Duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant. Iſ. 6. 2. En Seraphinos cruciformiter extenſos: referunt enim crucem, dum alas explicant ad volatum. O quàm ſupremis crux propria faſtigiis! ſuper ſolium excelſum, & elevatum, emicabant elati; ſed & imaginem crucis referebant extenſi. Naxera in Joſ. 13. §. 14.

Appenſus es in ſtatera, & inventus es minùs habens. Dan. 5. 27. Non aurum, non argentum, non opes, non palatia, in ſtateram veniunt: ſolus rex appenſus, & levis apparuit. Alvarez Joſeph Illuſtr. c. 41.

Ex Novo.

Oſtendit ei omnia regna Mundi. Matth. 4. 8. Diabolus hic in principatu Mundi ſolùm oſtendit gloriam, ſplendorem, & divitias; celavit verò moleſtias, ac labores. Sylv. hìc q. 8.

Sunt de hic ſtantibus — donec videant Filium hominis, venientem in regno ſuo. Matth. 16. 28. & tunc *dicebant exceſſum ejus.* Luc. 9. 31. Itane ſcum Majeſtate Thaboris ſupplicia Calvariæ copulantur? crux producitur, ubi ſceptrum protenditur? ſqualor noctis cum ſole conjungitur faciei? Nimirum majeſtas Eccleſiaſticæ dignitatis non pompæ militat, ſed martyrio. Oliva lib. 13. Strom. Luc. 9. 31.

Poteſtis bibere calicem? Matth. 20. 22. Quò inſilit ambitio candidatorum non candida? purpuram rapitis; ſed cruore tingeminis ſellam aſcenditis, ſed crucem occupatis. Si præeſſe optas; non pulvinar meditare, ſed equuleum: hac imbuendi animi patientia, qui ſceptra, infulaſque, concipiunt. Oliva fer. 4. Dom. 2. Quadr.

Poteſtis bibere? S. Chryſ. non habebant intelligentiam regni ſuperioris: idem eſt regnare, & paſſionis calicem bibere.

Villam emi; & neceſſe habeo — videre illam. Luc. 14. 18. Emit villam, antequam videret: honorem ſcilicet prælationis, & dominationem poteſtatis, ut explicat Auguſt. ſ. 33. de verb. Dom. quia ſi agnoſceret labores & moleſtias, quæ prælaturæ inſunt, potiùs illam abhorreret, quàm appeteret. Sylv. hic.

Scripſit & titulum Pilatus. Jo. 19. 19. Tandem regni titulus planè hæret in Cruce, qui clam tot elaborabat cruces in throno imperantibus. Jacta, ſi potes, nunc regii nominis felicitatem procul à ſuppliciis abeſſe, quando regium titulum legis in Cruce. Oliva l. 12. Strom. §. J. N R. J.

Iris in capite ejus. Apoc. 10. 1. Dicitur hoc de Chriſto Eccleſiæ Capite. Eccleſiaſticorum, & Religioſorum, corona, iris eſt; quæ elaboratur inter turbines, imbrium opus. Oliva lib. 13. Strom. Luc. 9. v. 31.

Adrianus II. Pontif. teſte Petrarcha nullum ſupplicium majus de hoſte poſcebat, quàm ut Papa fieret. Bene alluſit Poeta ad Crucem triplicem in Pontificis tiara:

Cur tibi Crux triplex Gregori? triplexque corona?
Nonne ſuam ſequitur quaque corona crucem?

§. XII.

Contra faſtum memento prioris ſtatus.

Ex Veteri.

AGar, *ancilla Sarai, unde venis?* Gen. 16. 8. Lyran. q. d. advertere debes, quòd tu es ſervilis conditionis reſpectu Sarai; & idcò non debes ei præferri.

In baculo meo tranſivi Jordanem iſtum, & nunc cum duabus turmis regredior. Gen. 32. 10 Cùm Deo redderet gratias, quòd jam dives rediret, refricat memoriam paupertatis; qua ſolus peregrinus, uno comite baculo, iter egerat; idque humilitatis ſtudio. Ramirez in ep. Chr. ep. 7.

Protulit manum leproſam inſtar nivis. Ex. 4. 6. Theodoret. q. 10. in Ex. dextera, quæ admiranda illa patrarat, cùm priùs fuiſſet leproſa, ſignis divinis inſervivit, & elementa mutavit. Quæ res Moyſen etiam admonuit, non ſuperbire debere, ſed agnoſcere naturam, cum recordatione dexteræ lepra priùs infectæ.

Quid eſt, quod tenes in manu tua? reſpondit, virga. Ex. 4. 2. Deus Moyſi illam ipſam virgam, qua oves ſoceri agebat, voluit uſui eſſe ad maxima quæque peragenda: ut quantò major ſibi videri potuiſſet, virga mirabilia operando; tantò demiſſius ſe gereret ea ipſa virgæ contemplatione, quâ paulo antè alienas oves duxerat in deſerto. Octavianus in Eccl. 3.

Prævaluit David adverſus Philiſtæum in funda, & lapide. 1. Reg. 17. 50. In aulæ illius picturis ſtatuarat Cherubim, idelt, plenitudo ſapientiæ; appareat ſculptura palmarum, hoc eſt, de hoſtibus victoriæ, & reportata trophæa. Sed cherubim, & palmas, funda conſtringat; ut perenne illud memoriale in templi pariete affixum, pecuariæ artis vilitatem, & fundam paſtoris patris ſui in memoriam revocaret. Arcones in Iſ. 2. Diſc. 4.

Quis ego ſum? aut quæ eſt vita mea? aut cognatio patris mei in Iſrael, ut fiam gener regis? 1. Reg. 18. 17. S. Chryſ. hom. de David: noverat, ſe paſtorem eſſe ovium, & non genere nobilem. Sed quando factus eſt nobilis, agnovit, ſe ex nihilo fuiſſe ſublevatum. Et quia non eſt oblitus, quis natus erat, perſeveravit in culmine regali.

Quis ego ſum, Domine Deus, & quæ domus mea, quia adduxiſti me huc uſque? 2. Reg. 7. 18. Dixit hoc, poſt mille victorias, & promiſſiones ingentes Dei ſibi, & filiis ſuis, à Deo datas. q. d. memini, Deus meus, à qua paupertate, & abjectione, me in regnum ſublimaſti: ego ſum ille minimus fratrum ſuorum; ille paſtor ovium, qui nunc tuo beneficio populos paſco. Bacaa t. 2. lib. 10. cap. 3. §. 11.

Salomon *omnes parietes templi per circuitum ſculpſit variis*

Digitized by Google

cælaturis, & torno. 3.Reg.6.29. Pagninus ex Hebr. legit, *ſculpſit ſculpturis fundarum, Cherubim, & palmarum*. In fundis mirabilis cognitio, & deſpicientia ſui, eminebat in rege. Volebat demonſtrare ſapientiæ ornamenta, bellicam gloriam, & ſummam ſui exaltationem, in funda patris ſui Davidis habuiſſe exordium. Arcones in Iſ.2.Diſc.4.

Statuit duas columnas in portico templi. 3.Reg.7.21. In eis adumbratos Apoſtolos, & Doctores, fortes fide, & opere; & contemplatione ad ſuperna erectos, cenſet V.Beda. Columnarum capita decorantur ducentis ordinibus malogranatorum, quæ quidem retibus involvuntur ib.v.17.18.20. Malogranata, & eorum coronæ, denotant regna, & urbes, quas Diſcipuli Chriſti ejus ſubjugarunt imperio: per retia ars piſcatoria in memoriam revocatur. Idem ib.

Et elegit David ſervum ſuum, & ſuſtulit eum de gregibus ovium. Pſal.77.70. Euthym. hic: vide, quomodo verè, ac ſimpliciter, beatus David narrat, quæ ad ſe pertinent: minora de ſe aſſerere non puduit; &, quæ majora erant, omiſit: neque vires ſuas commemoravit, quas, aut adversùs feras, ſæpe oſtendit, aut adversùs Goliath. Numquam dignior corona David extitit, quàm cùm in memoriam revocat paſtoris humile officium. de Caſtillo Illat. 122. Qui faſtum in ſublimitate caſtigat, docet, ſe iteruiſſe, quod adeptus eſt. Ennod.l.4.ep.7.

Ex Novo.

Vos eſtis ſal terræ. Matth.5.13. Ut contineat illos in munere, apponit illis vilem originem ex terra. Sylveira hic.q.5.

Vos eſtis ſal terræ, vos eſtis lux Mundi. ib. Cur priùs ſal vocat, quàm lucem? Sal quid vile; lux excellens & nobilis. Et qui in dignitatis eſt apice, priùs, & maximè, ante oculos habeat, quod eſt humile; nè efferatur. Id. hic. q.9.

Eſurivi, & dediſtis mihi &c. Matth. 25.85. ità Dominus dicet, cùm venerit in ſede majeſtatis ſuæ. Mirùm, quòd Dominus in gloria, & majeſtate tanta, de paupertate, & antiquis ſuis miſeriis, ità recordetur. Cur non adducuntur alia juſtorum merita? fides in Deum, fortitudo, patientia? ſed cur tantùm fames, ſitis, nuditas, & miſeria, è memoria excidat. Sylv.in Jo.1. q.19.

Ille verò dicebat, quia ego ſum. Jo.9.9. Qui divino afflantur ſpiritu, non erubeſcunt abjecta ſecundùm carnem natalitia memorare; nec favoribus divinis evecti dedignantur priorem mendicitatem fateri, dicentes: quia ego ſum ille pauperculus, ille obſcuris natus parentibus. Baeza hic t.2.l.10.c.3.§.11.

Dominus Petrum laudans, patris ejus meminit: *beatus es Simon Barjona*. Matth.16.17. Et etiam, dum illum ſummum Pontificem creavit. Jo.21.15. *Simon Joannis, diligis me?* Cur tali occaſione patris mentionem facit? quia vult, ut quoties Chriſtianus ad dignitatem evehitur, paupertatis ſuæ, vilitatis generis; &, cujus ſit filius? recordetur: ut hac memoria vinum honoris temperet. Diez conc. 2. in feſto SS. Petri, & Pauli. Cur non dixit, Simon Petre? nè, qui orbi præficiebatur, ortus ſui obliviſceretur vilitatem; ſed antiqui nominis tinnitu ante oculos haberet avitam, pauperem, anguſtam, parentum domum; quo ſe maximè in virtute confirmaret. Baeza l.5. c.6. §.7.

Viligiſius primus Elector Moguntinus tempore Ottonis Secundi obſcurò loco natus, parente rotario, in conclavibus ſuis rotas fecit effigiari, cum lemmate: *Vvillegiß, Vvillegiß; deiner Antunfft nicht vergiß*.

§. XIII.

Quinam ad Dignitates eligendi, & aſſumendi.

Primò.

Renuentes, & non ambientes.

Ex Veteri.

F*Ecitque eum aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum*. Gen.41.43. Ioſeph quaſi vi illata intruditur. Sylv. in Luc.10.q.6.

Applica quoque ad te Aaron. Ex.28.1. Ad quid acceſſitur Aaron? ut Sacerdotio fungatur coram Domino. Non quærit Sacerdotium; ſed ad hoc quæritur: forſan quærens non conſecuturus. de Caſtillo Illat. 9.

Tolle Joſue. Num.27.18. Significat quamdam deductionem non voluntariam. Eſcobar tr.3. Coll.q. Chr.ſect.2.Obſ.1.

Quæſivit Dominus ſibi virum iuxta cor ſuum. 1.Reg. 13.14. Et Pſ.88.21. *inveni David ſervum meum, oleo ſancto unxi eum*. David à Domino inventus, poſtquam illum quæſivit, non inter alios expectantem eligi, ſed ſingulariter eum fugientem, q.d. David ubi es? ubi ille, qui fugit honores? denique fugientem honor, & gloria, comprehendit. Eſcobar t.1. mir. Chriſt. ſect.4. Obſ.2.

A A A Domine Deus, ecce neſcio loqui. Jerem.1.6. Et tamen ait Deus: *Ecce conſtitui te hodie, &c.* v.10. Quid in bleſo Jeremia vidit Deus, ut eum ità amaret, & promitteret tam felicem exitum? nullas in corde alebat appetitiones, non cogitabat elevationem. cap.17.16. *diem hominis non deſideravi*. Gilbertus ſerm. ſup. Cant. neſcio, quo pacto ſibi adverſantur, & alterutro ſe obſcurant dies Domini, & dies hominis? ſiquidem, dum alter exoritur, alter recondirur. Diem, inquit, hominis non concupivi, ideſt, humanum favorem, hominum gloriam; & inter reliquos, imò præ reliquis, ſpectabilis videri. Oliva t.3. conc.24. die S.Luciæ.

Ex Novo.

Aſſumptus eſt in cœlum. Marci 16.19. *Ferebatur in cœlum*. Luc. 24.51. *Elevatus eſt*. Act. 1.9. Omnes in paſſiva ſignificatione locuti: innuentes, Dominum, & ſervos ejus, qui verè magni ſunt, ad honorem ſibi debitum tractos potiùs, & aſſumptos, quàm euntes venire. Incert. Auth.

Nuſquam angelos apprehendit; ſed ſemen Abrahæ apprehendit. Hebr.2.16. S.Chryſ.hom.5. hic. quid eſt, quod dixit, *apprehendit?* non apprehendit naturam angelorum, ſed noſtram. Quare non dixit, ſuſcepit; ſed iſto verbo uſus eſt, *apprehendit?* ex metaphora inſequentium eos, qui averſi ſunt; & omina facientium, ut fugientes occupent, & ut reſiſtentes apprehendere valeant. Aufugientem quippe ab ipſo naturam humanam, & procul aufugientem, inſecutus apprehendit. q.d. quia Angeli magno numero, temerario auſu, ad Dei ſedem aſpirarunt! homo autem, & maximè Abraham, pater multarum gentium, vilitatem originis recognoſcens, divinum conſortium refugiens, pulverem ſe, & cinerem reputans; Gen.18.27. ideo ejus ſemen apprehendit. Honor inſecutus fugientes ſe, deſeruit quærentes ſe.

Moyſes negavit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis. Hebr.11.24. Verùm ipſa dignitatis, & divitiarum, fuga, auxit dignitatem. *Ecce conſtitui te Deum Pharaonis*. Ex.7.1. S Ambr. in Pſ.118. fugiendo potentiam potentior factus eſt: factus eſt enim in Deum regi Pharaoni. Naſera in Joſ. 1. §.38.

Quiſquis dominari non appetit, is profectò fructuosè præeſt cæteris inſtituendis. S.Bern. ſ.18.

Non volentes, neque currentes aſſumire; ſed cunctantes, & renuentes; qui regibus Joannem exhibeant, Ægyptiis Moyſem, fornicantibus Phinees, Eliam idololatris, Eliſæum avaris, Petrum mentientibus, Paulum blaſphemantibus, negotiantibus Chriſtum. S.Bern. de conſid. l.4.c.4.

Cancer. Lem. *Retrocedens accedit*. Per demiſſionem ad honores. Maſenius in ſymbol.

Secundò.

Digni, apti, meriti; non indigni.

Minimus, iuxta ætatem ſuam. Gen.43.33. Hæc eſt norma prudentiæ, lex juſtitiæ, juxta ætatem, & merita, loca impertire. Non quia aliquis plus amatur, ideo reliquis debet anteferri. Inter Apoſtolos magis dilectus Joannes; at non idcirco Caput aliorum electus. Plura dedit Joſeph Beniamino; hoc declarat ejus amorem, locus commendat juſtitiam. 2 Humilitas fecit digniorem pluribus gratiis: plurima accepit in noviſſimo ſedens loco. 3. Fuit figura Joannis in ultima cœna favore majori præ aliis affectus. Alvarez Gen.43. Illuſtr.122.

Ego tuli Levitas à filiis Iſrael pro omni primogenito. Num.3. 12. Origen.hom.3. hic notat: Levitas aſſumi pro primogenitis; cùm tamen, ut refertur Gen.49.3. Levi non fuerit primogenitus Iſrael, ſed Ruben, ſecundus Simeon, tertius Levi. quomodo ergo Levitæ in primogenitos aſſumuntur? Quia apud Deum non illi primogeniti habentur, qui corporea nativitate præcedunt, ſed meritis. de Caſtillo Illat. 3.

Montes in circuitu eius. Pſ. 124. 2. Deus Mundi gubernator non patitur circa ſe apponi colles vulgaris peritiæ, montes expetit virtutis admirabilis, quæ vincant induſtriam vulgi. *Ecce iſte venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles.* Cant.2.8. Oliva t.3.conc. 17. die 3. Ven. in Quadr.

Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii: ita qui tribuit inſipienti honorem. Prov. 26. 8. Hoc proverbium manavit à ſuperſtitione, & cultu Mercurii. q.d. ſicut ad ſtatuam Mercurii lapides mittere honoris cauſa, ſumma dementia eſt, quia ſtatua Mercurii aut lapis eſt, aut lignum nihil ſentiens; ità ſtulto homini honorem tribuere inſcitia eſt. Cornel. hic.

Citò proferte ſtolam primam. Luc. 15. 22. Non tamen legi-

Digitized by Google

legitur, illi datus primus locus: habebat enim ſeniorem fratrem, cui locus ille meritò reſervabatur. Alvarez Gen. 43. Illuſt. 226.

Scholares pueri, & impuberes adoleſcentuli, ob ſanguinis dignitatem, promoventur ad Eccleſiaſticas dignitates; & de ſub ferula transferuntur ad principandum presbyteris: lætiores interim, quòd virgas evaſerint, quàm quòd meruerint principatum. S. Bernard. ep. 42.

Quid eſt dignitas in indigno? niſi ornamentum in luto. Et ideo cunctos, qui ſacri altaris ſuggeſtu eminent, tantùm oportet excellere merito, quantùm gradu. Salvianus ad Eccl. Cathol. lib. 2.

Facem ponite, non dico in infima Lunæ ſphæra, ſed in infima regione aeris, ſitu altiore, quàm opus ſit; lux illa ſtatim evaneſcet; quæ in cubiculis admota noctem mutat in diem. Si horologio grandi tollas pondera gravia, eaque appendas exili; mole oppreſſum ità rotarum curſum præcipitabit, ut horæ momentis affluant, & dies horæ quadrante excurrant. Sic evenit, cùm inepti judices ſunt rerum magnarum. Oliva t. 3. conc. 17. die 3. Ven. Quadr.

Eſt facetum adagium Plutarchi: capram geſtare non valeo, bovem tamen ſuperimponere laboro.

Tertiò.

Boni, & probi.

Elegerunt bonos in vaſa. Matth. 13. 48. Quo ſignificatur, nè in capita promoveant inidoneos, & dignos repellant. Hujus doctrinæ academia arca Noe Gen. 6. belluæ ad carinam; homines, & volucres in tabulatione ſumma. Catellus, licet arcæ rectori blandiretur, & familiæ delicias faceret; ovis, licèt ei lac, & lanam daret; non tamen admiſſi ad tabulatum ſummum, in quo agebat corvus, quamquam fugitivus, quia volucris erat. Idem ordo ſervatus in ſtatua Nabuchodonoſori, Dan. 2. 34. Statuæ caput ex auro. Sed major ſchola ordinis ad ſedem agni regnantis. Apoc. 4. 6. *in conſpectu ſedis tamquam mare vitreum.* Cur non ſol? quia hic nullo optimi, peſſimive diſcrimine, tam cicutæ, quàm roſæ, præſtat maturitatem; ranam juvat, & hominem; plumbum, & aurum. At mare, quæ indigna ſunt, expellit conſtanter; & pretioſa amanter fovet; cadavera, & algam, in littus ejicit; in gremio retinet corallia purpurata, & margarita candentia. Iſa. 7. 15. *ut ſciat reprobare malum, & eligere bonum.* Diſcat in ſolio ſedens à mari, non promovere indignos, ſed expellere; amplecti bonos & dignos. Oliva t. 1. conc. 13. in feſto Sanct. Lucæ.

Cùm dies factus eſſet, vocavit Diſcipulos ſuos. Luc. 6. 13. q. d. facta die clara eligit: ut doceat quòd, qui aſſumendus eſt in miniſterium Eccleſiæ, ſit ex omni parte cognitus, viſus, & probatus. Sylv. in Matth. 12. c. 4.

Antiſtes Eccleſiæ, qui virtutibus, & ſapientia, fulgere deberet, auro ornet, & ſerico: & animarum ornatus hodie in corporis cultum permutatus eſt. Favore, non merito, Eccleſia regitur; & ad curam gregis non ſapiens paſtor, ſed potens, quæritur; non innocens, ſed dives: & qui populum magis potentia opprimat, quam vita ædificet. Sanct. Thom. Villan. ſerm. 4. Nativ. Dom.

Quartò.

Non mali.

Vidi ſervos in equis &c. Eccle. 10. 7. S. Greg. 31. moral. cap. 10. Equi nomine dignitas temporalis accipitur, Salomone teſtante, qui ait: *vidi ſervos in equis.* Omnis quippe, qui peccat, ſervus eſt peccati: & ſervi in equis ſunt, cùm peccatores præſentis vitæ dignitatibus efferuntur. Principes verò quaſi ſervi ambulant: cùm multos, dignitate virtutum plenos, nullus honor erigit; ſed ſumma hic adverſitas velut indignos, deorſum premit. Cornel. hic.

Subter eam (arbore) *habitabant animalia & beſtiæ; & in ramis ejus converſabantur volucres cœli.* Dan. 4. 9. Per animalia, & beſtias intellige homines animales; mentes carnales, & ſæculares: per volucres, accipe ſpirituales; bonorum ſtudiorum, & ſanctorum deſideriorum alis ad cœleſtia volantes. Diſcant Prælati noſtri, diſcant hic, quid facere debeant; diſcant, inquam, indiſciplinatos mores premere, bonos attollere, & honorare. Quid, quæſo, hoc genus monſtri eſt; quòd noſtri temporis arbores, urſos, & leones, & alias hujuſmodi quaslibet beſtiales mentes, portent in ramis; volucres verò cœli, contra conditionis jura, Creatorisque inſtituta, premunt in imis? Quoties ego ipſe *vidi*, videnſque ingemui, *impium ſuperexaltatum.* Pſal 36. 35. *& elevatum ſuper cedros Libani!* Quid, quæſo, eis aliud, quàm ruinam paratis? dum eos ad alta ſuſpenditis, & quaſi in ramis portatis. Quid aliud

quis ſuo ſublimatori, vel potiùs ſubverſori, daturus eſt in fine; in ipſo confinio ruinæ? niſi: *quia elevans alliſiſti me.* Rich. à S. Victore de erud. hom. inter. lib. 2. cap. 17.

Miſcellanea de Dignitatibus.

Dixit oſtiaria. Joan. 18. 16. Non eſt mirum, ſi Chriſtum negat in curia, qui introducitur ab ancilla. Ingreſſus enim in atrium Pontificis, eſt ingreſſus ad dignitates Eccleſiaſticas. Ancilla introducens eſt Caro vel carnalis parentela: & qui ſic per Carnem intrant; fures ſunt, & latrones. Ipſi enim non per ſanguinem Chriſti, quo limitum debet eſſe oſtium, intrant; ſed per ſanguinem proprium: cùm tamen præcipiatur. Ex. 12. quòd poſtes liniantur ſanguine agni. Hugo Card. hic.

Propter hoc dignitates poſitæ ſunt, ut major pietas oſtendatur: mirabiliùs etenim, quando quis in divitiis, & potentia agens, fuerit talis. S. Chryſ. hom. 22. in acta.

Monſtroſa res, gradus ſummus, & animus infimus; ſedes prima, & ima; lingua magniloqua, & manus otioſa; ſermo multus, & fructus nullus; vultus gravis & actus levis; ingens authoritas, & nutans ſubtilitas. S. Bernard. lib. 2. de conſid. ad Eugenium cap. 7.

Joannes X. Pont. ex humili genere ad ſummum Pontificatum evectus, in annulo pretioſum lapidem pro ſymbolo uſurpavit cum lem: *Tunc gutta, nunc gemma.* quia ex aquæ guttis, ſole cooperante, coaleſcunt. Malenius l. 2. argut.

Fumus, Lem. *Aſcendendo deficit.*

TITULUS IX.

DII.

ANſeres Romana Capitolia à Gallo hoſte ſervaverunt. Meritò debes illis Roma, quòd regnas: Dii tui dormiebant, & anſeres vigilabant. Ideo illis diebus anſeri ſacrificas, non Jovi: cedunt enim Dii veſtris anſeribus, a quibus ſe ſciunt eſſe defenſos; nè & ipſi ab hoſte caperentur. S. Ambroſius l. 5 hexam. c. 13.

Utile eſſe civitatibus, dicit Varro, ut ſe viri fortes, etiamſi falſum ſit, ex Diis genitos eſſe credant: ut eò modo animus humanus, velut divinæ ſtirpis fiduciam gerens, res magnas aggrediendas præſumat audaciùs, agat vehementiùs; & ob hoc impleat ipſa ſecuritate, feliciùs. S. Auguſt. de Civit. lib. 3. cap. 4.

Complures, non modò veteres, verùm etiam ætatis noſtræ, cùm amantiſſimos quoſque amiſiſſent patres, cognatos, & uxores; plurimæ item orbatæ viris, quos omnes natura prodidit, fuiſſe mortales: hos, atque has, per immodicum affectum atque luctum, pinxere; ſicque, pictis, ſeu fictis, hoſtias immolaverunt. Quos ſecuta poſteritas ob elegantiam fictionis, artificiſque peritiam, illos ut Deos coluerunt. S. Athanaſius Alexand. libro contra Gentiles.

Quæ quiſque pulcherrima animadverterat, ea ſibi, tamquam Deos, præſtituit. Si qui autem affectionibus & morbis, animi, plus æquo dediti erant; has ipſas ſive perturbationes, ſive morbos, Deos eſſe putarunt; vel Diis ſaltem eos conſecrarunt. Iracundiam ſcilicet, cœdes, Laſciviam, Ebrietatem &c. S. Greg. Naz. or. 2. de recta rat.

Cùm aberrarint quidam ab uno Deo diverſimodè multi ſentiebant: ac alii quidem ſolem ponebant; ut occidente ſole, noctis tempore, ſine Deo eſſent: alii verò Lunam; ut in die Deum non haberent. Alii amore mulierum furentes, nudæ mulieris idolum in ſublimi ſtatuentes adorabant; ut cupiditas illorum appareret. Alii verò ob auri ſplendorem in ſtuporem redacti; hoc ipſum, & cœteras materias, Deos finxerunt. S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 4.

Auſi ſunt nonnulli impiè unum Deum dividere ſermone; & aliqui dicebant: alium eſſe animæ opificem, & Dominum; alium verò Corporum; abſque ratione, ſimul & pietate, docentes. Quomodo enim duorum Dominorum unus homo servus eſſet; cùm Dominus dicat in Evangelio. Matth. 6. 24. *nemo poteſt duobus dominis ſervire.* Id. ib.

Ex Novo.

Cùm ſediſſet. Matth.5.1. Sedet, adquietem mentis, ex doctrina Chriſti hominibus affuturam. In eo Pater æternus quieſcere, voluit, & omnium hominum mentes. Sufficit enim omnibus præter omnia; & cuncta ſine ipſo deficiunt. Sim Caſſ.l.10.

Porrò unum eſt neceſſarium. Luc.10.42. Porrò hoc eſt illud neceſſarium, in quo eſt omne bonum; imò quod eſt omne, & unicum, & totum, & ſolum bonum. S.Anſelm. Prologii cap.23.

Fili, tu ſemper mecum es &c. Luc.15.31. S.Chryſol.ſerm.4. hoc eſt dicere: patere illum rediiſſe patri; permitte patri filium ſuſcepiſſe: nec ille aliud, quàm patrem quæſivit; qui veniens non filii, ſed mercenarii loco voluit collocari. Sint tibi omnia, illi ſufficit pater. Licèt omnis turba amicorum circumſtet, licet omnia bona affluant; ſi unus Deus abeſt, nullum ſolatium eſſe poteſt. Sylveira hic.

Ut cum amicis meis epularer. Id. ib. S. Hier. ep. ad Damaſum: erras ò Iſrael! dic potiùs, ut tecum epularer. Aut poteſt tibi eſſe aliqua jucunditas, niſi patre tecum celebrante convivium?

Si quis ſitit. Jo.7.37. Satiare vult Chriſtus deſideria noſtra, quæ ſignantur in ſiti; porrò aliunde ſatiari non poſſunt. Sim. Caſſian.l 11.c.31.

Oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis. Jo.14.8. Non petit Philippus oſtendi ſibi manſiones in cœlo; ſed *Patrem*; quia certè ſciebat, quòd, Patre oſtenſo, omnia bona poſſideret. Prodigus fame, & ærumnis, confectus ait Luc.15.18. *ſurgam, & ibo ad Patrem meum*. Non ais, ibo ad domum Patris mei, in qua omnia abundant; *ſed ad Patrem*: ſciebat, quod cum Patre omnia eſſet habiturus. Sylv.in Jo.14.q.11.

Repleti ſunt omnes ſpiritu Sancto. Act 2.4. Didymus l. 1. de S. Spir. ex eo, quòd ſpiritu ſancto repleti dicantur Apoſtoli, probat ejuſdem divinitatem; nemo autem, ait ille, ſive in Scripturis, ſive in conſuetudine, plenus creatura dicitur.

Ex Patribus, & aliis.

Si cuncta, quæ feciſti, mihi dederis; non ſufficit ſervo tuo, niſi teipſum dederis. S.Aug Man c.3.

Quidquid adeſt nobis, præter Deum noſtrum, non eſt dulce. Nolumus omnia, quæ dedit, ſi non dat ſeipſum, qui omnia dedit. S Aug in Pſ 25

Ad imaginem Dei facta eſt rationalis anima. Cœteris omnibus occupari poteſt, repleri omnino non poteſt.

Capacem Dei, quidquid Deo minus eſt, non implebit. S.Bern. Declam. ſuper Evang ecce nos relinq.&c.

Nihil eſt in rebus, quod poſſit replere creaturam factam ad imaginem Dei, niſi charitas Deus, qui ſolus major eſt illa. Id.ſ. 25 in Cant.

Quidquid præter Deum quæritur, mentem occupat, non ſatiat. Solus Deus explebit deſiderium tuum; in ſolo Deo veram requiem invenies. Ipſe eſt *unum* illud *neceſſarium*, & ſummum illud bonum; in quo omnium eorum, quæ pulchra ſunt, quæque delectant, plenitudo, & perfectio, conſiſtit. Bloſius parad. animæ c.15.

Sol Lem. *Omnibus ſufficit*. Deus meus, & omnia!

Carolus nonus Galliarum Rex pretioſum monile cuidam fœminæ dedit his verbis inſcriptum: qui me poſſidet, nullius eget. Iſidorus Orig.l.16.c.13.

§. XIII.

Etiam Dei dona ſatiant, & implent.

Ex Veteri, & Novo.

C*Ibavit eos ex adipe frumenti, & de petra melle ſaturavit eos*. Pſ. 80 17. Mirabar, quòd Dei Angelus, quòd Dei ſtella, quòd Dei mica, afferat hominibus ſaturitatem, & plenitudinem. Sed vide, quid mirare magis? *de petra melle ſaturavit eos*. Quam in nullis Mundi bonis reperies, vel in Divinæ domus petra plenitudinem invenies. Baeza l.1.cap.7.§.18.

En lectulum ſexaginta fortes ambiunt. Cant. 3.7. Ubi Niſſen. hom.6. & Richardus Victorinus, cœleſtem quietem intelligunt; in qua, qui labore improbo hic deſudabant, requieſcunt. Sed cupis ſcire, quanta ſit hæc requies? en, inquit, *lectulum*, non magnum ſtratum; ſed vel minimus lectulus Dei ingentes creaturarum animos ſatiat. Idem ibidem.

Et catelli comedunt ſub menſa de micis. Marci 7.28. Sapiens illa Chananæa vel unam micam requirebat è divinis manibus. Quæ mulieris petitio? tota egens erat, & unam tantùm à Chriſto petiit micam? Noverat, quòd à Dei manibus vel mica integram boni plenitudinem affert. Baeza l.1.c.7.§.18.

Et ſaturati ſunt. Marci 8.8. Nemo, niſi quem Jeſus alit, dicitur *ſaturatus*. Neque fieri poteſt, ut anima ſatietatem accipiat ab his, quæ inania ſunt. Optima ſaturitas, gratia; neque faſtidit animam; vel amplioribus: & ſuavioribus, deſideriis angit. Sim.Caſſ.l.5.c.4. Non caſu additum: *& ſaturati ſunt*. q. d. ſaturati ſunt, quia manducaverunt ea, quæ Deus illis appoſuit. Qui autem temporalia quærunt, minimè ſatiari poſſunt. Siliquæ implent; non ſatiant. Pinna in Eccl.Ethol.151.

Diſtribuit diſcumbentibus – quantum volebant. Jo.6.11. Manus Chriſti plenitudo bonitatis eſt. S. Ambr. in Pſalm.43. Chriſti epulum humanæ voluptatis appetitum exſatiat. Eſcob.t.1. mir. Chr.Obſ.4.

Vide tit.Dona.

§. XIV.

Extra Deum nihil ſatiat.

Q*Ui biberit ex hac aqua, ſitiet iterum*. Jo.4.13. S.Aug.in Pſ. 102. bonum tuum quære, ſitiens anima. Eſt enim bonum aliud alteri; & omnes creaturæ habent bonum ſuum. Quære tuum bonum, ſummum bonum: hoc eſt bonum tuum. Sunt & inferiora bona, quæ aliis bona ſunt. Pecori quid eſt bonum, niſi implere ventrem, bibere? tale tu bonum quæris cohæres Chriſti? non ſatiaberis. Erige ſpem tuam ad fontem bonorum omnium.

Orbis terrarum reſpectu animæ eſt quaſi una gutta roris; unde non poteſt animam replere S.Thom.opuſc.38.c.9.

Totus Mundus ſenſibilis ad animæ ventrem quid eſt, niſi bolus exiguus? nam ſi mille millia Mundorum adjeceris, eum non implebunt. Patuit in Alexandro &c. Gerſon S. in Cœna Dom.

Juſtus comedit, & replet animam ſuam; venter autem impiorum inſaturabilis. Prov.13.25.

TITULUS V.

DIABOLUS.

§. I.

Symbola, Similitudines.

Ex Veteri.

L*ignum vitæ*. Gen. 2.9. eſt Chriſtus; lignum mortis eſt diabolus S Chryſ.in Pſ.1.

Si maſculus fuerit, interficite. Ex.1.16. Quod Pharao parvulos Hebræorum pueros jubet interfici, & fœminas reſervari; diaboli utique ſpeciem præſeferens inimicus ſpiritui, & amicus carni; invidens virtuti, conſentiens voluptati; fortitudinem præfocabat, concupiſcentias nutriebat. B.Cæſarius Arel. hom 2.de Paſcha Pharao figuram habuit diaboli, qui in hujus Sæculi captivitate populum Dei perdere, & terrenis vitiorum operibus prægravare tentavit S Iſidorus in allegor.S.Scripturæ.

Immolabitque ad latus altaris &c. Levit.1.11. Aquilo diabolum ſignificat; qui dixit Iſ. 14 13. *Sedebo in lateribus aquilonis*. Hunc aquilonem reſpicit latus charitatis: quia videlicet nihil diabolo ſic contrarium eſt, quomodo latitudo charitatis. Sanct.Rupert. l.1.hic.

Surge aquilo, & veni Auſter. Cant.4 16. S.Greg. quid per aquilonem, qui in frigore conſtringit, & torpere facit; niſi immundus ſpiritus deſignatur: qui reprobos omnes dum poſſidet, à bono opere torpere facit. S.Greg. apud Cornel. hic. Diabolus dicitur aquilo propter tentationis impetum: quia impedit boni operis fructum. Siccat lacrymarum fluvium, Prov.25.23. *ventus aquilo diſſipat pluvias*. S.Thom.in Jer.c.1.

Dagon, 1. Reg.5.26. interpretatur *piſcis triſtitia*; eſt idem qui *Leviathan* Job.40.20.V.Beda hic.

Naas. 1. Reg. 11.2. Hebr. *ſerpens*, idem eſt diabolus; qui dextros ſuorum oculos eruit; quando abſtinentibus à ſe devictis ſic per gulam prævalet, ut carnalia ſolùm cupiant; & ſpiritualia, quæ amare ſolebant, non attendat. S.Greg. & Beda apud Cornelium hic.

Ipſe liberavit me de laqueo venantium. Pſ. 90. 3. Ergone beſtiæ ſumus nos? beſtiæ prorſus: *homo* enim, *cùm in honore eſſet, non intellexit; comparatus eſt jumentis inſipientibus &c.* Pſ. 48. 13. Sed qui ſunt venatores illi? venatores utique peſſimi, & nequiſſimi, & callidiſſimi, venatores - ipſi rectores ſunt tenebrarum &c. S. Bern.ſ.3.hic.

Digitized by Google

S.Auguſt.ſ.63.de diverſis, vocat diabolum magnum Mundi venatorem. Diabolus velut venator robuſtiſſimus, & auceps calidiſſimus (malos] velut indices ſibi ad capiendas, ſi poteſt, etiam ſanctas animas, aptat, & præparat. S.Cæſar.Arelat.hom.31.

Fugit impius nemine perſequente. Prov.28.1.S.Hier. in Michææ 2.Nemine, id eſt, dæmone perſequente.

Perdix fovit, quæ non peperit. Jerem.17.11. Clamavit perdix; congregavit quæ non peperit. Impurum, & malevolum, ac fraudulentum animal, adverſario, & circumſcriptori generis humani, fallaciſſimoque, & impuritatis auctori, conſerendum putatur Sathanæ Clamavit ergo perdix, qui à perdendo nomen accepit. S.Ambr.ep.48.

Ex Novo.

Et venerunt volucres cæli. Matth.13.4. Diaboli dicuntur volucres cœli. I. ob ſubtilitatem naturæ. II. propter habitationem eorum in aere caliginoſo. III. ratione inordinati aſcensûs eorum ad alta ex tumore ſuperbiæ. Dion.Carth.hic.

Dedit vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones. Luc. 10.19. Serpentes id eſt, dæmones: qui habent venenum in ore, ut ſerpentes; & in cauda, ut ſcorpiones: quia actionem bona nituntur corrumpere in principio, & in fine. In principio, intentionem corrumpendo; in fine, vanam gloriam ſuggerendo. Apoc 9.19 *poteſtas equorum in ore eorum eſt, & in caudis eorum.* Hugo Card.in Luc.

Adhæſit uni civium Luc.15.15. quem ego non alium, quàm unum ex malignis ſpiritibus intelligendum puto. S.Bern.ſ. 8. de diverſ.affect animæ. Ita etiam intelligunt S.Aug. l.2. qq. Evang. q.33 S.Hier. V.Beda, apud Sylveiram hic.

Dabo illi ſtellam matutinam. Apoc.2 28. Aretas, Andræas Cæſar: diabolum intelligunt, juxta illud Iſ.14.12. *quomodo cecidiſti de cælo Lucifer?* Promittit Dominus juxta hanc ſententiam victori, dandum illi diabolum calcandum ſub pedibus. Quod peccatur Paulus Rom. 16. 20. *Deus pacis conterat Sathanam ſub pedibus veſtris velociter.* Sylveira hic.

Ex Patribus.

A vis propterea diabolus vocatur, quia per ſuperbiam ad alta ſuſtollitur. S.Iſidorus l 3.ſenten.c 5. Dæmones, propter volatum ſuperbiæ, & agilitatem naturalis potentiæ, volucres appellantur. S.Thom.in c.15.Gen.

§. I I.

Diaboli varia vocabula.

Ex Novo, & Patribus.

I*Nimicus homo hoc fecit.* Matth.13.28. Dæmon dicitur *homo* à devicto homine: ſicut Scipio Africanus à devicta Africa. Hugo Card. hic. *Qui regnare facit hominem hypocritam.* Job 34. 30. Poteſt diabolus homo iſte intelligi; qui, perdita angelica dignitate, hominis nomen ſortitus eſt; de quo Dominus ait: *inimicus homo hoc fecit.* V.Beda l.3.in Job c 3. De hoc David Pſ 9. 20. *exurge Domine, non confortetur homo.* Inimicus homo diabolus eſt. Sim.Caſſ.l.6.c.3. non quòd diabolus homo, aut homo diabolus natura ſit; ſed officio pravo, & ſimilitudine mala. Nam & de Juda Salvator ipſe dixit: *unus ex vobis diabolus eſt*; ut homo diabolus, & diabolus homo, ex malitia meritò dici poſſit. Id.

Spiritus immundus. Erat in Synagoga eorum in ſpiritu immundo. Marci 1. 23. Per hoc, quòd ſpiritum hunc immundum appellat, ſecernit illum à cæteris omnibus rebus, quæ ſpiritus nomine deſignantur. Nam & aer, & anima, & ſpiritus adminiſtratorii, hoc eſt, angeli; & ipſe etiam Spiritus Sanctus, ſpiritus vocantur. Nè ergo ob communem illam notionem in aliquam hæſitationem incideremus, dæmonium hoc ſpiritum immundum nominat. Dicitur autem hic ſpiritus immundus propter obſtinatam in impietate mentem, fœdamque à Deo defectionem; tum maximè, quòd obſcænis, flagitioſiſque, operibus mirificè delectetur. Victor Antiochenus hic.

Et illud erat mutum. Luc.11.14. Quomodo dicitur diabolus mutus? ab effectu. Sicut Spiritus Sanctus nomen aſſumit à bono, quod in anima operatur. Iſ.11 2. *requieſcet ſuper eum ſpiritus ſapientiæ &c.* quia ſapientiam, & reliquas virtutes, in anima operatur. Sic dæmon nomen aſſumit à malo, quod in homine operatur. Diez D 3.Quadr.

Rex locuſtarum, Apoc 9.11. *Angelus abyſſi* ib. *Belzebub*, hoc eſt, *muſcarum Deus.* Behemoth ex Hebr. *Draco rufus* Apoc.12.3. propter fraudem, & malitiam, inquit Viegas, & Alcazar; vel, ut Ribera, rufus propter crudelitatem, & cœdes. *Sathan* Job 1.6. *Leviathan* Job 3 8.

Ex eo Sathanas dicitur, & eſt: ex quo adverſari cœperit Verbo Dei, & inter Angelos ſeditionem fecit; turbator pacis *diabolus*, id eſt, *deorſum fluens.* Poſt hæc egit, cur meritò vocetur *ſerpens antiquus* Apoc. 12. 9. videlicet: quando primum decepit hominem, ſerpentem ingreſſus. Rupertus de vict. Verbi lib. 2. cap.6.

Sub eo ſunt omnes, qui in peccato naſcuntur: eſt enim princeps peccatorum. S.Iſid.Originum l.6.c 19.

Vitiorum omnium dux, atque imperator diabolus. S.Gregor. Niſſ.l.de vita Moyſ.

S.Rupertus l.13.in Matth.vocat diabolum: tenebrarum principem, præpoſitum noctis.

§. I I I.

Diabolus quàm fœdus, & horribilis.

SI videres dæmones, ſicut ſunt, morereris per ſubitaneam mortem, propter terribilem viſionem eorum. l.2.Revel. Sanct. Brigittæ.

Interrogata eadem Sancta: cur dæmones non appareant viſibiles? reſpondit: ſi eorum horribilis deformitas videretur ex ipſo viſu extra ſenſum fieret; corpuſque totum quaſi hominis tremuli contremiſceret; cor etiam totum, quaſi timore exanimatum, moreretur; nec pedes ſufficerent ſuſtentare membra reliqua l.5 Revel.

Quidam Religioſus rogavit Dominum, ut dæmonem in ſua forma poſſet videre; ut plus eum, & ejus opera, impoſterum deteſtaretur. Soli igitur affuit diabolus; quem ut vidit, ſtatim amens factus eſt. De alio ſcribitur: cùm jaceret in extremis, & videret dæmones circumvenire; poſtea ad ſtatum ſuum rediens dixit: quòd ſi eſſet ignis ab Oriente ad Occidentem, libentius per illum tranſiret, quàm illam viſionem iterum videret. Summa prædicant. Diabolus.

Ex mago quodam importunis precibus exoraſſe ajunt curioſum aliquem virum, ſibi ut dæmonem ſpectandum præberet, nec quidquam illo diſſuadente. Eminus igitur nefrendem conſpexit in volutabro luti adeò deformem, ut eo conſpecto confeſtim exanimis corruerit, & poſt paulò expirarit. Doultreman l.2.c.3.ſect. 3.de triſtitia Chriſti.

§. I V.

Diaboli malitia, & obſtinatio.

D*Iviſit lucem, à tenebris.* Gen.1.4. Diviſio iſta lucis, & tenebrarum, terribile Dei judicium ſuper diabolum eſſe factum innuat. Rupertus hic.

Si cadens adoraveris me. Matth.4.9. Mali Angeli præcipiunt adorari ſe. Caſſiod.in Pſ.96. Verba diaboli. In veritate: ſi poſſem ſumere corpus mortale; magis in eo vellem pati omnem pœnam, & omnes inſuper pœnas Inferni, quàm charitatem vertere ad Deum. In Revel.extravagant. S.Brigittæ c.62.

§. V.

Diaboli odium contra homines, & invidia.

P*Ercuſſit Job ulcere peſſimo.* Job. 2. 7. Cùm diabolus percutit, non communi ulcere, ſed peſſimo affligit. Eſcobar t.3.coll. Ch.Obſ.7

Cibus ejus electus. Habac.1.16. Perinde ut hominum cibus, eſt ſalus à Deo pacta: ſic epulæ Sathanæ hominum eſt interitus. Theophil.hic.

Dic, ut lapides iſti panes fiant. Matth 4.3. Lapides eſurienti offert. Humanitas talis eſt ſemper inimici: ſic paleit mortis author, ſic invidus vitæ.S Chryſol.ſ.11.

Non dixit, ut ex lapidibus capones &c faceret, ſed panem: nam dæmon, ſi te parva recapere poſſit, non dabit pretioſam. Filio prodigo nec ſiliquas dabat; voluptates ſuis in menſura tribuit. Stella in Luc.4.

Veniſti huc ante tempus torquere nos. Matth.8.29. Cùm dæmones torqueantur mox ab initio Mundi; cur dicunt *ante tempus*? Hugo Card.hoc erat eis læſio, quod ab obſeſſis exire cogebantur. S.Hier.magnum tormentum eſt ei, à læſione hominum ceſſare. Pinna in Eccl.Ebol.103.

Filia mea malè à dæmonio vexatur. Matth. 15. 22. Quàm crudelis dæmon tyrannus! quàm horribilis tortor! hinc gehennæ diritas confirmatur. Eſcob. c. 3. colloq. Chr. hic Obſ.7.

Adjuro te per Deum, nè me torqueas. Marci 5.7. Quale hoc tormentum? dicebat enim illi v. 8. *exi ſpiritus immunde ab homine.* Tamen non tendebatur in tortura, ſed ſolùm ab humano

cor-

corpore pellebatur; cur perie ità non torqueri? Sic diabolus humanam perditionem ſitit, ut, cruciandi hominem oportunitate carere, ſummum ſuum reputet cruciatum. S.Chryſol. 17. hic adorat evadere cupiens pœnam; prædam perdere pertimeſcens. Sylveira in Apoc. 2. q. 61.

Veniſti perdere nos. Luc. 4. 34. Velut inſatiabiles ad malum, & ad pœnas hominibus inferendas, torturam exiſtimant, quia pelluntur è corporibus hominum. Magis autem, quia, Chriſto vocante homines, expelluntur à ſedibus animarum. Hoc habet proprium obſtinata crudelitas, ut pœnam patiatur, ſi pœnam non inferat. Sim. Caſſ. l. 5. c. 8.

Quod tibi nomen eſt? & ille ait legio. Luc. 8. 30. Dæmones militare nomne ſibi arripiunt: quia perpetuò bellant in homines. Pinna in Eccl. Ethol. 103.

Videbam Sathanam ſicut fulgur de cœlo cadentem. Luc. 10. 18. q. d. timete Diſcipuli mei, quia dæmon de cœlo inſtar fulguris deſcendit. Cur, ad incutiendum timorem, non dicit lapſum ut ſaxum, aut lanceam, aut ignem? Quando fulgur deſcendit, quæ fortiùs illi obſiſtunt, ea gravius ferit: hinc, ſalva vagina, gladium in cinerem vertit. Ideo ergo timendus: quòd, parcens corpori, ſtragem facit in anima; &, illæſa vagina, conficit gladium, qui eſt ſpiritus. Did. Niſſ. f. 5. D. 1. Quadr.

Poteſtas equorum in ore eorum, & in caudis eorum. Apoc. 9. 19. Omni ætati inſidiantur; pueritiæ, & ſenectuti, Pinna in Eccl. Ethol. 103.

Væ terræ, & mari! quia deſcendit diabolus ad vos, habens iram magnam. Apoc. 12. 12. Mens S.Chryſoſt. eſt, diabolum, ubi accepit torquendi Jobi facultatem, per ſe ipſum omnes calamitates præparaſſe: cùm nemo, inquit, reperiatur immanior, earum rerum negotium dare aliis verebatur. Eſcob. t. 3. Coll. Chr. Obſ. 7.

Quia meminit exul cœli, quid agatur in cœlo; quanta homini trementi ſermones Dei præparetur remuneratio; Zeli indicat magnitudo. Prodit gloriam, dum exercet invidiam. S. Cæſarius hom. 3. de Paſcha.

Nihil eſt unde magis doleant; nihil eſt, quod magis ingemiſcant, quàm bonum noſtrum, quàm profectum noſtrum. Pœnè plus odiunt bona noſtra, quàm tormenta ſua: immò malunt quotidie tormenta ſua augere, quàm noſtra bona, quàm merita noſtra, non minuere. Rich. à S.Vict. annotat. in Pſ. 2.

Sicut divites denariis; ſic dæmones animabus inſidiantur. S.Bonavent. ſ. 2. fer. 3. Pent.

§. VI.

Diabolus DEI providentia nobis prodeſt.

E*Xagitabat Saulem ſpiritus nequam.* 1. Reg. 16. 14. Cur vocatur hic ſpiritus nequam? forſan dæmon aliquis bonus eſt? ut nequam ab hoc diſtinguatur? Reſp. ita eſt: ſunt enim etiam boni, nec tantùm mali, dæmones. Dæmon Saulis ſpiritus nequam dicitur, quia illum ad peccandum incitabat, ut Deum per invidiæ ſcelus offenderet. Non eſt mihi malus dæmon, ſi ab illo vinci me non patior; quin bonus, ſi obſiſto. Dum enim plurimum vult ſibi in me juris uſurpare; ſolùm occupare corpus, ſed non penetrare ad animam poteſt. S.Hilarion (ut eſt apud S.Hier.) percunctatus dæmonem, qui ſe Virginis cujuſdam corpori inſinuarit: quare auſus fuerit puellam Dei ingredi reſponſum accepit: ut ſervarem eam Virginem. Did. Niſſ. Sabb. poſt D. 2. Quadr.

Ecce trado tibi eum, verumtamen animam illius ſerva. Job. 2. 6. Magna poteſtas! magna gratia! quæ imperat diabolo, ut ſe ipſe deſtruat. Se enim deſtruit, dum hominem, quem tentando ſupplantare ſtudet, ex infirmo fortiorem efficit: quia, dum carnem debilitat, mentem ejus corroborat. — Quod nocet corpori, juvat ſpiritum. Manducet erga terram meam ſerpens, dentes carni infigat, conterat corpus. Dicat Dominus, & de me: trado tibi eum, tantummodo animam ejus cuſtodi. Quanta vis Chriſti! ut cuſtodia hominis imperetur etiam diabolo, qui ſemper vult nocere. Dominum ergo Jeſum nobis propitiemus. Imperante Chriſto & diabolus ipſe fit prædæ ſuæ cuſtos: vel invitus mandatis obſecundat cœleſtibus. S.Ambr. l. 1. de pœnit. c. 13.

Malè à dæmonio vexatur. Matth. 15. 22. Videtur ſuppoſuiſſe fervens mulier, quòd ſint dæmones, qui vexent benè; cùm dicit, filiam ſuam à dæmone malè vexari. Id ita eſt. Non malè nos vexat dæmon, qui corpus torquet, mutilat membra, carnem afficit: ſed qui ad peccandum invitat, & voti compos fit. Et hoc ſenſu dicere poſſumus; non condolendum his, quorum corpora invaſit dæmon; ſed quorum animas obtinuit. Etiam venena præparantur arte medica in pharmaca. Ita S. Paulus cum inceſtuoſo illo Corint. egit 1. Cor. 5. 5. *judicavi tradere hujuſmodi Sathanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit.* Et cum Hymenæo, & Alexandro, 1. Tim. 1. 20. hominibus ſacrilegis, & blaſphemis; *quos tradidi Sathanæ, ut diſcant non blaſphemare.* Did. Niſſ. fer. 5. D. 1. Quadr. §. 5.

Cogitur adverſarius ſanctos Domini, ad ſua damna, tentare. Dum enim tentat, meliores facit; ut, qui tentatur, poſſit alios inſtituere, qui ſibi ipſe invalidus videbatur. Sanct. Ambroſ. in Pſal. 43.

Quia glorioſus princeps deſpexit eſſe in palatio, fecit eum Deus laborioſum fabrum in hoc Mundo: ut coactus totis viribus ſerviat, qui vacare, Deo fruendo, nolebat. Unde dicitur Job. 40. 23. *accipies eum ſervum ſempiternum.* Cujus fabri caminus eſt afflictio, & tribulatio; folles, & mallei, ſunt tentationes, & ſuggeſtiones; forcipes, ſunt tortores, & perſecutores; limæ ferreæ, ſunt linguæ maledicentium, & detrahentium. Tali camino, & his inſtrumentis, purgat ipſe aurea vaſa cœleſtis regis. Hæc ſunt Electi, in quibus renovat imaginem Dei. S.Anſelm. in Elucidario.

Tenet Deus imperium & ſuper diabulum. Permiſit autem illi vivere duabus de cauſis: ut ille magis quidem confundatur, homines autem conſundantur. O ſapientiſſimam providentiam! quæ malum etiam propoſitum in ſalutis occaſionem convertit. Quemadmodum enim illorum fratrum, Joſeph odio perſequentium, malam voluntatem, accepit occaſionem propriæ adminiſtrationis; & permittens ipſis ex odio vendere fratrem, occaſionem accepit efficiendi, ut regnaret. Quos dilexit, cum his ſic permittit Diabolum luctari, ut vincentes coronentur; & facta victoria, major quidem virtus à minore vincatur: homines autem magnifice probentur; cùm eum, qui aliquando fuit Archangelus, vincunt. S.Cyrill. Jeroſ. Catech. 8.

Diabolus ſibi ipſi, non nobis, eſt malus: nos enim, ſi velimus, plura etiam commoda per illum, perque ipſius nequitias, conſequimur, illo etiam invito, ac renuente: quod eſt profectò mirabile; & in hoc divinæ bonitatis magnitudo conſpicitur. Sanct. Chryſoſt. l. 1. de provid. Dei.

S. Bernardus, ut refert vitæ ejus Scriptor, cùm diſſidium quoddam ſopiturus currum conſcendiſſet; ejus in itinere rotam unam cacodæmon, pacis inimicus, confregit: & in campis mediis, longè ab omni humano auxilio, abjecit. Senſit veteratoris fraudes vir ſanctus, &, poſt exiguam precationem, divinitus roboratus, juſſit cacodæmonem ſeſe currui ſubjicere, & rotæ vices ſupplere. Paruit infelix vel invitus, lepidumque vehentibus præbuit in aſcititio corpore, ac forma, ſpectaculum; & ſanctum virum, quò intenderat, ſpe citiùs devexit. Doultreman l. 3. c. 2. ſect. 6.

§. VII.

Diabolus debilis vincit nos noſtra ignavia.

N*E fortè moriamur. Nequaquam moriemini.* Gen. 3. 3. 4. Dominus affirmavit, mulier dubitavit, diabolus negavit. Hugo à S.Vict. l. 1. miſcell. tit. 88. Dæmon venit ad Evam trepidus, puſillanimis, deſperans victoriam, quouſque eam vidit hæſitantem de fide verborum Dei: tunc enim credere cœpit, paulò poſt negaturam, quæ tam citò dubitare cœpiſſet. Iterum Hugo: ſi mulier non dubitaſſet, fortè diabolus non negaſſet; ſed dedit audaciam, quæ inchoavit malitiam. Did. Niſſ. vit. Abrah. lib. 4.

Ipſa conteret caput tuum. Gen. 3. 15. Tam facilè conteritur caput ſerpentis, ut vel calce atteri poſſit; ſed cauda difficillimè. Pinna in Eccl. Ethol. 21. Primos parentes non urſus, aut leo, ſed potiùs ſerpens; callidior utique, non fortior cœteris animantibus, ſupplantavit. Nec mulierem vir, ſed virum mulier. S.Bern. ſ. 11. de div. animæ affection. Videte rem miram in paradiſo: cum Adam diabolus dimicat, ubique inſidiatur homini, ubique congreditur: ſed ubi mulierem non invenit, victus abſcedit. S.Ambroſ. ſ. 37. de Quadrageſima.

Et non potuerunt &c. Ex. 8. 18. Cur magi, qui ranas, & majora, fecerat; non potuerunt parvas ſciniphes producere? Dico: à Deo fuiſſe impeditos dæmones: idque ut ſic Dei potentia, & dæmonum imbecillitas, magis appareret: & quòd non dæmon, ſed Deus nobis timendus ſit; qui dæmonis vires cohibet, ut etiam in rebus parvis nocere non poſſit, niſi Deus permittat. Corn. hic.

Cenſet Sanchez, dæmonem fugatum fumo cordis piſcis, Tob. 6. 5. quòd hæc ſuffumigatio rei tàm vilis in dæmonis contemptum fiat, quem ipſe ſuperbus non ferens abit. Cornelius hic.

Catuli leonis diſſipati ſunt. Job. 4. 11. Diabolus, ex ſenſu Jobi, Sancto Gregorio myrmicoleon dicitur, ſeu formica-leo: hoc eſt, formicis leo, formica leonibus; formicis, & timidis, quales reddit conſcientia mala, leo ſævus, & formidandus. Leonibus verò, id eſt, juſtis, leonis inſtar confidentibus in Deum, formica debilior eſt. Doultreman l. 1. c. 2.

In Deo

Digitized by Google

In Deo ſperavi, non timebo, quid mihi faciat homo. Pſalm.55.11. Sed vide propheta; eſſe præter hominem alios, quos timere debes; dæmones, inquam, qui tentationibus ſuis magnas ſæpe adferunt moleſtias. Quidni ergo dicis: in Deo ſperavi; non timebo, quid mihi faciat dæmon? Propheta, tamquam expertus, locutus eſt; itaque dixit pro ſingulari erga Deum confidentia, nequidquam timere hominum quaſcumque machinationes: ut qui ſciret tutiſſimum ſe à demonibus fore, dum ab hominibus tantùm ſecurus eſſet. Nullæ enim ſunt dæmonum vires, niſi eas auxiliares homines ſubminiſtrent. Itaque exiſtimo, dæmonem, ſi interrogaretur, quare, cùm ſolus congreditur, ſæpe irritò conatu pugnet? Id reſponſurum, quod Chriſto paralyticus Jo. 5. 7. *hominem non habeo*. Did. Niſſ. D. 3. Quadr. Fortis & dæmon, ſed hominis præſidio obarmatus. Unde S. Chryſ. hom. 2. in ep. ad Rom. 1. de cæde Abelis ait: dux hujus belli erat Sathan, aſſumpto in militem Caino. Id. Niſſ. hic.

Eripe me ab homine malo. Pſalm. 139. 2. S. Hilarius hic: omnes inſidias, quaſcumque nobis ſpirituales nequitiæ prætendunt, maxime per homines aptantur; & occaſiones vitiis noſtris alienæ naturæ perverſitas ſubminiſtrat. Ut planum fiat, quòd majus bellum diabolus per homines excitet, quàm dum ipſe apertè in pugnam deſcendit. Sylveira in Matth. 4. quæſt.41.

Capite nobis vulpes parvulas. Cant.2.15. S. Gregor. Niſſ. hom. 8. in Cant. accepit ex his verbis materiam illius deridendi, ubi ait: hic ergo tantus imperator legionum dæmonum, quomodo revera, & ſola poteſtate, vocatur parva vulpes: & omnes, qui eum circumſtant, & univerſus ejus exercitus, vulpeculæ; non enim dicit: venanimi aprum ſylveſtrem, aut ſingularem feram, aut rugientem leonem, aut magnam balænam, aut magnum draconem; ſed parvas vulpes; & debiles, ſi cum noſtris viribus comparentur; ut ab homine conſtante illicò repelli poſſint. Corn. hic.

Ex Novo.

Accedens tentator. Matth.4.3. Non vocat eum fortem &c. ut intelligamus; quoties ab illo ſuperamur, non id brachii illius robore, ſed infirmitate, & ignavia noſtra, fieri. S. Chryſol. ſ. 105. Diabolus nihil eſſet, ſi homines ſolliciriores, & cautiores eſſent. Aut quid unquam prævaluit ille in homines virtute, niſi arte, mendacii, inſidiis, fraude, dolo, nequitia. Did. Niſſ. Dom. 1. Quadr.§.5.

Mitte te deorſum. Matth.4.6. Diabolus hic in pinaculo nequaquam eſt auſus manum levare in Chriſtum, ſed tantùm præcipitium ſuaſit. At de Nazarenus dicitur Luc.4.29. *duxerunt illum uſque ad ſupercilium montis, ſuper quem civitas illorum erat ædificata, ut præcipitarent eum.* Ecce illi non verbis ſolùm excitant ad præcipitium, ſed de facto inferre moliuntur. Reſp. ex S. Hieron. hìc quòd diabolus, cùm ſit valde debilis, ſuadere poteſt, præcipitare non poteſt. Sylveira hìc quæſt. 28. Oſtendit in hoc congreſſu debilitatem ſuam; quia non valet ille mittere, ſed ait: *mitte te deorſum*. Id eſt, fratres, ſi non tu te mittis, ille non mittet. Hortari poteſt, ſed præcipitare non poteſt. Porrigit gladium; ſed tu te jugulas: nemo enim læditur; niſi à ſeipſo. Sanct. Thom. Vill. D. 1. Quadr.

Cùm dormirent homines, venit inimicus &c. Matth. 13. 25. Inſidiator in noctibus latitat, in diebus vigilantes fugit, appetit dormientes. Fortis conflictum petit, provocat palàm ſpectantibus omnibus, & coram populis vult habere victoriam. Maximæ infirmitatis eſt, dormientibus irruiſſe. Sanctus Chryſologus ſerm.97.

Legio mihi nomen eſt, quia multi ſumus. Marci 5.9. Euthymius: multis dæmonibus imperat, quaſi unus eſſet, propter ipſorum imbecillitatem.

Vos ex patre diabolo eſtis; & deſideria patris veſtri vultis facere. Io.8. 41. Benedicit, *vultis*: quia, licet diabolus poſſit tentando ſuggerere; non poteſt tamen homines ad peccatum coger: Guido Carmelita.

Sobrii eſtote &c. 1. Petri 5. 8. Si diabolus eſt leo, qui præ ferocia terribiliter rugit; quis illum non timeat? Sed nota: aliud eſſe rugire, & minaci voce terrere, aliud nocere opere. Sanct. Cyrill. Alex. lib. 1. apolog. cap. 16. expertus miles tubam bellicam non expaveſcit, ſed gladium: & eruditus Philoſophus nubis tonitruum non veretur, ſed fulgur. Sola ſobrietas, & vigilantia, ſufficit; ut leo rugiens non noceat. Did. Niſſ. Dom. 5. Epiph.

Ex Patribus, & aliis.

Diabolus nihil eſſet, ſi eſſent ſollicitiores homines, & cautiores. Chryſol. ſ. 105.

Mali dæmones accincti ſunt ad bellum nobis inferendum; geſtantque in capitibus ſuis coronas auri ſpeciem præferentes; certos utique victoriæ contra nos oſtentæ indices. Nos enim ſumus, qui toties illos coronamus, propoſitamque victoriam turpiter abiicimus, quoties voluptatis ſenſu ſuperamur. S. Andreas Cæſar. l. 9 c. 9.

Incentor ille, auctorque peccati, primùm ſuperbus ut caderet; deinde invidus, ut noceret; quia in veritate non ſtetit, totam viam ſuam in mendacio collocavit; omniaque deceptionum genera de hoc venenatiſſimo artis ſuæ fonte produxit. S. Leo ſ. 4. de collectis.

Unus ex vobis diabolus eſt; cujus nomen horrendum eſt nominare. Veruntamen multi nomen exhorrent, ſed facta diaboli non abhorrent. Sed tolerabilius eſſet, diabolum videre, quàm eſſe; ipſum vexantem pati, quàm fieri. Ac per hoc, ſi Judas proditor à ſeipſo fieri potuit diabolus; quot igitur ſunt depravata mente facti diaboli? Quid igitur expedit diabolo Spirituali, ut ad culpâ homines tentet; ſi ab ipſis ſibi homines facti ſunt diaboli? Nemo cauſetur adversùs inviſibilem hoſtem, dicens: hoc mihi fecit diabolus, ſi homo à ſeipſo factus eſt diabolus. Et ſicut primus diabolus à ſeipſo factus, non ab aliis ſic homo diabolus non fit, niſi à ſemetipſo. Sim. Caſſ. l. 11. c. 20.

Lupus fortis eſt in capite, & collo; extrema debilia. Tota vis diaboli eſt in principio tentationis: ſi ei in principio reſiſtitur, jam debilis eſt. Geminiani l. 5. c. 39.

Clementia divina diabolo alas non evulſit, ſed accidit; dentes non excuſſit, ungues non præſcidit; ſed illos ita derrivit lima, ut nec mordere jam, nec inuncare ullum poſſit, niſi volentem. Drexelius in palæſtr. Chr. c. 3. §. 2.

§. VIII.

Diabolus fallax, mendax.

Ex Veteri, & Novo.

N*Equaquam moriemini, - eritis ſicut dii.* Gen.3.4.5. Victoria ejus, in quo gloriabatur, ut jam dictum eſt, talis erat, qualis odibilium ſophiſtarum eſſe ſolet. Nam per æquivocationes, incautos, & imprudentes, circumvenit: imprimis dicendo: *nequaquam moriemini*; volens intelligi mortem carnis; cùm Deus, dicendo: *in quocumque die &c.* intelligi voluerit mortem animæ à DEO. Apertionem oculorum, ait Rupertus, intellexiſſe, quia cogituri erant confuſibiliter, ſe nudos eſſe. *Eritis ſicut dii*; ſe, & ſuos angelos, intelligens; quos intendebat generi humano ita ingerere, ut divinam illis exhiberent culturam &c. Rupertus de Victor. verbi Dei l. 2. c. 10. Aptè diabolus in ſpecie non ovis, ſed ſerpentis, tentavit. I. quia ſerpens natura eſt calidus. II. Quia homini naturaliter contrarius. III Quia repit, venenum diffundit, quia toto corpore terræ adhæret. Corn. hic.

Oſculans eum. 2. Reg. 20. 9. 10. Diabolus blanditur, ut fallat. Hoc ſignificatur in Joab principe, qui Amaſam oſculando interfecit. Oſculum diaboli, falſa ſecuritas peccatoris. S. Bonavent. ſ. 2. D. 3. Paſch. *Joab* interpretatur *inimicus*; & ſignificat diabolum; qui ſub ſpecie oſculi interficit animam. Hugo Card. in Pſ. 7.

Circuivi terram &c. Job. 1. 7. Per circuitionem Sathan, calliditas ejus oſtenditur, ad explorandum, quos decipere poſſit? Convenienter autem per circuitum calliditas deſignatur; ſicut per rectum ſimplex, & juſtus. Sanct. Tom. in Gen. cap. 1. Lect. 2.

Non credas inimico tuo in æternum: ſicut enim æramentum æruginat nequitia illius. Eccl. 12. 10. Æs, licet terſum ſit, ut aurum videatur, tamen ex ſeipſo æruginem agit. Quomodo ergo dæmoni quis credat? Auth. Imperf. op. in cap. 4. Matth. diabolus, quantum ad ſe, numquam ceſſaret tentans: nec enim habet alium actum. Non manducat, non bibit, non dormit; nec habet negotium aliud, niſi ut tentet, ut fallat, ut ſubvertat. Hic eſt cibus illius, hic honor, hoc & gaudium. Gloſſa: venit, cùm dormirent homines id eſt, cùm cautelam amoverent. Did. Niſſ. D. 5. Epiph.

Scriptum eſt. Matth. 4. 6. Audet diabolus ipſe dicere: *Scriptum eſt*; ſed non pro ſe, ſed magis adversùm ſe. Scriptum quidem erat, *quoniam Angelis ſuis mandavit de te*: ſed quod de ſuo addidit, *mitte te deorſum*, ſcriptum non erat. In quo cognoſcimus antiquam ejus, & uſitatam verſutiam: ſemper ut fallere poſſit, malis ſuis bona miſcere, & venena ſua mellis dulcedine dulcorare. S. Chryſoſt. hom. 5. de Chr. tent.

Ex Patribus, & aliis.

Sex millia annorum jam pene complentur, ex quo hominem diabolus impugnat. Omnia genera tentandi, & artes, atque inſi-

Digitized by Google

abſiſtere, Mollis, & ignavus, ex primo ſtatim impetu concidet; vehemens autem, & excitatus, etſi millies interpelletur, tantò magis divinis rebus inſtabit, quantùm in ſe eſt, omnia implens. Ramirez in ep. Chr. Apoc. 2.

Legi apud quemdam ſapientem: non eſt vir fortis, cui non creſcit animus in ipſa rerum difficultate. S. Bern. ep. 256.

§. II.

Difficultates Deus complanat.

Filios Iſrael impedire conatur Pharao; rubrum ante ſe mare habens: Dominus tollit impedimenta, ut progredi poſſent. Ex. 14. 9. 10. &c.

Surge, & tranſi Jordanem, tu & omnis populus tecum. Joſ. 1. 2. Licèt fluvius profundus eſſet; nec pontem aut cymbam, haberent ad illum trajiciendum; ſed Deus, cis favens, aquas diviſit, & iter patefecit. Ex quo apparet, Deum, cùm difficilia imperat, difficultates amovere. Diez Dom. 14. Pent. Conc. 1.

In manibus portabunt te, nè fortè offendas ad lapidem. Pſ. 90. 12. Lapides in via, ſunt omnia impedimenta, quæ occurrunt in hac vita, ſive temporalia, ſive ſpiritualia, ſcandala, tentationes, perſecutiones, & his ſimilia. Bellarminus hic.

Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto &c. Cant. 8. 5. id eſt, licèt aſcenſus aſper, & arduus ſit; ſinè labore, immò plena deliciis, aſcendit. Et mox dant rationem: quia *innixa ſuper dilectum ſuum.* Nam ſi ità non aſcenderet, valdè fatigaretur. Ubi S. Bern. fruſtrà ſponſa nititur, ſi non innitatur; ſi autem innititur, omnia poſſibilia ſunt innitenti ſuper eum, qui omnia poteſt Diez D. 14. Pent. Conc. 1.

Animalia ibant, & revertebantur, in ſimilitudinem fulguris coruſcantis. Ezech. 1. 14. O virtus ignis divini, qui terrena animalia convertit in ſplendida, frigida in ardentia, tarda in celerrima; alas igneas præbet ad obediendum, & diſcurrendum per orbem; pennas ignitas ad aſcendendum; omnia impedimenta, ut fulgur, vincit; omnes difficultates ſuperat. De Ponte in Cant. 1. Exhort. 8. §. 4.

Quis tu mons magne coram Zorobabel? in planum &c. Zach. 4. 7. S. Cypr. l. 2. epiſt. Poſtquam cœlitus ſpiritu hauſto in novum me hominem ſecunda nativitas reparavit; mirum in modum protinus confirmare ſe dubia patere clauſa, lucere tenebroſa; facultatem dare, quod priùs difficile videbatur; fieri poſſe, quod impoſſibile putabatur. Mons hic, omnes æmuli, & potentes adverſarii Judæorum; qui volebant, aut certè facilè poterant, impedire fabricam templi. Chald. *quid tu reputaris regnum ſtolidum coram Zorobabele? nonne quaſi vallis?* q.d. quid ſunt Monarchæ Perſidis, qui videntur eſſe montes excelſi, ut ſe tibi ò Zorobabel opponant in fabrica templi? ecce ego eos in planitiem deducam; id eſt, humiliabo coram te. Ita Deus piis regibus, & quibuſvis Fidelibus, complanat difficultates, quæ maximæ reipſa erant, vel puſillanimis eſſe videbantur, ad extirpandam hæreſim, aut vitia inolita; adeò, ut ipſi mirentur, ſubitò illas, quaſi in planum deduci, & evaneſcere. Spes ergo in Deum omnes montes complanat. Cornelius hic.

Quis revolvet nobis lapidem? Marci 16. 3. Erat ſaxum magnum; ſed non ſunt deterritæ à præſtanti bono opere: pergunt, non deſpondent animum; quodque minimè putabant, lapidem ab Angelo revolutum inveniunt, apertumque ſepulchrum. Docent nos, nè puſillanimes ſimus, animumque objectis difficultatibus nè deſpondeamus. Deus enim, etſi lapides eſſe videantur magni, revolvet, difficultates complanabit. Barradius hic t. 4. l. 8. c. 6.

§. III.

Chriſtus Dominus difficultates complanavit.

F*Luent ad eum omnes Gentes.* Iſ. 2. 2. Nota miraculum: flumina enim deorſum fluunt; hic verò fluunt ſurſum, in altiſſimum montem aſcendendo. Hoc facit gratia Chriſti, quæ ſurſum corda rapit. Cornelius argumento in Iſ. 2.

Et ego reficiam vos. Matth. 11. 28. Non dicit, tollam laborem, ſeu onus veſtrum; ſed, refocillabo vos. Non promittit Chriſtus, tollere labores, & malorum onera, in hac vita; ſed reficere interiori pabulo mentes, animoſque hominum venientium ad eum. Cajetanus hic. Id eſt, confortabo, & conſolabor vos, minuendo gravitatem laboris; ut opera bona, quæ cum difficultate, tædioque, feciſtis; cum fervore, & gaudio, facere incipiatis. Dion. Carthuſ. hic.

Petrus ambulabat ſuper aquam. Matth. 14. 29. Priuſquam Deus fieret homo, homines non deambulabant ſuper aquas; ſed per ſiccum tranſibant. Sic ad ingreſſum Iſrael mare dividitur Ex. 14. 21. Per arentem alveum tranſit Iſrael Jordanem. Joſ. 3. 15. Eliſæo diviſæ ſunt aquæ huc, atque illuc, & tranſit, ſcilicet per ſiccum, ut ibi explicat Abul. 4. Reg. 2. 14. At ubi Deus factus homo, deambulat Petrus ſuper fluctus ſemel, & iterum; & plures alii Sancti. Mare notat. Mundum plenum fluctibus calamitatum. Et antequam Chriſtus pelagus hoc calcaret, cuncti id horrebant; at ubi ille ſuper illud inceſſit, plures habet aſſeclas. Sylveira in Luc. 5.

Et aſpera in vias planas. Luc. 3. 5. Patientia ſua Chriſtus lenivit omnes aſperitates, morte montem Martyrii; humilitatis, virginitatis iter, antea aſperrimum, à paucis tritum; modo à plurimis curritur. Stella in Luc. 3.

Omnis vallis implebitur. Luc. 3. 5. Tertull. l. 5. contra Marcion. Chriſtus colles æquabit vallibus, & obliqua diriget in rectitudines, & campos: quia omnes Legis difficultates, in Evangelii facilitates, & æquitates, convertet. Titus Boſtr. per valles, difficultates in via virtutis occurrentes; per montes, & colles, malignos ſpiritus; & internas, externaſque, perturbationes interpretatur. Sylveira hic.

§. IV.

Difficultatum origo ex ignavia, & timore.

I*Ter pigrorum, quaſi ſepes ſpinarum; via juſtorum abſque offendiculo.* Prov. 15. 19. Hebr. *via pigri, velut ſentiretum ſpinarum, & ſemita rectorum complanata.* Alludit ad hortos ſepibus ſpinarum obſeptos. Sicut enim viator, qui vult fructibus hortorum gaudere, neceſſe eſt, ut ſepes ſpinoſas tranſeat; ſic, qui vult fructibus virtutum frui, ſepes tentationum, & difficultatum, perrumpat. Genuinè ſic explicatur: iter ad honeſtas virtutes pigris videtur nimis durum, arduum; imperium quaſi ſpinis ſeptum: via autem juſtorum, qui ſtrenuè progrediuntur in via juſtitiæ, abſque offendiculo, facilis, & tuta. Cornelius hic.

Dicit piger, leo eſt foris. Prov. 22. 13. Syr. *dicite piger, quando mittitur, leo in via.* Pigri enim, nè cogantur laborare, & labore ſibi victum parare, fingunt ſibi mille inanes metus, & pericula; ac parvas difficultates æſtimant maximas; & ex formica faciunt ſibi leonem. Hebr. *dicit atſel*, id eſt, *piger*, & tardus inſtar aſini: leo eſt foris: aſinus enim mirè formidat leonem, quaſi hoſtem propriæ ſuæ vitæ inſidiantem, ut carnibus ejus paſcatur. Hinc illud Eccli. 13. 23. *venatio leonis onager in eremo.* Cornelius hic.

Dicit piger: Leo eſt in via &c. Prov. 26. 13. Pigris, & ſceleratis, leo eſt leo; at ſedulis, & ſanctis, Leo eſt canis: eis enim ſervit, & obſequitur, ut canis ſuo hero. Joannes Moſchus in prato Spir. c. 181. narrat: Leonem Joanni anachoretæ inter duas arctas ſepes occurrentem, illi iter aperuiſſe, & ſepes dorſo amoviſſe, donec Joannes tranſiret. Ita leo juſto iter ſine impedimento præbuit; poſt cujus tranſitum & ipſe leo de ſepe exurgens peregit iter ſuum. Cornelius hic.

Sicut ſolertem virum, animo, & propoſito alacrem, nulla res detinere poteſt; ita ſegnem, & remiſſum, hominem omnia poſſunt impedire. S. Chryſ. t. 6. or. in SS. Petrum, & Eliam.

Vide plura tit. Timor.

§. V.

Difficultates ſentiuntur in divinis, ſpiritualibus; non itèm in vanis terrenis, & malis.

Ex Veteri.

QUatuordecim Jacob ſervit apud Laban, imminutis ſic ſtipendiis. Gen. 29. 27. At ſub Chriſto ſi triduum ſubſiſtamus in deſerto, deficimus Marci 8. 2. *Ecce jam triduo ſuſtinent me.* Ibi anni, hic horæ, ſupputantur. Oliva D. Palmarum.

Cùm Moyſes Dei juſſu virgam ſuam abjeciſſet, *verſa eſt in colubrum, ita ut fugeret Moyſes.* Ex. 4. 3. Cur fugit à Numine? ſerpens adeſt. Et quot annos Moyſes in deſerto moratus ſerpentes aſpexerat, & deſpexerat? aderat DEO. Id. id.

Tædere cæpit populum itineris, ac laboris. Numer. 21. 4. Quemnam populum tædet? eum, qui, paucis antè menſibus, excoquendis lateribus opprimebatur ſervitute; virgis, fame tantùm non enectus in Ægypto? Ex. 5. 16. *palea non datur nobis.* Ad Dei juſſum piget vel regnare in libertate; quibuslibet ſub Pharaone non premi tantùm, ſed mori. Proh jugi divini impatientiam! etiam manna faſtidimus, ſi pluat è cœlo. Eſurimus pepones & cucumeres; ſi eos Ægyptus præbeat &c. Id. l. 1. Strom. hic.

Cùm periclitantur in acie Iſraelitæ, eo arcam ducendam curarunt. 1. Reg. 6. 1. at captæ Arcæ tanta incuria, & oblivio; ut de ea recuperanda nè ſemel quidem deliberaverint. Id. D. Palmar.

Ibant vaccæ in directum - pergentes, & mugientes. 1. Reg. 6. 12. Proh! quoties graviora traxerunt, & duriùs laborarunt; nec mugierunt. In ſtabulo emunguntur, & ſilent. Tacuiſſent cre-

Digitized by Google

credo, ſi aratrum ducere per diem, noctemque, coactæ eſſent e arcam ſinè mugitu non trahunt. Et eas non miror: nam bruta erant; & forſan dolebant, à ſe derelictos vitulos. Nos verò qua excuſatione mugitus noſtros tegimus, qui aratrum trahimus non rarò læti, & inſomnes; arcam verò orationis circumducimus, & mugimus? ruſtici tota die in agris æſtuant; quos ſtupeas quadrante uno aris adſtare ſine ejulatione non poſſe. Idem lib.4. Strom. hic.

Ad mandatum Saulis continuere ſe cohortes à melle in ſaltu deſſuo. 1.Reg.14.27. Et aqua, ac pane abſtinere neſciit propheta, quem leo præfocavit in via. 3.Reg.13.9. 19. &c. Libet à deliciis abſtinere pro lauro; nec ſecuribus cohibemur à frigida, ſi obſecuturi ſumus Deo abſtinentia noſtra. Iejunant centuriones à melle pro duce ſuo: pro Deo ſuo prophetæ à potione frigidæ nè pœnæ quidem minis cohibentur! Id l.1. Strom.

Leproſus Naaman lavari pro incolumitate ſua abnuit 4. Reg.5. 13. pro qua veriſimile eſt dura paſſum in Syria; qui modò nè Iordane quidem amœniſſimo amne perfundi vult. Si medicus urat, nemo reclamat; ſi propheta diluat, nemo non latrat: voluptuoſum eſt mergi flumine; ſi tamen non eò à propheta mittamur. Id.l.1. Strom.

Et fecerunt vitulum in Horeb. Pſal.105. 19. Quàm liberalis, & quàm ſuperſtitioſa ſuperſtitio eſt! ſed nobis quam parca, ignaraque conſilii religio! ut peccetur, nihil non relinquitur; ut verò litemus Deo, grana vertuntur in trabes; in montes excreſcunt arenæ. Ut tabernaculum Deo extrueretur, infundi debuit Sapientia è cœlo in architectos. Ex.31.6. Idolum verò nulla lege lata, nullis deſignatis artificibus, nullis conquiſiti inſtrumentis, ſtatim conflatur. Exod.32. 4. & quidem aureum in eremo. Ubi nulla aurificina, rerum omnium inopia; tamen, ut monſtrum colatur; præſtò ſunt fuſores, officina, aurum, ſacerdos, victimæ. Quàm plures reperies; qui, ſi morituro, tantùm obolo, imò bolo, opitulandum ſit, inopes ſe clament, moxque mendicaturos, ſi mendico ſubvenerint: quos tamen videas ad nutum principis, tantum auri, argentique, profundere; ut Peruvianas credas fodinas in eorum ædes translatas. Nimirum Irus quiſque eſt, cùm DEO erogandum nummo, ut ambitioni litet, non ditior eſt Crœſo. Id.l.2.Strom.hic.

Ex Novo.

Si *Dominus opus* habet aſello Matth. 21. 3. nemo illum mittit, niſi moneatur; ſi verò quadrigis ambitio vehi optet; & Bucephalus Pella, & Pegaſus è Theſſalia, adducuntur. Oliva Dom. Palmar.

Invenit eos dormientes. Matth. 26. 40. Excubare una non poſſunt hora inter ilia, & oleas horti; qui vitam inter naſſas labore magno traduxere. Luc.5.5. *per totam noctem laborantes nihil cepimus.* Audin? Qui vigilare in horto una tantùm hora pro Chriſto, toties excitatus, non poteſt; unam exegerat noctem inſomnem in lembo, captandis nequidquam piſcibus intentus. Ita pro Chriſto nihil non durum etiam remigibus, quibus nihil non pro lucello volupe. Id ib.

Domine, non eſt tibi cura? Luc.10.40. Putaſne adfuiſſe Mariam Marthæ, quoties illa cognatis, & nobilibus, cœnas inſtruxit? vagabatur illa otio, & deliciis, diſſoluta. Sed enim modò verbo DEI intendebat. Ergo ſe non tunc credidit Martha à Sorore in procuratione familiæ deſtitutam, cùm illa illecebris ſolveretur; ſed tunc ſe deſertam queritur, cùm Chriſto hæret: adeoque ipſis etiam exceptoribus Jeſu nihil ita oneroſum eſt, ut laborare pro Jeſu. Oliva l.1.Strom.hic.

Da mihi, qui unam in Eccleſia hebdomadam perſtet, ut paralyſi cordis ſolvatur. En piſcinæ porticum Jo.5.5. *erat quidam homo ibi triginta, & octo annos habens in infirmitate ſua.* Id. ib. Vide apud eumdem plura D.Palmar.

Item vide plura tit.Fortitudo, Fiducia, Magnanimitas.

Quatuor ſunt difficillima homini: aliena poſſidere, & ea reſtituere; contumelias audire, & tacere; injuſtitiam irrogari, & hoc debere pati; deſiderabilia tractare, & non frui. S. Thom. opuſc. 37.de vitiis, & virtut.c.4.

Diffidentia ſui. Vide tit.Fiducia, Spes.

TITULUS VIII.

DIGNITATES.

§. I.

Variæ, fugaces.

Ex Veteri, & Novo.

V*Idit que in ſomnis ſcalam.* Gen. 28. 12. Scala eſt hujus Mundi inconſtantia; in qua alii è ſummo deiiciuntur in imum, alii ex imo evehuntur ad ſummum; idque ad DEI nutum, & voluntatem; qui ſcalæ huic incumbens eam dirigit. Philo lib.de ſomnis.

Hæc eſt interpretatio ſomnii. Geneſ.40.12. Vidit hic pincerna ſymbolicè per ſomnium ſuum ſtatum, puta pincernatum reſtitui; ut hoc ipſi ſignificaret DEUS, dignitates, vitam, reſque humanas, tantùm eſſe ſomnium. Cornelius hic.

Ite, & ponite pedes ſuper colla regum iſtorum. Joſ.10.24. Nuntiatum eſt Joſue, quòd inventi eſſent quinque Reges latentes in ſpelunca: hos Joſue juſſit proferri de tenebris in lucem, & calcari. Abulenſis: Fecit Ioſue, ut reges illi extenderentur in plano, & principes ponerent pedes ſuper colla tranſeuntes, & proculcarent eos, velut lutum. Et cur modò pede premuntur capita, quæ pretioſa antè ornavere diademata? quia de tenebris ad lucem adducti. Naxera hic §.48.& addit: quidquid uti eximium ſtupemus, ſi de tenebris proferamus ad lucem, calcabile reperiemus.

Vidi impium ſuperexaltatum & tranſivi, & ecce non erat. Pſ.36. 35. Quò tranſivit David, ut tam citò evaneſceret pompa? tranſivit mente ad contemplandam Dei gloriam; Eliae Eremita orat.3. Nazianz.ait: quid illud eſt, quod tranſit juſtus, ut iſta ceſſet elatio? Cum videmus extolli impios, & in nimiam ſuperbiam creſcere; tranſeamus & nos mente, & intellectu, & ab iis, quæ videntur, & temporalia ſunt; & transferamus intellectum noſtrum ad cœleſtia, & æterna; & tunc omnis Mundialis altitudo corruit tamquam nihilum. Sylveira in Act cap.1.q.8.

Faciamus hic tria tabernacula. Luc.9.33. Cur non de domo extruenda, ſed tabernaculo, cogitat Petrus? fortè ut ſignificet; non diuturnam regni, & dignitatum, felicitatem eſſe; tentoria, non domicilia, delineavit. Tabernaculum itinerantium diverſorium eſt, opportunum felicitati, in qua non diu ſubſiſtitur. Oliva l. 13.Strom.hic.

Facta eſt nubes. Luc.9.34. En quò felicitas recidat! en quomodo apparatus ille Majeſtatis evanuit! en, ut ſol genarum vertatur in nubem! Ita ut plurimum ſolemnitas potentiæ nubilo excipietur; & fortuna agnatum ſecum trahit nimbum lacrymarum. Soli ſuccedunt nubes; ſplendor umbra funeſtatur; rutilantia indumenta tandem inumbrantur. Oliva l.13 Strom.hic.

Si autem, quod hodie in agro &c. Luc.12.28. Quod antè lilium dixerat, nunc, mutato ſplendore vocabuli, fœnum vocat: ut noſtri temporis Salomones, qui ſe lilia jactant, fœnum ſe eſſe intelligant. Nam lilio via quidem comparari Salomon, Salomoneſque, poſſunt. Cum omni gloria ſua lilium non poteſt non eſſe fœnum; cujus pompam omnem ſapienter Chriſtus veſtem dixit: ut diſcas, non innatam nobis eſſe felicitatem, ſed additam, eam quandoque depoſituris. Lilium es, noli eſſe ſecurus. Lilium quoque computatur in fœno; quod hodie nives candore exequat, cras igni immittitur. Id.hic.

Nubes ſine aqua, quæ à ventis circumferuntur. Judæ v. 12. Dici poteſt, eſſe nubes ſine aqua, quæ à ventis circumferuntur. Nubes fit ex vapore à terra, calore virtute excitato: quæ ita in aere extenditur, ut cœlum contegat; & vix aliud, præter eam, videatur. Sed numquam in eodem loco manet, & huc illuc, à ventis circumfertur; & tandem paulatim conſumitur. En Symbolum humanarum dignitatum! videre enim eſt, aliquos è terræ pulvere, humani favoris vi, ad tantam dignitatem elevatos, ut cætera omnia occultare, & obſcurare, videantur; ſed numquam in eodem ſtatu quieſcunt; nam invidia, odio, inimicitiis, & aliis moleſtiis, agitati, inquieti vagantur; & tandem ad terram, ex qua excitati ſunt, miſeri revertuntur. Diez de Incarn. Dom. Conc.3.

Leo XI. Pontifex, Florentinus ex familia Medicea, in inſignibus geſtabat roſam, cum hoc Lem. *ſic florui.* Verus ſibi fuit vates; nam paucis diebus in Pontificatus culmine ſtetit, & floruit inſtar roſæ. Corn.in Sap.c.2.

Digitized by Google

§. II.

Dignitates in morte vileſcunt.

N*Ox nocti indicat ſcientiam*. Pſ.18.3. Nox eſt, quæ umbra mortis ſedentes homines omnis boni ſcientiam revelare contendit. Nocturnis in tenebris terrena omnia, quantumvis ſplendida, horrent tenebroſa indota caligine. Nihil oculis gratum, nihil regia palatia diſcrepant à ſepulchris; & ferales luci, & delicioſi horti, confunduntur. Unum cœlum ſplendet, totumque luminibus diſtinctum oculos complet humanos, compiendo allicit, & alliciendo delectat. Baeza l.3.c.4.§.5.

Inclinato capite. Jo.19.30. Titulus Crucis, hoſtibus Chriſti, ejus gloriæ invidentibus, invìſus. Quòd Dominus, ut ſplendidum titulum etiam in morte, ſe deſpicere oſtendat, caput inclinat; quaſi ipſum à regio titulo averteret. Vides lilium excelſum languido capite? Incerto Authore.

Leo XI. Pontifex, cùm 27. ſui Pontificatus die, gradu, & vita, decederet; Confeſſario magno animi ſenſu dixit: quam ſatiùs mihi modo foret, ſi Monaſterii potiùs, quàm cœli claves, tenuiſſem. Cornelius in Ecclæ c.1.

Hadrianus ſextus hic ſitus eſt: qui nihil ſibi infelicius in vita, quàm quòd imperarat, duxit. Platina in vitis Pontificum.

Cardinalis Alexandrinus Pii V. nepos jamjam moriturus: quàm, inquit, optarem in hac hora, totam vitam meam in religione mea tranſegiſſe (Dominicanus erat) ſanè jam mallem me tota vita ſerviſſe coco Monaſterii mei, quàm Cardinalem egiſſe. Paulus III. Pont. animam agens: mallem, inquit, me ſubjeciſſe coco familiæ Capuccinorum, quàm hanc DEO proximam, ſex, & decem annorum curriculo dignitatem ſuſtinuiſſe. Cornelius in Apoc.cap.3.

Carolus Siciliæ Rex moriens: ò vanas hominum cogitationes! quid mihi jam regnum prodeſt? Quàm præſtaret jam, pauperem fuiſſe, quàm regem. Cornelius in cap. 50. Gen.

Cornelii Muſii in Hollandia Martyris carmen:

Vive ut vis; ſed tùm agrotabis,
Juſtis lacrymis damnabis
Omnes Mundi infulas.
Et cùm morti propinquabis;
Tunc, ſed ſerò, provocabis
Ad beatas cellulas.
O beata ſolitudo!
O ſola beatitudo!
Piis ſeceſſicolis!

§. III.

Dignitates in vivis ſpretæ, & ſpernendæ.

Ex Veteri.

A*D prædam, fili mi, aſcendiſti, requieſcens accubuiſti ut leo, & quaſi leæna. Quis ſuſcitabit eum?* Gen.49.9. Ubi ſermo eſt, juxta Patres, de Chriſto Domino; qui aſcendit, ſeu cucurrit, ad prædam: ut ſcilicet homines eriperet à devorantis ore leonis. Quis ſuſcitabit eum? niſi DEUS Pater, ut explicat S. Greg. l.11. moral. cap. 28. Galat. 1. 1. *quem DEUS ſuſcitavit à mortuis*. Cùm ad generis humani redemptionem veniret, dicitur, quòd ipſe aſcenderit, & cucurrerit; ad gloriam autem corporis, quòd *Pater excitavit eum*: quia ad ea, quæ charitatis erant, Chriſtus D. prævolabat; ad ea verò, quæ dignitatem, majeſtatemque præſeferebant, ita erat humilis; ut dicatur, quòd Pater ſuſcitaverit eum. S. Greg 1.p. paſt.cap.3.ad Jo.6.15. rex fieri noluit Chriſtus; ad Crucis patibulum ſponte pervenit. Oblatam gloriam culminis fugit; pœnam probroſæ mortis appetit: ut membra ejus diſcerent; favores Mundi fugere, terrores minimè timere. Sylveira in Luc.1.

Tolle Joſue, filium Nun, virum, in quo eſt ſpiritus. Num. 27. 18. Ita dixit Deus Moyſi, cùm poſtularet à Domino populo Præfectum. Cur uſus hoc verbo *tolle*, & non aſſume? quia vocabulo tollendi aliquem, ſignificatur, eum ad necem duci. Gen.22.2. *Tolle Filium tuum unigenitum*. Jo.19.15. *tolle, tolle, crucifige eum*. Abulenſ. tolle Joſue? ſignificat quamdam deductionem non voluntariam, ſcilicet ad necem. Eſcobar. t.3. colloq. Chr. ſect. 2. obſ.1.

Adonias elevabatur dicens: ego regnabo. Fecitque ſibi currus, & equites. 3.Reg.1.5. Aliter Joſeph Gen.41.43. *fecitque eum aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum* Adonias ſibi ipſe parat, ineptus regno præripit honores: Joſeph quaſi vi illata intruditur. Sylveira in Luc.10.q.5.

Veni de Libano Sponſa mea; Soror mea veni; veni coronaberis.

Cant.4.8. Virgo ſapiens à DEO vocata ad regnum ſemel, iterum, ac tertiò; cunctatur, in dubio eſt, timet. Gilbertus ſ.29. vide, ſi non moroſè de Libano egreditur, quæ toties vocatur. Sed quid timet vocata ad ſedem regiam? Gilbertus iterum: optanda quidem lucra; ſed metuendus eſt lapſus. Velloſo in Judith 1.v.4.

Ex Novo.

Oſtendit ei omnia regna Mundi. Matth 4. 8. Hieron. & Cajetanus, ajunt, in omnibus tentationibus voluiſſe diabolum inveſtigare, num Filius Dei eſſet? Author. Imp. op.hom.5. oſtendam illi omnia regna Mundi, ait Lucifer: ſi concupierit ea, ſcio, quia homo eſt; ſi autem contempſerit, ſcio, quia Filius Dei eſt. Eſcobar.t.2.perfec Chr.l.3.obſ.1.

Transfiguratus eſt ante eos. Matth.17. 2. Cur ſeipſe non transfiguravit? S Anton Ulyſſ.ſ.2. D.2. Quadr. in hoc notatur humilitas. *Sed ipſe Sathanas transfigurat ſe in Angelum lucis*. 2. Corinth. 11.14. *Aſſumptus eſt in cælum*. Marci 16.19. non ait, aſſumpſit ſe; cùm tamen propria virtute aſcenderit. Gloria ipſum quæſivit, non ille gloriam. Sylveira hic q 7.

Cogitabat, qualis iſta eſſet ſalutatio. Luc.1.29. Cur Virgo tam feſtinanter tendit ad Eliſabeth? cùm cogitabunda fuerit ad reſpondendum Angelo? Et iterum quærit: quomodo fiet iſtud? Vide divinum ingenium; ad honores, ad dignitates acceptandas, cunctatur; ad opera vero humilitatis velociſſimè prævolat. Sylveira hic q.7.

Deſignavit & alios &c. Luc.10. 1. Cur ex his Diſcipulis nullus ſe offert, ſed omnes deſignantur à Domino? Magni animi, & præclari facinoris, videbatur, ſi quis ſe Domino offerret ad prædicationis munus; tamen nullus ex iis id feciſſe legitur: quia talis dignitas erat præcellens, & honorifica. Hebr.5.4. *nec quiſquam ſumit ſibi honorem; ſed qui vocatur à Deo tamquam Aaron*. Sylveira hic q.5.

Fugit in montem ipſe ſolus. Jo.6.15. Fugere docet honores, & gubernacula. Eſcob t.1 mirac.Chr. hic obſ.6.

§. IV.

Dignitates obnoxiæ ruinæ, & depreſſioni.

S*Teterunt aquæ deſcendentes in loco uno, & ad inſtar montis intumeſcentes*; Joſ.3.16. Per maris rubri profunda populus non properavit. *Erat enim aqua quaſi murus à dextra eorum, & lava*. Ex.14.22. Diſcrimen: marini fluctus in muros ſurgunt tota nocte; at Jordanis repentè ſuperbos in montes exurgit: ſciunt enim repentinum culmen celerrime inclinare in ruinam. Mare, ait Lipomanus; Deus primò diviſit, deinde arefecit. Naxera hic §.23. & ſubjungit: malè firmata eſt repentina altitudo, & gradibus non adepta felicitas.

Tulitque unum lapidem. 1.Reg.17.49. In caput Goliath lapis dejectus eſt: ſemper enim adverſa manus altioribus paravit inſidias. Vel ingenti clypeo membra protegere gigas non potuit; quia grande corpus ſe vulneri objecit. Ne lapidis fruſtaretur ictus, ſuperba moles in cauſa fuit. Seneca de tranquill.vit.c.8. habiliora ſunt corpora puſilla, quæ in arma ſua contrahi poſſunt, quàm quæ ſuperfunduntur, & undique magnitudo ſua vulneribus objecit. Rota, quò altiùs effert, deprimit citiùs. Faciliùs labiles aquæ calcantur, quàm dignitatum vertices gradu figantur. Id. in Joſ.22.§ 9 Percuſſit Philiſthæum in fronte, & infixus eſt lapis in fronte ejus. In tam procero corpore ſolum caput plagam admiſit. Illi parti, quæ aliis eminebat, ictus ſuneſtus contigit; &, quia altior, ictui patentior. Idem in Joſ.8.§.32.

Magna arbor - & proceritas eius contingens cælum - ſuccidite arborem &c. Dan.4.8.11. Unde advertis, ò vigil! arborem tam pulchram ſubjacere ruinæ? Richard. à S. Vict.l.2. de erud. inter h p. 2.c.14. hæc fortaſſis ſucciſionis cauſa extitit, quòd ejus altitudo nimia fuit; & hoc ei extitit cauſa ruinæ. Eſcobar t.6.parab.Chr. Obſ.1. Excelſa periculoſiùs ſtant; & citiùs corruunt, quæ ſublimia ſunt. S.Hieron. hic.

Statuit eum ſuper pinnaculum templi. Matth.4.5. Excelſis locis, dignitatibus, vult præcipitare. S. Iſidorus l. de ſummo bono c. 51. quantò quiſque in ſuperiori conſtitutus eſt loco, tantò in majori verſatur periculo. Barradius D 2.Quadr. hic.

Ceciderunt in faciem ſuam, & timuerunt valde. Matt.17.6. Cum audita eſt vox: *hic eſt filius meus dilectus &c.* Euthymius: atqui priùs in Jordane facta eſt vox hujuſmodi, & nullus quicquam tale paſſus eſt. Eſt diſcrimen loci: Thabor altus locus; *duxit illos in montem excelſum*. In loco plano erant, inquit Euthym. ad Jordanem, Did.Niſſ.vit.Abrah.l.4.c.1.

S §. V.

Digitized by Google

§. V.

Dignitates periculoſæ, metuendæ.

E*ST civitas hæc juxta, ad quam poſſum fugere, parva; & ſalvabor in ea*. Gen.19.20. Timet Loth alta: parva ſecuritati eligit. Sæpe faſtigium infelicitatis mater. Naxera in Joſ. 1. §. 54.

Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime. Pſalm. 44. 4. Si potentiſſimus, ad quid gladius? Immò, quia potentiſſimus, gladio accingatur: tunc enim plures in eum coronabuntur. Id. ib.

Duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant. Iſ.6.2. Cur ſex alas non adhibent, ut ad altiora felicius dirigant motum? cur non quatuor ſaltem alas explicant, ut perniciùs ad felicitatis apicem evolent? ut nos doceant, quàm periculoſa ſint culmina: ſic alas diſponunt, ut quatuor quaſi quibuſdam vinculis Domino alligentur, quò tutè duarum volatu efferantur. Alis caput, pedeſque, ambiunt; initium, & finem reſpicientes. Id. in Joſ. 14. §. 37.

Hæc omnia tibi dabo &c. Matth. 4. 9. Quàm periculoſam ſublimitatem obtulerit, patet ex reſponſo: *vade Sathana*, id eſt, adverſarie, hoſtis. Non ſic eum vocat lapidibus oblatis, non in pinnaculo templi; ſed cùm ei regnum obtulit. Eſcobar t.5.proph. Chr.obſ.5.

Nolite timere puſillus grex: quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum. Luc. 12. 32. Mirùm timore percelli, non tangi ambitione puſillos. Timet etiam, dum meretur, humilitas, quod aliis novit cauſam extitiſſe ruinæ. Verùm ſi Apoſtolos, uti oves in medio luporum miſſos, pavidos non fuerat expertus, ad regni conſortium vocatos veretur timidos? Chryſol.ſ.23. promiſſionem regni ſine timore ſervilis ſtatus audire non ſufficit: quia qui libertate vix dignus eſt, capere non valet inſulas principatus. Dominus ergo ſervorum mentes tali voce confirmat, ne eos repentinus regni promiſſi proſternat auditus. Regnum velle ſervum, crimen eſt; audire periculum; temeritas non timere. Ita ille. Temeritas eſt, non timere, ſi heri ſervus, hodie aſcendat culmen regni: Naxera in Joſ.4.§.23.

Mulier amicta ſole - fugit in ſolitudinem. Apoc.12.1.6. Cur cœlum deſerens ad ſolitudinem fugit? in ſolitudine nihil excelſum, non ſole micat; ibi tutior. Id. in Joſ.5.§.54.

Quid eſt poteſtas culminis? niſi tempeſtas mentis: in qua cogitationum procellis ſemper navis cordis quatitur, huc, illucque inceſſanter impellitur: ut per repentinos exceſſus oris, & operis, quaſi per obviantia ſaxa frangatur. S.Greg.l.cur.paſtor.p.1.c.9.

§. VI.

Dignitates noxiæ.

E*T in uno caniſtro, quod erat excelſius, portare me omnes cibos aveſque comedere ex eo*. Gen.40.17. Alia caniſtra cibos habent, & quidem avibus non inſulſos; ſed tamen ad unum hoc convolant, illoque paſcuntur: quia reliquis altius & ditius. Naxera in Joſ.8.§.32.

Quidquid maſculini ſexus natum fuerit, in flumen projicite &c. Ex. 1.22. Potior ſexus naufragium ſubibat, & præſtantia creabat periculum. Id. ib.

Dignitates ſunt figuratæ per montes Gelboe, de quibus dicitur 2. Reg. 1. 21. *montes Gelboe, nec ros &c.* Sanctus Bonaventura ſerm.109.

§. VII.

Dignitates obnoxiæ peccatis.

QUanta ſit peccandi occaſio in dignitatibus, conſpicitur in rege Saule, *qui filius unius anni erat, cùm regnare cœpiſſet*. 1.Reg.13.1. Gloſſator Chaldaicus ait: *in quo nulla erant peccata*. Itaque, quando Saul in regiam dignitatem evectus eſt, purus, & abſque peccato erat, velut puer unius anni. Poſteà verò in illa dignitate regia ita ſe pervertit, ut in ſtatu damnationis mortuus fuerit. Gufredus Clarevallenſis Prior, electus Epiſcopus Tornacenſis, & ab Eugenio Papa, & à S Bernardo coactus, ut onus ſubiret, omnino renuit; ſed proſtratus ad pedes S.Bernardi dixit: Monachus quidem fugitivus eſſe potero, ſi me ejicis: Epiſcopus verò nunquam ero. Poſt mortem apparens cuidam Monacho, illi quærenti: quomodo tibi eſt? dixit, bene. Sed revelatum eſt mihi à SS.Trinitate: quòd ſi in Epiſcopum promotus fuiſſem, in numero reproborum fuiſſem; ſed cùm eſſem ex Electis, omnipotens Pater miſericordiarum, ne dignitatem mihi pernicioſam reciperem, ordinavit. Diez Ambitio.

Deſignavit Dominus & alios ſeptuaginta duos. Luc.10.1. Cur ex duodecim Apoſtolis unus proditor? ex Diſcipulis verò in multò majori numero omnes probi, juxta probabiliorem ſententiam. Reſp. Apoſtoli in ſuprema dignitate, Diſcipuli verò in inferiori, erant. Ex magno gradu facilior lapſus. Sylveira hic quæſt.6.

Neſcis, quia poteſtatem habeo, crucifigere te? Jo. 19. 10. O miſerum te! Pilate. Meliùs tibi eſſet, ſi poteſtatem talem numquam habuiſſes; cùm tam horrendum peccatum cum illa commiſeris. O quantis præſtitiſſet, in triremibus remigaſſe; aut porcos in agro paviſſe, in frigore, fame, nuditate; quàm ad ſummos gradus aſpiraſſe, in quibus magnas Dei offenſas incurrerunt. Diez conc.1.feſto S.Philippi.

§. VIII.

Dignitates obnoxiæ faſtui.

D*Ominare noſtri tu* Judic.8. 22. *non dominabor veſtri* v. 23. Firmus eſt in repudiando ſceptro catus, & cautus, teſte Abulenſi q.20. ut non ſuperbiret, principatum non accepit. Velloſo in Judith 1.Parænet.4.

Sub pœna mortis vetitum erat, regem Aſſuerum, non vocatum, adire. Eſth.4.11. Rupert l.8. de Victor c.10.

Nimirum hoc venerat ex nimia ventoſitate miſeræ vanitatis; ut rex magni imperii pluſquàm homo, putaretur habere aliquid; nec vilior fieret ex uſu publicæ viſionis.

Floruit virga. Ezech.7.10. Lyr. ſceptro florere viſus eſt. Quid inde? germinavit ſuperbia. Regni flores ſuperbiæ fructum peperere. Velloſo ib.

Solent plerique mortalium, cùm ad majorem dignitatem pervenerint, animos quoque ſimul attollere, ac majores ſpiritus ſumere. S.Chryſ.ep.79. Gamello.

Summus locus bene regitur; cùm is, qui præeſt, vitiis potiùs, quàm fratribus dominatur. S.Greg Mor.l.25.c.19.

Sicut gemmæ multò meliùs obſcuro loco ſplendent, quàm meridiana luce; ſic multi, cùm privatam agunt perſonam, longè præclariùs ſe gerunt, & odorem boni nominis habent; quàm cùm publicam obtinent dignitatem. Diez Ambitio.

§. IX.

Dignitates ſunt viæ ad orcum.

Q*Uod de carcere, catenisque interdum quis egrediatur ad regnum*. Eccle.4.14. Dio orat.4. de regno: apud Perſas accipiunt unum ex captivis ad mortem, collocantque in regio thronum; & eumdem illi dant veſtitum regium, & imperare ſinunt, ac vivere, & deliciari: & nemo illum vetat quidquam facere, quæ velit. Poſt hæc autem exutum, virgiſque cæſum ſuſpendunt. Cujus rei putas hoc eſſe ſignum, & quam ob rem fieri apud Perſas? nonne ideo, quòd ſæpe numero ſtulti homines, & pravi, talem poteſtatem, & nomen adipiſcuntur; deinde aliquantò tempore viventes, turpiſſimè, atque ocyſſimè perduntur. Cornelius hic.

Hæc poteſtas videtur eſſe celſitudo; ſed eſt locus infimus, tamquam Inferno proximus, & à cœlo remotus: facilè enim inde ad Infernum deſcenditur. S.Thomas opuſc.38. de erudit. princip. cap.2.

Multorum dominatio, eſt eorum damnatio: quot enim paupertas ad cœlum promovet, tot cum dignitatibus ſuis Infernus abſorbet. Beſenſ.ep.ad Priorem de Monaſteriolo.

§. X.

Dignitates ſunt onera.

D*O tibi partem unam extra fratres tuos*. Gen.48.22. Dicebat Jacob Joſepho. S.Hieron.legit; do tibi humerum unum. Carolus V. jam ſeneſcens, onerum Reipublicæ pertæſus, cùm regnum in filium Philippum II. transferret, lacrimans dixit: ò fili! magnum tibi onus impono: ego enim toto tempore principatus mei, numquam quadrantem horæ magnis curis, & anxietatibus, vacuum habui. Sylveira in Luc.11.c.q.19.

Cur impoſuiſti pondus univerſi populi hujus ſuper me? Numer. 11.11.

Ecce conſtitui te ſuper gentes, & ſuper regna. Jerem.1.10. Poteſtne dari diploma illuſtrius, quàm hoc? quo propheta ſuper regna Mundi conſtituitur? nunc audite, quod actionum genus præcipias rectori tam illuſtri, & dignitati tam ſpecioſæ, *ut evellas, & deſtruas*. Attonitus hic Sanct. Bern. l. 2. de conſid. exclamat: *ut evellas, & deſtruas?* ruſticani ſudoris ſchemate quodam

labor

labor ſpiritualis expreſſus eſt. Oliva t. 2. conc. 25. die Ven. poſt Sexageſ.

Beatus venter, qui te portavit! Luc. 11. 27. Cor non dicit, qui te genuit? ſed portavit; quod pondus, & onus, innuit. Reſp. Cùm Virgo Chriſtum concepit, ſuprema maternitatis Dei dignitate ſuper omnes puras creaturas ſublimatur: &, quò major collata beneficiorum celſitudo; eò majus, graviuſque, pondus impoſitum. Sylveira hìc q. 10.

Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus &c. 1. Tim. 3. 1. Sanct. Hieron. ep. 83. *Opus*, non dignitatem; labores, non delicias; *opus*, per quod humilitate decreſcat, non intumeſcat faſtigio.

Ad honorem vocavit te Deus propter opera; non ad multiplicandum numerum familiæ, aut equorum; non ad dandas parentibus dignitates: *ſed ad dandam ſcientiam ſalutis plebi ejus*. Bleſenſis epiſt. 15. ad comitem quemdam electum in Epiſcopum.

Usbanos VII. quoties amiculum è ſubtili tela ſuperindueret, alto pectore ingeminabat: quis crederet, ſub tam levi ſindone tantum ponderis deliteſcere? Incert. Author.

Qui vocatur ad Epiſcopatum; non ad principatum vocatur; ſed ad ſervitutem totius Eccleſiæ. Origenes homil. 6. in Iſaiam.

§. XI.

Dignitates amaræ, moleſtæ, cum crucibus, &c.

Ex Veteri.

JOſue 8. 29. *Regem ſuſpendit in patibulo*. Quæ hujus ratio? quia rex erat: nam præſtantia non ſemel eſt infortunii, ac calamitatis, illex. Quiſquis aliis præſtantior, ut plurimùm infelicior. Naxera in Joſ. 8. § 32.

Numquid poſſum deſerere pinguedinem meam? Judic. 9. 9. *numquid poſſum deſerere dulcedinem meam?* ibid. Quis cogit privari olivam pinguedine ſua? ficum dulcedine ſua? regnent cum pinguedine, & dulcedine. Hoc fieri non poſſe utraque arbor cognovit: neque enim bene convenit cum dignitate dulcedo; ſola coronæ comes eſt amaritudo. Abulenſ. neceſſe erat, dimitti illam pinguedinem, ſi regnaret; & hoc, quia reges, ſi bene regunt, non debent attendere voluptatibus ſuis, ſed ſubditorum: alioquin tyranni, & non reges ſunt. Alvarez. Joſeph. illuſtr. Geneſ. 41. Illuſtr. 150.

Duodecim leunculi ſtantes ſuper ſex gradus. 3. Reg. 10. 20. Salomonis thronus non laſciviis, ſed leonibus, ambiebatur. Oliva l. 12. Strom. § J N. R. J.

Circumdederunt me ſicut apes. Pſal. 117. 12. Utique de Judæis Chriſtus id non loquitur, quos leones vocarat, cùm Patrem precaretur. *Salva me ex ore leonis*. Pſalm. 21. 22. Quos ergo, niſi Eccleſiæ primates, hic ſugillat, qui in eo apes æmulantur: quòd, ſicut illæ delibant florem; ſpinarum amaritiem, & duritiem vitantes: ità Florem campi, non probi animarum paſtores circumſtant; quando ex eo regnum, & ſacerdotium, delibant; ſpretis in eo, relictiſque, clavis, aceto, ſpinis, contumeliis. Sugent & de Cruce Domini aliquid ingratæ apes, Regis videlicet titulum; cætera Chriſto relinquent. Oliva l. 12. Strom. hic.

Venter tuus ſicut acervus tritici. Cant. 7. 2. Da mihi aliquid in Sæculo, quod, ſi frumentum eſt, acervus frumenti ſit, vix granum ſunt. Etiam Joſephi ſuprema dignitas in manipulo ſolùm adumbrata eſt. Gen. 37. 7. Quod ſi ſecunda poſt regiam in Ægypto fortuna, manipulus via eſt: quid prætura eſt? quid quæſtura? quid centurio? quid decurio? vix ſpica eſt. Vel inter principes da mihi, quis ſit acervus inter eos. Vix grana colliges: & quidem non in ſudore tantùm, ſed in rubore quoque vultus ſui. Et rarò, quæ ſeminaſti, illa & metes. Quis enim non clamat in aula: ſeminavimus multùm, & intulimus parum. Aurum probatum expendimus; quod recepimus, plumbum eſt. Oliva l. 4. Strom. hic.

Duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant. Iſ. 6. 2. En Seraphinos cruciformiter extenſos: referunt enim crucem, dum alas explicant ad volatum. O quàm ſupremis crux propria faſtigiis! ſuper ſolium excelſum, & elevatum, emicabant elati; ſed & imaginem crucis referebant extenſi. Naxera in Joſ. 13. §. 14.

Appenſus es in ſtatera, & inventus es minùs habens. Dan. 5. 27. Non aurum, non argentum, non opes, non palatia, in ſtateram veniunt: ſolus rex appenſus, & levis apparuit. Alvarez Joſeph Illuſtr. c. 41.

Ex Novo.

Oſtendit ei omnia regna Mundi. Matth. 4. 8. Diabolus hic in principatu Mundi ſolùm oſtendit gloriam, ſplendorem, & divitias; celavit verò moleſtias, ac labores. Sylv. hìc q. 8.

Sunt de hic ſtantibus - donec videant Filium hominis, venientem in regno ſuo. Matth. 16. 28. & tunc *dicebant exceſſum ejus*. Luc. 9. 31. Itane ſcum Majeſtate Thaboris ſupplicia Calvariæ copulantur? crux producitur, ubi ſceptrum protenditur? ſqualor noctis cum ſole conjungitur faciei? Nimirum majeſtas Eccleſiaſticæ dignitatis non pompæ militat, ſed martyrio. Oliva lib. 13. Strom. Luc. 9. 31.

Poteſtis bibere calicem? Matth. 20. 22. Quò inſilit ambitio candidatorum non candida? purpuram rapitis; ſed cruore ringeminis ſellam aſcenditis, ſed crucem occupatis. Si præeſſe optas; non pulvinar meditare, ſed equuleum: hac imbuendi animi patientia, qui ſceptra, inſulaſque, concipiunt. Oliva fer. 4. Dom. 2. Quadr.

Poteſtis bibere? S. Chryſ. non habebant intelligentiam regni ſuperioris: idem eſt regnare, & paſſionis calicem bibere.

Villam emi; & neceſſe habeo - videre illam. Luc. 14. 18. Emit villam, antequam videret: honorem ſcilicet prælationis, & dominationem poteſtatis, ut explicat Auguſt. ſ. 33. de verb. Dom. quia ſi agnoſceret labores & moleſtias, quæ prælaturæ inſunt, potiùs illam abhorreret, quàm appeteret. Sylv. hic.

Scripſit & titulum Pilatus. Jo. 19. 19. Tandem regni titulus planè hæret in Cruce, qui etiam tot elaborabat cruces in throno imperantibus. Jacta, ſi potes, nunc regii nominis felicitatem procul à ſupliciis abeſſe, quando regium titulum legis in Cruce. Oliva l. 12. Strom. § J. N R. J.

Iris in capite ejus. Apoc. 10. 1. Dicitur hoc de Chriſto Eccleſiæ Capite. Eccleſiaſticorum, & Religioſorum, corona, iris eſt; quæ elaboratur inter turbines, imbrium opus. Oliva lib. 13. Strom. Luc. 9. v. 31.

Adrianus II Pontif. teſte Petrarcha nullum ſupplicium majus de hoſte poſcebat, quàm ut Papa fieret. Bene alluſit Poeta ad Crucem triplicem in Pontificis tiara:

Cur tibi Crux triplex Gregori? triplexque corona?
Nonne ſuam ſequitur quæque corona crucem?

§. XII.

Contra faſtum memento prioris ſtatus.

Ex Veteri.

AGar, *ancilla Sarai, unde venis?* Gen. 16. 8. Lyran. q. d. advertere debes, quòd tu es ſervilis conditionis reſpectu Sarai; & ideò non debes ei præferri.

In baculo meo tranſivi Jordanem iſtum, & nunc cum duabus turmis regredior. Gen. 32. 10 Cùm Deo reddit gratias, quòd jam dives rediret, refricat memoriam paupertatis; qua ſolus peregrinus, uno comite baculo, iter egerat; idque humilitatis ſtudio. Ramirez in ep. Chr. ep. 7.

Protulit manum leproſam inſtar nivis. Ex. 4. 6. Theodoret. q. 10. in Ex. dextera, quæ admiranda illa patrarat, cùm priùs fuiſſet leproſa, ſignis divinis inſervivit, & elementa mutavit. Quæ res Moyſen etiam admonuit, non ſuperbire debere, ſed agnoſcere naturam, cum recordatione dexteræ lepra priùs infectæ.

Quid eſt, quod tenes in manu tua? reſpondit, virgu. Ex. 4. 2. Deus Moyſi illam ipſam virgam, qua oves ſoceri agebat, voluit uſui eſſe ad maxima quæque peragenda: ut quantò major ſibi videri potuiſſet, virga mirabilia operando; tantò demiſſius ſe gereret ex ipſa virgæ contemplatione, quâ paulo antè alienas oves duxerat in deſerto. Octavianus in Eccl. 3.

Prævaluit David adverſus Philiſtæum in funda, & lapide. 1. Reg. 17. 50. In aulæ illius picturis ſtatuatur Cherubim, id eſt, plenitudo ſapientiæ; appareat ſculptura palmarum, hoc eſt, de hoſtibus victoriæ, & reportata trophæa. Sed cherubim, & palmas, funda conſtringat; ut perenne illud memoriale in templi pariete affixum, pecuariæ artis vilitatem, & fundam paſtoris patris ſui in memoriam revocaret. Arcones in Iſ. 2. Diſc. 4.

Quis ego ſum? aut quæ eſt vita mea? aut cognatio patris mei in Iſrael, ut ſiam gener regis? 1. Reg. 18. 17. S. Chryſ. hom. de David: noverat, ſe paſtorem eſſe ovium, & non genere nobilem. Sed quando factus eſt nobilis, agnovit, ſe ex nihilo fuiſſe ſublevatum. Et quia non eſt oblitus, quis natus erat, perſeveravit in culmine regali.

Quis ego ſum, Domine Deus, & quæ domus mea, quia adduxiſti me huc uſque? 2. Reg. 7. 18. Dixit hoc, poſt mille victorias, & promiſſiones ingentes Dei ſibi, & filiis ſuis, à Deo datas. q. d. memini, Deus meus, à qua paupertate, & abjectione, me in regnum ſublimaſti: ego ſum ille minimus fratrum ſuorum; ille paſtor ovium, qui nunc tuo beneficio populos paſco. Baeza t. 2. lib. 10. cap. 3. §. 11.

Salomon *omnes parietes templi per circuitum ſculpſit variis*

Digitized by Google

calaturis, & torno. 3.Reg 6.29. Pagninus ex Hebr. legit, *ſculpſit ſculpturis fundarum, Cherubim, & palmarum*. In fundis mirabilis cognitio, & deſpicientia ſui, eminebat in rege. Volebat demonſtrare ſapientiæ ornamenta, bellicam gloriam, & ſummam ſui exaltationem, in funda patris ſui Davidis habuiſſe exordium. Arcones in Iſ.3.Diſc.4.

Statuit duas columnas in portico templi. 3.Reg.7.21. In eis adumbratos Apoſtolos, & Doctores, fortes fide, & opere; & contemplatione ad ſuperna erectos, cenſet V.Beda. Columnarum capita decorantur ducentis ordinibus malogranatorum, quæ quidem retibus involvuntur ib.v.17.18,20. Malogranata,& eorum coronæ, denotant regna, & urbes, quas Diſcipuli Chriſti ejus ſubiugarunt imperio: per retia ars piſcatoria in memoriam revocatur. Idem ib.

Et elegit David ſervum ſuum, & ſuſtulit eum de gregibus ovium. Pſal.77.70. Euthym. hic: vide, quomodo verè, ac ſimpliciter, beatus David narrat, quæ ad ſe pertinent: minora de ſe aſſerere non puduit; &, quæ majora erant, omiſit: neque vires ſuas commemoravit, quas, aut adversùs feras, ſæpe oſtendit, aut adversùs Goliath. Numquam dignior corona David extitit, quàm cùm in memoriam revocat paſtoris humile officium. de Caſtillo Illat. t52. Qui faſtum in ſublimmate caſtigat, docet, ſe iteruiſſe, quod adeptus eſt. Ennod.l.4.ep.7.

Ex Novo.

Vos eſtis ſal terræ. Matth.5.13. Ut contineat illos in munere, apponit illis vilem originem ex terra. Sylveira hic.q.5.

Vos eſtis ſal terræ, vos eſtis lux Mundi. ib. Cur priùs ſal vocat, quàm locem? Sal quid vile; lux excellens & nobilis. Et qui in dignitatis eſt apice, priùs, & maximè, ante oculos habeat, quod eſt humile; nè efferatur. Id. hic. q.9.

Eſurivi, & dediſtis mihi &c. Matth.25.85. ità Dominus dicet, cùm venerit in ſede majeſtatis ſuæ. Mirùm, quòd Dominus in gloria, & majeſtate tanta, de paupertate, & antiquis ſuis miſeriis, ità recordetur. Cur non adducuntur alia juſtorum merita? fides in Deum, fortitudo, patientia? ſed cur tantùm fames, ſitis, nuditas, & miſeria, è memoria excidat. Sylv.in Jo.1.q.19.

Ille verò dicebat, quia ego ſum. Jo.9.9. Qui divino afflantur ſpiritu, non erubeſcunt abjecta ſecundùm carnem natalitia memorare; nec ſavoribus divinis evecti dedignantur priorem mendicitatem fateri, dicentes: quia ego ſum ille pauperculus, ille obſcuris natus parentibus. Baeza hìc t.2. l.10.c.3. §.11.

Dominus Petrum laudans, patris ejus meminit: *beatus es Simon Bariona*. Matth.16.17. Et etiam, dum illum ſummum Pontificem creavit. Jo.21.15. *Simon Joannis, diligis me?* Cur tali occaſione patris mentionem facit? quia vult, ut quoties Chriſtianus ad dignitatem evehitur, paupertatis ſuæ, vilitatis generis; &, cujus ſit filius? recordetur: ut hac memoria vinum honoris temperet. Diez conc. 2. in feſto SS. Petri, & Pauli. Cur non dixit, Simon Petre? nè, qui orbi præficiebatur, ortus ſui obliviſceretur vilitatem; ſed antiqui nominis tinnitu ante oculos haberet avitam, pauperem, anguſtam, parentum domum; quo ſe maximè in virtute confirmaret. Baeza l.5. c.6. §.7.

Viligiſus primus Elector Moguntinus tempore Ottonis Secundi obſcurò loco natus, parente rotario, in conclavibus ſuis rotas fecit effigiari, cum lemmate: *Vvillegiſt, Vvillegiſt; deiner Autunfft nicht vergiſt*.

§. XIII.

Quinam ad Dignitates eligendi, & aſſumendi.

Primò.

Recuſantes, & non ambientes.

Ex Veteri.

F*Ecitque eum aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum*. Gen.41.43. Ioſeph quaſi vi illata intruditur. Sylv. in Luc.10.q.6.

Applica quoque ad te Aaron. Ex.28.1. Ad quid accerſitur Aaron? ut Sacerdotio fungatur coram Domino. Non quærit Sacerdotium; ſed ad hoc quæritur: forſan quærens non conſecuturus. de Caſtillo Illat. 9.

Tolle Joſue. Num.27.18. Significat quamdam deductionem non voluntariam. Eſcobar tr.3. Colloq. Chr.ſect.2.Obſ.1.

Quæſivit Dominus ſibi virum iuxta cor ſuum. 1.Reg. 13.14. Et Pſ.88 21. *inveni David ſervum meum, oleo ſancto unxi eum*. David à Domino inventus, poſtquam illum quæſivit, non inter alios expectantem eligi, ſed ſingulariter eum fugientem, q.d. David ubi es? ubi ille, qui fugit honores? denique fugientem honor, & gloria, comprehendit. Eſcobar t.3. mir. Chriſt. ſect. 4. Obſ.2.

A A A Domine Deus, ecce neſcio loqui. Jerem.1.6. Et tamen ait Deus: *Ecce conſtitui te hodie, &c.* v.10. Quid in illo Jeremia vidit Deus, ut eum ità amaret, & promitteret tam felicem exitum? nullas in corde alebat appetitiones, non cogitabat elevationem. cap.17.16. *diem hominis non deſideravi*. Gilbertus ſerm. ſup. Cant. neſcio, quo pacto ſibi adverſantur, & alterutro ſe obſcurant dies Domini, & dies hominis? ſiquidem, dum alter exoritur, alter reconditur. Diem, inquit, hominis non concupivi, ideſt, humanum ſavorem, hominum gloriam; & inter reliquos, imò præ reliquis, ſpectabilia videri. Oliva t.3. conc.24. die S.Luciæ.

Ex Novo.

Aſſumptus eſt in cælum. Marci 16.19. *Ferebatur in cælum*. Luc. 24.51. *Elevatus eſt*. Act. 1. 9. Omnes in paſſiva ſignificatione locuti: innuentes, Dominum, & ſervos ejus, qui verè magni ſunt, ad honorem ſibi debitum tractos potiùs, & aſſumptos, quàm euntes venire. Incert. Auth.

Nuſquam angelos apprehendit; ſed ſemen Abrahæ apprehendit. Hebr.2.16. S.Chryſ.hom.5. hic. quid eſt, quod dixit, *apprehendit*? non apprehendit naturam angelorum, ſed noſtram. Quare non dixit, ſuſcepit; ſed iſto verbo uſus eſt, *apprehendit*? ex metaphora inſequentium eos, qui averſi ſunt; & omnia facientium, ut fugientes occupent, & ut reſilientes apprehendere valeant. Aufugientem quippe ab ipſo naturam humanam, & procul aufugientem, inſecutus apprehendit. q. d. quia Angeli magnó numero, temerario auſu, ad Dei ſedem aſpirarunt! homo autem, & maximè Abraham, pater multarum gentium, vilitatem originis recognoſcens, divinum conſortium refugiens, pulverem ſe, & cinerem reputans; Gen.18.27. ideo ejus ſemen apprehendit. Honor inſecutus fugientes ſe, deſeruit quærentes ſe.

Moyſes negavit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis. Hebr.11.24. Verùm ipſa dignitatis, & divitiarum, fuga, auxit dignitatem. *Ecce conſtitui te Deum Pharaonis*. Ex.7.1. S Ambr. in Pſ.118. fugiendo potentiam potentior factus eſt: factus eſt enim in Deum regi Pharaoni. Naacra in Joſ. 1. §.38.

Quiſquis dominari non appetit, is profectò fructuosè præeſt cæteris inſtituendis. S.Bern. ſ.18.

Non volentes, neque currentes aſſumite; ſed cunctantes, & renuentes; qui regibus Joannem exhibeant, Ægyptiis Moyſem, fornicantibus Phinees, Eliam idololatris, Eliſæum avaris, Petrum mentientibus, Paulum blaſphemantibus, negotiantibus Chriſtum. S.Bern. de conſid. l.4.c.4.

Cancer. Lem. *Retrocedens accedit*. Per demiſſionem ad honores. Maſenius in ſymbol.

Secundò.

Digni, apti, meriti; non indigni.

Minimus, iuxta ætatem ſuam. Gen.43. 33. Hæc eſt norma prudentiæ, lex juſtitiæ, juxta ætatem, & merita, loca impertire. Non quia aliquis plus amatur, ideo reliquis debet anteferri. Inter Apoſtolos magis dilectus Joannes; at non idcirco Caput aliorum electus. Plura dedit Joſeph Beniamino; hoc declarat ejus amorem, locus commendat juſtitiam. 2 Humilitas fecit digniorem pluribus gratiis: plurima accipit in noviſſimo ſedens loco. 3. Fuit figura Joannis in ultima cœna favore majori præ aliis affectus. Alvarez Gen.43. Illuſtr.122.

Ego tuli Levitas à filiis Iſrael pro omni primogenito. Num.3. 12. Origen.hom.3. hic notat: Levitas aſſumi pro primogenitis; cùm tamen, ut refertur Gen.49.3. Levi non fuerit primogenitus Iſrael, ſed Ruben, ſecundus Simeon, tertius Levi. quomodo ergo Levitæ in primogenitos aſſumuntur? Quia apud Deum non illi primogeniti habentur, qui corporea nativitate præcedunt, ſed meritis. de Caſtillo Illat. 3.

Montes in circuitu eius. Pſ. 124. 2. Deus Mundi gubernator non patitur circa ſe apponi colles vulgaris peritiæ, montes expetit virtutis admirabilis, quæ vincant induſtriam vulgi. *Ecce iſte venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles*. Cant.2.8. Oliva t.3.conc. 17. die 3. Ven. in Quadr.

Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii; ita qui tribuit inſipienti honorem. Prov. 26. 8. Hoc proverbium manavit à ſuperſtitione, & cultu Mercurii. q.d. ſicut ad ſtatuam Mercurii lapides mittere honoris cauſa, ſumma dementia eſt, quia ſtatua Mercurii aut lapis eſt, aut lignum nihil ſentiens; ità ſtulto homini honorem tribuere inſcitia eſt. Cornel. hic.

Citò proferte ſtolam primam. Luc. 15. 22. Non tamen legi-

Digitized by Google

legitur, illi datus primus locus: habebat enim ſeniorem fratrem, cui locus ille meritò reſervabatur. Alvarez Gen.43. Illuſt. 226.

Scholares pueri, & impuberes adoleſcentuli, ob ſanguinis dignitatem, promoventur ad Eccleſiaſticas dignitates; & de ſub ferula transferuntur ad principandum presbyteris: lætiores interim, quòd virgas evaſerint, quàm quòd meruerint principatum. S. Bernard. ep.42.

Quid eſt dignitas in indigno? niſi ornamentum in luto. Et ideo cunctos, qui ſacri altaris ſuggeſtu eminent, tantùm oportet excellere merito, quantùm gradu. Salvianus ad Eccl. Cathol. lib. 2.

Facem ponite, non dico in infima Lunæ ſphæra, ſed in infima regione aeris, ſitu altiore, quàm opus ſit; lux illa ſtatim evaneſcet; quæ in cubiculis admota noctem mutat in diem. Si horologio grandi tollas pondera gravia, eaque appendas exili; mole oppreſſum ità rotarum curſum præcipitabit, ut horæ momentis affluant, & dies horæ quadrante excurrant. Sic evenit, cùm inepti judices ſunt rerum magnarum. Oliva t. 3. conc. 17. die 3. Ven. Quadr.

Eſt facetum adagium Plutarchi: capram geſtare non valeo, bovem tamen ſuperimponere laboro.

Tertiò.

Boni, & probi.

Elegerunt bonos in vaſa. Matth. 13. 48. Quo ſignificatur, nè in capita promoveant inidoneos, & dignos repellant. Hujus doctrinæ academia arca Noe Gen. 6. belluæ ad carinam; homines, & volucres in tabulatione ſumma. Catellus, licèt arcæ rectori blandiretur, & familiæ delicias faceret; ovis, licèt ei lac, & lanam daret; non tamen admiſſi ad tabulatum ſummum, in quo agebat corvus, quamquam fugitivus, quia volucris erat. Idem ordo ſervatus in ſtatua Nabuchodonoſori, Dan. 2. 34. Statuæ caput ex auro. Sed major ſchola ordinis ad ſedem agni regnantis. Apoc. 4. 6. *in conſpectu ſedis tamquam mare vitreum.* Cur non ſol? quia hic nullo optimi, peſſimive diſcrimine, tam cicutæ, quàm roſæ, præſtat maturitatem; ranam juvat, & hominem; plumbum, & aurum. At mare, quæ indigna ſunt, expellit conſtanter; & pretioſa amanter fovet; cadavera, & algam, in littus ejicit; in gremio retinet corallia purpurata, & margarita candentia. Iſa. 7. 15. *ut ſciat reprobare malum, & eligere bonum.* Diſcat in ſolio ſedens à mari, non promovere indignos, ſed expellere; amplecti bonos & dignos. Oliva t. 5. conc. 13. in feſto Sanct. Lucæ.

Cùm dies factus eſſet, vocavit Diſcipulos ſuos. Luc. 6. 13. q. d. facta die clara eligit: ut doceat quod, qui aſſumendus eſt in miniſterium Eccleſiæ, ſit ex omni parte cognitus, viſus, & probatus. Sylv. in Matth. 12. c. 4.

Antiſtes Eccleſiæ, qui virtutibus, & ſapientia, fulgère debuerat, auro nitet, & ſerico: & animarum ornatus hodie in corporis cultum permutatus eſt. Favore, non merito, Eccleſia regitur; & ad curam gregis non ſapiens paſtor, ſed potens, quæritur; non innocens, ſed dives: & qui populum magis potentia opprimat, quàm vita ædificet. Sanct. Thom. Villan. ſerm. 4. Nativ. Dom.

Quartò.

Non mali.

Vidi ſervos in equis &c. Eccle. 10. 7. S. Greg. 31. moral. cap. 10. Equi nomine dignitas temporalis accipitur, Salomone teſtante, qui ait: *vidi ſervos in equis.* Omnis quippe, qui peccat, ſervus eſt peccati: & ſervi in equis ſunt, cùm peccatores præſentis vitæ dignitatibus efferuntur. Principes verò quaſi ſervi ambulant; cùm multos, dignitate virtutum plenos, nullus honor erigit; ſed ſumma hic adverſitas velut indignos, deorſum premit. Cornel. hic.

Subter eam (arbore) *habitabant animalia & beſtiæ: & in ramis ejus converſabantur volucres cœli.* Dan. 4. 9. Per animalia, & beſtias intellige homines animales; mentes carnales, & ſæculares: per volucres, accipe ſpirituales; bonorum ſtudiorum, & ſanctorum deſideriorum alis ad cœleſtia volantes. Diſcant Prælati noſtri, diſcant hic, quid facere debeant; diſcant, inquam, indiſciplinatos mores premere, bonos attollere, & honorare. Quid, quæſo, hoc genus monſtri eſt; quòd noſtri temporis arbores, urſos, & leones, & alias hujuſmodi quaslibet beſtiales mentes, portent in ramis; volucres verò cœli, contra conditionis jura, Creatoriſque inſtituta, premunt in imis? Quoties ego ipſe *vidi*, videnſque ingemui, *impium ſuperexaltatum.* Pſal. 36. 35. *& elevatum ſuper cedros Libani!* Quid, quæſo, eis aliud, quàm ruinam paratis? dum eos ad alta ſuſpenditis, & quaſi in ramis portatis. Quid aliud quis ſuo ſublimatori, vel potiùs ſubverſori, daturus eſt in fine, in ipſo confinio ruinæ? niſi: *quia elevans alliſiſti me.* Rich. à S. Victore de erud. hom. inter lib. 2. cap. 17.

Miſcellanea de Dignitatibus.

Dixit oſtiaria. Joan. 18. 16. Non eſt mirum, ſi Chriſtum negat in curia, qui introducitur ab ancilla. Ingreſſus enim in atrium Pontificis, eſt ingreſſus ad dignitates Eccleſiaſticas. Ancilla introducens eſt Caro vel carnalis parentela: & qui ſic per Carnem intrant; fures ſunt, & latrones. Ipſi enim non per ſanguinem Chriſti, quo linitum debet eſſe oſtium, intrant; ſed per ſanguinem proprium: cùm tamen præcipiatur. Ex. 12. quòd poſtes liniantur ſanguine agni. Hugo Card. hic.

Propter hoc dignitates poſitæ ſunt, ut major pietas oſtendatur: mirabiliùs etenim, quando quis in divitiis, & potentia agens, fuerit talis. S. Chryſ. hom. 22. in acta.

Monſtroſa res, gradus ſummus, & animus infimus; ſedes prima, & ima; lingua magniloqua, & manus otioſa; ſermo multus, & fructus nullus; vultus gravis & actus levis; ingens authoritas, & nutans ſtabilitas. S. Bernard. lib. 5. de conſid. ad Eugenium cap. 7.

Joannes X. Pont. ex humili genere ad ſummum Pontificatum evectus, in annulo pretioſum lapidem pro ſymbolo uſurpavit cum lem: *Tunc gutta, nunc gemma.* quia ex aquæ guttis, ſole cooperante, coaleſcunt. Malenius l. 2. argut.

Fumus, Lem. *Aſcendendo deficit.*

TITULUS IX.

DII.

ANſeres Romana Capitolia à Gallo hoſte ſervaverunt. Meritò debes illis Roma, quòd regnas: Dii tui dormiebant, & anſeres vigilabant. Ideo illis diebus anſeri ſacrificas, non Jovi; cedunt enim Dii veſtris anſeribus, à quibus ſe ſciunt eſſe defenſos; nè & ipſi ab hoſte caperentur. S. Ambroſius l. 5. hexam. c. 13.

Utile eſſe civitatibus, dicit Varro, ut ſe viri fortes, etiamſi falſum ſit, ex Diis genitos eſſe credant: ut eò modo animus humanus, velut divinæ ſtirpis fiduciam gerens, res magnas aggrediendas præſumat audaciùs, agat vehementiùs; & ob hoc impleat ipſa ſecuritate, feliciùs. S. Auguſt. de Civit. lib. 3. cap. 4.

Complures, non modò veteres, verùm etiam ætatis noſtræ, cùm amantiſſimos quoſque amiſiſſent patres, cognatos, & uxores; plurimæ item orbatæ viris, quos omnes natura prodidit, fuiſſe mortales: hos, atque has, per immodicum affectum atque luctum, pinxere; ſicque, pictis, ſeu fictis, hoſtias immolaverunt. Quos ſecuta poſteritas ob elegantiam fictionis, artificiſque peritiam, illos ut Deos coluerunt. S. Athanaſius Alexand. libro contra Gentiles.

Quæ quiſque pulcherrima animadverterat, ea ſibi, tamquam Deos, præſtituit. Si qui autem affectionibus & morbis, animi, plus æquo dediti erant; has ipſas ſive perturbationes, ſive morbos, Deos eſſe putarunt; vel Diis ſaltem eos conſecrarunt. Iracundiam ſcilicet, cœdes, Laſciviam, Ebrietatem &c. S. Greg. Naz. or. 2. de recta rat.

Cùm aberrarint quidam ab uno Deo diverſimodè multi ſentiebant: ac alii quidem ſolem ponebant; ut occidente ſole, noctis tempore, ſine Deo eſſent: alii verò Lunam; ut in die Deum non haberent. Alii amore mulierum furentes, nudæ mulieris idolum in ſublimi ſtatuentes adorabant; ut cupiditas illorum appareret. Alii verò ob auri ſplendorem in ſtuporem redacti; hoc ipſum, & cœteras materias, Deos finxerunt. S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 4.

Auſi ſunt nonnulli impiè unum Deum dividere ſermone; & aliqui dicebant: alium eſſe animæ opificem, & Dominum; alium verò Corporum; abſque ratione, ſimul & pietate, docentes. Quomodo enim duorum Dominorum unus homo, ſervus eſſet; cum Dominus dicat in Evangelio. Matth. 6. 24. *nemo poteſt duobus dominis ſervire.* Id. ib.

TITULUS X.

DISCIPULI CHRISTI.

§. I.

Figuræ.

IN Elim, juxta duodecim ſontes aquarum, ſeptuaginta duæ palmæ erant. Ex. 15. 27. Interpretes ſeptuaginta duo fuerunt, qui rogatu Ptolomæi Scripturam ea Hebræo tranſtulerunt. Concilium magnum Senedrim ca ſeptuaginta duobus Senioribus conſtabat. Juxta Iſidorum l. 1. etymol. 22. in veſte Pontificis ſeptuaginta duo mala Punlea, & totidem tintinabula erant. Ex. 28. 33. Sic & Chriſtus, deſignando Diſcipulos, dedit Eccleſiæ ſuæ ſeptuaginta duas palmas victrices de inimico, 72. Interpretes, & magiſtros S. Scripturæ; 72. viros magnos, regimen, & conſilium; 72. tintinabula circumdata malo Punico charitatis ad docendum, & prædicandum. S. Auguſt. in qq. Evangelicis, Beda, Hugo: per hunc numerum oſtendit Dominus, quòd per hos, & eorum ſequaces, erat annuntiaturus Mundo fidem Trinitatis. Una die per 24. horas à Sole totus illuſtratur orbis: Sol ergo per triduanum ambitum ſuum, 72. horas ſacit. Chriſtus, qui ſe diem, & lucem, appellar, per hunc prædicantium numerum, ſignificat, fidem, & lucem Trinitatis, toti orbi annuntiare, ac per eam Mundum maximè illuminare. Beda, Bonav. &c. mittuntur 72. qui totidem linguarum Gentibus prædicarent; ut ſicut primò Apoſtoli, propter duodecim tribus Iſrael; ità & hi, propter cæteras Gentes deſtinarentur imbuendas. Nam juxta Aug. Hier. Proſper. &c. in 72. Gentes, & linguas, diviſi fuerunt homines in diſperſione Babel: Ut Chriſtus D. omnium Gentium, & linguarum, ſe Redemptorem oſtenderet, 72. Diſcipulos elegit, ut 72. Gentibus reſponderent; ac ſic cuique Genti, & linguæ Chriſtus ſuum attribuit Diſcipulum, ut illius curatorem, ac præceptorem. Sylv. in Luc. 10. c. 18. q. 2.

§. II.

Cur Chriſtus miſit Diſcipulos binos?

UT alter alteri eſſet auxilio, ſolatio, conſilio, excitamento. Orig. Theophyl. Bonav. Dion. Carthuſ. Ecclæ. 4. 9. *melius eſt duos eſſe ſimul.* Sic Chriſtus Petrum, & Joannem, mittit ad parandum Paſcha Luc. 22. 8. Sic duobus Emauntinis apparet. Luc. 24. Sic Petrus, & Joannes ſæpe ſociati; ſic in Thabor Moyſes, & Elias, eum eo loquentes, ob teſtimonium à Lege, & Prophetis. 2. Quia prædicaturi erant geminam Chriſti naturam, duplicem Chriſti adventum, duo teſtamenta; verbum, & Sacramentum; fidem, & opera; gemina charitatis præcepta. 3. S. Greg. hom. 17. in Evang. qui charitatem erga alterum non habet, prædicationis officium ſuſcipere nullatenus debet. Character, & nota, prædicatoris eſt Evangelici, ut alios Prædicatores diligar. Si injurius, invidus; verus Prædicator non eſt. Sap. 7. 13. *ſapientiam ſinè fictione didici, & ſinè invidia communico.* Sylv. in Luc. 10. q. 7.

Deſignantur, ſicut qui ad militiam eliguntur, & mittuntur ad pugnam; illa diſciplina militari, quæ congruens fuerit, & quam ſtatuerit Imperator. Quòd bini mittuntur, pertinet ad veritatem, & cautelam, & ad teſtimonium ſanæ doctrinæ: ut verecundia ſocii, qui loquitur, moderetur ſermones, & diſponat in judicio; nè plus, quàm capediat, effluat, & loquatur in pertinens. Et ad fulcimentum tenendæ ſocietatis, ut unus relevetur ab altero. Sim. Caſſ. l. 9. c. 26.

§. III.

Diſcipulus malus opprobrium Magiſtro.

M*Agiſter, ſequar te.* Matth. 8. 19. Cur Chriſtus illum repudiat? malus erat Diſcipulus: vulpem ſub ore tegebat. Nota fieret Magiſtro, ſi fictè ageret. Sic Iſid. Peluſ. l. 1. ep. 17. nè pertinax illius improbitas iis, qui fidem amplecterentur, offenſionis cauſam afferret, Domini potentiam calumniantibus: ut qui Diſcipulum ad virtutem immutare non potuiſſet. Cùm è Chriſti ſchola Judas abiiſſet, dixit Jeſus Jo. 13. 31. *nunc clarificatus eſt Filius hominis;* acſi honeſtatum ſe Magiſter ſignificaret, cùm Diſcipulum improbum à ſua ſchola abegit. Nævum talem, ut à ſe abigeret Chriſtus D. Petro imperat: *mitte gladium tuum in vaginam.* Jo. 18. 11. Aurem Malcho Petrus ſui impotens abſciderat, Magiſtro ad crucem, & necem parato. Quid Chriſtus? gladium extorquet è manu Petri. Tertull. l. de patientia c. 3. patientia Domini in Malcho vulnerata eſt. Poterat enim improbus quiſque dubitare; an non Diſcipulos impatiens à Magiſtro hauſiſſet impatientiam? Tertull. nè unius quidem diſcentis gladium in ultorem probavit. Velloſo in Judith 5.

Epiſtola noſtra vos eſtis. 2. Cor. 3. 2. Quidquid enim illud eſt, quod eas fecit litteras, quæ commendant nos redduntque reverendos; hoc vos facitis, dum & vident vos, & de vobis audiunt omnes, propterea, quòd Diſcipulorum virtus præceptorem ornare ſolet, & commendare, pluſquàm ulla epiſtola. S. Chryſ. hic hom. 6.

TITULUS XI.

DISCORDIA.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

D*Iviſitque aquas &c.* Gen. 1. 8. 9. Opus etiam illius diei ſecundi diviſionem contrariam quodammodo unioni deſignabat: eo enim die fecit firmamentum, quod divideret aquas, quæ erant ſupra illud, ab eis, quæ erant infra; cùm tamen antea eſſent unitæ. Cornelius in Cant. 4. Cur ſecunda die non dixit Moyſes: & vidit Deus quod eſſet bonum? Reſpondent aliqui: opus hoc non tam fuiſſe creationis, quàm interſtitii, & diviſionis aquarum ſuperiorum ab inferis, per interpoſitum firmamentum. Unde collige, quàm ingens malum diviſio, & diſcordia. Cornel. hic. Non poterat ſecundus dies, qui numerum facit, qui ab unione dividit, Dei ſententia comprobari. S. Hier. in c 1. Aggæi.

Non ædificabis illud de ſectis lapidibus. Ex. 20. 25. Secti lapides ii ſunt, qui unitatem ſcindunt: tales in corpore ſuo Chriſtus non recipit. V. Beda. De ſectis lapidibus altare reprobat Deus. Secti lapides ſunt, qui fraternæ ſocietatis conſortium reſpuunt; qui vivere cum fratribus, & converſari concorditer nolunt. B. Petr. Dam. l. 5. ep. 20.

Contriſtatus eſt David, eò quòd diviſiſſet Dominus Ozam. 1. Paral. 13. 11. Domus, aut ædificium, cùm dividitur, & rimas agit; ruinam minatur: navis quoque, quæ circa latera rimoſa, aquam bibit, in naufragii periculo verſatur. Diviſio mortis eſt cauſa; & ſæpe in ſacris litteris pro morte accipitur. Beſſeus D. Septuag.

Atrium autem, quod eſt foris &c. & nè metiaris illud. Apoc. 11. 2. Notat Hugo Card. juſtos menſurari, iniquos numerari. Metiſ te templum Dei, ideſt, Fideles, & electos. Et ſuprà c. 9. 16. de iniquis *numerus equeſtris exercitus.* Sic Dan. 5. 26. *numeravit Deus regnum tuum.* Diſcrimen: menſuratur continuum; numeratur diviſum. Juſti inter ſe uniti, & per amorem quid unum; & ideo menſurantur. Sed iniqui diviſi numerantur. Sylv. hic.

§. II.

Motiva vitandi.

1.

Diſcordia chara Dæmoni.

D*Eſcenderuntque volucres ſuper cadavera.* Gen. 15. 11. Nulla re ſic ineſcantur volucres malignæ, quàm diviſione. S. Iſidorus in Gen. 12. per volucres deſcendentes ſupra corpora, quæ diviſa ſunt, ſpiritus immundi ſignificantur; paſtum quemdam ſuum de carnalium diviſione quærentes. Baeza t. 2. l. 6 cap. 3. §. 15. Obtulit Abraham Deo vaccam, & capram trimam, turturem, quoque, & columbam; qui tollens diviſit ea; vaccam puta, & capram per medium; aves autem non diviſit. Cumque hoc ſacrificium volitaret, *deſcenderunt volucres ſuper cadavera.* S. Ambr. Lyra, & alii, legunt: *deſcenderunt volucres ſuper cadavera diviſa.* Ad diviſa delapſæ aves, ideſt, dæmones. Ab avibus abſtinuerunt, quia hæc diviſæ non erant; cœtera ſecta: quo ſignificatur magna unionis potentia. Did Niſſ. D. 3. Quadr. §. 5.

Eligite ex vobis virum. 1 Reg 17. 8. clamavit Goliath licèt armatiſſimus contra Iſrael. Nota belluæ puſillanimitatem, qui cum uno tantùm vult pugnare. Sathanas, de quo Job 41. 24. *non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei,* curat, quoad poteſt, nos diviſos, & diſcordes, invenire, & ſingulare certamen inire. Quia ergo tot inimicitias inter Chriſtianos invenit, ideò tot victorias reportat. Diez. conc. 3. in Communi Apoſt.

Triumphus dæmonum eſt diſſenſio Chriſtianorum. S. Auguſt. ſ. 156. de temp.

Sicut *in pace factus eſt locus Domini.* Pſalm. 75. 3. Sic in diſcor-

Digitized by Google

diſcordia locum diabolo fieri manifeſtum eſt, S. Bernard. ſer. 3. in Ded. Eccl.

2.

Diſcordia noxia, accelerat interitum.

Quòd ſi linguarum diſcordia admirabile illud opus Babyloniçæ turris conturbavit, & deſtruxit. Gen. 11.7. quantò magis cordium diſcordia nos omnes poterit evertere. Ex elementorum concordia pretioſæ margaritæ generantur, aurum, argentum, cœteraque metalla. Ex humorum concordia oritur valetudo; diſcordia origo morborum, & mortis eſt. Diez ſer. 6. D. 3. Quadr.

Diviſum eſt cor eorum, nunc interibunt. Oſeæ 10. 2. Quomodo enim valet quis vivere, ſi diviſio eſt in corde? unde diviſio cordis eſſe nequit ſinè vehementia doloris. Tantæ enim voluntatis, tantæque unitatis, eſt cor; ut ſi acu pungatur, itá ut modica diviſio ſubſequatur, continuò moritur. S. Bonav. ſer. 20. Dom. infra Epiph.

Gens in gentem, & regnum in regnum. Matth. 24. 7. Sic diſtracti in partes populi Anti-Chriſto locum dabunt, ad terræ cladem ultimam. Velloſo in Judith 1. Paræn. 16. Unde ampliùs eſt Turcarum potentia? unde ejus imperium ſic ſublimatum eſt? niſi ex diſcordia Chriſtianorum. S. Tho. Vill. Conc. de fœd. inter Rom. Pont. Imper. & Venet.

Deſcendebat ab Jeruſalem in Jericho. Luc. 10. 30. Deſcenſio à Jeruſalem, averſio eſt à pace, & quiete. Malè ſibi providet, & ad gehennam ſe parat, qui à pace fecit abſceſſum. Sim. Caſſ. lib. 6. cap. 10.

Omne regnum in ſe ipſum diviſum deſolabitur. Luc. 11. 17. Quoquo modo connexa, diviſa depereunt: regna, provinciæ, civitates, domus, familiæ, aut quocumque vinculo colligata; cùm in diſcordiam venerint, interitum faciunt. Simon Caſſ. lib. 5. cap. 23.

Quidquid capit diviſionem, & interitum capiat, neceſſe eſt. Lactant. l. 1. Inſtit.

Si in uno membro totum corpus violatur, utique in uno homine communio totius humanitatis ſolvitur. Violatur natura generis humani, & S. Eccleſiæ congregatio. S. Ambr. lib. 3. c. 3. Offic.

Carbones. Lem. *Extinguimur, ſi diſtinguimur.*

§. III.

Alia motiva.

SAnct. Chryſoſtomus probat, elementa Deos non eſſe, ob eorum diſcordiam: ſi ſunt elementa dii, quomodo pugnant inter ſe? quomodo armantur ad bellum inter ſe gerendum? in Pſalm. 2.

Qui ab unitate dividitur, nè dubites, quin ab eo receſſerit ſpiritus vitæ. S. Bern. Feſto S. Michael.

Reſpice volatilia cœli, reſpice beſtias agri, attende piſces in mari; non tantam diviſionem in eis invenies, ſicut in hominibus eſſe patet. S. Bonav. ſ. 29. D. inf. Octav. Epiph.

Vulgò dicitur: in denario litis non eſt obolus amoris. Gerſon. de præceptis Decalogi c. 9.

Vide tit. Divitiæ.

§. IV.

Diſcordiarum origo.

D*Iviſit per medium.* Gen. 15. 10. Animalia dividuntur: quia inter malos ſemper ſunt jurgia, & diſcordiæ: quia, ubi quilibet quærit, quod ſuum eſt, non poteſt eſſe unitas. Aves autem non dividuntur: quia boni ſemper ſervant unitatem in vinculo pacis: Hugo Card. hic. Felix erit civitas illa, in qua hæc duo verba *meum, & tuum,* non audiuntur: eò quòd communibus rebus, quæ alicujus æſtimationis ſunt, quoad fieri poſſit, cives utantur. Dicebat Plato, teſte Stobæo ſ. 72. Duo fratres, propter morum arborem, graves habebant rixas; quovis eorum ſuam eſſe aſſerentes S. Franc. de Paula charitate motus, optans lites tollere, ad orationem confugit; & ea finita ad arborem converſus: ô creatura Dei, ait, ego minimus ſervorum ejus, in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis impero tibi, ut componas litigia inter iſtos dominos temporales. Et mox arbor illa in duas diviſa partes æquales, ut quiſque dimidium habuerit. In vita ejuſdem.

Ubi non eſt Jeſus, illic ſeditiones, & lites, & prælia ſunt. Orig. tr. 35. in Matth. 27.

Si ſolus Deus coleretur, non eſſent diſſenſiones, & bella; cùm ſcirent homines, unius ſe Dei filios eſſe; ideoque divinæ neceſſitudinis ſacro, & inviolabili vinculo copulatos; nullæ fierent inſidiæ: cùm ſcirent, cujuſmodi pœnas Deus animarum interfectoribus præparet; qui clandeſtina ſcelera, & ipſas etiam cogitationes, prævidet. Lactantius lib. 5. div. inſtit. de juſtitia.

Multi vel in hodiernum uſque diem bella habent in ædibus: & hic quidem oppugnatur ab uxore, ille verò obſidetur à filio; alius autem à fratre, & alius domatur à famulo: & nemo ſubducta ratione apud ſe cogitat, quòd, niſi peccata ſeminaſſet, non in domo ſua ſpinæ, & tribuli, ſuccreviſſent: niſi peccatorum ſcintillas occultaſſet, domus non conflagraret. S. Chryſ. in Pſal. 3.

Procurandum nobis eſt, ut noſtra potiùs emendare vitia, & mores corrigere, ſtudeamus. Quæ proculdubio, ſi fuerint emendata; non dicam cum hominibus, ſed etiam cum feris, & belluis, facillimè nobis conveniet. Jo. Caſſ. de Cœnob. inſtit. l. 9. cap. 8.

S. Andreas Corſinus diſcordibus Florentinis prædicans, ſurgite, inquit, levate capita, & videte, unde veſtræ rixæ? & viderunt ſuper civitatem innumerabilem multitudinem corvorum, qui erant dæmones in ea; ex quo pacificati ſunt. Bollandus 30. Januar.

§. V.

Contra Diſcordiarum ſeminatores.

I*Ntenderunt arcum ſuum.* Pſal. 36. 14. Cùm videris aliquem vitiis, & paſſionibus, agitatum, circuire, & perturbare omnia: nolo dubites, quòd ille ſagitta diaboli eſt; & os ejus poſuit arcum ſuum, & tetendit ſagittas verba ejus; ut ſagittet rectos corde. Orig. hom. 3. hic.

Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur: Matth. 5. 9. Beati pacifici, idelt, pacem facientes. Sic maledicti, qui pacem impediunt: quoniam filii diaboli vocabuntur. S. Vinc. Ferr. ſ. 1. in Feſto Corp. Chr.

Inimicus homo hoc fecit. Matth. 13. 28. Admonendi ſunt, qui jurgia ſeminant; ut, cujus ſunt ſequaces, agnoſcant. In uno malo innumera peragunt: quia, ſeminando diſcordiam, charitatem, quæ virtutum omnium mater eſt, extinguunt. Sanct. Gregor. par. 3.

Non criminatrices. Tit. 2. 3. Græcè diabolus ſignificat propriè calumniatrices, quæ lites ſerunt; aliosque ad rixas, & pugnas, accendunt. Corn. hic.

Miſit ſerpens ex ore ſuo &c. Apoc. 12. 15. Os diaboli, eſt ſeminatoris diſcordiæ os. S Bonav. ſ. 2. fer. 4. Pent.

Quidquid ſeparat fratres, Infernus eſt appellandus. S. Hieron. lib. 3. in Oſ.

Væ homini illi, per quem unitatis vinculum jucundum turbatur! Judicium profecto portabit, quicumque eſt ille. Antè mihi contingat mori, quàm audire in vobis quempiam juſtè clamitantem: *Filii matris meæ pugnaverunt contra me.* S. Bernard. ſ. 29. in Cant

Diſcordiæ, vel odii, ignem incendentes, excludentur à conſortio Sanctorum; ſicut incendiarii excluduntur per excommunicationem à conſortio Fidelium. Geminiani lib. 8. c. 18.

TITULUS XII.

DISCRETIO.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

E*Go ſequar paulatim veſtigia eius.* Gen. 33. 14. *Sicut videro parvulos meos poſſe.* Diſcant hoc indiſcreti, qui, non expenſis ſuis viribus, curſim feruntur per viam Spiritus; ut antè deficiant, quàm perficiant iter. Did. Niſſ. polit. cœl. p. 2. lib. 7. cap 9.

Noſti Domine, quòd parvulos habeam teneros &c. Geneſ. 33. 13. 14.

Ibant in directum vaccæ non declinabant, neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram. 1. Reg. 6. 12. ità & ſancti viri. Mendoza hic.

Inter medios fines. Marci 7. 31. Infenſus eſt Deus extremis. Tranſiit Dominus inter media duo confinia: ut doceret, quà eundum, ſi proſperum viarum noſtrarum exitum velimus, medium tenendum. Did. Niſſ. D. 11. Pent.

Omnis vallis implebitur, & omnis mons, & collis, humiliabitur. Luc. 3. 5. S. Greg. Nyſſ. tr. 2. in Pſal. cap. 9. jubet compleri valles, & complanari colles, & montes: quod mihi nullo alio conſilio dixiſſe videtur; quàm, ut oſtenderet; in virtutis ſtudio exceſſum, defectumque; ſeu nimium, & parum, diligenter attenden-

Digitized by Google

dum eſſe: ut, neque per defectum boni, virtutis rationem quaſi excavemus, & exinaniamus; neque etiam, per exceſſum, reddere inæqualem conemur. Id. ib.

Omni ciborum ſal ſalubre eſt condimentum, ſi menſura non deſit; alioquin ſinè modo & ipſum perit; &, quod ſalierit, perdit: amarat enim nimietas, quod poterat condire menſura. Id. Dom. 1. Paſch.

§. II.

Diſcretio commendatur.

IN camo, & fræno, maxillas eorum conſtringe, qui non approximant ad te. Pſ. 31. 9. Hebr. *in flagello, & fræno.* Fræno utimur, ut præceps brutum coerceamus; flagello, ut ignavum excitemus. S.Petr. Dam. l.6. ep.26. in conventu ſpiritualium fratrum tunc diſcretionis ordo congruè geritur, ſi moderatio Rectoris imitetur diligentiam equitis: ille ſiquidem calcaribus utitur, ut impellat; fræno, ut reprimat. Id. ib.

Attingit à fine uſque ad finem fortiter; & diſponit omnia ſuaviter. Sap.8.1. Rich. à S.Vict. p.2. in Pſ. 44. à fine inchoationis uſque ad finem conſummationis. Tu fortiter inchoas, tepidè conſummas. Cur hoc? niſi quia non diſponis omnia ſuaviter; nec ſcis operari ſapienter: incipis, curris, feſtinas, anhelus laſſaris, deficis; non dicam ad finem, ſed nec ad medium pertingis.

Quidquid cum diſcretione feceris, virtus eſt; quidquid ſinè diſcretione geſſeris, vitium eſt. S.Iſidor.l.2.ſoliloq. c.16.

Eſt diſcretio non tam virtus, quàm quædam moderatrix, & auriga virtutum, ordinatrixque affectuum, & morum doctrix. Tolle hanc, & virtus vitium erit. S.Bern.ſ.49. in Cant.

Semper, quod mediocritatem cuſtodit, amabile eſt; quod verò modum non ſervat, injucundum. S. Chryſ.hom.16. in acta.

Cùm nihil aliud ſit virtus, quàm affectio ordinata, & moderata; ex intentione bona agitur, ut ſit affectio ordinata; & per diſcretionem efficitur, ut fiat moderata. Rich. à S. Vict. de arca myſt. c.23.

Optima inter virtutes noſcitur eſſe diſcretio; quæ gradiens inter bonum, & malum; inter bonum, & bonum; inter malum, & malum; inter opinionem, & verum; inter voluptatem, & neceſſitatem; inter virtutem, & famam; inter competentia corpori, & ſpiritui: ſemper ad tutiora declinat, devitatque pejora. Sim.Caſſ. l.7.cap.1.

Coram S.Dominico tripudiabat dæmon cantans: magis & minùs! magis & minùs! Cùm autem adjuratus ab eo eſſet, quid ſibi hoc vellet? reſpondit: quòd, quidquid ipſi lucrantur in hoc Mundo, totum ſit per majus & minus: medium autem eſt, quod placet Deo, & diſplicet diabolo. S. Vinc. Ferr. ſerm. 4. Dom. 4. Advent.

§. III.

Diſcretio ſpirituum.

DEntes tui ſicut greges tonſarum. Cant.4.2. Dentes ſunt diſcuſſiones diſcretionis; quibus meditationes ſpirituales, & cogitationes cordis, cernuntur, & comminuuntur, ac diſcernuntur: an puræ ſint, & veraciter bonæ? an ſint à Deo, vel à ſpiritu malo, vel à corde humano? Rich. à S.Vict. ſ. 17. in Cant.

Naſus tuus ſicut turris Libani. Cant. 7. 4. Rectè per naſum diſcretio exprimitur, per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Unde & in laude Sponſæ dicitur: *naſus tuus &c.* quia nimirum S. Eccleſia, quæ ex cauſis ſingulis tentamenta prodeant, per diſcretionem conſpicit; & ventura vitiorum bella ex alto deprehendit. S.Greg. l.paſt.off.p.1.c.11.

§. IV.

Indiſcretio.

DOmine, tu mihi lavas pedes? - non lavabis &c. Jo.13.6. 8. *Domine, non tantùm pedes meos, ſed & manus & caput.* v. 9. Chryſoſt. in recuſando vehemens Petrus, & in permittendo vehementior.

Plerumque virtus, cùm indiſcretè tenetur, amittitur; cùm diſcretè intermittitur, retinetur. S.Greg.28. mor. c.6.

Ferunt in proceſſione Crucem ſinè candelis accenſis, qui ferunt Crucem pœnitentiæ ſinè diſcretione. Stella de cont. van. par.3. cap.69.

Non vult Deus, ut deſtruas corpus, ſed vitia: hodie currere, & cras fatigatum jacere, non eſt fructum facere, ſed impedire. Hodie nihil, & cras nimiùm habere, non eſt paupertatem amare, ſed cupiditatem nutrire. Hodie neceſſaria reſpuere, & cras ſingularia velle; non eſt abſtinentis, ſed gulam irritantis. Hodie non velle comedere appoſita, & cras de exiguo murmurare; non eſt judicium animæ abſtinentis, ſed monſtri impatientis. Hodie tantùm legere, & ſcribere, ut doleat caput; non eſt animum paſcere, ſed ad alia opera bona impotentem reddere. Id. ib.

TITULUS XIII.

DIVITES.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

DIvites eguerunt, & eſurierunt. Pſalm.33. 11. Hebr. *Leones.* Chald. *catuli leonum* eguer. & eſurierunt.

Confringatur rota ſuper ciſternam. Ecclæ. 12.7. Bene comparat Salomon vitam hominum rotæ ſuper ciſternam: nam ſient, aliis urnis repletis aliæ vacuæ ſunt; ſic in Mundo, ut aliqui diteſcant, alii debent fieri pauperes. Stella p.2. c.88.

Venatio leonis onager in eremo; ſic & paſcua divitum ſunt pauperes. Eccli 13.23. Inſidiatur quaſi leo in ſpelunca. Pſ. 9.

Sicut ignis, qui comburit Sylvam. Pſal. 82.15. Per Sylvam divites intelligimus. In ſylva eſt copia arborum infructuoſarum: ſic in talibus copia divitiarum, quæ infructuoſæ ſunt. Hugo Card. hic.

Lupus & agnus paſcentur ſimul. Iſa. 65. 25. Lupum vocat divitem, agnum verò pauperem. S. Chryſoſt. tom. 6. ſerm. de inob. hom.

Aquila grandis - plena plumis Ezech. 17. 3. S. Greg.31. mor.19. Aquila eſt Nabuchodonoſor præ multis divitiis plenus plumis. Aldrovandus Ornithol. cap.1. Plumæ ſignificant opes, quibus abundabat: nam plumæ regum ſunt opes. Sicut enim aquila ſinè plumis volare nequit; ità & principum dignitas omnis, niſi pecunia, quæ belli nervus eſt, fulta; enervis, & robore carens, facilè corruit. Cornelius hic.

Ululate quercus Baſan. Zachar.11.2. Chald. *ululat ſatrapa provinciarum.* Quaſi inter homines idem ſit dives, quod inter arbores quercus: quippe quercus frugifera eſt, ſed ſuibus alendis, non hominibus. Sic divites, inſtar quercus, canibus, & equis, alendis invigilant. Baeza t.2.l.10.c.8 §.3.

Filius (reguli) *infirmabatur Capharnaum.* Jo. 4. 46. S. Anton. ſer.21. Trinit. *Capharnaum* interpretatur *ager pinguedinis*, vel *villa conſolationis.* Sim. Caſſ. lib. 1. c. 18. amor ejus ægrotaverat in pinguedine Mundi. In abundantia temporalium rerum habita vel quæſita, infirmatur hominum amor; qui, dum habet abundè, quod habendum eſt temperatè; ipſa intemperie eſt ægrotus, Pſ.72.7. *prodiit quaſi ex adipe iniquitas.* Sylv. hic q.6.

Valles dicuntur homines divites; quia vallis eſt terra delicioſa, & pinguis. S. Vinc. Ferr. ſer.1. ſer.6. poſt Cineres.

§. II.

Divites ſunt alieni à Deo, virtute &c.

CAin agricola. Gen.4.2. quia divites hujus Mundi terram, & carnem ſuam, colunt quaſi Deum. Hugo Card. hic.

In via teſtimoniorum tuorum delectatus ſum, ſicut in omnibus divitiis. Pſ.118.14. Ideſt, delectatus ſum ambulare in via teſtimoniorum tuorum, ſicut delectantur avari in omni copia divitiarum. Magnus ſanè affectus, & rarus, apud homines; cùm è contrario ſoleant pleri que pro tenui luto contemnere omnia mandata Dei. Bellar. hic.

Gloriam regni tui dicent. Pſalm. 144.11. Qui creſcere ſtudent potentia, & divitiis, & alios ſupergrediuntur; iſti non magni, ſed inflati ſunt; non ſunt ſucco pleni, ſed vento diſtenti. Idem hic.

Rogabat illum quidam de Phariſæis, ut manducaret cum illo. Luc.7.36. Hìc adumbratur mundialium principum vanitas, qua ſe fallunt; non ipſi ad Deum relictis ſuis ire cupientes, ſed Deum ad ſe vocantes; ut Deus eorum aſſideat menſis, eorum conformetur affectibus, & voluptatibus. Baeza t.2.l.6.c.6. §.1.

Extollens vocem quadam mulier. Luc.11. 27. Confuſio magna eſt, quòd ſapientes, & divites, omnes taceant; & quædam muliercula, cujus nulla ratio habebatur, ipſa ſola pro honore Dei reſpondeat. Quando fidei noſtræ volumus teſtes adhibere, quærimus homines honoratos, & præcipuos, qui inveniri poſſunt. At verò Dei Filius conſultò videtur gentem abjectiorem quærere, quæ pro ejus honore reſpondeat. Ingredientem in Jeruſalem pueri, & plebs, laudaverunt; in cruce latro, & hodie mulier quædam. De paſtoribus Bethlehemiticis Lucas 2.20. *reverſi ſunt paſtores glorificantes, & laudantes Deum;* quod de Regibus

bus non meminit Matthæus. Piſcatores tum per Mundum laudaverunt. Voluit his ſignificare Dominus, quàm difficulter divites, & potentes hujus ſæculi poſſint diſponi, ad hoc, ut honori Dei conſulant, & pro eo reſpondeant. Diez. Conc. 1. Feſto B.V. ad Nives.

Scenopegia. Joan.7.2. ideſt, feſtum Lunæ obſervant, qui gaudent de abundantia temporali, quæ ſignificatur per Lunam. Hugo Card. hic.

S.Aug. ſer. 109. de temp. loquens de fumo: vides magnam molem? habes, quod videas; & non habes, quod teneas: ſolidior eſt fumus igni proximus, & terræ proximus; attenuatus evaneſcit, & diſperit; quando ſe multùm extulerit. q.d. ex inflammata ligni congerie prodit fumus; ut, niſi doceret experientia, ipſum brevi dilapſurum, cruciaret ſpectantes. Modò ſe attollit in ſublimem turrim, mox ſe in arcem latè patentem format, dein in nubem diffunditur; tandem putatur viam in cœlum facere, & ſedem inter aſtra ponere. Habes, quod videas in pompa Mundi. Veſtes ſunt auguſtæ, tituli illuſtres, ſaltationes frequentes, reditus copioſi, ampla juriſdictio, comitatus nobilium frequens: an accedant virtutes, patiens audientia, largitiones &c. novit omniſcius. Oliva t.3.Conc. de Imm. Concept. Luna cùm apparet nobis ſplendidior, & majori luce fœta, tunc à ſole remotior eſt, & ipſi ex adverſo oppoſita, ea parte obſcurior, qua Empirium ſpectat. Contingit non rarò eos in Angelorum conſpectu minùs conſpicuos, & magis obſcuros; qui ad oculos noſtros refulgent majori lucis copia. Id.ib.

Homines ſi fiant magis divites, minùs fiunt homines. S. Bonav.ſ.74. in Iſ.

§. III.

Divites diteſcunt aliena inopia.

Q*Uomodo tam citò invenire potuiſti? - voluntas DEI fuit*. Gen. 27.20. Pete ſimiliter à divitibus: Sub mentito divinæ voluntatis pallio fraudes, furta abſcondunt. Vidiſti perſonas inopes, & quas à veſte lacera mendicas putaſſes; poſt paucos annos fortunam ità mutaſſe, ut aureorum millia compararint; famulos, equos, rhedam, domum amplam. Petite unde tam citò divites? DEI gratia, dicent, induſtriæ attribuendum; ita DEUS juvit, ità voluit: ſed fraudes ſunt Jacob. Paoletti. Dom.3. Adv.

Boves macra devoraverunt pingues. Gen.41.4. Nunc fit contrarium. Sylveira in Jo.6.

Videns Moyſes populum, quòd eſſet nudatus. Exod. 32. 25. Non potuit non ſpoliari populus à miniſtris, cùm inauguratus eſt vitulus: vituli gloria de paupertate cunctorum extructa eſt. Naxera in Joſ.10.§.37.

Sol contra Gabaon nè movearis. Joſ 10. 12. Abulenſ. quæſt. 22. quærit: an omnia ſidera ſteterint? Reſpondet: videtur dicendum, quòd non fuerint mota; ſed ſtante cœlo Solis, tota cœleſtis machina ſteterit, & etiam ipſum primum mobile. Quia ſol candidior refulſit, quaſi micare nequeat ſinè Lunæ depreſſione, ſinè cœlorum violentia, & ſtellarum injuria. Sic anguſta Mundi gloria eſt, ut unius proſperitas de plurium cudatur ærumnis. Plurima ſidera cadunt, ut Phœbus lucidior reſurgat. Idem ibid.

Beatus dives, qui inventus eſt ſine macula, & qui poſt aurum non abiit. Eccli. 31. 8. Palacius: ſi aurum ad te jure venit, tu poſt illud non abis; ſed ſi aurum injuſtè quæris, tu poſt illud abis. Si gratioſo dono, ſi hæreditatis jure, ſi juſta arte, aurum comparo; aurum ad me venit: ſit per fas, & nefas, illud conquiro: ſi propter illud res divinas violo, aut Eccleſiæ leges tranſgredior, poſt aurum vado; ac poſt illud toto affectu, & conatu, quaſi mancipium, ſequor, & feror. Sic Judæi dicebantur ire poſt Deos alienos, cùm, relicto Deo, illos colebant, Cornelius hic.

Hæc omnia tibi dabo &c. Matth.4.9. Auth. Imp.hom.5. in Matth. uni dare non poterat omnia, niſi ab omnibus tolleret omnia. S. Chryſol. ſerm. 122. ait epulonem artificioſè nuditate veſtitum: cujus nuditate? multorum, quos nudavit, ut veſtem ſibi teneret.

Epulabatur quotidiè ſplendidè. Luc. 16. 19. Ipſius menſa multorum pauperum conſtabat ſanguine; & ipſius pocula multorum, quos ad laqueum coegerat, rubebant cruore. Quanti necantur, ut vobis, quod delectat, paretur! funeſta fames veſtra, funeſta luxuries. Ille de ſummis culminibus ruit, ut frumentis ampla veſtris receptacula præpararet: ille de ſublimi arboris cacumine decidit, dum genera avarum explorat; quæ deferat, quibus digna convivio tuo vina fundantur. Ille mari merſus; dum veretur, nè piſcis menſæ tuæ deſit, vel oſtrea. Ille brumali frigore, dum lepores inveſtigare, aut laqueis ſtudet aves captare, diriguit. S.Ambr. l. de Nabuth c.5.

Erat publicanus, & ipſe dives. Luc.19.2. Victum publicani non aliunde, quàm ex pauperum lacrymis habent. Theophylactus hic.

§. IV.

Divites impunè peccant.

H*Æc dicit Dominus Deus Iſrael: anathema in medio tui eſt, Jeruſalem*. Joſ.7.13. Et nihilominus Achan de Jericho Spoliis nonnulla clam furatus, non capit fugæ conſilium, nec forteſan-teverit. Quæ cauſa? quia nobilis, aliaſque jam auro dives, non timuit ſortes, non expavit flammas imò putavit, etſi crimen cœleſti indicio reperiretur, pœnam haud infligendam. Abul. q.42. non putavit, pœnam magnam eſſe infligendam, quamquam reperiretur furtum: ideo non receſſit de caſtris. Divites, perverſo Sæculi more, nec infamiæ, nec criminis, ſunt obnoxii ſuppliciis. Qui nummorum adeptus eſt patrocinium, impunè peccat; quaſi pecunia ſit ſcelerum baptiſmus, & reatuum abſolutio. Ridicula habetur divitis accuſatio: nam fruſtra jure agitur, qui auri defenditur eloquentia. Naxera in Joſ.7.§.19.

Judicate egeno, & pupillo: humilem, & pauperem juſtificate. Pſ. 81.3. Juſtificatio ſupponit culpam, & delet præcedentem maculam. Dicat ergo, peccatorem juſtificate, aut pauperem eripite. Paupertati juſtificationem prudenter exoptat: quia ſcit, apud humanos Judices, & tribunalia, pauperem ſemper, uti peccatorem, damnari; cùm dives abſolvatur ut juſtus. Id. in Joſ. 9. § 20.

§. V.

Divites periculis obnoxii.

D*Ives* quidem nihil aliud mihi eſſe videtur, quàm civitas abſque muris in agro ſita, & undique inſidiantibus expoſita. S.Chryſ.hom.13.in acta.

Non aliter in divites Sathan inſilit, quàm canis quiſpiam panis buccellam, aut placentam, de manu parvuli abrepturus. Id. in ep.Rom.3.ſerm.7.

Quem non metuit dives? an non latrones? an non potentes? an non invidos? an non calumniatores? & quid calumniatores? aut latrones, dico? familiares ſuos ſuſpectos habet. Id.hom.35. in ep. 1.ad Corinth.c.4. Vide plura hic.

Quemadmodum paſſer, & à pueris, & à viſco, capitur, & à laqueis, & ab aliis innumerabilibus; ita etiam qui eſt dives, & ſuorum, & hoſtium petitur inſidiis; & in majore, quàm ille, verſatur periculo. Id.in Pſ.10.

Facilè amittunt cœleſtia, qui terrenis abundant. S.Laur.Juſtin. l.de caſt.connub.cap.4.

§. VI.

Divites ſunt miſeri.

H*Omo quidam erat dives*. Luc.16.19. Hunc, tamquam durum, & in pauperes inhumanum, Dominus annonymum, nominiſque expertem, inducit: nempe ut exemplo id confirmet, quod per prophetam de iis aliquando pronuntiaret, qui DEUM non metuunt. Pſ.15. *Nec memor ero nominum eorum per labia mea*: pauperem verò proprio nomine deſignat; ſiquidem tales in DEI lingua, & ore, obverſantur. S.Titus Boſtr.hic.

Erat quidam mendicus nomine Lazarus. Luc. 16. 20. Ubi ergo nomen divitis? nuſquam: quippe qui nomine careat. Quantæ divitiæ! arbor foliis vernans, ſed fructu deſtituta: quercus in altum protenſa, quæ glandem brutis animantibus in cibum ſuppeditat. S.Chryſ.t.6 tr.10 terræ mot.

Leoni X. alchimiſta librum dedicaverat de arte aurum conficiendi. Cùm ſperaret magnum honorarium, tandem Papa crumenam bene magnam homini dedit, inquiens: quoniam aurum tibi ipſe conficere potes, dari tibi ſolùm neceſſe eſt, quò illud recondas. Sic DEUS cum iis agit, qui omni ſtudio aurum comparant: dat eis vacuam crumenam, ut impleant ipſi. Et quia in conatu ſuo ſæpe deficiunt, burſa vacua manet. Ionghen p. 3. Exh.4.

§. VII.

Divitum conditio in morte.

D*Ormierunt ſomnum ſuum, & nihil &c*. Pſ.75.6. Dormierunt enim in cupiditatibus ſuis; delectat illos: tranſit ſomnus iſte, tranſit vita iſta; *& nihil invenerunt in manibus ſuis*, quia nihil poſuerunt in manu Chriſti. Vis aliquid invenire in manibus

ſuis

Digitized by Google

tuis poſtea? noli contemnere modò manum pauperis; & reſpice manus inanes, ſi vis habere manus plenas. S. Aug. in Pſ. 75.

Omnia flumina intrant in mare. Eccle. 1. 7. Cùm flumina ſint aquarum dulcium, habent tamen fines amaros. Non poteſt quæri in mari, quidnam ſit Tagus? aut Nilus? aut alius fluvius? Divites hujus ſæculi ſunt fluvii (*divitiæ ſi affluant*) nunc dulces fluunt, in morte omnia amareſcunt, & confunduntur. Diez fer. 6. D 2. Quadr.

Fili, recordare, &c. Luc. 16. 25. Dentes integros, & valentes, ſumma cura fovemus; putridos extrahi curamus, & abſcimus. E contra pedes ſanos laboribus, ambulatione exercemus, in pulvere, & cœno; ſi deficiunt, eos fovemus. Sic divites, quaſi dentes, omnibus in honore; putridi, perditis opibus, deſpiciuntur. Pauperes ut pedes, in Sæculo abjecti, laboribus expoſiti; ſi infirmantur, à DEO cœleſtibus recreantur auxiliis; & ſi moriuntur; beatorum gaudent conſortio. Stella hic.

Vos alloquor divites, ac locupletes. Reſpicite finem; à cupiditate deſiſtite; quæ poſſidetis, non amate. Quantò amantior fueris, tantò plus eorum, quæ ad te nihil pertinent, nihilque profutura ſunt, relinques. Volo, tecum feras omnia, nè alienis relinquas. S. Baſilius ſ. 2. in divit. avaros.

Neſcit natura divites, quæ omnes pauperes generat. Neque enim cum veſtimentis naſcimur, nec cum auro, argentoque, generamur. Nudos fudit in lucem; egentes cibo, amictu; nudos recipit terra, quos edidit. S. Ambr. l. de Naboth c. 1.

Dives in morte ſimilis mulo regio, divitias multas deportantis ex quibus nihil illi tandem manet, niſi plura ulcera, quæ ex tanto onere contraxit. Oſorius fer. 3. D 2. Quadr.

Avis, quæ inviſcatur, dicitur miſerior; nec gaudet de viſco; nec libera dolet, quòd non inviſcatur: quia viſcus eſt ad malum ejus: ſic viſcus divitiarum. Eccle. 5. 12. *divitiæ conſervatæ in malum Domini ſui*. Et licèt modò viſcum, ſeu laqueum, non ſentiant; ſentient in morte, ſicut avis volare incipiens Tune non aſcendent, ſed cadent. Prov. 11. 28. *qui confidet in divitiis, corruet*. Summa Prædic. Divitiæ.

§. VIII.

Divites honorantur, promoventur.

FUit (Berzellai) *vir dives nimis*. 2. Reg. 19. 32. Pagnin. & Sept. *vir magnus erat valde*.

Erat ibi mulier magna. 4. Reg. 4. 8. Magna, id eſt, dives, potens, ut explicat Lyr. Carthuſ. Hugo.

Confundantur omnes, qui adorant ſculptilia. Pſ. 96. 7. Divites, quando habent divitias, honorantur ut imagines auro circumdatæ. Hugo Card hic.

Venit quidam homo dives. Matth. 27. 57. Quia Joſeph dives, & nobilis, fuit; facilè impetravit a Pilato, quod petiit. ideo Evangeliſtæ dicunt, quòd fuerit *dives*, & *nobilis decurio*, non ad jactantiam, quòd talem diſcipulum habuit Jeſus: ſed ad inſinuandum, cur ei patuit ad Pilatum acceſſus; qui pauperis ingreſſum, & preces, ſprevisſes. Dion. Carth. hic. Ioſeph ab Arimathæa dives dicitur; ut oſtenderet cauſam, quare à Pilato potuerit impetrare Corpus Jeſu; vel unde acceſſum ad eum habuerit. S. Paſchaſius.

§. IX.

Dives ſit virtute, maximè miſericordia.

FIlii Joſeph in duas diviſi tribus, Manaſſe, & Ephraim. Ioſ. 14. 4. Cæteri filii Iacob quiſque ſuam tribum dedit populo DEI: Ioſeph autem duas conſtituit. Cur hoc? Ioſeph ſolus è fratribus pauper fuit, & dives. Pauper, dum ſervus Ægyptius factus, & incarceratus, omnibus bonis ſpoliatus, & amicis: dives fuit Prorex Ægypti. S. Hieron. ep. ad Salvinam; Ioſeph, qui in egeſtate, & in divitiis, dedit experimenta virtutum: qui & ſervus, & Dominus, docuit animæ libertatem: nonne poſt Pharaonem regiis ornatus inſignibus? Sic DEO charus fuit, ut ſuper omnes Patriarchas duarum tribuum pater fieret. Baeza t. 2. l. 6. §. 3.

Quid faciam? Luc. 12. 17. Parata tibi reſponſio fuerat: eſurientium animas implebo; aperiam horrea, & omnes vocabo pauperes; imitabor Ioſeph Gen. 41. 56. humanitatis laudibus vocem emittam magnificam: quicumque panibus egetis, venite ad horrea mea. Ne puta, omnia tuo ventri præparari. Quæ in manibus habes, ut aliena exiſtima &c. S. Baſilius ſerm. in div. avaros.

DEO, gratitudinis ergo, aliquid tribue; quòd ea eorum es numero, qui de aliis bene mereri poſſunt; non qui aliorum beneficentia opus habent. Quod non ex alienis manibus pendes, ſed ex tuis alii. Da operam, ut non ſolùm opibus, ſed etiam pietate: non ſolùm auro, ſed etiam virtute, ſis locuples. Cura, ut proximo tuo idcirco præſtantior ſis, quia benignior. Fac calamitoſo ſis DEUS, DEI miſericordiam imitando: nihil enim tam divinum homo habet, quàm de aliis bene mereri. S. Greg. Naz. or. 27. de paup. amore.

Eſto dives in miſericordia, ſi ſemper vis eſſe dives. S. Chryſol. ſerm. 104.

Extiterunt in omni tempore, & in noſtra ætate non deſunt, ſicut & boni pauperes; ità & boni divites. S. Proſper ep. ad Demetriadem.

Eleemoſynarius eſt ſicut nutrix, quæ lactat puerum. Nam ſicut nutrices conſueverunt impinguari, ut abundent lacte, & bene nutriant pueros. Sic Dominus impinguat divites bonis temporalibus, ut abundent lacte compaſſionis, & nutriant filios, id eſt, pauperes ſuos. S. Bonav. diæt. ſal. cap. 16.

Pauperes utilitati divitum cauſa facti ſunt; ut, facta inter utroſque comparatione, faciliùs agnoſcant divites Dei erga ſe beneficentiam. Iſid. Clarius or. 10.

Miſcellanea.

Homo quidam erat dives. Luc. 16. 1. Et quis erat homo iſte? niſi CHRISTUS. Et quomodo dives non erat, cui miniſtrabant Angeli? Virtutes parebant? elementa ſerviebant? Et habebat villicum. Quem? niſi hominem: Cui ad colendum Mundum tota fuerat commiſſa poſſeſſio. S. Chryſol. ſ. 125.

Dives Luc. 16. 19. Dicitur, ait S. Bonavent. non ſolùm propter divitiarum poſſeſſionem, ſed etiam propter nimium earum amorem.

Iſte demum verè dives eſt, qui diteſcere non cupit; qui pauper eſſe non vult. S. Chryſoſt. Serm. 2. in Philippenſ. c. 1.

Vis ditari? amicum habeas DEUM; & omnium ditiſſimus eris. Id. hom. 2. ad pop. Antioch.

TITULUS XIV.

DIVITIÆ.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

Ex Veteri, & Novo.

NOn facietis deos argenteos, nec deos aureos. Ex. 20. 23. Philo Hebr. l. 1. de Mon. figurate docens, divinos honores non convenire divitiis: feruntur enim ultro citroque ventorum in morem. Mendoza in 1. Reg. 2.

Adhæſit caput eius quercui &c. 2. Reg. 18. 9. Abſolon peccator eſt; mulus ſenſualitas eſt. Abſolon mulo inſidet, cùm peccator in ſenſualitate delectatur. Cæſaries Abſalon divitiæ ſunt hujus Sæculi, quercus luxuria: quercus enim cibus eſt porcorum. Hæc eſt via, de qua dicit Dominus Matth. 7. 13. *Spatioſa eſt via, quæ ducit ad perditionem*. Quercui igitur Abſolon per cæſariem pendet, quando peccator fomento divitiarum luxuriæ inhæret. Hugo Card. hic. Si Abſolon ſibi crines totondiſſet, ex iis ſuſpenſus non fuiſſet. Multis cauſa mortis divitiæ, qui eas non reſecant, dando pauperibus. Stella p. 1. c. 51.

Stercora hirundinis; Tob. 2. 11. quæ cadunt de nido, ſunt divitiæ hujus Mundi: hæc ſtercora dormientem, & pigrum, excæcant. Hugo Card. hic. S. Antonius de Pad ſer. 4. hebd. 4. in Quadr. quærit: cur ſcriptura ponat, fuiſſe ſtercora calida? Reſp. quia ſtercora, niſi ſint calida, non excœcant. Divitiæ ſtercus pretioſum ſunt; ſic enim divitias appellare ſoleo. S. Greg. Naz. or. 17. Addit S. Anton. ſic divitiæ niſi eum ardore diligantur, non offendunt. *Divitiæ ſi affluant, nolite cor apponere*. Pſ. 61. 11.

Viri divitiarum. Pſ. 75. 6. dicuntur, qui ita divitiis adhærent, ſicut uxoris quaſi celebratum eſſet matrimonium inter eos, & divitias. Hi, cùm poſt mortem evigilant, nihil inveniunt in manibus ſuis. Hugo Card. hic.

Nè fortè impleantur extranei viribus tuis. Prov. 5. 10. id eſt, facultatibus, & opibus. Iob 31. 24. *Si putavi aurum robur meum*. Prov. 10. 15. *ſubſtantia divitis, urbs fortitudinis eius*. Cornelius hic.

Ne erigas oculos tuos ad opes, quia facient ſibi pennas quaſi aquilæ. Prov. 23. 5. I. Aquila & robore, & volatu, & prædatione, cœteras aves anteceſſit; ſic divitiæ. II. Aquilæ volant celerrimè; ac cùm in terra pabulum ceperint, illicò in cœlum avolant. Sic & opes. III. pennæ aquilæ, mixtæ pennis anſerum, aliarumque avium, eas areſaciunt, & conſumunt: ſic & opes iniquè partæ reliquas etiam juſtè partas devorant. Cornelius hic.

Dabis eis bibere vinum. Ier. 35. 2. Dæmones aliquando exhibent ſe matres, dantes duo ubera ſua, id eſt, divitias, & honores: de primo ubere ſugitur lac voluptatis, de ſecundo lac vanitatis. Hugo Card. hic.

Regula.

Requievit in fæcibus ſuis. Jer. 48. 11. Lyr. fœces ſunt divitiæ: quia, ſicut vinum fœcibus, ſic regna divitiis conſervantur. Idem hic.

Dixit Ephraim: dives effectus ſum, inveni idolum mihi. Oſ. 12. 8. idolum vocat ſuas opes. Chald. *inveni mihi pecuniam*, quæ, quaſi tyrannus mihi vim infert, & violenter opprimit. Id. hic.

Væ ei, qui multiplicat non ſua! uſquequo, & aggravat contra ſe denſum lutum. Habach. 2. 6. Denſum vocat: quia pertinaciùs adhæret, ægriùs eluitur, incidens difficiliùs emergit. Iob. 41. 21. *ſternet ſibi* (diabolus) *aurum, quaſi lutum*. Mendoza in 1. Reg. 3.

Obtulerunt ei aurum, thus & myrrham. Matth. 2. 11. Quàm inops etiam in ſuis gazis humana opulentia! aurum offerri ſinè myrrha non valuit. Adeò opibus amarities eſt concreta, quis enim ſinè dolore divitias cumulavit? Magos Mundus imitatur: qui primùm aurum expromit, thus, myrrhæ conjunctione corrupturus. An non myrrham poſt aurum demeſſuit ſepultus igne epulo? Quæ autem conjunctio thuris cum auro? utrumque trahunt divitiæ ſecum, thus, & myrrham: vix enim aurum haberi poteſt, quin adoretur: avaritia enim ſervitus eſt, ait Paulus. Vides, non opum nos dominos eſſe: ſed vel ſacrificulos, vel victimas. Nec myrrha divitiæ carere ſolent, quas curæ innumeræ ſepiunt. Oliva l. 12. Strom. hic.

Relictis retibus. Matth. 4. 20. Rete ſunt divitiæ ſæculares. Sanct. Thom. in Feſto S. Andreæ.

§. II.

Quorum divitiæ magnæ?

CUm David Salomoni pro templo reliquerit 1. Paral. 22. 14. *auri talenta centum millia, & argenti mille millia talentorum*, ſequitur eum reliquiſſe illi bis mille, & quadringentes milliones auri: millionem verò decies centena millia: quæ ſumma auri vix in tota Europa inveniretur. Quam David non tam ſua induſtria, quàm Dei benedictione, comparavit. Cornelius in Ex. 38.

Coacervavi mihi argentum, & aurum. Ecclæ 2. 8. David pro fabrica templi reliquit ei mille millia talentorum. Salianus in annalibus, hæc Davidis talentorum auri, & argenti millia, cenſet confeciſſe 1672. milliones, ac inſuper 125. millia nummorum aureorum. Budæus l. 4. de aſſe, putat has Davidis opes Salomoni relictas fuiſſe decies majores, quàm Darii ultimi regis Perſarum, quas eo victo occupavit Alexander. Ex his patet, quàm immenſæ fuerint opes Salomonis: DEUS enim in ſinum ejus aurum, & argentum, undequaque congerere videbatur; & ipſe ſua ſapientia mille modos illud congerendi excogitabat. Villalpandus docet: majores fuiſſe, quàm fuerint Imperatorum Aſſyr. Babylon Medor. Græcor. Romanorum. Cornelius in 3. Reg. cap. 10. verſ. 15.

Baſilius Imp. Græcorum, teſte Zonara, in ærario ſuo habuit, computatione Lipſii 1200. milliones aureorum coronatorum. Julius Cæſar, teſte Appiano, quatuor triumphis ærario intulit 40. milliones aureorum coronatorum. In ſingulis ludis, quos Auguſtus inſtituit, non minùs duobus millionibus, & ſemi, inſumptum. De his ludis quadraginta, & amplius, dedit.

Cyrus, teſte Plinio l. 33 c 3. devicta Aſia auri pondo 34. mille, argenti 500. mille talentorum, id eſt, 594. milliones, præter vaſa aurea, & argentea, infiniti pretii reportavit. Alexander ſuperato Dario 213. milliones retulit & 840. millia ducatorum. Sardanapalus, cum ſexies, & decies mille ſeptingentis quinquaginta millionibus coronatorum in rogum ſe conjecit. Doultreman l. 1 c. 5. ſect. 6.

Rex Peguanus in una arce tantum habuit theſaurorum, ut ad deferendum modò aurum & gemmas, vix ſexcenti elephantes, totidemque equi ſuffecerint; taceo de argento, cæteroque metallo, tamquam de rebus nullius pretii. Ex epiſt. Nicolai Pimenta de ſtatu rei Chriſt. in India.

§. III.

Divitiæ fugaces, vanæ, infidæ.

S*Icut dies mercenarii, dies eius*. Job. 7. 1. Qui mercenarius eſt, alieno in fundo, aut agro, laborat: ſic mortales omnes, qui periturarum rerum curis angimur, mercenarii ſumus. Qui vel divitiis congerendis, vel acquirendis honoribus, & dignitatibus, operam dat, velit, nolit, mercenarius eſt: quia in alienis rebus labores collocat: quas paucos poſt dies aliis relinquet. Diez Vita humana.

Tranſierunt omnia, tamquam umbra. Sap. 5. 9. Canis portans per flumen fruſtum carnis, umbram illius capere voluit, perdiit vera. Divitiæ faciunt tres deceptiones. I. Recipere apparentia pro exiſtentibus, ſomnium pro veritate. II. Recipere imaginem pro re. III. Recipere umbram pro veritate. S. Vinc. Ferr. ſerm. 3. D. 15. Trinit.

Me dereliquerunt &c. Jerem. 2. 13. Verè ciſterna diſſipata, honor: ciſterna perforata, voluptas, divitiæ, & omnis proſperitas mundialis: *Continere non valet aquam*. Triduò placet & ſtatim evaneſcit omnis illa conſolatio; & faſtiditur, & diſplicet. S. Thom. Vill. D. 3. Quadr.

Veſtimenta eius facta ſunt alba ſicut nix. Matth. 17. 3. Nix non eſt durabilis, modico calore diſſolvitur, ità ut nihil de ea ampliùs reperiatur. Sic divitiæ. Jonghen Exhort. 23.

Mitte Lazarum. Luc. 16. 24. ait dives; quem millies præteriiſti; quem ne videre quidem voluiſti: hunc tibi nunc ad ſalutem mitti poſtulas. Ubi verò nunc pocillatores tui? ubi paraſitæ? ubi ſuperbia? ubi aurum? folia erant; ea corripuit hyems, & exſiccata ſunt omnia. Somnium erant. Ut autem dies illuxit, abſceſſit ſomnium. Umbra erant; veritas venit, & umbra præteriit. S. Chryſ. t. 6. in terræ motum.

Divitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, & veſtimenta veſtra &c. Jacobi 5. 2. Ecce, quanta eſt corruptio omnium, ex quibus ſitis accenditur avarorum. Hinc 4. Reg. 5. 1. Naaman Syrus *princeps militiæ, erat vir dives, ſed leproſus*. S. Bonav. ſ. 34. D. 2. Epiph.

Ex Patribus.

Nihil nobiſcum ferre poſſumus, niſi vitam bene, atque innocenter, actam. Ille ad DEUM copioſus, ille opulentus adveniet, cui adſtabunt continentia, miſericordia, patientia, charitas, fides. Hæc eſt hæreditas noſtra, quæ nec eripi cuiquam, nec transferri ad alterum, poteſt. Lactantius lib. 7. inſtit.

Nemo eſt dives, qui, quod habet, ſecum hinc auferre non poteſt: quod enim hic relinquetur, non noſtrum, ſed alienum eſt. S. Ambr. ep. 10. ad Simplicianum.

Hominum naturam divitiarum natura imitatur. Quo tandem modo? Quid eſt homo? animal caducum, abjectum, exigui temporis. Tales ſunt divitiæ; aut potiùs non ſunt ejuſmodi; ſed multò inſtabiliores. Neque enim poſt hominem plerumque deſinunt, ſed etiam ante hominem. Itaque non errabit, qui divitias ingratum ſervum dixerit, ſanguinis devoratorem, & parricidam, quippe quæ Domino pro gratia cædem referant. S. Chryſoſt. in Pſ 48.

Nihil tam infidum, quàm divitiæ. Quod cùm ſæpe dixerim, dicere non quieſcam: quòd fugitivus eſt, & ingratus ſervus, fidem non habens; ut ſi innumera illi vincula injicias, ſic quoque cum ipſis vinculis aufugit. Sæpius igitur peſſulis, & foribus, ipſum poſſidentes concluſerunt, ſervorum adhibita cuſtodia; ille verò ſervis ipſis perſuadens, cum ipſis fugit cuſtodibus, tamquam catenam eos trahens; & nihil profuit cuſtodia. S. Chryſ. hom. 2. ad pop. Antioch.

Fugitivus ſervus, & perfidus, divitiæ ſunt; & innumeris implicant malis. S. Chryſoſt. hom. 11. in 1. Cor.

Opes aquarum inſtar fluvialium, & adfluunt, & effluunt; nunc ad huncquidem, nunc ad illum, tranſeuntes ac poſſeſſorem facilè fugiunt. S. Chryſ. t. 6 or. de inſtit. vita.

Divitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Pſalm. 61. 11. Tu autem affluentes retines, & exitus obſtruis. Deinde ſic coactæ, ac occluſæ, & quaſi ſtagnantes, quid tibi faciunt? Putei continuò exhauſti, & copioſiore, & pulchriore, admodum aqua fluunt; quieti verò facilè patent. Sic & opes conditæ, quieſcentes, inutiles: motæ autem, & tranſlatæ, fructum pariunt, maximoque uſui ſunt. S. Baſilius ſ. in divit. avar.

Triſtis es, & rogatu difficilis; occurſus pauperum vitas, nè fortè aliquid è manibus coactè, exeat. Unam tantùm noſti vocem: non habeo, non dabo; nam & pauper ego quoque ſum.

Pauper es, profectò pauper, & omnium egens bonorum. Pauper, inquam, charitate, humanitate, fide, æterna ſpe. Idem ibidem.

Tales ſunt impiorum divitiæ, tales malè ſeminantium meſſes: nimirum ut juxta veterem maledictionem, multa inſpiciant, & pauca in horreum inferant; ac meſſem non faciant; vineas plantent, & uvas non exprimant. S. Greg. Naz. or. 26. in plag. grand.

Infidæ luni opes, ſublimiumque thronorum, & dignitatum faſtus, mera ſunt inſomnia. Sermones verè alati, gloria aer: nobilitas, vetus ſanguis. Omnia humana metus, riſus, lanugo, umbra, ros, flatus, volatus, vapor, inſomnium. Idem Carm. de vitæ itinerib.

Potiùs ventis, aut litteris in aqua deſcriptis, fidendum eſt, quàm divitiis. Id. or. ad cives Naz.

Fluxum, & inconſtans, hujus lucis aurum eſt; & quaſi ſphæra luſoria ab alio ſtatim ad alium tranſit. Sanct. Aſterius hom. in feſt. Kalendar.

Uſum tantùm earum rerum accepimus, quas tenemus: commodatis enim à Deo facultatibus utimur, & quaſi precarii poſſeſſores ſumus. Denique egredientes è Mundo iſto, velimus, noli-

Digitized by Google

nolimus, hic cuncta relinquimus. Salvianus ad Eccl. Cathol. lib. 1.

De cane ſequente duos homines ſimul, in bivio, altero dimiſſo, ſequitur dominum ſuum; & tunc cognoſcitur, cujus eſt canis. Ità modò homo, & Mundus, vadunt ſimul, & canis, ſcilicet divitiæ ſequuntur; & ignoratur, cujus eſt. Sed quando in morte homo recedit à Mundo, divitiæ ſequuntur Mundum. S. Vincent. Ferrer. ſerm. de S. Andrea.

§. IV.

Mors divitiis ſpoliat.

P*Lumas projiciet - in loco, in quo cineres effundi ſolent*. Levit. 1. 15. Volucris nudabatur pennis inter cineres abjectis, Divitiæ pennæ ſunt. quibus in hoc orbe volitamus: his nos mors ſpoliat, ut alii induantur: deplumatos verò in locum projicit cinerum, id eſt, in ſepulchrum. Barradius t.3. l.3. c.12.

In imagine pertranſit homo. Pſal. 38. 7. Mos eſt, in feſtis v. gr. S. Catharinæ, ad ejus imaginem ornandam petere ab aliqua matrona pretioſam veſtem; ab alia aliam; ab illa pretioſa velamina; ab hac annulos, torques, monilia: quibus ſic ornatam imaginem cum celebri pompa in proceſſione comitantur, eam honorant. Finita pompa imaginem exuunt, veſtes &c. reddunt; & tandem imaginem ipſam ſic denudatam in angulo ſacelli reponunt; & vix aliquis eſt, qui ejus ultrà recordetur. Hoc experiuntur ii, qui alios bonis privant ut ipſi divites fiant, & ſe ornent. Videbis eos ornatos, ac ſi eſſent templi imago. Et dum pompa celebratur, dum vivunt, omnes illum comitantur. Finita verò vitæ pompa, exuto omnibus divitiis; corpus ejus in ſepulchro collocatur, anima in Inferno. Diez conc. 2. D. 22. Pent.

Nè timueris, cùm dives factus fuerit homo. Pſal. 48. 17. Hoc ſolatium pauperibus dici, communis eſt opinio. Sed S. Baſilius hîc putat, divites ſolari. q. d. decet quidem de æterna ſalute vos timere; ſed ſperate tamen; nam licèt opes aditum regni difficilem faciant, bono tamen veſtro in morte omnibus ſpoliabimini, & in numerum pauperum venietis. Hoc eſt enim, quod addit Propheta: *quoniam cùm interierit, non ſumet omnia*. v. 18. Pinna in Eccleſiaſticum Ethol. 59.

Et confringatur rota ſuper ciſternam. Ecclæ. 12. 6. Per ciſternam intelligitur congregatio opulentiæ mundanæ: rota eſt volubilitas in poſſidendo. Tunc ergo rota confringitur ſuper ciſternam, quando omnis ſpes habendi aufertur. S. Bonav. hîc.

Cui mors ob divitias parcit? à quo morbus ob pecuniam abſtinet? opes ergo animarum laqueus, mortis hamus, peccati eſca, belli materia. S. Baſilius ſ. s. in div. avar.

Quouſque inhiabis auro, quod animarum laqueus eſt, rete mortis, peccati eſca? Iſid. Clarius l. 1. or. 38.

Mors eſt largiſſima eleemoſynaria: quia multa priùs avarè collecta, & retenta, largè dare facit. Sicut 1. Machab. c. 7. Alexander: cui vivo orbis non ſuffecerat, regna ſua moriens dividebat, Summa Prædic. Mors.

§. V.

Divitiæ etiam dantur improbis.

C*Ain* Geneſ. 4. interpretatur *poſſeſſio*. *Abel nihil habens*. Hugo Card. hîc.

Ecce peccatores, & abundantes in Sæculo, obtinuerunt divitias. Pſ. 72. 12. Si divitiæ apud Deum commendabiles eſſent, juſtis, & timentibus Deum frequentiùs obvenirent. Nunc autem ecce peccatores, & abundantes in ſæculo, obtinuerunt divitias. Pſ. 72. 12. Eſau, quem Dominus reprobaverat, incedebat cum quadringentis viris; Jacob cum baculo ſuo tranſeunte Jordanem. Bleſenſis ep. 17.

Atrium - ejice foras. Apoc. 11. 2. Alcazar per atrium foris, ſeu externum intelligit externa bona Fidelium, divitias &c. Jubet Deus Joanni talia à ſe amovere, & relinquere infidelibus, ac ſibi rapientibus. Servos autem ſuos contentos eſſe vult templo, altari, bonis ſpiritualibus. Syld. hîc.

Juſti, cùm intuentur peccatores florere, facultatibus abundare, & temporalibus bonis pacificè frui; nequaquam Dei reprehendunt ſapientiam; neque felici eorum invident proſperitati; quin potiùs contemnunt, atque deſpiciunt illa, tamquam caduca bona tranſitoria, periculoſa, atque viliſſima: quæ profectò ut plurimùm iniquis, quibus in regione virorum nulla eſt portio, pro ſuorum tribuuntur mercede meritorum. S. Laurent. Juſt. de inſtit. cap. 5.

Divitiæ non ſolùm ſunt iniquæ, quia ex iniquo acquiruntur; ſed etiam quia iniquis hominibus ut plurimùm advenire ſolent. Sanct. Bonav. ſ. 97.

Commendavit Chriſtus animam ſuam Patri, Eccleſiam Petro, Matrem Joanni, pecuniam proditori. Communiter, Deus quos odit, hi bonis abundant. Diez feſto S. Matthiæ.

§. VI.

Divitiæ ſunt inanes, inutiles, viles.

D*Ives non addet ad medium ſicli*. Ex. 30. 15. quia apud Deum non pluris ſunt divitiæ, quàm paupertas? una anima Crœſi, ſeu Iri. Cornelius hîc.

Quid prodeſt ſtulto habere divitias? Prov. 17. 16. Significat Salomon, divitias, ſinè ſapientia, eſſe inutiles, & vanas, imò noxias: eò quòd à ſapiente per ſapientiam in opera utilia pietatis ſapienter debeant expendi. Ariſtoteles l. 2. Rhet. c. 16. divitiæ nihil aliud ferè ſunt, quàm felia amantia. Cornelius hîc.

Argentum eorum, & aurum eorum, non valebit liberare eos in die furoris Domini. Ezech. 7. 19. Nolent hoc avari ſceleſti: à Dei ira, à morte, à gehenna, nec opes, nec nepotes, nec filii, nec uxores, nec cognati; quos iniquè ditare voluerunt, cum animæ ſuæ perditione; eos liberare valebunt. Corn. hîc.

Sedebat ſub umbra viridis hederæ - & paravit Dominus Deus vermem. Jonæ 4. 6. 7. Hedera, terrena bona, hedera innixa alteri attollitur; ſin minus, per humum ſerpit, areſcit. Ex tunc æſtimantur divitiæ à juſtis, ut res arida; multique ab eis affectum abſtrahunt. Diez conc. 2. feſto S. Franciſci.

Omnis copia, quæ Deus meus non eſt, egeſtas mihi eſt. Sanct. Aug. Medit. c. 18.

Quid prodeſt plena bonis arca, cùm ſit inanis conſcientia. S. Aug. ſ. 12. de Verb. Dom.

Tibi magna vis pecuniæ ſuppetit; quid hoc ad animum? pecuniis locupletior, pauperior animo: foliis coronatus es, & fructu eges. Sanct. Chryſoſt. in Pſ. 48. Ne timueris cum dives factus fuerit.

Quid prodeſt homini, ſi pecunias poſſideat, virtutem verò non poſſideat? villam, inquit fertilem habeo; quid eſt hoc? at animam fertilem non habes. Habeo mancipia; ſed virtutem non habes: quod alterius eſt, habes; tua verò non habes. Id. ſ. 6. tr. in terræ motum.

Quæ ſunt præſentia, ſunt ſomnio nihil meliora. Sed, quemadmodum qui in ſomnis videntur ſibi habere pecunias, licèt fuerint regiæ gazæ, cùm dies illuxerit, ſunt omnium pauperrimi; ità etiam in vita præſenti, qui nihil illuc auferre potuerit, eſt omnium pauperrimus: in ſomniis enim eſt ſolùm dives. Si velis mihi ergo oſtendere divitem, tunc mihi oſtende, quando fuerit dies, quando in illam patriam receſſerimus: nunc autem non potero diſcernere divitem, & pauperem. S. Chryſ. in Pſ. 43.

Ego terram calcare didici, non adorare: non eſt enim mihi fas unquam rebus inanimatis credere ſpes animæ. Clem. Alex. or. adh. ad Græcos.

§. VII.

Divitiæ ſunt grave onus.

E*Rat autem Abraham dives valde*. Gen. 13. 2. Hebr. *gravis vehementer*.

Iſraelitis ex Ægypto liberatis diviſi ſunt fluctus. Cur Deus eos navibus non impoſuit, ſicut Noe? Cur non effecit, ut omnes, ſicut poſtea Chriſtus, & Petrus Matth. 14. 25. ſuper aquas graderentur? quia ſpoliabant Ægyptum auro, & argento, & his onerati divitiis, & preſſi fuerunt. Stengelius t. 3. Judic. div. cap. 8.

Statua illa, cui caput aureum, pectus argenteum; non habebat alatos pedes; plantas, tibiaſque ferreas, habebat. Sanè ubi cor, caputque, auro immerſum eſt, non leves pedes expecta ad currendam viam mandatorum. *Omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus*. Pſ. 8. 8. cœlum ſuper caput. Primi Chriſtiani afferebant pretia eorum, quæ vendebant, ad pedes Apoſtolorum. Act. 4. 34. 35. Ad pedes, ait S. Hieronym. ut oſtenderent, pecunias eſſe calcandas. Nadaſi de Ang. Cuſtod.

Concluſerunt piſcium multitudinem copioſam: rumpebatur autem rete. Luc. 5. 5. Mihi cumulus iſte ſuſpectus eſt, nè plenitudine ſui naves penè mergantur. Ecce alia ſollicitudo Petri, cui jam ſua præda ſuſpecta eſt. S. Ambr. l. 4. hîc.

Apud Barbaros quoſdam, quia vernaculum eſt aurum, & copioſum, auro vinctos in ergaſtulis habent, & divitiis malè onerant; tantò locupletiores, quantò nocentiores. Tertull. de habitu muliebri. Crœſus à Cyro aureis compedibus vinctus. Ammianus l. 7. 1. de Sapore Perſarum rege, captum ait regem ipſum Arſacem, adhibitumque in convivium, effoſſis oculis, vinctum catenis argenteis, exterminavit ad caſtellum quoddam. Aureis etiam compedibus apud Æthyopes vinctos reos Herod. refert.

Si illi, qui in mari navigant, ſæviente tempeſtate, merces negligunt,

Digitized by Google

gligunt, & propriis manibus onera in mare projiciunt, & fortunis vitam anteponunt: & ne navis pondere oppreſſa ſubmergatur eam ſublevant, & pretioſiſſima quæque in profundum jaciunt: cur non etiam nos, propter vitam præſtantiorem, ea deſpicimus, quæ animum in profundum detrahunt? cur idem non poteſt Dei timor, quæ poteſt timor maris? Sanct. Nilus libro aſcetico.

Gravis pecuniarum ſarcina eſt, quæ tenacium ſui mentes avaritiæ pondere ad terram deprimit; nec emergere ad ſuperna, cœlumque ſuſpicere, ubi vita noſtra eſt, omninò permittit. S. Gaudentius tr. de Villico iniq.

Divitiarum amiſſio nihil aliud eſt, quàm gravis oneris depoſitio. Hugo Card. in Job. c. 1.

§. VIII.

Divitiæ ſunt ſpinæ, pungunt.

P*Ravaricatores quaſi ſpina*. 2. Reg. 23. 4. Omnis peccator ſpinæ comparatur: quia ſicut ſpina tangentem ſe manum lacerat; ſic peccator corrigentem ſe, dente detractionis mordet. Maximè autem avarus ſpinæ comparatur: quia divitiæ habent punctiones graviſſimas. Hugo Card. hic.

Converſus ſum in ærumna mea dum configitur ſpina. Pſ. 31. 4. Divitiæ, quæ dicuntur ſpinæ à Domino, quantò magis cordi inſeruntur per amorem, tantò magis pungunt per dolorem. Pungunt quippe, cùm acquiruntur per laborem; cùm habentur, pungunt per timorem; cùm perduntur, pungunt per dolorem. Hugo Card. hic.

Meritò divitiæ comparantur ſpinis: tum, quia fructum non afferunt; tum, quia fructum impediunt; tum, quia habentem affligunt. S. Bonav. in Luc. c. 8.

Quemadmodum ſpinæ ſteriles ſunt. Ita & divitiæ. Quemadmodum illæ eos, qui tangunt, lacerant; ita harum cupiditas. Quemadmodum facilè igni comprehenduntur & odio habentur agricolis; ita hujus Sæculi negotia. Poſtremò, ut inter ſpinas feræ, viperæ, ſcorpii deliteſcunt; ità in fraudibus divitiarum. S. Chryſ. hom. 23. in Joan.

§. IX.

In divitiis labor, timor, dolor.

Ex Veteri, & Novo.

C*Ongregationeſque aquarum appellavit maria*. Gen. 1. 10. Divitiæ dicuntur mare: quia plenæ ſunt amaritudine. Hugo Card. hic.

Jacob tranſgrediens Jordanem in baculo ſuo ſine metu, regrediens cum duabus turmis fratrem timet. Gen. 32. 10. S. Chryſ. hom. 1. in illud, ſalutate: pauper nummis parum valens, & curis his omnibus carens, leo eſt. Ignem ſpirat; generoſo, ac forti, animo adversùs omnes inſurgit; facilè omnia agit, quæ prodeſſe poſſunt Eccleſiis. Quot divites erant tempore Herodis; quot potentes? & quis in medium prorupit? quis tyrannum increpavit? quis contemptas Dei leges ultus eſt? Divitum nullus. Qui neque tectum, neque lectum, neque menſam, habebat; ille ſolus, ac primus, omni libertate tyrannum arguit; & præſentibus omnibus, ac audientibus, nuntiata ſententia eum damnavit: *non licet tibi habere* eam.

O mors! quàm amara eſt memoria tua, &c Eccli. 41. 1. Si ſic eſt amara ſola memoria, quid erit experientia? Cùm dolor ex amore cauſetur, neceſſe eſt, ut in morte tantò major ſit dolor, quantò ad hæc temporalia major eſt amor. S. Bonav. ſ. 33.

Obtulerunt ei munera. Vide hoc titulo §. 1.

Væ vobis divitibus! Luc. 6. 24. Eſt divitibus triplex væ in præſenti: væ laboris in acquirendo; væ timoris in cuſtodiendo; væ doloris in deſerendo. Et propter hoc fortè dicitur Apoc. 8. 13. *væ! væ! væ! habitantibus in terra*. Et hoc triplex væ perpetuabitur in Inferno: quia erit ibi labor ſine requie, timor ſine ſpe, dolor ſine conſolatione. Hugo Card. hic. Non pertinet ad omnes; ſed ad eos tantùm, qui totum animi deſiderium ad pecunias contulerunt. S. Titus Boſtr. hic.

Quid faciam? Luc. 12. 17. Quis non miſericordia erga hunc corriperetur? adeò à ſeipſo profligatum, anxium in tanta copia, miſerum in tot bonis. Non enim proventus ei terra ferebat; ſed fletus, & ſuſpiria: non fructuum copiam; ſed curas, & dolores, & graves anxietates. Divitiæ alios ad lætitiam invitare ſolent; hunc verò avarum in mœſtitiam adducunt. S. Baſilius ſ. in div. avar. *Quid faciam?* ubi recondam? iiſdem cruciatibus, per ſollicitudinem facultatum, quibus pauper per egeſtatem, torquetur. S. Ambr. ſ. 82. de hom. divite. Spectandas putabam in divite meſſe cantilenas, verba lætitiæ, & jubili. At non hæc, ſed quæ anxietates, & moleſtas curas, ſonabant; *quid faciam?* Baeza l. 5. c. 1. S. Zeno ſerm. de dupl. tem. genere: *Quid faciam?* inquit, quis non talem miſeretur? quis non infelicitatem ejus doleat? anguſtiatur ex abundantia, conſtringitur ex opulentia: infelix in præſentibus bonis, infelicior in futuris. Et, ut video, ager ei non tam redditus largiores, quàm gemitus attulit graviores.

Excepit illum gaudens. Luc. 19. 6. Matthæum, & Zachæum, ambos publicanos, Salvatorem domi gaudentes excepiſſe Lucas refert. Quam exultationem nè in domo quidem Marthæ innocentis floruiſſe refert. Quid hic myſterii? fortè inſolens eſt adeò diviti exultatio, ut velut miraculum habitum fuerit, potuiſſe illos, excepto domi Chriſto, gaudere. Oliva l. 13. Strom. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Fugitivus ſervus, & perfidus, divitiæ ſunt; & innumeris implicant malis. S. Chryſ. hom. 11. in 1. Cor.

Divitiæ ſunt vinculum grave iis, qui illis uti neſciunt; tyrannus crudelis, & inhumanus. Id. hom. 13. ib.

Videre licet, pauperes non facilè inſanabilibus morbis capi; ſed eos paſſim in divitum corporibus provenire. Certò podagræ, gravedines, diſſolutiones nervorum, aut contractiones, delicatos illos magis infeſtant; eos, qui unguenta olent; non eos, qui laborant, & exercentur, & quotidiana opera victum ſibi comparant. S. Chryſoſt. t. 6. hom. 5. quid ſit feſtum.

Non liberum animum, cunctis rebus terrenis liberatum, contriſtat; angitque migrationis hora: ſed mors contriſtat multa poſſidentem; qui curis, & negotiis ſæcularibus, ſuam devinxit animam. S. Ephrem ſ. 3. de compunct.

Quietiſſimam vitam agerent homines in terris, ſi duo hæc verba à natura omnium rerum tollerent: *meum*, & *tuum*. S. Martinus Bracar. Maximæ de morib.

Quæ eſt maxima egeſtas? avaritia. Pecuniæ imperare oportet, non ſervire. Id. ib.

Mare tempeſtate turbatum. Lem. *Magnum æquor, magni fluctus.* Carolus Bovius.

§. X.

Divitiæ turbant ſomnum.

D*Ulcis eſt ſomnus operanti; ſive parum, ſive multum comedat: ſaturitas autem divitis non ſinit eum dormire*. Ecclæ. 5. 11. Famulus ſecuram vitam ducens, quocumque demum victu alatur, dulci ſomno reficitur. At, qui pecuniis ſervit, herum habet importunum, qui dormire eum non ſinit: curam ſcilicet augendi lucri anxietatibus plenam. Myſticè: qui Deo famulantur, æquo animo feruntur, atque lætantur de temporarii hujus Sæculi vita in æternam transferri; quam vitæ præſentis tralationem pulchrè vocavit ſomnum. Avaros autem non ſomnus excipit, ſed horribilis mors; quæ non ſinit eos quieſcere, ſed æterno tradit ſupplicio Olympiodorus hic.

Satiato divitiis, non eſt, qui ſinat eum dormire. Excitat eum cupiditas, exagitat cura pervigil aliena rapiendi; torquet invidia, mora vexat, ſterilitas proventuum infœcunda perturbat, ſollicitat abundantia. S. Ambroſius l. de Naboth. c. 6.

Sigiſmundus Imp. 40000. ducatorum ex Ungaria acceperat: ſollicitudo de iis nocturnam ei quietem omnino ademerat. Igitur poſtero die advocatis aulæ proceribus; ecce, inquit, carnifices meos, qui me nocte dormire non ſinunt: accipite, & dividite inter vos; nunc quietus dormiam. Æneas Sylvius lib. 4. Commentar.

§. XI.

Divitiæ ſunt origo peccatorum; impedimentum virtutis, probitatis &c.

Num. I.

Symbola, & Similitudines.

A *Fluvio turbido, qui irrigat Ægyptum*. Joſ. 13. 3. Unde turbidus? Toſtatus q. 4. cùm creverit, implet terram; & totum alveum pulvere, & luto commaculat.

Ecce dii tui Iſrael. 3. Reg. 12. 28. Jeroboam, nè populus aſcenderet adoraturus Deum in templo, fecit duos vitulos aureos, quos populo præbuit adorandos, dicens: hi ſunt *dii tui Iſrael &c. Jeroboam* interpretatur *diviſio populi*. Significat diabolum; duo idola, cupiditas, & avaritia. Ant. de Rampelogis fig. Bibl. avaritia.

Naaman, 4. Reg. 5. 1. eſt peccator; lepra, peccati immunditia, quæ potentiam, & opulentiam, conſuevit comitari. Unde

Digitized by Google

de hic dicitur, quod Naaman erat *vir fortis & dives*. Hugo Card. hic.

Multiplicata ſunt ſuper capillos capitis mei. Pſal.39.13. Peccator comparatur capillis: quia ſicut capilli ea ſuperfluitate naſcuntur; ſic peccata ex abundantia temporalium. Idem hic.

Qui tetigerit picem &c. Eccl.13.1. Pia dicitur moneta: quia multas nigredines dimittit in anima tractantium peccuniam. 1. In cogitatione, 2. in temporis perditione, 3. in negotiorum occupatione. Sanct. Vinc. Ferr. de S. Matth.

Quod autem in ſpinas cecidit. Luc.8.14. Aſſimilantur ſpinæ divitiis: quia, ſicut ſpinæ latibulum omnium reptilium, venenoſorum, animalium ſunt; ità divitiæ vitiorum ſunt receptaculum. Michææ 6. 12. *divites ejus repleti ſunt iniquitate*. Nè aliena invadas. Deus tuas divitias ſepivit ſpinia. Sunt tamen non pauci pueris ſimiles, qui per medias ſpinas, cruentatis manibus, & pedibus, temporalia ſectantur. Stella hic.

Luna, niſi plena ſit, ecclypſim non patitur: ſic divitiis repletus magis ſolet obſcurari, & obcæcari. Luna eadem plena à ſole eſt remotior: ſic divites à ſole juſtitiæ. Stella p.1.c.48.

Num. II.

Teſtimonia, & exempla.

Ex Veteri.

Sicut paradiſus Domini. Gen.13.10. & v.13. *porrò peſſimi erant*. En malorum cauſam, ſcilicet temporalium abundantiam. Pinna in Eccl. Ethol.150

Levo manum meam - à filo ſubtegminis &c. Gen.14. 22. 23. Cur Abraham opes rejicit? *Levo manum meam* q.d. difficulter quis animum ad Deum levare, & pius eſſe, poteſt: niſi contemptis divitiis.

Ceperunt civitatem. Ioſ.6. 20. Pugnavit & cœlum in urbem, ſubactis mœnibus, non vi arietum, ſed fragore tubarum. Et tamen, quo laborarit flagitio urbs, Ioſue tacet. Verùm abundaſſe ſceleribus Iericho, inde conjiciendum relinquit; quòd exportatum ex ea auri plurimùm v.24. Neque enim fæx criminum, limeſque ſcelerum, deeſſe poteſt; ubi opum profluens aureas mediocritatis ripas transgreſſus eſt. Oliva ſer.5. Domin. 2. Quadrageſ.

Rex Salomon adamavit mulieres. 3. Reg.11. 1. Poſt Plutum Venus: nam, cùm auri, argentique copiam, inundaſſe Ieroſolymis priore capite referatur; mox patuiſſe ait regis thalamum exteris mulieribus. Tanta eſt luxuriæ, libidiniſque, conjunctio: ut, ſi abundes, via floreas. Oliva l. Strom. hic.

Si dives fueris, non eris immunis à delicto. 11. 10. Ideo docuit Christus poſt panem veniam precari. Oliva l.9. Strom. S. Vitis frondoſa Oſ.10.

Beatus dives, qui inventus eſt ſine macula. Eccl.31. 8. Si quem compedibus, catenis que vinctum tam celeriter, quàm alium liberum currere videres; nonne miraculum clamares! hoc utique facit dives, virtute præditus: ſunt enim divitiæ compedes. Diez. conc.2. in feſto OO.SS.

Vitis frondoſa Iſrael, fructus adæquatus eſt ei: ſecundùm multitudinem fructus ſui multiplicavit altaria; juxta ubertatem terræ ſuæ exuberavit ſimulachris. Oſ.10.1. Damnanda fertilitas, qua religio ſterileſcit. Quot pampini, tot ſcelera! quot vites, tot idola! malo eſurire, quàm perire.

September apud Hebræos *Ethanim* dicitur; id eſt, *menſis aſperitatum*. Aliqui ità vocatum putant, quòd tunc, tranſacto æſtu, & imbres, & fulmina, ruant. Ego verò, puto; quòd ubi abundantia, & vindemia, exundant; ſcelera, & calamitates, non deſint. Oliva l.9. Strom. hic.

Ex Novo.

Panem noſtrum - & dimitte nobis. Matth.6.12. Quare, poſt petitionem panis de venia peccatorum agitur? In pane intelliguntur omnia temporalia ad vitam neceſſaria. Obtentis his, homo ad peccatum adeò eſt proclivis, ut mox ei neceſſe ſit veniam peccatorum petere. Sylveira hic q.16. S. Thom. in Catena ex Chryſ. poſt ſubſidium cibi, petitur & venia delicti. Conſequens erat, ut obſervata Dei liberalitate (*panem noſtrum*) etiam clementiam ejus precaremur. Tertull. hic cap.4. Quare erat conſequens? quia vel parcus cibus ſolet occaſionem delicti miniſtrare. Eſcob. t.5. proph. Chr. l.5. Obſ.6.

Abiit, qui quinque talenta acceperat. Matth.25.16. & filius prodigus accepta portione ſubſtantiæ, etiam abiit, *profectus eſt in regionem longinquam*. Luc.15.13. nec enim Deum agnoſcit dives. Quare principes, cùm ſedent in ſolio, interjectam habent ſolii partem, inter cœlum, & caput; quaſi nihil illis cum cœlo ſit. Octavianus in Eccleſiaſt. hic.

Exi à me, quia homo peccator ſum Domine. Luc.5.8. Sic ait dives in captura piſcium. Indicium peccantis eſt, terrenis abundare. Non Deo adhæret, cujus cor inhærere cœpit jacturæ. Unde Job 21.14. felices illi clamabant: *recede à nobis, ſcientiam viarum tuarum nolumus*. Oliva l.13. Strom. hic.

Da mihi portionem ſubſtantiæ. Luc.15.12. Beati filii, quorum tota eſt in patris charitate ſubſtantia! Beati, quibus manet tota in obſequio patris in patris cultura poſſeſſio? Cœterùm facultates unitatem ſcindunt, fraternitatem ſeparant, cognationem ſpargunt; parentum perdunt, & violant, charitatem. S. Leo Chryſol. ſer.1.

Homo quidam erat dives. Luc. 16. 19. Divitiæ non ſolùm poſſidenti, ſed etiam diſpenſatori, factæ ſunt cauſa peccati: ut raró, & difficulter factum ſit, poſſidere divitias, quin inducant in animarum pericula contrectatores. Sim. Caſſ. lib.6.c.13.

Ex Patribus, & aliis.

Eccleſia, poſtquam ad Chriſtianos principes venit; potentia quidem, & divitiis, major; ſed virtutibus minor, facta eſt. S. Hieron. in vita Malchi captivi Monachi.

Quò plus opibus, ac cupiditate, creſcis; eò magis charitate deficis. Nam diu jam pecuniam abjicere cogitaſſes, ſi proximos æquè, ac teipſum amaſſes. Nunc ea tibi magis inſita, conjunctaque, quàm corporis membra, videtur. Sanct. Baſilius ſerm.2. in div. avar.

Quædam ſocietas, penè etiam nominis, duabus his rebus, vitiis, & divitiis. Eucherius de contempt. Mundi. Qui divitiis, ſimul vitiis, quoque incubant. Sidonius l. 8. ep.7.

Divitias ſimul, & paupertatem, tamquam materiam quamdam, vel veſtimenta, à rerum opifice nobis propoſita, & oblata, dicimus: homines verò, ceu fabros quoſdam, per hæc, aut virtutis ſimulacrum effingere, aut malitiæ ſtatuam exſculpere. Cœterum per divitias vix aliquis paucula quædam virtutis membra eleganter exſculpet; multi verò paupertate adjuti omnia ſimul fabricare poſſunt. B. Theodoret. l.6. de provid. Dei.

Divitias accumulare citra peccatum impoſſibile: niſi alicui, ſicut Job, quod valde rarum, ſimul & diteſcere, & juſtitiam colere, contigerit. S. Aſterius hom. de div. & avaro.

Numquam tentationibus carebit, qui terrena dilexerit: ſunt quippe opes arma diaboli, tentationum ſomentum, exterminium quietis, & perfectioni inimicæ. S. Laur. Juſt. l. de caſto connub. cap. 6.

Divitiæ ſunt maculoſæ: maculant intellectum, quo cogitare deberet de ſuo Creatore, anima, æternitate; ſed, qui ſervit pecuniis, orans cogitat de negotiis &c. Maculant voluntatem, & auferunt deſiderium paradiſi. Memoriam non ſinunt cogitare de myſteriis, beneficiis Dei, &c.

§. XII.

Divitiæ inducunt oblivionem Dei.

MEmento mei, *cùm bene tibi fuerit*. Gen. 40. 14. Vox Chriſti eſt ad quemlibet. Nihil enim ità oblivionem Domini facit, ſicut opulentia. Hugo Card. hic.

Ephraim, & Manaſſes. Gen.48 5. dicuntur Germani fuiſſe fratres. *Ephraim* quidem *frugifer*, ſeu *creſcens*, interpretatur; per quem creſcens in divitiis ſignificari poteſt. *Manaſſe* autem interpretatur *oblivio*: ut meritò indicetur; quod divitiarum Mundialium incrementum, & Dei oblivio, inſimul ſocientur. S. Bernard. ſerm.50. Act.2. Avaritia facit hominem oblivioſum propriæ ſalutis. Et in ſignum hujus, Manaſſes, & Ephraim fuerunt fratres. Manaſſes interpretatur oblivio; Ephraim fructificans, vel creſcens; & figurat avarum, qui eſt creſcens Ephraim in divitiis. S. Bonav. diæt. ſal. c.6. de avaritia.

Cumque introduxerit te Dominus Deus tuus in terram r caue, ne obliviſcaris Domini Dei tui. Deut. 6.13.

Ioas occidit Zachariam. 2. Paralip.24.25. ideſt, abundantia temporalis Domini memoriam. *Ioas* enim interpretatur *temporalis*; Zacharia *memor Domini*. Hugo Card. in Luc. 10.

Adimpleti ſunt, & ſaturati ſunt, & levaverunt cor ſuum, & obliti ſunt mei. Oſ.13.6.

Digitized by Google

§. XIII.

Divitiæ ægrè admittunt pœnitentiam.

Ex Veteri, & Novo.

CAin occidit Abel. Gen.4.8. ideſt, poſſeſſæ divitiæ luctum pœnitentiæ. *Cain poſſeſſio; Abel luctus* interpretatur. Hugo Card. in Luc. 11.

Quod Eſau, nec ſanctimonia patris, & matris; nec fratris; revocaretur à ſcelere, factum eſt, *veſtibus valde bonis* utebatur; & conſequendæ ab Iſaac hæreditati inhiabat. Hæc retinacula, nè à flagitio ſurgeret. Gen.27.15. Oliva ſer. 4. c. in §.

Fugiamus Iſraelem. Exod.14.25. Ægyptii Iſraelitas inſequi noluere: nam illi jam ſpoliati fuerant ab Hebræis; ideoque Numen poterant revereri. Pharao autem ſpe ſpolii ait: *perſequar, & comprehendam; dividam ſpolia, implebitur anima mea*. Ex.15.9. Nonne ſat erat arcam impleviſſe? cur animam auro infodis? ibique mammonam recludis, unde Deum cogeris excludere. Idem ibid.

Eliſæus Naamum principem ſepties in Jordane mergi voluit nè ſalutatum quidem 4.Reg.5.10. Puerum verò miſellæ convenic. 4.Reg.4.32. fovit, oſculatus eſt, ſuoque ſpiritu in os ejus immiſſo revocavit ad vitam. Crimen licèt iniquiſſimum, citò curatur in pannoſo, difficillimè, licèt leve, in cocco. Oliva lib.11. Strom. S.Traxit rete in terram. Jo.21.

§. XIV.

Divitiæ ægrè ad cœlum, facilè ad orcum deducunt.

NAbuzardan princeps exercitus. 4. Reg. 25.12. Servus regis Babylonis, cùm populum Dei victum, captivum abduxiſſet in Babylon, præcipuè divites abduxit: *De pauperibus terræ reliquit vinitores, & agricolas*. Sic hominum hoſtis pauperibus, quos Chriſtus, & ſua paupertas, defendit, relictis, divites invadit, vinculis innumeris ligat, & in Babylonicum Acheruntem trahit. Stengelius t.3.div.Judic.c.8.

Fallax equus ad ſalutem. Pſalm.32.17. Equus dicuntur divitiæ, quæ ſunt fallaces ad ſalutem: quia multos decipiunt, & defraudant à ſalute; ferunt hominem ad peccata. Equus velox: ſic temporalia citò tranſeunt. Hugo Card. hic.

Dives difficilè intrabit in regnum cœlorum. Matth. 19. 23. Et tam multi adhuc ſunt, qui divitiis adhærent. Sententia hæc Chriſti adeò Apoſtolos perculit, ut dicerent: quis ergo poterit ſalvus eſſe? Reſpondet Chriſtus: apud homines hoc impoſſibile eſt; apud Deum autem omnia poſſibilia ſunt. q. d. omnipotentia Dei ad hoc exigitur, ut dives ſalvus fiat: eſt enim miraculum ingens, divitiis onuſtum cœlum aſcendere. Stengelius t. 3. div. judic. cap.8.

Licèt diabolos non eſſet; licèt nullus, qui impugnet, appareat; innumeræ tamen viæ ſunt, divitiarum amatores ad gehennam ducunt. S.Chryſ.hom.7. in Acta.

Divitiæ adsò ſuſpectæ ſunt Chriſtiano, ut credam, notanter à Luca Zachæum & publicanorum principem, & divitem, fuiſſe propoſitum: nè viderentur divites ab anguſta cœli porta prorſus arceri. Baeza t.2.l.6.c.8 §.3.

Pluto, & Plutus, affines: hic divitias, ille Infernum, ſignant magna enim divitiis, & inferis, inter ſe ſocietas. Stengelius c.3. jud. cap.8.

§. XV.

Divitiæ ſunt origo ſuperbiæ.

Aſſumpſit eum diabolus in montem excelſum. Matth. 4.8. Supra montem tentatio fuit de avaritia: quia pecunia ſuperbire facit. Hugo Card. hic.

Sicut ex abundanti cibo adeps; ità ex abundantia rerum ſuperbia naſcitur; quæ impinguat mentem divitis, dum elevatur animus ſuperbientis. Superbia quippe cordis, quaſi quædam pinguedo eſt craſſitudinis. Unde, quia plerique ex abundantia peccata perpetrant, per Prophetam dicitur: Pſ.72.7. *prodiit quaſi ex adipe iniquitas eorum*. S.Greg. mor.l.25.c.33.

Omne pomum, omne granum, omne frumentum, omne lignum, habet vermem ſuum: alius eſt vermis mali, alius fabæ, alius tritici: vermis divitiarum ſuperbia. S.Auguſt. ſ.5. de V.D.

Rarò cùm divitiis hujus Sæculi vera humilitas poſſidetur: inflat enim opulentia Mundi. Sim.Caſſ.l.9.c.16.

§. XVI.

Divitiæ ſunt origo diſcordiarum.

U*Nde facta eſt rixa*. Gen. 13. 7. S. Chryſ. hom. 33. Aucta ſunt armenta, multiplicati greges, affluxerunt divitiæ multæ; & ſtatim diſcinditur concordia. Antea erat pax, & charitatis vinculum; nunc rixa, & contentio: ubi enim meum, & tuum, illic omne litium genus. Hinc de primis Chriſtianis. Act. 4.32. *multitudinis credentium erat cor unum*: Cauſa ſubditur: *erant illis omnia communia*. Cornel.hic.

Nè iraſcamini in via. Gen. 45. 24. Cur hoc dixit iis, in quibus vidit tantam concordiam, ut omnes pro Beniamin liberando ſe obtulerint in captivitatem? *Omnes ſervi ſumus Domini mei* Gen. 44.16. Quæ ergo ſuſpicio iræ? Dederat eis plauſtra, & cibaria in itinere, &c. Gen. 45. 21. Scivit pecuniam eſſe matrem diſcordiarum. Stengelius t. 3. div.judic.c.5.

Nolite poſſidere aurum, neque argentum. Matth.10 9. S.Ambroſ. l.de Joſeph c.13. ob id miſit Diſcipulos, ſuos ſinè ſacculo, ſinè virga, ſinè pecunia; ut & inſtrumenta diſcordiarum, & incentiva eriperet ultionis. Pardani monetis duos gallos inter ſe pugnantes inſculpſere: ſignificantes, omnium diſcordiarum radicem, pecuniam eſſe. Alex. ab Alex.l.4 c.15.

Da mihi portionem ſubſtantiæ. Luc.16. Vide ſuperiùs hoc titulo §. 1. Num.2. Ex Novo.

§. XVII.

Divitiæ quomodo tractandæ, & impendendæ.

Num. I.

Superflua ſunt pauperum.

Q*Uod ſupereſt, date eleemoſynam*. Luc.11.41. Græcè, *quod ſupereſt, inexiſtentia*. ideſt, ut explicat Theophylactus, ea, quæ inſunt cordi veſtro; ideſt, quibus affixum eſt cor veſtrum, ſcilicet opes. Cornel.hic.

Colligite fragmenta; Jo.6.12. Docet locus, colligenda fragmenta, ideſt, quæ ſuperſunt, ut pauperibus donentur. Heu! quot pereunt fragmenta, quot pecuniæ hominum; qui opes ſuas in canes, equos, bombycinas veſtes, lautos cibos, ludos, fœminarumque turpiſſimum obſequium, impendunt; pauperes nudos minimè curant. Libet, quamvis cum impio Juda, exclamare: *ut quid perditio hæc?* Potuerunt opes veſtræ venundari Chriſto magno pretio, & dari pauperibus. Barradius hic. Volebat aſſuefacere turbas, ut nihil ſuperflui retineant; ſed id omne alienæ fami ſponte cedant. Lex hæc creatis rebus omnibus à Creatore impoſita. Cùm cœlum aridam, & ſitientem terram, pluviis recreat; abſorbet, & bibit illa, quantum ad reſtaurandas humidi radicalis vires ſufficit: quidquid abundat, aliò derivat, & alienæ utilitati tranſmittit. Cùm vitis, vel alia planta, ſat humoris attraxit, reliquum vicini palmiti, & ſitienti ramo, facilè indulget. Quid mirum ergo? Si Chriſtus populum, quem ad ſatietatem, & delicias uſque, pavit, eadem lege teneri voluit. Paulus Segneri ſer. 21. die Ven.Dom.3: Quadr.

Cætera, quæ ſuperflua jacent, aliorum ſunt neceſſaria. Superflua divitum, neceſſaria pauperum: Res alienæ poſſidentur, cùm ſuperflua poſſidentur. S. Aug. in Pſal.147.

Incaſſum ſe innocentes putant, qui commune Dei munus ſibi privatum vindicant. Qui, cùm accepta non tribuunt, in proximorum nece graſſantur: quia tot quotidie pene perimunt, quot morientium pauperum apud ſe ſubſidia abſcondunt. Nam cùm quælibet neceſſaria indigentibus miniſtramus; ſua illis reddimus, non noſtra largimur. S. Gregor. lib. paſtor. curæ cap.22 par.3.

Quæcumque Deus, excepto mediocri, & rationabili, victu, & veſtitu; ſive de quacumque militia, ſive de agricultura, contuleris; non tibi ſpecialiter dedit, ſed per te pauperibus eroganda tranſmiſit. Si nolueris dare; noveris, te res alienas auferre. S.Cæſarius Arelat. hom. 14. de Verb. Apoſt.

Cur dives es, ille pauper? profectò non ob aliam cauſam, niſi ut tu benignitatis, ac fidelis adminiſtratoris, prœmium recipias; ille verò patientiæ maximè mercede honoretur. S. Baſilius ſerm.in div.avar.

Eſurientis eſt panis, quem retines; nudi eſt veſtis, quam in arca cuſtodis; diſcalceati calceus, qui apud te marceſcit: egentis argentum, quod tu in terram fodis. Denique tot affers injuriam hominibus, quot deſeris, cùm juvare poſſis. Idem ib.

Clamant nudi, clamant famelici; conqueruntur, & dicunt: dicite Pontifices; non quidem in ſancto, ſed frœno, quid facit aurum? noſtrum eſt, quod effunditis; nobis crudeliter ſubtrahitur,

quod

quod inaniter expenditis: vita noſtra cedit vobis in ſuperfluas copias. Noſtris neceſſitatibus detrahitur, quidquid accedit vanitatibus veſtris. S.Bern. ep.42. Vide plura hic ante medium.

Multa per totam vitam temerè diſperduntur, quæ, vel ſola, pauperum indigentiæ ſuccurrere potuiſſent. Clarius l.2.orat.10.

Num. II.

Divitiarum adminiſtrator es, non Dominus.

1 *Veniat Dilectus in hortum ſuum, & comedat fructum pomorum ſuorum.* Cant.5.1. Erudimini, qui poſſidetis terram. Divitiæ, quas tenetis, veſtræ non ſunt, ſed Dei opum diſpenſatores eſtis, non domini. Porrò cùm ſponſam in cellaria induxit; non ad rapinam, & luxum; ſed ad eleemoſynam, invitavit, Cant.2.4. *ordinavit in me charitatem.* Oliva t.2. Strom. §. Introduxit me rex.

Redde rationem villicationis tuæ. Luc.16.2. Hoc diſcimus, quòd non ſumus domini divitiarum: nihil enim habemus proprium; ſed diſpenſatores alienarum rerum ſumus, quæ a Domino nobis concreditæ ſunt, ut illas bene diſpenſemus, ſicut ipſe imperat. Theophylactus hic. Qui hæc temporalia bona ſic expendunt, quòd non quærant in eis meritum ſalutis, ſed ſolatium carnis; temporalia non diſpenſant ad modum boni villici, ſed diſſipant ad modum filii prodigi. Tunc autem hic villicus apud Dominum diffamatur, quando clamor pauperum aſcendit ad Dominum. S.Bonav.hic.

Soli Deo hæc vox competit *meum*. Philo Jud.alleg. ſacr.leg.l.2.

Num. II.

Divitiis bene utere.

Melius eſt bonum nomen quàm divitiæ multa. Prov. 22.1. Si ergo & tu gloriam ex divitiis quæris; cognoſce, quia meliùs eſt, mille filiorum, quos per miſericordiam filios acquiſieris, patrem vocari, quàm mille aureorum Dominum dici. Et conſidera, quanta tibi tum erit gloria; cùm te omnis ille populus, qui ex promptuariis tuis paſtus eſt, & refectus, pro tribunali magni illius, & juſtiſſimi Judicis, caterva conſtipante circumdabit, paſtorem te ſuum, ac tutorem pium, & miſericordiæ patrem, omni gratiarum voce teſtabitur. S.Ambr.ſ.81.

Sicut lilium inter ſpinas. Cant.2.2. Poteſt hoc etiam intelligi de ſpinis, quæ Mundo roſæ apparent. Hinc Abraham, Iſaac, Jacob, Job, David, & alii, utriuſque ſexus, divitiis utentes, lilia fuere inter ſpinas. Non tam ipſæ divitiæ ſpinæ ſunt, quàm earum concupiſcentiæ. de Ponte hìc.

Nemo poteſt duobus dominis ſervire. Matth. 6.24. Non dixit Dominus, qui habet divitias, ſed qui ſervit: qui enim divitiarum ſervus eſt, divitias cuſtodit ut ſervus; qui autem ſervitutis excuſſit jugum, diſtribuit eas ut dominus. S. Hieron. Job dives erat, non tamen pecuniæ ſerviebat, ſed habebat divitias, eiſque, ut congruit, imperabat; nec erat famulus earum, ſed dominus. S.Chryſ.hom.22.in Matth. Dicitur ille ſervire mammonæ, in cujus affectu divitiæ dominantur. Avaritia eſt *idolorum ſervitus*. Epheſ.5.5. Unde Gloſſa non ait, habere divitias, ſed ſervire. S.Bonav.hìc.

Qui autem ſeminatus eſt in ſpinis. Matth. 13. 22. Comparat hìc Dominus divitias ſpinis. Quia ſi manus extenſæ ſunt, & apertæ, ſuprà ſe ſpinas habere poſſunt, quin eis officiant: ſi autem manus coarctantur, ſtatim ſpinæ pungunt. Sic etiam poteſt Chriſtianus habere divitias, quin animam lædant; ſi habet manus in pauperes apertas. Si avaritia coarctat, certè lædent. Diez.Dom. Sexag.

Divitiæ ſunt ſerpenti ſimiles: quem ſi quis neſcit inoffensè eminus accipere, beſtiam ſinè periculo ſumma cauda appendens, ejus manum circumplicabitur, & mordebit. Pulchrè callent ſerpentum inſtar repentes divitiæ, dum à perito, vel imperito, apprehenduntur, inhærere, & mordere. Clem.Alex.lib.3. pædag. c.6.

Non ſolùm ſpirituales opes, & dona cœleſtia, Deo donante, capiuntur; ſed etiam terrenæ, & corporeæ facultates, ex ipſius largitate proveniunt: ut meritò rationem earum quæſiturus ſit; qui non magis poſſidenda tradidit, quàm diſpenſanda commiſit. Muneribus igitur Dei juſte, & ſapienter, utendum eſt, nè materia boni operis fiat cauſa peccati. S. Leo ſ. 5. de collectis.

Divitiæ, poteſtates, & cœtera in hunc modum, quædam ſubſidia ſunt; quibus juvamur ad bonum virtutis, tamquam calamis, & atramento, ad artem ſcribendi. Hildebertus ep.32.

Scorpio, dum nos ferit, venenatus eſt; at in oleum liquatus, præſtans eſt; & ad proprium morſum, & aculeum, antidotum, & remedium. S.Franc.Saleſ.in Philoth.p.1. c.19.

§. XVIII.

Divitiis non apponendum cor; moderatè ama.

M*Ultiplicatæ ſunt aquæ, & elevaverunt arcam in ſublime à terra.* Geneſ.7.17. Hæc, in tanta aquarum illuvie, nè unam quidem guttam intrà ſe admiſit. Olive t.3.conc.33.

Frequentiſſimè olim Deus in Scriptura Sabbathi obſervationem imperavit. Ex.20.9.10. Levit.23.3. Deut.5.13.14. imò violatoribus capitale ſupplicium ſtatuit. Ex.31.14. Num.15.35. Cur in hac lege tam ſeverus? Franc Mendoza in 1. Reg. 5. quia adeò propenſi erant ad divitias congregandas, ut in hoc labore totam vitam collocarent. Unde, niſi inde violenter avellerentur, ſemper terrenis ſtudiis incumberent, numquam divinis obſequiis vacarent. Quare ſeveriſſimis legibus opus fuit, quæ illos à temporalium rerum negotio ad cœleſtium otium transferrent.

Divitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Pſ.61.11. Abundent licèt, & ſequatur te proſperitas Sæculi; tu mari noli credere licet ridenti. *Divitiæ ſi affluant*, ſi abundant; calca eas, & ſuſpendere ea Deo tuo. S.Aug. hic. *Nolite cor apponere.* Ideſt, manus apponere permitto, uſum; ſed corde amplecti, ſuſpicere, affectu toto in eas ferri, planè diſſuadeo. Piona in Eccl.Ethol.119.

Concha in mari, licèt aquis undique merſa, tamen nè guttam intra clauſtra admittit. Agit quidem in pelago; ſed, cùm ſpirare liberiùs cupit, aut concipere fœtum; enatat, & ſub primam lucem, versùs cœlum expandens ſe, puriſſimum aeris excipit rorem; &, eo opulenta, ſe rurſus recludit, & in aquas immergitur. Abſtinentia illa ab oceani undis, & paſcuis, largè rependitur margaritarum formatione. Plin.l.9.cap.35. Cœli eis major Societas, quàm maris: inde nubilum trahit colorem, aut pro claritate matutina ſerenum. Idem contingit veris Dei ſervis, quos reliquit Deus inter Sæculi procellas, in eorum exemplar inter proſpera Sæculi. Non deſunt Eccleſiæ conchæ, quos tituli, divitiæ, circumdant undique; ſed in mentem non penetrant, ſemper intentam ad cœleſtes affectus excipiendos: ut effingant in ſe margaritas pretioſas cogitationum Apoſtolicarum. Oliva t.3. conc.33.

Jonam balæna abſorpſit. cap.2. 1. ſed nè unum quidem digiti unguem violavit. Cur ergo non poſſit Chriſtianus ſic poſſidere opes, mente in iis non fixa, ut piſcis non delibans corpus Jonæ. Oliva t.3. conc.34.

Multùm intereſt, inter habere venenum, & venenum ſumpſiſſe. Pharmacopolæ ut plurimùm venena in officinis habent; ut illa in tempore, & variis in eventibus adhibeant: at non propterea intoxicati ſunt. Pari modo habere divitias potes, non tamen ab iis intoxicatus eſſe. Id fiet, ſi eas domi, & in crumena tua, habeas, non autem in corde. S. Saleſius in Philoth. p.3.c.14.

§. XIX.

Motiva.

Divitias ſpernendi.

Num. I.

Exemplum Chriſti.

SEdebat Jonas ſub umbra viridis hederæ - *& paravit Deus vermem.* Jon.c.4.6.7. Hedera, terrena bona. Hedera innixa arbori attollitur; ſin minùs, per humum ſerpit. Divitiæ, ſi pauperi, hoſpitali, carceri, adhærent, ad cœlum aſcendunt; ſi pietati non hærent, humi ſerpunt. Sùb hujus hederæ umbra ſedet homo gaudens, at vermis aſcendit, & abroſit. Pſ.21.7. *ego ſum vermis.* Roſit, cùm dixit: *beati pauperes.* Matth.5.3. Ex tunc æſtimantur divitiæ à juſtis, ut res arida; multique ab eis affectum abſtrahunt, & ardentiſſimo ſpiritu relinquunt. Diez conc. 2. feſto Omnium Sanctorum.

Magna abuſio, & magna nimis: ut dives velit eſſe vermiculus vilis, propter quem Deus majeſtatis, & Dominus Sabaoth, voluit pauper fieri. S.Bern.ſ.3.in Reſurr. Dom.

Vide tit. Paupertas Chriſti.

Num. II.

Exempla aliorum.

A*Grum trado tibi, & ſpeluncam, quæ in eo eſt. Quæſo, ut audias me: dabo pecuniam pro agro, ſuſcipe eam: & ſic ſepeliam mortuum meum in eo.* Gen.23.11. Abraham, ut ſepulchrum ſibi compararet, pecuniam reddit: nam, niſi pecuniæ amorem viciſſet, ſepulchrum, quietis patriam, curarum exilium non poſſidebit. S.Hier.

S. Hier. ep. ad Geron. filias: quid eſt ſepulchrum? locus quietis, ubi juxta Mundi rationem defunctorum corpora collocantur. Vera ergo intelligentia locum ſibi requietionis pater Abraham fide ſua, & pecuniæ contemptu, comparavit. Naxera in Joſ. 7. §. 51.

Erit mihi Dominus in Deum. Gen. 28. 21. Jacob panem petit; non carnem, non perdices, ut docet Nyſſenus l. de orat. Quærere jubemur id, quod ſatis eſt ad naturam corporis conſervandam; non luxum, non delicias, non ornamenta aurea, non lapidum fulgores &c. Cornelius hic.

Vir ſuus reliquerat divitias multas. Judith 8. 7. Tamen matrona heroica anguſtam ſibi ædium partem elegit; & ex tot telis pretioſis durum cilicium ſumpſit. *In ſuperioribus domus ſuæ*. v. 5. 6. Et licèt ad Holofernem occidendum aureas telas induerit, ſeque gemmis ornarit, poſt victoriam tamen primam veſtem reſumpſit, & ex ſpoliis ditiſſimis, quæ triumphans illi populus conceſſit, nihil ſibi habuit, ſed DEO cuncta obtulit. c. 16. 23. Oliva tr. 3. Conc. 34.

Et fuit poſſeſſio eius ſeptem millia ovium. Iob. 1. 3. Quis ex patritiis nunc non ſe pauperem diceret, ſi eas haberet opes, quibus inter orientales Iob maximus celebratur. Ubi Iob aurum, gemmæ, tabulæ, aulæa &c. adeò enim opulentiſſimi id temporis principes horrebant ſpeciem omnem, apparatumque luxuriæ: ea tantùm ſectati, quæ natura funderet, & præberet mortalibus. Quin Iobo Aſinæ quingentæ; equus nullus, biga nulla. Quæ habuit Iob, ea Deus recenſeri voluit, quaſi aut non neceſſaria principi, aut juſto non digna. Oliva l. 6. Strom. §. Vir erat in terra Hus.

In actis Apoſt. 4. 34. 35. quando Domini noſtri adhuc calebat cruor, & fervebat recens in Credentibus fides; vendebant omnes poſſeſſiones ſuas, & pretia earum ad Apoſtolorum pedes deferebant: ut oſtenderent, pecunias eſſe calcandas. S. Hieron. ep. 8. ad Demetriadem.

Num. III.

Alia Motiva.

Ex Veteri, & Novo.

Omnem locum, quem calcaverit veſtigium pedis veſtri, vobis tradam. Ioſ. 1. 3. Quaſi ſolùm illa poſſideant, quæ calcaverint: & habendi ſit ars, contemptus. Naxera hic §. 38.

Verumtamen quia non ſunt in manu eorum bona ſua, conſilium impiorum longè ſit à me. Iob. 21. 16. Bona in manu habet, qui deſpiciendo temporalia ſub dominio mentis premit. Nam quiſquis ea nimiè diligit, ſe magis illis, quàm ſibi ipſa ſupponit. Multi enim juſtorum in hoc Mundo divites fuerunt, rebus, & honoribus, fulti: habere multa videbantur; quorum mentem, quia eorum, quæ aderant, delectatio nimia non poſſidebat: bona illorum in manu erant, quia poteſtate animi ſubjecta tenebantur. At contrà iniqui ità ſe totis deſideriis in exteriorum rerum appetitionibus fundant, ut non magis ipſi habita teneant; ſed ab his, quæ habent, captiva mente teneantur. S. Greg. mor. l. 15. cap. 28.

Qui poſt aurum non abiit. Eccl. 31. 8. Noli amare aurum. Si malus es, is poſt aurum: ſi bonus es, it poſt te. Quid eſt, it poſt te? tu ducis, non duceris; quia poſſides, non poſſideris. S. Aug. ſ. a 15. de diverſ.

Relictis omnibus. Luc. 5. 11. Licèt non omnes teneantur relinquere omnia, quantùm ad effectum, niſi perfecti, qui voto paupertatis ſunt adſtricti; tamen omnes tenentur relinquere omnia, quantùm ad effectum: nè eorum amore ſuperati cor ſuum circa defluentes divitias apponant; & perverſo ordine creaturam ſupra DEUM diligant. S. Bonav. ſ. 4. D. 4. Pent.

Theſaurum non deficientem in cœlis. Luc. 12. 33. Magna multorum inſania; qui, cùm duorum, vel trium, dierum ſpatio, in hac vita ſunt manſuri, theſaurizant in patria, ubi hoſpites, & peregrini ſunt: nec congregare curant divitias in cœlum, cujus perpetui incolæ eſſe debent. Si viatorem videres, qui, cùm unius horæ in hoſpitio ſit moraturus, parietes dealbet, omnia cubilia ſternat, tecta renovet; quid de eo judicares? Cur hìc theſaurizas, ubi non habes manentem civitatem? Stella hic.

Ex Patribus.

Quàm magnum contemnere divitias; ſed quàm rarum hoc ipſum eſt. Utique & Moyſes potuit eſſe regis ſucceſſor, nutritus à regis filia. Potuit ergo eſſe non ſolùm quaſi Pharao, ſed etiam & Pharao potuit eſſe. Uterque enim homo; ſed omnis potentia hominis in affectu eſt. Moyſes noluit rex eſſe, cùm poſſet; ſed opprobrium Chriſti theſauris Ægypti arbitratus eſt eſſe præleſcendum: ſed fugiendo potentiam, potentior factus eſt: factus eſt

enim in Deum regi Pharaoni. Rex erat Pharao; ſed Deus non erat. Moyſes factus eſt illi Deus: hoc eſt, regi ipſi terribilis, quem rex metueret, & timeret. Sed hæc erat potentia ſanctitatis. Et tu ſi vis tamquam DEUS peccatoribus eſſe terrori, regibus reverentiæ, ut tamquam DEO videantur tibi eſſe ſubjecti, quia operaris in DEI nomine; contemne, quæ Sæculi ſunt, & Dominicæ Paſſionis opprobrium contende omnibus præferre divitiis. S. Ambr. in Pſ. 118. Octon. 8.

Quantò meliùs eſt, ſalutem habere ſine pecunia, quàm pecuniam ſine ſalute! ſed hæc vix in Sanctis Domini reperiuntur, ut divitiæ contemptui ſint. Id. Offic. l. 2. c. 25.

Divitiæ ſæculares ſi deſunt; non per mala opera quærantur in Mundo: Si autem adſint, per bona opera ſerventur in cœlo! S. Aug. ep. 105.

Beatus, qui poſt illa non abiit, quæ poſſeſſa onerant, amata inquinant, amiſſa cruciant. An non ea ſaniùs cum honore ſpernis, quæ cum dolore perdis, an non ea prudentiùs Chriſti cedis amori, quàm morti? S. Bern. in epiſtolis.

Divitiarum contemptus, perfectionis eſt via, cœli ſcala, receptaculum pacis, Chriſti imitatio, ſpirituale gaudium, pretioſa margarita. S. Laur. Iuſt. l. de reg. Præl. c. 8.

Fortitudinis eſt, divitias & omnia vana relinquere. Unde dicitur de Iuda 2. Mach. 12. *vir fortiſſimus Judas duodecim millia drachmas &c.* Fortiſſimus fuit, dum argentum contempſit, & pro mortuis illud obtulit. S. Bonav. ſ. 5. de uno Martyre.

Fuit opinio Philoſophorum, quòd divitiæ artificiales, ut pecunia, faciant divitem. Sed falſa: quia, juxta regulam Philoſophiæ, ab extrinſeco non fit vera denominatio v. g. Famelicus, habens coram ſe menſam opulentam, non dicitur ſatiatus. Divitiæ in burſa non ſatiant: quia non intrant cor, ubi eſt fames. Nec divitiæ naturales ut vinum, oleum, &c. quia per regulam Philoſophiæ, nulla res naturalis ſimul in eodem inducit effectus contrarios: quia nulla res ſimul frigefacit, & calefacit. Divitiæ autem naturales, ſunt cauſa indigentiæ. Si enim habes agrum, oportet habere animalia ad arandum, ſtabulum, paleas, jugum, meſſores, horrea, molendinum, furnum. Ecce quot indigentiæ! S. Vinc. Ferr. ſ. de S. Andrea.

§. XX.

Divitiæ malè partæ noxiæ & ſteriles.

Num. I.

Symbola, & Similitudines.

A*Lia quoque ſeptem confecta macie*. Gen. 41. 3. Vidit ſeptem ſpicas vacuas, rubigine informes, glutientes primas, & adhuc macie confectæ remanent; ſic & ſeptem vaccæ. Pingueſcuntne, qui alios deglubunt? mendici fiunt. Nemo ex alieno felix, & pinguis eſt. Alvarez hic.

Manna ſcatere cœpit vermibus. Ex. 16. 20. *atque computruit*. Balduinus: hoc exemplo de manna damnatur malum avaritiæ, qua pecunia malè parta poſſeſſori ſuo in vermem vertitur.

Suavis eſt panis mendacii. Prov. 20. 17. Panis mendacii ſignificat opes, mendacio, id eſt, uſura, fraude, & injuſtitia partas. *Poſtea implebitur os eius calculo*. Tigurina: *Scrupulis*. Sicut enim panis ſcrupulis, & lapillis mixtus, aſpicienti pulcher, ſed maſticandi moleſtus eſt; ita opes fraude partæ initio ſuaves videntur, at in fine exitioſæ deprehenduntur; cùm conſcientiam, quæ eſt animæ os, mille ſcrupulis, angoribus, onere reſtituendi &c. lancinant. Cornelius hic.

Laxate retia veſtra in capturam. Luc. 5. 4. *Veſtra*, inquit: hinc rapax inſtitor, cùm tota nocte deſidet, inanior ſemper eſt. Unde tantæ calamitatis origo? non ſua laxavit retia, ſed aliena: non enim tua eſt, ſed viduæ lacrimantis, ſuſpirantis mercenarii pecunia eſt, quam mutuam exponis in capturam. Redde aliis ſua, & tuum impende cenſum in fœnus; & aurea tibi meſſis erit. Oliva l. 13. Strom. hic.

Seminare ſemen ſuum - fructum fecit centuplum. Luc. 8. 5. 8. Vel unum granum cadens in terram bonam, centuplum fructum reddidit: quia agricola non ex alieno, ſed proprio, tritico ſeminavit. Propriæ enim divitiæ fructificant; quæ acquiruntur ex raptu, minuuntur. Eſcob. t. 6. par. Chr. l. 8. obſ. 4.

Membris infirmi, corruptis humoribus aggravati, ſitibunda ſanguinis appoſita ſanguiſuga ſibi gratulabatur, quòd ad fontem aptatum veniſſet. Cùm igitur arida biberet, malis malè cupida plena facta eſt. Cùm autem virus ebulliret, cœpit, cum ingenti clamore, diſrumpens ſingultire. Mox accurrit formica granum trahens, quæ dixit: quid eſt, quod accidit tibi? cui illa: amatum potavi alimentum, & exhauſi venenum: cupidam enim decepit me propinator avarus, qui, retinens ſibi commodum, in perniciem dedit virus. Tunc formica: bene video,

Digitized by Google

quò ſtulti ea, quæ ſibi ſunt noxia, cupiunt. Gaudeo igitur, quòd nullius ſanguinem ſugo; ſed res meas providentia curo, diligentia quæro, juſtitia congrego, ſapientia ſervo. Quo dicto ſanguiſuga ſimul cum vita cruorem raptum evomuit. S. Cyrillus l.7. apol. mor. c.16.

Num. II.

Exempla

Ex Veteri, & Novo.

Nunc igitur maledictus eris ſuper terram, cùm operatus fueris eam, non dabit tibi fructus ſuos. Gen.4.11.12. Vide, ut oppreſſione innocentis aratrum hebetatum, &c. Oliva l.1 Strom. §. Exultate filiæ Sion.

Illicitis artibus ditare ſuos voluit Achan Joſ.7.25. dum, contra DEI vetitum, aurum, inter ſpolia Jericho ſublegit: unde & ipſe, & familia tota, flammis abſumpta eſt. Segneri ſ.13. die Merc. D.2.

Iniquis modis ditare ſuos voluit Achab, 3.Reg.15.9. dum vineam Naboth injuſtè rapuit, propterea violenta morte periit, ſtirpe ejus tota exciſa quindecim annorum ſpatio. Id. ib.

Abſalon, quia manus rapinis dabat, non potuit infame evadere ſupplicium. 2.Reg.18.v.9.18. Ubi nota; ubi arbore ſuſpenſus obiit, mox addit textus: *Porrò erexerat Abſalon titulum & appellatur manus Abſalon*. v.18. Quæ connexio inter ſuſpendium, & hunc titulum? quia crucis ſupplicium, tunc latronibus debitum, notabat textus in arbore, cauſam quoque ſupplicii affixit. Manus rapinis deditæ cædis cauſam notabant. Baeza t.3. lib.14. ca. 26. §.15.

Præſumpſit Giezi 4.Reg 5. qui figmentis, & mendaciis, à Naaman pretioſa munera, ab Elizeo repudiata, extorſit; ſed mox ipſe, cum tota progenie, lepra percuſſus eſt. Segneri cit. Sic 4.Reg. 10.17. percuſſi ſunt omnes de domo Achab.

Proiectis argenteis in templo, receſſit; & abiens laqueo ſe ſuſpendit. Matth.27.5. Vide, quantum tormentum ſit in muneribus, & pecunia injuſta; ut omnes eam repellant. Imitentur hoc in bonum, bonorum alienorum defraudatores injuſti. Iudas proiicit tamquam rem deteſtabilem; neque dignam, ex qua vel reſtem emat, quo vitam abrumpat. Sacerdotes repellunt à ſacrario, *non licet mittere in corbonam*: neque audent inferre in locum, ex quo eam traxerunt; veriti, nè reliquam pecuniam contaminaret: nam malè parta ſeipſa perdunt, & reliquam pecuniam, juſto labore comparatam, abſumunt; ut de aquilarum plumis experientia ipſa docet, exurere aliarum avium plumas, ſi eis adhæſerunt. Pinna in Eccl. 13. Etbol. 251. Nummi abiiciuntur, penitus è manibus elabuntur: ſolum peccatum ab iis ortum manet æterna plectendum pœna. Baeza t. 2. lib. 11. cap. 7. §. 5.

Convocatis ſingulis debitoribus domini ſui. Luc.16.5. Miraris, villicum, cui cuncta bona domini divitis commiſſa fuerant adminiſtranda, poſt tam diuturnam ruinam ita evanuiſſe, ex injuſti poſſeſſoris manibus; ut, vocatis debitoribus domini ſui, nullum ſuum vocarit debitorem; nec, unde poſſet vitam transfigere, poſt villicationem ablatam, inveniret. Ego quidem non miror; ſi recolo; cum ex injuſtitia bona illa acquiſiſſe. Nam, quæ rapina, aut injuria, poſſidentur, illicò è poſſeſſorum manibus elabuntur. Eſcobar t.6 parab. Chr. lib.4. Obſ.1.

Num. III.

Exempla ex Hiſtoricis.

Quidam apud Lugdunenſes vix multo labore trientem unum acquiſierat; quem cùm multiplicare vellet, de eo vinum comparat; admixtiſque aquis iterum per argenteos venundans duplicat pecuniam. Hoc iterum, atque iterum agit, donec centum ſolidos lucraretur. Poſt alterius negotiationis nundinas adit: extractoque triente colloqui cum ſocio cœpit: erat autem ſacculus ex pelle. Et ecce ſubito adveniens milvus rapit eam, & decerpere tentat, putans à colore partem carnis eſſe; ſed cùm nihil pinguedinis ſentiret in eo, volans ſuper fluvium, è quo ille aquam hauſerat, laxatum ſacculum dejecit in flumen. Quo conſpecto ille triſtis exclamat: Væ mihi! ſicut feci, ſic recepi; qui è fluvio eos habui, ad fluvium rediiſſe video. Gregor. Turon. de glor. Confeſſ. c.109.

Mercator per fraudem nummorum multùm collegerat; navi in mari vectus dum eos numerat, auro plenum ad caput poſitum ſacculum ſimius arripit, ſummumque conſcendens malum, aurum in mare abiicit. Malè parta malè dilabuntur. Berengarius lib. ſimilit.

Cùm S. Eduardus Angliæ Rex intraſſet ærarium ſuum, vidit diabolum ſedentem ſuper denarios. Interrogatum quid ageret, & dicentem, cuſtodio pecuniam meam, adjuravit per SS. Trinitatem, indicaret, cur ſuam diceret? reſpondit: quia injuſtè acquiſita eſt de ſubſtantia pauperum (fuerat id factum inſcio rege) juſſit reddi. Bollandus 5. Januarii.

Vidua pauper mutuam ab uſurario pecuniam acceperat, ſed magno ſuo malo: nam ille non tantùm uſuram, ſed duplum pecuniæ mutuæ poſcebat. Confugit vidua ad S. Juventium Epiſcopum, ſingularem pauperum, viduarum, pupillorum, patronum. Is Diaconum ſuum Exuperantium cum vidua miſit ad Creditorem cum hoc mandato: admone eum vice mea, qui hanc viduam oppreſſit, dic ei: Pater tuus rogat, ſufficiat tibi, quod tuum eſt; nec exigas, quod non dediſti; nè id, quod habere videris, amittas. Si autem te audire noluerit, ecce do tibi ſummam pretii; porrige ei, & revertere. Paruit Diaconus in omnibus; ſed non molliit iniquum hominem: cum damno ſuo fœnus accepit; & eodem momento, quo aurum ab Epiſcopo miſſum contigit, humi collapſus miſerrimè expiravit. Stengelius t.3. divin. Judic. cap.13. Surius 24. Septemb. Vide plura apud Stengelium citatum.

Num. IV.

Sententia.

Ex Veteri, & Novo.

Divitias, quas devoravit, evomet. Job 20.15. quin ſi id ſponte non fecerint, de ventre illorum extrahet eas Dominus. Quòd ſi alienum aliquid retinere præſumpſerit, Deum domus ſuæ inimicum habebunt. Segneri ſ.13. ſ.4 Dom.2. Quadr.

Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere (ſcilicet juſtè, & licitè) *quia facient ſibi pennas quaſi aquilæ, & volabunt in cœlum.* Prov.23 5.

Qui ædificat domum ſuam impendiis alienis, quaſi qui colligit lapides ſuos in hyeme. Eccl.21.9. q. d. qui ædificat domum non ſuo, ſed alieno, ſumptu, putà injuſtè, per vim, fraudem, aliamve injuſtitiam, ab aliis rapto; hic ſimilis eſt homini &c. Complutenſes habent: *colligit lapides in tumulum ſepulturæ ſuæ*. q. d. non domum, ſed ſepulchrum, ſibi ædificat. Sic etiam vertit Tigur. & Syrus. Cornel. hic.

Væ qui prædaris. Iſ.33 1. Dicet in morte dæmon avaro: tu fuiſti avis de rapina, modò raperis tu. S. Vinc. Ferr. ſer. de aſſumpt. Virg.

Perdix fovit, quæ non peperit; fecit divitias, & non in iudicio. Jerem. 17. 11. Tradunt Ariſtotel. Theophylact. Plinius: perdicem alterius perdicis ova furari, iis incubare, excludere pullos: qui cùm adoleverint, & vocem excludentis audierint, ab ea, quaſi aliena, avolant ad primam, & veram matrem; cujus vocem naturæ inſtinctu agnoſcunt. Tales, ait Jeremias, ſunt Sedecias, & Judæi, aliique divites; qui *non in iudicio*, ideſt, non juſtè, ſed injuſtè, divitias congregant, aliena rapiunt; & faciunt ſibi divitias, quas brevi Babylonii diripient. Cornel. hic.

Pro eo, quòd diripiebatis pauperem, & prædam electam tollebatis ab eo - quid inde habent? *domos quadro lapide ædificabitis, & non habitabitis in eis. Vineas plantabitis &c.* Amos 5.11.

Væ ei, qui multiplicat non ſua? uſquequo & aggravat contra ſe denſum lutum. Habac.2.9. Nota: non ait, contra alios, ſed contra ſe; ut enim alteri benefaciat, amore crudeli perdit ſeipſum.

Væ qui congregat avaritiam malam domui ſuæ! cogitaſti confuſionem domui tuæ. Habac 2.9.

Væ vobis, qui comeditis domos viduarum. Matth. 23. 14. Injuſta bonorum alienorum defraudatio ruinam etiam temporalem parit. Meritò Chriſtus viduarum ſpoliatoribus, præter primum væ, ampliùs minatur judicium; quaſi velit illos, non ſolùm in futuro, ſed & in præſenti, pœnas dare. Baeza t.3. l.14. c.16. §.15.

Num. V.

Ex Patribus, & aliis.

Quò quiſque infirmior; eò prædæ patet. Sunt, qui invicem ſe devorent, & ſua carne paſcantur. Minor apud ipſos, eſca majoris eſt. - Vide, ne idem te, qui piſcem illum, finis maneat. S. Ambroſ. l.5. hexam. c.5. de piſcib.

Vetus eſt proverbium: abdita vulpium, fiunt rapinæ luporum. Gerſon D.2. Paſch.

Baſilius Imp. parænet. ad filium c.27. Ignis non ità celeriter paleam conſumit, ut malè, & injuſtè congeſtæ opes, etiam jure partas, in perniciem ſecum abripiunt.

Si bene valens pinguior ex cibis fias, pinguedo illa vires addit, ſi verò ex morbo tumeſcas, artem quæris medicam. Si qui, vel à parentibus juſtas divitias accepit, vel honeſtis modis lucratus eſt; iis fidere poteſt: ſi autem contra fas corroſit, periculosè

Digitized by Google

loſè avaritia laborat, mortique proximus eſt. Pinna in Eccl. Ethol.129.

§. XXI.

Divitiæ veræ.

Erat quidam homo dives - Joſeph. Matth. 27. 57. Fuit ille Diſcipulus Chriſti, qui paupertatem tantopere amabat, & prædicabat: *beati pauperes ſpiritu.* Quomodo ergo Joſeph dives ſimul, & Diſcipulus Chriſti, eſſe poterat? S.Epiphan. orat. de Dom.ſepult. verè dives Joſeph; ſiquidem margaritam illam, quæ omnem pretii æſtimationem excedit, ſecum habere, ac portare promeruerat. Verè dives! ſacculum enim plenum portabat, nempe ipſummet divinitatis theſaurum. Paoletti ſerm.6. Feſto Sanct. Joſeph.

Quid quæritis viventem cum mortuis? Luc.24. 5. Quærendæ res ſunt ſuis locis. Chriſtus ibi non erat, ubi eam fœminæ quærebant. Quærebant inter mortuos; erat inter vivos: quærebant in domo mortis, erat in domo vitæ: quærebant in ſepulchro jacentem; cùm quærere deberent in domo victoriæ triumphantem. Sic tu quære divitias, gloriam, gaudia: hic in Mundo non ſunt. Barradius D.Paſchat. Marci 16.t.4.l.8.c.6.

Magnæ ſunt divitiæ charitatis; ſine qua dives pauper eſt; & cum qua pauper dives eſt. S.Aug D.2.Epiph.ſ.2.

Quid habet dives? ſi Deum non habet? quid non habet pauper, ſi Deum habet? S Aug.D.5.Trinit.ſerm.1.

Dominus dedit, Dominus abſtulit &c. Abſtulit, qui dedit; numquid periit, qui dedit? tamquam diceret: abſtulit omnia; auferat omnia; nudum dimittat me, & ſervet mihi ſe. Quid enim mihi deerit, ſi Deum habuero? aut quid alia mihi proſunt, ſi Deum non habuero? S.Aug.l.1.de Symb.fidei c.3.

Hæ ſunt vel maximæ divitiæ, non egere divitiis. S Chryſ. in Pſ.111.

Nihil noſtrum eſt, niſi hoc tantùm, quod corde poſſeſſum, atque animæ noſtræ cohærens, à nemine poteſt prorſus auferri. Caſſianus coll.3.c.10.dicebat Abb.Paſnutius.

Vide tit. Virtutes.

TITULUS XV.

DOCERE. DOCTRINA. DOCTOR.

§. I.

DEUS vult nos ab hominibus doceri.

Ex Veteri, & Novo, & Patribus.

Vocavit Dominus Samuel. 1.Reg 3.4. Cur Samuel à DEO vocatus ad Sacerdotem properat? ut puer cum DEO locuturus priùs ab homine inſtrueretur de modo, quo ſe deberet ad divinam locutionem comparare. Mendoza hic. Deus vocat Samuelem; ſimili voce Heli: & cur non aperit ei, ad quæ vocetur? ſed ordinat, ut priùs tendat ad Heli? Ut puer inſtrueretur a Seniore, quomodo ſe debeat diſponere ad DEI mandatum accipiendum. Sylveira in Act.9.

Omnes nos quaſi oves erravimus; unuſquiſque in viam ſuam declinavit. Iſ.53.6. Daturus rationem, cur omnes erraverint? dicit: quemque in viam ſuam declinaſſe, ſuo judicio adhæſiſſe. Mendoza hic.

Ubi eſt, qui natus eſt? Matth.2.2. Divinæ eſt providentiæ ordo, homines ab hominibus doceri. Sylveira hic q.7.

Ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere. Act 9.7. Saulum vocavit de cœlo Dominus, non tamen quid agendum? pleniùs informavit; ſed ad Ananiam remiſit. Mendoza in 1.Reg.3. v.5. Et Centurionem Act. 10 5. Cornelium, quamvis exauditas orationes ejus, eleemoſynaſque reſpectas, et Angelus nuntiaverit; tamen miſſum eſſe ad Petrum ab eo imbuendum, legimus.

Divinas litteras adeò obſcuras voluit eſſe Deus, ut per *librum ſeptem ſigillis ſignatum.* Apoc.5.1. communiter intelligantur. Quò hæc obſcuritas? Author Imp.hom.44. in Matth. quia Deus etiam ex hominibus, alios voluit eſſe Doctores, alios diſcipulos. Ut ſcilicet inter eos mutua charitas, & humilitas, conſervetur. Mendoza cit.

Qui ſe ſibi magiſtrum conſtituit, ſtulto ſe diſcipulum ſubdit. S. Bern.ep.87.

§. II.

A quovis velis doceri.

Quomodo poſſum, ſi non aliquis oſtenderit mihi. Actor.8.31. Ibat Eunuchus, ut valdè potens in magnifico curru, multo comitatu famulorum: è contra Philippus ſolus, humili veſtitu, pedibuſque, incedens. Ab eo tamen ille petit doceri, & illuminari; ut expendit S.Chryſ.hom.35.in Gen. non ægrè tulit Eunuchus, nec dedignatus eſt, neque ſe contumelia affici exiſtimavit: quod pleriſque inſulſis accidit; quos pudet ignorantiam ſuam confiteri, & ab eis diſcere, qui docere valeant; & frequenter malunt in perpetua verſari ignorantia. Sylveira hic.

Laudanda eſt modeſtia Apollo; quòd, cùm eſſet vir doctiſſimus in Scriptura, voluit magis informari ab una muliere, & opifice. Act 18.26.

Licet undecumque proficere, ac doceri. Omnia ferè myſticos afferunt intellectus; & facilè eſt, ex qualibet re morum figurare venuſtatem. Nihil ità creatum eſt per ſe, nihil ita ſimplex; cui non ſit aliquid, unde doceamur; vel cavere noxia, vel ſalutaria providere. Hildebertus ep.16.

Vide plura tit. Conſilia. Verbum Dei.

§. III.

Doctores.

Num. I.

Figura, & Symbola.

Piſtor. Gen.40.1. ſignificat Doctores groſſioris, & naturalis doctrinæ Scribas: per Pincernam verò Doctores ſpecialis doctrinæ. S.Thom.hic.

Collum tuum ſicut monilia. Cant.1 9. In collo Doctores ſignificantur; in monilibus opera exprimuntur: quia ea, quæ verbis docent, operibus oſtendunt. S Iſidorus hic.

Sicut turris David, collum tuum. Cant.4.4. Collum, caput, & membra, connectit: unde per collum deſignantur, qui vel prædicatione, vel admonitione, alios convertunt, & capiti Chriſti jungunt. Rich.à S.Vict.hic.

Et habebat in dextera ſua ſtellas ſeptem. Apoc.1. 16. Genuinam harum ſtellarum interpretationem dat ipſe Angelus, qui hoc Joanni revelabat v.20. *Septem ſtellæ, angeli ſunt ſeptem Eccleſiarum.* II. intelliguntur de Doctoribus. Dan. 12 3 *qui ad juſtitiam erudiunt multos, fulgebunt quaſi ſtellæ.* S. Hieron.hic: qui alios erudiunt, ſtellarum fulgori comparantur: non enim ſufficit ſcire Sapientiam, niſi ut alios erudias. Sylveira hic.

Num. II.

Doctor optimus eſt Deus.

Oſculetur me oſculo oris ſui. Cant.1.1. Hoc eſt, Filius oſculetur. Neque enim, inquit, volo à Prophetis oſculari ampliùs; non à Patriarchis; ſed ipſe jam proximè accedat. Non vult per os Prophetarum ſolùm erudiri, atque doceri; ſed ipſemet, inquit, appropinquet, tamque me Filius ipſe inſtruat: os enim Dei Patris, eſt Filius. Philo Carpathius hic.

O quàm velox eſt ſermo ſapientiæ! Et ubi Magiſter Deus eſt, quàm citò diſcitur, quod docetur. S.Leo ſ.1.de Pent.

Fruſtrà diſcendo laborat homo, qui Deum Magiſtrum non habet. B.Iſaias Abb.or.8.

Num. III.

Miſcellanea.

Ex Veteri, & Novo.

Sedens in cathedra ſapientiſſimus princeps inter tres; ipſe eſt, quaſi teneriſſimus ligni vermiculus. 2.Reg. 23. 8. Compone vermiculum cum Sapientiſſimo; an docebat e cathedra tamquam elatos principes? non: ſed tamquam vermiculus; ſua molli teneritudine ligni duritiam domans, alios devinciens, & ad ſe alliciens non alta arrogantia, ſed humili modeſtia, & lenitate. Sylveira in Apoc. 1.9.

Attendite à falſis Prophetis. Matth.7.15. S.Maximus ita intelligit: docuit Dominus ſupra v. 14. viam cœli eſſe arctam, & anguſtam; nunc ſubdit: cavete à falſis Prophetis, qui dicunt, viam cœli eſſe latam, & laxam; & extenuant peccatum, veniam facilem promittunt, & vos in tartara ducunt. Sylveira c.19. in Matth.hic.

Google

Num. IV.

Ex Patribus, & aliis.

Hac ætate (anno trigeſimo ætatis Chriſti) tempus doctrinæ inſinuatum aſt rationabile: &, ante, has metas perperam invadi Magiſterium, data eſt forma: quia non competit annis impubibus ſedere in cathedra. S.Cyprianus de jejun.& tentat.Chri.

Nihil tam præclarum, hominique conveniens, poteſt eſſe; quàm erudire homines ad juſtitiam. Lactantius l.6. de div. inſtit.

Docens aliquis plus diſcit, & dicens ſæpe una audit cum iis, qui ipſum audiunt. Deus eſt enim magiſter, & ejus, qui diſcit; & ejus, qui audit; qui & mentem irrigat, & rationem. Clemens Alex.l.1.Strom.

Si me Magiſtrum libenter vocatis, reddite mihi mercedem: boni eſtote. S.Aug.de Ordine l.1.c.10.

Sicut diſcipuli probitas, laus eſt Magiſtri; ita Magiſtri vituperatio, diſcipulus neſciens diſciplinam. S.Chryſologus ſ.94.

Noctuarum oculis ſimiles habentur ſæcularis ſapientiæ profeſſores: nam & illarum aſpectus noctibus quidem acrior eſt; exorto autem ſole cœcatur: ſicut iſtorum, cùm ſit acutiſſimus ad contemplandam vanitatem ſenſus, erga inquiſitionem veræ lucis hebeſcit. S.Baſilius exam.l.8.

Poſt prælia Martyrum ſucceſſerunt in Eccleſia Chriſti ſanctorum, & verorum ſtudia Philoſophorum; id eſt, Doctorum, habentium; qui poſt ſpiritum fortitudinis per deſcenſum ſcribitur, ſanctum ſcientiæ ſpiritum. Hoc nimirum Evangelicæ fidei idcirco fuit neceſſarium: quia diabolus, qui adverſus eam eatenus pugnaverat, non ſolùm Leo, ſed & draco eſt. Leo, quia apertè ſævit; draco, quia occultè decipit. S. Rupertus de oper. Spir.S.lib.7.cap.1.

Præceptorum virtus eſt, nihil honoris, nihil gloriæ, à ſubditis, ſed ſalutem ipſorum quærare; atque hujus gratia nihil non facere: ita ut, qui non illius, ſed gloriam ſuam quærit, non jam præceptor, ſed tyrannus ſit. S.Chryſ.in ep.ad Epheſ.3.ſ.8.

Luca docente didicimus, quòd B.V. Maria Chriſtum invenerit in templo ſedentem in medio Doctorum, audientem illos, & interrogantem. Donec annorum defuit integritas, Doctor omnium fines diſcipuli non exceſſit. Hildebertus ep.12.

§. IV.

Doctrina.

Num. I.

Fac, quod doces.

O*Mni tempore, quo leproſus eſt &c.* Levit. 13. 46. Ei, qui in lepra peccati eſt, clauditur ſermo, clauditur & os: ut fiducia, ſermonis, & docendi authoritas, excludatur. Origenes hom.8.hic.

Beati immaculati in via &c. beati qui ſcrutantur teſtimonia eius. Pſ.118.1.2. Quam pulcher ordo! quàm plenus doctrinæ, & gratiæ! Non priùs, *qui ſcrutantur teſtimonia eius*, dixit; ſed prius *beati immaculati in via*. Antè enim vita, quàm doctrina, quærenda eſt: vita enim bona, & ſine doctrina, habet gratiam; doctrina ſine vita integritatem non habet. S.Ambroſ.hic.

Magiſterium ſtat de ſcientia; ſed magiſterii authoritas conſtat ex vita. *Cœpit Jeſus facere, & docere.* S.Chryſol.ſ.167.

Labia eius lilia, diſtillantia myrrham primam. Manus illius tornatiles aureæ &c. Cant.5.13.14. Ordinatè poſt labia manus, id eſt, opera poſt verba, laudat Eccleſia ſui redemptoris: quia, quæ verbis docuit, virtutibus credenda eſſe monſtravit. V. Beda hic.

Aperiens os ſuum docebat. Matth.5.2. Et cur additum eſt, cùm aperuiſſet os ſuum? ut intelligas: quòd & tacens docebat, nedum loquens. Sed nunc quidem os aperiens, nunc autem ex operibus emittens vocem. S.Chryſ.in Matth.hic hom.6.

Num. II.

Miſcellanea.

Omnes ſitientes venite ad aquas. Iſ. 55. 1. Doctrina divina dicitur aqua I. quia infirmos ſanat Eccli 15.3. *Aqua ſapientiæ ſalutaris potabit illum.* Inquinatos mundificat, Ezech. 36. 25. *effundam ſuper vos aquam mundam.* Sitientes ſatiat. Jo.4. *qui biberit ex aqua &c.* II. Dicitur vinum: quia pungit arguendo, incendit exhortando. Pſalm. 104. 18. *eloquium Domini inflammavit eum*: quia enebriat conſolando. Sanct. Thomas in Iſaiam hic.

Quænam doctrina hæc nova? Marci 1.27. Novus homo novam Mundo afferebat doctrinam: quòd Mundus contemneretur; quòd præſtaretur indulgentia ferventi; quòd ſuper conjugium virginitas ferebatur; quòd dignitatem cœleſtem terrena vilitas mercaretur; quòd per pœnas, & opprobria, homo poſſit ad ſuperna conſcendere. Sim.Caſſ.l.5.c.8.

Incipiens à Galilæa. Luc.23.5. Aſcendendo docet: nam doctrina Chriſti facit hominem in ſuperna conſcendere. Cœpit à Galilæa, velut à minùs doctis, ut pedetentim perveniret ad doctos Ieroſolymis conſtitutos. Cœpit à Galilæa perveniens Jeruſalem. Una interpretatur *rota*, altera *pax*; ut ſciamus, abſque dubio Chriſti doctrinam temporaliter latam tendere ad æterna, enuntiatam in Mundo aſcendere in ſuperna. Idem l.13.hic.

Sapientibus, & inſipientibus debitor ſum. Rom.1.14. Per hoc debitorem ſe profitetur: quia ad hoc accepit doctrinam, ut tradat; &, cùm tradit, acquirat. S.Ambroſius hic.

Sunt in Eccleſia lapides pretioſi, & ſemper fuerunt, docti ſcilicet, abundantes ſcientia, & eloquentia, & omni inſtructione legis. S.Auguſtinus ſ.258.de temp.

Doctrina electi Prædicatoris, quid eſt aliud? quàm dies eruditi diſcipuli. S.Greg.in 1.Reg.10.

Vide tit. Concionator.

TITULUS XVI.

DOLOR.

§. I.

Ad dolorem teſtandum ſciſſæ veſtes.

S*Ciſſiſque veſtibus.* Gen.37.34. Vetus mos, in luctu ſcindere veſtes; eratque hoc Symbolum planctus: ſciſſio enim veſtium ſignificabat ſciſſum dolore cor. Cornelius hic.

Sciodebant veſtes, ad teſtandum animi dolorem. Ruben Gen. 37.30. Jacob 16.34. fratres Joſeph Gen. 44. 13. Jephte Judic. 11. 35. David 2. Reg.1.11. Eliſæus 4.Reg.2.12. Hinc nuntius, qui tam multas clades Jobo nuntiavit, c.1.14. non dicitur ſciſſa veſte, & pulvere conſperſus, acceſſiſſe: quia hic nuntius, cùm fuerit ipſe diabolus, ut vult S. Chryſoſtomus; vel ſaltem diaboli fraude ſubmiſſus, ut Origenes &c. voluit Jobi aures telo minimè præviſo vulnerare; ut repentino dolore conſternatus faciliùs ad impatientiam, & blaſphemias contra DEUM, adigeretur, Mendoza in 1.Reg.4.v.12.

§. II.

Miſcellanea.

A*Bſque liberis me eſſe feciſtis.* Gen.42.36. Dolentis vox iſta eſt, inquit Abulenſis: quia dolentes pro re modica faciunt propoſitiones univerſales: ut, ſi parva mala habeant, dicant, ſe omnia habere; & ſi pauca bona eis deſint, dicant, ſibi omnia deeſſe. Unde Jacob tres tantùm filios abfore ſentiens, ex vehementia doloris, dicit, ſibi omnes defuturos: cùm tamen alii novem illi adhuc ſupereſſent. Dolor hic oriebatur ex ingenti amore, quo ſuper omnes diligebant Ioſeph perditum, & Benjamin abducendum. Cornelius hic.

Calicem meum bibetis. Matth. 20. 23. Joannes bibit calicem Domini, non vulneribus corpore exceptis, ſed intimis, & diris doloribus, quibus ipſius anima premebatur: dolores enim animi graviores corporeis. Hinc B.Virgo à Patribus vocatur Regina Martyrum; & pluſquam Martyr. In triſtitia, & agonia, apparet Chriſto *Angelus confortans eum.* Luc.22.43. non verò Crucifixo: ideo Divina ſapientia judicavit; magis eſſe neceſſarium Angelum confortantem, dum dolores animi patiebatur. Sylveira addit.Evang.hic q.4.

Audivi vocem de cælo, tamquam vocem aquarum multarum, & tamquam vocem tonitrui magni; & vocem, quam audivi, ſicut cytharœdorum cytharizantium in cytharis ſuis. Apoc. 14. 2. Eamdem vocem, & tonitrui, & cytharæ, ſimilem vocat. Rupertus hic: in tonitruo terroris aſperitas; in cytharis verò ſonantibus, delectationis eſt ſuavitas. Honeſtus dolor nequit à gaudio ſeparari. Cytharizabant, & cantabant, id eſt, ſemetipſos affligebant, & gloriam DEI reſonabant. Primò vox tonitrui, deinde cytharæ melos: quia de dolore oritur gaudium. S. Aug. l. de catechiſ. rudib. citò ſenties, dulciores eſſe juſtitiæ fructus, quàm iniquitatis; & veriùs, atque jucundius gaudere hominem de bona conſcientia inter moleſtias; quàm de mala inter delicias. Naxera in Ioſ.1.§.26.

Quaquaverſum ſe verterit anima hominis ad dolores figitur. præ-

Digitized by Google

præterquam in te? tametſi figitur in pulchris extra te, & extra ſe: quę tamen nulla eſſent, niſi eſſent abs te: quę oriuntur, & occidunt; & oriendo, quaſi eſſe incipiunt, & creſcunt, ut perficiantur; & perfecta ſeneſcunt, & pereunt. Etenim omnia ſeneſcunt, & omnia intereunt. Ergo cùm oriuntur, & tendunt eſſe; quò magis celeriter creſcunt, ut ſint; eò magis feſtinant, ut non ſint. S. Auguſtinus l. 4. Confeſſ. c. 10.

Dolor nimius non deliberat, nec verecundatur: non conſulit rationem, non metuit dignitatis damnum; legi non obtemperat, judicio non acquieſcit; modum ignorat, & ordinem. S. Bernardus ep. 1.

Tempore dediſcuntur univerſa: nihil humano pectori ſic inhæret, ut tempore non evaneſcat. Tempore mater mœroris obliviſcitur, quæ in morte unici filii ſui ſolatia non admiſit. Hildebertus ep. 29.

Dolor ſpeciem ignis gerit: quia, dum plus tegitur, plus igneſcit. Bleſenſis ep. 49.

T I T U L U S XVII.

D O M I N U S.

§. I.

Sit miſericors, clemens, benignus.

E*Miſit eum Deus de paradiſo voluptatis*. Gen. 3. 23. Decies ſacra pagina Deum Domini titulo commendat, dum hominem creat, tellurem floribus veſtit, mare piſcibus fœcundat &c. at hic ſolùm DEUM. Ita enim legit Lipoman. quia illum ſcilicet ad ſpinas, & tribulos damnat. Alvarez Illuſtr. 3.

Recordatus quoque Dominus Rachelis. Gen. 30. 22. Afflictæ ſuccurrit, & tunc vocatur Dominus. Alvarez hic Illuſtr. 3.

Dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat, quid habeat in domo ſua. Gen. 39. 8. Dominum vocat, dum beneficum, & liberalem experitur. Poſtea incarceratus ait: *hic innocens in lacum miſſus ſum*. Non ait: à Domino miſſus ſum. Id. ib.

Domine, nè in furore tuo arguas me. Pſ. 6. 1. S. Gregorius hìc: Vides, quàm bonum principium, quàm affectuoſum, quàm gratiæ plenum! In eo enim, quòd Dominum vocat, quod ſui jure miſereri deberet, oſtendit. Dominorum enim eſt, ſervos alere, non negligere. Pinna in Eccl. Ethnl. 116.

Duo hæc audivi: quia poteſtas DEI eſt; & tibi Domine miſericordia. Pſ. 61. 12. Non vocat Dominum ea poteſtate, ſed miſericordia. Alvarez in Eccl. Illuſtr. 3.

Faciens miſericordias Dominus. Pſ. 102. 6. Interroganti tibi, quid ſit Dominus? reſpondes, *faciens miſericordias, & judicium omnibus injuriam patientibus*: quapropter abundè deſignatus eſt Dominus Deus; cùm nulli alteri poſſit convenire, quod dictum eſt. Caſſiodorus hic.

Etiam Domine. Matth. 15. 27. Canem vocaſti; cùm ſim familiæ pars, Domini fruar menſa. O fides! ò prudentia! ò chananæa pietas! S. Baſilius Seleuc. or. 20. Credit non terrenum, ſed cœleſtem Dominum: non enim Mundialis principis eſt, de minimis ſervis curam habere. Cùm dicit Dominum; tunc ille: ò mulier! magna eſt fides tua. Potens argumentum, vocare Dominum: Domini enim eſt, ſuorum miſereri. Sylveira hic.

Miſertus Dominus ſervi illius, dimiſit eum. Matth. 18. 27. Quid ſervus? *ſuffocabat eum*.

Tu quis es? Jo. 1. 19. Ego Dominus temporalis, comes, dux &c. Et quid eſt eſſe Dominum temporalem? numquid habere multam familiam, equos phaleratos, domos, & palatia, opulentam menſam, magnificas, & pretioſiſſimas, veſtes? argenteis, aureis, vaſis fulgentem abacum; & pulcherrima aulæa, periſtromata; inſuper & canum, & accipitrum omne genus? Non utique ad hoc ſunt in populo: ſed ut ſint patres, & patroni, ſubditorum, quibus præſunt: ut eos in pace, & juſtitia, regant, & defendant eos à moleſtantibus; & ſubveniant eis in neceſſitatibus ſuis. Formam Dominorum audi in beato Job ſcriptam, qui utique fuit magnus Dominus temporalis: *oculus fui cæco &c.* c. 29. 15. S. Thomas Vill. D. 3. Adv.

Exi à me, quia homo peccator ſum, Domine. Luc. 5. 8. Antea vocaverat Magiſtrum, cùm laborantibus non ſuccurreret; dum juvat, vocat Dominum. Alvarez in Gen. 30. Illuſtr. 3.

Optimo Præſidi Felici ſalutem. Actor. 23. 26. *Optime Feſte* Actor. 26. 25. Modus hic loquendi proprius eſt ad Prælatos, qui debent alios in bonitate excellere. *Optime*, dicebatur principibus, & Præſidibus. In primitiva Eccleſia ſæculares principes erant communiter valde religioſi. Dionyſius Carthuſ. in Luc 1.

Vera Dominatio eſt ipſa, quæ amore imperat, non timore: quæ per affectum ſibi, & corpora ſubdit, & corda; quæ amando non invitam, ſed voluntariam, ſibi inſtruit ſervitutem. S. Chryſoſtomus ſ. 6. de myſter. cœnæ Dom.

Erudimini, qui judicatis terram. Diſcite, ſubditorum matres vos eſſe debere, non Dominos. Studete magis amari, quàm metui. Et ſi interdum ſeveritate opus eſt, paterna ſit, non tyrannica: matres fovendo, patres verò corripiendo, exhibeatis. Manſueſcite, ponite feritatem; ſuſpendite verbera, producite ubera: pectora lacte pingueſcant, non typho turgeant. S. Bern. ſerm. 23. in Cant.

§. II.

Dominus ſit beneficus, liberalis.

S*Piritus Domini ferebatur ſuper aquas*. Gen. 1. 2. ut habetur in Hebræo. Cur modò primùm vocat Dominum? quem hactenus Deum. Vide, quid antè dixerit: *terra autem erat inanis, & vacua, & tenebræ &c.* Mox Deus illius miſertus lucem creat, quæ tenebras, & mœrorem, diſſipet. Nunc ergo vocatur Dominus. Alvarez Gen. 30 Illuſtr. 3.

Moyſi *apparuit Dominus in flamma ignis de medio rubi - & ait: ego ſum, qui ſum*. Ex. 3. 2. 14 Joſue autem 5. 14. tamquam vir præliator ſtans, & evaginatum gladium tenens: *princeps*, inquit, *ſum exercitus Domini*. Rupertus in Joſ c. 18. Principem ſe vocat, qui in Iſraelitarum auxilium præliaturus apparet. Naxera ib. §. 28.

Quis eſt Dominus, ut audiam vocem ejus? - neſcio Dominum. Ex. 5. 2. ait Pharao. Poſtea verò Ex. 14. 25. *fugiamus Iſraelem! Dominus enim pugnat pro eis contra nos*. Quia Iſraelem propugnat Deus, Dominum agnovit. Naxera in Joſ. c. §. 28.

Adorate Dominum in atrio ſancto ejus. Pſ. 28. 2. Felices, qui Deo ſerviunt! nam in ipſo limine ſervitutis obvium habent Deum ſuum. Quàm verò Deo diſſimiles principes eſſent; quos vix reperias, poſtquam interiorum cubiculorum alpes congeminatas tranſmiſeris. Feliciùs ſanè regna adminiſtrarentur, & diœceſes, ſi in atrio principes, vel præſul, colerentur. Certè Salomon non procul ab atrio jus dicebat, quem convenire potuerunt facilè duæ fœminæ jurgantes. 3. Reg. 3. 16. Oliva l. 12. Strom hic.

Quomodo dilexi legem tuam Domine. Pſ. 118. 97. Dicitur Dominus, quaſi dans munus; & ideo dilectus. S. Bonavent. hic.

Homo peregrè proficiſcens. Matth. 25. 14. Cur initio parabolæ vocatur *homo*, poſtea *Dominus* v. 19. in primo diſtribuit homo bona, non tranſlato Domino: ſecundo loco dona in ſervos confert: *ſuper multa te conſtituam*. v. 21. Sylveira hic q. 3.

Dominus tecum. Luc. 1. 28. Cur non, Deus tecum? Deus dicit naturam increatam, quæ eſt ubique; Dominus verò dicit reſpectum ad ſervos: quia non ſolùm ut Deus ibi erat, ſicut ubique per eſſentiam, & potentiam; ſed etiam ut Dominus; cùm Domini ſplendor maximè eluceat, dum ſuis præſens adeſt, fovendo, & tuendo. Sylveira hic q. 27.

Exi à me Domine. Luc 5. 8. Uſque modò præceptorem dixerat v. 5. quando eum concionantem vocavit: cùm beneficia largientem videt, Dominum vocat. Id. hic.

Quam cùm vidiſſet Dominus. Luc. 7. 13. Frequentiùs Lucas, quàm cœteri Evangeliſtæ, Chriſtum vocat Dominum, in iis præcipuè locis, in quibus humanitatis officia recenſet: ut ejus divinam majeſtatem oſtendens, ſimul inſinuet bonitatem, & clementiam. Stella hic.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc. 14. 16. Qui nobiliſſimos civium vocat ad cœnam, homo dicitur. Cùm mendicis cœnaculum repleſſet, Domini mox titulo honoratur: *Exi cito, & pauperes - & ait ſervus: Domine, factum eſt ut imperaſti*. v. 22. O. iv. l. 1. Strom. §. Natus eſt nobis hodie Salvator.

Dicit ei mulier: Domine, neque in quo haurias habes. Jo. 4. 11. Chriſti doctrina jam proficiebat, ut notant Chryſoſt. Euthym. Theophyl. & Beda: & quem antea Judæum dixerat, jam Dominum vocat. Nam dixerat - *& dediſſet tibi aquam vivam*; v. 10. quia vidit liberalem. Sylveira hic.

Domine, hominem non habeo. Jo. 5. 7. Cùm aliquid ſperaret ab eo accipere, Dominum vocat. Hugo Card. Tanta devotione captus eſt ad benignitatem ſermonis Chriſti: ſtatim enim eum honorans, Dominum dicit: Sylveira hic.

Domine, ſemper da nobis panem hunc. Jo. 6. 34. Frequentiùs Judæi Chriſtum Rabbi, Magiſtrum, vocarunt; hic autem Dominum: ut ſic facilè eum inducerent, ad dandum iis panem cœleſtem, quem petebant. Sic & Samaritana, cùm aquæ vivæ excellentias audiret, dicit; *Domine, da mihi hanc aquam*. Sylveira hic quæſt. 11.

Dominus meus! & Deus meus! Jo. 20. 28. Ubi ſuavitatem carnis Chriſti attigit, ſtatim ſupereminentis regis, ac Domini delicias guſtavit, & ſenſit. Id. ib.

§. III.

Dominus poteſtate utatur in bonum ſubditorum.

P*Ro ſalute veſtra miſit me Deus ante vos in Ægyptum*. Geneſ.45. 5.Dicebat Joſeph.

Nè putes, quod animam tuam tantùm liberes. Eſth.4.13. dicebat Mardochæus ad Eſther.

Domine, ſi vis, potes me mundare. Matth.8.2. In divitibus, & potentibus hujus ſæculi, plerumque poteſtas, & voluntas, quoad bonum, & malum. Diez D.3.Epiph.

Data eſt mihi omnis poteſtas. Euntes ergo docete &c. Matth. 28. 18. Novarinus: quis verborum nexus, quæ conſecutio iſta eſt? *data eſt mihi omnis poteſtas, ergo docete omnes gentes*. Injuriarum memor dixiſſet: poteſtas mihi data eſt; ergo pœnas luent, qui in me ſævierunt. Non dixit hoc: injuriarum oblitus quærit omnium ſalutem. Didacus Niſſenus in Phœnice l.7.c.6.

Nam etſi ampliùs aliquid gloriatus fuero de poteſtate noſtra, quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in deſtructionem; non erubeſcam. 2.Cor.10.8. S.Chryſ.hom.22. hic: ergo ad hoc poteſtatem accipimus, ut ædificemus.

Vide tit. Poteſtas.

§. IV.

Vitia malorum Dominorum.

Num. I.

Volens ſibi Deum conformem;

N*Emroth robuſtiſſimus venator coram Domino*. Gen.10.9. Dabat operam venationi robuſtiſſimus homo; non ſolùm delicias quærens venando, ſed inſuper volens ad delicias ſuas oculos Dei trahere. Sic explico illud: *coram Domino*: quaſi vellet gratum ſibi aſſidere Deum, & arridere; dum ſuas voluptates ſectatur. S.Ambr.l.de Noe & arca c.34. qui terrenas diligit voluptates, eas ſequitur; & putat, his ſe poſſe ad Dei gratiam pervenire; & regnum cœlorum hujuſmodi erroribus deferendum. Vellent Mundiales, Deum gaudere his rebus, quibus ipſi gaudent. Sic fingebat regem Mundialem ſomnium Nabuchodonoſor: Baeza t.2.l.6.c.6.

Ecce arbor in medio terræ, & altitudo eius nimia. Dan.4.7. *Proceritas eius contingens cœlum*. Quid cum cœlo habebat regia hæc arbor? ſufficeret, quòd in medio terræ eſſet, pulchritudo foliorum, copia fructuum. Sanè nihil reliqua omnia ad regium faſtum eſſent, niſi & cœlum ipſum, & Deus, ipſi arbori appropinquaret, ac ejus deliciis, & gloriæ applauderet. Baeza t.2.l.6.c.6.§.5.

Rogabat eum quidam de Phariſæis, ut manducaret cum illo. Luc. 7.36. Hic adumbratur mundialium principum vanitas, qua ſe fallunt; non ipſi ad Deum relictis ſuis ire cupientes; ſed Deum ad ſe vocantes, ut Deus eorum aſſideat menſis; eorum conformetur affectibus, & voluptatibus. Id.ib.

Num. II.

Varia de malis Dominis.

Potentes potenter tormenta patientur. Sap.6.7. Nam quantò magis aliquid ſuo contrario reſiſtit, eò poſtea, ſi ſuperetur, operatio contrarii ſui, quod vicit, eſt efficacior. Magis reſiſtit ignis ferro, quàm ligno; ſed cùm ignis vincat utrumque intenſior eſt calor ferri, quàm ligni. Stella p.3.c.99.

Cuius veſtrum aſinus &c. Luc.14.5. Perverſis, & excœcatis illis Legiſperitis & Phariſæis, jam multi Domini ſunt ſimiles: quia, ſi viderint pecoribus ſuis aliquid adverſitatis contingere, mox ſuccurrunt; ſed ſi viderint proximos ſuos aut ſubditos, ſpiritualiter lædi, atque occidi, ſcilicet peccare mortaliter, tacent, diſſimulant, non curant, nec dolent. Dionyſius Carthuſ.hic.

Servus eſt conditione, gratia tamen frater eſt. Etenim ſimiliter Chriſtum induit; iiſdem participat ſacramentis; eodem, quo & tu, Deo Patre; cur te non utatur ut fratre? Sunt enim plerique, qui de venatibus redeuntes, magis canum, quàm ſervorum, curam gerunt; & faciunt eos vel juxta ſe recumbere, vel dormire; quotidianum illis cibum ſui præſentia miniſtrantes: qui, utrùm ſervi eorum fame moriantur, ignorant: &, quod eſt gravius, niſi diligenter his præparatum fuerit; pro cane ſervus affligitur. Vides enim in nonnullorum domibus nitidos, & craſſos, canes diſcurrere; homines autem pallentes, & titubantes incedere. S.Ambr.ſ.33. in tempore jejunii non luxuriandum eſſe.

TITULUS XVIII.

DOMUS.

Materialis, & moralis.

Æ*Dificavit quoque domum ſaltus Libani*. 3. Reg. 7. 2. Erat hæc domus ad amœnitatem, & recreationem, comparata. Sed cur dicitur ſaltus ſeu ſylva libani? Reſp. 1. quia in loco ſylvoſo montis Sion, ac inſtar Libani arboribus, & viridariis, cincta. 2. quia conſtructa erat ex lignis libani. 3. quia ſuis nemoribus, amœnitate, viriditate, umbra, ſpeciem Libani repræſentabat. 4. quia multitudine columnarum cedrinarum cedros Libani imitabatur, ita Theodoretus. 5. quia ex ea proſpici poterat Libanus; ejuſque aura tempore æſtivo captari, ita Arias. Unde Joſephus, & Chald. eam vocant *domum refrigerii*. Sita erat in Jeruſalem, & in monte Sion. Cornelius hìc.

Cornelii domum, Act.10.48. converſam eſſe in Eccleſiam, eamque adhuc ſuo tempore extitiſſe, docet Sanctus Hieronymus ep.27.

Sit domus Chriſtiani hominis immunis à choro diaboli: ſit planè humana, hoſpitalis; orationibus ſanctificetur aſſiduis; pſalmis, hymnis, canticiſque ſpiritualibus frequentetur. S. Gaudentius tr.8. de lect. Evangelii.

Marcianus domuncula ſe incluſit, in qua ſtans rectus non ſtare, nec recumbens pedes extendere, poterat. B.Theodoretus hiſtor.PP.

Sic habita; ut potiùs laudetur Dominus, quàm domus. S.Martinus Bracar. in Maximis de moribus.

Communiter dicitur: tria ſunt, quæ expellunt hominem de domo: fumus, ſtillicidium, & mala uxor. Unde verſus: ſunt tria damna domus: imber, mala fœmina, fumus. Hugo Card. in Prov.c.19.

Cardinalis Dominicus de la Rovere domui ſuæ hos verſus inſcribi fecit:

Stet domus hæc, donec fluctus formica marinos
Ebibat; & totum teſtudo perambulet orbem.

Paulus Aringi de Roma nova, & vetere.

Anguſta eſt mihi domus animæ meæ, quouſque venias ad eam, & dilatetur à te. Sanct. Auguſt. Manuali c.5. Oſtendit Jeſus eis. Jo.1.37.38. Ubi maneret, venerunt & fuerunt cum illo. Quàm beatam diem duxerunt! quàm beatam noctem! Ædificemus & noſmetipſi in corde noſtro, & faciamus domum; quò veniat ille, & doceat nos. S.Auguſt.tr.7.in Joan.

TITULUS XIX.

DONA.

§. I.

Dona Divina omnia magna;

E*T hymno dicto*. Matth. 26. 30. Omne minimum magnum eſt, ſi æſtimatur magnitudo donantis, & alta mente conſideratur dignatio largiendi. Minimum æquatur magnis muneribus, ſi donatur à procere; multò magis ſi dantur ab omnium authore regnorum. Nihil poteſt dici parvum, aut modicum, quod datur à Deo: hinc eſt, quòd omnia nos ad gratiarum actionem invitent. Sim.de Caſſ.l.13.c.7.

Rogabat illum quidam de Phariſæis, & ingreſſus diſcubuit. Luc. 7.36. Nota: *rogabat*, eſt præteritum imperfectum; *diſcubuit* verò, præteritum perfectum: noſtra enim obſequia ſemper imperfecta; dona autem Chriſti plena, & perfecta. Sylv.hic cap.15.

Sæpenumerò magnum Dei donum eſt, non multa dona à Deo accipere, Bloſius ep.ad amicum.

§. II.

Non omnibus omnia.

Ex Veteri.

L*Ia lippis oculis, Rachel decora facie*. Gen.29. 17. Nota quomodo Deus dona ſua diſtribuat: omnibus quidem dat aliqua; ſed nulli omnia: ſic Rachel dedit pulchritudinem, ſed non fœcunditatem; hanc Liæ, ſed non pulchritudinem.

Corn.

Digitized by Google

Corn. hic. S. Greg mor. l. 6. cap. 18. Rachel pulchra, ſed ſterilis; Lia autem lippa, ſed fœcunda: quia nimirum mens, cùm contemplando otia appetit, plus videt; ſed minùs Deo filios generat: cùm verò ad laborem prædicationis ſe dirigit, minùs videt; ſed ampliùs parit. Rachel, quæ antè ſibi felix videbatur, ut ſororem deſpiceret, per ſterilitatem depreſſa eſt; ut ſe miſeram cognoſceret: & Lia, quæ omnibus contemptibilis videbatur, ex fœcunditatis abundantia ſibi poſtea felix viſa eſt. Did. Niſſ. Dom. 3. adv. § 4.

Moyſi datur virga prodigiorum effectrix, ſed impeditior lingua. Ex. 4. 17. *Aaron frater tuus Levites, ſcio, quòd eloquens ſit.* Ex 4. 14. Conſummata in neutro perfectio eſt: Moyſes mutuatur à fratre vocem, & mutuat virgam. Aaron accipit virgam, & commodat fratri loquelam. Neuter ſuperbus, quia altero ſe indigere conſpicit: neuter animò cadit, quia & laude aliqua præcellere videt. Imò in iſto ſermone hoc ſpectes: Deus enim Moyſi inſpirat, quæ ad regem perferenda: Aaron, à Moyſe accipit, depromit. *Ipſe loquetur pro te ad populum, & erit os tuum.* v. 16. Naxera in Joſ. 14. §. 5.

Erit os tuum. ib. Diſce, quàm bona ſocietas: cùm enim omnis homo defectum habeat; alter ſupplet alterius: quia in adjutorium mutuum homo creatus eſt: Moyſes ab Aaron eloquentiam; Aaron à Moyſe ſapientiam accipit. Corn. hic.

Dederat Moyſes duabus tribus, & dimidiæ, trans Jordanem poſſeſſionem, reliquis novem, & dimidiæ, Joſue. Joſ. 13. 17. Moyſes primæ diviſionis ſortitur gloriam; Joſue laudem obtinet amplioris. Invicem ſe uterque excedit: ille hunc tempore, hic illum amplitudine. Naxera hic §. 5.

Dum Goliath Iſraelitas provocaret 1. Reg. 17. 8. Cur non Jonathas, qui percuſſerat Philiſthæos 1. Reg. 13. 3. ad certamen ſe obtulit? Abulenſis hic: fortè Jonathas aggreſſus fuiſſet Goliath ſingulari pugna; niſi Dominus repreſſiſſet ejus animoſitatem. Ut exaltavit David, contulit ei hanc animoſitatem: neque enim uni ſoli victorias omnes impertiri voluit.

Similitudo autem vultus eorum &c. Ezech. 1. 10. In Ezechielis curru aliud animal ſimile leoni, aliud aquilæ, aliud bovi, aliud homini. 1. Cor. 7. 7. *alius quidem ſic, alius verò ſic.* Non omnes ad currum aquilæ ſunt. Unus currum trahet volando, alias arando. Bos factus ad laborem, aquila ad volatum. Leo, ſi rugit, currit, homo, ſi imperet, trahit. Martha epulum parat, & placet; Magdalena plorat, ut placet Chriſtum. Oliva l. 4. Strom. § Domine, quid me vis facere?

Audivi vocem alarum animalium percutientium alteram ad alteram. Ezech 3. 13. Quid eſt ergo, quòd hæc pennata animalia viciſſim alas, alteram ad alteram feriunt? niſi quòd omnes ſancti ſe invicem ſuis virtutibus tangunt, & ſeſe ad profectum excitant, ex conſideratione virtutis alienæ. Non enim uni dantur omnia, nè in ſuperbiam elatus cadat; ſed huic datur, quod tibi non datur; & tibi datur, quod alteri denegatur: ut dum iſte conſiderat bonum, quod habes, & ipſe non habet, te ſibi in cogitatione præferat: & rurſum, dum tu habere illum conſpicis, quod ipſe non habes; te illi in tua cogitatione poſtponas. -- Hoc itaque omnipotens Deus agit in cordibus hominum, quod facit in regione terrarum. Poterat enim unicuique regioni fructus omnes tribuere: ſed, ſi unaquælibet regio alterius regionibus fructibus non indigeret, communionem cum altera non habuiſſet. Unde fit, ut huic vini, alii verò olei abundantiam tribuat; hanc multitudine pecudum, illam verò ubertate abundare faciat frugum: ut, cùm illa defert, quod iſta non habet; & iſta reddit, quod illa non detulit; per communionem gratiæ, ſibi ſimul etiam diviſæ terræ, conjuncti ſint. Sicut ergo terrarum, ita ſunt mentes Sanctorum. Sanctus Gregorius hic.

Ex Novo:

Diviſit Chriſtus panes illos. Matth. 14. 19. Poterat ſingulos ſingulis dare: ſed voluit oſtendere, quam rationem ſervet in donorum ſuorum diſtributione erga juſtos ſuos. Non enim eis integros panes dare ſolet, ſed fragmenta, alia aliis. Diez Dom. 4. Quadr. *Diſtribuit diſcumbentibus.* Jo. 6. 11. O liberaliſſime Domine! ut quid panes confringis? numquid non potes ſingulis integros panes dare? Poſſum hoc facere: ſed volo homines erudiri; quòd, quamdiu in hoc Sæculo vivunt, panem integrum ſperare non debent. Etenim in hac vita omnia diviſa, & confracta, tribuuntur; etſi homines integrum panem exquirant, numquam illum invenient. Eſt aliquis nobilis, dives &c. ſed Xantippen in domo habet. Alius probæ frugis uxorem habet, ſed deſunt liberi, quos optat. Diez D. 4 Quadr.

Uni dedit quinque talenta, alii autem duo. Matth. 25. 15. Durum, imparem eſſe conſervo, talentis pluribus ab alio locupletè, vix uno inſtrui. Verùm cùm audias, tuis fuiſſe viribus adæquata talenta, gaudere debes, non angi. Ergo te dilexit Dominus, cùm non ditavit: oppreſſiſſet enim vires, ſi dona cumulaſſet. Oliva l. 6. Strom. §. hic.

Ego vox clamantis in deſerto. Joan. 1. 23. Cùm utrumque Joannem chariſſimum haberet Chriſtus; Baptiſtæ tamen clamandi gratiam potiſſimum conceſſit; Evangeliſtæ autem ſcribendi gloriam reſervavit; ut nemo ſe omnibus donis locupletatum præſidat. Did. Niſſ. D. 3. adv. §. 4.

Dixit Diſcipulus ille, quem diligebat Jeſus, Petro, Dominus eſt. Joan. 21. 7. Petrus amore fervidus fluctibus ſe commendat; Joannes aquilino intuitu, Petrus affectu excellebat; Petrus pedibus, Joannes oculis glorioſus: habuit uterque, quod reprimeret gloriæ, Petrus caliginem, Ioannes tarditatem. Naxera in Joſ. 13. cap. 14. §. 5.

Dividens ſingulis, prout vult, ait S. Paulus 1. Cor. 12. 11.

Data ſunt illis ſeptem tubæ. Apoc. 8. 2. Non omnes tubæ dantur uni angelo, ſed quivis ſuam accipit. Quivis Prædicator contentus ſit ſuo talento, & inflet tubam ſuam, non alienam. Sylveira hic.

Ex Patribus.

Non uni dantur omnia, nè in ſuperbiam elatus incidat: Forſan idipſum Lucifero ruinæ fuit; quod omnis lapis pretioſus eſſet operimentum ejus. S. Greg. M. hom. 14. in Ezech.

In diviſione donorum diverſi percipiunt diverſa munera; non tamen conceduntur uni omnia: ut ſit pro humilitatis ſtudio, quod alter admiretur in altero. S. Iſidorus l. 2. c. 5.

§. III.

Dona dantur in bonum proximorum.

I*Nfirmos curate &c.* Matth. 10. 8. Uſus gratiæ debet eſſe liberalis in proximum; *gratis accepiſtis, gratis date*, ait Dominus hic. S. Bonaventura ſ. 2. de ingreſſu ad ſapientiam.

Alii datur ſermo ſapientiæ &c. 1. Cor. 12. 8. Quia ſapientia, & ſcientia, à DEO nobis ſic donatur, ut in alios derivetur. Sanct. Bernardus ſ. 13. in parvis: Cœtera chariſmata dantur nobis ad aliorum utilitatem: Unde Apoſtolus, cum de diſtributione donorum loqueretur, non ait ſimpliciter, alii datur ſapientia, alii ſcientia; ſed addidit dicens: *ſermo ſapientiæ, ſermo ſcientiæ*: Ut oſtenderet, quòd hujuſmodi dona dentur propter alios, ut alii ædificentur. Sylveira in Apoc. 10.

Ad hoc Deus dat aliquibus ſpecialia dona, ut ipſi effundant illa in utilitatem aliorum: non enim dat lumen ſoli, ut ſibi ſoli luceat, ſed ut toti Mundo. Sanct. Thomas in ep. 2. Corinth.

§. IV.

Dona DEI ſunt ſtabilia, & continua.

D*Ate nobis de oleo veſtro.* Matth. 25. 8. Virgines fatuæ habent parva vaſcula, nec oleo replentur; ſed etiam in parvis deficit. Eliſæus, ut benefaceret mulieri juſſit 4. Reg. 4. 3. *vade, pete ab omnibus vicinis vaſa vacua, non pauca.* Et oleum ſuperabundat, vaſa deficiunt. Virgines habent oleum Mundi, vidua oleum Dei. Oleum Mundi etiam in parva vaſa parcè datur, ut excedant noſtram capacitatem. Hugo Victor. l. 1. miſcell. c. 51. habet oleum Deus, habet oleum & Mundus: ad oleum Dei vaſa deficiunt; oleum Mundi in vaſis deficit: oleum Dei, dulcedo æternorum; oleum Mundi delectatio præſentium; illa ſufficit, iſta deficit. Sylveira in Jo. 3. q. 37.

Omnis, qui bibit ex aqua hac, ſitiet iterum &c. Ioan. 4. 13. Cur hæc aqua Chriſti extinguit ſitim in æternum, cùm angelus dederit Eliæ potum ſolùm ad quadraginta dies? 3. Reg. 19. 7. 8. Aqua Chriſti eſt donum è manu Domini veniens. At aqua diſtributa manu miniſtri, etiam angeli, in occaſione deficit, & non tollit ſitim. Id. ib. q. 22.

Dabo tibi coronam vitæ. Apoc. 2. 10. Cur non addit æternæ? cùm revera ita ſit. Sed hoc ſubintelligitur: quia cùm hæc corona detur à Deo, certùm eſt, quòd ſit æterna; talia enim ſunt dona Dei. Sylveira hic.

§. V.

Dona Dei ad omnes ſe extendunt.

E*Cce ego pluam vobis panes de cœlo.* Ex. 16. 4. & Pſalm. 77. 24. Sap. 16. Cùm multa mirabilia facta ſint in Ægypto per

manum Moyſis, & eius virgam, Ex.7. &c. cur non etiam in manna adeſt manus Moyſis? Deus per illum utrumque præſtare; ſed veſcetur per manum Moyſis Ægyptus. Dum verò manna, ſupremi Regis donum, è cœlo cadit, ipſe Dominus det, & pluat; nulla hic ſit manus miniſtri, ut nullus eſuriat, ſed omnibus abundet. Caſſiodorus l.12. var.11. dona regum nulla debent pollutione fuſcari; ſed, ſicut ab ipſo exeunt copioſa, ita debent ad cives pervenire: mutant enim quamlibet largitatem miniſtrorum manus. Sylveira in Jo.4.q.22.

Multi in nativitate eius gaudebunt. Luc.1.14. Quare multi, & non omnes? Beda hic: notandum, quòd nato Præcurſore multi gaudebunt; nato autem Domino annuntiat Angelus *gaudium magnum, quod erit omni populo*. Luc. 2. 10. Quia videlicet hic ſalutem multis prædicare; ille omnibus, qui velint, venit donare. Hoc diſcrimen inter ſalutem, & bonum, datum à Deo, & homine; quod enim eſt à Deo largitore, ad omnes ſe extendit; quòd verò ab homine, ad paucos. Sicut etiam dixit Angelus Zachariæ: *uxor tua Eliſabeth pariet tibi filium*; at B. Virg. *ecce concipies in utero, & paries filium*. Sed cur, ſicut Zachariæ, non eſt appoſitum tibi? Sanctus Chryſologus ſerm. 142. *quia ſanctum vocabitur Filius Dei*: qui Filius Dei eſt, omnibus naſcitur; Filius verò hominis tantùm particularibus, ſcilicet tibi. Sylveira in Luc. 1. quæſt.19.

Regnabit in domo Jacob. Luc. 1. 32. Quare non dicitur in domo Abraham, Iſaac? In domo Abraham duo ſunt nati filii; unus tantùm; ſcilicet promiſſionis, obtinuit benedictionem. In domo Iſaac duos peperit Rebecca; unus tantùm aſſecutus eſt benedictionem. At in domo Jacob duodecim progeniti filii; & omnes propriis benedictionibus ditati ſunt à patre Gen.49.1. &c. In hac ergo domo præfigurabatur regnum Chriſti; cujus dona non unus, vel alter poſſidet, ſed ad omnes ſe extendit. Sylveira hic q.40.

§. VI.

Dona divina, & humana, vocantur benedictiones.

S*Uſcipe Benedictionem*. Gen. 33. 11. *Benedixit Dominus domui Ægyptii*. Gen. 39. 5. *Suſcipe benedictionem hanc*. 1. Reg. 25. 27. *Obſecro; ut accipias benedictionem*. 4. Reg. 5. 15. *Dominus benedixit noviſſimis Job magis, quàm principio eius*. Job 42. 12.

Benedicta tu in mulieribus. Luc.1.28. Hebr. *Berucah*; quod donum & beneficium ſignificat. q. d. maximis à Deo inter omnes beneficiis ornata. Benedictionem enim ſignificare beneficium patet 1. Reg. 25. 27. Ubi Abigail dona quædam offerens David ait: *ſuſcipe benedictionem hanc*. Et Naaman 4. Reg. 5. 15. cùm à lepra curatus quædam Eliſæus daret; *obſecro*, inquit, *ut accipias benedictionem à ſervo tuo*. Diez conc.2.de Incarnat.div.

E.

TITULUS I.

EBRIETAS.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

E*Ris ſicut dormiens in medio mari*. Prov. 23. 34. 1. Sicut dormiens in navi jactatur ventorum flatibus, ac maris æſtibus, & fluctibus; & nunc ad ſidera videtur aſcendere nunc in abyſſum deſcendere; ſic æſtibus phantaſmatum & cupiditatum, ſurſum, & deorſum, jactatur ebrius. 2. Sicut nauclerus dormiens ſinit agi navim in rupes, ſcyllas, & charybdes quibus eliditur, vel circumrotatur, & mergitur: Sic ebrius in mille fortunarum, & vitæ pericula, ſinit ſe abripi. 3. Sicut dormiens in navi, ſopita ratione. non ſentit piratas, cœteraque necis diſcrimina; unde contra ea ſe munire nequit: ſic ebrius vino ſopit, mergitque rationem; qua ſopita, nequit ſe contra hoſtes, qui corpori, vel animæ, inſidiantur, tutari. Cornelius hic. Tamquam fractæ, & naufragæ naves; ita ipſius ebrietatis fluctibus fatigamur. S. Auguſt.ſ.232.de temp. Philoſtratus l.3. Priſci pingebant navim hedera coronatam: navis medió ſedentem Bacchum inter potatores, fidicines &c. nec habentem malum, nec velum, nec regimes, nec remos, nec gubernatorem. Antiqui, teſte Athenæo l. 5. gymnoſoph. maximos quoſdam ſcyphos, Thetides, id eſt, maria, vocabant. O quot in iis naufragia! Idem l.2. Domus quædam triremis dicta, quòd in ea quidam ebrii navigaſſe ſe crederent.

Omnes ebrioſi tales ſunt; quales paludes eſſe videntur. Quid enim in paludibus naſcatur, non ignorat charitas veſtra; ſerpentes, ſanguiſugæ, ranæ, vermes. S.Auguſt.ſ.231.de temp.

Quid, quæſo, ſunt ebrii? quam Gentium idola? oculos habent, & non vident; aures habent, & non audiunt &c. S.Baſilius ſerm. in ebriet.

A tempeſtate, ac procella, quàm ebrietas generare ſolet, liberati; in portum animarum noſtrarum, jejunium, inquam, pertingere contingat. S.Chryſoſt.hom.1.in Gen.

Quid aliud ebrioſi ſunt, quàm ſimulachra Gentium? oculos habent, & non cernunt; manus ſolutas habent, pedes mortuos. Iſidorus Clarius l.1.or.59.

Non tam inordinate currus à furentibus equis, excuſſo auriga, feruntur; neque navis à ſævis ventis, amiſſo gubernaculo, tam miſerè diſſipatur; quàm ebriorum animi à potus intemperantia divexantur. Id.ib.

Navis oneraria. Lem. *Nimio gravamine mergor*, Picinelli.

§. II.

Ebrietas Dæmoni comparatur.

N*E reputes ancillam tuam, quaſi unam de filiabus Belial*. 1. Reg. 16. *Belial* interpretatur, *abſque jugo*. Et notandum: quòd omnes, qui ebrietatem ſectantur, filii Belial vocentur. Sanct. Rupertus hic.

Unde Sanct. Chryſol.ſ.26. ebrietas eſt blandus dæmon. S. Baſilius hom.14.de ebriet. ebrietas eſt dæmon voluntarius. Mendoza hic Annot.8.

Verè ebrietas voluntarius eſt dæmon; & graviùs, quàm dæmon mentem obtenebrat. S.Chryſoſtomus hom. 29. in Gen. Voluntarius dæmon, & ipſa moleſtior inſania. Id.1.6. in ep.ad Eph. 5.18.

Ebrietas eſt blandus dæmon. S.Chryſol.ſ.26.

Dæmon blandus, & ſatis domeſticus, eſt ebrietas. Sim. Caſſ. 18.c.51.

§. III.

Ebrietas comparatur pecori; rationem obſcurat.

I*Rruit ſpiritus Domini in Samſon*. Indic.14.6. Quæres: an Samſonis virtus in ſolis capillis? an etiam in reliquis cæremoniis Nazareatus; ac præſertim in abſtinentia à vino, ſita fuerit? ut, ſi vinum biberet, fortitudinem amitteret; eſt ò capillum intonſum ſervaret? affirmat Abulenſis, Baſilius, &c. Ebrium inſinuat S. Ambroſ. ep.70. Sanct. Baſilius or.1. & 2. de jejunio; & Theodoretus. S.Baſilius hom 2. de jejunio: jejunium magnum illum Samſonem educavit, idque, quamdiu viro adfuit, ſingulis conflictibus milleni hoſtes proſtrati ſunt, urbium portæ ſubruptæ ſunt, leones manum illius non ſuſtinuerunt. At ſimul atque ebrietas, & ſcortatio, corripuit hominem, captus eſt ab hoſtibus, atque exoculatus. Cornelius hic.

Vinum, & ebrietas, auferunt cor. Oſeæ 4.11. id eſt, mentem, rationem, judicium; ac hominem dementant, faciuntque vecordem. Ita Theodoretus.

Fugire tenebras? Ebrietas ad tenebras pertiet. S. Auguſt.ſ.53. de diverſis in Nat.D.

Animo gravato ſunt ſupra modum ebrii multis menti offuſis. S.Chryſoſt.hom.1.ad pop.Antioch.

Com-

Digitized by Google

Commune generis noſtri oprobrium. hom. 1. ad populum.

Beſtiæ eò uſque bibunt. quouſque fert ſitis; & cupiditatem ſiſtunt neceſſitate? hic intemperantia cupiditatem tranſilit, & ratione carentibus à ratione alienior apparet. S. Chryſoſt. Orat. Contra ebriet. tom. 6.

Aqua ignem extinguit, vinum extinguit rationem: aqua maris naves? vinum vitis homines ſubmergit. Ebriorum animæ vino ſubmerſæ ſunt. S. Baſilius hom. de ebriet.

Quantò melior ebrio aſinus eſt! quantò canis præſtantior! Omnes certè animantes, quæ rationis expertes ſunt, non bibunt, ultrà quàm ſatis eſt; etiamſi mille homines cogerent, numquam biberent. Pejores igitur irrationabilibus vos eſtis, qui inebriamini. Sanct. Baſil. 16.

Ubi regnat ebrietas, ratio exulat, intellectus obtunditur, conſilia deviant, judicia ſubvertuntur. Bleſenſ. ep. 7.

Vide, quàm probroſa res ſit ebrietas! quo enim alio à ratione carentibus differs ò homo! niſi dono rationis, quam accepiſti ab eo, qui te condidit? qua etiam princeps, & Dominus, creaturæ omnis factus es. Qui verò per ebrietatem ratione ſe privat, ac prudentia, *comparatus eſt jumentis, & ſimilis factus eſt illis*. Pſ. 48. 21. Iſidorus Clarius l. 1. or. 59.

§. IV.

Ebrietas ſervilis, probroſa.

N*On multo vino ſervientes*. Tit. 2. 3. Hic ſignanter expreſſit, *non multò &c.* ſervitus enim quædam eſt, & extrema conditio, vino ſenſus hominis occupari; & non ſuum eſſe, ſed vini. Miſera ſervitus! S. Hieron. hìc.

Servitus quædam eſt, & extrema conditio, vino ſenſus hominis occupari; & non ſuum eſſe, ſed vini. Sanct. Hieron. in ep. ad Titum cap. 2.

Quos manè inſignes armis ſpectaveras, vultu minaces; eoſdem veſperi cernas etiam à puerulis rideri, ſinè ferro vulneratos, ſinè pugna interfectos, ſinè hoſte turbatos; ſinè ſenectute tremulos, in ipſo juventutis flore. S. Ambr. l. de Eleemoſ. & jejun. cap. 13.

Quiſquis in temulentia totos agit dies, quiſquis in deliciis, & ingurgitatione; ſub diaboli tyrannidem redactus eſt. S. Chryſoſt. conc. 1. de Lazaro.

Bacchus juvenis pingitur: quia numquam ebrietas matura eſt. Ideo etiam nudus; quòd omnia ebrioſus intervertendo, diſſipando, nudus, id eſt, pauper, remaneat; aut mentis ſecreta nudet. Fulgentius l. 2. Mytolog.

§. V.

Ebrietas origo multorum vitiorum.

Q*Uod tibi nomen eſt? & dicit ei: legio*. Marci 5. 9. *quia multi ſumus*. Idem de ſe dixerit ebrietas, mihi nomen eſt legio; innumeros mecum traho comites; omne vitiorum agmen me unam comitatur. S. Ambroſ. l. 1. de Iſaac & anima c. 5. diverſa ſingulis peccatoribus mala eveniunt; temulentis omnia. Drexelius Tob. c. 4. §. 3.

Sobrietas omnium virtutum mater eſt, ſicut è contrario ebrietas omnium vitiorum. Origenes hom. 7. in Levit.

Quemadmodum Scylla, & Hydra, apud Poetas; ſic & ebrietas multis capitibus armatur: hinc enim fornicatio, hinc ira, mollities, hinc turpes amores oriuntur. S. Chryſoſt. hom. 71. c. 22. in Matth.

Ebrietas cædis mater, parens litium, furoris genitrix. Hanc qui habet, ſe non habet; hanc qui habet, homo non eſt; hanc qui habet, non peccatum facit, ſed eſt ipſe peccatum. Ebrietas eſt venenum dulce, rabies voluntaria, illecebra honeſtatis. S. Chryſologus ſ. 26.

Ebrietas peſtilentiſſimus humani generis hoſtis. Iſidorus Clarius l. 1. or. 59.

§. VI.

Ebrietas libidinis mater.

D*Ominus pluit ſuper Sodomam*. Gen. 19. 24. Audite; ebrietas quid agit. Audite, & cavete vos, quibus iſtud malum non in crimine, ſed in uſu, eſt. Ebrietas decipit, quem Sodoma non decepit. Utitur ille flammis mulierum, quem ſulphurea flamma non uſſit. Origenes hom. 5. de Loth.

Mulier habens poculum aureum in manu ſua. Apoc. 17. 4. Mulier illa, non facibus, non jaculis, ſed patera, imperia corrumpit; *habens poculum in manu ſua*, mater fornicationum. Mergendis Ægyptiis toto mari rubro opus fuit; in uno Babylonis calice rationes omnes naufragantur. Oliva D. 4. Quadr.

Duo iſta dæmonia conſpirata, & conjurata, inter ſe ſunt, ebrietatis, & libidinis. Tertull. l. de Spectac. c. 3.

Paſcitur libido conviviis, nutritur deliciis, vino accenditur, ebrietate flammatur. Graviora ſunt his fomenta verborum, quę vino quodam Sodomitanæ vitis mentem inebriant. S. Ambr. l. 1. de pœnit. c. 14.

§. VII.

Motiva varia Ebrietatem vitandi.

C*Ur Hebræis*, in ſolitudine vagantibus, non vini potus, ſed aquæ, à Deo miniſtratus? Reſp. Clemens Alex. l. 2. pædag. cap. 2. oportebat eos, utpote errantes, eſſe maximè ſobrios. q. d. oportebat, nè curantes corpore, animo pariter errarent. Mendoza in 1. Reg. 1. v. 16.

Frangit audacter Moyſes tabulas. Ex. 32. 19. Sciebat enim Dei ſermonem non poſſe audire temulentos. Id. ibid. Moyſes 40. diebus jejunus cum Domino loquitur: populus ſatur idola fabricatur: ille vacuo ventre accipit Legem ſcriptam digito Dei; iſte manducans, & bibens, conſurgenſque ludere, aurum conflat in vitulum; & Ægyptium bovem præfert Domini majeſtati. Sanct. Hier. l. 2. contra Jovinianum.

Sicut regulus venena diffundet. Prov. 23. 32. Ælianus, Solinus, & alii tradunt: veneni baſiliſci remedium eſſe ſpeculum: hoc enim illi objecto halitus ejus venenatos reverberari, & in baſiliſcum retorqueri, ipſumque enecare. Ita remedium ebrietatis eſt; ſi quis inconditos, & fœdos tum ſuos, tum aliorum, mores, velut in ſpeculo, intueatur. Ità Lacones pueris oſtendebant ſervos temulentos; ut eorum geſtus inconditos videntes, odio haberent ebrietatem. Cornelius hìc.

Ebrioſo Deus in viſione oſtendit, quòd à diabolo ad pœnas duceretur; & Magiſtro dæmoniorum quærenti, ubi eum inveniſſet? reſpondit: in ebrietate. Cui Magiſter: portes eum huc, ut bibat ſatis: & infundebant ei in os ejus picem, & ſulphur, dicentes: ſitiſti; bibe. Hoc viſo tertius ab ebrietate deinceps abſtinuit. Ebrioſus, in morte à Sacerdote ad confeſſionem monitus, nihil aliud reſpondit, quàm: bona cereviſia! cereviſia bona! Cumque alii de Sacerdote præſente mentionem facerent, ſolùm dicebat: fertne mihi Sacerdos bonum hauſtum. Summa Prædic. Ebrietas.

Ex Patribus, & aliis.

Quia lingua impedita micat velut igneis oculis, & pedibus vacillat impos ſenſuum, venenum recipit lethiferum. S. Juſtinus M. ep. ad Zenam, & Serenum, fratres.

Bibamus, inquiunt, pro ſalute Imperatorum; & qui non biberit, ſit reus indevotionis. O ſtultitiam hominum! qui ebrietatem ſacrificium putant. Sanct. Ambroſ. l. de Eleem. & jejun. cap. 17.

Quid ebrietate miſerabilius? mortuus eſt animatus, ebrius; morbus veniam non habens, ruina excuſatione carens, commune generis noſtri opprobrium. Sanct. Chryſoſt. hom. 1. ad pop. Antioch.

Ebrietas, & luxuria, ſtantem everterunt civitatem Niniven. Id. hom. de Jona.

Verùm illud multò intolerabilius eſt, quòd morbus hic tot malis redundans, totque ſecum invehens calamitates, nè crimen quidem cenſeatur; ſed in divitum menſis, hujus turpitudinis gratia, pugna oritur atque certamen; ſtadium, certamenque, diabolicum. Id. tom. 6. or. contra ebriet.

Ebrietas; rationis interitus, fortitudinis pernicies, ſenectus non intellecta, mors brevis temporis. S. Baſilius ſerm. in ebriet.

Si Deo volumus placere, & de ſalute animæ altiùs ſobrietatem debemus diligere; & ebrietatem, quaſi foveam Inferni, longè refugere. B. Cæſarius hom. 13.

Fuge vinum, quaſi venenum; nè ebrietate vincaris, & virtutibus nuderis. S. Ephrem. de agon. ſpirit.

Ubi crapulam ructantis inter pocula ſenſerit Chriſtus, vina ſua dulciora ſuper mel, & favum, menti propinare non dignatur. S Bernardus ep. 2.

Ut navem fluctus, corpus ebrietas ſic demergit; hominem dat in profundum, lucra vitæ aufert, mentis mortis facit ſubire naufragium. S. Chryſologus ſ. 41.

Ebrietas cornua habet, quia, cùm ultra modum vinum bibitur, excitat lites, & quaſi cornua dat. Rabanus in 2. Machab. 7.

Ebrii caſtrum animæ produnt; & Deum, qui in eo habitat, produnt: ſicut multa caſtra per ebrietatem perdita ſunt. Ebrietas omni latrone crudelior: quia aufert bona meliora, ſcilicet ſpiritualia; & captum periculoſiùs tenet. Quia ſub alio latrone,

poſſet

Digitized by Google

poſſet ad Deum clamare; & ſi ſtatim occidendus, poſſet à Deo veniam peccatorum petere; quod ebrietas non permittit. Summa Prædic. Ebrietas.

Ebrietas proprium hoc habet, quòd ebrium conſtituat in periculo certo, & inevitabili, æternæ damnationis. Alii enim peccatores, ſi ingruat mors, pœnitent, cùm ſint rationis compotes, & ſacramentis expiantur; ſolus ebrius nec pœnitentiæ, nec ſacramentorum, eſt capax; ut, ſi ſtadatur, vel catarrho ſuffocetur, certò certiùs damnetur. Cornelius in c. 19. Gen.

Ferdinandus Imperator, Caroli V. frater, cùm Legati Electorum, & Principum, cauſas Imperii negligentiùs tractaſſent, propter crapulam; eos ſic objurgavit: mementote, quòd huc miſſi ſitis, non ad inebriandum vos; ſed ad conſultandum, & deliberandum regni Romani cauſas. Abſtinere à maledictâ ebrietate; quæneque corpus, neque animam beat. Matth. Tympius in quæſt. ſympoſ.

Exempla hiſtorica.

Sepulchra concupiſcentiæ. Num. 11. 34. Viſitant ſæpe ebrioſi hæc ſepulchra: qui uti rationem, ità & corpus, & animam, ſepeliunt. Carolus M. Imp. ebrioſum juſſit ſubmergi: quia, inquit, hic vini perditor non meretur vino, ſed aqua, ſepeliri; ut, qui vino ſe merſit, aqua mergatur, ſitimque expleat. Corn. hic.

Verberaverunt me, ſed non dolui. Prov. 23. 35. Moſcovitæ ebrios tamdiu verberant, donec ſobrii ſiant, teſte Sigiſmundo in hiſt. Moſcovit.

Zeno Orientis Imp. in quo conſueta temulentia nihil homini relinquebat ſimile. Igitur per Ariadnam conjugem, tanta inviſus turpitudine, ſic inebriatus in monumentorum conjectus eſt, lapide maximo impoſito. Nec profuit ad mentem, ſobrietatemque, reverſo, lamentis, ejulatibuſque, ſub terreno carcere obluctari. Vivus in funeſto hoc mortis antro fortunam Imperatoris, animamque infelicem, lento, triſtique, fato miſerante nemine, exuere coactus eſt. Maſenius l. 3. Argutiar.

§. VIII.

De fœminarum ebrietate, & ſobrietate.

Uſquequò ebria eris? Nequaquam Domine &c. 1. Reg. 1. 14. Multiplici argumento Anna probat, ſe non ebriam eſſe; Primò vocando dominum. Tanta patientia cum temulentia eſſe non poterat. Secundò; cùm dicit, ſe eſſe mulierem: eùm ebrietas ab eis valdè aliena ſit. Cur non eſt contenta puritate conſcientiæ? S. Chryſoſt. hom. de fide Annæ: multam adhibet curam, ne à Sacerdote malam referat opinionem. Nec apud ſe dixit: quid mihi curæ iſtiua calumnia? ignoranter, ac temerè, accuſat; ſuſpicatur, ubi nihil erat opus. Mea conſcientia pura eſto; & omnes me traducant. Sed Apoſtolicam illam implevit legem, 2. Cor. 8. 21. quæ jubet, ut *providamus bona, non ſolùm coram Deo, ſed etiam coram omnibus*. Sylv. in Matth. 26 q. 13.

Jejunabat omnibus diebus. Judith 8. 6. Temperantia virtus eſt fœminarum. Inebriatis vino viris abſtulit vidua gladium, bellatoris abſtulit caput. Advertis igitur, quantùm mulieri nocere poſſit ebrietas; quando viros vina ſic ſolvunt, ut vincantur à fœminis. S. Ambroſ. ad Virg. Lapſ. Eſto igitur vidua temperans; caſtra primùm à vino, ut caſta poſſis eſſe ab adultero. Id. ib.

TITULUS II.

ECCLESIA.

§. I.

Figuræ, & varia nomina.

Ex Veteri.

Plantaverat autem Dominus DEUS paradiſum voluptatis. Gen. 2. 8. S. Auguſt. l. 13. de civ. c. 21. S. Ambroſ. lib. de Paradiſo: Paradiſus eſt Eccleſia; quatuor flumina ſunt quatuor Evangelia; ligna fructifera ſunt Sancti fructus ſunt opera Sanctorum; lignum vitæ eſt Chriſtus. Cornelius hic. Eccleſia, paradiſi inſtar, arbores fructiferas intra muros ſuos intus includit: ex quibus, quæ non facit fructum bonum, exſcinditur, & in ignem mittitur. Has arbores rigat quatuor fluminibus, id eſt, quatuor Evangeliis. S. Cyprianus ep. 73.

In Arca, Genel. 7. & 8. fuit Eccleſia, Noe Chriſtus, columba Spiritus Sanctus, oleæ folium DEI beneficium. Sanct. Chryſoſtom. tom. 6. tract. de terræ motu. Per arcam, quæ de lignis imputribilibus eſt fabricata, deſignatur Eccleſia. Haymo Dom. 1. Epiph.

Rachel quis non Patrum agnovit Eccleſiam, quam ſibi Dominus deſponſavit. Gen. 29. 30. Gen. 35. 19. Sanct. Paſchaſius l. 2. in Matth. Rachel figuram gerens Eccleſiæ, ibidem (in Bethlehem) ſepulta legitur: ut in eodem loco plena requies ejus ſignetur, ubi Chriſtus panis vivus, qui de cœlo deſcendit, quotidie exortu novo ſine defectu verſatur. Baeza t. 1. lib. 7. cap. 1. §. 12.

Agnoſcit (Pater in Eccleſia) *tunicam Joſeph* Gen. 37. 32. non illius, qui liberavit Ægyptum, ſed qui ſalvavit Mundum. Notiſſima quippe eſt, quia polymita, id eſt, pulcherrima varietate divincta; ſed & ſanguine apparet intincta. S. Bernardus Apolog. ad Guilielm. Abb.

Super Sion montem ſanctum ejus. Pſalm. 2. 6. Nomen hoc, modò ſignificat Eccleſiam, modò ipſum Salvatorem, modò Jeruſalem futuram. Hic Sion Eccleſiam debemus accipere; quam montem appellat, propter eminentiam honoris, & firmitatem fidei. Sion enim Hebraicè dicitur *ſpecula*, quæ competenter aptatur Eccleſiæ: quæ ad futuras ſpes ſufficienter inſtructa, promiſſione Domini mentis providentia contuetur. Caſſiodorus hic.

Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? Pſalm. 14. 1. Quæ hic eſt Eccleſia, eſt tamquam tabernaculum io incolatu: quæ autem ſupra eſt Eccleſia, eſt civitas tuta, & munita. Sanct. Chryſoſtom. hic.

Aſtitit regina à dextris, circumdata varietate. Pſ. 44. 10. Eccleſia pluribus, tamque diſſimilibus, variatur ordinibus, utpote regina, quæ legitur circumamicta varietatibus. S. Bernardus Apolog. ad Guilielm. Abb.

Circumdata varietate. ib. Significat Eccleſiæ virtutum pulcherrimam diverſitatem. Ornatur enim auro Apoſtolorum, argento Prophetarum, gemmis virginum, cocco martyrum, purpura pœnitentium. Caſſiodorus hic.

Currus DEI decem millibus multiplex. Pſal. 67. 18. Sunt currus boni Eccleſia. Hugo Card. hic.

Permanebit cum ſole, & ante lunam. Pſ. 71. 5. Luna dicta eſt Eccleſia; quæ creſcit in Sanctis, decreſcit in peccatoribus. S. Chryſoſtom. hic.

Dominus regnavit, decorem indutus eſt. Pſ. 92. 1. Veſtimentum Domini ſancta Eccleſia. S. Anſelmus lib. de veſtim. & art. DEI attribut.

Beati immaculati in via &c. Pſalm. 118. 1. Eccleſia eſt currus DEI, quæ regenda eſt gubernaculis Chriſti; ne diverſorum populorum motus, diſſenſioneſque, eam perturbent. Sanct. Ambroſ. hic.

Civitas parva, & pauci in ipſa viri; venit contra eam rex magnus, & vallavit eam, extruxitque munitiones per gyrum, inventuſque eſt in ea vir pauper, & ſapiens, & liberavit urbem per ſapientiam ſuam. Eccl. 9. 14. 15. Myſticè ità intellige: parva civitas eſt militana DEO in terra Eccleſia: parva, inquam, comparatione ejus, quæ triumphat magna in cœlis. Pauci in hac civitate ſunt viri, Sancti ſcilicet, & electi DEI. Magnus autem rex iniquitatis caput eſt diabolus: hic aſſiduè hanc circuit civitatem, ut illius cives redigat in ſervitutem! Pauper autem ſapiens in civitate, cujus conſilio ipſa ſervatur, ipſe eſt Chriſtus Deus noſter. Olympiodorus hic.

Sapientiſſimo Salomoni, quidquid ab initio Mundi, uſque in finem, in myſteriis egit, acturuſve erit DEI ſermo erga Eccleſiam; in figura, & ænigmatibus eſt demonſtratum. Aponius l. 1. in Cant.

Ferculum fecit ſibi rex Salomon. Cant. 3. 9. Ferculum ſignificat Eccleſiam Romanam, jam amplam, & magnificam; cœteriſque Eccleſiis toto orbe ſparſis, per Romanum Pontificem præſidentem, & inſtar Salomonis dominantem. Cathedra ergo, & Eccleſia Romana, eſt ferculum, in quo in ſuo vicario Pontifice Romano reſidet Chriſtus. Unde factum dicitur ex cedris Libani, id eſt, firmiſſimum, & incorruptibile: cedrus enim non ſentit cariem; & cedrum commendat æternitas. In Cathedra enim Romana à Chriſto hucuſque per 1600. & ampliùs, annos, nullus ſedit Pontifex hæreticus; Chriſto ità providente, ad illibatam Eccleſiæ fidem. Cornelius hic.

Hortus concluſus. Cant 4. 12. Hortus clauſus Eccleſia, eſt Evangelii vomere orbe toto diffuſa cultura; clauſus ſtimulis diſciplinæ, Fidelium plantaria, liliis virginum, roſis Martyrum, Confeſſorum viriditate amœnus, fragrans floribus ſempiternis. S. Chryſol. ſ. 98.

Quæ eſt iſta, quæ progreditur quaſi aurora &c. Cant. 6. 9. Conſurgit Eccleſia *quaſi aurora*; cùm, ſpretis tenebrarum operibus, castè, & ſobriè, vivit in conjugaria: *pulchra ut Luna* in continentibus candido nitore reſplendet: *electa ut Sol*, cùm in virginibus perfectionia decore refulget. S. Juſtus Orgelit. hic.

Conturbavit me propter quadrigas Aminadab. Cant. 6. 11. Animadvertendum eſt diligenter: quòd non ſolùm in quadrigia ſpon-

ſponſs, & Fideles animæ, poſitæ eſſe dicuntur; verùm etiam currus, vel quadrigas, Eccleſiam ipſam poſitam dicit: ut ſe, velut piam matrem, & ſanctiſſimum vehiculum, quò plures convehantur ad patriam, eſſe intelligat. Philo Carpath. hìc.

Spiritus Domini replevit orbem terrarum. Sap.1.7. Orbi terrarum comparatur Eccleſia. I. Propter ſui dilatationem. II. Propter ſui perfectionem; rotundus eſt enim orbis. III. Propter ornatum omnium virtutum. IV. Propter ſtabilitatem. V. Propter compreſſionem, & attritionem. VI. Propter generis humani ſuſtentationem. VII. Propter aquarum, id eſt, ſapientiæ, & doctrinę ſalutaris, Originem. S.Bonavent. hic.

Et ad domum DEI Jacob. Iſ.2.3. Eccleſia nuncupatur domus. Sed cur domus Jacob? reſpondet Procopius: quia Jacob luctator, & victor, extitit. Qui enim ad Eccleſiam DEI pertinet, debet cum vitiis, & paſſionibus, luctari, & ſupplantare dæmones. Arcones.hic Diſc.6.

Vinea facta eſt Dilecto. Iſ.5.5. Vinea eſt militans Eccleſia. Sanct. Thomas hic.

Septem fratres unà cum matre ſua. 2.Mach.7.1. Non immeritò præſumitur illa mater beatiſſima Eccleſiæ ſanctæ imaginem præmonſtraſſe; quæ filios Deo ſpirituales parere conſuevit, nihil de carne, & ſanguine cogitantes. S.Gaudentius tr. de Machab.

Ex Novo.

Simile eſt regnum cœlorum fermento, quod acceptum mulier &c. Matth.13.33. Mulier, quæ accepit fermentum, Eccleſia eſt: Fermentum, quod accepit, cœleſtis doctrinæ eſt Sacramentum. Menſuræ tres, in quibus perhibetur abſcondiſſe fermentum, Lex, Prophetæ, Evangelia. Ubi divinus ſenſus myſtico abſconditur, & celatur, in verbo; ut Fidelem non lateat, lateat Infidelem. S. Chryſol ſ.99.

Mons olivarum, Matth.25.1. eſt Eccleſia; in quo fructificantes Fideles dicere poſſunt: *Ego autem ſicut oliva fructifera in domo Dei.* Origenes hic tr.15.

Scribe, quæ vidiſti. Apoc.1.19. Nihil, à tempore viſionis hujus, uſque ad finem Mundi, factum, vel futurum eſſe in Eccleſia, creditur, quod hæc divina Apocalypſis non annuntiet. Sylveira hic.

Quod eſt in Paradiſo DEI mei. Apoc.2.7. Eccleſia paradiſus, propter ſecuritatem, & jucunditatem; quam à DEO in DEO habet. Rich. à S.Victore apud Sylveiram hic.

Poſt hæc vidi: & ecce oſtium apertum in cœlo. Apoc.4.1. Cœlum eſt S.Eccleſia; quæ ſicut cœlum, per cœleſtem converſationem eſt exaltata; per fidei firmitatem, & conſtantiam, ſolidata; corporali manſione, uſque ad terminos terræ; & ſpirituali dilectione ad amicos, & inimicos, circumquaque dilatata; ſolis juſtitię, qui eam illuſtrat, claritate; & juſtitiæ divinitus ſibi collatæ ſplendore; & ſanctorum Doctorum, atque perſectorum virorum, præclara actione; quaſi lumine ſolis, & lunæ, ſive innumerabilium ſtellarum, lucidiſſima. Rich. à S.Vict.

Eccleſia eſt *amicta ſole* Apoc.12.1. ſcilicet Chriſto, ex claritate fidei, quam ipſe prædicavit. *Luna*, id eſt, ſcientia Philoſophiæ *ſub pedibus eius*; & non ſuper caput: quia in factis fidei nullus debet ſe regere per Philoſophiam: quia Philoſophi ſunt ſicut ſervitores, qui neſciunt ſecreta regis; ſicut Conſiliarii. *Et in capite corona ſtellarum duodecim*, id eſt, duodecim articulis fabricata. S. Vincent.Ferr.ſ.13. de coronis.

§. II.

Eccleſia cur ſimilis Regno cœlorum?

S*imile eſt regnum cœlorum homini regi*. Matth.22.2. Eccleſia regnum cœlorum vocatur, quia cœleſtem habet regem, cui ſubeſt; cœleſtem legem, qua dirigitur; cœleſtem doctrinam, qua eruditur; cœleſtes promiſſiones, quibus conſolatur: cœleſtem gratiam, dona, cœleſtem cibum, jus cœleſtis hæreditatis: & continuò tendit, & aſpirat, ad cœleſtia. Meritò ergo vocatur regnum cœlorum, quia in ea omnia ſunt cœleſtia. Marchantius D.19.Pent. Cur Eccleſia dicitur Regnum cœlorum? & non potiùs regnum cœleſte? Hebraiſmo regnum cœlorum vocatur; ſicut vir fortitudinis, dicitur vir fortis. Vocatur ſic: quia cęleſtes habet leges; cęleſti Regi præſtat obſequium; cęleſtem doctrinam, cęleſtes ſcripturas, profert; omnia exponit cęleſtia. Eſcob.t.6.parab.Chr.l.1.§.2.

Simile erit Regnum cœlorum decem virginibus. Matth. 25. 1. Regnum cœlorum eſt Eccleſia peregrina, meritò ſic vocata: quoniam cęleſtis eſt, qui illam condidit, & ad cęleſtia præordinavit, atque vocavit; cęleſtibus illam diſciplinis inſtruxit; terrena, propter cęleſtia, contemnere docuit; cęleſtibus illam virtutibus decoravit; ſibi regna cęleſtia repromiſit. Sim.Caſſ.l.6.c.28.

Adveniat Regnum tuum. Luc.11.2. Regnum DEI eſt militans, ac triumphans; Eccleſia. Petitur primò: ut militans Eccleſia; numero, ac merito, creſcat, & undique diffundatur; & tu ſolus, per fidem, & gratiam multiformem, regnes in ea: hoc eſt, in cordibus univerſorum, ac ſingulorum Fidelium; adverſariis tui honoris, ac noſtræ ſalutis, præſertim dæmonibus, inde ejectis. Secundò: *adveniat regnum tuum*; id eſt, triumphans Eccleſia repleatur; ad cęleſtem Jeruſalem protinus perducamur. Dionyſ. Carthuſ. hic.

Chriſtiana Reſpublica nihil eſt aliud, quàm repræſentatio eorum, quæ fiunt in cęlo: ob hanc cauſam hæc Philoſophia regnum cęlorum frequentiſſimè à Servatore appellatur. Iſidorus Clarius l.1.or.62.

§. III.

Eccleſiæ dignitas, majeſtas, ſtabilitas &c.

Ex Veteri, & Novo,

A*Ccepitque Sephoram filiam eius uxorem*. Ex.2.21. Quam ob rem Moyſes uxorem alienigenam duxit? Typus erat Chriſti Domini: qui, cùm ex Judæis ſecundùm carnem natus eſſet, Eccleſiam Gentium appellavit ſponſam ſuam. B. Theodoretus qu.4. in Ex.

Pſ.5. *Titulus in finem pro ea, quæ hæreditatem conſequitur*. Eccleſiam ſignificat, cujus perſona in hoc Pſalmo inducitur ad loquendum. Hæc bona Domini Salvatoris adit, ac poſſidet. Caſſiodorus hic.

Deus locutus eſt in ſancto ſuo. Pſ.59.8. Conſtat, de variis nationibus Eccleſiam Domini, quaſi ex diverſis floribus, in una coronæ ſpecie eſſe formatam. Caſſiodorus hic.

Vox Dilecti mei pulſantis: aperi mihi Soror mea. Cant.5.2. Soror Chriſti eſt Eccleſia: quia de ſanguine ejus *amica*; quia per mortem ejus reconciliata; *columba* de ſpiritu Sancto; *immaculata* Baptiſmi Sacramento. Juſtus Orgelitanus apud Cornelium hic.

De die illo, vel hora, nemo ſcit, neque Angeli in cælo, neque Filius niſi Pater. Marci 13.32. Donec Eccleſia, quæ eſt corpus Chriſti, neſcit diem illum, & horam; tamdiu nec ipſe Filius dicitur, diem illum, & horam ſcire. Origenes in Cat. S. Thomæ. q.d. Chriſtus, tamquam Præſul Eccleſiæ, indecorum ſibi putavit illius diei manifeſtare durationem, & ſcientiam oſtendere ſe habere, quando Eccleſia, cujus caput erat, illum ignorabat; nè cognitionis excellentia videretur perfrui, qua carebat Eccleſia. de Caſtillo Illat.11.

Fiet unum ovile, & unus paſtor. Jo.10.16. Verba ſapientum ſicut ſtimuli, & quaſi clavi in altum defixi, quæ per Magiſtrorum Conſilium data ſunt à paſtore uno. Matth. 16. 14. *Alii Joannem Baptiſtam*. Sic de ſingulis vulgi opinionibus omnes diſputant. Verùm ubi Dominus, non quid alii ſentiant, ſed quid ipſi Diſcipuli? tunc omnes tacent. Unus Petrus pro omnibus loquitur: *tu es Chriſtus &c.* Cur modò non omnes, ſed unus loquitur? quia modò verus ſenſus Eccleſiæ requirebatur, qui debuit tradi à Paſtore uno. Quia ad ſecuritatem doctrinæ maximè conducit ſingularitas Paſtoris. Baeza t.3.l.14.c.14.§.12.

Qui ambulat in medio ſeptem candelabrorum. Apoc.2.1. Explicat deambulatio iſta curam anxiam, attentam ſollicitudinem, qua Chriſtus Fidelibus aſſiſtit; &, quaſi Eccleſiam numquam deſerturus, in ſancto circuitu illam identidem inviſit, & illuſtrat. Ramirez in ep. Chr.hic.

Ex Patribus.

Si reges à regendo dicuntur; omnes utique, qui Eccleſias Dei regunt, Reges meritò appellabuntur. Origen. homil. 15. in Levit.

O beatam Eccleſiam noſtram! quam ſic honor Divinæ dignationis illuminat; quam temporibus noſtris glorioſus Martyrum ſanguis illuſtrat! Erat antè in operibus fratrum candida; nunc facta eſt in Martyrum cruore purpurea. Floribus ejus nec lilia, nec roſæ deſunt. S.Cyprian.ep.9.

Sancta Eccleſia Electorum floribus plena eſt; habet in pace lilia, in bello roſas. S.Gregor. hom.35.in Evangel.

Corpus ejus Eccleſia eſt; corporis ejus odor ſumus: & ideò decet, ut mortem corporis ejus ornemus. Etſi noſtros illa non requirat ornatus; ſed requirunt pauperes. Ornabo corpus ejus, ſi fiam ſermonum ejus Prædicator, & poſſim Gentibus crucis aperire myſterium. S.Ambroſ.l.6 in Luc.

Non ſunt tot in orbe hæreſes contra Eccleſiam, quot ſunt teſtimonia legis pro Eccleſia. Quæ pagina hoc non ſonat? quis verſus non hoc loquitur? omnia clamant pro unitate Dominica. S.Auguſt.in Pſ.147.

Faciliùs cœlum exterminari poteſt, & terra perire; quàm aliquid mali pati Eccleſia. S. Chryſoſt. ſerm. de Pentecoſte.

Sce-

Sceptrum Filii Dei eſt Eccleſia Catholica: Hæc regnum; hæc eſt & noſtri Redemptoris imperium. B.Petrus Dam.l.1.ep.22.

Patriarchæ, quaſi deſignantes Eccleſiæ locum, figuris foderunt: Prophetę fundamenta ejus ſcripturis ſuis poſuerunt; Apoſtoli prędicationibus parietes extruxerunt; illorum ſequaces expoſitionibus depinxerunt. S.Anſelm. in Elucidario.

Sicut ex Adæ latere fabricata eſt Eva; ità ex Chriſti corpore, & vulnere, redempta crevit Eccleſia. B. Eucherius homil. 2. in Nat. Dom.

Jeſus deambulabat in templo, in portica Salomonis. Jo.10. 23. Adverte, quia in illius templi (Synagogæ) exterioribus adhuc deforis deambulabat Chriſtus; nec ſedem ponit, ſed deambulat; nec intus ingreditur. Hujus autem (Eccleſiæ] interiora perpetuò, habitaturamque intravit; ſicut ipſe dicit: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus.* B.Eucherius hom.3.

Videte fratres, nè degeneretis. Nobilis eſt mater, quæ vos genuit; generoſa ſunt ubera, quibus lactati eſtis. Guarricus l.3. in nat.SS.Petri & Pauli.

§. IV.

Eccleſia Catholica.

A*Nnuntiavi juſtitiam tuam in Eccleſia magna.* Pſ.39 in Catholicam dicit, quæ toto orbe diffuſa. Caſſiodorus hic.

Sic pſalmum dicam nomini tuo in ſæculum ſæculi. Pſ.60.9. Audiant Donatiſtæ, à finibus terræ Eccleſiam clamare; Et ipſi eam Localem dicere protinus conquieſcant. Contra vocem Mundi quis poſſit audire? impudentiſſimum eſt, adversùs trium teſtimonium loqui. Et contra generalem ſententiam non erubeſcunt impudenter armari? Cur novis inventionibus animas fatigant? accipiant certè, quod credant; nòn quod ſua iniquitate pervertunt. Caſſiodorus hic.

Si dixerint vobis, ecce in penetralibus. Matth.24. 26. Poteſt hoc referri ad ſpiritualem Chriſti adventum, quo venit viſitando Eccleſiam: non ſolùm in illo loco, vel illo, ſed toto orbe terrarum. Propter quod non eſt credendum, quòd in conventiculis hæreticorum, ſeu locis particularibus tantùm, ſit Chriſtus; ſed in Univerſali Eccleſia. Dion.Carthuſ. hic.

Chorus Chriſti jam totus orbis eſt: chorus Chriſti ab Oriente in Occidentem conſonat. S.Auguſt. in Pſ.149.

Nulla pars Mundi ab Evangelio vacat Chriſti ex omni gente, ex omni conditione, adaptantur quotidie millia ſenum, millia juvenum, millia parvulorum; & effectibus gratiæ Chriſtianæ, etiam ipſa, quibus Mundus atteritur, arma famulantur. S. Ambroſ. de Vocat.Gent.l.1.c.10.

Eccleſia in Latinum vertitur *Convocatio*; propter quod omnes ad ſe convocat. S.Iſidorus.l.8.c.1.

Catholica vocatur: quia per univerſum ſit orbem terrarum diffuſa, a finibus terræ uſque ad extrema. Et quia docet Catholice, hoc eſt, univerſaliter, & ſinè ullo defectu, vel differentia, omnia dogmata, quæ deberent venire in cognitionem. Et quòd omne genus hominum piè ſubjugat, principes, & privatos. Et quia, in univerſum curat omne genus peccatorum; & quæ per corpus, & quæ per animam, patrantur: habeturque in illa omne genus, quocumque nomine vocetur, virtutis; in factis, & dictis, & ſpiritualibus chariſmatis omnigenis. Aptè autem Eccleſia vocatur, quaſi dicas, Convocatio; propter omnium convocationem, & congregationem. S. Cyrillus Jeroſ.Catech.18.

Vide plura tit. Fides.

Miſcellanea.

Facies mea intumuit à fletu. Job. 16. 17. Facies S. Eccleſiæ ſunt hi, qui in locis regiminum poſiti apparent primi; ut ex eorum ſpecie ſit honor Fidelis populi; etiamſi quid in corpore latet deforme. S.Gregor.mor.l.13.c.7.

Oculi ſponſæ, id eſt, Eccleſiæ, ſunt Prælati; os, advocati, & Doctores; aures, Pœnitentiarii, & Confeſſores: Collum, Clerici, & Cantores: pectus, nobiles, & potentes: Ubera conſiliarii: brachia milites: manus, operarii, & artifices: pedes, qui portant totum corpus, ruſtici, & agricultores. S. Bonavent.l.2. D.19. Pent.

TITULUS III.

EDUCATIO.

§. I.

In genere.

E*Ris tamquam lignum, quod plantatum eſt.* Pſal. 1. 3. Exoritur vates ſapiens à ſatione ſelectioris præconia plantæ: quòd ſciat, maturitatem frugum è poſitione trunci pendere. Debemus incunabilis, quæ in ſubſelliis gerimus; ſeu cum laude, ſeu dedecore. Hærent enim primæ elementa inſtitutionis ità ſuis alumnis; ut ab eis, nè tum quidem, cùm divelluntur, abſcedant. *Plantatum*, inquit David, *eſt* feliciter *ſecus decurſus aquarum*. Qui proficiet? *fructum ſuum dabit in tempore ſuo*. Aut fortè ninget? *folium ejus non defluet*. Quid ſi teredo plantam rodat? *omnia, quæcumque faciet, proſperabuntur*. Cur? quia bene plantatum. Oliva l.1. Strom. hic.

Viri ſanguinum, & doloſi, non dimidiabunt dies ſuos. Pſal.54. 24. id eſt, non ponent dimidium vitæ ſuæ in cultura vitiorum, alteram dimidiam in amore virtutum. Sed eorum ſenectus (hæc enim eſt dimidium vitæ eorum] ſimilis erit per omnia priori parti, ſcilicet juventuti. S. Greg. mor. lib.5. cap.28. iniqui dies ſuos nequaquam dividunt; quia perverſam mentem neque in extremo vitæ tempore immutant. Pinna in Eccl.cap.6. Ethol.75.

Flores mei fructus honoris. Eccli 24 23. Omnes arbores priùs floribus ornantur; & ipſa vitis, cui ſe ſimilem ſapientia, ſeu pietas, dicit. Qualis ergo hæc vitis, quæ flores ſuos, fructus vocat? Flos Symbolum floridæ juventutis; fructus maturæ ætatis: quales flores, tales fructus. Pinna in cap.6. Eccli. Ethol. 75.

Bonum eſt viro, cùm portaverit jugum ab adoleſcentia ſua. Thren. 3.27. Onus quod non ferre voluit juvenis, ægrè portabit ſenex. Pinna in c.6. Eccli Ethol.75.

Citò proferte ſtolam primam. Luc. 15. 22. Stola prima eſt virtus juventutis, in qua eam edoctus. Qualis juvenis, talis ſenex. Idem ibid.

Draco ſtetit ante mulierem, quæ erat paritura. Apoc.12. 4. Notavit reptilium ſagaciſſimus. Fruſtrà ætatem maturiorem tentari, quàm enaſcentem tranſmiſeris. Oliva l.1. Strom. §.Exurgens Maria abiit.

Sicut ex eadem cera, cùm mollis eſt, juxta diverſos digitorum ductus, vel Angelus effingitur, vel dæmon: ità ex eadem natura, dum mollis eſt ætas, vel Angelo ſimilis puer, vel eacodæmoni, efformatur. Barradius D.2.Epiph t.2.l.3.c.1.

§. II.

Educatio bona.

Num. I.

Symbola, & Similitudines.

S*Umpſit fiſcellam ſcirpeam, & linivit eam bitumine, ac pice poſuitque intus infantulum.* Ex.2.3. Lippomanus: Omni diligentia incumbunt, ut tuto reponatur infantulus exponendus; non minori fide, quàm olim Noe arcam quoque ſuam diſpoſuit. Fiſcella hæc bonæ educationis figura. Gregor. Nyſſ. de vita Moyſis: Fluctum aquarum hanc viſam dico, in qua perturbationibus alterois multi obruuntur. At verò cogitationes rectæ, rationeſque, viridis partus parentes fiſcella muniunt, quos genuerunt; ne undarum impetu confringantur, atque ſubmergantur. Subdit: eſt autem velut virgulis diverſis compacta fiſcella; doctrina, ut arbitror, ea; quæ multis, atque variis, diſciplinis in unum collecta, ſuper fluctus hujus vitæ fert, nec mergi patitur. Naaera in Jol.14. §.16. Non minùs arduum tantorum criminum fluctibus eripuiſſe, quàm Mundum à diluvio ſervaſſe. Idem in Jol.2.§.27.

Obtulerunt - aurum, thus, & myrrham. Matth.2.11. Non ſine cauſa oblata eſt Chriſto puero myrrha à magis: ut diſcamus, pueritiam mortificatione, & diſciplina indigere: quia illa ætas mollis facilè, ut virga, flectitur in quamcumque velis partem, ſi adſit pædagogus. Salmeron hic.

Fervet initio vinum: ſic & adoleſcentia: paulatim fervorem remittit vinum, tandemque conſiſtit: ſic æſtus adoleſcentiæ tempore ſedatur, tandemque conſtituitur, dum patrum diſciplina eruditur. B.Iſaias Abb.or.12.

Qui palmites putat, partes eorum amputando; eis videtur noce-

Digitized by Google

gocere, & ipſi palmites lacrymantur; & tamen ſecundùm veritatem eſt ad palmitum utilitatem; purgantur enim, & poſteà meliùs fructificant: Sic eſt in pueris, qui patienter diſciplinam ſuſcipiunt. S. Thomas l. 5. de erudit principum, c. 33.

Pomum amarum, ſedulò in manibus attrectatum, dulceſcit: ſic juventus inter manus bonæ educationis. S. Berengarius Ep. in ſimilitud.

Num. II.

Educatio bona durat in ſenectam.

Ex Veteri.

Luctatur Jacob cum Angelo tota nocte: & victor evadit: hinc ei è victoria nomen inditum. Gen. 32. 28. Unde Jacob tanta fortitudo, ut Angelum vinceret? Jacob cum fratre in utero matris luctatur, & vicit Oſeæ 12. 3. *in utero ſupplantavit fratrem ſuum*. Artem luctandi callebat ab infantia. Theodoret. plantam fratris tenens in lucem prodiit: qualis futurus eſſet, præſignificans. Proceſſu temporis vir factus, adeò virtutis exercitatione excelluit; ut cùm ſemel fratris timuiſſet adventum, Deumque rogaſſet; non modò auxilium obtinuerit, verùm etiam viſus ſit ipſe ſibi luctari cum DEO, & victoriam reportare. Pſal. 128. 1. *ſæpe expugnaverunt me - etenim non potuerunt mihi*. Unde ei tantum robur? *Expugnaverunt me à juventute mea*. Sylveira in Act. 10. q. 14.

Miraris impollutam Joſephi innocentiam in Ægypto? accuſavit puer petulantiam fratrum, aditque in filiis ſcelus peſſimum. Gen. 37. 2. Oliva l. 1. Strom. § Exurgens Maria.

Erit Nazaræus DEI ab infantia ſua, & ex matris ſuæ utero. Judic. 13. 5. Mulier hæc ab Angelo audiens refert marito ſuo: *erit puer Nazaræus Dei ab infantia ſua, & ex utero matris ſuæ uſque ad diem mortis ſuæ*. Poſtremum non dixit Angelus; ſed ipſa addidit: quia ab infantia ſancta intulit: quòd talem vivendi modum per omne ſuæ vitæ tempus ſervaret. Sylv. in Matth. 11. q. 20.

Puer Samuel *accinctus Ephod lineo*. 1. Reg. 2. 18. Cur Sacerdotis habitus puero datur? ut vel ex habitu diſceret, etiam in pueritia eſſe modeſtus, & gravis, inſtar Sacerdotis. Baeza t. 3. l. 14. cap. 1. §. 14.

David Goliam eliſit in acie. 1. Reg. 17. Præfocavit urſum in paſcuis. Caſta Judith in conopæo; caſta & domi fuit à viro alieno poſt viri mortem. Nemo Samueli grandævo rapinam objicere potuit, aut injuriam: puer miniſtrarat Domino. Vix ullum dabis victorem criminum in Scripturis, quem non puerum videas triumpho ſuo præluſiſſe. Oliva l. 1. Strom. antè citatus.

Surgant pueri, & ludant. 2. Reg. 2. 14. ait Abner. Textus eſt de ludo militari, quo exercentur pueri; ut virtutem militarem à teneris imbibant. Velloſo in Judith 7. Paræn. 5.

Hæc, & his ſimilia, ſecundùm legem DEI puerulus obſervabat. Tob. 1. 8. Cùm ab infantia ſua ſemper DEUM timuerit &c. Tob. 2. 13.

Cantionibus ſacris litteras præfigit alphabeticas David Pſ. 118. & Jeremias Threnis. S. Hier. in præfat. ad lib. Reg. quibus quaſi litteris, & exordiis in Dei doctrina, tenera adhuc, & lactentis quodammodo viri juſti traditur infantia. Velloſo in Judith 7. paræn. 5.

Excuſanti Jeremiæ miſſionem c. 1. 6. *neſcio loqui*: ait Deus: *ad omnia, quæ mittam te, ibis*. Et unde vir tanta rerum conficiendarum? *Antequàm exires de vulva, ſanctificavi te*. Oliva lib. 1. Strom. ib.

Suſannæ conſtantia unde? *Parentes enim illius, cùm eſſent juſti, erudierunt filiam ſuam ſecundùm legem Moyſi*. Dan. 13. 3. Bonæ educationi triumphum ſuum debet Suſanna. Hauſtam cum lacte pudicitiam nudata retinuit. Oliva t. 2. Strom. §. Religio munda hæc eſt.

Eleazarus ſenex, cùm & à tyranno, & ab amicis; ac denique ab ipſis cruciatibus, coram poſitis, ad divinam legem violandam cogeretur; ſe contra hæc omnia tela obarmavit unica cogitatione vitæ bene à puero inſtitutæ. 2. Machab. 6. 23.

Ex Novo.

Hominem mollibus veſtitum? Matth. 11. 8. Non otiosè proponit Christus D. amictum Joannis ab omni purum mollitie; religione, & pœnitentiæ virtutibus ſacratum. Etſi enim tenerrimus puer in deſertum abiit; non credendum eſt, eò ſecum detuliſſe pictas faſciolas, bullas, corallia, & cætera crepundia, molliculaque ornamenta. Imò jam in domo parentum habitum acceperat, qui deceret Eremitam. Exemplum inde ſumunt ii probi Fideles, apud quos pueruli religionem docentur ſugere, dum habitum induunt religioſum. Baeza t. 3. l. 14. c. 1. §. 14.

Dic, ut ſedeant hi duo filii mei. Matth. 20. 21. Adverte piæ fœminæ ſapientiam, quæ non offert filios DEO, niſi ut ſedeant; hoc eſt, perſiſtant immobiles coram ipſo. Id enim vel maximè parentes curare debent, ut illorum filii immobiles perſeverent in via divini ſervitii ſemel arrepta. Baeza t. 2. lib. 12. c. 8. §. 10.

Exurgens Maria abiit in montana cum feſtinatione. Luc. 1. 39. Pergit ad Joannem, ut Filius catenam ſolvat originalis culpæ. Scit enim, validiori ætati infantiam præludere; & malè ſperari à viro, quod fruſtrà effingere tentaris vagienti. Ut peccata Joannes vir expiet in Jordane, à crimine puer eximatur in utero. *Spiritu S. replebitur adhuc ex utero - & multos filiorum Iſrael convertet*. Luc. 1. 15. Pendet autumnalis vindemiæ copia ex germine, floreſque vernantis ſuo tempore palmitis. Oliva l. 1. Strom. hic.

Exultavit infans in utero. Luc. 1. 41. Sciebat Ioannes, gratum DEO fore, ſi feſtinaret in obſequium adhuc infans. S. Bernardus hom. 4. de Laud. Virg. ut minori adhuc Domino ſui officii valeat exhibere primitias. Velloſo in Iudith 7. paræn. 5.

Salvabitur autem per filiorum generationem, ſi permanſerint in fide, & dilectione. 1. Timoth. c. 15. Vix putantur parentes ſatisfeciſſe officio ſuo; niſi cùm ità filios inſtruunt, ut in virtute permaneant. Baeza t. 2. l. 12. c. 8. §. 10.

Num. III.

Exempla bonæ educationis.

Ex Veteri, & Novo.

Seth natus eſt filius, quem vocavit Enos &c. Gen. 4. 26. Non ſolùm parentum hic monſtratur pietas; ſed & magna erga pueros diligentia. Et quomodo ſtatim, & à principio, erudiebant pueros, qui ipſis naſcebantur: admonentes appellationibus, quas illis impoſuerant, ut virtutem exercerent. Et non, ſicut nunc, fortuitò, & abſque cauſa, nomina fiunt. S. Chryſoſt. hom. 21. in Geneſ.

Ejice ancillam hanc, & filium eius. Gen. 21. 10. Mirabile! quia ſolùm videt ludentem, non quieſcit, quouſque pater ejus ipſum, & matrem, domo ejiciat. Tantumne hoc nefas erat, fratrem cum fratre ludere? ad hoc communiter reſpondetur: ludum illum fuiſſe idololatriam; & Iſmaelem idola fictilia fabricaſſe, fratremque ſuum Iſaac docuiſſe illa adorare; ſicuti modò pueri altaria erigunt. At verò Sara periculum illius ludi intelligens, conjugem ſuum importunis precibus obſecravit; ut, ipſo Domino eum jubente, & ad id impellente, Iſmael ejecerit. Diez c. 2. D 5. Pent.

Anna non compoſuit ſuum Canticum filio in lucem edito; ſed in tabernaculum oblato: quia majus beneficium cenſuit, filium Deo reddidiſſe, quàm filium à Deo accepiſſe. 1. Reg. 2. 1. Mendoza hic Annot. 12.

Cùm in orbem tranſiſſent dies convivii, mittebat ad eos Job; & ſanctificabat eos &c. Iob. 1. 5. Ullane jam nobis erit excuſatio, ejuſmodi ſcelus admittere audentibus; quando is, qui ante gratiam, ante legem, fuit; qui nullo ſacrarum litterarum magiſterio inſtructus erat; tantam filiorum oſtendit, geſſitque, providentiam: ut de incertis quoque eorum, & occultis, tremeret, paveretque, delictis. Quænam nos jam excuſabit ratio? qui, cùm ſimus ſub gratia; cùm tantis, & tam inſignibus, magiſtris: potiamur; cùm ejuſmodi exemplis abundemus, iſtorque monitis erudiamur; non modò pro occultis, incertiſque, filiorum peccatis, non metuimus; verùm aperta quoque, & manifeſta, contemnimus. S. Chryſoſt. l. 3. adv. vitup. vitæ monaſticæ.

Nè fortè peccaverint filii mei &c. Iob. 1. 5. O ſinceritas patris! ò dilectio parentis! ò ſtudium genitoris! non enim tantùm pro corpore ſollicitus erat; ſed plus de anima cogitabat. Origen. hic.

Ut doceret eos litteras, & linguam Chaldæorum. Daniel. 1. 4. Nulla de torquendis jaculis, aut de edomandis equis, apud barbaros mentio. Nam licèt iis quoque credam artibus imbui ſolitos ephebos Babylone; prima tamen inſtituendi pueros cura eſt, ut ſaperent. Erant enim in partem imperii aſciſcendi, & à rege provinciis imponendi. Oliva l. 6. Strom. §. ſuſcitabo David germen.

Nota: quòd Ioſeph, & Maria, ſecum ducunt puerum Ieſum in templum. Luc. 2. 42. Exemplo ſunt parentibus, pueros maturos aſſueſacere piis moribus. Nam pueros duorum, vel trium, annorum, in templum deferre; qui curſu, luſu, ploratu, immodeſtia, non niſi celebrantibus moleſti ſunt; ac matrum, aliorumque, devotionem turbant; non eſt piæ, ſed pravæ, conſuetudinis. Marchantius D. 1. Epiph.

Digitized by Google

Ex hiſtoriis, & vitis Sanctorum.

Hinc educatus rectè ab incunabulis, ut qui intuerer egregia exempla domi, reddebar uſque verecundior: & hinc, velut magis, magiſque, de nebula nubes coit, ſemper mihi accreſcebat cupiditas boni. S.Greg.Naz. Poemate in vita ſua.

Mater S.Bernardi ſeptem liberos genuit, non tam viro ſuo, quàm Deo: ſex mares, omnes Monachos futuros; fęminam unam ſanctimonialem. Ex vita l.1.c.1.

S. Antonius tanta ſuorum nutritus cura, ut nihil aliud, præter parentes, Dominumque, cognoſceret. Vita ejuſdem.

Familia Caroli M. continuos per multa ſæcula Duces, Regeſque protulit; rerum geſtarum gloria, in cęlo, æquè ac in terra, coſpicuos: idque ex pia inſtitutione Modoaldi Archi-Epiſcopi Trevirenſis, & S.Arnulphi Epiſcopi Metenſis; à quibus progna- ta deſcendit. Cornelius in Sapient.cap.7.

S.Gregorius Naz.orat.20 S.Baſilium comparat Achilli; quem fingunt Poetæ educatum à Chirone Centauro; ab eoque enutritum medullis leonum, & cervorum: longè enim meliùs, ſanctiuſquè, educatus fuit S. Baſilius, à timore DEI, quaſi pædagogo; ab eoque & ſanctam audaciam leonum, & pium pavorem cervorum, hauſit, & ſuxit. *Time Deum - erit irrigatio oſſium tuorum.* Prov.3.7 8. Cornelius in Prov.3.

Comes Elzearius à Roberto Rege Carolum filium natu majorem, eumdemque Calabriæ Ducem, regiis artibus imbuendum accepit. Carolus minùs compoſitos mores præſetulit, laſcivorùm ſermonum amantior. Elzearius Carolum ad ſe vocatum his verbis aggreſſus eſt: ab omni quidem Chriſtiano ore, & aure, ſermones illoti, & turpes, procul arcendi ſunt; maxime verò à Principum, ac Regum, colloquiis. Fuge homines contaminatos, qui ſpurcitias effutiunt. Venenum, quod auribus inſtillant, diutius hæret, quàm auditur. Hæc Elzearius animo tenero orationé iam nervoſa impreſſit, ut Carolum brevi ad omnem pietatem, & pudorem, adduxerit, non ſinè totius aulæ ſtupore. Hinc illę voces: Dominus Dux in alium hominem mutatus eſt. Certè ipſe Carolus non tantùm poſtea verbum obſcœnius nullum fecit; ſed nec audire ſuſtinuit. Drexelius Orb Phaet c.14.§.2.

S.Edmundi mater, Religioſa magis, quàm ſæcularis, filium religioſiùs imbuit, & cohortata, ut, ad virginei corporis florem ſemper illibatum retinendum, ſuam carnem, jejuniis, ac ciliciis, domaret; & Creatorem, re quamvis minima, offendere caveret. Etiam tenero perſuaſit, ut cujuſque hebdomadis feriam ſextam jejunus exigeret, pane, frigidaque, contentus. Atque ut hoc ei jejunium perſuaderet, quædam bellaria, aut alias elegantias, dabat. In Academia litteris operam danti lineis pannis, quos ei mittebat, addebat ſubinde cilicium; ut eo diligenter uteretur, hortata: ſollicita, nè fortę à pravis ſodalibus abreptus in præceps abiret. Quam matris doctrinam adeò firmiter tenuit, ut, quoad vixit, numquam animum venerea illecebra inquinarit. Ribadeneira in flore SS.16.Novemb.

Num. IV.

Educatio bona grata DEO, meritoria.

Num celare potero Abraham, quæ geſturus ſum? Geneſ. 18. 17. Quodnam ob meritum? *Scio enim, quòd præcepturus ſit filiis ſuis, & domui ſuæ poſt ſe, ut cuſtodiant viam Domini; & faciant judicium, & juſtitiam.* v.19.

Cur potiùs ablactationis, quàm nativitatis, dies inſtructo convivio celebratus à parentibus Samuelis? 1.Reg.1.24. Reſpondet Mendoza hic; ut ſignificarent, eum præcipuè celebrandum, in quo filii non ſimpliciter vitam; ſed bonam vitam, inchoarent; in quo abducerentur à terrenis voluptatibus, & applicarentur ad divinas. Sic exponunt Origen. hom 7. in Gen. S. Auguſtin.qu.50. in Gen. Sanct. Ambroſ.l.1. de Abrah. cap 7. Rupertus &c.

Adoleſcens iuxta viam ſuam, &c. Prov.22.6. Hebr. Sic habent: *dedica*, vel *initia*, *puerum ad os viæ ſuæ*. Sicut enim altare, vel templum dedicatur Domino Deo; ſic puer, & pueritia, velut pura, & intacta, ſtatim dedicata eſt Deo; ut per eam reliqua omnis ætas Deo, velut ejus authori, & Domino dedicetur. Cornelius hic.

Num. V.

Alia motiva varia bonæ educationis.

Samſon dilaceravit leonem quaſi hædum in fruſta diſcerpens. Iudic.14.16. Domum tamen regreſſus patri, ac matri noluit indicare. Cur tantam victoriam ſiluit? Planè, ut mihi videtur, inquit Mendoza, nè, ſi parentes tantas filii ſui vires, animoſque, cognoſcerent, eum formidarent; proindeque ab eo reprehendendo, ſi opus eſſet, abſtinerent. Mendoza in 1. Reg. Annot.12. ſect.3.

Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas. Cant. 2. 15. Dæmones; qui vulpium naturam induunt, ut per dolos cum hominibus agant. Sed cur ità vineam cuſtodiri petis? nam vinea noſtra floruit. Atqui vulpes potiùs maturis uvis, quàm floribus, inſidiantur. Ità eſt, de veris vulpibus; ſed dæmones potiùs arcendi à floribus: quàm fructibus: quia magis juvenibus, quàm ſenibus, parant. Pinna in Eccl.6.Ethol.75.

S.Hieronymus ep. ad Lætam de filiola ejus Paula, quæ neptis erat S.Paulæ, ità ſcribit: ipſe, ſi Paulam miſeris; & magiſtrum, & nutritium, ſpondeo. Geſtabo humeris, balbutientia ſenex verba formabo, multò glorioſior Mundi Philoſopho, qui non regem Macedonum Babylonio periturum veneno; ſed ancillam, & ſponſam Chriſti, eruditam regnis cęleſtibus offerendam.

Quid majus, quàm animis moderari? quàm adoleſcentiorum fingere mores? omni certè pictore, omni certè ſtatuario, cęteriſque hujuſmodi omnibus, excellentiorem hunc duco; qui juvenum animos fingere non ignoret. S. Chryſoſtom. hom. 60. in Matth.18.

Proba educatio natura nobilior. Aurum dum purgatur, variis inſtrumentis politur, clariùs emicat; ut dubites, an plus naturæ, an arti, debeat? Inter homines alius, nobili licèt origine natus, caret diſciplina, bruteſcit morum ruſticitate; ità ut provocet odium, & deſpiciatur. Naxera in Joſ.14.§.8.

Num. VI.

Praxes bonæ educationis.

Prima.

Non ſit nimis rigida.

Terra erat inanis, & vacua Gen.1.2. Speraſſes ab ea lilia, & gemmas. Quid ſi jubereris in horrea meſſes inferre? Aratris eam proſcinderem, adigeremque in viſcera ferrum. Exerrares à cęli agricultura: nam Deus, ut terra germinet, lucem primò inducit v.3. dixitque Deus, fiat lux. Aquis oppreſſam ſiccat; tum non aratro, ſed germina, ſtirpeſque, verbo fęcundat. Pone ergo ligones, falceſque; nec verberibus, ſed verbis agendum tibi eſſe ſcito cum filio. Oliva fer.5.D.4. Quadr.

Loquimini ad petram, & ipſa dabit vobis aquas. Num.20.8. Quid rupe aut ſterilius, aut durius, & tamen eliciendo ex eo flumini non ſuffeciſſet: Loquimini. Id. ib.

Fili, quid feciſti nobis ſic? Luc.2.48. Sit parentum in filios correctio ſuavis, cum amore, non imprecatione. Epheſ.6.4. patres, nolite ad iracundiam provocare filios veſtros. Marchantius D. r. Epiphan.

Furebat, & fremebat, natu major filius recepti nuntio fratris à Patre. Videbatur à ſaginato vitulo, quo frater recreabatur, in pardum efferatus, parentem cum filio voraturus. Numquam dediſti mihi hędum. Quo putas, ſævitiam tantam repreſſit pater? fuſte? an enſe? fili, tu ſemper mecum es. Sentiat quiſque quod vult: ego pluris facio ſenis patientiam in grandiorem, quàm commiſerationem in prodigum juniorem. Facilè eſt parenti, filium amplexari lacrymantem; at furentem non modò non arguere, ſed filium vocare; arduum æquè, ac rarum eſt. Delinitus irà eſt furor primogeniti his patris illecebris, ut nè muſſarit, aut de vitulo, aut de fratre. Oliva l.2.Strom.

Secunda.

Parentes ipſi ſint probi.

Ambula coram me, & eſto perfectus. Gen. 17. Ità Dominus ad Abraham locutus eſt; non cùm de Ur Chaldæorum eum eduxit, neque cùm illum dimiſit in Ægyptum; ſed cùm ex Sara ſuſceptu- rum prædixit. Iſaac. Ergo non abeunti ex patria; non fratres, & opes, dimiſſuro; non peregrinaturo inter impios, perfectio neceſſaria eſt; ſed cùm educandus eſt filius, qui naſcetur. Oliva l.2. Strom.

Noluit contriſtare Spiritum Amnon filii ſui, quoniam diligebat eum,

qui

Digitized by Google

qui primogenitus erat ei. 2.Reg.13.21. Ità inceſſum filii non caſtigarit pater partim amore, partim verecundia ductus. Quippe cogitaverat David: ego ipſe ſum caſtigabilis: nam liberis meis peſſimo exemplo nocui: cur exprobrem, quod ipſe feci? Animoſum facit innocentia, libertatem adimit ſceleris conſcientia. In educandis liberis rex David via quidquam laudis obtinuit, regias curas ſolertiſſimè tractavit; liberorum curam, nec ſeveram putem, nec ſeriam geſſit: hinc nec Abſolonem patrata jam cæde à fuga retrahi in carceres juſſit. Drexelius, David c.25.§.1.

Exclamavit voce magna. Luc.1.42. Ideò magna voce clamabat: quia illum continebat in utero, qui erat vox Verbi; ſecundùm quod de ipſo dicitur: vox clamantis in deſerto. S.Bonavent. hic. Sint matres tales, quales optant proles. Sylv. hic q.16.

Quare ait Eliſabeth, *unde hoc mihi &c.* Luc.1.43. Titus Boſtr. cujuſmodi verba ſuo poſtea tempore depromturus erat Joannes Matth.3.13. ejuſmodi fere hoc loco depromit mater illius Eliſabeth: ut enim ille indignum ſe pronuntiat, qui Chriſto proximè aſſiſteret: ità hæc quoque Deiparæ Virginis præſentia indignam ſe pronuntiat. Quiſque patris, ac matris, mores facilè ſugit. Id.hic q.21.

Variæ aliæ praxes.

Pſalmi 44. *titulus pro iis, qui commutabuntur, filiis Core*. Symmachus, Aquila, Theodoretus, legunt: pro floribus, ſeu pro liliis, filiorum Core. Lilia, ne defluant, diligentem curam requirunt. S.Hier. ep.7. ad Lætam, exhortans parentem ad filios probe inſtruendos, rationem ſubdit: citò flores pereunt; citò violas, & lilium, & crocum, peſtilens cura corrumpit. Sicut natura roſas, nè facile carperentur, ſpinis munivit; ità parentes aculeatis præceptionibus debent filios erudire. Matrimonii flores liberi; quos quidem carnalium pratorum divinus colligit agricola. Clemens Alex.l.2.pæd.c.8.

Ex ore infantium &c. Matth.21.16. S. Chryſoſt. Enthymius, & Theophylactus, cenſent hos infantes, qui clamabant hoſanna filio David, verè infantes fuiſſe, id eſt, fari neſcios. Innuit hic Chriſtus; ut infantes, cùm loqui incipiunt, doceantur pia proloqui; ac prima eorum vox ſit hoſanna, JESUS, MARIA. Sic S.Hieronymus ſcribit ad Blaſillam, ut Paulam filiolam, primùm ut fari incipit, alleluja pronuntiare doceat; uti S. Franciſcus Borgia, prima, cùm infans eſſet, edoctus eſt verba ſonare JESUS MARIA. Cornelius hic.

Alleluia! Alleluia! Apoc.15.7. S. Hieronymus in epitaph. Fabiolæ, docet: Chriſtianos ità crebro habuiſſe in ore Alleluja, ut ipſi etiam infantes, dum fari inciperent, primùm Alleluja balbutire docerentur.

Verba nutrientium, aut lac erunt, ſi bona ſunt; aut venenum, ſi mala. S.Gregor.ep.23.l.6.

Prima inſtitutionis eſt diſciplina, culpam avertere; ſecunda, virtutem infundere. S.Ambr.lib. de vid.

Nihil aliud diſcat audire, nihil loqui; niſi quod ad timorem Dei pertinet. Turpia verba non intelligat, cantica Mundi ignoret; adhuc tenera lingua pſalmis dulcibus imbuatur. Procul ſit ætas laſciva puerorum: ipſæ puellæ, & pediſſequæ, à ſæcularibus conſortiis arceantur; nè, quod male didicerint, pejus doceant. S.Hier.ep 7. ad Lætam de inſtit. filiolæ.

Vide plura tit. Parentes.

§. III.

Educatio mala.

Num. I.

Symbola conniventis.

F*iliæ populi mei crudelis, quaſi ſtruthio*. Thren. 4. 3. Filiæ Jeruſalem, matres filiarum ſuarum, in educandis illis ſunt crudeles ſicut ſtruthiones. Quid ergo hæc crudelitas affine habet immanitati ſtruthionis? Primùm illud, quod de eo Job.39.13. *penna ſtruthionis ſimilis eſt herodii, & accipitris*. Sanct.Gregor. quia alas quaſi ad volandum ſpecie tenus erigit; ſed tamen numquam ſe à terra volando ſuſpendit.

Ità ille. Tales multæ ſunt matres: vident filias ſuas vanas leves; & quæ tum videre, tum videri, ament: objurgantque eo nomine illas; ſed quo modo? ſtruthionum inſtar: aſperiùs enim appellant, nec appellant; minantur, non minantur: omnia ſcilicet in ſpeciem faciunt; quia nihilominus illis omnia permittunt. Alterum, quod Struthio habet Job 39. 15. quod derelinquat ova ſua in terra: *obliviſcitur, quod pes conculcet ea, aut beſtia agri conterat*. Sic matres non cavent prolibus de mala ſocietate. Tertiò: ſtruthio, ob calorem vehementem, ferrum concoquere poteſt: tales multæ matres, in digerendo, diſſimulando, & utinam etiam in perſuadendo, & fovendo, errata ſuarum filiarum. Did. Niſſ. f.5.Dom 1.Quadrag.§.2.

Num. II.

Mala educatio punitur à Deo.

Occurrit ei Dominus, & volebat occidere eum. Ex.4.24. Quis non inhorreſcat, & tremat? digreſſum à Dei colloquio Moyſen, regni abdicatione, Ægypti occiſione, legatione ad Pharaonem, inſignibus, inſignem, Angelus non arguit, non flagellat, non vulnerat; ſed neci deſtinat. Incircumciſi ſcelus tam grande eſt, ut deſtinatum ad maximа prophetam ſupplicio ſubjecerit perditurum? ſed Deo collocutus eſt, Jethro pro Deo valedixit, in Deum conſtitutus eſt Pharaonis, annis 40. ſervivit pro tuenda lege, annis item 40 pro tuenda juſtitia exulavit.

Summa ſunt hæc ſanè, ait Angelus: tantum tamen incircumciſi pueri piaculum eſt; ut ſolo funere parentis expiari poſſit: *volebat occidere eum*. Quod ſi neglecta, imò dilata, pueri circumciſio in tantum adduxit diſcrimen virum tantum? quantùm pœnarum iis impendet parentibus; qui non ſolùm non expiant filios ab Adæ peccato; ſed propriis, & iniquiſſimis, ſceleribus inquinari eos ſinunt, imò non raro cogunt. Oliva l.3. Strom.§.Qui ſunt hi ſermones.

Cecidit (Heli) *de ſella retrorſum juxta oſtium, & fractis cervicibus mortuus eſt*. 1.Reg.4.18. Non moritur in ſella ſedens, ſed cadens: ut qui filios probè non inſtituit, magiſterii cathedra indignus cenſeretur. Non cadit in faciem, ſed in tergum: ut qui filiorum ſcelera, ut par erat, non advertit; quò ipſe rueret, ignoraret. Cervices fregit ex ruina, caputque illiſit: quia filiorum cervices indomitas non ſubegit; & proprium capitis officium, in adminiſtranda familia, non curavit. Mendoza in 1.Reg. 1.annot. 50. *De patre impio queruntur filii: quoniam propter illum ſunt opprobrio*. Eccl.41.10.

Maledixit eis. 4.Reg.2.24. Magis parentes, quàm pueros, punire voluit: parentes enim idololatræ pueris inſtillabant ſuam idololatriam, & contemptum veri Dei, ejuſque prophetarum. Nam, ut ait S. Auguſt. ſ.204. de temp. rem parentibus inſtigantibus feciſſe pueri contumelioſi credendi ſunt. Neque enim illi clamarent, ſi parentibus diſpliceret. Et S.Juſtinus q.80. Deus puerorum clade parentes flagellavit; ac ſimul poſteros monuit: ut in vero Dei cultu, modeſtia, & probitate, filios ſuos educent; oè ſimiliter caſtigentur. Cornelius hic.

Egreſſi duo urſi de ſaltu. 4.Reg.2.24. Cur potiùs ab urſis, quàm leonibus [cùm, ut notat Abulenſis, regio illa leonum fuerit feraciſſima] fuerunt diſcerpti? quia urſi parentes de educatione ſollicitos adumbrant: nam, ut refert Plinius, l.8 c.36. partus ſuos informes lambendo fingunt, poliunt, formant. S.Ambr. l.6. hexam.c.4. urſa partus ſuos ad ſui effingit ſimilitudinem: tu filios inſtituere tui ſimiles non potes? Id.ib.

Num. III.

Mala educatio diſſuadetur pluribus motivis.

Erunt vobis, quaſi clavi in oculis, & lancea in lateribus. Num. 33.55. hoc impletur in malè educantibus proles ſuas.

Dilexi. Pſ.114.1. O quàm afflicti parentes multi, qui filiis ſuis ſemper veſperas Defunctorum canunt. Primum ibi verbum *Dilexi*. Nimis liberos amant: & illi hac occaſione *Placebo* canunt; exorbitando, ad placitum in bonis dies ſuos ducendo. Quid tandem? miſerrimè vitam perdunt: & parentibus canendum *Requiem* maximò dolore. Paoletti D. infra Oct.Nat.D.

Ubi eſt litteratus? ubi legis verba ponderans? ubi doctor parvulorum? quærit Iſ.33. 18. ruinam ſupremam Reipublicæ Hebrææ oſtenſurus. q.d. de Republ. Hebræorum actum eſt: quia juventutis doctores boni, inſtructoreſque non adſunt. Mendoza in 1. Reg.1. Educatio filiorum.

Ex quo ei hoc accidit? ab infantia. Marci 9. 20. S. Chryſoſt. ſ.51. interrogatione tali tempus aperit, ætatem pandit, revolvit infantiam. ut tanti mali cauſa non tangat ſobolem, ſed parentem: quia à Deo ſibi datum pignus, ad diaboli gratiam, dæmonum retulit ad honorem. Si adulto malum accidiſſet, filii culpæ deputaretur. At cùm ab infantia dæmonis ſit domicilium, patris crimen eſt, qui malè puerum educavit. Sylv.hic q.20.

Sic Deus dilexit Mundum &c. Jo.3.16. Ecce Deus dedit tibi Filium ſuum; & tu meritò debes ei dare filium tuum; ipſum ſemper ad bonum inducendo. Sed heu! Deus dedit tibi filios; & tu dediſti diabolo filios tuos, quando eos in vitiis educaſti. Pſ.105. 37. *immolaverunt filios ſuos, & filias ſuas dæmonius*. S.Bonav. ſer.5. f.2. Pentec.

Ex Patribus, & aliis.

Nemo omnino eſt ſic prudentiæ inops, qui non ſumma infamia dignum judicet, ſe ab avibus, & beſtiis, quæ longiſſimè à ratione abſunt, virtute ſuperari. Nam ſi leænæ cordi eſt fœtus; ſi lupus pro catulis decertat, & ſanguinis ovium diſpendio cibum illis omni periculo poſtpoſito, miniſtrat, cùm ipſe vorax ſit. Quid, quæſo, Judici tuo Chriſto dices ô homo, familiam habens, & filios; ab ipſomet Domino, & Judice, ſibi ut pædagogo alendos, ſanguine ſuo redemptos; qui præceptum de educandis filiis negligis, naturamque pervertendo, etiam divinum mandatum conculcare non times? S.Baſilius orat.18.

Nulla alia ex ratione perverſi ut fiant liberi contingit; niſi quòd eorum patres circa vitę pręſentis commoda æquò ampliùs, & incumbunt, & ferè dixerim, inſaniunt. S. Chryſoſt. l.3. adv. vitup. vitæ Monaſt.

Majorem aſinorum, ac equorum, quàm filiorum, curam habemus. S. Chryſoſtom. hom. 60. in Matth. 18. vide locum, & multa invenies.

Qui non corripit puerum ova furantem, magnum poſtea latronem patitur, equorum ſtabula perfringentem. Sanct. Petrus Dam. l.1.ep.23.

Chariores multi videntur habere porcos ſuos, quàm filios. S. Thomas l.5. de erudit.princip.

Tartari nonnulli ſuos infantes lactant lacte canino, ut evadant feri, pugnaces, rixoſi, inſtar canum. Prov.1.10. *Si te lactaverint peccatores*. Cornelius hic.

Notum eſt exemplum adoleſcentis: qui materna indulgentia, ut fit, corruptus; cùm ob ſcelera duceretur ad ſupplicium, exclamavit: non Prætor, ſed mater mea, ducit me ad furcam. Corn. in Prov.23.

Vide plura tit. Filii, Exempla, Juventus, Matres, Parentes.

TITULUS IV.

ELECTIO.

§. I.

Libera homini ad bonum, & malum.

A*Ppoſuit tibi aquam, & ignem: ad quod volueris, porrige manum tuam* Eccli.15.17. Per aquam, & ignem, quæ ſunt elementa oppoſita, proverbialiter accipe quælibet contraria. Hinc per aquam, quæ refrigerat, accipe refrigerium gloriæ; per ignem, pœnam, & flammam gehennæ. q.d. elige utrumlibet quodvis. S. Baſilius in illud Pſal.61. 10. *verumtamen vani filii hominum mendaces in ſtateris*, ità ait: quid eſt quod dicit: quoniam cuilibet noſtrum intus ſtatera quædam eſt à Creatore omnium apparata, per quam rerum naturam probè poſſis cognoſcere. Poſui, inquit, ante faciem tuam vitam, & mortem; bonum, & malum; duas inter ſe contrarias naturas. Has tu apud tuum tribunal, & judicium, examina; ac diligenter expende, quid utilius tibi ſit? an momentaneam, parumque duraturam, eligere voluptatem, per quam mortem apprehendas æternam? an in virtutis exercitatione afflictionem malle, qua perpetuas conſequaris delicias? Cornel. hic.

Surge, & accipe puerum &c. Matth.2. 20. Joſeph, Nutritius Chriſti, rediturus in patriam, duas ſibi vias habuit propoſitas: liberum ei erat, aut in Judæam, aut in Galilæam ire: Angelus enim id unum juſſerat: *vade in terram Iſrael*. Joſeph prudenter deliberans, *cùm audiſſet, quòd Archelaus regnaret pro Herode patre ſuo; timuit illo ire*. Ad cœlum nobis, & ad orcum, via patet; eligamus maturè, utra placeat. Sexcenties ingeritur nobis, apud inferos regnare diabolum, apud Superos Chriſtum. Elige, quod placet. Drexelius de inferno c.13.

Quid vis? utrùm amare temporalia, & tranſire cum tempore? an Mundum non amare, & in æternum vivere cum Deo? S. Auguſt.t.2. in ep.S.Joan.

Dic mihi, ò cor humanum! quid magis eligis? ſemper gaudere cum hoc Sæculo? vel eſſe ſemper cum Deo? Quod plus diligis, hoc plus eligis. Hugo à S.Vict.tr. de laudib. charitat.

§. II.

Motiva bonæ electionis.

REprobatio mali, & electio boni, ſic animæ rationali inſixæ ſunt divinitus; ut de hoc nemo rectè cauſetur, quia nulla ad harum rerum proſecutionem deeſt ſcientia, ſive potentia: quia, & quod agendum eſt, ſcimus; &, quod ſcimus, facere poſſumus. S.Cyprianus de Baptiſmo Chriſti.

Sanè prudens, & diſpoſitiſſima, electio; qua tranſitoriis æterna, vitiis virtutes, exilio patriam prætuliſti. Hildebertus 31. ad viduam Sæculo renuntiantem.

Eſt rationalis animæ juſtum judicium, ut eligat Deo magis ſervire, ac Sæculo; ut ſtatuat mandatis Chriſti obſequi, non diaboli conſiliis depravari: ut ſpiritualibus inhærere decernat ſtudiis, non carnalibus vitiis implicari: & ut æternam beatitudinem futurorum breviſſimi Mundi voluptatibus judicet præponendam. S.Gaudentius tr.11.

Cogita, te medium, inter cœlum, & terram, conſtitutum eſſe; & tam illud, quàm hunc, ad te admittendum, patere; pro elevatione, quam facies. Conſidera deinde electionem alterutrius, quam quis in hoc Mundo fecerit, æternum in altero duraturam. D.N.J. Chriſtus è ſummo cœlorum, ea, qua eſt, benignitate, te aſpicit, & quàm blandiſſimè invitat, dicens: intra dilecta anima mea in requiem æternam? conjice te intrà bonitatis meæ brachia, quæ immortales illas delicias, ex amoris ſui abundantia, tibi præparavit. Vide etiam Sanctos te ſtudioſè adhortantes; & tot ſanctarum animarum milliones, te blandè, amiceque invitantes; adeò nihil videre deſiderantes, quàm ut cor tuum in ſuo aliquando conjunctum ſit; quò junctis animis Deum in omne ævum dilaudaris. S.Franc Saleſius Philoth p.1.c.17.

Omnis homo, cùm ſit dotatus prærogativa rationis, debet uti ipſa, ad diſcernendum inter bonum, & malum; inter bona præſentia, & futura; inter mala præſentia, & futura; inter bona corporis, & animæ; inter Creaturam: ut, quod melius eſt, eligat. B.Humbertus p.1.c.1. ad omnes homines.

§. III.

Electionis bonæ praxes, & regulæ.

M*Emento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ*. Ecclæ. 12. 1. Hebr. *tempore electionum tuarum*. Senſus, quaſi dicat, juxta S.Hier. Hugon. Dionyſ. Cajetan. Adoleſcens, qui in flore, & vigore, es ætatis; blanditur tibi voluptas, ſollicitat venus, inſtigant ſocii, impellit dæmon: quare ne iis ſuccumbas, & teipſum perdas; memento Creatoris tui: quòd ſcilicet ſit Deus tuus Creator, tu ejus creatura; quæ totum ſuum eſſe, quantum quantum eſt, debet Creatori; ab eoque tota pendet, tam in eſſe, quàm in conſervari, ſicut radius à Sole. Si igitur homo creatura Dei es, memento te totum, quantus es, Dei eſſe, non tuum; non parentum, non alterius creaturæ. Redde ergo Deo, quod ſuum eſt, redde teipſum. Itaque Creatoris nomen habet emphaſim; qui titulus expoſcit à creatura; ut Deo Creatori ſuo, velut abſoluto ſuo Domino, præſtet omnem ſubmiſſionem, reverentiam, & amorem. Corn. hic.

Primus Adam pelliceis veſtitur tunicis, pannis ſecundus involvitur. Non eſt tale judicium Mundi. Aut iſte fallitur, aut Mundus errat: ſed divinam falli impoſſibile eſt Sapientiam. Quid enim? Chriſtus utique, qui non fallitur, elegit, quod carni moleſtius eſt. Id ergo melius, & utilius; idque potiùs eligendum. Et quiſquis aliud doceat, aut ſuadeat; ab eo, tamquam à ſeductore, cavendum. Quid ſtabulum eligit? planè ut reprobet gloriam Mundi, damnet Sæculi vanitatem. S.Bernardus ſerm. 3. in Nat.D.

Quidam priùs judicant, & poſteà probant: ego, de potione, utrùm dulcis ſit, an amara? ante guſtum non judicabo. Sanctus Bernardus ep.192.

Talem quiſque viam eligat, qualem eligere voluiſſet, ſi in mortis articulo conſtitutus eſſet. S. Laurent. de diſcipl. Monaſt. cap.10.

Operatio virtutis electivæ attenditur in conſilio, judicio, & deſiderio. Conſilium autem eſt in inquirendo, quid ſit melius? hoc? an illud? ſed melius non dicitur, niſi per acceſſum ad optimum; acceſſus autem eſt ſecundùm majorem aſſimilationem. Omni igitur conſilianti neceſſaria eſt impreſſa notitia ſummi boni. S.Bonavent.Itiner.ment. ad Deum cap.3.

Digitized by Google

TITULUS V.

ELEEMOSYNA.

§. I.

Symbola.

E*Levatio manuum mearum, ſacrificium veſpertinum.* Pſ. 140. 2. Elevatio manuum ſignificat opera pia, quæ in eleemoſynis exercetur. Sacrificium verò veſpertinum illam oblationem ſignificat, quam in fine vitæ Domino ſolet offerre religioſa devotio, cum pœnitentiam gerimus. Veſpera enim noſtra eſt, quando iſta lucem morte veniente deſerimus. Caſſiodorus hic.

Cum univerſis lignis Libani. Cant. 4. 14. Ligna Libani ſunt quidam amici noſtri, potentia Sæculi grandes, atque facultatibus dilatati: ità ut ex eleemoſynis eorum ſuſtententur parvuli noſtri; quemadmodum in ramis lignorum Libani nidificant paſſeres. Pſ. 103. 17. *illic paſſeres nidificabunt.* Sic qui ſpiritualibus abundant minùs, carnalia ſpiritualibus communicant, ut jure ſpiritualium illorum participes fiant. S. Rupertus in Cant.

Sint lumbi veſtri præcincti. Luc. 12. 35. Aliqui hoc de miniſtrantibus Chriſto, & pauperibus, per eleemoſynam (de hac enim ſermo proximè præceſſerat) exponunt. q. d. præcingite lumbos, ut ſitis expediti, & agiles, ad miniſtrandum Chriſto, & pauperibus. Cornel. hic.

Vaſorum ex navi projectio, eſt eleemoſynarum largitio, & temporalium abjectio. S. Vincentius Ferr. Dom. 3. Epiph.

Medius inter areolas plenus arena puteolus. Lem. *Congregat, ut diſperdat.*

Plura occurrent ſequentibus paragraphis.

§. II.

Eleemoſyna comparatur Sacrificio.

D*Edit ei Sacerdos ſanctificatum panem.* 1. Reg. 21. 6. Famelico David ſacros panes obtulit Abimelech: opus id ſcivit Deo gratum. Beda de illo: meliùs arbitrans de famis periculo homines liberare, quàm Deo offerre ſacrificium, dicente propheta: *quia miſericordiam volui, & non ſacrificium.* Oſeæ 8. 6. Alvarez Illuſtr. 179.

Anima, quæ benedicit, impinguabitur. Prov. 11. 25. Benedicit, id eſt, benefacit. Myſticè Tò *benedicit* innuit, eleemoſynarium eſſe Sacerdotem myſticum; qui egenis benedicat ore & magis manu. Sic Paulus docet 2. Cor. 9. 13. eleemoſynam eſſe ſacrificium, cujus victima opes erogat, altare pauperes, ſacerdos eleemoſynarius, immolatio erogatio. Cornelius hic.

Eò quòd & ipſe ſit filius Abrahæ. Luc. 19. 9. Cur Zachæus dicitur Abrahæ filius? Sanct. Chryſoſt. hom. de Zachæo: Abraham Domino filium, Zachæus ſubſtantiam, obtulit: ille hæredem, hic hæreditatem, donavit. Ille immolandum filium, quod habuit pignus exhibuit, hic patrimonii ſubſtantiam Domino immolavit: unde certè Abrahæ filius nuncupatur, dum ordinem gloriæ paternæ exequitur. Sylveira hic q. 15. Quomodo filius Abrahæ? quem montem ſacrificaturus conſcendit? An ligna humeris portavit, ut Iſaac; an gladium cervici exportabat? quomodo Zachæus tam citò filius Abrahæ? S. Laurentius Novar. hom. de pœnit. Zachæus, puſillus corpore, factus eſt præclarus opere. Flagitioſus conceptus, felix ſubitò de eleemoſyna naſcitur. Baeza t. 2. l. 6. cap. 8. §. 15.

Cogita, cui potum præbes, & perhorreſcas: cogita, quia Sacerdos Chriſti tu fias, cùm propria manu ei offeras, non carnem; ſed aquæ frigidæ, calicem. S. Chryſoſt. hom. 46. in Matth. 13.

Sicut Abel obtulit ſacrificium, & reſpexit Deus ad eum. Gen. 4. 4. & ad munera ejus; & illud fuit cauſa mortis ejus. Sic Laurentius magnum, & famoſum, obtulit Deo Sacrificium, theſauros Eccleſiæ dando pauperibus. Et hæc fuit prima cauſa mortis ejus. S. Rupert. lib. 6. c. 30. de oper. Spir. Sanct.

Altare tuum Chriſtus eſt, quod in paupere, vel in tua mente, ubique invenies. *In omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.* Malach. 1. 11. S. Bonavent. ſer. 2. D. 5. Pent.

§. III.

Eleemoſynæ variæ prærogativæ, & laudes.

R Ebecca dando ſervo Abrahæ, & animalibus, aquam, copulata eſt Iſaac. Geneſ. 24. & Gen. 29. 11. Jacob adaquando

greges, meruit introduci in domum Laban, & copulari Racheli. Et Moyſes Ex. 2. adaquando oves Jethro ſacerdotis, introduci meruit in domum ejus, & ejus copulari filiæ.

Eleemoſyna viri, quaſi ſignaculum cum ipſo. Eccli 17. 18. Rabanus, & Janſenius, ſic explicant: ſicut ſigillo, vel ſignaculo, ſolemus obſignare res charas, pretioſas; ità Deus obſignat eleemoſynas cujuſque in mente ſua. Magis genuinè: ipſa eleemoſyna eſt quaſi ſignaculum, id eſt, annulus ſignatorius homini eſt chariſſimus, quem ſemper in manu, & præ oculis, habet; ſic eſt & eleemoſyna coram Deo, ſcilicet ipſi in pretio, eique chariſſima. Addunt aliqui: eum, qui eleemoſynam erogat, à Deo quaſi ſigillum accipere; ut ſcribat, quidquid volet, quidquid optabit; ſigilloque Dei diploma imprimat, & obſignet: quo ante Dei tribunal præſentato haud dubiè poſtulatum impetrabit, Cornelius hic.

Ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium &c. Matth. 26. 13. S. Chryſoſt. hic: ecce, quod dixit, factum eſt, & ubique videbis hanc mulierem famoſam; quod multis regibus, & Ducibus, non contigit.

Magdalena Luc. 7. 38. priùs pedes Chriſti unxit, quàm caput Matth. 26. 7. Sæpius enim præfert Deus ea, quæ pauperi damus, quàm quæ ipſi Deo. Pinna in Eccl. Erbol. 512.

Vidit Angelum Dei. Act. 10. 3. Cur ad illuminandum Cornelium inde, non mittitur aliquis Diſcipulus, ſed angelus? Ad illuminandum Eunuchum miſſus Philippus. Act. 8. 26. Reſp. id factum ob bona opera, eleemoſynas ejus, & orationes, quæ Deo offerantur per manum Angeli. Apoc. 8. 4. Tob. 12. 12. Sylveira hic q. 5.

Unde memoriæ perennitas? S. Anſelmus: Ob obſequium, quod Chriſto pauperi piè exhibuit. Eſcobar t. 2. perfec. Chriſt. l. 10. ſ. 2. Obſ. 4.

Hæc major eſt gratia, quàm mortuos reſuſcitare: multò namque majus eſt, quàm in nomine Jeſu mortuos reſuſcitare, eſurientem paſcere Chriſtum. S. Chryſoſt. hom. 33. ad pop. Antioch.

Sicut divitum liberi monilia circa collum aurea geſtant, nec unquam ea deponunt; ſed tamquam nobilitatis inſigne circumferunt: ſic & eleemoſynam Chariſſimi, nos ipſos ſemper oportet induamus; oſtendentes, quòd miſericordis Patris ſumus filii, qui facit hunc ſolem oriri ſuper bonos, & malos. S. Chryſoſtom. hom. 63. ad populum.

Virginitas ſine eleemoſyna nè in veſtibulum quidem thalami perducere potuit; eleemoſyna verò ſine virginitate alumnos ſuos cum magna laude in regnum, ante conditum orbem præparatum, manu ducit. Toto igitur animo, totiſque viribus, oleum affundamus lampadibus; idque largiter, & indeſinenter; ut hilare, ac largum, lumen permaneat. S. Chryſoſt. tom. 6. ſerm. de Verb. Apoſt.

Operum bonorum, ex radice dilectionis prodeuntium, primum, vel præcipuum, eleemoſyna eſt; ſequens oratio, deinde jejunium. S. Rupert. l. 5. in Matth.

Eleemoſyna munus bonum eſt, omnibus facientibus eam coram ſummo bono. Hæc eſt, quæ perpetuos ignes extinguit: hæc eſt, quæ Chriſtum paſcit eſurientem in paupere: hæc eſt, quæ diſcernit agnos ab hœdis: hæc angelis ſociat: hæc ex ſervis filios Dei fieri præſtat. S. Proſper p. 3. c. 7.

Radix omnium malorum, quid eſt? avaritia. Radix omnium bonorum, quid eſt? eleemoſyna. Et qui nunc vulneratus es per avaritiam; cura te per eleemoſynam. Mortuus es per avaritiam, te vivum oſtende per eleemoſynam. Eſcobar t. 6 parab. Chr. l. 4. Obſerv. 3.

Quomodo verum illud: *non vidi iuſtum derelictum, nec ſemen eius quærens panem.* Pſ. 36. 25. cùm multis ſervis Dei non ſint addita illa, de quibus Dominus Luc. 12. 31. *hæc omnia adjicientur vobis.* Numquid Paulus ait de juſti[illegible] Hebr. 11. 37. *circuierunt - egentes &c.* Et de ſeipſo 2. Cor. 11. 27. [illegible] *in fame, & ſiti in jejuniis multis; in frigore, & nuditate.* An Pa[illegible]us non quærebat regnum Dei? quis ardentiùs quæſivit? Reſp. majus donum Dei eſt, ſorte ſua contentum vivere, quàm omnia in abundantia habere. Stella in Luc. 12.

§. IV.

Eleemoſyna datur Chriſto.

D*A mihi pauxillum aquæ in vaſe.* 3. Reg. 17. 10. Si Elias cœli claves geſtabat, ut aquarum cœleſtium fontes reſeraret; cur aquam à muliere poſtulat? quia Chriſtus ſitiens priùs in paupere vult refici, quàm cœleſtem impendat abundantiam. Eſcobar t. 3 Colloq. Chr. l. 3. Obſ. 8.

Beatus, qui intelligit ſuper egenum, & pauperem. Pſ. 40. 2. Quæ eſt intelligentia? ubi eſt profeſſa paupertas! vis eſt intelligentiæ, ſi rimetur viſcera, ſi deprehendat occulta, ſi tecta

nudet.

nudet. Verùm ſubjecta oculis, expoſita in publico, ingeſta rebus, non eſt intelligere, ſed videre. Nuditate algidus, tabidus fame, ſiti aridus, laſſitudine tremens, defectu luridus, quòd egenus ſit intelligere quis labor? Se (Chriſtus,) in paupere ſic demonſtrat, quòd ipſe, qui cœlum tegit, ſit nudus in paupere. S. Chryſologus ſer. 14.

Delectaverunt te filiæ regum in honore tuo. Juxta Aug. *adorabant eum filiæ Tyri cum muneribus.* Pſ. 44. 9. Venite cum muneribus, date eleemoſynam, & omnia munda ſunt vobis. Venit cum muneribus ad eum, qui dicit: miſericordiam volo magis quàm ſacrificium. S. Aug hic.

Et oleum de capite tuo non deficiat. Eccl. 9. 8. Noſtrum caput Chriſtus nuncupatur in Scripturis ſanctis; qui ſibi ipſi collatas accepturus eſt, quaſcumque pauperibus eleemoſynas conferemus. Nè itaque deſiſtamus Caput hoc noſtrum perungere oleo miſericordiæ: hoc eſt, Chriſti pauperes miſericordi affectu protegere. Olympiodorus hic.

Alii autem cædebant ramos de arboribus. Matth. 21. 8. Arbores ſunt divitiæ, redditus, poſſeſſiones: à quibus ſcinduntur rami, flores, folia: & ponuntur Chriſto in viam; quando amore ſui facitis eleemoſynas pauperibus. Sanct. Vincentius Ferrer. ſerm. 2. Dom. Palm.

Eſurivi, & dediſtis mihi manducare &c. Matth. 25. 34. S. Chryſoſt. hic: dixiſſe ſufficeret, *dediſtis mihi manducare, dediſtis mihi bibere;* ſed præmiſit: *eſurivi, & ſitivi.* Quia parvus fuiſſet amor pauperis, quòd pauperem ſuſcepiſſet; niſi & paſſiones pauperis ſuſcepiſſet. Verus amor eſt, feciſſe ſuas anguſtiati anguſtias. Salvianus l. 4. ad Eccleſ. ego plus addo aliquid: Chriſtum non ſolùm egere cum cœteris, ſed plus multò egere, quàm cœteros. In omni enim pauperum numero non eſt univerſorum una paupertas. Chriſtus tantummodò totus eſt, cui nihil eſt, quod in omni humano genere non deſit. Omnis enim egeſtuoſus pro ſe tantùm, & in ſe, eget; ſolus tantummodò Chriſtus eſt, qui in omni pauperum univerſitate mendicat. Eſcobar t. 3 Colloq. Chr. l. 51. Obſ. 3.

Emerunt aromata, ut venientes ungerent Jeſum. Marci 16. 1. Providè ob hoc Dominus Jeſus paratam ſibi confectionem expendi noluit in ſuo corpore mortuo, ut ſervaret vivo: cùm anticipans horam, & accelerans gloriam, mulierum devotionem non eluſit, ſed inſtruxit; non recuſans obſequium, ſed reſervans proficuum. In iſto ergo pepercit magiſter pietatis unguentis optimis, quæ membris ſuis indigentibus cuperet exhiberi. S. Bernar. ſer. 12. in Cant. Chriſtus reſurgens afflictos, oppreſſos, & contritos, non dimittet? pauperes amplectimini veſtram nutricem. S. Greg. Niſſ. or. 3. de Reſurr. Reſurrectionis celebrantes triumphum, fidem in converſatione decoremus, miſericordiam in pauperes faciamus, imitemur Deum. S. Hilarius homil. 6. de paſſ.

Pedes eius unguento ungebat. Luc. 7. 38. Sunt pedes Domini minimi fratres, per quos vadit Chriſtus ad uniuſcujuſque januam, quærens, quæ utilia ſint; quos unge eleemoſynæ unguento. Theophylactus hic. Pedes Chriſti pauperes. Lacrymis cœpit rigare, & capillis, ideſt, temporalibus tergebat. Hugo Card. in Pſ. 37. Sunt pedes, ideſt, pauperes, rigandi lacrymis compaſſionis, ungendi ſuavitate conſolationis, tergendi capillis, ideſt, fovendi eleemoſynis, & operibus pietatis: per capillos enim deſignantur temporalia. Hugo Card. in Joan.

Stans retro ſecus pedes eius. Luc. 7. 38. Per pedes, qui ſunt infima pars corporis, ſignificantur pauperes; qui ſunt infimi in myſtico corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia. Bonum eſt rigare hos pedes: quia pauperes ſunt terra fertilis; quæ ſi bene rigata fuerit, & ſeminata, fructum reddit multiplicem. Et hæc etiam eleemoſynarum largitio ſignificatur per terſionem capillorum, qui corpori ſuperfluunt. Sed quidam non tergunt capillis ſuis pedes Domini; ſed illis potius ſuſpenduntur, ſicut Abſolon 2. Reg. 14. 26. cui capilli ſemel tondebantur in anno, & vendebantur ad pondus publicum. Ad pondus publicum ſemel in anno capillos ſuos vendunt, qui frumentum, vinum, & alia bona ſua, ſervant, ut cariùs vendant; nec pauperibus erogant, ſicut uſurarii. Tales proculdubio capillis propriis ſuſpenduntur ad patibulum infernale. Hugo Card. in Luc. hic. Eliſabetha Landgravii Ludovici Haſſiæ conjux ad exprobrantes ſibi liberalitatem in pauperes: quid ago? niſi quòd per eleemoſynas Chriſto pedes lavem. Oſorius D. 6. Epiph.

In domo tua oportet me manere. Luc. 19. 5. Chriſtus apud Zachæum hoſpitatur. apud Phariſæum convivio exceptus fuit. Luc. 7. 36. Laurentius Novarinus hom. 1. Apud Zachæum manſit, apud Phariſæum manducavit. Cur apud Phariſæum tantùm manducavit, & apud Zachæum convivio exceptus, imò hoſpitatus? *Ecce dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus.* Hæ gratiſſimæ epulæ Chriſti erant. de Caſtillo Illat. 172.

Da mihi bibere. Jo. 4. 8. q. d. tu ſitis divitias, & ego eleemoſynas, aliaque bona opera. Hugo Card. hic.

Petit, ut det. Sitiens Dominus petit modica unda donari, ut donet flumine cœleſtis imperus. Commendatur hic eleemoſyna. Eſcobar. t. 3. Colloq. Chr. l. 3. Obſ. 8.

Mentitur amare ſe Chriſtum, qui eum in egeno non diligit: qui dilectionem, quam promittit verbis, negat operibus. Sanct. Gaudentius tr. 13.

Manus pauperis eſt gazophylacium Chriſti: quia quidquid pauper accipit, acceptat Chriſtus. S. Chryſoſt. ſ. de divite, & Lazaro. Theſaurus cœli eſt manus pauperis. Id. ib.

Exempla.

Ivo Sacerdos, & pauperum ad tribunal advocatus, non prandiſſe, non cœnaſſe, ſe credidit; niſi menſæ ſuæ pauperem, aut peregrinum quempiam, adhibuiſſet. Quadam die extremæ penuriæ mendicabulum ſtipem petiit. In ædes admiſit Ivo, & ad menſam juxta ſe aſſidere juſſit. Conſedit mendicus, ſed parcè comedit. Mox menſa conſurgens, & amabili candore radians dixit: Dominus tecum, & oculis ſe ſubduxit. Drexelius in Gazophylaico c. 4. §. 2.

Jordanus, poſtea Ordinis Prædic. Generalis, cùm pauperi obvio, quod daret, non haberet; baltheum dedit; quo ipſe baltheo Crucifixi Jeſu ſimulacrum in templo paulò pòſt vidit. Nadaſi anni Crucifixi. Cantipratanus memorat 2. mir. ſui ævi c. 25. leproſum à pia matrona in mariti abſentis lectulo, ut ſuavius quieſceret, collocatum. Rediit feſſus ab itinere conjunx: & quia ad alium à ſolito lectulum avocabatur ad quietem; in ſuſpicionem venit, lecti conjugalis parum caſtè ab alio forſan occupati. Quare non niſi in ſuo lecto quieſcere velle dixit. Illuc ergo abeuntes & hyberno licèt tempore, fragrantiſſimum conſtratum roſis lectum reperiunt. Suſpicione in admirationem converſa, pia uxor narravit læta, qualem illic hoſpitem habuiſſet. E roſeis illis veſtigiis, Chriſtum in leproſo acceptum hoſpitio, & lecto, fuiſſe, compertum eſt. Quoties nimirum Chriſtum foves in paupere, toties roſis lectulum tuum ſternis in quietem beatam. Nadaſi Roſ. cœl. roſ. 22.

Quidam pauperi amore Chriſti veſtem dedit; & poſtea intelligens illum malum eſſe, doluit. Cui Chriſtus apparens ait: non doleas, quia non ei, ſed mihi veſtem dediſti. Summa Prædic.

S. Julianus Epiſcopus quotidie pauperes alebat; menſam ipſe ſternebat, & cibos inferebat. Conſpicatus in turba egenorum quemdam laceris veſtibus, ſed vultu valde liberali; ratus nobili loco natum, opibus adverſa aliqua fortuna exutum, ſeorſum illum evocat; & quis ſit? iterum iterumque, ſciſcitatur, Cùm ecce toto illius mendici vultu emicare ingens ſplendor cœpit, ipſeque ità antiſtitem appellavit: Amice mi Juliane, gratias tibi ago; qui tanto ſtudio, & charitate, pauperes meos ſuſtentas: prœmium tibi hujus charitatis vitam æternam promitto, & videri deſiit. Boll. 28. Jan.

S. Catharina Senenſis Chriſto formam mendici induto argenteam crucem donat. Nocte ſequenti apparet oranti habens crucem illam in manibus, ornatam multis lapidibus pretioſis, & dixit: agnoſciſne crucem iſtam filia? & illa: optime agnoſco; ſed non fuit apud me ità pulchra. Et Dominus: tu mihi hanc heſterna die dediſti cum charitate, quæ deſignatur per hos lapides: & ergo promitto tibi, quòd in die Judicii coram univerſo Angelorum, & hominum, conventu, tibi eam talem, ut vides, ad culmen gaudii tui, oſtendam: nec occultabo opus miſericordiæ per te mihi impenſæ in die, qua Patri miſericordiam, & judicium decantabo. Bolland. 30. April. ex vita.

§. V.

Eleemoſyna nihil perdit: tua ſunt, quæ largiris.

V*Eruntamen mihi primùm fac de ipſa farinula ſubcinericium panem: tibi autem, & filio tuo facies poſtea.* 3. Reg. 17. 13. Nonne illi ſufficiebat ſecunda bucella? cur primam petit? charitas incipit à ſeipſa, præſertim in tali neceſſitate. Sciebat efficaciam eleemoſynæ: quòd mulier panem ei datura, non paſſura defectum cum filio. Sylveira in Joan. 6. Dura videtur hæc petitio. Si parum farinæ eſt; quomodo priùs Eliæ provideat, quàm ſibi, filio? Hoc eſt privilegium liberalitatis, ut res diſtributæ non pereant, ſed augeri incipiant. Ubi vidua dedit, plus accepit, quàm Eliæ dederat. Alvarez Gen. 40 Illuſtr. 143.

Non vidi iuſtum derelictum. Pſ. 36. 25. Quomodo enim poterit indigere, qui *tota die miſeretur, & commodat?* S. Ambroſius hìc. q. d. perditè quidem de voluptuoſè vivendo etiam ingentes opes exhauriuntur; at verò, liberaliter, & miſericorditer, donando; & parva augentur. Novit hoc negotium Sanct. Paula, de qua S. Hieronymus, in cujus epitaphio ad Euſtochium: pauperes tota urbe curioſiſſimè perquirens damnum putabat, ſi quiſquam debilis, & eſuriens, cibò ſuſtentaretur alterius. Spoliat filios

Digitized by Google

lios, & inter objurgantes propinquos majorem ſe eis hæreditatem, Chriſti miſericordiam, dimittere, loquebatur. Idem experta eſt vidua Sarephtana; quæ, quidquid habebat farinæ, & olei, præbens Eliæ, nihil amiſit, ſed plura recepit. Mendoza in 3. Reg 9. Annot. 5. ſect. 3.

Qui dat pauperi, non indigebit. Prov. 28. 27.

Da, & accipe. Eccl. 14. 16. Optimè hæc duo connectuntur: cùm enim quis temporales, ſeu ſpirituales, eleemoſynas elargitur; accipit ſtatim fructum ſpiritualem. Baſilius Imp. Leonem filium ita docet: largire miſericordiæ ſtipem egentibus; ut ipſe tibi miſericordiam allicias à Rege univerſorum Deo: nam in eo præcipuè verſatur pietas, ſi tua non habentibus benignè impertiaris. Eum ergo diem periiſſe tibi exiſtimato, in quo nemini benefeceris pro beneficiis, quæ à Deo illa die acceperis. Octavianus in Eccleſiaſticum. hic.

Vendite quæ poſſidetis, & date eleemoſynam. Luc. 12. 33. Mox addit: *facite vobis ſacculos.* S. Chryſologus ſ. 22. homo! tali monitu Chriſtus te voluit ditare, non nudare. Sylveira in Joan. c. 6.

Accepit ergo Jeſus panes. Jo. 6. 11. Cur Chriſtus D. hos panes, & piſces, non creavit, ſed acceptos multiplicavit? Docet: ex noſtris rebus, licèt exiguæ videantur, pauperibus ſubvenire; de quibus nihil perdemus. Sylveira in Jo. 6.

Terrena omnia ſervando amittimus; ſed bene largiendo ſervamus. S. Gregorius hom. 4. in Matth.

Non timeatur inter opera miſericordiæ terrenarum diminutio facultatum: ſemper dives eſt Chriſtiana paupertas: quia plus eſt, quod habet, quàm quod non habet. S Leo ſ. 4. de Quadrageſima.

Exempla.

S. Lyduina Hollanda, cùm eſſet pauper, ſtudioſè tamen egenis ſuccurrebat. Paucos habens in burſa nummos, dum eos liberaliter erogaret, aſſiduè aliis cœlitus ſurrogabantur: ita ut nunquam deficerent, ſed creſcerent jugiter: ideoque hæc ejus burſa, burſa JESU dicta eſt. Surius in vita.

Alphonſus Aragonum rex, cùm quidam familiariùs quæreret, quid ſervaret ſibi, qui tam multa multis donaret? ea ipſa reſpondit, quæ dono. Drexelius Eleemoſyna c. 3. Inter ſelecta epitaphia illud: habeo, quod dedi: perdidi, quod ſervavi. Id. ib.

De S. Maeſima Sacerdote in Syria refert Bollandus 23. Ian. hoſpitum, & pauperum, curam ita gerebat, ut patefaceret portas omnibus, qui aderant. Dicitur habuiſſe duo dolia; unum frumenti, alterum olei: ex his ſemper ſuppeditabat omnibus egentibus: habebat autem ea ſemper plena benedictione Sarephtanæ.

S. Rodanus Abbas in Hibernia, in itinere leproſis petentibus eleemoſynam, equos currus dedit illis: ſtatimque duo cervi è ſylva adſunt, & currum ſubeunt. Bollandus 15. April.

§. VI.

Eleemoſyna eſt lucroſa, & fœneratur.

F*Œnerantur Domino, qui miſeretur pauperis.* Prov. 19. 17. O verbum prudentiſſimum! cur non dixit: qui miſeretur pauperis, dat Deo, ſed fœneratur? Novit Scriptura avaritiam noſtram; intellexit appetitum noſtrum inſatiabilem, qui ſibi majora ad habendum proponit; redundantiam ac plus ſemper quærens: ob eamque cauſam non dixit omnino, qui miſeretur pauperis, dat Deo; ut nè ſimplicem largitionem, & viciſſitudinem mercedis exiſtimet; ſed, qui miſeretur pauperis, Deo fœneratur: ut avarus, & lucri cupidus, audito uſuræ nomine, ſeipſe miſericordiæ dederet. S. Chryſoſt. in Pſ. 38.

Non fœneravi, nec fœneravit mihi quiſquam. Ierem. 15. 10. Senſus eſt ex perſona Chriſti: nullus ſe præbuit, qui dignè mea æra ſuſciperet; non fœneravit mihi quiſquam in ſanctis, atque pauperibus conferendis, me ſibi faciens debitorem. S. Hieronymus hic. Ingentes reditus conferet pecunia largita pauperibus: nam ſi hominibus in fœnus dederis eam, centeſima tibi reddent; ſi verò Dei pauperibus fœneretur, centuplum reſtituet, & æternam conferet vitam. S. Chryſoſtomus ſerm. de jejun. & lectione Geneſis.

Qui parcè ſeminat, parcè & metet, &c. 2. Cor. 9. 6. *& qui ſeminat in benedictionibus*, id eſt, beneficentiis multis, *de benedictionibus*, id eſt, beneficentias multas, *metet.* Cornelius in Matth. 14.

Exemplum.

Erat in civitate Niſibe mulier habens virum gentilem. Erant autem pauperes; habebant tantùm quinquaginta numiſmata. Die autem quadam ait vir uxori ſuæ: demus hæc numiſmata fœneratori, ut aliquid lucremur. Reſpondens uxor: veni, demus ea ſub fœnore Deo Chriſtianorum. Dicit vir: ubi eſt Deus Chriſtianorum? illa duxit eum in ſanctam Eccleſiam, ibique oſtendit ei pauperes, dicens: illis ſi præbueris, Deus Chriſtianorum ipſa accipit; illi enim omnes ſui ſunt: qui mox cum gaudio numiſmata erogavit. Cùm verò poſt menſes tres penuriam paterentur, ait vir: nihil, ut video, daturus eſt nobis Deus Chriſtianorum. Reſpondit mulier: certè dabit; tantùm i, ubi illa dediſti. Currens vir in Eccleſiam, neminem vidit, niſi ſolos pauperes. Cùm ergo cogitaret cui diceret aliquid, vidit jacere numiſma, illudque conjugi tulit, atque dixit: ecce ivi in Eccleſiam, & Deum Chriſtianorum non vidi; nec quicquam accepi ab illo niſi quod numiſma ibi poſitum vidi, ubi priùs erogaveram. Cui illa: vade domine mi, eme nobis aliquid, ut comedamus hodie. Abiit ille, & emit panem, & vinum, & piſcem; & veniens domum dedit uxori: quæ exenterans piſcem, invenit in viſceribus ejus lapidem: quem vir videns, & admirans, tulit ad trapezitam; qui dixit: quid vis, ut tibi pro eo ſolvam? ait autem ille: da, quidquid vis. Ad quem ipſe: accipe, inquit, quinque numiſmata. Putans venditor, quia illuderet ſibi: & tantùm vis pro illo perſolvere? Putans trapezita, quòd ita per ironiam loqueretur, ait accipe decem; & ſic aſcendens emptor ad trecenta pervenit: cùm iis domum rediit, oſtendit uxori, & factus Chriſtianus. Aloyſius Lippomanus c. 185.

§. VII.

Eleemoſyna plura accipit.

ELeemoſyna eſt ſimilis terræ, quam ſeminavit Iſaac; quæ reddidit fructum centeſimum. Gen. 26. 12. *Date eleemoſynam; facite vobis ſacculos.* Luc. 12. 33. Videtur in his verbis contradictio. Mandat Dominus omnia vendi, diſtribui; & ſimul præcipit ſacculos fieri. Nota, quod dicit: *date eleemoſynam.* Inde parentur ſacculi: quia, quæ pauperibus dantur, cum fœnore recipiuntur. Sylveira, in Matth. 25. q. 8.

Accepit ergo Jeſus panes. Io. 6. 11. Ubi in manus accipit Dominus panes, illoſque egentibus dividit, augmento profluo incipiunt panes redundare: nam erogatio in pauperes facit perennem bonorum abundantiam. Baeza t. 2. l. 11. c. 2. §. 26. Fœcundiſſimæ ſunt Chriſti manus: paucos panes accipiunt, pauciores piſces: & inſtar fertiliſſimi agri, non ſolùm centuplum, ſed plus quàm milleculplum fructum afferunt. Barradius D. 4. Quadrag.

Diſtribuit diſcumbentibus, quantùm volebant. ib. Bona enim creſcunt, dum egenis impenduntur. Prov. 11. 24. *dividunt propria, & ditiores fiunt.* Apoſtoli quinque ſolùm panes habebant; ſed, cùm turbis apponunt ditiores fiunt; & panibus multiplicatis, & duodecim fragmentorum cophinis ſuperantibus. Eſcobar t. 1. mir. Chr. ſect. 2. Obſ. 3.

Exempla.

Leva oculos tuos. Gen. 13. 14. Vidiſti, quomodo Deus certet beneficiis? vidiſti dignam divina bonitate munificentiam? vidiſti, quantis ceſſit, & quanta eſt aſſecutus? Hic erudiamur, ut magna in dandis eleemoſynis largitate utamur; quo, datis, parvis, adipiſcamur magna. S. Chryſoſt. hom. 34. in Gen.

Vidua Sunamitis mortuum ſibi filium *collocavit ſuper lectulum hominis Dei.* 4. Reg. 4. 21. Ubi eum Elizæus ad vitam revocavit. Cur non in lectulo pueri eum collocavit? credo, quia ille lectulus Elizæo ex eleemoſyna datus fuerat; & ideo mirabilem vim reſuſcitandi mortuos quaſi habebat. Mendoza in 3. Reg. 10.

Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus. Luc. 19. 8. Priùs dicendum videtur, reddo Creditoribus, deinde do pauperibus; quia priùs, & graviùs, urget obligatio, quàm largitas ex pietate. Cur opus conſilii anteponit præcepto? S. Chryſoſt. hom. de Zachæo: conferunt dona, quod fraudes ademerant: dona enim pauperum ſunt lucra animarum. Priùs dat dimidium pauperibus, ut largior fieret reſtitutio. Pro fœnore ſperabat, ex eleemoſynis divitias multùm creſcere: ut ergo valeat, non ſimplum, ſed quadruplum, reſtituere, priùs dimidium bonorum ſuorum ſtatuit in pauperes expendere; ut inde opes multiplicentur in quadruplum Creditoribus reſtituendæ. Sylveira hìc q. 13.

Anno 1631. quo hæc ſcripſi, magnus Hetruriæ Dux Ferdinandus, cùm peſtilitas graſſaretur Florentiæ, toto contagii tempore triginta quatuor millia egentiorum hominum, & incluſorum, aluit. In diem ſinguli octo carnis uncias, duas panis libras, oleum, ſale, ligna, legumina, aliaque hujuſmodi, acceperunt: ita ut egentioribus in victu nihil deſuerit. Expendiſſe dicitur ſeptingenta millia Coronatorum tempore contagionis. Dux ipſe, ſine ullo comitatu, quotidie ad pauperes reviſit humaniter allocutus, & ſolatus eſt. Non diſtulit Deus prœmium: Idibus Februarii in palatio, dum aliud quæreretur, reperta eſt ciſta ferrea, ligno vili operta, ſed metallo nobiliore plena. In capſulis primis

Digitized by Google

inventæ ſunt ſcutellæ argenteæ cum effigie Coſmæ Ducis primi. Ciſtam altiùs noſtrum non eſt ſcrutari. Ità Cæſar Troilus Florent. Colleg. Rector litteris teſtatus eſt. apud Drexelium de eleemoſ. p. 1. §. 4.

Sententia Patrum.

Cibus egeni, regni cœleſtis eſt pretium; & largitor temporalium hæres efficitur æternorum. S. Leo ſ. 4. de Collectis.

Planta in pauperum manibus, quæcumque volueris: nihil hac terra pinguius. S. Chryſoſt. hom. 22 in Acta.

Qui pecunias ſervat, non eſt earum dominus. Quòd ſi, ut augeantur, ſervas; ea profectò optima ratio augendi, in omnes diſtribuantur. Neque enim ſinè ſumptu lucrum, neque divitiæ ſine larga effuſione, proveniunt. Cujus rei argumentum in ſæcularibus rebus videre licet: ſiquidem mercator, & agricola; ille pecunias, hic ſemina, profundit. Mercator navigando pecunias in multos impendit, ut deinde lucretur; agricola, ſemina in terram jaciens, aſſiduo dies labore exercetur, ut plus inde accipiat. S. Chryſoſt. hom. 18. in Joan. 1.

Noli pecuniarum reſpicere ſumptum, ſed magis eum, qui ex illo ſumptu eſt, proventum. Si enim, qui ſeminat, gaudet, tametſi in incertum ſeminet; multò magis qui cœlum, quaſi agrum colit. Idem ſer. 21. in ep. ad Roman. c. 12.

Ars omnium artium quæſtuoſiſſima, eleemoſyna. Id. hom. 33. ad pop Antioch.

Felix eſt illud horreum, & omnium fructuum multiplicatione digniſſimum; de quo egentium, & debilium, ſatiatur eſuries de quo relevatur peregrini neceſſitas; de quo deſiderium fovetur infirmi. S. Leo ſ. 5. de jejunio.

Si quis crederet, aliquam eſſe terram, vel regnum, ubi calix aquæ frigidę valeret ſibi mille marchas; libenter portaret illuc. Sed certò in regno cœlorum quantitas mercedis multò plus excedit parvitatem meriti noſtri. S. Bonaventura ſerm. 3. Dom. Septuag.

Quid eſt temporalia aggregare, niſi lutum cumulare. Sicut enim in luto, quantò cumulus major eſt, tantò periculoſior; ſic divitiæ congregatæ gravant; ſed diſperſæ juvant. Sicut lutum, ſi congregetur, fœtorem generat; ſed ſi diſpergatur ſuper terram, eam fœcundat, &c. Idem ſ. 13. Dom. infra Octav. Nat.

Eleemoſyna ſicut ſemen; ſemen debet abſcondi, eleemoſyna occulte dari. Eccli. 29. 15. *conclude eleemoſynam in corde pauperis.* Semen videtur perdi, cùm potiùs renovetur; ſic eleemoſyna videtur amitti, cùm datur; quæ tamen tunc optimè ſervatur. — Semen cum fœnore ſurgit; ità &c. Semen ſuſtinet moleſtias multas, gelu, &c. Sic miſericors ſuſtinet omnes neceſſitates pauperum. Id. diæt. ſal. c. 16. de Eleemoſ.

§. III.

Eleemoſyna neceſſaria, utilis, ad conſequendum cœlum.

Ex Veteri, & Novo.

M*itte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas &c.* Ecclæ. 11. 1. Aliqui appoſitè cenſent, eſſe metaphoram à mercatoribus, frumenta, & panes, tranſmittentibus in exteras regiones, lucri cauſa. q. d. Sicut mercator panes, & grana, per naves tranſvehit in alias oras, ut ea ibi carò vendat; itaque ingens lucrum demum reportet: Sic & tu mitte panes, & opes tuas, in pauperes. Sis Prov. 31. 14. *navis inſtitoris de longè portans panem.* Pauperes ſint naves, per quos eleemoſynas in cœlum præmittas. Hæ naves numquam patiuntur naufragium. Cornelius hic. Lazarum ſibi comparientem haberet dives, ſi deciduas micas præbuiſſet. Naxera in Joſ. 15. §. 44.

Da partem ſeptem, nec non & octo. Ecclæ. 11. 2. S. Gregorius lib. 35. mor. c. 7 anagogicè ſic explicat: per ſeptenarium numerum, hoc, quod ſeptem diebus agitur, tempus præſens expreſſit; per octonarium verò vitam æternam deſignavit. Acſi apertè diceret; ſic diſpenſa temporalia, ut appetere non obliviſcaris æterna. Hinc eſt, quod quindecim gradibus templum aſcenditur. Ezechiel. 40. 26. 31. ut ex ipſa ejus aſcenſione diſcatur, quatenus per ſeptem, & octo, & temporalis ſollicitè diſpenſetur actio, & providè manſio æterna requiratur. Apud Cornelium hic.

Redde debitum tuum. Eccli. 4. 8. Eleemoſyna vectigal noſtrum eſt, ut tranſeuntibus demus, veluti nos tranſeuntes ſedentibus in via. S. Hieron. hic. Ergo hac lege divitiæ divitibus dantur; & hac lege eas in cœlum inferre conceditur; ut ſcilicet vectigal pauperibus tribuant: quod ſi non faciunt, omnes facultates perdent. Pinna hic Ethol. 49.

Anteibit faciem tuam juſtitia tua. Iſ. 58. 8. Hugo Card ideſt, eleemoſynæ tuæ, & opera tua bona. Eleemoſyna enim eſt velut præcurſor hominis in curiam cœleſtis regis, ut præparet locum facienti.

Venite benedicti Patris mei, & poſſidete. Matth. 25. 34. Quid percipite? Regnum. Pro qua re? *eſurivi, & dediſtis mihi manducare.* Quid tam vile? quid tam terrenum? quàm frangere panem eſurienti.

Tanti valet regnum cœlorum! Frange eſurienti panem tuum, & egenum ſinè tecto induc in Domum tuam. Si videris nudum, veſti. Si non habes facultatem frangendi panem &c. da calicem aquæ frigidæ; mitte duo minuta in gazophilacium. Tantùm emit vidua duobus minutis, quantum emit Petrus relinquens retia; quantum emit Zachæus dando dimidium patrimonium. Regnum Dei tantum valet, quantum habueris. Sanct. Auguſtin. in Pſalm. 49.

Facite vobis amicos &c. Luc. 16. 9. Qui urbem munitam vi expugnare non valent, murorum cuſtodes donis, magnaque pecuniæ copia, corrumpunt; ut noctu aliquam urbis januam patefaciant. Unde appoſitè illo verbo uſus eſt, *cùm defeceritis.* q. d. cùm aliter obtinere hanc urbem non poteſtis, ad eleemoſynæ artes, pioſque dolos, confugite: pauperes enim manum vobis porrigent, & cęlum patefacient. Incert. Auth.

Ecce dimidium bonorum meorum &c. Luc. 19. 8. q. d. qui hucuſque hujus vitæ temporalis tantùm curam habui, omnia bona in pręſentem vitam aſſervabam, immemor futuræ: nunc autem duplicem vitam agnovi; præſentem unam, alteram futuram. Unde partita re familiari, dimidium bonorum meorum in uſus præſentes aſſervo; dimidium verò in vitam futuram per manus pauperum tranſmitto. S. Chryſologus ſ. 54. Sicut iſte ibi credit vivere, quia illuc tranſmittit ſua: ità ille ſe ibi non credit eſſe victurum; quòd ſibi illic, quod habere debeat, nihil paravit. Pinna in Ecclum. Ethol. 511.

Ex Patribus, & aliis.

Ante fores gehennæ ſtat miſericordia, & neminem permittit in carcerem mitti. S. Aug. l. 50 hom. 30. In mercatibus nemo angitur ſua pro mercibus dare: quantoque fuerint pretioſiores, tantò magis gaudet, ut quam accipit præcellentiorem. At tu & aurum, & poſſeſſiones, diſtribuere; prætereà lapidem, ac terram, pro æterna dare felicitate, gravaris. S. Baſilius ſ. 2. in divites avaros.

Si alacri animo das aurum, ut equos poſſideas; cur id regno Dei potiùs commutare ſuaſus doles? ſimulque tantum abnuis donum mille ſumptuum occaſiones commemorando? Quid miſer Iudici reſpondes? parietes veſtis, hominem non veſtis? equis phaleris ornas; fratrem tuum laceris amictum pannis aſpernaris? canes ad venandum paſcis; eſurientes non reſpicis? aurum in terram condis; egenites ſuper terram non curas. S. Baſilius ib.

Cibus egeni, Regni cœleſtis eſt pretium; & largitor temporalium, hæres efficitur æternorum. Sanct. Leo ſer. 4. de collect. eleemoſ.

Theſaurum ſuum condit in cœlo, qui Chriſtum paſcit in paupere. Benignitate itaque in hoc, & diſpenſationem divinæ pietatis, agnoſce. Idcirco enim te abundare voluit, ut per te alius non egeret. S. Leo ſ. 1. de Collect.

De terrenis cœleſtia prodeunt; de parvis magna gignuntur; & temporale donum in prœmium tranſit æternum. S. Leo ſ. 2. de jejun. ſept. menſis.

Miſerantur pauperum, qui ſibi volunt parcere Chriſtum. Faciles ſint in elemenota miſerorum, qui cupiunt ad ſocietatem pervenire Fidelium. — Unde autem exigua iſta impendia tanta æſtimari taxatione meruerunt? niſi quia pondera operum charitatis lance penſantur. Id. ſ. 4. de collect.

Eſt eleemoſyna nota cœli janitoribus; & contradicet nemo, ſed omnes cedunt. S. Chryſoſtom. hom. 36. ad pop. Antioch. Expellitur Virginitas, ſi eleemoſynam non habet. Idem hom. 34. ibidem.

Nihil prorſus ità nos eximere poteſt à gehenna ignis, atque largitas eleemoſynarum. Id. hom. 31. in Gen c. 11.

Impoſſibile, impoſſibile eſt, etſi innumera faciamus bona, ſinè eleemoſyna cœleſtis regni vel veſtibulum quidem attingere. Id. hom. 22. in Ioan.

Domum in cœlis manus pauperum ædificant. Id. in illud Pſ. 88. *quoniam dixiſti, in æternum miſericordia ædificabitur in cœlis.*

Audite orantem prophetam, & dicentem: *Vovete, & reddite Domino Deo veſtro.* Pſ. 75. 12. Reddite, quod accepiſtis; accipite, quod non habetis. Quid eſt, quod dixi, reddite, quæ habetis? habes pietatem, fac pietatem. Habes nummum; compara cęlum: habes veſtimentum; indue nudum veſtimento. Das hoſpitium; accipies manſionem in cęlo. Vide, ſi eſt comparatio. Das res corruptibiles, das temporales; accipis æternas; das te dimiſſuras res, accipis in æternum poſſidendas. Id. hom. 11. c. 6. in var. loc. S. Matth.

Tanta

Digitized by Google

Tanta eſt eleemoſynæ virtus, ut audacter alumnos ſuos introducat: nota ſiquidem eſt ipſis cœli janitoribus, qui januas Sponſi obtinent. Nec ſolùm nota, ſed & venerabilis. Et ſi quos cognoverit ſui ſtudioſos, cum magna illos fiducia introducet; contradicetque nemo, ſed cedent omnes. Id. in ep. ad Philipp. in argumento epiſtolæ.

Mercatura, negotiatioque, cœlum eſt; atque ipſi pigritamus. Da panem, & accipe paradiſum: parva da, & magna ſuſcipe: da mortalia, & immortalia recipe. Id. hom. 9. de Pœnit.

Præmittamus, fratres, theſauros noſtros in cœlum; ſint vectores pauperes, qui poſſunt ſinu ſuo, quæ noſtra ſunt, ad ſuperna portare. Chryſologus ſ. 7.

Da homo pauperi terram, ut accipias cœlum; da nummum, ut accipias regnum; da micam, ut accipias totum. Id. ſ. 8.

Amore pauperis DEUM ſuum regnum vendit: & ut emere illud omnis homo poſſit, fragmentum panis ponit in pretium. Deus regnum ſuum fragmento panis vendit; quis excuſare poterit non ementem? quem tanta vilitas conditionis excuſat? Id. ſ. 41.

Manducat DEUS in cœlo panem, quem perceperit pauper in terra. Si nobis in cœlo miſericordia ſit patrona, nihil nobis nocebit in terra. Id. ſ. 42.

Si magnas eleemoſynas facitis, magnam domum habebitis. Sin autem, remittet vos ad hoſpitale miſerorum, ſcilicet ad Infernum. Sanct. Vincentius Ferrer. ſerm. de S. Thoma Apoſtolo.

§. IX.

Exemplum Eleemoſynariorum.

C*Um facis convivium &c.* Luc. 14. 13. S. Ludovicus Rex Franciæ quotidie 120. pauperes, qui eum ubique ſequebantur; in feſtis verò 200. ad menſam adhibebat, eiſque ſæpe miniſtrabat, & pedes abluebat. S. Eliſabetha filia Andreæ Regis Hungariæ quotidie 900. pauperes menſæ adhibebat. Cornelius hic.

Unuſquiſque veſtrum per unam Sabbathi apud ſe ſeponat. 1. Cor. 16. 2. Id eſt, in primo die hebdomadæ, ſcilicet Dominica. Nota: unam, id eſt, primam: Hebraiſmo enim ponitur, numerus cardinalis pro ordinali. Secundò: Sabbathum hic idem eſt, quod hebdomada. Dominica itaque conveniebant Fideles in Eccleſia, & faciebant ſuas oblationes. Collectæ autem hic vocantur eleemoſynæ. Cornelius hic.

S. Oſvaldus Rex, datis multis eleemoſynis, cuidam, dum pranderet, petenti eleemoſynam, una cum cibo ſcutellam dedit argenteam. S. Aydanus Ep. juxta eum ſedens, Regiſque manum tenens, dixit: numquam putreſcat manus iſta. Quam etiam adhuc integram dicunt in ſignum eleemoſynarum ſervari. V. Beda de geſtis Anglor. c. 9.

Alexander V. ex ordine S. Franciſci, evectus ad Pontificatum, adeo liberalis in pauperes fuit, ut diceret: ſe divitem Epiſcopum fuiſſe, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem. Cornelius in Ezech. c. 34.

Carolus V. Imp. etiamnum adoleſcentulus, ſubinde crumenam in pauperes uno die deplevit ſepties. Dabantur autem ei una vice 40. floreni. Quin imò etiam quandoque flevit Carolus, quòd non poſſet dare omnibus aliena ope egentibus. Laurentius Surius A. D. 1558.

In fame Burgundiæ Ecdicius Senator ad quatuor millia pauperum aſſiduè aluit. Unde ad eum vox de cœlo lapſa: Ecdici, qui feciſti rem hanc, tibi, & ſemini tuo panis non deerit in ſempiternum: eò quòd obedieris verbis meis, & famem meam refectione pauperum ſatiaveris. Ita Gregorius Turon. l. 2. hiſtor. Franc. cap. 24.

Leo Imp. cùm adhuc privatus ageret, in itinere cœco cuidam ſitienti dux viæ fuit, & potum quæſivit: cùmque diu non inveniret, B. Virgo voce cœlitus lapſa aquam ei in luto monſtravit; promiſitque, quòd luto oculis cœci illito eum illuminaret: ac tandem imperium ei promiſit. Baronius A. C. 457.

In Cœnobio quodam priſca conſuetudo eſt, in triclinio diebus triginta continuis vacuum defuncti locum eatenus honorare; ut quidquid cibi, potuſque, appoſitum fuiſſet vivo, id omne apponatur mortuo; eaque omnia menſæ illata in pauperum caſas abeunt. Drexelius de eleemoſ. p. 2. §. 3.

A. C. 1585. Uxorem domum ductutus civis Brunenſis, vir dives, & eruditus, nuptias feliciter auſpicatus eſt. Nam, cùm pro morte ſacris epulis priùs accubuiſſet, triduo poſt trecentos pauperes benignè admodum menſa excepit, quibus ipſe, & ſponſa, inſervierunt. Sodalis Parthenius l. 2. c. 12.

Ex urbe una Cambaja quinquaginta millia hominum abjerunt ad fluvium Gangem; locatumque ſe putat, qui in hoc flumine ſe laverit. Securos de ſalute ſe exiſtimant, ſi impendente morte pauxillum hujùs aquæ bibe . Vir primarius, qui peregrinationem hanc obierat, ter in flumine ponderavit matrem: ſemel argento, ſecundò marg. is, tertiò auro; & hoc omne in pauperes erogavit. Ex hiſtoria relat. de regno Mogor.

§. X.

Eleemoſynæ varia motiva.

Memoria mortis.

Q Uomodo Joſeph allicitur portionem cum inope dividere? Gen. 42. 25. *Alius non eſt ſuper.* Mox *juſſit miniſtris, ut implerent eorum ſaccos tritico.* v. 25. Eſcobar t. 3. Colloq. Chr. ſ. 2. Obſ. 1.

Colligat unuſquiſque &c. Ex. 16. 16. 19. Cur prohibet lex cibum in craſtinum ſervari? ut ſibi perſuadeant, alterum eis non ſuppetere diem: unde non reſervent, quod non ederint, ſed pauperi ſuccurrant. S. Paſchaſius lib. 4. in Matth. gradienti per deſertum populo præcipitur, ut ſinguli non ampliùs ad victum quotidianum, quàm gomor unum colligerent; ſic vivant quotidie, quaſi morituri. Id. ibid.

Petit Elias famens à vidua panem: at illa *Vivit Dominus &c. ut comedamus, & moriemur.* 3. Reg. 17. 12. Audiens Elias fœminam mortis memorem, opportunè ſibi ſuccurri petit: *Noli timere; ſed vade, & fac &c.* v. 13.

Eſt, qui locupletatur parcè agendo; & hæc eſt pars mercedis illius, in eo, quod dicit: inveni requiem mihi: & nunc manducabo de bonis meis ſolus: & neſcit, quòd tempus præteriet, & mors appropinquet &c. Eccli 11. 18. 19. 20. Dupliciter hic dives errat: tum quia temporis brevitatem, & propinquum vitæ finem, non attendit; tum quia dicit: *manducabo de bonis meis ſolus.* At dives, qui finem perpendit, non manducat ſolus, ſed cum pauperibus. Job 31. 17. *Si comedi bucellam meam ſolus.* Barradius c. 3. lib. 4. cap. 2. D. 8. Pent.

Fili, ſi habes, benefac tecum Eccli. 14. 11. *memor eſto, quoniam mors non tardat.* v. 12. Optimum remedium, quod in avaris notavit; optimum ad exequendum, quod præcipit de eleemoſyna, mortis meditatio. Octavianus hic.

Cùm defeceritis. Luc. 16. 9. Sicut ex puppi, id eſt, fine navis navis ipſa bene gubernatur; ſic ex puppi, id eſt, fine villicationis conſiderato, rectè opes adminiſtrantur. V. Beda hic: qui ſedulò finiendæ villicationis, ac rationis reddendæ, tempus prævideriat, facilè terrenorum omnium delectationes, & dilectiones, nudati; plus ſibi de amicis conquirendis in futuro, quàm divitiis in præſenti colligendis, proſpicere incumbunt. Barradius D. 8. Pent.

§. XI.

Varia præmia eleemoſynæ, & alia motiva.

Ex Veteri.

N*Um verè paritura ſum anus?* Gen. 18. 10. *Et ecce eris tacens;* Luc. 1. 20. Cur Zacharias, & non Sara, ob petitum ſignum, punitur? promittitur filius Zachariæ, & Saræ; & tamen, dum Zacharias de ſe dicit, quòd ſit ſenex, caſtigatur, non item Sara, dum ait: *num verè paritura ſum anus?* Hæc autè occupata fuerat in peregrinis recipiendis, ac eorum cibis parandis. Et quæ in miſericordiæ operibus fuerat occupata, nihil mali poterat caperiri; nam *ſicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna extinguit peccatum.* Eccli 3. 33. Sylveira in Luc. 1. quæſt. 27.

Voluit Deus Levit. 1. 5. 6. ut animal ſibi offerendum non eſſet integrum, ſed in fruſta ſciſſum. In quo ſignificavit; ſe nolle homines in ſuis voluntatibus integros; nec eos, qui intactas omnes ſuas divitias habere volunt, abſque omni earum cum pauperibus diviſione: ſed pios, & contritos, qui in multas dividuntur partes, in hoſpitalia, carceres, & alia pietatis opera. Diez Conc. 2. D. 21. Pent.

Mittant ſibi mutuò partes epularum, & ciborum. Eſth. 9. 19. Quod fit, quando ſubvenitur pauperibus per eleemoſynas. Hugo Card. in Joan. 12.

Qui dat jumentis eſcam ipſorum, & pullis corvorum invocantibus eum. Pſalm. 146. 9. Singulariter pullis corvorum DEUS eſcam miniſtrat. Drogo Oſt. de Sacr. Paſſ. putat Deum ſolvere corvorum filiis, quod Eliæ aliquando patres præſtiterant. Apud Nazeram in Joſ. 13. §. 39.

Cognovi, quòd non eſſent meliùs, niſi lætari, & facere bene in vita ſua. Eccle. 3. 12. Vatablus: cognovi, quòd nulla ſit hominibus felicitas in eis; niſi ut gaudeant, & beneficiis afficiant proximos. Aptè nectit hæc duo, ſcilicet lætari, & benefacere;

inventæ ſunt ſcutellæ argenteæ cum effigie Coſmæ Ducis primi. Ciſtam altiùs noſtrum non eſt ſcrutari. Ità Cæſar Troilus Florent. Colleg. Rector litteris teſtatus eſt. apud Drexelium de eleemoſ.p.1.§.4.

Sententia Patrum.

Cibus egeni, regni cœleſtis eſt pretium; & largitor temporalium hæres efficitur æternorum. S.Leo ſ.4. de Collectis.

Planta in pauperum manibus, quæcumque volueris: nihil hac terra pinguius. S.Chryſoſt. hom.22 in Acta.

Qui pecunias ſervat, non eſt earum dominus. Quòd ſi, ut augeantur, ſervas; ea profectò optima ratio augendi, in omnes diſtribuantur. Neque enim ſinè ſumptu lucrum, neque divitiæ ſine larga effuſione, proveniunt. Cujus rei argumentum in ſæcularibus rebus videre licet: ſiquidem mercator, & agricola; ille pecunias, hic ſemina, profundit. Mercator navigando pecunias in multos impendit, ut deinde locretur; agricola, ſemina in terram jaciens, aſſiduo dies labore exercetur, ut plus inde accipiat. S. Chryſoſt hom.18. in Joan.1.

Noli pecuniarum reſpicere ſumptum, ſed magis eum, qui ex illo ſumptu eſt, proventum. Si enim, qui ſeminat, gaudet, tametſi in incertum ſeminet; multò magis qui cœlum, quaſi agrum colit. Idem ſer.52.in ep. ad Roman.c.12.

Ars omnium artium quæſtuoſiſſima, eleemoſyna. Id. hom.33. ad pop.Antioch.

Felix eſt illud horreum, & omnium fructuum multiplicatione digniſſimum; de quo egentium, & debilium, ſatiatur eſuries de quo relevatur peregrini neceſſitas; de quo deſiderium fovetur infirmi. S.Leo ſ.5. de jejunio.

Si quis crederet, aliquam eſſe terram, vel regnum, ubi calix aquæ frigidę valeret ſibi mille marchas; libenter portaret illuc. Sed certò in regno cœlorum quantitas mercedis multò plus excedit parvitatem meriti noſtri. S. Bonaventura ſerm. 3. Dom. Septuag.

Quid eſt temporalia aggregare, niſi lutum cumulare. Sicut enim in luto, quantò cumulus major eſt, tantò periculoſior; ſic divitiæ congregatæ gravant; ſed diſperſæ juvant. Sicut lutum, ſi congregetor, fœtorem generat; ſed ſi diſpergatur ſuper terram, eam fœcundat, &c. Idem ſ 23. Dom. infra Octav. Nat.

Eleemoſyna ſicut ſemen: ſemen debet abſcondi, eleemoſyna occultę dari. Eccli.29.15. *conclude eleemoſynam in corde pauperis.* Semen videtur perdi, cùm potiùs renovetur; ſic eleemoſyna videtor amitti, cùm datur; quæ tamen tunc optimè ſervatur. - Semen cum fœnore ſurgit; ità &c. Semen ſuſtinet moleſtias multas, gelu, &c. Sic miſericors ſuſtinet omnes neceſſitates pauperum. Id.diæt. ſal. c.16. de Eleemoſ.

§. III.

Eleemoſyna neceſſaria, utilis, ad conſequendum cœlum.

Ex Veteri, & Novo.

M*itte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas &c.* Ecclæ.11.1. Aliqui appoſitè cenſent, eſſe metaphoram à mercatoribus, frumenta, & panes, tranſmittentibus in exteras regiones, lucri cauſa. q. d. Sicut mercator panes, & grana, per naves tranſvehit in alias oras, ut ea ibi carò vendat; itaque ingens lucrum demum reportet: Sic & tu mitte panes, & opes tuas, in pauperes. Sis Prov.31.14. *navis inſtitoris de longè portans panem.* Pauperes ſint naves, per quos eleemoſynas in cœlum præmittas. Hæ naves numquam patiuntur naufragium. Cornelius hic. Lazarum ſibi compatientem haberet dives, ſi deciduas micas præbuiſſet. Naxera in Joſ.15.§.44.

Da partem ſeptem, nec non & octo. Ecclæ.11.2. S. Gregorius lib.35. mor. c.7 anagogicè ſic explicas: per ſeptenarium numerum, hoc, quod ſeptem diebus agitur, tempus præſens expreſſit; per octonarium verò vitam æternam deſignavit. Acſi apertè diceret; ſic diſpenſa temporalia, ut appetere non obliviſcaris æterna. Hinc eſt, quod quindecim gradibus templum aſcenditur. Ezechiel. 40. 26. 31. ut ex ipſa ejus aſcenſione diſcatur, quatenus per ſeptem, & octo, & temporalis ſollicitè diſpenſetur actio, & providè manſio æterna requiratur. Apud Cornelium hic.

Redde debitum tuum. Eccli.4.8. Eleemoſyna vectigal noſtrum eſt, ut tranſeuntibus demus, veluti nos tranſeuntes ſedentibus in via. S. Hieron. hic. Ergo hac lege divitiæ divitibus dantur; & hac lege eas in cœlum inferre conceditur; ut ſcilicet vectigal pauperibus tribuant: quod ſi non faciunt, omnes facultates perdunt. Pinna hic Ethol.49.

Antecibit faciem tuam iuſtitia tua. Iſ.58.8. Hugo Card ideſt, eleemoſynæ tuæ, & opera tua bona. Eleemoſyna enim eſt velut præcurſor hominis in curiam cœleſtis regis, ut præparet locum facienti.

Venite benedicti Patris mei, & poſſidete. Matth.25.34. Quid percipite? Regnum. Pro qua re? *eſurivi, & dediſtis mihi manducare.* Quid tam vile? quid tam terrenum? quàm frangere panem eſurienti.

Tanti valet regnum cœlorum! Frange eſurienti panem tuum, & egenum ſinè tecto induc in Domum tuam. Si videris nudum, veſti. Si non habes facultatem frangendi panem &c. da calicem aquæ frigidæ; mitte duo minuta in gazophilacium. Tantùm emit vidua duobus minutis, quantum emit Petrus relinquens retia; quantum emit Zachæus dando dimidium patrimonium. Regnum Dei tantum valet, quantum habueris. Sanct.Auguſtin. in Pſalm.49.

Facite vobis amicos &c. Luc.16.9 Qui urbem munitam vi expugnare non valent, murorum cuſtodes donis, magnaque pecuniæ copia, corrumpunt; ut noctu aliquam urbis januam patefaciant. Unde appoſitè illo verbo uſus eſt, *cùm defeceritis.* q.d. cùm aliter obtinere hanc urbem non poteſtis, ad eleemoſynæ artes, pioſque dolos, confugite: pauperes enim manum vobis porrigent, & cęlum patefacient. Incert. Auth.

Ecce dimidium bonorum meorum &c. Luc.19.8.q.d. qui hucuſque hujus vitæ temporalia tantùm curam habui, omnia bona in pręſentem vitam aſſervabam, immemor futuræ: nunc autem duplicem vitam agnovi; præſentem unam, alteram futuram. Unde partita re familiari, dimidium bonorum meorum in uſus præſentes aſſervo; dimidium verò in vitam futuram per manus pauperum tranſmitto. S. Chryſologus ſ.54. Sicut iſte ibi credit vivere, quia illuc tranſmittit ſua: ità ille ſe ibi non credit eſſe victurum; quòd ſibi illic, quod habere debeat, nihil paravit. Pinna in Ecclum.Ethol.212.

Ex Patribus, & aliis.

Ante fores gehennæ ſtat miſericordia, & neminem permittit in carcerem mitti. S.Aug.l.50 hom.30. In mercatibus nemo angitur ſua pro mercibus dare: quantoque fuerint pretioſiores, tantò magis gaudet, ut quam accipit præcellentiorem. At tu & aurum, & poſſeſſiones, diſtribuere; præterea lapidem, ac terram, pro æterna dare felicitate, gravaris. S. Baſilius ſ.2. in divites avaros.

Si alacri animo das aurum, ut equos poſſideas; cur id regno Dei potiùs commutare ſuaſus doles? ſimulque tantum abnuis donum mille ſumptuum occaſiones commemorando? Quid miſer Iudici reſpondes? parietes veſtis, hominem non veſtis? equis phaleris ornas; fratrem tuum laceris amictum pannis aſpernaris? canes ad venandum paſcis; eſurientes non reſpicis? aurum in terram condis; egentes ſuper terram non curas. S.Baſilius ib.

Cibus egeni, Regni cœleſtis eſt pretium; & largitor temporalium, hæres efficitur æternorum. Sanct. Leo ſer.4. de collect. eleemoſ.

Theſaurum ſuum condit in cœlo, qui Chriſtum paſcit in paupere. Benignitate itaque in hoc, & diſpenſationem divinæ pietatis, agnoſce. Ideirco enim te abundare voluit, ut per te alius non egeret. S. Leo ſ 1. de Collect.

De terrenis cœleſtia produntur; de parvis magna gignuntur; & temporale donum in prœmium tranſit æternum. S.Leo ſ.2. de jejun.ſept. menſis.

Miſerantur pauperum, qui ſibi volunt parcere Chriſtum. Faciles ſint in elementa miſerorum, qui cupiunt ad ſocietatem pervenire Fidelium. -- Unde autem exigua iſta impendia tanta æſtimari taxatione meruerunt? niſi quia pondera operum charitatis lance penſantur. Id.ſ.4. de collect.

Eſt eleemoſyna nota cœli janitoribus; & contradicet nemo, ſed omnes cedunt. S.Chryſoſtom. hom.36. ad pop. Antioch. Expellitur Virginitas, ſi eleemoſynam non habet. Idem hom. 34. ibidem.

Nihil prorſus ità nos eximere poteſt à gehenna ignis, atque largitas eleemoſynarum. Id.hom.31. in Gen.c.11.

Impoſſibile, impoſſibile eſt, etſi innumera faciamus bona, ſinè eleemoſyna cœleſtis regni vel veſtibulum quidem attingere. Id. hom.22. in Ioan.

Domum in cœlis manus pauperum ædificant. Id. in illud Pſ. 88. *quoniam dixiſti, in æternum miſericordia ædificabitur in cœlis.*

Audite orantem prophetam, & dicentem: *Vovete, & reddite Domino Deo veſtro.* Pſ.75.12. Reddite, quod accepiſtis; accipite, quod non habetis. Quid eſt, quod dixi, reddite, quæ habetis? habes pietatem, fac pietatem. Habes nummum; compara cęlum: habes veſtimentum; indue nudum veſtimento. Das hoſpitium; accipies manſionem in cęlo. Vide, ſi eſt comparatio. Das res corruptibiles, das temporales; accipis æternas; das te dimiſſuras res, accipis in æternum poſſidendas. Id. hom.11.c.6. in var. loc. S.Matth.

Tanta

Tanta eſt eleemoſynæ virtus, ut audacter alumnos ſuos introducat: nota ſiquidem eſt ipſis cœli janitoribus, qui januas Sponſi obtinent. Nec ſolùm nota, ſed & venerabilis. Et ſi quos cognoverit ſui ſtudioſos, cum magna illos fiducia introducet; contradicetque nemo, ſed cedent omnes. Idem ep. ad Philipp. in argumento epiſtolæ.

Mercatura, negotiatioque, cœlum eſt; atque ipſi pigritamus. Da panem, & accipe paradiſum: parva da, & magna ſuſcipe: da mortalia, & immortalia recipe. Id. hom. 9. de Pœnit.

Præmittamus, fratres, theſauros noſtros in cœlum; ſint vectores pauperes, qui poſſunt ſinu ſuo, quæ noſtra ſunt, ad ſuperna portare. Chryſologus ſ.7.

Da homo pauperi terram, ut accipias cœlum; da nummum, ut accipias regnum; da micam, ut accipias totum. Id. ſ.8.

Amore pauperis DEUM ſuum regnum vendit: & ut emere illud omnis homo poſſit, fragmentum panis ponit in pretium. Deus regnum ſuum fragmento panis vendit; quis excuſare poterit non ementem? quem tanta vilitas conditionis excuſat? Id. ſ.41.

Manducat DEUS in cœlo panem, quem perceperit pauper in terra. Si nobis in cœlo miſericordia ſit patrona, nihil nobis nocebit in terra. Id. ſ.42.

Si magnas eleemoſynas facitis, magnam domum habebitis. Sin autem, remittet vos ad hoſpitale miſerorum, ſcilicet ad Infernum. Sanct. Vincentius Ferrer. ſerm. de S. Thoma Apoſtolo.

§. IX.

Exemplum Eleemoſynariorum.

C*Um facis convivium &c.* Luc. 14. 13. S. Ludovicus Rex Franciæ quotidie 120. pauperes, qui eum ubique ſequebantur; in feſtis verò 200. ad menſam adhibebat, eiſque ſæpe miniſtrabat, & pedes abluebat. S. Eliſabetha filia Andreæ Regis Hungariæ quotidie 900. pauperes menſæ adhibebat. Cornelius hic.

Unuſquiſque veſtrum per unam Sabbathi apud ſe ſeponat. 1. Cor. 16.2. Id eſt, in primo die hebdomadæ, ſcilicet Dominica. Nota: unam, id eſt, primam: Hebraiſmo enim ponitur, numerus cardinalis pro ordinali. Secundò: Sabbathum hic idem eſt, quod hebdomada. Dominica itaque conveniebant Fideles in Eccleſia, & faciebant ſuas oblationes. Collectæ autem hic vocantur eleemoſynæ. Cornelius hic.

S. Oſvaldus Rex, datis multis eleemoſynis, cuidam, dum pranderet, petenti eleemoſynam, una cum cibo ſcutellam dedit argenteam. S. Aydanus Ep. juxta eum ſedens, Regiſque manum tenens, dixit: nunquam putreſcat manus iſta. Quam etiam adhuc integram dicunt in ſignum eleemoſynarum ſervari. V. Beda de geſtis Anglor. c.9.

Alexander V. ex ordine S. Franciſci, evectus ad Pontificatum, adeo liberalis in pauperes fuit, ut diceret: ſe divitem Epiſcopum fuiſſe, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem. Cornelius in Ezech. c.34.

Carolus V. Imp. etiamnum adoleſcentulus, ſubinde crumenam in pauperes uno die deplevit ſepties. Dabantur autem ei una vice 40. floreni. Quin imò etiam quandoque flevit Carolus, quòd non poſſet dare omnibus aliena ope egentibus. Laurentius Surius A.D.1558.

In fame Burgundiæ Ecdicius Senator ad quatuor millia pauperum aſſiduè aluit. Unde ad eum vox de cœlo lapſa: Ecdici, qui feciſti rem hanc, tibi, & ſemini tuo panis non deerit in ſempiternum: eò quòd obedieris verbis meis, & famem meam refectione pauperum ſatiaveris. Ita Gregorius Turon. l. 2. hiſtor. Franc. cap. 24.

Leo Imp. cùm adhuc privatus ageret, in itinere cœco cuidam ſitienti dux viæ fuit, & potum quæſivit: cùmque diu non inveniret, B. Virgo voce cœlitus lapſa aquam ei in luto monſtravit; promiſitque, quòd luto oculis cœci illito eum illuminaret: ac tandem imperium ei promiſit. Baronius A.C.457.

In Cœnobio quodam priſca conſuetudo eſt, in triclinio diebus triginta continuis vacuum defuncti locum eatenus honorare; ut quidquid cibi, potuſque, appoſitum fuiſſet vivo, id omne apponatur mortuo: eaque omnia mox illata in pauperum caſas abeunt. Drexelius de eleemoſ. p.2. §.3.

A. C. 1585. Uxorem domum ducturus civis Brunenſis, vir dives, & eruditus, nuptias feliciter auſpicatus eſt. Nam, cùm pro more ſacris epulis priùs accubuiſſet, triduo poſt trecentos pauperes benignè admodum menſa excepit, quibus ipſe, & ſponſa, miniſtrarunt. Sodalis Parthenius l.2.c.12.

Ex urbe una Cambaja quinquaginta millia hominum abierunt ad fluvium Gangem; locatumque ſe putat, qui in hoc flumine ſe laverit. Securos de ſalute ſe exiſtimant, ſi impendente morte pauxillum hujus aquæ biberint. Vir primarius, qui peregrinationem hanc obierat, ter in hoc flumine ponderavit matrem: ſemel argento, ſecundò margaritis, tertiò auro; & hoc omne in pauperes erogavit. Ex hiſtoria relat. de regno Mogor.

§. X.

Eleemoſynæ varia motiva.

Memoria mortis.

Q Uomodo Joſeph allicitur portionem cum inope dividere? Gen. 42. 13. *Alius non eſt ſuper.* Mox *juſſit miniſtris, ut implerent eorum ſaccos tritico.* v.25. Eſcobar t.3. Colloq. Chr. ſ.2. Obſ.1.

Colligat unuſquiſque &c. Ex.16.16.19. Cur prohibet lex cibum in craſtinum ſervari? ut ſibi perſuadeant, alterum eis non ſuppetere diem: unde non reſervent, quod non ederint, ſed pauperi ſuccurrant. S. Paſchaſius lib.4. in Matth. gradienti per deſertum populo præcipitur, ut ſinguli non ampliùs ad victum quotidianum, quàm gomor unum colligerent; ſic vivant quotidie, quaſi morituri. Id. ibid.

Petit Elias tamen à vidua panem; ait illa *Vivit Dominus &c. ut comedamus, & moriemur.* 3. Reg. 17. 12. Audiens Elias feminam mortis memorem, opportunè ſibi ſuccurri petit: *Noli timere, ſed vade, & fac &c.* v.13.

Eſt, qui locupletatur parcè agendo; & hæc eſt pars mercedis illius, in eo, quod dicit: inveni requiem mihi; & nunc manducabo de bonis meis ſolus: & neſcit, quod tempus præteriet, & mors appropinquet &c. Eccli 11. 18.19.20. Dupliciter hic dives errat: tum quia temporis brevitatem, & propinquum vitæ finem, non attendit; tum quia dicit: *manducabo de bonis meis ſolus.* At dives, qui finem perpendit, non manducat ſolus, ſed cum pauperibus. Job 31. 17. *Si comedi bucellam meam ſolus.* Barradius t.3. lib.4. cap.2. D.8. Pent.

Fili, ſi habes, benefac tecum Eccli. 14. 11. *memor eſto, quoniam mors non tardat.* v.12. Optimum remedium, quod in avaris notavit; optimum ad exequendum, quod præcipit de eleemoſyna, mortis meditatio. Octavianus hic.

Cùm defeceritis. Luc. 16. 9. Sicut ex puppi, id eſt, fine navis navis ipſa bene gubernatur; ſic ex puppi, id eſt, fine villicationis conſiderato, rectè opes adminiſtrantur. V. Beda hic: qui ſedulò finiendæ villicationis, ac rationis reddendæ, tempus præviderint, facilè terrenorum omnium delectationes, & dilectione, nudati; plus ſibi de amicis conquirendis in futuro, quàm divitiis in præſenti colligendis, proſpicere incumbunt. Barradius D.8. Pent.

§. XI.

Varia præmia eleemoſynæ, & alia motiva.

Ex Veteri.

N*Um verè paritura ſum anus?* Gen. 18. 10. *Et eris tacens.* Luc. 1. 20. Cur Zacharias, & non Sara, ob petitum ſignum, punitur? promittitur filius Zachariæ, & Saræ; & tamen, dum Zacharias de ſe dicit, quòd ſit ſenex, caſtigatur, non item Sara, dum ait: *num verè paritura ſum anus?* Hæc antè occupata fuerat in peregrinis recipiendis, ac eorum cibis parandis. Et quæ in miſericordiæ operibus fuerat occupata, nihil mali poterat experiri; nam *ſicut aqua extinguit ignem, ità eleemoſyna extinguit peccatum.* Eccli 3. 33. Sylveira in Luc. 1. quæſt. 27.

Voluit Deus Levit. c. 5. 6. ut animal ſibi offerendum non eſſet integrum, ſed in fruſta ſciſſum. In quo ſignificavit: ſe nolle homines in ſuis voluntatibus integros; nec eos, qui intactas omnes ſuas divitias habere volunt, abſque omni earum cum pauperibus diviſione: ſed pios, & contritos, qui in multas dividuntur partes, in hoſpitalia, carceres, & alia pietatis opera. Diez Conc.2. D.1. Pent.

Mittant ſibi mutuò partes epularum, & ciborum. Eſth. 9. 19. Quod fit, quando ſubvenitur pauperibus per eleemoſynas. Hugo Card. in Joan. 12.

Qui dat jumentis eſcam ipſorum, & pullis corvorum invocantibus eum. Pſalm. 146. 9. Singulariter pullis corvorum DEUS eſcam miniſtrat. Drogo Oſt. de Sacr. Paſſ. putat Deum ſolvere corvorum filiis, quod Eliæ aliquando patres præſtiterant. Apud Nazeram in Joſ. 13. §.39.

Cognovi, quòd non eſſent meliùs, niſi lætari, & facere bene in vita ſua. Eccle. 3. 12. Vatablus: cognovi, quòd nulla ſit hominibus felicitas in eis; niſi ut gaudeant, & beneficiis afficiant proximos. Aptè nectit hæc duo, ſcilicet lætari, & benefacere:

Digitized by Google

ut indicet, non eſſe veram lætitiam, niſi in benefaciendo; adeò-que cauſam veræ lætitiæ eſſe, bene ſemper agere. Corn. hic.

In riſum (ità legendum cum Hebr. & Roman. non in riſu, ut alii legunt) *faciunt panem, & vinum.* Ecclæ 10. 19. Chaldæus vertit: *Hilares panem faciunt juſti, ad educandos pauperes, & fame confectos; vinum quoque, quod ſitientibus miſcent, illis delectationem futuro Sæculo afferet.* Cornelius hic.

Sicut in ſereno glacies, ſolventur peccata tua. Eccli 3. 17. Glacies peccatum deſignat, ſerenitas eleemoſynam, ut Janſenius explicat. Sicut enim ſerenitas, & ſolis ardor, nivem, & glaciem, diſſolvit, ſic eleemoſyna gratiam DEI impetrans delet peccata. de Tuffo in Eccleſiaſticum hic.

Peccata tua eleemoſynis redime. Dan. 4. 24. Cur Daniel ad expianda ſcelera, non orationem, non jejunium, ſed eleemoſynam ſuaſit? Rex Nabuchodonoſor jam annis 37. voluptuoſam vitam duxit; adeoque ægrè perſuaderi potuiſſet operoſior pœnitentia jejuniorum, vel orationum. Quia verò grandes collegerat theſauros; non difficilè potuit videri, aliquam inde partem decerpere in egenos. Drexelius in Daniele c. 11. §. 1.

Habacuc illæſus ſtetit inter leones, Dan. 14. 35. Nihil mirum; quia officia pietatis exercebat. Mendoza in 1. Reg. 9. ſect. 3.

Ex Novo.

Sicut dedit Chriſtus Apoſtolis, Marci 6. 41. ut darent turbæ; ſic donat divitibus, ut donent ipſi pauperibus. Barradius hic.

Quid faciam? Luc. 16. 3. Negatio harum duarum viarum vivendi, ſcilicet vel labore, vel mendicitate, ſignificat conſilium hominis de æterna vita non quærenda labore jejuniorum, nec mendicitate orationum. Et verè, cùm comminatio mortis adeſt, jejunare non valemus; & orare erubeſcimus, conſcii malæ vitæ totius: nulla enim ſuppetit ratio, quòd exaudiamur. *Scio, quid faciam.* Conſilium optimum iniit, deliberando tertiam viam, ſcilicet eleemoſynarum. Cajetanus hic.

Et Lazarum in ſinu ejus. Luc. 16. 23. Abrahamus pauperem in ſinu collocat; ut oſtendat, ſibi eſſe æqualem circa eleemoſynas. Pauperrimus enim homo poteſt Abrahamum munificentiſſimum erga pauperes imitari. S. Chryſoſtomus hom. 14. in Joan. probat Filii cum Patre æqualitatem ex eo, quòd dicatur Filius in ſinu æterni Patris eſſe. *Qui eſt in ſinu Patris.* Ioan. 1. 18. Sic Lazarus. Sed quomodo pauper potuit Abrahæ liberalitatem imitari? Certè pauper tribuens micam, vel aquæ poculum, aut ſaltem affectum, poteſt cum munificentiſſimis comparari. *Beati pauperes, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum.* Matth. 5. 3. At verò, *Venite benedicti Patris mei, poſſidete regnum &c.* Matth. 25. 34 Quomodo regnum cœlorum poteſt eſſe pauperum, ſi paratum iis, qui pauperes cibant, potant, operiunt? Parvam illam, quàm impendere poſſunt, portionem, Deus accipit pro auguſtiſſima munificentia. Eſcobar t. 6 parab. Chr. Obſ. 3. hic.

Dives in Inferno Luc. 16. 24. rogat Abraham, ut ſibi mittat Lazarum. Alii multi juſti erant in ſinu Abrahæ; petiit tamen præ reliquis illum: quòd ſciret, licèt ſeriùs, pauperes divitum eſſe refrigerium. Stella p. 1. c. 51.

Mortua Tabitha, ſeu Dorca, benefica in pauperes, Actor. 9. 39. adſuit S. Petrus; *& circumſteterunt illum omnes viduæ flentes, & oſtendentes ei tunicas, & veſtes, quas faciebat illis Dorcas.* Quid Petrus; fuſus in preces, illam mox ſuſcitavit. Mendoza in 1. Reg. 10. ſect. 3.

Scio abundare. Philipp. 4. 12. Qui non ſolus poſſidet, quod accepit, ſed cum indigentibus miſericorditer dividit, ille ſcit abundare. S. Anſelmus hic. *Erat* Abraham *dives in poſſeſſione auri, & argenti.* Gen. 13. 2. S. Chryſologus ſer. 121. Abraham opes non habere, ſed prorogare, geſtiebat; ſciens, ſe non incubatorem, ſed diſpenſatorem, divinæ poſitum eſſe largitatis.

Ex Patribus, & aliis.

Minuitur cenſus, ſed augetur juſtitia. Laudas mercatorem, qui vendit plumbum, & acquirit aurum; & non laudas mercatorem, qui erogat pecuniam, & acquirit juſtitiam? illud minuitur, quod relicturus es; illud augetur, quod in æternum poſſeſſurus es. S. Auguſt. in Pſ 131.

Qui iram Judicis diſtricti, quam peccando meruit, placare deſiderat, eleemoſynas det pauperibus. S. Hieronymus ep. ad Nepotianum.

Si ſaucii, & morbos corporales depellere cupientes, nullis facultatibus parcimus, etiamſi induſium dividendum ſit, ut ab infirmitate illa liberemur; multò magis animæ infirmitatem, & graviſſima peccatorum vulnera curaturi per eleemoſynam, cum ſumma alacritate eam exerceamus. S. Chryſoſt. tom. 6. ſerm. 1. de Verb. Apoſt.

Quæ ſunt animæ indumenta? eleemoſyna, & largitas in pauperes: hoc enim maximum animæ veſtimentum eſt, hoc clarum illius indumentum. Id. hom 21. in Gen.

Nihil ſic continet, & accendit, ignem ſpiritus, ut hoc oleum largum, quod effunditur. Igitur quando videris pauperem Fidelem, aram te videre putes. Idem hom. 20. in epiſt. 2. ad Corinth. c 9.

Pœnitentia ſinè eleemoſyna mortua eſt; & ſinè plumis nequit volare pœnitentia, pennas eleemoſynæ non habens. Id. hom. 5. de pœnit.

Quemadmodum oleum efficit, ut athletæ elabantur è manibus adverſariorum; ità etiam eleemoſyna facit; ut, qui ea utuntur, declinent, & effugiant dæmones. Id in Pſ. 40.

Sunt ratione præditæ hirundinis, quæ rationabile animarum ver annuntiant. Id. hom. de decem virgin. q. d. quoties pauper in domum tuam venit, dicas: DEUS me amat; gratiæ illius ver mihi advenit. Did. Niſſ. f. 5. D 3. Quadr. §. 2.

Non videbit diem malum, qui dies bonos habere pauperem fecit. Videbit diem malum, qui diem Judicii ſinè advocatione paupertatis intraverit. Sinè cauſa accuſant peccata, quem pauper excuſat. S. Chryſologus ſ. 14.

Divitiæ opes dictæ ſunt, quia uſui ſunt hominibus; & opem, atque auxilium, afferunt; non autem quòd detinendæ ſint. Theophylactus in c. 10. Marci.

A.C. 1600. Luſitana mulier Eboræ ad extremum perdita, quadraginta quinque annis in omni flagitiorum cœno volutata, ſceleribus addidit pactam dæmoni ſervitutem. Adſtiterat mendico morienti, eique ſe liberalem, ac ſedulam, præſtiterat. Paucis poſt diebus imaginem defuncti conſpicere viſa eſt, & audire hæc verba: eleemoſynas tuas in DEI conſpectum tuli, ejuſque clementiam exoravi, ut pro iis referatur gratia. Ipſius nunc permiſſu ad te venio, & hortor; age pœnitentiam, exomologeſi culpam elue. Cùm monita non reciperentur, eadem vox iterum, ac tertiò, auribus illapſa; non modò ſpem veniæ, ſed & viam oſtendit. Drexelius de eleemoſ. p. 3. c. 5. §. 6.

B. Joannes de DEO pecuniarum inopia preſſus mercatorem adit ſub prandium. Moleſtus illi, & uxori, mendicus petiit triginta ſibi aureos commodari. Cui mercator, quem mihi dabis fidejuſſorem recipiendæ ſolutionis? Dominum hunc reſpondit Joannes, pueri JESU imaginem proferens; quem tales ad uſus ſemper geſtabat: è cujus vultu tam ſplendidos emicare radios mercator vidit; ut, qui parvi Joannem hactenus fecerat, non tantùm, quod rogabatur, conceſſerit, ſed etiam, uxore mortua, ad pedes Joannis ſe abjiciens, ſe cum omnibus facultatibus obtulerit ad obſequia infirmorum. Bollandus 8. Martii.

§. XII.

Arguuntur parci, tenaces.

T*ollite inaures aureas &c.* Ex. 32. 2. Si Aaron hoc aurum in eleemoſynas, aliamve piam molitionem, petiviſſet; cunctatores haud dubiè habuiſſet: fortaſſis via inaures pauculas, aut nullam, accepiſſet. Ad conflandum idolum liberaliter fluit aurum. Ità paſſim in orbe res geritur. Ad aucupium honoris ſatis eſt auri; ad illicium voluptatis non deeſt moneta; ad veſtium luxum pecunia in promptu eſt, ad conviviorum ganeam nummi copioſè fluunt: ad dandas eleemoſynas nihil æris ſupereſt. Drexelius de eleemoſ. p. 3. c. 7. §. 3.

Abimelech ingreſſus eſt domum regis, quæ erat ſub cellario, & tulit inde veteres pannos, & antiqua, quæ computruerunt, & ſubmiſit ea ad Jeremiam in lacum per funiculos. Jerem. 38. 11. Putridos centones invenit in aula regis; à qua etiam miſeriæ non abſunt. In domibus magnatum multa computreſcunt, quæ cum magno merito dari poterant pauperibus. Eſcobar in Gen. 47. Illuſtr. 276.

Ululate quercus Baſan. Zacch. 11. 2 Chald. *Ululate ſatrapæ provinciarum*: quaſi inter homines idem ſit vir dives, quod inter arbores quercus; quippe quercus frugifera eſt; ſed ſuibus alendis, non hominibus. Sic divites, inſtar quercus, canibus, & equis, alendis invigilant. Baeza t. 2. l. 10. c. 8. § 3.

Unde illos quis poterit ſaturare? Marci 8. 3. Cùm Dominus paſcere vellet turbam, Diſcipuli difficultatem opponunt. Sic ei, qui eleemoſynam largiri vult, obtendit natura difficultates: Unde poteris pauperes paſcere? qui familiæ alendæ neceſſaria non habes. Si pauperi eleemoſynam dederis, pauper ipſe fies, & familia. At verò ſi ludere; ſi voluptati, gulæ, ſervire vult; facilia reddit omnia, amplamque pecuniam repræſentat. Barradius Dom. 6. Pent.

Qui habuerit ſubſtantiam & clauſerit &c. 1. Io. 3. 17. Sacculus noſter cor noſtrum eſt. S. Petrus Dam. ſ. 21.

Ex Patribus, & aliis:

Quid faciam? ubi recondam? iiſdem cruciatibus pro ſollicitudine facultatum, quibus pauper pro egeſtate, torquetur. S. Ambroſius ſ.81. de hom.div.

Quo ore, quæſo, qua impudentia, panem de cœlo accipientes nos, panem de terra non damus fratribus? Id. ib.

Quid reſpondebis Judici tuo, qui parietem veſtis, hominem nudum ſinis? qui equos ornas, fratrem in turpi amictu contemnis? qui frumentum putreſcere ſinis, eſurientes non nutris? Qui non aperuiſti domum, repudiaberis à Regno; Non dediſti panem, non accipies vitam æternam. Sanct. Baſilius ſerm. 2. in divites.

Væ eleemoſynas, & pietatis opera non exercenti: nulla namque, nulla venia eſt eleemoſynas non exercenti. S. Gregor. Naz. hom 4. in ep. ad Epheſ.

Quidam plus dant canibus, quàm pauperibus. S. Bonavent. ſerm.5.D.2. Quadrageſ.

§. XIII.

Damna, & pœnæ, tenacium.

N*On defrauderis à die bono, & particula boni doni non te prætereat*. Eccli.14.14. Aliqui legunt, *boni diei*. Baſilius Imper. inter alia capita exhortationum ad filium … tem dictata tom. 5. Biblioth. SS. PP. eum diem tibi periiſſe … ato, in quo nemini benefeceris, pro beneficiis, quæ … illo die acceperis. Cornelius hic.

Pater Abraham! Luc. 16. Ideo rogans dives non auditur in tormentis, quia orantem pauperem non exaudivit in terris. S. Hieronym. hom.de divite. Ille dives, ante cujus januam jacebat pauperrimus ulceroſus, non eſt dictus raptor alienorum. *Dives*, inquit, *erat*; non dixit, pauperum oppreſſor; non dixit, rerum alienarum raptor, non pupillorum ſpoliator, non viduarum perſecutor; nihil horum: ſed, *erat quidam dives*. Quid magnum eſt? dices: de ſuo dives erat. Si vis audire crimen divitis illius, noli ampliùs quærere, quam audis à veritate. Dives erat, indutus purpura, & byſſo &c. Quod ergo ejus crimen? jacens ante januam ulceroſus, & non auditus: hoc enim apertè de illo dictum eſt, quòd immiſericors erat. Propter haud ſolam inhumanitatem, qua contemnebat pauperem ante januam ſuam jacentem, nec congruè, digneque paſcebat; *mortuus eſt, & ſepultus in Inferno*: Deſideravit guttam, qui non dedit micam. S. Auguſtin ſ.19. de Verb. Apoſt. Dives, qui participem pauperem in bonis præſentibus audire contempſit; in futuris malis compatientem pauperem non meruit invenire. S.Chryſologus ſ.66. Sibi uni infelicitatem amavit, ut flammas ſolus ſuſtineat. Inveniſſet in calamitate remedium; ſi in infelicitate admiſiſſet conſortium. Naxera in Joſ.1.§.55.

Majores noſtri ideo copiis omnibus abundabant; quia & DEO decimas dabant, & cenſum Cæſari dependebant. Modò autem, quia DEI receſſit devotio, Cæſaris acceſſit additio: hoc enim tollit fiſcus, quod non accipit Chriſtus; hoc barbaris datur, quod pauperibus non erogatur. S.Fulgentius ſerm. de eo, cui uberes ager attulit fructus.

Egreditur de Eccleſia Chriſtianus, & ſurdis auribus precantem pauperem præterit: ità nos Deus exaudiet obſecrantes; ita inter pericula imminentium barbarorum auxilio divino protegi merebimur. S.Gaudentius tr. 13.

Arbor ulmea ſignificat hominem divitem in hoc Mundo. Sicut enim arbor illa ſublimis eſt, & amœna, & humida; & tamen fructibus vacua; ità & quicumque dives Sæculi hujus, quamvis ſublimetur honoribus; tamen, ſi ad pauperem Chriſti, tamquam ad vitem, eleemoſynarum ſuarum brachia non extendit, à fructibus æternæ vitæ vacuus remanebit. Omnes divites timeant exemplum illius arboris infructuoſæ, & ſterilis; id eſt, illius, qui purpura, & byſſo induebatur. Arbor enim amœna, & ſublimis erat in Mundo; ſed quia ramos miſericordiæ non expandit ad Lazarum, flammas recipere meruit in Inferno: & ab illo petebat guttam, cui negaverat micam. S.Cæſarius hom.24.

Attendant divites; qui ſatis probè ſe vixiſſe putant, ſi aliena non rapiunt, ſi licitis modis ditantur, ſi nemini injuriam faciunt, aut fraudem vident: quia, non dediſſe, ſufficit ad gehennam. S. Thomas Villan.Conc.2.D.1.Adv.

Avarus, ut Infernus, numquam ait, ſufficit. Mare terminos habet; nox item leges antiquas non egreditur. Solus avarus nullum circumſcribit tempus, non terminum noſcit, rerum ſucceſſionem non concedit; ſed vim, naturamque, ignis imitando, omnia comprehendit, omnia paſcitur. S.Baſilius ſ.2.in Avar.

Quæ nobis erit excuſatio? cùm ipſe nobis quidem cœlum pollicetur, nos nè panem ei exhibemus. Cùm ipſe tibi ſolem oriri facit, & omnis creaturæ miniſterium tibi largitur; tu nec nudum induis, neque ei domum communicas? Et quid ego ſolem, & creaturam, memini? Corpus ſuum tibi tradidit, & pretioſiſſimum ſanguinem; tu nec potum das. Sanct. Chryſoſtom. in Joan. hom.76.

Exempla.

Refert Gregorius Turonenſis de nauta, cujus omne navis onus, quod mandi potuit, in ſaxa eſt converſum; cùm pauperi dixiſſet, ſe nihil, niſi lapides habere. Bollandus 4.Jan.

Antiochenus dives, incendio factus pauper, abiit ad S Simeonem Stylitam, clamans: Domine, domus mea, & omnia, incenſa. Cui Sanctus: quot ſolidos ibi habuiſti? & ille ait, tria millia. Et Sanctus: cur non dicis veritatem? habuiſti ſeptem modios ſolidorum; & numquam boni aliquid feciſti; non fratribus ſubveniſti; & modò quid quæris? illos ſolidos Domine. Reſpice ſurſum, ait Simeon: quid vides? cœlum. Quantùm altum eſt cœlum, tam profundè intrarunt terram ſolidi tui. Bollandus in vita 5.Jan.

Conſuetudo à S. Theodoſio Antiocheno Abbate introducta, ut in cœna Domini omnes pauperes, & pupilli, confluerent, & acciperent certam menſuram tritici, & vini, mediumque ſextarium mellis. Magna autem, illo defuncto, erat ſterilitas: ſuadentibus diu reluctatus Abbas fratribus nihil illo anno dedit. Apertis dein horreis totum germinaſſe viſum eſt; quare coacti illud in mare projicere. Tunc Abbas fratribus: quingentos modios daturi eramus; nunc verò quinque ferè millia modiorum tritici perdidimus. Quid lucrati ſumus? Bollandus 11.Jan.

Duegenius Hiſpan Speculo teſtium c.1. memorat virum cætera modeſtum, ſed adeò mendicis aſperum, ut nec voces quidem rogantium æquis auribus toleraret; & eam ob cauſam in remotiori ædium parte habitaſſe. Illuxit demum ſuprema dies; amplo funere in templum elatus eſt. Sacris funeribus operari cœpit Sacerdos: quoties autem dicebat, *Dominus vobiſcum*, toties imago Crucifixi prodigio luculento viſa manus clavis eximere, & digitos ambabus auribus ingerere: velut indignaretur preces pro defuncto fuſas excipere. Cognita penitùs cauſa, vox omnium erat: nemo preces pauperum repellat; ſurdus eſt Chriſtus ſurdis; repulſus repellit.

§. XIV.

Eleemoſynæ ſint largæ.

C*Olligite, quæ ſuperaverunt fragmenta; & collegerunt & impleverunt duodecim cophinos*. Joan.6.12. Cur voluit colligi fruſtilla panis reliqua? Reſp. S.Baſilius Seleuc.or.33. Ejus, qui patrabat miraculum, virtutem extrahebat in lucem: nam ſi pro modo neceſſitatis dationem commenſus fuiſſet, decoris illius gratia adulterata fuiſſet; nec is, qui feciſſet, ſatis evidenter Dominus agnoſceretur; quippe qui neceſſitati ſerviſſet. Nunc autem profuſior, quàm neceſſitas poſtularet, ſuppeditatio, auctoris poteſtatem teſtatiorem facit. Hinc diſce, dare pauperi non ſolùm pro neceſſitate, ſed affluenter. S Chryſoſt.in 1.Cor 9. Si vel exiguum quiddam argenti exhibuiſtis, tamquam omnia veſtra conſumpſeritis, commovemini; neſcientes, quòd non dare, ſed largè dare, id demum eſt eleemoſyna. Did.Niſſ.D.2.Epiph § 4.

Toto igitur animo, totiſque viribus, oleum affundamus lampadibus; idque largiter, ac indeſinenter; ut hilare, ac largum lumen permaneat. S.Chryſoſt.t.6.ſerm.de Verb.Apoſt.

Beneficiorum, quæ pauperibus conferuntur, menſura, debet eſſe immenſitas, Bleſenſis ep.20.

§. XV.

Eleemoſynam junge orationi.

N*On apparebis in conſpectu meo vacuus*. Ex.23.15. Vacuus autem intrat ante DEUM, qui veniens ad orationem nullam eleemoſynam facit. S.Chryſoſt.hom.15.in Matth.6.

Salomon ad ingreſſum oraculi januas oliveas fecit. 3.Reg.6.31. An non eſſent pulchriores cedrinæ? voluit Spiritus S. ſignificare ingreſſum orationis debere eſſe miſericordiam. Ille namque, qui in pauperes miſericors eſt, Deum in oratione miſericordem, & liberalem, inveniet. Diez Eleemoſyna.

Quid faciam, cùm reſurrexerit ad judicandum Deus? Deus &c. Job.31.14. *Si negavi, quod volebant, pauperibus?* v.16. q.d. quid exorabo, *ſi comedi bucellam meam ſolus?* Nonne erant in eo multæ virtutes aliæ, quæ in medium poterat adducere? patientiam, fortitudinem rectitudinem, ſimplicitatem? Qui ſua pauperi viſcera claudit, divinas ſibi, ſuæque orationi, aures occludit. Sylveira in Matth.6.q.14.

Google

In hominem ſimilem ſibi non habet miſericordiam, & de peccatis ſuis deprecatur? Eccli.28.4. q. d. qua audacia, qua præſumptione, homo immiſericors, & io ſimilem ſibi crudelis, poſcet à Deo miſericordiam; eamque non de uno, ſed de multis, iiſque graviſſimis, peccatis? Cornel. hic.

Confortate manus diſſolutas, & genua debilia roborate. Iſa.35.3. hoc eſt, confortare manus, & ad eleemoſynam elevate, quas avaritia ad terram depreſſit; genua roborate ad orationem. Diez. oratio.

Frange eſurienti panem tuum. Iſ.58.7. & v. 9. *tunc invocabis, & Dominus exaudiet.*

Et cùm oratis. Matth. 6.5. Poſt exhortationem operum miſericordiæ, & charitatis fraternæ, quibus homo ad proximos ſuos virtuosè extenditur, docet Salvator de actu latriæ, per quem anima ad Deum levatur, videlicet de oratione. Dionyſius Carthuſ. hic.

Poſtquam Chriſtum tanta alacritate, & gaudio, receperunt, Matth.21. 9. nè buccellam quidem panis ei ad manducandum dederunt. Multos videbis io Eccleſiis cum magnis roſariis, qui aliquot horas in oratione conſumunt; poſtea verò in eamdem illiberalitatem incidunt erga Deum io ſuis pauperibus. Diez. Dom. Palmarum.

Quidam vir, qui erat claudus. Actor.3. 2. Cur ante orationem Petrus, & Joannes, dant ſalutem? S.Chryſoſt. præveniuntur precibus preces; rogantem claudum rogaturi antè audiunt, quàm precentur. Ante virtus oſtenditur, quàm oratio ad Dominum præmittatur. Nam ea bono opere præmiſſo valentior fit oratio. Sylv.hic q.3.

Quemadmodum ſolemne eſt, ut fontes præſtò ſint ante oratoria, ut adoraturi Deum manus priùs lavent, lotas inter precandum attollant; ità pauperes fontium vice ante fores collocarunt majores noſtri; ut non aliter, quàm manus abluimus aqua, priùs per beneficentiam abſterſa anima, tum demum preces noſtras offeramus. S.Chryſoſt.tom.6.ſ.3.de Verb.Apoſt.

Ignis eſt precatio; præcipuè cùm à vigilante, & ſobria, mente proficiſcitur. Sed ignis iſte opus habet oleo. Cœterùm oleum, quo ignis hic fovetur, non aliud eſt, quàm eleemoſyna. Idem ibid.

Efficaciſſima eſt ad exorandum Deum poſtulatio, cui pietatis opera ſuffragantur. S.Leo ſ.6. de jejun. &c.

Fruſtra manus ad Deum pro peccatis rogaturus expandit, qui non has ad viduam rogantem, beneficium collaturus extenderit. V.Beda l. t. io Marcum.

§. XVI.

Eleemoſynam junge jejunio.

C*Um ieiunas, unge caput tuum.* Matth.6.17. Ungit revera omnis devotus caput ſuum, cujus religioſum jejunium eleemoſynæ ubertate pingueſcit. Sanct. Maximus homil. in die Cinerum.

Sicut verni flatus tota faciunt germina florere camporum; ita miſericordia tota jejunii ſemina producit in florem: in cœleſtem meſſem totam jejunii facit fructificare virtutem. S. Chryſologus ſer.8.

Jejunium ſinè eleemoſyna, non eſt virtus, ſed hypocriſis. Idem ib.

Quod anima eſt corpori, hoc miſericordiam conſtat eſſe jejunio. Id. ſ.41.

Jejunium non germinat, ſi de miſericordia non rigetur: ſiccatur jejunium miſericordiæ ſiccitate. Quod imber terris, hoc jejunio miſericordia eſt. Id.ſ.43.

Alget jejunium, jejunium deficit; quod non eleemoſynæ vellus tegit, quod non miſerationis operit veſtimentum. Quod eſt terris ver, hoc miſericordiam ſcimus eſſe jejunio. Quod oleum lucernæ eſt, hoc jejunio pietas; quod diei ſol, hoc miſericordia noſcitur eſſe jejunio. Id. ſ.8. de jejun. & eleemoſ.

Abſtinentia eſt prima hominis medicina; ſed ad plenam curam miſericordiæ requirit expenſas. Jejunium eſt ſanctitatis hoſtia, ſacrificium caſtitatis; ſed ſinè miſericordiæ incenſo ad divinum non poteſt conſpectum in odorem ſuavitatis aſcendere. Idem ſer.40.

Jejunium ſinè miſericordia deficit; jejunium ſinè pietate jejunat; fames eſt avaritiæ, jejunium ſinè miſericordia. Eſt ager cultus ſinè ſemine, ſinè miſeratione jejunans. Quod eſt ſinè rege aula regia, hoc eſt ſinè largitate jejunium. Id. ſ.42.

§. XVII.

Eleemoſyna quando exhibenda?

A*Nte mortem beneſac amico tuo.* Eccli. 14. 13. Abſque judicio rectò facit, qui divitiis congregandis ſedulò inſiſtit, & has aggregatas non ipſe pro redemptione animæ ſuæ pauperibus diſpenſat; ſed aliis poſt ſe diſpenſandas reſervat. S.Hieron. io Prov. 13. Talem carpit hic Eccleſiaſticus, qui, dum vivit, parcus eſt, expectans horam mortis; ut teſtamento leget pauperibus bona, quæ, dum viveret, cumulavit, ut iis ad luxuriam prodigè uti poſſet. Janſenius adfert vulgatum verſum: da tua, dum tua ſunt; poſt mortem tunc tua non ſunt. Octavianus io Eccl. hic.

Non defrauderis à die bono. Eccli.14.14.Lyran. hoc eſt, feſtivo: tunc enim maximè eleemoſynæ faciendæ.

Lucernæ ardentes in manibus. Luc.12.35. Lumen ante te, non à tergo feras; ſi videre cupis, qua via gradiaris. Sunt multi, qui tota vita nec buccellam panis eleemoſynæ dederunt, & vix aliud opus bonum fecerunt; quoſque inſtante morte hæredibus præcipiunt, multa bona opera impleri & eleemoſynas erogari. Lumen ante te porta, ideſt, fac bona opera io vita, non à tergo. Mors vitam ſequitur; & ita morieris, ut vixeris. Stella hic.

Hoc eſt illud cœnaculum, ubi tunc Chriſtus cum Diſcipulis orat; hinc ad montem olivarum exiit. Hinc & nos ad manus pauperum exeamus: ibi enim mons olivarum eſt. Olivæ quippe in domo Dei plantatæ, multitudo pauperum eſt: hinc ſtillat guttatim illud oleum, quo nobis tunc opus omnino erit. Hoc eſt, quod quinque illæ virgines habebant; hoc eſt, quo alteræ carentes perierunt. S.Chryſoſt.hom.83.in Matth.

§. XVIII.

Quibus danda eleemoſyna.

Num. I.

Egentibus non habentibus.

N*E dimittatis quidquam de ſuppellectili veſtra: quia omnes opes Ægypti veſtra erunt.* Gen.45.20. Divitiæ dantur divitibus; ideo jubentur opes ſuas adferre, plures recepturi, quàm ſi ſuas io patria relinquerent. S.Bernardus in Apologia ad Guilielm. Abb. pecunia pecuniam trahit: quia neſcio quo pacto, ubi ampliùs divitiarum cernimus, ibi, offertur libentius. Non ſic cœli princeps Matth. 19. 27. *Ecce nos reliquimus omnia.* Axioma Mundi: *habenti dabitur.* Luc.19.26. Regum ditiſſimo Salomoni quanta munera allata ſint, lege 3. Reg. 10. 10. 25. Alvarez Illuſtr. 252.

Docuit Eliſæus mulierem ponere oleum intrà *vaſa vacua.* Liquor in vas plenum infuſus perditur. 4 Reg. 4 3. Et Chriſtus Luc. 14. 21. *cæcos & claudos introduc.* Hoc etiam ratio docet, ut terra arida conſpergatur, & non aquoſa; & non ſeminetur ſeminata. Sed heu divitibus plura dantur! Summa Prædicant. Eleemoſyna.

Num. II.

Egenis Religioſis.

Occurrit in occurſum eorum. Gen.18.2. Neſcio, an tot officia hoſpitalitatis omnibus hoſpitibus exhibuerit Abraham; vix omnibus vitulum tenerrimum attulit in cibum. Sed io his aliquid divinum, & cœleſte, agnoſcebat. Et licet angelos latentes excepit; agnovit tamen, viros eſſe juſtos, & pios, & Deo charos. Pinna in Eccleſiaſticum. Ethol.26.

Non habuit Levi partem &c. Deut. 10. 9. Unam tribum Levi, quam ad ſacra delegit, parte regionis privavit; reliquis omnibus tribubus, quas à ſacris arcuit, ſortem, & partem, io terra promiſſa attribuit. Scilicet, notante Origene hom. 17. in Num. id egit Deus, ut quodammodo cogeret populum ad dandam eleemoſynam eis, quos Sacris addixit. Tam gratum ei eſt hoc genus liberalitatis. Id.ib.

S.Auguſtinus in Pſalm. 102. advertit Eliam [illegible] 3. Reg.17.6. Angelum 3. Reg. 19. 5. 6. & viduam Sarephtanam 3. Reg. 17. 15. aluiſſe. Et priùs per corvos, quàm viduam: ne quis putet, Deum neceſſitate coactum, viros pios alendos ad divites mittere; non ob bonum pauperum, ſed ipſorum divitum. Idem Ethol. 219.

Si bene feceris &c. Eccli. 12. 1. Eleemoſyna data Religioſis Deo gratior. Id. Ethol. 26.

Quamdiu feciſtis uni ex his fratribus meis minimis. Matth.25.40. Cui-

Cuicumque pauperi eleemoſyna detur, Chriſto datur, qui in pauperè eſt; præcipuè tamen Chriſto datur; cùm eis datur, qui divino cultui ſunt mancipati. Fratribus, hoc eſt, perfectis viris, vel Apoſtolis. Illud enim pronomen *his* apertè demonſtrat eos, qui proximiores ſunt Chriſto. Id.ib.

Num. III.

De verecundis.

Booz Ruth.2.16. non jubet Ruth dari ſpicas, ſed ſuis meſſoribus ait: *de veſtris quoque manipulis projicite de induſtria, & remanere permittite, ut abſque rubore colligat; & colligentem nemo corripiat.* S.Chryſol.ſ.9. benè ait, *noli tuba canere*; quia talis eleemoſyna hoſtilis eſt, non civilis: verecundiam pauperum non relevat, ſed fatigat Sylveira in Matth.5.q.2.

Beatus, qui intelligit ſuper egenum, & pauperem. Pſ.40.2. Ad quem intelligendum ſollicita benignitate vigilandum eſt; ut, quem modeſtia tegit, & verecundia præpedit, invenire poſſimus. Sunt enim, qui palàm poſcere ea, quibus indigent, erubeſcunt; & malunt miſeria tacitæ egeſtatis affligi, quàm publica confeſſione confundi. S.Leo ſ.4. de eleemoſ.

Miſereor ſuper turbam. Marci 9.8.2. Abul. in cap. 15. Matth. quæſt.103. miſereor eis; quaſi dicat: Ipſi non petunt panes, ſed erubeſcunt.

Vinum non habent. Jo.2.3. Compaſſa eſt verecundiæ ſponſi, ac ſponſæ, & indigentiæ convivantium piiſſima, affectuoſiſſima, atque dulciſſima, Virgo. Dionyſius Carthuſ.hic.

Extat in templo arcula, quam præſepe appellare conſueviſtis; ad hoc unum parata, ut iis pauperibus, qui pudore deterrentur, nè palàm mendicent, inde ſuccurratur. In eam ergo poterit unuſquiſque veſtrum, quoties, & quantùm, voluerit, immittere. Placeret autem, ut numquam ille dies, quo verba ad vos facio, prætermitteretur. Oſorius l.2.orat.4.

Narrat Brœttus ex Francietto in additionibus ad vitam S.Zitæ Neapoli Anno 1608. Vidua, quæ cum unica filia jam nubili adeò acerbam patiebatur penuriam, ut, fami ſedandæ, jam pulvinaria vendiderit, & filiam proſtituere decreverit; quam in hunc finem ſtimulabat. Filia pudicitiæ amans eam abegit, Dei providentiam non defuturam, allegans: & parumper ſecedens cincinnos aureos præcidit, matrique, venales eos foris offerret, dedit. Mater egreditur hæc fila aurea manu geſtans. Quæ dum quidam famulus, ei forſan obvius, conſpicit; venuſtate eorum captus, hero ſuo gratificaturum ſe ſperans, viduam ad herum ducit. Herus, viſa illa bella coma, quærit, cujuſnam ſit, an forſan alicujus Religioſæ? Vidua rei ſeriem aperit, eſſe filiæ ſuæ, quæ potiùs cincinnos, quàm Deum, perdere elegiſſet. Obſtupefactus re tam inſolita, cum pingui eleemoſyna eam dimittit; famulo mandans, eam ſequeretur, veritatem exploraturus. Re ita comperta, ipſemet filiam inviſit; miranſque non minùs virtutem inſignem, quàm egregiam indolem, optima dote eam inſtruxit; alioſque nobiles hoc facto movit, ut Sodalitatem inſtituerent; cujus pietate puellæ pauperes dotarentur. Quod adeò feliciter ſucceſſit, ut duobus primis diebus duo millia ſcutorum in opus tam ſanctum collata fuerint. Juglaris Conc.22.

§. XIX.

Non diſcute indigentiam, merita &c.

Quos cùm vidiſſet, cucurrit. Gen.18.2. Cùm Loth, & Abraham, nihil de meritis mendicantium diſcuterent, Angelos hoſpitio ſuſcipere meruerunt. Gen.19.1. Eleemoſyna ſæpe in Scriptura comparatur ſemini: nam, qui ſeminat, nullo diſcrimine grana jacit; nihil curans, quo ordine grana decidant. Sic dans eleemoſynam nihil cogitat de egenorum vel virtute, vel indigentia, aut dolis. Pinna in Eccl.Ethol.47.

Dum Deus civitates refugii occiſoribus in voluntariis tutandis adſcriberet, ait: *ſtabit ante portam civitatis, & loquetur ſenioribus urbis illius, ea, quæ ſe comprobent innocentem; ſicque ſuſcipient eum; & dabunt ei locum ad habitandum.* Joſ. 20. 3. 4. Tepida eſt, miſericordia, quæ nimia diſcutit cauſam. Aliis in rebus pati errorem, prudentiæ eſt nebula; in hac ſecuriſſimè erratur. Nam magnum miſericordiæ elogium miſerendi cauſam non citare ad ſeverum judicium. Petit quis, egeſtatem mentitus, eleemoſynam; ſi ſubveneris, non amittis meritum. Naxera hìc §.8.

Credidit Naaman Syrus mendaci Giezi, dum diceret: *Dominus meus miſit me ad te, dicens: modò venerunt ad me duo adoleſcentes de monte Ephraim ex filiis Prophetarum; da eis talentum argenti, & veſtes mutatorias duplices.* Naaman *ligavit duo talenta argenti in duobus ſaccis, & duplicia veſtimenta.* 4.Reg.5.22.

Bonum eſt te ſuſtentare juſtum, ſed & ab illo (impio, de quo ſermo proceſſit) *nè ſubtrahas manum tuam.* Ecclæ.7.19. Genuinè explicat S.Hieron. Alcuinus, Titelman &c. q.d. bonum eſt, ſapientes, & juſtos, ope, & opibus, ſuſtentare; ſed à ſtultis quoque, & impiis, nè ſubtrahe manum, & beneficentiam tuam: *quia, qui timet Deum, nihil negligit*; ſed omnes occaſiones benè agendi, & benè faciendi capiat; ut imitetur Deum; *qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos.* Matth 5.45.

Non exaſperes pauperem in inopia ſua. Eccl.4. 2. Licet ſanè magiſtratibus mendicorum dolos detegere, egeſtatem mentientes, tamquam otioſos punire. At privatis hominibus hoc non licet; ſed cuivis, & quovis prætextu eleemoſynam petat, dare. Pinna hìc Ethol.47.

Si benefeceris, ſcito, cui feceris. Eccl.12. 1. Id eſt, juxta Hugonem, & Carthuſ. in paupere nihil aliud requiras, quàm Chriſtum, qui ſub pauperis perſona latet; ſic enim fiet, ut omni petenti dones. Id. hìc.

Qui recipit prophetam in nomine prophetæ &c. Matth.10. 41. Nè tamen quis putet; ad excipientem pertinere, an hoſpes verè Propheta, verè juſtus ſit? ſubdit: *quicumque potum dederit uni ex minimis iſtis &c.* Id eſt, cavete, nè de meritis mendicantium ſitis ſolliciti: nam, licèt contingat, eleemoſynam dari homini immerito; miſericordia tamen in illum collata præmio non carebit. Id. ib. Nota: in nomine, non in re: q.d. non diſcutias, an is, qui à te eleemoſynam petit, reipſa pauper ſit. Sufficiat tibi, ſi nomine ſit talis, & pauperem ſe dicat; integra tibi merces manet. Idem ibid.

Quamdiu feciſtis uni ex his fratribus. Matth.25. 40. S. Chryſoſt. hom.41. in Matth. ait, Dominum ideo in paupere deliteſcere; ut omnem viam obturaret divitibus, nè malè verbis pauperes excipiant. Quis enim audet probris egenos laceſſere, quos audit perſonam Chriſti Domini gerere?

Eſurivi enim, & dediſtis mihi manducare. Matth.25. 42. Cur in ſupremo Judicio maximè diſcutienda miſericordia? Rationem reddit S. Chryſoſt. hom.21. in 1. Corinth. tunc à mendico pænè mortuo rationem efflagitas? & metuendum iſtud, & horrendum Chriſti judicium non formidas? q.d. vult Deus, ut cauſa de miſericordia uſque in ultimum judicium reſervetur. Id. in Eccl. 4. Ethol.47.

Vidit illum pater, & miſericordia motus eſt. Luc.15.20. Non dixit, unde venis? unde veniſti? ubi ſunt, quæ tuliſti? quare tantam gloriam tanta turpitudine commutaſti? ſed, *citò proferte ſtolam primam &c.* videtis, quia delicta non videt vis amoris. S. Chryſol.ſ.3.

Ut cùm defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Luc.16. 9. Non architectorum, ſanè, aut operariorum, magna nobis fuerit cura. Pauperum manus hujuſmodi domos conſtruunt; claudi, & eſurientes, illas ædificant. S. Chryſoſt hom 7. de pœnit.q.d. ſicut ille, qui operarios conducit ad ædificationem domus, non diſcutit perſonas; ſed quemcumque peritum conducit; nec curat, an pulcher, an nobilis ſit? dives, an pauper? Sic, qui eleemoſynis datis domum ſibi in cœlo ædificare nititur &c. Idem Abraham non interrogavit tres viros: qui eſtis? aut, unde venitis? aut, qua de cauſa? Gen.18.2. Nec Rebecca Gen.24.46. Pinna in Eccl.c 12.1.

Cùm eſſemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis: quoniam ſi quis non vult operari, nec manducet, Theſſal.3. 10. Hanc legem contra otioſos condit Paulus; ſubdit autem v.13. *Vos autem fratres nolite deficere benefacientes.* q.d. licèt pauperes monuerimus, nè quis ſibi eleemoſyna victum paret, qui laborando ſibi ſufficere poteſt; aſt etiam pro divitibus legem condo: *vos autem fratres &c.* q. d. vos autem, qui eleemoſynam datis, nihil curare, an verè pauper ſit? an ſpecietenus? ſed omni petenti eleemoſynam date. Sanct. Chryſoſt. hom.36. in Matth. ſed multa, inquis, mendacia, multas fabulas, pauperes fingunt. Ego verò hac etiam de cauſa majori miſericordia moveor; cùm in eam neceſſitatem homines incidiſſe videam, ut impudentiſſimè mendaciis vivere cogantur. Pinna ſuprà citatus.

§. XX.

Non rogatus ſuccurre.

Putaſne eſt aliquis, qui remanſerit &c. 2.Reg.9.1. quærit David. Sic Chriſtum dives amans, Chriſti pauperes quærit, ut in illos miſericordia utatur: cùm facit convivium, vocat pauperes. Barradius t.3.l.5.c.12.D.16.Pent.

Miſericordia motus ſuper eam. Luc.7.13. Ut ſol ultro, nec rogatus, ſuum præbuit auxilium. Apoc.3.20. *Ecce ſto ad oſtium, & pulſo.* Barradius t.2 l.8.c.6.D.15.Pent.

Quid mihi, & tibi, eſt mulier? Jo.2.4. Cur ad ſpeciem duriùs eam affatur? S.Chryſoſt. hom.20. in Jo. alia præterea afferri poteſt cauſa, nè qua ſuſpicio oriretur, (ſcilicet Mariæ precibus non

ſponte

Digitized by Google

ſponte propria, ad miraculoſam munificentiam fuiſſe inductum) non quia & preces diſplicent; ſed quia liberalitatem ſuam manifeſtari intendebat; quæ glorioſus oſtenditur, cùm preces antevertit. de Caſtillo. Illat.29.

Ecce quem amas, infirmatur. Jo.11.3. Non rogaverunt, ut veniret, & ſanaret languidum; ſed tantùm, *Domine*, inquiunt, *quem amas &c.* amanti enim ſatis erat nuntiaſſe. S. Rupertus lib.10. hic.

Diſcipuli autem, prout quiſque habebat. Act.11.29. Antiocheni hi non expectabant ſubſidium peti à fratribus, qui erant in Judæa; ſed anticipatò non rogati, ſubſidium præbent. Sylveira hic.

Agabus ſignificabat famem magnam. ib. Beda ait, Agabus interpretatur nuntius tribulationis.

Sol. Lem. *Non exoratus exorior.* Picinelli.

Moleſtum verbum eſt, & oneroſum, & demiſſo vultu dicendum *rogo.* hujus facienda eſt gratia amico, & cuicumque, quem amicum ſis promerendo facturus. Seneca lib.2. benefic.c.2.

§. XXI.

Eleemoſyna ſit occulta cum bona intentione.

JUſſit miniſtris, ut implerent eorum ſaccos tritico. Gen.42.25.

Utrumque latus propitiatorii Cherubim tegant expandentes alas &c. Ex.25.20. Oleaſt. Summus benefactor eſt; & nihilominus tectus; ut te doceat benefacere, & nolle videri.

Conclude eleemoſynam in corde pauperis. Eccli. 29.15. Eleemoſyna eſt ſicut ſemen: ſemen debet abſcondi, eleemoſyna occulte dari. S Bonavent.diær.ſal.c.16. de eleemoſ.

Cùm facis eleemoſynam, noli tuba canere ante te. Matth.6.2. Apud Judæos hypocritæ tuba convocabant pauperes ad loca publica. Et licèt dicerent, ſe hoc facere ad congregandos omnes, nè ex ignorantia quis remaneret; intendebant tamen, ut omnes quaſi ad ſpectaculum confluerent, ſcirentque quis eſſet eleemoſynas erogaturus. Ità S. Paſchaſius l.4. in Matth. Rupert. Anſelmus, Lyranus, Cajetanus. Sylv. hic.q.2.

Reſpexit in cœlum. Luc.9.16. Reſpice cœlum, cùm eleemoſynam das: cœleſti tantùm Patri placere ſtude; hominum gloriolam ſperne. Barradius hic D 4. Quadrag.

Perfecta eſt liberalitas, ubi ſilentio quis tegit opus ſuum, & neceſſitatibus ſingulorum occulte ſubvenit. S.Ambroſ.lib.1. Offic. cap.30.

Apes, quando cerarum cellas intexunt, quando mel conficiunt, & dulci diſtendunt nectare favos; non in publico opus exercent; ſed ſub vili cortice clauſæ laborant: & inde poſtea gratia dulcoris erumpit in publico. Fac eleemoſynam, abſconde penes te. Sit intra te cella tua; ut, quod tu legis, ab aliis prædicetur. S.Laurentius Novarienſ.

§. XXII.

Tu ipſe da, non per alium; & de tuo.

HOnora Dominum de tua ſubſtantia. Prov.3.9. Multi multa pauperibus, ſed de aliena ſubſtantia, ac frugibus; quas vi, vel fraude, rapuerunt, tribuunt. V.Beda hic c.4.

Unus ædificans, & unus deſtruens, quid prodeſt illis, niſi labor? Eccl.34.28. Genuinè Rabanus, Lyra, Janſen. &c. hæc referunt ad v.23. putà ad *dona iniquorum.* Nota: iniquum offerentem dona Deo, eſſe unam perſonam formaliter; ſed duas virtualiter. Nam aliqui expilant pauperes, pupillos opprimunt, uſuras exercent, fraudant: pro quibus omnibus ſe Deo ſatisfacere cenſent, per eleemoſynas, quas dant pauperibus, & Religioſis: hoc fine, ut ipſi pro ſe orent, Deum pro peccatis ſuis placent. Hoc refellit hic Syracides. q.d. erratis, ò miſeri, & cœci! quia donorum in iniquitate perſiſtentium non probat Altiſſimus. Etſi enim dona, & oblationes, in ſe bona, ſanctaque ſint, utpote actus virtutum; non tamen ob eas gratus eſt Deo, qui ea donat; ſi ſit impius, iniquus, & in ſcelerata vita perſiſtat. Rationem dat: quia quod ipſe, ut pius, donando, & offerendo ædificat, ideſt, rectè, beneque facit, aliiſque dat virtutis exemplum; hoc idem, ut impius, & quaſi alter à te pio diverſus, ſuis ſceleribus aſſiduis deſtruit. Rurſus quod ipſe, ut pius per ſe, vel pauperes, & Religioſos, quorum preces per eleemoſynas depoſcit, orat, & obſecrat, ut fiat; hoc ipſe, ut impius, maledicit, & reipſa orat, ut non fiat: dum Deum ſuis ſceleribus irritat, & ad vindictam provocat. Cornel. hic.

Frange eſurienti panem tuum. Iſa.58.7. Rapinas elargiri, furtum eſt, non liberalitas. Quam frequenter ſacrilegium eſt, quod putatur religio. Oliva l.9 Strom. hic.

Exiit qui ſeminat ſemen ſuum. Luc.8.5. Magnus princeps, ac Dominus, proprium ſemen diffundit, ea propriis rebus confert beneficia, non ex alienis. Sylv. hic.

Facite vobis amicos. Luc.16.9. Hoc aliqui malè intelligentes rapiunt res alienas, & aliquid inde pauperibus largiuntur; & putant, ſe facere, quod præceptum eſt. Intellectus hic corrigendus eſt; imò de tabulis cordis noſtri omnino delendus. Nolo ſic intelligatis. De juſtis laboribus facite eleemoſynas; ex eo, quod rectè habetis, date. S.Auguſt. ſ.35. de Verb. Dom. Credi poteſt, illos, quibus cum Chriſtus loquebatur, divitias habuiſſe iniquas, & injuſtè partas, quæ dominis reſtitui non poterant: ideoque eos monuiſſe, ut egenis darent. Barradius hic Dom 8. Pent.

Dimidium bonorum meorum do pauperibus. Luc.19.8. Meorum, non alienorum: eleemoſynam ex propriis donat; aliena dominia reſtituit, S.Chryſol.ſ.54.

Unde ememus panes? Jo.6.5. Non conſulit Chriſtus Rex, an pecunia à paupere ſit exquirenda; ſed undenam ex propria pena poſſint emi panes in ſubditorum ſubſidium? Ideo Philippus, voluntatis Chriſti conſcius, ad pecunias Apoſtolici marſupii (ex ſententia probabili) recurrit: ducentorum denariorum ſummam exponens. Eſcobar mit. Chr.t.1.Obſ.9.

Videtur. Opera bona.

TITULUS VI.

EPISTOLÆ S. PAULI.

EPiſtola noſtra vos eſtis ſcripta in cordibus noſtris. 2. Cor. 3. 2. Epiſtola ſalutis indicium eſt. Rectè ergo ait: quia ſalus Corinthiorum in corde erat Apoſtoli, & eorum, qui cum illo erant: ſemper enim de ſalute eorum cogitabant. Cum ergo in corde ſunt Apoſtoli, & eorum, qui cum ipſo erant; epiſtola ſunt ſcripta in cordibus eorum: quia qui ſemper alicujus memor eſt, ſcriptus eſt in animo ejus. S. Ambroſius hic. Hoc eſt, quod ait: *epiſtola noſtra vos eſtis.* Quidquid enim illud eſt, quod eas fecit litteras, quæ commendant nos, redduntque reverendos: hoc vos facitis, dum & vident vos, & de vobis audiunt omnes; propterea, quòd diſcipulorum virtus præceptorem ornare ſolet, & commendare, plus quàm ulla epiſtola. S. Chryſoſt. hom.6. hic.

De Pauli cervice, quam cùm perſecutor gladio percuſſiſſet, dicitur fluxiſſe lactis magis unda quàm ſanguinis. Quæ quidem res in S Paulo ſtupenda non eſt. Quid enim mirum, ſi abundat lacte nutritor Eccleſiæ; ſicut ipſe ad Corinthios ait 1. 3. 2. *lac vobis potum dedi, non eſcam.* Quæ Pauli epiſtola non melle dulcior eſt, lacte candidior? quæ epiſtolæ, tamquam ubera Eccleſiarum populos nutriunt ad ſalutem. S. Ambroſ. ſ.68. de Natali SS. Petri, & Pauli.

TITULUS VII.

EVANGELISTÆ.

Figura.

COeli enarrant gloriam Dei. Pſal.18.2. Juſti Evangeliſtæ, in quibus Deus tamquam in cœlis habitat, exponunt gloriam Domini noſtri Jeſu Chriſti. S. Auguſt. hic.

Sagitta tua tranſeunt. Pſal.76.19. Sagittas hic Evangeliſtas decenter advertimus, qui prædicationibus ſuis devotos populos uſque ad cordis intima medicinaliter transfodiunt, non inflicto vulnere, ſed ſalute. Caſſiodorus hic.

Similitudo quatuor animalium. Ezech.1.5. Apud Ezechielem hic, & in Apocalypſi Joannis 4.6. commemoratur animal quadruplex habens quatuor perſonas, hominis, vituli, leonis, aquilæ. Matthæo leo tribuitur, qui rex eſt beſtiarum: quia in generationibus Domini regiam ſeriem proſecutus eſt. Lucæ autem, quia cœpit à Sacerdotio Zachariæ Sacerdotis, vitulus deputatus eſt: quia magna victima vitulus erat in Sacrificiis Sacerdotum. Marco homo Chriſtus meritò aſſignatus eſt, quia ab homine Chriſto exorſus. Aquila Joanni, quia à Divinitate. S. Auguſt. tr.36. in Joan. Primus habet faciem hominis, propter genealogiam; ſecundus faciem vituli, propter Sacerdotium; tertius faciem leonis, propter vocem clamantis in deſerto: *parate viam Domini:* Joannes verò noſter quaſi aquila ad ſuperna volat, & ad ipſum Patrem pervenit dicens: *in principio erat Verbum.* S.Hieronymus l.1. contra Jovinianum.

TITU-

Digitized by Google

TITULUS VIII.
EVANGELIUM.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

P*Aradiſus eſt* Eccleſia, *quatuor flumina* ſunt quatuor Evangelia. S. Auguſt.l.15.de Civ.c.21. & S.Ambroſ. lib. de parad. Eccleſia paradiſi inſtar, arbores fructiferas intrà muros ſuos intus includit. Has arbores rigat quatuor fluminibus, ideſt, quatuor Evangeliis. S.Cyprianus ep.78. Quatuor paradiſi flumina, quatuor ſunt Evangelia ad prædicationem in cunctis gentibus miſſa. S.Iſidorus c 2. in Geneſ.

Meliora ſunt ubera. Cant.1.1. Vinum fervorem ſcientiæ Legalis, ubera verò dicit rudimenta Evangelicæ fidei. V. Beda hic. Per ubera Chriſti, dulcedo Evangelii intelligitur: quia velut lacte nutritur infantia credentium. S. Thomas hic.

Mittentes rete in mare. Matt. 4.18. Evangelium eſt mare, in quo piſcantur Apoſtoli; in quo mittitur rete, quod eſt ſimile regno cœlorum. S.Ambroſ. hex. l.5. c.7. Evangelium eſt mare, in quo divinæ gratiæ plenitudo eſt. Id. ib.

Granum ſinapis. Matth.13.31. Evangelium eſt, annuntians minima, ſcilicet Jeſum Crucifixum. Nihil minùs, nihil abjectiùs hoc dogmate eſt; ſed idem maximæ virtutis in regeneratione Eccleſiæ, velut arboris inter olera apparet. Cajet. hic.

Quiſquis non receperit regnum Dei velut parvulus. Marci 10. 15. Regnum Dei, ideſt, doctrinam Evangelii, ſicut parvuli recipere jubemur: quia quomodo parvulus in diſcendo non contradicit Doctoribus; neque rationes, & verba, componit, adverſùm eos reſiſtens, ſed fideliter ſuſcipit, quod docetur; & eum metu obtemperat, & quieſcit: ità & nos in obediendo ſimpliciter, & ſine ulla retractatione, verbis Domini facere jubemur. V. Beda lib. 1. hic.

Ego ſum vitis. Jo.15.1. Vitis hujus vinum, Evangelii muſtum eſt, muſtum lætificans cor hominis. S. Hildebertus ep.47.

Quid liber comeſtus, Apoc. 10. 9. & amaritudini mixta dulcedo, ſignificaret, exprimit: quòd videlicet ereptus exilio Gentibus eſſet Evangelium prædicaturus; amore quidem dulce, ſed tolerandis perſecutionibus amarum. V. Beda hic.

Ex Patribus.

Tuba Chriſti eſt ejus Evangelium, S. Clemens Alex.Orat.adh. ad Gentes.

Lucerna Sacerdotium vetus, nocte tantùm clauſis in domibus lucens. Sol Evangelium. V.Beda in l. 1. Samuel c. 1.

Evangelium, ſpeculum veritatis, nemini blanditur; nullum ſeducit: talem in eo ſe quiſque reperiet, qualis fuerit. S. Bernard. ſ. 1. de 7. panib.

§. II.

Evangelii laudes.

A*Bſorpti ſunt juxta petram judices eorum.* Pſal. 140. 6. Ita legit S. Auguſtinus; alias *juncti petræ*. Quid eſt, abſorpti ſunt juxta petram? *Petra autem erat Chriſtus*. 1.Cor. 10. 4. Abſorpti ſunt juxta Petram. Juxta, ideſt, comparati judices magni, potentes, docti. Dixit hoc Ariſtoteles; adjunge illum petræ, & abſorptus eſt. Dixit hoc Pythagoras; hoc Plato. Adjunge illos Petræ; compara illorum authoritatem authoritati Evangelicæ; compara inflatos Crucifixo. Dicamus illis: vos litteras veſtras conſcripſiſtis in cordibus ſuperborum; ille crucem ſuam fixit in cordibus regum. S. Auguſt. in Pſ. 140.

Optime Theophile. Luc. 1. 3. Theophilus interpretatur *amans Deum*; vel *amatus à Deo*. Quiſquis ergo amat Deum, vel ab eo amari ſe cupit; ſibi putet Evangelium hoc ſcriptum: & tamquam munus à Deo ſibi donatum, accipiat. Dionyſius Carthuſ. hic.

Plena oculis. Apoc.4. 8. Quia Evangelium dat nobis multiplicem cognitionem futurorum, quæ ante nos ſunt: aperit oculos, ad expectanda proemia, quæ Deus juſtis pollicetur; & ut caveamus horrenda mala, quæ impiis minatur. Plena oculis retro. Oſtendit nobis, quod fuimus, ex pulvere terræ. Oſtendit exempla priorum. Plena in circuitu: ad videndum, quæ circa nos ſunt, & rectè ordinanda. Plena oculis intus: ad videndum interna. Sylv. hic.

Colligitur ex ſequentibus verbis, in more fuiſſe Chriſtianis, ad tollendum dolorem capitis, ſupponere illi Evangelium. Cùm caput tibi dolet, laudamus, ſi Evangelium ad caput tibi poſueris, & non ad ligaturam cucurreris. S Auguſt tr.7. in Joan.

Inter omnes divinas authoritates, quæ ſanctis litteris continentur, Evangelium meritò excellit. Quod enim lex, & prophetæ, futurum prænuntiarunt, hoc redditum, atque completum, in Evangelio demonſtratur. Id. l.1. de conſenſu Evangeliſt. c. 2.

Evangelium bonum nuntium. S. Iſidorus l.1.c.11.

Evangelium dicitur, eò quòd nunciet nobis res proſperas, hoc eſt, bona: nempe remiſſionem peccatorum, juſtitiam, reditum ad cœlos, adoptionem in filios Dei. Theophylactus in proœmio.

Evangelium idem eſt, ac bona annunciatio: annuntiatur enim in eo conjunctio hominis ad Deum, quæ eſt bonum hominis, ſecundùm illud Pſ. 72. 28. *mihi autem adhærere Deo bonum eſt*. S. Tho. in ep. ad Rom.

Evangelium eſt annuntiatio humanæ ſalutis, facta proprio ore Salvatoris. Hugo Card. Prologo in Evangelia.

Evangelium vox Græca aſt, propriiſſimè accipitur, pro jucunda, fauſtaque, nuntiare. Sylv. Procem. in textum quatuor Evangeliſt.

Hoc eſt verbum Verbi, ſermo ſermonis, ſapientia Sapientiæ. Innoc. P. III. de Sacr. Altar. Myſter. c. 46.

Si in quacumque domo Evangelium eſt, illuc diabolus ingredi non audet; quantò minùs animam ei aſſiduis lectionibus familiarem, neque dæmon, neque peccatum, attinget? Sanctifica igitur animum, ſanctifica corpus: hoc continget, ſi Evangelium, & ſemper, & animo habueris, & lingua. S.Chryſoſt. hom.31. in Joan.4. Judæi ſub lege erant quaſi Alphabetarii; Chriſtiani verò ſub Evangelio perfecti evadunt Theologi. S. Cyrillus lib.9. in Joan. oportebat per Moyſen, tamquam per puerum, erudiri Iſraelem; qui puerilis adhuc, & rudioris mentis erat. At per Chriſtum, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ reconditi, deſcriptam veram, & conſummatiſſimam nobis afferri ſcientiam. Cornelius Proœmio in Evangelia.

Evangelium eſt epiſtola quædam Dei è cœlo miſſa. S. Antonius, teſte S. Anaſtaſio in ejus vita.

Evangelium Chriſti docuit Mundum, quod ignorabat; perſuaſit ei, quod nolebat; compulit credere, & amare Crucem, & mortem, quam ipſe Mundus horrebat. Simon de Caſſia lib. 1. cap. 25.

Evangelium eſt lex æterna, temporaliter promulgata. Divinæ voluntatis eſt oſtenſio, reforma deformatæ imaginis, inviſibilium amor, viſibilium ſanctum odium, terror dæmonum, clauſura inferni, animæ ſpeculum, rationis luminare ſplendidiſſimum. Id. lib 4. c. 1.

Quatuor Evangelia inſtruunt nos de quatuor, credendis, faciendis, fugiendis, appetendis. Credenda ſunt, articuli fidei, Sacramenta, & teſtamenta. Operanda ſunt præcepta, conſilia, & miſericordiæ opera. Fugienda ſunt peccata, infernus, & purgatorium. Appetenda ſunt, virtutes, ſapientia, & vita æterna. Geminiani l.7. ſimilit. c.13.

Prophetia eſt Evangelium velatum; Evangelium verò eſt prophetia revelata. Cornelius Proœmio in Evangelia.

§. III.

Evangelii æſtimatio, & honor.

COnſtantinus M. Evangeliorum codicem auro, gemmiſque, ornatum, domo miſit S. Nicolao Myrenſi Epiſcopo. Theodoſius Imp. Evangelium propria manu deſcriptum quotidie lectitabat bona noctis parte. teſte Nicephoro l.14. cap.3. Synodi Occumenicæ ambæ Nicænæ, Chalcedonenſis, Epheſina, Evangeliorum librum in medio concilii ſtatuebant; ut ad illum, quaſi ad perſonam Chriſti, converterentur; acſi Chriſtus ipſe diceret: juſtum judicium judicate, ait S.Cyrillus in Apolog.

Gregorius Turonenſ. de vita PP. c. 6. narrat. quòd, cùm, arverna civitas incendio conflagraret, S Gallus Eccleſiam ingreſſus diu ante altare Deum exoravit; ſurgenſque, apprehenſo Evangeliorum codice, eoque aperto, obviam ſe igni obtulit; ſubitoque incendium extinctum eſt, ut nè favillæ quidem remanerent.

Martianus, cùm jam flamma ſerpens Eccleſiæ S. Anaſtaſiæ propinquaret; accepto in manus Evangelio, per tegulas in tectum aſcendit; precibuſque, ac lacrymis, illæſam ab incendio ſervavit. Nicephor. l. 5. c. 22.

Tanta reverentia audiebant Evangelium, quanta ipſum Chriſtum, S Antonius, Baſilius, Franciſcus. Cornelius in Malachiam proœmio.

Nos ſic audimus Evangelium, quaſi præſentem Dominum. S.Aug. tr. de S.Joanna. Synodus 8. Occumenica act. 10. can. 3. Evangeliis honorem æqualem illi, qui Chriſto defertur, decernit. Sacram inquit, imaginem D.N.J.C. & omnium Salvatoris, æquo hono-

honore cum libro Sanctorum Evangelium adorari decernimus.

S. Hilarionis hæreditas erat Evangelium propria manu deſcriptum, quod moriens legavit Heſychio. Ità S. Hieronym.

Partem Evangelii S. Marci Carolus quartus propria ejus manu Latinè ſcriptam, Aquileja ex Italia, Pragam miſit, ſcribens inter reliqua ad Proceres, & Clerum Pragenſem: Librum ſincerè complectimur. Jam diſpoſuimus pulchrum, & pretioſum, ex auro, & margaritis, pro eodem libro confici apparatum, pretii duorum millium florenorum. Quocirca Devotionem veſtram attentè requirimus, & hortamur, volentes; quatenus cum univerſo Clero civitatum, & ſuburbiorum noſtrorum Pragenſium, eidem libro obviam veniatis; & cum jucunditate ſpirituali, & gaudio, ſuſcipiatis eumdem. Bolland. 25. April.

T I T U L U S IX.

E U C H A R I S T I A.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

F*Ons aſcendebat è terra*. Gen. 2. 6. Ex paradiſo fons ſcaturiit, à quo ſenſibiles fluvii emanarunt. A menſa hac prodiit fons, qui fluvios ſpirituales diffundit. Juxta hunc fontem non ſteriles ſalices germinant, ſed arbores cœlum ipſum attingentes. Si quis æſtuat, ad hunc fontem ſe conferat; & recreabitur. Mundat ſqualorem, & ſordes; æſtus mitigat non ſolares; ſed quos ignitæ ſagittæ imprimunt. S. Chryſoſt. homil. 45. in Joan.

Reſpexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus. Gen. 4. 4. Ideo placuerunt Deo munera Abel, quia ipſe placuit. Rupertus lib. 4. c. 4. in Gen. Sacrificium Abel ait, eſſe figuram Euchariſtiæ. Cornel. hic.

Dominus præcedebat eos per diem in columna nubis. Ex. 13. 21. Quæ eſt nubes, quæ præcedit veros Iſraelitas? niſi veriſſimum, & ſanctiſſimum corpus tuum, quod in altari ſumimus; in quo velatur nobis altitudo dei, immenſitas majeſtatis tuæ: cujus & calorem, & ſplendorem, mortalis infirmitas ſuſtinere non poſſet; niſi mediatrix nubes interpoſita, & ardorem temperaret deſuper, & tutam ſubtus ſe viam præmonſtraret. Drogo. Oſtienſ. ſerm. de Sacr. Dom. Paſſ.

Et ſanguinem uvæ meraciſſimum. Deut. 32. 14. ideſt, ſanguinem Chriſti Filii Dei biberet ſacroſanctum. S. Rupertus Abb. in Deuter. l. 2. c. 7.

Elegit ſibi quinque limpidiſſimos lapides. 1. Reg. 17. 40. David ſumit lapidem limpidiſſimum, cui dicitur nomen Domini inſculptum fuiſſe. Candor petræ repræſentat candorem, & cætera accidentia, Hoſtiæ: nomeo ſignificat veram, & Sacramentalem præſentiam Chriſti Salvatoris. Hugo Card. hic.

Et levavit pallium Eliæ. 4. Reg. 2. 13. Elias melotem Diſcipulo reliquit. Filius autem Dei aſcendens ſuam nobis Carnem dimiſit. S. Chryſoſtomus hom. 2. ad pop. Antioch. Ecce ſublatus es: ampliùs te tuus non videbit Elizæus. Remanſit tamen ei pallium tuum in memoriam tui; ut præſentiæ tuæ dolorem ejus ſemper & augendo leniat, & leniendo augeat. Hoc ſumite, ait, in mei commemorationem. Hoc eſt Sacramentum Corporis tui; quod ſumimus in commemorationem tui, donec venias. Pallium tuum, eſt Caro tua, qua veſtitus ad nos proceſſiſti. Drogo Oſtienſis antè citatus.

A fructu frumenti, vini, & olei ſui multiplicati ſunt. Pſalm. 4. 8. Fructum frumenti ad Sacramentum Corporis Chriſti; fructum autem vini ad Sacramentum Sanguinis Chriſti; fructum verò olei ad onguentum Spiritus Sancti, referre poſſumus. S. Bonav. Spec. B. Virg. c. 12.

Super aquam refectionis educavit me, animam meam convertit. Pſal. 22. 2. Diviniſſima Euchariſtia, aqua eſt refectionis. Vel, ut habet Hebræa vox *quietis aqua*: quæ laſſum, ſitibundum, & mœrentem, reficit, erigit, & tranquillum reddit. Ludovicus de Ponte in Cant. 5. Exhort 21. §. 3.

Altaria tua Domine virtutum. Pſ. 83. 4. Noſtri nidi, & cubilia, & bonorum fructus tua ſancta Altaria ſunt: apud illa enim, velut pulli hiantes, divinum, & ſalutarem, cibum à te percipimus. B. Theodoretus hic.

Lectulus. Cant. 1. 15. pulcherrimus floridus, & umbroſus, Euchariſtia. *Lectulus* etiam *noſter* dicitur: quia, dum ipſe intrà nos commoratur, nos etiam in ipſo quieſcere facit: *in me manet, & ego in eo*. de Ponte hic Exhort. 15.

Sub umbra illius &c. Cant. 2. 3. Sicut Caro Chriſti umbra eſt Divinitatis, illam nobis attemperans; ità tegumentum accidentium panis, & vini, poſt conſecrationem umbra eſt ſplendidiſſimi Corporis, & Sanguinis Chriſti; nobis illa attemperans, ut ſint apta noſtro cibo, & potui. Idem hic Exh. 28. §. 1.

Ferculum. Cant. 3. 9 Divinitatis eſt Humanitas Chriſti. Hæc enim eſt quaſi lectica, in qua recumbit, & quieſcit Deitas Verbi, ait Philo Carpathius. Utrumque verò Ferculum eſt Euchariſtia: in qua tota Chriſti Deitas, & Humanitas, continetur, & in ſupplicationibus circumfertur, ad Chriſti gloriam, & Fidelium devotionem. Ferculum hoc factum eſt de lignis Libani, ideſt, puriſſimo ſanguine B. Virginis omnis corruptionis experte. *Libanus* enim Hebraice idem eſt, quod *candor*, candida puritas. Columnæ argenteæ ſunt Chriſti ſapientia, eloquentia, vis dicendi, & prædicandi, inſtar argenti ſonora, & efficax. Reclinatorium aureum ſunt ſeptem dona Spiritus Sancti; quæ ſuper Chriſtum requieſcere docet Iſaias cap. 11. 12 ac viciſſim in iis quaſi reclinatus requieſcit ipſe. Aſcenſus purpureus, eſt ſanguineus Chriſti ſudor, paſſio, mors, & martyrium. Cornelius hic. Ferculum imputribile fecit ſibi Pacificus noſter; corpus incorruptibile aptans ſibi; in quo ſalutis epulas miniſtraret. S. Bernardus ſerm. 5. in Vigil. Nativ.

Candidus & rubicundus. Cant. 5. 10, S. Gregorius Nyſſenus hæc verba refert ad Carnem, & Sanguinem Chriſti, pro nobis aſſumpta: Candidus propter carnem, rubicundus propter ſanguinem. de Ponte hic Exh. 19. §. 3.

Ex Novo, & Patribus.

Centuplum accipient. Matth. 19. 29. Ipſe eſt panis Angelorum; panis divus, panis quotidianus. Hic eſt, de quo nobis promiſſum eſt, quia *centuplum* accipiemus in hoc Sæculo. S. Bernardus ſerm. 1. Dom. 1. Epiph.

Adducite vitulum ſaginatum. Luc. 15. 23. Vitulus ſaginatus, qui ad pœnitentis immolatur ſalutem, ipſe Salvator eſt: cujus quotidie carne paſcimur, cruore potamur. S. Hier. homil. 146. de filio prodigo.

Granum frumenti. Joan. 12. 24 Caro illa unum erat granum frumenti; quod, antequam *cadens in terram mortuum* fuiſſet, nunc, poſtquam mortuum eſt, creſcit in altari, fructificat in mentibus, & corporibus noſtris: &, aſcendente magno, & divite, Domino meſſis, terram fructiferam, in qua crevit, ſecum vehit in horrea cœli. Rupert. de Divin. Offic l 2 c. 11.

Ego ſum vitis. Joan. 15. 1. Cur ſe hic Chriſtus comparaverit viti, cauſa eſt, quòd recenter Euchariſtiam inſtituerat, ac ſub ſpecie vini Apoſtolis ſanguinem ſuum bibendum dederit. Cornel. hic. Prætermiſit alias arbores, vitis dumtaxat imaginem ſumens: quod ex illa lætificans, & calefaciens, fructus exit; ex quo jam ſanguinem ſuum fecerat, & propinaverat Diſcipulis. Et nullius arboris fructus aptior potui, quàm qui procedit ex vite. Et nullus potus ſublimior, quàm ſanguis, qui proceſſit ex latere; quem ſumimus in fructu procedente de vite. Sim. Caſſ. l. 9. c. 45.

Dabo illi calculum candidum. Apoc. 2. 17. Eſt calculus ipſe lapis pretioſus, & gemmeus; quem S. Hieron. ep. 143. ad Damaſum, carbunculum vocat; cujus meminit Iſaias cap. 6. 6. repræſentatque Chriſtum in Euchariſtia. de Ponte in Cant. 1. Exh. 15. §. 2. Vide Cornel. à Lapide II. 6.

Sol in fractutis ſpeculi integer. Item. *Et in fragmentis integer*. Chriſtus in Sacramento per partes manducatur, & manet integer. Totus in cœlo, totus in corde tuo: totus in fracto, totus in integro. Hugo à S. Vict. de anima l. 3. c. 5. Picinelli.

§. II.

Euchariſtia vocatur vita, & vivificat.

I*N ſudore vultus tui veſceris pane, donec revertaris in terram, de qua ſumptus es*. Gen. 3. 19 Vatablus legit: *veſceris pane tuo*. Nota, *pane tuo*. Terrenus panis mortem non abſcindit; imò ſalutem, corporiſque vires, paulatim, dum nutrit, comminuit. At cœleſtis Chriſti panis morbos, & mortem, arcet. *Veſceris pane tuo*, ut in pulverem redigaris: nam meo victitans contra mortem medicamen haberes. Naxera in Appendiculo de Sacram. Euch. §. 13.

Ubicumque fuerit corpus illic congregabuntur & aquilæ. Matth. 24. 28. Habet Eccleſia aquilas ſuas ſibi ad obſequium electas: de quibus in Evangelio Dominus, *ubi fuerit corpus &c.* quia ubi Paſſio Chriſti celebratur, & Corpus immolatur noſtræ ſalutis; ibi aquilæ cœli aggregantur quaſi ad eſcam, & adveniunt: ut de morte Carnis ejus vitam, & refectionem, recipiant perpetuæ ſaturitatis. S. Paſchaſius in Thren. l. 4. c. 4.

Tenens manum ejus clamavit, dicens: puella ſurge, & juſſit illi dare manducare. Luc. 8. 54. Hac de cauſa exſuſcitandis mortuis, non ſolummodo verbo, & imperio, ut Deus, utebatur; verùm etiam

carnem

Digitized by Google

carnem ſuam; quaſi cooperatricem; nonnumquam adhibebat. Ut oſtenderet; carnem quoque ſuam, quoniam ſibi conjuncta eſt, vivificam eſſe. S. Cyrill. in Joan. c. 14. l. 4. apud Naxeram citatum.

Qui manducat meam carnem - habet vitam æternam. Joan. 6. 55. Patres in Concilio Niceno vocarunt Euchariſtiam *ſymbolum Reſurrectionis.* Multus eſt in hoc argumento S. Irenæus l. 4. cap. 34. probans, futuram corpoream reſurrectionem vel ex eo, quòd corpora noſtra hic excipiant Carnem vivificantem. Petrus Doultreman de amore div. l. 4. c. 4.

Panis Dei eſt, - & dat vitam Mundo. Joan. 6. 33. Euchariſtia ſenem Mundum vivificat, & renovat. Dum in domo Abrahæ, & Saræ, convivium celebratur, ubi Deus adeſt, fit illa promiſſio: *habebit filium Sara uxor tua.* Geneſ. 18. 10. Baeza t. 3. lib. 14. cap. 30. § 9.

Ut ſi quis ex ipſo manducaverit, non moriatur. Joan. 6. 50. Manna in deſerto datum Iſraelitas ibi reliquit ſepultos: panis autem vivus, *qui de cœlo deſcendit*, ut in hujus vitæ deſerto homines paſceret; non relinquit hic ſepultos, ſed in patriam cœleſtem ducit, ſimiliter ibi ſatiandos. Idem ibidem §. 23. Quia per cibum vetitum mors in ultione fuit, & in privatione vita; per cibum cœleſtem depellitur horrida, & odioſa, mors; & vita optata redditur: dum ſervatur obedientia de ſumendo, prout in vetito inobedientia eſt ſervata. Sim. Caſſ. l. 11 c. 16.

Vincenti dabo edere de ligno vitæ. Apoc 2. 7. Per lignum vitæ Euchariſtiam intelligunt S. Paſchaſius l. de Corp. & Sanguin. Dom. c 9. S. Chryſoſt. hom. de pœnitentia, Rupertus, Bonaventura. Sylveira hic q. 23.

S. Ignatius M. vocat, ep. 11. ad Epheſios, Euchariſtiam *Panem*, qui eſt medicamentum immortalitatis.

Quia homo per guſtum mortem incurrit, per guſtum quoque vitam acquirit: quatenus *unde mors oriebatur, inde vita reſurgeret.* Dictum eſt quippe de illo: quocumque die comederis, morte morieris. Dicitur autem de iſto: *ſi quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Innocentius III. l. 4. de Sacram. Altaris.

Homo cecidit à vita beata per cibum corporalem à Deo vetitum, & ab homine uſurpatum diabolo ſuggerente: & ideo conveniens extitit, ut ſimilia ſimilibus, & contraria contrariis, curarentur; quòd ſcilicet homo reduceretur ad vitam, à qua ceciderat per cibum ſimiliter corporalem à Deo præſtitum, & ab homine ſumptum, ipſo Dei Filio miniſtrante, & imperante. S. Thom. Aqu. Opuſc. 20. de ſacr. Euchar. c. 6.

Quicumque Chriſtiani damnationi addicentur; nihil habebunt certè, quod in ſui defenſionem, & excuſationem, adferant: cùm Judex juſtiſſimus oſtendet illis, quàm immeritò ſpiritualiter voluerint mori; cùm tam facilè & vitam, & ſanitatem, Corporis ſui; quod hac de cauſa illis relictum, & datum, erat, manducatione conſervare potuerint. S. Franc. Saleſ in Philothea p. 2. c 20.

Veteres Chriſtiani Euchariſtiam, quaſi proprio vocabulo, *Vitam* appellabant: quibus proinde idem erat ire ad Vitam, adorare Vitam; atque ire ad Euchariſtiam, adorare Euchariſtiam, ſuſcipere Euchariſtiam, teſte Baronio tomo 1.

§. III.

In Euchariſtia realis præſentia Chriſti Domini.

Melchiſedech - proferens panem, & vinum. Gen. 14. 16. Si non eſſet in hoc Sacramento, niſi figura Corporis Chriſti, in pane; & figura ſanguinis in vino; tunc non differret Sacrificium Chriſti à Sacrificio Melchiſedech Sacerdotis, qui offerebat panem, & vinum; quod ſignificat Corpus, & Sanguinem. 2. Secundùm hoc non mutaſſet Sacrificium Agni Paſchalis in rem aliquam; ſed ſolùm figuram in figuram, magis claram, an magis obſcuram: meliùs enim ſignificat Agnus Chriſtum, quàm panis, & vinum. Item, cur dicit Paulus 1. Corinth. 11. 27. *qui indignè manducat.* Comedere enim hujuſmodi figuram indignè, non videtur dignum tanta pœna. Item, ſi intelligeretur ſola figura, quomodo Apoſtoli reputaſſent iſtum ſermonem durum. Joan. 6. 61. Non enim comedere figuram Corporis Chriſti, eſt res ſupra uſum ſolitum. Similiter ibidem *litigabant Judæi &c.* v. 53. S. Humbertus ſer. 44. in ſolemni Communione.

Si quis manducaverit ex hoc pane &c. Joan. 6. 52. Theophylactus: non dixit, *panis, quem ego dabo,* figura eſt Carnis; ſed *Caro mea eſt.* Si in Euchariſtia eſt, juxta Calvinum, nudus panis, non Corpus Chriſti; ergo perperam Chriſtus præfert Euchariſtiam ipſi manna: utpote quod erat ſapidius, & ſublimius, pane. Et ità intellexarunt Chriſtum Capharnaitæ, & Diſcipuli Chriſti: ſcilicet, quòd vellet verè, & propriè, Carnem ſuam manducari; etſi modum manducandi ſacramentaliter ſub ſpeciebus panis, & vini, ignorarent: nec eum, etſi Chriſtus explicuiſſet, hoc tempore capere potuiſſent. Et tamen eos, licèt graviter offenderentur, non correxit Chriſtus; cùm hanc eorum offenſam, & apoſtaſiam, unico verbo impedire potuiſſet, & debuiſſet; dicendo, ſe loqui myſticè. Scilicet, quòd manducare Carnem ſuam non ſit aliud, quàm credere, ſe eſſe incarnatum, & paſſum, pro ſalute hominum. Cùm ergo hoc non fecerit, certum eſt, ipſum loqui de manducatione Carnis ſuæ reali, & Sacramentali, in Euchariſtia. Cornel. hic.

Hæc in figura facta ſunt. 1. Cor. 10. 6. Res figurata ſua figura nobilior eſt, ſicut corpus ſua umbra, ac homo ſua imagine. Ergo Sacramenta novæ Legis, & præſertim, Euchariſtia, quaſi res figurata, nobilior eſſe debet ſacramentis Legis veteris, ipſoque manna figura Euchariſtiæ. Chriſtus diſertè corpus ſuum in Euchariſtia præfert ipſi manna. Joan. 6.

Nonne communicatio Chriſti ſanguinis eſt? 1. Corinth. 10. 16. Ergo non typus ſanguinis, ut vult Calvinus; ſed ipſiſſimus Chriſti ſanguis eſt; & nobis communicatur in calice Euchariſtiæ. Si dicam, do tibi aureum; verum, non fictum, intelligis. Si te invitarem ad epulum cervi, vel leporis, & imaginem cervi apponerem; nonne ridiculus eſſem, & impoſtor? Idem hic.

Hoc eſt Corpus meum. 1. Cor. 11. 24 Omnes Evangeliſtæ, & Paulus, Corpus hoc explicant, cùm addunt, *quod pro vobis datur, traditur.* Atqui non figura Corporis, ſed verum Chriſti Corpus pro nobis datum, & traditum eſt: ergo. Nota etiam: Chriſtus genimen vitis vocavit, non id, quod erat in calice Euchariſtico, ſed quod in Calice Agni Paſchalis. Idem hic.

Cùm Chriſtus ipſe ſic affirmet, atque dicat de Pane: *hoc eſt Corpus meum*; quis deinceps audeat dubitare? Atque eodem quoque affirmante, & dicente: *hic eſt ſanguis meus*; quis dubitet, & dicat, non eſſe illius ſanguinem? Aquam mutavit aliquando in vinum, quod eſt ſanguini propinquum, ſola voluntate; & non erit dignus, quòd vinum in ſanguinem tranſmutaſſet? S. Cyrill. Joroſ. Myſtag. Catech. 4.

§. IV.

In Euchariſtia velatus Chriſtus.

Utrumque latus Propitiatorii tegant Cherubim, *expandentes alas, & operientes.* Ex. 25. 20. Ratio, quare Corpus ſuum dat velatum, eſt inſtructio morum: diſcat enim homo abſcondere virtutum, & bonorum operum, intentionem ab humano favore. S. Thom. Aqu. Opuſc 58 c. 8.

Cur faciem tuam abſcondis &c. Job 13. 24. Cùm videret Job, Deum faciem ſuam abſcondere, conjiciebat, ſe à Deo tamquam inimicum haberi. Chriſtus verò in Euchariſtia faciem ſuam abſcondit, ut amicum ſe præberet. *Comedite amici, & bibite.* Cantic. 5. 1. Dum faciem in hoc Sacramento Chriſtus occultat, amorem ſuum retegit. Seraphim velant Dei faciem, & pedes, Iſ. 6. 2. Cur non alii Angeli? quia Seraphim amoris plenitudinem ſignificat. Aloyſius Novarinus Agn. Euch.

Verè tu es Deus abſconditus. Iſ. 45. 15. Alii vertunt: *Deus abſconſionum*, quia non unam tantùm rem in Euchariſtia abſcondit, ſed plures: ſcilicet Perſonam ſuam, opus, & modum. In his quoque tria diſcimus; in nobis virtuosè abſcondit noſtram perſonam, opera noſtra, & bonorum operum intentionem. Didac. Niſſ. ſer. in die Cinerum.

Nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum. Actor. 1. 9. In hoc Aſcenſionis ſuæ triumpho, dum ſub nube abſconditur, quamdam Euchariſtiæ ſpeciem exprimit: nubes enim candida eſt, dum Chriſtus ſub illa tegitur; ſeipſum repræſentat obvelatum, & abſconditum ſub ſpeciebus: acſi gloria, & majeſtas Chriſti nequeat manifeſtari abſque ſignis S. Euchariſtiæ. Sylv. hic.

Manducamus panem Angelorum ſub Sacramento in terris: eumdem ſinè ſacramento manifeſtiùs edemus in cœlis. S. Cypr. de Cœna Dom.

Velatur nobis altitudo Dei, immenſitas majeſtatis ſuæ: cujus calorem, & ſplendorem, mortalis infirmitas ſuſtinere non poſſet; niſi mediatrix nubes impoſita & ardorem temperet deſuper, & tuam ſubtus te viam demonſtret. Drogo Oſt. tr. de Cruce & Paſſ. Dom.

Abominabile eſſet, carnem humanam viſibiliter comedere, & ſanguinem bibere. Sed, ſicut medicus cooperit pillulam hoſtia, nè perſonis delicatis ſit faſtidioſa; ità Chriſtus medicus noſter, cujus Caro eſt pillula ſalutis noſtræ, cooperit, nè videatur. Sanct. Vincent. Ferrer. ſer. 1. feſto Corp. Chr.

Quærit Albertus M. de Sacr. alt. ſ. 7. quare datur velatum Corpus Dominicum? Reſponſio: prima ratio, indignitas pravorum, ſecunda, fides bonorum. Ut qui indignè ſumunt, minus ex illo ſumant exitium; & qui dignè communicant, cum fœnore gratiæ amplioris id faciant; tectum ſe utriuſque permittit &c. Did. Niſſ. Sabb. poſt Cin. §. 1.

In Eu-

Digitized by Google

§. V.

In Euchariſtia amor à Chriſto exhibetur.

Ex Veteri, & Novo.

F*Rŭctum ſuum dabit in tempore ſuo*. Pſal.1. 3. Scilicet in Cœna myſtica. *Nondum venit hora mea*. Joan.2.4. *Sciens Ieſus, quia venit hora eius*. Joan. 13. 1. Tempus ſuum vocat, in qua eximiam charitatem oſtendat: & ſe eſſe cibum, & convivam hominum, habet pro deliciis. De Arcones in Iſa. 3. Diſcurſu 5.

Oſculetur me oſculo oris ſui. Cant. 1. 1. Quænam, ò Domine, & Deus meus; hæc ſunt verba? ut ea vermiculus Creatori ſuo dicat? Quis, ò Rex meus! verbum hoc dicere audeat? niſi te concedente, & permittente. Quid eſt, Deus bone! quod adeò miremur? an non potius eſt, opus ipſum admirari? an non ſanctiſſimum Altaris Sacramentum accedimus? Cogitabam ipſa præterea; num forſan ſponſa illam ſibi fieri gratiam peteret, quam poſtea bis Chriſtus præſtitit; quando ſcilicet noſter cibus factus eſt. Ea Conceptibus divini amoris c. 1. Comprehendit Euchariſtia oſculum, quo Deo unimur, ubera, quibus nutrimur; & unguenta fragrantia, quibus ungimur, & roboramur: quæ omnia expetit Sponſa, cùm ait; *oſculetur me &c.* de Ponte hic Exh. 15. In ultima Cœna inſtituens Euchariſtiam paſcebat, & cubabat cum Diſcipulis ſuis in meridie: quia in ſupremo æſtu tribulationis exhibebat ſupremum amorem charitatis erga ipſos, *cùm dilexiſſet ſuos*. Joan.13.1. Vide de bis paſcuis Chryſoſt.hom.60.ad pop. Antioch. & hom.83.in Matth. Idem in Cant.1.Exh.8.

Introduxit me in cellam vinariam &c. Cant. 2. 4. Alii meliùs per cellam vinariam accipiunt Altare: in hoc enim Sacerdotes conſecrant, hauriunt, & diſtribuunt, vinum Euchariſticum, putà Sanguinem Chriſti. Ità Nyſſenus hom. 4. Rupertus, & Paſchaſius. Cornel hic.

Ferculum fecit ſibi Salomon. Cant. 3. 9. interiorem partem charitate conſtravit: ubi velut pro Symbolo amoris charitatem ignitam eſſe volunt, qui ea Hebræo tranſtulerunt: *& in medio eius carbo ignitas*. Ferculum hoc, ſeu thronus, juxta Ambroſium, Bedam, Bernardum, Divinum eſt Sacramentum. Illud, *media charitate conſtravit*, alii legunt: *medium eius combuſtum, & ardens charitate*. Septuag. *medium eius tenet incenſas charitate propter filias Ieruſalem*; hoc eſt, ſemetipſum Deus, qui charitas eſt, in eo poſuit. Incert. Auth.

Quis mihi det - ut deoſculer te. Cant.8.1. Deoſculer unita tibi in perceptione Carnis tuæ, & ſanguinis; & jam non ſimus duo, ſed una caro. S. Amedeus hom. 1.

Ex Patribus, & aliis.

Magis amari voluit, quàm timeri, qui panem vitæ ſe dedit ipſum, qui ſanguinem ſuum in poculum ſalutis effudit. S. Chryſologus ſerm.2.

O quàm mirabilis eſt dilectio tua Domine Jeſu! qui, antequam aſcenderes ad cœlum, miſiſti homini poteſtatem; ut te, qui velit, habeat in Altari: & tuo Corpori taliter nos incorporari voluiſti; ut tecum unum cor, & unam animam, haberemus inſeparabiliter colligatam. S.Laurent.Juſt. de incendio div.am.c.4.

Alta dies allegoricè dici poteſt fervens dilectio Chriſti: qua ſic ardenter dilexit nos; quòd nobis in cibum tradidit ſemetipſum, ut in ſe per charitatem totaliter transformaret. S.Bernardinus Sen.t.1 ſer.53.art.1.

Hoc Sacramentum eſt memoriale ſuæ dilectionis: quia *dilexit nos & lavit nos in ſanguine ſuo* à peccatis noſtris. Apoc.1.5. Solet utique homo, cùm eſt in magno amoris fervore, ex vehementia dilectionis facere magna. In illo fervoris exceſſu, quando paratus erat pro nobis in mortem tradere vitam ſuam, ab exceſſu amoris majus opus agere coactus eſt, quàm unquam operatus fuit ab origine Mundi; dare nobis Corpus in cibum, & ſanguinem ſuum in potum. Ideo in perſona Chriſti ad Dominum Propheta ait: *Zelus domus tua comedit me*. Pſ.68.10. ideſt, immenſus animarum Zelus, & Zelans amor, me comeſtibilem fecit. Idem ſer. 54.

Tunc propemodum omnem vim amoris effudit amicis, antequam etiam ipſe ſicut aqua effunderetur pro inimicis. Guerricus Abb. ſer.1. de Aſcenſ.

Monſtroſum nimis gelicidium, ſi non fluat ſicut cera cor tuum (loquitur de ſumptione Euchariſtiæ) & anima mea à facie hujus ignis. Qualiter defluebat, quæ dicebat in Canticis. c.5. 6. *anima mea liquefacta eſt, ut dilectus locutus eſt*. Jam habemus non vocem, ſed præſentiam. Gerſon tr.9. ſup.Magnif.

§. VI.

Euchariſtia unit nos Chriſto Domino.

C*Oques ex ea duodecim panes*. Levit.24.5. Figura ſunt Euchariſtiæ, ut docent Hieronymus, Cyrillus Hieroſ. Damaſcenus, Heſychius, Rupertus. Sunt autem & figura Apoſtolorum; participatione Sacramenti ità Deo uniti, & conformati; ut & ipſi panes dicerentur. S. Cyrill.Alex.in Cat.Græc.ad Luc.6.20. panis ſiquidem de cœlo deſcendens, & vitam dans Mundo, quiſnam alius ſit? præter omnium Salvatorem Chriſtum. Ad imitationem autem ipſius panes appellati ſunt beati Diſcipuli, conſortes facti panis nutrientis nos in vitam æternam. Sylveira in Joan. 6. quæſt.41.

Revertere. Cant.2.17. Qui in cœlos aſcendiſti, revertere; ut mihi ſis cibus, & nutrimentum: quò arctiùs ſis unitus mihi, & ego tibi. de Ponte hic Exh. 40. §.1.

Propter te, dimiſſo Patre, ad te veni, ut tenerem te. Univi te mihi, atque conjunxi, dixi: me comede, bibe; & in cœlo te habeo, & tibi in terra connector. Non tibi ſatis quòd in cœlo primitias tui habeo? non iſtud conſoletur affectum? Rurſus ad inferiora deſcendi: non utcumque commiſceor tibi; ſed connector, comedor, & in fruſta concidor; ut ſumma conjunctio, & commixtio, atque unio fiat. S. Chryſoſt.hom.15.in ep.1. Timoth.

Non ſufficit ipſi, hominem fieri, flagellis interim cædi; ſed nos ſecum in unam, ut ità dicam, maſſam reducit. Neque id fide ſolùm, ſed reipſa, nos Corpus ſuum efficit. Multæ matres poſt partum aliis nutricibus infantes dederunt; quod ipſe facere noluit, ſed proprio Corpore nos alit, & ſibi conjungit, atque conglutinat. Idem hom.83. in Matth.26.

Dum in Sacramentis vino aqua miſcetur, Chriſto fidelis populus incorporatur, & jungitur; & quadam ei copula perfectæ charitatis unitur; ut poſſit dicere cum Apoſtolo: *quis nos ſeparabit à charitate Chriſti?* Rom.8.35. Sicut ergo ſeparati grana ab illius confecti panis adunatione non poſſunt; & ſicut aqua ad propriam redire ſubſtantiam vino permixta non poteſt: ſic & Fideles quique, atque ſapientes, qui redemptos ſe Chriſti ſanguine, & Paſſione, cognoſcunt; ità debent quaſi inſeparabilia membra Capiti ſuo fidei conſervatione, & ardentiſſima religione, ſociari: ut ab eo non voluntate, non neceſſitate, ſejungi; non ulla terrenæ ſpei ambitione, non denique ipſa poſſint morte divelli. Euſebius Emiſſ.hom.5.de Paſcha.

Caro, & ſanguis, Chriſti id efficiunt; ut nos in Chriſto, & Chriſtus in nobis ſit. S. Eligius hom.8.

Hæc unio Chriſti, & perceptio Sacramenti, eſt figura unionis in patria. Nec mirum, ſi Filius Dei nunc tribuit nobis Corpus, & Sanguinem ſuum, in alimoniam gratiæ ad tempus; quibus poſt hanc vitam paratus eſt dare propriam Divinitatem in eſcam gloriæ in æternum. Dion. Carthuſ. in Matth.26.

§. VII.

Euchariſtia eſt plena dulcibus deliciis.

Ex Veteri, & Novo.

D*E pomis cœli - de pomis fructuum ſolis, & luna*. Deut.33. 13. Non ſolùm arbor, ſed etiam cibus ſuavis in malo eſt. Ergo cibus ſuavis eſt Chriſtus: cibus planè mentes hominum, & Angelorum, paſcens. S.Ambroſ.Octon 5. in Pſal. 118. Ideo à Moyſe vocatur *pomum cœli*: quia cœlum ad terras ſecum detulit; & torrentem voluptatis, quæ in cœlicolas exundat, ad terram derivavit. Euchariſtia fructus, & pomum eſt ſolis, & lunæ, hoc eſt, ſolis Jeſu, & Mariæ lunæ. Arconesin Iſ.3. Diſc 5.

Afferte farinam. 4.Reg.4.41. Si paululum farinæ, quam Eliſæus miſit in ollam carnium, tamquam mortem amaram, ſatis fuit, ut nihil amaritudinis in olla remaneret; quomodo Panis ille cœleſtis non ſufficiet ad dulcorandam omnem vitæ hujus amaritudinem. de Ponte Perfect.Chr. tr.4.c.6 §.1.

Dediſti lætitiam in corde meo, à fructu frumenti, & vini. Pſ.4.7.8. Data eſt lætitia in corde noſtro ab illo tempore, quo accepimus frumentum in Corpore, vinum in ſanguine. Et certè in corde dediſti lætitiam: nam in aliis conviviis in extimis labiis lætitia apparet; & riſus mentem, & cor, ſubire non poteſt. Ambroſius hic.

Altaria tua Domine virtutum. Pſal.83.4. Optaverat ſanctus peregrinus domum cœleſtem: ſed interim, dum ejus poſſeſſio differtur, conſolatur ſe, quòd vel vitulum in terris invenerit, Altaria videlicet Domini ſui. Nihil enim habemus in terris, quod meliùs nobis repræſentet tabernaculum cœleſte, quàm ſacrum Altare. Bellarminus hic.

Comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum. Eccle.

Ecclæ 9.7. ideſt, ſume Euchariſtiam cum gaudio, qund ex munda conſcientia profluit. de Ponte in Cant. 1. Exhorr.15. §.3.

Sub umbra illius. Cant.2.3. Quis veſtrum neſciat? quòd ſit fructus ejus dulcis: expulit enim à nobis amaritudinem mortis, & vitæ æternæ dulcedinem indidit. Ubi tempus venit hujuſmodi fructus edendi, accipiens panem, & vinum, *accipite*, inquit, *& comedite*. S. Rupertus hic. Fructus dulcis gutturi tam corporis, quàm animæ, eſt Euchariſtia, qua nos Chriſtus paſcit. Ità Aponius, Rupertus, Bernardus. Sylveira hic.

Fulcite me floribus. Cant. 2. 5. Hebr. *Fulcite me in lagenis*, aut *vaſis vitreis*: Scilicet continentibus optimum vinum lætificans cor. Nonne lagena, & vas vini, Sacramentum illud, quod ſub ſpeciebus panis, & vini, inſtitutum eſt? Imò ipſæ ſpecies ſunt lagena vini: nam cum Corpore Chriſti contineent ipſum ſanguinem intrà venas, tamquam vinum in ſuo vaſe. De Ponte hic Exh.38.§.1.

Deſerviens uniuſcujuſque voluntati. Sap. 16. 21. Ut quod pius quiſque velit, id latè ſapiat manna Euchariſticam: pœnitentibus enim ſapit veniam, timentibus gratiam, amantibus lætitiam, omnibus piè agentibus bona reliqua. Quàm dulces piè ſumentibus lacrymæ! quàm dulces affectus inter amplexus! quàm dulces gemitus inter voces! Vellolo in Judith 5. Parænet.34.

Vincenti dabo manna calculum candidum. Apoc.2.17. Gemmam albam lucidam. Manna ſignificat inenarrabilem felicitatis dulcedinem. Rich. à S.Vict. In reprehenſione Epiſcopi duo Nicolaitarum mala tetigit Dominus: *edere, & fornicari.* Et utrumque vincenti promittitur in prœmium manna abſconditum, Euchariſtia; juxta Rupertum, Bedam, Albertum M. Nam vincenti gulæ concupiſcentiam datur refectio ſpiritualis Euchariſtiæ; in qua ſunt omnes ſpirituales deliciæ, & ſuavitates. Sylveira hic. Optimè manna hoc ſunt conſolationes ſpirituales: quæ quaſi congrua merces à Deo datur vincenti tum delicias, tentationes, & concupiſcentias carnales; tum ſuum metum, & puſillanimitatem, qualis erat hæc Epiſcopi Pargameni. Cornel.hic.

Ex Patribus.

Panis iſte Angelorum omnium exuperat dulcedinum voluptates. S. Cyprian. de Cœna Domini.

Dum in hac vita ſumus, ut terra nobis cœlum fiat, facit hoc myſterium. S.Chryſoſt.hom.24. in 1. Corinth.

Promiſſionis terra Chriſti Caro eſt, ac dulcibus divinæ gratiæ ſuccis exuberans; cujus puriſſimo doctrinæ lacte alimur, & nutrimur. S.Gaudentius tr. de ordinatione ſua.

Exhibuit ſe, ut tuæ ſit peregrinationis comes, ignorantiæ tuæ lux, de te lætetur, ſuis tecum deliciis perfruatur, quemadmodum teſtatur: *deliciæ meæ, eſſe cum filiis hominum.* Non quidem ut ſuas à filiis hominum captet delicias; ſed ut cum filiis hominum communicet proprias. S Laurent. Juſtin. de Euchariſt.

O dulcis, & delectabilis cœna; dum Dilectus in menſa cordis ſuſcipitur, dum amplexibus amoris adſtringitur. Si enim delectatio eſt convenientis cum conveniente; quantam tibi putas delectationem adeſſe, quando Creator ſuæ conjungitur creaturæ ad ſimilitudinem factæ; Pater pius amantiſſimæ filiæ, & ſponſus dulciſſimæ ſuæ ſponſæ. S. Bonavent. ſer.84.

§. VIII.

In Euchariſtia Chriſti Domini liberalis magnificentia.

Ex Veteri.

Pleraque ſignatè.

D*Et tibi Deus de rore cœli, de pinguedine terræ.* Gen.27.28. Ros Chriſti Divinitas, pinguedo terræ Humanitas. Rorate cœli deſuper. De Ponte in Cant. 1.Exh.15. §.3.

Manè videbitis gloriam Domini. Ex. 16. 17. *Et ecce gloria Domini apparuit.* v.10. Quæ ſit ejus gloria, indicat. v.12. *Manè ſaturabimini panibus; ſcietiſque, quòd ego ſum Dominus Deus veſter.* Arcones in Iſ.3. Diſc.6.

Facies menſam de lignis Setim. Ex.25. 23. *Et ipſi labio coronam interraſilem.* v. 25. Præcipitur Moyſi facere candelabrum aureum, ut luceret in templo v. 31. Mandavit fieri altare Ex.27. 1. Et tamen nec in candelabro, nec in altari, ſed ſolùm menſæ vult imponi coronam. Candelabrum figura miraculorum, & doctrinæ Chriſti; Sacrificia, & altare, Crucifixi. At panes in menſa, figura Euchariſtiæ. Rupertus lib. 4. in Ex. quæ eſt hæc menſa, niſi menſa Corporis, & ſanguinis Domini. Sylv. in Jo 6.

Videns regina Saba cibos menſæ ejus non habebat ultrà ſpiritum. 3.Reg.10.5. Regina Saba ſtupore affecta eſt, cùm vidit cibos menſæ Salomonis: quid ſi vidiſſet hunc cibum menſæ noſtri Salomonis? profectò non haberet ultrà ſpiritum: cùm in eo ipſe Salomon cum omni gloria ſua contineatur. de Ponte in Cant. 3. Exh. 37. §.3.

Pulli aquilæ lambunt ſanguinem. Job 39.30. Bene Chriſtus aquilæ comparatur propter ſanctiſſimam Communionem: lambunt Fideles ſanguinem de Calice. Aquila, licèt ſit tantæ liberalitatis, quòd eſcam ſuam communicet aliis avibus; non tamen propriam carnem, vel ſanguinem, corporis ſui communicat: quod utique Chriſtus facit. S.Bonavent.ſer.1. de Aſc. Dom.

Dominus regit me &c. Pſ.22.1. Totus hic pſalmus ad laudes Euchariſtiæ decantandas eſt totus; ut docent S. Ambroſ. l.5. de Sacr. c.3. Theodoretus, Rupertus, Bellarminus, &c. Habet pro titulo: *in finem*; ſeu, ut alii vertunt, *triumphatori. Claritatem, quam dediſti mihi, dedi eis.* Joan.17.22. Sylv. in Joan.16 20.q.15.

Vox Domini in magnificentia. Pſal.28. 4. qua ſit magnificentiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ. de Ponte in Cant. 2. Exh.8.§.1. Idem explicat S.Vincentius Ferr.Dom. Oculi. ſer. 1.

Dominus in Sion magnus, & excelſus ſuper omnes populos. Pſ. 98. 2. Nam in monte Sion perfecit myſteria, nimirum ſui Corporis, & ſanguinis: & inde contriti ſunt omnes, qui dii dicebantur. Heſichius hic.

Confiteantur Domino miſericordiæ ejus: quia ſatiavit animam inanem, & animam eſurientem ſatiavit bonis. Pſ.106. 8.9. Aſpexit hujus Mundi creationem vates regius, & ad Deum pro tanto opere laudandum convocat omnes creaturas: *Benedicite Domino omnia opera ejus.* Pſ.102.22. Ibidem pro Incarnatione: *Benedicite Domino omnes angeli ejus.* v.20. Sed cùm ad Euchariſtiam vertit Sermonem; ad celebrandum tantum opus, ipſam Dei Miſericordiam invitat: *Confiteantur Domino Miſericordiæ ejus.* In aliis Dei operibus creaturæ aliquid valent dicere: at Euchariſticum Sacramentum tam ſublime, & mirabile, eſt; ut non jam creaturæ, ſed ſola Dei Miſericordia, quæ ſui amoris tam excellens invenit Sacramentum, illud potuerit explicare. Sylveira in Joan.6. quæſt. 4.

Memoriam fecit mirabilium ſuorum. Pſ.110.4. In præparatione, & diſpoſitione, & ordinatione, iſtius benedicti Panis, ſcilicet Sacramenti Euchariſtiæ, Deus tot, & tanta, mirabilia incluſit; quòd in ipſo videtur quaſi omnium mirabilium, quæ ab initio Mundi fecit, memoriam renovaſſe. S. Thom. Aquin. Opuſc. 20. de Euch. cap. 1.

Oleum effuſum nomen tuum. Cant.1.2. Si à me quæras, quod eſt nomen Chriſti contentum in Euchariſtia? aptè reſponderem: *Oleum effuſum nomen ejus*: quia inſignia olei ibi liberaliter exercet. Hic verus eſt Samaritanus oleo medicinali vulnera animæ curans. Nutrit animam, ut in bono proficiat: à fructu frumenti &c. Pſal. 4 8. & Pſalm.103.15. Ungit tamquam pugiles: impinguaſti caput meum &c. Pſal.22.5. Mos erat antiquis, in conviviis capita convivarum oleo, ſeu unguento pretioſo, ungere in ſignum amoris, & lætitiæ. *Oleo caput meum non unxiſti.* Luc. 7. 46. de Ponte in Cant.1.Exh.3.§.1.

Introduxit me Rex in cellaria ſua. Cant. 1. 4. Et v.11. *dum eſſet Rex in accubitu ſuo.* Et: *introduxit me Rex in cellam vinariam.* Cant.2.4. Cur potiùs in his, quàm in aliis, Regem dicit? Hic cogitabat Chriſtum in Euchariſtia, juxta S. Ambroſium lib. 5. de Sacram. S.Gregor. Nyſſ. hom. 4. Philonem Carpath. &c. Sylv. in Joan 6. q.6.

Videte Regem Salomonem in diademate. Cant. 3. 11. Anima pia Chriſtum in Euchariſtia diademate, ideſt, ſpeciebus panis, coronatum intuetur, ſuſcipit, ſibique unit, & deſponſat. In Euchariſtia enim celebratur Chriſti, & animæ, nuptiale convivium, ait Theodoretus, & Aponius. Cornel. hic.

Pone menſam, contemplare in ſpecula comedentes, & bibentes. Surgite principes. Iſ.21.5. Dicitur per eum (Prophetam) ad omnes Credentes; ut comedentes, & bibentes, Corpus, & Sanguinem Domini vertantur in Principes Eccleſiæ. S. Hieronym. hic.

Erubeſcet luna, & confundetur ſol; cùm regnaverit Dominus. Iſ.24.23. Nimirum propter beneficia, quæ nobis in Euchariſtia confert, plura, & majora, quàm ſol, & luna. Incert. Auth.

Comedite bonum &c. Iſ. 55. 2. Panis Euchariſtiæ antonomaſticè dicitur bonus, ſive bonum. Hugo Card. in Pſ.21.

Quid bonum ejus eſt? & quid pulchrum ejus? niſi frumentum electorum, & vinum germinans virgines? Zachar. 9. 17. Planè ad litteram frumentum hoc, & vinum, Euchariſtia. Dicitur *Bonum*, & Bonitas Chriſti: quia ſumma bonitate ſummum *Bonum*, ſcilicet ſeipſum, quantus, quantus eſt; totam Divinitatem, & Humanitatem, nobis communicat. Cornel. hic.

Ex Novo.

Accepit Jeſus panem. Matth.26.26. Qui prudentior eſt, quærat à quo accipiens? Deo dante accepit; & dat eis, qui digni ſunt accipere Panem. Origenes hom. 35. in Matth. *Omnia dedit ei Pater in manus*, ut nobis communicaret: *de plenitudine ejus accepimus*

pimus omnes. Dona DEI non ſiſtunt in uno, ſed ad plures derivantur. Nota: *manus* dicit in plurali, non manum, vel digitos: declarans magnificentiſſimam ſuam in Euchariſtia liberalitatem. Sylveira hic p. 13.

Venit homo quidam dives ab Arimathæa. Matth. 27. 57. Verè dives Joſeph: utramque enim ſubſtantiam à Pilato dono acceperat: verè dives; ſiquidem margaritam illam, quæ omnem pretii æſtimationem excedit, ſecum aſportare promeruerat. Quomodo is dives non dicatur qui Mundi vitam, & ſalutem, adeptus fuerat? Quomodo Joſeph verè dives non erat, qui illum dono acceperat, qui omnes nutrit, omniumque abſoluto imperio dominatur? S. Epiphanius orat. de Dom. Sepult. apud Baezam t. 1. l. 1. c. 3.

Cœnaculum magnum ſtratum. Luc. 22. 12. Mirabile eſt, Dominum JESUM in ſtabulo voluiſſe naſci, & in præſepio reclinari, & in monte Calvariæ, loco ſcilicet infimo, in cruce mori, & in anguſto ſepulchro ſepeliri; ac denique, dum vixit, dicebat: *vulpes foveas habent, &c.* Matth. 22. 12. Cœnam verò magnam Euchariſtiæ in cœnaculo grandi ſtrato apparare. In quo ſingularem magnificentiam, qua erga homines utebatur, voluit oſtendere. Diez Dom. 2. Pent. Conc. 2.

Et manifeſtavit gloriam ſuam. Joan. 2. 11. Cur dicitur hîc manifeſtaſſe gloriam ſuam? quia hoc miraculum CHRISTI Euchariſtiam adumbravit: in ea enim mirabilia potentiæ, & gloriæ ſuæ eis apparent, dum nobis ſummè benefacie. Sylveira hîc qu. 33.

Non Moyſes dat vobis panem de cœlo, ſed Pater meus dat. Joan. 6. 32. Dicendum videtur, non Moyſes dedit, ſed Pater dat. Cur ità? Illa opera munificentiæ ſunt digna DEO, quæ non finiuntur tempore, ſed quotidie continuantur. Baeza t. 3. lib. 14. c. 10. §. 8.

Caro mea verè eſt cibus. Joan. 6. 56. Cur non meminit quoque animæ, & Divinitatis ſuæ? In hoc Sacramento, ut docet Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 3. ſub ſpecie panis continetur Corpus Chriſti ex vi verborum; ſanguis verò, anima, & Divinitas, ac tota Trinitas, per concomitantiam. Solùm de Corpore, & ſanguine, facit mentionem tamquam magnificus princeps in ſuis donis: in quibus minora ſolet publicare, majora tacere. Sylveira hic q. 27.

Dominus JESUS, in qua nocte tradebatur, accepit panem. 1. Cor. 11. 23. Paulus, qui millies JESUM nominat, contentus hoc ſacrum nomen exprimere ſinè alio titulo; ubi ad cœleſte convivium accedit, ſtatim ait, *Dominus JESUS*. Cur modò præcipuè dicitur *Dominus Jeſus*? Sic regius apparet in convivio, ut nequeat ſinè honore compellari. Baeza t. 3. l. 14. c. 10. §. 25.

Ex Patribus, & aliis.

Hic ſanguis facie, ut imago in nobis regia floreat: hic ſanguis pulchritudinem, atque nobilitatem animæ, quam ſemper irrigat, & nutrit, langueſcere non ſinit. S. Chryſoſt. hom. 45. in Jo:

Quis melior theſaurus in corde hominis eſſe poteſt, quam Corpus Domini noſtri JESU CHRISTI, humili devotione ſuſceptum? S. Bernardinus Sen. ſerm. 54. de Cœna Dom.

Hic eſt ultimus, & ſupremus gradus largitatis divinæ. Nam primus eſt, quò largitur ſua: *omnia ſubjeciſti ſub pedibus eius*: Secundus gradus, quo largitur ſuos, id eſt, Angelos: tertius, quo largitur ſe nobis. Idem t. 2. ſerm. 54.

Non unum aliquod invenitur vocabulum, quod tantum Sacramentum dignè valeat appellare; niſi quòd Græcè dicitur *Euchariſtia*, quod exponitur, *Bona gratia*. Innocent. III. de Sacr. alt. myſt.

O felices nuptiæ, ubi omnes convivantur Reges! ubi ferculum menſæ impoſitum eſt omne bonum: & ubi Miniſter eſt ſummum bonum. Et propterea dicitur Apoc. 19. 9. qui ad cœnam nuptiarum agni vocati ſunt. S. Bonaventura ſerm. 32. Dom. 1. Epiph.

Ad inſtructionem hujus convivii quaſi omnes cataractæ cœli aperiuntur. Quis Fidelium dubitet, inquit Gregorius, in ipſa immolationis hora cœlos aperiri, & imis cœleſtia jungi? *Rorate cœli deſuper*! Iſ. 45. 8. Hodie melliflui facti ſunt cœli, canit Eccleſia, Joan. Gerſon tr. 9. ſup. Magnif.

Quærit Algerus lib. 3. de Sacr. cap. 4. cur CHRISTUS Euchariſtiam inſtituerit ſub humilibus ſpeciebus? Reſp. in Sacramentalibus ſpeciebus non quæſivit dignitatem, ſed aptitudinem. Ut omnes tanto beneficio gaudeant, ut vitæ panis cunctorum uſui, & eſui, ſit expoſitus; ſub rerum nec magnarum, nec pretioſarum, ſed paſſim obviarum, & quæ parvo haberi poſſunt, ſpeciebus inſtituit. Majorem enim rationem utilitatis noſtræ, quàm propriæ majeſtatis, habuit. Didac. Niſſ. fer. 6. Dom. 3. Quadrag. §. 5.

§. IX.

Euchariſtia eſt victorioſa, confortat.

Ex Veteri.

Pleraque figuratè.

M*Anè quoque ros iacuit per circuitum caſtrorum*. Ex. 16. 13. Quia piè militantibus vires addit cibus Euchariſticus. Velloſo in Judith 5. Paræn. 32.

In hoc ſcietis, quòd Dominus DEUS diſperdet in conſpectu veſtro Chananæum &c. Joſ. 3. 10. *Ecce arca fœderis Domini omnis terræ antecedet vos per Jordanem*. v. 11. *Paraſti in conſpectu meo menſam adversùs omnes, qui tribulant me*. Pſ. 22. 5. Qui ſunt iſti, qui nos tribulant? ſuggeſtiones inimici, exagitationes, cupiditates, delectationes, ſæculi honores. Iſti tribulant: quia hujuſmodi, qui ità vivunt, tribulationes carnis habent. Sed veniunt ad menſam Potentis; & ex menſa præparata proficiunt contra eos, qui tribulant eos. Naxera hic. §. 19.

Jericho clauſa erat, atque munita timore filiorum Iſrael. Joſ. 6. 1. Quæ cauſa timoris Jerichuntinis? textus indicat: *fecerunt Phaſe quarta decima die menſis*. Joſ. 5. 10. Gloſſa moralis: per Phaſe figuratum fuit Sacrificium Euchariſtiæ. En terroris cauſa, Euchariſtiæ umbra. Idem hic §. 5.

Ecce Dagon iacebat pronus in terra ante Arcam Domini. 1. Reg. 5. 3. Non minùs corruit olim Dagon coram Arca contritus, quàm nunc diabolus coram Sanctiſſima Euchariſtia. Mendoza hîc.

Corvi quoque deferebant panem ei. 3. Reg. 17. 6. Cùm miniſtraret Eliæ corvus, epulum quotidie comedebat, & quotidie famebat: verùm cùm eidem panem attulit Angelus 3. Reg. 19. 7. adeò reficitur, ut quadraginta diebus ambularet in fortitudine cibi illius. Unde meritò Chriſtus, qui non temporalem refectionem, ſed æternam hominibus meditatur, cavit; nè animal, ne Angelus, ſed ipſe DEUS, acciperet hunc Panem communicandum. Baeza t. 1. l. 3. c. 8. §. 16. Quoties apparuerunt Angeli ſanctis Patribus timore perculſis, mox ab eorum cordibus timorem expellebant. *Noli timere Abraham*. Gen. 15. 1. Jacobo: *noli timere deſcendere in Ægyptum*. Gen. 46. 3. Joſue; *noli timere*. c. 1. 9. Gedeoni: *pax tecum; nè timeas*. Jud. 6. 23. Zachariæ: nè timeas. Luc. 1. 13. *Joſeph fili David noli timere*. Matth. 1. 20. *Nè timeas Maria*. Luc. 1. 30. Cùm autem Elias timore perterritus fugeret à facie Jezabel; Angelus ei apparens non dicit, noli timere. Præferebat Angelus Panem, Sacræ Euchariſtiæ typum: per quem DEUS nos miro modo defendit. Et ideo ſupervacaneum Angelus indicat, *noli timere*. Sylveira in Joan. 6. q. 44. Apparet fugienti Angelus, cibum præbet; & tamen timorem de corde non excutit: quia in corde Prophetæ magna erat cuſtodia fortitudinis. S. Gregorius hom. 14. in Ezech. Dicitur de Elia, quòd cùm ſub umbra juniperi obdormiſſet, Angelus Domini pane confortarit. Sub umbra juniperi dormit, qui in fide Dominicæ Paſſionis requieſcit. Hic autem Angelico patrocinio excitatus ad devotam ſumptionem hujus Sacramenti, illud comedit &c. S. Bernardinus Sen. tom. 2. ſerm. 54.

Annonam de cœlo. Judith. 5. 15. Addo, manna è cœlo miſſum in caſtra. Ex. 16. 13. Num. 11. 9. quia piè militantibus vires addit cibus Euchariſticus. Velloſo hic Parænet. 32.

Impoſuit (Judith) Abræ ſuæ aſcoperam vini & polentam & panes &c. Judith. 10. 5. Dum contra Holofernem egreditur, quæ arma defert? nulla, præter Mundum muliebrem, & cibum legalem: nam ad dæmonem jugulandum, requiritur cultus non corporis, ſed mentis; cibus item Euchariſticus. Mendoza in 1. Reg. 5. 1. Annot. 17.

Pone me Domine iuxta te; & cuiuſvis manus pugnet contra me. Job. 17. 3. Si Sanctus Job modo juxta Deum eſſet univerſum Mundum non formidabat, qui toties Deum intra ſe habet in Communione, quam fortitudinem habeat, æquum eſt. Diez Conc. 1. in feſto Corp. Chriſti.

Paraſti in conſpectu menſam adverſus omnes, qui tribulant me. Pſ. 22. 5. Qui ſunt iſti, qui nos tribulant? ſuggeſtiones inimici, exagitationes, cupiditates, delectationes, Sæculi honores. Iſti tribulant: quia hujuſmodi, qui ità vivunt, tribulationes carnis habent. Sed veniunt ad menſam Potentis; & ex menſa præparata proficiunt contra eos, qui tribulant eos. S. Chryſoſt. hic apud Naxera in Joſ. 3. §. 19.

Propoſuit menſam. Prov. 9. 2. Quando ſeipſum in altaris Sacramento manducandum dedit. *Miſit ancillas*, v. 3. id eſt, Prædicatores; *ut vocarent ad arcem*, id eſt, Sacramentum Corporis CHRISTI; quod eſt contra inimicos munimen. Hugo Card. in Pſ. 22.

Faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium. Iſ. 25. 6. Si exercituum Dominus, cur operam dat con-

Digitized by Google

convivio? quid Marti cum deliciis? An non aptiùs Dominus exercituum armamentarium faceret? Sanè convivium Euchariſticum armamentarium eſt, roborans Fideles contra principes tenebrarum. Salmeron t.9. tr. 2. dicitur, hoc convivium inſtructum à Domino exercituum: quia pro exercitibus Eccleſiæ militantis corroborandis, & contra malignorum Spirituum exercitus confirmandis, inſtructum eſt. Priuſquam Iſraelitæ manna reficerentur, cum hoſtibus pugnare non audebant; Angeli pro ipſis certabant. Pharao Hebræos perſequitur; Angelus Domini ejus currus evertit. Ex. 14. 25. At poſtquam manna refecti ſunt; ipſi audaciores facti, quieſcentibus Angelis præliati ſunt. Ex. 17. 11. Antequam Panis cœleſtis conſequamur annonam, & carnibus Agni immaculati ſatiemur; tamquam parvuli ſub procuratoribus, & actoribus, agimus: Ubi autem militiæ cœleſtis Sacramenta guſtavimus, & Pane vitæ refecti ſumus; audi, quomodo per Apoſtolicam tubam excitemur ad prælium. Origenes hom. 6. in Judic. Eſcobar t. 6. Parab. Chr. lib. 5. ſect. 3. obſ. 5. Sed cur inter epulas pacificas DEUS tamquam bellator, *Dominus exercituum* vocatur: Quia ex hac menſa acerrimè contra diabolum confligit. Mendoza in 1. Reg. 5. 1. Annot. 16.

Et ecce ſex viri. Ezech. 9. 2. Accedunt viri militari ad Arcam, & umbram Euchariſtiæ, quod videt Ezechiel: *& unuſquiſque vas interfectionis habebat in manu ſua*: Sciebat Chriſtus, epulum Euchariſticum contra omnem mortis metum præſens amuletum eſſe: hinc non priùs agit de ſævitia hominum, de laniena carnificum; quàm Sacramentum Euchariſtiæ inſtituat. Incert. Auth.

Hæc eſt menſa coram Domino. Ezech. 41. 22. *Et fabrefacta Cherubim, & palma, & palma inter Cherub, & Cherub, duaſque facies habebat Cherub; faciem hominis juxta palmam ex hac parte, & faciem leonis juxta palmam ex alia parte*. v. 18. Per hanc menſam S. Hieronymus intelligit Euchariſtiam. Sed tantùm duas, inquit S. Hieronymus, facies habebat Cherub, hominis, & leonis; quorum prima ad rationem pertinet, ſequens ad furorem. Furorem autem dicimus, non eum, qui perturbationi, & vitio, proximus eſt; ſed qui mentis conſolidat mollitiem, & fortiorem facit animum dimicantis. Tamquam leones ignem ſpirantes ab illa menſe recedamus, facti diabolo terribiles. S. Chryſoſt. hom. 61. ad pop. Ant. Arcones in Iſ. 3. Diſc. 2.

Elephantis oſtenderunt ſanguinem uvæ, & mori; ad acuendos eos in prælio. 1. Machab 6. 34. Hoc artificio utitur hodie Eccleſia; dum ad nos roborandos in prælio, pretioſiſſimum ſanguinem, & mortem Chriſti, ante oculos nobis proponit. Unde de Joſeph ab Arimathia dicit Joannes 19. 38. *quòd eſſet Diſcipulus JESU; occultus autem propter metum Judæorum*. Poſtquam autem ſacratiſſimum ſanguinem ab illo effundi perſpexiſſet, tam magnanimi erat pectoris, ut de illo dicat S. Marcus 15. 43. *Audacter introivit ad Pilatum, & petiit Corpus Jeſu*.

Ex Patribus, & aliis.

Mens deficit, quam non recepta Euchariſtia erigit, & accendit. S. Cyprianus ep. 54.

Gravior nunc, & fortior, pugna imminet; ad quam virtute robuſta parare ſe debent milites Chriſti conſiderantes; idcirco ſe quotidie Calicem ſanguinis Chriſti bibere, ut poſſint & ipſi propter Chriſtum ſanguinem fundere. Idem ep. 55.

Idoneus non poteſt eſſe ad martyrium, qui ab Eccleſia non armatur ad prælium. Mens deficit &c. Idem antè Citatus.

Hæc eſt annona præliantium, de horreis invecta Dominicis, unde paſcuntur Angeli. S. Auguſtinus in Pſ. 143.

Cum hoc Pane ſaginamur, ſerpens tabeſcit. Sanct. Paulinus ep. 9.

In remedium humanæ infirmitatis hoc ſuum Verbi clementia inſtituit Sacramentum. Sanct. Laurentius Juſtin. de triumph. ag. Ch. cap. 4.

Tenetur adverſarius, cùm Chriſtiani labia CHRISTI videt cruore rubentia. Agnoſcit enim præſtò ſuæ perditionis judicium, & divinæ victoriæ, qua captivatus eſt, & obrutus, non tolerat inſtrumentum. Petrus Damiani. ep. 19.

Alphonſus Octavus Rex Caſtillæ A. 1212. die 16. Julii cum ſuis militibus V. Euchariſtiæ Sacramento armatus, Archi-Epiſcopo Toletano Crucis vexillum præferente, ducenta millia Saracenorum cæcidit, quinque dumtaxat, & viginti è ſuis deſideratis. Doultreman de amore l. 1. cap. 4.

§. X.

Euchariſtia illuminat, docet.

C*Um ingrederetur Moyſes &c.* Num. 7. 89. B. Thomas Morus, teſte Stapletonio in vita, cùm negotium aliquod arduum tractandum erat, ſumebat Sacram Synaxim: ut ex ea, quaſi ex Oraculo, dirigeretur ad id; ex DEI lege, & mente, fideliter perficiendum. Cornelius hic.

Sumens Tobias de felle piſcis. Tob. 11. 13. Hoc Sacramentum eſt fel piſcis, quo Tobias illuminabatur. Et meritò quidem hoc Sacramentum in felle myſticè demonſtratur; cùm in eo Paſſionis amaritudo rememoretur. Piſcis autem, in quo exſtitit hoc fel, eſt ipſe Filius DEI Chriſtus; qui in mari magno, & ſpatioſo amaritudinum, & dolorum, ab exordio ſuæ Conceptionis immorans uſque ad littora Paterni ſinus per acerbiſſimam mortem jactatus eſt. S. Bernardinus Sen. t. 1. ſerm. 54. 2. r.

Cibavit illum pane vitæ, & intellectus. Eccl. 15. 3.

Aperti ſunt oculi eorum, & cognoverunt eum. Luc. 24. 31.

Erunt omnes docibiles DEI. Joan. 6. 45. Totus ſermo eſt de Euchariſtia, eoque in ſe credentes, ac eum in Sacramento comedentes, docibiles, ſeu doctos, vocat: quia hoc divino Sacramento maximè illuminatur intellectus; ut intelligat, quæ ſalutis, & Dei ſunt. S. Cyrillus Alex. l. 3. de ador. poſtquam comedimus Panem in conſpectu Dei, meliora tum ſentire, tum loqui, didicimus. Sylveira hic.

In qua nocte tradebatur. 1. Cor. 11. 23. Fuit inſtitutum in nocte. per virtutem enim hujus Sacramenti anima illuminatur. *Nox illuminatio mea*. Pſ. 138. 11 S. Thom. Aqu. hic.

Quid mihi opus eſt ſole, & luna, & iſtis miraculis? ipſo Domino cunctorum apud me habitante, & permanente, quid mihi opùs eſt cæteris? ipſe mihi erit ſol, ipſe lumen. S. Chryſoſtom. hom. 27.

Euchariſtiam Panem ſapientiæ vocat. S. Bernardus de Natura, & Dignitate, amoris. cap. 13.

§. XI.

Euchariſtia eſt antidotum contra vitia, & tentationes.

Ex Veteri, & Novo.

A *Filio ſubtegiminis uſque ad corrigiam caligæ, non accipiam ex omnibus, quæ tua ſunt*. Gen. 14. 23. Unde tanta ſpoliorum nauſea? *Melchiſedech proferens panem, & vinum. benedixit ei*. v. 18. Scelus eſſet, ſi epoto Calice Domini aliquid præter Dominum ſitiremus. Oliva fer. 3. Dom. 1.

In cunctis diis Ægypti faciam judicia. Ex. 12. 12. Nocte illa, qua agnum abituri Judæi comederunt, idola omnia, quæ ab Ægyptiis colebantur, divinitus ceciderunt: id quod refert Abulenſis, explicans illa verba: *in cunctis diis &c.* Quia, ut volunt Hebræi, omnia idola Ægyptiorum illa nocte ſubitò putrefacta, & incinerata fuere; metallica reſoluta, lapidea in pulverem comminuta.

Elige viros, & egreſſus pugna contra Amalec. Ex. 17. 9. Bibit de petra populus; & ſtatim bellum iniit contra Amalec. Videte fratres, quia poſtquam quis de Petra biberit, id eſt, Chriſti Sacramenta ſuſceperit; neceſſe eſt illum ad pugnam procedere. Quiſquis ergo Chriſto conjungitur, non ad delicias, non ad voluptates, ſed ad prælium præparetur. Sanct. Auguſtin. ſerm. 93. de temp.

Steterunt aquæ deſcendentes in loco uno. Joſ. 3. 16. Steterunt aquæ contra naturam; cùm ſint fluidæ. Lyranus. Cur fluvius prolabi dediſcit? quia mannæ arca, alveo recepta, cogit nobiliter degenerare naturam, conſtantiam undis induit. frænat impetus, ſolidat fluctus. Naxera hic §. 32.

Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Cantic. 1. 12. Devota ſumptio Sacramenti valet ad reſiſtendum cogitationibus pravis: myrrha ſiquidem ſervat corpora illæſa. Quia dilectum Dominum ſuſcipimus ſicut faſciculum myrrhæ; eò quòd Paſſionem ejus ad memoriam revocamus. Sanctus Bernardinus t. 2. ſerm. 55.

Ab aquilone pandetur malum ſuper omnes habitatores terræ. Jer. 1. 14. Sed mandat Deus Moyſi: *menſa ſtabit in parte aquilonis*. Ex. 26. 35. Aptè Euchariſtica menſa ad frigidum aquilonem præparatur. Sylveira in Matth 23.

Vivent tritico - quid mihi ultrà idola? Oſeæ 14. 8. 9.

Si tetigero tantum veſtimentum ejus. Matth. 9. 21. Audiant Chri-

Digitized by Google

ſtiani, qui quotidie Corpus Chriſti attingunt; quantam de ipſo Corpore ſumere poſſunt medicinam; quando mulier totam rapuit de ſola Chriſti fimbria ſanitatem. Sanct. Chryſologus ſerm. 34.

Ex Patribus, & aliis

Quàm præclarus eſt Calix iſte! quàm religioſa eſt hujus potus ebrietas! per quam excedimus Deo: & quæ retro ſunt obliti, ad anteriora extendimur, non habentes ſenſum hujus Mundi; ſed divitis purpurati delicias contemnentes cruci hæremus, ſanguinem ſugimus, & intrà ipſa Salvatoris noſtri vulnera figimus linguam. S. Cyprian. de Cœna Dom.

Si quis veſtrum non tam ſæpe modo, non tam acerbos ſentie iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ, aut cæterorum hujuſmodi; gratias agat Corpori, & ſanguini Domini: quoniam virtus ſacramenti operatur in eo. Sanct. Bernardus ſerm. 1. in Cœna Dom.

Ex hujus ſumptione devota, ceſſant odia, contentiones ſopiuntur. S. Laurent. Juſt. in feſto Corp. Chr.

Contingere poteſt, quòd tanta devotione mens per ſumptionem Sacramenti in Domino abſorbeatur; quòd ab omnibus venialibus expurgetur, ac perfectè configuretur ſolari claritati dulciſſimi Jeſu Chriſti. Sanct. Bernardinus Senenſ. t. 1. ſerm. 54 art. 2.

§. XII.

Euchariſtia eſt amuletum caſtitatis.

M*ortua eſt Rachel, & ſepulta eſt in via, qua ducit Ephratam. Hæc eſt Bethlehem*. Gen. 43. 19. Quid Bethlehem, niſi *domus panis?* Apud domum Panis ardentiſſimi moriuntur, & ſepeliuntur, amores. Eſcobar t. 3. Colloq. Chr. p. 2. Obſ. 3.

Apparuit minutum - in ſimilitudinem pruinæ ſuper terram. Ex. 16. 14. Panis cœleſtis in ſimilitudinem pruinæ, roriſque, apparebat quia Corpus Domini à fervore pravæ concupiſcentiæ refrigerat. S. Thom. Aqu. Opuſc. 56. c. 6.

Vivent tritico. Oſeæ 14. 8. & v. 6. *ero quaſi ros*. De priore verſu Gloſſa Ordinaria: *vivent tritico*, ideſt, Corpore, & ſanguine Domini. De ſecundo S. Hieronymus: *ero eis quaſi ros*; ut fornacem Babylonicam, & caminum æſtuantis incendii, meo rore reſtinguam. Si in medio fornacis Mundi fueris projectus; vive hoc tritico. Non angelus, ſed ipſe Dominus deſcendat ad tuum pectus, & excutiet flammam ignis de fornace. Arcones in Iſai. 1. Diſcurſ. 1.

Quid bonum eius? - germinans virgines. Zach. 9. 17. ideſt, caſtos, immortales. Virgo enim immortalis vitæ eſt Symbolum, ait Hieronymus tradito in Ezech. 15.

Tetigit fimbriam veſtimenti. Matth. 9. 20. Mulier illa Evangelica felici furto attigit fimbriam Jeſu, & ſtatim ſtetit in ea fluxus ſanguinis, fluxus carnalis illecebræ. Gilbertus ſerm. 1. in Cant.

Ut cognovit, quòd accubuiſſet. Luc. 7. 37. Cognitio, ſeu meditatio, Jeſu accumbentis in menſa Euchariſtica, ſufficit; ut impudica Magdalena nuntium remittat voluptati. Eſcobar t. 3. Colloq. Chr. hic Obſ. 3. p. 2.

Quanti mercenarii abundant panibus. Luc. 15. 17. Vel ſola recordatio paterni panis eum domum reducit, & à luxuria revocat Euchariſtia vel in umbra ſolùm exterminat luxuriam. de Caſtillo Illat. 152.

Caro mea verè eſt cibus. Joan. 6. 56. Mira inter Euchariſtiam, & caſtitatem, concordia. S. Auguſtin. in Pſalm. 98. de carne Mariæ carnem accepit, & ipſam carnem nobis manducandam dedit; Et de Aſſumpt. 3. Virg. Caro CHRISTI caro eſt MARIÆ. Ex Matre Virgine Corpus, & Sanguinem, aſſumpſit. Et quia ex Matre Virgine hæc nobis contulit; ad virginitatem, & caſtitatem, nos allicit. Idem Illat. 141. Qui amat hanc carnem, non eſt amicus ſuæ carnis: & qui in hunc ſanguinem eſt affectus, mundus erit à ſenſibili ſanguine. Sanct. Gregor. Nyſſ. homil. 8. in Eccleſiaſten.

§. XIII.

Euchariſtia renovat, ſanctificat, auget gratiam, &c.

Ex Veteri.

M*enſis hic principium menſium*. Ex. 12. 2. Antiqui, cùm ad menſam alicujus magni viri, ac principis, admitterentur, naſci ſe dicebant. Hinc illud Statii 4. Sylv. qui dum menſæ Domitiani fuiſſet adhibitus, ait: hæc ævi mihi prima dies, hæc limina vitæ. Verùs id de Euchariſtia Pane vitæ. Gaudentius in Ex. ſerm. 1. tunc audiunt: *menſis hic &c.* tunc utique, quando liberati de Ægypto hoc verum manna comedemus, & de Petra iſta Chriſto bibemus, adhærentes agni immaculati veſtigiis. Novarinus Agn. Euch.

Quidquid tetigeris carnes eius, ſanctificabitur. Levit. 6. 27. id eſt, aliquo modo ſanctum habebitur: ut non poſſit, niſi certa præmiſſa cærimonia, ad uſum profanum rurſus converti: ut ſi veſtis eſſet, deberet lavari priùs. Cornel. hic.

Introibo ad altare Dei, ad Deum, qui lætificat iuventutem meam. Pſalm. 42. 2. Eras nempe cor vetuſtum, priuſquam emitteret lucem ſuam. Recreavit te in tabernaculis Eccleſiæ, detracta pelle vetuſta peccati, defluentibus plumis ad calorem Auſtri, contuſa ad petram Chriſtum in abſtinentia curvitate nimia roſtri. Job 39. 26. Gerſon tract. 9. ſuper Magnif. Depoſuiſti peccatorum ſenectutem, ſumpſiſti gratiæ juventutem: hoc tibi præſtiterunt Sacramenta cœleſtia. *Renovabitur ut aquila iuventus tua*. Pſalm. 102. 5. Bona aquila eſſe cœpiſti, quæ cœlum petis, terrena faſtidis. Bonæ aquilæ circa altare: ubi enim corpus, ibi & aquilæ. Corpus Chriſti eſt in altari; aquilæ vos eſtis renovatæ ablutione delicti. S. Ambroſ. de Sacram. lib. 4. cap. 2.

Panem angelorum manducavit homo. Pſalm. 77. 25. Si panis Angelorum eſt, quomodo homini datur? Hugo Cardinalis in Proverb. 31. talis cibus datus eſt hominibus, ut fiant Angeli.

Ecce tu pulchra es amica mea. Cant. 1. 14. Septuag. *commenſalis mea*.

In manu eius calculus, quem forcipe tulerat de altari. Iſa. 6. 6. Theodoretus ait: his verbis ſignificari participationem Corporis, & ſanguinis Domini. Eam de carbone Euchariſtico cor Iſaiæ flammam charitatis concepit, ut divinis obſequiis ſe prorſus addiceret. Naxera in Appendiculo de Euchar. Iſaias optans ſe jungere Seraphinis in laude Dei, calculo hoc charitatis inflammari debuit; ſimulque per eum quaſi conſecrari non tantùm Propheta, ſed & Evangeliſta, & Apoſtolus: perinde ac Apoſtoli conſecrati ſunt per igneas linguas in Pentecoſte Act. 2. 3. Hic autem carbo eſt Euchariſtia; quæ ab omni peccato nos purgat, roborat, & inflammat: ut tamquam leones ignem ſpirantes ab illa menſa recedamus facti diabolo terribiles, ait Sanctus Chryſoſtomus homil. 61. ad populum. Ità S. Juſtin. in reſp. ad q. 44. Cornel. hic in Iſaiam.

Deus ipſe veniet, & ſalvabit nos. Iſa. 35. 4. Scilicet, ut ait Guilielmus Pepinus ſerm. 2. in feſto Corp. Chr. veniet Dominus in Sacramento altaris. Quid additur? *tunc ſaliet ſicut cervus claudus*. v. 6. ideſt, ſaliet peccator de vitiis ad virtutes, de Mundo ad cœlum. Novatinus Agn. Euch.

Ex Patribus, & aliis.

Cibus ſum grandium; creſce, & manducabis me: nec tu me, in te mutabis, ſicut cibum carnis tuæ; ſed tu mutaberis in me. S. Auguſt. Confeſſ. l. 7. c. 10.

Inter Dominicæ menſæ convivas animalis homo non admittitur: quidquid caro, & ſanguis dictat, ab hoc cœtu excluditur. S. Cyprian. de Cœna Dom.

Verus ad ſacra percipienda acceſſus id accedentibus tribuit, ut ex communione divina ad Dei ſimilitudinem, atque conſortium tranſeant. S. Dionyſ. l. de Eccl. Hierarch. c. 3.

Euchariſtia vim maximam habet perficiendæ ſanctitatis. Idem ibidem cap. 2.

Sub ſpecie panis datur tibi Corpus, & ſub ſpecie vini datur Sanguis: ut ſumpto Corpore, & Sanguine Chriſti efficiaris ei comparticeps Corporis, & Sanguinis. Sic Chriſtiferi erimus, hoc, CHRISTUM ferentes; cùm ejus Corpus, & Sanguinem, in membra noſtra receperimus. Sanct. Cyrillus Jeroſol. Catech. myſtag. 4.

Per hujus Sacramenti virtutem univerſæ virtutes augentur, & omnium gratiarum fructus exuberant. Per Crucis myſterium eripuit nos à poteſtate peccati; per Euchariſtiæ Sacramentum liberat nos à voluntate peccandi. Innocentius P. III. lib. 4. de Sacrament. Alt. c. 4.

Plus augmentatur quis in ſanctitate vitæ, & gratia ſpirituali, digna una Communione, quàm unius hebdomadæ afflictione in pane, & aqua. Sanct. Vincentius Ferrer. Dom. 18. Trinitatis.

§. XIV.

Euchariſtia beatam, ac ſuavem facit mortem.

N*On ſepelias me in Ægipto*; Gen. 47. 29. Patres antiqui morituri ambiebant ſepeliri in Paleſtina. Cur? illis terræ finibus beati viri jam medullitus aggliſcebant; quam interioribus oculis jam videbant pretioſo Dominici Corporis ſanguine purpurari. S. Petrus Dam. ſerm. de tranſlat. S. Hilarii. q. d. credebant oſſa riganda Deifico ſanguine eſſe in vitam, & reſurrectionem fovenda. Baeza t. 1. l. 1. cap. 8. §. 29.

Meliùs eſt, ut incidam in manus Domini. 2. Reg. 24. 14. Cur præ reliquis pœnis eligit mortem? S. Cyrillus Alex. l. 3. de juſtif. in Chriſto; à manè igitur, id eſt, à primis hujus Sæculi temporibus, mors depaſta eſt eos, qui in terra erant, uſque ad horam prandii, hoc eſt, uſque ad tempus menſæ. Ubi enim advenit nobis ſanctæ menſæ tempus, nimirum illius in Chriſto, ac myſticæ; in quo pane reficimur illo cœlitus dato: quæ priùs terribilis erat mors, ceſſavit. Baeza citatus.

Mors in olla. 4. Reg. 4. 40. Mors ex olla Prophetarum, injecta farina, depulſa eſt: omniſque ejus amaritudo in ſuaviſſimum ſaporem tranſiit. Mors amata eſt, & fructus in ſuaviſſimum pomi illius ab Eva decerpti quo, in noviſſimo præſertim vitæ, obſtupeſcunt dentes noſtri. Verùm per Euchariſtiæ ſumptionem, quæ per modum Viatici nobis præbetur, mortis ipſius amaritudo in dulcedinem, gaudiumque, vertitur. Doultreman l. 1. c. 14. Sect. 8.

Si miſero eos jejunos. Marci 8. 3. Non vult Jeſus eos dimittere jejunos, ne deficiant in via. Periclitatur ergo, qui ſine cœleſti pane ad optatam manſionem pervenire feſtinat. Sanctus Hieronymus in Matth. 15. apud Sylveira hic.

Nunc dimittis. Luc. 2. 29. Quidni dimittatur in pace, qui Chriſtum Domini habet in pectore? ipſe enim eſt pax noſtra. S. Bernardus ſerm. de Purif. B. Virg.

Ad cœnam nuptiarum Agni. Apoc. 19. 9. Per hanc intelligunt Cyrillus, Theophylactus, Euchariſtiam ideo; quia in fine Mundi, ſeu vitæ Chriſti, inſtituta S. Bernardinus Dom. 14. Pent. cœna ad leniendum horrorem mortis, quem illa excludit. Sylveira hic.

Si quis egreditur è Mundo, ſi quis è carcere vinctorum domo dimittitur, ut ad regnandum vadat: ſumat Jeſum in manibus ſuis, & circumdet eum brachiis ſuis; totum habeat in ſinu: & tunc exultans ire poterit, quo deſiderat. Origenes hom. 15. in Luc.

Illud eſt Viaticum noſtri itineris; quo in hac via vitæ alimur, ac nutrimur, donec ad ipſum pergamus de hoc Sæculo. S. Gaudentius tr. 2. in Exod.

Qui nobis ita familiaris dignaris eſſe in vita; quòd à nobis tractaris, conſecraris, manducaris; noli nobis alienus eſſe in morte; ſed parce nobis in die mala. Guarricus ſerm. 5. in Purif. B. Virg.

Caro Chriſti eſt Viaticum, ſpiritus vehiculum: ipſe eſt cibus, ipſe currus Iſrael, & auriga ejus. Idem ſerm. 1. in Reſurrect.

Varia de bonis, quæ Euchariſtia adfert.

Quemadmodum qui eſt à terra panis, percipiens invocationem Dei, jam non communis panis eſt, ſed Euchariſtia; ex duabus rebus conſtans terrena, & cœleſti; ſic & corpora noſtra percipientia Euchariſtiam jam non ſunt corruptibilia, ſpem reſurrectionis habentia. S. Irenæus adv. hæreſ. l. 4. c. 34.

Euchariſtia bona gratia interpretatur. Et quid melius Corpore, & Saguine Chriſti? S. Iſidorus l. 6. c. 19.

Bonus Paſtor, qui animam ſuam dat pro ovibus ſuis. Animam pro illis, Carnem illis: illam in pretium, iſtam in cibum. Res mira! ipſe paſcua, eſt, ipſe, redemptio. S. Bernardus ſerm. 31. in Cant.

Hæc unio Chriſti & perceptio Sacramenti, figura eſt futuræ unionis in patria. Nec mirum, ſi Filius Dei nunc tribuit nobis Corpus, & ſanguinem ſuum, in alimoniam gratiæ ad tempus, quibus poſt hanc vitam paratus eſt dare propriam divinitatem in eſcam gloriæ in æternum. Inſtituit Sacramentum hoc 1. ob ſuæ Paſſionis perpetuam recordationem. 2. ob ſuæ eximiæ charitatis indicium. 3. propter Eccleſiæ conſolationem: ut Dominum ſuum haberet ſub Sacramento, quem modò non habet viſibili modo. 4. propter noſtram ſubventionem: ut purgemur virtute hujus Sacramenti à vitiis, gratia impinguemur, in via confortemur, ad gloriam perducamur. Quidquid enim cibus corporalis facit in carne manducantis, hoc efficit cibus iſte ſpiritualis in anima communicantis. Dionyſius Carth. in Matth. 26.

§ XV.

Præparatio ad Euchariſtiam in genere.

Ex Veteri.

S*Urge, & perambula terram in longitudine, & latitudine ſua: quia tibi daturus ſum eam*. Gen. 13. 17. S. Chryſoſt. hom. 37. in Gen. ſurge, & circumi; & dic ſe tam longitudinem, quam latitudinem: ut poſſis ſcire & magnitudinem terræ, qua fruiturus es; & antequam fruaris, ſpe paſſus magnam inde voluptatem hauſias. Euchariſtia terra promiſſionis. Sed priùs meditatione perambula, & vide, quid accepturus ſis. Didacus Niſſ Polit. Cgl. p. 1. l. 9. c. 2.

Minimè; ſed in platea manebimus. Gen. 19. 2. S. Thomas Aqu. *minimè* ſupple, niſi nos ampliùs compellas. Non enim erat dignus eos accipere, & habere, niſi tanta ejus eſſet charitas, quòd compelleret eos. Si Loth poſt tam demiſſam humilitatem, poſt tam liberalem hoſpitalitatem, indignus eſt, cujus domum ſubeant Angeli: quantus amor, quanta munditics animæ, requiritur, ut Angelorum Dominum excipiamus. Idem ibidem c. 3.

Ibimus viam trium dierum. Ex. 3. 18. Via trium dierum eſt via fidei, ſpei, & charitatis: via contritionis, confeſſionis, & ſatisfactionis; quibus præparamus nos, & tendimus ad ſacrificium Euchariſtiæ. Cornelius hic.

Non comedetis ex eo crudum quid. Ex. 12. 9. Crudum cibum manducat, qui nullam circa illum diſpoſitionem, aut præparationem, præmittit. Abulenſis in Matth. 26.

Renes veſtros accingetis. Ex 12. 11. Carnis lumbos caſtitatis funiculo accingat, ſeque devotionis affectu componat, virtutum ſe ornet gemmis; quiſquis ad ſanctum accedit altare divina ſuſcepturus myſteria. Paoletti Dom. 2. Pent.

Aſſum igni. Ibidem. Jubet eos edere carnes aſſas igni, eò quòd oporteat eos eſſe inflammatos Spiritu, qui volunt ad Communionem Chriſti accedere. Sanctus Cyrillus Alexandrin. lib. 2. in Exod.

Manè quoque ros jacuit per circuitum caſtrorum. Ex. 16. 13. Ros priùs in terram miſſo mappam quodammodo explicabat Angelus, ut Hebræus panem exciperet. Quo igitur ore, qua mente, affectu, & puritate, ſumendus ipſe DEUS? Velloſo in Judith c. Paræn. 39.

Sanctifica illos hodie, & cras; laventque veſtimenta ſua; & ſint parati in diem tertiam: die enim tertia deſcendet Dominus coram omni plebe. Ex. 19. 10. Si illi jubentur ſe parare hodie, & cras, ut tertia die Dominum in nube excipiant, ejuſque verba audiant; nos quantò magis hodie, & cras, præparare debemus, ut Chriſtum intrà nos recipiamus? Sylveira in Matth 6.

Operuit nubes montem, & habitavit gloria Domini ſuper Sinai, tegens illum nube ſex diebus: ſeptimo autem die vocavit eum de medio caliginis. Ex. 24 15. 16. Cur non ſtatim primo die illum vocavit? Reſp. Ut ab humano conſortio ſeparatus totos ſex dies ad divinum colloquium ſe præpararet. Quòd ſi ad alloquendum non tam ipſum DEUM, quàm Angelum, tanta præparatio neceſſaria; quanta, obſecro, non modò ad alloquendum, ſed etiam amplectendum ipſum Deum in Euchariſtia exigetur? Mendoza in 1 Reg. 3.

Quando ſederis, ut comedas cum principe, diligenter attende, quæ appoſita ſunt. Prov. 23. 1. Auguſtinus tr. 47. & 48. Chryſoſtomus in Pſ. 22. per menſam hanc accipiunt Euchariſtiam. In Euchariſtia autem ſumma requiritur conſideratio; ut tanti epuli, cibique dignitatem, & pretium æſtimes, reverearis, colas, & adores, ut par eſt. Cornelius hic.

Candor eſt lucis æternæ. Sap. 7. 26. quantùm ad Divinitatem: ideo Hoſtia eſt rotunda; quod ſignificat æternitatem DEI. *Et ſpeculum ſinè macula*, quantùm ad animam: ideo Hoſtia debet eſſe puriſſima, & alba. *Et imago bonitatis DEI*, quantùm ad Corpus; per quod complevit ſuam bonitatem in opere redemptionis. Si dignè volumus communicare, habeamus candorem lucis æternæ per veram fidem; ſpeculum ſine macula per caſtitatem; imaginem bonitatis per firmam amicitiam. S. Vincentius Ferr. ſerm. 1. in Feſto Corporis Chriſti.

Ex Novo.

Ipſe vobis demonſtrabit cœnaculum grande ſtratum. Marci 14. 15. Græcè, & Syriacè, *paratum*. Hieronymus, *mundatum*.

Reliquit me ſolam miniſtrare. Luc. 10. 40. Quomodo ſe ſolam dicit Martha, cum habeat ancillas? Janſenius in Concordia:

demonſtravit, ſe revereri Dominum, cui dignè excipiendo tota eſſet intenta; nihil ſatis eſſe putans. Cogitabat Martha ſecum, ſupremam majeſtatem domo excepiſſe: & ideò ad tantum hoſpitem omnem ſedulitatem, pompam, apparatum, miniſtros, exigua eſſe putat. Et ideo ſororem quoque tanto miniſterio exigit. Sylveira hic.

Citò proferte ſtolam primam. Luc.15.22. De filio prodigo priùs veſtiendo cogitat pater, quàm cibando. Stola prima ſignat gratiam, annulus bona opera, calceamenta humilitatem. Idem in Joan.6.q.15.

Operamini cibum. Joan.6.27. An hic ſacer cibus conficiendus ab hominibus? Docet, nè ad hanc eſcam edendam accedamus, quin illum priùs bonis operibus promereamur. Idem ibidem q.2.

Mundet ſe compunctionis, & lacrymarum lavacro: carnis lumbos caſtitatis funiculo accingat; ſicque Dominicæ memor Paſſionis quiſque ad ſanctum accedat altare divina ſuscepturus myſteria. S.Laurentius Juſt. de caſto connubio.

Verè humana voce explicari non poteſt, cum quanta devotione confici, cum quanta cautela diſpenſari, cum quanta reverentia ſuſcipi, debeat Corpus Chriſti. Bleſenſis ep. ad Richardum Epiſc.London.

§. XVI.

Euchariſtiam accede mundus, cum gratia &c.

Ex Veteri.

L*ignum etiam vitæ*. Gen.2.9. Lignum vitæ meritò dicitur Corpus Domini in Euchariſtia: eſt enim vivorum; ut loquuntur Patres: ſcilicet à ſolis vivis ritè ſuſcipitur: quod ſignificatur verbo *manducare* toties à Chriſto repetito. Quippe cùm manducare, & bibere, actiones ſint vivorum, non mortuorum; ideò, ut ritè hoc Sacramentum ſuſcipiatur, neceſſe eſt, ut ſuſcipiens in ſe habeat vitam gratiæ; manducet, & bibat, Corpus, ac ſanguinem Domini. Fernandius hic c.2.Sect.4.

Afferam pauxillum aquæ; & lavate pedes veſtros, & requieſcite ſub arbore; ponamque buccellam panis. Gen.18.4.5. Angelis accepturis Chriſti Corporis figuram, pedum ablutio indicitur. Licèt angelicam habeas puritatem; æquum erit te ampliùs lavari. Eſcobar t.3. Colloq Chr.Sect.2.Obſ.7.

Laventque veſtimenta ſua. Ex.19.10. Si Deus præcepit filiis Iſrael, ut lavarent veſtimenta ſua ad ſuſcipiendam Legem; quantò major puritas requiritur ad ſuſcipiendum in ſe, ipſum Legislatorem? Stella in Luc.2.

Deſerviens uniuſcujuſque voluntati, ad quod quiſque volebat, convertebatur. Sap.16.21. Deſerviens uniuſcujuſque voluntati exiſtenti de numero bonorum: nam malis inſipidus erat cibus. Lyranus. Unde dicebant: *anima noſtra iam nauſeat ſuper cibo iſto leviſſimo*. Num.21.5. Naaera in Joſ.12. Appendic. de Euchariſt. §.10.

Mundamini, qui fertis vaſa Domini. Iſ.52.11. Quantò mundiores eſſe oportet, qui in manibus, & in corpore, portant Chriſtum. Bleſenſis ep. ad Richardum.

In quibus nulla eſſet macula. Dan.1.4. Si regi Nabuchodonoſor aſſiſtebant adoleſcentuli, in quibus non erat macula; multò magis qui ad Deum accedit, debet eſſe ſine macula. S. Chryſoſt. in Pſalm.14.

Ecce ego mittam vobis frumentum, & vinum; & replebimini in eo. Joel.2.19. Caro, aut ſanguis, ſinè oleo Spiritus Sancti non prodeſt nobis: imò magis officit. Ideo quiſquis rectè vult communicare, ſic vivat neceſſe eſt, ut templum Spiritus Sancti ſemper eſſe queat. S.Paſchaſius l.de Corp. & Sangu. Domini. In eodem cœnaculo, in quo celebrata Euchariſtici Agni menſa fuit, etiam Spiritus Sanctus in linguis igneis in Apoſtolos ſe dimiſit: ut diſceremus; qui Chriſti domicilium eſt, debere etiam eſſe Spiritus Sancti. Guilielmus Pepinus in Ex.12.

Cogitavit de altari holocauſtorum, quod profanatum erat, quid de eo faceret? 1.Machab.4.44.&c. Ipſos etiam lapides altaris, quòd à Gentibus fuerat profanatum, quando jam nefas erat in eo hoſtias adolere, eò quòd idolorum ſacrificiis pollutum eſſet; præcepit Judas Machabæus in loco mundo collocari, donec ſurgeret propheta, qui, conſulto Deo, quid de his lapidibus faciendum eſſet, oſtenderet. Si Deus adeò puritatis amator eſt, ut altaris ſui lapides ſacrificio idolorum maculatos, in mundo loco reponi voluit; quantam à nobis puritatem exiget, ut ſacratiſſimum Corpus ſuum ſuſcipiamus. Diez.Euchariſtia.

Ex Novo.

Involvit illud in Sindone munda. Matth.27.59. Non ponendus eſt Chriſtus in ſindone munda, & in monumento novo: quia Panis vitæ non eſt recipiendus niſi conſcientia munda, & corde ſincero. Bleſenſis ep.86. Cùm Paſſionis tempore nobilis ille Senator immaculata, mundaque ſindone involvens Domini Corpus in novo, & puro monumento poſuit; commonemur; ut ſacroſanctum Domini Corpus pura conſcientia ſuſcipiamus. S.Gregorius Nyſſ. de perſect.Chriſtiani. Non fortuitò ſcriptum eſt, quoniam involvit Corpus in ſindone munda, & poſuit in monumento novo: quia omnia, quæ ſunt circa Corpus Jeſu, munda ſunt, & nova, & omnia magna valde. Origenes in Catena S.Thomæ.

Occurret vobis homo lagenam aquæ baiulans. Marci 14.13. Per hanc aquam intelligit S.Ambr.in Luc.22.Baptiſmum. Baptiſmalis innocentia requiritur ad Euchariſtiam ſuſcipiendam. Sylveira c.4.in Matth.26.

Ave gratia plena, Dominus tecum. Luc.1.28. Si Deus jam in Virgine, cur à Deo ad eam mittitur angelus? S.Chryſologus ſer.143. ergo erat cum Virgine, qui ad Virginem miſerat? præceſſit nuntium ſuum Deus. Ad dignam Euchariſtiæ ſumptionem debet in nobis Deus præexiſtere per gratiam: ita ut in nobis Deus ſit prævia diſpoſitio ad ipſum Deum ſanctè, & reverenter ſuſcipiendum. de Caſtillo Illat.34.

Poſtquam conſummati ſunt dies. Luc.2.22. Virgo puriſſima, cùm inſpiceret, ſe brachiis Sanctum Sanctorum portare, voluit purificari: ut nos doceret; quòd anima licèt ſancta, & pura, ut ad Deum accedat, magis, ac magis præparari, ac mundari debeat. Bleſenſis ſerm.de Purif.B.Virg.

Si non lavero te. Joan.13.8. Genuinè ad litteram: ſi te non lavero, non habebis partem mecum, id eſt, ſi obſtinatè perſiſtas in inobedientia, non habebis partem mecum, id eſt, non communicabis mecum in menſa Euchariſtica; à ſacra Synaxi te excludam, non habebo te familiarem, at menſæ ſacræ ſocium &c. Cornelius hic.

Qui lotus eſt, non indiget, niſi ut pedes lavet; ſed eſt mundus totus. Jo.13.10. Qui mundus eſt totus, cur adhuc indiget lavare pedes? quia ad Euchariſtiam recipiendam tota mundities adhuc indiget purgatione. Eſcobar t.3.Colloqu.Chr. Obſerv.7.hic. Nota: quòd priuſquam Dominus duceret Diſcipulos ad Thabor, non laverit eorum pedes; ſed ante inſtitutionem Euchariſtiæ: quia major puritas requiritur ad eam accedenti, quam quadam gloriæ ſpecie fruenti. Sylveira hic q.26.

Et arcam teſtamenti circumtectam ex omni parte auro, in qua urna aurea habens manna. Hebr.9.4.

Vidi ſanctam civitatem. Apoc.21.2. Civitas ſancta tota aurea eſt, muros habet aureos, aureas habet plateas. In hac civitate Chriſtus non habitat in luto. Siſte ergo gradum: ſi auro fulges, accede confidenter: digna es ſedes Domini. Sanctus Hieronymus in Pſal.13.3.

Poſt tranſitum maris rubri Marrhæi fontis amaritudine per ligni gratiam temperata, agnoſcimus (Patres veteres) eſſe mundatos: deinde duodecim fontium potu; poſtremò ſpiritualem undam petræ vomentis irriguo. Unde & manna manducaverunt: ut toties abluti manducarent panem, ut ſcriptum eſt, Angelorum. S.Ambroſius Octuo.16.in Pſ.118.3.

Qua igitur re non oporret mundiorem eſſe eum, qui hoc ſacrificio participatus eſt? quos radios non deberet excedere manus illa, quæ hanc coronam pertractat? os, quod igne impletur ſpirituali? lingua, quæ cruentatur hoc admirabili ſanguine? Veniat tibi in mentem, quo ſis honore honoratus, qua menſa fruaris &c. Sanct.Chryſoſt.hom.83.in Matth.

§. XVII.

Ad Euchariſtiam accede pœnitens, contritus.

Ex Veteri.

L*avate pedes veſtros*. Gen.18.4. id eſt, affectiones per contritionem, & confeſſionem: *& requieſcite ſub arbore* Crucis; ut poſſitis dignè ſumere buccellam Panis Euchariſtici. Broymard. Paſſio Chriſti.

Pone azymos cum lactucis agreſtibus. Ex.12.8. Hebr. *cum amaritudinibus*, ſeu cum amaris herbis. Abulenſis hic: fiebat autem hoc ad ſignificandam amaritudinem, de qua tunc exierunt. Lactucæ agreſtes valde amaræ ſunt: carnes ergo agni cum lactucis agreſtibus ſunt edendæ; ut, cum corpus Redemptoris accipimus, nos pro peccatis noſtris in fletibus affligamus. S.Gregorius hom.22.in Evangelia.

Tenentes baculos in manibus. Ex.12.11. Baculus ſignificat juſtitiam, qua debemus nos de noſtris exceſſibus judicare ante Communionem. S.Thomas Aqu.Opuſc.18.c.16.

Cum-

Digitized by Google

Cumque deſcenderet noćte ros ſuper caſtra, deſcendebat pariter man. Num. 11.9. Ante Euchariſtiæ ſumptionem anima noſtra profundatur rore lacrymarum, ut anima hac aqua purificetur. Sylveira in Joan. 6.

Ingreſſiſque eis Jordanem &c. Joſue 3. 15. Sicut tranſitus prior Hebræorum, quo duce Moyſe tranſierunt mare rubrum, repræſentat Baptiſmum: ſic poſterior, quo duce Joſue tranſierunt Jordanem, figurat Pœnitentiam. Et ſicut Hebræi poſt tranſitum Jordanis celebrarunt Paſcha; ſic poſt Pœnitentiam ſumitur Euchariſtia. Præterea Jordanis Hebraicè idem eſt, quod *fluvius judicii*. Talis eſt Pœnitentia, in qua pœnitens eſt accuſator ſui, & Sacerdos judex. Sicut Jordanis converſus eſt retrorſum, ſic pœnitens vitam commutat. Sicut Hebræi tranſito Jordane cum Chananæis aſſiduè bella geſſerunt, donec iis expulſis terram poſſederunt; ſic & nos poſt mutationem vitæ aſſiduè cum vitiis confligamus neceſſe eſt. Cornelius in Joſ. 4. 25.

Da mihi paululum aquæ in vaſe, ut bibam. 3. Reg. 7. 10. Dein ait: affer mihi *obſecro, & buccellam panis in manu tua.* v. 11. Priùs aquam, tum panem petit. Idem ibid q. 8.

Joſias noluit fieri Phaſe, niſi priùs Judæa purgaretur ab idololatria. 4. Reg 23. 21.

Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi. Cant. 5. 1. Per amicos, & chariſſimos, S. Gregorius, & alii, accipiunt quoſlibet Fideles, & juſtos; qui hic invitantur à Chriſto ad Euchariſtiæ Synaxim. Illa enim ſuo ſpirituali guſtu, & dulcedine, quaſi inebriat animam, ut omnium oblita non niſi Chriſtum cogitet, & amet. Sed ante hanc vini, melliſque in Euchariſtia deguſtationem oportet præmittere myrrham, ideſt, mortificationem, pœnitentiam, confeſſionem peccatorum. Hinc præmiſit dicens: *meſſui myrrham*. Ità Nyſſenus, Philo, Rupertus, apud Cornelium hic.

Convertentur ſedentes in umbra ejus; vivent tritico. Oſeæ 14. 8. Primò *convertentur*, ſcilicet à via ſua mala. Poſt converſionem, & confeſſionem, ſedebunt ſub umbra ejus. Chaldæus: *habitabunt in umbra Chriſti ſui*. Tunc autem *vivent tritico*, id eſt, vitam ſuam ſpiritualem nutrient, & proficient. de Ponte in Cant. 2. Exhort. 28. §. 1.

Ex Novo.

Cùm natus eſſet Ieſus in Bethlehem Juda. Matth. 2. 1. Bethlehem interpretatur *domus panis*; Judæa autem *confeſſio*. Fiat igitur, ut nos nunc per Confeſſionem fiamus domus panis ſpiritualis. Theophylact. in Matth.

Curavit languidos eorum. Matth. 14. 14 Obſerva, quòd cùm daturus eſſet panes benedictionis Diſcipulis, ut apponerent turbis, ſanavit ægrotos; ut ſani participes fierent panum benedictionis. Non enim poſſunt, qui adhuc ægrotant, capere panes benedictionis. Origenes in Matth. 14.

Involvit illud in ſindone munda. Matth 27. 58. Ubi Gloſſa: Sindone munda involvit Jeſum, qui mundo corde ſuſcepit. Inde mos Eccleſiæ manavit, ut pura, ſimplicique ſindone, ſeu lineo panno, ſacra Hoſtia excipiatur. Quia ſicut linum lavari, torqueri, ac ſiccari, ſolet; ità per aquam lacrymarum corda mundari, per opera pœnitentiæ torqueri, per fervorem charitatis à carnalium deſideriorum humore ſiccari, debent, ut Chriſti Corpus excipere mereantur. Doultreman lib. 1. cap. 4. Per opera pœnitentiæ debes torqueri, per fervorem divini amoris à carnalium deſideriorum humore deſiccari. S. Bernardin. ſer. 57.

Miſereor ſuper turbam. Marci 8. 2. Non ſolùm ægris ſanitatem contulit; ſed etiam turbam pane, & piſcibus, in ſolitudine pavit Dominus. Vult Chriſtus paſcere, quos curavit: priùs aufert infirmitates, ut poſtea ſanis offerat cibos. S. Hieronymus in Matth.

Bethlehem factus es, dignus planè ſuſceptione Dominica: ſi tamen confeſſio non defuerit. Sanct. Bernardus ſerm. 1. in vigil. Nat. Dom.

§. XVIII.

Euchariſtiam indignè ſumentes.

Ex Veteri.

E*Miſit eum Dominus Deus de paradiſo voluptatis.* Geneſ. 3. 23. Conſidera cum timore, & tremore: ſi à paradiſo terreſtri primores parentes divino imperio expulſi ſunt; ne fortè in eo remanentes ſumerent de ligno vitæ, qui erant indigni peccatores: quis non timeat mortuus in peccato ad ſumendum vitæ panem, Deum vivum, accedere ad altare Dei? Fernandius hic.

Ubi eſt Abel frater tuus? Gen. 4. 9. Hoc dicitur cuilibet accipienti Euchariſtiam. q. d. vide, quomodo cuſtodis. Sed reſpondet Cain fratricida: *neſcio. numquid &c.* q. d. non eſt mihi tanti, ut velim eum cuſtodire. Sed quid dicit Dominus? *vox ſanguinis fratris tui clamat.* ideſt, veniam petit pro peccatore; eò quod indignè ſumpſit. Hugo Card. hic.

Rex Salem. Gen. 14. 18. ideſt, pacis. Symbolum juſtitiæ, & miſericordiæ Chriſti. Communiter Patres docent, Salem fuiſſe eamdem civitatem, quæ poſtea dicta Jeruſalem. Chriſtus in Euchariſtia indignè ſumptus, rex juſtitiæ; dignè, rex pacis. Cornel. hic.

Manus non tanget eum (montem) *ſed lapidibus opprimetur. ſive jumentum fuerit, ſive homo.* Ex. 19. 13. Beſtia, quæ montem tetigiſſet, in quo Deus Moyſi loquebatur, lapidibus obrui jubetur. Et non magis lapidandus, qui ad Sacram Euchariſtiam ferinis moribus accedit. Novarinus Agn. Euchar.

Et mortuus eſt. 1. Paralip. 13. 10. Hic intuendum, quantùm delinquit, qui ad Corpus Domini indignus accedit; ſi ille morte mulctatur, qui arcam Domini, Corporis figuram, minori, quam debuit, veneratione tetigit. Hugo Card. hic.

Fiat menſa eorum coram ipſis in laqueum. Pſ. 68. 23. De indigna Communione accipit hæc S. Thomas opuſc. 20. de Sacram. Euchar. cap. 6.

Eſcam dedit timentibus ſe. Pſal. 110. 5. Non offendentibus, non ad iracundiam provocantibus &c. Mendoza in 1. Reg. 3.

Vir quoque unus in medio eorum erat - & atramentarium ſcriptoris ad renes ejus. Ezech. 9. 2. S. Paſchaſius lib. de Corp. & Sang. Dom. c. 8. Virum, qui erat indutus lineis, & atramentarium ſcriptoris habebat in lumbis ſuis, Chriſtum intelligimus. Habet atramentarium ad renes ſuos, ut omnium peccata deſcribat, & Sanctorum à peccatoribus numerum ſegreget; maximè dum ad altare veniunt.

Si Dominus Daniel. 5. 3. injuriam vaſorum ultus eſt contra Balthaſarem regem, in quibus ſanguis tantùm hircorum, & arietum, fundebatur: qua, quæſo, pœna in eos animadvertet, qui calicis ſui ſanguinem, & Corpus, impuro corde ſuſceperint? Dies Euchariſtia.

Ex Novo.

Quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem? Matth. 22. 12. Hoc illis ſpecialiter videtur dicere, qui ad Chriſti Corporis, & ſanguinis Sacramentum, indignè accedunt. Euſebius Emiſs. Dom. 22. Pent. Sanè hic imparatus ad Euchariſticam cœnam ingreſſus fuerat: quod crimen tantum eſt, ut nullo poſſit prætextu celari, aut imminui. Origenes tr. 20. in Matth. Villicus ille Luc. 16. 3. quando ab illo Dominus rationes poſcit; quando malè acta vita eum accuſat, invenit, unde in anguſtia reſpiret. Sed ille hoſpes ſinè veſte nuptiali obmutuit. Diſcrimen: homo, dum cæterorum beneficiorum rationes poſcitur; verbo, aut factò utcumque ſe purgare poteſt de incuria, vel malitia. Verùm Euchariſtia, cùm ſit gratiarum Dei ſuprema, ità obruit hominem ſua magnitudine, ut nec verbo, nec facto, aliquam ſuæ ignaviæ excuſatiunculam adferre poſſit. Didacus Niſſen. Domin. 2. Pentecoſt. §. 2.

Væ homini illi, per quem Filius hominis tradetur. Marci 14. 21. Et hodie quoque, & in æternum, væ illi homini, qui ad menſam Domini malignus accedit. Et ille enim, in exemplum Judæ, Filium hominis tradit, non quidem Judæis peccatoribus; ſed tamen peccatoribus: membris videlicet ſuis, quibus illud inæſtimabile Dominici Corporis, & Sanguinis Sacramentum temerare præſumit. V. Beda l. 4. c. 14. in Joan.

Manus tradentis me mecum eſt in menſa. Luc. 22. 21. Ità ſæpe conqueri poteſt in hoc Sacramento Chriſtus. Et v. 48. *Juda, oſculo filium hominis tradis?* Gerſon tr. 9. ſup. Magnif.

Hunc Pater ſignavit Deus. Joan. 6. 27. Ly *hunc* ad panem refert Rupertus, qui ait: hunc cibum ſignavit Deus, hoc eſt, à communibus cibis diſtinxit: ut, cùm alios communes bonis, ac malis fecerit, ſolum hunc panem, hunc cibum, numquam dare voluit, niſi dignis, ideſt, operantibus opus Dei.

Ex vobis unus diabolus. Ioan. 6. 71. Cur Iudas à Chriſto vocatur diabolus, non recedentes. Quia gravior indigna, quàm nulla communio. S. Chryſoſt. hom 83. in Matth. dico horribile quoddam, atque tremendum: non eſt ità malum, dæmoniacos intrà Eccleſiam eſſe, ſicut iſtos.

Quicumque manducaverit - indignè. 1. Cor. 11. 27. hoc eſt: eamdem pœnam dabit, quod ſupplicium luent ii, qui Chriſtum cruci affixerunt: quemadmodum enim ii jugulatores rei ſunt ſanguinis; ità & hi, qui indignè myſteriis participant. S. Chryſoſt. orat. de non contemnenda Eccleſia.

Digitized by Google

Ex Patribus, & aliis.

Ingens nobis indicitur bene vivendi neceſſitas, ni Corpus Domini, vel indignè ſumendo, ſumamus judicium; vel ſumere ceſſando; nihilominus incurramus periculum. Neceſſariò quippe ſumendus eſt Agnus, ut à vaſtante angelo protegamur. Innocentius Pap.III.c.42.de Sacro Alt. myſt.

Certus ſit, quia ultores Angeli nec ſemel indignè communicanti parcerent; niſi Bonitas Chriſti, in cujus judicio pendent omnia; & cui commiſſum eſt, ut ſignum ponat in frontibus ſuorum; & gladium ſuſpenderet, & removeret momentaneam mortem. Chriſto totum debemus adſcribere. S. Paſchaſius lib. de Corp.& Sang.Dom.c 8.

Sumentes indignè præ cœteris delicta graviora committunt, & pertinaciores in malo, atque ad emendationem vitæ tardiores ſunt. S.Laur.Juſt.ſer. de Corp. Chriſti.

Semel pretio traditus eſt in carne; ſed millies in Sacramento. Dies una ſuæ pertulit ludibria Paſſionis; quotidie verò ab infidelibus miniſtris ſuper menſam Altaris. S. Laurent. Juſt. l. de caſto connub.c.24.

O quantum peccatum reputares, ſi Corpus Chriſti cani dares. Et certè, tu luxurioſe, tu invide, tu avare, ſordidior es quovis cane. S. Bonaventura ſer.5. D.2. Quadr.

Tales ſunt ſocii Judæ proditoris, de quo in Joanne 13.27. legitur: *poſt buccellam introivit in eum Sathanas*; nam & antè in eum intravit. Sed quia Corpus Chriſti indignè accepis, magis poſſedit eum diabolus. Dionyſius Carthuſ. ſerm. quomodo communicandum.

Chriſtus Dom. nec cùm hoc Sacramentum promiſit Joan.6.32. neque cùm inſtituit Matth.26.26. ullas pœnas, aut minas, indignè communicantibus decrevit. Ratio facile poteſt inveniri. Ut ſignificaret, hoc ſacrilegium adeò atrox, ut nemini deberet in memoriam venire; à nemine, tamquam poſſibile, judicari. Quo pacto Solon apud Athenienſes, teſte M. Tullio pro Amerino, nullam ſtatuit pœnam in parricidas; ut oſtenderet; hoc facinus eſſe adeò infandum, ut nè in mentem quidem cuiquam mortalium venire debuiſſet. Quòd ſi talis culpa cogitari ut poſſibilis videri non debebat; quis debitam illi pœnam excogitabit? Certè Sanct. Paulus graviſſimas aſſignat. 1. Corinth.11.27. *reus erit Corporis, & Sanguinis Domini*. Mendoza in 1.Reg.3.

Appendix præcedentis paragraphi.

Mors eſt malis, vita bonis.

Putabam me ſtare &c. Geneſ. 41. 17. Quis non miretur, in iiſdem herbarum paſcuis, & in iiſdem aquarum fluentis, ſaginari boves, quaſdam alias emaciari? Mendoza in 1. Regum 3.

Nilus Ægyptiis ſanguis, Hæbreis potabilis. Ex. 7. 20.

Armenta Ægyptiorum pereunt, ſalvis Iſraelitarum. Ex. 9. 4. Idem.

Manna, quod à malis ſervabatur, multis vermibus ſcatebat; bonis nectar erat. Ex.16.20.

Erat manna quaſi ſemen coriandri album. Ex.16. 31. Ea natura coriandri eſt, ut homines ſanet, ſerpentes necet. Plinius lib.20. c.20.

Panes propoſitionis dicuntur in Hebræo: *panes facierum*. Ex.25.30. quòd duas nimirum facies habuerint; non ſinè myſterio: ut Chriſtus D. in Euchariſtico pane duplicem habere faciem ſignificetur: unam amabilem, qua bonos ſanet Pſalm. 20.7. *lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo*. Et Pſalm.66.2. *illuminet vultum ſuum ſuper nos, & miſereatur noſtri*. Alteram terribilem, qua malos perdit, juxta illud Pſalm. 20. 10. *pones eos, ut clibanum ignis, in tempore vultus tui*. & Pſalm. 33. 17. *vultus autem Domini ſuper facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum*. Mendoza cit.

Arca Iſraelitas animabat, Philiſthæos occidebat. 1.Reg.5.2. Sicut columna nubis excœcabat Ægyptios, illuminabat Hebræos. Ex.14.20.

Caminus Babylonicus juſtis tribuebat refrigeria, injuſtis movebat incendia. Dan.3.22.

Sic Chriſtus aliis eſt *in ruinam*, aliis *in reſurrectionem*. Luc.2. 34.

§. XIX.

Ad Euchariſtiam accede caſtus, ſinè impuritate carnali.

E*T azymos panes cum lactucis agreſtibus*. Ex.12. 8. Quòd dicit azyma cum amaritudine manducandum; docuit, neminem poſſe ſinè triſtitia carnis ſinceram vitam ducere. Amaritudo videtur jejunium, & omnis abſtinentia carnalium deliciarum. Sed Paſcha Domini non aliter celebratur; ſed ſinceritatis azyma aliter non editur. S.Gaudentius tr.7.in Ex.

Renes veſtros accingetis. Ex.12.11. Agnum noſtrum comeſturi renes noſtros accingamus; ideſt, delectationes noxias, & carnalium deſideriorum fluxa, reſtringamus. S.Eligius hom.14. Renes præcingimus, cùm carnis luxuriam per continentiam coarctamus. S. Gregorius. Oportet nos ex præcepto Domini (*ſint lumbi veſtri præcincti*) mortificare priùs concupiſcentias carnis; & ſic accipere Corpus Chriſti. S. Gaudentius tr.2. in Ex. Primùm hoc loco lex caſtitatis in renibus, quorum ſcrutator eſt Deus, affigitur. S.Paſchaſius l.1.c.22.

Sinè macula. ib. Sciendum: quia Agnus Dei ſinè macula, qui Virginis eſt filius, luxurioſi, & inceſti, ſumunt periculoſiùs. Quia, cùm in Sacramento uniri Chriſto debeamus, conformitate paſſionis, & munditiæ; nihil ſic adverſatur Paſſioni Crucis, ut voluptas; nihil ſic munditiæ, ut fœditas; nihil ſic ejus unioni, ut fornicariæ ſocietatis unitas. Algerius lib. 1. de Sacram. Alt. c.21. Non eſt aliud, quod tantam munditiam exigat. Abulenſis in c.26 Matth.q.32.

Offerentes coram Domino ignem alienum. Levit. 10.1. Cùm ad offerendum Deo terribilis Sacramenti libamen accedimus, cavendum valde eſt, nè alienum ignem, ideſt, libidinis flammam, vel cujuſvis vitii fomitem, inter ſalutares hoſtias deferamus. S. Petrus Dam.ep.66.

In ſanctuario comedes illud. Num.18.10. *Mares tantùm edent ex eo*. Jo.6.10. *diſcubuerunt viri numero quaſi quinque millia*. Cur nulla mentio fœminarum? S. Cyrillus Alex. lib.3. in Jo. de viris ſolis mentionem facit; ænigmaticè monens: omnibus, qui viriliter probitatem, ac fidem, amplectuntur; non imbecillibus, ac mollibus, cibum cœleſtem à Salvatore præberi: nam qui muliebri animo ſunt, nihil magni cognoſcere poſſunt.

Fecit grande convivium. Eſth.1.3. Aſſueri convivium ad litteram fuit vanum voluptatis, & gloriæ, aucupium; ſed myſticè magnum S.Euchariſtiæ ſimulachrum. *Aſſuerus* Hebr. & Chald. idem eſt, quod *magnum caput*. Celebravit hoc convivium in regia ſua *Suſan*; quæ vox Hebr. ſignificat *lilium*, puritatis, & virginitatis ſymbolum. Corn hic.

Cùm juſſiſſet turbam diſcumbere ſuper fœnum. Matth.14.19. Opinor, quòd juſſerat turbas diſcumbere in fœno, propter id, quod dicitur in Iſaia: *omnis caro fœnum*, hoc eſt, ſubiicere carnem, ac ſubditum reddere carnis affectum: ut ſic aliquis poſſit eſſe particeps panum, quibus benedixit Jeſus. Origenes cap.14. in Matth. Quicumque es, qui vis ſatiari de panibus Chriſti; diſcumbe priùs ſuper fœnum: imò priùs teipſum fœnum eſſe cognoſce. Non jam luxuriet in te viriditas carnis. Sanct. Euſebius Emiſſ. Dom.4. Quadr. Diſcumbat ſuper fœnum, florem fœni conterat; ideſt, caſtiget corpus ſuum, & ſervituti ſubiiciat, voluptates carnis edomet; quiſquis panis vivi cupit ſuavitate refici. V.Beda in cap.6.Joan.

Inter Dominicæ menſæ convivas animalis homo non admittitur; quidquid caro, & ſanguinis dictat, ab hoc cœtu excluditur. S.Cyprian. de Cœna Dom.

Quicumque ad altare Domini accedit inquinatus luxuria, juxta filium Virginis idolum ponit Veneris. Et cùm in os immundum ſanctiſſimam carnem imponit, eam quaſi in lutum platearum projicit. Bleſenſis ſer. 38.

Accede Euchariſtiam cum renovatione tui.

Menſis Niſan, ideſt, Aprilis, eligitur ad eſum agni Paſchalis. Ex.12 2.3. Sed & ipſe menſis Niſan, ideſt, Aprilis, verna temperies; cùm tellus refloreſcit, totuſque poſt hyemem, quaſi poſt ſenium, juveneſcit orbis; nonne ſenſatum hominem docet, quatenus renovatus Spiritu mentis ſuæ, fide viridis, ſpe lætus, & charitate floridus, Paſchalis agni epulis interſit ſpiritualibus. Rupert.l.2. in Ex.c.5.

Egrediatur populus, & colligat, quæ ſufficiunt per ſingulos dies. Ex. 16.4. Profectò & nobis ſpiritualiter egrediendum eſt, ut colligamus, quantum ſufficere poteſt. Unde egredimur? de priſtina converſatione, de vetuſtate vitæ. Nondum enim depoſito vetere homine, non eſt nobis hoc manna colligere; non eſt nobis hunc panem Dominicum manducare. Rupert.l.3. in Ex.c.12.

Non ſinè cauſa olim Deus jubebat Panes propoſitionis, qui divini hujus Sacramenti figura erant, *per ſingula Sabbatha*, ſive

hebdo-

hebdomadas, mutari. Levit.24. 8. Alioſque recentes, & calidos apponi: ad ſignificandum, quantopere Chriſtus D. noſter deſideret, ut ſingulis hebdomadis communionis fervores renoves &c. de Ponte tr.4.de perfect.Chriſt.hom. c.8.

Filii tui ſicut novella olivarum in circuitu menſæ tuæ. Pſ.127.3. Seu ut habet Græcus: *ſicut novella planta olivarum*. Cur novellæ? oliva jam grandis eſt arbor, novella tenera. Tales adſint in menſa Domini. Sylv. in Matth.26.c.4.q.9.

Quando ſederis cum principe, ſtatue cultrum in gutture tuo. Prov. 23.1. Ut juguletur ſcilicet vetus homo in te; ac novus, hoc eſt, Chriſtus vivat. Hugo Cardinalis hic.

Ubicumque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ. Matth. 24.28. Bonæ aquilæ circa altare. Corpus Chriſti eſt in altari; aquilæ vos eſtis renovati ablutione delicti. S.Ambr. l.4. de Sacr. Alt. c.2.

Ad Euchariſtiam accede cum humilitate, reverentia & timore.

Maior pars venit Beniamin, ità ut quinque partibus excederet. Gen.43.34. Beniamin ſemper innocuus Joſepho conjunctior. Lyran. quantò humiliùs ſedebat, tantò ampliùs capiebat. Naxera in Appendic.de Euchariſt. Sacr.§.10.

Ità ad Regem florum Jeſum Nazarenum ingredere, ſicut Eſther 15.8. *roſeo colore vultum perfuſa*; verecunda cum modeſtia, & humilitate. Nadaſi Roſ.cœl.Roſa 10.

Forcipe tulerat. Iſ.6.6. prunam accenſam Seraphim de altari, non manibus. An timuit aduri? Significavit, quanta reverentia, & puritate, res altaris ſunt pertractandæ. Diez. Euchariſtia.

Terræ motus factus eſt magnus. Matth.28.2. S.Chryſoſt.in Pſ. 21. ſepulchrum accepto corpore depoſito terretur, quod Patris theſaurum accepiſſet, depoſitum cum tremore reddidit. Quàm juſtiùs nos tremere oportet, qui non ſemel eumdem theſaurum corde recipimus. B. Idam ingens terror corripiebat, quando contingebat eam Altare tranſire, in quo Euchariſtia aſſervabatur. Novarinus Agn. Euchar.

Zachæe feſtinans deſcende &c. Luc.19. 5. Si deſcendis, ſi te demittis, ſatis eſt, hodie oportet in domo tua manere Chriſtum. Doultreman l.1. c.4. ſect.2.

§. XX.

Euchariſtiam accede cum viva fide.

Ex Veteri, & Novo.

E*Dent carnes nocte illa aſſas igni.* Ex. 12. 8. Nota, duo myſteria nocte patrata. Primum hic, quòd figura Euchariſtiæ, ut docent Ambroſius, Auguſtinus, Gregorius, Chryſoſtomus, &c. Secundum Sap. 18. 14. *cùm quietum ſilentium & nox in ſuo curſu.* Utrumque in Euchariſtia; oculis tenebræ, vox ad auditum: *hoc eſt Corpus meum.* Arnoldus Carnot.tr. ult. de ſeptem verb. Dom. ideo nocte agnum mactare præcipitur, quia nondum ad liquidum elucet operis ratio, cujus fides miniſtra eſt. Sylveira in 6. Joan. q.55. Euchariſtia nocte inſtituta à Domino: ut denotaret; quòd, quamvis ad omnia Sacramenta neceſſaria ſit fides, quæ per noctem obſcuram ſignificatur; peculiariter tamen ad hoc ſanctiſſimum Sacramentum requiritur; in quo majores difficultates, majoraque myſteria, clauduntur. Diez Conc. 4. feſto Corpor. Chr.

Tenentes baculos in manibus. Ex.12. 11. Ad Chriſtum pertinet hoc, ut ſumentes Euchariſtiam teneamus baculos in manibus; ſcilicet vi fidei fundamentum teneamus: nam baculus fidem notat. In ſumptione autem Corporis Dominici nihil magis neceſſarium eſt, quàm fides. Pſal.22.4. *virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Novarinus Agn. Euchar. Avidiùs requiritur, quod latet; & pretioſius eſt, quod cum fide quæritur. Ideo quoque debuit ſic myſterium hoc temperari, ut & arcana ſecretorum celarentur infidis, & meritum creſceret de virtute fidei. S. Paſchaſius l. de Corp. & Sang. Dom. c.13. *Sub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi.* Cant.2.3.

De Elia dicitur 3 Reg.19 5.6. *quod ſub umbra iuniperi* obdormiſſet; ubi eum Angelus Domini pane confortavit. Sub umbra juniperi dormit, qui in fide Dominicæ Paſſionis requieſcit. Hic autem angelico patrocinio excitatus ad devotam ſuſceptionem hujus Sacramenti illud comedit &c. S. Bernardinus t.2. ſ.54.

Duabus velabant faciem eius. Iſ.6 2. Hebr. *duabus velabat unuſquiſque faciem ſuam.* Cur facies ſuas velant? cùm potiùs debeant diſcooperire, ut vultum Dei cernant? Seraphim figura Fidelium, teſte Bonaventura in Eccleſ. conſid. 2. Fides facit animam Seraphicam. Ut anima Fidelis Deum in throno altaris valeat contemplari, debet faciem, oculos nempe naturales, velare; & extendere ſolùm alas fidei. Sylv. in Matth.18. q.14.

Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Iſrael. Matth.8. 10. An non major fides Nathanaelis Jo.1. 49. *tu es Filius Dei; tu es Rex Iſrael.* Vel Petri Matth. 16. 16. Fides ex objecto illuſtrior. Chryſologus ſerm. 102 ait, Centurionem ſuis verbis præfiguraſſe fidem Chriſtianorum communicantium: Fratres, hoc tectum Corpus eſt, quod tegit animam. Sub hoc ergo tecto Centurio dicit, indignum intrare Chriſtum, hoc eſt, in Corpus humanum divinam ſuccedere majeſtatem. Sylveira in Joan. 6. quæſt.38.

Non inveni tantam fidem in Iſrael. Matth.8.10. Tetigit veſtimentum mulier, & curata eſt, & ab antiquo abſoluta eſt languore. Miſeri! qui quotidie Corpus Domini tractamus, & ſumimus; & à noſtris vulneribus non curamur. Non Chriſtus infirmantibus, ſed fides, deeſt. S.Chryſolog. ſerm.33. Laudatur Chananæa fides, non latronis in cruce: quia hic poſtulabat regnare cum Chriſto, at illa petebat menſæ Sacramentalis micas, ut interpretatur S.Ambroſ.l.8.in Luc. animoſior hujus, quam illius fides. Sylveira in Jo.6. q.38.

Vidi unum angelum ſtantem in ſole, & clamavit: venite ad cœnam magnam Dei. Apoc.19.17.18. Angelus ſub pedibus ſolem habens oſtendit, lumen rationis in conſideratione ſanctiſſimi myſterii ſub pedibus ponendum. Solus ad hoc fidei myſterium admittitur auditus. Iſ.55.2. *audite audientes me, & comedite bonum.* Incerto Authore.

Ex Patribus, & aliis.

Si cum fide acceſſerimus, proculdubio videbimus eum in præſepi jacentem: ſiquidem hæc menſa vicem explet præſepis. Sanct. Chryſoſt. orat. de B. Philogonio.

Summo cum metu, & pura conſcientia, fideque haudquaquam dubia, accedamus: ac profectò ſic nobis fiet, quemadmodum firmè, ac conſtanter, credimus. S. Joannes Damaſcen. lib. 4. cap.14.

Potuiſſet planè mentis acies infidelitatis obtenebrari caligine, atque illuminatæ fidei reſilire ſplendore, ſi creaturarum quælibet tanti myſterii fieret inſtitutor. Abegit itaque omnem dubietatis opinionem, omniſque argumentum erroris; quando per ſeipſum id voluit conſummari. Nihil hoc Sacramento veriùs, nihil certiùs, credi poteſt, cujus inſtitutionis Deus author eſt. S. Laurentius Juſtin. de triumph. agone Chr.c.4.

De fide interioris hominis procedit divini guſtus ſaporis. Fulbertus Carnot.Ep.de V.Sacr.ep.1.

Mens deficit, quam non recepta Euchariſtia erigit, & accendit. S. Cyprian. ep.54.

Oculus humanus vultu velato per tenuem velaminis rimulam ſolem intuens. Lem. *Hac tutò, totuſque videtur. Apparet eis, qui fidem habent in illum.* Sap. 1.2.

Videre quiſquis illud aureum ſidus,
Jubar illud orbis, Numen illud aſtrorum,
Mortalis optas: ora cautus obnube
Oculi fideli ſic tegantur à velo
Pupilla ſidum ſpectet in punctum:
Minimo videri ſummus ambit, & gaudet.
Hic Deus puncto totus mihi ſiſtitur uno:
Exiguo immenſus ſiſtitur orbiculo.

Guilielmus Heſius.

§. IX.

Euchariſtiam accede cum deſiderio, gaudio, ſinè nauſea.

Ex Veteri.

E*Cce Filius tuus Joſeph venit ad te.* Gen 48.2. O quantum gaudium debet eſſe, cùm dicitur alicui: ecce filius tuus Joſeph venit, ad te illuminandum, & calefaciendum. Hugo Cardin. hic.

Comedetis feſtinanter. Ex.12.11. Quod autem dicit, cum feſtinatione illud manducandum, præcipit, nè lento corde, & ore languido, Sacramentum Dominici Corporis ſumamus; ſed cum omni aviditate animi, quaſi verè eſurientes, & ſitientes, juſtitiam. S. Gaudentius tr. 2. in Exod.

Tabernaculum ità facies: decem cortinas &c. Exod.26.1. Oleaſt. novit Dominus, quàm facile in contemptum veniant, quæ nobis ſunt familiaria: ideo, licet delicias duxerit eſſe cum filiis hominum, voluit tamen ab eis multis operculis occultari. Scilicet ut avidiùs quæratur. Didacus Niſſ. Dom.4.Pent.

Digitized by Google

Ex Patribus , & aliis .

Ingens nobis indicitur bene vivendi neceſſitas, aè Corpus Domini , vel indignè ſumendo , ſumamus judicium ; vel ſumere ceſſando; nihilominus incurramus periculum. Neceſſariò quippe ſumendus eſt Agnus , ut à vaſtante angelo protegamur. Innocentius Pap.III.c.42.de Sacro Alt. myſt.

Certus ſit , quia ultores Angeli nec ſemel indignè communicanti parcerent ; niſi Bonitas Chriſti , in cujus judicio pendent omnia; & cui commiſſum eſt , ut ſignum ponat in frontibus ſuorum; & gladium ſuſpenderet, & removeret momentaneam mortem . Chriſto totum debemus adſcribere . S. Paſchaſius lib. de Corp.& Sang.Dom. c 8.

Sumentes indignè præ cœteris delicta graviora committunt, & pertinaciores in malo , atque ad emendationem vitæ tardiores ſunt . S.Laur.Juſt.ſer. de Corp. Chriſti .

Semel pretio traditus eſt in carne ; ſed millies in Sacramento. Dies una ſuæ pertulit ludibria Paſſionis ; quotidie verò ab infidelibus miniſtris ſuper menſam Altaris. S. Laurent. Juſt. l. de caſto connub.c.24.

O quantum peccatum reputares , ſi Corpus Chriſti cani dares . Et certè, tu luxuriole, tu invide, tu avare , ſordidior es quovis cane . S. Bonaventura ſer. 5. D.2. Quadr.

Tales ſunt ſocii Judæ proditoris, de quo in Joanna 13. 27. legitur : *poſt buccellam introivit in eum Sathanas* : nam & antè in eum intravit. Sed quia Corpus Chriſti indignè accepit , magis poſſedit eum diabolus . Dionyſius Carthuſ. ſerm. quomodo communicandum .

Chriſtus Dom. nec cùm hoc Sacramentum promiſit Joan.6. 32. neque cùm inſtituit Matth.26.26. ullas pœnas, aut minas,indignè communicantibus decrevit. Ratio facila poteſt inveniri . Ut ſignificaret, hoc ſacrilegium adeò atrox , ut nemini deberet in memoriam venire ; à nemine, tamquam poſſibile, judicari. Quo pacto Solon apud Athenienſes , teſte M. Tullio pro Amerino , nullam ſtatuit pœnam in parricidas ; ut oſtenderet ; hoc facinus eſſe adeò infandum , ut nè in mentem quidem cuiquam mortalium venire debuiſſet. Quòd ſi talis culpa cogitari ut poſſibilis videri non debebat ; quis debitam illi pœnam excogitabit ? Certè Sanct. Paulus graviſſimas aſſignat . 1. Corinth. 11.27. *reus erit Corporis , & Sanguinis Domini* . Mendoza in 1.Reg.3.

Appendix præcedentis paragraphi .

Mors eſt malis , vita bonis .

Putabam me ſtare &c. Geneſ. 41. 17. Quis non miretur , in iiſdem herbarum paſcuis , & in iiſdem aquarum fluentis , ſaginari boves , quaſdam alias emaciari ? Mendoza in 1. Regum 3.

Nilus Ægyptiis ſanguis , Hæbreis potabilis . Ex. 7. 20.

Armenta Ægyptiorum pereunt , ſalvis Iſraelitarum . Ex. 9. 4. Idem .

Manna, quod à malis ſervabatur , multis vermibus ſcatebat ; bonis nectar erat . Ex.16.20.

Erat manna quaſi ſemen coriandri album . Ex.16. 31. Ea natura coriandri eſt , ut homines ſanet , ſerpentes necet . Plinius lib.20. c.20.

Panes propoſitionis dicuntur in Hebræo : *panes facierum* . Ex.25.30. quòd duas nimirum facies habuerint ; non ſinè myſterio : ut Chriſtus D. in Euchariſtico pane duplicem habere faciem ſignificetur : unam amabilem , qua bonos ſanet Pſalm. 20.7. *lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo* . Et Pſalm.66.2. *illuminet vultum ſuum ſuper nos , & miſereatur noſtri* . Alteram terribilem , qua malos perdit , juxta illud Pſalm. 20. 10. *pones eos , ut clibanum ignis , in tempore vultus tui* ; & Pſalm. 33. 17. *vultus autem Domini ſuper facientes mala , ut perdat de terra memoriam eorum* . Mendoza cit.

Arca Iſraelitas animabat , Philiſthæos occidebat . 1.Reg.5.2. Sicut columna nubis excœcabat Ægyptios , illuminabat Hebræos . Ex. 14.20.

Caminus Babylonicus juſtis tribuebat refrigeria , injuſtis movebat incendia . Dan.3.22.

Sic Chriſtus aliis eſt *in ruinam* , aliis *in reſurrectionem* . Luc.2. 34.

§. XIX.

Ad Euchariſtiam accede caſtus , ſinè impuritate carnali .

E*T azymos panes cum lactucis agreſtibus* . Ex.12. 8. Quòd dicit azyma cum amaritudine manducandum ; docuit , neminem poſſe ſinè triſtitia carnis ſinceram vitam ducere . Amaritudo videtur jejunium, & omnis abſtinentia carnalium deliciarum . Sed Paſcha Domini non aliter celebratur ; ſed ſinceritatis azyma aliter non editur . S.Gaudentius tr.7.in Ex.

Renes veſtros accingetis . Ex.12.11. Agnum noſtrum comeſturi renes noſtros accingamus ; idest, delectationes noxias, & carnalium deſideriorum fluxa, reſtringamus . S.Eligius hom.14. Renes præcingimus , cùm carnis luxuriam per continentiam coarctamus . S. Gregorius . Oportet nos ex præcepto Domini (*ſint lumbi veſtri præcincti*) mortificare priùs concupiſcentias carnis; & ſic accipere Corpus Chriſti . S. Gaudentius tr.2. in Ex. Primùm hoc loco lex caſtitatis in renibus , quorum ſcrutator eſt Deus , affigitur . S.Paſchaſius l.1.c.22.

Sinè macula . ib. Sciendum : quia Agnus Dei ſinè macula, qui Virginis eſt filius , luxurioſi, & inceſti , ſumunt periculoſius . Quia , cùm in Sacramento uniri Chriſto debeamus , conformitate paſſionis , & munditiæ ; nihil ſic adverſatur Paſſioni Crucis , ut voluptas; nihil ſic munditiæ, ut fœditas ; nihil ſic ejus unioni , ut fornicariæ ſocietatis unitas . Algerius lib. 1. de Sacram. Altar. c.21. Non eſt aliud, quod tantam munditiam exigat . Abulenſis in c.26 Matth.q.32.

Offerentes coram Domino ignem alienum . Levit. 10.1. Cùm ad offerendum Deo terribilis Sacramenti libamen accedimus,cavendum valde eſt, nè alienum ignem, ideſt , libidinis flammam , vel cujuſvis vitii fomitem, inter ſalutares hoſtias deferamus . S. Petrus Dam. ep.66.

In ſanctuario comedes illud . Num.18.10. *Mares tantùm edent ex eo* . Jo.6. 10. *diſcubuerunt viri numero quaſi quinque millia* . Cur nulla mentio fœminarum ? S. Cyrillus Alex. lib.3. in Jo. de viris ſolis mentionem facit; œnigmaticè monens : omnibus, qui viriliter probitatem, ac fidem, amplectuntur ; non imbecillibus, ac mollibus, cibum cœleſtem à Salvatore præberi : nam qui muliebri animo ſunt, nihil magni cognoſcere poſſunt .

Fecit grande convivium . Eſth. 1.3. Aſſueri convivium ad litteram fuit vanum voluptatis , & gloriæ , aucupium ; ſed myſticè magnum S.Euchariſtiæ ſimulachrum . *Aſſuerus* Hebr. & Chald. idem eſt, quod *magnum caput* . Celebravit hoc convivium in regia ſua *Suſan* ; quæ vox Hebr. ſignificat *lilium*, puritatis , & virginitatis ſymbolum . Corn. hic .

Cùm juſſiſſet turbam diſcumbere ſuper fœnum . Matth.14.19.Opinor, quòd juſſerat turbas diſcumbere in fœno , propter id, quod dicitur in Iſaia : *omnis caro fœnum*, hoc eſt, ſubjicere carnem, ac ſubditum reddere carnis affectum : ut ſic aliquis poſſit eſſe particeps panum, quibus benedixit Jeſus.Origenes cap. 14. in Matth. Quicumque es,qui vis ſatiari de panibus Chriſti; diſcumbe priùs ſuper fœnum : imò priùs teipſum fœnum eſſe cognoſce . Non jam luxuriet in te viriditas carnis . Sanct.Euſebius Emiſſ.Dom.4. Quadr. Diſcumbat ſuper fœnum , florem fœni conterat ; ideſt, caſtiget corpus ſuum , & ſervituti ſubjiciat , voluptates carnis edomet ; quiſquis panis vivi cupit ſuavitate reſici . V.Beda in cap.6.Joan.

Inter Dominicæ menſæ convivas animalis homo non admittitur; quidquid caro, & ſanguinis dictat, ab hoc cœtu excluditur. S.Cyprian. de Cœna Dom.

Quicumque ad altare Domini accedit inquinatus luxuria, juxta filium Virginis idolum ponit Veneris . Et cùm in os immundum ſanctiſſimam carnem imponit , eam quaſi in lutum platearum projicit . Bleſenſis ſer. 38.

Accede Euchariſtiam cum renovatione tui .

Menſis Niſan , ideſt, Aprilis , eligitur ad eſum agni Paſchalis . Ex.12 2.3. Sed & ipſe menſis Niſan , ideſt , Aprilis , verna temperies: cùm tellus refloreſcit, totuſque poſt hyamem , quaſi poſt ſenium, juveneſcit orbis ; nonne ſenſatum hominem docet , quatenus renovatus Spiritu mentis ſuæ, fide viridis, ſpe lætus , & charitate floridus , Paſchalis agni epulis interſit ſpiritualibus . Rupert.l.2. in Ex.c.5.

Egrediatur populus, & colligat , quæ ſufficiunt per ſingulos dies . Ex. 16.4. Profecto & nobis ſpiritualiter egrediendum eſt , ut colligamus, quantum ſufficere poteſt . Unde egrediemur ? de priſtina converſatione, de vetuſtate vitæ . Nondum enim depoſito vetere homine,non eſt nobis hoc manna colligere; non eſt nobis hunc panem Dominicum manducare. Rupert.l.3.in Ex.c.11.

Non ſinè cauſa olim Deus jubebat Panes propoſitionis, qui divini hujus Sacramenti figura erant , *per ſingula Sabbatha* , ſive hebdo-

Digitized by Google

hebdomadas, mutari. Levit. 24. 8. Alioſque recentes, & calidos apponi: ad ſignificandum, quantopere Chriſtus D. noſter deſideret, ut ſingulis hebdomadis communionis fervores renoves &c. de Ponte tr. 4. de perfect. Chriſt. hom. c. 8.

Filii tui ſicut novella olivarum in circuitu menſa tua. Pſ. 127. 3. Seu ut habet Græcus: *ſicut novella planta olivarum*. Cur novellæ? oliva jam grandis eſt arbor; novella tenera. Tales adſint in menſa Domini. Sylv. in Matth. 26. c. 4. q. 9.

Quando ſederis cum principe, ſtatue cultrum in gutture tuo. Prov. 23. 1. Ut juguletur ſcilicet vetus homo in te; ac novus, hoc eſt, Chriſtus vivat. Hugo Carenſis hic.

Ubicumque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ. Matth. 24. 28. Bonæ aquilæ circa altare. Corpus Chriſti eſt in altari; aquilæ vos eſtis renovati ablutione delicti. S. Ambr. l. 4. de Sacr. Alt. c. 2.

Ad Euchariſtiam accede cum humilitate, reverentia & timore.

Maior pars venit Beniamin, ità ut quinque partibus excederet. Gen. 43. 34. Beniamin ſemper innocuus Joſepho conjunctior. Lyran. quantò humiliùs ſedebat, tantò ampliùs capiebat. Nazera in Appendic. de Euchariſt. Sacr. §. 10.

Ità ad Regem florum Jeſum Nazarenum ingredere, ſicut Eſther 15. 8. *roſeo colore vultum perfuſa*; verecunda cum modeſtia, & humilitate. Nadaſi Roſ. cœl. Roſa 10.

Forcipe tulerat. Iſ. 6. 6. prunam accenſam Seraphim de altari, non manibus. An timuit aduri? Significavit, quanta reverentia, & puritate, res altaris ſunt pertractandæ. Diez. Euchariſtia.

Terra motus factus eſt magnus. Matth. 28. 2. S. Chryſoſt. in Pſ. 21. ſepulchrum accepto corpore depoſito terretur, quòd Patris theſaurum accepiſſet, depoſitum cum tremore reddidit. Quàm juſtiùs nos tremere oportet, qui non ſemel eumdem theſaurum corde recipimus. B. Idam ingens terror corripiebat, quando contingebat eam Altare tranſire, in quo Euchariſtia aſſervabatur. Novarinus Ago. Euchar.

Zachæe feſtinans deſcende &c. Luc. 19. 5. Si deſcendis, ſi te demittis, ſatis eſt, hodie oportet in domo tua manere Chriſtum. Doultreman l. 1. c. 4. ſect. 2.

§. XX.

Euchariſtiam accede cum viva fide.

Ex Veteri, & Novo.

Edent carnes nocte illa aſſas igni. Ex. 12. 8. Nota, duo myſteria nocte patrata. Primum hic, quòd figura Euchariſtiæ, ut docent Ambroſius, Auguſtinus, Gregorius, Chryſoſtomus, &c. Secundum Sap. 18. 14. *cùm quietum ſilentium - & nox in ſuo curſu*. Utrumque in Euchariſtia; oculis tenebræ, vox ad auditum: *hoc eſt Corpus meum*. Arnoldus Carnot. tr. ult. de ſeptem verb. Dom. ideo nocte agnum mactare præcipitur, quia nondum ad liquidum elucet operis ratio, cujus fides miniſtra eſt. Sylveira in 6. Joan. q. 55. Euchariſtia nocte inſtituta à Domino: ut denotaret; quòd, quamvis ad omnia Sacramenta neceſſaria ſit fides, quæ per noctem obſcuram ſignificatur; peculiariter tamen ad hoc ſanctiſſimum Sacramentum requiritur; in quo majores difficultates, majoraque myſteria, clauduntur. Diez Conc. 4. feſto Corpor. Chr.

Tenentes baculos in manibus. Ex. 12. 11. Ad Chriſtum pertinet hoc, ut ſumentes Euchariſtiam teneamus baculos in manibus; ſcilicet vi fidei fundamentum teneamus: nam baculus fidem notat. In ſumptione autem Corporis Dominici nihil magis neceſſarium eſt, quam fides. Pſal. 22. 4. *virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt*. Novarinus Agn. Euchar. Avidiùs requiritur, quod latet; & pretioſiùs eſt, quod cum fide quæritur. Ideo quoque debuit ſic myſterium hoc temperari; ut & arcana ſecretorum celarentur infidis, & meritum creſceret de virtute fidei. S. Paſchaſius l. de Corp. & Sang. Dom. c. 13. *Sub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi.* Cant. 2. 3.

De Elia dicitur 3 Reg. 19 5. 6. *quòd ſub umbra iuniperi* obdormiſſet; ubi eum Angelus Domini pane confortavit. Sub umbra juniperi dormit, qui in fide Dominicæ Paſſionis requieſcit. Hic autem angelico patrocinio excitatus ad devotam ſuſceptionem hujus Sacramenti illud comedit &c. S. Bernardinus t. 2. ſ. 54.

Duabus velabant faciem eius. Iſ. 6 2. Hebr. *duabus velabat unuſquiſque faciem ſuam*. Cur facies ſuas velant? cùm potiùs debeant diſcooperire, ut vultum Dei cernant? Seraphim figura Fidelium, teſte Bonaventura in Eccleſ. conſid. 2. Fides facit animam Seraphicam. Ut anima Fidelis Deum in throno altaris valeat contemplari, debet faciem, oculos nempe naturales, velare; & extendere ſolùm alas fidei. Sylv. in Matth. 18. q. 14.

Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Iſrael. Matth. 8. 10. An non major fides Nathanaelis Jo. 1. 49. *tu es Filius Dei; tu es Rex Iſrael*. Vel Petri Matth. 16. 16. Fides ex objecto illuſtrior. Chryſologus ſerm. 102 ait, Centurionem ſuis verbis præfiguraſſe fidem Chriſtianorum communicantium: Fratres, hoc tectum Corpus eſt, quod tegit animam. Sub hoc ergo tecto Centurio dicit, indignum intrare Chriſtum, hoc eſt, in Corpus humanum divinam ſuccedere majeſtatem. Sylveira in Joan. 6. quæſt. 38.

Non inveni tantam fidem in Iſrael. Matth. 8. 10. Tetigit veſtimentum mulier, & curata eſt, & ab antiquo abſoluta eſt languore. Miſeri! qui quotidie Corpus Domini tractamus, & ſumimus; & à noſtris vulneribus non curamur. Non Chriſtus infirmantibus, ſed fides, deeſt. S. Chryſolog. ſerm. 33. Laudatur Chananæa fides, non latronis in cruce: quia hic poſtulabat regnare cum Chriſto, at illa petebat menſæ Sacramentalis micas, ut interpretatur S. Ambroſ. l. 8. 10 Luc. animoſior hujus, quam illius fides. Sylveira in Jo. 6. q. 38.

Vidi unum angelum ſtantem in ſole, & clamavit - venite - ad cœnam magnam Dei. Apoc. 19. 17. 18. Angelus ſub pedibus ſolem habens oſtendit, lumen rationis in conſideratione ſanctiſſimi myſterii ſub pedibus ponendum. Solus ad hoc fidei myſterium admittitur auditus. Iſ. 55. 2. *audite audientes me, & comedite bonum*. Incerto Authore.

Ex Patribus, & aliis.

Si cum fide acceſſerimus, proculdubio videbimus eum in præſepi jacentem: ſiquidem hæc menſa vicem explet præſepis. Sanct. Chryſoſt. orat. de B. Philogonio.

Summo cum metu, & pura conſcientia, fideque haudquaquam dubia, accedamus: ac profectò ſic nobis fiet, quemadmodum firmè, ac conſtanter, credimus. S. Joannes Damaſcen. lib. 4. cap. 14.

Potuiſſet planè mentis acies infidelitatis obtenebrari caligine, atque illuminatæ fidei reſilire ſplendore, ſi creaturarum quælibet tanti myſterii fieret inſtitutor. Abegit itaque omnem dubietatis opinionem, omniſque argumentum erroris; quando per ſeipſum id voluit conſummari. Nihil hoc Sacramento veriùs, nihil certiùs, credi poteſt, cujus inſtitutionis Deus author eſt. S. Laurentius Juſtin. de triumph. agone Chr. c. 4.

De fide interioris hominis procedit divini guſtus ſaporis. Fulbertus Carnot. Ep. de V. Sacr. ep. 1.

Mens deficit, quam non recepta Euchariſtia erigit, & accendit. S. Cyprian. ep. 54.

Oculus humanus vultu velato per tenuem velaminis rimulam ſolem intuens. Lem. *Hac tutò, tutuſque videtur. Apparet eis, qui fidem habent in illum.* Sap. 1. 2.

Videre quiſquis illud aureum ſidus,
Jubar illud orbis, Numen illud aſtrorum,
Mortalis optas: ora cautus obnube
Oculi fideli fac tegantur à velo
Pupilla fidum ſpectet in punctum:
Minimo videri ſummus ambit, & gaudet.
Ille Deus puncto totus mihi ſiſtitur uno:
Exiguo immenſus ſiſtitur orbiculo.

Guilielmus Heſius.

§. IX.

Euchariſtiam accede cum deſiderio, gaudio, ſinè nauſea.

Ex Veteri.

Ecce Filius tuus Joſeph venit ad te. Gen 48. 2. O quantum gaudium debet eſſe, cùm dicitur alicui: ecce filius tuus Joſeph venit, ad te illuminandum, & calefaciendum. Hugo Cardin. hic.

Comedetis feſtinanter. Ex. 12. 11. Quod autem dicit, cum feſtinatione illud manducandum, præcipit, ne lento corde, & ore languido, Sacramentum Dominici Corporis ſumamus; ſed cum omni aviditate animi, quaſi vere eſurientes, & ſitientes, juſtitiam. S. Gaudentius tr. 2. in Exod.

Tabernaculum ità facies: decem cortinas &c. Exod. 26. 1. Oleaſt. novit Dominus, quàm facile in contemptum veniant, quæ nobis ſunt familiaria: ideo, licet delicias duxerit eſſe cum filiis hominum, voluit tamen ab eis multis operculis occultari. Scilicet ut avidius quæratur. Didacus Niſſ. Dom. 4. Pent.

Anima noſtra iam nauſeat ſuper cibo iſto leviſſimo. Num. 21. 5. Apoſtolus cor meum animaverat, cùm iis impendere, judicium, dixit, qui ad Chriſti epulum polluti irrumperent. 1. Cor. 11. 29 *qui manducat, & bibit indignè &c.* Indignus cùm ſim, abſtinebo; & evado. At Moyſes cor meum exanimat; dum non profanatores, ſed nauſeantes exterminatos refert. Non proculcatio, ſed nauſea, ſerpentes evocavit infaſtidioſos. Toties peccarat populus in Deum diffidentia, concupiſcentia, libidine, timore, tædio, murmure, idololatria; nec omnino periit. Ubi autem nauſeare cœpit manna, ea immiſſa plaga eſt, quam non Aaron thure, non Phinees gladio, non oratione Moyſes, non lacrymis populus, ſed morituri in ligno Domini ſedaret laniena. Oliva lib. 4. Strom.

O ſi quis mihi daret potum aquæ &c. 2. Reg. 23. 15. Sitiebat David non aquam de lacu, qui eſt in Bethlehem: ſed oriundum ex Virgine Chriſtum in ſpiritu prævidebat. Volebat ergo bibere non aquam fluminis, ſed potum gratiæ ſpiritualis: hoc eſt, non aquarum ſitiebat elementum, ſed ſanguinem Chriſti. S. Ambroſ. lib de Apolog. David c. 2.

Quemadmodum deſiderat cervus. Pſ. 41. 2. Quid eſt ut cervus? non ſit tarditas in currendo; impigrè curre, impigrè deſidera fontem. S. Auguſt. hic.

Quando venies ad me? Pſ. 100. 2. Talem hic admirabilis vir puritatem habuit, ut cum fiducia ad Deum clamaret, *quando venies ad me?* Videlicet regales aulas inſtructas tibi præparavi; tuum adventum Domine exopto, tuamque præſentiam deſidero. B. Theodoretus hic.

Comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum. Ecclæ. 9. 7. ideſt, ſume Euchariſtiam cum gaudio; quod ex munda conſcientia profluit. de Ponte in Cant. 1. Exh. 15 § 6.

Ex Novo.

Panem noſtrum ſuperſubſtantialem &c. Matth. 6. 11. Hanc petitionem de Euchariſtia intelligunt Tertull. Baſilius, Auguſt. Ambroſ. Cyprian. Chryſoſtom. Teſte S. Hieronymo in ep. ad Tit. 2. à multis in Græco legitur: *panem præcipuum, eximium, electum.*

Cùm turba irruerent in eum. Luc. 5. 1. Quod rarum, charum. Cur Chriſtus in V. Sacramento ſe nobis tam involutum, & tectum, ſub ſpeciebus panis, & vini, exhibet? Algerus l. 2. de Sacr. c. 5. ideo Chriſtus noluit apparere, ut ſit deſiderabilior. S. Paſchaſius c. 12. de Sacramentis: avidiùs requiritur, quod latet; & pretioſius eſt, quod cum fide quæritur. S. Baſilius: roſarum amatoribus natura minutas illas ſpinas, quaſi quædam amatoria illectamenta, illi flori adfixit; ut ſtimulis illis ægrè contactum admittentibus ad majus deſiderium colligentes provocet. Didacus Niſſ. D. 4. Pent.

Seceſſit ſeorſum in locum deſertum. Luc. 9. 10. 11. *quod cùm cognoviſſent turbæ, ſecutæ ſunt illum.* Cur non potiùs in urbe commorantibus illud convivium fecit? S. Ambroſ. in Apolog David c. 7. gratiæ cœleſtis impartitur alimentum non otioſis; non in civitate, quaſi in Synagoga, vel ſæculari dignitate, reſidentibus; ſed inter deſerta quærentibus Chriſtum: qui enim non faſtidiunt, ipſi excipiuntur à Chriſto. Mendoza in 1. Reg. 3.

Ego ſum panis vitæ. Jo. 6. 48. Decies vitam vocat Euchariſtiam, ut gratus de ſacra cœna ſermo fluat. S Chryſoſt. hom. 46. in Jo. vitæ ubique meminit; nam ejus trahimur cupiditate. Velloſo in Judith. 2. v. 2.

Lac concupiſcite. 1. Petri 2. 2. Quodnam lac? (*Per lac verbale*) ſic enim vertit Clemens Alex. 1. pædag. c. 6 (accipit Verbum incarnatum.) Per hoc lac aliqui accipiunt Euchariſtiam. Cornelius hic.

Ex Patribus.

Non videtis, quanta infantes animi alacritate mamillas arripiunt? qua preſſione papillis infigunt labia? non minore cupiditate nos quoque ad hanc menſam, & ad hujus calicis ſpiritualem accedamus papillam: imò verò majori deſiderio, quaſi lactentes pueri, gratiam ſpiritus ſugamus. Unus ſit nobis dolor, una mœſtitia, ſi hoc alimento ſpirituali privamur. S. Chryſoſt. hom. 83. in Matth. 26.

Ardenti cupiditate ad eum accedamus; manibuſque in Crucis formam compoſitis Crucifixi Corpus ſuſcipiamus; atque & oculis, & labiis, & frontibus impoſitis, divini carbonis participes efficiamur: ut ignis deſiderii in nobis inſiti, aſſumpta ea, quæ ex carbone oritur, inflammatione, peccata noſtra exurat, ac pectora noſtra colluſtret; demuſque operam, ut per divini ignis perceptionem inardeſcamus, Diique efficiamur. S. Joannes Damaſc. lib. 4. c. 14.

An non horam illam beatam dixerim, in qua divina Majeſtas inclinatur ad hominem; ſe illi communicat, ipſum paſcit, & potat, non alio cibo, quàm Corporis ſui; neque potu alio, quàm proprii ſacrati cruoris. S. Laurentius Juſt. ſerm. in feſto Corp. Chr.

Cùm accedit ad calicem communionis ſanguinis Chriſti; ità affectus ſis, quaſi ex ipſo latere bibas. Theophylactus in cap. 19. Joan.

Exempla.

S. Ida ex ardore divini amoris, & deſiderio ſumendæ Euchariſtiæ, ſæpius tempore Miſſæ copioſum ſanguinem ex ore, & naribus, effudit. Communicatura cum aliis Religioſis dicebat ad unum ex illis: eamus, & devoremus DEUM; neſciens, quomodo deſiderium ſuum erga Euchariſtiam explicaret. Bollandus 13. Aprilis.

S. Lidvvinæ præ deſiderio Euchariſtiæ, dies unus, quo carere cogebatur, ſæpe unus annus videbatur. Bolland. 14. April.

S. Catharinæ Scoenſi erat tantum deſiderium frequentius communicandi; ut niſi adimpleretur, durè pateretur corpus, & quaſi deficeret. Bolland. 30. April. Quando cupiebat communicare, dicebat Confeſſario ſuo Raimundo: Pater; ego eſurio; propter Deum detis cibum animæ meæ. Ib.

§. XXII.

Euchariſtiam accede ſinè rancore, pacificus &c.

Motiva

Ex Veteri

MElchiſedech, qui panem, & vinum, obtulit. Gen. 14. 18. *Rex Salem*, ideſt, *pacis* interpretatur. Hinc tunc occurrit Abrahamo, quando ex fraterno amore Lothum ab hoſtibus defenderat. v. 15. non verò, quando rixa inter eos erat. Novarinus Agn. Euch.

Quid veniſtis ad me hominem, quem odiſtis, & expuliſtis à vobis? Gen. 26. 27. Dicebat Iſaac ad injuriantes ſibi. Fecit eis ergo convivium, & poſt cibum, & potum, ſurgentes manè juraverunt ſibi mutuò. Applica Chriſto Euchariſtico. Eſcob. t. 3. Colloq. Chr. 16. Obſ. 1.

Pater Iſaac filio Jacob non iraſcitur ob præreptam benedictionem; quia frumento, & vino, ſtabilivit eum. Gen. 27. v. 37. Erat hæc figura Euchariſtiæ, teſte Paſchaſio l. de Corp. & Sanguin. D. c. 12. In hac mera ſe prodit Chriſti pietas. Sylveira in Joan. 6. quæſt. 20.

Immolatiſque victimis in monte, vocavit fratres, ut ederent panem. Gen. 31. 54. Quia ſciebat, ſacrificium conjunctum cum reconciliatione maximè Deo placere, aliàs diſplicere. Paoletti D. 5. Pent.

Ponite panes. Gen. 43. 31. Ubique gratioſus Joſeph, ſed in convivio magis, multoque amplius jucundus. In convivio Joſeph etiam venditoribus ſuis non negat negatam ſibi germanitatem; in convivio non retinet injurias; extendit munificentiam, cibat inimicum, extinguit invidiam, ſanat malevolentiam. Petrus Celleni. l. de panib. c. 1.

Aſſumet vicinum ſuum. Ex. 12. 4. Legalem agnum, Euchariſtiæ figuram, manducaturi Hebræi, jubebantur vicinos advocare; nè ſcilicet aliquid ex eo remaneret; utque fraternus amor ità foveretur. Theodoretus q. 24. in Ex. Præcepit numero ſufficientes ad eſum agni ſimul immolare Paſcha; docens eos fraternam charitatem. Novarinus Agn. Euch.

Nec manna inter arma cecidit, inter tumultus, ſed *per circuitum caſtrorum.* Ex. 16. 13.

Paraſti in conſpectu meo menſam. Pſ. 22. 5. Euthymius addit, altaris: menſam præmiſerat tamquam ovis eſſet. Novarinus Agn. Euch.

Filii tui, ſicut novellæ olivarum, in circuitu menſæ. Pſ. 127. 3. Cur non ſicut alterius arboris novellæ? quia oliva pacis, & concordiæ, Symbolum. Illi ergo ritè ſacræ menſæ ſolemnia celebrant, quos pax, & concordia adornat. Naxera in Joſ. 18. § 10.

Qui poſuit fines tuos pacem, & adipe frumenti ſatiat te. Pſ. 147. 14. Ante Euchariſtiam para pacem. Novarinus cit.

Introduxit me in cellam vinariam ordinavit in me charitatem: Cant. 2. 4. Per cellam vinariam intelligunt Gregorius Nyſſ. Paſchaſius, & alii, Euchariſtiam. Novarinus cit.

Ex Novo.

Si offers munus tuum ad altare. Matth. 5. 23. Cur non priùs acceptet Dominus oblationem factam, & poſtea remittat ad recon-

reconciliandum cum fratre? nam ſacrificium imperfectum relinquere apud omnes nationes grave piaculum eſt. Quia in hoc negotio DEUS nullam dilationem patitur. S. Chryſoſt. hom. 16. O admirabilem benignitatem, atque ineffabilem erga homines amorem DEI! honorem ſuum deſpicit, dum in proximo charitatem requirit. Quid his verbis mitius eſſe poſſit? interrumpatur, inquit, cultus meus, ut tua charitas integretur. Sylveira hìc qu. 12.

Domine non ſum dignus. Matth. 8. 8. Obſervat Origenes, quòd, cùm plerique Chriſtum domi ſuæ habere expetierint, ut Regulus Jo. 4. 49. Simon Phariſæus Luc. 7. 36. ad Zachæum Luc. 19. 5. ſeipſum invitaverit; & Matthæus convivium illi domi ſuæ inſtruxit. Luc. 5. 29. Solus ſe excuſarit Centurio. Cur hoc? reſpondet Origenes: miles ſum gladio accinctus, ſanguinem fundens, ad prœlium exiens; & ob hoc non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum. Didacus Niſſ. ſer. 6. poſt Cineres §. 4.

Cùm facis convivium &c. Luc. 14. 13. Moraliter: cùm facimus prandium, id eſt, cùm ad orationes, aut celebrationes, accedimus, ut ſpiritualiter reficiamur, & de menſa Domini communicemus; non ſolùm oremus pro amicis, parentibus, cognatis; & pro divitibus, id eſt, juſtis, qui in chariſmatibus Spiritus S. abundant; ſed etiam pro inimicis, & peccatoribus; qui verè, & infeliciter, pauperes ſunt. Dionyſius Carthuſ. hìc.

Quis major eſt? qui recumbit, an qui miniſtrat? Luc. 22. 27. Videtur mihi, non obiter hujus recubitus, & miniſterii meminiſſe; ſed reducere eis in memoriam: quia de uno pane comediſtis, & de uno calice bibiſtis; amicos, & unanimes una menſa fecerit. Quare ergo lapitis, quæ tales non decent? Et neque ego uni quidem ſervivi, alteri autem non ſervivi; ſed omnibus vobis. Omnes ergo unum, & idem ſentiatis. Theophylactus hìc.

Litigabant Judæi ad invicem. Jo. 6. 53 *Litigabant* itaque: quoniam panem concordię non intelligebant, nec ſumere volebant: nam qui manducant talem panem, non litigant ad invicem. V. Beda hìc.

Salutate invicem in oſculo ſancto. 2. Cor. 13. 12. Solemne fuit primis Chriſtianis, ut tum aliàs, tum præſertim in ſacris conventibus ante S. Synaxim ſeſe oſculo, ſeu amico complexu, ſalutarent, dicentes: *pax tecum*. Erat hoc communicaturis reconciliationis, ac injuriæ omnis remiſſæ, puræque charitatis, ſymbolum; ut docet S. Cyrillus Catech. 5.

Suſcipite inſitum verbum. Jacobi 1. 21. *Germen Domini in magnificentia & gloria*. Iſ. 4. 2. Plinius l. 17. c. 14. de arborum inſitione: facillimè coaleſcunt, quibus eadem corticis natura. Violenta enim res eſt, quoties humidis repugnant ſicca, mollibus corticum duri. Sic Chriſtus per Sacramentalem inſitionem facilè coaleſcit, ſi in homine eſt manſuetudinis mollitudo. Incerto Auth.

Ex Patribus, & aliis.

Communio, & Synaxis, id eſt, collectio nominata. S. Dionyſius Areop. lib. de Eccl. hierarch. 3. c.

Sanctiſſima unius, ejuſdemque panis, & calicis communis, pacis, ac tranquillitatis, plena communio &c. Divinum Synaxeos Sacramentum in unum redigit eos, qui ad ſe ſanctè ducuntur. Id. ib. c. 3. parte 3.

Eucharistia vocatur ab Auguſtino tr. 16. in Jo. panis concordiæ; quem ſi ſumunt, non litigant. Legitur in Annalibus Servorum B. Mariæ Cent. 2. l. 4. c. 13. B. Biuda vidua unicum filium, ab hoſtibus familiæ interemptum, ferebat impatientiſſimè. Eorumdem porrò ſicariorum truculentia effectum eſt, ut mater in convivio, fraudis ignara, appoſitum ei filii cor comederit. Mirum dictu! cibata filii corde mater cor illico immutavit; & reſtincta ira, poſitiſque odiis, non modò orbitatem ſuam patienter tulit; ſed etiam non multò pòſt Sæculo renuntians, & adſcripta ordini ſervorum, inſigni ſanctimoniæ laude exornatam vitam concluſit. Accipimus in Euchariſtia cum reliquo corpore Cor ejuſdem. Numquid eo cibato manſueſiemus, & omnem iram, odium, & ſimultatem, ponemus? Doultreman l. 1. c. 4. ſect. 11.

O Sacramentum pietatis; ò ſignum unitatis! ò vinculum charitatis! Nam qui manducant talem panem, non litigant ad invicem, *quoniam unus panis, unum corpus, multi ſumus*. 1. Cor. 10. 17. D. N. Jeſus Chriſtus corpus, & ſanguinem ſuum nobis in eis reis commendavit, quæ ad unum aliquid rediguntur ex multis. Namque aliud in unum ex multis granis ſconficitur & conſtat, aliud in unum ex multis acinis confluit. S. Auguſtinus tr. 26. in Jo.

Deinde clamat Diaconus: complectimini, & oſculamini vos invicem; atque tunc mutuo nos oſculo ſalutamus. Non hoc ità accipias, quaſi oſculum illud ſit ejuſmodi, quale in foro inter communes amicos eſſe conſuevit: neque enim tale eſt. Hoc igitur oſculum animas mutuò conciliat, & omnium malorum oblivionem illis ſpondet. Signum eſt hoc oſculum reconciliationis animorum, univerſæque injuriarum memoriæ deletæ. S. Cyrillus Jeroſol. Catech. 5. myſtag.

Nullus leo, nulla ſic vipera, viſcera queunt humana laniare, hominis iracundia ferreis quibuſdam unguibus univerſa confodiens. Quonam igitur modo ab hac tam noxia peſte ſugiemus? ſi illam utique potionem bibamus, quæ intrà nos vermes, ſerpenteſque, mortificet. Et quodnam, inquies, iſtud eſt poculum? Pretioſus ſcilicet Chriſti ſanguis; ſi eum fiducia ſumatur: omnis enim hoc remedio morbus extinguitur. S. Chryſoſt. hom. 4. in Matth. 1.

Pacis Sacramentum eſt hoc Sacramentum. Id. hom. 51. in Matth. 14.

Ad hodiernum convivium qui ſolemni frequentia conveniſtis, & cum Chriſti Diſcipulis in immolatione agni Paſcha facere feſtinaſtis; ſincera, quæſo, & plena charitate pectora divinis exhibete myſteriis. Nulla ſit in mente duplicitas, nec livoris libidine interior homo fuſcetur. Agnum comeſturus Agni innocentiam proferat; nec immaculatæ ovis membra lupina malignitate transfundat in viſcera. Habebit debitam eum proditore pœnam, qui ad bonum malam attulit conſcientiam. Denique Judas non ſincerus, ſed ſimulator accubuit; &, poſt buccellam Chriſti, in eum diabolus introivit. Id. ſ. 1. de proditore &c.

Ad ſanctum, ac terribile Sacrificium properas. Erubeſce oblationis arcana; occiſus propoſitus Chriſtus eſt. Et cur occiſus eſt, videamus: ut cœleſtia pacificet, ut in terra reconciliet univerſa, ut amicum te conſtituat Angelorum ut te ſociet habenti omnium poteſtatem. Animam ſuam pro te Dominus dedit; & tu inimicus conſervo perduras? & cur hoc animo ad menſam pacis accedis? Id. ſerm. de prodit. Jud.

Hoc myſterium non à rapina tantùm; verùm & ab omni, vel tenui, inimicitia purum jubet eſſe penitus: eſt enim pacis myſterium. Id. hom. 60. ad pop. Antioch.

Tantæ menſæ particeps fuiſti; & cùm omnium manſuetiſſimus eſſe, & Angelis par, deberes; omnium crudeliſſimus factus es. Sanguinem guſtaſti Dominicum; neque ſic fratrem tuum agnoſcis. Et quanam dignus es venia? Id. in ep. 1. Corinth. cap. 10. hom. 27.

Prædones ſalem eumdem comedentes, prædones eſſe deſinunt adversùs eos, quorum convictu uſi fuerunt; menſa illorum mores immutante: ut, qui feris immaniores eſſent, eos ovibus manſuetiores reddat. Ipſi autem ejuſmodi menſæ, ac cibi, participes, adverſum nos motuò armamur. Id. hom. 8. in ep. ad Rom.

Si munera noſtra abſque pace offerre non poſſumus; quantò magis & Chriſti corpus accipere. S. Hieronimus ep. 62. ad Theophilum.

Sicut Baptiſmus dicitur Sacramentum Fidei, quæ eſt Fundamentum ſpiritualis vitæ; ità Euchariſtia dicitur Sacramentum Charitatis, quæ eſt vinculum perfectionis. S. Thomas 3. p. qu. 73 ar. 1. ad 3.

Inter mulierem divitem, & pauperem, diuturna erat diſcordia. Pauper pacem petebat. Die Paſchæ Sacerdos divitem publicè à Communione repulit, quia inimicitia erat publica. Confeſſione coacta fictam fecit pacem. Poſt miſſam pauper gratias agit de pace; cui illa ſuperbè reſpondit: credis me reconciliatam? mallem potiùs pendere. Quæ ſtatim nigerrima mortua concidit, & hoſtia gutture fracto exivit; tamque diu manſit in aere, donec patena à Sacerdote recepta. Miſera in foveam, ut canis, projecta. Summa Prædic. Euchariſtia.

§. XXIII.

Imitare, quod ſumis.

Ex Veteri.

DEcorticatas virgas ideò Jacob ovibus bibentibus objecit, ut natæ ſimilem in ſe varietatem effigiarent. Gen. 30. 37. Eodem aſtu divinus Paſtor ſub Crucis, mortiſque ſuæ memoria porrigit nobis potum vivifici calicis; ut ſimilem in membris noſtris mortificationem, Mundo, & vitiis exhibeamus. Baeza l. 3. c. 8. §. 26.

Caput cum pedibus ejus vorabitis. Ex. 12. 9. Pedes Agni vorare, eſt veſtigia Humanitatis ejus amando, & imitando, perquirere. S. Gregorius hom. 22. in Evang.

Sanguis animalium vetitus. Levit. 7. 26. nè beſtiarum mores cum ſanguine attraherent. At modò jubet Sanguinem ſuum bibi Chriſtus, ut vitam cœleſtem ſuæ ſimilem vivamus. Diez Conc. 3. in feſto Corp. Chr.

En colligo duo ligna, ut ingrediar, & faciam illum mihi, & filio meo: ut comedamus, & moriamur. 3. Reg. 17. 12. O ſanctitatis plena illatio! farina accepta duo ligna colligo, *ut comedamus, & moriamur*. An farinam duobus lignis præparatam ſequitur mors neceſſariò? Theophanes apud Greiſerum de Cruce tr. 2. orat. de Cruce. Cęterum farina, carnis Dominicæ, qua nutrimur, typum geſſit. Duo ligna indicant illa duo ligna, ex quibus Crux. Cùm ergo farinulam hanc Carnis Dominicæ, ſub Crucis myſterio

Digitized by Google

ſterio paratam, mandimus, nihil aliud nobis reſtat accommodatiùs, quam, manducemus, & moriamur. Hanc à nobis mortem mors ipſa perit Salvatoris Euchariſtico epulo repræſentata. Baeza l.3. c 8.§.16.

Quando ſederis, ut comedas cum principe. Prov. 23. 1. Septuag. addunt. *ſciens, quoniam talia oportet te præparare*. q.d. in Euchariſtia non tantùm manducas Chriſtum, ſed & tu manducaris à Chriſto, ait S. Thomas. Non enim mutabis me in te; ſed tu mutaberis in me, ait Chriſtus D. per os S. Auguſtini. Fac ergo, ut teipſum iis dotibus, & moribus, condias; ut ſapidum de te epulum Chriſto exhibeas. Porrò Chriſtus in hoc convivio decem miracula nobis exhibet. Similia nos illi per gratiam ejus præparare oporter. I. Eſt tranſubſtantiatio panis, & vini: ſic peccator pœnitens in hoc convivio ſe quaſi tranſubſtantiet; ut, qui antè fuit carnalis, fiat ſpiritualis &c. Ut dicat: *vivo ego, iam non ego; vivit verò in me Chriſtus*. Gal. 2. 20. II. Quod cum Corpore, & Sanguine Chriſti per concomitantiam ponatur ſimul ejus anima cum tota ſua ſanctitate: cum viſione & amore beatifico. Rurſum quòd ponatur unio hypoſtatica, ipſaque hypoſtaſis verbi cum tota ſua Deitate, & omnibus perfectionibus ſuis divinis. Sic & nos corpus, & animam, ejuſque potentias, ſenſus interiores, & exteriores, cogitationes, operationes, intentiones, Chriſto offeramus, & conſecremus; ut tota ferantur, & dirigantur in Chriſtum, ejuſque amorem, honorem, & laudem. III. Quòd Chriſtus hic ſe ſummè humilies: cùm enim ſit immenſus, totum ſe concludit in parvula hoſtia, imò in quolibet hoſtiæ puncto. Diſce conviva Chriſti ab ipſo humiliari; ſoli Deo cupi patere virtutes tuas, & placere. Inſuper Chriſtus in multis Eccleſiis, præſertim in pagis, & locis deſertis, latet abſconditus, deſertus, & incognitus: ità ut multis diebus, & fortè menſibus, lateat ſolus, nec ab ullo viſitetur: quin & aeris corruptioni, muco, & ſordibus, exponatur; præſertim ubi negligentes, & irreligioſi ſunt ſacerdotes. Ità & tu diſce latere, & tolerare; ſi cum S. Alexio negligaris, vilipendaris, & in angulum Domus retrudaris. IV. Chriſtus in Euchariſtia eſt totus in tota hoſtia, & totus in quavis hoſtiæ parte: ità & tu totum te tra de Chriſto in tota vita, & totum in qualibet vitæ parte, hora, & actione; totus in actione, & totus in contemplatione. V. Eſt in Euchariſtia impaſſibilis: eſtò enim ſpecies panis gladio transfigatur, lædatur, comburatur; Chriſti tamen Corpus ſub iis latens transfigi, lædi, comburi, imò tangi, nequit. S. Thomas in opuſculo de impaſſibilitate. Tu, cùm non poſſis eſſe impaſſibilis, eſto tamen cum quadam impaſſibilitate patiens: id eſt, ſic fortiter patere, ut videaris eſſe impaſſibilis. VI. Eſt Chriſtus in Euchariſtia inſenſibilis, tum paſſive (nullo enim ſenſu percipi poteſt) tum activè: quia, ut docet S. Thomas, & ex eo Suarez, 3. par q.76. diſp.52. ſect.3. Chriſtus in Euchariſtia, eò quòd loco non coextendatur, ſed quaſi in punctum loci ſit contractus; naturaliter non poteſt ſentire, audire, videre, aſtantes; imò nec ſeipſum: quia ſpecies viſivæ, cœteræque ſenſibiles, requirunt extenſionem ad locum. Diſce à Chriſto tuos ſenſus mortificare, fierique inſenſibilis: ut non niſi ſecundùm mentem, & ſpiritum, vivas inſtar Chriſti, Dei, & Angelorum. Senſus enim trahunt ad concupiſcentias; ſpiritus verò ad cœleſtia, & divina: ſenſus ad vitia, ſpiritus ad virtutes; ſenſus ad Infernum, ſpiritus ad paradiſum. VII. Chriſtus reliquas dotes glorioſi corporis tibi propinat; putà claritatem, ſubtilitatem: ità & tu præbe illi corpus, mentemque tuam puram, per caſtitatem; claram, per ſplendorem boni exempli; agilem, per favorem; ſubtilem, per contemplationem. VIII. Chriſtus poteſtatem conſecrandi non uni, non decem, ſed pluribus hominum millibus, adeoque omnibus Sacerdotibus, etiam impuris, &c. conceſſit; voluitque hanc indignitatem pati ad noſtrum commodum; ut nobis ubique, & ſemper, hoc divinum ſacrificium, etiam per indignos Sacerdotes, copioſè ſuppeteret; nec ob eorum malitiam nos tanto bono fruſtraremur. Exhibe ergo tu viciſſim Chriſto cor amplum, & amore latum; ut etiam inimicos tuos ames, iiſque beneficia pro maleſactis rependas. Eſtò enim ii hunc amorem non mereantur, eum tamen meretur Chriſtus. IX. Corpus Chriſti in Euchariſtia ſinè partium, membrorumque, commixtione, aut confuſione: licet enim omnes ſimul in eodem puncto ſint, nec loco, aereve ambiente, coextendantur; quælibet tamen retinet ſuum temperamentum, ſuam unionem, ordinem. Similiter & tu; licèt in humili, parvoque, verſeris officio, aut gradu; tamen in omnibus ſerva ordinem, & decorum: ut diſcretè, decorè, & prudenter, ſingula facias: Eccli.33.22. *in omnibus operibus tuis præcellens eſto*. X. Chriſtus in Euchariſtia omnes totius orbis Chriſtiani Fideles paſcit, ſibi unit, & incorporat, eiſque ſuum divinitatis ſpiritum impertit; ut jam non tam homines, quàm dii quidam humani, ac homines divini, eſſe videantur. Imitare hanc immenſam Chriſti charitatem, ut omnes, tam exteros, quàm domeſticos, Europæos, & Indos; pauperes, ac divites; omnes in Chriſto unire, imo ipſi Chriſto, ſatagas. Ob hoc enim Euchariſtiam inſtituit, ut ſibi quaſi Capiti omnes Fideles, totamque Eccleſiam, velut corpus, & membra, realiter, & ſubſtantialiter uniret, & incorporaret ut omnia in omnibus ſit, vivat, & agat Chriſtus. Cornelius hic.

Panem otioſa non comedit. Prov.31.27. Cùm ſacrificium Dominici Corporis percipiens ſtudet imitari actu, quod in miniſterio celebrat; multùm ſollicita, nè indignè panem Domini comedendo, & calicem bibendo, judicium ſibi manducet, & bibat. V. Beda hìc.

Surrexi, ut aperirem Dilecto meo: manus meæ diſtillaverunt myrrham. Cant.5.5. S. Ambroſ.l.de Iſaac c.6. Surrexi, inquit, aperire. Et opera ejus, & facta, mortificata ſunt Mundo. Talis enim debet eſſe anima, quæ Verbum eſt receptura; ut moriatur Mundo, & conſepeliatur Chriſto. Sic enim Chriſtus invenitur; & tale quærit hoſpitium. Baeza l.5.c.4. §.2.

Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum. Cant. 8, 6. & ſtatim infert: *fortis ut mors dilectio*. Guilielmus Abb. hic: imprime te mihi, quaſi ſignaculo, per amorem fortiter inhærendo; ut à me, quaſi ſignaculo, formam accipias, & mea ſubtili expreſſione ſimilitudinem trahas. Quanta fuerit impreſſio amoris, tanta erit expreſſio ſimilitudinis.

Ex Novo.

Poteſtis bibere calicem &c. Matth. 20. 22. Bibetis calicem, non quidem ex vobis, qui facilè reſpueretis; ſed dono gratiæ meæ ſuo tempore. Unde in Cœna dedit omnibus Apoſtolis de calice bibere; in ſignum, quòd omnes pro eo pati debebunt. Et nos, dum ſumimus Cœnam Dominicam, intelligamus, nos tanto Sacramento ad exponendam vitam pro Chriſti gratia admoneri. Salmeron t.4. p.3. tr.27.

Qui manducat me, ipſe vivet propter me. Job 6. 58. Periculosè non oſtendis in vita, quas ſuſceperis epulas: nam hoc tibi dat Chriſtus D. ſignum Euchariſtiæ dignè ſuſceptæ: *qui manducat me &c.* Iſta Deo conformis teſtatur, qualem cibum ſuſceperis, & qualem te in ſuſceptione præbueris. Si nihil de Chriſto in te habitante oſtendis in verbis, operibus, vita, moribus, cave, nè tantus cibus tibi in perditionem cedat. Job 20. 21. *Non remanſit de cibo eius, & propterea nihil permanebit de bonis eius*. Guarricus l.2. de Reſurrect. nihil prorſus ex illis retinens, non ſaporem in ſermonibus, tamquam guſtum in faucibus; non virtutem in moribus, tamquam ſuccum in viſceribus: ſed dum ſtatim totum per inania, vel ſcurrilia revomit, gratiam ſibi in iram convertit. Hebr.6.7.8. *terra ſæpe ſuper ſe venientem bibens imbrem, & generans herbam opportunam illis, à quibus colitur; accipit benedictionem à Deo. Proferens autem ſpinas &c.* Et qualis tu terra es? quoties bibis cœleſtem rorem ſanguinis divini? ſi nihilominus ſterilis maneas, ſpinas proferas, maledicto proximus es. S. Macarius homil.12. Moyſes Ex. 24.18. cum *quadraginta diebus* jejunaſſet, fortior omnibus deſcendit: ſiquidem alebatur à Deo; & Corpus ejus alio cibo cœleſti regebatur; & gloria Dei lucebat in facie. Baeza t.3. l.14. c.10. §.34.

Ex Patribus.

Ut in nobis Sacramentum Dominicæ Paſſionis non ſit otioſum, debemus imitari, quod ſumimus; & prædicare cæteris, quod veneramur. S Gregor.moral.lib. 13.c.8.

Libamenta Corporis, & ſanguinis ſui prior in hac menſa ponit; ac deinde imitationem ſuæ Paſſionis pro compenſatione multùm dignanter reſumit. Petrus Cellenſ. lib. de panibus cap. 9.

In Sacramento Chriſti ei uniri debemus conformitate Paſſionis. Nihil ſic adverſatur Paſſioni Chriſti, ut voluptas; & nihil ſic ejus unioni, ut fornicariæ ſocietatis unitas. Algerus lib.1. de Euchar. c.21.

§. XXIV.

Euchariſtiam ſume cum memoria Paſſionis.

R*Equieſcite ſub arbore, ponamque buccellam panis &c.* Gen. 18.4. 5. Sub arbore Crucis requieſce Euchariſtiæ panem comeſturus. *Sub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi; & fructus eius dulcis gutturi meo*. Cant.2.3. Novarinus Agn.Euchar.

Cum lactucis agreſtibus. Ex.12.8. Quis eſt, qui agnum aſſum cum lactucis manducat? qui Chriſtum in cruce paſſum dolenter cogitat, & innocenter vivendo ſe caſtigat. Thomas Kemp. conc.32.

Tenentes baculos in manibus. ib.v.11. Tertium eſt memoria Dominicæ crucis. Et hoc eſt, tenere baculos in manibus. Guilielmus Pepinus in cap. 12. Ex. Nos de Cruce Domini paſcimur, quia Corpus ipſius manducamus. Sanct. Auguſtin. in Pſalm.100.

Intim-

Digitized by Google

Intinge buccellam tuam in aceto. Ruth.2.14. id eſt, in commemoratione Paſſionis Chriſti. Hugo Carenſ. hic.

Cumque veniſſet, & ſediſſet ſubter unam juniperum &c. 3.Reg.19.5. *Surgite, poſtquam ſederitis, qui manducatis panem doloris,* ait David Pſ.126.3. Euchariſtia panis doloris eſt, tum noſtri, tum ſui. Nam, *in qua nocte tradebatur Dominus.* 1.Cor.11.23. Fermentatus eſt panis iſte, quem Elias manducare non potuit, niſi ſubter unam juniperum ſpinis horreſcentem. Cant.2.2. *ſicut lilium inter ſpinas.* Noctu decidebat panis Angelorum; inter ærumnarum tenebras coaleſcit panis doloris; manna in arenti eremo cecidit. Corpus ſuum Dominus ex frumento conficere voluit, quod ariſtarum aſperitate vallatur; & excuti ſtipulis nequit, quin ſæviſſime proteratur. Ita quoque vinum elegit ad ſanguinis inaugurationem; quod, niſi calcetur, & comprimatur; non manat. Oliva l.3. Strom.9. ſurgite poſtquam ſederitis.

Virga tua, & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt. Pſ.22.4. Per baculum Crucem intelligit Hugo Carenſis hic. Quid ſequitur? *paraſti in conſpectu meo menſam &c.* Crucem meditare ad menſam Euchariſticam acceſſura. Novarinus Agn. Euch. S. Baſilius hic: haud procul à ſcopo aberrarit quis, ſi ſalutiferam Crucem his nominibus inſigniverit.

Faſciculus myrrha. Cant.1.12. primò Dilectus dicitur; deinde *botrus Cypri.* v.13. quia meditatio Paſſionis, & amaritudinum Chriſti, præparatio eſt ad dignè recipiendum ſanctiſſimum Sacramentum. de Ponte hic.

Sub umbra illius &c. Cant.2.3. habes in his verbis *deſideraveram, ſedi,* fructuoſum modum communicandi; ut cum fame, & ſiti accedas. *Sub umbra ſedi;* docet quietam contemplationem Crucifixi. Præ omnibus autem penſanda immenſa Chriſti charitas; qui arbor mali pro nobis fieri voluit, ut noſter eſſet cibus, & potus. Nam cùm malus, & poma, ſymbolum ſunt ejus amoris; nullibi Chriſtus magis gerit munus mali, quàm in hoc Sacramento. de Ponte hic.

Qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti. & nihil patiebantur ſuper contritione Joſeph. Amos 6.4.5.6. Tota beatitudo veſtra eſt, ingredi pompaticè domum Domini; comedere agnum, & nihil patimini ſuper contritionem Joſeph. Verè enim non compatimini, neque compaſſione charitatis paſcimini in contemplatione myſteriorum, quæ vidiſtis; ſeu quæ in altari commemoratis; nihilque omnino patimini ſuper contritionem dicentis: hoc quotieſcumque feceritis, in mei memoriam facietis. 1.Cor.11.25. Rupertus l.6. in Joan.

Quotieſcumque manducabitis panem hunc, mortem Domini annuntiabitis. 1.Cor.11.26. Cluniacenſis. quare mortem Domini? quare non ſimiliter dixiſti, ò Apoſtole, Incarnationem, Nativitatem, Reſurrectionem Domini? quare illa, quæ glorioſa videntur, dimiſiſti? &, quod erat ignominioſiùs, elegiſti? ut oſtenderem, inquit, iſtud opus ejus præponderare omnibus operibus ejus.

§. XXV.

Euchariſtiam ſume cum memoria mortis, & deſiderio cœli.

Immolabit eum univerſa multitudo ad veſperam. Ex.12.6. Cur tantum ſacrificium non præcipitur fieri manè, vel meridie; ſed ad veſperam. Erat typus Euchariſtiæ, & celebrabatur occaſu ſolis ante oculos poſito: ut inde homo occaſus ſui, & mortis ſuæ, memor, totus à terrenis abalienatus, & in Deum immerſus, dignè ſe præparet ad tantam menſam. S. Bernardinus tom.4.ſ.39. p.2. hora veſpertina comedendus eſt agnus, in quo ſol declinat; & tendit ad occaſum. Quod ſignificat, quòd tu debes cogitare de hora veſpertina, ſcilicet de tua morte; & deponere vanitates: quia, ſi non deponas iſta, non poteris capere Corpus Chriſti. Sylveira in Matth 6.q.15. Guilielmus Pepinus hic: Notandum, quod per hoc inſtruimur, qualiter debeamus accedere ad Sacramentum altaris, & ipſum ſuſcipere; ſignanter cùm appropinquat in nobis nox mortis.

Comedetis feſtinanter. Ib. Cauſa hujus cæremoniæ eſt, ad oſtendendam feſtinationem comedendi; quòd ſtatim poſt cibum ſumptum receſſuri erant. 4 Reg.4.29. juſſit Eliſæus puero ſuo Giezi citò ire ad ſuſcitandum filium Sunamitis: *accinge lumbos tuos & vade.* Luc.12.35. *Sint lumbi veſtri præcincti. confeſtim aperiant ei.* v.36. Fiebat hoc, ad commemorandum Judæos, ut omnia parata haberent, quando comederent, ad recedendum: cùm tanta celeritas eis oſtenderetur, ut etiam comedendo deberent habere apparatum itineris. Novarinus Agn. Euch. Comedat feſtinanter, id eſt, ad ſolemnitatem patriæ cœleſtis anhelet. S. Gregor. hom.22 in Evang.

Renes veſtros accingetis, & calceamenta habebitis in pedibus. Ex.12.11. Nemo eorum, qui hoc Paſchate veſcuntur, ad Ægyptum reſpiciat; ſed ad cœlum, ad cœleſtem Jeruſalem. Propterea præcinctus, propterea calceatus comedis: ut diſcas, quamprimum hoc Paſchate veſci cœperis, peregrinandum tibi, iterque faciendum eſſe. S. Chryſoſt. in ep. ad Epheſ. ſ.23.

Tenentes baculos in manibus. Ex.12.11. Abulenſ. in c.26 Matth. q.33. juberet, quòd comedendo tenerent in manibus baculos, erat, acſi diceretur: tam citò receſſuri eſtis poſt cibum ſumptum, quòd neque vacabit vobis baculos accipere. Guilielmus Pepinus in c.12. Ex. debent tenere baculos in manibus, id eſt, profitentes ſe peregrinos in hoc Mundo.

En colligo duo ligna, ut ingrediar, & faciam illud, mihi; & filio meo, ut comedamus, & moriamur. 3.Reg.17.12. Si ſcis, te illico morituram, cur de parando pane ſatagis? In pane viduæ Euchariſtica cœna figuratur; ad quam pergere oportet hora cœnæ, id eſt, hora mortis. Vis comedere ut vivas? ſic comede, acſi ad mortem poſt epulum tibi ſit properandum. Eſcobar tr.6. Parab. Chr.ſ.3.Obſ.2.

Statue cultrum in gutture tuo. Prov.23.2. Ita communicare debes, ac ſi culter in faucibus tuis poſitus eſſet; acſi communicando tibi moriendum eſſet; Stella Meditat.33.

Nunc dimittis. Luc.2.29. Cur dicit dimitti, non mori? Cùm Jeſum contemplatur, & manibus tenet, mors ſiletur; & mutato verbo vocatur dimiſſio, ſeu migratio: quia ad Jeſu præſentiam nulla mors, nec illius ſentitur anguſtia. S. Ambroſ. hic: qui vult dimitti, accipiat in manibus Verbum Dei, contempletur velut quibuſdam fidei brachiis. Tunc dimittetur, ut non videat mortem; quia viderit vitam, ſecundò: *nunc dimittis:* id eſt, hac hora, hoc puncto, jube me mori, & ab hac vita migrare. Ubi primùm Chriſtum accepit; de morte mox incipit cogitare: ut exemplo ſuo nos doceat, quòd ſacram menſam accedens ita debeat ſe parare, ac mundare; acſi illicò è vita eſſet migraturus. Sylveira hic.

Recumbe in noviſſimo loco. Luc 14.10. Noviſſimus locus mors eſt. S. Bernardinus t.4.ſ.19. Nuptiæ hæ, juxta Bedam, Bonav. Hugo &c. eſt menſa Euchariſtica: in ea recumbe noviſſimo loco, id eſt, conſideratione mortis. Sylveira in Luc.14.

Miſit ſervum ſuum hora cœnæ dicere invitatis. Luc.14.17. Hora cœnæ hora mortis eſt. Tunc enim dignè Euchariſticæ cœnæ aſſiſtant invitati; cùm ita diſpoſiti accedunt, acſi mox è vita eſſent diſceſſuri. Eſcobar t.6. Parab. Chr.ſ.3.Obſ.2.

§. XXVI.

Quid poſt Euchariſtiæ ſumptionem agendum?

Ex Veteri.

Poſtea tranſibitis. Gen.18.5. Convivium Abrahæ, figura Euchariſtiæ. Convivium enim hoc ad id ordinatur: ut reſumptis viribus, ulteriùs progrediamur; & tranſeamus à terrenis ad cœleſtia; à temporalibus ad æterna. de Ponte in Cant.1. Exh. 8 §.2.

Præcepit, ut egrederentur cuncti foras &c. Gen.45.1. Ubi Joſeph fratres ſuos agnovit, cunctos Ægyptios ea aula faceſſere juſſit, ut clam fratres ſuos amplexaretur, iiſque ſe manifeſtaret. Jeſus verus Joſeph in aula pectoris tui latet; niſi ſolus ſoli, manifeſtari renuit. Dic igitur cum Bernardo: manete foris cogitationes meæ, & occupationes externæ; ſubinde vos recipiam, ubi cum ſponſo meo amoris negotia confecero. Conchilium unionis matrem, ajunt, ubi matutini roris ſtillas concepit, continuo valvulas concludere: non modò ut eas ab omnibus alluentis maris fœcibus, & ſale, tueatur; verùm etiam, ut divite illo unionis germine, quod è cœlo accepit, tacitè gaudeat, & ſecura fruatur. Haud aliter Diva Virgo, *Halma,* abſcondita, Verbum DEI rorantibus cœlis, deſuper, caſtis concluſit viſceribus; & in ſecreto cordis ſui tanto bono fruens, ſibi gratulabatur: *magnificat anima mea Dominum.* Luc.1.46. Doultreman l.1.c.4.

Legitur 1.Reg.1.18. quòd Anna, mater futura Samuelis, *comedit; & vultus ejus ſunt ampliùs in diverſa mutati.* Timeant, qui poſt hunc cibum mutabiliores effecti: Gerſon tr.9. ſup. Magnif.

Surge, comede grandis tibi reſtat via. 3.Reg.19.5.&c. Longo itinere fatigatus Elias ſe umbræ arboris, & ſomno commendavit. Et ecce Angelus, ſoporatum excitans, panem obtulit illi: quo refectus ſe iterum inclinat; & rurſus obdormivit. Vix oculos clauſerat, & angelus inſtat: *ſurge &c.* Quorſum hæc? nonne ſalutare eſt viatori à prandio dormire? cur eum excitas? Sanè is erat panis, poſt quem priſtino ſomno incumbere lethale foret. S. Paſchaſ. l. de Corp. & ſang. D. cap.10. idcirco & noſtra ad panem percipiendum paranda ſunt corda, ut tali epulo refecti ad altiora in fortitudine tranſeamus. Nemo itaque indignè accipit, niſi qui tranſit. O quoties te ſomno vitiorum ſepultum angelicæ voces excitarunt; excitatoque paulisper obtulerunt hunc divinum panem; ſed vix à ſacro

fer-

Digitized by Google

ſerculo diſcedis; & rurſum obdormis, ut antea. Baeza lib. 3. cap.8. §.31.

Ecce ego, mitte me. Iſ.6.8. Iſaias calculò ignito tactus, figura Euchariſtiæ, cùm Deus diceret, *quem mittam?* promptè ait: *ecce ego*. Excuſante ſe Jeremia 1.6. *a a a. Domine - neſcio loqui*. Sic, ait nobilis author, qui dignè ſumit Euchariſtiam, eaque mundatur, & inflammatur; ſtatim ſe, omniaque ſua, Deo offert, cum magna animi promptitudine ad agendum, quidquid præceperit; & ad exequendum, quidquid ordinaverit. Novarinus agn.Euch.

Ex Novo.

Per aliam viam reverſi ſunt in regionem ſuam. Matth.2.12. Bethlehem domus panis interpretatur; ipſe namque eſt, qui ait, *ego ſum panis vivus, qui de cælo deſcendi*. S.Gregorius M. hom. 8. in Evang. Qui Euchariſtico cibo alitur, manna debet fieri; &, ad quodcumque velit, converti. Naxera in appendic. de Euchar. §.2.

Orate, ut non intretis in tentationem. Matth.26.41. Quoties dormivit Petrus, nulla ei de impendente ruina injecta religione? poſt eſum verò agni, ad orationem egreſſum, & ſoporatum, non tentatio modò conceſſit, ſed caſus evertit. Oliva l.2. Strom. hic.

Hymno dicto exierunt in montem olivarum. Marci 14.16. Poſtquam Chriſtus ſacra ſynaxi recreavit Apoſtolos.

Poſuit in monumento. Marci 15.46. Accipiamus Corpus Jeſu per communionem, & collocemus in monumento exciſo ex petra; hoc eſt, in anima memori, quæ Deum non obliviſcatur. Theophylactus hic.

Cùm ergo accepiſſet buccellam, exivit continuò: erat autem nox. Jo.13.30. Tunc ut credo, diabolus, nè morando locus pœnitentiæ detur, & quaſi à tumultu mentem ſuam, rectiùs cogitans, homo eripiat; hac de cauſa feſtinat, ac impellit. S.Cyrillus Alex. l.9. in Jo.c.19. Eſt & hoc contra eos, qui poſt Communionem continuò templo exeunt. Sylveira in Joan.6. q.12. Quando ultimæ Cœnæ communicavit Judas, nocte illa poſtrema; cæteris omnibus recumbentibus, ipſe ſe proripiens exceſſit. Illum imitantur & iſti, qui ante ultimam gratiarum actionem diſcedunt. Niſi enim exiiſſet ille, proditor factus non eſſet. S.Chryſoſt.homil. de baptiſmo Chriſti.

Surgite, eamus hinc. Jo 14.31. Surgite, qui ſediſtis, qui manducaſtis panem doloris; Corpus ſcilicet meum de proximo immolandum pro vobis. Surgite properè: quia illum panem vivum manducaſtis, qui dolores pro peccatis omnium à die conceptionis ſuæ in corde portavit, & dolore ſenſibili confixus in cruce dolebit. Surgite anima vigilanti in promptitudine Spiritus. Surgite; mentes veſtras ad ſuperna erigite. Contemplamini magno intuitu, quid egi, quid ſim acturus, pro redemptione generis humani. Eamus hinc, ubi accepiſtis panem cœleſtem ad confortationem infirmitatis veſtræ: non enim iterum tabeſcere decet otio ſpiritualiter conſortatum, Simon Caſſ.lib.12.c.6.

Ab illa menſa, tamquam leones ignem ſpirantes, ſurgamus diabolo formidoloſi. S.Chryſoſt.hom.45.in Jo 6.

Si affectionem ibi nullam habuit anima, recogitet ſignum eſſe infirmitatis, vel mortis. Ignem poſuit in ſinu, & calorem non ſenſit? mel poſuit in ore, & dulcedinem non percepit. S. Bonav. de præpar. ad Miſſam apud Sylv.in Jo.6.q.9.

Quoties S. Franciſca Romana communicabat, ità Sponſi præſentia diffluebat; ut avulſa à ſenſibus extra ſe aſportata raperetur; tamque ſuavem inuſitati odoris fragrantiam eo loco, ubi Sacramentum acceperat, exhalaret; ut, qui præſentes aderant, tam hyberno, quàm æſtivo, tempore, locum recentibus roſis, ac liliis, de induſtria ſtratum crederent. Doultreman l.r. c.4.

V. Maria de Mailliaco vidua ante Euchariſtiæ ſumptionem ex carnis mortificatione pallida, & quaſi mortua; poſt, velut roſa, ejus facies rubeſcebat. Bolland.28.Martii.

§. XXVII.

Euchariſtiam frequenter ſume, non differ.

P*Ones ſuper menſam Panes propoſitionis in conſpectu meo ſemper*. Ex. 25. 30. Hoc argumentum eſt: Panem Euchariſticum frequenter ſumendum; nec enim Sacra menſa patet, ut manum parcè admoveas. S.Chryſoſt. hom.60. ad pop. unus ſit nobis dolor, hac eſca privari. Velloſo in Judith 5 Paræn. 33.

Non poſſum ſolus ſuſtinere omnem hunc populum, quia gravis eſt mihi. Num.11.14. Dixit Moyſes, poſtquam populus manna faſtidiſſet. Nimirum tunc maximè ſentitur onus, & gravis ſubditorum cura ſit, cùm cœleſtia faſtidit; & Euchariſticas delicias ſæculi voluptatibus poſtponit. Novarinus agn.Euch.

Ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus uſque ad montem Dei Oreb. 3. Reg. 19. 8. Nec ulteriùs progreſſus eſt, ſed ibi manſit, ubi ad mortem non inveniretur. Sed cur in cibo ſecundò ſumpto ſic ambulavit? cur non ſimiliter poſt primum? v.6. nonne cibus idem erat? & ab eodem angelo allatus? & ejuſdem virtutis? Rabbanus: Eliæ bis paſſus exprimit noſtræ naturæ infirmitatem; quibus non ſufficit ſimplex paſſus, quatenus ad ſuperna valeamus aſcendere. Vis homo mentis metus ponere? vis non timere? non ſolùm ſemel, ſed & bis, & ter, & ſæpe, dapibus Salvatoris veſcere. Baeza t. 3. lib. 14. cap.10. §.35.

Divites eguerunt, & eſurierunt. Pſal.33.11. Quando egent divites? quando fidem non habent rectam. Quando eſuriunt? quando minimè Domini corpore ſatiantur. Caſſiodor. hic.

Comedite amici &c. Cant.5.1. Quicumque eſtis operibus fratres mei, corpus meum comedite, & ſanguinem bibite meum. Deinde inebriamini præ lætitia; & propter ebrietatem ſtupore perculſi, omnino Mundi ſollicitudinem obliviſcimini. B. Theodoretus l.3.in Cant.

Accipite. Matth.26.26.27. *comedite, bibite*. Fecit Aſſuerus convivium ſumptuoſiſſimum. Eph.1.3. fecit & Chriſtus convivium omnium, quæ cogitari poſſunt, pretioſiſſimum; quando ſeipſum alendis animabus in cibum, & potum dedit. De Aſſueri tamen convivio Scriptura loquitur v. 8. *nec erat, qui nolentes cogeret ad bibendum*. Chriſtus verò mandat, ut bibant; adeòque præcepto opus habuit, ut vel divinas illius epulas homo ſumeret. Didacus Niſſen.D.2.Quadr.§.2.

Numquam dediſti mihi hædum. Luc. 15. 19. Ità queritur ſenior filius, eo ipſo tempore, quo magnificum agitur convivium, & vitulus ſaginatus apponitur. Cur ex illo nihil accipit? an id effecit parcitas patris? Abſit. Cauſa fuit ipſe filius; noluit intrare, & potiùs voluit foris manere. Divinæ menſæ largitas in promptu eſt: tu illa te privas, quia non vis intrare; quia non accedis. Pſal. 35.10. *apud te eſt fons vitæ*. Dei domus ubertas, & divinarum torrens voluptatum: ideo nos implet, quoniam apud Dominum eſt fons vitæ. Si quis aliò divertat, vitæ fontem non inveniet; ſed famem, & ariditatem. S.Auguſt.tr.25.in Jo. quoniam *apud te eſt fons vitæ*, & non apud nos; Ideo intrare debemus, ut vivamus. Baeza t.2.l.14.c.10.§.10.

Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. Ioan.6.59. Vix fieri poteſt, ut pereat: qui frequens eſt in Euchariſtia ſuſcipienda. Notanter dixit, æternandum eſſe illum, qui manducat. Non qui aliquando manducat, nec ceſſat, ſed frequens eſt, & continuus tanti convivæ epulis. Baeza t.3.l.14. c.10.§.35.

Ex Patribus, & aliis.

Accipe quotidie, quod quotidie tibi proſit. Sic vive, ut quotidie merearis accipere. Qui non meretur quotidie accipere, non meretur poſt annum accipere. S. Ambroſ. lib. 5. cap. 4. de Sacramentis.

Miſerere animæ tuæ placens Deo. Eccl.30. Mendicat à te anima tua: redi ad conſcientiam tuam, & ibi invenis Mendicantem animam tuam. Invenis egentem, invenis pauperem, &c. Anima tua veſcatur, nè fame pereat. Da illi panem. Quem panem? ipſe tecum loquitur. Tu, ſi audires, & intelligeres, & crederes Domino; ipſe tibi diceret: *ego ſum panis vivus, qui deſcendi de cælo*. S.Aug ſer.30. de Verb.Dom.

Sunt, qui arbitrantur, hoc eſſe pœnitentiam, ſi abſtineant à Sacramentis cœleſtibus. Hi ſæviores in ſe judices ſunt, qui pœnam præſcribunt ſibi, declinant remedia. Objectioni de ſpirituali Communione reſpondet Gilbertus ſer. 32. in Cant. bonum quidem, deſiderare Dominum; ſed habere, & frui, meliùs. Et cùm non habes, bonum eſt mendicare; ſed meliùs manducare. Si enim potes abſentem amare, quantò magis cùm adeſt. Ah pereat illa diffidens reverentia; quæ, ſub ſpecie Chriſti honorandi, illi negat obſequium, quam ille tantopere concupivit. Oliva t.1. conc.12.

Quantam iò ſe credis habere dulcedinem ſanguinem Filii hominis Ieſu Chriſti? ecce ſitiunt irrationales beſtiæ ſanguinem hominis: & non ſitiam ego ſanguinem Filii Dei? Beſtiæ quantò plus guſtaverint, tantò plus ſitiunt ſanguinem humanum: & ego faſtidiam ſanguinem Dei, & hominis, benigni Ieſu? S.Bernardus tr. de Paſſ.Dom. c.33.

In perceptione Corporis, & Sanguinis Domini magna nobis adhibenda diſcretio. Cavendum eſt enim; nè, ſi nimium differatur, mortis periculum incurratur. Innocentius P.III. c.42. de ſacro altar. myſt.

Non parcè prandendum ubi cibum invenis Deum. Petrus Cell. l.de panibus c.2.

Si Chriſtus præcepiſſet nobis recipere venenum amore ſui, facere deberemus: & præcepit recipere Corpus ſuum, & non facimus. S. Vincentius Ferrer.

Zachæus recepit Chriſtum *gaudens* in domum ſuam; in quo ejus charitas commendatur. Legimus etiam, quòd Centurio dixit Chriſto: *non ſum dignus &c.* in quo commendatur reverentia.

Digitized by Google

tia. Quia tamen amor in ſe præfertur timori; commendabilius eſſe videtur, quòd aliquis frequentiùs ſumat, quàm quòd rariùs. S.Thom.in ep.1.ad Corinth.

Qui ad Euchariſtiam nolunt accedere, niſi ſint actualiter devoti, & fervidi; ſimiliter agunt, quaſi frigidus nolit ad ignem proximare, niſi priùs calidus fit. Gerſon tr.9.Sup.Magnif. Si te retrahit indignitas tua, major alliciat conſiderata dignatio ſua, charitas, miſericordia, mititas, atque benignitas. Ægrotus an non agit ſtultiſſimè, cui tantùm diſplicet deformitas ægritudinis ſuæ; quod aſpectum, vel adventum, horret mendicantis manus alienæ; dum medicus invitat, offert, provocat, aſtat, ut ſuſcipiatur, & ſanetur. Idem ibid.

Illud moneo, ut Euchariſtiæ Sacramentum ſæpius frequentes: hoc enim præcipuum adjumentum eſt ad ſiſtendum illum frequentem ad peccandum lapſum. Clarius l.1. or.1.

§. XXVIII.

Communio menſtrua.

IN *Calendis autem &c.* Num. 28. 11. Cur Deus inſtituit Neomeniam? Nota: Calendæ erant prima dies menſis, quæ & Neomenia, ſive Novilunium dicitur. Prima cauſa: ad recolendum beneficium gubernationis divinæ. Sicut enim Sabbatho celebrabant Hebræi memoriam Creationis; ità Neomenia gubernationis divinæ. Secunda: ut Hebræi primitias tam temporis, & menſium quàm frugum, Deo dependerent. Tertia: ut à Deo per ſacrificia, & preces, decurſum totius menſis fauſtum, & ſalutarem, ipſo ejus initio peterent, & impetrarent. Quarta: ad Legem Dei, & ea, quæ illo menſe agenda erant, in tabernaculo audiendum. Hac de cauſa & apud Romanos in Kalendis populus confluebat urbem: ut quiſque diſceret, & intelligeret, quid eo menſe in divinis, humaniſque rebus, faciendum incumberet. Hæc commodè applica primæ Dominicæ menſis, qua Chriſtiani religioſiores ſolent ſpiritum innovare, confiteri, communicare, Deo pro beneficiis menſe elapſo acceptis gratias agere; eique auſpicia menſis, totumque menſem offerre, & proſpera in eo petere. Cornel. hic.

Quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo. Pſ.1. 3. ſcilicet in Cœna myſtica. Arcones in Iſ.3 v.6. Diſcurſu 5. Per lignum Euchariſtiam intelligunt S. Paſchaſ. l. de Corp. & Sang. D. c.9. Chryſoſt. hom. de pœnit. Rupert. Beda.

Per ſingulos menſes afferat primitiva. Ezech.47. 12. Sept. *de novitate ſua primitiva dabunt.* S. Hieron. fructus ejus in renovatione ſui primitiva dabit. Applica communioni menſtruæ. Communicantibus apta verba Pſ.91. 13. *juſtus ut palma florebit.* Germina palmæ ad annum inventum aptabant Ægyptii, teſte Horo Apolline l.1.c.3. Aliter quoque annum indicantes, palmam pingunt: quòd arbor hæc ſola ex omnibus ad ſingulos Lunæ ortus ſingulos etiam ramos procreet; ità ut duodecim ramorum productione annus expleatur. Arcones in Iſ.3.v.6.Diſc.5.

Lignum vitæ afferens fructus duodecim per menſes ſingulos. Apocal.22.2.

§. XXIX.

Communio menſtrua eſt motivum fugiendi peccata.

O*Mne, quod movetur, & vivit, erit vobis in cibum.* Geneſ.9.3. Ante diluvium non legitur carnis eſus permiſſus, ſed poſt diluvium. Gennadius in Catena: à diluvio majori uſus eſt liberalitate: ut ſic homines afficeret, ut majores culpas vitarent. S. Albertus ſerm. 12. de Euchar. notandum eſt, quòd cùm irrationalis creatura, ſcilicet panis, per Verbum Dei, & ſpiritum ejus, in melius convertitur; quanta ſit peccatoris duritia, qui moltis verbis, & Spiritus Sanctus circa ſe operationibus, ad converſionem non reducitur.

Præcepit Deus Moyſi Ex.16.33. ex manna implere Gomor, & cuſtodire in futuras generationes; poſuitque illud Aaron in tabernaculo reſervandum. Nota manna ſimul cum Legis tabulis. Hebr. 9. 4. aſſervatum fuiſſe: quia manna eximium erat beneficium, quod ad gratitudinem obligat. Adeſt ergo juxta manna Lex, ut eam obſervent Hebræi, tanti beneficii obſtricti memoria. de Caſtillo Illat.90.

Bis Hebræi carnes cupiere: ſemel cùm exierunt ex Ægypto. Ex.16.3. ſemel poſt acceptum manna. Prima vice, licèt contra Deum, & Moyſem, murmuraverint, non eos tamen punivit, Deus, ut notat S.Cyrillus l.3 in Joan.c.34. ſed eis liberaliter dedit, quod poſtulabant. At verò, poſtquam manna exhibuit Pſalm. 77. 30. *adhuc eſca eorum erant in ore ipſorum; & ira Dei aſcendit ſuper eos* percuſſique ſunt plaga magna. Quia non ſemel *verum* manna guſtavit, magis punietur ob carnales voluptates, quàm qui nunquam. Novarin. Ago.Euch.

In omnibus his peccaverunt adhuc. Pſal.77.32. Iſraelitarum peccatum poſt acceptum manna his verbis exaggerat regius pſaltes: Poſtquam Angelico cibo paſti, protecti, roborati &c. Novarinus Agn. Euchar.

§. XXX.

Communio eſt motivum virtutum, ſanctitatis &c.

S*In autem minor eſt numerus, ut ſufficere poſſit ad veſcendum agnum, aſſumet vicinum ſuum.* Ex.12. 4. Theodoretus hic: hoc præcepit Deus, ut erga pauperes miſericordiam eos doceret. Die Jovis Sancto pauperibus, & captivis bene fit. Novarinus Agn. Euch.

Comedetis feſtinanter. ib. Quò oſtendit, nè ſegnis, aut remiſſus, in operando appareat is, qui Chriſti particeps factus ſit; ſed diligentiam, & ardentem ſedulitatem in iis, quæ putet ſibi profutura, adhibeat. Cyrillus Alex. Glaphyror. in Ex.2.

Qui manducat me, & ipſe vivet propter me. Jo. 6. 58. Ideſt, ad honorem, & gloriam meam, ordinabit vitam ſuam. Dionyſ. Carthuſ. hic.

Miſcellanea.

Sequimini, ſitque inter vos, & arcam, ſpatium cubitorum duorum millium. Joſ.3.3.4. Cur tam à longè? propter reverentiam Arcæ, inquit Lyranus.

Erant autem lampades copioſæ in Cœnaculo. Actor.20.8. Cur tanta lampadarum copia hic memoratur? cùm de illis nulla fiat mentio, quando Petrus venit in domum Mariæ Marci Act.12.12. Reſp. aderat ibi divinæ Euchariſtiæ Sacramentum, ut patet ex v.7. *ad frangendum panem.* Syr. & Aug. ep.86. *Euchariſtiam.* Sylveira hic. q 2.

Ipſe Jeſus conviva, & convivium; ipſe comedens, & qui comeditur. S.Hieron.ep.150.

Accedens ad Communionem, non expanſis manuum volis accede, neque cùm disjunctis digitis; ſed ſiniſtram, velut ſedem quamdam ſubjicias dexteræ, quæ tantum Regem ſuſceptura eſt; & concava manu ſuſcipe Corpus Chriſti, dicens Amen. S. Cyrill. Jeroſ. Catech. myſtag.5.

B. Angela de Fulginio vidit Chriſtum in Euchariſtia cum ſocietate Thronorum. In vita.

T I T U L U S X.

EXAMEN CONSCIENTIÆ

Generale.

§. I.

Symbola, & Similitudines.

C*Ollegit ergo in agro uſque ad veſperam; &, quæ collegerat, virga cædens, & excutiens, invenit hordei tres modios.* Ruth 2.17. Quid hoc ſibi vult? quàm te monere conſtantiæ in bonis tuis exercitiis, uſque ad finem diei, totius ſcilicet vitæ tenendæ; inſtituendo ſemper veſperi de eis examen. de Ponte de perfect. Chriſtiani hom. tr.2.c.11.§.2.

Conſideravit ſemitas domus ſuæ. Prov.31.27. Vatablus: *ſpeculatur ſtatutum domus ſuæ.* S. Greg. 35. moral. c.15. per hanc conſiderationem ſemitarum, ideſt, actionem, accipe examen conſcientiæ: ſemitas, inquit, domus ſuæ conſiderat: quia cunctas conſcientiæ ſuæ cogitationes ſubtiliter inveſtigat.

Tempus putationis advenit. Cant.2. 12. Sept. *tempus ſectionis.* Oportet quotidie certum deſignare tempus, ad putandos omnes defectus illo die commiſſos; tunc tibi dicito; *tempus putationis advenit;* examinando diſtrictè, quid cogitaveris? dixeris? feceris? de Ponte in Cant. hic Exh. 19.§.4.

Manus meæ ſtillaverunt myrrham &c. Cantic.5. 5. Tunc manus ſponſi myrrham ſtillaverunt, & digiti, pleni ſunt myrrha electa; cùm non modo promiſcue bona agimus, ſed cum ſingulas actiones noſtras, dictaque ac facta omnia, ſigillatim recenſemus, diligentiſſimeque diſcutimus. Philo Carpathius hic.

Priùs ſedens computat. Luc. 14.28. Sedere illud, eſt conſiderare intrà ſe ſecreta conſcientiæ ſuæ. *Sedebit ſolitarius, & tacebit.* Threnor.3.28. Computare, eſt prævidere per ſollicitam conſiderationem. Unde Gloſſa: omne, quod agimus, prævenire per ſtudium conſiderationis debemus. S. Bonav. in Luc.

In ſe reverſus. Luc.15.17. Extra ſe ierat, qui ad ſe revertebatur. *Redite prævaricatores ad cor.* Redit ad cor, qui per compunctionem malè actorum in ſeipſo reviviſcit, & diſcutit conſcientiam

Digitized by Google

tiam ſuam: quia propria voluntate ſua, atque perverſa receſſit à Deo; & pœnam, quam juſtè meretur, agnoſcit. Simon de Caſſia l. 8. hic.

§ II.

Motiva Examen faciendi.

I*Ndicabo tibi, ò homo, quid ſit bonum utique facere judicium.* Michææ 6. 8. Revertere ad te, ò homo. In te quære accuſationem, in te quære defenſionem, in te quære judicium; imò tu eſto accuſator, & defenſor, & judex. S. Fulgentius hic.

An non codicem domi habes, in quo quotidianas rationes ſcribas? habe item codicem in conſcientia, & quotidiana peccata ſcribe. Verbi gratia: cùm in lecto tuo jaces, nec quiſquam eſt, qui tibi negotium faceſſat; antequam ſomnus obrepat, libellum in medium produc, & peccata tua tecum reputa, dicens apud teipſum: numquid hodierno die, vel ſermone, vel opere, peccavi? S.Chryſoſt. in Pſ. 50.

Rationarium nobis faciamus eorum, quæ accipimus, & quæ expendimus; quidnam utiliter, & bene locuti ſimus; & quod otioſum verbum protulerimus. Sanct. Chryſoſtom. t. 1. homil. 4. in Geneſ.

Scrutemur ſuam quiſque conſcientiam, & rationem examinemus; & conſideremus, quid in hac hebdomade probè actum ſit? quid in alia? & quale augmentum fecerimus ad ſequentem? quas in nobis affectiones correximus? Id. t. 1. hom. 11. in Gen.

Cùm in lectum, hoc eſt, ad tranquillum portum, te conjeciſti, nec ullus eſt, qui tibi moleſtiam exhibeat; dic cordi tuo, atque animæ tuæ: exegimus hodiernam diem, ò anima! quid boni fecimus? aut quid mali admiſimus? ac gehennæ recordare: ut metu affectus bonum augeas; malum autem de medio tollas. Id. in Pſal. 50.

Negotiator Sæcularis damna, & lucra, quotidie computat; &, ſi quidem damna perpeſſus fuerit, ea reſarcire ſollicitè ſtudet. Sic etiam tu chariſſime ſeriò facias, ac cures. Diebus ſingulis veſpere, & manè, diligenter conſidera, quò pactò ſeſe habeat negotiatio tua, ac mercimonii ratio. Et veſpere quidem ingreſſus cubiculum cordis tui, examina temetipſum, ac dicito: putaſne hodie Deum in aliquo exacerbavi? numquid verba otioſa protuli? &c. S.Ephrem ſer. de vita religioſa.

Redi per conſiderationem ad cor tuum, quiſquis es, qui ſapientiam, & prudentiam, cupis adipiſci. Diſcute aſſiduè teipſum; conſidera, unde venis? quò vadis? quomodo vivis? quantùm quotidie proficis? quantùm deficis? S.Laurent. Juſt. de prudentia c. 6. Lign. vit.

Habet judex iſte in manu ſtateram, in qua perpendit inter duo pondera, unum meriti, & unum peccati. Prævide te homo: ſenti pondus tuum, antequam veniens ille in ſua ſtatera te ſuſpendat. Conſidera ſtatum tuum, & eſto tibi ipſe ſtatera. Vide, quid plus eſt in opere tuo, aut quæ pars in actibus tuis exuberat? ſiniſtra? an dextera? S.Laurent. Novatienſ.

Prudentis eſt, officium, examinare cordis deſideria; examinare verba, examinare conſilia, examinare opera: ut ſic ſapienter fiant omnia. S.Bonavent. ſer. 17. de S.Stephano.

Utor hac poteſtate, & quotidie apud me cauſam dico. Cùm ſublatum è conſpectu lumen eſt, & conticuit uxor, moris mei jam conſcia; totum diem meum ſcrutor; facta, ac dicta, mea remetior. Nihil mihi ipſe abſcondo, nihil tranſeo. Quare enim ex erroribus meis timeam, cùm poſſim dicere: vide, nè iſtud ampliùs facias; nunc tibi ignoſco. Seneca l. 3. de ira c. 36.

In Chinenſium libris ſigillatim commendatur continuum ſui ipſius, actionumque ſuarum; ac præcipuè earum, quæ in aliorum oculos non incurrunt, examen. Eam ob cauſam magni faciunt ſeceſſum ad villas, & loca ſolitaria. Quod nonnulli faciunt, ut diligentius vacent contemplationi luminis naturalis, & ſe ipſi reforment, revocando ſe ad priſtinum ſtatum; in quo, ut ipſi loquuntur, de cœlo conditi ſunt. Ex litteris P. Nicolai Longobardi An. 1598. ex China.

§ III.

Conſcientiæ Examen particulare.

QUid faciemus, ut ſalvemur? aggrediamur virtutem, cùm tempus habemus: diſtribuamus virtutes nobis, ſicut ſibi diſtribuunt agriculturam agricolæ. In hoc menſe vincamus detractiones, injurias, iracundiam, injuſtitiam, & dicamus: hodie ab hoc nos vitio corrigamus; in illo autem menſe patientiam doceamus; & in alio aliam virtutem. Et cùm hanc virtutem in habitu perceperimus, ad aliam tranſeamus. S. Chryſoſt. hom. 24. in ep. ad Hebr.

Dicebat Abb. Serapion: Unuſquiſque vitium, quo maximè infeſtatur, explorans, adversùs illud arripiat principale certamen; omnem curam mentis, ac ſollicitudinem, erga illius impugnationem, obſervationemque, defigens; adversùs illud quotidiana jejuniorum dirigens jacula; contra illud cunctis momentis cordis ſuſpiria, crebraque gemituum tela, contorquens; adversùs illud vigiliarum labores ac meditationes ſui cordis, impendens; & impugnationis ſuæ extinctionem ab illa ſpecialiter, ac jugiter poſcens. Caſſian. Collat. 5. c. 14.

Tritum eſt exemplum Senis in vitis Patrum: cui cùm quidam quereretur, ſe vitiis oppletum, ac proinde de eorum extirpatione deſperaret; juſſit ille, ut ſecum hortum quemdam carduis ſentibuſque obſitum, expurgaret. Quotidie igitur operi manum admovendo ſenſim omnes extirparunt, hortumque plenè intrà paucos dies expurgarunt. Tum ſenex ad juvenem: fac, inquit, ò fili ſimiliter in agro animæ tuæ: quotidie aliquod vitium extirpa, idque conſtanter urge, & continua: ità ſenſim omnia evelles, & animum primævo nitori reſtitues. Cornelius in Prov. 24.

TITULUS XI.

EXEMPLUM.

§ I.

De bonis, & malis in genere.

QUales erant virgæ, quas Jacob. Gen. 30. 39. In aquis oſtendit; tales illæ concipiebant fœtus: quia ſubditi ſequuntur exempla majorum ſive bona, ſive mala. Stella p. 1. c. 25.

Præcedente columna Iſrael procedebat; ſed quando ſtabat quieta, populus quoque quieſcebat. Ex. 33. 10.

Compelle intrare. Luc. 14. 23. Cogis exemplo facti tui: facta enim Superiorum non tam invitant, quàm cogunt, ſubditos ad imitationem. Cajetanus.

Ut hirundines veris, flores fructuum, nuntii ſunt; ſic de heri moribus ex ancillis judicari poteſt. S. Gregorius Naz. adverſ. mul. ambitioſiùs ſe ornantes.

§ II.

Exempla bona.

Num. I.

Figuræ, Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri

F*Ecitque Deus duo luminaria magna.* Gen. 1. 16. Cur Luna ponitur inter luminaria magna? cùm omnium, excepto Mercurio, minima ſit? Nimirum vulgi æſtimatione: oculorum enim judicio ob propinquitatem, maxima omnium poſt ſolem videtur. Sic non vulgi tantùm, ſed Dei etiam, judicio illa virtus pluris habetur, quæ lucet coram hominibus: qui videntes opera noſtra glorificant Patrem noſtrum. Fernandius hic. ſect. 6.

Quemadmodum Jacob, cupiens ſuas oves concipere agnos maculoſos, appoſuit virgas decorticatas, quæ varios facerent colores, ut oves eas aſpicerent tempore conceptus. Gen. 30. 37. Ità Chriſtus Dominus noſter poſuit in Eccleſia ſua multitudinem Sanctorum in omnibus ſtatibus; ut ejus Electi in ſuis actionibus concipiant opera iis ſimilia. Juſtorum enim, ut Ezechiel de myſticis ſuis animalibus, dixit, *aſpectus* ſunt *quaſi carbonum ignis ardentium, & quaſi aſpectus lampadarum.* c. 1. 13. de Ponte de perfect. hom. Chriſt. t. 2. c. 11. §. 2.

Ignis in altari ſemper ardebit. Levit. 6. 12. *quem nutriet Sacerdos.* S.Gregor. l. 25. mor. c. 7. Altare Dei eſt cor noſtrum, in quo jubetur ignis ſemper ardere: quia neceſſe eſt, ex eo ad Dominum charitatis flammam indeſinenter accendere. At quæ ligna? ſubjicit idem: quaſi quædam fomenta igni dare, eſt in excitatione charitatis exempla Patrum miniſtrare.

Comede, fili mi, mel, quia bonum eſt &c. Prov. 24. 13. noſter P. Alvarez de Paz l. 4. de dignit. perfect. p. 3. cap 38. per mel, & favum, accipit ſancta virtutum exempla: Vita Patrum noſtrorum, inquit, eſt mel; quia ejus memoria ſuaviſſima eſt, & ſapor, ſive imitatio dulciſſima.

Flores apparuerunt in terra noſtra. Cant. 2. 12. Flores exempla Sanctorum. Hugo Cardin. hic. Inveniuntur viri virtutum tamquam ligna fructifera in horto ſponſi, & in paradiſo Dei: de quorum bonis actibus, ac moribus, quot ſumis exempla, tot carpis poma. S.Bernardus ſ. 23. in Cant.

Oſtende mihi faciem tuam. 2. 14. ideſt, oſtende filiis meis, quos

tibi

Digitized by Google

tibi commiſi, bonum exemplum de te, bene vivendo. S.Thomas hic lect. 2. Quæ in abdito ſecretæ quietis, quaſi columba in foraminibus petræ, delitеſcere cupis; precor, ut in publicum actionis procedas, oſtendaſque ex operibus fidem tuam; & quid intus plenitudinis habeas, aliis etiam foris in exemplum declares. V. Beda l.3. hic.

Surgam, & circuibo civitatem. Circuit cogitatione conventum bonorum; & in eis exempla melioris vitæ, & virtutum documenta capiat. Per humilitatem enim reputat ſibi deeſſe virtutum ornatum, & cordis munditiam, per quæ ſponſum invenire mereatur: domum mentis, quamvis vacantem à vitiis, ſed minùs ornatam virtutibus indicans. Quam ut decentiùs ornet, Sanctorum virtutes circumiens, & perluſtrans, & ſpecialem gratiam uniuſcujuſque explorans; & ab alio humilitatis, ab alio patientiæ, ab alio obedientiæ, ab alio abſtinentiæ, ab alio charitatis, ab alio puritatis, flores decerpens. Richar. à S.Vict. hic.

Comedite, & bibite &c. Cant.5.1. ideſt, Sanctorum bonis actibus congaudere, & illos vobis ad imitationem proponite. S.Thomas hic.

Quàm pulchri ſunt greſſus tui. Cant. 7.1. Quid ſunt calceamenta Eccleſiæ, niſi exempla præcedentium Patrum, quibus in via Mundi hujus muniturі ut per omnes tribulationes, quæ exurgunt, confidenter calceata gradiatur. S.Gregor. hic.

Via Sion. Thren.1.4. ſunt Sancti, dantes exempla vitæ. S.Bonav. hic.

Aſpectus eorum quaſi carbonum ignis. Ezech.1.13. Quia ſancti viri, dum quoſdam juxta ſe poſitos quaſi tangendo ad amorem patriæ cœleſtis accendunt, carbones ſunt. S.Gregor hom.5. hic.

Fili hominis, oſtende domui Iſrael templum; & confundantur ab omnibus iniquitatibus ſuis &c. Ezech.43.10. Præcipit Dominus Ezechieli, & Prædicatoribus, proponere, & oſtendere, populo Dei templa illa magnifica Sanctorum; ut videant eorum vitam, & converſationem. S.Thomas Vill. conc.2. de S.Joan.Bapt.

Ex Novo.

At illi continuò relictis retibus ſecuti ſunt eum. Matth.4.20. Ut piſcatores fiant, vocantur; & tamen abjiciunt retia Apoſtoli. Numquid ſinè retibus itis piſcatum? Equidem piſcaturus homines, relinquat retia, ſolis utatur manibus: nam operum exemplo homo capitur. Licèt mutus fias, licèt ſolùm bonis operibus manus applices; proculdubio eris homines capiens. Baeza t. 2. lib.6. c.1. §.25.

Cùm ieiunas, unge caput tuum. Matth.6.17. Ungi poſtulat & à nobis: ungit Chriſtum, qui bonus ejus odor eſt in omni loco. S.Bern. l.1. in capite jejunii.

Nonne bonum ſemen ſeminaſti? Matth.13.27. Semen bonum, ideſt, triticum, viri probi ſunt. S. Ignatius M. frumentum Chriſti ſum. Dicuntur ſemen: quia, ſeminis inſtar, alios ſibi ſimiles producunt, exemplo, & verbo. Barradius t.2. l. 9. cap.3. Dom.5. Epiph.

Lucernas ardentes in manibus. Luc.12.35. In manibus tenemus, cùm per bona opera proximis noſtris lucis exempla monſtramus. S.Gregor. hom.13. in Evang.

Calceamenta in pedes eius. Luc.15.22. Pedes calceantur ex uviis animalium: quia exemplis præcedentium Patrum muniuntur. S. Amedeus hom.2.

Dans illa manum, erexit eam. Act.9.41. Contacta manu Petri Tabitha reſurgit: quia langueſcens anima peccatis nullo meliùs ordine, quàm Sanctorum exemplis, convaleſcit. V. Beda hic.

Libri aperti ſunt. Apoc.2.20.12. Juſtorum debemus vitam conſpicere, ut ſubtiliter deprehendamus noſtram. Illorum videlicet ſpecies, quaſi quædam forma nobis imitanda proponitur. Quia viva lectio eſt vita bonorum, unde, & non immeritò, iidem juſti in ſacro eloquio libri nominantur. S.Greg. l.24. mor.c.6.

Ex Patribus.

Beatorum virorum vitæ litteris traditæ, velut imagines quædam vivæ, divinæ Reipublicæ, ad bonorum operum imitationem propoſitæ ſunt. S. Baſilius epiſt. 1. ad Gregor. Nazianz. Et paulò poſt: quemadmodum pictores, cùm imaginem ex imagine pingunt, frequenter ad exemplar reſpicientes, lineamenta exinde ad ſuum opificium transferre contendunt; ſic oportet eum, qui ſtudet ſeipſum omnis virtutis partibus perfectum efficere, ad ſanctorum hominum vitas, velut ad ſtatuas nobiles, & actuoſas, oculos intendere; atque illorum bona per imitationem ſua facere.

Nox eſt vita præſens; ſol juſtitiæ Chriſtus: qui tamen, noſtræ per omnia ſalutis memor, nequaquam noctem vitæ hujus prorſus obſcuram reliquit; ſed, velut in cœlo ſtellas figens, Sanctorum nobis exempla, per quæ inoffenſo pede noſtri operis incederemus, propoſuit. V.Beda l. 4. in Cant. 4.

Succinum. Lem. *Non vi, ſed virtute.* Picinelli.

Panthera ſuaviter odore attrahens feras. Lem. *Allicit omnes* Vel. *Non vi; ſed gratia.*

Piſces minores ſequentes majorem. Lem. *Sic tua nos virtus.* Aloyſius Eſtenſ. Card.

Num. II.

Bonorum Exemplorum vis, & efficacia.

Ex Veteri, & Novo.

In dextera eius ignea lex. Deut.33.2. non in lingua.

Trahe me, poſt te curremus in odorem unguentorum tuorum. Cant. 1.3. Sponſa indiget trahi; adoleſcentulæ non indigent? O pulchra! ediſſere nobis hujus diſtinctionis rationem. Numquid majorem charitatem adoleſcentulæ habent, ut ipſæ non indigeant trahi, ſed ſola ſponſa? Non curram ego ſola; etſi ſolam me trahi petierim: current adoleſcentulæ mecum. Curremus pariter: ego odore unguentorum tuorum; illæ meo excitatæ exemplo, atque hortatu. S. Bern. ſerm. 21. in Cant. Cur non dixit: trahe nos poſt te, curremus? omnes enim egent excitandi gratia. Ipſa ſola attrahitur; & omnes excitantur ad curſum, exemplo unius excitatæ. Arcones in Iſ.2. Diſc. 3.

Fuge dilecte mi. Cant. 8.14. Exemplo celeritatis, & alacritatis, ad cœlum ſibi præcurrere Dilectum optat ſponſa. Hortatur, ait S.Ambroſ. l.de bono mortis c.5. quia jam ſequi poteſt etiam ipſa terrena fugientem. Mendoza in 1. Reg.3.

Vadant habitatores unus ad alterum dicentes &c. vadam etiam ego. Zachar.8.21. Verus Judæus eſt religioſus Dei cultor, omnis virtutis ſpeculum: quem dum Sæculares vident, ſpiritu Dei inſtincti dicunt; *ibimus vobiſcum: audivimus enim, quoniam Deus vobiſcum eſt.* Corn. hic.

Cùm tranſiret inde Jeſus, vidit hominem &c. Matth.9.9. Cur obiter? cur in tranſitu; Petrus Chryſol. ſer.28.

Non dixit, cùm ſtaret ibi; tranſivit, & pertranſivit ibi Jeſus. Nè Matthæus remaneret ibi, tranſivit Jeſus inde; nè Matthæus ibi totaliter permaneret. Fruſtrà diſcipulum è telonio magiſter ſeparare conaretur, qui in eodem perſiſteret telonio. Ramirez in ep. Chr. ep.1. Apoc.1.20.

Ecce ego mitto vos ſicut oves. Matth.10.16. Dicendum videtur, mitto vos ſicut paſtores inter oves; ut lupos arceatis, & commiſſum gregem regatis. Eſt ſermo de animarum cuſtodia, quæ optimè reguntur bonis exemplis, quàm vi. Ovis manſueta vel lupos cicuravit in oves. Pinna in Eccl. c.10.

Ex Patribus, & aliis.

Si vel decem de nobis tantùm rectè egerint, brevi decem viginti fient, 20. 50; 50. 100., 100. 1000. mille, civitas. Et ſicut decem lucernis accenſis omnem domum facilè quis lumine implere poterit; Sic & in officiis ſpiritualibus, ſi decem ſoli rectè egerint, flammam per totam civitatem incendimus, habentem lumen & ſecuritatem nobis afferentem. Non enim ſic flamma in materiam dilapſa vicina ſemper ligna incendit; ſicut virtutis Zelus in paucas lapſus animas, ulteriùs procedendo, omnem implere civitatem poterit. Sanct. Chryſoſtomus homil. 6. ad popul. Antioch.

Si ad boni incitamentum divina, quibus admonemur, præcepta deeſſent; pro lege nobis Sanctorum exempla ſufficerent. Orandus eſt Deus, ut virtutes, quas Sanctis præparavit ad coronam; nobis ad profectum ſint poſitæ, non ad pœnam. S.Iſidorus l.1. ſentent.c.11.

Exempla.

S.Lucianus M. ſola oris modeſtia vultuſque ſerenitate, ac compoſitione, Deum verum non ſemel aſtantibus perſuaſit. Et Imperator Maximianus, timens, nè ſibi, quòd aliis, eveniret; ut ex Luciani videlicet aſpectu Chriſtianus fieret; illum non niſi eminus poſitum alloqui voluit. Surius 7.Jan.

Euſebius gerens curam gregis, non multis verbis opus habuit ad docendum: ſufficiebat enim vel ſolus aſpectus, ut vel tardiſſimum celerem efficeret ad curſum virtutis. S. Theodoret. hiſtor. Patrum.

Erat S. Macarius Alexandrinus, & alius Macarius, cum tribunis in una navi, ſedentes in angulo. Unus ex tribunis dixit ad eos: beati vos, qui mundum illuditis! cui ille: nos quidem mundum illuſimus; vos autem illuſit mundus. Tribunus exemplo eorum vitam elegit ſolitariam. Bolland. 2. Jan.

Exem-

Digitized by Google

Num. III.

Exempla efficaciora verbis.

Ex Veteri, & Novo.

Tulit Dominus Deus hominem &c. Gen.2.15. Cur non cum Adamo Eva formatur? Nè præceptum laborandi ſit irritum, in paradiſo illam finxit, ut Adam ibi videret Deum laborantem. Naxera in Joſ.1.§.30.

Obediente Deo voci hominis ſtetit Sol. Joſ.10.13.14 Cur non dicitur jubente, ſed obediente? nè ſol, & luna renuant parere; ſi præcipientem non videant obedire. Id.ib.

Poſuit os meum quaſi gladium acutum, & poſuit me ſicut ſagittam electam. Iſa.49.2. Ubi Cyrillus Alex. per gladium, qui eſt in ore, verba doctrinæ; per ſagittam, vitæ exempla intelligit. Sagitta magis penetrat, & ad longius ſpatium pertingit. Hinc eſt, quòd, cùm David Chriſto Domino gladium tribuat, & ſagittam, nullas tamen ex gladio ſtrages memorat, plures ex ſagitta. Pſ.44.4. *Accingere gladio tuo &c.* ſed ubi ſtrages? nullæ. paulò poſt: *ſagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent.* v.6. Mendoza in 1. Reg.1.

Ut quemadmodum ego feci &c. Jo.13.15. Non dixit, quemadmodum ego dixi. S. Gregor. Naz. opus enim ſermone fortius eſt; & validior operis, quàm oris vox. Auditur Philoſophus, dum videtur. Tertul. l.de pallio.

Cœpit Jeſus facere, & docere. Act.1.1. Pacatus in Panegyr. Theodoſii Imp. exaſperat homines imperata correctio; blandiſſimè jubetur exemplo. S. Chryſoſtom. nihil doctore frigidiùs, qui verbis tantùm philoſophatur: neque enim hoc doctoris eſt; ſed hyſtrionis, & hypocritæ. Cornel. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Nihil prodeſt, aliquem exercitatum eſſe in dicendo, & ad loquendum triviſſe linguam; niſi plus exemplo docuerit, quàm verbo. S.Hier.in ep. ad Titum c.2.

Idcirco nos ille elegit; ut ſimus quaſi luminaria, ut veluti fermentum evadamus, ut Magiſtri cœterorum efficiamur, ut veluti Angeli cum hominibus verſemur in terris, ut tamquam viri cum infantibus pueris, quaſi ſpirituales cum animalibus; ut ex contubernio noſtro ingenia illi lucra conquirant, ut ſemina ſimus, ut fructum lætiſſimum afferamus. Nihil opus eſſet verbis; ſi in hunc modum vita noſtra ſanctitatis luce fulgeret. Nihil Magiſtris opus eſſet; ſi virtutis probos actus præferremus. Nemo profectò gentilis eſſet; ſi ipſi, ut oportet, Chriſtiani eſſe curaremus, &c. S.Chryſoſt.hom.10.in ep.1. ad Timoth. c.3.

Si quis, etiam lingua tacente; proximis exempla bonæ actionis oſtendit, eoſque ad imitanda, quæ neglexerant eleemoſynæ, vel hoſpitalitatis, vel aliarum opera virtutum, convertit; officium profectò Doctoris exequitur. V. Beda in ep. Sanct. Jacobi cap.5.

Quare trigiota annis non docuit Chriſtus, nec ſigna fecit? Exempli gratia venit in Mundum: ideo voluit priùs facere, & tunc docere. S. Anſelmus in Elucidario.

Sermo vivus, & efficax, exemplum eſt operis; facilè faciens ſuaſibile, quod dicitur; dum monſtrat factibile, quod ſuadetur, &c. S.Bernard.ep.200.ad Balduinum Abbatem.

Non poteſt authoritatem habere ſermo, qui non juvatur exemplo, dum iniquum ſit, bona præcipere, & talia non feciſſe. Caſſiodorus l.11.var.8.

Num. IV.

Exempla bona Superiorum ſequuntur ſubditi.

Symbola.

Steterunt aquæ deſcendentes in loco uno, & ad inſtar montis intumeſcentes. Joſ.3.16. Sacerdotes arcam portantes Jordanis fluctus ingreſſi ſunt; & quod mare rubrum fecit, imitatus eſt fluvius. Naxera in Joſ 3. §.33.

Sol contra Gabaon non movearis, & Luna contra vallem Aialon. Joſ. 10.12. Steteruntne alia quoque ſidera? Toſtatus q. 22. videtur dicendum, quòd, ſtante ſole, tota cœleſtis machina ſteterit, & etiam ipſum primum mobile, quod conjicitur ex littera; cùm dicatur, quòd *ſteterunt ſol, & luna.*

Laudate eum Sol, & Luna; laudate eum omnes ſtellæ, & lumen. Pſalm.148.3. Quia Sol, aſtrorum princeps, prior in dignitate, prior Deum debet laudare. Eſcobar t.1. mir. Chriſt. Obſerv.2. Sect.2.

Si oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit. Matth.6.22. S.Ambroſ.l.de dignit.Sacerd. cap.6. Si Epiſcopus, qui lumen promeruit præeſſe in corpore, ſimplicitate eſt ſancta & innocentia decoratus; omnis Eccleſia ſplendore luminis irradiabitur.

Num. V.

Teſtimonia, & exempla.

Ex Veteri.

Ingredieris arcam tu. Gen.6.18. deinde: *ex cunctis animantibus,* v.19. Nihil erga ſubditos exemplo Superioris potentius. Fernandius hic. Sect.7.

Eadem die circumciſus eſt Abraham, & Iſmael filius eius, & omnes viri domus illius. Gen.17.26.27.

Tunc cecinit Moyſes, & filii Iſrael, carmen hoc Domino. Ex.15.1. Moyſe præcinente, carmine conſono canticum Domino univerſi pariter decantarunt. Sanct. Auguſtin. lib. 1. de mirab. cap.1.

Si quis homo in via occiſus, incerto authore; prope aliquam urbem deprehendebatur, præcipiebat Deus, ut principes illius urbis ad quæſtionem vocarentur: Qui ſi jurati dicerent: *manus noſtra non effuderunt ſanguinem hunc, neque oculi viderunt:* mox tota urbs ab homicidio immunis credebatur. Deut.21.7. &c Sed cur non fiebat ulteriùs quæſtio in populares, ſi quis eorum reus deprehenderetur? Reſpondet Rabbi Salomon: quia plebs adeò in facta principum conſpirat, ut, ſi hi innocentes ſint, proculdubio & vulgares homines criminis expertes cenſeantur. Mendoza in 1.Reg.6. v.18.

Ego, & domus mea, ſerviemus Domino. Joſ. 24. 15. Abulenſ. q.11. ideſt, licèt omnes vos declineris ad idola; tamen ego, & domus mea, ideſt, qui pertinent ad familiam meam, & cognationem; ſerviemus Deo, non deferendo legem Dei. O beatum hominem, qui ita familiæ ſuæ præfuit; ut ab ea nihil timeri poſſit religioni contrarium. Magna ſpondet de ſuis, quos verbo, & exemplo, inſtruxerat. Naxera hic §.37.

Feliciter pugnavit. Aod contra Moabitas Judic. 3. 27. 28. Quid milites in eo prælio animavit? exemplum Ducis: *deſcenderunt cum eo filii Iſrael, ipſo in fronte gradiente, qui dixit ad eos: ſequimini me.* Non minùs illuſtris victoria Gedeon Judic. 7.17. *quod me facere videritis.* Judic. 9. 48. Abimelech: *quod me videtis facere, citò facite.* Appropinquans oſtio ignem ſupponere nitebatur. Abulenſ. quæſt.52. hæc faciebat ad excitandum ſuos: nam, ut omnes promptiùs agerent, ipſe præcedebat. 1.Reg.8.20. *iudicabit nos rex noſter, & egredietur ante nos.* 1.Reg.14.12. Jonathas: *aſcendamus, ſequere me.*

At ille noluit bibere; ſed libavit eam Domino. 2. Reg. 23.16. Vicit naturam, ut ſitiens non biberet. Et exemplum de ſe præbuit, quo omnis exercitus tolerare ſitim diſceret. S.Ambr. Apolog. in David c.7.

Pro Patribus tuis nati ſunt tibi filii: conſtitues eos principes ſuper omnem terram: memores erunt nominis tui. propterea. populi confitebuntur tibi. Pſalm. 44.17. 18. 19. iſte verſus; *principes memores erunt nominis tui,* verus eſſet de Prælatis; ſequens verſus verus eſſet de ſubditis, *propterea confitebuntur &c.* quòd ſi boni ſunt prælati; boni erunt, & ſubditi. Hugo Card.

Spiritu principali confirma me. Pſalm.50.14. Confirma me, dixit, nè iterum peccem. Quid lacrymarum tunc Iſraeliticum populum profudiſſe credamus, ubi tanta princeps afflictione plangebat? quis enim illo flente non fleret? quis dolente non gemeret? quando pro gemmato diademate rex cinerem geſtabat in capite, canus pulvere, non ætate? noluit enim ſe videri forinſecus ornatum, qui ſe intus noverat fœdiſſimum. Pulchrior ſordibus ſuis, qui pompam Sæculi reſpuit in delictis. Dolor totius cordis fuit nimirum correctio civitatis. Caſſiodorus hic.

Iſaias cap.6.5.7. & ſe polluta labia habere fatetur, & populum. Sed unum tantùm remedium duplici malo adhibetur. Solius Prophetæ labia mundantur: quia in eo reliqui correcti. Pinna in Eccl. Ethol. 112.

Inebriabo animam Sacerdotum pinguedine, & populus meus bonis adimplebitur. Jerem.31.14. S. Laurentius Juſtin. de triumph. &c. cap.13. hominum redemptio. Pilati mediante uxore Matth. 27. 19. ne fieret, laborabat Sathanas. Conſultiùs propoſiti ſui poterat obtinere effectum: ſi, quos inflammaverat, Sacerdotum animos evertiſſet.

Si vulgus vidiſſet, ſuſcipi à Sacerdotibus, & principibus ſuis Chriſti patrocinium; facile ſententiam mutaſſet. Caſſiodorus l.3. ep.12. faciliùs eſt, ſi dicere fas eſt, errare naturam; quàm diſſimilem ſui princeps poſſit formare Rempub. Senec. quæſt. natur. l. 1. cap. 1. neque mirum eſt, ſi in terris omnis generis, & varia e vapora-

Digitized by Google

poratio eſt; cùm in cœlo quoque noo unos appareat color rerum; ſed acrior ſit Caniculæ rubor, Martis remiſſior, Iovis nullus. Quæris, unde illa in vulgo mentiendi, jurandi, blaſphemandi &c. conſuetudo? ao noo ſcis, quaota ſit planetarum viciſſitudo? quanta principum, & ſuperiorum, vivendi licentia? Didacus Niſſ. polit.cœl.p.2 l.3.c.9. Exempli vis.

Quomodo ſedet ſola civitas? Thren.1.1. Plorat Iéremias copioſè fortunam ſiniſtram populi. Quid Ieroſolyma tota? *plorans ploravit in nocte* v.2. Iam non ſuſtinet plorantem Prophetam. S. Paſchaſ. hic: omnis populus ejus gemens. Vide, quid profuerit, quòd Propheta ploraverit? Velloſo in Iudit. 4. Paræn 18.

Famem ſibi rex primus indixit. Ioan.3.6. & ſolus omnium cauſa prior cœpit eſurire, quàm miles. Neceſſe enim erat, ut qui potentior cunctis fuerat, devotior fieret univerſis. S. Maximus hom. de jejun. Ninivitarum.

Ex Novo.

Iratus Herodes. Matth.2. 16. Cur Herodes iraſcitur de adventu Magnrum, oon vero de adoratione paſtorum? S. Chryſol. ſer. 150. puerum quærebat diabolus per Herodem, qui videbat Magos ſibi, quos habebat in erroribus ſuis principes, aufugiſſe; ſentiebat, quòd Chriſtus doctrinis, virtutibus, vitam mox reparaaret, & mundum totum; qui adhuc vagiens ipſum, quod erat mundani verticis, occuparat. q.d. timebat, nè poſt eos totus ad Chriſtum Mundus traheretur, eorum emendatus exemplo. Sylveira hìc q.3.

Aſcendente eo in naviculam, ſecuti ſunt eum Diſcipuli eius. Matth. 8.23: quia ut notat Abulenſis, Chriſtus priùs intravit in naviculam; quàm illi: quia Chriſtus erat Dominus, &, quò vadit Dominus, eò vadunt famuli. Sylveira hìc.

Rex ipſe multos ad nuptias filii invitavit Matth.22. 4. ſed *nolebant venire.* Res mira? quòd ad ouptias, ad epulas &c. venire noluerint. Eidem illi Domino opus erat vineæ cultoribus. Matt. 20. cùm quæreret omnibus horis, habuit obvios, paratoſque, ſummo mane, meridie, veſpere. Quid hoc? ad gaudia, comedendum, nolunt venire; ad laborandum, ſudandum &c. vocati facile ſuot ſecuti? Videte, quid dicat Evangeliſta: ut ad ouptias invitati venirent, *miſit ſervos ſuos*; ad conducendum verò operarios ipſe *exiit primo mane.* Hinc intellige vires exempli. Nam quando ſuperior non eſt præſens, nihil obtinet apud ſubditos ſuos; licèt eos ad menſam, ad feſta gaudia, invitet. At quando ſuperior ante ſolem de multa nocte ſurgit, ipſeque excurrit; tunc omnes facilè ad nutum ſuum movet, & adducit, ubicumque illorum opera eget. Didacus Niſſ. fer.6. Domin.5. Quadrageſim.

Hodie ſalus domui huic facta eſt. Luc.19.9. Cajetan. Significatur, ſalus facta non ſoli Zachæo; ſed familiæ ejus ſimiliter. Sed cur etiam familiæ? Ille dolore, & lacrymis, dolebat ſua ſcelera; ergo ſimiliter fecit familia. Didacus Niſſ. Vita Abrah.l.6.c.8.

Credidit ipſe & domus eius tota. Joan.4.53. Fit, ut qui ſunt in ſæculi culmine conſtituti; aut plurimos ſecum perdant; aut ſecum multos in via ſalutis acquirant: ſolummodo utique probè, aut improbè, operando. Sanctus Fulgentius ep.6. ad Theodorum.

Dicit ei, ſequere me. Jo 21.19. Cur hoc tantùm Petro dixit? illum ſuarum ovium paſtorem creavit: ſignificans; quòd ſi cœteris præpoſitus primus omnium cœleſtem hunc Ducem ſecutus fuerit; facilè ipſum etiam cœteri ſequentur. Diez conc.2. in feſto S.Jo.Evang.

Timens Deum cum omni domo ſua. Act. 10. 2. Audite omnes, qui regibus aſſiſtitis. Pius inquit, erat, ac timens Deum. Et quod majus, talis erat cum omni domo ſua. Ità erat huic rei intentus, ut non ſolùm ſua bene conſtitueret; ſed etiam in miniſtris ſuis illud faceret. S.Chryſoſt.hom.33. in Acta.

Baptizatus eſt ipſe (cuſtos carceris) *& omnis domus eius continuò.* Act.16. 33. Exemplum boni patrisfamilias ſequuntur ſubditi. Idem hic.

Mulier illa Lydia, ubi ipſa baptizata eſt, totam ſuam familiam baptizari fecit. Act.16.15. Similiter archiſynagogus Actor. 18.8.

Num. VI.

Exempla bona ſuadentur, præmiantur.

Diviſa eſt aqua, & ingreſſi ſunt filii Iſrael. Ex.14. 21. 22. Glorioſè magnificavit Dominus tribum Juda ad Sceptrum, & regnum vocando. Ex eadem tribu originem Rex regum Chriſtus duxit. Cur hæc tribus aliis omnibus antepoſita? propter egregium ejus facinus. Narrat Lyranus, ex ſententia communi Hebræorum tribum Juda poſt Moyſem ante omnes ingreſſam fuiſſe per diviſionem aquarum; quam aliæ tribus ſubſecutæ ſunt. de Caſtillo Illat. 79. Dicunt Hebræi, quòd mari rubro diviſo, & Moyſe in illud ingreſſo; cùm cœteræ tribus timerent eum ſequi, Aminadab oum tribu Juda, in qua principalior fuit, primus ſecutus eſt Moyſen: quo viſo aliæ tribus ſecutæ ſunt. Unde per hoc dicunt tribum Juda meruiſſe principatum, & regnum. Dionyſius Carthuſ. in Matth.1.

Itaque poſt eum non fuit ſimilis ei de cunctis regibus Juda; ſed neque in his, qui ante eum fuerunt. 4.Reg.18.5. Abulenſ. hic qu. 19. ait, ſcripturam oon dicere de aliquo ei non eſſe ſimilem, ad excludendum, vel oegandum majorem perfectionis gradum in alio; ſed ſolùm ad ſignificandam majorem perfectionem ſecundùm aliquam virtutem ſpecialem. Sic enim ab Eccleſia de quolibet Confeſſore dicitur Eccli.44.20. *non eſt inventus ſimilis illi, qui conſervaret legem Excelſi.* Et tamen hæc verba de uno ſolo Confeſſore non poſſunt intelligi; cùm pluribus aptentur. Senſus ergo eſt circa aliquam virtutem, in qua hic Confeſſor ſpecialiter floruit, *non eſt inventus ſimilis illi.* Abulenſ. non fuit Ioſias ſimilis Ezechiæ: quia licèt Ioſias deſtruxerit omnem idololatriam; tameo oon fuit ei, ſimilis: quia Ezechias fecit hoc à ſeipſo, noo habens aliquem priorem, cujus ſequeretur exemplum. Ioſias autem ſecutus eſt exemplum Ezechiæ. Magna enim laus eſt, quòd aliquis fecerit bona, quæ nullus antea fecit. de Caſtillo Illat.79.

Jeſſe autem genuit David regem. Matth. 1. 5. Cur in genealogia Chriſti de ſolo David dicitur, quòd fuerit rex? Cajetanus hic: David primus rex in genealogia Chriſti fuit Salvatoris; propterea Evangeliſta deſcripſit eum regem. Gloria magna donantur, qui dant primordia rebus præclaris. de Caſtillo Illat.106.

Beati pauperes ſpiritu. Matth 5.3. Omnes beatitudines, quas locutus eſt in Evangelio Ieſus, ſuo firmat exemplo. Origenes hom.38.

Sanctificetur nomen tuum. Matth.6.9. Tunc nomen DEI ſanctificatur in nobis; cùm ſanctitatem per nos in eo cognitam imitamur. Sanctificatur etiam nomen DEI in nobis per proximi ædificationem: ut, ſicut Chriſtiani vocamur nomine, ſic virtutem Chriſtianitatis monſtremus per exemplum in operé. S. Bernardinus ſ.6.a.3

In omnibus te ipſum præbe exemplum bonorum operum. Tit.2.7.

Via Incarnatæ Sapientiæ eſt omnis actio, quam temporaliter geſſit. Viæ ejus ſunt vivendi ordines, quos ad ſe venientibus ſtravit. Tot itaque ad ſe venientibus vias præbuit, quot bene vivendi exempla monſtravit. S Gregorius mor.l.25.c.11.

Eligitur Petrus, ſuper quem fundata eſt Eccleſia; & Iacobus, qui primus de Apoſtolis martyrio coronatus eſt; & Ioannes, qui Virginitatis eſt exordium. S. Chryſoſt. hom. 8. in Marcum. Cur hos Chriſtus tantùm ſecum aſſumpſerit.

§. III.

Exempla mala.

Num. I.

Vis, & efficacia.

C*Omedit, deditque viro ſuo.* Gen.3.6. Qua noo uſus eſt ſerpens rhetorica ad perſuadendum Evæ! memoria præcepti divini, & timor mortis, erant duo fræna, quæ refrænabant appetitum. Eva verò Adæ ſolo exemplo, nullo verbo facto, ſtatim perſuaſit. Eva ſaltem, aliquamdiu reſtitit ſerpenti, minimè verò Adam Evæ. Paoletti D.20. Pent. Noo ſuaderi jam opus erat viro, quando eam illo cibo mortuam non eſſe cernebat. Et Eva ipſa, ex hac divina patientia prorepſit ad tentandum virum. S. Aug.c.31. de Gen. ad lit.30.

Ecce mulier una ſedens in medio amphoræ; & dixit: hæc eſt impietas. Zach.5.7.8. Ubi dominatur impietas, mox allicit plures: v. 9. *Ecce duæ mulieres egredientes: & habebant alas.* Citò advolant ad augendam impietatem. Velloſo in Iudith 7.paræn.4.

Unus eſt ſervus, qui Petrum urget. Luc.22. 58. *Poſt puſillum: acceſſerunt, qui ſtabant, & dixerunt Petro.* Matth. 26 73. Unus traxit exemplo plures. Maldonatus: credendum eſt, cognato illo ſervo incipiente alios ſubſecutos fuiſſe. Id. ib.

Quare, hoc unguentum non venit &c. Io. 12.5. Et ecce Matth.26. 8. *videntes Diſcipuli indignati ſunt*, Iuda contra mulierem duce, reliqui Apoſtoli irritati. Lyra.

Digitized by Google

Num. II.

Mala exempla ſuperiorum ſequuntur ſubditi.

Erat peccatum puerorum grande nimis: quia retrahebant homines à ſacrificio Domini. 1.Reg.2.17. Deus tam ægrè fert alienas injurias, præſertim quæ in damnum cedunt ſpirituale animorum; ut de illis potiùs, quàm de ſuis, conqueratur. Unde Sacerdotum peccata exaggerari vult; non tam ex eo, quòd divinum honorem, & cultum, violabant; quàm ex eo, quòd homines à Sacrificio Domini retrahebant. Mendoza hic.

Cumque roboratum fuiſſet regnum Roboam, & confortatum; dereliquit legem Domini, & omnis Iſrael cum eo. 2.Par.12.1. Similiter de Sedecia 2.Paral.36.14.

Erunt ſigna in Sole, Luna, & Stellis. Luc.21.25. An non ſufficit, ſigna eſſe in ſole; ut in Luna etiam ea apparere ſit neceſſe? Nempe, ſole obſcurato, obſcuratur & Luna, ac ſtellæ deliquium patiuntur. Quando igitur optimates in timore, & cultu DEI, defectum faciunt; inferiores, & ſubditos eumdem experiri neceſſe eſt. Beſſeus D.1. Adv.

Percuſſa eſt tertia pars ſolis &c. Apoc.8.12. Cur à ſtellis non incipit? Per ſolem prælati intelliguntur; quia non ex inferiorum lapſu ſequitur ruina; ſed ex horum illorum. Dionyſius Carthuſ. hic.

Occiſa eſt tertia pars hominum de igne, & de fumo, & ſulphure. Apoc 9.18. id eſt, de igne avaritiæ, fumo ſuperbiæ, ſulphure, id eſt, fœtore luxuriæ. Subdit v.19. quòd *poteſtas equorum in ore ipſorum eſt*. Scilicet principum præcipientium, aut ſuadentium; ſive exemplis poſt ſe trahendo. Et ideo ſubdit: *& in caudis eorum*, id eſt, exemplis. Geminiani ſimilitud.l.7.c.6.

Sicut exemplari uno apud Typographos vitiato omnes deinde libri, qui per illud excuduntur, vitiati plurimi prodeunt; ità unius ſuperioris vitium totius ſit populi offendiculum. Diez. Prælatus.

Multi domini, ut famulis ſunt ſtipati, ità comitibus vallati infernum intrant; multos, quibus exemplo ſuo fuere ſcandalo, poſt ſe trahentes. Stella p.1.c.26.

Exiguus rivus, dum exundat, parum nocet: at rapidus fluvius pontes, hortos, domos, molendina, abripit, & plurimùm damni infert. Lapis exiguus de monte decidens mox ubi recidit, conſiſtit; ſi verò ingens à rupe abrumpatur, magnum lapidum acervum, ipſaſque arbores, ſecum trahit. Horologio perversè incedenti non illi, nec rotis ejus, ſed directori cauſa adſcribitur; ſic errores, & culpæ populi, culpæ ſunt prælatorum. Idib.

Caprum ex ponte deſilientem grex ſequitur. Lem. *Sic ducis urget amor. Dux capeo ipſe gregis.* Carolus Bovius.

Num. III.

Teſtimonia & Exempla.

Ex Veteri.

Quæ reſpondit: ſerpens decepit me. Gen.3.13. En vis mali exempli! excuſantem ſe, & Dei conſilia ſugillantem, virum mulier imitatur. Fernandius hic ſect.19.

Armiger Saulis, videns Dominum ſuum irruiſſe ſuper gladium ſuum, *irruit etiam & ipſe ſuper gladium ſuum*. 1.Reg.31.5.

Filius, qui natus eſt tibi, morte morietur. 2.Reg.12.14. B.Theodoretus: ideo Deus occidit filium David, ut pariter extingueretur malum exemplum, quod per adulterium exhibuerat populo Dei.

Jeroboam rex Iſrael poſt ſe traxit ad idololatriam totum populum. 3.Reg.12.1.

Omne caput languidum &c. Iſ.1.5.6. Si caput fuerit infirmum, totum corpus languidum erit. Innocentius P.III.

Nabuchodonoſor erigit ſtatuam auream adorandam. Dan.3.2. Et quos primò inducit ad idololatriam? *principes*. S. Hieron. Seductis enim magiſtratibus ſubditi populi majorum exemplo malè peragunt.

Exiit ex eis radix peccatrix Antiochus. 1.Machab.1.11. S.Gregorius 1.p.paſt.c.2. cùm paſtor per abrupta gradiatur, conſequens eſt, ut ad præcipitium grex feratur.

Ex Novo.

Turbatus eſt rex, & omnis Jeroſolyma cum eo. Matth.2.3.

Principes Sacerdotum, & Seniores, perſuaſerunt populis, ut peterent Barabbam. Matth.27.20. & ità omnes una voce clamant Barrabam. Scilicet ad majorum voluntatem populus movetur. S.Paſchaſius l.12. in Matth. quid in hoc dicam? niſi quia peccata omnis iniquitas, & prævaricatio plebum à principibus eſt populi; quorum excitatur malis ad omne peccatum; quorum velle, quorumque nolle, omnes conſiderant, & ſequuntur. Sylveira in Jo.4.q.9.

Non licet tibi. Marci 6.18. Cur Joannes Herodem tantùm, & non Herodiadem, arguit? R. quia ipſe rex; & inferiores ſemper appetitui ejus ſerviunt. Sylveira in Jo.3.q.9.

Et nemo ei dabat. Luc 16.21. Cum dominus familiæ eſſet avarus, omnes ejus ſervi avaritiæ ſtudebant; ut nullus ex eis pauperi vel micam daret. Sylveira hic.

TITULUS XII.

EXERCITIA SPIRITUALIA.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

SUpponens capiti ſuo &c. Gen.28.11. Jacob durum ſibi ſternit lectum, ſcilicet lapidem: quia cœli aulicos durus lectus, durus victus, omnia dura, decent. S. Ambroſ. l.2. de Jacob: In ſomno bonus operarius; quia cum DEO plus negotii dormiendo peregit, quàm vigilando. Cornelius hic.

Moyſes tacendo loquebatur. Ex.17.11. & otioſus operabatur. Sedens in otio dimicabat, & triumphabat. Erat tam otioſus, ut alii manus ejus ſuſtinerent; & tam occupatus, ut manibus otioſis vinceret. Crudelius bellum inferebat Amalecitis conſidendo, quàm alii Iſraelitæ in campo manus conferendo. Stella p 3.c.6.

Inſilient in te ſpiritus Domini & mutaberis in virum alium. 1.Reg.10.6.

Numquid non Sapientia clamitat, & prudentia dat vocem ſuam? in ſummis, excelſiſque, verticibus &c. Prov.8.1.2. Priùs delegit montium juga, poſtea declinavit ad ſemitas. Civitatis portæ appropinquavit, nec ingreſſa eſt: quaſi paveret in ſe tumultus agmina, & varia occupationum diſpendia. S Cyrillus ad Habac. cap.2. in exercitatione mea, & conſuetudine mea, excubabo; animum rurſum purgabo, curis mundanis exolvam. Surſum volabo in ſtabilitatem, & ſecuritatem cogitationum; illinc ſpeculabor, quæ Deus mihi locutus fuerit. Naaera in Joſ.13.§.50.

Ego dormio, & cor meum vigilat. Cant.5.2. Somnia ſunt vigiliæ dormientium; ſpes autem ſomnia ſunt vigilantium: quod Platoni tribuit Ælianus l.13. de var.hiſtor Ariſtoteli verò Laertius l. 8. c.1. S.Auguſtin. tr.57. in Joan. quid eſt, *ego dormio, & cor meum vigilat*? niſi, ità quieſco, ut audiam. Otium meum non impenditur nutriendæ deſidiæ, ſed percipiendæ Sapientiæ. Vaco, & video, quoniam tu es Dominus: quia ſapientiam ſcribo in tempore otii. Ego requieſco à negotioſis actibus; & animus meus divinis intendit affectibus. Cornelius hic.

Sapientia ſcriba in tempore vacuitatis. Eccl.38.25: Rabanus, Ianſenius, Lyranus, S. Auguſtin. legunt: Sapientiam ſcribe in tempore vacuitatis. q.d. Sapientia Doctoris S. Scripturæ, vel Sapientis cujuſque, in tempore otii litterarii; quæ ab aliis negotiis vacat, quærenda, & comparanda eſt. S. Bernardus ſ. 85. in Cant. Sapientiam ſcribe in otio, ait Sapiens: ergo ſapientiæ otia, negotia ſunt; & eò otioſior ſapientia, quò exercitatior in genere ſuo. Hugo: Studium Sapientiæ, eſt ſtudium vitæ contemplativæ: hæc enim requirit otium, & mentem vacuam ab omni cogitatione, & cura terrena, maximè carnali. Huc facit proverbium Arabicum centur.1.n.9. obſtrue quinque feneſtras, ut luceat domus, & habitans eam. Cornelius hic.

Gallina ovis incubans. Lem. *Et cubans operatur.* Otioſum non eſt, vacare DEO; ſed negotium negotiorum omnium. S. Bernardus ad FF. in monte Dei. Picinelli.

Bombyx. Lem. *Mutatus exit.* Id.

Lebes clauſus. Lem. *Clauſus magis aſtuat*, Id.

§. II.

Motiva.

ELigatur tibi opportunus, & aliquantum à familiæ ſtrepitu remotus, locus; in quem tu, velut in portum, quaſi ex multa tempeſtate curarum te recipias; & excitatos foris cogitationum fluctus ſecreti tranquillitate componas. Tantùm ibi ſit divinæ lectionis ſtudium; tam crebræ orationum vices; tam preſſa, & firma, de futuris cogitatio; ut omnes reliqui temporis occupationes facilè hac vacatione compenſes. S.Hieronymus ep.14.

Animæ quouſque partem da, non carni ſolùm: DEO quoque partem da, non Mundo ſoli. Ex ventre quiddam ſubtrahe, & ſpiritui conſecra: ex igne quidpiam eripe, ac procul è depaſcente flamma reconde. Ei, cujus beneficio plura habes, aliquid dato; imò

Digitized by Google

imò etiam ei, qui omnia largitus eſt, univerſas opes dato. S. Gregorius Naz.or.27. de paupei.amore.

Iſtis ſaltem diebus, qui nobis ſunt ad ſaluberrima remedia proſtituti, mundanis nos occupationibus ſubtrahamus; & aliquid temporis, quod proſit ad bona æterna, furemur. S. Leo ſ. 3. de jejun.

Demus DEO aliquid temporis vitæ noſtræ; nè totam diem infelix iſta vanitas, & ſollicitudo miſeranda, conſumat. - Vigila homo, vigila: habes exemplum; ut quod tibi gallus impendit hoſpiti, & tuo exhibeas Creatori. S.Chryſol.ſ.21.

Quidam ex inſtituto factis feriis & efficacibus propoſitis ſequendi Dei voluntatem; cum in finem per dies aliquos ſe à negotiis mundanis abſtrahunt, ut animas ſuas diverſis exercitiis ſpiritualibus, è gravi tepiditatis ſomno, ad opera charitatis præſtanda, exſuſcitent; nec non ad interiorem vitæ reformationem faciendam inflamment, inducantque: Quod familiare, & ſacroſanctum fuit primis Chriſtianis; ſed deinde refrigeſcente paulatim charitate in cordibus poſterorum neglectum fuit; uſque dum magnus DEI ſervus S.Ignatius S.J. Fundator Patrum noſtrorum, tempora in uſum reduxit, & revocavit. S.Franciſcus Saleſ. de div. amore l.12.c.2.

Vide tit. Oratio mentalis. Recollectio. Renovatio ſpiri-

F.

TITULUS I.

FAMA.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

PRæcepit Deus Noe Gen.6. 14. ut Arca intus, & extra, bitumine liniretur: ut & intus munda conſcientia ſplendeat; & foris ſancta converſatione hominibus placeamus. Stella in Luc.1.

Ecce odor filii mei ſicut odor agri pleni Gen.27. 27. Fragrantia bonæ opinionis, quæ omnia merentur benedictionem æternæ retributionis. Hugo Card. hic. Multùm Jacob præſtiterat, ut paternam benedictionem aucuparetur; hœdum attulerat, coxerat &c. Sed maximè odor bonus benedictionem paternam elicuit. Pinna in Eccl. Ethol.190.

Peperit quoque Zelpha alterum, dixitque Lia: hoc pro beatitudine mea. Gen.30.12. *Beatam quippe me dicent mulieres* Zelpha Liæ, ſerva dominæ, peperit filium, quem vocavit *Aſer*, id eſt, *beatitudinem*. Subdit: *beatam me dicent*: quia non ſatis eſt operari bonum; ſed inſuper tales ab aliis haberi. Curandum de bono nomine. Id.Ethol.190.

Fundetque ſuper eam oleum, & ponet thus. Levit.2. 1. Oleum charitatem; thus bonæ famæ ſignificat odorem. S. Rupertus lib.1. hic.

Si vidi ſolem, cùm fulgeret; & lunam incedentem clarè. & oſculatus ſum manum meam ore meo &c. Iob.31.26.27. Sol, bona opera; luna, fama ex ipſo bono opere; oſculari manum, ſibi attribuere. Hugo Card. hic.

Qui maledicit patri ſuo, & matri: extinguetur lucerna ejus in mediis tenebris. Prov.20 20. Lucerna eſt Symbolum excellentiæ, famæ, & gloriæ. Unde vulgò dicimus, aliquem officere luminibus alterius, dum ejus famam, & gloriam obſcurat. Cornelius hic.

Ecce tu pulchra es amica mea; ecce tu pulchra. Cantic.1.14 Pulchra eſt, mundiſſimam Deo conſcientiam exhibendo: pulchra eſt, inimicis, & alienis à fide Chriſti, irreprehenſibilem converſationem monſtrando. Aponius hic.

Ego, quaſi vitis, fructificavi ſuavitatem odoris; & flores mei fructus honoris, & honeſtatis. Eccli.24.23. Vide, quomodo Sapientia odorem ſuum in fructibus reputat: odor enim quidam fructus eſt: odor eorum cibi gratiam tenet, ipſa fragrantia paſcit. Gilbertus ſ.27. in Cant. Suavitatem conſcientiæ, & odorem bonæ famæ. Hugo Card. hic.

Domus impleta eſt ex odore. Jo.12.3. Domus impleta eſt bona fama: nam odor bonus, bona fama eſt. Sanctus Auguſtinus tr. 50. in Joan.

§. II.

Habe curam famæ.

Motiva

Num. I.

Exemplum Chriſti.

EGo *flos campi &c.* Cant.2.1. Præmiſerat ſponſa in laudem ſponſi Cant.1.13. *botrus Cypri &c.* Botrus ſuavem guſtum habet, non ſuaveolentiam. Laudat ergo ſponſa præclara opera ſponſi, immemor præclaræ famæ; quam corrigit ſponſus adjiciens: *ego flos campi*; bonus odor ſumus. Pinna in Eccl.Ethol.190.

Quem dicunt homines eſſe Filium hominis? Matth.16.13. In multis inſtruimur, ut ſimus ſolliciti, quid de nobis dicatur? ut ſi malum, quod corrigamus; ſi bonum, conſervemus, & multiplicemus. S. Thom. hic. Sciebat omnia; percunctatus tamen eſt; ut doceret, famam propriam non ſpernere. Stella part.1. cap.12.

Ecce duo cæci audierunt, quia Jeſus tranſiret. Matth.20.30. Alii Domini auxilium poſcebant, qui eum viderant; hi autem ſolùm ex auditu. Quia alii alliciuntur ex bonis operibus, quæ vident; alii ex bono nomine. Ità vivendum, ut etiam cœci loqui poſſint ex narratione aliorum de bona vita. Hugo Card. roſa, antequam videatur, ſentitur: cœci, antequam viderunt, ſenſerunt DEI fragrantiam. Pinna in Eccl.Ethol.190.

Dixerunt, quòd Jeſus Nazarenus tranſiret. Luc. 18. 37. Nazaræi, id eſt, floridi odore excitati ſunt. cœci, qui opera videre non poterant. Cui aliorum cura eſt, non modò vocari ſtudeat Jeſus, id eſt, Salvator, per bona opera; ſed etiam Nazarenus per bonam famam: utrumque ſi habet, facilè cœcos illuminabit. Pinna in Eccl.Ethol.190.

Num. II.

Exempla alia.

Uſquequò ebria eris? Nequaquam Domine &c. 1. Reg 1. 40. Multam adhibet curam, nè à Sacerdote malam referat opinionem. S. Chryſoſt.hom. de fide Annæ

Erat hæc in omnibus famoſiſſima: quoniam timebat Dominum valde; nec erat, qui loqueretur de ea verbum malum. Judith 8.8.

Oculus fui cæco. Job 29. 15. ut famam ſuam defenderet. Nam ei amici objiciebant, malorum cauſam peccatum c.4.5.7. *nunc venit ſuper te plaga*.

Curam habe de bono nomine. Eccl 41.15.

DEO autem gratias, qui ſemper triumphat nos in Chriſto JESU, & odorem notitiæ ſuæ manifeſtat per nos in omni loco. 2 Cor.2.14.

CHRISTI bonus odor ſumus. 2 Cor.2.15. Comparat ſe cum iis, quæ odoratu percipimus, non quæ viſu. Nam ut oculis aliquid videamus, neceſſe eſt, ut lumine illuſtretur; &, ut is, qui videt, oculos aperiat. At ea, quæ manibus excipiuntur, etiam per tenebras, & nolentibus nobis, ſeſe ingerunt: quia ea eſt natura actuum noſtrorum, ut, vel nolentibus in publicum ſe proferant. Pinna in Eccl. Ethol.244.

Num. III.

Motiva varia.

Ignorabat, quòd cornuta eſſet facies ſua ex conſortio ſermonis Domini. Ex.34.29. Cur non reſplendebat mutans Nilum in ſanguinem, percutiens mare; &c. cur ſplendoris majeſtas euſque dilata eſt, dum Iſraelitæ liberi? quia emendaturus mores, legem promulgaturus; ideo in cœleſtem virum converſus, duas tabulas ferebat, & duo cornua. Oliva tom. 3. conc.1. in Feſto Sanct. Ambroſii.

Exuit David arma Saulis, 1. Reg.17. 40. quæ induerat; & paſtoralem ornatum aſſumpſit. S. Chryſoſtom. in Pſalm. 50. Saul ei

Digitized by Google

arma porrexit; verùm David ea minimè geſtare poterat. Quam ob rem? nimirum DEUS minimè permiſit; id ſcilicet agens, ut nudus victoriam adipiſceretur: nè arma rei feliciter geſtæ, ac victoriæ partem ſibi vendicarent, rexque armis ſuis victoriæ partem adſcriberet. q. d. DEUS integram præclari facinoris laudem ſervo ſuo David reſervavit. Nam multum tuetur, & honorem curat, ac famam ſervorum ſuorum. Pinna in Eccl. Ethol. 244.

Sic luceat lux veſtra coram hominibus &c. Matth. 5. 16.

Adeò DEUS famam, & æſtimationem Servorum ſuorum æſtimat, ut numquam in Scriptura ſuadeat, ut quis ſui cauſa honorem amittat. Dixit Matth. 10. 39. *qui perdiderit animam ſuam, &c.* & Matth. 19. 29. *omnis, qui reliquerit domum &c.* Numquam tamen ab eo dici Inveniemus: qui honorem ſuum propter me perdiderit. Diez Conc. de S. Joſeph. Maluit Deus aliquos de ſuo ortu, quàm de Matris pudore, dubitare; nec putavit ortus ſui fidem Matris injuriis adſtruendam. S. Ambroſ.

Reſplenduit facies eius ſicut ſol. Ipſum audite. Matth. 17. 2. 5. Splendere oportet ipſum ſanctitate vitæ, qui cum fructu audiri cupit. Oliva tom. 3 conc. 1. in Feſto S. Ambroſii.

Cui nomen Nazareth. Luc. 1. 26. Amat florigeram patriam flos de radice Jeſſe, & libenter inter lilia paſcitur flos campi, & lilium convallium. S. Bernardus ſerm. 3. de annuntiatione. Teque florem reputat Deus, & bene ei complacet in te, ſi tibi nec honeſtæ converſationis decor, nec bonæ opinionis fragrantia, deſit. Baeza l. 1. c. 7. §. 6.

Mulier in civitate peccatrix. Luc. 7. 37. Liberet nos DEUS! oè ſimus civitatis peccatores, id eſt, peccatores publici, qui jam famam apud omnes amiſerunt. Eſt honor in hominibus, quaſi cortex in pomis: qui, cùm ſit adeò tenuis, pomum tamen incolume ſervat: cùm primùm cortice nudatur, putreſcit. Pomum, quod cortice opertum anno integro conſervatum eſt, ablato cortice intrà duas horas corrumpitur. Sic bona fama, licèt in comparatione bonorum animæ parvum bonum ſit, quia eſt bonum temporale; efficaciam tamen habet ad hominem in virtute conſervandum. Diez f. 5. D. Paſſ.

Sicut rarus eſt, aut nullus, qui de ſe mala dici æquanimiter ferat; ità rarus eſt, qui non bene velit de ſe ſentiri; & ſe, ſi rectè vivit, ſtantem in vitæ rectitudine non diligat æſtimari. S. Cyprianus de jejun. & tentat. Chriſti.

Non deſpiciat, quid de ſe unuſquiſque, & maximè vir bonus, ſentiat: nam negligere bonorum judicia, vel arrogantiæ, vel diſſolutionis eſt. S. Ambroſ. l. 1. offic. c. 47.

Nobis neceſſaria eſt vita noſtra, aliis fama noſtra. S. Auguſt. l. de bono vidnit. c. 22.

§. III.

Fama mala.

FErmentum, & mel, in ſacrificium ſibi offerre nolebat Deus; eò quòd adulta malum redderent odorem. Stella p. 1. c. 12. Idcirco mel in ſacrificio offerri ſibi DEUS noluit, quia mali odoris eſt, ſi crematur. Oleaſter in Levit. 2. Nihil magis DEO diſplicet, quàm ſi mali odoris, & famæ, ſis. Novarinus Agn. Euch.

Domine, iam fœtet. Jo. 11. 39. Bene de illo, qui peccare conſueverat, dicitur, fœtet: incipit enim peſſimam habere famam, tamquam odorem teterrimum. Sanct Cyrillus Alexandrin. lib. 7. cap. 23. *Muſcæ morientes perdunt ſuavitatem unguenti.* Eccle. 10. 1.

TITULUS II.

FOEMINA.

§. I.

Creatio, natura.

TUlit *Dominus DEUS hominem &c.* Geneſ. 2. 15. Sanctus Ambroſ. l. de paradiſo: quo loci illud adverte, quia extra paradiſum vir factus eſt, & mulier intrà paradiſum. Extra paradiſum factus, hoc eſt, in inferiore loco, vir melior invenitur; & illa, quæ in meliori loco, hoc eſt, in paradiſo facta eſt, inferior reperitur. Mulier enim prior decepta eſt; & virum ipſa decepit.

Non eſt bonum hominem eſſe ſolum. Gen. 2. 18. Bonum eſt, ſecundùm Dionyſium, ſui diffuſivum: ſolus autem ſi eſſet vir, non poſſet ſe diffundere. Ergo, ſi eſſet ſufficienter bonus. S. Thomas hic.

Tulit unam de coſtis eius. Gen. 2. 21. Quòd fuit perfecta de nobiliori materia, quàm ipſe vir, hoc fortè fuit factum, nè ipſe vir eam contemneret; nec propter hoc tamen præſumeret: quia quidquid habuit, & locum, dignitatem, & materiam, mediante viro habuit. Id. in c. 2. Ut ſciret Adam, quod animal formandum æqualis cum ipſo dignitatis eſſet futurum: idcirco, quemadmodum de ipſo dicebat, *faciamus*; ſic & nunc dicit: *faciamus illi adiutorium ſimile ſibi.* S. Chryſoſtom. hom. 14. in Gen. Mutuata eſt à viris fœmineo generi gratia. Eva enim ex viro nata eſt, & non ea matre concepta; ſed ea ſolo viro tamquam partu edita. S. Cyrillus Jeroſ. Catech. 12.

Ædificavit Dominus Deus coſtam &c. Gen. 2. 22. Decuit mulierem ex viro formari; ut vir magis diligeret mulierem, & ei inſeparabilis inhæreret, dum cognoſceret eam ex ſe eſſe productam. S. Thomas 1 p. qu. 92. art. 2. Et art. 3. conveniens fuit mulierem formari de coſta viri: ad ſignificandum, quòd inter virum, & mulierem, debet eſſe ſocialis conjunctio. Neque enim mulier debet dominari in virum; & ideò non eſt formata de capite: neque debet à viro deſpici, tamquam ſerviliter ſubjecta; & ideò non eſt formata de pedibus.

Rachel plorans &c. Matth. 2. 18. Cur Rachel, & non Jacob, vel Abraham, plorat? quia fœmineus ſexus ad compaſſionem, & lacrymas, valde propenſus. Sylveira hic q. 13.

Ecce, quem amas, infirmatur. Jo. 11. 3. abſque compaſſione, & lacrymis eſſe, belluarum eſt: multùm autem lacrymari, plorare, & contriſtari, mulierum. Theophylactus hic.

Contentioſum eſt hoc animal mulier, avidumque victoriæ. Et, ſive ad malum declinet, magna mala patrat; ſive ad virtutem ſe applicet, anima citiùs eam deſtituet, quàm propoſitum mutet. S. Chryſoſt. tom. 6. hom. de Anna.

Non temerè mulieri data eſt mollitudo: ut ad humanitatem ſit facilior, & ad miſericordiam propenſior. S. Gregorius Nyſſ. orat. in illa verba: faciamus hominem.

§ II.

Laudes fœminarum, & privilegia.

T*Er in anno apparebit omne maſculinum coram Domino DEO tuo.* Ex. 23. 17. Hæc lex ſolùm viros comprehendebat. Cur non etiam fœminas? Oleaſter: I. Tamquam pius, & miſericors, hoc fieri voluiſti; nè ſcilicet ſexus infirmior longo itinere gravaretur. II. Aut quia non ignoramus, devotum ſexum hoc ſine præcepto facturum. III. Fœmineum genus decet non hinc, inde diſcurrere, etiam pietatis, aut religionis, prætextu. Notat Philo l. de profug. virtutes omnes habent appellationes fœmineas, fides, ſpes, charitas, fortitudo, juſtitia, temperantia, prudentia.

Pellis mea conſumptis carnibus adhæſit os meum. Job. 19. 20. In oſſe fortitudo, in carnibus verò infirmitates corporis deſignantur. Quia igitur Chriſtus, & Eccleſia, una perſona eſt; quid per os, niſi ipſe Dominus deſignatur? Quid per carnem, niſi Diſcipuli, qui paſſionis ipſius tempore infirma ſapuerunt; Per pellem verò, quæ exterior carne manet in corpore, quid niſi illæ ſanctæ fœminæ figurantur, quæ ad præparanda ſubſidia corporis exterioribus Domino miniſteriis ſerviebant. Cùm ad crucis horam ventum, ejus Diſcipulos gravis ex perſecutione Judæorum timor invaſit. Fugerunt ſinguli, mulieres aſtiterunt. Quaſi ergo conſumpta carne os Domini pelli ſuæ adhæſit: quis fortitudo ejus, paſſionis tempore fugientibus Diſcipulis, juxta ſe mulieres invenit. S. Gregorius Moral. l. 14. c. 23.

Ubi non eſt mulier, ingemiſcit egens. Eccli. 36. 27. Per quod innuitur; mulieris eſſe, quòd ſit pia ad indigentiam miſerorum. B. Humbertus ad mulieres Burgenſes.

Avete: Matth. 28. 9. Oportebat primum muliebrem ſexum, & ab Angelo bonum reſurrectionis accipere nuntium, & Dominum videre; & primam ab eo vocem audire, *avete*; quoniam mulier quoque prima audiverat fraudem ſerpentis. Quapropter etiam adorare Servator, & pedes apprehendere, & contrectare, permittebat; ut iis, quæ primæ deſciverant, & alienatæ erant ab eo. S. Gregorius Niſſ. or. 2. de reſurr.

Dominus multas prærogativas contulit mulieri; non ſolùm ſuper alia animantia, ſed ſuper ipſum hominem (virum) Et hoc tempore naturæ, gratiæ, & gloriæ. Tempore naturæ, producendo, formavit enim virum in hoc Mundo vili; ſed mulierem in paradiſo. Item virum formavit de limo terræ; ſed mulierem de coſta viri. Nec formavit eam de parte hominis inferiori, ſcilicet pede; ne vir haberet eam pro ancilla: ſed de media parte, ut haberet eam pro ſocia. Tempore gratiæ, poterat Dominus aſſumere carnem de viro; noluit hoc facere, ſed aſſumpſit de muliere. Tempore reſurrectionis primò mulieri apparuit. In ſtatu gloriæ nullus purus homo erit rex; ſed pura mulier eſt Regina, Beatiſſima ſcilicet Maria. Hæc autem omnia movere debent mulieres

ad

Digitized by Google

ad DEI dilectionem; qui hæc contulit eis; & retrahere ab eis, quæ mala ſunt. B.Humbertus ſ.94.

Mulieres tribus gaudent privilegiis: quorum primum eſt, quod in paradiſo ſit condita. Secunda, quòd ex ea natus Chriſtus. Tertia, reſurgens primò apparuit mulieri. Joannes Belethus rationali divini officii c.109.

Deus per infima confundit fortia, ad ſupprimendam arrogantiam. Dux Siſara à muliere proſtratus. Judic.4.21. Abimelech proſtravit fœmina. Judic.9.53. Aſſyriorum acies vidua opulenta cæſa. Judith.13.9.10.

Miſcellanea in fœminarum laudem.

Quæres: cur Salomon Ecclæ.1. Hebraicè vocetur *Coheleth* fœmininè, id eſt, *congregatrix*, vel *concionatrix*? Cauſam Primò multi dant hanc: quòd Hebræi ſæpe permutent nomen fœmininarum, cum Maſculino; & viciſſim maſculinum cum fœminina terminatione, quando rei præſtantiam, & pulchritudinem denotare volunt: qualis hoc eſt concio Salomonis, quæ proinde vocatur *Coheleth*; id eſt *concionatrix*; ob elegantiam ſermonis. Solent enim Hebræi, rebus eximiè pulchris tribuere genus fœmininum: quia imago, & maxima illecebra pulchritudinis, eſt fœmina. Concionatrix ergo eſt idem, quod pulcher, & eximius concionator. Solent enim fœmininæ in dicendo eſſe diſertæ, gracioſæ, elegantes, efficaces; ideoque vitis perſuadere, quidquid volunt. Sic Pſal.67.12. *Dominus dabit verbum Evangelizantibus*. Hebr. *evangelizatricibus*: quo ſignificat, excellentiſſimo à DEO prædicatores conſtituendos. Et Aggæi 1.13. *nuntius Domini de nuntiis Domini*. Hebr. eſt, *de nunciatricibus Domini*. Secundò, dicunt aliqui, quòd Sapientia hic ſit quaſi Concionatrix; ut vis, & energia concionis ſignificetur: quaſi ejus anima, & forma, ſit ipſa ſapientia. Cornelius hic.

Et ait Angelus ei: nè timeas Maria. Luc.1.30. Nota: duæ perſonæ, ſcilicet mulier, & angelus, dederunt occaſionem perditionis Mundo: unde congruum fuit, ut eædem perſonæ darent ei occaſionem ſalutis; nè Mundus haberet minùs amandi, vel honorandi, perſonas iſtas. Hugo Cardin. hic.

§ III.

Syllabus probarum, eximiarum fœminarum.

S*Erpens decepit me*. Gen.3.13. Eva accuſata à viro, non accuſat, injuriæ patiens. Gen.3.12. Flagitium delegat in ſerpentem. S.Ambroſ. de inſtit. Virg. cap.4. nec accuſata crimen retorſit; ſed ipſum accuſatorem ſuum, maluit, ſi poſſet, abſolvere, quam ligare.

Fecit & labrum æneum - de ſpeculis mulierum. Ex.38.8. Vide priſcam devotionem, & ritum; quo ſanctæ mulieres (præſertim cùm ſe totas DEI obſequio dicabant) ſua ſpecula, & ornamenta; per quæ antea vanitati, & Mundo, ſervierunt; jam converſæ ſecum pariter DEO conſecrarunt. Ità S. Ludgardis matrona ſanctiſſima, præter patrimonium, totum Mundum muliebrem Eccleſiæ obtulit, ut divinus cultus indè augeretur. Ità Pulcheria Arcadii filia, è patrimonio ſuo Virgini Deiparæ nobile templum ædificavit; in quo B. Virginis veſtes cultu magnificentiſſimo aſſervari curavit; eaſque gemmis, monilibus, ac etiam veſtibus propriis adornavit. Teſtis eſt Cedrenus. De Paula Romana ſcribit S. Hieronymus in ejus Epitaphio: eam, ubi primùm ſe DEO dicaſſet, ornamenta ſua omnia, adeòque totum mundum muliebrem, in ſupellectilem ſacram commutaſſe. Idem fecit S. Eliſabetha filia Andreæ Regis Hungariæ, & uxor Landgravii Thuringiæ. Cornelius hic.

Non eſt bonum ſumere panem filiorum &c. Matth.15.26. Quàm firma, & patiens, ad repulſam Chananæa. S.Chryſoſtom. hom. 15. vides, quomodo non contradicit; nec laudibus alienis indolet nec, quia contemni videtur, moleſtè fert. Velloſo in Judith ad Lector. Mira, ſub perſona mulieris Chananitidis, Eccleſiæ fides, patientia, & humilitas, prædicatur. Fides, qua credidit, ſanari poſſe filiam ſuam. Patientia; qua toties contempta in precibus perſeverat. Humilitas, qua ſe non canibus, ſed catulis comparat. S.Hieronym. hic cap 15.

Ite, & nuntiate fratribus meis, Matth. 10. Quod eo conſilio factum putat S. Hieronym ut erubeſcerent viri, non quærere; quem jam fragilior ſexus invenerat. In Prologo ad Sophoniam.

Reliquit ergo hydriam ſuam mulier, & abiit in civitatem &c. Jo. 4.28. Cur præconium divini verbi non committitur primò Chriſti Diſcipulis diu cum ipſo converſatis? quàm mulieri, quæ paulò antè erat peccatrix? Ut nullus, quamvis abjectiſſimus, peccator deſperet, ſe divina gratia ad ſupremum Chriſtianiſmi apicem poſſe evehi. Hæc mulier in Evangelio fuit prima, quæ ſuum peccatum confiteri non erubuit: *non habeo virum*. Et viris civitatis audenter dixit: *venite, & videte hominem, qui dixit mihi omnia, quæcumque feci*. Conveniens ergo erat, ut prima eſſet in ea dignitate. Sylveira hic q 38.

Ex civitate autem illa &c. Jo. 4. 39. Origenes: Tamquam Apoſtola hac muliere utitur CHRISTUS ad eos, qui in urbe erant. Simon de Caſſ. Chriſtus Samaritanam fecit Evangeliſtam; evangelizavit enim civibus ſuis Chriſtum.

Phœben commendat Paulus. Roman 16.1. Da famoſis in pauperes largitionibus; v.6. Mariam de labore. v. 12. Tryphænum, & Tryphoſam, de virtutum cura perpetua. Felices mulieres, quæ ſæviente Nerone, fidem, & caſtos mores colebant. S.Chryſoſt.hom.31. in ep. ad Rom. rurſus mulier coronatur; rurſus confundimur viri; ſed etiam honeſtamur. Honeſtamur quidem, quòd tales apud nos ſunt mulieres; confundimur, quòd longè ab illis poſt terga relinquimur viri.

Nota: quòd magis innocens mulier, quàm unquam fuerit nobilis, Beatiſſima Virgo: quia orta ea progenia regali. Similiter laudabilior pœnitens, quæ unquam fuerit, fuit nobilis Magdalena. Similiter omnes mulieres, quæ ſunt majoris authoritatis in Eccleſia, fuerunt nobiles: ut Agnes, Catharina &c. B Humbertus ſ.95. ad mulieres nobiles.

Inter Græcos hic converſos illuſtriſſima fuit S. Thecla, nuncupata Apoſtolica, & primogenita S.Pauli. Act.14.v.1. Ab Iſidoro Peluſ. ep. ad Tharaſium vocatur Proto-Martyr. Cornelius in Acta hic.

§ IV.

Fœminæ confundunt viros.

Ex Veteri.

E*Jice*. Gen.21.10. In familia tam ſeduli Abrahæ non deeſt Iſmael indiſciplinatus. At pejus, ſi in iis ſtudioſa Sara deſit, quæ dicat, ejice. *Durè accepit hoc Abraham*. v.11. Adhibendum Angeli, & DEI præceptum, ut ejus domo exularet impius. *Cui dixit Deus*. ib. v.12. Oliva t.1. conc.3. in feſto Sanct. Thomæ Apoſt.

Occurrit ei Dominus, & volebat occidere eum. Ex. 4. 24. Cùm enim eſſet Legiſlator, & exemplar populi in accurata legis obſervatione, ipſe primus eam violavit, filium incircumciſum in Ægyptum ducens. Occurrit mox intrepida Sephora. v 25. *& tulit acutiſſimam petram, & circumcidit præputium filii ſui*. S. Iſidorus Peluſ. l.1.ep.125. mulieres, cùm neceſſitas urget, diligentioribus, quàm viri, artibus uti ſinceri uſque ad Deum confugere, conſueverunt. Arcones in Iſ 4.Diſc.7.

Regina Saba - venit &c. 3.Reg 10 1. Quo viarum incommodo, ſumptu, & apparatu, ad Salomonem acceſſit Saba; ut audiret ſapientiam; de qua dubitabat: ideo *venit tentare eum in ænigmatibus*.

Surge, & vade in Sarephta Sidoniorum &c. 3 Reg.17.9. Famelicus Elias ad mulierem mittitur; non ad aliquem principem.

Facta eſt autem quadam dies, & tranſibat Eliſæus per Sunam. Erat ibi mulier magna. 4.Reg.4.8. *Magna*, id eſt, dives, potens, ac devota; ut explicat Lyra, Carthuſ. Hugo &c Cur Scriptura contra morem, non de viro, ſed de muliere, facit mentionem? cùm conſtet ex v.9.14. de ipſo; & divitiarum diſpenſatio ad virum ſpectet? Abulenſ. qu. 25. reſpondetur, quòd mulier erat melior viro; ideo fit mentio principaliter de illa. Sylveira c.33. in Jo.

Suſpenderunt ſuper muros caput Holofernis. Judith cap. 14. 7. Cur hoc? an non ſatiùs eſſet, mox exire in hoſtes, quàm his parvi momenti rebus immorari? Quid intererat, quòd caput Holofernis in muro ſuſpenderetur? multùm per omnem modum. Nam Bethulienſes milites, viſo illo capite à fœmina abſciſſo, non poterant non incredibili pudore confundi, & excitari in certamina. Baeza t.2.l.10.c.6.§.9.

Ex Novo.

Surrexit, & miniſtrabat eis. Matth.8. 15. Socrus Petri anicula miniſtrat Chriſto. Matth.8. 16. non Petrus. Pudori ſunt multis Religioſis mulieres in divino obſequio ferventiores. Baeza citatus.

Ecce mulier Chananæa &c. Matth.15.22. Cur pater puellæ non properat ad Chriſtum? an non aptiùs vir à finibus egrederetur? Quia fœmineus ſexus promptior ad virtutis opera. Hinc Eccleſia ex S.Auguſtino orat: *intercede pro devoto fœmineo ſexu*. Eſcobar t.3. Colloq.Chr.Obſ.6.

Erant autem ibi mulieres multæ à longè. Matth. 27.55. Dicit hoc Matthæus, ut mulierum harum præ viris fidem, conſtantiam, & pietatem in JESUM, celebret. quòd ſpectantibus Judæis Chriſti hoſtibus auſæ fuerant Cruci ejus adſtare, &

compaſſionem ſuam in eum teſtari. Solent enim fœminæ viris eſſe pientiores. Cornel. hic.

Ite dicite Diſcipulis ejus, & Petro, quia præcedet vos in Galilæam. Marci 16. 7. Quid neceſſe erat, Petro id ſeorſim nuntiare, quando Diſcipuli, ut ait Joan. 20. 19. *erant congregati*. Et quod cæteri audierunt, non audire Petrus non potuit, qui inter cæteros adfuit. Reſp. magnam animoſitatem oſtentarat Petrus in cœna: *Etſi oportuerit me ſimul commori tecum, non te negabo*. Marci 14. 31. Cumque fortitudinis occaſio ſe obtuliſſet, ad unius ancillæ vocem corruit. Dicite ergo Petro, dicit nunc Angelus. q.d. dicite ſtrenuo illi, robuſto illi, invicto illi; ubi ſuas reliquerit vires? utque à vobis diſcat conſtantiùs agere: ille enim, ancillæ interrogatione fractus, ignavè timuit; vos autem armatos viros nihil veritæ, animo maſculo omnes viciſtis difficultates: nam diſcrimine quovis ſpreto magiſtri veſtri divinum Corpus perveſtigatum ivitis. Didacus Niſſ. fer. 5. Dom. 1. Quadr. §. 3. *Ite &c.* ut erubeſcerent viri, non quærere, quem jam fragilis ſexus invenerat. S. Hieron. in Prologo ad Sophon.

Vides hanc mulierem? Luc. 7. 44. In domo principis Synagogæ totum obſequium ejus confundit una fœmina; quæ ſola præ omnibus movit Jeſu ſervire. Heu quoties, non una mulier Hebræa, Judith 14. 16. ſed mille mulieres Chriſtianæ, faciunt confuſionem in domo Eccleſiæ principum! quando cum dedecore audient: *tu aquam pedibus meis non dediſti*. S. Chryſoſt. ſerm. 4. in Matth. verè magna confuſio eſt Sacerdotum, & omnium Clericorum; quando Laici inveniuntur fideliores eis, & juſtiores. Baeza t. 2. lib. 10. cap. 6. §. 9.

Domine da mihi hanc aquam &c. Jo. 4. 15. Quare, cùm Chriſtus proponat ſuam mirabilem aquam Samaritanæ & Nicodemo: *niſi quis renatus fuerit &c.* Joan. 3. 3. illa eam petit, hic autem non? S. Chryſoſt. hom. 31. Credidit continuò mulier longè Nicodemo ſapientior; nec ſapientior ſolùm, ſed & fortior. Ille hujuſmodi pluribus auditis neminem advocavit, neque ſibi confidit; hæc Apoſtolico officio functa eſt; omnibus audita annuntians; & populum extra civitatem ad Chriſtum advocans, ac trahens univerſum. Sylv. hic q. 54.

Ex Patribus.

S. Hieron. ep. 140. laudatos putat priſco textu mores fœminarum nobiliſſimarum, ut pungantur viri ſua molles ignavia. Mulieres erant, ſed vita nobiles, Sara Gen. 17. Debora Judic. 4. Holda 4. Reg. 22. Suſanna Dan. 13. Judith c. 8. Et has mulieres inducit Hieronymus, ut Principem moneat de virtutum cura; pungat viros de morum ignavia. Hæc, inquit, & ejuſmodi perſtrinxi breviter: ut nec te pœniteat ſexus tui; nec viros nomen ſuum erigat, in quorum condemnationem fœminarum vita laudatur.

Utinam præconia feminarum imitarentur viri & rugoſa ſenectus redderet, quod ſponte offert adoleſcentia. S. Hieron. ep. 10. ad Furiam.

Imitare conjugem tuam, quam docere debueras. Proh. pudor! fragilior ſexus vincit Sæculum, & robuſtior ſuperatur à Sæculo. Tanti dux femina facta eſt; & non ſequeris eam; in cujus ſalute candidatus es fidei. S. Hieron. ep. 46. ad Ruſticum, quem hortatur, ut ſancta loca inviſat conjugis exemplo.

§. V.

Quæ virtutes maximè ornent feminas.

Num. I.

Solitudo.

Ex Veteri.

E*T ædificavit Dominus Deus coſtam.* Gen. 2. 22. Bene ædificaſſe dicitur, ubi de mulieris creatione loquitur: ſicut enim vir publicis officiis; ità mulier domeſticis miniſteriis habilior æſtimatur. S. Ambr. l. de parad. c. 2. Mulier debet de domo ſua eſſe immobilis, ſicut ædificium. Materia itèm mulieris non ex cute, vel alia patente corporis parte; ſed è coſta latente: ut ex hac iterum mulieribus latendi daretur exemplum. Jonghen. in Sacr. Profeſſ. Exh. 29.

Hoc nunc os ex oſſibus meis. Gen. 2. 23. Cur Deus felici matrimonio locandam ex abditiſſima corporis parte eduxit? & cur Adam priùs oſſis proprietatem, quàm formam laudavit? hoc nunc os &c. q.d. jucundè amplector ſponſam, quam oſſis inſtar agnoſco vel luci celatam. Os intimè latet, oculis non patet; carne, & cute tegitur; aut, ſi patet, corpori periculum imminet. Mulier, dum oſſis imitatur ingenium, felicitatis eſt fulerum. Verùm, ſi in publicum prodeat, ſi ſecretum averſetur; corporis ſtructuram labefactat, & oſſis firmitatem perdit. Naxera in Ioſ. §. 11.

Ubi eſt Sara uxor tua? Gen. 18. 9. Erat Sara receſſus amans; ut quæ totos in tabernaculo dies intus exigebat. Ut igitur probarent, ſe non qualeſcumque, ſed à Deo venire; nomen Sara pronuntiarunt: quia mulieris ſanctæ, & ſolitariæ nomen ſolus Deus, aut cui is revelavit, ſcire debet. Didacus Niſſ. f. 6. Dom. 4. Quadrag. § 5.

Noli reſpicere poſt tergum. Gen. 19. 17. Quid mali in reſpiciendo eſſe potuit? nonne juvaret, ultrices flammas intueri ad noſcendam juſtitiam Dei? nihilominus reſpectus prohibetur. Ut mulieres, ait Cajetanus, non tardent in itinere, ſed accelerent.

Debora judicabat populum in illo tempore; & ſedebat ſub palma, aſcendebantque ad eam filii Iſrael in omne judicium. Iudic. 4. 4. *Sedebat*, id eſt, habitabat, ut interpretatur Abulenſis, Cajet. Lyran. Cur, cùm judex ſit, domo non exit? cùm videatur id poſtulare munus judicis. De Samuele judicante Iſrael dicitur 1. Reg. 7. 16. *ibat per ſingulos annos, circumiens Bethel.* cur non idem fecit Debora? quia ſexum agnovit, & mulierum obligationem domi manendi. Sylveira in Matth. 13. cap. 28.

Notiſſimi erant Iephte, filiæ greſſus, quàm rara extra domum: unde votum vovens non veritus eſt filiæ occurſum. Iudic. 11. 30.

Ingredere, & claude oſtium tuum &c. 4. Reg. 4. 4. Extra domum inops, premitur debitis; domi clauſa adeò abundat; ut fœnora potuerit ſolvere, & de reliquo commodè vivere. Vagam nequiſſimus fœnerator depauperat; domi recluſam Dominus divitiis implet. Naxera in Ioſ. 7. §. 11.

Vaſthi ab Aſſuero vocata, *ut oſtenderet cunctis populis, & principibus, pulchritudinem illius*, regina virtutis amans, *ad regis imperium venire contempſit*, vanum Aſſueri ſtudium abnuens. Eſth. 1. 11. Tantò laudabilior, inquit Sulpitius l. 2. Sacræ hiſtoriæ, quantò perſeverantior in legum, ac pudoris, cuſtodia. Velloſo in Iudith ad Lectorem.

Uxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. Pſalm. 127. 3. Scilicet nata mulier eſt, ut domi habitet, domum regat, domeſtica obeat munia intrà domi parietes, [id ſignificat, *in lateribus*] concurſet illa. Noverit, quidquid intra domeſticos receſſus continetur; at foras efferre pedem neſciat. Adverte hic comparari mulierem viti: formoſius, & abundantiùs nihil vite; ſed facilè deperditur vitis gratia, ſi vallo munita non ſit: avibus feris, latronibus, diripienda exponitur; ſi in aperto eſt. Comicus Alexis: non eſt arx, neque poſſeſſio difficilis ulla, quæ tam difficulter aſſervetur, quàm femina. Fernandius in Gen. 2. Sect. 13.

Hortus concluſus, fons ſignatus, ſponſa. Cant. 4. 12. Sponſus *flos Campi*. Cant. 2. 1. Sponſus *tranſiliens colles*. Cant. 2. 8. Sponſæ dicitur Cant. 5. 2. *aperi mihi*. Erat enim clauſa, & obſerata. Sylveira in Matth. 25.

Ex Novo.

Simile eſt regnum cælorum fermento. Matth. 13. 33. Res de uſu geritur: vir in agro ſinapis arborem ſerit; domi mulier fermentum Procurat, & panes præparat alimoniæ: quia virum foris expectat labor; intus mulierem domeſtica cura conſtringit. S. Chryſol. ſ. 99.

Cur virgines ponuntur *cum lampadibus*. Matth. 25. viri cum lucernis. Luc. 12. 35. Virgines ſint in domo, ut lampas in templo. Viri in publicum prodeant. Sylv. hic q. 5.

Turbata eſt in ſermone ejus. Luc. 1. 29. Quid fecit angelus, ut omnem Virgini trepidationem adimeret: Ex nomine illam vocavit: *nè timeas MARIA*. Vix illa nomen ſuum audierat, conquievit. Nam cogitavit apud ſe: ego domo numquam prodeo; nomen meum omnibus incognitum eſt: ergo Propheta Dei eſt juvenis; Deus hæc illi indicavit; ergo à nuntio Dei nihil timendum. Didacus Niſſ. f. 6. Dom. 4. Quadr. §. 5. Adeò mulieres ament latebras, ut divinare neceſſe ſit ei, qui nomina earum ſcire velit. Id. ib.

Accendit lucernam, & everrit domum. Luc. 15. 8. Unam è decem drachmis mulier quædam perdiderat: quam ut reperiret, *everrit*; ſeu, ut alii legunt, *evertit totam domum*. Non dicit Chriſtus eam exiiſſe, & in compitis, aut foro, illam indagaſſe; ſed in domo ſolùm quæſivit. Cur non etiam in publico? ſicut paſtor ovem? Docet Chriſtus, mulierem in plateis, aut publico, nihil perdere; imò nec videri quidem, debere. Idem ibid. Non alibi, quàm domi ſuæ quærebat: quæ alibi ſe non fuiſſe ſciebat.

Miſerunt ergo ſorores ejus ad eum. Io. 11. 3. *Acceſſit ad eum Centurio*. Matth. 8. 5. Hugo Card. cur non ipſæ veniunt, ſicut Centurio? ratio eſt: quia non debent mulieres diſcurrere, neque vagari. Utrique tamen compotes voti facti: & Centurionis puerum ſanitati reſtituit; & Lazarum vitæ; quia utrique ad voluntatem Domini ſe geſſerunt. Quare mittentes acceſſerunt Ieſum, & non ipſæ veniunt, ſicut Centurio? Quia plurimùm fidebant Chriſto: & quia mulieres erant, non oportebat eas adeò facilè è domo egredi. Theophylactus in Io.

Ecce

Digitized by Google

Ecce mittam eam in lectum. Apoc. 2. 22. Ut ſcilicet ægra fiat. Cur ob tot ſcelera non ei rigidior pœna infligitur? nullum durius mulieri ſupplicium, quàm ut domi detineatur, & extrà vagari non poſſit. Sylveira hic.

Ex variis Authoribus.

Cęlius Rhodiginus l. 10. lect. antiq. c. 3. Ægyptiis mulieribus indęre calceis patrii non fuit moris; ut ità ſe domi continere quodammodo cogerentur.

Jucundus Concionator proponebat quæſtionem: cur natura viris de barba providerit, non mulieribus? Reſpondit? viris dedit illud munimentum contra injurias aeris, quia ipſis ob negotia ſæpe eaeundum: Mulierum autem officium eſt domi latere; vel, dum eis eaeundum, ità ſe velo contegere, ut genæ, & mentum, injuriis aeris non pateant? adeòque barba non egent. Jongh in Sacr. profeſſ. Exh. 29.

Virgines libenter audiunt Domicellæ (*Fravengimmer*] quod vocabulum eas monet ſolitudinis. Domi cellar domi, & in cello, eſſe manendum. Conjugatæ vocantur *Dauſi - Frav.* Virgines non decet eſſe filias platearum. Idem profec. 2. pro Magiſtratibus.

Quidam ſapiens dicebat; non niſi ter filiam egredi debere. Primò ut baptizetur; deinde ut nubat; poſtremò ut ſepeliatur. Beſſeus D. 23. Pent.

In Bęotia ſponſæ in domum ſponſi plauſtrò ducebantur: unde illa phraſis orta, uxorem ducendi. Iis verò in domum ſponſi ingreſſis ſtatim plauſtrum præ foribus ſponſi cremabatur: ut omnis ſpes noris nuptis eriperetur ampliùs ea illa domo exeundi. Plutarchus in problem. Roman. probl. 28.

Num. II.

Silentium. Sint breviloquæ maximè cum viris.

Cucurrit itaque puella, & nuntiavit &c. Gen. 24. 28. Protulit vir inaures aureas; audit illa ſermonem blandum: *cujus es filia?* v. 23. Sed matrem citò adit, & nuntiavit. quid? fortaſſe quæ acceperat? non? ſed quæ audierat. Sermonem cum viro abrumpit virgo cauta, & matrem conſulit; timens, ne qua ſub voce leni pellis eſſet; ſub melle venenum, ſub eſca hamus, hæreret. Virginum enim eſt, omnes viri affatus vereri, ait S. Ambr. l. 2. ad Luc 1. Velloſo in Judith. Diſq 6. Paræn. 1.

Poſtulet vir ab amico ſuo, & mulier à vicina ſua, vaſa argentea, & aurea. Ex. 11. 2. Vir virum convenire poterat, ubicumque eſſet; mulieri vicina præſcribitur. Adbuc res magis exprimitur, Ex. 3. 22. *poſtulabit mulier ab hoſpita ſua*. Mendoza in 1. Reg. 1.

Beata quæ credidiſti. Luc. 1. 45. Cur tam breviter loquitur Eliſabeth? Zacharias, ad natalem filii ſui celebrandum, egregium componit canticum magnis carminibus plenum. S. Ambroſius l. 2. in Luc adverte, quàm pacis Eliſabet, quàm multis Zacharias prophetet? ſed diſciplina ſervatur; ut mulier diſcere magis, quæ divina ſunt, ſtudeat, quàm docere. Sylveira hic q. 37.

Ecce duo viri aſtiterunt. Act. 1. 10 Cur angeli in aſcenſione apparentes dicuntur viri, cùm in reſurrectione exprimantur Angeli? Matth. 28. 5. In aſcenſione loquebantur viris: *viri Galilæi*; in reſurrectione cum mulieribus. Diſcat mulier pia ſic vitare conſortium, & colloquium, virorum: ut videatur ſermonem habere non cum homine de hoc Sæculo, ſed cum angelo Dei de cęlo veniente. Veniunt ad Abraham tres viri Gen. 18. 2. qui erant ſancti angeli; ſicut & ille vir, qui luctabatur cum Jacob Gen. 32. 24. Angelus quoque erat; & vir dicitur. At Agar, ancilla Abrahæ, ejecta, in aquæ penuria vocat eam Angelus de cęlo. Gen. 21. 17. Matri Samſonis apparet Angelus Judic. 13. 3. Vir cum viris loquatur; at mulier tantùm cum angelo de cęlo loquatur; aut cum viris breviſſimè, ſicut ſponſa Cant. 3. 3. *num quem diligit anima mea, vidiſtis?* Cur non diutius loquitur? plura quærit, cùm ità cuperet dilectum? Sèd mox pertranſit, nec reſponſum expectat. Sciebat, periculoſum virginibus colloqui cum viris. Et cùm pertranſiſſet, invenit Dilectum. Sylveira hic q. 50.

Silentium eſt virtus mulierum. Clemens Alex. pædag. l. 2. c. 7.

S. Paula vidua poſt viri mortem, uſque ad diem dormitionis ſuæ, numquam cum ullo viro comedit; quamvis eum ſanctum, & in Pontificali ſciret culmine conſtitutum. Bolland. 26. Jan.

In Guinea fęminæ, nè loquaces ſint, ſummo manè aquam hauſtam ore, etiam dum domeſtica obeunt officia, ad prandii uſque, vel jentaculi, tempus, tenent: quam nè expuant, aut deglutiant; nec loquuntur, nec comedunt. P. Petrus Ianicus S. I. Theſ. rer. Indic. tomo 3. c 44.

Num. III.

Fœmina caveant videre, & videri.

Noli reſpicere poſt tergum. Gen. 19. 17. Quid mali in reſpiciendo eſſe potuit? nonne juvaret, ultrices flammas intueri ad noſcendam juſtitiam Dei? nihilominus reſpectus prohibetur. Ut mulieres, ait Cajetanus, non tardent in itinere. Rectè Abimelech rex Geraræ recedentibus à ſe Abrahæ, & Saræ, multa munera diſtribuit: viro quidem oves, & boves, & ſervos, & ancillas; uxori verò unum *velamen oculorum*. Gen 20. 16. Ex Hebr. virgo interpretatur *abſcondita*. Mendoza in 1. Reg. 1.

Thamar, honeſtam alioquin fęminam, cùm Iudas ejus ſocer videret *ſedentem in bivio itineris*, Gen. 38. 14. hoc eſt, in loco publico, *ſuſpicatus eſt eſſe meretricem*.

Cùm Rebecca domui Iſaac propinquaret, illumque in agro deambulantem videret, *tollens citò pallium operuit ſe*. Gen. 24. 65. Cur venuſta faciem abſcondit matrimonio locanda? novit illa, probis maritis placere modeſtiam; & præ decore arridere pudicitiam. Naxera in Iol. 17. §. 11.

Erat cooperta. Dan. 13. 32. Quantus in Suſanna pudor eſt, nè videat, nè videatur. Noverat mulier caſtiſſima, ægrè ſibi fuiſſe ea hominum oculis. Rapta ad judices faciem velo tegit. Quia *Suſanna* erat, Hebr. *lilium caſtitatis*, faciem tegit. S. Ambr. 1. Offic. c. 8. eſt enim in oculis verecundia; ut nec videre viros fęmina, nec videri velit. Velloſo in Iudith ad Lector.

§ XV.

Fęminarum vituperia, & vitia, in genere.

Ex Veteri.

S*Ed & ſerpens erat callidior cunctis animantibus, dixit ad mulierem*. Gen. 3. 1. 2. Tangit ſerpens aſtutum proceſſum in tentando, quia primò venit ad mulierem, ſicut ad partem humani generis infirmiorem. Non enim venit ad virum: quia vir in aſſumpta natura facilè poſſet ipſum, & fraudem ſuam, dignoſcere; ſed ſolùm ad mulierem, quæ non fuit tantæ prudentiæ, quod ipſum dignoſceret; nec tantæ conſtantiæ, quòd ſibi reſiſteret. S. Thomas in Gen. hic. Diabolus, quod per ſe non potuit per uxorem Adam protoplaſtum circumvenit; Adam verò per uxorem invenit interitum, quam à Deo acceperat in auxilium. Proh dolor! proſpera in contraria cedunt, utilia perniciem operantur. Denique plus Adam domeſticis, quàm inimici, jaculis læditur; plus proprio, quàm hoſtili, enſe perimitur; plus mulieris, quàm externo gladio, vulneratur. Sanct. Chryſoſtom. de lapſu primi hom.

In generatione bonorum. Gen. 5. nulla fęmina numeratur; quia nihil in bonis fęmineum invenitur: generatio verò malorum in fęmina terminatur; quia, quod in eis eſt, molle, & fęmineum eſt. Hugo Cardin. hic.

Itaque Abraham de nocte conſurgens &c. Gen. 22. 3. Totum ſe Deo permiſit; & id, quod jubebatur, exequi parabat; ac nè cum uxore quidem hac de re communicavit: rectè ſanè, ſibique utiliter faciens, qui fœminam non idoneam judicaret, quam in conſilium adhiberet. Sanctus Gregorius Nyſſ. de Obed. Abrab.

Quærite mihi mulierem. 1. Reg. 28. 7. ita Saul ſuos allocutus; cùm certò ſcire vellet, quænam eſſet alea belli futura? Non quærit virum artis infiquæ Magiſtrum: meminit enim quod v. g. *magos, & ariolos, de terra eraſerat*. Credebat tamen ſupereſſe adhuc poſſe matrem hujuſce monſtri, mulierem. Abul. hic quæſt. 21. dixit de fœmina: quia fœminæ magis vacant iſtis ſuperſtitionibus, quàm viri. Velloſo in Iudith ad Lector.

Miſitque Iezabel nuntium ad Eliam dicens: hæc mihi faciant dii, &c. timuit ergo Elias, & ſurgens abiit, &c. 3. Reg. 19. 2. Pro facinus! quanta, fuit hæc timiditas! mulieris unius audivit verbum, & aufugit quadraginta dierum itinere: idque fecit non poſt unum, aut alterum, aut tertium, diem; ſed cùm primùm mulieris ſermo ad ipſum perlatus eſt. Quid hoc eſt Elia? tunc ille es, qui cœlum clauſiſti, pluviam refrænaſti, ignem ex alto evocaſti, Sacerdotes interfeciſti, & regi Achab dixiſti: tu es, qui pervertis Iſraelem. Sanct. Chryſoſtomus tom. 6. orat. in SS. Petr. & Paul. Ita timuit Elias vel unicam malam fęminam.

Dixit illi uxor: adhuc tu permanes in ſimplicitate &c. Iob. 2. 9. Poſt damna rerum, poſt funera pignorum; poſt vulnera, ſciſſuraſque membrorum; antiquus hoſtis linguam movit uxoris Sanctus Gregorius mor. lib. 3. cap. 6. Omnia auferuntur, ſola

mulier relinquitur, antiquum diaboli organum. Scilicet ſibi ipſi vetulam ſervans; quoniam quidem ſciebat, quòd per mulierem primum hominem ſubegerat: ideo mulierem ſibi reſervat quoad verſutiam; ut ejuſdem armis utatur. S. Chryſoſtom. hom. 3. de patient. Job.

Ex Novo.

Miſit ad eum uxor ejus. Matth. 27. 19. Adit diabolus primò mulierem, quàm ut plurimùm novit eſſe proclivem, & ad patranda mala; impediendaque bona, idoneum inſtrumentum; cum quo morti perpetuæ genus humanum affixerat. Sciebat etiam Pilatum ad illam plus debito amore ligari: amor autem confeſtim exaudit, quod amatus expoſtulat. Etenim primum virum per fœminam in amore ligatum diabolus circumvenit. Simon Caſſ. l. 13. c. 8.

In parabola ovis perditæ vir. Luc. 15. 8. in drachma mulier deſignatur. Minùs arduum fuit ovem, quàm drachmam reperiri. Ovis ad primam paſtoris vocem accurrit; drachma verò inter ſordes decidens, luto adhæſit, aut ſterquilinio immerſa. Licèt faciliùs, turpiùs, ac frequentiùs, vir in peccatum ruat; mulier tamen, licèt rariùs, at periculoſiùs, peccat: quòd pudore confuſa latere malit in ſordibus, quàm ut culpas expiet in confeſſione. Adde: ovis, licèt perdita, balatu ſe prodere ſolet; drachma elinguis eſt. Fernandius in Gen cap. 2. ſect. 4.

Et viſa ſunt ante illos ſicut deliramenta. Luc. 24. 11. Peritia eſt, non ſegnities, cùm ſenſim miles veteranus incedit. Sic Adam novus citò cecidit, dum citò credidit: &, dum facilè dat aures ad mulieris auditum; ſe, ſuoſque poſteros peſſimo addixit inimico. At veteranus Petrus fœminam non facilè audit, fœminis nuntiantibus credit tardè; & ut veteranus deliberat, nè ut puer incurrat. S. Chryſologus ſ. 79.

Dicit ergo Petro ancilla oſtiaria. Joan. 18. 17. Nulla eſt firmitas, quæ non fœmineis artibus concutiatur. Et bene dicitur, *ancilla oſtiaria*: quia una mulier omne oſtium, & omne malum, & ad omnem ruinam, aperuit; & altera Apoſtolum ad Magiſtri negationem. Tertullianus de hab. fœm. mulier diaboli janua. Sylveira hìc. Sexus muliebris ſemper ſuſpectus eſt: illo frequentiſſimè abutitur diabolus. Quantos robuſtiſſimos telis fœmineis proſtravit viros? quod ab initio Sæculi damnavit fraudibus mulierum? Non armatos advocavit milites, ut debellaret Apoſtolum. Unius mulierculæ lingua Chriſtianæ militiæ devicit Ducem. Quid de membris inferioribus ſperare poterat Belial, quando Eccleſiæ principem ſic leviter ſuperavit. Sanct. Laurentius Juſtin. de triumph. ag. cap. 9. Non bona oſtiaria, quæ Petrum ideò in domum Sacerdotis includit, ut à fide Salvatoris excludat. Malè Adam induxit Eva; malè Petrum introduxit ancilla. Illa excluſit à paradiſo; hæc excluſit à Chriſto. — Et eidem in utraque officium oſtiariæ gerens, aut excludit à vita, aut includit ad mortem. S. Ambr. ſ. 45.

Docere mulieri non permitto. 1. Timoth. 2. 12. An non aliquibus egregiis viraginibus poſſet dari copia docendi? Poſſet omnino; ſed fœminea lingua ſilentio ſpeciali circa cœleſtia dogmata vindicatur: quia Eva ſemel virum docuit, mala verborum Dei interpres. *Tulit de fructu illius &c.* Gen. 3. 6. Miror Adamum tam facilè fœminæ offerenti pomum ſeſe præſtitiſſe. Cur non quæſivit? cur non objecit, nefas Conditoris præcepta præterire? Quæſivit, objecit, ex Patrum ſententia; ſed fœmina ſatisfecit argumentis viri; & lingua, & verborum lenocinis, virùm allexit ad piaculum. Quæ igitur malè docuit lingua delinquens, linguæ refrænatione puniatur. Sanct. Chryſoſtom. hic; ſemel mulier docuit, & cuncta pervertit, virumque inobedientiæ fecit obnoxium; idcircò ultrà non doceat. Eſcobar. t. parab. Chr. Obſ. 5.

Signum magnum apparuit luna ſub pedibus ejus. Apoc. 12. 1. Luna, & fœminæ, & inconſtantiæ, Symbolum. Pro miraculo narratur, quòd mulier illa, id eſt, B. Virgo, Lunam, inconſtantiam habeat ſub pedibus. E Jovis capite natam Minervam, id eſt, Sapientiam, fingunt Veteres. Sinè matre nata Sapientia, & prudentia. Ità ſanè. Adeò ſteriles ſunt fœminæ, ad ſapientiam progignendam; ut nulla inventa fuerit; à qua edi poſſet, vel nutriri. Alvarez Joſeph. illuſtr. illuſtratione 48.

Ex Patribus, & aliis.

Tu es diaboli janua; tu es arboris illius reſignatrix; tu es divinæ legis prima deſertrix; tu imaginem Dei, hominem, tam facilè eliſiſti. Propter tuum meritum, id eſt, mortem, etiam Filius Dei mori habuit. Tertullianus lib. de habitu muliebri.

Simon magus hæreſim condidit, Helenæ meretricis adjutus auxilio. Marcion Romam præmiſit mulierem, quæ decipiendos ſibi animos præpararet. Montanus immundi ſpiritus prædicaſor, multas Eccleſias per Priſcam, & Maximillam nobiles, opulentas fęminas, primo auro corripuit, deinde hæreſi polluit. — Arius, ut orbem deciperet, ſororem principis antè decepit. Donatus per Africam, ut infelices quoſque fętentibus pollueret aquis, Luciliæ opibus adjutus eſt. S. Hieronymus adverſùs Pelag. & Creſiphontem.

Ego exiſtimo, nullam eſſe in hoc Mundo beſtiam comparabilem mulieri malæ. — O malum ſummum, & acutiſſimum diaboli telum, mulier. S. Chryſoſt. hom. 15. c. 14. Vide hic plurima apud eumdem.

Caro, & mulier, duplex infirmitas; & conſortium vix diſcens dediſcere voluptatem. B. Hildebertus ep. 41.

Sicut debilia navigia procellæ, ac tempeſtates, diſpergunt, atque inundant; ſic pravi uxorum affectus virorum debiles animas corrumpunt, atque peſſumdant. Sanct. Baſilius ſerm. 2. in divit.

Quid eſt mulier? naufragium ſuper terram, - oculorum pernicies, animarum exitium, cordis ſpiculum, - Sceptrum inferni, - requies ſerpentis, diaboli conſolatio, - caminus ſuccenſus - triumphus tenebrarum, - vipera veſtita, procella domus, viri naufragium, exornata mors. S. Ephrem ſerm. adverſ. improbas mulieres.

Nulla par fera improbæ, ac maledicæ, mulieri. Quid enim inter quadrupedia terribiliùs leone? aut inter reptilia dracone crudelius? verùm nihil ad malam mulierem. Id. ib.

Leones in lacu Danielem veriti ſunt; at Naboth Jezabel occidit: cete ventre ſuo Jonam ſervavit; Dalila verò Samſonem ſeptem crinibus capitis ejus abraſis tradidit alienigenis dracones, & aſpides. Joannem in eremo timuerunt; Herodias verò illum in convivio decollavit: corvi Eliam in monte ſuſtentarunt; at Jezabel ipſum, poſt beneficium pluviæ acceptum, ad internecionem perſecuta eſt. Id. ib.

O malum malorum peſſimum, mala mulier! - Qui igitur uxorem improbam nactus eſt; intelligat, ſuorum ſe delictorum tuliſſe mercedem. — Eſt mulier quotidiana calamitas. Idem ibidem.

Mulier mali cauſa, peccati author, via mortis, inferni janua. Ob has paſcuntur lacrymis, mancipantur mœroribus, gemitibus addicuntur: & in lamentis tantùm fortes ſunt, quantùm viribus inveniuntur infirmæ; & quantùm imparatæ ſunt ad labores, tantùm ad lacrymas ſunt paratæ. Hinc eſt, quòd lacrymis arma vincunt, regna fletibus inclinant, lamentis totam fortitudinem virorum frangunt. S Chryſologus ſ. 79.

Mulieres ſunt incendiariæ diaboli, templa DEI comburentes. S. Vincentius Ferr. ſ. 2. de ſuperbia.

Sicut CHRISTUS habet ſuos Apoſtolos, ſic diabolus ſuos. Apoſtoli quidem diaboli ſunt vetulæ, & quidem interpretes, lenones, & meretricibus verba portantes. Hugo Cardin. in cap. 1. Ex.

§. VII.

Fœminæ ſunt loquaces, garrulæ, curioſæ &c.

C*Ur præcepit vobis Deus?* Gen. 3. 1. Evam ſerpens callidè aggreditur, ut non ſtatim provocet ad peccandum, ſed loquendum. S. Chryſoſt. vidiſti malignitatem? dixit, quod non erat, ut in colloquium provocaret. At cur diabolus loquacem volebat? Credo, quia non dubitabat illud fore multiloquium, in quo, teſte Prov. 10. 19. peccatum non defuturum. Nec ſua eum opinio ſefellit; Nam plura reſpondit, quàm oportuit, de fructu lignorum. Si penitus tacuiſſet, aut ſaltem reſpondiſſet, neſcio; aut, quia Dominus eſt; aut, quia ità voluit; veriùs, & accomodatiùs, reſpondiſſet. Dum autem in plura verba ſe effudit, bis peccavit: ſemel aggravando præceptum, *& nè tangeremus illud*, v. 3. ſecundò dubitando de pœna, *nè fortè moriamur*. Ib. Mendoza in 1. Reg 9 annot. 4.

Cantemus Domino. Ex. 15. 21. Olim victoriæ à viris reportatæ à fœminis decantabantur: nam poſt exitum de mari rubro Maria propheriſſa Soror Aaron ſumpſit tympanum in manu ſua; & egreſſæ ſunt omnes mulieres poſt eam cum tympanis, & choris, quibus illa præcinebat: *Cantemus Domino*. Interfecto à David Philiſtæo, *præcinebant mulieres*. 1. Reg. 18. 17. Parta victoria de de Aſſyriis, ait Pſal. 67. 26. *prævenerunt principes conjuncti pſallentibus, in medio juvencularum tympaniſtriarum*. Cur potiùs fœminis, quàm viris, ea cura tradita? Germana ratio eſt: quia, quantùm viri pugnandi vi, tantùm fœminæ fandi copia, præſtant. Mendoza ib.

Acceſſit ad eum una ancilla. Matth. 26. 69. Unde hæc ancilla, præ viris, & miniſtris, qui Petrum in horto cum Chriſto viderant, eum eſſe JESU diſcipulum agnovit? Fortè etiam aliàs viderat Petrum cum JESU, & aliis Apoſtolis, per urbem incedentem, ac curioſè eum notarat. v. 71. *vidit eum alia ancilla*: forſan æquè curioſa. Cornelius hic.

S. Ma-

S.Malachias fœminam mutam loquelæ reſtituit. Mirùm, cùm CHRISTUS nulli id beneficium contuliſſe legatur. Ex vita S. Melachiæ Ep.

Multùm loquaces meritò nos omnes habemur. Eunomia apud Plautum in aulularia. Nec mutam profectò hodie repertam dicunt mulierem ullam in ſæculo. Sed quid mirùm? quod nulla mulier muta ſit, cùm etiam lapideum mulieris ſimulacrum loquax fuiſſe memoretur. Nam celebre illud Fortunæ ſimulacrum, quod Romanæ fœminæ olim dedicarunt, ſemel, & iterum, locutum fuiſſe prodit Sanct. Auguſt. lib. 4. de Civ. cap. 19. Mendoza ib.

§. VIII.

Cum fœminis periculoſum conſortium, affatus, auditus.

Ex Veteri.

D*Editque viro ſuo, qui comedit*. Gen. 3. 6. Eva, ut tentaret Adamum, nè verbum quidem protulit; ſed tantùm *comedit; deditque viro ſuo, qui comedit*. Cur hoc? quia vehementior eſt tentatio per fœminam, quàm per diabolum: adeòque quod diabolus vix potuit efficere multis verbis cum Eva, potuit fœmina ſinè verbis; & in viro inſuper conſtantioris virtutis. Mendoza in 1. Reg. annot. 8.

Hujuſmodi verbis mulier moleſta erat adoleſcenti. Gen. 39. 10. Adulterinus ſermo juvenculæ nodus adoleſcentium eſt. Verba adoleſcentię vincula ſunt amoris. Vidit hunc ignem Joſeph, quando eum adulterii cupida mulier allocuta eſt: voluit eum capere ſermone, miſit laqueos labiorum ſuorum; ſed pudicum vitum ligare non potuit. Solvit enim vincula mulieris vox pudoris, ſermo gravitatis, habena cautelæ, fidei cuſtodia, caſtimoniæ diſciplina. Capere igitur eum retibus ſuis impudica non potuit: miſit manum, & apprehendit veſtem ejus, ut fortiùs nodum ſtringeret. S.Ambroſius l. 1. de pœnit. c. 13. Non ſic admirabile mihi videtur eſſe, tres pueros illos in medio Babylonicæ fornacis ignem viciſſe, illæſis eorum corporibus: ut mirabile, & rarùm eſt, quòd juſtus iſte, qui in fornacem hanc, Babylonica multo graviorem, in incontinentiam inquam Ægyptiæ incidit, & intactus permanſit; puroque caſtitatis indumento ſervatus exiit S.Chryſoſt. hom 44. in Gen.

Quid populus tuus populo huic faciet? Num. 24. 14. q. d. Video, me per auguria Iſraelitis nocere non poſſe. Diſcedens ergo dabo tibi ò Balaac conſilium; quo per mulieres Iſraelitæ ad cultum Belphegor alliciantur, itaque perdantur: hoc enim conſilium ſuggeſſiſſe Balaam patet c. 31. 16. & Apoc. 2. 14. idque ſucceſſiſſe patet capite ſequenti v. 1. ita Theodoretus q. 45. S.Auguſt. q. 60. volebat Balaam regi ſavoris, aurique avidus, Iſraelitas divino præſidio; iiſque bonis, quæ de eis vaticinatus erat, orbare: ad hoc ei optima ratio viſa, ſi Iſraelitæ pertraherentur ad luxuriam. Suaſit igitur, ut mulieres pulcherrimæ Moabitides, & Madianitides, collocarentur tamquam cibos venditturæ, aut negotiaturæ, juxta caſtra Iſrael, cum idolis ſuis, & cibis idolo conſecratis, &c. O quot per fœminas arcentur à terra promiſſionis! &c. Cornelius hic.

Et fornicatus eſt populus &c. Num. 25. 1. Diſce, quanta illecebra, & vis pulchritudinis in fœminis. Contra Hebræos milites, non armatas turmas, ſed pulchras fœminas inſtrui præcepit Rex Balac conſilio Balaam; quem Origenes hìc ità inducit loquentem: non virtute militum, ſed mulierum decore, pugnandum eſt: forma vincit armatos, ferrum pulchritodo captivat; vincentur ſpecie, qui non vincuntur prœlio. Id. ib.

Favus ſtillans labia meretricis. Proverb. 5. 3.

Ex Novo.

Si oculus tuus dexter ſcandalizat te &c. Matth. 5. 29. Author Imp. hom. 12. intelligit opus ſub prætextu pietatis. Pura erat mulier quædam religioſa, & virgo; reſpexi, conſideravi, & dixi: debeo viſitare illam mulierem aſſiduè; ut, ſi quid religionis ignoret quaſi mulier, inſtruam illam, & confirmem ipſam in bono propoſito ejus. Bonus reſpectus eſt ille, & dexter oculus. Sed dum aſſiduè viſito eam, decidi in laqueum deſiderii ejus; & ille bonus reſpectus meus, & dexter, factus eſt mihi in ſcandalum. Oportet ergo præcidere tale opus bonum, quod vel mihi, vel alteri, generat malum.

Acceſſit ad eum mater filiorum Zebedæi. Matth. 20. 20. Si Chriſti per viam comes erat, quid neceſſe fuit dicere, *acceſſiſſe*? S.Chryſoſt. ait: cum myſterio, & circumſpectione, Joannem id dixiſſe: licèt enim Chriſtum promiſcuè viri, ac mulieres, ſequebantur; vero tamen ſimile eſt, mulieres procul inde tum Chriſtum, tum ejus diſcipulos ſecutas.

Mirabantur, quia cum muliere loquebatur. Jo. 4. 27. Mirabantur fortè præ novitate. Hugo Card. hic. Cajetan. nulla in textu alia redditur ratio hujus admirationis, niſi locutio Chriſti cum muliere. Et dixit hoc Evangeliſta, ad ſignificandum, inſolitam fuiſſe Chriſti locutionem cum muliere. Miramur enim inſolita.

Bonum eſt homini mulierem non tangere. 1. Cor. 7. 1. Animadvertenda eſt Apoſtoli prudentia. Non dixit, bonum eſt, uxorem non habere; ſed *bonum eſt, mulierem non tangere*: quaſi & in tactu periculum ſit; quaſi, qui illam tetigerit, non evadat: quæ virorum pretioſas animas rapit; quæ facit adoleſcentium evolare corda S.Hieronymus l. 1. adverſ. Jovinianum.

Lingua ignis eſt. Jacobi 3. 6. Audi Iſaiam 40. 6. *omnis caro fœnum*. Ambo verum dicunt. Ergo mentiris, ſi dicas, audire te, & non ardere: nam, ſi caro es, fœnum quoque es. Si autem *lingua ignis eſt*, admoveri fœno ſine incendio non poteſt. Oliva ſ. 6. D. 3. Quadr.

Tenella Scotiæ regina mira arte ſtatuam ſibi effingi curavit, in cujus manu pomum aureum, gemmis ornatum: quod qui tetigit, mox jaculis innumeris inde prosilientibus confodiebatur. Cardanus de rer. variet. l. 12. c. 56.

Ex Patribus, & aliis.

Solus cum ſola, ſecretò, & abſque arbitro, vel teſte, nè ſedeas. S.Hieronymus ep. 2. Nepotiano Clerico.

Certè ſolum ad ſolam accedere, nulla religionis ratio permittit. S.Baſilius in regula. De S. Auguſtino Poſſidonius in vita: ſi fortè ab aliquibus fœminis, ut videretur, vel ſalutaretur, rogabatur; numquam ſinè Clericis teſtibus ad eas intrabat; vel ſolus cum ſolis numquam eſt locutus; nec ſi ſecretorum aliquid intereſſet. Sanct. Carolus Borrom cum fœmina, etiam conſanguinea, numquam locutus eſt; niſi ex gravioribus domeſticis aliqui intereſſent, ut habet vita l. 7 c. 6.

Fœminarum congreſſus, ut præcipua diaboli tela, quæ maximos viros præcipites interdum egerunt, omnino vitandi. Quodque mirùm in hoc genere: etiamſi nulla libido, nulla peccandi voluntas, nihilque, niſi ſanctum in dictis, factiſque, admiremur; & tamen in ipſo congreſſu matura titillatio quædam, ut ſexus ſtatim diverſitas ſentiatur. Earum oculi ſunt faces; vox etiam muliebris ſenſum corrumpit. Quamobrem felix, qui rarò cum eis verſatur; felicior, qui numquam. S.Baſilius ſerm. quod caſtitas vitæ ſpir. fundamentum ...

Quòd ſi te frequentèr cum fœminis converſari, nec ullo inde detrimento affici, dixeris; id quidem mihi perſuaderi ſinam. Ac illud item velim omnibus fidem adhiberi, à quibus lapides extenuari, ac rupes aquæ guttis continuantet cadentibus excavari dicunt quorum verborum hujuſmodi ſenſus eſt: quid rupe duriùs fingi queat? quid itèm aqua mollius? Eſt quidem aquæ guttula, & tamen aſſiduitas, naturam vincit. Quòd ſi natura, quæ ægrè dimoveri poteſt, dimovetur idque, quod minimè debebat, perpetitur: qua tandem arte, ac ratione; voluntas, quæ facilè movetur à conſuetudine, non vincatur, & evertatur? S.Iſidorus Peluſ. l. 2. ep 284. Palladio Epiſcopo.

Mulierum aſpectus ſagitta veneno illita; quæ ferit animos, & venenum immitit. S.Nilus or. 2. de luxuria ..

Ad ignem potiùs ardentem, quàm ad mulierem juvenem, juvenis appropinqua. Idem ibidem.

Nè velis dicere: loquor cum muliere, & mundus ſum. Ignem luxuriæ accedit confabulatio mulierum. Facies mulieris ſagitta eſt truculenta; infixit vulnus in anima, & venenum. Magis appropinqua igni ardenti, quàm mulieri. Hugo de S.Victore de contemptu Mundi.

Ipſe vel aſpectus mulieris telum eſt veneno thali litum. Quemadmodum ſplendorem lucernæ alit oleum; ſic & colloquium mulieris ignem reaccendit voluptatis; Sanct. Antiochus Abb. hom. 17.

Non eſt tuta mulierum, quantumcumque ſanctarum, cum viris etiam Religioſiſſimis cohabitatio, & familiaritas: quia poteſt fieri, ut amor à ſpiritu incipiat. Sed vehementer formidandum eſt, nè per blanditias ſenſim carne conſumatur. Quocirca ſcripſit quædam devota mulier: nihil ita ſe habere ſuſpectum, ſicut dilectionem; & plus quàm diabolum; etiam dum circa divina, & perſonas probatæ ſanctitatis, verſatur. Gerſon de diſtinct. verat. viſion. ſigno 5.

Magna eſt inter utrumque ſexum adhibenda cuſtodia: quoniam, operante hoſte antiquo, in illa chara Societate, naturali vinculo colligata, periculum dulce ingeſtum eſt. Simon Caſſ. l. 9. cap. 32.

Præclarè ſenior ille apud Sophronium in prato ſpir. c. 119. filioli, ſal ex aqua eſt; & ſi appropinquet aquæ, mox ſolvitur, & deficit. Et Monachus eſt ex muliere; ſi appropinquet mulieri, ſolvitur & ipſe. S.Thomas omnes mulieres ſemper horruit, & fugit, quaſi ſerpentes; etiam poſtquam victor tentationem à duobus

bus angelis cinctus eſt. Regina ſiciliæ. S.Ludovici ex Franciſcana familia Epiſcopi mater, cum ad ſe Neapolim venientem, ut filium ſuum, more Gallico oſculari volebat. Renuit ille. Tum illa: numquid non ſum mater tua? cui illa: ſed mulier es, quam Servo Dei oſculari non licet. Cornelius in Num.c.25.v.18.

S.Xaverius dicere ſolebat: fœminas majori periculo vel caſtitatis, vel famæ, adiri, quàm fructu. Corn.in c.34.Gen.

Quidam Frater accuſatus, quòd manum tetigiſſet mulieris, ait: mulier bona fuit. Reſpondit Sanct.Jordanus: pluvia bona eſt, & terra bona eſt; lutum tamen ex horum commixtione generatur. Bolland.13.Febr.in vita c.8.

§. IX.

Fœminarum aſpectus nocet.

N*Ec capiaris nutibus illius*. Prov.6.25. Audivi in Belgio matronam ſapientem, & ſanctam; monentem Confeſſarios, etiam Religioſos, & ſanctos; ut caverent ſibi ab aſpectu, & colloquiis fœminarum pœnitentium: quia inquiebat illa, adeò illices ſunt oculi earum; ut ſi in virum quempiam illos defigant, illum amore ſui planè irretient. Addebat: certa ſum, non eſſe virum adeò gravem, & conſtantem, cui, ſi fiaè eum reciprocè per quadrantem intuita fuero, non perſuaſerim, quidquid voluero. Cornelius hic.

Non intuearis vinum, quando flaveſcit &c. Prov.23.31. Non intelligitur de colore vini, ſed mulieris pulchræ, in vitro, id eſt, corpore vitro debiliori. Sanct. Vincentius Ferr. ſerm. de exalt. S. Cruc.

Vide ſimilia præcedente paragrapho inter Patres.

TITULUS III.

FERVOR IN DEI OBSEQUIO.

§ I.

Symbola, & ſimilitudines.

O*Sculetur me oſculo oris ſui*. Cant.1.1. Purgati à peccato, & juſtificati, petunt oſculum Chriſti; quo ſcilicet ejus Chriſtus Spiritum S. inhalet: ut à torpore, & vetuſtate, velut aquilæ renoventur, & in Dei amore accendantur: ſicut qui ſe mutuò oſculantur, halitum, ſpiritumque, ſuum ſibi mutuò afflant, & inſpirant. Alludit ad formationem corporis Adam ex limo terræ, quem Deus quaſi oſculando, *inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vitæ: & factus eſt homo in animam viventem*: Gen.2.7. Aut ſicut Diſcipulis inſufflavit, dicens: *accipite Spiritum S.* Joan.20.22. Sicut enim anima, dum aſſumit, & quaſi oſculatur corpus, ipſum exanime animat, & vivificat ſic Spiritus S. gratia, oſculans animam, eam vivificat; imò Deificat; facitque eam Dei filiam, & hæredem, Ita S.Ambroſius l.de Iſaac, & anima c.3. Petit ſponſi oſculum, per quod ſibi transfunditur ſpiritus oſculantis. Corn.hic.

Indica mihi - ubi cubes in meridie? Cant.1.6. S. Auguſtinus ep. 48. per meridiem accipit juſtos; in quibus luce fulgentibus, & charitate ferventibus, quaſi in meridie requieſcit. Chriſtus in ſpiritu ferventibus requieſcit. S.Juſtus Orgelitanus Ep.hic.

Current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient. Iſ.40. 31. Currentes ſunt fervidi, qui, præ fervore curſus, laborem non ſentiunt: quia eum amant, & ambiunt. Unde monet Eccl. 31. 27. *in omnibus operibus tuis eſto velox; & omnis infirmitas non occurret tibi*. Corn.hic.

Aquam vinum factam: Jo.2.9. Aquam in vinum vertit; quia ſpiritum, fervoremque, Eccleſiæ dedit. Cant.8.1. *quis mihi det te fratrem meum &c.* Addit v.2. *& dabo tibi poculum ex vino condito*. q.d. ſi tu Domine venires, eſſet nobis vinum conditum ferv idæ charitatis. Cùm veniſſet, gloriatur illa: *introduxit me Rex in cellaria*. Cant. 1. 3. Sed jam vinum in aquam videtur mutatum: tantus tepor; acſi Chriſtus non veniſſet. Oſorius Dom. 2. Epiph.

Muſto pleni ſunt. Act. 2. 13. Diſcipuli ab Infidelibus muſto ebrii putabantur. Erant quidem ebrii; ſed amore, ſed ſpiritu, ſed fervore. S.Laurentius Juſtin.de compunct.

§. II.

Fervoris Motiva.

Primum.

Prior tepor, priora peccata:

Q*Ui ſtatim terga vertentes percuſſi ſunt à viris urbis Hai*. Joſ. 7. 4.5. Dux, & principes, jacent proni in terra ſciſſis veſtibus. Quid tunc Deus? *ſurge, cur iaces pronus in terra?* v.10. Majoribus deinde viribus hoſtem aggredi jubet c.8.1. *ne timeas, neque formides: tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum*. Vicit antea hoſtis; quid ergo? jacebit Joſue, & animo contriſtatus conflictum detrectabit? minimè; imò majores copias contrahit, & in victorem animoſius irruit, vincitque divino protectus auxilio. Naxera hic. Qui plagam à dæmone accepit, animum non deſpondeat, ſed acrior ad vincendum ſurgat. §.26.

Elias proiecit ſe & obdormivit in umbra iuniperi. 3. Reg.19.5. Gloſſa moralis: tepor aliquando in Scriptura vocatur ſopor. Ab Angelo excitatus ſic greſſu indeſeſſo cucurrit, ut 40. diebus, & 40. noctibus in ſomnis, ac jejunus, ad Dei montem celeri pede contenderit. O quàm prolixis vigiliis compenſat ſomnum! quàm reſtituit celeritati tempus, quod fugæ abſtulerat? Seneca l.3. nat. quæſt. faciamus, quod in itinere fieri ſolet: qui tardiùs exierunt, velocitate penſant moram. Naxera in Joſ.16.§.13.

Lavabo per ſingulas noctes lectum meum. Pſal. 6. 7. Per oculos contrà jaculatus eſt, & lacrymis diabolum convulneravit. Pugnat ut lacrymis ab offenſione ſe vindicet; lamentando victoriam acquirit, & gemitibus gratiam trahit, luctum luctu medicatur. Vidiſti virum optimum ſauciatum, nec, accepta plaga, quidquam de ſtrenuitate remittentem? vidiſti de repentè ſuccumbentem, & ſubitò mergentem? S. Baſilius Seleuc.or.17.

Tunc ſurrexit Job, & ſcidit veſtimenta ſua. 1. 20. Doloris animus, vires, quas quaſi amittere cœperat, pœnitendo conſervat. *Tunc ſurrexit Job*. Sedere enim quieſcentis eſt; aſſurgere decertantis. Auditis ergo adverſis ſurgere, eſt, expertis tentationibus mentem ad certamina robuſtiùs parare. Sanctus Gregorius Moral.l.2.cap.37.

Sicut fuit ſenſus veſter, ut erraretis à Deo; decies tantùm iterum convertentes, requiretis eum. Baruch.4.28. q.d. decuplam in obſequio Dei adhibete diligentiam, quam poſuiſtis in offenſione, de Ponte de perfect.Chr.hom.c.19.

Tenebræ factæ ſunt. Marci 15 33. Ergo Sol, qui præter horam, ut Domino compateretur, abſceſſerat; cùm reſurgeret Dominus claritate ante tempus occurrit. Et qui, ut ſuo commoreretur Auctori, ipſam meridianam ſuam mortificaverat claritatem, evicta tenebris, ut conſurgeret auctori ſuo, antelucanus erubuit. S. Chryſol.ſ.1.de Reſurrect.

Concluſerunt piſcium multitudinem. Luc.5.6. Nocturni laboris jacturam piſcatio reparat nomine JESU facta. Quid enim non reparat tanti Præceptoris diſciplina? Baeza t.5.l.11.c.4.§.8.

Elegit duodecim ex ipſis, quos & Apoſtolos nominavit. Luc. 6. 13. Cur duodecim? S. Ambroſ. ad 2.Luc. à duodecimo anno ſumitur Dominicæ diſputationis exordium. Hic prædicandæ fidei Evangelizantium numerus debebatur. q.d. duodecim Apoſtolos eligit, quia uſque ad duodecimum annum non inceperat divinæ Sapientiæ luce illuſtrare. Naxera in Joſ. 2. §. 40. Virtuti reſtituat induſtria, ſi quid temporis ſuffuratur offenſa, aut otioſa negavit infantia. Id.ib.

Fides tua te ſalvam fecit. Luc. 7. 50. Viſa eſt pœnitens mœſtiſſima abſolventis verba non percepiſſe: nam quaſi Chriſtus illi bellum indixiſſet, non pacem dediſſet; ab eo tempore in ſeſe immiſericors ſæviit; & ætate meliore lugendo conſumpta in Bethania, & Calvario, in Speluncam Maſſilienſem ſe abdidit, ubi per totos triginta annos omni martyrii genere ſe cruciavit. Veterum delictorum memoria ſtimulus ſit fervoris. S.Gregorius hom. 33. in Evang. conſideravit quod fecit; & noluit moderari quid faceret. Oliva t.2.conc 2.in feſto Im.Conc.

Fidelior factus eſt Petrus, poſtquam fidem ſe perdidiſſe deflevit; atque ideò majorem gratiam reperit, quàm amiſit. S.Maximus hom.4.de S.Petro.

Anima, quæ viriliter pugnare cœperit, rurſumque debilitata ceſſerit; antiquæ virtutis, & ſtudii memoria, quaſi ſtimulo quodam, & flagello, vulneratur: atque ex hoc nonnumquam plurimi priſtinum vigorem receperunt, prioreſque pennas reſumpſerunt. Joannes Climacus gradu 1.de inanis vitæ fuga.

Secun-

Digitized by Google

Secundum.

Brevis fervor melior longo tepore.

Conſummatus in brevi explevit tempora multa. Sap. 4. 13.

Quid hic ſtatis tota die otioſi? &c. Matth. 20. 12. Si tota propè dies tranſacta otio, cur tandem mittuntur in vineam, quando breviſſimum laborandi tempus reſtat? Inſuper mittuntur nulla condocti mercede: nihil enim illis, ut reliquis, promittit. An quia in tantis anguſtiis temporis impoſſibile erat mercedem aliquam conſequi? Imò nulla mercedis nova mentio fit: ut ſciant, primam diurni laboris mercedem omnibus eſſe propoſitam; tam his, qui multùm; quàm his, qui parvum tempus laborandi habent: ut quiſque in brevi poſſit reſarcire plures annos inutiliter amiſſos. Origenes hom. 10. poterant æquale opus facere eis, qui ex manè ſunt operati, quicumque in tempore brevi volebant operantem virtutem ad opus extendere, quæ antea non fuerat operata. Baeza t. 2. l. 11. c. 4. §. 8. Parabola hæc oſtendit; mercedem vitæ æternæ non tempori, quo quis laboravit, reſpondere, ſed labori, & operi, quod fecit: poteſt enim quis fervore ſuo conſummatus in brevi explere tempora multa. Barradius hic tom. 3. lib. 5. cap. 16.

Hi noviſſimi una hora fecerunt. Ib. Prœmia non antiquitatis, ſed actionum, & meritorum, jura debent aſpicere. S. Anſelmus: *pares illos nobis feciſti, qui portavimus pondus diei, & æſtus.* q. d. qui diu ſub onere legis fuimus. Fuiſtis diu ſub legis onere; ſed non adeò exactè legem implevistis, ac illi, qui una hora fecerunt; id eſt, qui conſummati in brevi expleverunt tempora multa. Eſcobar t. 6. Parab. Chr. ſect. 5. obſ. 3.

Amice, non facio tibi injuriam. ib. q. d. nulli injuriam facio; ſed pro cujuſque meritis mercedem rependo: quia hi ſenes una hora tantùm toleraront, quantùm vos toto vitæ ſpatio. Ex quo patet, ſenectutem aptiſſimam eſſe humanæ vitæ portionem ad ſtudium pietatis; adeò, ut in ſenectute facilè reſarcire poſſis, quod reliquis vitæ partibus neglectum eſt. Pinna in Eccl. Ethol. 82.

Erunt noviſſimi primi. ib. quia in DEI ſervitio non tam attenditur quantitas temporis, quàm fervoris, & diligentiæ. Non ergo ſuperbiant, qui in juventute vocati ſunt, & longo tempore ſervierunt; nec diffidant, qui in ſenectute redeunt ad Deum: nam ſi diligentes fuerint, poterunt & alios ſuperare. S. Thomas Villan. D. Septuageſ.

Juſtè pater plus fecit filio prodigo, Luc. 15. 22. quia poſt lapſum tanto fervore ſurrexit, ut brevi illo ſpatio plus ſit meritus, quàm filius ſenior multorum annorum obſequio tepido. Stella p. 3. c. 68.

Sollicitudine non pigri, ſpiritu ferventes, Domino ſervientes. Rom. 12. 11 Parvum tempus fuit, quo latro in cruce Chriſto ſervivit; tamen propter fervidam diligentiam, qua Deo mirè placuit, ampliſſimam retributionem accepit. Idem in Lucam in Præfat.

Noli fidem penſare temporibus. Nè me idcirco meliorem putes, quòd prior in Chriſti exercitu cœperim militare. Paulus Apoſtolus, & vas electionis, de perſecutore mutatus, noviſſimus in ordine, primus in meritis eſt; qui, extremus licèt, plus omnibus laboravit. 1. Cor. 15. 10. Subditus calor longum vincit teporem. S. Hieronymus ep. 13 ad Paulinum de inſtitut. Monachi.

Tertium.

Brevitas vitæ ſuadet fervorem.

Viam mandatorum tuorum cucurri. Pſ. 118. 32. Bene ait Propheta, *cucurri*: non eſt pigritandum, cùm dies ſit parva, & diæta magna; nec ſit infra paradiſum manſio ſecura. Gerſon in feſto Purif. Lect. 2.

Hi noviſſimi una hora fecerunt &c. Matth. 20. 12. S. Chryſoſt. ait primos operarios fuiſſe ex primorum Sæculorum juſtis, quorum erat vita diuturnior; poſtremis autem deſignatos Sanctos, & ſervos Legis gratiæ, quorum vita brevior. Primos operarios, ait Chryſoſtomus, quodammodo negligentes faciebat circa juſtitiam, & refrigeſcere faciebat animas eorum expectatio Sæculi longioris; & illis infrigidatio erat, cognoſcere Mundi ſpatia eſſe longinqua. Hæc ille in Imperf. Poſtremi ſeipſos incitarunt vitæ brevitate. Vide, quàm tepefaciat corda fragilitatis propriæ neglecta memoria; quàm verò fervorem accendat vitæ brevis recordatio. Didacus Niſſ. f. 5. D. 4. Quadr. §. 3.

Ambulate, dum lucem habetis. Jo. 12. 35. Quàm eſt vitæ noſtræ curſus perennis, tam numquam debemus in virtutis ſtadio ſubſiſtere quieti. Jubet Chriſtus ambulare conſtanter, dum lucem habemus. Nec enim decet, ut minus aliquid habeat vita Spiritus, & animæ; quàm vita corporis, aut carnis. Et cum hæc jugi curſu pergat, donec metæ ſuæ terminum attingat, non debet illa in gradu ſuo hærere. Didacus Niſſ. f. 6. D 5. Quadr.

Quartum.

Exempla.

Ipſe verò portabat in manibus ignem, & gladium. Gen. 22. 6. Cur Abraham igne, & gladio, utramque occupat manum? cur non in una utrumque? Sacerdotis fungebatur officio. S. Zeno Veron. ſerm. de Abrah. nec deeſt ad miniſterium gladius, ut pater eſſet pariter, & Sacerdos: vult omnem operationem, & conatum, divino obſequio eſſe dicatum. De Caſtillo. Illat. 278.

Emerunt aromata. Marci 16. 1. Nonne hæ fœminæ ſciebant, Chriſtum à Joſeph, & Nicodemo, eſſe unctum magna unguenti copia? cur ergo jam ſic unctum ungere volunt? Amor id faciebat; cui nihil nimium eſt, quod honori Domini impenditur. Barradius t. 4. l. 8. c. 1.

Valde manè una Sabbathorum. Marci 16. 2. Fervor animi illarum mulierum demonſtratur in hoc, quòd valde manè ad ſepulchrum Domini venerunt, ut ungerent Corpus ejus. Niſi enim valde dilexiſſent, nequaquam tam manè ad monumentum veniſſent. Haymo hom. in Dom. Paſchæ.

Ipſe verò multò magis clamabat. Luc. 18 39. Fervor quidam intrinſecus inſtimulabat eum: idcirco JESUS *juſſit illum adduci ad ſe*: quòd profectò dignus eſſet, qui appropinquaret ei. Cùm interrogaſſet, & comperiſſet, eum recipiendi viſus valde cupidum; dat, quod petit. Theophylactus hic.

Quintum.

Fac, quod potes.

Quodcumque facere poteſt manus tua, inſtanter operare. Eccle. 9. 10. Hebr. *in virtute tua*; id eſt, totis viribus, & toto conatu, operare. Ita S. Caſſius Narnienſis Ep. teſte S. Gregorio 4 dialog. c. 16. Paulo ante mortem à DEO audivit: age, quod agis; operare, quod operaris: non ceſſet manus tua, non ceſſet pes tuus. Natali Apoſtolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Cornelius hic.

Curremus in odorem unguentorum tuorum. Cant. 1. 3. Exiguum videtur, quod Sponſa petit. Cur ſolo odore contenta non ipſa petit unguenta? vult dicere: quia teipſum non datur amplecti, interea odor nominis tui mecum ex deſiderio pernoctabit. S. Ambroſ. in Pſ. 118. octon. 7. v. 1. Si mons eſſe non potes, nec prævales; eſto vel collis. Seneca l. de tranq. c. 3. miles, præciſis quoque manibus, in prælio invenit, quod partibus conferat; & clamore juvat. Didacus Niſſ. Vita Abrah. l. 5. c. 1.

Ponam in deſerto abietem, ulmum &c. Iſ. 41. 19. Ulmus vitem cum fructu ſuo ſuſtentare ſolet. S. Gregorius hom. 19. in Evang. Loquitur ex more Palæſtinæ, & Italiæ, ubi ulmis vites nubunt, maritaſque complexus per ramos earum procacibus brachiis geniculato curſu ſcandentes cacumina ſenſim petunt. Ulmus, cùm botros non producat, facit, quod poteſt; ideò Deo grata. Id. ib.

§ III.

Varia alia motiva.

Ex Veteri, Novo, Patribus & aliis.

Si dixeritis viris, qui ſunt in Jabes Galaad: cras erit vobis ſalus; cùm incaluerit ſol. 1. Reg. 11. 9 Cùm mens per deſidiam tepefacta, & jam in ſe reverſa, ad Conditoris ſui deſiderium recaleſcit; cùm torporem negligentiæ deſerit, & frigus inſenſibilitatis priſtinæ flamma ſancti amoris accendit; tunc velut recaleſcente ſole victoria de hoſtibus ſumitur, & obſeſſa civitas de ſuperbi regis manibus liberatur. Petrus Damiani l. 6. ep. 5.

Vineæ florentes dederunt odorem ſuum. Cant. 2. 13. Ajunt, floreſcentibus vineis omne reptile venenatum cedere loco; nec ullatenus novorum ferre odorem florum. Quod volo attendant Novitii noſtri; & fiducialiter agant; cogitantes, qualem Spiritum acceperant, cujus primitias dæmones non ſuſtinent. Si ſic Novitius fervor, quid erit abſoluta perfectio? S. Bernardus ſerm. 60. in Cant.

Benedicite ignis, & æſtus Domino! benedicite gelu, & frigus Domino! Dan. 3. 66. 67. 69. Æſtas, & hyems in chorum evocantur, ut DEO pſallant; ver floribus renidens non inducitur; quin & aurora à cœtu pſallentium excluditur. Nimirum, quæ in confinio virtutis, vitiique, ſunt, ea cœlo non probantur. Mavult abdenago frigus, quàm teporem; mavult æſtum, quàm remiſſiorem anni partem autumnum. Tenebras audies concinentes cum pueris in fornace, non admiſſo crepuſculo in odium; benedicite lux, & tenebræ Domino v. 72. Oliva l. 6. Strom. hic.

Et

Dicit Daniel 7. 10. *millia millium miniſtrabant ei, & decies millies centena millia aſſiſtebant ei.* Ecce dum innumerabilium Angelorum alii DEO miniſtrare, alii dicuntur aſſiſtere; nullus eorum reperitur hic in ſubſellio reſidere. Et Zacharias Sacerdos Luc.1.11. cùm incenſum poneret, non ſedentem, ſed ſtantem juxta altare Angelum vidit. Apoc. 7.9. *vidi turbam magnam ſtantes ante thronum.* Et Paulò pòſt v. 11. *omnes Angeli ſtabant.* Iſaiæ 6. 2. *vidi Dominum ſedentem* v. 1. *Seraphim ſtabant.* De ſedente Heli dicit Scriptura 1.Reg.4.18. *cecidit de ſella retrorſum.* Sedebat & Balthaſar rex Dan.5.2. At contrà Elias dicit 3. Reg. 17. 1. *vivit Dominus DEUS Iſrael, in cujus conſpectu ſto. Sto*, inquit, non ſedeo, non oſcito: cui etiam à Domino dicitur: 3. Reg. 19. 11. *egredere, & ſta in monte coram Domino*; non ait ſede, ſed *ſta*. Num.3.6. ait Dominus Moyſi: applica tribum Levi; ſed fac ſtare, ut miniſtrent, excubent, & obſervent. B. Petrus Damiani l.3. ep.8.

Et opera tua noviſſima plura prioribus. Apoc. 2. 19. Joachimus Abb. tantò majoris præconii, & laudis eſt, quando perpauci ſunt, qui non tepeſcant à fervore novitio, & remiſſa converſatione ab his, in quibus ardere videbantur, frigeſcant. Apud Sylveira hic.

Sunt Spiritus fervori cuncta facilia. S.Gregorius Naz. poemate de vita ſua.

Clavis ignita reſerat ſeram unamquamque; ſic menti igneæ, fervori, magnanimitati, cedunt omnia ardua. Berengarius in ſimiltudinibus.

Vide tit. Perfectio. Profectus. Servire Deo.

TITULUS IV.

FESTA.

§. I.

Conſecra Divino cultui, rebus Spiritualibus.

Ex Veteri.

F*Actum eſt veſpere &c.* Gen. 1. 5. Fuit hæc prima dies Dominica: nam ſeptima ab ea fuit Sabbathum. Doceris Chriſtiane, quid operari te Dominica oporteat, lucem verbi Dei, conſiderationis &c. Cornelius hic.

Benedixit diei ſeptimo, & ſanctificavit illum. Gen.2.3. Quid eſt, *& ſanctificavit illum?* ab aliis illum ſegregavit ſtatimque adjecit cauſam iſtius ſanctificationis: eò quòd in illo requieverit ab omnibus operibus ſuis. Jam hic ab initio doctrinam hanc nobis inſinuat Deus; erudiens, in circulo hebdomadis diem unum integrum ſegregandum, & reponendum in ſpiritualem operationem. S.Chryſoſt. hom. 10. Servi, & ancillæ arceantur ab otio, quo morbo laboraſſe legitur ancilla Saræ; quæ vel ipſo nomine ſuo ignaviam, & otium, præferebat. Agar enim, ut quibuſdam placet, vertitur *ſomnians feſta.* Fernandius hic.

Frequentiſſime olim DEUS in Scriptura Sabbathi obſervationem imperavit. Ex 20.9.10. Levit.23.3. Deut 5.13.14. & paſſim. Imò violatoribus capitale ſupplicium ſtatuit Ex.31. 14. Num. 15. 35. Cur in hac lege tam ſeverus? Quia adeò propenſi erant ad divitias congregandas, ut in hoc labore totam vitam collocarent. Unde, niſi indè violenter averterentur, ſemper terrenis ſtudiis incumberent, numquam divinis obſequiis vacarent. Quare ſeveriſſimis legibus opus fuit; quæ illos à temporalium rerum negotio ad cœleſtium otium transferrent. Mendoza in 1.Reg.3.

Ter in anno apparebit omne maſculinum tuum coram Domino. Ex. 23. 17. id eſt, coram Arca, vel tabernaculo Domini. Nota: cùm viri omnes civitates ſuas desererent, nullus tamen eis metus fuit ab hoſtibus, nè fortè diriperent civitates ſic deſertas, & inermes: quia promiſſum iis erat Ex. 34. 24. *cùm tulero gentes à facie tua, & dilatavero terminos tuos, nullus inſidiabitur terræ tuæ, aſcendente te, & apparente in conſpectu Domini DEI tui ter in anno.* Marchantius D.1.Epiph.

Mutabantur Pane Propoſitionis per ſingula Sabbatha. Ex. 25. 30. Appoſitiſque calidis frigidi tollebantur: quia veteres oblationes quaſi frigidas; & calorem ſpiritui non habentes, repudiandos tempore gratiæ ipſa panum mutatio intimabat. Arnoldus Carnot. tr. de 6. & 7. verbo. Panes propoſitionis ſuper menſam mundiſſimam coram Domino ſtatuuntur, cùm Sanctorum ſolemnitates ad DEI honorem à Fidelibus in Eccleſia celebrantur. Petrus Celienſ. cap. 11.

Sabbatha mea cuſtodite. Levit. 19. 30. Interlinearis dicit: *feriantes ab omni malo.* Contra hoc mandatum apertè faciunt, qui maximè in diebus feſtis operibus diaboli, id eſt, comeſſationibus, & potationibus, & choreis, & hujuſmodi vacant; potiùs feſta Baal, quàm Domini, celebrantes. Deus Baal tot, & tanta comedit. Daniel 14. Hugo Card. hic.

Die autem Sabbathi offeretis duos agnos anniculos immaculatos. Num.28.9. aliis autem diebus, exceptis ſolemnioribus, & Calendis, non niſi unum: quo docemur, devotionem in feſtis duplicandam. Beſſeus D.16 Pent. Sabbathum otium præcipiebat, ſed non omne otium; quandoquidem Spiritus opus multiplicabat: precibus enim, & hymnis, dare operam jubebat, & Deo geminas hoſtias adolere. B. Theodoret. in Pſ.91.

Cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem Feſtum agent tibi. Pſ.75. 11. Docet nos, quomodo feſtivitates celebrare debeamus. Primò ſanctis conſiderationibus, poſtea verò reliquiis earum ſanctarum cogitationum, ac conſiderationum. Nam poſtquam DEI infinitam Bonitatem, Sapientiam, &c. anima conſideraverit, ſicque in ejus amorem rapta fuerit; ſtatim in ea efficacia deſideria adimplendi ejus divina præcepta generatur, quorum executione feſtivitates magnopere celebrantur. Diez l. 6.D.1. Quadr.

Ex Novo.

Unge caput tuum. Matth.6.17. S. Hieronymus: juxta ritum Provinciæ Paleſtinæ loquitur Dominus, ubi diebus feſtis ſolent ungere capita. Imò non ſoli Palæſtini, ſed omnes orientales, in lætitia, & rebus proſperis, inungebantur. Ruth.3.3. 2. Reg. 12. 20. Judith.10.3. Eſther 2.12. Eſcobar t. 3. Colloq. Chr. volum.4. ſect. 1.

Invenerunt illum in templo. Luc. 2. 46. Amiſit B. Virgo Chriſtum, cùm ad feſtum Paſchale celebrandum Jeroſolymam venit. In feſto amittitur Chriſtus; in feſto crucifigitur. Feſta nobis Chriſtum ſæpe eripiunt. Quo tempore amiſit David Deum? feſto tempore: cùm adverſis rebus minimè premeretur. Luna, cùm plena eſt, deficit, & lumen amittit. Barradius hic. Dicitur hic, quòd Chriſtus amiſſus fuit in die feſto: quia multi in feſtivis diebus, quando deberent ſe magis conjungere Deo per contemplationem, & orationem; amittunt Jeſum, id eſt, ſalutem. Hugo Card. hic.

Intravit ſecundùm conſuetudinem ſuam die Sabbathi in Synagogam. Luc. 4. 16. Feſtivis temporibus idcirco ab exteriori occupatione ceſſatur, ut homines exercitiis quietiùs, devoti uſque, intendant: & quod ſerialibus diebus, per omiſſionem, vel commiſſionem, peccaverunt; corrigant, & emendent; ac perditum tempus recuperent. Dionyſ. Carthuſ. hic.

Erat ibi homo, & manus ejus dextera erat arida. Luc.6.6. In Synagoga ſcilicet erat, quam die Sabbathi JESUS intraverat, ut doceret. Dignus ſanè erat curatione: qui, licèt æger, cum aliis tamen convenerat in Synagoga. Die autem Sabbathi manus curatur, quando minimè futura erat uſui; mandante Lege ſacrum eo die ab operibus otium. Docuit nos Chriſtus, dexteram adhibendam in rebus divinis die Sabbathi, quo humanis vacandum laboribus. Oliva l. 13. Strom. hic.

Si licet Sabbatho curare? Luc.14.3. Novimus nos, in Sabbatho noſtro licere curare corporis, & animæ, morbos, &c. Marchantius D.16.Pent.

Fui in Spiritu in Dominica die. Apoc.1.10. Tali die à ſervilibus abſtinemus, orationibus dediti. Meritò ergo talis dies tantæ revelationi aſſignatur. S.Auguſt. ſ.251. de temp. ſciendum eſt Fratres chariſſimi, quòd ideo à ſanctis Patribus noſtris conſtitutum eſt Chriſtianis, & mandatum; ut in ſolemnitatibus Sanctorum, & maximè in Dominicis diebus, otium haberent, & à terreno negotio vacarent: ut paratiores, & promptiores, eſſent, ad divinum cultum: cùm non haberent, quod eos indè retardaret, incommodum.

Ex Patribus.

Die Sabbathi nihil ex omnibus Mundi actibus oportet operari. Si ergo deſinas ab omnibus ſæcularibus operibus, & nihil mundanum geras, ſed ſpiritualibus operibus vaces; ad Eccleſiam convenias, lectionibus divinis aurem præbeas, de cœleſtibus cogites &c. hæc eſt obſervatio Sabbathi Chriſtiani. Origenes hom. 23. in Num.

Ea ratione imperata ſunt Sabbatha, ut Deum vobis revocarent in memoriam. S. Juſtinus M. Colloq. cum Tryphone Judæo.

Curate, qui his ſolemnitatibus intereſtis; ne ab æterna ſolemnitate ſeparemini. Quid poteſt intereſſe feſtis hominum, ſi deeſſe contingat feſtis Angelorum? umbra venturæ ſolemnitatis eſt ſolemnitas præſens. S.Gregorius hom. 26 in Evang.

Feſta non multitudo convenientium facere ſolet; ſed virtus: non ſumptuoſus veſtitus; ſed pietatis ornatus: non menſæ dapſilitas, ſed cura animæ. Maximum enim feſtum eſt, Conſcientia bona. Qui vivit in juſtitia, & in operibus bonis; vel abſque feſto feſtum agit, ſinceram voluptatem ex bona conſcientia percipiens. Qui verò in peccato, & malitia, degit, multorum malorum ſibimet conſcius;

etiam

Digitized by Google

etiam cùm maximè feſtum eſt, feſto caret quam maximè. S. Chryſoſt. tom. 6. hom. 5. de Anna, ſive, quid ſit feſtum.

Feſtivitates Apoſtolorum, ſeu in honore Martyrum feſtivitates antiqui Patres in venerationis myſterio celebrari ſanxerunt: vel ad excitandam imitationem; vel ut meritis eorum conſociemur, atque orationibus adjuvemur. S. Iſidorus de offic. Eccl. c. 34.

Feriari noſtrum nihil eſt aliud, quàm animæ theſaurum aliquem earum rerum condere, quæ firmæ ſunt, ac ſtabiles, & manibus tenentur. S. Gregorius Naz. or. 44. in Pentec.

In Sanctorum feſtivitatibus, & gaudere, & confundi, debemus: gaudere, quia Patronos præmiſimus; confundi, quia eos imitari non poſſumus. S. Bernardus Serm. in vigil. SS. Petri, & Pauli.

Si ob reverentiam feſti pilos corporis ſuperfluos radimus, quantò magis pilos ſuperfluos vitiorum? S. Bonaventura ſ. 2. in Vigil. Nat. Dom.

Chriſtiano ſpirituale Sabbathum agere, eſt à laborioſa rerum temporalium cupiditate quieſcere; ſolis orationum, ac lectionum, ſtudiis inſiſtere; ſecularium negotiorum pondus de mentis cervice projicere; ad contemplanda cœleſtia tota cordis intentione vacare; carnis oblectamenta contemnere; de ſola ſpe cœleſtium ſpirituali jucunditate gaudere. Ille porrò Sabbathum Domino veraciter celebrat, qui ſic ab his, quæ Mundi ſunt, operibus vacat, ut à ſpiritualibus tamen actibus non quieſcat. B. Petrus Dam. ep. 16.

Sciendum, quòd omnia feſta anni aguntur in memoriam beneficiorum DEI, quæ contulit Eccleſiæ ſuæ ſanctæ; ut de his laudet Deum, & regratietur: quantò beneficia ſunt collata majora, tantò majus feſtum eſt. S. Vincentius Ferr. ſ. 2. in Paſch.

Tanta eſt nequitia dæmonum, & nocendi cupiditas; quòd quidquid à DEO pro charitate generanda, augmentanda, vel conſervanda, inſtitutum eſt; totum conatur avertere in opprobrium divinæ dilectionis, & in detrimentum noſtræ ſalutis. Statuerat namque Deus, ſacra, ſolemnitates, & dies feſtos; ut ceſſaremus à vitiis, vacaremus ab operibus mundanis, & inſiſteremus divinis: itaque corda noſtra prægustando ſuavitates, & præludia æternorum, delicata Sabbatha celebrarent. Sed inſidiante humani generis inimico, quod ſtatutum fuerat ad DEI gloriam, & noſtram ſalvationem; jam utique converſum eſt ad DEI ignominiam, & noſtram damnationem. S. Bernardinus t. 2. ſ. 10.

Sacris temporibus, atque celebribus, quis dubitet copioſiora ſolere infundi gratiæ divinæ fluenta ſuper magnum hoſpitale, & carcerem purgandorum mortuorum. Tunc enim *in die bona* 1. Reg. 25. 8. venimus ad Deum; tunc fiducialiùs ad aliquem Sanctorum dicimus: proſpera diem triumphalem tuum. Tunc copioſiores chariſmatum reliquiæ, velut à menſa ſplendidiſſima beatorum convivarum decidunt, largiendæ pauperibus, & mendicis petentibus, quærentibus, & pulſantibus. Gerſon de myſt. Theol. pract. Conſid. 9.

Date quartam partem horæ Verbo DEI, & honori Sanctorum, & ſaluti veſtræ; qui non unam horam, non duas; ſed dies integros, ſed hebdomadas, fabulis ſæpe datis. Id. ſerm. de OO. SS.

Feſta feſtivitas, quando & mentis jucunditas ſentitur, & ſpiritualibus epulis anima à ſe invitata largè reficitur. Non enim feſtum mihi eſt, ſi in corde non eſt. At verò idcirco ſæpe exteriùs recolitur; ut gratiùs, & jucundiùs intus celebretur. Nam exteriora feſta interiorum ſunt incitamenta feſtorum; & æternorum quædam præſagia gaudiorum. Thomas Kemp. Conc. 4.

§. II.

Feſta conſecra operibus miſericordiæ.

Intravit ſecundùm conſuetudinem ſuam die Sabbathi in Synagogam. Luc. 4. 16. Dominus non venerat, ut prodeſſet uni; ſed ut prodeſſet multitudini: ideò in Sabbatho conſueverat intrare in Synagogam, & prædicare; quia tunc omnes ibi conveniebant. Hugo Card. hic.

Erat feſtus dies, & aſcendit Jeſus Ieroſolymam: erat autem Jeroſolymis Probatica piſcina. Jo. 5. 1. 2. Aſcendit Chriſtus Jeroſolymam ad celebrationem feſti: & poſtquàm æterno Patri debitum honorem in templo exhibuit, ivit ad viſendos infirmos; & ad conſolandos eos, qui in circuitu piſcinæ, in porticibus commorabantur. Diez f. 6. D. 1. Quadr.

Dum Sanctorum memorias celebratis, reminiſcamini quoque imbecillorum, & egentium viduarum, orphanorum, peregrinorum, pauperum, mutilatorum, claudorum, atque cæcorum. S. Ephrem de feſt. dieb.

Non ibis ad tabernam, & luctationes, aut choreas, vel ad alios ludos vanos: nam de talibus ſæpe eveniunt infortunia, & peccata mortalia: ſed debes miſeros, & languidos, viſitare; & ita dies feſtales in DEI ſervitio finire. S. Edmundus Cant. Ep. Speculo Eccl. c. 21.

Inter præcipua facta, quibus ſanctificari dies feſtos contingit; opera ſunt miſericordiæ: quæ Dominus ipſe facere docuit, qui potiſſimùm in Sabbatho curabat paralyticos; lumen cœcis, uſum membrorum aridis reſtituebat, & variis morbis oppreſſos ſanabat: qui etiam teſtabatur, ſe miſericordiam malle, quàm ſacrificium. Iſidorus Clarius l. 1. or. 31.

§. III.

Contra labores in feſtis vetitos.

Quid ſi dixeritis &c. Levit. 25. 20. Audiant hoc Chriſtiani, diſcantque ſua lucra non quærere, violando feſta per labores, venditiones &c. Si enim Deus promittit hic ſervantibus quietem toto anno Sabbathico, annonam in tres annos; multò magis Chriſtianis ſervantibus quietem paucorum feſtorum providebit de victu, & lucris. Cornelius hic.

Plus proficiunt bona veſtra ex bona obſervatione feſti, quàm ex veſtris laboribus. S. Vinc. Ferr. ſerm. in aſcenſ. D.

Servando Dominicam magis proficiunt bona tua, campus, vinea, grex, oliveta; quàm ex tuo labore totius anni. Id. ſ. 3. D. 5. Trinit.

Cùm quidam feſto die aucupatum potiùs, quàm miſſam audire, voluiſſet, ac perdices captas coquere: illæ ſtatim redivivæ eo obcœcato evolarunt; qui tamen facti pœnitens, & ad aram S. Deſendentis M. orans viſum recepit. Bolland. 2. Jan.

Ruſticus arrepta ſecuri violare volebat diem Reſurrectionis D. illicò manus areſcit, ſecuris adhærens recluditur, intolerabiles patitur cruciatus. Quem S. Sulpitius Pius Ep. fuſa oratione, & lacrimis, per totam noctem, ſanat. Bolland. 27. Jan.

Cùm quodam tempore in Friſia S. Auſcharius Archi-Ep. Hamburg. concionaretur, diem feſtum opere ſervili non profanandum; quidam contumaces domum reverſi, quia ſerenus erat aer, collecto fœno acervos fecerunt. Veſpere omnes illi acervi divinitus igne conſumpti ſunt; illæſis, qui ferialibus diebus congeſti. Bolland. 3. Febr.

Quidam die feſto colligens herbas, divinitus punitus, herbis manibus ejus adhærentibus. Bolland. 30. Martii.

TITULUS V.

FIDELITAS.

DEI in promiſſis.

Sed & clavos fecit aureos. 2. Paral. 3. 9. Et 3. Reg. 6. 21. *& affixit laminas clavis aureis.* V. Beda l. de templo c. 12. clavi aurei, quibus erant affixæ laminæ, ipſa ſunt promiſſa æternæ claritatis; per quæ in exercitio, ſtudioque virtutis, nè deficiamus, donante Chriſti gratia continemur.

Semel loquitur Deus, & ſecundò idipſum non repetit. Job. 33. 14. Quomodo verum eſt, quòd Semel loquatur DEUS; cùm ſæpius verba fecerit, tum per ſeipſum, tum Prophetas? S. Hieronymus hic: quod ait ſemel, non ad numerum referendum eſt, ſed ad ſententiæ firmitatem. Quia Deus promiſſa ita ſemper exequitur, ut iterum promittere non ſit opus. Pinna in Eccl. Ethol. 261.

Audi filia, & vide. Pſ. 44. 11. Audi prædicta; vide completa. S. Auguſt. ſ. 31. de Verb. Dom. q. d. tanta eſt certitudo promiſſorum Dei; ut dictum, & factum, ſimul videatur. Pinna in 4. Eccl. Ethol. 59.

Tranſierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. Pſalm. 104. 13. Loquitur hic de Abraham, Iſaac, & Jacob. Nondum in terra Chanaam regnabant; quomodo ergo de regno tranſierunt ad populum alterum? quia illis promiſſum. Sanct. Chryſoſt. hom. 46. in Gen. neque ita fidere debemus his, quæ in manibus habemus, & videmus, ut promiſſionibus DEI; etiamſi non eveniant ſtatim primo tempore. Baeza t. 2. lib. 9. c. 3. §. 13.

Hæreditate acquiſivi teſtimonia tua. Pſalm. 118. 111. id eſt, verba DEI. Quis amicum verborum hæredem ſcribit? quid enim proſunt hæredi ſola verba? Cur ergo David gloriatur, ſe hæredem verborum? ſunt verba DEI; quæ tanti valent, quanti res ipſæ, quas verba notant. Id. ibid.

Principium verborum tuorum veritas. Pſ. 118. 160. Homines plerumque promiſſis non ſtant: quia verba non proferunt ea intentione, ut opere impleantur. Secùs in DEO; apud quem promiſſio originem ducit ex veritate, & animo ea implendi. Pinna in c. 4. Eccl. Ethol. 59.

Fidelis Dominus in omnibus verbis ſuis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis. Pſ. 144. 13. Hæc vox *ſanctus*, non ſolùm rem ſacram & reli-

religioſam; ſed etiam firmam, ſtabilem, ſignificat. Didacus Niſſ. f.2.poſt Reſurr.

Viſio Iſaiæ. Iſ.1.1. Cur ea, quæ Deus in aurem loquitur Prophetis, viſio ſæpe vocantur? quia certa fides, & promiſſorum veritas DEI; acſi oculis jam videres præſentia. Pinna in cap.4. Eccl.Ethol.59.

Dic verbo & ſanabitur puer meus. Matth.8.8. Pollicentem videam, & optata conſequar. S.Baſilius Seleuc.orat.39.

Accepit eum in ulnas ſuas. Luc.2.28. Plus accepit, quàm ei fuit promiſſum, Chriſtum videre. Et jam non solùm vidit; ſed brachiis ſtrinxit, portavit, & contrectavit; imò & oſculatus, dulciſſimum infantem. Dionyſius Carthuſ.hic.

Promiſſiona DEI multò certiores ſunt, quàm quæ in noſtris ſunt manibus. S.Chryloſt.de Nomine Abram.

Nonne homo homini exigua charrulæ obligatione conſtringitur? Deus tot, & tantis, voluminibus caſet; & debitor non tenetur. S.Chryſologus ſ.25.

TITULUS VI.

FIDES.

§ I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Vetert.

D*ixit Deus fiat lux*. Gen.1.3. Tunc autem in homine dicitur, ut lux fiat; cùm datur, ut illuminatio ſibi credulitatis infulgeat. Prima quippe mentis lux, fides eſt. Unde jam Fidelibus dicit Apoſtolus Eph.5.8. *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino*. Tunc ergo in homine prima dies fit; cùm novus ad fidem venit. B.Petrus Dam.l.2. ep.5. *Dixit Deus fiat lux*: id eſt, illuminatio credulitatis apparebat. S. Iſidorus hic 2.Cor.4.6. Deus, *qui dixit, de tenebris lumen ſplendeſcere ipſe illuxit in cordibus noſtris*, ſcilicet per fidem. Sit fides nobis quaſi dies primus, quo Fideles ab Infidelibus, quaſi lux à tenebris, ſeparamur. Ælredus Abb. Per firmamentum intelligitur viſio fidei: fides enim reddit ſublimem animam intellectivam; quia tranſcendit omnem rationem, & inveſtigationem, rationis. S.Bonaventura ſ.8. de ſublimit.fidei. reddit ſtabilem; quia excludit dubitationem: reddit ſpectabilem; quia multiformem oſtendit claritatem. Id.ib.

Et facta eſt lux. Gen.1.3. Fides eſt ſicut lux primò creata: nam ſicut illa primum opus in majori Mundo; hoc eſt, in corde humano. S Bonaventura diæt.ſal.c.26.de fide.

· *Per noctem in columna ignis*. Ex.13.21. Fides, eſt viva, fida, & ſalutaris, columna; deducens per deſertum hujus Mundi. S.Laurentius Juſt lib.virt.fidei c.5.

Aurum, & argentum, & æs &c. Ex.25.3. Fides auro conferri poteſt; ſermo prædicationis ejus argento. Origenes hom.9.de Tabernaculo.

In veſtitu deaurato circumdata varietate. Pſ.44.10. Veſtitus Reginæ hujus quis eſt? Et pretioſus eſt, & varius eſt. Sacramenta doctrinæ in linguis omnibus variis. Alia lingua Africa, alia Syra, alia Græca, alia Hebræa, alia illa, & illa. Faciunt ipſæ linguæ varietatem veſtis hujus Reginæ. Quomodo autem omnis varietas veſtis in unitare concordat: ſic & omnes linguæ ad unam fidem. In ipſa autem varietare aurum quod eſt? ipſa Sapientia. Varietas in linguis, aurum in ſententiis. Sanct. Auguſtinus hìc.

Si aſcendero in cœlum, tu illic es &c. Pſ.138.8. Qualiter Propheta in corpore conſtitutus, vel in cœlum aſcenſurus erat, vel in infernum deſcenſurus? vel trans ultima maria perrecturus? Quas habet pennas? alas fidei mentis credentis aſſumit. S.Gaudentius tr.14 de diverſ.capitulis.

Collum tuum ſicut monilia. Cant.1 9. Fides ſcilicet eſt, & eſſe debet, ex bonis operibus, tamquam ex margaritis, ornata. Simon Caſſ.l.8.c.40.v.20.

Per noctes quæſivi &c. Cant.3. 1. id eſt, per Philoſophicas rationes; quæ parum, vel nihil, luminis habent, reſpectu luminis fidei; per quod ſolùm Deus videtur in præſenti. Vel per noctes, id eſt, per creaturas, quæ ex ſe, & in ſe, tenebræ ſunt, & obſcuræ; & nihil luminis habent, ut nox. *Et non inveni*: quia fides ex auditu. Hugo Card.hic.

Collum tuum ſicut turris eburnea. Cant. 7. 4. Verè fides collo; collum turri ſimile dicitur; ut & fides ad ſimilitudinem turris eſſe dicatur. Ædificatur turris ad proſpectandum a longè; atque quantùm poteſt, rectitudine in altum erigitur: ut, quæ de planitie atque ſubjectis domibus, non videntur; de altitudine turris videantur. Nam neque de planitie naturali, neque de ratione alicujus artis, videntur, quæ de fidei culmine conſpiciuntur. Videt ergo fides, quæ infinitis, & inviſibilibus, ſpatiis diſtant à natura. Nec non ad tutamentum turris ædificari cognoſcitur. Ad tutamentum omnium noſtrum Chriſtus fidei ædificium fecit. Simon Caſſ.l.8.c.40.v.20.

Ex Novo.

Vidimus ſtellam ejus. Matth.2.2. Stella hominis fidelis eſt fides, præcepta, conſilia Evangelica; ductuſque ſanctæ Dei inſpirationis. Cornelius hic.

Aſcendit Jeſus in montem. Matth. 5. 1. Si vis & tu benedictionem à Domino accipere; relinque terrenam converſationem, pete vitam ſupernam. Aſcende in altitudinem fidei, tamquam montem; ut benedici à Domino jure merearis. S.Cromatius conc.de octo beatit.

Si tetigero, ſalva ero. Marci 5. 28. Illi CHRISTUM Redemptorem ſpiritualiter tangunt, qui in illum credunt, Qui autem Chriſtum verè tangit, is illum ad clementiam, & miſericordiam, allicit. Victor Antioch.hic. Tangitur Dominus fide. Hugo Card. in Luc.10.

Aut piſcem; numquid pro piſce ſerpentem dabit? Luc.11.11. Sicut piſcis bonus bona eſt fides: quam qui petit à Domino, nequaquam ſerpentem infidelitatis accipit. Ita & piſcis nequam, infirma eſt cogitatio, quæ curis hujus mundi ſe ultra modum ſolet immergere. V.Beda l.3.c.36.

Lucerna corporis tui eſt oculus [illegible]. Luc 11.34. Optimum rationis lumen eſt fides; quæ inter [illegible]entias animæ ſolum in ratione ſtatuit ſibi ſedem. Simon Caſ[illegible] 6.

Reſpice. Luc.18.42. Fides oculus eſt mentis humanæ, quo divina, & quæ ſupra naturam ſunt, & fiunt, poſſumus contueri. Simon Caſſ.l.5.c.32.

Aſcendit in arborem. Luc.19.4. Hæc arbor fides eſt, *quia inde erat tranſiturus*. Hæc enim via, & juxta hanc fidei arborem, tranſit Jeſus. S.Euſebius Emiſſ.in Dedic Eccl.

In arborem Sycomorum. ib. Per Sycomorum, quæ ficus fatua appellatur, intelligitur eminentia fidei; quæ ſtultitia eſſe videtur. 1.Cor.25. In hujus fatuitatis credulitatem oportet conſcendere eum, qui vult ad Sapientiam pervenire. 1 Cor.3. 18. *Si quis videtur inter vos ſapiens eſſe in hoc ſæculo, ſtultus fiat*. S.Bonaventura hic.

Per fidem ambulamus. 2.Cor.5.7. Pes animæ fides eſt. Tantum vadis, quantum credis. Credis multum; curr[illegible] velociter: parum credis; remiſsè ambulas. S. Laurentius Ju[illegible] faſciculo amor. cap.15.

Stella matutina. Apoc.2.28. eſt fides, & Scientiæ donum; qua præcognoſcimus ea, quæ in cœlo viſuri ſumus. Joachimus Abbas apud Sylveiram hic.

Mulier amicta Sole. Apoc.12.1. Eccleſia eſt amicta Sole, ſcilicet Chriſto, ex claritate fidei, quam ipſe prædicavit. *Luna*; id eſt, ſcientia Philoſophiæ, *ſub pedibus ejus*, & non ſuper caput; quia in factis fidei nullus debet ſe regere per Philoſophiam. *Et in capite corona ſtellarum duodecim*; id eſt, duodecim articulis fidei fabricata. S.Vincentius Ferrer.ſ.23 de coronis.

Ex Patribus, & aliis.

Omnia opera tua bona, filii tui ſunt ſpirituales; ſed inter hos tibi primogenita eſt fides. S. Auguſtinus fragmento 2. de Decal. ad pop.

Ignitum ſæpe telum, turpis voluptatis concupiſcentia, à diabolo emittitur; ſed fides ſubjiciens menti judicium, & refrigerans mentem, extinguit telum. *In omnibus ſumentes ſcutum fidei*, Epheſ.6.16.S.Cyrillus Jeroſ.Catech.5.

Adeò potens eſt fides, ut eos etiam, qui ſuper mare ambulant, leves efficere potuerit. Petrus, dicente Jeſu *veni* Matth. 14. 29. credens ambulavit ſuper aquas; omni fundamento firmiorem ſuper aquis habeas fidem; & gravitatem corporis levitate fidei attolebat. Id.ib.

Sicut membra tremula, & ſenectute languida, baculo tuto deducente, labi, & cadere, non permittuntur; ſic etiam animam noſtram, incertis ratiocinationibus circumactam, ac jactatam, fides quovis baculo tutiùs ſuſtentans, ſuaque vi reficiens, ſummoperè firmat; nec ſinit ſubverti. S.Chryſoſt.l.de Verb.Apoſt.t.6.

Fides comparatur ſpeculo modico: quia ſicut turris magna in modico ſpeculo cernitur; ſic Majeſtas, & magnitudo divina, in ſpeculo fidei repræſentatur. S.Bonaventura diæt.ſal.c.26.de fide.

Quiſquis perfectè credit, lapis eſt templi Dei; lapis aſt ſolerti apparatu lævigatus, & exæquatus in ſubſtructionem DEI Patris. S.P.Antiochus Abb.hom.1.de fide.

Dies Clara eſt fides, quando eſt ſine errore: habet duodecim horas, ſcilicet duodecim articulos fidei. S. Vincentius Ferrerius ſ.6.poſt Lætare.

Fides

Digitized by Google

Fides pupilla eſt oculi tui. Quomodo pupilla oculi eſt ſubtiliſſima; & niſi impigrè, ac ſollicitè, cuſtodiatur à palpebris; leviſſimi, ac tenuiſſimi pulveris tactu confunditur: ſic acies fidei; niſi pervigilem ſemper habeat cuſtodiam, nihil citiùs conturbat. Drogo Oſt. de Sacr. Paſſ.

Genius circino faciens circulum. Lem. *Stans uno capit omnia puncto. Statis in uno Spiritu unanimes, collaborantes fidei.* Philipp. 1.27. Heſius.

§. II.

Fides prævia, eſt neceſſaria ad viſionem beatificam.

Ex Veteri.

N*On eſt in loco noſtro conſuetudinis, ut minores antè tradamus ad nuptias.* Gen. 29.26. Duas filias habet Deus, id eſt, duas Eccleſias; triumphantem, quæ eſt pulchra Rachel; ſed ſterilis eſt, quia ibi merendi locus non eſt: altera militans, lippa Lia; quia nihil hìc rerum divinarum, & ſpiritualium, videmus, ſed tantùm credimus. Eſt tamen fœcunda, & plurimos parit filios. Priùs Liæ nubere debemus, id eſt, in fide vivere; tunc Rachele fruemur. Diez conc. 3. feſto Expectat. part. B. V.

Audi filia, & vide. Pſ. 44.11. Videre deſideras, ſed audi priùs: gradus eſt auditus ad viſum. Proinde *audi, & inclina aurem tuam;* ut per auditus obedientiam pervenias ad gloriam viſionis. S. Bernardus ſ. 4. in Cant. *Auditui meo dabis gaudium, & lætitiam.* Pſ. 50. 10. Si audis per fidem, ſtatim dicetur tibi: vide per intellectum. Sylveira in Luc. 2.

Vox dilecti mei. Cant. 2.8. Priùs percipimus vocem Sponſi, quæ fidem per auditum generat: & poſtea ipſum per contemplationem intuemur. Ob id Sponſæ dicitur Pſalm. 44. 11. *Audi filia, & vide.* Priùs audi, & poſt videbis. Et Iob. 42.5. de ſe: *Auditu auris audivi te: nunc autem oculus meus videt te.* de Ponte hic Exh. 1. §. 1.

Ex Novo.

Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Matth. 5.8. Sed unde veniet hæc cordis munditia, niſi à fide? Unde Paulus Act. 15. 9. *& illos, fide purificans corda illorum.* Baeza t. 2. lib. 10. c. 1. §. 5.

Secundùm fidem veſtram fiat vobis. Matth. 9. 29. Fides viatorum in patria parit DEI viſionem. Requiritur in cœcis his fides, ut iis conferatur viſus. Eſt illuminatio fidei ad gloriam viſionis beatificæ, quod Lucifer, ſive aurora, ad Solem. *Credentes exultabitis lætitia inenarrabili:* 1. Petri. 1. 8. Baeza ib.

Beata quæ credidiſti. Luc. 1.45. quia cognitio per fidem inchoatio quædam eſt cognitionis beatæ in patria; ipſum quoque credere ex charitate meritorium eſt beatitudinis conſummatæ. Sicut enim fructus virtutes ſunt in ſemine, ſic virtualiter beatitudo noſtra continetur in fide. Stella hic.

Videamus hoc verbum, quod factum eſt. Luc. 2.15. Vatabl. videamus hanc rem, quæ accidit. Euſebius Gallic. hom. in aurora: factum tamen quodammodo eſt, quia Verbum Caro factum eſt, quod Dominus oſtendit nobis. Videamus corporaliter; & quod mente concepimus, & fida tenemus; reſtat ut oculis intueamur. Adeò ſunt certa, quæ fide creduntur: ut nihil aliud reſtet, quàm ut oculis in beatitudine videantur. Sylveira hic.

Laudantes Deum in omnibus, quæ audierant, & viderant. Luc. 2. 20. Audierant ab Angelis, viderant propriis oculis in præſepio. Nota ex S. Bonaventura ordinem: *audierant, & viderant;* niſi enim quis per auditum crediderit, non videbit in viſione DEI. Et ideo dicitur Iſ. 7. 9. *niſi credideritis, non intelligetis.* Vulgata: *permanebitis.* Sylveira hic.

Intrantibus illis in nubem. Luc. 9.34 Non fruſtrà Spiritus S. hìc in lucida nube, in Jordane apparuit in columba. Matth. 3. 16. quia qui nunc ſimplici corde fidem, quam percepit, ſervat; tunc luce apertæ viſionis, quod credidit, cernet. Columba etiam, quæ de terra eſt, gratiam vitæ præſentis; nubes verò de cœlo apparens, gloriam vitæ cœleſtis præfigurat. Dionyſius Carth. hic.

Qui credit in Filium, habet vitam æternam. Joan. 3. 36. *Hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant te &c.* Jo. 17.3. videlicet cognoſcant per fidem, quouſque unuſquiſque cognoſcat; ſicut & ipſe cognitus eſt per explicatam viſionem. Et tanta eſt adhæſio fidei Chriſtianæ; ut ſpe gaudeat, acſi poſſideat. Simon Caſſ. l. 3.

Converſus ſum, ut viderem vocem. Apoc. 1.12. S. Ambroſ. Audivimus extra civitatem, vidimus in civitate: Deus lumen eſt æternum. Supra v. 10. ait: *audivi poſt me vocem magnam*, modò videre vult. Prima ſignificat vocem DEI in hac vita; in qua per fidem audimus vocem DEI. Secunda ſtatum patriæ denotat; in qua anima clare videt, quæ in via credebantur. Sylveira hic.

Ut abſque elementis non licet vivere; ità nec abſque fide non licet aſſequi cognitionem. Clemens Alex. Strom. l. 2.

Fides prælibatio eſt quædam illius cognitionis, quæ nos in futuro beatos faciet. S. Thomas Opuſc. 9. c. 2.

§. III.

Fides obſcura.

Pleraque Symbolicè.

V*Adam, & videbo viſionem hanc magnam.* Ex. 3. 3. At Dominus: *nè appropies huc.* Lyra q. d. humana fragilitas non præſumat arcana Dei inquirere curiosè: quia ſcriptum eſt Prov. 25.27. *qui ſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gloria.* Seraphim & volabant pennis, & oculos operiebant: ut nos docerent, Deo non tam accedendum ingenii acumine, quàm affectionis amore. Naxera in Joſ. 24. §. 34.

Sub umbra illius. Cant. 2.3. Bona fidei umbra, quæ lucem temperat oculo caliganti, & oculum præparat luci. Fides itaque lucem non extinguit, ſed cuſtodit. S. Bernardus ſ. 31. in Cant. Umbra ejus, caro ejus; umbra ejus fides. Mariæ propriè obumbravit caro Filii; mihi Domini fides. S. Bernardus ſ. 48. in Cant.

Reſplenduit facies eius ſicut Sol. Matth. 17. 2. Diſcipulis non dicitur, ipſum videte; ſed, *audite.* v. 5. quia facies inſtar ſolis micabat. Nè ergo radiorum acie obcœcentur, auditum præbere juſſi. Naxera in Joſ. 24. §. 34.

Rabbi, tu es Filius Dei. Jo. 1.49. Simplex fides eum in iſta excelſa provexit. Quem antè putabat hominem purum, nunc DEI Filium confitetur. Caſſ. l. 9. cap. 9. In quo non erat dolus.

Quantò certius demonſtratur argumentum, tantùm fidei præmio detrahitur. S. Chryſoſt. hom. 6. in 1. Corinth. 1.

Nihil fide noſtra foret injuſtiùs, ſi quidem ea caderet in ſolos ſapientes; ac tum in dicendo, tum demonſtrationibus Logicis immodicos. S. Gregorius Naz. orat. 7.

Pſittacus, aut alia avis caveæ incluſa. Lem: *Si videat, minùs illa canat. Non videntes creditis; credentes autem exultabitis lætitia inenarrabili.* 1. Petri 1. v. 8. Populus Iſraeliticus olim dicebat; *quomodo cantabimus Canticum Domini in terra aliena?*

Non ego ſic, licèt à patribus quoque ſedibus exul,
Cæca catenati carceris antra colam.
Canto tamen meliùs, quàm ſi non captus viderem
Inter odoratum tecta paterna nemus.
Tange fidem mortalis, habes tua gaudia tecum:
Nec peritura unquam gaudia; tange fidem. Heſius.

Oculus ex profunda, & tenebroſa caverna cœlum intuens. Lem: *Ex obſcuro ſpectabile cœlum eſt. Ego lux in Mundum veni; ut omnis, qui credit in me, in tenebris non maneat.* Joan. 12.46.

Oculis patentem quiſquis excipit Mundum,
Videre Cœlum non poteſt, patet Cœlum
Habitantibus profunda. Per fidem præſtant
Videnda, quæ ſagacis ingenii nulla
Lux poſſit cohibere. Scire vis cauſam?
In hominis animo perſpicace quantumvis
Malè cum caducis ſempiterna miſcentur. Idem.

Oculus. Lem: *Per cæcum videt omnia punctum. Credite in lucem.* Jo. 12.36.

Hoc ubi puncto oculus modicè diſtinguitur uno,
Et vacuo medius panditur orbiculo,
Rebus iter patet obſcurum. Sol ipſe videri
Si velit, hac etiam cogitur ire via.
Quin placidus niveis quò plus micat ignibus aer,
Pupula nigra magis, & minor eſſe ſolet.
Uſque adeò natura diem, ſibi ſumit ab umbris;
Viſaque per cæcam lumina ducit iter.
Non eſt, crede mihi, Sapientis, quærere lucem;
Quando per obſcurum plura videre potes. Idem.

Horologium Solare. Lem: *Lux ipſum fit nota per umbram. Convertantur à tenebris ad lucem.* Act. 26.18. Deus nimirum, niſi obſcura fide, non cognoſcitur.

Umbra diem, docet umbra Deum. Quid aperta requiris
Signa, videre Deum ſi ſinè luce potes?
Claude oculos naturæ, Fides iubet; utere nocte.
Plus aliquid plenè nox dabit illa die. Idem.

Oculus humanus vultu velato per tenuem velaminis rimulam ſolem intuens: Lem. *Hac tutò totuſque videtur. Apparet eis, qui fidem habent in illum: perverſæ enim cogitationes ſeparant à Deo.* Sapient. 1. 2. 3.

Videre quiſquis illud aureum ſidus,
Jubar illud orbis, Numen illud aſtrorum
Mortalis optas; ora cautus obnube.
Oculis fidelis fac tegantur à velo

Digitized by Google

religioſam ; ſed etiam firmam , ſtabilem , ſignificat. Didacus Niſſ. ſ.2.poſt Reſurr.

Viſio Iſaiæ. Iſ.1.1. Cur ea , quæ Deus in aurem loquitur Prophetis, viſio ſæpe vocantur ? quia certa fides, & promiſſorum veritas DEI ; ac ſi oculis jam videres præſentia. Pinna in cap.4. Eccl.Ethol.59.

Dic verbo & ſanabitur puer meus. Matth.8.8. Pollicentem videam, & optata conſequar. S.Baſilius Seleuc.orat.29.

Accepit eum in ulnas ſuas. Luc.2.28. Plus accepit, quàm ei fuit promiſſum, Chriſtum videre. Et jam non ſolùm vidit ; ſed brachiis ſtrinxit, portavit, & contrectavit ; imò & oſculatus, dulciſſimum infantem. Dionyſius Carthuſ.hic.

Promiſſione DEI multo certiores ſunt , quàm quæ in noſtris ſunt manibus. S.Chryſoſt.de Nomine Abram.

Nonne homo homini exigua chartulæ obligatione conſtringitur ? Deus tot, & tantis, voluminibus caſet ; & debitor non tenetur. S.Chryſologus ſ.25.

TITULUS VI.

FIDES.

§ I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

D*Ixit Deus fiat lux*. Gen. 1. 3. Tunc autem in homine dicitur, ut lux fiat ; cùm datur, ut illuminatio ſibi credulitatis infulgeat. Prima quippe mentis lux, fides eſt. Unde jam Fidelibus dicit Apoſtolus Eph.5.8. *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino*. Tunc ergo in homine primus dies fit ; cùm novus ad fidem venit. B.Petrus Dam.l 2. ep. 5. *Dixit Deus fiat lux* : id eſt, illuminatio credulitatis apparebat. S. Iſidorus hic. 2.Cor.4.6. Deus, *qui dixit, de tenebris lumen ſplendeſcere ipſe illuxit in cordibus noſtris*, ſcilicet per fidem. Sit fides nobis quaſi dies primus, quo Fideles ab Infidelibus, quaſi lux à tenebris, ſeparamur. Ælredus Abb. Per firmamentum intelligitur viſio fidei : fides enim reddit ſublimem animam intellectivam ; quia tranſcendit omnem rationem, & inveſtigationem, rationis. S.Bonaventura ſ 8. de ſublimit.fidei. reddit ſtabilem ; quia excludit dubitationem : reddit ſpectabilem ; quia multiformem oſtendit claritatem. Id.ib.

Et facta eſt lux. Gen.1.3. Fides eſt ſicut lux primò creata: nam ſicut illa primum opus in majori Mundo ; hoc eſt, in corde humano. S Bonaventura diæt.ſal.c.26.de fide.

Per noctem in columna ignis. Ex.13.21. Fides, eſt viva, fida, & ſalutaris, columna ; deducens per deſertum hujus Mundi. S.Laurentius Juſt lib.virt.fidei c.5.

Aurum, & argentum, & æs &c. Ex. 25. 3. Fides auro conferri poteſt ; ſermo prædicationis ejus argento. Origenes hom.9.de Tabernaculo.

In veſtitu deaurato circumdata varietate. Pſ.44.10. Veſtitus Reginæ hujus quis eſt ? Et pretioſus eſt, & varius eſt. Sacramenta doctrinæ in linguis omnibus variis. Alia lingua Africa, alia Syra, alia Græca, alia Hebræa, alia illa, & illa. Faciunt ipſæ linguæ varietatem veſtis hujus Reginæ. Quomodo autem omnis varietas veſtis in unitate concordat ; ſic & omnes linguæ ad unam fidem. In ipſa autem varietate aurum quod eſt ? ipſa Sapientia. Varietas in linguis, aurum in ſententiis. Sanct. Auguſtinus hic.

Si aſcendero in cœlum, tu illic es &c. Pſ.138.8. Qualiter Propheta in corpore conſtitutus, vel in cœlum aſcenſurus erat, vel in infernum deſcenſurus ? vel trans ultima maria perrecturus ? Quas habet pennas ? alas fidei mentis credentis aſſumit. S.Gaudentius tr.14 de diverſ.capitulis.

Collum tuum ſicut monilia. Cant.1 9. Fides ſcilicet eſt, & eſſe debet, ex bonis operibus, tamquam ex margaritis, ornata. Simon Caſſ.l.8.c.40.v.20.

Per noctes quæſivi &c. Cant.3. 1. id eſt, per Philoſophicas rationes ; quæ parum, vel nihil, luminis habent, reſpectu luminis fidei ; per quod ſolùm Deus videtur in præſenti. Vel per noctes, id eſt, per creaturas, quæ ex ſe, & in ſe, tenebræ ſunt, & obſcuræ ; & nihil luminis habent, ut nox. *Et non inveni* : quia fides ex auditu. Hugo Card.hic.

Collum tuum ſicut turris eburnea. Cant. 7. 4. Verè fides collo ; collum turri ſimile dicitur ; ut & fides ad ſimilitudinem turris eſſe dicatur. Ædificatur turris ad proſpectandum a longè ; atque quantùm poteſt, rectitudine in altum erigitur : ut, quæ de planitie atque ſubjectis domibus, non videntur ; de altitudine turris videantur. Nam neque de planitie naturali, neque de ratione alicujus artis, videntur, quæ de fidei culmine conſpiciuntur. Videt ergo fides, quæ infinitis, & inviſibilibus, ſpatiis diſtant à natura. Nec non ad tutamentum turris ædificari cognoſcitur. Ad tutamentum omnium noſtrum Chriſtus fidei ædificium fecit. Simon Caſſ.l.8.c.40.v.20.

Ex Novo.

Vidimus ſtellam ejus. Matth.2.2. Stella hominis fidelis eſt fides, præcepta, conſilia Evangelica ; ductuſque ſanctæ Dei inſpirationis. Cornelius hic.

Aſcendit Jeſus in montem. Matth. 5. 1. Si vis & tu benedictionem à Domino accipere ; relinque terrenam converſationem, pete vitam ſupernam. Aſcende in altitudinem fidei, tamquam montem ; ut benedici à Domino jure merearis. S.Cromatius conc.de octo beatit.

Si tetigero, ſalva ero. Marci 5. 28. Illi CHRISTUM Redemptorem ſpiritualiter tangunt, qui in illum credunt, Qui autem Chriſtum verè tangit, is illum ad clementiam, & miſericordiam, allicit. Victor Antioch.hic. Tangitur Dominus fide. Hugo Card. in Luc.10.

Aut piſcem ; numquid pro piſce ſerpentem dabit ? Luc.11.11. Sicut piſcis bonus bona eſt fides : quam qui petit à Domino, nequaquam ſerpentem infidelitatis accipit. Ita & piſcis nequam, infirma eſt cogitatio, quæ curis hujus mundi ſe ultra modum ſolet immergere. V.Beda l.3.c.36.

Lucerna corporis tui eſt oculus . . . Luc 11.34. Optimum rationis lumen eſt fides ; quæ inter . . . entias animæ ſolum in ratione ſtatuit ſibi ſedem. Simon Caſ. . . . 6.

Reſpice. Luc.18.42. Fides oculus eſt mentis humanæ, quo divina, & quæ ſupra naturam ſunt, & fiunt, poſſumus contueri. Simon Caſſ.l.5.c.32.

Aſcendit in arborem. Luc.19.4. Hæc arbor fides eſt, *quia inde erat tranſiturus*. Hæc enim via, & juxta hanc fidei arborem, tranſit Jeſus. S.Euſebius Emiſſ.in Dedic Eccl.

In arborem Sycomorum. ib. Per Sycomorum, quæ ficus fatua appellatur, intelligitur eminentia fidei ; quæ ſtultitia eſſe videtur. 1.Cor.25. In hujus fatuitatis credulitatem oportet conſcendere eum, qui vult ad Sapientiam pervenire. 1 Cor.3. 18. *Si quis videtur inter vos ſapiens eſſe in hoc ſæculo, ſtultus fiat*. S.Bonaventura hic.

Per fidem ambulamus. 2.Cor.5.7. Pes animæ fides eſt. Tantum vadis, quantum credis. Credis multum ; curris velociter : parum credis ; remiſsè ambulas. S. Laurentius Juſt. in faſciculo amor. cap.15.

Stella matutina. Apoc.2.28. eſt fides, & Scientiæ donum ; qua præcognoſcimus ea, quæ in cœlo viſuri ſumus. Joachimus Abbas apud Sylveiram hic.

Mulier amicta Sole. Apoc.12.1. Eccleſia eſt amicta Sole, ſcilicet Chriſto, ea claritate fidei, quam ipſe prædicavit. *Luna* ; id eſt, ſcientia Philoſophiæ, *ſub pedibus ejus*, & non ſuper caput ; quia in factis fidei nullus debet ſe regere per Philoſophiam. *Et in capite corona ſtellarum duodecim* ; id eſt, duodecim articulis fidei fabricata. S.Vincentius Ferrer.ſ.53 de coronis.

Ex Patribus, & aliis.

Omnia opera tua bona, filii tui ſunt ſpirituales ; ſed inter hos tibi primogenita eſt fides. S. Auguſtinus fragmento 2. de Decal. ad pop.

Ignitum ſæpe telum, turpis voluptatis concupiſcentia, à diabolo emittitur ; ſed fides ſubiiciens menti judicium, & refrigerans mentem, extinguit telum. *In omnibus ſumentes ſcutum fidei*, Epheſ.6.16.S.Cyrillus Jeroſ.Catech.5.

Adeò potens eſt fides, ut eos etiam, qui ſuper mare ambulant, leves efficere potuerit. Petrus, dicente Jeſu *veni* Matth. 14. 29. credens ambulavit ſuper aquas ; omni fundamento firmiorem ſuper aquis habeas fidem ; & gravitatem corporis levitate fidei attolebat. Id.ib.

Sicut membra tremula, & ſenectute languida, baculo tuto deducente, labi, & cadere, non permittuntur ; ſic etiam animam noſtram, incertis ratiocinationibus circumactam, ac jactatam, fides quovis baculo tutiùs ſuſtentans, ſuaque vi reficiens, ſummoperè firmat ; nec ſinit ſubverti. S.Chryſoſt.ſ.de Verb.Apoſt.t.6.

Fides comparatur ſpeculo mundo : quia ſicut turris magna in modico ſpeculo cernitur ; ſic Majeſtas, & magnitudo divina, in ſpeculo fidei repræſentatur. S.Bonaventura diæt.ſal.c.26.de fide.

Quiſquis perfectè credit, lapis eſt templi Dei ; lapis eſt ſolerti apparatu lævigatus, & exæquatus in ſubſtructionem DEI Patris. S.P.Antiochus Abb.hom.1.de fide.

Dies Clara eſt fides, quando eſt ſine errore : habet duodecim horas, ſcilicet duodecim articulos fidei. S. Vincentius Ferrerius ſ.6.poſt Lætare.

Fides

Digitized by Google

Fides pupilla eſt oculi tui. Quomodo pupilla oculi eſt ſubtiliſſima; & niſi impigrè, ac ſollicitè, cuſtodiatur à palpebris; leviſſimi, ac tenuiſſimi pulveris tactu confunditur: ſic acies fidei; niſi pervigilem ſemper habeat cuſtodiam, nihil citiùs conturbat. Drogo Oſt. de Sacr. Paſſ.

Genius circino faciens circulum. Lem. *Stans uno capit omnia puncto. Statis in uno Spiritu unanimes, collaborantes fidei.* Philipp. 1.27. Heſius.

§. II.

Fides prævia, eſt neceſſaria ad viſionem beatificam.

Ex Veteri.

N*On eſt in loco noſtro conſuetudinis, ut minores antè tradamus ad nuptias.* Gen. 29.26. Duas filias habet Deus, id eſt, duas Eccleſias; triumphantem, quæ eſt pulchra Rachel; ſed ſterilis eſt, quia ibi merendi locus non eſt: altera militans, lippa Lia; quia nihil hìc rerum divinarum, & ſpiritualium, videmus, ſed tantùm credimus. Eſt tamen fœcunda, & plurimos parit filios. Priùs Liæ nubere debemus, id eſt, in fide vivere; tunc Rachele fruemur. Diez conc. 3. feſto Expectat. part. B.V.

Audi filia, & vide. Pſ. 44.11. Videre deſideras, ſed audi priùs: gradus eſt auditus ad viſum. Proinde *audi, & inclina aurem tuam;* ut per auditus obedientiam pervenias ad gloriam viſionis. S. Bernardus ſ. 4. in Cant. *Auditui meo dabis gaudium, & lætitiam.* Pſ. 50. 10. Si audis per fidem, ſtatim dicetur tibi; vide per intellectum. Sylveira in Luc. 2.

Vox dilecti mei. Cant. 2.8. Priùs percipimus vocem Sponſi, quæ fidem per auditum generat; & poſtea ipſum per contemplationem intuemur. Ob id Sponſæ dicitur Pſalm. 44. 11. *Audi filia, & vide.* Priùs audi, & poſt videbis. Et Iob. 42.5. de ſe: *Auditu auris audivi te; nunc autem oculus meus videt te.* de Ponte hic Exh. 1. §. 1.

Ex Novo.

Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Matth. 5.8. Sed unde veniet hæc cordis munditia, niſi à fide? Unde Paulus Act. 15. 9. *& illos, fide purificans corda illorum.* Baeza t. 2. lib. 10. c. 1. §. 5.

Secundùm fidem veſtram fiat vobis. Matth. 9. 29. Fides viatorum in patria parit DEI viſionem. Requiritur in cœcis his fides, ut iis conferatur viſus. Eſt illuminatio fidei ad gloriam viſionis beatificæ, quod Lucifer, ſive aurora, ad Solem. *Credentes exultabitis lætitia inenarrabili*: 1. Petri. 1. 8. Baeza ib.

Beata quæ credidiſti. Luc. 1.45. quia cognitio per fidem inchoatio quædam eſt cognitionis beatæ in patria; ipſum quoque credere ex charitate meritorium eſt beatitudinis conſummatæ. Sicut enim fructus virtutes ſunt in ſemine, ſic virtualiter beatitudo noſtra continetur in fide. Stella hic.

Videamus hoc verbum, quod factum eſt. Luc. 2. 15. Vatabl. videamus hanc rem, quæ accidit. Euſebius Gallic. hom. in aurora: factum tamen quodammodo eſt, quia Verbum Caro factum eſt, quod Dominus oſtendit nobis. Videamus corporaliter; & quod mente concepimus, & fide tenemus; reſtat ut oculis intueamur. Adeò ſunt certa, quæ fide creduntur; ut nihil aliud reſtet, quàm ut oculis in beatitudine videantur. Sylveira hìc.

Laudantes Deum in omnibus, quæ audierant, & viderant. Luc. 2. 20. Audierant ab Angelis, viderant propriis oculis in præſepio. Nota ex S. Bonaventura ordinem: *audierant, & viderant*; niſi enim quis per auditum crediderit, non videbit in viſione DEI. Et ideo dicitur Iſ. 7. 9. *niſi credideritis, non intelligetis.* Vulgata: *permanebitis.* Sylveira hìc.

Intrantibus illis in nubem. Luc. 9.34 Non fruſtrà Spiritus S. hìc in lucida nube, in Jordane apparuit in columba. Matth. 3. 16. quia qui nunc ſimplici corde fidem, quam percepit, ſervat; tunc luce apertæ viſionis, quod credidit, cernet. Columba etiam, quæ de terra eſt, gratiam vitæ præſentis; nubes verò de cœlo apparens, gloriam vitæ cœleſtis præfigurat. Dionyſius Carth. hic.

Qui credit in Filium, habet vitam æternam. Joan. 3. 36. *Hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant te &c.* Jo. 17. 3. videlicet cognoſcant per fidem, quouſque unuſquiſque cognoſcat; ſicut & ipſe cognitus eſt per explicatam viſionem. Et tanta eſt adhæſio fidei Chriſtianæ; ut ſpe gaudeat, acſi poſſideat. Simon Caſſ. l. 3.

Converſus ſum, ut viderem vocem. Apoc. 1. 12. S. Ambroſ. Audivimus extra civitatem, vidimus in civitate; Deus lumen eſt æternum. Supra v. 10. ait: *audivi poſt me vocem magnam*, modò videre vult. Prima ſignificat vocem DEI in hac vita; in qua per fidem audimus vocem DEI. Secunda ſtatum patriæ denotat; in qua anima clare videt, quæ in via credebantur. Sylveira hic.

Ut abſque elementis non licet vivere; ità nec abſque fide non licet aſſequi cognitionem. Clemens Alex. Strom. l. 2.

Fides prælibatio eſt quædam illius cognitionis, quæ nos in futuro beatos faciet. S. Thomas Opuſc. 9. c. 2.

§. III.

Fides obſcura.

Pleraque Symbolicè.

V*Adam, & videbo viſionem hanc magnam.* Ex. 3. 3. At Dominus: *nè appropies huc.* Lyra q. d. humana fragilitas non præſumat arcana Dei inquirere curiosè: quia ſcriptum eſt Prov. 25.27. *qui ſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gloria.* Seraphim & volabant pennis, & oculos operiebant: ut nos docerent, Deo non tam accedendum ingenii acumine, quàm affectionis amore. Naxera in Joſ. 24. §. 34.

Sub umbra illius. Cant. 2.3. Bona fidei umbra, quæ lucem temperat oculo caliganti, & oculum præparat luci. Fides itaque lucem non extinguit, ſed cuſtodit. S. Bernardus ſ. 31. in Cant. Umbra ejus, caro ejus; umbra ejus fides. Mariæ propriè obumbravit caro Filij; mihi Domini fides. S. Bernardus ſ. 48. in Cant.

Reſplenduit facies eius ſicut Sol. Matth. 17. 2. Diſcipulis non dicitur, ipſum videte; ſed, *audite.* v. 5. quia facies inſtar ſolis micabat. Nè ergo radiorum acie obcœcentur, auditum præbere juſſi. Naxera in Joſ. 24. §. 34.

Rabbi, tu es Filius Dei. Jo. 1. 49. Simplex fides eum in iſta excelſa provexit. Quem antè putabat hominem purum, nunc DEI Filium confitetur. Caſſ. l. 9. cap. 9. In quo non erat dolus.

Quantò certius demonſtratur argumentum, tantùm fidei præmio detrahitur. S. Chryſoſt. hom 6. in 1. Corinth. 1.

Nihil fide noſtra foret injuſtiùs, ſi quidem ea caderet in ſolos ſapientes; ac tum in dicendo, tum demonſtrationibus Logicis immodicos. S. Gregorius Naz. orat. 7.

Pſittacus, aut alia avis caveæ incluſa. Lem: *Si videat, minùs illa canet. Non videntes creditis; credentes autem exultabitis lætitia inenarrabili.* 1. Petri 1. v. 8. Populus Iſraeliticus olim dicebat; *quomodo cantabimus Canticum Domini in terra aliena?*

Non ego ſic, licèt à patribus quoque ſedibus exul,
Cœca catenatæ carceris antra colam.
Canto tamen meliùs, quàm ſi non capta viderem
Inter odoratum tecta paterna nemus.
Tange fidem mortalis, habes tua gaudia tecum;
Nec peritura unquam gaudia; tange fidem. Heſius.

Oculus ex profunda, & tenebroſa caverna cœlum intuens. Lem: *Ex obſcuro ſpectabile cœlum eſt. Ego lux in Mundum veni; ut omnis, qui credit in me, in tenebris non maneat.* Joan. 12. 46.

Oculis patentem quiſquis excipit Mundum,
Videre Cœlum non poteſt, patet Cœlum
Habitantibus profunda. Per fidem præſtant
Videnda, quæ ſagacis ingenii nulla
Lux poſſit cohibere. Scire vis cauſam?
In hominis animo perſpicace quantumvis
Malè cum caducis ſempiterna miſcentur. Idem.

Oculus. Lem: *Per cæcum videt omnia punctum. Credite in lucem.* Jo. 12. 36.

Hoc ubi puncto oculus medicè diſtinguitur uno,
Et vacuo medius panditur orbiculo,
Rebus iter patet obſcurum. Sol ipſe videri
Si velit, hac etiam cogitur ire via.
Quin placidus niveis quò plus micat ignibus aer,
Pupula nigra magis, & minor eſſe ſolet.
Uſque adeò natura diem, ſibi ſumit ab umbris;
Viſaque per cæcum lumina ducit iter.
Non eſt, crede mihi, Sapientis, quærere lucem;
Quando per obſcurum plura videre potes. Idem.

Horologium Solare. Lem: *Lux ipſam ſit nota per umbram. Convertantur à tenebris ad lucem.* Act. 26. 18. Deus nimirum, niſi obſcura fide, non cognoſcitur.

Umbra diem, docet umbra Deum. Quid aperta requiris
Signa, videre Deum ſi ſinè luce potes?
Claude oculos natura, Fides jubet; utere noſtro.
Plus aliquid plenè nox dabit illa die. Idem.

Oculus humanus vultu velato per tenuem velaminis rimulam ſolem intuens: Lem. *Hac tutò utrumque videtur. Apparet eis, qui fidem habent in illum: perverſæ enim cogitationes ſeparant à Deo.* Sapient. 1. 2. 3.

Videre quiſquis illud aureum ſidus,
Jubar illud orbis, Numen illud aſtrorum
Mortalis optas; ora cautus obnube.
Oculi fideli ſac tegantur à velo

Pupilla fidum fida ſpectet in punctum:
Minimo videri ſummus ambit, & gaudet.
Ille Deus puncto totus mihi ſiſtitur uno;
Exiguo immenſus ſiſtitur orbiculo. Id.

Species per anguſtum foramen ad tenebricoſum cubiculum inductæ ad chartam candidam. Lem: *Candida mens media capit omnia nocte.* Felix - incoinquinata - habebit fructum in reſpectione animarum ſanctarum. Sap. 3. 13. dabitur enim illi fidei donum electum. ibid. 14.

Mediis in umbris, inque noctis obſcuro,
Ubi nihil videndum eſt, mira ſpectat & puncto
Sibi annuente charta concipit virgo
Quod arte Apelles anhelere pingendo
Fruſtrà laboret. Nocte quiſquis in denſa
Proſcriptus aſtris, proſtitutus à cælo.
Aſpice, namque potes, quantillo pervia puncto.
Quot rerum ſpecies, quàm ſpecioſa fluat.
Utque fluat noctis medium per inane profunda
Dum cadit in gremium candida charta tuum.
Hic patra natat in tabula, natat æquore caſto,
Quidquid humus veri, quidquid Olympus habet.
Si vaga, cæruleo volvuntur nubila cœlo,
Hic quoque picta levis nubila ventus agit.
Sol, quot habet radios, tot habet radiata papyrus,
Innocuas tot habet charta ſerena faces.
Si qua ſecet volucris plaudentibus aera pennis,
Hic ſimili plaudens remige fertur avis.
Ventus agit frondes? tremit hic quoque frondibus aura,
Et pavidis curſim ludit in arboribus.
Et ſit adhuc qua clara foris ſpectacula quærat;
Cuncta domum certa cum ferat umbra fide. Id.

Puerulus ſemiclauſo oculo per punctum arcus in medio collineans. Lem. *Punctum via certa per unum eſt. Aſpicientes in auctorem fidei, & conſummatorem.* Hebr. 12. 2.

§. IV.

Fides certa, infallibilis.

A*Cce do huc, ut tangam te fili mi.* Gen. 27. 21. Sapiens fuit Iſaac, ſed tamen erravit in ſenſibus. Solus habet auditus verum, qui percipit verbum. S. Bernardus ſ. 26. in Cant. Omnes ſenſus præter auditum, defecerunt in Iſaac; ſolus auditus immunis fuit. *Caligaverunt oculi ejus, & videre non poterat*: guſtus in eſu hœdi deceptus eſt: & decipiebatur etiam tactus ejus. Solus auditus à deceptione liber evaſit. Unde & ait: *vox quidem vox Jacob eſt, ſed manus manus Eſau*, S. Bernardinus t. 2. ſerm. 54.

Miſit ancillas ſuas. Prov. 9. 3. Aliæ ſcientiæ dicuntur anciliæ fidei: quia omnes aliæ ſcientiæ ſunt ſuo intellectu humano; ſed fides, & ejus veritas, ſunt ſupra omnem intellectum humanum. S. Vincentius Ferr. ſ. 3. infra Octav. Epiph.

Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare? Jo. 6. 53. Jeſus non edifferit modum, non reddit rationem; nè infirmaret fidem, quæ rationibus non fulcitur: quæ ſi redduntur, fides ipſa diminuitur, & demitur prœmium. Non quæratur à Deo mortalibus modus operum divinorum, neque ratio factibilium. Simon Caſſ. l. 11. cap. 16.

Noli me tangere. Joan. 20. 17. Meritò carnem redivivam verbi prohibetur tangere mulier carnaliter ſapiens: plus quippe tribuens oculo, quàm oraculo; id eſt, carnis ſenſui, quàm verbo Dei. *Noli me tangere*, hoc eſt, diſſueſce huic ſeducibili ſenſui; innitere verbo, fidei aſſueſce: fides neſcia falli. Sanct. Bernardinus ſerm. 28. in Cant.

Tale quid fides eſt, ut aperiior etiam ſit, & clarior ea, quæ ex demonſtrationibus eſt, ratione; magiſque, quàm illa, prævalcat. Adeò ſiquidem firma eſt; ut, etiamſi quavis alia impetita fuerit ratione; commoveri tamen nequeat. Siquidem, qui rationibus perſuaſus eſt, poteſt induci rationibus, ut fluctuet.

Qui verò fide fuerit ſolidatus; auditum ſuum jam dudum, quaſi quodam circumducto muro, nè ſermonibus perverſis inficiatur, ſtudioſè munivit. S. Chryſoſt. ſ. 8. in cap. 4 Rom.

Enervat fides rationes humanas, atque ſupergreditur planum rationis judicium, intelligentiæ humanæ aſpectum: dubietatis tenebras fugat; retrahit hominum mentes ab injuſtis, & impiis querelis; adverſùs juſtitiam Dei, & miſericordiam, ab inſipientibus ſæpe procedunt. Simon Caſſ. l. 3. c. 25.

§. V.

Signa, & motiva credibilitatis.

QUomodo manifeſtum eſt, quòd meliorem omnibus ſub cœlo fidem nos Chriſtiani credimus? Primum: quòd non invenimus ab initio Sæculi gentem aliam inter omnes gentes, tot, ac tantis, temporibus impugnatam; & tamen non deletam; præter hanc ſolam Chriſti fidem Secundam: quòd nullus rex Chriſtianorum aliquibus barbaris Infidelibus traditus eſt in mortem; etiam tot nationibus, ac gentibus, adverſùs regnum bella gerentibus. Quin imò non ſolùm regem non opprimere; ſed nec imaginem ſuam de monetis, & numiſmatis, delere cum cruce voluerunt. Et hoc ipſum, quod in omni genere creditur Evangelium Chriſti, eſt teſtimonium infallibile, quòd non ſit alia fides verior ſub cœlo S Athanaſius Alexandr. Ep. lib. Quæſt. q. 40.

Probata Chriſtianorum vita majorem apud multos auctoritatem ſibi vendicat, quàm ſigna. Siquidem hæc apud impudentes, & malos homines, malam concitant opinionem: vita autem pura etiam ipſum diaboli os majorem in modum obſtruere poterit. S. Chryſoſtom. hom. 6. in 2. Corinth.

§ VI.

Fidei laudes, fructus &c.

Ex Veteri, & Novo.

MOyſes populum ducit per mare ſiccis tantùm pedibus, Ex. 14. 22. non navibus, ſed fide pelagus tranſit. S. Gregorius Niſſ. lib. de vita Moyſ.

Fiat tibi, ſicut vis. Matth. 15. 28. Fides tua quidem majora, quàm petis, poterat impetrare; verumtamen fiat, ut vis, hæc vox affinis eſt, qua dictum eſt, fiat cœlum. Omnia, quæcumque voluit, fecit. S. Chryſoſt. hom. 33. in Matth. Non dixit, ſanetur filia tua; ſed *fiat, ſicut vis*, tu eam cura; eſto medicus, tibi committo medicamentum, ut imponas ei; voluntas tua curet illam. Idem hom. 17. ex variis in Matth.

Beati qui vident. Luc. 10. 23. Illud ſcite convenit, quia videre non ſignificat actum oculorum. Multi enim Judæorum viderunt Chriſtum divina operantem, corporali ſcilicet intuitu; nec tamen omnibus beatificatio convenit. Beatifici ſunt ergo oculi noſtri in hoc, quòd fide vidimus, Verbum pro nobis hominem factum; imprimens nobis decorem ſui nominis; ut nos ſibi conformes faciat per ſanctificationem, atque juſtitiam. Didacus Niſſ. D. 12. Pent.

Ibo ad Patrem. Luc. 15. 18. Divinum Patrem, neſcit viarum curſu quærere: qui fide quærens, mox ſibi illum invenit eſſe præſentem. S. Chryſol. ſ. 3.

Ut omnes crederent per illum. Jo. 1. 7. Cur dixit, ut omnes crederent; non verò ſcirent, vel cognoſcerent? quia peccatum intravit in Mundum per immoderatum appetitum, ſciendi bonum, & malum, in primis parentibus. Salus ergo debet intrare per mortificationem ipſius appetitus; captivando intellectum in obſequium fidei & præbendo aſſenſum his, quæ non videt. Sylveira hic q. 34.

Qui credit in me, etiamſi mortuus fuerit, vivet. Jo. 11. 25. Unde eſt mors in anima? quia non eſt fides in ea. Unde eſt mors in corpore? quia ibi non eſt anima. Ergo animæ tuæ anima fides eſt. Sicut anima corporis, vita eſt corporis; ita fides animæ, vita eſt animæ. V. Beda hic.

Ex Patribus, & aliis.

Si non intellexiſti, crede: intellectus enim merces eſt fidei. Ergo noli quærere intelligere, ut credas; ſed crede, ut intelligas; quoniam niſi credideritis, non intelligetis, S. Auguſtin. tr. 29. in Joan.

Cibus verus, & ſanctus; & mundus, eſt recta fides, immaculata conſcientia, & munda anima: quiſquis ſic paſcitur, Chriſto conveſcitur; talis epulator conviva Dei eſt. Iſtæ ſunt epulæ, quæ angelos paſcunt; iſtæ ſunt menſæ, quæ Martyres faciunt. Tertullianus ep. de cibis Judaic.

Quod eſt eſca carni, hoc animæ eſt fides. S. Cyprianus de cœna Domini.

Oculus, omnem illuminans conſcientiam, & intelligentiam efficiens eſt fides S. Cyrillus Jeroſ. Catech. 5.

Unicus DEI Filius, non in ſpatioſis domibus, auratiſque laquearibus; ſed in fide Credentium requieſcit. S. Gregorius Naz. hom. 2. in Nat. Dom.

Hæc victoria noſtra, quæ vincit Mundum, fides noſtra. Hæc eſt, quæ, velut quoddam æternitatis exemplar, præterita ſimul &

præ-

Digitized by Google

præſentia, ac futura, ſinu quodam vaſtiſſimo comprehendit: ut nihil ei prætereat, nihil pereat, præeat nihil. Sanct. Bernardus ſerm. 6.

Nihil eſt tam arduum, & tam durum, quod non aggrediatur propter Deum, qui vera fide credit in Deum. S. Thomas Villan. Serm. in Octava Paſchæ.

Nihil difficile eſt fidei, quæ tantùm habet, quantum credit. S. Zeno Ver. ſer. 3. de Abrah.

Tantæ vivacitatis eſt fides, ut mortis teporem, quo mens humana ad ſalubria moveri non permittitur, omnino amoveat: timoris etiam fortiſſimi, & amoris, motus incitat vel excitat. Unde ſimilis eſt radio, & calori ſolari; cujus vigore reviviſcunt plantæ, & herbæ, arbores, & cuncta virentia terræ. Similis eſt radici: nam vita radicis, vita totius arboris eſt; quæ, ſi areſcit, & moritur, tota vis arboris perit. Item ſimilis eſt cordi omnia in corpore vivificanti. S. Bernardinus ſer. 4. A. 1.

Triumphat anima per ardorem fidei contra omnia tentamenta. Unde Apoc. 19. 11. ſcriptum eſt: *ecce equus albus; & , qui ſedebat ſuper eum, vocabatur Fidelis, & Verax.* 1. Joan. 5. 4. *hæc eſt victoria, quæ vincit Mundum, fides noſtra.* Hebr. 11. 33. Sancti *per fidem vicerunt regna.* Idem ibi. 2. 3.

Unuſquiſque tantum proficit, & fructificat, quantum credit. Victor Antioch. ad c. 5. Marci.

Tunc cuique noſtrum quaſi recens Chriſtus occiditur, cum credit occiſum. S. Bonavent. in c. 15. Lucæ.

Radix bonorum fides: ſine qua impoſſibile placere Deo. Cœteræ virtutes ex ipſa, velut rami à radice, conſurgunt. Simon Caſſ. l. 14. cap.

§. VIII.

Fides requirit opera.

Figuræ, Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri.

Suſpendi itaque inaures. Gen. 24. 47. Inter prima, quæ Iſaac Rebeccæ dedit in pignus amoris, fuere monilia, armillæ, & inaures. Inaures quidem fidei, armillæ verò bonorum operum, ſunt Symbolum. Primum, & pretioſiſſimum monile, quo nos Deus, verus animarum noſtrarum ſponſus, donat, fides eſt; quæ ſinè bonis operibus mortua eſt. Beſſeus Dom. Septuag.

Da mihi liberos, alioquin moriar. Gen. 30. 1. Fides Catholica eſt Rachel pulchra, & clara ſinè errore; quæ dicit viro, ſcilicet vero Fideli, *da mihi &c.* Quid proderit, fratres mei, ſi fidem dicat ſe quis habere? S. Vincentius Ferrer. ſer. 2. D. 3. Adv.

Ignea columna. Ex. 14. in terram Iſrael promiſſam non induxit; ſed armis expugnaverunt. Ità fides duxit de Ægypto, & per deſertum Mundi dirigit: opus tamen, ad introeundum cœlum, illud expugnare. Stella in c. 2 Luc.

Collum tuum ſicut monilia. Cant. 1. 9. Fidelis anima ſcilicet eſt, & debet eſſe ex bonis operibus, tamquam ex margaritis ornata. Simon Caſſ. l. 8. c. 40.

Fulcite me floribus, ſtipate me malis. Cant. 2. 5. S. Bernardus, V. Beda, & alii Patres, per flores fidem, per poma, bona opera intelligunt: nam ſicut poſt flores naſcuntur fructus; Sic poſt fidem, nè ſit mortua, ſequi debent opera. de Ponte hic.

Aſcendam in palmam, & apprehendam fructus ejus. Cant. 7. 8. Arduum ſanè arborem tam proceram aſcendere; ſed dedecoris plenum, illa inſcenſa, nec fructus ejus legere, nec noſſe. Plerique iſta palmam conſcendunt, ut Zachæus Sycomorum Luc. 19. 4. non ut ſequeretur, nec ut audiret; ſed ſolùm, ut videret Ieſum. Verùm Dominus, qui non amat ſpectatores, ſed ſectatores ſui, mox ait: Zachæe feſtinans deſcende q. d. aſcendiſti palmam; ſed fructus non colligis. Non ſat eſt, me videre; ſuſcipere me debes domi tuæ, debes furta quadruplum reſtituere. Sub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi! & fructus ejus dulcis gutturi meo. Cant. 2. 3. Oliva l. 10. Strom.

Dabo tibi poculum ex vino condito. Cant. 8. 2. Eſt vinum optimum, quod eſt fides perfecta. -- Vinum conditum, fides bonis virtutum operibus condita. S. Bernard. l. de Paſs. c. 45.

Ponetur in ea murus, & antemurale. Iſ. 26. 2. Murus bonorum operum; & antemurale rectæ fidei: ut duplici ſepta ſit munimento. Non enim ſufficit, murum habere fidei; niſi ipſa fides bonis operibus confirmetur. S. Hieronym. hic.

Ex Novo.

Et vidit ibi hominem non veſtitum veſte nuptiali. Matth. 22. 11. S. Gregorius: non habentem veſtem nuptialem explicat fidem non habentem opera charitatis.

Simile eſt regnum cœlorum decem Virginibus. Matth. 25. 1. Qui rectè credunt, & juſte vivunt, aſſimilantur quinque prudentibus; qui autem profitentur quidem fidem Jeſu, non autem præparant ſe bonis operibus ad ſalutem; reliquis quinque virginibus fatuis. S. Gregorius hom. 12. in Evangelia. Virgines ſunt quivis Fideles; prudentes illi, qui habent fidem cum operibus miſericordiæ: fatuæ, qui ſolùm fidem habent ſinè operibus. Ità Origenes, S. Hilarius, apud Cornelium hic. Non in hoc confidas, quòd ſolam lampadem habes; ſed cuſtodi illam ardentem. Non in hoc ſolùm confidas, quòd credis; ſed fidem ardentem conſerva: ut luceat lux tua coram hominibus per bona opera. S. Cyrillus Jeroſ. Catech. 15.

Exierunt obviam ſponſo, & ſponſæ. ib. Per hoc, quòd Virgines dicuntur accepiſſe lampades ſuas, inſinuatur, quòd cuncti fideles, cùm ad judicium venerint, ſecum ferent fidem, & opera ſua, quæ nomine lampadum ſuarum exprimunt: *opera enim illorum ſequuntur illos.* Apoc. 14. 13. Et licèt multorum mala ſint opera, vix tamen invenitur Chriſtianus aliquis ità perverſus, quin habeat aliqua opera ex ſuo genere bona; licèt non ſint meritoria: præſertim cùm ipſe interior actus fidei bonus ſit. In die autem judicii obviabunt Chriſto ſponſo, & Eccleſiæ triumphanti, cum ipſo de cœlo venienti, quæ eſt Sponſa Chriſti; vel Sponſæ Chriſti ſingulari, quæ eſt Virgo beatiſſima. Dionyſ. Carthuſ. hic.

Accepit eum in ulnas ſuas. Luc. 2. 28. Ad Salvationem noſtram non ſufficit videre Chriſtum per fidem; ſed ipſum recipere oportet in manibus per bona opera. S. Vincent. Ferr. ſerm. de Purific. B. Virg.

Date annulum. Luc. 15. 22. Gloſſa & Ambroſii: ideſt ſignaculum fidei, quo ſignantur promiſſa in cordibus Fidelium: *date in manu*, ideſt, in operatione; ut per opera fides clareſcat, & per fidem opera confirmentur. S. Bonaventura hic. Annulus in manu, fides eſt cum operibus. Nec decet converſum peccatorem, cui gratis eſt indultum à pigritia detineri, magis autem operari ardentiùs, quò ſceleratiùs ſe fœdavit. Simon Caſſ. lib. 6. cap. 16. *Date ei annulum &c.* ideſt, docete eum habere fidem in opere: fides enim per ſe non ſufficit. Hugo Carenſis hic. Mortis ſignum habebatur, ſi annulus è digitis prolapſus eſſet. Novarinus Electa Sacra. *Fides ſinè operibus mortua eſt.*

Credidit homo ſermoni, quem dixit Jeſus, & ibat. Joan. 4. 50. Nota: quòd priùs dicitur, *credidit*, & poſtea, *ibat*: quia priùs eſt corde credere, poſt ire opere. Sicubi de Eunucho ajunt Acta 8. 37. *credo Filium Dei eſſe Jeſum Chriſtum*, mox ſubditur verſ. 39. *Eunuchus autem ibat per viam ſuam gaudens.* Sylveira hic.

Ex Patribus, & aliis.

Sicut ſe habet eſca ad corpus, ità recta vita ad fidem. Et ſicut carnis noſtræ natura ſinè alimento durare non poteſt; ità neque fides ſinè bonis operibus. Sanct. Chryſoſt. t. 6. ſerm. de Verb. Apoſt.

Sicut corporis hujus vitam ex motu ſuo dignoſcimus; ità & fidei vitam ex operibus. S. Bernardus ſect. 2. de Reſurr. Dom.

Sicut, qui in fluvium incidit, ſi nec brachia movet, nec manus, nec crura; ſtatim abripitur, & in profundum cadit: ſic qui, ſola fide nixus, virtutis opera reliquerit, in barathri gurgitem mergetur: qui autem manus, pedeſque, illiſque remorum loco, uſus fuerit; & fidei conjunxerit opera charitatis; incolumis portum æternæ ſalutis conſequetur. Dicz opera bona. *Habens fidem, & bonam conſcientiam: quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt.* 1. Tim. 1. 19.

Fides tacita. Lem. *Sola Fides eſt vana fides.* Vel. *Nil juvat aſpectus. Vis ſcire ò homo, quoniam fides ſinè operibus mortua eſt.* Jacobi 2. 20. Heſius.

Teſtudo. Lem. *Muta fides niſi mota.*

Quid otioſam prædicans fidem jactas?
Digito quid illam ad agentes demonſtras,
Numeriſque cunctis, notiſque, diſtinctam?
Et abſolutam venditas? Fides pro ſe
Aliquando cauſam dicat, & ſic tandem
Opere ipſa conteſtetur ſe eſſe talem.
Talem eſſe, niſi ſe dicat ipſa, non credam.

Idem:

§. VIII.

Super hac materia teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

ET *crediderunt viri Ninivitæ in Deum, & prædicaverunt ieiunium.* Jonæ 3.5. Non dixit: & crediderunt imminens excidium; ſed *crediderunt in Deum*, qui ſolùm iis innoteſcens, eos impulit in dura, & aſpera, opera. Baeza t.2.lib 6 c.5.§.35.

Diſcedite in ignem æternum. Matth.25.41. Nec increpat, quia in eum non crediderunt; ſed quia bona opera non fecerunt. S. Auguſt. l.de mendacio c.15.

Exclamans pater pueri cum lacrymis aiebat: credo Domine? adiuva incredulitatem meam. Marci 9.23. Nonne dictum eſt: omnia poſſibilia ſunt credenti? an lacrymanti? Percepit prudens homo, fidei poteſtatem mirabilem eſſe; ſed de conjunctis lacrymis, & operibus. Baeza t.2.l.7.§ 7.

Qui crediderit. Marci 16.16. Multi in hoc verbo damnabiliter erraverunt, ſolùm fidei, & ablutionem baptiſmi, credentes ſufficere ad ſalutem. Et in domibus acediæ, atque negligentiæ, hoſpitati ſunt: dicentes, ex hac ſententia pro ſalute nihil aliud oportere: cùm Chriſtus poſt illa duo, credere, & baptizari, ſinè interpoſitione verborum, dixerit, *ſalvus erit*. Sed non adverterunt Spiritus Sancti per Jacobum expreſſam ſententiam: *fides ſinè operibus &c.* Simon Caſſ. l.14.

Exibant dæmonia - clamantia. Luc. 4.41. Dæmonia vera dicebant; ſed in omnibus reprobi erant. Heu multorum Chriſtianorum miſeranda conditio! qui ſimiles dæmoniis facti ſunt: Chriſtum confitentes, & vitam odientes; ſed utinam non pejores! Nam dæmones credunt, & contremiſcunt; perverſi verò ſæpe credunt, & non verentur. Simon Caſſ. l.5.c.10.

Fides tua te ſalvam fecit. Luc 7.50. Quis delicatam peccatricem in ſui lanienam coget? ſanè fides divina, qua in Deum credimus. Baeza t.2.l.6.c.5.§.29.

Quid faciendo vitam æternam poſſidebo? Luc 10.25. Non dixit, quid credendo. Hinc 2. Petri 1.10. *Satagite, ut per bona opera certam vocationem, & electionem veſtram faciatis.* Subſtantia ſinè accidentibus perit; ità fides ſinè operibus. Aqua frigore corrumpitur, calore abſumitur. Stella hic.

Cùm cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificaverunt, Rom.1.21. *veritatem Dei in injuſtitia detinent.* verſ.18. Non tollunt omnem veritatem: credunt eſſe Deum, immortalem &c. Sed practicè, colere Deum vera pietate, non credunt, non id agunt. Sed quia illis faciliùs videtur credere Deum, quàm colere; ideò, dimidiam veritatis partem retinent, reliquam captivant. Drexelius David Rex cap. 15.

Impleat (Dominus) omnem voluntatem bonitatis, & opus fidei in virtute. 2.Theſſ.1.11. Quis non videat, Apoſtolum hic præter fidem, opus fidei requirere? Ergo dicit, quòd fides non juſtificet, non ſola (uti Lutherus addidit) quod abſit, ut ſentiret vas electionis, ait S. Auguſt. lib. de gratia, & lib. arbitr. cap.7. Sed ſicut dicimus: hæc arbor me aluit, ſcilicet cum pomis, & fructibus ſuis, ſic medicus me ſanavit, ſcilicet per pharmaca, diætam, exercitia à ſe præſcripta, quibus ſanatus ſum. Cornelius in ep. ad Rom. Canone 3. Vide Rom.12.13. c.14. v.ultimo.

Ex Patribus.

Credere ſe in Chriſtum quomodo dicit, qui non facit, quod Chriſtus facere præcepit? aut quomodo perveniet ad prœmium fidei, qui fidem non vult ſervare mandati? S.Cyprian. lib. de unit. Eccl.

Qui eſſe cupimus Chriſtiani, debemus, quod Chriſtus fecit, imitari. Tunc reſpondet ad fidem Chriſtiani nominis ſectatio veritatis; & credendi prœmium datur; ſi, quod creditur, & geratur. S Cyprianus l.de diſcipl.& habitu virg.

Fides ſemper in præcinctu caſtrorum ſpiritualium obſtantem adverſarium coram impetit. Advocat deinde juxta latus ſuum exercitum bonorum operum. Præparat deinde & prudentia cuneum ſuum; confortat quoque fortitudo brachium ſuum. Juſtitia vallum jacit, & muros ſubvertit. Temperantia ad deditionem turmas congredientium cogit. Ordinantur acies virtutum; & præparantur in clypeis, & lanceis, adverſùs caſtra vitiorum. De caſtris virtutum ejicitur virtus, quæ præter ordinem vagatur: perdit enim virtutis nomen, quæ egreditur ordinem. Virtus igitur non eſt, ſi ordinata non eſt. Petrus Cellenſis de panib. cap.13.

§. IX.

Fides cum amore.

Figura, & Symbola.

GEmmula *carbunculi in ornamento auri.* Eccli.32.7. Fides ſimilis eſt carbunculo, cujus fulgor nec nocte vincitur, ornamentum aureum charitas, gemma carbunculi fides. Carbunculus ponitur in auro, cùm fides per charitatem operatur. Geminiani Similitud.l.2.c.12.

Socrus Petri. Matth.8.14. Hæc mulier fides eſt, quæ cum Simone per dilectionem ſocietatem fecit: etenim dilectio filia eſt fidei; & fides illa ſalvat, quæ per dilectionem operatur. Simon Caſſ. l. c.9.

Lucerna ardentes in manibus. Luc. 12.35. Adſit nobis lucerna, ideſt, fides, ſed ardens charitate. Hæc enim quid cavendum, & agendum ſit, oſtendit. Ità S.Auguſtinus ſerm. 39. de Verb. Dom. apud Cornelium hic.

Colligite - fragmenta. Joan. 6.14. Cùm ex quinque panibus, & duobus piſcibus, quinque millia hominum Dominus ſaturaſſet, fragmenta panum, non piſcium reliquiæ, ſuperfuerunt. Per panes intelliguntur dogmata, & myſteria fidei, ſolidus ſcilicet cibus: per piſces verò, qui quaſi condimenta ſunt panis, præcepta charitatis. Dogmatibus ergo ſaturamur quidem; ſed ſuperſunt adhuc, quæ hic plenè percipere nequimus. At iis, quæ de charitate præcipiuntur, numquam ſaturari poſſumus, nedum ut queant ſupereſſe. Numquam enim tantum quis amat, quantum illi eſt amandum. Non decuit ergo, ut piſces ſupereſſent; quos omnes comedere jubemur, cùm præcipitur, ut ea toto corde, tota mente, tota anima, omnibus viribus, diligamus Deum. At panum eſus integer, hoc eſt, dogmatum curioſior inveſtigatio, etiam prohibetur. Iſidorus Clarius l.1. ot. 47.

Si quis ſitit, veniat ad me. Joan.7.37. Nemo excipitur; ſed cuilibet ſitienti ſpirituale bonum monſtrat ſons, monſtratur ire ad fontem. Dicendo, *veniat*, voluntarium ire ſignificat & *bibat*. Non ſufficit ire ad fontem; ſed oportet bibere: non ſufficit venire ad Jeſum fide; ſed oportet incorporare ſibi Jeſum haſtu amoris. Cajetanus hic.

Aurum ignitum. Apoc.3.18. Hoc aurum, nempe fidei, debet eſſe ignitum per charitatem, probatum per tribulationem. Et hoc aurum emitur pretio deſiderii, & bonorum operum exercitio. Richardus à S.Laur.l.11.de laud. Mariæ.

Fides aſſimilatur amygdalo: quia omnibus arboribus prior ſe floribus veſtit. Sic fides debet in corde hominis ante omnes virtutes florere. Nam fides eſt diſpoſitio ad charitatem, & alias virtutes. Unde, ſicut flos eſt diſpoſitio ad fructum, ità actus fidei ad actus charitatis, & aliarum virtutum. Joannes Geminiani ſimilitud. l.2. c.24.

Ala. Lem. *Non ſufficit una. Fides ſinè operibus mortua.* Jacobi 2.20. Picinelli.

Genius ludens teſtudine. Lem. *Amor fidem facit eloquentem. Fides charitatem operatur.* Gal.5.6.

Fides amore deſtituta, fit muta:
Fides amore provocata, fit grata
Deo, atque cœlo; quemque terra miretur.
Negotioſum læta prodit in cantum;
Nec plus amoris, quàm laboris aſſumit.
Laborioſam diligis fidem? caſti
Amoris uno fac regatur impulſu.

Heſius.

Genius intendens arcum ſinè ſagitta. Lem. *Sinè amore fides nil proficit. Si habuero omnem fidem - charitatem autem non habuero, nihil ſum.* 1.Cor.13.2.

Fruſtrà tenditur arcus, incitata
Fruſtra enſa Fides laborat arcu;
Si non ulla ſuper tibi ſagitta eſt;
Qua cœlum ferias, Deumque vincas.
Arcus eſt animus, Fideſque nervus,
Telum teſtue amor. Fidem remitte,
Vel ſummum jaculator adde telum.

Idem.

§. X.

Prædicta confirmantur.

Ex Novo.

NOn *potuiſti una hora vigilare?* Marci 14.37. Si Deus non dediſſet potentiam, negligentiam non increpaſſet. Multam

Digitized by Google

tam poteſtatem accepimus, ſi credentes in Chriſto Dei filii facti ſumus. Quare igitur cum Chriſto non vigilat Petrus? quare cum Chriſto non vigilat Chriſtianus? Huic interrogationi nulla vera reſponſio dabitur, ſi ſuffugium excuſationis inquiritur. Certùm eſt, Deum nobis dediſſe omnem ſufficientiam ad virtutis actus, quos exigit. Sed quòd non vigilamus, diminutio eſt fidei, & defectus amoris: nam *charitas omnia ſuſtinet*. 1.Cor.13.7. qua deficiente, defecere virtutum exacti, & debiti actus. Simon Caſſ. lib.13. cap.13.

Fides tua te ſalvam fecit. Luc.7.50. Non dicit abſolutè *fides*, nè videatur ſalutem tribuere uni fidei; ſed *fides tua*: ideſt, fides ſic operans per dilectionem, ſic cor immutans debita pœnitentia ad imbres uſque lacrymarum. Fides tua, talis, ac tanta, ò Magdalena, te ſalvam fecit. Diez Fides.

Omnis, qui credit in eum. Joan. 3. 16. Significanter dicitur *in eum*: ad differentiam credentium ipſum, ſed non in ipſum. Qui enim credunt, & factis negant; credunt quidem ipſum, ſed non in ipſum. Qui autem fide, quæ per dilectionem operatur, credunt; ità credunt, quòd credendo tendunt in ipſum. Cajetanus hic. Aliud eſt credere illi, aliud credere illum, aliud credere in illum. Credere illi, eſt credere, vera eſſe, quæ loquitur. Credere illum; credere, quòd ipſe ſit Deus. Credere in illum, eſt diligere illum. Credere, vera eſſe, quæ loquitur; multi, & mali, poſſunt: credunt enim eſſe vera, & nolunt ea facere; quia ad operandum pigri ſunt. Credere autem, ipſum eſſe Deum, hoc & dæmones potuerunt. Credere verò in Deum, ſoli novere, qui diligunt Deum; qui non ſolo nomine ſunt Chriſtiani, ſed & factis, & vita. V. Beda in c.1.ep.S Jacobi.

Novi opera tua, & fidem, & charitatem. Apoc.2.19. Nectit utramque, fidem, ut principium ſalutis; charitatem, qua fides vivificatur. Sylveira hic.

Ex Patribus.

Fide titubante, charitas etiam langueſcit: nam ſi à fide quiſquam ceciderit, à charitate etiam neceſſe eſt, cadat: non enim poteſt diligere, quod eſſe non credit. S.Auguſt.l.1. de doctr. Chriſt. cap.37.

Charitas robur fidei, fides fortitudo eſt charitatis. Et tunc verum nomen, ac verus eſt fructus ambarum, cùm inſolubilis utriuſque manet connexio. S. Leo ſer. 7. de Quadrag.

Quòd ſi quis amore in Deum accendatur; non ſuſtinet poſtea ad corporales res oculos intendere; ſed alios oculos poſſidens, oculos, inquam, fidei: illa ſpeculatur ſemper, & ad illa habet mentem intentam. S Chryſoſt. hom.28. in Gen.

Sicut corporis hujus vitam ex motu ſuo dignoſcimus; ità & fidei vitam ex operibus bonis. Itaque vita quidem Corporis eſt anima, per quam movetur, & ſentit; vita verò fidei charitas eſt, quà per illam operatur. S Bernard.ſer.2. in die Paſchæ.

Fides fervore charitatis animatur ad vitam. Pigra planè, ubi diſcrimen impendet, ſi non confeſſionis ſibi vendicent libertatem beneficio dilectionis. Gilbertus ſer. 13. in Cant.

Quemadmodum nutrimentum ignis, oleum, & ligna, ſunt; ità amoris argumentum clara eſt cognitio veritatis. Impellitur affectus veritate, quæ cognitivæ virtutis inhabitat ſedem. S. Laur. Juſtin.de triumph.ag.c.13.

Priùs venit in carnem, miracula edidit, & Divinitatis opera præmonſtravit inſignia: deinde Paracletum miſit; quatenus aſcendendi ad dilectionem jure ſervato, antè erudiretur ad fidem, demum intelligendo, qui deberet meritò diligere, amoris ureretur incendio. Idem l. de vita ſolit. c.17.

§. XI.

Fides cum ſpe:

SAnguis fidei eſt ſpes, in qua continetur, quemadmodum fides ab anima. Cùm autem ſpes expiraverit, perinde acſi ſanguis effluxerit, vitalis fidei facultas diſſolvitur. Clemens Alexand. l.1.pæd. c.6.

Fides ſpei ſubſtantia eſt. S Zeno Veron.ſer.de fide,ſpe,& char.

Corpus, quibus ſe promovet, habet tria, ſcilicet caput, manus, & pedes. Caput ornat divinam charitatem: Sicut enim in capite ſunt omnes quinque ſenſus; ſic in divina charitate dulciter ſapit animæ, quidquid dicitur, & auditur, & videtur de Deo. Manus animæ ſunt fides: ſicut enim in manu plures ſunt digiti; Sic ſunt in fide multi articuli, quamvis ſit una fides. Pedes animæ ſpes; per hanc enim anima procedit ad Deum. Revel. S. Brigittæ l.4. c.115. V.C.

Genius ante fores occluſas canens fidibus. Lem. *Ex fide vivit*: Rom.1.17. *Credere oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit*. Hebr.11.6.

§. XII.

Fides gaudet, & creſcit adverſis.

M*Inimum eſt omnibus ſeminibus*. Matth.13.31. Sicut granum ſinapis prima fronte ſpeciei ſui eſt parvum, vile, deſpectum; non ſapore præſtans, non odorem circumferens, non indicans ſuavitatem: at ubi teri cœperit, ſtatim odorem ſuum acrimonia exhibet, cibum flammei ſaporis exhalat, & tanto fervoris calore ſuccenditur; ut mirum ſit, in tam frivolis granis tantum ignem fuiſſe concluſum. --- Ità & fides Chriſtiana prima fronte videtur eſſe parva, vilis, ac tenuis; non potentiam ſuam oſtendens, non ſuperbiam præferens, non gratiam ſubminiſtrans: at ubi diverſis tentationibus teri cœperit, ſtatim vigorem ſuum prodit, acrimoniam indicat, calorem Dominicæ credulitatis aſpirat, & tanto Divini ignis ardore jactatur, ut & ipſa ferveat, & participantem ſibi ardere compellat. S. Ambroſius ſer. de grano ſinapis.

Fides grano ſinapis comparatur; quod quantò magis atteritur, tantò magis ejus fortitudo ſentitur. S.Thomas in ep. 1. Cor. Lect.1.

Numquid pro piſce &c. Luc.11.11. Piſcis bonus, pia eſt fides. Vivit inter fluctus; nec frangitur, nec ſolvitur fluctibus. S. Auguſt. ſer.29. de Verb. Dom.

Quia traditam nobis Divinitatis diſciplinam pax longa corruperat; jacentem fidem, & pœne dixerim dormientem, cenſura cœleſtis erexit. S.Cypr. l.de lapſis.

Citò fides inexercitata langueſcit, & crebris otioſa tentatur incommodis. S.Ambroſius in Pſal.118.

Fides altiùs attractæ generoſiùs ſonant. Lem. *Vis ipſa tortura fidem facit animoſam. Exultabitis modicum nunc, ſi oportet contriſtari in variis tentationibus; ut probatio veſtra fidei inveniatur in revelatione Jeſu Chriſti*. 1.Petri 1.6.7.

Fides vel ipſis excitata tormentis,
Magis alta, magis eſt clara, quò magis tenſa,
Quo torta magis eſt. Muta languet, & nullis
Audita ſerpit, ſiqua ferre torquentem Fides recuſat.

Heſius.

Vide tit. Eccleſia. Perſecutiones.

§. XIII.

Fidei tepidæ, & defectuoſæ, damna.

I*Pſe verò dormiebat*. Matth 8.24. Periclitatur navigium in ſtagno, & dormiebat Jeſus. Navigamus in hac vita, quaſi per quoddam ſtagnum; & ventus eſt, & procellæ, non deſunt tentationum. Unde hoc fit? niſi quia dormit in te Jeſus. Si non in te dormiret, tranquillitatem haberes intrinſecus. Quid eſt autem, quod in te dicitur dormire Jeſus? niſi quia fides tua, quæ eſt de Jeſu, ſopita eſt in corde tuo. S. Auguſt. ſer. 221. de temp. Navis tua, cor tuum; Jeſus in navi, fides in corde. Si meminiſti, fidei tuæ, non fluctuat cor tuum: Si oblitus es fidem tuam, dormit Chriſtus; obſerva naufragium. Idem Conc. 1. de prima par. Pſal.34.

Utinam frigidus eſſes, aut calidus &c. Apoc.3.15. Utinam, aut calorem, aut fidem haberes bonorum Chriſtianorum; aut certè frigus, & ignorantiam paganorum. Aut enim fides calida te Deo inſinuaret; aut certe ad præſens adhuc legis ignorantia aliquatenus excuſaret. Nunc autem, quia Chriſtum jam agnoviſti: & negligis, quem agnoviſti; qui ſuſceptus es quaſi intra os Dei per fidei agnitionem, projiceris per teporem. Salvianus de Provid. Dei lib. 4.

Fidei noſtræ prævaricatores ſumus; ſimulata, ficta, fucata, videntur eſſe, quæ dicimus. Nihil prodeſt, verbis præferre virtutem, factis deſtruere veritatem. Sanct. Cyprianus lib. de mortalit.

Sicut in corpore quinque Corporis ſenſus ſunt; ita in anima ſunt quinque ſenſus ſpirituales. Viſus eſt fides; auditus obedientia; guſtus amor; olfactus ſpes; tactus patientia. Anima in peccato jacens hos omnes ſenſus ligatos habet: ità enim credit, acſi non crederet; ità ſperat, acſi non ſperaret, abſque obedientia, patientia, & amore. S. Bernardus ſer. de quinque ſenſib. Apud Diez Conc. 1. in Comm. Virg. Non ſunt omnia verba S. Bernardi.

Chriſtianus malus, dũ ſecundùm Evangelii doctrinam nõ vivit,

Digitized by Google

etiam ipſam fidem, quam verbo colit, oborta tentatione facilè perdit. S. Iſidorus l.2.c.1.

TITULUS VII.

FIDUCIA IN DEUM.

§ I.

Sui ſecura dormit.

T*Erram, in qua dormis, tibi dabo*. Gen.28.13. Quis ut urbem occupet, non cacubet? & tamen regni Jacob, & rerum potitur quieſcendo. Quòd ſi eam poſſidet terram, in qua obdormiit; quàm nos feliciùs dominatum noſtræ carnis, quæ terra eſt, inibimus; ſi non illi excubemus anxii, ſed generoſè indormiſmus, ad quem ſomnum nos Chriſtus, & avium garritu, & mollitudine liliorum, provocavit. Quis autem in ſilio non cubet? aut inter luſcinias non ſopiatur? Pſal 54.23. *Jacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet*. Fallimur, ſi tunc cœlo ſpes noſtras committimus, cùm ros ea eo defluit. Tunc te pendere in Deo volo; cùm te ab eo deſertum, ſpretumque, putaris. Ibi Jacob indormiit, ubi non hortus, non gramen, non thorus, erat. Saxum ſolùm præſtò erat incervical, & dormiit. Oliva lib.1. Strom. hic. Tangitur hic fructus vitæ contemplativæ. Terra enim hæc, patria cœleſtis eſt, in qua erit perfecta quies. Unde in hac terra debet caput noſtrum, ideſt, mens, tamquam in pulvinari, quieſcere; ut quieta ſit à terrenorum cura. Hanc dabit nobis Deus, ſi in ea per contemplationem, & deſiderium, converſemur. Joannes Geminiani lib. ſimilitud. c.8.

Dilataberis ad occidentem, & orientem &c. Gen.28.14. Hoc audit Jacob, non cùm fratrem ſupplantat, aut parentem fallit; ſed, cùm in ſoporem reſolutus, Deum videt innixum ſcalæ. Id. ibid. Senſus eſt, quaſi ideo donet, quia dormit, quia nullam temporalium curam gerit. S.Chryſoſt.hom.54. in Gen.

Putabam, nos ligare manipulos &c. Gen.37.7. Obvenere tum manipuli inclinati, & obſequentes ſtellæ, Joſepho adoleſcenti, ſed dormienti. Oliva l.1. Strom. ibid.

Vidi ſomnium: & videbatur mihi quaſi ſubcinericius panis ex hordeo volvi &c. Judic 7.13. Quò ſe, ſuaque, magis Deo, cœloque, commiſerit Dux, eò majorem de hoſte referet victoriam. Oliva l.1. Strom. ibid.

Factum eſt igitur in nocte illa. 4.Reg.19.35. Cæſa Aſſyriorum in tenebris caſtra, quo tempore Iſraelitæ quieſcebant. Tum potiſſimùm pro rege pugnaverunt Cœlites, cùm Ezechias non tam in ſuo thoro, quàm in Deo ſuo, recumbebat. Quòd ſi arces ſomno, meliùs, quàm pugna, ſervantur; quid de Eccleſia fiet? quam ſeu in Eva, ſeu in navi, adumbratam putemus; fateamur neceſſe eſt, & in fluctibus à dormiente Servatore vindicatam, & à paradiſo à dormiente Adam enatam. Id. ib.

In pace in idipſum dormiam, & requieſcam. Pſal. 4.9. An ideò auctæ res Davidis dormientis? imò multùm amplificatæ. Revixit, non languit, in ſopore ſpes; nam ſubjicit: *quoniam tu Domine ſingulariter in ſpe conſtituiſti me*. Quis non Deo votum dicat militandi, cujus ſtipendia mereri licet quieſcendo? Bene de Deo meritus es, ſi diu dormiſti. Id. ib.

Non contriſtabit juſtum, &c. Prov.12.21. Quia ſcit, ſe, ſuaque, eſſe Deo curæ. Quare in paterna ejus cura ſuaviter requieſcit. Cornel. hic.

Ego dormio, & cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulſantis. Cant. 5.2. Ubi fortiſſimi Iſrael Salomoni adſtant? in arce? an in tentorio? aut throno ſuo? Audio Cant.3.7. *en lectulum Salomonis &c.* gladii pullularunt è plumis. Docemus; tutiores nos numquam fore, quàm in quiete dormientis in Deo animi. Munitior thorus eſt Salomonis, quàm turris David: in hac arma defenſiva, clypei; ibi offenſiva, & defenſiva. Oliva lib. 1. Strom. ante citatus.

Ipſe verò dormiebat. Matth.8.24. Exprimitur ſecuritas poteſtatis; quòd omnibus timentibus ſolus intrepidus quieſcebat. S.Ambroſius in c.8. Lucæ.

Genius quaſi feſſus, & ſopore laſſus, incubat anchoræ. Lem. *Juvat feſſos*. *Habebis fiduciam propoſita tibi ſpe, & defoſſus ſecurus dormies*, Job.11.18.

§ II.

Fiducia in Deum vincit omnia ardua.

I*N te eripiar à tentatione, & in Deo meo tranſgrediar murum*. Pſalm.17.30. Ignavos, & puſillanimes, lapis magnus, & nonnumquam parvus à Dei itinere revocat, Barradius Dom. Paſchatis.

Juſtus, quaſi leo, confidens abſque terrore erit. Prov.28.1. Aptè juſtus comparatur leoni: quia leo, ut dicitur Prov.30.30. *fortiſſimus beſtiarum, ad nullius pavebit occurſum*. Plinius lib. 8. cap.36. invalidiſſimum urſo caput, quod leoni fortiſſimum. Sic juſtus omne robur habet in capite, ideſt, mente, voluntate generoſa, & amore Dei armata. Vidimus leonem, in quem immiſſi canes venatici, & moloſſi; cùm unus eum fronte apprehenderet, alii auribus, alii cauda, alii dorſo, alii pectore, immotum perſiſtere: at cùm jam planè canibus circumdatus eſſet, ſingulos pedibus complecti; ac omnes ea ordine, à primo ad ultimum, ſingillatim diſcerpere; ea facilitate, & quiete, qua chartam laceramus. Cornelius hic.

Dicetis monti huic &c. Matth.17.16. Myſticè mons, eſt gravis tentatio, ut docet S.Hieronymus; quæ maximè vincitur fide, & ſpe, putà orando, ſibi diffidendo, & fidendo Deo. Unde S.Franciſcus moleſta tentatione Spiritus pulſatus, intendens orationi cum lacrymis, audivit è cœlo vocem: Franciſce! ſi habueris fidem ut granum ſinapis, & dixeris monti, ut tranſeat, tranſibit. Quærit ille: Domine, qualis hic mons? cui reſponſum: mons eſt tentatio. Franciſcus cum lacrymis: fiat mihi Domine, ſicut dixiſti; & ſtatim, ſublata omni tentatione, quievit. Vvading. in Ann. Minor. 1218.n.2. Cornel. hic.

Omnia poſſum in eo, qui me confortat. Philipp. 4. 13. Quanta fiduciæ vox! omnia poſſibilia ſunt innitenti ſuper eum, qui omnia poteſt. Nihil omnipotentiam Verbi clariorem reddit; quàm quòd omnipotentes facit omnes, qui ſperant in eo. S. Bernardus ſer.25. Apud Sylv. Addit. in Evang. Matth.9.q.7.

Vide etiam Difficultates. Magnanimitas. Spes.

§. III.

Fiducia in Deum non eſt vacua.

O*Mnis locus, quem calcaverit pes veſter, veſter erit*. Deut.11.24. Magna fides magna meretur; & quatenus in bonis Domini fiduciæ pedem porrexeris, eatenus poſſidebis. S. Bernardus ſer.32. in Cant.

Quæ non quæſivit muliebrem cultum. Eſth 2.15. Actum eſt de Eſther: nam puellæ reliquæ, quibus eam de occupando regis corde certatum eſt, pigmenta, & ornamenta, petieres ſe principi gratioſas fore ornatu confiſæ: quidquid poſtulaſſent ad ornatum pertinens, accipiebant. Et tamen pigmentatæ rejectæ ſunt; delecta verò præ cœteris Eſther, ipſa gratior negligentia. Ergo, ſi placere Regi vis, noli eſſe ſollicitus de fucis tuis. Si Eſther fortunam ſuam arbitrio Eunuchi excolendam tradit; tu Paſtori tuo tincturam velleris tui non committes? Oliva l.5. Strom. hic.

Sola ſpes apud te miſerationis obtinet locum; nec oleum miſericordiæ, niſi in vaſe fiduciæ ponis. S.Bern. ſer.3. in Annunc. B.V.

§. IV.

Fiducia in Deum roboratur potentia Dei.

N*Umquid Deo quidquam eſt difficile?* Gen.18.14. *Numquid manus Domini invalida eſt?* Num.11.23. *Scio, quia omnia potes*. Job.42.2. *Domine Deus virtutum, quis ſimilis tibi?* Pſalm.88.9. *Numquid abbreviata, & parvula facta eſt manus mea?* Iſa.50.2.

Unde illos quis poterit ſaturare panibus? Marci 8.4. Quid ad illa verba Chriſti *unde ememus panes?* Joan. 6.5. reſpondere debuerunt Apoſtoli? Hoc ſanè: Domine, jam ſemel majorem turbam quinque panibus, & duobus piſcibus, ſatiaſti; nihil tibi difficile: qui majorem pavit, paſcere poteſt & minorem. At illi nullum de præterita ſaturatione verbum faciunt; ſed rei difficultatem opponunt: *unde illos &c.* In ſuam impotentiam, ac penuriam, conjiciebant oculos; non autem in Magiſtri potentiam. Ideo difficillimum, imò impoſſibile, illis videbatur, tantæ turbæ panes ſuppetere. Si Chriſti potentiam conſideraſſent, facillimum id eſſe exiſtimaſſent. A veſtra penuria oculos avertite; in opulentia, potentiaque Magiſtri figite. Pſal.144.15. *Oculi omnium in te ſperant Domine*. Barradius t.2. lib.10. cap.17. hic Dom. 6. Pentecoſten.

Si ergo vos - *noſtis bona data dare filiis veſtris*, Luc.11.13. *quanto*

quantò magis Pater veſter. Quare non vis accedere? amat te; plus omnibus poteſt. Et vult, & poteſt. Quid prohibet? nihil. S. Chryſoſt. in Act. hom. 36.

Confidite in potentia Domini Jeſu Chriſti; cujus clementia immenſurabilis eſt, cujus poteſtas ineffabilis, cujus gratia ſemper, & in æternum, deſiderabilis; quia numquam derelinquet vos; ſed in omnibus ubique vobis aderit. S. Martialis Ep. Lemovic. epiſt. ad Toloſanos c. 25.

§. V.

Fiduciæ in Deum exempla.

A*Qua prævaluerunt nimis*. Gen. 7. 19. Nota hic conſtantiam ſpei in Noe, & patientiam. Relinquere coactus domum, amicos, & omnia, imò eorum interitum videre: quaſi in carcere, fœtore animalium clauſus: videbat tantam iram Dei: neſciebat, quamdiu diluvium duraturum: cruciabat eum interitus tot hominum, & animalium: laborabat, ut ſuos in ſpe roboraret, & conſolaretur. Vide Hebr. 11. 7. Eccli. 44. 17. Cornel. hic.

Et ecce vir luctabatur cum eo uſque manè. Gen. 32. 24. Quam ob rem luctatur Angelus cum Jacob; illum fiducia roborat, qui fratrem metuerat. Quapropter etiam illi victoriam conceſſit, dicens: nonne me ſolum viciſti, & hominem timuiſti? B. Theodoretus q. 92. Si quæras: quare Deus ſic luctabatur, quòd luctantem ſuperare nollet? ad hoc eſt ratio: ad monſtrandam ſcilicet efficaciam fortis, & fiducialis orationis. S. Thomas cap. 32. in Geneſ.

Dominus illuminatio mea, & ſalus mea: quem timebo? &c. Pſal. 26. 1. Quanta fiducia in eo, qui novit dicere: *Dominus illuminatio mea &c.* Protegitor Imperator ſcutatis, & non timet; protegitur mortalis à mortali; & ſecurus eſt: protegitur mortalis ab immortali; & timebit? & trepidabit? S. Auguſtin. hic.

Audiens autem Jeſus miratus eſt. Matth. 8. 10. Quis actus ille magnus fuit virtutis, ea quo tantum applauſum ſibi conciliavit Centurio? Ecce hoc unicum: tantum confidit Chriſti potentiæ, ut crederet, etiam diſtantem ſervo ſanitatem redditurum, ſi vel verbum in ſalutem ejus enuntiaret. *Tantùm dic verbo*. Segneri ſer. 2. die Jovis poſt Ciner.

Surgam; & ibo ad patrem meum. Luc. 15. 18. Qua ſpe? qua fiducia? qua confidentia? illa, qua pater eſt. Ego perdidi, quod erat filii; ille, quod patris eſt, non amiſit. Apud patrem non intercedit extraneus: intus eſt in patris pectore ipſe, qui intervenit, & exorat, affectus. S. Chryſologus ſer. 2.

Præbet apud Dominum nobis hominibus peccatoribus fiduciam Deus-homo. Eſt nobis ſpes magna pœnitentibus: quia advocatus noſter factus eſt noſter Judex; qui non vult mortem peccatoris. S. Eligius hom. 8. in Cœna Domini.

§ VI.

Diffidentia Deo diſplicet.

A*Dhuc eſca eorum erant in ore ipſorum, & ira Dei aſcendit ſuper eos*. Pſal. 77. 31. Cur eos tam repentina ira Dei oppreſſit? ob diffidentiam de bonitate, & providentia, Dei. *Quoniam percuſſit petram &c. numquid & panem poterit dare?* v. 20. Hanc populi obtrectationem duriſſimè Deus accepit; nec diu vindictam diſtulit. Licèt alia peccata patienter tulerit, hoc tamen mox caſtigat. Pinna in Eccl. Ethol. 34.

Miratur S. Proſper, in Pſalm. 105. 32. Moyſem dubitantem petram percuſſiſſe; cùm Deus in Ægypto tanta jam miracula patrarit.

§. VII.

Fiduciæ in Deum motiva alia.

S*Icut fui cum Moyſe, ità ero tecum: non dimittam, neque derelinquam te*. Joſ. 1. 5. Ità nos Chriſtus ad fiduciam ſtimulat. Drexel. Rol. ſelect. virt. c. 14. §. 4.

Etenim paſſer invenit ſibi domum, & turtur nidum, ubi ponat pullos ſuos. Pſal. 83. 4. Vis audire, qualis lectulus? jacta cogitatus tuos implumes in Domino, & ipſe te enutriet; donec formetur, & firmetur in te Chriſtus, & occurras in virum perfectum, qui fluctuare non poſſit. Gilbertus ſ. 2. in Cant.

Ego flos campi, & lilium convallium. Cant. 2. 1. Quia illis mentibus meam præcipuè gratiam tribuo, quæ nullam ſpem in ſe habentes, mihi ſe humili devotione committunt. S. Thomas hic.

Quærite Dominum, dum inveniri poteſt, invocate eum, dum prope eſt. Iſa. 55. 6. Quamdiu prope eſt? totum hoc vitæ præſens tempus deſignat; in hoc ſemper prope eſt, ut opem ferat, quocumque malo labores. 2. Cor. 1. 3. *Pater miſericordiarum*. Nuſquam dicitur Pater juſtitiæ, ſed vocatur Pater miſericordiæ: quia ſicut pater naturali ductu, & innata propenſione, in filios fertur; ita Deus natura ad benefaciendum propendet. Pinna in Eccleſ. Ethol. 34.

Orantes nolite multùm loqui. Matth. 6. 7. Chriſtus breviter orare docuit: quia ità cupit dare deſiderata, ut prohibeat multum tempus in una re inſumere, quod ad multa, & diverſa petenda poſſit ſufficere. S. Chryſologus ſerm. 67. Chriſtus breviter orare docuit, qui citò vult poſtulata præſtare. Pinna ib. Ethol. 12.

Juramentum in Deo actus religionis non eſt, nec dicti firmatio; ſed hominum ſolatium, quo ſublevatur noſtra infirmitas. Philo lib. de Abel. Jurat Deus ad fidem hominum excitandam; qui vel Deo, niſi jurato, non credunt facilè. Tertull. de pœnit. c. 4. ad Ezech. 33. 11. *Vivo ego* dicens, cupit ſibi credi. O nos beatos, quorum cauſa Deus jurat. Velloſo in Judith 1. Parænetic. 18.

Citiùs cœlum cum terra periret; quàm Deus hominem, ſeſe illi reſignantem, & benignitati ejus humiliter confidentem, abjiceret, aut deſereret. Ludovicus Bloſius Sacello animæ fid. §. 2.

§. VIII.

Fiducia in Deum de alimentis.

P*Ater noſter*. Matth. 6. 9. Quid charius debet eſſe filiis, quàm Pater? & ſupplex affectus? cùm homines dicunt Deo: *Pater noſter*! Et quædam impetrandi præſumptio, quæ petituri ſumus; cùm, priuſquam aliquid peteremus, tam magnum donum accepimus; ut ſinamur, dicere, *Pater noſter*, Deo. Quid enim jam non det filiis petentibus, cùm hoc ipſum jam ante dederit, ut filii eſſent. S. Auguſtinus lib. 2. de ſerm. Dom. in monte c. 8.

Scit Pater veſter. ib. v. 32. Non dixit, ſcit Deus; ſed *Pater veſter*; quò maximam habeant fiduciam. Ex quo enim Pater eſt, & talis Pater, filios deſpicere non poterit; & pati, ut rerum neceſſariarum indigentia deficiant; cùm neque terreni patres id ſuſtineant. Itaque quam tibi exiſtimas eſſe cauſam ſollicitudinis, magis cauſa eſt ſecuritatis. Quia enim hæc neceſſaria ſunt, ideò magis confidere oportet: quis enim pater etiam neceſſaria filiis negabit? Euthymius hic. Quid tam auget fiduciam? quid tam inflammat affectum? quid tam lætificat humilem animam? ſicut Deum verum, & ſummum, velle à Fidelibus Patrem vocari, eumque fiducialiter Patrem vocare. Dionyſius Carthuſ. hic.

Nonne anima plus eſt, quàm eſca? Matth. 6. 25. Quod dixit Dominus ejuſmodi eſt, qui majora præſtitit; utique & minora præſtabit. S. Hieronymus.

Indecorum eſt, homines curare de cibo, qui militant regno. Novit Rex, quemadmodum familiam ſuam paſcat, alat, veſtiat; & ideo dixit: *jacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet*. Pſ. 54. 23. S. Ambroſ. in c. 12. Luc.

Paſcebat te Dominus contemnentem ſe; & deſeret te timentem ſe? S. Auguſt. in Pſ. 33. 10. *timete - quoniam non eſt inopia timentibus eum*.

S. Franciſcus Seraphicus ſuis non dabat aliud viaticum, quàm hoc: *jacta ſuper Dominum curam tuam; & ipſe te enutriet*. Cornelius in Prov. 10. 22.

Vide plura tit. Providentia Dei de alimentis.

§ IX.

Fiduciam non colloca in temetipſo.

Q*Uomodo ceciderunt fortes?* 2. Reg. 1. 19. Aquilis velociores, leonibus fortiores. Si fortes, quomodo ceciderunt? Non glorietur ſapiens in ſua ſapientia, neque fortis in fortitudine ſua: nam, etſi ſint aquilis velociores, ut contemplativos velocitate intellectus ſupervolent; etſi leonibus fortiores, ut in fortitudine operis veros prædicatores ſuperent; tamen, ſi, de ſe præſumentes, clypeum ſalutis abjiciunt, erunt corruentes coram inimicis ſuis. Qui autem confidit in Domino, ſicut mons Sion non commovebitur in æternum. Maluit Saul 1. Reg. 31. 4. incumbere ſuper haſtam ſuam; quàm niti ſuper Dominum: idcirco baculus Ægypti arundineus perforavit manum ejus. Drogo Oſt. l. de creat. & redempt. primi hom.

Deus meus! in te confido, non erubeſcam. Pſalm. 24. 2. Deus meus; ex eo, quòd in me confidebam, productus ſum uſque ad hanc infirmitatem carnis. Et qui, deſerto Deo, ſicut Deus eſſe volui, à minutiſſima beſtiola mortem timens,

de ſuperbia mea irriſus erubui. Iam ergo in te confido: non erubeſcam. S. Auguſt. hic.

Immolabit ſagenæ ſuæ, & ſacrificabit reti ſuo: quia in ipſis incraſſata eſt pars eius, & cibus eius electus. Habac.1.16. Dicit, quoſdam ſic ſe gerere, quaſi retia, & ſagenam ſuam adorent: quia per illa cibum ſibi, & familiæ parant; ſicque illa pro Deo habent, & totam in iis fiduciam habent. His ſimiles illi, qui in arte ſua laboribus nimis confidunt. Marchantius Dom. 14. Pent.

T I T U L U S VIII.

F I L I I.

§ I.

Donum Dei: varia nomina, ædificium, domus &c.

P*Oſſedi hominem.* Gen.4.1. *Cain* Hebraicè idem, quod *poſſeſſio.* Diſcant parentes, proles eſſe dona Dei. *Abel* S. Ambroſio dictus eſt, quaſi *ha bel*, ideſt, *dans Deo.* Ioſephus, & Euſebius, Abel interpretatur *luctum.* Verùm propriè Abel ex Hebræo ſignificat *vanitatem.* Cornel. hic:

Joſeph, cùm ſexdecim eſſet annorum &c. Gen.37.2. Hebraicum *Ben*, ideſt, *Filius*, ſignificat inchoationem, & quaſi ædificationem illius rei, à radice *bana*, ideſt, *ædificavit.* Cornel. hic.

Ædificavit eis domos. Ex.1.21. ideſt, dedit ei prolem numeroſam, divitem, honoratam. Hebr. enim filius vocatur *ben*, à radice *bana*, ideſt, *ædificavit*: quòd filius ſit quaſi fabrica, & domus patris. Nota: congrua hæc fuit merces; ut quæ proles Hebræorum ſervaverant, prolibus bearentur. Cornel. hic.

Qui maledicit patri ſuo, & matri, extinguetur lucerna eius in mediis tenebris. Prov.20.20. Lucerna eſt Symbolum filiorum, & nepotum. Sicut enim lucerna una accendit aliam, & aliam; per eamque lumen ſuum propagat; ſic pater ſuum quaſi Spiritum, & vitam inſpirat filiis, eumque per nepotes propagat. Sic Plato docet; parentem filiis vitam tradere; ſicut curſores tædas accenſas, quas initio ſtadii à Præfecto acceperant, eo emenſo tradebant aliis, & hi aliis &c. Is autem, in cujus manu fax extinguebatur, habebatur infelix, & inglorius. Sic pater, qui moriebatur ſinè liberis, ut in eo lucerna familiæ extingueretur, habebatur infelix, & inglorius. Pœna hæc eorum, qui maledicunt patri. Ex adverſo Deus in Scriptura dicitur filiis piis parare lucernam; id eſt, filios, & poſteritatem illuſtrem; ut Davidi, & Chriſto, dicens; *Paravi lucernam Chriſto meo.* Pſal.131.17. Item de Abia, 3.Reg.15.4. *propter David dedit ei Dominus Deus ſuus lucernam in Jeruſalem, ut ſuſcitaret filium eius poſt eum.* Corn. hic.

Et peperit filium maſculum. Apoc.12.5. Propriè, & genuinè, filius maſculus eſt populus fidelis, & ſanctus, quem Chriſto parit Eccleſia: Alludit ad Iſa.66.7. Sic populus Iſrael vocatur filius, iſque primogenitus Dei Oſeæ 11.1. *Puer Iſrael; & dilexi eum, & ex Ægypto vocavi filium meum.* Nota: Fideles, ut ſint Chriſto chari, & genuini ejus filii, maſculi eſſe debent; ut fortiter ſuis cupiditatibus imperent, & conſtanter adverſa quævis ſuſtineant: Nam fœminæ, ideſt, voluptuarii, molles, timidi, & inconſtantes, quaſi ſpurii ab eo rejiciuntur. In maſculis ergo Fidelibus perſtat Chriſti, quaſi parentis nomen, & gloria. *Maſculus* enim Hebr. dicitur *Sachar* à *Secher*, ideſt, *memoria*: quod in eo patris poſt mortem nomen, & memoria perduret, juxta Eccl.30.4. *mortuus eſt pater eius, & quaſi non eſt mortuus; ſimilem enim reliquit ſibi poſt ſe.* Econtra fœminæ vocantur Hebr. *Naſim* è *Naſa*, ideſt, *oblitus eſt*: eò quòd in fœminis patris nomen, & memoria, pereat. Cornelius hic.

§. II.

Filii primogeniti privilegia.

V*Ende mihi primogenita tua.* Gen.25.31. Ius Primogeniti in lege naturæ quadruplex. I. Erat princeps fratrum, eorumque quaſi dominus, & pater; adeò ut coram eo ſe fratres inclinarent, ut patet Gen.27.29. II. In diviſione hæreditatis duplices partes accipiebat, ut patet Deut. 21.17. III. Poſt diluvium Primogenitus erat Sacerdos familiæ, & parentibus in Pontificatu ſuccedebat. Num.20.28. IV. Pater moriens peculiariter Primogenito benedicebat. Cornel. hic.

§. III.

Filii imitentur bonos parentes.

P*Atrem habemus Abraham.* Luc.3.8. Nemo confidat in prædeceſſoris juſtitia, ſi ſibi dominetur iniquitas. Proinde Joannes hanc præſumptionem interimit, ut filiis merita paterna ſubveniant: quoniam filii Abraham non computantur in ſemine; ſed in fide, ac in imitatione morum, & directione virtutum. Simon Caſſia lib.3. Quid profuit Cham? quid Iſmael? quid Eſau? quid Dinæ? quòd patres carnales habuerint ſanctos? Sicut enim per divinam juſtitiam unius peccatum alterum non obligat; ſic prædeceſſorum juſtitia poſteros à malis non liberat, nec ad beatitudinem ſalvat. Idem l.8.cap.12. Non prodeſt nobilitas generis; & paterna bonitas in filios non transfunditur; neque virtus, more hominum, aut arborum, propagatur: quoniam tantùm caro de carne naſcitur, non virtus originem habet ex carne; cujus ſolus Deus poteſt eſſe largitor. Inaniter igitur Judæi de Abraham ſibi gloriam vendicabant, quòd de ſuis lumbis eſſent traducti continuata propagine. Id.l.11.c.39.

Non fidamus patrum virtutibus; ſed, etiamſi celebrem habeas parentem, nè putes tibi illud ad ſalutem ſufficere; aut ad honorem, & gloriam; niſi & moribus illi cognatus ſis. S.Chryſoſt. in ep. ad Rom. ſer.19.

§ IV.

Filii boni malorum parentum; mali bonorum parentum.

E X peſſimis parentibus optimi filii Abraham ex Thare. Gen. 26. Jonathas ex Saule, 1.Reg.13.3. Ezechias ex Achaz 4.Reg. 16.20. Joſias ex Amon, 4.Reg. 21. Timotheus ex patre gentili, Act.16.1. Job ab Eſau duxit originem. Mendoza 1.Reg.8. annot. 30.ſerm.2.

Quis juſtior Noe? & tamen filium habuit impudentem. Iſaac quàm ſanctus? & tamen ejus filius Eſau nullum ſanctitatem ſpiravit. Quis Moyſe perfectior? & tamen filios habuit tam degeneres. Quis ſanctior Samuele? & tamen peſſimos filios habuit. S. Chryſoſt. hom.9. in Matth. quid filios Samuelis neceſſitudo juvit parentis? cujus non fuerunt virtutis hæredes. Mendoza ibid.

Acceperunt (filii Samuelis) *munera.* 1.Reg.8.3. Diſce, non gloriandum in filiis: quia ſæpe ſunt degeneres. Sic Abraham genuit Iſmaelem; Iſaac Eſau; Moyſes Gerſam; Heli Ophni, & Phinees; Samuel Joel, & Abia, impios; David Abſolonem; Salomon Roboam; Ezechias Manaſſem; Ioſias Ioakim.

Sicut *filius non portabit* innocens *iniquitatem patris.* Ezech.18. 20. Sic nec filium reprobum decet de patris actibus gloriari. Petrus Bleſ. ep.3. ad quemdam nobilem.

§. V.

Filii ament, obſervent ſuos parentes, ac juvent.

I Saac non duxit uxorem vivente matre: nè uxoris dilectio dilectionem matris ſuperaret. V. Beda in c.2. Ex. Gen.24.67.

Cavet Deus Ex.21.17. nè quis patri, vel matri maledicat. Imò peccati hujus reum eidem pœnæ ſubdit; ac eum, qui Deo maledicit. Levit. 24.16.

In omni opere, & ſermone, & omni patientia, honora patrem tuum. Eccli.3.9. Non ſatis eſt, verbo, & exteriori cultu, parentes revereri; ſed etiam facultatibus adjuvare. Et omni patientia, ob illius ætatis moroſitatem, vel ingeniorum diverſitatem, vel ob præceptorum rigorem. Pinna in Eccl. Ethol. 37.

Vidit alios duos fratres. Matth. 4. 21. Sæpius Chriſtus D. hos duos fratres vidit; cur tunc primùm vocat? S.Chryſoſt.hom.14. in Matth.cauſam refert ad ea verba, cum Zebedæo patre eorum; quia unà cum patre reficiebant retia, eum juvabant, ſenectam ſolabantur, juſſis obediebant. Ob hanc pietatem digni fuerunt, ut in Chriſti ſocietatem vocarentur. Id. Ethol.36.

Nondum venit hora mea. Ioan.2.4. Sanè nondum erat tempus, ut Chriſtus miraculis initium daret; ſed maternæ preces tempus mutarunt. S.Chryſoſt.hom.21.in Ioan.cur, cùm nondum horam ſuam veniſſe dixerit, implevit tamen matris voluntatem? propterea, ut matri honorem exhiberet; neve genitricem tam multis præſentibus pudore afficeret. Id. ib.

Digitized by Google

Exempla filialis amoris:

Cùm Æthna in urbes, & agros, effudiſſet incendium, duo juvenes humeris ſuis parentes illæſi ab ignibus exportarunt. Solinus in Annotat. c. 5.

S Cuthmannus Conf. Anglus patre mortuo matrem ægram, & pauperem, mendicans circumvexit. Bolland. 8. Febr.

Nobili viduæ Japonicæ, ſed pauperrimæ, tres filii erant: quibus dolentibus deeſſe media matrem alendi, pia hæc placuit excogitatio. Ingens auri pondus rex promiſerat ſiſtenti ante judicem aliquem furem. Concordant igitur, ut eorum unus, tamquam de furto convictus, à duobus deferatur; ſicque aurum capiant, quo matrem alant. Prævaluit junior, morrique offertur, ad judicem ſiſtitur, datur illis prœmium. At pietate commoti delatores lacrymantes pretium accipiunt. Quo regi nuntiato, mittit, qui eos ſequatur, & cauſam fletus cautè inquirat. Excipiuntur à matre cum ejulatibus, omnes pariter lacrymantur miſerrimam ſortem, ſuamque in fratrem ſævitiam. Explicatur negotium regi: qui & vinctum ſolvere; & fratres, matremque ingentibus donis juſſit cumulare. Alvarez Joſ. Ill. illuſtr. 248.

Non aliter dicti Scipiones: niſi quòd Cornelius, qui patrem luminibus carentem pro baculo regebat, Scipio cognominatus, nomen ex cognomine poſteris dedit. Macrobius Saturnal. lib. 1. cap. 6.

§. VI.

Filialis obedientia:

V*Idit ſcalam, &c.* Gen. 28. 12. S. Chryſoſt. hom. 54. in Gen. conſidera, obſecro, eximiam curam miſericordiæ Dei: quia enim juxta conſilium matris, propter timorem fratris ſuſcepturum peregrinationem; & quaſi erronem quemdam viam facere; & ſolum, atque ab aliis abſtractum, nullamque habentem conſolationem ullo ex loco; ſed totum in ſupremum auxilium projectum; ſtatim in ipſo initio volens confirmare alacritatem ejus, apparet, & dicit: *ego ſum Dominus Deus Abraham.* Statim initio itineris languenti Jacob Deus auxilium fert: quia iis, qui parentes colunt, mox Deus adeſt; nec eorum vota differt. Pinna Etholog. 36.

Et vidit puteum in agro, tres quoque greges ovium. Gen. 29. 2. En quo ſecretur theatro poſt ſaxum initiatum. Dormiens cœlo, hic puteo excipitur. Ibi videt diſcurrentes Angelos, hic accubantes oves. Quid ſideribus, & pecoribus? unde tanta dormientis, & conſecrantis, diverſitas coronarum? Nimirum patri obedierat Jacob, cùm peregrinantem à domo ſua cœlo Deus, & promiſſis excepit. Gen. 28. 1. *Vocavit itaque Iſaac Jacob - præcepitque ei.* Deo fuit obſecutus, cùm erecto in titulum ſaxo, gregis, puteique ſpectaculo inditur. Similiter obedientia ejus in matrem prœmiatâ. Gen. 27. 8. *Fili mi, acquieſce conſiliis meis.* - Obedivit matri ſimplici obedientia, patinam intulit, calicem porrexit; moxque laudatus à patre, prælatus fratri. Ergo, quod Abraham Geneſ. 22. 10. impetravit, ſtricto in unigenitum ferro; hoc Jacob in ſe traduxit ſtructa patri menſa. Servatorem ille Sacrificio, hic patina demeruit. Obſecutus nimirum Abraham eſt voci Domini, Jacob matris conſiliis acquievit. Oliva l. 2. Strom. 5. filiæ Ieruſalem nolite flere ſuper me.

Cui illa reſpondit - Iudic. 11. 36 Mirare in hac filia obedientiam, religionem, & amorem patriæ, quibus ſe morti generosè offert. Potuiſſet patri replicare: ego non vovi me Deo immolare; nec tu, ò Pater, es vitæ meæ Dominus, ut me in vitam devovere, & occidere, poſſis. Nolo adoleſcentula, & illiberis, mori. Sed noluit &c. timebat enim nè, ſi mortem recuſaret, pœna violati voti in patrem, & patriam, redundaret. Cornelius hic.

§. VII.

Filii impii in parentes:

I Saac interrogatus in Gerara, Gen. 20. 2. quæ ea mulier? quam circumducebat, reſpondit: *Soror mea eſt.* Idem pater ejus Abraham Gen. 12. 13. De filiis noſtri temporis illud dici poteſt Didaci Niſſeni Polit. cœl. p. 1. l. 7. cap. 6. Tollunt, commutant, abradunt, aut certè emendant, ædificia, hortos penſiles, totum etiam regendæ familiæ ordinem; ac omnem ſtatum paternæ domus exterminant: ut ſe patribus ſapientiores eſſe oſtendant; & quaſi pudeat, aliorum, vel parentum veſtigiis inſiſtere.

Abſque liberis me eſſe feciſtis. Gen. 42. 36. Sed licèt pereat Beniamin, numquid decem tibi ſuperſunt filii? viderat Iacob decem illos filios vitiis irretitos, avaritia, invidia, &c. Et quid ſi ſciret parricidium Ioſeph? Quia ergo paternarum virtutum vidit expertes, degeneres putavit, quaſi non eſſent ſui. Orbatus Joſepho, & Benjamin, ſinè liberis ſe judicat, licèt tot liberis ſit circumdatus: cùm illi duo paternas imitarentur virtutes, ſecus alii decem. De Caſtillo Illat. 6.

Servate mihi puerum Abſolon. 2. Reg. 18. 5. Infelices filii inobedientes; nomen filii amittunt. Non filium vocat, ſed *puerum.* S. Ambroſ. in Pſal. 118. qua ratione antè puerum dixit, poſtea filium nominavit 2. Reg. 18. 33. *Abſolon fili mi!* cur non in utroque aut puerum dixit, aut filium? Verè puer erat, qui parricidio petebat patrem. Non ergo pietatis nomen accipere debebat, ſed infirmitatis. Ubi verò mortuus eſt, apud pium patrem perſonæ crimen defecit, natura remanſit. q. d. quia nece crimen purgavit, filium vocat. Pinna Ethol. 39.

Pater, da mihi portionem ſubſtantiæ, quæ me contingit. Luc. 15. 12. Et cur filius paternam domum ſpernit? ipſa vita parentis. Sic cupiditate hæreditatis æſtuat, ut patris vita torqueatur. S. Chryſologus ſer. 1. hæres impatiens patris fatigatur ad vitam. Avara auri, aut dignitatis, cupiditas de parentum funere gaudet. Naxera in Joſ. 2. §. 39.

Vidi ego juxta Gravelingas rivulum, imò lacunam, in quam infelicem ſeniculum, veneficii inſimulatum, filius, filia, & gener, conjecerant; magiſtratus ſtudia, ac familiæ ſuæ dedecus, prævertere moliti. Et quia vix aquæ in ea ſcrobe ſatis erat, ut vel pronum hominem ſuffocarent, raſtello miſelli caput in aquam immerſum oppreſſere. Et huc ter miſerrimus parens adactus, cùm eluctaretur; ad filiam, quam præ cœteris liberis dilexerat, converſus flebili ejulatu: tunc, inquit, filia etiam mihi parenti tuo innocenti mortem adferes? at illa tygris Medæa ferocior: ſine, pater, ſine; mox tecum actum erit; & carnificinam, parricidiumque peregit. Doultreman lib. 2. cap. 5. ſect. 3.

Pœna impiorum filiorum.

Et comportaverunt ſuper eum acervum lapidum magnum nimis: 2. Reg. 18. 17. Chriſtianus Adrichomius de hoc Abſolonis extemporali tumulo: hodieque, ait, ibi turris, & magnus acervus lapidum, eſt; qui quotidie augetur. Nam peregrinorum quiſque ſolet lapidem illuc projicere cum imprecatione: maledictus ſit parricida Abſolon; & quicumque ſuos parentes impiè perſequuntur, maledicti ſint in æternum. Ipſi Turcæ, & Barbari, cum execratione lapides eò jaciunt. Drexel. David c. 28. §. 2.

Qui maledicit patri ſuo &c. Vide hic §. 1. ſub initium.

Quidam in pago contra matrem ſuam pro dividenda ſegete jurgabatur: cùmque ſibi majores ſecerneret manipulos, illa fraudis impatiens, filium, nè DEUM irritaret, ſedulò commonebat. Ille in furias actus crinibus apprehenſam proſternit. Siniſtro oculo ſequenti nocte privatus, brachium antè, & retrò, inquietiſſimè vi occulta agitans, amens denique efficitur. Mater tertia die mortua præ dolore. Carceri ille in triennium mancipatus. Ad ſepulchrum tandem S. Frodoberti, priùs multis ſacris locis viſitatis, quietem brachii, & ſenſus capitiſque integritatem, accepit. Bolland. 8. Ian.

Narratur de filio, falſis teſtimoniis convictum, & innocentem condemnatum. In loco ſupplicii proteſtatus, ſe non reum ſceleris impoſiti; moriturum tamen juſtè: quia memini, ait, in hoc loco ſemel graviter offendiſſe matrem; quæ facta impatiens mihi imprecata: faxit Deus! & hunc precor, ut eo ipſo loco te ſuſpenſum videam, ubi in matrem impius eſſe non timuiſti. Non ſum mihi conſcius alterius ſceleris. Paoletti Dom. inf. Oct. Nat. Dom. Vide aliud terribile exemplum apud Stengelium t. 2. divin. Iudic. c. 53.

Vide plura tit. Pœna Talionis.

§. VIII.

Quomodo filii malè immolentur.

C*Ain de fructibus terræ.* Gen. 4. 3. Abelis eſt hæc vox: ſacrum pingue dabo; non macrum ſacrificabo. Cain ex adverſo: ſacrificabo macrum, non dabo pingue ſacrum. Cùm Cain offerunt, qui proles ſtupidas, turpes, mancas, dant religioni: pulchras & ingenioſas, conjugio. Cornel. hic.

Vocemus puellam, & quæramus ipſius voluntatem &c. Gen. 24. 57. Hinc intellige, quantùm errent illi, qui per vim filias ſuas in uxores tradunt iis, quos ipſæ nollent. Vel qui eas monaſteriis includunt, ut religioſæ ſint: quamvis repugnent. Diez Conc. 2. de Incarnat. Dom.

Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. Io. 2. 16. Et tamen hic ad Sacrificii majeſtatem, oves, & boves, vendebantur. Nos verò filios, & filias, in templum ducimus: non ut hoſtiæ ſint Numinis, ſed gazophylacii hirundines. Velatur filia, non ut Domino pſallat; ſed nè domi perſtrepat; nuptiis excluſa, non illus immiſſa. Liberi aric admo-

Digitized by Google

veneur, non ut altari ſerviant. 1. Cor. 9. 13. ſed ut de altari vivant. Hinc dolemus, non Levitas inſtitui; ſed ſuos interdum adipari: à quibus luxuriæ cœno in haras aræ convertuntur. Multi pudicitiæ voto authorantur; & neſcii; & plerumque nuptiis aptiores, quàm cœlibatui. Clero filium devoves? Annam imitare; quæ Samuelem Domino obtulit: non ut è tabernaculo annonam, domum, deliciaſque, referret; ſed ut puer Domino miniſtraret. Oliva ſer. 3. D. 2. Quadr.

§. IX.

De filiorum hæreditate.

NE filios tuos avaritiæ cauſam facias. Filios habes? eis theſaurum ſempiternum theſauriza. Fac omnes filios tuos, ratione pietatis, & beneficentiæ, patres. Neceſſe enim te quandoque è vita diſcedere; deinde filium relinques parvum, Magiſtratus auxilio indigentem. - Quemadmodum ſcorpii filium, quicumque aſpexerit, timet; ne quando in ætatem venier, patris venenum imitetur; ſic item & ex te deſcendentes liberos, ut paternæ iniquitatis hæredes futuros, priuſquam ad ætatem veniant, omnes ſuſpicabantur. S. Baſilius ſerm. de avarit.

Quid ad conquirenda terrena, & peritura, diſtenderis? nihil majus præſtare filiis poteris; quàm ſi hoc bonum per te habeant, quod numquam penitus amittant. Non neceſſe eſt ergo, ut filio tuo terrenos theſauros recondas: nulla te eum facies ditiorem; quàm ſi ipſum filium tuum theſaurum Dei feceris. Salvian. ad Eccl. Cath lib. 1.

Dives ille in Evangelio, qui purpura induebatur, & byſſo; abſque dubio, qui locuples in hoc Sæculo ipſe fuerat, etiam hæredes ſuos morte ditarit. Sed nequaquam hoc ei proderat, quòd opibus, ac talentis, ejus germani divites incubabant; & ille guttam refrigerii impetrare non poterat. Illi erant in abundantia; ſed ille in egeſtate: illi in gratulatione; ſed ille in dolore: illi in divitiis; ſed ille in tormentis: illi fortaſſe jugiter in luxuria; ſed ille ſemper in flamma. Id. ib. lib. 3.

S. Paula pauperes tota urbe curioſiſſimè perquirens, damnum putabat, ſi quiſquam debilis, & eſuriens, cibo ſuſtentaretur alterius. Spoliabat filios; & inter objurgantes propinquos, majorem ſe eis hæreditatem, Chriſti miſericordiam, dimittere loquebatur. S. Hieronym. in ejus Epitaph. ad Euſtochium.

§. X.

De filiorum jactura.

T*Ulit quoque ligna holocauſti, & impoſuit ſuper Iſaac filium ſuum.* Gen. 22. 6. Putas, alius veſtrum, ex ipſa hiſtoriæ narratione, tantum conſtantiæ, tantum animi robur, acquirit: ut, cùm fortè amittitur filius morte communi, & omnibus debita, etiamſi ſit dilectus; adducat ſibi in exemplum Abraham, & magnanimitatem ejus ante oculos ponat. Et quidem à te non exigitur iſtud animi magnitudinis, ut ipſe alliges filium, ipſe gladium pares, ipſe unicum jugules. Eſto Sacerdos animæ filii tui. Origenes hom. 8. in Gen.

Concuſſit quatuor angulos domus - oppreſſit liberos tuos, & mortui ſunt. Job 1. 19. Cùm filium amiſeris, filiamve; refuge ad juſtum illum; ſolatiumque tibi prorſus ſummum invenies. Tu quidem fortaſſis unum amittes, vel ſecundum, vel tertium; ille verò tot natos, nataſque. S. Chryſoſt. t. 5. hom. 5. de pat. Job.

Pellem pro pelle &c. Job 2. 4. Intendit Sathan dicere: quòd amiſſionem poſſeſſionum, & natorum, Job patienter toleravit propter corporis ſui ſalutem: & quòd hoc non erat magnæ virtutis; ſed erat humanum, & apud omnes homines conſuetum. Et hoc eſt, quod dicitur: homo quicumque etiam non virtuoſus dabit de facili pellem pro pelle; ideſt, carnem alienam pro carne ſua: ſuſtinet enim homo non virtuoſus, ut quicumque alii, etiam quantumcumque conjuncti, potiùs corpore affligantur, quàm ipſe. S. Thomas hic Lect. 1. Job priùs amiſit poſſeſſionem, quàm filios: nè jam orbato eſſet vilis rerum amiſſio; cùm non eſſent hæredes, quibus hæc ſervarentur. S. Bonavent. in Pſ. 29.

Occidit omnes pueros. Matth. 2. 16. Fortaſſe illi pueri probi futuri non erant. Euthymius hic.

TITULUS IX.

FILIUS DEI CHRISTUS.

§ I.

In genere.

E*Cce mulier, quæ erat in civitate peccatrix.* Luc. 7. 37. Præſtantius argumentum eſt, Chriſtum eſſe Dei filium, quòd converterit ad ſe peccatores, quàm quòd mortuos ſuſcitarit. Luc. 7. 15. adoleſcens à Chriſto ſuſcitatus mox redditur matri ſuæ. Jo. 11. 44. Lazarum ſuſcitat; & mox ait Diſcipulis: *Solvite eum, & ſinite abire.* At Zachæum convertens Luc. 19. cum ipſo manet, & probabiliter Zachæus ſecutus eſt Chriſtum. Cur mortuos ſuſcitatos dimittit? peccatores autem converſos apud ſe retinet? ut ſint Chriſti Deitatis argumentum. An non reſurrectio mortuorum Deitatem Chriſti declarat? ita planè; ſed converſio peccatorum mirabiliùs adhuc manifeſtat. Quærit S. Chryſoſt. hom. de latrone: cur Chriſtus in cruce illud audiens opprobrium: *Si filius Dei es deſcende nunc de cruce;* Matth. 27. 40. cur tunc Dominus non fecerit aliquem mortuum adduci, ut eum in hoſtium conſpectu à morte revocaret? & apertè ſe Dei filium oſtenderet? Reſp. latronis mentem averſam voluit commutare, ut ex omni parte ejus divinitas ſentiretur. *Melior eſt miſericordia tua ſuper vitas.* Pſal. 62. 4. *labia mea laudabunt te.* ideſt: benignitas illa, qua me peccatorem à Tartaro revocaſti; hæc melior eſt ad Deitatem tuam teſtandam; quàm vitæ redditæ Lazaro, viduæ filio, aut principis filiæ. Eſcobar t. 3. Coll. Chr. p. 2. ſect. 3. obſ. 1.

Philippe, qui videt me, videt & Patrem. Joan. 14. 9. Filius Dei, quia viva illius imago; qui Filium videt, & Patrem videt. Alvarez in c. 37. Gen. Illuſtr. 20.

Non aliud eſt illi eſſe de Patre, ideſt, naſci de Patre, quàm videre Patrem; aut aliud videre operantem, quàm pariter operari. S. Auguſt. de Trinit. l. 2. c. 1.

Deus quem genuit, quoniam meliorem ſe generare non potuit (nihil enim Deo meliùs) generare debuit æqualem. Si enim voluit, & non potuit, infirmus eſt: Si potuit, & non voluit, invidus eſt. Id. q. 48.

Manus, vel brachium, Domini Filius dicitur: quia per ipſum omnia facta ſunt. S. Gregor. hom. 2. in c. 1. Ezech.

Poteſt per os Dei unigenitus deſignari Filius: qui, ſicut brachium ejus dicitur, quia per eum Pater cuncta operatur: ità etiam os dicitur, per quem nobis omnia loquitur. Unde & ei ſponſa in Cant. 1. 1. dicit: *oſculetur me oſculo oris ſui.* Ac ſi dicat: tangat me præſentia dulcedine Unigeniti Filii Redemptoris mei: Id. lib. 27. cap. 10.

§. II.

Cur Chriſtus vocetur filius David?

F*Ilii David, filii Abraham.* Matth. 1. 1. O quàm diſparia nomina aſſumit Deus in novo Teſtamento, ab iis, quæ in veteri. Tunc enim plerumque vocabatur Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob, Deus hominum juſtorum; quos, ſicut Davidem, peccaſſe neſcimus. Nunc autem filii David peccatoris, filiuſque Abrahæ juſti dicitur: quia non modò juſtos; ſed & peccatores, recipit. Diez. Conc. 1. in Nat. B. V.

Filium David nominabant, quem miſericordem eſſe ſciebant. V. Beda lib. 2. in c. 10. Matth.

De domo David. Luc. 1. 27. Quare Chriſtus potiùs dicitur filius David, quàm Abraham, vel Iſaac, vel Jacob? Credo, propter tria, quæ fuerunt in David; in quibus potiſſimè Chriſtus repræſentabatur. Primum eſt pietas, qua ſuſcepit inopes. 1. Reg. 22. *convenerunt ad David omnes, qui erant in anguſtia &c.* Sic Chriſtus: *tibi derelictus eſt pauper.* Pſ. 10. 14. Secundum eſt humilitas. 1. Reg. 24. 15. *quem perſequeris Rex Iſrael? canem mortuum &c.* Et Chriſtus Pſ. 21. 7. *ego ſum vermis, & non homo.* Tertium eſt manſuetudo, qua ſuſtinuit patienter contumelias Semei. 2. Reg. 16. 10. Et Dominus contumelias, & blaſphemias Judæorum. Hugo Cardin. hic.

Jeſu fili David miſerere mei. Luc. 18. 38. Matth. 20. 30. Marci 10. 47. Nempe jam Davidis filio laudes canunt, jam ejus miſericordiam implorant; jam ſubjectionem ei offerunt cœci, qui Davidi oppugnanti arcem Sion exprobrarant, & contradixerant: unde irriſorie illi dictum 2. Reg. 5. 6. *non ingredieris huc, niſi abſtuleris cæcos, & claudos.* q. d. Soli cœci, & claudi, potentes ſunt contra te bellare, ò David, & arcem defendere. Jam ergo hi filio David proſternuntur in compenſam; jam agnoſcunt, ſe

illius

illius ſolius egere auxilio, qui patrem oderant. Marchantius D. Quioq.

§. III.

Cur ſeipſum vocet Filium hominis.

Filii hominis. Ezech. 2. 1. Ezechiel hic fuit typus Chriſti; qui poſt deſcenſum in carnem vocatur filius hominis. Cornelius hic. Appellat ſeipſum Jeſus filium hominis, tum humilitate, tum appropriatione: quia ipſe eſt, ſolus deditus homini, eſt totus hominis: ad hoc enim venit, ut hominem ſalvaret; ut ſeipſum daret redemptionem pro homine. Sicut Hebræo modo loquendi, filii nuptiarum dicuntur dediti nuptiis; filii ſponſi, deditis ſponſo, quæ ſunt ſponſi; & filii mortis, obnoxii morti, & ſic de ſimilibus. Cajetanus in c.7. Matth.

Qui ſeminat bonum ſemen, eſt filius hominis. Matth. 13. 37. Præcipuum nomen quo ſe Deus in Scriptura nominat, Bonitas eſt; quæ omnia alia ſub ſe comprehendit. Creator appellatur, quia, ſe creando communicat: Vita; quia nobis vitam tribuit: Sapientia; quòd communicet nobiſcum Sapientiam, noſque ſapientiſſimè moderetur. Sic filium hominis ſe vocans, infinitam ſuam Bonitatem valde manifeſtat: hoc enim ſignificat filius hominis, hominie miniſterio deditiſſimus. Diez D.5. Epiph. conc. 1.

Videbunt Filium hominis venientem &c. Matth. 24. 30. Cur in his occaſionibus, inter quas gloriæ, & majeſtatis ſuæ oſtentationem facere poterat, filii hominis nomen uſurpavit; quando illi honorificentiſſimus Dei titulus magis congruebat? Fecit hoc, ut ardentem ſuum erga homines amorem teſtaretur. Inter omnes glorias illam maximam putabat; quòd gloriæ ſuæ conſortem haberet hominem. Didacus Niſſ. D. 19. Pent.

Oſculo filium hominis tradis? Luc. 22. 48. hoc eſt, manſuetum, lenem, morigerum; propter te factum hominem, cùm Deus ſit. Theophylactus hic.

Filius hominis, qui eſt in cælo. Joan. 3. 13. Chriſtus D. ſæpe ſe dicit filium hominis: quia in hoc paſſus eſt, in quo filius hominis eſt. Albertus M.

Chriſtus D. numquam ſe filium Virginis, frequentiſſimè tamen filium hominis appellat. Ad reprimendum ut ait Sanct. Chryſoſt. hom. 3. in Matth. Judæorum tumorem; quo nimium inſolecer de Abraham ſtirpe gloriabantur; virtutem parentum, deſenſionem ſuorum rati eſſe vitiorum. Mendoza in 1. Reg. 1. annot. 4. ſect. 2.

S. Bernardinus rationem, cur Chriſtus ſe vocarit filium hominis, dat iſtam: quia nos ſumus filii hominum, non hominis: quia ex patre, & matre, quilibet generatur. t. 2. a. 3. ſ. 11.

TITULUS X.

FILII DEI ADOPTIVI.

§. I.

In genere.

Ecce hæreditas Domini filii &c. Pſ. 126. 3. Multi filii ſunt merces unici Filii, qui eſt fructus ventris benedicti. Vel ubi? vel quando meruit hanc mercedem? meruit certe naſcendo; meruit in præſepi jacendo, meruit circumciſionem ſuſtinendo; meruit docendo: meruit opera ſalutis noſtræ exercendo; meruit moriendo; meruit nobis triginta tribus annis ſerviendo. S. Bonaventura. ſpec. B. V. c. 12.

Et eris tu velut filius altiſſimi. Eccli. 4. 11. Magna hæc merces. Angeli natura omnes creatas alias dignitate præeminet; quare Joannes Baptiſta angelus dictus eſt. Malach. 3. 1. numquam tamen tam præcellens natura filii Dei nomine dignata eſt. Hebr. 1. 5. cui enim dixit aliquando angelorum filius meus es tu? hunc autem honoris titulum pupillorum Patri tribuit. Dan. 3. 92. Nabuchodonoſor cum tribus pueris quartum vidit: & ſpecies quarti ſimilis Filio Dei. Verum Filium Dei interpretatur Tertullianus, Auguſt. Rupert. omnium quia pueris illis, omni ope humana deſtitutis, pupillis denique, opem tulit; dignum potuit rex exiſtimare, qui aut filius Dei videretur, aut eſſet. Octavianus de Tuſſo hic.

Filii Dei viventis. Oſeæ 1. 10. Potuiſſet Deus in juſtificatione per gratiam, & charitatem infuſam, nos tantum facere juſtos, & Sanctos. Itaque magna fuiſſet Dei gratia; etiamſi nos in filios ſuos non adoptaſſet: ſed hac non contentus; voluit nos ita facere juſtos, ut ſimul adoptaret in filios. Rurſum hanc adoptionem facere potuiſſet, dando nobis ſolam charitatem, gratiam, & dona creata. Sed eo non contentus bonus Deus, voluit nobis dare ſeipſum; & per ſe nos ſanctificare, ac adoptare. Quocirca Spiritus S. ſponte ſua ſe annexuit ſuis donis gratiæ, & charitati: ut, quandocumque ea infundit animæ, ſimul cum eis; & per ea, infundat ſeipſum perſonaliter, juxta illud Rom. 5. 5. *Charitas Dei diffuſa eſt &c.* Cogita, qualis ſit dignitas, eſſe filium principis, regis, Imperatoris (hic enim filius hoc ipſo dignior eſt cœteris omnibus) Idem eſt in Divinis, eſſe filium Dei. Hoc enim in immenſum ampliùs eſt, quàm eſſe regem, Imperatorem, Pontificem, dominum cœli, & terræ; imò quàm eſſe Angelum, Archangelum, Cherubinum, Seraphinum. Cornelius hic.

Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Jo. 1. 12. Qui receperunt eum fide, ſpe, charitate, imitatione poſſibili; ab ipſo auctoritatem maximam acceperunt, qua nulla major, nulla dignior, & utilior, & delectabilior, potuit conferri mortalibus, ut in Divinam filiationem tranſirent. Simon Caſſ. de geſt. Salvat. l. 1. cap. 1.

Quicumque ſpiritu Dei aguntur, ii ſunt filii Dei. Rom. 8. 14. Illud porrò Spiritus Sanct. donari, & filios DEI fieri, capetendorum omnium extremum eſt. Sanctus Joannes Damaſc. hiſtor. de Barlah. & Joſaph.

Nè ſitis ingrati tantæ gratiæ illius; qui, cùm haberet unicum, noluit illum eſſe ſolum; ſed, ut fratres haberet, adoptavit illi; qui cum illo poſſiderent vitam æternam. S. Auguſtinus tr. 8. in ep. Joan.

O admirabile myſterium! ô innumerabile commercium! ô mira, ſemperque amanda divinæ propitiationis benignitas! Servi digni non fuimus; & ecce filii DEI facti ſumus: hæredes quidem DEI, cohæredes autem CHRISTI. Id. lib. Medit. cap. 16.

O homines! nolite deſperare vos fieri poſſe filios Dei: quia & ipſe Filius Dei, hoc eſt, *verbum Dei Caro factum eſt; & habitavit in nobis.* Reddite vicem; efficiamini Spiritus, & habitate in illo, qui caro factus eſt, & habitavit in nobis. Id. ep. 120. ad Honoratum.

Omnia dona excedit hoc donum, ut DEUS hominem vocet filium; & homo DEUM nominet Patrem. Sanct. Leo ſerm. 6. in Nat. D.

§. II.

Filiorum Dei adoptivorum obligatio.

Iſte [Enos] *cœpit invocare nomen Domini.* Gen. 4. 26. Ideò dicitur primus invocaſſe, quia invenit verba deprecatoria ad Deum. Hugo Cardin. hic. Et Oleaſter: quemadmodum filii Cain Muſica inſtrumenta, quibus delectarentur; & artem alendorum gregum, qua opes augerent; & arma, quibus inter ſe dimicarent, invenerunt; ità filii Seth modum invocandi Deum. Nam ſicut filiorum hujus Sæculi eſt, invenire modos, quibus ditreſcant, & delicientur; ità filiorum DEI eſt, invenire modos; quibus DEUM ſuum colant.

Non eſt exhortatio vehementior, nè peccemus; quàm qua nos Scriptura Divina filios Dei vocat. Quis enim non erubeſcat, & metuat, tanto Patre agere aliquid indignum: ut qui dicitur filius DEI, ipſe efficiatur vitii ſervus. S. Hieronymus ep. 1. ad Demetriadem.

Quia tanti muneris gratiam conſecuti ſumus, ut non ſolùm ſervi, ſed & filii, efficeremur; quaſi filii DEI agere, & converſari, debemus: ut id nos eſſe, quod dicitur, ſpirituali actu probemus. S. Chromatius conc. in c. 5. Matth.

Credamus, nos Filios Dei, reſpondeamus generi, vivamus cœlo: Patrem ſimilitudine referamus; nè perdamus vitiis, quod ſumus per gratiam conſecuti. S. Chryſol. ſ. 10.

Ignobilitas maxima eſt, filios Dei filios diaboli fieri. V. Beda hom. in D. Sexag.

§. III.

Filii tropologicè ſumpti.

Filius unius anni &c. 1. Reg. 13. 1. Hebræi tempori, diei, menſi, & anno, tribuunt nomen *filius*: ut filius hujus anni, diei &c. dicatur, qui anno &c. natus eſt. Tempus enim, annus, & dies, dicuntur, quaſi partes generare eos, qui illo anno, & die, naſcuntur. Sic Jonæ 4. 10. *hedera* in Hebræo vocatur *filia noctis*: quia ille nocte orta, & nata erat. Sic filius auroræ eſt Lucifer, ſive ſtella Veneris, quæ in aurora naſcitur. Sic filii orientis vocantur in oriente nati. Iſ. 14. 12. Sic filii terræ vocantur terrigenæ, Judic. 6. 33.

Et filiis ejus erit ſpes. Prov. 14. 26. Pronomen ejus referunt ad timorem Domini. Beda, id eſt, iis qui ſummè timent Deum; adeò ut ex timore Domini, velut è matrice ſati, concepti, & geniti, videantur; erit ſpes, tutela, & protectio. Sic enim valde ſapientes dicuntur filii Sapientiæ; valde obedientes filii

filii obedientiæ ; valde diligentes filii diligentiæ. Cornelius hic.

Filii hujus Sæculi. Luc. 16. 8. Dicit eos, qui laudant nomina, quæ in terra lucroſa ſunt : filios verò lucis eos, qui debent piè ſpirituales divitias comparare. Theophylactus hic.

Quaſi filii obedientiæ. 1. Petri 1. 14. vocantur dediti obedientiæ, & planè addicti obedientiæ : ut ex ea, quaſi matre progeniti, planèque obedientiæ indolem, & naturam imbibiſſe videantur. Hi ſunt fratres angelorum : qui ſunt *potentes virtute, facientes verbum illius ad audiendam vocem ſermonem ejus*. Pſ. 102. 2. Corn. hic.

Et peperit filium maſculum. Apoc. 12. 5. Propriè, & genuinè filius maſculus eſt populus Fidelis, & Sanctus, quem Chriſto parit Eccleſia. Alludit ad Iſ. 66. 7. Sic populus Iſrael vocatur filius, iſque primogenitus Dei. Oſeæ 11. 1. *Puer Iſrael, & dilexi eum*. Et : *ex Ægypto vocavi filium meum*. Nota : Fideles, ut ſint Chriſto chari, & genuini ejus filii ; maſculi eſſe debent : ut fortiter ſuis cupiditatibus imperent, & conſtanter adverſa quævis ſuſtinent. Nam fœminæ, id eſt, voluptarii, molles, timidi, inconſtantes ; quaſi ſpurii ab eo rejiciuntur. Corn. hic.

TITULUS XI.

FINIS.

§. I.

Finem boni, & mali exitum, perpende.

P*Racepit nobis Deus, nè comederemus, & nè tangeremus &c.* Gen. 3. 3. Mendax Eva dixit, ſibi à Deo eſſe imperatum, nè tangerent &c. Imò licuiſſet tangere priùs, & meditari multis ; quid damni, quidque utilitatis cibus ille poſſet afferre. 1. Jo. 1. 1. *quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis noſtris, quod perſpeximus, & manus noſtra contrectaverunt de verbo vitæ*. S. Ambroſ. l. de paradiſo cap. 13. vides, quòd antè velut manibus quibuſdam perſcrutatus ſit Dei verbum, & poſtea annuntiaverit. Et ideò fortè & Evæ nihil nocuiſſet verbum, ſi pertractantibus diligenter quibuſdam mentis manibus tetigiſſet. Hinc omnis ruina, quòd ſine mentis conſultatione ruitur in optata. Baeza l. 1 c. 7. §. 27.

Cumque inveniſſet angelus Domini eam in ſolitudine &c. Gen. 16. 7. Fugit è domo Abrahæ contumax Agar. At quò evaſit ? Nihil dici hic commodiùs ab Angelo potuit, quo Agar ad ſaniorem frugem reduceretur, quàm : *unde venis ? & quò vadis ?* v. 8.

Plantam pedis Eſau apprehendit Jacob. Gen. 25. 25. Non caput, ſed pedem ; qui & patris benedictionem adeptus eſt. Si inter eos cupiſcis quibus dicetur : *venite benedicti &c.* non caput peccatorum, & voluptatum ; ſed pedes, & exitus, conſidera. Diez conc. 2. Nat. B. V. Caput eſt principium, pes extremum hominis. Hæc eſt differentia inter bonos, & malos ; quòd boni inſtar Jacob arripiunt peccatum per pedem, mali per caput Stella p. 1. c. 7.

Non invenerunt, niſi calvariam, & pedes ſummas & manus. 4. Reg 9. 35. Jezabel oculos, & faciem, pinxit ſtybio, & ceruſſa, & ornavit caput ſuum ; & reſpexit per feneſtram, ut Jehu falleret. Si aſpexeris Mundi pigmenta, ornatum, & geſtus ; capieris. Intuere autem infelicis Jezabelis finem, non caput ; videbis eam à canibus devoratam. *Non invenerunt ex ea &c.* quia Deus vult Mundi extremitates ad tuam memoriam, & medelam, ſupereſſe ; ut mortem, & omnium Mundanorum conſiderans finem, ejus pigmentis non capiaris. Stella p 1. cap. 94.

Radix juniperorum erat cibus eorum. Job. 30. 4. Radicem Juniperi comedunt. Sed hujus radicis quàm ſint aſperi rami, non attendunt : quia nimirum modò prava actio quaſi ex radice delectat in culpa ; ſed poſtea quaſi ex ramis pungit in pœna. Sanct. Gregorius l. 20. mor. c. 15.

Vox illa *in finem* plurimis pſalmis præfixa, alius vertit : *victori* ; alius *in victoriam*. Quocirca cùm omnis certaminis victoria finis ſit ; ad quem, qui certamen ingrediuntur, omnia ſua referunt ; eaque freti pugnare incipiunt : mihi planè perſuadeo, finis nomine, velut brevi quadam commonitione, excitari omnes illos, qui in hujus vitæ ſtadio per virtutis excitationem decertant : ut finem reſpicientes, ſpe coronæ obtinendæ, certaminum laborem levent, & minuant. Stadium eſt communis hominum vita. S. Gregorius Niſſ. tr. 2. de inſcript. pſalm. c. 2.

Via peccantium complanata lapidibus ; & in fine illorum inferi, & tenebræ, & pœnæ. Eccli. 21. 11. Græcè : *in fine illorum fovea inferni*. q. d. via concupiſcentiæ, per quam incedunt peccatores, initio videtur pulchra, amœna, acſi planis lapidibus eſſet ſtrata ; at poſtmodum apparet aſpera, triſtis, & horrida : nam finis ejus deducit, & deſinit in infernum ; ubi ſunt tenebræ denſiſſimæ, & pœnæ atrociſſimæ. Alludit ad Prov. 14. 12. *eſt via, quæ videtur homini juſta ; noviſſima autem ejus deducunt ad mortem*. Cornelius hic.

Sordes ejus in pedibus ejus ; nec recordata eſt finis ſui. Thr. 1. 9. Hebr. *quia non eſt recordata finis ſui*. Tropolog. S. Thomas, & Rabanus : anima peccatrix non eſt recordata finis, id eſt, mortis ſuæ, & extremi judicii. Cornelius hic.

Ego ſum α & ω Apoc. 1. 8. Vocalibus ſe comparat ; quia ipſe vocavit nos ad regnum Dei ; quia verò nos per duo maximè vocat ; ſcilicet per conſiderationem principii vitæ noſtræ, & per memoriam finis ; ideo ſe comparat his duabus litteris, quæ ſunt extremæ, & finales. Albertus M. apud Sylveira hic.

Uniuſcujuſque rei finem ante initium conſidera. S. Nilus Cap. paræner.

Peccatum eſt ſicut falſitas in panno. Nam ſicut mercator de falſo panno non oſtendit emptori medium, neque finem ; ſed tantùm caput : ſic diabolus, qui eſt mercator peccati, oſtendit ſtulto emptori ſolum caput panni, id eſt, delectationem culpæ, non medium, id eſt, remorſum conſcientiæ ; vel finem, id eſt, pœnam gehennæ. S. Bonaventura diæt. ſal. c. 2. de vitiis in ſpeciali.

Sapientis præcipua cura eſt, finem reſpicere. Joannes Gerſon tr. 8. ſup. Magnif.

Diligenter conſidera terminum peccati ; ità demum odio habebis voluptates, & vanitates, quas Mundus tibi ob oculos ponit. Vita eſt flumen, quod currit ad mare mortis : fluminis aqua eſt quidem dulcis, ejus tamen finis eſt, ingredi in aquas amaras maris. Stella p. 1. c. 6.

Nemo, quantùm ſitiat, præſumet bibere ex fonte, in cujus fundo ſerpentes videt venenatos. Ità ex fonte hujus Mundi non bibet, qui ejus fundum intuetur. Id. ib.

Philoſophus quidam in foro proclamabat, ſe intellectum, & ſcientiam, venditurum emere volentibus. Quod cùm princeps illius regionis intellexiſſet, miſit ad eum nuntios cum nummis. Philoſophus autem dedit illis ſchedulam, in qua hæc ſententia exarata : *in omnibus, quæ facturus es, ſemper cogita, quid tibi poſſit accidere*. Quod reſponſum, licet riſu exceperint nuntii, rex tamen magni æſtimavit ; & illa verba aureis characteribus in oſtio palatii ſui inſcribi juſſit. Cogita & tu in omni actione, quid tibi poſſit accidere ; præſertim cùm id, quod intendis facere, peccatum eſt : quid ſi in eo moriaris ? quid ſi non confiteri poſſis ? quid multis acciderit, perpetrato etiam unico peccato mortali ? Diez ſer. 5. D. Paſſ.

§ II.

Finis hominis, in quem creatus.

SI homo ità creatus eſt, ut per id, quod in eo præcellit, attingat illud, quod cuncta præcellit ; id eſt, unum verum, optimum Deum ; ſine quò nulla natura ſubſiſtit, nulla doctrina inſtruit, nullus uſus expedit : ipſe quæratur, ubi nobis omnia ſunt ſecura ; ipſe cernatur, ubi nobis certa ſunt omnia ; ipſe diligatur, ubi nobis recta ſunt omnia. Sanct. Auguſtinus de Civitat. lib. 8. cap. 4.

Quis alius noſter eſt finis ? niſi pervenire ad regnum, cujus nullus eſt finis. Id. ib. l. 22. c. 30.

Ideo naſcimur, ut agnoſcamus factorem Mundi, ac noſtri Deum : ideo agnoſcimus, ut colamus ; ideo colimus, ut immortalitatem pro laborum mercede capiamus. Lactantius l. 7. inſtit. div. de div. prœmio.

Si fideliter, dilectiſſimi, atque ſapienter, creationis noſtræ intelligamus exordium ; inveniemus hominem ideo ad imaginem Dei conditum, ut imitator ſui eſſet authoris. S. Leo ſ. 1. de jejun. decimi menſis.

Omnis actio, ſermoque, Servatoris noſtri Jeſu Chriſti, pietatis, ac virtutis, norma quædam nobis eſt. Nec ob aliam cauſam homo ad imaginem Dei altiſſimi factus eſt ; quàm ut aliquid geſturus, in eum tamquam archetypum, exemplarque, adſpiciens modum, viamque, virtutis imitari conaretur. S. Baſilius ferm. quomodo Deus orandus. Cogita, quemadmodum formatus ſis homo : neque enim aliam ob cauſam factus es ; niſi ne ad Dei gloriam celebrandam eſſes inſtrumentum accommodum. S. Greg. Niſſ. or. 1. in hom. procr.

Formavit Deus *hominem rectum*. Eccl. 7. 30. Quam ob rem ? quia ſingularem etiam actionem erat traditurus. Reliqua animalia ſunt bruta ; & illa ſpectant, ad quæ nata ſunt : ad paſtum genita ſunt pecora. Caput hominis ſublime eſt, ut genus cœleſte ſuſcipiat. Oculi non tendunt in terram : quocirca non vim inferas naturæ tuæ. Terrena nè ſpectes ; ſed cœleſtia, ubi Chriſtus eſt. Genitus es, ut Deum videas, & contempleris : non ut humi dejecta ſerpat vita tua ; non ut pecudum voluptates conſecteris ; ſed ut vitam cœleſtem agas. Id. ib.

Non propterea Deus nobis præſentem vitam præſtitit ; non animam

animam in hoc corpus infudit, ut hac tantùm fruamur vita; ſed ut totis viribus ad futuram contendamus. Bruta præſenti dumtaxat vitæ uſui ſunt: nos idcirco immortalem habemus animam, ut ad illius vitæ præparationem omnia moliamur. S. Chryſoſt. hom. 30. in Joan.

Deus dedit tibi vitam, ut ſe coleres; tu eam incaſſum, & inutiliter, conſumis. Quæris quod ſit damnum? ſi vel parum argenti temerè conſumpſeris, id omnino damnum appellas: ſin totos dies in diaboli operibus conſumpſeris, nihil amiſiſſe opinaris. Idem hom. 57. in Joan.

Numquid propterea in hunc Mundum veniſti? numquid propterea homo factus es, ut æs, & aurum, accumules? Non ideo te ad ſuam Deus finxit imaginem; ſed ut ſibi placeat; ut futura bona conſequaris; ut cum Angelis pſallas. Id. ib.

Ad hoc creatus es, ut Conditori tuo placeas, ut Domino tuo ſervias; & tu de mercedibus cogitas? -- Verè ignoras, quantùm boni ſit, placere Deo. Si enim ſcires, numquam aliquid aliud extrinſecus mercedis, aut muneris, expeteres. Neſcias? quia major tibi augetur merces, quando non ſpe mercedis operaris, ſed ſtudio placendi. Id. de compunct. cord. l. 2.

Ad hoc plaſmatus eſt homo, ut proprium cognoſcat authorem; agnoſcendo diligat; atque diligendo ſic vivat, ut quandoque illo fruatur, ipſiuſque ineffabili fruitione beatus exiſtat. S. Laurent. Juſt. l. de cont. Mundi c. 1.

Scire debes, quòd omnes ſumus propter unum finem creati, ſcilicet ad cognoſcendum, habendum, & amandum, Deum, S. Edmundus ſpec. Eccl. c. 12.

Hæc eſt merces, & hic eſt finis, & fructus noſtri laboris, ſcilicet viſio Dei. S. Bernardus ſer. 5. in aſſumpt. B. V.

Cor humanum ad hoc factum eſt, ut videat ſuum Creatorem. Id. ſer. 16.

Me totum ad tuum honorem feciſti; ut tibi perfectè in præſenti obſequar, & te in æternum fruar. S. Bonaventura ſtim. amor. cap. 7.

Totus Mundus ſervit homini, qui factus eſt pro homine; ut ipſe ſerviat ei, qui fecit Mundum, & hominem. Idem ſer. 1. Dom. 8. Pentec.

Scitote, quia mercenarii ſumus conducti. Sicut ergo nemo conducit operarium, ut hoc ſolum faciat, quòd manducet; ſic & nos non ideo vocati ſumus a Chriſto, ut hæc ſolùm operemur, quæ ad noſtrum pertinent uſum, ſed ad gloriam Dei. Author. Imperfect. hom. 34.

Gallus. Lem. *Et aſpicit crebro*. Epictetus in Enchir. ſi luſcinia eſſem, luſciniæ munere fungerer; ſi olor, oloris. Nunc, cùm rationale animal ſim, Deus mihi laudandus. Hoc meum munus eſt, hoc facio: neque ſtationem hanc deſeram, quoad licuerit; voſque ad eamdem cantilenam exhortor.

§. III.

Motiva hunc finem aſſequendi.

Q*Uis aſcendet in montem Domini?* Pſalm. 23. 4. *qui non accepit in vano animam ſuam*. Pſalm. 23. 4. In vano accepiſti, niſi illam exerceas in iis rebus, ad quæ creata fuit. Diez Dom. Quinq. In vano accipitur aliquid, quando non dirigitur ad deſtinatum ſibi finem. In vanum emiſti veſtem, ſi numquam eam induas. Creavit Deus memoriam, ut ejus recordareris; intellectum, ut eum cognoſceres; voluntatem, ut eum amares. Stella cap. 95.

Oritur ſol, & occidit, & ad locum ſuum revertitur. Ecclæ. 1. 5. *Pro revertitur*, Hebr. habet: *anhelat, anhelitus tendit, inhiat, ardenter cupit*. Sept. *trahit*. Arab. *trahitur*. Sol enim tanta velocitate rapitur ab ortu ad occaſum; ut anhelare, & feſſus anhelo ſpiritu ad occaſum, quaſi ad quietem, rapi videatur. S. Ambroſius in Pſal. 118. vide myſterium pronuntiatum. *Oritur*, inquit, *Sol, & occidit, & in locum ſuum trahit*: Hoc eſt, quod ait Dominus Jo. 12. 32. *cùm exaltatus fuero, omnia traham ad meipſum*. Traxit enim ad ſe omnium ſtudia; ut vel peccata noſtra crucifigeret; vel bonum ingenium ad juſtitiam provocaret. Cornel. hìc.

Neſciebatis, quia in his &c. Luc. 2. 49. In his operibus, ad quæ Pater eum miſit, uſque ad mortem occupatus fuit. Et primum verbum, quod legitur in hoc Mundo locutus fuiſſe, fuit, cùm Matri, & Ioſepho diceret: *neſciebatis, quia in his, quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe?* Juſtum eſt, ut & nos id toto ſtudio agamus. Opera, ad quæ nos Deus in hoc Mundo creavit, non ſunt hæc, quibus plerumque occupamur, domos conſtruere, divitias acquirere, dignitates expetere, & his ſimilia; ſed illa, de quibus Epheſ. 1. 12. *ut ſimus in laudem gloriæ ejus*. Diez ſ. 4. Dom. 4. Quadr.

Excedat cor noſtrum omnia viſa; excedat intentio univerſas cogitationes ex carne eductas. Totum ab animo rejicite; &, quidquid occurrerit, dicite: non eſt illud. Sanct. Auguſtinus in Pſal. 26.

Eſt amor res animæ naturali quodam pondere referens eam in locum, vel finem, ſuum. S. Bern. c. 1. de nat. div. amor.

Licèt activa poſſit in Deum ordinari, & à ſapientibus ordinetur; tamen, quod propinquius eſt fini, magis eſt eligendum; & magis ipſe finis; & illud, quod eſt ad finem. S. Bonaventura Stim. am. cap. 7.

Ariſtoteles in Meteoris ait: quòd, quando res non facit illud, ad quod debet eſſe; definit eſſe, quod eſt. Ergo ſi homo rationalis eſt, & ad beatitudinem ordinatus eſt; ſi omiſſo eo, quod eſt, ſenſibilibus rebus adhæret, ad quas non eſt; deſinit eſſe quod eſt. -- Homo, dum à ſuo fine recedit, & ſenſibus ſe involvit; homo eſſe definit. Id. ſer. 9. de temp.

Ad æternam beatitudinem capeſſendam à Deo ſunt omnia ordinata: ità ut etiam corporalia, & dum tranſeunt, dum in uſum veniunt, aut in conſiderationem recipiuntur; ſubſerviant. Simon Caſſ. l. 12. c. 17.

Omni, quod non ſortitur proprium finem finaliter, eſſet non eſſe meliùs. Id. l. 13. c. 4.

In actionibus primum principium eſt finis: quia finis eſt agendi ratio; & ea fine actionis ratio ſumitur. Et propterea Jeſus Legem Evangelicam inchoat à beatitudine: quam conſtat actionum, & laborum noſtrorum omnium, finem eſſe; quandoquidem ut beati ſimus, agimus, & patimur omnes, quidquid voluntariè agimus, & patimur. Cajetan. in c. 5. Matth.

TITULUS XII.

FONTES SACRI.

A*D fontem Miſphat*. Gen. 14. 7. id eſt, *judicii*: ità dictus poſtea; eò quòd Deus ibi judicarit Moyſen, & Aaron; quaſi indignos terra promiſſionis, ob incredulitatem ad petram. Numer. 20. 12. Verùm hic fons miraculo aquæ ſanctificatus, poſtea dictus eſt *Cades*, ideſt, *Sancta*; Corn. hic.

Parvus fons &c. Eſth. 10. 6. Appoſitè fons hic dicitur converſus in lucem, & Solem: quia magna eſt affinitas, & analogia fontis, & ſolis. Primò, quia ſicut fons eſt origo, & ſcaturigo fluminis; ſic ſol luminis. Secundò: quod fons eſt in terra, hoc ſol in cœlo: ſicut enim fons eſt quaſi oculus terræ, ſic ſol cœli. Unde Hebraicum Ain, tam oculum, quàm fontem ſignificat: quia quod oculus eſt in homine, hoc fons eſt in terra, & ſol in cœlo. Tertiò; quia flumen ex fonte manans limpidum eſt, perſpicuum, & clarum, inſtar cryſtalli; ac radiis ſolis illuminatum reſplendet ut Sol. Quartò: quia ea fonte, & aquis primigeniis creatus eſt Sol, & cœli. Simili modo Eſther hic quaſi aquea, ideſt, pauper, & abjecta, ab Aſſuero evecta ad thronum, & ſolium regale, quaſi ad cœlum; facta eſt glorioſa, & radians ut Sol. Hinc ſæpe Scriptura lumen, & flumen, combinat: ut Pſal. 35. 10. Domine, *apud te eſt fons vitæ; & in lumine tuo videbimus lumen*. Et Apoc. 22. 1. lumen gloriæ Dei deſcribitur per fluvium paradiſi. Cornel. hic.

Fons hortorum. Cant. 4. 15. Adrichomius in deſcriptione terræ Sanctæ p. 107. n. 48. Fons hortorum, cujus in Cantico Salomonis fit mentio, ea monte Libano cum impetu ſcaturit; ac brevi ſpatio auctus in vehementem curſuque velocem, fluvium excreſcit; ſuiſque aquis, quæ limpidiſſimæ, frigidæ, & dulces, ſunt; omnes hortos (unde & fons hortorum vocatur) totamque regionem, quæ inter Libanum, & Tripolim, eſt, irrigat, & fœcundat. Cornel. hic.

Ante urbem Emaus prope trivium, in quo Chriſtus poſt reſurrectionem à mortuis cum Cleopha incedens, quaſi ſimulabat ſe alterum pagum condere; eſt fons quidam ſalutaris, in quo homines, & animalia, lota ab infirmitate curantur. Ferunt enim, Chriſtum cum Diſcipulis quodam tempore à via ad fontem illum divertiſſe, inque eo laviſſe pedes; & ex eo tempore aquam vim medicinalem habuiſſe. Sozomenus l. 5. c. 20.

Vade, lava in natatoria Siloe. Joan. 9. 7. Cur Chriſtus cœcum illuminaturus miſit ad fontem, vel piſcinam Siloe? Reſpond. quia Siloe erat typus Chriſti. Item: quia magna eſt affinitas fontis, & lucis; ablutionis, & illuminationis. Fons enim eſt quaſi oculus, & lux terræ; & flumina ſunt quaſi limpida agrorum lumina. Cornel. hic.

Cor mihi penè exiliit, cùm in S. Pauli, Sacello vidi ipſiſſimum locum, & columnam, in qua Doctor Gentium Neroniano gladio capite truncatus eſt; atque tres limpidiſſimos fontes, qui ex trino, eoque ingenti ejus capitis ſaltu, exilierunt; & per 1600. annos continuò exiliunt. Rurſum, cùm vidi in Montorio collem, & Sacellum, in quo S. Petrus crucifixus fuit. In S. Potentiana puteum, in quo ipſa ſuis manibus tria Martyrum millia ſepelivit. Id. in Iſa. c. 26. v. 20.

Aſt ſacrum corpus S. Sulpitii Pii Ep. Bituricenſ. aſſiduus fons olei redundat. Et licèt ignis juge capiat pabulum, liquor tamen divinitus ſumit argumentum. Bolland. 17. Jan.

S. Gem-

S. Gemmuli M. occiſi ſanguis in fontem profluxit; in quem lapides immiſſi, ſive nati, ad hæc uſque tempora rubeſcunt, quaſi ſanguine tincti. Id 4. Febr.

S. Codratus M. medicus dum capite plecteretur, è ſaxo ſanguine reſperſo fons erupit; quod in pluribus aliis Martyribus factum. Idem 10. Martii.

TITULUS XIII.

FORMA.

§. I.

In quo conſiſtat? Quæ vera?

T*Ota pulchra es*. Cant. 4. 7. Totus ſpecioſus eſt, cui nihil deeſt pulchritudinis: totus ſpecioſus eſt, cui nihil ineſt turpitudinis. Petrus Bleſenſ. ſerm. 29. 10 Aſſumption. B. Virg.

Pulchrum vocatur ex eo, quod omni ex parte pulchrum ſit, & pluſquam pulchrum; quod eodem modo ſemper ſe habet: ità ut nec oriatur, nec intereat, nec augeatur, neque minuatur; nec partim pulchrum, partim turpe ſit. Pulchrum idem eſt, quod bonum. Dionyſius Areopag. l. de divin. Nominib. c. 4.

Ei, qui pulcher eſſe cupit, quod eſt in homine pulcherrimum, ornandum eſt: nempe mens; quàm oportet quotidie pulchriorem, & magis decoram, oſtendere. Clemens Alexand. pædag. l. 3. cap. 3.

Quæ eſt corporis pulchritudo? ſupercilium porrectum, collum erectum, digiti in longum producti, ſtatura erecta. S. Chryſoſt. in illud: aſtitit regina à dextris tuis.

Omnis homo, dum ſui corporis pulchritudinem concupiſcit, procerum ſe eſſe exoptat. S. Chryſologus ſer. 163.

§ II.

Forma exiguum, caducum bonum.

N*E laudes virum in ſpecie ſua*. Eccl. 11. 2. Deformes fuere Æſopus, Socrates, Crates, Gellius, Ageſilaus, Ariſtoteles parvus, gibboſus, deformis, balbutiens: qui tamen ſapientia, & virtute, excelluere. Ità S. Paulus, Chryſoſtomus, Gregorius Naz. Hieronymus, ſtatura parvi; & tamen tanta lumina Eccleſiæ. Cornelius hic.

Surrexerat antè floribus immixta teneris ſinè ſpinis roſa; & pulcherrimus flos ſinè ulla fraude vernabat: poſtea ſpina gratiam floris, tamquam humanæ præferens ſpeculum vitæ; quod ſuavitatem perfunctionis ſuæ finitimis curarum ſtimulis ſæpe compungat. Vallata eſt enim elegantia vitæ noſtræ, & quibuſdam ſollicitudinibus obſepta, ut triſtitia adjuncta ſit gratiæ. S. Ambr. l. 3. hex. c. 11.

Hoc, quod valde pulchrum eſt, hoc citò cadit. S. Auguſt. in Pſal. 102.

Ubi nunc decora illa facies? ubi totius corporis dignitas? qua, velut pulchro indumento, pulchritudo animæ veſtiebatur? Marceſcebat, proh! flante Auſtro lilium; & purpura violæ, in pallorem ſenſim migrabat. S. Hieronym. ep. 3. ad Heliodorum Epitaph. Nepotiani.

Quid aliud eſt pulchritudo corporis, niſi pulvis, & lutum? atque adeò quidpiam his etiam tertius, ac deformius? S. Chryſoſt. in Pſal. 43.

Certè nihil aliud, quàm gypſo incruſtatum ſepulchrum, eſſe dixeris bonam corporis formam; modò exactè cognoſcas: tam diverſis oppleta eſt intus ſordibus! Id. parænesi ad Theodorum lapſum.

Quantò caro ſit pulchrior, tantò ſit anima deformior. S. Cyrillus in Apologis l. 2. c. 25.

Forma eſt morbi, ac temporis, ludibrium. Sanct. Gregor. Nazianz. or. 31.

Omnem formæ elegantiam mihi breve ver affert, eamque hyemis aſperitas protinus extinguet. Id. orat. adv. mulier. ſe ornantes.

§. III.

Forma trahit, vincit.

E*T ecce unus de filiis Iſrael intravit ad ſcortum &c.* Num. 25. 6. Forma vincit armatos, ferrum pulchritudo captivat: vincuntur ſpecie, qui non vincuntur prœlio. Origenes hom. 20. hic.

Cùm ſponſus mitam amatæ ſuæ pulchritudinem deſcripſiſſet: *pulchra es amica mea, ſuavis, & decora, ſicut Jeruſalem*. Cant. 6. 3. præter omnem repentè expectationem ſubjungit: *terribilis ut caſtrorum acies ordinata*.

§. IV.

Forma exterior, & interior.

R*Ebecca puella decora nimis, virgoque pulcherrima*. Gen. 24. 16. Biſdicitur pulchra: ut oſtendatur, quòd pulchritudo exterior multùm ab interiori puritate dependebat: ac proinde dicitur pulchra in exteriori facie, quoties virgo, & pura, in interiori. S. Chryſoſt. t. 6 ſerm. quales ducendæ uxores: quid mihi narras pulchritudinem corporis? diſcas inſignem ejus pudicitiam, diſcas animi pulchritudinem. Sylveira in act. 7.

Ecce tu pulchra es &c. Cant. 1 14. Duplici laude celebrat ſponſæ pulchritudinem; ut non modò extrinſecus eam formoſam eſſe oſtendat; verùm & intrinſecus decoram. Philo Carpath. hic. V. Beda hic intelligit geminam pulchritudinem operis, & intentionis. hic.

Joſeph pulchritudine animæ pulchritudinem corporis occultabat: ſtellæ cuidam formoſitate corporis; angelis autem venuſtate animæ, conferendus. S. Chryſoſtom. ſerm. de Joſeph.

Idem vocat exteriorem pulchritudinem, ancillam; interiorem verò ejus dominam. hom. ad Eutropium, & illud pſ. aſtitit regina.

De formoſo, & pretioſè veſtito, ſed ſtupido, dixit ad adſtantes Carol. V. Imp. eſt pulchra ſtatua; ſed ſinè anima; myrothecium ſinè balſamo; lypſanotheca ſinè reliquiis. Schonleben Dom. 10. Pent. Diſc. 12.

§. V.

Forma adſcititia, & Miſcellanea.

Q*Ua non quæſivit muliebrem cultum*. Eſth. 2. 15. Actum de Eſther eſt! nam puellæ reliquæ, quibuſcum de occupando regis corde, pigmenta, & ornamenta petiere; ſe principi gratioſas fore ornatu confiſæ. Et tamen pigmentatæ ſunt; delecta verò præ cœteris Eſther, ipſa gratior negligentia. Oliva l. 5. Strom. hic.

Oculos habemus ad videndum, aures ad audiendum, nares ad olfaciendum &c. Barbæ quis uſus? niſi ſola pulchritudo? Quare Deus barbam creavit in homine? ſpeciem video; uſum non quæro. S. Auguſt. ſer. 6. diverſis.

Quod naſcitur, opus Dei eſt: ergo, quod fingitur, diaboli negotium eſt. Divino operi Sathanæ ingenia ſuperducere, quàm ſceleſtum eſt. Tertull. l. de cultu fœm.

Nè exuvias alieni capitis, forſitan immundi, forſan nocentis, & gehennæ deſtinati; ſancto, ac Chriſtiano capiti ſuppares. Idem ibi.

Projiciamus ornamenta terrena, ſi cœleſtia optamus. -- Veſtite vos ſerico probitatis, byſſino ſanctitatis, purpura pudicitiæ. Taliter pigmentatæ Deum habebitis amatorem. Id. ib. Vide plura in Interprete Tertulliani B. Rhenano erudita valde de habitu luxuriæ.

Quemadmodum cui impoſitum eſt cataplaſma, & cui inuncti ſunt oculi; vel ipſo aſpectu præbet morbi ſuſpicionem; ità fuci, tincturæ, & colores illiti, animam intrinſecus ægrotare ſignificant. Clemens Alex. pædag. l. 3. c. 2.

TITULUS XIV.

FORTITUDO ANIMI.

§ I.

Symbola:

F*Iat firmamentum*. Gen. 1. 6. Firmamentum eſt firmitas animæ in Deo, & cœlis, defixæ; quæ conſtanter ſuſtinet aquas ſuperas, ideſt, proſperitates; & inferas adverſorum. Corn. hic. Sit nobis fortitudo quaſi dies quintus, per quam hujus maris magni procellas toleremus; ac piſces ſpirituales Deo operante effecti vitam noſtram inter undas ſervemus. Alredus Abb.

Raſitque dimidiam partem barbæ. 2. Reg. 10. 4. Hanon eſt diabolus; qui ſubinde bene facere volentibus barbam radit, ideſt, fortitudinem adimit: barba enim virilitatis, & fortitudinis, eſt Symbolum. Corn. hic.

Inter omnes viros fortes David Banajas maximè laudatur, *qui interfecit leonem in diebus nivis*. 2. Reg. 23. 20. Magna gloria, occidere

Digitized by Google

dere Leonem; ſed major tempore hyemis, ideſt, deſolationum &c. Incert. Auth.

Accincti, & Succincti, dicuntur robuſti, Abac.3.16. Prov. 31.17. Job 38.3. Pſal.17.33. Pſal. 92. 1. Unde cingulum, tamquam ſymbolum fortitudinis, Marti ſacrari conſuevit, teſte Homero Iliade 13. Romanorum lex erat, ut milites ſemper cincti eſſent. Alexander ab Alex. l. 1. gen. d.c. 20. diſtincti malè audiebant. Et ob id Octavius Auguſtus, authore Tranquillo in ejus vita, cùm militem ignavum acerrimè punire vellet, diſcinctum per medias acies ire jubebat. Mendoza in 1.Reg.c.

In manu ejus trulla cæmentarii. Amos 7.7. Symmachus, Syrus, & Sept. pro trulla vertunt *adamantem*. S. Hieronymus hic. Adamas ſui nominis lapis eſt, quem nos indomitum poſſumus appellare; eò quòd 1. nulli cedat materiæ, ne ferro quidem: nam, ſi ponatur ſuper incudem, & gravi ictu feriatur malleis antea incus, & malleus, accipiet vulnus, quàm adamas conteratur. 2. Cùm ignis omnia domet, & univerſa metalla conſumat, reddit adamantem duriorem. 3. nulla lima imminui poteſt; ſed è contrario limam terit. Cornel. hic.

Summus Pontifex in pectore geſtat Crucem adamantinam, etiam dum celebrat; quia ſumma in eo requiritur tum patientia, tum fortitudo, intuenda fide contra hæreticos. Cornelius in c. 3. Ezech.

Adamantis virtutem invictam, & contemptricem duarum violentiſſimæ naturæ rerum, ferri, & ignis, docet Plinius lib. 37. cap.4.

Vide tit. Æquanimitas. Difficultas. Magnanimitas. Virtutes Cardinales.

§. II.

Fortitudo in vincendis difficultatibus.

Miſcellanea.

Spiritus Domini induit Gedeon. Judic.6.34. Chald. *Spiritus fortitudinis, qui à Domino proficiſcitur, induit Gedeonem*. Hic ſpiritus inſtar veſtis erat, à frigore metus protegens. Jonghen Exh 7.

Exultavit ut gigas. Pſal.18.7 Hier. *ut fortis*. S. Cyrillus in c. 1. Iſa. eſt familiare Scripturæ gigantes appellare eos, qui ſunt robuſtiſſimi. Significat gigantis appellatio hominem illum, qui ſummum ſpiritualis fortitudinis faſtigium ſit adeptus. Procopius.

En lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt ex fortiſſimis Iſrael. Cant.3.7. Vatabl. *ſexaginta heroes ex heroibus Iſrael*. Syr. gigantes.

Terribilis ut caſtrorum acies ordinata. Cant. 6. 3. Fortitudo Eccleſiæ, ac animæ piæ, oritur ex ejus pulchritudine: ideo enim terribilis eſt hoſtibus, quia decora eſt ſicut Jeruſalem; ideſt, ſicut viſio pacis. Cornel. hic.

Super hoc laudabit te populus fortis. Iſa.25.3. Sanctorum ſcilicet, & electorum; qui fortiter ſe, ſuaſque cupiditates, Mundi illecebras, & dæmonis tentationes, ſuperarunt. Cornel hic.

Chriſtianorum virtus propria, vera fortitudo eſt; quæ apparuit in Apoſtolis, & Martyribus; & apparere continuò debet in veris Chriſti ſequacibus. Cajetanus in Luc. 1.

Vires corporales Deus dat beſtiis; animi verò fortitudo hominibus eſt propria; quæ conſiſtit in adverſis magno animo perferendis. Stella p. 1. c.32.

TITULUS XV.

FORTUNA.

Verte impios, & non erunt. Prov.12.7. Cajetanus; converte rotas fortunæ impiorum; ut converſa rota impii, qui in culmine conſiſtebant, deorſum volvantur in imum: & videbis eos jam non eſſe; utpote depreſſos, ac fortunis, honore, gradus tandemque ipſa vita privatos, & everſos.

Benedicite frigus, & æſtus Domino; benedicite noctes, & dies Domino; benedicite lux, & tenebræ Domino. Dan. 3. 66. &c. Cur, ad communes Deo laudes concinendas, advocantur res tam pugnantes, & mutuò infeſtæ, quàm ſunt calor, & frigus; nox, & dies; lumen, & tenebræ? Cauſa ea fuerit, quam inſinuat Clemens Alexandrinus lib. 3. Strom. ſicut Mundus componitur ex contrariis, nempe ex calido, & frigido; ità etiam ex iis, qui dant; & ex iis, qui accipiunt. Monent Sancti pueri, ut ſe mutuò conſtanter aſpiciant, obſcurus & illuſtris; magnus, & parvus; ſervus, & Dominus; dives, & inops: ut neque hic deſperet; neque ille præſidat; & neque opulentus immoderatè extollatur animo; neque ſuum deſpondeat inops. Exemplo ſuo Chriſtus hanc doctrinam tradidit; de quo Matth.5.1. *Aſcendit in montem; & cùm ſediſſet &c.* Et Luc.6.17. *deſcendens ſtetit in loco campeſtri*. Quid eſt ſedere? ſe humiliare? Ità Auguſtinus, Beda, Hugo. Sedere humilitatis eſt. Quid autem egit Dominus, poſtquam in humilem campum deſcendit? *ſtetit* in pedes erectus. Et quid ſtare ſignificat? conſtantiam. Quem ergo benevolentior fortuna in proſperitatis montem eduxit, ut ibi ſedeat meminerit, quòd humiliari poſſit. Quem verò infelicitas in calamitatum vallem abjecit, in pedes ſe erigere, & ſtare debet. Didacus Niſſ. in Phœn. Græc. cap.4. In felicitatis monte nè avertas oculos à valle miſeriæ, & in ima ærumnarum valle nè deſpera aſcenſum in altum. Id ib.

Romani, qui res maximas, & præclarè geſtas, Fortunæ attribuunt, & eam eſſe deam maximam exiſtimant; poſuerunt eam in ſterquilinios dignum deæ templum ſeceſſum tribuentes. Clemens Alex. or. ad Græcos.

Vide tit. Providentia Dei. Proſperitas.

TITULUS XVI.

FRAUS.

Vulpes foveas habent. Matth.8.20. Vulpes foveas habent in corde tuo, quia doloſus es: volatilia cœli habent nidos in corde tuo, quoniam elatus es. S. Auguſtin. ſerm.7. de Verb.Dom. Vulpes dolus eſt; volucres cœli ſuperbia eſt: ſicut enim volucres alta petunt, ſic ſuperbi; & ut vulpes cavernas doloſas, ità omnes inſidiatores. Quid ergo reſpondis Dominus? Poteſt in te habitare ſuperbia, & dolus; Chriſtus non habet, ubi in te habitet, ubi reclinet caput ſuum: quia reclinatio capitis humilitas Chriſti eſt. Id. in Pſal.90.

Dirigite viam Domini. Jo.1.23. Servus ſum, & viam præparo Domino corda veſtra. Proinde illa facite recta doloſi vos, & obliqui; & facite æqua; ità ut Dominus per vos iter faciat. Theophylact. hic.

Ecce verus Iſraelita. Jo.1.47. Non enim omnes, qui ſecundùm carnem ex Iſrael ſunt, ſunt Iſraelitæ; ſed hi tantùm, in quibus dolus non eſt: qui recto corde ſunt, & Deum videre ſitiunt, reputantur Iſraelitæ. S. Rupertus l. 2. in c. 1. Joan.

Habens poculum aureum in manu ſua. Apoc.17.4. Calicem, ſive poculum Babylonis, dulcem intelligimus deceptionem. Id. de Vict. Verbi Dei c.15.

Circumventio aliena vel maximè diabolum facit. S. Bernardus ſerm.10. in Pſal. qui habitat.

TITULUS XVII.

FUGA CHRISTI IN ÆGYPTO.

Ut fugaces revocaret, aufugit. Et revera, ſi, ut revocet errantem ovem in montibus, ipſe errat; quomodo ipſe non fugit fugientes populos, ut reducat? S. Chryſologus ſer.150.

In Ægyptum fugit, ut & illam ſanctificet. Theophylactus in c.2. Matth.

Vadit in Ægyptum. Numquid alia terra defecit? Recordatus eſt Dominus, qui non in finem iraſcitur, quanta mala fecerit ſuper Ægyptum: ideo mittit Filium ſuum in eam; & dat ei magnæ reconciliationis ſignum, & perpetuæ amicitiæ pignus; ut decem plagas una medicina ſanaret. O commutatio dexteræ Excelſi! ut populus, qui antè fuerat perſecutor populi primogeniti, poſtea fieret cuſtos Unigeniti Filii Dei. Author Imperf. hom. 2. in Matth.

Fugit in Ægyptum Dominus; ubi Hebrææ Gentis antiqua fuere cunabula. S. Leo ſer.3. de Epiph.

Quid ſibi vult Evangeliſta, quòd hæc ſcribat ad memoriam ſempiternam? devoti militis eſt, regis ſui tacere fugam, referre conſtantiam, virtutes loqui, timores ſilere, aperire fortia, infirma reticere, prædicare victorias. Bellicoſius quod in bello fugit, artis eſt, non timoris. Deus, quando fugit hominem, Sacramenti eſt, non pavoris. S. Chryſologus ſer. 150.

TITU-

G.

TITULUS I.

GABRIEL.

A*Ngelus enim Domini*. Matth.28. 2. Cenſent alii, hunc Angelum fuiſſe Gabrielem, qui, juxta nomen ſuum, adminiſter eſt fortitudinis Dei, ac ejus opera exequitur. Gabriel enim idem eſt, quod *fortitudo Dei*. Cornel. hic.

Mittens per Angelum ſuum. Apoc.1.1. Credibile, hunc Angelum fuiſſe Gabrielem: quia hic frequenter in his miſſus, quæ pertinent ad Chriſtum. Dan.9. 21. Zachariæ Luc.1.19.

Reverere nomen Archangeli, qui nuntium illud lætiſſimum apportavit Mariæ; qui appellatus eſt Gabriel; ideſt, *Deus homo*. Proclus Ep. homil. contra Neſtorium. - (Gabes homo eſt, & Deus) nomine ipſo ſignificans nuntium, quem apportat: quia is, quem evangelizat, CHRISTUS Deus, & homo erat naſciturus.

Vide M. in Alphabetico Mar. tit. Annuntiatio.

TITULUS II.

GAUDIA.

§ I.

De gaudiis in genere.

Symbola.

S*Urge, ſurge Debora*. Judic 5. 12. Verbum ſurgendi in Scriptura lætitiam ſignificat. Iſ 60.1. *Surge, illuminare, Jeruſalem*. Mendoza in 1.Reg.Annot.8.

Exultavit cor meum. 1.Reg.2.1. Verbum exultandi, ideſt, extrà ſaltandi, ſignificat ingentem lætitiam, quæ intus ſe non capit, ſed foras erumpit. Talem habuit David, cùm ſaltavit coram arca. 2 Reg. 6.14. & Bartimæus ille cæcus, qui à Chriſto D. vocatus *exiliens venit ad eum*. Marci 10. 50. Et claudus ille ex utero matris, qui à S. Petro ſanatus, *exiliens ſtetit, & ambulabat*. Act.3. 8. Et divinus Sponſus, qui præ lætitia humanæ naturæ induendæ, *venit ſaliens in montibus*. Cant.2.8. Ac denique Abraham; de quo Chriſtus D. Joã.8.56. *exultavit, ut videret diem meum*. Idem ibi. Annot.

Angelus Domini ſtans à dextris altaris Domini. Luc.1.11. Quare Angelus apparet à dextris altaris? Euthymius: quia cœleſtis doni gaudium prædicabat: gaudium enim, & felicitas, per dexteram ſignificatur; & ideo Angeli annuntiantes Chriſti reſurrectionem ad dextaram ſedent. Marci 16. 5. Sylveira. hic.

Varia.

In hoc nolite gaudere, quia Spiritus vobis ſubjiciuntur. Luc.10.20. Non erat culpabile gaudium, quòd Spiritus ſubjicerentur nomini Jeſu; ſed quòd ſubjicerentur eis, culpabile gaudium erat. Cajetanus hic.

Gaudenti homini & carcer lætus eſt: & triſti pratum anguſtum eſt. S Auguſt.in Pſ.141.

Voluptatem quærunt, & gaudere cupiunt omnes: & propter hoc omnia faciunt, & dicunt, & negotiantur. Etenim mercator propter hoc navigat, ut pecunias congreget; congregat autem pecunias, ut habens repoſitas gaudeat. S. Chryſoſtom. hom. 18, ad popul. Antioch.

Idem facere ſolet immodicum gaudium, quod excellens triſtitia. Et videre licet, multos effundere lacrymas præ gaudio immenſo; alios etiam ſæpe obſtupeſcere, quando fieri vident, quæ non expectaverant. Id.hom.65.in Gen.

Delectatio eſt conjunctio convenientis cum conveniente. S.Bonaventura. Itinerarii mentis ad Deum c.2.

Magna ſunt gaudiorum imperia: expers eſt continentiæ hilaritas, & in vocem geſſit erumpere. Ennodius Ep. l.5.ep.16.

Faciliùs eſt, ignem in pyras animatum, lingua comprimere, quàm filentium inter optata ſervare. Ennodius l.7. ep.16.

Ità præſentis temporis eſt agenda lætitia, ut nunquam amaritudo, & timor ſequentis Judicii, recedat à memoria. S. Laurentius Juſtin. Lign.vit.c.4.

Semper dicitur majus gaudium poſt dolorem, qui ex re perdita ortum habet. Et conſona eſt moribus hominum iſta locutio: qui de modica re perdita exultant ampliùs, cùm illam rein venerunt; quàm de plurima re ſervata. Et hoc quare? quia non præceſſerat dolor in illa, qui ſubſequens gaudium facit ampliùs apparere. Simon de Caſſia l.6. c.14.

§ II.

Gaudia vera.

Num. I.

Hic non quære.

I*N conſpectu Angelorum pſallam tibi*. Pſal.137.2. Non coram hominibus pſallam; ſed coram Angelis pſallam. Pſalterium meum, gaudium meum. Sed gaudium meum de inferioribus coram hominibus eſt; gaudium meum de ſuperioribus coram Angelis eſt: non enim novit impius gaudium juſti. Non eſt gaudere impiis, dicit Dominus. Gaudet iniquus in popina, gaudet Martyr in catena. S.Auguſt. in Pſal.137.

Obtulerunt ei partem piſcis, & favum mellis. Luc.24.42. Non legitur Redemptorem Mundi in tota vita ſua, niſi poſt ſanctiſſimam Reſurrectionem, mel manducaſſe. In quo docemur; quantùm ſæculares dulcedines in hac mortali vita fugere debeamus, & quod omnes in futurum Sæculum reſervemus. Diez ſer. 3. Dom. Reſurr. Favos poſt fella guſtavit. Nec ante Rex gloriæ à cœleſtibus ſalutatus Pſ.23.7. quàm Rex Judæorum proſcriptus in crucem. Tertull. lib. de cor. milit.

Ego non aſcendo ad diem feſtum: quia meum tempus nondum impletum eſt. Joan.7.8. Nolo gaudia, ac feſtivitates, in hac mortali vita; cùm advenerit tempus meum, tunc delectabor. Diez ſer. 3. Dom. Paſſ.

Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat. Joan. 7. 37. Participatio cœleſtis ſuavitatis Mundi voluptatum ingerit oblivionem. S. Auguſt.l.Medit. cap.27. Fons vitæ, reple mentem meam torrente voluptatis tuæ; & inebria cor meum ſobrietate amoris tui: ut obliviſcar, quæ vana ſunt, & terrena; & te jugiter ſolum habeam in memoria mea. Eſcobar T.2. Perfec. Chr. l.6 S.2. obſ.5.

In vitis PP. Arſenius, in morte rogatus à fratribus pro ultimo documento dixit *ibi*, *ubi*. Poſt mortem ſolliciti fratres id intelligere, pro expoſitione miſerunt ad alium ſenem; qui reſcripſit eis: hæc eſt, ut puto, verborum intelligentia: *ibi* noſtra fixa ſint corda, *ubi* vera ſunt gaudia. Jonghen par. 2. Eah. 3. S. Bernardus dixit: univerſum tempus præſentis vitæ, vigiliam eſſe ſolemnitatis magnæ. Beſſeus D. 3. Paſch.

Num. II.

Quibus vera dentur.

Viſitaſti terram, & inebriaſti eam. Pſalm. 64. 10. Quid putas, cauſa eſt, quòd ſolam terram Dominus dicitur inebriaſſe? cur non etiam mare? ſed ſcimus, quia mens, quæ per varia deſideria fluctuat; quam adhuc ſæcularium curarum procella exagitat: ad illud internum gaudium non admittitur, & illo torrente voluptatis non potatur; quantò minùs inebriatur. — Hæc eſt illa verè beata terra, mentis videlicet ſtabilitas tranquilla; quando mens in ſeipſa tota colligitur, & in uno æternitatis deſiderio immobiliter figitur. Richardus à S. Victore lib. Beniamin cap. 38. Quàm ſuave mihi ſubitò factum eſt, carere ſuavitatibus nugarum! &, quas amittere metus fuerat, jam dimittere gaudium erat. Ejiciebas enim eos à me, vera tu, & ſumma ſuavitas. Ejiciebas, & intrabas pro eis omni voluptate dulcior; ſed non carni, & ſanguini: omni luce clarior; ſed omni ſecreto interior: omni honore ſublimior; ſed non ſublimibus in ſe. S. Auguſt. l.9. Confeſſ. cap. 1.

Eſus panis poſt ablactationem datur infanti: & homo, qui vult delectari in Divinis, priùs ſe debet à Sæculo, velut infans ab uberibus maternis, alienare. S.Iſaac l. 1. de contemptu Mundi c.1.

O bo-

O bone Jeſu! quàm diſſimile eſt illud gaudium tuum, quo interim conſolaris renuntiantes illi falſo, & fallaci gaudio! quàm melior eſt miſericordia tua ſuper vitas! quàm melior eſt dies una in atriis tuis ſuper millia; quantò beatiores facis pauperes tuos ipſa paupertate tua, quàm Mundus facere poſſit quantalibet affluentia! ubi, quidquid affluit, deſinit, ſibique inhærentem perefluere facit. Guarricus ſer. 1. die Pent.

Num. III.

Gaudia ſunt in corde, non in ore.

Riſit olim *Abraham:* Gen. 17. 17. *riſit* & Sara. ibid. 18. 12. ſed hujus tantùm riſus reprehenditur, non illius. Ratio fortaſſe eſſe poteſt; quia Sara riſit in ore ſuo, Abraham autem in corde. Sic enim illa verba in quibuſdam Bibliis habentur, & diſpunguntur: *riſit in corde ſuo dicens:* quaſi illa lætitia, quæ ore proditur, tamquam fallax, & adultera reprobetur: quæ verò in corde naſcitur, vera eſſe, & germana, cenſeatur. Imò Sara, quæ riſit in ore ſuo, riſiſſe ſe negavit; non autem Abraham, qui riſit in corde ſuo: quia illa externa cordis lætitia ſit tam inanis, acſi bulla ſit. Mendoza in 1. Reg. 1. Annot. 12.

Exultavit cor meum. 1. Reg. 2. 1. Gaudium profanum in cor non illabitur. Unde olim Baldad ſuites, cùm temporalem felicitatem Iobo polliceretur c. 8. 21. *donec,* inquit, *impleatur riſu os tuum, & labia tua jubilo.* Non dicit animum, non cor, implenda jubilo; ſed tantùm os, & labia. Id. ibid.

Dediſti lætitiam in corde meo. Pſal. 4. 7.

Num. IV.

Varia de gaudiis veris, ſpiritualibus &c.

Det tibi Deus de rore cœli, & de pinguedine terræ, abundantiam &c. Gen. 27. 28. Toties de rore cœli deſuper benedictionem accipimus, quoties per infuſionem Spiritus S. de ſupernis gaudiis in mente aliquid deguſtamus. Cùm verò bona opera per corpus agimus, de terrena pinguedine ditamur. V. Beda homil. in lect. Sabbathi D. 3. Quadr. de Suſanna.

Læva ejus ſub capite meo. Cant. 2. 6. In læva Chriſti temporalia ejus bona; in dextera beatæ vitæ beatitudo ſignificatur. Id. hic.

Iſaac autem genuit Jacob. Matth. 1. 2. Spiritualiter Iſaac, ideſt, *gaudium* in Domino, genuerat Jacob, ideſt, vitiorum *ſupplantatorem:* qui enim delectatur in Domino, & actibus ſanctis; vitiis fortiter reluctatur, alios ad vitiorum eradicationem inducit. Dionyſius Carthuſ. hic.

Gaviſi ſunt gaudio magno. Matth. 2. 10. *& procidentes adoraverunt eum.* v. 11. Quòd inter gaudia magos non evaneſcat humanus animus, adeò magnum eſt, ut hinc ſumma virtus commendetur Abrahæ; qui promiſſa ſibi à Deo prole Gen. 17. 17. *cecidit in faciem ſuam, & riſit.* Rupertus hic: ò virum æterno riſu verè dignum, & ſempiternæ jucunditati bene præparatum! qui ità cecidit in faciem ſuam ut rideret; & ità riſit, ut in faciem caderet; illius adorans omnipotentiam, cujus in promiſſione audierat ſingularem gratiam. Verè regia virtus, inter gaudia, proſperitatem Deo devotam permanere. Baeza lib. 2. §. 13.

Si jugiter gaudere velimus, multas habemus occaſiones: nam, ſi virtutem arripuerimus, nihil jam erit, quod nos contriſtet. S. Chryſoſt. hom. 63. ad pop. Antioch.

Quantùm poſt tenebras gratior lux eſt, ſerenitas poſt tempeſtates obſcuras; tantùm eſt acceptius gaudium poſt afflictionem. S. Chryſologus ſer. 84.

Illud verum eſt gaudium, quod non de creatura, ſed de Creatore concipitur; cui comparata omnis aliunde jucunditas mœror eſt. S. Bernardus ep. 114.

Nihil gaudio ſpirituali, & tranquillitate, & charitate, dulciùs eſt. B. Theodoret. l. 1. in Cant.

Sicut pane reficitur corpus, ità exultatione Spiritus. Petrus Cellenſ. c. 12. de pane lugentium.

Boetius l. de conſol. proſa. 2. dicit: quòd in palatio Joviniano erant duo dolia; unum de optimo vino, & aliud de amariſſimo. Et, quicumque volebat de bono bibere, oportebat, quòd priùs biberet de amaro.

§. III.

Gaude in Deo.

Ex Veteri.

E*Xultavit cor meum in Domino.* 1. Reg. 2. 1. Edicite, ò Apoſtoli ſancti! quis veſtras anguſtias in gaudia, afflictiones in ſolatia, mœrores in jubilos, mutavit? Reſp. *Gaviſi ſunt viſo Domino.* Joan. 20. 20. Chriſtiane, imitare Apoſtolos in afflictione, morbo, egeſtate. Oculos in Dominum conjice; manibus Crucifixum arripe, & cordi delectando opportunum erit remedium. Paoletti D. in Alb.

Si gaudeam, quòd inveni theſaurum viſibilem; iſtud gaudium carnis eſt, & non in Domino. Si gaudeam, quòd me homines laudant, & fortè non pro merito; non eſt hoc gaudium in Domino. Si gaudeamus in rebus fragilibus, & caducis; hæc omnia non habent laudabile gaudium. Origenes in 1. Reg. 1.

Lætata ſum in ſalutari tuo. 1. Reg. 2. 1. Tales ſunt ſanctorum animæ: Deo magis lætantur, Authore munerum, quàm ipſis muneribus: non enim eum propter dona ipſius, ſed dona propter ipſum diligunt. Hoc ſervos gratos decet; hoc famulos, agnoſcentes beneficii magnitudinem: videlicet rebus ſuis omnibus præponere Deum. Sic etiam nos affecti ſimus, cùm peccaverimus; non doleamus, quia punimur ſed quia Dominum offendimus. Et, ſi quod benefactum noſtrum eſt, non gaudeamus propter regna cœlorum; Sed quia rem cœlorum Regi gratam fecimus. Qui enim ſanæ mentis eſt, offenſam Dei magis timet, quàm ullam gehennam; & benevolentiam pluris æſtimat, quàm omne regnum. S. Chryſoſt. t. 6. hom. de Anna.

Et numquam lætata ſit ancilla tua, ex quo huc translata ſum, uſque in præſentem diem; niſi in te, Domine Deus Abraham. Eſther 14. 18. hæc dixit imperatrix potentiſſima, quæ Aſſuerum 127. Provinciis imperantem ſuæ poteſtatis habuit: quæ omni voluptatum genere, modò voluiſſet, affluere potuit.

Gloria mea, exaltans caput meum: Pſ. 3. 4. ideſt, lætificans me, ut qui præ mœrore, demiſſo capite incedebam; nunc exultans attollam caput. Et hæc phraſis Hebræis familiaris. Unde Jeremiæ ult. dicitur: *Elevavit Evilmerodach rex caput Joachim regis, & eduxit de domo carceris.* Bellarminus in Pſ. 3.

Dediſti lætitiam in corde meo. Pſalm. 4. 7. Non dixit ſimpliciter, & abſolutè, dediſti lætitiam, nec in mancipiis, nec in auro, nec in argento, nec in veſtibus, non in lauta, & opipara menſa; non in potentiæ magnitudine, nec in domus laxitate: hæc enim lætitia non eſt cordis, ſed tantùm oculorum. Sanct. Chryſoſtom. hic.

Sitivit in te anima mea. Pſalm. 62. 2. 3. Beata ſitis, qua Deus ſititur! Nonne Davidis rigebant pavimenta auro? nonne utique palmæ, tributa undique? nihilominus in deſerto eſt. Cur? ſitit Deum. Nam animæ ſitienti Deum nihil omnino ſapit niſi Deus. 1. Reg. 2. 1. *Lætata ſum in ſalutari tuo.* Lætata eſt non in Samuele; ſed in Deo. Puer adeò exoptatus, & ſummis à Deo precibus impetratus; qui parentis opprobrium in trophæa converterat, matrem non lætificat? ſitiens Deum Samuele non capitur, ſed Deo. Zachariæ naſcitur infans, *in cujus nativitate multi gaudebunt;* quin & os ejus Luc. 1. 14. 64. reſolutum. Quis non putaret, tantis cumulatum beneficiis mox gratias acturum pro filio, & recepta voce? Prophetat; ſed Chriſti ſolùm memor, vocis, filiique immemor. Luc. 1. 68. *Benedictus D. Deus Iſrael.* Cur? an quòd patrem te fecerit? an quòd eloquentem te reddiderit ex elingui? *quia viſitavit, & fecit redemptionem plebis ſuæ Iſrael.* Gaudeo, non quòd Joannes natus ſit, ſed quòd naſciturus ſit Jeſus. Oliva l. 3. Strom. hic.

Delectaſti me Domine in factura tua. Pſal. 91. 5. Non dixit: delectavit me, Domine, factura tua; ſed tu in illa delectaſti; qui talem ipſam feciſti, ut decore ſuo te mihi inſinuares in illa, & delectarer in te. Sanct. Laurentius Juſtin. ſerm. in feſto S. Mich. Archang.

Exult[illegible] lauda, habitatio Sion; quia magnus in medio tui ſanctus Iſrael. Iſa. 12. 6. Exultamus in fœno, ſtipula, fimo, fumo. Ut videas, quàm indecorum ſit, exultare in pompis, & vanitatibus. Oliva l. 9. Strom. hic.

Ex Novo, & Patribus.

Exultavit infans in utero ejus. Luc. 1. 44. præſente ſcilicet Domino. *Multi in nativitate ejus gaudebunt;* puerulum tamen vel unum jubili ſignum dediſſe non legimus. Abſens, juxta Rupertum, jam erat Jeſus; quia mater natalitiis gaudiis intereſſe volebat. Paoletti D. in albis.

Gaviſi ſunt Diſcipuli viſo Domino. Joan. 20. 20. Solus Deus ve-

ram

Digitized by Google

tam poteſt dare lætitiam. Vide in ſuperiori §. S. Chryſologum, & S. Bernardum.

Gaudete in Domino ſemper. Philipp. 4. 4. Verè ſemper eſt gaudendum: quia gaudium conſervat hominem in bono habitu; quia nullus poteſt diu eſſe in eo, quod contriſtat. S. Thomas Aquin. in 2. Cor. c. 13. Lect. 3.

S. Ambroſius ſerm. de Jacob, & vita beata, ponit diſcrimen inter piorum, & impiorum, lætitiam; data ſimilitudine duorum hominum, quorum alter novit ex arte citharam pulſare, ſimul & ſuaviter canere; alter verò, qui ſolam citharam pulſet. Prior, licèt cithara deſit, aut confracta; habet tamen, quo ſe mulceat, & dolorem leniat; non autem alter. Impius lyram corporis pulſare ſolùm novit; ideſt, ab illo ſolùm corpore lætitiam, ſcilicet per ſenſus ab eſculentis, & poculentis &c. Hæc ſi deſint, non novit voce canere, quò ſe recreet. Sed vir pius, licèt hæc corporea oblectamenta deſint, nihilominus rebus ſpiritualibus, & divina contemplatione, ſe lætificat. *Suſpendimus organa noſtra, quomodo cantabimus?* Pſalm. 136. 2. 4. *Hæreditate acquiſivi teſtimonia tua in æternum, quia exultatio cordis mei ſunt*. Pſal. 118. 111. ideſt, non mœrorem inferunt, ſed omnia læta. Piona Ethol. 81.

Nihil, quæſo, ſinè te mihi dulceſcat, nihil complaceat; nihil pretioſum, nihil, præter te, mihi arrideat ſpecioſum. Viteſcant, obſecro, abſque te mihi omnia, ſordeant univerſa. Quod tibi adverſum eſt, ſit mihi moleſtum; & tuum beneplacitum mihi indeficiens deſiderium. Tædeat me gaudere ſinè te; & delectet contriſtari pro te. S. Auguſt. l. Medit. c. 7.

Tu ſemper aderas miſericorditer ſæviens, & amariſſimis aſpergens offenſionibus omnes illicitas jucunditates meas; ut ità quærerem ſinè offenſione jucundari. Idem Conf. l. 2. c. 2.

Revera illud ſolum, & unicum, eſt gaudium; quod non de creatura, ſed de Creatore, percipitur; & quod, cùm poſſederis, nemo tollet à te; cui, comparata omnis aliunde jucunditas, mœror eſt: omnis ſuavitas, dolor eſt; omne dulce amarum eſt, omne decorum fœdum, omne poſtremò, quodcumque aliud delectare poſſit, moleſtum. S. Bernardus ep. 114.

§. IV.

Gaudia falſa, Mundi, terrena &c.

Num. I.

Deſinunt in luctum.

C*ongregationeſque aquarum appellavit maria*. Gen. 1. 10. ideſt, delectationes temporales, quia in amaritudinem terminantur; quamvis Sæcularibus dulces videantur. Hugo Card. hic.

Nequaquam ultrà Vaſthi ingrediatur ad regem. Eſth. 1. 19. Vide, ut convivium Aſſueri in mœrorem deſinat, ac extrema gaudii luctus occupet; ac rex Vaſthi reginam, conjugemque ſuam, repudiet. Sic fluvii in alveo ſuo dulces ſunt; cùm tamen ad mare decurrunt, fiunt amari. Cornel. hic.

Converſæ ſunt nuptiæ in luctum. 1. Mach. 9. 41. Sic ſæpe in Mundo plauſus vertitur, & extrema gaudii luctus occupat. Id. hic.

In illa hora factus eſt terræ motus magnus. Apoc. 11. 13. In qua ſcilicet cives Jeruſalem læti, munera mittentes; Elias, & Enoch, reviviſcerent; facto magno terræ motu decima pars urbis concidit. Gaudium impiorum breve; ex quo ad ſummas miſerias tranſeunt. Silveira hic.

Si cum Sæculo gaudemus, cavendum eſt, nè cum Sæculo & lugeamus. Tertull. l. de idololatria.

Quid per ima deſideria deſluis? quid tibi cum bonis perituris, gaudiiſque lugendis? omnia flumina intrant in mare; & omnis infima delectatio deſinit in dolore. Richard. à S. Vict. tr. de exterminat. mali &c. c. 19.

Accenditur cereus; non purum lumen eſt, ſed lucerna: ſiquidem ignis ipſa propria fomenta conſumit; nec niſi ipſa conſummatione fovetur. Porrò deficiente materia etiam ipſa deficiet. Et ubi illam videris protſus exutam, hunc quoque nihilominus extinctum reperies. Sicut ergo flammæ illius no[illegible] fumus occupat, & caligo; ſic lætitia læta rei in triſtitiam commutatur. S. Bernardus ſerm. 1. de diverſ. de nimia quadam fallacia præſentis vitæ.

§. II.

Non hic, & ibi.

Nemo poteſt & hic gaudere cum Sæculo, & illic regnare cum Chriſto. S. Gregor. hom. 11. in Matth. 13.

Elias, ad cœlorum regna feſtinans, non poteſt ire cum pallio; ſed Mundi in Mundo veſtimenta dimittit. S. Hieronymus ep. 34. ad Julianum conſol. ob amiſſas filias.

Non eſt quiſquam, inquies, qui & hic, & illic, requie fruatur? iſtud impoſſibile eſt, ò homo, atque ex eorum numero, quæ fruſtrà ſperes. Fieri non poteſt, non poteſt, inquam, ut, qui hic in ſocordia, ſecuritateque vixerit; qui in deliciis omnibus aſſiduè dies conſumpſerit; qui temerè, neglecteque tranſegerit ætatem; illic honorem conſequatur. S. Chryſoſt. de Lazaro conc. 3.

Hic oportet contriſtari, ſi velimus in futuro ad lætitiam tranſire: omnes enim motus à contrario in contrarium ſunt. Eligat ergo, hic unuſquiſque quod voluerit; lætitiam ſcilicet, vel triſtitiam: quia hinc ad ſuum contrarium tranſitus eſt. *Triſtitia veſtra vertetur in gaudium*, Joan. 16. 20. Hugo Card. in Pſ. 54.

Num. III.

Offer Deo.

Tolle filium tuum Iſaac &c. Gen. 22. 1. Si vocem Domini audieris intus in animo, & dicatur tibi, ut offeras Iſaac, tuum quodcumque eſt gaudium; immoles Deo (interpretatur enim Iſaac *gaudium*, ſive *riſus*) fideliter; & conſtanter obedire nè timeas. Nunc autem quidquid affectio propria judicet, ſecurus eſto; non Iſaac, ſed aries morietur; non peribit tibi lætitia, ſed contumacia; cujus utique cornua vepribus hærent, & ſine punctionibus, anxietatibus, eſſe non poteſt. S. Bernardus ſerm. de verbis Petri.

Nec ſanguinem, nec adipem, omnino comedetis. Levit. 3. 17. Omnis ratio, & intellectus animi, quem ſanguis ſignificat, ſunt Deo conſecranda; anima enim in ſanguine eſt; quia in ratione, & intellectu vita animæ conſiſtit, ſicut vita corporis in ſanguine. Hugo Card. hic.

Num. IV.

Miſcellanea.

Mel in Sacrificio non offertur. Levit. 2. 11. quia omne temporale gaudium, omnis mundana lætitia, Deo abominabilis eſt. Sanct. Thom. Vill. Conc. 3. de S. Auguſtino.

Fœnum quaſi bos comedes. Dan. 4. 29. qui omne gaudium ſuum in temporali gloria, & carnalibus oblectamentis, ponit; & ſpirituales delicias omnino, nec per ſtudium, nec per deſiderium, requirit. Richard. à S. Vict. de erudit. hom. inter. c. 41.

Erat in proximo dies feſtus Judæorum Scenopegia. Joan. 7. 2. Quod eſt fixio umbrarum, ſive tabernaculorum: quod feſtum faciebant Judæi ſingulis annis, in memoriam beneficiorum, quæ Dominus eis contulerat in deſerto, ubi quadraginta annis fuerant in tabernaculis; per quod ſignificatur gaudium Mundiale. Hugo Card. hic.

Triſtitia veſtra vertetur in gaudium. Joan. 16. 20. q. d. vos ſoli, quos exercebunt afflictiones, mœrores, & amaritudines; ſentietis verum, ſincerum, & ſolidum, gaudium. At verò Mundus gaudebit quidem; ſed non erit opus, ut ejus gaudium in præſenti vertatur in triſtitiam; quia ipſum illud gaudium, quo Mundus in tempore fruitur, eſt fictum, apparens, falſum, gaudium: &, ſi bene inſpiciatur, non eſt aliud, quàm triſtitia. Schonleben Diſc. 25. Dom. 3. Paſch.

Quaſi triſtes. 2. Cor. 6. 10. Notat hic S. Anſelmus: in triſtibus hic addi *quaſi*, non in proſperis: quia omnis triſtitia Sanctorum hic *quaſi* habet; nam brevi, & in ſomnis *quaſi* tranſit; videturque *quaſi* umbra eſſe, & ſomnium; nec eſſe triſtitia, ſed *quaſi* triſtitia. Gaudium autem Sanctorum non habet *quaſi*: quia ſolidum eſt, ob ſpem certam æternæ beatitatis. Contra verò impiorum gaudium hic habet quaſi: quia breve eſt; & umbraticum videtur eſſe ſomnium: ſed triſtitia eorum non habebit *quaſi*; quia ſolida erit, & æterna. Cornel. hic.

Si adhuc præſenti Sæculo mente hæres; ſi adhuc terrenis voluptatibus delectaris; amare non potes gaudia æterna, quæ audis. S. Gregor. hom. 9. in Ezech.

Non eſt poſſibile, quòd hi, qui ſecundùm Mundum gaudent, ſimul & juxta Deum gaudeant. S. Chryſoſt. hom. 16. in acta.

Brevia, & caduca, ſunt terrenarum gaudia voluptatum; quæ ad æternitatem vocatos, à ſemitis vitæ conantur avertere. S. Leo ſer. 2. in Aſſumpt. ad Pontificatum.

Æternum facilè amittit prœmium, qui temporaliter lætari non veretur. S. Laurent. Juſt. de triumph. Chr. ag. c. 4.

Legitur de rege potente; qui interrogatus à fratre, cur, cùm eſſet in deliciis, divitiis & honoribus, cum aliis ridentibus, & gaudentibus, non rideret? nec vultum quidem hilarem oſtenderet? Antequàm fratri de hoc reſpondit, puteum altum parari fecit, in cujus fundo ignem copioſum accendit, & fratrem in ſede putrida collocavit. Super puteum collocavit hominem quatuor lanceas habentem, ut ferrum earum ex omni parte corpus ejus tangeret; gladium inſuper acutiſſimum tenuiſſimo filo ſuper caput ſuſpendit. Poſt hæc menſam, & cibaria, appoſuit; addidit

Digitized by Google

addidit muſicam, jocos &c. ille tremere, pallere, de appoſitis nihil attingere. Tunc ait illi rex: quare, cùm omnia habeas delectabilia, triſtem axhibes vultum? Cui ille: quomodo hilaris ſim, tot circumdatus periculis? Et rex: hoc dicto tuo quæſtioni tuæ nuperæ reſpondeo: Si tu gaudere non potes, ut aſſeris, propter pericula, ex quibus ſola mors corporis imminet; quomodo potero ego, vel quicumque peccator, gaudere, qui in periculis animæ verſamur? Habet peccator ſub ſe ignem inextinguibilem; habet cathedram putridam, corpus; habet ante ſe lanceam mortis; poſt ſe lanceam remorſus conſcientiæ; à dextris lanceam proſperitatis; à ſiniſtris adverſitatis; ſupra ſe gladium divini Judicii. Vita Barlaam & Joſaphat. *Beatus vir, qui ſemper eſt pavidus*. Prov.28. 14.

Vide plura tit. Lætitia.

TITULUS III.

GLORIA VANA.

§. I.

Figuræ, & Similitudines.

Ex Veteri, & Novo.

A*Ves ſacrificio* Abrahæ inſidiantes: Gen.15.11. vana gloria, & laudes hominum, ſunt. De Rampelogis Gloria vana.

Et gloriam meam in pulverem deducat. Pſ.7.6. Hic eſt ille pulvis, *quem projicit ventus à facie terræ*; ſuperborum ſcilicet vana, & inepta, jactantia; & inflata, non ſolida; tamquam vento elatus pulveris globus. S. Auguſtinus hic. Pulveram de pedibus excutere, eſt, nihil de vana hominum gloria permittere ſuis affectibus adhærere: Vana enim gloria rectè per pulverem deſignatur, quæ elevatur per ventum. S. Bonaventura in cap.9. Luc.

A ſagitta volante in die. Pſalm.90 6. Fama volat, & ideo in die, quia ex operibus lucis. S. Bernardus ſ.33. in Cant. Sagittæ volantis in die, Spiritus vanæ gloriæ, jactantiæ. *Paſcit ventum, & ſequitur æſtum*. Oſ.12.1. hoc eſt, paſcitur non veritatibus, ſed vanitatibus; & ſequitur æſtum, quia luxuria finis ſuperbiæ. Ludov. de Ponta in Cant.1.Ech.1.§.4.

De veſtimentis procedit tinea. Eccli.42. 13. id eſt, de operibus inanis gloria. Ugo Catenſis in Pſalm.58. Eſt inanis gloria quaſi tinea; quæ veſtem, unde oritur, corrodit. Hugo Card. in 4 Reg.5.

Domine, in lumine vultus tui ambulabunt. Pſ 88. 16. Alius ambulat in lumine vultus ſui; ſollicitus facere ſuam voluntatem; & beneplacitum cordis ſui conſiderans: alius ambulat in lumine vultus humani; in eo ſemper intentus quid hominibus placeat, quid Mundus judicet; de quo die propheta loquitur: *diem hominis non deſideravi: tu ſcis*. Jer.17.16. S. Bernardus ſerm. quando voluntas noſtra divinæ voluntati ſubjici debeat.

Omnis caro fœnum; & omnis gloria eius, quaſi flos agri. Iſ. 40. 6. Bos, cùm fœnum accipit, pro ſummis deliciis ducit; & nihil lautius requirit. Ergo fœnum quaſi bos comedit, qui gaudium ſuum in temporali gloria ponit. Richard. à S. Vict. p.1. de erudit. hom.lib.2.cap.40.

Diem hominis non deſideravi. Jer. 17. 16. Miraris, quòd bona nox, & dies malus eſt. Neſcio, quo pacto ſibi adverſantur, & alterutro ſe obſcurant, dies Domini, & dies hominis: ſiquidem dum alter exoritur, alter reconditur. *Diem* inquit *hominis &c.* hoc eſt, humanum favorem, humanam gloriam; & inter reliquos, imò præ rellquis, ſpectabilis videri. Gilbertus ſerm. 1. in Cant.

Paravit DEUS vermem. Jonæ 4. 7. Quàm ſuave fuit Jonæ ſub umbrosa hedera meridiari? unicus vermiculus omnem amœnitatem illam turbavit. Virent ſubinde opera noſtra, velut arbor; ſed, ut primum varmiculus ſuperbiæ arborem admordet, momento exareſcunt omnia. Drexelius de recta intent. lib. 1. cap.4.

Antiochus 1.Machab.6.46. contra Judam multos duxit elephantes, maximo ipſe Antiochus inſidebat. Hunc ſtrenuè occidit Eleazar. Sed incautè juxta illum remanens, ſub cadente elephanta mortuus eſt. Diabolus Antiochus, elephas maximus ſuperbia, Eleazar Fidelis; quærens de victoria laudem moritur. De Rampelogis Gloria vana. Beſtiæ ruina incluſus ſuo eſt ſepultus triumpho. Sanct. Ambroſ. lib. 1. offic. cap.40. Id multis uſuvenit; ut, poſt triumphatum dæmonem, poſt trucidatam in tentatione feram Inferorum belluam, quæ omnium ſanguinem avidè ſitit; demum ipſi ſuccumbant gloriæ, quam ſibi ex dæmone ſuperato pararunt. Didacus Niſſ. Dom. 1. Quadr. §. 8.

Attendite, nè juſtitiam veſtram &c. Matth. 6. 1. Quaſi da aliqua mala beſtia dicat; attende, nè te dilaceret. Theophylactus hic.

Te faciente eleemoſynam neſciat ſiniſtra &c. ib. Dicitur manus dextera, quando intentio eſt recta. Neſciat ſiniſtra vanæ gloriæ. S. Vincantius Ferr. ſerm. 1. fer.6. poſt Cin.

Ex Patribus, & aliis.

Humanum genus recto DEI judicio in voluptatibus ſuis ſibi dimiſſum, atque in eaſdem voluptates ſpontaneis tribulationibus traditum, abſynthio eſt ebrium: Quia & amara ſunt, quæ pro hujus vitæ amore tolerat; & tamen eamdem amaritudinem cœcitate cupiditatis, quaſi in ſenſibilitate ebrietatis, ignorat. Mundi enim gloriam ſitiens, dum multas pro ea tribulationes reperit, amarum eſt, quod bibit. S. Gregor. moral.l.20.c.16.

Intolerabilis quædam ebrietas eſt inanis gloria; ideoque, quem ſuæ ſubjecit ditioni, is ægrè in ſanitatem reſtituitur. S. Chryſoſt. hom.3.in 1.Joan.

Grave quiddam eſt gloriæ amor; grave, inquam, & multarum ipſa ſpinarum plena gloria; & quæ difficile tolli poteſt, fera, & multorum capitum beſtia; & in eos, à quibus fovatur, & ſuſcipitur, armata. Id. hom.26 ib.

Homo ſtultus palàm oſtentat divitias ſuas, ex quo multi ad ſtruendas inſidias commoventur. Tu verò, cùm inter latrones verſeris, abſconde, quæ tua ſunt; donec ad pacis civitatem pervenias, ubi rebus tuis tutò perfruaris. S. Nilus Or.7. de inani gloria.

Eſt humana gloria putrido ligno ſimillima, quod de nocte lucet, ſed de die putridum eſſe apparet. Quid eſt enim hominem vana gloria de nocte lucere; niſi in hoc præſenti tempore, quod nocti umbroſæ eſt ſimile, glorioſum incedere, & luminoſum infirmis oculis apparere; qui non poſſunt, niſi ſecundùm ea, quæ foris ſunt, judicare. Sed cùm dies Judicii advenerit, in quo *illuminabit* Dominus *abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium*; tunc, qui videntur nunc glorioſi, apparebunt putridi, & viliſſimi. Sanct. Bonaventura ſerm. 1. de S. Andrea.

Perditæ vitæ homines ſe laboribus torquent, cruciant curis, expenſis eviſcerant: Nonne figuram araneæ gerunt, quæ de ſuis viſceribus telam texit, ut muſcam capiat viliſſimam? Quid eſt inanis gloria, quam venantur, niſi muſca viliſſima, murmuroſa, ſordida, pungitiva? Bleſenſis ep. ad Sac. Aulic.

Molendinum *Windmahl*, non circumagitur, neque facit farinam, niſi excitetur vento: ita multi non operantur bene, niſi flante vento humanæ laudis. Organum ſine vento tacet. Stella p.1. c.19.

Amygdali, quòd ante debitum tempus floreant, gelu, & brumali injuriæ obnoxiæ ſunt, & fructum maturum vix ferunt. E contrà mori, quod non niſi ſerò gemmeſcunt, & florent; ventos noxios, gelu, & frigus, non metuunt. Docere nos hic rerum natura parens voluit: eos, qui in hoc Mundo florere geſtiunt, meritaque ſua oſtentant, amygdalo præcipiti perſimiles eſſe; quorum nimirum fructus, id eſt, bona opera, numquam matureſcunt; ſed inanis gloriæ pruina, & aquilone, aduruntur, & deſtruuntur. Beſſeus D 3. Epiph.

Tormentum bellicum exploſum. Lem. *Cum fulgore ſonus*: Carolus Bovius.

Molendinum vento agitabile. Lem. *Abſque aura quieſcit*. Sine ſpe honoris nihil agitur. Idem.

Tuba militaris. Lem. *Abſque aura tacet*. Id.

§. II.

Vanæ Gloriæ damna, & motiva vitandi.

Ex Veteri, & Novo.

M*Anna*, quod filii Iſrael per aliquot dies ſeptimanæ ſervabant, altero die à vermibus corroſum invenerunt: ſervantes autem illud pro Sabbatho, incorruptum erat, & bonum. Exodi 16.20. Per dies ſeptimanæ intelligendum eſt tempus vitæ præſentis. Omnia opera, quæ facis in hoc Mundo, ut lauderis ab hominibus, perduntur, & corrumpuntur; quæ verò fiunt, ut reſerventur ad quietem, ſeu feſtum gloriæ æternæ, ibi apparabunt valde bona; & prœmium ſuum recipient. Reſerva ergo iſta in Sabbathum gloriæ. Stella part. 1. cap. 17.

Si occurrerit tibi homo, non ſalutes eum. 4. Reg. 4. 29. Sciebat, eſſe honoris cupidum, & cauſam dicturum: inanem autem gloriam fore impedimento, nè faciat miraculum. Theodoretus q. 17. hic.

Ecce dies venient, & auferentur omnia &c. 4. Reg. 20. 17.

zechias rex, quòd theſauros ſuos Aſſyriorum legatis oſtenderit, juſſu Domini audivi: *Ecce dies venient &c.*

Bibe aquam de ciſterna tua &c. Prov. 5. 15. 16. 17. q. d. priùs bibe aquam vivam gratiæ & ſapientiæ; & fruere tu bonis tibi à DEO præſtitis: nec tamen retineantur; ſed communica aliis; addit autem; *habeto eas ſolus, nec ſint alieni participes tui.* id eſt: cura, in hac effuſione nihil ſit inanis gloriæ; quod aliqui, id eſt, inimici tuis laboribus ditentur. de Ponte in Cant. 2. Exh. 21.§.4.

Noli tuba canere ante te. Matth.6.2. O vanitas, ac miſeria infinita! propter volatilem, vilem, fallacem, & momentaneam, hominum laudem, divino, æterno, & cœleſti, honore privari! Dionyſius Carth.c.5.

Et vidit ibi hominem non veſtitum veſte nuptiali. Matth. 22. 11. Suam, non Domini, gloriam quærentem. S.Auguſt.lib.2. contra Fauſtum c.19.

Quod autem ſecus viam &c. Luc.8.12. Semina ſunt orationes, jejunia, peregrinationes &c. Sed hæc ſeminatur ſecus viam, quando fiunt pro apparentia, ut videantur à tranſeuntibus; & ideo pereunt. S. Bonaventura ſ.2.D.Sexag.

Ex Patribus, & aliis.

Qui pro virtute, quam agit, humanos favores deſiderat, rem magni meriti vili pretio venalem portat. Unde Cœli regnum mereri potuit, inde nummum tranſitorium ſermonis quærit. S. Gregorius Moral.l.8.c.25.

Qui bene didicit, vel expertus eſt, vitiorum ſuperandorum gradus; intelligit hoc vitium inanis gloriæ, vel ſolum, vel maximè, cavendum eſſe perfectis. S.Auguſt.in Pſ. 7. Et gloriam meam in pulverem deducat.

Quidquid contemplatione humanæ gloriæ fecerimus, in terra nos theſaurizare, ſecundum Domini ſententiam, noverimus, & conſequenter illud velut humi reconditum, terræque defoſſum; vel diverſis dæmoniis depopulandum, vel edaci cenodoxiæ erugine conſumendum, ſeu ſuperbiæ tineis devorandum; ut ad nullam recondentis utilitatem, emolumentumque, proficiat Caſſianus Collat.5.c.22.

Quæ utilitas homini, ſi ipſum totus orbis admiratur, & laudat; Conditor autem omnium, & Judex, qui decipi nequit, in die illo terribili condemnaturus ſit. S. Chryſoſt. hom.23. in Gen.

Spirituale quid faciens, & humanam reſpiciens gloriam, mercedem ſuam hìc accepit; & jam ultrà Deum non habet debitorem. S.Chryſoſt.hom.31.in Gen.

O novæ calamitatis genus! ò furioſam hanc turbationem! quæ tinea corrodere non poteſt, nec ſur violare; ea inanis gloria omnino diſpergit. Hæc eſt tinea cœleſtis theſauri, hic eſt fur, qui æterna regna furatur; qui immarceſſibiles à nobis divitias auſert; qui tamquam contagioſus morbus, omnia corrumpit. Id. hom. 72.in Matth.22.

Amittit meritum juſtitiæ apud Deum, qui idcirco juſtè vult vivere, ut gloriam humanæ laudis acquirat. Id. hom. 8. in Matth.

Elegerim potiùs innumerorum barbarorum ſervitutem, quàm ſemel unius inanis gloriæ. Neque enim talia captivis ſuis illi imperant, qualia ſubditis ſuis iſta mandat. Id. ſ.17. in ep. ad Rom. cap. 10. Qui quidquam ſibi vendicat, quod debetur Chriſto, fur eſt, & latro; eò damnabilior, quò Deo chariora prædatur. *Gloriam meam alteri non dabo.* Iſ.42.8.S.Laurentius Juſt.tr.de compunct.

Crux præſens ſcala eſt ad gloriam. Et è converſo præſens gloria ſcala eſt ad crucem æternam. Hugo Card.in Gen.40.

Conſtat è Roma ſubterrânea, & philologis, qui de ſubterraneis lucernis, lampadibuſque, ſcripſere: ſepulchralem lucernam per annos, imò ſæculum non unum, abſconditam arſiſſe; mox verò, ac aura eam afflavit, fuiſſe extinctam. Sic fervorem noſtrum abſcondit, cuſtoditque, humilitas; extinguit verò ſuperbia, quando illum vanitatis aura afflavit. Nadaſi 6. menſe amoris Dei c.12. Tulliolæ corpus Clemente VIII. Pontifice repertum ajunt in Italia plumbeo loculo in ſpeciem prorſus integrum; juxtaque lampadem etiam jam tum è [illegible] ſexcentis, & ultrà, annis accenſam, ac lucentem; Verùm, ut loculus aperiri cœptus eſt, mox lucerna illa extincta eſt, & ipſum cadaver ſenſim reſolvi, atque in cineres abire viſum. Simile quid amoris lampadi uſuvenit; quæ perfacilè ſolo hominum reſpectu, ac favore, extinguitur; nitorque charitatis, ac ſpecies, deperditur. Doultreman l.4.3.ſ.2.

§. III.

Exempla Gloriam vanam ſpernentium, & fugientium.

Num. I.

Chriſtus Dominus.

E*greſſus abiit in deſertum locum.* Marci 1. 35. Secedit Chriſtus puſillum in deſertum locum, quò abſens eorum deſiderium acuat, qui illum ſequebantur: ſuoque nos exemplo admoneat, ut poſt miraculum patratum, aut opus aliquod illuſtre perfectum, aliquò ſeorſum ſecedamus: nè quod inanis gloria venenum aut humanæ laudis ſtudium, in animos noſtros irrepat; ſed Deo ſua ubique gloria, debitaque gratiarum actio nuſquam non conſtet. Victor.Antioch.in Marcum.

Agebatur à ſpiritu in deſertum. Luc. 4. 1. ut formam præſtaret vitandi laudem humanam, & omnem gloriam vanam: ut laudati, & honorati, quæramus latere, & optemus neſciri. Dion. Carth.hic c.4.

Ecce ſanus factus es. Joan.5.14. Non dicit, ſanum te feci: in quo monet nos fugere jactantiam de bonis operibus; contra illos, qui dicunt Iſ.10. 13. *in fortitudine manus mea feci.* Hugo Card. hic.

Si opprobrium tuum gloria eſt, Domine Jeſu, quanta eſt gloria tua? Tuæ igitur gloriæ participatione quid erimus, cujus ſumus opprobrio glorioſi? S.Ambroſ. in Pſ.118. actor.5. Auſer à me opprobrium &c. Quid ſtabulum eligit? planè ut reprobet gloriam Mundi, damnet Sæculi vanitatem. S. Bernardus ſ. 3. in Nat.D.

Num. II.

Exempla alia.

Percuſſit bis in cervicem eius, & abſcandit caput eius. Judith. 13. 10. Perfectam voluit reportare victoriam. Hoſtis noſter non ſemel; ſed iterum, eſt feriendus: ac primùm quidem, cùm tentationes nos adoritur, ſed iterum percutiendus; curandumque, ne gloriæ ſuccumbamus, quàm prior nobis victoria peperit. Did. Niſſ.D.1.Quadr §.8.

Judith univerſa vaſa bellica Holofernis obtulit in anathema oblivionis c.ult.23. S. Chryſoſtomus: reliquit omnia veſtimenta, nè ſuccumberet. Quid? nè ſuccumberet? illa bellicola virgo, quæ Holofernis potentiam non timuit, meruit ſpolia? Voluit hæc ſancta vidua ſignificare: quis ſcit, an non, ad conſpectum horum ſpoliorum, mentem invadet vana gloria, dum heroica geſta conſidero; poſſent mihi eſſe occaſio incurrendi in ſublimem æſtimationem de me ipſa. Apage ergo; abeant ex oculis meis; nolo ea videre, nec retinere. Paoletti Dom.18 Pent.

Viri Iſraelitæ, quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini? Act.3. 12.q.d.oculos à nobis amovete, & in Deum potiùs convertite; nos gloriam, aut favorem veſtrum, minimè ambimus. Drex.Roſ. ſelect.p.2.cap.14.§.5.

Mulier amicta ſole, & Luna ſub pedibus eius. Apoc. 12. 1. Eccleſia CHRISTI lumine cincta gloriam calcat temporalem. V. Beda. hìc.

An unquam David in pſalmis aut meminit gigantis funda proſtrari, aut provinciarum victoriis ſuis ſubjugatarum; aut Philiſthæorum cæſorum; aut Moabitarum; aut cumulatorum ad templum Domini theſaurorum, ſpoliorum ſuper altare appenſorum? Contrà, in quàm multis pſalmis plangit thorum Berſabææ, & ſepulchrum Uriæ! Quanta ſeveritate cenſuræ peccatorem ſe nuncupat! quantò lacrymarum diluvio ſua immergit flagitia! Oliva t.3. conc.17.

S. Catharina Sen. in morte luctans cum dæmonibus, inter alia dicebat: vanam gloriam numquam; ſed veram gloriam, & laudem Domini utique. Bollandus 30.April.

§. IV.

Gloriam fugiendo aſſequeris.

H*Æc, quæ non poſtulaſti, dedi tibi.* 3.Reg.3.13. Divitias ſcilicet, & gloriam. Naacra in Joſ.1.§.38.

Inveni David ſervum meum, oleo ſancto unxi eum. Pſalm.88.21. David à Domino inventus, poſtquam illum quæſivit, non inter alios expectantem eligi, ſed ſingulariter eum fugientem. q.d. David, ubi es? ubi ille, qui fugit honores? Denique fugientem honor, & gloria comprehendit. unde 1. Reg. 13. 14. *quæſivit Dominus ſibi virum iuxta cor ſuum.* Eſcob. Mir. Chr. t. 1. lib. 7. S. 4. obſ.2.

Præſe-

Digitized by Google

Præcepit eis, ne cui dicerent &c. Marci 7. 36. quia honor ſequitur fugientes. Eſcobar. mir. Chr. tr. 1. lib. 7. Sect. 4. Obſ. 2.

Moyſes negavit ſe filium filiæ Pharaonis. Hebr. 11.24. Verùm ipſa dignitatis, & divitiarum fuga auxit dignitatem. *Ecce conſtitui te Deum Pharaonis*. Ex.7.1. Fugiendo potentiam potentior factus eſt: factus eſt enim in Deum regi Pharaoni. S. Ambroſius in Pſ. 118.

Sicut inter multas gemmas puriſſima gemma micat, & jubar ſolis parvos igniculos ſtellarum obruit, & obſcurat; ita cunctorum virtutes, & potentias, ſua humilitate ſuperavit; minimaque fuit inter omnes, ut major eſſet: & quantò ſe plus dejiciebat, tantò magis à Chriſto ſublevatur. Latebat, & non latebat; fugiendo gloriam, gloriam merebatur; quæ virtutem quaſi umbra ſequitur; & appetitores ſuos deſerens appetit contemptores. Sanctus Hieronymus ep.27. ad Euſtoch. Epitaph. Paulæ Matris. Sub initium.

Si glorificari cupis, gloriam deſpice, & eris omnibus glorioſior. S.Chryſoſt.hom.4.in Matth.c.1.

Gloriam aliter aſſequi non licet, niſi gloriam fugiendo: nam donec quidem eam ſectemur, nos fugit; cùm autem eam fugimus, nos ipſa ſequitur. Si vis eſſe glorioſus, noli gloriam concupiſcere; ſi vis eſſe ſublimis, nè te ſublimem facias. Id.hom.39.ad pop. Antioch.

Nil magis admirantur mortales, quàm eum, qui gloriam aſpernetur: nec quempiam majori laude, & admiratione proſequuntur, quàm qui laudari ſe pro nihilo duxerint, aut magni fieri. Id.ſerm.de inanis glor.cupiditate.

Quò gloria plus affectatur, eò minùs apprehenditur. S. Bernardus ep.126.

Vide tit. Honor. Humilitas.

§. V.

Antidota contra vanam gloriam.

MAgis cogitare debetis, quid vobis deſit; quàm quid vobis adſit. Quod habes, cave perdas; quod non habes, ſupplica ut habeas. In quantis ſis minor, tibi cogitandum eſt; non in quantis ſis major. Semper tibi diſpliceat quod es; ſi vis pervenire ad id, quod nondum es. S.Auguſt.ſ.53.de V.D.

Qui igne Chriſti captus fuerit, talis fit, qualis eſſet homo ſolus ſuper terram habitans: adeò ei nihil curæ eſt gloria, & ignominia; ſed, quemadmodum ſi ſolus habitaret, nihil curaret; ità & talis quoque non curaret. S.Chryſoſt.hom.52.in Acta.

Quod in ſe firmiter ſtatimore compreſſum, gravitate modeſtum, humilitate ſolitum, puritate ſanum; aura hujus vanitatis nequaquam leviter rapietur. Sanct. Bernardus ſerm. 39. in Cant.

Imitare in pavone diverſitatis exemplum. Videt in pedibus ruſticum aliquid, quod deſpiciat; ignorat in cauda, quod eum mirabilem reddat. In promptu eſt, unde ſe debeat humilitate deprimere; poſt tergum gerit, unde valeat, quaſi præ cœteris avibus ſuperbire. Te quoque quodammodo, quod in te virtutis eſt, lateat. Si quid verò vitioſum, ab aſpectus tui judicio non recedat. S.Petrus Dam.l.1.ep.12.

Pavoni pompaticè ſe rotanti quidam lemma adjecit: *Deformes oblita pedes*. S. Bernardinus ſpiritualis magiſter B. Alberti Sartiani, occurrens ei cum Clero, & populo Corronenſi; dum pro munere Nuntii Apoſtolici equo bene inſtructo inſideret, hominesque accurrerent, vel fimbriam tacturi; ſanctus ſenex diſcipulo metuens de inani gloria, voce magna clamavit: Frater Alberte, reſpice ad pedes; memento mortis: cave, ne honores tanti plus æquo animum extollant. In Annalib. Minorum tom.5. Anno 1441.n.2.

§ VI.

Nihil tibi; ſed Deo omnia, attribue.

Num. I.

Symbola.

OCcurrit ei unigenita filia ſua &c. Judic. 11. 34. &c. Occurrit Jephtæa virgo parenti è bello reduci, laudes patris decoratura, & victoriam gratulatura: ſed pater laudatricem pro præmio jugulavit. In bello ſumus & nos: re præclarè geſta noſtra nobis filia prodit obviam, pulcherrimis nos elogiis ornatura. Hæc eſt, ut Origenes explicat hom.5.in Gen. inanis gloria. Si vir es, ſi non vis labores caſſos; jugula eam, Deo omnia adſcribe. Drexelius de recta int.l.2.c.5.

Ibant, & revertebantur. Ezech. 1. 14. Omnia ſpiritualis exercitii lucra referas ad illius gloriam, qui eſt Rex gloriæ. Fur enim, & latro es, ſi tibi aliquid indè uſurpare præſumas. Illuc, unde flumina exeunt, revertantur. Animalia apud Ezechielem *ibant, & revertebantur*; quidquid gratiæ eis conſerebatur, ad Dominum reſerebant. Bleſenſis de inſtitut.Epiſcopi.

Acceperunt & ipſi ſingulos denarios. Matth.20.10. Dona Dei denario comparantur, qui habet figuram circularem. Sic illa à Deo ſunt, & in Deum reflectenda. Broymard. Summa Prædicantium. *Luna*. Lem: *aliena luce. Quid autem habes, quod non accepiſti?* 1.Cor. 4.7.Picinelli.

Num. II.

Exempla.

Ex Veteri.

Ubi Noe evigilaſſet è ſomno, *cùm didiciſſet, quæ fecerat ei filius ſuus minor, ait maledictus Chanaan*. Gen. 9. 25. Et remunerans reverentiam Sem erga ipſum, ait: *benedictus Dominus Deus Sem*. v.26. Cur non etiam dicit: benedictum Sem? Agnovit Deum eſſe authorem totius boni operis Sem; & ideo omnem laudem in ipſum refert. Oleaſter: non benedicit filium, Deum: ut diſcamus, bona opera noſtra potiùs Dei eſſe; qui ad ea facienda animum & vires, dedit; proindeque meritò prior in laudibus proponitur Deus, qui primus, & præcipuus in noſtris operibus operator eſt, & ſine quo nihil operari poſſumus. Sylveira in Joan.1.38.

Interrogabat Eſau Jacobum: *quid ſibi volunt iſti*. Gen.33. 5. 6. *reſpondit: parvuli ſunt, quos donavit mihi Deus* rogansque fratrem: *Suſcipe benedictionem, quam attuli tibi, & quam donavit mihi Deus tribuens omnia*. Vide, ut omnia Deo adſcribas. Non ita Eſau, qui dixit v.9. *habeo plurima, frater mi, ſint tua tibi*. Non dixit: mihi quoque multa Deus tribuit; ſed habeo plurima, tamquam ingratus, & immemor beneficiorum, loquens. Diez Conc.3.in feſto Sanct Joan.Evang.

Abſque me Deus reſpondebit proſpera Pharaonis.Gen.41.16.& paulò pòſt v.25.*quæ facturus eſt Deus, oſtendit Pharaoni*. Joſeph, licèt vocaretur Salvator Mundi, ipſe tamen Gen.50.20.ait:*& ſalvos faceret multos populos*. Alvarez.Joſeph Illuſtr.illuſtr.363.

Deus fecit me dominum univerſæ domus ejus. Gen. 45. 8. Non dixit Pharao me fecit dominum; aut prudentia mea hæc aſſecutus ſum: ſed à Deo hoc accepi. Idem ibid.

Per manum fœminæ percuſſit illum Dominus. Judith 13. 19. Non ait: ego illum interfeci; ſed Deus occidit. Diez. ſer. 4. D. Paſſ.

Si vidi ſolem, cùm fulgeret, & Lunam incedentem clarè, & oſculatus ſum manum meam &c. Job 31.26.27. Sol eſt bona opera; Luna fama ex bono opere; oſculari manum, ſibi attribuere. Hugo Card.in Levit 3.

Fortitudo mea, & laus mea, Dominus. Pſ.117. 14. Ut laus noſtra Deus ſit, antè fortitudo noſtra ſit, neceſſe: quia durum certamen eſt, ita gloriam abdicare, ut in ſolo Deo glorieмur. Quot vincendi animi affectus? quot fugiendæ dignitates? quot tolerandæ injuriæ? ſi unus Dominus laus noſtra eſſe debet, quoties cor exultabit, & inhibendum erit? quoties ingerentur laureæ non rapiendæ? Oliva l.12.Strom.hic.

Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me. Pſ. 117.16. non mea.

Redemiſti David ſervum tuum de gladio maligno. Pſ.143.10. Deo refert victoriam in acceptis contra Goliat, non ſibi adſcribit; in hoc glorioſior. Alvarez illuſtr.363.

Veniat Dilectus meus in hortum ſuum. Cant. 5. 1. Non ait: in hortum meum, ſed in hortum ſuum; jure quidem in ſuum, quoniam ab ipſo datum, & ipſi debitum, & certè debitum. Gilbertus ſ. 40. in Cant. Non quomodo Eva invitavit virum ſuum, ego invito Dilectum meum. Illa invitavit virum ſuum ad comedendum pomum non ſuum, pomum alienum: ego invito Dilectum meum ad hortum ſuum; ad comedendum fructum pomorum, non alienorum, ſed fructum pomorum ſuorum. S. Rupertus l. 4. in Cant. Propterea in hortum ſuum vocatur Sponſa ad ſuos fructus edendos: ut oſtenderet, nihil inter ſe habere disjunctum, nihil ſeparatum, nihil diſſonum, inſtar unius paris ſanctiſſimi amicorum: utque illud ſalutariter admoneat, omnia bona noſtra ex ipſius gratia provenire; nihilque boni Sponſæ ineſſe, quod non ab ipſius Sponſi largiſſima bonorum omnium fonte emanarit. Philo Carpath. hic. Diſce, non quieſcendum in Dei donis, ſed in ipſo Datore; & æſtimanda beneficia non tam propter ſe, quàm propter Benefactorem. Nec hortum animi excolendum, ut nos ejus donis ditemur, vel nobis ipſis dulces epulas paremus; ſed ut Dilecto placeamus, & ipſe in nobis jucundetur. de Ponte hic l.8.Eph.1.§.4.

Digitized by Google

zechias rex, quòd theſauros ſuos Aſſyriorum legatis oſtenderit, juſſu Domini audivi: *Ecce dies venient &c.*

Bibe aquam de ciſterna tua &c. Prov. 5. 15. 16. 17. q. d. priùs bibe aquam vivam gratiæ & ſapientiæ; & fruere tu bonis tibi à DEO præſtitis: nec tamen retineantur; ſed communica aliis; addit autem; *habeto eas ſolus, nec ſint alieni participes tui.* id eſt: cura, in hac effuſione nihil ſit inanis gloriæ; quod aliqui, id eſt, inimici tuis laboribus dicentur. de Ponte in Cant. 1. Exh. 21. §. 4.

Noli tuba canere ante te. Matth. 6. 2. O vanitas, ac miſeria infinita! propter volatilem, vilem, fallacem, & momentaneam, hominum laudem, divino, æterno, & cœleſti, honore privari! Dionyſius Carth. c. 5.

Et vidit ibi hominem non veſtitum veſte nuptiali. Matth. 22. 11. Suam, non Domini, gloriam quærentem. S. Auguſt. lib. 2. contra Fauſtum c. 19.

Quod autem ſecus viam &c. Luc. 8. 12. Semina ſunt orationes, jejunia, peregrinationes &c. Sed hæc ſeminatur ſecus viam, quando fiunt pro apparentia, ut videantur à tranſeuntibus; & ideo pereunt. S. Bonaventura ſ. 2. D. Sexag.

Ex Patribus, & aliis.

Qui pro virtute, quam agit, humanos favores deſiderat, rem magni meriti vili pretio venalem portat. Unde Cœli regnum mereri potuit, inde nummum tranſitorium ſermonis quærit. S. Gregorius Moral. l. 8. c. 25.

Qui bene didicit, vel expertus eſt, vitiorum ſuperandorum gradus; intelligit hoc vitium inanis gloriæ, vel ſolum, vel maximè, cavendum eſſe perfectis. S. Auguſt. in Pſ. 7. Et gloriam meam in pulverem deducat.

Quidquid contemplatione humanæ gloriæ fecerimus, in terra nos theſaurizare, ſecundum Domini ſententiam, noverimus, & conſequenter illud velut humi reconditum, terræque defoſſum; vel diverſis dæmoniis depopulandum, vel edaci cenodoxiæ erugine conſumendum, ſeu ſuperbiæ tineis devorandum; ut ad nullam recondentis utilitatem, emolumentumque, proficiat Caſſianus Collat. 1. c. 22.

Quæ utilitas homini, ſi ipſum totus orbis admiratur, & laudat; Conditor autem omnium, & Judex, qui decipi nequit, in die illo terribili condemnaturus ſit. S. Chryſoſt. hom. 23. in Gen.

Spirituale quid faciens, & humanam reſpiciens gloriam, mercedem ſuam hic accepit; & jam ultrà Deum non habet debitorem. S. Chryſoſt. hom. 31. in Gen.

O novæ calamitatis genus! ò furioſam hanc turbationem! quæ tinea corrodere non poteſt, nec fur violare; ea inanis gloria omnino diſpergit. Hæc eſt tinea cœleſtis theſauri, hic eſt fur, qui æterna regna furatur; qui immarceſſibiles à nobis divitias aufert; qui tamquam contagioſus morbus, omnia corrumpit. Id. hom. 72. in Matth. 22.

Amittit meritum juſtitiæ apud Deum, qui idcirco juſtè vult vivere, ut gloriam humanæ laudis acquirat. Id. hom. 8. in Matth.

Elegerim potiùs innumerorum barbarorum ſervitutem, quàm ſemel unius inanis gloriæ. Neque enim talia captivis ſuis illi imperant, qualia ſubditis ſuis iſta mandat. Id. ſ. 17. in ep. ad Rom. cap. 10. Qui quidquam ſibi vendicat, quod debetur Chriſto, fur eſt, & latro; eò damnabilior, quò Deo chariora prædatur. *Gloriam meam alteri non dabo.* Iſ. 42. 8. S. Laurentius Juſt. tr. de compunct.

Crux præſens ſcala eſt ad gloriam. Et è converſo præſens gloria ſcala eſt ad crucem æternam. Hugo Card. in Gen. 40.

Conſtat è Roma ſubterrânea, & philologis, qui de ſubterraneis lucernis, lampadibuſque, ſcripſere: ſepulchralem lucernam per annos, imò ſæculum non unum, abſconditam arſiſſe; mox verò, ac aura eam afflavit, fuiſſe extinctam. Sic fervorem noſtrum abſcondit, cuſtoditque, humilitas; extinguit verò ſuperbia, quando illum vanitatis aura afflavit. Nadaſi 6. menſe amoris Dei c. 12. Tulliolæ corpus Clemente VIII. Pontifice repertum ajunt in Italia plumbeo loculo in ſpeciem prorſus integrum; juxtaque lampadem etiam jam tum è [illegible]ſeacentis, & ultrà, annis accenſam, ac lucentem: Verùm, ut loculus aperiri cœptus eſt, mox lucerna illa extincta eſt, & ipſum cadaver ſenſim reſolvi, atque in cineres abire viſum. Simile quid amoris lampadi uſu venit; quæ perfacilè ſolo hominum reſpectu, ac favore, extinguitur; nitorque charitatis, ac ſpecies, deperditur. Doultreman l. 4. 3. ſ. 2.

mille

§. III.

Exempla Gloriam vanam ſpernentium, & fugientium.

Num. I.

Chriſtus Dominus.

E*Greſſus abiit in deſertum locum.* Marci 1. 35. Secedit Chriſtus puſillum in deſertum locum, quò abſens eorum deſiderium acuat, qui illum ſequebantur: ſuoque nos exemplo admoneat, ut poſt miraculum patratum, aut opus aliquod illuſtre perfectum, aliquò ſeorſum ſecedamus: nè quod inanis gloria venenum aut humanæ laudis ſtudium, in animos noſtros irrepat; ſed Deo ſua ubique gloria, debitaque gratiarum actio nuſquam non conſtet. Victor. Antioch. in Marcum.

Agebatur à ſpiritu in deſertum. Luc. 4. 1. ut formam præſtaret vitandi laudem humanam, & omnem gloriam vanam: ut laudati, & honorati, quæramus latere, & optemus neſciri. Dion. Carth. hic c. 4.

Ecce ſanus factus es. Joan. 5. 14. Non dicit, ſanum te feci: in quo monet nos fugere jactantiam de bonis operibus; contra illos, qui dicunt Iſ. 10. 13. *in fortitudine manus mea feci.* Hugo Card. hic.

Si opprobrium tuum gloria eſt, Domine Jeſu, quanta eſt gloria tua? Tuæ igitur gloriæ participatione quid erimus, cujus ſumus opprobrio glorioſi? S. Ambroſ. in Pſ. 118. octon. 5. Aufer à me opprobrium &c. Quid ſtabulum eligit? plane ut reprobet gloriam Mundi, damnet Sæculi vanitatem. S. Bernardus ſ. 3. in Nat. D.

Num. II.

Exempla alia.

Percuſſit bis in cervicem eius, & abſcondit caput eius. Judith. 13. 10. Perfectam voluit reportare victoriam. Hoſtis noſter non ſemel; ſed iterum, eſt feriendus: ac primùm quidem, cùm tentationes nos adoritur, ſed iterum percutiendus; curandumque, ne gloriæ ſuccumbamus, quàm prior nobis victoria peperit. Did. Niſſ. D. 1. Quadr. §. 8.

Judith univerſa vaſa bellica Holofernis obtulit in anathema oblivionis c. ult. 23. S. Chryſoſtomus: reliquit omnia veſtimenta, nè ſuccumberet. Quid? nè ſuccumberet? illa bellicoſa virgo, quæ Holofernis potentiam non timuit, metuit ſpolia? Voluit hæc ſancta vidua ſignificare: quis ſcit, an non, ad conſpectum horum ſpoliorum, mentem invadet vana gloria, dum heroica geſta conſidero; poſſent mihi eſſe occaſio incurrendi in ſublimem æſtimationem de meipſa. Apage ergo; abeant ex oculis meis; nolo ea videre, nec retinere. Paoletti Dom. 18 Pent.

Viri Iſraelitæ, quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini? Act. 3. 12. q. d. oculos à nobis amovete, & in Deum potiùs convertite: nos gloriam, aut favorem veſtrum, minimè ambimus. Drex. Roſ. ſelect. p. 2. cap. 14. §. 5.

Mulier amicta ſole, & Luna ſub pedibus eius. Apoc. 12. 1. Eccleſia CHRISTI lumine cincta gloriam calcat temporalem. V. Beda. hic.

An unquam David in pſalmis aut meminit gigantis funda proſtrati, aut provinciarum victoriis ſuis ſubjugatarum; aut Philiſthæorum cæſorum; aut Moabitarum; aut cumulatorum ad templum Domini theſaurorum, ſpoliorum ſuper altare appenſorum? Contrà, in quàm multis pſalmis plangit thorum Berſabææ, & ſepulchrum Uriæ! Quanta ſeveritate cenſuræ peccatorem ſe nuncupat! quantò lacrymarum diluvio ſua immergit flagitia! Oliva t. 3. conc. 57.

S. Catharina Sen. in morte luctans cum dæmonibus, inter alia dicebat: vanam gloriam numquam; ſed veram gloriam, & laudem Domini utique. Bollandus 30. April.

§. IV.

Gloriam fugiendo aſſequeris.

H*Æc, quæ non poſtulaſti, dedi tibi.* 3. Reg. 3. 13. Divitias ſcilicet, & gloriam. Naxera in Joſ. 1. §. 38.

Inveni David ſervum meum, oleo ſancto unxi eum. Pſalm. 88. 21. David à Domino inventus, poſtquam illum quæſivit, non inter alios expectantem eligi, ſed ſingulariter eum fugientem. q. d. David, ubi es? ubi ille, qui fugit honores? Denique fugientem honor, & gloria comprehendit. unde 1. Reg. 13. 14. *quæſivit Dominus ſibi virum juxta cor ſuum.* Eſcob. Mir. Chr. t. 1. lib. 7. §. 4. obſ. 2.

Præſo-

Digitized by Google

Præcepit eis, ne cui dicerent &c. Marci 7. 36. quia honor ſequitur fugientes. Eſcobar. mir. Chr. tr. 5. lib. 7. Sect. 4. Obſ. 2.

Moyſes negavit ſe filium filiæ Pharaonis. Hebr. 11.24. Verùm ipſa dignitatis, & divitiarum fuga auxit dignitatem. *Ecce conſtitui te Deum Pharaonis.* Ex. 7. 1. Fugiendo potentiam potentior factus eſt: factus eſt enim in Deum regi Pharaoni. S. Ambroſius in Pſ. 118.

Sicut inter multas gemmas puriſſima gemma micat, & jubar ſolis parvos igniculos ſtellarum obruit, & obſcurat; ita cunctorum virtutes, & potentias, ſua humilitate ſuperavit; minimaque fuit inter omnes, ut major eſſet: & quantò ſe plus dejiciebat, tantò magis à Chriſto ſublevatur. Latebat, & non latebat; fugiendo gloriam, gloriam merebatur: quæ virtutem quaſi umbra ſequitur; & appetitores ſuos deſerens appetit contemptores. Sanctus Hieronymus ep. 27. ad Euſtoch. Epitaph. Paulæ Matris. Sub initium.

Si glorificari cupis, gloriam deſpice, & eris omnibus glorioſior. S. Chryſoſt. hom. 4. in Matth. c. 1.

Gloriam aliter aſſequi non licet, niſi gloriam fugiendo: nam donec quidem eam ſectemur, nos fugit; cùm autem eam fugimus, nos ipſa ſequitur. Si vis eſſe glorioſus, noli gloriam concupiſcere; ſi vis eſſe ſublimis, nè te ſublimem facias. Id. hom. 39. ad pop. Antioch.

Nil magis admirantur mortales, quàm eum, qui gloriam aſpernetur: nec quempiam majori laude, & admiratione proſequuntur, quàm qui laudari ſe pro nihilo duxerint, aut magni fieri. Id. ſerm. de inanis glor. cupiditate.

Quò gloria plus affectatur, eò minùs apprehenditur. S. Bernardus ep. 126.

Vide tit. Honor. Humilitas.

§. V.

Antidota contra vanam gloriam.

Magis cogitare debetis, quid vobis deſit; quàm quid vobis adſit. Quod habes, cavè perdas; quod non habes, ſupplica ut habeas. In quantis ſis minor, tibi cogitandum eſt; non in quantis ſis major. Semper tibi diſpliceat quod es; ſi vis pervenire ad id, quod nondum es. S. Auguſt. ſ. 53. de V. D.

Qui igne Chriſti captus fuerit, talis fit, qualis eſſet homo ſolus ſuper terram habitans: adeò ei nihil curæ eſt gloria, & ignominia; ſed, quemadmodum ſi ſolus habitaret, nihil curaret; ità & talis quoque non curaret. S. Chryſoſt. hom. 52. in Acta.

Quod in ſe firmiter ſtat timore compreſſum, gravitate modeſtum, humilitate ſolitum, puritate ſanum; aura hujus vanitatis nequaquam leviter rapietur. Sanct. Bernardus ſerm. 39. in Cant.

Imitare in pavone diverſitatis exemplum. Videt in pedibus ruſticum aliquid, quod deſpiciat; ignorat in cauda, quod eum mirabilem reddat. In promptu eſt, unde ſe debeat humilitate deprimere; poſt tergum gerit, unde valeat, quaſi præ cœteris avibus ſuperbire. Te quoque quodammodo, quod in te virtutis eſt, lateat. Si quid verò vitioſum, ab aſpectus tui judicio non recedat. S. Petrus Dam. l. 2. ep. 12.

Pavoni pompaticè ſe rotanti quidam lemma adjecit: *Deformes oblita pedes.* S. Bernardinus ſpiritualis magiſter B. Alberti Sartiani, occurrens ei cum Clero, & populo Cortonenſi; dum pro munere Nuntii Apoſtolici equo bene inſtructo inſideret, homineſque accurrerent, vel fimbriam tacturi; ſanctus ſenex diſcipulo metuens de inani gloria, voce magna clamavit: Frater Alberte, reſpice ad pedes; memento mortis: cave, ne honores tanti plus æquo animum extollant. In Annalib. Minorum tom. 5. Anno 1441. n. 1.

§ VI.

Nihil tibi; ſed Deo omnia, attribue.

Num. I.

Symbola.

Occurrit ei unigenita filia ſua &c. Judic. 11. 34. &c. Occurrit Jephtæa virgo parenti è bello reduci, laudes patris decantatura, & victoriam gratulatura; ſed pater laudatricem pro præmio jugulavit. In bello ſumus & nos: te præclarè geſta noſtra nobis filia prodit obviam, pulcherrimis nos elogiis ornatura. Hæc eſt, ut Origenes explicat hom. 5. in Gen. inanis gloria. Si vires, ſi non vis labores caſſos; jugula eam, Deo omnia adſcribe. Drexelius de recta int. l. 2. c. 5.

Ibant, & revertebantur. Ezech. 1. 14. Omnia ſpiritualis exercitii lucra referas ad illius gloriam, qui eſt Rex gloriæ. Fur enim, & latro es, ſi tibi aliquid indè uſurpare præſumas. Illuc, unde flumina exeunt, revertantur. Animalia apud Ezechielem *ibant, & revertebantur*; quidquid gratiæ eis conſerebatur, ad Dominum referebant. Bleſenſis de inſtitut. Epiſcopi.

Acceperunt & ipſi ſingulos denarios. Matth. 20. 10. Dona Dei denario comparantur, qui habet figuram circularem. Sic illa à Deo ſunt, & in Deum reflectenda. Broymard. Summa Prædicantium. *Luna.* Lem: *aliena luce. Quid autem habes, quod non accepiſti?* 1. Cor. 4. 7. Picinelli.

Num. II.

Exempla.

Ex Veteri.

Ubi Noe evigilaſſet è ſomno, *cùm didiciſſet, quæ fecerat ei filius ſuus minor, ait maledictus Chanaan.* Gen. 9. 25. Et remunerans reverentiam Sem erga ipſum, ait: *benedictus Dominus Deus Sem.* v. 26. Cur non etiam dicit: benedictum Sem? Agnovit Deum eſſe authorem totius boni operis Sem; & ideo omnem laudem in ipſum refert. Oleaſter: non benedicit filium, Deum: ut diſcamus, bona opera noſtra potiùs Dei eſſe; qui ad ea facienda animum & vires, dedit: proindeque meritò prior in laudibus proponitur Deus, qui primus, & præcipuus in noſtris operibus operator eſt, & ſine quo nihil operari poſſumus. Sylveira in Joan. 1. 38.

Interrogabat Eſau Jacobum: *quid ſibi volunt iſti.* Gen. 33. 5. 6. *reſpondit: parvuli ſunt, quos donavit mihi Deus* rogan ſque fratrem: *Suſcipe benedictionem, quam attuli tibi, & quam donavit mihi Deus tribuens omnia.* Vide, ut omnia Deo adſcribas. Non ita Eſau, qui dixit v. 9. *habeo plurima, frater mi, ſint tua tibi.* Non dixit: mihi quoque multa Deus tribuit: ſed habeo plurima, tamquam ingratus, & immemor beneficiorum, loquens. Diez Conc. 3. in feſto Sanct. Joan. Evang.

Abſque me Deus reſpondebit proſpera Pharaonis. Gen. 41. 16. & paulò pòſt v. 25. *quæ facturus eſt Deus, oſtendit Pharaoni.* Joſeph, licèt vocaretur Salvator Mundi, ipſe tamen Gen. 50. 20. ait: *& ſalvos faceret multos populos.* Alvarez. Joſeph Illuſtr. illuſtr. 363.

Deus fecit me dominum univerſæ domus ejus. Gen. 45. 8. Non dixit Pharao me fecit dominum; aut prudentia mea hæc aſſecutus ſum: ſed à Deo hoc accepi. Idem ibid.

Per manum fœminæ percuſſit illum Dominus. Judith 13. 19. Non ait: ego illum interfeci; ſed Deus occidit. Diez. fer. 4. D. Paſſ.

Si vidi ſolem, cùm fulgeret, & Lunam incedentem clarè, & oſculatus ſum manum meam &c. Job 31. 26. 27. Sol eſt bona opera; Luna fama ex bono opere; oſculari manum, ſibi attribuere. Hugo Card. in Levit 3.

Fortitudo mea, & laus mea, Dominus. Pſ. 117. 14. Ut laus noſtra Deus ſit, antè fortitudo noſtra ſit, neceſſe: quia durum certamen eſt, ita gloriam abdicare, ut in ſolo Deo glorie mur. Quot vincendi animi affectus? quot fugiendæ dignitates? quot tolerandæ injuriæ? ſi unus Dominus laus noſtra eſſe debet, quoties cor exultabit, & inhibendum erit? quoties ingerentur laureæ non rapiendæ? Oliva l. 12. Strom. hic.

Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me. Pſ. 117. 16. non mea.

Redemiſti David ſervum tuum de gladio maligno. Pſ. 143. 10. Deo refert victoriam in acceptis contra Goliat, non ſibi adſcribit; in hoc glorioſior. Alvarez illuſtr. 363.

Veniat Dilectus meus in hortum ſuum. Cant. 5. 1. Non ait: in hortum meum, ſed in hortum ſuum; jure quidem in ſuum, quoniam ab ipſo datum, & ipſi debitum, & certè debitum. Gilbertus ſ. 40. in Cant. Non quomodo Eva invitavit virum ſuum, ego invito Dilectum meum. Illa invitavit virum ſuum ad comedendum pomum non ſuum, pomum alienum: ego invito Dilectum meum ad hortum ſuum; ad comedendum fructum pomorum, non alienorum, ſed fructum pomorum ſuorum. S. Rupertus l. 4. in Cant. Propterea in hortum ſuum vocatur ſponſa ad ſuos fructus edendos: ut oſtenderet, nihil inter ſe habere disjunctum, nihil ſeparatum, nihil diſſonum, inſtar unius paris ſanctiſſimi amicorum: utque illud ſalutariter admoneat, omnia bona noſtra ex ipſius gratia provenire; nihilque boni Sponſæ ineſſe, quod non ab ipſius Sponſi largiſſimo bonorum omnium fonte emanarit. Philo Carpath. hic. Diſce, non quieſcendum in Dei donis, ſed in ipſo Datore; & æſtimanda beneficia non tam propter ſe, quàm propter Benefactorem. Nec hortum animi excolendum, ut nos ejus bonis ditemur, vel nobis ipſis dulces epulas paremus; ſed ut Dilecto placeamus, & ipſe in nobis jucundetur. de Ponte hic l. 8. Eph. 1. §. 1.

Digitized by Google

Species eius ut Libani. Cant.5.15. In quo Sponſi pulchritudinem Libano floribus variegato comparat. Libanus mons præaltus eſt, è quo omnia ligna, tigna, trabes, & columnæ, quas templo ſuo rex Salomon indidit, petitæ ſunt: adeò ut in ſolo Libano omne templi magnificentiſſimi decus creviſſe videatur. Sponſa ergo, ut oſtendat, omnia merita noſtra, è quibus ædificium illud cœleſte conſtruitur, à Sponſo provenire; Libano eum ſimilem eſſe dixit. Quò etiam referri poteſt illud Iſ.35.2 *gloria Libani data eſt ei*: quòd omnis ſanctitas, gloria, & Eccleſiæ ſplendor, ac pulchritudo; omniſque meritorum noſtrorum fructus, uni Chriſto acceptus referri debeat. Idipſum monet Paulus Rom.11.17. *tu autem, cùm oleaſter eſſes, inſertus es in illis, & ſocius radicis, & pinguedinis olivæ, factus es*. Oleaſter, & quidquid Sylveſtre, natura ſua amarum eſt, nullumque fructum palato gratum profere: mox tamen, ut olivæ inſeritur; de fœcunditate, & virtute illius participans, fructus ſuaves progignit. Id ipſum de operibus noſtris cenſendum eſt. ex ſe enim ſylveſtria ſunt, amara, & inſipida. Si verò per fidem, & charitatem, arbori vitæ, quæ Chriſtus eſt, inſerantur; gratiarum illius participes efficiuntur; operandoque gloriam æternam ex condigno promerentur. Beſſeus Dom. Septuag.

Innixa ſuper Dilectum ſuum. Cant.8.5. Id facit humilitas cordis, ut non ſibi Fidelis anima innitatur, ſed deſerens ſemetipſum adſcendat jam de deſerto *innixa ſuper Dilectum*, atque ideo *deliciis affluens*. S. Bernardus ſerm. Sanctificamini hodie.

Ex Novo.

Domine, nonne bonum ſemen ſeminaſti. Matth.13.27. Seminaſti, non ſeminavimus. Nos, quod per te facimus, tibi ſemper noſtro aſſignamus authori: nos, præter tuam gratiam, nihil habemus; per quam ſtamus, movemur, & ſumus; ſine qua jacemus, deficimus, & perimus. S. Chryſologus ſ.97.

Reverſi Apoſtoli narraverunt illi &c. Luc. 9. 10. In quo apparet eorum fidelitas, quia ad divinum conſortium celeriter redierunt. Vel ideo narraverunt, ut de bonis actis non quærerent ſibi gloriam; ſed omnia referrent ad Deum. S Bonaventura hic.

Mna tua decem mnas acquiſivit. Luc. 19. 16. Non dicit, ego decem mnas acquiſivi; ſed tua mna: quia omne lucrum gratiæ Dei attribuit juſtus. Stella p.1.c 18. Idem dicit Cajetanus hic.

Mea doctrina non eſt mea, ſed eius, qui miſit me. Joan.7.16. *Verba, quæ dediſti mihi, dedi eis*. Joan 17.8. *Opera, quæ ego facio in nomine Patris mei*. Jo.10.25. *Abundantiùs illis omnibus laboravi, non ego autem, ſed gratia Dei mecum*. 1. Cor. 15. 10. Viginti quatuor Seniores coronas ſibi detractas ad pedes agni deponebant. Apoc. 4. 10. *Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam*. Pſ.113.1.

Motiva varia.

En ego ſtabo ibi coram te ſupra petram Horeb, percutieſque petram. Ex.17.6. Oleaſter hic: nè ſervus ſibi miraculum adſcriberet, adeſt Dominus. Eſt enim mirabilis hominis vanitas, qui facilè ſibi adſcribit, quod Dei virtute operatur.

In maxilla aſini percuſſi mille viros. Judic.15. 16. Jactans ſuam fortitudinem; quare Deus illum punivit, & humiliavit ſiti enormi. Stella p.1.c.18.

Numquid gloriabitur ſecuris contra eum, qui ſecat in ea? aut exaltabitur ſerra contrà eum, à quo trahitur? Iſ.10.15. Comparatur homo ſecuri, & ferro; inſtrumentis, quibus opifex opera ſua perficit. Nam licèt opera tua præſtantiſſima ſint; Dei potiùs, quàm tua ſunt: tu enim es inſtrumentum, quo Deus operatur Arbitrium tuum cum Deo concurrit, & ſic operatur: quia Deus voluntatem tuam excitat, & trahit; illamque adjuvat, ſicut artifex ſerram, & ſecurim. Diez D. Septuag.

Omnia opera noſtra operatus es nobis. Iſ.26.12.

Nonne hæc eſt Babylon magna, quam ego ædificavi? Dan 4.27. Mox intonat è cœlo vox: *Regnum tuum tranſibit à te*.

Recubuit in cœna ſuper pectus eius. Jo.21. 20. Quis iſte tam felix conviva eſt? *Joannes eſt nomen eius*. Planè gratia, & Chriſto gratioſus; cujus & ſaginari meruit carnibus, & pectore excipi. Quamquam, ubi reclinaret gratia, quàm in ipſo Chriſti ſinu? Neque enim in ſe, ſed in authore ſuo, gratia requieſcit. Hinc alter Joannes, hoc eſt, alia, non diſſimilis gratia, exilivit in utero Eliſabeth ad adventum Domini. Nimirum gratia, non ubi eſſet, ſed unde proceſſerit, attendit, & cognovit. Quàm avarus, qui, Zachariæ æmulus, opera ſua, non ſuum nomen præferre, ſed gratiæ cupiat. Dignus planè Zacharias, qui confeſtim loqueretur, quando in filio ſuum reticere ſtatuit nomen, & gratiæ prædicari. Oliva t.2. Strom. hic.

Qui tendit ad perfectionem, vel eam aliquomodo aſſecutum ſe ſentit; ad rerum initium, à quo univerſa dependent, reſpicere, ad ipſumque referre debet; nec ab eo unquam recedere. S. Ambroſ. tr. de manſionib. filior. Iſr.

Non meo vel ingenio, vel meritò, ſed ejus dono ſum, ſi quid laudabiliter ſum. S. Auguſt. ep.52.

Celata virtus, & conſcientiæ fota ſecreto, Deum ſolum judicem reſpicit. S. Hieronymus ep.30. ad Oceanum.

§. VII.

Abſconde virtutes, bona opera &c.

Num. I.

Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri, & Novo.

Ægyptii enitentibus fœminis Hebræos maſculos in flumine mergebant; ideo matres eos abſcondebant. Ex.2.2 1. Sic, niſi bonum opus, quod eſt velut animæ tuæ partus, occulta veris, peribit, vanitate ei meritum auferente. Stella p.1.c.20.

Manus Moyſis quamdiu ſinu continebatur, ſana, & vivax apparebat; ſed in apertum prolata, leproſa erat. Ex.4.6.7. Et quia manus in Scriptura deſignat, opera, myſticè hic innuitur: opera noſtra, quamdiu ſinu animæ continentur, & deliteſcunt, ſana, Deoque grata exiſtere. Sed in apertum prolata, mundoque demonſtrata, quò laudem, & gloriam aliquam adipiſcamur, leproſa, maculoſa eſſe. Beſſeus D.3. Epiph.

Quòd ſi altare lapideum feceris mihi, non ædificabis illud de ſectis lapidibus: ſi enim levaveris cultrum ſuper eo polluetur. Ex. 20. 25. Altare eſt mens hominis, ubi conſtruendum eſt ædificium de ſectis, vel politis, lapidibus: lapis enim non politur, niſi ut videatur. Unde lapis, qui in fundamento ponitur, non politur, quia videri non poteſt. Ille ergo ſtruit altare de ſectis lapidibus, qui ideo facit opera ſua, ut videantur. Stephanus Cantuar. in allegor. apud Tilman. *Juſtus quaſi fundamentum ſempiternum*. Prov.10.25.

Utrumque latus Propitiatorii tegant, expandentes alas, & operientes oraculum. Ex 25.20 Cur Deus arcam beneficentiæ ſuæ & propitiationis, tam abſconditam voluit? Erat illa officina gratiarum, aſylum miſerorum; & oculis non ſubiicit? Oleaſter hic: conſidera; quid te admoneat hic Deus. Summus benefactor eſt; & nihilominus tectus: ut te doceat benefacere, & nolle videri. Didacus Niſſ. ſ 2 die Cin.5.4.

Ignorabat Moyſes, quòd cornuta eſſet facies ſua. Exod.34.29. Hebr. *quòd ſplenderet*. Solus ipſe propria non videbat radios.

Columnas quas operuit auro, baſeſque earum fudit æneas. Ex. 36. 37. Totum tabernaculum auro, argentoque, fulgebat; nihilominus baſes columnarum, quæ erant in primo tabernaculi introitu, ex ære fieri jubentur. Oleaſter: conſueverunt filii Adæ, quidquid pretioſum, aut pulchrum, habent, in ingreſſu domus ſuæ locare: ut, qui perſonam ignorant, cognoſcant ejus vanitatem. Non ſic autem Deus: ſed pretioſa ponit in occulto, vilia in ingreſſu. Diſce ergo Deo tuo pretioſa tua abſcondere, & viliora oſtendere. Mendoza in 1 Reg.12. Annot. 12. ſ.1.

Vas, quod non habuerit operculum, nec ligaturam deſuper immundum erit. Num.19.15. Rabanus: quaſi vas ſine operculo, vel ligatura polluitur, qui, per ſtudium oſtentationis patens, nullo velamine taciturnitatis operitur.

Non tondebis primogenita ovium. Deut. 15. 19. Cùm vita noſtra aliquid innocuum inchoat, dignum eſt, ut humanis oculis, quaſi ſubducto vellere, non oſtendatur. V. Beda hic.

Si non prodideris nos. Joſ.2.14. Exploratores Rahab ſe abſcondenti rem magni momenti promiſerunt; ea tamen conditione, *ſi tamen non prodideris nos*. Opera bona exploratores ſunt, & ad cœlum tabellarii. Hi promittunt nobis inaudita prœmia à magno illo Joſue tunc danda, cùm Jericho, hoc eſt, orbem ſuccenſurus advenerit; cum hac tamen conditione: *Si non prodideris nos*. Drexelius de recta int.l.1.c.9.

Si raſum fuerit caput meum; recedet à me fortitudo mea. Judic. 16.17. Quærit S. Auguſtinus ſ. 107. quid eſt, quòd & in capillis virtutem Samſon habebat? Reſpondet: Virtutem non habuit in manu, in pede, non in pectore, non in capite, ſed in capillis. Quid ſunt capilli? quid comæ? Et nos videmus, & interrogatus Apoſtolus reſpondet nobis 1 Cor. 11.15. *capilli pro velamine dati*. Et in velamento CHRISTUS habet virtutem. *Converte gladium tuum in locum ſuum*. Matth.26.52. Fortitudo abſcondita fortior. *Ibi abſcondita eſt fortitudo eius*. Habac. 3. 4. *Virtus altiſſimi obumbrabit tibi*. Luc.1.35.

In mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis multis; & veſtigia tua non cognoſcentur. Pſ.76.20. Vel, ut legit Genebrardus non cognoſcebantur. q. d. cùm Deus populum ſuum ſicco pede per maris medium duxiſſet; nec leve tantæ munificentiæ reliquit veſtigium. de Caſtillo Illat.147.

Vade

Digitized by Google

Vade ad formicam. Prov.6.6. S.Antiochus legit: *Vade ad apem.* Vir intelligens, ingeniolam, & ſolertem imitatur apiculam. Quos exteriùs ſelegerit floſculos defert in alvearium interoe mellificum; favumque operoſiùs conficit, oè labores ſuos humanæ iſti gloriæ exponat. S.Antiochus hom.43.

Oculi tui columbarum abſque eo, quòd intrinſecus latet. Cant.4.1. Sept. *Oculi tui columba extra taciturnitatem suam.* Solent nobiles fœminæ in ſecreto domus ſuæ communibus uti veſtibus; pretioſis verò; cum egrediuntur in publicum. Non ſic filia Regis Chriſti Sponſa. De Ponte hic.

Sicut fragmen mali Punici. ib.v.3. Sicut intrà corticem mali Punici latent plurima, & pulcherrima grana; ita intrà corticem operis externi latent plures, & pulchriores affectus, & interni actus. De Ponte hic.

Manus hominis ſub pennis eorum. Ezech.1.8. S.Gregorius hom.3.in Ezech. per hunc hominem, Chriſtum intelligit; manus munificas abſcondit, ut perfectam in nos liberalitatem oſtendat. Cur Chriſtus D.Euchariſtiam poſt Solis occaſum inſtituit? & ſub velamine? ut manus non videatur largitoris. Manna, tanti myſterii celebris umbra, non luce clara, ſed intempeſta nocte, in circuitu caſtrorum diffundebatur. Arca velata ſemper, & tecta erat. De Caſtillo Illar.147

Animalia, quę vidit Ezechiel 1.11. Sex habebant alas, quarū duę elevabantur, *duæ verò corpora eorum tegebant.* Alis ea: ēlis rectitudinem, & charitatem, quam habebant, demonſtrabāt; alis, quibus ſeſe tegebant, nos bona opera noſtra celare docebant. Stella p.1.c.21.

Lucerna ardentes in manibus. Luc.12.35. Lucerna ardens abſcondit lumen à vento, ſed non à viſu. Sic bona opera comparantur lucernæ: quia ſic debet opus eſſe in publico, quatenus intentio maneat in occulto. Sic velit homo aliis dare exemplum virtutis, ut tamen non quęrat minimū tranſitorii favoris. S.Bonav.apud Syl.hic.

Depoſitum involvit ſyndone, & poſuit eum in monumento. Luc.23.53. Nonne decentius feciſſet Joſeph, ſi glorioſe ſacratiſſimas reliquias oſtentaſſet? S.Ambroſius: pulcherrimè lapis appoſitus, nè pateret: quicumque cōm io ſe bene humaverit Chriſtum, diligenter cuſtodiat, ne eum perdat. Didacus Niſſ.f.2.in die Cin.

Num. II.

Ex variis Authoribus.

Pretioſa aromata in pyxide clauſa fortiùs fragrant; aperta, & oſtenſa, virtutem odoris citiùs amittunt. Creſcunt roſæ in hortis clauſæ, ſecuræ; areſcunt, & calcantur pedibus, in viis projectæ. Thomas Kemp.Vallis lilior.c.18.

Bombyx Symbolum fugientis vanam gloriam. Lem. *Operitur, dum operatur.* Paoletti D.infra Oct.Epiph.

Nocturni imbres præſtant diurnis: ſic enim, ut plantæ humore potiri ampliùs valeant; cùm Sol non protinus illum conſumat. Theophraſtus lib.3.de cauſis plantar.cap.17. ut pluvia terram fœcundat, ſic animam bona opera: ſed magis, ſi lucis opera in tenebris fiant. Didacus Niſſ.D.3.Epiph.§.4.

Carbunculus. Lem. *Amat obſcurum. Attendite, nè juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis.* Matth.6.1. Picinelli.

Unio in concha. Lem. *Nè te quæſieris extrà* Id.

Candela accenſa vitro cooperta. Lem. *Tegmine clarior.* Id.

Cervus. Lem. *Abditur impinguatus. Jeſus autem plenus Spiritu Sancto regreſſus eſt à Jordane, & agebatur à Spiritu in deſertum.* Luc. 4.1.Id.

Lilium. Lem. *Pretioſior intus.* Lilium, cùm exteriori decore ſplendet, tum aureum intus floſculum continet. Talis eſt anima juſtitiæ ſplendore circumdata, & ſpiritualeSapientię, cognitioniſq; donum in intimis penetralibus geſtans. Theodoretus in Cant. Idem.

Malum Punicum. Lem. *Sub cortice tego.* Sicut cortex mali Punici ſolum quidem ruborem foris oſtendit; Sed multa interiùs grana, quibus exuberat, occultat: ita anima DEO devota, ac ſalubriter verecunda, plura virtutum genera, quæ foris minimè apparent, continet. V.Beda in Cant.6.Idem.

Ignis ſub cineribus abditus. Lem. *Sepelitur, ut vivat.* Gratia divina. Id.

Mundus. Lem. *Parte ſui meliore latet.* Videlicet gemmis, auro, &c. Id.

Intentio bona, ut radix, vult latere; aliàs deficit, & ſiccatur. Gemioiani lib.3.cap.31.

Num. III.

Exempla.

Chriſtus Dominus.

Chriſtus D.omnibus ſuas infirmitates manifeſtavit, abſcondit glorias. Jacob in utero animosè contra fratrem inſurrexit; cujus certaminis gloria utero matris fuit clauſa. Verùm ubi in lu-

cem editus eſt, numquam non timuit fratrem. *Erue me de manu Eſau.* Gen.32.11. Inſuper Gen.33.3. magna cinctus familia, *adoravit pronus in terram ſepties.* Sic victorias, & animoſitatem, uteri tenebris concluſit; metus autem, & infirmitates, coram omnibus propalavit. Hinc dicitur Jeſus *in domo Jacob regnaſſe.* Luc.1.32. quando Jacobi more totus erat in manifeſtandis paſſionibus, & victoriis obnubilandis. Iſ.6.2. de gloria: *vidi Dominum ſedentem.* De paſſionibus agens c.53.2. *vidimus eum, & non erat aſpectus.* Baeza l.1.c.7.§.43.

Altare aureum, in quo adolentur incenſum coram Arca Teſtamenti. Ex.40.5. Tentorium in introitu tabernaculi pones, & ante illud altare holocauſti. ib. v. 6. Ecce tibi utrumque altare CHRISTUM ſignificabat; ſed quod aureum eſt, velo obtegitur; alterum holocauſti palàm omnibus patet. Cur hoc? Sanct. Cyrillus Alex. lib.4. in Joan. cap. 28. celebratur primum, quia occultata, atque recondita, eſt gloria Chriſti. Alterum autem vulgo patebat; quia mors ejus omnibus patet. Id. ib.

Cùm autem veniſſet domum, acceſſerunt ad eum cœci. Matth.9.28. Non in via, ſed intrà domum, voluit Dominus oculos his cœcis præſtare: ut doceret Fideles, ſplendentis virtutis decora obumbrare. Baeza t.2 l.10.c.1.§3.

Cùm ſol occidiſſet, curabat eos. Luc.4.40. Cur medicus ſolis occaſum expectat ad morbos curandos? quia curabat opera ſua egregia tenebris abſcondi. Incert.Auth.

Interrogabat eum de multis. Luc.23.9. Herodes enim *ſperabat ſignum aliquod videre fieri ab eo.* Cajetanus hic: ad cumulum Paſſionis ſuæ elegit ſilentium; ut non ſolùm minor Joanne Baptiſta, noto Herodi, haberetur; Sed etiam fatuus exiſtimaretur.

Nocte voluit naſci. Ubi ergo ſunt, qui tam impudenter geſtiunt oſtentare ſemetipſos? S.Bernardus l.3.de Nat.D.

Num. IV.

Alia exempla.

Ex Veteri, & Novo.

Scripſerat Moyſes quinque volumina, Geneſim, Exodum, Leviticum, Numeros, Deuteronomium; an Authoris nomen uſpiam legitur? S. Chryſoſtomus hom. 1. ad Rom. 1. ponderat Moyſis humilitatem, totam operis gloriam curantis in Deum referri. Geneſeos ille librum à DEO maluit, quàm à ſuo nomine auſpicari. Addit Chryſoſtomus, Samuelem proprium nomen abſcondentem; & Evangeliſtas nullatenus libris ſuis propria nomina exarantes. Objicis Moyſem ſcribentem. Num. 12. 3. *erat Moyſes vir mitiſſimus ſuper omnes homines.* In Hebr. habetur: *erat vir ille,* quaſi de alio ageret. Eſcobar Perfec.Chr.t.2.l.11.f.2. obſ.3.

A facie Sarai dominæ meæ ego fugio. Gen. 16 8. Abulenſ. bene reſpondit, ſe humilians, & eam dominam recognoſcens: ideo meruit ab Angelis benedictionem in filiis audire. Eadem in domum Abrahæ regreſſa, nè verbum quidem de ſermone cum Angelo, de promiſſione divina, de filio ſibi feliciter naſcituro, dicitur commemoraſſe. Mendoza in 1.Reg 12.

De nocte conſurgens ſtravit aſinum ſuum, dixitque ad pueros ſuos: expectate hic. Gen. 22. 3. 5. Immolaturus filium, omnium oculos fallere optavit, contentus oculis unius Dei. Locus electus ad ſacrificium fuit altiſſimus montis vertex invius omnibus. Forſan etiam ipſi Iſaac immolando oculos obtexit, nè ab illo etiam videretur. Cur tantopere oculos humanos fugit? reſpondet impoſitum monti nomen *Moria*, id eſt, *Dominus videt*, aut *videbit*. q. d. Videt Dominus ſacrificium Abrahæ: quid alienos oculos quæram, aliiſque placere cupiam, cùm Deo mea probari ſat videam. Octavianus in Eccl. 54.

Noſti Domine mi, quòd parvulos habeam teneros, & oves fœtas &c. Gen.33.13. Timetne avarus pecoribus, in fratrem liberalis? cur non revelat femur emarcidum? quia, ſi Jacob id revelaret, forſan rogaretur à fratre, à quo id factum? & ſic compelleretur dicere, ſe factum claudum in lucta cum Domino. de Caſtillo Illat.119.

Aperuitque oſtia Domus Domini. 1.Reg.3.15. Oſtium aperuit, & os occluſit; nihil de viſione locutus eſt ad reliquos templi miniſtros. Rara avis, quæ viſiones ſupprimere poſſit. Oliva l. 10. Strom.§.Puer autem erat miniſter.

Lavabo per ſingulas noctes lectum meum. Pſ. 6. 7. Cur per noctes lacrymas profundit? nè ab hominibus videatur tunc ſomno preſſis. *Laboravi in gemitu meo.* ib. Sanct. Ephrem de pœnit. cur ità? ut nullus plane audiat: nam gemitum prodeuntem retinere, negotium faceſſit. Eſcobar t. 3. Colloq. Chr. lib. 2. obſ. 6.

Hortus concluſus ſoror mea. Cant. 4. 12. Verè quidem aſſimilaris horto amœniſſimo, & fœcundiſſimo; quia tot habes virtutum arbores &c. Sed tamen in ſingulis es *hortus concluſus*: quia teipſum, cunctaque bona tua, ex affectu humilitatis, concludere, abſcondereque, ſatagis; nè hortum ingrediatur pes ſuperbiæ. Hortus concluſus dicitur, ait Sanct. Gregorius, quia dum bona ſua intentione vitæ æternæ abſcondit; dum humanas laudes omnino contemnit; ipſa bona intentione ſua ſe circumſepit; nè ad interiora rapienda hoſtis antiquus irrepere poſſit. de Ponte hic Exh.29.§.2.

Oculi ejus ſicut columbæ ſuper rivulos aquarum, quæ lacte ſunt lotæ, & reſident juxta fluenta pleniſſima. Cant. 5. 12. Gregorius Nyſſ. obſervat, quod ſolum lac inter humida imaginem non reddat. *Juxta fluenta pleniſſima*, hoc eſt, in oculis populi. *Aquæ populi ſunt, & Gentes, & linguæ*. Apoc.17.15. Sponſa igitur ſimpliciter cœlum, & ſponſi ſui oculos ſpectat; ut propriam imaginem, bonamque intentionem, nulli hominum velit ſpectandam dare. Incert.Auth.

Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum. Cant 8. 6. *quia fortis eſt, ut mors, dilectio*: non enim poſſet dilectionis fortitudo conſiſtere, niſi corde obſignato. Baeza t.2.l.10 c.7.§.3.

Dicebat intrà ſe. Matth.9.21. Bene hæc mulier, itura per turbas ad Chriſtum, dicebat *intrà ſe: ſi tetigero*. Non exerta voce animi decretum publicabat, nè impediretur; ſed ſecretum ſuum ſibi retinebat. Baeza t.2.l.10 c.7.§.3.

Spiritus S. ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. Luc.1.35. Cur tanta virtus requiritur, ut obumbret *Mariæ*? Sanct. Bernardus ſ.3.in Pſ. qui habitat. obumbratio MARIÆ facta eſt à Spiritu S.; ad celandum videlicet tam incomprehenſibile Sacramentum. ib.

Num. V.

Motiva varia.

Ex Veteri, & Novo.

Aſcendite adhuc ſemel, quia nunc mihi aperuit cor ſuum. Judic. 16.18. Expende, unde mala fœmina ſecuros faciat Philiſthæos de Samſonis ruina. Non inquit, quia illum ligatum habeo fortiſſimis vinculi: noverunt enim omnes, quàm parvi vincula penderet: quaſi illum tunc maximè infirmaverit, & inermem reddiderit; cùm ſanctæ virtutis ſpolia rapuit. Baeza ib.

Et in ſenſu cogitabit circumſpectionem Dei. Eccli. 14. 22. Rabanus, & Gloſſa, cogitationem hanc Dei circumſpicientis omnia in eo ſitam eſſe volunt, ut Dei gloriam tantùm in noſtris operibus ſectemur; nec alios oculos curemus, quàm Dei: contenti Deo tantùm patere noſtra, licèt ignota ſint omnibus. Octavianus hic.

Ezechias theſauros perdidit, quia oſtendit. Iſ.39.5.6.

* *Cùm jejunas, unge caput tuum*. Matth. 6. 17. 18. Ut odore, & nitore vultus, jejunium tegas; *nè videaris ab hominibus jejunans*. Drexelius l.2.c.4.de intent.recta.

Quem, qui invenit, abſcondit. Matth.13.44. Neceſſe eſt, abſcondere interim, ſi quid habemus boni: quoniam theſaurum regni cœlorum *qui invenit homo, abſcondit*. Propter quod etiam corporaliter in clauſtris, & in ſylvis, abſcondimur. S.Bernardus ſ.3.in Pſ.90. Si theſaurus hic, id eſt, dona cœleſtia, ut explicat S.Hilarius, erat abſconditus: cur iterùm illum abſcondit homo? Quia non ſolùm ab aliis, ſed etiam à te ipſo, eſt abſcondendus, nè merita ſua multùm appendat. S. Bernardus S. in Pſalm. 90. neceſſaria eſt hæc abſconſio, non ſolùm ante oculos aliorum, ſed etiam multò magis ante teipſum. *Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua*. Sylveira Addit. in Evang. Matth. 23.

Scio opera tua. Apoc.2.2. Poteſt hæc ſcientia Dei approbationem ſignificare. Satis laudatur ille, cujus opera infallibili judicio Numinis, & calculo, approbantur. Quid jam timeat improborum calumnias, qui Judicem ſuffragatorem habeat? *Scio opera tua*; non ità mundus: quia tu me ſolum, & non illum, cupis inſpectorem, & arbitrum. Ideo non dico, ſciuntur, quaſi ab aliis, ſed ſcio ego; cui uni gratum virtutum tuarum ſpectaculum ſatagis exhibere? Ramirez in ep.Chr.hic.

Ex Patribus.

Celata virtus, & conſcientiæ fota ſecreto, Deum ſolum Judicem reſpicit. S Hier.ep.30.ad Oceanum.

Feciſti aliquid boni? illud preme, atque occulta: ut Dominus tuus evulget. Mali aliquid perperraſti? fac illius recorderis; ut Dominus tuus illud oblivione deleat. Sanct. Chryſoſt. in Pſalm.50.

Linea in aqua impreſſa confunditur; itidem labor in animo inanis gloriæ cupido. Manus in ſinu latens ſit candida; & opus abſconditum luce nitet ſplendidius. S.Nilus lib.Aſcet.or.7.de inani gloria.

Qui aurum poſſidet, vel argentum, vel pretioſos lapides; non foris hæc proponit, ſed intus in cellis, & thalamis, occulit; ut manus eorum, qui parietes effodiunt, declinent. Similiter, qui virtutis divitias habet, has in anima abſcondit; ne per inanem gloriam animarum fures eas ſubripiant. B. Theodoretus in Pſal. 118. in corde meo abſcondi eloquia tua.

Theſaurum, qui non abſcondit, prodit; virtutes proditæ non manebunt. S.Chryſologus ſ.7.

Vide plura tit. Humilitas. Liberalitas Dei.

§. VIII.

Veram gloriam quære.

Sic *luceat lux veſtra &c*. Matth.5.16. *& glorificent Patrem veſtrum*. Cajetanus hic: quia noverat Dominus, amabile bonum eſſe, quod unicuique proprium; ideò ſuaviter diſponens præceptum appetitus gloriæ, non trahit Diſcipulos ad appetitum alienæ gloriæ; ſed temperat appetitum gloriæ propriæ, eam transferendo in gloriam propriam. Propterea enim non dixit, & glorificent Deum omnino à nobis diverſum, ſed *glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt*. Patris ſiquidem proprii honor, & gloria, naturaliter quæritur à filiis. Didacus Niſſ. Polit.cœl.p.2.l.5.c.1.

Qui gloriatur in Domino glorietur. 1. Cor. 1. 31. Conſideravit Apoſtolus, rationalem creaturam adeò affectare gloriam, ut aut vix, aut numquam, ab hoc deſiderio compeſci poſſit. Propterea, ſecundùm datam ſibi à Deo ſapientiam, ſaluberrimum adinvenit conſilium, dicens: quandoquidem perſuaderi à nobis non poteſt, non gloriari; ſaltem, *qui gloriatur, in Domino glorietur*. S.Bernardus de triplici gloria. Apud Did.Niſſ.ſer.3. Dom 5. Quadr.§.4.

Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ. 2.Cor.1.12. Oleum gloria eſt, fulget, nitet, in ſuperficie. Sed bona debet eſſe, & vera gloria; ut ibi ſit intus in vaſis tuis. Quid eſt in vaſis ſuis? audi ipſum Apoſtolum: *gloria noſtra hæc &c*. Sanct.Aug. in Pſ.190.

Mihi autem abſit gloriari. Gal.6.14. Poterat dicere, in ſapientia D.N.J.C. & verum diceret: in majeſtate; & verum diceret; in poteſtate; & verum diceret: Sed dixit, *in Cruce*. Ubi Mundi Philoſophus erubuit, ibi Apoſtolus theſaurum reperit: non contemnendo vile involucrum, pervenit ad pretioſum involucrum. S.Aug.Frag.27.

Non habeo, unde gloriari in operibus meis poſſim: non habeo, unde me jactem: & ideò gloriabor in Chriſto. Non gloriabor, quia juſtus ſum; ſed gloriabor, quia redemptus ſum: gloriabor, non quia vacuus peccato ſum; ſed quia mihi remiſſa ſunt peccata. Non gloriabor, quia profuit mihi quiſquam; ſed quia pro me Advocatus apud Patrem Chriſtus eſt; ſed quia pro me Chriſti ſanguis effuſus eſt. Facta eſt mihi culpa mea merces Redemptionis, per quam mihi Chriſtus advenit. S. Ambroſ. l.1. de Jacob cap.6.

Ideò virtutes mihi habenti magna virtus eſt, contemnere gloriam, quia contemptus ejus in conſpectu DEI eſt; judicio autem non aperitur humano. Sanct. Auguſt. de Civ. lib.5. cap.19.

Age, reſponde: ſi luctas exercitatorias diſceres; ad quoſnam ſpectatores, aut quibus te in palæſtra oſtenderes? olerane, an piſces, vendentibus? an hujus lactationis principi, ac magiſtro? Et certè illi quidem multi ſunt, hic verò unicus. Quomodo igitur turpe non eſt, in cæteris quidem artificiis, & certaminibus, ad magiſtrum te duntaxat reſpicere; hac verò in te contrarium prorſus facere? S Chryſoſt.hom.72.in Matth.22.

Si nulla etiam propoſita eſſet merces; vel hoc ipſum gloriæ loco fuerit: nimirum dignos haberi, qui DEUM glorificemus. Quantum enim inter DEUM, & hominem, diſcrimen eſſe putas? an quantum inter homines, & vermiculos? imò neque ſic quicquam dixi, etiam tantum diſcriminis ponens. Neque enim exprimi poteſt, quantum differat ab homine Deus. Num igitur velles, ut magnam, & illuſtrem, à vermiculis gloriam haberes? nequaquam. Cur igitur tu, licèt gloriæ amator, non cupias à vermiculis laudari: quomodo putas tuis opus habere præconiis, qui & ab hoc affectu liber eſt, & uſque adeò cunctos, præcellit? Verumtamen licèt tuis laudibus nihil opus habeat; per te tamen laudari, glorificarique, deſiderat. Id. hom.8.in ep.S.Pauli ad Rom c.4.

Gloria Chriſtianorum DEI præceptum eſt. Gloria Chriſtianorum, Apoſtolorum, & Prophetarum, Doctrina eſt. Gloria Chriſtianorum humilitas animi eſt, ſpiritualis paupertas, atque obedientia. Gloria Chriſtianorum pœnitentia cum lacrymis. Gloria Chriſtianorum, & ſalus eſt, ſemper menſa ſua pauperes, orpha-

Digitized by Google

orphanos, advenaſque, ſuſcipere. S.Ephrem. de Amore pauperum.

Virtutes comitatur gloria; inhæret vitiis cognata confuſio. S. Petr.Chryſologus ſ.31.

§. IX.

Gloriam Dei unicè quære.

D*Omino, & Gedeoni*. Judic.7.16.20. Gedeonis milites in Madianitas pugnaturi, læva lagenam, in qua lumen; dextera buccinas tenebant. At ubi res prælium ſpectabat, buccinis clangebant, & lagenas frangebant, atque una conclamabant: *Domino, & Gedeoni. Non nobis Domine, non nobis; ſed nomini tuo da gloriam*. Pſ.113.1.

Afferte Domino filios arietum, afferte Domino gloriam, & honorem. Pſalm.28.1. Acſi apertè dicat: in virtutum veſtrarum hoſtiis non veſtram, ſed Domini; gloriam quærite. In omnibus, quæ bene agitis, ejus laudem, non veſtram, deſiderate. Ad hoc agite, in eo ſtudete, ut Deus glorificetur, ut Deus honoretur Richardus à S.Victore hic. Afferte gloriam per bona opera. Cùm opera noſtra ſplendore claritatis irradiarint hominum oculos, fit; ut, perſpectis operibus noſtris, homines glorificent Patrem noſtrum, qui in cœlis eſt. S.Baſilius Magnus.

Fortitudinem meam ad te cuſtodiam. Pſalm.58.10. Non ad me; non ut mihi laudem nomen, gloriam pariam. Qui ſic valet, bene valere meretur. Georgius Stengelius Procemio div. Judic.

Pater noſter, qui es in cœlis. Matth. 6. 9. In filiorum ordinem, gradumque, provecti, illa continuò, quæ eſt in bonis filiis, pietate flagrabimus; ut jam non pro noſtris utilitatibus, ſed pro noſtri Patris gloria, totum impendamus affectum, dicentes ei: *Sanctificetur nomen tuum*: noſtrum deſiderium, noſtrum gaudium gloriam noſtri Patris eſſe teſtantes. Joan.Caſſianus Coll.9.c.18.

Sanctificetur nomen tuum! ib. Sicut primum præceptum Decalogi, eſt dilectio Dei ſuper omnia; ita & in hoc Evangelii breviatio hæc ſit prima petitio. Ita Tertull. lib.de orat.S. Auguſt.l.2. de ſerm D.in monte, Rupertus &c.

Et confeſſus eſt &c. Joan.1.20. Ipſe de ſe loquatur amicus ſponſi. Stat Joannes: nec enim arundo eſt agitata vento. Stat, quia amicus eſt; verè amicus ſponſi, qui procedentis de thalamo ſuo non æmulatur gloriam, ſed parat viam, ſed prædicat gratiam. S.Bernardus ſ.8.de vèrb.Iſaiæ. Apud Eſcob.t.2. Perſec. Chr. lib.1. ſect.1.obſ.7.

Qui habet ſponſam, ſponſus eſt. Joan. 3.29. Sponſa Chriſti eſt gloria; quam ſoli ſibi retinet, & nulli ſervorum vult communicare. Iſ.42.8.*gloriam meam alteri non dabo*. 1.Tim.1.17.*Soli DEO honor, & gloria*. Omnia alia bona communicat nobis Deus; gloriam verò ſibi ſoli retinet. Hug.Card.hic.

Ego gloriam meam non quæro. Joan.8.50.

Ut manifeſtentur opera DEI in illo. Joan.9.3. Poterat cœcus dicere, quid Domine! ad hoc homines in ærumnis ponis, ut gloria tua manifeſtetur? Verùm ò cœce, quam magna eſt DEI miſericordia, & gratia, vermiculum terræ in inſtrumentum gloriæ ſuæ aſſumere. Diez ſ.4.D.4.Quadr.

Et fructum plurimum afferatis. Joan.15.8.Quidam afferunt fructum, ſed non ferunt; qui de alienis bonis Deum laudant. Quidam autem ferunt, & non afferunt; qui de bonis ſuis Deum non laudant, ſed propriam gloriam quærunt. Et ſunt ſicut parvo, qui omnia ova ſua, & fœtus ſuos, comedit, quando poteſt. Ita faciunt, qui mercedem ſuam ſtatim quærunt de ſuis operibus. Hugo Card.hic.

Primus, & noviſſimus. Apoc.21.6. Vocatur Chriſtus α principium, & ω. finis, rerum omnium: ut, quemadmodum omnia de ejus munere procedunt, ſic etiam ad ipſiuſmet laudem noſcantur referenda. Ramirez hic ep.2 ad Smyrnenſ

Eſt animæ ſentientis, ac Deum amantis, proprium; gloriam quidem Dei ſemper quærere, in omnibus mandatis, quæ facit; ſua verò demiſſione delectari. S. Diadochus Ep. de perfect. Spir. cap.12.

DEO gloria, nobis pax.

Dicant ſemper, magnificetur Dominus, qui volunt pacem ſervi ejus. Pſ.34.27. q.d. non habebunt pacem, niſi DEO reddant gloriam. Sic enim fuit partitio Luc. 2. 14. *gloria in altiſſimis Deo &c.* Qui enim partem Dei, quæ gloria eſt, invadit; ſuam partem, quæ eſt pax, meritò perdit. Unde dicit S. Bernardus: gratanter ſuſcipio, quod relinquis, ſcilicet pacem; de quo Joan 14.27. *pacem relinquo vobis*; & relinquo, quod tenes, ſcilicet gloriam; de qua Iſ. 42. 8. *gloriam meam alteri non dabo*. Hugo Card. hic.

Non nobis, Domine, non nobis; ſed nomini tuo da gloriam. Pſ.113. 1. Solus habeas gloriam, qui ſolus pugnaſti, ſolus in patibulo triumphaſti. Da nobis Domine pacem; & ſufficit nobis. Scimus, quòd prudentiſſimè diſtinguebat, *Gloria in altiſſimis DEO, & in terra pax &c.* Luc.2.14.

Gloria in altiſſimis Deo &c. Luc. 2. 14. Diſplicet mortalibus angelica illa partitio, qua gloria Deo, pax hominibus, nuntiatur. Et dum gloriam uſurpant, turbant pacem. Solus gloriam meretur, qui facit mirabilia; ſoli Deo honor, & gloria. O ſtulti filii Adam! qui contemnentes pacem, & gloriam appetentes; & pacem perdunt, & gloriam. S.Bernardus ep. 126. Apud Sylveira addit.in Luc.2.

Pacem relinquo vobis. Joan. 14. 27. q.d. mihi ſervo gloriam victoriæ. Sed vobis do fructum victoriæ pacem. Et ideo dicunt angeli nato Domino. gloria in excelſis Deo, & in terra pax. Hugo Card.in Gen.39.

TITULUS IV.

GRATIA DEI

Actualis, ſeu Præveniens.

§. I.

Symbola.

Ex Veteri.

D*Et tibi Deus de rore cœli*. Gen.27.28 Ros cœli inculpatam vitam ſignat, quæ cœleſtibus Civibus placet, qui Deo in ſupernis ſerviunt inculpatè. Ros cœli eſt inviſibilis gratia, Ros cœli eſt contemplatio ſupernorum. Ros eſt gratia, quæ percipitur in Sacramentis: quia deſcendente manna in deſerto, deſcendit pariter & ros Simon de Caſſia l.15.c.2.

Reſpiciam vos, & creſcere faciam. Levit 26 9. Reſpiciam vos, tamquam ſi ſol reſpiciat ſegetem; & afferat fructus; quam utique ſi non reſpexiſſet, infructuoſa manſiſſet. Origenes hom.16 in Levit.

Spiritus Domini induit Gedeon. Judic.6 34. Et dicitur Spiritus Domini; id eſt, gratia Spiritus S.indumentum animæ, quia eſt munimentum contra frigus timoris malè humiliantis; vel contra calorem amoris malè accendentis. Hæ ſunt enim duæ portæ inferni, ex quibus omne malum. Hugo Card hic.

Prævaluitque David adverſùm Philiſthæum. 1.Reg.17 50. Vidiſſes tunc inopinatas, mirabileſque res; armatum ab inermi dejectum; reique militaris peritum ab eo proſtratum, qui, præter paſtoralem artem, nihil ſciebat. Quam ob cauſam? quia hic quidem habebat ſupernam gratiam, ſe adjuvantem; ille autem ea carens in hujus manus venit. S. Chryſoſt. hom.46. in Gen Lapides quinque, conjungere volens gratiæ poſuit in vaſe paſtorali, in quo lac mulgere conſueverat. Significatur gratia lacte. His armatus, gratia utique armatus; & ideò præſumens, non de ſe, ſed de Domino ſuo, proceſſit adverſùs Goliam ſuperbum S.Aug.in Pſ.143.

Sicut lux auroræ. 2.Reg.23.4. Lux auroræ, gratia eſt pœnitentiæ; quæ illuminat pœnitentem, pellens ab eo tenebras peccatorum. Hugo Card.hic.

Manè primo conſurgit. Job.24.14. Eſt *manè* peccatoris illuminatio gratiæ, ſeu initium pœnitentiæ.Oſ.6.1. *in tribulatione ſua manè conſurgent ad me* Hugo Card.in Job hic.

Manè aſtabo. Pſ. 5. 5. Manè vitæ humanæ, & ſic juventus dicitur mane. Item diei gratia in prima converſione hominis ad Deum: quia tunc incipit habere lumen gratiæ. *Repleti ſumus manè miſericordia tua*. Pſ.89.14.S.Thomas Aqu.hic.

Sicut oleum in oſſibus ejus. Pſ.108.18. Oleo pugiles, nè teneantur, inunguntur. Sic pugiles DEI inunguntur a gratia, ne capiantur à diabolo. Ugo Carenſ in Pſ.108.

Meliora ſunt ubera tua vino. Cant. 1. 1. hoc eſt, pinguedo gratiæ, quæ de tuis uberibus fluit, efficacior mihi eſt, ad ſpiritualem profectum gratiæ, quàm mordax increpatio prælatorum. S. Bernardus ſ.9.in Cant.

Caput meum plenum eſt rore. Cant.5.2. q.d. *aperi mihi Soror: quia caput meum*, id eſt, Divinitas, plena eſt rore gratiæ, & miſericordiæ. Cupio autem de plenitudine mea teipſum etiam replere, & roris te cumulare augmentis ſanctitatis. Nam ſicut ros decidens ſuper herbas, facit eas vireſcere, & fertiliorem reddit agrum; ſic ros divinæ gratiæ &c. de Ponte hic Exh.8.§.4.

Ecce dies veniunt. Jer.23. 5. Tempus gratiæ dicitur dies, propter luminis apparitionem. Rom. 13. 12. *nox præceſſit, dies autem appropinquavit*. S.Thomas hic.

Digitized by Google

Ex Novo.

Vidimus enim ſtellam. Matth.2.2. Stella eſt gratia præveniens; quæ ducit ad perfectionem, & conſummationem. Hugo Card. hic.

Vidit illum pater. Luc.15.20. Niſi cœleſtis Pater redeuntis filii radiaſſet in vultu, & totam confuſionis caliginem reſpectus ſui lumine ſuſtuliſſet, numquam Divini vultus vidiſſet iſte filius claritatem. S.Chryſologus ſ.3.

Aqua, quam ego dabo, fiet in eo fons aquæ, ſalientis in vitam æternam. Joan.4.14. Aquam gratiam Spiritus appellavit: quam qui adeptus eſt, divinæ ſcientiæ ſcaturientem fontem ſic adeptus eſt; ut poſſit facilè ad potum verbi cœleſtis etiam cœteros hortari; quales olim erant Prophetæ, atque Apoſtoli. Sanct. Cyrillus l.2. cap.82. Non dixit: fiet in eo fluvius: quoniam fluvius ex natura ſua ſemper ad ima, & inferiora labitur, & ad mare turbulentum pergit: gratia tamen, & dona DEI, data ſunt, velut fons ſurſum ſaliens: nam dona DEI ad ſuperiora invitantia, & perducentia, ſupra naturæ uſum ſunt: aqua verò voluptatis ad ima trahit, & in mare tormentorum demergit. Diez Deſideria ſancta.

Gratia, lucens eſt radius, à throno DEI procedens; illuminans cor, & divinæ voluntatis pandens arcana. DEUS verò ipſe eſt Sol, non temporaliter factus, ſed æternus. S.Laurentius Juſt.l. de Spir.animæ reſurr.

Gratia DEI eſt equus animæ. S.Vincentius Ferrer ſ.2.de pace.

§. II.

Gratiæ actualis neceſſitas.

Num. I.

Figura, & Symbola.

NOn eſt bonum, hominem eſſe ſolum. Gen.2.18. Nihil enim boni eſt in homine ſolo ſine Deo. Quid infirmius homine? & quid fortius homine? Homo ſine Deo ipſa infirmitas; homo cum Deo, & contemptor mortis, & vitiorum, ac dæmonum debellator; omnia poteſt in eo, qui confortat hominem. S. Auguſt. in Pſalm.45. infirmum te fecit DEUS, ut fortem faceret de ſe. Idem in Pſalm.75. tamdiu eſt aliquid homo; quamdiu hæret illi, à quo factus eſt homo: nam recedens ab illo nihil homo eſt. Fernandius hic.

Vidit Dominum innixum ſcalæ. Gen.28.13. Ut oſtenderet, neminem ad eum ire poſſe; niſi ille tenuerit viam ejus, ſcalamque ſuſtentaverit. Oleaſter hic.

Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. Pſ.142. 6. Quaſi enim terra ſine aqua, eſt anima ſine gratia. Sicut enim terra, quæ imbre non perfunditur, non veſtitur herbis, non venuſtatur floribus, non abundat meſſe: Sic anima gratia carens, non operitur virtutibus, non cogitat de cœleſtibus, non inſiſtit utilibus. S.Gregorius hic.

Introduxit me Rex in cellaria ſua. Cant.1.3. Cellariis fruor; ſed non meis viribus huc irrepſi. Oliva l. 11. Strom. §. Reddite quæ ſunt Cæſaris.

Nolite me conſiderare, quod fuſca ſim: quia decoloravit me Sol. Cant.1.5. S.Ambroſ. lib.de poſter.apol.David c.8. ſic legit: nolite aſpicere me, quia obfuſcata ſum: quia non eſt intuitus me Sol. Ergo fuſcamur, quando non videmur à Chriſto; ſed, quando videmur, albeſcimus. Si Petrum perſcrutemur: quid hoc rei Petre? qui factum, quòd Magiſtrum tuum negaſti? unde illas tam fœdas maculas contraxiſti? poſſet reſpondere: non eſt intuitus me Sol. *Converſus Jeſus reſpexit Petrum.* Quando à Chriſto videmur, albeſcimus. Didacus Niſſ.de lacrymis Petri.

Veniat Dilectus in hortum ſuum. Cant.5.1. Propterea in hortum ſuum vocatur ſponſus ad ſuos fructus, edendos: ut ſalutariter admoneat; omnia bona noſtra ex ipſius gratia proventre; nihilque boni Sponſæ ineſſe, quod non ab ipſius Sponſi largiſſimo omnium bonorum fonte emanarit. Philo Carpathius hic.

Manus illius tornatiles. Cant.5.4. Sponſa quidem Sponſi manus multis laudat; at ſponſus laudatus vices referens Cant.4.4. Singula corporis membra dilaudat; de manibus omnino tacet. Quia ad opus bonum nihil conferunt humanæ vires, quæ per manus adumbrantur. Pinna in Eccl.c.1.v.1.

Num. II.

Probatur

Ex Veteri.

Miſericordia tua ſubſequetur me. Pſalm.22.6. Cùm miſericordia Domini præcedat, *miſericordia eius præveniet me.* Pſalm. 58. 11. hìc dicit, *ſubſequetur me.* Subſequitur utique ad juſtitiam; ſed præcedit ad gratiam conferendam. Nam, ſi ſolùm ſequeretur, nemo donata perciperet; ſi tantùm præcederet, nullus poterat collata ſervare. Unde nimis neceſſarium eſt, ut ſemper nos & gratia Domini præcedat, & miſericordia ſubſequatur. Caſſiodoris hic. Prævenit impium, ut fiat juſtus: ſubſequitur juſtum, nè fiat impius. Prævenit cœcum, ut lumen, quod non invenit donet; ſubſequitur videntem; ut lumen, quod contulit, ſervet. Prævenit eliſum, ut ſurgat: ſubſequitur elevatum, nè cadat. S. Fulgentius l.1.c.11.ad Monimum.

Apud Dominum greſſus hominis dirigentur. Pſalm.36.23. Pulchrè viri greſſus dirigi dicuntur à Domino: quia *non volentis, neque currentis.* Rom.9.16. *ſed miſerentis eſt DEI,* ſine offenſione ſervare veſtigium. S.Ambroſius hìc. Sicut puer tenellus firmare greſſus non valet, niſi matris, aut nutricis, manibus fulciatur; ſic, quibuſvis homo viribus polleat, in via virtutis ruere neceſſe eſt, niſi eum DEUS manibus geſtat. Pinna in Eccl. 1. verſ.1.

Erravi, ſicut ovis, quæ periit: quære ſervum tuum. Pſ.118. 176. Dicendum videtur, erravi; ego quæram te. Meliùs tamen ait, quære, id eſt, ego ſanè errare poſſum: ſed in viam me reducere, niſi tu traxeris, non valeo. Pinna ib.

Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo. Pſ. 123. 7. Sed qua ratione, qua vi laqueus diſciſſus? *adjutorium noſtrum in nomine Domini.* v.8. DEUS ipſe laqueos diſſolvit; nam mihi ad tantum facinus vires non ſuppetunt. S.Ambroſius hic: non dixit, ego contrivi laqueum; non auſus eſt hoc dicere David; *ſed adjutorium noſtrum.* Pinna ib.

Voluntatem timentium ſe faciet. Pſ.144.19. id eſt, ut explicat S. Chryſoſtomus hic, operabitur effinget. Non modo pia opera, niſi Deo ferente auxilium, non fiunt; ſed nec bona voluntas, qua bona opera homo facere diſponit, niſi Deo adjuvante, habetur; nam velle, & operari, in nobis efficit Deus. Pinna ibid.

Trahe me; poſt te curremus. Cant. 1. 3. Cur ipſa ad eum non venit? fatetur, quòd ex ſe non poſſit venire; ideo ejus opem implorat. Paoletti in feſto Epiph.

Si locuti eſtis dicentes: iniquitates noſtræ ſuper nos ſunt, & in ipſis nos tabeſcimus; quomodo ergo vivere poterimus? Ezech.33.10. O homo! quicumque illam peccatorum multitudinem attendis; cur & omnipotentiam cœleſtis Medici non attendis? S Auguſtinus ſ. 18.de temp.

Ex Novo, & Patribus:

Magiſter, ſequar te, quocumque ieris. Matth.8.19. Decipit, non accedit: qui promittit, Dominum incautè ſequi. Sed omnia poſſe, quis promittit? dixiſſet cautiùs, ſequar te, quocumque juſſeris. S.Chryſolog.ſ.19.q.d. arrogavit ſibi vires, quibus Chriſtum ſequeretur: ideo immemor divinæ gratiæ meritò repulſam tulit. Nihil enim boni facere, vel mali cavere, poteris; niſi Dei auxilio fretus. Pinna in Eccl.1.v.1.

Dicunt ei poſſumus. Matth.20.22. Dicendo tam abſolutè *poſſumus,* propriam fragilitatem non penſaverunt. Sicut nec Petrus dicendo: *tecum paratus ſum in carcerem, & in mortem ire.* Luc. 22. 33. *non quòd ſufficientes ſumus cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis.* 2. Cor. 3. 5. Si autem dixiſſent: poſſumus per gratiam tuam, tutè dixiſſent; quomodo dixerit Paulus. Philipp. 4. 13. *Omnia poſſum in eo, qui me confortat.* Dionyſius Carthuſ. hic.

Etſi omnes ſcandalizati fuerint in te. Matth.26.33. Petrus, non addito adjutorio Dei, promiſerat ſe pro Deo moriturum. Sed quid eſt homo ſine gratia Dei, niſi quod fuit Petrus, cùm negaret Chriſtum? Et ideo Petrum paululùm Dominus ſubdeſeruit: ut in illo totum humanum genus poſſet agnoſcere, nihil ſe ſine Dei gratia prævalere. S.Auguſtin.ſ.24.de temp.

Joannes eſt nomen eius. Luc.1.63. *Apertum eſt illico os eius.* v. 64. O magnum nomen, quod patri vocem, populo Sacerdotem, uxori virum, per uſum loquelæ reſtituit. Et magno factum eſt hoc præſagio futurorum: quoniam ſola gratia linguas hominum facit in veritate diſertas; ſola gratia miracula operatur. Simon Caſſ.l.3 c.1.

Duc in altum. Luc. 5. 4. Græc. *reduc in profundum.* Omnia ſunt divino facta conſilio, ut miraculi magnitudo magis innoteſce-

Digitized by Google

teſceret; & ut Petrus tota nocte laborans nihil caperet: ut intelligeret, fruſtrà ſe ſinè Chriſto laborare; & omnia humana ſtudia, ſinè divina gratia, irrita eſſe. Eſcobar t. 1. mirac. Chriſt. Sect. 9.

Erant appropinquantes ei peccatores. Luc. 15. 1. Non poteſt peccator per ſe venire ad Dominum, niſi hic præveniat, quærat, vocet, illuminet ac trahat. Unde, ſi appropinquantes erant peccatores, ipſe priùs appropinquabat, & trahebat eos. Dum ferrum vides currere ad magnetem, non eſt vis in ferro ad appropinquandum, & ſe magneti conjungendum; ſed in magnete eſt vis ad trahendum. Magnes myſticus eſt Chriſtus. Marchantius D. 3. Pent.

Vidit illum pater ipſius, & miſericordia motus. Luc. 15. 20. Pater prior filium vidit, prior occurrit: quia niſi Deus auxilio ſuo homines antreverteret, nihil boni efficere poſſent. Et Luc. 19. 5. Zachæus priùs à Chriſto viſus eſt. Pinna in Eccl. s. v. 1.

Expectantium aquæ motum. Ioan. 5. 3. Movet magni conſilii Angelus aquam, ſcilicet gratiæ, cùm corda hominum commovet, & invitat ad gratiam. Et quoddam invitatorium erat ille motus, ut deſcenderetur in aquas. Movetur quidem gratia, cùm ad ſe indigentes invitat. Non enim homines ante moventur ad illam, niſi priùs gratia ad homines moveatur: prævenit enim gratia omnem motum cordis ad illam, omnemque bonam corporis actionem. Hinc Salvator ait Joan. 15. 5. *ſinè me nihil poteſtis facere.* Simon Caſſ lib. 6. cap. 27.

Gratias ago Deo meo per Ieſum: Rom. 1. 8. Judicavit, propriis viribus nè quidem debitas gratias referre poſſe; niſi per Ieſum, & ejus auxilio. Paoletti in Feſto Epiph.

Quod eſt meritum hominis ante gratiam? quo merito percipiat gratiam? cùm omne bonum meritum noſtrum non in nobis faciat, niſi gratia. Et cùm Deus coronat merita noſtra, nihil aliud coronet, quàm merita ſua? S August. ep 105.

Deus profectò nullatenus invenitur, niſi ipſe nos excitet, ut quæratur. S Fulgentius l. 1. ad Monimum c. 1.

Sicut corpus nihil poteſt ſinè vita ſua [id eſt, ſinè anima] ſic interior homo noſter nihil boni poteſt ſinè gratia divina. Richard. à S. Victore de erudit. hom. l. 1 c. 3.

Ad hoc nobis ejus gratia ſubtrahitur toties; ut, quàm per ſe nihil boni poſſit humana infirmitas, ex proprio defectu doceatur. Ad hoc iterum eadem, quæ fuerat ſubtracta, gratia reſtituitur: ut per ejus effectum, quid ex Dei munere ſimus, experiamur: ut qui unum idemque modò poſſumus, modò non poſſumus, niſi quia gratiam adjuvantem modò habemus, modò non habemus. Idem de arca myſt. l. 3. cap. 17.

§. III.

Gratiæ efficacia.

Ex Veteri, & Novo.

Sol contra Gabaon nè movearis. Ioſ. 10. 12. Non ſtetiſſet ſol ad vocem hominis; nec Ioſue auderet ejus rapidiſſimos equos frænare; niſi de Ieſu noſtri efficacia. S. Ambroſ. Pſal 43. nec enim in ſua confidentia dixit Ieſus Nave, ſtet Sol contra Gabaon; ſed quia præſumebat in Chriſto, quem ducem militiæ cœleſtis agnovit, & ſuppliciter adoravit; & ideò gentes feras eradicare promeruit. Baeza t 2 l. 6 c. 5. §. 7.

Adducentur Regi virgines poſt eam. Pſal 44. 15. Adducentur, ut Domini gratia declaretur, qua nos ad ſe adducit, quando nos miſeratus aſpexerit. Caſſiodorus hic.

Ego Dilecto meo, & Dilectus meus mihi. Cant. 6. 2. Ut oviculæ, vel alicui è cicuribus animanti, præmonſtratum aliquid, eam propiùs allicit, ac movet; nec tamen cogit; ità menti humanæ divinæ gratiæ lumen infuſum, voluntatem noſtri animi, ſeu rationis, illicit, ac trahit; nec ulla vi cogit; ſed ſola charitate benigniſſimè invitat. Philo Carpathius hic.

Fluent ad eum omnes gentes. Iſa. 2. Nota miraculum: flumina enim deorſum fluunt; hic verò fluunt ſurſum in altiſſimum montem aſcendendo. Hoc facit gratia Chriſti, quæ ſurſum corda rapit. Cornelius hic.

Potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Matth 3. 9. Quia de gentibus, qui propter cordis ſui duritiem, & idololatriam, lapides vocantur, poteſt miſericordia Dei facere homines ſanctos, & ſpirituales; qui digni ſint dici filii Abrahæ. Dionyſius Carthuſ. hic.

Et ſurgens ſecutus eſt eum. Matth. 9. 9. Ad unam vocem rapitur Matthæus, dimiſſis theſauris; quem levitatis inſimulabat ille, qui neſcierit Ieſum fuiſſe, qui vocabat. Nam minimus ejus radius potens eſt omnium ad ſe rapere radios. Rapidiſſimus ipſe Sol, ubi vel Ieſu umbra tangitur, quam numquam noverat, in curſu moram fecit, neſciens Ieſu non obtemperare. Baeza t. 2. lib. 6. cap. 5. §. 7.

Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethſaida! Matth. 11. 21. Dei gratia enituit; dum ex medio tantæ pravitatis tres Apoſtolos præclariſſimos eduxit. Sylveira in Ioan. 1.

Angelus Domini ſtetit juxta illos, & claritas Dei circumfulſit illos. Luc. 2. Nota, quòd Angelus juxta affuit; ſed Dei claritas eos omnino penetravit, intrinſecus illuſtravit. Non Angelorum militia, non totus ſtellarum exercitus, valet; quod vel unius Ieſu naſcentis radius, ad expugnandas, & trahendas humanas voluntates. Baeza t. 2. l. 6. c. 5. §. 7.

Amen dico tibi. Luc. 23. 43. Admiranda prorſus Spiritus Sancti gratia in corde hujus latronis agnoſcitur. Apoſtolus Petrus negat; Diſcipuli in Emaus euntes dicunt, *nos autem ſperabamus*; hic autem confidenter loquitur dicens: *memento mei &c.* Bellarminus de 7. V. D. lib. 1. cap. 4. Vide utrinque potentiam illius (Chriſti) effulgentem. Creaturam concuſſit, petras diſrupit; animum latronis petra duriorem, cera molliorem effecit. S. Chryſoſt. hom. in Crucem.

Lazare veni foras. Ioan. 11. 43. Hæc vox filii Dei ſignat magnam gratiam illius, qua vocat peccatorem interiùs, per occultam inſpirationem dicens illi: *veni foras*; id eſt, confitere peccata tua Sacerdoti. Haymo hom. in octava Paſch.

Domine, quid me vis facere? Act. 9. 6. Magnificè in hac una converſione, & miſericordiæ magnitudo, & efficacia gratiæ, commendatur. S. Bernardus ſ. 1. in Conv. S. Pauli.

Habemus theſaurum iſtum in vaſis fictilibus, ut ſublimitas ſit virtutis Dei, & non ex nobis. 2. Cor 4. 7. Si tam multæ molis eſt theſaurus, cur imbecille vas? atqui vas illud eam ob cauſam fragile eſt; quod magnus ſit theſaurus. Non enim theſaurus iſte à vaſe conſervatur; quin potiùs theſaurus conſervat vas. S. Chryſoſtomus hic.

Ex Patribus, & aliis.

Adamante ſolidiores DEI gratia nos efficit; &, ſi volumus, omnino inexpugnabiles. Itaque ſicut qui adamantem tundit, nihil adamanti nocet, ſed ſeipſum fatigat, & robur ſuum imminuit: in hunc modum res ſe habent noſtræ cum ſalutis adverſariis; ſi armis, quæ Spiritus S. gratia exhibet, continuò nos muniamus. S Chryſoſt hom 4. in Gen.

Nihil obſiſtere Divinæ gratiæ poteſt, quò minùs id, quod voluerit, impleatur: dum etiam diſcordiæ ad unitatem trahunt; & plagæ in remedia vertuntur: ut Eccleſia, unde metuit periculum, inde ſumat augmentum. Sanct. Proſper de voc. Gent. lib. 2. cap. 33.

Mirabilis triumphus gratiæ! omnino novum, ac pulcherrimum, genus victoriæ; hoſtem non perdere ad mortem fortitudine; ſed convertere ad amorem pulchritudine. Guarricus ſ. 2. in Nat B V.

Plus poteſt gratia Dei in bono, quàm peccatum Adæ in malo; quia peccatum procedit ex infirmitate voluntatis humanæ; gratia autem procedit ex immenſitate Bonitatis divinæ. S. Thomas Aqu. in c. 5. ep. Rom. Lect 5.

§. IV.

Gratia DEI prompta ſe omnibus communicare.

Percutiens virga bis. Num. 20. 11. Gratia Chriſti promptiſſimè exilit, ubi ſubjectum aptum invenit. Non magnis ictibus opus habes, ut à Chriſto fluenta gratiæ proſiliant. Solùm expectant, ut quanta ſint vaſa, quibus recipi poſſint. Quòd ſi aptatum ſit vas ad recipiendum; adeò prompta eſt gratiarum vena, ut vel levi tactu, vel oculorum jactu, pulſata, mox ſe profuſiſſimè effundant. Non bis peccati expectat ictibus virgæ Petra Chriſtus; verùm ſi vel ictu oculi tangatur, largiſſima mittit fluenta gratiarum, ubi ſubjectum fuerit aptum. Baeza t. 2. lib. 10. cap. 7. §. 5.

Operi manuum tuarum porriges dexteram. Iob. 14. 15. Sicut, cùm nutrix videt puerum invalidum conari ad ambulandum, ſtatim occurrit, ne cadat: ità Deus, cùm aliquis nititur per liberum arbitrium ambulare ad eum, ſtatim Deus accurrit per gratiam. Hugo Card in Luc. 15.

Præcurrens aſcendit in arborem. Luc. 19. 4. Non verbum fecit, non manibus pulſavit; ſed nec oram veſtimenti tetigit: ſolùm ab arbore oculorum ictibus egit; & totum ſe effudit Ieſu charitas. S. Laurentius Novar. hom. de pœnitentia. Domine, quid eſt hoc, quod dicis? Publicanus eſt Zachæus, videre te ſolùm cupit; numquid de ſola viſione jam debet ſalvari? *aſcendit in arborem, ut videret:* necdum ingemiſcit. Numquid confeſſus eſt maculam ſuam, aut flagitia explicavit? numquid flevit ante te? Et dicis illi: *hodie in domo tua oportet me manere?* Vix adhuc vel videre te meruit, & jam angulos ejus viſitas. Verùm hoc officii tui eſt, & indulgentiſſimæ curæ. Cant. 4. 9. *Vulneraſti cor meum in uno oculorum*

rum tuorum. Moyſes vulneravit bis ſilicem, ut fluenta fluerent: Fidelis anima vel unius oculi radio tranſmiſſo vividum fontem vulnerat, & gratiarum fluenta educit. Iſ.60. 5. *tunc videbis, & afflues*. Baeza t.2 l.10 c.7.§.5.

Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Ioan. 1.5. Cur de præſenti dicitur, quòd lux luceat? Lux ſignificat auxilia, & gratiam Dei; per tenebras verò intelligit peccatores ſuis peccatis obcœcatos. Dum ergo eſt ſermo de gratia, & auxiliis; loquitur in præſenti *lucet*: quia Deus dona ſua ſemper habet in præſentia, & in conſpectu; ut ea communicet, & hominibus largiatur. At dum de peccato agit, in tempore præterito profetuntur, & veluti poſt tergum Dei; ut ſic quodammodo videatur diſſimulare Deus, ac ideò oblivíſci, nè puniat: ut det locum pœnitentiæ, & miſereatur. Sylveira hic q.30.

Ex Patribus.

In amplitudine ſinus ſui Mater Charitas prodigos ſuſcipit revertentes; & , ſi velit, nolit, Novatus hæreticus) omni tempore Dei gratia recipit pœnitentes. Ipſe Dominus noſter, derelictorum perſonam gerens in Cruce, ſe queritur derelictum; Et, nè deſperarent etiam in ultimis conſtituti, feſtinans in adjutorium illicò adeſt, & , re in arcto poſita non differt beneficium; ſed repentè indulgentiæ celeris documentum ejuſdem ſtatuit, & exemplum, latroni inquiens: *hodie mecum eris in paradiſo*. S. Cyprianus de Cœna Domini.

Quemadmodum fons neminem ab aqua ſua arcet; ità gratiæ theſaurus nullum prohibet hominem, cur minùs particeps illius reddatur. Modò igitur voluntas gratiæ accipiendæ adfuerit, illicò totus theſaurus gratiæ patebit. Haurite ex hoc fonte Chariſſimi cœleſtium donorum rivos, atque fluenta, dum licet. Tempus enim veniet, & hora, quando ex eo bibere, atque ſitim extinguere, planè nemini licebit. S Ephrem de timore Domini.

Inſtar matris ubera præbebit tibi; & velut infantem ab inſidiatoribus cuſtodiet te. Tamquam parvulum incautum gubernabit te; & in virum perfectum te formabit. Amori ejus, atque indulgentiæ, fidem adhibe: ea enim omnis Creaturæ principium eſt. Idem de divina gratia.

Efficaciſſima eſt hominibus gratia Dei; & velut in eorum jurata obſequium; quibus hoc ſolum tribuit, ex quo boni fiunt; ſeu per quod boni eſſe poſſint. Quippe quidquid eis tribuit, aut virtus eſt, aut inſtrumentum ad virtutem. Hildebertus ep.38.

Gratia gratis datur: etiam cùm emitur, gratis emitur: quia, quod datur pro ea, meliùs retinetur. Sanct. Bernardus ſ.2. in Reſurr. D.

Anima, ſi eſuris gratiam, pulſa ad januam; ſi pulſaveris, aperietur; ſi petieris, dabitur. Non ſe abſcondit gratia, non latitando fugit, non in foſſis ſe recondit. Præſtò eſt, nè quærens fatigeris: occurrit, ne tœdio afficiaris: præoccupat, nè conſcientiæ pudore verecunderis: excitat, nè pigriteris: portat, ne labagis: greſſus regit, nè exorbites: paſcit, ne in via deficias præ inopia ægrotus. Petrus Cellenſ. de pane lætantium cap. 14.

Non eſt Filii Dei gratia ullis coarctata limitibus; communis omnibus volentibus eſt. Simon Caſſ.l.5.c.27.

§. V.

Gratiæ cooperare.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

N*On enim pluerat Dominus ſuper terram, & homo non erat, qui operaretur terram*. Gen 2.5. Duplicem affere cauſam, cur nondum terra eſſet ornata herbis, & arboribus. 1. Quia Deus non pluerat. 2. Quia homo non erat, qui terram excoleret. Terra eſt animus juſti; virtutes plantæ: quæ ut pullulent, neceſſe eſt, & Deum ſuperna irrigare gratia, & hominem gratiæ cooperari. Non ego ſolus, ſed gratia DEI mecum. Pinna in Eccl. Ethol.256.

Poſuit eum in paradiſo voluptatis, ut operaretur &c. Gen. 2. 15. S. Thomas Aqu. hic. quid oportebat cuſtodire illum locum, cùm nullus eſſet violentus invaſor? Poteſt dici: quòd licet Deus ſufficienter cuſtodiret locum illum, & nunc etiam cuſtodiat; decens tamen fuit, quòd aliqua eius cuſtodia homini committeretur, quamdiu ibi ſtaret. Vnde quælibet incommoda, quæ poterant vel ab avibus, vel ab aliis animalibus, vel etiam à dæmonibus, contingere; poterant per hominem removeri, & impediri.

Faciamus ei adiutorium ſimile ſibi. Gen.2. 18. & mox ſubditur: *tulit unam de coſtis eius*. v. 21. S. Anaſtaſius Sinaita l. 9. hexam. quæ dicitur adjutrix, eam fecit ex propria in ipſo coſta.

Cur Deus non aliter Noe, quàm per arcam ab illo fabrefactam liberavit? Gen.7. Reſp. S. Thomas hic: Ut per hoc daretur aliquis locus meritis, & cooperationi ipſius: quia fabricando hanc Arcam probata eſt fides ejus; & per hoc cooperatus eſt reſtitutioni ſalvationis. Mendoza in 1.Reg.4.Sect.3.

Circuibatque populus, & colligens illud &c. Num. 11. 8. Manna non dabatur eſui jam præparatum; ſed frangendum mola, ſive terendum in mortario, & coquendum in olla &c. Pagninus: manna ope, & induſtria humana præparabatur ad veſcendum. Manna cœleſtium donorum ſymbolum; quibus cooperandum. Sylveira in Joan. 2. q.29. Manna non pluit intrà, ſed extra caſtra. Ex.16.13.

Sic, & ſic locuta eſt puella de terra Iſrael. 4.Reg.5.4. Puella parvula Hebræa gratiam Dei excitantem repræſentat. de Ponte in Cant.1. Exh.6 §.2.

Vade, & lavare ſepties in Jordane. Ib. v. 10 Cur non ſanat ſolo verbo? ut doceat, etiam in rebus divina virtute peragendis induſtriam aliquam humanam adhibendam. Mendoza in 1. Reg.4. Annot.10. Sect.3.

Titulus Pſal. 87. *pro Maheleth ad reſpondendum*. Græc. *pro choro ad reſpondendum*. Pſalmus iſte, qui de Chriſti paſſione agit, inquit David, volo ſerviat choro; in quo dum canitur, mutuò, ſibi reſpondeant in choro, id eſt, in Eccleſia Dei. S. Auguſtinus vult, Prophetam hic uſum metaphora ſumpta à Cantoribus, qui ſunt in choro: in quo ſacri odei director pſalmum, aut antiphonam, inchoat; cœteri verò proſequuntur, eò vocis tenore, quo cum ille exorſus eſt. S.Petrus dixit 1. 2. 21. *Chriſtus paſſus eſt pro nobis*; ille mutum Paſſionis inchoavit; ſed addit. *Ut ſequamini veſtigia eius*. Et hoc eſt, reſpondere, inquit S. Auguſtinus: quia ille non cantare omnia ſolus debet; neceſſe eſt, ut Chriſtianus ex ſe quoque aliquid faciat; ut illum imitetur, & patiatur cum illo. Vult Chriſtus, ut cantemus velut per choros pro choro ad reſpondendum: ut per choros patiamur: nec enim omnia ille ſolus ferre debet. Adjiciendum ex parte noſtra aliquid eſt. Didacus Niſſenus ſ.3.D.4.Quadr.§.5.

Aperi mihi ſoror mea. Cant.5 2. Illa ſenſus inter amoris curas, & ſomni delicias partita; & dormiebat, & vigilabat: *ego dormio, & cor meum vigilat*. v. 2. Gilbertus ſer. 4. in Cant. Quid eſt bone Jeſu! quid rogas aperiri? Tu ipſe *habes clavem David; aperis, & nemo claudit*. Apoc. 3.7 Si ergo aperire poteſt ſponſus, cur à ſponſa cupit ſibi aperiri? Niſi ſponſa aperiat, non intrabit ſponſus. Addit Gilbertus: utraque neceſſaria eſt, & cognatæ ſibi ſunt; apertio ſponſi, & apertio ſponſæ. Apertio ſponſi apparitio ejus eſt; apertio ſponſæ apparatus ejus, & coaptatio ad tam dulces uſus. Naxera tr. de B.V.§.15.

Sponſabo te mihi in iuſtitia &c. Oſ.2.19. Non eſt verum matrimonium, niſi mutuò conjugandorum conſenſu ſtabilitum. Dicit ergo: ſi vis, ò anima, gloriam ſempiternam; non aliter eam obtinebis, quàm ſibi copulari conjuges ſolent. Dat tibi Chriſtus manum; tu illi da. Concurrere ambo debemus; ut ego quidem opem feram; tu verò operam tuam ſimul adhibeas; & ad meam gratiam tua induſtria accedat. S. Chryſoſt. hom. 58. in Gen.: ſicut, niſi gratiam habeamus, nihil unquam poſſumus rectè agere; ità niſi, quod noſtrum eſt, attulerimus, non poterimus ſuperum acquirere favorem. Demus igitur operam, ut & ea noſtro ſtudio, & Dei miſericordia, virtutes noſtræ quotidie creſcant, multaque ſuperna fruamur gratia.

Ex Novo.

Reddite, quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. Matth. 22.21. Si legi æquiſſimæ pareamus, ſalva ſunt omnia. Nam in homine, qui eſt inſtar numiſmatis; & inſunt, quæ Domino debeantur; & ſubeſt, quod Cæſari, hoc eſt, tibi, imputet homo. Ex rudi maſſa recuſus es in didrachma Eccleſiæ: debes ſculpturam tuam Deo, debes eam & tibi. Utrumque ſi expendas; & mortem excutis, & languorem. Nolo tibi adſcribas cœlaturam tuam. Sed nec puta, ita te cudendum in Dei nummum, ut, ſtertente te, ſculptura tua, quaſi ex Adamo Eva, elaboretur. Ad labores neceſſe eſt operanti Deo. Pſ.1.3. miratur arborem fertilem; ſed ait, eam juxta fluenta gratiæ, quæ manat de vulnerato latere Domini. Oliva l.11 Strom. hic.

Elevavit eam appreheuſa manu. Marci 1. 31. Magna benignitas Salvatoris, qui manum porrigit, manumque ſabricantis apprehendit. Conſeruntur manus Dei, & hominis; ſalvatoris, & ſalvandi; juſti Dei, & hominis peccatoris. Id.l.5.c.9.

Et adducunt ei ſurdum. Marci 7.32. Adduci ſibi vult eum Chriſtus: quia vult cooperationem noſtram. Conſidera, quando, quod à nobis eſt, offerimus; largiter divinam operationem conſequimur: nam nè deſides, & ſupini, ſimus; vult etiam aliquid nos conferre: quo ſic ſua declaret, & non totum ſit ſuperni auxilii; ſed oporteat etiam nos aliquid ſimul afferre, Neque à nobis iterum exigit totum, ſciens infirmitatis noſtræ excellentiam, & ſuam

& ſuam ſervans miſericordiam. Et volens occaſionem aliquam offerre, ut ſuam declaret liberalitatem; expectat, ut offeramus, quæ à nobis ſunt. S.Chryſoſt.hom.53.in Gen.

Adducunt ei cæcum. Marci 8. 22. Cœci omnes ſumus; hoc duce pariter indigemus. Præſtat ipſe ſuam manum; porrigamus & noſtram. Et opera noſtra infirma ſuis altiſſimis operibus conjungamus; neminem, niſi ſolum ipſum ſequentes. Simon Caſſ. l.5. cap.16.

Singulis manus imponens curabat eos. Luc 4.40. Manuum autem impoſitio ſignificat cooperationem liberi arbitrii; quæ requiritur in noſtra ſanatione. Unde Auguſtinus: qui creavit te ſine te; non juſtificat te ſinè te. 1. Cor. 3.9. *Dei ſumus adiutores*. Hugo Card. hìc.

Deſcendit procella venti in ſtagnum. Luc. 8. 23. Navigantibus Diſcipulis, id eſt, Fidelibus quibuſque Sæculi fluctus calcantibus, & ad portum æternæ beatitudinis tendentibus, ventus eſt flatus Spiritus Sancti; gratia ejus pro velo, liberum arbitrium pro remo. Hugo Card. hìc.

Implete hydrias aqua. Joan.2.7. Cur non ipſe Chriſtus Dominus aquam infudit? S. Ambroſ. l.6. in Luc. in nuptiis ex fontibus vina, miniſtris operantibus, colorantur; & ipſi, qui impleverant hydrias aquis, vinum, quod non detulerant, hauriebant. Ut nobis divina dona communicentur, cooperatio noſtra eſt adhibenda. Sylveira hìc q.29.

Da mihi bibere. Jo.4. 7. q. d. citò convertere, & me potabis. Tu ſitis ad culpam; & ego ſitio te ad gratiam. Tu ſitis tuam damnationem; ego tuam ſalvationem. Hugo Cardin. hìc.

Eſt puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos. Joan.6. 9. Si tantum miraculum patraturus Jeſus erat in illo epulo, cur, qui duodecim cophinos ſupereſſe voluit, panes petiit? & non magis dapes è nihilo juſſit emergere: Quare, qui panes multiplicat, non creat panes? Negligatur puer cum annona ſua: & quando miraculis menſa paranda eſt, ſinè panibus panes progerminet. Docet nos Chriſtus, dum paſcit, gratiæ ſuæ cooperatores nos eſſe debere. Liberalis tecum vult eſſe Deus; ſed tu cum illo debes eſſe induſtrius. Multiplicabit quidem; ſed ſi quid exhibueris ex eo, quod accepiſti. Andii Paulum Eph. 5. 14. *Surge, qui dormis, & exurge, à mortuis; & illuminabit te Chriſtus*: illuminabit; ſed non jacentem. Aquam è ſaxo educet; ſed niſi virga petram percuſſeris, vel terrueris, undam non elicier. 2. Cor.9.10. *& multiplicabit ſemen veſtrum*: auget, ſed ſemen; multiplicat, ſed panes. Ol.t.2.Strom. §.Eſt puer unus hìc.

Vade, lava in natatoria Siloe. Joan.9. 7. Cur cœcus ad natatoriam mittitur, cùm poſſet illum Chriſtus mox ſinè hoc adjutorio ſanare? ut cooperaretur gratiæ, & aliquid de ſuo adderet. Baeza t. 2 l.10.c.3.§.8.

Afferte de piſcibus. Jo.21. 10. Exquiritur communicatio atque unio debita operum capitis, & membrorum: ut ex alteris altera virtutis perfectionem accipiant. *Venite, prandete*. ibidem verſ. 13. Vocat ad eſum Jeſus ſuos Diſcipulos: ut cum ipſo in ſua beatitudine per ſuam miſericordiam, & per meritum Paſſionis, data noſtra operatione quæſita æternaliter perfruamur. Simon Caſſ.l.14. hìc.

Cœnabo cum illo, & ille mecum. Apoc.3. 20. Jacobus Januenſ. ſ.1. de S. Magd. id eſt, ego ponam partem meam, & ipſe ponet partem ſuam. Cœna, ad quam Chriſtus invitat, eſt gloria cœleſtis.

Ecce ſto ad oſtium, & pulſo. Apocal. 3. 20. Oſtium mentis voluntas eſt, ſeu conſenſus ejus; quod & bono, & malo, à libertate arbitris, per aſſenſum, & diſſenſum, aperiri, & claudi poteſt. Ex quo patet, quòd liberum arbitrium portarius eſt ad aperiendam hanc januam voluntatis. S. Bernardinus t.3. ſ. de amore inter Deum & hom.

Vidi ſanctam Civitatem novam Jeruſalem deſcendentem. Apoc. 21.2. Semel in Scriptura legitur; cœlum, in ſingularis favoris teſtimonium, ad Joannem deſcendiſſe. Sed quò deſcendit? *ſuper montem magnum*. v.10. Cur non in planitiem, ut Joanni jam laboribus fracto, & ſeniculo, nonnihil parceretur? Myſterium ſubeſt: non datur cœlum ignavis. Deus gloriam ſuam dare ſtatuit in procemium, & mercedem; ut & nos aliquid, & quidem de noſtro, conferamus. S.Chryſoſt.hom.60. ac pop. neque nos ſupinos vult eſſe Deus; propterea non ipſe totum operatur: nec vult eſſe ſuperbos; & ideo totum nobis non ceſſit. Dei eſt vocare, noſtrum reſpondere. Segneri ſ.31. die Merc.

Spica. Lem: *Sole, ſoloque* Gratia divina requirit operationem humanam. Picinelli.

Motiva.

Ex Veteri.

Dominus Deus, qui ductor eſt veſter, pro nobis ipſe pugnabit. Deut.1.30. S.Auguſt.q.1. in Deut. Deus ità locutus; non ut ſe infirmum judicaret; ſed ut oſtenderet, eſſe adjutorem; ut etiam homines agant aliquid.

Ab omni via mala prohibui pedes meos; ut cuſtodiam verba tua Pſal.118.101. His videtur adverſari, quod Pſ.114.8. dicitur: *quia eripuit animam de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapſu*. S.Ambroſ. octon.13. hìc: eruit Dominus pedes à lapſu; ſi cognoverit, quòd tu prohibeas pedes tuos à lapſu. Ideo hoc meruit David, ut Deus à lapſu pedes ejus erueret; quoniam pedes ſuos ipſe prohibuit. Didacus Niſſ.Pol Cœl.p.2.l.6.c.2.

Converte nos Domine ad te, & convertemur. Thren.5.21. Quibus verbis primùm pietatis implorat gratiam, tum repromittit arbitrium; ut effectus capiat ſalutis. Alioquin, niſi per gratiam, nullus eſt, qui convertatur averſus: quia noſtrum eſt, quòd cecidimus; Dei autem, quòd reſurgimus. Ut ſit ſecundùm Apoſtolum, *non volentis, neque currentis*. Rom. 9. 16. Neque enim ſufficit, ut convertat nos Deus; niſi nos ad eum per gratiam, noſtra convertamur voluntate. S.Paſchaſius hìc.

Ex Novo.

Venite poſt me; & faciam vos fieri piſcatores hominum: Matth. 4. 19. Non dixit faciam vos eſſe, ſed *fieri* piſcatores hominum: innuens, quòd debet homo laborare ad hoc, quod ſciat prædicare. Hugo Card. hìc.

Quod de prædicatione dicit Hugo, traducere poſſumus ad ſalvationem.

Sanctificetur nomen tuum. Matth.6.9. Vide, quàm cautè locutus eſt. Non dixit: Pater ſanctifica nomen tuum in nobis; adveniat regnum tuum ſuper nos; fac voluntatem tuam in nobis. Nec iterum dixit: ſanctificemus nomen tuum; ſuſcipiamus regnum tuum; faciamus voluntatem tuam; nè hæc aut Dei tantùm, aut hominis tantùm, eſſe videantur; ſed medicè dixit, & imperſonaliter. Nam ſicut homo non poteſt facere bonum, niſi habeat adjutorium Dei; ſic nec Deus operatur bonum in homine, niſi voluerit homo. Didacus Niſſ.D.2.Paſch.

Viri Ninivitæ ſurgent in Judicio cum generatione iſta. Matth. 12. 41. Frequens eſt Dei gratia; rarus per humanam voluntatem uſus gratiæ. Ergo Ninive repentè fit ex rea arbitra, Judexque Palæſtinæ; & ſuis lacrymis obruit Jeroſolymam. Nobis imputanda eſt durities noſtra; qui, ſi occaſione uteremur, felicitatis noſtræ, eſſemus procul dubio non algæ in limo, ſed palmites in Carmelo &c. Oliva ſ.4.D 1.Quadr.

Adiuva me. Matth 15.25. Prudens fœmina non ſe à labore eximit; ſolùm petit auxilium, cui ipſa, ſi fas ſit, cooperetur; quaſi & ipſa, quod eſt in ſe, factura. S.Alcimus lib. de caſtit. auxilium conatus amat; quis namque vacantem adjuvet, aut ſomno virtutem jungat inerti. Baeza t.2.l.6.c.7.

Ecce ancilla Domini, fiat mihi. Luc.1. 38. Cur Deus voluit hoc myſterium fieri, interveniente conſenſu Virginis? Noluit Deus carnem ſumere ex B. Virgine ſiuè ejus conſenſu, ſicut Eva formata eſt ex coſta Adami, ipſo dormiente. Ut ſignificetur: quòd aliter ſe Deus habeat in creatione, aliter in reſtauratione, & ſalute noſtra; nam in creatione utitur potentia ſua independenter à noſtra voluntate; at in ſalute noſtra non vult ità effici, niſi cooperantibus nobis, & conſentientibus. Sylveira hìc.

Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Jo.1. 12. Cur non dixit, fecit nos filios Dei fieri? ut oſtenderet, multa nobis opùs eſſe diligentia, ut adoptionis nobis, per Baptiſma impreſſam, imaginem puram ſervemus, atque intactam. S.Chryſoſt.hom.9. in Joan.

Caſtigo corpus meum. 1. Cor.9. 27. Ecce beatus Apoſtolus jam Chriſti habitaculum, jam vas electionis, effectus; intelligit ſibi non ſufficere, ſolam gratiam; niſi gratiæ adjungat ſollicitudinem vigilantiæ, & laboris induſtriam. Euſeb. Emiſſ. hom.1. de initio Quad.

Gratia eius in me vacua non fuit. 1. Cor.15. 10. Multos haberet Eccleſia Paulos, ſi à multis, plenitudo gratiæ non projiceretur. Verùm quò copioſius in nos influit divina liberalitas, eò ſterilior eſt cordis noſtri ſenticoſus ager. Oliva l. 9. Strom. §. Gratia ejus in me vacua non fuit.

Induite vos ſicut electi Dei. Coloſſ.3.12. Non ait, venite ad me, & ego vos induam: veſtrum eſt, ornare vos; niſi vos induatis ipſi, ego vos fruſtrà induerem. Ideo Sponſus ait Cant.8 6. *pone me, ut ſignaculum*. Si ità cupis ſigillum tuum in corde Sponſæ, illud in ea imprime. Falleris; niſi ſe eo ipſa conſignet, fruſtrà eam ego ſignarem. Oliva l.4.Strom.§. Domine, quid me vis facere?

Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi. 1.Tim.4.14.

Digitized by Google

Ex Patribus, & aliis.

Quia manifeſtiſſimè, & Prophetica, & Evangelica, & Apoſtolica, doctrina, nec ſuperbos nos vult eſſe; nec deſides; cooperatores nos eſſe oportet gratiæ Dei, ut illam excitantem, juvantem, locupletantem, & quotidie provehentem, vigilanter, & ſobriè, ſubſequamur; numquam ceſſantes ab actione gratiarum: quia inter ſecunda vitæ hujus, & adverſa, ſi proficimus, inde alimur; ſi ſtamos, inde ſubſiſtimus; ſi recidimus, inde reparamur. S. Ambroſ. ep. 84. Virgini Demetriadi poſt medium.

Neque in rebus bonis conatus humanus, ſublata ope divina, perfectè unquam, quod vult, poterit adipiſci; neque item viciſſim divinum præſidium ad nos, nullo noſtro ſtudio, venire putandum eſt; ſed ad perfectum virtutis cumulum conjuncta eſſe ſimul utraque hæc oportet, & humanum ſtudium, & auxilium cœleſte, fidei opera aſcitum, & comparatum. S. Baſilius M. conſtit. Monaſt. c. 16.

Liberalis eſt DEUS, & pronus ad beneficentiam; expectat tamen cujuslibet propriam voluntatem. S. Cyrillus Jeroſ. Catech. in præfat.

Omnes nobis cauſamur deeſſe gratiam; ſed juſtiùs forſitan ipſa ſibi queratur gratia, deeſſe nonnullis. S. Bernardus de triplici cuſtod.

Tolle liberum arbitrium, non erit, quod ſalvetur; tolle gratiam, non erit unde ſalvetur. Id. tr. de grat. & libero arbitr. ſub initium.

Ad perficiendam curationem oportet non ſolùm Medicum, ſuum præſtare officium; ſed & ægrotantem ſuum exequi: etenim ægri eſt, una cum medico, morbo reluctari. Hypocratis axioma.

§. VI.

Gratia Dei requirit noſtram diſpoſitionem.

Symbola.

M*Enſus eſt ſex modios hordei, & poſuit ſuper eam.* Ruth 3. 15. cùm ingenuam Ruth ex area ſua dimitteret; ne vacua abiret. Cur tam parcus Booz? Abulenſ. q. 32. voluit ei dare, quantùm poſſet portare: & quia poterat portare ſex modios, putavit Booz, quòd forte non poſſet portare plus. Incapacitas noſtra facit, ut Deus pauciora, & minora, quàm vellet nobis impertiat. Didacus Niſſ. ſ. 4. D. 5. Quadr.

Pete vaſa vacua non pauca. 4. Reg. 4. 5. Significatur, cor vacuandum eſſe à cupiditatibus terrenis, ut Deus illud oleo gratiæ ſuæ impleat. S. Aug. ſ. 206. de temp. docet, viro Apoſtolico quærenda eſſe vaſa vacua, id eſt, homines inſtructione indigentes, in quos oleum doctrinæ infundat. Cornelius hic. In vaſa vacua à filiis ſibi allata oleum à Deo miraculose multiplicatum infudit; quod & vaſis deficientibus ſtetit. Si vis, ut divinam ſuam gratiam Deus animo tuo infundat, ipſum à Mundi amore vacuum illi offer. Quòd ſi ceſſet divina conſolatio; ideo fit, quòd ceſſes dare vas vacuum. Mihi crede, ſi tibi Deus non largitur gratias, quas magnis ſuis donavit amicis; id non fieri, quòd modò non ſit liberalis, ſicut tunc; ſed quia tu voluntatem tuam non diſponis, ſicut illi ſuam diſponebant. Stella p. 1. c. 1.

Si tetigero tantùm veſtimentum ejus. Matth. 9. 21. Altè contemplari oportet, quòd virtus diffuſiva divina nunc ſingulariter pronuntietur emiſſa; niſi quia, cùm ſemper diffunditur, non tamen ſemper operatur: velut ſolaris lux obice objecto, non ſemper in objecta refulget; non defectu irradiantis luminis, ſed interjecti obicis. Sic & virtus divina ſemper ageret ſupernaturales effectus, ſi ſe objecta ſuis infuſionibus coaptarent. Proinde Salvator aſſerit, exiſſe de ſe virtutem: quia invenit, ubi abſque Sathana ſuum operaretur effectum. Sim. Caſs l. 5. c. 19.

Quod autem in bonam terram. Luc. 7. 15. Iſta bonitas terræ nihil aliud eſt, quàm bona præparatio noſtri cordis. S. Bonav. ſer. 1. Dom. Sexag.

Implete hydrias. Joan. 2. 7. In nuptiis Canæ tantùm hauſerunt vini, quantùm infuderant aquæ. Quòd ſi minùs aquæ infudiſſent, minùs etiam vini habuiſſent. de Ponte in Cant. 2. Exh. 35. §. 2. Vellet omnium Salvator Dominus, ut omnis anima caperet, quantùm poſſet; & in tantum repleretur virtutum moribus, & beneficii gratia, quòd ampliùs impleri non poſſet. Nam anima hic vivens non agnoſcit, quantùm dilatari potuit in captione gratiæ, ſive virtutum; aut quantùm hic potuit à vitiis depurari. Videbit autem, exempta cùm à corpore fuerit, & terralibus ſedibus ſita æquè dolebit de hujuſmodi negligentia, ut de pœna. In manſionibus verò recepta ſupernis ſine dolore cognoſcet, unde dolendum eſſet, niſi beata foret: & perſpicuè intuebitur, ad quas celſitudines fuiſſet à ſuo Redemptore ſublata; ſi, dum in hac tenebroſa vita degebat, dilataſſet ſeipſam, ad capeſſendas gratias, & virtutes, quantùm ex eis deſuper Salvator volebat infundere; qui numquam ceſſaret niſi anima faſtidiret. Longè latior eſſe poſſet noſtræ mentis capacitas, quàm credimus; ſed ipſam in anguſtum ſinum colligimus, cùm ipſam intendimus replere caducis; & in illa intendimus, ad quæ creata non fuit. Simon Caſs. l. 5. c. 1.

Suadeo tibi emere aurum ignitum. Apoc. 3. 18. Verbo emendi hortatur, ut multa faciat, & ex ſua parte adhibeat, ut aptus ſit ad dona divina. Albertus M. hic: Suadeo tibi, id eſt, ad tuam utilitatem emere. Hoc dicit contra illos, qui pro nihilo volunt habere aurum ignitum; id eſt, regna cœlorum. Sylveira hic.

Teſtimonia.

Ex Novo, & Patribus.

Parata ſunt omnia. Luc. 14. 17. Omnia ſaluti noſtræ, atque refectioni animæ, neceſſaria in regno Eccleſiæ ſunt parata. De quo Paulus 1. Cor. 1. 4. & 7. *gratias ago Deo meo, quòd in omnibus divites facti eſtis - ità ut nihil vobis deſit.* Sed parans omnia divina Bonitas, ad illa invenit homines imparatos. Sed neſcio, quæ major perverſitas, quàm ad præparationes divinas ſe reddere imparatum. Hinc invitati ſe excuſare cœperunt; plus intendentes præparationibus, & directionibus propriis, quàm divinis. Deneganda, & nihili pendenda ſunt omnia, ubi adeſt præparatio æternorum, & divinorum magnalium. Simon Caſs. l. 6. c. 19.

Loquor vobis, & non creditis. Jo. 10. 25. Quòd beneficia non ſatis magna à Deo recipimus; id exigua noſtra capacitas, aut mala diſpoſitio, non Dei liberalitas remiſſior, facit. Judæi quòd Chriſtum non cognoſcerent, id non ſuæ cœcitati, non erroribus, ſed Chriſto, adſcribebant, dicentes: idcirco in notitiam illius ſe non venire, quòd ſe illis non aperiret. S. Auguſtinus in Pſ. 7. nolunt culpæ ſuæ tribuere culpam ſuam. Didacus Niſs. ſ. 4. Dom. 5. Quadr.

Juvenes veſtri viſiones videbunt; ſeniores veſtri ſomnia ſomniabunt. Act. 2. 19. Senibus, utpote ætate feſſis, in ſomnum propenſis, tribuit ſomnia; at verò juvenibus excitatis, & vigilibus, viſiones. Sapientia Dei accommodat ſe genio uniuſcujuſque. Sylv. hic.

Juſtificati gratis. Rom. 3. 24. Vox *gratis* in hac juſtificatione non excludit diſpoſitiones ſpei, timoris, doloris de peccatis, propoſiti boni, prævias ad juſtificationem, quas alibi requirit Scriptura. Sed merita ſola excludit. Sic dives dicitur pauperem gratis adoptare in hæredem; licet ab eo requirat bonos mores, doctrinam; quæ non ſunt merita, ſed diſpoſitio. Cornelius hic.

Sitienti dabo de fonte aquæ vitæ. Apoc. 21. 6. & Joan. 7. 37. *Si quis ſitit, veniat ad me.* Sitientes tantùm Dominus vocat. Unde infertur, magnam ad recipienda Dei dona diſpoſitionem eſſe, ea ardenter deſiderare. Diez D. in Alb.

Non, qui beneficiorum terreſtrium mos eſt, in capiendo munere cœleſti menſura ulla, vel modus, eſt. Profluens largiter ſpiritus nullis finibus premitur; nec coercentibus clauſtris intrà certa metarum ſpatia frænatur. Manet jugiter, exuberat affluenter: noſtrum tantùm ſitiat pectus, & pateat. Quantum illuc fidei capacis afferimus, tantum gratiæ inundantis haurimus. S. Cyprianus ep. 2.

Quando videt gratia ſpiritus fervens deſiderium, & vigilem mentem, tunc & gratiam ſuam opulentam liberaliùs largitur. S. Chryſoſt. t. 6 hom. 3. in Gen.

In veritate didici; nihil æquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam; quàm ſi omni tempore coram Deo inveniaris non altum ſapere, ſed timere. S. Bernardus ſ. 54 in Cant.

Sitis eſt appetitus (teſte Ariſtotele) frigidi, & humidi. Quid eſt ergo ſitire, niſi gratiam appetere; per quam concupiſcentia infrigidatur, & lacrymarum abundantia provocatur. S. Bonavent. ſ. 10.

Divina gratia tribus hominum generibus maximè datur: ſcilicet obedientibus, divina ſapientibus, & proximo compatientibus. Idem ſ. 16. de S. Steph.

Tantò aliquis magis ſpiritualibus donis repletur, quantò magis à carnalibus ſeparatur. S. Thom. Aqu. Opuſ. 9. t. 2. c. 37.

Sicut in naturalibus formæ infunduntur ſecundùm diſpoſitionem materiæ; ità Deus gratuita dona largitur. Id. in Pſ. 1.

Omnes indigent miſericordia Chriſti: non tamen omnes præparant ſe ad illam ſuſcipiendam; oportet enim miſeros ſe ad miſericordiam præparare. Simon Caſs. l. 5. c. 13.

TITU-

TITULUS V.

GRATIA HABITUALIS.

§. I.

Symbola.

D*Et tibi Deus de rore cœli*. Gen.27. 28. Eſt rationali creaturæ ros cœli non aliud, quàm gratia Spiritus Sanct., quę peccata remittit. Rup.l.7.c.17.in Gen.

Lumen vultus tui. Pſ.4.7. id eſt, ratio. Vultus Dei dicitur ratio; & lumen hujus vultus eſt gratia. Quia, ſicut moneta eſt informis, donec imago Regis ei imprimatur; ita ratio deformis eſt, donec per gratiam Dei illuſtretur. Ratio enim eſt imago Creationis: ſed gratia Dei eſt imago recreationis. Hugo Card. hic.

Muſcæ morientes, id eſt, peccatores, *perdunt ſuavitatem unguenti*. Ecclæ.10.1. id eſt, divinæ gratiæ, quo inungitur anima ad ſanitatem, ad dignitatem, ad ſpecioſitatem, ad fragrantiam, ad ſuavitatem. Idem hic.

Pulchra ut luna. Cant.6.9. Ut quid dicitur anima pulchra, non ut ſol. ſed ut luna? niſi ut ſcias, pulchritudinem gratiæ non tantùm à te non eſſe, ſed à Deo; quòd humilitatem commendat. Sed etiam, quamdiu in hoc exilio degis, ineſſe tibi mutabiliter, & amiſſibiliter. Qui hodie es pulcher, cras poteris eſſe fœdus: & qui modò es lucidus; poſtea forſitan fies tenebroſus. de Ponte hic Exhort.5.§.5.

Computreſcit jugum à facie olei. Iſ.10.27. Jugum à facie olei computreſcit: quia dum Spiritus S. gratia ungimur, à captivitatis noſtræ ſervitute liberamur. Dumque maligni Spiritus dominatio ſuperba repellitur, jugum conteritur, quo libertatis noſtrę colla premebantur. S.Greg.Mor.l.10.cap.11.

Vendit univerſa, quæ habet. Matth.13.44. Cur ad emendum agrum, non aliqua, ſed univerſa ſua vendit homo? Theſaurus fides, gratia, Deique amicitia; ob cujus æſtimationem homo cœtera ſpernit. Sylveira hic.

Inveni drachmam. Luc.15.9. Gemma pretioſior in toto orbe fingi non poteſt, gratia divina. Hæc quondam à genere humano perdita, à quo in caſſum, nec ſinè lacrymis, quæſita fruſtrà fuit. Sed tandem mulieri obtigit eam inveniendi felicitas: *invenisti gratiam*. Ludolphus p.2.c.3. gratiam, quam Eva perdidit, MARIA invenit. Segneri ſer.40. in feſto B. V. Annunt. Drachma hæc Dei gratia eſt: ea ſola tam ſollicitè inveſtigatur; cœterarum præ hac ratio nulla habemur. S.Greg.Niſſ.lib.de virginit.c.12.

Vinum non habent. Joan.2.3. Vinum defecit: quia collatæ gratiæ beatitudine privata eſt miſerabilis natura hominis S. Rupertus lib.2. hic.

Sic eum volo manere. Joan.21.22. Dicit Chriſtus de quolibet, quod de Joanne: *Sic eum volo manere*; ſcilicet in bona vita, *donec veniam*. Qui exiſtit in gratia, dicitur Joannes. S. Vincent. Ferr. D. infra Oct. Epiph.

Dabo illi ſtellam matutinam. Apoc.2.28. Stella matutina eſt gratia ſanctificans; cum qua advenit Spiritus Sanctus. Richardus à S.Victore.

Peccatum eſt arbor mortis: gratia eſt arbor vitæ. S. Bonavent. ſ.2.hexam.

§. II.

Gratiæ præſtantia.

Ex Veteri.

S*Cit enim Deus*. Gen.3.5. Nota: diabolum inter omnes creaturas primò *DEUM* nominaſſe; ſicut hic habes; & in Evangelio Marci 1.24. primò vocavit *JESUM Nazarenum*. Cur permiſit Deus, ut tam perverſa creatura abominabili ore ſuo prima divinum illum illud nomen proderet. Reſpondet Lippom. id factum, ut nobis indicaretur, non magni faciendas gratias, quæ non habent eam comitem, qua reddimur amici Dei. Quid refert multa de Deo loqui, ſi ejus gratia excidiſti, de quo tanta loqueris. Didacus Niſſ.ſ.6.D.5.Quadr.§.8.

Homines autem Sodomitæ peſſimi erant, & peccatores coram Domino nimis. Gen.13.10.13. *Univerſa regio*; *irrigabatur ſicut paradiſus Domini*. q.d. parum illis proderat ubertas patris ſoli, & bonorum temporalium incredibilis affluentia; quibus maxima opulentia deerat, ſcilicet gratia Dei. Omnia bona, & mala, ad unum gratiæ bonum, & culpæ malum, revocantur. Didac.Niſſ. Vit.Abrah.l.2.c.6.

Non eſt Deus mecum. Deut.31.17. Deus in omni re eſt: ſed non cum omni re. Eſſe quidem Deum in re, eſt, eſſe ipſum per eſſentiam, per potentiam, præſentiam in re. Eſse verò cum re, eſt, eſſe in re per gratiam. Hugo Card. hic.

Tenui eum, nec dimittam. Cant.3.4. Mater noſtra eſt gratia Spiritua, quæ ſpiritualiter nos generat; cujus domus eſt humana mens, in qua eadem gratia ſuſcipitur. Rich.à S. Vict. in appendice in Cant.cap.6.

Qui edunt me, adhuc eſurient; & qui bibunt me, adhuc ſitient. Eccli.24.29. Et Joan.4.13. dicitur: *Omnis qui bibit ex aqua hac, non ſitiet iterum*. Quomodo hæc conveniunt? Albertus M. Carthuſ. Bonav., Lyranus, reſpondent: triplex eſt deſiderium. 1. Rei non habitæ, ut habeatur. 2. Rei habitæ, ut conſervetur. 3. Rei habitæ, ut augeatur. Dum ergo dicit Eccleſiaſticus: *qui bibunt me, adhuc ſitient*; eſt ſecundo, & tertio modo: quia juſtus maximè deſiderat conſervare Dei gratiam, & in charitate erga Deum creſcere. Chriſtus D. autem loquitur de primo deſiderio, & ſiti: nam qui ſemel accipit in ſe Spiritum Sanct., non habet neceſse illum iterum recipiendi; niſi per peccatum expellatur. Sylveira in Joan 4.q.21.

Regnum tuum tranſibit à te. Dan.4.28. Regnum ab unoquolibet tranſit, quando gratiam ſibi divinitus collatam amittit; per quam deſideriis, & paſſionibus, ſuis dominari conſuevit. Richardus à S.Vict.de erud. inter.hom.l.2.c.38.

Ex Novo.

Numquid poteſt in ventrem matris ſuæ iteratò introire? Joan. 3.4. Non in ventrem matris ſuæ, ſed in fontem gratiæ Dei, poteſt homo introire, & denuò naſci. Aliàs autem, & verè, in ventrem matris ſuæ rurſus ingreditur; quando in ſinum hujus gratiæ vera fide reducitur. Mater enim noſtra gratia eſt. S. Rupertus lib. hic.

Habet vitam æternam. Joan.5.24. Scilicet vitam animæ. Dicit *habet*: quia inchoativè in vita præſenti habetur vita æterna. Gratia enim, ſeu charitas, vivens in æternum, inchoat in anima. Cajetanus hic.

Prophetavit. Joan.11.51. Non eſt in gratiis numerandum, quod non habet adjunctam gratiam Dei. Caiphas fuit propheta redemptionis humanæ Sed quid illi gratia deſtituto hæc prophetia ad ſalutem profuit? Didacus Niſs.ſ.6.D.5.Quadr.§.8.

Manete in me. Joan.15.4. Quid eſt? niſi manete in gratia mea. V.Beda hic.

Ex Patribus, & aliis.

Meliùs eſt mihi non eſse; quàm ſine IESU eſse: meliùs eſt, non vivere; quàm vivere ſinè vita. S.Auguſt.Medit.c.39.

Ut Gehennam timere non debemus propter ignem illum inextinguibilem, & pœnas terribiles, & perpetuos cruciatus; ſed quia offendimus tam bonum Dominum, & ab illius gratia ſumus alieni: ità & ad regnum nobis feſtinandum, non niſi propter amorem in illum, ut ejus gratia fruamur. Nam ut regno deſiderabilius eſt, miſericordem Dominum noſtrum benevolum eſſe nobis; ità gehenna gravius, ab illius benevolentia excidere. S. Chryſ. hom.23. in Gen.

Maxima ſecuritas, & inexpugnabilis murus, eſt gratia DEI. Idem hom.46. in Gen.

In eo, quod participamus per gratiam, quod ipſe Deus habet per naturam; meritò nuncupamur dii. S. Laurentius Juſt. l.de cont. Mundi c.10.

Magnam gratiam homines apud Deum haberent, ſi medietatem eorum, quæ pro gratia Mundi expendunt, pro gratia DEI expenderent. S.Thomas Aquin.opuſc.38.c.11.

Gratia eſt primum inter dona Dei: quia per eam juſtificatur impius Rom.3.24 *Juſtificati gratis per gratiam ipſius*. Pax autem eſt ultimum, quod in beatitudine perficitur. Pſalm.47.14. *qui poſuit fines ſuos pacem*. Tunc enim erit perfecta pax, quando voluntas requieſcet in plenitudine omnis boni. S. Thomas Aq. in ep. ad Rom.Lect.4.

Summum bonum in vita dixit Epicurus, voluptatem corporis: Stoicus timorem mortis; Peripateticus virtutem mentis: quod ſecus eſt à veritate. Summum enim bonum in vita, eſt gratia Dei per Jeſum Chriſtum. Bleſenſ.ſ.30. in feſto S.Auguſt.

Non eſt, corrigiam calceamenti perdere, gratiam Dei amittere. Thomas Kemp.ſerm.S. de aurea corona in cap.S.Agnet.

Nullus potus dulcior gratia Dei. Idem conc.19.

Gratia eſt nodus Dei, & hominis; eſt dulcis amplexus divini ſpiritus, & humani. Nierembergius l.4. de arte volunt. cap. 68. Vide apud eumdem plura de præſtantia gratiæ divinæ, de ador. in Spir.l.1.cap.12.

§. III.

Digitized by Google

§. III.

Gratia Dei parit angelicam, & humanam.

I*Nveniqque Joſeph gratiam coram Domino ſuo*. Gen. 39. 4. Nihil tam difficile, quàm potentibus placere, & non diſplicere Deo. Illa tamen Dei remuneratio eſſe ſolet; ut, quos ipſe amat, hominibus etiam gratos reddat: quod inter prodigia maximum. Alvares Joſeph. illuſtr. Illuſtr. 88.

Percutiam Ægyptum in cunctis mirabilibus meis. Ex. 3. 20. addit v. 21. *daboque gratiam populo huic coram Ægyptiis*. Pro miraculorum ſuorum coronide hoc addit. Ut verò & Deo placeas & hominibus, duo ſervanda. I. Ut numquam, pro æſtimatione hominum obtinenda, contra conſcientiæ, rationiſque, normas, aliquid opereris. II. Ut non ſemper efficias, quod, etiam ſalva conſcientia, efficere poteris. Poſſunt enim multa ſine crimine agi; quæ tamen ex circumſtantiis injucunda ſunt, & non opportunè venient. Idem ibid.

Puer autem Samuel proficiebat, atque creſcebat; & placebat tam Domino quàm hominibus. 1. Reg. 2. 26. Mirus ordo, quòd DEO priùs, tum hominibus, placuerit. Mirum fœdus, quòd ſimul, & Deo placuerit, & hominibus. Nec ruſticam probo ſanctitatem, quæ hominibus amareſcit; & urbanitatem improbo, quæ, ut hominibus blandiatur, Deum negligit. Oliva l. 10. Strom. hic.

Tobias quoniam memor fuit Domini in toto corde ſuo, dedit illi Deus gratiam in conſpectu Salmanazar regis. Tob. 1. 13. *dilectus Deo, & hominibus*. Eccli. 45. 1.

Daniel in Perſia ſuccedentibus diverſis quatuor regibus feliciſſimè ſervivit, à ſingulis honore maximo affectus. Drexelius in Tobia c. 3. §. 1.

Proficiebat - gratia apud Deum, & homines. Luc. 2. 52. Priùs apud Deum, deinde apud homines. Docet, qui optatum ex ſuis operibus fructum capit, ei per hæc ante omnia quærendam gratiam Dei, gratiamque hominum tum ultrò obventuram. Didacus Niſſ. D. 1. Epiph.

Habentes gratiam ad omnem plebem. Act. 2. 47. *Gratia magna erat in omnibus illis*. Act. 4. 33. Si quiſpiam ſervus ſit apud Deum potiùs, quàm apud herum ſuum, gratiam invenire nitatur. Si mulier, poſthabito viro, Salvatoris noſtri gratiam quærat; ſi dux exercitus ſupernam potiùs, quàm regis, aut principis, ſibi benevolentiam efflagitet: hoc pacto hominum ſibi quoque amorem conciliabit. S. Chryſoſt. 10 ep. 1. Cor. 1. hom. 1.

Horologium ſolare. Lem. *Aſpice, & aſpiciar*. q. d. Si tu, ò Sol, me aſpicis, aſpiciar ab omnibus. Sic, ſi Deus nos aſpicit, aſpicimur, & honoramur ab hominibus. *Oculus Dei reſpexit illum in bono*. Eccli. 11. 13. Cornelius in Eccl. hic.

§. IV.

Gratiam divinam ſolet excludere humana.

S*Tuduit aſtutus Eſau Gen. 27. ſe confirmare in adepta gratia patris; blandiens maximè per ea obſequia, quibus bonus ſenex caperetur. Sed Deus eum repulit: quia in hominum gratia ſpem ponens, de bona vita, & juſtis operibus, ſollicitus non erat. S. Chryſoſt. hom. 9. in Matth. vitia voluntatis vicerunt privilegia naturæ. Et quia pravis moribus erat, nihil ex his omnibus adjutus eſt. Sed & juxta naturæ ordinem prior, & de voluntate patris ſecurior: quia diſplicebat Deo, omnia, quæ jam tenere videbatur, amiſit. Oliva t. 3. conc. 16.

Recordatus quoque Dominus Rachelis. Gen. 30. 22. Humanis diſplicens oculis jus aliquod acquirit placendi divinis. Jacobi oculos in adoleſcentia ſua ineſcarat Rachel; imò omnium animos irretiverat forma: & tamen in memoriam Dei tunc non dicitur veniſſe. Tunc ejus recordatur, cùm primùm adoleſcentiæ flore abeunte, & forma, & Liæ ſorori in contemptu eſt, & forſan omnibus in oblivione. Mortalibus oculis non fidat, qui divinos ſibi propitios cupit. Alvarez. Joſeph. Illuſtr. 2. morali.

Venite, & ſub umbra mea requieſcite &c. Judic. 9. 15. Contra rationem ſibi cupiunt umbram, & inveniunt digniſſimè flammam. Naxera hic in Judic. 13. §. 26.

Memento, quia ventus eſt vita mea - nec aſpiciat me viſus hominis. Job. 7. 7. 8. Dum ſui memorem Deum cupit, ait, non *aſpiciat me viſus hominis*. Innuere videtur; non bene convenire divinam gratiam cum humana. Alvarez. Illuſtr. 2. mor.

Si tu es Chriſtus, ſalvum fac temetipſum, & nos. Luc. 23. 39. Godfridus Card. de S. Latrone: in paſſione noſtri Salvatoris latro ille, qui in ſiniſtris poſitus fuerat; & adulabatur Judæis, & conviciabatur Chriſto. Sed neque Dei gratiam invenit, neque hominum, quibus aſſentabatur. Secus alteri latroni evenit. Didacus Niſſ. D. 1. Epiph.

Nobis non licet interficere quemquam. Joan. 18. 31. Sed planè ſuo fruſtrati conſilio; & Cæſaris amicitiam, & Romanorum gratiam perdiderunt. Mendoza in 1. Reg. 5. v. 9.

§. V.

De gratia humana.

A*Ccidit, ut peccarent duo Eunuchi*. Gen. 40. 1. Judæi dicunt, peccatum pincernæ in eo fuiſſe, quòd muſca inventa fuerit in poculo Pharaonis: piſtoris verò, quòd pilus in pane. Oleaſter: hoc communiter ſervis principum evenire ſolet; ut propter facilem cauſam in carcerem detrudantur; & una hora perdant, quod tota vita meruerunt. Varia, & injuſta res eſt principis animus; ut qui pro re minima hominem evehat, & pro nihilo deprimat. Alvarez Illuſtr. 122.

Anima Jonathæ conglutinata eſt animæ David. 1. Reg. 18. 1: S. Gregorius Thaumat. orat. in Orig. conglutinata eſt non anima David animæ Jonathæ; ſed contrà: nec enim pars potior, cùm ſibi per ſeipſam ſufficiat, deteriori ſe agglutinari cuperet. Equidem tunc David à Saule petitus, ſummè indigebat auxilio, ſimulque videbat Jonatham ſibi affectum. An ideo adhæſit filio principis, illiuſque pedibus ſe alligavit? abſit. David Deo nitens, ſic principis utebatur favore, quaſi illius minimè indigeret. Baeza t. 2. l. 6. c. 6. § 2.

Invenit gratiam apud Abſolonem Achitophel; hæc illi ſuſpendium attulit. 2. Reg. 17. 23.

Impoſuit Abræ ſuæ aſcoperam vini, & vas olei. Judith 10. 5. Sic defert cibos ſuos; ut non indigeat quidquam de principum menſis ſumere. Addit præterea: *Deum colo etiam nunc apud te*. c. 11. 14. q. d. non principis gratia, non favor, à Deo meo me alienabunt. Baeza ibid.

Invenit Aman gratiam apud regem Aſſuerum. Hæc illi gratia crucem peperit. Eſth. 3. c. 7. 10.

Preparavit Dominus piſcem grandem, ut deglutiret Jonam. Jon. 2. 1. Ad quid manus Dei præparavit piſcem? ut pro morte præberet habitaculum: ut qui in mari iratum ſenſerat Deum, in morte propitium ſentiret. E contra hoc proprium gratiæ, & favoris humani, quòd noceant, dum favent. Sic de pulcherrima Tyri navi Ezechiel 27. 26. lamentatur: *ventus auſter contrivit te in corde maris*. Non ſævus aquilo; ſed lenis, & ſuavis, auſter contrivit tantam navim. Baeza l. 6. c. 7 § 30.

Rogabat illum quidam de Phariſæis, ut manducaret cum illo. Luc. 7. 36. Non illos unquam rogabat de potentioribus, ut ſe invitarent; adeſt menſis principum, ſed enixè rogatus: quaſi ipſe nihil eorum egeat; ſed ſuam operam illis egentibus præſtiturus. Indignè libertus Chriſti principum favoribus iniret. Baeza lib. 6. cap. 6. §. 2.

Hæc cùm dixiſſet, inſufflavit. Joan. 20. 22. O quàm potentes ſunt Dei flatus! pauperes piſcatores Dominus uno flamine, gratiæ, & benedictionis vaſa effecit: nec qualia vitriarius in officina flatu ſua fragilia. Flatus etiam regum, & principum Mundi, potentes ſunt; ſed non ut gratiæ, imò iniquitatis, & ſuperbiæ, vaſa confringant. Hinc videbis eos, qui à magnatibus foventur, & amantur, tam inflatos; ut eos vix orbis capiat. Diez. D. in Alb.

Nubes ſine aqua, quæ à ventis circumferuntur. Judæ. v. 12. Nubes fit ex vapore, à terra, caloris virtute, excitato; quæ ità in aere extenditur, ut cœlum contegat, & vix aliud præter eam videatur. Sed numquam in eodem loco permanet; & huc, illuc, à ventis circumfertur; & tandem paulatim conſumitur. En Symbolum humanarum dignitatum. Videre enim eſt aliquos, è terræ pulvere, humani favoris vi ad tantam dignitatem evectos, ut cœtera omnia occultare, & obſcurare videantur; ſed numquam in eodem ſtatu quieſcunt; jam invidia, odio, inimicitiis, & aliis moleſtiis, agitati inquieti vagantur: & tandem ad terram, ex qua excitati ſunt, miſeri revertuntur. Diez. Canc. 3. de Incarnat. Dom.

Amicus Mundi eſt amicus proditoris; & ejus oſculum eſt fraudulentum. *Quemcumque oſculatus fuero*. Matth. 26. 48. Sic facit Mundus illi, quem amare ſe ſimulat: ſicut fecit Joab Amaſæ, quem quaſi oſculans occidit. 2. Reg. 20. 10. S. Thomas Aqu. opuſc. 58. cap. 11.

O ſæculum nequam! quod ſolus tuos ſic ſoles beare amicos; ut Dei facias inimicos! &c. S. Bernardus ep. 107.

TITU-

Digitized by Google

TITULUS VI.

GRATITUDO

Erga Deum.

§ I.

Symbola.

F*Ormavit Dominus Deus hominem de limo terræ*. Geneſ. 2. 7. Quomodo Deus, volens eum conſtituere principem terræ, illi non format corpus ex ſubtili aere; quo ſe veſtiunt Angeli, cùm deſcendunt è cœlo? cur non ex puro auro, educto ex fodinis? aut ex luvidiſſimo marmore; aut ex ipſa firmamenti ſtellati luminoſa materia? Delectus materiæ tam imparis dignitati hominis à Deo conſtitutus eſt, ut in hominem infunderet accuratiſſimum ſtudium grati animi. Aer jucundus; ſed ſterilis: lucet aurum; ſed fœcundum non eſt; gemmæ fulgent; ſed expolienti nihil producunt: cœlum, & ſtellæ, nullum fructum reddunt. Una terra pauca grana ſpargenti, plures ſpicas reſtituit: pro unica glande viliſſima procreat quercum robuſtiſſimam. S. Ambroſ. de obitu fratris: id, quod acceperint agri, velut creſcentibus uſuris, multiplicatum, cumulatumque, reſtituunt. Oliva t.3.conc.5. Cur non potiùs de aere, vel aqua; ſed de terra? ut ex principio gratitudinem ſuam diſceret homo: terra acceptum ſemen in genere ſuo iterum reddit. Sylv. in Matth. 3.q.37.

Reverſa eſt ad eum in arcam. Gen.8.9. Sicut rediit columba ad Noe diluvio ceſſante, olivæ virentis ramum ore præferens; ſic redit columbinus, gratuſque, homo ad Chriſtum; peccatorum inundatione ceſſante, gratiarum laudes grato ore proferens. Non rediit corvus ingratus. Gen.8.7. Barradius Dom. 14. Pentec. t.3. lib.1.cap.7.

Unum agnum manè, & alterum veſpere. Ex. 29. 39. Agni duo juſſu Legis mactantur quotidie, manè, & ſub veſperum: uterque cum gratiarum actione; alter pro diurnis, alter pro nocturnis beneficiis; quæ indeſinenter Deus largitur humano generi, Pinna in Eccl. Ethol. 230.

Omnia flumina intrant in mare. Ecclæ. 1. 7. Omnes etiam Fideles, flumina ſunt; & hæc flumina ad locum, unde exeunt, revertuntur: quoniam per ſancta deſideria ad amorem ſui Conditoris redeunt, & de omnibus bonis laudes, & gratias, illi referunt, à quo ea perceperunt. Salonius in Eccl.

Ignis. Lem. *Pro eſca ſplendorem*. Picinelli.

§ II.

Exempla.

C*Umque proficiſcerentur de Oriente*. Gen. 11. 2. Quæres: ubi habitaverit Noe poſt diluvium? Reſp. vixit dies reliquos fortè in humili tugurio prope arcam extructo in monte Armeniæ. Ante oculos habebat arcam, divinæ miſericordiæ mirabile prodigium: unde, ex nova beneficiorum Dei memoria, in ejus amorem indies magis effervescebat. Utile eſt contueri ſæpius loca, in quibus inſigne à Deo beneficium præſtitum. Fernandius in Gen. hic. Sect. 2.

Concede mihi ſervo tuo, ut tollam onus duorum burdonum de terra. 4. Reg. 5. 17. Naaman dum per Eliſæum lepra mundatus eſt, petiit terram, in qua ſanatus eſt. Theodoretus: petiit terram illam; ut ex ea domi ſuæ extrueret altare, in quo Deo Iſraelis victimas, & vota, offerret, ac gratitudinem renovaret. Fernandius hic in Gen. cap. 11.

Cùm veniſſent filii Dei, & aſſiſterent coram Domino. Job 1. 6. Angeli miſericordias ejus confitentur, & gratias agunt pro beneficiis, quæ ille inceſſanter impertit filiis hominum. Origenes l. 1. Timent angeli, nè homines deponant memoriam beneficiorum Dei: unde excitantur; ut, quas Deo gratias debent homines, ſolvant pro ipſis. Vel credunt; ſatis non eſſe, homines ut grati ſint, quos ideo adjuvare volunt; Velloſo in Judith 2.

Confiteor tibi Pater. Matth. 11. 25. S. Fulgentius ep. 1. gratias tibi ago Pater. Cur Chriſtus pro parvulis gratias agit? quia, cùm ipſi ſint inſufficientes, ipſam gratitudinis penſionem Chriſtus in ſe recepit. Sylveira hic q. 3.

Tu es Chriſtus filius Dei. Matth. 16. 16. Sicut excelſi animi eſt, ſilere, quæ donat; ità & memorari quod accepit. Sylveira hic qu. 12.

Miniſtrabat eis. Marci 1. 31. Non iſta beneficium otioſa ſuſcepit: nam, recepta illicò ſanitate, ſe contulit ad agenda: conſpiciens fore neceſſitatem, & docentiam, Chriſto pauperi, & ejus collegio, miniſtrare. Non expectavit de miniſtratione præceptum; quamquam non ſinè præcepto importuna febris abiſſet. Optimum in moribus eſt, acceptæ gratiæ cooperari; & omne, quod à Deo accepimus, in dedicationem convertere Creatori: ſicut iſta ſanitatem receptam in obſequium illicò ſtatuit Largitoris. Simon Caſſ. l. 5. c. 8.

§. III.

Gratitudo digna pluribus beneficiis.

P*Oſſedi hominem per Deum*. Gen. 4. 1. ait Eva genito Cain, gratias agens Deo. Quod ità placuit Deo, ut majora ei donaverit; quaſi diceret: expecta mulier. Filius, quem peperiſti, non eſt bonus; idcirco ego tibi dabo alium longe meliorem; deditque juſtum Abel. Sic provocat gratitudo Deum ad maiora, & plura, beneficia præſtanda. Diez Laudes Dei.

Reddat mihi Dominus filium alterum. Gen. 30. 24. ait Rachel. Cur uno accepto filio? Gratias Deo habuit pro primo; ideo ſecura de ſecundo. Lippom. propterea, quòd pro primo ſuſcepto gratias Deo agit Rachel; & ſecundo, quem maximè optavit, ditata eſt. Adde: tunc ſolùm beneficia accepta utilitatem afferre, cùm Deo grates, & laudes, referuntur. Alvarez Illuſtr. 99.

Domino glorioſè cantemus. Ex. 15. 1. Cur has laudes non reſervant ad tempus, quo in terram promiſſionis excepti, ſinè curis viarum, Deo attentiùs poterant vacare? ſed mox ut, ſepultis Hebræis, è mari ſicco pede exeunt, ad gratias Domino exhibendas ſe mutuò invitant? Multùm adhuc itineris metiendum, & graves difficultates ſuperandæ, divino egebant auxilio. Ergo, ut Deum obſtringant ad nova beneficia conferenda, ſtatim grates habent de priori; ut digni fiant muneribus novis. Idem Illuſtr. 203.

Comedetis, & non ſaturabimini. Lev. 26. 26. ait Deus Iſraelitis. De pauperibus autem. Pſ. 21. 27. *edent pauperes, & ſaturabuntur*. Nota, quòd addit: *& laudabunt Dominum*. En diſcrimen. Idem Illuſtr. 100.

Suſceptor meus es tu, & refugium meum. Deus meus, ſperabo in eum: quoniam ipſe liberavit me de laqueo venantium. Pſalm. 90. 2. 3. Sed vide, quas vices dulci commemorationi nuperorum donorum ſuorum pius Pater rependat: *Scapulis ſuis obumbrabit tibi; & ſub pennis eius ſperabis*. V. 4. Sanctus Bernardus ſer. 4. hic: confitenti humiliter, & devotè gratias referenti, non immeritò ampliora beneficia promittuntur. Itaque reſpondit Spiritus: non id ſolùm faciet, ſed & *ſcapulis ſuis obumbrabit tibi*. Didacus Niſſ. Pol. coel. p. 1. l. 1. c. 5.

Ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur. Ecclæ 1. 7. Quia ad principium, unde proveniunt beneficia, revertuntur: ſcilicet per gratiarum actiones; ut iterum fluant per iteratam beneficiorum exhibitionem. Non eſt dignus beneficium conſequi, qui de beneficiis acceptis gratias non agit. S. Thomas Aquin. in ep. ad Rom. ſect. 5.

Accepit panes: & cùm gratias egiſſet. Joan. 6. 11. Significanter deſcribitur gratiarum actio in patratione miraculi. Ad erudiendum nos; quòd petitio futurorum ex gratitudine præteritorum conſurgere debet. Cajetanus hic.

Cùm gratiarum actione petitiones veſtra innoteſcant apud DEUM. Philipp. 4. 6. Nam, qui ſe, ob accepta beneficia, gratum oſtendit; ad nova diſponit. Diez. Conc. 1. in feſto S. Matthiæ.

Ità liberalis eſt Dominus noſter: ut, quando videt nos bene, & cum gratitudine, uti his, quæ jam nobis conceſſit; ulerò nos potioribus, majoribuſque, muneribus impleat. S. Chryſoſt. t. 1. hom. 15. in Gen.

Cùm innumeris beneficiis quotidie omnes nos proſequatur; nihil tamen aliud à nobis exigit, quàm habere gratias pro his, quæ nobis facta ſunt: ut pro ipſa illa gratiarum actione ad ampliora danda provocetur. Idem hom. 52. in Gen.

Alia motiva.

Diffamaverunt eum in tota terra illa: Matth. 9. 31. Gratitudo fortiſſimus, & vigilantiſſimus, eſt cuſtos gratiarum. Baeza t. 2. l. 10. cap. 1. §. 9.

Spiritus rapuit Philippum. Act. 8. 39. Cur tam citò Angelus rapit Philippum à præſentia Eunuchi? Lyranus ait: ut intelligat, Philippum à Deo ſpecialiter miſſum fuiſſe, ad eum de fide informandum, & baptizandum. Ut ideo multas gratias Deo redderet pro tam ſpeciali beneficio. Sylveira hic.

Charitatem habete - pax Chriſti exultet - & grati eſtote. Coloſſ. 3. 14. 15. Primùm omnes virtutum manipulos colligit; & deinde ſingulorum vinculum addit charitatem. Dein, poſt ligatos manipulos, nè fur rapiat, nè fera comedat; adhibet in fine cu-

ſtodiam,

Digitized by Google

ſtodiam, *grati eſtote*. S. Chryſoſt. hom. 56. in Matth. optima beneficiorum cuſtos eſt ipſa memoria beneficiorum, & perpetua gratiarum confeſſio. Baeza ib.

Quid meliùs & animo geramus, & ore promamus, & calamo exprimamus; quàm Deo gratias? hoc nec dici brevius, nec audiri lætius, nec intelligi gratius, nec agi fructuoſius poteſt. S. Auguſtin. ep. 77.

Ad veram gratitudinem inducere nos debet conſideratio dantis, qui eſt Deus omnipotentiſſimus, nobiliſſimus, amantiſſimus, fideliſſimus, optimus, beatiſſimus, & perfectiſſimus. Item conſideranda eſt indignitas noſtra, qui nec ipſa vita digni ſumus; nec meruimus eſſe vermes inter alias creaturas. B. Albertus M. parad. animæ c. 25.

Quid retribuet pulvis, & vermis, Domino gloriæ, qui pro eo animam ſuam in morte concluſit, ut beatitudine frueretur? quam nec oculus vidit, nec auris audivit! attende igitur ſollicitus, quantùm Domino tuo debes: &, dum in profectu es, numquam te perfectum exiſtimes. Bleſenſ. ep. 137.

§ IV.

Gratitudo ſit communis omnium.

ÆDificavit Noe altare Domino, *& tollens de cunctis pecoribus & volucribus mundis, obtulit holocauſta ſuper altare*. Gen. 8. 20. Cur obtulit de cunctis? quia gratiarum actionis ſacrificium erat. Ità, unde oportebat cuncta pecora, & volatilia, ſervata, quaſi uno ore ad agendas gratias redire. Rupertus lib. 4. in Geneſ. capit. 12.

Tunc cecinit Moyſes, & filii Iſrael, carmen hoc Domino, & dixerunt: Cantemus Domino. Ex 15. 1.

Confitemini illi omnes, quoniam bonus - univerſi autem adorantes &c. Judith 13. 21. 22.

Tunc hi tres, tamquam ex uno ore laudabant, & glorificabant, & benedicebant Deum. Dan. 3. 51.

Unus ex illis, ut vidit, quia mundatus eſt &c. Luc. 17. 15. Taxatur communitas, quæ poſtulans communiter, de beneficio accepto haud communiter gratias referre curavit. Ex decem mundatis unus redit gratias acturus, novem deſiderantur. Deberet communitas, quæ petitura venit, & accepit, redire ad gratias ferendas largitori. Eſcobar t. 3. mir. Chr. l. 4. ſect. 4. Obſ. 1. Unus ſanatus gratus redit; ſed invenit offenſum Chriſtum in eos, qui non una grati accedebant. Nam non placet Deo gratitudo, quæ non habet ſocios omnes eos, qui beneficium acceperunt. Baeza t. 2. l. 9. c. 5. §. 10.

§ V.

Gratitudo non ſit frigidior petitione.

ORate Dominum. Ex. 8. 8. 15. *Videns Pharao, quòd data eſſet requies, ingravavit cor ſuum*. Lyranus: Sic faciunt multi; qui, cùm in afflictione poſiti ſunt, multa Deo promittunt; ſed extra periculum poſiti retractant.

Mementote diei hujus, in qua egreſſi eſtis de Ægypto, & de domo ſervitutis. Ex. 13. 3. Cur non petit gratias pro beneficio libertatis? judicavit Deus ſatis eſſe memoriam beneficii; frigidioremque eſſe gratitudinem, quàm petitionem. Alvarez Illuſtr. 203.

Ecce ſicut oculi ſervorum in manibus dominorum ſuorum; ſicut oculi ancillæ - ità oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum, donec miſereatur noſtri. Pſ. 122. 2. 3. Oculi in ſpes intenti, miſericordiam conſecuti, benefactoris obliti; quam aliò tunc dirigentur pupillæ. Dum ſalutem petimus; dum grave nobis negotium, periculum &c. aras lautis oneramus muneribus, cœlum pulſamus ſuſpiriis, confitemur; at, ſi ex ſententia votum cedit, mox ingrata irrepit oblivio. Naxera in Joſ. 13. §. 29.

Donec accipiant, oſculatur manum dantis. Eccl. 29. 5. Camelus accipiens onus ſubmittit ſe in terram. Lem. *Donec accipiat*. Didacus Niſſ. Pol. cœl. p. 2. l. 7. c. 2.

Non eſt opus valentibus medicus, ſed malè habentibus. Matth. 9. 12. S. Gaudent. ſ. 8. Medicus mœſtitudinis potius, quàm lætitiæ, domum ingreditur, quia medici officium proſperitas non requirit. Videas hominem ſanum, proſcindentem paſſim medicos; invadit illum levis febricula, mox ardenter medicum ſuſpirat; ut angelum excipit venientem ad ſe. Chriſtus medicus eſt: quàm demiſſe illum in adverſis invocamus; quàm ingratos exhibemus nos in proſperis. Didac. Niſſ. D. 13. Pent.

Dimitte eam, quia clamat poſt nos. Matth. 15. 23. *Dimitte*, id eſt, da, quod petit. Adeò enim ſynonyma ſunt, accipere, & recedere; ut conceſſio vocari potuerit miſſio. Tenet, dum abit, impetrans recedet poſt Domini indulgentiam. *Fiat tibi ſicut vis*. verſ. 28. Revolve Evangelium; non invenies, aut gratias egiſſe, aut Dominum ſecutum, eive miniſtraſſe. Naxera in Joſ. 13. §. 29.

Levaverunt vocem. Luc. 17. 13. Utinam tanta ſemper eſſet humilitas, & gratitudo; quanta eſt ſubmiſſio, & fervor, illud prenſantis; quàm devotè clamant pro ſalute leproſi! *levaverunt &c.* Did. Niſſ. D. 13. Pent.

Importuni ut accipiant, inquieti donec accipiant; ingrati, ubi acceperint: largiſſimi promiſſores, & parciſſimi exhibitores. S. Bernardus l. 4. de conſiderat. Apud Niſſenum Polit. cœl. lib. 7. c. 2.

Statio eſt proceſſio; quæ fit ad Eccleſiam, ut Deo perſolvantur gratiæ. Dicitur autem Statio, quòd ſtantes Deo gratias agimus; non flexis genibus, ſicut in Litaniis. Frigidior eſt gratiarum actio, quàm petitio gratiæ. Belethus in Rationali div. offic. cap. 6. de Stationiſ.

§. VI.

Exempla æquè ferventis gratitudinis, ac petitionis.

Q*Uibus tranſgreſſis dixit Dominus ad Joſue: elige duodecim viros*. Joſ. 4. 1. Mira res! fluentis tranſmiſſis lapides humeris imponuntur ad Dei honorem. Non minùs fuit jam adeptorum obſequium, quàm deſiderantium ſervitium: utrobique humerus teritur; modò ad gratitudinem, antea ad trajectionem. Naxera in Joſ. 3. c. 4. §. 6.

Sunamitis orba pro filio defuncto Eliſæum rogatura: *cùm veniſſet ad virum Dei in montem, apprehendit pedes eius*. 4. Reg. 4. 27. Filio reſuſcitato gratitudine, quàm antea precibus, ferventior: *corruit ad pedes eius, & adoravit ſuper terram*. verſ. 37. Idem ibidem.

Effudit ſuper caput ipſius recumbentis. Matth. 26. 7. Cajet. Memor recepti beneficii, remiſſionis ſcilicet peccatorum; debitricem ſe arbitrata eſt, ut iterum, quàm meliùs poſſet, ungeret JESUM. Nec reputavit pretioſum aliquod, Meſſiæ Dei Filio offerebat unctionem illam, in ipſius Meſſiæ, ſecundùm aſſumptam carnem, corporale refrigerium: & propterea putavit, & bene; oportere eſſe optimam, & pretioſiſſimam hujuſmodi unctionem.

Cur unguentum, Luc. 7. 37. à Magdalena exhibitum non dicitur pretioſum, ut alibi Matth. 26. 7. Joan. 12. 3. Euthymius ad c. 12. Joan. ſorores cœnam ei paraverunt, tamquam Magiſtro, & benefactori ſummo, ac plus quàm humano. Hic Magdalena unguentum ſuum affert veniam peccatorum intendens.

At Joan. 12. unguentum effuſum in obſequium Chriſti pro vita data Lazaro. Plus enim requiritur in gratiis referendis, quàm dum de proprio negotio tractatur.

Sequebatur illum, magnificans Deum. Luc. 18. 43. Fervens fide ante beneficium; poſt beneficium fervet benevolentia. S. Chryſoſt. hic.

§. VII.

Quid retribuam? *Pſ. 115. 12. 13.*

1.

Amorem.

PRima hæc retributio eſt, ut mortem pro morte reddamus. Secunda, ut, ſi debitum morte non ſolvimus, vel amore ſolvamus. Salvianus de provid. Dei l. 4.

Hoc eſt: & ego moriar pro illo. S. Chryſolog. ſ. 120.

Quid illi pro malis meis, quæ pertulit? quid pro bonis ſuis, quæ contulit, referam? quid pro ſuſcepta carne? quid pro alapis, opprobriis? quid pro flagellis, cruce, obitu, ſepultura, rependam? reddamus amorem pro debito. S. Paulinus ep. 4. ad Severum.

Advertite, & conſiderate, quàm leve tributum à nobis Dominus exigat! pro tantis beneficiis nihil aliud petit, quàm amorem. S. Thom. Vill. conc. de fœd.

2.

Pœnitentiam, obſervationem præceptorum.

Poſuitque illud Aaron in tabernaculo reſervandum. Ex. 16. 34. Nota: manna, ſimul cum Legis tabulis, aſſervatum in arca fuiſſe: quia manna eximium fuit beneficium, quod ad gratitudinem obligat. Adeſt ergo juxta manna Lex; ut eam obſervent Judæi tanti beneficii obſtricti memoria. de Caſtillo. Illat. 90.

Nonne Deo ſubiecta erit anima mea? ab ipſo enim ſalutare meum. Pſalm. 61. 2.

Sciderunt veſtimenta ſua; 1. Mach. 4. 39. 40. &c. Machabæi Deo

gratias

gratias agentes pro recuperata arce Sion, cinere ſe aſperſerunt &c. magnoque ululatu templi excidium, & hoſtium flagitia, deplorarunt. Oliva l.9.Strom. § Erat quidam Regulus.

Cognovit ergo pater. Ioan.4. 53. An regreſſus eſt ad Ieſum cum leproſo alienigena, gratias ei pro beneficiis acturus? imò perrexit domum. An ex ea litteras Chriſto & munera, miſit? nihil horum præſtitit. Ergo nullas reddidit gratias? imò maximas. Quas? audi: *credidit ipſe, & domus ejus tota.* v. 53. ò præclarum munus! ò perfectam gratitudinem! Nihil Deo offerre potes gratius in gratiarum actionem, quam confeſſionem tuam. Oliva l.9. Strom. ibidem.

O Chriſte! Dei Verbum, & Sapientia, & potentia, & Deus omnipotens! quidnam tandem nos inopes tibi pro omnibus his rependemus? Tua enim ſunt omnia. Nec quidquam à nobis, niſi ſalutem noſtram expoſcis. Quod ipſum quoque tribuis. Quæque ſermone omni præſtantior tua bonitas eſt; beneficium accipientibus gratiam habes. Sanct. Ioan. Damaſc. Orthod. fid. lib.4.cap.4.

Dominus quinque à nobis requirit pro redemptione noſtra. 1. ut à peccatis ad eum revertamur. Iſa.44.22. *revertere ad me, quoniam redemi te.* 2. ut eum diligamus. 3. ut ipſi ſoli ſerviamus. 1. Cor.6.20. *empti eſtis pretio magno.* 4. ut tantum beneficium ubique prædicemus. Iſa. 48. 20. *auditum facite hoc; & efferte illud uſque ad extrema terra.* 5. ut pro tanto beneficio gratias agamus. Pſ.70.23. *exultabunt labia mea, cùm cantavero tibi; & anima mea, quam redemiſti.* S.Tho.Aq.Dom.infr.Oct. Nat.

Luna. Lem. *In ipſum cornua numquam.* Scilicet in ſolem.

§. VIII.

Gratitudo erga homines.

QUid pro hac fide honoris, ac præmii, Mardochæus conſecutus eſt? Eſth.6 3. Dixerunt ſervi: *nihil omnino.* Aſſuerus erubuit, pertæſus plurimùm; quòd ſuo in regno viveret nulla mercede, qui ipſum tanto periculo eripuiſſet. Ideo mox correcturus ingratum animum, jubet Hebræum triumphare in civitate. Scribantur caractere aureo actiones præclaræ ſubditorum, ac Miniſtrorum; ſcribantur eorum incommoda, pericula, itinera, detrimenta valetudinis &c. Si hæc omnia in Diariis ſcriberentur, & legerentur, tempore à negotiis vacuo; Mardochæi multi, qui jacent ad limina conculcati, obnoxii Ammonitarum inſidiis, donarentur ſupremis honoribus. Sed quia facta præclara in aqua ſcribuntur; iden adulatores triumphant, & bene meriti cruciantur. Conſervantur in tabulis reorum crimina ſignata charactere publico; nec unum foliolum reperitur, in quæ notentur vel apice ſudores uberes laborantium pro bono communi, aut domini ſui. Oliva t.3.conc.5.

S.Antonini Florentini Archiepiſcop. gratiarum actio, chartulæ inſcripta, præponderaſſe dicitur caniſtro toti pomis refecto. Doultreman l.1.c.3. Sect.3.

Olim, à quo quis beneficium acceperat, ejus nomen aſſumebat. Sic S. Cyprianus Cœcilii nomen aſſumpſit à Cœcilio presbytero, qui eum ad Chriſtum convertit. Euſebius Cæſarienſis Pamphili nomen ſibi aſcivit à Pamphilo Doctore, & Martyre. Joſephus Hiſtoricus Flavii ſibi pronomen aſſumpſit à Flavio Veſpaſiano Imp. qui eum honoribus auxit. Cornelius in Cant. Canon. 16.

Cùm S. Franciſcus ex liberalitate Abbatis montis Subeſii, Benedictinæ Religionis ædiculam accepiſſet S. Mariæ de Portiuncula, filiis ſuis enixè commendavit, PP. Benedictinis ſummas ſemper habere gratias. Et ut locum hunc ſuum non eſſe monſtraret, gratumque exhiberet; quotannis fiſcellam piſcium ex proximo flumine ad Benedictinos, velut ad cenſum, dari curabat. Annal.Min.t.1.An.1210.n.30.

§. IX.

Gratitudo animalium.

CUm S. Modomnocus, diſcipulus S. David Archiepiſcopi, Hiberniam peteret; navem ingreſſus, cunctæ apes eum ſecutæ navem inſidentes. Servierat enim earum alveariis. Rediit ad Magiſtrum ſequentibus apibus. Abit iterum; iterum ſequuntur; idque tertiò. Tum iis benedicens: terra, ad quam properatis, veſtro abundet ſemine. Et ità Hibernia, in qua ad id tempus apes vivere non poterat, iis nunc abundat. Bolland. 1. Martii.

Veneti quidam inſtitores mare labore remigii ſulcabant; cumque applicuiſſent, formidandum vident non procul à littore leonem ingentis draconis ſpiris involutum. Cumque illinc draco captum ad ſpeluncam ſuam violenter attraheret, hinc miſerabilis leo, quibus valebat niſibus, reluctabatur. Sed Pandocès, qui repentè huic ſpectaculo ſupervenerant, miſerantes leonis vicem, arma corripiunt, draconem perimunt, leonem de faucibus mortis ereptum abire ſinunt. Sed leo, vitæ authoribus gratus, per aliquot dies, quibus illic morati ſunt, unam illic quotidie capti à ſe animalis pellem advexit. B.Petrus Dam. l.6. ep.5.

Lupus puellam adultam invaſit, dentibus brachium ejus tenens: quam cùm ſecum traheret, quoties illa clamare cœpit, clamantem duriùs preſſit, & tacenti pepercit. Ducta eſt ab eo in ſylvam ad alium lupum, cujus gutturi os fuerat infixum. Qui cùm nimis torqueretur, per os affecti lupi manus puellæ in guttur hiantis mittitur, à qua os inhærens extrahitur. Sanctus verò mox cum ſuo collega puellam ad villam proximam reduxit. Stengelius t.1.Jud.div.c.12.ex Cæſario l.10.c.66.

Vide tit. Ingratitudo.

TITULUS VII.

GRATIÆ DEO AGENDÆ

In adverſis.

Motiva.

Ex Veteri.

C*Unctorum, quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.* Gen.28. 22. Non aliquorum ſolùm decimas obtulit Jacob, aliquorum verò non; ſed omnium, nihil excepit: ſic ex adverſis, & proſperis, primitias gratitudinis offeramus. Gen.14.20. *dedit ei decimas ex omnibus.* Pinna in Eccl. Eth.158.

Gratias agentes ſemper pro omnibus. Epheſ.5 20. Chriſtianorum propriè virtus eſt, etiam in his, quæ adverſa putant, referre gratias Creatori. Nam in beneficiis Dei, quæ nobis accedunt, gratulari; hoc & gentilis facit, & Judæus. Sed, juxta Apoſtolum, hæc virtus eſt maxima, ut in ipſis periculis, atque miſeriis, Deo gratiæ referantur; & ſemper dicamus: benedictus DEUS! Minora me ſcio ſuſtinere, quàm mereor: hæc ad mea peccata parva ſunt. Nihil mihi dignum redditur. Sanct. Hieron. hic.

In omnibus gratias agite. 1. Theſſal. 5. 18. Tam in morbo, quàm ſanitate; tam in inopia, quàm copia; tam in conſolatione, quàm deſolatione; tam in tentatione, quàm pace; tam in humiliatione quàm exaltatione; quia non minus, imò ſæpe majus donum, & beneficium Dei, eſt morbus, inopia &c. Cornel. hic.

Exempla.

Non eſt contriſtatus contra Deum, quod plaga cæcitatis evenerit ei, ſed immobilis in Dei timore permanſit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ ſuæ. Tob 2.13.14.

Bonum mihi, quia humiliaſti me. Pſ.118.71. Non de felicitate humana gratias agit, ſed de afflictione ſalutari: meminit enim, piam diſtrictionem eſſe, quæ corripit. Intelligebat quippe, bonitatem illam debere dici, unde proficitur; non unde inani exultatione gaudetur. Sic facit & Medicus bonitatem, cùm ſecat vulnera; ſic pater cum filium cœdit. Caſſiodor. hic.

Accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit. Matth.26.26. Diviſa in Apoſtolos Euchariſtia, obverſatur Chriſto ob oculos tota crucis injuria; quam libenter ſuſcipiens *gratias egit:* v.27. ut oſtendat; ſe non ingratiis fractionem ſui corporis, ideſt, occiſionem ſuſcipere, ait Theophylactus. Velloſo in Judith. 7.

Beatiſſima V. Maria, nè unquam ceſſaret Deum laudare, ſemper in ore habuiſſe fertur, teſte S. Bonavent. vitæ Chriſti cap.33. *Deo gratias.* S. Cyprianus, teſte Baronio ad Ann.261. accepta mortis ſententia ſolùm dixit: Deo gratias; & caput ſecuri ſubdidit. S. Bonifacius mirabiliter converſus, inter ſæviſſima tormenta ſæpe repetiit, Deo gratias! Surius in vita. B. Servulus, teſte S. Gregorio lib.4. Dialog. cap.14. à prima ætate ad finem vitæ multis annis paralyſi in lecto detentus, hoc hymno ſibi aſſiduè dolores temperabat? Deo gratias! Idem egit S. Clara per 28. annos morbo intabeſcens.

S. Eliſabetha defuncto conjuge Ludovico Thüringiæ Principe, cognatis Provinciam occupantibus, cum liberis ejecta, inops, vaga, exul, ærumnis omnibus preſſa; ab iis etiam, in quos olim benefica, deſerta, & contempta; cœnobium Fratrum Minorum adiit, & hymnum Ambroſianum decantari rogavit. In vita 29. Novemb.

Digitized by Google

Henricus VI. Angliæ Rex, ab Eduardo æmulo ſuo regno privatus, & in vincula conjectus, occiſo inſuper filio, gratias Deo egit; quod hoc ſibi in vita purgatorium dediſſet, quo peccata expiaret. Polydorus l.24.

Ex Patribus, & aliis.

Non magnum, ſi tunc Domino gratias agas, quando in proſperis, & ſecundis, es. Sed ſi tunc adhæreas Chriſto, quando te perſecutor exagitat, quando aliqua procella perturbat. Amiſiſti filium? in illo dolore, in illa deſtitutione, memento Domini Dei tui: nè, quaſi non exauditus, ingratus ſis, & in tua prævaricetis ærumna &c. S. Ambroſ. in Pſalm. 118. ſer 7. Memor fui nocte.

Cùm omnium mandata virtutum perficeret; unum ei deerat; ut etiam flagellatus gratias agere Deo ſciret. Notum erat, quòd ſervire Deo inter dona noverat. Sed dignum fuit, ut diſtrictio ſeveritatis inquireret: utrùm devotus Deo, & inter flagella permaneret. S.Gregor.Mor.Præfat.in Iob.c.3.

In bonis quidem gratias agens reddidiſti debitum; in malis autem Deum conſtituiſti debitorem. S Chryſoſt. in Pſ.9.

Nihil hac lingua ſanctius, quæ in adverſis Deo gratias agit. Certè non inferior eſt lingua Martyrum; utraque pariter coronatur. Nam & adversùs illam inſtat lictor, Deum per maledicentiam negare cogens; inſtat diabolus, argutis cogitationum quæſtionibus lacerans, & animi anguſtiis obtenebrans. S Chryſoſt hom.8. in c.3. Coloſſ.

Unum tantùm à nobis quæritur: ut in omnibus gratias agamus Deo; & omnia habebimus abundanter. Ut puta: perdidiſti auri libras decem millia; age gratias Deo confeſtim, & centum millia acquiſiviſti, per vocem illam, & gratiarum actionem. Idem hom.20.in ep. ad Hebr.c.10.

Plus valet in ærumnis, & doloribus, unum Deo gratias, quàm ſex millia in rebus proſperis. Joan. Avila.

TITULUS VIII.

GULA.

§. I.

Symbola.

Comedit, & bibit, & abiit, parvi pendens, quod primogenita vendidiſſet. Gen. 25. 34. Sic guloſi pro gula vendunt prœmia æterna. Thren.1.11. *dederunt pretioſa quæque pro cibo.* Sanct. Bonaventura diæt. ſalut cap. 8. de gula.

Oppianus ait: piſcem illum Tob. 6. 2. adeò voracem eſſe; ut ciborum copia nimium diſtento ventre diſrumpatur, & emoriatur: quo triſti exitu homines à luxu, crapulaque deterret. Corn. in Tob.hìc.

Princeps cocorum deſtruxit muros Jeruſalem. Jerem. 52. 12. Quid enim per muros Jeruſalem Scriptura exprimit, niſi virtutes animæ, quæ ad pacis viſionem tendit? aut quis cocorum princeps, niſi venter accipitur, cui diligentiſſima à coquentibus cura ſervitur? S.Greg. Moral.l 30.c.13.

Illa corda lebetes ſunt, in quibus edacitas regnat & per cupiditatis æſtum excoquuntur edulia. B. Petrus Dam. de dignit. Sacerd. cap. 3.

Gula comparatur porco: diabolus autem nutrit, & impinguat, porcos ſuos, ſcilicet guloſos; ut poſtea ad fumum inferni ponat, eos in æternum devoret, & paſcatur. Unde dicitur Matth. 8. 31. *Si eiicis nos hinc, mitte nos in greges porcorum*, ideſt, guloſos. S. Bonav. diæt. ſal. cap 8. de gula.

Ligna, quæ in pleniluoio cœduntur, vel plantantur; quia tunc humor in corporibus abundat, corrumpuntur, & generant vermes, à quibus corroduntur, & corrumpuntur. Humor talis eſt repletio carnis vitiorum vermes gignens. Geminiani l.5. Simili.c.58.

Aſellus marinus cor habet in ventriculo. Ælianus l.5. de animalib.c.22.

Acephalus ſtella ante ſtellam errantem enumeratur. Et videtur, capite in pectus compreſſo, ſignificare helluones: quia in his ratio non in capite, ſed ventre. S. Hieron. ſuper Matth. cor habet in ventre guloſus &c.

§ II.

Motiva vincendi.

In pinguedine terræ erit benedictio tua. Gen. 27. 39. 40. Bonus pater, cùm duos haberet filios, unum intemperantem, ſobrium alterum; quò utrique conſuleret, intemperanti præfecit ſobrium, & inſipientem prudenti ſtatuit obedire; quia inſipiens non poteſt voluntarius virtutis eſſe diſcipulus &c. S.Ambr. lib.2. de Jacob c.3.

Vincenti dabo manna abſconditum. Apoc. 2. 17. In reprehenſione Epiſcopi duo Nicolaitarum mala tetigit Dominus: edere, & fornicari. Et utrumque *vincenti* promittitur in prœmium *manna abſconditum* Euchariſtiæ, juxta Rupert. Bed. Albert.M. Nam vincenti gulæ concupiſcentiam datur refectio ſpiritualis Euchariſtiæ; in qua ſunt omnes ſpirituales deliciæ, & ſuavitates. Sylveira hìc.

Deum ventrem vis habere pro Chriſto. Servis libidini, & gloriaris in carne, & confuſione tua; & quaſi pinguis hoſtia in mortem propriam ſaginaris? S. Hieron. ep. 48. ad Sabinianum Diaconum.

Mentis ſubtilitatem craſſus venter expellit: contraria enim contrariis adverſantur. S.Gregor. Naz. adversùs mulieres ambit.

Oneratus venter ad vitia cor diſponit, premit mentem; nè ſupernam valeat ſentire pietatem. S.Chryſol.ſ.2.

Sicut impoſſibile eſt, ut gravatæ nimis carnibus volucres in cœlum evolent; ità &, qui carnem ſuam nutrit, & fovet, illuc aſcendere non poterit. Joan.Climacus gradu 26.

§. III.

Gula morborum origo.

Noli avidus eſſe in omni epulatione; & non te effundas ſuper omnem eſcam: in multis enim eſcis erit infirmitas. Eccl. 37. 32.33. *Qui autem abſtinens eſt, adjiciet vitam.* v. 34.

In his iacebat multitudo magna languentium. Joan.5.3. Omnes morbi hic reperiuntur; nullus locus morbis aptior in toto mundo. Piſcina hæc vocatur *Bethſaida*, ideſt, *domus panis*, juxta Salmeronem, *domus venationis piſcationis*, *domus pecudum*. Ubi varietas eſt, & copia, ciborum; ibi, languentium copia, ibi noſocomium. Alvarez in Gen.40.v.1.

Antiphanes Delius Medicus vel unam hanc dixit eſſe morborum cauſam, ciborum varietatem. Clemens Alex.Pædag.l.2.c.1.

Spumante ventre, aſſiſtentibus doloribus, ſtomacho cruciato, pede podagro, ſpondet temperantiam de futuris, laudat moderantium vitam, extollit ſolitariè quieſcentes, à quibus ventris cura receſſit. Efficit præconiis Sanctos, qui ſe per abſtinentiam afflixerunt, maledicunt accuratiſſimis cibis: Dormiebat ſanè iſta regina refocillata per paululum: excitata verò, & parumper gradiente per ſpatia, doloribus conſopitis, vale jejunio, væ temperantiæ dicitur, & ſemper fit regreſſus in idipſum, à quo firmiter credebatur egreſſus. Simon Caſſ. l.8. c.51.de gula.

Quod oleum lumini, hoc nutrimentum corpori. Sicut oleum ordinatè lampadi infuſum lumen nutrit, abundans extinguit: & ſicut pluvia terra moderatè infuſa ipſius virtutem nutrit, confortat, & germinare facit; ſic nutrimentum facit corpori. Broymond. Gula.

§ IV.

Gula noxia ſpiritui.

Anima, habes multa bona, comede, bibe, & epulare. Luc.12. 19. Nonne, ſi dici ità poteſt, muti animalis via iſta eſt? Si enim porcinam animam habuiſſet, quid ei aliud, quàm manducandi, & bibendi bona nuntiare debuerat? Nunc autem ita totus animalis homo eſt, & totus carneus; ut animam ſuam carnalibus, & corruptibilibus, eſcis exiſtimet eſſe paſcendam. Cujus itaque natura talis eſt, ut virtutibus alatur, ut verbo Dei ſaginetur, ut intellectibus piis, & religioſis diſciplinis, atque exercitiis, excolatur? S.Ambr.ſ.8. de homine divite poſt medium.

Quid, quæſo, vegetum, validumque, ſtudes reddere, quod paulò poſt eſt interiturum? quid teipſum ſaginas, & carnibus gravas? An ignoras; quantò pinguius tuum tibi corpus, tantò graviorem animæ tuæ carcerem conſtituis? Sanct. Baſilius in Pſalm 29.

Virium corporis munitio ſaluti ſpiritus eſt impedimento. Idem in Pſ. 32.

Haudquaquam nobis placere poteſt ſapor cœli, dum ſaporem quærimus loci noſtri. S.Bern. ſer.66.in parvis.

Quam-

Quantò corpus magis ſovetur, tantò anima magis attenuatur. S.Bernardinus ſ.5.Act.1

Mali hic impinguant carnem, ut lautiùs à diabolo manducentur. Hugo Card. in cap.40.Gen.

Nemo poteſt dominari cæteris vitiis, niſi priùs ingluviem ventris reſtrinxerit. S.Iſid. Sentent. l.2. c.42.

Qui intemperans eſt, & incontinens; à quocumque alio vitio facilè ſuperatur. S. Ephrem de intemperantia.

Copia ciborum animi ſubtilitas impeditur. Seneca ep. 15.

§. V.

Gula origo vitiorum.

A*Ccidit ut peccarent*. Gen.40.1. Gula, & culpa, ſunt comites. Eunuchi duo peccarunt, qui cibo, & potui, lautè parando curam dabant. Alvarez hic Illuſt.122.

Avaritia, iracundia, & triſtitia, ex gula oriuntur: nam guloſus pecuniis eget, ad inſatiabilem explendam cupiditatem; quam tamen explere numquam poteſt. Illis autem, qui obſtant, qui minùs pecunias parent; iraſcitur neceſſariò: & quia nequit ulciſci in mœrore, triſtitiaque, verſatur. S.Nilus lib.aſcet.

Appetitus cibi peperit inobedientiam; & guſtus jucunditas ejecit hominem è paradiſo. Idem de gula.

Jejuni mens, ut ſtella, ſereno cœlo fulget; ſaturi verò tenebris oppreſſa jacet obſcura. Nebula ſolis radios tegit; & ciborum multitudo mentis ſplendori caliginem offundit. Ager incultus ſpinas gignit; & animus guloſi fœdas parit cogitationes. In cœno non licet aromata reperire; neque in guloſo contemplationis ſuavitatem. Id. ib.

Faciunt guloſi ſicut uter; qui nullum ſonum facit, donec fuerit plenus. Ità guloſi ſilentes, dum implentur, ſiunt loquaciſſimi. S.Vinc. Ferr. ſer.4. de gula.

§. VI.

Gula mater libidinis.

I*Ngreſſi ſunt domum latenter*. 2.Reg.4.6. Iſti duo latrones, qui domum latenter ingrediuntur, & dominum domus interficiunt; ſunt nimius potus, & cibus exquiſitus; ſive potiùs ſuperfluitas, & cibi ſaturitas: quæ ſe multoties latenter ingerunt ſub ſpecie neceſſitatis; & dominum domus, ideſt, ſpiritum in inguine percutiunt, & occidunt; ideſt, in luxuriam dejiciunt. Hugo Card. hic.

De ſtrato ſuo poſt meridiem. 2.Reg.11.2. Somno, & cibo, paſtus; ideoque in Venerem proclivis: hujus enim ſtimuli ſunt deliciæ regales, deſidia, & ſomnus. In ſomno enim fit cibi concoctio, cujus ultima pars eſt ſemen: quod enim corpori alendo ſuperfluit, vertitur in ſemen. Quapropter ſomnus matutinus caſtis perículoſus eſt: tunc enim, peracta concoctione, reliquum alimenti in ſemen tranſit; quòd venereas cogitationes, motuſque, efficit. Corn. hic.

Venit Nabuzardan, &c. Jer.52.12. Princeps cocorum deſtruxit muros Jeruſalem. Quia gulæ deditos luxuria ſequitur, Propheta teſtatur; qui, dum aperta narrat, occulta denuntiat dicens: princeps cocorum &c. Princeps namque cocorum venter eſt; cui magna cura obſequium à cocis impenditur, ut ipſe delectabiliter cibis impleatur. S.Gregor.l.paſt.cur.p.3.c.15.

Docebat Balac mittere ſcandalum coram filiis Iſrael, edere, & fornicari. Apoc.2.14. Nota; quòd conjungit hæc duo, *edere*, & *fornicari*: priùs edere; quia ingluvies genitrix luxuriæ eſt. S.Gregorius Naz. in ſentent. quemadmodum fertur ignis natura, ut ad ſubjectam materiam ardeat; ſic etiam natura comparatum eſt, ut immodicam ſatietatem libido comitetur. Pſal.105.15. *miſit ſaturitatem in animas eorum*. Alii legunt: *miſit cædem*. Sylveira in Luc.16.

Difficilè inter epulas ſervatur pudicitia. Nitens cutis ſordidum oſtendit animum. S.Hier. ep.47.

Si rectè conſideres; peſtis iſta, ſcilicet vitium gulæ, permaxima eſt vexatio generis humani; ex quo ſuboriuntur plurima ſæva, atque mortifera, vitia carnis. Rupertus l.5. in Matth

Gentium princeps Amalec, & cupiditatum dux, eſt ingluvies. S.Nilus or.1.de gula.

Libido gulam ſibi in ſociam aſſumit in bello. Id. ibi.

O ignis infernalis luxuria, cujus flamma ſuperbia; cujus ſcintillæ prava colloquia; cujus fumus infamia; cujus cinis inopia, cujus finis gehenna. Cohibe gulam; & hæc omnia ceſſabunt. S.Laurent.Juſt.de ſobrier. cap.3.

Fovetur luxuria ex cibis, ſicut ignis ex lignis. Sim. Caſſ.lib.8. c.51. de gula.

§. VII.

Exempla Gulam mortificantium.

U*T præſit piſcibus*. Gen.1. Origenes, Chryſoſt., Eucherius: homo præeſt piſcibus, quando dominatur gulæ, & libidini.

Erit mihi Dominus in Deum. Gen. 28. 21. Jacob panem petit, non carnem, non perdices; ut docet Niſſ. l. de Orat. Quærere jubemur id, quod ſatis eſt ad naturam corporis conſervandam; panem da, ad Deum dicentes; non luxum, non delicias, non ornamenta aurea &c. Corn hic.

Joannes Abbas miſſas ſibi ficus à quodam, ad ſenem quemdam morbidum per duos adoleſcentes miſit; qui per nebulam viam perdiderant, fame, ſitique, mortui: inventa corpora ficubus intactis. Joan.Caſſianus de inſtit. cœnob.c.40.

Senex aſceta, teſte Ruffino, n.70. nactus cucumerem, cujus appetentiſſimus fuerat, ante oculos ſuſpendit; &, nè gula vinceret, cucumerem nec quidem attigit: ſeipſum inſuper graviter objurgans; quòd tam impudenter guloſus has delicias auderet appetere.

S. Macarius Alexandrinus cùm aliquando cupiiſſet veſci uvis recentibus, perbelliſque ad ſe miſſis; vincens gulam eas ad alium fratrem infirmum miſit; hic ad alium; ipſe iterum alteri; ſic ad multos; demum iterum ad Macarium, qui iis abſtinuit. Bolland. 2. Januar.

S. Romualdus Abb. Si aliquando ex aliquo eſculentiori cibo gula titillaret, illum illum accuratè præparari præcipiens, ori, & naribus, opponebat; & ſolùm captans odorem, dicebat; ò gula! ò gula quàm dulcis, quàm ſuavis, modò tibi ſaperet iſte cibus! Sed væ tibi; ex eo numquam guſtabis; & ſic intactum ad cellarium remittebat. Bolland.7. Febr.

S Jonas Monachus hortulanus cœnobii in Ægypto, cum 85. annos exegiſſet in monaſterio, ſoluſque horti frugiferi curam gereret; nullum unquam fructum guſtavit uſque ad mortem. Bolland. 11. Febr.

Miſcellanea.

Dum rex. Dan.14.13. locum carnium, & eſcarum, intueretur, deceptus eſt: cùm verò cinerem aſpexit; intellexit veritatem. Si ad eſcas, gulam, ebrietatem, reſpicis; deciperis, & idolum coles. Sed ſi cinerem, & pulverem, in quem converteris, aſpexeris, rationis ductum verum, non carnis ſequeris. Diez Gula.

Mirùm, ſi quis unquam hanc liber evaſit; niſi fortè qui ſepulchrum habitaverit. Joan. Climacus gr.14. de gula.

Qui leonem blandè demulcet manu, nonnumquam illum manſuefacit: qui verò corpus obſequiis fovet, ipſum ampliùs efferavit. Id.ibi.

Noli Evæ incontinentiam imitari, nè rurſus ſerpentem accipias conſiliarium. S.Baſilius ſ.1. de jejun.

Si quis plus delectaretur in pultibus, quàm in perdicibus; in aqua plus, quàm in vino; acceptiùs eſſet Deo à pultibus, quàm à perdicibus; ab aqua, quàm à vino abſtinere. S. Albertus Magn. parad.an.c.7.

Vide plura tit. Peccata capitalia.

H.

TITULUS I.

HÆRESES.

§. I.

Utiles Eccleſiæ.

O*Portet*, (ideſt, Fidelibus) *& hæreſes eſſe*. 1. Cor. 11. 19. contra eos ad exercitationem eorum. S.Anſelmus hic. Ideo Providentia divina multos diverſi erroris hæreticos eſſe permittit: ut, cùm inſultant nobis, & interrogant nos ea, quæ neſcimus; vel ſic diſcutiamus pigritiam, & divinas Scripturas noſſe cupiamus. Idem ibid.

Etiam ſic veris illis Catholicis membris Chriſti malo ſuo proſunt: dum Deus utitur & malis benè. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*. Rom. 8. 28. Inimici enim omnes Eccleſiæ quolibet errore cæcentur, vel malitia depraventur. Si accipiunt poteſtatem corporaliter affligendi, exercent ejus patientiam. Si tantummodò malè ſentiendo adverſantur; exercent ejus ſapientiam. Ut autem etiam inimici diligantur; exercent ejus benevolentiam, aut etiam beneficentiam; ſive ſuaſibili doctrina cum iis terribili diſciplina. S.Aug. l. 18. de Civ. c. 51.

Hnc de peccatis eorum (hæreticorum) divina operatur Providentia; quæ lucem facit, & ordinat, ut ſit earum comparatione lux gratior. Idem in Pſ. 9.

Hæreticorum occaſione propagati ſunt Doctores in fide: & per acumina hæreſum Eccleſiæ Magiſtri creverunt. S.Iſidorus Sentent. lib. 1. c. 16.

§. II.

Figuræ.

C*Epit trecentas vulpes*. Judic. 15. 4. Quid eſt aliud vulpes capere, niſi hæreticos divinæ legis authoritate revincire; & ſanctarum Scripturarum teſtimoniis, velut quibuſdam vinculis, alligare, atque conſtringere. S. Aug. ſer. 1. D. in Paſſ.

Ecce equus niger. Apoc. 6. 5. Joachimus Pererius, Ribeira, Corn. &c. dicunt, in equo nigro ſignificari hæreticos; qui in nigris errorum tenebris verſantur. Sylv. hic.

Vidi ſtellam de cœlo cecidiſſe. Apoc. 9. 1. Quidam varios hæreticos intelligunt. Id. hic.

Locuſtæ; & data eſt illis poteſtas, ſicut habent ſcorpiones terræ. Apoc. 9. 3. An hæreticorum perverſitas non ſatis expreſſa per locuſtas? cur additur, habere *ſcorpionum poteſtatem*? quia neſciunt in uno malo ſtare; in pejus ruunt. Id. hic.

Varia.

Multos ſeducent. Matth. 24. 5. Seduci dignos; plus ſapere præſumentes, quàm deceat ſimplicitatem fidei. Seducent verbis, & novitate; magis verò ſuavitate doctrinæ, moribus palliatis. Simon Caſſ. l. 9. c. 54.

Deus meus! ut quid dereliquiſti me? Matth. 27. 46. Poteſt & ità accipi; quòd Dominus prævidens aliquos, imò plurimos in corpore ſuo; qui ab unitate Eccleſiæ ſuæ per hæreſes, ſive per alia criminalia peccata, erant receſſuri; illorum perſonam in ſe transfigurando clamabat: *ut quid &c.* S.Bernardus de Paſſ. c. 12.

TITULUS II.

HÆREDITAS.

§ I.

Hæreditas Domini.

P*Ars Domini, populus ejus, Jacob funiculus hæreditatis ejus*. Deut. 32. 9.

Elegit nobis hæreditatem ſuam. Pſalm. 46. 5. Hæreditatem ſuam vocat gentem: non quòd aliquando gentium curam nullam geſſiſſet; ſed vehementem in eos dilectionem, & cum eis conjunctionem, & providentiæ acceſſionem oſtendens. S.Chryſoſt. hic.

Hæreditatem ſuam ſprevit. Pſ. 77. 62. Hæreditatem ipſos nominavit, ut qui ipſi Deo quàm maxime curæ fuerint. B. Theodoretus hic.

§ II.

Hæreditas noſtra ſit Deus.

D*Ominus pars hæreditatis meæ:* Pſalm. 15. 5. Eligant ſibi alias partes, quibus fruantur, terrenas, & temporales: portio Sanctorum Dominus æternus eſt. Bibant alii mortiferas voluptates; portio calicis mei Dominus eſt. S.Auguſt. hic.

Filius hominis non habet, ubi caput reclinet. Matth. 8. 20. Et tu amplas porticus, & ingentia tectorum ſpatia, metiris. Hæreditatem expectans ſæculi cohæres Chriſti eſſe non poteris. S. Hier. ep. 1. ad Heliodorum.

§. III.

Hæreditas terrena.

P*Oſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem*. Pſ. 2. 8. Quia hæreditas propriè dicta ſolebat dividi inter fratres, & plerumque dividebatur ſorte, & partes diviſæ menſurabantur funiculis; ideo pro eodem accipitur hæreditas, pars, ſors, funiculus, poſſeſſio. Bellarminus hic.

Spiritus procellarum pars calicis eorum. Pſal. 10. 7. Dicitur hæreditas calix: quia ſicut calix in menſa, ſaltem in cœna Paſchali, dividebatur inter convivas; ità hæreditas dividitur inter filios ejuſdem patris. Idem hic.

Hæreditas, ad quam feſtinatur in principio &c. Prov. 20. 21. Cajetanus ſic exponit: hæreditas, quam filius juvenis ante mortem patris adire feſtinat, benedictione caret: quia ab eo regi, & conſervari nequit, ſed juveniliter diſſipatur. Hinc illud: Si vultur es, expecta cadaver: Si vis hæreditate paterna gaudere, expecta mortem patris. Exemplum in filio prodigo, qui præproperè portionem hæreditatis ſuæ à patre exigens, eam dilapidavit. Myſticè Rupert. l. 4. in Gen. c. 10. homines mundani, quia feſtinant hæreditare terram, & frui præſentibus; amittunt bona futura, & hæreditatem cœleſtem. Corn. hic.

Vocavit ſervos ſuos, & tradidit illis bona ſua. Matth. 25. 14. Bona ſua, non aliena. O quot in Mundo teſtantur, & in hæredes ſuos bona, non ſua, ſed aliena, dividunt. Diez conc. 2. in Comm. Conf.

Cùm ſcias humanitatem, bonitatem, & æquitatem, tui Domini; expertem eum tui teſtamenti facies? non facies eum cohæredem liberorum tuorum? induc eum in terrenam hanc hæreditatem; ut te, unà cum tuis liberis, in cœleſtem illam hæreditatem inducat. S.Chryſoſt. t. 6. ſ. 2. de V. A.

TITULUS III.

HOMO.

§. I.

Creatio.

C*Ur non faceret Deus hominem?* quamvis eum peccatorem prænoſceret; cùm & ſtantem coronaret, & cadentem ordinaret, & ſurgentem adjuvaret ſemper, & ubique ipſe glorioſus bonitate, juſtitia, clementia. S. Aug. lib. de catechiz. c. 18.

Homo dictus, quia ex humo factus eſt. S.Iſid. Orig. l. 11. c. 1.

Homo ipſe, propter quem omnia facta ſunt in terra; perfectæ, hoc eſt, juvenilis ætatis, plaſmatus eſſe credendus eſt. V. Beda t. 4. hexam.

Adam in ſexta feria formatus eſt, in qua peccavit, & mortuus eſt. V. Beda in c. 2. Gen.

Homi-

Digitized by Google

§ II.

Hominis dignitas, & excellentia.

Num. I.

Eſt Monarcha, Dominus;

Ex Veteri, & Novo, & Patribus.

P*Ræſit piſcibus &c.* Gen.1.26. In quo conſiſtit hic principatus? in rationis præſtantia. S.Greg. Nyſſ.Or.1.

Faciamus hominem ad imaginem noſtram. ib. hoc eſt, illi rationis præſtantiam tribuamus. Non inquit, faciamus hominem ad imaginem noſtram, ut iraſcatur, concupiſcat, & mœreat. Perturbationes enim non cadunt in imaginem Dei; ſed ratio perturbationum moderatrix, ac domina. Ad imperandum natus eſt homo; quid ergo perturbationibus ſervis? cur dignitatem abjicis? cur te peccato tradis in ſervitutem? cur te conſtituis mancipium diaboli? Idem ibi.

Homo ſæviſſimas quaſque feras ſibi ludum facit. Nihil eſt, ad quod ille arte non perveniat. Id.ibid.

Ut fieremus ad imaginem Dei, dum principio procrearemur, obtinuimus: ut autem efficiamur ad ejus ſimilitudinem: propoſito, voluntateque, conſequimur. Ex imagine habeo, quòd ratione ſim præditus; ex ſimilitudine autem; ut bonus efficiar. *Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cœleſtis perfectus eſt*. Matth.5.48. Idem ibi.

Nondum magna hæc, & pretioſa res, homo, Mundi dominus aderat. Id. l.de creat. hom.c.2.

Propterea noviſſimus in hunc Mundum, poſt creaturam, introductus eſt homo; non ut viliſſimus in extrema parte projectus; ſed quem decebat genitum mox eſſe rectorem. Id.ib.

Anima hominis pro purpureo velamine veſtita virtute eſt, quæ omnium ornamentorum regalium pretioſior approbatur: pro ſceptro vero, beatitudine, & immortalitate, ſuſtollitur; & regali ſerto, juſtitiæ corona, decoratur. Id. c.4.

O quale miraculum! ſol fit, & nullum præcedit conſilium: cœlum quoque, cui nihil in creaturis viſibilibus ſimile videtur, verbo ſolo perficitur; & opus tam mirabile, nec unde fiat, nec qualiter, intimatur. Ad hominis autem ſolius conditionem cum conſilio quodammodo Conditor univerſitatis accedit. Id. ibid.

Quòd rectus eſt hominis habitus, & ad cœlum ſeſe extollens, ſurſumque reſpiciens; principalia hæc dona eſſe certiſſimum eſt, approbantia regiam poteſtatem. Denique quod ſolus ità formatus eſt, cœterorumque omnium prona ſunt corpora; manifeſta differentia honoris ejus oſtenditur: dum conſtet quidem illa hujus eſſe ſubjecta potentiæ; hunc autem ſuperemineutis exiſtere dignitatis. Id.c.8.

Ut, ingreſſuro in civitatem aliquam rege, operæ pretium eſt, præmittere ſatellites, alioſque omnes; ut, bene adornatis palatiis, rex honeſtiùs ibi agat: ita ſimili modo regem, & principem aliquem, rebus terrenis præfecturus Deus, priùs omnem hunc ornatum fabricavit; & tandem præficiendum hominem introduxit: declarans factis iſtis; quanto honore animal hoc proſequatur. S. Chryſoſt. hom. 8. in Gen.

Deus fecit hominem principem omnium, quæ ſunt ſuper terram: & nihil ſuper terram homine majus eſt; & omnia ſub poteſtate illius ſunt. S. Chryſoſt. ibid.

Quaſi Angelus aliquis vivebat homo ſuper terram, ſcilicet in paradiſo; corpore quidem amictus, ſed extra corporis neceſſitates conſtitutus: &, ſicut rex, paludamento, & diademate, ornatus, & purpura veſtitus. Id.hom.13. in Gen.

Terror veſter - ſit ſuper cuncta animalia. Gen.9.2. S.Ambroſ. ep. 38. de feris loquens: Sæpe ſuſpenderunt morſus ſuos revocante ſono vocis humanæ. Videmus innoxio canum dente lepores ſinè vulnere capi; leones quoque ipſos, ſi vox hominis reſultaverit, prædam dimittere; pardos, atque urſos, incitari, ac revocari vocibus; Ità vehementius illos incitat linguæ (humanæ) flagellum.

Ut diſponat orbem terrarum. Sap.9.3. Scilicet per Sapientiam: eſt enim homo poſitus in hoc Mundo, ſicut rex in regno. S.Bonavent. hic.

Simile factum eſt regnum cœlorum homini regi. Matth. 22. 2. Origen. hom.20. hic: neceſſe eſt, ut regnum Dei ſimile ſit homini regi: ut hominibus quaſi homo apud homines loquatur. Rectè annectitur regi homo, ut reges homines ſe eſſe agnoſcant. Sylveira hic quæſt.3.

Homo quidam erat dives. Luc.16.1. Et quis erat homo iſte? niſi Chriſtus. Et quomodo dives non erat, cui miniſtrabant Angeli? virtutes parebant, elementa ſerviebant? Et *habebat villicum*. Quem? niſi hominem; cui, ad colendum Mundum, tota fuerat commiſſa poſſeſſio. S.Chryſol. ſer.125.

Quid eſt Mundus, niſi quidam agon plenus certaminum? hujus agonis inſtaurator utique omnipotens Deus eſt. Qui igitur agonem ſuſcipit in hoc Sæculo? nonne omnia præparat, quæ agoni ſunt neceſſaria? Et tunc athletas vocat paratis præmiorum inſulis certaturos ad coronam. - Terra exercitium eſt hominis - Cœlum mihi thronus, in cœlo ſedes ejus. Pſ.10.5. Non enim Deus ſupra elementum ſedet; ſed in corde hominis. Principium ergo mundani operis cœlum, homo finis. Cœlum de Mundo, homo ſupra Mundum. Illud enim Mundi portio, iſte paradiſi incola, Chriſti poſſeſſio. Cœlum incorruptibile putatur, & præterit; homo corruptibilis habetur, & incorruptionem induit. Illius figura perit, iſte quaſi immortalis reſurgit. S. Ambroſ. ep.38. ad Horontianum.

Videbatur nihil elephantis natura habere robuſtius, nihil tam terribile, vel procerum; nihil tam ferum, quàm leones, vel tygrides ſunt. Et hæc ſerviunt homini; & naturam ſuam humana inſtitutione deponunt; obliviſcuntur, quod nata ſunt; induunt, quod jubentur. Quid multa? docentur ut parvuli, ſerviunt ut infirmi, verberantur ut timidi, corriguntur ut ſubditi. S. Ambroſ.l.6.hexam.c.6.

Omnes in Chriſto regeneratos Crucis ſignum efficit reges: Sancti verò Spiritus unctio conſecrat Sacerdotes: ut, præter iſtam ſpecialem noſtri miniſterii ſervitutem, univerſi ſpiritales, & rationales Chriſtiani agnoſcant, ſe regii generis, & Sacerdotalis officii, eſſe conſortes. Quid enim tam regium, quàm ſubditum Deo animum corporis ſui eſſe rectorem? Et quid tam Sacerdotale, quàm vovere Deo conſcientiam puram, & immaculatas pietatis hoſtias de altari cordis offerre? S. Leo ſ.3. in anniverſ. die aſſumpt. ad Pontificat.

Vir quidem, cùm ſit imago, & gloria Dei, *non debet velare caput*. 1 Cor.11.7. Si ergo, qui non debet velare caput, imago Dei eſt; profectò quæ velatur, non eſt imago Dei, quamvis ejuſdem animæ ſit particeps. Quomodo ergo homo eſt imago Dei? ſecundùm imperium, & poteſtatem. Quod perhibere etiam videtur, vox divina, quæ dicit: *faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram*. Et modum ſubjungens, ait: ut dominetur &c. B.Theodoretus q.20.

Anima regium quid præſefert ex eo; quòd libero voluntatis arbitrio utitur. Pro purpura virtutem induta, quod omnium indumentorum eſt maximè regium; pro ſceptro verò immortalitatis beatitudine nixa, pro regio diademate juſtitiæ corona honeſtata. Iſid. Clarius l.1.or.58.

Qualibet perſona humana, quædam eſt congregatio, quidam cœtus, quoddam collegium, imò quoddam regnum; in quo diverſæ potentiæ, ſcilicet ſenſitivæ exteriores; potentiæ intellectuales, memoria, intelligentia, voluntas; in quibus conſiſtit imago Dei: quibus omnibus præeſt voluntas, tamquam domina, & regina; quæ tendit ſequi conſilium rationis, tamquam judicis. Tunc autem illud regnum bene regitur, quando inferiores potentiæ ſubduntur, & obediunt mediis, mediæ ſupremis, ſupremæ ordinatæ voluntati, voluntas ſoli Deo. S. Bonavent. ſer.39. in Nat B.V.

Virtus eſt gratuita unctio regalis promotionis. Sicut enim Reges, qui promoventur ad regna terrena, unguntur; ſic Deus Electos ſuos ungit unctione gratiæ, ad obtinenda regna cœleſtia, & terrena. Idem diæt.ſal.c.24.de virtutibus in communi.

Homo eſt nobiliſſima creatura, omnibus creaturis prælata, & ſummum bonum factum. Richard.à S.Vict.de Arca myſt.l.3.c.1.

Mundi domicilium non ſinè ſingulari elegantia concinnatum, atque in morem throni regalis exornatum, regem expectabat. Oportebat denique & hominem procreari, qui regali throno conveniret. S. Baſilius Seleuc. or.1.

Num. II.

Ab ipſo Deo creatus.

Manus tuæ fecerunt me, & plaſmaverunt me. Job 10.8. Notant Scripturæ Interpretes, in illa verba Gen.1.24. *producat terra animam viventem*; potuiſſe etiam terræ Deum præcepiſſe, ut produceret ſaltem hominis corpus (anima enim ejus ità perfecta eſt, ut à ſolo Deo formari poſſit.) cùm ſit ex limo formatum. Nihilominus ait cum pſalmiſta Pſal 118.73 Job: *manus tuæ fecerunt &c.* quod de perfectis illis animalibus non legimus. Idque etiam notavit S.Ambroſ. in Pſ. 118. ut inde operis dignitatem agnoſcêremus.

Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ. Gen.2.7. Doultreman l.1 c.2. ſect.3.

Tantus amor terræ, tanta eſt dilectio noſtri!
Dignatur propinguis humi comprehendere molem
Divinis glebam digitis; nec ſordida cenſet
Hærentis maſſa contagia.

Prudentius.

. . . & poſuiſti ſuper me manum tuam. Pſal. 138.5. . . omo imago illa, quæ omnium maximè Sapientiam . . . at oſtendere. De Tuſſo 10 Eccl. c. 1.

. . . cta, dixit, & facta ſunt. Cùm verò facere hominem de- . . . , hoc, quod reverenter penſandum eſt, præmittit dicens: . . . *mus hominem &c.* Neque enim de eo, ſicut de rebus cœteris, . . . ptum eſt: *fiat, & factum eſt*: neque ut aquæ volatilia, ſic ter- . . . a hominem protulit; ſed, priuſquam fieret, *faciamus* dicitur; ut videlicet, quia rationalis natura condebatur, quaſi cum conſilio facta videretur, quaſi per ſtudium de terra plaſmaturo. S.Gregor. mor. l.9. c. 27.

Cœtera dixit, & facta ſunt; mandavit, & creata ſunt. Ut homo fiat, ſpecialis Dei accedit hortatus: ut tamquam laborantis Dei in hujus munere creaturæ ſignificaretur operatio. Deus quidem expers laboris eſt; ſed tamen Scripturæ verba quid aliud, niſi ſtudioſam, tui ob gratiam, operationem ejus oſtendunt. S.Ambroſ. t.10. in Pſ. 118.

Homo lyra eſt, & multarum vocum inſtrumentum: ad concentuum ſuavitatem aptiſſimum ſummi Dei compoſitum manibus. Clemens Alex. adhort. ad Gentes.

Limus in manus Dei, quæcumque ſunt, pervenit; ſatis beatus, etſi ſolummodo contactus. Itaque toties honoratur, quoties manus Dei patitur. Tertull. l. de reſurr.

Quantùm cœteris creaturis præſtet homo, dignitate virtutis, ex ipſa reverentia diſcitur Creatoris: dum per omnia *dixit Deus, fiat, & facta ſunt*; creare verò hominem, cum quadam æterni conſilii deliberatione voluerit, dicens: *faciamus &c.* S. Iſidorus ſent. l. 1. c. 51.

Cùm univerſum conderet orbem terrarum, & omnia, quæ in illo ſunt, à principio *ipſe dixit & facta ſunt; ipſe mandavit, & creata ſunt*. Pſ. 148.5. Non aliter Angelorum naturam, quàm cujuſcumque vermiculi, creavit; non ampliùs laboravit. At verò cùm hominis naturam plaſmare vellet: ut oſtenderet, qualis eſſet, quem facere volebat quacumque eum diligeret, ait: *faciamus hominem*. S.Laurent. Juſt.

Num. III.

Homo quantùm à Deo honoratus, & æſtimatus.

Juſſit illum Dominus venundari, & uxorem ejus, & filios &c. Matth. 18. 25. O quanti æſtimat Deus hominem! cùm eum venundari juſſit, ut tam ingentem recuperaret ſummam: quando homo adeò parvi æſtimat Deum, ut de vendito non magnam recipiat ſummam. Naxera in Joſ. 17. §. 15.

Jure homo eſt Deo charus: quoniam ejus figmentum homo eſt. Clemens Alex. pæd. l. 1. c. 3.

Gratias Domino Deo noſtro, qui hujuſmodi opus fecit, in quo requieſceret. Fecit cœlum; non lego, quòd requieverit: fecit terram; non lego, quod requieverit: fecit ſolem, lunam & ſtellas; nec ibi lego, quòd requieverit: ſed lego, quòd fecerit hominem, & tunc requieverit; habens, cui peccata dimitteret. Aut fortè tunc jam futuræ Dominicæ Paſſionis præceſſit myſterium, quo revelatum eſt; quia requieſceret Chriſtus in homine, qui requiem ſibi prædeſtinabat in corpore pro hominis redemptione. S. Ambr. hexam. l. 6. c. 10.

Noſtræ naturæ primitias obtulit Patri: & oblatum donum miratus eſt Pater: quòd & tanta dignitas offerebat; &, quod offerebatur, nulla macula fœdabatur. Nam, & ſuis manibus ſuſcepit oblatum, & ſuæ ſedis fecit eſſe participem; &, quod plus, ad partem ſuæ dexteræ collocavit. Cognoſcamus, qui eſt ille, qui audivit: *ſede à dextris meis*. Quæ natura eſt, cui Deus dixit: eſto meæ particeps ſedis. Illa natura eſt, quæ audivit: terra es, & in terram ibis. Non enim ad omnem gloriam cœlos tranſiſſe ſuffecerat, non cum Angelis ſtare; ſed cœlos tranſivit, ſupra Cherubim aſcendit, ultra Seraphim elevatur: nec antè ſtetit, niſi ſedem Dominicam meruiſſet. S.Chryſoſt. ſer. de Aſcenſ. Dom.

Homo eſt chara poſſeſſio Dei. Idem homil. 27. cap. 25. in Matth.

Quæ oratio, quæ mens, quantum honorem Deus humano generi exhibuit, mirificum profectò, & admirandum, explicare poterit? quis Angelus? quis Arch-Angelus? nihil quod in cœlis eſt, nihil quod in terra: Et profectò, in hoc quoque Domini videre licet benignitatem; qui, cùm nemine noſtrum indigeat, referri ſibi tamen vicem dicit, cùm animam noſtram non neglexerimus. Idem hom. 10. in Joan.

Mira quærentis Dei dignatio! magna dignitas hominis ſic quæſiti! S.Bernardus ſer. 1. in Adv.

Quid ſumus nos? niſi Magni Muſici Dei quædam inſtrumenta. Unde & in cytharis, & in organis, quæ profectò corda, & corpora noſtra ſunt, Dominum laudare jubemur. Ipſe quoque Dominus noſter Muſicum Dei Patris maximè inſtrumentum eſt, cui dicit idem Pater, dum ſecundùm corpus in ſepulchro jacet: *exurge gloria mea, exurge pſalterium, & cithara*. Pſalm. 56. 9. Rupertus l. 1. in Joan. 1.

Summæ dignitatis eſt homo. Video, quantum ſit cœlum, terra, ſol, & luna: nec tamen placuit in iis Domino, ſed in homine, requieſcere. S.Macarius hom. 15.

Vide plura tit. Honor. §. 6.

Num. IV.

Homo cur ultimò creatus.

In omnibus rebus præſtantiora ſunt, principia, & finis. Si domum conſideres, potiora omnibus fundamenta, & culmina. Si agrum, ſatio, & meſſis; plantatio, & vindemia. Ità ergo & cœlum primò eſt conditum, noviſſimus homo, quaſi quædam cœleſtis in terris creatura. Rectè ergo in conſtitutione Mundi primum cœlum, & noviſſimum cœlum; in quo, quod ultra cœlum eſt, Deus cœli eſt. Denique de eo magis accipitur: cœlum mihi thronus. Non enim Deus ſupra elementum ſedet; ſed in corde hominis. Principium ergo operis Mundani cœlum, finis homo. Cœlum de Mundo; homo ſupra Mundum: illud enim Mundi portio; iſte paradiſi incola, Chriſti poſſeſſio &c. S. Ambroſ. ep. 38.

Qui convivium adornat, ut ille Evangelicus dives, undique omnia priùs præparat; tauros, & ſaginata, occidit; & tunc amicos ad cœnam invitat. Priùs ergo, quæ laviora ſunt, parantur; & tunc rogatur honoratior. Unde & Dominus homini parè animalium cœterorum præparavit epulas; tunc ipſum, quaſi amicum, ad ſuum vocavit convivium. Et verè amicum; quaſi charitatis divinæ participem, & hæredem gloriæ. Id. ep. 38.

Conſentaneum non erat, Imperatorem exiſtere priùs, quàm eos, quibus eſſet in poteſtate præficiendus. Idcirco univerſitatis hujus Creator ei, qui imperaturus erat, quamdam ſedem regiam præſtruxit. Ea verò terra erat, & inſulæ, & mare; & ipſum cœlum; atque iis in palatiis omnis generis opes conditæ ſunt. S.Gregor. Niſſ. de opif. hom. c. 1.

Anima inertiſſima, & rudiſſima, generi piſcium obvenit; poſt volucria, & terreſtria acrioribus jam ſenſibus prædita; poſtremus homo creatus eſt, cui conditor mentem eximiam donavit, quæ ſit ceu animæ anima; quemadmodum pupilla in oculo: nam hanc quoque naturæ ſcrutatores dicunt eſſe oculi oculum. In his, autem, quæ ſucceſſive generantur, ordo hic eſt; ut natura, incipiens à viliſſimis, deſinat in præſtantiſſima omnium. Nihil enim e terra genitum Deo ſimilius, quàm homo. Philo Jud. lib. de Mundi opif. cap. 1.

Num. V.

Homo parvus Mundus epitome Creaturarum.

Homo ex rerum univerſitate compoſitus, alter in brevi quodam modo creatus eſt Mundus. S.Iſidorus. l. 1. ſent. c. 8.

Quam parva, atque indigna, nonnulli externorum de magnificentia hominis ſuſpicati ſunt, qui eum collatione Mundi hujus extollere putaverunt: dixerunt enim; parvum Mundum eſſe hominem. S. Greg. Niſſ. l. de creat. hom. c. 17

Deus fecit, ut aliquis Doctor; qui fecit aliquem librum; & poſt in fine libri totum epilogat in uno capitulo. Ità Deus fecit Mundum, ut librum magnum; in quo qui vult legere, poteſt ibi legere divinam potentiam in creatione, Dei ſapientiam in ordinatione, miſericordiam in conſervatione. Fecit omnes creaturas corporales, & Spirituales; & ultimò hominem, qui participat cum omnibus creaturis, tam ſpiritualibus, quàm corporalibus; cum lapidibus in eſſe; cum plantis in eſſe, & vivere, & ſentire; cum Angelis intelligere. S.Vincent Ferr. ſer. D. 1. Epiph.

Ut propriè dicere liceat, hominem eſſe omnia, terrenum, aquaticum, volucrem, cœleſtem. Philo Jud. de opiſ. c. 4.

Num. VI.

Hominis dignitas ob Incarnationem Chriſti, & labores.

Deliciæ meæ, eſſe cum filiis hominum. Prov. 8. 31. Potiùs ſunt ei deliciæ eſſe cum filiis hominum, quàm cum Angelis: quia de his, quæ aucupio, vel venatione, capiuntur, fiunt deliciæ ciborum, non de domeſticis. Et ipſe quidem venatione prædicationis, & aucupio crucis, cepit homines. Hugo Card. hic.

Quis mihi det te fratrem meum. Cant. 8. 1. Vult ſponſum foris ſponſa invenire, & deoſculari, quia concupiſcit ſub lege poſita, ut per carnem appareat; ut ei per amorem ſerviat, cui priùs, non accepta gratia, plus timore, quàm amore, ſerviebat. Poſt cujus oſculum jam à nemine deſpicitur; quia, poſtquam Chriſtus

Digitized by Google

ſtus venit, & Fidelibus ſuis ſpiritum libertatis infudit; ab ipſis etiam Angelis Eccleſia honoratur. Hinc eſt, quòd Joſue angelum adoravit. Ioſ. 5. 15. Ioanni verò volenti ſe adorare dixit Apoc. 22. 9. *vide, nè feceris: conſervus enim tuus ſum &c.* S. Gregor. hic.

Conferens in corde ſuo. Luc. 2. 19. Conferamus Dei dignationem, & hominis dignitatem; Dei humilitatem, & hominis exaltationem. Quantum potuit altitudo divina inclinari, & infirmitata humana provehi; ut illa iſtam ſuſciperet, iſta verò ſuſciperetur in illa: ut Deus homo fieret Deus. Si conferamus, exultabimus, amabimus; & apponetur confidentia, nè aliqua deſperatione frangamur. Simon Caſſ. l. 2. cap. 21.

In brevi poterat patrari negotium; & poterat tantus labor abbraviari ad ſolum Chriſti verbum; ſicut factus Mundus, & diſpoſita cuncta ad ejus imperia. Sed elementario Mundo dignior eſt rationabilis homo. S. Cypr. de Nat. Dom.

Hoc utique conſideranti mihi, fiducia eſt dicere; non homo minor paulò minùs eſt Angelis; non utique tantùm æqualis angelis, ſed ſuperior Angelis: quia homo Deus, & Deus homo, non Angelus. S. Auguſt. ſolil. c. 8.

Unda Deus humana patitur, inde homo ad divina ſublevatur. S. Gregor l. 4. hom. 2. in Luc.

Antà Deus ornavit terram, quàm cœlum: tamquam ſi terra ante cœlum ditata ſit Chriſti myſterio & adventu. Propterea ante cœlum ornatur, quoniam ante angelos terra, & terra geniti homines, Deum per carnem vidimus &c. Anaſtaſius Sinaita lib. 4. in Gen.

Digniſſima quidem facta humana natura; non tamen vileſacta divina. Amator æternus, & omnium hominum Deus, divinà amat omna, quod ſui amoris ſuſceptibile fecit. Simon Caſſia lib. 4. cap. 2.

Stupenda res! Dedit tibi Deus animam, qua ipſi ſimilis fieres. Dedit corpus, cujus ipſe Deus ſimilitudinem aſſumpſit: ut non tantum ſe ſibi, ſed & ſe ſibi, admirabili charitatis invento conformaret: quod Theologi plures cenſent facturum Deum fuiſſe, licèt primus homo non peccaſſet. Maſcoius in duce vitæ deſina hom.

§. III.

Varia de præſtantia Hominis.

M*Anus tuæ plaſmaverunt me*. Iob 10. 8. Manus dicit pluraliter, non manu. At verò alibi ait: ego manu mea ſolidavi cœlum, & manus mea fecit hæc. In hominis conſtitutione videtur non abundare, quod toti Mundo, ut fieret, abundavit. Cœlum una firmavit manus, ut ſcriptum aſt; & utraqua Dei manus hominem figuravit, ut legimus. Cœlum nón ad ſimilitudinem, homo ad ſimilitudinem. Angeli enim ad miniſterium; homo ad imaginem. Eſto ut & Angeli ad imaginem; Scriptura tamen de homine locuta eſt, quòd ſit ad imaginem Habemus enim aliquid, quod fortaſſe Angeli non habeant: ubi enim abundavit peccatum, ſuperabundavit gratia. Nobis eſt natus Chriſtus ex Virgine. Nobis carnem ſuſcepit; imò potiùs nos in illa carne ſuſcepit, quando Filium hominis in Dei ſede conſtituit. Non lego Angelos in Dei ſede, niſi ſtantes, niſi miniſterium deferantes. Filius ergo hominis ad dexteram Dei, non Angelus, non Arch-Angelus; nec Cherubim, & Seraphim. Illi laudant; Filius hominis ſedet. S. Ambroſ. in Pſalm. 118. oct. 10. Manus tuæ fecerunt me.

Seraphim ſtabant ſuper illud. Iſ. 6. 2. S. Bernardus ſer. 3. de verb. Iſ. in duobus Seraphim duplicem arbitror intelligi creaturam rationalem; angelicam ſcilicet, & humanam. Sed qua cauſa Deus humanam ſic extollit naturam, ut certare cum angelis, iiſque ſupremis, de amore, & laudibus, Dei poſſit? Reſpondet: ad contumeliam tuam ò ſuperba, qui creatus inter angelos ſtare non meruiſti. Ecce rex noſter novos in terra Angelos fabricaturus advenit: atque, ut tabeſcas ampliùs, non qualeſcumque, nec inferioris alicujus ordinis, ſed Seraphim. Cùm enim ipſe fuerit Seraphim, atque ex illa ſublimitate in tam abjectam vilitatem ſua arrogantia lapſus fuerit; non poteſt non plurimum erubeſcere, cùm videt hominem, tam humilem creaturam, alis gratiæ, & ardentis amoris, ſuaque demiſſione, penetrare in ſedem, qua ille per ſuam ſuperbiam excidit; Didacus Niſſ. ſer. 2. D. 3. Quadr.

Videte, nè contemnatis unum ex his puſillis. Matth 18. 10. Multi ideo non curant, nec metuunt, alios ſcandalizare: quia parvi pendunt eorum perſonam; nec attendunt dignitatem naturæ ad Dei imaginem factæ; ac pretium ſanguinis Chriſti pro ipſis affuſi. Conſideremus ergo dignitatem animæ rationalis, & beatitudinem, ad quam condita eſt: & quanta pro ejus ſalute tota Trinitas fecit; quanta Chriſtus ſuſtinuit; quanta beneficia contulit: inter quæ eſt ſuperdigniſſimum Corporis, & ſanguinis ſui Sacramentum. Et ſic fiet, ut neminem aſpernemur. Dionyſ. Carth. hic.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc. 14. 19. Deus homo dicitur, quòd hominis creator ſit. Et, cùm homo omnium illius operum ſit primum, & excellentiſſimum; ipſe, in tantæ rei ſignificationem, nomen hominis ſibi ultrò aſſumpſit. Homo quoque dicitur, quòd hominem cum primis diligat. Homo denique vocatur; quòd Filium unigenitum hominem, hominum redimendorum gratia, induere voluerit. Cùmque Filius Patri divinitate per omnia æqualis, ſimulque homo, ſit; Pater, qui idem prorſus eſt, quantùm ad divinitatem cum Filio; ſimilis quoque ſecundùm humanitatem eſſe deſiderat. Beſſeus D. 2. Pent.

Cognoſce te anima, quia non de terra, non de luto es: quia inſufflavit in te Deus, & fecit in animam viventem. Opus magnificum, eſt homo, Dei generatione inſpiratum. S. Ambroſ. in Pſ. 118. ſer. 10.

Rectè ergo noviſſimus, quaſi totius ſumma operis, quaſi cauſa Mundi, propter quem ſacta omnia; quaſi omnium habitator elementorum. Inter feras vivit, cum piſcibus natat, ſuper aves volat, converſatur cum Angelis; terram inhabitat, & cœlo militat; ſulcat mare, aere paſcitur; cultor ſoli, viator profundi; piſcator in fluctibus, in aere anceps, in cœlo hæres, Chriſti cohæres. Id. epiſt. 38.

Cùm omnia opera ſua laudaverit Deus, cœlum, terram, maria, noctem, & diem; ubi ad hominem ventum eſt, ſolus non videtur eſſe laudatus, propter quem omnia generata ſunt. Quæ cauſa eſt? niſi fortè ea: quia alia in ſpecie ſunt, homo in occulto. Nihil in beſtiis plus reperias, quàm quod videtur: in homine nihil eſt inferiùs, quàm quod videtur. Qui, cùm ex animo conſtet, & corpore; hoc utique in eo ſervit, quod videtur: illud autem in eo regit hominem, quod non videtur. Meritò ergo alia in exordio laudantur; iſtis laudatio non promitur, ſed reſervatur: quia aliorum gratia foris, hujus intus eſt. Aliorum in nativitate, hujus in corde: & ideo laudatio ejus non in exordio, ſed in fine eſt. Idem de inſtitut. Virg. c. 3.

Quamvis miracula viſibilium naturarum videndi aſſiduitate viluerint; tamen cùm ea ſapienter intuemur, inuſitatiſſimis, rariſſimiſque, majora ſunt. Nam & omni miraculo, quod fit per hominem, majus miraculum eſt homo. S. Auguſt. de Civit. lib. 10. cap. 12.

Quod Deus eſt in cœlo, nos in terra: & quemadmodum supernè nullus eo eſt ſuperior; ità nullus in terra eſt huic animali ſimilis virtute. S. Chryſoſt. in Pſ. 11.

Multis paſſeribus anteſtare nos Dominus pronuntiavit, Luc. 12. 7. Si non & phœnicibus, nihil magnum, homines ſemel interibunt, avibus Arabiæ de reſurrectione ſecuris. Si enim phœnica non eſſemus præſtantiores, nihil magnum: in actibus enim heroicis non ſolùm debemus excedere vulgus; ſed etiam eos, qui rari ſunt, ut phœnix. Sylveira in Matth. 10.

Potuit Deus delegare Angelis ſuis diſcutiendi hominis poteſtatem; ſed agnoſce homo dignitatem tuam: nulli etiam vel cœleſti creaturæ te eſſe ſubjectum voluit, nulli de te judicare permiſit. Agnoſce nobilitatem tuam: ſoli Deo competit de te judicare. Euſebius Emiſſ. ſer. 2. de Symbolo.

Puto, quod glorioſior aſt Joannes, quia homo fuit, & propter virtutis meritum angelus eſt vocatus; quàm ſi nomine Angelus, & natura, fuiſſet. Angelus enim hoc ipſo, quòd Angelus; non eſt virtutis prœmium, ſed naturæ proprietas. Ille autem mirabilis eſt, qui in humana natura angelicam ſanctitatem tranſgreſſus eſt; & obtinuit, quod non habebat natura per gratiam. Author Imperf. hom. 27.

Solam in terris cœleſtem plantam fecit hominem, cujus radices Conditor in cœlum uſque protendit; cœtera in terra defixit capita (omnes enim humi caput habent) ſoli homini ſublima dedit: ut alimenta cœlitus incorruptibilia quærat, non terrena iſta corruptioni obnoxia. Quapropter corporis noſtri partem inſenſatiſſimam à ratione ſecretam, pedes, ceu radices, ad terram applicuit; ſenſus autem, mentis ſatellites, & hanc ipſam longiſſimè à terra juſſit habitare. Philo Jud. lib. de eo, quod deterius potiori inſidiari ſoleat.

§. IV.

Homo eſt imago, & ſimilitudo Dei.

Num. I.

Ex Veteri.

E*T vidit Deus, quod eſſet bonum*. Gen. 1. 10. 25. Cur poſt hominis creationem nulla laus? S Epiphanius hæreſi 66. quoniam ad imaginem Dei creatus eſt, tam excellenti dignitate contentæ Sacræ Scripturæ fuerunt, nulla ut acceſſione opus videretur. Nam, ſi bonitatis ipſius erat imagine præditus, ſcilicet Dei, à quo bonitatis fons omnis ab eoque bonum ipſum in univerſa deriva-

§. III.

Gratia Dei parit angelicam, & humanam.

I*Nvenitque Joſeph gratiam coram Domino ſuo*. Gen. 39. 4. Nihil tam difficile, quàm potentibus placere, & non diſplicere Deo. Illa tamen Dei remuneratio eſſe ſolet: ut, quos ipſe amat, hominibus etiam gratos reddat; quod inter prodigia maximum. Alvarez Joſeph. illuſtr. Illuſtr. 88.

Percutiam Ægyptum in cunctis mirabilibus meis. Ex. 3. 20. addit v. 21. *daboque gratiam populo huic coram Ægyptiis*. Pro miraculorum ſuorum coronide hoc addit. Ut verò & Deo placeas & hominibus, duo ſervanda. I. Ut numquam, pro æſtimatione hominum obtinenda, contra conſcientiæ, rationiſque, normas, aliquid opereris. II. Ut non ſemper efficias, quod, etiam ſalva conſcientia, efficere poteris. Poſſunt enim multa ſine crimine agi; quæ tamen ex circumſtantiis injucunda ſunt, & non opportunè venient. Idem ibid.

Puer autem Samuel proficiebat, atque creſcebat; & placebat tam Domino quàm hominibus: 1. Reg. 2. 26. Mirus ordo, quòd DEO priùs, tum hominibus, placuerit. Mirum fœdus, quòd ſimul, & Deo placuerit, & hominibus. Nec ruſticam probo ſanctitatem, quæ hominibus amareſcit; & urbanitatem improbo, quæ, ut hominibus blandiatur, Deum negligit. Oliva l. 10. Strom. hic.

Tobias quoniam memor fuit Domini in toto corde ſuo, dedit illi Deus gratiam in conſpectu Salmanazar regis. Tob. 1. 13. *dilectus Deo, & hominibus*. Eccli. 45. 1.

Danial in Perſia ſuccedentibus diverſis quatuor regibus feliciſſime ſervivit, à ſingulis honore maximo affectus. Drexelius in Tobia c. 3. §. 1.

Proficiebat - gratia apud Deum, & homines. Luc. 2. 52. Priùs apud Deum, deinde apud homines. Docet, qui optatum ex ſuis operibus fructum capit, ei per hæc ante omnia quærendam gratiam Dei, gratiamque hominum tum ultrò obventuram. Didacus Niſſ. D. 1. Epiph.

Habentes gratiam ad omnem plebem. Act. 2. 43. *Gratia magna erat in omnibus illis*. Act. 4. 33. Si quiſpiam ſervus ſit apud Deum potiùs, quàm apud herum ſuum, gratiam invenire nitatur. Si mulier, poſthabito viro, Salvatoris noſtri gratiam quærat; ſi dux exercitus ſupernam potiùs, quàm regis, aut principis, ſibi benevolentiam efflagitet: hoc pacto hominum ſibi quoque amorem conciliabit. S. Chryſoſt. in ep. 1. Cor. 1. hom. 1.

Horologium ſolare. Lem. *Aſpice, & aſpiciar*, q. d. Si tu, ò Sol, me aſpicis, aſpiciar ab omnibus. Sic, ſi Deus nos aſpicit, aſpicimur, & honoramur ab hominibus. *Oculus Dei reſpexit illum in bono*. Eccli. 11. 13. Cornelius in Eccl. hic.

§. IV.

Gratiam divinam ſolet excludere humana.

S Tuduit aſtutus Eſau Gen. 27. ſe confirmare in adepta gratia patris; blandiens maximè per ea obſequia, quibus bonus ſenex caperetur. Sed Deus eum repulit: quia in hominum gratia ſpem ponens, de bona vita, & juſtis operibus, ſollicitus non erat. S. Chryſoſt. hom. 9. in Matth. vitia voluntaria vicerunt privilegia naturæ. Et quia pravis moribus erat, nihil ex his omnibus adjutus eſt. Sed & juxta naturæ ordinem prior, & de voluntate patris ſecurior; quia diſplicebat Deo, omnia, quæ jam tenere videbatur, amiſit. Oliva t. 3. conc. 16.

Recordatus quoque Dominus Rachelis. Gen. 30. 22. Humanis diſplicens oculis jus aliquod acquirit placendi divinis. Jacobi oculos in adoleſcentia ſua ineſcarat Rachel; imò omnium animos irretiverat forma: & tamen in memoriam Dei tunc non dicitur veniſſe. Tunc ejus recordatur, cùm primùm adoleſcentiæ flore abeunte, & forma, & Liæ ſorori in contemptu eſt, & forſan omnibus in oblivione. Mortalibus oculis non fidat, qui divinos ſibi propitios cupit. Alvarez. Joſeph. Illuſtr. 2. morali.

Venite, & ſub umbra mea requieſcite &c. Judic. 9. 15. Contra rationem ſibi cupiunt umbram, & inveniunt digniſſimè flammam. Naxera hic in Judic. 23. §. 26.

Memento, quia ventus eſt vita mea - nec aſpiciat me viſus hominis. Joh. 7. 7. 8. Dum ſui merorem Deum cupit, ait, non *aſpiciat me viſus hominis*. Innuere videtur; non bene convenire divinam gratiam cum humana. Alvarez. Illuſtr. 2. mor.

Si tu es Chriſtus, ſalvum fac temetipſum, & nos. Luc. 23. 39. Godfridus Card. de S. Larrone: in paſſione noſtri Salvatoris latro ille, qui in ſiniſtris poſitus fuerat; & adulabatur Judæis, & conviciabatur Chriſto. Sed neque Dei gratiam invenit, neque hominum, quibus aſſentabatur. Secus alteri latroni evenit. Didacus Niſſ. D. 1. Epiph.

Nobis non licet interficere quemquam. Joan. 18. 31. Sed planè ſuo fruſtrati conſilio; & Cæſaris amicitiam, & Romanorum gratiam perdiderunt. Mendoza in 1. Reg. 5. v. 9.

§. V.

De gratia humana.

A *Ccidit, ut peccarent duo Eunuchi*. Gen. 40. 1. Iudæi dicunt, peccatum pincernæ in eo fuiſſe, quòd muſca inventa fuerit in poculo Pharaonis: piſtoris verò, quòd pilus in pane. Oleaſter: hoc communiter ſervis principum evenire ſolet; ut propter facilem cauſam in carcerem detrudantur; & una hora perdant, quod tota vita meruerunt. Varia, & injuſta res eſt principis animus; ut qui pro re minima hominem evehat, & pro nihilo deprimat. Alvarez Illuſtr. 122.

Anima Jonathæ conglutinata eſt animæ David. 1. Reg. 18. 1: S. Gregorius Thaumat. orat. in Orig. conglutinata eſt non anima David animæ Ionathæ; ſed contrà: nec enim pars potior, cùm ſibi per ſeipſam ſufficiat, deteriori ſe agglutinari cuperet. Equidem tunc David à Saule petitus, ſummè indigebat auxilio, ſimulque videbat Ionatham ſibi affectum. An ideo adhæſit filio principis, illiuſque pedibus ſe alligavit? abſit. David Deo nitens, ſic principis utebatur favore, quaſi illius minimè indigeret. Baeza t. 2. l. 6. c. 6. § 2.

Invenit gratiam apud Abſolonem Achitophel; hæc illi ſuſpendium attulit. 2. Reg. 17. 23.

Impoſuit Abra ſua aſcoperam vini, & vas olei. Iudith 10. 5. Sic defert cibos ſuos; ut non indigeat quidquam de principum menſis ſumere. Addit præterea: *Deum colo etiam nunc apud te*. c. 11. 14. q. d. non principis gratia, non favor, à Deo meo me alienabunt. Baeza ibid.

Invenit Aman gratiam apud regem Aſſuerum. Hæc illi gratia crucem peperit. Eſth. 3. c. 7. 10.

Præparavit Dominus piſcem grandem, ut deglutiret Jonam. Ion. 2. 1. Ad quid manus Dei præparavit piſcem? ut pro morte præberet habitaculum: ut qui in mari iratum ſenſerat Deum, in morte propitium ſentiret. E contra hoc proprium gratiæ, & favoris humani, quòd noceant, dum favent. Sic de pulcherrima Tyri navi Ezechiel 27. 26. lamentatur: *ventus auſter contrivit te in corde maris*. Non ſævus aquilo; ſed lenis, & ſuavis, auſter contrivit tantam navim. Baeza l. 6. c. 7. § 30.

Rogabat illum quidam de Phariſæis, ut manducaret cum illo. Luc. 7. 36. Non illos unquam rogabat de potentioribus, ut ſe invitarent; adeſt menſis principum, ſed enixè rogatus: quaſi ipſe nihil eorum egeat; ſed ſuam operam illis egentibus præſtiturus. Indignè libertus Chriſti principum favoribus intrat. Baeza lib. 6. cap. 6. §. 2.

Hæc cùm dixiſſet, inſufflavit. Ioan. 20. 22. O quàm potentes ſunt Dei flatus! pauperes piſcatores Dominus uno flamine, gratiæ, & benedictionis vaſa effecit: nec qualia vitriarii in officina flatu ſuo fragilia. Flatus etiam regum, & principum Mundi, potentes ſunt; ſed non ut gratiæ, imò iniquitatis, & ſuperbiæ, vaſa conſtringant. Hinc videbis eos, qui à magnatibus foventur, & amantur, tam inflatos; ut eos vix orbis capiat. Diez. D. in Alh.

Nubes ſine aqua, quæ à ventis circumferuntur. Iudæ. v. 12. Nubes fit ex vapore, à terra, caloris virtute, excitato: quæ ità in aere extenditur, ut cœlum contegat, & vix aliud præter eam videatur. Sed numquam in eodem loco permanet; & huc, illuc, à ventis circumfertur; & tandem paulatim conſumitur. En Symbolum humanarum dignitatum. Videre enim eſt aliquos, è terræ pulvere, humani favoris vi ad tantam dignitatem evectos, ut cœtera omnia occultare, & obſcurare videantur; ſed numquam in eodem ſtatu quieſcunt; jam invidia, odio, inimicitiis, & aliis moleſtiis, agitati inquieti vagantur: & tandem ad terram, ex qua excitati ſunt, miſeri revertuntur. Diez. Canc. 3. de Incarnat. Dom.

Amicus Mundi eſt amicus proditoris; & ejus oſculum eſt fraudulentum. *Quemcumque oſculatus fuero*. Matth. 26. 48. Sic facit Mundus illi, quem amare ſe ſimulat: ſicut fecit Ioab Amaſæ, quem quaſi oſculans occidit. 2. Reg. 20. 10. S. Thomas Aqu. opuſc. 38. cap. 11.

O ſæculum nequam! quod ſolus tuos ſic ſoles beare amicos; ut Dei facias inimicos! &c. S. Bernardus ep. 107.

TITU-

Digitized by Google

TITULUS VI.

GRATITUDO

Erga Deum.

§ I.

Symbola.

F*Ormavit Dominus Deus hominem de limo terræ*. Geneſ. 2. 7. Quomodo Deus, volens eum conſtituere principem terræ, illi non format corpus ex ſubtili aere; quo ſe veſtiunt Angeli, cùm deſcendunt è cœlo? cur non ex puro auro, educto ex fodinis? aut ex luciditiſſimo marmore; aut ex ipſa firmamenti ſtellati luminoſa materia? Delectus materiæ tam imparis dignitati hominis à Deo conſtitutus eſt, ut in hominem infunderet accuratiſſimum ſtudium grati animi. Aer jucundus; ſed ſterilis: lucet aurum; ſed fœcundum non eſt; gemmæ fulgent; ſed expolienti nihil producunt: cœlum, & ſtellæ, nullum fructum reddunt. Una terra pauca grana ſpargenti, plures ſpicas reſtituit: pro unica glande viliſſima procreat quercum robuſtiſſimam. S. Ambroſ. de obitu fratris: id, quod acceperint agri, velut creſcentibus uſuris, multiplicatum, cumulatumque, reſtituunt. Oliva t.3.conc.5. Cur non potiùs de aere, vel aqua; ſed de terra? ut ex principio gratitudinem ſuam diſceret homo: terra acceptum ſemen in genere ſuo iterum reddit. Sylv. in Matth.3.q.37.

Reverſa eſt ad eum in arcam. Gen.8.9. Sicut rediit columba ad Noe diluvio ceſſante, olivæ virentis ramum ore præferens; ſic redit columbinus, gratuſque, homo ad Chriſtum, peccatorum inundatione ceſſante, gratiarum laudes grato ore proferens. Non rediit corvus ingratus. Gen.8.7. Barradius Dom. 14. Pentec. t.3. lib.1.cap.7.

Unum agnum manè, & alterum veſpere. Ex. 29.39. Agni duo juſſu Legis mactantur quotidie, manè, & ſub veſperum: uterque cum gratiarum actione; alter pro diurnis, alter pro nocturnis beneficiis; quæ indeſinenter Deus largitur humano generi, Pinna in Eccl. Ethol.230.

Omnia flumina intrant in mare. Ecclæ.1.7. Omnes etiam Fideles, flumina ſunt; & hæc flumina ad locum, unde exeunt, revertuntur: quoniam per ſancta deſideria ad amorem ſui Conditoris redeunt, & de omnibus bonis laudes, & gratias, illi referunt, à quo ea perceperunt. Salonius in Eccl.

Ignis. Lem. *Pro eſca ſplendorem*. Picinelli.

§ II.

Exempla.

C*Umque proficiſcerentur de Oriente*. Gen.11.2. Quæres: ubi habitaverit Noe poſt diluvium? Reſp. vixit dies reliquos forte in humili tugurio prope arcam extructo in monte Armeniæ. Ante oculos habebat arcam, divinæ miſericordiæ mirabile prodigium: unde, ex nova beneficiorum Dei memoria, in ejus amorem indies magis effervefcebat. Utile eſt contueri ſæpius loca, in quibus inſigne à Deo beneficium præſtitum. Fernandius in Gen. hic. Sect.2.

Concede mihi ſervo tuo, ut tollam onus duorum burdonum de terra. 4.Reg.5.17. Naaman dum per Eliſæum lepra mundatus eſt, petiit terram, in qua ſanatus eſt. Theodoretus: petiit terram illam, ut ex ea domi ſuæ extrueret altare, in quo Deo Iſraelis victimas, & vota, offerret, ac gratitudinem renovaret. Fernandius hic in Gen.cap.11.

Cùm veniſſent filii Dei, & aſſiſterent coram Domino. Job 1.6. Angeli miſericordias ejus confitentur, & gratias agunt pro beneficiis, quæ ille inceſſanter impertit filiis hominum. Origenes l.1. Timent angeli, nè homines deponant memoriam beneficiorum Dei: unde excitantur; ut, quas Deo gratias debent homines, ſolvant pro ipſis. Vel credunt; ſatis non eſſe, homines ut grati ſint, quos ideo adjuvare volunt; Velloſo in Judith 2.

Confiteor tibi Pater. Matth.11.25. S. Fulgentius ep.1. gratias tibi ago Pater. Cur Chriſtus pro parvulis gratias agit? quia, cùm ipſi ſint inſufficientes, ipſam gratitudinis penſionem Chriſtus in ſe recepit. Sylveira hic q.3.

Tu es Chriſtus filius Dei. Matth.16.16. Sicut excelſi animi eſt, ſilere, quæ donat; ità & memorari quod accepit. Sylveira hic qu.12.

Miniſtrabat eis. Marci 1.31. Non iſta beneficium otioſa ſuſcepit: nam, recepta illicò ſanitate, ſe contulit ad agenda: conſpiciens fore neceſſitatem, & docentiam, Chriſto pauperi, & ejus collegio, miniſtrare. Non expectavit de miniſtratione præceptum; quamquam non ſinè præcepto importuna febris abiſſet. Optimum in moribus eſt, acceptæ gratiæ cooperari; & omne, quod à Deo accepimus, in dedicationem convertere Creatori: ſicut iſta ſanitatem receptam in obſequium illicò ſtatuit Largitoris. Simon Caſſ.l.5.c.8.

§. III.

Gratitudo digna pluribus beneficiis.

P*Oſſedi hominem per Deum*. Gen.4.1. ait Eva genito Cain, gratias agens Deo. Quod ità placuit Deo, ut majora ei donaverit; quaſi diceret: expecta mulier. Filius, quem peperiſti, non eſt bonus; idcirco ego tibi dabo alium longè meliorem; deditque juſtum Abel. Sic provocat gratitudo Deum ad majora, & plura, beneficia præſtanda. Diez Laudes Dei.

Reddat mihi Dominus filium alterum. Gen. 30. 24. ait Rachel. Cur uno accepto filio? Gratias Deo habuit pro primo; ideo ſecura de ſecundo. Lippom. propterea, quòd pro primo ſuſcepto gratias Deo agit Rachel; & ſecundo, quem maximè optavit, ditata eſt. Adde: tunc ſolùm beneficia accepta utilitatem afferre, cùm Deo grates, & laudes, referuntur. Alvarez Illuſtr.99.

Domino glorioſè cantemus. Ex. 15. 1. Cur has laudes non reſervant ad tempus, quo in terram promiſſionis excepti, ſinè curis viarum, Deo attentiùs poterant vacare? ſed mox ut, ſepultis Hebræis, è mari ſicco pede exeunt, ad gratias Domino exhibendas ſe mutuò invitant? Multùm adhuc itineris metiendum, & graves difficultates ſuperandæ, divino egebant auxilio. Ergo, ut Deum obſtringant ad nova beneficia conferenda, ſtatim grates habent de priori; ut digni fiant muneribus novis. Idem Illuſtr. 203.

Comedetis, & non ſaturabimini. Lev.26. 26. ait Deus Iſraelitis. De pauperibus autem. Pſ.21.27. *edent pauperes, & ſaturabuntur*. Nota, quòd addit: *& laudabunt Dominum*. En diſcrimen. Idem Illuſtr. 100.

Suſceptor meus es tu, & refugium meum. Deus meus, ſperabo in eum: quoniam ipſe liberavit me de laqueo venantium. Pſalm. 90. 2. 3. Sed vide, quas vices dulci commemorationi nuperorum donorum ſuorum pius Pater rependat: *Scapulis ſuis obumbrabit tibi; & ſub pennis eius ſperabis*. V.4. Sanctus Bernardus ſer.4. hic: confitenti humiliter, & devotè gratias referenti, non immeritò ampliora beneficia promittuntur. Itaque reſpondit Spiritus: non id ſolùm faciet, ſed & *ſcapulis ſuis obumbrabit tibi*. Didacus Niſſ. Pol.cœl.p.1.l.1.c.5.

Ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur. Ecclæ 1.7. Quia ad principium, unde proveniunt beneficia, revertuntur: ſcilicet per gratiarum actiones; ut iterum fluant per iteratam beneficiorum exhibitionem. Non eſt dignus beneficium conſequi, qui de beneficiis acceptis gratias non agit. S. Thomas Aquin. in ep. ad Rom.ſect.5.

Accepit panes: & cùm gratias egiſſet. Joan. 6. 11. Significanter deſcribitur gratiarum actio in patratione miraculi. Ad erudiendum nos: quòd petitio futurorum ex gratitudine præteritorum conſurgere debet. Cajetanus hic.

Cùm gratiarum actione petitiones veſtra innoteſcant apud DEUM. Philipp.4,6. Nam, qui ſe, ob accepta beneficia, gratum oſtendit; ad nova diſponit. Diez.Conc.1. in feſto S.Matthiæ.

Ità liberalis eſt Dominus noſter: ut, quando videt nos bene, & cum gratitudine, uti his, quæ jam nobis conceſſit; ultrò nos potioribus, majoribuſque, muneribus impleat. S. Chryſoſt. t.1. hom.15. in Gen.

Cùm innumeris beneficiis quotidie omnes nos proſequatur; nihil tamen aliud à nobis exigit, quàm habere gratias pro his, quæ nobis facta ſunt: ut pro ipſa illa gratiarum actione ad ampliora danda provocetur. Idem hom.52. in Gen.

Alia motiva.

Diffamaverunt eum in tota terra illa. Matth. 9.31. Gratitudo fortiſſimus, & vigilantiſſimus, eſt cuſtos gratiarum. Baeza t.2. l.10.cap.1.§.9.

Spiritus rapuit Philippum. Act.8.39. Cur tam citò Angelus rapit Philippum à præſentia Eunuchi? Lyranus ait: ut intelligat, Philippum à Deo ſpecialiter miſſum fuiſſe, ad eum de fide informandum, & baptizandum. Ut ideo multas gratias Deo redderet pro tam ſpeciali beneficio. Sylveira hic.

Charitatem habete - pax Chriſti exultet - & grati eſtote. Coloſſ.3.14.15. Primùm omnes virtutum manipulos colligit; & deinde ſingulorum vinculum addit charitatem. Dein, poſt ligatos manipulos, nè fur rapiat, nè fera comedat; adhibet in fine cuſtodiam,

ſtodiam, *grati eſtote*. S. Chryſoſt. hom. 26. in Matth. optima beneficiorum cuſtos eſt ipſa memoria beneficiorum, & perpetua gratiarum confeſſio. Baeza ib.

Quid meliùs & animo geramus, & ore promamus, & calamo exprimamus; quàm Deo gratias? hoc nec dici brevius, nec audiri lætius, nec intelligi gratius, nec agi fructuoſius poteſt. S. Auguſtin.ep.77.

Ad veram gratitudinem inducere nos debet conſideratio dantis, qui eſt Deus omnipotentiſſimus, nobiliſſimus, amantiſſimus, fideliſſimus, optimus, beatiſſimus, & perfectiſſimus. Item conſideranda eſt indignitas noſtra, qui nec ipſa vita digni ſumus; nec meruimus eſſe vermes inter alias creaturas. B. Albertus M. parad. animæ c.25.

Quid retribuet pulvis, & vermis, Domino gloriæ, qui pro eo animam ſuam in morte concluſit, ut beatitudine frueretur? quam nec oculus vidit, nec auris audivit! attende igitur ſollicitus, quantùm Domino tuo debes: &, dum in profectu es, nunquam te perfectum exiſtimes. Bleſenſ.ep.137.

§ IV.

Gratitudo ſit communis omnium.

Ædificavit Noe altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus & volucribus mundis, obtulit holocauſta ſuper altare. Gen.8.20. Cur obtulit de cunctis? quia gratiarum actionis ſacrificium erat. Ità, unde oportebat cuncta pecora, & volatilia, ſervata, quaſi uno ore ad agendas gratias redire. Rupertus lib. 4. in Geneſ. capit.12.

Tunc cecinit Moyſes, & filii Iſrael, carmen hoc Domino, & dixerunt: Cantemus Domino. Ex 15.1.

Confitemini illi omnes, quoniam bonus - univerſi autem adorantes &c. Judith.13.21.22.

Tunc hi tres, tamquam ex uno ore laudabant, & glorificabant, & benedicebant Deum. Dan.3.51.

Unus ex illis, ut vidit, quia mundatus eſt &c. Luc.17. 15. Taxatur communitas, quæ poſtulans communiter, de beneficio accepto haud communiter gratias referre curavit. Ex decem mundatis unus redit gratias acturus, novem deſiderantur. Deberet communitas, quæ petitura venit, & accepit, redire ad gratias ferendas largitori. Eſcobar t.3.mir.Chr.l.4. ſect.4. Obſ.1. Unus ſanatus gratus redit; ſed invenit offenſum Chriſtum in eos, qui non una grati accedebant. Nam non placet Deo gratitudo, quæ non habet ſocios omnes eos, qui beneficium acceperunt. Baeza t.2. l.9. c.5. §.10.

§ V.

Gratitudo non ſit frigidior petitione.

Orate Dominum. Ex.8.8.15. *Videns Pharao, quòd data eſſet requies, ingravavit cor ſuum*. Lyranus: Sic faciunt multi; qui, cùm in afflictione poſiti ſunt, multa Deo promittunt; ſed extra periculum poſiti retractant.

Mementote diei hujus, in qua egreſſi eſtis de Ægypto, & de domo ſervitutis. Ex.13.3. Cur non petit gratias pro beneficio libertatis? judicavit Deus ſatis eſſe memoriam beneficii; frigidioremque eſſe gratitudinem, quàm petitionem. Alvarez Illuſtr.203.

Ecce ſicut oculi ſervorum in manibus dominorum ſuorum; ſicut oculi ancillæ - ità oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum, donec miſereatur noſtri. Pſ.122. 2. 3. Oculi in ſpes intenti, miſericordiam conſecuti, benefactoris obliti; quam aliò tunc dirigentur pupillæ. Dum ſalutem petimus; dum grave nobis negotium, periculum &c. aras lautis oneramus muneribus, cœlum pulſamus ſuſpiriis, confitemur; at, ſi ex ſententia votum cedit, mox ingrata irrepit oblivio. Naxera in Joſ.13.§.29.

Donec accipiant, oſculatur manum dantis. Eccl.29. 5. Camelus accipiens onus ſubmittit ſe in terram. Lem. *Donec accipiat*. Didacus Niſſ.Pol.cœl.p 2.l.7.c 2.

Non eſt opus valentibus medicus, ſed malè habentibus. Matth. 9. 12. S.Gaudent.ſ.8. Medicus mœſtitudinis potius, quam lætitiæ, domum ingreditur, quia medici officium proſperitas non requirit. Videas hominem ſanum, proſcindentem paſſim medicos: invadit illum levis febricula, mox ardenter medicum ſuſpirat; ut angelum excipit venientem ad ſe. Chriſtus medicus eſt: quàm demiſsè illum in adverſis invocamus; quàm ingratos exhibemus nos in proſperis. Didac. Niſſ. D. 13. Pent.

Dimitte eam, quia clamat poſt nos. Matth. 15.23. *Dimitte*, id eſt, da, quod petit. Adeò enim ſynonyma ſunt, accipere, & recedere; ut conceſſio vocari potuerit miſſio. Tenet, dum abit, impetrans recedet poſt Domini indulgentiam. *Fiat tibi ſicut vis*. verſ.28. Revolve Evangelium; non invenies, aut gratias egiſſe, aut Dominum ſecutum, ejve miniſtraſſe. Naxera in Joſ. 13. §. 29.

Levaverunt vocem. Luc.17.13. Utinam tanta ſemper eſſet humilitas, & gratitudo; quanta eſt ſubmiſſio, & fervor, illud prenſantis! quàm devotè clamant pro ſalute leproſi! *levaverunt &c.* Did. Niſſ. D. 13. Pent.

Importuni ut accipiant, inquieti donec accipiant; ingrati, ubi acceperint: largiſſimi promiſſores, & parciſſimi exhibitores. S. Bernardus l.4. de conſiderat. Apud Niſſenum Polit. cœl. lib.7.c.2.

Statio eſt proceſſio; quæ fit ad Eccleſiam, ut Deo perſolvantur gratiæ. Dicitur autem Statio, quòd ſtantes Deo gratias agimus; non flexis genibus, ſicut in Litaniis. Frigidior eſt gratiarum actio, quàm petitiò gratiæ. Belethus in Rationali div.offic. cap.6. de Stationis.

§. VI.

Exempla æquè ferventis gratitudinis, ac petitionis.

Quibus tranſgreſſis dixit Dominus ad Joſue: elige duodecim viros. Joſ.4.1. Mira res! fluentis tranſmiſſis lapides humeris imponuntur ad Dei honorem. Non minùs fuit jam adeptorum obſequium, quàm deſiderantium ſervitium: utrobique humerus teritur; modò ad gratitudinem, antea ad trajectionem. Naxera in Joſ.3.c.4.§.6.

Sunamitis orba pro filio defuncto Eliſæum rogatura: *cùm veniſſet ad virum Dei in montem, apprehendit pedes ejus*. 4.Reg.4. 27. Filio reſuſcitato gratitudine, quàm antea precibus, ferventior: *corruit ad pedes ejus, & adoravit ſuper terram*. verſ. 37. Idem ibidem.

Effudit ſuper caput ipſius recumbentis. Matth. 26. 7. Cajet. Memor recepti beneficii, remiſſionis ſcilicet peccatorum; debitricem ſe arbitrata eſt, ut iterum, quàm meliùs poſſet, ungeret JESUM. Nec reputavit pretioſum aliquod, Meſſiæ Dei Filio offerebat unctionem illam, in ipſius Meſſiæ, ſecundùm aſſumptam carnem, corporale refrigerium: & propterea putavit, & bene; oportere eſſe optimam, & pretioſiſſimam hujuſmodi unctionem.

Cur unguentum, Luc.7.37. à Magdalena exhibitum non dicitur pretioſum, ut alibi Matth.26. 7. Joan.12. 3. Euthymius ad c. 12. Joan. ſorores cœnam ei paraverunt, tamquam Magiſtro, & benefactori ſummo, ac plus quàm humano. Hic Magdalena unguentum ſuum affert veniam peccatorum intendens.

At Joan.12. unguentum effuſum in obſequium Chriſti pro vita data Lazaro. Plus enim requiritur in gratiis referendis, quàm dum de proprio negotio tractatur.

Sequebatur illum, magnificans Deum. Luc. 18. 43. Fervens fide ante beneficium; poſt beneficium fervet benevolentia. S. Chryſoſt. hic.

§. VII.

Quid retribuam? *Pſ.*115. 12.13.

1.

Amorem.

Prima hæc retributio eſt, ut mortem pro morte reddamus. Secunda, ut, ſi debitum morte non ſolvimus, vel amore ſolvamus. Salvianus de provid.Dei l.4.

Hoc eſt: & ego moriar pro illo. S.Chryſolog.ſ.110.

Quid illi pro malis meis, quæ pertulit? quid pro bonis ſuis, quæ contulit, referam? quid pro ſuſcepta carne? quid pro alapis, opprobriis? quid pro flagellis, cruce, obitu, ſepultura, rependam? reddamus amorem pro debito. S.Paulinus ep. 4. ad Severum.

Advertite, & conſiderate, quàm leve tributum à nobis Dominus exigat! pro tantis beneficiis nihil aliud petit, quàm amorem. S.Thom. Vill.conc.de fœd.

2.

Pœnitentiam, obſervationem præceptorum.

Poſuitque illud Aaron in tabernaculo reſervandum. Ex. 16. 34. Nota: manna, ſimul cum Legis tabulis, aſſervatum in arca fuiſſe: quia manna eximium fuit beneficium, quod ad gratitudinem obligat. Adeſt ergo juxta manna Lex; ut eam obſervent Judæi tanti beneficii obſtricti memoria. de Caſtillo. Illat.90.

Nonne Deo ſubjecta erit anima mea? ab ipſo enim ſalutare meum. Pſalm.61.2.

Sciderunt veſtimenta ſua, 1. Mach.4.39. 40. &c. Machabæi Deo gratias

gratias agentes pro recuperata arce Sion, cinere ſe aſperſerunt &c. magnoque ululatu templi excidium, & hoſtium flagitia, deplorarunt. Oliva l.9. Strom. §. Erat quidam Regulus.

Cognovit ergo pater. Ioan. 4. 53. An regreſſus eſt ad Ieſum cum leproſo alienigena, gratias ei pro beneficiis acturus? imò perrexit domum. An ea ea litteras Chriſto & munera, miſit? nihil horum præſtitit. Ergo nullas reddidit gratias? imò maximas. Quas? audi: *credidit ipſe, & domus ejus tota*. v. 53. ò præclarum munus! ò perfectam gratitudinem! Nihil Deo offerre potes gratius in gratiarum actionem, quam confeſſionem tuam. Oliva l.9. Strom. ibidem.

O Chriſte! Dei Verbum, & Sapientia, & potentia, & Deus omnipotens! quidnam tandem nos inopes tibi pro omnibus his rependemus? Tua enim ſunt omnia. Nec quidquam à nobis, niſi ſalutem noſtram expoſcis. Quod ipſum quoque tribuis. Quæque ſermone omni præſtantior tua bonitas eſt; beneficium accipientibus gratiam habes. Sanct. Ioan. Damaſc. Orthod. fid. lib. 4. cap. 4.

Dominus quinque à nobis requirit pro redemptione noſtra. 1. ut à peccatis ad eum revertamur. Iſa. 44. 22. *revertere ad me, quoniam redemi te*. 2. ut eum diligamus. 3. ut ipſi ſoli ſerviamus. 1. Cor. 6. 20. *empti eſtis pretio magno*. 4. ut tantum beneficium ubique prædicemus. Iſa. 48. 20. *auditum facite hoc; & efferte illud uſque ad extrema terræ*. 5. ut pro tanto beneficio gratias agamus. Pſ. 70. 23. *exultabunt labia mea, cùm cantavero tibi; & anima mea, quam redemiſti*. S. Tho. Aq. Dom. infr. Oct. Nat.

Luna. Lem. *In ipſum cornua numquam*. Scilicet in ſolem.

§. VIII.

Gratitudo erga homines.

QUid pro hac fide honoris, ac præmii, *Mardochæus conſecutus eſt?* Eſth. 6. 3. Dixerunt ſervi: *nihil omnino*. Aſſuerus erubuit, pertæſus plurimùm; quòd ſuo in regno viveret nulla mercede, qui ipſum tanto periculo eripuiſſet. Ideo mox correcturus ingratum animum, jubet Hebræum triumphare in civitate. Scribantur caractere aureo actiones præclaræ ſubditorum, ac Miniſtrorum; ſcribantur eorum incommoda, pericula, itinera, detrimenta valetudinis &c. Si hæc omnia in Diariis ſcriberentur, & legerentur, tempore à negotiis vacuo; Mardochæi multi, qui jacent ad limina conculcati, obnoxii Ammonitarum inſidiis, donarentur ſupremis honoribus. Sed quia facta præclara in aqua ſcribuntur; ideo adulatores triumphant, & bene meriti cruciantur. Conſervantur in tabulis reorum crimina ſignata charactere publico; nec unum foliolum reperitur, in quo notentur vel apice ſudores uberes laborantium pro bono communi, aut domini ſui. Oliva t. 3. conc. 5.

S. Antonini Florentini Archiepiſcop. gratiarum actio, chartulæ inſcripta, præponderaſſe dicitur caniſtro toti pomis refecto. Doultreman l. 1. c. 3. Sect. 3.

Olim, à quo quis beneficium acceperat, ejus nomen aſſumebat. Sic S. Cyprianus Cœcilii nomen aſſumpſit à Cœcilio presbytero, qui eum ad Chriſtum convertit. Euſebius Cæſarienſis Pamphili nomen ſibi aſcivit à Pamphilo Doctore, & Martyre. Joſephus Hiſtoricus Flavii ſibi pronomen aſſumpſit à Flavio Veſpaſiano Imp. qui eum honoribus auxit. Cornelius in Cant. Canon. 16.

Cùm S. Franciſcus ex liberalitate Abbatis montis Subaſii, Benedictinæ Religionis ædiculam accepiſſet S. Mariæ de Portiuncula, filiis ſuis enixè commendavit, PP. Benedictinis ſummas ſemper habere gratias. Et ut locum hunc ſuum non eſſe monſtraret, gratumque exhiberet; quotannis fiſcellam piſcium ex proximo flumine ad Benedictinos, velut ad cenſum, dari curabat. Annal. Min. t. 1. An. 1210. n. 30.

§. IX.

Gratitudo animalium.

CUm S. Modomnocus, diſcipulus S. David Archiepiſcopi, Hiberniam peteret; navem ingreſſus, cunctæ apes eum ſecutæ navem inſidentes. Servierat enim earum alveariis. Rediit ad Magiſtrum ſequentibus apibus. Abit iterum; iterum ſequuntur; idque tertiò. Tum iis benedicens: terra, ad quam properatis, veſtro abundet ſemine. Et ità Hibernia, in qua ad id tempus apes vivere non poterat, iis nunc abundat. Bolland. 1. Martii.

Veneti quidam inſtitores mare labore remigii ſulcabant; cumque applicuiſſent, formidandum vident non procul à littore leonem ingentis draconis ſpiris involutum. Cumque illinc draco captum ad ſpeluncam ſuam violenter attraheret, hinc miſerabilis leo, quibus valebat niſibus, reluctabatur. Sed Pandoces, qui repentè huic ſpectaculo ſupervenerant, miſerantes leonis vicem, arma corripiunt, draconem perimunt, leonem de faucibus mortis ereptum abire ſinunt. Sed leo, vitæ authoribus gratus, per aliquot dies, quibus illic morati ſunt, unam illic quotidie capti à ſe animalis pellem advexit. B. Petrus Dam. l. 6. ep. 5.

Lupus puellam adultam invaſit, dentibus brachium ejus tenens: quam cùm ſecum traheret, quoties illa clamare cœpit, clamantem duriùs preſſit, & tacenti pepercit. Ducta eſt ab eo in ſylvam ad alium lupum, cujus gutturi os fuerat infixum. Qui cùm nimis torqueretur, per os affecti lupi manus puellæ in guttur hiantis mittitur, à qua os inhærens extrahitur. Sanctus verò mox cum ſuo collega puellam ad villam proximam reduxit. Stengelius t. 1. Jud. div. c. 22. ex Cæſario l. 10. c. 66.

Vide tit. Ingratitudo.

TITULUS VII.

GRATIÆ DEO AGENDÆ

In adverſis.

Motiva.

Ex Veteri.

CUnctorum, *quæ dederis mihi, decimas offeram tibi*. Gen. 28. 22. Non aliquorum ſolùm decimas obtulit Jacob, aliquorum verò non; ſed omnium, nihil excepit: ſic ex adverſis, & proſperis, primitias gratitudinis offeramus. Gen. 14. 20. *dedit ei decimas ex omnibus*. Pinna in Eccl. Eth. 158.

Gratias agentes ſemper pro omnibus. Epheſ. 5. 20. Chriſtianorum propriè virtus eſt, etiam in his, quæ adverſa putant, referre gratias Creatori. Nam in beneficiis Dei, quæ nobis accedunt, gratulari; hoc & gentilis facit, & Judæus. Sed, juxta Apoſtolum, hæc virtus eſt maxima, ut in ipſis periculis, atque miſeriis, Deo gratiæ referantur; & ſemper dicamus: benedictus DEUS! Minora me ſcio ſuſtinere, quàm mereor: hæc ad mea peccata parva ſunt. Nihil mihi dignum redditur. Sanct. Hieron. hic.

In omnibus gratias agite. 1. Theſſal. 5. 18. Tam in morbo, quàm ſanitate; tam in inopia, quàm copia; tam in conſolatione, quàm deſolatione; tam in tentatione, quàm pace; tam in humiliatione quàm exaltatione; quia non minus, imò ſæpe majus donum, & beneficium Dei, eſt morbus, inopia &c. Cornel. hic.

Exempla.

Non eſt contriſtatus contra Deum, quod plaga cæcitatis evenerit ei; ſed immobilis in Dei timore permanſit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ ſuæ. Tob. 2. 13. 14.

Bonum mihi, quia humiliaſti me. Pſ. 118. 71. Non de felicitate humana gratias agit, ſed de afflictione ſalutari: meminit enim, piam diſtrictionem eſſe, quæ corripit. Intelligebat quippe, bonitatem illam debere dici, unde proficitur; non unde inani exultatione gaudetur. Sic facit & Medicus bonitatem, cùm ſecat vulnera; ſic pater cum filium cœdit. Caſſiodor. hic.

Accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit. Matth. 26. 26. Diviſa in Apoſtolos Euchariſtia, obverſatur Chriſto ob oculos tota crucis injuria; quam libenter ſuſcipiens *gratias egit*: v. 27. ut oſtendat; ſe non ingratiis fractionem ſui corporis, id eſt, occiſionem ſuſcipere, ait Theophylactus. Velloſo in Judith. 7.

Beatiſſima V. Maria, nè unquam ceſſaret Deum laudare, ſemper in ore habuiſſe fertur, teſte S. Bonavent. vitæ Chriſti cap. 33. *Deo gratias*. S. Cyprianus, teſte Baronio ad Ann. 261. accepta mortis ſententia ſolùm dixit: Deo gratias; & caput ſecuri ſubdidit. S. Bonifacius mirabiliter converſus, inter ſæviſſima tormenta ſæpe repetiit, Deo gratias! Surius in vita. B. Servulus, teſte S. Gregorio lib. 4. Dialog. cap. 14. à prima ætate ad finem vitæ multis annis paralyſi in lecto detentus, hoc hymno ſibi aſſiduè dolores temperabat? Deo gratias! Idem egit S. Clara per 28. annos morbo intabeſcens.

S. Eliſabetha defuncto conjuge Ludovico Thuringiæ Principe, cognatis Provinciam occupantibus, cum liberis ejecta, inops, vaga, exul, ærumnis omnibus preſſa; ab iis etiam, in quos olim benefica, deſerta, & contempta; cœnobium Fratrum Minorum adiit, & hymnum Ambroſianum decantari rogavit. In vita 29. Novemb.

Henricus VI. Angliæ Rex, ab Eduardo æmulo ſuo regno privatus, & in vincula conjectus, occiſo inſuper filio, gratias Deo egit: quod hoc ſibi in vita purgatorium dediſſet, quo peccata expiaret. Polydorus l.24.

Ex Patribus, & aliis.

Non magnum, ſi tunc Domino gratias agas, quando in proſperis, & ſecundis, es. Sed ſi tunc adhæreas Chriſto, quando te perſecutor exagitat, quando aliqua procella perturbat. Amiſiſti filium? in illo dolore, in illa deſtitutione, memento Domini Dei tui: nè, quaſi non exauditus, ingratus ſis, & in tua prævariceris ærumna &c. S. Ambroſ. in Pſalm.118. ſer 7. Memor fui nocte.

Cùm omnium mandata virtutum perficeret; unum ei deerat; ut etiam flagellatus gratias agere Deo ſciret. Notum erat, quòd ſervire Deo inter dona noverat. Sed dignum fuit, ut diſtrictio ſeveritatis inquireret: utrùm devotus Deo, & inter flagella permaneret. S.Gregor.Mor.Præfat.in Iob.c.3.

In bonis quidem gratias agens reddidiſti debitum; in malis autem Deum conſtituiſti debitorem. S Chryſoſt. in Pſ.9.

Nihil hac lingua ſanctius, quæ in adverſis Deo gratias agit. Certè non inferior eſt lingua Martyrum; utraque pariter coronatur. Nam & adversùs iſtam inſtat lictor, Deum per maledicentiam negare cogens; inſtat diabolus, argutis cogitationum quæſtionibus lacerans, & animi anguſtiis obtenebrans. S.Chryſoſt.hom.8. in c.3. Coloſſ.

Unum tantùm à nobis quæritur: ut in omnibus gratias agamus Deo; & omnia habebimus abundanter. Ut puta: perdidiſti auri libras decem millia; age gratias Deo confeſtim, & centum millia acquiſiviſti, per vocem illam, & gratiarum actionem. Idem hom.10.in ep. ad Hebr.c.10.

Plus valet in ærumnis, & doloribus, unum Deo gratias, quàm ſex millia in rebus proſperis. Joan. Avila.

TITULUS VIII.

GULA.

§. I.

Symbola.

Comedit, & bibit, & abiit, parvi pendens, quod primogenita vendidiſſet. Gen. 25.34. Sic guloſi pro gula vendunt prœmia æterna. Thren.1.11. *dederunt pretioſa quæque pro cibo.* Sanct. Bonaventura diæt. ſalut cap. 8. de gula.

Oppianus ait: piſcem illum Tob. 6. 2. adeò voracem eſſe; ut ciborum copia nimium diſtento ventre diſrumpatur, & emoriatur: quo triſti exitu homines à luxu, crapulaque deterret. Coro. in Tob.hic.

Princeps cocorum deſtruxit muros Jeruſalem. Jerem. 52. 12. Quid enim per muros Jeruſalem Scriptura exprimit, niſi virtutes animæ, quæ ad pacis viſionem tendit? aut quis cocorum princeps, niſi venter accipitur, cui diligentiſſima à coquentibus cura ſervitur? S.Greg. Moral.l 30.c.13.

Illa corda lebetes ſunt, in quibus edacitas regnat & per cupiditatis æſtum excoquuntur edulia. B. Petrus Dam. de dignit. Sacerd. cap. 3.

Gula comparatur porco: diabolus autem nutrit, & impinguat, porcos ſuos, ſcilicet guloſos; ut poſtea ad fumum inferni ponat, eos in æternum devoret, & paſcatur. Unde dicitur Matth. 8. 31. *Si ejicis nos hinc, mitte nos in greges porcorum*, ideſt, guloſos. S. Bonav. diæt. ſal. cap 8. de gula.

Ligna, quæ in plenilunio cœduntur, vel plantantur; quia tunc humor in corporibus abundat, corrumpuntur, & generant vermes, à quibus corroduntur, & corrumpuntur. Humor talis eſt repletio carnis vitiorum vermes gignens. Geminiani l.5. Similit.c.58.

Aſellus marinus cor habet in ventriculo. Ælianus l.5. de animalib.c.22.

Acephalus ſtella ante ſtellam errantem enumeratur. Et videtur, capite in pectus compreſſo, ſignificare helluones: quia in his ratio non in capite, ſed ventre. S. Hieron. ſuper Matth. cor habet in ventre guloſus &c.

§ II.

Motiva vincendi.

In pinguedine terræ erit benedictio tua. Gen. 27. 39. 40. Bonus pater, cùm duos haberet filios, unum intemperantem, ſobrium alterum; quò utrique conſuleret, intemperanti præfecit ſobrium, & inſipientem prudenti ſtatuit obedire: quia inſipiens non poteſt voluntarius virtutis eſſe diſcipulus &c. S.Ambr. lib.2. de Jacob c.3.

Vincenti dabo manna abſconditum. Apoc.2.17. In reprehenſione Epiſcopi duo Nicolaitarum mala tetigit Dominus: edere, & fornicari. Et utrumque *vincenti* promittitur in prœmium *manna abſconditum* Euchariſtiæ, juxta Rupert. Bed. Albert.M. Nam vincenti gulæ concupiſcentiam datur refectio ſpiritualis Euchariſtiæ; in qua ſunt omnes ſpirituales deliciæ, & ſuavitates. Sylveira hic.

Deum ventrem vis habere pro Chriſto. Servis libidini, & gloriaris in carne, & confuſione tua; & quaſi pinguis hoſtia in mortem propriam ſaginaris? S. Hieron. ep. 48. ad Sabinianum Diaconum.

Mentis ſubtilitatem craſſus venter expellit: contraria enim contrariis adverſantur. S.Gregor. Naz. adversùs mulieres ambit.

Oneratus venter ad vitia cor diſponit, premit mentem; nè ſupernam valeat ſentire pietatem. S.Chryſol.ſ.2.

Sicut impoſſibile eſt, ut gravatæ nimis carnibus volucres in cœlum evolent; ità &, qui carnem ſuam nutrit, & fovet, illuc aſcendere non poterit. Joan.Climacus gradu 26.

§. III.

Gula morborum origo.

Noli avidus eſſe in omni epulatione; & non te effundas ſuper omnem eſcam: in multis enim eſcis erit infirmitas. Eccl. 37. 32.33. *Qui autem abſtinens eſt, adjiciet vitam.* v. 34.

In his iacebat multitudo magna languentium. Joan.5.3. Omnes morbi hic reperiuntur; nullus locus morbis aptior in toto mundo. Piſcina hæc vocatur *Bethſaida*, ideſt, *domus panis*, juxta Salmeronem, *domus venationis piſcationis, domus pecudum*. Ubi varietas eſt, & copia, ciborum; ibi, languentium copia, ibi noſocomium. Alvarez in Gen.40.v.1.

Antiphanes Delius Medicus vel unam hanc dixit eſſe morborum cauſam, ciborum varietatem. Clemens Alex.Pædag.l.2.c.1.

Spumante ventre, aſſiſtentibus doloribus, ſtomacho cruciato, pede podagro, ſpondet temperantiam de futuris, laudat moderantium vitam, extollit ſolitariè quieſcentes, à quibus ventris cura receſſit. Effert præconiis Sanctos, qui ſe per abſtinentiam afflixerunt, maledicunt accuratiſſimis cibis: Dormiebat ſanè iſta regina refocillata per paululum: excitata verò, & parumper gradiente per ſpatia, doloribus conſopitis, vale jejunio, væ temperantiæ dicitur, & ſemper fit regreſſus in idipſum, à quo firmiter credebatur egreſſus. Simon Caſſ. l.8. c.51. de gula.

Quod oleum lumini, hoc nutrimentum corpori. Sicut oleum ordinarè lampadi infuſum lumen nutrit, abundans extinguit: & ſicut pluvia terra moderatè infuſa ipſius virtutem nutrit, confortat, & germinare facit; ſic nutrimentum facit corpori. Broymond. Gula.

§ IV.

Gula noxia ſpiritui.

Anima, habes multa bona, comede, bibe, & epulare. Luc.12. 19. Nonne, ſi dici ità poteſt, muti animalis via iſta eſt? Si enim porcinam animam habuiſſet, quid ei aliud, quàm manducandi, & bibendi bona nuntiare debuerat? Nunc autem ita totus animalis homo eſt, & totus carneus; ut animam ſuam carnalibus, & corruptibilibus, eſcis æſtimet eſſe paſcendam. Cujus itaque natura talis eſt, ut virtutibus alatur, ut verbo Dei ſaginetur, ut intellectibus piis, & religioſis diſciplinis, atque exercitiis, excolatur? S.Ambr.ſ.8. de homine divite poſt medium.

Quid, quæſo, vegetum, validumque, ſtudes reddere, quod paulò poſt eſt interiturum? quid teipſum ſaginas, & carnibus gravas? An ignoras; quantò pinguius tuum tibi corpus, tantò graviorem animæ tuæ carcerem conſtituis? Sanct. Baſilius in Pſalm.29.

Virium corporis munitio ſaluti ſpiritus eſt impedimento. Idem in Pſ. 32.

Haudquaquam nobis placere poteſt ſapor cœli, dum ſaporem quærimus loci noſtri. S.Bern. ſer.66.in parvis.

Quan-

Quantò corpus magis fovetur, tantò anima magis attenuatur. S.Bernardinus ſ.5.Act.1

Mali hic impinguant carnem, ut lautiùs à diabolo manducentur. Hugo Card. in cap.40.Gen.

Nemo poteſt dominari cœteris vitiis, niſi priùs ingluviem ventris reſtrinxerit. S.Iſid. Sentent. l.2. c.42.

Qui intemperans eſt, & incontinens; à quocumque alio vitio facilè ſuperatur. S. Ephrem de intemperantia.

Copia ciborum animi ſubtilitas impeditur. Seneca ep. 15.

§. V.

Gula origo vitiorum.

A*Ccidit ut peccarent*. Gen.40.1. Gula, & culpa, ſunt comites. Eunuchi duo peccarunt, qui cibo, & potui, lautè parando curam dabant. Alvarez hic Illuſt.132.

Avaritia, iracundia, & triſtitia, ex gula oriuntur: nam guloſus pecuniis eget, ad inſatiabilem explendam cupiditatem; quam tamen explere numquam poteſt. Illis autem, qui obſtant, qui minùs pecunias parent; iraſcitur neceſſariò: & quia nequit ulciſci in mœrore, triſtitiaque, verſatur. S.Nilus lib.aſcet.

Appetitus cibi peperit inobedientiam; & guſtus jucunditas ejecit hominem è paradiſo. Idem de gula.

Jejuni mens, ut ſtella, ſereno cœlo fulget; ſaturi verò tenebris oppreſſa jacet obſcura. Nebula ſolis radios regit; & ciborum multitudo mentis ſplendori caliginem offundit. Ager incultus ſpinas gignit; & animus guloſi fœdas parit cogitationes. In cœno non licet aromata reperire; neque in guloſo contemplationis ſuavitatem. Id. ib.

Faciunt guloſi ſicut uter; qui nullum ſonum facit, donec fuerit plenus. Ità guloſi ſilentes, dum implentur, fiunt loquaciſſimi. S.Vinc. Ferr. ſer.4. de gula.

§. VI.

Gula mater libidinis.

I*Ngreſſi ſunt domum latenter*. 2.Reg.4.6. Iſti duo latrones, qui domum latenter ingrediuntur, & dominum domus interficiunt; ſunt nimius potus, & cibus exquiſitus; ſive potiùs ſuperfluitas, & cibi ſaturitas: quæ ſe multoties latenter ingerunt ſub ſpecie neceſſitatis; & dominum domus, ideſt, ſpiritum in inguine percutiunt, & occidunt; ideſt, in luxuriam dejiciunt. Hugo Card. hic.

De ſtrato ſuo poſt meridiem. 2.Reg.11.2. Somno, & cibo, paſtus; ideoque in Venerem proclivis: hujus enim ſtimuli ſunt deliciæ regales, deſidia, & ſomnus. In ſomno enim fit cibi concoctio, cujus ultima pars eſt ſemen: quod enim corpori alendo ſuperfluit, vertitur in ſemen. Quapropter ſomnus maturinus caſtis periculoſus eſt: tunc enim, peracta concoctione, reliquum alimenti in ſemen tranſit; quòd venereas cogitationes, motuſque, efficit. Corn. hic.

Venit Nabuzardan, &c. Jer.52.12. Princeps cocorum deſtruxit muros Jeruſalem. Quia gulæ deditos luxuria ſequitur, Propheta teſtatur; qui, dum aperta narrat, occulta denuntiat, dicens: princeps cocorum &c. Princeps namque cocorum venter eſt; cui magna cura obſequium à cocis impenditur, ut ipſe delectabiliter cibis impleatur. S.Gregor.l.paſt.cur.p.3.c.15.

Docebat Balac mittere ſcandalum coram filiis Iſrael, edere, & fornicari. Apoc.2.14. Nota; quòd conjungit hæc duo, *edere*, & *fornicari*: priùs edere; quia ingluvies genitrix luxuriæ eſt. S.Gregorius Naz. in ſentent. quemadmodum fertur ignis natura, ut ad ſubjectam materiam ardeat; ſic etiam natura comparatum eſt, ut immodicam ſatietatem libido comitetur. Pſal.105.15. *miſit ſaturitatem in animas eorum*. Alii legunt: *miſit cædem*. Sylveira in Luc.16.

Difficilè inter epulas ſervatur pudicitia. Nitens cutis ſordidum oſtendit animum. S.Hier. ep.47.

Si rectè conſideres; peſtis iſta, ſcilicet vitium gulæ, permaxima eſt vexatio generis humani; ex quo ſuboriuntur plurima ſæva, atque mortifera, vitia carnis. Rupertus l.5. in Matth

Gentium princeps Amalec, & cupiditatum dux, eſt ingluvies. S.Nilus or.1.de gula.

Libido gulam ſibi in ſociam aſſumit in bello. Id. ibi.

O ignis infernalis luxuria, cujus flamma ſuperbia; cujus ſcintillæ prava colloquia; cujus fumus infamia; cujus cinis inopia, cujus finis gehenna. Cohibe gulam; & hæc omnia ceſſabunt. S.Laurent.Juſt.de ſobriet. cap.3.

Fovetur luxuria ex cibis, ſicut ignis ex lignis. Sim. Caſſ.lib.8. c.51. de gula.

§. VII.

Exempla Gulam mortificantium.

U*T præſit piſcibus*. Gen.1. Origenes, Chryſoſt., Eucherius: homo præeſt piſcibus, quando dominatur gulæ, & libidini.

Erit mihi Dominus in Deum. Gen. 28. 21. Jacob panem petit, non carnem, non perdices; ut docet Niſſ. l. de Orat. Quærere jubemur id, quod ſatis eſt ad naturam corporis conſervandam; panem da, ad Deum dicentes; non luxum, non delicias, non ornamenta aurea &c. Corn hic.

Joannes Abbas miſſas ſibi ficus à quodam, ad ſenem quemdam morbidum per duos adoleſcentes miſit; qui per nebulam viam perdiderant, fame, ſitique, mortui: inventa corpora ficubus intactis. Joan Caſſianus de inſtit. cœnob.c.40.

Senex aſceta, teſte Ruffino, n.70. nactus cucumerem, cujus appetentiſſimus fuerat, ante oculos ſuſpendit; &, nè gula vinceret, cucumerem nec quidem attigit: ſeipſum inſuper graviter objurgans; quòd tam impudenter guloſus has delicias auderet appetere.

S. Macarius Alexandrinus cùm aliquando cupiiſſet veſci uvis recentibus, perbelliſque ad ſe miſſis; vincens gulam eas ad alium fratrem infirmum miſit; hic ad alium; ipſe iterum alteri; ſic ad multos; demum iterum ad Macarium, qui iis abſtinuit. Bolland. 2. Januar.

S. Romualdus Abb. Si aliquando ex aliquo eſculentiori cibo gula titillaret, mox illam accuratè præparari præcipiens, ori, & naribus, opponebat; & ſolùm captans odorem, dicebat; ò gula! ò gula quam dulcis, quàm ſuavis, modò tibi ſaperet iſte cibus! Sed væ tibi; ex eo numquam guſtabis; & ſic intactum ad cellarium remittebat. Bolland.7. Febr.

S Jonas Monachus hortulanus cœnobii in Ægypto, cum 85. annos exegiſſet in monaſterio, ſoluſque horti frugiferi curam gereret; nullum unquam fructum guſtavit uſque ad mortem. Bolland. 11. Febr.

Miſcellanea:

Dum rex. Dan.14.13. locum carnium, & eſcarum, intueretur, deceptus eſt: cùm verò cinerem aſpexit; intellexit veritatem. Si ad eſcas, gulam, ebrietatem, reſpicis; deciperis, & idolum coles. Sed ſi cinerem, & pulverem, in quem converteris, aſpexeris, rationis ductum verum, non carnis ſequeris. Diez Gula.

Mirùm, ſi quis unquam hanc liber evaſit; niſi fortè qui ſepulchrum habitaverit. Joan. Climacus gr.14. de gula.

Qui leonem blandè demulcet manu, nonnumquam illum manſuefacit: qui verò corpus obſequiis fovet, ipſum ampliùs efferavit. Id.ibi.

Noli Evæ incontinentiam imitari, nè rurſus ſerpentem accipias conſiliarium. S.Baſilius ſ.1. de jejun.

Si quis plus delectaretur in pultibus, quàm in perdicibus; in aqua plus, quàm in vino; acceptiùs eſſet Deo à pultibus, quàm à perdicibus; ab aqua, quàm à vino abſtinere. S. Albertus Magn. parad.an.c.7.

Vide plura tit. Peccata capitalia.

H.

TITULUS I.

HÆRESES.

§. I.

Utiles Eccleſiæ.

O*Portet*, (ideſt, Fidelibus) *& hæreſes eſſe*. 1. Cor. 11. 19. contra eos ad exercitationem eorum. S.Anſelmus hic. Ideo Providentia divina multos diverſi erroris hæreticos eſſe permittit: ut, cùm inſultant nobis, & interrogant nos ea, quæ neſcimus; vel ſic diſcutiamus pigritiam, & divinas Scripturas noſſe cupiamus. Idem ibid.

Etiam ſic veris illis Catholicis membris Chriſti malo ſuo proſunt: dum Deus utitur & malis benè. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*. Rom. 8. 28. Inimici enim omnes Eccleſiæ quolibet errore cœcentur, vel malitia depraventur. Si accipiunt poteſtatem corporaliter affligendi, exercent ejus patientiam. Si tantummodò malè ſentiendo adverſantur; exercent ejus ſapientiam. Ut autem etiam inimici diligantur; exercent ejus benevolentiam, aut etiam beneficentiam; ſive ſuaſibili doctrina cum iis terribili diſciplina. S.Aug. l. 18. de Civ. c. 51.

Hoc de peccatis eorum (hæreticorum) divina operatur Providentia; quæ lucem facit; & ordinat, ut ſit earum comparatione lux gratior. Idem in Pſ. 9.

Hæreticorum occaſione propagati ſunt Doctores in fide: & per acumina hæreſum Eccleſiæ Magiſtri creverunt. S.Iſidorus Sentent. lib. 1. c. 16.

§. II.

Figuræ.

C*Epit trecentas vulpes*. Judic. 15. 4. Quid eſt aliud vulpes capere, niſi hæreticos divinæ legis authoritate revincire; & ſanctarum Scripturarum teſtimoniis, velut quibuſdam vinculis, alligare, atque conſtringere. S. Aug. ſer. 1. D. in Paſſ.

Ecce equus niger. Apoc. 6. 5. Joachimus Pererius, Ribeira, Corn. &c. dicunt, in equo nigro ſignificari hæreticos; qui in nigris errorum tenebris verſantur. Sylv. hic.

Vidi ſtellam de cœlo cecidiſſe. Apoc. 9. 1. Quidam varios hæreticos intelligunt. Id. hic.

Locuſtæ; & data eſt illis poteſtas, ſicut habent ſcorpiones terræ. Apoc. 9. 3. An hæreticorum perverſitas non ſatis expreſſa per locuſtas? cur additur, habere *ſcorpionum poteſtatem*? quia neſciunt in uno malo ſtare; in pejus ruunt. Id. hic.

Varia.

Multos ſeducent. Matth. 24. 5. Seduci dignos; plus ſapere præſumentes, quàm deceat ſimplicitatem fidei. Seducent verbis, & novitate; magis verò ſuavitate doctrinæ, moribus palliatis. Simon Caſſ. l. 9. c. 54.

Deus meus! ut quid dereliquiſti me? Matth. 27. 46. Poteſt & ità accipi; quòd Dominus prævidens aliquos, imò plurimos in corpore ſuo; qui ab unitate Eccleſiæ ſuæ per hæreſes, ſive per alia criminalia peccata, erant receſſuri; illorum perſonam in ſe transfigurando clamabat: *ut quid &c.* S.Bernardus de Paſſ. c. 12.

TITULUS II.

HÆREDITAS.

§ I.

Hæreditas Domini.

P*Ars Domini, populus eius, Jacob funiculus hæreditatis eius*. Deut. 32. 9.

Elegit nobis hæreditatem ſuam. Pſalm. 46. 5. Hæreditatem ſuam vocat gentem: non quòd aliquando gentium curam nullam geſſiſſet; ſed vehementem in eos dilectionem, & cum eis conjunctionem, & providentiæ acceſſionem oſtendens. S.Chryſoſt. hic.

Hæreditatem ſuam ſprevit. Pſ. 77. 62. Hæreditatem ipſos nominavit, ut qui ipſi Deo quàm maximè curæ fuerint. B. Theodoretus hic.

§ II.

Hæreditas noſtra ſit Deus.

D*Ominus pars hæreditatis meæ*: Pſalm. 15. 5. Eligant ſibi alias partes, quibus fruantur, terrenas, & temporales; portio Sanctorum Dominus æternus eſt. Bibant alii mortiferas voluptates; portio calicis mei Dominus eſt. S.Auguſt. hic.

Filius hominis non habet, ubi caput reclinet. Matth. 8. 20. Et tu amplas porticus, & ingentia tectorum ſpatia, metiris. Hæreditatem expectans ſæculi cohæres Chriſti eſſe non poteris. S. Hier. ep. 1. ad Heliodorum.

§. III.

Hæreditas terrena.

P*Oſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem*. Pſ. 2. 8. Quia hæreditas propriè dicta ſolebat dividi inter fratres, & plerumque dividebatur ſorte, & partes diviſæ menſurabantur funiculis; ideo pro eodem accipitur hæreditas, pars, ſors, funiculus, poſſeſſio. Bellarminus hic.

Spiritus procellarum pars calicis eorum. Pſal. 10. 7. Dicitur hæreditas calix: quia ſicut calix in menſa, ſaltem in cœna Paſchali, dividebatur inter convivas; ità hæreditas dividitur inter filios ejuſdem patris. Idem hic.

Hæreditas, ad quam feſtinatur in principio &c. Prov. 20. 21. Cajetanus ſic exponit: hæreditas, quam filius juvenis ante mortem patris adire feſtinat, benedictione caret: quia ab eo regi, & conſervari nequit, ſed juveniliter diſſipatur. Hinc illud: Si vultur es, expecta cadaver: Si vis hæreditate paterna gaudere, expecta mortem patris. Exemplum in filio prodigo, qui præproperè portionem hæreditatis ſuæ à patre exigens, eam dilapidavit. Myſticè Rupert. l. 4. in Gen. c. 10. homines mundani, quia feſtinant hæreditare terram, & frui præſentibus; amittunt bona futura, & hæreditatem cœleſtem. Corn. hic.

Vocavit ſervos ſuos, & tradidit illis bona ſua. Matth. 25. 14. Bona ſua, non aliena. O quot in Mundo teſtantur, & in hæredes ſuos bona, non ſua, ſed aliena, dividunt. Diez conc. 2. in Comm. Conf.

Cùm ſcias humanitatem, bonitatem, & æquitatem, tui Domini; expertem eum tui teſtamenti facies? non facies eum cohæredem liberorum tuorum? indue eum in terrenam hanc hæreditatem; ut te, unà cum tuis liberis, in cœleſtem illam hæreditatem inducat. S.Chryſoſt. t. 6. ſ. 2. de V.A.

TITULUS III.

HOMO.

§. I.

Creatio.

C*Ur non faceret Deus hominem? quamvis eum peccatorem prænoſceret; cùm & ſtantem coronaret, & cadentem ordinaret, & ſurgentem adjuvaret ſemper, & ubique ipſe glorioſus bonitate, juſtitia, clementia. S. Aug. lib. de catechiz. c. 18.

Homo dictus, quia ex humo factus eſt. S.Iſid. Orig. l. 11. c. 1.

Homo ipſe, propter quem omnia facta ſunt in terra; perfectæ, hoc eſt, juvenilis ætatis, plaſmatus eſſe credendus eſt. V. Beda t. 4. hexam.

Adam in ſexta feria formatus eſt, in qua peccavit, & mortuus eſt. V. Beda in c. 2. Gen.

Homi-

Digitized by Google

§ II.

Hominis dignitas, & excellentia.

Num. I.

Eſt Monarcha, Dominus.

Ex Veteri, & Novo, & Patribus.

Præſit piſcibus &c. Gen.1.26. In quo conſiſtit hic principatus? In rationis præſtantia. S.Greg. Nyſſ.Or.1.

Faciamus hominem ad imaginem noſtram. ib. hoc eſt, illi rationis præſtantiam tribuamus. Non inquit, faciamus hominem ad imaginem noſtram, ut iraſcatur, concupiſcat, & mœreat. Perturbationes enim non cadunt in imaginem Dei; ſed ratio perturbationum moderatrix, ac domina. Ad imperandum natus eſt homo; quid ergo perturbationibus ſervis? cur dignitatem abjicis? cur te peccato tradis in ſervitutem? cur te conſtituis mancipium diaboli? Idem ibi.

Homo ſæviſſimas quaſque feras ſibi ludum facit. Nihil eſt, ad quod ille arte non perveniat. Id.ibid.

Ut fieremus ad imaginem Dei, dum principio procrearemur, obtinuimus: ut autem efficiamur ad ejus ſimilitudinem: propoſito, voluntateque, conſequimur. Ex imagine habeo, quòd ratione ſim præditus; ea ſimilitudine autem; ut bonus efficiar. *Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cœleſtis perfectus eſt.* Matth.5.48. Idem ibi.

Nondum magna hæc, & pretioſa res, homo, Mundi dominus aderat. Id. l.de creat. hom.c.2.

Propterea noviſſimus in hunc Mundum, poſt creaturam, introductus eſt homo; non ut viliſſimus in extrema parte projectus; ſed quem decebat genitum mox eſſe rectorem. Id.ib.

Anima hominis pro purpureo velamine veſtita virtute eſt, quæ omnium ornamentorum regalium pretioſior approbatur: pro ſceptro vero, beatitudine, & immortalitate, ſuſtollitur; & regali ſerto, juſtitiæ corona, decoratur. Id. c.4.

O quale miraculum! ſol fit, & nullum præcedit conſilium: cœlum quoque, cui nihil in creaturis viſibilibus ſimile videtur, verbo ſolo perficitur: & opus tam mirabile, nec unde fiat, nec qualiter, intimatur. Ad hominis autem ſolius conditionem cum conſilio quodammodo Conditor univerſitatis accedit. Id. ibid.

Quòd rectus eſt hominis habitus, & ad cœlum ſeſe extollens, ſurſumque reſpiciens; principalia hæc dona eſſe certiſſimum eſt, approbantia regiam poteſtatem. Denique quod ſolus ità formatus eſt, cœterorumque omnium prona ſunt corpora; manifeſta differentia honoris ejus oſtenditur: dum conſtet quidem illa hujus eſſe ſubjecta potentiæ; hunc autem ſupereminentis exiſtere dignitatis. Id.c.8.

Ut, ingreſſuro in civitatem aliquam rege, operæ pretium eſt, præmittere ſatellites, alioſque omnes; ut, bene adornatis palatiis, rex honeſtiùs ibi agat: ità ſimili modo regem, & principem aliquem, rebus terrenis præfecturus Deus, priùs omnem hunc ornatum fabricavit; & tandem præficiendum hominem introduxit: declarans factis iſtis; quanto honore animal hoc proſequatur. S. Chryſoſt. hom. 8. in Gen.

Deus fecit hominem principem omnium, quæ ſunt ſuper terram: & nihil ſuper terram homine majus eſt; & omnia ſub poteſtate illius ſunt. S. Chryſoſt. ibid.

Quaſi Angelus aliquis vivebat homo ſuper terram, ſcilicet in paradiſo; corpore quidem amictus, ſed extra corporis neceſſitates conſtitutus: &, ſicut rex, paludamento, & diademate, ornatus, & purpura veſtitus. Id.hom.13. in Gen.

Terror veſter - ſit ſuper cuncta animalia. Gen.9.2. S.Ambroſ. ep. 38. de feris loquens: Sæpe ſuſpenderunt morſus ſuos revocante ſono vocis humanæ. Videmus innoxio canum dente lepores ſinè vulnere capi; leones quoque ipſos, ſi vox hominis reſultaverit, prædam dimittere; pardos, atque urſos, incitari, ac revocari vocibus; Ità vehementius illos incitat linguæ (humanæ) flagellum.

Ut diſponat orbem terrarum. Sap.9.3. Scilicet per Sapientiam: eſt enim homo poſitus in hoc Mundo, ſicut rex in regno. S. Bonavent. hic.

Simile factum eſt regnum cœlorum homini regi. Matth. 22. 2. Origen. hom.20. hic: neceſſe eſt, ut regnum Dei ſimile ſit homini regi: ut hominibus quaſi homo apud homines loquatur. Rectè annectitur regi homo, ut reges homines ſe eſſe agnoſcant. Sylveira hic quæſt.3.

Homo quidam erat dives. Luc.16.1. Et quis erat homo iſte? niſi Chriſtus. Et quomodo dives non erat, cui miniſtrabant Angeli? virtutes parebant, elementa ſerviebant? Et *habebat villicum.* Quem? niſi hominem; cui, ad colendum Mundum, tota fuerat commiſſa poſſeſſio. S.Chryſol. ſer.125.

Quid eſt Mundus, niſi quidam agon plenus certaminum? hujus agonis inſtaurator utique omnipotens Deus eſt. Qui igitur agonem ſuſcipit in hoc Sæculo? nonne omnia præparat, quæ agoni ſunt neceſſaria? Et tunc athletas vocat paratis præmiorum infulis certaturos ad coronam. - Terra exercitium eſt hominis - Cœlum mihi thronus, in cœlo ſedes ejus. Pſ.10.5. Non enim Deus ſupra elementum ſedet; ſed in corde hominis. Principium ergo mundani operis cœlum, homo finis. Cœlum de Mundo, homo ſupra Mundum. Illud enim Mundi portio, iſte paradiſi incola, Chriſti poſſeſſio. Cœlum incorruptibile putatur, & præterit; homo corruptibilis habetur, & incorruptionem induit. Illius figura perit, iſte quaſi immortalis reſurgit. S. Ambroſ. ep.38. ad Horontianum.

Videbatur nihil elephantis natura habere robuſtius, nihil tam terribile, vel procerum; nihil tam ferum, quàm leones, vel tygrides ſunt. Et hæc ſerviunt homini; & naturam ſuam humana inſtitutione deponunt; obliviſcuntur, quod nata ſunt; induunt, quod jubentur. Quid multa? docentur ut parvuli, ſerviunt ut infirmi, verberantur ut timidi, corriguntur ut ſubditi. S. Ambroſ.l.6.hexam.c.6.

Omnes in Chriſto regeneratos Crucis ſignum efficit reges: Sancti verò Spiritus unctio conſecrat Sacerdotes: ut, præter iſtam ſpecialem noſtri miniſterii ſervitutem, univerſi ſpiritales, & rationales Chriſtiani agnoſcant, ſe regii generis, & Sacerdotalis officii, eſſe conſortes. Quid enim tam regium, quàm ſubditum Deo animum corporis ſui eſſe rectorem? Et quid tam Sacerdotale, quàm vovere Deo conſcientiam puram, & immaculatas pietatis hoſtias de altari cordis offerre? S. Leo ſ.3. in anniverſ. die aſſumpt. ad Pontificat.

Vir quidem, cùm ſit imago, & gloria Dei, *non debet velare caput.* 1 Cor.11.7. Si ergo, qui non debet velare caput, imago Dei eſt; profectò quæ velatur, non eſt imago Dei, quamvis ejuſdem animæ ſit particeps. Quomodo ergo homo eſt imago Dei? ſecundùm imperium, & poteſtatem. Quod perhibere etiam videtur, vox divina, quæ dicit: *faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram.* Et modum ſubjungens, ait: ut dominetur &c. B.Theodoretus q.20.

Anima regium quid præſefert ex eo; quòd libero voluntatis arbitrio utitur. Pro purpura virtutem induta, quod omnium indumentorum eſt maximè regium; pro ſceptro verò immortalitatis beatitudine nixa, pro regio diademate juſtitiæ corona honeſtata. Iſid. Clarius l.1.or.58.

Quælibet perſona humana, quædam eſt congregatio, quidam cœtus, quoddam collegium, imò quoddam regnum: in quo diverſæ potentiæ, ſcilicet ſenſitivæ exteriores; potentiæ intellectuales, memoria, intelligentia, voluntas: in quibus conſiſtit imago Dei: quibus omnibus præeſt voluntas, tamquam domina, & regina; quæ tendit ſequi conſilium rationis, tamquam judicis. Tunc autem illud regnum bene regitur, quando inferiores potentiæ ſubduntur, & obediunt mediis, mediæ ſupremis, ſupremæ ordinatæ voluntati, voluntas ſoli Deo. S. Bonavent. ſer.39. in Nat B V.

Virtus eſt gratuita unctio regalis promotionis. Sicut enim Reges, qui promoventur ad regna terrena, unguntur: ſic Deus Electos ſuos ungit unctione gratiæ, ad obtinenda regna cœleſtia, & terrena. Idem diæt.ſal.c.24.de virtutibus in communi.

Homo eſt nobiliſſima creatura, omnibus creaturis prælata, & ſummum bonum factum. Richard.à S.Vict.de Arca myſt.l.3.c.1.

Mundi domicilium non ſinè ſingulari elegantia concinnatum, atque in morem throni regalis exornatum, regem expectabat. Oportebat denique & hominem procreari, qui regali throno conveniret. S. Baſilius Seleuc. or.1.

Num. II.

Ab ipſo Deo creatus.

Manus tuæ fecerunt me, & plaſmaverunt me. Job 10.8. Notant Scripturæ Interpretes, in illa verba Gen.1.24. *producat terra animam viventem*; potuiſſe etiam terræ Deum præcepiſſe, ut produceret ſaltem hominis corpus (anima enim ejus ità perfecta eſt, ut à ſolo Deo formari poſſit.) cùm ſit ex limo formatum. Nihilominus ait cum pſalmiſta Pſal 118.73 Job: *manus tuæ fecerunt &c.* quod de perfectis illis animalibus non legimus. Idque etiam notavit S.Ambroſ. in Pſ. 118. ut inde operis dignitatem agnoſceremus.

Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ. Gen.2.7. Doultreman l.1 c.2. ſect.3.

Tantus amor terræ, tanta eſt dilectio noſtri!
Dignatur propriis humum comprehendere molem
Divinis glebam digitis: nec ſordida cenſet
Hærentis maſſæ contagia.

Prudentius.

Tu formaſti me, & poſuiſti ſuper me manum tuam. Pſal. 138. 5. Erat enim homo imago illa, quæ omnium maximè Sapientiam Dei debebat oſtendere. De Tuffo in Eccl. c. 1.

Cuncta, dixit, & facta ſunt. Cùm verò facere hominem decernit, hoc, quod reverenter penſandum eſt, præmittit dicens: *faciamus hominem &c.* Neque enim de eo, ſicut de rebus cœteris, ſcriptum eſt: *fiat, & factum eſt*: neque ut aquæ volatilia, ſic terra hominem protulit; ſed, priuſquam fieret, *faciamus* dicitur: ut videlicet, quia rationalis natura condebatur, quaſi cum conſilio facta videretur, quaſi per ſtudium de terra plaſmatur. S. Gregor. mor. l. 9. c. 27.

Cœtera dixit, & facta ſunt; mandavit, & creata ſunt. Ut homo fiat, ſpecialis Dei accedit hortatus: ut tamquam laborantis Dei in hujus munere creaturæ ſignificaretur operatio. Deus quidem expers laboris eſt; ſed tamen Scripturæ verba quid aliud, niſi ſtudioſam, tui ob gratiam, operationem ejus oſtendunt. S. Ambroſ. ſ. 10. in Pſ. 118.

Homo lyra eſt, & multarum vocum inſtrumentum: ad concentuum ſuavitatem aptiſſimum ſummi Dei compoſitum manibus. Clemens Alex. adhort. ad Gentes.

Limus in manus Dei, quæcumque ſunt, pervenit; ſatis beatus, etſi ſolum modo contactus. Itaque toties honoratur, quoties manus Dei patitur. Tertull. l. de reſurr.

Quantùm cœteris creaturis præſtet homo, dignitate virtutis, ex ipſa reverentia diſcitur Creatoris: dum per omnia *dixit Deus, fiat, & facta ſunt*: creare verò hominem, cum quadam æterni conſilii deliberatione voluerit, dicens: *faciamus &c.* S. Iſidorus ſent. l. 1. c. 11.

Cùm univerſum conderet orbem terrarum, & omnia, quæ in illo ſunt, à principio *ipſe dixit & facta ſunt: ipſe mandavit, & creata ſunt*. Pſ. 148. 5. Non aliter Angelorum naturam, quàm cujuſcumque vermiculi, creavit: non ampliùs laboravit. At verò cùm hominis naturam plaſmare vellet: ut oſtenderet, qualis eſſet, quem facere volebat quacumque eum diligeret, ait: *faciamus hominem*. S. Laurent. Juſt.

Num. III.

Homo quantùm à Deo honoratus, & æſtimatus.

Juſſit illum Dominus venundari, & uxorem eius, & filios &c. Matth. 18. 25. O quanti æſtimat Deus hominem! cùm eum venundari juſſit, ut tam ingentem recuperaret ſummam: quando homo adeò parvi æſtimat Deum, ut de vendito non magnam recipiat ſummam. Naxera in Joſ. 17. §. 15.

Jure homo eſt Deo charus: quoniam ejus figmentum homo eſt. Clemens Alex. pæd. l. 1. c. 3.

Gratias Domino Deo noſtro, qui hujuſmodi opus fecit, in quo requieſceret. Fecit cœlum; non lego, quòd requieverit: fecit terram; non lego, quod requieverit: fecit ſolem, lunam & ſtellas; nec ibi lego, quòd requieverit: ſed lego, quòd fecerit hominem, & tunc requieverit; habens, cui peccata dimitteret. Aut forte tunc jam futuræ Dominicæ Paſſionis præceſſit myſterium, quo revelatum eſt, quia requieſceret Chriſtus in homine, qui requiem ſibi prædeſtinabat in corpore pro hominis redemptione. S. Ambr. hexam. l. 6. c. 10.

Noſtræ naturæ primitias obtulit Patri: & oblatum donum miratus eſt Pater: quòd & tanta dignitas offerebat; &, quod offerebatur, nulla macula fœdabatur. Nam, & ſuis manibus ſuſcepit oblatum, & ſuæ ſedis fecit eſſe participem; &, quod plus, ad partem ſuæ dexteræ collocavit. Cognoſcamus, qui eſt ille, qui audivit: *ſede à dextris meis*. Quæ natura eſt: cui Deus dixit: eſto meæ particeps ſedis. Illa natura eſt, quæ audivit: terra es, & in terram ibis. Non enim ad omnem gloriam cœlos tranſiſſe ſuffecerat, non cum Angelis ſtare; ſed cœlos tranſivit, ſupra Cherubim aſcendit, ultra Seraphim elevatur: nec antè ſtetit, niſi ſedem Dominicam meruiſſet. S. Chryſoſt. ſer. de Aſcenſ. Dom.

Homo eſt chara poſſeſſio Dei. Idem homil. 27. cap. 25. in Matth.

Quæ oratio, quæ mens, quantum honorem Deus humano generi exhibuit, mirificum profectò, & admirandum, explicare poterit? quis Angelus? quis Arch-Angelus? nihil quod in cœlis eſt, nihil quod in terra: Et profectò, in hoc quoque Domini videre licet benignitatem; qui, cùm nemine noſtrum indigeat, referri ſibi tamen vicem dicit, cùm animam noſtram non neglexerimus. Idem hom. 10. in Joan.

Mira quætenus Dei dignatio! magna dignitas hominis ſic quæſiti! S. Bernardus ſer. 1. in Adv.

Quid ſumus nos? niſi Magni Muſici Dei quædam inſtrumenta. Unde & in cytharis, & in organis, quæ profectò corda, & corpora noſtra ſunt, Dominum laudare jubemur. Ipſe quoque Dominus noſter Muſicum Dei Patris maximè inſtrumentum eſt, cui dicit idem Pater, dum ſecundùm corpus in ſepulchro jacet: *exurge gloria mea, exurge pſalterium, & cithara*. Pſalm. 56. 9. Rupertus l. 1. in Joan. 1.

Summæ dignitatis eſt homo. Video, quantum ſit cœlum, terra, ſol, & luna: nec tamen placuit in iis Domino, ſed in homine, requieſcere. S. Macarius hom. 15.

Vide plura tit. Honor §. 6.

Num. IV.

Homo cur ultimò creatus.

In omnibus rebus præſtantiora ſunt, principia, & finis. Si domum conſideres, potiora omnibus fundamenta, & culmina. Si agrum, ſatio, & meſſis; plantatio, & vindemia. Ità ergo & cœlum primò eſt conditum, noviſſimus homo, quaſi quædam cœleſtis in terris creatura. Rectè ergo in conſtitutione Mundi primum cœlum, & noviſſimum cœlum; in quo, quod ultra cœlum eſt, Deus cœli eſt. Denique de eo magis accipitur: cœlum mihi thronus. Non enim Deus ſupra elementum ſedet; ſed in corde hominis. Principium ergo operis Mundani cœlum, finis homo. Cœlum de Mundo; homo ſupra Mundum: illud enim Mundi portio; iſte paradiſi incola, Chriſti poſſeſſio &c. S. Ambroſ. ep. 38.

Qui convivium adornat, ut ille Evangelicus dives, utique omnia priùs præparat; tauros, & ſaginata, occidit; & tunc amicos ad cœnam invitat. Priùs ergo, quæ leviora ſunt, parantur; & tunc rogatur honoratior. Unde & Dominus homini antè animalium cœterorum præparavit epulas; tunc ipſum, quaſi amicum, ad ſuum vocavit convivium. Et verè amicum; quaſi charitatis divinæ participem, & hæredem gloriæ. Id. ep. 38.

Conſentaneum non erat, Imperatorem exiſtere priùs, quàm eos, quibus eſſet in poteſtate præficiendus. Idcircò univerſitatis hujus Creator ei, qui imperaturus erat, quamdam ſedem regiam præſtruxit. Ea verò terra erat, & inſulæ, & mare; & ipſum cœlum: atque iis in palatiis omnis generis opes conditæ ſunt. S. Gregor. Niſſ. de opif. hom. c. 2.

Anima inertiſſima, & rudiſſima, generi piſcium obvenit; poſt volucria, & terreſtria acrioribus jam ſenſibus prædita; poſtremus homo creatus eſt, cui conditor mentem eximiam donavit, quaſi ſeu animæ anima; quemadmodum pupilla in oculo: nam hanc quoque naturæ ſcrutatores dicunt eſſe oculi oculum. In his, autem, quæ ſucceſſive generantur, ordo hic eſt; ut natura, incipiens à viliſſimis, deſinat in præſtantiſſima omnium. Nihil enim è terra genitum Deo ſimilius, quàm homo. Philo Jud. lib. de Mundi opif. cap. 1.

Num. V.

Homo parvus Mundus epitome Creaturarum.

Homo ex rerum univerſitate compoſitus, alter in brevi quodam modo creatus eſt Mundus. S. Iſidorus. l. 1. ſent. c. 8.

Quam parva, atque indigna, nonnulli externorum de magnificentia hominis ſuſpicati ſunt, qui eum collatione Mundi hujus extollere putaverunt: dixerunt enim, parvum Mundum eſſe hominem. S. Greg. Niſſ. l. de creat. hom. c. 17

Deus fecit, ut aliquis Doctor; qui fecit aliquem librum; & poſt in fine libri totum epilogat in uno capitulo. Ità Deus fecit Mundum, ut librum magnum; in quo qui vult legere, poteſt ibi legere divinam potentiam in creatione, Dei ſapientiam in ordinatione, miſericordiam in conſervatione. Fecit omnes creaturas corporales, & Spirituales; & ultimò hominem, qui participat cum omnibus creaturis, tam ſpiritualibus, quàm corporalibus; cum lapidibus in eſſe; cum plantis in eſſe, & vivere, & ſentire; cum Angelis intelligere. S. Vincent Ferr. ſer. D. 1. Epiph.

Ut propriè dicere liceat, hominem eſſe omnia, terreum, aquaticum, volucrem, cœleſtem. Philo Jud. de opiſ. c. 4.

Num. VI.

Hominis dignitas ob Incarnationem Chriſti, & labores.

Deliciæ meæ, eſſe cum filiis hominum. Prov. 8. 31. Potiùs ſunt ei deliciæ eſſe cum filiis hominum, quàm cum Angelis: quia de his, quæ aucupio, vel venatione, capiuntur, fiunt deliciæ ciborum, non de domeſticis. Et ipſe quidem venatione prædicationis, & aucupio crucis, cepit homines. Hugo Card. hìc.

Quis mihi det te fratrem meum. Cant. 8. 1. Vult ſponſum foris ſponſa invenire, & deoſculari, quia concupiſcit ſub lege poſita, ut per carnem appareat; ut ei per amorem ſerviat, cui priùs, non accepta gratia, plus timore, quàm amore, ſerviebat. Poſt cujus oſculum jam à nemine deſpicitur: quia, poſtquam Chri-

ſtus

Digitized by Google

ſtus venit, & Fidelibus ſuis ſpiritum libertatis infudit; ab ipſis etiam Angelis Eccleſia honoratur. Hinc eſt, quòd Joſue angelum adoravit. Joſ. 5. 15. Joanni verò volenti ſe adorare dixit Apoc. 22. 9. *vide, nè feceris: conſervus enim tuus ſum &c.* S. Gregor. hic.

Conferens in corde ſuo. Luc. 2. 19. Conferamus Dei dignationem, & hominis dignitatem; Dei humilitatem, & hominis exaltationem. Quantum potuit altitudo divina inclinari, & infirmitate humana provehi; ut illa iſtam ſuſciperet, iſta verò ſuſciperetur in illa: ut Deus homo fieret Deus. Si conferamus, exultabimus, amabimus; & apponetur confidentia, nè aliqua deſperatione frangamur. Simon Caſſ. l. 2. cap. 21.

In brevi poterat patrari negotium; & poterat tantus labor abbreviari ad ſolum Chriſti verbum; ſicut factus Mundus, & diſpoſita cuncta ad ejus imperia. Sed elementario Mundo dignior eſt rationabilis homo. S. Cypr. de Nat. Dom.

Hoc utique conſideranti mihi, fiducia eſt dicere; non homo minor paulò minùs eſt Angelis; non utique tantùm æqualis angelis, ſed ſuperior Angelis: quia homo Deus, & Deus homo, non Angelus. S. Auguſt. ſolil. c. 8.

Unde Deus humana patitur, inde homo ad divina ſublevatur. S. Gregor. l. 4. hom. 2. in Luc.

Antè Deus ornavit terram, quàm cœlum: tamquam ſi terra ante cœlum ditata ſit Chriſti myſterio & adventu. Propterea ante cœlum ornatur, quoniam ante angelos terra, & terra geniti homines, Deum per carnem vidimus &c. Anaſtaſius Sinaita lib. 4. in Gen.

Digniſſima quidem facta humana natura; non tamen vileſacta divina. Amator æternus, & omnium hominum Deus, divinè amat omne, quod ſui amoris ſuſceptibile fecit. Simon Caſſia lib. 4. cap. 2.

Stupenda res! Dedit tibi Deus animam, qua ipſi ſimilis fieres. Dedit corpus, cujus ipſe Deus ſimilitudinem aſſumpſit: ut non tantum ſe ſibi, ſed & ſe ſibi, admirabili charitatis invento conformaret: quod Theologi plures cenſent facturum Deum fuiſſe, licèt primus homo non peccaſſet. Maſenius in duce vitæ de fine hom.

§. III.

Varia de præſtantia Hominis.

M*Anus tuæ plaſmaverunt me.* Job 10. 8. Manus dicit pluraliter, non manu. At verò alibi ait: ego manu mea ſolidavi cœlum, & manus mea fecit hæc. In hominis conſtitutione videtur non abundare, quod toti Mundo, ut fieret, abundavit. Cœlum una firmavit manus, ut ſcriptum eſt; & utraque Dei manus hominem figuravit, ut legimus. Cœlum non ad ſimilitudinem, homo ad ſimilitudinem. Angeli enim ad miniſterium; homo ad imaginem. Eſto ut & Angeli ad imaginem; Scriptura tamen de homine locuta eſt, quod ſit ad imaginem. Habemus enim aliquid, quod fortaſſe Angeli non habeant: ubi enim abundavit peccatum, ſuperabundavit gratia. Nobis eſt natus Chriſtus ex Virgine. Nobis carnem ſuſcepit; imò potiùs nos in illa carne ſuſcepit, quando Filium hominis in Dei ſede conſtituit. Non lego Angelos in Dei ſede, niſi ſtantes, niſi miniſterium deferentes. Filius ergo hominis ad dexteram Dei, non Angelus, non Arch-Angelus; nec Cherubim, & Seraphim. Illi laudant; Filius hominis ſedet. S. Ambroſ. in Pſalm. 118. oct. 10. Manus tuæ fecerunt me.

Seraphim ſtabant ſuper illud. Iſ. 6. 2. S. Bernardus ſer. 3. de verb. Iſ. in duobus Seraphim duplicem arbitror intelligi creaturam rationalem; angelicam ſcilicet, & humanam. Sed qua cauſa Deus humanam ſic extollit naturam, ut certare cum angelis, iiſque ſupremis, de amore, & laudibus, Dei poſſit? Reſpondet: ad contumeliam tuam ò ſuperbe, qui creatus inter angelos ſtare non meruiſti. Ecce rex noſter novos in terra Angelos fabricaturus advenit: atque, ut tabeſcas ampliùs, non qualeſcumque, nec inferioris alicujus ordinis, ſed Seraphim. Cùm enim ipſe fuerit Seraphim, atque ex illa ſublimitate in tam abjectam vilitatem ſua arrogantia lapſus fuerit; non poteſt non plurimum erubeſcere, cùm videt hominem, tam humilem creaturam, alis gratiæ, & ardentis amoris, ſuaque demiſſione, penetrare in ſedem, qua ille per ſuam ſuperbiam excidit. Didacus Niſſ. fer. 2. D. 3. Quadr.

Videte, nè contemnatis unum ex his puſillis. Matth. 18. 10. Multi ideo non curant, nec metuunt, alios ſcandalizare: quia parvi pendunt eorum perſonam; nec attendunt dignitatem naturæ ad Dei imaginem factæ; ac pretium ſanguinis Chriſti pro ipſis effuſi. Conſideremus ergo dignitatem animæ rationalis, & beatitudinem, ad quam condita eſt: & quanta pro ejus ſalute tota Trinitas fecit; quanta Chriſtus ſuſtinuit; quanta beneficia contulit: inter quæ eſt ſuperdigniſſimum Corporis, & ſanguinis ſui Sacramentum. Et ſic fiet, ut neminem aſpernemur. Dionyſ. Carth. hic.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc. 14. 19. Deus homo dicitur, quòd hominis creator ſit. Et, cùm homo omnium illius operum ſit primum, & excellentiſſimum; ipſe, in tantæ rei ſignificationem, nomen hominis ſibi ultrò aſſumpſit. Homo quoque dicitur, quòd hominem cum primis diligat. Homo denique vocatur; quòd Filium unigenitum hominem, hominum redimendorum gratia, induere voluerit. Cùmque Filius Patri divinitate per omnia æqualis, ſimulque homo, ſit; Pater, qui idem prorſus eſt, quantùm ad divinitatem cum Filio; ſimilis quoque ſecundùm humanitatem eſſe deſiderat. Beſteus D. 2. Pent.

Cognoſce te anima, quia non de terra, non de luto es: quia inſufflavit in te Deus, & fecit in animam viventem. Opus magnificum, eſt homo, Dei generatione inſpiratum. S. Ambroſ. in Pſ. 118. ſer. 10.

Rectè ergo noviſſimus, quaſi totius ſumma operis, quaſi cauſa Mundi, propter quem facta omnia; quaſi omnium habitator elementorum. Inter feras vivit, cum piſcibus natat, ſuper aves volat, converſatur cum Angelis; terram inhabitat, & cœlo militat; ſulcat mare, aere paſcitur; cultor ſoli, viator profundi; piſcator in fluctibus, in aere anceps, in cœlo hæres, Chriſti cohæres. Id. epiſt. 38.

Cùm omnia opera ſua laudaverit Deus, cœlum, terram, maria, noctem, & diem; ubi ad hominem ventum eſt, ſolus non videtur eſſe laudatus, propter quem omnia generata ſunt. Quæ cauſa eſt? niſi fortè ea: quia alia in ſpecie ſunt, homo in occulto. Nihil in beſtiis plus reperias, quàm quod videtur: in homine nihil eſt inferiùs, quàm quod videtur. Qui, cùm ex animo conſtet, & corpore; hoc utique in eo ſervit, quod videtur: illud autem in eo regit hominem, quod non videtur. Meritò ergo alia in exordio laudantur; iſtis laudatio non promitur, ſed reſervatur: quia aliorum gratia foris, hujus intus eſt. Aliorum in nativitate, hujus in corde: & ideo laudatio ejus non in exordio, ſed in fine eſt. Idem de inſtitut. Virg. c. 3.

Quamvis miracula viſibilium naturarum videndi aſſiduitate viluerint; tamen cùm ea ſapienter intuemur, inuſitatiſſimis, rariſſimiſque, majora ſunt. Nam & omni miraculo, quod fit per hominem, majus miraculum eſt homo. S. Auguſt. de Civit. lib. 10. cap. 12.

Quod Deus eſt in cœlo, nos in terra: & quemadmodum ſupernè nullus eo eſt ſuperior; ità nullus in terra eſt huic animali ſimilis virtute. S. Chryſoſt. in Pſ. 11.

Multis paſſeribus anteſtare nos Dominus pronuntiavit, Luc. 12. 7. Si non & phœnicibus, nihil magnum, homines ſemel interibunt, avibus Arabiæ de reſurrectione ſecuris. Si enim phœnice non eſſemus præſtantiores, nihil magnum: in actibus enim heroicis non ſolùm debemus excedere vulgus; ſed etiam eos, qui rari ſunt, ut phœnix. Sylveira in Matth. 10.

Potuit Deus delegare Angelis ſuis diſcutiendi hominis poteſtatem; ſed agnoſce homo dignitatem tuam: nulli etiam vel cœleſti creaturæ te eſſe ſubjectum voluit, nulli de te judicare permiſit. Agnoſce nobilitatem tuam: ſoli Deo competit de te judicare. Euſebius Emiſſ. ſer. 2. de Symbolo.

Puto, quod glorioſior eſt Joannes, quia homo fuit, & propter virtutis meritum angelus eſt vocatus; quàm ſi nomine Angelus, & natura, fuiſſet. Angelus enim hoc ipſo, quòd Angelus; non eſt virtutis præmium, ſed naturæ proprietas. Iſte autem mirabilis eſt, qui in humana natura angelicam ſanctitatem tranſgreſſus eſt; & obtinuit, quod non habebat natura per gratiam. Author Imperf. hom. 27.

Solam in terris cœleſtem plantam fecit hominem, cujus radices Conditor in cœlum uſque protendit; cœtera in terra defixit capita (omnes enim humi caput habent) ſoli homini ſublime dedit: ut alimenta cœlitus incorruptibilia quærat, non terrena iſta corruptioni obnoxia. Quapropter corporis noſtri partem inſenſatiſſimam à ratione ſecretam, pedes, ceu radices, ad terram applicuit; ſenſus autem, mentis ſatellites, & hanc ipſam longiſſimè à terra juſſit habitare. Philo Jud. lib. de eo, quod deterius potiori inſidiari ſoleat.

§. IV.

Homo eſt imago, & ſimilitudo Dei.

Num. I.

Ex Veteri.

E*T vidit Deus, quod eſſet bonum.* Gen. 1. 10. 25. Cur poſt hominis creationem nulla laus? S. Epiphanius hæreſi 66. quoniam ad imaginem Dei creatus eſt, tam excellenti dignitate contentæ Sacræ Scripturæ fuerunt, nulla ut acceſſione opus videretur. Nam, ſi bonitatis ipſius erat imagine præditus, ſcilicet Dei, à quo bonitatis fons omnis ab eoque bonum ipſum in univerſa derivatur;

turi quid attinebat hoc audire teſtimonium, & eſſe bonum; cùm boni ipſius imaginem in ſeſe contineat.

Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine. Pſal.4.7. Moneta Dei ſumus. A theſauro aberravimus. Errore detritum eſt, quod in nobis fuerat impreſſum. Venit, qui reformet, quia ipſe formaverat. Quærit & ipſe nummum ſuum. ſicut Cæſar nummum ſuum: ideo ait: *reddite, quæ ſunt Cæſaris Cæſari; & quæ ſunt Dei Deo.* Cæſari nummos; Deo vos ipſos. S. Auguſtin. tr.40. in Evang.

Dignum eſt, ut imago Dei Deo ſplendeat; & inde pulchra, inde ſit compta, dicens: *ſignatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine.* Alioquin adultera eſt, & à divino aliena conjugio; ſi alterius cujuſquam decorem in ſpeculo ſui cordis oſtentat; aut ullis aliis monilibus acquieſcit ornari; niſi illis, quæ de theſauris ſponſi per Sanct. Spiritus pignus accepit. S.Ambroſ. ep. 84. poſt medium.

Proprius hominis character eſt, ſimilitudo cum Deo. S. Gregor. Nyſſ. tr. 2. de inſcript. Pſal. c.12.

Num. II.

Quare ad imaginem, & ſimilitudinem homo creatus.

Liberum, & ſui arbitrii, & ſuæ poteſtatis, invenio hominem à Deo inſtitutum; nullam magis imaginem, & ſimilitudinem Dei in illo animadvertens, quàm ejuſmodi ſtatus formam. Tertull. lib.2. adv. Marcion.

Fecit Deus hominem non ſolùm ad imaginem ſuam, ſed etiam ad ſimilitudinem ſuam. Ad imaginem videlicet in eo, quod rationalem, & æternum; ad ſimilitudinem verò in eo, quòd ſuæ bonitatis imitatorem fecit eum. Et hanc quidem ſimilitudinis Dei homo tunc amittit, quando peccando Creatoris imitationem deſerit. Innocentius III. P. de ſacro alt. myſt. l.1. c.1.

Ad imaginem, ut ſit rationalis; ad ſimilitudinem, ut rectus ſit ſectando juſtitiam Dei. Sed ea, qua carere non poteſt homo, facultas rationalitatis, inſtrumentum eſt; ſive oculus quidam, ad quærendam ſimilitudinem Dei. Eſt ergo inexcuſabilis, cùm ad ſimilitudinem Dei non pervenerit: quia videlicet bono inſtrumento ad hoc, propter quod ſibi datum eſt, uti noluit. Rupertus l.2. c.3. in Gen.

Quid illud eſt, *ad imaginem?* Facillimè reperiuntur, in quibus homo Deum imitatur: ſiquidem ad imitationem Dei Creatoris, homo conſtruit domos, parietes, civitates, portus, naves, currus, & alia infinita; velut imagines, & figuras, cœli, ſolis, lunæ, ſtellarum. Infinita tamen eſt in ratione condendi diverſitas: nam Deus omnium ex iis, quæ ſunt, & non ſunt, creat; idque ſinè labore, & tempore: quia, ſimul atque voluerit, producit, quod ei placuerit. B. Theodoretus q. 20.

Ad imaginem ſuam fecit creaturam rationalem, ſecundùm rationem; ad ſimilitudinem ſuam, ſecundùm dilectionem. Ad imaginem ſuam, ſecundùm intellectum; ad ſimilitudinem ſuam, ſecundùm affectum. Ad imaginem ſuam, ſecundùm cognitionem veritatis; ad ſimilitudinem ſuam, ſecundùm amorem virtutis. Richardus à S. Vict. tr. Exception. l.1. c.1.

Faciamus hominem ad imaginem, ut cognoſcat; ad ſimilitudinem, ut diligat. Hugo Card. in Gen. c.1.

Num. III.

Imago, & ſimilitudo, in homine falſificata, perdita.

Cujus eſt hæc imago. Matth.22.20. Tunc certè Deus examinabit hominem, & ſuperſcriptionem: utrùm ſit Dei, an diaboli? ſi enim eſt Dei, reponitur in theſaurum cœli, ſi eſt diaboli, projicitur in fornacem inferni. S. Bonav. ſ.1. D.18. Pent.

Illa anima à Deo pingitur, quæ habet in ſe virtutum gratiam renitentem, ſplendoremque pietatis. Illa anima bene picta eſt, in qua eſt ſplendor gloriæ, & Paternæ imago ſubſtantiæ. Secundùm hanc imaginem, quæ refulget, pictura pretioſa eſt. Secundùm hanc imaginem Adam ante peccatum; ſed ubi lapſus eſt, depoſuit imaginem cœleſtis, ſumpſit terreſtris effigiem. S. Ambroſ. hexam. l.3 c.7.

Fuga malorum, ſimilitudo Dei eſt; & virtutibus imago Dei acquiritur. Ideò, qui nos pinxit, quaſi author, pinxit virtutum coloribus. Ecce ego, inquit ad Jeruſalem Iſa.49.16. pinxi muros tuos. Non detergamus penicillo negligentiæ depicta animæ noſtræ muralis. S. Ambroſ. l. de bono mortis c.5.

Adam ubi es? ubi imago mea primùm formata? ubi paradiſi pretioſiſſimus ornatus? ubi manuum mearum artificium? ubi imago regni mei nuper depicta? ubi nunc familiaris meus amicus? S. Chryſoſt. ſer. de Adam & pœnitentia.

Omnia Deus ad eum adduxit Gen. 2. neque illi quidquam vel nocere audebat, vel inſidiari: quippe quod in eo videbant regiam relucentem imaginem. Simul ac verò ſpeciem illam peccati tenebris obſcuravit, Deus hominem de imperii ſtatu dejecit. Idem lib. de Virginit.

Perdidit imaginem ſuam anima, quæ mandatum Dei tranſgreſſa eſt. S. Macarius hom. 12.

§. V.

Quis verus homo?

SEth, nepos Adami, qui Gen.4.26. *cœpit invocare nomen Domini,* dictus fuit *Enos;* quod intelligitur *homo.* Cur commune nomen uni tamquam proprium datur? Euſebius l.7. præparat. Evang. c.3. Apud Hebræos Enos verus homo interpretatur: neminem enim verum putant eſſe hominem, præter eum, qui verum Deum, & cognoſcit, & piè colit; alios nihil à pecoribus differre arbitrantur: quia veluti beſtiæ, ad terram proni; ventri, & veneri, obediant: quorum alios lupos, alios canes, alios porcos, alios ſerpentes, varia quadam vitiorum ſimilitudine, Scriptura Judæorum appellare conſuevit. Mendoza in 1. Reg 1. annot.4.

Dominus quaſi vir pugnator. Ex.15.3. Septuag. transferunt: *homo.* Nam & hoc nomen virtutis eſt, juxta illud Moyſis ad Deum Num.27.16. *provideat Dominus Deus hominem, qui ſit ſuper multitudinem hanc.* Idem ibi.

Homo quidam erat. Job 1.1. Ità legit Origenes. Aliàs: *vir erat.* Cùm hominem illum memorat, oſtendit protinus, quòd ille homo fuerit, & non jumentum, neque beſtia. Unus erat ex omnibus hominibus ſecundùm corpus, ſecundùm corruptionem; ſed ſingularis erat præ omnibus hominibus juxta ſpiritus inſtantiam, & animæ ſinceritatem, atque juſtitiæ perfectionem. Homo quidam erat. Non erat bellua cruenta; non erat ſerpens nequitiæ; non erat equus, neque malus luxuria, neque petulantia; non erat canis ſpurcitia; neque vulpes dolo, atque aſtutia; non erat ſcorpius; neque veneni lethalis vipera; ſed homo erat. Origen. hic.

Deum time, & mandata ejus obſerva: hoc eſt enim omnis homo. Ecclæ.12.13. Noſter Coſmas Magalianus in ep. 2. ad Timoth. c.4. v.5. annot.2. n.3. ſic exponit: hæc eſt definitio hominis. Ut, ſi quæras: quid eſt homo? reſpondeat Salomon: eſt is, qui timet Deum. Cœteri enim quidem videntur homines; ſed revera ſunt leones ſuperbi, lupi voraces. Genuinè: *hoc eſt omnis homo;* ideſt, huc natus, & factus, eſt omnis homo; ut ſcilicet Deum timeat, & mandata ejus obſervet. Rurſum: omnis homo, ideſt, omne bonum, omne officium, omnis finis virtus, decus, ſelicitas, hominis, in hac vita conſiſtit in timore Dei, & obſervantia legum ipſius. Quidquid præterea habet homo; ſive opes ſint, ſive ſcientia, ſive deliciæ, ſive inſulæ, ſive purpura, ſive regnum; ventus eſt, vanitas eſt, nihil eſt. Cornelius hic. Sapiens rem magni momenti ſuis auditoribus impreſſurus ait: *finem loquendi pariter audiamus: Deum time, & mandata ejus obſerva &c.* quaſi eò minùs hominis quis habeat, quò minùs habuerit timoris. Deum enim non timere, irrationabile eſt, & belluinum. Unde Pſ.63.10. *& timuit omnis homo.* S. Auguſt. qui non timuit, non fuit homo utens ratione. Mendoza in 1. Reg.12. Annot.4 ſect.1.

Aſpexi terram; & ecce vacua erat, & nihili &c. Jerem. 4.23. & v.25. addit: *intuitus ſum, & non erat homo.* Nullum vidit, quia nullus hominis nomine dignus. Alvarez illuſtr. 85.

Ecce homo. Joan.19.5. Hujus hominis Dei imaginem referas; & verè homo evades: ejus patientiam, modeſtiam &c. imiteris; & verus homo eris. Id. ib.

Si quis te interrogaverit, quid eſt homo? dic ad eum: irreprehenſibilis, juſtus, & recedens ab omni opere malo; adeò ut, qui talium perfectorum officiorum teſtimoniis non fuerit comprobatus, homo non ſit. Etenim talis, quamvis naturæ characterem ferat, hunc tamen malitiæ propoſitum deformat. S. Chryſoſtom. hom.2. de patientia Job.

Homo Dei. In Scriptura dicitur eſſe Dei, quidquid habet in ſuo genere excellentem aliquam commendationem. Sic Geneſ. 32. 2. dicuntur *caſtra Dei.* 1. Paralip. 12. 22. *exercitus Dei.* Ezech. 1. 1. *viſiones Dei.* Pſal.79.11. *cedri Dei.* Pſal.35 7. *montes Dei.* 1. Theſſ. 4.15. *tuba Dei, &c.* Cùm enim Judæi ſuperlativis careant, eorum defectum adjecto nomine Dei ſupplent. Sed maximè in ordine morali dicebantur *homines Dei,* vel *viri Dei;* qui ad Deum proximè accedere videbantur: vel quia; quod eſt Dei proprium, divinabant: vel quia ſanctitate ipſam divinitatem exprimebant: vel quia toties ſe in Dei obſequium mancipabant. Homines, ſive viri Dei, vocantur Moyſes. Joſ.14. 6. David 2. par.8.14. Elias 3. Reg.17.18. 4. Reg.1.9. Mendoza in 1. Reg.9.

Epitaphium Euſebii M. Euſebio homini Dei. Aringi de Roma ſubterranea, de Cœmit. S. Sixti.

§. VI.

Pauci veri homines. Quis non verus.

QUis novit, ſi ſpiritus filiorum Adam, aſcendat ſurſum, & ſi ſpiritus iumentorum deſcendat deorſum. Ecclæ.3.21. Jumenta accipimus pro iis hominibus, qui, non utentes munere rationis, comparantur jumentis inſipientibus. Homines autem illos veros cognoſcimus: qui, diſtincti à beſtiali ritu vivendi, ſecundùm rationem ſe moderantur. Olympiodorus hic.

Omnes homines nati ſumus homines; ſed non omnes homines homines ſumus. *Homo in honore poſitus comparatus eſt iumentis inſipientibus &c.* Origenes hom. 3. in c.13. Ezech. Ità legit ille.

Homo quidem nomine eſt plerumque; verùm homo non eſt prudentia. Cùm enim te vitam à ratione alienam agentem videro; quonam modo te hominem nominabo, non bovem? S.Chryſoſt.hom.in Pſ.48. Nè timueris &c.

Faciamus hominem &c. hoc eſt, ut imperet, & viſibilibus omnibus, & paſſionibus ſuis: imperet; non ferat imperium. Itaque, quia, amiſſa dignitate, magis ſubditus eſt; & imperium fert potiùs, quàm imperet; amiſit & nomen, quòd ſit homo; & brutorum in ſe nomina tranſtulit. Idem hom.23.in Gen.

Vide tit. Finis hominis.

§. VII.

Hominis vanitas, miſeria, fragilitas.

Ex Veteri, & Novo.

FActus eſt homo in animam viventem. Gen.2.7. Chald. *in animam loquentem. Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ.* Hebr. *plaſmavit Deus hominem pulverem, vel lutum de terra.*

Contra folium, quod vento rapitur &c. Job 13. 25. Quid eſt enim homo, niſi folium? qui videlicet in paradiſo ab arbore cecidit. Quid eſt, niſi folium, qui tentationis vento rapitur? & deſideriorum flatibus levatur. S Gregor. mor. l.11.c.22.

Mare Job 9.8. mens hominis, & quaſi fluctus maris ſunt cogitationes mentis; quæ aliquando per iram tumeſcunt, per gratiam tranquillæ fiunt; per odium cum amaritudine defluunt. Idem l.12. cap.4.

Quaſi flos egreditur. Job.14.2. Quid ſunt nati homines in Mundo, niſi quidam flores in campo? Tendamus oculos cordis in hac latitudine Mundi præſentiæ; & ecce quaſi tot floribus, quot hominibus, plenus eſt. Id.ib. c.26.

Quoniam pater meus, & mater mea, dereliquerunt me. Pſalm. 26.10. Verè, ſi quis fragilitatem humanæ naturæ conſideret, & hoſtium inviſibilium poteſtatem; & quantopere Dei gratia in omnibus actionibus egeamus; nullo modo negare poterit, nos infantibus à parentibus neglectis rectiſſimè comparari. Porrò S. Iſaias uſque adeò rem hanc intelligebat, ut non infanti: ſed pullo hirundinis, ſeipſe compararit.c.38.14. *ſicut pullus hirundinis &c.* Bellarminus hic.

Homo vanitati ſimilis factus eſt. Pſ.143.4. Theodotion. *auræ ſimilis.* Symmachus: *vapori.*

Vanitas vanitatum. Ecclæ. 1.2. Poteſt hæc gnome appropriari homini, propter quem totus hic Mundus, & omnia hæc vana, creata ſunt; quique parvus quidam eſt Mundus. Imò ad hominem ſolum eam arctat Chaldæus, Cajetanus, & alii. q. d. homo eſt vanitas vanitatum, ideſt, univerſitas vanitatis. Quid ergo eſt homo? eſt microcoſmus vanitatum, eſt epitome vanitatum omnium, quæ per res cœteras ſparſæ ſunt. Univerſa vanitas omnis homo vivens. S. Gregor. hom.29. in Evang. omnis creaturæ aliquid habet homo; plurimum autem de vanitate earum. Cornelius. hic.

Mundum tradidit diſputationi eorum. Ecclæ.3.11. ut homo ſecum diſputaret, & ratiocinaretur, de vanitate Mundi; deque temporum, rerumque omnium temporalium ſucceſſione, rotatione, & tranſitu. Et ex alia parte de Dei veritate, conſtantia, æternitate, & omnimoda perfectione; inde concluderet, ſibique ergo cor tuum, & amorem, avoca à Mundo, & transfer, ac defige in Deum: ille enim ſolus immenſum tuum ſciendi, & amandi, deſiderium ſatiare, & beare, poteſt. Cornelius hic.

Video homines, velut arbores ambulantes. Marci 8. 24. S. Chryſol. ſer.176. Quare vidit ſicut arbores, non ut columnas? neque ſtantes, ſed ambulantes? quia poſt Chriſti crucem vident, quòd homines velut arbores tranſirent in hoc Sæculo, & non manerent. Sylveira addit. in Marc. hic.

Cæcus quidam ſecùs viam mendicans. Luc.18. 35. Clara effigies eſt hominis poſiti in hujus vitæ viâ. An non mendicant homines? voluptates, divitias, honores; è cibo, pecunia, agro, ædibus, veſtes; à terra, aere? Nulla dies eſt, in qua non à creatura miſerrimus homo mendicet. Et cùm ità egens ſit; quid accipiat, cœcus non videt. Quæ putat munera, ludibria ſæpe ſunt: & unde multùm credit, vacuus remanet. Goliath. 1.Reg.17.51.enſem accipit; putat ſe defenſionem ſuam accipere: finietur vita, & patebit; non defenſionem, ſed mortem accepiſſe. Baeza t.2.l.10.c.4.

Ex Patribus, & aliis.

Scio, Domine, quòd nullum peccatum eſt, quod unquam fecerit homo, quod non poſſit facere alter homo; ſi Creator deſit, à quo factus eſt homo. S.Auguſt. Soliloq. c.15.

Ubi nunc eſt decora illa facies? ubi totius corporis dignitas? — marceſcebat, proh dolor! flante auſtro lilium; & purpura violæ in pallorem ſenſim migrabat. S. Hieronym. in epitaphio Nepotiani.

Comparatus eſt homo iumentis inſipientibus. Pejus eſt comparari, quàm naſci, nam naturaliter non habere rationem, tolerabile eſt; verùm rationis decoratione decoratum irrationabili creaturæ comparari, voluntatis eſt crimen. S. Chryſoſtom. ſer. de Aſcenſ. Dom.

Homo eſt flos tempeſtivè naſcens, tempeſtivè marceſcens. S. Gregor. Naz.or.16.

Homo natus de muliere, nihil abjectiùs. S. Bernardus ſ. hebd. pœnoſæ.

Quoniam ipſe liberavit me de laqueo venantium. Ergone beſtiæ ſumus nos? beſtiæ prorſus: *homo enim, cùm in honore eſſet &c. comparatus eſt iumentis inſipientibus.* Beſtiæ profectò ſunt homines; oves errantes, non habentes paſtorem. Sed qui ſunt venatores iſti? venatores utique peſſimi, & nequiſſimi, & callidiſſimi. Id.ſer.3 ſuper Pſ.90.

Cogita unde veneris, & erubeſce; ubi ſis, & ingemiſce; quò vadas, & contremiſce. Idem ſer.12. de div. affect.animæ.

Omnes homines lucernæ, quia & incendi poſſunt, & extingui: Et lucernæ quidem, cùm ſapiunt, lucent, & ſpiritu fervent. Permanſerunt lucernæ bonæ ex oleo miſericordiæ illius, non ex viribus ſuis. V.Beda in Joan.c.5.

Dicenti Præfecto urbis Almachio ad S.Cæciliam: ignoras, quænam mihi ſit poteſtas? reſpondit: omnis hominis poteſtas eſt perinde ac uter vento plenus; quem ſi una acu pupugeris, omnis tumor ejus colli flacceſcit. Metaphraſtes 22. Novemb.

Nos aper auditu, lynx viſu, ſimia guſtu, vultur odoratu, præcedit, aranea tactu.

§. VIII.

Miſcellanea.

HEbræi habitarunt in Ægypto à deſcenſu Jacob ducentis quindecim annis; quibus ità aucti ſunt, ut, præter parvulos, & uxores, ſexies centies millia peditum in egreſſu numerata ſint. Ex.12.37. Nec multiplicatio hæc propriè adſcribenda miraculo. Docet Diodorus Siculus l.3.c.2. Ninum, qui regnare cœpit ſub annum 250. à diluvio, contra Bactrianos eduxiſſe peditum decies ſepties centena millia, & equitum ducenta millia. Vide, quantum 250. annis ex tribus tantùm Noe filiis propagati ſint homines. Cornelius in Ex. c.1.

Nicolaus Trigautius lib.1. de expedit. Sinenſi ait, in eo regno cenſeri ſupra quinquaginta octo milliones adultorum, qui regi pendunt tributum. Sed in his neque mulieres, neque pueri, nec milites, neque magiſtratus, nec litterati, aliique multi, continentur: qui omnes ſi computentur, excedunt ducentos quinquaginta milliones. Scribunt Boterus, & Maffejus, annuum regis Sinarum cenſum eſſe centum viginti milliones auri. Id. in Iſ. 49.

In quocumque loco (lignum) *ceciderit, ibi erit.* Ecclæ.11.3. Pulchrè Spiritus Sanct. hominem arbori comparat: nam ſicut arbor, dum in terra ſua ſtat, percipit & humorem de terra, & pluviam de cœlo; ſic & homo, dum vivit, capax eſt meriti, & infuſionis gratiæ, & donorum ſpiritualium. II. Sicut in Sylva non ſolùm parvæ, ſed & magnæ, arbores ſuccinduntur; ſic & pauperes moriuntur, & divites; ſecuris ad radicem arboris poſita eſt, omnibus imminet. III. Sicut lignis, & arboribus, potiſſimùm utimur, vel ad ædificia, vel ad ignem; ſic homines, vel ad gloriam, vel gehennam, deſtinati ſunt. IV. Sicut de arboribus, quamdiu ſtant, nemo ſcire poteſt, in quem uſum tandem applicabuntur, aut in quam partem cadent; ſic nec de homine judicare poſſumus, quid futurum ſit, quamdiu hic vivit. Neſcit homo, an illa ultima hora dignus amore, vel odio, erit; an ad Auſtrum, an ad Aquilonem cadet. Diez Mors.

Cùm vivit homo ſecundùm hominem, non ſecundùm Deum; ſimilis eſt diabolo: quia nec Angelo ſecundùm Angelum; ſed ſecun-

Digitized by Google

ſecundùm Deum vivendum fuit. S.Auguſt. de Civit. l.14. cap.4.

Quantùm attinet ad hominis naturam, nihil eſt in eo melius, quàm mens, & ratio. Sed non ſecundùm ipſam debet vivere, qui beatè vult vivere: alioquin ſecundùm hominem vivit; cùm ſecundùm Deum vivendum ſit; ut poſſit ad beatitudinem pervenire. Idem l. 1. contra Academicos.

Ille *ſecundùm hominem* vivit. 1.Cor.3.3. qui ſecundùm ſe ipſum vivit: qui, ſi potuerit eſſe, cum quibus vult, pergit, quò vult; dormit, quando, & quamdiu vult; loquitur, quæ vult, & ubi vult; manducat, & bibit, quando, & quod, & quantum vult; ridet, ac lætatur, inter quos vult. Poſtremò, quidquid naribus ſuave, quidquid tactui blandum, quidquid oculis delectabile, quidquid cœteris ſenſibus carnis ſuæ jucundum, exercet, ac ſequitur; qualiter vult. S.Proſper de vita contempl. l.3.c.1.

Viſum à ſe hominem aſſerit Galenus, qui ſimul pluviam, grandinemque, tuſſiendo exprimeret; cum ſaliva lapillos excreans, Theodorici parens è cute, cùm affricaret, fulgetra vibrabat. Carmelitæ cujuſdam è capite ſcintillæ emicabant, quoties cucullum demittebat. Non ita pridem viſus eſt. Tolentinas quidam in Italia, vir nephritide laborans, qui adamantes pro calculo reddebat cum lotio, legitimos illos, & probatos, quorum unum præſul Malvaſia geſtabat in annulo: quod ab idoneis teſtibus confirmatum accepimus; & idipſum confirmat Sylveſter Petra Sancta noſter l.de Symb. heroicis.

Habeo ex authore fide digniſſimo, Societatis noſtræ religioſo, civem quemdam Auguſtodunenſem in Burgundia, diuturno, atque acri veſicæ dolore afflictarum; cùm calculo laborare crederetur, cum lotio piſciculum ejeciſſe. Et hoc animalculum in urina natabat, & luſitabat; in aqua verò dulci langueſcere, & interire, videbatur. Doultreman l.1. c.2. ſect.3.

TITULUS IV.

HONOR.

§. I.

Motiva ſpernendi.

Primum.

Quia fugaces, vani, viles.

Symbola.

Et poſuit Ephraim ad dexteram &c. Gen. 48. 14. Theodoretus: diſce hic, Deum non prima & nobiliora, uti homines; ſed ultima & viliora, præeligere, & præponere: ſic hominem Angelo, Abelem Caino, Iſaacum Iſmaeli, Jacobum Eſau, Joſephum Rubeno, Moyſem Aaroni, Davidem ſeptem fratribus prætulit, & præpoſuit.

Sublimium thronorum, & dignitatum faſtus, mera ſunt inſomnia: ſermones verè alati, gloria, aer, nobilitas, vetus ſanguis. Omnia humana metus, riſus, lanugo, umbra, ros, flatus, volatus, vapor, inſomnium. S.Gregor. Naz. Carm.de vitæ itinerib.

Terreni honores, & dignitates, quaſi fumus; quò altiùs extolluntur, in nihilum redeunt: & Mundana omnia, ipſo jam Mundo ad finem delapſo, ſubſiſtere nullatenus poſſunt. B. Petr. Dam. lib.4. ep.6.

Fumus. Lem. *Aſcendendo deficit*. Picinelli.

Aulicæ vitæ, honorum, ſpecies ad ſe allicit, & trahit. *Trigonum vitreum*. Lem. *Decipit, & placet*. Carolus Bovius.

Teſtimonia.

Primum.

Adhuc reliquus eſt parvulus. 1.Reg. 16. 11. Quàm diverſa judicia ſunt Dei, & hominum. Iſai enim Davidem, ut juvenem, & minimum, ideoque oves paſcentem, parvi æſtimabat; nec dignum conſpectu Samuelis; unde eum non adduxit. Deus autem eum omnibus fratribus prætulit, regemque creavit, cùm eſſet viginti circiter annorum. Cornelius hic.

Miſerunt eum in lacum leonum. Dan. 6. 16. Quem hodie ſuper omnes regni ſatrapas, & principes, evectum, ſummis honoribus cumulatum, vidiſtis; cras ad mortem condemnatus in lacum leonum conjicietur. Vide, quàm fragilis, & inanis, ſit Mundi hujus gloria, & favor. Beſſeus D.2. Adv.

Joannes in vinculis. Matth 11.2. Quem omnes paulò antè ut prophetam ſuſpexerant, Meſſiam eſſe crediderant; ad quem legati à rege Herode deſtinati erant: hodie in carceribus gemit, compeditus conſtrictus jacet, ac brevi carnificis mucrone vitam amiſſurus eſt. Beſſeus D.2.Adv.

Oſtendit illi omnia regna orbis terræ in momento temporis. Luc.4.5. Bene in momento temporis ſæcularia, & terrena, monſtrantur: non enim tam conſpectus celeritas indicatur, quàm caducæ fragilitas poteſtatis exprimitur. In momento enim cuncta illa prætereunt. Et ſæpe honor Sæculi abiit, antequam venerit. S. Ambroſ. hic.

Lapidantes Paulum traxerunt extra civitatem. Act.14.18. Paulum, cùm Lyſtris miraculosè claudum ab utero matris perſanaſſet, cives, novo hoc miraculo perculſi, dixere ad invicem: *dii ſimiles facti hominibus deſcenderunt ad nos*; atque idcirco Paulum Mercurii, Barnabam Jovis nomine donarunt. Quin & ipſi ſacrificuli nectentes coronas, & ſerta, victimaſque ad domum illorum adducentes, iiſdem illas immolare velut diis, voluerunt. Sed audite, quid mox contigiſſe Scriptura dicat: *ſupervenerunt quidam Judæi, & perſuaſis turbis lapidantes Paulum &c.* Beſſ.ib.

Jactas, quia prodeunti illico ceditur; & homines te, tamquam feram, declinant, aut beſtiam. Num hæc eſſe aliquid putas? S. Ambroſ. in Pſ.1. Non ſic impii.

Sinè cauſa eſt aforis vel genere, vel honore, conſpicuus, qui non eſt intus ingenuus. B.Cæſarius Arel.hom.2.de Paſcha.

Teſtimonium Secundum.

Honores periculoſi, ruinæ obnoxii, graves &c.

Symbola.

Hi in curribus, & hi in equis &c. Pſal. 19.8. Non ſe extollant homines in ſuis dignitatibus; non ſe ſublimes putent honoribus: caveant, nè in equo indomito præcipitentur. S.Auguſt. hic.

Aſcendente eo in naviculam - ecce motus factus eſt in mari. Matth. 8.23. Nullus in Mundo aſcenſus cum quiete ſit. Ad ſublimes honores per ſomnium ſolùm adhuc aſcendit Joſeph; audi ſtrepitus: *numquid rex noſter eris?* Geneſ.37.8. Perſtrepit pater: *quid ſibi vult hoc ſomnium?* v.10. Alvarez Illuſtr.50.

Diſce, quàm tumultuoſa ſibi, & aliis, ſit ambitio. S. Paulinus ep.ad Romanianum: blandum nomen honos; ſed mala ſervitus.

Cogitet, qui honorem affectat, tempeſtatem ſe affectare. Philo lib. de Joſeph.

Quid eſt poteſtas culminis, niſi tempeſtas mentis? S.Greg.p.1. paſtor. c.9.

Manus elevatæ palleſcunt: multi ad honores elevati perdunt ſanguinem, vigorem pietatis &c. Berengarius in Similitudinib.

Aquila teſtudinem elevans. Lem. *Elevat, ut elidat*. Quidquid in altum fortuna tulit, ruitura levat. Seneca in Agamemn. Act. 2. Picinelli.

Aureæ compedes pedibus injectæ. Lem: *Auro licèt illita, ſtringent*. *Honor ſplendidus*. S. Ambroſius, Bovius. Mallei in mola ſublati. Lem. *Tolluntur in altum, ut lapſu graviore ruant*. Bovius.

Teſtimonia Patrum.

Quantò plus honoramus, tantò plus periclitamur. S. Auguſt. in Pſ.106.

Honores hujus Sæculi quid ſunt? niſi riſus, & inanitas, & ruinæ periculum. Id.l.de catech.rud.c.16.

Quantò major honor, tantò majora pericula: alta enim arbor ventis fortiùs agitatur. S. Iſidorus Syn. l.2. c.17.

Plus habent ponderis ad ruinam, quæ ſunt cœteris altiora. Lactantius l. 7. de div. proœmio.

Tertium.

Exempla honores fugientium.

Cui ſoror pueri eſt &c. Ex.2.7. Cùm Pharao, pueri venuſtatem miratus, coronam ſuam capiti ejus imponeret, puer coronam projecit in terram, & fregit. Hugo Card. hic.

Expoliavit me tunica mea. Cant.5.3. Tunica ſua Sponſa ſe expoliavit: quia omnia exteriora, quibus honorabatur, & onerabatur, abjecit. S.Greg.hic.

Flevit. Luc.19. 41. Si quis Prælatorum in pompis puerili, & vana, exultatione delectetur; ſi ad honores caducos gloriabundus exhilareſcat; ſi de ſe faciat idolum, & ſtatuam Nabuchodonoſoris exhorreſcat potiùs inſtar Chriſti, qui ſummos inter honores flevit: dum ſcilicet inter plauſus die Palmarum ingreſſus Jeruſalem. Gerſon.ſer.de Circumciſ. Dom.

Motiva alia honores ſpernendi.

Deſcendit de camelo - tollens citò pallium, operuit ſe. Gen. 24. 64. 65. Anima Chriſtiana, ſi videris ſponſum tuum Iſaac ire peditem;

Digitized by Google

tem ; debes tu, ad imitationem Rebeccæ, teipſum operire chlamyde : eò quòd pudere te debeat, videre Jeſum Chriſtum in ignominia, & te in alto hujus Mundi honoris camelo conſtitutam. Stella p.1.c.3.

Hæc dicit primus, & noviſſimus. Apoc.2.8. Rupertus hìc : ille, cùm apud Deum eſſet primus, & pretioſus ; ſecundùm alteram naturam Filius Dei, ſecundùm alteram Filius intemeratæ Virginis : cùm, inquam, ſic eſſet, primus, & optimus ; apud homines fuit noviſſimus, id eſt, viliſſimus. Quid ergo magnum ? ſi tu ô homo, & non Deus, de tuo honore quantulocumque propter illum es dejectus.

Qui honoribus delectatur, aſpiciat Dominum gloriæ, & regem regum, viliſſimum, & omnino abjectum. Vilis eſt pars illa, & abjicienda, quæ, capite dejecto, videri appetat glorioſa. Confundatur, vilipendatur, abjiciatur humana ſuperbia ; quando ſic eſt humiliata majeſtas divina. Qui divitiis ſublimatur, aſpiciat Mundi Dominum factum pauperrimum, & egenum. Quis unquam ità pauper, ut Dominus ; ut cunam ad ſolatium non haberet. S. Bonavent. ſer. 11. de tempore.

Pecunias quidem facilè quiſque contemnet, dum id inſtituerit : porrò honoris eſſe negligentem, laudemque non affectare multorum, maximo labore indiget. Magnæ philoſophiæ, & animæ cujuſdam Angelicæ, & quæ ipſum verticem cardinis cœleſtis attigerit, certum argumentum S. Chryſoſtomus in ep. ad Tit. cap. 1. hom. 2.

Utinam nulla ſit primorum dignitas, nulla prærogativa loci ; nullum privilegium tyrannicum ; quò ex virtute ſola cognoſceremur. Nunc autem illud, & ſiniſtrum, & medium, & ſublimius, & inferius, & præitio, & par inceſſio multas nobis, citra fructum ullum, colliſiones pepererunt, multos in foveam præcipitarunt, & ad hircos aggregarunt ; non ſolùm inferioris ſortis homines, ſed etiam paſtores ; qui, cùm Iſraeliticorum Magiſtri ſint, hæc ignorarunt ! S. Greg. Nazior. 13.

Homo, natus ad laborem, non ad honorem. S. Bern. lib. 2. de conſiderat.

Honores tituli, nomina, gradus, & dignitates, ad inſtar croci ſunt ; tunc meliùs creſcentis, & latius provenientis ; cùm pedibus conculcantur. S. Franc. Salel. c. 5.

Evenit fortè, ut, in frequentiſſimo congreſſu duæ nobiliſſimæ fœminæ convenirent, & de digniore loco contenderent : utraque alteram præcedere nitebatur : rem ad Imp. Carolum V. deferendam clamant : qui, re examinata, ſic decernit : præcedat ſemper, quæ de duabus ſtultior eſt. Cumque nulla ſtultior videri vellet, deferbuit lis. Alvarez Illuſtr. 95.

§ II.

Honor quibus exhiberi ſoleat, & quibus conveniat ?

R*Achel autem, & Joſeph noviſſimos*. Gen. 33.2. tamquam prædilectos, & principales, ait Lyra. Abul. fortè iſte ordo fiebat ſic ; ut monſtraretur Eſau prudentia Jacob, ponentis in principio ea, quæ minùs honoranda videbantur. Magis honoratur, qui plus diligitur. Alvarez Illuſtr. 16.

Cumque adoraſſent eum fratres ſui Gen. 42.6. En, quem fratrem deſpexerant, dominum adorant quærentes alimenta. Cùm ſe nullatenus fratre egere putabant, limis aſpiciebant ; aſt verò, cùm ab arbitrio ejus pendent, venerabundi ſuſpiciunt. Non tam animus adoravit, quam indigentia. Ecce revera, quomodo manipuli eorum manipulum ejus adorant ; dum non ob aliud ignotum ſibi principem Ægypti adorant ; niſi quia defuerant manipuli eorum : ille autem de manipulis plenum habebat horreum. Naxera in Joſ. 9. §. 7.

Videns Jeſum à longè cucurrit, & adoravit. Marci 5.6. Cur modò proſtratus adorat dæmon, qui in deſerto ſuperbus adorari volebat ? S. Chryſol. ſer. 17. quid eſt, diabole ? quem trina tentatione provocabas ad lapſum ; quem promiſſione regni, ut te adoraret, ſubdolus ambiebas ; nunc tremens, ac miſerandus, prolaberis, & adoras ? Agnoſcunt, agnoſcunt Deum, judicem confitentur ; clamant, ſe judicium debere. Ad potentis timent conſpectum ; adorant modò judicem, quem paulò antè deſpexerunt jejunum. Naxera in Joſ. 9. §. 7.

Mulier, quid ploras ? quem quæris ? Domine, ſi tu ſuſtuliſti eum, dicito mihi &c. Dicit ei Jeſus : Maria. Converſa illa dicit ei Rabboni, quod dicitur Magiſter. Joan. 20.15.16. Antè hortulanum dominum vocans, Dominum modò Magiſtrum appellat. S. Auguſt. in Catena : nemo calumnietur mulieri, quòd hortulanum dixerit dominum, & Jeſum magiſtrum : ibi enim rogabat, hic agnoſcebat.

Imago lignea terreni regis honoratur ; quantò magis rationalis imago Dei ? S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 12.

Suum cuilibet honorem impendas. Quid enim honor aliud, quàm unicus actus omnium virtutum. Hic enim eſt prudentia, cùm attenditur, cui, quando, ubi, quomodo, tribuatur : Juſtitia verò, cùm non juſtò minùs impenditur : magnanimitas, cùm non debitò ampliùs datur : temperantia, cùm modeſtè defertur. Nam extra modum honorare, illudere eſt. S. Cyrill Jeroſ. Apol. mor. l. 1. c. 18.

Novo modo optimi, ac peſſimi ; viri nuſquam ferè minus diſcrimen eſt, quàm in honore. S. Eucherius ep. parænet. ad Valerianum.

Nec Chriſtus præfecit Andream, qui primò pervenit ad Chriſti notitiam ; ſed Petrum, quem præinſignem agnovit : quia non eſt de ordine veræ juſtitiæ, ut magis præferatur prioritati temporis, quàm dignitati virtutis. Simon Caſſ. de juſtit. Chriſti l. 15. cap. 4.

Sicut qui mortuos efferunt, videntur quidem illos honoribus afficere, ſuffitu incenſo, cereorum accenſione ; ſed, quod intendunt, eſt, in ſepulchrum cadaver conjicere. *Sepulchrum patens eſt guttur eorum. Linguis ſuis doloſè agebant*. Octavianus in Eccl. 7.

§ III.

Honores non mutent mores.

Exemplum Chriſti.

R*Eſplenduit facies ejus ſicut ſol*. Matth. 17.2. Dominus in receſſu montis etiam veſtimenta luce mutaverat ; ſed lineamenta Petro agnoſcibilia ſervaverat. Ubi etenim *Moyſes, & Elias, cum eo loquentes* ; alter in imagine carnis nondum receptæ, alter in veritate, nondum defunctæ ; eumdem tamen habitudinem corporis etiam in gloria perſeverare docuerant. Tertull. de reſurrect. carnis.

Homo peregrè proficiſcens. Matth. 25.14. Cur hic ſolùm vocatur homo, cùm Matth. 20.1. dicatur *homo pater familias* ? & Matth 22.2. maximè cùm dicat S. Hieron. homo iſte haud dubium, quin Chriſtus ſit ; qui ad Patrem poſt reſurrectionem victor aſcendens vocatis Apoſtolis doctrinam Evangelicam tradidit. Reſp. eſt etiam in gloria memor humilitatis ! Sylveira hic.

Cùm venerit Filius hominis in majeſtate ſua. Matth. 25.31. Mira re Regis Jeſu indolem. Minabatur ſe in judicium : ſeverum judicem venturum. quid tunc ? ecce dies venit, tribunal apparet, & rei circumſtant : & ille ſicut paſtor ſegregat oves ab hœdis. Sicut paſtor erit : in ipſius juſtitiæ acie ſe meminit paſtorem, & paſtorem agit. Baeza 2.3 lib. 13. c. 3. §. 4.

Quamdiu feciſtis uni ex his fratribus meis minimis &c. Matth. 25. 40. Quid ais ? ſi fratres tui ſunt ; quomodo minimos appellas ? imò verò ideò fratres, quia humiles, quia pauperes, & abjecti : hos enim maximè ad fraternitatem convocat ſuam ; quia ignoti, & deſpicabiles ſunt. S. Chryſoſt. hom. 80. Homo, ſi ex humili generatur, &, Deo præſtante, aſcenderit ad aliquam dignitatem ; erubeſcit generationem ſuam audire. Et Chriſtus adhuc gloriatur fratres ſuos dicendo, ſedens in Majeſtate ; quia veniens in judicio gloriæ non mutabit voluntatem priorem. Author imp. op. hom. 50.

Ite, nuntiate fratribus meis. Matth. 28. 10. O confuſionem humanæ ſuperbiæ ! Jeſus effectus immortalis ; accepta omni poteſtate in cœlo, & in terra, ſervos ſuos, eoſque piſcatores ; quos olim humilis vocarat amicos, modò appellat fratres. Et nos elevati ad ſuperiorem gradum, quos priùs habebamus fratres, dedignamur habere amicos. Cajetanus hic. O inſolita clementia Principis ! qui poſt victoriam de ligno, de tumulo, de tartarea lege, reportatam, appellat fratres. S. Bernardinus t. 2. ſerm. 58. de Reſurrect.

Faciet illos diſcumbere. Luc. 12. 37. Diſcumbenti homini Deus adſtat, & adſtat in cœleſtibus epulanti. Servo ſervit Dominus, & ſervit accinctus. Pueris ſuis, & miniſtris ſuis, miniſterium facit Chriſtus ; & facit in Patris gloria conſtitutus. S. Chryſolog. ſer. 24. Qui tibi in terra, lavando pedes, extremum repræſentavit obſequium ; & repromittit in cœleſtibus extremam ſervitutem. Id. ibid.

Tranſiens miniſtrabit illis. Luc. 12. 37. In apice honoris, & gloriæ, ad dexteram Patris conſtitutus, miniſtrat. Tantum placuit humilitatis obſequium ; ut illud inter glorioſas æterni imperii infulas non deponat. Arcones in Iſ. 2. Diſcurſu 6.

Oſtendit eis manus, & pedes. Luc. 24. 40. S. Cyrill. Alex. in Catena : non alius eſt, qui videtur ; ſed ille idem, quem viderant in ligno mortuum. Videte manus meas, & pedes meos, quia ego ipſe ſum. Licèt enim appareret in tanta reſurrectionis gloria ſublimatus ; tamen ille idem ipſe erat, qui privatim hominem agebat, qui in cruce erat. Tanto gloriæ faſtigio non eſt mutatus in alterum ; ſed idem ille, quem viderant in cruce mortuum. Syl. hic.

Exiſtimans quia hortulanus eſſet. Joan. 20. 15. Cur reſurgens

similis

Digitized by Google

ſimilis videri voluit hortulano: ut in eo honore priſtinæ humilitatis exemplum retineret; & adhuc pro hominum ſalute laborare potiùs, quàm regnare, velle videretur. Mendoza in 1. Reg. 31. v.5.

Exempla aliorum.

Fratres ipſe cognoſcens non eſt cognitus ab eis. Gen. 42.8. Nota, quòd Joſeph in dignitate conſtitutus fratres noſcat; licèt vulgari amictos veſte; licèt mendicantes frumentum. Solent enim, qui dignitates conſcendunt, miſeros, antè bene cognitos non agnoſcere. Alvarez. Illuſtr.179. hic.

Aperuitque oſtia domus Domini. 1. Reg.3.15. Samuel ad ſublimiorem gradum propheticæ dignitatis evectus, cum Deo familiariter collocutus, ac de rebus ſub Magiſtro certiſſimè eventuris edoctus; tamen nec tanto honore tumidus, nec tanta ſcientia inflatus; ad eadem miniſteria, quæ antea humilis exercebat, humilior recurrit. Mendoza. hic.

Quidquid ille (Mardochæus) *præcipiebat &c.* Eſth.2. 20. *faciebat.* E captiva facta regina obedientiam conſervavit. Mendoza ut.

Puer meus iacet. Matth. 8. 6. Laudatur Centurionis in ſervum benignitas, & fides. Unde ei tanta fuit benevolentia? quia proculdubio olim etiam unus fuerat de gregariis. Eſcobar l. 6. par. Chr. hic Obſ.2.

Et portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ. Luc.16.22. Revera fratres, parum ſe beatum credidit Abraham, ſi in ipſa ſuperna gloria ab hoſpitalitatis pio ceſſaret officio, & ſolus donis frueretur divinis; qui hic humana bona, crudelem ſe credidit, ſi negaret. S.Chryſol. 121.

Vado piſcari. Jo.21.3. Petrus Apoſtolorum princeps, & totius Eccleſiæ paſtor jam deſignatus; poſt Chriſti reſurrectionem; poſt apertum ei ſenſum, ut intelligeret Scripturas; poſt acceptum Spiritum Sanctum ad artem piſcatoriam exercendam rediit. Mendoza in 1.Reg.10.

§. IV.

Honor quomodo acquiratur, & perdatur.

T*Erram comedes cunctis diebus vitæ tuæ.* Gen 3.14. Ad hominem verò: *in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ.* v.17. Serpens, & homo, dicitur terram, ſeu ex terra comeſturus: ſed homo in laboribus; non ſerpens: quia labor via eſt, ad quam non ſerpens jam extra viam poſitus, ſed homo, adhuc in via conſtitutus, aſpirabat. Mendoza in 1. Reg. 8. v.7. gradus ad honorem labor.

§. V.

Pro honore Dei zelantes.

D*Imitte me, ut iraſcatur furor meus.* Ex.32.10. Quid Moyſes? *nè quaſo dicant Ægyptii, callidè eduxit eos, ut interficeret in montibus* v.12. Sui oblitus, cauſas fecit honoris Dei. Nimirum vel ad divinitatis infulas vocatus *conſtitui te Deum Pharaonis.* Ex. 7.1. linguæ impedimenta allegavit, & pro viribus fugit. Juſſus accipere dignitatem renuit, hic taciturnitatem juſſus decenter non paruit. Naxera in Joſ.18. §.18.

Ego ſervus tuus vadam, & pugnabo adversùs Philiſthæum. 1.Reg. 17.32. David ad regnum minimè ſe ingerit: obedientia accerſitur: *miſit, & adduxit eum.* 1.Reg.16.11.12. Sed ad honorem Dei tuendum ſeipſum intrudit. Naxera in Joſ.18. §.18.

Omnes ejecit de templo. Jo.2.15. O quàm uterini germani ſunt, & honoris proprii deſpectus, & honoris divini zelus! Qui propriis honoribus inhiat, haud zelabit divinos: ad gloriam ardebit divinam, qui magnanimè contemnet humanam. Id.ib.

§. VI.

Honor noſter Deo curæ.

T*Olle filium tuum.* Gen.22.2. Deus ſecretò, & interna locutione, dixit Abrahæ; ut ſibi filium immolaret. Sed poſtea v.11. jam evaginantem gladium videns, ecce *Angelus Domini de cælo clamavit.* Cur antè ad aurem ſubmiſsè locutus, poſtea validè clamat? Credo, ut tanti Patriarchæ honori conſuleret.

Nam ſi Iſaac Deum priùs præceptum non audiret revocantem; forſan crederet, patrem affectu paterno à divino obſequio revocatum. Nè ergo ſiniſtrè de eo cogitet, teſtatur Deus clamore, Abrahamum ab illo ſacrificio non aliter, quàm divinitus, impeditum. Mendoza in 1. Reg.6. Annot.20. ſect.2.

Jacob vir ſimplex. Gen.25.27. Jacob materno, ſeu potiùs divino, conſilio inductus; fratri Eſau paternam benedictionem præripuit. Gen. 27. 28. Quis non crederet, Jacobum perverſa fuiſſe calliditate? Ità videtur cenſuiſſe ipſe Iſaac. c. 27. v.35. *venit germanus tuus fraudulenter.* Ità & frater ſuſpicatur v.36. *juſtè vocatum eſt nomen ejus Jacob.* Ità neceſſe erat, ut Jacob patris, & fratris teſtimonio in manifeſtam apud poſteros infamiam fraudulenti veniret. Quid ergo Deus? ut Jacobum ab infamia liberaret, ejus ſimplicitatem paulò antè prædixit: *Jacob vir ſimplex.* Idem ibid.

Et depoſuit ea. 1.Reg.17.40. Exuit David arma Saulis, quæ induerat; & paſtoralem ornatum aſſumpſit. Saul ei arma porrexit; verùm David ea minimè geſtare poterat. Quamobrem? Nimirum Deus minimè permiſit, id ſcilicet agens, ut, nudus victoriam adipiſceretur; nè arma rei feliciter geſtæ, ac victoriæ partem, ſibi non vendicarent; neque armis ſuis victoriæ partem adſcriberet. S.Chryſoſt. in Pſal.50. q.d. Deus integram præclari facinoris laudem ſervo ſuo David reſervavit: nam multùm tuetur, & honorem curat, ac famam, ſervorum ſuorum. Pinna in Eccleſ. Eth. 244.

Percuſſit Dominus parvulum &c. 2.Reg.12.15. Davidis veram etiam infamiam ex adulterio contractam Deus abſconditam voluit: nam filium ex adulterio natum morti tradidit Deus etiam ad multas ejus preces; nè diutius viveret adulterii memoria. Theodoretus q.26. quam ob rem infantem recens natum morti tradidit Deus? vivus erat futurus argumentum ſceleris, & iniquitatis. Pii ergo regis, qui erat etiam Propheta, curam gerens Dominus, non ſinit eum vivere. Mendoza in 1.Reg.6. Annot.20.

Cecidit ignis Domini. 3 Reg.18.38. Vetitum erat lege veteri, nè quis extra tabernaculum ſacrificaret. Deut.12.5. Et tamen Elias extra templum, quod tabernaculo ſucceſſit, & in quo ſacrificandi obligatio, quæ in tabernaculo fuerat, procedebat; extra templum, inquam, in monte Carmelo immolavit. 3. Reg. 18. 20. Quis non diceret Eliam divinæ Legis violatorem? ſed ut Deus teſtaretur, Eliam non peccaſſe, imò gratum ſacrificium obtuliſſe, ignem è cœlo miſit, qui Sacrificium abſumpſit: quod apud Hebræos erat clarum acceptionis indicium. Idem ibid.

Tu autem Dominator virtutis cum tranquillitate iudicas, & cum magna reverentia diſponis nos. Sap.12.18.

Rogavit eum à terra reducere puſillum. Luc.5.3.

Et fecit nos regnum, & Sacerdotes Deo. Apoc.1.6. Rupertus hic: Rex, & Sacerdos, ſolus erat, Jeſus. Reges, & Sacerdotes facere de ſervis peccati propoſuerat; & idcirco ſanguinem fundebat. Utrumque honorem non ſibi retinuit, ſed ſuis quoque communicavit. Sylveira hic.

TITULUS V.

HOSPITALITAS.

§. I.

Exempla, & proemia.

Ex Veteri.

Abrahæ.

S*Edenti in oſtio tabernaculi.* Gen.18.1. Sedens eos, qui prætereibant, venerabatur: quia hoſpitalitatis ſagenam expenderat, meruit & univerſitatis Dominum cum Angelis ſuis ſuſcipere. Id. ibid.

Abraham, relictis omnibus, piſcatum, hoſpitalitatis reti explicato, exiit: num alicubi eſſet viator? num peregrinus, & domum præteriit? Vide, quid ſenex faciat. Non famulo hoc onus imponit, quamquam trecentos decem, & octo haberet. Intellexit, negligens, & iners, eſſe ſervorum genus: nè fortè famulus ſomno opprimeretur, & interim mercator præteriret, & prædam amitteret. Idem in Pſ.48.

Si inveni gratiam in oculis tuis; nè tranſeas ſervum tuum. Gen. 18.3. Hoc eſt admirabile! Beneficium das, non accipis. Verè enim ejuſmodi res hoſpitalitas eſt; qua magis accipit, quàm dat, qui illam promptè, & alacriter exercet. S.Chryſoſt. homil. 41. in Gen.

Ipſe verò ſtabat iuxta eos ſub arbore. Gen.18.8. Habebat quidem Abraham in ampla familia expeditos vernaculos 318. & tamen neminem eorum ad ſerviendum hoſpitibus adhibebat; ſed ſolus ipſe, uxor, &c. S. Hieron ep.26. nec bonum, quod exercebat, per alios minuit; ſed quaſi præda reperta, humanitati ſolus incubuit, ipſe pedes lavit, ipſe vitulum portavit &c. S.Chryſoſt. homil.21. in ep. ad Rom. cap.12. 13. *hoſpitalitatem ſectantes.* Non dicit facientes, ſed *ſectantes*: inſtruens nos, ut non expectemus

Digitized by Google

mus egenos, donec ad nos veniant; ſed ad ipſos curramus, & ſectemur.

Hoſpitalitatis exempla. Abraham excepit Angelos, & meruit Iſaac. Gen. 18. 2. 10. Loth evaſit incendium. Gen. 19. 2. 16. Rahab ſalutem eſt conſecuta. Joſ. 2. Vidua à fame liberatur, filiumque redivivum obtinet. 3. Reg. 17. Sunamitis impetrat filium. 4. Reg. 4. Zachæus ſalutem, ſibi, & toti domui conſequitur. Luc. 19. 9. Diſcipuli in Emaus meruerunt eſſe inter primos, qui eum reſuſcitatum videre. Luc. 24.

Et portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ. Luc. 16. 22. Revera, fratres, parum ſe beatum credidit Abraham, ſi in ipſa ſuperna gloria ab ipſa hoſpitalitatis pio ceſſaret officio, & ſolus donis frueretur divinis; qui hic humana bona, crudelem ſe credidit, ſi negaret. S. Chryſol. ſ. 121.

Quare nullum alium juſtum videt? non Noe, non Jacob, non Loth, non Iſaac; ſed Abraham? quoniam hoſpitalis erat; & in ſuum tabernaculum viatores pertrahebat. Itaque hujus inhumanitatis major accuſatria efficitur ipſa hoſpitalitas. S. Chryſoſt. t. 6. tr. in terræ motum. Ut reprehenderetur ejus inhoſpitalitas, propterea Lazarum apud Abraham videt. Theophylactus in Luc. hic.

§ II.

Exempla alia.

Ex Veteri.

F*Eſtina, & ſalvare ibi*. Gen. 19. 22. Evadit ignes, evadit incendia; ob hoc ſolùm, quòd domum ſuam patefecit hoſpitibus. Origenes hom. 5. de Loth.

Tenuit eum. 4. Reg. 4. 8. Tantus debet eſſe affectus hoſpitalitatis, quòd etiam cogendi ſint hoſpites. Bleſenſ. ſer. 4. de B. Lucia.

Ac familia multa nimis. Job 1. 3. Origenes l. 1. in Job legit: *miniſterium copioſum*. Et ſubjungit: certùm eſt, quòd & menſa ejus, atque ſedes, & miniſterium copioſum. Sed plus erat miniſterium copioſum, quod miniſtrabat hoſpitibus, & advenientibus, infirmis, deſtitutis, pauperibus, & infelicibus. Pro horum omnium ſuſceptione nimirum copioſum habuit miniſterium.

Ini conſilium. Iſ. 16. 3. q. d. ait S. Hieron. vis cladem evadere ò Moab, Deumque tibi propitium, & protectorem, reddere? accipe conſilium, quod ſuggero: pone quaſi noctem umbram tuam in meridie; abſconde fugientes. Symbolicè: ſicut meridies, & æſtus, ſignificant ingentem calamitatem, quia in meridie ſol maximè urit; ità umbra, & nox, ſignificat ejus remedium, refugium, & refrigerium. Unde Iſ. 4. 6. dicitur: *erit in umbraculum diei ab æſtu*. Senſus ergo eſt: ò Moabitæ, vultis eſſe ſalvi, vultis evadere manus Nabuchodonoſoris? facite, quod dico: Iſraelitas cognatos, & vicinos veſtros patria exules, humaniter excipite, fovete, protegite. Vis evadere miſeriam? eſto miſericors in miſeros. Vis ſuſcipi cœlo? ſuſcipe peregrinum hoſpitio. Cornel. hic.

Ex Novo.

Qui recipit Prophetam &c. Matth. 10. 41. Qualem mercedem habet, qui propter Deum peregrinatur; talem habet, qui ſuſcipit peregrinantem: & fiunt ambo æquales; & qui propter Deum refrigerat, & qui propter Deum laborat. S. Chryſoſt. hic.

In ſepulturam peregrinorum. Matth. 27. 7. Diſce & hoc; quòd & apud Judæos fuerit in pretio hoſpitalitas: unde in ſepulturam peregrinorum agrum illum emerunt. Theophylactus hic.

Rogabat illum quidam. Luc. 7. 36. Hoſpes, & egenus, Jeſus acceptabat oblata ſuffugia, ſemper prætendens animi capium exercere: nam & illas ubilibet modis omnibus venabatur. Simon Caſſ. l. 9. c. 29.

Mulier quædam Martha nomine. Luc. 10. 38. Chriſtus Marthæ morienti adſuit dicens: veni hoſpita mea dilectiſſima: quia ſicut tu me in domum tuam recepiſti; ſic ego te mecum in cœlum recipiam. Corn. hic.

Hodie ſalus domui huic facta eſt, eò quòd & ipſe filius ſit Abrahæ. Luc. 19. 9. S. Bruno ſer. in Dedic. Eccl. qui hujus domus habitator eſt, jam non publicanus, ſed filius Abrahæ. Abrahæ namque filii ſunt, quicumque Abraham imitantur, & Abrahæ opera faciunt. Et Abraham quidem Angelos; Zachæus verò Angelorum Dominum, hoſpitio ſuſcepit.

Facite homines diſcumbere. Joan. 6. 10. Diſcamus ex hoc miraculo, nè puſillanimes ſimus in anguſtiis, & paupertate; neque timidi ſimus in hoſpitalitate, & communione: ſed credamus, quòd etiamſi tantùm unum panem habeamus, illum multiplicaturus ſit, qui ex quinque panibus tantum ſupereſſet fecit. Idem hic.

Caveamus, nè ſi nos duri, aut negligentes, fuerimus in recipiendis hoſpitibus; etiam nobis poſt vitæ iſtius curſum Sanctorum hoſpitia denegentur. S. Ambr. l. 1. de Abrah. c. 5.

TITULUS VI.

HUMANITAS.

§. I.

Trahit animos.

P*Rogrediens adoravit pronus in terram ſepties*. Gen. 33. 3. Quid Eſau ad hanc urbanitatem? *Currens itaque Eſau obviam fratri ſuo amplexatus eſt eum*. v. 4.

Intulerunt eam in domum Aminadab in Gabaa. 1. Reg. 7. 1. Aminadab præ reliquis Arcæ cuſtos deligitur, cùm tamen dignitatem illam non ambiat. *Aminadab*, idem eſt, quod *Urbanus*, ait S. Gregorius hic. Et nimirum talibus Arca Dei committenda eſt: populus namque ſpontaneus eſt, quem ad exercenda virtutum opera ſola bona voluntas trahit. Naxera in Joſ. 9. §. 10. Urbanitas impetrandi artificium.

Quæ nulla armata manus efficeret, effecit officioſa manus prudentis Abigail; hoſtem lenivit, amorem ſibi conciliavit, & regale conjugium. Baeza t. 2. l. 8. c. 3. §. 8.

Quis me conſtituat iudicem ſuper terram; ut ad me veniant omnes, qui habent negotium, & juſtè iudicem. 2. Reg. 15. 4. quo animos popularium ità devinxit, ut, Scriptura teſte, ad primum buccinæ clangorem *toto corde univerſus Iſrael* ſequeretur *Abſolon*. v. 13.

Quidam de primoribus Hiſpaniæ rogatus: qua arte ſibi totius populi animos obſtrinxerit? pileo inquit, & crumena. Scilicet humanitate erga quoſvis, & liberalitate. Alvarez Illuſtrat. 250.

§. II.

Humanitas auget, non minuit, reverentiam.

A*T ille clementer reſalutatis eis*. Gen. 43. 27. *Adoraverunt pronus in terram*. Non adorarunt ob convivium ſplendidum.

Sum princeps exercitus Domini, & nunc venio. Joſ. 5. 14. ſcilicet, ut Lyra ait, in adjutorium veſtrum. Quid tunc Joſue? *cecidit pronus in terram, & adorans ait &c.* Angelus Joſue urbanè alloquitur; utque illum honoret, ſub ipſo quodammodo mereri eaambit; & ideo reverenter, ut Dominus, adoratur: *quid Dominus meus loquitur ad ſervum ſuum?* Naxera in Joſ. 5. §. 20. Urbanitas eſt amoris, & honoris uſura.

§. III.

Humanitas Dei, & Chriſti Domini.

Ex Veteri.

A*Bſcondit ſe Adam à facie Domini*. Gen. 3. 8. Fugit, & timuit Deum inclamantem. Nunc autem legimus Luc. 15. 1. *erant appropinquantes ei publicani, & peccatores*. Rationem dat Paulus Philipp. 2. 7. *venit in ſimilitudinem carnis peccati factus, & habitu inventus ut homo*. Fernandius hic. Sect. 23

Cavete, ne aſcendatis in montem: Ex. 19. 12. Sed Chriſtus ait Matth. 11. 28. *venite ad me omnes*.

Loquebatur — facie ad faciem, ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuum. Ex. 33. 11.

Convenerunt ad eum omnes qui erant in anguſtia conſtituti, & oppreſſi ære alieno, & amaro animo; & factus eſt eorum princeps. 1. Reg. 22. 2. de Davide.

Non ſunt tantò quidam magis impii, quantò eſt benignior Deus, ac humanior. Clemens Alexand. orat. adhort. ad Græcos.

Digitized by Google

TITULUS VII.

HUMILITAS.

§. I.

Symbola, Similitudines.

Num. I.

Comparatur nigredini.

N*igra ſum, ſed formoſa*. Cant.1.4. quia immunda putabatur. *quia decoloravit me ſol*, ſcilicet Filius meus exemplo ſuo fuſcum hunc mihi colorem indidit. Nam & ipſe, cùm ſit agnus innocens, voluit circumcidi, acſi peccator eſſet: quomodo ergo me non purificarem, etſi purificationis legi non ſubjacerem de Ponte hic. Exh.23. de Purif. B.V.

Nigra quaſi corvus. Cant.5.11. Capilli Chriſti ſunt viri ſancti, præſertim Religioſi, & Apoſtolici. Hi nigri ſunt, ut corvus; qui viles, & peccatores, ſe reputant; ideoque magis à Deo exaltantur. Ità Beda, Nyſſen. Caſſiodorus, S. Gregorius, Richard. à S. Victore. Viri ſancti, velut capiti Chriſti cohærentes, non tantùm ſunt velut elatæ palmarum ſanctitate ſublimes; ſed etiam humilitate nigri: quia, quamvis virtutibus in cœlum ſe erigant; ſemper tamen peccatores ſe eſſe cognoſcunt. S.Greg. hic.

Capilli animæ ſunt variæ cogitationes. Perſona exiſtens in gratia habebat capillos nigros, ideſt, cogitationes humiles, cogitando proprios defectus, quos peccator non cognoſcit. S.Vinc. Ferr.ſ.3. D.19. poſt Trinit.

Nigreſcere faciam ſtellas eius. Ezech.32.7. hoc eſt, ut ait S.Thomas, juſtos omnes, qui in Eccleſiæ firmamento ſunt; quòd in cœlo ſtellæ, videlicet ardentes ſpiritu charitatis, lucentes verbo Veritatis, nigreſcentes virtute humilitatis,

Num. II.

Alia Symbola.

Ex Veteri.

Vidit Angelos aſcendentes, & deſcendentes per eam. Gen.28.12. Non eſt confuſus, ſe ad formam ſervi exinanire, ut, qui de fraternitate ejus gloriantur, & volunt aſcendere; ſed eidem ſcalæ cum Jacob innitantur; & cantantes canticum graduum ab imis ad ſuperiora conſcendant. S Cyprianus de Nativ. D. Per Angelos deſignantur Sancti, quorum eſt aſcendere ad Deum, & deſcendere ad proximum. Aſcenſus Angelici ſunt illuminationes, & meditationes, aſcendentes in cœlum: deſcenſus verò ſunt conſiderationes peccatorum & miſeriarum, omniumque defectuum, noſtrorum, & condeſcenſivæ compaſſiones ad proximum. S.Tho. Aqu. hic.

Apparuitque Dominus, in flamma ignis. Ex. 3. 2. Cur in igne Dominus? Educturus ex Ægypto filios Iſrael, Moyſen ablegat; ideoque ex igne eum docere voluit, qualis eſſe debeat populorum, & animarum liberator. Ignis enim, cùm elementorum primas ſit, & in cœlo regni ſui ſedem habeat; ut Deo tamen obſequatur, non recuſat infra omnes eſſe, & in inferno concludi ad impiorum pœnam, factus ex ſupremo poſtremus. Quique in cœlo blanditur, non urit; in gehenna nocentes immaniſſimè torquet. Qui animarum curæ deſtinatur; licèt excelſa teneat, infima non declinet; Oliva l. 9. Strom. hic. Et licèt mitiſſimus ſit, cùm ſtellis circumdatur; furere debet, & ſævire, quando perduellibus immiſcetur.

Ut tollant mihi primitias. Ex.25 2. Primitias bonorum noſtrorum Domino tollimus, quando, ſi quid boni agimus, totum hoc divinæ gratiæ tribuimus; veraciter, & intimo ex corde profitemus: quòd nè initium quidem bonæ actionis, aut cogitationis, niſi à Domino, poſſimus habere. V.Beda l.1.de tabernaculo c.3.

Filius unius anni erat Saul, cùm regnare cœpiſſet. 1. Reg.13.1. ideſt, humilis, & quaſi parvulus. *Duobus autem annis regnavit ſuper Iſrael*, ideſt, juſtè rexit populum. In reliquis annis quaſi tyrannus fuit, & non rex. Hugo Card.hic.

Septies cadet iuſtus, & reſurget. Prov.24.16. Ideſt, quotieſcumque ceciderit, non peribit. Quod non de iniquitatibus, ſed de tribulationibus, ad humilitatem perducentibus intelligi voluit, S.Aug de Civit.l.13.c.31.

Nardus mea dedit odorem. Cant.1.11. Eſt nardus humilis herba quam & calidæ ferunt eſſe naturæ: & ideo per hanc videor mihi non inconvenienter hoc loco virtutem humilitatis accipere; ſed quæ ſanctis amoris vaporibus flagret: S. Bernardus ſerm. 42. in Cant.

Lampades eius, lampades ignis. Cant.8.6. Dei ſpiritus iis oblectatur, quibus delectatur & flamma: hæc non auro, argento, gemmis; ſed ſtipulis, fœno, ligno, vilibus, nutritur. Ut intelligas, in te Dei Spiritum non reſidere, ſi vilia refugis, & ſplendidis innutriris. Oliva l.9. Strom.hic.

Vas admirabile, opus Excelſi. Eccl.43.2. Et bene admirabile: quia, dum impletur, capacior fit. Bonav.diæt.ſal. de humilitate.

Poſui arenam terminum mari. Jerem.5.22. Rabanus Maurus ait: arena humiles ſignificat; quos Deus poſuit ad vincendum tumorem ſuperborum.

Super quem videritis Thau. Ezech.9. 6. Signum Thau ſignificat humilitatem triplici ratione. 1. quia ſignificat Crucem Chriſti. 2. quia Thau interpretatur *Subter*. 3. quia Thau eſt ultima littera Hebraica. S. Vinc. Ferr. ſer.1.D.infra Oct.Nat.

Canet ibi iuxta dies iuventutis ſuæ. Oſeæ 2. 15. Sept. Syrus; *humiliabitur ibi*. Symmachus, *affligetur ibi*. Nam Hebræum ana, & humiliari, & affligi, & canere, ſignificat. Corn.hic.

Num. III.

Ex Novo, & Patribus.

Stetit ſuprà, ubi erat puer. Matth. 2. 9. Licèt cœleſtem fuerit originem nacta, non dedignatur dimitti ad ſtabulum uſque: ut hominibus præbeat ducatum. Baeza l.1. c.8.§.7.

Arborem attendite: petit ima priùs, ut ſurſum excreſcat. Figit radicem in humili, ut verticem tendat in cœlum. Numquid nititur niſi ab humilitate? tu autem ſinè humilitate vis excelſa comprehendere: ſinè radice auras petis. Ruina eſt iſta, non incrementum. S.Auguſt. ſerm.38. de Verb.Dom. in fine Humilitas mons magnus eſt; in cujus ſummitate lux eſt non modica, & honeſtarum perſonarum, ideſt, Sanctarum virtutum pulcherrima turba. S.Anſelmus lib.ſimilit.c.99.

Citò turgens ſpuma dilabitur. Et quamvis grandis tumor, contrarius ſanitati eſt. S. Hieron.ep.16.

Duo ædificia, & duæ civitates, à Mundi initio conſtruuntur: unam ædificat Chriſtus, alteram diabolus; unam ædificat humilis, alteram ſuperbus: una humiliatur, ut firmiter ſurgat; altera erigitur, ut infeliciter cadat. S. Cæſarius hom.18.

Humilitatis plantam diligamus, cujus fructus cœlum. Sanct. Baſilius Seleuc. ſuper illud: niſi efficiamini ſicut parvuli &c.

Cœlorum regnum gloriæ amantem candidatum reſpuit; ambitioſa vota repellit; humilitatis merces eſt, non ſtabulum ambitionis. Id. ib.

Ipſe flos lilii tam altus, tam candidus, tam jucundus, ſemper reclinatur ad terram. Quid nobis per hoc aliud, quam humilitas commendatur? Caput enim inclinare ad terram, eſt mentem noſtram ad generationem terrenam, & fragilitatem de terra contractam, inflectere: nè de nobis aliquid præſumere omnino audeamus, dum nos lutum, & cinerem eſſe, conſideramus. S. Bernardus tr. de Paſſ. D. c.29. Lilium. Lem. *Celſum reſpicit ima*.

Quid eſt aliud, in faciem cadere, quàm illud etiam, quod in ſe præcipuum, vel optimum eſt, alta conſideratione deſpicere; & illud utique, unde aliis innoteſcere, & velut venerandus apparere, conſueverat; tamquam infirmum, & penè, vel penitus, nihilum reputare. Richardus à S.Vict. de erudit. inter. hom.c.36.

Nullum in genere granorum inveniri poteſt adeò nobile, & adeò dulce, & minùs ventoſum, quod humilitatem ſignat, ſicut granum frumenti, Sanct. Albertus Magn. tract. 2. de Euch diſt. 3. cap.1.

Sicut ramus, in quo pendet fructus; & ſicut ſpica plena grano, reſpicit, & declinat versùs terram: ſic anima humilis, quæ inſtar rami, eſt onuſta fructibus bonorum operum; & admodum eſt plena granis virtutum, reſpicit terram, ideſt, propriam fragilitatem. S. Bonav.diæt.ſal de humil. cap.36.

Incinerat ſe, & pulverizat; & ſic ſuaviùs fragrat: ſicut herbæ, & ſpecies aromaticæ, plus redolent, quandò ſunt minutiùs tritæ, & pulverizatæ. Unde dicitur Cant.3.6. *quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & univerſi pulveris pigmentarii*. Idem ibi.

Eſt luminoſa inſtar ſideris radioſi. Nam ſicut ſidus, vel ſtella, eſt modica in apparentia; cùm tamen ſit major tota terra: ſic humilis cùm ſit parvus, in veritate eſt apud Deum maximus. Idem ibid.

Eſt inſtar lapidis pretioſi: nam tales ſunt ut plurimùm quantitate modici, & virtute magni. Idem ib.

Verum bonum eodem agnoſcitur modò, quo verum balſamum. Si enim aquæ immiſſum fundum petat, puriſſimum, & pre-

Digitized by Google

pretioſiſſimum reputatur. Sic, ut ſciatur, num verè quis ſapiens, doctus, nobilis ſit? deſpiciendum, num opera ejus humilitatem, modeſtiam, & ſubmiſſionem, ſpirent. S.Franc. Saleſ.p.3.c.4.

Humilitas ſimilis arbori illi, quæ in inſulis Tyli enaſcitur, per noctem rubicundos ſuos flores occludenti, & non niſi ſole exoriente recludenti. Sic humilitas omnes noſtras virtutes, & perfectiones, tegit; &, non niſi charitate exigente, eas exerit, & prodit. Id.ib.c.5.

Sanctum chriſma, cujus ad Confirmationem, & benedictiones, uſus eſt, ex oleo, & balſamo. Symbolum humilitatis: quæ, ut balſamum, ima petit; & charitatis, quæ ſumma. Idem ibid. cap.8.

Humilitas mihi videtur eſſe ſicut fulgur: ſicut enim fulgur facit percuſſiones terribiles, & poſtmodum nihil poteſt inveniri ex eo; ſic humilitas diſſipat omne malum, & facit hominem nihil ſe reputare. B Ægidius tertius Socius S Franciſci.

Ubi quis pulchros characteres exaraverit jacis ſuper illos pulverem: non tamen fœdantur; ſed potiùs pulveris injectione defœdatio illa anteverritur. Hic pulvis eſt humilitas, quæ Abraham, licèt magna in Dei obſequium fecerit, ea operuit, dum pulverem ſe vocat Gen.18 27.

Cinis Symbolum humilitatis. Lem. *Contactum conſervat*. B. Petr.Dam.ſer.3 in Nat. S.Jo Bapt.

O beatæ humilitatis excelſa majeſtas! quæ dum ſuo judicio in ima deprimitur, divina provehente clementia ad cœleſtia ſublevatur.

Sagitta. Lem. *Depreſſa magis conſurget in altum.*

Luna. Lem. *Alieno luce*. *Quid autem habes, quod non accepiſti?* 1.Cor.4.7. Picinelli.

Magnes inter gemmas poſitus ferrum trahit. Lem. *Pretioſa renquit*. Idem.

§. II.

Humilitas Chriſti Domini.

Ex Veteri.

Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ. Gen.2.7. Terra fuit Chriſtus in Paſſione: terra infimum locum tenet; & plus non potuit deſcendere: nec Chriſtus magis potuit humiliari, quàm ut pateretur pro nobis. Hugo Card. hic.

Rebecca conſpecto Iſaac deſcendit de camelo. Gen.24 64. Anima Chriſtiana! ſi videris Sponſum tuum Iſaac ire peditem; debes etiam, ad imitationem Rebeccæ, teipſum operire chlamyde; eò quòd pudere te debeat, videre Jeſum Chriſtum in ignominia, & te in alto hujus Mundani honoris camelo, conſtitutum. Stella par.1 c.3.

Cumque amplexatus cecidiſſet in collum Beniamin. Gen.45.14. Joſeph exo ſculatus, ſuper omnium colla cum mira compaſſione recumbit; ſed ſpecialiter ſuper Beniamin uterinum. Allegorice per Beniamin deſignatur hic Chriſtus humillimus, virorum noviſſimus; ſinè quo nullus Patrum potuit videre faciem Sapientiæ Dei, qua inſtar Joſeph omnia regit. S Thomas Aqu. hic.

Cumque compleſſet ſorte dividere. Joſ.19.49. Mirare modeſtiam Joſue, qui omnibus aliis ſortes diviſit; ſuam ultimus accepit datam à populo. Fuit typus Chriſti, cum primus eſſet omnium, imò *α*, & *ω*. Apoc.1.8. pro nobis factus eſt virorum noviſſimus. Corn.hic.

Incubuit ſuper puerum. 4.Reg 4.34 ut puerum reſuſcitaret: humiliavit ſe Chriſtus, ut Mundum in peccatis jacentem erigeret. Miſit Eliſæus oculos ſuper oculos, manus ſuper manus. Videte fratres, quantùm ſe vir ille perfectæ ætatis contraxit; ut parvulo mortuo, & jacenti congrueret. Quod Eliſæus in puero præfiguravit, hoc in toto genere humano Chriſtus implevit. S. Auguſt. D.5.Trinit.ſ.2.

Exurge Domine Deus meus in præcepto, quod mandaſti. Pſal.7.7. Id eſt, quia humilitatem præcepiſti, humilis appare. S. Auguſt. hic.

A ſummo cælo egreſſio ejus. Pſ.18.7. & uſque ad Bethlehem deſcenſus ejus. S Bernardus hom.D.inf. oct. Epiph.

Ut jumentum factus ſum apud te. Pſ.72.23. Jumentum deſignat ſummam Chriſti humilitatem. Cornel. hic.

Erit in noviſſimis diebus. Iſ.2.2. Magnum in Chriſto humilitatis magiſterium, quando ſuo in terras adventui non elegit tempus primum, ſed poſtremum. Arcones hic. Diſc.2.

De radice Jeſſe. Iſ.11.1. Cur Propheta hic Jeſſe maluit nominare, quàm David? cùm non ad Jeſſe patrem, ſed ad filium hujus David floris hujus repromiſſio facta ſit. Dicimus: quòd quia David, pro majeſtate regia, perſona fuit ſublimis; Jeſſe verò, qui & ipſe dictus fuit Iſai, ordine, vel ſtatu, multò humilior fuit; adeò ut multoties Davidi jam regi ab inimicis improperaretur, quòd eſſet filius Iſai. Porrò adverſùs ſuperbiam Aſſur, id eſt, diaboli nunc ſermo erat; & velut antidotum humilitatem medicinalis gratia promittebat. S. Rupertus hic.

Ex Novo.

Ego veniam. Matth.8 7. Quantùm divinæ humilitatis inſigne; ut cœli Dominus nequaquam dedignaretur Centurionis ſervulum viſitare. Quod utique non ideò faciebat, quia abſens curare non poterat; ſed ut formam tibi daret imitandæ humilitatis; qua juxta humilioribus doceret, ac ſuperioribus, deferendum. Denique alibi dicit: *vade, filius tuus vivit*. Joan.4 50. Ut ſcias & potentiam divinitatis, & humilitatis gratiam. Ibi noluit pergere, nè in Reguli filio videretur magis divitiis detuliſſe: hic ipſe perrexit; nè videretur in Centurionis famulo conditionem deſpexiſſe ſervilem. S Ambroſ l.5. in Luc.7.

Aſcendente eo in naviculam. Matth 8.23. In naviculam, non in navem aſcendit: ut ſignetur, Dei Filium vehiculo humilitatis vehi. Eſcobar hic Obl.2.

Confide fili. Matth 9.2. O mira humilitas! deſpectum, & debilem, filium vocat; quem Sacerdotes non dignabantur attingere. S. Hieron. hic.

Et aſſumpto Petro, & duobus filiis Zebedæi. Matth.26.37. Origenes tr.35 in Matth. ad hos autem adduxit eos, maximè Petrum, magna de ſe confidentem: ut videant, & audiant, ubi eſt poſſe hominis, & quomodo impetratur. Videant eum cadentem in faciem ſuam.

In civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth. Luc.1.26. In hoc, quòd humilem locum elegit, humilitatem commendavit; & nos docuit, ut nos illa loca eligamus, quæ poſſunt de nobis magis, quàm nos de ipſis, gloriari. Hugo Card hic.

Invenietis infantem pannis involutum. Luc.2.12. Certè cœlitùs annuntiatur humilitas, quia hæc quaſi propria virtutis divinæ exhibenda ſit majeſtati. Sanct. Bernardus ſerm. 4. in Nativ. Dom.

Ut circumcideretur puer. Luc.2.21. Chriſtus in circumciſione profundiùs ſe humiliavit, quàm in Nativitate: in hac enim accepit formam hominis; in illa verò peccatoris. Cornelius hic. Dominus in Incarnatione minoratus eſt paulò minùs ab Angelis; ſed in Circumciſione multò minùs; quia latronis cauterio eſt ſignatus. Hugo Card. hic ex S.Bernardo.

Erat ſubditus illis. Luc.2.51. Erubeſce ſuperbe cinis! Deus ſe humiliat; & tu te exaltas? Deus ſe hominibus ſubdit; & tu, dominari geſtiens hominibus, tuo te præponis authori. Quoties enim hominibus præeſſe deſidero, toties Deum meum præire contendo. S.Bernardus hom.1. ſuper Miſſus.

Dicebant exceſſum ejus. Luc 9.31. id eſt, excellentem ejus humilitatem, qua uſque ad mortem Crucis ſe humiliavit. Hugo Cardin. hic.

Memento mei. Luc.23.42. Salvatorem nunc majeſtatis Dominum recognoſcit, cùm videt humilitatis patientia cruciari. S.Maximus hom.2. de latrone.

Et Verbum Caro factum eſt. Joan.1.14. & ſtatim ſequitur, *& vidimus gloriam ejus*. Quaſi hæc filii Dei exinanitio, atque humiliatio, ejus divinitatem miro modo patefecerit. Incert. Auth.

Cœpit lavare pedes. Joan. 13. 5. Sedebant diſcipuli; at virtue omnipotentis Dei ad terram uſque ſe dejecit: & Dominus dominantium coram illis genuflexit. Bloſius Margar. Spir. par. 3. cap.1.

Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus. Joan.13.3. Antequam Joannes ſummam Chriſti humilitatem explicet, priùs exponit ſummam ejus majeſtatem Sylveira hic.

Ex Patribus.

O verè divinam in ipſa humilitate Domini proſpicientiam! quantò enim abjectior humilitas, tantò divinior providentia. S.Ambroſ. in Luc.3.

Lac noſtrum Chriſtus humilis eſt; cibus noſter idem ipſe Chriſtus æqualis Patri S.Aug tr.3. in ep S.Joan.

Signum ejus eſt humilitas ejus. Per ſtellam eum magi cognoverunt: & erat hoc ſignum de Domino datum, cœleſte, atque præclarum. Noluit ſtellam in fronte Fidelium eſſe ſignum ſuum; ſed Crucem ſuam. Unde humiliatus; inde glorificatus. Inde erexit humiles, quò humiliatus ipſe deſcendit. Idem tr.3. in Joan.

Factor omnium fit inter omnia: portatur manibus Matris rector totius orbis: lambit ubera regens ſidera: tacet; & Verbum eſt. Idem l.4. c.4. de Symbolo ad Catechumenos.

Quemadmodum majeſtas ejus non comprehenditur, ſic neque ejus humilitas. S.Macarius hom.35.

O quanta humilitas! incomprehenſibilis Deus vult comprehendi, ſummus humiliari, potentiſſimus deſpici, pulcherrimus defor-

deformari, ſapientiſſimus fieri ut jumentum, immortalis mori; &, ut compendio abſolvam, Deus vult fieri vermiculus. S. Bernardus tr. de Paſſ. c. 17.

Quid ſuperbis homo? Deus propter te humilis factus eſt. Puderet te fortaſſe imitari humilem hominem; ſaltem imitare humilem Deum. V. Beda in Joan. 6.

Non eſt decens, militem ſedere in ſcamno, ſi rex ſederet in pavimento. Sic nos humiliari eſt neceſſarium, cùm videamus Regem gloriæ propter nos in tantum humiliatum. S. Bonaventura diæt. ſal. de humilit. c. 36.

Quantò pro me egit viliora, tantò bonitatis ſuæ dedit indicia majora ipſe parvulus lectulus; ipſe pulli eſt nidulus. Gilbertus ſ. 2. in lectulo meo.

Tota vita Chriſti deſcenſio eſt, per humilitatis, vilitatis, paupertatis, gradus; quouſque inferna deſcendendo penetraret, & inde ſolùm miſericordia dignos extraheret. Simon Caſſia lib. 4. cap. 9.

§. III.

Humilitas à Deo, & ejus Filio Incarnato amatur, fovetur, æſtimatur.

Ex Veteri,

Scyphum meum argenteum - pone in ore ſacci iunioris. Gen. 44. 2. Sicut Joſeph luſit cum Beniamin, quem initio quaſi furem premere, & vincire velle ſe ſimulavit; poſtea totum id joco factum eſſe oſtendit; cumque amplexans cœteris fratribus prætulit: ità Deus agit cum humilibus. Sinit illos contemni, affligi; ſed ſi humiliter, ac patienter, ea ferant; blandietur eis, eoſque evehet: ut tantò fiant glorioſiores, quantò antè erant abjectiores. Ludus ergo Dei eſt humilitas. Corn. hic.

Nonne cum parvulus eſſes in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es? 1. Reg. 15. 17. Acſi apertè diceret: magnus mihi fuiſti, quia deſpectus tibi: ſed nunc, quia magnus tibi es, factus es deſpectus mihi. Tantò unaquæque anima fit pretioſior ante oculos Dei; quantò præ amore veritatis deſpectior fuerit ante oculos ſuos. S. Gregor. mor. l. 18 c. 20.

Cumque depoſuiſſet veſtes regias &c. Eſth. 14. 2. Valet apud Sæculum pompa, apud Deum humilitas. Eſther, depoſito ornatu regio, nititur Deum ad commiſerationem flectere: cùm depoſuiſſet veſtes regias; fletibus, & luctibus apta indumenta ſuſcepit. Regem verò mortalem pro clementia aditura, circumdata eſt gloria ſua &c. c. 15. 5. &c. O prudentiam mulieris! ſciebat, apud Dominum valere ſolùm virtutis meritum, non pretioſum corporis cultum: apud Sæculum verò virtutem ſperni, pompam ſuſpici. Idcirco ut hominum ſibi conciliet gratiam, mœret; ut regia benevolentiam, refulget. Naxera in Joſ. 21. §. 3.

In velamento alarum tuarum exultabo. Pſalm. 62. 8. Parvuli fuimus, ergo protegat nos Deus ſub umbraculo alarum ſuarum. Quid cùm majores facti fuerimus? Bonum eſt nobis, ut & tunc protegat nos; ut ſub illo majore ſemper nos pulli ſimus. Sinè protectione Dei nihil es; ſemper ab illo protegi velimus. Tunc ſemper in illo magni eſſe poterimus, ſi ſemper ſub illo parvuli ſimus. S. Aug. hic.

Inclina Domine aurem tuam, & exaudi me. Pſ. 85. 1. inclinat aurem, ſi tu non erigis cervicem: humiliato enim appropinquat; ab exaltato longè diſcedit: niſi quem illic humiliatum exaltaverit. Idem hic.

Dum eſſet rex in accubitu ſuo &c. Cant. 1. 11. Bonus humilitatis odor, qui de hac valle ploratìonis aſcendens, perfuſis circumquaque vicinis regionibus; ipſum quoque regium accubitum grata ſuavitate reſpergat. S. Bernardus ſ. 42. hic. Magna humilitatis virtus, cui etiam Deitatis majeſtas tam facilè ſe inclinat. Idem ſer. 43. ib.

Lilium convallium. Cant. 2. 1. Lilium convallium ſe dicit, quia in humilibus elucet magis gratia. S. Ambroſius ſer. 5. in Pſ. 118.

Ad quem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu: Iſ. 66. 2. S. Auguſt. ſic legit: *ſuper quem requieſcet ſpiritus meus? ſuper humilem, & quietum.* Iſ. 66. 2. Vis ergo eſſe locus Domini? eſto humilis, & quietus. S. Auguſt. in Pſalm. 131. Tabernaculum tuum, Domine, humilitas eſt, in quo verè Spiritus S. requieſcit Thomas Kemp. de trib. tabern. c. 2. Habitator cœli, imò Creator omnium, qui in terris habere ſe templum denegat, humilem, & quietum, & trementem ſermones ſuos hominem, libenter aſſumit in templum. S. Hieronym. hic. Eſt humilitas anguſta tibi, ampla Divinitati: pauper, & inſufficiens tibi; ſufficiens ei, quem non capit orbis; copioſè, ac delicioſè reficiens illum, qui & Angelos paſcit. Guarricus ſ. 3. in Aſſumpt. B. V.

Ex Novo.

Et ecce vox de cœlis. Matth. 3. 17. Cur vox Patris auditur ſuper Chriſtum in baptiſmo? S. Hilarius in illa Pſalm. 138. 1. verba de Chriſto, *Domine probaſti me, & cognoviſti me*, ità ait: Demonſtrandum autem in Evangelio, ubi & probatus, & cognitus eſt. Humilitas itaque probatio ejus eſt. Unigenitus namque Deus baptizari tamquam peccator expoſcit. Et probatus in iſtis omnibus. Probationem mox conſecuta eſt cognitio: & quem humilitas probabilem fecerat, hunc Paterna vox Filium oſtendit.

Cujus non ſum dignus &c. tunc venit Jeſus - ad Joannem. Matth. 3. 11. 13. En, quo magnete raptus. Qui, cùm ſtatuiſſet jejunare priùs, quàm turbis immiſceri; turbis ſociatus ante jejunium eſt, ut audiret dicentem: *tu venis ad me &c.* Oliva lib. 1. Stromat. hic.

Ego veniam. Matth. 8. 7. Centurio humilitate præceſſit. Ut dixit, hominem ſe eſſe; mox cor ejus Chriſtus intravit. Oliva l. 1. Strom. Joan. 4 50.

Domine, non ſum dignus &c. Matth. 8. 8. Dicendo ſe indignum, præſtitit dignum; non in cujus parietes, ſed in cujus cor Chriſtus intraret. Nam non erat magna felicitas, ſi D. Jeſus intraret in parietes ejus; & non eſſet in pectore ejus. S. Auguſt. ſ. 6. de puero Centur. Non erat dignus, ut Chriſtum domo reciperet; & jam corde receperat. Etenim Magiſter ille humilitatis, filius hominis, jam invenerat in illius pectore, ubi caput reclinaret. S. Auguſt. in Pſ. 38.

Vulpes foveas habent &c. Matth. 8. 20. Vulpes dolus; volucres cœli, ſuperbia eſt. Quid ergo reſpondit Dominus? Poteſt in te habitare ſuperbia, & dolus; Chriſtus in te non habet, ubi habitet in te, ubi reclinet caput ſuum; quia reclinatio capitis humilitas Chriſti eſt. S. Auguſt. in Pſ. 90.

Omnia mihi tradita ſunt à Patre meo. Matth. 11. 27. Non Mundi elementa; ſed hi, quibus parvulis ſpiritu Sacramenta Filii Pater revelavit. V. Beda in Luc.

Et deſcendens Petrus de navicula. Matth. 14. 29. Deſcendit de navi Petrus, ut iret ad Jeſum. Quamtumvis enim deſcendas, licèt in omnium infimum locum venias; ibi invenies, & habebis Jeſum. *Si deſcendero in infernum, ades.* Ioan. 1. 51. dicitur: quòd vituri ſimus omnes, *Angelos Dei aſcendentes, & deſcendentes ſuper Filium hominis.* S. Auguſt. ſer. 41. Non diceret aſcendentes ad Filium hominis, niſi ſurſum eſſet: non diceret deſcendentes ad Filium hominis, niſi deorſum eſſet: ipſe ſurſum, ipſe deorſum. Surſum in ſe, deorſum in ſuis. Baeza t. 2. lib. 12. cap. 6. §. 9.

Et accipiens puerum, ſtatuit eum in medio. Marci 9. 35. Quòd complectitur puerum, ſignificat, humiles ſuo dignos eſſe complexu, ac dilectione; taleſque jure poſſe gloriari: *leva eius ſub capite meo.* V. Beda hic.

Intravit in domum Zachariæ, & ſalutavit Eliſabeth. Luc. 1. 40. Cur non Zachariam? audi humilem vocem: *unde hoc mihi &c.* Oliva l. 1. Strom. hic.

Ecce vir nomine Zachæus &c. Luc. 19. 2. *Statura puſillus*, hoc eſt, nulla nobilitatis ingenitæ dignitate ſublimis, exiguus meritis. Sanct. Ambroſ. Divitiæ arboris obtinuerunt faſtigium, præcurrens aſcendit, non dignus, ſed opulentus. Quàm moroſè faſtigium obtinuiſſent virtutes! quàm citò elatæ ſunt facultates! Verùm ad videndum Deum nec humana valent faſtigia; nec auri, niſi pauperibus erogata, prodeſt copia. Ideo ei præcipitur deſcenſus: *Zachæe feſtinans deſcende*: quia Domini viſio debetur humilibus, non ſuperbis. Naxera in Joſ. 13. §. 37.

Tu es Simon filius Jona. Joan. 1. 42. *Jona* dicitur *columba*: Tu es filius Jona, tu es filius Spiritu Sanct. Filius ergo dicitur ſpiritus, quia humilitatem de Spiritu Sanct. acceperat. V. Beda hic.

Ex Patribus.

Altus eſt DEUS: erigis te, & fugit à te. Humilias te; & deſcendit ad te. Quare hoc? quia excelſus eſt; humilia reſpicit, & alta de longe cognoſcit. S. Auguſt. in feſto Aſcenſ. Dom. ſer. 2.

Qui ſinè humilitate bona opera agit, in ventum pulverem portat. Qui ſibi vilis videtur eſſe, ante Deum pulcher eſt. Qui ſibi diſplicent, Deo placent. Eſto ergo parvus in oculis tuis, ut tu ſis magnus in oculis Dei. Tantò enim eris apud Deum pretioſior, quantò fueris ante oculos tuos deſpectior. S. Auguſt. de tempore. D. 9 Trinit. ſer. 1.

O quàm excelſus es! & humiles corde ſunt domus tua: tu enim erigis eliſos; & non cadunt, quorum fortitudo tu es. S. Auguſt. l. confeſſ. 11. c. 31.

Minimum diſcipulum Deus amat plurimùm. Inferiùs frater accumbe; ut, minore adveniente, ſurſum jubearis aſcendere. S. Hieron. ep. 1. ad Heliodorum.

Non libentius Prophetarum ora, quàm humillimum hominem, oſculatur Dominus. S. Chryſoſt. hom. 79. in Matth.

Manum Chriſtus, quæ ſe indignam calceamentis eſſe dicebat, à pedum obſequio ad caput ſuum ſublevavit. Idem hom 3. in Matth.

Qui

Qui ſibi vilis eſt, Deo charus eſt. S Bernardus tr. de inter. domo c.28.

Neſcio quo pacto familiariùs ſemper humilitati propinquare ſolet divinitas. S Bernardus ep.42.

Si vultis oculo miſericordiæ, oculo gratiæ, à Domino reſpici, humiles eſtote: *humilibus* enim, ſicut Scriptura dicit, *dat gratiam*; *quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ*. Id. de Paſſ. c.17.

Humilitas ſe attenuat, ut ametur à ſponſo: ſe annihilat, ut erectur de novo: ſe evacuat, ut impleatur à Deo. Se attenuat, & facit ſeipſam gracilem, ad domicellæ modum. Annihilat ſe, ut de novo erectur. Ipſa enim eſt illud nihilum, ſuper quod Deus fundavit terram. Job.26. 7. *qui appendit terram ſuper nihilum*; id eſt, animam ſuper humilitatis fundamentum. S. Bonavent. diæt. ſal. de humilit. cap 36.

Legitur in vitis PP. de quodam fratre bono, qui in ſuis orationibus non habebat ullas conſolationes ſpiritus. Qua de re DEO conqueſtus: Domine, tot annis ſervio tibi; & tamen necdum dediſti mihi aliquam conſolationem divinam. Subitò venit umbra magna, quæ ipſum proſtravit ſemimortuum, dicens: donec te contempſeris ſicut lutum, quod calcas, non ſenties conſolationes divinas. S. Vincent. Ferr.

Tantò fit quiſque pretioſior Deo, quantò propter eum fit vilior. S. Bernardinus t.3. D.10. Pent.

Quis eſt dignus ſedere ad menſam Chriſti? qui ſponte ſe humiliat pro amore Chriſti. Thom. Kemp. conc.32. de Paſchate.

Pretioſior coram eo eſt humilis, profundaque propriæ imperfectionis agnitio: quàm miraculorum, aliorumque grandium operum, exhibitio, Bloſius parad. an. c.33.

§ IV.

Per humilitatem Deus magna operatur.

SAmſon arrepta mandibula *interfecit mille viros*. Judic.15.15. *David quaſi tenerrimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu uno*, 2. Reg. 23. 8. Rupertus: per humiliora inſtrumenta Deus glorioſiùs triumphat. Salvian. l. de provid. c.7. quando evidenter Deus intelligi voluit, magna opera à ſe patrari: ſine per paucos, aut per infirmos, res acta eſt: nè opus cœleſtis dexteræ virtuti aſſignaretur humanæ. Ideò quidem & dux Siſara, quem Hebræus timebat exercitus, à muliere proſtratus eſt. Judic.4.21.

Humilitas ad nihilum peccatorem adducit, ut ſe nihil reputet, & in valore, & in virtute. Ex hoc nihilò fit recreatio, ſicut ex nihilo ſimpliciter facta eſt creatio. Umbertus l. 4. de erudit. Relig. p.2. c 4.

Hoc non ignorabat David, qui dicebat: *cor contritum, & humiliatum, Deus non deſpicies*. Pſal.50 19. Qui etiam ait: *cor mundum crea in me Deus*. v. 12. Creatio Mundi cordis facta eſt ex nihilo humilitatis. Novarinus agn. Euch.

§. V.

Humilitas diſponit ad divinas gratias.

P*Elliculaſque hædorum circumdedit manibus &c.* Gen. 27. 16. Non erubeſcamus eſſe humiles, ut exaltemur. Sicut Jacob non erubuit reputari deformis, & piloſus; ut patris benedictionem conſequeretur. Broymard. Humilitas.

Tintinabula de auro puriſſimo - in extrema parte tunicæ. Exod. 39.23. Nemo, opinor, ambigit: ſanctioris amœnitatem vitæ malogranatis, aureiſque tintinabulis, deſignari: hæc enim concentum cœli, illa verò gloriæ delicias, repræſentant. Suſpendebantur autem ea ad oræ imas fimbrias; quas nemo non videt quaſi in cœnum rejectas, & à gemmis Pontificis uſque ad calceos ablegatas. Quæ ergo pars tunicæ putabatur abjectior, ea præ cœteris comptior, ornatiorque & renidebat, & ſonabat. Oliva f.4. D. Paſſ.

Et valles abundabunt frumento. Pſal.64. 14. In vallibus pinguedo eſt; ibi proficiunt plantæ, ibi plena ſpica, ibi centeſimus oritur fructus. Audis, quia ubique vallis laudatur, ubique humilitas prædicatur. S. Bernard. ſerm. de S. Benedicto.

Qui emittis in convallibus. Pſalm.103. 10. Convalles humilitatem ſignificant, quæ numquam ſinè fonte gratiæ eſt. Non eſt autem inſolens; ut, qui montes ſunt propter S. Spiritus magnitudinem, convalles ſint propter ſui Spiritus humilitatem. S. Proſper hic.

Qui bonus eſt, hauriet gratiam. Proverb. 12. 2. Sicut hauriens aquam, eò puriorem, & copioſiorem, haurit; quò profundior puteus: ſic & juſtus majorem gratiam, quò major eſt animi ejus humilitas. Nam bonus hic quilibet juſtus intelligitur, ſed præſertim humilis, inquit Beda, & Hugo. Cornelius hic.

Benedicat terra Dominum, laudet, & ſuperexaltet eum in ſæcula. Dan.3.74. Uni dicitur terræ, ut Deum non benedicat solùm; ſed & ſuperexaltet. Et tamen ad cœlum magis iſta exaltatio ſpectare videtur: quod & Dei ſedes eſt, & altior terra. Puto, duplici cauſa id terræ mandari: I. Quia humilitas ſui inclinatione maximè Deum elevat. II. Quia humili plura ſuppetunt celebrandi Dei argumenta. Nam terra humilitatis imago, licèt reliquis elementis inferior, illa tamen militare ſuis commodis miratur. Fulget cœlum: ſed fœcunditati terræ adlaborat. Sol ſplendet: ſed ſuis fovet radiis fœtus agrorum: Luna creſcit: ſed plantis famulatur: aer, & aqua, terræ inſervit. Ità, quò quis humilior eſt, eò magis ſibi ancillari ſtupet vel reges. Quin terra docet, cœterarum virtutes concludi, tegique humilitate. Solis unus fœtus eſt ſplendor: una cœli ſoboles, aſtra; maris una piſcium propago; aeris unica fœcunditas, volucres. terræ autem quàm varia, & multiplex fœcunditas florum, fructuum, ſegetum, quadrupedum, metallorum. Oliva l. 12. Strom.

Facite homines diſcumbere: erat autem fœnum multum in illo loco. Joan.6. 10. Poterat ſtantibus cibum dare: cur vult, ut ſedeant, & ſuper fœnum? Non enim beneficia divina dantur ſuperbè ſtantibus: ſed humiliter jacentibus ſuper fenum. Euſebius Emiſſ. quicumque igitur, qui vis ſatiari de panibus Chriſti: diſcumbe priùs ſuper fenum; imò priùs te fenum eſſe, cognoſce. Sylveira in Luc.23. q.13. Super fenum diſcumbentes ſaturantur: quia humiles tantùm refectione Domini digni judicantur. S. Honorius D. 4. Quadr.

Ex Patribus, & aliis.

Cum timore, & tremore, vallem facite, imbrem ſuſcipite. Depreſſa implentur, alta ſiccantur: gratia pluvia eſt. Quid ergo miraris, ſi Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. S. Auguſt ſ.2. de Verb. Ap.

Tunc pœnitentiæ fides habetur, cùm humilitati conjuncta eſt: Eam ob rem Sanctorum nobiliſſimi, ac in eis Principes, tum maximè humilitatem ſpectant, cùm humanis majora, ac diviniora, fuerint aſſecuti. Ubi ſuis verbis Abraham illud intexuit: ego ſum terra, & cinis. Gen.18.27. tunc maximè naturam agnoſcendo, naturæ modos præſtantia tranſcendit. Modus amplificandæ gratiæ, vis eſt humilitatis. S. Baſilius Seleuc. or. in illud, niſi converſi fueritis &c.

Sicut non patitur natura vacuum, quin illud repleat: ſic nec gratia humilem, quin illi ſe infundat. S. Laurent. Juſt. de humilit. cap.3. Lign. vit.

Semper ſolet eſſe gratiæ divinæ familiaris virtus humilitas. S. Bernardus hom.4. ſup. Miſſ.

Fons gratiæ in cor hominis, carnalis ſcilicet, & terreni, non aſcendit. Sed quid eſt, in cor hominis non aſcendit? utique, quia fons eſt, & aſcenſum neſcit. Scimus enim, quia fontium natura eſt, rivos ſectari convallium, montium ardua declinare. Id. ſ.4. in Vig. Nat.

Sicut aqua ſemper fluit ad valles, ſic Dei gratia ad humiles. S. Bonav. ſ.2. de S. Andr. Apoſt.

Valles in ſeipſis frumentum, ſpiritualemque multiplicant fructum. Vallis eſt humilis anima inter medium montium, ſinè arrogantia ſemper, atque immobilis permanens. Joan. Clim. gr. 25.

Qui ſeipſum ex intimi animi ſenſu, & affectu, novit; jam in terra ſeminavit: nam niſi ità ſeminemus, fieri non poteſt, ut floreat humilitas. Idem ib.

Hydria. Lem. *Subſidam, ut implear*. Quantò humilior, tantò capacior, tantò plenior. colles enim aquam repellunt, valles implentur. S. Aug ſ.74. de temp. Picinelli.

§. VI.

Humilitas eſt mater ſapientiæ, ſcientiæ &c.

Symbola.

M*Aior pars venit Beniamin*. Gen. 43. 34. Beniaminus ſemper innocuus Joſepho conjunctior. Lyr. deſignavit, quòd humiles ſint doctrinæ, & ſapientiæ, magis capaces. Quantò humiliùs ſedebat, tantò ampliùs capiebat.

Collyrio inunge oculos tuos. Apoc. 3. 18. Collyrium hoc eſt humilitas. q.d. ait Rupertus: cor tuum vera humilitate purifica; ut paupertatem tuam videas, & divitias bonitatis Dei agnoſcas. Cornelius hic.

Confiteor tibi Pater, Luc.10. 21. Somnia Pharaonis non revelavit Deus Sapientibus Ægyptiorum, ſed humili Joſepho captivo. Oculi eminentes imbecilli viſus; ſubmiſſi meliùs vident. Stella in Luc. 10.

In fonte, aut profunda fovea, de die ſtellas licet videre. *Abſcondiſti hæc à ſapientibus &c.* Luc. 10.21. Berengarius lib. ſimilitud.

Digitized by Google

Humilitas eſt Soror Sapientiæ. Hoc ſignatur in genibus; quæ mira fraternitate oculis junguntur: nam, cùm quis gignitur, ità formatur, ut genua ſurſum ad oculos teneantur; quorum conjunctione foramina oculorum cautantur. Geminianus lib.6. de Similitudin.

Teſtimonia.

Ex Veteri.

Intellectum dat parvulis. Pſal.118. 130. *Tuliſtis clavem ſcientiæ*. Luc.11.52. humilitas eſt clavis ſcientiæ. Hugo Card. in Pſal.118. ad rerum divinarum contemplationem ingredi non poſſunt ſuperbi. Idem.

Ut detur parvulis aſtutia. Prov.1.4. Cum parvulis congruè apponitur aſtutia; quia eam parvis rebus indidit Deus, juxta illud: ingenio pollet, cui vim natura negavit. Hinc vulpes aſtutior leone, canis ſagacior aſino, ſimia ſolertior bove; parvæ aves magnis aſtutiores, parvi homines magnis. Quid prudentiùs formicis, & apibus? Cornel. hic.

Inclina cor tuum. Prov.2.2. Docet hic Salomon viam, & modum, acquirendi ſapientiam; qui eſt, inclinare cor ſuum ad ſapientiam; eique totum cordis ſinum magna attentione, humilitate, & aviditate, expandere. Cornel. hic. Inclina per humilitatem cor tuum ad cognoſcendam prudentiam. Ubi humilitas, ibi Sapientia. Hugo Card. hic. Inclinare, eſt cor ad cognoſcendam prudentiam humiliare; & emundare cor, quod dignum fiat ad percipienda myſteria veritatis. V. Beda hic.

Si quis eſt parvulus, veniat ad me. Prov.9.4. S. Gregor. lib.34. mor.cap.15. Salomon ad Sapientiam parvulos vocat: qui enim necdum ſemetipſum deſpicit, humilem Dei Sapientiam non apprehendit. *Ubi eſt humilitas, ibi & ſapientia*. Prov.11.2. Si quæritis veram ſapientiam, detis vos ad veram cordis humilitatem. Thom.Kemp.ſerm.ad Novit. p.2.ſ.3.

Aqua profunda verba ex ore viri, & torrens redundans fons ſapientiæ. Prov.18.4.

Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam. Eccli.6. 34. In hac aurium inclinatione humilitatem agnoſcit. Hugo Card. Dion. Carth.

Quia repleta eſt terra ſcientia Domini. Iſ.11.9 Quæ eſt ſcientia Domini, quæ mira hæc efficit, niſi humilitas Domini? S. Rupertus l.2. in Iſ.

Ex Novo.

Venite ad me. Matth.11.28. Quò? ad me. Quà? per humilitatem. Quò fructu? *ego vos reficiam*. Sanct Bernardus tr. de gr. humilit.

Quomodo poſſunt hæc fieri? Joan.3. 9. Non poteſt ab ignorantia detineri, qui humiliter, docere ſcientem, interrogat. Initium eſt ad ſcientiam, ignorata quærere à ſciente, nec vereri erubeſcens ſuper eis. Simon Caſſ.l.11.c.6.

Tu es Magiſter in Iſrael, & hæc ignoras? Joan. 3. 10. Humiliare illum ſtuduit ad divinam doctrinam capeſſendam. Idem ibidem.

Ego ſum, qui loquor tecum. Joan. 4. 26. Cur Dominus ſe Meſſiam apertè manifeſtat Samaritanæ, non verò Judæis interrogantibus Joan. 10. 24. *quò uſque animam noſtram tollis? ſi tu es Chriſtus, dic nobis palàm*. Imò Matth. 16. 20. *tunc præcepit Diſcipulis ſuis, ut nemini dicerent, quia ipſe eſſet JESUS Chriſtus*. Sanctus Chryſoſtom. hom.32. fidelior Samaritana erat Judæis: qui non diſcendi, ſed arguendi, cauſa rogabant: nam ſi diſcere voluiſſent, verborum, Scripturarum, & miraculorum, eis ſufficiens fuiſſet doctrina. At hæc mulier tantùm ſimplici affectu Meſſiam deſiderat: ideo ſe illi revelat: facilè humilis ſimplicitas apprehendit. Sylveira hic.

Quomodo poſſum, ſi non aliquis oſtenderit mihi? Act.8. 31. Non ægre tulit Eunuchus, nec indignatus eſt, neque ſe contumelia affici exiſtimavit: quod pleriſque inſulſis accidit; quos pudet ignorantiam ſuam confiteri; & ab eis diſcere, qui docere valeant: & frequenter malunt in perpetua verſari ignorantia. S. Chryſoſt.hom.35. in Gen.

Ex Patribus, & aliis.

Nemo magis poteſt videre divina, niſi qui humilitatis ſuæ conſcius neſcit extolli. S.Ambr.lib. de Vid.

Qui didicerunt à D. Jeſu Chriſto humiles eſſe corde; plus cogitando, & orando, proficiunt, quàm legendo, & audiendo. S. Auguſt.ep.112.

Amat Chriſtus infantiam, humilitas magiſtram, innocentiæ regulam, manſuetudinis formam. S.Leo ſerm.7. in Epiph.

Humilitas ſapientiæ mater eſt. S.Chryſ.hom.48. in Matth.

Hoc ingens eſt operæ pretium ſtudii Sapientiæ, ut, qui rectè magnus factus eſt, ſubmiſſo, & puro, corde ſit, & vitam condemnet; neque conſcius fuerit, quod ſeipſum Deo dignum reputaverit. S.Gregor.Niſſ. de ſcopo Chriſtiani.

Quæ revera cognitio eſt, atque ſcientia, humilitati conjuncta reperitur. S.Ephrem ad everſion.ſuperb.

Malus mercator eſt, qui ſe decipit; qui ſe appretiat plus, quàm valet. Sed, alios appretiare, & ſe deſpicere; hoc eſt principaliſſimum ſtudium ſapientiæ. S.Bonav.ſer.19.hexam.

Humilitas eſt ſapientiæ ſolium, gratiæ pallium, & gloriæ præludium. Id. in Pſ.118.

Summa totius Philoſophiæ Chriſtianæ hæc eſt; ut ducem noſtrum Jeſum per veram humilitatem ſequi contendamus. Bloſius par.an.cap.7.

Coram infinita illa ſapientia plus valet parva quædam de comparanda humilitate cura, & unicus ejus actus; quàm omnis totius Mundi ſcientia. Ex luminibus, & dogmat. Spirit. Sanct. Thereſiæ.

§. VII.

Humilitas eſt baſis, ſubſtantia virtutum, & ſanctitatis.

DEſcendit hic juſtificatus. Luc.18.14. Si humilitas cum peccatis tantum valet, ut etiam Phariſæi ſanctitatem ſuperet: quid effeciſſet eadem humilitas cum pietate conjuncta? Stella hic.

Qui ſine humilitate virtutes congregat, quaſi in vento pulverem portat. S.Gregor.hom.7. in Joan.

Magna, quæ agimus, quaſi minima ducimus; cùm hæc per fortium exempla penſamus. Sed tunc apud Deum creſcunt per meritum, cùm apud noſmetipſos per humilitatem decreſcunt. S. Gregor mor.l.30 c.9.

Fundamentum ſanctitatis ſemper fuit humilitas: nec in cœlo ſtare potuit ſuperba ſublimitas. S.Cyprian. de Nat.D.

Parva eſt cujuſvis virtus corporis; niſi major ſimul adſit virtus animi. Tota namque illa mira vis Samſonis, non ab oſſibus tantum, ſed à ſpiritu erat in capillis. Virtutis autem Spiritus humilitas eſt. S.Cyrill. in Apolog.cap.18.

Virtutum bonum quoddam, ac ſtabile, fundamentum, humilitas. Nempe ſi nutet illa, virtutum aggregatio non niſi ruina eſt. S Bernardus de conſid. ad Eug.lib.5.

Pretioſiſſimus fundus virtus eſt; bonus fundus humilitas; in quo omne ædificium conſtructum ſpirituale creſcit in templum ſanctum in Domino. S Bernardus ib.l.2.

Vana eſt omnis exercitatio, omnis temperantia, omnis obedientia, omnis voluntaria paupertas, omniſque diſciplina multijuga, humilitate deſtituta. S.Ephrem. ad everſ.ſuperb.

Humilis ædificat ſuper petram, ſuperbus ſuper arenam. Richard. à S.Victor. in die Paſchæ.

Virtus non eſt; niſi conjunctam habeat humilitatem. Qui hoc fundamentum rectè jecerit, poterit, in quantam volet altitudinem, ſtructuram excitare. Hæc maxima eſt munitio, hæc murus inconcuſſus, hæc inexpugnabilis turris: hæc omne continet ædificium; non ſinens ipſum, vel à ventorum violentia, vel ab imbrium impetu, vel à ſpirituum vi, dejici; ſed omnibus inſidiis inacceſſum facit, & invictum; quaſi ex adamante conſtructum eſſet; magnaſque nobis largitatis retributiones affert. S. Chryſoſt.hom.35. in Gen.

Unuſquiſque humilitate ſuppoſita tutiſſimè cuncta alia ſuperponit ædificans: hac verò ſubducta, etiamſi uſque ad ipſum cœlum converſationis ſublimitate pervenias, ſimul omnia ſubtrahuntur, atque in finem peſſimum relabuntur. Idem hom. 15. in Matth.5.

Quod igitur caput virtutis eſt? - humilitas certè. - Hoc caput, etſi nec cæſariem, nec crines habeat; ſic tamen pulchrum eſt, ut Deum ad ſeipſum attrahat. Idem hom.48. in Matth.13.

§ VIII.

Humilitas eſt via ad cœlum.

EGo ſum oſtium. Joan.10.9. Qui per januam intrat humilis eſt; qui per aliam partem aſcendit, ſuperbus eſt. Ideo dixit illum *intrare*, illum *aſcendere*: ſed ille intrando recipitur, ille aſcendendo præcipitatur. S.Auguſt. in Pſ 95.

Quid factura fuerat humana, & vana, præſumptio; quantamlibet in cœlum adverſùs Deum, altitudinem molis extolleret; quando montes tranſcenderet univerſos, quando ſpatium nebuloſi hujus aeris evaderet. Tutam, veramque, ad cœlum viam molitur humilitas, ſurſum levans cor ad Dominum, S.Aug. de Civit.l.18.c.14. apud Octavianum de Tuffo in Eccl.18.

Humi-

Digitized by Google

Humilitas eſt cœleſte inſtrumentum, quod ex abyſſo peccatorum in cœlum animam levare poteſt. Joan.Climac. gr.25.

Via paradiſi eſt humilitas. S. Vincent. Ferrer. ſ. 14. de morte quadruplici.

§ IX.

Humilitas ardua virtus, excellens, honorata &c.

Ex Veteri, & Novo.

F*Profectique filii Iſrael*. Ex.12. 37. Iſraeliticus populus unius noctis ſpatio Ægyptiorum excuſſit jugum, ſeque in deſertum dedit: at in deſerto quot dies, quot annos conſumit? Richardus à S.Victore: de exterminio mali tr.1. cap.12. proculdubio non eſt ejuſdem facultatis, & facilitatis; Ægypto exire, & eremum pertranſire; Mundum relinquere, & ſeipſum vincere. Illud unius diei opus eſt; hoc vix poſt multa tempora explemus. Durum, difficile, grande; ſeipſum bene inſpicere, & plenè deſpicere; perfectè probare, & penitus improbare.

Facile eſt umbram creſcere. 4.Reg.20. 10 q. d. inquit Abul. cùm aſcendere ſit facilè, non peto illud, ſed contrarium: ut miraculum appareat. Aſcendere de linea ad lineam; de gradu ad gradum; de dignitate ad dignitatem; facile eſt: quia inclinationi noſtræ valde conforme. At verò retrocedere, ex culmine dignitatis ad humilia deſcendere, miraculum apparet. Paoletti ſ.24. de S. Philippo Benitio.

Acceſſit ad eum mulier. Matth.26. 7. *Maria accepit libram unguenti*. Joan. 12. 3. Toletus hic: Matthæus nomen tacet, quia caput unxit; Joannes nominat Mariam, quia pedes. Joannes Damaſc. or. de dormit. Mar. Maria unxit pedes JESU. quia in Maria humilitatem in honore habet. Duæ ſunt Dominæ: una eſt, quæ non habet nomen ſpeciale, quia indigna eſt nomine: Domina iſta eſt ſuperbia. Alia eſt humilitas, quæ vocatur Maria. Lib.1.cap.29. Revel.S Brigittæ.

Magnificat anima mea Dominum. Luc.1. 46. Tunc anima noſtra verè Deum magnificat, quando ſub ipſo ſeipſam captivat, & humiliat. S.Bonavent. hic.

Ex Patribus.

Quia originem perditionis noſtræ ſe præbuit ſuperbia diaboli; inſtrumentum redemptionis noſtræ inventa eſt humilitas Dei. S. Gregorius l.4.ep.37.

Veſtra arma jejunia ſunt, veſtra pugna humilitas eſt. S.Chryſoſtomus hom.13. in Marci 1r.

Quod igitur caput virtutis eſt? humilitas certè. S. Chryſoſt. hom.48. in Matth.

Nihil conferendum humilitatis virtuti: ipſa enim mater eſt, & radix, & columna, & fulcimentum, & vinculum bonorum. Sinè illa abominabiles, & ſceleſti, & immundi, ſumus. S. Chryſoſt.hom.30. in acta.

Quia illis maximè laborare opus eſt, ut veram conſequi humilitatem poſſint qui magnarum ſibi virtutum conſcii ſunt; magnam ſibi vim inferant, neceſſe eſt, ut conſcientiam rectè factorum ſeſe ſemper efferentem obtundere queant. Idem hom. 3. in ep.1. ad Timoth c.1.

Si non potes ſublimem incedere ſemitam virginitatis; ſequere vel Deum per tutiſſimam viam humilitatis. S. Bernardus hom.1. ſup.miſſ.

Glorioſa res humilitas; qua ipſa quoque ſuperbia palliare ſe appetit, nè vileſcat. Idem tr.de gr. hum.

Nulla ſplendidior gemma in omni præcipuè ornatu ſummi Pontificis: quò enim celſior cœteris, eò humilitate apparet illuſtrior & ſeipſo. Idem l.2, de conſid.ad Eug.

Decor animæ humilitas eſt. Id.ſ.45. in Cant.

O humilitas, ò ſublimitas! & tabernaculum Cedar, & ſanctuarium Dei! & terrenum tabernaculum, & cœleſte palatium; & domus lutea, & aula regia! Idem ſ.27. in Cant.

Qui contendit ſupergredi proximos, multàs inveniet difficultates; multos habebit æmulos, multos patietur contradictores, aſcendentes equidem ex adverſo. Nihil verò facilius eſt volenti, quàm humiliare ſemetipſum. Idem ſ.2. in capite jejunii.

Quemcumque humilem conſpexeris; Dei eſſe filium confidenter credere debes. B.Cæſarius Arel.hom.13. de V.A.

Semper ex menſura humilitatis pendet menſura magnitudinis. Richard. à S.Vict.c.32. de erud.hom.

Maximus eſt animæ decor, ſi, poſt omnium virtutum perfectionem, humilitatem poſſideat; & cùm magni ſit meriti, magnam ſe eſſe neſciat. Idem c.3. in Cant.

Magnus theſaurus magna eget cuſtodia: fur enim ſemper ſollicitus eſt, ut effodiat, ut furetur, ut traducat. Erat Apoſtolis pretioſus, & inæſtimabilis theſaurus ipſa Redemptoris gratia, & divinum ejus Collegium. Hujus theſauri cuſtodem oportuit eſſe humilitatem. *Diſcite à me, quia humilis ſum*. Matth. 11.29. Hildebertus ep.71.

Humilitas omnium virtutum eſt maxima; cùm tamen virtutem ſe eſſe neſciat. Guarricus Sabbath.2 hebd.Quadr.

Superbiat, ò humiles, anima veſtra glorians in humilitate ſua; omnemque altitudinem hujus mundi longè ſub pedibus ſuis jacentem deſpiciat; indignumque judicet gloriæ ſuæ, ad concupiſcentiam vilis prædæ, ſuam ulterius majeſtatem inclinare. Quid? jam jam tollenda es in cœlum, & nunc te demum mergeres in cœnum? Te præſtolatur Curia Sanctorum, & præponeres ſocietatem dæmoniorum? Idem ſerm. in ſol.OO.Sanctorum.

Humilitas ſuſcepta pro Chriſto regiam præfert dignitatem. Gilbertus ſ.18. in Cant.

O ſancta humilitas tu omnium te noviſſimam credens, cœteros honorabiliter antecedis, dum deſcendis, aſcendis: Dum gloriam fugis, acquiris: dum latere cupis, efficeris manifeſta. Deformitatem tuam ſæpiſſime intuens; ò quàm pulchra es in oculis Domini ea venuſtate tua, & faciei tuæ ſplendore, ſummi regis Filius adamavit te, & te ſuo fecit dignam connubio &c. S. Laurent.Juſt. de triumph.ag.3.c.3.

Melior eſt purpurata humilitas, quàm pannoſa ſuperbia. Bleſenſ. Invectiva in quemdam depravatorem oper.ſuor.

Humilitas eſt proprium, atque magnificum, donum Salvatoris. Caſſianus Collat.15.

Nulla major altitudo eſt, quàm propter Deum profunda humiliatio. S.Thom.Vill.conc.de S.Michaele.

Humilitas ſuo modo eſt ambitioſiſſima, cupidiſſima; maximi cordis, & altiſſimi ſpiritus: quia dedignatur impleri, niſi ſummo honore, niſi ſummis divitiis, niſi ſumma gloria. Joan. Gerſon, ſ. in Cœna Dom.

§. X.

Humilitas eſt potens, victorioſa.

Num. I.

Symbola,

I*Sſachar aſinus fortis*. Gen.49. 14. Tot laboribus exantlandis, tot oneribus ferendis, ſatis videbatur ſi generoſius aliquod animal, ut camelus &c. in comparationem daretur. Quæritur tamen quadrupes viliſſima conditio; ut hujus juſti fortitudo, non ſolùm oneris oppreſſione, ſed etiam honoris jactura probaretur. Richardus à S. Vict. iſtud internum gaudium, eſt illa terra, quam Iſſachar vidit, & concupivit; pro qua aſinus factus, & effectus fortis, libenter ſuppoſuit humerum ad portandum. Multùm ſibi viluerat, qui ſe aſinum, animal ſcilicet præ cœteris vilius, reputabat. Vilis ergo ut jumentum, fortis ad ſe mortificandum, habitamus inter terminos. Pene, non plenè, hanc morientium terram deſeruerat; pene, non plenè, illam viventium terram apprehenderat, qui inter terminos habitabat; quia viliſſimis, quia pauciſſimis hujus vitæ bonis contentus erat. Hujus terræ miſeræ extrema tenebat; quia per frequentes mentis exceſſus vitæ perennis dulcedinem prægustabat, illius beatæ terræ initia contingebat. Ramirez in epiſt. Chriſt. &c. epiſt. 3. Apoc. 2.

In mandibula pulli aſinarum delevi eos &c. Judic.15.16. Quid eſt, per jacentem mandibulam aſini mille viros occidere; niſi per linguas humilium, atque ſimplicium, perfectum non credentium numerum à pravitatis ſuæ ſtatu dejicere, atque ad humilitatem Chriſti per ſanctæ prædicationis officium inclinare. B. Petrus Dam.l.6.ep.17.

Aſcendit Jonathas *manibus, & pedibus, repens*. 1. Reg. 14.13. Manifeſtum eſt majora tentationum obſtacula majore virtutum niſu debere tranſcendi? quod tunc ritè perficitur, cùm armatus contra hoſtem humilis auditor ſpiritualis per omnia ſequitur exempla præceptoris. V.Beda hic.

Ariſtoteles in Problem. S.25.q.9. quærit: cur aer, qui luce craſſior, ſolida valeat permeare; lux ipſa non poſſit? an quia lux per directum tantùm fertur? At aer impedimento nullo arcetur; quoniam quà tranſit, tendere è directo non ſolet. q. d. aer locum ſæpe invenit, ubi luci negatur introitus, & via obſtruitur: ille quippe novit ſe flectere, torquere, accommodare. Sic, qui novit curvare ad obſequium cervicem, flectere ad reverentiam poplites, inclinare ad gratiam caput; ille in impeditiſſima, & obturata planè loca, inſinuare ſe poteſt. Qui de ſua gravitate remittere, deſcendere de celſitudine, exiſtimatione ſui ſcit cadere; ille facilè quacumque ingreditur, & componit omnia. At qui per directum ſemper velut lux vult tendere; nec de ſuo honore, ac jure aliquid aliquando cedere; difficilè obtinebit, quod cupit. Didacus Niſſ. Vit.Abraham.l.2 cap.4.

Digitized by Google

Humilitas ſimilis magneti; etiam mentes ferreas trahit, & placat. Geminiani l.2.ſimilit.c.14.

Num. II.

Teſtimonia

Ex Veteri.

Paſcebat ſervus tuus. 1.Reg.17.34. Sanct. Antonius de Padua. D.2. Quadr. Ego ſervus tuus. O margarita fulgens? O narde redolens! Ego, inquit, ſervus tuus! humilis ſervum ſe reputat, minùs de ſe ſentit, quàm in ſe ſentit. Iſte humilis ſervus interficit leonem ſuperbiæ, & urſum luxuriæ.

Veni ad me, & dabo carnes tuas volatilibus cæli &c. 1.Reg.17.44. Provocavit Golias David: provocavit impietas pietatem, provocavit ſuperbia humilitatem; poſtremò provocavit diabolus Chriſtum. Quid miramini diabolum victum? Ille erat grandis ſtatura corporis; iſte autem ſtatura parvus, ſed fide magnus. S. Auguſtinus in Pſalm.143.

Numquid vox hæc tua? &c. 1.Reg.24.17. Vide, quàm efficax fuerit vox Davidis, quàm potens humilitas; quæ adamantinum cor Saulis confregit, ac mite, placidumque, reddidit, & in lacrymas amoris ſolvit. Corn. hic.

Ludam, & vilior fiam, plus quàm factus ſum. 2.Reg.6.22. S. Gregor. mor.l.27.cap.27. Quid alii ſentiant, ignoro. Ego David plus ſtupeo ſaltantem, quàm pugnantem: pugnando hoſtem ſubduxit; ſaltando coram Domino ſeipſum vicit: &, cùm deſpiceretur, dixit: *ludam &c.* quaſi diceret: vileſcere coram hominibus appeto.

Corruens in terram adoravit. Job.1.20. Job proſtratus dejecit diabolum; alium humiliavit, exaltatum ſupplantavit. confudit fortem, deformavit clarum. Orig.l.1.in Job.

Ibi abſcondita eſt fortitudo eius. Habac.3.4. Quæ eſt fortitudo tua, niſi humilitas? Drogo.Oſtienſ. de Sact.Dom.Paſſ.

Ex Novo.

Ecce Magi &c. Matth.2.1. Cùm tres Magos ad adorandum Jeſum novi ſideris claritas deduxiſſet; non cum imperantem dæmonibus, non mortuos ſuſcitantem, &c. vel in aliqua divinarum virtutum actione viderunt; ſed puerum ſilentem, quietum, & ſub matris ſollicitudine conſtitutum: in quo nullum apparebat de poteſtate ſignum; ſed magnum præberetur de humilitate miraculum. Tota victoria Salvatoris, qua & diabolum ſuperavit, & Mundum, humilitate eſt concepta, humilitate eſt confecta. S. Leo ſ.7. in Epiph.

Diſcite à me, qui ſum humilis corde. Matth.11.29. Non ait, diſcite à me quatriduanos mortuos ſuſcitare; ſed ait: *diſcite - quia humilis*: potentior eſt enim ac tutior, ſolidiſſima humilitas; quàm ventoſiſſima celſitudo. Sanctus Aug. de Trinit. l.8.cap.7.

Ut deſcriberetur univerſus orbis. Luc.2.1. Cur Chriſtus tunc natus? Hugo à S. Victore: cùm Roma victrix ſuper omnia regna caput ſuperbo faſtu extuliſſet; tunc, dominante ſuperbia, humilis venit; ut de ſua humilitate celſitudinem Mundi ſterneret: manifeſtè demonſtrans; quantus in ſua majeſtate foret, qui in noſtra infirmitate poſitus univerſa dejecit. Unde tota Chriſtianæ ſapientiæ diſciplina non in abundantia verbi, non in aſtutia diſputandi, neque in appetitu laudis & gloriæ; ſed in vera, & voluntaria humilitate conſiſtit: quam Dominus Jeſus Chriſtus, ab utero matris, uſque ad ſupplicium Crucis, pro omni fortitudine, & elegit, & docuit. S.Leo ſ.7. in Epiph.

Nolite timere puſillus grex. Luc.12.32. Vide, quo titulo timorem depellat; *puſillus grex*: Imò ob hoc vel maximè timere debent, quòd ſint *puſillus grex*: nam juxta Sanct. Chryſolog. ſer.32. puſillum gregem humiles vocat: quia humilitas omnem prorſus timorem excutit, & fortes reddit. Pinna in Eccl Ethol.221.

Non eſt nobis colluctatio adverſùs carnem - propterea accipite armaturam Dei. Epheſ.6.12.13. Lucta pugilum fit ſolis manibus; arma impedimento. Optimè armatus nudus per humilitatem. 2. Cor.12.9. *libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Chriſti.* Pinna in Eccl.Ethol.40.

Adiuvit terra mulierem. Apoc.12.16. Sanct. Andreas Cæſarienſ. hic: terra juvit illam: juvit autem Sanctorum ſubmiſſione. Qui verè, rectèque dicere ſolent; ego ſum terra, & cinis; omnes ſuperbi diaboli vires enervant. Nihil enim diaboli vires ità frangit, ut humilitas. Euſebius Gallic. ſ.1. de Epiph. quælibet tribulatio ità ab humilitate mitigatur, ac vincitur; ſicut in planis littoribus ſinè aliquo fragore unda conſumitur.

Ex Patribus.

Omnis fortitudo in humilitate: quia fragilis eſt omnis ſuperbia. S.Auguſtinus in Pſalm.92.

Humilitatem exerceamus: nihil enim illa potentius. Sed & petra eſt fortior, & adamante ſolidior; & in majorem nos ſecuritatem collocat, quàm queant vel turres, urbes, muri: omnibuſque diaboli machinationibus ſublimior facta contingere volentibus inſuperabiles facit. S.Chryſoſt. ſ.20.in ep. ad Rom.2.12.

Dilige humilitatem: nam, quæ ſecundùm Deum eſt humilitas, murus firmus, & inexpugnabilis eſt à facie inimici. S. Ephrem paræn.46.

Humilitas eſt turris fortitudinis à facie inimici. Jo. Climac. gr.25.

§ XI.

Humilitas vincit, pellit dæmonem.

Nihil, ut divino Antonio ab Angelo nuntiatum eſt, diaboli vires ità frangit, ſicut humilitas. S. Andreas Cæſarienſ. ſ. 12. in c.12.Apoc.

Cuidam fortiſſimo athletæ Chriſti, qui ad hanc beatiſſimam virtutem (humilitatem) feſtinabat, impuri dæmones laudem in corde ſubſeminabant. At ille divina inſpiratione malignorum ſpirituum nequitiam pio, & religioſo compendio vincere aggreditur. Deſcribit in cellulæ pariete altiſſimarum virtutum appellationes: putà perfectæ charitatis, Angelicæ humilitatis &c. Cùm ergo illum cogitationes extollere cœpiſſent, dicebat illis: eamus ad arguentem: advenienſque relegabat appellationes illas, ſibique ipſi clamabat: cùm has omnes poſſederis, tunc ſcies, quàm longè, adhuc à Deo ſis. Joan.Climac.gr.25.

S. Macario in via occurrens diabolus, falce eum fruſtrà percutere nitebatur; dixitque ei, magnam à te vim patior Macari; quia adverſum te nihil valeo. Ecce enim, quidquid tu facis, & ego facio: jejunas, & ego: vigilas, & ego non dormio. Unum eſt, in quo me ſuperas. Quod eſt illud? interrogat Macarius. Reſpondet: humilitas tua; & ideo extra te nihil poſſum Bolland. 15. Jan.

S. Paulus ſimplex agricola, uxorem in adulterio deprehenſam deſerens, fit monachus, diſcipulus S.Antonii, ſimpliciſſimè obediens. Dæmoniacum juſſus à Sanct. Antonio curare, fuſis precibus dicit ad dæmonem: dixit Abbas Antonius, egredere ab homine. Dæmonium reſpondet. non egrediar. Accepta pelle ſua ovilla verberat eum in tergo, dicens: egredere, dixit Abbas Antonius. Ad hæc diabolus egreſſus clamans: diſcedo: Pauli ſimplicitas, & humilitas, me expellit. Bolland. 7. Martii ex hiſtor. Lauſiaca Palladii cap.22.

§. XII.

Humilitas trahit, rapit corda; perſuadet.

V*ir luctabatur cum eo.* Gen.32.24 Rediens Jacob è Meſopotamia angelum ſibi obſiſtentem invenit; cum quo luctatus femoris nervorum tetigit; qui mox emarcuit, & Jacob claudus perſtitit. S.Chryſoſt. hom.85. In Gen. totum hoc factum eſt, ut ſe totum humilitati ejus attemperaret, & formidinem ex anima juſti eximeret; & perſuaderet ei, ut citra angorem fratri occurreret. q. d. modica Angelus Jacobo oſtendit, quo iratum fratrem emolliret: timebat enim, nè memor adhuc eſſet Eſau illatæ injuriæ: contracto nervo id facilè conſecutus eſt: neceſſe eſt enim, ut claudus obvio ſe reverenter dimittat. Pinna in Eccleſ. 6. Ethol.72.

Adoravit pronus in terram ſepties - ſtringenſque collum eius, & oſculans, flevit. Gen.33.3.4. Placantur alieni animi ſubmiſſione, humili. Abulenſ. generoſi cordis eſt, parcere humilibus, eoſque diligere. Velloſo in Judith.3. Corda lapidea humilitas emollit. Servum ſe fratris Jacob prædicat: *parvuli ſunt, quos donavit mihi Deus ſervo tuo* v.5. Alvarez Illuſt.15.

Exterriti dixerunt. Gen.43.18. Inde humiles incurvant genua, ad promerendam ejus miſericordiam, ait Abulenſis.

Obſecro Domine mi. Num.12.11. Humiliavit ſe Aaron, quantùm potuit, ut faciliùs impetraret. Abulenſ.

Domine mi rex. 1. Reg.24.9. *Pater mi.* v.12. *inclinans ſe David pronus in terram adoravit.* v.9. volebat obſequiis vincere Saulis improbitatem. Abulenſ.q.17.

Sedens in cathedra ſapientiſſimus &c. 2.Reg.23.8. Tamquam vermiculus ſua molli teneritudine ligni duritiam domans, alios devinciens, & ad ſe alliciens: non alta arrogantia, ſed humili modeſtia, & lenitate. Sylveira in Apoc.1.

Curvavit genua. 4.Reg.1.13. Principes militum coram Elia

igne

igne pereunt v. 10. ſolus ille immunis, qui *curvavit genua*. Humilitatis merito ſervatus eſt. Drogo de Paſſ.

Procidens autem ſervus ille orabat. Matth. 18. 26. & mox obſequio humili veniam impetravit. verſ. 27. *miſertus autem Dominus ſervi illius, dimiſit eum*. v. 27. Rex, ſcilicet quia nobilis erat, citò miſertus eſt. Abulenſ. q. 132.

Ego Joannes frater veſter. Apoc. 1. 9. Notandum, quòd, cùm poſſet dicere magiſter, propter prælationem; dixit *frater*, propter humilitatem. Tacuit ergo Magiſter; nè videretur per prælationem terrere. Dixit *frater*; ut per humilitatem faciliùs ſuadere poſſet. Richard. à S. Vict. in Apoc. l. 1. cap. 4.

§. XIII.

Humilitatis immunitas, ſecuritas, quies.

Figura, & Symbola.

Est civitas hæc juxta, ad quam poſſum fugere, parva; & ſalvabor in ea: numquid non modica eſt, & vivet anima mea. Geneſ. 19. 20. Timet alta Loth, parva ſecuritati eligit. Naaera in Joſ. 1. §. 54. Sæpe faſtigium infelicitatis mater. In parvo ſalus. Sanct. Chryſoſtomus hom. 6. de humil. unum minimum de Sodomiticis urbibus oppidum, ad ſalutis refugium, ſibi donari poſcit à Domino.

Sedens in ſterquilinio. Job 2. 8. Mirandum eſt; Jobo in ſterquilinio ſedente, omnia diaboli machinamenta eſſe diſturbata. Quia infimo ſedens non habet unde cadat. Et habet, unde conſurgat per eum, qui ſuſcitat de terra inopem, & de ſtercore erigit pauperem. de Arcones in Il. 3. Diſc. 2.

Mulier amicta ſole - fugit in ſolitudinem. Apoc. 12. 1. 6. Cur cœlum deſerens ad ſolitudinem fugit? In ſolitudine nil habet excelſum; non ſole micat; ibi tutior. Naaera in Joſ. 1. §. 54.

Tumefactus aer de latitudine corporali, & claritate ſubſtantiali, & ſublimitate locali; ſpernendo terram, eidem locutus eſt dicens: Ut quid tu punctum opacum ſemper deorſum manes? cur non interdum erigeris? quare non dilataris? Reſpondit: fateor, ſum punctum; ſed hac modicitate punctuali in ſempiternum quieſco; cùm tua tu ſemper magnitudine fluctues. Pretioſiſſimis gemmis ſum ornata; rivis, herbis, pratis, hominibus, exornata. Nulli unquam moleſta, niſi cùm, à te mea viſcera ſubintrante, terræ motu concutior. Tu verò denſis nubibus fulmina emittis, grandines. Nimirum emiſſiones tuæ ſuperbiæ graviſſimæ ſunt tempeſtates. S. Cyrillus ex Apolog. l. 2. c. 1.

Sicut piſciculi evadunt ſagenam, ſic humiles rete, id eſt, tentationes diabolicas. Sanct. Bonaventura diæt. ſal. cap. 36. de humilit.

Rete piſces claudens. Lem. *Minores evadunt*. Picinelli.

Fulmen. Lem. *Feriunt ſummos*. Vel: *Humiliora minùs*: Seneca Hypp. Act 3. minùs in parvis fortuna ferit. Picinelli.

Teſtimonia.

Ex Veteri, Novo, Patribus & aliis.

David vidit Angelum Domini ſtantem, - & evaginatum gladium in manu ejus. 1. Paral. 21. 16. Quid remedii contra hunc gladium? *ceciderunt tam ipſi, quàm majores natu veſtiti ciliciis proni in terram*. En humilitas! & quid inde factum? v. 27. *& convertit gladium ſuum in vaginam*.

Miſſus eſt Angelus Gabriel in civitatem Galilea, cui nomen Nazareth. Luc. 1. 26. Cur Nazareth eligitur ad verbi incarnationem? Reſpond. ea Beda l. de loc. Sanctis: Nazareth muros non habet. Hugo Cardin. in Nazareth, civitate parva, concipitur, & nutritur: in Jeruſalem, civitate ſublimi, patitur, & crucifigitur. Quid hoc? niſi quia ſalus in humilitate cuſtoditur; in ſublimitate periclitatur. Maria in Nazareth concepit Ieſum, in Jeruſalem amiſit Jeſum.

Qui ſeipſum humiliat, numquam poterit ira commoveri, & proximo ſuccenſere: quia anima ejus in ſui conſideratione occupata eſt, & humiliata. Anima autem, quæ ſic ſe habet; quid eſſe poſſit beatius? Quicumque talis eſt, is in portu continuò ſedet ab omni tempeſtate liber; & oblectatur in cogitationum tranquillitate. Et ideo Chriſtus dicebat: *& invenietis requiem animabus veſtris*. Matth. 11. 29. Sanct. Chryſoſtom. t. 1. hom. 9. in Gen.

Imitatores Chriſti lineas tenent humilitatis; & ſola eſt, quæ charitatem acquirit, pacem invenit. - Humilitas non habet, unde cadat. Sanct. Chryſoſtom. de Verb. David: quis ſum ego 2. Reg. 1. 18.

Sequere Deum per tutiſſimam viam humilitatis. Sanct. Bernardus hom. 1. ſup. Miſſ.

Humilitatem diligito, & numquam diaboli laqueis capieris: velociſſimis enim alis humilitatis ſemper ſublevatus ſublimior eris, quàm ut inimici retibus capi poſſis. S. Ephrem de recta viv. rat. c. 8.

Cùm B. Antonius tot laqueos dæmonis orbi cuncto intenſos cerneret; Suſpirans Dominum rogavit: quis evaſurus eos potiſſimùm eſſet? cui reſponſum eſt: humilitas ſola evadet hos laqueos S. Dorotheus Abb. Doctrina 2.

Mens ſuperbiæ expers, eſt tamquam urbs munita; in qua tutus eſt, qui inhabitat. S. Nilus or. 8. de ſuperbia. Conſilium inierunt arbores, quò ſe ab injuriis hominum expedirent. Cedrus quidem dignitate, & conſilio, prior aliis ſententiam dixit: ſævire homines in ligna ſecuribus, quas ligneis manubriis munirent, quò aptiùs feriant: itaque è re eſſe arborum, ut ligna denegarent hominibus. Multis in eamdem rem diſcuſſis, ſurgit humilis rubus: nolite, inquit, arbores in tantam altitudinem creſcere; tritis, mihi credite, ab hominibus tutiores. Idem ibidem.

Non eſt pax, non eſt quies, niſi in humilitate. Quid enim Mundum inquietat, niſi ambitio, & ſuperbia? Sanct. Thom. Vill.

Humilitas tam gracilis eſt, tam extenuata, & tam nihil habens, quò teneri valeat; ut fruſtrà jaciatur rete, vel laqueus, pro comprehenſione ejus. Sic ſecundùm Poeticam fabulam, Antheus ab Hercule numquam victus eſt, dum terræ hæſit; ſed per inane levatus continuò ſtrangulatus interiit. Joan. Gerſon Lect. 2. in Marc.

Vix fieri poſſe puto; ut, ſi anima in humilitate, & ſimplicitate, ambulet; à dæmone decipiatur. Ex luminib. Sanct. Thereſ. cap. 28.

Humilitas ſanat caducum morbum. Sanctus Albertus M. ſ. de Converſ. S. Pauli.

Humilis numquam labitur: unde enim labi liceret ei, qui ſub omnibus eſt. S. Macarius hom. 19.

§. XIV.

Humilitas non patitur in honore, & æſtimatione.

Afferam pauxillum aquæ: & lavate pedes veſtros. Gen. 18. 4. Ipſe pedes lavit, ipſe pinguem vitulum portavit humeris de armento S. Hieronym. ep. 26. Nihil tamen ejus exiſtimatio inde imminuta. Authoritatis jacturam ea humilitate nemo facit. Didacus Niſſen. lib. 7. cap. 3.

Et incurvati adoraverunt eum. Gen. 43. 28. Humiliter, & affabiliter, iis locutus fuit Joſeph; ideo eum ſic honorant. Alvarez hic Illuſtr. 218.

Et filius altiſſimi vocabitur. Luc. 1. 32. quia apparuit homo; Theophylactus. Humilitas, & humanitas, nihil derogat authoritati, ſed eam potiùs auget. Alvarez hic in Geneſ. 43. Illuſtr. 222.

Et vidimus gloriam ejus. Joan. 1. 14. Quamvis Verbum caro factum ſit; nec tamen infirmitate carnis ſuperactum eſt; nec de priſca majeſtate, ac omni potentia decidit, quoniam homo factus eſt. S. Cyrill. l. 1. c. 57.

Sciens, quia omnia dedit ei Pater &c. Ioann 13. 13. 4. 5. Sed cur illo præambulo uſus Ioannes, ut priùs diceret, ſciviſſe Chriſtum, omnia ſibi tradita in manus à Patre? Theophylactus: cùm ſciret, quòd omnia tradidit ei Pater; & quòd à Deo exiſſet, & ad Deum iret; non timebat minui gloriam ſuam, lavans pedes diſcipulorum ſuorum. Quare poſt lotionem dixit: *vos vocatis me Magiſter, & Domine; & bene dicitis: ſum etenim*. v. 13. Didacus Niſs. l. 7. c. 3.

Virtutes non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli; ità ut etiam ſuper languidos deferrentur à Corpore ejus ſudaria, & ſemicinctia &c. Act. 19. 12. Cur voluit Deus, ut illud ſemicinctium, ſudariumque, Pauli tanta operaretur miracula? ut dæmones ex energumenis fugarent? Ut ſignificaret; nihil detrahi de dignitate alicujus rei, per hoc, quòd ad humilia officia adhibetur. Didacus Niſs l. 7 c. 3.

Hujus rei gratia flecto genua mea. Eph. 3. 14. Fecit pro homine cœlos; fecit terram cum germinibus ſuis; fecit mare cum piſcibus ſuis; fecit corporalia omnia, & ea homini tradidit poſſidenda: ſed non pro his omnibus genua flexit. At verò cùm Filium Dei pro ſe humiliatum vidit; ſtare non potuit; ſed tantæ charitatis pondere ſuperatus, pavimento proſtratus adoravit. Sanct. Thom. Vill. tr. de adv. D.

Digitized by Google

§. XV.

Humilitas parit amorem.

E*T partem gloriæ tuæ*. Num. 27. 20. Aliqui per gloriam accipiunt humilitatem Moyſis, quæ eum populo mirè amabilem, & laudabilem reddidit. Oleaſter vertit: da Joſue partem dejectionis, vel humilitatis tuæ. q. d. doce Joſue tuam humilitatem; ut hæc eum reddat populo acceptum, ſicut te reddidit. Corn. hic.

Filius ſervi tui Iſai Bethlehemitæ ego ſum: 1.Reg. 17.58. *Et factum eſt, cùm compleſſet loqui ad Saul: anima Jonathæ &c.* 1. Reg. 18. 1. Nota quomodo humilitas, & generis obſcuritas, ingenuè expoſita, non viles, ſed gratos nos reddat. Imò evectus jam ad ſolium, poſteris teſtatum voluit; priùs à ſe gregem ſervatum fuiſſe, quàm regnum. Pſalm. 77.70. *elegit David ſervum ſuum, & ſuſtulit eum de gregibus ovium*. Oliva l.6. Strom. §. Verba Jeremiæ &c.

Amice, aſcende ſuperiùs. Luc. 14. 10. Superbia omnibus invíſa, & inimica. Qui primum locum tenet, & ad inferiorem mandatur, non vocatur amicus: ſed ſedens infimo: quia hic humilis; ideo omnibus amicus. Utraque uxor Aſſueri, Vaſthi, & Eſther, imperium regis transgreſſa, diverſo tamen eventu. Nam Vaſthi, vocata ad convivium, *renuit; & ad regis imperium venire contempſit*: hinc repudiata. Eſth. 1.12. Eſther non vocata (quod prohibitum] intravit tamen; Eſth. 5. 1. & amanter excipitur. *Omnes miniſtri ejus conſolabantur eam*. Eſth. c.15. 19. Diſcrimen: Vaſthi, ſuperba venire contempſit; Eſther verò humilitate intuens regem exterrita. Arrogantia fecit adverſarios, humilitas patronos. Sylveira hic.

Quantò minorem ſe fecit in Humanitate, tantò majorem ſe exhibuit in bonitate; & quantò pro me vilior, tantò mihi clarior. S.Bernardus ſ.1. in Epiph.D.

Humilitas facit hominem amabilem: nullus enim unquam invenitur, niſi diabolicus ſit, qui non diligat humilitatem. B.Humbertus ſ.35. ad Hoſpitalarios.

§. XVI.

Humilitas exaltat, promovet &c.

Num. I.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri.

F*Aciamque ſemen tuum ſicut pulverem terræ*. Gen. 13. 16. Deinde c.15.5. *Suſpice cœlum, & numera ſtellas, ſi potes: ſic erit ſemen tuum*. Vidiſti Abrahæ ſucceſſores in prima promiſſione pulveri terræ comparari, in ſecunda ſtellis. Atqui hæc conſtare poſſunt? quid ſtellæ cum pulvere? terræ, & cœlo? cur priùs pulveri, tum ſtellis comparati? Ideo poſteri ejus ſunt ſtellæ, quia priùs fuerunt pulvis. Vis eſſe ſtella, priùs eſto pulvis: conſidera te pulverem; & in ſtellam tranſmutaberis. de Caſtillo Illat. 241. Ad ſtellas uſque evehuntur, qui ità ſe abjiciunt, ſicut pulvis. Hugo Card. hic.

Qui extendens manum dexteram poſuit ſuper caput Ephraim minoris fratris. Gen.48.14. Joan. de la Haye tom.3. in Gen. hujuſmodi manus impoſitione eum fratri anteponit, cùm ei, tamquam inferior deberet ſubeſſe. Deus enim gaudet ex minoribus majores facere. Sic & nunc Ephraim, præ Manaſſe, extollit. Paoletti D. 10. Pent.

Apparuit ei Dominus in flamma ignis de medio rubi. Ex.3. 2. Vepres, & ſpinas, habebat Dominus ſub pedibus; ſed quomodo exaltatæ? de Caſtillo Illat.83.

Impeditioris linguæ ſum. Ex.4.10. Hoc fuit naturale vitium Moyſi: quem ità indiſertum elegit Dominus ad hanc legationem; ut Moyſem per hunc defectum in humilitate contineret. Tum, ut liberatio Hebræorum non eloquentiæ Moyſis, ſed Dei potentiæ tribueretur: *infirma enim Mundi elegit Deus, ut confundat fortia*. 1.Cor.1.27. ità Theodoretus.

Currens Achimaas per viam compendii, tranſivit Chuſi. 2.Reg. 18. 23. Hebr. *currens per viam vallis*. Vis magnos præ aliis progreſſus facere, in ſtudio perfectionis, & paucis horis longa emetiri itinera? per viam vallis, per ſemitam humilitatis, & agnitionis propriæ, perge: hæc enim eſt via compendii. Didac. Niſſ. Dom.16.Pent.§ 5.

Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere; ſurgite, poſtquam ſederitis. Pſalm.126.2. Seſſio humilitatem ſignificat. Tunc demum ſperate exaltari, poſtquam voſmetipſos humiliaveritis. S. Rupertus l.6. in cap.14. Oſeæ. Priùs humiliationem ſuſtinete: & poſt aſcenſum præmia quærite gaudiorum: hic enim ſeſſio humilitatem ſignificat, non honorem. Ut Capitis noſtri evidentibus inſtruamur exemplis; ſedit, quando dixit, *triſtis eſt anima mea*. Matth. 26.38. Surrexit, cùm ait: *data eſt mihi omnis poteſtas*. Matth. 28. 18. Caſſiodorus in Pſ.126.

Nigra ſum, ſed formoſa. Cant. 1. 4. Priùs nigra, ſicut viliſſima tabernacula Cedar; poſtea formoſa, ſicut pelles glorioſi regis. S. Bernardus ſ.25.

Leva ejus ſub capite meo &c. Cant.2. 6. Primò læva; ut per hanc ad amplexum dexteræ mereantur pertingere. Neque enim dextera illius quemquam amplexabitur, niſi quem priùs leva ejus ſovendum ſuſceperit! id eſt, nemo claritatem illius ſublimiter in futuro videbit, qui non in præſenti ad ſuſcipienda humilitatis ejus myſteria fideliter reclinavit. V.Beda l.2. in Cant.

Ferculum fecit ſibi rex Salomon - aſcenſum purpureum. Cant.3.9. 10. Cur Salomon ea purpura potiùs, quàm re alia, fieri voluit aſcenſum? Aſcenſus eſt, qui pedibus omnium calcatur: purpura majeſtatis regiæ ſymbolum eſt. Purpuram ſubſtratam pedibus voluit; quæ reges veſtit. Did.Niſſ.D.16.Pent.§.5.

Ex Novo, & Patribus.

Omnis vallis implebitur &c. Luc.3.5. Impletio vallium exaltatio eſt humilium; humiliatio montium, & collium, depreſſio eſt ſuperborum. Simon Caſſ.l.5. hic.

Pedes ejus unguento ungebat. Luc.7. 38. Dein caput Matth.26.7. S.Paulinus ep.4. pedibus Chriſti oſcula caſta figamus; ut mereamur à pedibus in caput ſurgere.

Recumbe in noviſſimo loco. Luc. 14.10. cum noviſſimo Viro Chriſto in Cruce poſito, ut dicat ipſe, qui nos invitavit: *amice aſcende ſuperiùs*; veni uſque ad thronum Patris, & in ejus ſinu quieſce, ut tibi ſit gloria in idipſum. Joan.Gerſon tr.8. ſup.Magnif.

Ego vox clamantis in deſerto. Joan. 1.23. Nihil humilius voce, quæ ſimul incipit, & deſinit eſſe; ſed & nihil immediatius Verbo voce. Hugo Card. in c.3.Luc.

Sicut in ſtatera materiali, una parte depreſſa, altera elevatur; & à converſo: ſic in ſtatera divinæ juſtitiæ decretum eſt: ut, qui ſe humiliat in præſenti propter Deum, in futuro ab eo elevabitur in gloria ſempiterna. S.Bernardinus t.3.D. 10.Pent.

Sagitta depreſſa. Lem. *Magis conſurget in altum*.

Luna. Lem. *Major, quia humilior*. *Quicumque humiliaverit ſe ſicut parvulus iſte; hic eſt major in regno Cœlorum*. Matth.18.4.

Num. II.

Teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Noviſſimus centum millibus præerat, & maximus mille. 1.Paral. 12. 14. Quid ſibi hoc vult? noviſſimus centum millibus &c. Nulla quæſtio fuiſſet, ſi ità dictum eſſet; maximus centum millibus præerat, & noviſſimus mille. Quid inquam, niſi quia in lege, vel ordine, magni David militiæ ille, *qui major eſt, in vobis, fiat ſicut minor; &, qui præceſſor, ſicut miniſtrator*. Luc.22.26. Igitur ut reciprocando meliùs ſententia colliqueſcat, qui centum millibus præerat, ille noviſſimus: &, qui mille præerat, ille maximus erat. Quod eſt dicere: qui inter principes David, id eſt, Apoſtolos Chriſti, pluribus abundabat virtutibus: ille ſpontanea ſubmiſſione omnium erat noviſſimus: & qui paucarum videbatur eſſe virtutum, ille pia humilitatis contentione omnium judicabatur eſſe maximus. S.Rupertus c.11.

Quis putas, major eſt in regno cœlorum? Matth.18.1. Quiſquis cupit divinitatis tenere faſtigia, humilitatis ima ſectetur. S.Ambr. ſerm.10.

Poteſtis bibere calicem? Matth.20.22. Omnes delectat celſitudo? ſed humilitas gradus eſt. Quid quæritis apicem ſublimitatis; poteſtis bibere calicem humilitatis? S.Aug.ſ.77. de diverſ.

Qui minor eſt inter vos &c. Luc.9. 48. Minimus ergò eſt maximus; & hoc, quia ad magna prœmia eſt ordinatus. Et ratio hujus eſt: quantò ſumus humiliores, tantò ſumus à ſuperbiæ tumore inaniores; & quantò inaniores à tumore ſuperbiæ, tantò pleniores dilectione: & quantò hac pleniores, tantò majores. Vel ideo minor eſt major: quia quantò quis humilior, tantò Chriſto ſimilior; & per hoc tantò ei proximior. Chriſtus autem eſt maximus. Sed quantò aliquis maximo propinquior, tantò major. S. Bonaventura hìc.

Digitized by Google

Ex Patribus.

Magnus eſſe vis? à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam extruere celſitudinis; de fundamento priùs cogita humilitatis. S. Aug.ſ.10. de V.D.

Quid quæris altiorem locum appetitu celſitudinis, quem potes apprehendere retentione humilitatis? Si extollis te, Deus dejicit te; ſi tu dejicis te, Deus elevat te. Idem ſer.33. de V.D.

Humilitatis paſſibus ad cœli culmina conſcenditur: quia Deus excelſus, non ſuperbia, ſed humilitate, attingitur. S.Aug.ſ.213. de temp.Dom.9. Trinit.

Quantùm humilitate inclinatur cor ad ima, tantùm proficit in excelſo. Id.ib.

Niſi & parva fuerint, magna eminere non poſſunt. Primum non dicitur, niſi ſecundum ſequatur, & tertium. Ad ſumma non ſcandimus, niſi per ima gradiamur. S.Hier. Præfat. in ep. ad Epheſ.

Ultimum ordinem eligito; & tunc primum obtinebis locum. S.Chryſoſt.hom.66. in Matth.c.20.

Quare ſi magnus vis fore, hæc ipſa contemne; & eris profectò magnus: illud enim, quod tu maximum putas, minimum omnium eſt. Idem ibid.

Eſto parvus in oculis tuis, ut ſis magnus in oculis Dei. S. Iſidorus ſoliloq.l.1.c.5.

Chriſtus baptizatur. Simul deſcendamus, ut ſimul etiam aſcendamus. S.Greg.Naz.or.39. in ſancta lumina.

Meritum humilitatis præcedentis, janua gloriæ eſt ſubſequentis. S.Rupertus l.2. in c.2.Joan.

Doleo, quia Prioratum deſideras. Prioratum autem leviter obtineres, ſi deſiderares eſſe poſterior. Bleſenſis ep.13. ad Monachum Novit.

§. XVII.

Humilitas Chriſti D. exaltata.

A*Ttollite portas principes veſtras, & introibit Rex gloriæ.* Pſ. 23. 17. Quando natus in præſepio, conclamatus rex non fuit. Si ei regius titulus non datur, cùm e ſuperis deſcendit; cur, quando aſcendit, & in cœlum redit, rex nuncupatur? Quia poſt vincula, poſt labores, in cœlum redit. Tormenta Dei Filio coronam expoliverunt. Euſebius Emiſſ. hom. in Aſc. meritò poſt peractam noſtræ redemptionis adminiſtrationem Regis ſuſcepit dignitatem. Alvarez in Gen.49. Illuſtriſſim.338.

Exaltare ſuper cœlos Deus. Pſalm.56.6. Exaltare tu, qui fuiſti in ventre matris occluſus; tu, qui in præſepi jacuiſti; tu, qui ubera tamquam parvulus in vena carnis ſuxiſti: tu apprehenſe, ligate, flagellate, ſpinis coronate, in ligno ſuſpenſe; tu mortue, tu ſepulte; *exaltare ſuper cœlos Deus.* Sanct. Auguſt. ſer. 13. de diverſ.

Humiliaverunt in compedibus pedes eius. Pſalm.104.18. Certè dignus jam eſt præcipuis honoribus. *Miſit rex, & ſolvit eum; Conſtituit eum dominum &c.* v.20.

Sede à dextris meis. Pſalm. 109.1. Ipſe Pater introducitur dicens: *Sede &c.* Neque propter hoc, quia in dextris Filius eſt, putare quiſpiam poterit, minorem eſſe honorem Patris: ſed illud quiſque cogitabit; oportuiſſe magis dextram non Patri, ſed Filio, propter exinanitionem attribui. Clemens Alexandr.l.1. in Joan.c.9.

Et ecce aperti ſunt ei cœli. Matth.3. 16. Non vi baptiſmi Joannis, ſed merito humilitatis, & orationis CHRISTI, apertum eſt cœlum, & deſcendit Spiritus Sanctus ſuper eum. Cornel. hic.

Cùm autem creverit, & fit arbor. Matth. 13. 32. Arbitror hoc ipſi Chriſto rectius comparari; qui naſcendo in hominem humiliatus ut granum eſt; aſcendendo ad cœlum exaltatus ut arbor eſt. Granum planè Chriſtus eſt, dum patitur: arbor eſt, cùm reſurgit. S.Ambr.ſ.2. de S.Laur.

Tempus meum nondum advenit. Ioan.7.6. S. Auguſt. tr.28. nondum eſt tempus glorificationis meæ: Priùs enim oportet me humiliari, & mori; & per hanc humilitatem ad gloriam meam aſcendere.

Primogenitus mortuorum. Apoc. 1. 5. vocatur priùs: deinde *princeps regum terræ.*

Ego ſum α, & ω, Apoc.1.8. *principium, & finis;* id eſt, noviſſimus virorum. Primas ſedes tenet, & α. dicitur: ω. litterarum ordine ultima, α. prima. Quis tam diſtantes terminos ſic adunavit? humilitas *ſemetipſum Exinanivit &c.* Philipp.2.7.

Chriſtus, cùm per naturam Divinitatis non haberet, quo creſceret, vel aſcenderet; quia ultra Deum nihil eſt; per deſcenſum, quomodo creſceret, invenit; veniens incarnari, pati, mori; ne moreremur in æternum. S.Bern.ſ.2. in Aſc.D.

Gloriam Filii Dei præcedit ſemper humilitas: quod agnoſcere promptum eſt ferè in omnibus, quæ fecit, vel pertulit in terris. S.Rupert.l.2. in Ioan.c.2.

§. XVIII.

Humilitas Sanctorum exaltata;

Ex Veteri, & Novo.

V*Endiderunt eum Iſmaelitis.* Gen. 37. 28. Accepturus totius provinciæ dominatum, venundatur in ſervum, in famulum addicitur; in innocentem fratrem crudelitas operatur. Suſcipit ſervitutis notam, quem Dominus præparabat ad gloriam. Humiliatur tempus, imminente neceſſitate regnaturus. Sanct. Chryſoſt.ſ.de Ioſeph.

Quia Ioſeph erat ſingulariter ſublimandus, ideo primo fuit ſingulariter humiliandus, & tribulandus. S. Thomas Aqu. in Gen. *Humiliaverunt in compedibus pedes eius* Pſ.104.18. Cur non potius dicitur: pedes ejus ferreis vinculis conſtrinxerunt. Lippomanus; humiliatur caſtus adoleſcens, ut exaltetur; captivatur, ut regnet; patitur, ut glorificetur.

Ioſeph cùm ſedecim eſſet annorum. Gen. 37.2 Hebraicum *Ben*, id eſt, *filius*, ſignificat inchoationem, & quaſi ædificationem illius rei, à radice *bana*, id eſt, *ædificavit*. Nota; Ioſeph ab anno hoc decimo ſexto ad trigeſimum, per integros tredecim annos duram toleravit ſervitutem: anno vero trigeſimo evectus ad principatum, & in eo felix, ac glorioſus vixit per annos octuaginta uſque ad obitum. Cornelius hic.

Factum eſt, ut loqueretur Dominus ad Joſue miniſtrum Moyſi, & diceret ei, ſurge. Joſ.1.1 2. Humilitatis ſtudio ſpontaneus miniſtri implevit officia; dignitatis apicem juſtus aſcendit. Aſt ſervus vocatur; ut Ducis gloriam miniſtri ſervitutem præceſſiſſe noſcetur. Naxera in Joſ 1.§.14.

Et glorioſior apparebo. 2. Reg.6.22. Vera enim gloria eſt humilitas; quæ Davidem, & Sanctos, glorioſos effecit; dum per heroicam demiſſionis virtutem ſe inferioribus aſſociant. Cornel. hìc.

Reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. Luc.1. 48. Mariam Virginem reſpexit Dominus; non quia pulchra; non quia nobilis; non quia ſapiens; ſed quia humilis erat. Bleſenſ.ep.36

Manum (Joannis) Chriſtus, quæ ſe indignam calceamentis eſſe dicebat, à pedum obſequio ad caput ſuum ſublevavit. S.Chryſoſt.hom.3. in Matth.

Saulus olim perſecutor Eccleſiæ. Quid Saulus? Salmeron t. 1. in ep. S. Pauli l 2. diſp.2. Saulus nomen erat in tribu Beniamitica regium, & hominis ex ſuperbia Davidem perſequentis. Porrò nomen Sauli in *Paulum*, id eſt, *modicum*, mutatum eſt. V. Beda: Paulus in modico illo grandis erat; in minimo grandis habitabat; & tantò minùs à ſe magnum excludebat, quantò magis minor erat. Eſcobar t.3.Colloq.Chr.Opſ.5.

Fide Moyſes grandis factus, negavit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis &c. Hebr.11. 24. Magnanimus Moyſes pro gloria Domini omnes Ægypti contemnit pompas; renuntiat ſolio regio, mavultque humilis eſſe Chriſti ſervus, quàm rex, ſive filiæ regiæ putatitius filius. Quid jam faciet Deus, ut iſtam remuneret humilitatem? an regem faciet, qui pro illo rex eſſe recuſavit? Parum id videtur ad morem Dei ſolemnem. Quæ ergo par erit illi operi merces? Ea, ut Moyſes fiat Deus. Didacus Niſſen. Vit. Abr.l.1.c.8. Sanct. Ambroſius Octon. 8. in Pſalm 118. 1. fugiendo potentiam potentior factus eſt; factus eſt enim in Deum regi Pharaoni. Rex erat Pharao; ſed Deus non erat. Moyſes factus eſt illi Deus. *Ignorabat, quòd cornuta eſſet facies ſua.* Ex.34.29. Hebr. *quòd radians eſſet*. Cur ità reſplendet? quia priùs in nebula. De caligine pro Deo accepta ad tantam claritatem evehitur. Moyſes nubem ſubit, caliginem intrat, in qua Deus erat: fœdus accepit; fit fulgens, dum e vultu lumen emittit. S. Gregor.Naz. hom. 12. in Cant. Sylveira in Apoc.1.

§. XIX.

Humilitas facit dignum, quo te indignum judicas.

Exempla.

Ex Veteri.

Q*Uis ſum ego, ut vadam ad Pharaonem?* Ex. 3. 11 Hæc excuſatio magis Dei animum incendit, ut renitentem urgeret. Qui humiliter ſe excuſat ad munus aliquod obeundum, eò ipsò ſe dignum fatetur. Rupertus l. 1. in Ex. etſi nullus es; ego, qui ſum, ero tecum in ore tuo. Inſuper & timenti Moyſi vi-

Digitized by Google

res addit, & ſigna ſe facturum promittit; quæ omnia ob humilitatem meruit. Pinna Eccl. Ethol. 40.

Cùm incircumciſus ſim labiis. Ex. 6. 12. Glorioſa virtutum regina humilitas; quæ in cœlum volare conſuevit, locuta eſt in eo dicente; ſe incircumciſum eſſe labiis. Et idcirco dignam, ac pro ſua reverentia magnificum accepit reſponſum; ut audiret homo privatus, regnantis hominis ſe eſſe Deum. Rupertus lib. 1. in Ex. cap. 26.

In quo liberabo Iſrael? ecce familia mea infima eſt in Manaſſe; & ego minimus in domo patris mei. Judic. 6. 15. dicebat Gedeon, dum ab angelo aſſignatur in principem. S. Laurent. Juſt. l. de ligno vitæ cap. 2.

Quid de Gedeone dicendum? qui dux populi ſui conſtitutus eſt ob humilitatem.

Dixit ad Amaſiam: non ſum Propheta. Amos 7. 14. Negat ſe eſſe Prophetam, & mox incipit futura prædicere: *& nunc audi verbum Domini*. v. 16. S. Greg. mor. l. 3. c. 41. Mox habere prophetandi Spiritum meruit, quia ſe Prophetam non eſſe humiliter agnovit.

Ex Novo, & Patribus.

Non ſum dignus. Matth. 8. 8. Centurio dixit, *non ſum dignus*, & ideo dignus effectus eſt. S. Chryſoſt. hom. 3. in Matth. ſic & Joannes, *non ſum*, inquit, idoneus ſolvere corrigiam. Joan. 1. 27. idcirco factus eſt amicus ſponſi: manum, quam indignam calceamentis eſſe dicebat, eam Chriſtus ad caput ſuum ſublevavit. Sic etiam Petrus ait Luc. 5. 8. *exi à me - Domine*; & propterea factus eſt Eccleſiæ fundamentum. Id. ib.

Non ſum dignus vocari filius tuus. Luc. 15. 21. Infelix, per humilitatem impetrat felicitatem; & ſe oſtendit ac dignum, quod confitetur indignum. S. Auguſt. in Pſ. 18.

Non ſum dignus, ut ſolvam ejus corrigiam &c. Jo. 1. 27. O beatæ humilitatis excelſa majeſtas! quæ, dum ſuo judicio in ima deprimitur, divina provehente clementia, ad cœleſtia ſublevatur. B. Petrus Dam. ſ. 3. in Nat. S. Joan. B.

Bona humilitas! quæ, nihil appetendo, totum, quod contemnit, adipiſcitur. S. Ambroſ. in Pſ. 118. ſ. 4.

Priùs tibi diſpliceat, quod es: ut poſſis eſſe, quod non es. S. Auguſt. ſerm. 2. fer. 5. Paſch.

O ſancta humilitas! tu omnium te noviſſimam credens &c. Vide hoc tit. §. 9. Ex Patribus.

§ XX.

Exempla Sanctorum ex Scriptura:

M*Oyſes paſcebat oves Jethro*. Ex. 3. 1. Nihil à Moyſis indole videbatur alienius. Vir erat, non ſolùm in palatio enutritus, & aulicorum commercio aſſuetus: ſed etiam omni Ægyptiorum litteratura eruditus. Quid ergo tantæ doctrinæ cum munere paſtoritio? Dionyſius Carthuſ. monſtratur hic humilitas Moyſis: qui, cùm antea fuerit tantus vir, non recuſavit illud officium. Et puto, quòd libenter illud aſſumpſit, atque exercuit: quatenus, ſequeſtratus ab idolatris Madianitis, aptiùs Deo vacaret, in campis, & lucis eremi, ſolus. Ramirez in ep. 3. Chr. ad Ep.

Ego ſervus tuus vadam, & pugnabo adversùs Philiſthæum. 1. Reg. 32. David in regali culmine Monachi vitam imitabatur. S. Chryſoſt. in Pſ. 50.

Bonum mihi quia humiliaſti me. Pſ. 118. 71. Cur non agit gratias, quod pedum ſceptro, ſtramineum pileum corona regia, mutarit? quòd ab ovibus ad ſolium evectus? Equidem has, & ſimiles, gratias, ſingulares cenſet. At longè majus beneficium æſtimat; quòd è rege Deus mendicum ſe fecerit: uti prorſus fuit, dum fugeret Abſolonem. Dixerit Joſeph ſuo Pharaoni, bonum mihi, quia exaltaſti me. Dixerit Ruth ſuo Boozo: bonum mihi, quia ditaſti me. Dixerit Eſther conjugi regio, bonum mihi, quia coronaſti me. Dixerit Mardochæus Aſuero; bonum mihi, quia honoraſti me. Dixerit Tobias Angelo; bonum mihi, quia illuminaſti me &c. At David inter maxima beneficia reponens ait: *bonum mihi, quia humiliaſti me*. Drexelius Gymn. Pat. p. 2. c. 5.

Quorum (peccatorum) *primus ego ſum*. 1. Timoth. 1. 15. Sic explicat S. Bernardinus Dom. 10. Pentec. Sicut patiens dolorem dentium æſtimat ſe præ aliis pati: non quia per rationem judicet ſuum eſſe majorem; ſed quia intimiùs, & fortiùs, & certiùs, ſentit dolorem ſuum, quàm aliorum.

Eſt lumen Baptiſtæ humilis veritas, & vera humilitas: qua totus in corde, & in ore, præfulgens, veræ inanis gloriæ, quæ ſtultis lumen eſſe videtur, tenebras admittere non poterat. S. Rupert. l. 4. in Joan.

§. XXI.

Humilitatem docet prior ſtatus, fragilitas, vilitas, defectus &c.

Ex Veteri.

F*Ormavit Dominus Deus hominem de limo terræ*. Gen. 2. 7. Fecit te è pulvere terræ, ſuique imaginem dedit; ut ſi quando imago DEI inaniter te extolleret, pulvis reprimeret. Oleaſter hic.

Ceſſavitque parere. Gen. 29. 35. Abulenſ. Lia, quæ antea contemptibilis; abundantia ſibi felix poſtea viſa eſt. Sed quia, ſi ſic ſucceſſus procederet, Lia in ſuperbiam efferretur, & Rachel vindictam caperet, ſe totaliter infelicem reputans; ceſſavit Lia parere, nè inflaretur &c.

Ipſe verò claudicabat pede. Gen. 32. 31. Victor Jacob claudicabat pede. Dum fortitudinem jactant brachia, contraxere torporem femora. Erat benedictus, & claudus. Nulla eſt adeò abſoluta victoria, ut nulla ſuperſit pugna; cum ipſo triumpho certandum, nè ſuperbias. Naxera in Joſ. 15. §. 43.

Protulit leproſam. Ex. 4. 6. Dicit Theodoretus: Deus voluiſſe Moyſen hoc ſigno admonere perpetuæ humilitatis: quando manum ejus futuram thaumaturgam, & ipſa etiam clementia commutaturam, priùs lepra infecit. Cornel. hic. Fide magna mirabilia plurima patravit; ad petram nutavit. Num. 20. 10.

Jebuſæum habitatorem Jeruſalem non potuerunt filii Juda delere. Joſ. 15. 63. S. Gregor. lib. 4. mor. cap. 22. quædam minima vitia noſtra retinentur, ut ſeſe noſtra intentio ſollicitam in certamine ſemper exerceat. Naxera in Joſ. 15. §. 43.

Timuit - & ſurgens abiit. 3. Reg. 19. 3. Elias ignem de cœlo depoſuerat, aquas cœlo ligaverat; & tamen, pavore unius mulieris territus, per deſerta fugiebat. Apparet fugienti Angelus, cibum præſtat, quia longum iter reſtat. Prædicit, & tamen timorem de corde non excutit: quia in corde prophetæ magna erat cuſtodia fortitudinis illa infirmitas timoris. S. Gregor. hom. 14. in Ezech.

Petivit animæ ſuæ, ut moreretur. 3. Reg. 19. 4. Unde tantus pavor, tanta conſternatio, in Elia? qui antea impavidus certabat cum Achab, & Baalitis, eoſque ſuperaverat? Reſp. quia ſubduxit illi Dominus robur à ſe inditum: ut agnoſceret, fuiſſe donum Dei; ſe verò ex natura ſua timidum, ut alii ſunt homines. Cornelius hic.

Theodoretus q. 57. Timor erat divinæ diſpoſitionis: nam, nè magnitudo miraculi ejus ſpiritum nimis attolleret, conceſſit gratia naturæ, ut timorem ſuſciperet: ut ſuam agnoſceret imbecillitatem.

Pedum pars - quædam fictilis. Dan. 2. 33. Habent etiam perfecti ſecundùm quid aurei, fictilis, & lutei, ſaltèm in pedibus, ut ſtatua illa. Naxera in Joſ. 15. §. 43.

Ex Novo.

Tibi dabo claves regni cœlorum; Matth. 16. 19. Sed paulò pòſt v. 23. *vade poſt me Sathana*. Tam ſubitò dæmon, qui modò Papa fuit! Factum id ad conſervandam Petri humilitatem, teſte B. Petro Dam. l. 4. ep. 12. in quo nobis exemplum dedit; ut, quos ad honoris culmen attollimus, ſub diſciplinæ magiſterio refrænemus: ut nè ipſi, lenocinante faſtigio, ſe in ſuperbiæ tyrannidem erigant. Velloſo in Judith 2. Exam. 4.

Non poterat loqui. Luc. 1. 22. Zacharias futurus pater vocis clamantis in deſerto vocem perdidit. de Caſtillo Illat. 189.

Domine, hominem non habeo. Joan. 5. 7. Magis cogitare debetis, quid vobis deſit, quàm quid vobis adſit. Quod habes, cave, nè perdas &c. S. Aug. ſ. 53. de V. D.

Fecit lutum ex ſputo, & linivit lutum ſuper oculos. Joan. 9. 6. Superbiæ cœcitas luto humanæ terminationis exterminatur. Vidiſti pelagus horribiliter infremens, cùm undis tumeſcit? circa ripæ arenam tota ejus ſuperbia ſubmittitur. Superbo affectui objice propriæ infirmitatis arenam. Eſcobar t. 1. mir. Chr. l. 3. Obſ. 4.

Datus eſt mihi ſtimulus carnis. 2. Cor. 12. 7. Nullus adeò virtutibus ſplendet, ut nulla culpæ obſcuritate caliget. Aliquid ſemper reſtat: aut quod debeat attolli, aut deprimi. Qui aſcendit Paulus Empyreum, pati cogitur carnis æſtum. Nec cœlum, nec terra, perfecta prodierunt. Naxera in Joſ. 15. §. 43.

Ex Patribus, & aliis.

Quod divina pietas in augmentum diſponit humilitatis, hoc mentes reprobæ in argumentum vertunt elationis: & ex diverſitate munerum à bono deficiunt; unde creſcere in humilitatis bono debuerunt. S. Gregorius hom. 10. in Ezech. 3.

Cùm

Cùm bona fratres, agitis, ſemper ad memoriam malè acta revocate: ut, dum cautè culpa conſpicitur, nunquam de bono opere incautè animus lætetur. S.Gregor.hom.7.in Evang.

Magna eſt omnipotentis Dei diſpenſatio: & plerumque contingit; ut, quibus majora bona præſtat, quædam minora non tribuat; quatenus, dum appetunt perfecti eſſe; & non poſſunt; & laborant in hoc, quod non acceperunt; nec tamen elaborando prævalent: ut in his, quæ accepta habent, ſe minimè extollant, ſed diſcant: quia ea ſemetipſis majora bona non habent, qui in ſeipſis vincere parva vitia, atque extrema, non poſſunt. S.Gregor.Dialog.l.3.c.14.

Sic nimirum conſervan[illegible] [illegible]ilitatis gratia divina ſolet pietas ordinare; ut, quantò qu[illegible] [illegible]àcie, eò minùs ſe reputet profeciſſe. Nam & uſque ad ſup[illegible] [illegible]m exercitii ſpiritualis gradum ſi quis eouſque pervenerit, aliquid ei de primi gradus imperfectione relinquitur; ut via ſibi primum videatur adeptus. S.Bernardus ſerm.de quat.modis orandi.

Oportebat prædeſtinato, atque vocato, ad tantam celſitudinem Petro Apoſtolo cauſam ſubeſſe, & magnitudinem honoris ejus præire; unde illi humilitatis, atque compaſſionis ſcientia jugiter poſſet accidere: idcirco labi permiſſus eſt, ideirco uſque ad triplicandam negationem derelictus eſt. S.Rupertus c.28.de opeſib.Spiritus S.

- Ezechiel, Daniel, & Zacharias, quia ſæpe inter Angelos ſe eſſe cernunt; nè eleventur in ſuperbiam; & angelicæ vel naturæ, vel dignitatis participes ſe eſſe credant; admonentur fragilitatis ſuæ, & filii hominum culpantur; ut homines ſe eſſe noverint. S. Hieron.apud Eſcobar.t.2.Perſ.Chr.l.8.ſect.2.obſ.2.

Sicut in carcere, ſic & in curru Pharaonis, tam humiliter ſervivit Joſeph; illud ſemper attendens, quia ſervus, non quia pater, Pharaonis. Rupertus l.8.in Gen.c.40.

Magnus aſcenſus ad DEUM cognitio infirmitatis ſuæ. Caſſiodorus in illud Pſalm.63. miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum.

Vide etiam atque etiam, nè circumſpiciens ea, quæ Deus per te, ac Socios univerſos efficit, obliviſcaris tui. Mihi verò pro mea erga vos omnes charitate pergratum eſſet, vos una cum animis veſtris conſiderare, quàm multa Deus veſtro vitio facere omittat: atque hac malim vos intueri, quàm quanta res Deus per vos efficiat. S.Xaverius ep.14.P.Gaſpari Rectori Goæ.

§. XXII.

Continuatio prioris paragraphi.

Ex Veteri, & Novo.

C*Reavit Deus hominem &c.* Gen.1.27. S. Chryſoſt. hom. 3. in ep.ad Coloſſ. qua ratione Angelus, vel imago, vel filius Dei, non vocatus eſt? ſed homo? quoniam illic naturæ ſublimitas plures in impietatem conjeciſſet; hic verò tenuitas; & humilitas ſecuritatem præſtat. De terra limoſa, argilloſa, quantùm ad corpus: & hoc dicit Moyſes, ut ſemper recolat homo vilitatem ſuam. Hugo Card.hic.

Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ. Gen. 2. 7. Cur Deus hominem, ultimam, ſed præſtantiſſimam, inter viſibiles creaturam, produxit honoribus plenum, divitiis affluentem, irrationabilium præſulem; inſuper inter animalia ſua habuit incunabula? S. Chryſoſt. hom. 12. in Gen. nè ignorando homo, quomodo conſtitutus ſit, magnus ſibi videatur, & præſcriptos ſibi limites tranſeat. Cur non primò creavit? Procopius apud Mendozam in 1.Reg.3.v.9. (vide hunc ibi deſuper fuſiùs diſcurrentem) nè gloriaretur, & ſe quaſi jactaret cooperatorem Dei.

Surrexit Abraham, & adoravit populum terræ. Gen.23.7. Licèt illum confiterentur regem, non tamen erubuit illos adorare; ſed, cùm ſe in terram uſque incurvavit, oſtendit ſe terram, & cinerem. Procopius apud Velloſo in Judith 7.Paræn.9.

Ego dixi, dii eſtis, & filii Excelſi omnes; vos autem ſicut homines moriemini. Pſal. 81. 6. 7.

Fili hominis, vade. Ezech. 3. 4. Cur Ezechiel Propheta, vel quoties ſublimia conſpicit, vel quoties aliqua agere myſtica jubetur, priùs *filius hominis* appellatur? Sæpe enim ſublevatur ad cœleſtia, & occultis, atque inviſibilibus, rebus ejus mens paſcitur. Neceſſe ergo eſt, ut inter occulta, quæ penetrat, filius hominis nuncupetur: ut ſemper agnoſcat, quòd eſt; & nunquam extollatur de his, ad quæ ducitur. S.Gregor.hom.12. hic.

Nam & ego homo ſum. Matth.8 9. Homo ſum: jam quid inferas; ſuſpectam non habemus jactantiam: præmiſſa ſiquidem eſt humilitas, nè altitudo præcipitet. S.Bernardus ep. 42. Apud Velloſo in Judith 7.Paræn.9.

Simile eſt regnum cœlorum homini regi. Matth.22.2. Prius vocatur homo, poſtea rex: ſolidum enim fundamentum regii honoris eſt; ut reges homines ſe eſſe agnoſcant. Sylveira hic.

Surge, & ego ipſe homo ſum: Act. 10. 26. Quia humiliari ſibi plus quàm debuit, proximum vidit; nè ultra humanitatis metas mens intumeſceret, eſſe ſe hominem recognovit: quatenus illat[illegible] ſibi honoris elationem frangeret, ex conſiderata æqualitate conditionis. S.Gregorius l.21.mor.c.11.

Ex Patribus, & aliis.

Cùm cogitaverimus, unde conſtitutionis noſtræ initium natura noſtra ſuſceperit; etiamſi ſexcenties ſupercilia ſurrigamus; ea reprimemus, & humiliabimur; &, ſubſtantiæ noſtræ qualitatem perpendentes, modeſtiam diſcemus. S.Chryſoſt. hom.12. in Gen.

Homo dictus, quia ex humo factus eſt. S. Iſidorus Originum l.11.c.1.

Ut ſuperbiam amputaret, & arrogantiam cohiberet, non dedit hominibus maxima corpora: nam ſi exiguis corporibus præditi, non contra ſe modò, ſed contra Deum Creatorem, attolluntur; quid non commiſiſſent, ſi maxima corpora ſortiti fuiſſent? B.Theodoretus q.48.in Gen.

§. XXIII.

Varia alia motiva

Ex Veteri, & Novo.

E*Go ſum Deus Patris tui, Deus Abraham &c.* Ex. 3. 6. mox ille *Abſcondit faciem ſuam.* Pererius: ubi audivit Deum dicentem ſibi: *ego ſum Deus Abraham &c.* ſtatim vultum operuit: nihil eſt enim, quòd nos magis pudore afficere poſſit; quàm ſi inſignium ſanctitate virorum eximias virtutes, & præclara facta, intueamur, & cum animo noſtro reputemus; atque vitam, atque opera noſtra, cum illis comparemus. Didacus Niſſen.D.10.Pent.§.4.

Pulchra ut luna. Cant.6.9. Cur non ut Sol? ut ſcias, pulchritudinem gratiæ non tantùm à te non eſſe, ſed à Deo; quod humilitatem commendat: ſed etiam, quamdiu in hoc exilio degis, ineſſe tibi mutabilitatem; qui hodie es pulcher, cras poteris eſſe fœdus; & qui modò es lucidus, poſtea forſan fies tenebricoſus, de Ponte hic Eph.5.§.2.

Niſi converſi fueritis - ſicut parvuli. Matth.18.3. Prorſus vos filii Adæ, qui nimis grande eſtis in oculis veſtris, & in giganteam enormitatem per ſuperbiam excreviſtis; *niſi converſi fueritis &c. non intrabitis in regnum cœlorum.* Guarricus ſ.1.de Nat.D.

Ex Patribus, & aliis.

Sicut ramus, in quo pendet fructus; & ſicut ſpica plena grano, reſpicit, & declinat versùs terram: ſic anima humilis, quæ inſtar rami eſt onuſta fructibus bonorum operum; & ad modum ſpicæ plena eſt granis virtutum, reſpicit terram, id eſt, propriam fragilitatem. S.Bonaventura diæt.ſal de humilit c.36.

In omni tempore, & loco, & quocumque in opere, humilitatem tibi comitem adhibe. Sicut enim corpus, ſive calori, ſive frigori, obnoxium ſit, veſtimento indiget; ita & anima perpetuo humilitatis indumento, habituque, opus habet. S. Ephrem de vita ſpir.cap 64.

S.Franciſcus rogatus: quid haberet gratiæ, aut boni, ob quod à Deo ad tantam ſanctitatis, & authoritatis, faſtigium à Deo eſſet exaltatus; ut totum Mundum ad ſe, ſuique amorem, ac reverentiam, traheret? tu enim, inquiebant, non es nobilis, non dives, non doctus, non eloquens, non formoſus. Reſpondit: ideo Deus ad hoc me elegit; quia nihil habeo, in quo gloriari poſſim: ut conſtaret, hoc opus non eſſe hominis, ſed Dei. Cornelius in Act.c.3.v 16.

B.Magdalena de Pazzis hoc à Deo dogma accepit, eſto ordinis Minimorum, & Minimorum minima. Cornelius in Luc. 22. v.26.

§ XXIV.

Humilitas propria magnorum Sanctorum.

Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri.

M*Ultiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cœli, & velut arenam.* Gen.22.17. Quid ſplendidiùs aſtris, quid arenis vilius? quàm procul à littore maris firmamentum cœlorum eſt? Et tamen Deus eoſdem, & ſtellas eſſe vult, & arenas. Optat Dominos in Alumnis ſuis eam animi magnitudinem, quæ pro Chriſto, & ſumma aggrediatur, nec infima dedignetur. Vult te modò adſtare

Digitized by Google

deformari, ſapientiſſimus fieri ut jumentum, immortalis mori; &, ut compendio abſolvam, Deus vult fieri vermiculus. S. Bernardus tr.de Paſſ. c. 17.

Quid ſuperbis homo? Deus propter te humilis factus eſt. Puderet te fortaſſe imitari humilem hominem; ſaltem imitare humilem Deum. V. Beda in Joan 6.

Non eſt decens, militem ſedere in ſcamno, ſi rex ſederet in pavimento. Sic nos humiliari eſt neceſſarium; cùm videamus Regem gloriæ propter nos in tantum humiliatum. S. Bonaventura diæt.ſal.de humilit.c.36.

Quantò pro me egit viliora, tantò bonitatis ſuæ dedit indicia majora ipſe parvulus lectulus; ipſe pulli eſt nidulus. Gilbertus ſ.2.in lectulo meo.

Tota vita Chriſti deſcenſio eſt, per humilitatis, vilitatis, paupertatis, gradus; quouſque inferna deſcendendo penetraret, & inde ſolùm miſericordia dignos extraheret. Simon Caſſia lib. 4. cap.9.

§. III.

Humilitas à Deo, & ejus Filio Incarnato amatur, fovetur, æſtimatur.

Ex Veteri.

S*Cyphum meum argenteum - pone in ore ſacci junioris*. Gen.44.2. Sicut Joſeph luſit cum Beniamin, quem initio quaſi furem premere, & vincire velle ſe ſimulavit; poſtea totum id joco factum eſſe oſtendit; cumque amplexans cæteris fratribus prætulit: ità Deus agit cum humilibus. Sinit illos contemni, affligi; ſed ſi humiliter, ac patienter, ea ferant; blandietur eis, eoſque evehet: ut tantò fiant glorioſiores, quantò antè erant abjectiores. Ludus ergo Dei eſt humilitas. Corn. hic.

Nonne cum parvulus eſſes in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es? 1.Reg.15 17. Ac ſi apertè diceret: magnus mihi fuiſti, quia deſpectus tibi: ſed nunc, quia magnus tibi es, factus es deſpectus mihi. Tantò unaquæque anima fit pretioſior ante oculos Dei; quantò præ amore veritatis deſpectior fuerit ante oculos ſuos. S.Gregor.mor.l.18 c.20.

Cumque depoſuiſſet veſtes regias &c. Eſth.14.2. Valet apud Sæculum pompa, apud Deum humilitas. Eſther, depoſito ornatu regio, nititur Deum ad commiſerationem flectere: cùm depoſuiſſet veſtes regias; fletibus, & luctibus apta indumenta ſuſcepit. Regem verò mortalem pro clementia aditura, circumdata eſt gloria ſua &c. c.15.5. &c. O prudentiam mulieris! ſciebat, apud Dominum valere ſolùm virtutis meritum, non pretioſum corporis cultum: apud Sæculum verò virtutem ſperni, pompam ſuſpici. Idcirco ut hominum ſibi conciliet gratiam, mœret; ut regis benevolentiam, refulget. Nazera in Joſ.21. §.3.

In velamento alarum tuarum exultabo. Pſalm.62. 8. Parvuli fuimus, ergo protegat nos Deus ſub umbraculo alarum ſuarum. Quid cùm majores facti fuerimus? Bonum eſt nobis, ut & tunc protegat nos; ut ſub illo majore ſemper nos pulli ſimus. Sinè protectione Dei nihil es; ſemper ab illo protegi velimus. Tunc ſemper in illo magni eſſe poterimus, ſi ſemper ſub illo parvuli ſimus. S.Aug. hic.

Inclina Domine aurem tuam, & exaudi me. Pſ.85. 1. inclinat aurem, ſi tu non erigis cervicem: humiliato enim appropinquat; ab exaltato longè diſcedit; niſi quem ille humiliatum exaltaverit. Idem hic.

Dum eſſet rex in accubitu ſuo &c. Cant.1.11. Bonus humilitatis odor, qui de hac valle plorationis aſcendens, perfuſis circumquaque vicinis regionibus; ipſum quoque regium accubitum grata ſuavitate reſpergat. S. Bernardus ſ. 42. hic. Magna humilitatis virtus, cui etiam Deitatis majeſtas tam facilè ſe inclinat. Idem ſer.43. ib.

Lilium convallium. Cant.2.1. Lilium convallium ſe dicit, quia in humilibus elucet magis gratia. S.Ambroſius ſer.5. in Pſ.118.

Ad quem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu: Iſ.66.2. S. Auguſt. ſic legit: *ſuper quem requieſcet ſpiritus meus? ſuper humilem, & quietum.* Iſ.66.2. Vis ergo eſſe locus Domini? eſto humilis, & quietus. S.Auguſt. in Pſalm.131. Tabernaculum tuum, Domine, humilitas eſt, in quo verè Spiritus S. requieſcit. Thomas Kemp.de trib. tabern. c.2. Habitator cœli, imò Creator omnium, qui in terris habere ſe templum denegat, humilem, & quietum, & trementem ſermones ſuos hominem, libenter aſſumit in templum. S.Hieronym.hic. Eſt humilitas anguſta tibi, ampla Divinitati: pauper, & inſufficiens tibi; ſufficiens ei, quem non capit orbis; copioſè, ac delicioſè reficiens illum, qui & Angelos paſcit. Guarricus ſ.3.in Aſſumpt.B.V.

Ex Novo.

Et ecce vox de cœlis. Matth.3.17. Cur vox Patris auditur ſuper Chriſtum in baptiſmo? S. Hilarius in illa Pſalm. 138. s. verba de Chriſto, *Domine probaſti me, & cognoviſti me*, ità ait: Demonſtrandum autem in Evangelio, ubi & probatus, & cognitus eſt. Humilitas itaque probatio ejus eſt. Unigenitus namque Deus baptizari tamquam peccator expoſcit. Et probatus in iſtis omnibus. Probationem mox conſecuta eſt cognitio: & quem humilitas probabilem fecerat, hunc Paterna vox Filium oſtendit.

Cujus non ſum dignus &c. tunc venit Jeſus - ad Joannem. Matth. 3.11.13. En, quo magnete raptus. Qui, cùm ſtatuiſſet jejunare prius, quàm turbis immiſceri; turbis ſociatus ante jejunium eſt, ut audiret dicentem: *tu venis ad me &c.* Oliva lib.2. Stromat. hic.

Ego veniam. Matth. 8. 7. Centurio humilitate præceſſit. Ut dixit, hominem ſe eſſe; mox cor ejus Chriſtus intravit. Oliva l.1. Strom.Joan.4 50.

Domine, non ſum dignus &c. Matth.8.8. Dicendo ſe indignum, præſtitit dignum; non in cujus parietes, ſed in cujus cor Chriſtus intraret. Nam non erat magna felicitas, ſi D. Jeſus intraret in parietes ejus; & non eſſet in pectore ejus. S. Auguſt. ſ 6.de puero Centur. Non erat dignus, ut Chriſtum domo reciperet; & jam corde receperat. Etenim Magiſter ille humilitatis, filius hominis, jam invenerat in illius pectore, ubi caput reclinaret. S. Auguſt. in Pſ.38.

Vulpes foveas habent &c. Matth.8.20. Vulpes dolus; volucres cœli, ſuperbia eſt. Quid ergo reſpondit Dominus? Poteſt in te habitare ſuperbia, & dolus; Chriſtus in te non habet, ubi habitet in te, ubi reclinet caput ſuum: quia reclinatio capitis humilitas Chriſti eſt. S. Auguſt. in Pſ.90.

Omnia mihi tradita ſunt à Patre meo. Matth.11.27. Non Mundi elementa; ſed hi, quibus parvulis ſpiritu Sacramenta Filii Pater revelavit. V. Beda in Luc.

Et deſcendens Petrus de navicula. Matth.14. 29. Deſcendit de navi Petrus, ut iret ad Jeſum. Quantumvis enim deſcendas, licèt in omnium infimum locum venias; ibi invenies, & habebis Jeſum. *Si deſcendero in infernum, ades.* Joan.1.51. dicitur: quòd viſuri ſimus omnes, *Angelos Dei aſcendentes, & deſcendentes ſuper Filium hominis.* S Auguſt. ſer.41. Non diceret aſcendentes ad Filium hominis, niſi ſurſum eſſet: non diceret deſcendentes ad Filium hominis, niſi deorſum eſſet: ipſe ſurſum, ipſe deorſum. Surſum in ſe, deorſum in ſuis. Baeza t.2.lib. 15. cap.6. §.9.

Et accipiens puerum, ſtatuit eum in medio. Marci 9.35. Quòd complectitur puerum, ſignificat, humiles ſuo dignos eſſe complexu, ac dilectione; taleſque jure poſſe gloriari: *læva ejus ſub capite meo.* V.Beda hic.

Intravit in domum Zachariæ, & ſalutavit Eliſabeth. Luc.1. 40. Cur non Zachariam? audi humilem vocem: *unde hoc mihi &c.* Oliva l.1. Strom. hic.

Ecce vir nomine Zachæus &c. Luc.19.2. *Statura puſillus*, hoc eſt, nulla nobilitatis ingenitæ dignitate ſublimis, exiguus meritis. Sanct. Ambroſ. Divitiæ arboris obtinuerunt faſtigium, præcurrens aſcendit, non dignus, ſed opulentus. Quàm moroſè faſtigium obtinuiſſent virtutes! quàm citò elatæ ſunt facultates! Verùm ad videndum Deum nec humana valent faſtigia; nec auri, niſi pauperibus erogata, prodeſt copia. Ideo ei præcipitur deſcenſus: *Zachæe feſtinans deſcende*: quia Domini viſio debetur humilibus, non ſuperbis. Nazera in Joſ.13. §.37.

Tu es Simon filius Jona. Joan. 1. 42. *Jona* dicitur *columba*: Tu es filius Jona, tu es filius Spiritu Sanct. Filius ergo dicitur ſpiritus, quia humilitatem de Spiritu Sanct. acceperat. V. Beda hic.

Ex Patribus.

Altus eſt DEUS: erigis te, & fugit à te. Humilias te; & deſcendit ad te. Quare hoc? quia excelſus eſt; humilia reſpicit, & alta de longe cognoſcit. S. Auguſt. in feſto Aſcenſ. Dom. ſer.2.

Qui ſinè humilitate bona opera agit, in ventum pulverem portat. Qui ſibi vilis videtur eſſe, ante Deum pulcher eſt. Qui ſibi diſplicent, Deo placent. Eſto ergo parvus in oculis tuis, ut tu ſis magnus in oculis Dei. Tantò enim eris apud Deum pretioſior, quantò fueris ante oculos tuos deſpectior. S. Auguſt. de tempore. D.9 Trinit. ſer.1.

O quàm excelſus es! & humiles corde ſunt domus tua: tu enim erigis eliſos; & non cadunt, quorum fortitudo tu es. S.Auguſt. l.confeſſ.11 c.31.

Minimum diſcipulum Deus amat plurimùm. Inferiùs frater accumbe; ut, minore adveniente, ſurſum jubearis aſcendere. S. Hieron. ep.1. ad Heliodorum.

Non libentius Prophetarum ora, quàm humillimum hominem, oſculatur Dominus. S.Chryſoſt. hom.79. in Matth.

Manum Chriſtus, quæ ſe indignam calceamentis eſſe dicebat, à pedum obſequio ad caput ſuum ſublevavit. Idem hom 3. in Matth.

Qui

Digitized by Google

Qui ſibi vilis eſt, Deo charus eſt. S Bernardus tr. de inter.domo c.28.

Neſcio quo pacto familiariùs ſemper humilitati propinquare ſolet divinitas. S.Bernardus ep.42.

Si vultis oculo miſericordiæ, oculo gratiæ, à Domino reſpici, humiles eſtote: *humilibus* enim, ſicut Scriptura dicit, *dat gratiam: quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ*. Id.de Paſſ.c.17.

Humilitas ſe attenuat, ut ametur à ſponſo: ſe annihilat, ut creetur de novo: ſe evacuat, ut impleatur à Deo. Se attenuat, & facit ſeipſam gracilem, ad domicellæ modum. Annihilat ſe, ut de novo creetur. Ipſa enim eſt illud nihilum, ſuper quod Deus fundavit terram. Job.26. 7. *qui appendit terram ſuper nihilum*; id eſt, animam ſuper humilitatis fundamentum. S. Bonavent. diæt. ſal. de humilit.cap 36.

Legitur in vitis PP. de quodam fratre bono, qui in ſuis orationibus non habebat ullas conſolationes ſpiritus. Qua de re DEO conqueſtus: Domine, tot annis ſervio tibi; & tamen necdum dediſti mihi aliquam conſolationem divinam. Subitò venit umbra magna, quæ ipſum proſtravit ſemimortuum, dicens: donec te contempſeris ſicut lutum, quod calcas, non ſenties conſolationes divinas. S. Vincent.Ferr.

Tantò fit quiſque pretioſior Deo, quantò propter eum fit vilior. S.Bernardinus t.3.D10.Pent.

Quis eſt dignus ſedere ad menſam Chriſti? qui ſponte ſe humiliat pro amore Chriſti. Thom.Kemp.conc.32. de Paſchate.

Pretioſior coram eo eſt humilis, profundaque propriæ imperfectionis agnitio; quàm miraculorum, aliorumque grandium operum, exhibitio, Bloſius parad.an.c.33.

§ IV.

Per humilitatem Deus magna operatur.

SAmſon arrepta mandibula *interfecit mille viros*. Judic.15.15.

David quaſi teneririmus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu uno. 2. Reg. 23. 8. Rupertus: per humiliora inſtrumenta Deus glorioſiùs triumphat. Salvian. l.de provid.c.7. quando evidenter Deus intelligi voluit, magna opera à ſe patrari; aut per paucos, aut per infirmos, res acta eſt: nè opus cœleſtis dexteræ virtuti aſſignaretur humanæ. Ideò quidem & dux Siſara, quem Hebræus timebat exercitus, à muliere proſtratus eſt. Judic.4.21.

Humilitas ad nihilum peccatorem adducit, ut ſe nihil reputet, & in valore, & in virtute. Ex hoc nihilo fit recreatio, ſicut ex nihilo ſimpliciter facta eſt creatio. Umbertus l. 4. de erudit. Relig.p.2.c 4.

Hoc non ignorabat David, qui dicebat: *cor contritum, & humiliatum, Deus non deſpicies*. Pſal.50 19. Qui etiam ait: *cor mundum crea in me Deus*. v. 12. Creatio Mundi cordis facta eſt ex nihilo humilitatis. Novarinus ago.Euch.

§. V.

Humilitas diſponit ad divinas gratias.

P*Elliculaſque hædorum circumdedit manibus &c.* Gen. 27. 16. Non erubeſcamus eſſe humiles, ut exaltemur. Sicut Jacob non erubuit reputari deformis, & piloſus; ut patris benedictionem conſequeretur. Broyniard. Humilitas.

Tintinabula de auro puriſſimo · in extrema parte tunicæ. Exod. 39.23. Nemo, opinor, ambigit, ſanctioris amœnitatem vitæ malogranatis, aureiſque tintinabulis, deſignari: hæc enim concentum cœli, illa verò gloriæ delicias, repræſentant. Suſpendebantur autem ea ad oræ imas fimbrias; quas nemo non videt quaſi in cœnum rejectas, & à gemmis Pontificis uſque ad calceos ablegatas. Quæ ergo pars tunicæ putabatur abjectior, ea præ cœteris comptior, ornatiorque & renidebat, & ſonabat. Oliva ſ.4.D.Paſſ.

Et valles abundabunt frumento. Pſal.64. 14. In vallibus pinguedo eſt; ibi proficiunt plantæ, ibi plena ſpica, ibi centeſimus oritur fructus. Audis, quia ubique vallis laudatur, ubique humilitas prædicatur. S.Bernard.ſerm.de S.Benedicto.

Qui emittis in convallibus. Pſalm 103. 10. Convalles humilitatem ſignificant, quæ numquam ſinè fonte gratiæ eſt. Non eſt autem inſolens; ut, qui montes ſunt propter S. Spiritus magnitudinem, convalles ſint propter ſui Spiritus humilitatem. S. Proſper hic.

Qui bonus eſt, hauriet gratiam. Proverb. 12. 2. Sicut hauriens aquam, eò puriorem, & copioſiorem, haurit; quò profundior puteus: ſic & juſtus majorem gratiam, quò major eſt animi ejus humilitas. Nam bonus hic quilibet juſtus intelligitur, ſed præſertim humilis, inquit Beda, & Hugo. Cornelius hic.

Benedicat terra Dominum, laudet, & ſuperexaltet eum in ſæcula, Dan.3.74. Uni dicitur terræ, ut Deum non benedicat ſolùm; ſed & ſuperexaltet. Et tamen ad cœlum magis iſta exaltatio ſpectare videtur; quod & Dei ſedes eſt, & altior terra. Puto, duplici cauſa id terræ mandari: I. Quia humilitas ſui inclinatione maximè Deum elevat. II. Quia humili plura ſuppetunt celebrandi Dei argumenta. Nam terra humilitatis imago, licèt reliquis elementis inferior, illa tamen militare ſuis commodis mitatur. Fulget cœlum; ſed fœcunditati terræ adlaborat. Sol ſplendet; ſed ſuis fovet radiis fœtus agrorum: Luna creſcit; ſed plantis famulatur: aer, & aqua, terræ inſervit. Ità, quò quis humilior eſt, eò magis ſibi ancillari ſtupet vel reges. Quia terra docet, cœterarum virtutes concludi, regique humilitate. Solis unus fœtus eſt ſplendor; una cœli ſoboles, aſtra; maris una piſcium propago; aeris unica fœcunditas, volucres. terræ autem quàm varia, & multiplex fœcunditas florum, fructuum, ſegetum, quadrupedum, metallorum. Oliva l.12.Strom.

Facite homines diſcumbere: erat autem fœnum multum in illo loco. Joan.6. 10. Poterat ſtantibus cibum dare! cur vult, ut ſedeant, & ſuper fœnum? Non enim beneficia divina dantur ſuperbè ſtantibus; ſed humiliter jacentibus ſuper fœnum. Euſebius Emiſſ. quicumque igitur, qui vis ſatiari de panibus Chriſti; diſcumbe priùs ſuper fœnum; imò priùs te fœnum eſſe, cognoſce. Sylveira in Luc.23.q.13. Super fœnum diſcumbentes ſaturantur: quia humiles tantùm refectione Domini digni judicantur. S. Honorius D. 4. Quadr.

Ex Patribus, & aliis.

Cum timore, & tremore, vallem facite, imbrem ſuſcipite. Depreſſa implentur, alta ſiccantur: gratia pluvia eſt. Quid ergo miraris, ſi Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. S.Auguſt ſ.2. de Verb.Ap

Tunc pœnitentiæ fides habetur, cùm humilitati conjuncta eſt. Eam ob rem Sanctorum nobiliſſimi, ac in eis Principes, tum maximè humilitatem ſpectant, cùm humanis majora, ac diviniora, fuerint aſſecuri. Ubi ſuis verbis Abraham illud intexuit: ego ſum terra, & cinis. Gen.18.27. tunc maximè naturam agnoſcendo, naturæ modos præſtantia tranſcendit. Modus amplificandæ gratiæ, vis eſt humilitatis. S. Baſilius Seleuc. or. in illud, niſi converſi fueritis &c.

Sicut non patitur natura vacuum, quin illud repleat; ſic nec gratia humilem, quin illi ſe infundat. S.Laurent.Juſt. de humilit. cap.3.Lign.vit.

Semper ſolet eſſe gratiæ divinæ familiaris virtus humilitas. S. Bernardus hom.4.ſup.Miſſ.

Fons gratiæ in cor hominis, carnalis ſcilicet, & terreni, non aſcendit. Sed quid eſt, in cor hominis non aſcendit? utique quia fons eſt, & aſcenſum neſcit. Scimus enim, quia fontium natura eſt, rivos ſectari convallium, montium ardua declinare. Id.ſ.4 in Vig Nat.

Sicut aqua ſemper fluit ad valles, ſic Dei gratia ad humiles. S. Bonav.ſ.2.de S.Andr.Apoſt.

Valles in ſeipſis frumentum, ſpiritualemque multiplicant fructum. Vallis eſt humilis anima inter medium montium, ſinè arrogantia ſemper, atque immobilis permanens. Joan. Clim. gr. 25.

Qui ſeipſum ex intimi animi ſenſu, & affectu, novit; jam in terra ſeminavit: nam niſi ità ſeminemus, fieri non poteſt, ut floreat humilitas. Idem ib.

Hydria. Lem. *Subſidam, ut implear*. Quantò humilior, tantò capacior, tantò plenior. colles enim aquam repellunt, valles implentur. S.Aug.ſ.74. de temp. Picinelli.

§. VI.

Humilitas eſt mater ſapientiæ, ſcientiæ &c.

Symbola.

M*Aior pars venit Beniamin*. Gen. 43. 34. Beniaminus ſemper innocuus Joſepho conjunctior. Lyr. deſignavit, quòd humiles ſint doctrinæ, & ſapientiæ, magis capaces. Quantò humiliùs ſedebat, tantò ampliùs capiebat.

Collyrio inunge oculos tuos. Apoc. 3. 18. Collyrium hoc eſt humilitas, q.d. ait Rupertus: cor tuum vera humilitate purifica; ut paupertatem tuam videas, & divitias bonitatis Dei agnoſcas. Cornelius hic.

Confiteor tibi Pater. Luc.10. 21. Somnia Pharaonis non revelavit Deus Sapientibus Ægyptiorum, ſed humili Joſepho captivo. Oculi eminentes imbecilli viſus; ſubmiſſi meliùs vident. Stella in Luc.10.

In fonte, aut profunda fovea, de die ſtellas licet videre. *Abſcondiſti hæc à ſapientibus &c.* Luc.10.21. Berengarius lib.ſimilitud.

Digitized by Google

Humilitas eſt Soror Sapientiæ. Hoc ſignatur in genibus; quæ mira fraternitate oculis junguntur: nam, cùm quis gignitur, ità formatur, ut genua ſurſum ad oculos teneantur; quorum conjunctione foramina oculorum cavantur. Geminian. lib.6. de Similitudin.

Teſtimonia.

Ex Veteri.

Intellectum dat parvulis. Pſal.118, 130. *Tuliſtis clavem ſcientiæ*. Luc.11.52. humilitas eſt clavis ſcientiæ. Hugo Card. in Pſal.118. ad rerum divinarum contemplationem ingredi non poſſunt ſuperbi. Idem.

Ut detur parvulis aſtutia. Prov.1.4. Cum parvulis congruè apponitur aſtutia; quia eam parvis rebus indidit Deus, juxta illud: ingenio pollet, cui vim natura negavit. Hinc vulpes aſtutior leone, canis ſagacior aſino, ſimia ſolertior bove; parvæ aves magnis aſtutiores, parvi homines magnis. Quid prudentiùs formicis, & apibus? Cornel. hic.

Inclina cor tuum. Prov.2.2. Docet hic Salomon viam, & modum, acquirendi ſapientiam; qui eſt, inclinare cor ſuum ad ſapientiam; eique totum cordis ſinum magna attentione, humilitate, & aviditate, expandere. Cornel. hic. Inclina per humilitatem cor tuum ad cognoſcendam prudentiam. Ubi humilitas, ibi Sapientia. Hugo Card. hic. Inclinare, eſt cor ad cognoſcendam prudentiam humiliare; & emundare cor, quod dignum fiat ad percipienda myſteria veritatis. V. Beda hic.

Si quis eſt parvulus, veniat ad me. Prov.9.4. S. Gregor. lib.34. mor.cap.15. Salomon ad Sapientiam parvulos vocat: qui enim necdum ſemetipſum deſpicit, humilem Dei Sapientiam non apprehendit. *Ubi eſt humilitas, ibi & ſapientia*. Prov.11.2. Si quæritis veram ſapientiam, detis vos ad veram cordis humilitatem. Thom.Kemp.ſerm.ad Novit. p.2.ſ.3.

Aqua profunda verba ex ore viri, & torrens redundans fons ſapientiæ. Prov.18.4.

Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam. Eccli.6.34. In hac aurium inclinatione humilitatem agnoſcit. Hugo Card. Dion. Carth.

Quia repleta eſt terra ſcientia Domini. Iſ.11.9 Quæ eſt ſcientia Domini, quæ mira hæc efficit, niſi humilitas Domini? S. Rupertus l.2. in Iſ.

Ex Novo.

Venite ad me. Matth.11.28. Quò? ad me. Quà? per humilitatem. Quò fructu? *ego vos reficiam*. Sanct Bernardus tr. de gr. humilit.

Quomodo poſſunt hæc fieri? Joan.3.9. Non poteſt ab ignorantia detineri, qui humiliter, docere ſcientem, interrogat. Initium eſt ad ſcientiam, ignorata quærere à ſciente, nec vereri erubeſcens ſuper eis. Simon Caſſ.l.11.c.6.

Tu es Magiſter in Iſrael, & hæc ignoras? Joan.3.10. Humiliare illum ſtuduit ad divinam doctrinam capeſſendam. Idem ibidem.

Ego ſum, qui loquor tecum. Joan.4.26. Cur Dominus ſe Meſſiam apertè manifeſtat Samaritanæ, non verò Judæis interrogantibus Joan.10.24. *quò uſque animam noſtram tollis? ſi tu es Chriſtus, dic nobis palàm*. Imò Matth.16.20. *tunc præcepit Diſcipulis ſuis, ut nemini dicerent, quia ipſe eſſet JESUS Chriſtus*. Sanctus Chryſoſtom. hom.32. fidelior Samaritana erat Judæis; qui non diſcendi, ſed arguendi, causâ rogabant: nam ſi diſcere voluiſſent, verborum, Scripturarum, & miraculorum, eis ſufficiens fuiſſet doctrina. At hæc mulier tantùm ſimplici affectu Meſſiam deſiderat; ideo ſe illi revelat: facilè humilis ſimplicitas apprehendit. Sylveira hic.

Quomodo poſſum, ſi non aliquis oſtenderit mihi? Act.8.31. Non ægre tulit Eunuchus, nec indignatus eſt, neque ſe contumeliâ affici exiſtimavit: quod pleriſque inſulſis accidit; quos pudet ignorantiam ſuam confiteri; & ab eis diſcere, qui docere valeant; & frequenter malunt in perpetua verſari ignorantia. S. Chryſoſt.hom.35. in Gen.

Ex Patribus, & aliis.

Nemo magis poteſt videre divina, niſi qui humilitatis ſuæ conſcius neſcit extolli. S. Ambr.lib. de Vid.

Qui didicerunt à D. Jeſu Chriſto humiles eſſe corde; plus cogitando, & orando, proficiunt, quàm legendo, & audiendo. S. Auguſt.ep.112.

Amat Chriſtus infantiam, humilitatis magiſtram, innocentiæ regulam, manſuetudinis formam. S.Leo ſerm.7. in Epiph.

Humilitas ſapientiæ mater eſt. S.Chryſ.hom.48. in Matth.

Hoc ingens eſt operæ pretium ſtudii Sapientiæ, ut, qui rectè magnus factus eſt, ſubmiſſo, & puro, corde ſit, & vitam condemnet; neque conſcius fuerit, quod ſeipſum Deo dignum reputaverit. S.Gregor.Niſſ. de ſcopo Chriſtiani.

Quæ revera cognitio eſt, atque ſcientia, humilitati conjuncta reperitur. S.Ephrem ad everſion.ſuperb.

Malus mercator eſt, qui ſe decipit; qui ſe appretiat plus, quàm valet. Sed, alios appretiare, & ſe deſpicere; hoc eſt principaliſſimum ſtudium ſapientiæ. S.Bonav.ſer.19.hexam.

Humilitas eſt ſapientiæ ſolium, gratiæ pallium, & gloriæ præludium. Id. in Pſ.118.

Summa totius Philoſophiæ Chriſtianæ hæc eſt; ut ducem noſtrum Jeſum per veram humilitatem ſequi contendamus. Bloſius par.an.cap.7.

Coram infinita illa ſapientia plus valet parva quædam de comparanda humilitate cura, & unicus ejus actus; quàm omnis totius Mundi ſcientia. Ex luminibus, & dogmat. Spirit. Sanct. Thereſiæ.

§. VII.

Humilitas eſt baſis, ſubſtantia virtutum, & ſanctitatis.

D*Eſcendit hic juſtificatus*. Luc.18.14. Si humilitas cum peccatis tantum valet, ut etiam Pharisæi ſanctitatem ſuperet; quid effeciſſet eadem humilitas cum pietate conjucta? Stella hic.

Qui ſine humilitate virtutes congregat, quaſi in vento pulverem portat. S.Gregor.hom.7. in Joan.

Magna, quæ agimus, quaſi minima ducimus; cùm hæc per fortium exempla penſamus. Sed tunc apud Deum creſcunt per meritum, cùm apud noſmetipſos per humilitatem decreſcunt. S. Gregor mor.l.30 c.9.

Fundamentum ſanctitatis ſemper fuit humilitas: nec in cœlo ſtare potuit ſuperba ſublimitas. S.Cyprian. de Nat.D.

Parva eſt cujuſvis virtus corporis; niſi major ſimul adſit virtus animi. Tota namque illa mira vis Samſonis, non ab oſſibus tantum, ſed à ſpiritu erat in capillis. Virtutis autem Spiritus humilitas eſt. S.Cyrill. in Apoing.cap.18.

Virtutum bonum quoddam, ac ſtabile, fundamentum, humilitas. Nempe ſi nutet illa, virtutum aggregatio non niſi ruina eſt. S.Bernardus de conſid. ad Eug.lib.5.

Pretioſiſſimus fundus virtus eſt; bonus fundus humilitas; in quo omne ædificium conſtructum ſpirituale creſcit in templum ſanctum in Domino. S.Bernardus ib.l.2.

Vana eſt omnis exercitatio, omnis temperantia, omnis obedientia, omnis voluntaria paupertas, omniſque diſciplina multijuga, humilitate deſtituta. S.Ephrem. ad everſ.ſuperb.

Humilis ædificat ſuper petram, ſuperbus ſuper arenam. Richard. à S.Victor. in die Paſchæ.

Virtus non eſt; niſi conjunctam habeat humilitatem. Qui hoc fundamentum rectè jecerit, poterit, in quantam volet altitudinem, ſtructuram excitare. Hæc maxima eſt munitio, hæc murus inconcuſſus, hæc inexpugnabilis turris; hæc omne continet ædificium; non ſinens ipſum, vel à ventorum violentia, vel ab imbrium impetu, vel à ſpirituum vi, dejici; ſed omnibus inſidiis inacceſſum facit, & invictum; quaſi ex adamante conſtructum eſſet; magnaſque nobis largitatis retributiones affert. S. Chryſoſt.hom.35. in Gen.

Unuſquiſque humilitate ſuppoſita tutiſſimè cuncta alia ſuperponit ædificans: hac verò ſubducta, etiamſi uſque ad ipſum cœlum converſationis ſublimitate pervenias, ſimul omnia ſubtrahuntur, atque in finem peſſimum relabuntur. Idem hom.15. in Matth.5.

Quod igitur caput virtutis eſt? - humilitas certè. - Hoc caput, etſi nec cæſariem, nec crines habeat; ſic tamen pulchrum eſt, ut Deum ad ſeipſum attrahat. Idem hom.48. in Matth.13.

§ VIII.

Humilitas eſt via ad cœlum.

E*Go ſum oſtium*. Joan.10.9. Qui per januam intrat humilis eſt; qui per aliam partem aſcendit, ſuperbus eſt. Ideo dixit illum *intrare*, illum *aſcendere*: ſed ille intrando recipitur, ille aſcendendo præcipitatur. S.Auguſt. in Pſ 95.

Quid factura fuerat humana, & vana, præſumptio; quantamlibet in cœlum adversùs Deum, altitudinem molis extolleret; quando montes tranſcenderet univerſos, quando ſpatium nebuloſi hujus aeris evaderet. Tutam, veramque, ad cœlum viam molitur humilitas, ſurſum levans cor ad Dominum, S.Aug. de Civit.l.18.c.14. apud Octavianum de Tuffo in Eccl.18.

Humi-

Digitized by Google

Humilitas eſt cœleſte inſtrumentum, quod ea abyſſo peccatorum in cœlum animam levare poteſt. Joan. Climac. gr. 25.

Via paradiſi eſt humilitas. S. Vincent. Ferrer, ſ. 14. de morte quadruplici.

§ IX.

Humilitas ardua virtus, excellens, honorata &c.

Ex Vetari, & Novo.

F*Profecti que ſunt filii Iſrael*. Ex. 12. 37. Iſraeliticus populus unius noctis ſpatio Ægyptiorum excuſſit jugum, ſeque in deſertum dedit: at in deſerto quot dies, quot annos conſumit? Richardus à S. Victore: de exterminio mali tr. 1. cap. 12. proculdubio non eſt ejuſdem facultatis, & facilitatis; Ægypto exire, & eremum pertranſire; Mundum relinquere, & ſeipſum vincere. Illud unius diei opus eſt; hoc via poſt multa tempora capiemus. Durum, difficile, grande; ſeipſum bene inſpicere, & plenè deſpicere; perfectè probare, & penitus improbare.

Facile eſt umbram creſcere. 4. Reg. 20. 10. q. d. inquit Abul. cùm aſcendere ſit facilè, non peto illud, ſed contrarium: ut miraculum appareat. Aſcendere de linea ad lineam; de gradu ad gradum; de dignitate ad dignitatem; facile eſt: quia inclinationi noſtræ valde conforme. At verò retrocedere, ex culmine dignitatis ad humilia deſcendere, miraculum apparet. Paoletti ſ. 24. de S. Philippo Benitio.

Acceſſit ad eum mulier. Matth. 26. 7. *Maria accepit libram unguenti*. Joan. 12. 3. Toletus hic: Matthæus nomen tacet, quia caput unxit; Joannes nominat Mariam, quia pedes. Joannes Damaſc. or. de dormit. Mar. Maria unxit pedes JESU. quia in Maria humilitatem in honore habet. Duæ ſunt Dominæ: una eſt, quæ non habet nomen ſpeciale, quia indigna eſt nomine: Domina iſta eſt ſuperbia. Alia eſt humilitas, quæ vocatur Maria. Lib. 1. cap. 29. Revel. S. Brigittæ.

Magnificat anima mea Dominum. Luc. 1. 46. Tunc anima noſtra verè Deum magnificat, quando ſub ipſo ſeipſam captivat, & humiliat. S. Bonavent. hic.

Ex Patribus.

Quia originem perditionis noſtræ ſe præbuit ſuperbia diaboli: inſtrumentum redemptionis noſtræ inventa eſt humilitas Dei. S. Gregorius l. 4. ep. 37.

Veſtra arma jejunia ſunt, veſtra pugna humilitas eſt. S. Chryſoſtomus hom. 13. in Marci 1.

Quod igitur caput virtutis eſt? humilitas certè. S. Chryſoſt. hom. 48. in Matth.

Nihil conferendum humilitatis virtuti: ipſa enim mater eſt, & radix, & columna, & fulcimentum, & vinculum bonorum. Sinè illa abominabiles, & ſceleſti, & immundi, ſumus. S. Chryſoſt. hom. 30. in acta.

Quia illis maximè laborare opus eſt, ut veram conſequi humilitatem poſſint qui magnarum ſibi virtutum conſcii ſunt: magnam ſibi vim inferant, neceſſe eſt, ut conſcientiam rectè factorum ſeſe ſemper efferentem obtundere queant. Idem hom. 3. in ep. 1. ad Timoth. c. 1.

Si non potes ſublimem incedere ſemitam virginitatis: ſequere vel Deum per tutiſſimam viam humilitatis. S. Bernardus hom. 1. ſup. miſſ.

Glorioſa res humilitas; qua ipſa quoque ſuperbia palliare ſe appetit, nè vileſcat. Idem tr. de gr. hum.

Nulla ſplendidior gemma in omni præcipuè ornatu ſummi Pontificis: quò enim celſior cœteris, eò humilitate apparet illuſtrior & ſeipſo. Idem l. 2. de conſid. ad Eug.

Decor animæ humilitas eſt. Id. ſ. 45. in Cant.

O humilitas, ò ſublimitas! & tabernaculum Cedar, & ſanctuarium Dei! & terrenum tabernaculum, & cœleſte palatium; & domus lutea, & aula regia! Idem ſ. 27. in Cant.

Qui contendit ſupergredi proximos, multas inveniet difficultates: multos habebit æmulos, multos patietur contradictores, aſcendentes equidem ex adverſo. Nihil verò facilius eſt volenti, quàm humiliare ſemetipſum. Idem ſ. 2. in capite jejunii.

Quemcumque humilem conſpexeris: Dei eſſe filium confidenter credere debes. B. Cæſarius Arel. hom. 13. de V. A.

Semper ex menſura humilitatis pendet menſura magnitudinis. Richard. à S. Vict. c. 32. de erud. hom.

Maximus eſt animæ decor, ſi, poſt omnium virtutum perfectionem, humilitatem poſſideat; & cùm magni ſit meriti, magnam ſe eſſe neſciat. Idem c. 3. in Cant.

Magnus theſaurus magna eget cuſtodia: fur enim ſemper ſollicitus eſt, ut effodiat, ut furetur, ut traducat. Erat Apoſtolis pretioſus, & inæſtimabilis theſaurus ipſa Redemptoris gratia, & divinum ejus Collegium. Hujus theſauri cuſtodem oportuit eſſe humilitatem. *Diſcite à me, quia humilis ſum*. Matth. 11. 29. Hildebertus ep. 71.

Humilitas omnium virtutum eſt maxima; cùm tamen virtutem ſe eſſe neſciat. Guerricus Sabbath. 2. hebd. Quadr.

Superbiat, ò humiles, anima veſtra glorians in humilitate ſua: omnemque altitudinem hujus mundi longè ſub pedibus ſuis jacentem deſpiciat: indignumque judicet gloriæ ſuæ, ad concupiſcentiam vilis prædæ, ſuam ulterius majeſtatem inclinare. Quid? jam jam tollenda es in cœlum, & nunc te demum mergeres in cœnum? Te præſtolatur Curia Sanctorum, & præponeres ſocietatem dæmoniorum? Idem ſerm. in ſol. OO. Sanctorum.

Humilitas ſuſcepta pro Chriſto regiam præfert dignitatem. Gilbertus ſ. 18. in Cant.

O ſancta humilitas tu omnium te noviſſimam credens, cœteros honorabiliter antecedis, dum deſcendis, aſcendis: Dum gloriam ſugis, acquiris: dum latere cupis, efficeris manifeſta. - Deformitatem tuam ſæpiſſime intuens: ò quàm pulchra es in oculis Domini ex venuſtate tua, & faciei tuæ ſplendore, ſummi regis Filius adamavit te, & te ſuo fecit dignam connubio &c. S. Laurent. Juſt. de triumph. ag. 3. c. 3.

Melior eſt purpurata humilitas, quàm pannoſa ſuperbia. Bleſenſ. Invectiva in quendam depravatorem oper. ſuor.

Humilitas eſt proprium, atque magnificum, donum Salvatoris. Caſſianus Collat. 15.

Nulla major altitudo eſt, quàm propter Deum profunda humiliatio. S. Thom. Vill. conc. de S. Michaele.

Humilitas ſuo modo eſt ambitioſiſſima, cupidiſſima: maximi cordis, & altiſſimi ſpiritus: quia dedignatur impleri, niſi ſummo honore, niſi ſummis divitiis, niſi ſumma gloria. Joan. Gerſon. ſ. in Cœna Dom.

§. X.

Humilitas eſt potens, victorioſa.

Num. I.

Symbola.

I*Sſachar aſinus fortis*. Gen. 49. 14. Tot laboribus exantlandis; tot oneribus ferendis, ſatis videbatur ſi generoſius aliquod animal, ut camelus &c. in comparationem daretur. Quæritur tamen quadrupes viliſſima conditio; ut hujus juſti fortitudo non ſolùm oneris oppreſſione, ſed etiam honoris jactura probaretur. Richardus à S. Vict. iſtud internum gaudium, eſt illa terra, quam Iſſachar vidit, & concupivit: pro qua aſinus factus, & effectus fortis, libenter ſuppoſuit humerum ad portandum. Multùm ſibi viluerat, qui ſe aſinum, animal ſcilicet præ cœteris vilius, reputabat. Vilis ergo ut jumentum, fortis ad ſe mortificandum, habitamus inter terminos. Pene, non plenè, hanc morientium terram deſeruerat; pene, non plenè, illam viventium terram apprehenderat, qui inter terminos habitabat; quia viliſſimis, quia pauciſſimis hujus vitæ bonis contentus erat. Hujus terræ miſeræ extrema tenebat; quia per frequentes mentis exceſſus vitæ perennis dulcedinem prægustabat, illius beatæ terræ initia contingebat. Ramirez in epiſt. Chriſt. &c. epiſt. 3. Apoc. 2.

In mandibula pulli aſinarum delevi eos &c. Judic. 15. 16. Quid eſt, per jacentem mandibulam aſini mille viros occidere; niſi per linguas humilium, atque ſimplicium, perfectum non credentium numerum à pravitatis ſuæ ſtatu dejicere, atque ad humilitatem Chriſti per ſanctæ prædicationis officium inchoare. B. Petrus Dam. l. 6. ep. 17.

Aſcendit Jonathas *manibus, & pedibus, reptans*. 1. Reg. 14. 13. Manifeſtum eſt majora tentationum obſtacula majore virtutum niſu debere tranſcendi? quod tunc ritè perficitur, cùm armatus contra hoſtem humilis auditor ſpiritualis per omnia ſequitur exempla præceptoris. V. Beda hic.

Ariſtoteles in Problem. S. 25. q. 9. quærit: cur aer, qui luce craſſior, ſolida valeat permeare; lux ipſa non poſſit? an quia lux per directum tantùm fertur? At aer impedimento nullo arcetur: quoniam quà tranſit, tendere è directo non ſolet. q. d. aer locum ſæpe invenit, ubi luci negatur introitus, & via obſtruitur: ille quippe novit ſe flectere, torquere, accommodare. Sic, qui novit curvare ad obſequium cervicem, flectere ad reverentiam poplites, inclinare ad gratiam caput: ille in impeditiſſima, & obturata planè loca, inſinuare ſe poteſt. Qui de ſua gravitate remittere, deſcendere de celſitudine, exiſtimatione ſui ſcit cadere: ille facilè quacumque ingreditur, & componit omnia. At qui per directum ſemper velut lux vult tendere; nec de ſuo honore, ac jure aliquid aliquando cedere: difficilè obtinebit, quod cupit. Didacus Niſſ. Vit. Abraham. l. 2. cap. 4.

Digitized by Google

Humilitas ſimilis magneti; etiam mentes ferreas trahit, & placat. Geminiani l.2.ſimilit.c.14.

Num. II.

Teſtimonia

Ex Veteri.

Paſcebat ſervus tuus. 1.Reg.17.34. Sanct. Antonius de Padua. D.2. Quadr. Ego ſervus tuus. O margarita fulgens? O narde redolens! Ego, inquit, ſervus tuus! humilis ſervum ſe reputat, minùs de ſe ſentit, quàm in ſe ſentit. Iſte humilis ſervus interficit leonem ſuperbiæ, & urſum luxuriæ.

Veni ad me, & dabo carnes tuas volatilibus cœli &c. 1.Reg.17.44. Provocavit Golias David: provocavit impietas pietatem, provocavit ſuperbia humilitatem; poſtremò provocavit diabolus Chriſtum. Quid miramini diabolum victum? Ille erat grandis ſtatura corporis; iſte autem ſtatura parvus, ſed fide magnus. S. Auguſtinus in Pſalm.143.

Numquid vox hæc tua? &c. 1.Reg.24.17. Vide, quàm efficax fuerit vox Davidis, quàm potens humilitas; quæ adamantinum cor Saulis confregit, ac mite, placidumque, reddidit, & in lacrymas amoris ſolvit. Corn. hic.

Ludam, & vilior fiam, plus quàm factus ſum. 2.Reg.6.22. S. Gregor. mor.l.27.cap.27. Quid alii ſentiant, ignoro. Ego David plus ſtupeo ſaltantem, quàm pugnantem: pugnando hoſtem ſubduxit; ſaltando coram Domino ſeipſum vicit: &, cùm deſpiceretur, dixit: *ludam &c.* quaſi diceret; vileſcere coram hominibus appero.

Corruens in terram adoravit. Job.1.20. Job proſtratus dejecit diabolum; alium humiliavit, exaltatum ſupplantavit. confudit fortem, deformavit elatum. Orig.l.1.in Job.

Ibi abſcondita eſt fortitudo eius. Habac.3.4. Quæ eſt fortitudo tua, niſi humilitas? Drogo.Oſtienſ. de Sacr.Dom.Paſſ.

Ex Novo.

Ecce Magi &c. Matth.2.1. Cùm tres Magos ad adorandum Jeſum novi ſideris claritas deduxiſſet; non eum imperantem dæmoniis, non mortuos ſuſcitantem, &c. vel in aliqua divinarum virtutum actione viderunt; ſed puerum ſilentem, quietum, & ſub matris ſollicitudine conſtitutum: in quo nullum apparebat de potestate ſignum; ſed magnum præberetur de humilitate miraculum. Tota victoria Salvatoris, qua & diabolum ſuperavit, & Mundum, humilitate eſt concepta, humilitate eſt confecta. S. Leo ſ.7. in Epiph.

Diſcite à me, qui ſum humilis corde. Matth.11.29. Non ait, diſcite à me quatriduanos mortuos ſuſcitare: ſed ait: *diſcite-quia humilis:* potentior eſt enim ac tutior, ſolidiſſima humilitas; quàm ventoſiſſima celſitudo. Sanctus Aug. de Trinit. l.8.cap.7.

Ut deſcriberetur univerſus orbis. Luc.2.1. Cur Chriſtus tunc natus? Hugo à S. Victore: cùm Roma victrix ſuper omnia regna caput ſuperbo faſtu extuliſſet; tunc, dominante ſuperbia, humilis venit; ut de ſua humilitate celſitudinem Mundi ſterneret: manifeſtè demonſtrans; quantus in ſua majeſtate foret, qui in noſtra infirmitate poſitus univerſa dejecit. Unde tota Chriſtianæ ſapientiæ diſciplina non in abundantia verbi, non in aſtutia diſputandi, neque in appetitu laudis & gloriæ; ſed in vera, & voluntaria humilitate conſiſtit; quam Dominus Jeſus Chriſtus, ab utero matris, uſque ad ſupplicium Crucis, pro omni fortitudine, & elegit, & docuit. S.Leo ſ.7. in Epiph.

Nolite timere puſillus grex. Luc.12.32. Vide, quo titulo timorem depellat; *puſillus grex:* Imò ob hoc vel maximè timere debent, quòd ſint *puſillus grex:* nam juxta Sanct. Chryſolog. ſer.32. puſillum gregem humiles vocat: quia humilitas omnem prorſus timorem excutit, & fortes reddit. Pinna in Eccl Ethol.223.

Non eſt nobis colluctatio adverſus carnem - propterea accipite armaturam Dei. Epheſ.6.12.13. Lucta pugilum fit ſolis manibus; arma impedimento. Optimè armatus nudus per humilitatem. 2. Cor.12.9. *libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Chriſti.* Pinna in Eccl.Ethol.40.

Adjuvit terra mulierem. Apoc.12.16. Sanct. Andreas Cæſarienſ. hic: terra juvit illam: juvit autem Sanctorum ſubmiſſione. Qui verè, rectèque dicere ſolent, ego ſum terra, & cinis; omnes ſuperbi diaboli vires enervant. Nihil enim diaboli vires ità frangit, ut humilitas. Euſebius Gallic. ſ.2. de Epiph. quælibet tribulatio ità ab humilitate mitigatur, ac vincitur; ſicut in planis littoribus ſinè aliquo fragore unda conſumitur.

Ex Patribus.

Omnis fortitudo in humilitate: quia fragilis eſt omnis ſuperbia. S.Auguſtinus in Pſalm.92.

Humilitatem exerceamus: nihil enim illa potentius. Sed & petra eſt fortior, & adamante ſolidior; & in majorem nos ſecuritatem collocat, quàm queant vel turres, urbes, muri: omnibuſque diaboli machinationibus ſublimior facta contingere volentibus inſuperabiles facit. S.Chryſoſt. ſ.20. in ep. ad Rom.2.12.

Dilige humilitatem: nam, quæ ſecundùm Deum eſt humilitas, murus firmus, & inexpugnabilis eſt à facie inimici. S. Ephrem paræn.46.

Humilitas eſt turris fortitudinis à facie inimici. Jo. Climac. gr.25.

§ XI.

Humilitas vincit, pellit dæmonem.

Nihil, ut divino Antonio ab Angelo nuntiatum eſt, diaboli vires ità frangit, ſicut humilitas. S. Andreas Cæſarienſ. ſ. 12. in c. 12. Apoc.

Cuidam fortiſſimo athletæ Chriſti, qui ad hanc beatiſſimam virtutem (humilitatem) feſtinabat, impuri dæmones laudem in corde ſubſeminabant. At ille divina inſpiratione malignorum ſpirituum nequitiam pio, & religioſo compendio vincere aggreditur. Deſcribit in cellulæ pariete altiſſimarum virtutum appellationes; putà perfectæ charitatis, Angelicæ humilitatis &c. Cùm ergo illum cogitationes extollere cœpiſſent, dicebat illis: eamus ad arguentem; adveniensque relegabat appellationes illas, ſibique ipſi clamabat: cùm has omnes poſſederis, tunc ſcies, quàm longè, adhuc à Deo ſis. Joan.Climac.gr.25.

S. Macario in via occurrens diabolus, falce eum fruſtrà percutere nitebatur; dixitque ei, magnam à te vim patior Macari; quia adverſum te nihil valeo. Ecce enim, quidquid tu facis, & ego facio: jejunas, & ego: vigilas, & ego non dormio. Unum eſt, in quo me ſuperas. Quod eſt illud? interrogat Macarius. Reſpondet: humilitas tua; & ideo extra te nihil poſſum Bolland. 15. Jan.

S. Paulus ſimplex agricola, uxorem in adulterio deprehenſam deſerens, fit monachus, diſcipulus S.Antonii, ſimpliciſſimè obediens. Dæmoniacum juſſus à Sanct. Antonio curare, fuſis precibus dicit ad dæmonem: dixit Abbas Antonius, egredere ab homine. Dæmonium reſpondet: non egrediar. Accepta pelle ſua ovilla verberat eum in tergo, dicens: egredere, dixit Abbas Antonius. Ad hæc diabolus egreſſus clamans: diſcedo: Pauli ſimplicitas, & humilitas, me expellit. Bolland.7. Martii ex hiſtor. Lauſiaca Palladii cap.22.

§. XII.

Humilitas trahit, rapit corda; perſuadet.

Vir luctabatur cum eo. Gen.32.24. Rediens Jacob è Meſopotamia angelum ſibi obſiſtentem invenit; cum quo luctatus femoris nervorum tetigit; qui mox emarcuit, & Jacob claudus perſtitit. S.Chryſoſt. hom.85. in Gen. totum hoc factum eſt, ut ſe totum humilitati ejus attemperaret, & formidinem ex anima juſti eximeret; & perſuaderet ei, ut citra angorem fratri occurreret. q. d. modica Angelus Jacobo oſtendit, quo iratum fratrem emolliret: timebat enim, nè memor adhuc eſſet Eſau illatæ injuriæ: contracto nervo id facilè conſecutus eſt: neceſſe eſt enim, ut claudus obvio ſe reverenter dimittat. Pinna in Eccleſ. 6. Ethol.72.

Adoravit pronus in terram ſepties - ſtringenſque collum eum, & oſculans, flevit. Gen.33.3.4. Placantur alieni animi ſubmiſſione humili. Abulenſ. generoſi cordis eſt, parcere humilibus, eoſque diligere. Velloſo in Judith.3. Corda lapidea humilitas emollit. Servum ſe fratris Jacob prædicat: *parvuli ſunt, quos donavit mihi Deus ſervo tuo* v.5. Alvarez Illuſtr.15.

Exterriti dixerunt. Gen.43.18. Inde humiles incurvant genua, ad promerendam ejus miſericordiam, ait Abulenſis.

Obſecro Domine mi. Num.12.11. Humiliavit ſe Aaron, quantùm potuit, ut faciliùs impetraret. Abulenſ.

Domine mi rex. 1.Reg.24.9. *Pater mi.* v.12. *inclinans ſe David pronus in terram adoravit.* v.9. volebat obſequiis vincere Saulis improbitatem. Abulenſ.q.17.

Sedens in cathedra ſapientiſſimus &c. 2.Reg.23.8. Tamquam vermiculus ſua molli teneritudine ligni duritiam domans, alios devinciens, & ad ſe alliciens: non alta arrogantia, ſed humili modeſtia, & lenitate. Sylveira in Apoc.1.

Curvavit genua. 4.Reg.1.13. Principes militum coram Elia

igne

Digitized by Google

igne pereunt v. 10. ſolus ille immunis, qui *curvavit genua*. Humilitatis merito ſervatus eſt. Drogo de Paſſ.

Procidens autem ſervus ille orabat. Matth. 18. 26. & mox obſequio humili veniam impetravit. verſ. 27. *miſertus autem Dominus ſervi illius, dimiſit eum*. v. 27. Rex, ſcilicet quia nobilis erat, citò miſertus eſt. Abulenſ. q. 132.

Ego Joannes frater veſter. Apoc. 1. 9. Notandum, quòd, cùm poſſet dicere magiſter, propter prælationem; dixit *frater*, propter humilitatem. Tacuit ergo Magiſter; ne videretur per prælationem terrere. Dixit *frater*; ut per humilitatem faciliùs ſuadere poſſet. Richard. à S. Vict. in Apoc. l. 1. cap. 4.

§. XIII.

Humilitatis immunitas, ſecuritas, quies.

Figuræ, & Symbola.

E*St civitas hæc iuxta, ad quam poſſum fugere, parva; & ſalvabor in ea: numquid non modica eſt, & vivet anima mea*. Geneſ. 19. 20. Timet alta Loth, parva ſecuritati eligit. Naxera in Joſ. 1. §. 54. Sæpe faſtigium infelicitatis mater. In parvo ſalus. Sanct. Chryſoſtomus hom. 6. de humil. unum minimum de Sodomiticis urbibus oppidum, ad ſalutis refugium, ſibi donari poſcit à Domino.

Sedens in ſterquilinio. Job 2. 8. Mirandum eſt; Jobo in ſterquilinio ſedente, omnia diaboli machinamenta eſſe diſturbata. Quia infimo ſedens non habet unde cadat. Et habet, unde conſurgat per eum, qui ſuſcitat de terra inopem, & de ſtercore erigit pauperem. de Arcones in Iſ. 3. Diſc. 2.

Mulier amicta ſole fugit in ſolitudinem. Apoc. 12. 1. 6. Cur cœlum deſerens ad ſolitudinem fugit? In ſolitudine nil habet excelſum; non ſole micat; ibi tutior. Naxera in Joſ. 1. §. 54.

Tumefactus aer de latitudine corporali, & claritate ſubſtantiali, & ſublimitate locali; ſpernendo terram, eidem locutus eſt dicens: Ut quid tu punctum opacum ſemper deorſum manes? cur non interdum erigeris? quare non dilataris? Reſpondit: fateor, ſum punctum; ſed hac modicitate punctuali in ſempiternum quieſco; cùm tua tu ſemper magnitudine fluctues. Pretioſiſſimis gemmis ſum ornata; rivis, herbis, pratis, hominibus, exornata. Nulli unquam moleſta, niſi cùm, à te mea viſcera ſubintrante, terræ motu concutior. Tu verò denſis nubibus fulmina emittis, grandines. Nimirum emiſſiones tuæ ſuperbiæ graviſſimæ ſunt tempeſtates. S. Cyrillus ex Apolog. l. 2. c. 1.

Sicut piſciculi evadunt ſagenam, ſic humiles rete, id eſt, tentationes diabolicas. Sanct. Bonaventura diæt. ſal. cap. 36. de humilit.

Rete piſces claudens. Lem. *Minores evadunt*. Picinelli.

Fulmen. Lem. *Feriunt ſummos*. Vel: *Humiliora minùs*: Seneca Hypp. Act 3. minùs in parvis fortuna ferit. Picinelli.

Teſtimonia.

Ex Veteri, Novo, Patribus & aliis.

David vidit Angelum Domini ſtantem, & evaginatum gladium in manu eius. 1. Paral. 21. 16. Quid remedii contra hunc gladium? *ceciderunt tam ipſe, quàm maiores natu veſtiti ciliciis proni in terram*. En humilitas! & quid inde factum? v. 27. *& convertit gladium ſuum in vaginam*.

Miſſus eſt Angelus Gabriel in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth. Luc. 1. 26. Cur Nazareth eligitur ad verbi incarnationem? Reſpond. ex Beda l. de loc. Sanctis: Nazareth muros non habet. Hugo Cardin. in Nazareth, civitate parva, concipitur, & nutritur: in Jeruſalem, civitate ſublimi, patitur, & crucifigitur. Quid hoc? niſi quia ſalus in humilitate cuſtoditur; in ſublimitate periclitatur. Maria in Nazareth concepit Ieſum, in Jeruſalem amiſit Jeſum.

Qui ſeipſum humiliat, nunquam poterit ira commoveri, & proximo ſuccenſere: quia anima ejus in ſui conſideratione occupata eſt, & humiliata. Anima autem, quæ ſic ſe habet; quid eſſe poſſit beatius? Quicumque talis eſt, is in portu continuò ſedet ab omni tempeſtate liber; & oblectatur in cogitationum tranquillitate. Et ideo Chriſtus dicebat: *& invenietis requiem animabus veſtris*. Matth. 11. 29. Sanct. Chryſoſtom. t. 1. hom. 9. in Gen.

Imitatores Chriſti lineas tenent humilitatis; & ſola eſt, quæ charitatem acquirit, pacem invenit. Humilitas non habet, unde cadas. Sanct. Chryſoſtom. de Verb. David: quis ſum ego 2. Reg. 1. 18.

Sequere Deum per tutiſſimam viam humilitatis. Sanct. Bernardus hom. 1. ſup. Miſſ.

Humilitatem diligito, & numquam diaboli laqueis capieris: velociſſimis enim alis humilitatis ſemper ſublevatus ſublimior eris, quàm ut inimici retibus capi poſſis. S. Ephrem de recta viv. rat. c. 8.

Cùm B. Antonius tot laqueos dæmonis orbi cuncto intenſos cerneret; Suſpirans Dominum rogavit: quis evaſurus eos potiſſimùm eſſet? cui reſponſum eſt: humilitas ſola evadet hos laqueos. S. Dorotheus Abb. Doctrina 2.

Mens ſuperbiæ expers, eſt tamquam urbs munita; in qua tutus eſt, qui inhabitat. S. Nilus or. 8. de ſuperbia. Conſilium inierunt arbores, quò ſe ab injuriis hominum expedirent. Cedrus quidem dignitate, & conſilio, prior aliis ſententiam dixit: ſævire homines in ligna ſecuribus, quas ligneis manubriis muniunt, quò aptiùs feriant: itaque è re eſſe arborum, ut ligna denegarent hominibus. Multis in eamdem rem diſcuſſis, ſurgit humilis rubus: nolite, inquit, arbores in tantam altitudinem creſcere; eritis, mihi credite, ab hominibus tutiores. Idem ibidem.

Non eſt pax, non eſt quies, niſi in humilitate. Quid enim Mundum inquietat, niſi ambitio, & ſuperbia? Sanct. Thom. Vill.

Humilitas tam gracilis eſt, tam extenuata, & tam nihil habens, quo teneri valeat: ut fruſtrà jaciatur rete, vel laqueus, pro comprehenſione ejus. Sic ſecundùm Poeticam fabulam, Antheus ab Hercule numquam victus eſt, dum terræ hæſit; ſed per inane levatus continuò ſtrangulatus interiit. Joan. Gerſon Lect. 2. in Marc.

Vix fieri poſſe puto; ut, ſi anima in humilitate, & ſimplicitate, ambulet; à dæmone decipiatur. Ex luminib. Sanct. Thereſ. cap. 28.

Humilitas ſanat caducum morbum. Sanctus Albertus M. ſ. de Converſ. S. Pauli.

Humilis numquam labitur: unde enim labi liceret ei, qui ſub omnibus eſt. S. Macarius hom. 19.

§. XIV.

Humilitas non patitur in honore, & æſtimatione.

A*fferam pauxillum aquæ: & lavate pedes veſtros*. Gen. 18. 4. Ipſe pedes lavit, ipſe pinguem vitulum portavit humeris de armento. S. Hieronym. ep. 26. Nihil tamen ejus exiſtimatio inde imminuta. Authoritatis jacturam ex humilitate nemo facit. Didacus Niſſen. lib. 7. cap. 3.

Et incurvati adoraverunt eum. Gen. 43. 28. Humiliter, & affabiliter, iis locutus fuit Joſeph; ideo eum ſic honorant. Alvarez hic Illuſtr. 218.

Et filius altiſſimi vocabitur. Luc. 1. 32. quià apparuit homo. Theophylactus. Humilitas, & humanitas, nihil derogat authoritati, ſed eam potiùs auget. Alvarez hic in Geneſ. 43. Illuſtr. 222.

Et vidimus gloriam eius. Joan. 1. 14. Quamvis Verbum caro factum ſit; nec tamen infirmitate carnis ſuperactum eſt; nec de priſca majeſtate, ac omni potentia decidit, quoniam homo factus eſt. S. Cyrill. l. 1. c. 57.

Sciens, quia omnia dedit ei Pater &c. Ioann. 13. 13. 4. 5. Sed cur illo præambulo uſus Ioannes, ut priùs diceret, ſciviſſe Chriſtum, omnia ſibi tradita in manus à Patre? Theophylactus: cùm ſciret, quòd omnia tradidit ei Pater; & quòd à Deo exiſſet, & ad Deum iret; non timebat minui gloriam ſuam, lavans pedes diſcipulorum ſuorum. Quare poſt lotionem dixit: *vos vocatis me Magiſter, & Domine; & bene dicitis: ſum etenim*. v. 13. Didacus Niſſ. l. 7. c. 3.

Virtutes non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli; ità ut etiam ſuper languidos deferrentur à Corpore eius ſudaria, & ſemicinctia &c. Act. 19. 12. Cur voluit Deus, ut illud ſemicinctium, ſudariumque, Pauli tanta operaretur miracula? ut dæmones ex energumenis fugarent? Ut ſignificaret; nihil detrahi de dignitate alicujus rei, per hoc, quòd ad humilia officia adhibetur. Didacus Niſſ. l. 7. c. 3.

Huius reigratia flecto genua mea. Eph. 3. 14. Fecit pro homine cœlos; fecit terram cum germinibus ſuis; fecit mare cum piſcibus ſuis; fecit corporalia omnia, & ea homini tradidit poſſidenda: ſed non pro his omnibus genua flexit. At verò cùm Filium Dei pro ſe humiliatum vidit; ſtare non potuit; ſed tantæ charitatis pondere ſuperatus, pavimento proſtratus adoravit. Sanct. Thom. Vill. tr. de adv. D.

Digitized by Google

§. XV.

Humilitas parit amorem.

E*T partem gloriæ tuæ*. Num. 27. 20. Aliqui per gloriam accipiunt humilitatem Moyſis, quæ eum populo mirè amabilem, & laudabilem reddidit. Oleaſter vertit: da Joſue partem dejectionis, vel humilitatis tuæ. q.d. doce Joſue tuam humilitatem: ut hæc eum reddat populo acceptum, ſicut te reddidit. Corn. hic.

Filius ſervi tui Iſai Bethlehemitæ ego ſum: 1. Reg. 17. 58. *Et factum eſt, cùm compleſſet loqui ad Saul: anima Jonathæ &c.* 1. Reg. 18. 1. Nota quomodo humilitas, & generis obſcuritas, ingenue expoſita, non viles, ſed gratos nos reddat. Imò evectus jam ad ſolium, poſteris teſtatum voluit; priùs à ſe gregem ſervatum fuiſſe, quam regnum. Pſalm. 77. 70. *elegit David ſervum ſuum, & ſuſtulit eum de gregibus ovium*. Oliva l. 6. Strom. §. Verba Jeremiæ &c.

Amice, aſcende ſuperiùs. Luc. 14. 10. Superbia omnibus inviſa, & inimica. Qui primum locum tenet, & ad inferiorem mandatur, non vocatur amicus: ſed ſedens infimo: quia hic humilis; ideo omnibus amicus. Utraque uxor Aſſueri, Vaſthi, & Eſther, imperium regis transgreſſa, diverſo tamen eventu. Nam Vaſthi, vocata ad convivium, *renuit; & ad regis imperium venire contempſit*: hinc repudiata. Eſth. 1. 12. Eſther non vocata (quod prohibitum) intravit tamen; Eſth. 5. 1. & amanter excipitur. *Omnes miniſtri eius conſolabantur eam*. Eſth. c. 15. 19. Diſcrimen: Vaſthi, ſuperba venire contempſit; Eſther verò humilitate intuens regem exterrita. Arrogantia fecit adverſarios, humilitas patronos. Sylveira hic.

Quantò minorem ſe fecit in Humanitate, tantò majorem ſe exhibuit in bonitate; & quantò pro me vilior, tantò mihi clarior. S. Bernardus ſ. 1. in Epiph. D.

Humilitas facit hominem amabilem: nullus enim unquam invenitur, niſi diabolicus ſit, qui non diligat humilitatem. B. Humbertus ſ. 35. ad Hoſpitalarios.

§. XVI.

Humilitas exaltat, promovet &c.

Num. I.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri.

F*Aciamque ſemen tuum ſicut pulverem terræ*. Gen. 13. 16. Deinde c. 15. 5. *Suſpice cœlum, & numera ſtellas, ſi potes: ſic erit ſemen tuum*. Vidiſti Abrahæ ſucceſſores in prima promiſſione pulveri terræ comparari, in ſecunda ſtellis. Atqui hæc conſtare poſſunt? quid ſtellæ cum pulvere? terræ, & cœlo? cur priùs pulveri, tum ſtellis comparati? Ideo poſteri ejus ſunt ſtellæ, quia priùs fuerunt pulvis. Vis eſſe ſtella, priùs eſto pulvis: conſidera te pulverem; & in ſtellam transmutaberis. de Caſtillo Illat. 241. Ad ſtellas uſque evehuntur, qui ità ſe abjiciunt, ſicut pulvis. Hugo Card. hic.

Qui extendens manum dexteram poſuit ſuper caput Ephraim minoris fratris. Gen. 48. 14. Joan. de la Haye tom. 3. in Gen. hujuſmodi manus impoſitione eum fratri anteponit, cùm ei, tamquam inferior deberet ſubeſſe. Deus enim gaudet ex minoribus majores facere. Sic & nunc Ephraim, præ Manaſſe, extollit. Paoletti D. 10. Pent.

Apparuit ei Dominus in flamma ignis de medio rubi. Ex. 3. 2. Vepres, & ſpinas, habebat Dominus ſub pedibus; ſed quomodo exaltatæ? de Caſtillo Illat. 83.

Impeditioris linguæ ſum. Ex. 4. 10. Hoc fuit naturale vitium Moyſi: quem ità indiſertum elegit Dominus ad hanc legationem; ut Moyſem per hunc defectum in humilitate contineret. Tum, ut liberatio Hebræorum non eloquentiæ Moyſis, ſed Dei potentiæ tribueretur: *infirma enim Mundi elegit Deus, ut confundat fortia*. 1. Cor. 1. 27. ità Theodoretus.

Currens Achimaas per viam compendii, tranſivit Chuſi. 2. Reg. 18. 23. Hebr. *currens per viam vallis*. Vis magnos præ aliis progreſſus facere, in ſtudio perfectionis, & paucis horis longa emetiri itinera? per viam vallis, per ſemitam humilitatis, & agnitionis propriæ, perge: hæc enim eſt via compendii. Didac. Niſſ. Dom. 16. Pent. § 5.

Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere; ſurgite, poſtquam ſederitis. Pſalm. 126. 2. Seſſio humilitatem ſignificat. Tunc demum ſperate exaltari, poſtquam voſmetipſos humiliaveritis. S. Rupertus l. 6. in cap. 14. Oſeæ. Priùs humiliationem ſuſtinete; & poſt aſcenſum præmia quærite gaudiorum: hic enim ſeſſio humilitatem ſignificat, non honorem. Ut Capitis noſtri evidentibus inſtruamur exemplis; ſedit, quando dixit, *triſtis eſt anima mea*. Matth. 26. 38. Surrexit, cùm ait: *data eſt mihi omnis poteſtas*. Matth. 28. 18. Caſſiodorus in Pſ. 126.

Nigra ſum, ſed formoſa. Cant. 1. 4. Priùs nigra, ſicut viliſſima tabernacula Cedar; poſtea formoſa, ſicut pelles glorioſi regis. S. Bernardus ſ. 25.

Leva eius ſub capite meo &c. Cant. 2. 6. Primò læva; ut per hanc ad amplexum dexteræ mereantur pertingere. Neque enim dextera illius quemquam amplexabitur, niſi quem priùs leva ejus fovendum ſuſceperit! id eſt, nemo claritatem illius ſublimiter in futuro videbit, qui non in præſenti ad ſuſcipienda humilitatis ejus myſteria fideliter reclinavit. V. Beda l. 2. in Cant.

Ferculum fecit ſibi rex Salomon - aſcenſum purpureum. Cant. 3. 9. 10. Cur Salomon ex purpura potiùs, quàm re alia, fieri voluit aſcenſum? Aſcenſus eſt, qui pedibus omnium calcatur: purpura majeſtatis regiæ ſymbolum eſt. Purpuram ſubſtratam pedibus voluit; quæ reges veſtit. Did. Niſſ. D. 16. Pent. § 5.

Ex Novo, & Patribus.

Omnis vallis implebitur &c. Luc. 3. 5. Impletio vallium exaltatio eſt humilium; humiliatio montium, & collium, depreſſio eſt ſuperborum. Simon Caſſ. l. 5. hic.

Pedes eius unguento ungebat. Luc. 7. 38. Dein caput Matth. 26. 7. S. Paulinus ep. 4. pedibus Chriſti oſcula caſta figamus; ut mereamur à pedibus in caput ſurgere.

Recumbe in noviſſimo loco. Luc. 14. 10. cum noviſſimo Viro Chriſto in Cruce poſito, ut dicat ipſe, qui nos invitavit: *amice aſcende ſuperiùs*; veni uſque ad thronum Patris, & in ejus ſinu quieſce, ut ibi ſit gloria in idipſum. Joan. Gerſon tr. 8. ſup. Magnif.

Ego vox clamantis in deſerto. Joan. 1. 23. Nihil humiliùs voce, quæ ſimul incipit, & deſinit eſſe; ſed & nihil immediatius Verbo voce. Hugo Card. in c. 3. Luc.

Sicut in ſtatera materiali, una parte depreſſa, altera elevatur; & a converſo: ſic in ſtatera divinæ juſtitiæ decretum eſt: ut, qui ſe humiliat in præſenti propter Deum, in futuro ab eo elevabitur in gloria ſempiterna. S. Bernardinus t. 3. D. 10. Pent.

Sagitta depreſſa. Lem. *Magis conſurget in altum*.

Luna. Lem. *Maior, quia humilior*. *Quicumque humiliaverit ſe ſicut parvulus iſte; hic eſt maior in regno Cœlorum*. Matth. 18. 4.

Num. II.

Teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Noviſſimus centum millibus præerat, & maximus mille. 1. Paral. 12. 14. Quid ſibi hoc vult? noviſſimus centum millibus &c. Nulla quæſtio fuiſſet, ſi ità dictum eſſet; maximus centum millibus præerat, & noviſſimus mille. Quid inquam, niſi quia in lege, vel ordine, magni David militiæ ille, *qui maior eſt, in vobis, fiat ſicut minor; &, qui præceſſor, ſicut miniſtrator*. Luc. 22. 26. Igitur ut reciprocando meliùs ſententia colliqueſcat, qui centum millibus præerat, ille noviſſimus: &, qui mille præerat, ille maximus erat. Quod eſt dicere: qui inter principes David, id eſt, Apoſtolos Chriſti, pluribus abundabat virtutibus; ille ſpontanea ſubmiſſione omnium erat noviſſimus: & qui paucarum videbatur eſſe virtutum, ille pia humilitatis contentione omnium judicabatur eſſe maximus. S. Rupertus c. 11.

Quis putas, maior eſt in regno cælorum? Matth. 18. 1. Quiſquis cupit divinitatis tenere faſtigia, humilitatis ima ſectetur. S. Ambr. ſerm. 10.

Poteſtis bibere calicem? Matth. 20. 22. Omnes delectat celſitudo? ſed humilitas gradus eſt. Quid quæritis apicem ſublimitatis; poteſtis bibere calicem humilitatis? S. Aug. ſ. 77. de diverſ.

Qui minor eſt inter vos &c. Luc. 9. 48. Minimus ergò eſt maximus; & hoc, quia ad magna præmia eſt ordinatus. Et ratio hujus eſt: quantò ſumus humiliores, tantò ſumus à ſuperbiæ tumore inaniores; & quantò inaniores à tumore ſuperbiæ, tantò pleniores dilectione: & quantò hac pleniores, tantò majores. Vel ideo minor eſt major: quia quantò quis humilior, tantò Chriſto ſimilior; & per hoc tantò ei proximior. Chriſtus autem eſt maximus. Sed quantò aliquis maximo propinquior, tantò major. S. Bonaventura hic.

Digitized by Google

Ex Patribus.

Magnus eſſe vis? à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam exſtruere celſitudinis; de fundamento prius cogita humilitatis. S. Aug.ſ.10. de V.D.

Quid quæris altiorem locum appetitu celſitudinis, quem potes apprehendare retentione humilitatis? Si extollis te, Deus dejicit te; ſi tu dejicis te, Deus elevat te. Idem ſer.33. de V.D.

Humilitatis paſſibus ad coeli culmina conſcenditur: quia Deus excelſus, non ſuperbia, ſed humilitate, attingitur. S.Aug.ſ.213. de temp.Dom.9.Trinit.

Quantùm humilitate inclinatur cor ad ima, tantùm proficit in excelſo. Id.ib.

Niſi & parva fuerint, magna eminere non poſſunt. Primum non dicitur, niſi ſecundum ſequatur, & tertium. Ad ſumma non ſcandimus, niſi per ima gradiamur. S.Hier. Præfat. in ep. ad Epheſ.

Ultimum ordinem eligito; & tunc primum obtinebis locum. S.Chryſoſt.hom.66. in Matth.c.20.

Quare ſi magnus vis fore, hæc ipſa contemne; & eris profectò magnus: illud enim, quod tu maximum putas, minimum omnium eſt. Idem ibid.

Eſto parvus in oculis tuis, ut ſis magnus in oculis Dei. S. Iſidorus ſoliloq.l.2.c.5.

Chriſtus baptizatur. Simul deſcendamus, ut ſimul etiam aſcendamus. S.Greg.Naz.or.39. in ſancta lumina.

Meritum humilitatis præcedentis, janua gloriæ eſt ſubſequentis. S Rupertus l.2. in c.2. Joan.

Doleo, quia Prioratum deſideras. Prioratum autem leviter obtineres, ſi deſiderares eſſe poſterior. Bleſenſis ep.13. ad Monachum Novit.

§. XVII.

Humilitas Chriſti D. exaltata.

A*Ttollite portas principes veſtras, - & introibit Rex gloriæ.* Pſ. 23. 17. Quando natus in præſepio; conclamatus rex non fuit. Si ei regius titulus non datur, cùm a ſuperis deſcendit; cur, quando aſcendit, & in cœlum redit, rex nuncupatur? Quia poſt vincula, poſt labores, in cœlum redit. Tormenta Dei Filio coronam expolierunt. Euſebius Emiſſ. hom. in Aſc. meritò poſt peractam noſtræ redemptionis adminiſtrationem Regis ſuſcepit dignitatem. Alvarez in Gen.49. Illuſtriſſim.338.

Exaltare ſuper cælos Deus. Pſalm.56.6. Exaltare tu, qui fuiſti in ventre matris occluſus; tu, qui in præſepi jacuiſti; tu, qui ubera tamquam parvulus in vena carnis ſuxiſti: tu apprehenſe, ligate, flagellate, ſpinis coronate, in ligno ſuſpenſe; tu mortue, tu ſepulte; *exaltare ſuper cælos Deus.* Sanct. Auguſt. ſer. 13. de diverſ.

Humiliaverunt in compedibus pedes eius. Pſalm.104.18. Certè dignus jam eſt præcipuis honoribus. *Miſit rex, & ſolvit eum; — Conſtituit eum dominum &c.* v.20.

Sede à dextris meis. Pſalm. 109. 1. Ipſe Pater introducitur dicens: *Sede &c.* Neque propter hoc, quia in dextris Filius eſt, putare quiſpiam poterit, minorem eſſe honorem Patris: ſed illud quiſque cogitabit; oportuiſſe magis dextram non Patri, ſed Filio, propter exinanitionem attribui. Clemens Alexandr.l.1. in Joan.c.9.

Et ecce aperti ſunt ei cæli. Matth.3. 16. Non vi baptiſmi Joannis, ſed merito humilitatis, & orationis CHRISTI, apertum eſt cœlum, & deſcendit Spiritus Sanctus ſuper eum. Cornel. hic.

Cùm autem creverit - & fit arbor. Matth. 13.32. Arbitror hoc ipſi Chriſto rectius comparari; qui naſcendo in hominem humiliatus ut granum eſt; aſcendendo ad cœlum exaltatus ut arbor eſt. Granum planè Chriſtus eſt, dum patitur: arbor eſt, cùm reſurgit. S.Ambr.ſ.2. de S.Laur.

Tempus meum nondum advenit. Ioan.7.6. S. Auguſt. tr.28 nondum eſt tempus glorificationis meæ: Prius enim oportet me humiliari, & mori; & per hanc humilitatem ad gloriam meam aſcendere.

Primogenitus mortuorum. Apoc. 1. 5. vocatur priùs; deinde *princeps regum terræ.*

Ego ſum α, & ω, Apoc.1.8. *principium, & finis;* id eſt, noviſſimus virorum. Primas ſedes tenet, & α. dicitur: ω. litterarum ordine ultima, α. prima. Quis tam diſtantes terminos ſic adunavit? humilitas *ſemetipſum Exinanivit &c.* Philipp.2.7.

Chriſtus, cùm per naturam Divinitatis non haberet, quo creſceret, vel aſcenderet; quia ultra Deum nihil eſt; per deſcenſum, quomodo creſceret, invenit; veniens incarnari, pati, mori; ne moreremur in æternum. S.Bern.ſ.2. in Aſc.D.

Gloriam Filii Dei præcedit ſemper humilitas: quod agnoſc promptum eſt ferè in omnibus, quæ fecit, vel pertulit in terris. S.Rupert.l.2. in Ioan.c.2.

§. XVIII.

Humilitas Sanctorum exaltata;

Ex Veteri, & Novo.

V*Endiderunt eum Iſmaelitis.* Gen. 37. 28. Accepturus totius provinciæ dominatum, venundatur in ſervum, in famulum addicitur; in innocentem fratrem crudelitas operatur. Suſcipit ſervitutis notam, quem Dominus præparabat ad gloriam. Humiliatur tempus, imminente neceſſitate regnaturus. Sanct. Chryſoſt.ſ.de Ioſeph.

Quia Ioſeph erat ſingulariter ſublimandus, ideo primo fuit ſingulariter humiliandus, & tribulandus. S. Thomas Aqu. in Gen. *Humiliaverunt in compedibus pedes eius* Pſ.104. 18. Cur non potius dicitur: pedes ejus ferreis vinculis conſtrinxerunt. Lippomanus; humiliatur caſtus adoleſcens, ut exaltetur; captivatur, ut regnet; patitur, ut glorificetur.

Ioſeph cum ſedecim eſſet annorum. Gen. 37. 2. Hebraicum *Ben*, id eſt, *filius*, ſignificat inchoationem, & quaſi ædificationem illius rei, à radice *bana*, id eſt, *ædificavit*. Nota; Ioſeph ab anno hoc decimo ſexto ad trigeſimum, per integros tredecim annos duram toleravit ſervitutem: anno vero trigeſimo evectus ad principatum, & in eo felix, ac glorioſus vixit per annos octuaginta uſque ad obitum. Cornelius hic.

Factum eſt, - ut loqueretur Dominus ad Joſue miniſtrum Moyſi, & diceret ei, - ſurge. Joſ. 1. 1. 2. Humilitatis ſtudio ſpontaneus miniſtri implevit officia; dignitatis apicem juſtus aſcendit. Aſt ſervus vocatur; ut Ducis gloriam miniſtri ſervitutem præceſſiſſe noſcetur. Naxera in Joſ 1.§.14.

Et glorioſior apparebo. 2. Reg 6.22. Vera animi gloria eſt humilitas; quæ Davidem, & Sanctos, glorioſos efficit; dum per heroicam demiſſionis virtutem ſe inferioribus aſſociant. Cornel. hic.

Reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. Luc.1. 48. Mariam Virginem reſpexit Dominus; non quia pulchra; non quia nobilis; non quia ſapiens; ſed quia humilis erat. Bleſenſ.ep.36.

Manum (Joannis) Chriſtus, quæ ſe indignam calceamentis auſa dicebat, à pedum obſequio ad caput ſuum ſublevavit. S.Chryſoſt.hom.3. in Matth.

Saulus olim perſecutor Eccleſiæ. Quid Saulus? Salmeron t. 1. in ep. S. Pauli l. 2. diſp.2. Saulus nomen erat in tribu Beniamitica regium, & hominis ex ſuperbia Davidem perſequentis. Porrò nomen Sauli in *Paulum*, id eſt, *modicum*, mutatum eſt. V. Bede. Paulus in modico iſto grandis erat; in minimo grandis habitabat; & tantò minùs à ſe magnum excludebat, quantò magis minor erat. Eſcobar t.3. Colloq.Chr.Onſ.5.

Fide Moyſes grandis factus, negavit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis &c. Hebr.11. 24. Magnanimus Moyſes pro gloria Domini omnes Ægypti contemnit pompas; renuntiat ſolio regio, mavultque humilis eſſe Chriſti ſervus, quàm rex, ſive filiæ regiæ putatitius filius. Quid jam faciet Deus, ut illam remuneret humilitatem? an regem faciet, qui pro illo rex eſſe recuſavit? Parum id videtur ad morem Dei ſolemnem. Quæ ergo par erit illi operi merces? Ea, ut Moyſes fiat Deus. Didacus Niſſen. Vit. Abr.l.1.c.1. Sanct. Ambroſius Octon. 8. in Pſalm. 118. 1. fugiendo potentiam potentior factus eſt: factus eſt enim in Deum regi Pharaoni. Rex erat Pharao; ſed Deus non erat; Moyſes factus eſt illi Deus. *Ignorabat, quòd cornuta eſſet facies ſua.* Ex.34. 29. Habr. *quòd radians eſſet.* Cur ità reſplendet? quia priùs in nebula. De caligine pro Deo accepta ad tantam claritatem evehitur. Moyſes nubem ſubit, caliginem intrat, in qua Deus erat: fœdus accepit; fit fulgens, dum a vultu lumen emittit. S. Gregor.Naz. hom.18. in Cant. Sylveira in Apoc.1.

§. XIX.

Humilitas facit dignum, quo te indignum judicas.

Exempla.

Ex Veteri.

Q*Uis ſum ego, ut vadam ad Pharaonem?* Ex. 3. 11 Hæc excuſatio magis Dei animum incendit, ut renitentem urgeret. Qui humiliter ſe excuſat ad munus aliquod obeundum, eò ipsò ſe dignum fatetur. Rupertus l. 1. in Ex. etſi nullus es; ego, qui ſum, ero tecum in ore tuo. Inſuper & timenti Moyſi vi-

res addit, & ſigna ſe facturum promittit ; quæ omnia ob humilitatem meruit . Pinna Eccl.Echol.40.

Cùm incircumciſus ſum labiis . Ex.6.12. Glorioſa virtutum regina humilitas; quæ in cœlum volare conſuevit, locuta eſt in eo dicente ; ſe incircumciſum eſſe labiis . Et idcirco dignum , ac pro ſua reverentia magnificum accepit reſponſum ; ut audiret homo privatus , regnantis hominis ſe eſſe Deum . Rupertus lib. 1. in Ex.cap.26.

In quo liberabo Iſrael ? ecce familia mea infima eſt in Manaſſe ; & ego minimus in domo patris mei . Judic.6.15. dicebat Gedeon, dum ab angelo aſſignatur in principem . S.Laurent. Juſt. l.de ligno vitæ cap. 2.

Quid de Gedeone dicendum ? qui dux populi ſui conſtitutus eſt ob humilitatem .

Dixit ad amaſiam : non ſum Propheta . Amos 7.14. Negat ſe eſſe Prophetam , & mox incipit futura prædicere : *& nunc audi verbum Domini*. v.16. S.Greg.mor.l.3.c.41. Mox habere prophetandi Spiritum meruit, quia ſe Prophetam non eſſe humiliter agnovit;

Ex Novo, & Patribus .

Non ſum dignus . Matth. 8. 8. Centurio dixit, *non ſum dignus* , & ideo dignus effectus eſt . S. Chryſoſt. hom. 3. in Matth. ſic & Joannes, *non ſum*, inquit, idoneus ſolvere corrigiam . Joan. 1. 27. idcirco factus eſt amicus ſponſi : manum, quam indignam calceamenti eſſe dicebat , eam Chriſtus ad caput ſuum ſublevavit . Sic etiam Petrus ait Luc.5.8. *exi à me - Domine* ; & propterea factus eſt Eccleſiæ fundamentum . Id. ib.

Non ſum dignus vocari filius tuus . Luc.15.21. Infelix , per humilitatem impetrat felicitatem; & ſe oſtendit ac dignum, quod confitetur indignum . S.Auguſt. in Pſ.18.

Non ſum dignus , ut ſolvam ejus corrigiam &c. Jo. 1. 27. O beata humilitatis excelſa majeſtas ! quæ , dum ſuo judicio in ima deprimitur , divina provehente clementia , ad cœleſtia ſublevatur . B. Petrus Dam.ſ.3. in Nat.S.Joan.B.

Bona humilitas ! quæ , nihil appetendo , totum , quod contemnit, adipiſcitur . S Ambroſ. in Pſ.118.ſ.4.

Priùs tibi diſpliceas , quod es : ut poſſis eſſe , quod non es . S. Auguſt.ſerm.2.fer.5.Paſch.

O ſancta humilitas ! tu omnium te noviſſimam credens &c. Vide hoc tit.§.9. Ex Patribus .

§ XX.

Exempla Sanctorum ex Scriptura :

M*Oyſes paſcebat oves Jethro* . Ex.3.1 . Nihil à Moyſis indole videbatur alienius . Vir erat , non ſolùm in palatio enutritus , & aulicorum commercio aſſuetus: ſed etiam omni Ægyptiorum litteratura eruditus . Quid ergo tantæ doctrinæ cum munere paſtoritio ? Dionyſius Carthuſ. monſtratur hic humilitas Moyſis ; qui, cùm antea fuerit tantus vir, non recuſavit illud officium. Et puto , quòd libenter illud aſſumpſit, atque exercuit: quatenus, ſequeſtratus ab idololatris Madianitis , aptiùs Deo vocaret , in campis , & lucis eremi , ſolus . Ramirez in ep.3.Chr.ad Ep.

Ego ſervus tuus vadam , & pugnabo adversùs Philiſthæum . 1.Reg. 32. David in regali culmine Monachi vitam imitabatur . S. Chryſoſt. in Pſ.50.

Bonum mihi quia humiliaſti me . Pſ.118.71. Cur non agit gratias, quod pedum ſceptro , ſtramineum pileum corona regia , mutarit ? quòd ab ovibus ad ſolium evectus ? Equidem has , & ſimiles, gratias , ſingulares cenſet . At longè majus beneficium æſtimat ; quòd è rege Deus mendicum ſe fecerit : uti prorſus fuit , dum fugeret Abſolonem . Dixerit Joſeph ſuo Pharaoni, bonum mihi , quia exaltaſti me . Dixerit Ruth ſuo Boozio ; bonum mihi , quia ditaſti me . Dixerit Eſther conjugi regio , bonum mihi , quia coronaſti me . Dixerit Mardochæus Aſſuero ; bonum mihi , quia honoraſti me . Dixerit Tobias Angelo ; bonum mihi , quia illuminaſti me &c. At David inter maxima beneficia reponens ait : *bonum mihi , quia humiliaſti me* . Drexelius Gymn.Pat.p.2.c.5.

Quorum (peccatorum) *primus ego ſum* . 1.Timoth. 1.15. Sic explicat S.Bernardinus Dom.10. Pentec. Sicut patiens dolorem dentium æſtimat ſe præ aliis pati; non quia per rationem judicet ſuum eſſe majorem ; ſed quia intimiùs, & fortiùs, & certiùs, ſentit dolorem ſuum , quàm aliorum .

Eſt lumen Baptiſtæ humilis veritas , & vera humilitas ; qua totus in corde , & in ore , præfulgens , veras inanis gloriæ , quæ ſtultis lumen eſſe videtur , tenebras admittere non poterat . S. Rupert.l.4. in Joan.

§. XXI.

Humilitatem docet prior ſtatus , fragilitas, vilitas, defectus &c.

Ex Veteri .

F*Ormavit Dominus Deus hominem de limo terræ* . Gen. 2. 7. Fecit te è pulvere terræ , ſuique imaginem dedit ; ut ſi quando imago DEI inaniter te extolleret , pulvis reprimeret . Oleaſter hic .

Ceſſavitque parere . Gen.29. 35. Abulenſ. Lia , quæ antea contemptibilis ; abundantia ſibi felix poſtea viſa eſt . Sed quia , ſi ſic ſucceſſus procederet , Lia in ſuperbiam efferretur , & Rachel vindictam caperet , ſe totaliter infelicem reputans ; ceſſavit Lia parere , nè inflaretur &c.

Ipſe verò claudicabat pede . Gen.32. 31. Victor Jacob claudicabat pede . Dum fortitudinem jactant brachia , contraxere torporem femora . Erat benedictus , & claudus . Nulla eſt adeò abſoluta victoria , ut nulla ſuperſit pugna ; cum ipſo triumpho certandum, nè ſuperbias . Naxera in Joſ.15.§.43.

Protulit leproſam . Ex.4.6. Dicit Theodoretus : Deus voluiſſe Moyſen hoc ſigno admonere perpetuæ humilitatis ; quando manum ejus futuram thaumaturgam , & ipſa etiam clementia commutaturam , priùs lepra infecit . Cornel. hìc . Fide magna mirabilia plurima patravit ; ad petram mutavit . Num.20.10.

Jebuſæum habitatorem Jeruſalem non potuerunt filii Juda delere : Joſ.15.63. S.Gregor. lib.4. mor. cap.22. quædam minima vitia noſtra retinentur , ut ſeſe noſtra intentio ſollicitam in certamine ſemper exerceat . Naxera in Joſ.15.§.43.

Timuit - & ſurgens abiit . 3. Reg.19. 3. Elias ignem de cœlo depoſuerat , aquas cœlo ligaverat ; & tamen , pavore unius mulieris territus , per deſerta fugiebat . Apparet fugienti Angelus , cibum præſtat , quia longum iter reſtat . Prædicit , & tamen timorem de corde non excutit : quia in corde prophetæ magna erat cuſtodia fortitudinis illa infirmitas timoris . S.Gregor. hom.14. in Ezech.

Petivit animæ ſuæ , ut moreretur . 3. Reg.19. 4. Unde tantus pavor , tanta conſternatio , in Elia ? qui antea impavidus certabat cum Achab , & Baalitis , eoſque ſuperaverat ? Reſp. quia ſubduxit illi Dominus robur à ſe inditum : ut agnoſceret , fuiſſe donum Dei ; ſe verò ex natura ſua timidum , ut alii ſunt homines . Cornelius hìc .

Theodoretus q.57. Timor erat divinæ diſpoſitionis : nam , nè magnitudo miraculi ejus ſpiritum nimis attolleret , conceſſit gratia naturæ , ut timorem ſuſciperet ; ut ſuam agnoſceret imbecillitatem .

Pedum pars - quædam fictilis . Dan.2. 33. Habent etiam perfecti ſecundùm quid aurei , fictilis , & lutei , ſaltem in pedibus , ut ſtatua illa . Naxera in Joſ.15.§.43.

Ex Novo .

Tibi dabo claves regni cœlorum : Matth.16. 19. Sed paulò pòſt v. 23. *vade poſt me Sathana* . Tam ſubitò dæmon , qui modò Papa fuit ! Factum id ad conſervandam Petri humilitatem , teſte B.Petro Dam.l.4.ep.12. in quo nobis exemplum dedit; ut , quos ad honoris culmen attollimus , ſub diſciplinæ magiſterio refrænemus ; ut nè ipſi , lenocinante faſtigio , ſe in ſuperbiæ tyrannidem erigant . Velloſo in Judith 2.daræn.4.

Non poterat loqui . Luc.1.22. Zacharias futurus pater vocis clamantis in deſerto vocem perdidit . de Caſtillo Illat.189.

Domine , hominem non habeo . Joan.5.7. Magis cogitare debetis , quid vobis deſit , quàm quid vobis adſit . Quod habes , cave , nè perdas &c. S.Aug.ſ.53. de V.D.

Fecit lutum ex ſputo , & linivit lutum ſuper oculos . Joan.9. 6. Superbiæ cœcitas luto humanæ terminationis exterminatur . Vidiſti pelagus horribiliter infremens , cùm undis tumeſcit ? circa ripæ arenam tota ejus ſuperbia ſubmittitur . Superbo affectui objice propriæ infirmitatis arenam . Eſcobar t.1.mir.Chr.l.3.Obſ.4.

Datus eſt mihi ſtimulus carnis . 2. Cor.12. 7. Nullus adeò virtutibus ſplendet , ut nulla culpæ obſcuritate caliget . Aliquid ſemper reſtat ; aut quod debeat attolli , aut deprimi . Qui aſcendit Paulus Empyreum , pati cogitur carnis æſtum . Nec cœlum, nec terra , perfecta prodierunt . Naxera in Joſ.15.§.43.

Ex Patribus , & aliis .

Quod divina pietas in augmentum diſponit humilitatis , hoc mentes reprobæ in argumentum vertunt elationis : & ex diverſitate munerum à bono deficiunt ; unde creſcere in humilitatis bono debuerunt . S.Gregorius hom.10. in Ezech.3.

Cùm

Digitized by Google

Cùm bona fratres, agitis, ſemper ad memoriam malè acta revocare: ut, dum cautè culpa conſpicitur, numquam de bono opere incautè animus lætetur. S.Gregor.hom.7.in Evang.

Magna eſt omnipotentis Dei diſpenſatio: & plerumque contingit; ut, quibus majora bona præſtat, quædam minora non tribuat; quatenus, dum appetunt perfecti eſſe; & non poſſunt; & laborant in hoc, quod non acceperunt; nec tamen elaborando prævalent: ut in his, quæ accepta habent, ſe minimè extollant, ſed diſcant: quia ex ſemetipſis majora bona non habent, qui in ſeipſis vincere parva vitia, atque extrema, non poſſunt. S.Gregor.Dialog.l.3.c.14.

Sic nimirum conſervand[illegible]ilitatis gratia divina ſolet pietas ordinare; ut, quantò qu[illegible]ácit, eò minùs ſe reputet profeciſſe. Nam & uſque ad ſup[illegible]m exercitii ſpiritualis gradum ſi quis eouſque pervenerit, aliquid ei de primi gradus imperfectione relinquitur; ut via ſibi primum videatur adeptus. S.Bernardus ſerm.de quat.modic orandi.

Oportebat prædeſtinato, atque vocato, ad tantam celſitudinem Petro Apoſtolo cauſam ſubeſſe, & magnitudinem honoris ejus præire; unde illi humilitatis, atque compaſſionis ſcientia jugiter poſſet accidere: idcirco labi permiſſus eſt, idcirco uſque ad triplicandam negationem derelictus eſt. S.Rupertus c.28.de operib.Spiritus S.

Ezechiel, Daniel, & Zacharias, quia ſæpe inter Angelos ſe eſſe cernunt; ne eleventur in ſuperbiam; & angelicæ vel naturæ, vel dignitatis participes ſe eſſe credant; admonentur fragilitatis ſuæ, & filii hominum culpantur; ut homines ſe eſſe noverint. S. Hieron.apud Eſcobar.t.2.Perſ.Chr.l.8.ſect.2.obſ.2.

Sicut in carcere, ſic & in curru Pharaonis, tam humiliter ſervivit Joſeph; illud ſemper attendens, quia ſervus, non quia pater, Pharaonis. Rupertus l.8.in Gen.c.40.

Magnus aſcenſus ad DEUM cognitio infirmitatis ſuæ. Caſſiodorus in illud Pſalm.63. miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum.

Vide etiam atque etiam, nè circumſpiciens ea, quæ Deus per te, ac Socios univerſos effecit, obliviſcaris tui. Mihi verò pro mea erga vos omnes charitate pergratum eſſet, vos una cum animis veſtris conſiderare, quàm multa Deus veſtro vitio facere omittat: atque hac malim vos intueri, quàm quanta res Deus per vos efficiat. S.Xaverius ep.14.P.Gaſpari Rectori Goæ.

§. XXII.

Continuatio prioris paragraphi.

Ex Veteri, & Novo.

CReavit Deus hominem &c. Gen.1.27. S. Chryſoſt. hom. 3. in ep.ad Coloſſ. qua ratione Angelus, vel imago, vel filius Dei, non vocatus eſt? ſed homo? quoniam illic naturæ ſublimitas plures in impietatem conjeciſſet; hic verò tenuitas; & humilitas ſecuritatem præſtat. De terra limoſa, argilloſa, quantùm ad corpus: & hoc dicit Moyſes, ut ſemper recolat homo vilitatem ſuam. Hugo Card.hic.

Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ. Gen. 2. 7. Cur Deus hominem, ultimam, ſed præſtantiſſimam, inter viſibiles creaturam, produxit honoribus plenum, divitiis affluentem, irrationabilium præſulem; inſuper inter animalia ſua habuit incunabula? S.Chryſoſt. hom. 12. in Gen. nè ignorando homo, quomodo conſtitutus ſit, magnus ſibi videatur, & præſcriptos ſibi limites tranſeat. Cur non primò creavit? Procopius apud Mendozam in 1.Reg.3.v.9.(vide hunc ibi deſuper fuſiùs diſcurrentem) nè gloriaretur, & ſe quaſi jactaret cooperatorem Dei.

Surrexit Abraham, & adoravit populum terræ. Gen.23.7. Licèt illum confiterentur regem non tamen erubuit illos adorare; ſed, cùm ſe in terram uſque incurvavit, oſtendit ſe terram, & cinerem. Procopius apud Velloſo in Judith 7.Paræn 9.

Ego dixi, dii eſtis, & filii Excelſi omnes; vos autem ſicut homines moriemini. Pſal. 81.6.7.

Fili hominis, vade. Ezech. 3.4. Cur Ezechiel Propheta, vel quoties ſublimia conſpicit, vel quoties aliqua agere myſtica jubetur, priùs *filius hominis* appellatur? Sæpe enim ſublevatur ad cœleſtia, & occultis, atque inviſibilibus, rebus ejus mens paſcitur. Neceſſe ergo eſt, ut inter occulta, quæ penetrat, filius hominis nuncupetur: ut ſemper agnoſcat, quòd eſt; & numquam extollatur de hic, ad quæ ducitur. S.Gregor.hom.12. hic.

Nam & ego homo ſum. Matth.8.9. Homo ſum: jam quid inferas; ſuſpectam non habemus jactantiam: præmiſſa ſiquidem eſt humilitas, nè altitudo præcipitet. S.Bernardus ep. 42. Apud Velloſo in Judith 7.Paræn.9.

Simile eſt regnum cælorum homini regi. Matth.22.2. Prius vocatur homo, poſtea rex: ſolidum enim fundamentum regii honoris eſt; ut reges homines ſe eſſe agnoſcant. Sylveira hic.

Surge, & ego ipſe homo ſum. Act. 10.26. Quia humiliari ſibi plus quàm debuit, proximum vidit; nè ultra humanitatis metas mens intumeſceret, eſſe ſe hominem recognovit: quatenus illam ſibi honoris elationem frangeret, ex conſiderata æqualitate conditionis. S.Gregorius l.21.mor.c.11.

Ex Patribus, & aliis.

Cùm cogitaverimus, unde conſtitutionis noſtræ initium natura noſtra ſuſceperit; etiamſi ſexcenties ſupercilia ſurrigamus; ea repximemus, & humiliabimur; &, ſubſtantiæ noſtræ qualitatem perpendentes, modeſtiam diſcemus. S.Chryſoſt. hom.12. in Gen.

Homo dictus, quia ex homo factus eſt. S. Iſidorus Originum l.11.c.1.

Ut ſuperbiam amputaret, & arrogantiam cohiberet, non dedit hominibus maxima corpora: nam ſi exiguis corporibus præditi, non contra ſe modò, ſed contra Deum Creatorem, attolluntur; quid non commiſiſſent, ſi maxima corpora ſortiti fuiſſent? B.Theodoretus q.48.in Gen.

§. XXIII.

Varia alia motiva

Ex Veteri, & Novo.

EGo ſum Deus Patris tui, Deus Abraham &c. Ex. 3.6. mox ille *Abſcondit faciem ſuam*. Pererius: ubi audivit Deum dicentem ſibi: *ego ſum Deus Abraham &c.* ſtatim vultum operuit: nihil eſt enim, quòd nos magis pudore afficere poſſit; quàm ſi inſignium ſanctitate virorum eximias virtutes, & præclara facta, intueamur, & cum animo noſtro reputemus; atque vitam, atque opera noſtra, cum illis comparemus. Didacus Niſſen.D.10.Pent.§.4.

Pulchra ut luna. Cant.6.9. Cur non ut Sol? ut ſcias, pulchritudinem gratiæ non tantùm à te non eſſe, ſed à Deo; quod humilitatem commendat: ſed etiam, quamdiu in hoc exilio degis, ineſſe tibi mutabilitatem; qui hodie es pulcher, cras poteris eſſe fœdus; & qui modò es lucidus, poſtea forſan fies tenebricoſus, de Ponte hic Eph.5.§.2.

Niſi converſi fueritis ſicut parvuli. Matth.18.3. Prorſus vos filii Adæ, qui nimis grande eſtis in oculis veſtris, & in giganteam enormitatem per ſuperbiam excreviſtis; *niſi converſi fueritis &c. non intrabitis in regnum cælorum*. Guarricus ſ.1.de Nat.D.

Ex Patribus, & aliis.

Sicut ramus, in quo pendet fructus; & ſicut ſpica plena grano, reſpicit, & declinat versùs terram: ſic anima humilis, quæ inſtar rami eſt onuſta fructibus bonorum operum; & ad modum ſpicæ plena eſt granis virtutum, reſpicit terram, id eſt, propriam fragilitatem. S.Bonaventura diæt.ſal de humilit c.36.

In omni tempore, & loco, & quocumque in opere, humilitatem tibi comitem adhibe. Sicut enim corpus, ſive calori, ſive frigori, obnoxium ſit, veſtimento indiget; Ita & anima perpetuo humilitatis indumento, habituque, opus habet. S. Ephrem de vita ſpir.cap 64.

S.Franciſcus rogatus: quid haberet gratiæ, aut boni, ob quod à Deo ad tantam ſanctitatis, & authoritatis, faſtigium à Deo eſſet exaltatus; ut totum Mundum ad ſe, ſuique amorem, ac reverentiam, traheret? tu enim, inquiebant, non es nobilis, non dives, non doctus, non eloquens, non formoſus. Reſpondit: ideo Deus ad hoc me elegit; quia nihil habeo, in quo gloriari poſſim: ut conſtaret, hoc opus non eſſe hominis, ſed Dei. Cornelius in Act.c.1.v.26.

B.Magdalena de Pazzis hoc à Deo dogma accepit, eſto ordinis Minimorum, & Minimorum minima. Cornelius in Luc. 22. v.26.

§ XXIV.

Humilitas propria magnorum Sanctorum.

Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri.

MUltiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cæli, & velut arenam. Gen.22.17. Quid ſplendidiùs aſtris, quid arenis vilius? quàm procul à littore maris firmamentum cœlorum eſt? Et tamen Deus eoſdem, & ſtellas eſſe vult, & arenas. Optat Dominus in Alumnis ſuis eam animi magnitudinem, quæ pro Chriſto, & ſumma aggrediatur, nec infima dedignetur. Vult te modò adſtare

Digitized by Google

res addit, & ſigna ſe facturum promittit; quæ omnia ob humilitatem meruit. Pinna Eccl.Ethol.40.

Cùm incircumciſus ſim labiis. Ex.6.12. Glorioſa virtutum regina humilitas; quæ in cœlum volare conſuevit, locuta eſt in eo dicente; ſe incircumciſum eſſe labiis. Et idcirco dignam, ac pro ſua reverentia magnificum accepit reſponſum; ut audiret homo privatus, regnantis hominis ſe eſſe Deum. Rupertus lib. 1. in Ex.cap.26.

In quo liberabo Iſrael? ecce familia mea infima eſt in Manaſſe; & ego minimus in domo patris mei. Judic.6.15. dicebat Gedeon, dum ab angelo aſſignatur in principem. S.Laurent. Juſt. l.de ligno vitæ cap.2.

Quid de Gedeone dicendum? qui dux populi ſui conſtitutus eſt ob humilitatem.

Dixit ad Amaſiam: non ſum Propheta. Amos 7.14. Negat ſe eſſe Prophetam, & mox incipit futura prædicere: *& nunc audi verbum Domini*. V.16. S.Greg.mor.l.3.c.41. Mox habere prophetandi Spiritum meruit, quia ſe Prophetam non eſſe humiliter agnovit.

Ex Novo, & Patribus.

Non ſum dignus. Matth. 8. 8. Centurio dixit, *non ſum dignus*, & ideo dignus effectus eſt. S. Chryſoſt. hom. 3. in Matth. ſic & Joannes, *non ſum*, inquit, idoneus ſolvere corrigiam. Joan. 1. 27. idcirco factus eſt amicus ſponſi: manum, quam indignam calceamentis eſſe dicebat, eam Chriſtus ad caput ſuum ſublevavit. Sic etiam Petrus ait Luc.5.8. *exi à me - Domine*; & propterea factus eſt Eccleſiæ fundamentum. Id. ib.

Non ſum dignus vocari filius tuus. Luc.15.21. Infelix, per humilitatem impetrat felicitatem; & ſe oſtendit ac dignum, quod confitetur indignum. S.Auguſt. in Pſ.18.

Non ſum dignus, ut ſolvam ejus corrigiam &c. Jo. 1. 27. O beata humilitatis excelſa majeſtas! quæ, dum ſuo judicio in ima deprimitur, divina provehente clementia, ad cœleſtia ſublevatur. B. Petrus Dam.ſ.3. in Nat.S.Joan.B.

Bona humilitas! quæ, nihil appetendo, totum, quod contemnit, adipiſcitur. S.Ambroſ. in Pſ.118.ſ.4.

Priùs tibi diſpliceat, quod es: ut poſſis eſſe, quod non es. S. Auguſt.ſerm.2.fer.5.Paſch.

O ſancta humilitas! tu omnium te noviſſimam credens &c. Vide hoc tit.§.9. Ex Patribus.

§ XX.

Exempla Sanctorum ex Scriptura:

M*Oyſes paſcebat oves Jethro*. Ex.3.1. Nihil à Moyſis indole videbatur alienius. Vir erat, non ſolùm in palatio enutritus, & aulicorum commercio aſſuetus: ſed etiam omni Ægyptiorum litteratura eruditus. Quid ergo tantæ doctrinæ cum munere paſtoritio? Dionyſius Carthuſ. monſtratur hic humilitas Moyſis; qui, cùm antea fuerit tantus vir, non recuſavit illud officium. Et puto, quòd libenter illud aſſumpſit, atque exercuit: quatenus, ſequeſtratus ab idololatris Madianitis, aptiùs Deo vocaret, in campis, & lucis eremi, ſolus. Ramirez in ep.3.Chr.ad Ep.

Ego ſervus tuus vadam, & pugnabo adversùs Philiſthæum. 1.Reg. 32. David in regali culmine Monachi vitam imitabatur. S. Chryſoſt. in Pſ.50.

Bonum mihi quia humiliaſti me. Pſ.118.71. Cur non agit gratias, quod pedum ſceptro, ſtramineum pileum corona regia, mutarit? quòd ab ovibus ad ſolium evectus? Equidem has, & ſimiles, gratias, ſingulares cenſet. At longè majus beneficium æſtimat; quòd è rege Deus mendicum te fecerit: uti prorſus fuit, dum fugeret Abſolonem. Dixerit Joſeph ſuo Pharaoni, bonum mihi, quia exaltaſti me. Dixerit Ruth ſuo Booz; bonum mihi, quia ditaſti me. Dixerit Eſther conjugi regio, bonum mihi, quia coronaſti me. Dixerit Mardochæus Aſuero; bonum mihi, quia honoraſti me. Dixerit Tobias Angelo; bonum mihi, quia illuminaſti me &c. At David inter maxima beneficia reponens ait: *bonum mihi, quia humiliaſti me*. Drexelius Gymn.Pat.p.2.c.5.

Quorum (peccatorum) *primus ego ſum*. 1.Timoth.1.15. Sic explicat S.Bernardinus Dom.10. Pentec. Sicut patiens dolorem dentium æſtimat ſe præ aliis pati: non quia per rationem judicet ſuum eſſe majorem; ſed quia intimiùs, & fortiùs, & certiùs, ſentit dolorem ſuum, quàm aliorum.

Eſt lumen Baptiſtæ humilis veritas, & vera humilitas; qua totus in corde, & in ore, præfulgens, veras inanis gloriæ, quæ ſtultis lumen eſſe videtur, tenebras admittere non poterat. S. Rupert.l.4. in Joan.

§. XXI.

Humilitatem docet prior ſtatus, fragilitas, vilitas, defectus &c.

Ex Veteri.

F*Ormavit Dominus Deus hominem de limo terræ*. Gen. 2. 7. Fecit te è pulvere terræ, ſuique imaginem dedit; ut ſi quando imago DEI inaniter te extolleret, pulvis reprimeret. Oleaſter hic.

Ceſſavitque parere. Gen.29.35. Abulenſ. Lia, quæ antea contemptibilis; abundantia ſibi felix poſtea viſa eſt. Sed quia, ſi ſic ſucceſſus procederet, Lia in ſuperbiam efferretur, & Rachel vindictam caperet, ſe totaliter infelicem reputans; ceſſavit Lia parere, nè inflaretur &c.

Ipſe verò claudicabat pede. Gen.32.31. Victor Jacob claudicabat pede. Dum fortitudinem jactant brachia, contrahere corporem femora. Erat benedictus, & claudus. Nulla eſt adeò abſoluta victoria, ut nulla ſuperſit pugna; cum ipſo triumpho certandum, nè ſuperbias. Naxera in Joſ.15.§.43.

Protulit leproſam. Ex 4.6. Dicit Theodoretus: Deus voluiſſe Moyſen hoc ſigno admonere perpetuæ humilitatis: quando manum ejus futuram thaumaturgam, & ipſa etiam elementa commutaturam, priùs lepra infecit. Cornel. hic. Fide magna mirabilia plurima patravit; ad petram nutavit. Num.20.10.

Jebuſæum habitatorem Jeruſalem non potuerunt filii Juda delere: Joſ.15.63. S.Gregor. lib.4. mor.cap.22. quædam minima vitia noſtra retinentur, ut ſeſe noſtra intentio ſollicitam in certamine ſemper exerceat. Naxera in Joſ.15.§.43.

Timuit - & ſurgens abiit. 3.Reg.19.3. Elias ignem de cœlo depoſuerat, aquas cœlo ligaverat; & tamen, pavore unius mulieris territus, per deſerta fugiebat. Apparet fugienti Angelus, cibum præſtat, quia longum iter reſtat. Prædicit, & tamen timorem de corde non excutit: quia in corde prophetæ magna erat cuſtodia fortitudinis illa infirmitas timoris. S.Gregor. hom.14. in Ezech.

Petivit animæ ſuæ, ut moreretur. 3.Reg.19.4. Unde tantus pavor, tanta conſternatio, in Elia? qui antea impavidus certabat cum Achab, & Baalitis, eoſque ſuperaverat? Reſp. quia ſubduxit illi Dominus robur à ſe inditum: ut agnoſceret, fuiſſe donum Dei; ſe verò ex natura ſua timidum, ut alii ſunt homines. Cornelius hic.

Theodoretus q.57. Timor erat divinæ diſpoſitionis: nam, nè magnitudo miraculi ejus ſpiritum nimis attolleret, conceſſit gratia naturæ, ut timorem ſuſciperet; ut ſuam agnoſceret imbecillitatem.

Pedum pars - quædam fictilis. Dan.2.33. Habent etiam perfecti ſecundùm quid aurei, fictilis, & lutei, ſaltèm in pedibus, ut ſtatua illa. Naxera in Joſ.15.§.43.

Ex Novo.

Tibi dabo claves regni cælorum. Matth.16. 19. Sed paulò pòſt v. 23. *vade poſt me Sathana*. Tam ſubitò dæmon, qui modò Papa fuit! Factum id ad conſervandam Petri humilitatem, teſte B.Petro Dam.l.4.ep.12. in quo nobis exemplum dedit; ut, quos ad honoris culmen attollimus, ſub diſciplinæ magiſterio refrænemus; ut nè ipſi, lenocinante faſtigio, ſe in ſuperbiæ tyrannidem erigant. Velloſo in Judith a.daræn.4.

Non poterat loqui. Luc.1.22. Zacharias futurus pater vocis clamantis in deſerto vocem perdidit. de Caſtillo Illat.189.

Domine, hominem non habeo. Joan.5.7. Magis cogitare debetis, quid vobis deſit, quàm quid vobis adſit. Quod habes, cave, nè perdas &c. S.Aug.ſ.53. de V.D.

Fecit lutum ex ſputo, & linivit lutum ſuper oculos. Joan.9. 6. Superbiæ cœcitas luto humanæ terminationis exterminatur. Vidiſti pelagus horribiliter infremens, cùm undis tumeſcit? circa ripæ arenam tota ejus ſuperbia ſubmittitur. Superbo affectui objice propriæ infirmitatis arenam. Eſcobar t.1.mir.Chr.l.3.Obſ.4.

Datus eſt mihi ſtimulus carnis. 2. Cor.12. 7. Nullus adeò virtutibus ſplendet, ut nulla culpæ obſcuritate caliget. Aliquid ſemper reſtat; aut quod debeat attolli, aut deprimi. Qui aſcendit Paulus Empyreum, pati cogitur carnis æſtum. Nec cœlum, nec terra, perfecta prodierunt. Nazera in Joſ.15.§.43.

Ex Patribus, & aliis.

Quod divina pietas in augmentum diſponit humilitatis, hoc mentes reprobæ in argumentum vertunt elationis: & ex diverſitate munerum à bono deficiunt; unde creſcere in humilitatis bono debuerunt. S.Gregorius hom.10. in Ezech.3.

Cùm

Digitized by Google

Cùm bona fratres, agitis, ſemper ad memoriam malè acta revocare: ut, dum cautè culpa conſpicitur, numquam de bono opere incautè animus lætetur. S.Gregor.hom.7.in Evang.

Magna eſt omnipotentis Dei diſpenſatio: & plerumque contingit; ut, quibus majora bona præſtat, quædam minora non tribuat; quatenus, dum appetunt perfecti eſſe; & non poſſunt; & laborant in hoc, quod non acceperunt; nec tamen elaborando prævalent: ut in his, quæ accepta habent, ſe minimè extollant, ſed diſcant: quia ea ſemetipſis majora bona non habent, qui in ſeipſis vincere parva vitia, atque extrema, non poſſunt. S.Gregor.Dialog.l.3.c.14.

Sic nimirum conſervandæ humilitatis gratia divina ſolet pietas ordinare; ut, quantò quis plus proficit, eò minùs ſe reputet profeciſſe. Nam & uſque ad ſupremum exercitii ſpiritualis gradum ſi quis euſque pervenerit, aliquid ei de primi gradus imperfectione relinquitur; ut via ſibi primum videatur adeptus. S.Bernardus ſerm.de quat.modis orandi.

Oportebat prædeſtinato, atque vocato, ad tantam celſitudinem Petro Apoſtolo cauſam ſubeſſe, & magnitudinem honoris ejus præire; unde illi humilitatis, atque compaſſionis ſcientia jugiter poſſet accidere: idcirco labi permiſſus eſt, idcirco uſque ad triplicandam negationem derelictus eſt. S.Rupertus c.28.de operib.Spiritus S.

Ezechiel, Daniel, & Zacharias, quia ſæpe inter Angelos ſe eſſe cernunt; nè eleventur in ſuperbiam; & angelicæ vel naturæ, vel dignitatis participes ſe eſſe credant; admonentur fragilitatis ſuæ, & filii hominum culpantur; ut homines ſe eſſe noverint. S. Hieron.apud Eſcobar.t.2.Perſ.Chr.l.8.ſect.2.obſ.2.

Sicut in carcere, ſic & in curru Pharaonis, tam humiliter ſervivit Joſeph aliud ſemper attendens, quia ſervus, non quia pater, Pharaonis. Rupertus l.8.in Gen.c.40.

Magnus aſcenſus ad DEUM cognitio infirmitatis ſuæ. Caſſiodorus in illud Pſalm.63. miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum.

Vide etiam atque etiam, nè circumſpiciens ea, quæ Deus per te, ac Socios univerſos efficit, obliviſcaris tui. Mihi verò pro mea erga vos omnes charitate pergratum eſſet, vos una cum animis veſtris conſiderare, quàm multa Deus veſtro vitio facere omittat: atque hac malim vos intueri, quàm quanta res Deus per vos efficiat. S.Xaverius ep.14.P.Gaſpari Rectori Goæ.

§. XXII.

Continuatio prioris paragraphi.

Ex Veteri, & Novo.

C*Reavit Deus hominem &c.* Gen.1.27. S. Chryſoſt. hom. 3. in ep.ad Coloſſ. qua ratione Angelus, vel imago, vel filius Dei, non vocatus eſt? ſed homo? quoniam illic naturæ ſublimitas plures in impietatem conjeciſſet; hic verò tenuitas; & humilitas ſecuritatem præſtat. De terra limoſa, argilloſa, quantùm ad corpus: & hoc dicit Moyſes, ut ſemper recolat homo vilitatem ſuam. Hugo Card.hic.

Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ. Gen. 2. 7. Cur Deus hominem, ultimam, ſed præſtantiſſimam, inter viſibiles creaturam, produxit honoribus plenum, divitiis affluentem, irrationabilium præſulem; inſuper inter animalia ſua habuit incunabula? S.Chryſoſt. hom.12. in Gen. nè ignorando homo, quomodo conſtitutus ſit, magnus ſibi videatur, & præſcriptos ſibi limites tranſeat. Cor non primò creavit? Procopius apud Mendozam in 1.Reg.3.v.9.(vide hunc ibi deſuper fuſius diſcurrentem) nè gloriaretur, & ſe quaſi jactaret cooperatorem Dei.

Surrexit Abraham, & adoravit populum terræ. Gen.23.7. Licèt illum confiterentur regem, non tamen erubuit illos adorare; ſed, cùm ſe in terram uſque incurvavit, oſtendit ſe terram, & cinerem. Procopius apud Velloſo in Judith 7.Paræn 9.

Ego dixi, dii eſtis, & filii Excelſi omnes; vos autem ſicut homines moriemini. Pſal. 81. 6. 7.

Fili hominis, vade. Ezech. 3. 4. Cur Ezechiel Propheta, vel quoties ſublimia conſpicit, vel quoties aliqua agere myſtica jubetur, priùs *filius hominis* appellatur? Sæpe enim ſublevatur ad cœleſtia, & occultis, atque inviſibilibus, rebus ejus mens paſcitur. Neceſſe ergo eſt, ut inter occulta, quæ penetrat, filius hominis nuncupetur: ut ſemper agnoſcat, quod eſt; & numquam extollatur de his, ad quæ ducitur. S.Gregor.hom.12. hic.

Nam & ego homo ſum. Matth.8 9. Homo ſum: jam quid inferas; ſuſpectam non habemus jactantiam: præmiſſa ſiquidem eſt humilitas, nè altitudo præcipitet. S.Bernardus ep. 42. Apud Velloſo in Judith 7.Paræn.9.

Simile eſt regnum cœlorum homini regi. Matth.22.2. Prius vocatur homo, poſtea rex: ſolidum enim fundamentum regii honoris eſt; ut reges homines ſe eſſe agnoſcant. Sylveira hic.

Surge, & ego ipſe homo ſum. Act. 10. 26. Quia humiliari ſibi, plus quàm debuit, proximum vidit; nè ultra humanitatis metas mens intumeſceret, eſſe ſe hominem recognovit: quatenus illat ſibi honoris elationem frangeret, ex conſiderata æqualitate conditionis. S.Gregorius l.21.mor.c.11.

Ex Patribus, & aliis.

Cùm cogitaverimus, unde conſtitutionis noſtræ initium natura noſtra ſuſceperit; etiamſi ſexcenties ſupercilia ſurrigamus; ea reprimemus, & humiliabimur; &, ſubſtantiæ noſtræ qualitatem perpendentes, modeſtiam diſcemus. S.Chryſoſt. hom.12. in Gen.

Homo dictus, quia ex humo factus eſt. S. Iſidorus Originum l.11.c.1.

Ut ſuperbiam amputaret, & arrogantiam cohiberet, non dedit hominibus maxima corpora: nam ſi exiguis corporibus præditi, non contra ſe modò, ſed contra Deum Creatorem, attolluntur; quid non commiſiſſent, ſi maxima corpora ſortiti fuiſſent? B.Theodoretus q.48.in Gen.

§. XXIII.

Varia alia motiva

Ex Veteri, & Novo.

E*Go ſum Deus Patris tui, Deus Abraham &c.* Ex. 3. 6. mox ille *Abſcondit faciem ſuam*. Pererius: ubi audivit Deum dicentem ſibi: *ego ſum Deus Abraham &c.* ſtatim vultum operuit: nihil eſt enim, quòd nos magis pudore afficere poſſit; quàm ſi inſignium ſanctitate virorum eximias virtutes, & præclara facta, intueamur, & cum animo noſtro reputemus; atque vitam, atque opera noſtra, cum illis comparemus. Didacus Niſſen.D.10.Pent.§.4.

Pulchra ut luna. Cant.6.9. Cur non ut Sol? ut ſcias, pulchritudinem gratiæ non tantùm à te non eſſe, ſed à Deo; quod humilitatem commendat: ſed etiam, quamdiu in hoc exilio degis, ineſſe tibi mutabilitatem; qui hodie es pulcher, cras poteris eſſe fœdus; & qui modò es lucidus, poſtea forſan fies tenebricoſus, de Ponte hic Eph.5.§.2.

Niſi converſi fueritis ſicut parvuli. Matth.18.3. Proſus vos filii Adæ, qui nimis grande eſtis in oculis veſtris, & in giganteam enormitatem per ſuperbiam excreviſtis: *niſi converſi fueritis &c. non intrabitis in regnum cœlorum*. Guarricus ſ.1.de Nat.D.

Ex Patribus, & aliis.

Sicut ramus, in quo pendet fructus; & ſicut ſpica plena grano, reſpicit, & declinat versùs terram: ſic anima humilis, quæ inſtar rami eſt onuſta fructibus bonorum operum; & ad modum ſpicæ plena eſt granis virtutum, reſpicit terram, id eſt, propriam fragilitatem. S.Bonaventura diæt.ſal de humilit c.36.

In omni tempore, & loco, & quocumque in opere, humilitatem tibi comitem adhibe. Sicut enim corpus, ſive calori, ſive frigori, obnoxium ſit, veſtimento indiget; ita & anima perpetuo humilitatis indumento, habituque, opus habet. S. Ephrem de vita ſpir.cap 64.

S.Franciſcus rogatus: quid haberet gratiæ, aut boni, ob quod à Deo ad tantam ſanctitatis, & authoritatis, faſtigium à Deo eſſet exaltatus; ut totum Mundum ad ſe, ſuique amorem, ac reverentiam, traheret? tu enim, inquiebant, non es nobilis, non dives, non doctus, non eloquens, non formoſus. Reſpondit: ideo Deus ad hoc me elegit; quia nihil habeo, in quo gloriari poſſim: ut conſtaret, hoc opus non eſſe hominis, ſed Dei. Cornelius in Act.c.1.v 26.

B.Magdalena de Pazzis hoc à Deo dogma accepit, eſto ordinis Minimorum, & Minimorum minima. Cornelius in Luc. 22. v.26.

§ XXIV.

Humilitas propria magnorum Sanctorum.

Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri.

M*Ultiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cœli, & velut arenam.* Gen.22.17. Quid ſplendidiùs aſtris, quid arenis vilius? quàm procul à littore maris firmamentum cœlorum eſt? Et tamen Deus eoſdem, & ſtellas eſſe vult, & arenas. Optat Dominus in Alumnis ſuis eam animi magnitudinem, quæ pro Chriſto, & ſumma aggrediatur, nec infima dedignetur. Vult te modò adſtare

Digitized by Google

ſtare fabro ; modò cum regibus conſidere. Oliva l.4. Strom. hic. Si tamquam ſtellæ in cœlo aliis prælucemus ; tamquam arena humi jacere debemus omnium pedibus conterendi. Tuſſo in Eccl. c.2. Stellæ ſunt Abrahæ ſtirpe nati, quia magni ſunt ; ſed modici apparent. Hugo Card. hic. Stellæ minùs apparent, quàm ſunt. Albertus M.S.71. Sydus quantò ſplendidius, tantò demiſſus, eſt; quantò ſublimius, tantò apparet minus. S. Cyrill. lib. 2. apol. mor.c.15.

Putabam nos ligare manipulos. Gen. 37.7. & poſt v. 9. *vidi per ſomnium quaſi ſolem, & lunam &c.* Hac de cauſa factum puto, ut Joſephi principatus modò in manipulis, modò in ſole, & aſtris, adumbraretur : ut ſcilicet, qui ſideribus cingebatur, paleis ſtipari non erubeſceret. Oliva l.4. Strom.ibid.

Et quaſi conſurgere manipulum meum. ib. Cur principatus triticeo culmo oſtenditur ? & non potiùs in virga aurea ? Vides, ſpicas maturas ſe inclinare : nimirum agnata ſublimitati humilitas. Eſcobar t.3. Colloq. Chr. ſect.2.obſ.1.

Ex *lino*, & *hyacintho*, induere veſtes jubetur Sacerdos. Ex. 28. 5. Lineum veſtimentum terram ſignificat ; hyacinthinum aerem in colore demonſtrat. Rupertus l.4. in Ex. Terra quid humile ſignat, aer altum : quia humilitas juncta celſitudini virtutum. Pinna in Eccl.Ethol.40.

Sicut lilium inter ſpinas. Cant.2.2. Cur Eccleſia regnum figuratur in lilio ? Plinius lib.21.cap.5. nulli florum excelſitas major. languido collo eſt, & non ſufficienti capitis oneri.

Quaſi Cedrus exaltata ſum in Libano. Eccli.24.17. S.Hieron.in c. 14. Oſeæ : Arbores Libani, quantùm in auras conſurgunt vertice, tantùm radicem in ima demergunt, ut nulla tempeſtate quatiantur ; ſed ſtabili mole conſiſtant. Si Cedrus es alta Libani, noli tamen altum ſapere ; ſed time, nè fortè inde evellaris propter elationem, ubi plantatus es per electionem. Gilbertus ſerm. 17. in Cant.

Luminare, quod minuitur in conſummatione. Eccli. 43. 7. Lunæ ultimum auctionis inſtans, imminutionis eſt primum. Eſcobar t. 3.Coll.Chr.ſect.2.obſ.1.

Aſcendet ſicut virgultum coram eo, & ſicut radix de terra ſitienti. Iſ.53.2 Confertur Chriſtus ſimul virgulto aſcendenti, & cum radice in ima ſerpenti. Incerto Authore.

Una Moyſis virga & repit ut anguis ; & terret, ut fulmen. Oliva 4.Strom.§.Multiplicabo ſemen.

Sed & pygmæi, qui erant in turribus tuis &c. Ezech. 27. 11. Hi non videntur apti ad militiam, nec præſidium civitatis : ergo fuerunt viri juſtæ ſtaturæ ; ſed in tam alto erant loco, ut eminùs pygmæi putarentur : quia humiles eò minores appetunt videri, quò altiori ſunt loco apud Deum. Pinna in Eccl.Eth.124.

Ex Patribus, & variis.

Ut arborum ramos exuberans copia fructuum deorſum versùs inflectit ; ita & acceſſio dives virtutum ſenſum hominis ſe poſſidentis demittit, atque humiliat. S.Antiochus Abb.hom.70.

Fructuum multitudo ramos arboris inflectit ; & virtutum copia ſenſum hominis humilem reddit. S.Nilus lib. Aſcet. orat.8. de ſuperbia.

Mons. Lem. *Ex umbra magnitudo*. Ex humilitate, quantus quis ſit, cognoſcitur. Picinelli.

Spicæ. Lem. *Pendent onuſta*. Picinelli.

Spica flava, & prona. Lem. *Quia plena*. Maſenius.

Teſtimonia

Ex Veteri.

Particeps ego ſum omnium timentium te. Pſal.158.63. Non dixit imitantium, ſed timentium : *initium* enim *ſapientia timor Domini*. Inter rudes ſe conſtituit humilitate, cùm veteranos devotione ſuperaret. S.Ambroſ.hic.

Quantò magnus es, humilia te in omnibus. Eccli.3.20. Quantùm fuerat magnus, tantùm ſe humiliavit. Origenes tr. 24. in Matth. de Chriſto.

Cùm conſummaverit homo, tunc incipiet. Eccl.18.6. Id eſt, quò quis magis virtuti ſtuduerit, & majores profectus fecerit; eo magis humilitati operam dabit. Pinna Ethol.40.

Benedicite Anania &c. Dan.3.88. Tres pueri, inter flammas illæſi, omnes creaturas ad Dei laudes invitant ; ac tandem poſt fulgura, dracones &c. ſeipſos inſerunt. Ultimum ſibi delegerunt locum glorioſi. Quò quis magis ſublimis, inferiorem locum quærit. Idem Ethol.40.

Ex Novo, & Patribus.

Vade ad mare, & mitte hamum. Matth. 17. 26. Cur hoc Petro mandatur ? Piſcator erat. Sed ſi piſcator egebat, præſtò erant filii Zebedæi. Cur ergo non Joanni, non Andreæ, ſed Petro, id manus delegavit ? ut ſuſpicor, quia, c.16.19. Petro dixit : *tibi dabo claves regni cœlorum*. Voluit Dominus in eadem manu & hamum eſſe, & claves. Oliva l.4.Strom. §. Multiplicabo ſemen.

Niſi converſi fueritis &c. Matth. 18. 3. Eam ob rem Sanctorum nobiliſſimi, ac in eis principes, tum maximè humilitatem ſpectant, cùm humanis majora, ac diviniora, fuerint aſſecuti. S.Baſilius Seleuc.hic.

Quæ ſunt indicia ſpiritus, niſi excellentia dona humilitatis ; Sanctus enim ſpiritus, quò majori luce virtutum electorum corda irradiat ; eò & abundantiori dono humilitatis ditat. S. Gregor. l.4.in c.10.Reg.

Tales ſunt ſancti omnes : ſi quando quopiam cumulatiore potiuntur honore, tunc demiſſiùs ſe deiiciunt. Sanct.Chryſoſt. in Iſ. cap.6.

Qui verè magnus eſt, nihil de ſe magni ſentit, aut loquitur ; ſed omnium ſe ultimum judicat. Idem l.2.de compunct.cord.

Non magnum eſt, eſſe humilem in abjectione : magna prorſus, & rara, virtus, humilitas honorata. S. Bernardus hom. 4. ſup. Miſſ.

Magna, & rara, virtus profectò eſt ; ut, magna licèt te operantem, magnum te neſcias ; & manifeſtam omnibus, tuam te ſolùm latere ſanctitatem. Mirabilem te apparere, & contemptibilem reputare : hoc ego ipſis virtutibus mirabilius judico. S.Bernardus ſerm.13.in Cant.

Animæ veritatis, ac Dei, amantes, quantò ſpiritualiter ditiores ſunt, tantò pauperiores apud ſe ſunt. S.Macarius hom.10.

Semper ex menſura humilitatis pendet menſura magnitudinis. Rich.à S.Vict.de erud.hom.l.2.c.32.

In proficiente, cum creſcente gratia, creſcit & humilitas ; & quantùm dives ſit, tantùm ſe inopem credit : quia deguſtata gratia ampliùs hanc accendit. Id.c.3.in Cant.

§. XXV.

Humilitas amat latere ; celat laude digna, fugit pompam.

Num. I.

Primarium exemplum Chriſtus D.

D*Uabus velabant faciem eius*. Iſ. 6. 2. Ut gratam offerant Deo clientelam, ejus faciem occulere ſatagunt : ſciebant enim Domini propenſionem ad ſeſe occultandum. In throno operitur alis Seraphinorum ; in ſtabulo ſtipatur belluis : in præſepio celat gloriam ; & divinitatem ſuam humanæ carnis nube, tegumento palearum, panniculorum, & faſciarum involucro. Arcones in Iſ.1.Diſ.3.

Ubi eſt, qui natus eſt rex Judæorum ? Matth.2.2. Qua ratione adducti ſunt, ut ſibi perſuaderent ; eum, qui recens natus eſt, eſſe & regem Judæorum, & redemptorem Mundi, & verum Deum ? Rationem dant : *vidimus enim ſtellam eius in Oriente*. Si Deus eſt, ut ajunt, qui recens natus, quid dicunt agnoſcere ſe ejus divinitatem, quia ſtellam ejus viderunt ? Nonne faciliùs eum agnoviſſent, ſi plures ſtellæ, quaſi totidem famuli faciferi illis præluxiſſent, quàm una ſola ? Minimè : nam hinc Dei majeſtas, differentiaque illius ab homine intelligitur ; quòd homo, cupiditate ſua illectus, unum pro pluribus ſtellis promptè relinquet ; verùm Deus multas præ una deſerit. Didacus Niſſ.D.Palm.

Jeſus ductus eſt in deſertum. Matth. 4. 1. Quamdiu virtus, & Dei ſapientia, quaſi infirmus aliquis, & inſipiens, lates in populo ? ô humilitas virtus Chriſti ! quantùm confundis ſuperbiam noſtræ vanitatis ! Parum aliquid ſcio ; vel magis, ſcire mihi videor : & jam ſilere non poſſum : impudenter me, & imprudenter, ingerens, & oſtentans ; promptus ad loquendum, velox ad docendum, tardus ad audiendum. S.Bernardus ſerm.1.in Epiph.D.

Ecce rex tuus - ſedens ſuper aſinam. Matth. 21. 5. Si Propheta, Zachar.9.9. ſolùm dixiſſet : *ecce rex tuus veniet tibi iuſtus, & Salvator* ; dubios nos reliquiſſet : cùm multi ſint, fuerintque juſti reges, & ſuorum ſubditorum ſoſpitatores. Idcirco Prophetam appellat ! da nobis ſignum, quod alii reges non habent ; da nobis ſignum proprium regis, cujus regnum annuntias. Reſpondet vates : ecce vobis ſignum illud ſpeciale : *ipſe pauper, & aſcendens ſuper aſinam, & ſuper pullum filium aſinæ*. Didac. Niſſ.ib.

Hoc vobis ſignum : invenietis infantem pannis involutum. Luc. 2. 12. Et hæc ſunt Dei indicia ? mendicabulum potiùs, quam Dei Filium, loquuntur pauperes panni, & præſepium. Sed bene dicit Angelus : *hoc vobis ſignum* : quòd elegit vile ſtabulum, anguſtum præſepe, pauperes p[illegible]s ; qui poterat ſibi curare ſumptuoſum palatium, magnificum ſtratum, pretioſa periſtromata : hoc infantis homine majoris ſignum eſt : hoc Deum indicet ; qui majora minoribus poſtponit. Id. ib. Raros invenias, qui ſplendorem premant, nè erumpat, & ſub pallio humilitatis abſcondant.

dant. Hoc facinus viri excelſi eſt, & imitatoris Jeſu. O quot latibula invenit natus in Bethlehem puer? Divinitatem obſcurat, potentiam, ſapientiam; regiam dignitatem abſcondit. Arcones in Iſ. 1. Diſc. 3.

Implete hydrias aqua. Joan. 2. 7. non vina exundare juſſit in vacuis hydriis: ſed eas prius impleri curavit aqua; ut minore fulgore prodigii coruſcaret. In Thabor Matth. 17. 2. ſolem ſibi locavit in vultu: non ut videretur fulgidior; ſed ne in fulgore ſuo videretur: quis enim in ſolem reſpicit? Et, dum Moyſes, & Elias, evanuerunt, mox totum illum triumphi apparatum diſſolvit; monitis etiam Apoſtolis, ne cui dicerent viſionem. Oliva l. 4. Strom.

Potens erat, & deſpiciendum ſe præbuit. Terram movebat, & hærebat in ligno; cœlum obducebat tenebris. Mundum crucifigebat, & crucifixus erat: inclinabat Caput, & exibat verbum: exinanitus erat, & replebat omnia. S. Ambroſ. in Pſ. 118. oct. 3.

Num. II.

Alia exempla, & teſtimonia.

Agar ab Angelo amicè ſalutata, Gen. 16. 7. & de beneficiis divinitus accipiendis edocta, domum tamen regreſſa, nil de illa revelatione ſanctiſſimis conjugibus manifeſtavit. Humili potiùs ſilentio, quàm vano colloquio, divinum oraculum venerata. Mendoza in 1. Reg. 3. v. 15.

Manus hæ, Ezech. 1. 8. erant *ſub aliis pennis*, iiſque velabantur: quia operationes Chriſti tegebantur carnis aſſumptæ infirmitate: ut doceret Fideles ſuos, pari modo dona Dei non oſtentaret, ſed humiliter abſcondere. Cornelius hic.

Mare, quas ſibi parat opes, occulit, cadavera autem emittit ad littus, vel in extimam ſui partem. Tellus omnem pompam explicat. Oliva lib. 9. Strom. § Spiritus Dei ferebatur &c.

§ XXVI.

Humilitas prodit ſuos defectus, miſerias &c.

P*Aſtores ſumus*. Gen. 46. 34. Nota Joſephi modeſtiam, prudentiam, ſimplicitatem. Modeſtiam: quia in aula Pharaonis ſciri cupit ſe eſſe fratrem paſtorum; cùm tamen verſu ultimò dicatur: *deteſtantur Ægyptii omnes paſtores ovium*. Prudentiam: quia fratres in aula habere non ſatagit; nè aulicorum motibus corrumpantur. Simplicitatem: quia fratres ad ſtatus non evehit; ſed in arte paſtoritia, quam callebant, conſervat. Aliter faciunt hodie; qui, cùm humillimi generis ſint, tamen nobiles videri volunt &c. Cornelius hic.

Non poſſum ſic incedere, quia non uſum habeo. 1. Reg. 17. 39. *Et depoſuit ea, & tulit baculum ſuum, quem ſemper habebat in manibus*. v. 40. Non dixit, arma iſta meis non aptantur membris; vel, nimis gravior lorica; ſed, *non habeo uſum*. Igenuè, ſe militem non eſſe, faſſus eſt: quin, armis abjectis, paſtoralia præferens inſignia, occurrit hoſtis: humilitate veriùs, quàm fortitudine, pugnaturus. Oliva l. 6. Strom.

Quis ego ſum? Domine Deus! & quæ domus mea, quia adduxiſti me huc uſque? 2. Reg. 7. 18. Noverat ſe paſtorem eſſe ovium, & non genere nobilitatum. Sed, quando factus eſt nobilis, agnovit, ſe ex nihilo eſſe ſublevatum. Et quia non eſt oblitus, qui natus erat; perſeveravit in culmine regali. S. Chryſoſt. hom. de David.

Verba Jeremiæ filii Helciæ, qui fuerunt in Anathoth Jerem. 1. 1. Exorditur oracula ſua à probris ſuis; indicat enim patriam, quæ obſcuriſſimi in Judæa nominis. Sanct. Hieron. fuit Anathothites, qui eſt uſque hodie viculus tribus ab Ieroſolymis diſtans milliaribus.

Unus de circumſtantibus, amputavit illi auriculam. Marci 14. 47. S. Chryſoſt. hom. 49. in Matth. hunc locum Marcus qui Petri diſcipulus fuit, ideo ſcripſiſſe videtur: quia ingens hic honor Magiſtro deferebatur: & quæ ad Magiſtri laudem pertinent, ipſo forſan deprecante, nè magnifica de eo diceret, omnino ſiluit.

Ille verò dicebat, quia ego ſum. Joan. 9. 9. Qui divino afflantur ſpiritu, non erubeſcunt abjecta ſecundùm carnem natalitia memorare: nec favoribus divinis everti dedignantur primævam mendicitatem fateri dicentea: quia ego ſum ille pauperculus, ille mendicus, ille obſcuris natus parentibus. Baeza t. 2. lib. 10. c. 3. §. 11.

Humilitati idem, quod invidiæ, eſt ingenium: niſi quòd erga ſe humilitas laudabiliter agit, quod invidia circa alios perversè. Invidia alienas prærogativas perſpicuè intuetur, & noſcit; & tamen miris artibus infuſcat, & experta negat. Ipſiſſimum eſt humilitatis ingenium: ipſas, quas operatur virtutes, neſcio quibus artibus minuit; & oculatiſſima ſemper, ut faciat; eſt oculatiſſima ſemper, ne videat. Naxera in Joſ. 2. §. 23.

Vide plura tit. Gloria.

§. XXVII.

Humilitatis varii alii actus, & proprietates.

D*Ominus, qui fecit Moyſen, & Aaron*, 1. Reg. 12. 6. Fecit, id eſt, ornavit, & multis beneficiis illuſtravit. S. Gregorius hic: notandum, quia cum Samuel Dominum teſtem ſuæ innocentiæ aſſereret; ipſum Dominum feciſſe Moyſen, & Aaron, dixit. Quid eſt hoc aliud? niſi quia & virtutis ſuæ culmen oſtenderet; ſed in tanto culmine ſolus apparere noluit, quaſi dicat; in tanta animi virtute mirandus non ſum, quia in ea ſolus non ſum. Vir humilis, quò illuſtrior eſt, eò magis appetit illuſtrium virorum comitatum; ut illorum ſplendoribus obfuſcetur. Mendoza in 1. Reg. 12. v. 6.

Percuſſit cor ſuum David; eò quòd abſcidiſſet oram chlamydis Saul. 1. Reg. 24. 6. Davidis factum etiam hoſtes in admirationem rapuit, Saul laudat, ſatellitium deprædicat, omnes demirantur. Sed David, quia ſui operis rigidior cenſor erat, aliquid dolore dignum invenit. Naxera in Joſ. 5. §. 6.

Non eſtis locuti coram me rectum, ſicut ſervus meus. Job. 42. 7. Cùm tamen ipſe ad examen ſe reducit, ait: *inſipienter locutus ſum* v. 3. 6. i[illegible] *ſe me reprehendo*.

[illegible] *incti* aliena opera, etiam parva, mirantur: ſua verò, etiam magna, deſpiciunt. S. Gregorius mor. l. 26. c. 26.

Qualis quiſque apu[illegible] [illegible]teat, contumelia illata probat: nam, ſicut ſuperbi honoribu[illegible], ſic plerumque humiles ſua deſpectione gratulantur. Idem Dialog. l. 1. c. 5.

Semper tibi diſpliceat, quod es; ſi vis pervenire ad id, quod nondum es: nam ubi tibi placuiſti, ibi remanſiſti. S. Auguſt. ſerm. 15. de V. Apoſt.

Hum[illegible] innocentia ſemper formidoloſa, ſemper ſibi ipſi ſuſpecta eſt [illegible] facilè, quod ſibi obiicitur malum, in ſe latere, ſeu habere, ſe putat. S. Laurent. Juſtin. de triumph. ag cap. 5.

Dicere ſolitus erat Iſaias Abbas, humilitatem nec linguam habere, qua de al[illegible] negligente, aut ſuperbo loqueretur; neque oculos, quibus a[illegible]m errata perſpiceret; neque aures, quibus ea, quæ animæ ſuæ non prodeſſent, audiret; nihil denique habere negotii, niſi cum peccatis ſuis. Iſidorus or. 8.

Miſcellanea.

Vulpes foveas habent. Matth. 8. 20. Scriba repellitur à ſequela: quia difficillimum eſt, ut alta ſapiens, & prudentia carnis imbutus, in veritate velit deiici, & in humilitate Chriſti veſtigia ſequi. Simon Caſſia l. 9. c. 16.

Ex hoc iam homines eris capiens. Luc. 5. 10. Ex hoc ſcilicet, actu ſubmiſſionis, quo ſcis, te hominem peccatorum profiteri: *exi à me quia homo peccator ſum Domine*. Eſcobar t. mir. Chr. ſect. 6 obſ. 2.

Sedebat ſic. Joan. 4. 6. S. Chryſoſt. & Euthymius: ſic, id eſt, non in ſella, non in loco honoratiore, ut contingit. Humi ſedebat, non in ſublimi ſolio. Licèt authoritatem Chriſto ampliorem frequentior Diſcipulorum comitatus, & ſublimior ſedes, & dignior locus, attuliſſet: ſed ea ad hujus mulieris converſionem non conducebant; quam humilitate, & manſuetudine, revocari oportebat. Didacus Niſſ. f. 6. D. 3. Quad. §. 5.

Rara ſanè in juvenibus eſt humilitas; ideoque miranda. Dum ætas viget, dum vires ſolidæ ſunt, dum ſanguis æſtuat, dum ſollicitudo neſcitur, dum ignoratur debilitas, dum lætitia frequentatur; tunc fervet jactantia, tunc ſe juventutis ſuperbus extollit affectus, tunc humilitas quaſi vileſcit, abjecta contemnitur; tunc ſubjectio degeneris conſcientiæ æſtimatur infirmitas. S. Ambroſ. ſ. 18. in Pſ. 118. Adoleſcentulus ſum ego.

Humilitas ipſa ſumptus neceſſarios ſubminiſtrat ad ædificationem Evangelicæ turris. Gilbertus ſ. 26. in Cant.

deformari, ſapientiſſimus fieri ut jumentum, immortalis mori; &, ut compendio abſolvam, Deus vult fieri vermiculus. S. Bernardus tr. de Paſſ. c. 17.

Quid ſuperbis homo? Deus propter te humilis factus eſt. Puderet te fortaſſe imitari humilem hominem; ſaltèm imitare humilem Deum. V. Beda in Joan. 6.

Non eſt decens, militem ſedere in ſcamno, ſi rex ſederet in pavimento. Sic nos humiliari eſt neceſſarium; cùm videamus Regem gloriæ propter nos in tantum humiliatum. S. Bonaventura diæt. ſal. de humilit. c. 36.

Quantò pro me egit viliora, tantò bonitatis ſuæ dedit indicia majora ipſe parvulus lectulus; ipſe pulli eſt nidulus. Gilbertus ſ. 2. in lectulo meo.

Tota vita Chriſti deſcenſio eſt, per humilitatis, vilitatis, paupertatis, gradus; quouſque inferna deſcendendo penetraret, & inde ſolùm miſericordia dignos extraheret. Simon Caſſia lib. 4. cap. 9.

§. III.

Humilitas à Deo, & ejus Filio Incarnato amatur, fovetur, æſtimatur.

Ex Veteri.

S*Cyphum meum argenteum - pone in ore facci junioris.* Gen. 44. 2. Sicut Joſeph luſit cum Beniamin, quem initio quaſi furem premere, & vincire velle ſe ſimulavit; poſtea totum id joco factum eſſe oſtendit; eumque amplexans cæteris fratribus prætulit: ità Deus agit cum humilibus. Sinit illos contemni, affligi; ſed ſi humiliter, ac patienter, ea ferant; blandietur eis, eoſque evehet: ut tantò fiant glorioſiores, quantò antè erant abjectiores. Ludus ergo Dei eſt humilitas. Corn. hic.

Nonne cum parvulus eſſes in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es? 1. Reg. 15. 17. Ac ſi apertè diceret: magnus mihi fuiſti, quia deſpectus tibi: ſed nunc, quia magnus tibi es, factus es deſpectus mihi. Tantò unaquæque anima fit pretioſior ante oculos Dei; quantò præ amore veritatis deſpectior fuerit ante oculos ſuos. S. Gregor. mor. l. 18 c. 20.

Cumque depoſuiſſet veſtes regias &c. Eſth. 14. 2. Valet apud Sæculum pompa, apud Deum humilitas. Eſther, depoſito ornatu regio, nititur Deum ad commiſerationem flectere: cùm depoſuiſſet veſtes regias; fletibus, & luctibus apta indumenta ſuſcepit. Regem verò mortalem pro clementia aditura, circumdata eſt gloria ſua &c. c. 15. 5. &c. O prudentiam mulieris! ſciebat, apud Dominum valere ſolùm virtutis meritum, non pretioſum corporis cultum: apud Sæculum verò virtutem ſperni, pompam ſuſpici. Idcirco ut hominum ſibi conciliet gratiam, mœret; ut regis benevolentiam, refulget. Nazera in Joſ. 21. §. 3.

In velamento alarum tuarum exultabo. Pſalm. 62. 8. Parvuli fuimus, ergo protegat nos Deus ſub umbraculo alarum ſuarum. Quid cùm majores facti fuerimus? Bonum eſt nobis, ut & tunc protegat nos: ut ſub illo majore ſemper nos pulli ſimus. Sinè protectione Dei nihil es: ſemper ab illo protegi velimus. Tunc ſemper in illo magni eſſe poterimus, ſi ſemper ſub illo parvuli ſimus. S. Aug. hic.

Inclina Domine aurem tuam, & exaudi me. Pſ. 85. 1. inclinat aurem, ſi tu non erigis cervicem: humiliato enim appropinquat; ab exaltato longè diſcedit: niſi quem ille humiliatum exaltaverit. Idem hic.

Dum eſſet rex in accubitu ſuo &c. Cant. 1. 11. Bonus humilitatis odor, qui de hac valle plorationis aſcendens, perfuſis circumquaque vicinis regionibus; ipſum quoque regium accubitum grata ſuavitate reſpergat. S. Bernardus ſ. 42. hic. Magna humilitatis virtus, cui etiam Deitatis majeſtas tam facilè ſe inclinat. Idem ſer. 43. ib.

Lilium convallium. Cant. 2. 1. Lilium convallium ſe dicit, quia in humilibus elucet magis gratia. S. Ambroſius ſer. 5. in Pſ. 118.

Ad quem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu: Iſ. 66. 2. S. Auguſt. ſic legit: *ſuper quem requieſcet ſpiritus meus? ſuper humilem, & quietum.* Iſ. 66. 2. Vis ergo eſſe locus Domini? eſto humilis, & quietus. S. Auguſt. in Pſalm. 131. Tabernaculum tuum, Domine, humilitas eſt, in quo verè Spiritus S. requieſcit. Thomas Kemp. de trib. tabern. c. 2. Habitator cœli, imò Creator omnium, qui in terris habere ſe templum denegat, humilem, & quietum, & trementem ſermones ſuos hominem, libenter aſſumit in templum. S. Hieronym. hic. Eſt humilitas anguſta tibi, ampla Divinitati: pauper, & inſufficiens tibi; ſufficiens ei, quem non capit orbis; copioſè, ac delicioſè reficiens illum, qui & Angelos paſcit. Guarricus ſ. 3. in Aſſumpt. B. V.

Ex Novo.

Et ecce vox de cœlis. Matth. 3. 17. Cur vox Patris auditur ſuper Chriſtum in baptiſmo? S. Hilarius in illa Pſalm. 138. 1. verba de Chriſto, *Domine probaſti me, & cognoviſti me,* ità ait: Demonſtrandum autem in Evangelio, ubi & probatus, & cognitus eſt. Humilitas itaque probatio ejus eſt. Unigenitus namque Deus baptizari tamquam peccator expoſcit. Et probatus in iſtis omnibus. Probationem mox conſecuta eſt cognitio: & quem humilitas probabilem fecerat, hunc Paterna vox Filium oſtendit.

Cujus non ſum dignus &c. tunc venit Jeſus - ad Joannem. Matth. 3. 11. 13. En, quo magnete raptus. Qui, cùm ſtatuiſſet jejunare prius, quàm turbis immiſceri; turbis ſociatus ante jejunium eſt, ut audiret dicentem: *tu venis ad me &c.* Oliva lib. 1. Stromat. hic.

Ego veniam. Matth. 8. 7. Centurio humilitate præceſſit. Ut dixit, hominem ſe eſſe; mox cor ejus Chriſtus intravit. Oliva l. 1. Strom. Joan. 4 50.

Domine, non ſum dignus &c. Matth. 8. 8. Dicendo ſe indignum, præſtitit dignum; non in cujus parietes, ſed in cujus cor Chriſtus intraret. Nam non erat magna felicitas, ſi D. Jeſus intraret in parietes ejus; & non eſſet in pectore ejus. S. Auguſt. ſ. 6. de puero Centur. Non erat dignus, ut Chriſtum domo reciperet; & jam corde receperat. Etenim Magiſter ille humilitatis, filios hominis, jam invenerat in illius pectore, ubi caput reclinaret. S. Auguſt. in Pſ. 38.

Vulpes foveas habent &c. Matth. 8. 20. Vulpes dolus; volucres cœli, ſuperbia eſt. Quid ergo reſpondit Dominus? Poteſt in te habitare ſuperbia, & dolus: Chriſtus in te non habet, ubi habitet in te, ubi reclinet caput ſuum: quia reclinatio capitis humilitas Chriſti eſt. S. Auguſt. in Pſ. 90.

Omnia mihi tradita ſunt à Patre meo. Matth. 11. 27. Non Mundi elementa; ſed hi, quibus parvulis ſpiritu Sacramenta Filii Pater revelavit. V. Beda in Luc.

Et deſcendens Petrus de navicula. Matth. 14. 29. Deſcendit de navi Petrus, ut iret ad Jeſum. Quantumvis enim deſcendas, licèt in omnium infimum locum venias; ibi invenies, & habebis Jeſum. *Si deſcendero in infernum, ades.* Joan. 1. 51. dicitur: quòd viſuri ſimus omnes, *Angelos Dei aſcendentes, & deſcendentes ſuper Filium hominis.* S. Auguſt. ſer. 41. Non diceret aſcendentes ad Filium hominis, niſi ſurſum eſſet: non diceret deſcendentes ad Filium hominis, niſi deorſum eſſet: ipſe ſurſum, ipſe deorſum. Surſum in ſe, deorſum in ſuis. Baeza t. 2. lib. 12. cap. 6. §. 9.

Et accipiens puerum, ſtatuit eum in medio. Marci 9. 35. Quòd complectitur puerum, ſignificat, humiles ſuo dignos eſſe complexu, ac dilectione; taleſque jure poſſe gloriari: *læva ejus ſub capite meo.* V. Beda hic.

Intravit in domum Zachariæ, & ſalutavit Eliſabeth. Luc. 1. 40. Cur non Zachariam? audi humilem vocem: *unde hoc mihi &c.* Oliva l. 1. Strom. hic.

Ecce vir nomine Zachæus &c. Luc. 19. 2. *Statura puſillus,* hoc eſt, nulla nobilitatis ingenitæ dignitate ſublimis, exiguus meritis. Sanct. Ambroſ. Divitiæ arboris obtinuerunt faſtigium, præcurrens aſcendit, non dignus, ſed opulentus. Quàm moroſè faſtigium obtinuiſſent virtutes! quàm citò elatæ ſunt facultates! Verùm ad videndum Deum nec humana valent faſtigia; nec auri, niſi pauperibus erogata, prodeſt copia. Ideo ei præcipitur deſcenſus: *Zachæe feſtinans deſcende*: quia Domini viſio debetur humilibus, non ſuperbis. Nazera in Joſ. 13. §. 37.

Tu es Simon filius Jona. Joan. 1. 42. *Jona* dicitur *columba*: Tu es filius Jona, tu es filius Spiritu Sanct. Filius ergo dicitur ſpiritus, quia humilitatem de Spiritu Sanct. acceperat. V. Beda hic.

Ex Patribus.

Altus eſt DEUS: erigis te, & fugit à te. Humilias te; & deſcendit ad te. Quare hoc? quia excelſus eſt; humilia reſpicit, & alta de longè cognoſcit. S. Auguſt. in feſto Aſcenſ. Dom. ſer. 2.

Qui ſinè humilitate bona opera agit, in ventum pulverem portat. Qui ſibi vilis videtur eſſe, ante Deum pulcher eſt. Qui ſibi diſplicent, Deo placent. Eſto ergo parvus in oculis tuis, ut tu ſis magnus in oculis Dei. Tantò enim eris apud Deum pretioſior, quantò fueris ante oculos tuos deſpectior. S. Auguſt. de tempore. D. 9 Trinit. ſer. 1.

O quàm excelſus es! & humiles corde ſunt domus tua: tu enim erigis eliſos; & non cadunt, quorum fortitudo tu es. S. Auguſt. l. confeſſ. 11 c. 31.

Minimum diſcipulum Deus amat plurimùm. Inferiùs frater accumbe: ut, minore adveniente, ſurſum jubearis aſcendere. S. Hieron. ep. 1. ad Heliodorum.

Non libentius Prophetarum ora, quàm humillimum hominem, oſculatur Dominus. S. Chryſoſt. hom. 79. in Matth.

Manum Chriſtus, quæ ſe indignam calceamentis eſſe dicebat, à pedum obſequio ad caput ſuum ſublevavit. Idem hom. 3. in Matth.

Qui

Digitized by Google

Qui ſibi vilis eſt, Deo charus eſt. S. Bernardus tr. de inter. domo c. 28.

Neſcio quo pacto familiariùs ſemper humilitati propinquare, ſolet divinitas. S. Bernardus ep. 42.

Si vultis oculo miſericordiæ, oculo gratiæ, à Domino reſpici, humiles eſtote: *humilibus* enim, ſicut Scriptura dicit, *dat gratiam: quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ*. Id. de Paſſ. c. 17.

Humilitas ſe attenuat, ut ametur à ſponſo: ſe annihilat, ut creetur de novo: ſe evacuat, ut impleatur à Deo. Se attenuat, & facit ſeipſam gracilem, ad domicellæ modum. Annihilat ſe, ut de novo creetur. Ipſa enim eſt illud nihilum, ſuper quod Deus fundavit terram. Job. 26. 7. *qui appendit terram ſuper nihilum*; id eſt, animam ſuper humilitatis fundamentum. S. Bonavent. diæt. ſal. de humilit. cap 36.

Legitur in vitis PP. de quodam fratre bono, qui in ſuis orationibus non habebat ullas conſolationes ſpiritus. Qua de re DEO conqueſtus: Domine, tot annis ſervio tibi; & tamen necdum dediſti mihi aliquam conſolationem divinam. Subitò venit umbra magna, quæ ipſum proſtravit ſemimortuum, dicens: donec te contempſeris ſicut lutum, quod calcas, non ſenties conſolationes divinas. S. Vincent. Ferr.

Tantò fit quiſque pretioſior Deo, quantò propter eum fit vilior. S. Bernardinus t. 3. D. 10. Pent.

Quis eſt dignus ſedere ad menſam Chriſti? qui ſponte ſe humiliat pro amore Chriſti. Thom. Kemp. conc. 32. de Paſchate.

Pretioſior coram eo eſt humilis, profundaque propriæ imperfectionis agnitio; quàm miraculorum, aliorumque grandium operum, exhibitio, Bloſius parad. an. c. 33.

§ IV.

Per humilitatem Deus magna operatur.

SAmſon arrepta mandibula *interfecit mille viros*. Judic. 15. 15. *David quaſi tenerrimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu uno*. 2. Reg. 23. 8. Rupertus: per humiliora inſtrumenta Deus glorioſiùs triumphat. Salvian. l. de provid. c. 7. quando evidenter Deus intelligi voluit, magna opera à ſe patrari; aut per paucos, aut per infirmos, res acta eſt: nè opus cœleſtis dexteræ virtuti aſſignaretur humanæ. Ideò quidem & dux Siſara, quem Hebræus timebat exercitus, à muliere proſtratus eſt. Judic. 4. 21.

Humilitas ad nihilum peccatorem adducit, ut ſe nihil reputet, & in valore, & in virtute. Ex hoc nihilo fit recreatio, ſicut ex nihilo ſimpliciter facta eſt creatio. Umbertus l. 4. de erudit. Relig. p. 2 c 4.

Hoc non ignorabat David, qui dicebat: *cor contritum, & humiliatum, Deus non deſpicies*. Pſal. 50 19. Qui etiam ait: *cor mundum crea in me Deus*. v. 12. Creatio Mundi cordis facta eſt ex nihilo humilitatis. Novarinus agn. Euch.

§. V.

Humilitas diſponit ad divinas gratias.

P*Elliculaſque hædorum circumdedit manibus &c.* Gen. 27. 16. Non erubeſcamus eſſe humiles, ut exaltemur. Sicut Jacob non erubuit reputari deformis, & piloſus; ut patris benedictionem conſequeretur. Broynard. Humilitas.

Tintinabula de auro puriſſimo in extrema parte tunicæ. Exod. 39. 23. Nemo, opinor, ambigit, ſanctioris amœnitatem vitæ malogranatis, aureiſque tintinabulis, deſignari: hæc enim concentum cœli, illa verò gloriæ delicias, repræſentant. Suſpendebantur autem ea ad oræ imas fimbrias; quas nemo non videt quaſi in cœnum rejectas, & à gemmis Pontificis uſque ad calceos ablegatas. Quæ ergo pars tunicæ putabatur abjectior, ea præ cœteris comptior, ornatiorque & renidebat, & ſonabat. Oliva ſ. 4. D. Paſſ.

Et valles abundabunt frumento. Pſal. 64. 14. In vallibus pingue do eſt; ibi proficiunt plantæ, ibi plena ſpica, ibi centeſimus oritur fructus. Audis, quia ubique vallis laudatur, ubique humilitas prædicatur. S. Bernard. ſerm. de S. Benedicto.

Qui emittis in convallibus. Pſalm. 103. 10. Convalles humilitatem ſignificant, quæ numquam ſinè fonte gratiæ eſt. Non eſt autem inſolens; ut, qui montes ſunt propter S. Spiritus magnitudinem, convalles ſint propter ſui Spiritus humilitatem. S. Proſper hic.

Qui bonus eſt, hauriet gratiam. Proverb. 12. 2. Sicut hauriens aquam, eò puriorem, & copioſiorem, haurit; quò profundior puteus: ſic & juſtus majorem gratiam, quò major eſt animi ejus humilitas. Nam bonus hic quilibet juſtus intelligitur, ſed præſertim humilis, inquit Beda, & Hugo. Cornelius hic.

Benedicat terra Dominum, laudet, & ſuperexaltet eum in ſæcula. Dan. 3. 74. Uni dicitur terræ, ut Deum non benedicat ſolùm; ſed & ſuperexaltet. Et tamen ad cœlum magis iſta exaltatio ſpectare videtur; quod & Dei ſedes eſt, & altior terra. Puto, duplici cauſa id terræ mandari: I. Quia humilitas ſui inclinatione maximè Deum elevat. II. Quia humili plura ſuppetunt celebrandi Dei argumenta. Nam terra humilitatis imago, licèt reliquis elementis inferior, illa tamen militare ſuis commodis miratur. Fulget cœlum; ſed fœcunditati terræ adlaborat. Sol ſplendet; ſed ſuis fovet radiis fœtus agrorum: Luna creſcit; ſed plantis famulatur: aer, & aqua, terræ inſervit. Ità, quò quis humilior eſt, eò magis ſibi ancillari ſtupet vel reges. Quin terra docet, cœterarum virtutes concludi, regique humilitate. Solis unus fœtus eſt ſplendor; una cœli ſoboles, aſtra; maris una piſcium propago; aeris unica fœcunditas, volucres. terræ autem quàm varia, & multiplex fœcunditas florum, fructuum, ſegetum, quadrupedum, metallorum. Oliva l. 12. Strom.

Facite homines diſcumbere: erat autem fœnum multum in illo loco. Joan. 6. 10. Poterat ſtantibus cibum dare! cur vult, ut ſedeant, & ſuper fœnum? Non enim beneficia divina dantur ſuperbè ſtantibus; ſed humiliter jacentibus ſuper fœnum. Euſebius Emiſſ. quicumque igitur, qui vis ſatiari de panibus Chriſti; diſcumbe priùs ſuper fœnum; imò priùs te fœnum eſſe, cognoſce. Sylveira in Luc. 23. q. 13. Super fœnum diſcumbentes ſaturantur: quia humilia tantùm refectione Domini digni judicantur. S. Honorius D. 4. Quadr.

Ex Patribus, & aliis.

Cum timore, & tremore, vallem facite, imbrem ſuſcipite. Depreſſa implentur, alta ſiccantur: gratia pluvia eſt. Quid ergo miraris, ſi Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. S. Auguſt ſ. 2. de Verb. Ap

Tunc pœnitentiæ fides habetur; cùm humilitati conjuncta eſt. Eam ob rem Sanctorum nobiliſſimi, ac in eis Principes, tum maximè humilitatem ſpectant, cùm humanis majora, ac diviniora, fuerint aſſecuti. Ubi ſuis verbis Abraham illud intexuit: *ego ſum terra, & cinis* Gen. 18. 27. tunc maximè naturam agnoſcendo, naturæ modos præſtantia tranſcendit. Modus amplificandæ gratiæ, vis eſt humilitatis. S. Baſilius Seleuc. or. in illud, niſi converſi fueritis &c.

Sicut non patitur natura vacuum, quin illud repleat; ſic nec gratia humilem, quin illi ſe infundat. S. Laurent. Juſt. de humilit. cap. 3. Lign. vit.

Semper ſolet eſſe gratiæ divinæ familiaris virtus humilitas. S. Bernardus hom. 4. ſup. Miſſ.

Fons gratiæ in cor hominis, carnalis ſcilicet, & terreni, non aſcendit. Sed quid eſt, in cor hominis non aſcendit? utique, quia fons eſt, & aſcenſum neſcit. Scimus enim, quia fontium natura eſt, rivos ſectari convallium, montium ardua declinare. Id. ſ. 4 in Vig Nat.

Sicut aqua ſemper fluit ad valles, ſic Dei gratia ad humiles. S. Bonav. ſ. 2. de S. Andr. Apoſt.

Valles in ſeipſis frumentum, ſpiritualemque multiplicant fructum. Vallis eſt humilis anima inter medium montium, ſinè arrogantia ſemper, atque immobilis permanens. Joan. Clim. gr. 25.

Qui ſeipſum ex intimi animi ſenſu, & affectu, novit; jam in terra ſeminavit: nam niſi ità ſeminemus, fieri non poteſt, ut floreat humilitas. Idem ib.

Hydria. Lem. *Subſidam, ut implear*. Quantò humilior, tantò capacior, tantò plenior: colles enim aquam repellunt, valles implentur. S. Aug. ſ. 74. de temp. Picinelli.

§. VI.

Humilitas eſt mater ſapientiæ, ſcientiæ &c.

Symbola.

M*Aior pars venit Beniamin*. Gen. 43. 34. Beniaminus ſemper innocuus Joſepho conjunctior. Lyr. deſignavit, quòd humiles ſint doctrinæ, & ſapientiæ, magis capaces. Quantò humiliùs ſedebat, tantò ampliùs capiebat.

Collyrio inunge oculos tuos. Apoc. 3. 18. Collyrium hoc eſt humilitas, q. d. ait Rupertus: cor tuum vera humilitate purifica; ut paupertatem tuam videas, & divitias bonitatis Dei agnoſcas. Cornelius hic.

Confiteor tibi Pater. Luc. 10. 21. Somnia Pharaonis non revelavit Deus Sapientibus Ægyptiorum, ſed humili Joſepho captivo. Oculi eminentes imbecilli viſus; ſubmiſſi meliùs vident. Stella in Luc. 10.

In fonte, aut profunda fovea, de die ſtellas licet videre. *Abſcondiſti hæc à ſapientibus &c.* Luc. 10. 21. Berengarius lib. ſimilitud.

Humilitas eſt Soror Sapientiæ. Hoc ſignatur in genibus; quæ mira fraternitate oculis junguntur; nam, cùm quis gignitur, ità formatur, ut genua ſurſum ad oculos teneantur; quorum conjunctione foramina oculorum cautantur. Geminiani lib.6. de Similitudin.

Teſtimonia.

Ex Veteri.

Intellectum dat parvulis. Pſal.118, 130. *Tuliſtis clavem ſcientiæ*. Luc.11.52. humilitas eſt clavis ſcientiæ. Hugo Card. in Pſal.118. ad rerum divinarum contemplationem ingredi non poſſunt ſuperbi. Idem.

Ut detur parvulis aſtutia. Prov.1.4. Cum parvulis congruè apponitur aſtutia; quia eam parvis rebus indidit Deus, juxta illud: ingenio pollet, cui vim natura negavit. Hinc vulpes aſtutior leone, canis ſagacior aſino, ſimia ſolertior bove; parvæ aves magnis aſtutiores, parvi homines magnis. Quid prudentiùs formicis, & apibus? Cornel. hic.

Inclina cor tuum. Prov.2.2. Docet hic Salomon viam, & modum, acquirendi ſapientiam; qui eſt, inclinare cor ſuum ad ſapientiam; eique totum cordis ſinum magna attentione, humilitate, & aviditate, expandere. Cornel. hic. Inclina per humilitatem cor tuum ad cognoſcendam prudentiam. Ubi humilitas, ibi Sapientia. Hugo Card. hic. Inclinare, eſt cor ad cognoſcendam prudentiam humiliare; & emundare cor, quod dignum fiat ad percipienda myſteria veritatis. V. Beda hic.

Si quis eſt parvulus, veniat ad me. Prov.9.4. S. Gregor. lib.34. mor.cap.15. Salomon ad Sapientiam parvulos vocat; qui enim necdum ſemetipſum deſpicit, humilem Dei Sapientiam non apprehendit. *Ubi eſt humilitas, ibi & ſapientia*. Prov.11.2. Si quæritis veram ſapientiam, detis vos ad veram cordis humilitatem. Thom.Kemp.ſerm.ad Novit. p.2.ſ.3.

Aqua profunda verba ex ore viri, & torrens redundans fons ſapientiæ. Prov.18.4.

Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam. Eccli.6.34. In hac aurium inclinatione humilitatem agnoſcit. Hugo Card. Dion. Carth.

Quia repleta eſt terra ſcientia Domini. Iſ.11.9 Quæ eſt ſcientia Domini, quæ mira hæc efficit, niſi humilitas Domini? S. Rupertus l.2. in Iſ.

Ex Novo.

Venite ad me. Matth.11.28. Quò? ad me. Quà? per humilitatem. Quò fructu? *ego vos reficiam*. Sanct. Bernardus tr. de gr. humilit.

Quomodo poſſunt hæc fieri? Joan.3.9. Non poteſt ab ignorantia detineri, qui humiliter, docere ſcientem, interrogat. Initium eſt ad ſcientiam, ignorata quærere à ſciente, nec vereri erubeſcens ſuper eis. Simon Caſſ.l.11.c.6.

Tu es Magiſter in Iſrael, & hæc ignoras? Joan.3.10. Humiliare illum ſtuduit ad divinam doctrinam capeſſendam. Idem ibidem.

Ego ſum, qui loquor tecum. Joan.4.26. Cur Dominus ſe Meſſiam apertè manifeſtat Samaritanæ, non verò Judæis interrogantibus Joan.10.24. *quò uſque animam noſtram tollis? ſi tu es Chriſtus, dic nobis palàm*. Imò Matth.16.20. *tunc præcepit Diſcipulis ſuis, ut nemini dicerent, quia ipſe eſſet JESUS Chriſtus*. Sanctus Chryſoſtom. hom.32. fidelior Samaritana erat Judæis; qui non diſcendi, ſed arguendi, cauſa rogabant: nam ſi diſcere voluiſſent, verborum, Scripturarum, & miraculorum, eis ſufficiens fuiſſet doctrina. At hæc mulier tantùm ſimplici affectu Meſſiam deſiderat; ideo ſe illi revelat: facilè humilis ſimplicitas apprehendit. Sylveira hic.

Quomodo poſſum, ſi non aliquis oſtenderit mihi? Act.8.31. Non ægre tulit Eunuchus, nec indignatus eſt, neque ſe contumeliam affici exiſtimavit: quod pleriſque inſulſis accidit; quos pudet ignorantiam ſuam confiteri; & ab eis diſcere, qui docere valeant; & frequenter malunt in perpetua verſari ignorantia. S. Chryſoſt.hom.35. in Gen.

Ex Patribus, & aliis.

Nemo magis poteſt videre divina, niſi qui humilitatis ſuæ conſcius neſcit extolli. S.Ambr.lib. de Vid.

Qui didicerunt à D. Jeſu Chriſto humiles eſſe corde; plus cogitando, & orando, proficiunt, quàm legendo, & audiendo. S. Auguſt.ep.112.

Amat Chriſtus infantiam, humilitatis magiſtram, innocentiæ regulam, manſuetudinis formam. S.Leo ſerm.7. in Epiph.

Humilitas ſapientiæ mater eſt. S.Chryſ.hom.48. in Matth.

Hoc ingens eſt operæ pretium ſtudii Sapientiæ, ut, qui rectè magnus factus eſt, ſubmiſſo, & puro, corde ſit, & vitam condemnet; neque conſcius fuerit, quod ſeipſum Deo dignum reputaverit. S.Gregor.Niſſ. de ſcopo Chriſtiani.

Quæ revera cognitio eſt, atque ſcientia, humilitati conjuncta reperitur. S.Ephrem ad everſion.ſuperb.

Malus mercator eſt, qui ſe decipit; qui ſe appretiat plus, quàm valet. Sed, alios appretiare, & ſe deſpicere; hoc eſt principaliſſimum ſtudium ſapientiæ. S.Bonav.ſer.19. hexam.

Humilitas eſt ſapientiæ ſolium, gratiæ pallium, & gloriæ præludium. Id. in Pſ.118.

Summa totius Philoſophiæ Chriſtianæ hæc eſt; ut ducem noſtrum Jeſum per veram humilitatem ſequi contendamus. Bloſius par.an.cap.7.

Coram infinita illa ſapientia plus valet parva quædam de comparanda humilitate cura, & unicus ejus actus; quàm omnis totius Mundi ſcientia. Ex luminibus, & dogmat. Spirit. Sanct. Thereſiæ.

§. VII.

Humilitas eſt baſis, ſubſtantia virtutum, & ſanctitatis.

D*Eſcendit hic juſtificatus*. Luc.18.14. Si humilitas cum peccatis tantum valet, ut etiam Phariſæi ſanctitatem ſuperet; quid effeciſſet eadem humilitas cum pietate conjucta? Stella hic.

Qui ſine humilitate virtutes congregat, quaſi in vento pulverem portat. S.Gregor.hom.7. in Joan.

Magna, quæ agimus, quaſi minima ducimus; cùm hæc per fortium exempla penſamus. Sed tunc apud Deum creſcunt per meritum, cùm apud noſmetipſos per humilitatem decreſcunt. S. Gregor mor.l.30 c.9.

Fundamentum ſanctitatis ſemper fuit humilitas: nec in cœlo ſtare potuit ſuperba ſublimitas. S.Cyprian. de Nat.D.

Parva eſt cujuſvis virtus corporis; niſi major ſimul adſit virtus animi. Tota namque illa mira vis Samſonis, non ab oſſibus tantum, ſed à ſpiritu erat in capillis. Virtutis autem Spiritus humilitas eſt. S.Cyrill. in Apolog.cap.18.

Virtutum bonum quoddam, ac ſtabile, fundamentum, humilitas. Nempe ſi nutet illa, virtutum aggregatio non niſi ruina eſt. S Bernardus de conſid. ad Eug.lib.5.

Pretioſiſſimus fundus virtus eſt; bonus fundus humilitas; in quo omne ædificium conſtructum ſpirituale creſcit in templum ſanctum in Domino. S.Bernardus ib.l.2.

Vana eſt omnis exercitatio, omnis temperantia, omnis obedientia, omnis voluntaria paupertas, omniſque diſciplina multijuga, humilitate deſtituta. S.Ephrem. ad everſ.ſuperb.

Humilis ædificat ſuper petram, ſuperbus ſuper arenam. Richard. à S.Victor. in die Paſchæ.

Virtus non eſt; niſi conjunctam habeat humilitatem. Qui hoc fundamentum rectè jecerit, poterit, in quantam volet altitudinem, ſtructuram excitare. Hæc maxima eſt munitio, hæc murus inconcuſſus, hæc inexpugnabilis turris; hæc omne continet ædificium; non ſinens ipſum, vel à ventorum violentia, vel ab imbrium impetu, vel à ſpirituum vi, dejici; ſed omnibus inſidiis inacceſſum facit, & invictum; quaſi ex adamante conſtructum eſſet; magnaſque nobis largitatis retributiones affert. S. Chryſoſt.hom.35. in Gen.

Unuſquiſque humilitate ſuppoſita tutiſſimè cuncta alia ſuperponit ædificans: hac verò ſubducta, etiamſi uſque ad ipſum cœlum converſationis ſublimitate pervenias, ſimul omnia ſubtrahuntur, atque in finem peſſimum relabuntur. Idem hom.15. in Matth.5.

Quod igitur caput virtutis eſt? - humilitas certè. - Hoc caput, etſi nec cæſariem, nec crines habeat; ſic tamen pulchrum eſt, ut Deum ad ſeipſum attrahat. Idem hom.48. in Matth.13.

§ VIII.

Humilitas eſt via ad cœlum.

E*Go ſum oſtium*. Joan.10.9. Qui per jannam intrat humilis eſt; qui per aliam partem aſcendit, ſuperbus eſt. Ideo dixit illum *intrare*, illum *aſcendere*: ſed ille intrando recipitur, ille aſcendendo præcipitatur. S.Auguſt. in Pſ.95.

Quid factura fuerat humana, & vana, præſumptio; quantamlibet in cœlum adversùs Deum, altitudinem molis extolleret; quando montes tranſcenderet univerſos, quando ſpatium nebuloſi hujus aeris evaderet. Tutam, veramque, ad cœlum viam molitur humilitas, ſurſum levans cor ad Dominum, S.Aug. de Civit.l.18.c.14. apud Octavianum de Tuffo in Eccl.18.

Humi-

Humilitas eſt cœleſte inſtrumentum, quod ex abyſſo peccatorum in cœlum animam levare poteſt. Joan.Climac. gr.25.

Via paradiſi eſt humilitas. S. Vincent. Ferter, ſ. 14. de morte quadruplici.

§ IX.

Humilitas ardua virtus, excellens, honorata &c.

Ex Veteri, & Novo.

F*Profectique ſilii Iſrael*. Ex.12. 37. Iſraeliticus populus unius noctis ſpatio Ægyptiorum excuſſit jugum, ſeque in deſertum dedit: at in deſerto quot dies, quot annos conſumit? Richardus à S.Victore: de exterminio mali tr.1. cap.12. procul dubio non eſt ejuſdem facultatis, & facilitatis; Ægypto exire, & eremum pertranſire; Mundum relinquere, & ſeipſum vincere. Illud unius diei opus eſt; hoc vix poſt multa tempora explemus. Durum, difficile, grande: ſeipſum bene inſpicere, & plenè deſpicere; perfectè probare, & penitus improbare.

Facilè eſt umbram creſcere. 4.Reg.20. 10. q. d. inquit Abul. cùm aſcendere ſit facilè, non peto illud, ſed contrarium: ut miraculum appareat. Aſcendere de linea ad lineam; de gradu ad gradum; de dignitate ad dignitatem; facile eſt: quia inclinationi noſtræ valde conforme. At verò retrocedere, ex culmine dignitatis ad humilia deſcendere, miraculum apparet. Paoletti ſ.24. de S. Philippo Benitio.

Acceſſit ad eum mulier. Matth.26. 7. *Maria accepit libram unguenti*. Joan. 12. 3. Toletus hic: Matthæus nomen tacet, quia caput unxit; Joannes nominat Mariam, quia pedes. Joannes Damaſc. or. de dormit. Mar. Maria unxit pedes JESU. quia in Maria humilitatem in honore habet. Duæ ſunt Dominæ: una eſt, quæ non habet nomen ſpeciale, quia indigna eſt nomine: Domina iſta eſt ſuperbia. Alia eſt humilitas, quæ vocatur Maria. Lib.1.cap.29. Revel.S Brigittæ.

Magnificat anima mea Dominum. Luc.1. 46. Tunc anima noſtra verè Deum magnificat, quando ſub ipſo ſeipſam captivat, & humiliat. S.Bonavent. hic.

Ex Patribus.

Quia originem perditionis noſtræ ſe præbuit ſuperbia diaboli; inſtrumentum redemptionis noſtræ inventa eſt humilitas Dei. S. Gregorius l.4.ep.37.

Veſtra arma jejunia ſunt, veſtra pugna humilitas eſt. S.Chryſoſtomus hom.13. in Marci 11.

Quod igitur caput virtutis eſt? humilitas certè. S. Chryſoſt. hom.48. in Matth.

Nihil conferendum humilitatis virtuti: ipſa enim mater eſt, & radix, & columna, & fulcimentum, & vinculum bonorum. Sinè illa abominabiles, & ſceleſti, & immundi, ſumus. S. Chryſoſt.hom.30. in acta.

Quia illis maximè laborare opus eſt, ut veram conſequi humilitatem poſſint qui magnarum ſibi virtutum conſcii ſunt; magnam ſibi vim inferant, neceſſe eſt, ut conſcientiam rectè factorum ſeſe ſemper efferentem obtundere queant. Idem hom. 3. in ep. 1. ad Timoth c.1.

Si non potes ſublimem incedere ſemitam virginitatis; ſequere vel Deum per tutiſſimam viam humilitatis. S. Bernardus hom.1. ſup.miſſ.

Glorioſa res humilitas; qua ipſa quoque ſuperbia palliare ſe appetit, nè vileſcat. Idem tr.de gr. hum.

Nulla ſplendidior gemma in omni præcipuè ornatu ſummi Pontificis: quò enim celſior cœteris, eò humilitate apparet illuſtrior & ſeipſo. Idem l.2. de conſid.ad Eug.

Decor animæ humilitas eſt. Id.ſ.45. in Cant.

O humilitas, ò ſublimitas! & tabernaculum Cedar, & ſanctuarium Dei! & terrenum tabernaculum, & cœleſte palatium; & domus lutea, & aula regia! Idem ſ.27. in Cant.

Qui contendit ſupergredi proximos, multàs inveniet difficultates; multos habebit æmulos, multos patietur contradictores, aſcendentes equidem ex adverſo. Nihil verò facilius eſt volenti, quàm humiliare ſemetipſum. Idem ſ.2. in capite jejunii.

Quemcumque humilem conſpexeris; Dei eſſe filium confidenter credere debes. B.Cæſarius Arel.hom.13. de V.A.

Semper ex menſura humilitatis pendet menſura magnitudinis. Richard. à S.Vict.c.32. de erud.hom.

Maximus eſt animæ decor, ſi, poſt omnium virtutum perfectionem, humilitatem poſſideat; & cùm magni ſit meriti, magnam ſe eſſe neſciat. Idem c.3. in Cant.

Magnus theſaurus magna eget cuſtodia: fur enim ſemper ſollicitus eſt, ut effodiat, ut furetur, ut traducat. Erat Apoſtolis pretioſus, & inæſtimabilis theſaurus ipſa Redemptoris gratia, & divinum ejus Collegium. Hujus theſauri cuſtodem oportuit eſſe humilitatem. *Diſcite à me, quia humilis ſum*. Matth. 11.29. Hildebertus ep.71.

Humilitas omnium virtutum eſt maxima; cùm tamen virtutem ſe eſſe neſciat. Guarricus Sabbath.2.hebd.Quadr.

Superbiat, ò humiles, anima veſtra glorians in humilitate ſua; omnemque altitudinem hujus mundi longè ſub pedibus ſuis jacentem deſpiciat; indignumque judicet gloriæ ſuæ, ad concupiſcentiam vilis prædæ, ſuam ulterius majeſtatem inclinare. Quid? jam jam tollenda es in cœlum, & nunc te demum mergeres in cœnum? Te præſtolatur Curia Sanctorum, & præponeres ſocietatem dæmoniorum? Idem ſerm. in ſol.OO.Sanctorum.

Humilitas ſuſcepta pro Chriſto regiam præfert dignitatem. Gilbertus ſ.18. in Cant.

O ſancta humilitas tu omnium te noviſſimam credens, cæteros honorabiliter antecedis, dum deſcendis, aſcendis: Dum gloriam fugis, acquiris: dum latere cupis, efficeris manifeſta. Deformitatem tuam ſæpiſſime intuens: ò quàm pulchra es in oculis Domini ex venuſtate tua, & faciei tuæ ſplendore, ſummi regis Filius adamavit te, & te ſuo fecit dignam connubio &c. S. Laurent.Juſt. de triumph.ag.3.c.3.

Melior eſt purpurata humilitas, quàm pannoſa ſuperbia. Bleſenſ. Invectiva in quendam depravatorem oper.ſuor.

Humilitas eſt proprium, atque magnificum, donum Salvatoris. Caſſianus Collat.15.

Nulla major altitudo eſt, quàm propter Deum profunda humiliatio. S.Thom.Vill.conc.de S.Michaele.

Humilitas ſuo modo eſt ambitioſiſſima, cupidiſſima: maximi cordis, & altiſſimi ſpiritus: quia dedignatur impleri, niſi ſummo honore, niſi ſummis divitiis, niſi ſumma gloria. Joan. Gerſon, ſ. in Cœna Dom.

§. X.

Humilitas eſt potens, victorioſa.

Num. I.

Symbola.

I*Sſachar aſinus fortis*. Gen.49. 14. Tot laboribus exantlandis, tot oneribus ferendis, ſatis videbatur ſi generoſius aliquod animal, ut camelus &c. in comparationem daretur. Quæritur tamen quadrupes viliſſima conditio; ut hujus juſti fortitudo, non ſolùm oneris oppreſſione, ſed etiam honoris jactura probaretur. Richardus à S. Vict. iſtud internum gaudium, eſt illa terra, quam Iſſachar vidit, & concupivit; pro qua aſinus factus, & effectus fortis, libenter ſuppoſuit humerum ad portandum. Multùm ſibi viluerat, qui ſe aſinum, animal ſcilicet præ cœteris vilius, reputabat. Vilis ergo ut jumentum, fortis ad ſe mortificandum, habitamus inter terminos. Pene, non plenè, hanc morientium terram deſeruerat: pene, non plenè, illam viventium terram apprehenderat, qui inter terminos habitabat: quia viliſſimis, quia pauciſſimis hujus vitæ bonis contentus erat. Hujus terræ miſeræ extrema tenebat; quia per frequentes mentis exceſſus vitæ perennis dulcedinem prægustabar, illius beatæ terræ initia contingebat. Ramirez in epiſt. Chriſt. &c. epiſt. 3. Apoc. 2.

In mandibula pulli aſinarum delevi eos &c. Judic.15.16. Quid eſt, per jacentem mandibulam aſini mille viros occidere; niſi per linguas humilium, atque ſimplicium, perfectum non credentium numerum à pravitatis ſuæ ſtatu dejicere, atque ad humilitatem Chriſti per ſanctæ prædicationis officium inclinare. B. Petrus Dam.l 6.ep.17.

Aſcendit Jonathas *manibus, & pedibus, reptans*. 1.Reg. 14.13. Manifeſtum eſt majora tentationum obſtacula majore virtutum niſu debere tranſcendi? quod tunc ritè perficitur, cùm armatus contra hoſtem humilis auditor ſpiritualis per omnia ſequitur exempla præceptoris. V.Beda hic.

Ariſtoteles in Problem. S.25.q.9. quærit: cur aer, qui luce craſſior, ſolida valeat permeare; lux ipſa non poſſit? an quia lux per directum tantùm fertur? At aer impedimento nullo arcetur: quoniam quà tranſit, tendere è directo non ſolet. q. d. aer locum ſæpe invenit, ubi luci negatur introitus, & via obſtruitur: ille quippe novit ſe flectere, torquere, accommodare. Sic, qui novit curvare ad obſequium cervicem, flectere ad reverentiam poplites, inclinare ad gratiam caput: ille in impeditiſſima, & obturata planè loca, inſinuare ſe poteſt. Qui de ſua gravitate remittere, deſcendere de celſitudine, exiſtimatione ſui ſcit cadere; ille facilè quacumque ingreditur, & componit omnia. At qui per directum ſemper velut lux vult tendere; nec de ſuo honore, ac jure aliquid aliquando cedere: difficilè obtinebit, quod cupit. Didacus Niſſ.Vit.Abraham.l 2.cap.4.

Digitized by Google

Humilitas ſimilis magneti; etiam mentes ferreas trahit, & placat. Geminiani l.2.ſimilit.c.14.

Num. II.

Teſtimonia

Ex Veteri.

Paſcebat ſervus tuus. 1.Reg.17.34. Sanct. Antonius de Padua D.2. Quadr. Ego ſervus tuus. O margarita fulgens? O narde redolens! Ego, inquit, ſervus tuus! humilis ſervum ſe reputat, minùs de ſe ſentit, quàm in ſe ſentit. Iſte humilis ſervus interficit leonem ſuperbiæ, & urſum luxuriæ.

Veni ad me, & dabo carnes tuas volatilibus cœli &c. 1. Reg. 17. 44. Provocavit Golias David: provocavit impietas pietatem, provocavit ſuperbia humilitatem; poſtremò provocavit diabolus Chriſtum. Quid miramini diabolum victum? Ille erat grandis ſtatura corporis; iſte autem ſtatura parvus, ſed fide magnus. S. Auguſtinus in Pſalm.143.

Numquid vox hæc tua? &c. 1. Reg. 24. 17. Vide, quàm efficax fuerit vox Davidis, quàm potens humilitas; quæ adamantinum cor Saulis confregit, ac mite, placidumque, reddidit, & in lacrymas amoris ſolvit. Corn. hic.

Ludam, & vilior fiam, plus quàm factus ſum. 2. Reg. 6. 22. S. Gregor. mor.l.27.cap.27. Quid alii ſentiant, ignoro. Ego David plus ſtupeo ſaltantem, quàm pugnantem: pugnando hoſtem ſubduxit; ſaltando coram Domino ſeipſum vicit: &, cùm deſpiceretur, dixit: *ludam &c.* quaſi diceret: vileſcere coram hominibus appeto.

Corruens in terram adoravit. Job.1. 20. Job proſtratus dejecit diabolum; alium humiliavit, exaltatum ſupplantavit, confudit fortem, deformavit elatum. Orig.l.1. in Job.

Ibi abſcondita eſt fortitudo eius. Habac. 3. 4. Quæ eſt fortitudo tua, niſi humilitas? Drogo.Oſtienſ. de Sacr.Dom.Paſſ.

Ex Novo.

Ecce Magi &c. Matth.2. 1. Cùm tres Magos ad adorandum Jeſum novi ſideris claritas deduxiſſet; non eum imperantem dæmoniis, non mortuos ſuſcitantem, &c. vel in aliqua divinarum virtutum actione viderunt; ſed puerum ſilentem, quietum, & ſub matris ſollicitudine conſtitutum: in quo nullum apparebat de poteſtate ſignum; ſed magnum præberetur de humilitate miraculum. Tota victoria Salvatoris, qua & diabolum ſuperavit, & Mundum, humilitate eſt concepta, humilitate eſt confecta. S. Leo ſ.7. in Epiph.

Diſcite à me, qui ſum humilis corde. Matth.11.29. Non ait, diſcite à me quatriduanos mortuos ſuſcitare: ſed ait: *diſcite - quia humilis:* potentior eſt enim ac tutior, ſolidiſſima humilitas quàm ventoſiſſima celſitudo. Sanctus Aug. de Trinit. l.8.cap.7.

Ut deſcriberetur univerſus orbis. Luc. 2. 1. Cur Chriſtus tunc natus? Hugo à S. Victore: cùm Roma victria ſuper omnia regna caput ſuperbo faſtu extuliſſet; tunc, dominante ſuperbia, humilis venit; ut de ſua humilitate celſitudinem Mundi ſterneret: manifeſtè demonſtrans; quantus in ſua majeſtate foret, qui in noſtra infirmitate poſitus univerſa dejecit. Unde tota Chriſtianæ ſapientiæ diſciplina non in abundantia verbi, non in aſtutia diſputandi, neque in appetitu laudis & gloriæ; ſed in vera, & voluntaria humilitate conſiſtit: quam Dominus Jeſus Chriſtus, ab utero matris, uſque ad ſupplicium Crucis, pro omni fortitudine & elegit, & docuit. S.Leo ſ.7. in Epiph.

Nolite timere puſillus grex. Luc.12. 32. Vide, quo titulo timorem depellat; *puſillus grex:* Imò ob hoc vel maximè timere debent, quòd ſint *puſillus grex:* nam juxta Sanct. Chryſolog. ſer.32. puſillum gregem humiles vocat: quia humilitas omnem prorſus timorem excutit, & fortes reddit. Pinna in Eccl Ethol.221.

Non eſt nobis colluctatio adverſùs carnem - propterea accipite armaturam Dei. Epheſ.6. 12. 13. Lucta pugilum fit ſolis manibus; arma impedimento. Optimè armatus nudus per humilitatem. 2. Cor.12.9. *libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Chriſti.* Pinna in Eccl.Ethol.40.

Adjuvit terra mulierem. Apoc.12.16. Sanct. Andreas Cæſarienſ. hic: terra juvit illam: juvit autem Sanctorum ſubmiſſione. Qui verè, rectèque dicere ſolent, ego ſum terra, & cinis; omnes ſuperbi diaboli vires enervant. Nihil enim diaboli vires ità frangit, ut humilitas. Euſebius Gallic. ſ.1. de Epiph. quælibet tribulatio ità ab humilitate mitigatur, ac vincitur; ſicut in planis littoribus ſinè aliquo fragore unda conſumitur.

Ex Patribus.

Omnis fortitudo in humilitate: quia fragilis eſt omnis ſuperbia. S.Auguſtinus in Pſalm.92.

Humilitatem exerceamus: nihil enim illa potentius. Sed & petra eſt fortior, & adamante ſolidior; & in majorem nos ſecuritatem collocat, quàm queant vel turres, urbes, muri: omnibuſque diaboli machinationibus ſublimior facta contingere volentibus inſuperabiles facit. S.Chryſoſt. ſ.20.in ep. ad Rom.2.12.

Dilige humilitatem: nam, quæ ſecundùm Deum eſt humilitas, murus firmus, & inexpugnabilis eſt à facie inimici. S. Ephrem paræn.46.

Humilitas eſt turris fortitudinis à facie inimici. Jo. Climac. gr.25.

§ XI.

Humilitas vincit, pellit dæmonem.

NIhil, ut divino Antonio ab Angelo nuntiatum eſt, diaboli vires ità frangit, ſicut humilitas. S. Andreas Cæſarienſ. ſ. 12. in c.12.Apoc.

Cuidam fortiſſimo athletæ Chriſti, qui ad hanc beatiſſimam virtutem (humilitatem) feſtinabat, impuri dæmones laudem in corde ſubſeminabant. At ille divina inſpiratione malignorum ſpirituum nequitiam pio, & religioſo compendio vincere aggreditur. Deſcribit in cellulæ pariete altiſſimarum virtutum appellationes; putà perfectæ charitatis, Angelicæ humilitatis &c. Cùm ergo illum cogitationes extollere cœpiſſent, dicebat illis: eamus ad arguentem; adveniènſque relegabat appellationes illas, ſibique ipſi clamabat: cùm has omnes poſſederis, tunc ſcies, quàm longè, adhuc à Deo ſis. Joan.Climac.gr.25.

S. Macario in via occurrens diabolus, falce eum fruſtrà percutere nitebatur; dixitque ei, magnam à te vim patior Macari; quia adverſum te nihil valeo. Ecce enim, quidquid tu facis, & ego facio: jejunas, & ego: vigilas, & ego non dormio. Unum eſt, in quo me ſuperas. Quod eſt illud? interrogat Macarius. Reſpondet: humilitas tua; & ideo contra te nihil poſſum Bolland. 15. Jan.

S. Paulus ſimplex agricola, uxorem in adulterio deprehenſam deſerens, fit monachus, diſcipulus S. Antonii, ſimpliciſſimè obediens. Dæmoniacum juſſus à Sanct. Antonio curare, fuſis precibus dicit ad dæmonem: dixit Abbas Antonius, egredere ab homine. Dæmonium reſpondet: non egrediar. Accepta pelle ſua ovilla verberat eum in tergo, dicens: egredere, dixit Abbas Antonius. Ad hæc diabolus egreſſus clamans: diſcedo; Pauli ſimplicitas, & humilitas, me expellit. Bolland. 7. Martii ex hiſtor. Lauſiaca Palladii cap.22.

§. XII.

Humilitas trahit, rapit corda; perſuadet.

V*Ir luctabatur cum eo.* Gen. 32. 24. Rediens Jacob è Meſopotamia angelum ſibi obſiſtentem invenit; cum quo luctatus femoris nervorum tetigit; qui mox emarcuit, & Jacob claudus perſtitit. S.Chryſoſt. hom.85. In Gen. totum hoc factum eſt, ut ſe totum humilitati ejus attemperaret, & formidinem ex anima juſti eximeret; & perſuaderet ei, ut citra angorem fratri occurreret. q. d. modica Angelus Jacobo oſtendit, quo iratum fratrem emolliret: timebat enim, nè memor adhuc eſſet Eſau illatæ injuriæ: contracto nervo id facilè conſecutus eſt: neceſſe eſt enim, ut claudus obvio ſe reverenter dimittat. Pinna in Eccleſ. 6. Ethol.72.

Adoravit pronus in terram ſepties - ſtringenſque collum eius, & oſculans, flevit. Gen.33.3.4. Placantur alieni animi ſubmiſſione humili. Abulenſ. generoſi cordis eſt, parcere humilibus, eoſque diligere. Velloſo in Judith.3. Corda lapidea humilitas emollit. Servum ſe fratris Jacob prædicat: *parvuli ſunt, quos donavit mihi Deus ſervo ſuo* v.5. Alvarez Illuſtr.15.

Exterriti dixerunt. Gen.43.18. Inde humiles incurvant genua, ad promerendam ejus miſericordiam, ait Abulenſis.

Obſecro Domine mi. Num.12.11. Humiliavit ſe Aaron, quantùm potuit, ut faciliùs impetraret. Abulenſ.

Domine mi rex. 1. Reg. 24. 9. *Pater mi.* v. 12. *inclinans ſe David pronus in terram adoravit.* v.9. volebat obſequiis vincere Saulis improbitatem. Abulenſ.q.17.

Sedens in cathedra ſapientiſſimus &c. 2.Reg.23.8. Tamquam vermiculus ſua molli teneritudine ligni duritiam domans, alios devinciens, & ad ſe alliciens; non alta arrogantia, ſed humili modeſtia, & lenitate. Sylveira in Apoc.1.

Curvavit genua. 4. Reg. 1. 13. Principes militum coram Elia

igne

Digitized by Google

igne pereunt v. eo: ſolus ille immunis, qui *curvavit genua*. Humilitatis merito ſervatus eſt. Drogo de Paſſ.

Procidens autem ſervus ille orabat. Matth. 18. 26. & mox obſequio humili veniam impetravit. verſ. 27. *miſertus autem Dominus ſervi illius, dimiſit eum*. v.27. Rex, ſcilicet quia nobilis erat, citò miſertus eſt. Abulenſ. q. 132.

Ego Joannes frater veſter. Apoc. 1. 9. Notandum, quòd, cùm poſſet dicere magiſter, propter prælationem; dixit *frater*, propter humilitatem. Tacuit ergo Magiſter; ne videretur per prælationem terrere. Dixit *frater*; ut per humilitatem faciliùs ſuadere poſſet. Richard. à S. Vict. in Apoc. l. 1. cap. 4.

§. XIII.

Humilitatis immunitas, ſecuritas, quies.

Figuræ, & Symbola.

E*St civitas hæc juxta, ad quam poſſum fugere, parva; & ſalvabor in ea: numquid non modica eſt, & vivet anima mea*. Geneſ. 19. 20. Timet alta Loth, parva ſecuritati eligit. Naxere in Joſ. 2. § 54. Sæpe faſtigium infelicitatis mater. In parvo ſalus. Sanct. Chryſoſtomus hom. 6. de humil. unum minimum de Sodomiticis urbibus oppidum, eò ſalutis refugium, ſibi donari poſcit à Domino.

Sedens in ſterquilinio. Job. 2. 8. Mirandum eſt; Jobo in ſterquilinio ſedente, omnia diaboli machinamenta eſſe diſturbata. Quia infimo ſedens non habet unde cadat. Et habet, unde conſurgat per eum, qui ſuſcitat de terra inopem, & de ſtercore erigit pauperem. de Arcones in l. 3. Diſc. 2.

Mulier amicta ſole fugit in ſolitudinem. Apoc. 12. 1. 6. Cur cœlum deſerens ad ſolitudinem fugit? In ſolitudine nil habet excelſum; non ſole micat; ibi tutior. Naaera in Joſ. 1. §. 54.

Tumefactus aer de latitudine corporali, & claritate ſubſtantiali, & ſublimitate locali; ſpernendo terram, eidem locutus eſt dicens: Ut quid tu punctum opacum ſemper deorſum manes? cur non interdum erigeris? quare non dilataris? Reſpondit: fateor, ſum punctum; ſed hac modicitate punctuali in ſempiternum quieſco: cùm tua tu ſemper magnitudine fluctues. Pretioſiſſimis gemmis ſum ornata; rivis, herbis, pratis, hominibus, exornata. Nulli unquam moleſta, niſi cùm, à te meo viſcere ſubintrante, terræ motu concutior. Tu verò denſis nubibus fulmina emittis, grandines. Nimirum emiſſiones tuæ ſuperbiæ graviſſimæ ſunt tempeſtates. S. Cyrillus ex Apolog. l. 2. c. 1.

Sicut piſciculi evadunt ſagenam, ſic humiles rete, id eſt, tentationes diabolicas. Sanct. Bonaventura diæt. ſal. cap. 36. de humilit.

Rete piſces claudens. Lem. *Minores evadunt*. Picinelli.

Fulmen. Lem. *Feriunt ſummos*. Vel: *Humiliora minùs*: Seneca Hypp. Act 3. minùs in parvis fortuna ſerit, Picinelli.

Teſtimonia.

Ex Veteri, Novo, Patribus & aliis.

David vidit Angelum Domini ſtantem, & evaginatum gladium in manu ejus. 1. Paral. 21. 16. Quid remedii contra hunc gladium? *ceciderunt tam ipſi, quàm majores natu veſtiti ciliciis proni in terram*. En humilitas! & quid inde factum? v. 27. *& convertit gladium ſuum in vaginam*.

Miſſus eſt Angelus Gabriel in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth. Luc. 1. 26. Cur Nazareth eligitur ad verbi incarnationem? Reſpond. ea Beda l. de loc. Sanctis: Nazareth muros non habet. Hugo Cardin. in Nazareth, civitate parva, concipitur, & nutritur: in Jeruſalem, civitate ſublimi, patitur, & crucifigitur. Quid hoc? niſi quia ſalus in humilitate cuſtoditur: in ſublimitate periclitetur. Maria in Nazareth concepit Ieſum, in Jeruſalem amiſit Jeſum.

Qui ſeipſum humiliet, numquam poterit ira commoveri, & proximo ſuccenſere: quia anima ejus in ſui conſideratione occupata eſt, & humiliata. Anima autem, quæ ſic ſe habet: quid eſſe poſſit beatius? Quicumque talis eſt, is in portu continuò ſedet ab omni tempeſtate liber; & oblectatur in cogitationum tranquillitate. Et ideo Chriſtus dicebat: *& invenietis requiem animabus veſtris*. Matth. 11. 29. Sanct. Chryſoſtom. t. 1. hom. 9. in Gen.

Imitatores Chriſti lineas tenent humilitatis; & ſola eſt, quæ charitatem acquirit, pacem invenit. Humilitas non habet, unde cadat. Sanct. Chryſoſtom. de Verb. David: quis ſum ego 2. Reg. 1. 18.

Sequere Deum per tutiſſimam viam humilitatis. Sanct. Bernardus hom. 1. ſup. Miſſ.

Humilitatem diligito, & numquam diaboli laqueis capieris: velociſſimis enim alis humilitatis ſemper ſublevatus ſublimior eris, quàm ut inimici retibus capi poſſis. S. Ephrem de recta viv. rat. c. 8.

Cùm B. Antonius tot laqueos dæmonis orbi cuncto intenſos cerneret; Suſpirans Dominum rogavit: quis evaſurus eos potiſſimùm eſſet? cui reſponſum eſt: humilitas ſola evadet hos laqueos S. Dorotheus Abb. Doctrina 2.

Mens ſuperbiæ expers, eſt tamquam urbs munita; in qua tutus eſt, qui inhabitat. S. Nilus or. 8. de ſuperbia. Conſilium injerunt arbores, quò ſe ab injuriis hominum expedirent. Cedrus quidem dignitate, & conſilio, prior aliis ſententiam dixit: ſævire homines in ligna ſecuribus, quas ligneis manubriis munirent, quò aptiùs feriant: itaque è re eſſe arborum, ut ligna denegarent hominibus. Multis in eamdem rem diſcuſſis, ſurgit humilis rubus; nolite, inquit, arbores in tantam altitudinem creſcere: ericæ, mihi credite, ab hominibus tutiores. Idem ibidem.

Non eſt pax, non eſt quies, niſi in humilitate. Quid enim Mundum inquietat, niſi ambitio, & ſuperbia? Sanct. Thom. Vill.

Humilitas tam gracilis eſt, tam extenuata, & tam nihil habens, quo teneri valeat: ut fruſtrà jaciatur rete, vel laqueus, pro comprehenſione ejus. Sic ſecundùm Poeticam fabulam, Antheus ab Hercule numquam victus eſt, dum terræ hæſit: ſed per inane levatus continuò ſtrangulatus interiit. Joan. Gerſon Lect. 2. in Marc.

Vix fieri poſſe puto; ut, ſi anima in humilitate, & ſimplicitate, ambulet; à dæmone decipiatur. Ex luminib. Sanct. Thereſ. cap. 28.

Humilitas ſanat caducum morbum. Sanctus Albertus M. ſ. de Converſ. S. Pauli.

Humilis numquam labitur: unde enim labi liceret ei, qui ſub omnibus eſt. S. Macarius hom. 19.

§. XIV.

Humilitas non patitur in honore, & æſtimatione.

A*fferam pauxillum aquæ: & lavate pedes veſtros*. Gen. 18. 4. Ipſe pedes lavit, ipſe pinguem vitulum portavit humeris de armento. S. Hieronym. ep. 26. Nihil tamen ejus exiſtimatio inde imminuta. Authoritatis jacturam ea humilitate nemo facit. Didacus Niſſen. lib. 7. cap. 3.

Et incurvati adoraverunt eum. Gen. 43. 28. Humiliter, & affabiliter, iis locutus fuit Joſeph: ideo eum ſic honorant. Alverez hic Illuſtr. 218.

Et filius altiſſimi vocabitur. Luc. 1. 32. quia apparuit homo: Theophylactus. Humilitas, & humanitas, nihil derogat authoritati, ſed eam potiùs auget. Alvarez hic in Geneſ. 43. Illuſtr. 222.

Et vidimus gloriam ejus. Joan. 1. 14. Quamvis Verbum caro factum ſit; nec tamen infirmitate carnis ſuperactum eſt; nec de priſca majeſtate, ac omni potentia decidit, quoniam homo factus eſt. S. Cyrill. l. 1. c. 57.

Sciens, quia omnia dedit ei Pater &c. Ioann 13. 13. 4. 5. Sed cur illo præambulo uſus Ioannes, ut priùs diceret, ſciviſſe Chriſtum, omnia ſibi tradita in manus à Patre? Theophylactus: cùm ſciret, quòd omnia tradidit ei Pater: & quòd à Deo exiſſet, & ad Deum iret; non timebat minui gloriam ſuam, lavans pedes diſcipulorum ſuorum. Quare poſt lotionem dixit: *vos vocatis me Magiſter, & Domine; & bene dicitis: ſum etenim*. v. 13. Didacus Niſs. l. 7. c. 3.

Virtutes non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli; ità ut etiam ſuper languidos deferrentur à Corpore ejus ſudaria, & ſemicinctia &c. Act. 19. 12. Cur voluit Deus, ut illud ſemicinctium, ſudariumque, Pauli tanta operaretur miracula? ut dæmones ex energumenis fugaret? Ut ſignificaret; nihil detrahi de dignitate alicujus rei, per hoc, quòd ad humilia officia adhibetur. Didacus Niſs l. 7 c. 3.

Hujus rei gratia flecto genua mea. Eph. 3. 14. Fecit pro homine cœlos: fecit terram cum germinibus ſuis; fecit mare cum piſcibus ſuis; fecit corporalia omnia, & ea homini tradidit poſſidenda: ſed non pro his omnibus genua flexit. At verò cùm Filium Dei pro ſe humiliatum vidit; ſtare non potuit: ſed tantæ charitatis pondere ſuperatus, pavimento proſtratus adoravit. Sanct. Thom. Vill. tr. de adv. D.

Digitized by Google

§. XV.

Humilitas parit amorem.

E*T partem gloriæ tuæ*. Num. 27. 20. Aliqui per gloriam accipiunt humilitatem Moyſis, quæ eum populo mirè amabilem, & laudabilem reddidit. Oleaſter vertit: da Joſuæ partem dejectionis, vel humilitatis tuæ. q.d. doce Joſue tuam humilitatem; ut hæc eum reddat populo acceptum, ſicut te reddidit. Corn. hic.

Filius ſervi tui Iſai Bethlehemitæ ego ſum: 1. Reg. 17. 58. *Et factum eſt, cùm compleſſet loqui ad Saul: anima Jonathæ &c.* 1. Reg. 18. 1. Nota quomodo humilitas, & generis obſcuritas, ingenuè expoſita, non viles, ſed gratos nos reddat. Imò evectus jam ad ſolium, poſteris teſtatum voluit; priùs à ſe gregem ſervatum fuiſſe, quàm regnum. Pſalm. 77. 70. *elegit David ſervum ſuum, & ſuſtulit eum de gregibus ovium*. Oliva l. 6. Strom. §. Verba Jeremiæ &c.

Amice, aſcende ſuperiùs. Luc. 14. 10. Superbia omnibus inviſa, & inimica. Qui primum locum tenet, & ad inferiorem mandatur, non vocatur amicus; ſed ſedens infimo: quia hic humilis; ideo omnibus amicus. Utraque uxor Aſſueri, Vaſthi, & Eſther, imperium regis transgreſſa, diverſo tamen eventu. Nam Vaſthi, vocata ad convivium, *renuit; & ad regis imperium venire contempſit*: hinc repudiata. Eſth. 1. 12. Eſther non vocata (quod prohibitum) intravit tamen; Eſth. 5. 1. & amanter excipitur. *Omnes miniſtri ejus conſolabantur eam*. Eſth. c. 15. 19. Diſcrimen: Vaſthi, ſuperba venire contempſit; Eſther verò humilitate intuens regem exterrita. Arrogantia fecit adverſarios, humilitas patronos. Sylveira hic.

Quantò minorem ſe fecit in Humanitate, tantò majorem ſe exhibuit in bonitate; & quantò pro me vilior, tantò mihi clarior. S. Bernardus ſ. 1. in Epiph. D.

Humilitas facit hominem amabilem: nullus enim unquam invenitur, niſi diabolicus ſit, qui non diligat humilitatem. B. Humbertus ſ. 35. ad Hoſpitalarios.

§. XVI.

Humilitas exaltat, promovet &c.

Num. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

F*Aciamque ſemen tuum ſicut pulverem terræ*. Gen. 13. 16. Deinde c. 15. 5. *Suſpice cœlum, & numera ſtellas, ſi potes: ſic erit ſemen tuum*. Vidiſti Abrahæ ſucceſſores in prima promiſſione pulveri terræ comparari, in ſecunda ſtellis. Atqui hæc conſtare poſſunt? quid ſtellæ cum pulvere? terræ, & cœlo? cur priùs pulveri, tum ſtellis comparati? Ideo poſteri ejus ſunt ſtellæ, quia priùs fuerunt pulvis. Vis eſſe ſtella, priùs eſto pulvis: conſidera te pulverem; & in ſtellam tranſmutaberis. de Caſtillo Illat. 241. Ad ſtellas uſque evehuntur, qui itâ ſe abjiciunt, ſicut pulvis. Hugo Card. hic.

Qui extendens manum dexteram poſuit ſuper caput Ephraim minoris fratris. Gen. 48. 14. Joan. de la Haye tom. 3. in Gen. hujuſmodi manus impoſitione eum fratri anteponit, cùm ei, tamquam inferior deberet ſubeſſe. Deus enim gaudet ex minoribus majores facere. Sic & nunc Ephraim, præ Manaſſe, extollit. Paoletti D. 10. Pent.

Apparuit ei Dominus in flamma ignis de medio rubi. Ex. 3. 2. Vepres, & ſpinas, habebat Dominus ſub pedibus; ſed quomodo exaltatæ? de Caſtillo Illat. 83.

Impeditioris linguæ ſum. Ex. 4. 10. Hoc fuit naturale vitium Moyſi: quem itâ indiſertum elegit Dominus ad hanc legationem; ut Moyſem per hunc defectum in humilitate contineret. Tum, ut liberatio Hebræorum non eloquentiæ Moyſis, ſed Dei potentiæ tribueretur: *infirma enim Mundi elegit Deus, ut confundat fortia*. 1. Cor. 1. 27. itâ Theodoretus.

Currens Achimaas per viam compendii, tranſivit Chuſi. 2. Reg. 18. 23. Hebr. *currens per viam vallis*. Vis magnos præ aliis progreſſus facere, in ſtudio perfectionis, & paucis horis longa emetiri itinera? per viam vallis, per ſemitam humilitatis, & agnitionis propriæ, perge: hæc enim eſt via compendii. Didac. Niſſ. Dom. 16. Pent. § 5.

Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere; ſurgite, poſtquam ſederitis. Pſalm. 126. 2. Seſſio humilitatem ſignificat. Tunc demum ſperate exaltari, poſtquam voſmetipſos humiliaveritis. S. Rupertus l. 6. in cap. 14. Oſeæ. Priùs humiliationem ſuſtinete; & poſt aſcenſum præmia quærite gaudiorum: hic enim ſeſſio humilitatem ſignificat, non honorem. Ut Capitis noſtri evidentibus inſtruamur exemplis; ſedit, quando dixit, *triſtis eſt anima mea*. Matth. 26. 38. Surrexit, cùm ait: *data eſt mihi omnis poteſtas*. Matth. 28. 18. Caſſiodorus in Pſ. 126.

Nigra ſum, ſed formoſa. Cant. 1. 4. Priùs nigra, ſicut viliſſima tabernacula Cedar; poſtea formoſa, ſicut pelles glorioſi regis. S. Bernardus ſ. 25.

Læva ejus ſub capite meo &c. Cant. 2. 6. Primò læva; ut per hanc ad amplexum dexteræ mereantur pertingere. Neque enim dextera illius quemquam amplexabitur, niſi quem priùs læva ejus fovendum ſuſceperit! id eſt, nemo claritatem illius ſublimiter in futuro videbit, qui non in præſenti ad ſuſcipienda humilitatis ejus myſteria fideliter reclinavit. V. Beda l. 2. in Cant.

Ferculum fecit ſibi rex Salomon - aſcenſum purpureum. Cant. 3. 9. 10. Cur Salomon ex purpura potiùs, quàm re alia, fieri voluit aſcenſum? Aſcenſus eſt, qui pedibus omnium calcatur: purpura majeſtatis regiæ ſymbolum eſt. Purpuram ſubſtratam pedibus voluit; quæ reges veſtit. Did. Niſſ. D. 16. Pent. §. 5.

Ex Novo, & Patribus.

Omnis vallis implebitur &c. Luc. 3. 5. Impletio vallium exaltatio eſt humilium; humiliatio montium, & collium, depreſſio eſt ſuperborum. Simon Caſſ. l. 3. hic.

Pedes ejus unguento ungebat. Luc. 7. 38. Dein caput Matth. 26. 7. S. Paulinus ep. 4. pedibus Chriſti oſcula caſta figamus; ut mereamur à pedibus in caput ſurgere.

Recumbe in noviſſimo loco. Luc. 14. 10. cum noviſſimo Viro Chriſto in Cruce poſito, ut dicat ipſe, qui nos invitavit: *amice aſcende ſuperiùs*; veni uſque ad thronum Patris, & in ejus ſinu quieſce, ut ſibi ſit gloria in idipſum. Joan. Gerſon tr. 8. ſup. Magnif.

Ego vox clamantis in deſerto. Joan. 1. 23. Nihil humiliùs voce, quæ ſimul incipit, & deſinit eſſe; ſed & nihil immediatius Verbo voce. Hugo Card. in c. 3. Luc.

Sicut in ſtatera materiali, una parte depreſſa, altera elevatur; & à converſo: ſic in ſtatera divinæ juſtitiæ decretum eſt: ut, qui ſe humiliat in præſenti propter Deum, in futuro ab eo elevabitur in gloria ſempiterna. S. Bernardinus t. 3. D. 10. Pent.

Sagitta depreſſa. Lem. *Magis conſurget in altum*.

Luna. Lem. *Maior, quia humilior*. *Quicumque humiliaverit ſe ſicut parvulus iſte; hic eſt maior in regno Cælorum*. Matth. 18. 4.

Num. II.

Teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Noviſſimus centum millibus præerat, & maximus mille. 1. Paral. 12. 14. Quid ſibi hoc vult? noviſſimus centum millibus &c. Nulla quæſtio fuiſſet, ſi itâ dictum eſſet; maximus centum millibus præerat, & noviſſimus mille. Quid inquam, niſi quia in lege, vel ordine, magni David militiæ ille, *qui maior eſt, in vobis, fiat ſicut minor; &, qui præceſſor, ſicut miniſtrator*. Luc. 22. 26. Igitur ut reciprocando meliùs ſententia colliqueſcat, qui centum millibus præerat, ille noviſſimus: &, qui mille præerat, ille maximus erat. Quod eſt dicere: qui inter principes David, id eſt, Apoſtolos Chriſti, pluribus abundabat virtutibus: ille ſpontanea ſubmiſſione omnium erat noviſſimus: & qui paucarum videbatur eſſe virtutum, ille pia humilitatis contentione omnium judicabatur eſſe maximus. S. Rupertus c. 11.

Quis putas, maior eſt in regno cælorum? Matth. 18. 1. Quiſquis cupit divinitatis tenere faſtigia, humilitatis ima ſectetur. S. Ambr. ſerm. 10.

Poteſtis bibere calicem? Matth. 20. 22. Omnes delectat celſitudo? ſed humilitas gradus eſt. Quid quæritis apicem ſublimitatis; poteſtis bibere calicem humilitatis? S. Aug. ſ. 77. de diverſ.

Qui minor eſt inter vos &c. Luc. 9. 48. Minimus ergò eſt maximus; & hoc, quia ad magna proemia eſt ordinatus. Et ratio hujus eſt: quantò ſumus humiliores, tantò ſumus à ſuperbiæ tumore inaniores; & quantò inaniores à tumore ſuperbiæ, tantò pleniores dilectione: & quantò hac pleniores, tantò majores. Vel ideo minor eſt major: quia quantò quis humilior, tantò Chriſto ſimilior; & per hoc tantò ei proximior. Chriſtus autem eſt maximus. Sed quantò aliquis maximo propinquior, tantò major. S. Bonaventura hic.

Digitized by Google

Ex Patribus.

Magnus eſſe vis? à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam exſtruere celſitudinis; de fundamento priùs cogita humilitatis. S. Aug.ſ.10. de V.D.

Quid quæris altiorem locum appetitu celſitudinis, quem potes apprehendere retentione humilitatis? Si extollis te, Deus dejicit te: ſi tu dejicis te, Deus elevat te. Idem ſer.33. de V.D.

Humilitatis paſſibus ad cœli culmina conſcenditur: quia Deus excelſus, non ſuperbia, ſed humilitate, attingitur. S.Aug.ſ.223. de temp.Dom.9.Trinit.

Quantùm humilitate inclinatur cor ad ima, tantùm proficit in excelſo. Id.ib.

Niſi & parva fuerint, magna eminere non poſſunt. Primum non dicitur, niſi ſecundum ſequatur, & tertium. Ad ſumma non ſcandimus, niſi per ima gradiamur. S.Hier. Præfat. in ep. ad Epheſ.

Ultimum ordinem eligito: & tunc primum obtinebis locum. S.Chryſoſt.hom.66.in Matth.c.20.

Quare ſi magnus vis fore, hæc ipſa contemne; & eris profectò magnus: illud enim, quod tu maximum putas, minimum omnium eſt. Idem ibid.

Eſto parvus in oculis tuis, ut ſis magnus in oculis Dei. S. Iſidorus ſoliloq.l.2.c.5.

Chriſtus baptizatur. Simul deſcendamus, ut ſimul etiam aſcendamus. S.Greg.Naz.or.39. in ſancta lumina.

Meritum humilitatis præcedentis, janua gloriæ eſt ſubſequentis. S.Rupertus l.2. in c.2.Joan.

Doleo, quia Prioratum deſideras. Prioratum autem leviter obtineres, ſi deſiderares eſſe poſterior. Bleſenſis ep.13. ad Monachum Novit.

§. XVII.

Humilitas Chriſti D. exaltata.

Attollite portas principes veſtras, - & introibit Rex gloriæ. Pſ. 23. 17. Quando natus in præſepio, conclamatus rex non fuit. Si ei regius titulus non datur, cùm e ſuperis deſcendit; cur, quando aſcendit, & in cœlum redit, rex nuncupatur? Quia poſt vincula, poſt labores, in cœlum redit. Tormenta Dei Filio coronam expolierunt. Euſebius Emiſſ. hom. in Aſc. meritò poſt peractam noſtræ redemptionis adminiſtrationem Regis ſuſcepit dignitatem. Alvarez in Gen.49. Illuſtriſſim.338.

Exaltare ſuper cœlos Deus. Pſalm.56. 6. Exaltare tu, qui fuiſti in ventre matris occluſus; tu, qui in præſepi jacuiſti: tu, qui ubera tamquam parvulus in vena carnis ſuxiſti: tu apprehenſe, ligate, flagellate, ſpinis coronate, in ligno ſuſpenſe; tu mortue, tu ſepulte; *exaltare ſuper cœlos Deus.* Sanct. Auguſt. ſer. 13. de diverſ.

Humiliaverunt in compedibus pedes ejus. Pſalm.104.18. Certè dignus jam eſt præcipuis honoribus. *Miſit rex, & ſolvit eum; - Conſtituit eum dominum &c.* v.20.

Sede à dextris meis. Pſalm. 109. 1. Ipſe Pater introducitur dicens: *Sede &c.* Neque propter hoc, quia in dextris Filius eſt, putare quiſpiam poterit, minorem eſſe honorem Patris: ſed illud quiſque cogitabit; oportuiſſe magis dextram non Patri, ſed Filio, propter exinanitionem attribui. Clemens Alexandr.l.5. in Joan.c.9.

Et ecce aperti ſunt ei cœli. Matth.3. 16. Non vi baptiſmi Joannis, ſed merito humilitatis, & orationis CHRISTI, apertum eſt cœlum, & deſcendit Spiritus Sanctus ſuper eum. Cornel. hic.

Cùm autem creverit - & fit arbor. Matth. 13. 32. Arbitror hoc ipſi Chriſto rectius comparari; qui naſcendo in hominem humiliatus ut granum eſt; aſcendendo ad cœlum exaltatus ut arbor eſt. Granum planè Chriſtus eſt, dum patitur: arbor eſt, cùm reſurgit. S.Ambr.ſ.2.de S.Laur.

Tempus meum nondum advenit. Ioan.7.6. S. Auguſt. tr.28. nondum eſt tempus glorificationis meæ: Priùs enim oportet me humiliari, & mori; & per hanc humilitatem ad gloriam meam aſcendere.

Primogenitus mortuorum. Apoc. 1. 5. vocatur priùs; deinde *princeps regum terræ.*

Ego ſum α, & ω, Apoc.1.8. *principium, & finis*; id eſt, noviſſimus virorum. Primas ſedes tenet, & α. dicitur: ω litterarum ordine ultima, α. prima. Quis tam diſtantes terminos ſic adunavit? humilitas *ſemetipſum Exinanivit &c.* Philipp.2.7.

Chriſtus, cùm per naturam Divinitatis non haberet, quo creſceret, vel aſcenderet; quia ultra Deum nihil eſt; per deſcenſum, quomodo creſceret, invenit; veniens incarnari, pati, mori: ne moreremur in æternum. S.Bern.ſ.2. in Aſc.D.

Gloriam Filii Dei præcedit ſemper humilitas: quod agnoſcere promptum eſt ferè in omnibus, quæ fecit, vel pertulit in terris. S.Rupert.l.2. in Ioan.c.2.

§. XVIII.

Humilitas Sanctorum exaltata.

Ex Veteri, & Novo.

Vendiderunt eum Iſmaelitis. Gen. 37. 28. Accepturus totius provinciæ dominatum, venundatur in ſervum, in famulum addicitur: in innocentem fratrem crudelitas operatur. Suſcipit ſervitutis notam, quem Dominus præparabat ad gloriam. Humiliatur tempus, imminente neceſſitate regnaturus. Sanct. Chryſoſt.ſ.de Ioſeph.

Quia Ioſeph erat ſingulariter ſublimandus, ideo primo fuit ſingulariter humiliandus, & tribulandus. S. Thomas Aqu. in Gen. *Humiliaverunt in compedibus pedes ejus* Pſ.104. 18. Cur non potiùs dicitur: pedes ejus ferreis vinculis conſtrinxerunt. Lippomanus; humiliatur caſtus adoleſcens, ut exaltetur; captivatur, ut regnet; patitur, ut glorificetur.

Joſeph cùm ſedecim eſſet annorum. Gen. 37. 2. Hebraicum *Ben*, id eſt, *filius*, ſignificat inchoationem, & quaſi ædificationem illius rei, à radice *bana*, id eſt, *ædificavit*. Nota; Ioſeph ab anno hoc decimo ſexto ad trigeſimum, per integros tredecim annos duram toleravit ſervitutem: anno vero trigeſimo evectus ad principatum, & in eo felix, ac glorioſus vixit per annos octuaginta uſque ad obitum. Cornelius hic.

Factum eſt, - ut loqueretur Dominus ad Joſue miniſtrum Moyſi, & diceret ei, - ſurge. Joſ.1.1. 2. Humilitatis ſtudio ſpontanea miniſtri implevit officia; dignitatis apicem juſtus aſcendit. Aſt ſervus vocatur; ut Ducis gloriam miniſtri ſervitutem præceſſiſſe noſcetur. Naxera in Joſ 1.S.14.

Et glorioſior apparebo. 2. Reg 6.22. Vera enim gloria eſt humilitas; quæ Davidem, & Sanctos, glorioſos effecit; dum per heroicam demiſſionis virtutem ſe inferioribus aſſociant. Cornel. hic.

Reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. Luc.1. 48. Mariam Virginem reſpexit Dominus; non quia pulchra, non quia nobilis; non quia ſapiens; ſed quia humilis erat. Bleſenſ.ep.36.

Manum (Joannis) Chriſtus, quæ ſe indignam calceamentis eſſe dicebat, à pedum obſequio ad caput ſuum ſublevavit. S.Chryſoſt.hom.3. in Matth.

Saulus olim perſecutor Eccleſiæ. Quid Saulus? Salmeron t. 1. in ep. S. Pauli l 2. diſp.2. Saulus nomen erat in tribu Beniamitica regium, & hominis ex ſuperbia Davidem perſequentis. Porrò nomen Sauli in *Paulum*, id eſt, *modicum*, mutatum eſt. V. Beda. Paulus in modico iſto grandis erat; in minimo grandis habitabat; & tantò minùs à ſe magnum excludebat, quantò magis minor erat. Eſcobar t.3.Colloq.Chr.Orſ.5.

Fide Moyſes grandis factus, negavit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis &c. Hebr.11.24. Magnanimus Moyſes pro gloria Domini omnes Ægypti contemnit pompas; renunciat ſolio regio, mavultque humilis eſſe Chriſti ſervus, quàm rex, ſive filiæ regiæ putatitius filius. Quid jam faciet Deus, ut iſtam remuneret humilitatem? an regem faciet, qui pro illo rex eſſe recuſavit? Parum id videtur ad morem Dei ſolemnem. Quæ ergo par erit illi operi merces? Ea, ut Moyſes fiat Deus. Didacus Niſſen. Vit. Abr.l.1.c.1. Sanct. Ambroſius Octon. 8. in Pſalm. 118. 1. fugiendo potentiam potentior factus eſt: factus eſt enim in Deum regi Pharaoni. Rex erat Pharao; ſed Deus non erat. Moyſes factus eſt illi Deus.

Ignorabat, quòd cornuta eſſet facies ſua. Ex 34. 29. Hebr. *quòd radians eſſet.* Cur ità reſplendet? quia priùs in nebula. De caligine pro Deo accepta ad tantam claritatem evehitur. Moyſes nubem ſubit, caliginem intrat, in qua Deus erat: fœdus accepit, & fit fulgens, dum è vultu lumen emittit. S. Gregor.Naz. hom.18. in Cant. Sylveira in Apoc.2.

§. XIX.

Humilitas facit dignum, quo te indignum judicas.

Exempla.

Ex Veteri.

Quis ſum ego, ut vadam ad Pharaonem? Ex. 3. 11. Hæc excuſatio magis Dei animum incendit, ut renitentem urgeret. Qui humiliter ſe excuſat ad munus aliquod obeundum, eò ipsò ſe dignum fatetur. Rupertus l. 1. in Ex. etſi nullus es, ego, qui ſum, ero tecum in ore tuo. Inſuper & timenti Moyſi vi-

res addit, & ſigna ſe facturum promittit ; quæ omnia ob humilitatem meruit. Pinna Eccl. Ethol. 40.

Cùm incircumciſus ſim labiis. Ex. 6. 12. Glorioſa virtutum regina humilitas; quæ in cœlum volare conſuevit, locuta eſt in eo dicente ; ſe incircumciſum eſſe labiis. Et idcirco dignum, ac pro ſua reverentia magnificum accepit reſponſum ; ut audiret homo privatus, regnantis hominis ſe eſſe Deum. Rupertus lib. 1. in Ex. cap. 26.

In quo liberabo Iſrael? ecce familia mea infima eſt in Manaſſe ; & ego minimus in domo patris mei. Judic. 6. 15. dicebat Gedeon, dum ab angelo aſſignatur in principem. S. Laurent. Juſt. l. de ligno vitæ cap. 2.

Quid de Gedeone dicendum? qui dux populi ſui conſtitutus eſt ob humilitatem.

Dixit ad Amaſiam : non ſum Propheta. Amos 7. 14. Negat ſe eſſe Prophetam, & mox incipit futura prædicere : *& nunc audi verbum Domini*. V. 16. S. Greg. mor. l. 3. c. 41. Mox habere prophetandi Spiritum meruit, quia ſe Prophetam non eſſe humiliter agnovit.

Ex Novo, & Patribus.

Non ſum dignus. Matth. 8. 8. Centurio dixit, *non ſum dignus*, & ideo dignus effectus eſt. S. Chryſoſt. hom. 3. in Matth. ſic & Joannes, *non ſum*, inquit, idoneus ſolvere corrigiam. Joan. 1. 27. idcirco factus eſt amicus ſponſi : manum, quam indignam calceamentia eſſe dicebat, eam Chriſtus ad caput ſuum ſublevavit. Sic etiam Petrus ait Luc. 5. 8. *exi à me - Domine* ; & propterea factus eſt Eccleſiæ fundamentum. Id. ib.

Non ſum dignus vocari filius tuus. Luc. 15. 21. Infelix, per humilitatem impetrat felicitatem; & ſe oſtendit ac dignum, quod confitetur indignum. S. Auguſt. in Pſ. 18.

Non ſum dignus, ut ſolvam ejus corrigiam &c. Jo. 1. 27. O beata humilitatis excelſa majeſtas! quæ, dum ſuo judicio in ima deprimitur, divina provehente clementia, ad cœleſtia ſublevatur. B. Petrus Dam. ſ. 3. in Nat. S. Joan. B.

Bona humilitas! quæ, nihil appetendo, totum, quod contemnit, adipiſcitur. S. Ambroſ. in Pſ. 118. ſ. 4.

Priùs tibi diſpliceat, quod es : ut poſſis eſse, quod non es. S. Auguſt. ſerm. 2. fer. 5. Paſch.

O ſancta humilitas! tu omnium te noviſſimam credens &c. Vide hoc tit. §. 9. Ex Patribus.

§ XX.

Exempla Sanctorum ex Scriptura.

M*Oyſes paſcebat oves Jethro*. Ex. 3. 1. Nihil à Moyſis indole videbatur alienius. Vir erat, non ſolùm in palatio enutritus, & aulicorum commercio aſsuetus; ſed etiam omni Ægyptiorum litteratura eruditus. Quid ergo tantæ doctrinæ cum munere paſtoritio? Dionyſius Carthuſ. monſtratur hic humilitas Moyſis ; qui, cùm antea fuerit tantus vir, non recuſavit illud officium. Et puto, quòd libenter illud aſſumpſit, atque exercuit; quatenus, ſequeſtratus ab idololatris Madianitis, apriùs Deo vocaret, in campis, & lucis eremi, ſolus. Ramirez in ep. 3. Chr. ad Ep.

Ego ſervus tuus vadam, & pugnabo adversùs Philiſthæum. 1. Reg. 32. David in regali culmine Monachi vitam imitabatur. S. Chryſoſt. in Pſ. 50.

Bonum mihi quia humiliaſti me. Pſ. 118. 71. Cur non agit gratias, quod pedum ſceptro, ſtramineum pileum corona regia, mutarit? quòd ab ovibus ad ſolium evectus? Equidem has, & ſimiles, gratias, ſingulares cenſet. At longè majus beneficium æſtimat ; quòd è rege Deus mendicum ſe fecerit : uti prorſus fuit, dum fugeret Abſolonem. Dixerit Joſeph ſuo Pharaoni, bonum mihi, quia exaltaſti me. Dixerit Ruth ſuo Boozo ; bonum mihi, quia ditaſti me. Dixerit Eſther conjugi regio, bonum mihi, quia coronaſti me. Dixerit Mardochæus Aſsuero ; bonum mihi, quia honoraſti me. Dixerit Tobias Angelo ; bonum mihi, quia illuminaſti me &c. At David inter maxima beneficia reponens ait : *bonum mihi, quia humiliaſti me*. Drexelius Gymn. Pat. p. 2. c. 5.

Quorum (peccatorum) *primus ego ſum*. 1. Timoth. 1. 15. Sic explicat S. Bernardinus Dom. 10. Pentec. Sicut patiens dolorem dentium æſtimat ſe præ aliis pati; non quia per rationem judicet ſuum eſse majorem ; ſed quia intimiùs, & fortiùs, & certiùs, ſentit dolorem ſuum, quàm aliorum.

Eſt lumen Baptiſtæ humilis veritas, & vera humilitas ; qua totus in corde, & in ore, præfulgens, veras inanis gloriæ, quæ ſtultis lumen eſse videtur, tenebras admittere non poterat. S. Rupert. l. 4. in Joan.

§. XXI.

Humilitatem docet prior ſtatus, fragilitas, vilitas, defectus &c.

Ex Veteri.

F*Ormavit Dominus Deus hominem de limo terræ*. Gen. 2. 7. Fecit te è pulvere terræ, ſuique imaginem dedit ; ut ſi quando imago DEI inaniter te extolleret, pulvis reprimeret. Oleaſter hic.

Ceſſavitque parere. Gen. 29. 35. Abulenſ. Lia, quæ antea contemptibilis ; abundantia ſibi felix poſtea viſa eſt. Sed quia, ſi ſic ſucceſſus procederet, Lia in ſuperbiam efferretur, & Rachel vindictam caperet, ſe totaliter infelicem reputans ; ceſſavit Lia parere, nè inflaretur &c.

Ipſe verò claudicabat pede. Gen. 32. 31. Victor Jacob claudicabat pede. Dum fortitudinem jactant brachia, contrahere torporem femora. Erat benedictus, & claudus. Nulla eſt adeò abſoluta victoria, ut nulla ſuperſit pugna ; cum ipſo triumpho certandum, nè ſuperbias. Naxera in Joſ. 15. §. 43.

Protulit leproſam. Ex. 4. 6. Dicit Theodoretus : Deus voluiſſe Moyſen hoc ſigno admonere perpetuæ humilitatis ; quando manum ejus futuram thaumaturgam, & ipſa etiam clementia commutaturam, priùs lepra infecit. Cornel. hic. Fide magna mirabilia plurima patravit ; ad petram mutavit. Num. 20. 10.

Jebuſæum habitatorem Jeruſalem non potuerunt filii Juda delere : Joſ. 15. 63. S. Gregor. lib. 4. mor. cap. 22. quædam minima vitia noſtra retinentur, ut ſeſe noſtra intentio ſollicitam in certamine ſemper exerceat. Naxara in Joſ. 15. §. 43.

Timuit - & ſurgens abiit. 3. Reg. 19. 3. Elias ignem de cœlo depoſuerat, aquas cœlo ligaverat ; & tamen, pavore unius mulieris territus, per deſerta fugiebat. Apparet fugienti Angelus, cibum præſtat, quia longum iter reſtat. Prædicit, & tamen timorem de corde non excutit : quia in corde prophetæ magna erat cuſtodia fortitudinis illa infirmitas timoris. S. Gregor. hom. 14. in Ezech.

Petivit animæ ſuæ, ut moreretur. 3. Reg. 19. 4. Unde tanta pavor, tanta conſternatio, in Elia? qui antea impavidus certabat cum Achab, & Baalitis, eoſque ſuperaverat? Reſp. quia ſubduxit illi Dominus robur à ſe inditum : ne agnoſceret, fuiſſe donum Dei ; ſe verò ex natura ſua timidum, ut alii ſunt homines. Cornelius hic.

Theodoretus q. 57. Timor erat divinæ diſpoſitionis : nam, nè magnitudo miraculi ejus ſpiritum nimis attolleret ; conceſſit gratia naturæ, ut timorem ſuſciperet ; ut ſuam agnoſceret imbecillitatem.

Pedum pars - quædam fictilis. Dan. 2. 33. Habent etiam perfecti ſecundùm quid aurei, fictilis, & lutei, ſaltèm in pedibus, ut ſtatua illa. Naxera in Joſ. 15. §. 43.

Ex Novo.

Tibi dabo claves regni cœlorum. Matth. 16. 19. Sed paulò pòſt v. 23. *vade poſt me Sathana*. Tam ſubitò dæmon, qui modò Papa fuit! Factum id ad conſervandam Petri humilitatem, teſte B. Petro Dam. l. 4. ep. 12. in quo nobis exemplum dedit ; ut, quos ad honoris culmen attollimus, ſub diſciplinæ magiſterio refrænemus ; ut nè ipſi, lenocinante faſtigio, ſe in ſuperbiæ tyrannidem erigant. Velloſo in Judith 2. daræn. 4.

Non poterat loqui. Luc. 1. 22. Zacharias futurus pater vocis clamantis in deſerto vocem perdidit. de Caſtillo Illat. 189.

Domine, hominem non habeo. Joan. 5. 7. Magis cogitare debetis, quid vobis deſit, quàm quid vobis adſit. Quod habes, cave, nè perdas &c. S. Aug. ſ. 53. de V. D.

Fecit lutum ex ſputo, & linivit lutum ſuper oculos. Joan. 9. 6. Superbiæ cœcitas luto humanæ terminationis exterminatur. Vidiſti pelagus horribiliter infremens, cùm undis tumeſcit? circa ripæ arenam tota ejus ſuperbia ſubmittitur. Superbo affectui objice propriæ infirmitatis arenam. Eſcobar t. 1. mir. Chr. l. 3. Obſ. 4.

Datus eſt mihi ſtimulus carnis. 2. Cor. 12. 7. Nullus adeò virtutibus ſplendet, ut nulla culpæ obſcuritate caliget. Aliquid ſemper reſtat ; aut quod debeat attolli, aut deprimi. Qui aſcendit Paulus Empyreum, pati cogitur carnis æſtum. Nec cœlum, nec terra, perfecta prodierunt. Nazera in Joſ. 15. §. 43.

Ex Patribus, & aliis.

Quod divina pietas in augmentum diſponit humilitatis, hoc mentes reprobæ in argumentum vertunt elationis : & ex diverſitate munerum à bono deficiunt ; unde creſcere in humilitatis bono debuerunt. S. Gregorius hom. 10. in Ezech.

Cùm

Cùm bona fratres, agitis, ſemper ad memoriam malè acta revocare: ut, dum caute culpa conſpicitur, numquam de bono opere incautè animus lætetur. S.Gregor.hom.7.10 Evang.

Magna eſt omnipotentis Dei diſpenſatio: & plerumque contingit; ut, quibus majora bona præſtat, quædam minora non tribuat; quatenus, dum appetunt perfecti eſſe, & non poſſunt; & laborant in hoc, quod non acceperunt; nec tamen elaborando prævalent: ut in his, quæ accepta habent, ſe minimè extollaoe, ſed diſcant: qoia ex ſemetipſis majora bona non habent, qui in ſeipſis vincere parva vitia, atque eatrema, non poſſunt. S.Gregor.Dialog.l.3.c.14.

Sic nimirum conſervandæ humilitatis gratia divina ſolet pietas ordinare; ut, quantò quis plus proficit, eò minùs ſe reputet profeciſſe. Nam & uſque ad ſupremum exercitii ſpititualis gradum ſi quis coulqne pervenerit, aliquid ei de primi gradus imperfectione relinquitur; ut vix ſibi primum videatur adeptus. S.Bernardus ſerm.de quat.modis orandi.

Oportebat prædeſtinato, atque vocato, ad tantam celſitudinem Petro Apoſtolo cauſam ſubeſſe, & magnitudinem honoris ejus præire; unde illi humilitatis, atque compaſſionis ſcientia jugiter poſſet accidere: idcirco labi permiſſus eſt, idcirco uſque ad triplicandam negationem derelictus eſt. S.Rupertus c.28.de opesib.Spiritus S.

Ezechiel, Daniel, & Zacharias, quia ſæpe inter Angelos ſe eſſe cernunt; nè eleventur in ſuperbiam; & angelicæ vel naturæ, vel dignitatis participes ſe eſſe credant; admonentur fragilitatis ſuæ, & filii hominum culpantur; ut homines ſe eſſe noverint. S. Hieron.apud Eſcobar.t.2.Perſ.Chr.l.8.ſect.2.obſ.2.

Sicut in carcere, ſic & in curru Pharaonis, tam humiliter ſervivit Joſeph, illud ſemper attendens, quia ſervus, non quia pater, Pharaonis. Rupertus l.8.in Gen.c.40.

Magnus aſcenſus ad DEUM cognitio infirmitatis ſuæ. Caſſiodorus in illud Pſalm.63. miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum.

Vide etiam atque etiam, nè circumſpiciens ea, quæ Deus per te, ac Socios univerſos effecit, obliviſcaris tui. Mihi verò pro mea erga vos omnes charitate pergratum eſſet, vos una cum animis veſtris conſiderare, quàm multa Deus veſtro vitio facere omittat: atque hae malim vos intueri, quàm quanta res Deus per vos efficiat. S.Xaverius ep.14.P.Gaſpari Rectori Goæ.

§. XXII.

Continuatio prioris paragraphi.

Ex Veteri, & Novo.

C*Reavit Deus hominem &c.* Gen.1.27. S. Chryſoſt. hom. 3. in 1. ep.ad Coloſſ. qua ratione Angelus, vel imago, vel filius Dei, non vocatus eſt? ſed homo? quoniam illic naturæ ſublimitas plures in impietatem conjeciſſet; hic verò tenuitas; & humilitas ſecuritatem præſtat. De terra limoſa, argilloſa, quantùm ad corpus: & hoc dicit Moyſes, ut ſemper recolat homo vilitatem ſuam. Hugo Card.hic.

Formavit Dominus Deus hominem de limo terra. Gen. 2. 7. Cur Deus hominem, ultimam, ſed præſtantiſſimam, inter viſibiles creaturam, produxit honoribus plenum, divitiis affluentem, irrationabilium præſulem; inſuper inter animalia ſua habuit incunabula? S. Chryſoſt. hom. 12. in Gen. nè ignorando homo, quomodo conſtiturus ſit, magnus ſibi videatur, & præſcriptos ſibi limites tranſeat. Cur non primò creavit? Procopius apud Mendozam in 1.Reg.3.v.9.(vide hunc ibi deſuper fuſius diſcurrentem) nè gloriaretur, & ſe quaſi jactaret cooperatorem Dei.

Surrexit Abraham, & adoravit populum terra. Gen.23.7. Licèt illum confiterentur regem, non tamen erubuit illos adorare; ſed, cùm ſe in terram uſque incurvavit, oſtendit ſe terram, & cinerem. Procopius apud Velloſo in Judith 7.Paræn 9.

Ego dixi, dii eſtis, & filii Excelſi omnes; vos autem ſicut homines moriemini. Pſal. 81. 6. 7.

Fili hominis, vade. Ezech. 3. 4. Cur Ezechiel Propheta, vel quoties ſublimia conſpicit, vel quoties aliqua agere myſtica jubetur, priùs *filius hominis* appellatur? Sæpe enim ſublevatur ad cœleſtia, & occultis, atque inviſibilibus, rebus ejus mens paſcitur. Neceſſe ergo eſt, ut inter occulta, quæ penetrat, filius hominis nuncupetur: ut ſemper agnoſcat, quòd eſt; & numquam extollatur de his, ad quæ ducitur. S.Gregor.hom.12. hic.

Nam & ego homo ſum. Matth.8 9. Homo ſum: jam quid inferas; ſuſpectam non habemus jactantiam: præmiſſa ſiquidem eſt humilitas, nè altitudo præcipitet. S.Bernardus ep. 42. Apud Velloſo in Judith 7.Paræn.9.

Simile eſt regnum cœlorum homini regi. Matth.22.2. Prius vocatur homo, poſtea rex: ſolidum enim fundamentum regii honoris eſt; ut reges homines ſe eſſe agnoſcant. Sylveira hic.

Surge, & ego ipſe homo ſum: Act. 10. 26. Quia humiliari ſibi, plus quàm debuit, proximum vidit; nè ultra humanitatis metas mens intumeſceret, eſſe ſe hominem recognovit; quatenus illati ſibi honoris elationem frangeret, ex conſiderata æqualitate conditionis. S.Gregorius l.21.mor.c.11.

Ex Patribus, & aliis.

Cùm cogitaverimus, unde conſtitutionis noſtræ initium natura noſtra ſuſceperit; etiamſi ſexcenties ſupercilia ſurrigamus; ea reprimemus, & humiliabimur; &, ſubſtantiæ noſtræ qualitatem perpendentes, modeſtiam diſcemus. S.Chryſoſt. hom.12. in Gen.

Homo dictus, quia ex homo factus eſt. S. Iſidorus Originum l.11.c.1.

Ut ſuperbiam amputaret, & arrogantiam cohiberet, non dedit hominibus maxima corpora: nam ſi exiguis corporibus prædititi, non contra ſe modò, ſed contra Deum Creatorem, attolluntur; quid non commiſiſſent, ſi maxima corpora ſortiti fuiſſent? B.Theodoretus q.48.in Gen.

§. XXIII.

Varia alia motiva

Ex Veteri, & Novo.

E*Go ſum Deus Patris tui, Deus Abraham &c.* Ex. 3. 6. mox ille *abſcondit faciem ſuam.* Pererius: ubi audivit Deum dicentem ſibi: *ego ſum Deus Abraham &c.* ſtatim vultum operuit: nihil eſt enim, quòd nos magis pudore afficere poſſit; quàm ſi inſignium ſanctitate virorum eximias virtutes, & præclara facta, intueamur, & cum animo noſtro reputemus; atque vitam, atque opera noſtra, cum illis comparemus. Didacus Niſſen.D.10.Pent.§.4.

Pulchra ut luna. Cant.6.9. Cur non ut Sol? ut ſcias, pulchritudinem gratiæ non tantùm à te non eſſe, ſed à Deo; quod humilitatem commendat: ſed etiam, quamdiu in hoc exilio degis, ineſſe tibi mutabilitatem; qui hodie es pulcher, cras poteris eſſe fœdus; & qui modò es lucidus, poſtea forſan fies tenebricoſus, de Ponte hic Eph.5.§.2.

Niſi converſi fueritis - ſicut parvuli. Matth.18.3. Prorſus vos filii Adæ, qui nimis grande eſtis in oculis veſtris, & in giganteam enormitatem per ſuperbiam excreviſtis; *niſi converſi fueritis &c. non intrabitis in regnum cœlorum.* Guarricus ſ.1.de Nat.D.

Ex Patribus, & aliis.

Sicut ramus, in quo pendet fructus; & ſicut ſpica plena grano, reſpicit, & declinat versùs terram: ſic anima humilis, quæ inſtar rami eſt onuſta fructibus bonorum operum; & ad modum ſpicæ plena eſt granis virtutum, reſpicit terram, id eſt, propriam fragilitatem. S.Bonaventura diæt.ſal de humilit c.36.

In omni tempore, & loco, & quocumque in opere, humilitatem tibi comitem adhibe. Sicut enim corpus, ſive calori, ſive frigori, obnoxium ſit, veſtimento indiget; ita & anima perpetuo humilitatis indumento, habituque, opus habet. S. Ephrem de vita ſpir.cap 64.

S Franciſcus rogatus: quid haberet gratiæ, aut boni, ob quod à Deo ad tantam ſanctitatis, & authoritatis, faſtigium à Deo eſſet exaltatus; ut totum Mundum ad ſe, ſuique amorem, ac reverentiam, traheret? tu enim, inquiebant, non es nobilis, non dives, non doctus, non eloquens, non formoſus. Reſpondit: ideo Deus ad hoc me elegit; quia nihil habeo, in quo gloriari poſſim: ut conſtaret, hoc opus non eſſe hominis, ſed Dei. Cornelius in Act.c.1.v 26.

B.Magdalena de Pazzis hoc à Deo dogma accepit, eſto ordinis Minimorum, & Minimorum minima. Cornelius in Luc. 22. v.26.

§ XXIV.

Humilitas propria magnorum Sanctorum.

Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri.

M*Ultiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cœli, & velut arenam.* Gen.22.17. Quid ſplendidiùs aſtris, quid arenis vilius? quàm procul à littore maris firmamentum cœlorum eſt? Et tamen Deus eoſdem, & ſtellas eſſe vult, & arenas. Optat Dominus in Alumnis ſuis eam animi magnitudinem, quæ pro Chriſto, & ſumma aggrediatur, nec infima dedignetur. Vult te modò adſtare

Digitized by Google

ſtare fabro ; modò cum regibus conſidere. Oliva l.4. Strom. hic. Si tamquam ſtellæ in cœlo aliis prælucemus ; tamquam arena humi jacere debemus omnium pedibus conterendi. Tuſſo in Eccl. c.1. Stellæ ſunt Abrahæ ſtirpe nati, quia magni ſunt ; ſed modici apparent. Hugo Card. hic. Stellæ minùs apparent, quàm ſunt. Albertus M.S.71. Sydus quantò ſplendidius, tantò demiſſus, eſt; quantò ſublimius, tantò apparet minus. S. Cyrill. lib. 2. apol. mor.c.15.

Putabam nos ligare manipulos. Gen. 37. 7. & poſt v. 9. *vidi per ſomnium quaſi ſolem, & lunam &c.* Hac de cauſa factum puto, ut Joſephi principatus modò in manipulis, modò in ſole, & aſtris, adumbraretur : ut ſcilicet, qui ſideribus cingebatur, palea ſtipari non erubeſceret. Oliva l.4.Strom.ibid.

Et quaſi conſurgere manipulum meum. ib. Cur principatus triticeo culmo oſtenditur ? & non potiùs in virga aurea ? Vides, ſpicas maturas ſe inclinare : nimirum agnata ſublimitati humilitas. Eſcobar t.3.Colloq.Chr.ſect.2.obſ.1.

Ea *lino*, & *hyacintho*, induere veſtes jubetur Sacerdos. Ex. 28. 5. Lineum veſtimentum terram ſignificat ; hyacinthinum aerem in colore demonſtrat. Rupertus l.4. in Ex. Terra quid humile ſignat, aer altum : quia humilitas juncta celſitudini virtutum. Pinna in Eccl.Ethol.40.

Sicut lilium inter ſpinas. Cant.2.2. Cur Eccleſia regnum figuratur in lilio ? Plinius lib.21.cap.5. nulli florum excelſitas major - languido collo eſt, & non ſufficienti capitis oneri.

Quaſi Cedrus exaltata ſum in Libano. Eccli.24.17. S.Hieron.in c. 14. Oſeæ : Arbores Libani, quantùm in auras conſurgunt vertice, tantùm radicem in ima demergunt, ut nulla tempeſtate quaſiantur ; ſed ſtabili mole conſiſtant. Si Cedrus es alta Libani, noli tamen altum ſapere ; ſed time, nè fortè inde evellaris propter elationem, ubi plantatus es per electionem. Gilbertus ſerm. 17. in Cant.

Luminare, quod minuitur in conſummatione. Eccli. 43. 7. Lunæ ultimum auctionis inſtans, imminutionis eſt primum. Eſcobar t. 3.Coll.Chr.ſect.2.obſ.1.

Aſcendet ſicut virgultum coram eo, & ſicut radix de terra ſitienti. Iſ.53.2 Confertur Chriſtus ſimul virgulto aſcendenti, & cum radice in ima ſerpenti. Incerto Authore.

Una Moyſis virga & repit ut anguis ; & terret, ut fulmen. Oliva 4.Strom.5.Multiplicabo ſemen.

Sed & pygmæi, qui erant in turribus tuis &c. Ezech. 27. 11. Hi non videntur apti ad militiam, nec præſidium civitatis : ergo fuerint viri juſtæ ſtaturæ ; ſed in tam alto erant loco, ut eminus pygmæi putarentur : quia humiles eò minores appetunt videri, quò altiori ſunt loco apud Deum. Pinna in Eccl.Eth.124.

Ex Patribus, & variis.

Ut arborum ramos exuberans copia fructuum deorſum versùs inflectit ; ita & acceſſio dives virtutum ſenſum hominis ſe poſſidentis demittit, atque humiliat. S.Antiochus Abb.hom.70.

Fructuum multitudo ramos arboris inflectit ; & virtutum copia ſenſum hominis humilem reddit. S.Nilus lib. Aſcet. orat.8. de ſuperbia.

Mons. Lem. *Ex umbra magnitudo*. Ex humilitate, quantus quis ſit, cognoſcitur. Picinelli.

Spicæ. Lem. *Pendent onuſtæ.* Picinelli.

Spica flava, & prona. Lem. *Quia plena.* Maſenius,

Teſtimonia

Ex Veteri.

Particeps ego ſum omnium timentium te. Pſal.118.63. Non dixit imitantium, ſed timentium : *initium* enim *ſapientiæ timor Domini*. Inter rudes ſe conſtituit humilitate, cùm veteranos devotione ſuperaret. S.Ambroſ.hic.

Quantò magnus es, humiliare in omnibus. Eccli.3.20. Quantùm fuerat magnus, tantùm ſe humiliavit. Origenes tr. 24. in Matth. de Chriſto.

Cùm conſummaverit homo, tunc incipiet. Eccl.18.6. Id eſt, quò quis magis virtuti ſtuduerit, & majores profectus fecerit; eo magis humilitati operam dabit. Pinna Ethol.40.

Benedicite Anania &c. Dan.3.88. Tres pueri, inter flammas illæſi, omnes creaturas ad Dei laudes invitant ; ac tandem poſt fulgura, dracones &c. ſeipſos inſerunt. Ultimum ſibi delegerunt locum glorioſi. Quò quis magis ſublimis, inferiorem locum quærit. Idem Ethol.40.

Ex Novo, & Patribus.

Vade ad mare, & mitte hamum. Matth. 17. 26. Cur hoc Petro mandatur ? Piſcator erat. Sed ſi piſcator egebat, præſtò erant filii Zebedæi. Cur ergo non Joanni, non Andreæ, ſed Petro, id manus delegavit ? ut ſuſpicor, quia, c.16.19 Petro dixit : *tibi dabo claves regni cælorum*. Voluit Dominus in eadem manu & hamum eſſe, & claves. Oliva l.4.Strom. 5. Multiplicabo ſemen.

Niſi converſi fueritis &c. Matth. 18. 3. Eam ob rem Sanctorum nobiliſſimi, ac in eis principes, tum maximè humilitatem ſpectant, cùm humanis majora, ac diviniora, fuerint aſſecuti. S.Baſilius Seleuc.hic.

Quæ ſunt indicia ſpiritus, niſi excellentia dona humilitatis : Sanctus enim ſpiritus, quò majori luce virtutum electorum corda irradiat ; eò & abundantiori dono humilitatis ditat. S. Gregor. l.4.in c.10.Reg.

Tales ſunt ſancti omnes : ſi quando quopiam cumulatiore potiuntur honore, tunc demiſſiùs ſe deiiciunt. Sanct.Chryſoſt. in Iſ. cap.6.

Qui verè magnus eſt, nihil de ſe magni ſentit, aut loquitur ; ſed omnium ſe ultimum judicat. Idem l.2.de compunct.cord.

Non magnum eſt, eſſe humilem in abjectione : magna prorſus, & rara, virtus, humilitas honorata. S. Bernardus hom. 4. ſup. Miſſ.

Magna, & rara, virtus profectò eſt ; ut, magna licèt te operantem, magnum te neſcias ; & manifeſtam omnibus, tuam te ſolùm latere ſanctitatem. Mirabilem te apparere, & contemptibilem reputare : hoc ego ipſis virtutibus mirabilius judico. S.Bernardus ſerm.13.in Cant.

Animæ veritatis, ac Dei, amantes, quantò ſpiritualiter ditiores ſunt, tantò pauperiores apud ſe ſunt. S.Macarius hom.10.

Semper ea menſura humilitatis pendet menſura magnitudinis. Rich.à S.Vict.de erud.hom.l.2.c.32.

In proficiente, cum creſcente gratia, creſcit & humilitas ; & quantùm dives ſit, tantùm ſe inopem credit : quia deguſtata gratia ampliùs hanc accendit. Id.c.3.in Cant.

§. XXV.

Humilitas amat latere ; celat laude digna, fugit pompam.

Num. I.

Primarium exemplum Chriſtus D.

Duabus velabant faciem eius. Iſ. 6. 2. Ut gratam offerant Deo clientelam, ejus faciem occulere ſatagunt : ſciebant enim Domini propenſionem ad ſeſe occultandum. In throno operitur alis Seraphinorum ; in ſtabulo ſtipatur belluis. in præſepio celat gloriam ; & divinitatem ſuam humanæ carnis nube, tegumento palearum, panniculorum, & faſciarum involucro. Arcones in Iſ. 1.Diſ.3.

Ubi eſt, qui natus eſt rex Judæorum ? Matth.2.2. Qua ratione adducti ſunt, ut ſibi perſuaderent ; eum, qui recens natus eſt, eſſe & regem Judæorum, & redemptorem Mundi, & verum Deum ? Rationem dant : *vidimus enim ſtellam eius in Oriente*. Si Deus eſt, ut ajunt, qui recens natus, quid dicunt agnoſcere ſe ejus divinitatem, quia ſtellam ejus viderunt ? Nonne faciliùs eum agnoviſſent, ſi plures ſtellæ, quaſi totidem famuli facigeri illis præluxiſſent, quàm una ſola ? Minimè : nam hinc Dei majeſtas, differentiaque illius ab homine intelligitur ; quòd homo, cupiditate ſua illectus, unum pro pluribus ſtellis promptè relinquet : verùm Deus multas præ una deſerit. Didacus Niſſ.D.Palm.

Jeſus ductus eſt in deſertum. Matth. 4. 1. Quamdiu virtus, & Dei ſapientia, quaſi infirmus aliquis, & inſipiens, lates in populo ? - ô humilitas virtus Chriſti ! quantùm confundis ſuperbiam noſtræ vanitatis ! Parum aliquid ſcio ; vel magis, ſcire mihi videor ; & jam ſilere non poſſum : impudenter me, & imprudenter, ingerens, & oſtentans ; promptus ad loquendum, velox ad docendum, tardus ad audiendum. S.Bernardus ſerm.1.in Epiph.D.

Ecce rex tuus - ſedens ſuper aſinam. Matth. 21. 5. Si Propheta Zachar.9.9. ſolùm dixiſſet : *ecce rex tuus veniet tibi iuſtus, & Salvator* ; dubios nos reliquiſſet : cùm multi ſint, fuerintque juſti reges, & ſuorum ſubditorum ſoſpitatores. Idcirco Prophetam appellat ! da nobis ſignum, quod alii reges non habent ; da nobis ſignum proprium regis, cujus regnum annuntias. Reſpondet vates : ecce vobis ſignum illud ſpeciale : *ipſe pauper, & aſcendens ſuper aſinam, & ſuper pullum filium aſinæ*. Didac. Niſſ.ib.

Hoc vobis ſignum : invenietis infantem pannis involutum. Luc. 2. 12. Et hæc ſunt Dei indicia ? mendicabulum potiùs, quam Dei Filium, loquuntur pauperes panni, & præſepium. Sed bene dicit Angelus : *hoc vobis ſignum* : nam quòd elegit vile ſtabulum, anguſtum præſepe, pauperes pannos ; qui poterat ſibi curare ſumptuoſum palatium, magnificum ſtratum, pretioſa periſtromata : hoc infantis homine majoris ſignum eſt : hoc Deum indicet ; qui majora minoribus poſtponit. Id. ib. Raros invenias, qui ſplendorem premant, nè erumpat, & ſub pallio humilitatis abſcondant.

Digitized by Google

dant. Hoc facinus viri excelſi eſt, & imitatoris Jeſu. O quot latibula invenit natus in Bethlehem puer! Divinitatem obſcurat, potentiam, ſapientiam; regiam dignitatem abſcondit. Arcones in Iſ. 1. Diſc. 3.

Implete hydrias aqua. Joan. 2. 7. non vina exundare juſſit in vacuis hydriis; ſed eas prius impleri curavit aqua; ut minore fulgore prodigii coruſcaret. In Thabor Matth. 17. 2. ſolem ſibi locavit in vultu: non ut videretur fulgidior; ſed ne in fulgore ſuo videretur: quis enim in ſolem reſpicit? Et, dum Moyſes, & Elias, evanuerunt, mox totum illum triumphi apparatum diſſolvit; monitis etiam Apoſtolis, ne cui dicerent viſionem. Oliva l. 4. Strom.

Potens erat, & deſpiciendum ſe præbuit. Terram movebat, & hærebat in ligno; cœlum obducebat tenebris. Mundum crucifigebat, & crucifixus erat: inclinabat Caput, & exibat verbum: exinanitus erat, & replebat omnia. S. Ambroſ. in Pſ. 118. oct. 3.

Num. II.

Alia exempla, & teſtimonia.

Agar ab Angelo amicè ſalutata, Gen. 16. 7. & de beneficiis divinitus accipiendis edocta, domum tamen regreſſa, nil de illa revelatione ſanctiſſimis conjugibus manifeſtavit. Humili potiùs ſilentio, quàm vano colloquio, divinum oraculum venerata. Mendoza in 1. Reg. 3. v. 15.

Manus hæ, Ezech. 1. 8. erant *ſub aliis pennis*, iiſque velabantur: quia operationes Chriſti tegebantur carnis aſſumptæ infirmitate: ut doceret Fideles ſuos, pari modo dona Dei non oſtentare, ſed humiliter abſcondere. Cornelius hic.

Mare, quas ſibi parat opes, occulit, cadavera autem emittit ad littus, vel in extimam ſui partem. Tellus omnem pompam explicat. Oliva lib. 9. Strom. § Spiritus Dei ferebatur &c.

§ XXVI.

Humilitas prodit ſuos defectus, miſerias &c.

P*Aſtores ſumus*. Gen. 46. 34. Nota Joſephi modeſtiam, prudentiam, ſimplicitatem. Modeſtiam: quia in aula Pharaonis ſciri cupit ſe eſſe fratrem paſtorum; cùm tamen verſu ultimò dicatur: *deteſtantur Ægyptii omnes paſtores ovium*. Prudentiam: quia fratres in aula habere non ſatagit; nè aulicorum moribus corrumpantur. Simplicitatem: quia fratres ad ſtatus non evehit; ſed in arte paſtoritia, quam callebant, conſervat. Aliter faciunt hodie; qui, cùm humillimi generis ſint, tamen nobiles videri volunt &c. Cornelius hic.

Non poſſum ſic incedere, quia non uſum habeo. 1. Reg. 17. 39. *Et depoſuit ea, & tulit baculum ſuum, quem ſemper habebat in manibus*. v. 40. Non dixit, arma iſta meis non aptantur membris; vel, nimis gravor lorica; ſed, *non habeo uſum*. Ingenuè, ſe militem non eſſe, faſſus eſt; quin, armis abjectis, paſtoralia præferens inſignia, occurrit hoſtis; humilitate veriùs, quàm fortitudine, pugnaturus. Oliva l. 6. Strom.

Quis ego ſum? Domine Deus! & quæ domus mea, quia adduxiſti me huc uſque? 2. Reg. 7. 18. Noverat ſe paſtorem eſſe ovium, & non genere nobilitatum. Sed, quando factus eſt nobilis, agnovit, ſe ex nihilo eſſe ſublevatum. Et quia non eſt oblitus, qui natus erat; perſeveravit in culmine regali. S. Chryſoſt. hom. de David.

Verba Jeremiæ filii Helciæ, qui fuerunt in Anathoth Jerem. 1. 1. Exorditur oracula ſua à probris ſuis; indicat enim patriam, quæ obſcuriſſimi in Judæa nominis. Sanct. Hieron. fuit Anathothites, qui eſt uſque hodie viculus tribus ab Ieroſolymis diſtans milliaribus.

Unus de circumſtantibus, amputavit illi auriculam. Marci 14. 47. S. Chryſoſt. hom. 49. in Matth. hunc locum Marcus qui Petri diſcipulus fuit, idem ſcripſiſſe videtur: quia ingens hic honor Magiſtro deferebatur: & quæ ad Magiſtri laudem pertinent, ipſo fortaſſe deprecante, nè magnifica de eo diceret, omnino ſiluit.

Ille verò dicebat, quia ego ſum. Joan. 9. 9. Qui divino afflantur ſpiritu, non erubeſcunt abjecta ſecundùm carnem natalitia memorare: nec favoribus divinis everti dedignantur primævam mendicitatem fateri dicentes: quia ego ſum ille pauperculus, ille mendicus, ille obſcuris natus parentibus. Baeza t. 2. lib. 10. c. 3. §. 11.

Humilitati idem, quod invidiæ, eſt ingenium: niſi quòd erga ſe humilitas laudabiliter agit, quod invidia circa alios perversè. Invidia alienas prærogativas perſpicuè intuetur, & noſcit; & tamen miris artibus infuſcat, & experta negat. Ipſiſſimum eſt humilitatis ingenium: ipſas, quas operatur virtutes, neſcio quibus artibus minuit; & oculatiſſima ſemper, ut faciat; eſt oculatiſſima ſemper, ne videat. Naxera in Joſ. 2. §. 23.

Vide plura tit. Gloria.

§. XXVII.

Humilitatis varii alii actus, & proprietates.

D*Ominus, qui fecit Moyſen, & Aaron*, 1. Reg. 12. 6. Fecit, id eſt, ornavit, & multis beneficiis illuſtravit. S. Gregorius hic: notandum, quia cum Samuel Dominum teſtem ſuæ innocentiæ aſſereret; ipſum Dominum feciſſe Moyſen, & Aaron, dixit. Quid eſt hoc aliud? niſi quia & virtutis ſuæ culmen oſtendit; ſed in tanto culmine ſolus apparere noluit, quaſi dicat: in tanta animi virtute mirandus non ſum, quia in ea ſolus non ſum. Vir humilis, quò illuſtrior eſt, eò magis appetit illuſtrium virorum comitatum; ut illorum ſplendoribus obfuſcetur. Mendoza in 1. Reg. 12. v. 6.

Percuſſit cor ſuum David, eò quòd abſcidiſſet oram chlamydis Saul. 1. Reg. 24. 6. Davidis factum etiam hoſtes in admirationem rapuit, Saul laudat, ſatellitium deprædicat, omnes demirantur. Sed David, quia ſui operis rigidior cenſor erat, aliquid dolore dignum invenit. Naxera in Joſ. 5. §. 6.

Non eſtis locuti coram me rectum, ſicut ſervus meus. Job. 42. 7. Cùm tamen ipſa ad examen ſe reducit; ait: *inſipienter locutus ſum* v. 3. 6. *I[illegible] ſe me reprehendo*.

[illegible] aliena opera, etiam parva, mirantur: ſua verò etiam magna, deſpiciunt. S. Gregorius mor. l. 26. c. 26.

Qualis quiſque apu[illegible] [illegible]teat, contumelia illata probat: nam, ſicut ſuperbi honoribu[illegible], [illegible]c plerumque humiles ſua deſpectione gratulantur. Idem Dialog. l. 1. c. 5.

Semper tibi diſpliceat, quod es; ſi vis pervenire ad id, quod nondum es: nam ubi tibi placuiſti, ibi remanſiſti. S. Auguſt. ſerm. 15. de V. Apoſt.

Hum[illegible] innocentia ſemper formidoloſa, ſemper ſibi ipſi ſuſpecta eſt [illegible]acilè, quod ſibi objicitur malum, in ſe latere, ſeu habere, ſe putat. S. Laurent. Juſtin. de triumph. ag. cap. 5.

Dicere ſolitus erat Iſaias Abbas, humilitatem nec linguam habere, qua de al[illegible] negligente, aut ſuperbo loqueretur; neque oculos, quibus a[illegible]m errata perſpiceret; neque aures, quibus ea, quæ animæ ſuæ non prodeſſent, audiret; nihil denique habere negotii, niſi cum peccatis ſuis. Iſidorus or. 8.

Miſcellanea.

Vulpes foveas habent. Matth. 8. 20. Scriba repellitur à ſequela; quia difficillimum eſt, ut alta ſapiens, & prudentia carnis imbutus, in veritate velit dejici, & in humilitate Chriſti veſtigia ſequi. Simon Caſſia l. 9. c. 16.

Ex hoc iam homines eris capiens. Luc. 5. 10. Ex hoc ſcilicet, actu ſubmiſſionis, quo ſcis, te hominem peccatorum profiteri: *exi à me quia homo peccator ſum Domine*. Eſcobar t. mir. Chr. ſect. 6 obſ. 2.

Sedebat ſic. Joan. 4. 6. S. Chryſoſt. & Euthymius: ſic, id eſt, non in ſella, non in loco honoratiore, ut contingit. Humi ſedebat, non in ſublimi ſolio. Licèt authoritatem Chriſto ampliorem frequentior Diſcipulorum comitatus, & ſublimior ſedes, & dignior locus, attuliſſet: ſed ea ad hujus mulieris converſionem non conducebant; quam humilitate, & manſuetudine, revocari oportebat. Didacus Niſſ. t. 6. D. 3. Quad. §. 5.

Rara ſanè in juvenibus eſt humilitas; ideoque miranda. Dum ætas viget, dum vires ſolidæ ſunt, dum ſanguis æſtuat, dum ſollicitudo neſcitur, dum ignoratur debilitas, dum lætitia frequentatur; tunc fervet jactantia, tunc ſe juventutis ſuperbus extollit affectus, tunc humilitas quaſi vileſcit, abjecta contemnitur; tunc ſubjectio degeneris conſcientiæ æſtimatur infirmitas. S. Ambroſ. ſ. 18. in Pſ. 118. Adoleſcentulus ſum ego.

Humilitas ipſa ſumptus neceſſarios ſubminiſtrat ad ædificationem Evangelicæ turris. Gilbertus ſ. 26. in Cant.

TITV-

TITULUS VIII.

HYPOCRISIS.

§. I.

Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri, & Novo.

F*Rater fui draconum, & ſocius ſtruthionum.* Job.30.29. Quid per dracones, niſi malitia? quid verò ſtruthionum nomine, niſi hypocriſis deſignatur? Struthio quippe volandi ſpeciem habet; ſed uſum volandi non habet: quia & hypocriſis cunctis intuentibus de ſe imaginem ſanctitatis inſinuat; ſed tenere vitam ſanctitatis ignorat. Sanct. Gregor. mor. lib. 7. cap.12.

Nè fueris hypocrita in conſpectu hominum. Eccli.1.37. Cornelius ex Græco: nè ſis actor tragœdiæ, ſeu comœdiæ, nec ſis triſtis, nec mimus, ad ora hominum. Nomen ipſum hypocrita hiſtrionem propriè ſignificat; qui, alia perſona cùm ſit, aliam agit. Unde Chriſtus Matth.6.4. *nè juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis.* Hebr. *ut ſpectemini.* Verbum hoc, addit Maldonatus, theatrale eſt. Significat igitur: nihil in hypocritis eſſe veræ, ſolidæque, virtutis; quidquid agunt, ſimulatio eſt. Eſcobar t.3. Coll. Chr.f.1. obſ. 1. In hoc Mundo plurimi, tamquam in theatro, ſimulatis perſonis utuntur, & fictis; &, cùm ſint intrinſecus aliud, aliud ſe eſſe hominibus oſtendunt. S. Zeno Veron. ſ. de jejunio.

Ova aſpidum ruperunt. Iſ. 59. 5. Ova aſpidum ſunt exteriùs alba, pulchra, & oculis grata; intus autem veneno plena. Ita hypocriſis. Stella in Luc.7.

Tres pueri, Dan.3. 58. omnes creaturas ad laudandum Deum provocant; iridem excludunt: quia in arcu cœleſti non verus, ſed apparens, & fugax, ſplendor nitet. Arcones in Iſ.a.Diſc.3.

In veſtimentis ovium. Matth.7.15. Multi veſtimenta ovium habent; ipſi tamen oves non ſunt. Veſtimenta ovium portare, ovemque non eſſe, ſpeciem eſt habere virtutis, veritatem verò ejus eſt abjeciſſe poſt tergum. Simon Caſſ.l.7.c.12.

Superſeminavit Zizania in medio tritici. Matth.13. 25. Imitatur virtutem improbitas, & Zizania contendit triticum videri: quod quidem ſpecie quadam tritico aſſimilatur, guſtu autem à ſentientibus facilè diſcernitur. S.Cyrillus Jeroſ.Catech.4.

Fuit in diebus Herodis. Luc.1.5. Herodes interpretatur *glorians in pellibus*; & ſignificat diabolum, qui gloriatur in hypocritis, qui pellibus ovium ſunt induti; *intrinſecus autem ſunt lupi rapaces.* Hugo Card.hic.

Ædificatis eorum ſepulchra. Luc.11.48. Sepulchrum dicitur quaſi ſemipulchrum, & ſignificat hypocritas; qui habent pulchritudinem exteriorem, ſed carent interiori. Sepulchra ergo ædificat, quicumque vult apparere bonus exteriùs; cùm ſit malus interiùs. Hugo Card in Luc.

Attendite à fermento Phariſæorum. Luc.12.1. Omnia opera hypocritæ ſunt velut falſa moneta; quæ intus ferrea, exteriùs verò deaurata eſt. Et ſicut in pharmacopolia ſunt aliqua vaſa, litteris deſignantibus, medicamentum aliquid ſalubre eſſe incluſum; cùm tamen nihil, niſi toxicum contineant. Et ſicut umbroſum nemus, quod prima facie amœnum, & deliciis plenum apparet; cùm intus plenum ſit lupis, ſerpentibus &c. Stella hic.

Septem candelabra aurea. Apoc.1. 12. Dicuntur aurea, ad differentiam hypocritarum; qui ſunt deaurati pulchra converſatione; ſed non aurei ſanctitate vitæ. Albert.M.

Hypocritæ ſimiles ſunt *monſtroſis locuſtis* Apoc. 9. 8. 9. hæ habebant faciem mulierum, ſed caudam ſcorpionum. Cornelius in Matth.6.v.2.

Ex Patribus, & aliis.

Hypocriſis eſt inſtar nivis; & hypocrita eſt quaſi ſterquilinium nive contectum: utpote qui vitia omnia candore ſimulatæ virtutis, velut nive, obtegit. Clemens Alex.l.3.Strom.

Quemadmodum, cui impoſitum eſt cataplaſma, & cui inuncti ſunt oculi; vel ipſo aſpectu præbet morbi ſuſpicionem: ita fuci, tincturæ, & colores illiti, animam intrinſecus ægrotare ſignificant. Clemens Alex.l.3.cap.2.

Interpretatur hypocriſis deauratio: quod nomen Latinum ſic à nobis accipitur, ut res quælibet in ſuperficie, colore lucens aureo, ſentiatur intus eſſe ſine auro. Rupertus in Matth.lib.5.

Hypocrita monſtrum eſt, cui ſimile numquam fecit natura: ut nec vult eſſe, quod videtur; neque vult eſſe, quod eſt. Vir hypocrita caret hoſpitio; ſolùm falſitas accepit eum in domum ſuam, & miniſtravit ei de infernalibus facultatibus ſuis. Nudus incedit hypocrita; deceptio ejus ei præbuit veſtimentum. Famelicus erat, non ſaturandus pane: patiebatur ſitim, non vino complendus; ſed laus humana dedit ei cibum, & potum. Infirmus erat propter deficientem virtutem; ſed reputatio aliena viſitavit, imò confortavit, eum. Erat in carceribus peccatorum; ſed dæmones acceſſerunt ad eum, redemptionem falsò ſpondentes; & deluſerunt detinentes eum. Mortuus jacebat in plateis Ninive, ſpecioſæ, videlicet Mundi; ſed fama hominum in cordibus ſuis ſepelivit eum. Simon Caſſ.l.8.c.32.

Nolite in jejunio hypocritis ſimiles fieri, qui ſunt pictores diaboli, periti ſua doctrina in arte pingendi. Non enim pictores, cùm aliquam ex diverſis ſubjectis coloribus volunt formare imaginem, de interioribus curant; quomodo ſtomachus, cor, pulmo, jecurque, locentur; ſed dumtaxat, quomodo exteriora intuentium oculis aptiora reddantur. Idem lib.10.cap.36.

Hypocritæ ſimiles libris falſis, quorum falſitas, dum clauſi, non agnoſcitur; ſed dum aperiuntur, & leguntur. In Judicio, libris apertis, opera falſa apparebunt. Geminiani l.9.c.34.

Lignum putridum, & carioſum, nocte relucet, & quaſi res pretioſa apparet; die verò ejus vilitas, & corruptio, proditur. Modò ſumus omnes in nocte obſcura: & multi, cùm ſint corrupti, vitiis pleni, mentitis virtutibus micare contendunt, boni videri cupientes. At poſtquam dies illuxit; tunc revelabitur, quis lignum putridum ſit, quis non. Dies Conc.2.in Nat.D.

Horologia ſolaria, ſi nubes, aut nox, ſolem ſubducant, nullam horam deſignant. Hypocritæ in luce horas demonſtrant; tantùm operantur, cùm videntur. Oliva lib. 13. Strom. Luc. 17.21.

§. II.

Hypocriſis deſcriptio, proprietates, actus.

P*Opulus hic labiis me honorat.* Matth.15.8. Quod profertur in ore, non verſatur in corde. Cantabit Kyrie eleiſon, qui nemini miſericordiam fecit. Deique contempſit. Cantabit Chriſte eleiſon, qui Chriſti ſanguini contumeliam intulit. Cantabit Gloria, qui omnem gloriam, etiam ex cantu, mercatur in terrenis. Cantabit alleluja, qui Deum in ſuis vituperat moribus. Cantabit Epiſtolam, qui divinum non recipit miſſum. Cantabit Evangelium, cui prædicatio Mundi placet. Cantabit Graduale, qui per gradus non aſcendit in bonum. Cantabit Verſum, qui à Domino eſt averſus. Cantabit Tractum, ad ſua placita tractus. Cantabit Sanctus S. S. qui corde, ore, & opere, eſt iniquus. Cantabit hanc Trinitatis laudem, qui in Trinitate animæ ſuæ, memoriæ, intelligentiæ, & voluntatis, portat peſſimam labem. Cantabit Introitum Miſſæ, & finem; qui principium malum fecit, qui finem debitum in Domino non conſtituit. Cantabit Pater noſter, de quibus dici poteſt: *vos ex Patre diabolo eſtis.* Cantabit Dominus vobiſcum, qui cum dæmonibus habet commercium &c. Simon caſſ.l.8.cap.37.

Oculum attendit hypocrita, non Deum; faciem, non fidem; pecuniam, non gratiam. Non fruitur Deo, ſed utitur tamquam nummo; & nummo fruitur tamquam Deo. Deo emit Mundum; fide nummum; religione Sæculum, lacrymis vinum, jejuniis convivium, cilicio linum, ſilentio plauſus hominum. Mirabile dictu! latet iſte, ut appareat; tacet, ut audiatur; non ſequitur, ut conſequatur; recedit, ut præcedat; fugit, ut apprehendat; plorat, ut rideat; jejunat, ut ſatietur. Sic cancer ſerpit. Petrus Cell.de pane lugent.c.16.

§. III.

Hypocriſim fugiendi motiva.

Num. I.

Malitia, damna.

S*Ubitò defecerunt: in civitate tua imaginem ipſorum ad nihilum rediges.* Pſ.72.19.20. Quæritis: quomodo repentè, qui pius habebatur, corruat? fucatam præferebat ſanctimoniam, non veram. Nonne vides imaginem ſolùm eorum, virtutum coloribus adumbratam, à Deo expungi? Nimirum imaginem virtutis, non virtutem poſſederunt. Ideo Deus virtutum fucum illum citò obliterat, & delet. Non diu, mihi crede, in civitate Domini virtutum, imago fictæ, ſimulatæque virtutis. Ad tempus fortè breve fulgebit; tum ad nihilum à Deo redigetur. Oliva l.12.Strom. hic.

Hypocritæ! Matth.23.27. Scribas Dominus reprehenſurus; cùm eos raptores, ambitioſos, ſacrilegos, parricidas, jure poſſet vocare; maluit hypocritas dicere: acſi nihil Deo odioſius eſſe poſſet,

Digitized by Google

ſet, quàm cruſta virtutis. Maluit eos inſcribi ſepulchra dealbata; quàm nigra, & fuliginoſa: Domino enim minùs eaoſa ſunt atra, quàm quæ alba non ſunt, & ſunt dealbata. Oliva lib.10.Strom. §. Renovamini Spiritu.

Aſſumit ſeptem alios ſpiritus ſecum nequiores ſe. Luc. 11.26. Spiritus malus eſt Spiritus ſuperbiæ; nequior illo ſimulatio humilitatis: Spiritus malus, ſpiritus invidiæ; nequior illo ſimulatio charitatis: Spiritus malus, ſpiritus mendacii; nequior illo ſimulatio veritatis: Spiritus malus, Spiritus luxuriæ; nequior illo ſimulatio caſtitatis: Spiritus malus, ſpiritus avaritiæ; nequior illo ſimulatio miſericordiæ. S.Proſper Aquit. de promiſſ. & prædict. p. 2. cap.39.

Pejor eſt, qui ſe, cùm ſit malus, bonum oſtendit; quàm ille, qui apertè eſt malus. S.Ambroſ.in ep.1.Tim.c.5.

Hypocriſis ſubtile malum, ſecretum virus, venenum latens, virtutum fucus, tinea Sanctitatis. - Hypocriſis ſecura ſimulat, fallit proſpera; curioſa mentitur; & crudeli arte, virtutes truncat mucrone virtutum. Jejunium jejunio perimit, oratione orationem evacuat, miſericordiam miſeratione proſternit; - Quod corporibus eſt hydrops, hypocriſis animabus. Petrus Chryſologus ſ.7.

Velant faciem Domini hypocritæ. Hugo Card.in Luc.22.

Horrendum hypocritæ caſum narrat Panormitanus de Antonio quodam Eremita, tempore Alfonſi ſapientis, regis Aragoniæ l.2.cap 9. Hic Antonius quadraginta dies, & noctes perpetuò jejunare ferebatur; adeò, ut Italiam, Siciliam, Hiſpanias, compleverit nomine ſanctitatis, & abſtinentiæ. Pluribus in locis cellæ præcluſus, & à cuſtodibus obſervatus, nihil edens, aut bibens; Angelorum inſuper miniſterium, & conſortium, habere credebatur. Verùm habebat clam in cella candelas craſſiores, exteriùs, & ſuperſoriè ceratas; ſed intus fiſtulæ cannarum includebantur farina infartæ; quæ ex contritis phaſianorum, & caponum, carnibus, Saccharo, & aromatibus immixtis, condiebantur. Ajunt & cingulum geſtaſſe fiſtulatum plenum nectare, quod hypocraticum vocant. His epulis clam paſcebatur; habitus interim omnium mortalium abſtinentiſſimus. Is vermibus tandem corroſus, & inter magnos cruciatus, cùm mors inſtaret, in Chriſtum, & B.Virginem, diras blaſphemias, & convitia evomens, impiam ſimul animam evomuit.

Num. II.

Alieni ab ea.

Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ. Pſ. 100. 2. Non allegat innocentiam morum in foro, in publico, ſimulatam; ſed in medio domus, in cubili, ut advertit hic Bellarminus. Multi in foro, & plateis, modeſtè ſe gerunt; ſed in domo, præſertim in cordis ſui cubiculo, per omnia ſcelera volutantur. Alvarez Illuſt 231.

Sicut fragmen mali Punici, ita genæ tuæ. Cant.4.3. Talia debent eſſe opera, quòd reſpondeant interioribus affectionibus, & exterioribus: quia non debemus habere fictam ſanctitatem. Ideò ait, *genæ tuæ*, id eſt, opera tua, quæ ſunt in aperto, ſicut genæ, ſunt *ſicut fragmen mali Punici*; id eſt, ſicut malum Punicum fractum. In fractura tale apparet, quale eſt interiùs. Sanct.Thomas Aquin. hic.

A longè ſtans nolebat nec oculos &c. Luc.18.13. Stans à longè, qualis erat, talem ſe oſtendebat. Euſebius Gallic. ſerm. in Dom. 11. Pent. Nolebat propinquus Numini ex animo putari; ſi ex corpore propinquus Sanctuario cerneretur. Ramirez in ep. 5. Apoc.3.

Eſſe optimus, non videri, ſtudebat. Sanctus Gregorius Naz Or.30.de Sanct.Baſilio.

Optabat non videri, ſed bonus potiùs eſſe. Idem Orat.de laude Sancti Ephrem.

Dicito mihi hypocrita: ſi bonum eſt, eſſe bonum; ut quid non vis eſſe, quod vis apparere? Si verò malum eſt eſſe malum; ut quid vis eſſe, quod non vis apparere? nam quod turpe eſt apparere, turpius eſt eſſe. Author Imperf.in illud Matth.23.væ vobis Scribæ, & Phariſæi hypocritæ.

I.

TITULUS I.

JACTURA RERUM TEMPORALIUM.

§ I.

Æquo animo ferenda.

Ex Veteri, & Novo.

TUnc ſurrexit. Job. 1. 20. Divitiarum amiſſio eſt gravis oneris depoſitio. Hugo Card.hic.

Extende paululum manum tuam. Job.1.11.Sub vocabulo *paululum* intelligit dæmon omnia terrena bona, quibus florebat Job, ut interpretatur S Gregorius l.2.mor.c.5. S.Thomas Aqu. Pineda. Bona omnia Jobi vocat *paululum*; quia non animæ. Sylveira in Matth 16.c.7.

Dominus dedit, Dominus abſtulit: ſicut Domino placuit, ita factum eſt. Job 1.21. Abſtulit, qui dedit: numquid periit, qui dedit? Tamquam diceret: abſtulit omnia, auferat omnia; nudum dimittat me, & ſervet mihi ſe. Quid enim mihi deerit, ſi Deum habuero? aut quid mihi alia proſunt: ſi Deum non habuero? S.Aug.l.1.de Symb.c.3.

Non timebo, quid faciat mihi homo: in me ſunt Deus vota tua, quæ reddam, laudationes tibi. Pſ 55.11.12. Optimè ſciebat Propheta, quòd non tam ſua Deus, quàm ſeipſum, volebat. Et ideo ait, non timere ſe mala omnia ab homine inferenda: quia, licèt hoſtis omnibus ſpoliet; adhuc ad ſacrificandum Deo ſeipſum retinet. S. Aug. hic: quæ vota reddam laudis tibi? Amo Deum meum: nemo hunc mihi eripit. Et meritò dicitur in illa ſuperiori fiducia, *quid faciat mihi homo!* Sæviat homo; quid eſt ablaturus? aurum, argentum, pecora. Numquid auferet vota, quæ reddam laudis Deo? Hugo Card. *non timebo, quid faciat mihi homo* exteriùs, cùm bonum interius non poſſit ſurripere; per quod tibi placeo: quia in me, non extra, ſunt Deus vota tua; illa ſcilicet, quæ deſideras. Sylveira in Matth 4.

Super hoc cœlum turbabo, & movebitur terra de loco ſuo, propter indignationem Domini exercituum, & propter diem iræ furoris eius. Iſ. 13. 13. Nullus frangi debet, cùm audit, quia diſperdet Deus orbem terrarum: quia anguſti eſt animi ejuſmodi opinio. Nam, ſi altiùs ſpectes, invenies hoc eſſe pro nobis, quod putas eſſe contra nos. Judicabis hoc eſſe pro Mundo, quod adverſùm Mundum arbitraris. In bono diſperdet orbem terrarum: erit enim cœlum novum, & terra nova. Sanct. Ambr. lib.de Elia & jejun.c.7.

Date, & dabitur vobis. Luc.6.38. O præclaram negotiationem! qualia contemnentes, qualia recipimus? Sanct. Gregor. Naz. epiſt.21.

Surgens venit ad patrem. Luc.15.20. Fames revocat, quem ſaturitas exularat: fames illi patrem dedit ſapere; cui copia tulerat ſentire genitorem. S.Chryſol.ſ.2.

Ut ergo audivit; quia infirmabatur, tunc quidem manſit &c. Joan. 11.6 Non dolendum de malo, quod reparari poteſt. Non multum movet Jeſum amici morbus licèt is thalis; quin potiùs eo intellecto immobilis manet, ſeſe eodem modo, ut antea, gerens. Quo docemur, indigna eſſe dolore mala, quæ ſolvenda, & reparanda, certò veniunt. Baeza t.2.l.8.c.3.§.9.

Abſque Synagogis facient vos. Joan. 16. 2. Rei unius jacturam leviorem facit lucrum aliarum. *Abſque Synagogis &c.* Gloſſæ ambæ: ſed nè timeatis ſolitudinem: quia tot acquiretis, ut pro eis videamini ad gloriam Dei occidendi. Ejectis è Synagoga Diſcipulis, hoc vult Dominus eſſe eis ſolatio, quòd à Judæorum conſortio excluſi innumeros in Eccleſiam adducturi ſint. Did.Niſſ.D. infra Aſcenſ.

Expedit vobis, ut ego vadam. Jo.16.7. Prudenter rerum leviorum jacturam æquanimiter ferimus, ut lucrum faciamus majorum.

Digitized by Google

rum. Abſentia Chriſti corporalis quædam jactura erat; ſed hoc nomine facilè tolerabilis; quòd niſi ille abiret, advenire Spiritus S. non poſſet. Didacus Niſſ.D.4.Paſch.

Modicum, & iam non videbitis me. Joan. 16. 16. Dum vita cœleſtis non perditur, parva ſunt, & modica, omnia alia detrimenta. Baeza t.3.l.14.c.15.§.1.

Forſitan ideo diſceſſit à te, ut æternum illum reciperes. S. Paulus Philemoni de Oneſimo v.15. S. Hieron. Si dominum non fugiſſet, numquam veniſſet Romam, ubi Paulus erat vinctus in carcere. Si Paulum in vinculis non vidiſſet, non recepiſſet fidem in Chriſtum. Si Chriſti non habuiſſet fidem, numquam Pauli effectus filius in opus Evangelii mitteretur. Ex quo paulatim, & per gradus ſuos, miniſter Evangelii eſt factus Oneſimus; quia fugit a domino. Did.Niſſ.D.4.Paſch.

Ex Patribus, & aliis.

Libenter terrena amittamus, cœleſtia tueamur. Totum licèt Sæculum pereat, dum patientiam lucrifaciam. Tertullianus l. de pat.cap.7.

Non eſt ille tibi ablatus, qui dedit; quamvis tibi ablatum fuerit, quod dedit. S.Auguſt.in Pſ.32.

Homo, qui proſperis rebus proficit; aſperis quid profecerit, diſcit. Cùm enim mutabilium bonorum adeſt copia, non eis confidit: ſed, cùm ſubtrahuntur, agnoſcit utrùm eum non ceperint. Quia plerumque, cùm adſunt nobis, putamus, quòd ea diligamus; ſed, cùm abeſſe cœperint, invenimus, qui ſimus. Idem l.de vera Relig.c.47.

Eliſæus aſpiciens Magiſtrum ſuum aſſumi, diſcidit veſtimenta ſua: non enim habebat aliquem adſtantem ſibi, atque dicentem; quòd iterum reverſurus eſſet Elias. S.Chryſoſt.S.de Alcenſ.

Ideo (Fideles) comparantur ovibus; quia Mundi exuvias ſine aliquo ſenſu doloris amittunt: nam ſicut ovis tondentem ſe non increpat, ita nec juſtus cupiditatem ſe expoliantis accuſat. Caſſiodorus in Pſ.8.

Sunt multæ rationes, quare Dominus juſtos exponat tribulationibus, & auferat eis temporalia. Prima eſt, nè temporalibus adhæreant, & Deum derelinquant: ſicut corvus non rediit ad Noe in arcam; & dicitur, quòd cadavere aliquo illectus fuerit &c. Hugo Card.in Pſal.40.

Ad Senis cujuſdam monaſterium latrones ingredientes dixerunt ei: omnia, quæ in cella ſunt, tollere venimus. At ille ait: quantum nobis videbitur filii tollite. Tulerunt ergo, quidquid invenerunt in cella, & abierunt. Obliti ſunt autem Sacculum, qui abſconditus erat in cella; quem ſenex tollens, ſecutus eſt eos, dicens: filii tollite, quod obliti eſtis in cella. Illi verò admirantes patientiam ejus, reſtituerunt omnia, & pœnitentiam egerunt. Sanct. Bernardinus ſ.58.Act.3.

De S. Spe Abbate cœco per quadraginta annos ait Sanct. Gregorius 4.Dial.10. Deus venerabilem ſenem, dum exterioribus tenebris premeret; interna numquam luce, & conſolatione, deſtituit.

§. II.

Jactura labore partorum moleſta:

F*Ruſtrà feretis ſementem, quæ ab hoſtibus devorabitur.* Levit.26. 16. Non dixit Dominus, non feretis: ſed *feretis*, & *fruſtrà feretis*: ut gravius eſſet ſupplicium, & pœna acerbior. Joan. Cluniac.ſ.51.

Pretium meum cogitaverunt repellere cucurri in ſiti. Pſal.61.5. hæc querelarum contra Saul maxima erat. De quo pretio loquitur? Lyran. pretium ſuum vocat duas filias Saulis, quarum primam promiſit ſibi dare in pretium pro bellis contra Philiſthæos; & ſecundam, quam dedit David pro centum præputiis Phyliſthinorum. Pro earum amore David multas moleſtias, pericuIoſa certamina, ſitim, famem, tulit. Didacus Niſſen.fer.2.D.Reſurr.§.5.

Clamabat. Luc.8.8. Jeſus memorans perditionem ſeminis. Illo clamore acerbum animi dolorem teſtatus fuit. Quid doluit? Verbi ſui jacturam: cujus tres partes de quatuor pereunt. Sicut ſi æger medicinam propriis ſumptibus longo ſtudio paratam effundat. Idem ibid.

Fili, recordare &c. Luc.16.25. Tu vocas patrem, ego voco filium; ut te graviter doleas perdidiſſe, quòd natus es. Adhuc voco filium; ut amariùs doleas, perdidiſſe te, quòd tibi gratia dederat, & natura: quia non habuiſſe, doloris non eſt tanti, quanta habita mœroris eſt perdidiſſe. S.Chryſologus ſect.123.

Vide tit.Paupertas.§.18.

TITULUS II.

IDOLA.

Seu

IDOLOLATRIA.

§. I.

Origo.

SUnt quatuor cauſæ Idololatriæ. 1. Imbecillitas intellectus, non valens corporalia tranſcendere; ideo pulchrioribus attribuit divinum cultum. His accidit, quod, eunti ad curiam regis, credit quemcumque bene indutum regem eſſe. 2. Adulatio, qua regibus, & dominis, divinum cultum præſtiterunt. 3. Carnalis affectus ad filios, & conſanguineos; quibus poſt mortem ſtatuas poſuerunt. 4. Malitia diaboli. Multi non ore, aut corde, ſed factis, plures deos credunt: qui corpora cœleſtia putant in voluntatem hominis influere: qui obediunt regibus plus, quàm Deo: qui filios plus diligunt, quàm Deum. Venefici, magi, incantatores. S.Thomas Aqu.Opuſc.3.c.2.

Quibuſdam imaginibus poſuerunt idololatræ virtutem præſtandi honores, ſeu dominationes, atque prælationes; aut artes, aut eloquentiam. Et imagini muſcæ, ſub certa conſtellatione ſculptæ, attribuerunt virtutem fugandi muſcas ab omni loco, in qua ipſa foret. Similiter & imagini ſcorpionis fugandi omnes ſcorpiones à civitate, vel regione, in qua ſculpta eſſet. S. Bernardinus t.1.ſ.10.art.1.

§. II.

Diverſa.

N*On facietis deos argenteos, nec deos aureos.* Ex. 20. 23. Philo Hebr. l.1. de Mona. Figuratè docens divinos honores non convenire divitiis: feruntur enim ultro citroque ventorum in morem.

Statuerunt eam iuxta Dagon. 1.Reg.5.2. Quis? & qualis Dagon? Fuit præcipuus Philiſthinorum Deus. Derivant aliqui Dagon à *Dag*, id eſt, *piſcis*, quòd idolum hoc piſcis figuram haberet. Cùm enim Philiſthæi eſſent accolæ maris, piſcationi dabant operam: ideoque fabricarunt, & coluerunt Dagon, quaſi piſcium, & piſcationis, præſidem. Lyran. Abulenſ., Serarius &c. cenſent Dagon eſſe Venerem. Cornelius in 1.Reg.5.2.

Amantiſſima eorum non proderunt eis. Iſ.44.9. Tropologicè idolum avari eſt pecunia, ut ait S.Paulus. Idolum guloſi eſt venter; idolum ſuperbi eſt honor. Cornelius hic.

In Beelzebub principe dæmoniorum. Luc.11.15. Beelzebub, juxta S.Hier.Eccl.10. idem eſt, quod habens muſcas, vel vir muſcarum, aut idolum muſcarum: quia propter victimarum ſanguinem, multæ in illius fano muſcæ. Idololatræ, qui in ſuis ſacrificiis à muſcis vexabantur; ad abigendas, colebant Deum Beelzebub. Corn.in Ex.57.

§. III.

Miſcellanea.

A*Rripienſque vitulum - contrivit uſque ad pulverem &c.* Ex. 32. 20. Oleaſter: crediderim, quòd, ut eis idololatria nauſearet, induceret, voluit ut pulveribus idoli ſui ſatiarentur. Sic permittit Deus, ut peccatores ſuis peccatis repleantur; ut ea poſtea evomant, & faſtidiant. S.Hieron.ep.12.ad Gaudentium: cupientibus Ægyptias carnes; uſque ad nauſeam, & vomitum, præbuit examina coturnicum; ut eas poſtea ſatiati contemnerent.

Simulachra gentium argentum, & aurum, Pſalm.113.4. &c. Licèt inveniantur & ænea, & lignea, ſimulachra; utilius tamen illud elegit, quod gentilitas judicabat reverentiùs adorandum: ut erubeſceret, colere viliora; quorum & pretioſa probantur irriſa. Caſſiodorus in Pſ.112.

Principale crimen generis humani, ſummus Sæculi reatus, tota cauſa Judicii, idololatria. Tertullianus l.de Idol.initio.

In templo cordis tui non ſtatuas ſtatuam Dagon cum arca ſanctificationis; non filium Veneris, cum Filio Virginis; non Beelzebub cum Ieſu. Petrus Cellenſ.l.de panib.cap.4.

Vide tit.Dii.

TITU-

TITULUS III.

JEJUNIUM.

§. I.

Symbola, & Similitudines.

I*Nane, & vacuum intrinſecus facies illud*. Ex. 27. 8. Non ſolidum, ſed inane. Concavum altare, eſt cor pœnitentis, ubi debet immolari ſacrificium laudis, quod quidem non debet eſſe ſolidum, id eſt, deliciis plenum; ſed inane, & concavum, id eſt, pœnitentia, & jejunio, attenuatum. S. Bonavent. diæt.ſal.c.15.de Jejun.

Dies Sabbathi, id eſt, requies Domini. Deut. 5. 14. Sit jejunium Sabbathum noſtrum, & laborum requies; qui per totum annum miniſtrantibus ſervis continui ſunt; Iſidorus Clarius l.1.Or.8.

Præcidit lignum, & miſit illuc. 4.Reg.6.6. Admirandum ſpectaculum in cœlis eſt Monachus ſuper terram, angelicam degens vitam. Lignum aridum, ex mandato Eliſæi fertum ſecuris de profundo aquæ extraxit: corpus autem Monachi, quod jejunio exaruit, animam de profundo ſurſum attolit. S.Ephrem.Paræn.1

Tu autem, cùm ieiunas, unge caput tuum. Matth.6.17. *& faciem tuam lava*. S. Zeno ſ.de jejun. habet etiam ſacramenti plurimum modus ipſe; quo ad jejunandum inſtituimur, & formamur. Aquæ, & olei, uſus aliquem Sacramentalem ritum innuunt Baptiſmi: quo denotatur gratiæ eminentia, quæ per jejunium comparatur.

§. II.

Jejunii præſtantia.

S*Ancti eſtote*. Levit.11.44. id eſt mundi. Nota: temperantia, & abſtinentia à cibis vetitis, vocatur hìc Sanctitas, id eſt, puritas: quia cibi vetiti cenſebantur immundi, polluti, & èxecrabiles, ac comedentem contaminare. Ita S. Bernardus ſ. 22. in Cant.Cornelius hic.

Cùm ieiunaſſet quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Matth. 4.2. Quia ſic videt jugiter jejunantem, proclamat, *ſi Filius Dei es*. S.Chryſol ſ.13.

Niſi per orationem, & ieiunium. Matth.17.20. Perpende hinc, quanti fiat à Deo jejunium; ex hoc, quòd ad opera ardua jejunii concurſum requiri explicavit. Cajetan.hic.

Adverſarius inimicus in promptu eſt; jejunemus, ut vincamus. Solent homines, quotieſcumque neceſſitatem aliquam arduam patiuntur, ad maximas gentes, auxilii cauſa, deſtinare legatos. Nos, quod eſt melius, legationem ad Deum per jejunia deſtinemus. S.Ambr.de Elia, & jejun.c.7.

Semper virtuti cibus jejunium fuit. S.Leo ſerm.2. de jejun. dec. menſ.

Per jejunium ordinatur homo ad ſeipſum, per operationem ad Deum, per eleemoſynam ad proximum. S.Bernardinus ſ.5.

Jejunium, in quo eſt mortificatio carnis, cum Chriſti carne conformitatem habet, quæ morti tradita eſt. Hugo Card. in c.7. Matth.

§. III.

Jejunium conducit corporis valetudini.

E*T factum eſt omne tempus, quod vixit Adam, anni nongenti triginta*. Gen.5.5. Unde tam longævi tunc homines? Pereirus: ſobrietas: neque enim carnibus, aut vino, utebantur.

Ut ſciatis, quid comedere, & quid reſpuere, debeatis. Levit. 11. 47. Cur tanta de cibis vitandis cura? Oleaſt. Unde, quæſo, ò homo meruiſti Deum medicum habere? Percurre cap 5. Gen. ab Adamo ad Lamech, ibi vita hominum ultra ſeptingentos annos prorogata. Ratio multiplex Lyrano: ſecunda eſt, quia temperatè vixerunt. Velloſo in Judith 1.Parænet.2.

Manducare panem. Luc.14.1. Chriſtus invitatus fuit à viro nobili. S.Thomas Aqu.3.p.q.14.a.4. ait Chriſtum D. bene valuiſſe, quia ſemper ei tenuis menſa fuit.

Abſtinentia, & jejunium, ſanitas eſt corporis, valetudo membrorum, mors culpæ, fundamentum caſtitatis, ac vitæ diuturnitas. S.Laurentius Juſt.de ſobriet c.2.

Ferunt, Galenum decimæ diei abſtinentiam, loco efficaciſſimæ, & ſaluberrimæ, medicinalis curæ, indixiſſe: nec facilè poſſe, niſi corruptionis naturæ fit, morbis gravioribus ſubjacere qui decima quaque die ab omni cibo abſtinet, aut ſimpliciſſima diæta tranſigit vitam. Et Cœlius Rhodiginus l.30.Antiqu.lect. cap.12. memoriæ proditum eſt, Galenum centum quadraginta annos vixiſſe; tantaque in cibo, & potu, abſtinentia uſum, ad ſatietatem numquam comederit, aut biberit. Cornel.in Eccl.c.18.

Jejunium vernum etiam ſanitati corporis conferre, doctè oſtendit D. Vitings Medicinæ Profeſſor Lovanienſis in lib. de jejun. medic.Eccleſ.in vere enim ebullit ſanguis, & humores cœteri; qui febres, alioſque morbos, procreabunt; niſi jejunio, & abſtinentia, & piſcium frigore, reſtringantur. Cornelius in Matth.4.

§. IV.

Jejunium prodeſt animæ.

Ex Veteri, & Novo, Patribus, & aliis.

O*Perti ſunt iniquitate, & impietate ſua*. Pſ. 72. 6. Ipſum jejunium operimentum eſt; Denique niſi Sanctum Joſeph texiſſet ſobrietas jejuna, adulteræ protervitas exuiſſet. Quo jejunio ſi ſe tegere voluiſſet Adam, nudus non fuiſſet effectus. Sanct. Ambroſius hic.

Oſſa arida audite. Ezechiel 37.4 5. *intromittam in vos ſpiritum*. Oſſa arida ſunt perſonæ abſtinentes à deliciis: in iſtos mittit Deus Spiritum Sanct. S.Vincent.Fer.ſ.1.in Pent.

Fame pereo. Luc.15 17. Fames revocat, quem ſaturitas exularat. Et, ſi tantùm præſtitit vel in vita fames; probate, quid voluntarium poſſit conſerre jejunium. S Chryſolog.ſ.2.

Quotquot viros virtutum vidimus, ſine jejunio non legimus aſcendiſſe: nec aliquid magnum moliti ſunt, niſi priùs abſtinentia præceſſiſſet. Quoties aliquid à Deo obtinere conati ſunt, jejuniis incubuere, & lacrymis; & pernoctantes in orationibus, ciliciis carni hærentibus, ſupplices beneficia poſtularunt. Si Moyſen, & Aaron, & Samuelem, hodie haberet Eccleſia; cùm invocarent, exaudirentur, ut orantibus Job, & Noe, & Daniele, populo parceretur. S Cyprianus de jejunio Chr.

Jejunium refectio animæ, cibus mentis, eſt. S. Ambroſ. l. de El.& jejun.c.2.

Ipſa ſicca anima, eſt ſapientiſſima, & optima. Clemens Alex l.2.pædag.c.2.

Ad divitem Dei gratiam pervenitur jejuna, & ſterili paupertate membrorum. S.Dorotheus Euchariſtico de vita ſua.

Jejunium animæ noſtræ alimentum eſt: & ſicut corporalis iſte cibus impinguat corpus; ita & jejunium habiliorem efficit, & valentiorem. Leves ei pennas producit, ut in ſublime feratur, & ſumma contemplari queat; voluptatibuſque, & omnibus, quæ in hoc Mundo habentur, ſuavia, ipſa ſit ſuperior. S.Chryſoſt. hom.1 in Gen.

Jejunium eſt animarum noſtrarum tranquillitas, ſenum decor, adoleſcentium pædagogus, continentiæ magiſter: quod omnem ætatem, & ſexum, quaſi diademate quodam ornat. S. Chryſoſt. hom.2.in Gen.

Sta tantùm prope jejunantem; & ipſius ſtatim odoris ſuavitatem ſenſiſti: unguentum enim jejunans eſt ſpirituale; & per oculos, & per linguam, & per omnia, bonam animæ demonſtrans diſpoſitionem Idem hom.10 ad pop.Antioch.

Ob id etiam jejunium bonum eſt, quòd omnem circumcidit animi ſollicitudinem; & eam, quæ circa mentem effunditur, curam humilium, abjectarumque rerum, contrahens facit, ut tota in ſe ratio ipſa vertatur. Idem lib.de Virginit.

Ebrietas, & luxuria, ſtantem everterunt civitatem; commotam ſolidavit jejunium. Idem hom.de jejunio; vide ibidem plures jejunii laudes.

A tempeſtate, & procella, quam ebrietas generare ſolet, liberati, in portum animarum noſtrarum, jejunium, inquam, pertingere contingat. Id.hom.1.in Gen.

Quemadmodum leviores naves mare velociùs tranſeunt, contrà multis oneribus gravatæ ſubmerguntur: ita jejunium, quidem leviorem reddens mentem, efficit, ut faciliùs hujus vitæ pelagus tranſmittat. Id.ib.

Rectè vivendi principium eſt temperantia. S.Nilus de inſtit. Monachi or.1.de gula.

Jejunium eſt ſingulare ſanctitatis aratrum; colit corda, eradicat crimina evellit delicta; vitia ſubruit, charitatem ſerit, copiam nutrit, parat innocentiæ meſſem. Sanct. Petrus Chryſol. ſerm.31.

Jejunia ſunt gratiæ Dei primordia, ſalutis remedia, caſtitatis fundamentum. Hæc vitam imitantur angelicam; his reficiuntur animæ; per hæc moriuntur culpæ. Sanct. Eligius hom.3.

Sicut exſiccatum lutum iam non porcis uſui eſſe poteſt ut ibi ſe volutent: ita & caro, per abſtinentiam marcida effecta, dæmonibus ultrà non præbebit in ſe quieſcendi locum. Joan. Climacus gr.25.

Jejunium non cibis definitur modò, quin omni ſcelerum abſtinentia. B.Theodorus Studita ſ.54.

Jejunium eſt, ſicut agilitas in avicula: nam ſicut avis macilenta eſt agilis ad ſugiendum accipitrem; ſic mens hominis jejunantis eſt habilis ad ſugiendum hoſtis tentationem. S.Bonav.diæt.ſal.ſ.15. de jejunio.

Quarta feria creati ſunt ſol, & luna; & ita Eccleſia illuminata eſt. Indè quatuor tempora quarta feria incipimus ſemper, & quarta feria Quadrageſimam. Idem in Pſ.92.

Quod corpori afferre ſolet exquiſitus, & elegans ciborum delectus; id animo jejunium. Iſidor. Clarius or.8.

Iejunium ingenium acuit, menti ſplendorem affert, auget memoriam; diſciplinas in animum introducit. Idem ib.

Quia terra de ſui natura totaliter eſt ſicca, & arida; providit Deus, ut ad fructus proferendos, infundatur cœleſti pluvia, & ſic fiat fœcunda. Sic noſtri cordis terra, ſi ab humore luxuriæ per abſtinentiam cibi, & potus, fiat arida: ſuperfundetur cœleſtis gratiæ pluvia, fietque fertilis ad producendos ſpiritualium operum fructus. Geminiani l.1.Similitud.cap.1.

Aer, quantò magis & vaporibus, & nubibus, plenus; tantò magis eſt obſcurus: quantoque magis eſt vacuus, tantò eſt magis ſerenus: & ideo in Olympo eſt ſereniſſimus; quia dicitur omnes vapores, & nubes, excedere. Sicut autem obſcuratur ſerenitas, & claritas aeris, ex repletione vaporis; ſic etiam obſcuratur ſenſus hominis ex nimia repletione ciborum. Idem ibidem.

Dum caro jejunat, anima Bacchanalia celebrat; corporis enim defectus, profectus eſt ſpiritus. Didacus Niſſ.l.2.die Ciner.

Muſicum Organum. Lem. *Per inania ſpiritus.* Bovius.

§. V.

Iejunium animæ deliciæ.

Ex Veteri, & Novo.

E*Cce currus igneus*. 4.Reg.2.11. Quis humana virtute equos igneos, currus igneos, potuiſſet aſcendere? regere currus aereos? niſi qui naturam humani corporis incorruptibilis jejunii virtute mutaſſet? Incert.Auth.

In terra deſerta. Pſ.62.3. S.Ambroſ.ſ.37. in Quadr. deſertum planè quoddam ipſum corpus noſtrum, cùm abſtinentia marceſcit caro. Tunc Chriſtus habitat deſertum pectoris noſtri; cum noſtram terram fame ſqualidam, ac ſiti aridam, eſſe reperit.

Excuſſit flammam ignis &c. Dan.3.49. Cùm furerent fornacis incendia -- ubi quia jejuni ingreſſi ſunt, diſcuſſo ardore flammarum, in medio fornacis flatum roris ſpiritu refrigerantis ſpiritu hauſere; ita ut eorum nullus capillus exureretur: quia illam quoque jejunia comam paverant. Sanct. Ambroſius de Elia, & jejunio cap.7.

Moyſes, & Elias cum eo loquentes. Matth.17.3. Ob jejunii conſortia, Moyſen, & Eliam, transfiguratus in monte ſecum oſtendit in gloria. S.Hieron.l.2. adv. Iovin. Meritò etiam in carne ſe Dominus oſtendit Moyſi collegæ jejuniorum ſuorum; non minùs & Eliæ. Tertull.lib.adverſ.Pſychicos.

Erat tribus diebus - non manducavit, neque bibit. Act.9.9. & ſublatus eſt in tertium cœlum, & raptus eſt, uſque ad paradiſum. Et Petrus Act.10.10. *Cùm eſuriret, - cecidit ſuper eum mentis exceſſus*. Quotquot viros virtutum vidimus, ſine jejunio non legimus aſcendiſſe; nec aliquid magnum moliti ſunt, niſi priùs abſtinentia præceſſiſſet. S Cyprian.lib.de jejun.

Scio hominem - raptum huiuſcemodi uſque ad tertium cœlum. 2. Cor.12.2. Quæ virtus eum ad hunc raptum diſpoſuit? jejunium. Sylveira in c.6.Matth. Paulum jejunium, quod in ſuarum anguſtiarum prædicatione commemorat, in cœlum evexit. S.Baſil.Or.1.

Ex Patribus.

Afflicto paululùm exteriore homine reficiatur interior; & ſubtracta carni ſaturitate corporea, ſpiritualibus mens deliciis roboretur. S.Leo ſ.1.de Quadr.

Iucundi ſunt jejuniorum dies, ſpirituale animarum ver, & fidiſſima tranquillitas animorum. S.Chryſoſt. ſerm. de jejun. & lectione Geneſis.

Quis jejunium non prædicet? Iejunium res ſancta eſt, opus cœleſte, janua regni, forma futuri; quod qui ſanctè agit, Deo jungitur, alienatur Mundo, ſpiritualis efficitur. S. Iſidorus de offic Eccleſ.l.1.cap.42.

Eſt jejunium ſimilitudo quædam angelorum; qui numquam eſuriunt, neque comedunt. Aſſimilatio ad Chriſtum, & pars quædam glorificati corporis; quod eſurire nequit, cibo non indiget. Eſt naturæ libertas, à gula redemptio, ſubtractio in parte armorum diaboli; manſuetudinis pars, & humilitatis occaſio in geſtibus, & in verbo. Et evigilare corpus, & animam, ſæpe ad Deum; jejunium facit. Simon Caſſ. l. 10.c.36.

§. VI.

Iejunium revocat ad paradiſum.

SOllicitè providendum eſt; ut, quos ſaturitas de paradiſo expulit; reducat eſuries. S.Hier.ep.22.ad Euſtoch.

Beatitudo paradiſi abſque abſtinentia cibi non potuit dedicari. Quamdiu jejunavit, in paradiſo fuit; comedit, & ejectus eſt. S. Hier.l.2.adv.Iovinianum.

Quemadmodum propter cibum ejectus eſt Adam è paradiſo; ſic rurſus per jejunium, qui vult, ingreditur paradiſum. S. Athanaſius Alex lib.de Virginit.

Quando non jejunavimus in paradiſo, ejecti ſumus. Iejunemus ergo, ut ad ipſum revertamur: nonne vides Lazarum, quomodo per jeiunium paradiſum eſt ingreſſus. S. Baſilius ſerm. 1. de ieiun.

Gula de paradiſo regnantem expulit, abſtinentia ad paradiſum revocavit errantem. S.Ambroſ.l.de Elia & ieiun.c.4.

Gula cœlum nobis clauſit; ſed ieiunium illud nobis aperuit: in huius myſterium poſt ieiunium Quadrageſimæ ſtatim Reſurrectionis gloria celebratur. S.Bernardinus t.1.ſ.5.a.1.

Nunc eſt tempus ieiunandi, quia Vigilia eſt ſummæ ſolemnitatis: tunc autem erit tempus comedendi; quia tunc erit ſolemnitas, & erit ſolemne convivium, de quo dicit Iſ. 25. 6. *faciet Dominus exercituum - convivium pinguium &c.* Hugo Card. Eccl.c.10.

§. VII.

Ieiunium imitatur Angelos.

JEiunium Angelorum vita eſt: qui illo utitur, in Angelorum ordine eſt. S.Athanaſius Alex.l.de Virginit.

Si Angelorum cibus eſt aliquis, panis eſt, ut ait Propheta Pſ. 77.25. *panem Angelorum manducavit homo*.

Non carnes, non vinum, non denique quæcumque iis, qui veneri ſtudent, curari ſolent. S.Baſilius ſ.1.de ieiun.

Ieiunium Angelorum imitatio eſt pro noſtro virili. S.Chryſoſt. ſ.1.de ieiun.

Semel in die comedere, eſt vita Angelica; bis, vita humana; pluries, vita brutorum. Hugo Card.in Luc.17.

§. VIII.

Ieiunium iuvat orationem.

Symbola, & Similitudines.

LEvit.14.3.4.5. Iubet divina lex offerri Deo duos paſſeres: quorum uno immolato, alterum liberum avolare permitterent. His corpus, & anima, ſignificantur; adeoque unum cædi, & immolari debet Deo, juxta illud Coloſſ.3.5. *mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram*: alterum liberum eſſe, ut ad Deum; alis contemplationis evectus, avolet. Paulus Act.9.9. erat tribus diebus non manducans, neque bibens, & raptus eſt in tertium cœlum Doultreman l.5.c.2.S.5.

Orans cum ieiunio geminas habet ala & ipſis quidem ventis leviores. S.Chryſoſt.hom.71.ad pop.Antioch.

Qui vult orationem ſuam volare ad Dominum, faciat illi duas alas, ieiunium, & eleemoſynam; & aſcendet celeriter, & exaudietur. S.Iſidorus Originum l.6.c.19.

Sobrii oratio volat ut aquila. Sanct.Nilus lib. aſcetico orat.de gula.

Teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Surrexit Anna, poſtquam comederat, & biberat, oravit ad Dominum. 1.Reg.1.9.10. Non ivit à cœna ad riſum, & iocos: ita ſe reſecerat, ut cibus non impediret ſtudium orandi. S. Chryſoſt. hom.de Anna: quod omnes tempus facerent relaxationis, illa fecit tempus deprecationis; poſt convivium accurrens ad ſupplicationem. Velloſo in Iudith.6.

Bona eſt oratio cum ieiunio. Tob.12.8.

Humiliaverunt animas ſuas in ieiuniis, & orationibus. Iudith. 4. 8. Vim ſuam ſumunt preces à menſa tenui; utpote qua volat facilè mens defœcata ad Deum. Velloſo hic.

Poſui faciem meam ad Dominum Deum rogare, & deprecari in ieiuniis. Dan.9.3. Hoc edoctus B.Daniel, ieiunio, *& ſacco, & cinere*, quaſi alis inſtructas, preces Deo offerebat. Theodoretus hic.

Ieiu-

Digitized by Google

Jejuniis, & obſervationibus ſerviens. Luc. 2. 37. Utrumque junxit, & pinguem orationem, & menſam tenuem; ut noveris, jejunio maximè adjuvari orationem. Velloſo in Judith 4. v. 8.

Ex Patribus.

De victu parco, & potu ſobrio, divinis dignationibus admonemur: ſcilicèt nè largioribus epulis mens gravata, minùs ad preces orationis evigilet. S. Cyprian. l. 4. ep. 4. ad Cler.

Jejunium preces noſtras ſubvehit in cœlum; dum illis alarum vice fit, quò ſurſum ferantur. S. Baſilius hom. 1.

Qui jejunat, levior eſt; & vigilanter orat. S. Chriſoſt. hom. 58. in Matth.

Jejunium adjutorium eſt orationis: quia oratio ſine jejunio gracilis eſt, & infirma. Id. hom. 15. in Matth.

Solent quidam homines, quotieſcumque neceſſitatem arduam patiuntur, ad proximas gentes auxilii cauſa deſtinare legatos; Nos, quod eſt melius, legationem ad Deum per jejunia deſtinemus; ab ipſo imploremus auxilium, ad ipſum nos corde, & orationibus, confeſſamus. Sanct. Maximus hom. de jejun. Ninivit.

§ IX.

Jejunium vincit hoſtes viſibiles.

Ex Veteri.

F*Ecit Joſue, ut locutus erat Moyſes, & pugnavit contra Amalec.* Ex. 17. 10. Adversùs Amalec oratione Moyſis, & totius populi, uſque ad veſperam jejunio dimicatum eſt. S. Hier. l. 2. adv. Jovin.

Irruit ſpiritus Domini in Samſon. Judic. 14. 6. Jejunium magnum illum Samſonem educavit; idque, quamdiu viro adſuit, ſingulis conflictibus mille hoſtes proſtrati ſunt, urbium portæ ſubreptæ ſunt, leones robur manuum ejus non ſuſtinuerunt. S. Baſilius hom. 2. de jejunio.

Jejunaveruntque die illo uſque ad veſperam. Judic. 20. 26. Filii Iſrael duplici prœlio cum Benjamitis congreſſi, in utroque victi, ceciderunt viginti duo millia. Ad prima prœlia ſe nullo jejunio armarant; ſed ad tertium. *Venerunt in domum Dei, & ſedentes flebant coram Domino, ieiunaveruntque &c.* v. 26. Menduza in 1. Reg. 7. Annot. 27. Sect. 2.

Et ieiunaverunt. 1. Reg. 7. 6. Ut ſuperare hoſtes ſuos poſſent, vires animi, & corporis, indicto ſibi reparavere jejunio. S. Leo ſ. 1. de Quadr. Iſrael in adaquatione apud Maſphar congregatus à Samuele, ita ſtatim delictum jejunio diluit, ut periculum prœlii ſimul fugerit. Cœciderunt paſtos impaſti, armatos inermes. Hæ erant vires jejunantium Deo cœlum pro ejuſmodi militat. Tertul. lib adv. Pſychicos c. 7.

Maledictus vir, qui comederit panem uſque ad veſperam. 1. Reg. 14. 24. Cùm Saul rex Iſrael bellum contra Allophylos gereret; legimus, eum univerſo exercitui indixiſſe jejunium; & abſtinentibus cunctis eum contra adverſarios pugnare cœpiſſe. Bonus planè rex, qui hoſtes ſuos non tam armis, quàm devotione, vincebat, & plus dimicabat religione, quàm telis. S. Ambr. ſerm. 25. de Quadr.

Prædicavit ieiunium univerſo Juda. 2. Par. 20. 3. hoc Joſaphat victor triumphavit contra Moabitas Judith jejunans occidit Holofernem. Judith. 13. 10.

Daniel trium hebdomadarum jejunio. Dan 6. 16. vir deſideriorum, leones quoque docuit jejunare miſſus in lacum. S. Ambr. l. de El. & jejun. c. 7.

Ipſe victor ſingularia adinvenit jejunium Quadrageſimale, ſtatuens in procinctu; ut quaterna decade jejunii quadraturam Mundi totam muro inexpugnabili communiret &c. S. Chryſologus ſ. 42.

§. X.

Jejunium vincit hoſtes inviſibiles exemplo Chriſti.

C*Um ieiunaſſet.* Matth. 4. 2. Dominus noſter non priùs in carne, quàm pro nobis aſſumpſerat, diaboli inſultus excepit; quàm eam jejunio communiſſet. S. Baſilius hom. 1. de jejun.

Dominus noſter Ieſus Chriſtus quadraginta dierum jejunio certamen contra diabolum aggreſſus eſt: omnibus nobis exemplar dans, ut per illud armemur, & ex illo robur ſumamus; ac ſic aciem in prælio contra ipſum inſtruamus. S. Chryſoſt. t. 6. hom. 1. in Gen.

Ipſe victor ſingularis adinvenit jejunium Quadrageſimæ: ſtatuens in procinctu, ut quaterna decade jejunii, quadraturam Mundi totam, muro inexpugnabili communiret. S. Chryſol. ſ. 12. q. d. at Dominus Mundum in ſecuritatem aſſereret, in ſingulis Mundi quatuor partibus dies ſui jejunii, decem milites, totidemque muros, & arces, conſtituit. Decem jejunii mei dies, ajebat ſupremus exercituum Dominus, in præſidio orientis collocentur; decem ad occidentem abeant; decem meridiem ſervent; decem in ſeptentrione excubent. Ita fiet, ut ſecurus degat Mundus. Didacus Niſſ. polit. Cœl. p. 1. l. 6. c. 7.

Jejunavit: ut oſtendat, quòd magna armatura contra tentationes ſit jejunium; ſicut principium omnis peccati deliciæ. Theophylactus in c. 4. Matth.

Poſt jejunium Dominus Ieſus de hoſte triumphat. S. Bernardinus ſ. 5. Act. 1.

Iejuna & tu, ſi conflictum ſuſtines ab inviſibili hoſte: nam non fortitudine corpore, ſed debilitate, vincitur. Simon Caſſ. l. 4. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Contra terrigenos hoſtes corpus ſagina roboratur, & poculis mens incitatur, ut repugnandi ſumat audaciam. Adversùs autem ſpiritualia nequitiæ ſpiritualiter pugnandum eſt; & ſobrietatis arma, & abſtinentiæ ſumenda ſunt, ut infuſi Sanct. Spiritu immundos, & erraticos, ſpiritus devincamus. S. Ambr. in ep. ad Eph. c. 6.

Caſtra nobis ſunt noſtra jejunia, quæ nos à diabolica oppugnatione defendunt. Quis unquam Chriſtianorum jejunavit, & captus eſt? quis ſobrius manſit, & victus eſt? Temulentum aggreditur diabolus, luxurioſum oppugnat inimicus. Ubi autem jejunium videtur; fugit, metuit, pertimeſcit: terretur pallore ejus, debilitatur inedia, infirmitate proſternitur. Proſternitur, inquam, infirmitate: quia Chriſtiana infirmitas fortitudo eſt. Idem ſ. 25 de Quadrag.

Adverſarius imminet, inimicus in promptu eſt; jejunemus, ut vincamus. Idem in Ionam.

Ardentes diaboli ſagittæ, jejuniorum, & vigiliarum, rigore reſtinguendæ ſunt. S. Hieron. ep. 10. ad Furiam.

Eſt jejunium robur mentium, vigor animarum. Eſt jejunium caſtitatis murus, pudicitiæ propugnaculum, civitas ſanctitatis. S. Chryſol. ſ. 8.

Iejunantibus nobis diabolus eſurit, qui noſtris ſemper ſaturatur ex culpis. Idem ſ. 12.

Iejunium ſcimus eſſe Dei arcem, Chriſti caſtra, murum ſpiritus, vexillum Fidei, caſtitatis ſignum, ſanctitatis trophæum. Id. ib.

Eſt jejunium valde certum ingenium, ad expugnandum caſtrum. Sicut enim non eſt adeò forte caſtrum, quod non poſſit expugnari, ſi poſſent ei victualia ſubtrahi; ſic non eſt adeò rebellis ſpiritui, quin, ſubtrahendo cibaria, non valeat à ſpiritu ſubjugari. S. Bonavent. diæt. ſal. c. 15.

§. XI.

Ieiunii varia motiva.

J*Eiunio ieiunavit.* 2. Reg. 12. 16. David pro parvulo, hoc eſt, vehementer jejunavit. Si David tantopere pro pueri infirmi ſanitate ieiunavit; quantò magis debes tu pro animæ tuæ remedio laborare. Diez fer. 4. Cin.

Legimus, quoſdam morbo articulari, & podagræ humoribus, laborantes, ad ſimplicem menſam, & pauperes cibos, redactos, convaluiſſe. S. Hieron. l. 2. adv. Iovin.

Angeli ſunt, qui in ſingulis Eccleſiis deſcribunt, ac recenſent capita ieiunantium. S. Baſilius hom. 2. de ieiunio.

Dolet in ieiuniis caro; ſed epulatur anima. S. Chryſoſt. ſ. 1. de ieiunio.

Ieiunium vehiculum eſt ad cœlum - optimus itineris comes. - Ieiunantis corpus venuſtum eſt, & anima pretioſa. S. Ephrem de Ieiunio.

Si pro temporali cura ægri medicis obediunt, ſervant arduam parcitatem; quare pro æterna ſalute ſit durum, Chriſto moderatis obedire ieiuniis? corpus gubernare menſura &c. S. Chryſologus ſ. 41.

§. XII.

Ieiunio iunge pœnitentiam, & bona opera: ieiuna à peccatis.

S*Anctificate ieiunium.* Ioel. 1. 14. Sanct. Hieron. Hugo & Lyran. Sanctum facite; & condite ieiunium per eleemoſynas, preces, alia-

aliaque pia opera. S. Gregor. hom. 16. in Evang. jejunium ſanctificare, eſt adjunctis bonis aliis dignam DEO abſtinentiam carnis oſtendere. Ceſſet ira, ſopiantur jurgia: incaſſum enim caro atteritur, ſi à pravis voluptatibus animus non refrænatur.

Vidit Deus opera eorum, quia converſi ſunt de via ſua mala. Jonæ 3.10. Cur non refert Ninivitarum prodigioſum jejunium? Theophylactus: reſpexit Dominus opera illorum, videlicet bona, quæ fecerant: proinde jejunium non fuit per ſe ſufficiens, ut Deum redderet propitium: niſi & mores correxiſſent.

Exivit ſanguis, & aqua. Joan. 19.34. Hinc inſtruimur: id à nobis in omni mortificatione, jejunio, agi oportere; ut ſanguinis comes ſemper ſit aqua lacrymarum, & compunctionis. Jejunare, nec meliorem vitam vivere, inanis fatigatio eſt. Didacus Niſſ. ſ. 2. die Ciner. §. 3.

Si volumus bene jejunare à cibis, ante omnia jejunemus à vitiis: quid enim prodeſt vacuare corpus ab eſcis, & animam replere peccatis? S. Auguſt. D. 1. Quadr.

Qui à cibis, & non à peccatis, jejunat; diabolum ſimulat: qui, cum jugiter à corporali eſu abſtineat, numquam mala perpetrare ceſſat. S. Honorius ſerm. in Quadr.

Hoc eſt perfectum jejunium, & gratum Domino, cùm omnes ſenſus abſtineut à Mundanis, ut vacent divinis. Totus ergo jejuna, quia totus peccaſti. Sanct. Thomas Vill. Dom. Quinquageſ.

TITULUS IV.

IMITATIO.

§. I.

Imitatio Dei Patris.

Ex Veteri, & Novo.

F*Aciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram.* Gen. 1. 26. Hebr. *faciamus hominem umbram noſtram.* Habet hoc umbra, quòd perfectiſſimè omnes greſſus, motus, nutus, corporis imitetur. Origenes in Catena ſuper illud Thren. 4.20. *in umbra tua vivemus*: in umbra ejus vivemus: hoc eſt, ad imitationem ejus. Plinius l. 12. c. 22. ait, in Affrica fertilitatem ſummam ex eo oriri; quòd ſub umbra unius arboris altera deliteſcit.

Similes illis fiant, qui faciunt ea. Pſ. 134.18. Conſidera apud te, quales dii ſint, quibus fieri ſimiles dira eſt imprecatio. Noſtra autem non ita habent. Extremus enim virtutis finis eſt; & quod facit, vel ad ſummum bonum faſtigium pervenire, Dei eſſe ſimiles; quantum nobis conceditur. Sanct. Chryſoſt. in Pſalm. hunc.

In umbra tua vivemus. Thren. 4.20. In umbra, id eſt, ad tui imitationem: umbra enim eſt imago corporis, cujus eſt umbra. Origenes.

Pater noſter, qui es in cælis. Matth. 6.9. O amoris abundantiam! percluſo animo inexplicabiles largæ illius in nos divinæ Bonitatis opes admirare; qui talem, ac tantum, vocare Patrem es juſtus. Sed profectò non tu vocem ejuſmodi fruſtrà doceris mittere: nimirum ut ad eam, quam lingua tua protulit, appellationem Patris erubeſcens, ejus imitari bonitatem diſcas. S. Chryſoſt. t. 6. or. de inſtit. ſecundùm Deum vita.

Nam & Pater tales quærit, qui adorent eum. Joan. 4. 23. Sanct. Thomas: dicitur Eccl. 13. 19. *Omne animal diligit ſibi ſimile*: ergo Deus in tantum diligit nos, in quantum ei aſſimilamur. Sed non aſſimilamur ei ſecundum carnalem quia eſt incorporeus; ſed ſecundùm ſpiritualia. Cajetanus: propterea oportet adorantes Deum adorare in ſpiritu, & veritate, ut adoratio conformis ſit adorato.

Philippe, qui videt me, videt & Patrem. Joan. 14.9. Filius Dei, quia viva illius imago; qui filium videt, & Patrem videt. Alvarez Illuſtr. 20.

Si Deo quantò ſimilior, tantò fit quiſque propinquior; nulla eſt ab eo tanta longinquitas, quàm ejus diſſimilitudo. Incorporali verò illi æterno, & incommutabili, tantò eſt anima hominis diſſimilior, quantò rerum temporalium, mutabiliumque, cupidior. S. Auguſt. de Civit. l. 9. c. 16.

Non locorum intervallis acceditur ad Deum, aut receditur à Deo. Diſſimilis factus longè receſſiſti: ſimilis factus propè accedis. Idem in Pſ. 33.

Ad placandum Deum, quem colas; iis rebus opus eſt, quibus illum gaudere, ac delectari, ſcias. Sic fit, ut vitam colentium Deus pro qualitate nominis ſui formet: quoniam religioſiſſimus eſt cultus, imitari. Lactantius l. 5. de div. inſtit.

Si Deo quantò ſimilior, tantò fit quiſque propinquior; nulla eſt ab illo tanta longinquitas, quàm ejus diſſimilitudo. S. Auguſt. de Civit. l. 9. c. 16.

Si ad humanam pertinet laudem, ut patrum decus in prole reſplendeat; quantò magis glorioſum eſt, ex Deo natos in authoris ſui imagine refulgere. S. Leo ſ. 6. in Nat. D.

Ea eſt imaginis natura, ut ſit imitatio principis exemplaris, & ejus, cujus eſſe imago dicitur. S. Gregor. Naz. or. de Filio.

Imago, ſi ſervet principalis formæ ſimilitudinem, verè imago, & propriè imago, dicitur. Si verò ab ejus imitatione diſcedat, aliud quiddam eſſe monſtratur. S. Gregorius Nyſſ. lib. de creat. hom c. 17.

Credamus nos Dei filios; reſpondeamus generi, vivamus cœlo: Patrem ſimilitudine referamus. Nè perdamus vitiis, quod ſumus per gratiam conſecuti. S. Chryſol. ſ. 10.

Omnis creatura, & maximè rationalis, debet ſuum principium imitari. S. Bernardus ſ. 5. in Aſſumpt. B. Virg.

Boleslaus quartus Rex Poloniæ aſſiduè patris effigiem auro expreſſam, & è collo pendulam, ſecum circumferebat; eamque ſibi legem ſanxerat: ut quoties dicendum aliquid, faciendumque, occurreret; impreſſo oſculo, tamquam viventem in imagine, præſentemque patrem, ſic compellarit: abſit! ò mi pater! ut à me unquam aliquid regio tuo nomine indignum ſtatuam. Stengelius l. 1.

§. II.

Imitatio Chriſti Domini.

Figura, & Symbola.

E*Xpoliavit ſe Jonathas tunica.* 1. Reg. 18. 4. Tunica Jonathæ, converſatio Chriſti, quam dat Chriſtus amicis ſuis. Hugo Card. in Gen. 30.

Sub umbra illius. Cant. 2.3. Umbra Chriſti ſunt Sancti: ſicut enim umbra eſt imago corporis, ſed exilis, & inadæquata; ita vita Sanctorum eſt imago vitæ CHRISTI, ſed umbratica tantùm. Ita tres PP. apud Theodoretum. Obumbratio alarum CHRISTI, æmulatio eſt virtutis ejus. Petrus Cellenſ. de pane ſervorum cap. 23.

Myſtica animalia Ezechielis 1. c. licèt ſingula propriam haberent formam; miro tamen modo ſic diſpoſita erat; ut unumquodque præferret imaginem filii hominis. Leo ferox, bovis tarda natura; aquila in ſublime. Homo ad ferocitatem proclivis, tardus ad bonum, ſuperbus. Quid remedii, ut hæ belluinæ propenſiones corrigantur? ut fiat ſimilitudo hominis in eis. Cujus hominis? *qui, cùm in forma Dei eſſet &c.* Philipp. 2.6.

Hæc animalia, ut ſurgere ad ſanctitatis virtutem valeant; ad hujus hominis ſimilitudinem tendunt. Neque ſancta eſſent, ſi hujus hominis ſimilitudinem non haberent. Sanctus enim quiſque in tantum ad ſimilitudinem hujus hominis ducitur, in quantum vitam ſui Redemptoris imitatur. Jonghen Exh. 26.

Miſit ei purpuram. 1. Mach. 10. 20. Ut rex Alexander Jonatham ſibi devinciret, miſit illi proprium veſtimentum cum his verbis: *conſerves amicitias ad nos.* Placet cœleſtis regis amicitia? induimini Dominum &c. Jonghen Exh. 28.

Cum hoc indumento ſimilitudinis Filii Dei accedens ad Patrem cœleſtem, plenam accipies benedictionem, ſicut Jacob Gen. 27. 15. *veſtibus valde bonis.* Idem ib.

Oſculabatur pedes ejus. Luc. 7.38. Quid eſt oſculatio pedum Chriſti, niſi promiſſio imitationis veſtigiorum ejus. Simon Caſſ. lib. 8. cap. 40.

Date annulum in manu ejus. Luc. 15.22. Signaculum ſimilitudinis Chriſti. S. Hieron. ep. 146. ad Damaſ.

Ego ſum oſtium. Ioan. 10. Quid eſt intrare per januam? intrare per Chriſtum, ipſe enim dixit: ego ſum janua. Quid eſt autem intrare per Chriſtum? imitari vias Chriſti. In quo imitaturi ſumus vias Chriſti? numquid in ea magnificentia, in qua Deus erat in carne? aut ad hoc nos exhortatur, ut talia miracula, qualia fecit ipſe, faciamus? &c. Nam hoc tibi dicit: non eris diſcipulus meus, niſi ambulaveris ſuper mare, aut niſi ſuſcitaveris mortuum quatriduanum, aut niſi oculos cæci nati aperueris. Nec hoc. Quid eſt ergo intrare per januam? diſcite à me, quia mitis ſum &c. S. Auguſt. in Pſal. 90.

Oves ſequuntur. Joan. 10.4. Sequuntur me, imitando veſtigia mea, exempla vitæ meæ. Cajet. Sequuntur me imitatione, & beatitudine. S. Anſelmus.

Induimini D. I. C. Rom. 13.14. Sciendum eſt, quod vita D. N. J. C. ſancta, & virtuoſa, quam tenuit in hoc Mundo, dicitur veſtis in S. Scriptura. S. Vincent. Ferr. D. 1. adv. ſerm. 7. Induimus per imitationem S. Thom Aqu. hic Lect. 3.

Perinde ac moneta aurea, niſi impreſſam habuerit regiam imaginem, non in mercaturam expenditur, nec in regis theſauros reconditur, ſed reiicitur: ſic quoque anima, niſi habuerit ima-

Digitized by Google

imaginem cœleſtis Spiritus, Chriſtum in ſe inſculptum; non eſt commoda ad ſupernos theſauros; & à mercatoribus regni, præclaris Apoſtolis, reſpuitur. S. Macarius hom. 30.

Vide plura tit. Chriſtianus. Sequela.

§. III.

Imitandi CHRISTUM D.

Motiva.

Ex Veteri, & Novo.

T*Rahe me.* Cant. 1. 3. Chriſti imitatio optima diſpoſitio ad obtinendum contemplationis donum: ejus enim imitatio magnam cum ipſo confert ſimilitudinem, quæ ad divinam elevat communicationem. de Ponte hic. Exh. 8. §. 3. Quam pauci poſt te, ò D. Jeſu, ire volunt, cùm tamen ad te pervenire nemo ſit, qui nolit. S. Bernardus ſ. 21. in Cant.

Ad ſequendum te D. Jeſu vix inveniuntur, qui vel trahi patiantur, qui velint duci per viam mandatorum tuorum. Alii enim trahuntur, qui poſſunt dicere: *trahe me poſt te.* Alii ducuntur, qui dicunt: *introduxit me rex in cellaria*, alii rapiuntur: ſicut Apoſtolus raptus eſt ad tertium cœlum. S. Bernardus ſerm. 2. in Aſc. Dom.

Ecce tu pulchra es amica mea. Cant. 1. 14. Sept. *proxima mea.* Hebr. *commenſalis mea.* Qui ergo propè accedunt ad Deum, hi propriè ejus pulchritudinem participant: & qui propiùs, hi magis; & qui proximè, hi maximè. Anima enim ſimilis eſt ſpeculo: quod, ſi rebus pulchris approximet, pulchram in ſe ſpeciem, formamque, ſuſcipit; ſi verò deformibus, deformem. Ita Orig. hom. 3. & 4. Speciosa eſt Eccleſia, cùm proxima eſt Chriſto, & cùm imitatur Chriſtum. Cornelius hic.

Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum. Cant. 8. 6. Signaculum poteſt ſumi pro imagine ſignata. q. d. geſta, ò Sponſa, mei, qui tuus ſum Sponſus, imaginem expreſſam in bulla aurea, quam ſuper cor portas: & in armilla, qua brachium ornas: ut jugiter mei recorderis. Porrò hanc Chriſti imaginem in corde imprimi ſigillo charitatis, docet Guilielmus Pariſ. dum ait: imprimere mihi quaſi ſignaculo, per amorem mihi fortiter adhærendo; ut à me, quaſi ſignaculo, formam accipias; ut mea ſubtili expreſſione ſimilitudinem trahas. Quanta fuerit impreſſio amoris, tanta & erit expreſſio ſimilitudinis: quantò mihi fortiùs per amorem inhæſeris, tantò mihi ſimilior eris. Cornelius hic.

Hoc vobis ſignum. Luc. 2. 12. Multipliciter poſitus eſt nobis Chriſtus in ſignum. Poſitus eſt enim in præſepio; in ſignum paupertatis, & humilitatis. Poſitus in cruce; in ſignum patientiæ, & obedientiæ. Poſitus in ſepulcbro; in ſignum quietis, & contemplationis. Poſitus in inferno; in ſignum charitatis. Poſitus in cœlis; in ſignum victoriæ. Hugo Card. hic.

Et continuò exivit ſanguis, & aqua. Joan. 19. 34. Ad animas noſtras colorandas, & quaſi picturandas, dedit Chriſtus, ex pretioſo vaſe corporis ſui, ſanguinem, & aquam: Sanguinem ad rubricandum; aquam ad dealbandum: ut ei aſſimilemur, qui candidus, & rubicundus eſt. Sinè hac coloratione pallida eſt, & diſcolor, anima, & indigna Chriſto Domino. Richard. à S. Laur. de laud. B. V. l. 5.

Quos - prædeſtinavit conformes fieri imaginis Filii ſui. Rom. 8. 29. *Ut ſicut portavimus imaginem terreni.* 1. Cor. 15. 49 *portemus & imaginem cœleſtis.*

Portate Deum in corpore veſtro. 1. Cor. 6. 20. Quid eſt Deum portare? imaginem Dei repræſentare; Chriſtum imitari. B. Jvo Carnot. ſ. in Purif. B. V.

Speciale, & certum, ſignum eſt vitæ æternæ conſequendæ, configurari Chriſto. S. Thom. Aq. in ep. 2. Cor. Lect. 5.

Neceſſe eſt; ut anima, quæ Chriſti Sponſa fieri deſiderat, pulchritudini Chriſti, quoad ejus fieri poterit, ſimilis fiat. S. Gregor. Nyſſ. de ſcopo Chriſtiani.

Conformemur ei, qui vitam ſuam in terris regulam nobis poſuit Chriſtianæ converſationis. B. Ivo Carn. ſerm. de Aſſ. B. V.

§. IV.

Imitatio Chriſti Patientis.

Figura, & Symbola.

Q*Ui lingua lambuerint aquas &c.* Judic. 7. 6. 7. Chriſtus, verus Gedeon, eos ſibi tantùm milites elegit, qui bonorum temporalium aquas manibus tantùm bibunt; non qui ſe in eas toto corpore demittunt: id eſt, qui ex iis neceſſaria tantùm deſumunt. Hos autem *lagenas* manibus tenere jubet; hoc eſt, corporum ſuorum, & affectuum, dominos eſſe: his lucernas habere incluſas, id eſt, animas gratia, & amore incenſas. Et ſicut lagenam ſuam confregit, cùm corpus ſuum ſanctiſſimum vulnerari, & tot tormentis lacerari, permiſit, & in cruce prorſus crucifigi. Idem etiam nos præſtare vult dicens, quod me facere videritis, hoc facite. v. 17.

Vivit Dominus, & vivit Dominus meus rex. quoniam in quocumque loco fueris, Domine mi Rex, ſive in morte, ſive in vita; ibi erit ſervus tuus. 2. Reg. 15. 21. dicebat Ethai exemplo regis motus. Hæc Chriſtianis ſit potentiſſima ratio, cùm blanditur caro, cùm urget diabolus in vetitum. Et ego me voluptatibus mergam? Vivit Dominus! non faciam rem hanc. Drexelius opuſc. 12. David rex c. 16 §. 1.

Numquid eſt cor tuum rectum? 4 Reg. 10. 15. Typotius l. 1. Symb. Ferdinandus Luſit. rex pro Symbolo duo corda habuit, quorum unum tantùm gladio transfoſſum. Lem. *Cur non utrumque?* Cor Chriſti perfoſſum doloris gladio: cur non & tuum? cor Chriſti abalienatum à voluptatibus; cur non & tuum? Jonghen Exh 23. pro Sacris Profeſſionib.

Condixerunt, ut pariter venientes viſitarent eum, & conſolarentur - & exclamantes ploraverunt; ſciſſiſque veſtibus, ſparſerunt pulverem ſuper caput ſuum. Job. 2. 11. 12. Quam conſolationem hæc Iobo attulerunt? quòd veſtes ſciderunt, quòd capita cinere inſperſerunt, idem fuit, acſi dicerent, ait Origenes: quæ feciſti, facimus; &, quæ geſſiſti, gerimus: veſtimenta noſtra ſcindimus, & terram ſuper capita noſtra ſpargimus; ſic namque tu feciſti paululùm antè. Agat, quæ egit Chriſtus, Chriſtianus, & dabit ei conſolationem, & gloriam. Didac. Niſſ. D. 4 Epiph. §. 4.

Edent pauperes, & ſaturabuntur. Pſ. 21. 27. Inde erat piſcator ille Petrus; inde erat alius piſcator Ioannes, & Iacobus; inde erat etiam publicanus Matthæus de pauperibus. Ipſi erant, qui comederunt, & ſaturati ſunt; talia paſſi, qualia manducaverunt. Cœnam ſuam dedit, Paſſionem ſuam dedit; ille ſaturatur, qui invitatur; imitati ſunt pauperes: ipſi enim ſic paſſi ſunt, ut Chriſti veſtigia ſequerentur. S. Auguſt. hic.

Titulus Pſ. 87 *pro Mahelech ad reſpondendum.* Græc. *pro Choro ad reſpondendum.* Pſalmus iſte, qui de Chriſti Paſſione agit, inquit David volo ſerviat Choro: in quo, dum canitur, mutuò ſibi reſpondeant in Choro, id eſt, in Eccleſia Dei. S. Auguſtinus vult, Prophetam hic uſum metaphora ſumpta à Cantoribus, qui ſunt in Choro; in quo ſacri odei director Pſalmum, aut antiphonam, inchoat; cœteri verò proſequuntur eo vocis tenore, quo cum ille exorſus eſt. S. Petrus dixit 1. 2. 21. *Chriſtus paſſus eſt pro nobis*; ille cantum Paſſionis inchoavit; ſed addit mox Petrus: *ut ſequamini veſtigia ejus.* Et hoc eſt reſpondere, inquit S. Auguſtinus: quia ille non cantare omnia ſolus debet; neceſſe eſt, ut Chriſtianus quoque ex ſe aliquid faciat, ut illum imitetur; & patiatur cum illo. Vult Chriſtus, ut Cantemus velut per Choros pro Choro ad reſpondendum, ut per Choros patiamur; nec enim omnia ille ſolus ferre debet; adiiciendum ex parte noſtra aliquid. Didacus Niſſ. ſ. 3. D. 4 Quadr. §. 5.

Calicem ſalutaris accipiam. Pſal. 115. 13. Quid eſt, accipere calicem ſalutaris, niſi paſſionem Domini imitari? accipiam calicem CHRISTI; bibam Paſſionem Domini. Sanct. Auguſt. hic.

Per reclinatorium aureum. Cant. 3. 10. requies æterna accipitur; ad quam tamen aſcenſus eſt purpureus, id eſt, Paſſio Chriſti; quia illi ad æternatum epularum menſam diſcumbunt, & ad ſupernam quietem veniunt, qui in præſenti Paſſionem Redemptoris ſui dignè venerari, & imitari, ſatagunt. Sanct. Thom. Aqu. hic.

Tetigit fimbriam veſtimenti ejus. Luc. 8. 44. Veſtimentum Chriſti, eſt Caro ejus. *Quis eſt iſte, qui venit de Edom*, (id eſt, de Mundo) *tinctis veſtibus?* Iſ. 63. 1. Fimbria, quæ eſt finis veſtimenti, eſt Paſſio Chriſti. Tangere ergo fimbriam veſtimenti Chriſti, eſt credere, & imitari, Paſſionem Chriſti: ex hoc tactu eſt omnis peccati curatio. Hugo Card. hic.

Cecidi ad pedes ejus. Apoc. 1. 17. Illos utique pedes, quos in camino ignis viderat; ut Dominicæ mortis imitator exiſteret. Galfridus Abb. tr. 34. Vidit pedes, id eſt, finem vitæ Chriſti in fornace ignea Paſſionis: & tunc cecidit ad hos pedes, ut eos amplecteretur, & ejus exempla ſequeretur. Sylveira hic.

Motiva.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Non eſt diſcipulus ſuper Magiſtrum. Matth. 10 24. Ad indelebilem verecundiam adſcribitur militi illæſo recedenti de bello rege percuſſo; & ipſo in tentoriis quieſcente; domino pugnante in caſtris. Non eſt honeſta militum vita; ſi terga vertant, rege proficiſcente ad bellum. Simon Caſſ. l. 9. c. 22.

Non ergo timueritis eos. Matth. 10. 18. Propter injurias, & contumelias,

Digitized by Google

melias, quas vobis poſſunt infligere; ſed potiùs exultate in omni adverſitate, quam ab eis patimini: conſiderantes, quid paſſus ſim ego; & gloriantes in hoc, quòd Domino veſtro, ac Magiſtro, reformari meruiſtis; cùm hoc ſit beneficium ingens. Quid enim tam glorioſum eſt ſervo, quàm ut domino ſuo aſſimiletur? ſæpe contingit, ut aliquis injuriam paſſus doleat, & ulciſci ſe cupiat. Si verò conſpexerit alium multò ſublimiorem eadem, vel graviora perpeſſum, & tamen ſervare patientiam; incipit conſolari, & ab ira ceſſare, dicens in ſe: ſi ille tantus talia patitur, quantò magis ego? Ita & nos, ſi Chriſti paſſionem, patientiamque, penſemus; patientiam diſcimus; & cum Apoſtolo in tribulationibus jucundamur. Dionyſ.Carthuſ.hic.

Stetit retrò ſecus pedes ejus. Luc.7.38. Sequelam promittens veſtigiorum illius, quæ per leges peccati anteceſſerat pedes ejus. Præit omnis peccator Deum in ſuis legibus; non ſequitur. Crucem Chriſtus portavit à tergo: ſtemus à tergo, paſſionem Crucis ejus imitantes. Simon Caſſ.l.8.c.40.

Simul mortui, & generati; atque ita illa ſalutaris aqua, & ſepulchrum vobis, & mater effecta eſt. Et quod Salomon dixerat de aliis, hoc in vos optimè quadrat: *tempus naſcendi, & tempus moriendi* Ecclæ.3.2.nam id utrumque uno, eodemque, fit tempore; ſimulque mors, & generatio veſtra, concurrit. O novum, & inopinatum myſterium! Nos quidem non revera morimur, non revera ſepelimur; nec verè cruci affixi ſumus: ſed in imagine tantùm noſtra eſt imitatio; in veritate autem ſalutis executio. Chriſtus verè crucifixus eſt, verèque ſepultus, & verè ſurrexit:& hæc omnia nobis donavit: ut, cùm imitatione Paſſionibus ejus communicaverimus, revera ſalutem lucremur. O excellentem benignitatem! Chriſtus manus, ac pedes ſuos, incontaminatos clavis perfodi paſſus eſt; & per hoſce tantos dolores mihi nihil ejuſcemodi patienti ſalutem confert. Vera mors Chriſti fuerat, anima ejus à corpore ſeparata; & verè ſepultus, cùm in ſindone munda ejus corpus elatum eſt; & omnia denique in Ipſo verè contigerunt. In nobis autem mortis quidem, & paſſionum, quædam eſt ſimilitudo; ſalutis verò non ſimilitudo, ſed veritas. S.Cyrill. Jeroſol.Catech.myſtag 2.de Baptiſmo.

Imitemur fratrem noſtrum patientem: &, ſi non uſque ad ſanguinis effuſionem; ſaltèm uſque ad vitiorum repreſſionem; ſi non ad lateris effoſſionem, ſaltèm ad deſideriorum defoſſionem. Petrus Cell.de pane mercenar.c.23.

Dicitur induere Chriſtum, qui Chriſtum imitatur: quia ſicut homo continetur veſtimento, & ſub ejus colore videtur; ita in eo, qui Chriſtum imitatur, ſolus Chriſtus, ejuſque indumenti color, id eſt, ſanctitas apparet. S.Thom.Aqu.in ep.ad Rom.

Debemus crucifigi ad inſtar Chriſti, & recipere quinque plagas virtualiter: in dextera, per miſericordiam largiendo; in ſiniſtra, per juſtitiam reſtituendo; in dextro pede, per abſtinentiam; in ſiniſtro per patientiam; in latere, pœnitentiam continuando. S.Vincent,Ferr.D.14.Trinit.ſ.3.

Henricus Suſo dicebat: Si nulla alia eſſet afflictionis utilitas, quàm quòd ſpeculo illi lucidiſſimo D.J.Chriſto tantò efficimur ſimiliores, quantò eum veriùs ſectamur; eſſet ea profectò magna ſatis. Equidem ſic mihi perſuadeo: etiamſi poſt hanc vitam idem eſſet daturus prœmium Deus patientibus, & non patientibus adverſa; adhuc tamen meritò potiùs crucem nos pati velle debere, tantùm illius ſimilitudinis obtinendæ cauſa: amans namque ſuo ſe conformat, adjungitque, dilecto, ubicumque poteſt. Bollandus 25.Jan.c.33.

Quemadmodum nihil erit in futuro Sæculo beatius, quàm eſſe Chriſto ſimilem in gloria; ſic in præſenti tempore nihil eſt utilius, quàm eſſe ſimilem in Paſſione. Bellarminus ep.107.ad Benjaminum Camerium.

Philippa Lotharinga, Duce marito per mortem amiſſo, in monaſterium ſe abdidit, ibique egit Janitricem. Mirus erat in ea affectus erga Chriſti paſſionem; de qua ſine ſuſpiriis non cogitabat, ſinè lacrymis non loquebatur: & ſi ad menſam aliquid legi audiret, ita in amorem pro ſe paſſi Domini rapiebatur, ut cibi, ſuique, oblivisceretur. Plura ſacrorum millia Deo offerri curaverat, ut aliquid doloris ſentiret in honorem Chriſti Crucifixi. Impetravit. Itaque feria quinta ſingulis hebdomadis cœpit ingentem pati cruciatum, quaſi ſub coſtis lancea acutiſſima eſſet trajecta. Et hunc cruciatum tanta patientia, quanta moleſtia, ſentiebat. Quæſita à morte cauſa doloris; & candidiſſimus lapis repertus cordis humani ſpeciem præleferens. In hoc corde, quini lapilli vulnerum Chriſti imagines, infixi erant, gemmarum inſtar, aut ſanguinearum guttarum, lucidiſſimè pumicantes. Cor iſtud, & lapilli, inter varios principes, & monarchas; diſtributi etiamnum cum honore aſſervantur. Ex vita S.Franciſcæ Romanæ Bollandus.

Vide plura tit.Crucifixus. Sequela.

§. V.

Imitatio Sanctorum.

Num. I.

Symbola, & Similitudines.

NOmina filiorum Iſrael ſcribi fecit Dominus in Rationali Judicii Ex 28.9. Ut omnibus apparerent, & vitam, converſationem ſanctorum Patrum, cœteri ſibi ſumerent in conſequentiam, & exemplum. Bleſenſ.tr.ſeu compendio in prima capita Job.

Ruth ſpicas colligebat poſt terga metentium.c.2.3. Et nos peccatores poſt Apoſtolos, & Martyres, legamus reliquias Sanctorum morum, & paſſionum. Simon Caſſ.l.8 c.40.

Trahe me poſt te. Cant.1.3. Cùm Reliquias Martyrum, cùm exempla Sanctorum, videre, & imitari, contendimus; tunc in odorem unguentorum JESU Chriſti currimus. Phylo Carpath. hic.

In partes vade Sæculi ſancti, cum vivis, & dantibus confeſſionem DEO. Eccli.17.25. In partes Sæculi ſancti tranſire nihil eſt aliud, niſi Sanctorum, qui nos præceſſerant, virtutes addiſcere. Et cum vivis, Deumque confitentibus, commorari; eſt ſanctorum præſentium virtutes inſequi. Jacobus Alvarez de Paz.de vita Spir. l.5.p.2.c.23.

Circui civitatem.Iſ.23.16.Debet homo circuire civitatem militantis Eccleſiæ; imitando juſtorum exempla. S.Thom.Aqu.hic.

Hæc dicit Dominus; ſtate ſuper vias. Jer. 6. 16. q.d. Speculamini, & conſiderate vias, id eſt, vivendi rationes; & ſemitas antiquas, id eſt, quomodo vixerint Majores veſtri, & Patriarchæ: imitamini fidem Abrahæ, Iſaac obedientiam, Jacob labores, Joſeph caſtitatem, Moyſis manſuetudinem. Job patientiam. Hæc verba ſibi dicta putent ſinguli Fideles: Chriſtianus es? Speculare vias antiquas; vide, quomodo vixerit Chriſtus, & primi Chriſtiani; quàm fuerint humiles, ſobrii &c. eoſque imitare. Cornelius hic.

Elephantis oſtenderunt ſanguinem uvæ, & mori &c. 1.Mach.6.34. ut acuerent eos ad bellum. Quod fit, quando tepidis, & pigris, adhibentur paſſiones Sanctorum in exemplum. S.Thom. Aqu. in ep.2.Cor.c.1.Lect.3.

Sicut pictores ſæpe inſpiciunt exemplaria, ut ea exprimant: Sic qui ſtudet perfectioni virtutis, debet ad vitas Sanctorum, quaſi ad ſimulachra vita, & actione, prædita ſæpe animi oculos convertere. S.Baſilius ep ad Gregorium de vita Solit.

In horto Sponſi inveniuntur viri virtutum, tamquam ligna fructifera; de quorum bonis actibus, ac moribus, quot ſumis exempla, tot carpis poma. S.Bernardus ſerm.23.in Cant.

Num. II.

Motiva.

Primum.

Mereris nomen ejus, quem imitaris.

S*Uſcitabo ſuper eas paſtorem unum, qui paſcat eas, ſervum meum David*. Ezechiel 34.23. Quis iſte David? non ille primus rex Iſrael, qui jam defunctus; ſed alius ſuſcitandus: qui virtutes David erat exerciturus, ut David reputandus, quod aliqui Zorobabel Duce interpretantur. S. Gregorius in Matth nobiliores quoſque reges ſanctitate, qui poſt David fuerunt, ab illo omnes vocabant. Nec ipſi ſoli; verùm etiam Deus: nam & Ezechiel, & alii prophetæ, dicunt; David ſurrecturum eſſe, atque venturum; non de illo utique mortuo jam loquentes; ſed de iis, qui ejus virtutes erant imitaturi. Sylveira.in Matth.11.

Si vultis recipere, ipſe eſt Elias. Matth.11.14. Elias Joannes dicitur: non ſecundum ſtultos Philoſophos, & quoſdam hæreticos; qui metempſichoſim (hoc eſt, animarum tranſmutationem) introducunt; ſed qui venerit in ſpiritu, & virtute, Eliæ. Sed & vitæ auſteritas, rigorque mentis, Joannis, & Eliæ, pares ſunt. Ille in eremo, iſte in eremo: ille Zona pellicea cingebatur; iſte ſimile habuit cingulum: ille quondam regem Acab, & Jezabel impuritatis arguit, fugere compulſus eſt; iſte, quia Herodis, & Herodiadis, illicitas arguit nuptias, truncatus. S.Hieron.hic.

Stabant juxta Crucem Ieſu Mater ejus, & Soror matris ejus Maria Cleophæ, & Maria Magdalenæ. Ecce omnes, qui ſtabant cum Maria Matre Ieſu Mariæ dicuntur: quia in ardenti amore erga Chriſtum, quantùm fieri poterat S.Mariam Virginem comitabantur, & imitabantur. Sylveira in Matth.11.

Qui habent ſimilitudinem factorum Danielis, Daniel ſunt: qui imitantur patientiam Iob, Iob fiunt. Poſſum eſſe Paulus; ſi fuero

imitator

Digitized by Google

imitator ejus diceotis: *imitatores mei eſtote.* 1.Cor.4.16. Origenes hom.4.in Ezech.

Secundum Motivum.

Per eam verè laudantur, & coluntur.

Celebratio ſolemnitatis Martyrum, imitatio debet eſſe virtutum. Facilè eſt honorem Martyris celebrari; magnum eſt, fidem, atque patientiam, Martyris imitari. S.Auguſt.ſ.215.ex diverſis.

Qui Sanctorum merita religioſa charitate miratur, quique juſtorum glorias frequenti laude colloquitur; eorum actus, mores, atque juſtitiam imitetur. Quoniam quem delectat Sancti alicujus meritum, delectare hunc debet pari cura Dei cultus, & obſequium. Quare aut imitari debet, ſi laudat; aut laudare non debet, ſi imitari detrectat. S.Chryſoſt.ſerm.in illud Sap.3.juſtorum animæ in manu Dei.

Imitamini Matrem Virginem, & Sanctos omnes, quos laudatis; quoniam non illis tantùm prodeſt noſtra laudatio, quantùm nobis eorum imitatio. Unde ſponſo magis placet imitator devotus, quàm laudator otioſus. S.Ildephonſus ſ.de Aſſ.B.V.

Tunc veraciter Sanctos colimus, cùm eorum vitam converſando imitamur. S.Laurent.Juſt.in feſto OO.SS.

Sanctos colamus; ſtatuas illis, ac viſibiles imagines, erigamus: imò ipſi virtutibus eorum imitandis hoc conſequamur, ut vivæ eorum ſtatuæ, atque imagines, ſimus. S.Joannes Damaſc. l.4. orthod.fid.c.16.

Væ mihi, ſi tam longè à te fuero, ò B.Benedicte! in futuro; quàm à tuæ veſtigiis ſanctitatis longè eſſe reperior in præſenti. S.Bernardus de S.Benedicto.

Varia alia motiva.

Videntes filii Dei filias hominum - acceperunt ſibi uxores. Geneſ. 6. 2. A Seth Dei viro geniti in mores improbos defecerunt. Addita eſt Dei nomenclatura, ut morderentur graviùs? qui ab avo Dei viro, mores non hauſerint: S.Chryſoſt.in Pſ.4. ut magis amplificaret eorum reprehenſionem, eorum honorem revocavit in memoriam. Velloſo in Judith.c.6.Paræn.16. turpe à majorum virtute degenerare.

Vos eſtis filii prophetarum. Act.3. 25. Vehemens ad virtutem ſtimulus, majorum virtus; nè quis ab ea degeneret. Sylveira hìc.

Juſtorum debemus vitam conſpicere, ut ſubtiliter deprehendamus noſtram. Illorum videlicet ſpecies, quaſi quædam nobis forma, imitanda proponitur. Quia viva lectio eſt vita bonorum: unde non immeritò iidem juſti in Sacro eloquio libri nominantur; ſicut ſcriptum eſt Apoc.20.12. *libri aperti ſunt.* S.Gregor.mor. l.24 c.6.

Perfecta eſt ad virtutem via, Antonium ſcire, quid fuerit. S. Athanaſ.Alex.Præfat.Vit.S.Antonii.

Prudentis, & cordati viri eſt, magna menſura vitam ſuam metiri; atque ad excellentium virorum imitationem ſeſe componere. Sanct.Gregor.Naz.Carmine ad Nicobulum patrem filii nomine.

Miſcellanea.

Habitu, victu, & inſtructu, ſenſu, ipſo denique Sermone, proavis renunciaſtis. Laudatis ſemper antiquitatem, & novè de die vivitis. Tertullianus Apologet.adv.Gentes.

Quoniam mores, ac vitia, regis, imitari, genus obſequii judicatur; abjecerunt omnes pietatem, nè exprobrare regi ſcelus viderentur, ſi piè viverent. Lactantius lib.5.div.Inſtit.de juſtitia.

TITULUS V.

INCARNATIO.

§. I.

Figuræ.

Ex Veteri.

F*Actum eſt veſpere, & manè dies unus.* Gen. 1. 5. Quando Filius DEI recepit humanitatem, tum factum eſt veſpere, & manè dies unus id eſt, DEUS & homo, facta eſt una Perſona. Sanct. Vincent. Ferr. ſerm. f. 6. poſt Lætare.

Cùm audiſſet vocem Domini Dei deambulantis in paradiſo. Gen. 3.8. - *Adam ubi es?* Ambulat immenſus? deambulans hanc reliquit ubi actionem, & illam acquirit. Quomodo infinitè ſapiens quæxit: *ubi es?* Tertull. lib.de Prax. Ediſcebat autem Deus, ut nobis fidem ſterneret, etiam affectus humanos. Sciebat jam tunc ſuſcepturus etiam ipſas ſubſtantias hominis, carnem, & animam, interrogare quaſi ignorans: *Adam ubi es?* Si ergo Deus ita ſe probat, quomodo tu Deus futurus ex Jeſu Natalitio; non curas te coercere, an poſſis Dei actiones æmulari? Eſcobar t. 3. Colloq. Chr.obſ 4.

Fac tibi arcam, Geneſ.6.14. Quod dicit, fac tibi arcam, conſilium Patris poteſt intelligi ad Filium, de aſſumptione carnis. Ven.Beda hìc.

Det tibi Deus de rore cœli, & de pinguedine terræ. Gen. 27. 28. Deprecatur rorem cœli, & pinguedinem terræ. Indicant hæc Domini Chriſti per rorem quidem Divinitatem; per pinguedinem autem terræ Humanitatem à nobis acceptam. B.Theodoretus q.81.in Gen. Ros Chriſti Divinitas, pinguedo terræ Humanitas. *Rorate cœli deſuper.* de Ponte in Cant.Exh.15.§.3.

Adoravit Iſrael Deum, converſus ad lectuli caput. Gen. 47.31. quia, ut notat S.Hieron. caput lectuli habebat orientem verſùs, ad quem reſpiciens adorabat Chriſtum venturum; de quo dicitur: *vir Oriens erit nomen ejus.* de Ponte in Cant.Exh.26.§.3.

Ignis de medio rubi. Ex.3.2. eſt Deus in B. Virgine conceptus, & natus, illæſa ejus virginitate Ita Theodoretus, Rupertus, Bernardus, Gregor. Nyſſ. ubi nota; aptè virginitatem comparari rubo: quia per humilitatem, & aſperitatem vitæ, conſervanda: in deliciis enim caſtitas eſt in periculo. Cornelius hìc. Quid Deus in carne, niſi ignis in rubo? an non rubus ſpinoſa caro, quam aſſumpſit, plena doloribus, plena punctionibus, plena pœnalitatibus? S.Thom.Vill.ſ.2. in Nat.D. Quid ſibi vult, ardere rubum, & non exuri? Unigenitum, Humanitatem aſſumentem, & virginalem uterum inhabitantem, immaculatam ſervaturum eſſe virginitatem? B.Theodoretus q.6.in Ex. In rubo ignis, Filius Dei in utero Virginis. Hugo Card.hìc.

Cujus fortitudo ſimilis eſt Rhinocerontis. Num.24.8. Rhinoceros animal unicorne, tantæ fortitudinis, ut à nemine vinci; tantæ ferocitatis, ut à nemine contingi poſſit. Solummodò puellæ virginis (ut ajunt Phyſici) blanditias admittit, trahitur odore virginitatis; puellamque, cùm in agro adeſſe perſenſerit; ultrò expetit, blandoque ſinu gratanter indormit. Illic à venatore comprehenſus confoditur. Hoc reſpiciens propheticus ſpiritus: cujus, inquit, videlicet Dei fortitudo ſimilis eſt Rhinocerontis. Fortiſſimus namque ſpirituum Deus, velut unicornis, id eſt, ſingularis potentiæ Deus incomprehenſibilis, Deus invictæ virtutis; poſtquam populum illum de Ægypto eduxit, Virginei tactus eſt odore uteri, Virginem expetiit, Virginei pudoris clauſtris incluſus eſt. Ex eo tantùm comprehendi potuit, & occidi. S.Rupertus lib.2.hìc.

Ubi erat arca Dei. 1.Reg. 3.3. Arca mirabilis; arca totos in ſe continens theſauros univerſæ divinitatis, fabrica eſt humani cordis; quod Dei Filio Spiritus Sanctus de virginali utero compegit, Et hujus arca illa typus extitit. Sanct. Rupertus l. 2. in libros Reg.c.26.

Incurvavit ſe ſuper eum. 4.Reg. 4. 34. In Eliſeo figura Domini præceſſit; qui projecit ſe, ut mortuum erigeret. In quo Symbolum eſt, quòd nobis Chriſtus commortuus ſit, ut nobis reſurgeret. Projecit ſe itaque uſque ad noſtram Chriſtus fragilitatem; ut nos erigeret. Projecit ſe, non cecidit; ſed erexit conſortem. S.Ambroſ.ep.17. Eliſeus Chriſti figuram gerit: populus autem ex Gentibus iſte erat peccato mortuus. Venit ſpiritualis Eliſeus, ac ejus cuncta membra mortua deprehendit; os, oculus, manus, pedes: omninoque os mortuum erat, quod ad Dei laudem non aperiretur. Mortui erant oculi, qui univerſorum Deum nihil attendentes, creaturam præ Creatore colerent. Mortuæ erant manus, quæ dæmonibus fructificarent. Mortui pedes, qui adorationis cauſa ſe diabolo inflecterent. Venit exquiſitus Medicus, invenit corpus mortuum. Quid facit? totum ſe toti corpori impoſuit. Quid eſt, quod dicimus? tota plenitudo Deitatis totum noſtrum hominem geſtavit. S Baſilius Seleuc.orat in Eliſ.& Sunamit.

Nunc exurgam. Pſ.11.6. A cœlo, & in Filio apparebo. Quare non dicit, deſcendam de cœlo? quia, qui aſcendit, & elevatur, meliùs videtur. Hugo Card.hìc.

Canticum.

Cantate ei canticum novum. Pſ. 32. 3. Novum Canticum dicit Incarnationem Domini: quia Mundus ſingulari exultatione completus eſt; qua Angeli canoris vocibus perſonarunt, laudantes, & dicentes: *Gloria in altiſſimis Deo.* Caſſiodorus hìc. Quid tam novum, chariſſimi, quàm quòd omnipotens Deus Majeſtatis immenſæ, Patri coæternus, & perpetui regni Dominus, ad infirmitates corporeas, & humilitatem, ſe inclinavit humanam. S.Gregor.Naz.hom.5.in Nat.D.

Cantate Domino canticum novum. Pſ. 149. 1. Hoc eſt canticum novum, Adventus, qui nunc refulſit in nobis, Verbi, qui erat in principio, & priùs fuit. Sanct Clemens Alexandr. orat. adh. ad Græc.

Digitized by Google

ad Græc. Canticum novum, eſt S.Incarnationis arcanum; Nativitas mirabilis, doctrina ſalutaris; paſſio magiſtra tolerantiæ; reſurrectio ſpei noſtræ certiſſimum documentum. Caſſiodorus hic,

Ver.

Titulus. Pſ.44. *In finem pro iis his, qui mutabuntur*. Portò eos, qui mutandi ſunt, *flores* Symmachus vocat. Aquila verò, & Theodoretus, *lilia*. Flores autem, & lilia, Ver producit. Spiritus verò ver, Salvatoris eſt adventus; in quo lætata eſt, ſecundùm Iſaiæ vaticinationem, antiqua ſolitudo, & *floruit ut lilium*. B.Theodoretus hic.

Hyems tranſiit. Cant.2.11. Quod præceſſit Adventum ſuum, hyemem vocat; Ver autem id, quod poſt Adventum eſt ſubſecutum; æſtatem verò Sæculum, quod expectatur. Theodoretus hic.

Flores apparuerunt in terra noſtra. Cant. 2. 12. Adeò malitiæ hyems, & imber peccatorum, graſſabatur ante Chriſti adventum; ut nullæ roſæ, vel lilia, in campis apparerent; non arbores florerent, aut vites; & cuncta terra eſſet inanis. Urgente hac rigida hyeme Chriſtus venit in terram noſtram; ut illi finem imponeret. Unde & in medio hyemis natus eſt; ut ſimul cum illo rediret novum ſpirituale ver, quod eſt feliciſſimum tempus Legis Evangelicæ. Tunc primitiæ florum Chriſtus flos campi in florida Nazareth conceptus, & enutritus. Apparuere cum illo novi flores virtutum, perpetua Virginitas, paupertas ſpiritus, religioſa obedientia, inimicorum dilectio, profuſio ſanguinis &c. Vix conceptus eſt in utero matris; apparuit flos prophetarum Joannes: cùm natus, apparuerunt florum tres ordines, Angelorum ſcilicet, Paſtorum, & Magorum. Poſt conſummatam redemptionem, Apoſtoli, Evangeliſtæ, purpureæ roſæ Martyrum, candida lilia Virginum; variæ violæ Confeſſorum, Doctorum, ac Monachorum. de Ponte in Cant.Exh.18.

Varia.

Exurge gloria mea, exurge pſalterium, & cithara. Pſ.56.9. Gloria Patris Dei Filius, perfecta laus, & ſempiterna muſica; utpote ſumma Sapientia: quæ de corde nata ejuſdem Patris æterni muſici, citharam noſtræ humanitatis aſſumpſit. Rupertus l.4 c.5.

In Idumæam extendam calceamentum meum. Pſ.59.10. id eſt, ante plebem Gentium manifeſtabo Incarnationem meam. Calceamentum Chriſti Incarnatio. S.Anſelm.lib.de veſtim.&c.& actib. Deo attributis. Per calceamenta, cùm ſint ex coriis mortuorum animalium, ſignificatur Humanitas Filii hominis Jeſu Chriſti, in qua erat mortalis, & paſſibilis. Idem in Matth.lib.2.

Viſitaſti terram, & inebriaſti eam. Pſalm.64.10. Ubi Verbum, ſicut pluvia, deſcendit de cœlo; venas mentis noſtræ inebriavit prædicatione divina, excitavit virtutum ſtudia diverſarum; fructuſque fidei, & caſtæ devotionis, adoleuit S. Ambroſ. ſerm. 13. in Pſ.118.

Deſcendet ſicut pluvia in vellus. Pſ.71.6. Quid hoc eſt? quoniam, cùm Dei Filius venit, non ita venit, ut orbem terrarum concuteret; nec fulgura, & tonitrua, emitteret; nec denique cum nuda Divinitate acceſſit: actum enim erat de omnibus rebus, ſi nuda Divinitate veniſſet. Et infrà: non dixit, in terram, ſed *in vellus*: etenim pluvia, cùm in terram delabitur, ſonitum edit; in lanam autem, aut vellus, delabens, ſtrepitum nullum emittit: quippe lanæ mollities labentis aquæ impetum, & vehementiam, frangit. S.Chryſoſt.hic. *Deſcendit* ergo *ſicut pluvia in vellus*, placidè in placidam, quiete, in quietam, ſuaviter in ſuavem, benignè in benignam, jucundè in jucundam. Rich.à S. Victore. Annot.in Pſ.71.

Vide, & viſita vineam iſtam. Pſalm.79.15. Adventum S. Incarnationis expoſtulat; ut præſente cultore ſuo vinea plantata proficiat: ſine quo nec fructus inferre poterat, nec proficuam habere culturam. Caſſiodor.hic.

Dominus regnavit, decorem indutus eſt. Pſalm. 92. 1. Perſpicuum eſt, prophetam appellaviſſe decorem, Corporis aſſumptionem. Vocat decentiam propriam carnem, non ob corporis naturam, ſed ob virtutum perfectionem. S.Chryſoſt.t.6. ſerm. de inob hom.

Cerva chariſſima. Prov. 5. 19. Chriſtus aſſimilatur cervæ, propter modum pariendi. Incurvatur enim cerva, ut pariat. Job.39.3. Sic Chriſtus, ut pareret nos Deo Patri, incurvavit ſe, id eſt, humiliavit, *formam ſervi accipiens*. Hugo Card. hic.

Miſcuit vinum. Prov. 9. 2. Chriſtus ſuam Divinitatem carni univit; tamquam vinum merum aqua diluens, Anaſtaſius Nicenus q 40. in Script. Similiter intelligit Sanct. Hieron. in cap. 2. Ecclæ.

Sapientia domus.

Sapientia ædificavit ſibi domum. Prov.9.1. Sapientia domum ſibi condidit, cum Unigenitus Dei Filius in ſemetipſo intrà uterum Virginis, mediante anima, humanum ſibi corpus creavit. Sic quippe Corpus, Unigeniti domus Dei dicitur, ſicut etiam templum vocatur. S.Greg.mor.l.33.c.15. *Ædificavit &c.* id eſt, Corpus hominis aſſumpſit; in quo habitavit plenitudo Divinitatis. S.Cæſarius hom.7. Id eſt, *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis*. S.Rupertus l.4.in lib.Reg.c.10.

Oſculum.

Oſculetur me oſculo oris ſui. Cant. 1. 1. Tangat me dulcedine præſentiæ ſuæ; quem ſæpius à Prophetis promiſſum audivi. S. Iſidorus hic. *Oſculetur &c.* quod eſt dicere: obſecro, non ſemper, ad me erudiendam, Angelos, non Prophetas, deſtinet. Veniat jam aliquando ipſe, qui tamdiu promiſſus eſt; & præſentiæ ſuæ me luce informet; ac velut oſculum offerens, proprio me ore alloquens conſortet. V. Beda hic. Avet Sponſa ab ipſo Sponſo deoſculari, tantum non hiſce verbis Patrem ipſius compellans: mitte mihi Unigenitum tuum, ò Domine! O Pater (quando tu Patris appellatione magis, quàm Domini, delectaris,) nimium diu iam illum expecto, illum deſidero. Laboravi, epiſtolas ejus accipiens per Patriarchas Prophetas, & Legiſlatores. Ampliùs ferre non poſſum amoris flammam: ignis eſt ardens, atque urens, in viſceribus meis. B.Theodoret hic.

Felix oſculum, ac ſtupenda dignatione mirabile! in quo non os ori imprimitur, ſed Deus homini unitur. S. Bernardus ſ. 2. in Cant. Hoc eſt, Filius oſculetur. Neque enim volo à Prophetis exoſculari ampliùs, non à Patriarchis; ſed ipſe jam proximè accedat. Non vult per os ſolùm Prophetarum erudiri, atque doceri; ſed ipſemet, inquit, appropinquet; jamque me Filius ipſe inſtruat. Os enim Dei Patris eſt Filius. Philo Carpath.hic.

Accubitus.

Dum eſſet Rex accubitu ſuo. Cant.1.11. Accubitum Regis tempus Incarnationis ejus appellat; per quam pro nobis humiliari, &, ut nos erigeremur, ipſe inclinari, dignatus eſt. V. Beda hic. Accubitus hujus regis, fuit Incarnatio ejus. Nardus dedit odorem ſuavitatis: cùm enim Eccleſia conſiderat Deum pro ſe hominem factum; ampliùs ad ſpecialium virtutum ſtudium, & amorem Conditoris, accenditur. S.Thom.Aqu.hic.

Varia.

Stat poſt parietem noſtrum. Cant.2.9 cùm inducitur velamine corporis noſtri. S.Juſtus Orgel.hic.

Ecce iſte venit ſaliens in montibus. Cant.2.8. Hæc verba innuunt divini Verbi Incarnationem, per quam animas in tenebris conſidentes liberavit; juſſu ſolo fugatis dæmonibus univerſis, quos montes appellat, ac deinde colles vocat. B.Theodoretus l.2.

Ferculum fecit ſibi Rex Salomon. Cant.3.9. Ferculum Divinitatis eſt Humanitas Chriſti: hæc eſt enim quaſi lectica, in qua recumbit, & quieſcit Deitas Verbi, ait Philo Carpath.

Nuptiæ.

Veni de Libano ſponſa mea. Cant.4.8. Tunc facta eſt divina illa deſponſatio cœleſtis Sponſi ad Sponſam Eccleſiam, cùm Dei Filius Humanitatem noſtram in ſanctiſſimo virginali utero mirabiliter ſibi copulavit, & tamquam Sponſus de thalamo proceſſit ad nuptias humani generis reparandi. Philo Carpath.hic.

Fecit nuptias filio ſuo. Matth.22.2. Tunc Deus Pater, & Rex, Filio ſuo nuptias fecit; quando illum incarnari voluit. Et nuptiarum illarum thalamus fuit uterus Virginis: in illo namque utero natura noſtra humana conjuncta eſt naturæ Dei. S. Rupertus in c.4.Oſeæ. Hodie eſt ſolemnitas Dei Patris, qui nuptias fecit Filio ſuo in deſponſatione humanæ naturæ, quam hodie Filius ſibi univit inſeparabiliter. Hodie eſt multò magis ſolemnitas humanæ naturæ; quia ejus ſalus incepit, & redemptio. S. Bonav. Medit. vitæ Chr.c.4.de Incarnat. Humanæ naturæ Sponſus eſt illius Dux, & Princeps: Dei nimirum Verbum Caro factum. Victor Antiochen.de S.Matthæo.

Nuptiæ factæ ſunt in Cana Galilææ. Jo.2.1. Richardus à S. Laurent.l.1.c.5. *Cana Zelotypia, Galilæa tranſmigratio*. In Cana ergo Galilææ, id eſt, in quaſi immoderata charitate, fecit naturam divinam traſmigrare ad humanam.

Alia

Alia Symbola.

Mel, & lac, ſub lingua eius. Cant. 4. 11. Deus, & homo: mel divinitas, lac humanitas: mel de rore cœli venit, quia natura divina ſupra omnia eſt: lac de carne exprimitur, quia humanitas de deorſum aſſumpta eſt. Hugo Victor.ſ.aſſumpt.Virg.

Venit in hortum meum. Cant.5.1 Deſcendendo in uterum tuum, & aſſumendo carnem, ut verus homo naſcerer, qui verus Deus eram, veni in hortum meum. S.Rupertus hìc.

Dilectus (Fraternus legit Sanct. Ambr.) *meus candidus, & rubicundus.* Cant.5.10. Candidus claritate, divina, rubeus ſpecie coloris humani, quem Sacramento Incarnationis aſſumpſit.Sanct. Ambroſius in Pſalm.118. ſerm. 5. Candidus propter carnem, rubicundus propter ſanguinem. Sanct. Gregor. Niſſen.hom.13.in Cant.

Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem levem. Iſ.19.1. S.Cyrillus, Hier. Theodoret. Athanaſ. Aug. Bernardus: veniet Chriſtus in nube levi, id eſt, in corpore concepto de Spiritu S. ex Sacra V. Maria. Sicut enim nubes ex ſpiritu, & vapore terræ, generatur; ſic Chriſti Corpus formatum eſt ex Spiritu S. & terrena ſubſtantia. Corn.hìc.

Dixit cuſtos, venit manè &c. Iſ.21.12. Ab ipſa primæ prævaricationis hora, uſque ad Chriſtum, omnes ſub nocte erant: & viam revertendi ad patriam, portam intrandi ad vitam, invenire non poterant: & idcirco veri diei manè deſiderabant. Dixit itaque, *venit manè*. Manè deſideratis, manè habetis: in adventum Filii mei ſuſpiratis; citò veniet, quem quæritis. Richardus à S. Vict.l.de Verbo Incarn.cap.3.

Spiritus Domini ſuper me &c. Iſ.61.1. Quando unxit me? quando concipiebar: in utero matris Dominus unxit me. Illic Dominus in regem unxit me: & in Sacerdotem quoque illic Dominus unxit me. S.Rupertus hic.

Magnus dies Jezrahel. Oſeæ 1.11. Magnum diem Jezrahel vocat diem Incarnationis Chriſti, & Redemptionis; quo ipſe collecturus erat Jezrahel, id eſt, ſemen Dei, puta populum Fidelem, tam ex Gentibus, quàm Judæis. Corn.in Zachar.c.4.

Et ecce vir aſcendens ſuper equum rufum. Zach. 1.8. In Chriſto Divinitas Humanitate, tamquam equo, uſa eſt: unde & in Zacharia equus roſeus oſtenditur: & in Evangelio Samaritanus hominem à latronibus convulneratum jumento ſuo impoſuiſſe legitur. Rupertus de div.offic.l.11.c.13.

Jeſus erat indutus veſtimentis ſordidis. Zach.3.3. Locutus eſt de Jeſu Filio Dei: ut oſtenderet, eum primò in humilitate, & carne, eſſe venturum: hæc enim eſt veſtis Sordida Lactantius l.4.div. inſtit.

Ex Novo.

Viſitavit, & fecit redemptionem plebis ſuæ. Luc. 1.68. In Incarnatione, ad inſtar ſolis illuminando Mundum.S.Vinc Ferr.ſ.5.poſt Lætare.

Exiit, qui ſeminat. Luc. 8. 5. Allegoricè poteſt exponi de Incarnatione Filii Dei; quod ſeminatum in terra uteri Virginalis, conculcatum, id eſt, deſpectum eſt, à Judæis. *Volucres cœli comederunt illud*; id eſt, reges Orientis. *Supra petram* in converſatione, quia Judæi ipſum voluerunt lapidare. *Inter ſpinas* in Coronatione. *In terram bonam*, in ſepultura? *& ortum*, id eſt, reſurgendo *fecit fructum centuplum*. Idem ſ.D.Sexag.

Quis ex vobis homo, qui habet centum oves &c. Luc.15.4. Adventus ad quærendam ovem perditam Incarnatio eſt Filii Dei: impoſito ovis in humeros, redemptio eſt humani generis in proprio corpore: reditus domum, reſurrectio, & aſcenſio eſt in cœlum. Cajetanus hic.

Cecidit ſuper collum eius. Luc.15.20. Cecidit, cùm per Chriſtum Divinitas tota, noſtra decumbit, & incumbit, in carne. S. Chryſol.ſ.5.

Et ecce equus albus, &, qui ſedebat ſuper illum, habebat arcum, & data eſt ei corona. Apoc.6.2. Equus albus Humanitas Chriſti in qua multum fecit peccati contagium. Seſſor Verbum, qui eam in omnibus operibus ſuis regebat: à cujus nutu, & voluntate, neque tantillum unquam deviavit. Hic habebat in manu ſiniſtra arcum, quo malos percuti; & ſagittas, id eſt, judiciariam poteſtatem. S.Thom.Vill.D.Quinq.

§. II.

Cur Incarnata ſecunda Perſona?

DE *Verbo vitæ.* 1.Jo.1.1. Cauſa, cur Filius ſit incarnatus, non Pater, aut Spiritus S. hæc eſt: quia Incarnatio idcirco facta eſt: ut per eam Deus ſe manifeſtaret hominibus: Verbi autem eſt, rem manifeſtam facere. Cornelius hic.

Filius eſt ſimilitudo Dei. Angelus autem, & homo, aſſumpſerant ſibi ſimilitudinem Dei. Debuit ergo ille incarnari, cui ſpecialiter injuria facta fuerat: ut iſtum miſericorditer ſalvaret; illum juſtè damnaret. S.Anſelmus in Elucidario.

Divina diſpoſitio, qua Filii Perſonam potiùs, quàm Patris, aut Spiritus Sanct. incarnari complacuit, idcirco maximè miranda eſt: quia peccatum primi hominis maximè contra eumdem Filium admiſſum eſt; ob cujus expiationem Filius ipſe homo fieri dignatus eſt. Utique contra Filium, quia eum, qui Sapientia Patris eſt, ſuperbè æmulati ſunt; id eſt, pares illi ſeſe fore arbitrati ſunt, habendo ſcientiam omnium. *Adam quaſi unus ex nobis*, id eſt, quaſi Filius, qui Sapientia Patris eſt; cujus æqualitatem appetivit, id eſt, ſcientiam boni, & mali. Unde miranda Divinitatis diſpenſatio, mira dignatio: ut ille, contra quem potiſſimùm peccatum admiſſum eſt, ſcilicet Filius, interceſſor apud Patrem accederet homo factus; & pro inimicis ſuis morte ſpontanea charitate addictus: tamquam ſi Iſaac idcirco ſe patiatur immolari, ut Iſmael in gratiam patris, ac matris veniat, ſuuſque cohæres fiat: qui ideo fuerat ejectus; quia ſe, non ipſum patrem, perſequebatur. Rupertus l.12.c.18.

Quid ſibi vult, ut è tribus Perſonis, non Pater, non Spiritus S. advenerit, ſed Filius? minimè id factum, arbitror ſine cauſa. — Quid agat Filius, videns pro ſe zelare Patrem, & nulli penitus parcere creaturæ? ecce, inquit, occaſione mei creaturas ſuas Pater amittit? Altitudinem meam primus Angelus affectavit; & populum, qui ſibi credidit, habuit: ſed continuò Patris Zelus graviter vindicavit in illum, percutiens eum pariter cum omnibus ſuis, plaga incurabili, caſtigatione crudeli. Scientiam quoque quæ nihilominus mea eſt, ſurripere homo voluit: & nè illi quidem miſertus eſt, nec pepercit oculus meus. — Ergo ut ſciant, quia & ego diligo Patrem: per me recipiat, quos quodammodo propter me amiſiſſe videtur. Sanct. Bernardus ſ. 1. de adventu D.

Exigebat ratio, ac divinæ congruebat Sapientiæ, ut per ipſum humanum reſtauraretur genus, per quem conditum eſſe, ſacra teſtantur eloquia Sanct. Laurent. Juſt. lib. de ſpir. reſurr. animæ.

Quoniam eodem habet res formari, & deformata reformari; & omnia leguntur per Sapientiam eſſe facta Pſ. 103.24. neceſſe eſt, omnia per Sapientiam reformari. Imago ergo rationalis animæ, quæ ad totius Sapientiæ ſimilitudinem legitur eſſe facta; per peccatum verò poſtmodum deformata in tantum, ut meritò poſſit quæri, *cuius eſt hæc imago*? per Sapientiam eſt neceſſariò reformanda. S.Bonav.in Sap c.6.

§. III.

Incarnatio opus ſtupendum potentiæ Divinæ &c.

Ex Veteri, & Novo.

QUoniam *elevata eſt magnificentia tua.* Pſ.8. 2. Magnificentia Domini eſt Incarnationis arcanum. Inter cujus diverſa miracula hoc nobis ſuper omnia cognoſcitur eſſe celebrandum; quòd Deus dignatus ſit homo fieri, & crucem pro omnium ſalute ſuſtinuit. Caſſiodorus hic.

Super femur tuum potentiſſimè. Pſ.44.4. Quoniam Deus Verbum carnis debilitati ſe conjecturus erat pulchre additur, *potentiſſimè*: quoniam maximæ potentiæ demonſtrationem habet, poſſe Deum in humana eſſe natura. S.Baſilius hic.

Excita potentiam tuam, & veni. Pſalm. 79.3. Tamquam patientem, & otio utentem, DEUM excitat: omnem tuam, inquit, potentiam move, noſtram ſalutem tractans. B. Theodoretus hic.

Conſurge, conſurge, induere fortitudinem brachium Domini. Iſ.51.9. Acſi dicat: quid tam diu te continens in ſinu Patris, ò brachium Domini: conſurge, & induere & fortem dilectionem, pulchram, & fortem obedientiæ charitatem. S.Rupertus hic.

Domine, audivi auditionem tuam. Habac. 3. 2. Sept. addunt: *conſideravi opera tua, & obſtupui*, vel *expavi*. Quod Sanct. Aug. lib.18.de Civit.32. allegoricè refert ad opus Incarnationis Chriſti: quòd præ ſui novitate, tantæque Majeſtatis exinanitione, ſtuporem, & ſacrum honorem, ex ſui reverentia incutit. Equidem ſi cum S.Magdalena ſederes, & abſtracti, non aliud contemplaremur tota vita quàm hoc: *Verbum Caro factum eſt*; *Deus homo*: jugiter obſtupeſceremus. Et quò magis, ac diutius, illud contemplaremur; in eo magis in ſtuporem, imò in extaſim, raperemur. Corn.hìc.

Et vocabunt nomen eius Emmanuel. Matth. 1. 23. Nota: Chriſtus ab Iſaia, & Matthæo, non vocatur Emmanu Jehova, vel Emmanu Adonai, aut Eloim; ſed *Emmanu el*; cùm tamen hæc omnia ſint nomina Dei: quia Jehova notat Dei eſſentiam, ut Ens primum, ſummum, & immenſum. Adonai Dei Domi-

Digitized by Google

nium. Elohim providentiam, & judicem omnium. El autem ſignificat Dei robur, & omnipotentiam; quia Deus in Incarnatione ſummum robur, & potentiam oſtendit. Cornelius hic.

Fecit potentiam in brachio ſuo. Luc.1.51. Communis, & vera, expoſitio intelligit Verbum Dei incarnatum. Alia dicuntur opera manuum, digitorum, ſeu unius digiti Dei. Pſ.101.26. *opera manuum tuarum ſunt cœli.* Pſ.8.4. *quoniam videbo cœlos tuos opera digitorum tuorum.* Ex.8.19. *Digitus Dei eſt hic.* At Incarnatio; cùm opus fuerit majoris negotii, integro Dei brachio opus fuit. Sylveira hic.

Miſſus eſt Angelus Gabriel. Luc.1.26. Gabriel denominatur à fortitudine Dei: tum quia in myſterio Incarnationis Verbi Dei tota ratio facti eſt fortitudo, ſeu potentia facientis (nullum ſiquidem opus comparabile eſt operi, quo Verbum Caro factum eſt) tum quia annuntiabat Meſſiam non ſolùm fortiſſimum ad debellandum, quæ ſunt Carnis, Mundi, & dæmonum; ſed Patrem totius veræ fortitudinis. Cajetanus hic.

Ex Patribus, & aliis.

Quid eſt magis tremendum? quòd ſe dedit Deus terris; aut, quòd vos dat cœlo? quòd ſocietatem carnis intrat ipſe; aut quòd vos facit conſortium Divinitatis intrare? quòd mortem ſumit ipſe; aut quòd vos reſumit ex morte? quòd ipſe in veſtram naſcitur ſervitutem; aut quòd ſibi vos gignat in liberos? Eſt utique terribilis, quòd terra transfertur in cœlum, homo pietatem mutatur, ſervitutis ſors dominationis jura ſortitur. S. Chryſolog.l.67.

Abyſſus planè imperſcrutabilis, Incarnationis Dominicæ Sacramentum, abyſſus impenetrabilis. *Verbum Caro factum eſt, & habitavit in nobis.* S.Bernardus ſ.2. de Annunt.B.V.

Advertite lumen in lucerna teſtæ, ſolem in nube, Deum in homine, in luteo vaſculo carnis noſtræ ſplendorem gloriæ, candoremque lucis æternæ. Guarricus ſ.5.de Nat.D.

Amplius Deus innotuiſti in Filio, quàm in Mundo, & perfectiùs in homine, quàm in orbe. In hoc monſtraſti, quis eſſes, quid ſaperes, quid poſſes, quantumque amares, quantùm ignoſceres; quàm bonus, quàm pius, quàm miſericors, & quam magnificus eſſes. S.Thom.Vill.ſ.3.in Nat.D.

Mirare, quòd in ipſo principium junctum eſt cum poſtremo, Deus cum homine ſexto die formato. Æternum junctum eſt cum homine temporali in plenitudine temporum, de Virgine nato; ſimpliciſſimum cum ſummè compoſito; actualiſſimum cum ſummè paſſo, & mortuo; perfectiſſimum, & immenſum, cùm modico; ſummè unum cum individuo compoſito, & à cœteris diſtincto, homine ſcilicet Jeſu Chriſto S.Bonavent.Itiner c.6.

Convenerunt in unum in illo thalamo Virginali Creator, & creatura; factor, & factura; Deus, & homo; Redemptor, & redemptus; captivitas, & redemptio; pretium, & emptum; amor, & amatus; mors, & vita; nobilitas, & abjectio; dives, & pauper; judex juſtus, & juſtè damnatus; liberans, & liberandus; æternum, & temporale; antiquum, & novum. Simon Caſſ. de geſt.Salvat.l.1.cap.2.

Nullum ab æterno majus factum, quàm Verbum Caro factum. Et cùm in principio feciſſet Deus ex nihilo cœlum, & terram; excedit tamen, quòd ejus Filius incarnatus ſit. Idem 2.c.1.

§. IV.

Incarnatio opus immenſi amoris.

Ex Veteri, & Novo.

A*Dam ubi es?* Gen.3.9. Ediſcebat Deus, ut nobis fidem ſterneret, etjam affectus humanus. Sciebat jam tunc ſuſcepturus etiam ipſas ſubſtantias hominis, carnem, & animam; interrogare, quaſi ignorans. *Adam ubi es?* Si igitur Deus ità ſe probat; quomodo tu Deus futurus ex Jeſu natalitio, non curas te exercere, an poſſis Dei actiones æmulari? Tertull. lib.de Prax.

Zelus Domini exercituum faciet hoc. Iſ.9.7. Nota: zelus ſeu zelotypia, eſt animi affectus, indè natus; quòd timet aliquis, nè ab alio occupetur, quod ſibi ſoli optaret. Hinc ſæpe zelus capitur pro amore. Sic ergo Dei Filius vehementer dilexit genus humanum; ideò ægrè tulit illud veniſſe in diaboli poteſtatem. Hoc zelo, & æmulatione incitatus voluit incarnari, atque in carne aſſumpta prœlio diabolum corrivalem ſuum expugnavit. Hinc Redemptio Chriſti ſæpe in Scriptura tribuitur zelo ejus, quaſi fonti. Quocirca S.Anſelmus ſcripſit librum hoc titulo: Cur Deus homo? & reſpondet his Iſaiæ verbis: zelus Domini exercituum fecit hoc. Cornelius hic.

Ego, ego ipſe conſolabor vos. Iſ.51.12. Non legatus veniet, aut angelus; ſed ego ego ipſe conſolabor vos conſolatione propria, qua nemo alius poteſt conſolari vos. Paracletum; id eſt, conſolatorem, ego habeo; Paracletum Spiritum S. ego vobis dabo. S. Rupert.hic.

Canticum Canticorum. Sunt in Scriptura veteris inſtrumenti Cantica inſignia numero ſex, Canticum Moyſi. Ex.15. Ejuſdem Deut.32. tertium Annæ 1.Reg.2. quartum Iſaiæ 12. quintum Ezechiæ regis. Iſ.38. Sextum Abacuc.3. Septimum, & noviſſimum, eſt Canticum illud, maximi, & ſingulari beneficii Dei, Canticum amoris, quò Deus in B. V. deſcendit. Et certè dicitur Canticum Canticorum: quia, quod in ea canitur, beneficium eſt omnium beneficiorum. Sanct. Rupertus Prologo in Cant.

Deus ab auſtro veniet, & ſanctus de monte Pharan. Sanct. Aug. Sic legit; *Deus de Theman veniet, & ſanctus de monte umbroſo.* Habac.3.3. Quod hic dictum eſt, de Theman veniet, alii interpretati ſunt, ab Auſtro, vel ab affrico; per quod ſignificatur meridies; id eſt, fervor charitatis, & ſplendor veritatis. S.Aug. de Civ.l.18 c.32.

Deus ab Auſtro veniet. ib. Sicut Auſter nubem pluviarum dulcium, ità charitas Spiritus S.Chriſtum cum pluvia gratiarum venire cogit. S.Bonavent. ſ.7. D.1.adv. Ab Auſtro veniet, id eſt, ex calore charitatis. Cornelius hic.

Inventa eſt in utero de Spiritu S. Matth.1.18. Cur non dicit Matthæus, in utero habens de Patre æterno, aut de Filio? Reſpond. id æquè verè eum dicere potuiſſe: opera enim SS. Trinitatis ad extra omnibus tribus Perſonis ſunt communia. Sed maluit dicere de Spiritu Sanct.: quia ſicut potentia appropriatur Patri, Sapientia Filio; ſic amor, bonitas, gratia, quæ in Incarnatione maximè elucent, attribuitur Spiritui S. Sanct. Thomas 3.p.q.32.a.1.& ſeq. docet: Tò *de Spiritu Sanct.* ſignificare; ex puro amore Dei, & Spiritus Sanct. ſine meritis hominum, peractam eſſe Verbi Incarnationem. Cornelius hic.

Spiritus Sanctus ſuperveniet in te. Luc.1.35. Cur hoc opus tribuitur Spiritui Sanct. cùm omnia opera ad extra communia ſint omnibus tribus Perſonis? Sanct. Thomas Aquin. 3.p.q.32.a.1. in corpore: Spiritus S. eſt amor Patris, & Filii: hoc autem opus Incarnationis ex Dei amore maximo provenit.

Ad quem accedentes lapidem vivum. 1.Petri 2.4. Ut lapis ſuo pondere ex alto ruit; ità Chriſtus amoris ſui erga nos pondere de cœlis deſcendit in terram. Cornelius hic.

Ex Patribus, & aliis.

Deus amore venit ad homines, venit in homines, factus eſt homo. Amore Deus inviſibilis ſervis ſuis factus eſt ſimilis. Sanct. Aug Manual c.21.

Si Deus peccatores non amaret, de cœlo ad terras non deſcenderet. Idem tr.49.in Joan.

Magnum myſterium! magnum divinæ dilectionis indicium! homo DEUM contemnens à DEO diſceſſit; DEUS hominem diligens ad homines venit. Dilexit impium, ut faceret juſtum; dilexit infirmum, ut faceret ſanum; dilexit perverſum, ut faceret rectum; dilexit mortuum, ut faceret vivum. B. Fulgentius ſerm. de dupl.Nat.Chr.

Conſcientia mihi teſtis eſt, Domine Jeſu! quid fecerim tibi; & Crux tua mihi teſtimonium perhibet, quid tu feceris mihi. Tu DEUS, & ego homo: & tamen pro me tu DEUS factus es homo. Tu Creator, & ego creatura: tu pro me dignatus es fieri creatura. Tu Dominus, nos ſervi: & pro ſervis dignatus es fieri ſervus. Sanct. Bernardus ſerm. 13. in Cœn.D.

In nullo Deus ſic commendat charitatem ſuam, quomodo in myſterio Incarnationis ejus, & Paſſionis: in nullo ſic revelatur ejus pietas; in nullo ſic apparet benignitas, quomodo in Humanitate. Idem ſ.de dil.Deo.

Cùm in multis mirabilis, amabiliſque, appareat Deus; in nullo tamen ſic mirabilem, amabilemque, ſuam hominibus patefecit charitatem, ſicut cùm Deus homo factus eſt. S.Laurent.Juſt.de caſto connub.c.23.

Nullum eſt tam evidens divinæ charitatis indicium, quàm quòd Deus Creator omnium factus eſt creatura: Dominus noſter factus eſt frater noſter; Filius Dei factus eſt filius hominis. Sanct. Thomas Aquin.Opuſc.3.c.5.

Deus immortalis æternus, immutabilis omnipotens, Creator omnium, ac Rector; ſumma Sapientia, cui cœlum ſedes, & terra ſcabellum pedum ejus; qui cuncta pugillo virtutis ſuæ continet; nullius egens; amore victus hominis cœlo deſcendit, uterum Virginis ingreſſus, Humanitatem noſtram aſſumit. Philo Carpath.c.7.in Cant.

O charitas! quàm pia, & quàm opulenta! ò quàm potens nihil habet, qui te non habet. Tu Deum in hominem demutare volui-

Digitized by Google

voluiſti. Tu Adam in Chriſto renovaſti. Tu ſola rogari non noſti: tu cæcorum oculus; tu pes claudorum, tu ſcutum fideliſſimum viduarum: tu melior pupillorum, plus quàm uterque parens. Tibi oculos numquàm ſiccos eſſe, aut miſericordia permittit, aut gaudium. S.Zeno Ver.ſ.2. ad Neophytos.

§. V.

Affinis præcedenti.

In Incarnatione Chriſtus eſt frater noſter.

Q*Uis mihi det te fratrem meum &c.* Cant.8. 1. Vox iſta antiqua juſtorum optantium adventum Chriſti in carne. S.Iſidorus hic. Ut ſis frater ſecundùm carnem, qui ametur, & gratiam præbeat, & miſericordiam: non Dominum, qui timeatur, & pœnam inferat. Hugo Card. hic.

Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Joan. 1. 12. Conſideremus, fratres chariſſimi, quanta gratia Redemptoris noſtri, quàm magna ſit multitudo dulcedinis ejus. Unicus ex Patre natus eſt, & noluit remanere unus. Deſcendit ad terram, ubi fratres ſibi, quibus regnum Patris ſui dare poſſet, acquireret; qui, quod ipſe ſemper habebat per naturam, acciperent per gratiam. V. Beda hic. Se fecit pro nobis incarnatum, ut ſibi eſſemus in Humanitate fratres, qui æquiveramus in Deitate: ac etiam eſſemus in æterna beatitudine cohæredes, qui facti ſumus in Humanitate fratres. Simon Caſſ. de geſt.Salv.l.1.cap.2.

Gratias tibi agimus Jeſu Chriſte, quòd creaſti nos; ſed creatos feris beſtiis, mutis animalibus, præfeciſti: Majora ſunt viſitationis tuæ munera. Viſitatos majeſtatis tuæ conſortiis honoraſti, dicens: *narrabo nomen tuum fratribus meis.* Pſal.21.23. Suſcepto enim corpore frater es factus; nec Dominus eſſe deſiiſti. S. Amb. ſ.20. in Pſ.118.

O amanda, & admiranda, dignatio? Deus immenſæ gloriæ vermis contemptibilis fieri non deſpexiſti. Deus omnium, conſervus ſervorum apparere voluiſti. Parum tibi viſum eſt, Patrem te nobis eſſe, & Dominum; frater noſter eſſe dignatus es. S.Bernardus ſerm.de Paſſ.D.

Deus tuus factus eſt frater tuus. S.Bernardus ſ 19. de div.affect. animæ.

O dignatio mira! ò humilitas ſumma! ò charitas inexpectata! ò pietas ſtupenda! quando Deo unitur limus, ſummus fit imus, & fortiſſimus fit infirmus! Quid mirabilius? quid cogitari poteſt dulcius? quàm Deum noſtrum videre, factum eſſe fratrem noſtrum? S Bonavent.ſ.6. de Adv.D.

Verùm &, præter hoc, eſt aliud, quòd in hoc nomine Filii hominis rememorantes, ampliùs delectemur. Etenim proximum, atque fratrem noſtrum, ſeſe vult intelligi, tam frequentem habens in ore ſuo appellationem Filii hominis. Sanct. Rupertus in Joan.l 3.

§. VI.

Incarnatio opus ſummæ benignitatis, clementiæ &c.

M*Are* [tranſeunte Arca Teſtamenti] *vidit, & fugit; Jordanis converſus eſt retrorſum.* Pſ.113. 3. Ante carnis aſſumptionem *mare vidit, & fugit, Jordanis &c.* Aſſumpſit Corpus Dominus, ut mare videns ſiſteret, & Jordanis ſine timore illum ſuſciperet. S.Cyrillus Jeroſ.Catech.12. q.d. Ante Incarnationem plurimùm Deus præſerebat Majeſtatem, graviaque in homines decernebat ſupplicia: ſed poſtquam hominem induit, ſua vique humanitate erga omnes uti cœpit; calcari ſe mare patienter ferebat: nec fugiebat Jordanis, cùm ad illum homo Deus venit. Didacus Niſſ.D.Palm.§.5.

Verbum Caro factum eſt Joan. 1. 14. Cur non dixit: Verbum homo factum eſt? Theophylactus: carnis meminit; ut ineffabilem ejus benignitatem obſtupeſcamus. Anima enim cognationem habet cum Deo; caro autem nullo modo communicat. Idcirco opinor, Evangeliſtam ſolo carnis nomine uſum: non quòd anima expers ſit aſſumptionis; ſed ad majorem oſtenſionem mirandi, & ſtupendi, Sacramenti.

Ubi venit plenitudo temporis. Gal. 4.4. id eſt, de mittendo Filio. Dicitur plenum tempus propter plenitudinem gratiarum, quæ in eo dantur. Item propter impletionem promiſſorum. S. Thom.Aqu. hic Lect.2.

Humanitas, & benignitas apparuit. Tit.3. 4. Ubi Dei innoteſcit Humanitas, jam benignitas latere non poteſt. S. Bernardus ſ.1. in Epiph.

Quanta, & quàm ineffabilis pietas Redemptoris! hominem portavit ad cœlum, & Deum miſit ad terras. S. Auguſt. ſ.2. fer. 2.Pentec.

Sic in ſe totum hominem verus Deus, & ſummus, accepit; & ſic plenitudo Divinitatis, veritate Divinæ, humanæque, ſubſtantiæ inconfuſibiliter permanente, ſemetipſum plenè conjunxit homini: ut unitate deinceps in æternum manente Perſonæ, nec homo Chriſtus à ſua Divinitate, nec idem Deus Chriſtus à ſua poſſet Humanitate disjungi. S.Fulgentius l.3.c.8.

Semper quidem dilectiſſimi, diverſis modis, multiſque menſuris, humano generi Bonitas divina conſuluit, & plurima providentiæ ſuæ munera omnibus retrò ſæculis clementer impertiit. Sed in noviſſimis temporibus omnem abundantiam ſolitæ benignitatis exceſſit in Chriſto ipſa ad peccatores miſericordia, ipſa ad errantes Veritas, ipſa ad mortuos vita, deſcendit. S. Leo ſ.4. in Nat.Dom.

Beneficium Incarnationis Filii Dei, donum eſt divinæ Majeſtatis, & largitatis; quo majus in theſauris Dei inveniri non potuit. Eſt eleemoſyna, qua miſeriæ generis humani ſalvandi, atque relevandi, efficacior, atque convenientior, cogitari non poſſit. Eſt flamma divinæ charitatis, qua calefaciendo, atque vivificando generi humano, de camino, & fornace, divinæ dilectionis ardentior, ſive ferventior, emicare non potuit. S. Bernardinus l.de Nat.D.

§. VII.

Incarnationis circumſtantiæ, loci, temporis &c.

I*N civitatem, cui nomen Nazareth.* Luc.1. 26. Ubi caſtitatis, & munditiæ, mater, niſi in Nazareth, habitare debuerat? quæ flos, vel munditia, interpretatur. Euſebius Emiſſ. Domin. 4. in adv.fer.4.

Congruebat in flore florem concipi, in flore nutriri; in florum tempore, id eſt, in Vere, & Martio, nuntiari. S. Bonav. in 1.Luc.

Adam figuram Chriſti geſtavit: nam ſicut ille ſexta die formatus eſt ad imaginem Dei; ità ſexta Mundi ætate Filius Dei carnis formam induit. S.Iſidorus in Alleg.S.Script.

Eodem die, quo primus homo conditus eſt miſſus eſt Angelus ad Virginem incorruptam. Simon Caſſ.l.2.

Hoc potiùs mirandum; quomodo, qui Angelum miſerat ad Virginem, ab Angelo inventus eſt eſſe cum Virgine. Itàne velocior Angelo fuit Deus? ut feſtinantem nuntium celerior ipſe præveniret ad terras? S.Bernardus hom.3.Sup.Miſſ.

§ VIII.

Incarnati Verbi humilitas.

A*Dorate ſcabellum pedum ejus.* Pſalm.98.5. Verbi aſſumptum corpus, quamvis glorioſum, quamvis magnum, quamvis adorabile; tamen propter humilitatem Humanitatis, ſcabellum pedum competenter accipitur. Et quid mirum, ſi ſcabellum dicitur, qui ſe vermi comparavit? Caſſiodorus hic.

Adhuc unum modicum eſt, & ego commovebo cœlum, & terram &c. Aggæi 2.7. Cur cœlum, & terra, & mare, in Incarnatione Chriſti commota fuerint? cauſa eſt: quia quaſi ſtupuerunt tantam Chriſti exinanitionem, & charitatem. Corn. hic.

Verbum Caro factum eſt. Jo. 1. 14. Potuiſſet dicere: Verbum factum eſt anima, id eſt, homo animatus, & vivus: maluit tamen dicere caro: ut oſtenderet, quantùm Dei benignitas noſtri amore pro nobis ſe exinaniverit. Cornelius hic. Quamvis appellatione Carnis intelligatur homo, Evangeliſta tamen non dicit, & verbum factum eſt homo, ſed factum eſt caro: ad explicandam divinam dignationem in hoc, quòd verbum factum eſt id, quod eſt infimum in homine, ſcilicet caro. Cajetanus hic.

Omnium humanarum infirmitatum, vel injuriarum, quas pro nobis pertulit divina dignatio, ſicut tempore primam, ſic etiam humilitate ferè maximam, eſtimo: quòd in utero concipi, in utero novem menſium tempore majeſtas illa incircumſcripta paſſa eſt contineri. Ubi enim ſic ſe exinanivit, aut quando ità penitus à ſe defeciſſe viſus eſt? tanto tempore nihil illa virtus manifeſtum operatur. In utero ſic eſt, quaſi non ſit. Sic omnipotentis virtus vacat, quaſi nihil poſſet: & Verbum æternum ſub ſilentio ſe premit. Guarricus ſect.3. de Annunt.B.V.

§ IX.

Incarnatio quanta bona humano generi attulerit.

Ex Veteri, & Novo.

G*Erminet terra herbam virentem.* Geneſ.1. 11. Vix Deus cœlum, terramque, condiderat, quando terrenæ miſerans ariditatis inquit, *germinet &c.* & ſtatim flores, fructuſque, protulit;

Digitized by Google

tulit; quibus dives, & pulchra, tellus exornabatur. Et adhuc cœli ſordent ſinè ſole frigent. Cur ità? Anaſtaſius Sinaita l. 4. in Gen. Antè Deus ornavit terram, quàm cœlum: tamquam ſi terra ante cœlum ditata ſit Chriſti myſterio, & adventu.

Vocem tuam audivi in paradiſo, & timui. Gen. 3. 10. Sed dum angelus paſtoribus dixit Luc. 2. 10. *nolite timere*, timore omni depoſito confidenter dicunt: *tranſeamus uſque Bethleem* v. 15. Neque magi accedere eum formidarunt. Ubi Adam peccavit, Verbum necdum naturam aſſumpſit: ſed cùm homo natus, terrorem depoſuit. S. Bernardus ſ. 1. de Nat. D. noli fugere, noli timere: non venit cum armis: non puniendum, ſed ſalvandum, requirit. Et nè dicas fortè etiam nunc: vocem tuam audivi, & abſcondi me; ecce infans eſt, & ſinè voce. Nam vagientis vox magis miſeranda eſt, quàm timenda. de Caſtillo illat. 58.

Modicum habuiſti, antequam venirem ad te. Gen. 30. 30. Laban typus Mundi. Quid habebat hic Mundus, antequam Chriſtus venit? quid? niſi modicum Legalis ſcientiæ, modicumque carnalium cæremoniarum. At *nunc dives*, inquit Chriſtus, *effectus es, benedixitque tibi Deus ad introitum meum.* Verè dives effectus eſt Mundus univerſus præclara nimis veri Dei notitia: benedixitque illi Deus ad introitum Chriſti Filii ſui omni benedictione ſpirituali: qua & imprimis illi omnia peccata condonavit; & deinde multiplicia ei contulit Spiritus Sancti dona. Rupertus cap. 37. in Geneſ.

Annuntiate inter Gentes ſtudia eius. Pſalm. 9. 12. Studia Symmachus *artes* expoſuit; Aquila verò *mutationes*. Revera mutatio fuit rerum omnium maxima. Qui quondam inimici erant, amici ſunt: longinqui proximi: ſervi filii. Qui in ignorantia erant, in cognitione ſunt; qui in tenebris, in luce: in ſpe vitæ, qui mortui erant. Pauperes hæredes regni cœlorum. Judæi procul, & Gentes propè; filii canes, & canes filii. Et hæ Salvatoris artes decoræ ſunt: immortalitas pro mortalitate donata eſt, & per mortem vita: per dedecus decus: benedictio per maledictionem, per Crucem ſalus. Hæ ſunt artes, hæc ſtudia, Salvatoris noſtri. B. Theoderetus hic.

Orietur in diebus eius iuſtitia, & abundantia pacis. Pſalm. 71. 7. Hic erit primus fructus Adventus Chriſti: vera juſtificatio, & veriſſima pax cum Deo, & cum omnibus hominibus. Robertus Bellarm. hic.

Ut iumentum factus ſum apud te. Pſal. 72. 23. Talia jumenta cognoſcunt poſſeſſorem ſuum, & præſepe Domini ſui; in quo poſitum eſt eis piiſſimum fœnum ipſe, qui panis eſt Angelorum. Ipſe enim eſt panis vivus, de quo vivere debuit homo. Sed quia homo jumentum factus eſt; & panis factus eſt fœnum; ut vel ſic vivat de eo. — Totus ſiquidem mihi datus, & totus in meos uſus expenſus eſt. S Bernardus ſer. 3. in Circumciſ.

Mare vidit, & fugit &c. Pſalm. 113. 3. Fugit mare, & Jordanis, quia divinam præſentiam formidant. Non ſic Jordanis, cùm Chriſtus inter ejus undas tingeretur. Matth. 3. 13. & ambularet ſuper aquas maris Matth. 14. 26. S. Cyrillus Jeroſ Catech. 12. venit Chriſtus, ut baptizaretur, & ſanctificaret baptiſma: venit, ut miracula operaretur, ambulans ſuper aquas maris: quoniam ante carnis aſſumptionem *mare vidit illum, & fugit: Jordanis converſus eſt retrorſum.* Aſſumpſit corpus Dominus, ut mare videns ſuſtineret, & Jordanis ſinè timore illum ſuſciperet. de Caſtillo Illat. 58.

Benedictus fructus ventris. Luc 1. 42. Dicitur Chriſtus. Toletus Annot. 119. Eliſabeth. vocat Chriſtum fructum: hoc enim nomine confitetur, in noſtram utilitatem carnem ſumpſiſſe: ſicut eſt fructus in utilitatem, & nutrimentum edentium.

Sol in arietem ingrediens. Lem. *Jam hyems tranſiit.* S Ambr. in Cant. 2. Ante adventum Chriſti hyems erat: venit Chriſtus, fecit æſtatem. Tunc omnia erant florum indiga, nuda virtutum: Paſſus eſt Chriſtus, & omnia cœperunt novæ gratiæ fœcundari germinibus.

Ex Patribus, & aliis.

Non aliter nos diſcere poteramus, quæ ſunt Dei: niſi Magiſter noſter, Verbum exiſtens, homo factus fuiſſet. S. Irenæus l. 5. c. 1.

Hujus cauſæ gratia Deus excelſus univerſorum opifex noſtram accepit formam; ut Angelorum ſanctimoniam ex cœlo deduceret. S Chryſoſt. ſerm. de Joſeph.

Factus eſt per condeſcenſionem noſtræ Humanitatis, tamquam lac parvulorum: qui in ſublimitate ſuæ Divinitatis Panis eſt angelorum: per carnem enim ſuximus Majeſtatem. B. Ivo ſer. de aſſ. B. V.

In ipſo (incarnato) ſtat noſtra perfectio, & etiam totius Mundi. Dicunt Geometrici: quòd figura Sphærica, ſive circularis, numquam eſt perfecta, quouſque finis jungatur principio. Deus fecit totum Mundum in figura Sphærica. Principium Mundi eſt Deus, finis fuit homo, quia ultimò fuit creatus. Figura ergo circularis, quando finis, ſcilicet homo, fuit unitus principio, ſcilicet Deo per benedictam Incarnationem. Ego primus, & ego noviſſimus: Deus, & homo. S. Vincent. Ferr. Domin. 2. Adv. ſer. 7.

§. X.

Incarnatio noſtra gloria, honor, exaltatio.

A*Biit in regionem longinquam, accipere ſibi regnum.* Luc. 19. 12. Rex æternus æterno Rege progenitus, peregrè profectus ſecundùm corporis ſuſceptionem; quia vias hominis tamquam iter ingreſſus alienum, in hunc Mundum venit, ut regnum ſibi pararet de nobis, quibus ait Luc. 17. 21. *regnum Dei intrà vos eſt.* S. Ambr. l. 5. c. 6. de Fide.

Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Joan. 1. 12. Cur Joannes filiationem adoptivam connectit, cum Incarnatione? ſtatim enim addit: *Et verbum Caro factum eſt*, v. 14. Ut ſic nobis divini amoris aperiret magnitudinem. S. Aug. tr. 2. in Joan. Magna benevolentia! unicus natus eſt, & noluit manere unus. Multi homines, cùm filios non habuerint, peracta ætate adoptant ſibi. Si autem habeat aliquis filium unicum, gaudet de illo: quia ſolus omnia poſſeſſurus eſt. Non ſic Deus: unicum, eumdem ipſum, quem genuerat, miſit in Mundum: ut non eſſet unus, ſed fratres haberet adoptivos. Sylveira hic q. 45.

Tunc cœlum terra facta eſt, cùm cœli Dominum contineret: quem omnibus manifeſtavit, ubique clara voce profeſſa, cœlorum Regem adventaſſe. S. Chryſoſt. hom. 11. in Joan.

Magna mihi gloriatio, Domine, quòd pro me cœlum, ſidera, & alias creaturas, feciſti: ſed multò ſinè comparatione mihi major gloriatio; quòd pro me formam ſervi accipiens factus es ſimilis mei. Magna mihi gloriatio, quòd me cunctis animantibus præpoſuiſti: ſed ſinè ulla comparatione major mihi gloriatio; quòd pro me te Dominum univerſæ Creaturæ uni puellæ Virgini, & fabro, ſubdidiſti. S. Laurent. Juſt. de incend. am. c. 4.

Corona noſtra Caro Chriſti eſt; per hanc regnum cœlorum poſſidemus. S. Thom. Vill. ſ. 2. in Nat. D.

§. XI.

Incarnationis fines nobis ſalutares.

F*Actus eſt homo in imaginem.* Gen 2. 7. Adam factus eſt ad formam Dei, ut eſſet dominus omnium: & Chriſtus factus eſt ad formam hominis, jam miſeri, ut eſſet ſervus omnium. Hugo Card. hic.

Ex ea, quæ fuit Uriæ. Matth. 1. 6. Notandum: in genealogia Salvatoris nullam ſanctarum aſſumi mulierum; ſed eas, quas Scriptura reprehendit; ut, qui propter peccatores venerat, de peccatoribus naſcens, omnium peccata deleret. S. Hieronym. l. 1. c. 1. in Matth.

Converſabatur Deus, ut homo divina agere doceretur. Ex æquo agebat Deus cum homine, ut homo ex æquo cum DEO agere poſſet. Deus puſillus inventus eſt, ut homo maximus fieret. Tertull. l. 1. adv. Marcionem.

Relinquentes homines Deum, fabricaverunt idola: Deo itaque in humana natura falſo adorato, Deus verè homo factus eſt, ut ſolveretur falſum. S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 12.

Sicut cùm picta uſpiam imago exterioribus ſordibus fermè fuerit obliterata, rurſus illum advenire neceſſe eſt, cujus eſt forma, ut in eadem tabula poſſit imago renovari: Ità, & ſanctiſſimus Filius, imago ſcilicet Patris, ad noſtra deſcendit: ut factum ad imaginem ſuam hominem renovaret, ac per remiſſionem peccatorum ante perditum inveniret. S. Athanaſius Alex. lib. de Incarnation. Verbi.

Quia Verbum ipſum mori poſſibile non erat, quippe immortale; corpus ſibi, quod mori poſſet, aſſumpſit: ut ipſum quaſi proprium pro omnibus immolaret. Idem ibid.

Quid eſt illius Incarnationis Dominicæ myſterio factum? niſi ut diviſa unirentur, & diſcordantia pacarentur. S. Fulgentius l. 2. ad Monimum.

Propter liberandum hominem ab æterna morte factus eſt homo. S. Leo ſ. 1. in Nat. D.

Ideo filius hominis eſt factus, ut nos filii Dei eſſe poſſimus. Idem ſ. 6. in eadem ſol.

Gaudeamus, quia venit regnaturus in terra, ut nos cum illo regnare poſſimus in cœlo. S. Chryſol. ſ. 144.

Ad vitiatam, læſamque, imaginem, imaginis ipſum authorem, bonitatis cum coloribus reformaturum mittit. S. Baſilius Seleuc. Orat. de Incarnat. D.

Venit ſecundus Adam, ut imaginem in nobis ſuam, ac ſimilitudinem, exemplis ſuis reſtauraret. V. Beda hexam.

Tota diſpenſatio Humanitatis Chriſti nihil aliud intendit, nihil aliud fecit: niſi ut intentionem noſtram ad ſuperna dirigeret;

& exple-

Digitized by Google

& expleto tempore noſtræ mortalitatis, ad manifeſtandam viſionem ſui perduceret. B. Ivo Carnot. ſ. in Aſcenſ.

Inducta noſtræ confuſione miſeriæ beata Miſericordia Dei; ut ab ipſa liberati æterna beatitudine potiremur. Simon Caſſ. de geſt. Salv. l. 1. c. 2.

§. XII.

Incarnatio honoranda.

F*Ueruntque ei obviam Angeli Dei*. Gen. 32: 1. Agar apparet unus Angelus. Gen. 16. 7. Et Gedeoni Judic. 6. 11. Et Matri Samſon Judic. 13. 3. At verò Jacob obviam plurimi. Diſparitatem dat S. Gabriel Luc. 1. 32. *regnabit in domo Jacob*. Cùm in ejus domo jam Chriſti ſedes cernebatur; non mirum, quòd certatim omnes Angeli ad ipſum veniant. Vide Origenem tom. 2. Sylveira in Luc. 1.

TITULUS VI.

INCONSTANTIA.

§. I.

Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri.

F*Ecit Deus firmamentum, diviſitque aquas, quæ erant ſub firmamento*. Geneſ. 1. 7. In hoc ſecundo die notandum eſt, quia operis laudatio deeſt, quæ in cœteris diebus appoſita eſt. Cur ita Spiritui S. complacitum ſit? meritò quæri ſolet. Ad quod reſpondendum: quia decet unum quid totum eſſe, quod jure dicatur bene factum. At verò firmamentum una quidem, & pulchra ſpecies eſt; veruntamen, juxta intentionem operantis, unum quid totum non eſt. Quid enim intendebat ille architectus Deus, cùm dixit: *fiat firmamentum in medio aquarum, & dividat aquas ab aquis?* hoc utique, ut faceret mundi hujus amplam domum, pulchram domum; cujus quaſi tectum hoc firmamentum. Rupertus in Gen l. 1. c. 30. Nota: quod hujus ſecundi diei operi non adhibetur benedictio: quia opus hujus diei ioexpletum tertia die perficitur. Hugo Card. hic.

Primogenitum aſini redimes ove, ſin autem nec pretium pro eo dederis, occidetur. Ex. 34. 20. Cur exclusus? Pierius Valerianus ait: aſinum fuiſſe veteribus ſymbolum ejus, qui magno animo rem aliquam aggreditur, ſed non proſequitur, cum Lem. *Egregium principium citò deſtitutum*. Hæc ille l. 14. c. 6.

Aſinus cùm curſum init; licèt contentis nervis id faciat, mox conquieſcit, & ſubſiſtit. Didacus Niſſ. D Sexag. §. 5.

Et hic aſpectus eorum. ſimilitudo hominis in eis, quatuor facies uni. Ezech. 1. 5. 6. Unus homo quatuor faciebus præditus oſtenditur. Juſtinus M qu. 44. Cicur animal eſt homo, ferum leo, grave vitulus, volatile, & leve, aquila. His vultibus præditus homo, qui ſingulis horis alios vultus oſtendit: nunc cicur ut homo; hora proxima iratus ut leo; poſt horam gravis, ut vitulus; hac terminata levis ut aquila. Eſcobar t. 1. mir. Chr obſ. 6.

Caput aureum. Dan. 2. 32. Senſim ſtatua illa in ima magis defecit: ſic nemo repentè fit peſſimus, ſed gradatim in peſſima deſcendit. Geminiani l. 8. ſimilit. c 34. Statua hæc erat Salomon: Caput aureum. 3. Reg. 3. 3. *dilexit Salomon Dominum, ambulans in præceptis David patris ſui*. Pectus, & brachia, argentea. ib. c. 10. 26. *Congregavitq; Salomon currus, & equites &c.* Nondum adeò malus; ſed non ampliùs, ut antea, aureus. Paulatim cœpit eſſe æreus ib cap. 11. 1. *Rex autem Salomon adamavit mulieres &c.* Ex æreo planè factus eſt ferreus: nam ſubditos, ob nimium aulæ luxum, tributis miſerè vexavit. Hoc illi, poſt Salomonem jam ſepultum, Roboamo filio queſti ib. 12. 4. *pater tuus duriſſimum jugum impoſuit nobis &c.* Tandem in turpe lutum deſiit: *cumque jam eſſet ſenex, depravatum eſt cor ejus &c.* ib. c. 11. 4. Drexelius in Daniele c 5. §. 2.

O confuſibiles operarios! qui initio converſionis ſuæ opus ſuum inchoant in auro, & tandem conſummant in luto. Richardus à S. Vict. de erudit. hom. l. 1. c. 23.

Ex Novo.

Arundinem vento agitatam? Matth. 11. 7. Arundines ſumus, nulla validioris naturæ radice fundati. Et, ſi levis aſpiraverit proſperioris aura ſucceſſus; vago motu proximos verberamus; inopes ad ſuffragandum, faciles ad nocendum. Arundines fluvios amant! & nos labentia mundi caduca delectant. S. Ambroſ. in Luc. 6. l. 5.

Aliæ ceciderunt in terram bonam, & dabant fructum, aliud centeſimum, aliud ſexageſimum, aliud trigeſimum. Matth. 13. 8. Joannes Climac. ſ. 47. vide, quomodo illa terra, etſi bona, incipiens à centeſimo deficit in trigeſimo.

Lunaticus eſt. Matth. 17. 14 Mihi videtur, juxta tropologiam, lunaticus eſſe, qui per horarum momenta mutatur ad vitia; nec perſiſtit in incepto, ſed creſcit, atque decreſcit. S. Hieron. c. 16. in Matth.

Et arundinem in dextera ejus. Matth. 27. 29. Arundo comprehenditur in manu ejus: ut humana fragilitas jam non ſicut arundo moveatur à vento; ſed operibus Chriſti comprobata firmetur. S. Ambroſ. l. 10. in Luc. apud Pinna in Eccl. Ethol. 168.

Natum aruit, quia non habebat humorem. Luc. 8. 6. Non ſatis eſt, alacriter cœpiſſe; ſed, qui in finem perſeveraverit, ille beatus erit. Didacus Niſſ. D. Sexag. § 5.

Ut guſtavit aquam vinum factam. Joan. 2. 9. Sunt plerique hominum, nulla aqua meliores, frigidi, fluentes, ſemper mutabiles. Hujuſmodi homines ad Dominum adducendi ſunt, ut eorum voluntates in vini ſimilitudinem transferat, nè ampliùs labantur; ſed firmitatem nacti ſibi ex proximo lætitiæ efficiantur authores S. Chryſ. hom. 21. in Joan.

Ex Patribus, & aliis.

Quid mutabilitas, niſi mors quædam eſt; quæ, dum rem quamlibet in aliam immutat, quaſi occidit, quod fuerat; ut incipiat eſſe, quod non erat. S. Gregor. mor. lib. 12. c. 17.

Res omnis, quantum habet de mutatione, tantum habet de non eſſe. S. Cyrillus in Apol. l. 1. c. 26.

Vitæ modum, quem ſemel arripueris, perſeveranter tene, conſtanter exequere; nè ſcenica, quod abſit, à temetipſo vertigine videaris diſcrepare. Petrus Dam. opuſc. 15. 27.

Sicut bilanx aurifabri tam eſt mobilis, ut leviſſima quavis feſtuca deprimatur; ità nos propter exiguam occaſionem à bona via deſiſtimus, & deſcendimus in profundum vitæ prioris. Stella p. 3. c. 75.

Luna. Lem. *Non vultus, non color unus*. Picinelli.

§. II.

Inconſtantia magna in homine.

A*Nte mortem nè laudes hominem quemquam*. Eccli. 11. 30. Quia adhuc eſt in pugna. Hugo Card. hic.

Et accedens tentator. Matth. 4. 3. S. Leo ſ. 3 de Quadr. Viderat ſuam ſuperbiam baptizati Domini Jeſu humilitate calcatam; intellexerat quadraginta dierum jejunio omnem cupiditatem carnis excluſam: & tamen non deſperavit de artibus ſuæ malitiæ ſpiritualis improbitas: tantùmque ſibi de naturæ noſtræ mutabilitate promiſit; ut, quem verum experiebatur hominem, præſumeret, poſſe fieri peccatorem

Nonne duodecim ſunt horæ diei? Joan. 11. 9. Si quis litteram, & non ſenſum, advertit; importuna videtur reſponſio. Nec aliter illis Chriſtus apologizare debuit; niſi quia duodecim ſunt horæ diei, pro eo, quòd in eis facilè, atque tantundem hominem imitari contingit. Et in ſucceſſione temporum ſæpe fuit ſucceſſus voluntatum, ad mutationem agendæ nequitiæ, vel virtutis; nihil ſtabile in hominibus ſuper terram. Simon Caſſ. l. 5. c. 15.

Ex Patribus, & aliis.

Qui ſtatum mentis perdidit, ſubſequenter foras in inconſtantia motionis fluit atque exteriore mobilitate indicat; quòd nulla internis radice ſtabilitatis ſubſiſtat. S. Gregorius paſtor. curæ p. 3. cap. 24.

Plerumque humanis obrepit mentibus, ut, aliqua levi perſtricti offenſione, ſi non illis cedant pro ſtudio voluntaria, officio deſiſtant. Quod in alio genere hominum tolerabile; in iis verò, qui rei divinæ intendunt, plenum doloris. S. Ambr. ep. 17.

Adhuc in corde calent Sponſi veſtigia, & jam intromittuntur adulterina deſideria. S. Bernardus tr. de ſcala Clauſtralium c. 9.

Multorum eſt incipere, paucorum admodum bene cœpta perficere. Philo Carpath. in 1. Cant.

Vox illa priſca de Chriſtianis hic veriſſima eſt: manè pſalterium, meridie convivium, veſperi convitium, & propudium. Drexelius Triſmeg. l. 1. c. 8.

Bonum propoſitum, quod in aurora prodiit, in meridie jam occubuit. Manè orat: *non movebor in æternum*. Pſal. 29. 7. Sed ante meridiem adhuc dicere poteſt: *de profundis*. Pſ. 129. 1. Juglaris Quadr. conc 9.

§. III.

Digitized by Google

§. III.

Inconſtantiæ exempla.

Ex Veteri.

T*Ulit Thare Abram filium ſuum, & Loth filium Aran, & eduxit eos de Ur Chald. Abraham Loth, & Saram, tulit Thare pater Abrahæ de Ur Chaldæorum, ut irent in terram Chanaan.* Gen. 11.31 Verùm Thare, cùm veniſſet uſque Haran, habitavit ibi. & uſque in Chanaan Abrahamum proſecutus non fuit. S. Thom. Aqu. hic ait: myſticè factum id: ut ſignificaretur id, quod multis accidit; qui per viam Religionis, aut pœnitentiæ, de terra ſua exeunt; ſed ad terminum viæ non perveniunt; imò in via remanent, quaſi in termino finali eſſent. Didacus Niſſ. Vit. Abr. lib. 1. cap. 6.

Reſpiciensque uxor ejus &c. Gen. 19. 26. Uxor Loth, præcepta contemnens, retroque reſpiciens, ſtatua ſalis effecta; ſuo exemplo fatuos condivit in propoſito ſancto, quò tendunt. S. Proſper de promiſſ. Dei p. 1. c. 16.

Pharao quàm celeriter mutatus. Ex. 12. 31. *Surgite, & egredimini.* Paulò pòſt Ex. 14. 5. *immutatum eſt cor Pharaonis.* 1. Reg. 4. 7. dicunt Philiſthæi: *venit Deus in caſtra.* Paulò pòſt v. 8. *quis nos ſalvabit de manu Deorum ſublimium iſtorum?*

Receſſerunt citò de via, quam oſtendiſti eis. Ex. 32. 8.

Precamur, ſi invenimus gratiam coram te &c. Num. 32. 5. Filii Ruben, & Gad, & dimidia tribus Manaſſe, quadragenarios labores in peragranda ſolitudine perpeſſi, in fine laborum defecerunt; ac terræ promiſſionis ultra Jordanem ſitæ, ad quam ibant, renuntiantes, in terra Galaad, citra Jordanem poſita, ut ſibi perſiſtere liceret, poſtularunt: *precamur &c.* Mendoza in 1. Reg. 13.

Si dederis mihi in mediam partem domus tuæ, non veniam tecum, nec comedam panem, neque bibam aquam in loco iſto. 3. Reg. 13. 8. Imò reſtitit & falſo Prophetæ, cùm primùm ejus conſtantiam probaret. v. 16. Nihilominus repetitæ tentationi tandem ſuccubuit: *comedit ergo panem in domo ejus, & bibit aquam* v. 19. Si hanc tertiam tentationem ſuperaſſet, leonis unguibus oppreſſus non periiſſet. Idem ib.

Elias occurrit regi, & à regina fugit. 3. Reg. 3. 19. 3.

Ozias fecit, quod erat rectum in oculis Domini. 2. Paral. 26. 4. *Sed cùm roboratus eſſet, elevatum eſt cor ejus in interitum ſuum; & neglexit Dominum Deum ſuum.* v. 16.

Æquo animo eſtote fratres, & hos quinque dies expectemus à Domino miſericordiam. Judith. 7. 23. Licèt Ozias benefecerit differendo traditionem civitatis, & inducendo expectationem divinæ miſericordiæ; tamen præfigendo terminum quinque dierum malè fecit; quod mox ipſa Judith acriter reprehendit: *quod eſt hoc verbum &c.* c. 8. 10. q. d. in expectatione divinæ miſericordiæ non tantùm quinque dies; ſed totum vitæ ſpatium impendendum. Mendoza in 1. Reg. 13.

Expectate pauliſper. Job. 6. 19. Amici Job diuturnam ſapientiam colentes, tandem veſania corrupti ſunt. S. Gregor. mor. lib. 7. c. 14. Sæpe, dum præſentis vitæ brevitas, quaſi diu perſeveratura, diligitur, ab æterna ſpe animus frangitur; & delectatus præſentibus, deſperationis ſuæ caligine reverberatur. Cùmque longum putat, quod ad vivendi ſibi ſpatium reſtat, repentè vitam deſerens, æterna mala invenit, quæ vitare jam nequeat.

Candidiores Nazaræi nive — denigrata eſt ſuper carbones. Thren. 4. 7. 8.

Ex Novo.

Beatus es Simon Bar-Jona. Matth. 16. 17. Sed beatus iſte, cùm Chriſtum revocat à Cruce, audit v. 23. *vade poſt me Sathana.* S. Bernardus ſ. 5. in Dedic. Eccl. novus ergo utrumque, beatus ſcilicet, & Sathanas. Sic in moribus, ſic in affectibus, ſic in ſtudiis hominum, non minor ſortè, ſed & major contrarietas invenitur. Inde homo, nunc quidem Bar-Jona, nunc Sathan, meretur audire. Petrus modò ſurit in cohortem; Paulò poſt coram oſtiaria contremiſcit. Velloſo in Judith 4. Paræn. 17.

Charitatem tuam primam reliquiſti. Apoc. 2. 4. Nullus gradum bonæ vitæ, quem jam conſcendit, cuſtodire ſufficit, qui ſemper ad altiorem proficere non appetit. Semper igitur neceſſe eſt, ut nitatur ad profectum, qui ſemper vult vitare defectum. S. Anſelmus l. 2. ep. 37.

§. IV.

Inconſtantiæ malitia, & damna.

R*Eceſſerunt citò de via, quam oſtendiſti eis.* Ex. 32. 8. *Videns populus, quòd moram faceret Moyſes deſcendendi de monte;* vitulum conflatilem ſibi in Deum conflavit. Ex. 32. 1. *Et mutaverunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum.* Pſalm. 104. 20.

Stultè egiſti — quod ſi non feciſſes, jam nunc præparaſſet Dominus regnum tuum in ſempiternum &c. 1. Reg. 13. 13. Nulla infelicior inconſtantior, quàm eorum, qui diuturnam conſtantiam tenuerunt: quia prolixum conſtantiæ laborem tolerantes, tandem perpetuis inconſtantiæ pœnis cruciantur. Talis fuit inconſtantia Saulis; qui, juſſus à Samuele ſeptem dies expectare; uſque ad ſeptimum quidem expectavit; ſed in ſeptimo defecit; & breviſſimi temporis expectatione neglecta utrumque regnum, temporale, & æternum, amiſit Mendoza in 1. Reg. 13. annot. 14. ſect. 1.

Si percuſſiſſes quinquies &c. 4. Reg. 13. 19. Rex Joas Eliſæi juſſu ſagittam jecit. Et, cùm plures jacere deberet, tres tantùm jecit; tres ſufficere putans. *Et iratus eſt vir Dei ait: ſi percuſſiſſes quinquies — percuſſiſſes Syriam uſque ad conſummationem. Nunc autem tribus vicibus percuties eam.* Sic, quia in bono deficimus, & multum progreſſos nos putamus; ideo pravas inclinationes non omninò evertimus: quòd ſi perſeveraremus, magnas victorias conſequeremur. Diez. D. 2. Adv. Conc. 2.

In Scriptura finis, & victoria, ſæpe recurrunt. Patet ex pſalmis 4. 5. 6. 8. &c. qui inſcribuntur, *in finem;* ſeu ex Hebr. *ad victoriam.* Qui non attingit à fine ad finem fortiter, ad victoriam non pertingit. Mendoza ibidem.

Væ his, qui perdiderunt ſuſtinentiam: & qui dereliquerunt vias rectas, & diverterunt in vias pravas. Eccli. 2. 16. Quid infelicius populo Iſraelitico, qui Moyſen in monte commorantem expectavit ad diem trigeſimum quintum, ut putat Abulenſis; aut etiam, ut tenet Rabbi Salomon, uſque ad trigeſimum nonum, & dimidium quadrageſimi: & tamen, quia alteram dimidiam partem non explevit, duplex, & culpæ, & pœnæ, infortunium incurrit. Mendoza ib.

Dorſa habentes contra templum Domini. Ezech. 8. 16. En tibi malorum omnium peſſimum: nempe terga Deo obvertere, & inceptam pietatis viam deſerere. Pinna in Eccl. Ethol. 66.

TITULUS VII.

INFANTIA.

§. I.

Omina, & præſagia, bona.

S*Ol in aſpectu.* Eccli. 43. 2. S Columbani Mater, ex eo gravida, in ſomnis vidit, è ſinu ſuo rutilantem ſolem, nimioque fulgore nitentem procedere; & Mundo ingens lumen præbere. Quod viri ſapientes interpretati ſunt: Columbanum ſua doctrina, & ſanctitate, illuſtraturum orbem. Cornel. hìc.

Aſella ante Nativitatem ſuam patri per ſomnium in vitrea phiala monſtrata fuit. Ut refert S. Hieron. ep. 15. ad Marcellam de laudib. Aſellæ.

S. Gregorius Nyſſ. de infante Moyſe: natura quadam inſita mamillam omnino faſtidiens (Ægyptiæ) conſilio propinquarum à propria nutritur parente.

Sol. Lem. *Diem præſignat ab ortu.* Picinelli.

S. Auſtreberta V. parvula adhuc; cùm vultum ſuum more infantium in aquis contemplaretur; repentè apparuit ei velamen quoddam capiti ejus impoſitum. Ex illo die veli ſacri ardebat deſiderio. Bolland. 10. Febr.

S. Vincentii Ferrerii mater illo gravida, ex utero ſuo ſæpe ſibi audire videbatur tamquam canis latrantis ſonos. Conſulti de ea re ab illa viri docti reſponderunt: quòd paritura eſſet infantem, qui eſſet futurus Evangelii ferventiſſimus prædicator. Bolland. 5. Febr.

Quidam vir ſanctus ante nativitatem de S. Fechini Abb. Hiberni, triginta annis antè vidit magnam, & candidam, avem; & alias plurimas eam ſequentes ſuper civitatem, in qua poſtea natus: præfigurans S. Fechinum ejuſque innocentiam; iſta verò multitudinem Monachorum voluntati Patris per omnia obedientem. Bolland. 20 Jan.

S. Sophia, ſive Cadocus, Ep. Beneventanus, & M. S. Gundlei Regis Valliæ auſtralis filius, tempore quo natus eſt, cellaria lacte & melle plena inventa ſunt. Bolland. 24. Jan.

In Conceptione S Aidani Ep. in Hibernia vidit Pater in ſomno ſtellam

ſtellam cadentem deſuper in os oxoria; & ipſa uxor lunam cadentem in os ſuum: ideò à multis filius ſtellæ appellatus. Boll. 31. Jan.

S.Ephrem parentes, eo adhuc puero, viderunt ea ore ejus vitam aſcendere frugiferam, quæ excreſcebat, & replebat omnem ſub cœlo regionem; veniebantque cuncta volatilia cœli, & comedebant de fructu vitis. Id.1.Febr.

S. Fulcranni Ep. in Gallia mater Biligardis gravida illo vidit in ſomnis, quòd arborem frondoſam pomis refertam loco filii peperiſſet: ſub cujus umbra multos homines quieſcere, ac refici: multumque gaudere cernebat. Referenti id ſancto viro cuidam, explicat is, talem filium parituram, qui magnum in Eccleſia locum teneret. Id.13.Febr.

S Alexander Ep. Alexandrinus videt S.Athanaſium puerili luſu Epiſcopum pueros baptizantem. Id.26.Febr.

S.Catharina Bonon.nullum nata vagitum, ſicut infantes ſolent, edidit; neque per totum triduum, vel lactis aliquid, vel ullius nutrimenti, guſtavit, in auſteritatis futuræ indicium. Idem 7. Martii.

S.Codratus M. Medicus matrem adhuc infans amiſit, & maternis uberibus caruit; ſed divinitus nubes eum complexa alimentum ſuppeditavit. Veſtis, qua parvulum parentes induerant, cum eo crevit ſemper integra. Id.10.Martii.

V. Anachoreta Nicolaus de Rupe in Helvetia, vidit, ut ipſe teſtatus eſt, in utero materno ſuis luminibus pulcherrimè diſtinctum cœlum; vidit inter cætera unum auguſtius, cujus radii per totum orbem diffundebantur. Vidit in eodem utero rupem auguſtam, cujus apex ad cœlum uſque ſe erigebat. Vidit denique ibidem ſacrum oleum, quo extremùm ungimur. Lux puritatem, rupes fortitudinem, oleum, quod extremæ luctæ reſervatur, boni principii, propoſitique, perpetuitatem. Id.22.Martii.

S.Iſidorus Ep. Hiſpal. cùm eſſet infantulus, & à nutrice ad hortum duceretur, anus capta oblivione eum inter olera dimittens receſſit. Poſt aliquot dies lugens pater ſolarium aſcendit, viditque innumeras apes ſuper puerum deſcendere, atque inde ad cœlos evolare. Qui ſtupens domeſticos advocat; vident, alias in os pueri intrantes, & exeuntes; alias ſuper faciem mellificantes. Patre eum lacrymis filium amplectente, apes in altum evolarunt, ut cerni non poſſent. Id.4 April.

Mater S.Hugonis Abb.Clun. cùm è partu laboraret, Religioſus quidam, probuſque Sacerdos, ſacrificavit pro ea. Dein celebranti velut pueri pulcherrimi ſpecies apparuit in calice. Relata matri viſio, Sacerdotis authoritate fidem promeruit: ideo dignum eſſe, ut miniſterio dicaretur calicis, qui promiſſus in calice videbatur. Id.29. April.

Prægnanti matri Roberti Fundatoris Ordin. Ciſtercienſis, B. V. in ſomnis apparuit, aureum annulum habens in manu ſua, dixitque ei: volo, filium, quem geſtas in utero, ex iſto mihi annulo deſponſari. Factum id ſecundò. Id.29.April.

§. II.

Infantes ab Herode occiſi.

QUid igitur opus eſt, ut explorem ortus ſignorum, atque obitus; quorum ad exortum duris inarata vomeribus ſindantur novalia, vel ad occaſum læta meſſis recumbat? Una mihi ſtella abundat pro omnibus; ſtella ſplendida, & matutina; cujus ad exortum ſeminata eſt, non frugum, ſed Martyrum, ſeges: quando Rachel ploravit filios ſuos, ut lacrymis ablutos ſuis pro Chriſto offerret infantulos. S.Ambroſ.ep.39.

Quàm beata ætas! quæ necdum Chriſtum poteſt loqui, & jam pro Chriſto meretur occidi. Nondum opportuna vulneri, & jam idonea paſſioni. Nondum infantiæ ingreſſi cunas, & jam perveniunt ad coronas. S.Auguſt.ſ.2.de Innoc.

Tranſmittit infantes infans Chriſtus ad cœlum, nova xenia Patri; primitias fructuum exhibet Genitori. Oſtendit futuram fœcundiſſimam meſſem; dum in ſemine tantam exhibet ubertatem. S Chryſoſt.hom.3. in Matth.

Natus Rex, & cœleſtis Rex, quare neglexit milites innocentiæ ſuæ, coætaneum ſibi quare contempſit exercitum? quare in cunabulis ſuis deputatas excubias ſic reliquit, ut, Regem ſolum quæſiturus hoſtis, totum graſſaretur in militem? &c. Præmiſit Chriſtus ſuos milites; recepit ſuas acies, non reliquit. S.Chryſol. ſerm.152.

Si infantuli, tam teneſſi, tam innoxii, pro Chriſto tanta mala ſunt paſſi; quid ſenes inveterati, peccatis omnibus pleni, facere debent amore Chriſti? S.Bonav.ſ.21. de Innoc.

Solent in proceſſionibus publicis pueri præcedere ramis, & floribus redimiti. Oſorius in die SS.Innoc.

TITULUS VIII.

INFERNUS.

§. I.

Figuræ, & Similitudines.

D*Ominus pluit ſuper Sodomam, & Gomorrham, ſulphur, & ignem.* Gen.19 24. Cur igne, non aqua, ut antè, punit? Salvian.l.1. de gubern. Dei: dum cum judicio malos perdidit Dominus, jam ad inſtar futuri judicii judicavit: Cùm enim ad ſupplicium malorum gehennam in futurum arſuram manifeſtum ſit, Sodomam, & vicinas ejus urbes cœleſti flamma conſumpſit. In præſenti autem, illud, quod futurum eſt, Deus voluit declarare judicium, quando ſuper impium populum gehennam miſit è cœlo.

Ægyptii per omnes ferè creaturas puniti ſunt; ſcilicet per terram, aquam, aerem, ignem; per mixta, grandinem, & ſanguinem; per animalia, ranas, muſcas, ſciniphes, locuſtas; per ſolem, & aſtra, cùm ſe ſubducendo tenebras induxerunt; per homines, Moyſen, & Aaron; per Angelos, & Deum. II. In omnibus penè bonis puniti ſunt; ſcilicet in fructibus agri, in animalibus, in primogenitis; in auro, & argento; in corporibus per ulcera. III. In omnibus ſenſibus puniti ſunt; in viſu per tenebras, & ſpectra; in auditu per tonitrua; in guſtu per ſitim, & potum, ſanguinis, in odoratu per fœtorem ranarum, in tactu per dolorem ulcerum, & morſum ſciniphum; denique in phantaſia, & mente, per continuum mœrorem, & multiplices terrores. Hæ plagæ fuerunt typus, & præludium, pœnarum gehennæ. Cornelius in c.7.Ex.v.1.

Maledictus eris in civitate &c. Deut. 28. 16. Mala hæc, typus pœnarum gehennæ. Cornelius hic.

Terram miſeriæ, & tenebrarum. Job.10. 22. vocatur Infernus. Apud mortales ſunt quidem miſeriæ, & tenebræ; ſed tamquam in aliena regione, & adverſo ſidere, natæ: ſed apud inferos tamquam debita ſibi temperie perfruuntur. de Pinna in Eccl.Eth.8.

Non eſt ſanitas in carne mea à facie iræ tuæ. Pſ.37.4. Id eſt: dum perpendo immenſum illud malorum barathrum, in quod damnati detruduntur, mente angor, & diſcrucior. Sed unde illa feralis pœnarum imago memoriæ tuæ obrepſit? *Non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum;* id eſt, ex malitia peccatorum, quæ commiſi, in mentem venit pœnarum illarum immanitas; fœditas enim peccatorum, & oculus, quo conſcientiam cruciant, apprime referunt infernarum pœnarum imaginem. Idem Eth. 86.

Gladius devorabit vos. Iſ.1. 20. Gladius eſt ignis gehennæ, cujus eſca fiunt, qui perpetrant mala. Hinc ait, *gladius devorabit vos:* alioqui dixiſſet, gladius ſecabit vos: devorare enim eſt ignis, non gladii. S.Juſtinus orat. ad Anton. Pium.

Pone ollam. Ezech.24.3. Olla hæc ad vivum repræſentat tartarum, & ollam Vulcaniam inferni. Eſt enim tartarus olla rubiginoſa; carnibus, id eſt, carnalibus hominibus plena, perpetuis flammis impoſita. Cornelius hic.

Cùm feciſſet quaſi flagellum de funiculis. Ioan.2.15. Cur funiculos in flagella aſſumpſit? quia hi repræſentabant laqueos illos æternos, quibus peccator mittitur in tenebras exteriores. S.Auguſt.tr.10.in Ioan. Fecit flagellum de reſticulis; & ad hoc admonet eos, ut mutent ſe; & nè ſint negotiatores: nam ſi ſe non mutaverint, audient in fine: ligate illis manus & pedes, & projicite in tenebras exteriores. Baeza t 2.l.9.c.2.§.18.

Qui vicerit, non lædetur à morte ſecunda. Apoc.2.11. Mors prima ſeparatio eſt animæ à Deo per peccatum mortale: mors verò ſecunda, eſt receſſus Dei ab anima per æternum ſupplicium. S.Bernardinus ſ.11.tom.2.

Ecce mittam eum in lectum. Apoc.2.22. id eſt, in infernum, ait Rupertus, Beda, Rich.à S.Vict.

Ipſa vitæ præſentis perſpicua inordinatio futuræ animadverſionis in malos, apertum, & evidens, argumentum eſt. S.Thom. Vill.D.1.Adv.Conc.1.

Sicuti civitatum portæ proprium quæque nomen habent; eodem modo portæ inferorum nominari poſſunt, juxta ſpecies peccatorum. Origenes tr.1. in Matth.

Multæ ex his inſulæ procul emittunt ignem: flammas autem evomunt tanto fragore, quanto nulla tormenta ænea, quamvis magna, edere ſolent. Hujus ignis vi, ac impetu, ingentia ſæpe ſaxa jactantur. Voluit Deus videlicet iis, quos nemo de pœnis inferorum admonebat, quaſi inferorum ſedem aperire, ſpeciemque præbere quamdam illius incendii, quo ſunt ſceleſti homines perpetuò cruciandi. S. Xaverius l.2. ep.3. Societati Romam ex Amboino.

Digitized by Google

S. II.

Inferni pœnæ in genere, quàm horrendæ.

Ex Veteri, & Novo, Patribus, & aliis.

SAgitta Domini in me ſunt, quarum indignatio ebibit ſpiritum meum; & terrores Domini militant contra me. Job.6.4. Duplicium malorum meminit. I. Quæ jam patiebatur: *quia ſagittæ &c.* q.d: multis malis impetivit me Dominus, & velut ſagittis me vulneravit; ſcilicet amiſſione bonorum omnium, orbitate filiorum, morbis corporis. Aliorum verò malorum, *terrores Domini*; id eſt, alia mala ſunt, quæ nondum expertus ſum, illa timeo, quæ multò his graviora ſunt. Pinna Ethol.187.

Miſeremini mei, — quia manus Domini tetigit me. Job.19.21. O quàm graves manus habet Deus! adeò ut Job omnes afflictiones ſuas divinæ manus tactum appellet. Si divitiarum amiſſionem, filiorum mortem, uxoris perſecutionem, corporis plagas, divinæ manus tactum ſolùm appellat; quid fuiſſet, ſi verberaſſet? Diez D.1. Adv.Conc.3.

Nunc non infert furorem ſuum, nec ulciſcitur ſcelus valdè. Job.35.15. Non dicit, Deum in hac vita non inferre pœnam; ſed non inferre furorem, ſeu acerbiſſimam pœnam; neque dicit abſolutè, non ulciſci; ſed non ulciſci valdè: ut ſeverior ultio in futuram vitam reſervetur. Apoc.14.1. in illis conſummata eſt ira Dei. Mendoza in 1.Reg.c.iv.6.

Fæx ejus non eſt exinanita. Pſalm.74.9. Mala, quæ Deus immittit tam hic, quam in futuro, potionis nomine indicantur. Sicut in potu, quod craſſum eſt, & ſeculentum, in fundo crateris reſidet; tenue, & ſublime, in ſublime fertur: ſic mala in hoc Sæculo ſunt quid ſubtilius; fæx ebibenda in futuro. Idem Ethol.189.

Tacui ſemper, ſilui, patiens fui. Iſ.42.14. Quid hoc ſupreme Judex? ſemper tacuiſti, cujus tam frequentes minæ per Prophetas? ſemper patiens? unde diluvium, ignes Sodomæ, Ægypti plagæ? &c. quia omnes hæ minæ, & pœnæ, ſi cum æterna damnatorum pœna conferantur, non verba, ſed ſilentia; non tormenta, ſed blandimenta, reputanda. Ideo ait, *ſilui, patiens fui*: quando in eos non fulminavit damnationis ſententiam. Sylveira in Apoc.1.v.5.

Intellecto ſomnio Nabuchodonoſor, Dan.4.16. quòd ex hominibus ejiciendus eſſet, adeò cohorruit, ut per horam attonitus, & elinguis effectus nè unum quidem verbum reddere potuerit. Quantò autem gravius erit, inter dæmones, quam inter feras, vitam agere? quantò atrociùs flammis ultricibus cruciari, quàm rore cœli tingi? quantò acerbiùs in omni æternitate, quàm ſeptem annorum ſpatio, torqueri? Diez D.19.Pent.

Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum &c. Matth.7.19. Sicut in verbo *excidetur* pœna damni, ſignificatur exterminatio à Deo, & ab ejus gloria, & facie; ità ſequenti verbo *& in ignem mittetur*, pœna ſenſus exprimitur. Videat ergo quiſque, quam fructum tulerit hactenus, quem in præſenti ferat; ut agnoſcat, an inter arbores electas, an inter reprobas, & exciſioni obnoxias, numerandus. Examinet uſque ad radicem, uſque ad cor; examinet corticem, exteriorem converſationem, fructus bonorum, & malorum, operum &c. Marchantius D.6.Pent.

Quid tam pœnale, quàm ſemper velle, quod numquam erit; & ſemper nolle, quod numquam non erit? in æternum non obtinebit, quod vult; & quod non vult, in æternum nihilominus ſuſtinebit. Sanctus Bernardus lib.5. Conſid. ad Eugenium. cap.12.

O verè neceſſariam gehennæ pœnam, verè decoram Inferni pyram, quæ Creatoris ſui injurias vindicat; & inordinata per culpam reordinat per pœnam. O verè pulchram creaturam, Mundoque utiliſſimam poſt reatum: quæ ſi poſt culpam deeſſet, defectuoſus, & imperfectus mundus maneret. S. Thom. Vill. Conc.1.D.1.Adv.

S. III.

Inferni pœnæ in particulari.

Prima

Pœna damni.

OBſecro, ut videam faciem Regis; quòd ſi memor eſt iniquitatis meæ, interficiat me. 2.Reg.14.32. Tam dolebat patris privatus, aſpectu, ut mori mallet: ò peccator! quid erit audire: *diſcedite à me &c.* Matth.25.41.

Ibi erit fletus. Matth.22.13. Solis tenebris tradit hominem; & ex his ſolis provenit fletus, & ſtridor dentium. Cur non etiam referuntur alia ſupplicia? ignis, ſulphur, &c. Tam durum tormentum tenebræ, & carentia viſionis beatificæ; ut alia omnia tormenta, tamquam parva, & nulla, reputentur: & hoc ſufficit ad æternum fletum extorquendum. Sylveir. in Apoc. 1.verſ.7.

Neſcio vos. Matth.25.12. Fatuæ oleo carentes non traduntur vinculis; ſicut ille Matth.22.13. *ligatis manibus, & pedibus &c.* an quia fœminas ſexus imbecillitas defendit? Imò non minora, quàm ligatus, paſſæ ſe repulſa, tormenta. Rogaverunt enim virgines prudentes, *date nobis de oleo veſtro &c.* v.8. O quàm durum fuit illud: *ite ad vendentes.* v.9. Patiatur ergo è convivio ejectus catenam, ſi non eſt paſſus petitionis repulſam; & quæ eam paſſæ, non ſuſtineant pœnam: eſt enim ingenuis petere grave tormentum. Nè audiret ille excluſus *neſcio vos*, os ſigillavit ſilentio, ſatius ducens vincula pati, quàm ignominiosè repelli. Virgines loco vinculorum patiuntur repulſam; & illo verbo *neſcio vos* ingentem contumeliam. Sanct. Chryſoſtomus hom.79. Abite, neſcio vos, gehenna iſtud verbum gravius eſt. Naxera in Joſ.15.§.25.

Oſculatus eſt eum. Luc.15.20. Cur pater non interrogat de ſubſtantia perdita? nec infligit flagella, ſed oſcula? S.Chryſoſt. hom. 10. de pœnit. ſi pœnam eam dare oportuit, ſatis pœnarum, quòd in aliena verſatus eſt, dedit. Numquam pœnam luit fame carentia conſpectus Jeſu. Sylveira hic.

In propria venit, & ſui eum non receperunt; quot quot autem receperunt, &c. Joan.1.11. Non meminit pœnæ non recipientium, ſicut præmii recipientium; quia nulla gravior pœna; quàm quòd ad domeſticos Dei non pertineant, & ab eo longiſſimè diſtent. Sylveira addit in Matth.20.

Non rogo, ut tollas eos de Mundo, ſed ut ſerves eos à malo. Joan. 17.15. Cajet. hic: non dicit, ut ſerves eos à tribulationibus, ab odiis, à perſecutionibus; ſed *à malo*; hoc eſt: ut ſerves eos, nè aliquid proveniat eis in malum, quod eſt æternæ ſeparationis à Deo. Didacus Niſſ. Vita Abr.l.2.c.9.

Novi, quia plurimi pertimeſcunt gehennam: ego tamen illius gloriæ amiſſionem multò amariùs, quàm ipſius gehennæ, dico, eſſe ſupplicium. Et infrà: intolerabilis quidem res eſt gehenna; quis neſciat? & ſupplicium illud horribile: tamen, ſi mille aliquis ponat gehennas; nihil tale dicturus eſt, quale eſt, à beatæ illius gloriæ honore repelli, exoſumque eſſe Chriſto; & audire ab illo, non novi vos; atque argui, quòd eſurienti, & ſitienti, negaverimus ei bum & potum. Eſt enim ſatius mille fulmina ſuſtinere, quàm vultum illum manſuetudinis, pietatiſque plenum, nos tamen averſantem, videre; & illos totius tranquillitatis oculos nequaquam nos aſpicere ſuſtinentes. Plura hic S. Chryſoſt hom.24.c.7. in Matth.7.

Carentia viſionis divinæ, & ſeparatio à Deo, major eſt pœna etiam exiſtentibus in inferno, quàm ignis ſupplicium. S.Thom. Aqu.Opuſc.2.c.3.

Secunda.

Pœna ſenſus.

Tenebræ. Si Ægypti *tenebræ*. Exod.10.22. *horribiles* fuerunt; longè Inferni erunt horribiliores. Illæ, nec abſente, nec deficiente, ſole contigerunt: in Inferno nullus erit, nec redibit ſol; ſed nox ſempiterna. In Ægyptiis *nemo vidit fratrem ſuum*. ibid. v.23. In Inferno nox perpetua omne lætum oculis excludet; quidquid triſte, horrendum, eſt, ſolùm videbitur. In Ægyptiis tenebris nulla lux poterat ſolatio eſſe, nullum accenſum lumen durare: in Inferno nulla erit divina inſpiratio; nullum à fide divina, nullum ab angelo, nullum ab homine, lumen. Illæ ultra triduum non duraverunt: in Inferno æternæ. Reſpuunt hic homines ſæpe, pulchram alioqui domum, eò ſolùm nomine, quòd parum luminis habet: diſcant hinc fugere *terram miſeriæ, & tenebrarum*. Job.10.22. Stengelius t.2. Judic.divin.cap.5.

Ignis.

Vindicta carnis impii ignis. Eccli.7.19. Si quæras: cur DEUS damnatos cruciet igne potiùs, quàm alio ſupplicio? Reſponſ. I. Quia pœna Ignis optimè congruit igni concupiſcentiæ, quo arſerunt, & cui indulſerunt in hac vita peccatores. II. Quia ignis acerrimus eſt; & maximam habet agendi, & affligendi, vim in corpore, & per corpora in animas ea informantes. Rurſus magna eſt analogia, & vicinitas, animæ cum igne: inter elementa enim, & corpora, maximè ſpiritualis eſt ignis; unde ad animam proximè accedit. III. Appoſitè ſuperbia ſpirituum, & hominum, punitur igne: ignis enim natura ſua poſtulat eſſe in ſummo orbis loco. IV. Ignis gehennæ cùm ſit incorruptibilis, aptum eſt inſtrumentum punitionis damnatorum, utpote quæ æterna. eſt.

aſt. V. Ignis optimè exprimit ardorem divini furoris in damnatis. Cornelius hic.

In ignem mittunt, & ardet. Joan. 15. 6. Toletus hic: unico verbo *ardet*, duo exprimuntur. Unum eſt vehementia ignis hujus. Ut enim palmes, poſtquam aruit, igni miſſus, citiſſimè ardet; ut non tam verè dixeris ardebit, quàm ardet. Ità mali immiſſi ardent: tanta enim eſt vehementia ignis illius; ut ſine mora ardeat. Nam ſolet ignis lentus calefacere ligna priùs, quàm inflammare, ut ardeant; ſicut ſicca ardere ſtatim ſolent. Hæc vehementia ſignificatur verbo præſenti. Alterum eſt duratio: *ardet* ſine fine; non ad tempus, ſed in æternum. Sylveira addit. in Joan.

Vermes.

Vindicta carnis impii vermis. Eccli. 7. 19. Bene vermis apponitur: vermes enim, ut Plinius lib. 11. cap. 32. in ligno naſcuntur, ubicumque humor eſt nimius; & lignum corrodunt. Octavianus hic.

Ubi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Marci 9. 47. Sanctus Anſelmus lib. Similit. cap. 52. docet: Beatum, ſi velit, poſſe terram loco ſuo movere; damnatum autem nec vermes ab oculis.

Alia pœna.

Mitte Lazarum &c. Luc. 16. 24. Ab eo petebat aquæ guttam; cui dare nolebat panis micam. Et poſtulat modicum aquæ ad extinctionem ardoris linguæ; cui non ſuffeciſſet accipere totum mare. S. Bonav. ſerm. 81. de tempore.

Habeo quinque fratres &c. Luc. 16. 28. Nolebat dives damnatus, ut fratres ejus ad infernum venirent; ne de eorum Societate magis cruciaretur. Hugo Card. in Pſal. 48.

Mitte Lazarum &c. ibid. Ne unius quidem guttæ erat Dominus, quam ſummis precibus ambiebat. Nec eſt omnino inter nos quiſquam, qui tanta egeſtate teneatur: quantumlibet enim aliqui nimia tabeſcant fame; aquæ tamen non gutta, ſed & copia, æqualiter perfruuntur. Sanct. Chryſoſtom. homil. 9. in Matth.

Pars illorum erit in ſtagno ardenti igne, & ſulphure. Apoc. 21. 8. *In ſtagno* ait, quod immobiles, & fœtidas alit aquas: non decreſcit, non emittitur, non ſiccatur: poſt mille annos hoc ſtagnum ſibi ſimillimum erit. *De cadaveribus eorum aſcendet fœtor.* Iſ. 34. 3. Sanct. Bonaventura audet dicere: Si vel unius damnati cadaver in orbe hoc noſtro ſit; orbem totum ab eo inficiendum. Vide 2. Machab. 9. verſ. 10. 11. 12. Drexelius de Inferno cap. 5. §. 1.

Nulla in Inferno vox, niſi væ! væ! væ!

Stridor dentium prodit indignantis affectum: eo quòd ſerò unumquemque pœniteat, ſerò ingemiſcat: ſerò iraſcatur ſibi, quòd tam pervicaci improbitate deliquerit. S. Ambroſ. apud Eſcobar t. 5 Proph. Chr. Obſ. 4. ſect. 2.

Superbi conculcantur à diabolis: & quantò voluerunt eſſe ſuper alios, tantò in Inferno ſunt ſub pedibus dæmonum. Avari potantur de caldariis plenis auro, & argento, liquefacto. Luxurioſi ponuntur in veru, nec poſſunt mori. Guloſi eſuriunt, & ſitiunt: Iracundi ſuſpenduntur in furca ferrea, ſuppoſito igne. Acedioſi ſemper verberantur à dæmonibus ſine quiete. S. Vinc. Ferr. D. 17. Trinit. ſ. 2.

Tertia.

Pœna animi.

Adhuc carnes erant in dentibus eorum. Num. 11. 33.

Samſon à ſinu dilectæ ad molam ſubitò translatus eſt. Iudic. 16. 21.

1. Præteritarum deliciarum memoria. *Filiis tuis, & filiabus veſcentibus.* Job. 1. 18. hoc nuntio dæmon cupiebat Jobum valde affligere. Origenes lib. 1. in Job. erat nequiſſimi diaboli verſutia, ut horam prandii obſervaret; ut, prandente illo, triſtes, ac mortiferos, nuntios ad eum mitteret; quo magis fatigaret, ac interficeret: ut tempore comeſtionis, & potus, atque jucunditatis, triſtes nuntios mittendo deficere illum juſtum faceret.

2. *Fletus, & ſtridor. Ibi erit fletus, & ſtridor dentium.* Matth. 8. 12. Fletus erit, quod non fleverint: ſtridor, id eſt, indignatio contra ſeipſos; quia apud vivos ſibi, & peccatis ſuis, non fuerint irati. Pinna Eth. 235. Fletus torquet pro amiſſis; ſtridor dentium cruciat pro commiſſis. Pro bonis æternis perditis fletus æternus erit; pro inflictis æterne inevitabiliter pœnis dentium erit ſtridor continuus. Flebit ibi, qui non flevit hic: ſtridebit ibi, qui hic ad Deum corde valido non clamavit. Flebit ibi oculus, qui hic ſecutus eſt concupiſcentiam oculorum; ſtridebit dentibus, qui ſibi prohibita, velut mandens dentibus, incorporavit. Simon Caſſ. lib. 6. cap 21. Stridor dentium prodit indignantis affectum: eò quod ſerò unumquemque pœniteat, ſerò ingemiſcat, ſerò iraſcatur ſibi, quòd tam pervicaci improbitate deliquerit. S. Ambroſ. hic. Ecce unde oſtendat ſummum dolorem damnatorum, ſcilicet ex ſtridore dentium, hoc eſt, ex furioſa ira. Baeza t. 2. lib. 12. cap. 3. Quid enim ſtridor, niſi iræ, furores, nequitiæ, & malignitatis indicium; ſiquidem, ut ego arbitror, nullum erit tormentorum gravius malis, quàm malitia cordis, & iniquitas ipſa perverſiſſimæ voluntatis. Nimirum, ſicut paſſiones omnes patientia ſublevat; ſic impatientia, quamlibet leves, aggravat. Ibi ergo erit fletus, & ſtridor dentium, ex rancore. Galfridus in allegor. Tilman.

Sicut in diebus Noe. Matth 24. 37. Duriſſimum peccatorum malum eſt, quòd de deliciis ad miſerias tranſeant. Prandentibus, bibentibus, & nubentibus, hominibus, repentibus adveniet dies vindictæ: ut reorum dolor inde creſcat; quòd à vitæ floribus mox transferantur ad ſulphureos ignes. Baeza t. 3. c. lib. 13. cap. 2.

Fili, recordare. Luc. 16. 25. Auget afflictionem. Hoc eſt, quod maximè cruciat damnatos, ſcilicet præteritarum deliciarum recordatio, quas mallent non habuiſſe. Unde Boetius: infeliciſſimum genus infortunii eſt, fuiſſe felicem. Pinna Eth 235.

Varii cruciatus animi.

Ex Veteri, & Novo.

Accedite ad eum, & illuminamini, & facies veſtra non confundentur. Pſalm. 33. 6. S. Baſilius hic: qui malè fecerunt, in probrum, & confuſionem, reſurgent: in ſeipſis turpitudinem, & formas eorum, qui peccaverunt, conſpicientes impreſſas. Erit certè confuſionis hujuſmodi impreſſio illis tantò plus horrori, quàm ipſæ tenebræ, aut ignis æternus: quòd in ea perpetuò victuri ſint peccatores ſemper ob oculos verſantes veſtigia illa peccati in carne admiſſi.

Illos autem Dominus irridebit. Sap. 4. 18. *Dominus ſubſannabit eos.* Pſal. 2. 4. *Quin & ego plaudam manu ad manum, & implebo indignationem meam.* Ezech. 21. 17. *Sicut antè lætatus eſt Dominus ſuper vos, bene vobis faciens, vóſque multiplicans: ſic lætabitur, diſperdens vos, atque ſubvertens.* Deut. 28. 63.

Ergo erravimus! Sap. 5. 6. Non poſſet ullum hominis os, metum illum, terroremque, declarare. Nulla hominis labia ſatis magnam vim habent, ad dicendum illorum ſtatum, atque ploratum. Gemunt continenter, & ſine intermiſſione: ſed nullus eſt, qui miſereatur. Vociferantur ex profundo; ſed nullus eſt, qui exaudiat. Lamentantur: ſed nullus eſt, qui liberet. Exclamant, & plangunt: ſed nullus eſt, qui commoveatur. S. Cyrillus or. de exitu animi, & ſecundo adventu.

Ubi vermis eorum non moritur. Marci 9. 43. Vermem dicit ſeram ſcelerum pœnitentiam; quæ numquam in tormentis conſcientiam afflictorum mordere ceſſabit. V. Beda hic.

Epulabatur quotidie ſplendidè. Luc. 16. 19. Ipſæ cœnæ, venationes, muſicæ, comœdiæ, in tædio ſunt, ſi nimiùm producantur. Quid in gehenna æternum, ſine ſpe, ſine ſolatio, ſemper ardere? O præteritum, quod non redis! præſens, quod adeò me crucias! futurum, quod numquam deficis! Qui tanta agimus, patimur, ut brevi febricula liberemur; ne hilum impendemus, ut miſerias æternas evadamus? Juglaris Quadr. conc 14.

Miſerere mei! Luc. 16 24. Cùm damnati in vitiis ſint obſtinati, nec unquam pœniteant, quomodo ſibi petunt, cupiunt, miſereri? Dicendum: quòd de peccatis ſuis non pœniteant, in quantum ſunt Dei offenſiva, turpia, & injuſta; ſed ut ſunt eis cauſa tanti ſupplicii. Sed & dives ille petiit ſibi miſereri; quantùm ad pœnæ mitigationem: non, quoad culpæ ablationem. Dionyſ. Carthuſ. hic. Eſt grave illis malum, eſt illis incendium non ferendum: quos aliquando habuere contemptui, videre felices. Sanct. Chryſol. ſ. 122. Vident damnati beatos juxta Theologos; ſed ex hoc eorum pœna augmentatur: ſicut famelicus videns menſam, quam non poteſt accedere. Sanct. Vincent. Ferr. ſ. 5. poſt Reminiſcere.

Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti ſui in aquam. Luc. 16. 24. *Ut intingat in aquam*, & non deferat aquam, quam petis? ergo juxta te eſt aqua. Et ſi juxta te eſt aqua, quare de proximo non ſumis? quare? quia vinctæ ſunt manus tuæ. Sanct. Chryſol. ſer. 122.

Areſcentibus hominibus præ timore. Luc. 21. 26. Non putes parvam eſſe pœnam impiorum, timorem hunc. Imò, licet ignis deeſſet; vel hic ſolus timor impios vehementiſſimè vexaret. Baeza t. 3. l. 13. c. 1. §. 10.

In gehenna penitus nulla conſolatio; ſed perpetuum væ, ululatus, fletus, & ſtridor dentium. S. Bernardus ſ. 12. de diverſ.

O quid

Digitized by Google

O quid valebit plorare? ubi nullus Sacerdos poteſt abſolvere; & tamen tantum plorabunt, ut non ſint in mari tot guttæ aquæ, quot ab oculis uniuſcujuſque ſunt exituræ. Sanct. Bonaventur. ſerm.87.

Coram Deo ad ſuas quiſque labes ſic erubeſcet; ut, quamvis panderetur cœli oſtium, & illæſus ad ingreſſum invitaretur; ſuas tamen ipſe maculas perhorreſcens recuſaret ingredi, dum omnes expiaſſet. Drexelius de Inferno cap.7.

Quarta.

Deſperatio ſinè ſpe veniæ, ſolatii &c.

Ex Veteri.

I*Mpii in tenebris conticeſcent*. 1. Reg. 2.9. Quia non habebunt quidquam excuſationis, quod culpæ ſuæ, & gehennæ obtendant: quia convincentur, & convicti ſilebunt. Hinc gehenna vocatur Hebr. *duma*, id eſt, *ſilentium*, & locus ſilentii. Corn.hic.

Et ululavit omnis civitas. 1. Reg. 4. 13. hoc eſt, inconditis clamoribus, & miſera comploratione, eſt lamentata: non ſolùm, quòd ſuas quiſque res amitteret, filios, conjuges, parentes, cognatos; ſed etiam, quòd nihil humani, nihil divini, auxilii, ad quod confugerent, ſupereſſet. Applica lamentis damnatorum, quibus nulla ſpes. Mendoza hic.

Non revertetur oculus meus, ut videat bona. Job. 7.7. S. Greg. mor.l.8.c.12. Ad videndum bona extincti oculus non revertitur; quia ad exhibenda recta opera carne exuta anima non recurrit. Hinc eſt, quòd dives quia ſemetipſum reparare operando non poſſe agnoverat, nequaquam jam ſibi, ſed relictus fratribus, prodeſſe ſatagebat. Ut pœnam ſuam impii magis ſentiant, ſpem de venia amittunt. Pinna Eth.235.

Lignum habet ſpem, ſi præciſum fuerit; rurſum vireſcit, & rami ejus pullulant. Job 14. 7. Nota: ſi præciſum. Sed ſi radicitus extirpetur; quæ ſpes revireſcendi? Octavianus cap.11. Idem c.19. 20. *deſtruxit me undique; & pereo: & quaſi evulſa arbori abſtulit ſpem meam*.

Deus deſtruet te in finem. Pſ.51.7. S.Hieron. in æternum; *evellet te, & radicem tuam, de terra viventium*.

Mortuo homine impio nulla erit ultrà ſpes. Prov.11.7. Audi anima mea! quantum bonum ſit ſpes; Et quantum Domino pro illa debeas. Percurri ſtatus, & conditiones, omnium hominum, qui miſeri nominantur. Et quamquam videbantur tunc omnis boni exortes; nullum tamen inveni, qui ſpe careret. Deſcendi cogitatione ad inferos, & diligenter inquiſivi, an & ibi ſpes eſſet? ſed nihil ibi ſcitur de illa. Deſertum eſt ibi, Arabico aridius, in quo nec filamentum creſcit herbæ iſtius. Nox eſt pejor Ægyptiaca, in qua nec minimæ ſtellæ ſcintilla reſplendet. Ut, qui damnantur, ad triremes, mox omni cultu civili ſpoliantur, & operiuntur viliſſimo gauſape; ſic iſti miſeri ſubitò exuuntur omni ſpe, & induuntur deſperatione. Joan. Rho affect. ſpei 8.

Super Leviathan ſerpentem vectem. Iſ.27. 1. Dicitur vectis, & robur; & quia multos ſua poteſtate, & carcere gehennali, claudet. Unde Symmachus vertit: *ſerpentem concludentem*. Cornel. hic.

Idcirco ego plorans, quia longè factus eſt à me conſolator. Thren. 1.16. Non abductum ſe de terra Propheta eſſe dolebat; ſed à Chriſto populum relinquendum; conſolationemque vitæ futuræ cernebat amiſſam. Et hæc eſt, inquit, dolenda captivitas, qua æterna libertate privatur. S Paſchaſius hic.

Defecerunt oculi noſtri ad auxilium noſtrum vanum. Thren.4. 17. Dedit me Dominus in manu, de qua non potero ſurgere. Thren.4.17. Propterea, quòd extrema ultio omnibus impiis, & peccatoribus, in fine calamitatis ſit futura; nec aliquando cruciatibus ſit ceſſandum: eò quòd exterioribus tenebris impiorum vermis non morietur, & ignis non extinguetur. S.Paſchaſius hic.

Non parcet oculus meus ſuper te, nec miſerebor. Ezech.7.9.

Succidite arborem, & præcidite ramos ejus, verumtamen germen radicum ejus in terra ſinite. Dan 4.11.12. Florem, & folia, decutit; radicem ſervat. Deliciæ hic auferuntur, pœnæ infliguntur; ſpes tamen non ademitur. En radix ſervatur, ſpes manet, apud inferos radicitus evulſa. *Non derelinquet eis radicem, & germen*, ait Malachias c.4.1. *Spes impiorum peribit*. Prov.10.28. Drexelius Conſid.9. de æternit.1.concl.

Non derelinquet eis radicem, & germen. Malach.4. 1. Significat plenam exciſionem, & perditionem; q.d. dies illa Judicii ità igne ſuo afflabit impios; eorumque opes, delicias, honores; ut non tantùm hæc omnia, ſed omnis boni ſpem in æternum eis adimat. Ità S.Cyrill. & Albertus M. Lyran. per radicem intelligit ſpem redeundi ad ſtatum gratiæ, & meritorum. Corn.hic.

Ex Novo, & Patribus.

Nunquam ex te fructus naſcatur in ſempiternum. Matth. 21. 19. *Et areſacta eſt continuò ficulnea*. Tales omnes ſunt damnati, ficus maledictæ, ſteriles, eradicatæ, in flammas abjectæ. Nullus ex illis naſcetur fructus; nulla, ibi patientia &c. Drexelius de Inferno c.13.§.3.

Pater Abraham! miſerere mei. Luc. 16. 24. Fruſtrà agis pœnitentiam in loco, ubi non eſt pœnitentiæ locus. Tormenta te cogunt agere pœnitentiam, non mentis affectus. S. Chryſoſt. hom. de divite. Quære miſericordiam Dei non in Inferno; ſed dum vivis, in Mundo. Ibi enim aquam negat; hic ſanguinem dat, ibi nec miſericordiæ guttam: hic fluvios ſanguinis miniſtrat. S. Bonavent.ſ.1. de Paſſ.

Omni tormento atrociùs deſperatio condemnatos affliget. Non miſerebitur ultrà Deus, neque tunc audiet pœnitentes. Cyprianus de aſc. *Non parcet oculus meus ſuper te; & non miſerebor*. Ezech.7 9.

Hi ſunt, quibus miſericordia jam fecit occaſum; qui irrevocabiliter in lacum miſeriarum deſcenderunt. S. Laurent. Juſt. lib. de vita ſol.cap.10.

Quinta.

Æternitas.

Mors depaſcet eos. Pſ.48.15. Nam ſicut oves lanæ ſuæ amiſſionis jugiter perſeverant: ſic in illis ſemper, ſinè imminutione ſubſtantiæ, invenit, quod pœna diſcruciet. Caſſiodorus hic. Depaſcet ad inſtar ovium, quæ herbarum radices non evellunt: ut ſemper ad paſtum herbæ renaſcantur. *Oblviſcatur ejus miſericordia*. Job. 24. 20.

Ero mors tua ò mors, morſus tuus ero Inferne. Oſ.13. 14. Quod occidimus, agimus ut penitus non ſit. Ex eo enim, quod mordemus, partem abſtrahimus, partemque relinquimus. Quia verò in Electis ſuis funditus Dominus mortem occidit, mors mortis extitit. Quia verò ex Inferno partem abſtulit, partem reliquit; non occidit funditus, ſed momordit Infernum. S. Gregor. mor.l.12.c.4.

Sanctis una dies eſt, æterna lucis fruitio; & peccatoribus una nox, æterna cuſtodia, & carcer. S.Ephrem.ſerm.de pœnit.

Cupient mori, & fugiet mors ab eis. Erit itaque impiis ex tunc, ſi dici poteſt, mors ſemper vivens, vita ſemper moriens. S.Rupertus de operibus Spir.Sanct.cap.10.

§. IV.

Inferni timor ſalutaris.

S*Agittæ Domini in me ſunt, & terrores Domini militant contra me*. Job.6.4. Juſtorum mens non ſolùm perpendit, quod tolerat; ſed etiam pavet, quod reſtat. Videt, qualis in hac vita patitur; meruit, nè poſt hanc graviora patiatur. Sanct. Gregorius mor. l. 7.cap.3.

Salvum me fac propter miſericordiam tuam, quoniam non eſt in morte qui memor ſit tui. Pſal.6. 5. id eſt, quia in Inferno non eſt, qui te laudet. q. d. non tantùm timeo Infernum ob tormenta, quantùm quòd te ibi non ſim laudaturus. *In Inferno autem quis confitebitur tibi?* Diez Laudes Dei.

Vadam ad portas Inferi. Iſ.38. 10. Timor Domini vadit ad Infernum in dimidio dierum; ut non vadat in fine dierum. S. Bonavent. diæt.ſal.c.32.

Quid ergo faciemus? Luc.3. 10. Unde hæc facta eſt repentè tanta converſio? quis voluntates earum aſperas mitigavit? quis vulnera immedicabilia curavit? conſidera, quomodo illos ab ipſis omnino principiis attonitos reddiderit: de gehenna ſcilicet inferendo ſermonem. S. Chryſoſt.hic.

Quid gehenna gravius? ſed hujus metu nihil utilius: gehennæ namque timor regni nobis affert coronam &c. S. Chryſoſtomus hom.14. ad pop.

Me miſerum! me miſerum! quia nondum à gehennæ igne ſum liber: nondum mihi conſtat, quoniam hinc ſim profecturus. B. Iſaias Abb.Or.14.

§. V.

Inferni memoria, & oblivio.

D*Ominus mortificat, & vivificat: deducit ad inferos, & reducit*. 1.Reg.2.6. Ut mortificet, ducit ad inferos; & ut vivificet, reducit ab inferis. Omnipotenti enim Deo ad inferos deducere, eſt, peccatorum corda æternorum cruciatuum conſideratione terre-

Digitized by Google

terrere: ei quoque ab inferis reducere, eſt, territas pœnitentium, atque commiſſa lugentium, mentes ſpe vitæ indeficientis attollere. S.Gregorius lib. 2. hic.

Aſcendit fumus in viribus. Pſ.17.9. Æternarum pœnarum memoriam confert aptè David cum fumo: fumus enim ab igne naſcitur, & lacrymas elicit adſtantibus. S. Auguſtinus hic: aſcendit fumus ab ira ejus. Aſcendit lacrymoſa deprecatio pœnitentium; cùm cognoviſſent, quod minatur Deus impiis. Pinna Ethol.8.

Deſcendant in Infernum viventes. Pſalm.54.15. In Infernum deſcendunt viventes: qui cogitationes ſuas peſſimas expaveſcunt, & ad melioris inſtitutionis tramitem divina gratia transferuntur. Sic enim quaſi in Infernum viventes deſcendimus, quando malorum noſtrorum cogitatione terremur. Caſſiodorus hic.

Sicut fluit cera à facie ignis. Pſal.67.3. Sic animus ignis æterni memoria tactus ſolvitur; & emollitum, ac quod voles, finges. Pinna Ethol. 8.

Profundum abyſſi quis dimenſus eſt? Eccli.1.2. Per profundum abyſſi intelligitur profunditas ſuppliciorum. Et hujuſmodi nemo meritur. Prœmia cœli contemnuntur, gaudia Mundi diliguntur, ſupplicia Inferni non metuuntur. Hugo Card. hic.

Et fuit ruina illius magna. Matth.7.27. Juxta S Chryſoſtomum hom.25.in Matth. eſt ruina impiorum in Infernum. Sic Chriſtus D. abſolvit concionem, metum incutiendo memoria æternarum pœnarum; ſic multos, magnoſque, animorum motus fecit. *admirabantur turba* v.28. S.Chryſoſtom. propterea tali fine ſermo ejus completus eſt; ut magis in mentibus ejus tam utilis ſententia figeretur. Pinna Eth.100.

Rogo ergo te Pater &c. Luc.16.27. S.Chryſoſtom.2. in ep.2.Theſſalon. ſi dives ille ignem hunc cogitaſſet, utique non deliquiſſet: quia verò numquam in mentem ejus venit; ille propterea in illum decidit.

Nè & ipſi veniant, &c. Luc.16.28. q.d. ait S.Chryſoſt. in Pſ.11. Sermo de gehenna numquam factus eſt in domo patris mei; ideo ergo has pœnas incurri: quia numquam illas mente cogitavi, nec diſſerentem de iis audivi. Rogo ergo, mitte Lazarum, qui multa de Inferno fratribus intonet: ſic enim impietate poſita ad meliorem frugem ſe recipient.

Rogo, ut gehennæ memineris, de gehenna loquaris: magna eſt enim horum verborum utilitas. Et ideo diabolus omnia facit, & molitur, ejus volens auferre memoriam. Noli eam è memoria ejicere; nec dicas: quid me importuna afficiam triſtitia? importuna erit, quando angeris in gehenna. S. Chryſoſtom. tom.1. in Pſal.11.

Non ſinet in gehennam incidere, gehennæ meminiſſe. Idem ſ.31.in ep. S.Pauli.

TITULUS IX.

INGRATITUDO.

§. I.

Symbola, Similitudines.

Dimiſit corvum, *- qui non revertebatur.* Gen.8.6.7. Corvus Noe debuiſſet per aliquod ſymbolum, per olivam, aut quid ſimile, referre nuntium Noe, quicum aluerat; ſicut fecit columba: ſed ingratus fuit; dum cadaveribus adhærens prioris ſui nutritoris ampliùs non meminit. Marchantius D.6. Pent.

Ibant in directum vaccæ. 1.Reg.6.12. Quid illis pro labore mercedis? Bethſamitæ eas occidunt, incinerant.

Ingrati ſimiles fimo; qui, quantò plus caloris de ſole percipiunt, tantò plus fœtent. Summa Prædic.Gratitudo.

Ingrati ſimiles ſecuri; quæ cum manubrio, à nemore accepto, nemus proſternit. Et vermibus, qui lignum & pannum, de quo naſcuntur, & nutriuntur, deſtruunt. ib.

Solem quidam pinxit nubibus denſis circumdatum. Lem. *Quas ipſe levavi.*

Sol ecclipſatus. Lem. *Adimit, quò ingrata refulget.* Scilicet Luna. Picinelli.

Ignis. Lem. *Alentem devorat.* *Qui edebat panes meos, magnificavit ſuper me ſupplantationem.* Pſ.40.10.

Nebula obumbrans ſolem. Lem. *Elevantem obumbrat.* Idem.

§. II.

Ingratitudo erga Deum.

Ex Veteri.

Abſcondit *ſe Adam, & uxor eius, à facie Domini.* Geo.3.8. Abul. abſconderunt ſe ex verecundia ingratitudinis: quia contra Deum benefacientem eis peccaverunt.

Maledictus eris ſuper terram, - cùm operatus fueris eam non dabit tibi fructus ſuos. Gen.4.11.12. Cur illi fructus negantur? quia ingratus obtulit Deo viliora de fructibus, ſibi meliores reſervans. Sylveira in Matth.13.q.11.

Comedetis, & non ſaturabimini. Levit.26.26. ait Deus Iſraelitis; Pauperibus verò: *edent pauperes, & ſaturabuntur.* Pſal.21.27. Nota, quòd addit: *& laudabunt Dominum.* En diſcrimen. Alvarez, Illuſtr.99.

Conſtituamus nobis duces, & revertamur in Ægyptum. Num.14.4. Semper Deo inſenſa, diviniſque beneficiis inimica, Judæa gens: poſtquam enumeraſſet beneficia illis collata, mare diviſum, columnam nubis & ignis, manna, aquam ex petra, veſtes quadraginta annis integras, ſolem ſtantem, cedentem Jordanem, cadentem Jericho. Horum quæ gratia? expediamus nobis duces &c. S.Baſilius Seleuc.or. in illa verba Luc.18. ecce aſcendimus Jeroſolymam.

In diebus illis ægrotavit Ezechias. 4. Reg. 20.1. Quia non cantavit canticum Domino poſt ſtragem hoſtium; ut mos erat. Sicut Moyſes, Anna, David, Debbora &c. Hugo Card. hic. Ità etiam ſentit S.Thom Aquin. in c.38.Iſ.

A fructu frumenti, vini, & olei ſui, multiplicati ſunt. Pſ. 4. 8. paulò antè præceſſit: *multi dicunt, quis oſtendet nobis bona?* v.6. Si abundantiam à Domino acceperunt, quomodo de largitore jam dubitant? Quis eis bona illa oſtenderit, & præſtiterit? ignorant. Theodoretus: etiam de manu Dei bona ferentes dicere audent: *quis oſtendet nobis bona?* Alvarez Illuſtr.143.

Poſuerunt adversùm me mala pro bonis. Pſal.108.5. Hoc eſt maximum perſequentium crimen; quòd bonitati malitiam, & dilectioni odia reddiderunt. S. Proſper hic.

Filios enutrivi &c. Iſ.1.2. Voluit Deus, ut Propheta ſermonem ſuum inciperet à lamentatione contra ingratos. Populus Deum multipliciter offenderat; & de multis poterat conqueri peccatis; ſed prætéritis cœteris omnibus, orditur ab ingratitudine, ut omnium aliorum radice. Vocat cœlum, & terram, in teſtem v.2. ut quærelas ſuas tam juſtas percipiat auribus. Reprehendit eos, tamquam beſtiis pejores. *Cognovit,* inquit, *bos poſſeſſorem ſuum &c.* v.3. Stella p.2. c.54.

Reduc me in memoriam, narra, ſi quid habes, ut juſtificeris. Iſ. 43.26. Stephanus Cantuar. ad cap.14 Ez. apud Tilman. q. d. confer opera tua Cruci; & vide, quam inæqualis ſit ad me recompenſatio tua.

Saturati ſunt, & levaverunt cor ſuum, & obliti ſunt mei. Oſ.13.6. In accepto beneficio lethargum bibunt ingrati. Sicut cui vini copiam ad ebrietatem propinas, ebrius vino fit tui immemor: ſic, quem beneficiis cumulas, tui immemorem facis. Alvarez Illuſtr. 143.

Ex Novo.

Dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum. Matth.27.34. Pro vino fel, & myrrham, & acetum, ei porrigunt. Hoc pro fertili terra, quam tot annos poſſederant, pro ingentibus vineis, & ſuaviſſimis vinis, quæ terra illa protulerat, rependunt tanto Muneratori. Iſidorus Clarius or.41. Vinum myrrhatum cum felle præmittitur, antequam fodiatur: ut ſinguli ſenſus ſingulas habeant paſſiones. Et lingua, quæ docebat dulcia verba vitæ, recompenſationem habeat in vino myrrhato, alicujus animalis amariſſimo felle mixto. Implacabili odio Iudæi oderant linguam illam, quam talibus ordinaverant amaricari ſaporibus: memores enim erant, quoniam damnatos illorum mores argueret. Simon Caſſ. lib.13.

Ejecerunt illum extra civitatem. Luc.4.29. Scilicet patriam ſuam Nazareth.

Novem ubi ſunt? Luc.17.17. Nos verò rogare poſſumus, mille ubi ſunt Dei beneficiis cumulati? qui pro beneficiis, non gratias, ſed offenſas, reddunt. Barradius Dom.13. Pent.

Hodie mecum eris in paradiſo. Luc.23.43. Sanct. Ambr. in Pſal. 39. ad iſtorum omnium perpetuam condemnationem latro crucifixus abſolvitur: quia ille Chriſtum in ſuppliciis agnovit ſuis, quem iſti in beneficiis non cognoverunt: quia in Cruce ſua regnum Domini mente aſpexit, quod in convivio Chriſti Iudas videre non potuit.

Cur Ioan. 2. Evangeliſta nomen ſponſi, & ſponſæ non

Digitized by Google

exprimit? Notantur ingratitudine; cùm à Chriſto D. præter ſpem, tantum impetrarunt miraculum; in gratiarum actionem nec verbum perſolverunt: & ingratitudo, beneficiorumque oblivio, nomen maximè obſcurat, & expungit. Sylveira hìc q.4.

Cùm ergo accepiſſet ille buccellam, continuò exivit. Joan 13.30. Una gratitudine amiſſa perdidit omnia incurius homo. S. Chryſoſt. hom de Bapt. Chr. quando ultimæ Cœnæ communicavit Judas nocte illa poſtrema, cœteris omnibus recumbentibus, ipſe ſe proripiens exceſſit. Illum imitantur & iſti, qui ante ultimam gratiarum actionem diſceduot. Niſi enim exiiſſet ille, proditor factus non eſſet,

Ex Patribus, & aliis.

Non illi ſaltem civitati, quæ eum recipere noluerat, iratus eſt: cùm etiam Diſcipuli tam contumelioſo oppido cœleſtes ignes repræſentari voluiſſent: ingratos curavit, inſidiatoribus ceſſit. Tertullianus lib. de Pat. c.3. Quaſi hoc ſit maximum rationis tormentum; beneficiorum oblitis, ac ingratis, contuliſſe beneficium. Naxera in Joſ. 17. §. 15.

Tunc maximè Deus ex memoria hominum elabitur, cùm beneficiis ejus fruuntur. Lactantius l.2. Inſt. div. c.1.

Ingratitudo eſt radix totius mali ſpiritualis; & ventus quidam deſiccans, & urens, omne bonum; obſtruens fontem Dominicæ miſericordiæ tuæ ſuper hominem. S. Auguſt. Man. c.18.

Non verecundæ, ſed ingratæ, mentis indicium eſt, beneficia tacere divina. S. Leo ſ. 1. in anniverſario &c.

Judæos nihil magis perditioni dedit, quàm quòd ingrati Deo eſſe voluerunt. S. Chryſoſt hom. 26. in Matth. c.8.

Peremptoria res eſt ingratitudo, hoſtis gratiæ, inimica ſalutis. S. Bernardus ſ.5. D.6. Pent.

Nihil ità diſplicet Deo, præſertim in filiis gratiæ, quemadmodum ingratitudo: vias enim obſtruit gratiæ. Id. ib.

Ingratitudo inimica eſt animæ, exinanitio meritorum, virtutum diſperſio, beneficiorum perditio, Ingratitudo ventus urens, ſiccans ſibi fontem pietatis, rorem miſericordiæ, fluenta gratiæ. Id. ſ.51. in Cant.

Gratiarum ceſſat decurſus, ubi recurſus non fuerit: nec modò nihil augetur ingrato; ſed &, quod acceperat, vertitur ei in perniciem. Idem ſ.1. in Capite jejunii.

Homo vide, quæ pro te patior; vide clavos, quibus confodior; vide pœnas, quibus afficior. Et cùm ſit tantus dolor exterior, interior tamen planctus eſt gravior, dum ingratum ſic te experior. S. Bonaventura ſ.60. de Paſſione Domini.

Non eſt dignus beneficium conſequi, qui de beneficiis acceptis gratias non agit. S. Thomas Aquin. in epiſt. ad Romanos. Lect 5.

Ingratitudo recepta perdit, promiſſa non recipit, ductum gratiæ infundendæ intercidit. Simon Caſſ. l.1. c.27.

§. III.

Ingratitudo erga homines.

T*Antùm memento mei.* Gen 40.14. Comes accepti beneficii, oblivio. Vis in oblivionem venire, benefac. Alvarez Illuſtr. 134.

Obiit Jacob. Gen. 50.3. Ægyptii autem celebrantes exequias planctu magno, atque vehementi, impleverunt ſeptuaginta dies. Obiit & Moyſes Gen. 50.25. mortuus eſt, *& conditus aromatibus, repoſitus eſt in loculo.* Cur Joſeph non æquè, imò magis plangitur populi in fame pater? Reſpondet Oleaſter: Jacobi exequias, vivente Joſeph prorege celebratas, cum planctu ab Ægyptiis ex adulatione; Joſephi minimè: ut diſcamus quàm facile oblivioni tradatur, quidquid pro communi bono feceris. Eſcobar t.3. Coll. Chriſti Obſerv. 5.

Surrexit interea rex novus ſuper Ægyptum, qui ignorabat Joſeph. Ex.1.8. Lipoman. in hoc rege, qui non noverat Joſeph, ideſt, beneficia, quæ contulerat Joſeph in Ægyptios, obſervandi veniunt mores hujus Sæculi, in quo maxima invenitur hominum ingratitudo.

Quandocumque Spiritus Domini malus - David tollebat cytharam &c. 1. Reg. 16.23. Saul pro ſalutifero plectro haſtam mortiferam intorquet in Davidem. S. Zeno ſ. de livore.

Erit igitur mihi ſervus ſempiternus. 1 Reg. 27.12. Dixit rex Gethæus Davidi, ob illuſtres de Amalecitis, de Geſſuri, de Gerſi, relatas victorias. O ingratum regem! ob tot labores, pericula, ſpreta, hoſtes debellatos, ſervitus promittitur, eaque ſempiterna? ſpolia, tituli, honores, cum eo dividendi erant; amicitiæ fœdera ineunda. Sic oleum, & operam, perdit, qui Mundo ſervit. Stengelius Div. Jud. t.3. c.15.

Flebam quondam ſuper eo, qui afflictus erat &c. Job. 30.25.16. Et cap. 31. v.17. *Si comedi buccellam meam ſolus.* At quid ex hac largitione retulit? cap. 30.26. *expectabam bona, & venerunt mihi mala &c.*

Concluде eleemoſynam in corde pauperis; & hæc pro te exorabit. Eccl. 29.15. Non dicit; pauper pro te exorabit, ſed hæc, eleemoſyna exorabit pro te: quia, qui receperit, muto ore ſilebit, & tui obliviſcetur. Alvarez Illuſtr. 143.

TITULUS X.

INIMICORUM DILECTIO.

§. I.

Symbola, & Similitudines.

F*Ac tibi arcam - trecentorum cubitorum erit longitudo &c.* Gen. 6.14.15. Hugo à S. Vict. lib. Allegor. in Gen. 18. per Arcam Noe intelligit Electorum cor. Arcæ, inquit, longitudo, fides eſt; quæ credit omnia, quæ fecit Deus ab initio Sæculi vel facturus eſt uſque ad finem ejus, per ſe, vel per angelos, vel per homines. Altitudo ſpes eſt; quæ erigitur ad ſperanda bona, quæ in cœlis ſunt præparata diligentibus Deum. Latitudo charitas eſt; quæ extenditur ad Septentrionalem plagam per dilectionem inimicorum; & ad plagam auſtralem, per dilectionem amicorum.

Deduxit me ſuper ſemitas juſtitiæ. Pſal. 22.3. Semitæ ideò dicuntur, eò quòd planæ viæ non ſint, ſed ſemiviæ, ideſt, anguſtæ. Audite, iſtæ ſemitæ anguſtæ quæ ſint? orare pro inimicis, nulli malum pro malo reddere, cibare inimicum, potare, & veſtire; invicem pati, & non facere. S. Chryſoſt. in Pſ. 22.

Sicut lilium inter ſpinas. Cant. 2.2. Lilium pungentes ſe ſpinas candore ſuo proprio illuſtrare, & venuſtare non ceſſat. Annon proinde lilium tibi videtur implere quodammodo Evangelii perfectionem, quo orare jubemur *pro calumniantibus, & perſequentibus nos, & benefacere his, qui oderunt nos.* S. Bernardus ſer. 48. in Cant.

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2.4. Alii: *poſuit in me vexillum amoris.* Titus Livius lib. 34. ubi agit de bello Romanorum cum Gallis; affirmat, morem fuiſſe Romanorum, quandoque, in medias hoſtium acies vexilla propria projicere; ut milites majori furore accenſi, pro recuperando vexillo acerrimè dimicarent, ſimiliter Chriſtus charitatis vexillum inter inimicorum copias conjectum voluit. *Ego autem dico vobis; diligite inimicos veſtros.* Matth 5.44.

Non enim erat tempus ficorum. Marci 11.13. Cur maledicta arbor, quòd fructum non habeat; cùm tempus fructuum non eſt? Origenes: imò hac cauſa areſactam. Chriſtiani fructus, ſive, *fructus ſpiritus.* Gal. 5.22. *Eſt charitas, gaudium, pax &c.* Vide Origenem tom. 2. p. 103.

Silex, ex quo ignis excutitur. Lem. *Non ſinè ictu.* Silex dilectionis inimicorum eſt Symbolum. Coro. in Matth. 27.

Sol nubibus ſibi obſtantibus lumen communicat, eaſque clariores reddit. Lem. *Decus non invidet hoſti. Charitas non æmulatur.* 1. Cor. 13. 4. Heſius.

§. II.

Inimicos diligendi Motiva varia.

Primum Motivum.

Deus inimicos diligit, eiſque benefacit.

Q*Uid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?* Pſal. 115.12. Non ait, pro omnibus, quæ tribuit mihi; ſed pro omnibus, quæ *retribuit mihi.* Quæ igitur præceſſerunt hominis, ut omnium donorum Dei tributio, non tributio, ſed retributio vocari poſſit? Quæ præceſſerunt hominis, niſi peccata? retribuit ergo Deus bona pro malis, cui homines adhuc retribuunt mala pro bonis. S. Auguſtin. hic.

Qui ſolem ſuum &c. Matth. 5. 45. Attendant, qui tergiverſantur, negantes inimicis dilectionem, & odientibus beneficium, & perſecutoribus orationis officium, impartiri; divinam in omnibus largitatem; qui ſolo velle de inimicis ſuis poſſet facere ultionem; qui eos creavit, bona tribuit, à quibus offenſus eſt: qui ſolem, totius Mundi gaudium, omnium oculorum lætitiam, etiam à peccatoribus non abſcondit. Simon Caſſ. l.10. c.19.

Legatione fungimur - reconciliamini Deo. 2 Corinth. 5. 20. Sanct. Gregor. homil. 32. in Evang. inter nos, & Deum, diſcordiam peccando fecimus: & tamen ad nos Deus ſuos Legatos priùs mittit; ut nos ipſi, qui peccavimus, ad pacem Dei rogati veniamus.

Digitized by Google

mus. Erubeſcat ergo humana ſuperbia; confundatur quiſque, ſi ſatisfaciat prior proximo. Ariſtippo cum Æſchine neſcio quid iræ incidit. Quidam illi dixit: O Ariſtippe, ubi nunc amicitia veſtra? reſpondit: dormit. Sed ego eam excitabo, aditque Æſchinem. Adeone, inquit, tibi videor infelix, & inſanabilis? ut ne moneri quidem merear à te. At Æſchines: non mirum, ait, ſi, cùm in omnibus me præcellas ingenio, hìc quoque. Si Chriſtiana dormit amicitia, vel potius extincta eſt: excita illum prior placidis verbis, & factis. Barradius l. 7. c. 14. tom. 2. D. 5: Pent. Quanta autem authoritate, Legationis munere, fungatur Paulus, oſtendit S. Chryſoſt. citatus ab Hug. Card. hic. Credendum eſt, inquit, quòd litteras ſummi Papæ ſigillatus detulit. Sigilli impreſſio paupertas, ſitis, fames, cruces, ignominia: & hujus litteræ ſubſcriptio: Jeſus Nazarenus &c. Sed parum eſt, ut homines Legatos pro reconciliatione mitteret: ipſe Filius Mediator venit. Rom. 5. 10. *Cùm inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per mortem Filii ejus.*

Si quis adverſùs aliquem habet querelam; ſicut & Dominus donavit vobis, ita & vos. Coloſſ. 3. 13. S. Anſelmus hìc: Dominus condonavit vobis ſine ullo reſpectu vindictæ ſumendæ: ita & vos condonare vobis ſemper ad invicem omnia. Deberis enim conſervis non negare, quod à bono Domino gaudetis vos percepiſſe. Novit hanc bonorum divinorum obligationem ipſe Filius Dei: qui ſibi à Patre accepit eſſe Filium; nihil magìs ſtuduit in Mundo, quàm ut nos quoque filii Dei fieremus. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* Joan. 1. 12.

Vide plura: Bonitas Dei. Itèm Tit. Miſericordia Dei.

Chriſtus D. dilexit Judam.

Unus veſtrum me traditurus eſt. Matth. 26. 21. Chriſtus offenſus ex ipſis injuriis, quas accepit, arripit occaſionem bene merendi de offenſore, qui intulit. S. Chryſoſt. hom de Juda: mira patientia! Petrus condemnat Ananiam mentientem, Salvator Judam patienter ſuſtinet traditorem. Didacus Niſſ. de proditione Judæ.

Ego pro te impio, & peccatore, ut tuæ iniquitates mei ſanguinis effuſione lavarentur, magno ſilentio: & magna patientia, traditorem meum pertuli: nonne imitaberis me, ut & tu non reddas mala pro bonis? S. Auguſt. in Pſ. 7.

O anima, quæcumque impatiens, ſæva, & vindictæ appetens; quæque unico verbo ad iram, & contumelioſa verba, atque ad tui ultionem expetendam, commoveris: attende, quæſo; uti Chriſtus non dedignatus ſit alloqui viliſſimum proditorem ſuum; eumque amicum dicere, & dulciter oſculari. Tu verò præteris proximos tuos, eis loqui contemnens; talique dedignatione tua ad odium eos, invidiamque, provocas: ſicque animas illorum perdis, quas amicabili aſpectu, & ſuavi verbo, placare, & ad charitatem movere poſſes. Bloſius marg. ſpir. p. 3 c. 3.

Permiſit ſe Chriſtus oſculari à proditore, ut per hoc Judam ad charitatem, & pœnitentiam, provocaret. 2. ut nobis manſuetudinis, & patientiæ, daret exemplum: videlicet, nè ab adverſario vultum, & oculos, avertamus; nec æmulos indignanter aſpiciamus. Dionyſ. Carth. in Matth. 26.

Chriſtus D. dilexit crucifixores.

Pater! dimitte illis. Luc. 23. 34. Criminatores ſuos excuſat à crimine. Illi crucem parabant: hìc ſalutem, & gratiam, rependebat. S. Ambroſ. hìc. Prima cura fuit Domino de aliis, poſtrema de ſe. Prima ſententia dirigitur ad inimicos: quia charitas primùm ſuccurrit magis egentibus. Et nos quoque tanti Magiſtri diſcipuli, magis egebamus inſtrui de dilectione inimicorum; quæ difficilior, & rarior, eſt. Bellarminus l. 1. c. 1. de Septem V. D. Unde latro, cùm miracula, quæ circa Crucem paulò poſt acciderant, nulla adhuc vidiſſet, ad mentem rediit? Fortaſſis ex oratione, quam Jeſus Chriſtus magna cum fiducia ad Deum, tamquam Patrem, tranſmittebat: *Pater ignoſce illis &c.* Titus Boſtrenſ. ad c. 23. Luc.

O verbum totius dulcedinis, & veniæ! *Pater ignoſce illis!* ò verbum totius amoris, & gratiæ, hodie mecum eris in paradiſo. Reſpira nunc in ſpem veniæ anima, quantumcumque peccatrix: ſi tamen patientis pro te Domini Dei tui veſtigia ſequi non abhorres. S. Bonav. tr. de ligno vitæ.

Impetravit, quod petierat Chriſtus; multaque ſtatim millia crediderunt; & uſque ad quadrageſimum ſecundum annum datum eſt tempus pœnitentiæ. S. Hieron. ep. ad Hebidian q. 8.

Non ſolùm *pro tranſgreſſoribus oravit.* Iſ. 53. 12. dicens: *Pater dimitte &c.* ſed tota Paſſio ejus oratio pro tranſgreſſoribus fuit; qui eramus nos: nam in Adam omnes peccavimus. S. Rupertus in Iſ. hic.

Chriſtus dilexit alios inimicos.

Qui ſolem ſuum oriri facit. Matth. 5. 45. Mortis memoria non ſinit odiſſe inimicos. Non otiosè meminit Dominus ſolem, ut doceat nos parcere inimicis. Sol enim oritur, ſed eodem die moritur. Pſ. 103. 19.

Sol cognovit occaſum ſuum. Credo neminem iraſci poſſe inimico ſuo, ſi occaſum ſuum ſpectet, ſi ſepulchrum cogitet. Unde Ioſeph tam clemens in fratres? audierat eos dicentes Gen. 42. 13. *alius non eſt ſuper;* id eſt, Ioſeph mortuus jacet ſepultus. Ubi de ſe quaſi mortuo audivit; non potuit non habere animum, etiam erga hoſtes, paratiſſimum. Baeza t. 3. l. 14. c. 7. §. 10.

Pluit ſuper juſtos, & injuſtos. ib. Cùm juberis æmulus eſſe Dei pluentis ſuper juſtos, & injuſtos: non memineris communis hujus pluvia, qua ſegetes nutriuntur; ſed illius pluviæ ſanguineæ, qua à Paſſionis nubilo Dominus inimicos animos ſibi emollivit, & Patri reconciliavit. S. Gregor. Naz. in tetraſtichis, cùm tu dolore ardes maximo, Chriſti memor ſis vulnerum; pars, & quota ſint hæc dolorum, quos heros tulit tuus: ſic nempe, ut undis obruitur, mœror perit. Nicetas Naz. Scholiaſtes: ſi cujuſpiam in te contumelia effervescens, atque in ſummam magnitudinem evecta, ingentem in te furoris flammam excitarit, animumque tuum ulciſcendi cupiditate incenderit: fac, protinus tibi Chriſtus in mentem veniat: da operam, ut contumelias, illuſiones, flagra, & vulnera ea, quæ ille ſalutis tuæ cauſa in cruce pertulit, quamprimum recorderis: ſic fiet, ut hujuſcemodi cogitationibus, tamquam aquis, animam tuam leniens, atque irrigans, mœroris, atque iracundiæ, æſtum extinguas.

Transfiguratus eſt ante eos. Matth. 17. 2. Transfiguratur Chriſtus ſub nocte in monte excelſo ſeorſim; pariter verò in Ieruſalem aperta die: idque amore inimicorum ſuorum; quibus dolor fuiſſet, gloriam ejus videre; gaudium, pœnas. Sylveira hic q. 6.

Secundum Motivum.

Inimicos dilexerunt Sancti.

Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Gen. 4. 10. Vox ſanguinis adhuc *fratris tui*, adhuc fraterno erga te amore incaleſcentis; non ad te, ſed ad me, clamat. Non tibi ſcelus exprobrat; non hoſtem, non feram, vocat; ſed meam appellat juſtitiam; ſi te facti non pœniteat: miſericordiam implorat, ac veniam: ſi reſipiſcas, ſi doleas, ſi confitearis. Fernandius hic.

Quid veniſtis ad me hominem, quem odiſtis, & expuliſtis à vobis – fecit ergo eis convivium; & poſt cibum, & potum, ſurgentes manè juraverunt ſibi mutuò. Gen. 26. 27. 30. 31. ait Iſaac ad injuriantes ſibi.

Oſculatuſque eſt Joſeph omnes fratres ſuos. Gen. 45. 15. Oſculabatur ſingulos, & per ſingulos flebat, & irriguis lacrymis paventium colla perfundebat; itaque odium fratrum charitas lacrymis abluebat. S. Auguſt. ſerm. 83. de temp. Solet nobilitas facilè parentum oblivisci miſerias. Ioſeph autem nihil oblitus eſt in fratribus, niſi ſolas injurias. Denique pro odio miſericordiam, pro crudelitate lætitiam, pro gladiis oſcula, repræſentat: facit de hoſtibus dominos, de ignobilibus claros. S. Fulgent. ſ. de Ioſeph. Cur duriùs tractavit fratres? Sanct. Thomas Aquin. hic c. 42. dat hanc: ut ex longa ſuſpenſione ſuæ revelationis, ſub hujuſmodi duritie fortiùs occultatæ, ipſa revelatio pleniori gaudio cumularetur.

Putaſne, eſt aliquis, qui remanſerit de domo Saul? 2. Reg. 9. 1. Dixit David obtento regno, hoſtibus omnibus debellatis. Infenſi hoſtis filios requirit. An ut perdat? imò ut ad menſam trahat. Miphiboſeto ait: *reſtituam tibi omnes agros Saul patris tui* v. 7. Baeza t. 3. l. 14. cap. 7. §. 4 Beatus David, licèt virtutibus multis fuerit exornatus: nulla tamen actio eum Deo familiariùs conjunxit, quàm dilectio inimicorum ſuorum. S. Aug. ſ. 2. D. 3. Paſch. Similiter ait S. Cæſarius hom. 11.

Putredini dixi: pater meus es: mater mea, & ſoror mea, vermibus. Job. 17. 14. Vermes, à quibus corrodebatur, ut parentes optimos, ut fratres chariſſimos habebat. Tertull. l. de Pat. quale Deus vexillum de inimico gloriæ ſuæ extulit; cùm Iob erumpentes beſtiolas inde, in eaſdem ſpecus, & paſſus, foraminoſæ carnis ludendo revocaret. Baeza t. 3. l. 13. c. 7. §. 4.

Si ſteterit Moyſes &c. Ier. 15. 1. Sanct. Gregor. hom. 27. in Evang. Quid eſt, quòd Moyſes, & Samuel, cœteris Patribus in poſtulatione præferantur? niſi quòd hi duo tantummodò in cuncta Teſtamenti veteris ſerie, etiam pro inimicis ſuis, leguntur exoraſſe. Unus à populo lapidibus impetitur. Ex. 17. 4. tamen pro lapidatoribus ſuis Dominum deprecatur. Alter ex principatu ejicitur: & tamen petitus, ut exoraret fatetur dicens: *abſit à me hoc peccatum in Domino, ut ceſſem orare pro vobis.* 1. Reg. 12. 23. Cornel. in 1. Reg. 12. 15.

Digitized by Google

Domine, nè ſtatuas illis hoc peccatum. Act.7.59. In illa lapidum ruina, quando alius obliviſci poterat etiam chariſſimos ſuos, ille Domino commendabat inimicos. S. Maximus hom. in Natali B. Steph. Viri fratres. ib. Memor fratrum, immemor perſecutorum, recordans de qua radice proceſſerit. Euſeb.Emiſſ.hom. de S.Proto Martyre.

Chriſtianus nullius eſt hoſtis, nedum Imperatoris, quem ſciens à Deo ſuo conſtitui, neceſſe eſt ut illum diligat. Tertull. lib.2. ad Scapulam c.2.

Hoc ſit mihi theſaurus deſiderabilis, & ſuper omnia amabilis; ſcilicet ſuper me pœnas, & opprobria, congregare; & intimo corde diligere; qui me in hoc facto adjuvent: omnem conſolationem præſentis vitæ horrebo. S. Laurent. Juſt. de inc. div. am. cap.2.

Tertium Motivum.

Quia præceptum Domini eſt: Ego autem dico vobis &c. Matth. 5. 44.

Ex Veteri.

Tolle filium tuum unigenitum &c. Gen.22.2. Neſcio, an difficilius ſit, filium dilectum unicum occidere, quàm inimico inviſo parcere. Qua vi Patriarcha ad tam difficile adducitur imperium? præcepit Deus; qui meliorem filium propter ipſum Abraham litare non renuet. S.Baſilius Seleuc. or.7. Abraham ſenio curvatus intrepida manu chariſſimæ proli gladium intentat; quia imperantis Dei charitate vincit naturæ difficultatem, ut hoſtia minimè cæſa Domini ſacrificium imitaretur.

Deus patris veſtri heri dixit mihi: cave &c. Gen.31. 29. Quid ad hoc Chriſtianus dicet, cùm Deus ejus præcipiat, dicatque: *ego autem dico vobis*. Ego, qui vos condidi; ego, qui vel glorificabo, vel damnabo. Oſorius f. 6. poſt Cin.

Pater tuus præcepit nobis, antequam moreretur, ut hæc tibi verbis illius diceremus: obſecro, ut obliviſcaris ſceleris fratrum tuorum, & peccati &c. Gen. 50. 16.17. Lyran. hic: hoc finxerunt fratres, ut, amore patris præcipientis, Joſeph citius ad miſericordiam flecteretur. Jacob hoc non dixerat, quia non diffidebat de benignitate Joſeph. Non potuit non bonus Joſeph (videns Jacobum nihil ſibi mandaſſe proprio ore, antequam moreretur, circa veniam fratrum) cognoſcere eorum fictionem: attamen vel fictum patris mox morituri imperium audiens, profuſis lacrymis inimicos amplectitur. Et tu videns Jeſum crucifixum jam moriturum inclamantem: *ignoſce illis*! &, antequam moreretur, monentem, *diligite inimicos veſtros*: quomodo potes non ex toto corde inimicis ignoſcere? Quàm aptè fratres patris mortem memorant. O quam facilè inimicos amore proſequemur, ſi Jeſu morientis, & pro inimicis orantis, nobis objiciamus imaginem. Eſcob.t.3.Coll. Chr. Obſ.2.

Moyſes horrebat ſerpentem cauda apprehendere. Sed quia DEUS præcepit, fecit, & manu arripiens, vidit eſſe virgam. Ex. 4.4. Quid Domine ais tu? inimicum meum ut ego complectar, tam mordacem colubrum, qui tam horribile venenum ore vomit? Ita: ſic enim ego volo. Amplectere inimicum tuum, & cernes, quòd ſit virga. Diez ſ.6. poſt Cin.

Servate mihi puerum Abſolon. 2.Reg.18.5. Miſer ab arbore in fuga detinetur in militum conſpectu! qui comprehenſum inimicum non audent vulnerare. quare? audientibus nobis *præcepit rex Joab, & Abiſai, dicens: cuſtodite mihi puerum Abſolon*. 2. Reg. 18.5. Dicit tibi Jeſus: *ego autem dico vobis, diligite inimicos*; & tu perſequi audes? Eſcobar t.3. Coll. Chr.Obſ.2.

Corvis præcepi, ut paſcant te. 3.Reg.17.4. Cur corvis? S.Baſilius Seleuc.Or.11. ne innatum his in pullos odium imitere: quin potiùs imitare eorum in te curam: hi commodato tibi obſequio naturam vicerunt.

Propter verba labiorum tuorum ego cuſtodivi vias duras. Pſalm. 16. 4.

Ex Novo.

Ego autem dico vobis &c. Matth.5.44. Ecce, qualem authoritatem tribuit Dominus præcepto de diligendis inimicis: *ego dico*. à Jeſu venit hæc charitatis vox. Illud qui non ſervarit præceptum, prorſus ad ejus vocem ſurdeſcit. Baeza t. 3. lib.14. cap. 7. *Ego dico*. Quid dixerit Dominus, quod Chriſtiano poſſit difficile apparere? Eſcobar t.3. Coll.Chr.Obſ.2.

Nota, quòd Dominus totum hominem in inimici ſui miniſterio occupare voluerit; nè quid ei remaneret, quo ei nocere poſſet. Quibus rebus potes alteri officere? corde illum odio habes, lingua illum infamas, manibus malè ei faciens. Nunc ergo vide, quomodo Deus hæc omnia tibi occupet. *Diligite*, inquit, *inimicos*; ut cor occupet: *benefacite &c.* ut manus occupet: *orate &c.* ut linguam etiam occupet. Diez ſ.6. poſt Cin.

Quis igitur poteſt conqueri de mandato altiſſimi? quis cauſabitur reluctans facere, quod novimus Deum velle? quis dicet impoſſibile, quod cum faciendi gratia mandat, æqua juſtitia, ſumma veritas, & æterna? Simon Caſſ. lib.10. c.23.

Quartum Motivum.

Vindictam Deus ſibi reſervat.

Tenebatque Saul lanceam, & timuit Saul David, eò quòd Dominus eſſet cum eo. 1.Reg.18.11.12. Cur timuit Davidem? Timebat Deum vindicem; videns, Davidem patienter ferre injuriam; & ob id transferendum in regnum: quia, qui parcit, purpura dignus eſt. de Caſtillo Illat. 128.

Judicavit pro te Dominus hodie de manu omnium, qui ſurrexerunt contra te. 2 Reg.18.31. ait Chuſi ad David cæſo Abſolone. Salvianus lib.2. de Provid. eumdem (Davidem) cùm fugaſſet è regno filius perſecutor, judea in brevi Dominus vindicavit. Nec vindicavit tantùm; ſed cumulatiùs vindicavit, quàm ipſe voluit, qui vindicabatur: ut oſtenderet ſcilicet Deus; graviorem ſibi eſſe injuriam injuſta tolerantium, quàm tolerantibus ſuam.

Accingere gladio tuo, potentiſſime. Pſal.44 4. Poſt egregiam formam decoris, poſt gratiam infuſam in labiis, imperatur à Patre, ut accingatur gladio ſuæ fortitudinis, ad conſervanda omnium rerum jura; ut in pace ſint omnia, quæ poſſidet. Nè ullus de vindicta cogitet ſervorum, dum viderit præliantem Dominum mucrone ultionis accinctum. S. Paſchaſius hic.

Deus ultionum Dominus. Pſalm. 93. 1. Non ſumus nos Domini ultionum; non poſſumus liberè agere, &, ut libet, ulciſci. Deus eſt Dominus ultionum. Barradius t.3.l.1.c.10. Sæpe mos eſt Deo, ut dimittat, quæ in ſe peccata fuerint; verùm quæ in proximum, ea maxima exquirat ſeveritate. S. Chryſoſtom hom.26. in Gen. *Mea eſt ultio; & ego retribuam in tempore*. Deut.32. 35.

Non quæro gloriam meam. Joan.8.50. Euthym. vindictam contumeliæ meæ. Eſt ſenſus: non quæro à vobis gloriam meam vindicando, quam vos contumeliis veſtris detraxiſtis. *Eſt, qui quærat, & judicet*. q.d. impunè non feretis. Eſt enim Pater meus, qui gloriam meam quæret, vos judicabit, & ſupplicium graviſſimum ſumet. Barradius antè cit.

Hæc ulciſcendi libido negotium curat, aut gloriæ, aut malitiæ. Sed gloria ubique vana; & malitia Domino odioſa; hoc quidem loco maximè: quia malum duplicat, quod ſemel factum eſt. Quid enim refert inter provocantem, & provocatum? niſi quòd ille prior in maleficio deprehenditur, iſte poſterior. Qui vindicat ſe, honorem unici Judicis Dei abſtulit. Tertull.l.de Pat.

Nihil omnium Deus ità odit, & averſatur; ut hominem ultionis avidum, & in animo ſuo perpetuas adversùs proximum ſervantem inimicitias. S Chryſoſtom.hom.27. in Gen.

Quintum Motivum.

Inimici proſunt magis, quàm obſint.

Ex Veteri.

Pleraque Symbolicè.

Pro ſalute veſtra miſit me Deus ante vos. Gen.45.5. Conſideravit, quid effecerint; non quid cogitaverint. Naxera in Joſ. 2. §. 43.

Examen apum in ore leonis erat, ac favus mellis. Judic.14. 8. Leo eſt quilibet perſecutor: apes aculeatæ ſunt verba pungentia. Quantò plures fuerint apes, tantò plus de melle habebis dulcedinis æternæ. Vult nos ſuſtinere Deus apes in Mundo, ut dulcedinem habere poſſimus in cœlo. S.Bonavent. ſer.4. Dom.2. Paſch.

Foderunt manus meas, & pedes meos. Pſalm.21. 17. Non dicit, transfixerunt, ſed foderunt: ut notetur fructus, qui inde ſecutus eſt; ſcilicet æterna beatitudo. Hugo Card. hic.

Sicut novacula acuta feciſti dolum. Pſalm.51.4. Ecce, quid faciunt Sanctis mali? capillos radunt. Qui quidem capilli non ſuperfluè facti ſunt a Deo in corpore hominum, ſed ad aliquod ornamentum. Tamen, quia ſine ſenſu præciduntur illi, qui adhærent corde Deo, ſic habent iſta terrena, tamquam capillos. S.Auguſt. hic. Sicut capilli in corpore noſtro tamquam ſuperflui videntur, & ſine detrimento carnis raduntur; ſic, quidquid poteſt tibi facere iratus potens, inter ſuperflua numera. Quid times hominem, ò homo? in ſinu Dei es poſitus. Idem ſerm.6. de puero Centur.

Circumdederunt me ſicut apes. Pſalm. 117.12. Apes, etiamſi ſuſe-

inferant punctionis dolorem, amantur tamen: quia mellis dulcedinem adminiſtrant. Sic & perſecutores meos, Domine, amare volo; & punctiones, quas mihi amaris conatibus inferunt, contribulato ſpiritu tolerare; ut mellita jucunditas ſubſequatur. Urbanus IV. P. hic.

Sicut lilium inter ſpinas. Cant. 2. 2. Candidior, molliorque niteſce; aculeis etiam domeſticorum afflicta veritatem tui decoris gratiùs oſtende. V. Beda hic.

Uſque in tempus ſuſtinebit patiens, & poſtea redditio jucunditatis. Eccli. 1. 29. Græce: *poſtea ei pullulabit, & quaſi de terra exorietur, & germinabit ei lætitia.* Eſt metaphora elegans ab arboribus; quæ in hyeme patiuntur gelu, nives, frigora, iiſque ſpoliatæ foliis, ac frondibus, quaſi caneſcunt, & emoriuntur: in vere autem quaſi vivificatæ radiis ſolis, germinant; & in lætas frondes; flores, & fructus, erumpunt. Sic patiens in adverſis, paupertate &c. Juſtus ergo eſt inſtar palmæ plantatæ ſecus decurſus aquarum, quæ fructum dabit in tempore ſuo; id eſt, in tempore noviſſimo, ait Sanctus Auguſt. in Pſ. 1. Cornelius hic.

Ex Novo.

Benefacite his, qui oderunt vos. Matth. 5. 44. Inter benefactores oportet illos habere: Omnis enim qui nos tentat, & perſequitur, leviorem facit pœnam, quam pro peccatis ferre debemus. Theophylactus hic.

Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Joan. 15. 13. Videtur perfectior amor pro inimicis mori. Sed Chriſtus, juxta S. Gregor. hom. 27. in Euang. non amicos, ſed inimicos, intelligit. Adeò enim certum eſt, inimicos fore nobis amicos, ſi eis benefaciamus; ut non jam inimici, ſed amici, ſint appellandi. Pinna Eth. 72.

Nè ſtatuas illis hoc peccatum. Act. 7. 59. Qui pro inimicis ſub ipſo tempore conſummatæ perfectionis oravit, beatitudinis ſuæ cauſa perſecutorem dilexit. Nec mirum, ſi eis neſciat iraſci; per quos ſibi videt aulam regni cœleſtis aperiri; per quos ſe æternis ſæculis intelligit conſectari. Euſebius Emiſſ. hom. de S. Steph.

Ex Patribus, & aliis.

Plus diligendi ſunt inimici, quàm amici: qui enim inimici ſunt, corpori adverſantur, & animæ præparant æterna prœmia: quia carnalia noſtra, & terrena rapiunt; cœleſtia nobis, & ſpiritualia, congregant. S. Auguſt. ſ. 59. de temp. apud Did. de Caſtillo Illat. 126

Inimici diligendi ſunt; quia, ſicut dapiferi, ſerviunt prandentibus: qui enim injuriam, vel contumeliam, irrogat; dapes patientiæ, ſeu manſuetudini, miniſtrat. Sic ſervivit Eſau Jacobo Gen. 25. 23. Hugo Card. in Luc. 6.

Quid eſt aliud perſecutionibus exagitari, quàm expoliri, in eorum lapidum morem; qui, cùm priùs rudes, atque informes, eſſent, crebris tunſionibus tam pulchri fiunt, ut magnificentiſſima quæque ædificia exornent. Iſid. Clarius l. 2. or. 17.

Sextum Motivum.

Odio, & vindicta, tibi noces.

Ex Veteri, & Novo.

DEUS Patris veſtri heri dixit mihi: cave, nè loquaris contra Jacob quidquam durius. Gen. 31. 29. O efficaciſſimam rationem ad nos ipſos ſuperandos! Cùm ad ultionem pergis, ad teipſum revertere dicens in medio furoris tui: Deus mihi præcepit, nè quid durius proximo meo loquar. Altera cauſa eſt, cur Laban Jacobo nocere nollet: quia *filiæ meæ, & filii, & greges tui, & omnia, quæ cernis, mea ſunt.* ℣. 43. q. d. mihi magis, rebus meis, quàm tibi, nocebo. Cùm ira excandeſcis, dic intrà te: quid proximo meo poſſum damni inferre, quin mihi plus inferam &c. Diez conc. 1. in Com. Apoſt.

Ulciſcar me de hoſtibus meis. Iudic. 16. 28. Plures interfecit moriens, quàm antea vivus occiderat; ſed ultio vitam abſtulit. Samſon contumeliam paſſus vivit; cùm depellit infamiam, ipſo triumpho tumulatus interit. Naxera in Ioſ. 9. §. 30.

Ex *Patribus, & aliis.*

Nullo modo nocere tibi poteſt inimicus ſæviens, quantùm tibi noces, ſi non diligis inimicum. S. Auguſt. ſ. 48. de diverſ.

Sicut nullum in vulnere valet medicamentum, ſi ſit intus ferrum; ità nihil proficit illius oratio, cujus pectore verſatur mortiferum odium. Sanct. Auguſtin. lib. de rectit. Cath. converſat.

Cùm nocentes innocentibus injuriam faciunt, illi patiuntur injuriam, qui facere ſe credunt. S. Cyprian. ep. 55.

Eſt verè pruina, & frigus, injuriarum memoria. Sed invocemus ſolem juſtitiæ; oremus eum, ut radios ſuos emittat, & non erit ampliùs congelata pruina, ſed fluvialis unda. S. Chryſoſtom. hom. 4. in Theſſal. 3.

Non attendimus; quia dum nos invicem odio habemus, ità muros cœleſtis Jeruſalem contra nos claudimus, ut nobis nullus aditus remaneat, per quem intrare poſſimus. Sanct. Cæſarius hom. 11.

Conſueverunt, qui accenſi ſunt nocendi animo, indefatigabiliter cogitare, quibus modis inextinguibilem erga odioſos ſibi ſuam valeant perficere voluntatem. Nocent magis, magiſque nocere deſiderant. Illius gehennæ, quæ inextinguibilis eſt, ſe filios eſſe inſinuant; operaque patris eorum faciunt, qui interminabiliter cruciantur in ea. S. Laurent. Juſt. de triumph. c. 10.

Sicut linea conſumit pannum, ex quo nata eſt; & vermis rodit lignum, ex quo natus eſt: Sic hæc onera, quæ cor tuum premunt, oriuntur ex propria tua concupiſcentia. Stella p. 1. c. 2. de pace cordis.

Apicula aculeo in manum infixo mortua concidit. Lem. *Mea me vindicta peremit.* Bovius.

Septimum Motivum.

Inimicis ignoſcere, fortitudo, victoria.

Ex Veteri.

Ecce dies, de qua locutus eſt Dominus ad te: ego tradam tibi inimicum tuum, ut facias ei, ſicut placuerit in oculis tuis. 1. Reg. 24. 5. Quis talem nactus hoſtem, non ſe, inflicta plaga, periculo liberaret? Amici importunè provocabant, ad vindictam cogebant; Deus hoſtem in prædam concedebat; ſed Davidis animus non potuit vinci: cuſtos hoſtis ſui fuit, vindicta abſtinuit. *Propitius ſit mihi Dominus, nè faciam hanc rem.* v. 7. Dominum meum novi clementia delectari. Licet occidere; ſed perfectiùs erit parcere. Si feriam, oſtendam, quid mihi liceat; quid in me poſſim, ſi parcam. Naxera in Ioſ. 9. §. 28.

Pſalmus decimus ſeptimus habet pro titulo: *In finem pro puero Domini David, qui locutus eſt Domini verba Cantici hujus in die, qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum ejus, & de manu Saul.* Cur non intonat Canticum, de victoriis contra Goliath, & Philiſtæos? cur victoriam de Saule ſpecialiter memorat? quia glorioſior hæc fuit; cùm eum patiendo devicerit. Sylveira addit. in Evang. Matth. 26. q. 6.

Fortitudinem meam ad te cuſtodiam. Pſ. 58. 10. Utor fortitudine mea, non ad hoſtes meos dejiciendos, ſed ad te placandum. Drexelius Orb. Phaet. c. 55. §. 1.

Invenerunt me cuſtodes, - percuſſerunt me - mox: adjuro vos, - ut nuntietis ei, quia amore langueo. Cant. 5. 7. 8. Quaſi memorabilem victoriam conſecuta, referre ſponſo jubet: quòd percuſſa, & injuriis affecta, non ſervet odium in corde, non ſpiret vindictam; ſed, offenſæ immemor, langueat amore. Alvarez Illuſtr. 176.

Ex Novo, & Patribus.

Data eſt mihi omnis poteſtas. Matth. 28. 18. Quonam vertit hanc poteſtatem? *Euntes ergo docete omnes Gentes.* v. 19. Et Lucas ait 24. 52. incepiſſe Apoſtolos ab Jeroſolymis munus ſuum, exercere, ubi plurima paſſus. Didacus Niſſ. ſ. 6. poſt Cin. §. 5.

Egreſſus David ex ſpelunca poſt illum, liberis deinceps oculis cœlum intuens; ac tunc temporis magis exultans, quam cùm Goliath dejeciſſet, & barbari caput amputaſſet. Siquidem hæc magnificentior erat victoria, hæc magnificentiora ſpolia, hæc præda illuſtrior, hoc glorioſius trophæum. S. Chryſoſt. hom. 1. de David, & Saul. Ibidem manum Davidis, qua pepercit Sauli, vocat dexteram totius orbis pretio pacem.

Stephanus, ut nominis ſui coronam meruiſſet accipere, charitatem pro armis habebat; & per ipſam ubique vincebat. S. Fulgentius ſ. de S. Steph.

Hæc ſunt arma juſti, ut cedendo vincat. Sicut periti jaculandi, cedentes ſolent vincere, & fugientes gravioribus ſequentem vulnerare ictibus. S. Ambr. Eth. Chr. c. 5. l. 1.

Quando homo paratus eſt ſuſtinere injurias pro Chriſto, tunc magis vincit; & hoſtis incidit in foveam, quam fecit. Hugo Card. in c. 18. Joan.

Octavum Motivum.

Inimicis ignoſcere, opus eximium, meritorium &c.

Ex Veteri.

Fuerunt ei obviam Angeli Dei. Gen.32.1. Cur nunc potiùs, quàm aliàs, habuit obvios Angelos? S.Ambroſ. l.2. de Jacob c.6. Perfectis, & fidelibus, divina ſolent eſſe præſidia: perfectus autem, qui cogitabat de reconciliatione fraterna; ità ut humilitate etiam invitaret, officiis acquireret; muneribus quoque emendam putaverit: cùm tamen plures injurias ſuſcepiſſet à fratre. *Placabo illum muneribus.* v.20. Paoletti D.5. Pent.

Vidi faciem tuam, quaſi viderim vultum Dei. Gen.33.10. Dixit Jacob ad Eſau, quia Eſau cogitabat de reconciliatione fraterna; & injuriàs omnes ablatæ benedictionis, & hæreditatis, oblivione ſepelivit, ſpecies Dei in vultu ejus refulget. Exprimit id Abulenſis: quia jam pace perfecta fruebatur. Arcones in Iſa. 2. Diſc. 5.

Egreſſus eſt David è ſpelunca 1.Reg.24.4.8. tanta cum gloria, cum quanta tres pueri egreſſi ſunt e camino ardente. Nam quemadmodum illos non exuſſit ignis, ità hic non conflagravit iræ incendio. S. Chryſoſt. hom.2. de David, & Saule. Præfuerat David non belli dux militibus, ſed ut Sacerdos: jamque ſpelunca illa erat Eccleſia. Neque enim aliter, atque aliquis, Epiſcopi fortitua munus, ad illos concionem habebat: ac peracta hac concione ſacrificium obtulit, idque admirabile quoddam: non quidem mactato vitulo, aut occiſo agno; ſed, quod his erat multò honorificentius, manſuetudinem, & humanitatem offerens Deo; atque irrationabili animi motu mactato, occiſaque iracundia. Et factus eſt idem tum victima, tum ſacrificus, tum altare. S. Chryſoſt.tom.1.ſ.2. ibid.

Ex Novo.

Liber generationis Jeſu Chriſti, filii David, filii Abraham. Matth. 1.1. Cur hic primò ponuntur David, & Abraham? & expreſsè illorum filius dicitur Chriſtus? Rupertus lib. 4. de victor. Verbi Dei cap.27. ratio docet, non multò minoris fuiſſe meriti, pepercisse inimico propter Deum, quàm non pepercisse unigenito filio. Hoc fecit David inimico ſuo infenſiſſimo, quærenti animam ſuam, inimico regis; cujus regnum ſinè dubio ſe ſuſcepturum eſſe ſciebat. Ob hanc maximè cauſam juratum illi eſſe arbitramur; quòd ſemen, & caro ejus, aſſumenda eſſet in Filium Dei: quia maximè iſta cauſa facit filios Dei. Baeza t.1.l.4. c.5.§.3.

Si offers munus tuum &c. Matth.5.23. Concordia Deo grata, & nobis utilis. Inter Laban, & Jacob, diſſenſio orta fuit. Gen.31. Nihilominus, priuſquam ſacrificaret, primò litem cum ſocero componere voluit; &, fœdere priùs inito, immolavit. Paoletti Dom.5. Pent.

Transfiguratus eſt &c. Matth.17.2. Inter alias rationes, cur cum Chriſto in Thabor Moyſes, & Elias, Hugo Card. hic dat etiam iſtam: quia uterque oravit pro peccatoribus, & perſecutoribus ſuis. Moyſes Num.12 13. Elias 3.Reg.18 41.

Domine, nè ſtatuas illis hoc peccatum! Et cùm hæc dixiſſet, obdormivit in Domino. Act.7.59. Cur non vel pauculas horas ſuperſtes fuit tam inſigni orationis ſed eodem momento, & preces Deo, & animam, obtulit? Reſponſ. Videtur Stephanus jam plura, & glorioſiora, facere non potuiſſe, quantumcumque diutius viveret; quàm dum pro inimicis oravit. Quaſi hoc ſolum Deus ad apicem ſanctitatis ejus expectaſſet. Didacus Niſſ. fer. 3. Dom. 3. Quadr. §.1.

Ex Patribus, & aliis.

Propter Deum iſta perpeteris, quia ſcilicet legem ejus audiſti. Hoc quo tandem digno honore penſandum eſt? quibus diadematis conferendum? Mihi verò magis proveniat; inimicitias ſuſtinere propter Deum, atque contemni; quàm vel à cunctis regibus honorari. S. Chryſoſt. hom.18. in Matth. c.5.

Amor inimicorum omnis eſt virtutis corona, & vertex. Euthymius in c.5.Matth.

Magna virtus eſt, ſi non lædas, à quo læſus es: magna gloria; ſi, cui nocere potuiſti, pareas: nobile vindictæ genus eſt, ignoſcere victo. S.Bernard.tr.de inter.dom.c.43.

Amantem diligere, naturæ eſt, quæ non eſt meritoria; non amantem verò diligere, gratiæ eſt. S.Albertus M.parad.an.c.1.

Altiſſimus gradus eſt charitatis, inimicos beneficiis ad amorem trahere. S.Bonavent. de grad.vict.c.1.

S.Engelbertus Archiepiſc. Colon cùm in itinere poſitus ab inimicis ſuis occideretur: & ille in corde ſuo diceret: Pater, ignoſce illis? revelatum eſt de eo, quòd ob illam unam actionem, Deo ſupra modum gratam, non ſolùm anima ſubitò ab Angelis in cœlum delata, ſed etiam inter Martyres collocata ſit. Surius 7.Novemb.

Nonum Motivum.

Inimicis ignoſcere eſt regia virtus in Davide.

Nunc ſcio, quòd certiſſimè regnaturus ſis, & habiturus in manu tuo regnum Iſrael. 1.Reg.24.21.

Nè ponat, oro, Dominus meus Rex &c. 1.Reg.25.25. Unde novit Abigail, David regem fore? an à Samuele? an à fama publica? Putat id Abulenſis, & addit: ut eum inclinaret ad clementiam, vocavit regem; quaſi virtus hæc regum eſſet nota genuina. Velloſo in Judith. 6.Paræn.9.

Prohibente David vindictam contra Semei, vocatur Rex. 2. Reg.16.10. *& ait rex.* Dum autem vindictam mandat filio. 3. Reg.2.8. &c. non dicitur Rex: *dormivit igitur David* v.10. Rex eſt, qui parcit hoſti. Sylv.in Apoc 6.

Et ait rex: Quid mihi & vobis filii Sarviæ? 2.Reg.16.10. Poteſtatem regiam magis, ac magis adhibuit prohibendo, quàm exercendo vindictam. S.Auguſt.de Pat.c.9.

Jeſſe genuit David regem. David autem Rex, &c. Matth.1 5.6. Nota, quòd bis dicitur David *rex*: quia bis dormientem Saulem deprehendit, & vivum dimiſit. 1.Reg.24.4. & 26.10.Sylveira hic. Cœterorum regum nemo rex vocatur in hac genealogia; ſolus autem David rex dicitur. Cur? propter tolerantiam. Cajetanus in c.49.Gen. Saul David perſequendo, extulit illum.

David ſic corona redimitus eſt, ſic ad thronum aſcendit; honeſti nominis argumentum geſtans, purpura ac diademate magnificentius; videlicet, quòd hoſti pepercisset; quòd eumdem extinctum luxiſſet. S.Chryſoſt. hom.2. de David & Saul.

Continuatio ejuſdem argumenti.

Ex Veteri, Novo, & aliis.

Oleum unctionis fundes ſuper caput eius. Ex. 29.7. *Sumes de ſanguine eius, & pones ſuper extremum auriculæ dexteræ &c.* v.20. Sanguis in auricula ſignat contumeliam jactam à grege ſubdito; oleum in capite, patientiam. Hildebertus ep.51. poteſtatis cedit ad gloriam, injurias ulciſci nolle, cùm poſſit. Velloſo in Judith 7.Par. 41.

Rahab hoſtibus benefaciens, eos abſcondens &c. Joſ.2.4. non ſolùm vita donata eſt; ſed in regiam cooptata tribum, Salomoni nupſit. Matth.1.5.

Fecit Rex Salomon thronum de ebore grandem - & duodecim leunculi ſtantes ſuper ſex gradus. 3.Reg.10.18.20. Non temerè Salomon pacis amans vocatur rex; cùm leones ſub pedibus habeat: quaſi inſinuet; ſe, licet penitum rictu leonino, adhuc Salomonem pacis ſtudioſum eſſe. Velloſo in Judith 7. Paræn.41.

Procidens autem ſervus ille orabat. Matth. 18. 26. Et mox obſequio humili veniam impetrat v.27. *miſertus autem Dominus ſervi illius, dimiſit eum.* Id non miror. Abulenſ.q.132. Rex, ſcilicet quia nobilis erat, citò miſertus eſt. Velloſo in Judith 3. Paræn. 10.

Domine, vis dicimus &c. Luc.9.54.55. *Neſcitis, cuius Spiritus eſtis.* Inconſequenter me Dominum vocatis, & ad inimicorum excitatis vindictam. Eſcobar t.2.Perfec.Chr.Obſ.3.

Pater! dimitte illis. Luc. 23.34. Bene ibi ſcribitur Rex Chriſtus, ubi ſævienti contra ſe indulget Synagogæ. Oliva fer.6. Cin.

In capitibus eorum corona aurea. Apoc.4.4. An ferro eorum manus armata? *habentes ſinguli citharas.* ib. cap.5.8. Exarmata regum manus eſt; nè quid habeant, quo ulciſcantur injurias. Natura apicularum regem ſine aculeo eſſe voluit, ait Seneca lib.1 ad Neron.cap.19. telumque detraxit, & iram ejus reliquit inermem; exemplum hoc regibus magnis ingens. Velloſo in Judith 7. Paræn.41.

Habet in veſtimento, & in femore ſuo, ſcriptum: Rex regum, & Dominus dominantium. Apoc. 19. 16. Numquam tamen vidi Chriſti femori affixum acinacem. Dices: David ait Pſalm. 44 4. *Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime.* Niſi fallor, carebat gladio; qui, ut eo accingatur, monetur: *accingere.* Erat ergo non accinctus. Nec obiicias, prodiiſſe Filium hominis Apoc. 1.16. cum enſe inter candelabra, tantæ plenum majeſtatis, ut Joannes ad pedes ejus quaſi mortuus corruerit: nam non ultio, ſed juſtitia, hic cernebatur. Secundò gladius non vibratus, ſed *in ore* erat. Denique nihil majeſtatis ibi fulgurat. Non enim thronus adeſt, non Angeli adſunt, nemo pſallit, aut ſurgit è ſubſelliis: quæ omnia factitata coram Domino ſequentibus capitibus: nam Agnus apparuit. Oliva fer.6. Cin.

Dete-

Digitized by Google

Decimum Motivum.

Non ignoſcere, ignobile, ſervile.

Dimitte me, ut iraſcatur furor meus contra eos, & deleam eos. Ex.32.10. Potentiæ ſuæ, & majeſtati, ad ſpeciem detrahit, dum teſtatur ſe quodammodo devinctum. Ad noſtram eruditionem; cùm iraſci vult, puſilla (ſic loqui liceat) quodammodo verba profert, ſe dimitti petit: quaſi à divinitate ad ſpeciem deſierit. Tertull. lib.2. contra Marc. c.26. Satis & tunc puſillus Deus, in ipſa etiam ferocia ſua, cùm, ob vituli adoratum, efferatus in populum, de famulo ſuo poſtulat Moyſe: ſine me; & indignatus ira diſperdam illos. Pia audacia puſillum Deum vocat, cùm ſe ulciſci parat: ut oſtendat; in nobis generoſitati detrahi per ultionis appetitum. Naaera in Joſ. 2. §.21.

Porrò Gabaonitæ non erant de filiis Iſrael, ſed reliquiæ Amorrhæorum. 2.Reg.21.2. Injurioſè tractaverat Saul Gabaonitas contra jusjurandum, quod præſtiterat eis. Joſ.9.20.15. propter quod ira Dei deſcendit ſuper Iſrael 2.Reg.21.1. cùm jam David ſceptrum teneret; ut Numen placaret, vocatis Gabaonitis ait v.3. *quid faciam vobis? & quod erit veſtrum piaculum, ut benedicatis hæreditati Domini?* Cui reſponderunt Gabaonitæ: contra filios Iſrael non incendimur ira, ſed contra domum Saul, qui nos oppreſſit iniquè: quamobrem *dentur nobis ſeptem viri de filiis ejus, ut crucifigamus eos Domino*. Sed nota, quod de iis dicitur v.2. *porrò Gabaonitæ non erant de filiis Iſrael &c.* q. d. erant viliſſimi de populo. Lyran. hic: Si Gabaonitæ fuiſſent de filiis Iſrael, fuiſſent magis miſericordes; & indulſiſſent factum Saulis contra eos. De Caſtillo Illat.53.

Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? Pſalm.51.3. Gloriaris, quia potens es in malo? ò potens! quid facturus es? multùm te jactat, occiſurus hominem. Hoc & ſcorpius, hoc & una febris, hoc & fungus malus. Huccine redacta eſt potentia tua; ut malo fungo coæquetur? Oliva conc.7. die Ven. 4. in Quadrag.

Serve nequam. Matth.18.32. Servus omnino erat, qui conſervum manu in gulam injecta premebat, cùm ſolvendo non eſſet; eaque nota rex eum fecit: *ſerve nequam*. Naaianz. or. 17. animi etiam inductione ſervus erat. Id animi vitium turpi ſervo princeps objicit *ſerve nequam*. Velloſo 10 Judith. 2. Paræn.14.

Qui impetu rapitur ad contumeliam, nonne ſcorpius eſt? qui præceps ad vindictam, ultionemque fertur; nonne eſt vipera graviſſima. Sanct. Gregor. Nyſſen. or. 5. in illud: faciamus hominem.

Vide plura tit. Ira. Paſſiones.

Undecimum Motivum.

Ignoſcere eſt quid divinum.

Totus autem mons Sinai fumabat. Ex.19.18. Cùm Deus Legem Hebræis daturus deſcenderet in montem, ſic nube denſa operitur, ut Moyſes non poſſet agnoſcere. At Chriſtus in Thabor non abſconditur. Matth.17.2. *reſplenduit facies ejus ſicut Sol.* Lucas cap.9.3. addit; *& dicebant exceſſum ejus &c.* Perſonat tunc Patris vox: *hic eſt filius meus.* Cur Deus olim ſic nube opertus; Chriſtus autem in Thabor ab ipſo Patre revelatur? quia exceſſus objiciebatur, *quem completurus erat in Jeruſalem*: ut inimicos peccatores Patri reconciliaret. Quia inimicis benefacere, non ex quo capite eſt homo quodammodo profluit; ſed ex Deitate. Eſcobar tr.3. Colloq.Chr.l.7. obſ.1.

Putaſne eſt aliquis, qui remanſerit de domo Saul, ut faciam cum eo miſericordiam propter Jonatham? 2.Reg.9.1. quærit David, extincto Saul, & Jonatha. Mox addit: *numquid ſupereſt aliquis de domo Saul, ut faciam cum eo miſericordiam Dei?* v.3. Cùm aſſerit, ſe propter Jonatham miſericordiam facturum, non addit, *miſericordiam Dei*; ſed tantùm, *ut faciam cum eo miſericordiam*. At cùm immemor Jonathæ, adjicit *miſericordiam Dei*. Quare? quia quaſi hominis miſericordia eſt, bonum pro bono reddere; at bonum pro malo exhibere, Dei optimi miſericordia eſt. Audiens Centurio Chriſtum pro Crucifixoribus orare: *Pater ignoſce illis!* inclamat: *verè hic homo Filius Dei erat.* Marci,15.39. Eſcobar tr.2. Perſec.Chr.Obſ.8.

Pro eo, ut me diligerent, detrahebant mihi; ego autem orabam. Pſ.108.4. S. Auguſtinus hic: non quidem dicebat, quid orabat. Sed quid melius intelligere debemus, quàm pro eis ipſis de Cruce ille dixit: *Pater ignoſce illis*. Ità ille. Sed cur ipſe David hoc verbum non exprimit? tam ſublime verbum à nullo alio ore erat immediatè evulgandum, niſi ab ipſomet ore divino. Sylv. in Matth. 5.

Paulus Apoſtolus, non ab hominibus, neque per hominem; ſed per Jeſum Chriſtum, & Deum Patrem. Gal.1.1. Chriſtus exiſtens in gloria ſui Patris ad Apoſtolatum vocavit Paulum. Sed cur non ait, ſe vocatum ab homine; cùm Chriſtus etiam verus homo ſit? Tanta beneficentia, & dilectio, in perſecutorem, & hoſtem, prędicabat gloriam infinitæ bonitatis; ut ſolius divinitatis videretur opus, humanæ naturæ limites excedens. Idem ibid.

Si oderis ſcelera, ſi injuriarum memoriam deleveris; ſi heſternas ſimultates, & inimicitias, oblivione voluntaria depoſueris; ſi fratrem amore, benevolentia, benignitate, miſericordia, complexus fueris; Deo ſimilis evades. S.Gregor. Nyſſ.or. 1. in illud, faciamus hominem.

Qui læſus injuria; eam non ulciſci, divinum id opus exiſtimo. Iſidor.Peluſ.lib.5.ep.232.

Diligere inimicos, magis divinum eſt, quàm humanum. S. Bernardus lib. de Paſſ.D.cap.11.

Duodecimum Motivum.

Simile priori. Facit, & probat, filium Dei.

Filium Dei ſe nominat - contumelia, & tormento, interrogemus eum. Sap.2.13 19. Dilectio inimicorum, lydius lapis eſt, ad dignoſcendos filios Dei. Incert. Auth.

Pater dimitte illis. Luc.23.34. In monte Thabor ait Pater: *hic eſt Filius meus dilectus.* In cruce de eo tacet: quia pro perſecutoribus orabat. Paterno non eget teſtimonio, ut verè credatur Filius Dei. De Caſtillo Illat. 127.

Pater dimitte. Luc. 23. Cùm pro inimicis orat, non Deum, ut Matth. 27. 46. *Deus meus &c.* ſed Patrem vocat: quia tunc maximè ſe declarat Filium æterni ſui Patris. Sylv. hic.

Diligite inimicos veſtros miſericorditer: & hac ſola dilectione ſupplete omnia, quæ mandavi, ut ſitis filii Patris veſtri. S. Paſchaſius l.3. in Matth.

Decimum tertium Motivum.

Inimicos beneficiis facies amicos.

Si eſurierit inimicus tuus &c. Prov.25.21. Multùm videri poteſt repugnare illi ſententiæ, qua Dominus præcepit, ut diligamus inimicos noſtros. Quomodo enim quiſque diligit eum, cui propterea cibum, & potum dat, ut carbones ignis congerat ſuper caput ejus, ſi carbones ignis hic aliquam gravem pœnam ſignificant? Quapropter intelligendum eſt, ad hoc dictum eſſe; ut eum, qui nos læſerit, provocemus ad pœnitentiam facti ſui, cùm ei nos benefaciamus. S. Auguſt. in ep. ad Rom. Expoſit. 71. Quando inimicis noſtris præbemus beneficia, malitiam eorum noſtra bonitate ſuperamus; & mollimus duritiam; iratumque animum ad mollitiem, & benevolentiam, flectimus: atque ita congregamus carbones ſuper capita eorum. S.Hier. ep.150. Hebidiæ.

In funiculis Adam traham eos. Oſ.11.4. Vera ratio vincendi hoſtem eſt, eum vincere amore, & beneficiis. Cornelius hic.

Decimum quartum Motivum.

Remittenti fit remiſſio.

Ex Veteri, & Novo.

Dimittite eum, ut maledicat. 2. Reg. 16. 10. Cùm Semei vehementer Davidem execraretur, dixit David: *dimitte eum*; ut Deus reſpiceret humilitatem ejus: ſciebat enim, quòd remittenti Deus remittat. S.Cyrillus Ieroſ.Catech.2.

Qui vindicari vult, à Domino inveniet vindictam. Eccl.28.1. Talem unuſquiſque indulgentiam accipiet à Domino, qualem fecerit proximo. S. Auguſt. t.5. in Ioan.

Sicut & nos dimittimus. Matth.6.12. Notandum: nè aliis dimittere debita difficile videatur. Quòd ſi omnia mala, quæ ab hominibus ad alterutrum poſſent inferri, conflarentur in unum; à minima Dei offenſa compoſitione vincerentur. Et nos audemus à Patre remiſſionem magnorum ſcelerum poſtulare: debitoribus verò noſtris modica relaxare cunctamur? Simon Caſſ.l.10 c.32.

In qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis. Matth 7. 2. Ignoſcis; & ignoſco. Eſt apud te menſura veniæ dandæ; invenies apud me menſuram veniæ accipiendæ. Sanct. Auguſtin. in Pſalm.143.

Sed uſque ſeptuagies ſepties. Matth.18.22. Id eſt, toties, quoties te offendit: nam toties oportet nos proximo in nos peccanti remittere, quoties volumus nobis peccantibus à Deo ignoſci: à quo utique volumus nobis indeſinenter ignoſci, quotieſcumque peccamus. Aliter non poſſemus jugiter dicere: *dimitte nobis debita noſtra &c.* Dionyſ.Carthuſ. hic.

Nonne ergo oportuit & te miſereri, Matth. 18. 33. Inexpiabilis

Digitized by Google

eſt iniquitas apud Deum, ſi non miſereamur aliis, ſic propitii fuerimus; prout quærimus Deum nobis habere propitium. Simon Caſſ. l.6.c.17.

Ex Patribus, & aliis.

In poteſtate noſtra eſt, qualiter in die Judicii judicemur. S. Auguſt. l.50 hom.6.

Sub lege gratiæ extitiſſe quempiam ab ira putum, & inimicis delicta condonantem; ac parcentem iis, à quibus fuerit moleſtia affectus: nihil ſanè mirum. Videlicet poſt Chriſti mortem; poſteaquam ille nobis tam clementer omnia peccata remiſit. Sanct. Chryſoſt. tom.1. ſ. de David & Saule.

Non eſt poſſibile, quòd homo, qui dimiſerit proximo, non plenam remiſſionem aſſequatur. Incomparabiliter magis miſericors eſt Deus, quàm nos. S.Chryſoſt. hom.36. in Acta.

Homo, ſi ſine peccato eſſe non potes; & vis ſemper tibi dimitti peccatum, dimitte ſemper. Quantum vis tibi dimitti, dimitte tantum. Quoties vis tibi dimitti, toties tu dimitte. S. Chryſologus ſer.67.

Nihil proplus eſt ad obtinendam remiſſionem peccatorum à Deo, quàm parcere inimicis. S.Vincent. Ferr. ſerm.2. inf.Octav. S. Dominici.

Decimumquintum Motivum.

Paſſio Chriſti.

Paulus vinctus Jeſu Chriſti. Philem.v.9. Scribit Paulus ad ſuum diſcipulum Philemonem, cujus ſervus Oneſimus, facto furto, Romam fugiens incidit in Paulum, qui erat in vinculis: à quo cùm eſſet baptizatus, et dat Paulus epiſtolam ad Philemonem, ut ſervum in gratiam ſuam recipiat. Quod ut perſuadeat, multa poterat proferre; nullo tamen alio titulo preces ſuas adornat, niſi ſuis vinculis: *Paulus vinctus &c.* S. Chryſoſt. hom.2. hic: quod omnibus juſtiùs, potentiuſque perſuadet: quoniam vinctus Jeſu ego ſum. Quanto potentius argumentum perſuadendi, ut homines dimittant inimicis, ob vincula, dolores, ſanguinem, mortem, Chriſti Jeſu. Sylveira in Act.c.16. q.11.

Vidiſti Deum hominem fieri, & eo uſque pro tua deſcendentem ſalute, tantaque propter te eſſe perpeſſum. Et adhuc inquiris, & dubitas, quemadmodum poſſibile ſit injurias donare conſervis. S.Chryſoſt.hom.18.in Matth.c.5.

Circa annum Chriſti 1200. miles militis patrem occiderat. Caſu accidit, ut occiſi filius occiſorem caperet: quem cùm in ultionem extracto gladio trucidare vellet, ille proſtratus rogat: per honorem ſanctiſſimæ Crucis, in qua Deus pendens miſertus eſt mundi, miſerearis mei! Pepercit, oſculatus eſt, & amicus factus. Non multò poſt idem miles mare tranſiens, in Eccleſiam Dominici ſepulchri aliis commixtus cùm intraret, imago Crucifixi profundè ſe illi inclinavit. Mirantibus de tanto honore factum ſuum recolens illud retulit. Sandæus Centur.7. parad. amant. Crucifix.

Decimum ſextum Motivum.

Memoria mortis, Judicii.

Memento noviſſimorum, & deſine inimicari. Eccl.28.6. Nimirum qui cogitat, ſe per vindictam amiſſurum æternam felicitatem, per condonationem eam adepturum; facilè eam condonabit. Planè deponet furorem, qui furorem Dei in morte, judicio, & inferno, novit explicandum, & in non remittentem effundendum. Planè mors attentiùs conſiderata, mortem affert affectionibus noſtris, quantumvis vivæ, & vigentes, ſint. Cornelius hic.

Eſto conſentiens adverſario tuo citò. Matth.5.25. Ideſt, concordiam fac cum eo, quem læſiſti, velociter: quia periculum eſt in mora; cùm ignores diem, & horam. Dionyſ. Carth. hic.

Varia alia motiva.

Ex Veteri, Patribus, & aliis.

Vocavitque nomen ejus Moyſes, dicens: quia de aqua tuli eum. Ex. 2.10. Qui filius eſt baptiſmi, & qualis Moyſes ex aquis, idem hoc nomine tenetur abdicare à ſe omne venenum iræ, odii, & inimicitiæ. Nam, ut ait S. Ambroſius l. 6. hexam. c.2. noxia in terris, in aqua innoxia ſunt, atque ipſi angues ſine veneno: leo terribilis in terris; dulcis in fluctibus. Quando ergo nos Chriſtiani aquarum filii ſumus, renati ex aqua; quid mirum, quòd Chriſtus dicat: *diligite inimicos veſtros*. Didacus Niſſen. ſer. 6 poſt Cin.

Omnis injuria, ſeu lingua, ſeu manu incuſſa, cùm patientiam offenderit; eodem exitu diſpungetur, quo telum aliquod in petra conſtantiſſimæ duritiæ libratum, & obtuſum. Tertullian. l. de Pat.

Idcirco quis te læſit, ut doleas: quia fructus lædentis in dolore læſi eſt. Ergo cùm fructum ejus everteris non dolendo, ipſi doleat neceſſe eſt amiſſione fructus ſui. Id. ibid.

Amicos diligere, omnium eſt; inimicos autem ſolorum Chriſtianorum. Idem. lib.ad Scapulam.

Inimicitiam in aqua oportet ſcribere, ut quamprimum obliteretur. Iſid. Peluſiota l. 1. ep.215.

Si commune eſt omnibus, etiam peccatoribus, redamare; cui genus profeſſionis excelſius, ſtudium quoque virtutis debet eſſe uberius, ut diligat etiam non amantes? S. Ambroſ. l. 5. in Luc. Et ſi diligitis eos &c.

Odire naturæ conſimilem, & conſortem, nulla poteſt cauſa inbeſle; quamquam adverſetur, quamquam multa mala conetur inferre. Neque derogandum eſt bonæ naturæ pro vitio; quo patrato non deſinit eſſe homo, qui fecit; nec illam perdidit imaginem, quam unà tecum, dum crearetur, accepit. Simon Caſſian. lib.10 c.23.

Miſcellanea de Inimicis.

Obſignavit Rex annulo ſuo lapidem, quo os laci claudebatur. Dan. 6. 17. Ità legit S. Hieron. nè quid contra Danielem molirentur inimici. Credidit enim eum DEI potentiæ: &, qui de leonibus ſecutus eſt, de hominibus pertimeſcit. S. Hieron. l.1. in Matth.

Qui cum DEO pacificus eſt, nullius inimicitiam metuit: tutus enim eſt in protectione, & miſericordia DEI; quæ promiſſa eſt, & manet ſuper Iſrael DEI. S Ambroſ. in ep.ad Gal.cap.6.

Laqueus adverſarii eſt ſermo noſter; ſed etiam ipſe non minùs adverſarius eſt nobis. Id. Eth. Chr. l. 1. c.4.

Nè te ipſum læſeris, o homo: neque amicus, neque inimicus, nè ipſe quidem diabolus, poterit te lædere. S. Chryſoſt. hom.3. de David & Saul.

TITULUS XI.

INJURIÆ.

§. I.

DEUS noſtras præ ſuis vindicat.

Ubi eſt Abel frater tuus? Gen. 4. 9. Cain, & Abel, obtulerunt DEO de facultatibus ſuis; ſic tamen, ut Abel meliora, deteriora Cain. Acceptavit DEUS munera Abel, Caini verò nè reſpexit quidem. hinc ejus invidia, & mors Abelis. Duo hic in uno facto peccata erant; primò rectâ DEUM perebat, ſecundo fratrem. Primum diſſimulavit; de ſecundo auſterus inquiſitor interrogat: *ubi eſt &c.* rationem abs te volo illius, cujus ſanguis innoxius magnis vocibus juſtitiæ meæ tribunal appellat. *Nunc maledictus eris ſuper terram*. Didacus Niſſ. D.5. Quadr. §7.

Maledictus eris ſuper terram dicitur Caino. Adæ verò, qui in Deum peccavit, *Maledicta terra in opere tuo*. Gen.3. 17.

Ægyptus triduanis tenebris vindicatur. Ex.10. 22. quia hic populus oppreſſus fuit: Chriſti verò mors tantum triduanis. Matth 27.45.

Vos depaſti eſtis vineam; & rapina pauperis in domo veſtra. Iſ. 3 14. Deus, cùm multa crimina poſſet nocere Iſraelitis, quæ in ipſum Deum patrarant; tamen non obiecit, niſi quæ hominibus facta. Mendoza in 1. Reg. 11. verſ.6.

Flamma erupit, & incendit, quos reperit iuxta fornacem. Dan.3. 48. Qui, ut ait Hector Pintus, forſan erant, qui accuſaverunt ſanctos pueros. Mirum! Ignis non devoravit illos ob horribile idololatriæ crimen; ſed ob odium, & injuriam in ſanctos. Plus alienam, quàm propriam vindicat injuriam. Sylveira in Act. 13. q. 6.

Iratus tradidit eum tortoribus. Matth.18. 34. Liberaliter ſervo decem millia Dominus condonavit: cùm verò ille conſervo ſuo pauculi debiti gratiam facere noluit; illum carceri addixit. S. Chryſoſt hom.26. in Gen. magna quidem, & ineffabilis, miſericordia! cùm in ſe peccatum eſt, ad nudas tantùm preces totum remittit: cùm autem in conſervum, ut in crudelem, & inhumanum, ſuam revocat liberalitatem.

Serve nequam. ib. DEUS ad injurias ſuas agnus eſt, ad noſtras leo. Didac. Niſſ. D.21. Pent. §.3.

Reddite, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari; & quæ ſunt DEI DEO. Matth.22.21. Sanius dixiſſe videtur: reddite; quæ ſunt Dei,

Digitized by Google

Deo ; & quæ ſunt Cæſaris, Cæſari. Voluit docere : quòd cùm de re ſua, ſimulque Cæſaris, agitur ; quòd primùm Cæſari, poſt illum ſibi, ſatisfieri velit. Id. D.5. Quadr.§.7.

Hic ſi eſſet propheta &c. Luc. 7. 39. quibus verbis non ſolùm mulierem notavit Phariſæus, ſed Chriſti etiam honorem. Et tamen pro ſola Magdalena reſpondet, ſui immemor. Didacus Niſſ. D.5. Quadr. §.7.

Saule, Saule, cur me perſequeris. Act.9. 5. Cruci affixus, flagellatus &c. ſiluit, nec tortoribus verbum dixit ; nec verò de cœlo expoſtulat injurias ſuis illatas. Stella in Luc 7. v.40.

Sæpe mos eſt DEO, ut dimittat, quæ in ſe peccata fuerint ; verùm quæ in proximum, ea maxima exquirat ſeveritate. S.Chryſoſt. hom. 26. in Gen. apud Segneri ſerm. 3. die Ven. poſt Cineres.

§ II.

Injurias Dei præ tuis ſenti, & vindica.

Num. I.

Id egit Chriſtus.

V*Ade Sathana*. Matth 4. 10. Author Imp. hom, 5. In prima, & ſecunda, tentatione Chriſtus paſſus eſt tentationis injuriam, non eſt exaſperatus; nec in increpationem, vel abjectionem ejus, eſt excitatus; ſed ſuſtinuit, & mitis permanſit : nunc autem, quando diabolus Dei ſibi præſumpſit honorem, ac adorationem, exaſperatus, & iratus eſt, & à ſe repulit. Ut nos illius exemplo diſcamus, noſtras quidem injurias illatas ab impiis, ſive in dicto, ſive in facto, magnanimiter ſuſtinere ; Dei autem injurias, & contemptum, nec uſque ad auditum ſufferre: quoniam in propriis injuriis eſſe quempiam patientem, laudabile eſt; injurias autem Dei diſſimulare, nimis impium. Iraſcitur dæmoni Dominus, quando videt illum, quæ Dei ſunt, ſibi vendicantem. Theophylact.

Cùm feciſſet quaſi flagellum. Joan.2.15. Cur Chriſtus hic adeò ſeverus, alibi mitis? Samaritanus, & dæmonium habens, vocatus, nihil tale fecit &c. In aliis actionibus peculiariter Chriſto Domino irrogabatur injuria ; hic autem totus contemptus in Deum erat ; cùm domus ejus domus negotiationis fieret. Sylveira hic q.8.

Vide ſimile exemplum Luc.9. 54.

Num. II.

Alia Exempla, & motiva.

Ejice ancillam hanc, & filium ejus. Gen.21.10. Agar *concepiſſe ſe videns, deſpexit dominam ſuam.* Gen.16.4. Sara ſapiens paulùm commota eſt ob ingratum Ægyptiæ animum ; & agendo cum illa paulò ſeveriùs conabatur ad ancillæ conditionem reducere. Sed dum poſt complures annos advertit, tum illam, tum filium Iſmaelem, polluere domum Abrahæ ſuperſtitionibus Gen.21. ſic exarſit, ut illam nec in domo paſſa ſit, neque ad limites agrorum ſuorum. Nos, quorum gratia æternum Verbum induit carnem, congelaſcemus inter domeſticorum iniquitates? feremus conculcari ab iis tabulas Legis? Sacramenta ſperni? quæſo, afficiamur magis Dei offenſis ; & minùs privatas injurias ſentiamus. Oliva t. 2.conc.23. die Sanct.Luciæ.

Tunc Tobias ingemuit. Tob.3.1. En tibi, cœcitas non turbavit Tobiam ; ſed conturbavit calumnia uxoris : magis enim offenſa Dei, quàm injuria propria, eum cruciabat. Cornelius hic.

Tremor, & horror, invaſit ſenſus eorum, nè hoc faceret Jeruſalem, & templo Domini. Judith.4.2. Nihil æquè torquet pios animos, ac injuria rerum ſacrarum. Ea fortuna occurrit in primis, & lacrimas expulit pio vati. Pſ.78.1. *Deus! venerunt Gentes in hæreditatem tuam.* Theodoretus: ſapienter preces exordiri docuit: non enim ſua mala primùm narrat ; ſed impietatem in divinum templum. Velloſo hic Paræn. 16.

Quaſi una de ſtultis mulieribus locuta es: Job 2.10. Lyran. Vir ſanctus, quamvis afflictiones proprias patienter ſuſtinuerit ; tamen injuriam Dei, abſque reprehenſione, ſuſtinere non potuit : quia injuriæ propriæ ſunt tolerandæ ; divinæ autem vindicandæ. Sic laudabili iracundia dicuntur excanduiſſe Moyſes in idololatras Ep.32.19. Phinees in ſcortantes Num. 25. 7. Samuel in Agag regem 1.Reg.15 33. Elias in Sacerdotes Baal 3. Reg.18. 40.

Plorabitis, & flebitis vos. Joan. 16. 20. Veri Chriſti diſcipuli plus cruciantur in animo ex corruptis hominum moribus, quàm ſi quæque flagella in propriis corporibus paterentur. Major plorandi cauſa, quòd convitia jaculabantur in Chriſtum ; quàm ex his, quæ in propriis corporibus tolerabant. Simon Caſſia. lib. 12. c.14.

Num. III.

Injuria Dei minùs zelantur.

Nunc ſuper omnia adverſarios noſtros immortali odio perſequimur; blaſphemantibus Deum clementem porrigimus manum S.Hier. ep. 61. ad Pamm.

Sunt plerique, quod valde abſurdum eſt, faciles ad remittendam injuriam Dei ; difficiles, & tardi, ad donandam injuriam ſuam. Nimirum hoc potiùs bene conſtituti, & bene eruditi animi eſt ; quòd facilis ſit, & promptus, ad remittendam injuriam ſui, tardior autem ad donandam injuriam Dei. S. Rupertus l.1. in Levit. c 42.

Cùm injurias noſtras ipſi ulciſcimur, modum quoque in ulciſcendo excedimus : cùm verò vel de divina gloria vel de iis ità affecti, ut nos inter, & ſaxa, interſit nihil. S.Iſidor. Peluſ. l.2. ep. 239.

Vide tit. Honor Dei.

§. III.

Injuriam proximo non infer, nec inferri patere.

C*Lamor Sodomorum, Gomorrhæ, multiplicatus eſt.* Gen. 18. 20. S. Chryſoſt. hom.42. in Gen. multas injuſtitias, quas commiſerunt, demonſtravit : & ſurrexerunt potentiores, ditioreſque, contra pauperes. Proinde, inquit, non ſolùm erat magnus planctus clamoris ; ſed & peccata eorum non vulgaria fuiſſe, ſed magna.

Quare percutis proximum tuum? Ex 2. 13. Ex hoc facto rectè conjecturat S. Chryſoſtomus Moyſeo magnum futurum principem, quòd injuriato opem ferret. Sylveira in act.7.

Iratus - David - dixit ad Nathan. 2. Reg. 12. 5 Non indignatur David contra ſuum hoſtem Saul, non contra Semei, non contra Abſolon ; ſed contra oppreſſorem pauperis. Sylveira in Act. 7.

Servate mihi puerum Abſolon. 2. Reg. 18. 5. Sic in terra David præcipiebat ; ſed in cœlo aliud ſtatuit divina juſtitia in tot culparum reum. Oliva tit.2. conc.15.

TITULUS XII.

INNOCENTIA.

§. I.

Figuræ, Similitudines.

I*Nvenit ſcyphum in ſacco Beniamin.* Gen. 44. 12. Per Beniamin intelliguntur hic innocentes ; quos Dominus tenerius diligit: & ideo potiùs arguit hic, ut puriores ſint. Hugo Card. hic.

Deferet agnum anniculum. Levit. 12. 6. In agno ſignificatur innocentia. S. Bonav. ſ. 2. D.2. Epiph.

Filius unius anni erat Saul. 1. Reg. 13. 1. Non ætate, ſed probitate ; ut interpretatur Greg., Hier., Auguſt., Rupertus, Theodoretus. Sæpe in ſacris litteris Innocentia per pueritiam indicatur. Mendoza hic.

Niſi converſi fueritis, & efficiamini ſicut parvuli. Matth. 18. 3. S. Hier. non præcipitur Apoſtolis, ut ætatem habeant parvulorum ; ſed innocentiam: & quod illi per annos poſſident, hi poſſideant per induſtriam : ut malitia non ſapientia, parvuli ſint.

Non habens veſtem nuptialem. Matth. 22. 12. Nuptialis veſtis eſt Innocentia ; etſi non cuſtodita, ſaltèm recuperata. Et eſt illa priſtola, quæ prodigio filio revertenti jubetur exhiberi à patre. Simon Caſſ. l.6. c.24.

Indutum veſte alba. Luc. 23. 11. Alba veſtis inſinuat Innocentiam patientis. Id. l.13.

§. II.

Innocentia defenditur à Deo.

Exempla S. Scripturæ.

Q*Uare ergo non timuiſti detrahere ſervo meo?* Num.12. 8. Abulenſ. q. 15. tam mitis erat, ut non reſponderet offendentibus ſe ; ideoque DEUS reſpondit pro Moyſe.

Hic eſt Filius meus dilectus. Matth. 3. 17. S. Cyprianus de bapt. Chr. hucuſque, Domine Sancte Pater, non audivimus, te loquen-

Digitized by Google

queotem; qui multifariam olim Patribus locutus es in Prophetis. Miratus S.Cyprianus, Patrem uſque ad Jordanem tacuiſſe; & ibi vocat Filium ſibi conſubſtantialem; ut per divinam filiationem omnibus ionoteſcat Chriſti innocentia, & ſanctitas. Item Spiritus Sanct. qui veritatis Spiritus eſt, in columbæ, ſpecie deſcendit; ut ſuſpicio, quam homines de Chriſti innocentia habere poſſent, penitus aboleatur. de Caſtillo Illat.211.

Et reſpondens Jeſus dixit ad illum. Luc.7.40. Vide prærogativam Mariæ, quem io omni cauſa habet advocatum. Indignatur Phariſæus, conqueritur ſoror, & etiam diſcipuli murmurant. Ubique Maria tacet; & pro ea loquitur Chriſtus. S. Bernardus ſ.5. de aſſumpt.

Exempla Hiſtorica.

Mater S. Eduardi Conf. Regis Angliæ, Emma in crimen cum Epiſcopo adducta, ſuper ignitos vomeres illæſa tranſit. Vocabatur, hæc proba Ordalium. Rex in ſatisfactionem ab Epiſcopo, & matre, ſe flagellari fecit. Bolland.5. Jaouar.

S. Agatha Hildegardis Palatina, Carinthio Paulo Hildegardo Comiti nupta fuit. Hic nocte quadam io vicinis ſylvis venando tranſacta, dum ſub ortum ſolis villam pertranſit, ancillam conſpicatus, vaccas mulgentem, ex ea quærit: quid domina habeat? reſpondet: agit, quod impudicæ ſolent viro abſente, noctes totas adulteris obſeqoi. Ira percitus comes arcem aſcendit, accedit ad cubiculi fores, eas pulſat; & quia non illicò recludebantur, (ſeu necdum thalamo ſurrexerat Hildegardis, ſeu certè pietati vacabat) perfringit, ac conjugem crinibus correptam conculcat; ac demum de feneſtra in abruptiſſimum præcipitium jactat; unaque ancillam Dorotheam, necquicquam heræ innocentiam atteſtante. Ivere ambæ præcipites, ſed innocuæ, angelorum miniſterio inter prærupta petrarum locatæ, & ſuaviſſimo concentu recreatæ. Id ubi è feneſtra comes conſpexit, primùm ludi ſibi inani ſpecie oculos ratus; dein, ut vere incolumes eſſe perſpexit, ad ſumendam de accuſatrice vindictam proſiliit. Verùm jam illa graves Deo ſolverat pœnas: nam non ipſa ſolùm; ſed & vacca, mulctrum, ſedile, lac quoque, eodem omnia, quo priùs ſitu, figura, colore, in ſaxa penitus induruerant. Perculſus Comes ſuppliciis novitate, dum inſontes ex inacceſſis rupibus, ubi conſidebant, quo pacto eripiat, circumſpicit; ſubitò ferri eas ultra Dravum animadvertit, ingenti ſplendore coruſcantes. Ipſe quoque in pœnam ſceleris ſui viſu orbatus eſt. Locum, io quem dejecta fuit, ornant roſæ, & lilia, æſtate è rupibus ſponte ſua enatæ, velut humano cultu plantatæ. Bolland.5.Febr.

§. III.

Innocentia viocit, proditur.

JUſtus, quaſi leo confidens, abſque terrore erit. Prov.28.1.

Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum, ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrha, & thuris. Cant.3.6. Non thus eſt virginitas; ſed compacta è thure virga: illud enim ſi non uratur poteſt non ſentiri: fumigantem verò ex aromatibus virgam quis ità premat, quin fragret? Oliva Dom.2.Quadr.

Bellabunt adverſum te, & non prævalebunt. Jerem.1.19.

Suſcitavit Dominus Spiritum Sanctum pueri junioris, cujus nomen Daniel. c.13.45. Totus populus Iſrael condemnat Suſannam, ut fœdatam turpi crimine. & quis impetum cohibeat? quis? unius pueri vox pro veritate, & juſtitia. Nota: numquam Daniel dicitur *puer*, niſi modò. Necdum explicat ſomnia Nabuchodonoſor, aut viſionem Balthaſar; vel cùm inter leones mittitur: ſed modò veritatem, & juſtitiam, defendens. Ut Spiritus Sanct. doceat: qoòd contra totum populum unus puer ſufficiens ſit, ad juſtitiam, veritatemque defendendam. Sylv. in act. 4.

Reſplenduit facies ejus ſicut Sol. Matth.17.2. Innocentis, reſidentis in mente, proles eſt nitor; qui oris habitu, verbiſque profertur. Cœlum ſole colluſtratum, licèt vaporibus integatur, diem tamen per obſtantes nebulas Sol tranſmittit. At ſi ſole deſtituatur, licet innumeris ſe ſideribus comat, noctem circumfert. Non ita virtus atrari poteſt; quin candicet, ſuoque ſe, & colore prodat, & odore. *Sapientia hominis lucet in vultu ejus*. Ecclæ. 8. 1. Oliva D.2. Quadr.

Intuentes eum omnes - viderunt faciem ejus tamquam faciem Angeli. Act.6.15. Trahebatur in jus Stephanus, non ut diem diceret; ſed ut noctem perferret accuſationis teterrimæ. Quid in tanta injuriarum caligine ſuperſit luminis innocenti quidem, ſed damnato? tantum, ut major ſeipſo appareat. *Intuentes &c.* Erupit in frontem, & genas, oitor, qui gliſcebat in corde. Idem ibidem.

Utique homicida eſt homo hic. Act.28.4. Dicebant barbari, vipera invadente manum Pauli. Sed videntes, nihil mali inde fieri, *dicebant eum eſſe Deum*. Tibicen anguis eſt jubente Deo innocentiæ latentis in Paulo: fuit illi pro pharmaco toxicum. Et ſicut fuit Jonæ cetus pro cymba; ità Paulo ſerpens pro patrono. Oliva ib.

Gaude innocentia, & exulta! gaude, inquam, quia ubique illæſa es, ubique ſecura. Si tentaris, proficis; ſi humiliaris, erigeris; ſi pugnas, vincis; ſi occideris, coronaris. Tu in ſervitute libera es, in periculo tuta, in cuſtodia læta. S. Chryſoſtomus ſer. de Joſeph.

Numquam abſconditur, quem prodiderit innocentia. Ennodius in Panegyrico dicto Theodorico regi.

Vide tit. Silentium.

§. IV.

Innocentiam cuſtodiendi motiva.

C*Uſtodi innocentiam*. Pſ.36.37. Tene, quomodo, cùm avarus eſſes, ſaccellum tenebas. Quomodo tenebas ſaccellum, nè tibi extorqueretur à fure: ſic cuſtodi innocentiam, nè tibi extorqueatur à diabolo. S.Auguſt. hic.

Aſcendente eo in naviculam. Matth.8.23. ideſt, baptiſmum. Hæc aqua baptiſmalis innocentiæ facit naufragia, & rumpitur impingendo in rupem peccatorum mortalium; ſcilicet vento diabolicarum tentationum, ſeu periculis occaſionum mundanarum; in tantum, quòd tot ſint pericula in mari hujus Mundi, quòd è decem millium non transfretat una cum iſta navi innocentiæ baptiſmalis, quin peccet mortaliter. S.Vincentius Fert. ſerm.io die Ciner.

Qui - vicerit. Apoc.3.5. ideſt, innocentiam baptiſmalem ſervaverit; vel, pœnitentiam egerit, in eaque perſeveraverit. Sylveira hic.

Nihil ſancta, & ſingularis, illa Majeſtas, aliud ab homine deſiderat; quàm ſolam innocentiam: quam ſi quis Deo obtulerit, ſatis piè, ſatis religiosè, litavit. Lactantius lib.6. inſtit. div.

Miſcellanea.

Eſſe jam inter nocentes innoxium, crimen eſt: malos, quiſquis non imitatur, offendit. Conſenſere jura peccatis; & cœpit licitum eſſe, quod publicum eſt. S. Cyprianus ep.2.

Innocentia cordis eſt, de nemine malè ſentire, nemioem judicare, & mala de nemine cogitare. Eſt innocentia ori, nulli detrahere, nulli maledicere, & à veritate numquam recedere. Eſt autem innocentia operis, lædere, nulli nocere. S. Bonavent. ſ.20. de Innocentibus.

TITULUS XIII.

INSPIRATIONES DIVINÆ.

§. I.

Figura, Symbola.

V*Ix Iſaac ſermonem expleverat*. Gen. 27. 30. *& egreſſo Iacob foras, venit Eſau*. Dum verbo illo vix temporis notatur brevitas, promptæ obedientiæ felicitas proditur. Si Jacob matris inſpirationi parere diſtuliſſet; primogenituræ, benedictioniſque, gloriam indubiè amiſiſſet; manſiſſetque Eſau ſervus. Rebecca divinæ inſpirationis figura. Naxera in Joſ.24.§.19.

Aſcendit fumus de naribus ejus. 2.Reg.22.9. ideſt, lacrymoſa compunctio pœnitentium inſpiratione ejus. Nares Dei inſpiratio ejus in corde Fidelium. S. Anſelmus lib. de veſtim.membr. & actibus Deo attributis.

Oſculetur me. Cant.1.1. Oſculatur nos Deus Verbo; quando cor noſtrum, & ipſum principale hominis, ſpiritu divinæ cognitionis illuminat. Sanct. Ambroſ. lib. de Iſaac & anima cap. 3. Os ſponſi, inſpiratio Chriſti. Oſculum oris, dulcis amor inſpirationis. S.Greg.hic.

Vox dilecti mei pulſantis: aperi mihi ſoror mea. Cant.5.2. Strabos: ſto ad oſtium, ideſt, inſpiro. Anſelmus: ſto ad oſtium, ideſt, cor clauſum, vel induratum. Quid tibi fili Dei cum peccatorum habitaculo? & rogas, & cupis, ut aperiant? in platea Dominus? noctu cœleſtis vagatur ſponſus? S.Auguſt.lib.4. Confeſſ. cap.11. noli eſſe vana anima mea, & obſurdeſcere. Verbum ipſum clamat; & ibi eſt locus quietis imperturbabilis. Eſcobar t.6.Parab.Chr.Obſ.6.

Ego ſto ad oſtium, & pulſo. Cant.5.2, Apoc.3.20. Pulſat Dominus,

minus, quando, quæ bona ſunt, vel per doctrinam docet, vel occulta inſpiratione Sanctorum corda ad benefaciendum inſtigat. Tunc oſtium ei aperitur, quando ea, quæ præcepit, implentur. S. Juſtus Orgel. hic.

Adoleſcens, tibi dico, ſurge. Luc.7.14. Hoc quotidie dicit Dominus unicuique peccatori: ſurge, qui hactenus jacuiſti in vitiis; ſurge ad pœnitentiam agendam. Haymo D.16. Trinit.

Lazare veni foras. Joan 11.43. Hæ vox Filii Dei ſignat magnam gratiam illius, qua vocat peccatorem interiùs, per occultam inſpirationem dicens: *veni foras*, ideſt, confitere peccata tua Sacerdoti. Idem hom. in Octava Paſch.

Sto ad oſtium, & pulſo. Apoc.3.20. Quoties ſponſus provocat ad dilectionem, ad virtutes; toties pulſat, ut aperiatur. S. Laur. Juſt. de caſto connub. c.11.

Quid ſunt illæ manifeſtationes, interni luminis, niſi dies electæ mentis? Aliquando eos in contemplatione internæ lucis execipit; quandoque labi uſque ad præferendas humanitatis tenebras relinquit. S.Greg.l.1. in 1.Reg.1.

Sagitta eſt inſtinctus Sanct. Spiritus. Tres ſunt autem ſpirituales ſagittæ, quas mittere ſolet Chriſtus: videlicet timoris, doloris, amoris. Timor pœnam, dolor culpam, amor gloriam reſpicit. *Et ego tres ſagittas mittam.* 1.Reg. 20. 20. S.Bonaventura ſ. 7. in Pentec.

§. II.

Inſpirationes exequendi motiva.

H*Odie ſi vocem ejus audieritis.* Pſal.94.8. Utiliùs namque, & multò ſalubrius eſt, hodie audire eum conſulentem, conſolantem, admonentem, docentem; & ut multùm arguentem, increpantem, corripientem: quàm in die illa tam amara, tam lugubri, tam tenebroſa, audire illum judicantem, indignantem, ulciſcentem, ſævientem, condemnantem. S. Bernardus ſerm. de verbis Abacuc. Via Dei eſt, per quam ad nos venit, interna aſpiratio. Via Dei, per quam ad illum imus, bona operatio. Hugo à S.Vict.in Pſ.118.

Aperi mihi ſoror mea &c. Cant.5.2. Ponit his verbis rationes, ad ſuadendum peccatori, ut aperiat Deo. Cùm ait: *aperi mihi*; inſinuat aperuiſſe peccatorem aliis, vel aperire ſolere. Etenim ad januam cordis ſtat etiam diabolus pulſans; ſed alio modo, quàm Deus. Sicut enim in palatiis regum plures ſunt ordines portarum, antequam perveniatur ad ſecretum cubiculum; ità cor hominis plures continet portarum ordines. Quinque ſenſus ſunt portæ; magis intimæ ſenſus interni, phantaſia, appetitus ſenſitivus: per quas etiam intrat diabolus; & vehementiùs pulſat; cùm fœdas cogitationes excitat, & immittit; quas David Pſal.77.49. vocat *immiſſiones per Angelos malos*. Et ſic miſit diabolus in cor Judæ, ut traderet Chriſtum. Joan.13.2. Diabolus quidem immiſit; ſed Judas admiſit, & conſenſit; & ideo ad poſſidendum cor ejus intravit; cùm tamen illam immiſſionem potuiſſet repellere. Univerſa enim diaboli poteſtas non ampliùs ſe extendit, quàm ad pulſandum per has januas. At ulteriùs eſt intimior cordis janua ad ſuperiorem ſpiritus partem; ad quam ſolus Deus immediatè pulſare poteſt, immittendo in intellectum, & voluntatem, pias cogitationes, & ferventes affectus. *Aperi mihi.* q. d. aperuiſti januam cordis tui diabolo, & hoſti, qui tuum ſitiebat interitum. cur ergo non aperis mihi Creatori, Redemptori, ac Patrono tuo? qui tuam cupio ſalutem. Aperuiſti tyranno; aperi legitimo Domino: aperuiſti lupo, qui intravit, ut perderet, & mactaret; aperi proprio Paſtori, qui intrare cupit, ut te paſcat, & tueatur. *Aperi mihi ſoror mea.* q. d. mille titulis es mea; eiſdem teneris aperire mihi: non enim pulſo ad januam alienæ domus, ſicut diabolus; ſed propriæ. Facta es mea *ſoror* per Incarnationem; *amica* per Paſſionem, qua reconciliavi te Deo; *Columba*, per miſſionem Spiritus Sanct. quam tibi merui: & tandem facta es *immaculata*. Vel ſic, *aperi mihi*, quæ in Baptiſmo effecta es mihi *ſoror* per gratiam, meæ divinæ conſors naturæ: *amica* per charitatem: *columba* per infuſionem Spiritus Sanct. *immaculata* per munditiam ab omni macula. *Caput meum plenum eſt rore*: quia Divinitas, quæ caput meum eſt, rore tuorum peccatorum eſt quaſi cooperta, & valde deſpecta; dum mihi viliſſimas præponis creaturas. *Et cincinni mei*, ideſt, attributa, perfectiones meæ; *plena ſunt guttis noctium*; quoniam à te etiam deſpiciuntur. Contemnis meam miſericordiam, bonitatem, patientiam, juſtitiam, & liberalitatem; tuaſque voluptates, & concupiſcentias, præfers illis. Cincinni etiam mei, ideſt beneficia, & opera, quæ à me in tui bonum procedunt, plena ſunt tuis ingratitudinibus; quoniam contra me illis abuteris. Denique *caput meum plenum eſt rore* nocturno, quaſi gelidum; dum non amatur à te, nec à multis Fidelibus meis: ſed videor eſſe in Mundo, velut in nocte, rore, & gelu frigido. de Ponte hic Exh.8.§.1.

Expoliavi me tunica mea. Cant.5.3. Sponſa pulſanti Sponſo tardat aperire. Ille declinaverat, atque tranſierat. Cum quanto damno poſtea quæſitus ab illa? *invenerunt me cuſtodes &c.* Naxera in Joſ.24. §.19.

Meritò dicit: *labia ejus lilia diſtillantia myrrham* plenam Cant. 5.13. docent enim in præſenti vita mortificationem. B. Theodoretus hic.

Stellæ dederunt lumen - dixerunt, adſumus. Baruch. 3.34.35. His anima comparatur, quando vocatur à Deo per inſpirationem: & ipſa currit per deſiderium. S. Bonavent. hexam. ſer.20.

Mirùm! hortatur, & obſecrat Deus mortalem, obſecrat Deus lutum, obſecrat Creator creaturam, obſecrat Dominus ſervum; idque intrinſecus in anima: & alios quidem alloquitur amicè ut filios, alios ut fratres; alios ut amicos compellit, caſtigat, ad ſe attrahit; ineffabili, & mentali, charitate cor exhilarat, edulcat, calefacit; à terrenis transfert, & ad cœleſtia vocat. S.Chryſoſt. ſer. in Pent.

Velociter currit ſermo Dei; & velocem deſiderat habere ſequentem. S.Bern. ſer.de viis vitæ &c. Quanta, & quàm ineffabilis divinæ dignatio bonitatis! quæ quotidie conſpicit nos, infelices, avertentes aures, obdurantes corde: & nihilominus clamat ad nos, & jugiter clamat in plateis, verè in plateis, quia in latitudine charitatis. Ecce enim bonorum meorum non eges, Domine! & tamen dicis: convertimini filii hominum. Et iterum clamitas, revertere, revertere &c. ut intueamur te. Idem ſerm. de ſeptem ſpirit.

Prævenienti miſericordiæ, ut veritas noſtræ converſionis occurrat; neceſſe eſt, ut de cœtero ſanctimoniam ſectemur, & pacem; ſinè qua nemo videbit DEUM. Idem ſerm.1. in annunt. B.Virg.

Tentatio diabolica noctem ingerit, inſpiratio divina diem facit: toties verò noctis tenebras incurrimus; quoties per ignorantiam, vel per malitiam, peccamus. Richardus à S. Vict. l.de Verbo incarn. c.14.

Deus bone! ſi inſpirationes divinas, ſecundùm omnem earum virtutis amplitudinem, & extenſionem, reciperemus, quantos brevi tempore in ſanctitate progreſſus faceremus! S. Franciſc. Saleſius l.2.c.11.

T I T U L U S XIV.

I N T E L L E C T U S.

C*Ollum tuum ſicut monilia* Cant.1.9. Nihil veriſimilius, probabiliuſve, elucet, quàm ipſum animæ intellectum colli nomine deſignari. An non tibi videtur colli quodammodo vice fungi intellectus, per quem tua anima trajicit in ſe ſpiritus vitalia alimenta, atque in quædam transfundis viſcera morum, affectuumque ſuorum? S. Bernardus ſ.41.hic.

Homo ſanctus in ſapientia (ſcilicet intellectus) *manet ſicut ſol*. Eccl.27.12. Et de malis Sap.5.6. *Sol intelligentiæ non eſt ortus nobis*. Sicut enim Sol Mundum; ità intellectus ſuis cogitationibus, & notitiis, animam illuſtrat. Et ſicut radii ſolis, quoadusque in aliquo objecto ſiſtunt, debiles ſunt: ut in media aeris regione perſpicitur; qui, quia illic non ſiſtunt, ſed velociter tranſeunt; nullum calorem gignunt: ut primùm autem ad terram, aut ad quidquam aliud firmum, perveniunt, calorem cauſant, & aliquando ignem accendunt; ſi v.g. in ſpeculum reverberent: ſic cogitationes ex intellectu, velut radii de ſole prodeuntes, priuſquam in voluntate ſiſtant, debiles exeunt. Si verò in ea ſiſtant, ipſaque ſit, ut ſpeculum, terſa, & munda; divinum amorem inflammant. Sicut David expertus Pſalm. 38.4. *Concaluit cor meum intrà me*. Diez conç.2. in feſto S.Franciſci.

Oſculabatur pedes ejus. Luc.7.38. Sunt duo labia, quibus Domini premendi ſunt pedes, affectus bonus, & intellectus verus; de quibus Job 8.21. dicitur: *donec impleatur riſu os tuum, & labia tua jubilo*. Jubilus verò eſt ineffabilis mentis lætitia, quam lingua explicare non novit; quo repletur affectus bonus, cùm, per gratiam, & gloriam, ineffabilem recipit bonitatem; & intellectus verus fulgentiſſimam ſuſcipit, & inecliptſabilem claritatem: quos ſemper velut labia quædam aperiri à Domino poſtulabat David dicens Pſal.50.17. *Domine, labia mea aperies*; ut affectus ad bonum, & intellectus ſit apertus ad verum. Simon Caſſia lib.8.cap.40.

Calceamenta in pedes ejus. Luc 15.22. dantur, quæ pedum ſunt, munimenta. Sunt etenim pedes, affectus, & intellectus; quibus inviſibiliter velut viſibiliter ambulamus: quos morticinis pellibus oportet eſſe munitos; nè pro vero falſum recipiat intellectus; aut malo, pro bono, noſter ligetur affectus. Inevitabilis enim mors conſuevit ſuis à viventibus, detractis pellibus homines per ſuæ inevitationis communire terrorem. Idem ib.

Vita erat lux hominum. Joan.1.4. Numquid lux peccatum? Videa-

Digitized by Google

deamus, quid ſit lux hominum. Non diſtas à pecore, niſi intellectu. Noli aliunde gloriari: S. Auguſt. tr. 3. in Joan.

Animæ noſtræ oculus intelligentia eſt. Sicut enim oculo corporis lux corporea, & cœtera quæque corporalia, videntur; ità Deus, qui eſt lumen incircumſcriptum, & ejus inviſibilia, utcumque intellectu percipiuntur. Sanct. Bernardus ſerm. 5. in aſſumpt. B. Virg.

Viſionem divinam conſequitur mutabilitas intellectus, & voluntatis. Intellectus quidem; quia cùm perventum fuerit ad primam cauſam, in qua omnia cognoſci poſſunt, inquiſitio intellectus ceſſat. Mobilitas autem voluntatis ceſſat; quia adepto fine ultimo, in quo eſt plenitudo totius bonitatis, nihil eſt, quod deſiderandum reſtet. S. Thom. Aqu. opuſc. 9. c. 149.

Sicut Deus prima Veritas eſt objectum intellectus, & finis, & ideo quies ejus; ſic Deus ſummum bonum eſt objectum, & finis affectus & quies. Idem opuſc. 10. c. 26.

Tres ſunt virtutes intellectuales; ſcilicet ſcientia, prudentia, & ſapientia. Scientia, eſt cognitio, quæ habetur de creaturis: prudentia eſt, cognitio intellectualis de actibus humanis: ſapientia verò eſt cognitio ſpeculativa, quæ habetur de divinis cum ſapore devotionis. S. Vincent. Ferr. ſer. 5. Dom. 23. poſt Trinit.

TITULUS XV.

INTENTIO.

§. I.

Bonæ, puræ, ſimplicis,

Figura, & Symbola.

Comparatur dexteræ.

OBlivioni detur dextera mea. Pſal. 136. 5. Quidquid fit propter vitam æternam, dextera operatur: ſiniſtrum verò eſt, quidquid propter gaudia tranſitoria, aut optatur, aut agitur. Et in oblivionem venit dextera ſiniſtræ, cùm virtutis amor, & conſuetudo, ſuperaverit. S. Proſper hic.

Neſciat ſiniſtra &c. Matth. 6. 3. Siniſtra noſtra dicitur, quidquid temporaliter habemus: dextera noſtra dicitur, quidquid nobis æternum, & incommutabile Dominus pollicetur. Audi hoc confirmatum in Cant. 2. 6.

Siniſtra ejus ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Ità legit S. Aug. Quid autem, quia ſurſum erat dextera, deorſum ſiniſtra? & ſic complectabatur ſponſus ſponſam, ſupponens ſiniſtram ad conſolationem, imponens dexteram ad profectionem. Audi hoc ipſum exponi in Prov. 3. 16. *Longitudo dierum*, & anni vitæ, *in dextera ejus; & in ſiniſtra illius divitiæ, & gloria.* Longitudo illa dierum æternitas eſt. Quid ergo ſi dextera amplectitur, ſiniſtra ſub capite eſt? Quid eſt, *neſciat ſiniſtra?* Ideſt? quando facis bonum opus, propter vitam æternam fac. Si propter ſolas res humanas, & ſolam vitam iſtam facis; quod facis, ſiniſtra ſola operatur: ſi autem propter vitam æternam operaris, dextera ſola operatur. S. Aug. hic in Pſ. 136. 5. Idem ſer. 60. in Evang. dexteram appellat amorem, & puram intentionem ad Deum. Dicitur manus dextera, quando intentio eſt recta. *Neſciat ſiniſtra* vanæ gloriæ. S. Vincent. Ferr. ſer. 3. f. 6. Cin.

Comparatur oculo.

Oculi mei ſemper ad Dominum, quoniam ipſe evellet de laqueo pedes meos. Pſ. 24. 15. Oculus actionum intentio eſt. Oculos ad Dominum ſemper habet, qui per intentionem ad amorem Dei dirigit omne, quod agit. Cujus nimirum pedes à laqueo evelluntur: quia mala actio eſſe non poteſt, cujus amor Dei origo eſt. Sine periculo namque via actionum curritur, cùm intentio animi charitate duce gubernatur. Hugo à S. Vict. hic.

Oculi tui columbarum. Cant. 1. 14. c. 4. 1. Columba ſymbolum erat mutuæ fidelitatis conjugum; cùm alter alterum pari fide reſpicit. *Oculi tui columbarum*, ideſt, fideles, quos in me ſolum deflectis; neque agendo alium, quàm me reſpicis. *Et ad me converſio ejus.* Cant. 7. 10. Et, velut alteruter conjux oculos à conjuge divertens; adulteræ mentis ſuſpicionem movet, ſic anima ſi oculum intentionis in aliud, quàm in Deum conjiciat, fidem fallere, & aliis placere ſe velle, oſtendit. Drexelius de intent. l. 1. c. 4.

Vulneraſti cor meum in uno oculorum tuorum. Cant. 4. 9. Oculus tuus unus eſt, ſi purus eſt: unus eſt, ſi ad plura non eſt, unus eſt, ſi quodammodo ſimplificatus, & ſtrictus, & directus, in unum eſt; non fiſſus, non diviſus, non ſparſus, in multa. Oculus tuus unus eſt, ſi intendis, & intueris, ſemper in unum, & in illum unum. Denique ſi amoris oculus eſt, unus eſt. Gilbert. ſerm. 30. in Cant.

Oculi ejus ſicut columbæ ſuper rivulos aquarum; quæ lacte ſunt lotæ, & reſident juxta fluenta pleniſſima. Cant. 5. 12. Gregorius Nyſſ. obſervat: quòd ſolum lac inter humida imaginem non reddat. Juxta fluenta pleniſſima, ideſt, in oculis populi. Aquæ populi ſunt, gentes, & linguæ. Apoc. 17. 15. Sponſa igitur ſimpliciſſimè cœlum, & ſponſi ſui oculos, ſpectat, ut propriam imaginem, bonamque intentionem, nulli hominum velit ſpectandam dare.

Si *lumen, quod in te eſt, tenebræ ſunt, ipſæ tenebræ quantæ erunt?* Matth. 6. 23. hoc eſt, ſi ipſa cordis intentio, qua facis, quod facis, quæ tibi nota eſt, ſordidatur appetitu rerum terrenarum, & temporalium, atque cæcatur; quantò magis ipſum factum, cujus incertus eſt exitus, ſordidum, & tenebroſum, eſt. S. Auguſt. l. 2. ſerm. D. in monte c. 23.

Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. Matth. 6. 22. eſt autem oculus mentis intentio: quæ, ſi perverſa præcedit, omne opus pravum eſt, quod ſequitur; quamvis rectum eſſe videatur. V. Beda lib. 1. hic. Poſtquam Dominus egit de operibus juſtitiæ, eleemoſynæ, orationis, jejuniis rectè commendat rectitudinem intentionis, quæ debet eſſe ad unum. Et ideo ait, *ſi oculus tuus*; nè intentio tua tendat partim in Mundum, partim in Deum; ſed tota in Creatorem. Et ideo ipſa intentio, ut ait Albertus M. dicitur *ſimplex*: quia non debet habere partes, ut ſecundùm quia propter Deum ſit; & ſecundùm quid ob vanam gloriam, & lucrum. Sylveira hic. Simplicitas interioris oculi eſt, non variata intentio ad diverſos fines; nec præterquam unum ſimplicem Deum in his, quæ agit, & diligit, in prœmio requirit; & ab omnibus abſoluta commodis, à judiciis hominum libera; laudes, & opprobria, hominum æquè pendens; ſolum Deum quærit in teſtem, & judicem, & remuneratorem bonorum. Simon Caſſ. l. 7. c. 6.

Si oculus tuus fuerit ſimplex. ibi. Intelligendum eſt de oculo intentionis, ut ſit ſenſus: lucerna, ideſt, illuminatrix, atque directrix, corporis tui, totius operationis tuæ, eſt oculus tuus, ideſt, ratio illuminata, vel intentio recta; quæ dirigit animam in agendo ſicut lucerna illuminat hominem in eundo. Dionyſ. Carthuſ. hic: Sicut qui propoſito præmio bombardas explodunt in orbem ligneum; quò minùs à centro aberrent, oculum ſiniſtrum plerumque claudunt, ſolo utentes dextero: ità claudendus oculus tot humanorum reſpectuum, obſervationum &c. Solus dexter largiſſimè aperiendus aſpiciendo Deo per ſinceram intentionem. Drexelius de Intent. l. 1. c. 1.

Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro &c. Luc. 9. 62. Cur, manu addicta aratro, oculus inhibetur à vano aſpectu? acſi oculis araremus, non manibus. Sed aratro hoc polum, non ſolum, proſcindimus; ſtellas ſerimus, non frumenta; Dei viſionem ſeminamus, quæ oculis vult coli. Oculus intentio eſt, opus verò manus; quæ fruſtra inſudat aratro, niſi eam oculus inſtruat, & ducat. Oliva l. 13. Strom. hic.

Oculi ejus. Apoc. 1. 14. Oculi ejus intentio ejus: quia autem charitas ignis, flamma ignis eſt nimietas charitatis &c. Galfridus Abb. conc. 34.

Alia Symbola.

Ex Veteri.

Dixitque Deus fiat lux. Gen. 1. 3. Lux primo omnium creata ſignificat rectam mentis intentionem; quæ omnia noſtra opera præire, & dirigere debet. Hugo à S. Vict.

Ambula coram me. Gen. 17. 1. Ille ambulat coram Deo, qui, quidquid facit, facit recta intentione pro Deo. Serviamus Deo in ſanctitate coram ipſo. S. Vincent. Ferr. ſer. de Sanctiſſ. Trinit. *Ambula coram me.* Chaldæus: *Servias coram me.*

Projiciente Moyſe virgam *in terram, verſa eſt in colubrum.* Ex. 4. 2. 3. 4. elevante, verſa eſt in virgam. Bonæ, & malæ, actiones ſic a nobis ſunt. Et ſi terram ſpectamus, cùm agimus; colubri fiunt actus malitiæ veneno tincti: ſin animum cœlo tollamus, virga Moyſis, opera cœleſti prœmio digna exiſtunt. Drexelius de recta Int. l. 1. c. 1.

Sanctifica mihi omne primogenitum. Ex. 13. 2. De filiis noſtris, ſcilicet actibus virtuoſis, Deus vult ſibi primogenitum offerri: hoc eſt, intentionem. Regula Philoſophiæ: quod ultimum in executione, eſt primum in intentione. S. Vincent. Ferr. ſer. de Purific. B. V.

Decimas, & primitias tuas non tardabis reddere. Ex. 22. 29. q. d. principium, & finem; inchoationem, & conſummationem, tam cogitationum, quàm ſermonum, vel etiam operum tuorum, Domino Deo tuo decimabis. Petrus Cellenſ. lib. de panib. c. 8.

In circuitu impii ambulant. Pſalm. 11. 9. Sed circa ſe recurvi ſunt. Referunt omnia ad ſe; nihil diligunt, nihil fugiunt, vel odiunt,

odiunt; niſi propter ſe; quia ſe ſuum finem ſtatuerunt. Sunt genus Sathan, qui circumivit terram, & perambulavit eam; qui circuit quærens quem devoret. Jeſus *perambulabat, Jericho*. Luc. 19. *circuibat omnes civitates, & caſtella* Matth. 9. 35. Audis ex ſuis unum perambulantem in *innocentia cordis ſui*. Pſ. 100. 2. *Et Dominus in circuitu populi ſui*. Pſ. 124. 2. Circuit igitur & juſtus, & perambulat; ſed circa Deum, circa centrum illius intellectualis ſphæræ; cujus centrum eſt ubique, circumferentia nuſquam, niſi in ſe. Deſerit ſe juſtus, nihil refert ad ſe, ſed ad Deum: nihil amat, nihil deſiderat, niſi propter Deum: imò nec ſe vult eſſe, vel vivere, vel bene eſſe; niſi ad Deum, & propter Deum. Joan. Gerſon tr. 9. ſup. Magnif.

Spirituum ponderator eſt Dominus. Prov. 16. 2. Per ſpiritum accipe mentis cogitationem, vel voluntatem, quam Deus ſolus ponderat, an ſit bona, an mala. 2. Spiritus ſignificat operis intentionem. Cornel. hic.

Oleum effuſum nomen tuum. Cant. 1. 2. Oleo divinæ, & puræ, intentionis, unge caput tuum, & caput operum tuorum: ſcilicet intentionem; qua ſoli Deo placere ſtudeas. Sitque hoc oleum *ſicut unguentum in capite Aaron*. Pſalm. 132. 2. *quod deſcendit in barbam* uſque ad oram veſtimenti: ut ità principium operis ungat; ut etiam unctio perveniat ad medium, & finem, & quaſcumque minutiſſimas partes, & circumſtantias actus: ut omnia, & ſingula, fiant ad gloriam Dei. de Ponte hìc Exh. 21. § 3.

Ecce tu pulchra es &c. Cant. 1. 14. Dicit bis, *ecce tu pulchra es*: ut oſtendat, eam pulchram & interiùs, & exteriùs; in opere, & intentione. S. Thom. Aqu. hic Lect 3.

Læva ejus ſub capite meo. Cant. 2. 6. Meritò læva ſponſi ſub capite ſponſæ, ſuper quam caput ſuum reclinata ſuſtentet, hoc eſt, mentis ſuæ intentionem: ne inclinetur, & incurvetur, in carnalia, & ſæcularia, deſideria. S. Bernardus tr. de diligendo Deo.

Vineæ florentes dederunt odorem ſuum. Cant. 2. 13. Singulæ vineæ, ſingulæ ſanctorum animæ; quæ tot habent vites, quot virtutes; ex his non ſuam, ſed Dei quærentes gloriam: alioquin non dicerentur *dare* odorem ſuum, ſed vendere; ſi per bona opera laudis mercedem quærerent. de Ponte hic Exh 23. § 2.

Oſtende mihi faciem tuam. Cant 2. 14. Facies animæ, qua Deum in ſuis actionibus reſpicit, eſt intentio finis, quem præſcribit. Ex qua, ut inquit Bernardus ſerm. 40 in Cant. rectitudo operis, ſicut ex facie pulchritudo corporis, æſtimatur. *Oſtende mihi faciem tuam; mihi*, inquam; non hominibus, non aliis creaturis: ſed *mihi* ſoli: quia *mihi*, & propter me, placere debes. de Ponte hic Exh 26 § 3.

Sicut virgula fumi. Cant. 3. 6. Virgulæ comparatur ſponſa propter intentionis puritatem, & proficiendi velocitatem. Richardus à S Vict. hìc.

Quàm pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis. Cant. 7. 1. ideſt, virtutum, & bonorum operum. Sicut calceamenta ornant, ac decorant, pedes; ità intentiones rectæ ornant, & decorant, opera noſtra. S. Vincènt Ferr. ſ. 3. D. 1. adv.

Cognovit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui. Iſ. 1. 3. Cavit Deus Ex. 13. 13. nè ſibi aſinus offerretur; ſed *primogenitum aſini mutabis ove: quòd ſi non redemeris, interficies*. Bovem è contra tam gratum habuit; ut eum ſibi litari etiam præceperit. S. Baſilius cauſam dat: bos Dominum ſuum novit, nec, præter illum, aliud quidquam ſpectat: aſinus verò non Domini, ſed præſepis, ſed pabuli, & commodi ſui rationem habet. Didacus Niſſen. D. 4. Quadr. §. 3.

Facies eorum, & pennæ eorum, extentæ deſuper. Ezech. 1. 11. Extenſas ſuas pennas, & capita ſurſum erecta, habebant: Deo hac viſione ſignificante, virtute præditos oportere intentiones ſuas in ſublime extollere, eas ad gloriam Dei exequendo. Cornelius in Prov. c. 16. v. 2.

Super quem videritis Thau, nè occidatis. Ezech 9. 6. Idem ſignum iſtorum. Apoc. 7. 3. Thau eſt ultima littera Hebraici Alphabeti, ſicut ω. in Græco, per quod finem Græci ſignificant. Apoc. 1. 8. *ego ſum α. & ω. principium, & finis*. Sic etiam Thau ſignificat finem. Signati igitur hac littera oſtendunt, quòd in ſuis operibus Deum ultimum finem ſpectaverint; ſeu quod uſque in finem perſeveraverint. Diez. conc. 4. in Com. Conf. Pontif.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Domine, ſalva nos! Matth. 8. 25. Toto corde clamat, excitatque Chriſtum; qui omnem intentionem in eum dirigit, & convertit. Simon Caſſ. l. 5. c. 2.

Rectas facite ſemitas ejus. Luc. 3. 4. Ideſt, non diſtortas. q. d. cavete, ne intentiones veſtræ ad terrena inclinentur. Hugo Card. hic. Quomodo *rectas*? quia nimirum *in circuitu ambulant impii*; ſed rectitudo pios decet. Recurvè, atque retrograde, inſtar cancri, illi viam peragrant; qui ad ſeipſos amore proprio tracti continuò reflectuntur: & quocumque pergunt greſſibus affectionum extra ſemetipſos longè exeunt: quia circa palum proprii commodi alligati ſunt catena quadam amoris, & cupiditatis. At è contrà juſti recto itinere tendunt in Deum, & magis ac magis ipſum intrant; amoriſque pedibus ad ipſum, ſinè quavis retorſione ad ſemetipſos facta, gradiuntur. Gerſon Lect. 2. ſuper Marcum.

Nota Chriſtus tactus in pede à Magdalena. Luc. 7. 38. in veſte ab hemorrhoiſſa: in latere à Thoma Jo. 20. 27. In quo intelligitur triplex imitatio appropinquantium ad Chriſtum: ſcilicet in effectu operationis bonæ, in habitu converſationis ſanctæ, in tolerantia paſſionis acerbæ. Per pedum inceſſus intelligitur rectitudo operationis bonæ. *Pedes eorum pedes recti*. Ezech. 1. 7. Per veſtimentum, honeſtas converſationis ſanctæ. In vulneribus Chriſtum contingimus, cùm ejus vulneribus ad tolerantiam armamur. S. Bonavent. in Luc. 8.

§. II.

Intentionis puræ exempla.

Ex Veteri, & Novo.

N*Oe vir juſtus cum Deo ambulavit*. Gen. 6. 9. Cum ſtupore admiremur illius præſtantiam; quomodo tantum populum, ridentem, ludificantem, ſubſannantem, objurgantem, deſpicere, & ſuperare potuerit. Quomodo? ego dico: quia continuò ad oculum illum, qui falli, ſoporarique, nequit, reſpexit: ad hunc ſuæ mentis oculum direxit; atque poſtea hæc omnia, quaſi non eſſent, curavit. S Chryſoſt. hom. 13. in Gen.

Non pepercisti unigenito filio tuo propter me. Gen. 22. 12. q. d. quòd rem tantam feciſti, hoc inde venit; quòd me ob oculos habuiſti, & reſpexiſti: nam ſi aliud quidvis propoſitum habuiſſes, ab opere concepto facilè deſtitiſſes. Didacus Niſſ l. 1. c. 7.

Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum eſt. Pſ. 53. 8. S Auguſtinus hic: quare inquit *voluntariè*? quia gratis amo, quod laudo. Laudo Deum, & in ipſa laude gaudeo.

Trahe me poſt te. Cant. 1. 3. Non poſt tua, ut quidam; qui non Deum, ſed quæ Dei ſunt, ſequuntur, & amant. Hugo Card. Prologo in Job.

Sub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi. Cant. 2. 3. Non dixit, ſub umbra, quam deſideraveram: ſed *illius, quem deſideraveram*. S. Bernardus. q. d. ſe ad bene agendum non donis ſponſi, ſed ipſius puro amore permotum fuiſſe.

Ordinavit in me charitatem. Cant 2. 4 Hebr. *vexillum ejus ſuper me charitas*. Sotomajor: q. d. ſicut in acie bene ordinata ſolent milites, legiones, cohortes, & decuriæ, vexillum, ſeu vexilliferum, intueri ad victoriam, & gloriam; ſic ego ſponſum meum ſemper amori meo, velut ſcopum propoſitum habeo; atque omnes actiones meas ad eum dirigo, & exigo: ut ſint Deo gratæ, honeſtæ, & bene ordinatæ, & gloria dignæ. Cornel. hic.

Inveni, quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam. Cant. 3. 4. Cur non dimittes? an ſicut Jacob Gen. 32. 26. ut benedicat tibi? Abſit. Requiſivi eum, ut facerem eum regem mihi: non ob benedictionis commoda: ſed propter ipſum. S Bernardus ſer. 79. in Cant. illa non vult eum dimittere; & fortè magis quàm Patriarcha, id non vult: quia nec pro benedictione quidem. Ille enim benedictione accepta dimiſit; hæc autem non ſic. Nolo, inquit, benedictionem tuam, ſed te. Eſcobar t. 1. mir. Chr. Obſ. 5.

Manus illius plenæ hyacinthis. Cant. 5. 14. quia cuncta ejus opera, quæ, propter ſemetipſum operatus eſt, hyacinthina ſunt, ideſt, cœleſtibus plena rationibus, & conſiliis: & ad eum tendunt finem, ut nos ad cœleſtia evehant.

Plenæ hyacinthis. quia ſemper ad cœleſtia tendebant, in Patris gloriam operabantur; & corda hominum ad inquirendum regnum cœlorum excitabant. de Ponte hic Exh. 24. §. 1.

Quem mittam? & quis ibit nobis? Iſa 6. 8. q. d. quis ità vadat affectus in Dominum, ut omnino Domino (*nobis*) vadat, non ſibi; non propriis commodis curam impendat. Eſcobar t. 1. mir. Chr. Obſ. 4.

Incipiens à noviſſimis. Matth. 20 8. Bonus ille paterfamilias idem ſtipendium dedit ultimis operariis, quod primis; imò ultimi prælati ſunt. S. Greg. Niſſ. quia primi facta conventione venerunt; ultimi verò, nulla accepta mercede, laborem ſuſceperant. Primi ob mercedem, ſecundi ob amorem; & ideo tale diſcrimen inter illos. Sylveira in Luc. 1. q. 24.

De in-

§. III.

De Intentione pura ſententiæ Biblicæ.

Ex Veteri.

I*N cuſtodiendis illis retributio multa*. Pſ. 18. 12. S. Bernardinus ſ. de obed. Evang. non dixit pro cuſtodiendis.

Dico ego opera mea Regi. Anima mea illi vivet. Pſalm. 44. 2. Pſal. 21. 31.

Anima mea illi vivet. Pſal. 21. 31. Per rectam intentionem vivimus Deo. Drexelius de Int. l. 1. c. 1.

Quemadmodum deſiderat cervus. Pſalm. 41. 2. Aqua ſunt dona Dei, fons aquarum Auctor eſt donorum. Qui dona Dei propter Deum non amant, hi quaſi aquas, & non fontem, deſiderant. Hugo à S. Vict. hic.

Confitemini Domino quoniam bonus. Pſal. 117. 1. Eſt, qui confitetur Domino, quia potens eſt; & eſt, qui confitetur, quia ſibi bonus eſt; at alius, quia ſimpliciter bonus eſt. Primus ſervus eſt, & timet ſibi: ſecundus mercenarius, & cupit ſibi; tertius filius, & defert patri. S. Bernardus tr. de dilig. Deo prope finem.

Recti diligunt te. Cant. 1. 3. Particula illa *ideo* v. 2. nonnullam videtur involvere imperfectionem amoris propter Suavitatem, & dulcedinem uberum, & unguentorum. Paulo poſt tamen ait: *recti &c.* indicans perfectionem dilectionis gradum ex parte intentionis puræ, qua diligendus eſt Deus. de Ponte hic Exh. 32. §. 3.

Hic ſcribet manu ſua Domino. Iſ. 44. 5. ideſt, ſicut ſervi inuri ſibi patiuntur aliquo ſigno, vel littera, quæ perſonam dominorum ſuorum repræſentet: & milites etiam olim in manu ſua ſtigma militiæ ſuæ ferebant: ità qui Chriſti mancipatur ſervitio, & militiæ; in ſua manu ſcribet, & inuret hoc ſignum: *Domino*, ideſt: quidquid ſum, ſapio, loquor, & ago; ſolùm eſt dicatum Domino; ad cultum, & gloriam ejus. de Pont. hic Exh. 27. §. 3.

Ex Novo.

Nemini dixeritis viſionem. Matth. 17. 9. Celat gloriam, non amorem: & magis amore, quàm ſpe gloriæ, vult nos ad ſe trahere. Sylveira hìc.

Euge ſerve bone, & fidelis. Matth. 25. 21. Quando quæris aliquid præter Deum, quod non quæris propter Deum; non es fidelis Deo. S. Bonav. ſ. 2. de ingreſſu ad ſapientiam. Hic oſtenditur examen, quod fit in Iudicio, quod eſt de duobus, ſcilicet, operibus bonis. Ideo dicit: *euge ſerve bone*. Sed modicum eſſet, facere opera bona, niſi fierent intentione recta; ideo dicit, *fidelis*. Regalia, quæ ſibi Deus retinuit de bonis operibus, ſunt; quòd fiant amore ſui, & ad utilitatem tuam; tecum diviſit per medium. Caveas ergo tu, nè ipſum defraudes; nè opera bona facias amore alterius, ſcilicet vanæ gloriæ, vel laudis; ſed ſolùm amore ſui; ut laudetur, & ametur: talis eſt fidelis. S. Vincent. Ferrer.

Quid quæritis? Joan. 1. 38. Advertit S. Thomas, quòd hoc eſt primum verbum, quod Chriſtus in iſto Evangelio loquitur. Et congruè ait: quia primum, quod quærit Deus ab homine, eſt recta intentio. Sylveira hìc q. 3.

Ex Patribus, & aliis.

Nè putemus, nos proemio carituros, ſi pro proemio non laboremus: imò ob hoc ipſum proemium erit majus. S. Chryſoſtom. homil. 5. in epiſt. ad Rom. apud Drexelium de recta intent. lib. 1. cap. 7.

Magna res amor; ſed ſunt in eo gradus. Sponſa in ſummo ſtat. Amant enim & filii; ſed de hæreditate cogitant. Suſpectus eſt mihi amor, cui aliud quid adipiſci ſpes ſuffragari videtur. - Purus amor mercenarius non eſt. S. Bernardus ſ. 83. in Cant.

Vides miſer homo; quia totum eſt vanitas, totum ſtultitia, quidquid facis in hoc Mundo; præter id ſolum, quod in Deum, & propter Deum, & ad honorem Dei, facis. S. Bernardus ſ. de hum. miſeria.

Antequam inchoes opus, quod aggredi vis; conjice, vel erige, primùm interiorem aſpectum in Deum: & ubi ſenſeris te ideo illud velle agere, quia Deus vult, & gratum habet; tunc demum opus incipe. Bloſius Sacello animæ §. 3.

§. IV.

Intentio optima, ut placeas Deo.

F*Uit autem Dominus cum Joſeph.* Gen. 39. 21. Joſeph unum habebat propoſitum, placere Deo. Hoc nulla varietate temporis immutatum eſt; nec fratrum invidia, nec conditione ſervitutis, nec ætatis illecebris, nec dominæ repromiſſis, nec ſqualore carceris, nec poſtea tumore Ægyptiæ poteſtatis: ſed ſemper unus fuit; & veritatem, ut diximus, temporum ſibi redimens, malos dies vertit in bonos. S. Hier. c. 5. in ep ad Epheſ.

Domine, in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die. Pſal. 88. 16. 17. Alius ambulat in lumine vultus ſui; ſollicitus facere ſuam voluntatem, & beneplacitum cordis ſui conſiderans: alius ambulat in lumine vultus humani; in eo ſemper intentus, quid hominibus placeat, quid Mundus judicet. S. Bernardus ſ. de volunt. noſtra cum Dei.

Ego dilecto meo, & Dilectus meus mihi. Cant. 6. 2. Acſi ipſa ſola, & ille, in Mundo eſſent. Meritò columba appellatur anima, quæ omnibus renuntiat, ut Chriſtum quærat; quæ ita ſoli Deo placere ſtudet, acſi cum illo ſolo ſola in Mundo eſſet. de Ponte hic Exh. 3. §. 3.

Ex Patribus, & aliis.

Diligenti Deum ſufficit, ei placere, quem diligit: quia nulla major eſt repetenda remuneratio, quàm ipſa dilectio. S. Leo ſer. 7. de jejun ſeptimi menſis.

Ad hoc creatus es, ut Conditori tuo placeas, ut Domino tuo ſervias; & tu de mercedibus cogitas? -- Verè ignoras, quantum bonum ſit placere Deo. Si enim ſcires; numquam aliquid aliud extrinſecus mercedis, aut muneris, expeteres. Neſcis. quia major augetur tibi merces; quando non ſpe mercedis operaris, ſed ſtudio placendi? S. Chryſoſt de Comp cord. l. 2.

Deum, ut patrem, verere; bonorum operum ſtudio incumbe: quia bonum eſt Patri morem gerere; etiamſi ex ea re nihil quæſtus ad te rediturum ſit: hoc ipſum merces eſt, Patri placere, atque inſervire. S. Greg. Naz. Orat. in S. Baptiſma.

Primus contemplationis gradus iſte eſt, ut inceſſanter conſideremus, quid velit Dominus? quid placeat ei? quid acceptum ſit coram ipſo? S. Bernardus ſ. 5. de verb. Iſ.

Unum eſt, quod mens cujuſque Fidelis debet aſſiduè, ſolerter attendere, & intrà ſemetipſam ſollicita ſemper inquiſitione verſare: ſcilicet utrùm placeat Deo, quod egit? an & in ejus vita Deus, vel operibus, delectetur? Quid enim prodeſt, quidquid faciat homo; ſi hoc non placeat Deo. B. Petrus Damian. lib. 5. epiſt 3.

Nulla major dignitas Creaturæ, quàm ſuo placere Creatori. S. Thom. Vill. conc. 3. de S. Joan. Bapt.

Quod poteſt eſſe gaudium adæquans lætitiam, quæ capitur; eò quòd tibi placeat! S. Franciſc. Saleſ. l. 9. c. 11.

§. V.

Intentio judicat omnes: Ex bona, vel mala; bonum, aut malum opus.

Ex Veteri, & Novo.

VIde num. 16. 2. 17. 18. thurificantes 250. proceres. Dixiſſes totidem eſſe Sacerdotes. Sed intentio erat, ut Moyſen & Aaron in odium populi traherent. Drexel. de Int. l. 1. c. 8.

Judith cap. 10. 3. comitur; non ut laſciviæ ſerviat, ſed ut laſcivum obtruncet. Quid dixiſſes de hac vidua, cùm obſeſſa ex urbe ad conopæum hoſtis egreditur ornata, theſaurum, & opes, domo efferens? Lucretia eſt, quam Helenam putabas: non eſt Dalila; Rachel eſt. Oliva fer. 4. Dom. 4. Quadrag.

Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne malum eſt? Malach. 1. 8. Remigius, & Sanct. Hieronym. victima Dei, eſt bonum aliquod, ut oratio, eleemoſyna &c. Verùm cœca eſt victima; ſi animus offerentis non eſt illuſtratus luce veritatis; vel ſi non eſt intentio ſimplex ejus, qui offert. Cornel. hìc.

Vulpes foveas habent. Matth. 8. 20. Ex hac reſponſione elicitur; quòd ſcriba perverſa intentione dixit, *ſequar te*: volebat utique converſando cum Chriſto congregare ſibi divitias. Quoniam enim litteratus fuit; cogitavit multis infirmis à Chriſto ſanitatem acquirere: ſicque volebat pecuniam multam à ſanatis colligere. Dionyſius Carthuſ. hic.

Tu es Chriſtus Filius Dei vivi, Matth. 16. 16. & ſtatim audit:

Digitized by Google

beatus es Simon - Barjona. v. 17. Matth.8. 29: videntes Chriſtum dæmones clamaverunt : *Jeſu Fili Dei* ſpernitur tamen eorum confeſſio. Sanct. Auguſtinus hom.17. ex 50. O Domine! hoc tibi dixerunt & dæmones, quare illi non ſunt beati? quare? quia dæmones hoc dixerunt timore; Petrus amore.

Phariſæus, & Publicanus. Luc.18.10. Cur Phariſæus, referens ſuas laudes, damnatur; cùm tamen Ezechias, Job, & Zachæus, in ſuis commendationibus, approbentur? Intentio judicat omnes. Ezechias ait 4.Reg.20.3. *obſecro, Domine, memento quaſo &c.* Samuel laudes ſuas 1.Reg.2 26. *puer autem Samuel proficiebat*, ad utilitatem proximorum, & ad gloriam Dei, referebat. Job de ſe cap.29.15. *oculus fui cæco &c.* ut famam ſuam defenderet: nam ei amici objiciebant, malorum cauſam peccatum. cap. 4. 5.7. *nunc venit ſuper te plaga &c.* Sylveira hic. q.3.

Ex Patribus, & aliis;

In diſciplina Chriſtiana non tam quæritur, utrùm pius animus iraſcatur? quàm, quare? nec utrùm ſit triſtis? ſed unde? nec utrùm timeat? ſed cur timeat? Sanct. Auguſtin. lib. 9. de Civit. cap. 5.

Videtis, quia non quid faciat homo, conſiderandum eſt; ſed quo animo, & voluntate, faciat? Facta eſt traditio à Patre, facta eſt traditio à Filio, facta eſt traditio à Juda. Hoc fecit Pater, & Filius, in charitate; fecit autem hoc Judas in proditione. In eodem facto invenimus Deum Patrem, in quo invenimus Judam. Patrem benedicimus, Judam deteſtamur: benedicimus charitatem, deteſtamur iniquitatem. S.Auguſt.tr.7.in ep. Joan.

Deus non ſecundùm bonorum operum eventum, ſed juxta factoris propoſitum, coronas elargiri ſolet. Etiamſi duos obolos conferas, accipiet. Idem in docentibus faciet. S. Chryſoſtomus hom.3.in ep.1.Cor cap.1.

Quod eſt corpus ſinè vita, hoc eſt opus ſinè intentione bona. Richard.à S Vict tr.1.de ſtatu inter.hom.c.7.

Cùm nihil aliud ſit virtus, quàm affectio ordinata, & moderata; ex intentione bona agitur, ut ſit affectio ordinata; & per diſcretionem efficitur, ut ſit moderata. Idem de arca myſt. cap. 23.

§. VI.

Intentio non pura, non recta.

NOn bonam rem facis, ſtulto labore conſumeris. Ex.18.17.18. Sic multi carentes bona intentione.

Botrus Cypri Dilectus meus. Cant.1.13. Pudet encomii! Dilectus eſt, ſi botrus eſt. Oliva ſ.6. D.1.Quadr.

Vinum tuum miſtum eſt aqua. Iſ.1.22.

Bonus eſt Dominus ſperantibus in eum. Thr.3.25. *anima quærenti illum*. Sanct. Bernardus ſ.9. in Pſalm. qui habitat: ipſam numeri diſcretionem prudenter adverte; quòd ſperantes quidem in eo pluraliter dixerit, quòd hoc videatur commune multorum: quærentem verò eum ſingulariter, quod ſingularis ſit puritatis, ſingularis gratiæ, ſingularis perfectionis; non modò nihil ſperare, niſi ab eo; ſed nihil quærere, niſi eum, quòd ſi bonus illis, quantò magis iſti?

Ingreſſus vidi: & ecce omnis ſimilitudo reptilium, & animalium abominatio &c. Ezech.8.10. In reptilibus cogitationes omnino terrenæ ſignantur: in animalibus verò jam quidem aliquantulum à terra ſuſpenſæ; ſed adhuc mercedis præmia requirentes. Nam reptilia toto corpore terræ inhærent; animalia verò ventre à terra ſuſpenſa ſunt; appetitu tamen gulæ ad terram ſemper inclinantur. S.Gregor.Mor.l.26.c.8.

Statua Nabuchodonoſor prodigium erat pretii ex auro, argento, ære, ferro. Dan.2.32.45. Sed quia imum ſtatuæ firmum non erat; pedes lutei, & fictiles; ideò pretioſam hanc molem lapillus unicus ſic contrivit; ut nec teſtula quidem fuerit relicta, quæ poſſit eſſe uſui. Sic mala intentio bonum opus quodcumque ſic conterit, ut ei prorſus nihil relinquat boni. Drexel. de Int. lib.1. cap.8.

Facti ſunt quaſi arcus doloſus. Oſ.7.16. Arcus pravus, vel doloſus, ſunt; qui intentionem, quam in Deum dirigere debebant, dirigunt ad creaturas. Corn. hic.

Dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes, & ſcorpiones. Luc.10.19. Serpentes, id eſt, dæmones, qui habent venenum in ore, ut ſerpentes; & in cauda, ut ſcorpiones: qui actionem bonam nituntur corrumpere in principio, & in fine: in principio intentionem corrumpendo: in fine vanam gloriam ſuggerendo. Apoc.9.19. *poteſtas equorum in ore eorum eſt, & in caudis eorum*. Hugo Card. hic.

Quanti mercenarii &c. Luc.15.17. Mercenarii abundantes in domo paterna illos inſinuant; qui non filiali amore, ſed mercede quadam rerum labentium, & futurorum bonorum, Deo ſerviunt. Simon Caſſ. lib.6. cap.16. Mercenarius eſt, qui Deo non pro Deo ſervit. Mercenarius eſt, qui occaſione, non veritate Chriſtum annuntiat. Mercenarius eſt, qui quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti, quærit. Hujus panis, eſt Sapientia carnis, ſeu commoditas temporalis. Hic non comedit panem ſimilaginis filiorum, non hordeaceum ſervorum; ſed panem porcorum, furfuris, ſive palearum. Petrus Cell. c.16 de pane mercen.

Quæritis me, non quia vidiſtis ſigna, ſed quia manducaſtis ex panibus meis. Joan.6.26. Propter carnem me quæritis, non propter ſpiritum. Quàm multi non quærunt Jeſum, niſi ut illis faciat bene ſecundùm tempus! impletur quotidie talibus Eccleſia: vix quæritur Jeſus propter Jeſum. V.Beda hic. Similiter S. Auguſt. tr.25.in Joan.

TITULUS XVI.

INTERIORA.

§. I.

Præ exterioribus cura.

Ex Veteri.

INſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vitæ: & factus eſt homo in animam viventem. Gen. 2. 7. Cur non etiam in corpus vivens? Non videtur Deus de exterioribus curare. Eſcobar t.2. Perſ.Chr.l.7.Obſ.6.

Manſiunculas in Arca &c. Gen.6.14. q. d. linies eam luctaturam cum fluctibus: ſed, quia fieri poteſt, ut bitumen tibi ad omnia non ſufficiat, malo exteriora non liniri, quàm deeſſe interioribus, quo oblinantur. Oliva lib.10. Strom. §. Renovamini ſpiritu.

Qui prior egreſſus eſt, totus rufus erat, & totus in morem pellis hiſpidus. Gen.25.25 Cur exterior ſpecies Eſau accuratè deſcribitur non Jacob? Scriptura utriuſque qualitates juxta ingenium deſcribit. Eſau totus in exterioribus, Jacob in internis. Eſau venator, & agricola; Iacob vir ſimplex habitabat in tabernaculis. Sylveira in Matth 15.l.6.c.1.

Offerent - caput, & cuncta, quæ adhærent jecori & inteſtinis, &c. Levit.1.8 Volebat ex pecore interiora, ſcilicet viſcera, tantùm habere. O quanto numero ſunt ii, qui cor, & ſeipſos, Mundo donant; & ſolùm tibi donant exteriora. *Benedic anima mea Domino, & omnia, quæ intrà me ſunt*. Pſalm. 102.1. Stella de amore Dei Medit.56. Dum præcepiſti, ut te toto corde, & mente, diligeremus; vis ut tibi noſtræ animæ interiora donemus. Idem ibidem.

Ex toto corde ſuo omnes orabant Deum. Iudith 4.17. Ex corde Deum non colit, qui externo ſolùm cultu, colit, affectu vano. Velloſo hic.

Nonne ſicut lac mulſiſti me, & ſicut caſeum me coagulaſti. Iob 10 10. Cortex caſei immundus; præcordia lactis referunt puritatem Eſcobar t.2.Perſ.Chr.l.7.obſ.6.

Omnis gloria ejus filiæ regis ab intus. Pſalm.44.14. Omnis in abſcondito decor juſti latet: cùm è contra improbus cuncta ſua ornamenta corpore præferat, & oſtendat. Didac. Niſſ. ſer. 2. die Cin. §.2.

Cor mundum crea in me Deus. Pſalm.50.12. Non petit ſibi novos dari, aut creari, pedes, quibus velociùs ambulet; aut novas manus, quibus fortiùs operetur; non novam linguam, qua eloquentiùs loquatur; non aures, quibus audiat ſubtiliùs; non denique alios oculos, quibus proximi neceſſitatem benigniùs intueatur. Hæc enim nihil ſunt, ſi cor non rectè ſe habeat, & animus vitiis ſit oppletus. At unicum cor mundum ſibi dari poſtulat, & ſpiritum novum: quæ cùm renovata fuerint, cœteræ facultates ſenſitivæ renovatæ ſunt. Beſſeus Dom.12.Pent.

Fiat cor meum immaculatum. Pſ.118.80. Pilatus, & Phariſæi, lavant manus. Stella in Luc.11.v.39.

Lectulus noſter floridus. Cant.1.16. Sed diu quæſitus in florido lectulo ſponſus inveniri non potuit. Nimirum toti in eo ſumus, ut externa vireat obſervantia: & Chriſtus cordis pulchritudine pene ſola delectatur. Si floſculis deſit, ſi lectulus non oleat, de religione conclamatur. Enaſcuntur in corde ſpinæ; nec ullus lamentatur. Oliva t.2. Stromat.hic.

Magnus in medio tui ſanctus Iſrael. Iſ.12 6. Non tantùm eſt circa te, ſed intrà te, in interiori cordis tui: quia proprium opus Chriſti, eſt, componere partes ſecretiores animæ; intrà ſe, & cum Deo, inclinationes extinguere. Exteriora flagella, ſancta qui-

quidem ſunt, ſi in Deum referantur; ſed in his pura ſanctitas non conſiſtit. Idcirco licèt aliquis in jejuniis magnos progreſſus fecerit, ſilentium obſervet &c. ſi tamen cum his omnibus intrà cor ejus paſſiones ebulliunt, ſi inani gloria inflatur, ſi regnat in eo ira &c. pro certo habeat, ſe ad ſalutem, qui Jeſus eſt, non perveniſſe. Diez Circumciſio Dom.

Scindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra. Joel 2.13.

Ex Novo.

Niſi abundaverit juſtitia veſtra. Matth.5.20. Phariſæorum juſtitia in Sacrificio, & aſperſione effuſi ſanguinis; Diſcipulorum Chriſti in ſacrificio contriti cordis. Illorum in circumciſione carnis; iſtorum in circumciſione cordis. Illorum in cuſtodia Sabbathi temporalis. Illorum juſtitia in actionibus corporalibus; Diſcipulorum verò, & omnium Chriſtianorum, & in virtute animæ, interniſque virtutibus. Simon Caſſ.l.10.c.17.

Acceſſit ad eum Centurio, rogans eum. Matth 8.5. Cur Centurio non accedit Chriſtum *adorans*, ut Archi-Synagogus? Matth. 9.18. & alii Matth. 14.33. Matth.20.20. Marci 5. 6. Reſp. fides magna in Centurione actibus internis charitatis, humilitatis, obedientiæ, contenta eſt; & de exteriori adoratione non multùm curat. Sylveira in Matth.8

Dicebat intrà ſe. Matth.9.21. Non in multiloquio, nec in externorum operum vano fulgore, ſibi complacet Deus; qui, quæ cordi ſunt homini, ea æſtimare, accipere, gaudet. Baeza t. 2. lib.10. cap.7.

Non ſurrexit - major Joanne Baptiſta. Matth.11.11. Unde nullus major? Salvator aliquid arduum in virtute præ cœteris in ipſo cognovit; unde cœteris prætulit. Sibi ſoli cognitæ ſunt omnium hominum mentes: qui non ex eo, quod exteriùs agitur, homines approbat, aut alios aliis præfert; ſed ex eo, quod interiùs ſplendet. Simon Caſſ.l.3.c.3.

Non lotis manibus manducare. Matth.15.20. Nihil ad cultum corporis, nihil alienis oculis placitum, ſuos Diſcipulos Chriſtus docuerat; ſed omnem mundi corporis contemptum. Regni cœlorum urbanitatem docebat Jeſus, & animarum nitiditatem; non corporum baptiſmata prædicabat. Interioribus ſuis intenti exteriorem cultum per omnia parvipendunt. Idem l.11.c.28.

Hoc eſt corpus meum. Matth.26.26. Illud Dominus præſtare cupit in nobis Corpore ſuo, quod verbis ſuis præſtitit, & effecit in azymo: nimirum ut totus panis in Chriſtum converſus eſt, ſolo candore, odoreque, ſuperſtite; qui tamen nutrit ut eſca: ità integram amat cordis noſtri converſionem in ſe. Plerique colorem mutant, non cor. Panno teguntur, exuuntur ſerico, comam tondunt: cœterùm ſub Eliæ pallio faſtus latet Jezabelis. Oliva l. 9. Strom.hic.

Erant juſti ambo ante Deum. Luc.1.6. An in hominum conſpectu juſti non erant? cur eos laudat de juſtitia, non apud homines, ſed *ante Deum*? Titus Boſtr. juſtum eſſe ante Deum, id demum ſolidæ, perfectæque laudis eſt; qui hominum corda exactè perſpecta habet. Etenim ſecundùm externam faciem multi coram hominibus habentur juſti; qui tamen, propter latens in pectore venenum, non ſunt ejuſmodi. de Caſtillo Illat. 115.

Laudatur Magdalena, reprehenditur Phariſæus. Luc.7. quia hujus obſequia in excipiendo Chriſto erant ſolùm exteriora; Magdalenæ plura in corde, quàm exteriori opere, fides viva, dilectio fervens &c. quibus carebat Phariſæus. Nihil in ea fuit, quod à corde non procederet; nihil ſimulatum. Idem ib. Et hæc quidem extrinſecus cuncta faciebat: ea verò quæ in ſecreto mentis agitabat, multò his erant igniciora, multòque majora; quæ tantummodo Deus ipſe cernebat. Sanct. Chryſoſtom. hom. 6. in Matth.

Intravit in quoddam caſtellum; & mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum ſuam. Luc.10.38. Cur Evangeliſta non explicat ſalutationes, & verba, quibus Chriſtus exceptus? Simon Caſſ. l.9.c.33. exceperunt Chriſtum ampliùs mente, quàm corpore; animo, quàm hoſpitio.

Jejuno bis in ſabbatho. Luc.18.12 Ezechias autem ſic loquitur Iſ.38.3. *obſecro Domine, memento quæſo, quomodo ambulaverim coram te.* Uterque commendat ſua opera; indeque repulſam patitur Phariſæus, & Ezechias prœmium refert. Eucherius l.4. in lib. Reg. ecce Phariſæus juſtificavit ſe in opere, Ezechias juſtum ſe aſſerit etiam in cogitatione; atque unde ille offendit, inde iſte Domino placuit. Cur hæc? niſi quia Deus ſingulorum verba penſat, & in ejus aure ſuperba non ſunt, quæ humili corde proferuntur. Baeza t.2. l.10. c.7.

Percutientes pectora ſua. Luc. 23. 48. Percuſſio illa pectorum, non erat emendatio, ſed ſolidatio, ſcelerum; ubi per fidem non convertebantur ad Chriſtum. *Revertebantur* ad domos, non autem ad ſe ipſos: *revertebantur* ad domicilium proprium, ſed non *revertebantur* ad Dominum. Simon Caſſ.l. 13.

Si non lavero te, non habebis partem mecum, Joan.13. 8. Non dicit, ſi non lavero pedes; ſed te. Eſcobar t.2. Perſ. Chr.l.7. Obſ. 6.Sect.1.

Non tantùm pedes meos; ſed & manus, & caput. Joan.13.9. De corde tacet; quod debebat in primis Chriſto offerre lavandum. Baeza l.3. c.7.§.22.

Tunc Simon & ipſe credidit. Act 8.13. Acceſſerat Simon magus ad hoc lavacrum; baptizatus eſt, ſed non illuminatus: corpus quidem lavit aqua, cor autem non illuſtravit ſpiritu. S. Cyrill. Jeroſ. præfat. in Catech. Non eſt ſpecioſa fides, vel confeſſio in ore; ſi dilectio non ſit in corde. Rupert.l.8. in Matth.

S.Paulus, cùm patrem Publii, apud quem Melitæ triduo hoſpes erat, ut ſcribit Luc. Act.28.8. febribus, & diſenteria vexatum, ſola manuum impoſitione ſanavit: ſuum verò Timotheum à ſtomachi dolore, aliiſque multis infirmitatibus, non abſolvit. Car erga barbarum tam beneficus, erga diſcipulum tam parcus? Reſpondet S.Greg mor. lib.47. c.11. curatum à Paulo Paganum non Chriſtianum. quia hic totus intus vivebat; cùm tota hominis gentilis vita, & voluptas, in corpore poſita eſſet; ut Paulus, tamquam prudens Medicus, ingenio cujuſque, & conditioni, antidotum aptaret. Didac Niſſ. ſer.2. die Cin.§.2.

Renovamini ſpiritu mentis veſtræ. Eph.4. 23.

Finis præcepti eſt charitas de corde puro, & fide non ficta. 1.Tim.1.5. Multùm hos oculos exteriores diligis; multùm illum interiorem negligis. - Tota opera noſtra, fratres, in hac vita eſt, ſanare oculum cordis, unde videtur Deus. Ad hoc ſacroſancta myſteria celebrantur, ad hoc ſermo Dei prædicatur; ad hoc aguntur, quidquid agunt divinæ, ſanctæque, Litteræ: ut purgetur illud interius ab ea re, quod nos impedit à conſpectu Dei. S.Auguſt. ſ.18. de Verb.Dom. apud Oliva t.3. conc.10.

§. II.

Exteriora, & interiora, bona ſint.

A*Rcam de lignis Setim compingito, - & deaurabis eam auro mundiſſimo intus, & foris.* Ex.25.10.11. Quidquid in Chriſto erat, ſive intus, ſive foris, totum eximium, excellentiſſimum. Sylveira in Marci 7.37.

Cur Enoch integro ornatu defertur in paradiſum. Gen.5. 24. 4.Reg.2.13. - Elias verò projicit Eliſæo pallium, cùm raperetur? Abulenſis dat rationem. q.5. ad c.5. Gen. ob quam Enoch non eſt viſus transferri, ſicut Elias; quia nullus tunc erat dignus videre eum transferri; ſicut vidit Eliſæus Eliam: quia ſanctus vir erat. Hinc prioris dubii datur ratio: Enoch non habuit ſocium juſtum, cui tale pignus relinqueret; ſicut Elias Eliſæum. Sed cur ad recipiendum pallium Eliæ requiritur vir juſtus? quia æquum erat, ut illo pallio non niſi juſtus operiretur: nè, qui tale haberet operimentum, exteriùs appareret juſtus; cùm interiùs ſit peccator. de Caſtillo Illat 20.

Quæſivit lanam, & linum. Prov.31. 13. Ex lino confecit interiorem; ex lana exteriorem amictum. Pinna Eth. 27. S.Auguſtin. ſer.217. de temp. invenies dicentem tibi: ſufficit mihi conſcientia mea. Deum colo, & Deum adoro; quid mihi opus eſt ad Eccleſiam ire, aut viſibiliter Chriſtianis miſceri? Linum vult habere ſine lana. Non novit, neque commendas, talia opera mulier iſta. Invenit hæc mulier lanam, & linum, & fecit utile.

Sicut fragmen mali Punici, ità genæ tuæ. Cant.4. 3. Gilbertus ſ.25. in Cant. bona equidem hæc fractio, per quam interior cœpit virtus eminere; & quæ in carnis cortice continebatur, erumpere gratia: per hæc fragmenta ſalutis ſe nobis ubertas effudit. Audiant hæc peccatores illi, qui ſibi blandiuntur de intima animi contritione; cùm nihil patiantur in ſplendore vultus, in ornatu corporis, in abundantia convivii, in riſu, in hilaritate, non eſſe integrum. Baeza t.3.l.15.c.7. in Luc.18.

Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum, ut ſignaculum ſuper brachium tuum. Cant.8. 6. Duabus in partibus corporis ſignum ſuæ dilectionis imprimi cupit ſponſus; in corde, & brachio: cor enim intimos animi affectus ſignificat; brachium verò opera. Pinna Ethol.17.

Plorans ploravit. Thren. 1.2. Secundùm Scripturarum ſacrarum idioma, rectè Chriſti Eccleſia plorans plorare dicitur, ſicut & gaudio gaudere, & vita vivere. Quia profectò, ſicut magis aliquid, & ſignificantiùs eſt, vita vivere, & gaudio gaudere; quàm ſimpliciter gaudere, & vivere: ità majus eſt dicere, *plorans ploravit*: ut ubertatem inſinuet, & perfectæ compunctionis interiùs, & affluentiam demonſtret lacrymarum exteriùs: quatenus non minùs exterior, quàm interior, homo, ad integrum reformatus, abluatur. S.Paſchaſ. hic.

Areſacta eſt continuò ficulnea. Matth.21.19. Viderunt ficum aridam factam à radicibus. A radicibus arida facta eſt: quia non ſolùm in conſpectu hominum, qui exteriùs vident; ſed in conſpectu Dei, qui interiùs videt, exſiccata eſt: perdidit enim gratiam Dei, & gratiam hominum. Hugo Card. hic.

Per-

Digitized by Google

Percutiebat pectus ſuum. Luc. 18. 13. ut intimam cordis ſui exprimat pœnitudinem. Quis enim credat, cor eſſe verè contritum in eo, cui omnia externa ſunt integra, & vel à quovis parvo vulnere libera. Baeza t.3.l.15 c.7.

TITULUS XVII.

INTERPRETATIO.

§. I.

Bona.

Ex Veteri.

B*Ibenſque vinum inebriatus eſt.* Gen.9.21. Inebriationem Noe Theodoretus q.65. ſic interpretatur: ille primus hominum, compreſſis uvis, ignorans, quantum eſſet bibendum, incidit in ebrietatem. Ab inexperientia profecta eſt ebrietas Noe, non ab intemperantia.

Negavit Sara dicens: non riſi, timore perterrita. Gen.18. 15. Videtur magnum crimen, coram Deo omniſcienti mentiri. Sed Scriptura excuſat: *timore perterrita.* Sylveira in Luc.8.c.27.q.3.

Ego ſum primogenitus tuus. Gen.27. 19. Mendacium Jacob S. Auguſt. l. contra mendacium ſic excuſat: Jacob, quod matre fecit authore, ut patrem fallere videretur; ſi fideliter, & diligenter, attendatur; non eſt mendacium, ſed myſterium. Per hædinas pelles peccata; per eum verò, qui eis ſe operuit, ille ſignificatus eſt: quia non ſua, ſed aliena, portavit.

Nolite pavere, neque vobis durum eſſe videatur. Gen. 45. 5. Veniam promittit, qui offenſam excuſat. Joſeph, qua poteſt, arte extenuat fratrum ſuorum delictum; ut eorum levet animos, & metum pellat. Oleaſter: nec vindicat peccatum, neque ſaltem exprobrat; ſed peccatum opus bonum efficere nititur, imò opus Dei. Alvarez illuſtr.241. hic.

Pro ſalute veſtra miſit me Deus ante vos in Ægyptum. Gen.45. 5. S. Ambr. l. de Joſeph c.12. quàm pia fraternitas, quàm dulcis germanitas! ut etiam parricidiale excuſetur admiſſum, dicens; illud divinæ providentiæ fuiſſe, non impietatis humanæ: quandoquidem non ab hominibus oblatus ad mortem, ſed à Domino miſſus ſit ad vitam.

Ex Novo.

Et viſo eo rogabant, ut tranſiret à finibus eorum. Matth. 8. 34. Cur hoc petierunt? S. Chryſoſt. hom.29. in Matth. tribuit ingratitudini. S. Hier. hic de humilitate eorum interpretatur. Quòd rogant, ut tranſeat à finibus eorum; non de ſuperbia hoc faciunt, ut nonnulli interpretantur, ſed de humilitate: quia ſe præſentia Domini indignos judicabant. Sic ſentit S. Paſchaſius, Albertus Magnus, Bonaventura.

Cùm autem dormirent homines. Matth.13. 25. Cur homines, & non ſervi, vel cuſtodes, dicuntur dormientes? Cajetan. non dicit cuſtodes: ſi enim dixiſſet cuſtodes; negligentiam cuſtodum accuſari intelligeremus. Sed *dicit homines*; ut inculpabiles intelligamus, naturali ſomno occupatos.

Neſcitis, quid petatis. Matth.20 22. Charitas omnia interpretatur in meliorem partem. Noverat Dominus ambitionem Diſcipulorum, peterent primos accubitus; non tamen ideò ambitioſos, & arrogantes, vocat; imò excuſare videtur, quòd ea ignorantia lapſi fuerint. Fernandius in Gen.3. Sect.10.

Spiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma. Matth. 26. 41. Dormierunt tres diſcipuli in horto, qui juſſi fuerant vigilare, & orare. Eos Dominus non acriùs increpat; non ſomnolentos, pigros, inobedientes, vocat; ſed infirmitatem carnis incuſat, ut eos excuſet. Idem ib.

De qua ſeptem dæmonia exierant. Luc.8.2. Cajetan. noluit dicere, quæ ſubjecta fuerat univerſis vitiis; ſed excuſando quodammodo eam, & dæmones accuſando, dixit: *de qua &c.*

Pater! dimitte illis: non enim ſciunt, quid faciunt. Luc.23.34.

Quòd Nicodemus nocte venerit ad Chriſtum, Joan.3.2. malevoli ſiniſtrè interpretabantur; benè tamen Patres. V. Beda: venit Nicodemus ad ipſum nocte, cupiens ſecreta allocutione ejus pleniùs diſcere myſteria fidei, cujus aperta oſtenſione ſignorum aliquatenus jam rudimenta perceperat. Rupertus: venit nocte Nicodemus, ut audiret Jeſum ſinè turba: doctrinæ aptum nocturni ſilentii bene captavit otium. Albertus M. nocte venit, & ſecretum ſignificat: quia extra ſtrepitum diſceret veritatem voluit.

Ex Patribus.

Numquam poteſt eſſe ſcelus tam clarum, ut defenſioni locus non ſit. Lactantius l. de ira Dei.

Excuſa intentionem, ſi opus non potes: puta ignorantiam, puta ſubreptionem puta caſum. Quòd ſi omnem omnino diſſimulationem rei certitudo recuſat; ſuade nihilominus ipſe tibi, & dicito apud temetipſum; vehemens fuit nimis tentatio. Quid de me illa feciſſet ſi accepiſſet in me ſimiliter poteſtatem. S. Bernardus ſ.40. in Cant.

Etiamſi perperam factum quid deprehendas; nec ſic judices proximum; magis autem excuſa. Excuſa intentionem, ſi opus non potes. Idem ib.

§. II.

Interpretatio mala.

N*Umquid Job fruſtrà timet Deum?* Job. 1. 9. Pineda: obſervanda eſt Job ſanctitas mirabilis, cui nihil à Sathana objicitur, præter intentionem; quam pravam eſſe mentitur, & ignorans certis calumniis criminatur. *Bona in mala convertens inſidiatur, & in Electis imponet maculam.* Eccli. 11. 33. Alvarez Illuſtr. 241. Animadverte improbitatem: cùm ea, quæ dicta erant, inceſſere non poſſet; animi ſententiam inſectatur; & ad ea, quæ latent, ſe idcirco refert. Olimpiodorus. apud Eſcobar. lib. 7. Sect.3. Obſ.6.

Numquid interficiet ſemetipſum? Joan. 8. 22. Quid ſanctius Dei verbis: *quò ego vado, vos non poteſtis venire.* Ea eſt vitii, livoriſque dolabra; ut exaſciare poſſit laurum in patibulum. Oliva ſ.2. D. Quadr.

Amantium cœca judicia ſunt, ajebat Theophraſtus. Adde, & odientium. Naxera in Joſ.1.§.32.

TITULUS XVIII.

INVIDIA.

§. I.

Symbola, & Similitudines.

Comparatur tenebris.

P*Er diem incurrent tenebras, & quaſi in nocte, ſic palpabunt in meridie.* Job.5. 14. Quia triſtantur de aliorum bonis. & lux, quæ aliis affulget, invidiæ tenebras offundit; quod grave miſeriæ genus eſt. Pinna Eth.225.

Si homo lucis eſſe cœpiſti, quæ ſunt Chriſti gere: quia dies, & lux, eſt Chriſtus. Quid in zeli tenebras ruis? quid te nubilo livoris involvis? quid invidiæ cœcitate omne pacis, & charitatis, lumen extinguis? S. Cyprianus l. de zelo, & livore.

Non ſic nubes cœlum, nox diem, ſolem caligo; quomodo mentem cœcat, & tenebrat, invidia. S. Chryſol. ſ.48.

Alia Symbola, Figuræ.

Ex Veteri, & Novo.

Conſurrexit Cain adverſùs fratrem ſuum Abel, & interfecit eum. Gen.4.8. Revixit Cain, qui ob ſolam invidiam peremit proditoriè fratrem: Iſmael, qui perſequebatur Iſaac, ad utriuſque hominis mortem: Eſau, qui abs re voluit interficere, ut impunè potuiſſet, &c. Simon Caſſ. l.15. de juſtitia Chriſt c.4.

Fera peſſima devoravit Joſeph. Gen.37.33. Invidus de profectu deficit, de pinguedine marceſcit, de ſanitate infirmatur, de vita moritur. Et, ſicut *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Rom.8. 28. ità invido omnia cooperantur in malum. Duæ ſunt filiæ Invidiæ: ſcilicet triſtitia in proſperis, & exultatio in adverſis; quæ contrariantur ſpecialiter charitati: cujus officium eſt, gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus. S. Bonavent. diæt. ſal. c.4 de Invidia.

Non poterat videre lucernam Domini, antequam extingueretur. 1. Reg.3.1.2.3. Per Heli invidus ſignificatur. Diez. Invidus. Heli non poterat videre lucernam, niſi extinctam; ſic & invidus proximi opera clara, & bona; ſed obſcura, & mala. Stella de van. p.2. cap.53.

Putredo oſſium invidia. Prov. 14.30. hæc eſt febris putrida.

Dura, ſicut infernus, æmulatio. Cantic. 8. 6. Quia, dum Synagoga Chriſtum ad inferos poſſe ſe tranſmittere putavit, ei

uſque ad mortem corde immiſericordi invidit. Ut infernus dura æmulatio extitit: quia ſicut Infernus ſinè miſericordia, quos tenet, cruciat; ſic Judaica plebs Chriſtum apprehendens, ſinè reſpectu pietatis, ad mortem trahebat. S.Greg. hîc. An non ſatis, ſi mortem imitaretur Invidia? cur Inferni duritiam imitatur? Mors prædatur corpus, animam non extinguit, nec cruciat: Infernus verò & animas affigit. Alvarez Illuſtr.47.

Vade poſt me Sathana. Matth.16.23. Sathanas interpretatur, adverſarius plaſmationi. Unde ſignificat Invidiam, quæ ſemper majoribus adverſatur. Hugo Card. in Luc.8.

Obſervabant eum. Luc.14. 1. An fortè ut Aſtrologi obſervant ſolem? ità prorſus: non tamen ut metirentur ejus altitudinem, aut contemplarentur curſum, aut mirarentur operationes; ſed ut maculas per tubos opticos invidię ſe deprehendiſſe cavillarentur: ut caperent eum in ſermone. Horum ſequaces ſunt omnes invidi: qui maculas etiam in ſole quærunt, in virtute vitium, in ſanctitate defectum. Schonleben D.16.Pent.

Equus pallidus; & qui ſedebat ſuper eum, nomen illi Infernus, & mors, invidia. *Qui non diligit, manet in morte*. 1.Joan.3.14.S. Vincent.Ferr.ſ.4.Dom.2.poſt Oct.Paſch.

Ex Patribus, & aliis.

Sicut ajunt, viperas, dilacerato, & diſrupto illo ipſo materno utero, in quo conceptæ ſunt, naſci: ità & Invidiæ natura illam ipſam animam, à qua concepta eſt; & conſumit, & perdit. S. Aug.ſ.1.D.3.Quadr.

Qui invidet, ſic eſt, quomodo tabes, quomodo vulnus, quomodo apoſtema. S Aug. appendice ex div. ſermone 17.

Maledictus ſit talis oculus, qui turbatur in lumine, & in turbine delectatur: qui, cùm naturæ vitalem lucem videre non patitur, ſed in caligine illuſtratur: cui gaudium luctus, lux nebula, bonum malum: cui infelix eſt felicitas, & calamitas felix: cui adverſitas proſpera, & proſperitas adverſa; cui amica miſeria, & ipſa bonitas inimica. S.Cyrillus in Apolog.c.29.

Baſiliſcus, ut ajunt, venenum in oculo gerit; peſſimum animal, & præ omnibus execrabile. Noſſe cupis oculum venenatum; oculum nequam, oculum faſcinantem? Invidiam cogitato. S.Bernardus ſ.14. in Pſ.

Invidia eſt, ſicut vermis in ligno, rubigo in ferro, tinea in veſtimento. Eſt ſimilis diabolo, qui vellet, ut nullus eſſet bonus. Eſt ſimilis nihilo: pro eo, quòd diſſimilis eſt tam Creatori, quàm omni creaturæ, ſive bono creato. Creator enim communicat bona ſua liberaliter, & creatura ſimiliter. Nam videmus in ſole; quòd lumen ſuum communicat omnibus creaturis; & ignis calorem ſuum; & ſic de aliis. Sed invidus non ſolùm non communicat bona ſua, ſed etiam, quantùm in ſe eſt, annihilat aliena: quia ſibi valde diſplicent; & etiam cùm ſolus invidus ſit nihil, ità vellet, quòd nihil, niſi miſeria eſſet. S.Bonav. diæt.ſal.c.4. de Invidia.

Invidi ſimiles ſerpentibus Indiæ, qui fugiunt, florentibus arboribus aromaticis; quas etiam arrodere dicuntur, nè floreant; quia odorem florum non ſuſtinent. Sic invidi proſperitatem proximi non ferunt. Geminiani l.5.c.71.

Bercorius, Pierius, Ricciardus, Lauretus, ignem dicunt ſymbolum invidiæ: Invidia enim, ut ignis, non niſi excelſa appetit. Didacus Niſſ.Pol.Cœl.p.1.l.8.c.1.

Invidus papilioni ſimilis: qui, dum lucernæ lumen conatur extinguere, ſeipſum concremat, non extincta lucerna. Diez fer.4. Dom.Paſſ.

Ferunt, Syrenes ſævlente tempeſtate quàm ſuaviſſimè canere; contrà ſereno cœlo, & tranquillo mari, triſtes obmuteſcere. Sic invidos aliorum res adverſæ oblectant, proſperæ contriſtant. Cornelius in Eccl.14.v.8.

Vultores cadaveribus paſcuntur, odore unguentorum enecantur. Ælianus l.7.c.3. de animalib.

Luna ecclipſata. Lem. *alterius umbra*. Picinelli.

Flamma. Lem. *Non ſinè fumo*. Ut flamma firmior non ſurrexit unquam ſinè fumo: ſic nec fama ſinè nube aliqua livoris. Juſtus Lipſ.Cent.ad Belg.ep.14.

§. II.

Invidia ſeipſam cruciat, & affligit.

Exempla.

I*Ratuſque eſt Cain vehementer*. Gen.4.5. Vide, quàm ſit homini ſceleſto gravis virtus, probitas, pietas, & innocentia, bonorum. Quæres: cur Deus Cainum non ſtatim puniverit? Reſp. graviſſimè puniri: quæ enim major pœna, quam invidia; huic carnifici torquendum juſtus Deus dimiſit. Fernandius hîc Sect.6. S.Chryſoſt.hom.18. in Gen. Duplex illi triſtitia facta eſt; eò quòd ſolus ille repudiatus fuit; & quòd fratris donum acceptum fuit, Et triſtitia affecit Cain valde, & concidit vultus ejus. Invidis applica illud Job.5.14. *per diem incurrent tenebras; & quaſi in nocte, ſic palpabunt in meridie*. Quia triſtantur de aliorum bonis; & lux, quæ aliis affulget, invidiæ tenebras offundit; quod grave miſeriæ genus eſt. Pinna Eth.225.

Omnes puteos, quos foderant ſervi patris illius Abraham illo tempore obſtruxerunt implentes humo. Gen.26.15. Nihil utilitatis, imò multùm damni Palæſtinis advenerat ex obſtructione puteorum: tamen, quia laborabant invidia, & venenatis oculis excipiebant Iſaacum, libenter, ſibi moleſti erant; dummodo Iſaaco nocerent. de Caſtillo Ill.158.

Et diviſit illi ſubſtantiam. Luc.15.12. Utrique ſcilicet. Cur ergo ſenior dicit: *numquam dediſti mihi hædum?* Hoc ad imaginem invidiæ refert Chryſol.ſ.4. Invidus nihil ſe habere putat, ſi alius partem accipiat. Pinna Eth.225.

Poſtquam filius tuus hic, qui devoravit ſubſtantiam ſuam &c. Luc. 15.30. Videt in fratre ſuo, non converſionem, non humilitatem, *fac me unum de mercenariis*; ſed tantùm luxuriam, & diſſipationem bonorum. Concitatus erat animus odio, & invidia. Sylveira in Matth.4.q.30.

Pater Abraham, miſerere mei, & mitte Lazarum. Luc.16.24 Cur tunc? S. Chryſol. ſ.66. jam depone dolos licet; quia tamen Lazarum non potes videre; ſcitur, quia plus te felicitas Lazari, quàm gehennæ, torquet incendium. q.d. extrahere cupiebat Lazarum è ſinu Abrahæ, & ſuis precibus ad Tartara ducere; ſpecie quidem pietatis; ſcilicet, ut refrigeret linguam meam; revera tamen, ut aliquid pateretur; ſi non pœnarum, certè damni, vel tantillum abſtractus ſuavi Abrahæ ſinu. Hanc fuiſſe mentem divitis patet ex verbis Abrahæ: *fili recordare* v.25. id eſt, cùm ſuper omnia genio apud vivos indulſerit, Lazarus verò nihil non mali ſit paſſus, oportet fieri compenſationem: ſcilicet, ut neque tu remiſſionem aliquam in malis obtineas, neque Lazarus quid mali patiatur. Cùm id conſilii non ſuccederet, aliam ingreditur viam: *Mittas eum in domum patris mei*. Conatur rurſus ſpecie pietatis removere, vel ad brevem moram, à gaudiis: imò à conſpectu ſuo, haud ferens ejus beatitudinem. Pinna Eth.255.

Diabolus in pœnam ſuam, locum in aere medium inter cœlum, & terram, ſortitus eſt: ut videat; invideat; ipſa invidia torqueatur. S.Bernardus ſer. 54. in Cant. Nam communis ſententia Doctorum eſt, multos dæmones in aere inter cœlum, & terram, cruciari. Cur iis hic locus aſſignatus? ut conſtituti inter juſtos, qui jam in patria triumphant; & inter eos, qui ſunt in via; utrorumque invidia torqueantur. Sylveira in Apoc.6 q.38.

Eſt grave illis malum. eſt illis incendium non ferendum; quos aliquando habuere contemptui, videre felices. S Chryſol. ſ.122.

Alia vitia, & ſcelera, poſt hanc vitam non reperient ampliùs locum, neque affligent: nullus in Inferno ſuperbit, nullus luxuriæ vacat; nullus gulæ, & abdomini ſervit; at verò invidia torquet non minùs mortuos in Inferno, quàm vivos in terra: & ideo eſt gehenna anticipata. Schonleben D.16.Pent.

Sententia.

Parvulum occidit invidia. Job.5.2. Numquam invidia præſtantia virorum pectora aggreditur; ſed viles, & objectos. Diez ſ.4. Dom.Paſſ.

Invidia, in alienis bonis eſt triſtitia. S.Gregor. Niſſ.l.4. de homine c.12.

Invidus alienum bonum ſuum facit invidendo ſupplicium. S. Proſper lib.3.cap.5.

Invidi, amici diaboli inimici etiam ſui, omnibus odioſi. Ubi iſti fieri poterunt boni, qui ſunt in bono mali? aut quando bene malis uſuri ſunt, qui male bonis uti non deſinunt? Id.ib.c.9.

Invidia inteſtinus hoſtis; non carnis quatit muros, non elidit ſepta membrorum; ſed in ipſam cordis arietat arcem: &, antequàm viſcera ſentiant, ipſam dominam corporis, animam prædo capit, & adducit incluſam. S.Chryſologus ſ.4.

Duæ ſunt filiæ invidiæ: ſcilicet triſtitia in proſperis proximi, & exultatio in adverſis; quæ contrariantur ſpecialiter charitati: cujus officium eſt gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus. S.Bonavent.diæt.ſal.c.4.de invidia.

Horribile eſt odium invidiæ: quia omnia motiva amoris præcipua ſummè vertit in oppoſitum: accipit enim, ut ſibi contrariiſſima, quæ amantiſſima ſunt. S.Thomas Aqu.in Gen.c 37.

Invidiæ virus ingeſſit in animo plerumque triſtitiam, unde lętitiam debuit reportare: nam ad gaudium debet animus excitari, cùm videt diffuſam in hominibus bonitatem. Suum exiſtimat damnum, commodum alienum, & ſuam diminutionem, alterius augmentum; perditionem propriam, alterius lucrum; in ſuam convertit injuriam alterius gloriam; ſuam depopulationem deplorat, alterius abundantiam; & propriam infirmitatem, alterius ſanitatem; ſuam ignorantiam, alterius ſcientiam; & quid-

quid

quid boni alteri accedit, à ſe recedere ſemper putat. Meliùs eſſet invido, carere oculis, nè videret: auribus, nè audiret, quæ aliis bona proveniunt: quia ſaltem quietem in animo poſſideret. Ad felicitatem dico invidorum ſpectaret, ſemper illos eſſe in numero captivorum: & ante oculos ſemper habere lugentes, & ſuſtinentes pœnas continuò contemplari; incolere deſerta cum beſtiis, effugere hominum civitates: ut videndo infelicia ſe putarent eſſe felices; nec videndo felicia triſtarentur: qui, ità loquar, ex miſericordia in Inferno tenderentur, ubi eſt ſempiterna miſeria; nè jucundorum intuitu torqueantur. Contra ſeipſum ſemper teſtificatur, qui invidus eſt: quòd, quibus invidet, minor eſt; &, velut noctua, ſuam peragit vitam, quæ ſemper odio habet lumen ſolis. Simon Caſſ.l.8.c.48.

Chanaan quoque interpretatur æmulator: æmulator inimicus felicium. Sæpe, nè detegatur, ſibimet violentiam facit; & mentitur ore lætitiam in contingentibus bonis, cujus cor pertulit invidiæ venenatas ſagittas. Ridebit interdum ſimico more: nam verè minimè poteſt; cùm non procedat ea corde lætitia. Collaudabit fallaciter cuncta opera alterius: domum dicet bene dimenſam, quam vellet eſse ſubverſam. -- Præfert ſupellectilem verbis, quam ignis incendiis cremari libentius aſpexiſset &c. Idem de juſt.Chr.l.15.c.18.

Magnam injuriam faceret Deus invido, ſi poneret eum in paradiſo: moreretur ex dolore, ſi videret aliquos inter tot bona gaudere: quia totum vellet pro ſe: & ideò non intrabit. S. Vincent. Ferr.ſerm.ſup.Orat.Dom.cap.6.

§. III.

Invidiæ malitia.

Ex Veteri, & Novo.

NUmquid rex noſter eris? Geneſ.37.8. Asperè illum increpant audito ſomnio primo. Audito ſecundo: *vidi per ſomnium quaſi ſolem &c.* tacent. Cur non utrobique reprehenſus? Spicæ, cum manipuli, quia de terra, terrenam portendebant felicitatem. Theodoretus q.93. in Gen. manipulorum ſomnium denotant futuram frumenti cauſa adorationem: ſiquidem frumenti gratia in Ægyptum profecti fratres ſecundùm prophetiam eum adoraverunt. At ſplendida ſidera, utpote cœleſtia, cœleſtem proſperitatem præſagiebant. Et ea eſt mortalium cœcitas, ut ſolùm invideant terrenis felicitatibus: humana erant illis in pretio, cœleſtibus tepidè affecti. Naacra in Ioſ.24 §.17.

Invidia non parcit proprio parenti. Teſtis eſt Abſolon 2.Reg. 15.10. Non parcit fratri; teſtis eſt Cain.Gen 4 fratres Ioſeph Gen. 37.18.Et Rachel invidit ſorori ſuæ Liæ, quòd fœcunda,& non,ut ipſa ſterilis eſset. Gen.30.1 Non parcit amico, & benefactori, ut Saul Davidi 1.Reg.18.8. Non parcit ſanctiſſimo, & innocentiſſimo, ut Iudæi Chriſto. Stella de cont Mundi van.c.53.

Miſerunt Judæi ab Jeroſolymis Sacerdotes & Levitas ad eum [Ioannem] *ut interrogarent eum: tu quis es?* Ioan.1. 19. Putabant inſipienter; quod, licet in cœteria vigilantiùs excubare videretur; attamen humanum quiddam, tamquam homo, ſentiret, ac,gloriæ & amore illectus, Chriſtum ſe eſse reſponderet; & deinceps ipſius Jeſu fama extingueretur; ob quam omnes oriebantur anxietates. S.Euthymius Zigabonus hic.

Ex Patribus, & aliis.

Invidia, peſtiferum malum, hominem in diaboli conditionem, ac in dæmonem immaniſſimum convertit. S.Chryſoſt. hom. 41. in Matth.12. Appellat præterea ibidem Invidiam, venenum, turpiſſimum flagitium, peſtiferam beſtiam, atque ſceleſtiſſimam paſſionem.

Anima, quæ ſemel poſſeſſa fuerit ab Invidia, difficilè eſt, ut virtutes recipiat. Impoſſibile penè eſt, remediari animam, quam Invidia poſſederit. Idem hom.5. in Marc.c.5.

Magis puto ejus ſalvationem ſperandam, qui parum boni facit, & benefactis aliorum favet; quàm illius, qui multa, & invidet. S.Anſelmus lib.ſimilit.c.45.

Invidia malum vetuſtum, prima labes, antiquum virus, ſæculorum venenum, cauſa funeris. Hoc in principio ipſum Angelum ejecit, & dejecit de cœlo: hoc de paradiſo hominem, principem noſtræ generationis excluſit. S.Chryſol.ſ.4.

Sicut Chriſtus de virtute charitatis dicit Chriſtianis: in hoc cognoſcent omnes, quia Diſcipuli mei eſtis &c. ità diabolus poteſt dicere: in hoc &c. ſi invidiam habueritis ad invicem. S.Vinc. Ferr.D.2. poſt Epiph.

Superbia contra Patrem, avaritia contra Filium, invidia contra Spiritum S. Nam Patri attribuitur potentia; qui autem ſuperbit, contra potentiam facit. Filius quaſi prodigus fuit: nam ſeipſum; & omnia, pro humano genere dedit: qui ergo avarus eſt, peccat contrà Filium. Invidia contra Spiritum Sanctum; qui dicitur amborum benignitas. S.Bonavent in Pſ.77.

Invidus de profectu deficit, de pinguedine marceſcit, de ſanitate infirmatur, de vita moritur. Et ſicut diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum; ità invido omnia in malum. S.Bonav. diæt.ſal.c.4. Invidia.

Excandeſcens invidia in conſortem, arguit Deum omnium largitorem: quem non poteſt juſtè arguere. Simon Caſſ.l.15.de juſtit.Chr.c.4.

Invidia, etiam ipſa malorum radice plerumque deterior: nam avarus tunc lætatur, cùm accipit: at invidus, non cùm ipſe accipit; ſed, cùm alter non accipit, tunc ipſe lætatur. Iſidorus Clarius l.1.or.34.

§. IV.

Invidia ſola vult gloriam, & commodum.

Symbola, & Exempla.

VEni, *& mittam te ad Pharaonem*. Ex.3. 10. Reluctatur, donec Aaron ſocius in pericula ei adjungitur. *Aaron, frater tuus erit propheta tuus*. cap.7. 1. Montem aſcendens, ut dulcius cum Domino converſetur; non ambit Aaronem in comitem. Naacra in Joſ.11.§.7.

Jabin rex Aſor miſit ad Jobab regem Madon, & ad regem Semeron &c. Joſ.11. 1. Omnium ſe ſocium facilè exhibuit, omneque dum periculum urget, cupit adſtare: imperii tamen gloriam uni ſibi ambivit; nec ſociis, aut amicis communicavit. Id.ib.

Accidit, ut diceret Ionathas ad adoleſcentem armigerum ſuum: veni & tranſeamus ad ſtationem Philiſthinorum. 1. Reg.14 1. *Extendit que ſummitatem virgæ, quam habebat in manu &c.* 1. Reg.14.27. Ad favi dulcedinem ſocium non admiſit;nè dulcoris ſe parte fraudaret.Periculi amavit conſortem;dulcedinem voluit capere. Id ib.

Videbo cœlos tuos, lunam, & ſtellas, quæ tu fundaſti. Pſ.8.4. Cur non etiam ſolis meminit? S Petrus Dam. ſ.de aſſumpt. B.V. multò aliquid altius claritas habet ſolis, quàm lunæ: quia, etſi illa ſtellas minores obſcuret, non tamen penitus occultat. Hic verò lucidiùs incandeſcens, ità ſibi ſiderum, & lunæ, rapit poſitionem, ut ſint, quaſi non ſint, & videri non poſſint. q. d. ideò David, cùm cœtera ſidera laudat, ſolem nè quidem commemorat: quia ille laudem meretur, is Deo acceptus eſt; qui Lunæ imitator alienum non occulit ſplendorem. Did.Niſſ.Sabb D.4.Quadr.

Lazarus cupiens ſaturari de micis, & nemo ei dabat. Luc. 16. 21. *Mitte Lazarum*. S Chryſol.ſ.66. Dives, qui participem pauperem in bonis præſentibus audire contempſit,in futuris malis compatientem pauperem non meruit invenire. Sibi uni felicitatem amavit; & flammas ſolus ſuſtineat. Inveniſſet in calamitate remedium; ſi in felicitate admiſiſſet conſortium. Naxera in Joſ.1.§.55.

Draco pugnabat, & angeli eius. Apoc.12.7. Lucifer ſocios traxit ad conflictum, repudiavit ad conſortium. *In cœlum conſcendam*. Iſ.14.13. Solus vult ſedere. Naaera in Joſ. 11.§.7. Qui ſedere præſumpſit, ſe ſolo voluit eſſe contentus. S. Bernardus ſ.3. de verb. Iſaiæ.

Sententia.

Qui minor eſt inter vos, hic maior eſt. Luc.9.48. Amputavit omnem æmulationem reſponſo ſuo; omnem cauſam, & materiam, mordacis invidiæ eruit, abſcidit. S.Cypr.de zelo, & livore.

Quemadmodum iter facientes per ſolem neceſſariò comitatur umbra, ſic quoque incedentibus per gloriam comes eſt invidia. S.Maximus ſer.54. Plutarchus in Moralib. ubi nullum lumen, ibi nulla umbra: ità ubi nulla felicitas, ibi nulla invidia.

§. V.

Ab invidia alieni admittunt conſortes.

Dominus Deus.

SPiritus *Dei ferebatur ſuper aquas*. Geneſ. 1. 2. Cur aquæ, præ aliis rebus, habebant ſplendorem Dei? Videte, quid de aquis dicat: ità ſcilicet totam occupaſſe terram,ut non appareret. Quod cùm Deus animadvertit, *dixit: congregentur aquæ, quæ ſub cœlo ſunt, & appareat arida; & factum eſt ità*. v.9. Mox aquæ ceſſerunt terræ, ut ipſa quoque appareret. Juxta hæc dicitur: *Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas*: quia ille multum habet de ſpiritu Dei, qui relinquit locum aliis; ut ſint etiam conſpicui, & illuſtres. Didacus Niſſ.Sabb.D.4.Quadr.§.6.

Adduxit ea ad Adam, ut videret, quid vocaret ea, Geneſ.2. 19. Tamquam ad creaturarum imperatorem adduxit, ut ea propriis nominibus inſigniret, Nota: dimidium orbis

creans Deus, propria nominatione condecorat; firmamentum vocans cœlum, lucem diem, tenebras noctem, orbem terram, congregationem aquarum maria. Alteram medietatem orbis ex viventibus animantibus, & volucribus, compactam, & quidem nobiliorem, homini reſervavit; ut ea propriis ornaret nominibus ut omnibus innoteſcat Dei ſollicitudo in quærendo hominis honore; ut ſit particeps divinæ ſapientiæ, & Imperatricis potentiæ. de Arcones in Iſ.2.Diſc.4.

Excogitato conſilio fecit duos vitulos aureos. 3. Reg. 12. 28. Jeroboam, ut vera religione Iſraelitas arceret, Deos mentitur, quos plures effingit: ſed honorat ut magnos, quos afferit deitate conformes: eſt enim quaſi divinitatis argumentum, non renuere divinitatis conſortium. Derogaſſet ſibi Pater æternus, ni ſe totum perfectè reciprocaſſet in Filium; ni felicitatis ſuæ conſortem admiſiſſet æqualem. Filius nec Patre deitate minor; nec Pater Filio majeſtate potentior. Naxera in Joſ.§.39.

Æmulor vos Dei æmulatione &c. 2. Cor. 11. 2. Græc apud Chryſoſt. *Zelotypus ſum erga vos zelo Dei*: atque ob id volo animas veſtras Chriſto deſponſas, quem amo, & à vobis amari volo. Zelus hominum non vult amari ab alio, quod ille amat. Didacus Niſſ.Sabb. poſt D.4.Quadr.§.6.

Bonus cùm ſit, nullius rei invidia tangitur: unde & nemini eſſe invidit; ſed omnes eſſe vult, ut habeat, erga quos benignitate uti poſſit. S.Athanaſius Alex.lib.contra Gentiles.

Bonitati minime ſatis erat, ſua ipſius ſolùm contemplatione moveri: ſed bonum diffundi, ac propagari, oportebat; ut plura eſſent, quæ beneficio afficerentur. S.Gregor.Naz.Or.42.

Chriſtus Dominus.

In ſole poſuit tabernaculum ſuum, & ipſe tamquam ſponſus. Pſ. 18 6. Cur non dicitur, quòd procedit ut rex regum, dominus dominantium, princeps univerſæ terræ? Rex, Dominus, non admittit conſortem; ſponſus autem cupit ſponſam ſui conſortem. Hinc dicitur ab Eccleſia; veni electa mea, ponam in te thronum meum. Sylveira in Act.2.v.21.

Capite nobis vulpes parvulas. Cant. 2. 15. Non putat à ſe aliena lucra noſtra, qui ſe nobis tam dignanter aſſociat; dum jubet capi vulpes non ſibi, ſed *nobis* ſecum. Sanctus Bernardus ſerm. 64. in Cant.

In vacuum laboravi; ſinè cauſa, & vanè, fortitudinem meam conſumpſi. Iſ.49.4. Sed Paulus gloriatur toties de converſione Gentium, de diſcipulorum coronaote ſe gaudio; ut etiam illa verba Chriſti in contrarium vertat Philipp.2.16. *non in vacuum cucurri, neque in vanum laboravi*. Et unde Paulo conceditur, quod Chriſto denegatur? S. Ambroſ.l.7. ep.47. ille dicebat, in vacuum laboravi; per quem meruit Paulus dicere, non in vacuum laboravi; ut boni operis fructum, & Evangelicæ prædicationis gloriam, ſuis conferret ſervulis, per quam omnis ſarcina laboris abſolveretur. Ramirea in ep.2. Chriſti ad Epiſc.

Vidimus ſtellam ejus. Matth. 2. 2. Unde cognoſcunt, eſſe ſtellam Dei? quia ſole fulgente radiabat. Sed unde habuit tantam vim? erat peculiaris Domini Stella: & licèt aliæ ſtellæ diei luce obſcurentur, & non appareant; tamen hæc ſtella, cùm ſit Domini ſtella, & habeat illius ſavorem; tota nitet, & fulget. Apoc. 1.16. de Chriſto: *habebat in dextera ſua ſtellas ſeptem*. Mox ſubditur: *& facies ejus ſicut ſol in virtute ſua*, id eſt, in ſumma claritate. Quomodo ergo ſtellæ in manu fulgent? habebant à principe ſuo ſavorem. Sylveira Addit. in Evang. Matth. hic.

Vos eſtis lux Mundi. Matth. 5. 14. *Ego ſum lux Mundi*. Joan. 8. 12. In conſpectu veræ lucis increatæ cuncta lumina ſplendorem accipiunt. Eſcobar Coll. Chr.t.3. Obſ.7. Dedit etiam Diſcipulis, ut lux Mundi eſſent per gratiam, quia erat ipſe lux Mundi. Et quia deſcenſurus erat de cœlo, & in cœlum aſcenſurus, Eliam in cœlum levavit, inde cum terris placito redditurus tempore. Baptizaturus quoque in ſpiritu S. & igne, per Joannem baptiſmatis ſacramenta præmiſit; omnia quoque donavit Diſcipulis ſuis. S.Ambr.l.1.de pœnit c.7.

Domine, ſi tu es, jube me ad te venire. Matth. 14. 28. Abulenſ. Petrus dubitans dixit: *ſi tu es &c.* q.d. Dominus meus tam eſt generoſus, ut nolit ſolus lucere; ſed omnes domeſticos ſuos etiam amet videre illuſtres. Cùm itaque ille veniret ad eos ambulans ſuper mare; ſi me conſortem tantæ gloriæ admiſerit, feceritque, ut ſimiliter firmo greſſu aquas perambulem; tali argumento mihi perſuaſiſſimum fiet, quòd ipſe ſit Dominus meus. Didacus Niſſ. D. infra Oct.Nat D.

Reſplenduit facies ejus ſicut ſol. Matth.17. 2. Non magis, quàm ſol: vitavit ſingularitatem odii matrem. Tranſit ad alium montem: pendente in patibulo Salvatore *obſcuratus eſt ſol*. Luc. 23. 45. Sol paſſionis ſe conſortem in Calvaria præbuit: quia gloriæ Dominus in Thabore ſocium illum admiſit. Naxera in Joſ. 5. §. 55.

Duxit illos ad montem. ib. v. 1. Ducere ad montana Diſcipulos, pars regni eſt. S. Hieron. hic. Ut ejus ſibi honoris conſortium membra promitterent, qui in capite refulſit. S. Leo hic. Ad gloriam admittit ſocios Chriſtus; non verò ad mortem, & paſſionem; ſummum amoris ſignum, in quo vult ſolus triumphare. Illo reſurgente, *multa corpora Sanctorum, qui dormierant, ſurrexerunt*. Matth.27.52.

Cùm ſederit Filius hominis - ſedebitis & vos. Matth. 19.28.

Videbitis Filium hominis venientem in nubibus cœli. Matth.26. 64. Cur in nubibus? 1. Theſſ. 4. 16. *rapiemur cum illis in nubibus*. Si beati homines in nubibus rapientur in aerem; quid mirum eſt, in nubibus venire Filium Dei in virtute, & gloria multa. Orig. hom.30. in Matth.

Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Ioan. 1. 12. magna benevolentia! unicus natus, & noluit manere unicus. Sanct. Auguſt. tr. 2. in Joan.

Ego ſum lux Mundi. Joan. 8. 12. Magna Chriſti gratia, quæ omnia prope vocabula ſuis Diſcipulis donavit. *Ego ſum lux &c.* id tamen, quo ipſe gloriatur, Diſcipulis nomen indulſit dicens: *vos eſtis lux Mundi*: Matth.5. 14. *Ego ſum panis vivus*. Io. 6. 41. *Unus panis, unum corpus multi ſumus, omnes. Omnes qui de uno pane participamus*. 1 Cor.10.17. *Ego ſum vitis vera*. Jo. 15. 1. Et tibi dicit Iſ.5.2. *plantavit eam electam*. S.Ambr. in Luc. lib.6. cap. 38. Cur de Joanne dicit Io cap.5. 35. *ille erat lucerna ardens*, & non potiùs lux? Reſp. Chriſtus apud nos manens de ſe dixit: *ego ſum lux Mundi*. In cœlo autem cum ſuis regnans lucerna vocatur. Apoc. 21. 23. *lucerna eius eſt agnus*. Reliqui ſancti dicuntur lux participatione à Chriſto lucente in Mundo; At Ioannes participat in vita lucem regnantis, quia vocavit Chriſtum *Agnum Dei*. Ioan.1.29.

Et fecit nos regnum, & Sacerdotes Deo. Apoc. 1. 6. Rupertus hic: Rex, & Sacerdos, ſolus erat Ieſus. Reges, & Sacerdotes facere de ſervis peccati propoſuerat; & idcirco ſanguinem fundebat.

Qui vicerit, dabo ei ſedere mecum in throno meo. Apoc.3.21.

Sancti, & probi.

Ex Veteri.

Moyſes ſolus imperium ſuſcipere recuſabat; ſed ut primùm accepit ſocium Aaronem, libens acquievit. Ex.4.14.18.

Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenibus Iſrael. Num. 11. 16. Moyſes unicus erat Legis doctor, & ſolus populo fundebat oracula; & tamen audivit a Domino: *congrega &c.* Nec ægrè tulit, quòd doctrinæ ſpiritus per plures divideretur. Rupertus l. 6. de gloria Trinit.c.19. Mira pietas Dei, mira benignitas Moyſi: quo enim alio modo ſatis populo facere potuit; quatenus videretur non ſolus gloriari. Baeza t.1.l.5.c 8.§.12.

Fleverunt pariter; David autem ampliùs. 1.Reg.20.41. Cur hic ampliùs lacrymas fundit? quia ubi de regno ab amico in ſe transferendo audit; ubi ſe pro Ionatha regnaturum excipit; ſic ægrè id fert, ut dolori, & lacrymis copioſis indulgeat. Id eſt bonorum amicorum præcipuum, ut bona ſua amicis poſtponant. Baeza t.2.l.8.c.3 §.12.

Tu regnabis ſuper Iſrael; & ego tibi ero ſecundus. 1. Reg.23. 17. Ælredus in ſpec.charit.l.3. c.19. ò virum ſummis laudibus efferendum! virum expertem invidiæ; qui amicum regno prætulit; qui, quod videbatur ſuum, eſſe voluit alienum.

Magnificate Dominum mecum. Pſ. 33. 4. Vilitas iſta carnalis ſingulariter perfrui deſiderat, quod delectatione avida concupiſcit. Spiritualis autem gratia non vult ſola facere, quod multis proficit ad ſalutem; ne inter officia ſanctitatis deteſtabilis invidia miſceatur. Caſſiodorus hic.

Surgam, & circuibo civitatem - quæram, quem diligit anima mea. Cant.3.2. Invento eo ait: *tenui eum, nec dimittam; donec introducam illum in domum matris meæ*. v. 4. Putabam in ſui cubiculi ſecretum adducendum, ut liberiùs illo frueretur: & audio in matris domum deducendum. S. Bernardus ſ. 79. in Cant. magna Eccleſiæ charitas, quæ ne æmulæ quidem Synagogæ ſuas delicias invidet. Quid benignius? quàm, ut quem diligit anima ſua, ipſum communicare parata ſit inimicæ. Naxera in Ioſ.11.§.7.

Venite, & aſcendamus ad montem Domini, Iſ. 2. 3. Cùm Iſaias ait, venite ambulemus, non cupit ſolus aſcendere; nec ſpecie eximia, nec beatitudine ſumma, ſolus frui. Pars enim felicitatis æternæ eſt, gloriæ Dei plures habere conſortes. Arcones hic.

Sanctus! ſanctus! ſanctus! Dominus Deus exercituum. Iſ.6. 3. Cùm vates has Dei laudes audiret, ait: *væ mihi, quia tacui* v. 5. væ mihi muto inter vocales Angelos! Non invidet felicitati Angelorum; ſed labiorum ſuorum dolet, & deplorat, immunditiam; per quam hoc ei non licebat, quod illis. Et quid illi hinc commodi? Seraphim calculo ejus labia emundavit. Et nota, quòd ait: *volavit ad me unus de Seraphim* v.6. ut ſignificaret, quàm facilè proſi-

Digitized by Google

proficiat, qui non dolet aliorum abundantiam, ſed ſuam deplorat inopiam. Didacus Niſſ. ſ.3.D.1.Quadr.

Ex Novo.

Etiam Domine: nam & catelli &c. Matth. 15.27. An fortè ſubirata invidit Iſraelitis panem beneficiorum, quibus illi fruebantur? S.Chryſoſt. vides prudentiam mulieris? vides, quomodo non contradixit, nec de aliorum laudibus doluit. Non indoluit felicitati alienæ, ſed indoluit miſeriæ propriæ; ſicque profecit. Didacus Niſſ.ſ.3.D.1.Quadr.

Dic illi, ut me adiuvet. Luc.10.40. Non tædio affecta miniſterii, ſed fatigata labore; non invida ſorori, non quærens requiem; non ſollicita permutare officia cum ſorore, non tentans ejus pacem perturbare, in hæc verba Martha prorupit: ſed dignum ſuo cenſebat in animo, quòd ſibi miniſtraturus totus Mundus aſſurgeret, ſe indignam exiſtimans, eſſe ſolam relictam, miniſtraturam tanto Domino, & ad ſerviendum toti Collegio. Petit adjutorium, nolens tamen relinquere miniſterium; collegam quærit in officio, non quieſcere. Simon Caſſ.l.9 c.33.

Dixit ergo Diſcipulus ille, quem diligebat Jeſus, Petro, Dominus eſt. Ioan.21.7. Da mihi Ioannem, qui, cùm ſolus Chriſtum agnoverit, ſocium moneat, & ſe ab eo præveniri patiatur. Oliva t.2. Strom. §.Vado piſcari.

Reſpice in nos. Actor.3.4. Cùm ſolus Petrus, loquitur, non ait, reſpice in me, ſed in nos. S.Baſilius Seleuc.Or.21.

Siquidem cum utroque vinculi effectio, ea utroque curationis profecta eſt gratia. Etſi enim ſolus loquitur Petrus, tamen adjutor eſt Apoſtolus. Petrus non ſolus vult laudari, ſed Ioannem habere ſocium. Sylveira hic.

Adiuva illas, quæ mecum laboraverunt. Philipp. 4. 3. Non recuſat Apoſtolus fœminas adjutrices; nec ille cupit ſibi adſcribi labores omnes. Baeza t.2.l.8.c.3.

Miſcellanea.

Cernens Rachel, quòd infœcunda eſſet, invidit ſorori ſuæ. Geneſ. 30.1. Quærit Abulenſis, quomodo Rachel invidere potuerit? non doluerit ſaeè Rachel de ſororis ſuæ fœcunditate. Reſpondet: duplex eſſe genus invidiæ; unum laude, alterum vituperio, dignum. Vitioſa invidia eſt, qua de alieno vel bono doles, vel malo gaudes. At laudabilis invidia importat dolorem de defectu proprio, in comparatione ad aliquem, habentem id, quo iſte caret. Et ſic invidit Rachel, loquit Toſtatus: eamque invidiam laudat ipſa Scriptura: dicit enim in ſequentibus: *recordatus quoque Dominus Rachelis exaudivit eam, & aperuit vulvam eius.* v.22. Didacus Niſs ſ.3.D.1.Quadr.

Aquila grandis magnarum alarum venit ad Libanum. Ezech. 17. 3. Cur inter tot montes ad Libanum evolavit? Libanus cedris ſpecioſiſſimis ornatur, & nivium candore. Huc peſſima aquila intendit volatum; ut earum obſcuret candorem, aut emedullet cedrum. Naxera in Ioſ.16.§.7.

Æmulamini charismata meliora. 1. Cor. 12.30. Verbum *æmulamini* videtur ſcrupulum movere poſſe. Bene illud, ſi Apoſtolus, invidete, & non æmulamini, diceret. Cùm jubemur æmulari chariſmata meliora, non dolere de alieno commodo, ſed de noſtro defectu, jubemur. Didacus Niſs.ſ.3.D.1.Quadr.

Non poteſt ſuperbus non eſſe invidus: invidia filia eſt ſuperbiæ. S.Auguſt.ſ.53. de Verb D.

Invidentia aliunde non eſt, quàm ex eo, quòd rebus præſentibus es addictior. Nam ſi pecuniam, & Mundi hujus gloriam, nihili feciſſes; nihil utique invidiæ erga eos, qui iſtis potiuntur, ſenſiſſes. S.Chryſoſt ſ.2. in c.2.ep. ad Philipp.

T TULUS XIX.

S. JOANNES BAPTISTA.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

DUorum in Veteri Teſtamento conceptio, & nativitas, fuit per Angelum nuntiata, Iſaac Geneſ. 18. 10. & Samſonis. Iudic.13.3. Duorum in Novo, Ioannis, & Chriſti. Iſaac, qui interpretatur *riſus*, figura fuit Ioannis, de quo ſcriptum eſt: *multi in nativitate eius gaudebunt.* Et in ejus, ſcilicet Iſaac, conceptione nuntianda mittitur Angelus tantùm ad patrem. Samſon, qui interpretatur *ſol eorum*, figura fuit Chriſti: quia & Samſonis conceptio prius per Angelum fuit ſoli mulieri nuntiata. Hugo Card. in Luc. 1.

Vox Domini ſuper aquas. Pſ. 28.3. Voci tonitrui, juxta S. Baſilium hom 2. hic, Joannem comparat Pſaltes. Sicut ante pluviam præcedit vox tonitrui; ſic, antequam veniret illa Pluvia, de qua Iſ.45.8. venit Joannes tamquam fulgur, & vox terrifica peccatores terrens, & provocans ad pœnitentiam Luc. 3. 7. Vox Domini ſuper aquas, inquit S. Baſilius, eſt Joannes baptizans in Jordane. de Ponte in Cant.2. Exh.1. § 2. Hic Joannes ſepties dicitur *vox*, propter ſeptem doctrinas, quas prædicabat. 1. doctrina baptiſmalis. 2. pœnitentialis. 3. magiſtralis. 4. increpativa. 5. correctiva. 6. reprehenſiva. 7. inſtructiva. Sanct. Vincent. Ferr. D.4. Adv.ſ.1.

Levavi oculos meos in montes. Pſ.120. 1. Montes poſſunt intelligi homines magni, homines clari. Et quis major eſt Joanne B.? qualis ille mons erat, de quo Dominus ipſe dixit: *non ſurrexit major.* Matth.11.11.S.Auguſt. hic.

Meliora ſunt ubera tua. Cant. 1. 1. Quamquam perfecti viri Apoſtolici, qui præſunt populo Chriſtiano Doctores, ubera Chriſti intelligantur, per quos Chriſtus parvulos nutrit; tamen non erit inconveniens, duo ubera Chriſti, Baptiſtam, & Evangeliſtam, duos Joannes, intelligi propriè; qui Eccleſiæ pleniſſima ubera ſunt propinati: Apponius hic.

Vox dilecti mei. Cant.2.8. Multi Patres ſic exponunt: iſte Præcurſor, quem audio, non eſt quidem Dilectus; ſed vox Dilecti clamans, & oſtendens illum mihi, dicens: ecce ille veſter Dilectus jam venit. Totus enim Joannes, ex quo in utero matris fuit ſanctificatus, fuit vox Chriſti. In utero ſaltu teſtatur jubilans præſentiam Chriſti, acſi matri diceret: *ecce iſte venit.* Deinde nativitas, egreſſus in deſertum, ſtupendus victus, prædicatio, & quidquid in eo conſpiciebatur; vox erat inducens ad fidem, ad pœnitentiam, ad obſervantiam legis, ad præparandam viam Chriſto. de Ponte hic Exh.1.§.2.

Vox turturis audita eſt in terra noſtra. Cant.2. 12. Per turturem S. Greg. Nyſſenus hom. 5. in Cant. Epiphanius hæreſi 59. & alii Patres, intelligunt Præcurſorem Domini; cujus præcipua vox fuit: *pœnitentiam agite &c.* Idem hic Exh 20. Vox clamantis fuit Præcurſor iſte. B Theodoretus hic. Joannes eſt turtur. Is eſt præcurſor præclari hujus veris; qui hominibus oſtendit pulchros flores virtutis; oſtendebat florem, qui exit è radice Jeſſe. Sanct. Greg.Nyſſ.hic hom.5.

Ecce ego mitto Angelum meum. Malach. 3. 1. Angelus vocatus eſt Joannes, & propter Angelicam vitam, ac ferme materiæ expertem; & propter hoc, quòd nuntiavit Chriſtum. Theophylactus. Angelum appellavit, quaſi Angelicam degentem vitam; eo quòd ſuper terrena elevabatur, ac cœleſtia ſapiebat. Euthymius. Cùm Chriſtus Deus naſceretur in carne, Joannes Angelus eſt generatus in terris: ut in terra Deo Angelus, Domino cœleſtis ordo obſequii, non deeſſet. S. Chryſol. ſer.89. Sed in cœlo miniſtrant millia millium angelorum in novem choris: quomodo ergo unus Joannes in terris ad tantum obſequium deſtinatur? Meritò ſanè: quia, quod millia milium cœleſtium ſpirituum præſtant, unus ſolus Joannes adimplere poteſt. Sylveira in Luc. 1. quæſt.8.

Ex Novo.

Si vultis recipere, ipſe eſt Elias. Matth. 11. 14. Elias Ioannes dicitur; non ſecundùm ſtultos Philoſophos, & quoſdam hæreticos, qui metempſicoſim introducunt; ſed quia venerit *in ſpiritu, & virtute Eliæ.* Sed & vitæ auſteritas, rigorque mentis, Joannis, & Eliæ, pares ſunt. Ille in eremo, iſte in eremo: ille zona pellicea cingebatur, iſte ſimile habuit cingulum: ille quondam regem Acab, & Jezabel, impietatis arguit, fugere compulſus eſt; iſte, quia Herodis, & Herodiadis, illicitas arguit nuptias, truncatus. S.Hier. hic.

Ego vox clamantis. Ioan.1.23. Non ait tantùm, ego ſum vox, ſed & *clamantis*; vox ſcilicet, ut ad fidem conſequendam; vox aures penetret, clamor corda concutiat: vox regnum prædicat, clamor judicium comminatur. Sanct. Ambr. 65. de Nat. S. Joan. B. Vox eſt præparativa auditus hominum. Primùm enim inarticulatam vocem ſonantem reddere ſolent clamantes, è longinquo vocantes eos, qui ab ipſis aliquid audire debent. Et ubi illi vocem ſolam audierint, & mentem ad audiendum converterint, aureſque præparaverint; tunc is, qui ſonantem vocem emiſit, de cætero diſtinguit ſermonem, quem dicere voluit. Sic etiam Ioannes vox fuit, aures hominum præparans. Non enim erat ipſe Verbum, ſed poſt ipſum venit Verbum, propter quod vox præparativa fuit. Et propterea dicit: *ego vox clam. & parate viam Domini*: Vox enim præparat; Dominus autem ingreditur vias præparatas. S.Epiphanius hæreſ.69.

Illum oportet creſcere, me autem minui. Io. 3. 30. Creſcere

Digitized by Google

ſcilicet concurſu populi, fama, & auctoritate; ut totus Mundus eum ut Chriſtum agnoſcat, amet, colat: me autem, ut merum ejus Præcurſorem, & miniſtrum, æſtimet. Sicut Lucifer in aurora fulgens, ſole appropinquante, per ejus ſplendorem obſcuratur. S. Cyrillus. Præceſſi ſolem tamquam ſidus matutinum; abſcondi neceſſe eſt orto jam ſole. S. Bernardus in Nat. S. Joann. B. Joannes B. eſt Lucifer, qui præceſſit ortum ſolis: ſed abſconſus eſt orto ſole: quia *non erat ille lux, ſed ut teſtimonium perhiberet de Lumine*. Ioann. 1.8. Hugo Cardin. in Luc. 1. S. Joannes B. dicitur Lucifer, ſeu ſtella matutina: quia, ſicut Lucifer præcedit ſolem, & eſt major, ac clarior, cœteris ſtellis: ità &c. S. Vincent. Ferr. ſ.3. de Nat. B. V. Lucifer. Lem. *Præſentem nuntiat.* Picinelli.

Luna. Lem: *Cedit diurno ſideri. Illum oportet creſcere, me autem minui.* Joan.3.30. Picinelli.

§. II.

S. Joannis Nativitas, & circumciſio.

NOn erat illis filius, eo quòd eſſet Eliſabeth ſterilis; & ambo proceſſiſſent in diebus ſuis. Luc. 1. 7. Non dixit, non erant illis filii, ſed, non erat illis filius: ut in filio ſingulari tota fœcunditas penſaretur. Sanct. Chryſologus ſ.8 1.

Quia magnificavit Dominus miſericordiam ſuam cum illa. Luc. 1. 58. Cur nativitas Ioannis miſericordia vocatur? Si ratione ſterilitatis velis ſolutionem dare; non ſtat firma ratio: quia etiam Abraham erat ſenex, & Sara ſterilis. Gen. 18. 11. & tamen de ortu Iſaac nil ſimile ſcriptum. Reſp. Nativitas Iſaac non dicitur gratia, vel miſericordia, Abrahamo facta; quia propriis meritis illam conſecutus eſt, ut tradunt communiter Patres. At ortus Ioannis vocatur gratis, & miſericordia, ſuis parentibus conceſſa: quia, licèt eſſent *juſti ambo, & incederent in omnibus mandatis. Domini*. Luc. 1. 6. tamen tantus, ac talis, puer eorum merita longè tranſcendit. S. Aug. in Append. ſ. 84. Ioannes ſupra humanorum fuit menſuram meritorum. Sylveira in Luc. 1.c.8.

Erit gaudium tibi. Luc. 1. 14. Patri promittitur gaudere in filio: quoniam gloria eſt patris filius ſapiens; magis autem virtutibus fulgens. Sed nec commune bonum unius dumtaxat debet eſſe lætitia, ſed etiam plurimorum. Unde multi in Nativitate ejus gaudebunt. Simon Caſſ. l.3.c.1.

Fuit homo miſſus à Deo, Ioan. 1. 6. Græcè: *extitit homo datus à Deo. Cui nomen erat Joannes*. Quare ante officium ponitur nomen Joannes? Ioannes ſignificat gratiam; & in ipſo nomine Ioannis, ut ait hic S. Thomas, ſignificatur idoneitas, & ſufficientia, ad officium: & antequam Evangeliſta ſcriberet ejus munus, voluit nobis aperire ejus ſufficientiam; quia ſemper priùs eſt conſideranda. Sylveira hic q 42.

§. III.

S. Joannis Nomen.

JOannes eſt nomen ejus. Luc. 1. 63. *apertum eſt illico os ejus*. O magnum nomen; quod patri vocem, populo Sacerdotem, uxori virum, per uſum loquelæ, reſtituit. Et magno factum eſt hoc præſagio futurorum: quoniam ſola gratia linguas hominum facit in veritate diſertas; ſola gratia miracula operatur. Simon Caſſ. l.3. c.1.

Nomen illi erat Ioannes, certam planè ob cauſam: quia videlicet totius ejus prædicationis ſumma, fuit Domini gratia. S. Rupertus l.1.in c.1.Ioan.

Quare Ioanni ante nativitatem nomen datur, cùm aliis, ut Abrahæ, Saræ, Iacob, & Petro, ad ultimam ſenectutem nomen reſervetur? Reſp. quia nomen à Deo impoſitum ſinè effectu ſignificato eſſe non poteſt. Ioanni ante nativitatem nomen datur; quia ab ipſo utero, mediante Dei gratia, mirabilia virtutum operaturus erat: aliis verò non in infantia, ſed in ſenectute, nomen datur: quia tunc ad præclara facinora deſtinabantur. Sylveira in Luc.1. q.18.

Poſtulans pugillarem ſcripſit &c. ibid. Cur Zacharias ſcripſit nomen Ioannis? Tertull. l. de idolol. cap. 23. Zacharias temporali vocis orbatione mulctatus cum animo collocutus linguam irritam tranſit, manibus ſuis à corde dictat, & nomen filii ſine ore pronuntiat: loquitur in ſtylo, auditur in cera; manus omni ſono clarior, littera omni ore vocalior. Rectè dicitur, ſcriptum Ioannis nomen, propter firmitatem indelebilem. ut oſtendatur, nomen ejus ſcriptum in libro vitæ. S. Bonav. hic. Nomen Ioannis non pronuntiatur lingua Zachariæ, ſed ſcribitur ejus manu: lingua adhuc erat immunda ob incredulitatem. At verò manus erat purificata, qua incenſum offerebat: & nomen Ioannis adeò ſanctum, & excellens eſt: ut non lingua inquinata, ſed manu pura, poſſit capi; hinc nec vicini exprimunt: *nemo eſt in cognatione tua, qui vocetur hoc nomine*. Non dicunt, qui vocetur Ioannes. Sic Sanctiſſimum nomen IESU divina diſpoſitione non pronuntiat ore Pilatus, ſed manu ſcribit: nam licèt ipſe totus ſordidus, manus tamen lota erat. Sylveira hic.

§. IV.

S. Ioannis officium.

IN diebus illis. Matth.3.1. Tractaturus Evangeliſta in ſequentibus de converſatione, doctrina, & miraculis, Chriſti, primò de Præcurſore ipſius mentionem inducit; ſanctitatem, idoneitatem, doctrinam, & vitam, Ioannis deſcribit: ut innoteſcat, quàm dignum, & credibile, ſit teſtimonium ejus de Chriſto. Chriſtus ergo, qui eſt lux vera, ſumma, & infinita; ſciens Mundum ſui non immediatè eſſe capacem, præmiſit magnum ſui adventus præparatorem; qui corda Iudæorum ad Chriſti receptionem diſponeret. Dionyſ. Carthuſ. hic.

Cùm audieris, quòd fuerit *miſſus à Deo*: nihil privatum, vel humanum, dicere putes, ſed divina omnia. Et idcirco etiam Angelus dicitur: Angeli enim virtus eſt, nihil proprium dicere. Theophylactus in 1.Ioan.

§. V.

S. Joannis variæ laudes.

PRæcellit cunctis, eminet univerſis, antecedit prophetas, ſupergreditur Patriarchas; & quiſquis de muliere, inferior eſt Ioanne. S. Ambr. ſ.65. de Nat. S. Ioan. B. Idem habet S. Auguſt. ſ.64. in Nat. S. Ioan.

Ioannes ſchola virtutum, magiſterium vitæ, ſanctitatis forma, norma juſtitiæ, virginitatis ſpeculum, caſtitatis exemplum, pœnitentiæ via, peccatorum venia. -- Ioannes major homine, par Angelis, Legis ſumma, Apoſtolorum vox ſilentium Prophetarum, Lucerna Mundi, Præcurſor Iudicis, Chriſti metator, Domini teſtis, totius medius Trinitatis. S. Chryſoſt. hom. 16. in Matth. 15.

Conſiderate Monachi dignitatem veſtram: Ioannes princeps veſtri eſt dogmatis, ipſe Monachus. Idem hom. de S. Ioan. B.

Complementum eſt omnium Prophetarum. S. Macarius hom. 28. de S. Ioan. B.

Veniat, veniat Præcurſor Verbi, Sacerdotii ſpeculum, ſanctitatis exemplum, Evangeliſtarum princeps, clauſula Prophetarum. S. Chryſol. ſ 86.

Naſcitur major homine, par Angelis, tuba cœli, Præco Chriſti, arcanum Patris, Filii nuntius, ſignifer ſuperni Regis, peccatorum venia, Iudæorum correctio, vocatio Gentium; &, ut propriè dicam, Legis, & gratiæ, fibula. Id. ſ. 91.

Idem vocat S. Joannem: Regem ſapientem, egregium Judicem, cenſorem morum &c. ſ 173.

Charitatis liber, vitæ via, Martyrum decus, patientiæ faſtigium, & pœnitentiæ propalator. Sanct. Laur. Juſt. ſerm. in Nat. Sanct. Joan.

Archidux Novi Teſtamenti. S Cyrill. Jeroſ. Catech. 10.

Quid exiſtis videre in deſerto? Etſi moretur in deſertis; non eſt tamen arundo deſerti, ſed cedrus paradiſi, columna cœli, gloria generis humani, miraculum Mundi. Guarricus ſerm. 4. de eodem.

§ VI.

S. Ioannis Prædicatio.

VOx clamantis. Matth.3.3. Animas credentium præparabat, in quibus ambulaturus erat Dominus; ut purus in viis puriſſimis ambularet, dicens Levit. 26. 12. *habitabo in eis, & inambulabo; & ero Deus ipſorum &c.* S. Hier. in Matth. l. 1. c. 3. Ita legit. S. Hieron.

Decollavit eum in carcere. Marci 6. 27. Cujus gratia Herodes non juſſit Ioannem in convivio intus occidi, & major illi fuiſſet voluptas? timebat, nè præſens viſus omnes ſuo aſpectu mutaret. S. Chryſoſt. hom. 28 in 2. Cor. 12. Convivas ad ſobrietatem traduceret vultus pietatem ſpirans; regem ad miſericordiam inflecteret, ad revocandam capitis ſententiam cogeret, extorqueret lacrymas, afflaret caſtitatis amorem. Arcones in Iſ. 3. Diſc. 53.

Venit in omnem regionem Iordanis prædicans. Luc. 3. 3. Cœleſtia Præcurſor dogmata audierat in deſerto, quæ non recluſit pectore avarus fons; ſed venit in omnem regionem Iordanis, aliis prædicans baptiſmum pœnitentiæ. Edocens, auditores verbi debere in concionatores converti, aliis proferentes, quæ audierunt. Eſcobar

Digitized by Google

bar tr.Coll. Chr. Sect.2. Obſ.1. Primus univerſam Eccleſiam catechizat. Guarricus ſ.1. de eodem.

Vox clamantis. Joan.1.23. S. Joannes totus erat vox; ejus paupertas, auſteritas, vita tota, erat vox: omnia clamabant, omnia ſanctitatem, & virtutem, prædicabant. Diez conc.3. Dom. 3. Adv.

Erat lucerna ardens, & lucens. Joan.5.35. Ardens in ſe, lucens aliis: ardens increpando, lucens inſtruendo. Hugo Card. in Gen. cap.28. Lucet Joannes tantò utique clariùs, quantò ampliùs fervet; tantò veriùs, quanto minùs appetit lucere. S. Bernardus ſ.3. de verb. Iſ. Lucebat aliis, quia ardebat. S.Thom. Vill. de eodem conc.2.

§. VII.

S. Joannis virtutes.

Num. I.

Humilitas.

E*Go vox clamantis*. Joan. 1. 23. Cur Joannes de ſe non dicit, quòd ſit filius Zachariæ; ſed quòd ſit vox? Poterat Joannes multis titulis dicere, quòd eſſet Zachariæ, Doctor, Præco, & Præcurſor Domini: his tamen omiſſis, de ſe tantùm ait, quòd ſit *vox*. 1. vox eſt quidam quaſi ſonus, & veluti quidam aer, res tenuiſſima. Et hoc de ſe humilis ſpiritus Joannis teſtatur. 2. omnibus ſpecioſis titulis prætermiſſis, Ioannes tantùm de ſe ait: *ego ſum vox*: ità ut neque Sacerdotalis dignitas, nec propheralis auctoritas, nec Angelica ſanctitas, in eo attendenda eſſet; ſed hoc tantùm, quòd ſit Dei vox; ſeu, quòd Dei voce loquatur: nec enim in Doctore conſideranda eſt perſona, ſed quòd vires Dei gerat. Sylveira hic.

Amicus ſponſi, qui ſtat. Ioan.3.29. Quare ſtat? quia non cadit. Quare non cadit? quia humilis eſt. Iſte Præcurſor Domini in ſolida petra ſtabat, dum ait: *non ſum ego Chriſtus*, non ſum ego ſponſus &c. V. Beda hic.

Ille erat lucerna &c. Ioan.5. 35. Lucerna Ioannes eſſe dicitur ob ſuam præcipuam humilitatem, ſuique contemptum. Cùm enim tantæ eſſet virtutis, ut à populis Chriſtus crederetur; confeſſus eſt Chriſtum, & ſe minimè negavit, quis eſſet. Sanct. Laurent. Iuſt. de eodem.

Num. II.

Zelus.

Mittens duos ex Diſcipulis ſuis ait &c. Matth.11.2. An dubitavit Ioannes? minimè. Cur ergo Diſcipulos mittit ad Dominum quæſiturus: *tu es, qui venturus es?* S.Hilarius: non ſuæ, ſed Diſcipulorum, ignorantiæ conſulit Ioannes minus: præclari enim Præſulis, Domini, ac patrisfamilias, eſt, ſubditos, ac filios ſuos, ad Dominum adducere. Eſcobar t.3.Coll.Chr.Obſ.7.

Volebat Ioannes Diſcipulos ſuos Chriſto adjungere: tamquam ſi providus pater moriens filios ſuos conſignet tutori: deſiderabat enim vivens plenam fidem videre Diſcipulorum. Auth. Imperf. hic.

Num. III.

Reliquæ virtutes.

Ex Novo.

Eſca autem eius erat locuſta, &, mel ſylveſtre. Matth. 3. 4. Satis probabiliter S.Iſidorus Peloſiota, Euthymius, Dionyſ.Carth. Albertus M. teſtantur, quaſdam eſſe herbas, ſeu arborum folia, quæ in illis partibus dicuntur locuſtæ. Et Brochardus, in lib. de ſancta terra, aſſerit, ſe in Palæſtinæ monaſteriis, quæ Iordani ſunt vicina, herbas ſæpe ediſſe, quas ibi Monachi locuſtas vocant. S.Hier.l.2.adv.Iovin. S.Hilarius, S. Thomas, Theophilactus, Beda, aſſerunt, locuſtas, quas Ioannes edebat, fuiſse animalia ſatis nota: nam inter cibos mundos Lex locuſtas numerat. Levit.11.22. & iis Iudæi utebantur cum ſale; Ioannes verò ſolùm ſole ſiccatis. Sylveira hic q.27.

Arundinem vento agitatam? Matth.11.7. Negatur, quia Ioannes arundo vento agitata fuerit: quoniam mentis ejus fortitudinem nulla humani oris aura flectebat. Nos enim, ſi laudibus erigimor, aut vituperationibus humiliamur, arundo vento agitata ſumus: S.Gregor.l.9.ep.39.

Qui præparabit viam tuam ante te. Matth.11.10. Vatablus, & Hebr. *verret*, ſeu *emundabit viam tuam*. Fuerunt, teſte Cyrillo l.1. in Ioan.c.7. qui falsò dixerunt, Ioannem natura, non hominem fuiſse, ſed Angelum: in ſpecie tamen humanæ naturæ prædicantem apparuiſse. Auth. Imp.hom.27. puto, quòd glorioſior eſt Ioannes, quia homo fuit, & propter virtutis meritum Angelus eſt vocatus; quàm ſi nomine Angelus, & natura, fuiſset. Angelus enim hoc ipſo, quòd Angelus, non eſt virtutis præmium, ſed naturæ proprietas. Iſte autem mirabilis eſt, qui in humana natura Angelicam ſanctitatem tranſgreſſus eſt: & obtinuit, quod non habebat natura, per gratiam.

Omnes exiſtimabant, Ioannem eſſe Chriſtum: quoniam in moribus, & in vita, in habitu, & ſancta converſatione, aliis omnibus diſſimilis erat. S.Euſebius Emiſs.D.4.Adv.

Eliſabeth impletum eſt tempus pariendi, & peperit filium. Luc.1. 57. Tempus ſiletur infantiæ; quia infantiæ impedimenta neſcivit. Et ideo in Evangelio nihil ſuper eo legimus, niſi ortum ejus, & oraculum; exultationem in utero, vocem in deſerto. Neque enim ullam infantiæ ſenſit ætatem, qui ſupra naturam, ſupra ætatem, in utero poſitus matris, à menſura perfectæ cœpit ætatis plenitudinis Chriſti. S.Ambroſ. hic de eodem.

Ex Patribus, & aliis.

Antè Deo cœpit vivere, quàm ſibi. S.Chryſol ſ.91.

Vita, & mores, S.Ioannis, forma, atque deſcriptio, quædam ſunt Monachorum. S.Ephrem.Paræn.1.

Ioannes de virtutum quatuor Cardinalium poſſeſſione, & ornatu, commendatur. In veſtitus aſperitate temperantia notatur; in lumborum ſuccinctione fortitudo; in mellis comeſtione prudentia. Demum in aliorum eruditione, & ſui ipſius, reſpectu Chriſti humiliatione, juſtitia. Gerſon Lect.2. in Marc.

TITULUS XX.

S. JOANNES EVANGELISTA.

§. I.

Figuræ.

F*Luvius egrediebatur de loco voluptatis*. Gen.2.10. Ioannes magnus paradiſi fluvius, qui ex principali ſui fontis origine profluens ſqualentia deſerta humanarum mentium irrigat. Petrus Dam.ſ.1. de S.Ioanne.

Pater appellavit eum Beniamin. Gen.35.18. Eſt S.Ioannes Beniamin, id eſt, filius doloris; quia tempore ſummi doloris genitus eſt ſub Cruce. *Ecce filius tuus*. Rachel B.V. Oſorius in die Sanct. Ioan.

Aſcendit Jonathas, manibus, & pedibus repens: & armiger eius poſt eum. 1.Reg.14.13. S.Ioannes ad Crucem.

Facies leonis. Ezech.1. 10. Evangelium Ioannis leonina facie eſt: ut enim leo regium, & principale, animal eſt; ſic & Ioannes à regia, & principali, dignitate Verbi divini exorſus eſt. Theophylactus in Marc.

Vide Tit. Evangeliſtæ.

§. II.

S. Ioannis laudes, excellentia:

S*Olem Evangelii vocat S.Dionyſ.Areopag.Ep.ad S.Ioan.Evang.* Nemo, audeo dicere, tanta ſublimitate Sapientiæ majeſtatem Dei vidit, & nobis proprio ſermone reſeravit. Tranſcendit nubes, tranſcendit virtutes cœlorum, tranſcendit Angelos; & Verbum in principio reperit, & Verbum apud Deum Ambroſ. in Præfat. explanat. Evang. Lucæ.

Imitabatur planè adhuc in mortali corpore poſitus angelicam dignitatem; humanam tranſcendebat converſationem, mortaliumque conſuetudinem. S Laurent. Iuſt. in ſolemnitate ejuſdem.

Conſideremus dilectiſſimi, quantæ gloriæ magnus vir iſte credendus eſt; qui per quoddam adoptionis arcanæ myſterium, filius Virginis eſt, & frater Salvatoris. Hinc eſt, quòd mentem eius omnipotens Deus ad tantum puritatis, & myſticæ revelationis, culmen evexit. S.Petrus Dam.ſ.2.de eod.

Meritò Chriſtus Ioanni tanta revelavit, qui præcellebat omnibus privilegio caſtitatis. S.Anſelmus.

S.Ioannes Evang. os Dei, lingua Spiritus S. cedrus paradiſi, lux Eccleſiæ, decus orbis, Præco cœli, lumen Mundi, ſidus hominum, ſpecimen Angelorum, lapis vivus, ſpeculum lucis. Et Cherubim jure perhibetur, qui ſcientiæ plenitudinem ex ipſo Redemptoris pectore percepiſſe cognoſcitur. Idem ſ.2.de eod.

§. III.

In S. Joannem Chriſti amor, & favor.

Q*Uem diligebat Ieſus*. Joan. 13. 23. Dilectus iſte diſcipulus, inter dilectos omnes dilectiſſimus. Huic applica illa verba Prov. 22. 11. *qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum ſuorum habebis amicum regem*: quia, videlicet, propter excellentem caſtitatis decorem, dignus fuit de ipſo ſacro Dominici pectoris fonte divinitatem ejuſdem Verbi, & æterna potare ſecreta principii. S. Rupertus lib. 11. hic. Arctiſſimè ſe in ſui Redemptoris, ac dilectoris, amore conjunxit: propter quem ſcilicet conjugalis thori fœdera abdicavit. S. Petrus Dam. ſ. 66. Sponſum in nuptiis Canæ Joannem fuiſſe, & à Chriſto vocatum; opinantur S. Thomas 2. 2. q. 186. a. 4. Cajetanus, Joan. Sotus, Ludolphus Carthuſianus, Bonav. in vita Chriſti, S. Antonius 3. p. Summæ tit. 1. Lyranus.

Verbi amavit ubera, qui ſupra pectus Domini in cœna recubuit; & veluti quamdam ſpongiam cor ſuum appoſuit fonti vitæ; & ex ineffabili quadam traditione repletus Chriſti myſteriis, nobis quoque exhibet mamillam à Verbo impletam. S. Gregorius Niſſ. hom. 1. in Cant.

Illud omnium ſupremum, & maximum, quòd coram omnibus in cœna ultima ſuper pectus ejus recumbere auſus ſit. O miram audaciam! Non audet Baptiſta ſacrum Domini verticem contingere; Magdalena cum timore, & tremore, pedes tangit; Thomas, niſi juſſus, manum non mittit in latus: Joannes dilectus, non juſſus, non petita venia, confidenter recumbit ſuper pectus Domini. Amor fecit hoc: eſt enim ſupra modum audax dilectio. Omnia ſibi putat licere amor. S. Thom. Vill. Conc. de S. Joann.

Recubuit ſuper pectus ejus. Joan. 21. 20. Sinum elegit æternus Pater, ad producendum Filium æqualem. *Unigenitus Filius, qui eſt in ſinu Patris*. Joan. 1. 18. Sinum elegit Chriſtus, ut in eo recumbat Joannes: ut per gratiam ac cœleſtia dona, reformetur; ut, quantùm fas eſt puræ creaturæ, ei ſimilis fieret. Si manus Moyſis impoſitæ ſuper Joſue habuerunt virtutem communicandi Joſue ſpiritum ejus. Deut. 34. 9. Si veſtes Aaron transfuderunt ſpiritum ejus in Eleazarum. Num. 20. 28. Si pallio Eliæ ejus ſpiritu repletus eſt Eliſæus. 4. Reg. 2. 13. quomodo Ioannes recumbens in pectore Ieſu multum de ipſo non biberet? Si facies Ieſu remanſit impreſſa in linteo ſibi oppoſito; ſi corpus Ieſu effiguratum eſt in ſindone, in qua eſt involutum; ſi veſtigia pedum exarata ſunt in lapide vivo: quomodo pectus ejus, in quo recumbebat Ioannes, in eo non imprimeretur, quantum fas erat. Sylveira hic c. 7. In triplici ſinu Chriſtus requievit: in ſinu Patris in cœlo, in ſinu matris, & Ioannis in terra. S. Ambr. ſ. 10. de Epiph. Non ſunt verba, ſed ſenſus.

Sic eum volo manere, donec veniam. Ioan. 21. 22. Ioannem poſt mortem reſurrexiſſe, & indutum ſuo virgineo corpore in cœlum aſcendiſſe, affirmant S. Ambroſius in Pſal. 118. ſ. 10. Hieronymus, vel alius lib. de aſſumpt. Nicephorus l. 2. hiſtor. c. 35. S. Iſidorus, Petrus Dam. Albertus M. Hugo de S. Vict. Ludovicus Granat. apud Sylveira hic. Etſi non audeamus pleniter definire, pium tamen eſt arbitrari; ut ſicut de B. V. creditur, ità etiam B. Ioannes jam reſurrexiſſe probabiliter aſſeratur. Petrus Dam. ſerm. 2. de eodem.

Et poſuit dexteram ſuam ſuper me. Apoc. 1. 17. id eſt, erexit me præ timore cadentem, & confortavit me; ut Daniel dicit cap. 8. 18. *Collapſus ſum, & tetigit me*. Tamen, cùm hoc fiat cum Ioanne, non per levem tactum, ut cum Daniele: nec per vocem, aut imperium, ut cum Ieremia 1. 17. & Ezechiele 2. 1. ſed per manum Dei dexteram: ſingularis gratia, & benevolentia in Ioannem denotatur, ut dicere poſſit Pſalm. 117. 16. *dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me*, & Sap. 5. 17. *dextera ſua teget nos*. Et Cant. 2. 6. *Læva ejus &c.* Sylveira hic.

Ex Patribus, & aliis.

Qui hæc dicit, accepit Ioannes ille, qui diſcumbebat ſuper pectus Domini; & de pectore Domini bibebat, quod propinat nobis. S. Auguſt. tr. in Evang. Ioan.

Dignum eſt, ut, qui à Chriſto præ cunctis mortalibus ſpecialiter eſt dilectus, à Chriſti dilectoribus permaximè diligatur. Petr. Dam. ſ. 2. de eod.

Iacobus frater Chriſti ex cognatione, iſte ex præcipua dilectione: ille per lineam maternæ conſanguinitatis, iſte per vinculum paternæ charitatis. Id. ib.

Sed nunc dilecta obtinebo tibi, ut conſpicias me in ea forma, qua jam deliciis divinitatis fruor in cœlis. Et cum hoc illa deſideraret adipiſci, ſtatim vidit immenſum pelagus divinitatis intrans in pectore Ieſu, & in eo B. Ioannem in ſpecie tenellæ apiculæ, tamquam piſciculum, ineffabili delectatione, ac libertate, natantem. Verba Sanct. Ioannis Evangel. lib. 3. Inſin. div. S. Gertr.

§. IV.

S. Ioannes reſpiciens B. Virginem.

M*Orti proximus Iacob Ioſepho filio ſuo partem ſibi in terris pretioſiorem tradit. Geneſ. 48. Morti proximus IESUS Ioanni teſtamento relinquit partem pretioſiſſimam, quam habebat in terris. *Ecce mater tua*. Ioan. 19. 27. Commiſit Dominus Petro claves Eccleſiæ. Matth. 16. 19. voluit & B. Ioanni cuſtodiam Mariæ delegare. Utraque nimirum mater, Mater Maria, Mater Eccleſia. Sed Maria mater Chriſti, Eccleſia mater populi Chriſtiani. Beatum Ioannem Dominus quodammodo Cœli Clavicularium eſſe conſtituit, cùm B. Genitricis ſuæ eum decrevit eſſe cuſtodem. Petrus Dam. ſ. 1. de eod.

Fecit rex Salomon thronum &c. 3. Reg. 10. 18. 19. Mariæ typum fuiſſe thronum illum Salomonis, communis Eccleſiæ conſenſus eſt. Qui autem ſunt duo leones, qui utrinque throno adhærebant? Petrus Damian. ſerm. 1. de Nat. V. duo leones ſunt, Gabriel Archangelus, & Ioannes Evangeliſt. quorum alter dextera Virginis, alter ſiniſtræ cuſtos, deputatus eſt. Gabriel enim mentem, Ioannes carnem, pervigili ſollicitudine ſervaverunt. Qui bene leones dicuntur, propter rugitum altiſſimæ vocis: duo enim verba nuntiarunt orbi terræ, qualia nec dicta ſunt, nec dicentur. Ramirez in Prolegom. §. 8. Idem B. Petrus Damian. ſer. 1. de Sanct. Ioanne, virginitatem ejus ſolius B. Virginis virginitati poſtponit. Unde ait: quocirca dignum fuit, ut B. Ioannes Apoſt. Arch-Angelo Gabrieli ad cuſtodiam Matris Domini ſocius haberetur.

Mulier, ecce filius tuus. Ioan. 19. 26. Quomodo honorat Diſcipulum; fratrem ſuum illum faciens! Uſque adeò bonum eſt, manere apud patientem Chriſtum! nam in fraternitatem ejus ducit. Theophylactus hic. Pendebat in cruce moriturus, diſpoſuit teſtamentum. -- Aderat ibi dilectus, quid ſibi legaturus expectans. Quid tibi, ò dilecte, legabo? quid in ultimis dabo tibi? *Ecce mater tua*: hæc omnium, quæ poſſideo, chariſſima, & pretioſiſſima, gemma: hanc tibi trado. Sanct. Thom. Vill. Conc. 1. de eodem. Concredit Diſcipulo præfecturam Matris jam papæ! quomodo honorat Diſcipulum, fratrem ſuum illum faciens! Theophylactus hic.

Accepit eam Diſcipulus in ſua. Ioan. 19. 27. In quæ ſua Ioannes matrem Domini accepit? neque enim non ex eis erat; qui dixerant ei, ecce nos dimiſimus omnia. Habebat ergo ille Diſcipulus centupliciter plura, quàm dimiſerat, in quæ ſuſciperet ejus matrem, qui illa donaverat. V. Beda hic. Non committit homo theſaurum ſuum, & maximè illum, quem habet chariſſimum; niſi ei, quem verum æſtimat eſſe amicum. At Chriſtus, qui corda cognoſcebat; nec in amicitia errare volebat; Ioanni, quia præcipuum habuit, matrem, quæ eum portavit, commiſit. Ergo amiciſſimum ſibi eſſe cognovit. Sanct. Bonaventura ſerm. 18. de eodem. Nunc materno moveris affectu, & thalamum Humanitatis tuæ Cubiculario dilecto commendas; & provides ſedulo benedictæ inter mulieres Apoſtolicam clientelam. Sanct. Cyprianus de Paſſ. Chriſti. Poſitus eſt fidelis æditúus ad tanti theſauri cuſtodiam. Fidelis cubicularius Matris Domini. Intueor ergo, quadrigam, qua currendum eſt ad Patrem, ſic debere diſtingui; ut per te (ò Ioannes) ad Matrem, per Matrem ad Filium, per Filium verò pertingere poſſit pœnitentis affectus ad Patrem. Arnoldus Carnot. tr. de V. D.

§. V.

S. Ioannis Sanctitas, Virtutes.

D*Ilectus meus candidus, & rubicundus*. Cant. 5. 10. hoc de Ioanne Chriſtus dicere potuit: candidus per virginitatem, rubicundus per charitatem. Sanct. Bonaventura ſerm. 18. de eod.

Et Joannes frater ejus. Matth. 10. 3. Ioannes idem, quod gratioſus, & miſericors; vel in quo eſt gratia; vel Domini gratia, ait S. Iſidorus l. 7. Etymol. c. 9.

Audierunt eum duo Diſcipuli. Ioan. 1. 37. Unus ex his duobus Diſcipulis erat Andreas, ut patet infrà v. 40. quis alter? fuiſſe Ioannem Bapt. probabile putant Epiphanius, Chryſoſtomus, Cyrillus, Euthym., Theophylactus, Hugo &c. quia Ioannes ſolet in ſuo Evangelio, dum de ſeipſo agit,

Digitized by Google

agit, humilitatis cauſa nomen ſuum reticere; Sylveira hic.

Unus ex vobis tradet me. Joann.13.21. Et ſubjunxit: *erat recumbens unus - in ſinu Jeſu.* v.23. Ambroſius Catharinus: fortè extaſim quamdam paſſus eſt; & quaſi extaſi interceptus, cecidit ſuper pectus Domini.

Puritatem puerilis ætatis uſque ad ſenium cuſtodivit illæſam, innocentiæque nitorem ſervavit in mente. S.Laur.Juſt.de eod.

Ille recubitus in pectore Salvatoris, ille divinus ardor, quem ex arcana ejus inſpiratione concepit, ita in ejus viſceribus omnium libidinum fomenta decoxit; ut corpus ejus, tamquam revera Spiritus S. templum, à cunctis vernaret æſtuantis luxuriæ ſqualoribus defœcatum. Petr.Dam.ſ.1.de eod.

§. VI.

S. Joannes Martyr.

P*Oteſtis bibere calicem?* Matth.20.22. Et iſte calicem bibit: non ſolùm, quia in ferventis olei dolium miſſus, & propter inſuperabilem evangelizandi conſtantiam in Patmos inſulam deputatus eſt; verùm etiam quia (quod maximè prædicandum) ubi B.V., & Genitricis animam gladius pertranſivit, ibi & anima vulnerata eſt hujus Dilecti. Sanctus Rupertus de Operibus Spirit. Sanct.c.12.

Dabatur mihi intelligere, quòd Sanct Joannes tantum dolorem ſuſtinuerat de Paſſione, & morte, Chriſti; & de dolore Matris; quòd exiſtimo, eum fuiſſe pluſquam Martyrem, dicebat B. Angela de Fulginio. In vita ſcripta ab Arnaldo Ord.Franc.

TITULUS XXI.

S. JOSEPH

Nutritius Chriſti.

§. I.

Figuræ.

V*Iditque in ſomnis ſcalam.* Gen.28.12. Natus Chriſtus pupillus in hoc Sæculo, id eſt, abſque carnali patre; illo B. viro (Joſeph) pro patre in omnibus uſus eſt, & in illa generationis ſcala, quæ per Matthæum texitur, eidem Sanct.Joſeph omnis humanæ opis indiga Humanitatis ejus natura, tamquam gradui ſupremo innixa eſt. Sanct. Rupertus in Joan.l.2. Scala illa Jacob eſt generatio Jeſu Chriſti, & latera ſcalæ ſummi Patres, vel principes, ſunt hujus generationis, atque David; ad quos promiſſio facta eſt, cum juramento ejus, qui repromiſit. Supremus ſcalæ gradus, cui Dominus innixus eſt, iſte eſt B. Joſeph vir Mariæ; de qua Jeſus, qui vocatus Chriſtus, natus eſt. Quomodo iſte Deus, & Dominus, huic innixus eſt? utique tamquam tutori pupillus; quippe qui in hoc Mundo ſinè patre natus eſt. Ita innixus eſt huic B. Joſeph, ut eſſet infantulo iſte pater optimus. Idem de gloria & hon. Filii hom.in Matth. l.1. Idem ſimiliter ait in Geneſ.l.7.cap.22.

Sanctus Bernardus hom.2.ſup.Miſſ.comparat illum Joſeph Patriarchæ.

§. II.

Sanct. Joſeph dignitas, felicitas, deliciæ.

D*O tibi partem unam extra fratres tuos.* Gen.48.22. *do tibi partem eximiam.* Conſidera, æternum Patrem ſic alloquentem Sponſum Mariæ: en, ſigno ſpecialiſſimo amorem meum in te oſtendo. *Do tibi partem eximiam. Do tibi partem unam; quam tuli de manu Amorrhæi in gladio, & arcu meo*, in fortitudine mea; quam potentia brachii mei, à diaboli inſidiis præveni; hanc accipe in ſponſam. Alvarez illuſtr.322.

Gratia ſuper gratiam, mulier ſancta, & pudorata. Eccl.26.19. Gratia, id eſt, res gratiſſima, ſummum bonum, beneficium, & felicitas. Quàm felix ergo fuit Sanct.Joſeph, cui à Deo obtigit ſponſa ſanctiſſima; imò Virginum, & Sanctorum omnium, regina B.V.Maria gratia plena. Cornelius hic.

Jacob autem genuit Ioſeph virum Mariæ. Matth.1.16. qui jure, vereque, vocatur Pater Chriſti: quia Chriſtus fuit fructus conjugii Joſeph, & Mariæ. Natus enim in utriuſque conjugio, jure utrique adſcribendus eſt: quia Joſeph, per conjugium corporis, B.Virginis quaſi dominus effectus eſt: ergo & fructus corporis B. Virginis, putà Chriſtus, ad Joſephum pertinuit. Licet ſupernaturaliter natus ſit Chriſtus, non virtute Joſephi, ſed Spiritus Sanct. fœcundantis Virginem. Nam ſeges, nata in agro meo ſterili ſupernaturaliter, mea eſt. 2. Quia vir, & uxor, per conjugium fiunt unum, & quaſi una perſona civilis: quare omnia habent communia, etiam proles legitimè natas. Corn.hic.

Cùm eſſet deſponſata Maria &c. Matth.1.18. Providetur ſponſus, providetur maritalis ſpecies; ut celet miraculum, ut tegat ſignum, ut velet Virginis partum, ut crimini non det locum, ut furentis inſidias ſic eludat. S.Chryſol.ſ.146.

Ex Patribus, & aliis.

Sicuti qui ſolùm electione, & non jure ſanguinis, ad regiam dignitatem aſcendit; non minùs à cunctis rex vocatur, nec minor ei obedientia, & honor, defertur; quàm ſi ex paterna hæreditate regnum obtinuiſſet: ita etiam, licèt Ioſeph natura pater Chriſti non fuerit; tamen, quia ex Chriſti electione in Patrem aſſumptus eſt, meritò Patris adoptivi nomen ſibi vendicare poteſt. Sanct. Ioan Damaſc.Or.13.

Cui datum eſt, quod multi reges, & Prophetæ, cùm vellent videre, non viderunt; audire, &c. non ſolùm videre, & audire; ſed etiam portare, deducere, amplecti, deoſculari, nutrire, & cuſtodire. S.Bernardus hom.2.ſup.Miſſ.

Piè credendum eſt, non tamen aſſerendum, quòd piiſſimus Filius Dei Ieſus pari privilegio decoravit ſuum patrem putatitium, ſicut ſuam ſanctiſſimam Matrem: ut ſicut illam aſſumpſit in cœlum in corpore, & animam glorioſam; ſic etiam in die Reſurrectionis ſuæ Sanctiſſimum Ioſeph. S.Bernardinus Sen.ſ. de S.Ioſeph.

Si Eliſabeth exclamavit propheticè ad unicam Mariæ ſalutationem; ſi exultavit præ gaudio Ioannes infans in utero ejus: quid ex continua cohabitatione, & allocutione cum Maria & puero Ieſu, juſtus Ioſeph acceperit divinæ conſolationis, & illuminationis? quid dexteram illam bajulantem in ulnis ſpecioſam forma præ filiis hominum, quando blandiebatur arridenti, quando condolebat vagienti; quando frequenter ſponſo ſuo Ioſeph bajulandum, fovendum, oſculandumque, tradebat, vidiſſe? Gerſon ſ.de Nat.B V.

Franciſcus Suarez 3.p.q.29.diſp.8.Sect.4.probabiliter opinatur, Ioſephum in gratia, & gloria, antecellere Apoſtolos & Ioannem Bapt. quia ejus officium illorum officio præcellebat: plus enim eſt, eſſe Patrem, & Rectorem, Chriſti, quàm Præconem, & Præcurſorem ejuſdem. Cornelius in Matth.1.

§. III.

S. Ioſeph Sanctitas, virtutes.

C*Um eſſet iuſtus.* Matth.1.19. Sanct.Hieron. vocari juſtum attendito propter omnium virtutum perfectam poſſeſſionem. Iuſti appellatio omnem virtutem complectitur. Sanct. Chryſoſtomus hom.23. in Gen. Fidelis ſervus, & prudens, &c. quem conſtituit dominus ſuæ Matris ſolatium, ſuæ carnis nutritium; ſolum denique in terris magni conſilii coadjutorem fidiſſimum. Sanct. Bernardus hom.ſup. Miſſ. Iuſtus ex Lege, juſtus ex bona voluntate, juſtus ex bona operatione. Et ſi nihil aliud ad teſtimonium ſuæ juſtitiæ: quòd virgo, quòd Virginis Matris ſponſus, quòd Chriſti nutritius eſt electus, additamentum facit. Simon Caſſ.l.2.c.16.

S.Ioſeph, qui tantopere in vita ſua Deum, Deique Filium, amarat, alia morte nequibat mori, quàm amoris. S.Franciſc. Saleſ.tr.de am.l.7.c.13.

Voluit occultè dimittere eam. ib. Humilians ſe ante tantam, & ineffabilem rem, quærebat ſe longè facere. Sicut Petrus: *exi à me Domine*: ſicut Centurio, *non ſum dignus &c.* ſicut Eliſabeth, *unde hoc mihi?* Sic & Ioſeph juſtè humilians ſeſe, in omnibus cavebat, & timebat ſibimet, tantæ ſanctitatis conjunctionem adhibere. Origenes hom.1.in diverſis. Idem ait Sanct.Bernardus hom. 2.ſup.Miſſ.

Virum Mariæ. Matth.1.16. Valde notandum: quòd, cùm Evangeliſta tot virorum conjugalium meminerit, nullum tamen uxoris ſuæ virum appellaverit. Non dixit Abraham virum Saræ &c. Solum autem Ioſeph, qui numquam ad ſacratiſſimam ſuam Sponſam acceſſit, & cum ea virgo permanſit ad mortem. Hoc ut intelligas, nota 4 Reg.4.7.9.16.21.22.25 27. Eliſæum ſæpe virum Dei vocari, & etiam ſæpe ſervum Dei: quo ſignificatur, obſequio, & amori Dei fuiſſe addictiſſimus. Ita dum Ioſeph vir Mariæ dicitur, intelligitur, eum magis dicatum, ac conſervatum fuiſſe reverentiæ, puriſſimoque amori, Sanctiſſimæ Virginis ſponſæ ſuæ, quàm alii Patriarchæ uxores ſuas dilexerunt. Diez conc.1.in Nat.B.V.

Digitized by Google

TITULUS XXII.

IRA.

§. I.

Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri, & Novo.

O*Fferentes coram Domino ignem alienum*. Levit.10.1. Erat in atrio tabernaculi, puta in altari holocauſtorum, ignis ſacer è cœlo lapſus; quem Deus juſſerat foveri; ut eo ſolo uterentur ad ſacrificia, & thymiamata. Erat in eodem atrio ignis profanus, & communis; quo utebantur ad coquendas carnes hoſtiæ pacificæ pro peccato; quibus veſcebantur atrio partim Sacerdotes, partim Laici offerentes, hoc uſi Nadab & Abiu. Ignis alienus, eſt quævis cupiditas, quæ ipſi ſacro, id eſt, charitati eſt contraria. Charitas enim eſt ignis è cœlo miſſus, & animæ à Deo inditus; ignis verò alienus, eſt ira &c. Corn. hic.

Ignea habena currus. Nahum 2.3. Ira eſt: equi, rixa, contumelia. Hugo Card. in Pſ.67.

Feſtuca in oculo. Matth.7.3. ira eſt: trabs in oculo odium eſt. S.Auguſt.ſ.16 de V.D.

Socrus tenebatur magnis febribus. Luc.4.38. febris noſtra iracundia eſt. Sanct. Ambr. hic.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. 49. Sicut Salvator in terram tulit ignem amoris, ad accendenda corda hominum; ſic dæmon fecit ignem iræ ad deſtruendam pacem, Stella de cont. Mundi p.2.c.51.

Ex Patribus, & aliis.

Ira vehemens ignis eſt, omnia conſumit. S. Chryſoſt. hom.25. in Ioan.

Homo iracundus, eſt ſicut homo habens domum ligneam; qui manè eſt dives, & in veſpere nihil habet: quia ignis iræ combuſſit ſibi domum, id eſt, conſcientiam. Eſt ſimilis calculo emittenti ignem; nam ſicut calculus percuſſus emittit ſcintillam; ſic iracundus tactus verbo oſtendit impatientiam ſuam. — Similis vaſi vacuo juxta ignem: videmus enim, quòd, ſi vas vacuum, & terreum, ponatur ad ignem, frangitur; ſi autem ſit plenum aqua in nullo læditur. Sic homo, qui eſt de ſua conditione terreus; ſi ponatur ad ignem adverſitatis, vel tribulationis; ſtatim frangitur per impatientiam, ſi ſit gratia vacuus. Si autem ſit gratia plenus, non læditur. Eccl.27.6. *vaſa figuli probat fornax; & homines juſtos tentatio tribulationis*. S.Bonav.diæt.ſal.c.5.de ira.

Dicitur ira ab *Ur*, quod eſt ignis, quaſi ura; quia urit atque inflammat. S.Bernardinus ſerm.de exercitu ſpir.malignor.

Iracundia inebriat animam, furor verò eam pluſquam ebriam facit. Origenes hom.7.in Levit.

Lenitatem, & manſuetudinem ſectare; nè abſque vino ebrius fias, malitiâ, & iracundia gravatus. Sanct.Ephrem de vita ſpir. cap.45.

Si ex animo ſuperbiam exemeris, occaſionem innaſcendi vitium iracundiæ non habebit S.Greg.Niſſ.or.2.de beatitudinib.

Ira eſt fervor ſanguinis, qui circa cor eſt. Ira eſt mentis apparitor. Idem de homine l.4.cap.13.

Væ nobis à dracone! immanis eſt beſtia, flatu igneo, quidquid attigerit, necat; non modo beſtias terræ; ſed & volucres cœli. Haud aliud ego draconem hunc, quem Spiritum iracundiæ reor. Sanct.Bernardus ſ.13.in Pſ.qui habitat.

In Cyrenaica Provincia fons, quem ſolis vocant, & rupes quædam viſitur. Hæc, cùm manibus tangitur, ille immodicus aſſurgit, arenaſque quaſi mare agens, ſic ſævit, ut æquor fluctibus. Nieremb.de mirac.naturis Europæ lib.2.c.27.

In Dalmatiæ ſpecum dejecto levi pondere, quamvis tranqoillo die, inde turbini ſimilis emicat procella. Plinius l.2. c.47.

In Helvetia, prope Lucernam, mons eſt præaltus, in ſummo vertice lacus: in quem de induſtria injecta maximas tempeſtates cient; quæ verò caſu incidunt, nihil irritant eum. Nieremberg. l.2.ca.28.

Olla fervens eructat fæces; iracundus diras blaſphemias, de Rampelogis. Ira.

Sclopetum adductum. Lem. Si tangar, exardeſcam. Picinelli.

§. II.

Iram vincendi motiva.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

S*Onuerunt, & turbatæ ſunt aquæ*. Pſalm.45.4. Deus, qui pacis amator eſt, cor conturbatum inhabitare non poteſt. Hugo à S.Victore hìc.

Et comedit omne fœnum in terra eorum, & comedit omnem fructum terræ eorum. Pſ.104.35. Hoc in Ægypto fecit bruchus: parvum animal, & ab olere vaſtitatem inchoat. Sed cave: nam qui comedit fœnum, hoc ſaginatus comedet omnem fructum campi tui. Iracundia, quæ in te ebulliit, bruchus eſt. Initio contenta eſt fœno. Satis eſt illi, ut hoſti non blandiaris, ut eum non inviſas, ut ſingularia ei beneficia non præſtes, Periſti Bruchus tuus, qui fœnum comedit, comedet fructus: cogeris de eo malè loqui, de quo nunc tantùm non bene loqueris: cogeris hoſtiliter inſequi, quem tantùm non ſingulariter amas &c. Oliva t.2.Strom.hic.

Ollam ſuccenſam ego video ℣. *virgam vigilantem*. Ierem. 1. 12. 13. Succenſæ ollæ ſimile cor irati: dum calefieri incipit, virgam Dei attende vigilantem, terribile Dei Iudicium, & gehennæ ſupplicium æternum. Barradius t.2.l.7.c.18.

Qui iraſcitur, reus erit iudicio. Matth. 5. 22. Iram tuam extingues, ſi iram Dei perpendas. Barradius ib.

Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. Eph.4.26. Quid agemus nos in die Iudicii, ſuper quorum iram non unius diei, ſed tantorum annorum, ſol teſtis occubuit. S.Hier.ep.36.

Iratæ ſunt gentes, & advenit ira tua. Apoc.11.18. Ira tua advocat iram Dei; tolle tuam, & Deus ſuam; dimittite, & dimittemini. Sylveira hic.

Ira mortalium debet eſſe mortalis: nam, ſi maneat, confirmantur inimicitiæ ad perniciem ſempiternam. Lactantius l.7. inſtit.div. de divino prœmio.

Nè occidat ſol ſuper iracundiam tuam; id eſt, deſerat Chriſtus mentem tuam: quia non vult habitare Chriſtus cum iracundia tua. S.Auguſt.in Pſal.24.

Sicut acetum corrumpit vas, ſi diutius ibi fuerit: ſic ira corrumpit cor, ſi in alium diem duraverit. Id. ep.87.

Nullus leo, nulla ſic vipera, viſcera queunt humana laniare; ut hominis iracundia, ferreis quibuſdam unguibus univerſa confodiens: neque enim ſoli corpori nocet, ſed ipſius etiam corripit animæ ſanitatem. S.Chryſoſt.hom.4 in Matth.

Non habitat Spiritus S.ubi furor. Nihil ſani poteſt ingredi, ubi egreditur furor Idem hom.17.in Acta.

Satiùs eſt, anguem, vel viperam, in corde tuo latere; quàm iram, & rancorem. Idem hom.30 ad pop.Antioch.

Opta, potiùs invadi gladio, quàm iracundia corripi, Ephrem de perfectione Monachi.

Iracundi non ſunt dicendi homines, ratione furoris; ſed potiùs feræ furibundæ: eò quòd, ad modum ferarum, ſint ſine miſericordia ſugentes ſanguinem aliorum. S.Bonavent.ſ.1. D.5. Pent.

Mens Spiritus Sanct. templum effici omnino non poteſt, iracundiæ in nobis ſpiritu commorante. Simon Caſſ. de cœnob. inſtitut.l.8.c.21.

Iracundus magis affligitur tacens; & injuriantis abſentium paſſus flagello duriori ſe verberat, dum cogitat, quid debuit mali dicere, & non dixit; dolens, ſi malum facere potuit, & non fecit. Idem l.8.c.47.

§. III.

Ira eſt contraria rationi, judicio ſtulta.

Symbola.

N*Omen uni Phiſon*. Gen.2.11. Philo lib. de Allegor. hunc primum fluvium prudentiæ accommodat, cui iram oppoſitam dicit. Phiſon enim dictus *à parcendo*. Hinc autem *circuit omnem terram Hevilath*, id eſt, *placidam, ubi naſcitur aurum*, id eſt, charitas; & lapides pretioſi, id eſt, virtutes. Pinna Eth.121.

Inebriamini, & non à vino. Iſ.29.9. Nihil quippe aliud eſt ebrietas, quàm animi de nativa ſanitate deturbatio, mentis penuria, vacuitas intellectus. Iſta vero non ebrietas tantùm ex vino; verùm etiam ebrietas ex ira, & cupiditate à ratione aliena. S.Chryſoſt.t.6.orat.contra ebriet.

Ira comparatur ollæ ferventi: quia ſicut olla bulliendo emittit aquam; ſic iracundus, bulliendo per iram, emittit ſtultitiam, & verba inordinata. Prov.15.2. *os fatuorum ebullit ſtultitiam*. S.Vincent.Ferr.ſ.7.c.4.ſuper orat.Dom.

Ira Caniculæ aſſimilatur; quæ in effectu ſuo eſt ardentiſſima. Ira juxta Philoſophum, eſt accenſio ſanguinis circa cor: unde qui

Digitized by Google

qui ad iram alios concitant, dicuntur eſſe incendiarii diaboli. Io Caniculæ ortu fit magna turbatio in aere: ita ira perturbat rationem, affectum &c. Diebus Canicularibus ſanguinem minuere, vel medicinam accipere, eſt periculoſum. Sic in fervore iræ non eſt exhibenda correctio diſciplinæ. Geminiani c.41.

Impatiens uſque ad inſaniam, ſæpe etiam uſque ad reſtem, adigitur, ait Stobæus S. de ira. Quia animus perturbatus ſtagno ſimilis eſt ventis agitato; cujus aquæ motæ, & fluctibus exaſperatæ, imagines aut non reddunt, aut conciſas referunt; ut vel formoſiſſima in iis monſtroſa eſſe videantur. Stengelius div. judic. tom. 1. §. 5.

Omnium perturbationum ſemina videntur in iram confluxiſſe. Plutarchus dialogo de ira cohibenda.

Teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Vocavitque omnes principes. Judith 5.2. Collegit Holofernes ſenatum, cùm ſentit ſe ira commotum; ſcilicet ut iram conſilio premeret. Velloſo hic.

Per iram ſapientia perditur. Job. 5.2. Ita legit S. Gregorius ut, quid, quove ordine, agendum ſit, omnino neſciatur; ſicut ſcriptum eſt Ecclæ. 7.10. *ira in ſinu ſtulti requieſcit.* S. Greg. Mor. lib. 5. cap. 30.

Ne ſis velox ad iraſcendum, quoniam ira in ſinu ſtulti requieſcit. Ecclæ. 7.10. Et Job 5.2. *virum ſtultum interficit iracundia.* Et Prov. 14.17. *impatiens operabitur ſtultitiam.* Stultus habet iram familiarem, & ad manum; ut illicò eam exerat: tam facilè iraſcitur, quàm facilè qui manum è ſinu extrahit. Cùm è contrario ſapiens iram habet in corde, & in cerebro; ut non niſi prævia ratione eam lentè educat. Corn. hic.

Si praevenerit, & occupaverit mentem tuam iracundia, & aſcenderit in te; non relinquas locum tuum. Ecclæ. 10.4. Ita legit S. Ambr. Locus tuus patientia eſt; locus tuus Sapientia eſt; locus tuus ratio eſt. S. Ambroſ. Offic. l. 1. c. 21.

Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. Eph. 4.26. Sanct. Thomas Aquin. Lect. 8. id eſt, non obtenebretur dictamen rationis.

Ex Patribus, & aliis.

Iraſcendum, ſi fieri poteſt numquam: nam hæc eſt quædam ſpecies inſaniæ. Quòd ſi quando ira incumbit utendum eſt hac ad ſanandum proximum. S. Juſtinus ep. ad Zenam, & Serenum fratres.

Commotionis tempore juſtum omne putat ira, quod fecerit. S. Gregorius M. l. 8. ep. 12.

Nullum ſanum conſilium, nulla matura poteſt eſſe deliberatio, ubi iræ paſſio dominatur: periclitatur ratio, inebriatur cor, incompoſita verba proſiliunt. Sanct. Laurent. Juſt. de caſto connub. 11.

Duo iſti affectus, nempe ira, & indignatio, nepotes utique ſunt matris unius; ejus, quæ ſtultitia vocatur, ſive imprudentia. S. Antiochus hom. 24.

Iraſcitur homo, cùm inordinatè movetur in ſeipſo interiùs; ſed fatri ſuo, cùm ille malus motus verbo vel facto, ad nocendum proximo movetur exteriùs. Sanct. Bonavent. ſ. 1. D. 5. Pent.

Ira quædam inſania eſt. S. Bernardinus ſ. in die Pent.

Ira, brevis inſania à Sapientibus dicta: nam, ut furentium certa indicia ſunt, audax, & minax, vultus; triſtis frons, torva facies, citatus gradus, inquieta manus: ita iraſcentium eadem ſunt ſigna. Flagrant, & emicant oculi, multus toto ore rubor, exæſtuante ab imis præcordiis ſanguine. Labia quatiuntur, dentes comprimuntur, horrent, & ſubriguntur capilli; Spiritus coactus, ac ſtrideos gemitus; comploſæ ſæpius manus, pulſata humus pedibus, & totum concitum corpus; magnaſque minas agens, fœda viſu, & horrenda facies. Nullum eſt animal tam horrendum, pernicioſumque, natura; ut non appareat in illo, ubi ira invaſit, nova feritatis acceſſio. Seneca de ira c. 1.

§. IV.

Iram ratione rege.

P*Ortabitque Aaron nomina filiorum Iſrael in rationali iudicii ſuper pectus ſuum.* Ex. 28.29. Ea nota ſignificans: iracundiæ motus rationis judicio eſſe cohibendos. Rationale enim eſt judicii regula; qua ratio reiicit iracundiæ vitium, ut imperfectum. S. Nilus lib. Aſcet.

Uſque huc venies. Job. 38. 11. Mare amariſſimum turbulenta ira. Termini ſunt conſtituendi, quos minimè tranſgrediatur; termini ſcilicet rationis. Uſque huc veniat, non procedat ampliùs. Barradius t. 2. l. 5. c. 18. Motum animi fervidum, propter humanam fragilitatem, habere in poteſtate non poſſumus; ſuffragante tamen Dei gratia, ratione diſciplinabili continemus. Caſſiodorus in Pſ. 4. Marc. Lem. *Nec fines præteris. Iraſcimini, & nolite peccare.* Pſ. 4. 5. Picinelli.

Iraſcimini, & nolite peccare. Pſ. 4.5. Poteſt ſignificare: quoniam acris affectus iracundia eſt, ac quæ animum mirè ſurripere queat. Sæpe enim rationi præcurrit, ac fere inconſultis naſcitur. Idcirco ratione, ſeu inſequenti conſideratione, hanc ſedate; non in ultionem prorumpentes, ſed in lenitatem, ac clementiam, deſinentes. S. Iſidorus Peluſ. l. 2. ep. 239.

Utendum eſt ira, ut milite, non ut Duce. Sen. l. 4. c. 4. de ira. Toſtatus ſic explicat: utendum &c. quamdiu manet conſilium, & deliberatio, quæ pertinet ad Ducem, numquam debet ineſſe ira; poſtquam autem deliberatum eſt, ira conveniens eſt, ſicut miles ad executionem belli. Didacus Niſſ. in Phœn. Græc. lib. 3. cap. 14.

§. V.

Iram vincentium exempla.

S*Urrexit autem & David poſt eum; & egreſſus &c.* 1. Reg. 24.9. tanta cum gloria, cum quanta tres pueri Dan. 3.93. egreſſi ſunt de camino ardenti. Nam quemadmodum illos non exuſſit ignis; ità hic non conflagravit iræ incendio. S. Chryſoſt. hom. 2. de David, & Saul. Quemadmodum Daniel aſcendit è lacu, ſuperatis, feris leonibus; itidem David è ſpecu prodiit, aliis beſtiis longè ſævioribus ſuperatis; nam ſicut juſto illi leones hinc, atque hinc, aſſidebant; ita hunc omnibus leonibus efferatiores, ac validiores animi motus invaſerunt. Idem ib.

S. Eduardum Angliæ regem nullus vidit ira effervescentem. Bolland. 5. Jan.

S. Ignatius M. numquam viſus iratus. Id. 1. Febr. Cùm multis diebus, ut ſolebat, jejunaſſet; miniſter, obſonium deferens, ollam fregit. Quem cùm videret pudore, & metu, affectum; bono juſſit eſſe animo: eamus nos, inquit, ad obſonium, quoniam illud ad nos non venit; quare circa ollæ fragmenta cœnavit. Id.

Senex Joannes ad ſenem Peſium veniens, & quærens; quid per quadraginta annos, quibus ab eo ſeparatus fuerat, egiſſet? numquam me, ait, vidit ſol reficientem: & ille: nec me, inquit, iratum. Joannes Caſſ. de cœnob. inſtitut. c. 27.

§. VI.

Iram frænandi alia motiva.

O*Mnis qui iraſcitur.* Matth. 5.22. Ecce abundantia juſtitiæ ad juſtitiam; ut Scribæ, & Phariſæi, ſi non occidant, ſervare juſtitiam glorientur? Chriſti verò Fidelibus, non ſolùm inhibetur occiſionis actus; ſed prohibetur ad iram animi motus. Faciliùs quidem eſt, non occidere, prohibendo manum; quàm non iraſci, cohibendo animi motum. Simon Caſſ. l. 10. c. 17.

Nolumus ab hominibus vinci; & iram non poſſumus vincere. Qua turpitudine quid execrabilius dici poteſt? S. Auguſt. l. de vera relig. c. 44.

Omnem amaritudinem fellis evome; &, quoquo pacto valueris, charitatis dulcedinem ſume: nihil enim ſuavius, nihil illa beatius eſt. S. Iſidorus lib. de conflictu vitior. & virtut. Dilectio reſpondet.

Homo, manſuetum animal, & rationale, atque benignum; contraria ſuæ naturæ facit, & negligentia mores ſuos in ferinos vertit. S. Chryſoſt. hom. 12. in Gen.

Nihil inſuavius homine iracundo, nihil moleſtius &c. Meliùs eſt, cohabitare beſtiæ, quàm homini tali: nam illa quidem, ſi ſemel cicuretur, ſervat ſuam legem; illum autem quoties placaveris, iterum exaſperatur. Idem hom. 6. in Acta.

Quod ſi iratus ſeipſum intueri poſſet, nulla alterius indigeret admonitione: nihil enim irato turpius. Idem hom. 25. in Joan.

Neque dæmon ità eum metuit, qui eum expellit, & ejicit ex alio homine; ut hominem, qui iram vincit, & animo imperat: nam hoc ipſum eſt quoque ſævus dæmon; & ii potiùs, quàm qui à dæmone vexantur, miſeri dicendi ſunt. A dæmone enim vexari non immittit in gehennam; iraſci autem, & acceptæ injuriæ meminiſſe, expellit ab ipſo regno cœlorum. Id. in Pſ. 4.

Non iraſci, abſolutio eſt, & ſupplementum; per quod præceptum, non occides, cuſtodiri queat. Qui enim in iracundiam non effertur, quantò longiùs ab homicidio abſtinebit: radix quippe homicidii iracundia eſt. Qui igitur radicem abſcindit, multò faciliùs ramos ejus poterit amputare; imò nè germinare eos permittet. Idem hom. 19. in Matth.

Mirabile ſane! imò & miſerabile: nobilem illam creaturam ad imaginem Dei creatam, & omni creaturæ prælatam, ad modicum verbum, tenuemque flatum, ad linguæ ſonitum, aeriſque ictum, à recti-

Digitized by Google

à rectitudinis ſuæ ſtatu quaſi violenter exeuti, & turbinis more in vertiginem agitari. Richardus à S.Vict. tr. 1. de ſtatu inter bom. cap.9.

Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? O Domine Deus! quàm pauci ſunt hodie inter nos ità firmati, ut dicere valeant illud verbum! Numquid ità firmati ſunt in dilectione illi quos, non dico, tribulatio, ſed leve verbum, ſeparat à charitate proximi: qui, audito unico verbo, quod eis diſplicet, ſtatim exardeſcunt in iram, in ultionem; nec poteſt recedere de eorum memoria: imò iſtud volvunt, & revolvunt, in cogitatione ſua: ſimiles cani, qui corrodit lapidem projectum. Certè iſti non ſunt firmati in charitate Dei; ideò facilè capiuntur à diabolo: nulla enim ſagitta illius miſſa contra tales cadit in vacuum. S.Bonav.ſer.43.

Magis propriè eſt imago Dei anima rationalis, quàm alia imago. Et aliqui ſcindunt eam, ut iracundi, & vindicativi: alii projiciunt in ignem, ut avari; quia avaritia eſt ignis: alii projiciunt in latrinam; ut luxurioſi. Sanct. Vincent. Ferrer. ſerm.2. de Sanctiſs. Trinit.

§. VII.

Iræ uſus bonus, ira ſancta.

Ex Veteri.

I*Raſcimini, & nolite peccare.* Pſalm.4.5. Iraſcimini, ubi culpa eſt, cui iraſci debeatis: non poteſt enim fieri, ut non rerum indignitate moveamur; alioquin non virtus, ſed lenitudo, & remiſſio, judicatur. Iraſcimini ergo ita, ut à culpa abſtineatis. S. Ambroſ.1 Offic.c.21. Iraſcamur & nobis, ſi quando peccamus; iraſcamur & aliis. S.Hieron.in Ecclæ.7. Præteritis peccatis iraſci debemus; ut præſentem nequitiam poſſimus extinguere. Quid eſt enim aliud pœnitere, niſi iraſci ſibi: ut horreat, quod fecit; & cruciatus à ſe exigat, nè Judex potiùs iratus affligat. Caſſiodorus hic. Inſtruit filios hominum S.Spiritus; ut ſancta quadam iracundia exardeſcant, & reſiſtant pravis deſideriis; & eo modo peccatum vitent. Bellarminus hic.

Dixi, confitebor adversùm me injuſtitiam meam Domino. Et tu remiſiſti &c. Pſal.31.5. Sequitur de accuſatione propria ſalutare remedium, quando pepercit Iudex, cùm ſibi parceret reus. Caſſiodorus hic. Iratus eſt potius ſibi (David) qui ſe cognovit juſta objurgatione culpari. Tam ingentium populorum Rector ſibi erat vehementiſſimus tortor; exigens à ſe pœnas, quas juſſione vix ferre poterat aliena. Id.in Pſ.50.procemio.

Dominus regnavit, iraſcantur populi. Pſ.98.1. Non præcepit Propheta, ad aliquod facinus populos commoveri; ſed ut ſibi potiùs iraſcantur, qui rem probati ſunt feciſſe nefariam: ut citò ad converſionis ſalutem veniant, cùm propria voluntate ſua cœperint facta damnare. Caſſiod.hic.

Super inimicos tuos tabeſcebam. Pſal.138.21.

Melior eſt ira riſu. Ecclæ.7.4. Riſus diſſolvit ſapientem, ira corripit, & emendat. S.Hieron.hic.

Ex Novo, & Patribus.

Eſtote prudentes ſicut ſerpentes. Matth.10.16. Non adeò bonus, ſuavis, & columbinus, ſit homo; qui de felle, & veneno ſerpentis aliquid non habeat, quo in vitia non iraſcatur. Baeza t.2. l.12.c.3.§.3.

Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum. Act.7.59. Sic Zelo inferbuit, acſi manſuetudinis nihil haberet; & ſic manſuetus in eorum dilectione perſtitit, acſi contra eos fervoris nihil habuiſſet. Sanct. Gregorius hom.18.in Ezech.

Non potes ſuſtinere malos. Apoc.2.2. Denotat vividum zelum, & juſtam iram in peccatores. Sic vulgari phraſi dicimus; illa ferre non poſſe, quæ penitus execramur. Ramirez hic.

Ob eam cauſam nobis ira inſita eſt; non ut nos etiam peccemus; ſed eos, qui offendunt, prohibeamus. S. Iſidorus Peluſ. l. 2. ep.239.

Canis eſt impudens ira; ſed legem audire diſcas. Si fuerit canis in grege tam ferus, ut non obediat jubenti paſtori, nec ejus vocem agnoſcat; omnia perdita ſunt, & corrupta, cùm ovibus paſcitur; ſed ſi oves guſtaverit, inutilis eſt, & jugulatur. Sed ſi te diſcit audire, ale canem; utilis eſt contra lupos, & contra piratas. S.Chryſoſt.hom.30.ad pop.Antioch.

Utendum indignatione tamquam bene educato cane: qui tantùm, cùm neceſſe eſt, hoc eſt, adversùs fures, atque hoſtes, allatret. Iſidorus Clarius Or.32.

Homo iraſcatur ubi debet, & quando debet; unde debet habere, & faciem hominis, & faciem leonis. Sanct. Bonavent.ſ.5. hexam.

§. VIII.

Iram in ſe vincendi remedia.

S*Imile eſt regnum cælorum grano ſinapis.* Matth.13.31. Sinapi & bilem diminuit, hoc eſt, iram; & phlegma exſcindit, hoc eſt, faſtum, ac ſuperbiam. Clemens Alex.l.1.pædag.c.11.

Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. Eph.4.26. Hoc eſt; antequam ſol ad occaſum vergat, naturam agnoſcite, furorem extinguite; nè nox interjecta morbum immedicabilem efficiat. Nam tum diabolus idoneum tempus nactus, ea, quæ contigerunt, magis inflammat, ad ultionem irritat, ad inimicitias extimulat, ad detractiones, & calumnias excitat, injuriarum memoriam inſtruit, ac innumera inde mala parit. S.Iſidorus Peluſ.ep.109.

Quæ iracundia ſanari poteſt, ſi patientia Filii Dei non ſanatur? S.Auguſt.l.de agone Chriſtiano c.11.

Servandæ manſuetudinis modus eſt: ut, cùm alienos exceſſus aſpicimus; noſtra, quibus in aliis exceſſimus, delicta cogitemus. Patienter namque illatam injuriam tolerat, qui piè meminit, quòd fortaſſe adhuc habeat, in quo debeat ipſe tolerari. Et quaſi aqua ignis extinguitur, cùm ſurgente furore animi ſua cuique ad mentem culpa revocatur; quia erubeſcit, peccata non parcere, qui vel Deo, vel proximo, ſæpe ſe recolit parcenda peccaſſe. S.Greg.Mor.l.5.c.30.

Si te ira extimulat, manſuetudinem indue, & ad pſalmorum decantationem perfuge. Sanct.Joann.Damaſc. in fragm.ſenteot.

Contumelioſus es, & iracundus? oculos demitte, ac terram intuere; & confeſtim ira ſedabitur. S.Greg.Nyſſ.or.1. in hominis procreationem.

Qui verè ſeipſum humiliat, numquam poterit ira commoveri: quia anima ejus in ſui conſideratione occupata eſt humilitate. S. Chryſoſt.hom.9.in Gen.

Si Davidis imaginem præ oculis habeas, & in hanc aſſiduè defigas oculos; etiamſi millies ira obtundat, mentis oculum perturbans; ad hoc virtutis exemplar reſpiciens perfectam conſequeris ſerenitatem. Id.hom.3.de David, & Saule.

Quoniam igitur modo ab hac peſte tam noxia fugiemus? ſi illam utique potionem bibamus, quæ intrà nos vermes, ſerpentesque, mortificet. Et quodnam, inquies, iſtud eſt poculum? Pretioſus ſcilicet Chriſti Sanguis, ſi cum fiducia ſumatur: omnis enim hoc remedio morbus extinguitur. Id. hom.4.in Matth.c.1.

Si ſuccendi cor tuum ira ſenſeris, pectus continuo ſignaculo crucis ſignato: repete memoria, quæ tunc (in Paſſione) facta fuerunt; & ira illicò, tamquam pulvis, diſſipabitur. Id. hom. 88.in Matth.cap.27.

Iræ pennas amputas, dum clamorem tollis, ipſumque cordis tumorem contrahis. Quemadmodum enim fieri non poteſt, ut pugnet, qui manus contra neminem extollit; ita fieri nequit, ut per iram implicetur, qui non clamat. Id.ſ.15.in ep.ad Epheſ.

Ideò homines iraſcuntur, quia ſibi nimis parcunt: è contrà aliena errata patientes fert, qui in ſe vindicat; & qui ſibi frequenter eſt in alios crudelis. S.Bernardus ſ.13. in Pſalm. qui habitat. Apud Pinna in Eccl.Ethol.121.

Si mihi eſſet famulus diligens, haud moleſtè tulerim, ſi in ira ſpeculum efferret. Plutarchus l.de irac.cohib.

Quibuſdam iratis profuit aſpexiſſe ſpeculum: permutavit enim eos tanta mutatio ſui. Seneca l.2.de ira c.36.

Athenodorus Philoſophus Auguſto Cæſari documentum dedit: iratus nihil dicas, vel facias; priuſquam 24. Græcorum litteras percurreris. Svetonius apud Cornelium in Nahum cap. 1. v.3.

Ne frœna animo permitte calenti:
Da ſpatium, tenuemque moram; malè cuncta miniſtrat
Impetus. Statius l.10.
Furor, itaque, mentem
Præcipitant. Virgilius.

§. IX.

Ira quibus remediis in aliis correcta.

I*N me ſit, Domine mi, hæc iniquitas.* 1.Reg.25.24 &c. Quæ nulla armata manus efficeret, effecit officioſa manus prudentis Abigail: hoſtem lenivit, amorem ſibi conciliavit, & regale conjugium. Baeza t.2.l.8.c.3.§.8.

Date locum iræ. Rom.12.19. Da locum iræ, id eſt, taces, fuge, cede irato. Ambroſius & Anſelmus. Et, ut Origenes: fer patienter iratum fratrem; nihil contrà dicendo, aut faciendo.

Nihil elephantem iratum ita evincit, quàm agni conſpectus: & nihil ita facilè tormentorum bellicorum impetum elidit, atque lana conſtipatos. S.Franc.Saleſ.p.3.c.14.

TITU-

Digitized by Google

TITULUS XXIII.

IRA DEI.

§. I.

Iram Dei ſequitur clementia, beneficentia &c.

Figuræ.

A*Rcum meum ponam in nubibus &c.* Gen. 9. 13. Iris eſt clementia Dei; quæ quaſi arcus contenſus, ſed carens ſagitta: per adverſa, quæ immittit, magìs terrere nos vult, quàm ferire, ut vitia corrigamus S. Ambr. l. de Arca Noe c. 27. Unde S. Joannes Apoc. 4. 3. vidit thronum Dei circumdatum iride, id eſt, miſericordia. Iris enim tempore Noe pacis, reconciliationis, fuit ſignum. Corn. hic.

Qui furatus eſt ſcyphum, ipſe ſit ſervus meus. Gen. 44. 17. Tempeſtatem putaſſes latere in ſacco Benjamin dum Joſeph diceret: *qui furatus eſt &c.* Deliniebatur iris in turbine: & unde ſervitutem timebant, in fratrem receperunt. *Cur ſic agere voluiſtis?* quàm fœda, tetraque nubes? *Elevavitque vocem cum fletu.* Gen. 45. 2. 15. *fulgura* planè *in pluviam facit.* Pſ. 134. 7. Clamabat tyrannidem in tritico latuiſſe; latebat in ſævitie charitas. Oliva ſer. 4. D. 4. Quadr.

Fulgura in pluviam facit. Pſ. 134. 7. Divinæ iræ, & comminationes, in beneficia deſinunt. Sylveira in Matth. 16.

Nubes fulmina minans à vento in pluviam ſoluta. Lem. *Retulit in melius.* Picinelli.

Teſtimonia.

Ex Veteri.

Hæc dicit Dominus Deus - morieris, - & non vives. 4. Reg. 20. 1. Poſt fulmen hoc quàm amœna prodiit iris! *Revertere, & dic Ezechiæ audivi orationem tuam - & ecce ſanavi &c.* Vivit, valet, triumphat Ezechias; ante horulam addictus tumulo. Oliva l. 5. Strom. §. audivi murmurationes &c.

Percutit: & manus eius ſanabunt. Job. 5. 18. Deus una manu percutit, ſed duabus ſanat. de Ponte in Cant. 1. Exhort. 12 §. 3.

Addidit Dominus omnia, quæcumque fuerunt Job, duplicia. Job. 42. 10.

Iratus es, & miſertus es nobis. Pſ. 59. 3. Ecce tota ira Dei repellens, deſtruens, commovens orbem, conturbans: ſed, ut miſericordia veniat. Berengoſius Abb. ſerm. in Nat. MM. ò ira miſericors! & ſalubris indignatio; ò ira miſericors! qua ſic iraſcitur, ut ſubveniat; ſic minatur, ut parcat; ſic aufert, ut reſtituat; ſic tradit, ut eripiat; ſic deſtruit, ut muniat; ſic abjicit, ut recipiat. Baeza t. 2. l. 8. c. 3. §. 32.

Poſt graves minas, ſequitur: *lavamini, mundi eſtote, ſi fuerint peccata veſtra &c.* Iſ. 1. 16. 18.

Dies ultionis in corde meo: annus retributionis meæ venit. Iſ. 63. 4. Dies ultionis, annum in corde Dei parturit felicitatis: tanta eſt æternitatis cum dolore conjunctio! Oliva ſ. D. Paſſ.

Cùm iratus fueris, miſericordiæ recordaberis. Habac. 3. 2. Nam Dei ira, & rigor, ſolet eſſe ſignum miſericordiæ adventantis. Baeza t. 2. l. 11. c. 1. §. 14. Cùm ſentio te iratum, tunc maximè confido te eſſe propitium: quia, *cùm iratus fueris &c.* Idiota l. 1. de vera pac.

Ex Novo.

Fuge in Ægyptum. Matth. 2. 13. Quia Deus, qui non in perpetuum iraſcitur; poſtquam percuſſit, iterum medetur: ideo ſicut quondam graviſſimè cæcidit Ægyptios propter populum Iſrael: ſi nunc eam curandam miſericorditer viſitat. Dion. Carthuſ. in Matth. 2. Quare vadit in Ægyptum? numquid alia terra defecit? Recordatus eſt Dominus, qui non in finem iraſcitur, quanta mala fecerit ſuper Ægyptum: Ideo mittit Filium ſuum in eam; & dat illi magnæ reconciliationis ſignum, & perpetuæ reconciliationis pignus: ut decem plagas una medicina ſanaret. - O commutatio dexteræ Excelſi! ut populus, qui antea fuerat perſecutor populi primogeniti, poſtea fieret cuſtos unigeniti Filii. Author. Imp. hic.

Generatio mala, & adultera, Signum quærit; & ſignum non dabitur ei. Matth. 12. 39. Quid tandem terribilis hic leo faciet? in agnum vertetur. Subdit enim: *Signum non dabitur ei, niſi Signum Jonæ Prophetæ.* Quod illud Signum? ſuam Paſſionem, ac mortem, à Jona præfiguratam. Didacus Niſſ. in Phœn. Græc. l. 2. c. 10.

Etiam Domine: nam & catelli &c. Matth. 15. 27. Repellitur, & ut canis probroſè rejicitur: & tamen majori indè concepta ope inquit: *etiam Domine.* S. Baſilius Seleuc. or. 21. Etiam Domine contumeliam teneo curationis pignus. *Catelli edunt de micis, quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum.* Spondet mihi ſalutem canis appellatio. Sic etiam egit cum fratribus Joſeph, maximè cum Benjamin. Gen. 44. 2.

Facto veſpere dicitis: ſerenum erit, rubicundum enim eſt cœlum. Matth. 16. 2. Præſens afflictio futuræ ſerenitatis indicium eſt. Hugo Card. in Sapient. c. 11.

Vade poſt me Sathana: ſcandalum es mihi. Matth. 16. 23. Verum necdum ſex expletis diebus in Thabor illum demulcet. Matth. 17. 1. & poſt dies ſex aſſumit Ieſus Petrum. Oliva l. 5. Strom. §. Audivi murmurationes.

Ecce eris tacens. Luc. 1. 20. Qualis erat culpa Zachariæ, quæ tam ſeverè punitur? Sanè, ut placet Maldonato, &c. levis. Cur ergo tanta pœna infligitur? Non tam dabatur pro culpa, quàm pro pignore, pro ſigno appropinquantis gratiæ. Baeza t. 2. l. 11. cap. 2. §. 14.

Benedictus Dominus Deus Iſrael! Luc. 1. 68. Vide, quàm bonus Deus, & facilis indulgere peccatis! non ſolùm ablata reſtituit; ſed etiam inſperata concedit. Ille dudum mutus prophetat. S. Ambr. hic. Nemo ergo diffidat: nemo, veterum conſcius delictorum, prœmia divina deſperet: novit Dominus mutare ſententiam; ſi tu noveris emendare delictum. Idem ib.

Quid eſt, quòd me quærebatis? neſciebatis &c. Luc. 2. 49. Quis hujus tantæ indignationis finis? *Et deſcendit cum eis, & venit Nazareth, & erat ſubditus illis.* v. 51. Qui velut leo inſurgere videbatur, quaſi agnus deſcendit. Didacus Niſſ. in Phœn. Græc. l. 2. c. 10.

Ingreſſus perambulabat Jericho. Luc. 19. 1. alii: *circumibat.* Jericho civitas ipſa eſt, quam Jeſus Nave ſeptem tubarum clangore ſubvertit. Joſ. 6 20. Sed, quia Chriſtus venit ſalvare, quod perierat; ingreditur Jericho: ut, quod Lex terribili vociferatione dejecerat, Jeſus clamore piæ prædicationis attollat. Sanct. Chryſol. ſ. 54.

Quid mihi, & tibi, eſt mulier? Joan. 2. 4. At illa dixit miniſtris &c. Hæc verba indignantis eſſe quis dubitet? ſciebat profectò mater ſancta, objurgationem illam Domini, filiique ſui, non iraſcentis offenſam prætendere, ſed miſerantis portare myſterium. S. Maximus ſ. 1. de Epiph.

Niſi Signa, & prodigia videritis, non creditis. Joan. 4. 48. Pòſt ſolatur: *vade, filius tuus vivit.* v. 50. Diſce, ſperare à Deo miſericordiam; etiamſi tibi videatur iratus: iram Dei ſemper ſequitur miſericordia. Sylveira hic q. 11.

Infremuit ſpiritu v. 33. *tollite lapidem.* Joan. 11 39. Expaveram minaces Chriſti fremitus - & cùm mille neces metuerem; ecce audio ſepulchra reſerari, & mortuum in vitam revocari. Hic ſunt divinæ iræ fremitus? hæ ſunt Dei minæ? facit hoc divina ira; ut ſæpe miſericordiæ divinæ viam pandat. Baeza t. 2. lib. 8. c. 3 §. 32.

Cœperunt loqui variis linguis. Act. 2. 4. Linguarum diviſio, quæ propter ſuperbiam acciderat, reformata eſt per Spiritus S. Adventum, & in ore eorum omnium genera linguarum. Rupertus. Quam viam juſtitia Dei, ad inferenda ſupplicia, tenuit; per eamdem miſericordia ejus ad exhibenda beneficia properavit. Didacus Niſſ. D. 2. Epiph. §. 1.

Tunc propior erat veniæ, cùm fuiſſet commotio major iracundiæ. Prærogativa ignoſcendi erat, indignatum fuiſſe: & optabatur in illo, quod in aliis timebatur; ut iraſceretur. S. Ambr. Orat. de obitu Theodoſii Imp.

§. II.

Ira Dei maxima, non iraſci.

H*Omo qui maledixerit Deo, ſuo, portabit peccatum ſuum, & qui blaſphemaverit nomen Domini, morte moriatur.* Levit. 24. 15. Multò gravius eſt accipere peccatum, & habere ſecum; quàm morte mulctari. Mors purgatio eſt peccati ipſius, pro quo jubetur inferri. Ubi verò quis accipit peccatum, & manet in illo, nec aliquo ſupplicio diluitur; tranſit cum ipſo etiam poſt mortem: & quia temporalia hic non perſolvit, ibi expendit æterna ſupplicia S. Cyrill. Alexandr. l. 14.

Miſit in eos iram indignationis ſuæ. Pſ. 77. 49. Si ira eſt, neceſſariò eſt indignationis. Cur ergo appellat *iram indignationis?* Certè eſt ira indignationis, & ira miſericordiæ: indignationis ira eſt illa, quando peccatores ob commiſſa delicta non puniuntur. At miſericordiæ ira eſt, cùm punitione ad correctionem afficiuntur. Eſcob. t. 1. Mit. Chr. l. 10. Obſ. 1.

Miſereamur impio, & non diſcet juſtitiam. Iſ. 26. 10. Miſericordiam hanc ego nolo: ſuper omnem iram miſeratio iſta. Sanct. Bernardus ſ. 42. Tunc maximè iraſcitur Deus, cùm non iraſcitur, aut

Digitized by Google

aut iram ſuam nobiſcum diſſimulat. - Volo, iraſcaris mihi Pater miſericordiarum: ſed illa ira, qua corrigis devium, non qua exerudias de via. Terret me vehementer tremendum illud verbum, quod adulteræ Jeruſalem es locutus: *auferetur Zelus meus à te, & quieſcam, nec iraſcar ampliùs.* Ezech 16.42. O iram terribilem! iram ſine miſericordia! quæ ira cum hac poteſt comparari? Id.ib.

Non viſitabo ſuper filias veſtras &c. Oſ.4.14. Hoc eſt terribile, hoc extremum; cùm jam non corripimur pro peccatis: cùm jam non corripimur delinquentes. Origen. hom.8.in Ex.

Magna ira eſt, quando peccantibus non iraſcitur Deus. S.Hieronym.ep.33 ad Caſtrutium.

Qui multùm peccant, magis timere debent, ſi non puniantur; quàm ſi puniantur: creſcit enim eorum pœna ex eo: quòd Deus longanimis non iraſcitur. Multa fiunt nunc, quæ in diluvio; ſed diluvium non accedit: gehennæ enim pœna nunc inter minas eſt. Multi peccant, qualia hi, qui in Sodomis; ſed ignis pluvia non deſcendit: igneum enim flumen paratum eſt. Multi ea, quæ Pharao, auſi ſunt; ſed non eadem paſſi ſunt, quæ Pharao; neque ſubmerſi ſunt in mari rubro: expectat enim illos pelagus abyſſi. Multi, quæ Iſraelitæ, auſi ſunt; ſed non devoraverunt eos ſerpentes: manet enim illos vermis immortalis. S.Chryſoſt.hom.12. in acta.

§. III.

Ira Dei eſt miſericordia, & ei juncta.

NOn morieris: verumtamen - filius, qui datus eſt tibi morte morietur. 2.Reg.12.13.14. Fuitne hoc beneficium? an offenſa? Dic beneficium: quia puer hic natus ex adulterio, & oſtendi omnibus poterat, quis? cujus? ex qua eſſet. Didacus Niſſ. D. 1. poſt Epiph §.1.

In ira conſummationis. Pſ.58.14. Eſt duplex ira Dei, eſt ira conſummationis, & ira conſumptionis. Ira conſummationis, id eſt, perfectionis, illa eſt, qua homo perficitur, & conſummatur virtute, cùm à Deo flagellatur. Ira conſumptionis illa dicitur, qua conſumitur, & damnatur. S. Auguſt. hic. Vas aureum tunſionibus non conſumitur, ſed conſummatur; ita probi virtus non aboletur, ſed perficitur. Vas autem fictile percuſſione non conſummatur, ſed frangitur. *Sic conteram populum iſtum, - ſicut conteritur vas figuli.* Ier.19.11. *Tamquam vas figuli confringes eos.* Pſ.2. 9. Barradius D.19.Pent.t.3.l 8.c.8.

Iratus es, miſertus es nobis. Pſalm.59.3. Theophylactus explicat: quia miſertus eſt nobis.

Nec iraſcar ampliùs. Ezech.16.42. Vide miſericordiam, pietatem, & patientiam, boni Dei: quando vult miſereri, indignari ſe dicit, & iraſci. Orig. hom 8.in Ex. Et Pſ.98. 8 *Domine Deus noſter, tu exaudiebas eos; Deus, tu propitius fuiſti eis, & ulciſcens in omnes adinventiones*; ſeu, ut alii legunt, *affectiones eorum.*

Non in perpetuum iraſcetur. Pſalm. 102. 9. Divina bonitas ideò iraſcitur, ne iraſcatur: & miſericorditer adhibet temporalem ſeveritatem; nè æternam referat ultionem. S Proſper hic.

Factus eſt Dominus velut inimicus, præcipitavit Iſrael. Thren. 2. 5. Solam umbram, & imaginem, inimici ſumpſit. S.Paſchaſ.l.2. mira diſpenſatione temperat ſententiam ſeveritatis; dum quaſi; & non ex toto inimicus dicitur: quia etſi videatur civitatem dimittere in manibus hoſtium, & affligere aliquoties in tantum, ut penitus deſtituta credatur: non de crudelitate inimicitiarum fortè venit, ſed de providentia pietatis; ut ad eum flagellata redeat. Baeza t.3.l.15 c.2.

Super eos effundam, quaſi aquam, iram meam. Oſ. 5. 10. Quia ſicut aqua viſibilis mundat ſordes corporis; ita captivatione inundavit populi peccata. Rupertus hic. Præſtat lavari aqua quàm igne.

Hypocritæ! oſtendite mihi numiſma, Matth.22.19. Vide, quòd Phariſæi quidem blandiebantur, ut perderent; Jeſus verò confundebat, ut ſalvaret: quia utilior eſt homini Deus iratus, quàm homo propitius. Auth. Imperf.

§. IV.

Iram Dei nos ipſi accendimus.

EXardeſcet ſicut ignis ira tua. Pſal.88 47. Ignis autem hic peccatorum noſtrorum lignis alitur. Si de ira pœnitentiam egerimus, tollemus ligna ab hoc igne: & ſtatim extinguetur. Diez D.Palm.

Ecce vos omnes ignem accendentes &c. Iſ.50.11. Quid de pœnarum acerbitate querimur? unuſquiſque noſtrum ſe punit. Quid querimur, quòd durè agit nobiſcum Deus? multò nos duriùs cum ipſo agimus. Vim, ut ita dixerim, facimus pietati ejus: ac manus quodammodò afferimus miſericordiæ ſuæ. Salvianus de provid.l.4.

Nos cœleſtis iræ ignem accendimus. Nihil itaque, nihil eſt nobis crudelius nobis. Nos, inquam, nos, etiam Deo nolente, cruciamus Idem ib.l.8.

Vide Tit.Pœnæ.

§. V.

Ira Dei timenda.

COgnoſcetur Dominus iudicia faciens. Pſ.9.17. Ira Dei, quanta ſuper peccatores ſit, in fine apparebit. Nam fervor ſolis ſub nube tegitur; ſed quando diſcooperitur, quanti ſit ardoris, oſtenditur. Sic Chriſtus, qui nunc eſt ſub nube miſericordiæ; quantæ ſit juſtitiæ, & potentiæ, manifeſtabit in fine. Geminiani Simil. cap.40.

Ne declines in ira à ſervo tuo. Pſ.26 9. Quid times, nè declinet à te in ira? Magis; ſi à te declinaverit in ira, non in te vindicabit. Si incurras in illum iratum, vindicabit in te. Opta ergo potiùs, ut declinet à te in ira, non ſanctum timorem, quo Deum, etiam iratum, à ſe declinare metuebat. Etenim, dum adeſt Deus, non debet eſſe timori etiam divina ira: unum ſolùm timendum malum, nè Deus abſit; nec ab ejus præſentia excidamus. Baeza t.1.l.1.c.2.§.1.

Ecce furor meus, & indignatio mea, conflatur. Jer. 7. 20. S.Hieron. legit: *ſtillavit ſuper locum iſtum; & ſuccendetur, & non extinguetur.* Non ait, effuſus eſt furor meus ſuper locum iſtum; ſed *ſtillavit*: ut moderatam pœnam ſignificet. Si autem in ſtilla furoris tanta duritia eſt; quid fiet, ſi omnis imber fuerit effuſus? S. Hier.hic.

In virga indignationis ejus. Thren.3.1. Aliam ego quidem eſſe puto virgam furoris Dei, aliam virgam directionis, & virgam regni ejus; aliam verò indignationis: quoniam alia eſt ferrea, inflexibilis, qua conteruntur impii, tamquam vaſa teſtea, in ira furoris Dei. Alia, qua in æquitate ſancti reguntur, donec perveniant ad bravium ſupernæ vocationis. Alia illa, de qua ad Jeruſalem Dominus Iſ.60.10. *in indignatione mea percuſſi te; & in reconciliatione mea miſertus ſum tui.* Sub hac enim virga ad hoc percutit Deus, ut miſereatur: ad hoc vulnerat, ut ſanet. Paſchaſius hic.

Adhuc lenitas, & clementia eſt, ea calamitas, in quam incidimus; mitiſque correptio, plagæque clementer teneram ætatem coercentis; adhuc iræ fumus, ſuppliciorumque præludium. Nondum ignem exurentem ſenſimus, hoc eſt, concitatiſſimam Dei iracundiam; nec ſucceнſos carbones, id eſt, extremas pœnæ acerbitates. S.Gregor.Naz.Or.16.10 plagam grandinis.

In quadam patria locuſtæ omnia vaſtabant. Captæ aliquæ in utraque ala tres inventæ litteræ, in una *ira*, in altera *Dei*. Broymard. Pœna divina.

TITULUS XXIV.

JUDAS PRODITOR.

§. I.

Figuræ.

SUſpendio interiit! 2.Reg. 17. 23. Quemadmodum in perſecutione Abſolonis, Achitophel intimus conſiliarius, & familiaris, prodidit Davidem, & poſtea ſuſpendio ſe necavit. Ita in Paſſione Chriſti, Judas unus ex intimis familiaribus prodidit eum, *& ſuſpenſus crepuit medius.* Bellarminus in Pſal. 3. Ecce infelix! qualiter excœcatus eſt! maluit ſeipſum perdere, quàm denarios perire: denarios templo, ſeipſum laqueo addixit. Drogo Oſt.de Paſſ D.

Servate mihi puerum Abſalon. 2.Reg.18. 5. Sicut David pacem exhibuit iniquo filio, quando præcepit populo eunti ad bellum: *ſervate &c.* & eo interempto dixit: *quis mihi tribuat, ut moriar pro te, fili mi Abſolon!* Ita Chriſtus Judæ proditori, ut pacet in convivio, & in oſculo. Et ſicut Abſolon, ita, & Judas interiit. S Thom Aqu.in Pſ.3.

Judas judicio Dei mente captus, ſe ſuſpendit: in quo non jam myſterii profundum, ſed ipſa rei geſtæ ſuperficies; Iudam, & Abſolonem, penè demonſtrat, eſſe pariles. Nam & iſte pendens quercu, mula, cui inſidebat, pertranſeunte deſertus, meritò in corde lanceam ſuſcipit: & ille laqueo ſuſpenſus, & principium familiaritate deſertus, dignas protinus ſagittas, id eſt, æternæ damnationis ſententias, in anima accepit. Rupertus hic.

Abſolon Iudæ imaginem portavit; ſecundùm quod *patris pax* interpretatur: quia pacatus erga eum pater extitit; quamvis ipſe dolis ſuis bellum haberet in corde. Sanct. Auguſtinus in Pſalm.7.

Abſolon, dum patrem ſuum inſequeretur, in quercu ſuſpen-
ſus

Digitized by Google

fuit eſt, quadam præfiguratione Dominici traditoris: ut, ſicut Iudas, innodatus laqueo, vitam finivit; ita & perſecutor Davidis conſtrictis faucibus expiraret. Caſſiodorus in Pſ.3.

Abſolon patris pax; ipſe eſt & Judas. Sed quomodo comam nutriebat? *fur erat, & loculos habebat!* iſta enim cæſaries gravabat. Et ſemel in anno tonſus eſt, quando ſemel retulit triginta argenteos, & projecit eos in templo. Drogo Oſt.

§. II.

Judæ beneficia à Chriſto collata.

A*D amicum etſi produxeris gladium, non deſperes: eſt enim regreſſus. Ad amicum ſi aperueris os triſte, non timeas; eſt enim recordatio.* Eccl. 21. 26. 27. Videtur cum Iuda locutus Spiritus S. Iuda, licèt exemeris infamis proditionis acinacem; non ideo deſperes: pœnitentiæ enim reliquus eſt locus: *eſt enim & regreſſus.* Et licèt contra illum mitiſſimum agnum os perfidioſum laxaris; nè timeas, dum te malefacti pœniteat: *eſt enim recordatio*, quòd is tuam amicitiam animitus cupiat. Didacus Niſſ. de proditione Iudæ.§.3.

Et oſculatus eſt eum. Matth. 26. 49. Accedentem ad oſculum ſanctiſſimi oris tui cruentam beſtiam non es averſatus; ſed os, in quo dolus non eſt, ori, quod abundat malitia dulciter appoſuiſti. S. Anſelmus ſ.7.de Evangelio. Permiſit ſe Chriſtus oſculari à Iuda; ut per hoc Iudam ad charitatem, & pœnitentiam, provocaret. Dion. Carthuſ. hic. Diſcipulo ſuo, à quo tradendum ſe noverat dulcedine ſuæ bonitatis, nobis trementibus, & intuentibus ſævitiam eorum, qui eum comprehendere venerunt, oſculum dedit. S. Martialis ep. ad Tholoſanos cap. 13.

Juda, oſculo Filium hominis tradis? Luc. 22. 48. Cur mitis Agnus truculentum lupum de nomine ſuo vocat? S. Cyrill. Ieroſ. catech. 13. hoc ad ipſum dixit, admonens eum per ipſius appellationem: *Judas* enim vocatur *confeſſio*. Ex nomine illum Chriſtus vocat; ut induſtriam illi ſuggerat, qua facilè poſſit, dummodo velit, reſtaurare jacturam damnoſiſſimam; quam eatenus fecerat. Quàm vili Iudas Chriſtum vendidit! quàm pauco recuperare poteſt gratiam! Didacus Niſſ. D. 3. Paſch.

Venit ergo ad Simonem Petrum. Ioan 13. 5. Arbitror, ante omnes proditoris pedes laviſſe, inde veniſſe ad Petrum: quòd enim alium quempiam antè laverit, conſtat ex eo, quod dicit: *Venit ergo &c.* S. Chryſoſt. hom 76 in Ioan. Origenes idem ſentit, addita ratione: ut medicina, ubi magis morbus urgebat, citiùs adhiberetur. Maldonatus: ut de proditore ſuo bene mereretur; cumque beneficio quodam obligaret ſingulari.

Maximorum miraculorum non tantùm ſpectator ipſe fuit; verum etiam artifex. B. Theodoretus in Pſ. 108.

§. III.

Iudæ malitia.

T*Unc abiit unus.* Matth. 26. 14. Quando abiit? cum Magdalena alabaſtrum effudit ſuper caput Ieſu, & à multis reprehenſa laudata eſt à Chriſto. Ubi deſiit infamia peccatricis, inde diſcipuli exorta proditio eſt.

Dicetur, & quod hæc fecit - tunc abiit unus. Ubi vidit unius profuſione alabaſtri acceſſum patere ad Domini caput vel meretricibus: tunc animatus eſt ad flagitium Iudas; oblitus lacrymarum, oſculorum, ejulatuum in domo Phariſæi. Malè didicit diſcipulus prodere, ex quo meretrix ungere docta eſt. Oliva l. 5. Strom. hic.

Et oſculatus eſt eum. Matth. 26. 49. Cùm ſciret bonitatem Domini, audebat eum oſculari. Ille autem fert uſque ad noviſſimam horam; ſtudens ſua longanimitate eum lucrari. Theophylactus hic. Iudas oſculo Filium Dei tradit; quo uſus Prodigus ad patris gratiam. Iuſtè eodem oſculo, veluti horribili haſta vulneratur ad exitium æternum; qui tantò beneficio labiorum Domini ad pœnitentiam non allicitur. S. Ambroſ. nec immeritò graviori telo tantæ dignationis percuſſus eſt, quàm ſi eum fulmine percuſſiſſet. Denique patientiam Domini ferre non potuit. Itaque abiit, pecuniam refudit, laqueo ſe ſuſpendit. Poſt oſculum pacis à Domino acceptum, & auditam vocem, *amice, ad quid veniſti?* debuerat Iudas ad pœnitentiam adduci. Contempſit: & ideo pondus beneficii non ſuſtinens, laqueo addicitur. Cur non dicit S. Ambroſius, juſtitiam ejus ferre non potuit? quia ingratis ipſa beneficia laqueos exhibent. Eſcobar t. 5. Proph. Chr. l. 1. Obſ. 4.

Juda, oſculo Filium hominis tradis? Matth. ib. Hoc eſt, amoris pignore vulnus infligis, & charitatis officio ſanguinem fundis, & pacis inſtrumento mortem irrogas? Servus Dominum, Diſcipulus prodis Magiſtrum? electus auctorem? hoc eſt illud: *utilia vulnera amici, quàm voluntaria oſcula inimici.* Prov. 27. S. Ambr. in Luc. l. 10. c. 95. Sic ille hunc textum legit.

Dedit illis ſignum. Matth 26. 48. O ſignum ſacrilegum! ò conventus nefarius! ò placitum puniendum! ubi ab oſculo incipitur bellum; & per pacis indicium pacis rumpitur ſacramentum; & per quod conſueverunt gentes bella finire, per hoc profanus Iudas bellum voluit inchoare. Mihi crede; habebunt per te multi terrorem, nè quando cum proximis ſimulatam habeant charitatem. Guttur enim profanum, quod hodie Chriſto extendis ad oſculum, craſtino es illud extenſurus ad laqueum. Malo tuo didiciſti argentum expendere; mox incipies & corpus proprium ponderare. S. Chryſoſt. ſ. 1. de proditore.

Abiit. Matth. ib. Non à principibus invitatus, non ulla neceſſitate conſtrictus; ſed ſponte ſceleratæ mentis conſilium iniit. V. Beda in c. 14. Marci. Infelix Iudas, damnum, quod ea effuſione unguenti ſe feciſſe credebat, vult Magiſtri pretio compenſare. S. Hier. in c. 26. Matth. Accepit aurum, perdidit Deum. S. Chryſoſt. ſ. 3. de Reſurr. Pro clementia Domini hoc dico: quia magis ex hoc offendit Dominum, quòd ſe ſuſpendit; quàm quia Dominum prodidit. S. Hier. in Pſ. 108.

Pater! dimitte illis. Luc. 23. 34. Ad Chriſti indulgentiam proditor Iudas pervenire non potuit: quoniam perditionis filius priùs in deſperationem tranſiit, quàm Sacramentum Chriſtus generalis redemptionis implevit. Nam, mortuo pro omnibus impiis Domino, potuiſſet etiam hic conſequi remedium; ſi non feſtinaſſet ad laqueum. S. Leo ſ. 11. de Paſſ. hic.

§ IV.

Iudæ infelicitas.

A*Biit unus de duodecim.* Matth. 26. 14. Iudas infelix verè abiit, Apoſtolatum ſuum dimiſit. Epiſcopatum ſuum alteri reliquit; abiit in conſilio impiorum; abiit à Deo, ſtetit cum diabolo. S. Rupertus l. 10. hic. Ecce infelix! quomodo excœcatus eſt! maluit ſeipſum perdere, quàm denarios perire; ſeipſum laqueo addixit. Drogo Oſt.

Conſtituerunt ei triginta argenteos. Matth. 26. 15. Triginta argenteis Chriſtum vendit; inde triginta maledictionibus à Deo percuſſus, quos numerat pſalm. 108 à v. 6. ut de ipſo explicat S. Petrus Act. 1. 16. Rupertus hic: abiit Iudas in concilium impiorum: abiit à Deo, ſtetit cum diabolo; & relatis triginta argenteis, in triginta maledictionibus trigeſies maledictus, antequam natus. Sylveira hic.

Væ homini illi, per quem Filius hominis tradetur. Matth. 26. 24. Fulvius proditionis, & læſæ majeſtatis reus; cùm Cæſarem Auguſtum crimen ſuum latere crederet, ad eum ſalutandum adiit, & Ave Cæſar, dixit. Sed mox Imperator: vale Fulvi, reſpondit, moxque ſe ſubduxit. Sic Chriſtus Iudæ dicere poterat; & reverà dixit: *væ homini &c.* Vale ò diſcipule ſine Magiſtro, Apoſtole ſine conſcientia, Chriſtiane ſine religione, Apoſtata ab utraque Lege. Faciem meam deinceps non videbis uſque ad ultimum Mundi diem. Vale uſque ad ſonitum tubæ horribilis, qua aures tuæ, ad inſpirationes meas modò ſurdæ, ambæ tinnient. Doultreman l. 2. cap. 5. Sect. 3.

Suſpenſus crepuit medius. Act. 1. 18. Meritò tibi ſua pœna eſt commiſſa: quia in ſupplicium tuum nemo ſævior potuit inveniri. S. Leo ſ. 16. de Paſſ. Quod fecit in corpore ſuo, hoc factum eſt in anima ipſius: quomodo qui ſibi collum ligant, inde ſe occidunt; quia non ad eos intrat ſpiritus aeris hujus, ſic illi, qui deſperant de indulgentia Dei, ipſa deſperatione intus ſe ſuffocant, ut eos Spiritus S. viſitare non poſſit. S. Aug. l. 50 hom. 27.

Diffuſa ſunt omnia viſcera ejus. Act. 1. 18. Quanta inter araneam, & bombycem, eſt diſcrepantia; tanta inter Apoſtolorum reliquorum, & Iudæ, mortem intereſt. Iudas, ſicut aranea, laboravit. Pſ. 38. 12. *tabeſcere feciſti, ſicut araneam, animam ejus.* Ut muſcas captet aranea, ſe exenterat, & de interiori ſubſtantia telam texit, ac retexit: ubi & contabeſcit. Ita Iudas rei viliſſimæ, exiguæ pecuniolæ, retia contexuit: in qua ſuſpenſus, vitæ tædio, conſcientiæ angore, proditi, ac damnati Magiſtri dolore, demum admiſſi ſceleris horrore contabuit, &c. Doultreman l. 2. c. 5. Sect. 3. Audite iſta avari, verſate animo, quod Iudas paſſus fuit: nam & pecuniam amiſit, & ſcelus admiſit, & animam perdidit. Sanct. Chryſoſt. hom. 86.

Miſcellanea.

Quare, inquis, Dominus talem ad Apoſtolatum admiſit? ad hæc breviter dicendum: quia fecit hoc ob conſolationem Eccleſiæ futuræ; vel eorum maximè, qui Eccleſiis præſunt: ut, cùm eis aliquis perierit, reſpondeant derogantibus, dicant inſultantibus: nè miremini; & Chriſto accidit. Sanct. Rupertus App. l. 8. in Matth.

Iuxta V. Bedam, & Bonaventuram, Iſcarlotes interpretatur memoria mortis. Tam ingens fuit ejus avaritia, & malitia; ne

ipſa

Digitized by Google

ipſa etiam mortis memoria, proprio nomini infixa, cohiberi nequiverit. Sylveira in Matth c.12.q.19.

Auctor ſermonum de Cœna Domini, operibus S.Bernardi inſertus, ait: Judam ortum eſſe in vico Scariotho; qui alio nomine Marmotis, ſeu mala mors, dicitur. Quia verò in Gallia eſt malæ mortis oppidum, inductos cenſet Theophilus noſter in errorem fuiſſe eos, qui Judam natione Gallum fecerunt. Non malam mortem, ſed memoriam, vel memoriale mortis, ſignificat Scarioth, teſte S.Hieronymo. Doultreman.cit.ſupra.

TITULUS XXV.

JUDEX.

§. I.

Figuræ. Dignitas.

D*Iis non detrahes*. Ex.22.28. Quomodo intelligendum eſt hoc? Judices appellat deos propterea, quod ad imitationem Dei omnium, commiſſum eſt illis judicandi munus. Et hoc clariùs docuit Propheta David dicens: *Deus ſtetit in Synagoga deorum: in medio autem deos diiudicat*. Pſalm.81.1. B.Theodoretus q.51.in Ex.

Et clamaverunt ad Dominum, qui ſuſcitavit eis Salvatorem. Judic.3.9. Lego Judices à Deo lectos, vocatos eſſe non belli Duces, non aulæ principes, non Dominos; ſed auguſtiore nomenclatura *Salvatoris*. Velloſo in Judith.5.

Deus ſtetit in Synagoga deorum; in medio autem deos diiudicat. Pſ.81.1. *Deus ſtetit*. Hebr. *Elohim*, quod propriè ſignificat Deum judicem. Cajetan. Bellarminus: Synagoga deorum nihil eſt aliud, quàm conventus judicum à Deo conſtitutorum; quibus etiam nomen ſuum impertivit, quia communicavit cum illis auctoritatem judicandi. Quod certè, ait Bellarminus multùm prodeſſet Judicibus; ſi ſeriò cogitarent; in conſpectu ſummi Judicis omnes cauſas judicari. Deus ſemper aſſiſtit præſens inviſibili majeſtate, in conventu, & conſeſſu, Judicum; dum cauſas populi judicant. S.Remigius hic. qui eſt in medio, æqualiter à circumſtantibus videtur: & quia Deus communis eſt omnibus; rectè in medio poſitus dicitur. Docere vult Judices; ut ſemper ſint in medio; nec magis in divitem, quàm pauperem; nobilem, quàm ignobilem, propendeant. Paoletti D.22. Pent. Judæorum principes deos, utpore quibus judicandi officium commiſſum erat, nominavit. Eodem modo etiam ipſos Lex nominavit: *diis non detrahes: & principi populi tui non maledices*. Ex.22.28. Quoniam enim verè Judex eſt Deus, & hominibus judicandi officium commiſſum eſt propterea Judices dii nuncupati ſunt: tamquam in hoc Deum imitantes. B.Theodoretus hic.

Ferculum fecit ſibi rex Salomon. Cant.3.9. S. Anſelmus per ferculum accipit Iudices; ex cedris Libani ſunt; quia incorrupti; & columnæ argenteæ, quia fortiter verum judicium reſonat: & reclinatorium aureum; quia radiant charitate, & ſapientia: & aſcenſus purpureus; quia, Chriſto in eis aſcendente parati ſunt ad quaslibet perſecutiones. apud Cornelium in Cant.3.9.

Dei miniſter eſt, vindex in iram, in eum, qui malum agit. Rom.13.4. Quoniam futurum judicium Deus ſtatuit, & nullum perire vult: hoc in Sæculo rectores ordinavit; ut, terrore interpoſito, omnibus velut pædagogi ſint, nè in pœnam incidant futuri Judicii. S.Ambroſius hic.

§. II.

Iudex non reſpiciat perſonas, ſit æqualis.

Num. I.

Symbola, & Similitudines.

A*T ille præcipiet, ut efferant univerſa de domo*. Levit.14.36. Cur nuda domus offertur Sacerdoti judicaturo de lepra? Philo lib. quòd ſit Deus immutabilis: ut liberum judicium de domo poſſit ferre: nè, ſi pretioſum domus ornatum conſpiciat, vereatur pronuntiare, domum eſſe leproſam; & nudam perſonam intueatur. Si verò ſupplex paupertatem redoleat, eam injuſtè lepra damnet. Ignis in utraque Lege data apparuit, quia ignis ſignum judicii; ut ait Philo lib. de judice: omnes æquè fovet, & calefacit; ſive ſit dives, ſive pauper: omnia itèm æquè aducit, pretioſa, ac vilia. Pinna Ethol.138.

Senuiſti, & longævus es &c. & nunc divide terram &c. Ioſ.13.1.7. q.d. mortis recordatione ante habita, aggredere ad dividendum: ut, ſicut mors æquiſſima eſt in omnes, (æquo enim pede pulſat pauperum tabernas, regumque turres) ita tu ejus æquitatem in diſtribuendo imiteris. Eadem fortè cauſa Patriarchæ ſuorum filiorum benedictionem non ſolum in ſenilem ætatem, ſed etiam in horam mortis proximam, differebant. Ita Gen.27.1. Iſaac, Jacob Gen.49.1. Moyſes Deut.33.1. Tobias Sen. 14.5. quia ſcilicet, de ſua integritate in vita quodammodo diffidentes, ſe ad id tempus reſervabant; in quo, morte urgente, ad æquitatem ſervandam etiam inviti traherentur. Mendoza in 1.Reg.1.

Vidi te, Domine, ſicut angelum Dei. Eſth.15.16. q.d. in throno judicans Angelum refers, qui nec uxorem habet, nec genealogiam. Naxera in Ioſ.1.§.56.

Erit juſtitia cingulum lumborum ejus. If.11.5. Sicut cingulum medium tenet locum inter partem corporis ſuperiorem, & inferiorem, æqualiterque dividit; ita juſtitia Iudicis. Cingulum plus inclinatur ad partem, in qua burſa pendet ponderoſa. Broymard Iuſtitia.

Capilli capitis ejus quaſi lana munda. Dan.7.9. Vetus dierum ille, cujus capilli lanæ mundiſſimæ comparantur: ea hujuſmodi canitie purum oſtendit, ſincerumque, judicium; & nullam perſonam in judicando reſpiciens. S.Hieron.hic, ſenex deſcribitur, ut maturitas comprobetur ſententiæ. Id.ib.

Vos eſtis lux Mundi Matth.5.14. Franc. Labata v. Iudex. Sol omnibus lucet, & calorem æqualiter largitur: nec pauperi minùs, nec diviti magìs, concedit; ſed omnibus æquè lucet, & calorem exhibet.

Ecce defunctus efferebatur filius unicus. Luc.7.12. Mors nullam perſonarum rationem habet. S.Antonius 4.p. Summæ tit.14.c.8.§.1. dixit: ſi judicis boni optio daretur, qui de re gravi pronuntiaturus eſſet; ſe nec Bartolum, nec Baldum; ſed unam præ omnibus Mortem electurum: ut quæ nemini parcat; & tanti faciat divitem, quanti pauperem; & nec formæ, nec opum, nec ſtatus, rationem aliquam habeat.

Iuſtitia diſtributiva centro ſimilis eſt, quod in medio circuli. Sicut à centro ad circumferentiam majorem major, & longior, trahitur linea, ad minorem minor: ſic juſtitia &c. Broymard Iuſtitia.

Statera. Lem: *Omnibus eadem*. Picinelli.

Num. II.

Motiva, & Teſtimonia.

Ex Veteri.

Terra erat inanis, & vacua; tenebræ erant ſuper faciem abyſſi. Gen.1.1. Non miror à Moyſe terræ defectus propalari, quæ noluit illum infantulum occultare. Ex.2.3. Sed admiratione dignum; quòd aquæ, id eſt, abyſſi, tenebras referat: cùm inter aquas, velut inter materna brachia, aſylum invenerit. Cur ergo & aquis non parcit? quia Moyſes divinæ juſtitiæ erat miniſter; & ſi terræ referens defectus, aquarum taceret obſcuritatem, videretur partialis, & aquis pepercisse. de Caſtillo Illat.232.

Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ. Gen.2.7. Hinc erudire & eſto intrepidus: nullius deinceps accipias perſonã. Quid magni tibi de ipſo promittis? cogitationes, quæ cordi inferunt tumorem, flammamque accendunt elationis, ſi quando te adorientur; fac, ut creationis hujus tuæ memineris. S.Baſil. hom. 11. hexamer.

Iſrael diligebat Joſeph ſuper omnes filios ſuos. Gen.37.3. Et tamen, cùm moriturus benediceret filios, Iudam conſtituit regem. Ut adorarent eum omnes fratres ejus. Gen.49.8.10. Si ſuper cæteros diligebat, cur non honorabat? Rupertus l.4.de Operib.Spir.S. c.16. quia in dandis benedictionibus non ſuam, ſed Dei voluntatem, debuit facere; non carnis affectum, ſed Spiritus inſtinctum, ſequi dignum fuit. Sylveira in Matth.1.q.7.

Pauperis non miſereberis in judicio. Ex.23.3. An miſericordia in pauperem prohibetur? minimè. Additur enim, *in judicio*. Nam, qui Iudicis gerit munus, nec pauperis perſonam debet reſpicere, ut ea reſpectu perſonæ mitiùs judicetur. S.Aug.q.88. bona eſt miſericordia; ſed non debet eſſe contra Judicium. Eſcobar t.3.Colloq.Chr.l.10.Obſ.4.

Ite per medium caſtrorum, & occidat unuſquiſque fratrem, & amicum. Ex.32.27. ut enim nullus liber erat à ſcelere, ſic nullum à Judicis gladio jubet liberari. Baeza lib.5.cap.7.§.1.

Non conſideres perſonam pauperis, nec honores vultum potentis. Levit.19.15. Judex oculos avertat tùm à perſona pauperis, tum à perſona potentis: cùm enim ad judicandum ſat ſit audire, non opus eſt oculos vel in pauperem, vel in divitem, intendere: pauper ſua miſeria ad clementiam nos flectit; dives, & potens, ad honorem ei exhibendum. Unde olim nonnulli Judices ſententiam laturi vultum operiebant. Pinna Ethol.138.

Judices conſtitues in omnibus portis tuis. Deut.16.18. Ut nec indigenas, nec advenas, reſpiciant. Innocentius P. l.2. de vilitate condi-

Digitized by Google

conditionis humanæ: pauperum cauſam cum mora negligitis; divitum cauſam cum inſtantia promoveris: in illis rigorem oſtenditis, in illis manſuetudinem diſpenſatis: illos cum difficultate reſpicitis; iſtos cum favore tractatis: illos negligenter auditis; iſtos ſubtiliter auſcultatis: loquitur dives, & verbum uſque ad nubes extollitur; loquitur pauper, & dicunt, quis eſt hic?

Juſtus Dominus, & juſtitias dilexit; æquitatem vidit vultus ejus. Pſ 10.8. Non pecuniam, vel amicitiam, &c. Apud veteres homo pictus monoculus, vel oculum unum claudens, & mancus: quia juſtitia rectificat diſtorta; qui autem vult rem rectificare, unum oculum claudit. Broymard Juſtitia.

Judicate egeno, & pupillo. Pſ. 81. 3. Si Deus deos dijudicaturus advenit, cur etiam egenum & pupillum, non judicat? Cur aliis cauſas pupillorum committit? an bivitne magnarum potentiam, aut deſpexit humilitatem parvulorum? Quia miniſtri ſæpe in magnorum ſcelera non audent; & legem in pupillorum cauſis ſervant ad amuſſim. *Deus deos dijudicat*, id eſt, potentes, inquit Hugo. Miniſtri judicare nequeunt uti criminoſos; quos ſuſpiciunt, reverentes ut deos. Naxera in Joſ. 10. §. 50.

Pondus, & pondus; menſura, & menſura; utrumque abominabile eſt apud Deum. Prov. 20. 10. S. Greg l. 1. ſup. Ezech. hom. 4. Scimus, quia in negotiatorum duplici pondere, aliud majus, aliud minus, eſt. Nam aliud pondus habent, ad quod penſant ſibi; & aliud pondus, ad quod penſant proximo. Ad dandum, pondera leviora; ad accipiendum verò, gravia præparant. Omnis itaque homo, qui aliter penſat ea, quæ ſunt proximi; & aliter ea, quæ ſua ſunt; pondus, & pondus habet. *Utrumque abominabile eſt apud Deum.* Quia ſi ſic proximum, ut ſe, diligeret, hunc in bonis, ſicut ſe, amaret. Et ſi ſic ſe, ſicut proximum, aſpiceret, ſe in malis, ſicut proximum, judicaret.

Num. III.

Ex Novo.

Nè velitis dicere intrà vos, Patrem habemus Abraham. Matth. 3. 9. q. d. non eſt Deus acceptator perſonarum; nec ullum ex dignitate, aut nobilitate, abſolvit, aut damnat; ſed tantùm ex merito. Pinn. Ethol. 88.

Numquam novi vos. Matth. 7. 23. Bonus, & rectus, non ſolùm poſt damnationis ſententiam, à damnatis oculos avertit; ſed & ante ſententiam, & cùm opera proponebantur, examinabantur, numquam novit perſonas; an eſſent nobiles, divites numquam vidit aliquo odii, vel amoris, affectu inclinatus in illas. Baeza t. 2. l. 10. c. 3. § 16.

Amen dico vobis, neſcio vos. Matth. 25. 12. Neſcio, an venuſtæ ſitis, & gratiarum manibus factæ, puellæ; neſcio, an ſitis venuſtæ, nobilitate conſpicuæ: neſcio, an opulentæ, an procerum neceſſitudo vos protegat, & vindicet à periculo non bonæ cauſæ: merita tantùm ad judicium ſcio. Celada in Judith c. 8.

Dives ſepultus eſt in Inferno. Luc. 16. 22. Lazarus in ſinu Abrahæ. Deus hoc actu juſtitiæ Judices docere voluit; nè magis divites, quàm pauperes, reſpiciant. S. Chryſoſt. in Pſ. 48. quamvis ſit dives, quamvis ſit potens, quamvis alicui notus, & familiaris; hæc omnia ſunt illic inutilia. illic unuſquiſque ex factis punitur, & coronatur. Pauletti D. 22. Pent.

Inclinans ſe deorſum, digito ſcribebat in terra. Joan. 8. 6. Hoc fecit Jeſus, cùm ferre ſententiam contra adulteram rogaretur. Duo hoc facto innuit, quod imitari debent Judices. Imprimis inclinavit ſe deorſum, ut terram ſolùm reſpiceret; & à rea, & accuſatoribus, vultum averteret. Pineta in Eccl. 11.

Bonus juſtitiæ adminiſter ſine genealogia ſit. Hebr. 7. 2. 3. Melchiſedech, *qui interpretatur rex juſtitiæ - ſine patre, ſine matre, ſine genealogia.* Naxera in Joſ. 1. §. 56. Habebat naturalem patrem, & matrem; dicitur autem patre, & matre, carere, prout eſt Melchiſedec, id eſt, rex juſtitiæ: quia tunc nullus conſanguinitatis affectus in eo conſpiciebatur. Sylveira in Matth. r. q. 7.

Reget eas in virga ferrea. Apoc. 2. 27. Rupertus hic: id eſt, recta, & ſevera juſtitiæ diſciplina; quæ non cirò flectatur in gratiam, vel odium: quia vicit hæc, qui prædictarum eſt victor paſſionum, bonumque habet zelum; numquam odiendo hominem, & amando vitium; ſed ſemper amando hominem, & odiendo vitium.

Ex Patribus, & aliis.

Quemadmodum ſagittarius telum ad ſcopum dirigit; atque neque exceſſu, neque defectu, neque in utramque partem prævaricatione, à jaculatione aberrans: ſic Judex juſtitiam conjectat; nec perſonas ſuſcipiens, nec faciens aliquid ad preces; ſed recta judicia proferens. S. Baſilius in initio Proverb.

In judiciis numquam errabit, numquam reprehendi poterit jure juſtitiæ virgam tenens; ſi Dei, & non ſuam, aut hominum, ſecutus fuerit voluntatem. Simon Caſſ. l. 14. c. 15.

Judices Romanorum faciem habebant velatam; ut ſolùm cauſas audirent. Ex. 34. 35. Moyſes velatus, cùm loqueretur filiis Iſrael judicia Dei. Joan. 7. 24. *nolite judicare ſecundùm faciem.* Broymard Judices.

§. III.

Judex non acceptet munera.

Num. I.

Exempla non acceptantium.

IBat per ſingulos annos circuiens Bethel. 1. Reg. 7. 16. Samuel rem ſuam non agebat, ſed ſubditorum: nè ſubditi adeundo ſuum Judicem; ſumptus facerent, tempus perderent; ipſe, quieſcentibus omnibus, ſolus diſcurrebat. Ac tandem, ſui memor muneris, civium munera non expetebat: unde nullas ſibi pecunias, plurimas Deo animas, lucrabatur; ante Evangelium Evangelii profeſſor, ante Chriſtum Chriſtianus, ante Paulum Pauli imitator: 2. Cor. 12. 14. *non ero gravis vobis; non enim quæro, quæ veſtra ſunt, ſed vos.* Mendoza in 1. Reg. 7. hic.

Ecce inventa eſt in manu mea quarta pars ſtateris. 1. Reg. 9. 8. Doleo, quòd hanc minutam partem ſat fore Samueli, & Prophetanti, & imperanti, putarint; cùm duplicato ſtatere nè lixa quidem Sacerdotis compeſci hodie poſſit pro minimo obſequio. Præerat Iſraeli Samuel, junxeratque Sacerdotium Præfecturæ: & tamen unus aſſis munerando Pontifici, & Principi, ſat eſt. Quanta nunc offerenda pocillatori; Oliva l. 2. Strom. hic.

Venit ergo Naaman cum equis, & curribus &c. 4. Reg. 5. 9. ad Eliſæum; multaque munera ſecum attulit. Quid igitur? num illi proceſſit obviam? ſtatimne illi occurrit? nè ad præſentiam quidem ſuam illum admiſit: nè muneribus, quæ attulerat, eum curaſſe videretur. S. Nilus lib. aſcetico. Integerrimus Judex, non ſolùm manus à muneribus, ſed & viſum, abſtinere ſtudeat. de Caſtillo Illat. 155.

Dedit - cibaria ancillis ſuis. Prov. 31. 15. *Digiti ejus apprehenderunt fuſum.* v. 19. *Nobilis in portis vir ejus.* v. 23. Ubi erant tribunalia, ut advertit Carthuſ. Salazar, Cornelius. Mulier non providit domui ſuæ ex muneribus acceptis, ſed labore manuum ſuarum. Sylveira in Matth. 19. q. 14.

Converſus ad mulierem dixit Simoni &c. Luc. 7. 44. Cur oculos ad mulierem convertit, redarguens Simonis arrogantiam? Oculos avertit à menſa, & cibis: ut diſcamus, quantam vim munera habeant: quaſi viſa munera linguæ verba aſpera eripiant. Naxera in Joſ. 1. §. 48.

Argentum, & aurum, aut veſtem, nullius concupivi. Act. 20. 33. Cùm multa poſſet Paulus adferre, quibus ſuam gloriam cumularet; aliis omnibus omiſſis, hoc unum adducit: quaſi reliqua omnia hoc unum contineant; & Judex incorruptus in reliquis perfectus ſit. Pinna Ethol. 117.

Juſtitiæ illius quod majus, illuſtriuſque, argumentum afferri poteſt? quàm quòd in magnis Reipublicæ muneribus, adminiſtrationibuſque, verſatus; nè teruntio quidem facultates ſuas auxerit. S. Greg. Naz. or. 28. de funere Patris.

Thomas Morus judex æquiſſimus, cùm ei vidua, cui litem adjudicarat, poculum aureum obtuliſſet; ille accepit quidem, ſed vino replens ei præbibit, & reddidit. Corn. in Ex. 23.

Num. II.

Munera faciunt mutum.

Nomen uni Phiſon. Gen. 2. 11. id eſt, *oris mutatio.* S. Ambr. lib. de paradiſo c. 3. & in Pſ. 1. meritò os illic commutatur, ut non renovatur promiſſorum fides, ſed ſit in ore dolus; ubi eſt aurum bonum. Avaritia enim fidem frangit; nec tenet verborum ſimplicitatem. Ornamenta quoque pretioſa mentem, animumque, commutant; ut aliud in pectore, aliud in ſermone, ſit. Sed cur aliis fluminibus immutandi oris nomen, & inſigne, non imponitur? quia per terram auriferam non fluit. Gen. 2. 11. *ipſe eſt, qui circuit omnem terram.* Arcones in Iſ. 2. Diſc. 3.

Canes muti non valentes latrare. Iſ. 56. 10. Quid mutos facit? offa. Furunculus nocte officinam infringit, canem reperit latrantem; è ſacco bolum panis educit, & ita cani os obſtruit; habetque placitum ſibi, & ſecuram, furandi occaſionem. Pauletti D. 3. Adv.

Quanto plena crumena auro, tantò vacua ſententia jure. Nullum robur in Ulpiano, aut Juſtiniano, contra aurum eſt. Qui pro ſe muneris eloquentiam habet, tacere ſecurus poteſt: nam ſubornatus Judex ſæpius Advocatus eſt. Naxera in Joſ. 1. §. 48.

Si in aurem Advocati ſuſurret pecunia, Orphei lyra, carmen

Amphionis, Muſa Virgilii, voce pecuniæ ſuffocantur: Ubi nummus loquitur, Tulliani eloquii tuba raueeſcit. Ubi nummus militat. Hectoreæ militiæ fulgura compeſcuntur. Nummus vincit, nummus regnat, nummus imperat univerſis. Broymard Munera.

Quidam Judex, teſte Cæſario, qui muneribus corruptus ſuas ſæpe ſententias corrumpebat; cùm hiante ore expiraret, ſine lingua inventus eſt. Et verè, inquit Cæſarius, linguam perdidit moriens, qui illam ſæpe vendiderat vivens. Alius, teſte Antonio, licèt Ethnicus, quia vivus ſemper veritatem amaverat, mortuus in ſola lingua multis annis vitam conſervavit; donec, conſulto Epiſcopo, baptizatus omnino deceſſit. Mendoza in 1.Reg. 8. Annot.32.Sect.4.

Horologium rotis, & ponderibus, actum. Lem: *Sinè pondere mortuum eſt.* Sic ſine auro Cauſidici. Maſenius in Symbolis.

Num. III.

Munera excæcant.

Placabo illum muneribus. Gen.32.20. Hebr. *operiam faciem eius velamine.* Oleaſter hìc: videat ipſe priùs munus, quàm ego faciem ejus; & munus faciem leniat ad aſpectum meum; nè in me malum, quod ſibi intuli, videat; ſeu videat oculis muneris me non ſuis: qui enim munera accipiunt, vident per munera, non oculis ſuis. Videtur metaphora uſus, ſumpta ab iis, qui utuntur perſpicillis diverſorum colorum; quibus omnia cærulea, aut viridia, videntur; & eo colore tincta, quo perſpicilia ſunt imbuta. Ita, qui dona admittit, quidquid per illa cernit, de eorum colore, & ſpecie, arbitratur omnia. Didacus Niſſ. in Phœn. Gr.p.2. l.6. c.5.

Non accipies perſonam, nec munera: quia munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba iuſtorum. Deut.16.19. Sol diei præſul Gen.1.16. à terra accipit vapores, qui ea iis obnubilatur. de Caſtillo Illat. 155. Varius excœcandi oculos olim apud crudelem Græcorum gentem mos fuit: potiſſimùm autem is erat; ut admota aurea, candenti, & ignita, ad oculos lamina, perſtringerent, ac hebetarent pupulam. Doultreman l.4 c.3.Sect.5.

Num. IV.

Munera pervertunt, corrumpunt.

Inſtante partu apparuerunt gemini in utero. Gen.38.27.Certarunt, quis primus egrederetur. Zara manum extendit, quæ ab obſtetrice fuit ſignata: & cùm retraheretur. Phares primò eſt egreſſus. Cui putatis aſſignatam primogenituram? dicetis Phares, qui primò natus eſt. Erratis: obtinuit illam Zara; nec ob aliam cauſam, niſi quòd prior extenderet manus. Si inter duos agatur lis de hæreditate, vel gravi ſumma pecuniæ, quis vincet? qui majora munera manu extendit: Zara vincit. Paoletti D.22.Pent.

Dic ad Aaron: tolle virgam tuam, & extende manum tuam ſuper aquas Ægypti, ut vertantur in ſanguinem. Ex.7.19. Eccur Moyſes aquas non verberet, qui non multò poſt aquas dividet? Verùm quia à fluminis aquis ſervatus beneficium acceperat, flumen, licèt puerorum jugulatorem, virga verberare nequibat. Obſequia, aut munera, gladium Iudicis hebetant. Naxera in Ioſ. 7.§.10.

Declinaverunt poſt avaritiam, acceperuntque munera. Protinus intulit. *& perverterunt Judicium.* 1.Reg 8.3. Vicinum quippe, atque contiguum, eſt; ut, poſt munus acceptum, pervertatur etiam corrupto cenſore judicium. Id.ib.

Gemma gratiſſima. Proverb.17.8. Hebr. *lapis gratiæ, munus in oculis heri eius.* q.d. munus principi collatum, non aliter ejus gratiam, & benevolentiam, trahit; quàm magnes ferrum. Corn.hic.

Aliqui Iudices, utinam non multi, ſunt ſicut ſtatera; quæ illic plus ponderat, ſive ad illam partem ampliùs inclinatur, ubi plus ponitur. S.Antonius Pad.f.3.hebd.4 Quadr.

In Iudiciis, quò vergit aurum, illuc præponderat judicium. Iſidorus Peluſ.l.1.ep.101.

Neſcio, quo pacto rara eſt hominibus clauſa manus, & aperta juſtitia. Caſſiodorus l.9.var.ep 24.

Proverbium Græcum: lepus aureo vinculo revinctum leonem trahit.

Meſſis aurea, curia appellata eſt, in qua, tritici loco, aurum metunt. Iudices. Plutarch.in Polit.

Advocato à cliente datus fuit currus; adverſarius ei equos dedit. Cùm ergo, qui currum dedit, videret; quòd potiùs pro adverſario loqueretur, ait: currus malè vadit. Advocatus reſpondet: non poteſt aliter ire, quia equi eum ſic ducunt per illam viam. Broymard Munera.

Currus malè unctus ſtridet; ſic Iudices ſine muneribus. Incert. Auth.

Piſcis. Lem. *dum capio capior.* Publius M. Beneficium accipere, libertatem vendere eſt. Picinelli.

Maximè per uxorem data.

Dabimus tibi ſinguli centum mille, & centum argenteos. Iudic.16. 5. 18. Unus è Iudicibus populi Samſon quàm miſerè uxoris laqueos fuit expertus: ipſa pecuniam à Philiſtiim, accipiens Samſonem & crine, & robore privavit. S.Ambr.2. offic. c 26. influxit pecunia in gremium mulieris; & à viro diſceſſit gratia. Hæc ſunt quotidiana in judiciis damna: influunt munera in gremium uxorum, & à viris diſcedit gratia, robur, juſtitia. Nec aliter S. Maximus præſagiit, innocentiam Suſannæ in judicio probandam, niſi quod Iudicem cœlibem fuerit nacta. Sic enim hom.1.de Ieſu accuſato ait: Iudicem meretur caſtitas, Danielem puerum juniorem, necdum pubeſcentis ætatis. Multùm igitur de Deo pudicitia conſequitur, cùm Iudicem virginem promeretur. Baeza l.4.c.3.§.25. Rebellis Angelus jam ipſe pertimeſcebat Pilati judicium, jam non tam IESUM, quàm aereas poteſtates damnandas metuebat: & ut Iudicis ſententiam flecteret, Iudicis uxorem invadit. Antiqua eſt Iudicum corruptela uxor. Si Iudex incorruptus, inflexibilis eſt, Iudicem præteri, uxorem ejus adi, munera infunde; & ad nutum tuum habebis Iudicem. Baeza lib.4. c.3.§.25.

Num. V.

Munera non acceptandi motiva varia.

Porticum ſolii, in qua tribunal, texit lignis cedrinis. 3.Reg.7.7.Ut oſtenderet; ſicut cedrus nullam corruptionem patitur; ita Iudicis animum nullis muneribus corrumpendum. Mendoza in 1. Reg. 8.Annot.32.Sect.4.

Juſtus Dominus, & iuſtitiam dilexit; æquitatem vidit vultus eius. Pſalm.10.8. *In quorum manibus iniquitates ſunt; dextera eorum repleta eſt muneribus.* Pſalm.25. 10. *Juſtitia plena eſt dextera eius.* Pſ.47.11.

Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem; propterea unxit te Deus. Pſalm. 44. 8. Qui muneribus non curant ungi, eos Deus ipſe ungit ſpecialibus ſavoribus, & beneficiis. de Ponte in Cant. l. Eph.21.§.4.

Juſtitia de cœlo proſpexit. Pſal.84.12. Iudicum terrenorum, qui à munerum pulvere, & luto, non excutiunt manus, juſtitia pulverulenta non proſpicit è cœlo: ſed de terra, argento, & auro, quod hiante ore eſuriunt. Iuſtitia incorrupta, quę terrenis avaritiæ non ſordidatur affectibus, eſt juſtitia cœleſtis; tamquā de ſudo, & ſereno, cœlo profert ſententiam incorruptā. Arcones in Iſ.1.Diſc.3.

Collyrio innunge oculos tuos. Apoc. 3. 18. Per collyrium intelligere videtur externarum rerum penuriam, munerumque deſpicientiam: nam ſi dona videntium oculos excœcant, omnino munerum contentio hos aperiet. S.Andreas Cæſar.f.3.hic.

Thebis imagines Iudicum erant ſinè manibus. Plutarchus in Iſide, & Oſiride.

§. IV.

Iudex ſit difficilis ad credendum, tardus, accuratus, ad judicandum.

Ex Veteri, & Novo.

VOluit Deus leproſum ſeptem diebus à cœterorum hominum conſortio ſegregari; ut interea Sacerdos, cujus erat inter lepram, & lepram diſcernere, mature deliberaret; ac tum demum judicium ferret; nè quid temerè, & præcipitanter, ageret. Levit.13.4.

Decernite, quæ urbes eſſe debeant in præſidia fugitivorum. Num.35. 11. Civitates plures factas eſſe refugii legimus: ne ad eas confugiens maleſactor ſubitò judicaretur ſinè magna examinatione judicii. Simon Caſſ.l.7.c.3.

Domine, nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo? non, ne colligentes Zizania eradicetis ſimul cum eis & triticum. Matth.13.27 28. 29. Quomodo triticum eradicabitur pro Zizaniis, ſi agricolarum viſu ſola Zizania condemnantur? S.Hieron. inter lolium, & triticum, quamdiu herba eſt, magna ſimilitudo eſt: ergo viſus Iudex falli poteſt. Quid ergo? ſinite creſcere uſque ad meſſem; tunc dicam meſſoribus. Dicam utique, en Zizania. Tunc autem vos videntes, & audientes, juſtè poteritis Zizania condemnare. Eſcobar. Coll.Chr.t.3.l.1.Obſ.5.

Quid hoc feciſti? Ion. 1. 10. Quanto cum conſilio nautæ Ionam in mare miſerunt; tempeſtas tempus abbreviabat; ſors ceciderat ſuper Ionam; & tamen eum interrogant, quid feciſti? Erat jam culpam confeſſus; non tamen mox eum ejiciunt, gur-

Digitized by Google

ſurſum interrogant, cur hoc feciſti? Agnoſcunt apertè ejus inobedientiam, divinamque eſſe juſtitiam, ut illum præcipitent: morantur adhuc, turſumque quærunt. v. 11. *quid faciemus tibi?* Tum demum, oratione priùs facta, illum in mare eiciunt. Diez Sabbatho D. 3. Quadr.

Ecce ſponſus venit. Matth. 25. 6. Cùm Dominus judicaturus eſt, plerumque dicitur venire, deſcendere. Gen. 3. 8. Gen. 11. 5. Gen. 18. 21. Luc. 12. 43. &c. Cur dicitur ad judicandum venire, deſcendere, cùm *omnia* ſint *nuda, & aperta oculis ejus*? Hebr. 4. 13. S. Baſilius in Pſ. 32. quia ad judicandum requiritur ſumma attentio, & operum examen. Sylveira hic.

Digito ſcribebat in terra. Ioan. 8. 6. Noluit ſtatim proferre ſententiam: ut doceret, quòd priùs deliberanda eſt, & etiam ſcribenda, ſententia; antequam proferatur. Hugo Card. hic.

Quod ſcripſi, ſic ſcripſi. Ioan. 19. 22. Ut ſecundùm præſidentiam noſtram mutare non liceat. Decet enim ita prævidere, quod dictat; nè cogatur ex imperitia retractare, quod dixerit. Quod ſcripſi in tabula, priùs ſcripſi in prudentia: quod ſcripſi litteris, priùs ſcripſi in judicio rationis. Simon Caſſ. l. 13. hic.

Ita in vindictam malorum ſequi debet rationem animi, non præire; ut quaſi ancilla juſtitiæ poſt tergum veniat; & non laſciva ante faciem prorumpat. Sanct. Gregor. lib. 8. ep. 31.

Iudicium, antequam proferatur, appendat pluries in ſtatera. Ipſa juſtitiæ ratio dictat, quòd nihil ſub cœlo in rebus creatis tanta diligentia ſit tractandum, & gubernandum diligentiùs inter omnia, quàm homo; propter quem facta ſunt omnia. Simon Caſſ. l. 15. de juſt. Chriſtiana.

Judices imitari debent citharœdos; qui, antequam citharam pulſent, ſingulas ſonantes audiunt, ac inter ſe contemperant; ut congruum edant ſonum, & harmoniam. Cornelius in c. 32. Eccli. v. 8. apud Didacum Niſſ. lib. 8 cap. 3.

Virgis, & ſecuribus, Romani olim plectebant flagitia; Magiſtratuſque, & Prætores, ejuſmodi inſtrumenta ſecum ſemper ferebant, ſed conſtricta. Plutarchus problem. 79. t. 1. quid eſt, quòd Prætorum virgæ ſecuribus alligatæ præferuntur? Signum eſt, non oportere Magiſtratus iracundiam promptam, ac diſſolutam eſſe. Didacus cit.

§. V.

Audiatur & altera pars.

Ex Veteri, & Novo.

AUditur à Deo Adam; auditur Eva. Gen. 3. 9. 13.

Quid feciſti? vox ſanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. Gen. 4. 10.

Viri iſti contempſerunt rex decretum tuum. Dan. 3. 12. 13. Nabucodonoſor non illicò credidit delatoribus; ſed eos accerſit: *venerunt Sidrach &c.* Non poteſtate, & voluntate, agere voluit; ſed ex lege, & ratione. Velloſo in Iudith. 3.

Quid hoc feciſti? Ionæ 1. 10. Vide hunc locum §. ſuperiore.

Popule meus! quid feci tibi? - reſponde mihi. Michææ 6. 3. Sanct. Hieron. hic: qui poterat quaſi Deus pro ſceleribus populi peccantis inferre ſupplicia, non vult videri potens, ſed juſtus.

Vidit ibi Rex hominem non veſtitum veſte nuptiali &c. Amice quomodo huc intraſti? Matth. 22. 11. 12. non tamen mox miſit in vincula, nulla flagitii inquiſitione. Et quidem non delatum delatus erat, ſed inſpectus; & tamen defenſionem reo non negavit. Imò cui exprobrare potuit impudentiam; quem vocare poterat arrogantem, ingratum, indignum ſua gratia; benignè compellat, ut ſe purget: *amice &c.* Oliva t. 3. conc. 6. die 3. V. in Quadr.

Interrogavit eum dicens: quod eſt tibi nomen? Luc. 8. 30. Vide ſuperiorem §.

Quid hoc audio de te? Luc. 16. 2. Laudabili, & probato more, formam juridicam ſequitur: non enim more fulguris, aut torrentis, etiam in noxios, decernendum; etiamſi accuſatio, ſi diffamatio multa conclamet. Simon Caſſ. l. 6. c. 13.

Interrogat, non ignorat; ſed implet Iudicem, ſervat ordinem cognitoris; nomen interrogat, ut de conditione diſcutiat, judicet de reatu, addicat de crimine; Deum ſe eſſe data ſententia demonſtret. S. Chryſol. ſ. 17. in illud Luc. 8. 30. quod eſt tibi nomen?

Alexander M. auditurus accuſatorem, manu altera aurem occludebat, alteram tantùm præbebat: oranti cauſam dixit: alteram aurem reo integram ſervo. Plutarchus, apud Maſenium l. 2. argut.

§. VI.

Iudex non ſoli auditui credat, viſum adhibeat.

CLamor Sodomorum, & Gomorrha multiplicatus eſt, - deſcendam, & videbo. Gen. 18. 20. 21. Audit clamorem; ſed & viſurus deſcendit. Loquitur humano more: nam ab æterno omnia ſcit. Eſcobar Coll. Ch. t. 3. l. 1. Obſ. 6. Omnia ſciens, cuncta videns, univerſa comprehendens Deus ajebat; *deſcendam &c.* Cur ita loquitur? ut non ſolùm Prælati (Iudices) diſcant, qua cautione cauſas reorum tractare; ſed etiam, ut nemo cœco impetu ad judicandum leviter aliorum dicta, ſeu facta, deproperet. Didacus Niſſ. l. 7. c. 9. Maxima pars generis humani indiſcreto judicio, ad reprehendendum prompta, & parata, eſſe probatur. S. Aug. ſ. 202. de temp.

Iſaac non credit ſoli auditui, dicente Iacob: *ego ſum primogenitus tuus Eſau*. Gen. 27. 19. Loco viſus tactu utitur v. 21. *accede huc, ut tangam te*. Et uterque ſenſus. Eſcobar antè cit.

Fecerunt ſibi vitulum conflatilem &c. Ex. 32. 8. Si tæduit Moyſem monſtri; cur tabulas non confregit, cùm ſcelus tantum audivit a Domino? num Deo non credidit? Credidit; ſed ex conſortio Domini didicit; ad ſupplicia non feſtinandum; Iudicemque debere ſententiam differre; donec ſuis ipſe oculis flagitium ſpectet; licet Deus accuſet. Quod ſi in re tanta, etiam Deo judicium faciente, cunctandum eſt: tu quis es, qui audeas inauditos damnare, quos non Deus accuſat, ſed Faunus livore tabitus; qui in ore non tot dentes, quot mendacia dicit; quibus arrodat proborum vitam, & famam Oliva l. 3. Strom. hic.

Audio, ſciſſuras eſſe inter vos; & ex parte credo. 1. Cor. 11. 18. Cur non credit ex toto? quia ſolummodò audiens ſciſſuras eſſe inter Chriſtianos, nec videns. Eſcobar cit.

§. VII.

Iudex ſit impavidus.

NOli quærere fieri Judex, niſi valeas virtute irrumpere iniquitates; nè fortè expaveſcas faciem potentis. Eccli. 7. 6.

Percutiens ſervum principis Sacerdotum &c. Matth. 26. 51. Cur Petrus, & non alius? S. Aug. ſ. 117. de temp. quia ipſe accepit regni cœlorum claves; & ſolvendi, ligandique, ipſe adeptus eſt poteſtatem.

Accepta aqua lavit manus. Matth. 27. 24. Lavit quidem manus, ſed culpam non lavit; quia Iudex non cedere debet timori, nec ullis adverſantium impulſionibus; ut ſanguinem condemnaret innocentem, quem prædicabat juſtum. S. Paſchaſ. l. 12. in Matth.

§. VIII.

Iudex non judicet juxta voluntatem, vel potentiam.

OMnia, quæcumque voluit Dominus, fecit in cœlo, in terra. Pſ. 134. 6. Sed audite cauſam, cur edicta Dei ſemper impleantur. *Omnia opera ejus vera, & viæ ejus judicia*. Dan. 4. 34. Richardus à S. Vict. l. 2. de erud. hom. inter: ergo idem eſt ejus voluntas, quod æquitas; & æquitas, quod voluntas.

Aut non licet mihi, quod volo, facere? Matth. 20. 15. Reſp. hanc voluntatem uſurpavit Chriſtus in re grata; mercede danda. *Volo & huic noviſſimo dare*. In beneficiis dandis agite, ut libuerit; ad aliorum jus quod ſpectat, nemo putet ſibi permiſſum, aut velle, aut poſſe. Oliva t. 3. die V. 3. Quadr.

Non poſſum ego à me ipſo facere quidquam: ſicut audio, ita judico: & judicium meum juſtum eſt; quia non quæro voluntatem meam. Ioan. 5. 30. S. Ambr. ep. 20. ad Heren. juſtitia in judicando, non potentia eſt. Ego non judico; ſed facta tua te judicant: ipſa te accuſant, ipſa te condemnant. Leges te adjudicant; quas Iudex non converto, ſed cuſtodio. Secundùm quod audio, judico; non ſecundùm quod volo; & ideò judicium meum verum eſt: quia non voluntati indulgeo, ſed æquitati. Conſideremus itaque, quæ ſit judicandi religio; Dominus cœli, atque terrarum, Iudex omnium dicit: *non poſſum*. Et homo dicit, neſcis, quia poteſtatem habeo dimittere te, & poteſtatem habeo crucifigere te? Oliva t. 3. conc 6. die tertio Ven. in Quadrag.

Sicut audio, ità judico. Ioan. 5. 30. Non ſicut amo, non ſicut timeo; ſed ſicut audio. S. Bernardus de grad. humilit. Sylveira hic cap. 2.

Numquid lex noſtra judicat hominem? Ioan. 7. 51. Nil graviùs ad bonitatis ſubverſionem, ad elidendum innoxium, ad erogandum publicum bonum, privatumque deſtruendum; quàm, ſi qui habent in manibus Leges, qui præſunt; qui habent ex Lege diſcernere; agitat invidia, incendit ira, odium vexat, placitum do-

Google

§. III.

In S. Joannem Chriſti amor, & favor.

Q*Uem diligebat Ieſus* . Joan. 13. 23. Dilectus iſte diſcipulus, inter dilectos omnes dilectiſſimus. Huic applica illa verba Prov. 22. 11. *qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum ſuorum habebit amicum regem* : quia, videlicet, propter excellentem caſtitatis decorem, dignus fuit de ipſo ſacro Dominici pectoris fonte divinitatem ejuſdem Verbi, & æterna potare ſecreta principit. S. Rupertus lib. 12. hic. Arctiſſimè ſe in ſui Redemptoris, ac dilectoris, amore conjunxit : propter quem ſcilicet conjugalis thori fœdera abdicavit. S. Petrus Dam. ſ. 66. Sponſum in nuptiis Canæ Joannem fuiſſe, & à Chriſto vocatum; opinantur S. Thomas 2. 2. q. 186. a. 4. Cajetanus, Joan. Sotus, Ludolphus Carthuſianus, Bonav. in vita Chriſti, S. Antonius 3. p. Summæ tit. 1. Lyranus.

Verbi amavit ubera, qui ſupra pectus Domini in cœna recubuit; & veluti quamdam ſpongiam cor ſuum appoſuit fonti vitæ; & ex ineffabili quadam traditione repletus Chriſti myſteriis, nobis quoque exhibet mamillam à Verbo impletam. S. Gregorius Niſſ. hom. 1. in Cant.

Illud omnium ſupremum, & maximum : quòd coram omnibus in cœna ultima ſuper pectus ejus recumbere auſus ſit. O miram audaciam! Non audet Baptiſta ſacrum Domini verticem contingere; Magdalena cum timore, & tremore, pedes tangit : Thomas, niſi juſſus, manum non mittit in latus; Joannes dilectus, non juſſus, non petita venia, confidenter recumbit ſuper pectus Domini. Amor fecit hoc : eſt enim ſupra modum audax dilectio. Omnia ſibi putat licere amor. S. Thom. Vill. Conc. de S. Joann.

Recubuit ſuper pectus eius . Joan. 21. 20. Sinum elegit æternus Pater, ad producendum Filium æqualem. *Unigenitus Filius, qui eſt in ſinu Patris* . Joan. 1. 18. Sinum elegit Chriſtus, ut in eo recumbat Joannes : ut per gratiam ac cœleſtia dona, reformetur; ut, quantùm fas eſt puræ creaturæ, ei ſimilis fieret. Si manus Moyſis impoſitæ ſuper Joſue habuerunt virtutem communicandi Joſue ſpiritum ejus. Deut. 34. 9. Si veſtes Aaron transfuderunt ſpiritum ejus in Eleazarum. Num. 20. 28. Si pallio Eliæ ejus ſpiritu repletus eſt Eliſæus. 4. Reg. 2. 13. quomodo Ioannes recumbens in pectore Ieſu multum de ipſo non biberet? Si facies Ieſu remanſit impreſſa in linteo ſibi oppoſito; ſi corpus Ieſu effiguratum eſt in ſindone, in qua eſt involutum; ſi veſtigia pedum exarata ſunt in lapide vivo : quomodo pectus ejus, in quo recumbebat Ioannes, in eo non imprimeretur, quantum fas erat. Sylveira hic c. 7. In triplici ſinu Chriſtus requievit : in ſinu Patris in cœlo, in ſinu matris, & Ioannis in terra. S. Ambr. ſ. 10. de Epiph. Non ſunt verba, ſed ſenſus.

Sic eum volo manere, donec veniam . Ioan. 21. 22. Ioannem poſt mortem reſurrexiſſe, & indutum ſuo virgineo corpore in cœlum aſcendiſſe, affirmant S. Ambroſius in Pſal. 118. ſ. 10. Hieronymus, vel alius lib. de aſſumpt. Nicephorus l. 2. hiſtor. c. 35. S. Iſidorus, Petrus Dam. Albertus M. Hugo de S. Vict. Ludovicus Granat. apud Sylveira hic. Etſi non audeamus pleniter definire, pium tamen eſt arbitrari; ut ſicut de B. V. creditur, ità etiam B. Ioannes jam reſurrexiſſe probabiliter aſſeratur. Petrus Dam. ſerm. 2. de eodem.

Et poſuit dexteram ſuam ſuper me . Apoc. 1. 17. id eſt, erexit me præ timore cadentem, & confortavit me; ut Daniel dicit cap. 8. 18. *Collapſus ſum, & tetigit me* . Tamen, cùm hoc fiat cum Ioanne, non per levem tactum, ut cum Daniele: nec per vocem, aut imperium, ut cum Ieremia 1. 17. & Ezechiele 2. 1. ſed per manum Dei dexteram : ſingularis gratia, & benevolentia in Ioannem denotatur, ut dicere poſſit Pſalm. 117. 16. *dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me*, & Sap. 5. 17. *dextera ſua teget nos* . Et Cant. 2. 6. *Leva eius &c.* Sylveira hic.

Ex *Patribus, & aliis*.

Qui hæc dicit, accepit Ioannes ille, qui diſcumbebat ſuper pectus Domini; & de pectore Domini bibebat, quod propinat nobis. S. Auguſt. tr. in Evang. Ioan.

Dignum eſt, ut, qui à Chriſto præ cunctis mortalibus ſpecialiter eſt dilectus, à Chriſti dilectoribus permaximè diligatur. Petr. Dam. ſ. a. de eod.

Iacobus frater Chriſti ex cognatione, iſte ex præcipua dilectione : ille per lineam maternæ conſanguinitatis, iſte per vinculum paternæ charitatis. Id. ib.

Sed nunc dilecta obtinebo tibi, ut conſpicias me in ea forma, qua jam deliciis divinitatis fruor in cœlis. Et cum hoc illa deſideraret adipiſci, ſtatim vidit immenſum pelagus divinitatis interans in pectore Ieſu, & in eo B. Ioannem in ſpecie tenellæ apiculæ, tamquam piſciculum, ineffabili delectatione, ac libertate, natantem. Verba Sanct. Ioannis Evangel. lib. 3. Inſin. div. S. Gertr.

§. IV.

S. Ioannes reſpiciens B. Virginem.

MOrti proximus Iacob Ioſepho filio ſuo partem ſibi in terris pretioſiorem tradit. Geneſ. 28. Morti proximus IESUS Ioanni teſtamento relinquit partem pretioſiſſiam, quam habebat in terris. *Ecce mater tua* . Ioan. 19. 27. Commiſit Dominus Petro claves Eccleſiæ. Matth. 16. 19. voluit & B. Ioanni cuſtodiam Mariæ delegare. Utraque nimirum mater, Mater Maria, Mater Eccleſia. Sed Maria mater Chriſti, Eccleſia mater populi Chriſtiani. Beatum Ioannem Dominus quodammodo Cœli Clavicularium eſſe conſtituit, cùm B. Genitricis ſuæ eum decrevit eſſe cuſtodem. Petrus Dam. ſ. 1. de eod.

Fecit rex Salomon thronum &c. 3. Reg. 10. 18. 19. Mariæ typum fuiſſe thronum illum Salomonis, communis Eccleſiæ conſenſus eſt. Qui autem ſunt duo leones, qui utrinque throno adhærebant? Petrus Damian. ſerm. 1. de Nat. V. duo leones ſunt, Gabriel Archangelus, & Ioannes Evangeliſt. quorum alter dextera Virginis, alter ſiniſtræ cuſtos, deputatus eſt. Gabriel enim mentem, Ioannes carnem, pervigili ſollicitudine ſervaverunt. Qui bene leones dicuntur, propter rugitum altiſſimæ vocis : duo enim verba nuntiarunt orbi terræ, qualia nec dicta ſunt, nec dicentur. Ramirez in Prolegom. §. 8. Idem B. Petrus Damian. ſer. s. de Sanct. Ioanne, virginitatem ejus ſolius B. Virginis virginitati poſtponit. Unde ait : quocirca dignum fuit, ut B. Ioannes Apoſt. Arch-Angelo Gabrieli ad cuſtodiam Matris Domini ſocius haberetur.

Mulier, ecce filius tuus . Ioan. 19. 26. Quomodo honorat Diſcipulum, fratrem ſuum illum faciens! Uſque adeò bonum eſt, manere apud patientem Chriſtum! nam in fraternitatem ejus ducit. Theophylactus hic. Pendebat in cruce moriturus, diſpoſuit teſtamentum. -- Aderat ibi dilectus, quid ſibi legaturus expectans. Quid tibi, ò dilecte, legabo? quid in ultimis dabo tibi? *Ecce mater tua* : hæc omnium, quæ poſſideo, chariſſima, & pretioſiſſima, gemma : hanc tibi trado. Sanct. Thom. Vill. Conc. 1. de eodem. Concredit Diſcipulo præfecturam Matris jam papæ! quomodo honorat Diſcipulum, fratrem ſuum illum faciens! Theophylactus hic.

Accepit eam Diſcipulus in ſua . Ioan. 19. 27. In quæ ſua Ioannes matrem Domini accepit? neque enim non ex eis erat, qui dixerant ei, ecce nos dimiſimus omnia. Habebat ergo ille Diſcipulus centupliciter plura, quàm dimiſerat, in quæ ſuſciperet ejus matrem, qui illa donaverat. V. Beda hic. Non committit homo theſaurum ſuum, & maximè illum, quem habet chariſſimum : niſi ei, quem verum æſtimat eſſe amicum. At Chriſtus, qui corda cognoſcebat : nec in amicitia errare volebat : Ioanni, quia præcipuum habuit, matrem, quæ cum portavit, commiſit. Ergo amiciſſimum ſibi eſſe cognovit. Sanct. Bonaventura ſerm. 18. de eodem. Nunc materno moveris affectu, & thalamum Humanitatis tuæ Cubiculario dilecto commendas; & provides ſedulo benedictæ inter mulieres Apoſtolicam clientelam. Sanct. Cyprianus de Paſſ. Chriſti. Poſitus eſt fidelis æditus ad tanti theſauri cuſtodiam. Fidelis cubicularius Matris Domini. Intueor ergo, quadrigam, qua currendum eſt ad Patrem, ſic debere diſtingui; ut per te (ò Ioannes) ad Matrem, per Matrem ad Filium, per Filium verò pertingere poſſit pœnitentis affectus ad Patrem. Arnoldus Carnot. tr. de V. D.

§. V.

S. Ioannis Sanctitas, Virtutes.

D*Ilectus meus candidus, & rubicundus* . Cant. 5. 10. hoc de Ioanne Chriſtus dicere potuit : candidus per virginitatem, rubicundus per charitatem. Sanct. Bonaventura ſerm. 18. de eod.

Et Joannes frater eius . Matth. 10. 3. Ioannes idem, quod gratioſus, & miſericors; vel in quo eſt gratia; vel Domini gratia, ait S. Iſidorus l. 7. Etymol. c. 9.

Audierunt eum duo Diſcipuli . Ioan. 1. 37. Unus ex his duobus Diſcipulis erat Andreas, ut patet infrà v. 40. quia alter? fuiſſe Ioannem Bapt. probabile putant Epiphanius, Chryſoſtomus, Cyrillus, Euthym., Theophylactus, Hugo &c. quia Ioannes ſolet in ſuo Evangelio, dum de ſeipſo agit,

Digitized by Google

agit, humilitatis cauſa nomen ſuum reticere. Sylveira hic.

Unus ex vobis tradet me. Joann.13.21. Et ſubjunxit: *erat recumbens unus - in ſinu Jeſu.* v. 23. Ambroſius Catharinus: fortè extaſim quamdam paſſus eſt; & quaſi extaſi interceptus, cecidit ſuper pectus Domini.

Puritatem puerilis ætatis uſque ad ſenium cuſtodivit illæſam, innocentiæque nitorem ſervavit in mente. S.Laur.Juſt.de eod.

Ille recubitus in pectore Salvatoris, ille divinus ardor, quem ex arcana ejus inſpiratione concepit, ita in ejus viſceribus omnium libidinum fomenta decoxit; ut corpus ejus, tamquam revera Spiritus S. templum, a cunctis vernaret æſtuantis luxuriæ ſqualoribus defœcatum. Petr.Dam.ſ.1.de eod.

§. VI.

S. Joannes Martyr.

POteſtis bibere calicem? Matth.20.22. Et iſte calicem bibit: non ſolùm, quia in ferventis olei dolium miſſus, & propter inſuperabilem evangelizandi conſtantiam in Patmos inſulam deputatus eſt; verùm etiam quia (quod maximè prædicandum) ubi B.V., & Genitricis animam gladius pertranſivit, ibi & anima vulnerata eſt hujus Dilecti. Sanctus Rupertus de Operibus Spirit. Sanct.c.12.

Dabatur mihi intelligere, quòd Sanct. Joannes tantum dolorem ſuſtinuerat de Paſſione, & morte, Chriſti; & de dolore Matris; quòd exiſtimo, eum fuiſſe pluſquam Martyrem, dicebat B. Angela de Fulginio. In vita ſcripta ab Arnaldo Ord.Franc.

TITULUS XXI.

S. JOSEPH

Nutritius Chriſti.

§. I.

Figuræ.

VIditque in ſomnis ſcalam. Gen.28.12. Natus Chriſtus pupillus in hoc Sæculo, id eſt, abſque carnali patre; illo B. viro (Joſeph) pro patre in omnibus uſus eſt, & in illa generationis ſcala, quæ per Matthæum texitur, eidem Sanct. Joſeph omnis humanæ opis indiga Humanitatis ejus natura, tamquam gradui ſupremo innixa eſt. Sanct. Rupertus in Joan.l.2. Scala illa Jacob eſt generatio Jeſu Chriſti, & latera ſcalæ ſummi Patres, vel principes, ſunt hujus generationis, atque David; ad quos promiſſio facta eſt, cum juramento ejus, qui repromiſit. Supremus ſcalæ gradus, cui Dominus innixus eſt, iſte eſt B. Joſeph vir Mariæ; de qua Jeſus, qui vocatus Chriſtus, natus eſt. Quomodo iſte Deus, & Dominus, huic innixus eſt? utique tamquam tutori pupillus; quippe qui in hoc Mundo ſinè patre natus eſt. Ita innixus eſt huic B. Joſeph, ut eſſet infantulo iſte pater optimus. Idem de gloria & hon. Filii hom.in Matth. l.1. Idem ſimiliter ait in Geneſ.l.7.cap.22.

Sanctus Bernardus hom.2.ſup.Miſſ.comparat illum Joſeph Patriarchæ.

§. II.

Sanct. Joſeph dignitas, felicitas, deliciæ.

DO tibi partem unam extra fratres tuos. Gen.48.22. *do tibi partem eximiam.* Conſidera, æternum Patrem ſic alloquentem Sponſum Mariæ: en, ſigno ſpecialiſſimo amorem meum in te oſtendo. *Do tibi partem eximiam. Do tibi partem unam; quam tuli de manu Amorrhæi in gladio, & arcu meo,* in fortitudine mea; quam potentia brachii mei, à diaboli inſidiis præveni; hanc accipe in ſponſam. Alvarez illuſtr.322.

Gratia ſuper gratiam, mulier ſancta, & pudorata. Eccl.26.19. Gratia, id eſt, res gratiſſima, ſummum bonum, beneficium, & felicitas. Quàm felix ergo fuit Sanct. Joſeph, cui à Deo obtigit ſponſa ſanctiſſima; imò Virginum, & Sanctorum omnium, regina B.V.Maria gratia plena. Cornelius hic.

Jacob autem genuit Ioſeph virum Mariæ. Matth.1.16. qui jure, vereque, vocatur Pater Chriſti: quia Chriſtus fuit fructus conjugii Joſeph, & Mariæ. Natus enim in utriuſque conjugio, jure utrique adſcribendus eſt: quia Joſeph, per conjugium corporis, B. Virginis quaſi dominus effectus eſt: ergo & fructus corporis B. Virginis, putà Chriſtus, ad Joſephum pertinuit. Licet ſupernaturaliter natus ſit Chriſtus, non virtute Joſephi, ſed Spiritus Sanct. fœcundantis Virginem. Nam ſeges, nata in agro meo ſterili ſupernaturaliter, mea eſt. 2. Quia vir, & uxor, per conjugium fiunt unum, & quaſi una perſona civilis: quare omnia habent communia, etiam proles legitimè natas. Corn.hic.

Cùm eſſet deſponſata Maria &c. Matth. 1. 18. Providetur ſponſus, providetur maritalis ſpecies; ut celet miraculum, ut tegat ſignum, ut velet Virginis partum, ut crimini non det locum, ut furentis inſidias ſic eludat. S.Chryſol.ſ.146.

Ex Patribus, & aliis.

Sicuti qui ſolùm electione, & non jure ſanguinis, ad regiam dignitatem aſcendit; non minùs à cunctis rex vocatur, nec minor ei obedientia, & honor, defertur; quàm ſi ea paterna hæreditate regnum obtinuiſſet: ita etiam, licèt Ioſeph natura pater Chriſti non fuerit; tamen, quia ex Chriſti electione in Patrem aſſumptus eſt, meritò Patris adoptivi nomen ſibi vendicare poteſt. Sanct. Ioan Damaſc.Or.13.

Cui datum eſt, quod multi reges, & Prophetæ, cùm vellent videre, non viderunt; audire, &c. non ſolùm videre, & audire; ſed etiam portare, deducere, amplecti, deoſculari, nutrire, & cuſtodire. S.Bernardus hom.2.ſup.Miſſ.

Piè credendum eſt, non tamen aſſerendum, quòd piiſſimus Filius Dei Ieſus pari privilegio decoravit ſuum patrem putatitium, ſicut ſuam ſanctiſſimam Matrem: ut ſicut illam aſſumpſit in cœlum in corpore, & animam glorioſam; ſic etiam in die Reſurrectionis ſuæ Sanctiſſimum Ioſeph. S.Bernardinus Sen.ſ. de S.Ioſeph.

Si Eliſabeth exclamavit propheticè ad unicam Mariæ ſalutationem; ſi exultavit præ gaudio Ioannes infans in utero ejus: quid ex continua cohabitatione, & allocutione cum Maria & puero Ieſu, juſtus Ioſeph acceperit divinæ conſolationis, & illuminationis? quid dexteram illam bajulantem in ulnis ſpecioſam forma præ filiis hominum, quando blandiebatur arridenti, quando condolebat vagienti; quando frequenter ſponſo ſuo Ioſeph bajulandum, fovendum, oſculandumque, tradebat, vidiſſe? Gerſon ſ.de Nat.B V.

Franciſcus Suarez 3.p.q.29.diſp.8.Sect.4.probabiliter opinatur, Ioſephum in gratia, & gloria, antecellere Apoſtolos & Ioannem Bapt. quia ejus officium illorum officio præcellebat: plus enim eſt, eſſe Patrem, & Rectorem, Chriſti, quàm Præconem, & Præcurſorem ejuſdem. Cornelius in Matth.1.

§. III.

S. Ioſeph Sanctitas, virtutes.

CUm eſſet juſtus. Matth. 1. 19. Sanct.Hieron. vocari juſtum attendito propter omnium virtutum perfectam poſſeſſionem. Iuſti appellatio omnem virtutem complectitur. Sanct. Chryſoſtomus hom.23. in Gen. Fidelis ſervus, & prudens, &c. quem conſtituit dominus ſuæ Matris ſolatium, ſuæ carnis nutritium; ſolum denique in terris magni conſilii coadjutorem fidiſſimum. Sanct. Bernardus hom ſup. Miſſ. Iuſtus ex Lege, juſtus ex bona voluntate, juſtus ex bona operatione. Et ſi nihil aliud ad teſtimonium ſuæ juſtitiæ: quòd virgo, quòd Virginis Matris ſponſus, quòd Chriſti nutritius eſt electus, additamentum facit. Simon Caſſ.l.2.c.16.

S.Ioſeph, qui tantopere in vita ſua Deum, Deique Filium, amarat, alia morte nequibat mori, quàm amoris. S.Franciſc. Saleſ.tr.de am.l.7.c.13.

Voluit occultè dimittere eam. ib. Humilians ſe ante tantam, & ineffabilem rem, quærebat ſe longè facere. Sicut Petrus: *exi à me Domine*: ſicut Centurio, *non ſum dignus &c.* ſicut Eliſabeth, *unde hoc mihi?* Sic & Ioſeph juſtè humilians ſeſe, in omnibus cavebat, & timebat ſibimet, tantæ ſanctitatis conjunctionem adhibere. Origenes hom.1.in diverſis. Idem ait Sanct.Bernardus hom. 2.ſup.Miſſ.

Virum Mariæ. Matth.1.16. Valde notandum: quòd, cùm Evangeliſta tot virorum conjugalium meminerit, nullum tamen uxoris ſuæ virum appellaverit. Non dixit Abraham virum Saræ &c. Solum autem Ioſeph, qui nunquam ad ſacratiſſimam ſuam Sponſam acceſſit, & cum ea virgo permanſit ad mortem. Hoc ut intelligas, nota 4 Reg.4.7.9.16.21.22.25 27. Eliſæum ſæpe virum Dei vocari, & etiam ſæpe ſervum Dei: quo ſignificatur, obſequio, & amori Dei fuiſſe addictiſſimus. Ita dum Ioſeph vir Mariæ dicitur, intelligitur, eum magis dicatum, ac conſervatum fuiſſe reverentiæ, puriſſimoque amori, Sanctiſſimæ Virginis ſponſæ ſuæ, quàm alii Patriarchæ uxores ſuas dilexerunt. Diez conc.1.in Nat.B.V.

Digitized by Google

TITULUS XXII.

IRA.

§. I.

Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri, & Novo.

O*fferentes coram Domino ignem alienum.* Levit.10.1. Erat in atrio tabernaculi, puta in altari holocauſtorum, ignis ſacer è cœlo lapſus; quem Deus juſſerat foveri; ut eo ſolo uterentur ad ſacrificia, & thymiamata. Erat in eodem atrio ignis profanus, & communis; quo utebantur ad coquendas carnes hoſtiæ pacificæ pro peccato; quibus veſcebantur atrio partim Sacerdotes, partim Laici offerentes, hoc uſi Nadab & Abiu. Ignis alienus, eſt quævis cupiditas, quæ ipſi ſacro, id eſt, charitatis eſt contraria. Charitas enim eſt ignis è cœlo miſſus, & animæ à Deo inditus; ignis verò alienus, eſt ira &c. Corn. hic.

Ignea habena currus. Nahum 2.3. Ira eſt; equi, rixa, contumelia. Hugo Card. in Pſ.67.

Feſtuca in oculo. Matth.7.3. ira eſt: trabs in oculo odium eſt. S.Auguſt.ſ.16 de V.D.

Socrus tenebatur magnis febribus. Luc.4.38. febris noſtra iracundia eſt. Sanct.Ambr.hic.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. 49. Sicut Salvator in terram tulit ignem amoris, ad accendenda corda hominum; ſic dæmon fecit ignem iræ ad deſtruendam pacem. Stella de cont. Mundi p.2.c.51.

Ex Patribus, & aliis.

Ira vehemens ignis eſt, omnia conſumit. S. Chryſoſt. hom.25. in Ioan.

Homo iracundus, eſt ſicut homo habens domum ligneam; qui manè eſt dives, & in veſpere nihil habet: quia ignis iræ combuſſit ſibi domum, id eſt, conſcientiam. Eſt ſimilis calculo emittenti ignem; nam ſicut calculus percuſſus emittit ſcintillam; ſic iracundus tactu a verbo oſtendit impatientiam ſuam. — Similis vaſi vacuo juxta ignem: videmus enim, quòd, ſi vas vacuum, & terreum, ponatur ad ignem, frangitur; ſi autem ſit plenum aqua in nullo læditur. Sic homo, qui eſt de ſua conditione terreus; ſi ponatur ad ignem adverſitatis, vel tribulationis; ſtatim frangitur per impatientiam, ſi ſit gratia vacuus. Si autem ſit gratia plenus, non læditur. Eccl.27.6. *vaſa figuli probat fornax; & homines iuſtos tentatio tribulationis.* S. Bonav.diæt.ſal.c.5.de ira.

Dicitur ira ab *Ur*, quod eſt ignis, quaſi ura; quia urit atque inflammat. S.Bernardinus ſerm.de exercitu ſpir.malignor.

Iracundia inebriat animam, furor verò eam pluſquam ebriam facit. Origenes hom.7.in Levit.

Lenitatem, & manſuetudinem ſectare; nè abſque vino ebrius fias, malitia, & iracundia gravatus. Sanct.Ephrem de vita ſpir. cap.45.

Si ex animo ſuperbiam exemeris, occaſionem innaſcendi vitium iracundiæ non habebit. S.Greg.Niſſ.or.2.de beatitudinib.

Ira eſt fervor ſanguinis, qui circa cor eſt. Ira eſt mentis appariror. Idem de homine l.4.cap.13.

Væ nobis à dracone! immanis eſt beſtia, flatu igneo, quidquid attigerit, necat; non modo beſtias terræ; ſed & volucres cœli. Haud aliud ego draconem hunc, quem Spiritum iracundiæ reor. Sanct.Bernardus ſ.13.in Pſ.qui habitat.

In Cyrenaica Provincia fons, quem ſolis vocant, & rupes quædam viſitur. Hæc, cùm manibus tangitur, ille immodicus aſſurgit, arenaſque quaſi mare agens, ſic ſævit, ut æquor fluctibus. Nieremb.de mirac.naturis Europæ lib.2.c.27.

In Dalmatiæ ſpecum dejecto levi pondere, quamvis tranquillo die, inde turbini ſimilis emicat procella. Plinius l.2. c.47.

In Helvetia, prope Lucernam, mons eſt præaltus, in ſummo vertice lacus: in quem de induſtria injecta maximas tempeſtates cient; quæ verò caſu incidunt, nihil irritant eum. Nieremberg. l.2.ca.28.

Olla fervens eructat fæces: iracundus diras blaſphemias, de Rampelogis. Ira.

Sclopetum adductum. Lem. Si tangar, exardeſcam. Picinelli.

§. II.

Iram vincendi motiva.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

S*Onuerunt, & turbatæ ſunt aquæ.* Pſalm.45.4. Deus, qui pacis amator eſt, cor conturbatum inhabitare non poteſt. Hugo à S.Victore hic.

Et comedit omne fœnum in terra eorum, & comedit omnem fructum terræ eorum. Pſ.104.35. Hoc in Ægypto fecit bruchus: parvum animal, & ab olere vaſtitatem inchoat. Sed cave: nam qui comedit fœnum, hoc ſaginatus comedet omnem fructum campi tui. Iracundia, quæ in te ebulliit, bruchus eſt. Initio contenta eſt fœno. Satis eſt illi, ut hoſti non blandiaris, ut eum non inviſas, ut ſingularia ei beneficia non præſtes, Periſti Bruchus tuus, qui fœnum comedit, comedet fructua: cogeris de eo malè loqui, de quo nunc tantùm non bene loqueria: cogeris hoſtiliter inſequi, quem tantùm non ſingulariter amas &c. Oliva t.2.Strom.hic.

Ollam ſuccenſam ego video, & virgam vigilantem. Ierem. 1. 12. 13. Succenſæ ollæ ſimile cor irati: dum caleſieri incipit, virgam Dei attende vigilantem, terribile Dei Iudicium, & gehennæ ſupplicium æternum. Barradius t.2.l.7.c.18.

Qui iraſcitur, reus erit iudicio. Matth. 5. 22. Iram tuam extingues, ſi iram Dei perpendas. Barradius ib.

Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. Eph.4.26. Quid agemus nos in die Iudicii, ſuper quorum iram non unius diei, ſed tantotum annorum, ſol teſtis occubuit. S.Hier.ep.36.

Iratæ ſunt gentes, & advenit ira tua. Apoc.11.18. Ira tua advocat iram Dei; tolle tuam, & Deus ſuam; dimittite, & dimittemini. Sylveira hic.

Ira mortalium debet eſſe mortalis: nam, ſi maneat, confirmantur inimicitiæ ad perniciem ſempiternam. Lactantius l.7. inſtit.div. de divino prœmio.

Nè occidat ſol ſuper iracundiam tuam; id eſt, deſerat Chriſtus mentem tuam: quia non vult habitare Chriſtus cum iracundia tua. S.Auguſt.in Pſal.24.

Sicut acetum corrumpit vas, ſi diutius ibi fuerit: ſic Ira corrumpit cor, ſi in alium diem duraverit. Id. ep.87.

Nullus leo, nulla ſic vipera, viſcera queunt humana laniare; ut hominis iracundia, ferreis quibuſdam unguibus univerſa confodiens: neque enim ſoli corpori nocet, ſed ipſius etiam corripit animæ ſanitatem. S.Chryſoſt.hom.4.in Matth.

Non habitat Spiritus S.ubi furor. Nihil ſani poteſt ingredi, ubi egreditur furor Idem hom.17.in Acta.

Satiùs eſt, anguem, vel viperam, in corde tuo latere; quàm iram, & rancorem. Idem hom.30 ad pop.Antioch.

Opta, potiùs invadi gladio, quàm iracundia corripi, Ephrem de perfectione Monachi.

Iracundi non ſunt dicendi homines, ratione furoris; ſed potiùs feræ furibundæ: eò quòd, ad modum ferarum, ſint ſine miſericordia ſugentes ſanguinem aliorum. S.Bonavent.ſ.1. D.5. Pent.

Mens Spiritus Sanct. templum effici omnino non poteſt, iracundiæ in nobis ſpiritu commorante. Simon Caſſ. de cœnob. inſtitut.l.8.c.21.

Iracundus magis affligitur tacens; & injuriantia abſentium paſſus flagello duriori ſe verberat, dum cogitat, quid debuit maledicere, & non dixit; dolens, ſi malum facere potuit, & non fecit. Idem l.8.c.47.

§. III.

Ira eſt contraria rationi, judicio; ſtulta.

Symbola.

N*Omen uni Phiſon.* Gen.2.11. Philo lib. de Allegor. hunc primum fluvium prudentiæ accommodat, cui iram oppoſitam dicit. Phiſon enim dictus *à parcendo.* Hinc antem *circuit omnem terram Hevilath*, id eſt, *placidam, ubi naſcitur aurum*, id eſt, charitas; & lapides pretioſi, id eſt, virtutes. Pinna Eth.121.

Inebriamini, & non à vino. Iſ.29.9. Nihil quippe aliud eſt ebrietas, quàm animi de nativa ſanitate deturbatio, mentis penuria, vacuitas intellectus. Iſta vero non ebrietas tantùm ex vino; verùm etiam ebrietas ex ira, & cupiditate à ratione aliena. S.Chryſoſt.t.6.orat.contra ebriet.

Ira comparatur ollæ ferventi: quia ſicut olla bulliendo emittit aquam; ſic iracundus, bulliendo per iram, emittit ſtultitiam, & verba inordinata. Prov.15.2. *os fatuorum ebullit ſtultitiam.* S.Vincent.Ferr.ſ.7.c.4.ſuper orat.Dom.

Ira Caniculæ aſſimilatur; quæ in effectu ſuo eſt ardentiſſima. Ira juxta Philoſophum, eſt accenſio ſanguinis circa cor: unde

qui

qui ad iram alios concitant, dicuntur eſſe incendiarii diaboli. In Caniculæ ortu fit magna turbatio in aere: ita ira perturbat rationem, affectum &c. Diebus Canicularibus ſanguinem minuere, vel medicinam accipere, eſt periculoſum. Sic in fervore iræ non eſt exhibenda correctio diſciplinæ. Geminiani c.41.

Impatiens uſque ad inſaniam, ſæpe etiam uſque ad reſtem, adigitur, ait Stobæus S. de ira. Quia animus perturbatus ſtagno ſimilis eſt ventis agitato; cujus aquæ motæ, & fluctibus exaſperatæ, imagines aut non reddunt, aut conciſas referunt; ut vel formoſiſſima in iis monſtroſa eſſe videantur. Stengelius div. judic. tom.1.§.5.

Omnium perturbationum ſemina videntur in iram confluxiſſe. Plutarchus dialogo de ira cohibenda.

Teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Vocavitque omnes principes. Judith 5.2. Collegit Holofernes ſenatum, cùm ſentit ſe ira commotum; ſcilicet ut iram conſilio premeret. Velloſo hic.

Per iram ſapientia perditur. Job.5.2. Ita legit S. Gregorius ut, quid, quove ordine, agendum ſit, omnino neſciatur; ſicut ſcriptum eſt Ecclæ.7.10. *ira in ſinu ſtulti requieſcit*. S. Greg. Mor. lib.5. cap.30.

Ne ſis velox ad iraſcendum, quoniam ira in ſinu ſtulti requieſcit. Ecclæ.7.10. Et Job 5.2. *virum ſtultum interficit iracundia.* Et Prov. 14.17. *impatiens operabitur ſtultitiam.* Stultus habet iram familiarem, & ad manum; ut illicò eam exerat: tam facilè iraſcitur, quàm facilè qui manum è ſinu extrahit. Cùm è contrario ſapiens iram habet in corde, & in cerebro; ut non niſi prævia ratione eam lentè educat. Corn. hic.

Si prævenerit, & occupaverit mentem tuam iracundia, & aſcenderit in te; non relinquas locum tuum. Ecclæ. 10.4. Ita legit S. Ambr. Locus tuus patientia eſt; locus tuus Sapientia eſt; locus tuus ratio eſt. S. Ambroſ. Offic. l.1.c.21.

Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. Eph.4.26. Sanct. Thomas Aquin. Lect.8. id eſt, non obtenebretur dictamen rationis.

Ex Patribus, & aliis.

Iraſcendum, ſi fieri poteſt numquam: nam hæc eſt quædam ſpecies inſaniæ. Quòd ſi quando ira incumbit utendum eſt hac ad ſanandum proximum. S. Juſtinus ep. ad Zenam, & Serenum fratres.

Commotionis tempore juſtum omne putat ira, quod fecerit. S. Gregorius M. l.8. ep.12.

Nullum ſanum conſilium, nulla matura poteſt eſſe deliberatio, ubi iræ paſſio dominatur: periclitatur ratio, inebriatur cor, incompoſita verba proſiliunt. Sanct. Laurent. Juſt. de caſto connub.11.

Duo iſti affectus, nempe ira, & indignatio, nepotes utique ſunt matris unius; ejus, quæ ſtoltitia vocatur, ſive imprudentia. S Antiochus hom.24.

Iraſcitur homo, cùm inordinatè movetur in ſeipſo interiùs; ſed fratri ſuo, cùm ille malus motus verbo vel facto, ad nocendum proximo movetur exteriùs. Sanct. Bonavent. ſ.1. D.5. Pent.

Ira quædam inſania eſt. S. Bernardinus ſ.10 die Pent.

Ira, brevis inſania à Sapientibus dicta: nam, ut furentium certa indicia ſunt, audax, & minax, vultus; triſtis frons, torva facies, citatus gradus, inquieta manus: ita iraſcentium eadem ſunt ſigna. Flagrant, & emicant oculi, multus toto ore rubor, exæſtuante ab imis præcordiis ſanguine. Labia quatiuntur, dentes comprimuntur, horrent, & ſubriguntur capilli; Spiritus coactus, ac ſtridens gemitus; comploſæ ſæpius manus, pulſata humus pedibus, & totum concitum corpus; magnaſque minas agens, fœda viſu, & horrenda facies. Nullum eſt animal tam horrendum, perniciosumque, natura; ut non appareat in illo, ubi ira invaſit, nova feritatis acceſſio. Seneca de ira c.1.

§. IV.

Iram ratione rege.

P*Ortabitque Aaron nomina filiorum Iſrael in rationali judicii ſuper pectus ſuum.* Ex.28.29. Ea nota ſignificans: iracundiæ motus rationis judicio eſſe cohibendos. Rationale enim eſt judicii regula; qua ratio rejicit iracundiæ vitium, ut imperfectum. S. Nilus lib. Aſcet.

Uſque huc venies. Job. 38. 11. Mare amariſſimum turbulenta ira. Termini ſunt conſtituendi, quos minimè tranſgrediatur; termini ſcilicet rationis. Uſque huc veniat, non procedat ampliùs. Barradius t.2.l.5. c.18. Motum animi fervidum, propter humanam fragilitatem, habere in poteſtate non poſſumus; ſuffragante tamen Dei gratia, ratione diſciplinabili continemus. Caſſiodorus in Pſ.4. Marc. Lem. *Nec ſines prætorit. Iraſcimini, & nolite peccare.* Pſ.4 5. Picinelli.

Iraſcimini, & nolite peccare. Pſ.4.5. Poteſt ſignificare: quoniam acris affectus iracundia eſt, ac quæ animum mirè ſurripere queat. Sæpe enim rationi præcurrit, ac ferè inconſultis naſcitur. Idcirco ratione, ſeu inſequenti conſideratione, hanc ſedare; non in ultionem prorumpentes, ſed in lenitatem, ac clementiam, deſinentes. S Iſidorus Peluſ l.2. ep.239.

Utendum eſt ira, ut milite, non ut Duce. Sen. l.4.c.4. de ira. Toſtatus ſic explicat: utendum &c. quamdiu manet conſilium, & deliberatio, quæ pertinet ad Ducem, numquam debet ineſſe ira; poſtquam autem deliberatum eſt, ita conveniens eſt, ſicut miles ad executionem belli. Didacus Niſſ. in Phœn. Græc. lib. 3. cap.14.

§. V.

Iram vincentium exempla.

S*Urrexit autem & David poſt eum; & egreſſus &c.* 1. Reg. 24.9. tanta cum gloria, cum quanta tres pueri Dan.3.93. egreſſi ſunt de camino ardenti. Nam quemadmodum illos non exuſſit ignis; ita hic non conflagravit iræ incendio. S. Chryſoſt. hom.2. de David, & Saul. Quemadmodum Daniel aſcendit è lacu, ſuperatis, feris leonibus; itidem David è ſpecu prodiit, aliis beſtiis longè ſævioribus ſuperatis; nam ſicut juſto illi leones hinc, atque hinc, aſſidebant; ita hunc omnibus leonibus efferatiores, ac validiores animi motus invaſerunt. Idem ib.

S. Eduardum Angliæ regem nullus vidit ira effereſcentem. Bolland.5. Jan.

S. Ignatius M. numquam viſus iratus. Id. 1. Febr. Cùm multis diebus, ut ſolebat, jejunaſſet; miniſter, obſonium deferens, ollam fregit. Quem cùm videret pudore, & metu, affectum; bono juſſit eſſe animo: eamus nos, inquit, ad obſonium, quoniam illud ad nos non venit; quare circa ollæ fragmenta cœnavit. Id.

Senex Joannes ad ſenem Peſium veniens, & quærens: quid per quadraginta annos, quibus ab eo ſeparatus fuerat, egiſſet? numquam me, ait, vidit ſol reficientem: & ille: nec me, inquit, iratum. Joannes Caſſ. de cœnob. inſtitut. c.27.

§. VI.

Iram frænandi alia motiva.

O*Mnis qui iraſcitur.* Matth.5.22. Ecce abundantia juſtitiæ ad juſtitiam; ut Scribæ, & Phariſæi, ſi non occidant, ſervare juſtitiam glorientur? Chriſti verò Fidelibus, non ſolùm inhibetur occiſionis actus; ſed prohibetur ad iram animi motus. Faciliùs quidem eſt, non occidere, prohibendo manum; quàm non iraſci, cohibendo animi motum. Simon Caſſ. l.10.c.17.

Nolumus ab hominibus vinci; & iram non poſſumus vincere. Qua turpitudine quid execrabilius dici poteſt? S. Auguſt. l. de vera relig. c.44.

Omnem amaritudinem fellis evome; &, quoquo pacto valueris, charitatis dulcedinem ſume: nihil enim ſuavius, nihil illa beatius eſt. S. Iſidorus lib. de conflictu vitior. & virtut. Dilectio reſpondet.

Homo, manſuetum animal, & rationale, atque benignum; contraria ſuæ naturæ facit, & negligentia mores ſuos in ferinos vertit. S. Chryſoſt. hom.12. in Gen.

Nihil inſuavius homine iracundo, nihil moleſtius &c. Meliùs eſt, cohabitare beſtiæ, quàm homini tali: nam illa quidem, ſi ſemel cicuretur, ſervat ſuam legem; illum autem quoties placaveris, iterum exaſperatur. Idem hom.6. in Acta.

Quod ſi iratus ſeipſum intueri poſſet, nulla alterius indigeret admonitione: nihil enim irato turpius. Idem hom.25. in Joan.

Neque dæmon ità eum metuit, qui eum expellit, & ejicit ex alio homine; ut hominem, qui iram vincit, & animo imperat: nam hoc ipſum eſt quoque ſævus dæmon; & ii potiùs, quàm qui à dæmone vexantur, miſeri dicendi ſunt. A dæmone enim vexari non immittit in gehennam; iraſci autem, & acceptæ injuriæ meminiſſe, expellit ab ipſo regno cœlorum. Id. in Pſ.4.

Non iraſci, abſolutio eſt, & ſupplementum; per quod præceptum, non occides, cuſtodiri queat. Qui enim in iracundiam non effertur, quantò longiùs ab homicidio abſtinebit: radix quippe homicidii iracundia eſt. Qui igitur radicem abſcindit, multò faciliùs ramos ejus poterit amputare; imò nè germinare eos permittet. Idem hom.19. in Matth.

Mirabile ſane! imò & miſerabile: nobilem illam creaturam ad imaginem Dei creatam, & omni creaturæ prælatam, ad modicum verbum, tenuemque flatum, ad linguæ ſonitum, aeriſque ictum, à recti-

Digitized by Google

à rectitudinis ſuæ ſtatu quaſi violanter excuti, & turbinis more in vertiginem agitari. Richardus à S. Vict. tr. 1. de ſtatu inter hom. cap. 9.

Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? O Domine Deus! quàm pauci ſunt hodie inter nos ità firmati, ut dicere valeant illud verbum! Numquid ità firmati ſunt in dilectione iſti, quos, non dico, tribulatio, ſed leve verbum, ſeparat à charitate proximi: qui, audito unico verbo, quod eis diſplicet, ſtatim exardeſcunt in iram, in ultionem; nec poteſt recedere de eorum memoria: imò iſtud volvunt, & revolvunt, in cogitatione ſua: ſimiles cani, qui corrodit lapidem projectum. Certè iſti non ſunt firmati in charitate Dei; ideò facilè capiuntur à diabolo: nulla enim ſagitta illius miſſa contra tales cadit in vacuum. S. Bonav. ſer. 43.

Magis propriè eſt imago Dei anima rationalis, quàm alia imago. Et aliqui ſcindunt eam, ut iracundi, & vindicativi: alii projiciunt in ignem, ut avari; quia avaritia eſt ignis: alii projiciunt in latrinam; ut luxurioſi. Sanct. Vincent. Ferrer. ſerm. 2. de Sanctiſs. Trinit.

§. VII.

Iræ uſus bonus, ira ſancta.

Ex Veteri.

I*Raſcimini, & nolite peccare.* Pſalm. 4. 5. Iraſcimini, ubi culpa eſt, cui iraſci debeatis: non poteſt enim fieri, ut non rerum indignitate moveamur; alioquin non virtus, ſed lenitudo, & remiſſio, judicatur. Iraſcimini ergo ita, ut à culpa abſtineatis. S. Ambroſ. 1 Offic. c. 21. Iraſcamur & nobis, ſi quando peccamus; iraſcamur & aliis. S. Hieron. in Ecclæ. 7. Præteritis peccatis iraſci debemus; ut præſentem nequitiam poſſimus extinguere. Quid eſt enim aliud pœnitere, niſi iraſci ſibi: ut horreat, quod fecit; & cruciatus à ſe exigat, nè Judex potiùs iratus affligat. Caſſiodorus hic. Inſtruit filios hominum S. Spiritus; ut ſancta quadam iracundia exardeſcant, & reſiſtant pravis deſideriis; & eo modo peccatum vitent. Bellarminus hic.

Dixi, confitebor adverſùm me injuſtitiam meam Domino. Et tu remiſiſti &c. Pſal. 31. 5. Sequitur de accuſatione propria ſalutare remedium, quando pepercit Iudex, cùm ſibi parceret reus. Caſſiodorus hic. Iratus eſt potius ſibi (David) qui ſe cognovit juſta objurgatione culpari. Tam ingentium populorum Rector ſibi erat vehementiſſimus tortor; exigens à ſe pœnas, quas juſſione vix ferre poterat aliena. Id. in Pſ. 50. procemio.

Dominus regnavit, iraſcantur populi. Pſ. 98. 1. Non præcepit Propheta, ad aliquod facinus populos commoveri; ſed ut ſibi potiùs iraſcantur, qui rem probati ſunt feciſſe nefariam: ut citò ad converſionis ſalutem veniant, cùm propria voluntate ſua cœperint facta damnare. Caſſiod. hic.

Super inimicos tuos tabeſcebam. Pſal. 138. 21.

Melior eſt ira riſu. Ecclæ. 7. 4. Riſus diſſolvit ſapientem, ira corripit, & emendat. S. Hieron. hic.

Ex Novo, & Patribus.

Eſtote prudentes ſicut ſerpentes. Matth. 10. 16. Non adeò bonus, ſuavis, & columbinus, ſit homo; qui de felle, & veneno ſerpentis aliquid non habeat, quo in vitia non iraſcatur. Baeza t. 2. l. 12. c. 3. §. 3.

Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum. Act. 7. 59. Sic Zelo inferbuit, acſi manſuetudinis nihil haberet; & ſic manſuetus in eorum dilectione perſtitit, acſi contra eos fervoris nihil habuiſſet. Sanct. Gregorius hom. 18. in Ezech.

Non potes ſuſtinere malos. Apoc. 2. 2. Denotat vividum zelum, & juſtam iram in peccatores. Sic vulgari phraſi dicimus; illa ferre non poſſe, quæ penitus execramur. Ramirez hic.

Ob eam cauſam nobis ira inſita eſt; non ut nos etiam peccemus; ſed ut, qui offendunt, prohibeamus. S. Iſidorus Peluſ. l. 2. ep. 239.

Canis eſt impudens ira; ſed legem audire diſcat. Si fuerit canis in grege tam ferus, ut non obediat jubenti paſtori, nec ejus vocem agnoſcat; omnia perdita ſunt, & corrupta, cùm ovibus paſcitur; ſed ſi oves guſtaverit, inutilis eſt, & jugulatur. Sed ſi te diſcit audire, alc canem; utilis eſt contra lupos, & contra piratas. S. Chryſoſt. hom. 30. ad pop. Antioch.

Utendum indignatione tamquam bene educato cane: qui tantùm, cùm neceſſe eſt, hoc eſt, adversùs fures, atque hoſtes, allatret. Iſidorus Clarius Or. 32.

Homo iraſcatur ubi debet, & quando debet: unde debet habere, & faciem hominis, & faciem leonis. Sanct. Bonavent. ſ. 5. hexam.

§. VIII.

Iram in ſe vincendi remedia.

S*Imile eſt regnum cœlorum grano ſinapis.* Matth. 13. 31. Sinapi & bilem diminuit, hoc eſt, iram; & phlegma exſcindit, hoc eſt, faſtum, ac ſuperbiam. Clemens Alex. l. 1. pædag. c. 15.

Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. Eph. 4. 26. Hoc eſt; antequam ſol ad occaſum vergat, naturam agnoſcite, furorem extinguite; nè nox interjecta morbum immedicabilem efficiat. Nam tum diabolus idoneum tempus nactus, ea, quæ contigerunt, magis inflammat, ad ultionem irritat, ad inimicitias extimulat, ad detractiones, & calumnias excitat, injuriarum memoriam inſtruit, ac innumera inde mala parit. S. Iſidorus Peluſ. ep. 119.

Quæ iracundia ſanari poteſt, ſi patientia Filii Dei non ſanatur? S. Auguſt. l. de agone Chriſtiano c. 11.

Servandæ manſuetudinis modus eſt; ut, cùm alienos exceſſus aſpicimus; noſtra, quibus in aliis exceſſimus, delicta cogitemus. Patienter namque illatam injuriam tolerat, qui piè meminit, quòd fortaſſe adhuc habeat, in quo debeat ipſe tolerari. Et quaſi aqua ignis extinguitur, cùm ſurgente furore animi ſua cuique ad mentem culpa revocatur; quia erubeſcit, peccata non parcere, qui vel Deo, vel proximo, ſæpe ſe recolit parcenda peccaſſe. S. Greg. Mor. l. 5. c. 30.

Si te ira extimulat, manſuetudinem indue, & ad pſalmorum decantationem perfuge. Sanct. Joann. Damaſc. in fragm. ſenioor.

Contumelioſus es, & iracundus? oculos demitte, ac terram intuere; & confeſtim ira ſedabitur. S. Greg. Nyſſ. or. 2. in hominis procreationem.

Qui verè ſeipſum humiliat, numquam poterit ira commoveri; quia anima ejus in ſui conſideratione occupata eſt humilitate. S. Chryſoſt. hom. 9. in Gen.

Si Davidis imaginem præ oculis habeas, & in hanc aſſiduè defigas oculos; etiamſi millies ira obtundat, mentis oculum perturbans; ad hoc virtutis exemplar reſpiciens perfectam conſequeris ſerenitatem. Id. hom. 3. de David, & Saule.

Quoniam igitur modo ab hac peſte tam noxia fugiemus? ſi illam utique potionem bibamus, quæ intrà nos vermes, ſerpenteſque, mortificet. Et quodnam, inquies, iſtud eſt poculum? Pretioſus ſcilicet Chriſti Sanguis, ſi cum fiducia ſumatur: omnis enim hoc remedio morbus extinguitur. Id. hom. 4. in Matth. c. 1.

Si ſuccendi cor tuum ira ſenſeris, pectus continuo ſignaculo crucis ſignato: repete memoria, quæ tunc (in Paſſione) facta fuerunt; & ira illicò, tamquam pulvis, diſſipabitur. Id. hom. 88. in Matth. cap. 27.

Iræ pennas amputas, dum clamorem tollis, ipſumque cordis tumorem contrahis. Quemadmodum enim fieri non poteſt, ut pugnet, qui manus contra neminem extollit; ita fieri nequit, ut per iram implicetur, qui non clamat. Id. ſ. 15. in ep. ad Epheſ.

Ideò homines iraſcuntur, quia ſibi nimis parcunt: è contrà aliena errata patienter fert, qui in ſe vindicat; & qui ſibi frequenter eſt in alios crudelis. S. Bernardus ſ. 13. in Pſalm. qui habitat. Apud Pinna in Eccl. Ethol. 121.

Si mihi eſſet famulus diligens, haud moleſtè tulerim, ſi in ira ſpeculum efferret. Plutarchus l. de irac. cohib.

Quibuſdam iratis profuit aſpexiſſe ſpeculum: permutavit enim eos tanta mutatio ſui. Seneca l. 2. de ira c. 36.

Athenodorus Philoſophus Auguſto Cæſari documentum dedit: iratus nihil dicas, vel facias; priuſquam 24. Græcorum litteras percurreris. Svetonius apud Cornelium in Nahum cap. 1. v. 3.

Ne frœna animo permitte calenti:
Da ſpatium, tenuemque moram; malè cuncta miniſtrat
Impetus. Statius l. 10.
Furor, itaque, mentem
Præcipitant. Virgilius.

§. IX.

Ira quibus remediis in aliis correcta.

I*N me ſit, Domine mi, hæc iniquitas.* 1. Reg. 25. 24 &c. Quæ nulla armata manus efficeret, effecit officioſa manus prudentis Abigail: hoſtem lenivit, amorem ſibi conciliavit, & regale conjugium. Baeza t. 2. l. 8 c. 3. §. 8.

Date locum iræ. Rom. 12. 19. Da locum iræ, id eſt, taces, fuge, cede irato. Ambroſius & Anſelmus. Et, ut Origenes: fer patienter iratum fratrem; nihil contrà dicendo, aut faciendo.

Nihil elephantem iratum ita evincit, quàm agni conſpectus: & nihil ita facilè tormentorum bellicorum impetum elidit, atque lana conſtipatos. S. Franc. Saleſ. p. 3. c. 14.

Digitized by Google

TITULUS XXIII.

IRA DEI.

§. I.

Iram Dei ſequitur clementia, beneficentia &c.

Figuræ.

A*Rcum meum ponam in nubibus &c.* Gen. 9. 13. Iris eſt clementia Dei; quæ quaſi arcus contenſus, ſed carens ſagitta: per adverſa, quæ immittit, magis terrere nos vult, quàm ferire, ut vitia corrigamus S. Ambr. l. de Arca Noe c. 27. Unde S. Joannes Apoc. 4. 3. vidit thronum Dei circumdatum iride, id eſt, miſericordia. Iris enim tempore Noe pacis, reconciliationis, fuit ſignum. Corn. hic.

Qui furatus eſt ſcyphum, ipſe ſit ſervus meus. Gen. 44. 17. Tempeſtatem putaſſes latere in ſacco Benjamin dum Joſeph diceret: *qui furatus eſt &c.* Deliniebatur iris in turbine: & unde ſervitutem timebant, in fratrem receperunt. *Cur ſic agere voluiſtis?* quàm fœda, tetraque nubes? *Elevavitque vocem cum fletu.* Gen. 45. 2. 15. *fulgura* planè *in pluviam facit.* Pſ. 134. 7. Clamabat tyrannidem in tritico latuiſſe; latebat in ſævitie charitas. Oliva ſer. 4. D. 4. Quadr.

Fulgura in pluviam facit. Pſ. 134. 7. Divinæ iræ, & comminationes, in beneficia deſinunt. Sylveira in Matth. 16.

Nubes fulmina minans à vento in pluviam ſoluta. Lem. *Rerulit in melius*, Picinelli.

Teſtimonia.

Ex Veteri.

Hæc dicit Dominus Deus - morieris, - & non vives. 4. Reg. 20. 1. Poſt fulmen hoc quàm amœna prodiit iris! *Revertere, & dic Ezechiæ audivi orationem tuam - & ecce ſanavi &c.* Vivit, valet, triumphat Ezechias; ante horulam addictus tumulo. Oliva l. 5. Strom. §. audivi murmurationes &c.

Percutit; & manus eius ſanabunt. Job. 5. 18. Deus una manu percutit, ſed duabus ſanat. de Ponte in Cant. t. Exhort. 12 §. 3.

Addidit Dominus omnia, quæcumque fuerunt Job, duplicia. Job. 42. 10.

Iratus es, & miſertus es nobis. Pſ. 59. 3. Ecce tota ira Dei repellens, deſtruens, commovens orbem, conturbans; ſed, ut miſericordia veniat. Berengoſius Abb. ſerm. in Nat. MM. ò ira miſericors! & ſalubris indignatio; ò ira miſericors! quæ ſic iraſcitur, ut ſubveniat; ſic minatur, ut parcat; ſic aufert, ut reſtituat; ſic tradit, ut eripiat; ſic deſtruit, ut muniat; ſic abjicit, ut recipiat. Baeza t. 2. l. 8. c. 3. §. 32.

Poſt graves minas, ſequitur: *lavamini, mundi eſtote, ſi fuerint peccata veſtra &c.* Iſ. 1. 16. 18.

Dies ultionis in corde meo: annus retributionis meæ venit. Iſ. 63. 4. Dies ultionis, annum in corde Dei parturit felicitatis: tanta eſt æternitatis cum dolore conjunctio! Oliva ſ. D. Paſſ.

Cùm iratus fueris, miſericordiæ recordaberis. Habac. 3. 2. Nam Dei ira, & rigor, ſolet eſſe ſignum miſericordiæ adventantis. Baeza t. 2. l. 11. c. 1. §. 14. Cùm ſentio te iratum, tunc maximè confido te eſſe propitium: quia, *cùm iratus fueris &c.* Idiota l. 1. de vera pat.

Ex Novo.

Fuge in Ægyptum. Matth. 2. 13. Quia Deus, qui non in perpetuum iraſcitur; poſtquam percuſſit, iterum medetur: ideo ſicut quondam graviſſimè cæcidit Ægyptios propter populum Iſrael; ſi nunc eam curandam miſericorditer viſitat. Dion. Carthuſ. in Matth. 2. Quare vadit in Ægyptum? numquid alia terra defecit? Recordatus eſt Dominus, qui non in finem iraſcitur, quanta mala fecerit ſuper Ægyptum: Ideo mittit Filium ſuum in eam; & dat illi magnæ reconciliationis ſignum, & perpetuæ reconciliationis pignus; ut decem plagas una medicina ſanaret. - O commutatio dexteræ Excelſi! ut populus, qui antea fuerat perſecutor populi primogeniti, poſtea fieret cuſtos unigeniti Filii, Author. Imp. hic.

Generatio mala, & adultera, Signum quærit; & ſignum non dabitur ei Matth. 12. 39. Quid tandem terribilis hic leo faciet? in agnum vertetur. Subdit enim: *ſignum non dabitur ei, niſi Signum Jonæ Prophetæ.* Quod illud Signum? ſuam Paſſionem, ac mortem, à Jona præfiguratam. Didacus Niſſ. in Phœn. Græc. l. 2. c. 10.

Etiam Domine: nam & catelli &c. Matth. 15. 27. Repellitur, & ut canis probroſè rejicitur: & tamen majori indè concepta ope inquit: *etiam Domine.* S. Baſilius Seleuc. or. 21. Etiam Domine contumeliam teneo curationis pignus. *Catelli edunt de micis, quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum.* Spondet mihi ſalutem canis appellatio. Sic etiam egit cum fratribus Joſeph, maximè cum Benjamin. Gen. 44. 2.

Facto veſpere dicitis; ſerenum erit, rubicundum enim eſt cœlum. Matth. 16. 2. Præſens afflictio futuræ ſerenitatis indicium eſt. Hugo Card. in Sapient. c. 11.

Vade poſt me Sathana; ſcandalum es mihi. Matth. 16. 23. Verum necdum ſex expletis diebus in Thabor illum demulcet. Matth. 17. 1. & poſt dies ſex aſſumit Ieſus Petrum. Oliva l. 5. Strom. §. Audivi murmurationes.

Ecce eris tacens. Luc. 1. 20. Qualis erat culpa Zachariæ, quæ tam ſeverè punitur? Sanè, ut placet Maldonato, &c. levis. Cur ergo tanta pœna infligitur? Non tam dabatur pro culpa, quàm pro pignore, pro ſigno appropinquantis gratiæ. Baeza t. 2. l. 11. cap. 2. §. 14.

Benedictus Dominus Deus Iſrael! Luc. 1. 68. Vide, quàm bonus Deus, & facilis indulgere peccatis! non ſolùm ablata reſtituit; ſed etiam inſperata concedit. Ille dudum mutus prophetat. S. Ambr. hic. Nemo ergo diffidat; nemo, veterum conſcius delictorum, prœmia divina deſperet: novit Dominus mutare ſententiam; ſi tu noveris emendare delictum. Idem ib.

Quid eſt, quòd me quærebatis? neſciebatis &c. Luc. 2. 49. Quis hujus tantæ indignationis finis? *Et deſcendit cum eis, & venit Nazareth, & erat ſubditus illis.* v. 51. Qui velut leo inſurgere videbatur, quaſi agnus deſcendit. Didacus Niſſ. in Phœn. Græc. l. 2. c. 10.

Ingreſſus perambulabat Jericho. Luc. 19. 1. alii: *circumibat.* Jericho civitas ipſa eſt, quam Jeſus Nave ſeptem tubarum clangore ſubvertit. Joſ. 6. 20. Sed, quia Chriſtus venit ſalvare, quod perierat; ingreditur Jericho: ut, quod Lex terribili vociferatione dejecerat, Jeſus clamore piæ prædicationis attollat. Sanct. Chryſol. ſ. 54.

Quid mihi, & tibi, eſt mulier? Joan. 2. 4. At illa dixit miniſtris &c. Hæc verba indignantis eſſe quis dubitet? ſciebat profectò mater ſancta, objurgationem illam Domini, filiique ſui, non iraſcentis offenſam prætendere, ſed miſerantis portare myſterium. S. Maximus ſ. 1. de Epiph.

Niſi Signa, & prodigia videritis, non creditis. Joan. 4. 48. Pòſt ſolatur: *vade, filius tuus vivit.* v. 50. Diſce, ſperare à Deo miſericordiam; etiamſi tibi videatur iratus: iram Dei ſemper ſequitur miſericordia. Sylveira hic q. 11.

Infremuit ſpiritu v. 33. *tollite lapidem.* Joan. 11 39. Expaveram minaces Chriſti fremitus: & cùm illic neces metuerem; ecce audio ſepulchra reſerari, & mortuum in vitam revocari. Hic ſunt divinæ iræ fremitus? hæ ſunt Dei minæ? facit hoc divina ira; ut ſæpe miſericordiæ divinæ viam pandat. Baeza t. 2. lib. 8. c. 3 §. 32.

Cœperunt loqui variis linguis. Act. 2. 4. Linguarum diviſio, quæ propter ſuperbiam acciderat, reformata eſt per Spiritus S. Adventum, & in ore eorum omnium genera linguarum. Rupertus. Quam viam juſtitia Dei, ad inferenda ſupplicia, tenuit; per eamdem miſericordia ejus ad exhibenda beneficia properavit. Didacus Niſſ. D. 2. Epiph. §. 1.

Tunc propior erat veniæ, cùm fuiſſet commotio major iracundiæ. Prærogativa ignoſcendi erat, indignatum fuiſſe: & optabatur in illo, quod in aliis timebatur; ut iraſceretur. S. Ambr. Orat. de obitu Theodoſii Imp.

§. II.

Ira Dei maxima, non iraſci.

H*Ome qui maledixerit Deo, ſuo, portabit peccatum ſuum, & qui blaſphemaverit nomen Domini, morte moriatur.* Levit. 24. 15. Multò gravius eſt accipere peccatum, & habere ſecum; quàm morte mulctari. Mors purgatio eſt peccati ipſius, pro quo jubetur inferri. Ubi verò quis accipit peccatum, & manet in illo, nec aliquo ſupplicio diluitur; tranſit cum ipſo etiam poſt mortem; & quia temporalia hìc non perſolvit, ibi expendit æterna ſupplicia S. Cyrill. Alexandr. l. 14.

Miſit in eos iram indignationis ſuæ. Pſ. 77. 49. Si ira eſt, neceſſariò eſt indignationis. Cur ergo appellat *iram indignationis?* Certè eſt ira indignationis, & ira miſericordiæ: indignationis ira eſt illa, quando peccatores ob commiſſa delicta non puniuntur. At miſericordiæ ira eſt, cùm punitione ad correctionem afficiuntur. Eſcob. t. 1. Mir. Chr. l. 10. Obſ. 1.

Miſereamur impio, & non diſcet juſtitiam. Iſ. 26 10. Miſericordiam hanc ego nolo: ſuper omnem iram miſeratio iſta. Sanct. Bernardus ſ. 42. Tunc maximè iraſcitur Deus, cùm non iraſcitur, aut

Google

aut iram ſuam nobiſcum diſſimulat. - Volo, iraſcaris mihi Pater miſericordiarum: ſed illa ira, qua corrigis devium, non qua extrudis de via. Terret me vehementer tremendum illud verbum, quod adulteræ Jeruſalem es locutus: *auferetur Zelus meus à te, & quieſcam, nec iraſcar ampliùs*. Ezech 16.42. O iram terribilem! iram ſine miſericordia! quæ ira cum hac poteſt comparari? Id.ib.

Non viſitabo ſuper filias veſtras &c. Oſ.4.14. Hoc eſt terribile, hoc extremum; cùm jam non corripimur pro peccatis; cùm jam non corripimur delinquentes. Origen. hom.8.in Ex.

Magna ira eſt, quando peccantibus non iraſcitur Deus. S.Hieronym.ep.33. ad Caſtrutium.

Qui multùm peccant, magis timere debent, ſi non puniantur; quàm ſi puniantur: creſcit enim eorum pœna ex eo, quòd Deus longanimis non iraſcitur. Multa ſunt nunc, quæ in diluvio; ſed diluvium non accedit: gehennæ enim pœna nunc inter minas eſt. Multi peccant, qualia hi, qui in Sodomis; ſed ignis pluvia non deſcendit: igneum enim flumen paratum eſt. Multi ea, quæ Pharao, auſi ſunt; ſed non eadem paſſi ſunt, quæ Pharao; neque ſubmerſi ſunt in mari rubro: expectat enim illos pelagus abyſſi. Multi, quæ Iſraelitæ, auſi ſunt; ſed non devoraverunt eos ſerpentes: manet enim illos vermis immortalis. S.Chryſoſt.hom.12. in acta.

§. III.

Ira Dei eſt miſericordia, & ei juncta.

NOn morieris: verumtamen - filius, qui datus eſt tibi morte morietur. 2.Reg.12.13.14. Fuitne hoc beneficium? an offenſa? Dic beneficium: quia puer hic natus ex adulterio, & oſtendi omnibus poterat, quis? cujus? ex qua eſſet. Didacus Niſſ. D. 2. poſt Epiph §.1.

In ira conſummationis. Pſ.58.14. Eſt duplex ira Dei, eſt ira conſummationis, & ira conſumptionis. Ira conſummationis, id eſt, perfectionis, illa eſt, qua homo perficitur, & conſummatur virtute, cùm à Deo flagellatur. Ira conſumptionis illa dicitur, qua conſumitur, & damnatur. S. Auguſt. hic. Vas aureum tunſionibus non conſumitur, ſed conſummatur: ita probi virtus non aboletur, ſed perficitur. Vas autem fictile percuſſione non conſummatur, ſed frangitur. *Sic conteram populum ipſum, - ſicut conteritur vas figuli*. Ier.19.11. *Tamquam vas figuli confringes eos*. Pſ.2.9. Barradius D.19.Pent.t.3.l 8.c.8.

Iratus es, miſertus es nobis. Pſalm.59.3. Theophylactus explicat: quia miſertus eſt nobis.

Nec iraſcar ampliùs. Ezech.16.42. Vide miſericordiam, pietatem, & patientiam, boni Dei: quando vult miſereri, indignari ſe dicit, & iraſci. Orig.hom.8.in Ez. Et Pſ.98. 8. *Domine Deus noſter, tu exaudiebas eos; Deus, tu propitius fuiſti eis, & ulciſcens in omnes adinventiones*; ſeu, ut alii legunt, *affectiones eorum*.

Non in perpetuum iraſcetur. Pſalm. 102.9. Divina bonitas ideò iraſcitur, ne iraſcatur: & miſericorditer adhibet temporalem ſeveritatem; nè æternam referat ultionem. S.Proſper hic.

Factus eſt Dominus velut inimicus, præcipitavit Iſrael. Thren. 2. 5. Solam umbram, & imaginem, inimici ſumpſit. S.Paſchaſ.l.2. mira diſpenſatione temperat ſententiam ſeveritatis; dum quaſi, & non ex toto inimicus dicitur: quia etſi videatur civitatem dimittere in manibus hoſtium, & affligere aliquoties in tantum, ut penitus deſtituta credatur: non de crudelitate inimicitiarum fortè venit, ſed de providentia pietatis; ut ad eum flagellata redeat. Baeza t.3.l.15 c.2.

Super eos effundam, quaſi aquam, iram meam. Oſ. 5. 10. Quia ſicut aqua viſibilis mundat ſordes corporis; ita captivatione inundavit populi peccata. Rupertus hic. Præſtat lavari aqua quàm igne.

Hypocritæ! oſtendite mihi numiſma, Matth.22.19. Vide, quòd Phariſæi quidem blandiebantur, ut perderent; Jeſus verò confundebat, ut ſalvaret: quia utilior eſt homini Deus iratus, quàm homo propitius. Auth. imperf.

§. IV.

Iram Dèi nos ipſi accendimus.

EXardeſcet ſicut ignis ira tua. Pſal.88 47. Ignis autem hic peccatorum noſtrorum lignis alitur. Si de iis pœnitentiam egerimus, tollemus ligna ab hoc igne; & ſtatim extinguetur. Diez D.Palm.

Ecce vos omnes ignem accendentes &c. Iſ.50.11. Quid de pœnarum acerbitate querimur? unuſquiſque noſtrum ſe punit. Quid querimur, quòd durè agit nobiſcum Deus? multò nos duriùs cum ipſo agimus. Vim, ut ita dixerim, facimus pietati ejus; ac manus quodammodò afferimus miſericordiæ ſuæ. Salvianus de provid.l.4.

Nos cœleſtis iræ ignem accendimus. Nihil itaque, nihil eſt nobis crudelius nobis. Nos, inquam, nos, etiam Deo nolente, cruciamus Idem ib.l.8.

Vide Tit.Pœnæ.

§. V.

Ira Dei timenda.

COgnoſcetur Dominus iudicia faciens. Pſ.9.17. Ira Dei, quanta ſuper peccatores ſit, in fine apparebit. Nam fervor ſolis ſub nube tegitur; ſed quando diſcooperitur, quanti ſit ardoris, oſtenditur. Sic Chriſtus, qui nunc eſt ſub nube miſericordiæ; quantæ ſit juſtitiæ, & potentiæ, manifeſtabit in fine. Geminiani Similit cap.40.

Ne declines in ira à ſervo tuo. Pſ.26 9. Quid times, nè declinet à te in ira? Magis; ſi à te declinaverit in ira, non in te vindicabit. Si incurras in illum iratum, vindicabit in te. Opta ergo potiùs, ut declinet à te in ira, non ſanctum timorem, quo Deum, etiam iratum, à ſe declinare metuebas. Etenim, dum adeſt Deus, non debet eſſe timori etiam divina ira: unum ſolùm timendum malum, nè Deus abſit; nec ab ejus præſentia excidamus. Baeza t.1.l.1.c.c.§.1.

Ecce furor meus, & indignatio mea, conflatur. Jer. 7. 20. S.Hieron. legit: *ſtillavit ſuper locum iſtum; & ſuccendetur, & non extinguetur*. Non ait, effuſus eſt furor meus ſuper locum iſtum; ſed *ſtillavit*; ut moderatam pœnam ſignificet. Si autem in ſtilla furoris tanta duritia eſt; quid fiet, ſi omnis imber fuerit effuſus? S. Hier.hic.

In virga indignationis eius. Thren.3.1. Aliam ego quidem eſſe puto virgam furoris Dei, aliam virgam directionis, & virgam regni ejus; aliam vero indignationis: quoniam alia eſt ferrea, inflexibilis, qua conteruntur impii, tamquam vaſa teſtea, in ira furoris Dei. Alia, qua in æquitate ſancti reguntur, donec perveniant ad bravium ſupernæ vocationis. Alia illa, de qua ad Jeruſalem Dominus Iſ.60.10. *in indignatione mea percuſſi te; & in reconciliatione mea miſertus ſum tui*. Sub hac enim virga ad hoc percutit Deus, ut miſereatur; ad hoc vulnerat, ut ſanet. Paſchaſius hic.

Adhuc lenitas, & clementia eſt, ea calamitas, in quam incidimus; miriſque correptio, plagæque clementa teneram ætatem coercentis; adhuc iræ fumus, ſuppliciorumque præludium. Nondum ignem exurentem ſenſimus, hoc eſt, concitatiſſimam Dei iracundiam; nec ſuccenſos carbones, id eſt, extremas pœnæ acerbitates S.Gregor.Naz.Or.16.in plagam grandinis.

In quadam patria locuſtæ omnia vaſtabant. Captæ alique in utraque ala tres inventæ litteræ, in una *ira*, in altera *Dei*. Broymard. Pœna divina.

TITULUS XXIV.

JUDAS PRODITOR.

§. I.

Figuræ.

SUſpendio interiit. 2.Reg. 17. 23. Quemadmodum in perſecutione Abſolonis, Achitophel intimus conſiliarius, & familiaris, prodidit Davidem, & poſtea ſuſpendio ſe necavit. Ita in Paſſione Chriſti, Judas unus ex intimis familiaribus prodidit eum, *& ſuſpenſus crepuit medius*. Bellarminus in Pſal. 3. Ecce infelix! qualiter excæcatus eſt! maluit ſeipſum perdere, quàm denarios perire: denarios templo, ſeipſum laqueo addixit. Drogo Oſt.de Paſſ D.

Servate mihi puerum Abſolon. 2.Reg.18. 5. Sicut David pacem exhibuit iniquo filio, quando præcepit populo eunti ad bellum: *ſervate &c.* & eo interempto dixit: *quis mihi tribuat, ut moriar pro te, fili mi Abſolon*! Ita Chriſtus Judæ proditori, ut pater in convivio, & in oſculo. Et ſicut Abſolon, ita, & Judas interiit. S.Thom Aqu.in Pſ.3.

Judas judicio Dei mente captus, ſe ſuſpendit: in quo non jam myſteriis profundum, ſed ipſa rei geſtæ ſuperficies; Iudam, & Abſolonem, penè demonſtrat, eſſe pariles. Nam & iſte pendens quercu, mula, cui inſidebat, pertranſeunte deſertus, meritò in corde lanceam ſuſcipit: & ille laqueo ſuſpenſus, & principium familiaritate deſertus, dignas protinus ſagittas, id eſt, æternæ damnationis ſententias, in anima accepit. Rupertus hic.

Abſolon Iudæ imaginem portavit; ſecundùm quod *patris pax* interpretatur: quia pacatus erga eum pater extitit; quamvis ipſe dolis ſuis bellum haberet in corde. Sanct. Auguſtinus in Pſalm.3.

Abſolon, dum patrem ſuum inſequeretur, in quercu ſuſpen-
ſus

Digitized by Google

ſus eſt, quadam præfiguratione Dominici traditoris: ut, ſicut Iudas, innodatus laqueo, vitam finivit; ita & perſecutor Davidis conſtrictis faucibus expiraret. Caſſiodorus in Pſ.3.

Abſolon patris pax; ipſe eſt & Judas. Sed quomodo comam nutriebat? *fur erat, & loculos habebat!* iſta enim cæſaries gravabat. Et ſemel in anno tonſus eſt, quando ſemel retulit triginta argenteos, & projecit eos in templo. Drogo Oſt.

§. II.

Judæ beneficia à Chriſto collata.

A*D amicum etſi produxeris gladium, non deſperes: eſt enim regreſſus. Ad amicum ſi aperueris os triſte, non timeas; eſt enim recordatio.* Eccl. 22. 26. 27. Videtur cum Iuda locutus Spiritus S. Iuda, licèt exemeris infamis proditionis acinacem; non ideo deſperes: pœnitentiæ enim reliquus eſt locus: *eſt enim & regreſſus.* Et licèt contra illum mitiſſimum agnum os perfidioſum laxaris; nè timeas, dum te malefacti pœniteat: *eſt enim recordatio*, quòd is tuam amicitiam animitus cupiat. Didacus Niſſ. de proditione Iudæ.§.3.

Et oſculatus eſt eum. Matth. 26. 49. Accedentem ad oſculum ſanctiſſimi oris tui cruentam beſtiam non es averſatus; ſed os, in quo dolus non eſt, ori, quod abundat malitia dulciter appoſuiſti. S.Anſelmus ſ.7.de Evangelio. Permiſit ſe Chriſtus oſculari à Iuda; ut per hoc Iudam ad charitatem, & pœnitentiam, provocaret. Dion. Carthuſ.hic. Diſcipulo ſuo, à quo tradendum ſe noverat dulcedine ſuæ bonitatis, nobis trementibus, & intuentibus ſævitiam eorum, qui eum comprehendere venerunt, oſculum dedit. S.Martialis ep.ad Tholoſanos cap. 13.

Juda, oſculo Filium hominis tradis? Luc.22.48. Cur mitis Agnus truculentum lupum de nomine ſuo vocat? S.Cyrill.Ieroſ. catech. 13. hoc ad ipſum dixit, admonens eum per ipſius appellationem: *Judas* enim vocatur *confeſſio*. Ex nomine illum Chriſtus vocat; ut induſtriam illi ſuggerat, qua facilè poſſit, dummodo velit, reſtaurare jacturam damnoſiſſimam; quam eatenus fecerat. Quàm vili Iudas Chriſtum vendidit! quàm pauco recuperare poteſt gratiam! Didacus Niſſ.D.3 Paſch.

Venit ergo ad Simonem Petrum. Ioan 13.5. Arbitror, ante omnes proditoris pedes laviſſe, inde veniſſe ad Petrum: quòd enim alium quempiam antè laverit, conſtat ex eo, quod dicit: *Venit ergo &c.* S.Chryſoſt.hom 76 in Ioan. Origenes idem ſentit, addita ratione: ut medicina, ubi magis morbus urgebat, citiùs adhiberetur. Maldonatus: ut de proditore ſuo bene mereretur; eumque beneficio quodam obligaret ſingulari.

Maximorum miraculorum non tantùm ſpectator ipſe fuit; verum etiam artifex. B.Theodoretus in Pſ.108.

§. III.

Judæ malitia.

T*Unc abiit unus.* Matth.26.14. Quando abiit? cum Magdalena alabaſtrum effudit ſuper caput Ieſu, & à multis reprehenſa laudata eſt à Chriſto. Ubi deſiit infamia peccatricis, inde diſcipuli exorta proditio eſt.

Dicetur, & quod hæc fecit - tunc abiit unus. Ubi vidit unius profuſione alabaſtri acceſſum patere ad Domini caput vel meretricibus; tunc animatus eſt ad flagitium Iudas; oblitus lacrymarum, oſculorum, ejulatuum in domo Phariſæi. Malè didicit diſcipulus prodere, ex quo meretrix ungere docta eſt. Oliva l.5. Strom. hic.

Et oſculatus eſt eum. Matth.26. 49. Cùm ſciret bonitatem Domini, audebat eum oſculari. Ille autem fert uſque ad noviſſimam horam; ſtudens ſua longanimitate eum lucrari. Theophylactus hic. Iudas oſculo Filium Dei tradit; quo uſus Prodigus ad patris gratiam. Iuſtè eodem oſculo, veluti horribili haſta vulneratur ad exitium æternum; qui tantò beneficio labiorum Domini ad pœnitentiam non allicitur. S.Ambroſ. nec immeritò graviori telo tantæ dignationis percuſſus eſt, quàm ſi eum fulmine perculiſſet. Denique patientiam Domini ferre non potuit. Itaque abiit, pecuniam refudit, laqueo ſe ſuſpendit. Poſt oſculum pacis à Domino acceptum, & auditam vocem, *amice, ad quid veniſti?* debuerat Iudas ad pœnitentiam adduci. Contempſit: & ideo pondus beneficii non ſuſtinens, laqueo addicitur. Cur non dicit S.Ambroſius, juſtitiam ejus ferre non potuit? quia ingratis ipſa beneficia laqueos exhibent. Eſcobar t.5. Proph. Chr. l.1.Obſ.4.

Juda, oſculo Filium hominis tradis? Matth.ib. Hoc eſt, amoris pignore vulnus infligis, & charitatis officio ſanguinem fundis, & pacis inſtrumento mortem irrogas? Servus Dominum, Diſcipulus prodis Magiſtrum? electus auctorem? hoc eſt illud: *utilia vulnera amici, quàm voluntaria oſcula inimici.* Prov.27.S.Ambr.in Luc. l.10.c.91.Sic ille hunc textum legit.

Dedit illis ſignum. Matth 26.48. O ſignum ſacrilegum! ò conventus nefarius! ò placitum puniendum! ubi ab oſculo incipitur bellum; & per pacis indicium pacis rumpitur ſacramentum; & per quod conſueverunt gentes bella finire, per hoc profanus Iudas bellum voluit inchoare. Mihi crede; habebunt per te multi terrorem, nè quando cum proximis ſimulatam habeant charitatem. Guttur enim profanum, quod hodie Chriſto extendis ad oſculum, craſtino es illud extenſurus ad laqueum. Malo tuo didiciſti argentum expendere; mox incipies & corpus proprium pondersre. S.Chryſoſt.ſ 1.de proditore.

Abiit. Matth.ib. Non à principibus invitatus, non ulla neceſſitate conſtrictus; ſed ſponte ſceleratæ mentis conſilium iniit. V. Beda in c.14. Marci. Infelix Iudas, damnum, quod ex effuſione unguenti ſe feciſſe credebat, vult Magiſtri pretio compenſare. S. Hier.in c.26.Matth. Accepit aurum, perdidit Deum. S.Chryſoſt. ſ.3.de Reſurr. Pro clementia Domini hoc dico: quia magis ex hoc offendit Dominum, quòd ſe ſuſpendit; quàm quia Dominum prodidit. S.Hier.in Pſ.108.

Pater! dimitte illis. Luc. 23. 34. Ad Chriſti indulgentiam proditor Iudas pervenire non potuit: quoniam perditionis filius priùs in deſperationem tranſiit, quàm Sacramentum Chriſtus generalis redemptionis implevit. Nam, mortuo pro omnibus impiis Domino, potuiſſet etiam hic conſequi remedium; ſi non feſtinaſſet ad laqueum. S.Leo ſ.11.de Paſſ. hic.

§ IV.

Judæ infelicitas.

A*Biit unus de duodecim.* Matth.26.14. Iudas infelix verè abiit, Apoſtolatum ſuum dimiſit. Epiſcopatum ſuum alteri reliquit; abiit in conſilio impiorum; abiit à Deo, ſtetit cum diabolo. S.Rupertus l.10.hic. Ecce infelix! quomodo excœcatus eſt! maluit ſeipſum perdere, quàm denarios perire; ſeipſum laqueo addixit. Drogo Oſt.

Conſtituerunt ei triginta argenteos. Matth.26.15. Triginta argenteis Chriſtum vendit; inde triginta maledictionibus à Deo percuſſus, quos numerat pſalm.108 à v.6. ut de ipſo explicat S Petrus Act.1.16. Rupertus hic: abiit Iudas in concilium impiorum; abiit à Deo, ſtetit cum diabolo; & relatis triginta argenteis, in triginta maledictionibus trigeſies maledictus, antequam natus. Sylveira hic.

Væ homini illi, per quem Filius hominis tradetur. Matth. 26. 24. Fulvius proditionis, & læſæ majeſtatis reus; cùm Cæſarem Auguſtum crimen ſuum latere crederet, ad eum ſalutandum adiit, & Ave Cæſar, dixit. Sed mox Imperator: vale Fulvi, reſpondit, moxque ſe ſubduxit. Sic Chriſtus Iudæ dicere poterat; & reverà dixit: *væ homini &c.* Vale ò diſcipule ſine Magiſtro, Apoſtole ſine conſcientia, Chriſtiane ſine religione, Apoſtata ab utraque Lege. Faciem meam deinceps non videbis uſque ad ultimum Mundi diem. Vale uſque ad ſonitum tubæ horribilis, quo aures tuæ, ad inſpirationes meas modò ſurdæ, ambæ tinnient. Doultreman l.2.cap.5.Sect.3.

Suſpenſus crepuit medius. Act. 1. 18. Meritò tibi ſua pœna eſt commiſſa: quia in ſupplicium tuum nemo ſævior potuit inveniri. S.Leo ſ.16. de Paſſ. Quod fecit in corpore ſuo, hoc factum eſt in anima ipſius: quomodo qui ſibi collum ligant, inde ſe occidunt; quia non ad eos intrat ſpiritus aeris hujus, ſic illi, qui deſperant de indulgentia Dei, ipſa deſperatione intus ſe ſuffocant, ut eos Spiritus S viſitare non poſſit. S.Aug.l.50 hom.27.

Diffuſa ſunt omnia viſcera ejus. Act.1.18. Quanta inter araneam, & bombycem, eſt diſcrepantia; tanta inter Apoſtolorum reliquorum, & Iudæ, mortem intereſt. Iudas, ſicut aranea, laboravit. Pſ.38.12. *tabeſcere feciſti, ſicut araneam, animam ejus.* Ut muſcas captet aranea, ſe exenterat, & de interiori ſubſtantiis telam texit, ac retexit; ubi & contabeſcit. Ita Iudas rei viliſſimæ, exiguæ pecuniolæ, retia contexuit; in qua ſuſpenſus, vitæ tædio, conſcientiæ angore, proditi, ac damnati Magiſtri dolore, demum admiſſi ſceleris horrore contabuit, &c. Doultreman l.2.c.5. Sect. 3. Audite illa avari, verſate animo, quod Iudas paſſus fuit: nam & pecuniam amiſit, & ſcelus admiſit, & animam perdidit. Sanct. Chryſoſt.hom.86.

Miſcellanea.

Quare, inquis, Dominus talem ad Apoſtolatum admiſit? ad hæc breviter dicendum: quia fecit hoc ob conſolationem Eccleſiæ futuræ; vel eorum maximè, qui Eccleſiis præſunt: ut, cùm eis aliquis perierit, reſpondeant derogantibus, dicant inſultantibus: nè miremini; & Chriſto accidit. Sanct. Rupertus App. l.8. in Matth.

Iuxta V. Bedam, & Bonaventuram, Iſcariotes interpretatur memoria mortis. Tam ingens fuit ejus avaritia, & malitia; ut

ipſa

ipſa etiam mortis memoria, proprio nomini infixa, cohiberi nequiverit. Sylveira in Matth c.12.q.19.

Auctor ſermonum de Cœna Domini, operibus S.Bernardi inſertus, ait: Judam ortum eſſe in vico Scariotho; qui alio nomine Marmotis, ſeu mala mors, dicitur. Quia verò in Gallia eſt malæ mortis oppidum, inductos cenſet Theophilus noſter in errorem fuiſſe eos, qui Judam natione Gallum fecerunt. Non malam mortem, ſed memoriam, vel memoriale mortis, ſignificat Scarioth, teſte S.Hieronymo. Doultreman.cit.ſupra.

TITULUS XXV.

JUDEX.

§. I.

Figuræ. Dignitas.

Diis non detrahes. Ex. 22. 28. Quomodo intelligendum eſt hoc? Judices appellat deos propterea, quod ad imitationem Dei omnium, commiſſum eſt illis judicandi munus. Et hoc clariùs docuit Propheta David dicens: *Deus ſtetit in Synagoga deorum; in medio autem deos diiudicat*. Pſalm.81. 1. B.Theodoretus q.51.in Ex.

Et clamaverunt ad Dominum, qui ſuſcitavit eis Salvatorem. Judic.3.9. Lego Judices à Deo lectos, vocatos eſſe non belli Duces, non aulæ principes, non Dominos; ſed auguſtiore nomenclatura *Salvatores*. Velloſo in Judith.5.

Deus ſtetit in Synagoga deorum; in medio autem deos diiudicat: Pſ.81.1. *Deus ſtetit*. Hebr. *Elohim*, quod propriè ſignificat Deum judicem. Cajetan. Bellarminus: Synagoga deorum nihil eſt aliud, quàm conventus judicum à Deo conſtitutorum; quibus etiam nomen ſuum impertivit, quia communicavit cum illis auctoritatem judicandi. Quod certè, ait Bellarminus multùm prodeſſet Judicibus; ſi ſerio cogitarent; in conſpectu ſummi Judicis omnes cauſas judicari. Deus ſemper aſſiſtit præſens inviſibili majeſtate, in conventu, & conſeſſu, Judicum; dum cauſas populi judicant. S.Remigius hic. qui eſt in medio, æqualiter à circumſtantibus videtur: & quia Deus communis eſt omnibus; rectè in medio poſitus dicitur. Docere vult Judices; ut ſemper ſint in medio; nec magis in divitem, quàm pauperem; nobilem, quàm ignobilem, propendeant. Paoletti D. 22. Pent. Judæorum principes deos, utpote quibus judicandi officium commiſſum erat, nominavit. Eodem modo etiam ipſos Lex nominavit: *diis non detrahes; & principi populi tui non maledices*. Ex.21. 28. Quoniam enim verè Judex eſt Deus, & hominibus judicandi officium commiſſum eſt propterea Judices dii nuncupati ſunt: tamquam in hoc Deum imitantes. B.Theodoretus hic.

Ferculum fecit ſibi rex Salomon. Cant.3.9 S. Anſelmus per ferculum accipit Iudices; ex cedris Libani ſunt; quia incorrupti; & columnæ argenteæ, quia fortiter verum judicium reſonat: & reclinatorium aureum; quia radiant charitate, & ſapientia: & aſcenſus purpureus; quia, Chriſto in eis aſcendente parati ſunt ad quaslibet perſecutiones. apud Cornelium in Cant.3.9.

Dei miniſter eſt, vindex in iram, in eum, qui malum agit. Rom. 13.4. Quoniam futurum Iudicium Deus ſtatuit, & nullum perire vult; hoc in Sæculo rectores ordinavit; ut, terrore interpoſito, omnibus velut pædagogi ſint, nè in pœnam incidant futuri Iudicii. S.Ambroſius hic.

§. II.

Iudex non reſpiciat perſonas, ſit æqualis.

Num. I.

Symbola, & Similitudines.

At ille præcipiet, ut efferant univerſa de domo. Levit.14.36. Cur nuda domus offertur Sacerdoti judicaturo de lepra? Philo lib. quòd ſit Deus immutabilis: ut liberum judicium de domo poſſit ferre: nè, ſi pretioſum domus ornatum conſpiciat, vereatur pronuntiare, domum eſſe leproſam; & nudam perſonam intueatur. Si verò ſupplex paupertatem redoleat, eam injuſtè ſupra damnet. Ignis in utraque Lege data apparuit, quia ignis ſignum judicii; ut ait Philo lib. de judice: omnes æquè fovet, & calefacit; ſive ſit dives, ſive pauper: omnia itèm æquè adurit, pretioſa, ac vilia. Pinna Ethol.138.

Senuiſti, & longævus es &c. & nunc divide terram &c. Ioſ. 13. 1. 7. q.d. mortis recordatione ante habita, aggredere ad dividendum: ut, ſicut mors æquiſſima eſt in omnes, (æquo enim pede pulſat pauperum tabernas, regumque turres) ita tu ejus æquitatem in diſtribuendo imiteris. Eadem fortè cauſa Patriarchæ ſuorum filiorum benedictionem non ſolum in ſenilem ætatem, ſed etiam in horam mortis proximam, differebant. Ita Gen. 27. 1. Iſaac, Jacob Gen.49.2. Moyſes Deut.33.1. Tobias Sen. 14. 5. quia ſcilicet, de ſua integritate in vita quodammodo diffidentes, ſe ad id tempus reſervabant; in quo, morte urgente, ad æquitatem ſervandam etiam inviti traherentur. Mendoza in 1.Reg.1.

Vidi te, Domine, ſicut angelum Dei. Eſth. 15. 16. q. d. in throno judicans Angelum refers, qui nec uxorem habet, nec genealogiam. Naxera in Ioſ.5.§.56.

Erit iuſtitia cingulum lumborum eius. Iſ.11.5. Sicut cingulum medium tenet locum inter partem corporis ſuperiorem, & inferiorem, æqualiterque dividit; ita juſtitia Iudicis. Cingulum plus inclinatur ad partem, in qua burſa pendet ponderoſa. Broymard Iuſtitia.

Capilli capitis eius quaſi lana munda. Dan.7.9. Vetus dierum ille, cujus capilli lanæ mundiſſimæ comparantur: ex hujuſmodi canitie purum oſtendit, ſincerumque, judicium; & nullam perſonam in judicando reſpiciens.S.Hieron.hic, ſenex deſcribitur, ut maturitas comprobetur ſententiæ. Id.ib.

Vos eſtis lux Mundi. Matth.5.14. Franc. Labata v. Iudex. Sol omnibus lucet, & calorem æqualiter largitur: nec pauperi minùs, nec diviti magìs, concedit; ſed omnibus æquè lucet, & calorem exhibet.

Ecce defunctus efferebatur filius unicus. Luc. 7. 12. Mors nullam perſonarum rationem habet. S.Antonius 4.p. Summæ tit.14.c 8. §. 5. dixit: ſi judicis boni optio daretur, qui de re gravi pronuntiaturus eſſet; ſe nec Bartolum, nec Baldum; ſed unam præ omnibus Mortem electurum: ut quæ nemini pareat; & tanti faciat divitem, quanti pauperem; & nec formæ, nec opum, nec ſtatus, rationem aliquam habeat.

Iuſtitia diſtributiva centro ſimilis eſt, quod in medio circuli Sicut à centro ad circumferentiam majorem major, & longior, trahitur linea, ad minorem minor: ſic juſtitia &c. Broymard Iuſtitia.

Statera. Lem: *Omnibus eadem*. Picinelli.

Num. II.

Motiva, & Teſtimonia.

Ex Veteri.

Terra erat inanis, & vacua; tenebræ erant ſuper faciem abyſſi. Gen. 1.1. Non miror à Moyſe terræ defectus propalari, quæ noluit illum infantulum occultare. Ex. 2. 3. Sed admiratione dignum; quòd aquæ, id eſt, abyſſi, tenebras referat: cùm inter aquas, velut inter materna brachia, aſylum invenerit. Cur ergo & aquis non parcit? quia Moyſes divinæ juſtitiæ erat miniſter; & ſi terræ referens defectus, aquarum taceret obſcuritatem, videretur partialis, & aquis pepercisse. de Caſtillo Illat.232.

Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ. Gen. 2. 7. Hinc erudire & eſto intrepidus nullius deinceps accipias perſonã. Quid magni tibi de ipſo promittis? cogitationes, quæ cordi inferunt tumorem, flammamque accendunt elationis, ſi quando te adorientur; fac, ut creationis hujus tuæ memineris. S.Baſil. hom. 11. hexamer.

Iſrael diligebat Joſeph ſuper omnes filios ſuos. Gen.37.3. Et tamen, cùm moriturus benediceret filios, Iudam conſtituit regem. Ut adorarent eum omnes fratres ejus. Gen.49.8.10. Si ſuper cœteros diligebat, cur non honorabat? Rupertus l.4.de Operib.Spir.S. c. 16.quia in dandis benedictionibus non ſuam, ſed Dei voluntatem, debuit facere; non carnis affectum, ſed Spiritus inſtinctum, ſequi dignum fuit. Sylveira in Matth.1. q.7.

Pauperis non miſereberis in iudicio. Ex. 23. 3. An miſericordia in pauperem prohibetur? minimè. Additur enim, *in iudicio*. Nam, qui Iudicis gerit munus, nec pauperis perſonam debet reſpicere, ut ea reſpectu perſonæ mitiùs judicetur. S.Aug.q.88. bona eſt miſericordia; ſed non debet eſſe contra Judicium. Eſcobar t.3.Colloq.Chr.l.10.Obſ.4.

Ite per medium caſtrorum, & occidat unuſquiſque fratrem, & amicum. Ex.32. 27 ut enim nullus liber erat à ſcelere, ſic nullum à Judicis gladio jubet liberari. Baeza lib.5.cap.7.§.1.

Non conſideres perſonam pauperis, nec honores vultum potentis. Levit.19.15. Judex oculos avertat tùm à perſona pauperis, tum à perſona potentis: cùm enim ad judicandum ſat ſit audire; non opus eſt oculos vel in pauperem, vel in divitem, intendere: pauper ſua miſeria ad clementiam nos flectit; dives, & potens, ad honorem ei exhibendum. Unde olim nonnulli Judices ſententiam laturi vultum operiebant. Pinna Ethol.138.

Judices conſtitues in omnibus portis tuis. Deut. 16. 18. Ut nec indigenas, nec advenas, reſpiciant. Innocentius P. l.2. de vilitate condi-

Digitized by Google

conditionis humanæ: pauperum cauſam cum mora negligitis; divitum cauſam cum inſtantia promovetis: in illis rigorem oſtenditis, in iſtis manſuetudinem diſpenſatis: illos cum difficultate reſpicitis; iſtos cum favore tractatis: illos negligenter auditis; iſtos ſubtiliter auſcultatis: loquitur dives, & verbum uſque ad nubes extollitur; loquitur pauper, & dicunt, quis eſt hic?

Juſtus Dominus, & juſtitias dilexit; æquitatem vidit vultus ejus. Pſ. 10. 8. Non pecuniam, vel amicitiam, &c. Apud veteres homo pictus monoculus, vel oculum unum claudens, & mancus: quia juſtitia rectificat diſtorta; qui autem vult rem rectificare, unum oculum claudit. Broymard Juſtitia.

Judicate egeno, & pupillo. Pſ. 81. 3. Si Deus deos dijudicaturus advenit, cur etiam egenum & pupillum, non judicat? Cur aliis cauſas pupillorum committit? an bivitne magnatum potentiam, aut deſpeait humilitatem parvulorum? Quia miniſtri ſæpe in magnorum ſcelera non audent; & legem in pupillorum cauſis ſervant ad amuſſim. *Deus deos dijudicat*, id eſt, potentes, inquit Hugo. Miniſtri judicare nequeunt uti criminoſos; quos ſuſpiciunt, reverentes ut deos. Naxera in Joſ. 10. §. 50.

Pondus, & pondus; menſura, & menſura; utrumque abominabile eſt apud Deum. Prov. 20. 10. S. Greg. l. 1. ſup. Ezech. hom. 4. Scimus, quia in negotiatorum duplici pondere, aliud majus, aliud minus, eſt. Nam aliud pondus habent, ad quod penſant ſibi; & aliud pondus, ad quod penſant proximo. Ad dandum, pondera leviora; ad accipiendum verò, gravia præparant. Omnis itaque homo, qui aliter penſat ea, quæ ſunt proximi; & aliter ea, quæ ſua ſunt; pondus, & pondus habet. *Utrumque abominabile eſt apud Deum.* Quia ſi ſic proximum, ut ſe, diligeret, hunc in bonis, ſicut ſe, amaret. Et ſi ſic ſe, ſicut proximum, aſpiceret, ſe in malis, ſicut proximum, judicaret.

Num. III.

Ex Novo.

Nè velitis dicere intrà vos, Patrem habemus Abraham. Matth. 3. 9. q. d. non eſt Deus acceptator perſonarum; nec ullum ex dignitate, aut nobilitate, abſolvit, aut damnat; ſed tantùm ex merito. Pinn. Ethol. 88.

Numquam novi vos. Matth. 7. 23. Bonus, & rectus, non ſolùm poſt damnationis ſententiam, à damnatis oculos avertit; ſed & ante ſententiam, & cùm opera proponebantur, examinabantur, numquam novit perſonas; an eſſent nobiles, divites numquam vidit aliquo odii, vel amoris, affectu inclinatus in illas. Baeza t. 2. l. 10. c. 3. § 16.

Amen dico vobis, neſcio vos. Matth. 25. 12. Neſcio, an venuſtæ ſitis, & gratiarum manibus factæ, puellæ; neſcio, an ſitis venuſtæ, nobilitate conſpicuæ: neſcio, an opulentæ, an procerum neceſſitudo vos protegat, & vindicet a periculo non bonæ cauſæ: merita tantùm ad judicium ſcio. Celada in Judith c. 8.

Dives ſepultus eſt in Inferno. Luc. 16. 22. Lazarus in ſinu Abrahæ. Deus hoc actu juſtitiæ Judices docere voluit; nè magis divites, quàm pauperes, reſpiciant. S. Chryſoſt. in Pſ. 48. quamvis ſit dives, quamvis ſit potens, quamvis alicui notus, & familiaris; hæc omnia ſunt illic inutilia. illic unuſquiſque ex factis punitur, & coronatur. Paoletti D. 22. Pent.

Inclinans ſe deorſum, digito ſcribebat in terra. Joan. 8. 6. Hoc fecit Jeſus, cùm ferre ſententiam contra adulteram rogaretur. Duo hoc facto innuit, quod imitari debent Judices. Imprimis inclinavit ſe deorſum, ut terram ſolùm reſpiceret; & à rea, & accuſatoribus, vultum averteret. Pineda in Eccl. c. 1.

Bonus juſtitiæ adminiſter ſine genealogia ſit. Hebr. 7. 2. 3. Melchiſedech, *qui interpretatur rex juſtitiæ. ſine patre, ſine matre, ſine genealogia.* Naxera in Joſ. 1. §. 56. Habebat naturalem patrem, & matrem; dicitur autem patre, & matre, carere, prout eſt Melchiſedec, id eſt, rex juſtitiæ: quia tunc nullus conſanguinitatis affectus in eo conſpiciebatur. Sylveira in Matth. 1. q. 7.

Reget eas in virga ferrea. Apoc. 2. 27. Rupertus hic: id eſt, recta, & ſevera juſtitiæ diſciplina; quæ non citò flectatur in gratiam, vel odium: quia vicit hæc, qui prædictarum eſt victor paſſionum, bonumque habet zelum; numquam odiendo hominem, & amando vitium; ſed ſemper amando hominem, & odiendo vitium.

Ex Patribus, & aliis.

Quemadmodum ſagittarius telum ad ſcopum dirigit; atque neque exceſſu, neque defectu, neque in utramque partem prævaricatione, à jaculatione aberrans: ſic Judex juſtitiam conjectat; nec perſonas ſuſcipiens, nec faciens aliquid ad preces; ſed recta judicia proferens. S. Baſilius in initio Proverb.

In judiciis numquam errabit, numquam reprehendi poterit jure juſtitiæ virgam tenens; ſi Dei, & non ſuam, aut hominum, ſecutus fuerit voluntatem. Simon Caſſ. l. 14. c. 15.

Judices Romanorum faciem habebant velatam; ut ſolùm cauſas audirent. Ex. 34. 35. Moyſes velatus, cùm loqueretur filiis Iſrael judicia Dei. Joan. 7. 24. *nolite judicare ſecundùm faciem.* Broymard Judices.

§. III.

Judex non acceptet munera.

Num. I.

Exempla non acceptantium.

Ibat per ſingulos annos circuiens Bethel. 1. Reg. 7. 16. Samuel rem ſuam non agebat, ſed ſubditorum: nè ſubditi adeundo ſuum Judicem; ſumptus facerent, tempus perderent; ipſe, quieſcentibus omnibus, ſolus diſcurrebat. Ac tandem, ſui memor muneris, civium munera non expetebat: unde nullas ſibi pecunias, plurimas Deo animas, lucrabatur; ante Evangelium Evangelii profeſſor, ante Chriſtum Chriſtianus, ante Paulum Pauli imitator: 2. Cor. 12. 14. *non ero gravis vobis; non enim quæro, quæ veſtra ſunt, ſed vos.* Mendoza in 1. Reg. 7. hic.

Ecce inventa eſt in manu mea quarta pars ſtateris. 1. Reg. 9. 8. Doleo, quòd hanc minutam partem ſat fore Samueli, & Prophetanti, & imperanti, putarint; cùm duplicato ſtatere nè lixa quidem Sacerdotis compeſci hodie poſſit pro minimo obſequio. Præerat Iſraeli Samuel, junxeratque Sacerdotium Præfecturæ: & tamen unus aſſis munerando Pontifici, & Principi, ſat eſt. Quanta nunc offerenda pocillatori; Oliva l. 2. Strom. hic.

Venit ergo Naaman cum equis, & curribus &c. 4. Reg. 5. 9. ad Eliſæum; multaque munera ſecum attulit. Quid igitur? num illi proceſſit obviam? ſtatimne illi occurrit? nè ad præſentiam quidem ſuam illum admiſit: nè muneribus, quæ attulerat, eum curaſſe videretur. S. Nilus lib. aſcetico. Integerrimus Judex, non ſolùm manus à muneribus, ſed & viſum, abſtinere ſtudeat. de Caſtillo Illat. 155.

Dedit cibaria ancillis ſuis. Prov. 31. 15. *Digiti ejus apprehenderunt fuſum.* v. 19. *Nobilis in portis vir ejus.* v. 23. Ubi erant tribunalia, ut advertit Carthuſ. Salazar, Cornelius. Mulier non providit domui ſuæ ex muneribus acceptis, ſed labore manuum ſuarum. Sylveira in Matth. 19. q. 14.

Converſus ad mulierem dixit Simoni &c. Luc. 7. 44. Cur oculos ad mulierem convertit, redarguens Simoni arrogantiam? Oculos avertit à menſa, & cibis: ut diſcamus, quantam vim munera habeant: quaſi viſa munera linguæ verba aſpera eripiant. Naxera in Joſ. 1. §. 48.

Argentum, & aurum, aut veſtem, nullius concupivi. Act. 20. 33. Cùm multa poſſet Paulus adferre, quibus ſuam gloriam cumularet; aliis omnibus omiſſis, hoc unum adduxit: quaſi reliqua omnia hoc unum contineant; & Judex incorruptus in reliquis perfectus ſit. Pinna Ethol. 117.

Juſtitiæ illius quod majus, illuſtriuſque, argumentum afferri poteſt? quàm quòd in magnis Reipublicæ muneribus, adminiſtrationibuſque, verſatus; nè teruntio quidem facultates ſuas auxerit. S. Greg. Naz. or. 28. de funere Patris.

Thomas Morus judex æquiſſimus, cùm ei vidua, cui litem adjudicarat, poculum aureum obtuliſſet; ille accepit quidem, ſed vino replens ei præbibit, & reddidit. Corn. in Ex. 23.

Num. II.

Munera faciunt mutum.

Nomen uni Phiſon. Gen. 2. 11. id eſt, *oris mutatio.* S. Ambr. lib. de paradiſo c. 3. & in Pſ. 1. meritò os illic commutatur, ut non teneatur promiſſorum fides, ſed ſit in ore dolus; ubi eſt aurum bonum. Avaritia enim fidem frangit; nec tenet verborum ſimplicitatem. Ornamenta quoque pretioſa mentem, animumque, commutant; ut aliud in pectore, aliud in ſermone, ſit. Sed cur aliis fluminibus immutandi oris nomen, & inſigne, non imponitur? quia per terram auriferam non fluit. Gen. 2. 11. *ipſe eſt, qui circuit omnem terram.* Arcones in Iſ. 2. Diſc. 3.

Canes muti non valentes latrare. Iſ. 56. 10. Quid mutos facit? offa. Furunculus nocte officinam infringit, canem reperit latrantem; è ſacco bolum panis educit, & ita cani os obſtruit; habetque placitum ſibi, & ſecuram, furandi occaſionem. Paoletti D. 3. Adv.

Quanto plena crumena auro, tantò vacua ſententia jure. Nullum robur in Ulpiano, aut Juſtiniano, contra aurum eſt. Qui pro ſe muneris eloquentiam habet, tacere ſecurus poteſt: nam ſubornatus Judex ſæpius Advocatus eſt. Naxera in Joſ. 1. §. 48.

Si in aurem Advocati ſuſurret pecunia, Orphei lyra, carmen

rurſum interrogant, cur hoc feciſti? Agnoſcunt apertè ejus inobedientiam, divinamque eſſe juſtitiam, ut illum præcipitent: morantur adhuc, rurſumque quærunt. v. 11. *quid faciemus tibi?* Tum demum, oratione priùs facta, illum in mare ejiciunt. Diez Sabbatho D. 3. Quadr.

Ecce ſponſus venit. Matth. 25. 6. Cùm Dominus judicaturus eſt, plerumque dicitur venire, deſcendere. Gen. 3. 8. Gen. 11. 5. Gen. 18. 21. Luc. 12. 43. &c. Cur dicitur ad judicandum venire, deſcendere, cùm *omnia* ſint *nuda, & aperta oculis ejus*? Hebr. 4. 13. S. Baſilius in Pſ. 32. quia ad judicandum requiritur ſumma attentio, & operum examen. Sylveira hic.

Digito ſcribebat in terra. Ioan. 8. 6. Noluit ſtatim proferre ſententiam: ut doceret, quòd priùs deliberanda eſt, & etiam ſcribenda, ſententia; antequam proferatur. Hugo Card. hic.

Quod ſcripſi, ſic ſcripſi. Ioan. 19. 22. Ut ſecundùm præſidentiam noſtram mutare non liceat. Decet enim ita prævidere, quod dictat; nè cogatur ex imperitia retractare, quod dixerit. Quod ſcripſi in tabula, priùs ſcripſi in prudentia: quod ſcripſi litteris, priùs ſcripſi in judicio rationis. Simon Caſſ. l. 13. hic.

Ita in vindictam malorum ſequi debet rationem animi, non præire; ut quaſi ancilla juſtitiæ poſt tergum veniat; & non laſciva ante faciem prorumpat. Sanct. Gregor. lib. 8. ep. 51.

Iudicium, antequam proferatur, appendat pluries in ſtatera. Ipſa juſtitiæ ratio dictat, quòd nihil ſub cœlo in rebus creatis tanta diligentia ſit tractandum, & gubernandum diligentiùs inter omnia, quàm homo; propter quem facta ſunt omnia. Simon Caſſ. l. 15. de juſt. Chriſtiana.

Judices imitari debent citharœdos; qui, antequam citharam pulſent, ſingulas ſonantes audiunt, ac inter ſe contemperant; ut congruum edant ſonum, & harmoniam. Cornelius in c. 32. Eccli. v. 8. apud Didacum Niſſ. lib. 8. cap. 3.

Virgis, & ſecuribus, Romani olim plectebant flagitia; Magiſtratuſque, & Prætores, ejuſmodi inſtrumenta ſecum ſemper ferebant, ſed conſtricta. Plutarchus problem. 79. t. 1. quid eſt, quòd Prætorum virgæ ſecuribus alligatæ præferuntur? Signum eſt, non oportere Magiſtratus iracundiam promptam, ac diſſolutam eſſe. Didacus cit.

§. V.

Audiatur & altera pars.

Ex Veteri, & Novo.

AUditur à Deo Adam; auditur Eva. Gen. 3. 9. 13.

Quid feciſti? vox ſanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. Gen. 4. 10.

Viri iſti contempſerunt rex decretum tuum. Dan. 3. 12. 13. Nabuchodonoſor non illicò credidit delatoribus; ſed eos accerſit: *verene Sidrach &c.* Non poteſtate, & voluntate, agere voluit; ſed ex lege, & ratione. Velloſo in Iudith. 3.

Quid hoc feciſti? Ionæ 1. 10. Vide hunc locum §. ſuperiore.

Popule meus! quid feci tibi? - reſponde mihi. Micheæ 6. 3. Sanct. Hieron. hic: qui poterat quaſi Deus pro ſceleribus populi peccatoris inferre ſupplicia, non vult videri potens, ſed juſtus.

Vidit ibi Rex hominem non veſtitum veſte nuptiali &c. Amice quomodo huc intraſti? Matth. 22. 11. 12. non tamen mox miſit in vincula, nulla flagitii inquiſitione. Et quidem non delatum delatus erat, ſed inſpectus; & tamen defenſionem reo non negavit. Imò cui exprobrare potuit impudentiam; quem vocare poterat arrogantem, ingratum, indignum ſua gratia; benignè compellat, ut ſe purget: *amice &c.* Oliva t. 3. conc. 6. die 3. V. in Quadr.

Interrogavit eum dicens: quod eſt tibi nomen? Luc. 8. 30. Vide ſuperiorem §.

Quid hoc audio de te? Luc. 16. 2. Laudabili, & probato more, formam juridicam ſequitur: non enim more fulguris, aut torrentis, etiam in noxios, decernendum; etiamſi accuſatio, ſi diffamatio multa conclamet. Simon Caſſ. l. 6. c. 13.

Interrogat, non ignorat; ſed implet Iudicem, ſervat ordinem cognitoris; nomen interrogat, ut de conditione diſcutiat, judicet de reatu, addicat de crimine; Deum ſe eſſe data ſententia demonſtret. S. Chryſol. ſ. 17. in illud Luc. 8. 30. quod eſt tibi nomen?

Alexander M. auditurus accuſatorem, manu altera aurem occludebat, alteram tantùm præbebat: oranti cauſam dixit: alteram aurem reo integram ſervo. Plutarchus, apud Maſenium l. 2. argut.

§. VI.

Iudex non ſoli auditui credat, viſum adhibeat.

C*Lamor Sodomorum, & Gomorrhæ multiplicatus eſt, - deſcendam, & videbo*. Gen. 18. 20. 21. Audit clamorem; ſed & viſurus deſcendit. Loquitur humano more: nam ab æterno omnia ſcit. Eſcobar Coll. Ch. t. 3. l. 1. Obſ. 6. Omnia ſciens, cuncta videns, univerſa comprehendens Deus ajebat; *deſcendam &c.* Cur ita loquitur? ut non ſolùm Prælati (Iudices) diſcant, qua cautione cauſas reorum tractare; ſed etiam, ut nemo cœco impetu ad judicandum leviter aliorum dicta, ſeu facta, deproperet. Didacus Niſſ. l. 7. c. 9. Maxima pars generis humani indiſcreto judicio, ad reprehendendum prompta, & parata, eſſe probatur. S. Aug. ſ. 202. de temp.

Iſaac non credit ſoli auditui, dicente Iacob: *ego ſum primogenitus tuus Eſau*. Gen. 27. 19. Loco viſus tactu utitur v. 21. *accede huc, ut tangam te*. Et uterque ſenſus. Eſcobar antè cit.

Fecerant ſibi vitulum conflatilem &c. Ex. 32. 8. Si tæduit Moyſem monſtri; cur tabulas non confregit, cùm ſcelus suorum audivit à Domino? num Deo non credidit? Credidit; ſed ex conſortio Domini didicit; ad ſupplicia non feſtinandum; Iudicemque debere ſententiam differre; donec ſuiſipſe oculis flagitium ſpectet; licèt Deus accuſet. Quod ſi in re tanta, etiam Deo judicium faciente, cunctandum eſt: tu quis es, qui audeas inauditos damnare, quos non Deus accuſat, ſed Faunus livore rabidus; qui in ore non tot dentes, quot mendacia dicit; quibus arrodat proborum vitam, & famam. Oliva l. 3. Strom. hic.

Audio, ſciſſuras eſſe inter vos; & ex parte credo. 1. Cor. 11. 18. Cur non credit ex toto? quia ſolummodò audiens ſciſſuras eſſe inter Chriſtianos, nec videns. Eſcobar cit.

§. VII.

Iudex ſit impavidus.

N*Oli quærere fieri Judex, niſi valeas virtute irrumpere iniquitates; nè fortè expaveſcas faciem potentis*. Eccli. 7. 6.

Percutiens ſervum principis Sacerdotum &c. Matth. 26. 51. Cur Petrus, & non alius? S. Aug. ſ. 117. de temp. quia ipſe accepit regni cœlorum claves; & ſolvendi, ligandique, ipſe adeptus eſt poteſtatem.

Accepta aqua lavit manus. Matth. 27. 24. Lavit quidem manus, ſed culpam non lavit: quia Iudex non cedere debet timori, nec ullis adverſantium impulſionibus; ut ſanguinem condemnaret innocentem, quem prædicabat juſtum. S. Paſchaſ. l. 12. in Matth.

§. VIII.

Iudex non judicet juxta voluntatem, vel potentiam.

O*Mnia, quæcumque voluit Dominus, fecit in cœlo, in terra*. Pſ. 134. 6. Sed audite cauſam, cur edicta Dei ſemper impleantur. *Omnia opera ejus vera, & viæ ejus judicia*. Dan. 4. 34. Richardus à S. Vict. l. 2. de erud. hom. inter: ergo idem eſt ejus voluntas, quod æquitas; & æquitas, quod voluntas.

Aut non licet mihi, quod volo, facere? Matth. 20. 15. Reſp. hanc voluntatem uſurpavit Chriſtus in re grata; mercede danda. *Volo & huic noviſſimo dare*. In beneficiis dandis agite, ut libuerit; ad aliorum jus quod ſpectat, nemo putet ſibi permiſſum, aut velle, aut poſſe. Oliva t. 3. die V. 3. Quadr.

Non poſſum ego à me ipſo facere quidquam: ſicut audio, ita judico: & judicium meum juſtum eſt; quia non quæro voluntatem meam. Ioan. 5. 30. S. Ambr. ep. 20. ad Heren. juſtitia in judicando, non potentia eſt. Ego non judico; ſed facta tua te judicant: ipſa te accuſant, ipſa te condemnant. Leges te adjudicant; quas Iudex non converto, ſed cuſtodio. Secundùm quod audio, judico; non ſecundùm quod volo; & ideò judicium meum verum eſt: quia non voluntati indulgeo, ſed æquitati. Conſideremus itaque, quæ ſit judicandi religio: Dominus cœli, atque terrarum, Iudex omnium dicit: *non poſſum*. Et homo dicit, neſcis, quia poteſtatem habeo dimittere te, & poteſtatem habeo crucifigere te? Oliva t. 3. conc 6. die tertio Ven. in Quadrag.

Sicut audio, ità judico. Ioan. 5. 30. Non ſicut amo, non ſicut timeo; ſed ſicut audio. S. Bernardus de grad. humilit. Sylveira hic cap. 2.

Numquid lex noſtra judicat hominem? Ioan. 7. 51. Nil graviùs ad bonitatis ſubverſionem, ad eludendum innoxium, ad erogandum publicum bonum, privatumque deſtruendum; quàm, ſi qui habent in manibus Leges, qui præſunt; qui habent ea Lege diſcernere; agitat invidia, incendit ira, odium vexat, placitum do-

minatur, veritas exilio eſt. Apud quos eò valet virtus uoius, quò ſtillà modica vini ſuperjecta magno & rapido flumini, ad ſaporem; imò velut injectum oleum lignis igni ſuppoſitis majus facit incendium. Simon Caſſ.l.11.c.33.

Quatuor ſunt, quæ cœcant oculos Judicum: ſcilicet, amor, odium, lucrum, & timor. S.Thomas Aqu.opuſc.37.c.6.

§. IX.

Judex non protrahat cauſas.

J*Udicabunt populum omni hora*. Ex.18.21. Audiant principes populi, & presbyteri plebis: quia debent omni hora populum judicare; ſemper, & ſine intermiſſione, ſedere in judicio. Origen. hom.11.in Ex. Ità ille legit. Alias: *qui indicent populum omni tempore*.

Judicabat Samuel Iſraelem cunctis diebus vitæ ſuæ. 1.Reg.7.15. per ſingulos annos circuiens &c. v. 16. Non eſt ſatis, facere; niſi etiam matures, quòd facias. S. Ambr. l.2. de Abrah. Adhuc vana, adhuc inutilia requiruntur? jam clamat veritas; & adhuc quæritur vanitas: meritò fortiter flagellatur hic Mundus. S.Aug. ſ.12.de V.D.

Venerunt duæ mulieres meretrices ad regem. 3.Reg. 3. 16. Quàm fortunati Hebræi, quorum rex vel mulierculas audit litigantes; nec objurgat, ſed judicat. Et quidem non per menſem ad fores ſteterunt, ut tandem poſt munera, preces, & lacrymas, admitterentur. Sed, quo die palatium adiere, admiſſæ ſunt: & quidem non matronæ erant; ſed meretrices. Oliva l.9.Strom.hic.

Si negavi, quod volebant, pauperibus: & oculos viduæ expectare feci. Job.31.16. Sanctus vir oſtenditur per hæc dicta, pauperibus etiam ad deſiderium deſerviſſe. Petentem ſe viduam expectare noluit: ut non ſolùm ex munere, ſed ex celeritate muneris, merita augeret. S.Greg.mor.l.21.c.11.

Nè dicas amico tuo, vade, & revertere, & cras dabo tibi; cùm ſtatim poſſis dare. Prov.3.28.

Hodie mecum eris in paradiſo. Luc.23.43. Et ipſa Crux, ſi attendas, tribunal fuit. S.Aug.tr.32.in Joan.

S Ambr.ſ.8.in Pſ.118. Potuit dicere: mecum eris in paradiſo; ſed addidit hodie: nè dilatione gratia minueretur.

Revelatur ira Dei de cœlo ſuper omnem impietatem, & injuſtitiam hominum eorum, qui veritatem Dei in injuſtitia detinent. Rom. 1.18.

In porta Judaici populi fuiſſe judicia, & ſæpe legimus, & crebro interpretati ſumus: ut nec agricola ad cauſam veniens frequentia civitatis, & novo terreretur aſpectu; nec urbis habitator longè ab urbe properaret. S.Hier.in c.5.Amos.

Audio, in Luſitania paucis antè temporibus, nobiliſſimum fuiſſe magiſtratum; litigantium cauſis dirimendis iam aſſiduum; ut, etiam cùm menſæ accumberet, hoc ſibi primum ferculum juberet apponi, atramentum, & calamum; quibus, etiam inter prandendum, eorum, qui ſe adibant, negotia expediret. Mendoza 10 1.Reg.8.Expoſit.litteræ.

§. X.

Judex egentes, viduas &c. adjuvet.

A*Pparuit ei Dominus in flamma ignis de medio rubi*. Ex 3.2. Deus in rubo? inter ſpinas? In tali throno conſidere voluit, Moyſem eruditurus ad regimen populi, quem ipſi tradebat q. d. ſicut ego omitto platanos, abietes, ſtirpes nobiliores; in veprete quieſco: ita tu magna amoris teneritudine, & ſollicitudine ſingulari, trade te miſeris, multò amantiùs, quàm beatis. Juriſdictionis tuæ influxus immitte in eos potiùs, quos paupertas in rubos fecit; quàm quos potentia in cedros erexit. Scias te fore ſimilem Deo, quando apparebis cinctus mendicis, qui ſpinæ ſunt. Oliva t. 1. conc.28.

Dedit tibi cor ſapiens. 3.Reg 3.12. Sed quæ tanti baſis principatus? ubi ſapientiæ à Deo infuſæ radios diſſeminavit Salomon? *Tunc venerunt duæ mulieres*. v. 16. Abigantur hæ mulierculæ; ex Saba ſperes gloriam regni. Sed ex illis plus gloriæ, & famæ, nactus. *Audivit itaque omnis Iſrael judicium &c*. v. 28. En, quo trophæo ſe Salomon privaſſet: ſi pannoſas à ſe, garrulaſque, meretrices rejeciſſet. Noli ergo tuis arcere foribus inopem: quem ſi audias, non clementior ſolùm, ſed auguſtior quoque habeare neceſſe eſt. Oliva l.1 Strom hic.

Deus, judicium tuum Regi da — judicabit pauperes populi — coram illo procident Æthyopes. Pſalm. 71. 1. 4. 9. Cur id principes præſtabunt? cauſa datur, qua in obſequium flectentur. An propter aurum? an ob ſapientiam? an armis extorquendum? *quia liberabit pauperem à potente*. v. 12. Oliva lib. 1. Strom. ibidem.

Reliquiſtis, quæ graviora ſunt, legis judicium, & miſericordiam. Matth.23.23. Graviſſima gubernatorum negotia ea ſola ſunt, quæ pauperum neceſſitatibus conſulunt. Illa ſunt graviora Legis negotia, quando judicia exercentur, quæ miſericordiam contineant; videlicet de ſublevatione pauperum, de viduarum tollenda oppreſſione, de fovendis pupillis. Philo de creatione principis: majora dico negotia; non, ut quidam exiſtimant; controverſias, quæ inter claros, divites, potenteſque, incidunt; ſed quoties privati, egeni, obſcuri, premuntur à potentioribus: cùm nulla præſidii ſpes eſt, niſi à Judice. Baeza t.3 l. 24. cap.16. §.23.

Judex quidam erat, qui Deum non timebat; & hominem non verebatur. Luc.18.2. Urgenti nihilominus viduæ pro juſtitia, ait: vindicabo illam. Verte nunc Oculos ad Iſaiam. 1. 21. *quomodo facta eſt meretrix &c*. Ecce apud Judicem infidelem, & impium, qui nec Deum timebat; cauſa viduæ auditur, & diiudicatur; apud illos ſecùs contigit. O quoties Ethnici Judices cauſas viduarum, & pupillorum, actiùs tuiti, quàm Chriſtiani! Sylveira in Act.25.q.2.

Triginta & octo annos habens in infirmitate ſua. Joan. 5. 5. Jam dudum decantas ægrotantiam! quàm multi ad januas Judicum, dominorum, clamant, *hominem non habeo*. Et ſanitas, id eſt, juſtitia, non pertingit ad eos, qui juſtitia digni ſunt; ſed ad eos, qui magis gratia, aut potentia, valent. Oliva t. 1. conc.28.

Vide Tit. Viduæ.

§. XI.

Judex puniat reos.

Num. I.

C*Onſecraſtis manus veſtras hodie Domino &c*. Ex.32.27.29.

Diſſipat impios rex ſapiens, & incurvat ſuper eos fornicem. Proverb.20 26.

Malos male perdet. Matth.21.41. Iuſtitiæ eſt, ſeverè plectere iniquitatem, & innocentiam mox liberam mittere. Attollatur baculus paſtoralis, & magno impetu percutiat apros, non Ponticos mures. Oliva t.1.conc.16.

Non es mentitus hominibus, ſed Deo. Act.5.4.

Num. II.

Puniat reos indemnibus innocentibus.

Aſinus ſtabat juxta illum, & leo ſtabat juxta cadaver. 3.Reg. 13. 24. Iacebat propheta mortuus, ſtabat verò aſina ejus viva: non quòd eſſet difficiliùs interficere aſinum, quàm hominem: ſed irrationabilis leo præceptum diſcrevit; & aſinam, quæ non peccaverat, non occidit; Prophetam autem, qui prævaricatus fuerat, occidit. S.Chryſoſt. ſ.1. de jejunio ad hunc locum. Inſpicite fulmen: ſæpius vaginis parcit, abſumpto enſe &c. Cur non id poterunt miniſtri juſtitiæ reos plectere, illæſis innoxiis? Oliva t. 1. conc.16.

Quid tu vides Jeremia? virgam vigilantem ego video. Ierem. 1. 11. Virga Dei primùm inſpicit, dein percutit: oculo eam armat, nè promiſcuè noxios, & innoxios feriat. Oliva ib.

Num. III.

Non parcat majoribus præ minoribus.

Ex Veteri.

A primogenito Pharaonis. Ex.12.29. In cœde primogenitorum primus nominatur, qui primus erat in ſolio. Oliva l.4. Strom. §. Converte gladium.

Currum Pharaonis, & exercitum ejus, projecit in mare. Ex.15.4.

Saul eſt, qui minuta Amalecitarum demolitur. 1. Reg. 15. 8. 9. Samuel verò Sacerdotum imago, ſupplicium orditur à rege. v.33. Non pincernam Iudith obtruncat, ſed Holofernem: obſidionem ſolvit, quæ ducem ſuſtulit. Babylone ſimulacra iniquitatis feriuntur in plantis; at Ieroſolymis Golias in fronte percutitur. Oliva l.4.Strom.

Veniebat leo, vel urſus &c. 1. Reg. 17. 34. David nè quidem lupos adoriebatur; ſed urſum, & leonem, ſuffocabat; ut gregis cuſtos haberetur. Id. l. 10. Strom. §. Unus autem de circumſtantibus.

Occidit pingues eorum. Pſ.77.31. *Ira Dei aſcendit ſuper eos*. v. 30. ſuper quos? num centones eventilavit, ut appareret vindex ſcelerum; & purpuræ, byſſoque pepercit? *Occidit pingues*. En quomodo fulguris inſtar ira Dei graſſatur. Id.l.9.Strom. §. Si malè feceris.

Pon-

Pondus, & pondus - utrumque abominabile eſt apud Deum. Prov. 20. 10. Væ Judicibus terræ! apud quos magnatum ſcelera ſtipulæ ſunt; miſerorum peccata, ſacrilegia, & trabes. Id. ib.

Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas. Cant. 2. 15. Utinam vel grandiores vulpes perſequeretur! Tigrides, & urſos, non inſequitur; & ex vulpibus parvas diligit, quas exturbet. Id. l. 10. Strom. §. Unus autem &c.

Montes commoti ſunt ab eo, & colles deſolati ſunt. Nahum 1. 5. & v. 4. *increpans mare, & exſiccans illud, & omnia flumina ad deſertum deducens.* Nos mari parcimus, & in rivulos ſævimus. Id. l. 4. Strom. §. Converte gladium &c.

Ex Novo.

Converte gladium tuum in locum ſuum. Matth. 26. 52. Cur reponendus in vaginam gladius qui in hoſtes Chriſti exeritur? quia gladius Petri eſt, non Chriſti. *Converte gladium tuum*: quia tuus eſt recondatur; ſi foret meus, bene educeretur. Et quare non Chriſti, ſed Petri, eſt? quia infimos vulnerat. Dei ferrum altiora impetit capita; nec evaginatur, niſi coram Deo exactiſſimè impiorum cauſa trutinata. Primo Angelos cæcidit rebellantes, dein hominem expulit comedentem. Oliva l. 4 Strom. ib.

Erunt ſigna in ſole, & luna, & ſtellis &c. Luc. 21. 25. Hinc videas, non primò ſtellas Iudicii flagella ſentire; ſed noviſſimè. Id. ibid.

Ducebantur autem & alii duo nequam cum eo. Luc. 23. 32. Duo hi *latrones* erant. v. 33. Itane ſolùm in orbe graſſatur furrum? ubique pendulos è patibulo latrones video: ubique pannoſos, qui, nè morerentur, pauculos argenteos furati ſunt, mori cerno. Ubi adulteri, Gomorrhæi, pauperum tigrides, homicidæ, uſurarii? vereor, ne multi pereant; non quòd aliena rapuerint, ſed quòd raptoribus nihil dare queant. Plurimos ad furcam traxit, non ſcelerum copia, ſed pecuniarum inopia: ſi plura rapuiſſent, non raperentur. Pereunt, non quia furati ſunt; ſed quia nihil ſuperfuit è furto, quo ſe redimant. &c. Vix primarium virum pendere vidiſſemus ob ſcelera, niſi Deus Abſolon quercum vertiſſet in patibulum, & comam in laqueum 2. Reg. 18. 9 Laudanda Aſſyria, quæ Amanum principem ligno affixit. Deus eſt, qui contra ſolem tribuum primores juſſit crucifigi. Num. 25. 4. Oliva t. 2. Strom. §. Ducebantur & alii duo.

Num. IV.

Punire, auget, non minuit, authoritatem.

Vocavit nomen Domini, qui loquebatur, ad eam: tu Deus, qui vidiſti me. Gen. 16. 13. Agar ab Angelo de fuga monita, juſſaque ad Saram regredi, eique ſubjici; quaſi pro Deo honorat Angelum, à quo & ſceleris reprehenſa, & ſervituti reddita. Id. l. 2. Strom. §. Dixit Dominus ad Abraham &c.

Scient Ægyptii, quia ego ſum Dominus, cùm glorificatus fuero in Pharaone. Ex. 14. 18.

Ego autem conſtitutus ſum rex ab eo. Pſ. 2. 6. Ut te regem probem, quid ages? *reges eos in virga ferrea* v. 9. Non tam regium eſt, arces extruere, arcas explicare, conſules deſignare; quam fornices deſtruere, parare carceres, peccantes proſcribere. Oliva ibidem.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc. 14. 16. 17. Hic non dicitur rex, cùm ſtruit convivium. Intravit autem rex, ut videret diſcumbentes - tunc dixit rex miniſtris &c. Id. ibid.

Num. V.

Puniat, non ſpoliet.

Invenit cadaver eius proiectum in via &c. 3. Reg. 13. 28. Leo, qui virum Dei occiderat, quòd panam comediſſet, ab eo abſtinuit, & ab aſino: non comedit leo de cadavere, non læſit aſinum. Eſto leo; interfice non obedientem Numini; ſed noli eo veſci; tuere ſarcinas, excuba, non vora. Dei juſtitia cùm Adamum percuſſit, veſtivit, non ſpoliavit. Oliva t. 2. Strom. §. Percuſſerunt me.

Percuſſerunt me, & vulneraverunt me; tulerunt pallium meum mihi. Cant. 5. 7. Bellè ſugillat excubias urbium, hoc eſt, Præſides, & Iudices. Percuſſerunt errabundam, cur ſpoliant? heu! ſuſpecta ſeveritas eſt, quæ percutit, & denudat. Timeo, nè magis peccarit pallium, quàm ſponſa; ſi pallio caruiſſet, caruiſſet & vulnere. Hirudo, non vindex, es; ſi pungis, ut ſugas. Id. ib.

Ungues eius quaſi avium. Dan. 4. 30. Sunt Iudices, qui ungues habent aquilinos, & leoninos: nam, quæ parva ſunt, repellunt. Si quid autem pretioſum, ungues fiunt, & rapiunt. Pinna Ethol. 147.

Ecce nos reliquimus omnia. Matth. 19. 27. *Sedebitis iudicantes* v. 28. Iudices Chriſtus facit contemptores divitiarum: hi enim digni ſunt judiciaria poteſtate. Id. Ethol. 127. Cur viri pauperes in Iudices eliguntur? S. Thomas Aqu. 3. p. q. 89 a. 2. quia pauperes voluntarii ſoli Chriſto inhærent; ideoque nihil in eis eſt, quod judicium à juſtitia deflectat.

Pii II. Pont. gnome erat: litigatores ſunt aves, Iudices rete, Advocati aucupes. Cornel. in Habac. c. 1. v. 14.

§. XII.

De Iudicibus malis: & iniquis.

C*Um eſſetis miniſtri regni illius, non rectè iudicaſtis.* Sap. 6. 5. Ille non rectè judicat, qui arbitrium ſequitur voluntatis, ceſſante verò, & pio, judicio rationis. Non rectè judicat, qui præſtat aures mendaciis, qui leviter credit, qui auram hominum ſequitur, qui opinionem tenet, qui non examinat, qui corrumpitur &c. Simon Caſſ. l. 14. c. 15.

Lavit manus quidem Pilatus. Matth. 27. 24. Sed, facta non diluit. Iudex enim nec invidiæ cedere debuit, nec timori, ut ſanguinem innocentis addiceret. Monuit uxor; lucebat in nocte gratia, Divinitas eminebat; nec ſic à ſacrilega ſententia temperavit. S. Ambroſius in Luc 23.

Ego non quæro gloriam meam: eſt, qui quærat, & iudicet. Ioan. 8. 50. Indicat, neminem debere eſſe Iudicem in cauſa propria. Cauſa, amor proprius. Didacus Niſſ. ſer. 3. Dom. 4. Quadr.

Quoties ex poteſtate veſtra inſoleſcitis, atque delinquitis (alloquitur Iudices) veſtro arundineo baculo Chriſti caput percutitis. S. Laurent. Iuſt. de triumph. c 14.

Qui vulgarem favorem captare contendunt, aut aliquo à veritate Dei flectuntur, aut deviant à juſtitia; arundine caput Chriſti percutiunt. Simon Caſſ. l. 13.

TITULUS XXVI.

JUDICIUM EXTREMUM.

§. I.

Figuræ, Symbola, nomina.

Ex Veteri.

R*Equievit Deus die ſeptimo.* Gen. 2. 2. Intelligit Sanct. Greg. Nyſſ. de die Iudicii or. 2. in hom. procreat. Quieſcent juvenum ſtudia; nulla erit de nuptiis conſultatio; nulla ſuſcipiendorum liberorum cura; nulla parandi auri ſollicitudo. Hic dies ſeptimus illius eſt diei ſeptimi ſignum, & nota.

Menſus eſt duos funiculos &c. 2. Reg. 8. 2. id eſt, menſus eſt Moabitas duobus funiculis: unus fuit mortis; ut eo quaſi menſi, id eſt, à Davide deſignati, & damnati, occiderentur: Alter verò funiculus fuit vitæ; ut eo menſi, & a Davide deſignati, in vita ſervarentur. Per funiculos duos Intelligit duas ſortes, occidendorum, & ſervandorum in vita. David, id eſt, Chriſtus, in die Iudicii. Matth. 25. 33. faciet duas ſortes; unam ſalvandorum, alteram damnandorum. Pſ. 30. 16. *in manibus tuis ſortes meæ.* Cornellius hic.

Pſalmi 6. titulus: *In finem in carminibus, Pſalmus David pro octava.* Octava Domini ſignatur adventus; quando, finita Sæculi hebdomada, ad judicandum venerit Mundum. Unde & Pſalmus hic, qui pœnitentialium primus eſt, cum tremore maximo facit initium: *Domine, ne in ira tua arguas me.* Caſſiodorus hic. Communiter dicitur, per octavam hoc loco ſignificari diem ultimi Iudicii, quæ erit octava: quia ſequetur poſt ſex dies hujus vitæ laborioſos, & poſt ſeptimam quietis animarum. Bellarminus hic.

Ab altitudine diei timebo. Pſ. 55. 4. Senſus eſt: ego, tametſi tam multos habeam inimicos; tamen non ab illis timebo; ſed *ab altitudine diei timebo*, id eſt, à divinis Iudiciis, quæ procedunt ab altiſſimo lumine, quale eſt in meridie; quod lumen omnia penetrat, etiam intima cordium. Idem hic.

Tecum principium in die virtutis tuæ. Pſalm. 109. 3. Dies virtutis Filii illa eſt, in qua orbem terrarum judicaturus, merita ſingulis ſecundùm opera ſua retribuet. S. Cyrillus Alex. in Ioan. lib. 2. cap. 1.

Verba Eccleſiaſtæ filii David regis Jeruſalem. Eccle. 1. 1. B. Petrus Dam. ſ. 1. de Nat. B. V. tria Salomonis nomina adaptat Chriſto ſic: filius regis, & rex, non ſolùm Filius Dei, ſed etiam Deus, Salomon, id eſt, pacificus eſt nobis in hoc exilio. Eccleſiaſtes, id eſt, Concionator erit in Iudicio. Idida, id eſt, glorioſus erit in re-

Digitized by Google

gno : in exilio amabilis , in Judicio terribilis, in regno admirabilis .

Si annis multis vixerit homo , - meminiſſe debet tenebroſi temporis . Eccle.11.8. id eſt , diei Judicii . *Dies illa , dies iræ , - dies tenebrarum* . Sophon.1.15.& dierum multorum ; qui dies ſunt , ſeu anni, æternitatis : qui cùm venerint , vanitatis arguentur præterita . *In die bonorum nè immemor ſis malorum ; & in die malorum nè immemor ſis bonorum.* Eccli.11.27.S.Bonav.hic .

Mittite falces , quoniam maturavit meſſis . Joel.3. 13. Meſſis eſt conſummatio Sæculi : tunc enim Angeli quaſi falce demetent homines; impioſque prement quaſi in torculari. Corn. hic .

Ex Novo .

Facite fructum dignum pœnitentiæ : iam enim ſecuris ad radicem arboris poſita eſt . Matth.3. 8. 10. Auth. Imp. hom.3. hic : Securis eſt antiquiſſima ira conſummationis ; quæ totum præciſura eſt Mundum . Et ſi poſita ? quare non præcidit? aut ſi interim præciſura non erat , quare poſita ? quia rationabiles ſunt arbores , & in poteſtate habent , facere bonum , & non facere : ut videntes , ad radicem ſuam poſitam eſſe ſecurim , timeant præciſionem ſuam , & faciant bonum .

Circumdabunt te &c. Luc.19. 43. Poteſt intelligi de peccatore ad Judicium accedente ; qui circumdatur à multitudine accuſantium iniquitatem . Pſ.39.13. *circumdederunt me mala , quorum non eſt numerus.* Coanguſtatur in diſtrictione divinorum Judiciorum . Ad terram proſternitur in latione ſententiæ . Et tandem omnino evertitur in acerbitate pœnarum. S.Bonav.hic .

Voce magna clamavit : Lazare veni foras . Joan.11. 43. Magna vox Salvatoris , qua Lazarum reſuſcitat , Symbolum eſt magnæ tubæ , quæ ſonatura eſt in communi reſurrectione . Theophylactus in Joan.hic .

Exortus eſt Sol cum ardore . Jacobi 1.11. Ardorem ſolis ſententiam dicit diſtricti Judicis , qua reproborum decor temporalis in fine conſumitur. V.Beda hic .

Habentem in manu ſua falcem acutum . Apoc.14.14. Falx, quam manu tenebat , conſummationis eſt ſymbolum ; nam ipſe quoque Dominus Sæculi conſummationem per meſſem deſignat . S.Andreas Cæſar.ſ.15.hic .

Dies illa Judicii , dies Domini vocatur; quia illa die unicuique pro opere ſuo juſta merces à Domino recompenſatur . S. Honorius ſerm de Adv D.

Sol in Leone . Lem: *Geminat incendia* . Chriſtus Iudex . Picinelli .

Vide Tit. Crucifixus .

§. II.

Iudicium quàm hortendum .

Timetur iratus homo , & Angelus .

Moyſes iratus , - arripiens vitulum , quem fecerant , combuſſit &c. Ex.32.20. Miror populum illum terrore perculſum, & attonitum , Moyſis voce , quaſi ictu quodam terrifici fulminis exanimatum . Unde hic pavor ? Abulenſ.q.30. Licèt Deum illum diligerent , quem colebant ; pro quo fabricando ſpoliaverant ſe auro : tamen ad præſentiam Moyſis vitulum illum conculcantis , & in eorum confuſionem maximam deſtruentis , nullus aliquid faciebat : quia invaſerat illos timor , & tremor . Et ſubjungit : Moyſes in reditu ſuo fuit in vultu terribilis , emittens aliquos radios de vultu ſuo , ad terrorem malorum , ut non auderent ei repugnare. Arcones in Iſ.3.v.13.Diſc.1.

Cumque operiretur veſtibus , non calefiebat . 3. Reg. 1. 1. Quærit Abulenſis , unde tantus rigor Davidem invaſerit , ut is nullis dein ſtragulis à frigidis membris pelli potuerit? Reſpondet ea ſententia utriuſque Gloſſæ: ortum id frigus ex timore, quo vidit Angelum percutientem numerato populo . 2. Reg. 24. 17. Timuit enim valde , & cecidit in terram ; & in tantum inde conturbatus eſt , quòd uſque ad mortem manſit in eo timor iſte , & infrigidatio . Quod confirmatur 1.Paral.21.30.*non prævaluit ire ad altare* . Si Davidem ita perculit Angelus iratus , gladiumque manu vibrans , licèt ab illa juſtitia provocare ad tribunal miſericordiæ poſſet ; quantùm horroris adfert Chriſtiano horrifica illa dies , qua juſtus Iudex nudabit gladium ſeveræ juſtitiæ ſuæ : quam nullæ mitigare preces , nulla patrocinia inflectere, poterunt.Didacus Niſſ.ſ.2.D.1.Quadr.

Si hunc dimittis , non es amicus Cæſaris . Ioan. 19. 12. 13. Ubi hoc Pilatus audivit , mox *adduxit foras Jeſum , & ſedit pro tribunali* . S Aug. dicit : tunc illi animo obverſari cœpiſſe vultum Cæſaris trucem , iratum , terribilem ; eoque permotum , ut in Iudæorum poſtulata concederet . Si repræſentatio hominis irati tantùm valuit contra rationem , & juſtitiam ; quid non operetur in Chriſtiano conſideratio terribiliſſimi vultus,quem Chriſtus Iudex præferet , nè in flagitia præcipitis eamus. S.Ambroſius lib. ad Virg.lapſ.ſi mente cernerent homines peccatores , quale Iudicium imminet Mundo , ſenſus humanus non diſpergeretur vanitate ſæculari. Didacus Niſſ. ibidem .

Vide Eſth.15.10.Daniel 9.

Narrarunt viri graves , qui aliàs neminem metuebant , ſolebantque cum principibus liberè, familiariterq; agere;cùm ad Philippum II.Hiſpaniarum regem,aliquid petituri,accederent,ac rex in eos oculos ſuos cum regia gravitate defigeret;conſternatos obmutuiſſe: ac licèt rex comiter eos invitaret, ut ſua proponerent ; tamen nè verbum quidem effari potuiſſe.Corn.in c.15.Eſth.

Cæſar Auguſtus oculis , ceu fulgure , terrebat intuentes. Unde quidam eum alloquens , ac toto corpore tremens , oculos in terram demiſit . Imperatori miranti, & cauſam quærenti , reſpondit; quia fulmen oculorum tuorum ferre non poſſum . Aurelius Victor lib.de vita , & morte Imperatorum .

Quantò magìs Chriſtus iratus .

Ex Veteri.

A facie tua abſcondar Gen. 4. 14. ait Cain. Abſcondi vult à facie Dei nè eam videat iratam , *à facie tua abſcondar* , quæram omnes latebras , petam profunda terrarum , ſpeluncas &c. Si hoc tam acerbum eſt in Caini judicio , quantum erit in Iudicio extremo ? Arcones in Iſ.3.13.Diſc.1.

Tota die verecundia mea contra me eſt ; & confuſio faciei meæ cooperuit me, à voce exprobrantis , & obloquentis , à facie inimici , & perſequentis . Pſ.43.16.17. Si urſos David , & leones , ſtrangulavit ; cur confuſio animum turbat à facie inimici , & perſequentis ? plus ſibi timet ab irato vultu , quàm ab irato leone. Alvarez Illuſtr.40.

Erubeſcet Luna , & confundetur ſol , cùm regnaverit Dominus &c. Iſ.24.23. Tunc , inquit S. Hieron. erubeſcet Luna & confundetur ſol ; cernens homines , qui ſuo fruebantur lumine , nihil dignum ſua bonitate feciſſe; *qui ſolem ſuum oriri facit &c.* Confuſio , & verecundia , quaſi operiet faciem eorum ; quòd talibus hominibus ſua luce , & influentiis , ſervierint. Sed id horribiliùs , quòd Chriſtus ſol , propter Divinitatem; Luna propter Humanitatem; qui hilarem vultum oſtendet juſtis , & pœnitentibus , rebellibus oſtendet lugubrem , terribilem , furore plenum : exprobrans eis, quòd ſanguinem pro eis in Paſſione fuderit ; qui antea clamabat miſericordiam , nunc juſtitiam , & vindictam, de Ponte in Cant. 2.Exh.9 §.3.

Aſpiciebam in viſione noctis . Et ecce cum nubibus cœli quaſi filius hominis veniebat . Dan.7.13. *horruit ſpiritus meus* . v. 15. Non vere , ſed imaginariè tantùm , hoc videbat . Petrus Dam. l.4.ep. c.5.omnia hæc extremi Iudicii indicabant imaginem. de Caſtillo Illat.111.

Ex Novo , Patribus , & aliis .

Transfiguratus eſt ante eos . Matth.17.2. Qualis futurus eſt tempore judicandi , talis apparuit Apoſtolis . S.Hier.in Matth. hic . Dic mihi nunc ò peccator : ſi Diſcipuli Chriſti tam juſti tantoperè timuerunt , videntes Chriſtum in nube cum majeſtate ; & audientes vocem Patris tam glorioſam , tamque dulciter reſonantem , nec de pœnis comminantem : quantùm timebunt , & terrore concutientur , improbi in die Iudicii , quando audient; *ite maledicti*. Dies Transfiguratio .

Ibunt hi in ſupplicium æternum . Matth. 25. 46. Ibunt ? ſponte igitur ibunt. Credideram à Deo cogendos , a dæmonibus rapiendos . Quis ad mortem damnatus ultrò , & lubens , ear ad ſupplicium ? *ibunt* : quia tantus erit terror à facie divini Iudicis ; ut eligant potiùs ſponte ire in Infernum , quàm irati Iudicis videre vultum. Paoletti D.1.Adv.

Cùm feciſſet quaſi flagellum . Ioan. 2. 15. Oſtendit in vultu ſuo Chriſtus aliquid terribile , ſcilicet fulgoris radios procedentes ; quibus hoſtes exterriti reſiſtere ſaltem in verbo non auderent . Abulenſ.in Matth.21.q.79.

Videbunt in quem transfixerunt . Ioan.19.37.

Cùm vidiſſem eum , cecidi ad pedes eius . Apoc. 1. 17. Quare cecidit *tamquam mortuus* ? quia , qui priuſquam iſta conſpiceret, ſtatere ſe in juſtitiæ culmine , quaſi Chriſti diſcipulus , & dilectus præ cœteris præſumebat . Ubi divinæ claritatis luce , & juſtitiæ ſplendore , perfuſus eſt ; quidquid ſibi de ipſo complacuit , deſpexit . Unde & quaſi mortuus ad Domini pedes cecidiſſe dicitur : quia numquam tenebras ſuas mens humana diiudicat ; quàm cùm divinæ ſapientiæ lucem , & juſtitiæ , quæ de cœlo eſt , veritatem agnoſcit. Ioachimus Abb.

Et de ore eius procedit gladius ex utraq; parte acutus . Apoc.19.15.

O ſpe-

Digitized by Google

O ſpectaculum horribile! lingua illa tam amabilis, & ſuavis, quæ nunc nos invitat ad veniam; tunc erit acutus gladius ad vindictam. Diez conc. 1. de Adv. Dom.

Prorſus horreo incidere in manus Dei viventis? volo vultui iræ judicatus præſentari, non judicandus. S.Bernar. in Cant. ſ.55.

Veniet Dominus cum tanta majeſtate, & poteſtate; quòd totus Mundus timebit, & tremet. Veniet enim inſtar potentiſſimi Regis, qui venit ad civitatem ſibi rebellem cum gentibus armorum &c. S. Vincentius Ferr. ſ.1. D.1. Adv.

Gregorius Turon. l.1. de gloria MM. refert Crucem pretioſam mirabili margarita inſerta. Illam qui aſpicit, ſi abſque ullo peccato mortali ſit ſplendido, & fulgido quodam fulgore coruſcat: ſi ſceleri vel uni ſit obnoxius, nubila, obſcura, nigra, apparet. Talis apparebit in die Judicii.

Fratres quidam inter Completorii preces, re quapiam ad riſum eos provocante, diſſolutè ridebant. Unde repentino, & magno, fragore Chriſti Crucifixi effigies, quæ ſuper oſtium Chori pendebat, verſo ad Fratres vultu, indignationem erga ridentes indicavit; quam & illi ſenſerunt. Nam ea tremendo fragore, & commutato Chriſti vultu, ſtatim tabeſcentes, qui præcipui fuerunt in culpa, paucis poſt diebus mortui. Lucas Vadingus t.5. Annal. ad ann. 1253.

Urbs eſt Indiæ Orientalis Thama, emporium celebre; omni vitiorum genere, luxuriæ inprimis, ac vindictis infamis. Quibus cùm finem nullum, ſummo cum Chriſtiani nominis dedecore, poneret: ecce tibi pleno die, inſpectante populo, in medio aere, Crucifixi ſpecies apparet, trucibus oculis, ac forma corporis, acerbiſſimas civibus minas intentans. Interea ſenſim evaneſcit trepidantibus omnibus; cùm ſubitò in ejus locum ſuccedit avis quædam mirabilis; è cujus roſtro hæc diſtinctè audita: *ſtatim videbitis Dei vindicis iram in vos deſcendere*. Nec mora longa: cœlum caligine inhorreſcere, micare fulmina, mugire tonitrua; venti exurgere horridi; quibus homines ſublime abrepti, ac mox in valles, & præcipitia, directi expirare; terræ motus ſuccedere inſoliti, quibus plurimi abſorpti. Mare, quod urbem alluebat, intumeſcere, latè omnia ad quatuor milliaria inundare. Stabant in portu ſeptuaginta naves orientalibus mercibus onuſtæ; & hæ inter ſe colliſæ, abſorptæ omnes. Neque hic finis: mox lapidoſa grandine maxima pars hominum, & jumentorum, ſub dio propter terræmotum excubantium, interempta. Viſebantur variis in locis erectæ Crucifixi, ac Crucis, imagines, veteris olim pietatis monumenta; ſed neglecta pridem, ac fuligine obſita, ſubitò evanuerunt omnes, totidem patibulis eorum in locum ſuccedentibus; quibus ſuperſtites graviſſimè exterriti in cavernas ſe abdiderunt, ab irato Deo ad miſericordem corde contrito profugientes. Lyræus de imit. Chr. pat. cap. 5. cap. 8. ex hiſtoria Indica ad annum 1618.

§. III.

Judicium tremendum à voce Judicis!

Timetur vox irati hominis, & Angeli.

A*Udiens autem Ananias verba hæc, cecidit, & expiravit.* Act. 5.5. Non Petrum hic exiſtimare debemus interfeciſſe Ananiam; ſed illum non ſuſtinuiſſe acritudinem verborum Petri. Paoletti. D. Sexag.

Tremefactus Felix. Act. 24. 25. Vox Pauli eum, utpote adulterum, tyrannum, percellebat inſtar tonitrui. Si impium Præſidem perculit Paulus, dum coram eo ſtaret ſubditus, & vinctus; quomodo percellet eum, quando cum Chriſto, & Apoſtolis, ſedebit ſuper thronum, eum judicans? Corn. hic.

Philippus II. Hiſpan. Rex mendacii convictum neſcio quem è domeſticis, adeò tribus hiſce verbis perculit: ſic me decipis? ut is domum reverſus paulò poſt ex mœrore, & pudore, obierit. Doultreman l.2.5. Sect. 2.

Juvenis leno, luſor, blaſphemus, ſomniavit in ſomno nocturno, ſe tractum ad Judicium Dei; ubi videbat Chriſtum, B.V. & Sanctos; & coram Chriſto adducebantur animæ, quas ſingulas interrogabat: quid feciſti pro me? Et cùm hos vocaret ad gloriam, illos damnaret ad pœnam; juvenis plenus timore dicebat ò me miſerum! quid dicam, quando interrogabit me? quia nihil boni feci. Et poſt pauca fuit vocatus à Judice, cui dixit: quis es tu? redde rationem vitæ tuæ. Tunc juvenis excitatus totus incanuit, & pœnituit, ſæpe confeſſus, & ſanctus effectus. S.Vincent. Ferr. ſ. de corona Domini.

In vitis Patrum Monachus quidam, qui negligenter vixerat, ægrotans raptus fuit ad Judicium; & invenit matrem ſuam jam mortuam cum his, qui judicabantur. Illa, ut eum vidit, obſtupuit, & dixit illi: quid eſt hoc fili? & tu in hunc locum condemnatus juſſus es venire? ubi ſunt ſermones tui, quos loquebaris dicens: volo ſalvare animam meam? Confuſus, & rediens ad ſe, incluſit ſe pœnitens, & plorans negligentiam ſuam: cumque multi eum rogarent, nè nimio fletu ſe læderet; noluit conſolari, dicens: ſi improperium matris meæ ſuſtinere non potui, quomodo Chriſti, & Sanctorum, in judicio potero ſuſtinere? Cornelius in Deut. c.32.13.

B. Veronica de Binaſco, quod eſt Longobardiæ oppidum, anno 1445. nata, permiſſa coli à Leone X. narravit aliquando ſororibus: Miſſæ ſacra agente Sacerdote quopiam die, juxta altare genuflexam ſororem curioſius aſpexi. Verùm Angelus tanta ſeveritate me increpuit, ut diem extremum clauſura fuerim, ſi corpori meo meos mea juncta foret talia ſuſtinens. Heu! quàm ingens horror fuit ille Angeli arguentis; quàm dura verba; quàm terribilis vultus! Ex vita B. Angelæ de Fulginio.

Quantò magis irati Dei Judicis.

Ex Veteri.

Vocem tuam audivi, & timui. Gen. 3.8.10. *Cùm audiſſent vocem Domini Dei.* Hebr. *Judicis, deambulantis in paradiſo, abſcondit ſe Adam.* Ad Dei vocem loquentis extimuit Adam; quid ſi iratum vultum videret? Certè primum, & maximum reproborum ſupplicium extremo in Judicio illud erit, quòd iratam Dei faciem ferre non poterunt. Alvarez Illuſtr. 40.

Loquere tu nobis, & audiemus. Ex. 20. 19. Data Lege perterriti, ac pavore concuſſi, ſteterunt procul dicentes Moyſi: *loquere &c.* Hinc deducit Philo l. de ſomniis: ſi Deus amicè loquendo, & ſalubria dando præcepta, tam ſublime intonat, ut ejus voces ſuſtinere non poſſimus; quid erit, ſi minas intentet, aut pœna afficiat.

Tonabit Deus in voce ſua mirabiliter. Job 37.5.

Sicut rugitus leonis, ità terror regis. Prov. 20. 2.

Percutiet terram virga oris ſui. Iſ. 11. 4. Virga oris, eſt acris objurgatio, & increpatio. q. d. Chriſtus peccatoribus non adulabitur; ſed ſpiritu fortitudinis armatus liberrimè graviſſimis verbis objurgabit homines terrenis deſideriis deditos. Corn. hìc.

Tacui, ſemper, ſilui, patiens fui: ſicut parturiens loquar. Iſ. 42. 14. Parturiens cum dolore ejicit hoc, quod in intimis tempore longo geſtavit. Qui ergo ſemper ſiluit, ſicut parturiens loquitur: quia venturus Judex, qui ſine ultione diu facta hominum pertulit, quandoq; cum fervore examinis, quaſi cùm dolore mentis, quantæ animadverſionis ſententiam intus ſervaverit, oſtendit. S. Greg. mor. l. 10. c. 17. Quid hoc ſupreme Judex? ſemper tacuiſti? cujus frequentes minæ per prophetas. Semper patiens? unde diluvium? ignes Sodomæ? Ægypti plagæ? &c. Quia omnes hæ minæ, & pœnæ, ſi cum æterna damnatorum pœna conferantur, non verba, ſed ſilentia; non tormenta, ſed blandimenta, reputanda. Ideo ait, *ſilui, tacui, patiens fui*, quamdiu in eos non fulminavit damnationis ſententiam. Sylveira in Apoc. 4. 3.

Vidit Balthaſar manum in pariete ſcribentem judicium ejus, *& genua ejus ad ſe invicem collidebantur*. Dan. 5. 6. Quid erit audire tonitruum illud: *diſcedite à me maledicti*. Præ timore areſcent homines. Luc. 21. 26. ad Signa præambula Judicii: hac ariditate diſponentur ligna ad continuò ignem ſuperventurum. Oſorius D. 1. Advent.

Leo rugiet, quis non timebit? Amos 3. 8. Quis non timeat Judicem potentiſſimum, ſapientiſſimum, juſtiſſimum? Potentiſſimum, quem nemo poteſt effugere; ſapientiſſimum, quem nemo poteſt latere; juſtiſſimum, quem nemo poteſt corrumpere? Innocentius III. P. l. 3. de cont. Mundi c. 14.

Ex Novo.

Et audientes Diſcipuli ceciderunt in faciem ſuam. Matth. 17. 6. *& timuerunt valde.* Cur pavent Diſcipuli? Si vox Patris ſolùm enuntiaret illa verba: *hic eſt Filius meus dilectus &c.* & non adjiceret ſequentia, *ipſum audite*, forſan non inhorreſcerent: cùm verò adjungitur, *ipſum audite*, expaveſcunt, & tremunt. Cur? quia Chriſto, tamquam Legiſlatori, & Judici, obſequium ab Apoſtolis præſtandum injungitur. Albertus M. *ipſum audite* quaſi Legiſlatorem. Hinc Matth. 3. 17. in baptiſmo Chriſti ad illam vocem, patente cœlo licèt, nullus terror, nec metus injicitur audientibus; quia non adjicitur, ipſum *audite*. Obſervat id Card. Cajetanus, in baptiſmo Paterna vox non dixit, *ipſum audite*; ſed modò hoc addidit, propter myſterium. Tunc enim regeneratio, modò doctrina ſignificatur. Et propterea tunc ſatis fuit teſtificari, quòd eſt Filius; modò oportuit teſtificari, quòd eſt Doctor audiendus à Mundo; preſertim de futuris in alia vita, quæ Jeſus prædicabat: propter quæ transfiguratio illa patrata. Arcones in Iſ. 3. Diſc. 1.

Jeſus clamans voce magna emiſit ſpiritum. Matth. 27. 50. Unde tot effectus prodigioſi in Dominica Paſſione? veli ſciſſio, terræ motus, petrarum contritio, monumentorum apertio, mortuorum reſuſcitatio? Quænam eſt cauſa? vox Dei; cùm Crucifixus clamavit voce magna. Paoletti D. Sexag.

Digitized by Google

Stulte! hac nocte &c. Luc.12.20. Superat æternam pœnam irriſio iſta ſtultitiæ. S.Baſilius hom. in divites. Intolerabilis dolor eſt, igne perenni comburi, conſcientiæ verme rodi, horrido, & anguſto carcere contineri; intolerabilior eſt impio illa ſtultitia, quam ab omnibus hominibus, dæmonum turbis, Angelorum choris, ſupremi Judicis ore damnatus capiet. Baeza lib.5. cap. 8. conc.6.

Dixit eis: ego ſum: abierunt retrorſum &c. Joan.18. 6. Locutus eſt, & ceciderunt retrorſum. Quò mihi legiones Angelorum? quò cœleſtem exercitum? vox Domini ſola plus terret. S.Ambr. lib.10. in Luc. Qui ceciderunt ad unam vocem Chriſti morituri, quid facient ſub voce judicaturi? S.Auguſt. tr. 47. in Joan. Quid non poterit Majeſtas ejus judicatura, cujus hoc potuit humilitas judicanda? S.Leo ſ.1.de Paſſ. *Ego ſum*, inquit. Quod verbum illam manum ex ferociſſimis congregatam, quaſi quodam fulminis ictu ſtravit, atque perculit; ut omnes illi atroces, minaces, atque terribiles retroacti corruerent. Ubi ſævitiæ conſpiratio? Ubi ardor iratum? Dominus dicit: *ego ſum*; & ad vocem ejus turba proſternitur impiorum. Quid non poterit, &c. Id ibid. Quid judicaturus faciet, qui judicandus hoc fecit? S. Auguſt. t.111. Si illa vox mitiſſima, *ego ſum*, non minùs, quàm tonitru terrefecit; quid illa vox terribilis *diſcedite &c.* Sylveira hic.

Et de ore eius gladius - acutus. Apoc.1.16. Per hunc Chriſti gladium accipe ſententiam condemnationis, ipſamque condemnationem, & punitionem æternam; qua Chriſtus impios in die Judicii efficaciſſimè, & diriſſimè, feriet; adigetque in gehennam, ſeu mortem ſecundam. Ità Rupertus, Beda, Andreas Jeroſol. apud Cornel. hic. Gladius ab ore procedit, quia ſententia finalis ab ore, ite maledicti. Nota cum Viega: Chriſtum triplici modo geſtare gladium. 1. accinctum Pſal.44.4. *accingere gladio tuo.* 2. *in ore*, ut hic. 3. in manu Pſ.7.13. *niſi converſi fueritis.* Hic eſt in puniendo Dei progreſſus: accinctus oſtendit potentiam, ut te terreat; in ore, ut deterreat; in manu, ut percutiat. Ex.15 9. *evaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea.* Sylveira hic. q.68.

§. IV.

Judicium horribile ob alias cauſas.

Ex Veteri.

AT *illa venit ad eum ad Veſperam.* Gen.8.11. In illo extremo diluvio non erit arca, ad quam confugiant peccatores; nec columba, quæ pacem ferat; nec olea, quæ miſericordiam efflorescat. Fernandius hic.

Si iniquitates obſervaveris, Domine, Domine, quis ſuſtinebit? Pſal.129.3. Si nobiſcum ſeverus Judex agere volueris, non miſericors Pater; quis ſtabit ante oculos tuos? S.Auguſt. hic.

Viſio dura nuntiata eſt mihi. Iſ.21.2.3. *propterea repleti ſunt lumbi mei dolore, corrui cùm audirem.* Quæ viſio tam mirabiles effectus in eo operata eſt? Vidit Jeruſalem evertendam &c. Hodiernum Evangelium nuntiat nobis everſionem non unius civitatis, aut regni, ſed totius univerſi. Diez. conc.1.de Adv.

Tetendit arcum ſuum. Thren.3. 12. In arcu quantò longiùs trahitur chorda, tantò de eo diſtrictior exibit ſagitta: ſic extremi Judicii dies, quantò longiùs differtur, tantò cùm venerit, de illo diſtrictior ſententia procedet. S. Ambroſius lib.2.de Cain cap.9. longævitas Caino indulta vindicta eſt. Cornel. in 1.Reg.15.2.

Dies iræ, dies illa. Soph.1.15. Dies hujus vitæ eſt dies gratiæ; illa erit Judicii, & iræ: quia in illa die Deus omnem ſuam iram per ſex millia annorum collectam, totam ſimul, uno impetu, quaſi torrens, effundet in impios. Erit *dies anguſtia:* quia, ſi improbi aſpiciant ſurſum, videbunt Judicem iratum; ſi deorſum, flammas; ſi retrò, ſordentes voluptates; ſi antè, æternitatem; ſi ad latera, angelos ſe relinquentes, diabolos invadentes; intus conſcientiam accuſantem, & flagellantem. Erit *dies calamitatis.* Sept. *neceſſitatis*, ob inevitabilem ſententiam, à qua nemo poterit liberare. Erit *dies perditionis:* quia & famam, & vitam, & lætitiam, & animam, & omne bonum, perdent in æternum. Erit *dies tumultus;* quia in tanto, & pene infinito, damnatorum numero, horrendus erit ſtrepitus, clamor, & ejulatus, maledictiones, & blaſphemiæ. Erit *dies tenebrarum*: quia ibunt in tenebras exteriores. Erit *dies deſolationis*: quia privabuntur omni ſolatio; ac replebuntur omni mœrore, & triſtitia. Corn. hic.

Scindetur mons olivarum ex media parte ſui ad Orientem, & Occidentem. Zach.14 4. S. Hieronymus, Cyrill. Theodoretus, cenſent, hanc ſciſſionem fore quadrifidam in modum Crucis ad quatuor Mundi plagas; ità ut mons Oliveti ſcindatur primò ab Oriente in Occidentem; deinde duæ illæ partes diſciſſæ rurſum ſcindantur in Aquilonem, & Meridiem. In die ergo Judicii Chriſtus deſcendens in montem Oliveti cum ſua Majeſtate, per ingentem terræ motum concutiet illum quo motu ſe findet, & amplíabit, ad capiendos omnes homines judicandos: ſietque fiſſura, & vorago ingens uſque ad gehennam; ut in ipſum proſpiciant non tantùm reprobi, ſed etiam Electi; gaudeantque mirificè, quòd horridum illud ignis barathrum, in quod videbunt tot impios demergi, per gratiam Chriſti evaſerint. Cornel. hic.

Ex Novo.

Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me. Matt. 4. 9. Marci 5.6. *videns Jeſum à longè cucurrit, & adoravit eum.* S.Chryſolog. ſerm.17. quid eſt, diabole? quem trina tentatione provocabas ad lapſum; quem promiſſione regni, ut te adoraret, ſubdolus ambiebas; nunc tremens, & miſerandus, prolaberis, & adoras. Agnoſcunt, agnoſcunt Deum, Judicem confitentur; clamant, ſe judicium debere. Ad potentis timent conſpectum, adorant modò Judicem, quem pauló antè deſpexerunt jejunum. Naxera in Joſ 9 §.7.

Venientem in nubibus cœli. Matth.24.30. Cur venturus ſedens ſuper nubem? quia nubes generantur ex vaporibus terræ: quia rigor illius Judicii ex terra, ex noſtrorum peccatorum exhalationibus, provenit. Sylveira hic. q. 25.

Clamor factus eſt. Matth.25.6. Quis eſt iſte clamor? niſi quæ Apoſtolus 1.Cor.15.52. *in ictu oculi, in noviſſima tuba.* S.Auguſtin. ſ.23.de decem Virgin.

Pater! peccavi in cœlum, & coram te. Luc.15.18. Cur meminit ſe peccaſſe in cœlum? cur non contentus dicere, *peccavi coram te*; ut dicebat alius peccator Pſal.50. 6. *tibi ſoli peccavi.* Quia, dum ſe ſiſtit tribunali divino, non ſolùm Deum iratum meminit, ſed etiam cœli in ſe armatos exercitus metuit. Titus Boſtr. haud ſecùs firmamenti faciem metuit, atque accuſatoris cujuſpiam voces. Illa ipſa lumina, quæ modò vitam tibi halant, tunc ſolùm reſponſum mortis dabunt. Nec eſt creatura tam hominis amica, quæ, inſtante Dei ſententia, accuſatoris, imò carnificis, perſonam non ſubeat. Baeza t.3.l.13.c.1 §.1.

Erunt ſigna in Sole, & Luna. Luc.21. 25. Cùm in domo aliqua dominus mortuus eſt, videntur plura mœroris ſigna: famuli lugubribus veſtibus induti plorant; omnia querelis; & lamentis, perſonant. Mundi hujus dominus homo eſt; & tunc omnes homines morituri ſunt: ideo omnes creaturæ doloris ſigna dabunt; ſol, tamquam lugubri veſte indutus, obſcurabitur. O infelix peccator! cur tu propria mala non defles, cùm cauſa tua omnes creaturæ triſtentur. Diez conc. 1. in Adv. Dum ſupremi Judicis ſententia inſtat, nil niſi crudele, etiam in amicioribus, expecta. Quis homini amicior, quàm ſol, luna, & ſtellæ? De influxu aſtrorum vivit homo; è cœlo acceptum refert, quidquid jucundum, & neceſſarium, habet. Sed ecce omnes hos favores mutatos in ſole, luna, & ſtellis; in quibus jam non licèt videre alia quàm ſigna horribilia, ſigna mortis, & calamitatis extremæ. Unde hæc mutatio? niſi ex inſtante jam ſupremi Judicis ſententia. Baeza antè cit.

Virtutes cœlorum, movebuntur. ib. ideſt, ſanctiſſimi viri timebunt. Matth.25.9. *nè fortè ſufficiat nobis, & vobis &c.* Bonæ Virgines! cur tam duræ eſtis in ſorores? tantillum olei procuraſtis, ut nec modicum aliis valeatis porrigere? ſed in diſtricti Judicii adventu quævis abundantia diſparet. B. Cæſarius Arelat. hic: tantus horror, & tanta exinanitio erit in die Judicii; ut etiam illi, qui miſericordiæ oleum ſe intelligunt abundantiùs procuraſſe, metuant, nè eis poſſit ad omnia peccata redimenda ſufficere. Nemo tot meritorum cumulos repoſitos habebit, qui, dum ad tribunal Chriſti accedit, non dubitet, an ſatis ſibi providerit. Quis plura congeſſit opera miſericordiæ, quàm Job? *oculus fui cæco &c.* c.29.15. omnium rerum ſuſtinuit jacturam: & tamen ait cap.7.21. *Si manè me quæſieris, non ſubſiſtam.* S.Hieron. ait, ſolem obſcurandum ad Chriſti comparationem, quo tempore è cœlo deſcenderit. Similiter S.Chryſoſt. ſol obſcurabitur, non quia deſtruetur; ſed quia luce adventus Chriſti ſuperabitur. Idem putant, Euthym. Theophylactus. V.Beda in Luc.21. apparente veræ lucis gloria, omnia Mundi lumina tenebris, umbriſque, comparantur. Sic S.Auguſt. ſerm. 130. de temp. tanta erit eminentia ſplendoris in Chriſto, ut etiam clariſſima cœli luminaria, præ fulgore luminis divini, abſcondantur. Secunda interpretatio: non eſſe reipſa obſcurandum Solem; ſed hoc loquendi modo mœſtitiam indicari temporis illius, & calamitates. Solet enim mœſtitia, angor, & calamitas, nomine caliginis, & tenebrarum ſignificari, ut S. Gregorius docet in Job cap.18.16. Sic loquitur Iſaias 13.10. de Babylonis everſione. Sic Amos 8.9. de captivitate Iſraelitarum. Ezech.32.7. Sed non probantur hi duo ſenſus: primus; quia ſol, & luna, lumine carebunt, antequam Chriſtus è cœlo deſcendat, ut ſignum Judicii præbeant. Secundus, ex verbis Chriſti patet, in ſe obſcurandum, & mutationem fore, ſicut in Paſſione Chriſti: vel quia divina virtute ſuo lumine privabuntur, vel quia aliqua corpora opaca interponentur inter ea, & terram. Probabile eſt, per plures dies has tenebras duraturas; & credibiliter pluribus, quam Ægyptiæ tribus diebus. Ex.10.22.

Stellæ

Digitized by Google

Stellæ de cœlo cadent; ideſt, lux earum ceſſabit, perinde acſi cecidiſſent. Et virtutes cœlorum commovebuntur. S Hieron. per virtutes cœlorum Angelos intelligit. Itá etiam Chryſoſtom. Euthym. Theophylactus, Auguſtinus. Commovebuntur ſcilicet ad facienda inſolita opera. Secundò virtutes, ideſt, vires cœlorum, movebuntur; ità ut, amiſſa priſtina virtute, ipſi cœli deficere videantur. Baeza D. 1. Adv.

Virtutes cœlorum movebuntur. Luc.21.26. Ipſi Angeli, & primæ virtutes, turbabuntur, terrebunturque in terribilibus immutationibus univerſi. Theophylact hic.

Venientem in nube. Luc.21.27. Non erunt hæ nubes pluviis rorantes, terramque refrigerantes; ſed nubes tempeſtuoſæ, ignem ſpirantes, flumina jacientes. Rupertus.

Et factus eſt ſudor ejus &c. Luc.22.44. Quid pro ſe ille, cùm in agonia eſſet, peteret; qui in terra poſitus cœleſtia cum poteſtate tribuebat. Sed appropinquante morte noſtræ mentis in ſe certamen expreſſit; qui vim quamdam terroris, ac formidinis patimur, cùm per ſolutionem carnis æterno propinquamus Judicio. Sanct. Greg. lib.25. in Job cap.17. Unde tanta anxietas dolorum plena? Repræſentabatur innocentiſſimo agno; quòd ad tot Judicea, & tribunalia; trahendus eſſet; inde tanto pavore, angore, & dolore, affligitur: deſignans, quis futurus ſit timor, & anxietas hominum in morte, cùm ante tribunal ſeveriſſimi Judicis ſunt ſiſtendi. Sylveira hic.

Sic veniet, quemadmodum &c. Act. 1.11. Sic venit ipſe in corpore, in ipſa veritate; nobis in amore, impiis in tremore. S. Aug. ſ.7. in Aſcenſ.

Voluntariè peccantibus vobis, poſt acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hoſtia: terribilis autem quædam expectatio Judicii. Hebr.10.26 27. Etiam timor Judicii malis reſurgentibus eſt pœna inenarrabilis, & gravior, quàm gehenna. S. Anſelmus hic.

Expectabunt omnes pavidi ſententiam Judicis, qui neſcient, ſintne audituri, *venite &c.* an *diſcedite &c.* S. Baſilius Seleuc. ſerm. in transfig.

Quid ibi virgula deſerti patietur, quando cedrus, quæ in Libano alt, concutietur? quid miſeri homines mortales facturi ſunt, quando Angeli timebunt? Haymo Ep.D.2. Adv.

§. V.

Iudicium horribile ob myſterium Incarnationis, & priorem miſericordiam.

Figura, & Symbola.

P*Er diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis*. Ex. 13.21. Ut ſignificetur, Chriſtum in die, ideſt, in vita juſti eſſe nubem, ideſt, blandum: ſed in nocte, ideſt, vita peccatoris, quaſi igneum, & terribilem, apparere. Rurſum Chriſtus in die, ideſt, in hac vita, oſtendit ſe lenem, ut nubes; ſed in nocte, ideſt, morte, judicio, & gehenna ſe quaſi ignem formidabilem oſtendet. Cornelius ex S.Gregor. hom.21. in Evang. hic.

Fac tibi duas tubas. Num.10.2. Per has Rupertus accipit duos Chriſti adventus: primum in carnem; ſecundum ad Iudicium: primò Chriſtus inſonuit, pœnitentiam agite; ſecundò inſonabit, ite maledicti &c. Corn. hic.

Lapis factus eſt mons magnus. Dan.2.35. *In petra exaltavit me*. Pſal.26 6. Nota differentiam inter lapidem, & petram: nam lapis eſt politus; petra magnus, & rudis. Chriſtus poteſt dici petra: quia conteret in Iudicio inimicos ſuos. Lapis autem, quia parvus natus, & humilis. S. Bonavent. in Pſal.26.

Facto veſpere dicitis &c. Matth.16.2. Abulenſ. q.9. ait: in hac ſerenitate, & tempeſtate temporum, deſignari duos Chriſti adventus: primus in carne; & tunc eſt tempus ſerenum, rubicundum cœlum ſanguine Paſſionis ſuæ, cum omni miſericordia, qua nos redemit. In ſecundo autem adventu tempeſtas erit, quando ad judicandum venerit: tunc erit mœror, & calamitas, & rutilabit triſte cœlum; apparebunt horribilia ſigna in ſole, & luna; & erit magna tempeſtas in reprobos æternæ condemnationis. In primo adventu Chriſti fuit ſerenitas gratię; in ſecundo ad Iudicium erit tempeſtas vindictæ, & gehennæ. Ità illic.

A cujus conſpectu fugit terra &c. Apoc.20.11. Graviſſima hominis manſueti iracundia; graviſſimæ tempeſtates poſt diu ſerenum cœlum; judicium poſt tantam miſericordiam graviſſimum. Magis perterret repentina ira poſt longam clementiam: horrida vox, *diſcedite à me*, poſt tam benignas appellationes, *venite ad me*. Oſorius D.1. Adv.

Gladius oleo tinctus. Lem. *Lenimine acutior*. Quis oleo leni obtuſum ferrum exacui poſſe cogitaſſet? Id verò in illo die inſigniter fiet: Oleum enim miſericordiarum, & gratiarum; quibus hic à Deo perfuſi fuere ingrati peccatores; acuet tunc ejuſdem indignationem, & iram inflammabit. Didacus Niſſ. D.1. Adv.

Mollis quidem eſt, & blanda aeria, & nubium, natura; horrenda tamen ex iis fulgura prodeunt. Sic blandiſſima eſt miſericordia Dei; at ex illa ſupplicia metuenda, & ſtupenda, prodeunt. Battadius Dom.9. Pent. l.3. l.7. c.9.

Teſtimonia.

Ex Veteri.

Sennacherib ingenti cinctus exercitu apud Jeroſolymam iram Dei incurrit. *à filiis percuſſus*. 4.Reg.19.37. Cur non cum reliquis occubuit, quos Angelus cecidit? Toſtat. q.30. hic: fuit ad inferendam ei pœnam majorem: erat enim pejor omnibus viris ſuis; & volebat eum Deus punire acerrimè. occiſus eſt à filiis ſuis, à quibus maximè diligi debebat. S.Ephrem de vita Religioſa: illic miſericordiſſimus ille Abraham immitis, & immiſericors, reperietur. Et qui pro Sodomis, ut ſalvarentur, fuerat deprecatus, illic vel pro uno peccatore non ſupplicabit.

Univerſa via Domini, miſericordia, & veritas. Pſal.24.10. Duo adventus Filii Dei; unus miſerantis, alter judicantis. S. Auguſtin. hic.

Diligit miſericordiam, & judicium. Pſal.32.5. Ante Judicium miſericordiam diligit, & poſt eam prorogatam ad Judicium venit. S. Baſilius hic. Quod quidem Deus ad miſericordiam propenſus ſit, perſpectiſſimum habeo: quod autem etiam acerbiſſimas ab his, qui ipſius miſericordiam contemnunt, pœnas exiget, tum Scriptura, tum res ipſæ teſtantur. Quamobrem, nè benignitate, ac miſericordia ſola, freti, peccemus; verùm juſtitiam etiam cogitantes reſipiſcamus. S.Iſidor. Peluſ. l.3 ep.71.

Dabo clavem domus David ſuper humerum ejus &c. Iſ.22. 22. Innuitur Filius hominis Crucem portans in humeris. Judicii die, ſignum Filii hominis patebit in horribilius judicium peccatoribus. Eſcobart.3. Proph. Chr. Obſ.1.

Dixi, in vacuum laboravi &c. ergo Judicium meum cum Domino. Iſ.49.4. q.d. Chriſtus: ego manifeſtavi nomen tuum, ò Pater! hominibus; feci, quidquid potui pro eorum ſalute, uſque ad crucem, & mortem. Judicium ergo hujus cauſæ tibi committo Pater: tu judica, cujus culpa factum ſit, ut tam pauci ex iis ſint converſi, & ſalvati, ait S. Hieron. eoſque, qui meos labores ſpreverunt, & in ſe caſſos reddiderunt, judica, & puni. Cornelius hic.

De anguſtia, & de Iudicio ſublatus eſt. Iſ.53 8. S. Ambroſ.7. in Luc. cum aliis ſic legit: *in humilitate Iudicium ejus ſublatum eſt*. q.d. ſi quis noſſe velit, quàm terribilis, & inexorabilis in tremendo illo Judicio Chriſtus apparebit; ex humilitate ejus facilè dignoſcet: vilitas enim, quæ præceſſit, futuræ majeſtatis menſura eſt. Piona Eth.86.

Congregabo omnes amatores tuos. Ezech.16.37. quod, juxta Theodoretum, hunc ſenſum habet: per ipſos amatores tuos ulciſcar te. Ab illo vapulare, qui amaverit, cruciabiliſſimum. Minatur Deus Jeruſalem hic non ferrum, non ignem; ſed his omnibus aliquid immanius: *congregabo &c.* Nec enim tam grave eſt, cùm Deus vindictam ſumit per eos, qui oderunt; quam cùm ad ultionem adhibet eos, qui diligebant. Didacus Niſſ. fer. 6. Dom. 2. Quadrag. § 6.

Ex Novo.

Quid ex iſtis videre? hominem mollibus veſtitum, &c. Matth.11. 8. Cùm dicitur, exiſtis videre hominem, ideſt, Chriſtum mollibus veſtitum, loquitur perſonis pœnitentibus. Secundùm primum adventum eſt indutus mollibus veſtibus, ſcilicet miſericordiæ. Apoc.1.13. *vidi veſtitum podere, Zona* charitatis *aurea &c.* in ſecundo adventu duris, & ferreis induetur. Sap.5.19. *induet pro thorace juſtitiam - accipiet armaturam Zelus illius &c.* S. Vinc. Ferr. ſer. D.3. Adv.

Unus eſt bonus Deus. Matth.19.17. q. d. Non ab homine affecto expectes bonitatem, ſed rigorem. Unus eſt Deus, qui inter injurias novit bonus injuriantibus eſſe. S. Auguſt. lib. 1. de Trinit. cap.13. quid me interrogas, inquit, de bono? ideſt, iſtam formam, quam vides, quid interrogas de bono; & vocas me, ſecundùm quod vides, Magiſtrum bonum? hæc forma Filii hominis eſt; hæc forma apparebit in Judicio, non tantùm juſtis, ſed impiis: & hujus formæ viſio non erit in bonum eis, qui malè agunt. Minùs enim ſcit homo miſereri, quam Deus: hæc ipſa humana Salvatoris figura; maximè in Judicio; torquebit malos. Baeza l.3. c.4. §.40.

Domine, Domine, aperi nobis - Neſcio vos. Matth.25.11.12. Quærit Chryſoſt. cur ipſe Chriſtus, & non Angelus, reſponderit? reſpondet: id factum; ut graviùs torquerentur, ab ipſo ſponſo repulſam paſſæ; quibus & gehenna duriùs hoc verbum, *neſcio vos*, fuit. Quod enim ſponſus, à quò dulces complexus, & amoris plurima blandimenta, ſperabant, ipſos cis ob oculos cœlorum fores

Digitized by Google

fores obturavit; majorem id eis utique mœrorem intulit. Didacus Niſſ. ſ.6.D.2.Quadr.§.6.

Separabit eos ab invicem, ſicut paſtor ſeparat oves ab hœdis. Matth. 25.32. Et unde Paſtori benigniſſimo tam terribilis actio ſeparandi hœdos ab ovibus? ut damnationis interminabili igni committat? An Paſtoris hæc documenta? Certè Dominus dixerat Joan. 10.11. *ego ſum Paſtor bonus; bonus Paſtor animam ſuam dat pro ovibus ſuis.* Si Chriſtus, inſtar boni Paſtoris, animam ſuam dat pro ovibus ſuis; quid mirum, ſi memor tanti beneficii, tantæque ingratitudinis hominum, ab ovibus Paſtor hœdos ſegregat damnandos. S. Anſelmus: ſicut Paſtor, qui animam ſuam poſuit pro ovibus ſuis, ſegregat oves ab hœdis. Eſcobar t.5. Proph. Chr.l.2. Obſ.1.

Sacerdos quidam nomine Zacharias - & uxor illius - & nomen eius Eliſabeth. Luc.1.5. Cur memorantur parentes Joannis, & non Eliæ? Hugo Card. Elias præco ſecundi adventus ſine patre,& matre. Subitò ideo fit: quia Joannes Præcurſor fuit in teſtimonium carnalis generationis. Elias Præcurſor erit in ſecundo adventu; ubi carnalis generatio locum penitus non habet, ſed ſpiritualis. In primo adventu venit Filius Dei, ut eſſet frater, & conſanguineus noſter; & ideò in ejus Præcurſore carnaliter propinqui, & parentes recenſentur. At in ſecundo adventu, in quo ut Judex apparebit, in ejus Anteſignano nulla carnis indicia notantur: quia in eo nullus conſanguinitatis, nec patris, nec matris affectus; cùm rectus Judex ab his omnibus ſit alienus. Sylveira his. q.9.

Ecce poſitus eſt hic in ruinam. Luc.2.34 q.d. hic tener infans, hic dulcis Salvator, hic mitis agnus, tandem aliquando terribilis leo, inexorabilis Judex; pro quibus ſanguinem fudit. Intolerabile eſt enim, pœnas inde accipere, unde expectabas pietatem. Didacus Niſſ D.infra Oct.Nat.

Pater Abraham miſerere mei; Luc.16.24. Modò agnoſcis Patrem; & modò tibi Patrem ſe eſſe neſcit. Infelix! quem ſic ipſa origo arguit. Infelix! cui in Judicio non miſereri genitor, non Pater ignoſcere, non affectu potuit ſubvenire. Sanct.Chryſolog. ſer. 122.

Videns civitatem, flevit ſuper illam. Luc.19.41. Quia vidit, flevit: nos verò, quia non videmus, non flemus. Si videremus noſtræ civitatis, ideſt, animæ noſtræ, mala, fleremus. Videre, & flere, oculorum eſt; iiſdem, quibus videmus, oculis flemus. Solus homo plorat, qui ratione præſtat; reliqua animantia rationis expertia etiam carent fletu. Quamdiu in utero matris latet infans, non plorat; prodiens in lucem plorat. Sic quamdiu in utero ignorantiæ eſt homo, mala ſua non deflet; lucem veritatis intuens lacrymatur. Heu quot homines, inſtar infantium, malorum ſuorum obliti, malè ſecuri, læti, abſque lacrymis! Poſtquam verò ſcelera, poſtquam ſe inquinaverunt, graviſſima, Dei Majeſtatem, quam læſerunt, juſtitiæ divinæ rigorem, pœnarum cernunt æternitatem; lacrymis, & contritione, cor perfundunt. S.Aug. lib.de anima cap.49. Salomon ait Ecclæ 1.18. qui apponit ſcientiam, apponit dolorem: quia quantò magis homo ſua mala intelligit, tantò ampliùs ſuſpirat, & gemit. Barradius t.3. lib.7. cap.10.Dom.9.Pent. Flevit Dominus ſuper Jeruſalem. ſupplicium tamen ſumpſit graviſſimum. Miſericors eſt, quod lacrymæ indicant; ſed juſtiſſimus, quod pœna indicat. Non fuerunt lacrymæ impedimento punitioni, nec miſericordia juſtitiæ. Idem ibid.

Tunc videbunt Filium hominis venientem. Luc. 21. 27. Quia *Filius hominis*, magis horribilis apparebit, quàm ſi ſub forma Dei judicaret. Quid homines de Filio hominis non ſperabunt? imò quid non timebunt? Etenim poſt tot humanitatis documenta, poſt illud Incarnationis ineffabile ſignum, tot crimina perpetraſſe homines; ipſius Humanitatis potentiſſima irritatio. Haymo: Filium hominis in Judicio viſuri ſunt: quia in forma Servi ad Judicium venturus eſt. In forma Servi? ò quàm humilis! imò quàm terribilis apparebit! nam qui formam Servi redempturus Servus advenit; poſt tot, ac tanta, benignitatis documenta, formæ illius memor, terribiliùs judicabit ingratos. Eſcobar t.5. Proph Chr. Obſ.1.v.27. Notandum, quòd, qui in majeſtate cernendus eſt, filius hominis eſt. Humanam naturam indutus veniet mulctatum homines; ut eò acerbiùs torqueat. Non eſt tormentum gravius, quàm ſpectare; verti in materiam triſtitiæ, quod poterat eſſe occaſio lætitiæ, mortemque inde venire, unde vita naſci poterat. Didacus Niſſ. ſ. 2. D.5. Quadr. §. 2. Qui pati venerat, exercere Judicium nolebat. S.Greg.hom.18. in Evang.

Jeſus autem rurſus fremens. Joan.11.38. à lacrymis, & compaſſione, tranſit Dominus ad fremitum minacem; poſt miſericordiam ſequitur rigidum Judicium Dei. S. Aelredus ſpec. charit. lib.3.cap.26. Salvator pium erga ſuos indutus affectum, ruituram civitatem compaſſione mirabili deploravit. Nihilominus tamen civitatis ſcelera ſummæ calamitatis injuria ex rigore juſtitiæ caſtigavit. Baeza t.2. l.8. c.3. §.31.

Ecce homo. Joan.19.5. Homo ſeveriſſimus ultor injuriarum: unde maximè timendus Jeſus ut homo. Divina providentia actum eſt, ut prætermiſſo, quod erat Dei in Jeſu, id ſolùm perſidis Judæis panderetur, quod hominis eſſe videbatur. Quid perniciosius miſeris oſtendi potuit, quàm homo? Naturam hominis ideò à Verbi divini perſona aſſumptam putat Theodoretus, ut perſona divina humanæ naturæ rigorem temperaret; ſic enim ait S.de Nativ.non enim per aſſumptam naturam hominis peccatorem abſterret; ſed perſonæ humilitate ad familiaritatem, & amicitiam, provocat. q.d. ideo perſona divina humanæ naturæ admiſcetur; nè deterriti à natura hominis peccatores caderent; ſed divinæ perſonæ affabilitate illecti ſtarent. Sola enim hominis natura ea ſe horrenda eſt, & ſummopere metuenda in caſtigatione. Baeza lib.4.c.3.§.40.

Sic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cœlum. Act.1.11. Viderant euntem forma ſervi; viderant in manibus, & pedibus ejus, fixuram clavorum; viderant latus ejus lancea vulneratum: & talem ſuſceperat nubes ab oculis eorum. Grande, & dulce, gaudium intuentium, quia talis elevatus eſt: & grandis timor, ac tremor, expectantium; quia talis, & ſic veniet. S.Rupertus de oper. Spir. Sanct.l.9 c.8.

An divitias bonitatis eius - theſaurizas tibi iram. Rom.2.4.5. Idcò bonitatem, patientiam, &c. divitias vocat: quaſi in aperto poſitas, & quotidiano uſu expendendas; iram autem theſaurum, quaſi in abſcondito poſitum, & ſolùm ultimo die refundendum: ut illi, qui cum Jezabele acceptum pœnitentiæ tempus peccatis impenderunt, inde acriùs puniantur: quòd reſervatis in ultimum mortis, & Judicii, diem pœnis, impunè, & quaſi ſecurè vivere permittuntur. Ramirez in ep.4.Apoc.2.v.22.

Qui dilexit nos - ecce venit in nubibus. Apoc.1.5.7. Nota ſeriem textus. Cur præmittit memoriam de Chriſti D. amore, ut de Judicio dicat? quia tam iratus, & rigidus, apparebit; ut, nè alius putetur Judex, neceſſe ſit exprimere, quòd ipſe erat, qui dilexit nos, & lavit ſanguine ſuo. Ità enim ira ejus amorem abſcondet; ut quis æſtimare poſſet; quòd aut numquam nos dilexerit, aut alius ſit tam rigidè judicans. Sylveira hic.

Cruciabuntur igne, & ſulphure, in conſpectu Angelorum, & ante conſpectum agni. Apoc.14.10. Hæc erit maxima pœna: videbunt ſe damnatos non à crudeli Deo; ſed à Deo tam miſericorde. Nadaſi Conſid. Mort.

Ex Patribus, & aliis.

Deus, quantùm Patris pietate indulgens ſemper, & bonus eſt; tantùm Judicis majeſtate metuendus eſt. Quàm magna deliquimus, tam granditer defleamus. Pœnitentia minor crimine non ſit. S.Cyprianus lib. de lapſis.

Quantùm te peccantem, ut convertaris expectat bonitas indulgentis Dei; tantum in te, niſi converſus fueris, ejuſdem Judicis cenſura procedet. S. Chryſoſtomus hom. de militia Chriſt.

Quantò diutius Deus nos expectat, ut emendemus; tantò diſtrictiùs judicabit, ſi neglexerimus. S.Bernard. Medit.c.2.

Dominus, & Deus noſter miſericors, longanimis, & multùm miſericors, & verax: quàm largiter prorogat miſericordiam in præſenti Sæculo, tam ſeverè minatur Judicium in futuro. S. Auguſt. l.de 10.chord.c.1.

Ille pro commiſſa nobis ſalute rationem exacturus eſt, qui pro noſtra redemptione damnatus eſt. Qui tantum contulit; ſcit, quantum repoſcat. Novit, quanti illi conſtiterit homo ſuus. Non ergo viles nobis ſimus, qui tam pretioſi Deo fuimus. Nihil ille à nobis abjectum, nihil mediocre ſuſcipit: vult conſentire eum generoſitate pretii dignitatem redempti. Euſebius Emiſſ. hom.1.de Symbolo.

Veniet Salvator, non ut iterum judicetur; ſed ut judicet judicantes. Qui priùs in judicio tacebat, deinceps dicit iniquis: *hæc feciſti, & tacui.* Pſalm. 49. 21. Sanct. Cyrillus Jeroſolim. Catech. 15.

Noli contemnere Dei miſericordiam, ſi non ſentire vis juſtitiam: ex magnitudine indulgentiæ magnitudinem ultionis attende. Immenſus eſt enim Deus, & infinitus in juſtitia, ſicut & in miſericordia: multus ad ignoſcendum, multus ad ulciſcendum. S. Bernardus ſ.1. in Epiph.

Naturale eſt, ut, qui tardè iraſcuntur, poſtquam ad iracundiam provocantur, fortiùs commoveantur. Quia verò Jeſus ſic modò eſt pius, ſic benignus; fiet crudeliſſimus omnibus peccatoribus tantam nunc miſericordiam contemnentibus; dum veniet Mundum judicaturus: tunc enim ſimul, & ſemel, & juſtis blandus, & impiis apparebit iratus. S. Bonavent. ſerm. 25. de Circumc.

Judi-

§. VI.

Judicium horribile ob Crucem, & Paſſionem.

T*Unc parebit ſignum Filii hominis in cœlo.* Matth 24. 30. Apparebit ſignum Crucis, ut per hoc juſtior eorum condemnatio appareat, qui tantam miſericordiam neglexerunt. Et ut dolores, mortem, & opprobria, quæ tantus Rex pro hominibus pertulit, ante oculos eorum ponat, & increpet ingratitudinem. S.Thomas Aqu.Add.q.90.a.2.ad 2. Apparebunt autem tunc Crux, clavi, & lancea Chriſti; quia ad confuſionem ingratorum oſtendentur ab Angelis.

Erunt ſigna in ſole &c. Luc.21.25. Manifeſta Dei beneficia, Sol, luna, ſtellæ, & cæteræ creaturæ, in uſum hominis conditæ. O ingrati vicem! Judicii die tot habebit carnifices ad exitium, quot à Numine beneficia acceperat. ſ.2. Reg. 18.9. *Adhæſit caput eius* [Abſolonis] *quercui, & illo ſuſpenſo inter cœlum, & terram, mulus, cui inſederat, pertranſivit.* S. Ambr. ait: quercu Crucem Chriſti figurari, beneficiorum maximum. In Cruce, in qua Chriſtus ſuffixus, Abſolon triplici lancea transfigitur. Potuit Abſolon in Crucis gremio adhuc vivens tot documentis pietatis uti ad pœnitentiam; & contempſit? meritò igitur ab ipſis immenſæ pietatis brachiis occiditur. Eſcobar t.5. Proph. Chr. hic Obſ.4.

Et veſtitus erat veſte aſperſa ſanguine. Apoc. 19. 13. quia tunc pretioſus Chriſti ſanguis pro te in Cruce effuſus repræſentabitur; ut te tunc pudeat, eo ad ſalutem tuam non uſum. Diez conc.1. in Adv.

§. VII.

Judicium horribile ob rationem reddendam.

V*Ocavit adversùm me tempus.* Thren.1.15. Vocabit Deus tempus adversùs impios in die Judicii. Accuſabit eos, quòd tempus veniæ, gratiæ &c. perdiderint in malis voluptatibus. Dicebat Hippocrates de medicinâ: vita brevis, ars longa, experimentum periculoſum, occaſio præceps, judicium difficile; ideo maxima adhibenda eſt cura. Idem dicat ſibi Fidelis de arte bene vivendi, & moriendi, in hoc tempore exiguo. O Chriſtiane! adverte vitæ brevitatem, & artem ſerviendi Deo longam, & difficilem: experientia eſt ardua; & occaſio labitur: adhibe ergo maximam diligentiam. Corn.hic.

Cuius eſt hæc imago? Matth.22.20. Oportebit intergiverſabiliter omnem animam in Iudicio exhiberi diſcutiendam, ſi immaculata ſervata eſt, ſi aliam impreſſionem accepit; & ſi ubi, quando, qua cauſa, quo ſcalpro, à quo, aliam malæ artis impreſſionem accepit. Et ſi abolita eſt illa ſcriptura naturalis, & virginalis juſtitiæ; quæ non attramento, aut aliquo ſtylo, ſed divina virtute fuit ſcripta in cordibus humanis. Simon Caſſ.l.13.c.50. Cùm anima peccatoris coram Domino præſentatur confuſione plena, voce horribili interrogat eam Dominus dicens: *cuius eſt hæc imago? &c.* S.Bernardinus t.2.ſ.14.art.3.

Eſurivi &c. Matth.25.42. Prima, quæ in divino tribunali tractantur, ſunt pauperum, negotia. Sic pauper eſt charus Deo, ut ejus cauſa ſit prima, quæ in divino Judicio agitur. Sylveira hic.

Quanta quis cura accedit recitaturus quod didicit, Præceptori? aut etiam operis manuum redditurus penſum Præfecto? Et nos de hora illa quare non ſumus ſoliciti; quando totius nobis vitæ reddenda erit ratio? S.Ephrem in illud Attende tibi. c.6.

In illo die tremendo aperietur liber Paſſionis Dominicæ, in quo ſunt Crux, clavi, lancea, corona ſpinea, & in carne Chriſti cicatrices, & Chriſti vulnera. 2. aperientur libri conſcientiæ. 3. liber vitæ. S.Bonavent.diæt.ſal c.48.

O inſenſata mortalium cura in vanis! cum quanta ſolertia, & cura, annuatim rationes ſuas revident, & prævident, & calculant, & diſcutiunt, ſæculi mercatores! animæ verò ſuæ ſtolidi peccatores, per plurimos annos peccatis obrutæ ac ſubmerſæ rationes cum Domino negligunt cum tanto periculo revidere. Idem t.1.ſ.15. de vera Confeſſ.

In illo magno Judicio nullus poterit per Procuratorem comparere, ſicut fit hic in curia regis; ſed omnes, tam magni domini, quàm parvi, debent ibi comparere perſonaliter, & dare rationem de ſeipſo. S.Vincent.Ferr.ſ.1.D.2.Adv.

In ſero mortis, quando veniet ad Judicium, & Chriſtus ei dicet: quid es lucratus? & nihil portabit, quia omnes labores temporales hic remanebunt. De quo ergo vives? dicet Chriſtus, quia nullum bonum meritorium, nec bonorum operum, portas: ideo remittitur, ut pauper, ad hoſpitale miſerorum, ſcilicet ad Infernum. Idem ſ.7.D.Sexag.

In libro Dei ſcribitur, quidquid pro nobis fecit, & ſuſtinuit; & quantum, quomodove, expenderimus: tota ratio accepti, & expenſi. Broymard Judicium divinum.

§. VIII.

In Judicio quinam accuſatores.

N*Umquid non dixi vobis: nolite peccare in puerum; & non audiſtis me.* Gen.42.22. Quot parentes filiis ſuis, quot concionatores ſuis auditoribus, quot Confeſſarii ſuis Pœnitentibus, in extremo Judicio dicent? *numquid non dixi vobis, nolite peccare, & non audiſtis me.* Obmuteſcit tunc ad monita, qui ſurdas olim aures paternis monitis præbuerunt. Nec verbum dicunt fratres ad increpationem Ruben; dolent, non audiviſſe monentem: ſed in eo felices, quod adhuc tempus ad pœnitentiam ſupererat. Alvarez Illuſtr.198. En coram tot millibus populorum nudabuntur omnes iniquitates meæ; tot agminibus Angelorum patebunt univerſa ſcelera mea, non ſolum actuum, ſed etiam cogitationum, ſimulque locutionum. Tot Judicibus inops adſtabo, quot me præceſſerunt in opere bono; tot arguentibus confundar, quot mihi præbuerunt bene vivendi exempla; tot convincar teſtibus, quot me monuerunt proficuis ſermonibus, ſeque imitandos juſtis dederunt actionibus. S.Aug.Medit.c.4.

Scrutabor Jeruſalem in lucernis. Sophon. 1. 12. Lucernæ Dei creaturæ ſunt variæ. 1. Angeli, & dæmones, qui ſunt lucidi ſpiritus. Hebr.1.17. *qui facit Angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos flammam ignis.* Hi in Iudicio peccatorem accuſabunt, & omnia ejus ſcelera prodent. 2. Eſt ratio, & conſcientia, de qua Pſal.4.7. *ſignatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine* Et Matt 6 22. *lucerna corporis tui eſt oculus tuus.* Hæc culpam in memoria ſervat. Dicet peccatori: ego te monui, clamavi; noli hoc patrare; Deus videt, puniet; ſed noluiſti me audire: tu noſti; ego teſtor, negare non potes. 3. Eſt lex, & verbum Dei. Pſalm. 118. 105. *lucerna pedibus meis verbum tuum*, & Proverb. 6. 23. & 2. Petri 1. 19. 4. Sol, luna, ſtellæ &c. 5. Vita Chriſti, & Sanctorum. Corn. hic.

Diffamatus eſt. Luc.16. 1. 1. Iſta diffamatio apud Deum, ſeu Chriſtum, & accuſatio, fit 1. per ipſam infallibilem, & omnia intuentem Sapientiam Dei. Jer. 29. 23. *ego ſum Judex, & teſtis.* 2. per Angelos. Zach.3.1. 3. per propriæ conſcientiæ remorſum. Gen.27. 12. *inducam ſuper me maledictionem pro benedictione.* Non ait, pater inducet. Procopius hic: pulchrè inquit, ſuper me inducam: nam etſi pater te cognita, ſecutus paternam charitatem, me non objurgabit; tamen conſcientia redarguet me, quòd maledictione digna commiſerim. 4. ipſa culpa. S. Ambr. in Pſ.50. habet culpa characteres ſuos, & apices, quibus proditur. Væ mihi! quod latere non poſſum: quomodo enim latebo, qui inſcripta in pectore meo gero indicia delictorum. Sylveira hic.

Habes tu litteras meas, & ego tuas: in die Iudicii ante tribunal Chriſti utræque recitabuntur. S. Cyprianus ep 69. in qua ſe apud Florentium purgat de variis ab illo objectis criminibus.

Contra te parebit Chriſtus, contra te ſua vulnera alligabit; clavi de te conquerentur; cicatrices contra te loquentur, crux Chriſti contra te perorabit. S.Chryſoſt.hom.20. in Matth.

Unicuique liber eſt ſua conſcientia; & ad hunc librum diſcutiendum, & emendandum, omnes alii libri inventi ſunt. Anima verò, cùm de corpore egredietur, nullum alium librum, præter librum conſcientiæ, ſecum poterit portare; atque in illo cognoſcet, quò debeat ire, vel quid debeat recipere. S. Bernardus lib. de conſcientia c 9.

Si quæris, quis te accuſabit? Omnis creatura: quia offenſo Creatore omnis creatura offenditur. S.Bonav.ſ 3.de Adv.

§. IX.

In Iudicio nullus excuſationis locus.

E*T dixit Dominus Deus ad mulierem, quare hoc feciſti?* Gen. 3.13. Terribile Iudicium eſt, & horrore plenum! quid enim nobis fiet, cùm ſupremus Iudex, vitam cujuſque diſcutiens, non uno, ſed innumeris, inventis ſceleribus, acerrime, ut meremur, exclamabit: *quare hoc feciſti?* Ubi ſcilicet nulla nec ratio, nec cauſa, nec verò etiam excuſatio; aut ob ignorantiam, aut ob infirmitatem, aut ob tentatoris ſuggeſtionem digna, & juſta, afferri poterit. Nuſquam neceſſitas, nuſquam violentia; ſed voluntas dedit, non coegit, non vim fecit; conſilium dedit, decepit; non coegit, non vim intulit. S. Chryſoſt. apud Fernandium hic.

Invenit ſcyphum in ſacco Beniamin. Gen. 44. 12. Non legitur vel verbulum protuliſſe Beniamin in ſui defenſionem. Quid ante tribunal Chriſti dicent reprobi de veris ſceleribus convicti;

quando

Digitized by Google

qnando innocens Benjamin de crimine falſo, cx induſtria ſibi impoſito, ante Pro-Regis tribunal obmuteſcit? Alvarez hîc Illuſtr. 241.

At ille obmutuit. Matth. 22. 12. Quia ibi negandi locus non eſt, ait S.Hier. nam Deus ibi illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium. Obmutuit, quia in illa diſtrictione ultimæ increpationis, omne argumentum ceſſabit excuſationis: quia ille foris increpat, qui teſtis conſcientiæ intus animam accuſat. S.Gregor. hom.38. in Evang. apud Cornelium hîc. Impoſſibile omnino eſt excuſare, quem juſti regis juſta condemnat ſententia. Non enim fuit auſus ullus pro eo interpellare ad regem; ſicut nolentes, ità non valentes, juſtam regis improbare ſententiam: & velut ſe reputantes offenſos, quòd ab eis diſſimilis venerit in conventum. Simon Caſſ.de juſt.Chr.l.5.c.18. Propter timorem accuſationis, propter erubeſcentiam iniquitatis, propter ignorantiam excuſationis, præ confuſione non habens quid reſponderet; ſed propria arguente conſcientia convincitur, & mutus efficitur. Per hoc, quòd ille obmutuit, monſtratur, quòd in ultimo illo examine omne genus excuſationis ceſſabit. Ludolphus Carthuſ.p.2.c.34.

Heu! heu! quàm ſecuri, & intrepidi, hoc dicimus, & audimus: quaſi nos non tangeret hæc ſententia; quaſi ad nos non pertineret hiſtoria; quaſi alii, non nos, tribunali aſtare, rationemque redditurì, eſſent: aut quaſi dies ille numquam eſſet venturus. Sed *adeſſe feſtinant tempora.* Deuter. 32. 35. & cùm minùs putaverimus, feſtinus adveniet. S.Thom. Vill. conc.1. Dom. 1. Adv.

Quam nos, quæſo, dilectiſſimi fratres, in die illa extremi Iudicii excuſationem apud Deum habebimus, qui abſque ulla perſecutionis atrocitate, tormentorumque vi, charitatem Dei, vitamque noſtram, uſque adeò negligimus; ac tam profundo torporis, ac deſidiæ, ſomno demerſi ſumus? Ecce Sancti Martyres miris modis exagitati, afflicti, tentati, verberati, exquiſitiſque tormentis excruciati, Deum toto corde, ac tota mente, ſemper dilexerunt. Nos verò etiam in requie, atque deliciis, diligere benigniſſimum Deum, ac Dominum noſtrum, detrectamus. Sed quidnam acturi? quid dicturi ſumus in die illa horrenda, quando benigniſſimi illi Chriſti Martyres juxta ſolium gloriæ, magna cum gloria, atque fiducia, aſtantes, oſtendent vulnerum ſuorum, atrociumque cruciatuum, ac verberum cicatrices in ſuis corporibus relucentes; nos quid tunc oſtenſuri ſumus? quas illic virtutes proferemus? &c. Sanct. Ephrem. ſerm. 2. de laud. SS. MM.

Quid faciamus ſub tanti Iudicis majeſtate? quid excuſationis obtendere poterimus? quæ nobis ſubventura eſt pœnitentia, quam in hac carne contempſimus? quæ nos defenſura ſunt opera bona, quæ in hac vita non fecimus? Ad quos Apoſtolos, aut ad quos alios ſanctos, confugiemus; quorum exempla ſimul, ac verba, deſpeximus? S.Proſper l.3.c.12. Idem habet Petrus Dam. l.4.ep.5.

Omnes ferè Prophetæ de hoc Iudicio aliquid dixerunt. Nec ſolùm Prophetis ſanctis; ſed etiam barbaris illis Virginibus ex gentilitate Sibyllis vaticinantibus, ſecretum hoc, Deo prodente, eſt revelatum. Quare hoc Domine? nempe ut nullus in Iudicio reus ullam tanti examinis futuri ignorantiam obtendat. S.Thom. Vill.conc.2.D.1.Adv.

§. X.

Iudicium erit ſine refugio, patrocinio nllo.

OMnis *Iſrael, qui ſtabat per gyrum, fugit ad clamorem pereuntium, dicens: nè fortè & nos terra degluriat.* Num. 16. 34. Nè unuſquidem amicus, aut familiaris, miſeris auxiliari ſtudet. Baeza t.2.l.5.c 8.conc.5. de Antichr.

Frater non redimit, redimet homo? Pſalm. 48.8. Frater tuus Ieſus Chriſtus. qui pro te mortuus eſt, tunc te non liberabit ab afflictione illa, & redimet homines? nequaquam, &c. Diez conc. 1. in Adv.

Zelus, & furor viri, id eſt, Chriſti, *non parcet in die vindictæ*, ſcilicet Iudicii, *nec acquieſcet cujuſquam precibus; nec ſuſcipiet pro redemptione dona plurima.* Proverb.6.34. 35. Quoniam ſi tunc omnes prophetæ & Patriarchæ &c. offerrent Chriſto omnes miſericordias, quas fecerunt, pro aliquo avaro; nihil obtinerent. Nec Apoſtoli omnes charitates pro aliquo invido: nec Martyres patientiam ſuam pro aliquo iracundo: nec Confeſſores ſuam pœnitentiam pro aliquo impœnitente: nec Virgines ſuam puritatem pro aliquo luxurioſo. Sanct.Vincent. Ferr.ſer.5. Dom. 3. Adv.

Argentum eorum, & aurum eorum, non valebit liberare eos in die furoris Domini. Ezech. 7. 19. Notent hoc avari ſceleſti: à Dei ira, à gehenna nec opes, nec nepotes, nec filii, nec uxores, nec cognati; quos inique ditare voluerunt cum animæ ſuæ perditione, eos liberare volent, aut valebunt. Cornelius hic.

Appenſus es in ſtatera, & inventus es minùs habens. Dan.5. 27. Non aurum, non argentum, non opes, non palatia, in ſtateram veniunt: ſolus rex appenſus, & levis apparuit. Alvarez in Gen. 41. Illuſtr.150. *Et nemo auxiliabitur ei.* Dan.11 45.

Ligatis manibus, ac pedibus, &c. Matth.22.13. Mirùm, quòd nullus in tanta multitudine inveniatur, qui pro ipſo ad regem loquatur: quia in extremo Iudicio nullus erit, qui partes peccatorum tueatur; nullus aderit patronus. Sylveira hic q.16.

Sol, gratiæ Chriſtus, *obſcurabitur; & non dabit lumen ſuum.* Matth.24.29. *Luna* Maria, quæ ſemper in nocte peccatoribus lucere parata fuit, obſcurabitur, & *convertetur in ſanguinem.* Ioel.2.31. quia Filii ſui vindictam in impios approbabit. Poterit tunc dicere Filio Jer. 18.20. *recordare, quòd ſteterim in conſpectu tuo, ut loquerer pro eis bonum, & averterem indignationem tuam ab eis*: ſed nunc videam ultionem tuam ex eis. Marchantius Dom. 24. Pent.

Nonne *decem virgines.* Matth. 25. 8. erant ſibi familiares; & nec verbulum amicum omittunt, nec ullum commiſerationis ſignum; ſed in exterioribus tenebris relinquuntur. Baeza t.3. lib. 13.cap.1.

Clauſa eſt janua. ib.v 10. quia impermutabilis eſt Iudex, cum definitivam ſententiam dederit; neque ab ea poteſt haberi appellationis ſuffugium. Simon Caſſ.l.6.c.28.

In capite ejus corona ſtellarum duodecim. Apoc.12.1. Abbas Ioachimus aſſerit; duodecim ſtellis totidem Zodiaci ſigna figurari. Ecce non ſol in ſignis; ſed potiùs ſigna conſpiciuntur in Sole: quia Iudicii die, leo, libra, aquarius, ſcorpius, ſagittarius, ſolis juſtitiæ benigniſſimos tenent influxus, ſuoſque formidabiles ei impendunt effectus. Quid de Luna Maria non ſperabunt peccatores? ò plenus horrore dies! cùm ſigna non ſolùm cruor in Sole: ſed & in Luna, & in Stellis. S.Hieron. nullus poteſt, offenſo Deo, pro flagitiis rogare peccatorum: quia nec tam clemens poteſt creatura, quàm Conditor eſſe; nec ità alienus externis, quomodo Dominus ſuis parcere. Et ideò, cùm Dominus non miſeretur; nullius alterius commiſerationi locus eſſe poterit. Eſcobar t.5.Proph.Chr.l.1 Sect.1.Obſ.2.

Illic miſericordiſſimus ille Abraham, immitis, & immiſericors reperietur: & qui pro Sodomia, ut ſalvarentur, deprecatus eſt; illic vel pro uno peccatore non ſupplicabit. Sanct.Ephrem.ſer.de relig. vita.

Quaslibet divitias homo filiis ſuis congerat; nequaquam hoc ei proderit in Iudicio, quòd divitem reliquit hæredem. Salvianus ad Eccl.Cathol.l.2.

Adeò Iudex inflexibilis erit; ut ſi pro aliquo uno homine omnes Sancti orarent, veniam ei obtinere non poſſent. S.Bonavent. ſ.11.de tempore.

§. XI.

In Iudicio proderunt opera bona, & virtutes.

D*Ate ei de fructu manuum ſuarum.* Proverb. 31. 31. Anima ſancta audiet in die Iudicii, & à Sanctis Angelis: date ei &c. date ei mercedem, & gloriam, pro merito heroicorum operum, quæ manibus operata eſt Ita Salonius apud Corn hic.

Quid faciam? Luc.16 3. Potius cogitavit, quid faciam? quàm quid dicam? ſciens, quòd apud juſtum, & infallibilem Judicem plus valeant opera virtuoſa, quàm verba pulchra. Dionyſius Carth.hic.

Nihil nobiſcum ferre poſſumus, niſi vitam bene, atque innocenter actam: ille ad Deum copioſus, ille opulentus, adveniet; cui adſtabunt continentia, miſericordia, patientia, charitas, fides. Hæc eſt hæreditas noſtra; quæ nec eripi cuiquam, nec transferri ad alterum, poteſt. Lactantius l.7.div.inſtit.

Hoc ſecum quiſque portat ex facultatibus, quas accepit: quod in opus religionis impenderit quod pro dilectione Dei fecerit; præceptis ejus obtemperans. Dicetur enim in die Judicii: ecce homo, & opera ejus; non dicetur: ecce homo, & potentia ejus. S.Gaudentius tr.13.

Veniet dies Judicii, ubi plus valebunt pura corda, quàm aſtuta verba; & conſcientia bona, quàm marſupia plena. S. Bernardus ep.1.

Digitized by Google

§. XII.

In Judicio omnia patebunt: Judex omniſcius &c.

S*Uſpende eos contra ſolem*. Num. 25. 4. Ut hæc figura proclamet, inquit Cyrillus lib. 14. de adorat. quòd nemo poſſit effugere vel manum, vel oculum illius ſummi Judicis; qui inſtar ſolis omnia etiam arcana, quæ in cubilibus geruntur, intuetur; quodque ipſe ſecretò peccantes in publicum producet in die Judicii. Corn. hic.

Cùm accepero tempus, ego juſtitias judicabo. Mox additur: *liquefacta eſt terra, & omnes, qui habitant in ea*. Pſal. 74. 3 4. Metaphora dicto ſubeſt, ſumpta à monte, quem nix operit; ſub qua quid latet, neſcimus, donec ſol æſtuans illam ſolvat. Sic in ſupremo Mundi die ſol juſtitiæ liquefaciet nivem, hoc eſt, auferet larvas, vela, quæ agnitionem vitæ cujuſque occultabant. Didacus Niſſ. ſ. 2. D. 1. Quadr. §. 3.

Venit ſaliens in montibus. Cant. 2. 8. Ad Judicium tamquam caprea: licèt autem celeriter perficiatur; nullo tamen errore, ignorantia, vel tenebris, obſcurabitur; ſed acutiſſimo viſu comprehendet omnia; ut nullus non videat juſtiſſimè hos ad dexteram, illos ad ſiniſtram, collocatos eſſe; nec ullum, per errorem, oblivionem, aut pravum Judicis affectum; in ſiniſtra poſitum. Si enim Patriarcha Jacob Gen. 48. 10. 14. caligantibus oculis corporis per internos certiſſimè intuebatur, cui ex duobus nepotibus applicanda dextra, vel ſiniſtra? quantò magis Chriſtus &c. de Ponte hic. Ideo Chriſtus capreæ aſſimilatur: eò quòd corda omnium ſubtiliſſimè rimetur, & inſpiciat cogitationes omnes. Philo Carpath. hic. Comparatus eſt capreæ, hinnuloque cervorum; propter acerrimum viſum. Id. ib.

Nec in die agnitionis. Sap. 3. 18. Dies Judicii dicitur dies agnitionis, quoad bonos: quia tunc à Deo cognoſcentur, ſicut fratres Joſeph ab ipſo Gen 42. 8. Item quoad malos: quia occulta eorum cognoſcentur. S. Bonav. hic.

In fine hominis denudatio operum illius. Eccli 11. 29. hoc eſt, ut multi exponunt, poſtquam vivendi finem omnes homines fecerint, & univerſale Judicium aderit; tunc nudabuntur cujuſque opera. Didacus Niſſ. ſ. 2. D. 1. Quad. §. 3.

Non ſecundùm viſionem oculorum judicabit. Iſ. 11. 3. q. d. homines juxta ſpeciem, & apparentiam exteriorem, judicant; quæ ſæpe fallit: nam hypocritæ per eam judicibus ſucum faciunt, cùm ſe bonos ſimulant. Sed Chriſtus plenus ſpiritu ſapientiæ judicabit non ſecundùm apparentiam exteriorem, nec etiam ex relatione aliorum, aut rumoribus; quia viſus, & auditus, in his ſæpe falluntur: ſed ſecundùm ipſam cauſæ æquitatem, quam in ſeipſa introſpiciet. Cornelius hic.

Scrutabor Jeruſalem in lucernis. Soph. 1. 12. Cur non potiùs ad radios ſolares? quia radii ſolares multis ſæpe locis excluduntur, in angulis, cellariis &c. At verò lucerna manibus ducta omnes angulos permeat. Mendoza in 1. Reg. 2.

Pater, peccavi in cœlum, & coram te. Luc. 15. 18. Quomodo coram patre, ſi in regione longinqua? S. Chryſol. ſ. 2. peregrè profectus eſt ille, & in regionem longinquam fugit: ſed accuſatores ſuos, ſed teſtes ſuos, divini Patris oculos non effugit. Pſ. 138. 7. *quò ibo à ſpiritu tuo?*

In conſpectu ſedis tamquam mare vitreum ſimile cryſtallo. Apoc. 4. 6. In hac viſione apparet Deus ut ſupremus Judex, mare ſignificat populos. Apoc. 17. 15. Mare per ſe fluxum hic ſolidum; obſcurat multa, hic pellucidum. Ecce coram Deo omnia tempora, tamquam immobiles aquæ, ſtant, & omnia ab æterno ei patent. Sylveira hic.

§. XIII.

In Judicio pudor, & confuſio.

E*Rant viri confuſi turpiter valde*. 2. Reg. 10. 5. Grave opprobrium, & contumelia, fuit; qua Ammonitarum rex Hanon Davidis legatos confudit. Quis reprobis ſenſus erit in illa confuſione coram toto Mundo? Incert. Auth.

Erubeſcant impii, & deducantur in Infernum. Pſ. 30. 18.

Ut portes ignominiam tuam, & confundaris in omnibus, quæ feciſti. Ezech 16. 54.

Viri Ninevitæ ſurgent in Judicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam. Matth. 12. 41.

Congregabuntur ante eum omnes gentes. Matth. 25. 32. Hoc planè eſt grave tormentum, & magnus quidam malorum cumulus, erit: fortè enim quidcumque ſolatium videretur, eorum, quos tam malitiosè impugnaverint; in tormentis ſuis ſaltem declinare poſſe conſpectus. Sanctus Bernardus ſ. 8. in Pſ 90.

Egreſſus foras flevit amarè. Matth. 26. 75. Exivit Petrus de ſtadio, non valens ſuæ mentis ferre pudorem. S. Laurentius Juſt de Chr. ag c 8.

Laqueo ſe ſuſpendit. Matth. 27. 5. Non ferens Judas ignominias ſubſecuturas; ſe ipſum è vita ſubduxit. Theophylactus.

Mendicare erubeſco. Luc. 16. 3. Confuſionem futuri Judicii pertimeſcit, in quo jam non pœnitendi tempus eſt, ſed pœnarum; & ubi reus plus de conſcientia, quàm de gehennæ erubeſcit incendio. S. Chryſol. ſ. 125.

Longè horridior, quàm ignis, erit ille pudor, quem perpetuò retinebunt. S. Baſil. or. 23. de Judicio.

Etiam jumenta percuti, occidi, & cremari, poſſunt; verecundari non poſſunt. Tunc homo maximè ut homo patitur, quando pro delictis ſuis publicè confunditur. S. Thom. Vill. conc. D. 1. Adv.

§. XIV.

Judicium quibus non timendum, ſed gratum futurum.

B*Eati, quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata*. Pſ. 31. 1. Sed quomodo reguntur, ſi manifeſtantur? ſimile: pretioſa veſtis reginæ, licèt aliqua parte rupta, non ideo rejicitur; ſed ſartor, loco rupturæ, aurum, lapillos, gemmas, apponit; ut ruptura nihil ampliùs habeat dedecoris. Iſ. 49 18. loquitur Pater Filio: vivit Dominus! *quia omnibus his* [juſtis] *velut ornamento veſtieris*. Rupturæ appoſita Chriſti merita, ſanguis. Oſorius D. 1. Adv.

Lætentur, & exultent Gentes, quoniam judicas populos in æquitate. Pſ. 66 5. Quærendum nobis eſt, quare moneat Gentes lætari, & exultare, cùm Judicium Dominum dicat facturum? metuere enim poteſt rea conſcientia, cùm audit veracem Dominum judicaturum. Sed de illis dicit, qui, jam confeſſi peccata, formidare nequeunt ventura Judicia: illis enim non Judex, ſed advocatus, eſt Chriſtus, qui ſe propria confeſſione damnaverunt. Caſſiodorus hic.

Quid detur tibi? aut quid opponatur tibi ad linguam doloſam? Pſ. 119. 3. hoc eſt, juxta expoſitionem Auguſtini, & Euthymii, quod tibi dabimus antidotum, qua te conſolatione reficiemus, cùm te videris vulneratum lingua doloſa? *Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus deſolatoriis*. Hæc tibi ſit conſolatio, quia jam paratæ ſunt ſagittæ Dei in Judicium venturi, honorem tuum defenſuri. Oſorius D. 1. Adv.

Levate capita veſtra, quoniam appropinquat redemptio veſtra. Luc. 21. 28. Erant juſti in hac vita mœſti, demiſſo capite; quos Mundus putat numquam ſua capita levaturos. Dominus autem, loquens de Judicii die, ait, tunc illos capita levaturos, quando mali *dicent montibus, cadite ſuper nos*. Stella de cont. van. p. 1. c 61. Suprà dixerat, ſigna Judicii magnum hominibus allatura timorem. Nunc ſuos admonet, nè timeant; cùm ſigna viderint; ſed animo ſint hilari. Areſcant impii præ timore; vos diſcipuli, & omnes juſti, timeatis; ſed reſpicite in cœlum. Caput dejicere eorum eſt, quos timor, & mœror, premit; caput levare eorum, quos fiducia, lætitiaque, exhilarat. Eſcobar. t. 5. Proph. Chr. Obſ. 7. Sect. 2. §. 2.

Sic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cœlum. Act. 1. 11. Sic veniet: non veniet vobis terribilis. Sic veniet in ipſo corpore, vobis in amore, impiis in terrore. Beati, quibus dicitur, ſic veniet. Numquid ſic veniet oculis peccatorum? S. Auguſt. ſ. 6. de Aſcenſ.

Salvatorem expectamus D. N. J. C. &c. Philipp. 3. 20. *Expectantes beatam ſpem*. Tit. 2. 13. Sanct. Hieronym. hic: qui piè in hoc Sæculo vivit, juſtè beatam ſpem, Chriſtique adventum, expectat: ſicut enim impietas magni Dei reformidat adventum; ità ſecura de opere ſuo, & de fide, illum pietas præſtolatur.

Sed & iis, qui diligunt adventum eius. 2. Tim. 4. 8. Amat Domini adventum, qui illius leges ſequitur, & ex illis vitam inſtituit. Theodoretus.

Judicaturo Domino lugubre Mundus immugiet, tribus ad tribuum pectora ferient; potentiſſimi quondam reges nudo latere palpitabunt. Adducetur & cum ſuis ſtultus Plato diſcipulis; Ariſtotelis argumenta non proderunt. Tunc tu ruſticanus, & pauper, exultabis, & ridebis, & dices: Ecce Crucifixus Deus meus! ecce Judex, qui obvolutus pannis in præſepio vagiit, &c. S. Hieron ep. 1. ad Heliodorum.

Præbet apud Dominum nobis hominibus peccatoribus fiduciam Deus homo: eſt nobis ſpes magna pœnitentibus, quia advocatus noſter factus eſt noſter Judex, qui non vult mortem peccatoris. S. Eligius hom. 8.

Libenter illius Judicium ſubeo, & amplector ſententiam, qui pro me miſerrimo, & indigno, ſervo ſuo, judicatus, & mortuus eſt: &, nè me damnaret ad gehennam, ad Crucem ſe damnari permiſit. Hunc non recuſo Judicem, quem habui Redem-

ptorem.

ptorem: Agnum, inquam, pro me occiſum, hunc Judicem efflagito, hunc deſidero, hunc totis viribus concupiſco. Non ipſius crudelitatem accuſabo, quia Agnus eſt. S. Thomas Villan. Conc.1.D.1 Adv.

Andronicus Imp. cum poſitis infulis, indueret religionis habitum, dixit: in die Judicii extremi ſub ea veſte religioſa ſatius eſt, quàm ſub purpura. Ionghen Exh.25.

§. XV.

Iudicium ſalubriter timetur.

D*Eus mollivit cor meum*. Iob.23.16. S. Greg. cor mollitur, quando ſupremi timore Iudicii penetratur; quod fit, quando Dominus aufert cor lapideum, & dat cor carneum. Ezech. 11.19. id eſt, molle; quod poſſit penetrari clavo timoris, vel gladio amoris. Hugo Card. hìc.

Cur timebo in die mala? iniquitas calcanei circumdabit me. Pſ.48. 6. Quod me timere faciet in die mala, non eſt paupertas; quia Judex non corrumpitur donis: non eſt humilitas generis, aut ſtatus; quia Iudex non reſpicit perſonas: non eſt malitia teſtium, aut advocatorum; quia Iudex omnia novit: non eſt potentia adverſariorum; quia Iudex neminem timet: denique nihil aliud eſt, niſi *iniquitas*: & non quævis iniquitas, ſed ſola *iniquitas calcanei mei*, id eſt, iniquitas extrema vitæ meæ. Bellarminus hìc.

Quis novit poteſtatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinnumerare? Pſ.89.11. Qui novit, quantus ſit Deus, ille novit juſtitiam, & iram ejus. Oſorius D.1.Adv. Quot tribulationes, quot infirmitates patimur, tot ſtillas de Iudicio Dei ſentimus. Hugo Card. in Ioan.16.

Non intres in Judicium cum ſervo tuo. Pſ.142.2. Sic rogat Deum timens David. Mirandus Job, qui Iudicium Dei non videtur exhorreſcere. cap.13.18. *ſi fuero iudicatus ſcio, quod iuſtus apparebo*. Quæ cauſa diffidentiæ in rege, fiduciæ in Iobo? Arguebat Davidem conſcientia de adulterio, & homicidio; ideo timet Iudicium. Iob verò innocens vixit à puero: *neque reprehendit me cor meum in omni vita mea*. c.27.6 S. Bernardus l.3. de conſiderat. fortitudo tua, fiducia bonæ conſcientiæ: decor tuus, ſplendor bonæ opinionis. Alvarez Illuſtr.114.

Non intres in Judicium cum ſervo tuo Domine. 142.2. Quid ais David? nonne ſervus Dei es? cur non gaudes rationem Deo reddere? quia ſentiebat, Iudicium Dei adeò rigidum eſſe, ut vix juſtus ſalvari poſſit. Si ſervus Dei timet, quid agit ſervus Mundi, carnis, diaboli? Stella in Luc.11.

Cùm audieritis prælia, ſeditiones, nolite terreri. Luc.21.9. Inter furentia prælia jubentur Diſcipuli non timere: quia, licèt ſæviant creaturæ, non tamen ſtatim finis eſt, non inſtar ultimi Iudicii pugna; ſolùm illud eſt timendum. Baeza t.2.l.c.4.§.3.

Timor Iudicii pædagogus eſt ad pietatem. S.Baſilius in Iſ.11.

Anima ſterilis, quid agis? quid torpes anima peccatrix? dies Iudicii venit, juxta eſt dies Domini magnus, juxta eſt velox nimis dies iræ &c. Quid dormitas anima tepida, & digna evomi? quid dormitas? Qui non expergiſcitur, qui non tremit, ad tantum tonitruum; non dormit, ſed mortuus eſt. S. Anſelmus l. de miſer. hom.

Time, quòd in die Iudicii ei præſentandus es, in cujus manus horrendum eſt incidere. hic *timor initium ſapientiæ dicitur*. Pſal. 110.10. Unde eſt, quòd non dicitur, *memorare* primordia, aut media, ſed *noviſſima*. Eccli.7.40. S. Bernardus ſerm. de primordiis, med. & noviſſ.

§. XVI.

Iudicium cur univerſale?

M*Ulti homicidæ in lecto impunè defuncti ſunt, ubi ergo Dei juſtitia? ſæpe autem, qui homicidia quinquaginta patravit, ſemel tantùm capite plectitur; ubi ergo illorum quadraginta novem pœnas dabit? niſi poſt hanc vitam fuerit Iudicium, & retributio. S.Cyrill. Ieroſ. Catech.18.

Virtus non ſolùm meretur prœmium, ſed etiam honorem: imò honor propriè virtutis prœmium eſt, & illi maximè debitum. Similiter peccatum non ſolùm meretur pœnam, ſed etiam confuſionem, & verecundiam. Unde juſtiſſimè præcipiunt Leges Imperatorum, ut delicta publicè puniantur: ut videlicet pœnam inflictam aſtantium verecundia, & confuſio, comitetur. Tunc igitur homo maximè ut homo punitur, quando pro delictis ſuis publicè confunditur. Sanct. Thomas Vill. conc.1. D.1. Advent.

§. XVII.

Iudicii memoria ſuadetur.

Ex Veteri, & Novo.

V*Enerunt ad fontem Maſphat, ipſa eſt Cades*. Origenes legit: *venerunt ad fontem Judicii, qui vocatur Cades*. Gen. 14.7. Cades interpretatur *ſanctificatio*, vel *ſanctum*. Omnis, qui ſe ad ſanctimoniam convertit, habet ſemper ante oculos ſuos fontem Iudicii. proſpicit enim diem Iudicii. Orig. hom.10. in Num.

Tulerunt ſeptem (Sacerdotes) *ex eis ſeptem buccinas*. Ioſ.6.12. 13. Per ſacerdotes buccinantes intelligit Sanct. Auguſt. ſ.106. de temp. Concionatores de extremo Iudicio, & Angelica tuba. His perſonantibus muri cadunt: quia ad timorem Iudicii vitia corruunt. Pinna Eth 99.

Iudicet Dominus inter me, & te. 1.Reg.24.13. Nihil eſt, quod magis proficiat ad vitam honeſtam, quàm ut credamus; eum Iudicem futurum, quem & occulta non fallant, & indecora offendant, & honeſta delectent. Sic David, ut Saulem non ſolùm perterreret, ſed & corrigeret, ait: *iudicet &c.* Mendoza in 1.Reg.2.

Inquinatæ ſunt viæ illius omni tempore, quæ cauſa? *auferuntur Iudicia tua à facie eius*. Pſalm.10.5. Secundùm Hebr. Irremediabile periculum eſt, ſic aliquem vitiis, & cupiditatibus, frœna laxare; ut ſe Deo rationem non meminerit redditurum. Puto, quòd jam magna ſit peccati pœna; metum, ac memoriam, futuri perdidiſſe Iudicii. S.Auguſtin. ſerm.25. de temp. apud Pinna Ethol.99.

Cuſtodivi vias Domini, nec impiè geſſi à Deo meo: quoniam omnia Iudicia eius in conſpectu meo ſemper. Pſalm. 17.22.23. Nunc dicit cauſam, quare vias Domini cuſtodierit, aut impiè non geſſerit: quia jugiter Iudicia ejus terribilia cogitabat. Caſſiodorus hìc.

Uniuſcuiuſque enſis ſuper femur ſuum, propter timores nocturnos. Cant.3 8. Enſis ſuper femur, Iudicium divinum; ad quod inevitabiliter imus omnes. Interrogavit quidam Diſcipulus, factus in magno deſiderio vigilandi pro Chriſtifero cultu, quemdam eruditum in placitis moribus ſenem: quomodo poſſum benè vigilare, & orare, die, ac nocte? Et ait ſenex: timor divini Iudicii ſi fuerit inevulſibiliter tuo cordi præfixus paululum dormies, modicum dormitabis: vigilabis utique, atque orabis; &, velut peſtem, fugies gravem ſomnum. Experimento didici, nihil facere tam animum vigilem, quam timor inevitabilis Iudicii, & districtæ, atque inſubterfugibilis examinationis. Simon Caſſianus l.4.cap.4.

Ex Patribus, & aliis.

Conſidera Iudicii imminentem ſententiam, & inextinguibiles gehennæ flammas, &c. &, ſi potes, relicta Eccleſia, ſæcularibus ſollicitudinibus implicare. S.Ambr.ſ.4. de camelo.

Si mente cernerent homines peccatores, quale Iudicium imminet Mundo; ſenſus humanus non diſpergeretur vanitate Sæculari. Idem l. ad virg.lapſ. apud Dic. Niſſ. fer.2. Domin.1. Quadrag. §. 4.

Memineris Iudicii, & non erit ſcortatio; neque ulla iniquitas apud te invaleſcet: nam dum Dei oblivifceris, tunc demum cogitas perverſa, & iniqua perficis. Sanct. Cyrill. Ieroſ. Catech.2.

§. XVIII.

Ad Iudicium præparatio.

E*Stote parati in diem tertium. & ecce cœperunt audiri tonitrua &c.* Ex.19.15. Dies tres nobis.

Domine, nè in furore tuo arguas me. Pſ.6.2. Petit, ut ante Iudicium, non in Iudicio, corripiatur: quia, qui ibi corripitur, ſine dubitatione damnatur. Caſſiodorus hic.

Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum. ib. v.3. Infirmitatis confeſſio cœleſtis Medici miſericordiam monet: à qua facilè impetrantur remedia, cùm oſtenduntur vulnera manifeſta. Non enim dixit, quoniam mereor; ſed quia juſtitiam tuam ſuſtinere non valeo. O clementia magna Creatoris! à Iudice percipimus, quid ei dicere debeamus: docemur pietatem petere; ne nos juſtitia poſſit abſumere. Id. hic. Amemus clementem defenſorem, nè patiamur ſeverum Iudicem. Id. in Pſ 56.

Ante Iudicium para iuſtitiam tuam tibi, &, antequàm loquaris, diſce. Eccl. 18. 19. Ad litteram verba hæc cùm ſint generalia, de quolibet Judicio ſumi poſſunt, Si accipias de Iudicio extremo,

Digitized by Google

mo, ſenſus erit: ſicut locuturus priùs diſcit, quid loquetur; ſic tu locuturus, & reſponſurus, Chriſto, Judici te examinanti, priùs hic diſce practicè benè vivendo, quod tunc reſpondeas. Cornelius hic.

Surrexerunt omnes virgines, & ornaverunt lampades ſuas. Matth. 25.7. Surgunt ergo omnes virgines illæ, ſapientes, & ſtultæ; & aptant lampades ſuas: id eſt, rationem præparant reddere de operibus ſuis. S.Auguſt.ep.119.

Induamur arma lucis. Sicut in die honeſtè ambulemus. Rom.13.12. 13. Lyranus cenſet hic non diem fidei, ſed diem extremi Judicii, ſignificari, Sicut in die, ſcilicet Judicii, inquit honeſtè ambulemus. Magna honeſtè ambulandi ratio; ita ambulare, ſicut vellemus ipſo die Judicii ambulare. In die ſolliciti ſunt homines de habitu corporis decenti, non de nocte. Jonghen Exh.25.

Advocatum habemus apud Patrem, Jeſum Chriſtum juſtum. 1. Jo.2.1. Addidit *juſtum*: Juſtus namque Advocatus injuſtas cauſas non ſuſcipit: qui tunc juſtus defendet nos in Judicio, ſi noſmetipſos nunc & cognoſcimus, & accuſamus, injuſtos. V.Beda hic.

Quid eo vel ſpectaculo gratius, vel fructu ejus dulcius? videre ſerta pendentia, velut quædam ſpecioſi ruris monilia; corporeas uvas, vel aureo colore, vel purpureo, renitentes? Nec advertis, ea his admoneri te, ò homo! nè immaturos fructus tuos dies ſupremus inveniat. S.Ambr.hexam.c.12.l.3.

Nihil futuro Judicio debet, qui quotidie vota perſolverit. Nec eſt, nè rationem impoſterum præſtet, qui de die in diem Domino bonorum operum fructum juſto labore ditatus obtulerit. S.Valerianus hom.4. de bono Diſcipl.

Judicii diem Prophetæ vocant diem Domini: quia præſentes dies noſtri ſunt, nobis dati; ut in ſalutem utamur. Diez conc.1. in Adv.

§. XIX.

Judicium ut propinquum ſpecta.

JUxta eſt dies Domini magnus, juxta eſt, & velox nimis. Soph.1. 14. Ter idem repetit; cùm tamen multis annis à Prophetæ tempore diſtaret. Unde dicitur Matth. 25. 19. *poſt multum verò temporis venit Dominus ſervorum illorum.* Si multum temporis eſt ad reditum Domini, quomodo juxta eſt dies Domini? Perpenſo Domini deſiderio ad remunerandos ſuos longum erat tempus: At attenta vitæ brevitate, juxta eſt dies Domini. Hebr.10.37. *Adhuc modicum, qui venturus eſt.* Sylveira in Joan 16.

Securis ad radicem arborum poſita eſt. Matth 3 10. Securim vocat Judicium Domini; arbores autem ſingulos. Theophylactus hic.

Moram facit Dominus meus venire. Luc. 12. 45. Sanct. Rupertus lib.1.in Apoc. familiare mori Prophetarum, & omnium ſanctorum vigilium, qui adventum illum vigilanter præviderant, dicere cito veniet, velociter apparebit. At verò ſervus malus putat in tempora longa fieri iſtud, dicens in corde ſuo: *moram facies &c.*

Dominus meus aufert, à me villicationem. Luc. 16.3. Non dixit auferet de futuro; ſed aufert de præſenti: quia mortem, tempuſque reddendæ rationis, non ut futurum, ſed ut præſens, debemus conſiderare. Sylveira hic.

Quæ oportet fieri citò. Apoc.1.1. Cùm multa hic revelata pertineant ad finem Mundi, cur dicitur, quòd oporteat fieri citò? quia etiam longiſſimum præſentis vitæ tempus, æternitati comparatum, breviſſimum, & momentaneum. Sic Apoc.55.7. *ecce venio velociter.* Sylveira hic.

Ecce venit cum nubibus, & videbit eum omnis oculus. Apoc.1.5. & 22.20. *ecce venio citò.* Cur in præſenti? q.d. hoc tempus, quod fluit uſque ad diem Judicii, mihi breve videtur. Sylveira hic.

Oportet tanto ſtudio vitam noſtram inſtituere; proinde ac non de omnibus verbis, operibus, & cogitationibus judicandi eſſemus. S.Chryſoſt.t.1 hom 8. in Gen.

Rationibus noſtris conſulamus Chariſſimi, quoniam tempus breve eſt. B.Iſajas Abb.or.15.

Miſcellanea.

Erunt ſigna &c. Luc.21.25. Viſum mihi aliquando, non tam benignè agi cum particulari, quàm generali, Judicio: quia hoc tot ſigna ſolis &c. præcedunt; illud autem ſæpe inſalutato hoſpite, ſive non præmiſſa admonitione, præſentatur. Re autem maturius excuſſa comperi; nullum perire, quem Judicium particulare non perſpicuis ſignis admoneat. Signa, ipſa brevitas vitæ, mortes aliorum, morbi, &c. ipſum peccatum. Eſcobar t.5. Proph.Chr.Obſ.7.

Gemamus modicum, nè ſemper gemamus; ploremus modicum, ne in æternum ploremus; non parcamus nobis, ut parcat ipſe. Quò enim quiſque fuerit in ſeipſum diſtrictior peccatorum vindex! eò illi mitior tunc apparebit Judex. Sanct.Thom. Vill. conc.1.D 1.Adv.

TITULUS XXVII.

JUDICIA DEI.

§. I.

Non ſcruteris. Sunt probis ſolatio.

Ex Veteri.

CUſtodivi vias Domini, nec impiè geſſi à Deo meo. Cur? *quoniam omnia Judicia ejus in conſpectu meo; & ideo juſtitias ejus non repuli à me.* Pſalm.17.22.23. Nam invidiam, & capitale odium Saulis, perfidas populi perſecutiones; diras, maledicta Semei, rebellionem filii mei; judicia, & juſtitias ejus eſſe reputavi. Cur enim non haberet jus me exercendi Dominus meus, aut me puniendi Judex meus? qui tam bonus eſt; ut velit etiam malis bene uti; tam potens; ut è contrariis contraria exprimere poſſit. Stengelius Judic.div.t.1.Prooem.§.4.

Juſtitia tua abyſſus multa. Pſ.35.7. Evadit plerumque fur debitum ſibi laqueum; & juſtus ac innocens, traditur ad ſuſpendium. Comprehenditur; qui non peccavit, & qui peccavit, latuit tuta fuga. Prævalet homicida, & occiditur tutor vitæ Pauperum incenditur domus;& prædonum intacta habitacula manebunt. Diſſipatur ciſterna ejus,qui ſitientibus propinabat;nec talia eveniunt, qui hominum Sanguinem bibunt. A Deo, aut ab homine, infirmabitur, fovens infirmos; & infirmans ſanos ſoſpes erit. Malè inchoans adipiſcetur bonum finem, & bene inchoans confundetur. Alios, dum defendit, offenditur, & alius defenditur, dum defendit. Quis talia dinumerare poſſit! quomodo igitur ceſſabimus à querelis? quomodo exclamabimus ad Deum? quis quietabit animos noſtros? quis amplexabitur juſtitiam in ſuis effectibus tam diverſam? niſi cum Apoſtolo dicamus: *ò altitudo Sapientiæ! &c.* Rom.11.13. Deo demus juſtam juſtitiam; nobis autem ignorantiam tribuamus: ſicque quieſcamus à talium diſcuſſione; ſi coram Deo eſſe volumus ſinè offenſione. Temerarius eſt ſervus, qui totam Secretorum Domini voluntatem exhaurire feſtinat. Et ſuperbiſſimum eſt nobis ſub cœlo, quærere, quod ſuper cœlos eſt reſervatum, ſcire. — Nam cùm Deus ſit ſummè juſtus, nihil injuſtum facit; ſed omne, quod facit, eo ipſo juſtum eſt, quo ipſe fecit. - Et cùm *nihil*, ſecundùm Job 5. 6. *in terra ſine cauſa fiat*; igitur cauſa nobis ignota, cur ſic procedit, ea Deo juſtitia juſta. Cùm ſit ſummè optimus, bonum operatur abſque commiſtione contrarii. Cùm ſit ſummè ſapiens, non errat in opere. Cùm ſit ſummè miſericors, nihil facit impie. Cùm ſit ſummè potens, ordinem Univerſi, pulchritudinem juſtitiæ, magnitudinem imperii ſui, dehoneſtari per aliquod injuſtum non ſinit. Simon Caſſ.l.2. cap.55.

Ut jumentum factus ſum apud te. Pſ.72.23. Non ampliùs hoc patiar, neque feram aliquid indagare, vel curioſè inquirere eorum, quæ à tua Sapientia adminiſtrata ſunt; verùm inſtar jumenti tuos nutus ſequar: ſic enim à tua providentia non me diſtraham. Nam, ut jumentum ducentem ſequitur, quod non curioſè exquirit, quò trahatur? ſic à tua gratia gubernatus, ſequar & ego, minimè tuam providentiam curioſè inquirens. B.Theodoretus hic.

Ipſe Dominus Deus noſter, in univerſa terra Judicia ejus. Pſ. 104. 7. Qualia Judicia? juſtitiæ, & miſericordiæ: quoniam *miſericors Dominus, & juſtus.* Pſalm. 114.5. Hæc Judicia, licèt quandoque horrida primo ſint aſpectu; in receſſu tamen Deum amanti ſunt jucunda; dulci nucleo ſub duro cortice latenti comparanda. Pſalm. 118. 39. *Judicia tua jucunda.* Stengelius citat.

Pondus, & ſtatera, Judicia Domini. Prov. 16. 11. Author Cat. Græc.ſic explicat: non quovis modo juſtus eſt Deus; ſed ita juſtus, & æquus; ut omnia ejus opera ad amuſſim, & quaſi ad libellam, ſint redacta. Ut enim illa, quæ ad bilancem expenduntur;ad eam rediguntur æqualitatem, ut nullum prorſus exceſſum, aut defectum, admittant: ita omnia opera Dei ad juſtum pondus exactiſſimè ſunt facta. Porrò Judicia Dei ſunt varia. 1. Supplicia, quæ juſtè Deus peccatoribus ad menſuram ſcelerum admetitur, & infligit. 2. Prœmia, quæ juſtis tum in hac, tum futura vita, pro menſura meritorum, impendit. 3. Sunt variæ conditiones, ſtatus, & ſortes, hominum. 4. Sunt tentationes, & tribulationes: has enim juſto judicio ita librat Deus; ut viribus hominis tum naturæ, tum gratiæ, congruant, ut ferendo ſint.

Rurſum,

Digitized by Google

Rurſum, ſicut in libra, ſi in una bilance pondus imponas, altera prius depreſſa attollitur; ſic Deus tribulationes corpori imponit; ut mens, prius in terram depreſſa, ſeſe elevet ad Deum, & amorem cœleſtium. Corn. hic.

Duabus velabant faciem eius &c. Iſ.6. 2. Cur faciem, & pedes tegunt?

Divinorum Decretorum principium, & finem; ſive ordinem, & cauſas; & quo conſilio, quo fine, id à Deo præſcribatur? nullo modo diſquirere audent. Jubet ipſe? concluſum eſt. Sanct. Bernardus ſ.4. de verb. Iſ. apud Eſcob. Perſ. Chr. t.2. lib.9. Sect.2. Obſ.8.

Ex Novo.

Domine, nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo? Matth. 13. 27. S.Paſchaſius l.7. in Matth. vox hæc, *unde habet Zizania?* plena admirationis, plena ſtupore, & pavore. Totum ergo ſe ignorare oſtendunt, idcirco ceſſet humana præſumptio, ceſſet hæreticorum pravitas; quæ de divino Judicio, & præſcientia Dei, temerè aliquid definire, vel ſuſurrare, præſumunt: cùm & ipſi Angeli pie interrogando, ſe ignorare fateantur, quo judicio contigerit? S Chryſol.ſ.97. *Domine, nonne bonum ſemen ſeminaſti? ſeminaſti*; non ſeminavimus: nos, quod per te facimus, tibi ſemper noſtro aſſignamus authori: nos, præter tuam gratiam, nihil habemus! per quam ſtamus, movemur, & ſumus; ſinè qua jacemus, deficimus, & perimus.

Volo & huic noviſſimo dare, ſicut & tibi. Matth.20.10. Verbo *volo* docet nos Chriſtus, quòd de voluntate divina, quæ ſemper altiſſima ratione operatur, non debemus inquirere; cur hoc, & illud, faciat? ſed debemus nos illi maximè ſubjicere, & conformare. Sylveira Addit. hic: Deus nobiſcum nullo pacto conſtringitur, nullum chirographum donationis ex debito producere poſſumus cum ipſo in Judicio. Unde damnata judicia, quare illi, & non mihi? quare in afficientibus ſenſum mihi, & non illi? quare plus mihi, quàm illi? quare quod illi, non mihi? Et hujuſmodi querelis humana non ceſſat præſumptio Deum laceſſere. Non terrenus rex poteſt unum malefactorem de lege juſta exitio tradere, aliumque in malefacto conſimilem de miſericordia liberare? Quæ ergo injuria facta eſt, qui eſt de juſtitia interemptus, ſi alter de miſericordia eſt liberatus? Simon Caſſ. l. 6 cap.21.

Ex Patribus, & aliis.

Quis intelligat, cur vivit alius inſidians mortibus proximorum; & moritur alius, qui profuturus eſſet vitæ multorum? alius culmen poteſtatis aſſequitur, qui non niſi lædere ſtudet: alius tantummodo læſos defendere concupiſcit; & tamen ipſe oppreſſus jacet. Alius vacare appetit, & innumeris negotiis implicatur: alius negotiis implicari deſiderat, & coactus vacat. S. Greg. l.29 cap.18.

Demus Deum aliquid poſſe, quod nos fateamur inveſtigare non poſſe. S.Auguſt.ep 3.

Omnia Dei juſtitia, & providentia, gubernantur; & quæ nobis non videntur habere rationem, juſtitiæ plena ſunt, atque rationis. S.Hier. in c.9.Jerem.

Noli a me ſciſcitari Dei conſilium, & ſententiam. Neſcis, quòd omnium ille curam habeat? quòd ſapiens ſit? quòd nihil agat contra rationem? nihil fruſtra? Illum te magis amare, quàm proprii parentes ament; ac longo intervallo, & paternam, & maternam, ſollicitudinem ſuperare. Nihil igitur præterea quæras, neque ultra hæc ſepta tranſilias: ſatis ſiquidem ſunt iſta, ſuperque ſatis, ad conſolationem. Sanct. Chryſoſtom. ſer. 2. in ep. ad Rom.

Cur illorum non miſertus, & horum miſertus Deus; quæ ſcientia comprehendere, quæ poteſt inveſtigare ſapientia? non intelligimus Judicantem, ſed videmus operantem. Quid calumniamur juſtitiæ occultæ, qui gratias debemus miſericordiæ manifeſtæ? Laudemus, & veneremur, quod agitur; quia tutum eſt neſcire, quod tegitur. S. Proſper l.1. de vocat.Gent.cap.15.

Quâ cauſa Deus hæc, de quibus loquimur, ità faciat; nolo à me requiras. Homo ſum; non intelligo ſecreta Dei: interrogare non audeo; & ideo etiam attentare formido. Sufficiat tibi, quòd Deus à ſe agi, ac diſpenſari, cuncta teſtatur. Sicut enim plus eſt Deus, quàm omnis humana ratio; ſic plus mihi debet eſſe, quàm ratio; quòd à Deo agi cuncta cognoſco. Salvianus de gubern. Dei l.3.

Conſideratio Judiciorum Dei, ſi cum debita humilitate, & reverentia, fidelis, & pii, cordis, ſuſcipiatur; ſi cum captivatione intellectus; nullam exiſtimo potiorem, vel efficaciorem, ad conſecutionem legitimæ conſolationis, viam divinitus elargiri. Quod ſenſit propheta Pſ.118.52. *memor fui iudiciorum tuorum, & conſolatus ſum.* Et exultent *filiæ Judæ* propter Judicia tua Domine Pſ.47.12. Gerſon l.1. de conſol. Theol.p.3.

Judicia Dei vocantur occulta: incognita eſt cauſa, ſed non incognitus eſt, qui fecit, aut permiſit. Non poteſt eſſe injuſtum, quod facit, qui ſemper eſt juſtus. Non eſt Domini, ut ſervo de negotiis ſuis reddat rationem. Ubi in hero prudentia eſt, debet in ſervo eſſe reverentia: non es ò homo, Judicis tui judex. Stengelius Jud. div. t.1. in Proœm.c.3.

Nihil de viro bono mali ſuſpicamur; conſilia, facta, dicta, illius numquam ſiniſtrè interpretamur: cur de bono Deo malè cogitemus, qui numquam poteſt fieri malus. Arbor bona poteſt areſcere, vinum bonum poteſt expirare; gemma bona poteſt perdere ſplendorem; homo bonus poteſt in vitia declinare; potuit & angelus bonus excidere: at conſilia, juſtitia, & veritas, Domini manet in æternum. Pſ.32.11. Poſſunt ipſi cœli veteraſcere; at Dominus numquam deficit. Id.ib.c.5.

§. II.

Judicia divina, & humana.

A *B humero & ſurſum Saul eminebat ſuper univerſum omnem populum* 1. Reg.9.2. quo dicto brutum percutit vulgi judicium: eò quòd ſtaturæ, non meritis, faſces adſcribat. De Eliab autem ait Dominus ad Samuelem 1. Reg.16.7. *nè reſpicias vultum eius, neque altitudinem ſtaturæ eius &c.* S.Rupert.in l. Judic.c.21.

Quàm diverſum judicium Dei à Mundi judiciis? Apoſtoli dicunt, *ut quid perditio hæc?* Chriſtus verò: *bonum opus operata eſt*, Matth 16.8.10. Oſorius D.Palm.

Illud apud te eſt pretioſum, quod in hoc Mundo ſceleratis hominibus videtur abjectum. Caſſiodorus in Pſ.59.

TITULUS XXVIII.

JUDICIA HUMANA.

§. I.

Errant ſæpe, & falluntur.

Exempla & Teſtimonia.

Ex Veteri.

D*E ligno ſcientiæ mali, & boni nè comedas.* Gen.2.17. Conceſſit Deus homini generalem licentiam comedendi ex omni arbore paradiſi, excepto ligno ſcientiæ. Sed cur hoc lignum interdicitur? expedire homini videbatur, guſtare poma hujus arboris; ut exinde bonum diſcerneret à malo. S. Ambr l.de parad.c.11. quia ſcivit, infirmum te eſſe ad judicandum, voluit obedientem eſſe mandato: ideò præceptum poſuit. de Caſtillo illat.195.

Judicia humana erroribus plena. *Riſit Abraham*, accepta de filio promiſſione à Deo. Gen.17.17. *riſit* & *Sara*. Gen.18. 10.hæc reprehenditur, ille non. Et Pharao, & Abimelech, uxorem Abrahæ eripuerunt: & nihilominus Deus illum tamquam adulterum punivit. Gen.12.17. hunc tamquam innocentem abſolvit. Gen.20.6. Et Gedeon, & Zacharias, ſignum rei ab angelo prædictæ habere voluerunt, quis hominum noſcat diſcrimen. Et nihilominus Deus Gedeoni tamquam fideli, morem geſſit Judic.6. 17. 36. Zachariæ, tamquam incredulo, vocem abſtulit. Luc.1.20. Moyſes, & Jonas, ſe à prædicando idololatris apud Deum excuſarunt: & nihilominus Deus Moyſi pepercit Exod.3. &c. Jonam corripuit. 1.15. Saul reprehenſus à Samuele, & David reprehenſus à Nathan, pariter reſponderunt, *peccavi*. 3. Reg. 15.24. 2.Reg.12.13. Mendoza in 1.Reg. 1. Annotat. 10. Sect. 4.

Digere pauliſper vinum, quo mades. 1. Reg. 1. 14. Heli falsè cenſuit de lugente Anna: non bibit fœmina, ſed oravit: non lugeret, ſi bibiſſet; nec reſideret in tabernaculo, ſed vagaretur in compitis; niſi foret abſtemia. Oliva f.4 D.4.Quadr.

Non vales reſiſtere Philiſthæo iſti. 1. Reg.17. 33. Quam falsè judicavit Saul de Davide, dum ſingulari certamine contra Goliath pugnandum: nam ſtaturam, & ætatem, reſpexit. Sed auditis ejus facinoribus: *leonem, & urſum, interfeci*; eum in pugnam dimiſit. Oliva conc.29.f.6. in Quadr.

Aliquando à longè videns, credo eſſe brutum, quod accedens, hominem agnoſco. Ezech.1. 5. *& in medio eius ſimilitudo quatuor animalium.* Porrò. cap. 10. 3. 20. *& intellexi, quia Cherubini eſſent.* An diſtincta currus invectio? Eadem planè. Quomodo ergo, quos animantes vidit, Cherubinos eſſe cognoſcit? an quia oculi ſæpe falluntur? Quoties putas, te in proximo vidiſſe

Digitized by Google

bruti ſpeciem ; & , re attentius conſiderata, comperis eſſe Cherubinum? Gaſpar Sanchez. ſpectarat priùs Propheta , procul tamen quia ſpectabat in cœlo : nunc autem , quia propius aſpicit ; non jam amplius animalia nominat, ſed Cherubinos. Eſcobar. t. 3. Coll. Chr. l. 8. Sect. 1. Obſ. 3.

Ex Novo.

Sinite utraque creſcere. Matth. 13. 30. propter ſimilitudinem , quæ inter Zizaniam , & triticum . Mendoza in 1. Reg. 1. Annot. 10. Sect. 4. Monemur à temerario judicio abſtinere : quia multæ virtutis actiones vitii ſpecie obiici ſolent . Inter lolium , & triticum , quando herba eſt , magna ſimilitudo eſt ; & in diſcernendo difficilis diſtantia . Deo reſervandum judicium . Eſcobar t. 6. Parab. Chr. l. 10. Sect. 2. Obſ. 1.

Infundens oleum , & vinum . Luc 10. 34. Quàm tardè ferenda de aliis ſententia : quis enim videns Samaritem iter arripere bene nummatum , variis inſtructum deliciis, non illum Epicureum clamaſſet . At vinum , oleum , jumentum , nummi , non deliciæ domino , ſed medicinam languido , miniſtrarunt. Oliva l. 13. Strom. hic .

Scio opera tua ; quia nomen habes , quod vivas ; & mortuus es . Apoc. 3. 1. Nota , quàm ſit humanis oculis cor humanum impenetrabile . Mortuus erat apud Deum Epiſcopus Sardenſis ; animæ cadaver geſtabat in ſuomet corpore miſerè ſepultum ; & tamen vivus , ac ſanctus ; credebatur . Ramirez hic .

§. II.

Iudicia humana ſperne , fer patienter .

Ex Veteri .

I*Ngredere tu - te enim vidi juſtum coram me* . Gen. 7. 1. Addit ſignanter , *coram me* id eſt , in oculis meis . Hinc inferes , quàm vane ſibi quis gratuletur , quod vulgari id eſt , imprudentiſſimo populi judicio , vivens , ac florens , cum miſero Sardenſi evehatur in cœlum ; ſi interim divino , id eſt , oculatiſſimo judicio , mortuus , & in Infernum deiiciendus introſpicitur . Ramirez in ep. 5. Apoc 3.

Ambula coram me , & eſto perfectus . Gen 17 1. Quaſi diceret , ait Ioannes Cluniacenſis , mihi ſolùm attende ; cœteros non cures . Labora , ut mihi placeas ; hominum gratiam ſaſque , deque , habe . Ego enim ſum Dominus Deus tuus : ego Iudex . Si per me ab ſolvaris ; parum refert , quod totus Mundus te condemnet , Si ego tua opera habeo grata , aliorum dicteria , murmora , & obtrectationes , ne cura . Didacus Niſſ. l. 6. c. 4. vit. Ab.

Iuſtus eſt *lampas contempta apud cogitationes divitum* . Iob. 12. 5. Sicut lampas de die contemnitur &c. ità juſti , & religioſi , apud potentes de die proſperitatis , & vitæ , nocte noctis eorum auxilium , & conſilium petunt . Boymard.

Nigra ſum , ſed formoſa . Cant. 1. 4. Nigra ſum judicio Mundi , formoſa judicio DEI. Card. Petrus de Aliaco . Nigram ſe dicit judicio Mundi ; ſed formoſam arbitrio Dei : nigram in conſpectu impiorum ; ſed formoſam judicio angelorum . Hugo Card. hic .

Ex Novo .

Cui ſimiles dicam homines generationis hujus ? Luc. 7. 31. Dixerat , cui ſimiles dicam ? cur addit : *& cui ſimiles ſunt ?* quia aliud eſt , dici aliquid , aliud eſſe : quamdiu enim aliquid non eſt , parum refert dici ; dictorumque nulla ratio habenda . Si quis malus eſt hoc metuat : neque curet ; ſi fortè per injuriam talis dicatur . Didacus Niſſ. l 6. vitæ Abr. c. 4.

Tu quis es ? Ioan. 1. 19. Nec fama bonos , nec infamia , poteſt facere crimitoſos . Et juſtus Iudex , meritorumque librator : non ſecundùm famam , aut infamiam ; ſed ſecundùm veritatem virtutis , & vitii , homines judicabit Simon Caſſ. l. 3. in Luc. 3.

Mihi pro minimo eſt , ut à vobis judicer &c. 1. Cor. 4. 3. Oleaſter : quaſi diceret : parum mihi eſt , qualis à vobis , aut ab humano die , aut etiam a meipſo , judicer : multùm verò , ſi Deus , qui neque falli neque fallere , poteſt , me bonum decernat . Si enim Mundi , aut veſtro , judicio , in illa tremenda die adſtandum eſſet ; meritò tunc curarem vulgi , aut veſtra , judicia : ſed cùm ſolius Dei tribunali adſtandum ſit , illius bonum judicium mihi quærendum eſt .

Non invenio opera tua plena coram Deo meo . Apoc. 3. 2. Nam licèt videantur plena coram hominibus , non ſic coram Deo ; qui intuetur cor : ut doceat , humana judicia ſpernere . Sylveira hic .

Ex Patribus , & aliis .

Prima virtus eſt Monachi , contemnere hominum judicia ; & ſemper Apoſtoli recordari dicentis : *ſi adhuc hominibus placerem &c.* Gal. 1. 10. Tale quid & Dominus loquitur ad Prophetas . Ezech. 3. 8. Jer. 1. 18. quòd poſuerit faciem eorum quaſi urbem æneam , & lapidem adamantinum , & columnam ferream ; ne paverent ad calumnias populi ; ſed impudentiam ſubſannantium frontis rigore contemnerent . Ingenia liberaliter educata faciliùs verecundia , quàm metus , ſuperat ; & quos tormenta non vincunt , interdum vicit pudor . S. Hieron. ep. 56. ad Pamachium .

Verè pœnitens libenter ſubit judicium humanum ; ut meritò evadere poſſit Judicium divinum . Rich. à S. Vict. tr. de poteſt. lig. atque ſolv. c 5.

Homines invidia plerumque vituperant , quæ honeſta ſunt : Ac in cœleſti theatro res incorrupte judicantur ; & veritas omnibus ſuffragiis comprobatur . Hoc ergo theatrum , quod delectare neceſſe eſt , bonis operibus oblectemus . Homines verò , qui nec piè viventibus prœmia tribuere , nec impiè vitam traducentes ſuppliciis afficere , poſſunt ; ſi , per invidiam , virtutis operibus vitiorum nomina imponentes vitam Deo , atque Angelis , approbatam , fictis calumniis , atque maledictis , fuerint inſectati ; ne moveamur . S. Nilus lib. Aſcet.

Cùm finis vitæ hominis venerit , rota volvetur rationis humanæ infra rotam juſtitiæ divinæ : ut ſecundùm virtutes , non ſecundùm opiniones hominum , merita tribuantur . Simon Caſſ. lib. 2. cap. 14.

Regula fabrilis in aqua curva apparens . Lem. *Sibi conſcia recti* Malcnii ſymb.

T I T U L U S XXIX.

JUDICIUM RATIONIS.

Sit rectum de re omni .

V*Idi ſtultum firma radice , & maledixi pulchritudini ejus ſtatim* Job. 5. 3. Quo loco expendit S. Gregorius illud *ſtatim* : carnales quippe mentes , dum vident elatum , & divitem ; illum magnifaciunt ; ſed cùm vident ejus interitum , judicio mutato dicunt : ecce quàm nihil eſt omne , quod altum eſt in Mundo . Oſorius ſ. 5 D. 2. Quadr.

Mendaces filii hominum in ſtateris . Pſal. 61 10 Agitur hic , juxta S. Baſilium , de judicio rectæ rationis : quod nobis datum eſt à Deo : ut diſcernamus , & quaſi in ſtatere appendamus vera bona , & vera mala ; apparentia bona , & apparentia mala . Bellarminus hic .

Statera doloſa . Prov. 11. 1. Hugo per ſtateram accipit judicium rationis ; quod rectum , & ſincerum , eſt ; cùm in eo vera falſis , honeſta turpibus , ſancta profanis , præponderant . S. Baſilius in illud : attende tibi ; applicanſque illud Pſal 61. *mendaces filii hominum in ſtateris* , ait : mendaces homines corrupta habentes animæ judicia ; quos & Propheta miſeros prædicat . Vah dicentibus tenebras lucem &c. Corn. hic. Ugo Carcoſ. ſtatera eſt rerum æſtimatio : in qua ſi ſpiritualia præponderant temporalia , nulla eſt ſtatera ; ſi autem temporalia ſpiritualibus ; tunc doloſa , & falſa .

Væ ! qui dicitis malum bonum . Iſ. 5. 20. Ubi regnat affectio , perit omne judicium . Tanta enim odii perverſitas in quibuſdam mentibus regnat contra proximi ſui bonum ; ut illud abominentur tamquam horridum malum : quod quidem omnino fieri non poteſt , niſi ea ſumma perverſitate malitiæ , per quam homo pervertit ſuum ſenſum proprium ; ut meritò dignus fiat illa maledictione divina , de qua Iſaias : *Væ &c.* S. Bernardinus t. 5. ſ. 23.

Ex Patribus , & aliis .

Diſce de rebus quibuslibet habere judicium rectum , & incorruptum . S. Chryſoſtomus in Pſ. 44.

Tantum res quælibet diligitur , quanti æſtimatur eſſe . S. Laurent. Juſt. opuſc. de inter. confl. c. 1.

Ex ſola definitione rationis animæ movetur affectus : qui tunc commendatione efficitur dignus ; cùm innititur veritati ; & tanti quodlibet judicat , quanti eſt . Id. ib.

Quidam priùs judicant , & poſtea probant : ego , de potione , utrùm dulcis ſit , an amara , ante guſtum non judicabo . S. Bernardus ep. 191.

Quemadmodum in ſpeculis , quæ dextra ſunt , ſiniſtra ; & quæ ſiniſtra , dextra , apparent : & navigantibus rates ſtare , litora ambulare , videntur : ità iis , qui perverſo ſunt judicio , mens vertigine titubat . Stengelius l. 5. jud. div. cap 5.

Magnes ad clavem , & ſulum , adhibitis , illam trahit . Lem. *Id curat , quod pondus habet* . Borg.

Digitized by Google

TITULUS XXX.

JUDICIA TEMERARIA.

§. I.

Motiva vitandi.

Ex Veteri, & Novo.

H*Omo videt ea, quæ parent; Dominus autem intuetur cor,* 1.Reg.16.7.

Scrutans corda, & renes, Deus. Pſ.7.10. Nullus ergo homo æquiſſimi Judicis prævertat ſibi aſſumere vices; neque ante tempus judicet; donec veniat Dominus. S. Baſilius hic.

Feci judicium, & juſtitiam. Pſalm. 118. 121. Facit judicium, quiſquis judicat contra ſe; & pravitates ſuas ante examen Domini juſta execratione condemnat. Sed nè hoc judicium adulatorium magis eſſe putares, quàm verum; addidit, *& juſtitiam*; quoniam per juſtitiam nos judicamus, quando delictorum noſtrorum vindices ſumus. Caſſiodorus hic.

Ante judicium interroga teipſum. Eccli. 18. 20. Alii legunt: *Ante judicium explora teipſum*: id eſt, antequam alios judices, teipſum ſcrutare: & ità neminem judicabis. Diez. Judicium temer.

Cùm ſederit Filius hominis. ſedebitis & vos judicantes. Matth. 19. 28. Non citiùs. Pinna Eth. 135.

Vidit ibi hominem. Matth. 22. 11. Solus rex vidit hominem veſte nuptiali non indutum; miniſtri, & convivæ, non viderunt. Ad ſolum enim regem, ſeu Præſulem, pertinet, ſubditorum defectus aſpicere, ut corrigant. Subditi ſuis actionibus, aut corrigendis, aut perficiendis, ſtudeant. Eſcobar t.6. Par. Chr. l. 1. Obſ. 6. Quia malos in conſcientia intus intelligere, non omnium eſt; ideò hunc malum ſolus Deus, terribilis, & rex magnus, invenit. S. Paſchaſ. l. 10. in Matth. Unde per veſtem nuptialem intelligunt Patres charitatem, bona opera, & vitam fidei Chriſtianæ congruentem; cujus inſpectores eſſe non poterant ſervi, ſed Rex ipſe, Deus ipſe.

Simile erit regnum cælorum decem Virginibus. Matth. 25. 1. Quare *erit?* numquid & modò ſimile non eſt? ſimile quidem eſt & modò; ſed hæc ſimilitudo nondum manifeſtè apparet. Nondum enim apparet, quæ virgines fatuæ ſint, & quæ prudentes. Multæ enim exteriùs videntur eſſe prudentes, quæ interiùs fatuæ ſunt.

Magna enim fatuitas eſt, jejunare, vigilare, carnem ſuam affligere; & per hoc nullam aliam mercedem, niſi vanam gloriam expectare. Nolite ante tempus judicare. Ite ad venditores, ite ad adulatores, qui vili pretio laudis, & favoris, omnia bona veſtra vobis ſurripuerunt: quoniam ideo cuncta agebatis, ut videremini ab eis. Euſeb. Emiſſ. in Natali Virginum.

De peccato quidem. Joan. 16. 9. Sanct. Bernardus in parvis 12. Spiritus S. arguit Mundum de peccato, quod diſſimulat: de juſtitia, quam non ordinat: dum ſibi, non Deo eam dat: de judicio, quod uſurpat; dum tam de ſe, quàm de aliis, temerè judicat. Apud Sylveira hic.

Ex Patribus, & aliis.

Quis homo judicat de homine? temerariis judiciis plena ſunt omnia. De quo deſperavimus, ſubitò convertitur, & fit optimus: de quo multum præſumpſimus, ſubitò deficit, & fit peſſimus. Nec timor noſter certus eſt, nec amor noſter certus eſt. Quid ſit hodie; quiſque homo, vix novit ipſe homo: tamen utcunque ipſe ſit hodie; quid autem cras? nec ipſe. S. Aug. lib. de paſtor. c. 11.

Amicus prava quæque recta judicat; contrà inimicis quæ recta ſunt, ea videntur eſſe prava, atque diſtorta. S. Hier. ep. 61. ad Pamachium.

§. II.

Exempla temerè judicantium.

D*Eus! gratias ago tibi.* Luc. 18. 11. S. Dorotheus doctr. 6. neque ea hoc judicatus eſt à Domino, quòd purum à rapinis, injuſtitia, adulterio affirmavit; neque quòd dixerit, *ut cæteri homines*: ſed ob hoc, quia ad Publicanum converſus, neque inquit, *velut hic Publicanus*. Tunc enim judicatus eſt, tunc actum eſt ejus vitæ. Judicavit enim ipſam perſonam, diſpoſitionem mentis, &, ut breviter dicam, omnem ipſius vitam.

Percutiebat pectus ſuum. ib. 13. Suum, non alienum non in alium refudens culpam, non cauſam, non occaſionem, non ſuggeſtionem Sathanicam; ſed ſeipſum criminans; qui, ſi nollet, nullo modo peccaſſet. Simon Caſſ. lit. 6. c. 25.

§. III.

Qualis tu es, tales alios judicas.

Num. I.

In genere de bonis, & malis.

N*On credent mihi, nec audient vocem meam: ſed dicent: non apparuit tibi Dominus.* Ex. 4. 1. Oleaſter hic Annot. mor. cogitavi non ſemel penes me; unde hominis tanta diffidentia ad Deum ſuum? Cognovi ea eo eſſe, quòd, quales nos ſumus erga DEUM, talem eum arbitramur erga nos: quia enim nos frequentiſſimè Deo promiſſa mentimur; arbitramur etiam Deum nobis promiſſa non ſervaturum.

Dixit Joſue ad Moyſen: ululatus pugnæ auditur in caſtris. qui reſpondit: non eſt clamor adhortantium ad pugnam; ſed vocem cantantium ego audio. Ex. 32. 17. 18. Strepitus ab utroque auditur; & alter pugnam judicat, alter cantilenam. Pro ſuo quiſque genio ſuſpicatus fuit. Quid ſtrenuus Joſue, niſi clamorem bellantium? quid ſuaviſſimus Moyſes, niſi ſuaves modulos audiri putaret? Quaſi impoſſibile credit innocens, aliquem reum eſſe. Inſequitur Laban Jacob, arguens furti idolorum; cui ille Gen. 31. 32. *quòd autem furti me argueris, apud quemcumq; inveneris deos tuos, necetur coram fratribus noſtris.* Credit omnes innocentes, quia ipſe innocens. Alvarez in Gen. 37. Illuſtr. 45.

Quare diſcipuli tui tranſgrediuntur traditionem ſeniorum &c. Matth. 15. 2. Quoties Phariſæi acceſſerunt cum his nænis? quæſti de iis, quòd ſpicas colligant in Sabbatho; quòd non jejunent &c. Quàm ſollicitam rationem habebant de vita aliorum, & non ſui. Non eſt reperire, quòd Apoſtoli Phariſæorum vitam judicarent: erant enim virtute præditi; qui ſuæ potiùs, quàm alienæ, vitæ rationem habebant. Imò cùm aliquod illos Dominus interrogaſſet: *quem dicunt homines eſſe Filium hominis?* Matth. 16. 13. ſcientes quod Phariſæi eum vocarent Samaritanum & habentem dæmonium, noluerunt dicere. Illi vice verſa non advertebant cordium ſuorum depravationem; & condemnabant quod in aliis peccatum erat. Diez ſ. 4. D. 3. Quadr.

De corde exeunt cogitationes. Matth. 15. 19. Judicii, quod de aliis facimus, aqua ſapere terram cordis ſolet, per quam tranſit. Moyſes Barcephas de parad. p. 1. c. 21. aquæ pro ſoli indole, per quod fluunt, dulciores, amariores, inſulſiores, ſalſiores, evadunt. Simile quid dic, cùm vides hominum quidem tam candidos, ut de omni re judicent bene, & in partem meliorem cuncta interpretentur: alios verò tam malevolos; ut omnia ſuſpecta habeant, & in ſiniſtram vertant.

Metallum liquefactum figuram ſumit à forma, cui infunditur. Unde ex forma cymbali non prodit pila; nec ex forma pilæ deducitur cymbalum: ſic etiam quiſque judicat, & ſentit, de rebus, quas videt, & audit, ſecundùm formam cordis ſui. Cor ſanctum, & charitate plenum, quidquid in ſe recipit, probitatis formam ei tribuit, & æqui, bonique, conſulit: cor verò iniquum & malitia plenum, quidquid in illud ingreditur, malitia implet, ac vitio vertit. Diez D. Quinqu.

Solis radii, feneſtram penetrantes, aſſumunt eum colorem, quo vitrum infectum eſt: ità judicium cor mali pertranſiens, quia cor ejus malo colore tinctum. Stella de cont. Mundi p. 1. cap. 14.

Num. II.

Boni benè judicant.

Ex Veteri.

Quòd autem furti me arguis: apud quemcumq; inveneris &c. Gen. 31. 32. Sed quomodo bonus paſtor de ovibus tam ſollicitus, nè deficerent in via. Gen. 33. 13. modò adeò crudelem profert mortis ſententiam in familiam, filios, ſervos, & uxores: à quovis enim poterant eſſe ſublata. Abulenſ. hic: hoc dicebat Jacob ex magna confidentia innocentiæ ſuæ, & ſuorum; qui de ſe bene ſciebat, quòd non furatus fuerit idola Laban; de ſuis autem id non credebat. Sylveira in Matth. 2.

Puer non comparet: & ego quò ibo? Gen. 37. 30. Joſephum in ciſterna non invenit Ruben; & tamen non ſuſpicatur à fratribus occiſum: quia ipſe alienus ab occiſione ejus, ut patet in textu. Alvarez Illuſtr. 71.

Rogate Dominum Deum veſtrum, ut auferat &c. Ex. 10 17. *Egreſſus*

Digitized by Google

fus Moyſes de conſpectu Pharaonis oravit Dominum. Sed cur ſapientiſſimus Moyſes verbis mendacibus credit? Card. Nicolaus Cuſan: Spiritus verax Moyſis, tantis Pharaonis mendaciis expertus, mendacem non reputat hominem. Sylveira in Matth.

Joſue, citò credidit c. 9. 9. 15 adeò ſancta erat illis temporibus fides, ut fallere aliquos poſſe non crederetur. Quis hoc reprehendat in ſanctis, qui cœteros de ſuo affectu æſtimant? Et quia ipſis amica eſt veritas, mentiri neminem putant; fallere quid ſit, ignorant; libenter credunt, quod ipſi ſunt; nec poſſunt ſuſpectum habere, quod non ſunt. S. Ambr. offic. 3 c. 10. apud Fernandium in Gen. 3. Sect. 12.

Ex Novo.

Ubi eſt, qui natus eſt &c. Matth. 2. 2. quærunt tres Reges Jeroſolymam venientes: putantes, quòd in illa urbe de nulla alia re ſermo haberetur quàm de eo, quem inveſtigabat. Stella de amore Dei Medit. 75. Civitatem ingreſſi, fervido animo, diſerta lingua, ſinè timore, de rege mire nato incipiunt percunctari: non autumantes diſplicere regentibus, & habitantibus civibus; ſed congaudentes cum eis, quos de mirè nato gaudere putabant, tamquam de glorioſo Domino, qui regnum Iſrael reſtitueret, & eriperet à tyrannide Romanorum. Simon Caſſ. l. 1. c. 12.

Qui cùm audiſſent regem, abierunt. Matth. 2. 9. Non interrogabant, quaſi Herodes eſſet ingenio; an ſub illius variis interrogationibus aliquod perfidæ fraudis venenum lateret. Theophyl. ipſi, cùm dolo carerent, putabant, & illum abſque dolo loqui.

Venite poſt me, & faciam vos fieri piſcatores hominum Matth. 4. 19 *at illi continuò &c.* Cur tam facilè credunt, quòd piſcari homines poſſint? S. Chryſoſt. ex illis ipſis, quibus capti erant, verbis, facilè crediderunt, alios quoque per eadem è ſe capiendos. Pro more humilium alios ex ſe æſtimabant: putabantque, neminem poſſe eſſe tam duro animo, qui non crederet verbis quibus ipſi permoti fuerant: nec enim ſibi tantum arrogabant, ut vel ſuſpicarentur, ſibi gratiæ aliquod privilegium ſpeciale præ reliquis conceſſum. Didacus Niſſ. D. 10. Pent. §. 4.

Quod facis, fac citiùs. Joan. 13. 27. Chriſtus D. in cœna tot indicia dedit proditoris; nullus tamen de Juda tale quid ſuſpicatus fuit. Non aliud putarunt, quàm quòd Judas, qui loculos habebat, juſſus ſit emere, quæ ad diem feſtum opus erant, aut egenis aliquid dare. Sanct Laurent. Juſt. de triumph. ag. c. 5. nonne eo Apoſtoli cùm eſſent, & ſancti; nil mali de proditore auſi ſunt cogitare: quod nefas à ſe alienum non ignorabant, hoc condiſcipulo adſcribere verebantur. Didacus Niſſ. Pol. cœl. p. 1. l. 7. cap. 8.

Haſitantes, de quo diceret. Joan. 13. 22. id eſt, quem Diſcipulorum notaret dicendo, *unus veſtrum*: quilibet enim eorum, præter Judam, fuit ſibi conſcius de bono affectu erga Magiſtrum, & quod nihil tale proponeret, idem quoque de Diſcipulis æſtimavit. Veruntamen certi de veritate verborum Chriſti, & quòd magna eſſet fragilitas infirmitatis humanæ, putabant ſic futurum: ſed dubitabant, per quem? Imò, ſecundùm Hieronymum, quilibet eorum timuit ſibimetipſi. Dionyſius Carth. hic.

Si tu ſuſtuliſti eum dicito mihi. Joan. 20. 15. Cùm Magdalena Dominum in ſepulchro quæreret, ipſi Redemptori eum non noſcens, dixit: *ſi tu &c.* Quia is, qui amat, putat omnes de eadem re, quam tractat, tractare; & quod quærit, quærere. Stella de amore Dei Medit. 75.

Cujus mundum eſt cor, is omnes homines mundos exiſtimat. B. Iſajas Abb. or. 10.

Num. III.

Mali malè judicant.

Ex Veteri.

Omnis, qui invenerit me, occidet me. Gen 4. 14. *Omnis ait*: quo verbo etiam patrem, & matrem includit: nam qualis ipſe erat, tales omnes rebatur. Didacus Niſſ. D. 5. Quadr. §. 4.

Jura mihi in Domino, ne deleas ſemen meum &c. 1. Reg. 24. 55 Quomodo ſic dubitat de David clementia? cùm tanta habeat teſtimonia. Quia, ipſe crudelis erat: ex ſua malevolentia Davidis animum judicabat. Sylveira in Matth. 11 c. 22. q. 13.

Numquid vox hæc tua fili mi David 1. Reg. 24. 17. Davidne ille es, quem loquentem audio? non ſatis mihi perſuadeo, te eſſe illum, qui me nunc tam blande compellaris, & vindictam promptam prætermiſeris. Cur de hoc dubitavit? quia ipſe erat vindictæ appetens, & durus: ità omnes ſui ſimiles putabat Didacus Niſſ. D. 5. Quadr. §. 4.

Aman, cùm eſſet ſuperbus, quòd à Mardochæo non adoraretur; ſuperbiæ adſcripſit. Eſth. 3. 5.

Quare perſequimini me ſicut Deus? Job. 19. 25. Ità enim arguebant eum in ſua miſeria, acſi ipſi nihil more Dei de infirmitate haberent. Sylveira in Matth. 4. q. 20.

Omne ſublime videt. Job. 21. 55. ſeu ut legit Theodotion, *omnem ſuperbum intuebitur* (diabolus) Quod clariùs explicat paraphraſis. Nicetæ: omne ſublime intuebitur: totus enim ſuperbia eſt, nihil humili mente pertractat. Cùm diabolus ſit ſuperbiſſimus, quidquid ei mente objicitur, ſuperbum, & elatum, apparet. Sylveira in Matth. 2. c. 8.

Poſuerunt ſigna ſua ſigna, & non cognoverunt. Pſ. 73. 4. Gilbertus ſ. 14. in Cant. Signa ſua ſeipſos in ſignum ponunt; cùm ex ſuæ pravitatis regula alios metiuntur. *Signa*, inquit, quaſi dicat: ſigna tantùm, & non veritatem; ſigna non certitudinis, ſed ſuſpicionis. Ramirez in ep. 5. ad Smyrn.

In via ſtultus ambulans, cùm ipſe inſipiens ſit, omnes ſtultos æſtimat. Ecclæ. 10. 3. Nero, quod impudicis amoribus teneretur, omnes iiſdem teneri putabat; & neminem dari poſſe, qui concupiſcentiam refrænaret. Beſſeus D. 1. Pent.

Ex Novo.

Tunc Herodes videns, quoniam illuſus eſſet à magis. Matth. 2. 16. Albertus M. quia hic Herodes illuſor fuit; ideo omne, quod ad votum malitiæ ſuæ non obtemperavit, illuſionem reputavit.

Si Filius Dei es, mitte te deorſum. Matth. 4. 6. Sicut diabolus concupiſcentia vanæ gloriæ ipſe ruit, de cœlo, (nam cùm eſſet Angelus, volens ſe oſtendere Deum, perdidit & illud, quod erat; dum voluit appetere, quod non erat) ſic putavit & Chriſtum concupiſcentia vanæ gloriæ ferri. Nam ſicut difficile aliquem ſuſpicatur malum, qui ipſe eſt bonus; ſic difficilè aliquem ſuſpicatur bonum, qui ipſe eſt malus. Sylveira hic q. 26.

Nititur eos, quos tentat, ad excelſa ducere, & in altum elevare: ut, ſicut ipſe elevatus cecidit, ſic & alios exaltando ruere faciat. Euſeb. Emiſſ hic.

Veniſti ante tempus torquere nos. Matth. 8. 29. Qualis es, tales judicas alios: qui intempeſtivam hominum perditionem moliebantur, dum adhuc vivos ſepulchris claudebant: jam præmaturo Domini adventu tenebrarum regnum perdendum ſuſpicabant. Baeza t. 2. l. 7. c. 2. §. 8.

Video homines velut arbores ambulantes. Marci 8. 24. Non videbat proprium, ſed commutatum; non in re viſa, ſed in ſuis oculis maculatis. Falſi rerum æſtimatores de aliis extra ſe judicant; prout intus dictat concepta nequitia: & tales arbitrantur, quales ipſi depravati perſiſtunt; & ipſi ad bona inſenſibiles, ſic alios eſſe decernunt. Non erant arbores homines, quos videbat. Simon Caſſ. l. 5. c. 26.

Pater Abraham! Luc 16. 54. Cur ſermonem potiùs dirigit ad Abraham, quàm ad Lazarum? Theophylactus; confundebatur forſitan; exiſtimans Lazarum vindictæ avidum: ex ſuis cauſis judicabat illum.

Non, Pater Abraham. ib. 30. Cur dives hæc dicit? quia ipſe Prophetas nullo fructu audiebat: quæ enim ab iis prodita extabant, propalam contempſerat, fabularùmque loco habuerat. Ex qua re conjecturam faciebat; ſuos ità fratres comparatos eſſe. Titus Boſtrenſis hic.

Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti ſui in aquam. ib. A viro liberaliſſimo unam guttam ſolùm petit. S. Aug. petit guttam, qui negaverat micam. Cùm ipſe tam ſordidus fuerit, ut ne micam quidem panis etiam enixè obſecranti mendico dare voluerit; putabat Abraham, & Lazarum ſimiles ſui fore. Didacus Niſſ. D. 5. Quadr. §. 4.

Obtulit eis pecuniam. Act. 8. 18. Cur audet Simon offerre pecuniam pro emendis divinis donis? Ambitio valde cœca: cumque ipſe eſſet valde ambitioſus; alios tales judicat. Sylveira hic.

In quo judicas alterum, teipſum condemnas: eadem enim agis, quæ judicas. Rom. 2. 1.

Ex Patribus.

Nemo immundus mundus videri poteſt. Tertull. l. de idolol.

Hoc procliviùs homo ſuſpicatur in alio, quod ſentit in ſeipſo. Sanct. Auguſtinus in Pſalm. 118.

Ad vitium impulſu difficilis natura, tarda eſt ad malum de alio ſuſpicandum. S. Greg. Naz. Or. 27.

Qui ad vitium minime proclivis eſt, is nec facilè ad malum de alio ſuſpicandum movetur. Id. or. 31.

Digitized by Google

TITULUS XXXI.

JURAMENTUM.

Motiva vitandi.

S*Urgentes manè iuraverunt ſibi*. Gen.26.31. Iſaac, dum à rege Abimelech ad juramentum adigitur, noctem ſolidam tranſigit; nec jurat, niſi manè. Cur non veſperi? invitus, credo, ad juramentum adigitur; & proinde cunctatur. Putat Abulenſis q. 4. poſt cibos decoctos à prima luce juraſſe Iſaacum; ut juraret ex maturo conſilio, & non ex impetu hilaritatis. Juratur plerumque inter patinas, quod non licet: Malum ut caveret Iſaac, noctem precibus egit integram. Velloſo in Judith.1.Paræn. 18.

Juravi, & ſtatui. Pſalm.118.106. De lege ſervanda jurat. Sed quid præmittit? *lucerna pedibus meis verbum tuum*. S. Ambroſ. ſ.14. hic: lux tibi præeat, ſi jurare diſponis. Id. ibid.

Non iurare omnino. Matth.5.34. Pejerare omnino impoſſibile fit ei, qui jurare non novit. Magis impletur lex, peramplius abundat juſtitia; ſi à juratione deſiſtitur, ne perjurium ſubſequatur, quàm ſi juretur; cùm poſſit ſequi perjurium. Tutiùs eſt cauſam non præſtare peccatis, quàm præſtita remanere inſontem. Simon Caſſian. l.10.c.21.

Iterum negavit cum iuramento. Matth. 26.72. Nec tamen fidem impetrat; nam iterum urgetur: *verè tu ex illis es*. Minùs creditur hominibus, qui jurant frequentiùs. S. Baſilius in Pſalm.14. turpe eſt, ſeſe, ut fide indignum accuſare, & ad juramentum confugere. Velloſo in Judith 1. Paræn. 18.

Hunc ex animo morbum (jurandi) pellamus, ex foro ſubmoveamus; ex venalibus tabernis, & reliquis officinis; & major nobis erit quæſtus. Nè cogitetis, vos per divinarum Legum prævaricationem vitæ neceſſaria comparare. At inquies: non credit; niſi mille juravero Sacramenta, non credit. Tu es horum cauſa, qui facilè juras: quoniam ſi id non faceres, ſed omnibus conſtaret, quòd non jures: mihi crede dicenti, quòd his, qui mille devorant juramenta, majorem ipſe fidem ſolo nutu invenies. S. Chryſoſtom. homil. 26. ad pop. apud Drexelium Orb. Phaet. c.30. §.32.

Ulyſſipone An.1584. catecheſis in publica platea docebatur. In hac adeò profecit puer; ut, cùm hominem adultum procaciùs jurantem audiret; in genua procubuerit, & ſummis precibus obſecrarit, non ità juraret: neque enim tam leve, quàm putaretur, eſſe peccatum. Erubuit reus ad has preces. Et, qui vocaris? inquit, qui tui ſunt parentes? tacuit puer, & abiit. Non tu, ait vir ille, puer es, ſed Angelus Dei: emendabo me. Drexelius in orb. Phaet. c.30.§ 3.

An.1593 Divione pædagogus ſchedam à ſuo diſcipulo ſcriptam reperit, legitque ignarus peccata ſcripta; inter cœtera & hoc perſcriptum erat: pædagogum meum temerè jurantem non correxi. Ea res ſic hominem movit, ut omnem jurandi conſuetudinem generosè in ſe expunxerit. Id.ib.§.3.

Anno 1554. teſte hiſt. Soc. Jeſu tomo 1. l.14. n.72. ad tollendum præceps, & inutile jusjurandum, multæ toto Catalauniæ principatu inſtitutæ ſunt Sodalitates, ſub Auguſtiſſimi Nominis Jeſu tutela. In has adſcribebantur ea lege ſodales, ut, certa ſibi irrogata mulcta, à temeraria jurandi conſuetudine temperarent. Succeſſu optatiſſimo ſalutare hoc inventum latè propagatum eſt. Itaque octo ipſos Catalauniæ Epiſcopatus nomini Jeſu Sodalitia in ſuas Leges traxerunt.

TITULUS XXXII.

JUSTITIA.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Q*Uòd ſi hoſtia pacificorum &c.* Levit. 3.1. In hac hoſtia ſuam habebat partem Deus, offerens, & Sacerdos. Et ſic hæc hoſtia ſingulos pacificabat, id eſt, ſingulis, quod ſuum erat, reddebat. Hugo Card. hic.

Tria ſunt difficilia &c. Prov.30.18. per quadruplicem hanc viam accipe quadrigam virtutum; qua trahimur ad felicitatem æternam. Scilicet per viam aquilæ in cœlo, ſignificatur prudentia; utpote quæ mira pollet oculorum, ad videndum, & prævidendum acie. Per viam navis in mari, fortitudo; qua contra fluctus, & procellas, tentationum Mundi hujus fortiter incedimus. Per viam viri in adoleſcentia, temperantia; qua adoleſcentiæ æſtus, & cupiditates, moderamur. Per viam colubri in petra, juſtitia; quæ cuique ſuum tribuit: ſicut coluber repens per petram nihil illi adimit. Corn. hic.

Maria accepit libram unguenti &c. Joan.12.3. Quæcumque anima fidelis vis eſſe, cum Maria unge pedes Domini pretioſo unguento. Unguentum illud juſtitia fuit; ideo libra fuit. S.Auguſt.t.50. in Joan.

Quòd autem juſtitia lilium ſit, recordamini de Scriptura: quia juſtus germinavit ſicut lilium. S.Bernardus ſ.70.in Cant.

Juſtitia ſimilis ferro propter duritiem, quòd omnia metalla domat. Pſalm. 2. 9. *reges eos in virga ferrea*. 2. propter multiplicem utilitatem; nam uſus ferri magis eſt uſui, & neceſſarius, quàm uſus auri; licèt aurum magis ab avaria diligatur: nam ſine ferro Reſp. non ſervatur securè, non ab hoſte defenditur. Ferro defenditur innocentia; tuta ſunt regna, & reprimitur malorum ſuperbia. Sinè ferro nullum ferè inchoactum opus perficitur, nullum ædificium erigitur, agricultura non exercetur. Omnia hæc magis competunt Juſtitiæ. Geminiani l.2.c.18.

Cytharædus omnes chordas, tam altas, quàm imas; parvas, & magnas, tangit, quando tangendæ ſunt. Et Cantor debet vocem ſuam ducere juxta exigentiam Notarum. Broymard. Juſtitiæ æquitas.

Lux. Lem. *Rectè diffunditur.* Vel; *Reſpicit æquè*. Picinelli.

§. II.

Juſtitiam ama, & exerce.

J*Uſtitia indutus ſum - oculus fui cæco*. Job 29. 14. 15. Cur miſericordiam in inopes memorans, ſeipſum juſtitia redimitum commendat? Radulphus hic apud Godefridum. B. Iob opera ſua enarraturus, quæ miſericorditer indigentibus impenderat, præmiſit, dicens: *iuſtitia indutus ſum*. Ille quippe bene agit, qui ſcit priùs ſervare, quæ juſta; ut collatus in proximos rivus miſericordiæ de juſtitiæ fonte ducatur. Nam multi proximis quaſi opera miſericordiæ impendunt; ſed injuſtitiæ facta non deſerunt.

Sacrificate Sacrificium Juſtitiæ, & ſperate in Domino. Pſal 4. 6. En quomodo populo Juſtitia adminiſtranda. Vobis tribunal idem ſit, quod Levitis altare: ſententiam, ut victimam, honorate. Ea cura, qua verba ſacroſancta pronuntiatis in conſecratione, in qua omiſſa per incuriam ſyllaba Sacerdotem facit divinæ Majeſtatis reum. Tunc Juſtitia ſacrificium erit, dum, ad aram tribunalis veſtri, mactabitis in hoſtiam, perſonarum acceptionem, principum promiſſa, ſpei jacturam, amicorum rationem. Oliva t.1.c.5.

Juſtitia, & pax, oſculatæ ſunt. Pſalm. 84. 11. Sanct. Auguſtinus hìc: fac juſtitiam; & habebis pacem; ut oſculentur ſe juſtitia, & pax. Si non amaveris juſtitiam; pacem non habebis. — Si amicam pacis non amaveris; non te amabit: ipſa pax nec veniet ad te. Tu, quare litigas cum juſtitia? ecce Juſtitia dicit tibi: nè fureris; & non audis: nè adultereris; & non vis audire. Inimicus es amicæ meæ, dicit tibi pax; quid me quæris? amica ſum juſtitiæ: quemcumque invenio inimicum animæ meæ, non ad eum accedo. Apud Sylveiram in Apocal.

Suſcitavit Dominus Spiritum Sanctum pueri iunioris. Dan. 13. 45. Nota: numquam Daniel dicitur puer, niſi modo: Necdum explicat ſomnium Nabuchodonoſor, aut inter leones mittitur; ſed modò veritatem, & juſtitiam, defendens. Ut Spiritus Sanctus doceat, quòd contra totum populum onus puer ſufficiens ſit, ad juſtitiam, veritatemque, defendendam. Sylveira in act.4. v.13.

In Epiſcopatu Colonienſi, oppido imperiali, quod Douſburg dicitur; vidua quædam cereviſiam braxare, ac vendere, ſolebat. Die quadam cùm civitas caſu fuiſſet incenſa, & incendium domui ejus appropinquaret; illa non habens ſpem in auxilio humano, ad divinum confugit: nam omnia vaſa, quibus cereviſiam emptoribus menſurare ſolebat, ad oſtium domus contra flammas ponens ſic oravit: Domine Deus, juſte, & miſericors: ſi unquam aliquem hominem his menſuris decepi, volo, ut domus hæc comburatur: ſi autem feci, quod rectum eſt in oculis tuis; precor juſtitiam tuam, ut in hac hora reſpicias miſericorditer neceſſitatem meam, & mihi, meæque ſupellectili, parcere digneris. Et ecce, flammas omnia in circuitu devorantes à domo ejus Deus compeſcuit. Stengel. Jud. div. t. 2. cap.3. ex Cæſario l. 10, c.31.

§. III.

Juſtitiam junge miſericordiæ.

Cumque tuleris de ſanguine, qui eſt ſuper altare, & de oleo unctionis; aſperges Aaron, & veſtes eius, filios, & veſtimenta eorum. Ex. 29. 21. Oleaſter: unguntur Oleo, & ſanguine; ut ſciant oleum miſericordiæ cum rigore Sanguinis temperare.

Leones, & boves. 3. Reg. 7. 29. Inter cœtera templi ornamenta leones, & boves; permixta ferocitas leonis, in manſuetudine Bovis. V. Beda: Sanctorum mentes habent cum leonibus boves, quando invectionem correctionis cum ſpiritu manſuetudinis exhibent. Sylveira in Apoc. 4.

Ponam in mari manum eius, & in fluminibus dexteram eius. Pſalm. 88. 26. ait de Salomone. Cur ſic diviſæ manus? aqua maris ſalſa, fluminis dulcis: miſericordia habeat priores partes. *Dulcis, & rectus Dominus.* Id. ibi.

Beati, qui eſuriunt, & ſitiunt, iuſtitiam. Mox ſequitur: *beati, miſericordes.* Matth. 5. 6. Guaricus ſer. de OO. SS. nè zelus immoderatior in vitium feratur, ſequitur miſericordia, quæ temperetur.

Similis erat aſpectui lapidis iaſpidis, & ſardinis. Apoc. 4. 3. Viegas, Pererius: jaſpide virente ſignificatur Dei miſericordia, ſarde rubente juſtitia. His optimè gubernatio omnis fulcitur. Sylveira hic.

Virtutes, ſi ſeparatæ fuerint dilabuntur. Æquitas ſinè bonitate, ſævitia eſt; & juſtitia ſinè pietate, crudelitas. S. Chryſol. ſer. 145.

Juſtitia ſinè miſericordia, eſt cœcus furor: & eſt ut cœcus ſagittarius occidens hominem, cùm debeat occidere vitium. S. Tho. op. 38. de erud. principum c. 55.

Vide Tit. Virtutes Cardinales.

§. IV.

Juſtitia juſtificans.

Sic decet nos implere omnem iuſtitiam. Matth. 3. 15. Omnis juſtitia eſt, ubi nihil mali admittitur, boni demitur nihil. Simon Caſſ. l. 15. de juſt. Chr. c. 1.

Omnis juſtitia humana injuſtitia eſſe convincitur, ſi diſtrictè judicetur. S. Gregor. mor. l. 9. c. 51.

Bona vinea juſti, imò bona vinea juſtus; cui virtus vitis, cui actio palmites, cui vinum teſtimonium conſcientiæ, cui lingua torcular expreſſionis. S. Bernardus ſ. 63. in Cant.

Juſtitiam perfectè diligere eſt, jam juſtum eſſe: ſapientiam, & multùm amara potes, & ipſa carere poteſt. Richard. à S. Vict. lib. de Beniamin c. 2.

Quamvis ſit Deus omnium, per creationem, & gubernationem; ſpecialiter tamen eſſe Deus dicitur juſtorum tripliciter 1. quidem ſecundùm ſpecialem curam, quam de eis gerit. Pſal. 33. 16. *oculi Domini ſuper iuſtos.* 2. per ſpecialem cultum. Ex. 15. 2. *iſte Deus meus, & glorificabo eum.* 3. quia eorum præmium. Gen. 15. 1. *ego merces tua magna nimis.* S. Thom. Aquin. in cap. 1. Rom. Lect. 5.

§. V.

Juſtitia Phariſaica.

Niſi abundaverit iuſtitia veſtra &c. Matth. 5. 20. Quænam eſt juſtitia Phariſæorum? & cur inſufficiens ad regnum cœlorum? quia tota in apparentia hominum. Nam primò, ut docent Auguſtinus, Iſidorus Peluſ. Euthymius, Abulenſis, docebant, & non faciebant Matth. 23. 3. Secundò juſtitia Phariſæorum tota erat in exteriori: putabant enim, actus externos occidendi, adulterandi, eſſe peccata; non verò deſideria, & concupiſcentias. Tertiò in afflictione corporis, non in obſervatione mandatorum. Sylveira hic q. 1.

Juſtitia Scribarum, & Phariſæorum eſt, dicere, & non facere: ac per hoc Chriſtus voluit juſtitiam noſtram eſſe abundantem ſuper illorum juſtitiam, dicere, & facere. S. Auguſt. lib. de fide, & opere c. 16.

Phariſæi, & Scribæ, licèt Sanctiſſimi vulgò haberentur, tamen à vera juſtitia multùm aberrabant. 1. quia magis externas actiones, quàm internas affectiones, domabant: ſatagebant enim coram hominibus apparere Legis obſervatores, & juſti. 2. quia Legis litteram prava explicatione pervertebant. 3. quia juſtitiam ſuam magis in cæremoniis, ac præſertim crebris lotionibus, quàm in vero ſanctitatis ſtudio, collocabant. Corn. in Matth. 5.

Vide Interiora.

TITULUS XXXIII.

JUVENTUS.

§. I.

Symbola.

Manè aſtabo. Pſ. 5. 5. Manè vitæ humanæ: & ſic Juventus dicitur *manè*. S. Thom. Aqu. hic.

Manè ſemina ſemen tuum. Ecclæ. 11. 6. hoc eſt, in tempore Juventutis: quia *bonum eſt viro &c.* S. Bonav. hic.

Equus indomitus evadit durus, & filius remiſſus evadet præceps. Eccl. 30. 8. Hieroglyphicum Juvenis, & Juventutis, ejuſque effrænis concupiſcentiæ, & temeritatis, eſt hoc. Pingitur adoleſcens equo indomito inſidens, à quo in omnes partes rapitur. Huic occurrit quidam quærens, quo tam præceps abeat? reſpondet eques equum demonſtrans: quò iſti lubet. Quò ſcilicet concupiſcentia rapit. Cornel. hic.

Venient ab Oriente, & Occidente. Luc. 13. 29. Ab Oriente Juventutis, ab Occidente Senectutis. S. Vincent. Ferrer. ſerm. 5. in Epiph.

§. II.

In Iuventute præclari ſapientia, & rectitudine, prælati ſenioribus.

Fuit autem Abel paſtor ovium, & Cain agricola. Gen. 4. 2. Cur prius junioris meminit? S. Ambroſius lib. de Abel & Cain cap 3. quia, etſi tempore junior, virtute præſtantior eſt: innocentia enim tempore poſterior eſt, quàm malitia: ſed meritorum nobilitate antiquior.

Joſeph cùm ſedecim eſſet annorum, paſcebat gregem. Gen. 37. 2. In ovium cura veri Paſtoris, & Prælati, munus adumbraſſe Ioſephum innuit Hugo. Alvarez Illuſtr. 20.

Puer autem Samuel. 1. Reg. 3. 1. Philo in antiqu. Biblicis putat fuiſſe octo annorum; probabiliùs duodecim juxta Suidam, Cedrenum, Zonaram. Dicitur Samuel puer: ut oſtendatur; Deum non curare diſcrimen ætatis, ſed probitatis; cùm ad Pontificem, ad Iudicem totius Iſrael, ſeveriùs, quàm anteà, arguendum, non virum annis gravem, ſed puerum legavit. Theodoretus q. 13. ad arguendum Pontificem, qui ſenuerat, adoleſcentulus dignus eſt habitus, cui Deus appareret. Eam ætatem antiquæ prætulit Deus, docens; quantùm canitie ſit melior Iuventus ornata virtute. Mendoza hic.

Adhuc reliquus eſt parvulus. — Surge, unge eum: ipſe eſt enim. 1. Reg. 16. 11. Imperfectus quidem David per adoleſcentiæ tempus; ad ſummam tamen divini cultus arcem evectus eſt. Cujus mores Deus vel in medio grege admiratus regiis ornat ſceptris. S. Baſilius Seleuc. or. 14.

Noli dicere, puer ſum: quoniam ad omnia, quæ mittam te, ibis. Ierem. 1. 7. Sanct. Ambroſ. in Pſal. 36. juvenem non putavit, quem aptum propheticæ gratiæ judicabat. S. Chryſoſt. in c. 3. Iſ. contingit juvenes cordatos eſſe, ac prudentes: contrà videre licet, qui unà cum ſtoliditate, ac deliciis, conſenuerint: nam & Timotheus juvenis erat; is tamen Eccleſias innumeris, qui ſenio incanuerant, ſapientiùs moderatus eſt.

Suſcitavit Dominus Spiritum Sanctum pueri &c. Dan. 13. 45. Sanct. Ambr. ſer. 2. in Pſ. 118. Daniel, cùm puer eſſet, accepit ſpiritum; quo dignus ſenectutis primitiis haberetur: ut redargueret ſenes, ipſe non ſenior longævitate, ſed gratia. Cui competit Davidicum illud Pſ. 118. 100. *Super ſenes intellexi.* S. Ephrem ſer. 5. de timore Domini: zapers timoris Domini ſecuritas cogitationem puerilem parit: & timor Domini etiam juvenes ſenes reddit. S. Ignatius M. ep. 3. ad Magneſianos: Daniel ſapientiſſimus duodecim annorum effectus, Spiritu Sanct. repletus eſt; & illos ſeniores, canitiem vanam habentes, calumniatores, & alienæ pulchritudinis appetitores eſſe manifeſtavit. Salomon quidem duodecimo anno ætatis ſuæ regnare incipiens, arduam, & interpretabilem mulierum pro parvulis quæſtionem terribili Iudicio diſſolvit. Iſaias verò octo annorum exiſtens aras, & monumenta, ſubvertere cœpit, lucos excidere, templa deiicere, Domino conſecrare. Propter quod non eſt contemnenda juventus, cùm Deo adjacuerit, atque adhæſerit.

Alius Diſcipulus præcucurrit citiùs Petro. Ioan. 20. 4. Cùm ad ſepulchrum citiùs Diſcipulus junior corpore advenisset, in monumentum tamen prior non intravit. Sæpe novitia virtus cum profeſſa contendit: & quamquam videatur novitiæ ferventior; profeſſa verò experientia ſolet eſſe perfectior. Simon Caſſ. lib. 13. cap. 14.

Nemo adoleſcentiam tuam contemnat. 1.Tim.4.12. Timotheus, quantùm ad ætatem pertinet, juvenis erat: quantùm ad mores, & converſationem; ſenior, & gravis. Quem ideo ſic monet, ut profectus ejus per omnia exemplum eſſet bonorum operum: ut in adoleſcente mirabilis videretur, & gravis diſciplina: ut actus ejus excuſarent ætatem; & non quaſi juvenis, ſed quaſi ſenior haberetur; & erubeſcerent majores natu, niſi ſe exhibuiſſent, juxta formam hujus, converſatione, & moribus graves: juvenes verò coævum ſuum haberent Magiſtrum. Mirabilis adoleſcens ſanctiſſimus Timotheus! cujus exemplo indiſciplinata coercenda Juventus eſt, & ſeniorum irreverentia punienda. S. Ambroſ. hic. Pomum, quod ante alia matureſcit, gratius eſt, & pretioſius. De Boetio ſic Ennodius: quem in puerilibus annis, ſine ætatis præjudicio, induſtria fecit antiquiorem. Vix major vigeſimo anno S. Tho. Aqu. orbem ſapientiæ radiis illuſtravit. Alvarez. Illuſtr. 37.

Senior eſt, qui portat imaginem terreni hominis; junior, qui cœleſtis. Sic ergo licet quilibet, quantùm ad ætatem pertinet corporis, annoſa vetuſtate decrepitus; junior erit apud Deum, percepta gratiæ novitate converſus. Sed iſte junior gratiæ filius, homo novus, cantator novi Cantici, hæres Teſtamenti novi: iſte junior non Cain, ſed Abel; non Iſrael, ſed Iſaac; non Eſau, ſed Iſrael; non Manaſſes, ſed Ephraim; non Heli, ſed Samuel; non Saul, ſed David. S. Aug. in Pſal. 118.9.

Hominum ingenia non ſunt, ut vina probantur, ab antiquitate, ſed à ſanctitate. S.Hier. ep.104. ad Deſiderium, quæ eſt præfatio in Pentateuchum.

Præcedenti Sæculo fertur in India à Luſitanis viſus ter centum quadraginta annorum; quique ter ad juventutem, Maffæo noſtro teſte, rediit. Doultreman de amore l.1.c.1. Sect.3.

§. III.

Juventutem Deo impende.

TEmpus *faciendi Domine.* Pſal.118.126. Tempus adoleſcentiæ, tempus eſt faciendi. Tempus eſt fugiendi; quo te Mundus amœnus inſequitur: tempus eſt reſiſtendi; quo te mala occupare concertant: tempus eſt abſtinendi: quo in te furibundus eſt ſanguis: tempus eſt prudentiæ; cùm prudentiſſimus inimicus tendicula parat; tempus eſt orandi; cùm lingua non errat; cùm genua flectere, atque viriliter erigere, potes. Hæc omnia ſenectutem effugiunt. Simon Caſſ. lib.8. c.40.

Invidet antiquus hoſtis adoleſcentiæ hominum; quam affectat maculare delictis: novit enim, quod ſcribitur: *Adoleſcens juxta viam ſuam.* Prov.22. 6. Id. ib.

Da labores Juventutis tuæ Chriſto; & in ſenectute gaudebis ſuper pacatiſſimæ quietis opibus. Joan. Climacus de inanis vitæ fuga gradu 1.

L.

TITULUS I.

LABOR.

§. I.

Symbola.

NUmerus ſextus videtur eſſe operis, ac laboris; ſeptimus verò repauſationis. Origenes tr.6. in Matth.

Cœlum in continuo motu. Lem. *Indefeſſus agendo.* Picinelli.

Gallina. Lem. *Præbet induſtria victum.* Prov. 10. 4. *manus fortium divitias parat.* Idem.

Avis in nido ex ſpinis. Lem. *In labore requies.* Maſenius.

§. II.

Labore parta ſunt chara.

Ex Veteri, & Novo.

P*Ræcide tibi duas tabulas lapideas inſtar priorum &c.* Ex.34.1. Cur non etiam ſecundas tabulas præparat Deus, & digito ſuo ſcribit; ut in prioribus factum? cur totum Moyſi committitur? Moyſes priores gratis, & ſinè labore, comparatas fregit: volebat autem Deus poſteriores in populo perdurare. Sylveira in Matth. 13.

In mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones &c. Num.11.5. Mirùm, quòd Iſraelitæ peterent cucumeres, & pepones: cùm Angelorum eſcam haberent, *omne delectamentum in ſe habentem.* Sap.16.20. Si enim manna dabat ſaporem cucumerum &c. quomodo in nauſea eſt, & olera Ægypti in deſiderio? De manna ait Sapientia: *præſtitiſti illis ſine labore.* Allia, cæpæ &c. cum labore habebantur: neceſſe enim, ut proveniant, terram fodere, ſerere, irrigare.

Tale eſt hominum ingenium: manna, licèt Angelorum eſca, ſinè labore datum, ſpernitur, &c. Sylveira in Matth.13. cap.29. Leviſſimum quidem deputant cibum, ſi pondus, atque duritiam, contingat deeſſe laborum. Petrus Dam. lib.1.ep.15.

Rex Salomon adamavit mulieres alienigenas multas. 3. Reg.11.1. Sicut modò multi domini ex Gallia, Italia, Belgio, ſponſas quærunt. Pineda l.7.c.6. n.3. de rebus Salomonis: mirùm, quòd inter hos fœminarum greges nulla mentio Iſraeliticarum fiat: quia ſcilicet non placent, quæcumque facilè obtinentur. Seneca de benefic. lib.3. cap.4. novis cupiditatibus occupati, non quid habeamus, ſed quid petamus; non in id, quod eſt; ſed in id, quod expedimus, intenti; quod enim domi eſt, leve eſt. Didacus Niſſ. D.1. Paſch.

Delectabar per ſingulos dies, ludens coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarum; & deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum. Prov. 8.30.31. Ipſe Deus majorem ſuavitatem in iis rebus invenit, in quibus plus laboris. Itaque viſa eſt incarnata Sapientia coram æterno Patre oblectari creaturarum ſuarum ſpecie; ſic tamen, ut ſingularem ex hominum conſuetudine caperet voluptatem. Hugo Card. potiùs ſunt ei deliciæ in filiis hominum, quàm in Angelis, vel in aliis creaturis à ſe conditis: quia de iis, quæ aucupio vel venatione, capiuntur, fiunt deliciæ; non autem de domeſticis: Angeli autem ad domeſticas res pertinent; homines verò venatione prædicationis, & aucupio crucis, cepit. Didacus Niſſ. D.1. Quadr.§.1.

Tenui eum, nec dimittam. Cant.3.4. Erigit animum, vires cogit; ne bonum, quo fruitur, manibus elabatur; quod facilè contingat, niſi caveat. Sed cur tam tenax in ſuo voto eſt? Laboraverat multùm in Dilecto quærendo, ſomno excuſſo urbem oberraret. S.Greg. Naz.orat.36. fit enim ferè, ut, quod non ſinè labore partum eſt, arctiùs teneatur. Velloſo in Judith. 7.Paræn.8.

Theſauro abſcondito. Matth.13.44. Cur theſaurus hic abſconditur? quia dulciora, quæ parta labore. Sylveira hic q. 1.

Ex Patribus, & aliis.

Quæ labore quæſita ſunt, hæc & jucundè percipiuntur, & diligentiſſimè conſervantur: nam quorum facilis habetur adeptio, eorum ſinè dubio faſtidioſa poſſeſſio eſt. S. Baſilius hexam. l.3.

Quod aliquis celeriter, facileque, adeptus eſt; id ne retinere quidem magnopere curat. S.Greg. Naz. ad Nemeſium.

Contemnitur revera, quæ ſunt in promptu, poſſeſſio: ſed quæ labore parta poſſidentur, eà verò jucundiſſima ſunt. Theodoretus Prologo in Ezech.

§. III.

Laboris varia motiva.

Ex Veteri.

T*Ranſibis ad montem, & ſuccides tibi, atque purgabis ad habitandum ſpatia, & poteris ultrà procedere.* Joſ.17.17.18. Mons ſylvoſus induſtria poteſt domari, ut commodus fiat habitationi. Naxera hic §.30.

Erant inter aſcenſus, per quos nitebatur Jonathas tranſire ad ſtationem Philiſthinorum eminentes petræ &c. Aſcendit Jonathas manibus, & pedibus, reptans. 1.Reg.14.4.13.

Homo

Homo naſcitur ad laborem. Job 5. 7. Lucifer. quæſivit hic requiem; & ideo miſer cecidit, ut in æternum laboret, ac doleat. Hugo Card. in Gen. c. 1.

Quo laborat ſub ſole. Eccl. 1. 3. Significat, ſolem eſſe laboris moderatorem; dum Oriens excitat homines ad laborem, Occidens ad quietem: dum operantibus lucem, & quaſi facem præfert; dum eos aſſiduo ſuo, & velociſſimo, motu, ad motum, & laborem, ſtimulat: ſol enim ſingulis horis conficit unum millionem, & centum quadraginta millia milliarum. Hinc illud Pſalm. 103. 22. *ortus eſt ſol &c. exibit homo ad opus ſuum, & operationem ſuam, uſque ad veſperam.* Sol ergo eſt laboris index, Symbolum, ſtimulus, & exemplum Cornel. hic.

Nigra ſum, ſed formoſa - quia decoloravit me ſol. Cant. 1. 4. Formoſam ſe aſſerit, cùm à ſole exuritur? Certè tunc decoratur animus; cùm corpus, otio ablegato, operi incumbit: velut Jacob, qui die æſtu urebatur. Gen. 31. 40. Eſcobar t. 6. Par. Chr. Sect. 4. Obſ. 4.

Mitte illam de cœlis ſanctis tuis, & à ſede magnitudinis tuæ; ut mecum ſit, & mecum laboret. Sap. 9. 10. Non petit à laboribus eximi; ſed in laboribus cum Deo ſociari? ſperans multò ſibi jucundiùs fore, laborare pariter cum Deo; quàm ſinè Deo vacuum omni labore in deliciis vivere. Mendoza in 1. Reg 8. Annor. 34.

Sedebo in monte teſtamenti. Iſ. 14. 13. O impudens! ò impudens! millia millium miniſtrant ei, & decies centena millia aſſiſtunt ei; & tu ſedebis? Cherubim, ait Propheta, ſtabant, & non ſedebant. Quid laboraſti, ut jam ſedeas? quid ſeminaſti, ut jam metas? S. Bernardus ſ. de S. Benedicto.

Ex Novo.

Voca operarios. Matth. 20. 8. Cur paterfamilias per ſe non reddit mercedem operariis, ſicut per ſe eos ad vineam vocavit? Negotium laboris, & meriti, utpote rem majoris ponderis, per ſeipſum exequitur; illius verò mercedem, ut quid inferius, Procuratori ſuo committit. Pluris æſtima, laborare pro Deo, quàm præmiari. Sylveira hic q 13.

Nolite ſolliciti eſſe, - quid manducetis. Luc 12. 22 Non dixit Dominus, nolite laborare; ſed potiùs, nolite ſolliciti eſſe: nec enim poterat laborem interdicere; qui nec etiam in paradiſo hominem otioſum eſſe paſſus eſt. Theophylactus hic.

Fatigatus ſedebat ſupra fontem. Joan. 4. 6. Sunt deambulationes laborioſæ Jeſu, præter aſcenſus, & deſcenſus; ex quibus fatigatus ſedebat &c. ac per hoc Capitis fatigatio membra fatigare juſtè compellit; ut nec velimus quieſcere, ubi ipſe voluit laborare. Simon Caſſ. l 4. c 9.

Tolle grabatum tuum, & ambula. Joan. 5. 8. Paralyticus ſanatus eſt corpore, & anima à Domino, præſcribens rationem ſalutis animæ conſervandæ: *tolle &c.* Jacueras otio torporis; jam noli lecto otioſus addici. Euſebius Emiſſ. *ſurge &c.* ideſt, non ſis otioſus: otioſitas enim animæ inimica eſt; quæ & vitia nutrit, & virtutes necat. Eſcobar t. 6. Par. Chr. Obſ. 4.

Ego ſum oſtium. Joan. 10. 7. Duo domicilia omnipotens ipſe conſtruxerat; unum in labore, alterum in requie, unum ad agonem, alterum ad honorem; unum in virtute, alterum in beatitudine; unum in gratia, alterum in gloria; unum in via, alterum in patria. Nemo Chriſtianus, niſi per Chriſtum; nemo ſalvus, niſi per Jeſum Id. l. 7. c. 37.

Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. 1. Tim. 3. 1. Probi Evangelii miniſtri, opera, labores, incommoda, capetunt, mente ab accubitu, & cathedra, averſa. *Heli ſedebat ſuper ſellam &c.* 1. Reg. 4. 13. Eſcobar t. 3. Coll. Chr. l. 2. Sect. Obſ. 1.

Ex Patribus, & aliis.

Verè magnum eſt, & divinum, miraculum; quòd populo pluit Deus manna de cœlo: & non laborabat populus, & comedebat. S. Ambroſ. l. 4. c. 4. de Sacram.

Diligentia, & labore, & donantis Dei beneficio, quidvis ex animi ſententia ſuccedit. S. Joan. Damaſc. Orthod. fid. l. 4. c. 18.

Fac tu, quod tuum eſt: nam Deus, quod ſuum eſt, ſatis, abſque tua ſollicitudine, & anxietate, curabit. S. Bernardus de Conſid. ad Eugen. l. 4.

Omnis laboris remedium alterius laboris initium eſt. Id. ſer. de primordiis &c.

Si experientiæ fidem habeas, pauperculæ partus longè facilior eſt, & dolores pauciores: laborum enim conſuetudo facilitatem parit. Quamobrem delicatioribus fœminis medici, priuſquam pariendi tempus adveniat, laborem neceſſariò inferunt. B. Theodoretus l. 6. de provid. Dei.

§. IV.

Labor pro Deo ſolùm moleſtus.

P*ergentes, & mugientes.* 1. Reg. 6. 12. Similes ſumus vaccis, quas Philiſthæi Arcæ Domini ſuppoſuerunt. Proh! quoties graviora traxerunt, & duriùs laborarunt; nec mugierunt: in ſtabulo emunguntur, & ſilent. Tacuiſſent, credo, ſi aratrum ducere per diem, noctemque, coactæ eſſent. Arcam ſinè mugitu non trahunt. Et eas non miror: nam bruta erant. Et forſan dolebant, à ſe derelictos vitulos. Nos verò qua excuſatione mugitus noſtros tegimus; qui aratrum trahimus non raro læti, & inſomnes; arcam verò orationis circumducimus, & mugimus. Oliva l. 4. Strom.

Sic non potuiſtis una hora vigilare mecum. Matth. 26. 40. Vigilarunt remigando, non orando. Marci 6 48. *Circa vigiliam quartam noctis venit ad eos.* Et Luc. 5. 5. *per totam noctem laborantes nihil cepimus.*

Miſcellanea.

Fruſtrà ſeretis ſementem, quæ ab hoſtibus devorabitur. Levit. 26. 16. Non dixit Dominus, non ſeretis; ſed ſeretis, & *fruſtrà ſeretis:* ut gravius eſſet ſupplicium, & pœna acerbior. Triſtis res fruſtraneus labor. Didacus Niſſ. D. 4. Paſch. § 5.

Non in ejus (Dei) vacatione cogitetur ignavia, deſidia, inertia; ſicut nec in ejus opere labor, conatus, induſtria. Novit quieſcens agere, & agens quieſcere. S Auguſt. de Civit. l. 12. c. 17.

Deo dante nihil poteſt livor: eodem abnuente nihil poteſt labor. S. Greg Naz. Adv. mulieres ambitioſè ſe ornantes.

T I T U L U S II.

L A C R Y M Æ.

§. I.

Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri, & Novo.

HOc eſt mare rubrum, in quo Ægyptii, id eſt, crimina; & Pharao, id eſt, diabolus, cum toto ſuo exercitu ſubmerguntur. Ex. 15. 1. Luctus eſt ciſterna Bethlehem, cujus aquas deſiderabat David 2. Reg 23. 15. Hic eſt fluvius Jordanis, in quo leproſus Naaman mundatur. 4 Reg. 5. 10. Hæ lacrymæ ſunt aqua, in quibus capita draconis contribulantur. Pſalm. 73 13. Hæc eſt cella vinaria ſponſæ, de qua compunctionis, & devotionis, vinum optimum propinatur. Cant. 2. 4. Hæc eſt probatica piſcina, in qua abluitur hoſtia, id eſt, oratio, quæ Domino offerri debet. Ioan 5. 2. Hoc eſt natatorium Siloe, ubi cœcus illuminatur. Ioan. 9. 7. S. Bernardinus ſer. 4. de 8. Beatitud.

Lacrymis meis ſtratum meum rigabo. Pſal. 6. 7. Quia vilis lectus eſt ſtratum, per ipſum Carnem accipimus. Rigat ergo lacrymis ſtratum ſuum, quia continuo luctu, & dolore, carnis maculas diluit, & cordis duritiem imbre compunctionis emollit: ut, ſicut hortus recepta ſuavi pluvia evidenter germinat, ità caro, lacrymarum fluentis rigata, bonorum operum, & juſtitiæ, germen emittet. S. Greg. in Pſal. Pœnit. hic.

Qui convertit petram in ſtagna aquarum. Pſal 113. 8 Ideſt, cor durum in abundantiam lacrymarum. Geminiani l. 1. c. 17.

Qui ſeminant in lacrymis, in exultatione metent. Pſalm. 125. 5. Quemadmodum ſemina opus habent imbribus; ità etiam nos lacrymis. S. Chryſoſt. hic.

Quaſi roſa plantata ſuper rivos aquarum. Eccl. 39. 17. aquarum, ideſt, lacrymarum. S. Bonav. ſ. 3. D. 7. Peot.

Par turturum. Luc. 2. 24 Turtur, quæ eſt ſolitaria, ſignificat orationum lacrymas. S. Vinc. Ferr. ſ de Purif.

Induebatur purpura. Luc. 16 19. Bedæ Gloſſa in hunc locum: purpuram regii habitus eſſe colorem, marinis è conchiliis tinctam, nemo eſt, qui dubitet: nam conchilia ferro circumciſa lacrymas purpurei coloris, quibus lana tingitur, emittunt. S. Bonav. hic.

Erat autem ibi fons Jacob. Ioan. 4. 6. Lacrymæ fons Iacob dicuntur. Theoph. hic.

Collyrio inunge oculos tuos. Apoc. 3. 18. Lacrymis mundatur oculus interior, ut Deum ſpeculetur: hoc collyrio inunge oculos tuos. Cardinal. Vitalis. apud Cornel. hic.

Digitized by Google

Ex Patribus, & aliis.

Ros matutinus eſt (fletus devotionis) de cœleſtibus ſtillans, & quaſi unctio ſpiritus mentem deliniens. S.Cypr. de Cœna D.

Tunc reſpirant plantæ in nocte: tunc & animæ maximè, & magis, quàm illæ, rorem ſuſcipiunt. Quæ enim in die Sol aduſſit, eadem nox refrigerat. Nocturnæ lacrymæ quovis rore magis contra concupiſcentias, ac ardores omnes, demittuntur. S.Chryſoſt.hom.26. in Acta.

Semina ſunt bona opera, bona ſtudia; ſemina lacrymæ ſunt. S.Bernardus ſ.37.in Cant.

O pretioſas margaritas illas in defluxione beatarum lacrymarum. S Macarius hom.25.

Poſtquam homo ſeminavit, ſi Deus dat pluviam, & rorem, homo colligit abundanter; aliàs non: ità eſt de lacrymis. S.Vincent. Ferr. ſ.2. D.3. Paſch.

Chriſtus medetur ſudorifero lacrymarum, inciſione venæ, & minutione ſanguinis corrupti; ordinando divitibus damna rerum. Id.ſ.4. D.17.Trinit.

Balſamum, omnibus odoribus præfertur, uni terrarum Judææ conceſſum. Succus è plaga manat, quem opobalſamum vocant. Corticis ad medicamenta pretium eſt: præcipua autem gratia lacrymæ, ſecunda ſemini, tertia cortici, minima ligno. Plin.lib.12. cap. 25. Circa Hierichuntem pinguiſſima Judææ regio balſamum nutrit: cujus inciſo lapidibus acutis robore ſtillantem lacrymam ex vulneribus colligunt. Joſephus de bello Judaico l.1. c.5.

Arbuſcula balſami. Lem. *E lacrymis pretium*. Picinelli.

Vitis. Lem. *In lacrymis feracior*. Picinelli.

§. II.

Lacrymarum pretium, utilitas, laudes variæ.

Ex Veteri, & Novo.

IN *laboribus & in ſudore vultus tui veſceris pane*. Gen.3.17.19. Hæc Deus Adamo de victu corporis: quæ quidem, ſi ad animam referas, æquè vera ſunt. Nam ſicut victus corporis conquirendus eſt per ſudorem corporis ità victus animæ per ſudorem animæ. S.Hillarius l.10. de Trinit. lacryma ſudor animæ. Pinna Ethol.241.

Inter amplexus flevit. Gen.46.29. Sicut per emiſſionem ſanguinis febris mitigatur: ſic per emiſſionem lacrymarum, quas cordis ſanguinem rectè dixeris, amoris febris mitigatur. Alvarez Illuſtr. 269.

Super flumina Babylonis flevimus; cum recordaremur Sion: in ſalicibus in medio ejus ſuſpendimus organa noſtra. Pſ.136.1. Et lacrymæ pro cantu ſunt. Cur Sionis, id eſt, cęleſtis patriæ, memores non canunt; ac organa, muſicæque inſtrumenta, tangunt? Audi: *Sedimus & flevimus*: lacrymæ pro cantu fuere, & muſicis inſtrumentis. Non aulæ citharœdos vocat Joſeph ad patrem ſuum chariſſimum plauſibus excipiendum; lacrymæ pro cantu ſunt. Idem ibid.

A diebus Joannis Bapt.regnum cœlorum vim patitur &c. Matth.11. 12. Quia, qui pœnitentiam peccatoribus edixit, quid aliud, quàm regno cęlorum fieri violentiam docuit? vult omnipotens Deus talem à nobis violentiam perpeti: nam regnum cęlorum rapi vult noſtris fletibus; quod noſtris meritis non debetur. S.Gregor. hom.20.in Evang.

Niſi efficiamini ſicut parvuli &c. Matth.18.3. Cur parvulis nos vult ſimiles? ad impetranda omnia per lacrymas, quæ petimus. Si mater minetur, ſi pater repellat, ſi nutrix lac neget, ſi bajula cupitis non annuat; ad lacrymas parvulus recurrit, quibus ſemper victor evadit. S.Chryſol.ſ.128. infantiam dico fratres, quæ ſemper totum obtinet; quæ plus lacrymis, quàm virium robore, contendit. Pinna Ethol.241.

Lacrymis cœpit. Luc 7.38. Magdalena, incipiens à lacrymis, illicò in virtute proficit: compendioſa enim via lacrymarum ad ſanctitatis verticem. Eſcobar l.3.coll.Cbr.p.2.ſect.3. obſ.9.

Mulier quid ploras. Joan.20.13 Cur angeli ſolùm fletus cauſam quærunt; nec curant, quem quærat? Chriſtus duo quærit: *quid ploras? quem quæris?* Duo agebat Magdalena: flebat & Chriſtum quærebat. Hoc jam angeli habebant; flere deerat angelis: quod tamen ab eis adeò expetitur, ut ſi caderet in illos invidia, hoc inviderent, quòd fundere lacrymas, quas Deus in tanto pretio habet, nequeunt. Didacus Niſſ. fer. 3. D.1.Quadr.

Flere cum flentibus. Rom.12.15. Paulus jubet. Et Philipp. 4.4. *Gaudete in Domino ſemper*. Lacrymæ non impediunt gaudium, ſed augent. Mendoza in 1.Reg.1.annot.8.

Ex Patribus, & aliis.

Volens numquam jus deſeram; coactus repugnare non novi. Dolere potero, potero flere, potero gemere: adversùs arma, milites Gothos quoque, lacrymæ meæ arma ſunt: talia enim munimenta ſunt Sacerdotis; aliter non debeo, nec poſſum, reſiſtere. S.Ambroſ. orat. in Auxentium de Baſilicis tradendis.

Paſcunt frequenter & lacrymæ, & mentem allevant: fletus refrigerant pectus, & mœſtum ſolantur affectum. S. Ambroſ. orat. funebri de obitu Valentiniani Imp. poſt medium.

Gharita triſtitia, & fletus, quolibet ſolatio, ſunt amæniores: neque enim quem quod ſic tiſſus delectat, ut pro charis lacrymæ effuſæ. S.Chryſoſt.hom.32.in 1.Rom.13.

Panis lugentium, abundantia eſt lacrymarum, ſicut enim panis eſurientem, ſic lacryma reficit animam dolentem. Deficit eſuriens ſinè pane; lacerata languet anima ſinè lacrymarum effuſione: panis mitigat famem; lacryma lenit dolorem. Petrus Cell. c.12. de pane lugentium.

De fonte peccatorum vena exilivit omnium lacrymarum. Mirum tamen in hoc artificis Dei ingenium; ut lacryma, de venis erumpens peccatorum, profuſa humiliter abſorbeat omne peccatum. Id. ibid.

Demergit lacryma populum criminum, Judicis emollit iram, jam intentatæ iræ humili auſo flectit minas, vibratas revaginat acies erecta jam reſopinat ſupplicia; exundantes irrorat flammas, profundit de ſilice aquas, remollit aſpera, humectat arida, ſterilia fęcundat, ſordida lavat; ſuſcitat emortua, reſerat clauſa, portas refringit inferni. Quid plura? vincit invincibilem, ligat omnipotentem: naufragium eſt vitiorum, portuſque naufragantium Filium Dei ad nos inclinat. Hunc panem lacrymarum Adam comedit in exitio, Noe in diluvio, populus in deſerto, Ezechias in lecto, Job in ſterquilinio, David in adulterio, Petrus in negatione, Maria Magdalena in corporis ſui proſtitutione, latro in Crucis ſuſpenſione. Id. ibid.

Dum fundit peccator lacrymam, recludit adverſarium in flammam: urit certè adverſarium, refrigerium noſtrum. O lacryma humilis! tua eſt potentia, tuum eſt regnum: tribunal Judicis non vereris, quandoque ſententiam rapis etiam ab ore Judicis. Idem ibid.

Aqua hæc paradiſum irrigat; Eccleſiam, ut ſit ſinè macula, lavat: aut facit, aut invenit, paradiſum. Id.ibi.

Lacrymæ arma ſunt miſerorum: ad quæ ſemper poteſt recurrere, qui ab aliquo mœrore contrahitur: Orphani, viduæ, pupilli, ipſarum habent refugium. Placationes ſunt ſine voce, teſtes ſinè verbo, indices ſine digito, clamor in ſilentio, victoria ſinè ferro, terror dæmonum ſine ſonitu, oblationes ſinè ritu, pulſatio ſinè ſtrepitu: aqua decoctionis cordis, aqua ſaliens in vitam æternam, mare ſubmergens Ægyptios inſequentes, liquores rationabilis arboris. Simon Caſſ.l.8. c.40.

Sanctis ſemper dulces ſunt lacrymæ, & in omnia inpræſentiarum congruentes; propter quod: David *fuerunt mihi panes die ac nocte*. Pſ.41.4 in proſperis videlicet, & adverſis: quia ſicut panis ad omnia, quæ in uſibus vitæ veniunt, videtur congruere, ità lacrymæ in doloribus, & anguſtiis, in preſſuris, & tribulationibus, in deſiderio, & fervore amoris, etiam in gaudio, & compunctione divinæ recordationis. S.Paſchaſ.in Thren.2.

Exempla.

S. Julianus adoleſcenti nobili, & delicato, petenti, & impetranti, eſſe comitem in ſolitudinem, magnaque ſiti laboranti, calidis lacrymis ſolo rigato, divinitus fontem elicuit. B. Theodoretus hiſtoria SS. PP.

Vir honoratiſſimus, & timoratus, S Malachiæ, Ep. queſtus de ſterilitate animæ, petens ſibi à Deo obtineri donum lacrymarum, ſanctus vir maxillam maxillæ ejus conjungens: fiat, inquit, tibi, ſicut petiſti. Exinde factus fons hortorum, puteus viventium. S. Bernardus de vita ejuſdem.

Fœmina ſterilis S. Mochuam in Hybernia adiit, flexis genibus, panſis manibus, lacrymas copiosè fundentem, & quaſi ſenſibus alienatum reperit: furtim accedens ex oculis religioſi imbres cavis manibus excipit, & ore haurit magna fiducia, id ad fœcunditatem ſibi medicinæ fore: non vana ſpe, brevi enim Filium concepit, & peperit. Bolland. 1.Jan.

S. Syndetica V. authore S.Athanaſio, interrogata à ſororibus in ſpirituali colloquio qua ratione anima poſſit ſalvari? illa graviter ingemiſcens, & ubertim lacrymas fundens, ſeipſam colligebat; & videbatur reſponſum dediſſe per lacrymas. Boll.5.Jan.

S. Andreas Corſinus diebus Jovis pedes lavabat pauperis, inter quos tergiverſantem, quòd tibiam haberet putrefactam, adegit. Lavat, oſculatur, flet; & lacrymæ unguentum fuerunt; ſanus ex integro factus. Boll.30.Jan.

La-

Digitized by Google

§. III.

Lacrymæ Deo, & Filio ejus incarnato charæ.

I*Gitur puella, cui ego dixero inclina hydriam tuam, ut bibam.* Gen.24.14. de hydria conſcientiæ tuæ, aquam ſcilicet devotionis, lacrymarum, *& illa ſi inclinaverit ad me hydriam ſuam, & reſponderit, bibe* Domine mi; *quin & camelis*, id eſt, ſervis tuis, qui te quotidie ſuo in corpore portant, & noctu diuque tuo jugo vincti tenentur, ſimiliter hauriam aquam fraternæ charitatis: *ipſa eſt* puella, quam præparavit Dominus filio Domini mei; ut ſit ſponſa verbi divini meæ Humanitati uniti: Bloſius Margarit. ſpir. cap.18. Puer Abrahæ cognovit, Rebeccam eſſe debere uxorem Iſaac, ad hydriam, & propinationem aquæ; ad aures ejus appendit donaria multa, & facta eſt uxor Iſaac. Puer Abrahæ eſt ſermo divinus, providens, animam Filio Dei deſponſandam ad cor plenum lacrymarum; & quæ parata, non ſolùm lacrymas ob Chriſti paſſionem fundere; ſed etiam ea compaſſione erga proximos, appendit ad aures conſolationes. De Rampelogis Compunctio.

Decimas tuas, & primitias tuas non tardabis reddere. Ex.22.29. Hebr. *lacrymas tuas* non tardabis reddere. Sept. *primitias torcularis tui. Inebriabo te lacryma mea.* Iſ.16 9

Poſuiſti lacrymas meas &c. Pſ.55.9. In conſpectu Domini ponuntur lacrymæ, ſicut vinum, unde bibat. Hugo Card. hic.

Lacrymis cœpit rigare pedes. Luc.7.36 Phariſæi domum Chriſtus intravit: non accepturus Judaicos cibos, ſed divinam miſericordiam largiturus: neque accubuit, pocula ſaporata melle, floribus odorata, ſumpturus; ſed pœnitentis lacrymas ex ipſis oculorum fontibus potaturus. Deus delinquentium gemitus eſurit, ſitit lacrymas peccatorum. S Chr.ſ.93.

Homo amphoram aquæ portans. Luc.22.10. eſt peccator pœnitens, cor lacrymis plenum ferens; quem ſequentes angeli intraut ejus hoſpitium, & parant Paſcha Domino. De Rampelogis citat.

Sedebat ſupra fontem. Joan.4 6 Hæc eſt aqua, quam Chriſtus valde ſitit: & nullus fons eum magis delectat, quantum puteus lacrymarum. In cujus figura quievit juxta puteum Samariæ, & petiit aquam Samaritanæ, id eſt, lacrymarum, à muliere Samaritana, ſcilicet peccatrice anima. S. Bonavent. Diæt. ſal. cap.12. de confeſſ.

Cœpit lavare pedes Diſcipulorum. Joan.13.5. Chriſtus lavit pedes Diſcipulorum, non ſuos: quia eos nobis lacrymis lavandos reliquit. S.Ambroſ.l.6.in Luc.c.7. fortaſſe ideo, non lavit pedes ſuos Chriſtus: ut eos lacrymis nos lavemus. Lacrymis delicta noſtra fateamur; ut de nobis quoque dicat juſtitia cœleſtis: lacrymis rigavit pedes meos, & capillis ſuis terſit. S.Paulinus epiſt.4. ad Severum.

Abſterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum. Apoc.21.4. Non creatura aliqua, non Angelus, ſed Deus ipſe officium lacrymas abſtergendi ſibi reſervat. Alia aliis credidit, *angelis* enim *ſuis mandavit de te* mendicus portatur *ab angelis in ſinum Abrahæ.* Luc. 16.22. Ad ipſum Chriſtum conſolandu[m] ...itur angelus. S. Bernardus in declamat. felices lacrymæ, q[uas] benigna manus conditoris abſterget; & beati oculi, qui in ta[li]bus liqueſieri fletibus meruerunt. Baeza t.2.l.8.c.2.§.6.

Etiam angelis. Angeli gaudent in converſione ea pœnitentia peccatorum, ſalutem hominum ſitientes: lacrymæ pœnitentium vinum eorum. S.Bernard.ſ.30.in Cant.

Deliciæ Angelorum lacrymæ meæ. Id.l.68.

§. IV.

Lacrymæ comparantur aquæ mundanti, Baptiſmo.

Ex Veteri, & Novo.

I*Ste eſt Ana, qui invenit aquas calidas in ſolitudine, cum paſceret aſinos Sebeon patris ſui.* Geneſ 36.24. Ana, qui interpretatur *donatus*, vel *ſanctificatus*, ſignificat pœnitentem: aquæ calidæ: id eſt, lacrymæ, monſtrant pœnitentis contritionem: ſolitudo verò vitam ſolitariam pœnitentis, ſeu meditationem. S. Bonavent. diæt.ſal.c. 10.

Erit tamquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum. Non ſic impii, non ſic; ſed tamquam pulvis. Pſ.1.3.4. Tota juſti felicitas ab adjunctis oritur aquis. Sed pulvis unde poterit ſibi acquirere ſoliditatem, nè à vento rapiatur? ſanè ab adjuncta lacrymarum aqua. Baeza l.2.l.8.c.3.§.30.

Lavabo per ſingulas noctes &c. Pſ.6.7. Lavatur cor lacrymis compunctionis. S.Tho. Aqu. in Jer.c.4.

Defecerunt oculi mei &c. Pſ.118.82. Oculi ſunt quaſi loculi ſolutionem debitam deducentes, ſcilicet lacrymas. S.Bonav. hic.

Oculi ejus ſicut columbæ quæ reſident juxta fluenta pleniſſima. Cantic.5.12.

Iniquitates veſtræ diviſerunt inter vos & Deum. Iſ. 59. 2. At ubi nubes diſſolvitur, & in tenues guttas, quaſi lacrymulas, depluit; illicò cœlum ſerenatur. Quæ inopte ingenio amaræ, ac ſalſæ, priùs aquæ è mari in nubem concreverant, in dulcia ſtillicidia reſolvuntur: imò & fulgura iræ divinæ, pluvia lacrymarum ingruente, ceſſant. Incert.auth.

Tu autem cùm jejunas faciem tuam lava. Matth 6. 17. Si faciem tuam lavare deſideras, lacrymis eam abluito; Et ſuſpiriis, ac fletibus, eam lavato: ut in conſpectu Dei, & ſanctorum angelorum ejus, cum gloria & claritate, reſplendeat: nam facies, quæ lacrymis abluitur, immarceſſibilem pulchritudinem acquirit. S.Ephr. ſerm.aſcetico apud Baezam t.3.l.14.c.9.§.10.

Ex Patribus, & aliis.

Humilium fletus magnus eſt concupiſcentiæ carnalis interitus. Lacrymæ, quæ ea cordis compunctione veniunt, & inimicum vincunt, & nobis donum triumphalis lætitiæ acquirunt. B. Fulgentius ep.3.ad Probam de Virginit.

Peccata tua in libro ſcripta ſunt; ſpongiæ autem inſtar ſunt lacrymæ tuæ: lacrymas mitte, & obliterantur. S.Chryſoſt.in Pſ.50. Magna peccatorum ſpongia ſunt lacrymæ. ibid. Rogum peccatorum extinguimus, non jam aquis multis, ſed parvis cum lacrymis: multus enim peccati ignis; atque modica eum extinguit lacryma. Idem hom.5. de pœnit.

Inquinati poſt aquas ſalutis renaſcamur ex lacrymis. S.Gregor. hom.21. in Evang.

Pęnitentia eſt ſicut aqua calida contra canes: & maximè quantùm ad contritionem: ſicut enim cum aqua calida ejicitur canis de coquina: ſic cum aqua lacrymarum ferventium ejicitur diabolus, & peccatum, de anima. S.Bonav.diæt.ſal.cap.10. Aqua compunctionis eſt aqua benedicta, per quam ſanctificamur; & abluuntur peccata. Idem ſer.3. de Dedic.Eccl.

Quemadmodum aqua delet litteras, ita & lacrymæ abolere peccata ſolent; Joan. Climac.gr.16.

Baptizari iterum non poſſumus; & tamen vice Baptiſmatis contra quotidiana peccata quotidianum fontem lacrymarum habemus. Etſi ſæpius baptizari prohibemur per aquam; numquam prohibemur per pœnitentiam. Hugo à S.Vict. in Pſ.41.

Dum omnino tuus fueris, tunc illis (lacrymis) utere; illis te inebria, illis te refice, ſuaviſſimum tibi balneum mentis in illis frequenter tibi inſtrue. Gerſon opuſc. de relig. perfect. conſider.19.

Sapientiſſimè Deus oculos fletus inſtrumentum eſſe voluit: ut, quo vitiorum ſordes hauriuntur, eodem per lacrymas diluantur. Drexel. Nicera l 1.c 7.

Lacryma vitis, lepras, &c. nitro antè præparatas, ſanat. Plinius l.23.in proœm.

§. V.

Lacrymæ avertunt iram Dei, & pœnas.

A*Pparuit clibanus fumans, lampas ignis tranſiens inter diviſiones illas.* Geneſ.15.17. Diviſiones adurit ignis, ſed avibus non propinquavit. v. 10. Notavit hoc S. Auguſtinus de Quinqu. ignis iſte inter diviſiones illas tranſiens dicitur; turturem, & columbam, tetigiſſe non legitur. Cur turturi & columbæ, parcit? quia noti gemitus aves: ubi gemitus, flamma non appropinquat. Naxera in Joſ.15 §.33.

Magnus profectus eſt lacrymarum. Quando ſervus propitiatur Domino; filius lacrymis mitigat patrem: & aſperam matrem plorans mulcet parvulus: ità & peccator profuſis fletibus removet iram Dei. S Eligius hom.11.

Fulmineus ignis nulla quandoque aqua extingui valet: aqua lacrymarum extinguitur divinæ juſtitiæ fulmen. Doultreman de amore l.1.c.1.ſect.6.

Pierius in Hierogl. lib. 28. cap. 82. refect. Semiramidi perſuaſum, margaritas genis inhærere, quas experrectus lacrymas deprehendit

Imber Lem. *Temperat æſtum.* Seneca in Troade Act. 3. Fletus ærumnas levat. Picinelli.

§.VI.La-

Digitized by Google

Ex Patribus, & aliis.

Ros matutinus eſt (fletus devotionis) de cœleſtibus ſtillans, & quaſi unctio ſpiritus mentem deliniens. S.Cypr. de Cœna D.

Tunc reſpirant plantæ in nocte: tunc & animæ maximè, & magis, quàm illæ, rorem ſuſcipiunt. Quæ enim in die Sol aduſſit, eadem nox refrigerat. Nocturnæ lacrymæ quovis rore magis contra concupiſcentias, ac ardores omnes, deminuuntur. S.Chryſoſt.hom.26. in Acta.

Semina ſunt bona opera, bona ſtudia; ſemina lacrymæ ſunt. S.Bernardus ſ.37.in Cant.

O pretioſas margaritas illas in defluxione beatarum lacrymarum. S Macarius hom.25.

Poſtquam homo ſeminavit, ſi Deus dat pluviam, & rorem, homo colligit abundanter; aliàs non: ità eſt de lacrymis. S.Vincent. Ferr. ſ.2. D.3. Paſch.

Chriſtus medetur ſudorifero lacrymarum, inciſione venæ, & minutione ſanguinis corrupti; ordinando divitibus damna rerum. Id.ſ.4. D.17.Trinit.

Balſamum, omnibus odoribus præfertur, uni terrarum Judææ conceſſum. Succus è plaga manat, quem opobalſamum vocant. Corticis ad medicamenta pretium eſt: præcipua autem gratia lacrymæ, ſecunda ſemini, tertia cortici, minima ligno. Plin.lib.12. cap. 25. Circa Hierichuntem pinguiſſima Judææ regio balſamum nutrit: cujus inciſo lapidibus acutis robore ſtillantem lacrymam ex vulneribus colligunt. Joſephus de bello Judaico l.1.c.5.

Arbuſcula balſami. Lem. *E lacrymis pretium.* Picinelli.

Vitis. Lem. *In lacrymis feracior.* Picinelli.

§. II.

Lacrymarum pretium, utilitas, laudes variæ.

Ex Veteri, & Novo.

IN laboribus & in ſudore vultus tui veſceris pane. Gen.3.17.19. Hæc Deus Adamo de victu corporis: quæ quidem, ſi ad animam referas, æquè vera ſunt. Nam ſicut victus corporis conquirendus eſt per ſudorem corporis ità victus animæ per ſudorem animæ. S.Hilarius l.10. de Trinit. lacryma ſudor animæ. Pinna Ethol.241.

Inter amplexus flevit. Gen.46.29. Sicut per emiſſionem ſanguinis febris mitigatur; ſic per emiſſionem lacrymarum, quas cordis ſanguinem rectè dixeris, amoris febris mitigatur. Alvarez Illuſtr. 269.

Super flumina Babylonis flevimus; cum recordaremur Sion; in ſalicibus in medio ejus ſuſpendimus organa noſtra. Pſ.136.1. Et lacrymæ pro cantu ſunt. Cur Sionis, id eſt, cœleſtis patriæ, memores non canunt; ac organa, muſicæque inſtrumenta, tangunt? Audi: *Sedimus & flevimus:* lacrymæ pro cantu fuere, & muſicis inſtrumentis. Non aulæ citharædos vocat Joſeph ad patrem ſuum chariſſimum plauſibus excipiendum; lacrymæ pro cantu ſunt. Idem ibid.

A diebus Joannis Bapt. regnum cœlorum vim patitur &c. Matth.11. 12. Quia, qui pœnitentiam peccatoribus edixit, quid aliud, quàm regno cœlorum fieri violentiam docuit? vult omnipotens Deus talem à nobis violentiam perpeti: nam regnum cœlorum rapi vult noſtris fletibus, quod noſtris meritis non debetur. S.Gregor. hom.20.in Evang.

Niſi efficiamini ſicut parvuli &c. Matth.18.3. Cur parvulis nos vult ſimiles? ad impetranda omnia per lacrymas, quæ petimus. Si mater minetur, ſi pater repellat, ſi nutrix lac neget, ſi bajula cupitis non annuat; ad lacrymas parvulus recurrit, quibus ſemper victor evadit. S. Chryſol.ſ.128. infantiam dico fratres, quæ ſemper totum obtinet; quæ plus lacrymis, quàm virium robore, contendit. Pinna Ethol.241.

Lacrymis cœpit. Luc 7.38. Magdalena, incipiens à lacrymis, illicò in virtute proficit: compendioſa enim via lacrymarum ad ſanctitatis verticem. Eſcobar l.3.coll.Cbr.p.2.ſect.3. obſ.9.

Mulier quid ploras. Joan.20.13 Cur angeli ſolùm fletus cauſam quærunt; nec curant, quem quærat? Chriſtus duo quærit: *quid ploras? quem quæris?* Duo agebat Magdalena: flebat & Chriſtum quærebat. Hoc jam angeli habebant; flere deerat angelis: quod tamen ab eis adeò expetitur, ut ſi caderet in illos invidia, hoc inviderent, quòd fundere lacrymas, quas Deus in tanto pretio habet, nequeunt. Didacus Niſſ. ſer. 3. D.1.Quadr.

Flere cum flentibus. Rom.12.15. Paulus jubet. Et Philipp. 4.4. *Gaudete in Domino ſemper.* Lacrymæ non impediunt gaudium, ſed augent. Mendoza in 1.Reg.1.annot.8.

Ex Patribus, & aliis.

Volens numquam jus deſeram; coactus repugnare non novi. Dolere potero, potero flere, potero gemere: adversùs arma, milites Gothos quoque, lacrymæ meæ arma ſunt: talia enim munimenta ſunt Sacerdotis; aliter non debeo, nec poſſum, reſiſtere. S.Ambroſ. orat. in Auxentium de Baſilicis tradendis.

Paſcunt frequenter & lacrymæ, & mentem allevant: fletus refrigerant pectus, & mœſtum ſolantur affectum. S. Ambroſ. orat. funebri de obitu Valentiniani Imp. poſt medium.

Gratia triſtitia, & fletus, quolibet ſolatio, ſunt amæniores: neque enim quem quod ſic riſſus delectat, ut pro charis lacrymæ effuſæ. S.Chryſoſt.hom.32.in 1.Rom.13.

Panis lugentium, abundantia eſt lacrymarum, ſicut enim panis eſurientem, ſic lacryma reficit animam dolentem. Deficit eſuriens ſinè pane; lacerata languet anima ſinè lacrymarum effuſione: panis mitigat famem; lacryma lenit dolorem. Petrus Cell. c.12. de pane lugentium.

De fonte peccatorum vena exilivit omnium lacrymarum. Mirum tamen in hoc artificis Dei ingenium; ut lacryma, de venis erumpens peccatorum, profuſa humiliter abſorbeat omne peccatum. Id. ibid.

Demergit lacryma populum criminum, Judicis emollit iram, jam intentatæ iræ humili auſu flectit minas, vibratas revaginat acies erecta jam reſupinat ſupplicia; exundantes irrorat flammas, profundit de ſilice aquas, remollit aſpera, humectat arida, ſterilia fœcundat, ſordida lavat; ſuſcitat emortua, reſerat clauſa, portas refringit inferni. Quid plura? vincit invincibilem, ligat omnipotentem: naufragium eſt vitiorum, portuſque naufragantium Filium Dei ad nos inclinat. Hunc panem lacrymarum Adam comedit in exilio, Noe in diluvio, populus in deſerto, Ezechias in lecto, Job in ſterquilinio, David in adulterio, Petrus in negatione, Maria Magdalena in corporis ſui proſtitutione, latro in Crucis ſuſpenſione. Id. ibid.

Dum fundit peccator lacrymam, recludit adverſarium in flammam: urit certe adverſarium, refrigerium noſtrum. O lacryma humilis! tua eſt potentia, tuum eſt regnum: tribunal Judicis non vereris, quandoque ſententiam rapis etiam ab ore Judicis. Idem ibid.

Aqua hæc paradiſum irrigat; Eccleſiam, ut ſit ſinè macula, lavat: aut facit, aut invenit, paradiſum. Id.ibi.

Lacrymæ arma ſunt miſerorum: ad quæ ſemper poteſt recurrere, qui ab aliquo mœrore contrahitur: Orphani, viduæ, pupilli, ipſarum habent refugium. Placationes ſunt ſine voce, teſtes ſine verbo, indices ſine digito, clamor in ſilentio, victoria ſinè ferro, terror dæmonum ſine ſonitu, oblationes ſinè ritu, pulſatio ſinè ſtrepitu: aqua decoctionis cordis, aqua ſaliens in vitam æternam, mare ſubmergens Ægyptios inſequentes, liquores rationabilis arboris. Simon Caſſ.l.8. c.40.

Sanctis ſemper dulces ſunt lacrymæ, & in omnia inpræſentiarum congruentes; propter quod: David *fuerunt mihi panes die ac nocte.* Pſ.41.4 in proſperis videlicet, & adverſis: quia ſicut panis ad omnia, quæ in uſibus vitæ veniunt, videtur congruere, ità lacrymæ in doloribus, & anguſtiis, in preſſuris, & tribulationibus, in deſiderio, & fervore amoris, etiam in gaudio, & compunctione divinæ recordationis. S.Paſchaſ.in Thren.2.

Exempla.

S. Julianus adoleſcenti nobili, & delicato, petenti, & impetranti, eſſe comitem in ſolitudinem, magnaque ſiti laboranti, calidis lacrymis ſolo rigato, divinitus fontem elicuit. B. Theodoretus hiſtoria SS. PP.

Vir honoratiſſimus, & timoratus, S Malachiæ, Ep. queſtus de ſterilitate animæ, petens ſibi à Deo obtineri donum lacrymarum, ſanctus vir maxillam maxillæ ejus conjungens: fiat, inquit, tibi, ſicut petiſti. Exinde factus fons hortorum, puteus viventium. S. Bernardus de vita ejuſdem.

Fœmina ſterilis S. Mochuam in Hybernia adiit, flexis genibus, panſis manibus, lacrymas copioſè fundentem, & quaſi ſenſibus alienatum reperit: furtim accedens ex oculis religioſi imbres cavis manibus excipit, & ore haurit magna fiducia, id ad fœcunditatem ſibi medicinæ fore: non vana ſpe, brevi enim Filium concepit, & peperit. Bolland. 1.Jan.

S. Syndetica V. authore S.Athanaſio, interrogata à ſororibus in ſpirituali colloquio qua ratione anima poſſit ſalvari? illa graviter ingemiſcens, & ubertim lacrymas fundens, ſeipſam colligebat; & videbatur reſponſum dediſſe per lacrymas. Boll.5.Jan.

S. Andreas Corſinus diebus Jovis pedes lavabat pauperis, inter quos tergiverſantem, quòd tibiam haberet putrefactam, adegit. Lavat, oſculatur, flet; & lacrymæ unguentum fuerunt; ſanus ex integro factus. Boll.30.Jan.

La-

Digitized by Google

§. III.

Lacrymæ Deo, & Filio ejus incarnato charæ.

I*Gitur puella, cui ego dixero inclina hydriam tuam, ut bibam.* Gen.24.14. de hydria conſcientiæ tuæ, aquam ſcilicet devotionis, lacrymarum, *& illa* ſi inclinaverit ad me hydriam ſuam, & *reſponderit, bibe* Domine mi; *quin & camelis*, id eſt, ſervis *tuis*, qui te quotidie ſuo in corpore portant, & noctu diuque tuo jugo vincti tenentur, ſimiliter hauriam aquam fraternæ charitatis: *ipſa eſt* puella, quam præparavit Dominus filio Domini mei; ut ſponſa verbi divini meæ Humanitati uniti: Bloſius Margarit. ſpir.cap.18. Puer Abrahæ cognovit, Rebeccam eſſe debere uxorem Iſaac, ad hydriam, & propinationem aquæ; ad aures ejus appendit donaria multa, & facta eſt uxor Iſaac. Puer Abrahæ eſt ſermo divinus, providens, animam Filio Dei deſponſandam ad cor plenum lacrymarum; & quæ parata, non ſolùm lacrymas ob Chriſti paſſionem fundere; ſed etiam ex compaſſione erga proximos, appendit ad aures conſolationes. De Rampelogis Compunctio.

Decimas tuas, & primitias tuas non tardabis reddere. Ex.22.29. Hebr. *lacrymas tuas* non tardabis reddere. Sept. *primitias torcularis tui. Inebriabo te lacryma mea.* Iſ.16 9

Poſuiſti lacrymas meas &c. Pſ.55.9. In conſpectu Domini ponuntur lacrymæ, ſicut vinum, unde bibat. Hugo Card. hic.

Lacrymis cœpit rigare pedes. Luc 7.36 Phariſæi domum Chriſtus intravit; non accepturus Judaicos cibos, ſed divinam miſericordiam largiturus: neque accubuit, pocula ſaporata melle, floribus odorata, ſumpturus; ſed pœnitentis lacrymas ex ipſis oculorum fontibus potaturus. Deus delinquentium gemitus eſurit, ſitit lacrymas peccatorum. S Chr.ſ.93.

Homo amphoram aquæ portans. Luc.22.10 eſt peccator pœnitens, cor lacrymis plenum ferens; quem ſequentes angeli intrant ejus hoſpitium, & parant Paſcha Domino. De Rampelogis citat.

Sedebat ſupra fontem. Joan.4 6 Hæc eſt aqua, quam Chriſtus valde ſitit: & nullus fons eum magis delectat, quantum puteus lacrymarum. In cujus figura quievit juxta puteum Samariæ, & petiit aquam Samaritanæ, id eſt, lacrymarum, à muliere Samaritana, ſcilicet peccatrice anima. S. Bonavent. Diæt. ſal. cap.12. de confeſſ.

Cœpit lavare pedes Diſcipulorum. Joan.13.5. Chriſtus lavit pedes Diſcipulorum, non ſuos: quia eos nobis lacrymis lavandos reliquit. S.Ambroſ.l.6.in Luc.c.7. fortaſſe ideo, non lavit pedes ſuos Chriſtus; ut eos lacrymis nos lavemus. Lacrymis delicta noſtra fateamur; ut de nobis quoque dicat juſtitia cœleſtis: lacrymis rigavit pedes meos, & capillis ſuis terſit. S.Paulinus epiſt.4. ad Severum.

Abſterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum. Apoc.21.4. Non creatura aliqua, non Angelus, ſed Deus ipſe officium lacrymas abſtergendi ſibi reſervat. Alia aliis credidit, *angelis* enim *ſuis mandavit de te* mendicus portatur *ab angelis in ſinum Abrahæ.* Luc. 16. 22. Ad ipſum Chriſtum conſolandum mittitur angelus. S. Bernardus in declamat. felices lacrymæ, quas benigna manus conditoris abſterget; & beati oculi, qui in talibus liquefieri fletibus meruerunt. Baeza t.2.l.8.c.2.§.6.

Etiam angelis. Angeli gaudent in converſione ex pœnitentia peccatorum, ſalutem hominum ſitientes: lacrymæ pœnitentium vinum eorum. S.Bernard.ſ.30.in Cant.

Deliciæ Angelorum lacrymæ meæ. Id.l.68.

§. IV.

Lacrymæ comparantur aquæ mundanti, Baptiſmo.

Ex Veteri, & Novo.

I*Ste eſt Ana, qui invenit aquas calidas in ſolitudine, cum paſceret aſinos Sebeon patris ſui.* Geneſ 36.24. Ana, qui interpretatur *donatus*, vel *ſanctificatus*, ſignificat pœnitentem: aquæ calidæ; id eſt, lacrymæ, monſtrant pœnitentis contritionem; ſolitudo verò vitam ſolitariam pœnitentis, ſeu meditationem. S. Bonavent. diæt.ſal.c.10.

Erit tamquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum. Non ſic impii, non ſic; ſed tamquam pulvis. Pſ.1.3.4. Tota juſti felicitas ab adjunctis oritur aquis. Sed pulvis unde poterit ſibi acquirere ſoliditatem, nè à vento rapiatur? ſanè ab adjuncta lacrymarum aqua. Baeza l.2.l.8.c.3.§.30.

Lavabo per ſingulas noctes &c. Pſ.6.7. Lavatur cor lacrymis compunctionis. S.Tho.Aqu. in Jer.c.4.

Defecerunt oculi mei &c. Pſ.118.82. Oculi ſunt quaſi loculi ſolutionem debitam deducentes, ſcilicet lacrymas. S.Bonav. hic.

Oculi ejus ſicut columbæ quæ reſident juxta fluenta pleniſſima. Cantic.5.12.

Iniquitates veſtræ diviſerunt inter vos & Deum. Iſ. 59. 2. At ubi nubes diſſolvitur, & in tenues guttas, quaſi lacrymulas, depluit; illicò cœlum ſerenatur. Quæ ſuopte ingenio amaræ, ac ſalſæ, priùs aquæ è mari in nubem concreverant, in dulcia ſtillicidia reſolvuntur: imò & fulgura iræ divinæ, pluvia lacrymarum ingruente, ceſſant. Incert.auth.

Tu autem cum jejunas faciem tuam lava. Matth 6. 17. Si faciem tuam lavare deſideras, lacrymis eam abluto; Et ſuſpiriis, ac fletibus, eam lavato: ut in conſpectu Dei, & ſanctorum angelorum ejus, cum gloria & claritate, reſplendeat: nam facies, quæ lacrymis abluitur, immarceſſibilem pulchritudinem acquirit. S.Ephr. ſerm.aſcetico apud Baezam t.3.l.14.c.9.§.10.

Ex Patribus, & aliis.

Humilium fletus magnus eſt concupiſcentiæ carnalis interitus. Lacrymæ, quæ ex cordis compunctione veniunt; & inimicum vincunt, & nobis donum triumphalis lætitiæ acquirunt. B. Fulgentius ep.3.ad Probam de Virginit.

Peccata tua in libro ſcripta ſunt; ſpongiæ autem inſtar ſunt lacrymæ tuæ: lacrymas mitte, & obliterantur. S.Chryſoſt.in Pſ.50. Magna peccatorum ſpongia ſunt lacrymæ. ibid. Rogum peccatorum extinguimus, non jam aquis multis, ſed parvis cum lacrymis: multus enim peccati ignis; atque modica eum extinguit lacryma. Idem hom.5. de pœnit.

Inquinati poſt aquas ſalutis renaſcamur ex lacrymis. S.Gregor. hom.21. in Evang.

Pœnitentia eſt ſicut aqua calida contra canes; & maximè quantùm ad contritionem: ſicut enim cum aqua calida ejicitur canis de coquina; ſic cum aqua lacrymarum ferventium ejicitur diabolus, & peccatum, de anima. S.Bonav.diæt.ſal.cap.10. Aqua compunctionis eſt aqua benedicta, per quam ſanctificamur; & abluuntur peccata. Idem ſer.3. de Dedic.Eccl.

Quemadmodum aqua delet litteras, ita & lacrymæ abolere peccata ſolent; Joan. Climac.gr.16.

Baptizari iterum non poſſumus; & tamen vice Baptiſmatis contra quotidiana peccata quotidianum fontem lacrymarum habemus. Etſi ſæpius baptizari prohibemur per aquam; nunquam prohibemur per pœnitentiam. Hugo à S.Vict. in Pſ.41.

Dum omnino tuus fueris, tunc illis (lacrymis) utere; illis te inebria, illis te refice, ſuaviſſimum tibi balneum mentis in illis frequenter tibi inſtrue. Gerſon opuſc. de relig. perfect. conſider.19.

Sapientiſſimè Deus oculos fletus inſtrumentum eſſe voluit: ut, quo vitiorum ſordes hauriuntur, eodem per lacrymas diluantur. Drexel. Niceta l 1.c 7.

Lacryma vitis, lepras, &c. nitro antè præparatas, ſanat. Plinius l.23.in proœm.

§. V.

Lacrymæ avertunt iram Dei, & pœnas.

A*Pparuit clibanus fumans, lampas ignis tranſiens inter diviſiones illas.* Geneſ.15.17. Diviſiones adurit ignis, ſed avibus non propinquavit. v. 10. Notavit hoc S. Auguſtinus de Quinqu. ignis ille inter diviſiones illas tranſiens dicitur; turturem, & columbam, tetigiſſe non legitur. Cur turturi & columbæ, parcit? quia noti gemitus aves: ubi gemitus, flamma non appropinquat. Naſera in Joſ.15.§.33.

Magnus profectus eſt lacrymarum. Quando ſervus propitiatur Domino; filius lacrymis mitigat patrem; & aſperam matrem plorans mulcet parvulus: ità & peccator profuſis fletibus removet iram Dei. S Eligius hom.11.

Fulmineus ignis nulla quandoque aqua extingui valet: aqua lacrymarum extinguitur divinæ juſtitiæ fulmen. Doultreman de amore l.1.c.1.ſect.6.

Pierius in Hierogl. lib. 28. cap. 81. refect. Semiramidi perſuaſum, margaritas genis inhærere, quas experrectus lacrymas deprehendit

Imber Lem. *Temperat æſtum.* Seneca in Troade Act. 3. Fletus ærumnas levat. Picinelli.

§. VI.

Lacrymæ pro peccatis, ſuadentur: laudantur.

Ex Veteri, & Novo.

E*Ffuderunt in conſpectu Domini aquam.* 1. Reg. 7. 6. In ſignum pœnitentiæ, qua perfectè idololatriæ, & peccatis renunciarunt. q. d. ſicut aquam hanc, ſic & cor noſtrum, omniaque ejus vitia, effundimus coram Domino; profitentes, non ea deteſtari, pœnitere & aquam hanc vice lacrymarum fundere. Optaremus pro peccatis tot lacrymas fundere, quot ſunt guttæ in ſitula. Sed quia id facere nequimus hinc pro eis aquam effundimus Cornelius hìc.

Lavabo per ſingulas noctes &c. Pſ 6 7. Nè putetis, nè cùm hæc ſemel feciſſet, deinceps ſe quieti tradiderit: eſt enim hæc ſpes noſtra maxima, & laxamento uſus ſit: ſed hoc aſſiduè fecit per totam vitam: non ſicut nos, qui uno die, ut plurimùm laborantes; atque adeò nè uno quidem, nos ipſos riſui, voluptati, & otio, tradimus. S. Chryſoſt. hìc. En oſtendo tibi lectum B. David. Qualis igitur erat ille? non argento, & auro; ſed undique lacrymis, & confeſſione erat exornatus. Hæc ipſe fatetur: *lavabo &c.* Itaque vice margaritarum undique lacrymis erat diſtinctus S. Chryſoſt. hom. 1. de Lazaro.

Laboravi in gemitu meo. Pſ. 6. 7. Id eſt, tam ingenti fletu peccata mea deflevi, ut fatigatus ſim. In quo ſpeculo ſe intueri deberent, qui plurima, & graviſſima, peccata committunt; & vix paucas lacrymæ guttas emittere valent, cùm remiſſionem à Deo quærunt. Bellarminus hìc.

Fulgura in pluviam fecit. Pſ. 134. 7 Nubes, caligo confuſionis: ſed fulgur terror majeſtatis; pluvia fletus compunctionis: priùs enim ante mentis noſtræ oculos turpitudinis memoria reducitur, poſtmodum in eorum recordatione divini terroris formidine concutitur; tandem inter confuſionem, & formidinem, deprehenſa in fletu compungitur. S. Bonavent. hìc.

Super ubera plangite, ſuper regione deſiderabili: ſuper vinea fertili. Iſ. 32 12. q. d. plangite, quia propter peccata veſtra avulſi eſtis à divinis uberibus; nec ſugitis lac divinæ conſolationis. Plangite ſuper regione deſiderabili; quia exules facti eſtis à regione beatorum. Plangite ſuper vinea fertili; quia potiores Eccleſiæ fructus non participatis, quamdiu membra ipſius mortua eſtis. De Fonte in Cant. 1. Exh. 13. §. 5.

Beati qui lugent. Matth 5. 5. Non mortuum, non jacturam; ſed peccatum. S. Chryſoſt. hom. 22. ad pop Euthymius, Theophylactus, Paſchaſius, V. Beda, qui ob charitatem lugent propria, & aliena peccata. In illum luctum ſenſum horum verborum trancio, qui de offenſione divina procedit; qui, cùm offenſus eſt DEUS, deberet inhauſtibili vena defluere: cùm nihil aliud ſit fletu, & amaro luctu, dignum; niſi cùm rerum creator offenditur. Simon. Caſſ. l. 10. cap. 6.

Noli flere. Luc. 7. 13. Prohibet fletum ſuſcitaturus mortuum: mors quippe cauſa fletus erat. Et nihil fletus cauſa, quàm ſpiritualis mors; nihil plangendum ab hominibus, quàm peccatum. Vult Deus fletum fieri pro ſpiritualibus malis; non autem pro corporalibus damnis. Idem l. 5. c. 15. Cum multa ſint lacrymarum genera, iſtæ illius tenuerunt optimam partem. Sunt enim aliquæ prodeuntes ex pœnali miſeria; & quædam proveniunt ex miſeria culpabili, & iniqua; & utiliores, immò neceſſariæ ſunt. In his hæc mulier exordium fecerat. Sunt, quæ effundentem non reſpiciunt; eò quod ſit pœna mulctandus ex crimine; ſed tantùm; quia offenſus eſt Deus. Id. l. 9. c. 58.

Lacrymis cœpit rigare pedes eius. Luc. 7. 38. En mutatur ordo rerum; pluviam terræ dat cœlum ſemper: ecce nunc rigat terra cœlum. O quanta vis in lacrymis peccatorum! rigant cœlum, terram diluunt, extinguunt gehennam. S. Chriſ. ſ. 93.

Mulier quid ploras? Joan. 20. 15. Quærit ut homo, qui omnia ſciebat ut Deus. Noverat, cur plorabat, ſed interrogatio ampliores provocabat ad lacrymas. Id. l. 14. hìc.

Exivit ſanguis & aqua. Joann. 19. 34. Non ille ſolus, ſed comitatus aqua. Hinc inſtruimur; id à nobis in omni mortificatione, jejunio, agi oportere: ut ſanguinis comes ſemper ſit aqua lacrymarum, & compunctionis. Jejunare, nec meliorem vitam vivere, inanis fatigatio eſt. Didacus Niſſ. ſ. 2. die Ciner.

Ex Patribus, & aliis.

Ubi verò à fundo arcano alta conſideratio contraxit, & congeſſit totam miſeriam meam in conſpectum cordis mei; oborta eſt procella ingens, ferens ingentem imbrem lacrymarum. Et ut totum effunderem cum vocibus ſuis; ſurrexi ab Alipio, & ſeceſſi remotiùs, quam ut poſſet mihi oneroſa eſſe etiam ipſius præſentia. Manſit ergo ille, ubi ſedebamus, nimiè ſtupens. Ego ſub quadam fici arbore ſtravi me neſcio quo modo; & dimiſi habenas lacrymis; & proruperunt flumina oculorum meorum, acceptabile ſacrificium tuum; & non quidem his verbis, ſed in hac ſententia multa dixi tibi &c. S. Auguſt. Confeſſ. l. 8. c. 12.

Flevit & contriſtatus eſt propter me, gaudium meum, immò gaudium Angelorum Dominus JESUS. Audis cor non carneum, ſed lapideum, illum magnum Jeſum, & optimum, in diebus carnis ſuæ, quam pro me redimendo aſſumpſerat, lacrymis immaduiſſe; & adhuc aridum permanes? O cor durum! audis commoveri pro me ad lacrymas illum, qui in æternum ſtat, & non commovebitur: nec adhuc tu ad lacrymas commoveris. Addam & ignem charitatis, & Paſſionis ſanguinem; ſi fortè caleſias, ſi emolliaris; ut dulciſſimo Jeſu pro lacrymis ſuis, & ſanguinis effuſione, ſolas ſaltem lacrymas rependas. Adhuc addam & malleum gravem, & cuneos ferreos incuriam tibi, ut ſcindaris &c. S Bernard. tr. de Paſſ. d. c 33.

Ploremus hìc paululum, ut non plangamus illis æternùm. S. Ephrem. ſ. de compunct. animi.

Qui pro temporalibus incommodis lacrymas affluenter effundit & peccatorum lacrymas novit; iple ſibi teſtis eſt, quia non vere de peccatis dolet. S. Thom. Vill. ſ 6 d. 4 Quadr.

Nihil penitus aliud fletu, & amariſſimò luctu, dignum, niſi cùm offenditur Creator omnium rerum. Incert. Auth.

§. VII.

Lacrymis non abutere, non ob futiles cauſas.

Ex Vetere.

D*Iviſitque aquas, quæ erant ſub firmamento, ab his, quæ erant ſuper firmamentum* Gen. 1 7. Diviſio, & diſcrimen, lacrymarum: quædam in immò ſubſidunt, hoc eſt, propter terrenos eventus effunduntur, propter paupertatem, angores, morbos, dolores, filiorum, & amicorum, mortem. Aliæ verò in altum ſublatæ, velut in firmamentum mutantur; cùm ſcilicet ex pœnitentiæ dolore, ex deſiderio patriæ cœleſtis, ex amore Dei, ab anima per oculos emittuntur. *Aquæ omnes, quæ ſuper cœlos ſunt, laudent nomen Domini.* Pſ. 148. 4. Fernandius hìc ſect. 4.

Dicunt *Paſtores Geraræ* (dæmones) *noſtra eſt aqua.* Gen. 26. 20. ſcilicet lacrymarum harum impatientis animæ. S. Bernardinus ſ. 4. de 8. Beatitud.

Irrugiit clamore magno. Gen. 27. 34 Flevit Eſau; flevit & Jacob Oſ. 12. 4. *Flevit & rogavit eum.* Diſpares lacrymæ, ſed diſſimilis affectus. Eſau deflet ablatam primogenituram; Jacob Numinis abſentiam: levavit vocem ſuam, & flevit. Nazera in Joſ. 15. §. 40.

Operto capite aſcendebat plorans 2. Reg. 15. 30. David ſuum à regno ſuo exilium deplorans: nempe erubeſcens, ſi fortè à ſuis pro temporali damno flere cerneretur. Eamdem ob cauſam mortem deploraturus Salomonis, *aſcendit cœnaculum portæ, & flevit.* 2. Reg. 18. 33. Sublimiorem & ſecretiorem, ad locum ſe recepit, quoniam palam temporalia flere damna erubeſcebat. Mendoza in 1. Reg. 1. annot. 8. Quia viros flere non convenit. Abulenſis.

Convertit faciem ſuam ad parietem, flevit fletu magno 4. Reg. 20. 2. 3. Ne quem pudorem ex lacrymis pro temporali incommodo profuſis pateretur. Idem ib. Communis ſententia eſt, quod coram Iſaia ſe vertit ad parietem. Fecit id non ex contemptu, ſed ex animoſitate regia. Conſideravit, ſe in lacrymas erumpere ob amorem rerum ſæcularium; & Iſaiam illarum eſſe contemptorem magnum: erubuit coram tanto viro talem fletum excitare; & ideo ob reverentiam vertit ſe ad parietem. Sylveria in Luc. 1. q. 36. *Convertit &c.* quia fortè erubeſcebat flere coram illis. Abulenſ.

Dereliqueruntque ibi deos ſuos, quos David juſſit exuri. 1. Paral. 14. 12. Cur David, victis & fugatis gentibus, relicta idola combuſſit? S. Auguſt. lib. quæſt. quia illis gentiles lacrymas offerebant: nam lacrymæ ſoli altiſſimo offerendæ ſunt; & propter amorem ejus, & offenſas, profundendæ. O quot hodie ſunt idola! quibus quam plurimæ lacrymæ offeruntur! propter nummos, honorem, voluptates; quàm paucæ propter Deum! Diez lacrymæ.

Defecerunt ſicut fumus dies mei. Pſ. 101. 4. Nonne vides etiam corporis oculos, cùm in fumo remorantur, lacrymas ſemper effundere? Si verò potiantur florentibus pratis; & hortis virentibus; multò majori aciei fulgore rutilare? Talis profectò eſt & mentis oculus: ſi in pratis ſpiritualis paſcatur eloquii, erit totus purus & lucidus: ſi verò in fumum ſæcularium negotiorum fuerit ingreſſus, ad innumera prorſus mala lacrymabitur, & flebit. S. Chryſoſt. hom. 2. in Matth.

Depo-

Depoſita eſt vehementer non habens conſolatorem. Thren. 1. 9. Ecce ubi tota civitas luctui fletui, tradita ſine conſolatore. Sed unde in fletus? & ſine conſolatore lamenti cauſa? ſordes ejus in pedibus ejus 16. Si non ad terrena & lutea egrederetur; ſi gloria ejus eſſet ab intus.

Vocate lamentatrices. Jerem. 9. 17. & v.20. *docete filias veſtras lamentum.* Fœminis id, non viris Deus concedit. S. Hieron. nos quoque eos, qui ad ſæculi mala & bona, vel contriſtantur, vel exultant, mulieres appellemus, molli, & affœminato animo. Velloſo in Judith 7. Paræn.31.

Deduc quaſi torrentem lacrymas. Thr. 2. 18. Cur non quaſi flumen, aut mare? S. Paſchaſius l. 2. in Thren. torrentium curſus non ſemper uno, eodemque, impetu fluit; ſed juxta quod inundatio pluviarum de cœlo venit. Ità & lacrymæ non niſi ex divina inſpiratione & compunctione cordis. Fugiendæ lacrymæ, quæ à terrenis cupiditatibus, & infortuniis ſcaturiunt: decurrat ab oculis non fluvius lacrymarum, ſed torrens, quem nimbi è cœlo faciunt, Baeza l.3.c.2.§.23.

Ecce mulieres plangentes Adonidem Ezech. 8.14. An non etiam viri plangebant? affirmat Hieronimus. Cur ergo non fit virorum memoria? quia cum fœminis computandus eſt vir, qui ob temporalia incommoda plorat. Eſcobar t.5. Proph. Chr. l. 6.ſect. 2. obſ.3.

Ex Novo.

Noli flere. Luc. 7. 13. Hic lacrymæ vetantur; non Magdalenæ Joan.20. 13. *dicunt ei: mulier quid ploras?* Cur non Dominum imitari dixerunt, noli flere à lacrymas non ſiſtere, ſed promovere, hac quæſtione cupiunt. Non ſolùm angeli, ſed & ipſe Dominus repetit: *mulier quid ploras?* Diſcrimen: mulier illa juvenem dolebat ſublatum; at Maria Dominum dolebat amiſſum: hæc Deum illa hominem: deſiderium Mariæ dignum planctu; at viduæ fletus ſterilis in ſe, & dolendæ jacturæ. Naxera in Joſ. 15. §. 40. Viduæ dixit: *noli flere*; ſibi verò dicit: noli non flere. Nam viduæ lacrymæ filio parum proderant; at tuæ tibi lacrymæ maximè proderunt: *beati enim qui lugent.* Bar. t.2.l.8.c.6.d.15.

Super vos ipſas flere, & ſuper filios veſtros. Luc. 23. 28. S. Bernardus in obitu Humberti: etenim ea, quæ de me ſunt, finem habent: quæ vides mihi præparari, temporalia ſunt; quæ non vides æterna.

Miſerunt ſorores &c. Joan. 11.3. Abſque compaſſione, & lacrymis eſſe, beſtiarum eſt; multum autem lacrymari, plorare, & contriſtari, mulierum. Theophylactus hic.

Ex Patribus, & aliis.

Surſum ſit cor, & ſicci erunt oculi. S. Aug. ep. 248. Conſolans Sapidam Virg. ſuper morte fratris. Innumeros dies deflent homines, familiarum obitus, pecuniarum damnum: quòd autem animam ſingulis diebus amittamus, ne cogitamus quidem. S Chryſoſt.hom.8. in ep. 1. Cor.

Sterilis eſt omnis effuſio lacrymarum, quæ non effunditur propter regnum cœlorum. Inanes ſunt lacrymæ, quas damnum, vel incommodum extorquet temporale. Flendum ſolummodo eſt, aut pro peccato commiſſo, aut pro paradiſo amiſſo.

Petrus Cellenſ.c.12 de pane lugent.

S. Agnes V.Ord.S.Dominici, aucto ſororum numero, cùm earum unam viſu orbatam, remedii cauſa educere vellent Propinqui, ipſa eidem vocatæ dixit: filia, ſi Dominus tibi viſum reddiderit, viſne tota vita, quod tibi injunxero, adimplere? annuenti ait: volo dilecta filia, ut numquam oculis ipſis damnum aliquid temporale defleas ob ſponſi tui amorem. Id promittenti ſignat cruce oculos, & viſum reſtituit. Boll.20.April.

§. VIII.

Lacrymarum bonus uſus, & ex bonis cauſis.

Ex Veteri, & Novo.

S*Uſpiravitque, ut ſedebat in aſino.* Joſ.15. 18. 19. Axa Calebi filia, cùm ad ſponſi domicilium duceretur, in largas fuſa lacrymas ſuſpirat: *da mihi benedictionem &c.* Non vacat myſterio, aſino inſidentem emiſiſſe ſuſpiria. S. Gregorius l.3. dialog. c.34. Axa ſuper aſinum ſedet, cùm irrationabilibus carnis motibus anima præſidet; quæ ſuſpirans à patre terram irriguam petit: quia à creatore cum magno gemitu quærenda eſt lacrymarum gratia. Flere incipit, quod differtur à regno. Dat ergo ei pater irriguum ſuperius, cùm ſe in lacrymis cœleſtis regni deſiderio affligit. Naxera in Joſ. 15. §.36.

David non deflevit mortem filii 2.Reg.18.33. Qui erat ſine peccato; ſed amariſſimè obitum Abſolonis.

Flabit ſpiritus ejus, & fluent aquæ. Pſ. 147.18. Cor enim calefactum amore, & deſiderio, cœleſtis patriæ, reſolvitur in aquas lacrymarum. Hugo Card. in c.3.Joan.

Beati qui lugent. Matth. 5. 5. Propria, vel proximorum, peccata deflendo, & ad patriam ſuſpirando; vel Chriſto Paſſo, & Crucifixo, compatiendo cordialiter. Sic luxit David Pſ.118.136. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non cuſtodierunt legem tuam.* Sic Samuel luxit Saulem 1.Reg.15.35. Daniel populi ſui captivitatem. 9.3.&c. Dionyſ.Carth.hic.

Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis. Matth.13.31. Quot ſunt articuli Fidei, tot poſſunt dici grana ſinapis: hæc grana, cùm in corde conteruntur, oculos faciunt lacrymari S.Bonav. ſ.1. in Circumc.D.

Lacrymis cœpit rigare pedes ejus. Luc.7.38. Præceſſerant intervenientes lacrymæ, ut oſcula devota ſequerentur: quia lacrymæ ſatisfactionis ſunt documentum; oſcula ſunt reconciliationis indicia. S.Chryſol.ſ.93.

Converſus Dominus reſpexit Petrum. Luc.22.61. Negavit primò Petrus, & non flevit; quia non reſpexerat Dominus. Negavit ſecundò, non flevit: quia adhuc non reſpexerat Dominus. Negavit & tertiò: reſpexit JESUS, & ille amariſſimè flevit. Reſpice Domine JESU! ut ſciamus noſtrum deflere peccatum, lavare delictum. S.Ambr.hic.

S.Leo ſ.9.de Paſſ. Lux reſpexit, erexit, & in fletus pœnitudinis excitavit. Nec mirùm ſi ex reſpectu Domini Petrus flevit amare: quia *oculi ejus ſicut flamma ignis.* Apoc.1.14 quorum intuitus neceſſariò diſſolvit glaciem peccatorum. Hugo Card. in c.1.Luc.

Nolite flere ſuper me &c. Luc.23.28. Fletus pro ſe, ad ſatisfactionis negotium pertinet; pro aliis flere, ad negotium pietatis. Baeza t.2.l.6 5.§.18.

Plorabitis, & flebitis vos. Joan. 16. 20. Cur eos non prohibet à luctu, non lugeatis? S. Auguſt. quia contriſtati ſunt de nece Domini. Sed cur illas fœminas vetat ſuper nece ſua plorare. Luc. 23.28. *Nolite flere &c.* Quia illæ ex agnata fœminea facilitate, aut ex naturali compaſſione, aut ex incommodis temporalibus, quibus, Chriſto mortuo, erant afficiendæ, plorabant. At diſcipuli vere de nece Domini erant ploraturi. Eſcobar.t.5.Proph.Chr.l.6. ſ.2.obſ 3.

Serviens Domino, cum omni humilitate, & lacrymis. Act. 20. 19. Flebat ex compaſſione, tum ob Chriſtianorum infirmitates, tum etiam ob Judæorum, & Gentilium, duritiam; quod ad veram fidem traduci nolebant Sylveria hic q.5.

Juſtificati in ſanguine ipſius ſalvi erimus ab ira per ipſum. Rom.5 9. In ſanguine Chriſti juſtificari videtur, qui pati cum patiente, & ſanguinare cum ſanguinante, meretur: quid enim lacrymæ, niſi ſanguis animæ? S.Bonav.in Pſ.118.

Filioli mei, quos iterum parturio. Gal. 4. 19. Juges ex eo lacrymarum fontes, non diebus ſolùm, ſed & noctibus, affluebant a omnique muliere parturiente vehementius affligebatur in ſingulis. S.Chryſoſt.hom.1.de laudib.Pauli Ap.

Beatus, qui prudenter & cum judicio, planctum quærit; & cum compunctione lacrymas in terris coram Domino fundit velut pretioſas margaritas. S.Ephrem. l.de beatudinib.

Exempla hiſtorica.

Quantum flevi in hymnis, & canticis tuis, ſuaveſonantis Eccleſiæ tuæ vocibus! voces tuæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum; & ex ea æſtuabat inde affectus pietatis, & currebant lacrymæ; & bene mihi erat cum eis S.Auguſt.l.9.Confeſſ.c.6.

Et miſiſti manum tuam ex alto: & de hac profunda caligine eruiſti animam meam; cùm pro me ploraret ad te mater mea, fidelis tua, amplius, quàm flent matres corporea funera: videbat enim illa mortem meam, & ex fide, & ſpiritu, quem ex te habebat: & exaudiſti eam Domine. S.Auguſt.Conf.l.4.c.1.

Quoneſcumque ſanè pueri illius [Iſaac] contemplatus ſum imaginem, numquam ſinè lacrymis præterire potui. S.Ephem de Abrah.& Iſaac.

Ludolphus Saxo Carthus.p.2.vitæ Chr.c.63. Memorat fuiſſe virum religioſum; qui totus iverit in lacrymas, quoties illa verba *ecce Mater tua*, meditaretur. Ità viginti annos aſſiduis pene lacrymis conſumpſit; quibus cibum, & potum, frequenter miſcuit.

S.Eutichius Abb. quadraginta annis non ſumpſit cibum, niſi prius fleviſſet. 13.Jan.

B. Margarita Hungarica V. habebat genas aduſtas fluxu lacrymarum Coll.18.Jan.

S.Romualdus Abb. anxiabatur aliquando, teſte B. Petro Dam. in lacrymas erumpere; ſed nullo conatu valebat ad contriti cordis compunctionem venire. Factum eſt ergo quadam die dum in Pſ.31.8 incidiſſet, *intellectum tibi dabo, & inſtruam te in via hac, qua gradieris*: repentè illi lacrymæ affluxere, quas, dum liberet,

ret, deinceps coploſè profundit: in quas ſæpe quaſi totus reſolutus divini amoris ardore exclamabat: chare JESU; mel meum dulce, deſiderium ineffabile, dulcedo Sanctorum, ſuavitas Angelorum! Et ideò miſſam celebrare coram pluribus numquam volebat; quia ſe à lacrymarum abundantia cohibere non poterat. Boll.7.Febr.

S. Franciſca Romana cùm Domini Paſſionem contemplaretur, tam effusè flebat, ut metuerent domeſtici, nè doloris vehementia moreretur. Boll.9.Martii.

B. Livvina V. lacrymas, quas amore Crucifixi fundebat ſanguinea; roſas ſuas appellabat. Harum lacrymarum adhuc manent aliquæ mira fragrantia redolentes. Boll.14. Apr.

§. IX.

Lacrymæ reſpicientes amorem.

SIcut Eliæ ſacrificium 3. Reg. 18 34.38. Igne cœleſti abſumptum eſt: ſed prius aqua ter affuſa; ità Magdalenæ cor igne cœleſti abſumitur, cùm *dilexit multùm*, ſed multis lacrymis priùs effuſis. Luc.7 47. Oſorius ſ. 2.D.Paſſ.

Non invenerunt ignem, ſed aquam craſſam. 2. Mach.1. 20. Audivimus antè, quia aqua pro igne reperta eſt; nunc è contrario dicitur: quia per aſperſionem aquæ ignis magnus accenſus eſt. Ergo & ex igne aqua naſcitur, & ex aqua ignis invicem procreatur. Ex igne divini amoris gratia compunctionis oritur, & rurſum ea compunctione lacrymarum deſiderii cœleſtis ardor augetur: alterum ſiquidem pendet ex altero, & ſibimet utrumque invicem præſtat; dum & ex amore Dei lacrymarum compunctio pro fluit; & rurſus per lacrymas ad amorem Dei mens noſtra ferventius inardeſcit. S.Petrus Dam. Opuſc.13.c.13. apud Did. Niſſ. D.9.Pent.

Flevit amare. Matth.26.75.qui noverat amare. Dulcedo ſecuta eſt in amore, cujus amaritudo præceſſerat in dolore S. Auguſt. ſ. 108.de S. Petro.

Lacrymis cœpit rigare pedes, Luc.7.38. Lavantur his lacrymis pedes Domini, velut aquis fervefactis ex charitatis igne; quem inviſibiliter accenderat, qui lavabatur. Simon Caſſ.l.8.c 40. Ad lavanda Domini ſui veſtigia non alias, quam oculorum ſuorum undas attulit, capillis ſuis pro linteis uſa eſt. Tum verò ubi affectus vehementior incanduit, & uberavit; carbo lacrymarum imbre reſperſus fortius exarſit. Drogo oſt.ſ. 1. de Paſſ. *Sicut aqua effuſus ſum factum eſt cor meum tamquam cera liqueſcens*, Pſ 21. 15.

Flevit ſuper illam. Luc.19.41 Cùm defleret Lazarum mortuum, dixerunt nonnulli Joan. 11. 36. *Ecce quomodo amabat eum*. Nunc Judæorum populum periturum cùm deflet, dici etiam poteſt: ecce quomodo amat eum. Barradius t.3.l.7.c.9.D.9.Pent.In Philoſophia naturali fumus eſt ſignum ignis: at in amoris ſchola; aqua ignem, ignis aquam, indicat. *Flevit ſuper illam*: flebat, quia amabat: niſi amaret, non fleret. Quæ ex oculis ejus fluxit aqua, evidenti nobis indicio eſt ignis, quo amantiſſimum ejus cor ardebat. Didacus Niſſ.D 9.Pent.

Aquam vinum factam. Joan. 2. 9. Aqua in vinum vertitur, dum contritio in dilectionem, lacrymæ timoris in lacrymas amoris, mutantur. S.Bonavent.ſ.3.D.2.Epiph.

Aqua lacrymarum ex igne profluat; ut quiſquis affluere hujus imbris inundatione deſiderat, divini amoris ignem priùs neceſſe eſt in camino ſuæ mentis accendat. B. Petrus Dam. opuſc. 13. de perfect.c.13.

Ignem, qui à fulmine provenit aqua interdum magis accendit: ſolus autem ignis noſter ſuffocat, & extinguit, ſic ignem divini amoris accendit aqua pœnitentiæ: extinguit autem ignis pravæ concupiſcentiæ. Berengarius lib.ſimilitudinum.

Poſt acutum ſolis ardorem videmus ſequi pluviam vehementem: ſic amor excitat lacrymas. Geminiani l.1.c 16.

Aqua in amphora mathematica. Lem. *Dum calet, exilit*. Bovius.

Titio viridis igni appoſitus, qui hinc flammam concipit, inde aquis defluentibus ſtillat. Lem.*Tempore ſimul eodem*. ardens amor & lacrymæ. Id.

§. X.

Lacrymæ Chriſti D.

F*Actus in agonia orabat*. Luc.22.43. Ubi quidem non ſolis oculis, ſed quaſi membris omnibus fleviſſe videtur. S.Bernard.ſ. 3.D.Palm.

Lacrymæ Domini, gaudia Mundi ſunt: quia idcirco ille lacrymas fudit, ut nos gaudia mereremur. S. Auguſt.l, 1.ſ.6.D.4.Quadr.

Miſcellanea de lacrymis.

Bene de Anna flente perhibetur: *vultuſque illius non ſunt amplius in diverſa mutati* 1.Reg. 18. Quia videlicet mens ejus nequaquam poſt preces inepta lætitia laſciviendo perdidit, quod orationis ſuæ tempore gemituum rigore acquiſiv . S.Gregor. mor. l. 33.c.20.

In oculis ſuis lacrymatur inimicus: & ſi invenerit tempus non ſatiabitur ſanguine Eccl.12.16. Sic Iſmael impius ibat plorans, Itaque decepit 80. viros quos illicò obtruncavit. Jerem. 41. 6. Hic verum eſt vetus dictum: columbæ oculus in ſerpentino corde. Cornelius hic.

Quis dabit capiti meo aquam &c. Jer.9.1. Tradunt medici, fontem lacrymarum eſſe cor: tres enim docent exhalationum in homine eſſe fontes, ſtomachum, hepar, cor: ſtomachum vapores emittere ſurſum, qui per nares exonerantur: hepatis fumos per aures: cordis per oculos & lacrymas, effundi. Cornel.hic.

Vulnerum animi tamquam ſanguis, lachrymæ ſunt. S.Gregor. Niſſ.orat. in funere Placillæ Imperat.

Sicut ſanguis teſtimonium eſt vulneris corporis: ſic lacrymæ oſtendunt vulnus cordis. Oſorius ſ.6.D.4.Quadr.

Uterque timor, ſervilis, & liberalis, animam pungit: & ſanguinem animæ, lacrymas, per oculos emittit. Rupertus de operib.ſpir.ſ.l.9.c.4.

TITULUS III.

LÆTITIA.

§. I.

Symbola.

E*Ductum de carcere Joſeph totonderunt*. Gen. 41. 14. Veteres rei in carcere comam, & barbam, creſcere ſinebant; quaſi lugentes, & ſqualantes: abſoluti verò comam, & barbam, deponebant, veſteſque mutabant; in ſignum lætitiæ. Corn. hic.

Qui maledicit patri - extinguetur lucerna eius in mediis tenebris. Prov. 20. 20 Lucerna eſt Symbolum lætitiæ, & proſperitatis, Hinc de impio Prov. 13. 9. *lucerna impiorum extinguetur*. Corn. hic.

Omni tempore ſint veſtimenta tua candida. Eccl.9. 8. Græc. *ſplendida*. q.d ello omni tempore lætus, ut vertit Vatablus: lætitia enim notatur candidis veſtibus. Hinc veſte alba utebantur Romani, & Judæi, in feſtis, & conviviis. Corn. hic.

Erit lux lunæ ſicut lux ſolis, Iſ. 30. 26. id eſt, omnia lætiſſima erunt. Barradius D.1.Adv.

Circumamicti albis veſtimentis. Apoc.4.5. Candidæ ſtolæ Symbolum ſunt ſolidæ lætitiæ, qua beati potientur. S. Andreas Cæſarieoſ.ſ.4.hic.

§. II.

Lætitia in genere.

NOn ſolus dolor lacrymas habet; habet & lætitia lacrymas. S. Ambr.l.de exceſſu fratris Satyri c.1.

Memoria quaſi venter eſt animæ: lætitia verò: & triſtitia: quaſi cibus dulcis, & amarus. S. Auguſt. Conf.l.10.c.14.

Calor dilatat, & exhilarat; frigus verò contriſtat. S. Thom. Aqu.in c. 1.Gen.

Quia impoſſibile eſt, ſemper agere in vita activa, & contemplativa; ideò oportet interdum gaudia curis anteponere; ne animus nimia ſeveritate frangatur: & ut homo promptius vacet ad opera virtutum. Id.in c.3.Iſ.

§. III.

Lætitia vera, Spirtualis, Sanctorum.

G*Audete, quod nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis*. Luc. 10. 20. Vera, & ſola, lætitia eſt, ſupernè inſcriptum eſſe. Inſcribitur autem unuſquiſque eò veriùs, & firmiùs iſthic: quò, Chriſti gratia, & præſidio adjutus, plura hic, illuſtrioraque opera ediderit. Titus Boſtr. hic.

Lucernæ ardentes. Luc. 12 35. Lucernæ hoc loco mentis vigilantiam ſpiritualemque animi jucunditatem, & lætitiam, denotant. Id.hic.

Vocatus eſt JESUS ad nuptias. Io. 2.1. Quid eſt quod Evangelii lectio feſtivitati nuptiali interfuiſſe Dominum perhibet invitatum?

Digitized by Google

tum? niſi quod vinum ibi, ideſt, virtus lætitiæ ſpiritualis, defecerat: & languebant ſitientium convivarum ora, vini lætificantis inopia: quoniam vinum lætificat cor hominis. S. Gaudentius tr.8. de lect. Evang.

S. Athanaſius in vita S. Antonii ait: Davidem à Samuele agnitum eſſe ex lætitia vultus: ſicut ex eadem agnoſcebatur ab omnibus Antonius inter mille Monachos, dum ait; ſi quis ignarus ejus inter multitudinem Monachorum eum videre voluiſſet, nullo indicante, cœteris prætermiſſis, ad Antonium currebat; & animæ puritatem agnoſcebat ex vultu; & per ſpeculum corporis gratiam ſanctæ mentis intuebatur: nam ſemper hilarem faciem gerens liquidò oſtendebat, ſe de cœleſtibus cogitare. Apud Cornelium in 1. Reg. 15.

§. IV.

Lætitia vana, & inepta.

Ex Veteri, & Novo.

L*Ux vultus mei non cadebat in terram*. Job 29.24. Quia nimirum in tanta gravitate vultum tenere conſueverat, ut numquam contemptibili lætitia reſolveretur; ſed, quotieſcumque hilariorem ſe præſentibus exhiberet, certam ſemper ob cauſam utilitatis eorum faceret. V. Beda l.3. qq. in libros Reg.

Curvatus ſum uſque in finem. Pſal.37.7. Hoc dicens, velut affectum ipſum, & animum, pœnitentis exponit dicentis: ex quo peccavi, numquam riſi, numquam lætatus ſum, numquam mihi ipſi aliquid jucunditatis induſi; ſed ſemper in mœrore fui, ſemper in pœnitentia, ſemper in luctu. Origenes hic.

In ſalicibus ſuſpendimus organa noſtra. Pſ. 136. 2. Suſpendere citharas in ſalicibus fluminum Babyloniæ, nihil eſt aliud, niſi relinquere inſtrumenta lætitiæ hominibus hujus Sæculi; qui tamquam arbores infructuoſæ irrigantur aſſiduè aquis Babyloniæ. Bellarminus hic.

Tranſivi ad contemplandam ſapientiam, erroreſque, & ſtultitiam &c. Ecclæ.2.12. Voluptatem vocat errorem, atque circuitum; quòd ad omnem ventum circumferantur bona ipſa terrena, quæ materiam ſuggerunt lætitiæ, & voluptati. Inſanire enim videntur, ac eſſe ſui obliti, qui in loco miſeriæ, & lacrymarum, lætandum ſibi eſſe falsò exiſtimant. Olympiodor hic.

Præparavit Dominus Deus hederam. Joan.4.6. Cur Dominus Prophetæ ſuo, qui Niniven converterat, adeò infeſtum ſe exhibet? quia dedecet Prophetam tanta exultare lætitia in virgulto. Arphaxad, quòd exultaverit in Ecbatanis à ſe ædificata urbe, victus, & captus eſt. Judith.1.1. Oliva l.9. Strom. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Lætitia Sæculi vanitas eſt: cum magna expectatione ſperatur ut veniat: & non poteſt teneri, cùm venerit. S. Aug. tr.7. in Joan.

Ut homines ægri, cùm multis febribus aguntur, ſi in aquas ſemetipſos frigidas immerſerint, ad præſens aliquid quidem videntur quæſiſſe ſolatii, multiplicatas verò ſibi febrium flammas reparant: ſic & nos agimus, cùm conſcientiæ ſtimulis agitamur; ſi mere externas gaudii, & lætitiæ, cauſas quæramus. S. Chryſoſt. hom. de compunct.

Revera omnis lætitia periculoſa eſt, omnis ſecuritas caſibus plena, omnis jucunditas laqueis impeditur. Id. hom. de Jephte.

Nulla verior miſeria, quàm falſa lætitia. S. Bernardus tr. de gratia, & lib. arbitr.

Eja lætare juvenis in adoleſcentia tua! ut, decedente pariter cum ætate temporali lætitia, ſuccedat, quæ te abſorbeat, æterna triſtitia. Id. ep. 1.

Lætitia ſi afficit, non proficit, ubi gratia deficit. S. Bonav. in Pſal.118.

Omne lumen naturaliter in balneo ſuffocatur: ſic lumen Dei, gratia, charitas, inter Mundanas proſperitates: ſic lumina in oratione collecta inter vapores ſuperfluarum relaxationum. Berengarius in Simitit.

§. V.

Lætitia ſit modeſta.

V Alde neceſſarium eſt, ut, poſtquam compunctionis gratia mentem à ſorde ereaerit, ſollicitè caveatur, nè poſtmodum hæc bonitas per immoderatam lætitiam diſſolvatur; ac nè unquam eam præliti mœroris cuſtodia derelinquat. S. Bonav. in Tbr.2.

Rideamus, quæſo, quamtumlibet immenſuratim, lætemur quàmlibet jugiter; dummodò innocenter. Salvianus de Prov. Dei l.6.

Vide Tit. Gaudium.

TITULUS IV.

LATRO POENITENS.

§. I.

Fides illius.

P Etro dicitur à Chriſto Joan. 13.36. *non potes me modò ſequi &c.* & huic dicitur: *hodie mecum eris in paradiſo* Sed hanc, tantam gloriam latroni fides præſtitit: fides enim eſt, quæ peccata cooperit, quæ vincit crimina, quæ facit de latronibus innocentes. S. Ambroſ de latrone ſer.45.

Ipſe attendens merita ſua non dixit, *memento mei*, & libera me hodie; *ſed cùm veneris in regnum tuum*. Et ille: non ſic: invaſiſti regnum cœlorum, vim feciſti, rapuiſti: *Hodie mecum eris in paradiſo*: non te differo; tantæ fidei hodie reddo, quod debeo. S. Aug. ſer. 144 de temp.

Ipſe ſolus cum tacente Virgine confitetur; & in mœroribus tam horrendis ſocius fuit Virginis in fide, atque dolore, Chriſti confeſſor, atque ſuæ innocentiæ tutor. Simon Caſſ. lib.13.

§. II.

Variæ aliæ virtutes, dignitas, & eminentia.

N *Eque tu times Deum?* Luc.23.40. hoc dicebat futuri Examinis diem cogitans. Euſebius Emiſſ. hom. de Latr.

Erat ipſi finis vitæ principium rectè facti; traditio animæ, & acceptio ſalutis. *Memento mei Domine!* Non dico, ut operum meorum memineris; hoc enim metuo. S. Cyrill. Jeroſolym. Catech.13.

O alta ſapientia! crucem videt, & regnum confitetur. Mortuos Chriſtus ſuſcitavit, Judæique videntes in crucem egerunt: latro in crucem actum vidit, & adoravit. Neque illis profuere miracula, neque huic nocuit ſcandalum; ſed eò ſublimior factus. S. Chryſoſt. Orat. in S. Lumina.

Corporalium pœnarum oblitus, divino fervefactus amore, coram Judice inter medium dependente, Sodalem arguere, ac etiam inſtruere, non veretur dicens: *neque tu times?* Simon Caſſ. lib.13.

Sanè hic latro manſueti animi, &, ſicut teſtem Chriſti decebat, in auditorio publico fidei protulerat argumenta. & novo philoſophandi genere; ſupplicii tanti immemor, cum blaſphemo illo de timore Dei, & juſtitia, diſputabat: *Neque tu times &c.* Arnoldus Carnot tr. de 7. Chr. Verb.

Multa ſimul pietatis officia complectitur: credit, & timet; compungitur, & pœnitet; confitetur, & prædicat; amat, confidit, & orat. Id ibi.

Ne iraſcaris Princeps Apoſtolorum. Tibi claves regni cœlorum commiſſæ; te amare flentem Chriſtus reſpexerat; te tamen juxta Crucem non video. Territus lates; nec ibi Apoſtolica authoritate uteris, ubi ad invicem fixis juxta crucibus, privata miſcent colloquia Salvator, & peccator. Abſens eras; & miniſterii tui claves modò non profers. Supplet vicem tuam ſummus Sacerdos, apertiſque ſeris antiquis latro primitiæ derelictorum introducitur, aperiente Chriſto, in regnum cœlorum. Ibi latro locatur, unde Lucifer cecidit. Id. ibid.

Cogitate, rogo, cogitate, quàm ſint incomprehenſibilia in omnipotenti Deo miſericordiæ viſcera. Latro iſte, cruentis manibus abſtractus à facie itineris, ſuſpenſus eſt in patibulo crucis. Ibi confeſſus, ibi ſanatus, ibi audire meruit: *hodie mecum eris*. Quid eſt hoc? quis tantam bonitatem Dei poſſit dicere? quis æſtimare ſufficiat? de ipſa pœna criminis pervenit ad prœmia virtutis. S. Greg. hom.20. in Evang.

O latro Petri commilito, ac Apoſtolorum condiſcipule! regni mercator; Martyrum æmule, juſtitiæ patrone. O latro! quo magiſtro homines cum laude regnum prædari didicere. S. Athanaſius in S. Paraſceven.

Latro Chriſtum vel Crucifixum prædicabat; & verè erat Evangeliſta, dolorem clavorum præ doni deſiderio nihil æſtimans. S. Baſilius Seleuc. or.17.

Tunc, quando muſtum amoris amoroſi Jeſu in torculari crucis exprimebatur, quo totus orbis erat inebriandus, non debuit quaſi in parvo cyatho propinari latroni: ſed tota operatio mentis ſuæ in torculari cordis Jeſu, quaſi ſinè menſura demergi. Unde non puto iſtum latronem niſi inter ſummos Dei principes collocandum. S. Bernardinus t.1. p.2. art.1.

TITU-

Digitized by Google

T I T U L U S V.

L A U D E S.

§. I.

Motiva, & media, laudandi Deum.

P*Oſuit eum in paradiſo, ut operaretur, & cuſtodiret illum*. Gen. 2. 15. Quid laboris opinamur primo homini fuiſſe injunctum in eo, quod dictum eſt, *ut operaretur, & cuſtodiret illum?* Putamuſnè, quod illi impoſitum fuerit hoc operis; ut operando in ſudore vultus ſui veſceretur ex omni ligno paradiſi; aut ut poma paradiſi cuſtodiret, nè, dilutis ſepibus, aliquis prædo nocturnus illa decerperet. Ergo hoc intelligere debemus, ut Creatori ſuo in laude, & gratiarum actione, fidelem animum gereret; pluſque Deum, quàm ullam creaturam, diligeret. & credendo conſilio ejus paradiſum ſervaret, ne peccando habitationem ejus amitteret. S.Rupert.l.6.in c.6.Joan.

In templo ejus omnes dicent gloriam. Pſ. 28. 9. Angelorum opus laudare Deum: omnibus denique cœleſtibus exercitibus una hæc cura; gloriam Creatori dare. Reliquæ item creaturæ omnes, ſive cœleſtes, ſive terreſtres; ſive rationales, ſive rationis expertes; demumque inanimatæ, ſeu voce, ſive geſtis, aut aliqua ſignificatione; ſummum omnium Conditorem Deum extollere, ac prædicare, videntur. S. Baſilius hic.

Tollite hoſtias, & introite in atria ejus &c Pſ. 95. 9. *Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos*. 1.Cor.3.17. Si ergo nos ſumus templum Dei, ara Dei anima noſtra eſt. Imponimus in aram ſacrificium, quando Deum laudamus. At verò Sacerdotem ſi requiras, ſuper cœlos eſt: interpellat pro te, qui mortuus eſt pro te. S. Aug. in Pſ. 94.

Benedic anima mea Domino &c. Pſalm. 102. 1. Numquid interiora tua ſilere debent à benedictione Domini? alternet pro tempore ſonus vocum, perpetua ſit vox interiorum. Audeo dicere; cùm dormis, benedicat anima tua Dominum. Innocentia tua, etiam in dormiente, vox eſt animæ tuæ. Id. hic.

Tibi ſacrificabo hoſtiam laudis. Pſ. 115. 17. Non ſacrifico, inquit, ſed *ſacrificabo* ſignificans, illud perfectum eſſe ſacrificium, quando unuſquiſque Domino corporis hujus vinculis abſolutus aſſiſteret, & offerret ſe hoſtiam laudis; quia antè mortem nulla eſt perfecta laudatio S. Ambr. l.de bono mortis c.3.

Laudate Dominum, quoniam bonus eſt Pſalmus. Pſ. 146. 1. Omnis opera humana mercedem ſibi poſtulat retribui; ut quod laborioſè peragimus, ſpe propoſiti muneris conſolemur. In laudationibus verò Domini actus ipſe habet præmium ſuum; quando ipſa erit retributio, quæ nunc eſt exercitatio. Quid felicius, quàm modò exercere, quod te ſperas in futura beatitudine poſſe peragere. Caſſiodorus hic.

Laudate Dominum de cœlis &c. Pſalm. 148. 1. Tunc deſinis laudare Deum, quando à juſtitia, & ab eo, quod illi placet, declinas: nam ſi à vita bona numquam declines lingua tua tacet, vita tua clamat, & aures Dei ad cor tuum: quomodo enim aures noſtræ ad voces noſtras, ſic aures Dei ad cogitationes noſtras S.Aug. hic.

Omnis ſpiritus laudet Dominum. Pſ.150. 6 Scilicet angelicus, & humanus; non caro, & ſanguis, quæ non poſſidebant regnum Dei. Sed quod eſt in rerum natura ſublimius, ad laudem monetur, ſcilicet ſpiritus Hugo Card.hic.

Væ mihi, quia tacui. Iſ.6 5. Sanchez ait: Iſaiam, licèt facundum, in conſpectu Domini, & audito ardore, quo à Seraphinis laudatur Deus, mutum ſe putaſſe, & elinguem. q. d. *væ mihi, quia tacui!* nec laudavi majeſtatem tantam; quam ab angelis nunc tantò ſpiritu laudari cerno: tacui, inquam, cùm loqui poteram. Corn hic.

Et requiem non habebant. Apoc. 4. 8. Sancta animalia in laude Dei non habent requiem; quia numquam ceſſant divinam laudare majeſtatem. Quod autem dicit, *non habebant requiem*, minimè deſignat laborem. Hoc eſt nimirum ſummè, & perfectè, quieſcere; à Creatoris pia laude numquam ceſſare Richardus à S. Vict.

Quantò plus honoramur, tantò plus periclitamur. S. Aug. in Pſ. 106.

Beati qui habitant in domo tua Domine! in ſæcula Sæculorum laudabunt te: hoc erit otioſorum negotium, hoc opus vacantium, hæc actio quietorum, hæc cura ſecurorum. S. Auguſt. in Pſ. 83. 5.

Non fluctuabit [in cœlo] negotium noſtrum: otioſum negotium plenum ſolius dulcedinis, nulla interpellatum moleſtia, nulla fatigatione ſauciatum, nulla nube perturbatum. Negotium noſtrum quid erit? laudare Deum; amare, & laudare? laudare in amore, amare in laudibus. S Aug. in Pſ. 147.

Deus, cùm de illo nihil dignè dici poſſit, admiſit humanæ vocis obſequium; & verbis noſtris in laude ſua gaudere nos voluit Id.l.1.de doctr.Chr.c.6.

Agite in terris, quod ſemper in cœlo facturi eſtis: neque enim ibi aliud opus eſt, niſi laus. Sanct. Thom. Vill. conc. 3. de Aſſ. B. V.

Nihil ità propriè quemdam terris repræſentat cœleſtis habitationis ſtatum, ſicut alacritas laudandi Deum: Sanct. Bernardus ſ.11. in Cant.

§. II.

Laudandus Deus in proſperis, & adverſis.

C*Antemus Domino*. Ex.15.1. ſubmerſis Ægyptiis Iſrael laudat Dominum; victu deficiente murmurat.

Cantate Deo Canticum novum. Pſ. 32. 3. Canticum vetus eſt, quod ſolet canere homo vetus, qui natus ex carne caro eſt, & terrena ſapit, ac in terrenis delectatur: & hic DEUM laudat, cùm bona temporalia ab eo recipit. At Canticum novum canit homo novus, qui renovatus ſpiritu mentis ſuæ cœleſtia ſapit; & in æternum delectatur; & DEUM ſemper laudat, etiam cùm flagellatur. Bellarminus hic.

Benedicam Dominum in omni tempore. Pſ.33. 2. Non ſolùm in rebus vitæ ſecundis; ſed etiam adverſis. S. Baſilius hic. Tempus hominibus novimus eſſe diverſum; modò tribulationibus aſperum modò gaudio blandum. Ergo in omni tempore benedicendum Dominum Propheta denuntiat; quando & adverſa patimur & collata felicitate gaudemus. Caſſiodorus hic *In omni tempore*: ut ſi patiar, ſi affligar, ſi maledicar, ſi reprobus habear, ſi omnia Mundi mala contra me conſentiant in unum; ſemper laus ejus in corde, & ore meo: Si mihi adſint proſpera cuncta, ſemper laus erit in animo; & nec lingua tacebit. Simon Caſſ.l.4 in c.4 Matth. In omni tempore Deus ab homine benedicitur, ſi æqualiter in adverſitate, atque proſperitate, de omnibus implacitis, grates Domino referuntur quia in adverſitate, ſemper erudit, & probat in proſperitate ad meliora inceſſanter invitat In adverſitate ad ſuperna ire compellit; in proſperitate dulciter trahit. In omni firmiter tempore benedicendus eſt, qui unus eſt Deus. Quod ſi aſperum eſt, quod evenit; ſive amarum, quod accidit; nihil tamen niſi ad profectum noſtrum divina bonitas evenire permittit Et nulla eſſet adverſùs Deum querela, ſi hoc crederet, aut aſpiceret, mens humana; & benediceret lingua pariter, & vita: quia nulla eſt benedictio linguæ, niſi adjungatur benedictio vitæ. Simon Caſſ.l.15.de juſt.Chr.c.2.

Ad annuntiandum manè &c. Pſ.91.3. Mirabiliter vita noſtra duobus eſt ſermonibus concluſa. Manè ſignificat gaudium, nox autem indicat triſtitiam. Et ideo, quando in beneficiis ejus læti ſumus, miſericordiam ipſius annuntiare debemus. Per noctem verò, id eſt, per tribulationem, quando nos aſperitates aliquæ caſtigant, veritatem ipſius annuntiare debemus: quia meritò patimur, quod delictis gravantibus ſuſtinemus. Sic utroque tempore debemus laudes Domino confiteri. Caſſiodorus hic.

Ecce nunc benedicite Dominum omnes ſervi Domini. Pſal. 133.1. Sed quid illud *nunc? in noctibus extollite manus veſtras in ſancta, & benedicite Dominum*. v. 2. S Auguſt. facile eſt benedicere in diebus. Quid eſt in diebus? in rebus proſperis: nox enim res eſt triſtis, dies res læta; quando tibi bene eſt benedicis Dominum. Quando benedixit Job? quando triſtis non erat. Ablata ſunt omnia, quæ poſſidebantur. Sed videamus, ſi in noctibus benedicit: *Dominus dedit, Dominus abſtulit; ſicut Domino placuit. ità factum eſt, ſit nomen Domini benedictum*. Job 1. 21. Heliotropii miraculum ſæpius diximus cum ſole ſe circumagentis, etiam nubilo tempore: tantus ſideris amor eſt. Didacus Niſſ. D. 2. Pent. §. 4.

§. III.

Laus peccatoris reiicitur.

P*Ræcipitur* Ex. 29. 1. 14. 15. prius offerri ſacrificium vituli, quod erat pro peccato, tum ſacrificium arietum, quod erat holocauſtum. Abulenſ. in Ex. q.9 Sacrificium, quod eſt pro peccato eſt directè ad remiſſionem peccatorum: Sacrificium holocauſti eſt ad laudem, & honorem Dei: Sacrificium pacificum eſt ad gratiarum actionem. Sed non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Ut Deo ſint accepta poſteriora ſacrificia; oportet, ut illud primum præmittatur, tamquam diſpoſitio ad alia. S. Auguſt.l.Med.c 33. Deus meus, vita mea, fortitudo mea, & laudatio mea! dignare me laudare te: da mihi lumen in corde, verbum in ore, ut cor meum meditetur gloriam tuam, & lingua mea

inia

Digitized by Google

tota die cantet laudes tuas.Sed quia nō eſt pulchra laus in ore pec. catoris; & *quia vir pollutus labiis ego ſum*. Iſ.6.5. munda obſecro, cor meum ab omni inquinamento; ſanctifica me ſanctificator omnipotens interiùs, & exteriùs; & fac me dignum laudibus tuis. Octavianus in Eccl.c.15.

Pſallite Domino Sancti eius Pſalm. 29.5.

Exultate iuſti in Domino, rectos decet collaudatio. Pſ. 32.1.

Laudate pueri Dominum. Pſal. 112. 1. Meritò hos Propheta commonet laudes Domino debere cantare; qui corde puro videntur ad eas accedere: non enim hic ætas eſt electa, ſed puritas. Caſſiodorus hic.

Laudate Dominum, quoniam bonus eſt pſalmus; Deo noſtro ſit iucunda, decoraq; laudatio. Pſ. 146. 1. Licèt enim bonus ſit Pſalmus, bona laudatio; tamen indecora eſse poteſt ab eo, qui profert: ut vinum, licèt per ſe bonum ſit, è vaſe tamen non bono ſuam perfectionem amittit. Octavianus c. 15.

Laudate Dominum de terra dracones &c. Pſ 148.7.Quid,obſecro, poſſit eſse miſerabilius? ſcorpii, ſerpentes,ac,dracones,invitantur ad laudandum eum, à quo conditi ſunt: ſolus peccator ab hac ſacra chorea ſubmotus eſt; idque jure optimo: mala beſtia eſt peccatum. S. Auguſt.ſerm. de ſe, dum eſset presbyter deſignatus.

Increpans, non ſinebat ea loqui. Luc. 4. 41. Licèt ipſum Deum nuntiarent: quaſi veritas tanta impuro illo ore conſpurcaretur. Octavianus c. 15.

§. IV.

Qui à Deo laudantur, beati.

N*Oe invenit gratiam coram Domino*. Gen.6.8. Non ſimpliciter invenit gratiam, ſed *coram Domino* Deo: ut nos doceat; quòd unum ille habuerit ſcopum, ut ab illo oculo laudaretur, qui dormitare, ſoporique, neſcit; nihilque curaverit humanam gloriam, vel ignominiam, vel irriſionem.S.Chryſoſt.hom.23.bic.

Te vidi iuſtum coram me. Gen.7.1.

Laudatus Job. 1. 8. *homo ſimplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo* David Act.13. 22. *ſecundùm cor meum*.

Quid damni accipit juſtus, ſi homines contemnant, & univerſus orbis terrarum; quando Dominus Angelorum eum laudat, & prædicat? Quemadmodum, ſi ipſe non benedicat, etſi omnes laudent, qui terram, & mare habitant; ei nihil prodeſt. S.Chryſoſt. in Pſ. 5.

§. V.

Laudes Sanctorum, & illuſtrium virorum.

E*Cce vir Dei*. 1. Reg. 9. 6. In Scriptura dicitur eſse Dei quidquid habet in genere ſuo excellentem aliquam commendationem. Sic Gen. 32. 2. dicuntur *caſtra Dei*. 1. Paral. 12. 22. *exercitus Dei*. Ezechiel. 1. 1. *viſiones Dei*. Pſ.79.11. *cedri Dei*. Pſ 35. 7. *montes Dei*. 1. Theſſ. 4. 15. *tuba Dei &c.* Cùm enim Hebræi ſuperlativis careant; eorum defectum adjecto nomine Dei ſupplent. Homines, ſive viri Dei vocantur Moyſes Joſ. 14. 6. David 2. par 8. 14.Elias 3. Reg. 17. 18. 4. Reg. 1. 9. Beatus vir Dei Benedictus. S.Greg. M. ſ. 7. in exordio vitæ ejus; Homo Dei, & vir ſpiritualium deſideriorum. S. Greg. Theologus orat. in laudem patris ſui S. Greg. Naz. initio.

Semper laus eius in ore meo. Pſal. 33. 2. Laus à lauro dicta eſt; quæ ſolet coronare victores. Hugo Card. hic.

Si alii honorificum eſt, ad nominis celebritatem aliquid à majoribus accepiſſe; multò certe præclarior ipſius laus cenſenda eſt; qui majorum ſuorum laudibus aliquid ex ſe adjecerit. S.Gr. Naz. Or. 30 in laudem S. Baſilii.

Athanaſium laudans virtutem laudabo: idem enim eſt illum dicere, quàm virtutem laudibus efferre. Id. or. 31. de laudib. Athanaſii Alex.

Ibi eſt à vanitate remota laudatio, ubi etiam vituperatio ab offenſione ſecura eſt. Sanct. Auguſt. ep. 128.

§. VI.

Laude dignos imitare.

M*Agiſter, quod eſt magnum mandatum &c.* Matth. 22. 36. Fallax verbum, ſed nec impunitum; cum vocare Doctorem, ſive Magiſtrum, ſeu in aliquo ſuperiorem ſibi; & non exhibere vocationis officium; nec velle fieri ad id, quod exigitur ratione morali: quomodo multi vocant dominum, cui ſubdi nolunt; multi Magiſtrum, cujus doctrinam deſpiciunt; Doctorem cui contradicunt. &c. Simon Caſſ.l.13.c.53.

Hæc eſt Martyrum vera laus, alios ad eorum virtutem æmulandam invitare. S. Baſilius. ſ. in 40. MM.

Laus juſti injuſti eſt vituperatio. Guigo de tranquillit. animi c. 7.

§. VII.

Laudes ſunt virtutis ſtimulus.

D*Ominus tecum virorum fortiſſime*. Judic. 6. 12. Laudat eum Angelus, ait Abulenſis, ad conſolandum eum: nam Deus erat ipſum miſſurus ad pugnandum, contra Madianitam.

Verè Filius Dei es Matth 14 33. Poſt hoc mox notat S Matthæus, Chriſtum, poſt talem divinitatis ſuæ confeſſionem, illuſtriora miracula operari cœpiſſe. Sed cur hoc? Reſpondet Victor Antiochenus: non reprehendit Dominus hanc confeſſionem; quin potiùs dictorum illorum ſeriem, ùt verus Deus opere confirmat: quando ægrotos, ſanitatis cauſa, undecumque ad illum delatos, majori poteſtate, & virtute ſanat, & ſalvat; quàm antea unquam. Didacus Niſſ ſ.5.poſt Cin.§.1.

Euge ſerve bone. Matth. 25. 21. Itane laudat publicè Chriſtus D. homines? quid ſi inde timeant? Sed novit, quos laudet; ſcilicet qui, laude parta, *ibunt de virtute in virtutem*. Pſ. 93. 8. Laudat, ut meliora deinceps cogitent. Laudatus à Patre Chriſtus D.Matth. 3. 17. *hic eſt Filius meus dilectus*; pergit in ſolitudinem, incipit prædicare, miracula patrare. Matth. 17 5. *hic eſt Filius &c.* laudatione peracta, montem deſerit, Apoſtolus monet de ſua cruce Sic Paulum laudat Chriſtus D. Act. 23 11 *conſtans eſto. ſicut enim teſtificatus es de me in Jeruſalem, ſic te oportet & Romæ teſtificari*. A Chriſto ſuo hauſit Paulus, laudibus excitare. Rom. 16. 34. *ſalutate Priſcam, & Aquilam, qui pro anima mea ſuas cervices ſuppoſuerunt &c.* Theophylactus: quemlibet pro dignitate notans tum ipſos alacriores reddens, dùm alios ad æmulationem excitans. Velloſo in Judith 6. Paræn. 15.

Confidens in obedientia tua ſcripſi tibi; ſciens quoniam & ſuper id, quod dico, facies. Philem. v. 21. Modò blanditur, ut obauditio ejus voluntaria ſit: ſic enim eum provocat, ut ampliùs faciat, quàm poſtulatur ab eo. Sanct. Ambroſius. apud Did. Niſſ.ſer. 5 poſt. Cin.§. 1.

Dico: laudem, & vituperationem, vel quod laudi, & vituperationi, eſt aſſimile, eſſe medicamenta hominibus maximè neceſſaria. Clemens Alex.l 1.pædag.c.10.

Laudata virtus non ſecus ac arbor creſcit. Id.ib.

§. VIII.

Laudes humanæ vanæ, fugiendæ.

Num. I.

Symbola.

A *ſagitta volante per diem*. Pſ. 90.6.Sagitta volans per diem poteſt intelligi laus humana; quæ etiam ipſa percutit, ut elatione perdat. S. Chryſoſt. hic.

Mel invenisti &c. Prov. 25 16. Poteſt non incongruè hoc loco mellis nomine favor humanæ laudis intelligi. S. Bernardus ſ. 42. ex brevibus.

Dic obſecro, mihi; quare ità humana laude teneris? neſcis? quòd ſicut umbra, & ſi quid illa vilius, ità illorum laus in aerem diffuſa evaneſcit? S. Chryſoſt. t. 1.hom.5.in Gen.

Num. II.

Laudes ſpernentium exempla.

In Domino laudabitur anima mea: audiant manſueti, & lætentur. Pſ.33. 3. Omnino ſufficit adversùs os loquentium iniqua, opinio bonorum cum teſtimonio conſcientiæ. *In Domino laudabitur anima mea*; manſueti, inquit, lætentur, manſuetis placeam; & æquanimiter audiam, quidquid in me jactare voluerit livor perditorum. S. Bernardus ſ. 24. in Cant. q.d. pſalmiſta: non curo, quid impii de me ſentiant; id unum curo, ut Deo placeam. Pinna Ethol. 199.

Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias &c. Cant. 2. 2. Sic es inter filias te laudantes, ſicut eſt lilium inter ſpinas: non te delectant, ſed pungunt. de Ponte hic Exh.22.§. 1.

Viderunt eam filiæ Sion, & beatiſſimam prædicaverunt. Cant. 6 8. His dictis a laude ceſſatum eſt; ſponſamque precatæ ſunt, ut faciem converteret: *revertere, revertere, ut intueamur te*. v.12. Diſplicuit Sponſæ laus illa, & ab iis receſſit: quia à ſolo ſponſo laudari, eique placere, cupiebat. Paoletti. D. infra Oct. Epiph.

Quæ

Digitized by Google

Quæ cùm audiſſet, turbata eſt in ſermone ejus. Luc. 1. 29. Non Angeli aſpectu turbata eſt: non enim novum illi erat, Angelos videre; ſed *in ſermone ejus*: nam cùm eſſet humillima, turbata eſt, quod ab Angelo laudaretur. Sanct. Ambroſius ait: graviùs, & moleſtiùs, eſſe humili, cùm laudatur; quàm ſuperbo, cum vituperatur. Diez. Conc. 2. de Incarn.

Magnificat &c. ib. v. 46. Laudata B.V. ab Eliſabeth ſermonem divertit in laudes Dei. V. Beda, hic: nihil ſuis meritis tribuit; ſed totam ſuam magnitudinem ad illius donum refert. S. Thom. Vill. conc 2. de Viſit B V. tu me, Eliſabeth cognata magnificas; ſed ego non magnifico meipſam: ſed pro his omnibus *magnificat anima mea Dominum*. Paoletti D. infra Oct. Epiph.

Qui laudant, flagellant me. Sanct. Ignatius M.

Num. III.

Laudes ſpernendi varia motiva.

Qui laudari vult ab hominibus, vituperante te, non defendetur ab hominibus judicante te; nec eripietur; damnante te. S. Auguſt. Confeſſ. l. 10. c. 36.

Non habet ſimplex cor, niſi qui tranſcendit humanas laudes, & illum ſolum intuetur, cùm rectè vivit; & ei placere nititur, qui conſcientiæ ſolus inſpector eſt. De cujus conſcientiæ puritate quidquid procedit, tantò eſt laudabiliùs, quantò humanas laudes minùs deſiderat. Id. l. 2. de ſerm. D. in monte c. 1.

Si tranſitoriam quærimus, æternam amittimus, laudem. S. Aug. ſoliloq c. 10.

Quæ utilitas homini, ſi ipſum totus Mundus admiratur, & laudat; Conditor autem omnium, & Judex, qui decipi nequit, in die illo terribili condemnatus ſit. S. Chryſoſt. hom. 25. in Gen.

Quaſi latrunculus quidem eſt appetitus laudis humanæ; qui recto itinere gradientibus ex latere jungitur, ut ex occultis educto gladio gradientium vita trucidetur. S. Gregor. mor. lib. 9. c. 13.

Nobis non curæ ſit, quid multi ſentiant; neque ultrà, quàm oportet, de gloria ſolliciti ſimus. Deo vivimus, non hominibus: in cœlo cives ſumus, non ſuper terram. Illic prœmia, & bravia, noſtrorum laborum jacent; illinc expectamus laudes, illinc coronas: eatenus curemus homines, ne eis offendiculo, & damno, ſimus. S. Chryſoſt hom. 46. in Act.

Periculoſa eſt congreſſio, certare cum laudibus: vincere virtutis famam, agonizare eſt rarorum. Non vivit ſibi, quod nequiùs eſt, neque CHRISTO, qui domificavit in cordibus aliorum. Simon Caſſ l. 4. in Matth c. 2

Quid prodeſt vana laus hominum, quando intus arguit mala conſcientia peccatorum. Thom. kemp. ſerm. 8. ad Novit. p. 1.

TITULUS VI.

S. LAURENTIUS.

S. M. Laurentium grano ſinapis Matth. 13. 31. poſſumus comparare, qui diverſis attritus paſſionibus per totum orbem gratiam meruit ſui fragrare Martyrii: qui antea conſtitutus in corpore erat humilis, ignotus, & vilis; poſteaquam vexatus, laceratus, exuſtus, eſt; univerſis per totum Mundum Eccleſiis odorem ſuæ nobilitatis infundit: Granum ſinapis, cùm teritur, accenditur: Laurentius cùm patitur, inflammatur. Ardebat extrinſecus B. Martyr. tyranni ſævientis incendio; ſed major illum intrinſecus Chriſti amoris flamma torrebat. S. Ambr. Ex ſermonib ſ. 1. de grano ſinapis.

Superari charitatis Chriſti flamma non potuit: & ſegnior fuit ignis, qui foris uſſit quàm qui intus accendit. S. Leo de S. Laur.

Ecce B. Laurentius, tranſivit per ignem; quo non adultus inhorruit, ſed illuminatus effulſit: tranſivit per ignem momentaneum, atque terrenum; ſed flammam gehennæ perpetuò exurentis evaſit. S. Maximus hom. 3. de eod.

Ubi cor ardet, flamam membra non ſentiunt: ubi CHRISTI ignis operatur, diaboli neceſſe eſt vincatur incendium. Id. hom. 2. de eod.

Ætate cùm eſſet junior, ſenſus tamen canos gerebat in corde. Sanct Laurent. Juſt. de Sanct. Laur.

Tunc oblata eſt torrenda, & aſſanda, martyrio nobilis illa Laurentii craticula. aſtrictus eſt ferro; ſed ille craticulam ſupplicii lectum quietis putavat. S. Chryſol. ſ. 135.

TITULUS VII.

LECTIO SPIRITUALIS.

Moyſes librum Job ex arabico convertit in Hebræum; ùt tenent Origenes l. in Job, Greg. M. in præfat. Iſidorus l. 1. offic. Cur hoc fecit? cùm eſſet, multis, & magnis, negotiis occupatus in Ægypto, videbat, quod filios Iſrael oderant Ægyptii &c. Cùm ergo tantis laboribus eſſent oppreſſi, & fortè vacillantes in fide; ideò Moyſes propoſuit illis vitam patientiſſimi, & conſtantiſſimi viri; ut ab illo diſcant patientiam. Orig. l. 1. in Job. ut per cognationes, & tribus, hæc legentes ſe invicem conſolentur. Sylveira in Act. c. 19.

Unde pœnitenti latroni tam ſubita pietas, ut agnoſcat Chriſtum Deum? Legit titulum Crucis I. N. R. I. nam poſt titulum affixum Luc. 23. 38. mox ejus converſio memoratur. Arnoldus tr. de 7. Verb. jam tunc ad hanc Scripturam latro pertinebat, & cum intrà ſe litteræ illæ colligebant. Id ibid.

Dignum profectò mirari Eunuchum illum. Act. 8. Non viderat Jeſum Chriſtum, non viderat ſignum; & credidit Philippo. Unde igitur talis factus? ſolita erat anima illius attendere Scripturis, vacare lectionibus. Cùm latro viderit Signa, & Magi viderint ſtellam; hic tale nil viderat, & credidit. Tanta res eſt, & tam utilis, Scripturarum lectio! Id. in Act. 8.

Cùm oramus, ipſi cum Deo loquimur: cùm verò legimus, Deus nobiſcum loquitur. S. Aug fer. 6. D. Paſſ ſerm.

Cùm doctrina innocentium Patrum noſtrorum paſcimur; velut ubera ſugimus, quibus ad æternam vitam nutriamur. S. Gregor. in 1. Reg c. 6.

Qui ſacrorum ſtudioſus eſt librorum, jure etiam dici poterit amator Chriſti. S. Chryſoſt. ſ. de pſeudo Prophetis.

Cùm Scripturam ſanctam legimus, Verbum Dei tractamus, Filium Dei per ſpeculum, & in ænigmate præ oculis habemus. Et revera, ſi benevoli lectores ſumus, ſi benevoli auditores lectioni aſſiſtimus; legendo, vel audiendo, accendimur; legendo, vel audiendo, ad amorem Dei proficimus. Nonne ergo de Scriptura S. nobis amor Dei proceſſit? Quid autem eſt amor Dei? niſi Spiritus Dei. Procedit donum ex a Patre, ut per ſcripturam intellectam cognoſcamus Filium Patris: procedit nobis amor ex intelligentia Scripturæ; ut amemus Patrem Filii, ut diligamus Filium Patris. Nonne ergo jam nobis etiam hoc modo Spiritus S. ex Patre, *Filioque*, proceſſit. Rupert. l. 1. de ap. Spir. S. c. 6.

Legendo Chriſti Paſſionem, & SS. Martyrum paſſiones, roſæ rubeæ in libris Eccleſiaſticis quæruntur. meditando, & orando, inveniuntur; juſte, ſobriè, caſtè, & piè vivendo, carpuntur. & ſervantur. Thom. kemp. l. 8. p. 3. ad Novit.

Exempla.

Sanct. Fulgentius lecto Sanct. Auguſtini in Pſalm. 36. commentario, ad æternitatis beatæ Deique amorem, adeò exarſit; ut ſe Deo in religione tranſcripſerit. Surius vitæ c. 3. 1. Jan.

S. Carolus M. Imp. in menſa lectionem Sacram, præſertim ex libris S. Auguſtini, adhibuit. Bolland. 28. Jan.

TITULUS VIII.

LEX.

§. I.

Vetus.

Totus mons Sinai fumabat. Ex. 19. 18. Quando Deus Legem volebat dare Judæis, aſſumpſit formam ignis. Et vocabatur ignis: *Deus tuus ignis conſumens eſt*. Deut. 4. 24. Quando autem voluit dare Legem novam Evangelicam & gratiæ; aſſumpſit formam humanato. S. Vincent. Ferr. ſ. de S. Steph.

Meliora ſunt ubera tua vino. Cant. 1. 1. Vinum fervorem ſcientiæ Legalis; ubera verò dicit rudimenta Evangelicæ fidei. S. Bernardus hic.

Jam enim hyems tranſiit &c. Cant. 2. 11. Quid per hyemem? niſi Legis auſteritas intelligenda eſt S. Gregorius hic.

Harum molarum operatione, id eſt novi, ac veteris Teſtamenti, hoc agit S. Mater Eccleſia cura pervigili; ut peccatorum aſperitate diſcuſſa, ex occultis cogitationibus medullam mundi cordis eliciat; & cœleſtibus mandatis mundata, ex intimis ſpiritualia alimenta producat. S. Maximus hom. 2. de Adv.

Lactis alimenti aſſimilis eſt veteris teſtamenti educatio; ſolido

Digitized by Google

ſolido verò cibo novi teſtamenti philoſophia. S. Chryſoſt.t.6.ſ.2. de Verb. Ap.

Populo duræ cervicis cultellus erat neceſſarius; & lapideis cordibus meritò cultri lapidei debebantur. Noſter autem Jeſus tamquam Agnus manſuetus omnem auſteritatem abſtulit. S.Bernardus ſ.4.in Epiph.D.

Divina Lex non novas traditiones affert; ſed naturæ leges in memoriam revocat? & naturæ Scripturas, quas temporis diuturnitas hominum negligentia corrupit, naturæ Conditor per præcones ſuos reſcribit. B.Theodoretus ſ.6.de Provid. Dei.

Hyems tempus ante Legem, ſcilicet ſterile; in Lege æſtas, tempus floridum: quia lex promittebat fructum, non dabat: in tempore gratiæ tempus fructiferum; autumnus. S.Bonav.in Pſ.91.

§. II.

Nova.

ET *Judicium meum in lucem populorum requieſcet.* Iſ.51.4 Lex Evangelica vocatur Judicium I. quia nos docet Dei Judicium, quid ſcilicet Deo placeat, quid diſpliceat; quid probet, quid damnet. Ex eo enim diſcimus, humilitatem, paupertatem, Mundi contemptum, ei placere; faſtum, avaritia &c. ei diſplicere; ac conſequenter Judicium Dei contrarium eſſe judicio Mundi. II. quia per eam, quaſi per judicium, & ſententiam definitivam, Deus damnavit mala Mundi opera. Cornelius hìc

Judæi ſub Lege fuere quaſi Alphabetarii; Chriſtiani verò ſub Evangelio perfecti evadunt Theologi. S. Cyrillus l. 9. in Joan. oportebat per Moyſen, tamquam puerum, erudiri Iſraelem; qui puerilis adhuc, & rudioris mentis, erat: at per Chriſtum; in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ, reconditi, deſcriptam veram, & conſummatiſſimam nobis afferri ſcientiam. Cornelius Procem. in Evang.

Lex Evangelica habet ſe ad veterem ſicut meridies ad auroram, lumen ad umbram, veritas ad figuram, Domina ad ancillam. Dionyſ. Carth.in c.1.Luc.Art. 1.

Lex Chriſti ad obſervantiam ſui inducit amore boni; Lex autem Moyſis timore pœnarum: ideò ſecundùm Auguſtinum, brevis differentia Legis, & Evangelii; eſt amor, & timor. Id.ib.

§. III.

Leges humanæ.

QUem vulgatus Gen 40.2.16. vocat *piſtorum principem*, Septuag. & Philo Hebreus, nuncupat *principem coquorum.* Philo l.de Joſeph. quid inter coquos, & medicos intereſt, quis non videt? hi, quidquid ad ſanitatem conducit, etiamſi ægro ingratum videatur, ſolùm magno apparent ſtudio. Illi contrà ſuavia curant, utilia negligunt. Ergo medicis ſimiles ſunt in civitate Leges, & Magiſtratus legitimi, Senatores, Judiceſque providentes communi ſaluti, ac ſecuritati. Arcones in Iſ.3.Diſc.1.

Aliæ ſunt leges Cæſarum, aliæ Chriſti: aliud Perpinianus, aliud Paulus noſter præcipit. Sanct. Hieron. ep.30.ad Oceanum.

TITULUS IX.

LIBERALITAS.

§. I.

Symbola.

PErtranſiit *benefaciendo.* Act. 10. 38. q. d. ejus curſum non alium quàm ſolis fuiſſe, qui illuminando, & fovendo, curſum perpetuò peragit. Incert. auth.

Sol.Lem. *Motu fœcundus.* *Pertranſiit benefaciendo.* Picinelli.

Sol.Lem. *Non exoratus exorior.* Id. Quare non vendis &c. ò ſol lucem tuam? gratis accepi, gratis communico. *Gratis accepiſtis gratis date*, ait Dominus. Matth. 10. 8. uſus gratiæ debet eſſe liberalis in proximum. S. Bonaventur. ſ. 2. de ingreſſu ad ſcientiam. Liberalis eſt velut ſol: qui, cùm orbi apparet, mortales omnes implet jucunditate; ſic liberalis dum benignè omnibus facere ſtudet; ubicumque conſpicitur, lucem quamdam ſecum affert, quæ lætitiam, & jucunditatem, omnibus parit Iſidorus Clarius orat. 61.

Cor noſtrum dilatatum eſt. 2.Cor.6.11. Per latitudinem intelligunt Hebræi cor lætum, amicum, & liberale. Cornelius hìc.

Quòd ſi difficilè tibi putas o homo, magnificentiam, divinæ largitionis imitari, ſaltem ea, quæ deorſum ſunt, & in pedibus tuis intuere. Offer tu fructum ſicut terra; noli eſſe deterior inſenſibili elemento: illa enim fructus, quos affert, non ſuis uſibus vindicat; ſed tuis miniſtrat obſequiis. Tu verò fructus illius ſolus invadis, & tibi ſoli concludis S.Ambroſ.ſ.81.de hom.divite.

§. II.

Liberalitas propria eſt nobilitatis.

GErminet *terra herbam virentem.* Gen.1.11. Producens Deus terram, herbas, plantas, dat eis mandatum. Similiter aquis v.20. *Producant aqua reptile.* Creavit ſolem, lunam, ſtellas; & nullum dat eis mandatum. Terra, aqua, plantæ &c. Quia res humiles, & inferioris conditionis; ut aliis benefaciant, præcepto erant adſtringenda; non ſic ſol &c. Sat illis erat nobilitas naturæ. Sic animus nobilis, ut aliis ſolis inſtar benefaciat, non eget præcepto; ipſe ſibi ad benefaciendum ſtimulo eſt. Sylveira in Luc.23 c.17.q.11.

Vade pacificè in domum tuam; ecce honoravit faciem tuam. 1.Reg. 25 35. Dixit David ad Abigail, dum egreſſa in occurſum obtulit ei panes, & ipſe accepit. In quo honoravit? Abulens: quia voluit recipere de manu ejux munera. Poſt aſſumitur in conjugem v.39. Et nihil ſimile dicit David, honoravi &c. Abigail magix nobilitata dando pauca, quàm regalem accipiendo dignitatem. Sylveira in Luc.c 11. q. 16.

Cor ſapientis in dextera ejus. Eccl. 10. 2. Dextera ſymbolum eſt libertatis & liberalitatis, ſiniſtra ſervitutis, & avaritiæ: ad dexteram enim incedunt domini, & magnifici; ad ſiniſtram ſervi, & avari. Cornelius hìc.

Probate me, dicit Dominus, ſi non aperuero vobis cataractas cæli, & effudero vobis benedictionem uſque ad abundantiam Malach.3.10.

Domine, non eſt tibi cura, quòd ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare. Luc. 10. 40. Sed Mariæ præ Martha patrocinatus: *Maria optimam partem elegit.* S. Auguſtinus quærit: qui Chriſtus, qui gratitudinis primam ſemper rationem habuit, cujus cauſam damnare debuiſſe videtur, defenderit; damnavitque, quæ defenſionem merita; cùm & illa incuria tanti hoſpitis ſedit otioſa: & hæc ſollicita cibos apparavit, menſamque inſtruxit? Reſpondet Auguſt. erat Maria intenta dulcedini verbi Dei: intenta erat & Martha, quomodo paſceret Dominum; intenta Maria; quomodo paſceretur à Domino. Martha convivium Domino parabat, in cujus convivio Mariam jam jucundabatur. q. d. Chriſtus Mariæ plus debuit, quòd ea illi dandi copiam ſuppeditavit; cum Martha accipiendi tantùm occaſionem miniſtraret; dare enim nobilius, quàm accipere. Didacus Niſſ D.1. Pent. §. 2.

Beatus venter, qui te portavit. Luc. 11. 27. Non decantat mulier Virginis gloriam ex multis donis, quæ accepit à Domino; ſed ex lactis guttis, quas puero Jeſu effudit: quia in majorem cedunt decorem, quæ largimur, licet parva; quàm multa alia, licet ingentia, quę ex aliena liberalitate accipimus. Sylveira hìc q. 16.

Qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur. Luc. 22. 25. Torques ſignum eſt principatus; ità beneficentia decet principes. S.Hieron.l.1.ſup.Matth.qui divitiarum ſervus eſt, divitias cuſtodit ut ſervus: qui autem ſervitutis diſcuſſit jugum, diſtribuit eas ut Dominus. Cornelius in Prov. 3. Alludit Dominus ad nomen principis, qui Hebraicè dicitur *Nadhib* à radice Nadhab, quod liberaliter, & ſponte dare ſignificat. Anima Cant. 7. 1. vocatur *filia principis.* Theodoretus legit, filia ſponte dantis. Doultreman. l.3.c 2.ſ.3.

Prę̈ſtabilius habetur, beneficium dare, quàm accipere: atque antiquior eſt miſericordia, quàm lucrum. S. Gregor. Nazor. de paupertate amanda. Duce in Mundo proſapię ſunt; dare & accipere. Quęnam harum nobilior; antiquior eſt miſericordia, quàm lucrum. Didacus Niſſ.D.1. Pent-§.2. Heroicum opus dare. Date Id.

Poſt magnificentiam reſurgentis, poſt gloriam aſcendentis, poſt reſidentis ſublimitatem: non reſtabat, niſi ut expectationi juſtorum lætitia adveniret; & cæli muneribus cœleſtes homines implerentur. S Bernardus ſ.2. in feſto Pent.

Sicut liberalitas ſignum eſt nobilitatis, ſic rapacitas ſignum eſt ruſticitatis: unde aliqui, qui reputantur nobiles, ſi ità loquendum eſt, ruſticiſſimi ſunt; & quòd bonis ſuis ſpolient pauperes S.Tho. Aqu.opuſc. 38. de erud. princip.c.5.

Nobiles, & magnificos decet, nil promittere; ſed quaſi prę̈ſagire deſideria hominum; & eorum petitiones largitionibus prævenire. Bleſenſis ep. 34.

Excedit ſanctificatio beatificationem prioritate: niſi enim illa pręcederet, iſta non ſequeretur: virtute, quia in actione, & agonibus eſt, illa in fructu. Sed plus eſt inferre, quàm recipere;

Digitized by Google

agere, quàm agi: diligere, quàm diligi, ſervire, quàm ſerviri, facere, quod ſuæ eſt vicis, ſive debiti, quàm recipere, quod alterius. Sim. Caſſ. l.12.c.18.

Vide Tit. Dominus.

§. III.

Liberalitas eſt regia virtus.

Num. I.

Ex Veteri & Novo.

F*Ecitque Deus duo luminaria magna.* Gen.1.16. Quis neſcit? Solem eſſe omnium planetarum, & ſtellarum, regem. Vix autem illum Deus condidit, quando cenſu ſolemni oneravit eo, quem coronis ſuis, ac ſceptris, imminere, cogitare reges debent. Quod illud onus? quo cum illum regem fecit? eo, ut lucem ſuam in planetas, & ſtellas, derivaret. S. Joannes Damaſc. de fide l. 1.c.7. Luna à ſole lumen ſuum mutuatur, ut noſtra inter nos communicare diſceremus. Et reges intelligerent, non ob id eſſe ſoles, ut ſibi luceant ſolis: ſed ut eam, quam à Domino habent, lucem, in uſum ſubditorum vertant. Didacus Niſſ. D.4. Quad.§.8.

Clamavit populus ad Pharaonem alimenta petens. Gen. 41. 55. Hebr. *clamavit ad regem pro pane.* Oleaſter hic: mirum valde eſt, quòd ad regem, ut panem præberet, ireni; ut hinc reges diſcant non eſſe tam dominos, quàm parentes omnium ſuorum: & curent temporalia etiam ſuis adminiſtrare; & vereantur Chriſtiani reges hæc negligere, videntes hæc gentilem curaſſe. Unde Iſ.3.6. legis *veſtimentum tibi eſt; princeps eſto noſter.* Et jurabit in die illa: non ero Dominus, & in manu mea non eſt panis. Noluit ille eſſe princeps, quia non habebat ad dandum: ut eos oſtendat non debere reges eſſe, qui nihil dant. Notat Abul. q.23. in 3. Reg. 1. unctio, vel coronatio, regum fiebat apud fontes, & arbores: ut domiæ juxta fontem Ragel. 3. Reg. 1.9. Et Abimelech juxta celebrem quercum, quæ ſtabat in Sichem Judic.9.6. Cur id factum? ut monerentur officii ſui: fontes & arbores, imitari. Arbores hominibus umbram & fructus probent; fontes fœcundant plantas, & campos. Fons à fundendo dicitur, inquit Abulenſ. in 1. Gen. Didacus Niſſ D.4. Quadr.§.8.

Nolite timere puſillus grex, quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum. Luc.12.32. Mox adjecit: *vendite, quæ poſſidetis v.33. & date eleemoſynam.* S. Chryſol.ſ.24. eſt conſuetudinis, eſt animi felicis: ut adſcitus ad regnum, quod fuit proprium, quod privatum; mox parentibus, propinquis, civibus indigentibus, liberaliter prorogare: nè ſit mendicus animo, qui cenſu functus eſt, & honore.

Qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur. Luc. 22.25. Eſt hic titulus honoris, & laudis, qui principibus defertur; quòd benefici eſſe ſoleant, vel debeant. Hinc olim proprium regis epichetum erat Bonus. Inde etiam Deus Rex regum proprio epitheto dicitur: Optimus, Maximus. Cornel. hic.

Ex aliis.

Novit ille (Rex) regiam manum magis Donativo ſplendere, quàm ſceptro. Hildebertus ep.3. Gratulatur amico donatum à rege Sacerdotium.

Munificentiam regis quotidie decet cum ſole relucere, & jugiter aliquid facere, quo poſſit largitas principis apparere. Caſſiodor. 8. var. 22.

Narrat Plutarchus in Apopht. Rom. Artaxerxem Xerxis filium dexteram manum longiorem habuiſſe ſiniſtra; indeque dictum Longimanum. Cùmque id illi vitio verteretur: ipſe in bonum omne, & regiam virtutem, convertit, dicens: ſibi tamquam optimo principi Deum communicaſſe ut manum haberet ad largiendum ampliſſimam; alteram verò ad accipiendum, & diſtrahendum breviſſimam, & contractam.

Num. II.

Liberalitas regia virtus Chriſti D.

Regnum tuum, regnum omnium Sæculorum. Pſ.144.13. Deſcribit qualitates regis. Tertia eſt virtus, regia liberalitas: pertinet enim ad regem, non expilare ſubditos, non emungere pecunias variis artibus: ſed liberaliter alere ut filios. Bellarminus hic.

Ecce plus quàm Salomon hic. Matth.12.42. S. Irenæus l. 4. c. 21. Unus, & idem Dominus, qui pluſquam templum eſt, & plus quàm Salomon donat; id eſt, ſuam præſentiam, & reſurrectionem à mortuis: qui ſemper habet, & plura metiri domeſticis; & proficiente eorum erga Deum dilectione, plura, & majora donat.

Simile eſt regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio ſuo. Matth.22.2. Cur hic vocatur rex? qui Matth. 20. 1. Vocatur *pater familias.* Hic dicitur Rex, ut denotatur ingens omnium bonorum affluentia. 2. q. In vinea commodum ſuum ſpectat; ideò tantùm dicitur homo. In convivio totus commodo ſuorum intentus, dicitur Rex: ille enim verus Rex, qui aliis conſulit. Sylveira hic q.2.

Hic eſt Jeſus Rex Judæorum. Matth.27.37. Permittit Chriſtus appendi titulum, qui regnum ſuum publicè prædicaret. Non ſic Joan.6.15. *Jeſus ergo cùm cognoviſſet &c.* Cur in cruce regis admittit inſcriptionem; & in ſolitudine, quando uſque ad ſaturitatem turbas pavit, regnum recuſat, & fugit? Quia in deſerto, licet multis, non omnibus benefecit: in cruce pro omnibus pretioſum ſanguinem fudit. De Caſtillo. Illat.193.

Omnis, qui ſe regem facit, contradicit Cæſari. Joan. 19. 12. Sed quid in ſe regium humilis oſtentavit Jeſus? Unde potuerunt colligere vel umbram tanti mendacii? S. Leo ſer.10. de Paſſ. veruntamen non in totum inanis videatur Judæorum objecti. Diſcute diligenter præſes, quid de Domini operibus notum ſit; quid de ſ poteſtate compertum. Cæcis viſum, claudis greſſum, ſurdis auditum, mutis præſtat eloquium: febres abegit, dolores reſolvit, mortuos ſuſcitavit. Magnum prorſus regem iſta demonſtrant. Baeza l.1. c.8. §.4. Opulentè, Servator, vereque Rex, tu factus es pauper; ut nos tua paupertate diteſceremus: tu etiam nobis regnum cœlorum largitus es. S. Athanaſ. Alex. lib. de Cruce & Paſſ. D.

Non Rex Iſrael Chriſtus ad exigendum tributum, vel exercitum ferro armandum: ſed Rex Iſrael, quòd mentes regat, quòd in æternum conſulat; quòd in regnum cœlorum credentes, ſperantes, amanteſque; perducat. S. Auguſt. tr.51. in Joan.

§. IV.

Liberalitas eſt divina virtus.

A*Pparuit ei Dominus.* Hebr. *Elſaddai.* q.d. Ego ſum fortis & liberalis. Dai, ideſt, ſufficientia.

Alii Deum dici volunt a dando; ſicut Jovem à jovando. Cornelius hic.

Aperuitque Joſeph univerſa horrea. Gen.41.56. Ex hoc beneficio, & alimentatione Joſeph, putant multi, Joſeph vocatum fuiſſe Serapin, eumque Serapidis nomine cultum ab Ægyptiis. Hinc Serapidem coluerunt ſpecie bovis; qui ſymbolum fertilitatis. S. Chryſoſt hom.67. Docet, Joſephum id præſagiiſſe; ideòque mandaſſe Hebræis, ut exeuntes ex Ægypto oſſa ſua ſecum efferrent: ſcilicet nè ſuperſtitioſi Ægyptii ea ut numen colerent. Corn. hic.

Si dixerint mihi: quod eſt nomen ejus? quid dicam eis. Ex.3.13. Moyſes futurus magnus Dei legatus, mittentis nomen interrogat. Reſpondet Deus: *ego ſum, qui ſum.* Et ſtatim v. 15. Acſi non ſatis nomen ſuum explicuiſſet addit: *Dominus Deus Patrum veſtrorum. Deus Abraham &c. Miſit me ad vos.* Cur Deus nomine ſuo ineffabili manifeſtato, quod totius Eſſe fons eſt, ſervorum ſuorum ſe prædicat Deum? Petrus Dam. ſerm. in Nat. Dom. perterritus Moyſes inextricabilis authoritate vocabuli, acſi diceret: hoc excedit intellectum meum; non poſſum capere, niſi effundatur. Audit à majeſtate: *ego ſum Deus Abraham &c.* Vides effuſionem q.d. Moyſes inſufficiens erat, ut illud nomen. *Ego ſum, qui ſum,* utpote naturæ incomprehenſibilis, intelligeret. Ut ergo ſervus Domini excellentiam agnoſceret; alio adjuvatur nomine, non naturam Dei ſignificante. Sed effuſionem, gratiam & largitatem: quomodo enim eſt Deus Abrahæ &c. Niſi per amorem, & beneficia. De Caſtillo Illat. 30. divinitas ex beneficentia noſcitur.

Si Filius Dei es, dic, ut lapides iſti panes fiant. Matth.4.3. Theophylactus: non dixit, ut lapis hic panis fiat, ſed lapides: volens Chriſtum ad ſuperflua inſtigare; eſurienti enim unus panis ſufficit. Proprium judicavit Dei, non ſolùm dare ſufficientia: ſed multò plura etiam neceſſariis. Dæmon Deum crederet, ſi tam munificum videret. Didacus Niſſ. D.2. Epiph.§.4.

Vocabis nomen ejus Jeſum. & dabit illi Dominus Deus ſedem David patris ejus. Luc. 1.31. 32. S. Chryſol. ſerm.144. Vides, quia quando accipit, David Filius dicitur; quando dat, Dei Filius nuncupatur. q.d. his angeli verbis Chriſtus D. & Filius Dei, & Filius David, dicitur; ſed hoc diſcrimine: cùm Jeſus dicitur; & hominibus daturus ſalutem; juxta nomen promittit angelus, Dei Filius vocatur, Filius altiſſimi: ſed cùm accipit, David filius. Pinna Ethol.12. Dei liberalitas.

Dabit illi Dominus Deus. Luc.1.32. Cùm ſæpe in hoc capite fiat mentio nominis Dei: *miſſus eſt angelus à Deo.* v. 26. *Et non erit impoſſibile apud Deum omne verbum.* v. 37. Hic tantum dicitur

Domi-

Dominus Deus. Cùm de eo prædicatur *dabit*, ſtatim *Dominus Deus* publicatur. Plus enim nobis, & angelis, majeſtatem, & excellentiam Dei, ipſa beneficentia, & donorum effuſio, prædicabat; quàm ipſum ſupremum dominium omnia gubernandi. Sylveira hìc q. 39.

Dei benignitatem imitare: nihil homo divinus habet, quàm beneficentiam. Licèt Deus nullo labore fias; opportunitatem adipiſcendæ divinitatis amittere noli. S. Gregorius Naz. Orat. 18.

§. V.

Liberalitatis alia motiva.

T*Radidi poculum Pharaoni.* Gen. 40. 11. Vel in ſomno de largitione curat, qui liberalis eſt; clauſis oculis manus aperit; Piſtor ſomnians nihil offert. Tam dignus hic ſupplicio, quia ad avaritiam pronus; quàm ille præmio, qui non ſibi vinum, ſed Pharaoni, propinat. Alvarez Illuſtr. 44.

Succide illam: ut quid etiam terram occupat? Luc. 13. 7. q. d. Non ſum poſthac ferendo eam plantam, quæ ſua ruſtica parcitate meam exhauſit patientiam. Cajetanus vertit: ut quid terram onerat? ſignificatur, quòd onus eſt terræ, ſugens illam, & tamen fructum non reddens. Qui vult aliis totum exſugere ſanguinem, nec quidquam reponere; qui protenſa manu ſemper vult accipere, nunquam aliquid reddere; eſt oneri intolerabili. Didacus Niſſ. vita Abr. l. 5. c. 8.

Beneficientia nolite oblivisci. Hebr. 13. 16. Ob beneficientiam in proximos angeli cum hominibus verſari non ſunt dedignati, de qua re ſcribitur ad Hebræos: *beneficentia &c.* Iſidorus Clarius l. 2. Or. 61.

Liberalis vicinus eſt Dei, vicinus hominum, vicinus paradiſi, remotus ab igne Inferni. Proverbium Arabicum Centuria 1. n. 80 Cornelius in Eccli. c. 4.

Quidam de Primoribus Hiſpaniæ rogatus; qua arte totius populi animos ſibi obſtrinxerit? pileo, inquit, & crumena: humanitate ſcilicet erga quoſvis, & liberalitate. Alvarez. Illuſtr. 251.

Siquis in hoc Mundo vult multis gratus haberi.
Det, capiat, quærat, plurima, pauca, nihil. Doultremao l. 3. c. 4. ſ. 1.

T I T U L U S X.

LIBERALITAS DEI ET CHRISTI.

§. I.

In genere.

Ex Veteri.

R*Equievit ab omni opere, quod patrarat.* Gen. 2. 2. Cùm angelorum innumeras differentias creaſſes; cœlos, aſtra, terram, maria, corporeumque varias naturas, condidiſſes; in his omnibus non quieviſti; ſed homine condito. In homine quievit Deus, non in angelo, non in cœlo: quia benefaciendi, innoteſcendique, ſufficientem, affluentemque ſibi in eo materiam dari proſpexit. S. Thom. Vil. ſ. 3. in Nat. D.

Quidnam eſt hoc, quod fecit nobis Deus? Gen. 42. 28. Cur non dicunt, quod fecit nobis Joſeph? ℞. quia triticum ſimul, & pecuniam ſimul, videbant; & frumentum gratis abſque pretio, & lucro, datum cernebant; bene dicunt, eſſe id opus Dei: nam ſinè lucro aliquid dare, Dei magis opus eſt, quàm hominum. S. Athanaſius ſ. 3. in Arrianos, ut divinitatem Chriſti adſtruat, hoc utitur argumento: ſi ergo non ſui, ſed noſtri, cauſa venit; fieri non poteſt, quin ſit Deus. Didacus Niſſ. D. 4. Quadr. §. 1.

Manè videbitis gloriam Domini. Ex. 16. 7. v. 10. *Et ecce gloria Domini apparuit in nube.* Quæ ſit ejus gloria, indicat v. 12. *manè ſaturabimini panibus; ſcietiſque, quòd ego ſum Dominus Deus veſter.*

Qui poſuit prodigia &c. Pſ. 45. 9. Poteſt dici prodigiũ à prodigo. Ex hoc modo fecit Deus prodigia ſuper terram: quia quaſi prodigus fuit Dominus, cùm pro redimendis inimicis ſuis proprium Filium dedit. Et ideo de Chriſto dicitur Pſ. 67. 28. *ibi Beniamin &c.* ibi in cruce, *in mentis exceſſu*, in prodigalitate Patris. Hugo Card. hìc.

Aperiente te manum tuam &c. Pſ. 103. 28. Facilitatem ſuppeditationis bonorum per hæc declaravit: ſicut enim facilè eſt, digitos introrſum inflexos extendere; ſic facilè eſt Deo omnium bonorum copiam largiri. B. Theodoretus hìc.

Manus illius tornatiles. Cant. 5. 14. Septuag. *tornata* id eſt, affabrè elaboratæ; ideòque rotundæ, concinnæ. Hebr. *revolutiones, rotunditates; vel circulo aurei.* Tigurina; *manus eius orbes.* Vatablus, *annuli aurei.* Symbolice manus Chriſti, eſt ejus divina beneficentia. Dicuntur tornatiles, id eſt averſatiles, & agiles, ad omne bonum, omnemque beneficentiam, ait Juſtus Orgelitanus: quia aſſiduè ſe verſabant, & volvebant, ad varia opera miſericordiæ. Sunt aureæ, quia plenæ charitate; & quia manant à divinitate. Cornelius hìc.

Effudit illam ſuper omnia opera ſua. Eccli. 1. 10. q. d. Deus ſapientiam, ab æterno in mente ſua reconditam, in tempore communicavit omnibus creaturis, etiam inanimis; ſed magis animalibus, præſertim hominibus, & angelis, diligentibus ſe. *Tò effudit*, ſignificat largitatem beneficentiæ Dei; quòd ſe, ſuaque dona, & ſapientiam, inſtar imbris, vel torrentis; copioſiſſimè effuderit in Mundum; præſertim in homines ſe diligentes; quia hos donavit fide, gratia, & ſapientia ſpirituali; ut Deum cognoſcant, ament, & colant; itaque ad ejus viſionem, & fruitionem, in qua conſiſtit perfectio, & conſummatio, ſapientiæ, perveniant. Cornelius hìc.

Aporiatus eſt, quia non eſt, qui occurrat. Iſ. 59. 16. Pagninus; *admiratus eſt, quia non eſſet, qui oraret.* Alii; infirmatus eſt, ceu lactis abundans nutrix; quæ, ſi mammillas non exerceret, infirmatur. S. Thomas, Chryſoſt. & Ambroſ. legunt: vidit Dominus, & depauperatus eſt; ſicut mercatores, ſi repoſitas merces non vendant, pauperes fiunt.

Ex Novo.

Liber generationis JESU Chriſti. Matth. 1. 1. Cur non dicitur liber Paſſionis? De Paſſione frequentiſſimè tractat Matthæus; & tamen hic liber Paſſionis non dicitur: quia Chriſtus in Paſſione pretioſum ſuum ſanguinem nobis donavit; in generatione verò noſtram à nobis naturam, & ſanguinem, habuit. Et magnificentiſſimus Dominus illius, quod acceperat, non verò quod largitus erat, mentionem facit. Sylveira hìc q. 6.

Orantes nolite multum loqui. Matth. 6. 7. Cur longiorem orationem vetat? quia ità cupit dare deſiderata, ut prohibeat multum tempus in re una inſumere; quòd ad multa, & diverſa, poſſit ſufficere. S. Chryſol. ſ. 67. Chriſtus breviter orare docuit, qui citò vult poſtulata præſtare. Pinna Ethol. 12. Sabbathi obſervationem, tanta religione olim ſuſceptam, Chriſtus abolevit, & in diem Dominicam tranſtulit, non ſinè magna populi Judaici invidia. Sed quæ cauſa hujus mutationis? docet perpetuum ſtudium Dei benefaciendi. Sabbatho ab operibus DEUS requievit naſcente orbe; die verò Dominica Mundi formationem aggreſſus eſt. Ergo hæc dies præ illa colatur: nè quis putet, Deum a benefaciendo homini ceſſaſſe; ſed nunc denuò antiquis nova beneficia annectere, & iis maximè delectari. Idem ib.

Tibi dabo claves regni cœlorum. Matth. 16. 19. Satis ſe erga homines Dominus liberalem probari vult, quando inter homines relinquit omnium bonorum ſuorum, & cœleſtium theſaurorum, claves. Ea verò, quorum claves tecum habes, nullique communicas, minimè effundere vis. Sic Apoc. 1. 17. 18. timore concuſſum Joannem alloquitur. *Noli timere: ego ſum primus, noviſſimus, & habeo claves mortis, & inferni.* Imò inde timeat magis Joannes, quia apud eum videt claves mortis eſſe. Dum rex apud ſe claves ſervat, nullique eas committit; procul dubio nihil eorum, quæ talibus clavibus concluduntur, patietur effundi. Patietur tamen effundi omnia, quorum claves alteri commiſerit. Hinc c. 9. 1. dicitur: *data eſt ei clavis putei abyſſi, & aperuit.* Baeza t. 3. l. 14. c. 2. §. 21.

Super pauca fuiſti fidelis. Matth. 25. 21. Talenta quinque magnam nummorum faciunt ſummam; dicit tamen: *ſuper pauca &c.* Tam beneficus Dominus, ut pauca ſibi dediſſe videatur. Sylveira hìc. q. 10.

Semetipſum exinanivit. Philipp. 2. 7. Græc. *evacuavit.* Tertull. *exhauſit.* Cùm divinum verbum coæquale, & conſubſtantiale, Patri ſit in ſe infinitum, & æternum; qui fieri poteſt, ut ſeipſum exinanierit, evacuaverit, exhauſerit, per humanæ carnis aſſumptionem? Quia per humanæ naturæ unionem ei totum divitiarum ſuarum impertivit theſaurum: ità ut nihil divinitatis reſervarit, totum, quod habebat, eſt elargitus: ità ut jam amplius nihil poſſet conferre; exinaniri, & evacuari dicitur. De Caſtillo Illat. 31.

Ex Patribus.

Non, qui beneficiorum terreſtrium mos eſt, in capiendo munere cœleſti menſura ulla eſt, vel modus. Profluens largiter Spiritus nullis finibus premitur, nec coercentibus clauſtris intrà certa metarum ſpatia frænatur: manat jugiter, exuberat affluenter.

Digitized by Google

Noſtrum tantùm ſitiat pectus, & pateat: quantum illuc fidei capacis afferimus, tantum gratiæ inundantis haurimus. S. Cyprianus ep. 2.

Dicere audeo: quòd Deus, cùm ſit omnipotens, plus dare non potuit, cùm ſit ſapientiſſimus, plus dare neſcivit; cùm ſit ditiſſimus, plus dare non habuit. S. Auguſt. tr. 84. in Joan.

Gratiam habet, & debens, & erogans nobis Deus; & fœneratores ſuos non fœneratis jucundiùs intuetur. Et quibus maximè debet, hos maximè diligit. Itàque ſi vis eum ſemper amicum habere, multorum conſtitue debitorem. S. Chryſoſt. hom. 53. ad pop. Ant.

Tunc propemodum omnem vim amoris effudit amicis, antequam etiam ipſe ſicut aqua effunderetur pro inimicis. Guarricus ſ. in die aſcenſ.

O Deum! ſi fas eſt dici, prodigum ſui præ deſiderio hominis, an non prodigum? qui non ſolùm ſua, ſed & ſeipſum impendit; ut hominem recuperaret, non tam ſibi, quàm homini ipſi. Id. ſ. 2. in die Pent.

Non eſt parca clementia Chriſti, nec pigra quidem. Revolve Evangelium; & ubique invenies Jeſum citum, & copioſum, ad veniam. Gilbertus ſ. 43. in Cant.

§. II.

Deus offenditur retardantibus, non acceptantibus, beneficia.

N*olo ità, obſecro; ſed ſi inveni gratiam in oculis tuis, accipe munuſculum de manibus meis.* Gen. 33. 10. Injuriam ſibi fieri putabat Iacob, dum repudiaret Eſau fraternum munus dicens ad Jacob: *ſint tua tibi.* Majorem Domino injuriam facimus, quando dona ejus, & gratias, quas offert, contemnimus. Rom. 2. 4. *an divitias bonitatis ejus contemnis?* q. d. tantum nefas committere audes, ut non acceptes munera liberalis Dei? Dicz conc. 2. D. 2. Pent.

Orate Dominum, ut auferat ranas à me. Ex. 8. 8. Moyſes v. 9. *conſtitue* mihi, ait, *quando deprecer pro te.* Rex, *cras*, inquit. Beneficium odit, dum differri vult: adeoque Deum tractis moris offendit; ut beneficii dilationem aquis, & ſubmerſione vindicarit. S. Ambroſ. l. de Caio, & Abel: dicenti Moyſi, conſtitue mihi, quando orem pro te, & pro famulis tuis, ut exterminet Dominus ranas; cùm deberet, in tanta poſitus neceſſitate, rogare, ne jam oraret, nec differret; reſpondit, craſtino dies otioſus, & negligens, pœnam moræ Ægypti ſoluturus excidio. Naxera in Ioſ. 8. §. 5.

Cumque levaſſet Moyſes manum, percutiens virga bis ſilicem, egreſſæ ſunt aquæ largiſſimæ. Num. 20. 11. Hic Deus in Moyſen, & Aaron. ità exaſperatus eſt; ut tranſire Jordanem prohibeat, morteque condemnet. *Non introducetis &c.* Mortis luunt pœnas pro levi, ut multi putant, culpa; cùm Aaron pro ſacrilego vituli opificio pœnas capitales non ſolverit. Beneficium dubitatione tardarunt. Id. ib.

Ne timeas, neque formides: tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum. Surgenſque diluculo recenſuit ſocios. Joſ. 8. 1. 10. Expeditionem accelerat; nè, dum Numinis liberalitatem vel tantillum retardat, iram incurrat: nam ſcit, Deo quàm maximè diſplicere, qui beneficiis ejus vel tantillùm reſiſtit. Id. ib. Omnis benignitas properat; & proprium eſt liberaliter facientis, citò facere. Seneca l. 2. de benef.

Non petam, & non tentabo Dominum. Iſ. 7. 12. ad quæ Iſaias: *Numquid parum vobis eſt, moleſtos eſſe hominibus, quia moleſti eſtis & Deo meo?* v. 13. Sed in quo moleſti? ſanè in non petendo: quia dum non petit, beneficium impedit, aut retardat. Nec Deo major moleſtia, quàm, aut liberalitati obſiſtere, aut magnificentiam protelare. Naxera ibidem.

Domine, memento mei, dum veneris in regnum tuum. Luc. 23. 42. Dominus reſpondit: *hodie &c.* Euſebius Emiſſ. hom. de B. Latrone: *hodie*, inquit; quaſi diceret: quid me, ò fidelis meus, & unicus tanti teſtis triumphi, quid me tanto tempore expectandum putas? ut in die Judicii mei meminerim tui? quid me ad præſentem retributionem paratum longè diſſimulas? quid in futura ſæcula fidem in te perfectam fatigas? Quaſi perfectæ fidei non congruat; & Deum credere, & diu beneficia tracturum putare. Idem ibid.

Homines, quando ipſis continuè negotium faceſſimus pro rebus noſtris; langueſcunt, & tergiverſantur, & ægrè ferunt. Deus autem prorſus in contrarium; non quando ipſi continuè occurrimus pro rebus noſtris; ſed quando non hoc facimus, tunc maximè indignatur. S. Chryſoſt. hom. 3. ad pop. Ant.

Nihil magis Deo diſplicet, quàm cùm nos ſcelerum noſtrorum objecto impedimento ſumus, quò minùs divitias ſuæ bonitatis erga nos proferat. Iſidorus Clarius l. 1. Or. 66.

§. III.

Dei deſiderium, & ſitis dandi.

D*A mihi bibere.* Joan. 4. 7. *Si ſcires donum Dei v.* 10. Sitit ſitiri; ait S. Gregor. Naz: quomodo enim ſitiat, qui eſt fons aquæ vivæ; qui de ſe loquitur Joan. 7. 37. *Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat.* Numquid ipſe Jer. 2. 13. *me dereliquerunt fontem aquæ vivæ &c.* Videor igitur mihi videre Dominum in cruce, tamquam in ſublimi ſpeculo, reſpicientem orbem terrarum, plenum hominibus ſitientibus, & languentibus præ ſiti; & occaſione ſitis ſuæ corporalis eumdem Dominum miſeratum communem illam ſitim generis humani, clamaviſſe, *ſitio!* hoc eſt: verè quidem ſitio, propter jam exhauſtum, atque exſiccatum, humorem corporis mei; ſed hæc ſitis in momento finietur: magis autem ſitio; ut homines ex fide cognoſcere incipiant, me eſſe verum fontem aquæ, & veniant ad me; & bibant. Bellarminus de ſeptem Verb. Quod mulieri uni Samaritanæ dixerat, *da mihi bibere*; hoc in cruce nunc fixus omnibus ait: *Sitio.* Vos, inquit, volo, vos cupio, vos corpori meo unire; vos mihi aſſociare ſitio. Fons vitæ erat, & tamen ſitiebat: aquam promittebat; & bibere cupiebat. Sitiebat nos, & dare ſe nobis deſiderabat. Sitis hæc de ardore dilectionis, de amoris fonte, de latitudine naſcitur charitatis. S. Laur. Juſt. de triumph. c. 19.

Si quis ſitit &c. Joan. 7. 37. Alia eſt ſitis Dei, alia creaturarum. Sitis creaturæ eſt, deſiderium recipiendi, quia mendicitate premitur: ſitis verò Dei eſt, deſiderium ſe effundendi. Quia cùm ſit plenus omni bono, & redundans; ſe communicare deſiderat. Sicut enim ſi os maximi fontis obſtrueres, multaque congeries aquæ accederet, exireque conaretur, meritò diceres, fontem ſitire ſe effundere; ſic divina bonitas &c. Obſtruitur verò fons hic peccato. Olnſius ſ. 2. D. Paſſ.

Sitio. Joan. 19. 28. Interea dum miles crudelis lanceæ cuſpidæ latus defuncti confixit, *continuò exivit ſanguis, & aqua.* v. 34. S. Ambroſ. tunc ſitiebat, quando de latere ſuo reſtinctura ſitim omnium vivæ aquæ fluenta fundebat. Cur aqua illa ſitim ſuam non extinxit? ut ſignificaret, quàm potens, & dives, eſſet Dominus; & cùm quidpiam nos rogat, id facere, non pro ſua, ſed pro ea, qua nos ei, quantumcumque illud dare tenemur, neceſſitate; ut multa ille, & magna nobis reddat.

§. IV.

Deus promptior ad dandum, quàm nos ad accipiendum.

N*On fœneravi, nec fœneravit mihi quiſquam.* Jer. 15. 10. Senſus eſt ex perſona Chriſti, nullus ſe præbuit, qui dignè mea æra ſuſciperet; nec fœneravit mihi quiſquam in ſanctis, atque pauperibus conſovendis, me ſibi faciens debitorem. S. Hieron. hic. Sive, non profui, nec profuit mihi quiſquam: nullus enim tantum voluit accipere, quantum ego tribuere deſideravi. Salus enim creaturæ, lucrum eſt Creatoris. Idem ib.

Impleverunt eas uſque ad ſummum. Joan. 2. 7. Vellet omnium Salvator Chriſtus, ut omnis anima caperet, quantum poſſet; & in tantum repleretur virtutum moribus, & beatifica gratia, quòd ampliùs impleri non poſſet. Nam anima hic vivens non agnoſcit, quantum dilatari potuit in captione gratiæ ſuæ virtutum; aut quantum hic potuit à vitiis depurari. Videbit autem, exempta cùm à corpore fuerit, & æternalibus ſedibus ſita æquè dolebit de hujuſmodi negligentia, ut de pœna &c. Simon Caſſ. l. 5. c. 1.

Divina bonitas plus capit voluptatis, gratias ſuas elargiendo, quàm nos eas recipiendo. S. Franc. Saleſ. tr. de amore Dei l. 1. c. 15.

§. V.

Deus tegit ſua beneficia.

U*Trumque latus propitiatorii* (Cherubim) *tegant expandentes alas, & operientes oraculum.* Ex. 25. 20. Oleaſter: ſummus benefactor eſt, & nihilominus tectus: ut te doceat, benefacere, & nolle videri.

Quem dicunt homines eſſe Filium hominis? Matth. 16. 13. Chriſtus D. in ſua interrogatione tacet ſuam Divinitatem; quæ naturæ humanæ communicata, & unita; & ſolùm meminit Humanitatis, quam à nobis accepit. Petrus verò ac ſi totius Humanæ naturæ perſonam ageret, in Chriſto laudat ejus Divinitatem: *tu es Filius Dei* v. 16. Sicut enim excelſi animi eſt, ſilere quæ donat; ità & memorare, quod accepit. Sylveira hic q. 22.

Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tamquam ignis. Act. 2. 3. Cur Spiritus S. venit in igne clara die, non nocte: ut magis ſplenderet? Reſpondet Author de veſtibus Aaronis: ut ſuum magni-

magnificum donum minùs luceret; & dona laterent, & quaſi minora viderentur. Pſ.76.20. *In mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis multis; & veſtigia tua non cognoſcentur.* Ingens donum populo Iſraëlitico, cùm fugeret per mare à Pharaone; ut ſicco pede tranſiret. Cur de tanto bono veſtigium non permanſit? liberalitatem ſuam voluit occultare. Sylv. hîc q. 9.

§. VI.

Deus dando reputat ſe accipere; ſuum dicit, quod donat.

Ex Veteri.

D*Ixitque Abraham: Domine Deus quid dabis mihi.* Gen. 15. 2. Ubi Dominus ingentes mercedes Abrahæ promiſit, reſpondit: *Domine, quid dabis mihi?* Philo lib. quis rer. divinar. ſit hæres: non dubitantis eſt verbum, ſed gratias agentis pro acceptorum beneficiorum magnitudine: *quid mihi dabis?* num eſt, quod ſperem præterea? copioſæ ſunt, o magnificentiſſime, tuæ gratiæ, nullis circumſcriptæ terminis: nec modum, nec finem habent, fontium more inexhauſtæ, & ſubſcatentes perpetuò. Baeza t.3. l.14. cap.2.

Filius meus es tu, ego hodie genui te. Pſ. 2. 7. Quod de generatione temporali explicant Orig. Athanaſ. Beda &c. Et tamen ſequenti Pſalmo, cùm de reſurrectione Chriſti agitur; nec Chriſtus appellat ſuum Patrem, nec ipſe eum ſuum Filium vocat. Pſ. 3. 6. *Ego dormivi, & ſoporatus ſum; & exurrexi, quia Dominus ſuſcepit me.* Mirum, quòd Dominus dum deſcendit ad humanæ naturæ abjectionem, paſſionem, ac mortem, à Patre vocatur Filius; & in glorioſa reſurrectione nomen Filii prætermittitur: non enim dicitur, Dominus ſuſcepit me Filium ſuum. Chriſtus magis cognoſcitur nullo loquendi modo, Filius æterni Patris ad mortem deſcendens, quam glorioſo corpore aſcendens. S. Ambroſ. l.3. de ſacram. c.1. pulchrè autem ait Pater ad Filium, ego hodie genui te, hoc eſt, quando redemiſti populum, quando ad cœli regnum vocaſti, quando impleſti voluntatem meam; probaſti meum te eſſe Filium. Sylveira in Joan. 3. q. 48.

Accepiſti dona in hominibus. Pſ. 67. 19. Apoſtolus dicit Epheſ. 4. 8. *dedit.* Utraque autem acciderunt: quandoquidem qui accepit ab accedentibus fidem, largitur gratiam. B. Theodor.

Qui paſcitur inter lilia. Cant. 2. 16. S. Bernardus ſ. 71. Cùm paſcit, paſcitur; & paſcit, cùm paſcitur; ſimul nos ſuo gaudio ſpirituali reficiens, & de noſtro æquè ſpirituali profectu gaudens.

Sitientes venite ad aquas. Iſ. 55. 1. Sitit ſitiri bibere cupientibus potum præbere. Cum ab eo beneficium petitur, beneficio id ducit: prompta, munifica, atque prolixa, natura eſt; jucundius dat, quam alii accipiunt. S. Gregor. Naz. Or. 40. in S. Baptiſma.

Accipe bonum. Oſ. 14. 3. Id eſt da bonum, quòd à nobis viciſſim accipias. Ad blandiendum enim artificioſi mendici dicunt, accipe, non da q.d. da non tam nobis, quàm tibi; quia nos tibi illud reddemus. Cornelius hîc.

Ex Novo.

Exiit, qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum. Luc. 8. 5. Maximè ſibi reputat proprium, ac ſuum, quod aliis dat. Sylveira hîc.

Et gratiam pro gratia. Joan. 1. 16. Id eſt, augmentum gratiæ pro uſu gratiæ. Hugo Card. in Pſ. 17.

Sic Deus dilexit Mundum ut Filium ſuum unigenitum daret. Joan. 3. 16. Cur hîc non ſolùm dicitur Filius unigenitus, ſed additur *ſuus?* Dum autem in ſinu deſcribitur, omittitur. Joan. 1. 18. *unigenitus Filius, qui eſt in ſinu Patris.* R. Licèt Chriſtus D. ſemper ſit Filius ſui Patris, tamen ità nos amat Pater; cùm pro noſtra ſalute Filius traditur ad mortem, magis dicitur ſuus, quàm cùm quieſcit in ſinu Patris. Sylveira hîc q. 48.

Dominus Ieſus, in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens &c. 1. Cor. 11. 23. 24. Benefactor dona exhibet & gratias agit? ſummus hic benefactor cùm ſciret, quàm honorificum ſit dare; Patri æterno, pro tali dandi ſeipſum opportunitate, gratias egit. Didacus Niſſ. D. 1. Pen. §. 5.

Ex Patribus.

Tanta eſt erga omnes bonitas Dei; ut noſtra velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona, & pro his, quæ largitus eſt, æterna præmia ſit daturus. S. Chryſoſt. hom. de Adam & Eva.

Ecce qualis eſt Dominus noſter! ut donando debeat: & quantò magis donat, tantò magis eum debitorem eſſe non pigeat; in quantum enim gratias largitur, in tantum debitor invenitur. Nec enim poteſt aliquis debitorem habere, niſi in eo, quid ipſe dignatus fuerit gratuita largitate conferre. S. Fulgentius ad Monimum in Prologo.

O inæſtimabilis miſericordiæ Dominum! qui ad hoc nobis in præſenti religionis munera tribuit, ut ipſa in nobis poſtea, quæ nunc dat munera, muneret. Salvianus de Prov. l.7.

Lætificans nos exhilaratur Chriſtus, & paſcens paſcitur miſericors, & noſtrum potum, ac alimoniam, hoc eſt, Doctrinam, proprium cibum exiſtimat. Theophylactus in Matth. 26.

§. VII.

Deus pronior ad dandum, quàm accipiendum.

Seu, dum petit, vult dare.

T*Olle filium tuum unigenitum &c.* Gen. 22. 2. Miſericors Deus, & juſtus. Quæſivit miſericors Deus capitulum in homine, per quod poſſet juſtè debitor ipſe teneri: quæſivit, inquam, ab homine unigenitum ſibi filium immolari; ut ſuum ipſe Filium juſta viciſſitudine deberet homini. Rupertus in Gen. l.6. c.30.

Rogabat illum quidam. Luc. 7. 36. Rogabatur Ieſus ut acciperet; qui potiùs rogandus erat ut largiretur. Plura ſibi aderant ad largiendum, quàm hominibus, beneficia; nec non, & quæ hominum, ſua erant. Simon Caſſ. l.9. c.29.

Ecce agnus Dei. Joan. 1. 29. Cur Chriſtus D. vocatur à Ioanne agnus, cùm ab Iſ. 40. 11. Vocetur *Paſtor?* R. quia cùm ſit bonus Paſtor; eſt verus ductor, princeps; & ideo agnus: nam ut Paſtor regit, ac paſcit oves; ut verus agnus Paſchalis eas carne ſua nutrit, & proprio ſanguine ab omni peccato liberat. Sylveira hîc q. 4.

Illum oportet creſcere, me autem minui. Joan. 3. 30. Id eſt, illum oportet dare, me autem accipere. V. Beda hîc.

Da mihi bibere. Ioan. 4. 7. Advertit miram Dei liberalitatem S. qui tum reputat ſe accipere, cùm dat. Fons vitæ, juxta fontem ſedet, bibere poſcit; non bibere volens, ſed potum dare. *Da mihi bibere,* ut tibi dem bibendam aquam immortalitatis: ego enim ſalutem mortalium ſitio; non ut bibam, ſed ut potum præbeam. Patrem imitor meum: ſic enim ait ad Abraham: da mihi filium tuum. Non quòd accipere filium vellet, id dixit; ſed quòd proprium Filium orbi terrarum largiri vellet. Da mihi unigenitum, & Mundo largiar unigenitum: immola filium; non ut immoles tu; ſed ut ego Filium meum unigenitum immolem pro ſalute Mundi. Ità hîc quoque: *Da mihi bibere;* non ut bibam, ſed ut potum præbeam. S. Chryſoſt. t.6. orat. in Samaritanam. Jeſus veniens ad cor hominis, reſidet ſuper fontem, cùm bona naturalia movet; petens à nobis, ut nos petamus eum; id eſt, ut ſuæ gratiæ, quæ præſens eſt, habilitemus nos, & liberum arbitrium applicemus. Hugo Card. hîc.

Bonus Paſtor animam ſuam dat. Joan. 10. 11. Dum paſtoritium animarum munus extollit Dominus, nihil ab ovibus à ſe paſcendis receptum narrat; ſed hoc unum prædicat, quòd ipſe dederit: *dat animam ſuam pro ovibus ſuis.* Id noverat ille, qui Pſal. 118. 176. *erravi ſicut ovis.* Dum enim gratias Paſtori ſuo referre voluiſſet, ait Pſal. 115. 12. *quid retribuam Domino? calicem ſalutaris accipiam.* Quærit aliquid, quod Domino retribuat, & non invenit, niſi quòd recipiat calicem ſalutaris. Is eſt bonus paſtor, qui non tam gaudet recipere, quàm ſemper dare. Baeza t.3. l.14. c.14. §.1. Nihil ſic boni Paſtoris ingenium commendat, quam dandi, non accipiendi, proprietas. Inter mercenarium, & Paſtorem, S. Gregorius id differentiæ maximè invenit, quòd mercenarius accipere ab ovibus temporalia lucra deſiderat: Paſtor autem nihil adeò curat, quàm ovibus dare, earumque commodis providere.

Bonus Paſtor animam ſuam dat. Eſcobar l.3. Colloq. Chr. lib.9. Obſ. 1.

Accipietis virtutem ſupervenientis ſpiritus Sanct. in vos; & eritis mihi teſtes. Act. 1. 8. Plus dat Deus, quàm exigat, & primus dat. Apoſtoli, ab illo Spiritum Sanct. accipiunt, cùm de eo teſtimonium in terris dent. Porrò largiùs donat, quàm recipit. Spiritum ſui cordis largitur, ut Spiritum illi oris noſtri commodemus. Quæ autem comparatio ſpiritus æterni verbi cum verbis rudium piſcatorum? Oliva l.12. Strom. hîc.

Exigit, & poſtulat, à nobis Deus, ut habeat occaſionem donandi. Origen. hom. 39.

§. VIII.

Deus dat plura, & meliora, quàm petamus.

Ex Veteri.

S*Alomoni petenti ſapientiam; divitias & gloriam addidit;* 3. Reg. 3. 9. &c.

Dilata os tuum, & implebo illud. Pſ. 80. 11. Agellius q.d. quamvis magna, & ampla, fuerint, quæ à me petieris; numquam meam munificentiam tua petitione, & optione, vinces. Non eris tam cupidus in optando, quàm ego in beneficiis, & in dando, munificus; apud Eſcobar t.6. Pat. Chr. l.1. Obſ.6.

by Google

Oſculetur me oſculo oris ſui. Cant. 1.1. S. Ambroſ. l. de Iſaac, & anima c.3. Illa oſculum popoſcit, DEUS verbum ſe ei totum infudit. Agnoſcebat amatrix Dei, ſi aliquid à Deo habeat, ſtatim Deum ipſum cum tota plenitudine donorum accipiet. Sylveira in Act. 1. q. 7.

Non intrabit civitatem hanc, & non iaciet ibi ſagittam. Iſ. 37. 33. ait Dominus de rege Aſſyriorum. Sed dat plura, quàm promiſit: nam inſuper 4. Reg. 19. 35. *Venit angelus Domini, & percuſſit in caſtris Aſſyriorum centum octuaginta quinque millia.* Sylveira in Ioan. 16. q. 2.

Ex Novo & Patribus.

Voluit rationem ponere cum ſervis ſuis. Matth. 18. 23. Servos habet non quibus indigeat; ſed quia indigent eo ſervi, ea indigentia neceſſitatis, qua nihil ſinè ipſo ſubſiſtit; ſicut ſinè ipſo nihil productum eſt. Et ea indigentia, qua nihil poteſt ſinè ipſo beatè conſiſtere. Simon Caſſ. l. 6. c. 17.

Debebat ei decem millia talenta. Matth. 18. 24. Decem millium talentorum debitores nos ſumus; qui quotidie multis beneficiis afficimur; & nihil boni rependimus Deo. Theophylactus hic.

Miſertus autem Dominus ſervi illius, dimiſit eum, & debitum, dimiſit ei. Matth. 18. 27. Plura Dei pietas tribuit, quàm petant debitores. Eſcobar t. 6. Par. Chr. hic Obſ. 6.

Rogabant eum, ut illum tangeret. Marci 8. 22. *Et apprehenſa manu cæci eduxit eum extra vicum.* S. Chryſol. ſ. 176. Illic rogabant, ut tangeret eum; ſed Chriſtus qui horrere neſcit pauperem, pauperem ſcit amare; totam dedit pauperi manum. Et debilitati Deus publicam præbuit ſervitutem. Condere orbem, ſolem, lunam, ſtellas, opera ſunt digitorum ſuorum: adjuvare pauperem, opus eſt totius manus Dei. Totam dedit pauperi manum. Addit Evangeliſta v. 23. *Impoſitis manibus ſuis.* Arcones in Iſ. 3. Diſc. 2.

Eliſabeth autem impletum eſt tempus pariendi. Luc. 1. 57. Patiens eſto. & in ſanctis petitionibus perſiſte: copioſiora enim bona tibi elargietur, quàm expoſtulas. Zacharias & Eliſabeth, quolibet filio iis dato contenti eſſent; & cum filia etiam; ut ſterilitatis opprobrium vitarent, Dominus tamen plus petito conceſſit: quia filium dedit, quo *inter natos mulierum non ſurrexit major.* Stella hic.

Ne timeas Zacharias quoniam exaudita eſt deprecatio tua: Et uxor tua Eliſabeth pariet tibi filium. Ibidem. Angelus non dixit, uxor tua abſolutè, ut notat Caietanus, ſed *& uxor tua.* q. d. ultra id, quod precatus es, habebis filium: quia liberaliſſimus DEUS plura, quàm petamus, concedit. Sylveira hic.

Remittuntur tibi peccata tua. Luc. 5. 20. Cùm Chriſtus ſit liberaliſſimus, merita ſupplicum tranſcendens, ac deſideria; frequenter plus largitur, quàm petitur. Sicut & huic paralytico primò contulit animæ ſanitatem; quamvis nec ipſe, nec eum portantes, aliud poſtulare intenderint, quàm ſanitatem corporis. Dionyſius. Carthuſ. hic. Non pro peccatis remittendis, ſed pro ſanitate corporis, paralyticus inſerebatur: ſed Chriſtus ſemper ſuperbonus, & meliora exhibet petentibus, quàm rogatus. Et ex fide inferentium priùs ſanavit animam, quàm donaſſet corpori petitam ſanitatem: ut ex peccatis cognoſceretur adeſſe, illa turpis infirmitas; propriis, aut alienis. Et ut oſtenderetur, priùs animarum; quàm corporum quærendam eſſe ſanitatem. Sed opprimit ſæpe mentem tener hominum ſenſus; ut, cùm conturbatus extiterit, priùs ſibi, quàm animæ, quærat adeſſe medelam. Sed amator hominum Chriſtus, conferendo docet, quid in donis primò ſit ab eo petendum? cùm ſanitati corporis ſanitatem animæ prætulit, & remiſſionem peccatorum. Simon Caſſ. l. 5. c. 27.

Fac me, ſicut unum de mercenariis. Luc. 15. 19. *Citò proferte ſtolam primam &c.*

Hodie mecum eris in paradiſo. Luc. 23. 43. Pulcherrimum affectandæ converſionis exemplum: quia tam citò latroni venia relaxatur; & uberior eſt gratia, quàm precatio. Semper enim plus Dominus tribuit; quàm rogatur. Ille enim rogabat, ut memor ſui eſſet Dominus, cùm veniſſet in regnum ſuum; Dominus autem ait illi *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo.* S. Ambr. hic c. 102. Latro tantùm petiit ſui memoriam; & paradiſum accepit. Stella de contemptu Mundi p. 2. hic.

Implete hydrias aqua Ioan. 2. 7. ad preces Matris non tantùm vini defectum ſupplevit; ſed reliquit in domo ſex hydrias, quæ diebus aliquot vini potum ſubminiſtrarent Stella p. 2. c. 5.

Domine, ſi in tempore hoc reſtitues regnum Iſrael? Act. 1. 6. Cur ad propoſitam interrogationem non reſpondet? quibus dixerat Matth. 13. 11. *vobis datum eſt noſſe myſteria regni cælorum.* Indebitam petitionem negans Chriſtus D. in melius donum convertit; *Accipietis virtutem Spiritus Sancti &c.* Sylveira hic.

Qui potens eſt omnia facere ſuper abundanter, quàm petimus aut intelligimus. Epheſ. 3.

Erubeſcat humana pigritia! plus vult ille dare, quàm nos accipere: plus vult ille miſereri, quàm nos à miſeria liberari. Sanct. Auguſt. ſ. 29.

Semper Deus majora tribuit, quàm rogatur: nam ſe manducandum dedit, qui rogabatur, ut manducandi ſecum fiduciam largiretur. Sanct. Chryſol. ſ. 95.

Eccleſia Dom. 11. Pent. ſic orat: *Omnipotens ſempiterne Deus! qui abundantia pietatis tuæ, & merita ſupplicum excedis, & vota.*

§. IX.

Deus dat plura, quàm promiſerit.

Quem ex his elegero, germinabit virga eius. Num. 17. 5. Promiſit, ſe facturum; ut flores naſcerentur in ejus virga, qui dignus foret Sacerdotio: & virga Aaron non tantùm flores, & folia, ſed & amygdala, produxit. v. 8.

Non ingredietur urbem hanc, nec mittet in eam ſagittam &c. 4. Reg. 19. 32. hæc promiſit, ſed plus præſtitit. nam v. 35. *Angelus Domini* in nocte illa *percuſſit Aſſyriorum centum octoginta quinque millia.*

Reſponſum acceperat, non viſurum ſe mortem. &c. Luc. 2. 26. Plus accepit, quàm fuit ei promiſſum: non ſolùm vidit, ſed & brachiis ſtrinxit, portavit, & contrectavit, imò & oſculatus dulciſſimum infantem. Diony. Carth. hic.

§. X.

Dei liberalitas in remunerando.

Ex Veteri.

In illo die pepigit Dominus fœdus &c. Gen. 15. 18. Decem nationum regna ei promiſit Deus. Obtulit Abraham in altari quinque victimas v. 9. Deus liberalis pro quinque victimis decem ei regna promittit, & donat. Sylveira in 9. cap. 26. q. 3.

Quia feciſti hanc rem &c. Gen. 22. 16 S. Hieron. (vel quiſquis eſt author) ep. de circumciſ. cùm unico non parcit in terris, ſtellas pro filiis annumerare jubetur in cœlis. Cornelius hic.

Viſitavit ergo Dominus Annam &c 1. Reg. 2. 21. Ecce hic fuit fructus, partim benedictionis Heli Pontificis, partim oblationis Annæ, quæ ſuum Samuelem Domino obtulerat: nam pro uno Samuele quinque proles ei reddidit Dominus. Corn. hic.

Da mihi paululum aquæ, & buccellam panis in manu tua. 3. Reg. 17. 11. 12. Parva hæc obtulit felix mulier; ſed quanta recepit? *Hæc autem dicit Dominus Deus Iſrael: hydria farinæ tuæ non deficiet nec lecythus olei minuetur.* v. 14.

Tu quidem greſſus meos dinumeraſti &c. Iob. 14. 16. Greſſus Deus numerat, cùm ſingula quæq; noſtra opera propter retributionem ſignat. Quid enim in greſſibus, niſi unaquæque noſtra actio deſignatur? S. Greg mor. l. 12 c. 12.

Et habitabis in eis. Pſ. 5. 12. O magna; & ineffabilis, largitas Donatoris! quid ſimile poteſt dari? quam ubi cognoſcitur rerum Dominus ipſe concedi. Nam quilibet munificus donat illa, quæ poſſidet: Deus autem, qui eſt ineffabile bonum, ſe largitur in prœmio. Caſſiodorus hic.

Et honorificabis me &c. Pſ. 49. 15. id eſt; magnum me in æternum pronuntiabis. Ecce quàm parva petit à nobis Dominus, tam ingentia præſtabit. Id. hic.

Reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi. Pſ. 75. 11. Adeò Deus noſter eſt, & tam paucis, contentus; ut feſtum agatur ei reliquiis ipſis bonorum deſideriorum. Guevarra in Prologo ad orator. Religioſor.

In uno oculorum. Cant. 4. 9. ſeſe vulnerari interiori ſcilicet animi, mentiſque, affectu) gaudet ſponſus. Philo Carpathius hic.

Propterea hæc dicit Dominus Deus: ecce ego dabo Nabuchodonoſor — & erit merces exercitus illius. Ezechiel. 29. 19. Promittit Deus Nabuchodonoſori terram Ægypti, quòd ſibi ſervierit contra Tyrum. Quis ſinè mercede abibit à Deo; qui nec patitur ſceleratiſſimos homines ſinè illa aliquod ſibi offerre obſequium. Bacza t. 2. l. 6. c. 3. §. 11.

Ex Novo.

Vidimus ſtellam eius. Matth. 2. 2. Quare Magi per unam, non per plures ſtellas, vocantur? Huic quæſtioni anſam præbet

celebris

celebris illa viſio Apoc. 12. ibi dicitur: *& in capite ejus corona ſtellarum duodecim.* Cur, ad virtutem mulieris indicandam, duodecim ſtellæ radiarunt? at verò, ad Chriſtum D. demonſtrandum, una tantùm micat? Reſp. quia Deus multò liberalior eſt, quàm nos; & merces noſtrum excedit obſequium. Una ſtella noſtro erga Deum famulatui ſufficit: ut nos verò in beatitudine coronemur, duodecim in diademate componuntur. Sylveira hic q. 34.

Apertis theſauris ſuis. Matth. 2. 11. Cùm omnia juxta vota vidiſſent, imò peramplius, quàm crederent, & ſperarent; quoniam bonus Dominus ſperantibus in eum, animæ quærenti eum, meliora tribuit eis, quàm acceperit; & potiora, quam poſſet provehi ſpes humana. Pro auro fidem, pro thure ſpem, pro myrrha conſervantem ab immunditiis, & corruptione, charitatem. Simon Caſſ. l. 1. c. 15. Pro auro, quod Magi obtulerant, receperunt augmentum gratiæ, & amoris ardentis. Pro thure donum orationis, & devotionis: pro myrrha ſtudium puræ, & incorruptæ vitæ. Corn. hic.

Illi autem ſtatim relictis retibus ſecuti ſunt eum. Matth. 4. 22. Multum Petrus, & Andreas dimiſit; quando uterque etiam deſideria habendi dereliquit. Regnum Dei tantum valet, quantum habes. Valuit Zachæo dimidium ſubſtantiæ; Valuit Petro Dimiſſis retibus, & navi; valuit viduæ duobus minutis; valuit alteri calice aquæ frigidæ. Ante Dei oculos numquam eſt vacua manus à munere, ſi fuerit arca cordis repleta bona voluntate. S. Greg. hom. 4. in Evang.

Beati pauperes ſpiritu &c. Matth. 5. 3. Cuilibet virtuti duplex deſignatur prœmium à Chriſto: unum, quòd ſint beati; alterum, quod obtineant regnum cœlorum. Pro una virtute duplex prœmium. Sylveira hic q. 10.

Capilli capitis veſtri numerati ſunt. Matth. 10. 30. Videte, quia minima noſtra non contemnit Deus: nam ſi contemneret, nec crearet: nam & capillos noſtros utique ille creavit, & numeratos habet. S. Aug. ſ. 6. de V. D. Non eſt autem ei difficile capillos numerare, cui difficile non fuit creare. Euſebius in Nat. plurim. MM.

Centuplum accipiet. Matth. 19. 29.

Voca operarios, & redde illis mercedem. Matth. 20. 8. Mira Dei bonitas! non expectat poſtulari mercedem, ſed eam ille præſtat. Leſſius de perf. div. Liberalitas.

Quod hæc fecit in memoriam ejus. Matth. 26. 13. Scilicet Magdalenæ, non Chriſti: q. d. celebrabitur hæc unctio, & hoc pietatis obſequium, ad publicam, per totum orbem, & perennem Magdalenæ laudem. Corn. hic.

Cœnantibus autem eis &c. Matth. 26. 26. Vide homo, quàm largiter Deus acceptam ab hominibus cœnam muneret; pro cibis manducandis in Mundo diſceſſurus hic liberalis, & ditiſſimus hoſpes cibum refert divinum, quibus ad vitam æternam homines excitentur. Baeza t. 1. l. 3. c. 8. §. 1.

Jam triduo ſuſtinent me. Marci 8. 2. Gratiæ cœleſtis Chriſtus impartitur alimentum. Sed quibus impartiatur, adverte: non otioſis; non in civitate, quaſi in Synagoga, vel Sæculi dignitate, reſidentibus; ſed inter deſerta Chriſtum quærentibus. S. Amb. l. 6. in Luc.

Quot panes habetis? Marci 8. 5. ut oſtendat; quàm ſibi placeant etiam levia munuſcula, quæ numerata voluit recipere. Baeza t. 2. l. 6. c. 1. §. 5.

Amen dico vobis, quòd præcinget ſe &c. Luc. 12. 37. Quia parumper ſervos aſtitit in Domini ſui expectatione ſuccinctus, & ſuſtinendi finem brevi fatigatione portavit: cui ut talionem redderet, diſſimulavit ſe in ipſa divinitas. Diſcumbenti homini Deus adſtat, & adſtat in cœleſtibus. Epulanti ſervo ſervit Dominus; & ſervit accinctus. Pueris ſuis, miniſtris ſuis miniſterium facit Chriſtus; & facit in Patris jam gloria conſtitutus. D. Chryſol. ſ. 24.

Vidit quamdam pauperculam mittentem æra minuta duo. Luc. 21. 2. Viduæ ſuffecerunt duo nummi minuti ad faciendam miſericordiam: ſuffecerunt duo nummi ad emendum regnum Dei. S. Aug. in Pſ. 147.

Converſus autem Jeſus, & videns eos ſequentes &c. Ioan. 1. 38. Minima obſequia Deo accepta ſunt. Paucos hi Diſcipuli poſt Ieſum greſſus fecerant; & non ſe continet Ieſus, quin ad illos placidus convertatur; illis pauculos illos greſſus acceptos referens. S. Greg. Naz. or. 6. nihil adeò parvum eſt, ſi Deo fuerit oblatum, licet ſit minimum, licèt parvo pretio dignum; cui penitus aditus derogetur: aut quòd non ſuſcipiat miſericors ille, qui cuncta juſta novit expendere ſtatera. Epulo de micis potuiſſet placere Deo; cui leviſſima quæq; obſequia placent. Baeza t. 2. l. 6. c. 1. §. 1.

Si ſcires; - tu forſitan petiiſſes ab eo, & dediſſet tibi aquam vivam. Ioan. 4. 10. Aquæ poculum Deus petit, ut viviſſimam aquæ cœleſtis venam tribuat. Sic exiguis donis noſtris ingentes comparamus à Deo bonorum ſcaturigines. Baeza t. 2. l. 6. c. 3. §. 19.

Accepit Ieſus panes. Ioan. 6. 11. Augmento profluo panum cophini replebantur. Id. ibid.

Vade ad Fratres meos, & dic eis &c. Ioan. 20. 17. S. Cyrillus Alex. l. 12. in Ioan. c. 51. Largitur illi (Magdalenæ) Dominus primum ne ploret, neve dolori animum ſubjiciat. Deinde mirabilem quamdam pedum pulchritudinem. pulcherrimi enim ſunt, ut Propheta dixit Iſ. 52. 7. *pedes annuntiantis bonum.* Cur verò dedit ei ſtupendam illam pedum pulchritudinem? ut poſſit illius reſurrectionem triſtibus nuntiare Apoſtolis? Hæc pœnitens in domo Simonis *lacrymis cœpit rigare pedes ejus:* ideo largè remuneratur obſequium. Didacus Niſſ. D. 2. Adv. §. 5.

Fide Moyſes grandis factus, negavit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis &c. Hebr. 11. 24. Quid jam faciet Deus, ut iſtam remuneret humilitatem? S. Ambr. Octon. 8. in Pſ. 118. 1. fugiendo potentiam potentior factus eſt; factus eſt enim in Deum Pharaoni. Rex erat Pharao, ſed Deus non erat; Moyſes factus eſt illi Deus. Ex. 7. 1. *ecce conſtitui te Deum Pharaonis.*

Cœnabo cum illo. Apoc. 3. 20. Alb. M. cœnat Dominus cum homine in vita iſta; pro noſtra parva cœna, quam Domino in hac vita noſtris operibus exhibemus, ipſe largiſſimam cœnam nobis præbet in æterna beatitudine, largiſſimè obſequia noſtra compenſat.

Signum magnum apparuit in cœlo. Apoc. 12. 1. Sed cur *magnum?* quòd minimis coronatur luminibus, luminari verò maximo veſtiatur. Itane majus lumen vilius in Virgine eſt? princeps ſiderum non coronat, ſed veſtit? Nimirum quæ in cœlo coronant reges, non tantùm facta præclara ſunt; ſed ſæpe, quæ minima putantur opera, principibus cœli diademata fabricant. Riſus compreſſus, verbum duriuſculum non repoſitum, non emiſſus lepor, bolus neglectus in patinâ ſtellæ, non ſoles, ſunt; ſpectatore carent, nec in luce humanæ æſtimationis coruſcant. At in cœlo, præ ſole nobiliora exiſtimata, regnantes coronant. Diſce minima non ſpernere; qui non ſole, ſed ſtellis, vides Virginem inſignitam. Oliva l. 12. Strom. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Mos divinæ miſericordiæ eſt; ut, ſi nos tenuia quædam, & vilia obtulerimus, multa liberalitate nos remuneret. S. Chryſoſt. hom. 26. in Gen.

Ingentes redditus conferet pecunia largita pauperibus: nam ſi hominibus in fœnus dederis eam, centeſimam tibi reddent: ſi verò Dei pauperibus fœneretur, centuplum reſtitues, & æternam conferet vitam. Id. ſerm. de jejun. & lectione Geneſis.

Breve quidem tempus hoc eſt, & labor minimus; & tamen oſcitamus, & tota mente torpemus. Terreſtre certamen eſt tibi propoſitum, cujus corona in cœlo redditur. Paucis diebus curris; & æterna prœmia conſequeris. Idem hom. 77. in Matth. 24.

Facite vobis ſacculos. Chriſte! quò te pertrahit amor tuorum, ut avarum lucrifacias, facis eum, quod deſiderat, non quod oportet, audire. Sacculos imperas: æternos theſauros, qui non deficiant, vis parari; ut avarus, dum cupiditate percurrit ad lucra; aut virtutem capiat, aut à virtute capiatur. Sanct. Chryſol. ſ. 25.

Uſura Mundi centum ad unum; Deus unum accipit ad centum: & tamen homines cum Deo nolunt habere contractum. Sunt forſitan de cautione ſolliciti? quare? nonne homo homini exiguæ chartulæ obligatione conſtringitur? Deus tot, ac tantis voluminibus cavet, & debitor non tenetur! Iſt. ib.

Franciſcum Seraphicum cùm aſperrima hyeme germanus frater offendiſſet ſeminudum, & algentem; de ridiculo ab eo petiiſſit, ſudoris guttulam ſibi venderet: Franciſcus dic, inquit, fratri, omnes ſudoris mei guttas liberaliori Domino, & quidem carò, me vendidiſſe. In vita.

Qualia, quæſo, ſunt noſtra jejunia? quales orationes, eleemoſynæ, vigiliæ, cæteraque id genus bona opera? niſi amore nimio, quem erga nos gerit, ſeſe, ut ità dicam, excæcari pateretur, nihil, quod noſtrum erat, acceptaret. Oleaſter in c. 2. Gen.

Quoties unum petis aureum, toties ille tibi centum reddit in cœlis. Fieri non poteſt, ut etiam minima precatiuncula ritè fuſa aut minimus gemitus, minimumve ſuſpirium ad Deum piè emiſſum, grandi fructu careat. Bloſius ex Concl. an. c. 6. §. 2.

§. XI.

Suadetur mutua erga Deum liberalitas, reprehenditur parcitas.

Ex Veteri.

T*olle filium tuum.* Gen. 22. 2. Mandatum executuro clamat Angelus: *non extendas manum tuam ſuper puerum.* v. 12. Cur non dixit, non extendas manum ſuper filium, Puer in Scriptura ſæpe ſervum ſignificat. Iſaac Chriſtum D. repræſentans dicitur filius, cùm ad jugulationem mittitur; cùm verò vivus accipitur, puer, ſeu ſervus, vocatur. S. Chryſoſt. hom. de Iob, & Abrah. dixit Deus Abraham, nè extendas manum tuam ſuper puerum: quare non dixit filium; vilior erat. Sylveira in Ioan. 3.

Non apparebis in conſpectu meo vacuus. Ex. 23. 15. Lippoman: non fruſtrà venies. Nec enim, ſi quid in aram attuleris, à me abibis triſti vultu, manu vacua. Velloſo in Judith. 6. Paræn. 12.

Vade, & percute Amalec, & demolire univerſa ejus. 1. Reg. 15. 3. Sed Saul, cui erat præceptum totius prædæ perdendæ, conſtituit ſacrilega diviſione, ſuum, & ſuorum animos, partiri in duos affectus omninò disjunctos: ſcilicet ut præceptum Dei impleret, & cupiditati ſatisfaceret: ideò juſſit partem prædæ flammis tradi in Sacrificium Divinitatis læſæ ab Amalecitis; pars alia vincentium foret, in præmium pugnæ fortiter initæ. Et quia, ubi ſemel cor dividit, cœlo terra præpollet, & ratio vincitur à cupiditate; ideo equi generoſiſſimi, armenta robuſtiſſima, oves pinguiſſimæ, paoni pretioſiſſimi, tapetia auro illuſa, vaſa aurea, & argentea, pyropi, adamantes, ſmaragdi; & quidquid opulentum, pretioſum; id totum principi, & militibus, diſtributum. Ignis exarſit in ruſticis ſagis, in plebis fictilibus, in mendicorum centonibus, vilibus mercibus opificum: impio rege tributa Numinis reſtringente ad ſarcinas gregariorum, & caſtrorum quiſquilias. *Pepercit Saul, & populus, optimis gregibus &c.* v. 9. Cogitari non poteſt, quantùm inde offenſus Deus, ob tam iniquam diviſionem, prorſus contrariam unitati intentionum, qua colenda eſt tanta majeſtas. Continuò miſſus Samuel iram Dei ipſi annuntiat: pro eo, *quòd abjeciſti ſermonem Domini, & projecit te Dominus, nè ſis rex*. v. 22. Oliva. t. 3. conc. 24.

Ecce ego in paupertate mea, &c. 1. Paral. 22. 14. David largo in DEUM affectu, teſte Joanne Bapt. Villapando, & Hieronymo Prado, impendit pro templo, auri, & argenti bis mille octingentos duodecim milliones; inſuper 8375. Hiſpanicorum Ducatorum, aliis excluſis. Et hos incredibiles ſumptus paupertatem ſuam vocat. Tanto in Deum æſtuabat affectu; ut, quidquid obtuliſſet Deo, nihil ſe dediſſe crederet. Drexelius Roſ. ſel. cap. 15. §. 3.

Quando ſederis, ut comedas cum principe, diligenter attende, quæ appoſita ſunt ante faciem tuam. Prov. 23. 1. Sept. addunt, *ſciens, quòd oportet te talia præparare*. Sanct. Auguſt. hoc beati Martyres fecerunt: talia enim Domino exhibuerunt, qualia ipſi de Domini menſa perceperunt. Sanct. Bonaventura: Dominus indiviſum, & integrum Corpus ſuum obtulit mihi: malè ergo dividor; & vel minima mei parte cum defraudo. Didacus Niſſ. Dom. 2. Paſch. §. 3.

Si offeratis claudum, & languidum, nonne malum eſt? offer illud duci tuo, ſi placuerit ei. Malach. c. 7. 8. Vitioſas victimas immolabant Sacerdotes; ſibi retinebant illas, quæ ſanæ eſſent, & integræ; & quæ plus videbantur utilitatis habituræ. Interlinearis: offer illud Duci tuo. Potiùs reſpueret, & ſibi injuriam factam putaret. & offers DEO, quod non auderes homini offerre. Cùm Sæculo prodigè dicentur pretioſa; Deo ferè ſemper avarè conſecrantur abjecta. Naxerà in Joſ. 21. §. 16.

Ex Novo & Patribus.

Sic DEUS dilexit Mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret, Joan. 3. 16. Non vendidit illum, quia inæſtimabilis eſt; nec nobis erat, quo emeremus. Et hæc Judæ iniquitas fuit: quia vendidit, quod pretio comparari non poterat; quod Pater æternus gratis donavit. Nec dedit mutuò, ùt Mundus dat, ut auferat repentè; &, ut uni det, alteri aufert: velut Sacriſta veſtem ab una imagine tollit, ut ornet alteram. Qua ineffabili DEI liberalitate ita abuſi ſunt homines; ut ex Filio DEI Unigenito, quod eis placuit, fecerint. Pilatus JESUM flagellatum tradidit voluntati Judæorum. Luc. 23. 25. Deus dedit quod habuit chariſſimum, & pretioſiſſimum: homo DEO aliud non tribuit, quàm quod abjectum, & vilius omnibus eſt; meliora diabolo. Pater æternus dat tibi, o peccator, unicum Filium, quem habet; & tu omnes filios, quos habes, das diabolo. Diez. ſ. 2. Pent. conc. 2.

Da mihi bibere — Domine, neque, in quo haurias, habes. Joan. 4. vv. 11. Promittente verò Chriſto aquam illi, ait: *Domine, da mihi hanc aquam*. *verſ.* 15. Non habuit vas ad aquam CHRISTO dandam; & jam habet, in quo vult excipere. Sylveira hic.

Impleverunt duodecim cophinos. Jo. 6. 13. In deſerto illo ſolùm reperti quinque panes, & duo piſces, & duodecim cophini. Multi ad dandum nec unam habent manum, ad accipiendum centú. Id. id. q. 24

Ferens mixturam myrrhæ, & aloes, quaſi libras centum. Joan. 19. 39. Tertull. in Apolog. c. 39. quantiſcumque ſumptibus conſtet, lucrum eſt, pietatis nomine ſumptum facere.

Numquam DEI liberalitatem, & munificentiam, vinces; quamvis omnium jacturam facultatum tuarum feceris; quamvis etiam te facultatibus adjunxeris; nam hoc quoque ipſum accipere eſt, DEO aliquid donare. Sanctus Gregorius Naz. Or. 27. de pauperum panc.

TITULUS XI.

LIBERTAS.

§. I.

Symbola.

V*Accam triennem*. Gen. 15. 9. Vacca hæc triennis indomita ſignificat primam generationem Hebræorum, eorumque libertatem in Ægypto tempore Joſeph: tunc enim liberè, & lautè, inſtar juvencæ paſcebantur opibus Ægypti. Corn. hic.

Nudis pedibus &c. 2. Reg. 15. 30. Hebræi nudo capite incedebant, quaſi liberi, & expediti. Id. hic.

Cor ſapientis in dextera ejus. Ecclæ. 10. 2. Dextera Symbolum eſt libertatis; ſiniſtra ſervitutis. Id. hic.

Antiquitas vini inventorem vocavit Liberum; & vinum Libertatis ſymbolum eſſe voluerunt ab effectu: quia curis ſolvit, mœrore liberat. Nadaſi dier. memor.

Eduxi eos in deſertum. Ezech. 20. 10. Deſertum ſignum eſt libertatis; uti urbs, & arx, ſubjectionis, & ſervitutis. Ità Prado, Maldonatus.

Date annulum in manum ejus. Luc. 15. 22. Annulus ſignum libertatis. S. Chryſol. ſ. 5. poſuit annulum in manu ejus, annulum honoris, titulum libertatis.

§. II.

Miſcellanea;

Sola apud Deum libertas eſt, non ſervire peccatis. S. Hier. ep. 14.

Ego malim cum libertate panem ſumere, quàm cum ſervitute mille pericula. S. Chryſoſt. hom. 1. in ep. ad Coloſſ. c. 1.

Omnino, ſi Chriſto crucifixus es cruci, ſapiens es, juſtus es, liber es. Guarricus ſ. 2. in Ramis.

Franci à vindicanda libertate nomen adepti. *Franc* quippe Belgis, Franciſque, libertatem ſonat.

TITULUS XII.

LIBRI.

§. I.

Laudati, amati.

V*Eniens affer tecum & libros*. 2. Tim. 4. 13. Mirum, cur Paulus divinitus certior factus de proxima ſua morte: tempus reſolutionis meæ inſtat, tamen Timotheum jubeat afferre libros. Quid proderunt libri morituro? Hugo Card. hic: ut eſſent ei ſolatio in tribulatione; & aliis daret exemplum ſtudendi.

S. Hieron ep. 141. ad Marcellum, laudans B. Pamphyli M. in condenda Bibliotheca ſtudium, libros appellat, imagines ingeniorum, vera, & æterna monumenta.

Filii quidem corporum, animæ vero liberi ſunt ſcripta. Clemens Alex. l. 1. Strom.

Pium 2. P. M. libros plus quàm ſaphiros, & ſmaragdos, curare ſolitum, ſcribit Platina.

Pius V. P. M. dum apud eum quiſquam gemmas magni pretii ſupra modum extolleret; manu in libros extenſa dicebat: en in his veræ gemmæ.

D. Petrus Damiani l. 2. ep. 6. de ſurrepto ſibi quodam libro ſic queritur: tulit librum meum, quem velut unicum filium meum ulnis uterinæ dulcedinis amplectebar.

Alphonſus rex librum apertum pro inſigni geſtabat.

Panormitanus l. 4. c. 34. refert, Alphonſum cubaſſe libris in ſponda poſitis; ſolitumque dicere: ſe malle uniones, & margaritas ſuas, perdere, quàm qualemcumque librum. In urbium direptione quicumque ex militibus librum offendiſſet, confeſtim, certatimque, ad regem perferebat: ſiquidem fama vulgaverat, eum libris quàm maximè delectari ſolitum. Diem illam, in qua nihil legeret, ſe perdidiſſe dicebat.

Vos, ni fallor, eſtis, qui in hortis habitatis: qui ſcilicet in lege Domini meditamini die, ac nocte; & quot libros legitis, tot hortos perambulatis; quot ſententias eligitis, tot

poma

Digitized by Google

poma carpitis. Guarricus ſerm. de Sanct. Scripturam utilitate.

§. II.

Libri mali.

M*Ulti ex iis, qui fuerant curioſa ſectati, contulerunt libros, & combuſſerunt.* Act.19.19. Syrus: *multi ex magis.* Budæus lib.5. de aſſe &c. putat hoc pretium fuiſſe, quinque millium aureorum. Tradiderunt hi Fideles libros malos igni; ut ità ipſi ab æterno incendio liberarentur. Chriſtiani Cæſares ſanxerunt, hæreticorum libros comburendos. Sylveira hic.

Multò cautiùs neceſſe eſt acutis roſa in ſpinis, quàm mollibus lilium colligatur in foliis; multò ſecuriùs in Apoſtolicis, quàm in Platonicis, quæ ritu conſilium ſalubre pagellis. V. Beda in 2 Reg.9.

S. Pamphilus Ep. Sulmon. quadam nocte viſus eſt videre ſibi ſub capite ſuo ſerpentium multitudinem, cœteraque diverſi generis reptilia, quibus perturbatus ſomnum continuare non poterat. Amoto pulvinari, Virgilii librum reperit; eoque projecto ſomnum duxit tranquillum. Bolland 28. April.

§. III.

Libri quomodo ſerventur.

O*Lim libros perungebant oleo cedrino, qui, à tineis illæſi durabant integris ſæculis. Tales fuiſſe libros Pythagoricos, qui defoſſi in terra, poſt quingentos triginta quinque annos integri reperti ſunt, eò quod cedrati eſſent, tradit Plinius lib.13. c.13. Corn. in Eccli.24.

Liber foliis abſynthii coopertus. Lem. *Tinea procul.* Picinelli.

Miſcellanea.

Liber generationis Jeſu Chriſti. Matth.1.1. Abulenſ. q.1. in Matth. liber Actorum, ſive operationum Jeſu Chriſti.

Nullam exiſtimo Scripturam ità fortunatam procedere, cui nullus omnino contradicat. Clemens Alex. lib.1.Strom.

Ante annos circiter triginta de virginitate ſervanda edidi librum; in quo neceſſe mihi fuit ire contra vitia. Verumtamen quid profuit armaſſe exercitum reclamantium; & vulnus conſcientiæ dolore monſtraſſe? liber manet, homines perierunt. Hildebertus ep. 79.

Mulier neſciens legere ibat ad Eccleſiam cum libro, & in illo legendo plorabat alacriter. Quidam ſcientes ejus imperitiam, mirati. At illa: vos neſcitis legere in libro meo, ſicut nec ego in veſtris. Rogata oſtendit librum, qui erat quatuor foliorum: primum album, in quo legebat puritatem Chriſti, & B. Virg. deplorans ſuam impuritatem: ſecundum rubeum, Paſſionem: tertium nigrum, tenebras Inferni: quartum deauratum, gloriam paradiſi. S. Vincent. Ferr.ſ.5. D. 6. Trinit.

T I T U L U S XIII.

L I L I A

Varia.

I*Nduit ſe* (Judith) *veſtimentis iucunditatis ſuæ, aſſumpſitque dextraniola, & lilia.* Judith cap.10.3. Chaldæus: *Aſſumpſit ornamenta liliorum plena, ornamenta in modum liliorum facta.*

Qui paſcitur inter lilia. Cant.2.16. Sept. *qui paſcit inter lilia.* Pulchrum lilium Incarnatio, ſpecioſum Nativitas; uberrima paſcua, ipſa Paſſio, Reſurrectio, Aſcenſio. de Ponte hìc Exh. 37. §.1.

Dico autem vobis, quoniam nec Salomon &c. Matth. 6. 29. Quia ars non dat tam vivos colores, ut natura. 2. ut ait S. Chryſoſt. Salomoni homines miniſtrabant veſtes, liliis Deus. 3. Hugo Card. in Salomone fuerunt veſtes alienæ, in lilio propriæ, quas natura ei dedit. Sylveira hìc.

Nec vel leviſſimam ſpinæ ſuſtinet ullatenus punctionem floris (lilii) teneritudo; ſed mox, ut modicè premitur, perforatur. S. Bernardus ſ.48. in Cant.

Omnes terræ flores lilium vincit, & præcellit in gratia; tantumque diſtat ab univerſo germine lilium, quantum regem ſpecie, gloria, cunctos conſtat excellere. S. Chryſol. ſ.163.

Conſiderate lilia agri; quantus ſit candor in foliis, quemadmodum ſtipata ipſa folia ab imo ad ſummum videantur aſſurgere: ut ſcyphi exprimant formam; ut auri quædam ſpecies intus fulgeat; quæ tamen vallo in circuitu floris obſepta nulli pateat injuriæ. S. Ambr. hex. l.3.c.8.

Ponebantur olim lucernæ veteris templi ſuper aureos liliorum flores. Sanct. Franciſcus Sales. de amore div. orat. dedicat.

Lilium flos regius eſt, à regia, qua pollet, celſitudine; ſupe alios flores attollitur. Pierius l.55.de lil.c.10.

De B. Benedicto Erem. Ord. Vallis. umbroſæ legitur; in ejus ore poſt 320. annos lilium quaſi recèns natum nive candidius inventum eſſe. Bolland. 20. Jan.

Quidam hortorum magiſtri ajunt; quòd ſi radix lilii in rubri vini fœces immergatur, poſtea plantata iiſdem rigetur, fore purpureum. Areſius l. 4.Symb.86.

T I T U L U S XIV.

L I N G U A.

§. I.

De ea in genere.

M*Ors, & vita, in manu linguæ.* Prov. 18. 21. Alludit ad naturam linguæ, quæ in embryone ultima animatur; & in moriente homine prima vita deſtituitur, teſte Ariſtotele, & Plinio. Sic evenit in Ethica linguæ; in vita Spirituali linguæ perfectio ultima acquiritur, juxta Jacobum 3. 2. *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir.* Vice verſa mors animæ communiter à vitio exordium capit. Audi Plinium l.11. c.37. os primùm mori tradunt, cor noviſſimè. S. Chryſoſt. in Pſ.140 mortis unicum ferè oſtium lingua eſt. Corn. hìc.

Cœpit loqui. Luc.7.15. Loquela Signum vitæ. Gen. 2. 7 *factus eſt homo in animam viventem.* Chald. *in animam loquentem.*

Sicut plectrum chordis, ità lingua illiditur dentibus, & vocalem reddit ſonum. S. Hieron. ep 27. ad Euſtoch.

Cùm ad tria data ſit homini loquela, ſcilicet ad laudandum Deum, ad ædificandum proximum; & ad accuſandum ſeipſum; hæc triplex loquela aufertur per triplex dæmonium: primum aufert ſpiritus luxuriæ; ſecundum ſpiritus avaritiæ; tertium Superbiæ; S. Bonaventura in c. 11. Luc.

Lingua eſt ad ſimilitudinem gladii facta: ut ſit ad defenſionem veritatis, & expugnationem erroris. Iſ. 49.2. *poſuit os meum quaſi gladium acutum* Lingua eſt rubicunda; ut verecundetur proferre verba inhoneſta. Geminiani l.6.c.75.

§. II.

Lingua prodit hominem, & ejus mentem.

N*Ec poterant ei quidquam pacificè loqui* Gen. 37. 4. Silere neſciunt labia, quod mens loquitur Alvarez. Illuſtr. 41.

Docuit iniquitas tua os tuum. Job. 15.5. Pineda: nota, quòd lingua, & os, dicantur eſſe quaſi cordis diſcipulus: inſtruit enim interior affectus non ſolùm os, & linguam, ad loquendum; ſed etiam manus, cœteraque membra, ad operandum.

Tota die injuſtitiam cogitavit lingua tua. Pſ. 51 4 de impio loquitur. Si ad intellectum cogitationes ſpectant, quomodo injuſtitia lingua impiorum cogitat? vult dicere: adeò fidelis, prompruſque, legatus mentis lingua eſt; ut, quidquid in mente agitur, illa etiam reddat. Alvarez. Illuſtr 41.

Seraphim ſtabant ſuper illud. Iſ.6. 2. Quærit S. Chryſoſtomus, quis indicavit Iſaiæ, eſſe illa Seraphim? aut quæ ſigna inſtis viderit, ut ſic de illis exiſtimarit? Reſpondet: ex lingua beatos illos ſpiritus agnoviſſe: nimirum *clamabant alter ad alterum*, - *Sanctus! ſanctus! ſanctus!* v.3 Didacus Niſſ. D.3. Quadr.

Locutus eſt mutus. Luc. 11.14. Exiſtimatio hominis, ſive bona, ſive mala, à lingua. Energumenum, licèt jam videre, & audire; ſolùm tamen Evangeliſta locutum memorat; cùm dicere poſſet, vidiſſe præterea, & audiſſe: ut ſignificaret, nulla re alia tantam potuiſſe conciliari fidem miraculo, quàm quòd homo ille locutus, & bene locutus, fuit. Idem ibidem.

Non inventus eſt dolus in ore ejus. 1. Petri 2. 22. Vult Petrus demonſtrare innocentiam, & vitam ſemper intaminatam, ſui Magiſtri; qui talis fuerit, ut peccatum non fecerit ullum leviſſimum. At quo argumento id probat? inde: quòd *dolus non eſt inventus &c.* nihil fraudulenter, nec malè, de quoquam, ſed optimè de omnibus, ſemper locutus. S. Laurent. Juſt. de triumph. c.10. obſervat Caiphas callide, ſi forsè ex ore Mediatoris aliquem incompoſitum ſermonem agnoſceret: propterea cernens, quod nihil falſis objectionibus reſpondiſſet, tentavit,

ſi quo

ſi quo modo concitaret ad loquendum: in tacentia quippe lingua nihil reperitur indignum. Id. ib.

Nullo modo poteſt homo meliùs cognoſci, unde ſit? & qualis ſit in corde? quàm per loquelam. Sanct. Bonaventura ſerm. 50.

§. III.

Lingua cuſtodienda, frænanda: vix frænatur.

Ex Veteri & Novo.

S*Ederunt cum eo in terra ſeptem diebus, & ſeptem noctibus; & nemo loquebatur ei verbum.* Job. 2.13. S. Chryſoſt. hom. 4. in Job: tenuerunt linguam; nè propriè inciperet: ſed incipientem ſemel nequaquam moderati ſunt, nè ſe ex conſolatione uſq; ad contumelias effrænaret.

Poſui ori meo cuſtodiam, cùm conſiſteret peccator adversùm me. Pſ.38.2. Quid agis prudentiſſime Rex? dæmon adversùs te conſurgit, & totus in linguæ occuparis cuſtodia? quid ab hoſtis callidi dolis ſilentium juvet? ſcutum accipe, loricam ſume. Hugo Card. hic: oſtendit, quòd hoc fecit; quoniam magis neceſſarium fuit; ſcilicet *cùm conſiſteret peccator adversùm me*, id eſt, diabolus. Naxera in Joſ 7. §. 50. Abbas Pambo illiteratus ſe in alterius diſciplinam tradiderat; à quo cùm audiſſet primum verſum Pſ.38.2. *dixi, cuſtodiam &c.* Secundum verſum audire noluit dicens: ſi hoc implevero, ſatis didici. Culpatus dein à Magiſtro ſuo de abſentia ſex menſium, reſpondit: verſum illum opere adhuc non implevi. Longiſſimo pòſt tempore à quodam rogatus; an verſum didiciſſet, & impleviſſet? reſpondit: quadraginta novem annis vix illum implere potui. Broymard Lingua.

Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labiis meis. Pſ.140 3. Cur, o S Rex, tu ipſe cuſtodiam illam tibi non ponis? quia hoc eſt adeò difficile, ut ſinè peculiari Dei favore illud non poſſim obſervare. Diez D 21.Pent conc.2. Non rogat Seraphim hoc defungi munere; ſed ipſum invocat Deum; ut ipſe cuſtodiam ſtatuat ori ſuo. *Suo*, non alieno. Non ait, pone cuſtodiam ori Semei, ne inſultet; vel ori Abſolonis, ne mentiatur; ſed *ori meo*. Ergo os illud, per quod Eccleſiæ tot oracula tranſmiſſa ſunt eget excubiis? eget ſanè: citò enim lingua à pſalmis in nugas prolabitur. Oliva l.10.Strom. hic. Diſcretè viciſſitudinum pendenda ſunt tempora; ne aut cùm reſtringi lingua debet, per verba ſe inutiliter ſolvat; aut cùm loqui utiliter poteſt, ſemetipſam pigrè reſtringat. Quod benè Pſalmiſta conſiderans brevi poſtulatione complexus eſt, dicens: *pone Domine cuſtodiam &c.* oſtium enim aperitur, & clauditur. Sanct. Gregor. mor. l. 7. cap. 27.

Lingua placabilis lignum vitæ; quæ autem immoderata eſt, conteret ſpiritum. Prov.15.4. Sept. *Sana lingua eſt arbor vitæ; quiſquis eam cuſtodierit, implebitur ſpiritu.*

Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia mea ſignaculum certum, ut non cadam ab ipſis? Eccli. 22. 33. Sanct.Chryſoſt. hom. 52. in Matth. regius quidam equus eſt lingua noſtra. Si ergo ei frænum immiſeris, & doctrina tua gradarium feceris; aſcendet in eum rex, & quieſcet in eo: Si autem nullo fræno domueris, ſed huc atque illuc infrænum jactari permiſeris, diaboli eam vehiculum feciſti.

Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum. Jacobi 1.19 Sic tardus erat Moyſes, quod opponit, ut legationem abnuat. Ex. 4. 10 *impeditioris, & tardioris linguæ ſum.* Non quòd loqui ad regem non poſſet copioſe, qui erat potens in verbis, ut notat Orig hom.3 in Ex. ut tutiùs, & cautiùs, loqueretur. Velloſo in Judith. 7. Paræn. 30.

Ex Patribus, & aliis.

Homo domat feram, non domat linguam; domat leonem, & non refrænat ſermonem: domat ipſe, & non domat ſeipſum. S. Auguſt.ſ.4.de V.D.

Lancem; & ſtaterem, fac linguæ tuæ. Eccli.28. 29. ut verba veluti ponderantes diligenter capendamus. S. Chryſoſt.in Pſ. 140. Tum demum ſolùm loquendum eſt; quando, quæ dicuntur, plus proſunt, quàm ſilentium. Idem ibidem.

Amiga, moneo, ſermonem tuum: ſit reſtrictior, & ripis ſilentii coerceatur: citò lutum colligit amnis exundans. S. Bernardus tr. de ord. vitæ &c.

Vilis res eſt muſca moriens; ſed exterminat oleum ſuavitatis. Tenerum membrum lingua; attamen vix teneri poteſt: ſubſtantia quidem minimum, atque exiguum; ſed uſu magnum, & validum, invenitur; modicum membrum eſt; ſed, niſi caveas, magnum malum. S. Bernard. de triplici cuſtodia.

Lingua tenuis eſt, & lata; aptiſſimum vacuandis cordibus inſtrumentum; ſicut multorum mihi inter vos conſcientias arbitror atteſtari: niſi fortè omnes tam perfectiſſimus, ut numquam nobis poſt longas confabulationes inventa ſit mens quodammodo vacua, meditatio minùs devota, ſicca magis affectio. Id.ſ. 17. de div.affect. animæ.

Maximam illum arbitror ſcandalorum præcidiſſe materiam, qui in Collegiis, & cum hominibus degens, linguam ſuam compeſcere potuit. S. Laurent.Juſt.opuſc. de inter. confl. c.2.

Natura dedit pluribus animalibus auditum, loquelam non dedit, niſi homini rationali animali; ut ex hac oſtenderetur; quòd locutio debeat eſſe rationalis. Sanct. Thom. Aqu. D. 3. Paſch.

Lingua eſt quaſi mala Monacha: & ideò reclùſit eam DEUS ſub pluribus clauſtris. Idem ibid.

Propter hoc lingua, quaſi Monacha, in quodam clauſtro ſituata eſt providente natura, ne facilè prorumpat in verba. Sanct. Bonaventura ſ. 50.

Lingua clauſa, & quaſi in loco carceris poſita eſt. 1. propter ſanctitatem, vel bonitatem: res ſiquidem pretioſa diligenter claudi, & cuſtodiri ſolet. 2. propter ſalutem ſui: nam, cùm lingua ſic tenuis, & lata, quaſi pala, aptiſſima eſt ad evacuandam malitiam cordis. Unde data eſt homini; ut poſſit per confeſſionem purgare peccata ſua, & aſſumere SS.Sacramentum. S. Bernardinus Sen. ſ. de multiloquio.

In ore puerorum, qui baptizantur, ponitur ſal: ad innuendum, quòd membrum illud de facili putreſcit, & multis vermibus ſcaturit vitiorum. Id. ib.

Quod cancer oſtreo, facit, plerumque diabolus Monacho. Cancer enim, quia oſtreis delectabiliter veſcitur, & quia proſpicit periculum (ſi enim chelas immiſerit, relabente teſta coarctatur) ſolerter explorat, ſi quando oſtreum ſe contra ſolis radios aperiat: tunc calculum immittit, & concluſionem, oſtrei impedit: ſicque hiantia clauſtra repetens interiora oſtrei chelis decerpit, & depaſcitur. Quid oſtreum congruentius ſignificat, quam Monachum? qui nimirum vivit, dum ſub ſilentii cenſura concluditur; perit autem, cùm ad loquendum immoderatiùs aperitur. B. Petrus Dam l.2.ep.18.

Cum naturis reliquis homo præſideat, eaſq; ſuæ ditionis legibus ſubdat; quanti pudoris eſt, ut carunculam tenuem, quam inter fauces includit, edomare non poſſit. Omnia ferarum genera in lingua reperiuntur; ibi quippe eſt levitas volucrum, ibi feritas beſtiarum, ibi fraus virulenta ſerpentum. B. Petrus Dam. l. 2 ep. 18.

Ideo vixit Joannes Bapt. ab infantia in deſerto; ut linguam ſuam ad tantum teſtimonium ſervaret impollutam; quod non poteſt fieri inter homines. Unde Iſ.6.7. antequam mittatur, purgatur labia ejus calculi ardenti tactu. Similiter Jeremias 1. 9. purgatur, antequam mittatur, ſed non calculi tactu, ſed manus tantùm: quia adhuc parum peccaverat in lingua, quia *Puer* erat. v.6 Joannes verò nec calculo, nec manu, tangitur: quia linguam ſuam in deſerto ſervavit impollutam. Hugo Card. in cap. 1. Joan.

Difficilius eſt lingua non delinquere, quàm dæmonem opugnare. Linguam intrà clauſtra provida incluſit natura; nè velata dentibus, obſerata labiis, foras erumperet. Ut enim feras nondum manſuetas vinculis conſtringimus; nè, ſi liberè incedant, obvios dentibus dilanient, aut unguibus vulnerent: ſic lingua, ne deſæviat, dentium catena vincta eſt. Naxera in Joſ.7.§.46.

§. IV.

Lingua periculoſum membrum.

D*Erelicta ſunt tantummodò labia circa dentes meos.* Job.19.20. Labia, & linguam, illi reliquit: ut gladium in promptu haberet, ſi fieret furioſus. Stengelius t.4.div.Iud.c 31.

Dæmonium, & illud erat mutum. Luc 11. 14. Fuiſſe hunc hominem non mutum ſolùm, ſed etiam ſurdum, putat Tertull.l. 4. contra Marcion, Chryſoſt.in c.12.Matth. Theophylactus, & Euthymius, qui ait: dæmon nec loquebatur, nec audiebat; nec hominem ſinebat loqui, vel audire. Non dicitur dæmonium mutum ab effectu, ut alii volunt, quòd homines loqui impediret; dæmon enim potiùs loquaces facit, quàm mutos. loquendo enim multa peccata committuntur, quæ tacendo vitantur. Barradius t.2.l.8. c.15.D.3.Quadr.

Ab aure, quàm lingua, minus periculi eſt. S.Grego.Naz.prem. de vita ſua.

§.V.Lin-

§. V.

Lingus noxia.

Ex Veteri, & Novo.

N*Equaquam morte moremini*. Gen. 3. 4. Graviùs plectitur: *quia feciſti hoc, maledictus es inter omnia animantia* v.4. Leviùs vapulat, cùm hominis, Deique, nititur abſumere vitam; & graviùs dum hominis lingua ſubruit fortunam: graviùs enim eſt lingua, quàm enſe, nocere. Naxera in Joſ. 20. §. 4.

Num de petra hac vobis aquam poterimus ejicere? Num. 20. 10. Plurimis licet ſignis, atque miraculis, clamaſſet Moyſes; ubi modicè lingua lapſus, expers terræ promiſſionis extitit. Magnum, & horrendum, mare viam ei præcludere non potuit; ſed verbum unicum iniquè ab eo prolatum, velut murus aliquis, ei obſtitit, nè ulteriùs progredi poſſet. S. Ephrem de vitio linguæ.

Fili mi da gloriam Domino Deo Iſrael, & confitere. Joſ. 7. 19. Lapidibus obrui præcepit; & duris lapidibus mellita verba jungit. Joſue à duro non abſtinuit ſupplicio, ſed aſperis verbis: quia credit, faciliùs Achan ingruentium ſaxorum ictus patienter ſuſtinere; quàm verba aſpera tolerare. Minora ferri, quàm linguæ vulnera. Naxera in Joſ. 7. §. 38.

Benedic Deo, & morere. Job. 2. 9. Poſt damna rerum; poſt funera pignorum; poſt vulnera, ſciſſuraſque, membrorum; antiquus hoſtis linguam movit uxoris. S. Gregorius mor. l. 3. c. 6.

Hæ ſunt tabernacula iniqui - ignorat Deum. Job. 18. 21. Cùm Job in omni calamitate perſtaret animoſus, dæmon amicos in ejus patientiam armat; & duris illorum verbis pro armis uſus, ejus patientiam evertere aggreditur; quibus ictus Job *uſquequò*, inquit, *affligitis animam meam, & atteritis me ſermonibus?* c. 19. 2. Orig. in Cat. Gr.

Gladius acutus. Pſ. 56. 5. *Sagitta eſt vulnerans*. Jer. 9. 8. Fecit cominus, & eminus. Velloſo in Iudith 7. Paræn. 30.

Suſpiciens in cœlum ingemuit. Marci 7. 34. Forte quis vellet Dominum ingemuiſſe, ubi ad ſolvendam linguam acceſſit, quaſi prænoſcens, quantum obſit lingua ſaluti. Baeza t. 2. l. 10. c. 9. §. 6.

Ut refrigeret linguam meam. Luc. 16. 24. Cruciabatur dives iſte in lingua; ſcilicet pro loquacitate: quia in menſa loquacitati operam dedit. Hugo Card. hic.

Ex Patribus, & aliis.

An neſcis? quia plurima pars culparum, atque pœnarum, à ſermonibus ſumat exordium? S. Chryſoſt. hom. 16. in Matth. c. 5.

Lingua dimidiam humanorum vitiorum partem ſibi vendicat. S. Greg. Naz. ex carm. in quo animæ ſuæ calamitates deplorat.

Certè nulla res eſt, quæ majorem hominibus perniciem afferat, quàm lingua: in propinquo eſt ſagittarius, peſtifera ſagitta in arcu eſt; nervi ipſi quàm maximè tenſi. Idem in Quadrag. jejunii ſilentium. Deus bone! in quantos ſe uſus dives lingua diſpergit; cùm voluerit, ſævit ùt beſtia, currit ut fluvius; fluctuat ùt profundum; & quamcumque peccaris verborum imaginibus pingit ſpeciem, veri adſtipulatione repræſentat. Felix l. 1. ep. 1.

Faciliùs, ſi neceſſe eſt, quilibet ferre poteſt armatas ferro acies, & inſtructas rebus bellicis legiones. Quis autem ſuſtineat labiorum tela infixa pectoribus? faciliùs ſinè dubio recipiunt ſanitatem corpora ferro lacerata. D. Valerianus hom. 5. de bono diſciplinæ.

Turpe eſt valde, quòd lingua canis eſt medicinalis; ut ſanet vulnus omne, quod tangit; & hominis rationalis ſit lingua mortalis, inficiens omne, quod dicit. S. Bonavent. ſ. 81.

§. VI.

Linguæ varia vitia.

E*Rat autem tempus &c*, Num. 13. 21. Exhortatio hæc contigit ſub initium Iunii [tunc enim in Palæſtina, utpote regione calida maturæ ſunt uvæ) anno ſecundo exitus ex Ægypto. Tranſierat enim jam annus unus, & tres menſes, ab hoc exitu: tuncque poſt paucos dies Hebræi ingreſſuri fuiſſent Chanaan, niſi murmuraſſent: hæc enim murmuratio ingreſſum eorum diſtulit uſque ad triginta octo annos Cornelius hic.

Miſit Dominus in populum ignitos ſerpentes. Num. 21. 6. Quare à ſerpentibus perierunt? niſi quia ſerpens venenoſus eſt; & omnis, qui murmurat, venenum diaboli habet in lingua. Unde Jacobus Apoſt. *lingua inquietum malum, plena veneno mortifero*. S. Bernardus ſ. de modo vivendi. Did. del Caſtillo Illat. 181.

Suſurratoria. Cucurrit puer, & nuntiavit Moyſi. Num. 11. 27. Talis ſuſurro Doeg. 1. Reg. 22. 9. Vide filium Iſai in Nobe. Nuntiatumque eſt Saul à dicentibus: *ecce David &c*. 1. Reg. 19. 19. *Nuntiatumque eſt Holoferni*: ſuſurrones hi referunt, quod odium excitet affectu nocendi. Judith 5. 1. *Viri iſti contempſerunt, Rex, decretum tuum* Dan. 3. 12.

Impudica. Sepulchrum patens eſt lingua impudica, quæ loquitur de luxuria, & ſpurcitia. Apoc. 9. de ore eorum procedit ignis, & fumus, & ſulphur. Hugo Card. in Pſ. 13. Vide tit. ſermones.

Adulatoria. Lingua adulatoria eſt venenum aſpidum ſub labiis; quod facit hominem obdormire, & mori. Idem ib.

Superba. Dominum diſcat lingua noſtra imitari. Quod ſi faciemus; non dubito, quin ante tribunal Chriſti magna cum fiducia ſtabimus: ubi, niſi quis in hac vita humiliter loqui didicerit, non intelligetur tunc à Chriſto. Quemadmodum enim, ſi Romanus fuerit Iudex, non percipiet rationes tuas, niſi Latinè loquaris: ſic etiam Chriſtus non audit, neque attendit; niſi lingua ſua utaris. Non libentius Prophetarum ora, quàm humillimum hominem Dominus oſculatur. S. Chryſoſt. hom. 79 in Matth.

Garrula. Loquacitas ignorantiæ certum eſt argumentum, mendacii opifex, compunctionis deſolatio, ſomni præcurſor. Joan. Climac. gr. 11. de garrulitate.

§. VII.

Lingua bona, ſancta &c.

D*Iffuſa eſt gratia in labiis tuis*. Pſ. 44. 3. Venit nobis cum Verbo gratiæ, cum oſculo gratiæ. Quid illa gratia dulcius? S. Auguſtinus hic.

Linguis loquentur novis: Marci 16. 17. Novitas linguarum ad novitatem pertinet vitæ; in qua cantamus Domino in hymnis, & pſalmis, canticum novum. Simon Caſſ. l. 4. hic. Quamdiù homo turpibus, & vanis, ſermonibus inſervit; vetera verba loquitur: cùm autem ad laudes Dei convertitur; quaſi linguis novis loquitur: Haymo hom. in Aſcenſ. D. Novis linguis loquitur, qui ſolita vaniloquia; ſcurrilia, vitioſaq; verba, devitans, incipit loqui ſalutaria, Deum laudare, proximum informare, jugiter orare. Dionyſ. Carth. hic.

Qui erat mortuus, cœpit loqui. Luc. 7. 15. Signum certum reſurrectionis eſt: loqui diſcrete: quia nec ſpiritus malignus ingreſſus corpus mortui poſſet diſcretè loqui. S. Vincent. Ferr. D. 26. Trinit. ſ. 3.

Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ. Act. 2. 3. Venit ſuper Diſcipulos in linguis igneis, ut verba ignea loquerentur; & legem igneam linguæ igneæ prædicarent. S. Bernardus ſ. 3. in Pent.

Mordere ſcommatis, procul eſt à Chriſtiano. Linguam habes; non ut alios ſalibus tuis mordeas, ſed ut Deo gratias agas. S. Chryſoſt. ſ. 18. in ep. ad Eph. c. 5.

Quemadmodum oportet thuribulum nihil habere immundum, ſed ſolum ignem, & ſuffitum: ità etiam linguam nullum oportet proferre verbum, quod ſit ulla macula, aut labe, reſperſum. Sit ergo os tuum thuribulum. Idem in Pſ. 140.

Linguæ hujus Mundi variæ ſunt; Chriſtiani verò vel nunc unam ediſcunt linguam; & omnes ſub una ſpecie erudiuntur: ſapientia nimirum divina, hujus Mundi. S. Macarius hom. 32.

TITULUS XV.

LOCUS.

L*Ocus non facit laudabilem*. *Tulit Dominus Deus hominem*. Gen. 3. 15. S. Ambr. lib. de Paradiſo: quò loci adverte; quia extra Paradiſum vir factus eſt, & mulier intra Paradiſum. Ut advertas, quòd non loci, nec generis nobilitate, ſed virtute, unuſquiſque gratiam ſibi comparat.

Non Ieroſolymis fuiſſe, ſed Ieroſolymis bene vixiſſe, laudandum eſt. S Hieron. ep. 13.

Locus non facit ſanctiorem. Et aquæ omnes, quæ ſuper cœlos ſunt, laudent nomen Domini. Pſ. 148. 4. 5. Et Dan. 3. 60. *Benedicite aquæ omnes, quæ ſuper cœlos ſunt Domino*. Oleaſter, cum alii putant, illas ſuper cœleſtes ex his eſſe, quæ terræ parti inferiori incumbunt. Sed quæ tam altè evectæ ſunt, tamque nobilibus exceptæ palatiis, num ideo mutarunt naturam? Oleaſter in c. 1. Gen. facto firmamento, ſeu diviſione, non videntur mutaſſe naturam. Locus non mutat mores. Didacus Niſſ. polit. cœl. p. 1. l. 1. Si locus ſalvare poſſet, Sathan de cœlo non caderet. S. Gregor. hom. 9. in Ezech.

Locus nullus ſecurus. Quælibet occulta, loca ſinè Dei gratia animam ſalvare non poſſunt; quod aliquando in ipſis conſpicimus

cimus erratis Electorum. Nam Loth in ipſa perverſa civitate fuit juſtus; in monte peccavit. Gen. 19.33. Quid cœlo ſecurius? quid paradiſo jucundius? Et tamen homo ea paradiſo, & angelus de cœlo, peccando cecidit. Illius ergo nobis virtus quærenda eſt, & gratia poſtulanda; ſinè quo nuſquam abſque periculo & culpa; cum quo nuſquam ſinè juſtitia eſſe non poſſumus. S. Gregor. l.6.ep.4. Nuſquam eſt ſecuritas, fratres, neque in cœlo, neque in paradiſo, multò minùs in Mundo. In cœlo enim cecidit angelus ſub præſentia divinitatis: Adam in Paradiſo de loco voluptatis: Judas in Mundo de Schola Salvatoris. Hæc idcirco diaerim, nè quis ſibi de loco iſto blandiatur, quia dicitur, locus iſte ſanctus eſt: quia non locus homines, ſed homines locum ſanctificant. S. Bernardus ſerm. de ligno, fœno, & ſtipula.

Chriſtus honorat loca, in quibus honoratur. Cur Dominus venit in civitatem Sichar Joan. 4.5. Sichem eſt idem, quod Salem, juxta Hieronymum; ubi Melchiſedec obtulit panem, & vinum, in typum Corporis Chriſti: Dominus citò illuc pergit; ut illum præſentia ſua honoraret. Ob ſimilem cauſam fugit in Ægyptum juxta S. Leonem ſ.3 de Epiph. quia in Ægypto, per Paſchalis agni immolationem, tanti myſterii præceſſit figura. Sylveira hic.

Longanimitas Dei vide tit. Miſericordia.

TITULUS XVI.

LUXURIA.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

Ex Veteri.

D*imiſit corvum, qui egrediebatur, & non revertebatur.* Gen. 8.6.7. Adhærebat cadaveribus. Sic facit luxurioſus: quia, dimiſſa arca continentiæ, & caſtitatis, adhæret cadaveribus, id eſt, delectationibus immundis. S. Bonavent. diæt. ſal. c.9. luxuria.

Cùmque duxiſſet eum ſuper verticem montis Phogor &c. Num. 23 28. Balach, qui Deo contrarius eſt, imponit Balaam in verticem montis Phogor, quod interpretatur *delectatio*. In verticem autem delectationis; & libidinis, imponit homines iſte Balach, ut excludat eos a Deo: *excludens* enim, *& delectatio*, interpretatur *Balach*. Orig. hom. 17 hic.

Et ecce una mulier, fragmen molæ deſuper iaciens. Illiſit capiti Abimelech, & confregit cerebrum eius. Iudic. 9. 53. Abimelech iſte; nimis appropinquans ad turrim, eſt homo luxurioſus, incautè appropinquans ad mulierem. Fragmen molæ eſt tentatio; quæ à muliere procedit, & miſerum luxurioſum interficit. S. Bonavent. diæt. ſal. c 9. de luxuria.

Nunc ergo vade, & percute Amalec, & demolire univerſa eius &c. 1. Reg. 15. 3 S. Gregorius hic per regem Amalec luxuriam deſignat hujus regnum omninò delere jubet DEUS, nihil vivum reſervari; ſed interficere etiam parvulos, etiam cogitationes &c. Pinna Ethol. 4.

Dominus, qui eripuit me de manu leonis, & de manu urſi &c. 1. Reg. 17. 37. Per leonem ſuperbias per urſum, qui mel ſequitur, concupiſcentia: per gigantem, qui quaſi inſuperabilis videbatur, avaritia ſignificatur: quia avaritia quaſi inſuperabilis eſt. S. Bonavent. ſ.3 D.1. Quadr.

Cùmque ingreſſus fuiſſet mulus ſubter condenſam quercum, mulus, cui inſederat, pertranſivit. 2. Reg. 18.9. Abſolon peccator eſt, mulus ſenſualitas eſt. Abſolon mulo inſidet, cùm peccator in ſenſualitate delectatur. Cæſaries Abſolon divitiæ ſunt hujus Mundi; quercus luxuria: quercus enim cibus eſt porcorum. Hæc eſt via, de qua dicit Dominus Matth. 7. 13. *Spatioſa eſt via, quæ ducit ad perditionem.* Quercui ergo per Cæſariem Abſolon pendet, quando peccator fomento divitiarum luxuriæ inhæret. Hugo Card. hic.

Timuit Elias. 3. Reg. 19.3. Elias gerit hic ſpeciem cujuslibet juſti; Jezabel carnis concupiſcentiam ſignificat: hanc fugit Elias, id eſt, vir juſtus. Hugo Card. hic.

Equus indomitus evadit durus. Eccl. 30. 8. Hieroglyphicum juventutis, ejuſque effrænis concupiſcentiæ, & temeritatis. Cornelius hic.

Ollam ſuccenſam ego video. Jer. 1. 13. Anima peccatrix dicitur olla, propter concupiſcentiæ fervorem, propter maculæ nigredinem. Nahum 2. 10. *Facies omnium eorum ſicut nigredo ollæ.* Et prædicta olla ſuccenditur igne inordinati amoris. S. Thomas Aqu. hic.

Ex Novo.

Vidit Jeſus ſocrum eius iacentem, & febricitantem. Matth. 8. 14. Moralitèr unaquæque anima, quæ carnis concupiſcentiis militat, febribus quaſi æſtuat. V. Beda hic l.2.c.8. Curatio mulieris à febribus; eſt curatio animæ à peccatis carnalibus. S. Bonavent. in Luc. 4.

Et ecce viri portantes in lecto hominem, qui erat paralyticus. Luc. 5.18. Paralyticus eſt quilibet peccator: ſed propriè peccatum luxuriæ dicitur paralyſis animæ. Jer. 31.22. *uſquequo deliciis diſſolveris filia vaga.* Hugo Card. hic. Paralyticus ſignificat eum; qui diu jacuit in inertia illecebræ carnalis. V. Beda l. 2. in Luc. 5.

Ecce hydropicus ante eum. Luc. 14. 2. Per hydropicum etiam ſignificantur luxurioſi: quia ſicut hydropicus, quantò plus bibit, tantò plus ſitit; ità qui ſe luxuriæ immergit, ampliùs eam appetit. Hugo hic.

Fœtet. Joan. 11. 39. Significat fœtorem terrenorum peccatorum, id eſt, carnalium. Quod autem exivit à monumento; ſignificat recedentem a carnalibus deliciis. Quid verò inſtitit involutus, hoc eſt, quod etiam à carnalibus recedentes, adhuc tamen in corpore conſtituti, alieni a carnalibus moleſtiis eſſe non poſſunt. Sylveira hic.

Ab annis octo iacentem in grabato. Act. 9. 33. Grabatum eſt ipſa ſegnities; ubi requieſcit animus æger, & infirmus: id eſt, in voluptate corporis, & omni delectatione Sæculari. V. Beda hic.

Ex Patribus, & aliis.

Sunt crudeles quidam carnifices corporis voluptates; imò verò carnificibus crudeliores: nam vinculis torquent non manufactis: per oculos animam vulnerant: per aures luxuriæ faces admoventi aſpero flagello intellectum flagellant: Porrò ſi juventutem etiam aggreſſæ fuerint, tum verò ignis cum igne miſcebitur: facilè namque voluptatibus juventus incenditur: quippe quæ pinguior olei in morem, & aptior ſit ad inflammationem. S. Chryſoſt. t.6. de Sanct. Thecla.

Cum voluptatibus, ut cum beſtiis, Martyr pugnabat. Id. de eadem.

Crudelis domina, ac rabioſa, luxuria eſt; libidine, quaſi ſtimulis, ſervilem mentem ea agitat. S. Gregor. Niſſ. l. de vita Moyſis.

Cor voluptatum affectatoris, carcer utique eſt, & catena animæ in ipſo exitus articulo. S. Antiochus Abb. hom. 74.

Quiſquis immundæ vitæ, velut uxori vir, jungitur, malè blandientis amplexibus oblectatur, nequit ex ea liberos, qui DEO placeant, gignere: quia nec poteſt ex amara radice dulcis fructus afferri. B. Petr. Dam. opuſc. de dignit. Sacerdotii c. 1.

Sicut Judas JESUM Judæis, ſicut Dalila Samſonem Philiſthiim, ſicut Abſolon David patrem ſuum, affligendum tradunt: ſic de malignis ſpiritibus prodit carnalis concupiſcentia: ut perdat vitam, ut fortiſſimum enervet, ut de ſolio regni regem, & patrem ſuum, depellat. Petrus Cell. c. 17.

Cibus dulcis videtur luxuria; ſed eſt ibi venenum peccati, quod occidit animam. S. Vincent. Ferr. ſ. de Invenit. S. Cruc.

E priſcis illi ſapienter dixit: uti nec cœlum reſpicit, nec margaritam quærit porcus: ſic & animus dulcedine voluptatis captus, & in luxuriæ cœnum delapſus, difficilè poteſt cœleſtia cogitare. Drexelius in Nicet. l. 2. c. 12.

§. II.

Luxuria inſatiabile peccatum!

Symbola.

Ex Veteri.

I*N qua erat dipſas.* Deut. 8. 15. Iſidorus l. 12. Etymol. 4. Dipſas genus eſt aſpidis; quæ Latinè ſitula dicitur; quia, quem momorderit, ſiti perit. Dipſades ſerpentes nocentiſſimi: morſi ab eis continuò inardeſcunt, & ſiti ardent; quare inceſſanter haurientes tandem crepant, & diſſiliunt. Cornelius hic.

Ignis eſt uſque ad perditionem devorans. Job. 31. 12. Devorat enim luxuria uſque ad conſumptionem animæ per gratiæ expulſionem; uſque ad conſumptionem vitæ per honoris reſolutionem & uſque ad conſumptionem temporalis ſubſtantiæ per divitiarum effuſionem. Luc. 15.13. *Diſſipavit ſubſtantiam ſuam vivendo luxurioſe.* Item iſte ignis eſt detentivus: non enim ex igne Inferni poteſt aliquis eruì, niſi divino miraculo. Germoiani l. 1. c. 58.

Domine, eduxiſti ab Inferno animam meam; ſalvaſti me à deſcendentibus in lacum. Pſalm. 29. 4. Celada in Suſannam: Inferni,

ſemi, inquit, & laci nomine multi intelligunt carnis voluptates. S. Auguſt. hic: qui libidinibus ſeſe immergunt, & terrenis deſideriis deſcendunt in lacum. Et alibi vocat libidinis ignem, æterni ignis æmulum. Rupertus in Gen. quare non qualemcumque ignem, ſed ignem pluit ſulphureum? quia talem carnis fœtorem miſerunt in cœlum; rectè de cœlo fœtorem igneum, vel ignem fœtidum, receperunt. Cœlum; voluptatum omnium emporium, odit ſemper, & punit, voluptatis fœdæ amatores, igne, & aqua in diluvio. Vide Cornelium à Lap. in Prov. 30. 16.

Sanguiſugæ duæ ſunt filiæ dicentes, affer, affer. Prov. 30. 15. V. Beda l. 3 in Prov. & Salonius, hac duas diaboli filias, avaritiam, & luxuriam, exponunt; quæ numquam ſatiantur, quæ ſemper volunt. Octavianus in Eccl. 9.

Ignis numquam dicit: ſufficit. Prov. 30. 16. Luxuria, juxta S. Petrum 2. 2. 14. *inceſſabile delictum*: quia cujus animam ſemel occupavit amor venereus; ità eo, velut igne, accenditur; ut eum reſtinguere nequeat. Cornelius in ep. S. Petri ſecundam hic.

Homini fornicario omnis panis dulcis; non fatigabitur tranſgrediens uſque ad finem. Eccl. 23. 24. uſque ad finem ſcilicet vitæ. Tigurina: *donec intereat.* Cornelius hic.

Fornicati ſunt, & non ceſſaverunt. Oſ. 4. 10. *Computruerunt jumenta in ſtercore ſuo* Joel. 1. 17. id eſt, vitam finierunt bruti, & immundi, homines in peccato ſuo. Sanct. Rupertus de operibus Spiritus Sancti hic.

Ex Novo & Patribus.

Ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Luc. 14. 2. Per hydropicum etiam ſignificantur luxurioſi; quia ſicut hydropicus, quantò plus bibit, tanto plus ſitit: ità qui ſe luxuriæ immergit, ampliùs eam appetit. Hugo Card. hic. Hydrops morbus ab aquoſo humore vocabulum trahit. Proprium eſt hydropici; quantò magis abundat humore inordinato, tantò magis ſitire. Et ideo comparatur ei; quem fluxus carnalium voluptatum exuberans aggravat. V. Beda hic.

Cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis. Luc. 15. 16. S. Chryſoſtomus: ſiliquæ ſunt carnalium deſideriorum illecebræ. Quare cupiebat ſaturari ſiliquis? quia porcus effectus affectu libidinis congruum ſibi alimentum deſiderabat. Eſcobar t. 6. Par. Chr. hic Obſ. 4.

Væ terræ, & mari. Apoc. 12. 12. Per terram avari, per mare luxurioſi intelliguntur, ad quos principaliter venit diabolus, quia plures per hæc vitia ſeducit. Unde Luc. 8. 33. dæmones in porcos, & mare. Hugo Card. in c. 9. Joſ.

Laborioſa prorſus, & ad ſuperandum difficilis, eſt carnis illecebra: numquam ſuperata quieſcit, ſemper floret, ſemper viget, ſemper ſua importunitate decertat; ſerpit continuo ut cancer, ſævit ut ignis, rugit ut leo, tumet ut coluber, inſidiatur ut latro, in cœno volutatur ut aper, ſat numquam dicit, ut Infernus. Sanct. Laurentius Juſt. opuſc. de inter. conſl. c. 3.

Asbeſtus lapis, ubi ignem conceperit, numquam ſolet deflagrare. Plinius l. 37. c. 20. Lem. *ſemper ardet*

§. III.

Luxuria inveterata vix corrigibilis.

Num. I.

Ex Veteri.

F*inis univerſæ carnis venit coram me, & ego diſperdam eos cum terra.* Gen. 6. 13. Rupertus hic; audit Noe vir juſtus, atque perfectus; & tacet, nullamque precem pro injuſtis offert, ut DEUM teneat, & iram ſuſpendat, Moyſes fit ſupplex pro idololatra populo. Ex. 32. 31. *aut dimitte eis hanc noxam &c.* Cur hic orat, non ille? cauſam facer textus indicat: *omnis caro corruperat viam ſuam.* Didacus Niſſ. ſ. 6. D. 3. Quadr. §. 7.

Corvus egrediebatur, & non revertebatur. Gen. 8. 7. id eſt, luxuria. Hugo Card. hic.

Veneruntque duo angeli Sodomam. Gen. 19. 1. Nota ex Joanne Climaco 1. griſcalæ; ad omnes Hebræos ex Ægypto liberandos unum Moyſen ſat fuiſſe: ad liberandum verò de Sodomis unum Loth neceſſarios fuiſſe duos angelos: quia Hebræi ſignificabant peccatores ſola mente corruptos; Loth autem peccatores etiam corpore putrefactos. Mendoza in 1. Reg. 5. v. 6.

A puero uſque ad ſenem. Gen. 19. 4. Cùm de excidio Sodomorum multa prædixiſſent angeli Loth, ipſe omnino tacet, non orat, ſed privato tantùm bono conſulit. Sed Abraham multum precatus Gen. 18. 23. &c. Cauſam reddit. S. Chryſoſtom. homil. 25. in 1. Corinth. quia Loth, qui præſens aderat, noverat immedicabile eſſe malum urbis, nec Deum ullis precibus flectendum. Sed unde Loth hoc novit? *à puero uſque ad ſenem*: libido omnes, etiam ſenes, tenebat. S. Chryſoſtom. hom. 7. in ep. Hebr. ad Pſ. 24. 7. delicta juventutis meæ &c. Ille poteſt quidem dicere, delicta juventutis &c. qui in ſenectute pœnitentiam fecit, qui procedente ætate mutatur: ſi autem in ſenectute eamdem turpitudinem committit; quomodo hujuſmodi dignus eſt ſenex appellari, qui neque ætati reverentiam exhibet. Pinna Ethol. 103.

Dixitque Moyſes ad Judices Iſrael: occidat unuſquiſque proximos ſuos, qui initiati ſunt Beelphegor. Num. 25. 5. Audita mortis ſententia quid egiſſe putatis impudicitiam? palluit? ingemuit? ejulavit? inducias petiit, ut ſcelus expiare poſſit &c. Scilicet! audite, & ſtupete! *Et ecce unus de filiis Iſrael intravit coram fratribus ſuis &c. v. 6. vidente Moyſe, & omni turba filiorum Iſrael; qui flebant ante fores tabernaculi.* O impudentiam immanem, o flagitium vix gehennæ ſuppliciis omnibus plectendum! ò mare impuritatis ſine littore! ò cupiditatem neſciam finiri, cùm vita finitur. Oliva t. 2. Strom. §. Miſerere mei Deus. Salomonis lapſum ſcimus, pœnitentiam neſcimus. Id. Ib.

Omnes, qui ingrediuntur ad eam, non revertentur. Prov. 2. 19.

Fovea profunda os alienæ. Prov. 22. 14. Qui verba, vel oſcula, meretricis libenter amplectitur, quaſi januam jam gehennalis pulſat abyſſi; citoque mergetur, ſi pedem cautus non retrahat. V. Beda hic. Ne dedas cor inſipienti meretrici: ſi enim ei illud dederis, abſorbebitur velut in fovea profundiſſima; ex qua id extrahere erit difficilè, & ferè impoſſibile. Cornelius hic.

Et ecce mulieres ibi ſedebant plangentes Adonidem. Ezech. 8. 14. Quid eſt, mulieres in planctu Adonidis ſedere? niſi effœminatas animas in conſuetudine peccati computruiſſe. S. Rupertus hic. *In cathedra peſtilentiæ non ſedit.*

Non dabunt cogitationes ſuas, ut revertantur: quia ſpiritus fornicationum in medio eorum. Oſ. 5. 4.

Ex Novo.

Si ejicis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum. Matth. 8. 31. Cùm plura dæmonia ab obſeſſis corporibus depulerit Dominus, nulla tamen unquam, præter hæc, mitti in porcos rogarunt. Cauſam petit S. Chryſologus ſ. 16. ex verbis Evangelii; *de monumentis exeuntes.* Scilicet dæmones hi inter putrida cadavera morabantur. Aſſueti ergo putredini cœnum adamabant: unde potiùs mitti in porcos, quàm in alia munda animalia, petebant; facilè enim ab uno fœtore, & cœno, in ſimilia pertrahuntur. Sic peccato uni aſſueti facilè in alia labuntur. Pinna Ethol. 45.

Ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium in toto Mundo, dicetur & quod hæc fecit. Matth. 26. 13. Quaſi prodigium fuerit dignum, quod toto orbe prædicetur: nempe quòd fœmina libidini aſſueta reſipuerit, caſtitatem amarit, pietatem coluerit. Alvarez Illuſtr. 100.

Lacrymis cœpit rigare pedes. Luc. 7. 38. Quàm acerbus morbus ſit luxuria ex medicinæ præſtantia conjice. Parabili pharmaco cætera vitia curata; ſed quanto labore, & impendio, impudicitiæ facta medicina? Publicano quid ſceleſtius? viduas opprimit, pauperes torquet, divites ſpoliat; tot tamen, tantaque, piacula delicatè, feſtiveque, inter epulas expiantur. Vocatur à telonio Matthæus 9. 9. 10. Jeſum convivio excipit. Statimque ab uſuris, ac rapinis, ad evulgandum Evangelium deſtinatur; ex Publicano repentè Apoſtolus. Non ità lene medicamentum ſortita eſt vulneri ſuo peccatrix: irrumpit amore ſaucia in domum Phariſæi nobilis fœmina; non epulatura, ſed ploratura: non accumbit, ſed procumbit: non calices haurit; ſed alabaſtrum exhaurit: non bibit; ſed gemit: non jocatur; ſed rugit. Effundit unguentum, lacrymas, ſpargit comam, oſculatur pedes, convivantium dicteria patitur; opum, famæ, roboris prodiga. Quid officiorum omiſit pientiſſima pœnitentiæ hoſtia? Nihilominus, poſt victimas labiorum, & cordis; poſt lacrymas, & unguenta; amaſſe quidem dicitur; dimittitur: *vade in pace;* Matthæo autem: *ſequere me.* Petrus negat Chriſtum, pejerat, & reſpicitur: vix plorat, & princeps Eccleſiæ conſtituitur; ex transfuga fidei cœlorum claviger. Latro ſcelera, quibus crucem meritus, blaſphemiis cumulat; nihilominus vix memorem ſui eſſe Chriſtum cupit; & regni hæres inſtituitur. Thomas incredulus ream dexteram non alio recludi ergaſtulo juſſus quàm amoris ærario; pro carcere lateris Domini ſortitur domicilium. Multi peccarunt; ſed nemo difficilius, quàm peccatrix, curatur. Oliva t. 2. Strom. hic.

Ecce mulier in civitate peccatrix. Luc. 7. 37. Sanavit Chriſtus miraculo ſervum Centurionis. Luc. 7. 10. atque, ut divinæ Bonitatis proprium eſt, gratias priores poſterioribus ſuperare; ſic Dominus ab illo famulo curato tranſiit in Naim ad reſuſcitandum

Noſtrum tantùm ſitiat pectua, & pateat: quantum illuc fidei capacis afferimus, tantum gratiæ inundantis haurimus. S. Cyprianus ep. 2.

Dicere audeo: quòd Deus, cùm ſit omnipotens, plus dare non potuit, cùm ſit ſapientiſſimus, plus dare neſcivit; cùm ſit ditiſſimus, plus dare non habuit. S. Auguſt. tr. 84. in Joan.

Gratiam habet, & debens, & erogans nobis Deus; & fœneratores ſuos non fœneratis jucundiùs intuetur. Et quibus maximè debet, hos maximè diligit. Itàque ſi vis eum ſemper amicum habere, multorum conſtitue debitorem. S. Chryſoſt. hom. 53. ad pop. Ant.

Tunc propemodum omnem vim amoris effudit amicis, antequam etiam ipſe ſicut aqua effunderetur pro inimicis. Guarricus ſ. in die aſcenſ.

O Deum! ſi fas eſt dici, prodigum ſui præ deſiderio hominis, an non prodigum? qui non ſolùm ſua, ſed & ſeipſum impendit; ut hominem recuperaret, non tam ſibi, quàm homini ipſi. Id. ſ. 1. in die Pent.

Non eſt parca clementia Chriſti, nec pigra quidem. Revolve Evangelium; & ubique invenies Jeſum citum, & copioſum, ad veniam. Gilbertus ſ. 43. in Cant.

§. II.

Deus offenditur retardantibus, non acceptantibus, beneficia.

NOle ità, obſecro; ſed ſi inveni gratiam in oculis tuis, accipe munuſculum de manibus meis. *Gen. 33. 10.* Injuriam ſibi fieri putabat Iacob, dum repudiaret Eſau fraternum munus dicens ad Jacob: *ſint tua tibi.* Majorem Domino injuriam facimus, quando dona ejus, & gratias, quas offert, contemnimus. Rom. 2. 4. *an divitias bonitatis ejus contemnis?* q. d. tantum nefas committere audes, ut non accepres munera liberalis Dei? Diez conc. 2. D. 2. Pent.

Orate Dominum, ut auferat ranas à me. Ex. 8. 8. Moyſes v. 9. *conſtitue* mihi, ait, *quando deprecer pro te.* Rex, *cras*, inquit. Beneficium odit, dum differri vult: adeoque Deum tractia moris offendit; ut beneficii dilationem aquis, & ſubmerſione vindicarit. S. Ambroſ. l. de Cain, & Abel: dicenti Moyſi, conſtitue mihi, quando orem pro te, & pro famulis tuis, ut exterminet Dominus ranas; cùm deberet, in tanta poſitus neceſſitate, rogare, ut jam oraret, nec differret; reſpondit, craſtino die: otioſus, & negligens, pœnam moræ Ægypti ſoluturus excidio. Naxera in Ioſ. 8. §. 5.

Cumque levaſſet Moyſes manum, percutiens virga bis ſilicem, egreſſa ſunt aquæ largiſſimæ. Num. 20. 11. Hic Deus in Moyſen, & Aaron. ità exaſperatus eſt; ut tranſire Jordanem prohibeat, morteque condemnet. *Non introducetis &c.* Mortis luunt pœnas pro levi, ut multi putant, culpa; cùm Aaron pro ſacrilego vituli opificio pœnas capitales non ſolverit. Beneficium dubitatione tardarunt. Id. ib.

Ne timeas, neque formides: tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum. ſurgenſque diluculo recenſuit ſocios. Joſ. 8. 1. 10. Expeditionem accelerat; nè, dum Numinis liberalitatem vel tantillum retardat, iram incurrat: nam ſcit, Deo quàm maximè diſplicere, qui beneficiis ejus vel tantillùm reſiſtit. Id. ib. Omnis benignitas properat; & proprium eſt liberaliter facientis, citò facere. Seneca l. 2. de benef.

Non petam, & non tentabo Dominum. Iſ. 7. 12. ad quæ Iſaias: *Numquid parum vobis eſt, moleſtos eſſe hominibus, quia moleſti eſtis & Deo meo?* v. 13. Sed in quo moleſti? ſanè in non petendo: quia dum non petit, beneficium impedit, aut retardat. Nec Deo major moleſtia, quàm, aut liberalitati obſiſtere, aut magnificentiam protelare. Naxera ibidem.

Domine, memento mei, dum veneris in regnum tuum. Luc. 23. 42. Dominus reſpondit: *hodie &c.* Euſebius Emiſſ. hom. de B. Latrone: *hodie*, inquit; quaſi diceret: quid me, ò fidelis meus, & unicus tanti teſtis triumphi, quid me tanto tempore exorandum putas? ut in die Judicii mei meminerim tui? quid me ad præſentem retributionem paratum longe diſſimulas? quid in futura ſæcula fidem in te perfectam fatigas? Quaſi perfectæ fidei non congruat; & Deum credere, & diu beneficia tracturum putare. Idem ibid.

Homines, quando ipſis continuè negotium faceſſimus pro rebus noſtris; langueſcunt, & tergiverſantur, & ægrè ferunt. Deus autem prorſus in contrarium; non quando ipſi continuè occurrimus pro rebus noſtris; ſed quando non hoc facimus, tunc maximè indignatur. S. Chryſoſt. hom. 3. ad pop. Ant.

Nihil magis Deo diſplicet, quàm cùm nos ſcelerum noſtrorum objecto impedimento ſumus, quò minùs divitias ſuæ bonitatis erga nos proferat. Iſidorus Clarius l. 1. Or. 66.

§. III.

Dei deſiderium, & ſitis dandi.

DA mihi bibere. Joan. 4. 7. *Si ſcires donum Dei v.* 10. Sitit ſitiri; ait S. Gregor. Naz: quomodo enim ſitiat, qui eſt fons aquæ vivæ; qui de ſe loquitur Joan. 7. 37. *Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat.* Numquid ipſe Jer. 2. 13. *me dereliquerunt fontem aquæ vivæ &c.* Videor igitus mihi videre Dominum in cruce, tamquam in ſublimi ſpeculo, reſpicientem orbem terrarum, plenum hominibus ſitientibus, & languentibus præ ſiti; & occaſione ſitis ſuæ corporalis eumdem Dominum miſeratum communem illam ſitim generis humani, clamaviſſe, *ſitio*! hoc eſt: verè quidem ſitio, propter jam exhauſtum, atque exſiccatum, humorem corporis mei; ſed hæc ſitis in momento finietur: magis autem ſitio; ut homines ex fide cognoſcere incipiant, me eſſe verum fontem aquæ, & veniant ad me; & bibant. Bellarminus de ſeptem Verb. Quod mulieri uni Samaritanæ dixerat, *da mihi bibere*; hoc in cruce nunc fixus omnibus ait: *Sitio.* Vos, inquit, volo, vos cupio, vos corpori meo unire; vos mihi aſſociare ſitio. Fons vitæ erat, & tamen ſitiebat: aquam promittebat; & bibere cupiebat. Sitiebat fons, & dare ſe nobis deſiderabat. Sitis hæc de ardore dilectionis, de amoris fonte, de latitudine naſcitur charitatis. S. Laur. Juſt. de triumph. c. 19.

Si quis ſitit &c. Joan. 7. 37. Alia eſt ſitis Dei, alia creaturarum. Sitis creaturæ eſt, deſiderium recipiendi, quia mendicitate premitur: ſitis verò Dei eſt, deſiderium ſe effundendi. Quia cùm ſit plenus omni bono, & redundans; ſe communicare deſiderat. Sicut enim ſi os maximi fontis obſtrueres, multaque congeries aquæ accederet, exireque conaretur, meritò diceres, fontem ſitire ſe effundere; ſic divina bonitas &c. Obſtruitur verò fons hic peccato. Oſorius ſ. 2. D. Paſſ.

Sitio. Joan. 19. 28. Interea dum miles crudelis lanceæ cuſpidæ latus defuncti confixit, *continuò exivit ſanguis, & aqua.* v. 34. S. Ambroſ. tunc ſitiebat, quando de latere ſuo reſtinctura ſitim omnium vivæ aquæ fluenta fundebat. Cur aqua illa ſitim ſuam non extinxit? ut ſignificaret, quàm potens, & dives, eſſet Dominus; & cùm quidpiam nos rogat, id facere, non pro ſua, ſed pro ea, qua nos ei, quantumcumque illud dare tenemur, neceſſitate; ut multa ille, & magna nobis reddat.

§. IV.

Deus promptior ad dandum, quàm nos ad accipiendum.

NOn fœneravi, nec fœneravit mihi quiſquam. *Jer. 15. 10.* Senſus eſt ex perſona Chriſti, nullus ſe præbuit, qui dignè mea æra ſuſciperet; nec fœneravit mihi quiſquam in ſanctis, atque pauperibus confovendis, me ſibi faciens debitorem. S. Hieron. hic. Sive, non profui, nec profuit mihi quiſquam: nullus enim tantum voluit accipere, quantum ego tribuere deſideravi. Salus enim creaturæ, lucrum eſt Creatoris. Idem ib.

Impleverunt eas uſque ad ſummum. Joan. 2. 7. Vellet omnium Salvator Chriſtus, ut omnis anima caperet, quantum poſſet; & in tantum repleretur virtutum moribus, & beatifica gratia, quòd ampliùs impleri non poſſet. Nam anima hic vivens non agnoſcit, quantum dilatari potuit in captione gratiæ ſuæ virtutum; aut quantum hic potuit à vitiis depurari. Videbit autem, exempta cùm à corpore fuerit, & terralibus ſedibus ſita æquè dolebit de hujuſmodi negligentia, ut de pœna &c. Simon Caſſ. l. 5. c. 1.

Divina bonitas plus capit voluptatis, gratias ſuas elargiendo, quàm nos eas recipiendo. S. Franc. Saleſ. tr. de amore Dei l. 1. c. 15.

§. V.

Deus tegit ſua beneficia.

UTrumque latus propitiatorii (Cherubim) *tegant expandentes alas, & operientes oraculum.* Ex. 25. 20. Oleaſter: ſummus benefactor eſt, & nihilominus tectus: ut te doceat, benefacere, & nolle videri.

Quem dicunt homines eſſe Filium hominis? Matth. 16. 13. Chriſtus D. in ſua interrogatione tacet ſuam Divinitatem; quæ naturæ humanæ communicata, & unita; & ſolùm meminit Humanitatis, quam à nobis accepit. Petrus verò acſi totius Humanæ naturæ perſonam ageret, in Chriſto laudat ejus Divinitatem: *tu es Filius Dei v.* 16. Sicut enim excelſi animi eſt, ſilere quæ donat; ità & memorare, quod accepit. Sylveira hic q. 22.

Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tamquam ignis. Act. 2. 3. Cur Spiritus S. venit in igne clara die? non nocte: ut magis ſplenderet? Reſpondet Author de veſtibus Aaronis: ut ſuum magni-

Digitized by Google

magnificum donum minùs luceret; & dona laterent, & quaſi minora videretur. Pſ.26.20 *In mari via tua, & ſemita tua in aquis multis; & veſtigia tua non cognoſcentur.* Ingens donum populo Iſraelitico, cùm fugeret per mare à Pharaone; ut ſicco pede tranſiret. Cur de tanto bono veſtigium non permanſit? liberalitatem ſuam voluit occultare. Sylv. hic q 9.

§. VI.

Deus dando reputat ſe accipere; ſuum dicit, quod donat.

Ex Veteri.

D*Ixitque Abraham: Domine Deus quid dabis mihi.* Gen.15.2. Ubi Dominus ingentes mercedes Abrahæ promiſit, reſpondit: *Domine, quid dabis mihi?* Philo lib. quis rer. divinar. ſit hæres: non dubitantis eſt verbum, ſed gratias agentis pro acceptorum beneficiorum magnitudine. *quid mihi dabis?* num eſt, quod ſperem præterea? copioſæ ſunt, o magnificentiſſime, tuæ gratiæ, nullis circumſcriptæ terminis: nec modum, nec finem habent, fontium more inexhauſtæ, & ſubſcatentes perpetuò. Baeza t.3.l.14. cap.2.

Filius meus es tu, ego hodie genui te. Pſ.2.7. Quod de generatione temporali explicant Orig. Athanaſ. Beda &c. Et tamen ſequenti Pſalmo, cùm de reſurrectione Chriſti agitur; nec Chriſtus appellat ſuum Patrem, nec ipſe eum ſuum Filium vocat. Pſ.3.6. *Ego dormivi, & ſoporatus ſum; & exurrexi, quia Dominus ſuſcepit me.* Mirum, quòd Dominus dum deſcendit ad humanæ naturæ abjectionem, paſſionem, ac mortem, à Patre vocatur Filius; & in glorioſa reſurrectione nomen Filii prætermittitur: non enim dicitur, Dominus ſuſcepit me Filium ſuum. Chriſtus magis cognoſcitur noſtro loquendi modo, Filius æterni Patris ad mortem deſcendens, quam glorioſo corpore aſcendens. S. Ambroſ. l.3. de ſacram. c.1. pulchrè autem ait Pater ad Filium, ego hodie genui te, hoc eſt, quando redemiſti populum, quando ad cœli regnum vocaſti, quando impleſti voluntatem meam; probaſti meum te eſſe Filium. Sylveira in Joan. 3.q.48.

Accepiſti dona in hominibus. Pſ.67.19. Apoſtolus dicit Epheſ.4.8. *dedit.* Utraque autem acciderunt: quandoquidem qui accepit ab accedentibus fidem, largitur gratiam. B. Theodor.

Qui paſcitur inter lilia. Cant.2.16. S. Bernardus ſ.71. Cùm paſcit, paſcitur; & paſcit, cùm paſcitur; ſimul nos ſuo gaudio ſpirituali reficiens, & de noſtro æquè ſpirituali profectu gaudens.

Sitientes venite ad aquas. Iſ.55.1. Sitit ſitiri bibere cupientibus potum præbere. Cum ab eo beneficium petitur, beneficio id ducit: prompta, munifica, atque prolixa, natura eſt; jucundius dat, quam alii accipiunt. S. Gregor. Naz. Or. 40. in S. Baptiſma.

Accipe bonum. Oſ.14.4. Id eſt da bonum, quòd à nobis viciſſim accipias. Ad blandiendum enim artificioſi mendici dicunt, accipe, non da q. d. da non tam nobis, quàm tibi; quia nos tibi illud reddemus. Cornelius hic.

Ex Novo.

Exiit, qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum. Luc. 8.5. Maximè ſibi reputat proprium, ac ſuum, quod aliis dat. Sylveira hic.

Et gratiam pro gratia. Joan.1.16. Id eſt, augmentum gratiæ pro uſu gratiæ. Hugo Card. in Pſ. 17

Sic Deus dilexit Mundum ut Filium ſuum unigenitum daret. Joan.3.16 Cur hic non ſolùm dicitur Filius unigenitus, ſed additur *ſuus?* Dum autem in ſinu deſcribitur, omittitur. Joan.1.18. *unigenitus Filius, qui eſt in ſinu Patris.* R. Licèt Chriſtus D. ſemper ſit Filius ſui Patris, tamen ità nos amat Pater: cùm pro noſtra ſalute Filius traditur ad mortem, magis dicitur ſuus, quàm cùm quieſcit in ſinu Patris. Sylveira hic q 48.

Dominus Ieſus, in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens &c. 1. Cor.11.13.14. Benefactor dona exhibet & gratis agit? ſummus hic benefactor cùm ſciret, quàm honorificum ſit dare; Patri æterno, pro tali dandi ſeipſum opportunitate, gratias egit. Didacus Niſſ. D.1. Pen. §.2.

Ex Patribus.

Tanta eſt erga omnes bonitas Dei; ut noſtra velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona, & pro his, quæ largitus eſt, æterna præmia ſit daturus S. Chryſoſt. hom. de Adam & Eva.

Ecce qualis eſt Dominus noſter! ut donando debeat: & quantò magis donat, tantò magis eum debitorem eſſe non pigeat; in quantum enim gratias largitur, in tantum debitor invenitur. Nec enim poteſt aliquis debitorem habere, niſi in eo, quod ipſe dignatus fuerit gratuita largitate conferre. S. Fulgentius ad Monimum in Prologo.

O inæſtimabilis miſericordiæ Dominum! qui ad hoc nobis in præſenti religionis munera tribuit, ut ipſa in nobis poſtea, quæ nunc dat munera, muneret. Salvianus de Provid. l.7.

Lætificans nos exhilaratur Chriſtus, & paſcens paſcitur miſericors, & noſtrum potum, ac alimoniam, hoc eſt, Doctrinam, proprium cibum exiſtimat. Theophylactus in Matth. 26.

§. VII.

Deus pronior ad dandum, quàm accipiendum.

Seu, dum petit, vult dare.

T*Olle filium tuum unigenitum &c.* Gen.22.2. Miſericors Deus, & juſtus. Quæſivit miſericors Deus capitulum in homine, per quod poſſet juſtè debitor ipſe teneri: quæſivit, inquam, ab homine unigenitum ſibi filium immolari; ut ſuum ipſe Filium juſta viciſſitudine deberet homini. Rupertus in Gen. l.6.c.30.

Rogabat illum quidam. Luc 7.36. Rogabatur Ieſus ut acciperet; qui potiùs rogandus erat ut largiretur. Plura ſibi aderant ad largiendum, quàm hominibus, beneficia; nec non, & quæ hominum, ſua erant. Simon Caſſ. l.9.c.29.

Ecce agnus Dei. Joan.1.29. Cur Chriſtus D. vocatur à Ioanne agnus, cùm ab Iſ.40.11. Vocetur *Paſtor?* R. quia cùm ſit bonus Paſtor; eſt verus ductor, princeps; & ideo agnus: nam ut Paſtor regit, ac paſcit oves; ut verus agnus Paſchalis eas carne ſua nutrit & proprio ſanguine ab omni peccato liberat. Sylveira hic q.4.

Illum oportet creſcere, me autem minui. Joan.3.30 Id eſt, illum oportet dare, me autem accipere. V. Beda hic.

Da mihi bibere. Ioan.4.7. Advertit miram Dei liberalitatem; qui tum reputat ſe accipere, cùm dat. Fons vitæ, juxta fontem ſedet, bibere poſcit, non bibere volens, ſed potum dare. *Da mihi bibere,* ut tibi dem bibendam aquam immortalitatis: ego enim ſalutem mortalium ſitio; non ut bibant, ſed ut potum præbeam: Patrem imitor meum: ſic enim ait ad Abraham: da mihi filium tuum. Non quòd accipere filium vellet, id dixit; ſed quòd proprium Filium orbi terrarum largiri vellet. Da mihi unigenitum, & Mundo largiar unigenitum: immola filium; non ut immoles tu; ſed ut ego Filium meum unigenitum immolem pro ſalute Mundi. Ità hic quoque: *Da mihi bibere;* non ut bibam, ſed ut potum præbeam. S. Chryſoſt. t.6. orat. in Samaritanam. Jeſus veniens ad cor hominis, reſidet ſuper fontem, cùm bona naturalia movet; petens à nobis, ut nos petamus eum; id eſt, ut ſuæ gratiæ, quæ præſens eſt, habilitemus nos, & liberum arbitrium applicemus. Hugo Card. hic.

Bonus Paſtor animam ſuam dat. Joan.10.11. Dum paſtoritium animarum munus extollit Dominus, nihil ab ovibus à ſe paſcendis receptum narrat; ſed hoc unum prædicat, quòd ipſe dederit: *dat animam ſuam pro ovibus ſuis.* Id noverat ille, qui Pſal. 118.176. *erravi ſicut ovis.* Dum enim gratias Paſtori ſuo referre voluiſſet, ait Pſal.115.12. *quid tribuam Domino? calicem ſalutaris accipiam.* Quærit aliquid, quod Domino retribuat, & non invenit, niſi quòd recipiat calicem ſalutaris. Is eſt bonus paſtor, qui non tam gaudet recipere, quàm ſemper dare. Baeza t.3.l.14.c.14. §.1. Nihil ſic boni Paſtoris ingenium commendat, quam dandi, non accipiendi, proprietas. Inter mercenarium, & Paſtorem, S. Gregorius id differentiæ maxime invenit, quòd mercenarius accipere ab ovibus temporalia lucra deſiderat: Paſtor autem nihil adeò curat, quàm ovibus dare, earumque commodis providere.

Bonus Paſtor animam ſuam dat. Eſcobar l.3. Colloq. Chr. lib.9. Obſ.1.

Accipietis virtutem ſupervenientis ſpiritus Sanct. in vos; & eritis mihi teſtes. Act.1.8. Plus dat Deus, quàm exigat, & primus dat. Apoſtoli, ab illo Spiritum Sanct. accipiunt, cùm de eo teſtimonium in terris dent. Porrò largiùs donat, quàm recipit. Spiritum ſui cordis largitur, ut Spiritum illi oris noſtri commodemus. Quæ autem comparatio ſpiritus æterni verbi cum verbis rudium piſcatorum? Oliva l.12. Strom. hic.

Exigit, & poſtulat, à nobis Deus, ut habeat occaſionem donandi. Origen. hom.39.

§. VIII.

Deus dat plura, & meliora, quàm petamus.

Ex Veteri.

S*Alomoni petenti ſapientiam; divitias & gloriam addidit.* 3. Reg.3.9. &c.

Dilata os tuum, & implebo illud. Pſ.80.11. Agellius q.d. quantvis magna, & ampla, fuerint, quæ à me petieris; numquam meam munificentiam tua petitione, & optione, vinces. Non eris tam cupidus in optando, quàm ego in beneficiis, & in dando, munificus; apud Eſcobar t.6. Par. Chr. l.1. Obſ.6.

Oſculetur me oſculo oris ſui. Cant. 1.1.S. Ambroſ. l.de Iſaac, & anima c.3. illa oſculum popoſcit, DEUS verbum ſe ei totum infudit. Agnoſcebat amatrix Dei, ſi aliquid à Deo habeat, ſtatim Deum ipſum cum tota plenitudine donorum accipiet. Sylveira in Act.1.q. 7.

Non intrabit civitatem hanc, & non iaciet ibi ſagittam. Iſ.37.33. ait Dominus de rege Aſſyriorum. Sed dat plura, quàm promiſit: nam inſuper 4.Reg.19.35. *Venit angelus Domini, & percuſſit in caſtris Aſſyriorum centum octuaginta quinque millia.* Sylveira in Ioan. 16. q. 2.

Ex Novo & Patribus.

Voluit rationem ponere cum ſervis ſuis. Matth. 18. 23. Servos habet non quibus indigeat; ſed quia indigent eo ſervi, ea indigentia neceſſitatis, qua nihil ſinè ipſo ſubſiſtit; ſicut ſinè ipſo nihil productum eſt. Et ea indigentia, qua nihil poteſt ſinè ipſo beatè conſiſtere. Simon Caſſ. l. 6.c.17.

Debebat ei decem millia talenta. Matth. 18. 24. Decem millium talentorum debitores nos ſumus; qui quotidie multis beneficiis afficimur; & nihil boni rependimus Deo. Theophylactus hic.

Miſertus autem Dominus ſervi illius, dimiſit eum, & debitum, dimiſit ei. Matth. 18.27. Plura Dei pietas tribuit, quàm petant debitores. Eſcobar t.6.Par.Ch.hic Obſ.6.

Rogabant eum, ut illum tangeret. Marci 8.22. *Et apprehenſa manu caeci eduxit eum extra vicum.* S.Chryſol.ſ.176. Illic rogabant, ut tangeret eum; ſed Chriſtus qui horrere neſcit pauperem, pauperem ſcit amare; totam dedit pauperi manum. Et debilitati Deus publicam præbuit ſervitutem. Condere orbem, ſolem, lunam, ſtellas, opera ſunt digitorum ſuorum: adjuvare pauperem, opus eſt totius manus Dei. Totam dedit pauperi manum. Addit Evangeliſta v.23. *Impoſitis manibus ſuis.* Arcones in Iſ. 3. Diſc. 2.

Eliſabeth autem impletum eſt tempus pariendi. Luc.1.57. Patiens eſto. & in ſanctis petitionibus perſiſte: copioſiora enim bona tibi elargietur, quàm expoſtulas. Zacharias & Eliſabeth, quolibet filio iis dato contenti eſſent; & cum filia etiam; ut ſterilitatis opprobrium vitarent, Dominus tamen plus petito conceſſit: quia filium dedit, quo *inter natos mulierum non ſurrexit maior.* Stella hic.

Ne timeas Zacharia; quoniam exaudita eſt deprecatio tua: Et uxor tua Eliſabeth pariet tibi filium. Ibidem. Angelus non dixit, uxor tua abſolute, ut notat Caietanus, ſed *& uxor tua.* q. d. ultra id, quod precatus es, habebis filium: quia liberaliſſimus DEUS plura, quàm petamus, concedit. Sylveira hic.

Remittuntur tibi peccata tua. Luc.5. 20 Cùm Chriſtus ſit liberaliſſimus, merita ſupplicum tranſcendens, ac deſideria; frequenter plus largitur, quàm petitur. Sicut & huic paralytico primò contulit animæ ſanitatem; quamvis nec ipſe, nec eum portantes, aliud poſtulare intenderint, quàm ſanitatem corporis. Dionyſius. Carthuſ. hic. Non pro peccatis remittendis, ſed pro ſanitate corporis, paralyticus inferebatur: ſed Chriſtus ſemper ſuperbonus, & meliora exhibet petentibus, quàm rogatus. Et ex fide inferentium priùs ſanavit animam, quàm donaſſet corpori petitam ſanitatem: ut ex peccatis cognoſceretur adeſſe, illa turpis infirmitas; propriis, aut alienis. Et ut oſtenderetur, priùs animarum; quàm corporum quærendam eſſe ſanitatem. Sed opprimit ſæpe mentem tener hominum ſenſus, ut, cùm conturbatus extiterit, priùs ſibi, quàm animæ, quærat adeſſe medelam. Sed amator hominum Chriſtus, conferendo docet, quid in donis primò ſit ab eo petendum? cùm ſanitati corporis ſanitatem animæ prætulit, & remiſſionem peccatorum. Simon Caſſ. l. 5. c. 17.

Fac me, ſicut unum de mercenariis. Luc. 15. 19. *Citò proferte ſtolam primam &c.*

Hodie mecum eris in paradiſo. Luc.23. 43. Pulcherrimum affectandæ converſionis exemplum: quia tam citò latroni venia relaxatur; & uberior eſt gratia, quàm precatio. Semper enim plus Dominus tribuit, quàm rogatur. Ille enim rogabat, ut memor ſui eſſet Dominus, cùm veniſſet in regnum ſuum: Dominus autem ait illi *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo.* S. Ambr. hic c. 102. Latro tantùm petiit ſui memoriam; & paradiſum accepit. Stella de contemptu Mundi p.2 hic.

Implete hydrias aqua Ioan.2.7. ad preces Matris non tantùm vini defectum ſupplevit; ſed reliquit in domo ſex hydrias, quæ diebus aliquot vini potum ſubminiſtrarent. Stella p. 2.c.5.

Domine, ſi in tempore hoc reſtitues regnum Iſrael? Act. 1. 6. Cur ad propoſitam interrogationem non reſpondet? quibus dixerat Matth. 13.11. *vobis datum eſt noſſe myſteria regni cælorum.* Indebitam petitionem negans Chriſtus D. in melius donum convertit: *Accipietis virtutem Spiritus Sancti &c.* Sylveira hic.

Qui potens eſt omnia facere ſuper abundanter, quàm petimus aut intelligimus. Epheſ. 3.

Erubeſcat humana pigritia! plus vult ille dare, quàm nos accipere: plus vult ille miſereri, quàm nos à miſeria liberari. Sanct. Auguſt. ſ. 29.

Semper Deus majora tribuit, quàm rogatur: nam ſe manducandum dedit, qui rogabatur, ut manducandi ſecum fiduciam largiretur. Sanct. Chryſol. ſ. 95.

Eccleſia Dom. 11. Pent. ſic orat: *Omnipotens ſempiterne Deus! qui abundantia pietatis tuæ, & merita ſupplicum excedis, & vota.*

§. IX.

Deus dat plura, quàm promiſerit.

Q*Uem ex his elegero, germinabit virga eius.* Num. 17. 5. Promiſit, ſe facturum; ut flores naſcerentur in ejus virga, qui dignus foret Sacerdotio: & virga Aaron non tantùm flores, & folia, ſed & amygdala, produxit. v.8.

Non ingredietur urbem hanc, nec mittet in eam ſagittam &c. 4. Reg.19. 32. hæc promiſit, ſed plus præſtitit. nam v. 35. *Angelus Domini* in nocte illa *percuſſit Aſſyriorum centum octoginta quinque millia.*

Reſponſum acceperat, non viſurum ſe mortem. &c. Luc 2. 26. Plus accepit, quàm fuit ei promiſſum: non ſolùm vidit, ſed & brachiis ſtrinxit, portavit, & contrectavit, imò & oſculatus dulciſſimum infantem. Diony. Carth. hic.

§. X.

Dei liberalitas in remunerando.

Ex Veteri.

I*N illo die pepigit Dominus fœdus &c.* Gen. 15. 18. Decem nationum regna ei promiſit Deus. Obtulit Abraham in altari quinque victimas v. 9. Deus liberalis pro quinque victimis decem ei regna promittit, & donat. Sylveira in 9 cap.16. q. 3.

Quia feciſti hanc rem &c. Gen.22.16 S. Hieron. (vel quiſquis eſt author) ep. de circumciſ. cùm unico non parcit in terris, *ſtellas* pro filiis annumerare jubetur in cœlis. Cornelius hic.

Viſitavit ergo Dominus Annam &c 1. Reg. 2. 21. Ecce hic fuit fructus, partim benedictionis Heli Pontificis, partim oblationis Annæ, quæ ſuum Samuelem Domino obtulerat: nam pro uno Samuele quinque proles ei reddidit Dominus. Corn. hic.

Da mihi paululum aquæ, & buccellam panis in manu tua. 3. Reg. 17.11.12. Parva hæc obtulit felix mulier; ſed quanta recepit? *Hæc autem dicit Dominus Deus Iſrael: hydria farinæ tua non deficiet nec lecythus olei minuetur.* v.14.

Tu quidem greſſus meos dinumeraſti &c. Iob.14.16. Greſſus Deus numerat, cùm ſingula quæq; noſtra opera propter retributionem ſignat. Quid enim in greſſibus, niſi unaquæque noſtra actio deſignatur? S. Greg. mor. l.12 c.12.

Et habitabis in eis. Pſ. 5.12. O magna; & ineffabilis, largitas Donatoris! quid ſimile poteſt dari? quàm ubi cognoſcitur rerum Dominus ipſe concedi. Nam quilibet munificus donat illa, quæ poſſidet: Deus autem, qui eſt ineffabile bonum, ſe largitur in prœmio. Caſſiodorus hic.

Et honorificabis me &c. Pſ. 49. 15. id eſt; magnum me in æternum pronuntiabis. Ecce quàm parva petit à nobis Dominus, tam ingentia præſtabit. Id. hic.

Reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi. Pſ.75.11. Adeò Deus noſter eſt, & tam paucis, contentus; ut feſtum agatur ei reliquiis ipſis bonorum deſideriorum. Guevarra in Prologo ad orator. Religioſor.

In uno oculorum. Cant.4.9. ſeſe vulnerari interiori ſcilicet animi, mentiſque, affectu) gaudet ſponſus. Philo Carpathius hic.

Propterea hæc dicit Dominus Deus: ecce ego dabo Nabuchodonoſor. & erit merces exercitus illius. Ezechiel.29.19. Promittit Deus Nabuchodonoſori terram Ægypti, quòd ſibi ſervierit contra Tyrum. Quis ſinè mercede abibit à Deo; qui nec patitur ſceleratiſſimos homines ſinè illa aliquod ſibi offerre obſequium. Baeza t. 2. l.6.c.3.§.11.

Ex Novo.

Vidimus ſtellam eius. Matth.2.2. Quare Magi per unam, non per plures ſtellas, vocantur? Huic quæſtioni anſam præbet celebris

celebris illa viſio Apoc. 12. ibi dicitur: *& in capite ejus corona ſtellarum duodecim*. Cur, ad virtutem mulieris indicandam, duodecim ſtellæ radiarunt? at verò, ad Chriſtum D. demonſtrandum, una tantùm micat? Reſp. quia Deus multò liberalior eſt, quàm nos; & merces noſtrum excedit obſequium. Una ſtella noſtro erga Deum famulatui ſufficit: ut nos verò in beatitudine coronemur, duodecim in diademate componuntur. Sylveira hic q. 24.

Apertis theſauris ſuis. Matth. 2. 11. Cùm omnia juxta vota vidiſſent, imò perampliùs, quàm crederent, & ſperarent; quoniam bonus Dominus ſperantibus in eum, animæ quærenti eum; meliora tribuit eis, quàm acceperit; & potiora, quàm poſſet provehi ſpes humana. Pro auro fidem, pro thure ſpem, pro myrrha conſervantem ab immunditiis, & corruptione, charitatem. Simon Caſſ. l. 1. c. 15. Pro auro, quod Magi obtulerunt, receperunt augmentum gratiæ, & amoris ardoris. Pro thure donum orationis, & devotionis: pro myrrha ſtudium puræ, & incorruptæ vitæ. Corn. hic.

Illi autem ſtatim relictis retibus ſecuti ſunt eum. Matth. 4. 22. Multum Petrus, & Andreas dimiſit; quando uterque etiam deſideria habendi dereliquit. Regnum Dei tantum valet, quantum habes. Valuit Zachæo dimidium ſubſtantiæ; Valuit Petro Dimiſſis retibus, & navi: valuit viduæ duobus minutis; valuit alteri calice aquæ frigidæ: Ante Dei oculos numquam eſt vacua manus à munere; ſi fuerit arca cordis repleta bona voluntate. S. Greg. hom. 4. in Evang.

Beati pauperes ſpiritu &c. Matth. 5. 3. Cuilibet virtuti duplex deſignatur præmium à Chriſto: unum, quòd ſint beati; alterum, quòd obtineant regnum cœlorum: pro una virtute duplex præmium. Sylveira hic q. 10.

Capilli capitis veſtri numerati ſunt. Matth. 10. 31. Videte, quia minima noſtra non contemnit Deus: nam ſi contemneret, nec crearet: nam & capillos noſtros utique ille creavit, & numeratos habet. S. Aug. ſ. 6. de V. D. Non eſt autem ei difficile capillos numerare, cui difficile non fuit creare. Euſebius in Nat. plurim. MM.

Centuplum accipiet. Matth. 19. 29.

Voca operarios, & redde illis mercedem. Matth. 20. 8. Mira Dei bonitas! non expectat poſtulari mercedem, ſed eam ille præſtat. Leſſius de perf. div. Liberalitas.

Quod hæc fecit in memoriam ejus. Matth. 26. 13. Scilicet Magdalenæ, non Chriſti. q. d. celebrabitur hæc unctio, & hoc pietatis obſequium, ad publicam, per totum orbem, & perennem Magdalenæ laudem. Corn. hic.

Cœnantibus autem eis &c. Matth. 26. 26. Vide homo, quàm largiter Deus acceptam ab hominibus cœnam muneret; pro cibis manducandis in Mundo diſceſſurus hic liberalis, & ditiſſimus hoſpes cibum reſert divinum, quibus ad vitam æternam homines excitentur. Baeza t. 1. l. 3. c. 8. §. 1.

Jam triduo ſuſtinent me. Marci 8. 2. Gratiæ cœleſtis Chriſtus impartitur alimentum. Sed quibus impartiatur, adverte: non otioſis; non in civitate, quaſi in Synagoga, vel Sæculi dignitate, reſidentibus, ſed inter deſerta Chriſtum quærentibus. S. Amb. l. 6. in Luc.

Quot panes habetis? Marci 8. 5. ut oſtendat; quàm ſibi placeant etiam levia munuſcula, quæ numerata voluit recipere. Baeza t. 2. l. 6. c. 1. §. 5.

Amen dico vobis, quod præcinget ſe &c. Luc. 12. 37. Quia parumper ſervus aſtitit in Domini ſui expectatione ſuccinctus, & ſuſtinendi finem brevi fatigatione portavit: cui ut talionem redderet, diſſimulavit ſe in ipſa divinitas. Diſcumbenti homini Deus adſtat, & adſtat in cœleſtibus. Epulanti ſervo ſervit Dominus; & ſervit accinctus. Pueris ſuis, miniſtris ſuis miniſterum facit Chriſtus; & facit in Patris jam gloria conſtitutus. D. Chryſol. ſ. 24.

Vidit quamdam pauperculam mittentem æra minuta duo. Luc. 21. 2. Viduæ ſuffecerunt duo nummi minuti ad faciendam miſericordiam: ſuffecerunt duo nummi ad emendum regnum Dei. S. Aug. in Pſ. 147.

Converſus autem Jeſus, & videns eos ſequentes &c. Ioan. 1. 38. Minima obſequia Deo accepta ſunt. Paucos hi Diſcipuli poſt IEſum greſſus fecerant; & non ſe continet Ieſus, quin ad illos placidus convertatur: illis pauculos illos greſſus acceptos refert. S. Greg. Naz. or. 6. nihil adeò parvum eſt, ſi Deo fuerit oblatum, licet ſit minimum, licèt parvo pretio dignum; cui penitus aditus derogetur: aut quòd non ſuſcipiat miſericors ille, qui cuncta juſta novit expendere ſtatera. Epulo de micis potuiſſet placere Deo; cui leviſſima quæq; obſequia placent. Baeza t. 1. l. 6. c. 1. §. 1.

Si ſcires; - tu forſitan petiſſes ab eo, & dediſſet tibi aquam vivam. Ioan. 4. 10. Aquæ poculum Deus petit, ut viviſſimam aquæ cœleſtis venam tribuat. Sic exiguis donis noſtris ingentes comparamus à Deo bonorum ſcaturigines. Baeza t. 2. l. 6. c. 3. §. 19.

Accepit Ieſus panes. Ioan. 6. 11. Augmento profluo panum cophini replebantur. Id. ibid.

Vade ad Fratres meos, & dic eis &c. Ion. 20. 17. S. Cyrillus Alex. l. 12. in Ioan. c. 51. Largitur illi (Magdalenæ) Dominus primum ut plorer, neve dolori animum ſubjiciat. Deinde mirabilem quamdam pedum pulchritudinem. pulcherrimi enim ſunt, ut Propheta dixit Iſ. 52. 7. *pedes annuntiantis bonum*. Cur verò dedit ei ſtupendam illam pedum pulchritudinem? ut poſſit illius reſurrectionem triſtibus nuntiare Apoſtolis? Hæc pœnitens in domo Simonis *lacrymis cœpit rigare pedes ejus*: ideo largè remuneratur obſequium. Didacus Niſſ. D. 2. Adv. §. 5.

Fide Moyſes grandis factus, negavit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis &c. Hebr. 11. 24. Quid jam faciet Deus, ut iſtam remuneret humilitatem? S. Ambr. Octon. 8 in Pſ. 118. 1. fugiendo potentiam potentior factus eſt; factus eſt enim in Deum Pharaoni. Rex erat Pharao, ſed Deus non erat; Moyſes factus eſt illi Deus. Ex. 7. 1. *ecce conſtitui te Deum Pharaonis*.

Cœnabo cum illo. Apoc. 3. 20. Alb. M. cœnat Dominus cum homine in vita iſta; pro noſtra parva cœna, quam Domino in hac vita noſtris operibus exhibemus, ipſe largiſſimam cœnam nobis præbet in æterna beatitudine, largiſſimè obſequia noſtra compenſat.

Signum magnum apparuit in cælo. Apoc. 12. 1. Sed cur *magnum*? quòd minimis coronatur luminibus, luminari verò maximo veſtiatur. Itane majus lumen vilius in Virgine eſt? princeps ſiderum non coronat, ſed veſtit? Nimirum quæ in cælo coronant reges; non tantùm facta præclara ſunt; ſed ſæpe, quæ minima putantur opera, principibus cœli diademata fabricant. Riſus compreſſus, verbum duriuſculum non repoſitum, non emiſſus lepor, bolus neglectus in parvnæ ſtellæ, non ſoles, ſunt; ſpectatore carent, nec in luce humanæ æſtimationis coruſcant. At in cœlo, præ ſole nobiliora exiſtimata, regnantes coronant. Diſce minima non ſpernere, qui non ſole, ſed ſtellis, vides Virginem inſignitam. Oliva l. 12. Strom. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Mos divinæ miſericordiæ eſt; ut, ſi nos tenuia quædam, & vilia obtulerimus, multa liberalitate nos remuneret. S. Chryſoſt. hom. 26. in Gen.

Ingentes redditus conferet pecunia largita pauperibus: nam ſi hominibus in fœnus dederis eam; centeſimam tibi reddent: ſi verò Dei pauperibus fœneretur, centuplum reſtituet, & æternam conferet vitam. Id. ſerm. de jejun. & lectione Geneſis.

Breve quidem tempus hoc eſt, & labor minimus; & tamen oſcitamus, & tota mente torpemus. Terreſtre certamen eſt tibi propoſitum, cujus corona in cœlo reddetur. Paucis diebus curris; & æterna præmia conſequeris. Idem hom. 77. in Matth. 24.

Facite vobis ſacculos. Chriſte! quò te pertrahit amor tuorum, ut avarum lucrifacias, facis eum, quod deſiderat, non quod oportet, audire. Sacculos imperas: æternos theſauros, qui non deficiant, vis parari; ut avarus, dum conſueta percurrit ad lucra; aut virtutem capiat, aut à virtute capiatur. Sanct. Chryſol. ſ. 25.

Uſura Mundi centum ad unum; Deus unum accipit ad centum: & tamen homines cum Deo nolunt habere contractum. Sunt forſitan de cautione ſolliciti? quare? nonne homo homini exiguæ chartulæ obligatione conſtringitur? Deus tot, ac tantis, voluminibus cavet, & debitor non tenetur! Iſt. ib.

Franciſcum Seraphicum cùm aſperrima hyeme germanus frater offendiſſet ſeminudum, & algentem; de ridiculo ab eo peti juſſit, ſudoris guttulam ſibi venderet: Franciſcus dic, inquit, frater, omnes ſudoris mei guttas liberaliori Domino, & quidem carò, me vendidiſſe. In vita.

Qualia, quæſo, ſunt noſtra jejunia? quales orationes, eleemoſynæ, vigiliæ, cæteraque id genus bona opera? niſi amore nimio, quem erga nos gerit, ſeſe, ut ità dicam, excæcari pateretur, nihil, quod noſtrum erat, acceptaret. Oleaſter in c. 2. Gen.

Quoties unum petis aureum, toties ille tibi centum reddit in cœlis. Fieri non poteſt, ut etiam minima precatiuncula ritè fuſa aut minimus gemitus, minimumve ſuſpirium ad Deum piè emiſſum; grandi fructu careat. Bloſius ex Concl. an. c. 6. §. 2.

§. XI.

Suadetur mutua erga Deum liberalitas, reprehenditur parcitas.

Ex Veteri.

Tolle filium tuum. Gen. 22. 2. Mandatum executuro clamat Angelus: *non extendas manum tuam ſuper puerum*. v. 12. Cur non dixit, non extendas manum ſuper filium, Puer in Scriptura ſæpe ſervum ſignificat. Iſaac Chriſtum D. repræſentans dicitur filius, cùm ad jugulationem mittitur; cùm verò vivus accipitur, puer, ſeu ſervus, vocatur. S. Chryſoſt. hom. de Iob, & Abrah. dixit Deus Abraham, nè extendas manum tuam ſuper puerum; quare non dixit filium: vilior erat. Sylveira in Ioan. 3.

Non apparebis in conſpectu meo vacuus. Ex. 23. 15. Lippoman ; non fruſtrà venies. Nec enim, ſi quid in aram attuleris, à me abibis triſti vultu, manu vacua. Velloſo in Judith. 6. Patæn. 12.

Vade, & percute Amalec, & demolire univerſa eius. 1. Reg. 15. 3. Sed Saul, cui erat præceptum totius prædæ perdendæ, conſtituit ſacrilega diviſione, ſuum, & ſuorum animos, partiri in duos affectus omnino disjunctos: ſcilicet ut præceptum Dei impleret, & cupiditati ſatisfaceret: ideò juſſit partem prædæ flammis tradi in Sacrificium Divinitatis læſæ ab Amalecitis; pars alia vincentium foret, in prœmium pugnæ fortiter initæ. Et quia, ubi ſemel cor dividit, cœlo terra præpollet, & ratio vincitur à cupiditate; ideo equi generoſiſſimi, armenta robuſtiſſima, oves pinguiſſimæ, panni pretioſiſſimi, tapetia auro illuſa, vaſa aurea, & argentea, pyropi, adamantes, ſmaragdi; & quidquid opulentum, pretioſum; id totum principi, & militibus, diſtributum. Ignis exarſit in ruſticis ſagis, in plebis fictilibus, in mendicorum centonibus, vilibus mercibus opificum: impio rege tributa Numinis reſtringente ad ſarcinas gregariorum, & caſtrorum quiſquilias. *Pepercit Saul, & populus, optimis gregibus &c.* v. 9. Cogitari non poteſt, quantùm inde offenſus Deus, ob tam iniquam diviſionem, prorſus contrariam unitati intentionum, qua colenda eſt tanta majeſtas. Continuò miſſus Samuel iram Dei ipſi annuntiat: pro eo, *quòd abjeciſti ſermonem Domini, & projecit te Dominus, ne ſis rex.* v. 22. Oliva. t. 3. conc. 24.

Ecce ego in paupertate mea, &c. 1. Paral. 22. 14. David largo in DEUM affectu, teſte Joanne Bapt. Villapando, & Hieronymo Prado, impendit pro templo, auri, & argenti bis mille octingentos duodecim milliones; inſuper 8375. Hiſpanicorum Ducatorum, aliis excluſis. Et hos incredibiles ſumptus paupertatem ſuam vocat. Tanto in Deum æſtuabat affectu; ut, quidquid obtuliſſet Deo, nihil ſe dediſſe crederet. Drexelius Roſ. ſel. cap. 15. §. 3.

Quando ſederis, ut comedas cum principe, diligenter attende, quæ appoſita ſunt ante faciem tuam. Prov. 23. 1. Sept. addunt, *ſciens, quòd oportet te talia præparare.* Sanct. Auguſt. hoc beati Martyres fecerunt: talia enim Domino exhibuerunt, qualia ipſi de Domini menſa perceperunt. Sanct. Bonaventura: Dominus indiviſum, & integrum Corpus ſuum obtulit mihi: malè ergo dividor; & vel minima mei parte eum defraudo. Didacus Niſſ. Dom. 2. Paſch. §. 3.

Si offeratis claudam, & languidam, nonne malum eſt? offer illud duci tuo, ſi placuerit ei. Malach. 1. 7. 8. Vitioſas victimas immolabant Sacerdotes; ſibi retinebant illas, quæ ſanæ eſſent, & integræ; & quæ plus videbantur utilitatis habituræ. Interlinearis: offer illud Duci tuo. Potiùs reſpueret, & ſibi injuriam factam putaret. & offers DEO, quod non auderes homini offerre. Cùm Sæculo prodigè dicentur pretioſa; Deo ferè ſemper avarè conſecrantur abjecta. Naxera in Joſ. 21. §. 16.

Ex Novo & Patribus.

Sic DEUS dilexit Mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret, Joan. 3. 16. Non vendidit illum, quia inæſtimabilis eſt; nec nobis erat, quo emeremus. Et hæc Judæ iniquitas fuit: quia vendidit, quod pretio comparari non poterat; quod Pater æternus gratis donavit. Nec dedit mutuò, ut Mundus dat, ut auferat repentè; &, ut uni det, alteri aufert: velut Sacrilegus veſtem ab una imagine tollit, ut ornet alteram. Qua ineffabili DEI liberalitate ita abuſi ſunt homines; ut ex Filio DEI Unigenito, quod eis placuit, fecerint. Pilatus JESUM flagellatum tradidit voluntati Judæorum. Luc. 23. 25. Deus dedit quod habuit chariſſimum, & pretioſiſſimum: homo DEO aliud non tribuit, quàm quod abjectum, & vilius omnibus eſt; meliora diabolo. Pater æternus dat tibi, o peccator, unicum Filium, quem habet; & tu omnes filios, quos habes, das diabolo. Diez. f. 2. Pent. conc. 1.

Da mihi bibere — Domine, neque, in quo haurias, habes. Joan. 4. 10. 11. Promittente vero Chriſto aquam illi, ait: *Domine, da mihi hanc aquam.* *verſ.* 15. Non habuit vas ad aquam CHRISTO dandam; & jam habet, in quo vult excipere. Sylveira hic.

Impleverunt duodecim cophinos. Jo. 6. 13. In deſerto illo ſolùm reperti quinque panes, & duo piſces, & duodecim cophini. Multi ad dandum nec unam habent manum, ad accipiendum centũ. Id. id. q. 24

Ferens mixturam myrrhæ, & aloes, quaſi libras centum. Joan. 19. 39. Tertull. in Apolog. c. 39. quantiſcumque ſumptibus conſtet, lucrum eſt, pietatis nomine ſumptum facere.

Numquam DEI liberalitatem, & munificentiam, vinces; quamvis omnium jacturam facultatum tuarum feceris; quamvis etiam te facultatibus adjunxeris; nam hoc quoque ipſum accipere eſt, DEO aliquid donare. Sanctus Gregorius Naz. Or. 27. de pauperum pane.

TITULUS XI.

LIBERTAS.

§. I.

Symbola.

V*Accam triennem.* Gen. 15. 9. Vacca hæc triennis indomita ſignificat primam generationem Hebræorum, eorumque libertatem in Ægypto tempore Joſeph: tunc enim liberè, & lautè, inſtar juvencæ paſcebantur opibus Ægypti. Corn. hic.

Nudis pedibus &c. 2. Reg. 15. 30. Hebræi nudo capite incedebant, quaſi liberi, & expediti. Id. hic.

Cor ſapientis in dextera eius. Ecclæ. 10. 2. Dextera Symbolum eſt libertatis; ſiniſtra ſervitutis. Id. hic.

Antiquitas vini inventorem vocavit Liberum; & vinum Libertatis ſymbolum eſſe voluerunt ab effectu: quia curis ſolvit, mœrore liberat. Nadaſi dier. memor.

Eduxi vos in deſertum. Ezech. 20. 10. Deſertum ſignum eſt libertatis; uti urbs, & arx, ſubjectionis, & ſervitutis. Ità Prado, Maldonatus.

Date annulum in manum eius. Luc. 15. 22. Annulus ſignum libertatis. S. Chryſol. ſ. 5 poſuit annulum in manu ejus, annulum honoris, titulum libertatis.

§. II.

Miſcellanea;

Sola apud Deum libertas eſt, non ſervire peccatis. S. Hier. ep. 14.

Ego malim cum libertate panem ſumere, quàm cum ſervitute mille pericula. S. Chryſoſt. hom. 1. in ep. ad Coloſſ. c. 1.

Omnino, ſi Chriſto crucifixus es cruci, ſapiens es, juſtus es, liber es. Guarricus ſ. 2. in Ramis.

Franci à vindicanda libertate nomen adepti. *Franck* quippe Belgis, Franciſque, libertatem ſonat.

TITULUS XII.

LIBRI.

§. I.

Laudati, amati.

V*Eniens affer tecum & libros.* 2. Tim. 4. 13. Mirum, cur Paulus divinitus certior factus de proxima ſua morte: tempus reſolutionis meæ inſtat, tamen Timotheum jubeat afferre libros Quid proderunt libri morituro? Hugo Card. hic: ut eſſent ei ſolatio in tribulatione; & aliis daret exemplum ſtudendi.

S. Hieron ep. 141. ad Marcellum, laudans B. Pamphyli M. in condenda Bibliotheca ſtudium, libros appellat, imagines ingeniorum, vera, & æterna monumenta.

Filii quidem corporum, animæ vero liberi ſunt ſcripta. Clemens Alex. l. 1. Strom.

Pium 2. P. M. libros plus quàm ſaphiros, & ſmaragdos, curare ſolitum, ſcribit Platina.

Pius V. P. M. dum apud eum quiſquam gemmas magni pretii ſupra modum extolleret; manu in libros extenſa dicebat: en in his veræ gemmæ.

D. Petrus Damiani l. 2. ep. 6. de ſurrepto ſibi quodam libro ſic queritur: tulit librum meum, quem velut unicum filium meum ulnis uterinæ dulcedinis amplectebar.

Alphonſus rex librum apertum pro inſigni geſtabat.

Panormitanus l. 4. c. 34. refert, Alphonſum cubaſſe libris in ſponda poſitis; ſolitumque dicere: ſe malle uniones, & margaritas ſuas, perdere, quàm qualemcumque librum. In urbium direptione quicumque ex militibus librum offendiſſet, confeſtim, certatimque, ad regem perferebat: ſiquidem fama vulgaverat, eum libris quàm maximè delectari ſolitum. Diem illam, in qua nihil legeret, ſe perdidiſſe dicebat.

Vos, ni fallor, eſtis, qui in hortis habitatis: qui ſcilicet in lege Domini meditamini die, ac nocte; & quot libros legitis, tot hortos perambulatis; quot ſententias eligitis, tot

poma

poma carpitis. Guarricus ſerm. de Sanct. Scripturam utilitate.

§. II.

Libri mali.

M*Ulti ex eis, qui fuerant curioſa ſectati, contulerunt libros, & combuſſerunt.* Act. 19. 19. Syrus: *multi ex magis.* Budæus lib. 5. de aſſe &c. putat hoc pretium fuiſſe, quinque millium aureorum. Tradiderunt hi Fideles libros malos igni; ut ità ipſi ab æterno incendio liberarentur. Chriſtiani Cæſares ſanxerunt, hæreticorum libros comburendos. Sylveira hic.

Multò cautiùs neceſſe eſt acutis roſa in ſpinis, quàm mollibus lilium colligatur in foliis; multò ſecuriùs in Apoſtolicis, quàm in Platonicis, quæ ritu conſilium ſalubre pagellis. V. Beda in 2 Reg. 9.

S. Pamphilus Ep. Sulmon. quadam nocte viſus eſt videre ſibi ſub capite ſuo ſerpentium multitudinem, cæteraque diverſi generis reptilia; quibus perturbatus ſomnum continuare non poterat. Amoto pulvinari, Virgilii librum reperit; eoque projecto ſomnum duxit tranquillum. Bolland. 28. April.

§. III.

Libri quomodo ſerventur.

O*Lim libros perungebant oleo cedrino, qui, à tineis illæſi durabant integris ſæculis. Tales fuiſſe libros Pythagoricos, qui defoſſi in terra, poſt quingentos triginta quinque annos integri reperti ſunt, eò quod cedrati eſſent, tradit Plinius lib. 13. c. 13. Corn. in Eccli. 24.

Liber foliis abſynthii coopertus. Lem. *Tinea procul.* Picinelli.

Miſcellanea.

Liber generationis Jeſu Chriſti. Matth. 1. 1. Abulenſ. q. 1. in Matth. liber Actorum, ſive operationum Jeſu Chriſti.

Nullam exiſtimo Scripturam ità fortunatam procedere, cui nullus omnino contradicat. Clemens Alex. lib. 1. Strom.

Ante annos circiter triginta de virginitate ſervanda edidi librum; in quo neceſſe mihi fuit ire contra vitia. Verumtamen quid profuit armaſſe exercitum reclamantium; & vulnus conſcientiæ dolore monſtraſſe? liber manet, homines perierunt. Hildebertus ep. 79.

Mulier neſciens legere ibat ad Eccleſiam cum libro, & in illo legendo plorabat alacriter. Quidam ſcientes ejus imperitiam, mirati. At illa: vos neſcitis legere in libro meo, ſicut nec ego in veſtris. Rogata oſtendit librum, qui erat quatuor foliorum: primum album, in quo legebat puritatem Chriſti, & B. Virg. deplorans ſuam impuritatem: ſecundum rubeum, Paſſionem: tertium nigrum, tenebras Inferni: quartum deauratum, gloriam paradiſi. S. Vincent. Ferr. ſ. 5. D. 6. Trinit.

T I T U L U S XIII.

L I L I A

Varia.

I*Nduit ſe (Judith) veſtimentis iucunditatis ſuæ, aſſumpſitque dextraiola, & lilia.* Judith cap. 10. 3. Chaldæus: *Aſſumpſit ornamenta liliorum plena, ornamenta in modum liliorum facta.*

Qui paſcitur inter lilia. Cant. 2. 16. Sept. *qui paſcit inter lilia.* Pulchrum lilium Incarnatio, ſpecioſum Nativitas; uberrima paſcua, ipſa Paſſio, Reſurrectio, Aſcenſio. de Ponte hic Exh. 37. §. 1.

Dico autem vobis, quoniam nec Salomon &c. Matth. 6. 29. Quia ars non dat tam vivos colores, ut natura. 2. ut ait S. Chryſoſt. Salomoni homines miniſtrabant veſtes, liliis Deus. 3. Hugo Card. in Salomone fuerunt veſtes alienæ, in lilio propriæ, quas natura ei dedit. Sylveira hic.

Nec vel leviſſimam ſpinæ ſuſtinet ullatenus punctionem floris (lilii) teneritudo; ſed mox, ut modicè premitur, perforatur. S. Bernardus ſ. 48. in Cant.

Omnes terræ flores lilium vincit, & præcellit in gratia; tantumque diſtat ab univerſo germine lilium, quantum regem ſpecie, gloria, cunctos conſtat excellere. S. Chryſol. ſ. 163.

Conſiderate lilia agri quantus ſit candor in foliis, quemadmodum ſtipata ipſa folia ab imo ad ſummum videantur aſſurgere: ut ſcyphi exprimant formam; ut auri quædam ſpecies intus fulgeat; quæ tamen vallo in circuitu floris obſepta nulli pateat injuriæ. S. Ambr. hex. l. 2. c. 8.

Ponebantur olim lucernæ veteris templi ſuper aureos liliorum flores. Sanct. Franciſcus Sales. de amore div. orat. dedicat.

Lilium flos regius eſt, à regia, qua pollet, celſitudine; ſupe alios flores attollatur. Pierius l. 55 de lil. c. 10.

De B. Benedicto Erem. Ord. Vallis. umbroſæ legitur; in ejus ore poſt 320. annos lilium quaſi recèns natum nive candidius inventum eſſe. Bolland. 20. Jan.

Quidam hortorum magiſtri ajunt; quòd ſi radix lilii in rubri vini fæces immergatur, poſtea plantata iiſdem rigetur, fore purpureum. Areſius l. 4. Symb. 86.

T I T U L U S XIV.

L I N G U A.

§. I.

De ea in genere.

M*Ors, & vita, in manu linguæ.* Prov. 18. 21. Alludit ad naturam linguæ, quæ in embryone ultima animatur; & in moriente homine prima vita deſtituitur, teſte Ariſtotele, & Plinio. Sic evenit in Ethica linguæ; in vita Spirituali linguæ perfectio ultima acquiritur, juxta Jacobum 3. 2. *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir.* Vice verſa mors animæ communiter à vitio exordium capit. Audi Plinium l. 11. c. 37. os primùm mori tradunt, cor noviſſimè. S. Chryſoſt. in Pſ. 140 mortis unicum ferè oſtium lingua eſt. Corn. hic.

Cœpit loqui. Luc. 7. 15. Loquela Signum vitæ. Gen. 2. 7 *factus eſt homo in animam viventem.* Chald. *in animam loquentem.*

Sicut plectrum chordis, ità lingua illiditur dentibus, & vocalem reddit ſonum. S. Hieron. ep. 27. ad Euſtoch.

Cùm ad tria data ſit homini loquela, ſcilicet ad laudandum Deum, ad ædificandum proximum; & ad accuſandum ſeipſum; hæc triplex loquela aufertur per triplex dæmonium: primum aufert ſpiritus luxuriæ; ſecundum ſpiritus avaritiæ; tertium Superbiæ; S. Bonaventura in c. 11. Luc.

Lingua eſt ad ſimilitudinem gladii facta; ut ſit ad defenſionem veritatis, & expugnationem erroris. Iſ. 49. 2. *poſuit os meum quaſi gladium acutum.* Lingua eſt rubicunda; ut verecundetur proferre verba inhoneſta. Geminiani l. 6. c. 75.

§. II.

Lingua prodit hominem, & ejus mentem.

N*Ec poterant ei quidquam pacificè loqui.* Gen. 37. 4. Silere neſciunt labia, quod mens loquitur. Alvarez. Illuſtr. 41.

Docuit iniquitas tua os tuum. Job. 15. 5. Pineda: nota, quòd lingua, & os, dicantur eſſe quaſi cordis diſcipulus: inſtruit enim interior affectus non ſolùm os, & linguam, ad loquendum; ſed etiam manus, cœteraque membra, ad operandum.

Tota die injuſtitiam cogitavit lingua tua. Pſ. 51 4 de impio loquitur. Si ad intellectum cogitationes ſpectant, quomodo injuſtitia lingua impiorum cogitat? vult dicere: adeò fidelis, promptuſque, legatus mentis lingua eſt; ut, quidquid in mente agitur, illa etiam reddat. Alvarez. Illuſtr. 41.

Seraphim ſtabant ſuper illud. Iſ. 6. 2. Quærit S. Chryſoſtomus, quis indicavit Iſaiæ, eſſe illa Seraphim? aut quæ ſigna in eis viderit, ut ſic de illis exiſtimaret? Reſpondet: ex lingua beatos illos ſpiritus agnoviſſe; nimirum *clamabant alter ad alterum - Sanctus! ſanctus! Sanctus!* v. 3 Didacus Niſſ. D. 3. Quadr.

Locutus eſt mutus. Luc. 11. 14. Exiſtimatio hominis, ſive bona, ſive mala, à lingua. Energumenum, licèt jam videre, & audire; ſolùm tamen Evangeliſta locutum memorat; cùm dicere poſſet, vidiſſe prætereà, & audiſſe: ut ſignificaret, nulla re alia tantam potuiſſe conciliari fidem miraculo, quàm quòd homo ille locutus, & bene locutus, fuit. Idem ibidem.

Non inventus eſt dolus in ore ejus. 1. Petri 2. 22. Vult Petrus demonſtrare innocentiam, & vitam ſemper intaminatam, ſui Magiſtri; qui talis fuerit, ut peccatum non fecerit ullum leviſſimum. At quo argumento id probat? inde: quòd *dolus non eſt inventus &c.* nihil fraudulenter, nec malè, de quoquam, ſed optime de omnibus, ſemper locutus. S. Laurent. Juſt. de triumph. c. 10. obſervat Caiphas callide, ſi fortè ex ore Mediatoris aliquem incompoſitum ſermonem agnoſceret: propterea cernens, quod nihil falſis objectionibus reſpondiſſet, tentavit,

ſi quo

ſi quo modo concitaret ad loquendum: in tacentis quippe lingua nihil reperitur indignum. Id. ib.

Nullo modo poteſt homo meliùs cognoſci, onde ſit? & qualis ſit in corde? quàm per loquelam. Sanct. Bonaventura ſerm. 50.

§. III.

Lingua cuſtodienda, frænanda: vix frænatur.

Ex Veteri & Novo.

S*Ederunt cum eo in terra ſeptem diebus, & ſeptem noctibus; & nemo loquebatur ei verbum.* Job. 2. 13. S. Chryſoſt. hom. 4. in Job: tenuerunt linguam; nè properè inciperet: ſed incipientem ſemel nequaquam moderati ſunt, nè ſe ea conſolatione uſq; ad contumelias effrænaret.

Poſui ori meo cuſtodiam, cùm conſiſteret peccator adversùm me. Pſ. 38. 2. Quid agis prudentiſſime Rex? dæmon adversùs te conſurgit, & totus in linguæ occuparis cuſtodia? quid ab hoſtis callidi dolis ſilentium juvet? ſcutum accipe, loricam ſume. Hugo Card. hic: oſtendit, quòd hoc fecit; quoniam magis neceſſarium fuit; ſcilicet *cùm conſiſteret peccator adversùm me*, id eſt, diabolus. Naxera in Joſ. 7. §. 50. Abbas Pambo illiteratus ſe in alterius diſciplinam tradiderat; à quo cùm audiſſet primum verſum Pſ. 38. 2. *dixi, cuſtodiam &c.* Secundum verſum audire noluit dicens: ſi hoc impleverò, ſatis didici. Culpatus dein à Magiſtro ſuo de abſentia ſex menſium, reſpondit: verſum illum opere adhuc non implevi. Longiſſimo pòſt tempore à quodam rogatus; an verſum didiciſſet, & impleviſſet? reſpondit: quadraginta novem annis via illum implere potui. Broymard Lingua.

Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labiis meis. Pſ. 140. 3. Cur, o S. Rex, tu ipſe cuſtodiam illam tibi non ponis? quia hoc eſt adeò difficile, ut ſinè peculiari Dei favore illud non poſſim obſervare. Drea D. 21. Pent. conc. 2. Non rogat Seraphim hoc defungi munere; ſed ipſum invocat Deum; ut ipſe cuſtodiam ſtatuat ori ſuo. *Suo*, non alieno. Non ait, pone cuſtodiam ori Semei, ne inſultet; vel ori Abſolonis, nè mentiatur; ſed *ori meo*. Ergo os illud, per quod Eccleſiæ tot oracula tranſmiſſa ſunt eget excubiis? eget ſanè: citò enim lingua à pſalmis in nugas prolabitur. Oliva l. 10. Strom. hic. Diſcretè viciſſitudinum penſanda ſunt tempora; ne aut cùm reſtringi lingua debet, per verba ſe inutiliter ſolvat; aut cùm loqui utiliter poteſt, ſemetipſam pigre reſtringat. Quod bene Pſalmiſta conſiderans brevi poſtulatione compleꝫus eſt, dicens: *pone Domine cuſtodiam &c.* oſtium enim aperitur, & clauditur. Sanct. Gregor. mor. l. 7. cap. 27.

Lingua placabilis lignum vitæ; quæ autem immoderata eſt, conteret ſpiritum. Prov. 15. 4. Sept. *ſanè lingua eſt arbor vitæ; quiſquis eam cuſtodierit, implebitur Spiritu.*

Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia mea ſignaculum certum, ut non cadam ab ipſis? Eccli. 22. 33. Sanct. Chryſoſt. hom. 52. in Matth. regius quidam equus eſt lingua noſtra. Si ergo ei frænum immiſeris, & doctrina tua gradarium feceris; aſcendet in eum rex, & quieſcet in eo: Si autem nullo fræno domueris, ſed huc atque illuc infrænum jactari permiſeris, diaboli eam vehiculum feciſti.

Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum. Jacobi 1. 19. Sic tardus erat Moyſes, quod opponit, ut legationem abnuat. Ex. 4. 10. *impeditioris, & tardioris linguæ ſum.* Non quòd loqui ad regem non poſſet copioſe, qui erat potens in verbis, ut notat Orig. hom. 3. in Ex. ut tutiùs, & cautiùs, loqueretur. Velloſo in Judith. 7. Paræn. 30.

Ex Patribus, & aliis.

Homo domat feram, non domat linguam; domat leonem, & non refrænat ſermonem: domat ipſe, & non domat ſeipſum. S. Auguſt. ſ. 4. de V. D.

Lancem, & ſtateram, fac linguæ tuæ. Eccli. 28. 29. ut verba veluti ponderantes diligenter expendamus. S. Chryſoſt. in Pſ. 140. Tum demum ſolùm loquendum eſt; quando, quæ dicuntur, plus proſunt, quàm ſilentium. Idem ibidem.

Angſa, moneo, ſermonem tuum: ſit reſtrictior, & ripis ſilentiſ coerceatur; citò lutum colligit amnis exundans. S. Bernardus tr. de ord. vitæ &c.

Vilis res eſt muſca moriens; ſed exterminat oleum ſuavitatis. Tenerum membrum lingua; attamen vix teneri poteſt; ſubſtantia quidem infirmum, atque exiguum; ſed uſu magnum, & validum invenitur; modicum membrum eſt, ſed, niſi caveas, magnum malum. S. Bernard. de triplici cuſtodia.

Lingua tenuis eſt, & lata; aptiſſimum vacuandis cordibus inſtrumentum; ſicut multorum mihi inter vos conſcientias arbitror atteſtari: niſi fortè omnes tam perfectiſſimus, ut numquam nobis poſt longas confabulationes inventa ſit mens quodammodo vacua, meditatio minùs devota, ſicca magis affectio. Id. ſ. 17. de div. affect. animæ.

Maximam illum arbitror ſcandalorum præcidiſſe materiam, qui in Collegiis, & cum hominibus degens, linguam ſuam compeſcere potuit. S. Laurent. Juſt. opuſc. de inter. conſl. c. 2.

Natura dedit pluribus animalibus auditum, loquelam non dedit, niſi homini rationali animali: ut ea hac oſtenderetur; quòd locutio debeat eſſe rationalis. Sanct. Thom. Aqu. D. 3. Paſch.

Lingua eſt quaſi mala Monacha: & ideò recluſit eam DEUS ſub pluribus clauſtris. Idem ibid.

Propter hoc lingua, quaſi Monacha, in quodam clauſtro ſituata eſt providente natura, ne facile prorumpat in verba. Sanct. Bonaventura ſ. 50.

Lingua clauſa, & quaſi in loco carceris poſita eſt. 1. propter ſanctitatem, vel bonitatem: res ſiquidem pretioſa diligenter claudi, & cuſtodiri ſolet. 2. propter ſalutem ſui: nam, cùm lingua ſit tenuis, & lata, quaſi pala, aptiſſima eſt ad evacuandam maliriam cordis. Unde data eſt homini; ut poſſit per confeſſionem purgare peccata ſua, & aſſumere SS. Sacramentum. S. Bernardinus Sen. ſ. de multiloquio.

In ore puerorum, qui baptizantur, ponitur ſal: ad innuendum, quòd membrum illud de facili putreſcit, & multis vermibus ſcaturit vitiorum. Id. ib.

Quod cancer oſtreo, facit, plerumque diabolus Monacho. Cancer enim, quia oſtreis delectabiliter veſcitur, & quia proſpicit periculum (ſi enim chelas immiſerit, relabente teſta coarctatur) ſolerter explorat, ſi quando oſtreum ſe contra ſolis radios aperiat: tunc calculum immittit, & concluſionem, oſtrei impedit; ſicque hiantia clauſtra reperiens interiora oſtrei chelis decerpit, & depaſcitur. Quid oſtreum congruentius ſignificat, quam Monachum? qui nimirum vivit, dum ſub ſilentii cenſura concluditur; perit autem, cùm ad loquendum immoderatiùs aperitur. B. Petrus Dam. l. 2. ep. 18.

Cum naturis reliquis homo præſideat, eaſq; ſuæ ditionis legibus ſubdat; quanti pudoris eſt, ut carunculam tenuem, quam inter fauces includit, edomare non poſſit. Omnia ferarum genera in lingua reperiuntur; ibi quippe eſt levitas volucrum, ibi feritas beſtiarum, ibi fraus virulenta ſerpentum. B. Petrus Dam. l. 2. ep. 18.

Ideo vir Joannes Bapt. ab infantia in deſerto; ut linguam ſuam ad tantum teſtimonium ſervaret impollutam; quod non poteſt fieri inter homines. Unde Iſ. 6. 7. antequam mittatur, purgantur labia ejus calculi ardenti tactu. Similiter Jeremias 1. 9. purgatur, antequam mittatur, ſed non calculi tactu, ſed manus tantùm: quia adhuc parum peccaverat in lingua, quia *Puer* erat. v. 6 Joannes verò nec calculo, nec manu, tangitur: quia linguam ſuam in deſerto ſervavit impollutam. Hugo Card. in cap. 1. Joan.

Difficilius eſt lingua non delinquere, quàm dæmonem opugnare. Linguam intrà clauſtra provida incluſit natura; nè velata dentibus, obſerata labiis, foras erumperet. Ut enim feras nondum manſuetas vinculis conſtringimus, nè, ſi liberè incedant, obvios dentibus dilanient, aut unguibus vulnerent: ſic lingua, nè deſæviat, dentium catena vincta eſt. Naxera in Joſ. 7. §. 46.

§. IV.

Lingua periculoſum membrum.

D*Erelicta ſunt tantummodò labia circa dentes meos.* Job. 19. 20. Labia, & linguam, illi reliquit: ut gladium in promptu haberet, ſi fieret furioſus. Stengelius t. 4. div. Jud. c. 31.

Dæmonium. & illud erat mutum. Luc 11. 14. Fuiſſe hunc hominem non mutum ſolùm, ſed etiam ſurdum, putat Tertull. l. 4. contra Marcion, Chryſoſt. in c. 12. Matth. Theophylactus, & Euthymius, qui ait: dæmon nec loquebatur, nec audiebat; nec hominem ſinebat loqui, vel audire. Non dicitur dæmonium mutum ab effectu, ut alii volunt, quòd homines loqui impediret; dæmon enim potiùs loquaces faciet, quàm mutos: loquendo enim multa peccata committuntur, quæ tacendo vitantur. Barradius t. 2. l. 8. c. 15. D. 3. Quadr.

Ab aure, quàm lingua, minus periculi eſt. S. Grego. Naz. prem. de vita ſua.

§. V.

Lingua noxia.

Ex Veteri, & Novo.

N*Equaquam morte moremini*. Gen. 3. 4. Graviùs plectitur: *quia feciſti hoc, maledictus es inter omnia animantia* v.4. Leviùs vapulat, cùm hominis, Drique, nititur abſumere vitam; & graviùs dum hominis lingua ſubruic fortunam: graviùs enim eſt lingua, quàm enſe, nocere. Naxera in Joſ. 20. §. 4.

Num de petra hac vobis aquam poterimus ejicere? Num. 20. 10. Plurimis licet ſignis, atque miraculis, clamaſſet Moyſes; ubi modicè lingua lapſus, expers terræ promiſſionis extitit. Magnum, & horrendum, mare viam ei præcludere non potuit; ſed verbum unicum iniquè ab eo prolatum, velut murus aliquis, ei obſtitit, nè ulteriùs progredi poſſet. S. Ephrem de vitio linguæ.

Fili mi da gloriam Domino Deo Iſrael, & confitere. Joſ. 7. 19. Lapidibus obrui præcepit; & duris lapidibus mellita verba jungit. Joſue à duro non abſtinuit ſupplicio, ſed aſperis verbis: quia credis, facilius Achan ingruentium ſaxorum ictus patienter ſuſtinere; quàm verba aſpera tolerare. Mitiora ferri, quàm linguæ vulnera. Naxera in Joſ. 7. §. 38.

Benedic Deo, & morere. Job. 2. 9. Poſt damna rerum; poſt funera pignorum; poſt vulnera, ſciſſuraſque, membrorum; antiquus hoſtis linguam movit uxoris. S. Gregorius mor. l. 3. c. 6.

Hæ ſunt tabernacula iniqui - ignorat Deum. Job. 18. 21. Cùm Job in omni calamitate perſtaret animoſus, dæmon amicos in ejus patientiam armat; & duris illorum verbis pro armis uſus, ejus patientiam evertere aggreditur; quibus ictus Job *uſquequò*, inquit, *affligitis animam meam, & atteritis me ſermonibus?* c. 19. 2. Orig. in Cat. Gr.

Gladius acutus. Pſ. 56. 5. *Sagitta eſt vulnerans*. Jer. 9. 8. Fecit cominus, & eminus. Velloſo in Iudith 7. Paræn. 30.

Suſpiciens in cælum ingemuit. Marci 7. 34. Forte quis vellet Dominum ingemuiſſe, ubi ad ſolvendam linguam acceſſit. quaſi prænoſcens, quantum obſit lingua ſaluti. Baeza t. 2. l. 10. c. 9. §. 6

Ut refrigeret linguam meam. Luc. 16. 24 Cruciabatur dives iſte in lingua; ſcilicet pro loquacitate: quia in menſa loquacitati operam dedit. Hugo Card. hic.

Ex Patribus, & aliis.

An neſcis? quia plurima pars culparum, atque pœnarum, à ſermonibus ſumat exordium? S. Chryſoſt. hom. 16. in Matth. c. 5.

Lingua dimidiam humanorum vitiorum partem ſibi vendicat S. Greg. Naz. ex carm. in quo animæ ſuæ calamitates deplorat.

Certè nulla res eſt, quæ majorem hominibus perniciem afferat, quàm lingua: in propinquo eſt ſagittarius, peſtifera ſagitta in arca eſt; nervi ipſi quàm maximè intenſi. Idem in Quadrag. jejunii ſilentium. Deus bone! in quantos ſe uſus dives lingua diſpergit; cùm voluerit, ſævit ùt beſtia, currit ut fluvius; fluctuat ùt profundum: & quamcumque peccatis verborum imaginibus pingit ſpeciem, veri adſtipulatione repræſentat. Felix l. 1. ep. 1.

Faciliùs, ſi neceſſe eſt, quilibet ferre poteſt armatas ferro acies, & inſtructas rebus bellicis legiones. Quis autem ſuſtineat labiorum tela infixa pectoribus? faciliùs ſinè dubio recipiunt ſanitatem corpora ferro lacerata. D. Valerianus hom. 5. de bono diſciplinæ.

Turpe eſt valde, quòd lingua canis eſt medicinalis; ut ſanet vulnus omne, quod tangit; & hominis rationalis ſit lingua mortalis, inficiens omne, quod dicit. S. Bonavent. ſ. 81.

§. VI.

Linguæ varia vitia.

E*Rat autem tempus &c*, Num. 13. 21. Exhortatio hæc contigit ſub initium Iunii [tunc enim in Palæſtina, utpote regione calida maturæ ſunt uvæ) anno ſecundo exitus ex Ægypto. Tranſierat enim jam annus unus, & tres menſes, ab hoc exitu: tuncque poſt paucos dies Hebræi ingreſſuri fuiſſent Chanaan, niſi murmuraſſent: hæc enim murmuratio ingreſſum eorum diſtulit uſque ad triginta octo annos Cornelius hic.

Miſit Dominus in populum igneos ſerpentes. Num. 21. 6. Quare à ſerpentibus perierunt? niſi quia ſerpens venenoſus eſt: & omnis, qui murmurat, venenum diaboli habet in lingua. Unde Jacobus Apoſt. *lingua inquietum malum, plena veneno mortifero*. S. Bernardus ſ. de modo vivendi. Did. del Caſtillo Illat. 281.

Suſurratoria. *Cucurrit puer, & nuntiavit Moyſi*. Num. 11. 27. Talis ſuſurro Doeg. 1. Reg. 22. 9. Vide filium Iſai in Nobe. Nuntiatumque eſt Saul à dicentibus: *ecce David &c.* 1. Reg. 19. 19. *Nuntiatumque eſt Holoferni*: ſuſurrones hi referunt, quod odium excitet affectu nocendi. Judith 5. 1. *Viri iſti contempſerunt, Rex, decretum tuum* Dan. 3. 12.

Impudica. Sepulchrum patens eſt lingua impudica, quæ loquitur de luxuria, & ſpurcitia. Apoc. 9. de ore eorum procedit ignis, & fumus, & ſulphur. Hugo Card. in Pſ. 13. Vide tit. ſermones.

Adulatoria. Lingua adulatoria eſt venenum aſpidum ſub labiis; quod facit hominem obdormire, & mori. Idem ib.

Superba. Dominum diſcat lingua noſtra imitari. Quod ſi faciemus; non dubito, quin ante tribunal Chriſti magna cum fiducia ſtabimus: ubi, niſi quis in hac vita humiliter loqui didicerit, non intelligetur tunc à Chriſto. Quemadmodum enim, ſi Romanus fuerit Iudex, non percipiet rationes tuas, niſi Latine loquaris: ſic etiam Chriſtus non audit, neque attendit; niſi lingua ſua utaris. Non libentius Prophetarum ora, quàm humillimum hominem Dominus oſculatur. S. Chryſoſt hom. 79 in Matth.

Garrula. Loquacitas ignorantiæ certum eſt argumentum, mendacii opifex, compunctionis deſolatio, ſomni præcurſor, Joan. Climac. gr. 11. de garrulitate.

§. VII.

Lingua bona, ſancta &c.

D*Iffuſa eſt gratia in labiis tuis*. Pſ. 44. 3. Venit nobis cum Verbo gratiæ, cum oſculo gratiæ. Quid iſta gratia dulcius? S. Auguſtinus hic.

Linguis loquentur novis; Marci 16. 17. Novitas linguarum ad novitatem pertinet vitæ; in qua cantamus Domino in hymnis, & pſalmis, canticum novum. Simon Caſſ l. 4. hic. Quamdiù homo turpibus, & vanis, ſermonibus inſervit; vetera verba loquitur: cùm autem ad laudes Dei convertitur; quaſi linguis novis loquitur. Haymo hom. in Aſcenſ. D. Novis linguis loquitur, qui ſolita vaniloquia, ſcurrilia, vitioſaq; verba, devitans, incipit loqui ſalutaria, Deum laudare, proximum informare, jugiter orare. Dionyſ. Carth. hic.

Qui erat mortuus, cœpit loqui. Luc. 7. 15. Signum certum reſurrectionis eſt: loqui diſcrete: quia nec ſpiritus malignus ingreſſus corpus mortui poſſet diſcretè loqui. S. Vincent. Ferr. D. 26. Trinit. ſ. 3.

Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ. Act. 2. 3. Venit ſuper Diſcipulos in linguis igneis, ut verba ignea loquerentur; & legem igneam linguæ igneæ prædicarent. S. Bernardus l. 1. in Pent.

Mordere ſcommatis, procul eſt à Chriſtiano. Linguam habes; non ut alios ſalibus tuis mordeas, ſed ut Deo gratias agas. S. Chryſoſt. ſ. 18. in ep. ad Eph. c. 5.

Quemadmodum oportet thuribulum nihil habere immundum, ſed ſolum ignem, & ſuffitum: ità etiam linguam nullum oportet proferre verbum, quod ſit ulla macula, aut labe, reſperſum. Sit ergo os tuum thuribulum. Idem in Pſ. 140.

Linguæ hujus Mundi variæ ſunt; Chriſtiani verò vel nunc unam ediſcunt linguam; & omnes ſub una ſpecie erudiuntur: ſapientia nimirum divina, hujus Mundi. S. Macarius hom. 32.

TITULUS XV.

LOCUS.

L*Ocus non facit laudabilem*. *Tulit Dominus Deus hominem*. Gen. 3. 15. S. Ambr. lib. de Paradiſo: quò loci adverte; quia extra Paradiſum vir factus eſt, & mulier intra Paradiſum. Ut advertas, quòd non loci, nec generis nobilitate, ſed virtute, unuſquiſque gratiam ſibi comparat.

Non Ieroſolymis fuiſſe, ſed Ieroſolymis bene vixiſſe, laudandum eſt. S Hieron. ep. 13.

Locus non facit ſanctiorem. *Et aquæ omnes, quæ ſuper cælos ſunt, laudent nomen Domini*. Pſ. 148. 4. 5. Et Dan. 3. 60. *Benedicta aquæ omnes, quæ ſuper cælos ſunt Domino*. Oleaſter, cum alii putant, illas ſuper cœleſtes ex his eſſe, quæ terræ parti inferiori incumbunt. Sed quæ tam altè evectæ ſunt, tamque nobilibus exceptæ palatiis, num ideo mutarunt naturam? Oleaſter in c. 1. Gen. facto firmamento, ſeu diviſione, non videntur mutaſſe naturam. Locus non mutat mores. Didacus Niſſ. polit. cœl. p. 1. l. 1. Si locus ſalvare poſſet, Sathan de cœlo non caderet. S. Gregor. hom. 9. in Ezech.

Locus nullus ſecurus. Quælibet occulta, loca ſinè Dei gratia animam ſalvare non poſſunt; quod aliquando in ipſis conſpicimus

cimus

cimus erratis Electorum. Nam Loth in ipſa perverſa civitate fuit juſtus; in monte peccavit. Gen. 19.33. Quid cœlo ſecurius? quid paradiſo jucundius? Et tamen homo ex paradiſo, & angelus de cœlo, peccando cecidit. Illius ergo nobis virtus quærenda eſt, & gratia poſtulanda; ſinè quo nuſquam abſque periculo & culpa; cum quo nuſquam ſinè juſtitia eſſe non poſſumus. S. Gregor. l.6.ep.4. Nuſquam eſt ſecuritas, fratres, neque in cœlo, neque in paradiſo, multò minùs in Mundo. In cœlo enim cecidit angelus ſub præſentia divinitatis: Adam in Paradiſo de loco voluptatis: Judas in Mundo de Schola Salvatoris. Hæc idcirco diximus nè quis ſibi de loco iſto blandiatur, quia dicitur, locus iſte ſanctus eſt: quia non locus homines, ſed homines locum ſanctificant. S. Bernardus ſerm. de ligno, fœno, & ſtipula.

Chriſtus honorat loca, in quibus honoratur. Cur Dominus venit in civitatem Sichar Joan. 4.5. Sichem eſt idem, quod Salem, juxta Hieronymum; ubi Melchiſedec obtulit panem, & vinum, in typum Corporis Chriſti: Dominus citò illuc pergit; ut illum præſentia ſua honoraret. Ob ſimilem cauſam fugit in Ægyptum juxta S. Leonem ſ.3 de Epiph. quia in Ægypto, per Paſchalis agni immolationem, tanti myſterii præceſſit figura. Sylveira hic.

Longanimitas Dei vide tit. Miſericordia.

TITULUS XVI.

LUXURIA.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

Ex Veteri.

D*Imiſit corvum, qui egrediebatur, & non revertebatur.* Gen. 8.6.7. Adhærebat cadaveribus. Sic facit luxurioſus: quia, dimiſſa arca continentiæ, & caſtitatis, adhæret cadaveribus, id eſt, delectationibus immundis. S. Bonavent. diæt. ſal. c. 9. luxuria.

Cùmque duxiſſet eum ſuper verticem montis Phogor &c. Num. 23 28. Balach, qui Deo contrarius eſt, imponit Balaam in verticem montis Phogor, quod interpretatur *delectatio*. In verticem autem delectationis; & libidinis, imponit homines iſte Balach, ut excludat eos a Deo: *excludens* enim, & *delectatio*, interpretatur *Balach*. Orig. hom. 17 hic.

Et ecce una mulier, fragmen molæ deſuper iaciens. Illiſit capiti Abimelech, & confregit cerebrum eius. Iudic. 9. 53. Abimelech iſte, nimis appropinquans ad turrim, eſt homo luxurioſus, in cautè appropinquans ad mulierem. Fragmen molæ eſt tentatio, quæ à muliere procedit, & miſerum luxurioſum interficit. S. Bonavent. diæt. ſal. c. 9. de luxuria.

Nunc ergo vade, & percute Amalec, & demolire univerſa eius &c. 1. Reg. 15 3. S. Gregorius hic per regem Amalec luxuriam deſignat hujus regnum omninò delere jubet DEUS, nihil vivum reſervari; ſed interficere etiam parvulos, etiam cogitationes &c. Pinna Ethol. 4.

Dominus, qui eripuit me de manu leonis, & de manu urſi &c. 1. Reg. 17. 37. Per leonem ſuperbias per urſum, qui mel ſequitur, concupiſcentia: per gigantem, qui quaſi inſuperabilis videbatur, avaritia ſignificatur: quia avaritia quaſi inſuperabilis eſt. S. Bonavent. ſ.3 D. 1: Quadr.

Cùmque ingreſſus fuiſſet mulus ſubter condenſam quercum- mulus, cui inſederat, pertranſivit. 2. Reg. 18. 9. Abſolon peccator eſt, mulus ſenſualitas eſt. Abſolon mulo inſidet, cùm peccator in ſenſualitate delectatur. Cæſaries Abſolon divitiæ ſunt hujus Mundi; quercus luxuria: quercus enim cibus eſt porcorum. Hæc eſt via, de qua dicit Dominus Matth. 7. 13. *Spatioſa eſt via, quæ ducit ad perditionem.* Quercui ergo per Cæſariem Abſolon pendet, quando peccator fomento divitiarum luxuriæ inhæret. Hugo Card. hic.

Timuit Elias. 3. Reg. 19. 3. Elias gerit hic ſpeciem cujuslibet juſti: Jezabel carnis concupiſcentiam ſignificat: hanc fugit Elias, id eſt, vir juſtus. Hugo Card. hic.

Equus indomitus evadit durus. Eccl 30. 8. Hieroglyphicum juventutis, ejuſque effrænis concupiſcentiæ, & temeritatis. Cornelius hic.

Ollam ſuccenſam ego video. Jer. 1. 13. Anima peccatrix dicitur olla, propter concupiſcentiæ fervorem, propter maculæ nigredinem. Nahum 2. 10. *Facies omnium eorum ſicut nigredo ollæ.* Et prædicta olla ſuccenditur igne inordinati amoris. S. Thomas Aqu. hic.

Ex Novo.

Vidit Jeſus ſocrum eius iacentem, & febricitantem. Matth. 8. 14. Moraliter unaquæque anima, quæ carnis concupiſcentiis militat, febribus quaſi æſtuat. V. Beda hic l. 2. c. 8. Curatio mulieris à febribus; eſt curatio animæ à peccatis carnalibus. S. Bonavent. in Luc. 4.

Et ecce viri portantes in lecto hominem, qui erat paralyticus. Luc. 5. 18. Paralyticus eſt quilibet peccator: ſed propriè peccatum luxuriæ dicitur paralyſis animæ. Jer. 31. 22. *uſquequo deliciis diſſolveris filia vaga.* Hugo Card. hic. Paralyticus ſignificat eum; qui diu jacuit in inertia illecebræ carnalis. V. Beda l. 2. in Luc. 5.

Ecce hydropicus ante eum. Luc. 14. 2. Per hydropicum etiam ſignificantur luxurioſi: quia ſicut hydropicus, quantò plus bibit, tantò plus ſitit; ità qui ſe luxuriæ immergit, ampliùs eam appetit. Hugo hic.

Fætet. Joan. 11. 39. Significat fętorem terrenorum peccatorum, id eſt, carnalium. Quod autem exivit à monumento; ſignificat recedentem a carnalibus deliciis. Quid verò inſtitit involutus, hoc eſt, quod etiam à carnalibus recedentes, adhuc tamen in corpore conſtituti, alieni a carnalibus moleſtiis eſſe non poſſunt. Sylveira hic.

Ab annis octo iacentem in grabato. Act. 9. 33. Grabatum eſt ipſa ſegnities; ubi requieſcit animus æger, & infirmus: id eſt, in voluptate corporis, & omni delectatione Sæculari. V. Beda hic.

Ex Patribus, & aliis.

Sunt crudeles quidam carnifices corporis voluptates; imò verò carnificibus crudeliores: nam vinculis torquent non manufactis: per oculos animam vulnerant: per aures luxuriæ faces admovent: aſpero flagello intellectum flagellant: Porrò ſi juventutem etiam aggreſſæ fuerint, tum verò ignis cum igne miſcebitur: facilè namque voluptatibus juventus incenditur: quippe quæ pinguior olei in morem, & aptior ſit ad inflammationem. S. Chryſoſt. 16. de Sanct Thecla.

Cum voluptatibus, ut cum beſtiis, Martyr pugnabat. Id. de eadem.

Crudelis domina, ac rabioſa, luxuria eſt; libidine, quaſi ſtimulis, ſervilem mentem exagitat. S. Gregor. Niſſ. l. de vita *Moyſis*.

Cor voluptatum affectatores, carcer utique eſt, & catena animæ in ipſo exitus articulo. S. Antiochus Abb hom. 74.

Quiſquis immundæ vitæ, velut uxori vir, jungitur, malè blandientis amplexibus oblectatur, nequit ex ea liberos, qui DEO placeant, gignere: quia nec poteſt ex amara radice dulcis fructus afferri. B. Petr Dam. opuſc. de dignit. Sacerdotii c. 1.

Sicut Judas JESUM Judæis, ſicut Dalila Samſonem Philiſthiim, ſicut Abſolon David patrem ſuum, affligendum tradunt: ſic de malignis ſpiritibus prodit carnalis concupiſcentia: ut perdat viſtam, ut fortiſſimum enervet, ut de ſolio regni regem, & patrem ſuum, depellat. Petrus Coll. c. 17.

Cibus dulcis videtur luxuria; ſed eſt ibi venenum peccati, quod occidit animam. S. Vincent. Ferr. ſ. de Invenit S. Cruc.

E priſcis illi ſapienter dixit: uti nec cęlum reſpicit, nec margaritam quærit porcus: ſic & animus dulcedine voluptatis captus, & in luxuriæ cęnum delapſus, difficilè poteſt cœleſtia cogitare. Drexelius in Nicet. l. 2. c. 15.

§. II.

Luxuria inſatiabile peccatum!

Symbola.

Ex Veteri.

I*N qua erat dipſas.* Deut. 8. 15. Iſidorus l. 12. Etymol. 4. Dipſas genus eſt aſpidis; quæ Latinè ſitula dicitur; quia, quem momorderit, ſiti perit. Dipſades ſerpentes nocentiſſimi: morſi ab eis continuò marceſcunt, & ſiti ardent; quare inceſſanter haurientes tandem crepant, & diſſiliunt. Cornelius hic.

Ignis eſt uſque ad perditionem devorans. Job. 31. 12. Devorat enim luxuria uſque ad conſumptionem animæ per gratiæ expulſionem; uſque ad conſumptionem vitæ per honoris reſolutionem & uſque ad conſumptionem temporalis ſubſtantiæ per divitiarum effuſionem. Luc. 15. 13. *Diſſipavit ſubſtantiam ſuam vivendo* luxurioſe. Item iſte ignis eſt detentivus: non enim ex igne Inferni poteſt aliquis erui, niſi divino miraculo. Germiniani l. 1. c. 58.

Domine, eduxiſti ab Inferno animam meam; ſalvaſti me à deſcendentibus in lacum. Pſalm. 29. 4. Celada in Suſannam: Inferni,

ſeni, inquit, & laci nomine multi intelligunt carnis voluptates. S. Auguſt. hic: qui libidinibus ſeſe immergunt, & terrenis deſideriis deſcendunt in lacum. Et alibi vocat libidinis ignem, æterni ignis æmulum. Rupertus in Gen. quare non qualemcumque ignem, ſed ignem pluit ſulphureum? quia talem carnis fœtorem miſerunt in cœlum; rectè de cœlo fœtorem igneum, vel ignem fœtidum, receperunt. Cœlum; voluptatum omnium emporium, odit ſemper, & punit, voluptatis fœdæ amatores, igne, & aqua in diluvio. Vide Cornelium à Lap. in Prov. 30. 16.

Sanguiſugæ duæ ſunt filiæ dicentes, affer, affer. Prov. 30. 15. V. Beda l. 3 in Prov. & Salonius, has duas diaboli filias, avaritiam, & luxuriam, exponunt; quæ numquam ſatiantur, quæ ſemper volunt. Octavianus in Eccl. 9.

Ignis numquam dicit: ſufficit. Prov. 30. 16. Luxuria, juxta S. Petrum 2. 2. 14. *inceſſabile delictum*: quia cujus animam ſemel occupavit amor venereus; ità eo, velut igne, accenditur; ut eum reſtinguere nequeat; Cornelius in ep. S. Petri ſecundam hic.

Homini fornicario omnis panis dulcis; non fatigabitur transgrediens uſque ad finem. Eccl. 23. 24. uſque ad finem ſcilicet vitæ. Tigurina: *donec intereat*. Cornelius hic.

Fornicati ſunt, & non ceſſaverunt. Oſ. 4. 10. *Computruerunt jumenta in ſtercore ſuo* Joel. 1. 17. id eſt, vitam finierunt bruti, & immundi, homines in peccato ſuo. Sanct. Rupertus de operibus Spiritus Sancti hic.

Ex Novo & Patribus.

Ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Luc. 14. 2. Per hydropicum etiam ſignificantur luxurioſi; quia ſicut hydropicus, quantò plus bibit, tanto plus ſitit: ità qui ſe luxuriæ immergit, ampliùs eam appetit. Hugo Card. hic. Hydrops morbus ab aquoſo humore vocabulum trahit. Proprium eſt hydropici; quantò magis abundat humore inordinato, tantò magis ſitire. Et ideo comparatur ei; quem fluxus carnalium voluptatum exuberans aggravat. V. Beda hic.

Cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis. Luc. 15. 16. S. Chryſoſtomus: ſiliquę ſunt carnalium deſideriorum illecebræ. Quare cupiebat ſaturari ſiliquis? quia porcus effectus affectu libidinis congruum ſibi alimentum deſiderabat. Eſcobar t. 6. Pat. Chr. hic Obſ. 4.

Væ terræ, & mari. Apoc. 12. 12. Per terram avari, per mare luxurioſi intelliguntur, ad quos principaliter venit diabolus, quia plures per hæc vitia ſeducit. Unde Luc. 8. 33. dæmones in porcos, & mare. Hugo Card. in c. 9. Joſ.

Laborioſa prorſus, & ad ſuperandum difficilis, eſt carnis illecebra: numquam ſuperata quieſcit, ſemper floret, ſemper viget, ſemper ſua importunitate decertat; ſerpit continuo ut cancer, ſævit ut ignis, rugit ut leo, tumet ut coluber, inſidiatur ut latro, cœno volutatur ut aper, ſat numquam dicit, ut Infernus. Sanct. Laurentius Juſt. opuſc. de inter. confl. c. 3.

Asbeſtus lapis, ubi ignem conceperit, numquam ſolet deflagrare. Plinius l. 37. c. 20. Lem. *ſemper ardet*

§. III.

Luxuria inveterata vix corrigibilis.

Num. I.

Ex Veteri.

F*inis univerſæ carnis venit coram me, & ego diſperdam eos cum terra.* Gen. 6. 13. Rupertus hic; audit Noe vir juſtus, atque perfectus; & tacet, nullamque precem pro injuſtis offert, ut DEUM teneat, & iram ſuſpendat, Moyſes fit ſupplica pro idololatra populo. Ex. 32. 31. *aut dimitte eis hanc noxam &c.* Cur hic orat, non ille? cauſam ſacer textus indicat: *omnis caro corruperat viam ſuam*. Didacus Niſſ. f. 6. D. 3. Quadr. §. 7.

Corvus egrediebatur, & non revertebatur. Gen. 8. 7. id eſt, luxuria. Hugo Card. hic.

Veneruntque duo angeli Sodomam. Gen. 19. 1. Nota ex Joanne Climaco 1. gradu: ad omnes Hebræos ex Ægypto liberandos unum Moyſen ſat fuiſſe; ad liberandum verò de Sodomis unum Loth neceſſarios fuiſſe duos angelos: quia Hebræi ſignificabant peccatores ſola mente corruptos; Loth autem peccatores etiam corpore putrefactos. Mendoza in 1. Reg. 5. v. 6.

A puero uſque ad ſenem. Gen. 19. 4. Cùm de excidio Sodomorum multa prædixiſſent angeli Loth, ipſe omnino tacet, non orat, ſed privato tantùm bono conſulit. Sed Abraham multum precatus Gen. 18. 23. &c. Cauſam reddit. S. Chryſoſtom. homil. 25. in 1. Corinth. quia Loth, qui præſens aderat, noverat immedicabile eſſe malum urbis, nec Deum ullis precibus flectendum. Sed unde Loth hoc novit? *à puero uſque ad ſenem*: libido omnes, etiam ſenes, tenebat. S. Chryſoſtom. hom. 7. in ep. Hebr. ad Pſ. 24. 7. delicta juventutis meæ &c. Ille poteſt quidem dicere, delicta juventutis &c. qui in ſenectute pœnitentiam fecit, qui procedente ætate mutatur: ſi autem in ſenectute eamdem turpitudinem committit; quomodo hujuſmodi dignus eſt ſenex appellari, qui neque ætati reverentiam exhibet. Pinna Ethol. 103.

Dixitque Moyſes ad Judices Iſrael: occidat unuſquiſque proximos ſuos, qui initiati ſunt Beelphegor. Num. 25. 5. Audita mortis ſententia quid egiſſe putatis impudicitiam? paluiſſe? ingemuit? ejulavit? inducias petiit, ut ſcelus capiat poſthæc &c. Scilicet! audite, & ſtupete! *Et ecce unus de filiis Iſrael intravit coram fratribus ſuis &c. v. 6. vidente Moyſe, & omni turba filiorum Iſrael; qui flebant ante fores tabernaculi.* O impudentiam immanem, ò flagitium vix gehennæ ſuppliciis omnibus plectendum! ò mare impuritatis ſine littore! ò cupiditatem neſciam finiri, cùm vita finitur. Oliva t. 2. Strom. §. Miſerere mei Deus. Salomonis lapſum ſcimus, pœnitentiam neſcimus. Id. Ib.

Omnes, qui ingrediuntur ad eam, non revertentur. Prov. 2. 19.

Fovea profunda os alienæ. Prov. 22. 14. Qui verba, vel oſcula, meretricis libenter amplectitur, quaſi januam jam gehennalis pulſat abyſſi; citoque mergetur, ſi pedem cautus non retrahat. V. Beda hic. Ne dedas cor inſipienti meretrici: ſi enim ei illud dederis, abſorbebitur velut in fovea profundiſſima; ex qua id extrahere erit difficilè, & ferè impoſſibile. Cornelius hic.

Et ecce mulieres ibi ſedebant plangentes Adonidem. Ezech. 8. 14. Quid eſt, mulieres in planctu Adonidis ſedere? niſi effœminatas animas in conſuetudine peccati computruiſſe. S. Rupertus hic. *In cathedra peſtilentiæ non ſedit.*

Non dabunt cogitationes ſuas, ut revertantur: quia ſpiritus fornicationum in medio eorum. Oſ. 5. 4.

Ex Novo.

Si ejicis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum. Matth. 8. 31. Cùm plura dæmonia ab obſeſſis corporibus depulerit Dominus, nulla tamen unquam, præter hæc, mitti in porcos rogarunt. Cauſam petit S. Chryſologus ſ. 16. ex verbis Evangelii; *de monumentis exeuntes*. Scilicet dæmones hi inter putrida cadavera morabantur. Aſſueti ergo putredini cœnum adamabant: unde potiùs mitti in porcos, quàm in alia munda animalia, petebant; facilè enim ab uno fœtore, & cœno, in ſimilia pertrahuntur. Sic peccato uni aſſueti facilè in alia labuntur. Pinna Ethol. 45.

Ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium in toto Mundo, dicetur & quod hæc fecit. Matth. 26. 13. Quaſi prodigium fuerit dignum, quod toto orbe prædicetur: nempe quòd fœmina libidini aſſueta reſipuerit, caſtitatem amarit, pietatem coluerit. Alvarez Illuſtr. 100.

Lacrymis cœpit rigare pedes. Luc. 7. 38. Quàm acerbus morbus ſit luxuria ex medicinæ præſtantia coniice. Parabili pharmaco cætera vitia curata; ſed quanto labore, & impendio, impudicitiæ facta medicina? Publicano quid ſceleſtius? viduas opprimit, pauperes torquet, divites ſpoliat; tot tamen, tantaque, piacula delicatè, feſtivequè, inter epulas capiantur. Vocatur à telonio Matthæus 9. 9. 10. Jeſum convivio excipit. Statimque ab uſuris, ac rapinis, ad evulgandum Evangelium deſtinatur; ex Publicano repentè Apoſtolus. Non ità lene medicamentum ſortita eſt vulneri ſuo peccatrix: irrumpit amore ſaucia in domum Phariſæi nobilis fœmina; non epulatura, ſed ploratura: non accumbit, ſed procumbit: non calices haurit; ſed alabaſtrum exhaurit: non bibit; ſed gemit: non jocatur; ſed rugit. Effundit unguentum, lacrymas, ſpargit comam, oſculatur pedes, convivantium dicteria patitur; opum, famæ, ruboris prodiga. Quid officiorum omiſit pientiſſima pœnitentiæ hoſtia? Nihilominus, poſt victimas labiorum, & cordis; poſt lacrymas, & unguenta; amaſſe quidem dicitur; dimittitur: *vade in pace*; Matthæo autem: *ſequere me*. Petrus negat Chriſtum, pejerat, & reſpicitur; via plorat, & princeps Eccleſiæ conſtituitur; ex transfuga fidei celorum claviger. Latro ſcelera, quibus crucem meritus, blaſphemiis cumulat; nihilominus vix memorem ſui eſſe Chriſtum cupit; & regni hæres inſtituitur. Thomas incredulus ream dexteram non alio recludi ergaſtulo juſſus quàm amoris ærario; pro carcere lateris Domini ſortitur domicilium. Multi peccarunt; ſed nemo difficilius, quàm peccatria, curatur. Oliva t. 2. Strom. hic.

Ecce mulier in civitate peccatrix. Luc. 7. 37. Sanavit Chriſtus miraculo ſervum Centurionis. Luc. 7. 10. atque, ut divinæ Bonitatis proprium eſt, gratias priores poſterioribus ſuperare; ſic Dominus ab illo famulo curato tranſivit in Naim ad reſuſcitandum

dum defunctum filium unicum mœſtiſſimæ matris viduæ. Luc. 7. 11. *Et factum eſt; deinceps ibat in civitatem, quæ vocatur. Naim.* q. d. à gradu inferiore porrexit ad gradum altiorem, ad prodigium defunctum ad vitam revocari, cui cùm dixiſſet v. 14 *adoleſcens tibi dico ſurge*, ſtatim *reſedit, qui erat mortuus*. Hic jam videbatur Dominus in ſupremum miraculorum apicem aſcendiſſe. Sed altius reliquum erat. Subjicit enim S. Lucas: *Et ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix*. q. d. oppidò grandius vobis miraculum narrabo. Quodnam illud? converſionem referam mulieris laſcivæ; quæ animo toto compuncta, & lacrymabunda, currit ad pedes Salvatoris. Inſinuat Lucas; tam ingens miraculum eſſe converſionem hominis libidinoſi; ut minus putari poſſit, curaſſe ægrum deſperatum; & in vitam revocaſſe mortuum; quàm ad caſtitatem reduxiſſe carnalem. Didacus Niſſ. vit. Abr. l. 2. 5. Cùm cætera vitia quidam ſint carceres carnis laſcivia infernus eſt. Cernens in menſa Dominum, non quæſivit, ſicut Chananæa micas; ſed ipſum panem vitæ complexata eſt. Chananæa enim pro filia à dæmonio vexata interpellat; hæc verò non filiam à dæmonio vexatam habebat; ſed totum corpus laſciviæ dæmoniacæ dedicum. S. Chryſoſt. ſerm. in Peccatricem, & Phariſæum. Adeò multo auxilio opus ad ſpiritum luxuriæ abigendum, & caſtitatem ſtabiliendam! cui totus quaſi DEUS neceſſarius videbatur. Sylveira hic q. 16.

Revertar in domum meam. Luc. 11. 24. Proh. quanta adhibenda cuſtodia, etiam poſt vitia profligata! En ab immundo ſpiritu domus ſua dicitur, unde exulat! adeò difficile pellitur lnauria, ſi ſemel oſſibus hæſerit. Nullum ſcelus tenax adeò eſt ſemel occupati cordis: quia exterminata libido domum vocat ſuam, unde profugit. Oliva lib. Strom. hic.

Invenit eam ſcopis mundatam, & ornatam. Ib. 25. Miror, quomodo mundatam domum invadat iterum immundus ſpiritus. Forte non refecta domus hæc fuerat; ſed ad oſtentationem, hypocriſis conſilio, purgata ſcopis faciliorem hoſti præbuit regreſſum. Etenim ſcopis feliciùs uſus eſſet in expiationem cordis, corporiſque ſupplicium, quàm in ornatu domus infelix voluptuarius. Sed famæ, quàm pœnitentiæ ſtudioſior, dum totus occupatur in externo cultu, domus ejus occupatur Idem ibidem.

Reliquit ergo hydriam ſuam Joan 4. 28. Poſt longum colloquium convertitur Samaritana ad DEUM; qui ſolet alios peccatores unico verbo adducere. Unde colligo, quàm difficile prava circa delicias conſuetudo ſuperetur. Matth. 4. 19. 20. *venite poſt me &c. Ut illi continuò &c.* Zachæum convertit paucis verbis Luc. 19. 5. *Zachæe feſtinans deſcende*. S. Chryſoſt. hom. de Samaritana: Samaritanæ certamina hodie nobis Chriſtus promulgavit. *Accingere gladio tuo ſuper femur potentiſſime*. Pſ. 44. 4. Eſcobar t. 3. Coll. Chr hic Obſ. 3.

Mulier da mihi bibere. Joan. 4. 7. ad impudicam unam fœminam convertendam Dei virtus defatigatur. Quàm facile alia crimina donantur ſanitate! Paralytico quaſi per tranſennam dicit: *iam noli peccare*. Joan. 5. 14. Matthæo Publicano: *ſequere me*. Matth. 9. ait, ut unam pellicem convertat, Dei virtus fatigatur. Id. hic Obſ 8.

Mulier crede mihi. Joan. 4. 21. Samaritanæ certamina Chriſtus nobis hodie promulgavit. S. Chryſoſt. hom. de Samarit. Nota, quàm operoſum, & arduum, negotium ſit hominis libidinoſi converſio; quando mulieris hujus converſio conflictus Dei vocatur. Didac. Niſſ. l. 6. D 3. Quadr. §. 7.

Fide Rahab meretrix non periit cum incredulis. Hebr. 11 31. Refert Dei miracula ab orbe condito Paulus, & poſt longum catalogum auguſtiorem perficiens aſcenſum, ait: *fide Rahab &c.* Quale hoc miraculum, non periiſſe eam cum incredulis, ſi jam ab eorum cœtu receſſerat? Ingens miraculum eſt, meretricem prava conſuetudine affectam non periiſſe. Theodoretus: ut Apoſtolus fidei oſtenderet potentiam; hæc, quæ impudice magnam vitæ, partem tranſegerat, ſalutem, ait, eſt, conſecuta. Eſcobar l. 5. Proph Chr. l. 2. Obſ. 1.

Oculos habentes plenos adulterii, & inceſſabilis delicti. 2. Petri 2. 14.

Dedi illi tempus, ut pœnitentiam ageret. Apoc. 2. 21. S. Ambroſ. in c. 4 Luc quaſi clavis affigitur anima corporeis voluptatibus, cùm ſemel adhæſerit cupiditatibus demerſa terrenis: difficilè poteſt in altum, unde deſcendit, ſe revolvere.

Non vult pœnitere à fornicatione ſua. ib. Multorum criminum hæc mulier rea erat: nam ſe Prophetam fingebat, falſa docebat v. 20 alios ſeducebat, ad carnes idolis immolatas provocabat &c. Et tamen non dicitur, quòd de his noluit pœnitere; ſed ſolùm de fornicatione: quia hæc eſt radix omnium ſcelerum difficillima ad evellendum Sylveira hic.

Ex Patribus, & aliis.

Infernum, & amorem mulieris, rectè conjungit ſcriptura. Inferni ignem ſenebit domus meretricis. S. Auguſtinus ſ. 107. de temp. expendens illud prov. 30. 16. *Infernus &c.* Pro inferis ponitur domus meretricis: quia neminem repellit, omnem intrantem ad ſe trahit.

Vidi ego quoſdam juvenes in carnis affectus facilè ruentes, & uſque ad mortem in vitii conſuetudine durantes. S. Baſilius in Pſ. 1

Non eſt poſſibile; ut non redamet, qui amatur. S. Chryſoſt. hom. 58. in Gen.

Cum ſemel à malitia fuerint occupati juvenes, quaſi in captivitatem eſſent abducti, quoquò diabolus juſſerit, eunt. Conſuetudo enim malitiæ proceſſu temporis invaleſcens, tantum facit malum, ut poſtea non poſſit aliqua vinci admonitione. Idem hom. 59.

S. Cyprianus lib. de bono pudic. vocat laſciviam, matrem impœnitentiæ.

S. Gregorius Niſſ. or. 4. de orat. Dom. voluptatem comparat ſerpenti, cujus ingreſſus, ob ſquammarum lubricitatem, facilis; ſed difficulter extrahitur, ob ſquammas in contrarium reſiſtentes. Si igitur fugis beſtiæ contubernium, atque cohabitationem; cave caput, hoc eſt, primum mali impetum, & incurſum: ad hoc enim pertinet præcepti Domini ænigma Gen 3. 15. ipſe obſervabit calcaneum tuum, & tu obſervabis caput ejus.

Calor iſte deſiderii carnalis, fervorque libidinis temporalis, æternum gehennæ ignem, & ultricium flammarum æterna promulgavit incendia. S. Paulinus ep. 11. de duob. ſenib. judic. libidinoſis.

Valete adulteri, valete deteſtabiles impii: vos flammam expectati æterna, vos vexandæ Tartarorum jam fauces excipiunt; vos infernarum fornacum clauſtra in æternum jam coercent, uſtulant, excruciant. Detruduntur illic valedicentes rerum naturæ; ultra neſciuntur à DEO, qui DEUM ſcire noluerunt. Sanct. Zeno ſer. ſuper attende tibi. Tob. 4. 13.

Majus miraculum eſt, de propria carne fomitem eradicare luxuriæ, quàm expellere immundos ſpiritus de corporibus alienis. S. Laurent. Juſt. de continentia c 2.

Dum homo nimis delectationibus carnalibus detinetur, non curat delectationes ſpirituales, quæ propriè ad gaudia futuri ſæculi pertinent, & diſponunt, pervenire; imò eas faſtidit, & quodammodo deſperat. Gerſon de 7. vit capit.

Concupiſcentia carnis limus eſt, id eſt, lutum viſcoſum: quem enim arripit, quaſi inſeparabiliter ſibi agglutinat. Inde eſt, quòd caro noſtra potiùs dicta eſt facta de limo, quàm ex terra, vel luto; ut in hoc fervens ipſius glutinum inſinuaretur. Bleſenſis ſ. 26. in feſto S. Petri ad vincula.

Luxuria maximum reprobationis ſignum. I. quia maximè diſcedit ab ultimo fine: maximè enim trahit ad ſenſibilia, & retrahit à puro, & ſummo, intelligibili, quod eſt Deus. II. tota prædeſtinatio fit per conformitatem ad Chriſtum. Rom. 8. 29. *quos præſcivit, & prædeſtinavit, conformes fieri imaginis Filii ſui.* CHRISTUS crucem dilexit, luxurioſus carnem. Jacobus Pintus de Chr. Crucif. l. 4. t. 1.

Num. II.

Luxurioſus dicit: non poſſum.

Uxorem duxi, & ideò non poſſum venire. Luc. 14. 20 S Greg. hom. 36. in Evang. quid per uxorem, niſi carnis voluptas accipitur? Ingentem difficultatem oſtendit veniendi ad cœnam magnam. Non rogat ille, ſed impotentiam veniendi pro ratione affert: quia animus carnalibus delectationibus deditus tam eſt rationi alienus; ut non roget rationem ſui haberi; omnino elongatur à ſpiritualibus. Cajetanus hic.

Juvenis eò prolapſus ſpurcæ libidinis conſuetudine, ut omnem ſui emendationem deſperarit. Principiis non obſtitit, cum poſſet. Vivebant adhuc in illo quædam ſcintillæ pietatis, quas ille tamen ſopivit, & extinxit. Conſcientiæ vulnera patefecit ſæpius ſed in priſtina itidem relapſus nullum ſeriæ pœnitentiæ dedit ſpecimen. Quem Sacerdos demum officii Chriſtiani commonens: mi fili, ait, hæc in confeſſione ſæpius expoſuiſti, & unà emendationem propoſuiſti; ſed nulla ſequitur. Ego te tandem, quod officii mei eſt, noxis abſolvere non potero, niſi pedem revoces. Ac juvenis ſolutus in lacrymas: quid Pater te diutius, inquit, vanis promiſſis fallam, & promittam, quæ præſtiturus ſum numquam. Ut ſcias, ea vis eſt tentationis; ut ſi hinc hiantes inferos, & totos diabolorum exercitus in me ruituros, cernam; illic aſſueti criminis occaſionem videam; me ſane cohibiturus non ſim, quò minùs ad objectas voluptates ruam; etiamſi certò ſciam, à diabolis ad infernos rapiendum. Doleo, ſed vetitis abſtinere non poſſum. Drexelius Palæſtr. Chr. p. 3. c. 9. §. 2. Ex ſpeculo Exempl.

Num. III.

Num. III.

Luxuria durat in mortem.

Quæres: an Salomon ſit damnatus? an ſalvatus? Damnatum cenſent Tertull., Cyprian., Auguſt., Chryſoſt., Beda, Raban, Iſidor., Lyran., Abulenſ. &c. quia amor ardens fœminarum, longa conſuetudine roboratus, penè eſt inſuperabilis. Huc facit quod ante paucos annos in Italia uni è noſtra Societate contigit. Vocabatur ille, ut concubinario cuidam in morte adeſſet: adfuit ille; & totis viribus eum ad pœnitentiam hortatus, ut amoribus illicitis valediceret; nunc blandiendo; nunc minando inſtans Dei Judicium, & gehennam. Sed & concubina flens rogabat eum, ut pœniteret, & moriendo animæ ſuæ conſuleret. Omnia fruſtrà: ille enim dixit; ſe nec velle, nec poſſe, amicam tam diu dilectam abdicare. Quare impœnitens mortuus. Corn. in 3.Reg. ar. 13.

§. IV.

Propter luxuriam multi damnantur.

F*ilii hominum, uſquequò gravi corde?* Pſ.4.3. Nihil facit cor adeò grave, ut libido; & ad ea, quæ ad hanc vitam pertinent, affectio; & terræ affixum eſſe. Non erraverit, qui cor luteum appellaverit. Et ideo id grave vocavit; & id dixit eſſe cauſam malorum: quòd, cùm aurigæ locum teneat, non ſolùm equum non cohibeat, ſed etiam cum eo trahente deorſum præcipitet. Nè faciamus ergo cor grave: nè, quemadmodum navigia, quæ nimiùm habent ſaburræ, demergatur. Sanct. Chryſoſt. hic.

Miſerere mei Domine! vide humilitatem meam de inimicis meis, qui exaltas me de portis mortis. Pſalm.9. 14. 15. Non agit de alia morte, quàm æterna; de aliis inimicis, quàm vitiis, & hoſtibus animæ ut notat Bellarminus. Ergo humilitatem ſuam vocat adulterium: hoc ejus abjectio, & depreſſio. Quid enim magis hominem, Dei imaginem, Angelis ſupparem, humiliat, & confundit, quàm incontinentia? Vocat etiam David portas mortis: quia luxuria plures portas Inferni habet; ob ſpecies varias hujus vitii: vel quia innumeri peccatores ob illud damnantur. Fernandius in Gen. 3.Sect.18.

Pedes eius deſcendunt in mortem; & ad inferos greſſus illius penetrant. Prov.5.5. Pro *penetrant*. Hebr. eſt. *ſuſtentabunt*, fulcient, roborabunt infernum: ſicut ſuſtentatur paries fulcro, nè cadat: quia ſcilicet major pars hominum damnatur propter libidinem. q.d. vacuaretur, & quaſi caderet Infernus, niſi libidinoſi eum implerent, & ſuſtentarent. Cornelius hic.

Lata porta, & ſpatioſa via eſt. Matth. 7. 13. eſt, in deſideriis carnis ambulare, per vitiorum abrupta incedere, Mundi vanitatibus inhærere, ſinè timore peccare. Dionyſ. Carthuſ. hic.

Statuet oves quidem à dextris, hædos autem à ſiniſtris. Matth.25 33. Cur omnem damnatorum colluviem ſub hædorum figura deſcripſit? cur non leones tygrides &c. vocavit? Non aliam ob cauſam, quàm ut innuat, fere omnes damnari ob libidinem: eſt enim hoc animal Symbolum libidinis. Peſti hoc vitium comparat S Greg. l 6.c.2.in lib. Reg. quæ plurimos, & ubivis, faciliimè inficit. Pinna Ethol. 4.

§. V.

Luxuria ægrè vincitur: multis amuletis opus eſt.

Ex Veteri.

B*Enedictio illius, qui apparuit in rubo veniat ſuper caput Joſeph* Deut.33. 16. Rubus ille circumdatus flammis non comburebatur. Ex.3.2. Joſeph, concupiſcentiæ flammis ardente fœmina, tentatus non inceditur. Prodigium, grande eſt, juvenem inter has flammas non aduri Alvarez Illuſtr. 100.

Recenſui quæcumque fecit Amalec Iſraeli. 1. Reg. 15.2. Amalec peculiariter ſignificat libidinem, ſeu dæmones ad libidinem incitantes. Ità S. Greg. in libr. Reg. Amalec populus lambens interpretatur: lambere enim eſt mentem ad peccandum carnis blandimento delinire Multos in ſolitudine hoſtes Iſrael ſtravit, Moabitas, Ammonitas, Idumæos &c. ad nullos verò, niſi ad Amalecitas ſternendos, jubetur viros eligere Ex. 17. 9. Rationem dat S. Greg. quia ad libidinem vincendam, non unum, ſed multa præſidia requiruntur. Mendoza hic.

Vidit mulierem ſe lavantem, 2.Reg.11.2. Audiant curioſi, qui alienas formas contemplantur. Audiant, qui inſano ſpectaculorum ſtudio tenentur: qui dicunt, ſpectemus quidem, ſed ſine detrimento. Quid audio? David læſus eſt, & tu non læderis? ille læſus eſt, & ego tuæ virtuti confidere queo? Is, qui tantam Spiritus S. gratiam habebat, ſpiculum excepit; & tu ſauciari te negas? Sanct. Chryſoſt in Pſ. 50.

Salomon, *cùm iam eſſet ſenex, depravatum eſt cor illius per mulieres.* 3. Reg. 11. 4. Quid fiet incautæ juventuti? Cur modò fit mentio ſenectutis, cùm luxuriantem audimus? S.Greg. abſit, ut dicas, hoc ad excuſationem illius eſſe dictum: magis voluit hominem verberare, qui in ſenectute tam profunda non erubuit pravis cupiditatibus inhærere. Alvarez illuſtr. 290.

Vox turturis audita eſt in terra noſtra. Cant. 2. 12. Bene addidit *noſtra*: quaſi admirans; quòd, ubi antea impudicitia, ibi caſtitas. S.Ambr. l.de Iſaac.c.4.apud Baeza t.2.l 6.c 5.§.16.

Quid clamabo? omnis caro fœnum. Iſ. 40.6 Inculca hominibus, eos eſſe fœnum, & inſtar fœni facilè libidinis flammas concipere poſſe. Quod ſi perfeceris, omnia perfeciſti; nec tibi aliud dicendum reſtat, eos ad meliorem frugem reducendi. Pinna Ethol. 108.

Et ecce Dominus ſtans ſuper murum litum, & in manu eius trulla cæmentarii. Amos 7.7. Sept. *in manu eius adamas.* Juſtus quiſque, ubi ad tantam pervenit gratiam, qua Dei manibus hæreat; firmatus adamas eſt. Adamas ferro, igneque, potentior: à quo enim vincetur adamas? & adamas in manu Domini timebit? ignem? ferrum? nullo modo. Sed unum habet, quo molleſcit adamas, nimirum hœdi ſanguinem. Etſi factus adamas in manu Dei: etſi omnia difficilia ſuperaveris; unum adhuc eſt, quod timeas: animalem libidinem. S. Hier. in Amos: habet in manu adamantem: qui in tantum robuſtus eſt, ut dicatur ad eum: ſi tranſieris per ignem, flamma non comburet te: quantoque magis tentationibus cæditur, tantò fortior fit: at pro nomine Salvatoris inter flagella lætatur. Cumque à nullo ſuperari queat, ſolo mortiferæ libidinis calore diſſolvitur. Baeza l.1.c. 7. §. 20. *Cor ſuum poſuerunt ut adamantem.* Zach.7.12.

Ex Novo Patribus & aliis.

Lacrymis cæpit rigare pedes eius. Luc.7.38. Non janitores, non famulos domeſticos, generoſa mulier timuit, nec duram aſtantium increpationem; unum hoc ſecum cogitans, dicenſque: quòd ſi totam meam faciem, quaſi ferream, aut æream non reddidero; ſalvari ex turpi inundatione laſciviæ meæ non potero. Sanct. Ephrem. de S Magdalena. Nullis parcit ſumptibus, nullis lacrymis, omnia adhibet media.

Non regnet peccatum in veſtro mortali corpore, ut obediatis concupiſcentiis eius. Rom. 6. 12. Non otioſè dixit, *non regnet*, ut exprimat difficultatem expellendi laſciviam, quæ in homine regiam figit; in quo multo cincta milite, more regum, in regno ſuo ſe munit, & confirmat, nè expelli queat. Baeza t. 2.l.6.c.5.§.16.

Debet mulier poteſtatem habere ſuper caput propter Angelos. 1. Cor. 11. 10 Chryſoſt. ſic legit: *Debent mulieres habere velamen propter Angelos.* 1.Cor. 11.10. Angeli in libidinem pellici non poſſunt ſed homines, etiam Angelica puritate præditi. S. Chryſoſt. ſ. de Aſcenſ.

Malum omne faciliùs vincitur, quàm voluptas: quia illud, quidquid eſt, horridum eſt; hoc blandum eſt. S. Cyprianus l. de bono pudicitiæ.

Quantos leones domuit una muliebris infirmitas delicata; quæ cùm ſit vilis, & miſera, de magnis efficit prædam. Id. de ſingularit. Cleric

Cave, quæſo, nè quando de te dicat Deus: virgo Iſrael cecidit, & non eſt, qui ſuſcitet eam. Amos 5.2. Audenter loquar: cùm omnia poſſit Deus, ſuſcitare Virginem non poteſt poſt ruinam. S.Hieronym. ep 22 ad Euſtoch. de cuſtodia Virginit.

O quoties egoipſe in eremo conſtitutus, & in illa vaſta ſolitudine; quæ, exuſta ſolis ardoribus, horridum Monachis præſtat habitaculum; putabam me Romanis intereſſe deliciis. Sedebam ſolus, quia amaritudine repletus eram: horrebant ſacco membra deformia; & ſqualida cutis ſitum Æthyopicæ carnis obduxerat. Quotidie lacrymæ, quotidie gemitus; & ſi quando repugnantem ſomnus imminens oppreſſiſſet, nuda humo vix oſſa hærentia collidebam. -- Ille igitur ego, qui, ob gehennæ metum, ipſe me tali carcere damnaveram; ſcorpionum tantùm ſocius, & ferarum; ſæpè choris intereram puellarum Pallebant ora jejuniis; & mens deſideriis æſtuabat in frigido corpore; & ante hominem, ſua jam carne præmortuum, ſola libidinum incendia bulliebant. Id.ib.

Non illam ſolam perſecutionem putes, quando furore gentilium ad immolandum idolis cogeris; ſed ſi fortè te voluptas carnis illiciat, ſi tibi libidinis alludat illecebra; hæc, ſi virtutis es filius, tamquam perſecutionem maximam fuge. Origen. hom.7.in Gen.

Cùm multi ſint morbi, & ægritudines, animi, quibus homines capiuntur; nihil tantam in nos habere vim oſtendit, quantam

Digitized by Google

eam ſpurciſſima hæc libido. Sanct. Gregorius Nyſſ. l. de vita Moyſ.

Bella gentium legimus ſuperaſſe quamplurimos; quos tamen pugnas carnis legimus non viciſſe; regnis fuiſſe terrori, ludibrio fuiſſe peccatis. S. Chryſol. ſ. 41.

Certamen adversùs Spiritum fornicationis longum præ cœteris, ac diuturnum; & perpaucis ad purum devictum, immane bellum. Joan. Caſſ. de cœnob. inſtit. l. 6.

Venerem fabulantur è mari oriundam, & ex aquarum ſpumis Cur ex humidis, ac frigidis; aquis orta fingitur? nonne meliùs vini diceretur, de quo Eph. 5. 18. *nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria*. Et Prov. 20. 1. *luxurioſa res vinum*. Quid ergo illi veneris, fœdi amoris deæ, originem in aquas referunt? S. Hieron. ait: eo nos moneri, etiam ſecuritati poſſe eſſe periculum. Nam ſi Venus, ſi luxuria, ex frigidis aquis prodit; quomodo non magis ex calido vino naſcetur? & quantùm ea cavendum? Didac. Niſſ. ſ. 2. D. 4. Quadr.

§. VI.

Luxuria eſt contraria lumini rationis, & fidei.

Ex Veteri.

S*Upercecidit ignis* (luxuriæ) *& non viderunt ſolem juſtitiæ*. Pſ. 57. 9. Hugo Cardin. hic.

Puteus anguſtus aliena. Prov. 23. 27. id eſt, meretrix, quæ non eſt tua uxor. Comparatur puteo anguſto: quia ſicut puteus profundus eſt, & obſcurus; ſic eſt libido, & meretrix. S. Chryſoſt. hom. 11. in 1. Corinth. quando ab impudica libidine capta fuerit anima; ſicut nubes, & caligo, corporis oculos; ita cùm illa eripuerit menti perſpiciendi facultatem; nihil ſinit videre ulteriùs, non præcipitium, non gehennam, non timorem & tamquam feneſtris carens paries undique ante oculos excitatus, non ſinit radium juſtitiæ menti illuceſcere, abſurdis libidinum cogitationibus ipſum undique arcentibus. Cornelius hic.

Tenebræ circumdant me &c. Eccl. 23. 26. Qui firmus in fide perſiſtere cupit, ſit caſtus: caſtitas enim eſt cuſtos veræ fidei, & religionis; hanc enim invertit libido. Id. hic.

Labor Ægypti &c. Iſ. 45. 14. Per laborem Ægypti ſignificatur peccatum luxuriæ: quia obtenebrat rationem. Hugo Card. hic.

Fornicatio, & vinum & ebrietas, auferunt cor. Oſ. 4. 11. id eſt, mentem, rationem, judicium; ac hominem, dementat, facitque vecordem. Ita Theodoretus. S. Ambr. l. 4. in Luc. c. 4. Theotimus, cùm gravi oculorum incommodo laboraret, & amaret uxorem; interdicta ſibi à Medico facultate coeundi, cupiditatis impatiens, atque impetu libidinis raptus, vale, inquit, amicum lumen. Cor. hic.

Non dabunt cogitationes & Dominum non cognoverunt. Oſ. 5. 4. Ecce quot mala facit luxuria! ex quo enim Spiritus fornicationis poſſedit cor, ſtatim recedit cognitio Dei. Hugo Card. in c. 8. Gen.

Ex Novo, & Patribus

Oblatus eſt ei dæmonium habens cæcum. Matth. 12. 22. Carnalium voluptatum delectatio eſt dæmonium cæcum: hæc eſt carnalis concupiſcentia, quæ excæcat oculos mentis. S. Thom. Aqu. D. 2. Quadr.

Sinite illos, cæci ſunt &c. Matth. 15. 14. S. Greg. l. 6 ad 1. Reg. 2. Superbi Phariſæi ab ipſa Veritate cœci nominantur, quæ Diſcipulis ait: *cæci ſunt, & duces cæcorum*. Quæ utique cœcitas ſpecialiter libidinoſis adſcribitur: quia nulla ſunt vitia quæ ſpiſſiores tenebras menti ingerant, quam libido.

Fide Rahab meretrix non periit, cum incredulis. Hebr. 11. 31. Luxuriæ mancipium fuit, & ad hue ſalvata eſt? appellemus ad fidem: grande fidei prodigium reputari debet: *fide non periit*. S. Amb. l. 4 ep. 4. ubi inceperit quis luxuriari, incipit deficere à fide vera. Alvarez Illuſtr. 100.

Impoſſibile, impoſſibile eſt profectò; ſi vitam impuram habeas, in fide non vacillare. S. Chryſoſt. t. 6. ſ. 1. de V. Ap.

Cupido cœcus fingitur; ut cęcitate corporis repræſentet cęcitatem mentis. Euſebius 8. Strom. c. 6.

Quid deterius eſt concupiſcentia mala; quæ ità totam excęcat mentem, ut non tantùm timorem Dei, quantùm etiam ipſas pœnas legum, infamemque mortem, oblivioni dans; nihil in mœcho remaneat luminis, quod non totum occupent ferales tenebræ. Sanct. Proſper p. 1. c. 36.

§. VII.

Luxuria vicina, & affinis eſt morti.

T*Ollent vitulam de armento, quæ non traxit jugum, nec terram ſcindit vomere: & ducent eam ad vallem aſperam, atque ſaxoſam, quæ numquam arata eſt, nec ſementem recepit: & cædent in ea cervices vitulæ*. Deut. 21. 3. 4. Hæc vitula, eſt anima vana, & laſciva; quam nec jugum obedientiæ domat, nec aratrum pęnitentiæ fatigat. Hanc finaliter dæmones de armento trahunt; ac ad aſperam, & ſaxoſam vallem ducunt; quando eam de corpore vel de Mundo educentes, ad pœnam æternam deferunt: quæ dicitur vallis ratione profunditatis; aſpera ratione acerbitatis; & ſaxoſa ratione æternitatis: quia ſaxa valde durabilia ſunt, & ibi ejus cervoſitates laſciviæ penitus deponuntur. Geminiani l. 2. c. 44. Laſcivus homo ſimilis eſt campo: eſt enim campus planus, & incultus, nec vomere ſulcatus, nec fimo impinguatus, ſed deambulationibus, & luſibus depilatus. Sic laſcivus vomere pœnitentiæ non ſulcatur, In.

Mors in olla. 4 Reg. 4 40 Mors eſt in olla deliciarum Mundi, quæ gulam, & Venerem provocant; ideoque varios morbos, ac mortem præſentem, & æternam, accerſunt Cornelius hic.

Inclinata eſt ad mortem domus ejus. Prov. 2. 18. Hinc Venus dicta Libitina; eò quòd præeſſet mortuorum feretris, & ſepulchris: in cujus proinde templo vendebantur, & locabantur, ea, quæ, ad ſepulturam pertinent. Cornelius hic. Plutarchus in quæſtionibus refert: in æde Libitinę Veneris omnia ad funus pertinentia ſervari ſolita ſepulturę inſtrumenta.

Si hoc egero, mors mihi eſt. Dan. 13. 22. An non aptiùs reſpondiſſet Suſanna. ſi hoc egero, vita mihi eſt; ſi autem non egero, mors. Intellexit ipſam libidinem mortaliſſimam mortem eſſe. Mendoza in 1. Reg. 1.

Qui voluptatibus indulgent, qui libidinem obſequuntur; ij animam ſuam corpori mancipant, morteque condemnant: quia ſe corpore addixerunt, in quo habet mors poteſtatem. Lactantius l. 6 div. inſtit. de vero cultu.

Vę delicias ſectanti! tempore enim exiguo tamquam vitulus ad mactationem paratur S. Nilus Cap Parænet.

Bibere delicias hujus Mundi, eſt bibere de fonte mortis. S. Vincent. Ferr. ſ. 2. in Paſch.

§. VIII.

Luxuria vicina, & affinis Inferno.

O*Llam ſuccenſam ego video*. Jer. 1. 3. Hęc olla Infernum ſignificare poteſt; in quo diabolus, tamquam cocus horribilis, carnes ſuas, id eſt, carnales vel luxurioſos, coquit S. Bonavent. ſ. 1. D. 12. Pent.

Narrat Gregorius l. 4. dial. c. 53. de fornicatore, qui ſine pœnitentia mortuus, & in loco ſacro ſepultus. quòd ignis ex fundo ſepulchri; proceſſerit; & non ſolùm carnem, & oſſa, voraverit; ſed ipſam terram undeque conſumpſerit. S Bonav. ſ. 2. de S Jacob. Ap.

O ignis infernalis luxuria! cujus materia gula; cujus flamma Superbia; cujus ſcintillę prava colloquia; cujus fumus infamia; cujus cinis inopia; cujus finis gehenna. Sanct. Laurent. Juſt. de ſobriet. c. 3.

§. IX.

Luxuria facit ex homine pecus.

N*Oe vir juſtus*. Gen. 6. 9. S Chryſoſt. legit. *Noe homo juſtus*. Noe homo, inquit, commune nomen pro laude juſti uſurpat: nam cęteri, ob carnales voluptates, quibus immerſi erant, amiſerunt eſſe homines. S. Chryſoſtomus hic.

Miſer factus ſum, & curvatus &c. Pſ 37. 7. Qui graviter peccat, præſertim peccato luxurię; hoc ipſo fit miſer, & curvus: quia relicto Deo, in quo eſt noſtra beatitudo, curvatus ad terram, & fit jumentis ſimilis: ac per hoc miſer valde, uſque in finem: ut non miſerior fieri potuerim, cùm à delectatione angelorum curvatus ſim uſque ad voluptates pecorum. Bellarminus; hic.

Exterminavit eam aper de ſylva. Pſ. 79. 14 id eſt, Nabuchodonoſor, quem, ob carnalia vitia, porco ſimilem fuiſſe ſcribit Euthymius. Id. hic.

Ut paſceret porcos. Luc. 15. 15. Tali honore dęmones afficere ſolent cultores ſuos. Ut primùm quis à Deo deſciverit, per quę carnis illecebras, & voluptates, dæmonibus adhęrere cęperit; ſtatim, quaſi in porci naturam verſus, terram tantùm ſpectat. S. Titus Boſtr. hic.

Sues,

Sues, qui ſunt voluptatibus dediti. Clemens Alex. Or. adh. ad Græcos.

Hi vero, velut irrationabilia pecora &c. 2. Petri 2. 12. Per pecora intelliguntur luxurioſi. S. Thom. Aqu. in 1. Cor. 15. Lect. 6.

Interceſſione ad Deum S. Malachiæ, impurus leno vidit ad virginem fœdiſſimum bufonem adrepentem; quo viſo violare eam abhorruit. S. Bernardus in vita ejuſdem, & addidit: non prorſus aliter decuit beſtialem extingui libidinem, quàm per frigidiſſimum vermem.

Si corpus noſtrum in tantam canini corporis tranſiret ſimilitudinem, in quantam animæ caninæ ſimilitudinem anima noſtra per luxuriam tranſit; quis nos ferret? quis non horreret? melius autem, & tolerabiliùs, eſt, corpus noſtrum in beſtiam commutari, anima in ſua dignitate, id eſt, Dei imagine permanente; quàm corpore humano animam fieri beſtialem. Guigo confid. de tranqu. animi c. 3.

§. X.

Luxuriæ comes eſt egeſtas.

A*pprehenſa lacinia veſtimenti ejus.* Gen. 39. Luxuria paupertatis comes eſt. Idem fuit, juvenem ardenter amare, atque in ejus veſtes manus ſtatim injicere. Alvarez Illuſtr. 102.

Sedit populus manducare, & bibere; & ſurrexerunt ludere. Ex. 32. 6. Idolum eſt luxuria; cui inaures, & annuli offeruntur. Ex. 32. 25. Ludum vocat Scriptura luxuriam. Multos ludus aleæ egenos fecit; plures verò ludus luxuriæ. Id. ib.

Faciem ejus precedit egeſtas. Job. 41. 13. Individua, & inſeparabilis luxuriæ comes eſt egeſtas. S. Baſilius.

Diſſipavit ſubſtantiam ſuam vivendo luxurioſè. Luc. 15. 13.

§. XI.

Luxuria fœdum vitium.

F*Ac tibi Arcam &c.* Gen. 6. 14. Infima manſiuncula eſt ſentina, per quam ſignificantur luxurioſi. Hugo Card. hic.

Sibilabit Dominus muſcæ, quæ eſt in extremo fluminum Ægypti. Iſ. 7. 18. Muſca hæc, propter immunditiam, & inquietudinem, dicitur luxuria. & rectè dicitur in extremo fluminis, id eſt, Nili, qui in ſeptem dividitur rivos: quia luxuria inter ſeptem mortalia extremum locum tenet; propter fœtorem, & immunditiam. Hugo Card. in Gen. 6. 14.

Propter iſtam cauſam ſpiritus dicuntur immundi, quia ſpurciſſimi ſunt, quia humanum genus, per ſuas ſuggeſtiones, multimodis immunditiæ, atque ignominiæ paſſionibus, afficiunt. Rupert. l. 10. in Apoc.

S. Franciſca Romana divino munere fœtorem peccatorum perſentiebat, ac faciem ab impudicis avertebat: & ſi propè lupanaria iter haberet, præ fœtore ferè exanimata ruebat. vitæ l. 1. c. 9.

B. Magdalena de Pazzis, cùm Sacrum ejus corpus, ad templum è monaſterio elatum, jaceret in feretro; inter reliquos acceſſit adoleſcens libidinoſus; qui, dum faciem caſtiſſimè Virginis intuetur, illa faciem avertit ab illo in alteram partem. In vita.

Poſt mortem B. Oringæ, ſive Chriſtianæ V., adfuit funeri fœmina malæ famæ: quæ, ut in ſacrum Virginis corpus defixit obtutum, illicò Oringa faciem ſibi veſte, qua erat cooperta, propriis manibus contexit. Bollandus 10. Jan.

SS quinque Martyrum Ord. Sanct. Franciſci reliquias cùm fornicarius contingere vellet, ſublevaverunt ſe in altum, ut tangere non poſſet. Pœnitens attigit. Bolland. 16. Jan.

Locum ſepulchri S. Kentigerni Ep. libidinoſi pedibus non poſſunt contingere: repentè enim moriuntur: aut incurabili morbo puniuntur. Bolland. 13. Jan.

Sanct. Catharina Suecica, filia Sanct. Brigittæ, in infantia impudicæ nutricis ſugere ubera recuſavit: mamillas verò S. Suæ Matris, & quarumdam continentium mulierum, ſinè horrore bibebat. Bolland. 24. Martii.

Idem legitur de Sanct. Roberto Abb. Ord. Sanct. Benedicti apud eumdem Bolland. 24. April.

§. XII.

Luxuria facit vilem.

F*ilius tuus Joſeph vivit.* Gen. 45. 26. Si, ponamus, potuiſſet vinci à libidine, & peccare cum uxore Domini ſui; non puto, quòd hoc à Patriarchis de eo nuntiatum fuiſſet patri ejus Jacob, quia filius tuus vivit: Hoc enim ſi feciſſet, ſinè dubio non vivebat. Origen. hom. 15. in Gen.

R. P. Spanner Poly. Tom. I.

Humiliavit uxorem proximi ſui. Deut. 22. 24. Sanct. Cyrillus Alex. l. 8. de ador. illius deflorationem ſacræ litteræ non ſolùm humiliationem ſenſerunt, ſed & appellandam cenſuerunt; quaſi venerationis quamdam amiſſionem. Abulenſ. q. 3. ad Deuteron. cùm deflorata fuerit, humiliatur, & fit contemptibilior. Velloſo in Judith 4. Paræn. 13.

Miſerere mei Domine; vide humilitatem meam. Pſ. 9. 14.

David rex genuit Salomonem ex ea, quæ fuit Uriæ. Matth. 1. 6. Tantæ adulteræ fœditas eſt, ut eam Matthæus non exprimat. Bethſabæa hæc eſt; non tamen nominatur: ſive nè famam terat adulteræ; ſive ut oſtendat, eam ſuo nomine indignam eſſe. Velloſo ib.

Venit mulier de Samaria. Joan. 4. 7. Hujus mulieris nomen Joannes non expreſſit; quia libidinis morbo laborabat: nam addicti libidini ſunt indigni ob vilitatem, qui nominentur. Eſcobar t. 3. Coll. Chr. Obſ. 5.

Inſtrumentum quoddam eſt animæ corpus, & tamquàm veſtis, & ſtola, animæ. Parcite corpori, tamquam templo ſpiritus Sanct. Nè parva voluptate vendatis magnam dignitatem. S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 4.

§. XIII.

Luxuriæ malitia, & gravitas.

Ex Veteri, & Novo.

I*Nitiatuſque eſt Iſrael Beelphegor &c.* Num. 25. 3. Hoc ejus conſilio factum eſt; ut luxurioſo populo filiarum Moab objiceretur pulchritudo. Sciebat propheta nequam, in quo eſſet populi illa maxima fortitudo. Sciebat, inquam; unde hoc, ut populus ille tamquam leæna conſurgeret &c. Videlicet quia Dominus ejus erat cum eo, cujus fortitudo ſimilis eſt rhinocerotis. Ut igitur caſtitatis amatorem, quaſi rhinocerotem, abigeret ab Iſrael, hoc impium dedit conſilium, quatenus ad fornicandum allectus populus, inſuper etiam contra Deum ſuum, non qualecumque idolum, ſed Beelphegor, id eſt, ſimulacrum turpitudinis, initiaretur; qui idem apud Romanos olim erat Priapus. Sanct. Rupertus hic.

Pepigi fœdus cum oculis meis - quam enim partem haberet Deus in me deſuper. Job. 31. 1. 2. Oſtendit, quare tam ſollicitè hoc peccatum vitaverit. Et primam quidem rationem aſſignat hanc: quòd per peccatum luxuriæ homo maximè videatur à Deo diſcedere: accedit autem homo ad Deum per ſpirituales actus, qui maximè per delectationem veneream impediuntur. S. Thomas Aqu. hic Lect. 1.

Amove malitiam à carne tua. Ecclæ. 11. 10. Per malitiam libido accipitur. Cornelius hic.

Miſit illum in villam ſuam, ut paſceret porcos. Luc. 15. 15. Paſtor pecorum fit, qui ſemel cœpit luxuriandò vivere: quia ad uſque docenda alios crimina trahitur. Sanct. Chryſol. ſer. 2. quod autem mercenarios ſuos mittit ad porcos, facit hoc inſatiata crudelitas: quæ non contenta eſt, homines criminoſos fieri; niſi eos vitiorum duces, criminum faciat & magiſtros. Pinna Eth. 213.

Eum, qui ſic operatus eſt - tradere hujuſmodi Sathanæ &c. 1. Cor. 5. 3. 5. Cur ſpiritui Chriſti habitanti in Paulo magis odioſus fornicator, quàm negator? Tertull. l. de pudicitia: nulla ad libidinem vis eſt, niſi ipſa; neſcit quolibet cogi. Negationem verò quanta compellunt, ingenia carnificis, & genera pœnarum? Quis magis negavit? qui Chriſtum vexatus, an qui delectatus, amiſit? qui, cùm amitteret, doluit; an qui, cùm amitteret, luſit? Baeza t. 2. l. 6. c. 5. §. 5.

Miſit ſerpens ex ore ſuo &c. Apoc. 12. 15. Os diaboli eſt os allicientis ad fornicationem. Sanct. Bonaventura ſerm. 2. fer. 4. Pentec.

Ex Patribus, & aliis.

Quod ſciam, non ſumus noſtri; ſed pretio empti. Et quali pretio? Sanguine Dei? Lædentes igitur carnem iſtam, cum lædimus. Tertullian ad Uxorem l. 2.

Cupiditas caducæ voluptatis delet deſideria æterna. Euſebius 8. Strom. c. 6.

Quænam eſt mulier hæc tam potens, tam domeſtica, tam fallax; quæ virum de Apoſtolatus culmine dejicere valeat? utique carnis natura eſt. Ordinatione etenim divina in ſuæ creationis exordio ancillæ miniſterium ſortita eſt; ſed peccati conſuetudine inolente viri ſibi uſurpavit imperium; adeò ut reperiatur difficilè, qui carnem ſpiritui, ſicut debet, ſubigere valeat. Hæc ſub ſuggeſtionibus ſuis virilem enervat animum; & à veritatis tramite deviare facit; atque agnitam fidem fœdis operibus negare compellit. Toties quippe anima Deum negat, quo-

Kk ties

ties carnis ſubſternitur voluptati. S. Laur. Juſtin. de triumph. &c. cap.9.

Iſtæ ſunt incendiariæ Mundi. B. Humbertus ſ. 100. ad mulieres meretrices.

Nihil ità mentem hominis alienat à DEO, quàm amor mulierum. S.Honorius ſ. in Septuageſima.

Qui imaginem Crucifixi projiceret ad latrinam, eſſet infidelis, & proditor. Modò nulla imago eſt magis propria imagini DEI, quàm homo: quando ergo facis luxuriam, projicis imaginem Dei in latrinam, & lutum luxuriæ. S. Vincent. Ferr. ſ. 3. D.3. poſt Oct. Paſch.

Nihil effrænatæ luxuriæ evidentius ſignum eſt, quàm de hujuſmodi (caſtis) ſermonibus indignari. Ulceroſus omne, quod tangit eum, aſperum putat: ſcabioſus raſorem horret, fur lucem, puer præceptorem. S.Bernardin. t.1.ſ.17. de ſacra Relig.

E priſcis ille ſapienter dixit: ut nec cœlum reſpicit, nec margaritam quærit, porcus; ſic & animus libidine voluptatis captus, & in luxuriæ cœnum delapſus, difficilè poteſt cœleſtia cogitare. Drexelius in Niceta l.2.c.10.

§. XIV.

Luxuria Spiritui Sancto, & Chriſto exoſa.

N*On permanebit ſpiritus meus in homine, quia caro eſt*. Geneſ.6.3. id eſt, Spiritus S. non morabitur amplius in hominibus, quos peramanter curabat, ac tuebatur, quia Caro ſunt; & nihil puritati Spiritus Sanct. æquè contrarium, ac impuritas. S.Ambroſ. Spiritus Sanct. Spiritus Sapientiæ eſt, Spiritus cognitionis. habet ergo Sapientiam, habet & diſciplinam: hic Spiritus non permanet in hominibus, quia caro ſunt. Carnis enim natura diſciplinæ repugnat, quia voluptati obtemperat. Fernandius hic.

Attulit alabaſtrum unguenti. Luc. 7.37. Noverat laſciviæ fœtorem, & ſpurcitiam, ſagax fœmina: quæ Dominum non audet convenire, niſi ferens ſecum copioſam odorum fragrantiam. Baeza t.2.l.6.cap.5.§.8.

Vade, voca virum tuum. Joan.4.16. Non dicit, voca tuum concubinarium ut revera erat; nec enim in caſtiſſimo Jeſu ore cadebat nomen, luxuriæ notam ſonare. Sylveira hic.

§. XV.

Luxuria eſt dæmoniamica.

F*OEnum quaſi bos comedet*. Job. 40. 10. Diabolus dicitur bos, quando tentat de luxuria. Hugo Card. in Gen.c.1.

Increpa feras arundinis. Pſ.67.31. Per has feras deſcribuntur dæmones; qui libenter verſantur inter homines vanos, & leves; & in locis humentibus, ubi regnat luxuria. Bellarminus hic.

Erat in Synagoga eorum homo in ſpiritu immundo. Marci 1.23. Dicitur hic ſpiritus immundus propter obſtinatam in impietate mentem, fœdamque à Deo defectionem: tum maximè, quòd obſcœnis, flagitioſiſque, operibus mirificè delectatur. Victor Antioch. hic.

Cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis, quas porci manducabant. Luc.15.16. Porci, ipſi maligni ſpiritus ſunt, quia in fœtore, & vitiorum ſtercore, delectantur. Hos autem porcos illi paſcunt, qui eorum voluntati obediunt, eorumque deſideria complent. Luxuria ſiliquæ ſunt, quibus maligni ſpiritus nutriuntur. His autem ventrem ſuum peccatores implere cupiunt: quia, præ nimio peccandi deſiderio, his ſatiari non poſſunt: quantò enim ampliùs peccant, tantò ampliùs peccare deſiderant. S.Euſeb.Emiſſ. Sabbatho poſt D.2. Quadr.

Qui luxuriam exercet, portio diaboli eſt: nullæ enim ſunt diabolo ſapidiores cupediæ, quàm corpus, & anima, luxurioſi. S. Ambroſ.ſ.16 in Pſ.118 apud Fernandium in Gen.3 Sect 18.

Venatores hominum iniqui ſunt ſpiritus: qui nimirum venatorum more, carnes quærunt: dum quoslibet homines, ut carnaliter vivant, immaniter perſequuntur. B.Petrus Dam.l.2 ep.18.

Cum aliquando ad Sanct. Martinum puella quædam ſiſteretur, quam diabolus invaſerat, ſollicitatus magicis artibus alicujus adoleſcentis, qui illius expugnare pudicitiam conabatur: interrogatus diabolus à Sanct Martino, cur non potiùs ſceleratum juvenem, quàm innocentem virginem, arripuerit? reſpondit: quia juvenis habet collegam meum, amoris dæmonem. Mendoza in 1.Reg.5.v.6.

§. XVI.

Luxuriæ pœnæ.

D*Ominus pluit ſuper Sodomam &c.* Gen. 19. 24. Vidimus in hac ipſa etiam vita gehennæ imaginem: tale eſt Sodomorum incendium: cujus rei teſtes ſunt, qui illuc acceſſerunt. Contemplare, quàm ingens hoc peccatum ſit; ut opus fuerit ante tempus gehennam apparere. Iſidorus Clarius l.1.Or.35.

Surgite fugiamus. 2. Reg. 15.14. David, antequam flueret in delicias, leonem occidit, & urſum. 1.Reg.17.36. At deliciis deditus puerum fugit Abſolonem. S. Chryſoſt. in Pſal.3. cui titulus: Pſalmus David cùm fugeret à facie Abſolon filii ſui: fugiebat filium ſuum David, quoniam caſtitatem fugerat: fugiebat filium, quoniam matrimonium pudicum violaverat: fugiebat filium, quoniam legem Dei, quæ dicit, non occides, non adulterabis, fugerat. Mendoza in 1.Reg.2.

Non mœchaberis. Matth.5.27. Cùm vetabat Dominus homicidium, ipſius pœnam ſimul proponebat. modò autem vetans mœchiam, de ſupplicio nec facit verbum. Cur? tale eſt luxuriæ vitium, tam fœdum, tam ſævum in ſua mancipia; ut ſi vel ſolum præcepto cautum videatur, hoc ſatis ſit, ut nemo inveniatur, qui illud non fugerit. Baeza t.3.l.4.c.6.

Ecce mulier, quæ habebat ſpiritum infirmitatis annis decem, & octo &c. Luc. 13. 11. En peccatoris inveterati imago. Sunt, qui tam aſſiduè ex conſuetudine delinquunt: ut videantur ſpiritum infirmitatis habere. *Et impoſuit illi manus* v.13. Vidi ſæpe viros, & fœminas, diu voluptatis indulgentes; nec recedentes ab improbitate, niſi Dei manu fortiter flagellante. Eſcobar t. Mir. Chr. Obſ.1.

Uxor tecum bellum gerit? ingreſſo tamquam fera occurrit? linguam, tamquam gladium, acuit? res quidem valde moleſta, ac difficilis, quòd auxiliatrix adverſaria facta ſit. Teipſum tamen examina, numquid in juventute in mulierem novi quid attentaris, &, quòd mulieri à te vulnus inflictum eſt, curetur per mulierem. Mulier mala dabitur viro peccatori, ait Scriptura: & dabitur tamquam amarum antidotum, quod peccatorum malos humores conſummat. S.Chryſoſt. in Pſ.3.

§. XVII.

Luxuria habet triſtem, & amarum, finem.

O Quàm acerbus fructus luxuriæ, amarior felle, crudelior gladio! Quòd, ſi quantulacumque ſit, illa invitet mellis dulcedo. extrema fellis amaritudo ſi prævideatur; à peccando deterrebit. Sanct. Ambroſ.Exhort. ad Virg. Volve animo: citò præterit, quod delectat; & permanet ſinè fine, quod cruciat. S. Aug. tr. de honeſtate mulier. c.4. apud Barradium tom.3. l.2.c.16. Dom.12. Pent.

Parvum eſt, & ad horam, peccatum: longæva autem eſt ex eo, & æterna, verecundia. S.Cyrill.Jeroſ. Cat.12.

Veniet, veniet profectò dies, imò nox; quando libido iſta tua vertetur in piram, qua ſe perpetuus ignis in tuis viſceribus inextinguibiliter nutriat; & medullas tuas, ſimul & oſſa, indefectiva conflagratione depaſcat B.Petr. Dam. ep. 6. ad Nicolaum II. P.

Omnis dulcedo carnis in amaritudine finit, Drogo Oſtienſ. lib de creat. & redempt. primi hominis.

In extremitate ligni ardentis aqua exſtillat. Plorabunt, qui malis nunc ardent amoribus. Berengarius libro ſimilit.

§. XVIII.

Luxuriam vincendi motiva.

Ex Veteri.

T*Ueris ſuper domum meam &c.* Gen.41.40. Calcare libidinem, fugere luxuriam, omneſque voluptates corporis premere, ac frænare; hoc eſt principatum gerere totius Ægypti. Origenes hic.

Deus veſter, ipſe eſt Deus in cœlo. Joſ.2. 11. dicebat Jerichuntina meretrix. S. Cyrill. Jeroſ. Cat. 2. Deum ſuum dicere non audebat; eò quòd ſe impuram ſentiebat.

Ferant confeſtim confuſionem ſuam, qui dicunt mihi euge, euge: Pſ.39.16. S.Chryſoſt. hic: per eos, qui dicunt euge, euge, intelligere oportet eos, qui ad res turpes agendas incitant, & hortantur: qui ſtatim pudore afficiuntur, quando eorum improbum conſilium declinaverimus.

Beatus, qui tenebit & allidet parvulos ſuos ad petram. Pſ.136.9. Parvuli filiæ Babylonis ſunt ſuggeſtiones carnalis delectationis: hos ad petram allidunt, qui ob Chriſti Paſſionem carnalia reſpuunt. S.Honorius ſerm. de Adv.D.

Ex

Ex Novo, & Patribus;

Dictum eſt antiquis. Matth.5.27. Ecce abundantior juſtitia, non ſolùm prohibitio corporalis, ſed cordis. Ecce juſtitia Phariſaica, corpora non mœchari; ecce abundans; concupiſcentias à corde recidere. Cor hominis fons eſt malorum, ubi fuerit perverſum. Simon Caſſ.l.10.c.19.

Quàm ſuave mihi ſubitò factum eſt, carere ſuavitatibus nugarum: & quas amittere metus fuerat, jam dimittere gaudium erat. Ejiciebas enim tu eas à me, vera, & ſumma ſuavitas: ejiciebas, & intrabas pro eis omni voluptate dulcior. S.Aug.l.9.conf.c.1.

Dic ſuggerenti tibi concupiſcentias ſordidas, & immundas: vade ad tui ſimiles impudicos, atque laſcivos. Porcorum gregem depopoſciſti tibi? demergere in mare cum ipſis: non me ampliùs tibi ſervum habebis, aut voluntati obedientem tuæ. S. Ephrem in illud, attende tibi c.9.

Glorificemus, & portemus Chriſtum in corpore noſtro 1. Cor. 6.20. Quoniam ab ipſo empti ſanguinis ejus pretio magno: ut munditia vitæ Chriſti Jeſu manifeſtaretur in noſtra carne mortali: ut, ſi non propter aliud, ſaltèm propter hoc ab iſta immunditia liberi viveremus: quia ipſe unum nobiſcum, & nos unum cum ipſo, per noſtram humanitatem aſſumptam, indiviſibiliter facti ſumus. Ac per hoc præhonoremus in nobis Humanitatis pulchritudinem, quam unigenitus Dei filius in ſeipſo ſuſcipiens, ineffabiliter honorare dignatus eſt, puritati æternæ copulans creatam in tempore puritatem: & quam per Spiritum S. initiavit, per virginea membra ſuſcepit, quam penetrans portavit in cœlum: Simon Caſſ.l.9.c.52. de luxuria.

Quòd ut plurimùm, non niſi in principio nuptiarum modicum vinum conſolationum, & benedictionum, habeatur, ideo eſt: quod D. N. J. Chriſti loco invitetur Adonis, & B. Virg. loco Venus. S.Franc.Saleſ.c.38.

§. XIX.

Luxuriæ origo,

A*Ccidit ut ſurgeret de ſtrato ſuo poſt meridiem*. 2. Reg. 11. 2. Somno, & cibo, paſtus, ideoque in Venerem proclivis: cujus enim ſtimuli ſunt deliciæ regales, deſidia, & ſomnus: in ſomno enim fit cibi concoctio; cujus ultima pars eſt ſemen: quod enim corpori alendo ſuperfluit, vertitur in ſemen: quapropter ſomnus matutinus caſtis periculoſus; tunc enim peracta concoctione, reliquum alimenti in ſemen tranſit; quod venereas cogitationes, motuſque efficit. Cornelius hic.

Rex Salomon adamavit mulieres. 3. Reg.11. 1. Poſt Platum Venus: nam cùm auri, argentique, copiam inundaſſe Jeroſolymis priore capite referatur; mox patuiſſe ais regis thalamum exteris mulieribus. Tanta eſt luxuriæ, libidiniſque conjunctio; ut ſi abundes, via floreas. Oliva l.1.Strom. hic.

Capiatur laqueo oculorum ſuorum in me. Judith 9.13. Non ait, capiatur laqueo pulchritudinis meæ, ſed *oculorum ſuorum*: quia laqueus nō in forma, ſed in oculis latet noſtris. Baeza t.2.l.6.c.5 §.11.

Mittam famem in terram. Amos 8. 11. Non famem panis, & aquæ, ſed audiendi verbum Domini; cùm ſtatim ſubjicit: *in die illa deficient virgines pulchræ* v.13. S.Hieron. hic: ex quo colligimus, quando doctrina non fuerit in Eccleſiis, perire pudicitiam, caſtitatem mori, omnes abire virtutes: quia non comederunt verbum Domini. Novarinus Agn.Euch.

Sicut ignis, cùm fomitem invenit, validioribus flammis exurgit: ità & quando in juvenem materia pecuniarum inciderit; tantam accendit fornacem, ut animam juvenis totam flagrare faciat. S. Chryſ.hom.59. in Gen. Laſciviæ in cantibus, ſolatiis, & feſtis variis, ſolent eſſe ſignum futuræ tempeſtatis: ſicut ludus Delphinorum in mari. B. Humbertus ſ.77.ad Laicos in caſtris.

Aqua. Lem. *ſervatur motu*. S.Laur.Juſt. l.1.de perfect. grad. c.9. Sicut aqua, quæ caret decurſu, aut jacet in foveis, putreſcit, repleturq; animalibus venenatis, & noxiis: ità & corpus otii tabe confectum, concupiſcentiarum carnalium parit, & nutrit inſaniam.

§. XX.

Contra Luxuriam amuleta, & remedia.

1.

Memoria noviſſimorum, & mortis,

Ex Veteri, & Novo.

N*Um ſanguinem hominum iſtorum, & animarum periculum, bibam?* 2.Reg.23.17. *noluit ergo bibere*. Quærit S. Ambr. quis eum, ne biberet, cohibuit? Reſp. ſuavitatem bibendi non poterat, quæ propoſito mortis horrore conſtabat. q. d. quomodo bibat aquam, cui horrida mors ob oculos verſatur? ob oculos mortis nulla eſt ſinè multo felle voluptas, nulla ſinè amarore voluptas, nullæ ſinè anxiis curis deliciæ. Did.Niſſ.ſ.5.D 4.Quadr.§.3.

Deficiet omnis caro ſimul & homo in cinerem revertetur. Job. 34. 15. S.Greg.l.23.mor.c.16. Omnes affectus carnales peribunt; & homo quaſi in ſpiritum revertetur. Sed qua ratione? *homo in cinerem revertetur*. Pſ.103.29. *Auferes ſpiritum eorum, & deficient; & in pulverem revertentur*. Id eſt, ſi cogitent, quòd cinis ſint; facilè tamen tentes ſpiritus deponent. Pinna Eth.98.

Ecce ego creavi fabrum ſufflantem in igne prunas. Iſ.54. 16. Dum fabri fornax halitu follis non afficitur, ſub cineribus latent ſuccenſi carbones: at cùm follium impetu volitant cineres, flamma acuitur. Cineribus, id eſt, memoria mortis, curaverat Dominus ignem concupiſcentiæ operire: *morte moriemini*. At Diabolus accedit inſufflans, *nequaquam moriemini*: volitant cineres, concupiſcentiæ flammæ deſæviunt. Eſcobar t.3.Coll.Chr.l.1.Obſ.9.

Sint lumbi veſtri præcincti. Luc. 12. 35. Cingulum eſt ultimum corporis ornamentum. Quando quis accingitur, nihil ei reſtat induendum. Præcipiens igitur Dominus nos præcingere; jubet nos ità vivere, ut omnibus jam omnino neceſſariis operibus effectis mortem ſemper expectemus. Diez conc. 1. in Communi Conf. non Pont.

Calceamenta in pedes eius. Luc. 15. 22. Calceamenta pedum ex rebus mortuis, monita humanorum affectuum ſunt; quibus mortis infixa memoria evocantur à turpibus; & ejus metu à malis voluptatibus abſterrentur. Simon Caſſ.l.6.c.16.

Ex Patribus:

Nihil ſic ad edomandum deſideriorum carnalium appetitum valet; quàm ut unuſquiſque hoc, quod vivum diligit, quale ſit mortuum, penſet. Conſiderata enim corruptione carnali citiùs cognoſcitur; quia cùm illicitè caro concupiſcitur, tabes deſideratur. S.Gregor.l.16.mor.c.19.

Nihil utilius ad domandam carnis laſciviam, & ad illuminandum animas, quàm cogitare, qualis homo ſit futurus in morte. S.Bonavent.ſ.41. D.Quinq.

S.Iſidorus Peluſ.l.2. ep.53. de Virgine quadam: nobilis, & caſta erat; ſeque, & animum, & corpus, ab omni libidine intactum ſervaturam Chriſto promiſit: ut autem certior facta eſt, juvenem quemdam amore illius inſano correptum, furore præcipitem agi, rationem excogitavit, per quam, & pudicitiam ſuam, incolumem ſervaret, & ipſius ignem extingueret: abraſo enim univerſorum crinium ſuorum ornatu, facieque ſua cinere aqua permixto delibuta; eum ad ſe accivit, ingreſſoque dixit: tunc hanc deformitatem amas? Ille verò tamquam ex furore revocatus, non modò libidinis ignem extinxit; verùm etiam ingenti poſtea caſtitatis amore flagravit.

Novi fratrem in Chriſto, qui diſtrictam hanc mentis ſuæ regulam jugi, ac pervigili, ſervat intuitu; ut quotieſcumque libidinis ſuggeſtio ſurrepit mox cogitationi ſuæ, velut expeditus ad proficiſcendum, dicat: eamus circùm omnia cœmiteria: ac ſepulturas imaginando perluſtrans, putreſcentium vitus, ſaniemque cadaverum, ſcatentes vermes, & fœtentium jus carnium, curioſo rimatur intuitu: nec eſt libidini diverſorium, in qua verſatur mente ſepulchrum. B.Petr.Dam. l.6.ep.26.

Meditatio mortis, velut novacula acuta, radit renaſcentia quotidie ſuperflua deſideria carnis. Petrus Cellenſ. lib.de pan.c.11.

Timore tantùm voluptuoſa coercetur affectio. Diſce igitur, quicumque carnalium ſectaris affectum; inevitabilem mortis eſſe ſententiam, incertam horam, eventum dubium; ſeveritatem Judicis, perennitatem ſententiæ, Tartari carceres, edacitatem inextinguibilis flammæ, pavendum aſpectum dæmonum, atque inconſolabilia Inferni fore tormenta. S.Laurent.Juſt.ſ.feſto S.Lucæ Evang.

Exempla.

B. Margaritæ de Cortona pœnitentis corpus poſt 350. annos adhuc incorruptum. Priùs laſcivo juveni adhæſit per annos novem, ſeu ſpe nuptiarum, ſive Mundi muliebris, cujus mirùm quantùm cupida erat. Cùm ille ſemel ſecedens canem ſecum duxiſſet, hic poſt aliquot dies domum rediens, Margaritam, veſte dentibus apprehenſa, extra domum pertrahere nitebatur: quæ admirans canem ſequitur, donec ad lignorum quamdam congeriem ſubſiſtit canis, ligna reſpiciens, & attingens, quaſi monens ea removeri. Illa cùm aliquot ligna amoviſſet, amatorem ſuum mortuum, jamque vermibus ſcatentem, videt. Quo ſpectaculo permota pœnitentiæ ſe totum tradidit; petit in tertium Ordinem S.Franciſci conſtanter recipi; recipitur; in ſolitudine vacat lacrymis, orationi, flagellis &c. Bollandus 22.Febr.

Sæcularis ille, de quo Platus l.3.de bono ſtat.rel. c.ult. cùm in deliciis mollem vitam ageret, nec ullum ſibi de converſione

verbum fieri vellet; religioſus quidam cum comiter inviſens, ad extremum in digreſſu; ſcis, inquit, quis poſt mortem erit lectus tuus? docebit te Iſajas 14.11. *ſubter te ſternetur tinea &c.* Qui verſus ità illum pupugit; ut jam nihil aliud, quàm vermes illos & tineas, animo volvere poſſet &c. Quare hoc reputans: ſi ipſa cogitatio illius pœnæ tam erat intolerabilis; quantò intolerabilior futura erit ipſa poena; manus denique Deo dedit, ſeque ei in Religione dicavit.

Nobilis adoleſcens erat libidini adeò immerſus, ut ſpem prope nullam faceret reſipiſcendi. Tandem à ſacerdote hoc Salutare accepit monitum; ut appoſito ad caput ardente cereo, ad pedes Crucifixi imagine; ubi in lecto decubuiſſet, brachiis in crucis formam compoſitis, quartam ſolùm horæ partem poneret in hac cogitatione: aliquando fore diem, quo tali ſitu, dum anima ſe in domum receperit æternitatis, mortuus jacebit in ſimili ſtrato. Paruit ille, cùm ecce santa illum hominis moribundi, & feralis thalami, conſternatio, ac pavor invaſit; ut poſtridie bene manè properarit ad Confeſſarium, ac multis lacrymis, quam antea rejecerat, jam ultrò poſtulaverit pœnitentiam; atque ex hoc vitam caſtigarit impuram. Engelgrave t.2.D.23.Pent.§.2.

Memoria Judicii.

Diſputante autem illo de juſtitia, & caſtitate. Act.24.25. (Sciebat enim Felicem eſſe adulterum, & injuſtum) *& de Judicio futuro.* Hunc ſtimulum, qui acerrimus eſt, impuro, & injuſto, judici adhibet Paulus; ut ad pœnitentiam eum adigat. Cornelius hic.

Nec revocabat me à profundiore voluptatum carnalium gurgite, niſi metus mortis, & futuri Judicii tui. Sanct. Auguſt. Conf. l.6.cap.6.

Si quam turpem cogitationem in mentem tuam venire animadverteris; ſuſcipe Judicii ſalutarem commemorationem: intende animum ad diſcendum; ut rerum turpium obliviſcatur. S.Cyril. Jeroſ.Præfat. in Catech.

Beſtiæ abſterrentur metu, & ſenſu, doloris, à voluptatibus in eis inſurgentibus à natura: abſterreri igitur debebat cultor libidinis, metu judicis, & incendii infernalis. Simon Caſſ.l.8.c.52. de luxur.

Vide tit. Converſio.

Memoria Inferni.

Paleas comburet igni inextinguibili. Matth.3.12. O utinam verba iſta terrifica animæ ſapienter ſaperent, & aure cordis ea perciperent! utque nihil carnale, aut tranſitorium, eam delectaret. Dionyſius Carth. hic.

Propone ſibi adverſus præſentes carnis ardores futuri ſupplicii ignes. S Iſidorus l.2.Soliloq.

Si libidinis igne flagras, ignem illum appone; atque hic confeſtim extinguetur, & evaneſcet. Sanct. Chryſoſtomus hom. 10. in 2.Corinth.

Cùm libidine pulſaris, cogita ignem æternum. S.Bernardus de modo vivendi ad quemdam monachum.

2.

Memoria præſentis Dei.

Noe vir juſtus - cum Deo ambulavit. Gen.6.9.

Magnus in medio tui ſanctus Iſrael. Iſ.12.6. *Onus Babylonis* Iſ.13.1. Cùm dixiſſet Propheta, adeſſe Deum in medio Iſraelis, ſtatim Babylonis excidium prædixit. Ut ſcias, nihil ità hoſtes noſtros profligare, quàm Dei in mente præſentiam. Oliva lib. 4. Strom. hic.

Meliùs eſt mihi abſque opere incidere in manus veſtras, quàm peccare in conſpectu Domini. Dan.13.23.

Ecce hydropicus ante illum. Luc. 14. 2. Hydropicus eſt omnis, qui per diſſolutam vitam, & lubricam, anima ſua graviter ægrotat; qui & Chriſto indiget: & ſanabitur planè, ſi ante Chriſtum fuerit. Nam, qui ante Chriſtum fuerit, cogitans ſemper, quomodo ab ipſo videatur, minimè peccabit. Theophylactus hic.

Profectus in regionem longinquam; & ibi diſſipavit ſubſtantiam ſuam. Luc.15.13. Cur in patria non ſectatus delicias, cur ibi non diſſipavit? nativo in ſolo major peccandi, quàm in peregrino, occaſio. S.Chryſol.ſ.1. quæramus, quæ res filium rapuit hos ad auſus? cupit vivendi libertate gaudere. Sed ea paterno aſpectui inerat vis; ut quodammodo præpeditus, cupiditatibus non poſſet indulgere. Naxera in Joſ. 18.§.7.

In ſceleribus, Deo contempto, homines formidamus: homine præſente nemo ſcortatur; & licèt majorem in modum libidine flagraret; affectus tamen violentia pudore hominum vinceretur. Cùm autem Deus videat; non modò adulterantur, ſcortantur, ſed & alia longè graviora, & auſi ſunt, & audent. Nunc hoc vel ſolum ſatis eſſet, quò cœlitus innumeris peteremur fulminibus? Hinc omnia orta ſunt mala; quòd ſcilicet in rebus turpibus, non DEUM, ſed homines, timemus. S. Chryſoſt, in 1. Cor.4.

3.

Memoria Paſſionis Chriſti.

Fecit Moyſes ſerpentem æneum; quem cùm percuſſi aſpicerent, ſanabantur. Num 21.9. Ad aſpectum ſerpentis ænei in palo levati, id eſt, Chriſti in Cruce affixi, ſanabantur, qui percuſſi erant à ſerpentibus; id eſt, à carnis delectationibus. Hugo Card. in Pſ.15.

Confige timore tuo carnes meas. Pſal.118. 120. S.Ambroſ. legit; confige clavis à timore tuo carnes meas. Et addit hic: qui diligit Domini teſtimonia, configit clavis carnes ſuas: ſciens, quòd vetus homo crucifixus eſt. Confige ergo te clavis, & deſtrue fomenta peccari; moriatur in te illecebra omnium delictorum, libertatem vagandi cupiditas voluptatum non habeat cruci affixa Nadaſi anni Crucif.

Faſciculus myrrhæ - inter ubera mea commorabitur. Cant. 1. 12. Hebr. *pernoctabit*: q.d. noctu, cùm maximè ingruunt cogitationes turpes & phantaſiæ, & tentationes; pro unico, certoque remedio, utar hoc myrrhæ; Paſſionis Chriſti, faſciculo: illo omnes diſcutiam; illius odore, & meditatione, omnes fugabo. Cornelius hic.

Dabis eis ſcutum cordis, laborem tuum. Thr.3.65. Paſſio Domini eſt ſcutum, in quo poſſumus omnia tela nequiſſimi ignea extinguere. Ugo Carthuſ. hic.

Cùm me pulſat aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Chriſti. S.Auguſt. in Man.c.22.

Nihil ſic valet ad extirpandas voluptatum radices; quàm recordatio vulnerum Domini mei. S Petrus Dam.ſ.59.

Arbor quædam in navi eſt Crux in Eccleſia; quæ inter totius Sæculi blanda, & pernicioſa naufragia incolumis ſola ſervatur. In hac ergo navi quiſquis arbori crucis ſe religaverit, dulcem procellam luxuriæ non timebit. Sanct. Maximus homil. 5. de Paſſ.Dom.

Qui deliciis delectatur, aſpiciat Chriſtum paſſum: eſt enim ſummum remedium contra omne carnis incentivum; cernere Dominum ſuum, & benigniſſimum redemptorem ſuum, ſic ad columnam alligatum, ſic acriter verberatum, ſic in cruce extenſum, ſic clavis affixum. S.Bonav.ſ.11.

Chriſto propinatus eſt triplex potus, myrrhæ, fellis & aceti. Et ſignificat hic Chriſti potus triplicem amaritudinem triplicis tentationis. Potus myrrhæ, eſt tentatio avaritiæ; quæ nimiam habet amaritudinem. Potus fellis, eſt tentatio carnis; quæ ſub ſpecie dulcedinis amaritudinem tenet mortiferam. Potus aceti, eſt ambitio Sæculi; quæ dentes ſtupefacere facit. Contra hunc potum triplicem mortiferum dedit nobis Dominus in Paſſione triplicem potum ſalutiferum. Primum in ſudore ſanguinis contra æſtum avaritiæ: aquam lateris contra ardorem carnis: lacrymarum effuſionem contra Sæculi ambitionem. Hugo Card. in c. 11. Sap.

Paſſio Domini celebratur; & nos voluptati operam damus? clamat nobis de cruce: *ò vos omnes &c.* Et nemo eſt, qui audiat; nemo eſt, qui conſoletur; nemo eſt, qui reſpondeat. Drogo Oſt. de ſacr. D.Paſſ.

Exempla.

Juvenis religioſus Ord. Ciſt. in gravibus tentationibus carnis prolixiùs orabat, divinum implorans auxilium. Tranſeunti ante altare apparuit Chriſtus crucifixus, qui brachiis è cruce revulſis eum dulciſſimè amplexatus eſt; ad pectus ſuum ſtrinxit, & tentationes omnes carnales compeſcuit. Cæſarius l.8.hiſt. memorab. cap.13.

4.

Amor Dei.

Dilectio Dei morti comparatur, dicente Salomone, valida eſt ut mors dilectio. Idcirco ſicut mors violenter ſeparat animam à corpore; ità & dilectio Dei violenter ſegregat hominem à mundano, & carnali amore. S.Iſidorus l.2.c.3.

Voluptatis amator non eſt amator Dei. Orig.hom.1. in Iſ.

Si egreſſus videris formoſam aliquam & impudicam mulierem te inleſcantem, & ad ſui amorem pellicientem, dic ei: non poſſum te ſequi, cum Deo pactum feci; illum unum deinceps amorem meditor. S.Chryſoſtom. in Pſ.41.

Amor eſt amore vincendus: pro menſura charitatis, carnis concipitur odium. Ubi abeſt charitas, ibi carnis dominatur perniciosa libido, jacet ſpiritus, virtus abjicitur, & vitia regnant. S.Laurent.Juſt.opuſc.de inter.confl.c.3.

Quemadmodum, ſolis præſente ſplendore, opacæ noctis propulſantur tenebræ; itá coruſcante anima charitatis incendio omnis ab ea caligo voluptatis abigitur. Id ib.

Si, ò anima, carnem diligis, nullam aliam carnem ames, niſi Jeſu Chriſti: hæc pro te, & pro totius generis humani ſalute, ſuper aram crucis fuit oblata. Id. de incend.div am.c.1.

Amor eſt ignis ſacrificii ſpiritualis: nihil enim eſt, quòd carnalem concupiſcentiam efficaciùs, celeriùs, perfectiùſque, mortificet; quàm ſincerus Dei amor. Bellarmin.de 7.Verb.c.15.

5.

Fuga occaſionis.

Noli reſpicere poſt tergum. Gen.19.17. Præceptum hoc in deteſtationem ſceleratæ gentis, & terræ: & ut docerent; talia flagitia in tantum eſſe deteſtanda, & fugienda; quòd etiam uſque ad primum conſpectum viſus, vel memoria, non venirent. S.Thom. Aqu. hic.

Fuga in lubricis tentationibus laudabilis. Pſ.17.33. *Deus; qui præcinxit me virtute &c. Qui perfecit pedes meos tamquam cervorum.* v.34. Habac.3.19. *Deus Dominus, fortitudo mea; & ponet pedes meos quaſi cervorum.* Mendoza in 1.Reg.3.

Vide tit. Occaſio.

6.

Mortificatio, jejunium.

Tribus pueris cibus, olus & legumina, fuit. Dan.1.12. Alioquin numquam vincerent flammas; ſi vellent amare delicias. S. Fulgentius ſerm.ſup.illud, audivit Herodes tetrarcha Matth.14.1.

Multi, ut curentur de febre corporis, jejunant, ſervando dietam medici; ſed, ut curentur de febre luxuriæ, nihil faciunt. S. Vincent.Fert.ſ.de S.Nicolao.

Sanct. Benedictus in tentatione carnis in ſpinis ſe volutavit. Dumetum hoc ſpinarum viſitans Sanct.Franciſcus A.D.1222. Spinaſque exoſculans, & cruce ſignans, miraculo dumetum in roſetum pulcherrimarum roſarum ferax convertit; quæ etiamnum perdurant, multiſque ægris ſanitatem attulerunt. VVadingus in annalib. Minor. A.1222.n.

Varia alia amuleta.

Ipſa conteret caput tuum. Gen.3.15. Ipſe obſervabit calcaneum tuum; & tu obſervabis caput ejus. S. Gregorius Niſſ. voluptatem comparat ſerpenti. Si igitur fugis beſtiæ contubernium, atque cohabitationem, cave caput, hoc eſt, primum mali impetum, & incurſum; ad hoc enim præcepti Domini pertinet ænigma: ipſe obſervabit calcaneum &c. De Orat.Dom.or.4.

Quomodo poſſum hoc malum facere, & peccare in Deum meum. Gen.39 9.Caſtus ille adoleſcens mentem ſuam, velut rore quodam recordationis Dei, perfundebat; nè impii amoris igne ureretur. S.Ephrem. de recta vivendi ratione c.48.

Qui timorem Dei ſibi vendicat, voluptatem non admittit. Id. de timore Dei.

Sit ſuavis, & dulcis affectui tuo Dominus Jeſus, contra malè utique dulces vitæ carnalis illecebras; & vincat dulcedo dulcedinem, quemadmodum clavum clavus expellit. Sanct. Bernardus ſ.20. in Cant.

Extinguamus ignes concupiſcentiæ per ignes pœnitentiæ. S. Eligius hom.9.

Nihil flammam, & inſaniam hanc itá comprimere poteſt, ut triſtitiæ vehementia, & calamitatis excellentia. S. Chryſoſtom. hom.28. in Gen.

Joannes de Voragine narrat: quidam Sacerdos tentationes carnis graves paſſus, cùm conſentire nollet, à ſummo Pontifice licentiam petiit contrahendi: qui ei annulum cum ſmaragdo dedit, juſſitque ſtatuæ S.Agnetis ex parte ſua præcipere, ut ſe permitteret deſponſari. Quod cùm ſacerdos faceret, illa continuò digitum annularem porrigens, & annulo ſuſcepto, digitum, retrahens, omnes tentationes à ſacerdote fugavit Bolland.21. Jan.

Vide plura tit. Caro. Caſtitas. Peccata Capitalia Voluptas.

Digitized by Google

TEXTUS SACRI
EX UTROQUE TESTAMENTO,

Qui in hoc primo Tomo citantur, & explicantur, ſervato ordine Librorum, Capitum, & Verſuum.

Liber Geneſis,

Caput 1.

IN principio creavit Deus cœlum, & terram, A. titulo 18. §.1. A.t.19.§.2. C.t.1.§.9. C.t.8. C. t.10.§.9. C. t.23.§.7. numero 2.
Terra erat inanis, & vacua. E.t.3.§.2.n.3.I.t.25.§.2.n.2.
Tenebræ erant ſuper faciem abyſſi. A.t.5.
Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas. A.t.12.§.1 A.t.14 §.11.C.t.24. §.1.I.t.18.§.5.
Fiat lux. B.t.8.§.4.
Et facta eſt lux. A.t.18.§.1.F.t.6.§.1.
Diviſit lucem à tenebris. A.t.19.§.1.C.t.5.§.3.D.t.5.§ 4.
Factum eſt veſpere, & manè dies unus. C.t.1.§ 3.§.7. E.t.30.§.1. F.t.4.§.1.I.t.5.§.1.
Fiat firmamentum in medio aquarum. A.t.4.§.1.F.t.14.§.1.
Fecit Deus firmamentum, diviſitque aquas &c.C.t.10.§.16.D.t.1. §.6.D.t.31 § 1.I.t.6.§.1.L.t.2.§.7.
Congregentur aquæ, quæ ſub cœlo ſunt &c.A.t.23.§.2.
Congregationes aquarum appellavit maria. D.t.14.§.9.G.t.2.§.4.
Et vidit Deus, quòd eſſet bonum. C.t.30.§.3.H.t.3.§.4.
Germinet terra herbam virentem. I.t.5.§.9.L.t.9 §.2.
Fecit Deus duo luminaria magna. C.t.10.§.1. C.t.11.§.2.L.t.9 §.3.
Creavit Deus cete grandia. B.t 2.§ 1.
Et omnem animam viventem, atque motabilem, quam produxerunt aquæ in ſpecies ſuas. A.t.7.§.1.
Et omne volatile juxta genus ſuum. C.t.1.§.19.
Reptile, beſtias, jumenta. A.t.26.§ 1.
Faciamus hominem, ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram. C.t.17.§ 4.I.t.4.§.1.
Præſit piſcibus maris &c. G.t.8.§.7.
Creavit Deus hominem ad imaginem ſuam. A.t.14.§.4.H.t.7.§.22.
Viditque Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.B.t.6.§.6.

Caput 2.

Requievit die ſeptimo ab univerſo opere, quod patrarat.C.t.1.§.3. D.t.2.§.7.I.t.26.§.1.L.t.10.§.1.
Benedixit diei ſeptimo. C.t.12.§.1.F.t.4.§.1.
Homo non erat, qui operaretur terram. G.t.4.§.5.
Fons aſcendebat è terra, irrigans univerſam ſuperficiem terræ. E.t.9.§.1.
Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ. G.t.6.§.1.H. t.7.§.2.§.21.§.22.
Inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vitæ. A.t.14.§.11.A.t.19.§.1. I.t.16.§.1.
Factus eſt homo in animam viventem. B.t.9.§.1.C.t.26.§.4.H.t.3. §.7.I.t.5.§.11.
Plantaverat Dominus Deus paradiſum voluptatis à principio. E. t.2.§.1.
Lignum vitæ in medio paradiſi. C.t.10.§.1.C.t.12.§.1. C t.42.§.1. D.t.5.§.1.E.t.9.§.16.
Fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradiſum. I.t.12 §.1.
Tulit Dominus Deus hominem, & poſuit eum in paradiſo voluptatis, ut operaretur, & cuſtodiret illum. C.t.30.§.2.C.t.41.§. 2.L.t.5.§.1.
Præcepit ei dicens: ex omni ligno paradiſi comede: de ligno autem ſcientiæ boni, & mali, ne comedas. A.t.14.§.23.C.t.44.§.1.
Non eſt bonum, hominem eſſe ſolum. G.t.4.§.1.
Faciamus ei adjutorium ſimile ſibi. A.t.19.§.3.C.t.23.§.2.G.t.4.§.5.
Formatis igitur Dominus Deus de humo cunctis animantibus terræ, & univerſis volatilibus cœli, adduxit ea ad Adam? ut videret, quid vocaret ea. A.t.14.§.4.n.5.C.t.41.§.2.I.t.18.§.5.
Omne, quod vocavit Adam animæ viventis, ipſum eſt nomen ejus. C.t.18.§.4.
Immiſit Dominus Deus ſoporem in Adam. A.t.13.§.1. C.t.42.§.3.
Ædificavit Dominus Deus coſtam, quam tulerat de Adam, in mulierem. F.t.2 §.1.§.5.
Hoc nunc os ex oſſibus meis. C t.24.§.7.F.t.2.§.5.

Caput 3.

Cur præcepit vobis Deus, ut non comederetis de omni ligno paradiſi. A.t.16.§.1.F.t.2.§.7.
Præcepit nobis Deus, nè comederemus, & nè tangeremus illud. C.t.44.§.2.F.t.11.§.11.
Nequaquam moriemini. D.t.5.§.7.§.8.L.t.14.§.5.
Scit Deus, quòd in quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi veſtri. G.t.5.§.2.
Eritis ſicut dii. A.t.9.§.2.
Tulit de fructu illius, & comedit, deditque viro ſuo. E.t.11.§.3. F.1.2 §.8.
Cumque cognoviſſent ſe eſſe nudos, conſuerunt folia ficus &c.A. t.19.§.5.A.t.29.§.4.
Cùm audiſſent vocem Domini Dei deambulantis in paradiſo. A. t.13.§ 9.I.t.5.§.1.
Abſcondit ſe Adam, & uxor ejus, à facie Domini Dei in medio ligni paradiſi. C.t.27.§.6.H.t 6.§.3.I.t.9.§.2.
Adam ubi es. C.t 26 § 2.M 1.§.5.§.6.I.t.5.§.4.
Vocem tuam andivi in paradiſo, & timui; eò quòd nudus eſſem. C.t.27.§.4.I.t 5.§ 9 I.t.26.§.3.
Mulier, quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno, & comedi. A.t.15.§.1 C.t.5 §.3.C.t.26.§.3.
Quare hoc feciſti. I.t.26.§ 9.
Super pectus tuum gradieris, & terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. H.1 4 §.4.
Ipſa conteret caput tuum. D.t.5.§.7.L.t.16.§.20.
Multiplicabo ærumnas tuas. D.t.2.§.2.
Maledicta terra in opere tuo. B.t.9.§.2.C t.5.§.1.C.t.38.§.1.
In ſudore vultus tui veſceris pane. L.t.2.§.4.
Fecit Dominus Deus Adæ, & uxori ejus, tunicas pelliceas.B.t.9 §.5
Emiſit eum Dominus Deus de paradiſo voluptatis. B. t.9. §.3.§.4. E.t.9.§ 18.
Collocavit ante paradiſũ voluptatis Cherubim, & flammeũ gladiũ, atqrverſatilem, ad cuſtodiendam viam ligni vitæ.A.t.14 §.3.

Caput 4.

Fuit abel paſtor ovium, & Cain agricolę. D.t.13.§.2.I.t.33.§.2.
Factum eſt, ut offerret Cain de fructibus terrę munera Domino. F.t.8.§.8.
Reſpexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus. D.t.4. §.10. E. t.9.§.1.
Iratus eſt Cain vehementer; & concidit vultus ejus. I.t.18.§.2.
Nonne, ſi bene egerit, recipies &c. C.t.27.§ 5.
Conſurrexit Cain adversùs fratrem ſuum Abel, & interfecit eum. D.t.14.§ 13.I.t.18.§.1.
Ubi eſt Abel frater tuus. C.t.26.§.2.M.2.
Maledictus eris ſuper terram, quæ aperuit os ſuum &c. C.t.26.§.3. D.t.14.§.20.I.t 9.§.2.
A facie tua abſcondar; & ero vagus, & profugus, in terra.I.t.26.§.2

Omnis,

Omnis, qui invenerit me, occidet me. C.t.57.§.6.
Cain ædificavit civitatem. C.t.15.§.5.
Occidi virum in vulnus meum. C.t.26.§.2.n.2.
Sed & Seth natus eſt filius, quem vocavit Enos: iſte cœpit invocare nomen Domini. B.t.8.§.1.E.t.3.§.5.n.3.F.t.8.§.10.nu.2. H.t.3.§.5.

Caput 5.

Ipſe conſolabitur nos. B.t.2.§.1.
Noe, cùm quingentorum eſſet annorum, genuit Sem, Cham, & Japhet. C.t.6.§.2.n.6.

Caput 6.

Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, quia caro eſt. A.t.11.§.1.L.t.16.§.14.
Eruntque dies illius centum viginti annorum. B.t.9.§.2.
Tactus dolore cordis intrinſecus. B.t.9.§.2.
Pœnitet me, feciſſe eos. C.t.29.§.9.
Noe vir juſtus - cum Deo ambulavit. I.t.15.§.2 L.t.16.§.9.
Finis univerſæ carnis venit coram me. L.t.16.§.3.
Fac tibi, arcam de lignis lævigatis. A.t.59.§.3.I.t.5.§.1.I.t.10.§.1.
Manſiunculas in arca facies. A.t.19.§.C.t.39.§.1.I.t.16.§.1.

Caput 7.

Te vidi juſtum coram me in generatione hac. I t.28.§.2.
Facta eſt pluvia ſuper terram quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. B.t.9.§.4.
In articulo diei illius ingreſſus eſt Noe &c. A.t.10.§.7.
Incluſit eum Dominus deforis. A.t.29.§.3.§.4.
Multiplicatæ ſunt aquæ, & elevaverunt arcam in ſublime à terra. D.t.14.§.18.
Arca ferebatur ſuper aquas. C.t.5.§.3.

Caput 8.

Aperiens Noe feneſtram arcæ. C.t.26 §.1.
Dimiſit corvum: qui egrediebatur, & non revertebatur. A.t.16. §.1.I.t.9.§.1.L.t.16.§.1.§.3.
Columba - cùm non inveniſſet, ubi requieſceret pes ejus, reverſa eſt ad eum in arcam. C.t.20.G.t 6.§.1.
Illa venit ad eum ad veſperam, portans ramum olivæ virentibus foliis in ore ſuo. I.t.26.§.4.
Emiſit columbam, quæ non eſt reverſa. B.t.2.§.1.C.t.23.§.11.
Tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis; obtulit holocauſta ſuper altare. G.t.6.§.4.
Odoratuſque eſt Dominus odorem ſuavitatis. C.t.8.

Caput 9.

Terror veſter, ac tremor, ſit ſuper cuncta animalia terræ. H.t. 3.§.2.
Omne, quod movetur, & vivit, erit vobis in cibum. B.t.6.§.12. E.1.9.§.29.
Arcum meum ponam in nubibus. C.t.12.§.1.I.t.22.§.1.
Bibens vinum inebriatus eſt, & nudatus in tabernaculo ſuo. I.t. 17.§.1.
Maledictus Chanaan. C.t.40 §.5.
Benedictus Dominus Deus Sem: ſit Chanaan ſervus ejus. G.t.3. §.6.n.2.

Caput 10.

Nembrod robuſtus venator coram Domino. D.t.17.§.4.

Caput 11.

Invenerunt campum in terra Sennaar, & habitaverunt in eo. D. t.3.§.1.G.t.6.§.2.
Venite deſcendamus, & confundamus ibi linguam eorum. B.t. 9.§.2.

Caput 12.

Faciam te in gentem magnam. B.t.8.§.2.
In te benedicentur univerſæ cognationes terræ. B.t.5.
Flagellavit Dominus Pharaonem plagis maximis. A.t.3.§.1.

Caput 13.

Erat Abram dives valde in poſſeſſione auri, & argenti. D.t.14. §. 7.
Unde & facta eſt rixa inter paſtores gregum Abraham, & Loth. B.1.4.§.2.
Si ad ſiniſtram ieris, ego dexteram tenebo. C.t.5.§.3.
Homines Sodomitæ peſſimi erant, & peccatores coram Domino nimis. G.tit.5.§.2.
Surge, & perambula terram in longitudine, & in latitudine ſua. E.t.9.§ 15.
Faciam ſemen tuum ſicut pulverem terræ. A.t.11.§.1. A.t.16.§.4. C.t.1.§.16.H.t.7.§.16.

Caput 14.

Venerunt ad montem Miſphat. I.t.26 §.7.
Numeravit expeditos vernaculos ſuos trecentos decem, & octo; & perſecutus eſt uſque Dan.B.1.8.§.2.
Melchiſedech rex Salem proferens panem, & vinum: E.t.9.§.3. §.22.
Da mihi animas, cœtera tolle tibi. A.t.19.§.2.
Levo manum meam ad Dominum Deum excelſum &c.C.t.1.§.9.

Caput 15.

Ego protector tuus ſum. A.t 29.§.1.
Domine Deus, quid dabis mihi. L.t.10.§.6.
Suſcipe cœlum, & numera ſtellas, ſi potes. Et dixit ei: ſic erit ſemen tuum. C.t.10.§.11.C.1.11.§.5.
Sume mihi vaccam triennem &c. L.t.11.§.5.
Diviſit ea per medium. C.t.24.§.1.D.t.11.§.4.
Deſcendebant volucres ſuper cadavera. D.t.11.§.1.
Abigebat eas Abram. C.t.16.§.5.
Cùm occubuiſſet ſol - apparuit clibanus fumans, & lampas ignis tranſiens inter diviſiones illas. L.t.2.§.5.
In illo die pepigit Dominus fœdus cum Abram, dicens: ſemini tuo dabo terram hanc &c. L.t.10.§.10.

Caput 16.

Ecce ancilla tua in manu eſt; utere ea, ut libet. C.t.24.§.7.
Agar ancilla Sarai, unde venis? & quò vadis? C.t.30.§.4. D.t.8.§. 12.F.1.11.§.1.
Tu Deus, qui vidiſti me. I.t.25.§.11.n.1.

Caput 17.

Apparuit ei Dominus. A.t.13.§.4.
Ambula coram me, & eſto perfectus. I.t.58.§.2.
Cecidit Abraham in faciem ſuam, & riſit. G.t.2.§.3.n.3.

Caput 18.

Apparuit ei Dominus in convalle Mambre &c. A.t.18.§.5. B.t.8. H.t.5.§.1.
Cucurrit in occurſum eorum de oſtio tabernaculi. C 1.21.§.1.
Domine, ſi inveni gratiam in oculis tuis, nè tranſeas ſervum tuum. H.t.5.§.1.
Afferam pauxillum aquæ, & lavare pedes veſtros - ponamque buccellam panis. E.t.9.§.16.§.17. H.t.7.§.4.
Ipſe verò ſtabat juxta eos ſub arbore. H.t.5.§.1.
Negavit Sara dicens: non riſi, timore perterrita. I.t.17.§.1.
Num celare potero Abraham, quæ geſturus ſum. A.t.14.§.11.
Clamor Sodomorum, & Gomorrhæ, multiplicatus eſt. B.1.9.§. 2.I.t.11.§.3.I.t.24.§.6.
Cùm ſim pulvis, & cinis. C.t.17.§.3.
Quid ſi inventi ibi fuerint decem. B.t.8.§.1.§ 3.

Caput 19.

Venerunt duo Angeli Sodomam veſpere. B.t.9.§.2.L.t.1.§.3.
Minimè, ſed in platea manebimus. E.t.9.§.15.
Viri civitatis vallaverunt domum, à puero uſque ad ſenem, omnis populus ſimul. L.t.16.§.3.
Viſus eſt eis quaſi ludens loqui. C.t.31.§.2.
Apprehenderunt manum ejus, &c. A.t.16.§.1.
Eſt civitas hæc juxtà, ad quam poſſumus fugere. D.t.8.§.5.
Feſtina, & ſalvare ibi: quia non potero facere quidquam, donec ingrediaris illuc. B t.8.§.3.H.t.7.§.13.
Dominus pluit ſuper Sodomam, & Gomorrham, ſulphur, & ignem. E.1.1.§.6.
Reſpicienſque uxor ejus poſt ſe, converſa eſt in ſtatuam ſalis. C. t.5.§.3.C.t.31.§ 2.I.t.6.§.3.

Caput 20.

Profectus inde Abraham in terram Auſtralem. A.t.4.§.3.

Caput 21.

Riſum fecit mihi Deus. C.t.12.§.8.
Ejice ancillam, & puerum ejus. A.t.14.§.7. C.t.5.§.3. E.t.3.§.2. num.3.
Abjecit puerum ſubter unam arborem. A.t.29.§.3.
Vocavit Angelus Dei Agar de cœlo. A.t.18.§.1.

Caput 22.

Tentavit Deus Abraham. A.t.15.§.1.
Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Iſaac, atque ibi offeres eum in holocauſtum,&c. A.t.15.§.3.G.t.5.§.4.n.3.H.t.4. §.5.I.t.10.§.2.n.3.L.t.10.§.7.§.11.
Vade in terram viſionis. C.t.42.§.8.
Offerens eum in holocauſtum. C.t.42.§.3.
Super unum montium, quem monſtravero tibi. C.t.15.§.5. C.t. 42.§.3.
Abraham de nocte conſurgens ſtravit aſinum &c.C.t.59.§.7.
Tulit quoque ligna holocauſti. C.t.43.§.15.F.t.8.§.10.
Ipſe quoque portabat in manibus ignem, & gladium. A.t.14.§. 11.§.51.
Extenditque manum, & arripuit gladium, ut immolaret filium ſuum. A.tit.4.§.3.
Non extendas manum tuam ſuper puerum. A.t.29.§.3.
Cognovi, quòd times Deum, & non pepercisti unigenito filio tuo propter me. I.t.15.§.2.
Vidit poſt tergum arietem inter vepres hærentem cornibus; quem aſſumens obtulit in holocauſtum pro filio. C. tit. 42. §. 1.
Quia feciſti hanc rem, &c. L.t.10.§.10.

Appellavit nomen loci illius: Dominus videt. C.t.42.§.1.
Multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cœli, & velut arenam, quæ eſt in littore maris. H.t.7.§.24.

Caput 23.

Agrum trado tibi, & ſpeluncam, quæ in eo eſt. A.t.26.§.5.
Dabo pecuniam pro agro. D.tit.14.§.19.
Surrexit Abraham, & adoravit populum terræ. H.t.7.§.22.

Caput 24.

Dominus Deus cœli, qui tulit me de domo patris mei &c. B.tit. 6. §.3.
Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obſecro, mihi hodie &c. C.t.23.§.15.
Igitur puella, cui ego dixero: inclina hydriam tuam, ut bibam - ipſa eſt &c. L.t.2.§.3.
Appoſitus eſt in conſpectu ejus panis - non comedam, donec loquar ſermones meos. A.t.19.§.7.
Rebecca quoque conſpecto Iſaac deſcendit de camelo. H.t.7.§.2.

Caput 25.

Qui prior egreſſus eſt, ruſus erat, & totus in morem pellis hiſpidus. I.t.16.§.1.
Protinus alter egrediens plantam fratris tenebat manu. F.t.11.§.1.
Jacob vir ſimplex habitabat in tabernaculis. H.t.4.§.6.
Iſaac amabat Eſau; eò quòd de venationibus illius veſceretur. A.t.16.§.1.
Da mihi de coctione hac rufa. A.t.26.§.4. C.t.1.§.13.
Comedit, & bibit, & abiit: parvipendens, quòd primogenita vendidiſſet. G.t.8.§.1.

Caput 26.

Sevit Iſaac in terra illa; & invenit in ipſo anno centuplum. A. t.16.§.1.
Et locupletatus eſt homo. B.t.6.§.8.
Omnes puteos - obſtruxerunt implentes humo. I.t.18.§.2.
Noſtra eſt aqua: quam ob rem nomen putei — vocavit Calumniam. L.tit.2.§.7.
Quid veniſtis ad me, hominem, quem odiſtis, & expuliſtis à vobis. E.t.9.§.22.

Caput 27.

Sume arma tua, pharetram, & arcum; & egredere foras. A.t.7. §.2. A.t.22.§.1.
Fac mihi inde pulmentum, ſicut velle me noſti. A.t.2.§.1.
Paravit illa cibos, ſicut velle noverat patrem illius. A.t.29.§.4.
Veſtibus Eſau valde bonis - induit eum. D.t.14.§.13.
Ego ſum primogenitus tuus Eſau &c. G.t.2.§.2.n.4. G.t.4.§.1. I. t.5.§.1.
Quomodo tam citò invenire potuiſti, fili mi — voluntas Dei fuit. D.t.12.§.3.
Accede huc, ut tangam te fili mi. F.t.6.§.4.
Ecce odor filii mei, ſicut odor agri pleni. C.t.12.§.1.§.4.
Det tibi Deus de rore cœli &c. B.t.5. B.t.6.§.3. C.t.1.§.11. E.t.9.§.8. G.t.2.§.2.n.4. G.t.4.§.1. I.t.5.§.1.
Egreſſo Jacob foras, venit Eſau. A.t.14.§.7.M.
Auditis Eſau ſermonibus patris, irrugiit clamore magno. L.t.5. §.7.

Caput 28.

Tulit de lapidibus, qui jacebant; & ſupponens capiti ſuo &c. C.t.42.§.1. E.t.12.§.1.
Vidit in ſomnis ſcalam. A.t.14.§.1. A.t.19.§.9. B.t.6.§.1.
Vidit Angelos Dei aſcendentes, & deſcendentes, per eam. A.t.14. §.14. A.t.18.§.1. C.t.23.§.12. I.t.13.§.1.
Et Dominum innixum ſcalæ. G.t.4.§.2.
Terram, in qua dormis, tibi dabo, & ſemini tuo. F.t.7.§.1.
Dilataberis ad Occidentem, & Orientem &c. F.t.7.§.1.
Erit mihi Dominus in Deum; & lapis iſte, quem erexi in titulum, vocabitur Domus Dei. D.t.4.§.9. D.t.14.§.19. G.t.8. §.7.
Cunctorum, quæ dederis mihi, decimas offeram tibi. G.t.7.

Caput 29.

Et vidit puteum in agro; tres quoque greges ovium accubantes juxta eum. F.t.8.§.6.
Lia lippis erat oculis, Rachel decora facie. D.t.19.§.2.
Serviam tibi pro Rachel filia tua minore ſeptem annis. A.t.14. §.22.
Servivit Jacob pro Rachel ſeptem annis. C.t.1.§.1.
Videbantur ei pauci dies præ amoris magnitudine. A.t.11.§.9.
Non eſt in loco noſtro conſuetudinis, ut minores antè tradamus ad nuptias. C.t.1.§.1. F.t.6.§.2.

Caput 30.

Cernens Rachel, quòd infœcunda eſſet, invidit ſorori ſuæ. I.t. 18.Miſcell.
Da mihi liberos, alioquin moriar. A.t.14.§.11. F.t.6.§.7.
Da mihi partem de mandragoris filii tui. A.t.26.§.4.
Vocavit nomen ejus Ioſeph, dicens: addat mihi Dominus filium alterum. B.t.6.§.3. G.t.6.§.3.
Modicum habuiſti, antequam venirem ad te: & nunc dives effectus es. I.t.5.§.9.

Caput 31.

Noluit Iacob confiteri ſocero ſuo, quia fugeret. A.t.26.§.1.
Cur ignorante me fugere voluiſti. C.t.29.§.7.
Deus patris veſtri heri dixit mihi: cave, nè loquaris contra Iacob quidquam durius. I.t.10.§.2.m.3.m.6.
Quòd autem furti me arguis; apud quemcumque inveneris deos tuos, necetur coram fratribus noſtris. I.t.30.§.3.n.2.
Immolatis victimis in monte, vocavit fratres ſuos, ut ederent panem. E.t.9.§.22.

Caput 32.

Fuerunt ei obviam Angeli Dei. A.t.18.§.5. I.t.10.§.2.m.8.
Diviſit populum, qui ſecum erat, greges quoque - in duas turmas. A.t.29.§.4.
In baculo meo tranſivi Iordanem iſtum. D.t.8.§.12. D.t.14.§.9.
Placabo illum muneribus. I.t.21.§.3.n.3.
Ecce vir luctabatur cum eo uſque manè. C.t.1.§.15. F.t.7.§.5. H. t.7.§.12.
Dimitte me - non dimittam te &c. A.t.13.§.9. C.t.8.
Nequaquam Iacob appellabitur nomen tuum, ſed Iſrael. C.t. 1.§.15.
Si contra Deum fortis fuiſti, quantò magis contra homines prævalebis. A.t.14.§.22.
Ipſe verò claudicabat pede. H.t.7.§.21.

Caput 33.

Rachel autem, & Ioſeph, noviſſimos. A.t.19.§.7. H.t.4.§.2.
Ipſe progrediens adoravit pronus in terram ſepties. C.t.5.§.3. H. t.6.§.1.
Accipe munuſculum de manibus meis. L.t.10.§.2.
Vidi faciem tuam, quaſi viderim vultum Dei. I.t.10.§.2.m.8.
Ego ſequar paulatim veſtigia ejus. D.t.12.§.1.

Caput 35.

Dederunt ei omnes deos alienos, quos habebant, & inaures. D. t.3.§.3.n.5.
Non vocaberis ultrà Jacob; ſed Iſrael erit nomen tuum. C.t.1. §.15.

Caput 36.

Iſte eſt Ana, qui invenit aquas calidas in ſolitudine. L.t.2.§.4.

Caput 37.

Ioſeph, cùm ſedecim eſſet annorum, paſcebat gregem cum fratribus ſuis adhuc puer. H.t.7.§.8.
Iſrael diligebat Ioſeph ſuper omnes filios ſuos — fecitque ei tunicam polymitam. A.t.11.§.3. A.t.14.§.1.§.4.n.2. C.t.30.§.2.
Non poterant ei quidquam pacificè loqui. L.t.14.§.2.
Vendiderunt eum Iſmaelitis viginti argenteis. A.t.26.§.1. C.t.29. §.6. H.t.7.§.18.
Puer non comparet; & ego quò ibo? I.t.30.§.3.n.2.
Tulerunt tunicam ejus - vide, utrùm tunica filii tui ſit, an non. E.t.2.§.1.
Fera peſſima comedit eum. I.t.18.§.1.
Sciſſiſque veſtibus indutus eſt cilicio. D.t.16.§.1.

Caput 38.

Producite eam, & comburatur. C.t.26.§.2.m.2.
Inſtante partu apparuerunt gemini in utero. C.t.9.§.2. I.tit.25.§. 3.num.4.
Illo verò retrahente manum, egreſſus eſt alter. C.t.30.§.3.m.3.

Caput 39.

Fuit Dominus cum eo; & erat vir in cunctis proſperè agens. A. t.29.§.3.
Invenit Ioſeph gratiam coram Domino ſuo. G.t.5.§.3.
Injecit domina ſua oculos ſuos in Ioſeph. C.t.5.§.3.
Ecce dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat, quid habeat in domo ſua &c. E.t.6.§.8.
Apprehenſa lacinia veſtimenti ejus &c. L.t.16.§.10.
Fuit autem Dominus cum Joſeph. I.t.15.§.4.

Caput 40.

Accidit, ut peccarent duo Eunuchi. A.t.27.§.1. G.t.5.§.5. G. t.8.§.5.
Piſtor. D.t.15.§.3.
Cur triſtior eſt hodie ſolitò facies veſtra. C.t.21.§.1.
Hæc eſt interpretatio ſomnii. D.t.8.§.1.
Memento mei, cùm bene tibi fuerit. D.t.13.§.12. I.t.9.§.3.
Furto ſublatus ſum de terra Hebræorum; & hic innocens in lacum miſſus ſum. D.t.3.§.3.
Recordatus eſt inter epulas Magiſtri pincernarum &c. A.tit.10. §.10.

Caput 41.

Aliæ quoque ſeptem emergebant de flumine fœdæ, confectæque macie. D.t.14.§.10.
Devoraveruntque eas, quarum mira ſpecies, & habitudo corporum erat. D.tit.13.§.3.
Eductum de carcere Ioſeph totonderunt. L.t.3.§.1.

Abſ-

Abſque me Deus reſpondebit proſpera Pharaoni.G.t.3.§.6.n.2.
Putabam me ſtare ſuper ripam fluminis.E.t.9.§.18.
Somnium regis unum eſt: quæ facturus eſt Deus, oſtendet Pharaoni. C.t.6.§.2.m.4.
Tu eris ſuper domum meam. L.t.16.§.18.
Veſtivit eum ſtola byſſina. C.t.6.§.1.
Egreſſus eſt Joſeph ad terram Ægypti — & circuivit omnes regiones Ægypti. C.t.10.§.14.
Clamavit populus ad Pharaonem alimenta petens. L.t.9.§.3.
Aperuit Joſeph univerſa horrea,& vendebat Ægyptiis. L.t.9.§.4.

Caput 42.

Deſcendentes fratres Ioſeph decem &c.C.t.10.§.10.
Cùm adoraſſent eum fratres ſui,& agnoviſſet eos &c.H.t.4.§.2.
Fratres ipſe cognoſcens non eſt cognitus ab eis. H.t.4.§.3.
Numquid non dixi vobis; nolite peccare in puerum. I.t.26 §.8.
Tollenſque Simeon, & ligans illis præſentibus,&c.C.t.40.§.3.
Quidnam eſt hoc,quod fecit nobis Deus. A.t.16.§.5.L.t.10.§.1.
Abſque liberis me eſſe feciſtis.A.t.11.§.1.D.t.16.§ 2.

Caput 43.

Sumite de optimis terræ fructibus in vaſis veſtris, & deferte viro munera. A.1.29.§.4.
Exterriti dixerunt mutuò, &c. H.t.7.§.12.
At ille clementer reſalutatis eis, interrogavit eos; Salvuſne eſt pater veſter ſenex. H.t.6.§.2.
Incurvati adoraverunt eum. H.t.17.§.14.
Commota erant viſcera ſua ſuper fratre ſuo. D.t.2.§.2.
Ponite panes. E.t.9.§.22.
Minimus juxta ætatem ſuam. D.t.8.§.13.
Major pars venit Benjamin. E.t.9.§.19.H.t.7.§.6.
Biberuntque, & inebriati ſunt cum eo. C.t.23.§.4.

Caput 44.

Scyphum meum argenteum — pone in ore ſacci junioris. C.t.10.§.10.H.t.7.§.3.
Invenit ſcyphum in ſacco Benjamin. I.t.12.§.1.I.t.26.§.9.
Qui furatus eſt ſcyphum, ipſe ſit ſervus meus. I.t.23.§.1.
Ego propriè ſervus tuus ſim &c.C.tit.21.§.1.

Caput 45.

Dei voluntate huc miſſus ſum; qui fecit me quaſi patrem Pharaonis, & dominum univerſæ domus ejus &c.C.t.29.§.10.G.t.3.§ 6.n.2.
Nè iraſcamini in via. C.t 24.§.6.
Ioſeph filius tuus vivit. L.t.16.§.12.
Sufficit mihi, ſi adhuc Ioſeph filius meus, vivit. A.t.20.§.14. A.t.14.§.8.

Caput 46.

Viri paſtores ſumus — ab infantia uſque in præſens.C.t.30.§.3.m.5. H t.7.§.26.

Caput 47.

Non ſepelias me in Ægypto; ſed dormiam cum patribus meis. B.t.6.§.1.E.t.9.§.14.
Adoravit Iſrael Deum converſus ad lectuli caput.I.t.5.§.1.

Caput 48.

Ephraim, & Manaſſes. D.t.14.§.12.
Extendens manum dexteram poſuit ſuper caput Ephraim minoris fratris &c.H.t.4.§.1.H.t.7.§.16.
Do tibi partem unam extra fratres tuos. D.t.8.§.10.

Caput 49.

Vocavit Iacob filios ſuos, & ait eis: congregamini, ut annunriem, quæ ventura ſint vobis in diebus noviſſimis. C.t. 40.§.6.
Ad prædam fili mi aſcendiſti: requieſcens occubuiſti ut leo, & quaſi leæna. D.t.8.§.3.
Ligans ad vineam pullum ſuum; & ad vitem, ò fili mi, Aſinam ſuam. C.t.5.§.1.
Zabulon in littore maris habitabit. C.t.25.§.1.
Iſſachar aſinus fortis accubans inter terminos. A.t.6.§.3. H.t.7.§.10.

Caput 50.

Quo aſcendente, ierunt cum eo omnes ſenes domus Pharaonis. A.t.10 §.10.A.t.16.§.1.

Liber Exodus.

Caput 1.

ERant omnes animæ eorum, qui egreſſi ſunt de femore Iacob, Septuaginta. A.t.19.§.5.
Surrexit interea rex novus ſuper Ægyptum, qui ignorabat Ioſeph. I.t.9 §.3.
Quidquid maſculini ſexus natum fuerit, in flumen proiicite. C.t.32.D.t.5.§.1.D.t.8.§.6.

Caput 2.

Sumpſit fiſcellam ſcirpeam, & linivit eam bitumine, ac pice; poſuitque intus infantulum &c.A.t.29.§.3.C.t.21.§.1.E.t.3.§.2.
Cui ſoror pueri: vis, inquit, ut vadam, & vocem tibi mulierem Hebræam, quæ nutrire poſſit infantulum. H.t.4.§.1.
Vocavit nomen ejus Moyſes, dicens: quia de aqua tuli eum. I.t.10.§.2.
Quomodo palàm factum eſt verbum iſtud. A.t.27.§.1.

Caput 3.

Moyſes paſcebat oves Iethro ſoceri ſui Sacerdotis Madian. H.t.7.§.20.
Apparuit ei Dominus in flamma ignis de medio rubi. A.t.14.§.1. H.t.7.§.1.I.t.5.§.1.I.t.25.§.10.
Vadam, & videbo viſionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. C.t.2.§.2.C.t.42.§.1.F.t.6.§.3.
Ego ſum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob. A.t.13.§.7.H.t.7.§ 23.
Educam de terra illa in terram bonam — quæ fluit lacte,& melle. A t.7.§.2.A.t.19.§.1.
Quis ſum ego, ut vadam ad Pharaonem, & educam filios Iſrael de Ægypto. H.t.7.§.19.
Si dixerint mihi, quod eſt nomen ejus; quid dicam? L.t.9.§.4.
Qui eſt, miſit me. D.t.4.§.1.
Ingredieris tu, & Seniores Iſrael, ad regem Ægypti. B.t.8.§.2.
Ibimus viam trium dierum in ſolitudinem, ut immolemus Domino Deo noſtro. E.t.9.§.15.
Percutiam Ægyptum in cunctis mirabilibus meis. G.t.5.§.3.

Caput 4.

Non credent mihi, neque audient vocem meam. I.t.30.§.3.
Projecitque(virgam]& verſa eſt in colubrum.C.t.40.§.6. D.t.7.§.5.
Protulit leproſam[manum)inſtar nivis.D.t.8.§.12.H.t.7.§.21.
Non ſum eloquens ab heri, & nudius tertius. C.t.23.§.4.n.2.
Impeditioris, & tardioris, linguæ ſum. H.t.7.§.16.
Filius meus primogenitus Iſrael. B.tit.9.§.2.
Occurrit ei Dominus, & volebat occidere eum. F.t.2.§.4.
Sponſus ſanguinum tu mihi es. C.t.12.§.10.

Caput 6.

Ecce filii Iſrael non audiunt me, & quomodo audiet Pharao. C.t.12.§.5.
Præſertim cùm incircumciſus ſim labiis. H.t.7.§.19.
Iſte eſt Moyſes, & Aaron. B.t.8.§.2.

Caput 7.

Ecce conſtitui te Deum Pharaonis. C.t.40 §.12.D.t.4.§.8.n.3.
Vocavit Pharao maleficos, & fecerunt ſimiliter. C.t.32.
Projecerunt ſinguli virgas ſuas. D.t.3 §.2.m.4.
Devoravit virga Aaron virgas eorum. B.t.8.§.2.D.t.3.§.4.
Percutiam virga, quæ in manu mea eſt, aquam fluminis; & vertetur in ſanguinem. C.t.23.§.7.
Tolle virgam tuam, & extende manum tuam ſuper aquas Ægypti. E.tit.40 §.2.

Caput 8;

Orate Dominum, ut auferat ranas à me. G.t.6.§.5.L.t.10 §.2.
Omnis pulvis terræ verſus eſt in ſciniphes. C.t.40.§.7.
Et non potuerunt. D.t.5.§.7.

Caput 10.

Factæ ſunt tenebræ horribiles in univerſa terra Ægypti tribus diebus. I.t.8.§.3.
Nemo vidit fratrem ſuum. A.t.26.§.7.

Caput 11.

Poſtulet vir ab amico ſuo, & mulier à vicina ſua, vaſa argentea, & aurea. F.t.2.§.5.

Caput 12.

Menſis hic principium menſium. E.t.9.§.13.§.19.
Immolabit eum univerſa multitudo filiorum Iſrael ad veſperam E.t.9.§.25.
Edent carnes nocte illa aſſas igni, & azymos panes cum lactucis agreſtibus. C.t.42.§.1.E t.9.§.17.§.19.§.24.E.t.29.§.20.
Non comedetis ex eo crudum quid. E.t.9 §.15.§.17.§.19.
Renes veſtros accingetis. C.t.13.§ 3.C.t.36.§.1.E.t.9.§.19.§.25.
Tenentes baculos in manibus. E.t.9.§ 17.§.19.§.24.
Comedetis feſtinanter. E.t.9.§.21.§.25.
In noctis medio percuſſit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, qui in ſolio ejus ſedebat.I.t.25.§.11.
In cunctis diis Ægypti faciam judicia. E.t.9 §.11.
Urgebant Ægyptii populum exire velociter. C.t.1.§.13. C.t.31.§.1.

Caput 13.

Sanctifica mihi omne primogenitum. I.t.15 §.1;
Mementote diei hujus, in quo egreſſi eſtis &c.G.t.6.§.5.
Dominus præcedebat eos ad oſtendendam viam; per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis. E t.9.§.1.F.t.6.§.1.§.7 I.t.26.§.5.

Caput 14.

Perſequetur vos, & glorificabor in Pharaone. A.t.29.§ 3.
Diviſa eſt aqua,& ingreſſi ſunt filii Iſrael. B.t.2.§.1.E.t.11.§.2.n.6.

Fugia-

Fugiamus Iſraelem. D.t.14.§.13.

Caput 15.

Tunc cecinit Moyſes, & filii Iſrael, carmen hoc Domino: cantemus Domino: glorioſè enim magnificatus eſt &c.C.t.30.§.3.m. 2.E.t.11.§.2.n.5.F.t.2.§.7.G.t.6.§.3.L.t.5.§.2.

Fortitudo, & Laus mea, Dominus. A.t.19.§.8.

Dividam ſpolia: implebitur anima mea. A.t.26.§.4.

Tulit Moyſes Iſrael de mari rubro. B.t.2.§.4.C.t.26.§.5.

Oſtendit ei lignum, quod cùm miſiſſet in aquas, in dulcedinem verſæ ſunt. A.t.29.§.4.

Ubi erant duodecim fontes aquarum, & ſeptuaginta palmæ. A. t. 25.§.1.D.t.10.§.1.

Caput 16.

Utinam mortui eſſemus per manum Domini in terra Ægypti, quando ſedimus ſuper ollas carnium &c.D.t.2.§.8.

Ecce ego pluam vobis panes de cœlo. D.t.19.§.5.

Egrediatur populus, & colligat, quæ ſufficiunt per ſingulos dies. E.t.9.§.19.

Manè videbitis gloriam Domini. L.t.10.§.1.

Audivi murmurationes filiorum Iſrael. B t.9.§.2.

Manè quoque ros jacuit per circuitum caſtrorum. E.t.9.§.15.

Apparuit in ſolitudine minutum, & quaſi pilo tuſum, in ſimilitudinem pruinæ ſuper terram. E.t.9.§.12.

Scatere cœpit vermibus, atque computruit. D.t.14.§.20.

Erat quaſi ſemen Coriandri album, guſtuſque ejus quaſi ſimilæ cum melle. B.t.6.§.3.

Caput 17.

Virgam, qua percuſſiſti fluvium, tolle in manu tua, & vade. B.t.6.§.3.

En ego ſtabo ibi coram te ſupra petram Horeb &c.G t.3.§.6.

Elige viros; & egreſſus pugna contra Amalec. E.t.9.§.11.

Fecit Joſue, ut locutus eſt Moyſes, & pugnavit contra Amalec. I.t.3.§.9.

Cùmque levaret Moyſes manus, vincebat Iſrael. C.t.42.§.1.

Sin autem paululum remiſiſſet, ſuperabat Amalec. C.t.30.§.2.

Scribe hoc ob monumentum in libro — delebo enim memoriam Amalec ſub cœlo. B.t.9.§.4.

Bellum Domini erit. C.t.11.§.3.

Caput 18.

Stulto labore conſumeris. C.t.29.§ 4.

Provide de omni plebe viros potentes, & timentes Deum; in quibus ſit veritas; & qui oderint avaritiam. C.t.40.§.2.

Qui judicent populum omni tempore. I.t.25.§.9.

Quibus auditis, Moyſes fecit omnia, quæ ille ſuggeſſerat. C. t. 29.§.4.

Caput 19.

Vos ipſi vidiſtis, quomodo portaverim vos ſuper alas aquilarum. A.t.18.§.1.

Sanctifica illos hodie, & cras; laventque veſtimenta ſua. E.t. 9. §.15.§.16.

Sint parati in diem tertium. I.t.26.§.2.

Cavete, nè aſcendatis in montem, nec tangatis fines illius, &c.

Manus non tanget eum, ſed lapidibus opprimetur. E.t.9.§.18.

Totus autem mons Sinai fumabat, & ſonitus buccinæ paulatim creſcebat in majus.C.t.23.§.6.I.t.10.§.2.m.21.L.t 8.§.2.

Caput 20.

Ego ſum Dominus Deus tuus, Zelotes, viſitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam, & quartam generationem eorum, qui oderunt me. B.t.6.§.2.

Loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus, nè fortè moriamur. I.t.26.§.3.

Non facietis deos argenteos, nec deos aureos. D.t.14.§.1.L.t.2.§.2.

Non ædificabis illud de ſectis lapidibus. D.t.11.§.1.G.t.3.§.7.n.1.

Caput 22.

Diis non detrahes, & principi populi non maledices.I.t.25.§.1.

Decimas tuas, & primitias tuas, non tardabis reddere.L.t.2.§.3.

Caput 23.

Pauperis non miſereberis in judicio. I.t.25.§.2.n.2.

Non apparebis in conſpectu meo vacuus. E.t.5.§.15.

Ter in anno apparebit omne maſculinum tuum coram Domino Deo tuo. F.t.2.§.2.

Caput 24.

Sub pedibus ejus quaſi opus lapidis ſaphirini. D.t.4.§.4.

Operuit nubes montem; & habitavit gloria Domini ſuper Sinai. E.t.9.§.15.

Aſcendit Moyſes in montem, & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. C.t.23.§.6.

Caput 25.

Loquere filiis Iſrael, ut tollant mihi primitias ab omni homine; qui offeret ultroneus, accipietis eas. H.t.7.§.1.

Arcam de lignis Sethim compingite &c.I.t.16.§.2.

Deaurabis eam auro mundiſſimo intus, & foris.A.t.14.§.18.

Facies ſupra coronam auream per circuitum.C.t.30.§.2.

Facies & propitiatorium de auro mundiſſimo. C.t.12.§.9.

Duos quoque Cherubim aureos, & productiles facies, ex utraque parte oraculi. A.tit.18.§.2.

Utrumque latus propitiatorii tegant expandentes alas, & operientes oraculum. E.t.5.§.21.E.t.9.§.4.L.t.10.§.5.

Inde præcipiam, & loquar ad te ſupra propitiatorium; ac de medio duorum Cherubin. D.t.4.§.2.

Facies & menſam de lignis Setim. C.t.2.§.1.E.t.9.§.8.

Pones ſuper menſam panes propoſitionis in conſpectu meo ſemper. E.t.9.§.27.

Caput 26.

Tabernaculum ita facies: decem cortinas de byſſo retorta. C.t.23. §.14.E.t.9.§.21.

Caput 27.

Non ſolidum, ſed inane, & cavum, intrinſecus facies illud. A. t. 14.§.7.I.t.3.§.1.

Caput 28.

Ipſa textura, & cuncta operis varietas, erit ex auro &c. A. t. 14. §.14.

Sumes duos lapides onychinos, & ſculpes in eis nomina filiorum Iſrael.A.t.14.§.14.

Pones in eo quatuor ordines lapidum &c.A.t.22.§.1.

Portabit Aaron nomina filiorum Irſael in Rationali judicii ſuper pectus ſuum. I.t.22.§.4.

Caput 29.

Oleum unctionis fundes ſuper caput ejus; atque hoc ritu conſecrabitur. I.t.10.

Cùm tuleris de ſanguine, qui eſt ſuper altare, & de oleo unctionis, aſperges Aaron, & veſtes ejus &c. I.t.32.§.3.

Unum agnum manè, & alterum veſpere. G.t.6.§.1.

Caput 30.

Dives non addet ad medium ſicli; & pauper nihil minuet. D. t. 14.§.6.

Facies & laborum æneum cum baſi ſua ad lavandum.C.t.26.§.1.

Lavabunt in ea Aaron, & filii ejus, manus ſuas, ac pedes; quando ingreſſuri ſunt tabernaculum teſtimonii. C.t.16.§.1.

Caput 32.

Videns populus, quòd moram faceret deſcendendi de monte Moyſes, congregatus adversùs Aaron, dixit &c.D.t.2.§.2.

Tollite inaures aureas, de uxorum, filiorumque & filiarum veſtrarum auribus; & afferte ad me. A.t 26.§.3.

Hi ſunt dii tui Iſrael, qui te eduxerunt de terra Ægypti. A. t. 26. §.6.B.t.9.§.5.

Vade, deſcende; peccavit populus tuus. D.t.3.§.1.

Fecit ex eis vitulum conflatilem; & adoraverunt.I.§.25.§.6.

Dimitte me, ut iraſcatur furor meus contra eos.A.t.14.t.8.C.t.9.§. 2.H.t.4.§.5.I.t.10.§.2.m.10.

Ne, quæſo, dicant Ægyptii; callidè eduxit eos, ut interficeret in montibus, & deleret è terra. C.t.29.§.9.

Reverſus eſt Moyſes de monte, portans duas tabulas teſtimonii in manu ſua. A.t.14.§.14.C.t.30.§.3.m.3.

Ululatus pugnæ auditur in caſtris. Qui reſpondit: non eſt clamor adhortantium ad pugnam, ſed vocem cantantium ego audio. I.t.30.§.3.

Arripiens vitulum, quem fecerant, combuſſit, & contrivit uſque ad pulverem &c. I.t.2.§.3.I.t.26.§.2.

Ite, & redite, de porta uſque ad portam per medium caſtrorum; & occidat unuſquiſque fratrem &c.I.t.25 §.2.n.2.

Caput 33.

Mittam præcurſorem tui angelum. E.t.9.§.5.

Oſtendam omne bonum tibi. C.t.1.§.5.

Caput 34.

Præcide tibi duas tabulas lapideas inſtar priorum &c.L.t.1.§.2.

Dominus, Zelotes nomen ejus. A.t.14.§.7.mm.

Primogenitum aſini redimes ove. I.t.6.§.1.

Ignorabat, quòd cornuta eſſet facies ſua ex conſortio ſermonis Domini. F.t.1.§.2.n.3.

Caput 36.

Columnas quinque cum capitibus ſuis, quas operuit auro; baſeſque earum fudit æreas. G.t.3.§.7.n.1.

Caput 38.

Fecit & labrum æneum cum baſi ſua de ſpeculis mulierum. F.t.2. §.3.

Caput 39.

Tintinnabula de auro puriſſimo, quæ poſuerunt inter malogranata in extrema parte tunicæ per gyrum.H.t.7.§.5.

Caput 40.

Poſtquam omnia perfecta ſunt, operuit nubes tabernaculum teſtimonii; & gloria Domini implevit illud. C.t.30.§.3.m.3.

Liber

Liber Leviticus.

Caput 1.

LOquere filiis Iſrael, & dices ad eos. A.t.1.§.1.

Homo, qui obtulerit ea vobis hoſtiam Domino de pecoribus &c. A.t.19.§ 5.

Offerent - caput, & cuncta, quæ adhærent jecori, inteſtinis, & pedibus lotis aqua. I.t.16.§.1.

Immolabit ad latus altaris, quod reſpicit ad Aquilonem. D. t. 5. §. 1.

Retorto ad collum capite. C.t 53.§.7.

Plumas projiciet prope altare ad Orientalem plagam in loco, ubi cineres effundi ſolent. D.t. 14.§.4.

Caput 2.

Fundet ſuper eum oleum, & ponet thus. F.t.1 §.1.

Quidquid obtuleris ſacrificii, ſale condies. A.t.16.§.1. A.t.10. §.9. C.t.30.§ 5.

Caput 3.

Quòd ſi hoſtia pacificorum fuerit ejus oblatio, immaculata offerat coram Domino. C.t.32.§.1.

Caput 6.

Ignis in altari ſemper ardebit, quem nutriet Sacerdos. A.t.14.§.4. m.3.n.4 §.11.E.t.11.§.2.

Quidquid obtuleris ſacrificii, ſale condies. A.t.10.§.9.

Quidquid tetigerit carnes ejus, ſanctificabitur. E.t.9.§.13.

Caput 8.

Tulitque pectuſculum, elevans illud coram Domino. C.t.1.§.11.

Caput 10.

Offerentes coram Domino ignem alienum. C.t.9.§.1 E.t.9.§.19.I.t. 22.§.1.

Caput 11.

Sicut camelus - inter immunda reputabis. A.t.26.§.1.

Et ſus. D.t.3.§.1.

Et chamæleon. D.t.2.§.8.

Sancti eſtote, quia ego ſanctus ſum. I.t.3.§.2.

Sciatis, quid comedere, & quid reſpuere debeatis. I.t.3.§.3.

Caput 13.

Si effloruerit diſcurrens lepra in cute &c. D.t.3.§.1.

Vir, ſive mulier, in cujus capite, vel barba, germinaverit lepra; videbit eos Sacerdos. B.1.7.§.1.

Omni tempore, quo leproſus eſt - ſolus habitabit extra caſtra. D. t.15.§.4.

Caput 14.

Ille præcipiet, ut efferant univerſa de domo, priuſquam ingrediatur eam. I.t.25.§.2.

Caput 19.

Non maledices ſurdo. D.t.3.§.2.

Non conſideres perſonam pauperis, nec honores vultum potentis. I.t.25.§.2.n.2.

Sabbatha mea cuſtodite. C.t.36 § 2.F.t.4.§.1.

Caput 24.

Per ſingula Sabbatha mutabuntur coram Domino ſuſcepti à filiis Iſrael fœdere ſempiterno. E.t.9.§.19.

Lapidet eum populus univerſus. B.t.7.§ 3.

Homo, qui maledixerit Deo ſuo, portabit peccatum ſuum. I. t. 53.§.2.

Caput 26.

Reſpiciam vos, & creſcere faciam. G.t.4.§.1.

Comedetis, & ſaturabimini. G.t.6.§.3.I.t.9.§.2.

Liber Numeri.

Caput 1.

TOllite ſummam univerſæ congregationis filiorum Iſrael &c. A.t.19.§.8.

Caput 3.

Ego tuli Levitas à filiis Iſrael pro omni primogenito. D.t.8.§.13.

Caput 6.

Sanctus erit creſcente cæſarie capitis ejus. C.t.4.

Tollet capillos ejus, & ponet ſuper ignem, qui eſt ſuppoſitus ſacrificio pacificorum. C.t.16.§.1.

Caput 7.

Cùm egrederetur Moyſes tabernaculum fœderis - audiebat vocem loquentis &c. E.t.9.§.10.

Caput 10.

Fac tibi duas tubas argenteas ductiles. A.t.6.§ 3.I.t.26.§.5.

Cumque increpueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad oſtium tabernaculi fœderis. C.t 23.§.20.

Si quando habetis epulum - canetis tubis &c. C.t.36.§.1.

Surge Domine, & diſſipentur inimici tui. C.t.43.§.6.

Caput 11.

Quis dabit nobis ad veſcendum carnes. A.t.26.§.2.

In mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones, porrique & cepæ, & allia. C.t.31.§.3.L.t.1.§.2.

Anima noſtra arida eſt; nihil aliud reſpiciunt oculi noſtri niſi Man. C.t.13.§.1.

Circuibat populus, & colligens illud frangebat mola &c. G. t.4. §. 5.

Cum deſcenderet nocte ſuper caſtra ros, deſcendebat pariter & Man. E.t.9.§.17.

Non poſſum ſolus ſuſtinere omnem hunc populum; quia gravis eſt mihi. D.t.3.§.5.E.t 9.§.27.

Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenibus Iſrael &c. L.t.18. §.5.

Caput 12.

Quare non timuiſtis detrahere ſervo meo Moyſi? I.t.12.§.2.

Obſecro Domine mi, nè imponas nobis hoc peccatum, quod ſtultè commiſimus. H.t.7.§.12.

Caput 13.

Erat autem tempus, quando jam præcoquæ uvæ veſci poſſunt. L. t.14 §6.

Caput 14.

Conſtituamus nobis ducem, & revertamur in Ægyptum. L. t.9. §. 2.

Caput 16.

Fortiſſime Deus ſpirituum univerſæ carnis: num uno peccante, contra omnes ira tua deſæviet? B.t.9.§.6.

Omnis Iſrael, qui ſtabat per gyrum, fugit ad clamorem pereuntium. I.t.26.§.10.

Operuit nubes, & apparuit gloria Domini. C.t.1.§.15.

Caput 17.

Quem ex his elegero, germinabit virga ejus. L.t.10.§.9.

Caput 18.

In Sanctuario comedes illud. E.t.9.§.19.

Caput 19.

Vas, quod non habuerit operculum, nec ligaturam deſuper, immundum erit. D.t.3.§.1.G.t.3.§.7.n.1.

Caput 20.

Loquimini ad petram coram eis, & illa dabit aquas. A.t.14. §.22. B.t.6.§ 9.C.t.25.§.1.

Num de petra hac vobis aquam poterimus ejicere? &c. L.t.14.§.5.

Egreſſæ ſunt aquæ largiſſimæ, ità ut populus biberet, & jumenta. B.t.6.§.1.C.t.23.§.17.C t.24.§.1.L.t.10.§.2.G t.4.§.4.

Quia non credidiſtis mihi - non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis. D.t.3.§.10.

Omnis multitudo videns occubuiſſe Aaron, flevit ſuper eo triginta diebus per ſingulas familias. A.1.9.§.1.

Caput 21.

Tædere cœpit populum itineris, ac laboris. D.t.7.§.5.

Anima noſtra jam nauſeat ſuper cibo iſto leviſſimo. E.t.9.§.21.

Miſit Dominus in populum ignitos ſerpentes. L.t.14.§.6.

Fac ſerpentem æneum - qui percuſſus aſpexerit eum, vivet. C.t. 42.§.1.

Caput 22.

Cernens aſina Angelum in via evaginato gladio, avertit ſe de itinere, & ibat per agrum. C.t.29.§.9.n.2.

Caput 23.

Et clangor regis victoriæ in illo. C.t.29.§ 6.

Cùm duxiſſet eum ſuper verticem montis Phogor &c. L.t.16.§.1.

Caput 24.

Cujus fortitudo ſimilis eſt rhinocerotis. L.t.5.§.1.

Quidquid Dominus dixerit, hoc loquar. C.t.53.§.22.n.2.

Dabo conſilium, quod populus tuus populo huic faciat extremo tempore. F.t.2.§.8.

Caput 25.

Fornicatus eſt populus cum filiabus Moab. F.t.2.§.8.

Suſpende eos contra ſolem in patibulis. I.t.26.§.12.

Occidat unuſquiſque proximos ſuos, qui initiati ſunt Belphegor. L.t.16.§.3.

Caput 27.

Provideat Dominus Deus ſpirituum omnis carnis, hominem, qui ſit ſuper multitudinem hanc. C.t.9.§.15.

Tolle Joſue, filium Nun - & pone manum tuam ſuper eum. D.t. 8.§.3.

Dabis ei præcepta cunctis videntibus, & partem gloriæ tuæ. H. t.7.§.15.

Caput 28.

Die Sabbathi offeretis duos agnos anniculos immaculatos &c. F.t. 4.§.1.

Caput 32.

Precamur, ſi invenimus gratiam coram te, ut des nobis famulis tuis eam in poſſeſſionem; nè facias nos tranſire Jordanem. I.t.6. §.3.

Caput 35.

Decernite, quæ urbes eſſe debeant in præſidia fugitivorum. I. t. 25.§.4.

Liber

Digitized by Google

Liber Deuteronomii.

Caput 1.

HÆc ſunt verba, quæ locutus eſt Moyſes ad omnem Iſrael. C. t.23.§.2.
Dominus Deus, qui ductor eſt veſter, pro vobis ipſe pugnabit; ſicut fecit in Ægypto cunctis videntibus. G.t.4.§.5.m.
Portavit te Dominus Deus tuus, ſicut ſolet homo parvulum geſtare filium ſuum. C.t.12.§.11.
Præceſſit vos in via, & metatus eſt locum, in quo tentoria figere deberetis &c. B.t.9.§.7.

Caput 5.

Ego Dominus DEUS tuus, qui eduxi te de terra Ægypti. A.t.19.§ 8.D.t.4.§.8.
Septimus dies Sabbathi eſt, id eſt, requies Domini Dei tui. L.t.3.§. 5.

Caput 6.

Audi Iſrael: Dominus Deus noſter, Dominus unus eſt. C. t.3. §. 3.m.5.
Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, A.t.14.§.7.

Caput 7.

Cùm deleverit Hethæum, & Jebuſæum. A.t.1.§.7.

Caput 8.

In quo erat ſerpens flatu adurens, & ſcorpio, ac dipſas. L.t.16.§. 2.

Caput 10.

Quam ob rem non habuit Levi partem. F.t.5.§.18.

Caput 11.

Omnis locus, quem calcaverit pes veſter, veſter erit. F.t.7.§.3.

Caput 14.

Comedes coram Domino Deo tuo, & epulaberis. C.t.36.§.1.

Caput 15.

Non tondebis primogenita ovium. G.t.3.§.7.n.2.

Caput 16.

Judices, & Magiſtros, conſtitues in omnibus portis tuis. C. t. 24. §.3.L.t.25.§.2.n.2.
Non accipies perſonam, nec munera; quia munera excœcant oculos ſapientum, & mutant verba juſtorum. I.t.25.§.3.n.3.

Caput 19.

Qui ferrum lapſum de manubrio amicum ejus percuſſerit &c. C. t.40.§.8.

Caput 22.

Qui humiliavit uxorem proximi ſui. A.t.3.§.3.

Caput 23.

Quando egreſſus fueris adversùs hoſtes tuos in pugnam, cuſtodias te ab omni re mala. C.t.27.§.5.n.3.

Caput 25.

Non ligabis os triturantis in area fruges tuas. C.t.23.§.1.

Caput 28.

Benedictus tu in civitate, & benedictus in agro. B.t.5.
Maledictus eris in civitate, maledictus in agro. I.t.8.§.1.

Caput 31.

Verè quia non eſt Deus mecum, invenerunt me hæc mala. G. t.5. §. 2.

Caput 32.

Concreſcat ut pluvia doctrina mea. C.t.22.§.1.
Sicut aquila provocans ad volandum pullos ſuos. C.t.42.§.1.
Et ſanguinem uvæ biberet meraciſſimum. E.t.9.§.1.
In abominationibus ad iracundiam concitaverunt. C.t.11.§.5.
Quomodo perſequatur unus mille, & duo fugent decem millia: C. t.24.§.4.

Caput 33.

De benedictione Domini terra ejus: de pomis cœli, & rore, atque abyſſo ſubjacente: de pomis fructuum ſolis ac lunæ. E. t. 9.§.7.
Benedictio illius, qui apparuit in rubo, veniat ſuper caput Ioſeph. L.t.16.§.5.

Liber Ioſue.

Caput 1.

SUrge, & tranſi Iordanem iſtum tu, & omnis populus tecum. C.t.21.§.1.
Omnem locum, quem calcaverit veſtigium pedis veſtri, vobis tradam. D.t.14.§.19.n.3.
Tu ſorte divides populo huic terram. A.t.27.§.2.
Non recedat volumen legis hujus ab ore tuo. A.t.14.§.3.

Caput 2.

Anima noſtra ſit pro vobis in mortem: ſi tamen non prodideris nos. G.t.3.§.7.n.1.

Caput 3.

Sequimini præcedentes: ſitque inter vos, & Arcam, ſpatium cubitorum duorum millium. E.t.9 §.29.
Hodie incipiam exaltare te coram omni Iſrael. A.t.13.§.11.
Ecce Arca fœderis Domini omnis terræ antecedet vos per Iordanem. E.t.9.§ 9.
Ingreſſiſque eis Iordanem, & pedibus eorum in parte aquæ tinctis &c. E.t.9.§.17.
Steterunt aquæ deſcendentes in loco uno, & adinſtar montis intumeſcentes apparebant. A.t.7.§.2.D.t.8.§.4 E.t.9.§.11.
Omnis populus per arentem alveum tranſibat. B.t.2.§.1.

Caput 4.

Elige duodecim viros, ſingulos per ſingulas tribus. A.t.22.§.1.
Ut ſit ſignum inter vos. B.t.6.§.8.

Caput 6.

Cùm inſonuerit vox tubæ longior, atque conciſior - conclamabit omnis populus &c.C.t.23.§.20.
Ite, & circuite civitatem armati. A.t.29.§.4.
Tulerunt Sacerdotes Arcam Domini, & ſeptem ex eis ſeptem buccinas. I.t.26.§.17.

Caput 7.

Audient Chananæi - & delebunt nomen noſtrum de terra: & quid facies magno nomini tuo. A.t.26.§.1.
Anathema in medio tui eſt Iſrael. D.t.13.§.4.
Fili mi, da gloriam Domino Deo Iſrael, & confitere. L.t.14.§.5.
Vidi inter ſpolia pallium coccineum valde bonum, & ducentos ſiclos argenti, regulamque auream &c. A.t.26.§.3.C.t.31.§.6.

Caput 8.

Tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum. C.t.44.§.1.
Regem quoque ejus ſuſpendit in patibulo. D.t.8.§.11.

Caput 9.

Tollite in manibus cibaria ob longiſſimam viam. A.t.2.§.2.
Reſerventur quidem, ut vivant. C t.5.§.2.

Caput 10.

Nè timeas eos: in manus enim tuas tradidi illos. A.t.4.§.3. A.t.29. §. 4.
Sol contra Gabaon nè movearis. B.t.6.§.3.C.t.24.§.4. D.t.13.§.3. E. t.11.§.2.n.5.G.t.4.§ 3.
Steteruntque ſol, & luna. C.t.35.§.7.n.2.
Obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Iſrael.C.t.23. §.8.E.t.11.§.2.n.3.
Ite, & ponite pedes ſuper colla regum iſtorum. D.t.8.§.1.

Caput 13.

Senuiſti, & longævus es; terraque latiſſima derelicta eſt, quæ necdum ſorte diviſa eſt. I.t.25.§.2.
A fluvio turbido, qui irrigat Ægyptum, uſque ad terminos Accaron contra Aquilonem. D.t.14.§.11.

Caput 14.

Noſti, quid locutus ſit Dominus ad Moyſen hominem Dei. C. t.21.§.1.

Caput 15.

Dixit Caleb: qui percuſſerit Cariath Sepher, & ceperit eam; dabo ei Axam filiam meam uxorem. A.t.14.§.15.
Suſpirabat, ut ſedebat in aſino. L.t.2.§.8.
Terram Auſtralem, & arentem, dediſti mihi: junge & irriguam. A.t.26.§.4.
Jebuſæum habitatorem Ieruſalem non potuerunt filii Iuda delere; H.t.7.§.21.

Caput 17.

Tranſibis ad montem; & ſuccides ibi, atque purgabis ad habitandum ſpatia. L.t.1.§.3.

Caput 19.

Cùmque compleſſet, ſorte dividere terram ſingulis per tribus ſuas &c.H.t.7.§.2.

Caput 24.

Ego, & domus mea, ſerviemus Domino. E.t.11.§.2.n.5.
Non poteritis ſervire Domino: Deus enim ſanctus, & æmulator eſt; nec ignoſcet ſceleribus veſtris. C.t.31.§.2.

Liber Iudicum.

Caput 3.

SUſcitavit eis Salvatorem vocabulo Aod - qui utraque manu pro dextera utebatur. A.t.4.§.5.
Percuſſit de Philiſthiim ſexcentos viros vomere. C.t.26.§.1.

Caput 4.

Debbora - judicabat populum in illo tempore.F.t.2.§.5.n.2.
Tulit Iahel clavum &c. C.t.43.§.6.
Appoſuit ſupra tempus capitis ejus clavum &c. C.t.39.§.1.

Caput 5.

Ceſſaverunt fortes in Iſrael, & quieverunt; donec ſurgeret Debbora. G.t.2.§.1.

Caput 6.

Miſit ad eos virum prophetam, qui locutus eſt. A.t.18.§.3.

Domi-

Digitized by Google

Dominus tecum virorum fortiſſime. A.t.18.§.3.L.t.5.§.7.
Obſecro Domine, in quo liberabo Iſrael? Ecce familia mea infima eſt in Manaſſe; & ego minimus in domo patris mei. H. t. 7. §. 19.
Spiritus Domini induit Gedeon. A.t.22.§.5.G.t.4.§.1.

Caput 7.

In trecentis viris, qui lambuerunt aquas, liberabo vos. C.t.23.§. 7.I.t.4.§.4.
Ipſe cum trecentis viris ſe certamini dedit. C.t.22.§.1.
Cœperunt buccinis clangere, & complodere inter ſe lagenas. C. t.39.§.2.
Domino, & Gedeoni. G.t.4.§.1.
Tenuerunt ſiniſtris manibus lampades, & dexteris ſonantes tubas. A.t.16.§.5.C.t.23.§.10.

Caput 8.

Dominare noſtri tu, & filius tuus. D.tit.8.§.7.

Caput 9.

Abiit Abimelech filius Ieroboam, in Sichem ad fratres matris ſuæ. A.t.9.§.1.
Ionatham ivit, & ſtetit in vertice montis Gariaim; elevataque voce clamavit &c. C.t.23.§.4.
Iverunt ligna, ut ungerent ſuper regem. A.t.9.§.1.
Numquid poſſum deſerere pinguedinem meam. D.t.8.§.11.
Venite, & ſub umbra mea requieſcite. G.t.5.§.4.
Ecce una mulier fragmen molæ deſuper jacens, illiſit capiti Abimelech, & confregit cerebrum ejus. L.t.16.§.1.

Caput 10.

Peccavimus: redde tu nobis, quidquid tibi placet; tantùm nunc libera nos. C.t.26.§.2.m.2.

Caput 11.

Occurrit ei unigenita filia ſua cum tympanis, & choris. G.t.3.§.6.

Caput 13.

Erit Nazaræus Domini ab infantia ſua, ex utero matris ſuæ, uſque ad diem mortis ſuæ. C.t.31.§.1.

Caput 14.

Irruit ſpiritus Domini in Samſon, & dilaceravit leonem quaſi hædum in fruſta diſcerpens. E.t.1.§.3. E.t.3.§.2.n.5.I.t.3.§.9.
Ecce examen apum in ore leonis erat, & favus mellis. C.t.40.§.8. I.t.10.§.2.m.5.

Caput 15.

Cepit trecentas vulpes caudaſque earum junxit ad caudas &c. H. t.1.§.2.
In maxilla aſini, in mandibula pulli aſinarum, delevi eos, & percuſſi mille viros. G.t.3.§.6 H.t.7.§.10.

Caput 16.

Decipe eum; & diſce ab illo, in quo habeat tantam fortitudinem. C.t.5.§.3.
Dabimus tibi ſinguli mille, & centum argenteos. I.t.25.§.3.n.4.
Si raſum fuerit caput meum, recedet à me fortitudo mea. C.t.16. §.3.G.t.3.§.7.n.1.
Domine Deus, redde mihi nunc fortitudinem priſtinam, Deus meus, ut ulciſcar me de hoſtibus meis. A.t.16. §.1. I.t.10.§.2. m.6.

Caput 20.

Iejunaverunt die illo uſque ad veſperam. I.t.3.§.9.

Liber Ruth.

Caput 2.

Colligebat ſpicas poſt terga metentium. I.t.4.§.5.
Intinge buccellam tuam in aceto. E.t.9.§.24.
Collegit in agro uſque ad veſperam. C.t.30.§.1.
Quæ collegerat virga cædens, & excutiens. E.t.10.§.1.

Caput 3.

Menſus eſt ſex modios hordei, & poſuit ſuper eam. G.t.4.§.6.

Liber Regum primus.

Caput 1.

Fuit vir unus. A.t.14.§.7.C.t.30.§.3.m.5.
Nè reputes ancillam tuam, quaſi unam de filiabus Belial. C. t.2.§.2.E.t.1.§.1.

Caput 2.

Exultavit cor meum in Domino, & exultatum cornu meum in Deo meo. A.t.13.§.7.G.t.2.§.2.n.3.
Lætata ſum in ſalutari tuo. G.t.2.§.3.
Non eſt ſanctus, ut eſt Dominus. B.t.6.§.4.
Ipſi præparantur cogitationes. C.t.2.§.6.
Donec ſterilis peperit plurimos. B.t.8.§.2.C.t.23.§.4.
Dominus deducit ad inferos, & reducit. I.t.8.§.5.
Impii in tenebris conticeſcent. I.t.8.§.3.
Puer accinctus ephod lineo. E.t.3.§.2.
Puer Samuel proficiebat; atque creſcebat; & placebat tam Domino quàm hominibus. G.t.5.§.3.
Ambulabit coram Chriſto meo cunctis diebus. C.t.28.

Caput 3.

Oculi ejus caligaverant; nec poterat videre. A.t.15.§.5.
Samuel dormiebat in templo Domini, ubi erat Arca Dei. I. t. 5. §. 1.
Vocavit Dominus Samuel. C.t.29.§.4.D.t.15.§.1.
Dormivit Samuel uſque manè. C.t.27.§.5.
Aperuit oſtia domus Domini. G.t.3.§.7.
Indicavit itaque Samuel univerſos ſermones &c. C.t.23.§.12.

Caput 4.

Caſtra metatus eſt juxta Lapidem adjutorii. A.t.29.§.5.
Timuerunt Philiſthiim. C.t.11.§.5.
Hi ſunt dii, qui percuſſerunt Ægyptum omni plaga. Confortamini &c. B.t.9.§.5.
Cecidit Heli de ſella retrorſum juxta oſtium; & fractis cervicibus mortuus eſt. E.t.3.§.3.

Caput 5.

Philiſthiim tulerunt Arcam Dei, & aſportaverunt eam à Lapide adjutorii in Azotum. E.t.11.§.6.
Intulerunt eam in templum Dagon, & ſtatuerunt eam juxta Dagon. I.t.2.§.2.
Tulerunt Dagon, & reſtituerunt eum in locum ſuum. A.t.26.§.6.

Caput 6.

Dabitis Deo Iſrael gloriam. C.t.26.§.2.
Ibant per directum vaccæ per viam, quæ ducit Bethſames &c. A. t.16.§.1.
Itinere uno gradiebantur pergentes, & mugientes. D.t.7.§.5.L.t.1. §. 2.
Quinque Satrapæ Philiſthinorum viderunt; & reverſi ſunt in Accaron. C.t.35.§.7.
Non declinabant, neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram. A.t.4. §. 1.

Caput 7.

Intulerunt eam in domum Aminadab in Gabaa. H.t.6.§.1.
Hauſerunt aquam, & effuderunt in conſpectu Domini. C.t.26. §. 1.I.t.3.§.9 L.t.2.§.6.
Iudicabat Samuel Iſraelem cunctis diebus vitæ ſuæ. L.t.25.§.9.
Et ibat per ſingulos annos circuiens Bethel &c. A.t.16 §.5.

Caput 9.

Ecce vir Dei eſt in civitate hac, vir nobilis. L.t.5.§.5.
Feſtina nunc: hodie enim venit in civitatem; quia ſacrificium eſt hodie populi in excelſo. C t.23.§.14.

Caput 10.

Abiit cum eo pars exercitus, quorum tetigerat Deus corda. A. t. 2.§.2.

Caput 11.

Cras erit vobis ſalus, cùm incaluerit ſol. C.t.24.§.7.

Caput 12.

Loquimini de me coram Domino, utrùm bovem cujuſquam tulerim. &c. C.t.40.§.2.
Dominus, qui fecit Moyſen, & eduxit patres veſtros de terra Ægypti.&c.H.t.7.§.27.
Dedit Dominus voces, & pluvias; in illa die. A.t.16.§.5.
Nolite declinare poſt vana, quæ nec proderunt vobis. A.t.14.§.6.

Caput 13.

Filius unius anni erat Saul, cùm regnare cœpiſſet: duobus autem annis regnavit ſuper Iſrael. D.t.8.§.7.F.t.10.§.3.
Quia vidi, quòd populus dilaberetur à me, & tu non veneras juxta placitos dies. C.t.26.§.3.
Porrò faber ferrarius non inveniebatur in omni terra Iſrael &c. C.t.23.§.1.C.t.29.§.6.

Caput 14.

Veni, & tranſeamus ad ſtationem Philiſthinorum. A.t.14.§ 17.
Saul morabatur in extrema parte Gabaa ſub malogranato, quæ erat in Magron. C.t.15.§.1.C.t.24.§.1.
Erant inter aſcenſus, eminentes petræ ex utraque parte, & quaſi in modum dentium ſcopuli, nomen uni Boſes, & nomen alteri Sene. A.t.4.§.1.C.t.1.§.16.
Aſcendit Ionathas, manibus, & pedibus, reptans. C.t.23 §.7.
Maledictus vir, qui comederit panem uſque ad veſperam, donec ulciſcar de inimicis meis. I.t.3.§.9.
Nomen principis militiæ ejus Abner, filius Ner, patruelis Saul. C.t.29.§.4.

Caput 15.

Vade, & percute Amalec, & demolire univerſa ejus. A. t.14. §.7. B t.9.§.3.C.t.10.§.3.L.t.10.§.11.
Pepercit Saul, & populus, Agag, optimis gregibus ovium, & univerſis, quæ pulchra erant. C.t.23 §.22.C.t.25.§.2.
Nonne, cum parvulus eſſes in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es. H.t.7.§.3.

Caput 16.

Adhuc reliquus eſt parvulus, & paſcit oves. A.t.16 §.5. H.t.4.§.1. I.t.33.

I.t. 33. §. 2.
Tulit Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum ejus. A.t.5.
Exagitabat eum ſpiritus nequam à Domino. D.t.5.§.6.
Stet David in conſpectu meo: invenit enim gratiam in oculis meis. A.t.27.§.1.
David tollebat citharam, & percutiebat manu ſua, & refocillabatur Saul - recedebat enim ab eo ſpiritus malus. C.t.23. §.7. C. t.24.§.4.C.t.42.§.1.I.t.9.§.3.

Caput 17.

Eligite ex vobis virum, & deſcendat ad ſingulare certamen. D.t. 11.§.2.
Quid dabitur viro, qui percuſſerit Philiſthæum hunc? A.t. 16. §. 5.
Paſcebat ſervus tuus patris ſui gregem - nam & leonem, & urſum, interfeci ego ſervus tuus. H.t.7.§.10.
Et depoſuit ea; & tulit baculum ſuum, quem ſemper habebat in manibus: & elegit ſibi quinque limpidiſſimos lapides de torrente &c. E.t.9.§.1.H.t.4.§.6.
Veni ad me, & dabo carnes tuas volatilibus cœli. H.t.7.§.10.
Percutiam te, & auferam caput tuum à te. B.t.7.§.2.
Miſit manum ſuam in peram, tulitque unum lapidem; & funda jecit &c. C.t.43.§.6.
Prævaluit David adverſùs Philiſthæum in funda, & lapide; percuſſumque Philiſthæum interfecit. D.t.8.§.12.G.t.4.§.1.

Caput 18.

Anima Jonathæ conglutinata eſt animæ David. A.t.27.§.3. G.t.5. §. 4.
Expoliavit ſe Jonathas tunica, qua erat indutus, & dedit eam David &c. A.t.11.§.3.I.t.4.§.2.
David pſallebat manu ſua. C.t.23.§.21.
Quis ego ſum - ut fiam gener regis. D.t.8.§.12.
Sic loquimini ad David: non habet rex ſponſalia neceſſe, niſi tantùm centum præputia Philiſthinorum &c. C.t.29.§.6.

Caput 20.

Non ſtabilieris tu, neque regnum tuum. A.t.9.§.3.
Surrexit David, & abiit: ſed & Jonathas ingreſſus eſt civitatem. A.t.11.§.2.

Caput 21.

Dedit ei Sacerdos ſanctificatum panem. E.t.5.§.2.

Caput 22.

Numquid omnibus vobis dabit filius Iſai agros, & vineas. A.t.2. §. 2.

Caput 23.

Tu regnabis ſuper Iſrael; & ego ero tibi ſecundus. A.t.10.§.6.

Caput 24.

David egreſſus de ſpelunca clamavit poſt tergum Saul, dicens &c. I.t. 10 §.2.m.8.I.t.22.§.5.
Et nunc quia ſcio, quòd certiſſimè regnaturus ſis &c. A.t.7.§.3.

Caput 25.

Quis eſt David? & quis eſt filius Iſai? - tollam ergo panes meos &c. B.t 6.§.7.
Erit anima Domini mei cuſtodita quaſi in faſciculo viventium apud Dominum Deum tuum B.t.8.§.1.

Caput 26.

Peccavi: revertere fili mi David. C.t.29.§.9.

Caput 29.

Sicut Angelus Dei. A.t.18.§.6.

Caput 30.

Dereliquit me dominus meus, quia ægrotare cœpi nudius tertius. A.t.29.§.3.
Hæc eſt præda David. A.t.25.§.1.

Liber Regum ſecundus.

Caput 1.

NOlite annuntiare in Geth, neque annuntietis in compitis Aſcalonis. &c. D.t.3.§.3.
Montes Gelboe; nec ros, nec pluvia, veniat ſuper vos. D.t.8.§.6.

Caput 2.

Aſael curſor velociſſimus fuit, quaſi unus de capreis, quæ morantur in ſylvis. C.t.8.

Caput 4.

Ingreſſi ſunt domum latenter, aſſumentes ſpicas tritici, & percuſſerunt eum in inguine &c. G.t.8.§ 6.

Caput 6.

Nudatus eſt, quaſi nudetur unus de ſcurris. A.t.14.§.16.
Ludam, & vilior fiam plus, quàm factus ſum. H.t.7.§.10.

Caput 7.

Quis ego ſum, Domine Deus - quia adduxiſti me hucuſque. D.t. 8.§.11.H.t.7.§.26.

Caput 9.

Putaſne, eſt aliquis, qui remanſerit de domo Saul; ut faciam cum eo miſericordiam propter Ionatham.I.t.10.§.2.m.8.m. 11.

Caput 11.

Accidit, ut ſurgeret David de ſtrato ſuo poſt meridiem. G. t.8. §. 6.L.t.16.§.19.
Vidit mulierem ſe lavantem. A.t.3.§.1.L.t.16.§.5.

Caput 12.

Reverſus eſt Nathan in domum ſuam. C.t.40.§.5.
Percuſſit Dominus parvulum, quem peperit uxor Uriæ David, & deſperatus eſt. G.t.4.§.6.
Iejunavit David, jejunio. I.t.3.§.11.
Nunc ergo congrega reliquam partem populi, & obſide civitatem, & cape eam. A.t.16.§.1.

Caput 15.

Quis me conſtituat judicem ſuper terram: ut ad me veniant omnes, qui habent negotium; & juſtè judicem. A.t. 14.§.4.m.2.
Surgite; fugiamus: neque enim erit nobis effugium à facie Abſalon. A.t.3.§.1.
Rex quoque tranſgrediebatur torrentem Cedron. &c. A.t.25 §.1.

Caput 16.

Et ait rex: quid mihi, & vobis, filii Sarviæ. I.t.10.§.2.m.4.
Dimitte eum, ut maledicat: Dominus enim præcepit ei, ut malediceret David. C.t.2.§.2 I.t.10.§.2.m.10.
Conſilium Achitophel, quod dabat in diebus illis, quaſi ſi quis conſuleret Deum. A.t.10.§.10.

Caput 17.

Achitophel diſpoſita domo ſua ſuſpendio interiit. A.t.19.§.7.

Caput 18.

Servate mihi puerum Abſalon. F t.8.§.7.I.t.10.§.2.m.3.I.t.24.§.1.
Cùmque ingreſſus fuiſſet mulus ſubter condenſam quercum, & magnam; adhæſit caput ejus quercui. A.t.19.§.7.D.t.14.§.1. L. t.16 §.1.
Comportaverunt ſuper eum acervum lapidum magnum nimìs. F.t 8.§.7.
Currens Achimas per viam compendii tranſivit Chuſi.H.t.7.§.16.
Judicavit pro te Dominus hodie de manu omnium, qui conſurrexerunt contra te. I.t.10.§.2.m.4.

Caput 20.

Tenuit manu dextera mentum Amaſæ, quaſi oſculans eum. D.t.5. §. 8.

Caput 23.

Sicut lux auroræ, oriente ſole, manè abſque nubibus rutilat &c. G.t.4 §.1.
Prævaricatores quaſi ſpinæ evellentur univerſi. C.t.40.§.7.D.t.14. §. 8.
Ipſe eſt quaſi tenerrimus ligni vermiculus; qui octingentos interfecit impetu uno. H.t.7.§.4.§.12.
O ſi quis mihi daret potum aquæ de ciſterna, quæ eſt in Bethlehem juxta portam. D t.2.§.3.
At ille noluit bibere; ſed libavit eam Domino. E.t.11.§.2.n.4.
Num ſanguinem hominum iſtorum, qui profecti ſunt, & animarum periculum, bibam? L.t.16.§.20.

Caput 24.

Meliùs eſt, ut incidam in manus Domini &c. E.t.9.§.14.
Immiſit Dominus peſtilentiam in Iſrael. B.t.1.

Liber Regum tertius.

Caput 1.

REx David ſenuerat - cùmque operiretur veſtibus, non calefiebat. I.t.26.§.2.
Unxerunt eum Sadoc Sacerdos, & Nathan prophetam regem in Gehoo. C.t.42.§.2.

Caput 2.

Sed & filiis Berzellai Galaaditis reddes gratiam - occurrerunt mihi, cùm fugerem à facie Abſalon. B.t.1.

Caput 3.

Dedi tibi cor ſapiens, & intelligens; in tantum, ut nullus ante te ſimilis tibi fuerit &c. A.t.29.§.4.
Tunc venerunt duæ mulieres ad regem &c. I.t.25.§.10.

Caput 6.

Malleus, & ſecuris, & omne ferramentum, non ſunt audita in domo, cùm ædificaretur. C.t.1.§.3.C.t.27.§.5.
Nihil erat in templo, quod auro non tegeretur. A.t.14.§.2. A. t. 19.§.1.
Fecit in oraculo duos Cherubim de lignis olivarum. A.t.18.§.2.
Omnes parietes templi per circuitum ſculpſit variis cælaturis, & torno. D.t.8.§.12.

Caput 7.

Statuit duas columnas in porticu templi D.t.8.§.12.
Et ſubter leones, & boves, quaſi lora ex ære dependentia. C.t.25. §.1.I.t.32.§.3.
Candelabra aurea quinque ad dexteram, & quinque ad ſiniſtram. A.t.4.§.1.

Caput

Caput 8.

Impleverat gloria Domini Domum Domini. B.t.9.§.6.

Caput 10.

Regina Saba, audita ſama Salomonis, in nomine, Domini venit tentare eum in ænigmatibus. F.t.2.§.4.

Videns regina Saba omnem ſuperbiam Salomonis - non habebat ultrà ſpiritum. E.tit.9 §.8.

Duo leones ſtabant juxta manus ſingulas. C.t.1.§.1.

Duodecim leunculi ſtantes ſuper ſex gradus hinc, atque inde. A. t.27.§.7. D.tit.8.§.11.

Caput 11.

Rex Salomon adamavit mulieres alienigenas multas. D.t.14. §.12. L.t.1.§.2.

Cùmque jam eſſet ſenex, depravatum eſt cor ejus per mulieres. L.t.16.§.1.

Quia habuiſti hoc apud te, & non cuſtodiſti pactum meum - diſrumpens ſcindam regnum tuum. C.t.26.§.6.n.2.

Caput 13.

Extendit manum ſuam de altari, dicens: apprehendite eum. Et exaruit manus ejus. A.t.16.§.1 C.t.40.§.5.

Caput 16.

Et poſuit aram Baal in templo Baal. C.t.10.§.3.

Caput 17.

Vivit Dominus Deus Iſrael, in cujus conſpectu ſto: ſi erit annis his ros, aut pluvia; niſi juxta oris mei verba. B.t.9.§.4.

Corvi quoque deſerebant ei panem, & carnes &c. E.t.9 §.9.

En colligo duo ligna, ut ingrediar, & faciam illum mihi, & filio meo; ut comedamus, & moriamur. E.t.9.§ 25.

Caput 18.

Non ego turbavi Iſrael, ſed tu. C.t.23.§.22.

Cecidit ignis Domini - aquam - lambens. A t.15.§.15.n.3.

Elias aſcendit in verticem Carmeli &c. C.t.10.§.15.

Caput 19.

Timuit Elias; & ſurgens abiit, quocumque eum ferebat voluntas. F.t.2.§.6.L.t.16.§.1.

Cùm veniſſet, & ſederet ſubter unam juniperum, petivit animæ ſuæ, ut moreretur. E.t.9.§ 24.F.t.3 §.2.n.2.

Projecit ſe, & obdormivit in umbra juniperi. A.t.29 § 5.

Reſpexit: & ecce ad caput ſuum ſubcinericius panis, & vas aquæ. A.t.18 §.3.

Comedit, & bibit; & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, uſque ad montem Dei Horeb. E.t.9.§.27.

Caput 21.

Da mihi vineam tuam, ut faciam mihi hortum olerum. A.t.26 §.2.§.5.

Propitius ſit mihi Dominus; nè dem hæreditatem patrum meorum tibi. A.t 19.§.4.

Caput 22.

Aſcende; & dabit eam Dominus in manu regis. A.t.2.§.2.

Veruntamen Excelſa non abſtulit. A.t.9.§.2.

Liber Regum quartus.

Caput 2.

ECce currus igneus, & equi ignei, diviſerunt utrumque. A. t.25.§.1.

Pater mi! currus Iſrael, & auriga ejus. B.t,8.§.2. C.t.23. §.1. §.7. C.t.25.§.1.

Levavit pallium Eliæ, quod ceciderat ei. A.t.16.§ 4.A.t.25.§.5. C. t.1.§.17.E.t.9 §.1.

Aquæ peſſimæ ſunt, & terra ſterilis. A.t.29.§.4.

Aſcende calve - & maledixit eis in nomine Domini.C.t.2.§.1.

Egreſſique ſunt duo urſi de ſaltu; & laceraverunt ex eis quadraginta duos pueros. E.t.3.§.3.

Caput 4.

Erat ibi mulier magna; quæ tenuit eum, ut comederet panem. F.t.2.§.4.

Si occurrerit tibi homo, non ſalutes illum eum. G.t.3.§.2.

Incubuit ſuper puerum. H.t.7.§.2.L.t.5.§.1.

Mors in olla, vir Dei. Et non potuerunt comedere. C.t.31.§.1.E. t.8.§.14.

Afferte ſarinam. E.t.9.§.7.

Caput 5.

Venit Naaman cum equis, & curribus &c I.t.25.§.3.

Vade, & lavare ſepties in Jordane: & recipiet ſanitatem caro tua. B.t.6 §.9.

Curram poſt eum, & accipiam ab eo aliquid. A.t.16.§.1.

Caput 6.

Præcidit lignum, & miſit illuc; natavitque ferrum. C.t.40.§.1.

Caput 9.

Cùmque iſſent, ut ſepelirent eam; non invenerunt, niſi calvariam, & pedes, & ſummas manus. F.t.11.§.1.

Caput 10.

Numquid eſt cor tuum rectum, ſicut cor meum cum corde tuo. C.t.42.§.11.I.t.4.§.4.

Caput 17.

Teſtificatus eſt Dominus in Iſrael, & in Juda, per manum omnium Prophetarum. C.t.23 §.3.

Caput 19.

Venit Angelus Domini, & percuſſit in caſtris Aſſyriorum centum octuaginta quinque millia. A.t.18.§.2.

Liber Tobiæ.

Caput 1.

HÆc, & his ſimilia, ſecundum Legem Dei puerulus obſervabat. C.t.31.§.1.

Caput 2.

Ex nido hirundinum dormienti illi calida ſtercora inciderunt ſuper oculos ejus. D.t.14 §.2.

Caput 3.

Tunc Tobias ingemuit, & cœpit orare cum lacrymis. C.t.2.§.1. I t.11.§.2.

Non eſt in hominis poteſtate conſilium tuum. C.t.29.§.6.

Caput 4.

Quod ab alio oderis fieri tibi, vide, nè tu aliquando alteri facias. C.t.10.§.8.

Omnia conſilia tua in ipſo permaneant. C.t.29.§.2.

Caput 6.

Ecce piſcis immanis exivit ad devorandum eum. C.t.26.§.5.

Ecce Domine, invadit me. A.t.29.§.4.

Caput 11.

Sumens Tobias de felle piſcis linivit oculos patris ſui. E.t.9.§.10.

Venerunt Achior, & Naboth, conſobrini Tobiæ gaudentes ad Tobiam - & per ſeptem dies epulantes &c. A.t.10.§.10.

Caput 12.

Ego ſum Raphael Angelus, unus ex ſeptem qui adſtamus ante Dominum. A.t.18.§.2.

Liber Judith.

Caput 1.

NAbuchodonoſor juravit per thronum, & regnum ſuum quòd defenderet ſe de omnibus regionibus his. A.t.2.§.2

Caput 2.

Habuit cum eis myſterium conſilii ſui. C.t.29 §.1.

Quod dictum cùm placuiſſet omnibus, vocavit Nabuchodonoſor rex Holoſernem &c. A.t.2.§.2.

Caput 4.

Præoccupaverunt omnes vertices montium. A.t.29.§.4.

Caput 5.

Per annos quadraginta annonam de cœlo conſecuti ſunt. B. t.6. §.11.

Caput 7.

Holoſernes præcepit exercitibus ſuis, ut aſcenderent contra Bethuliam C.t.6.§ 1.§.4.

Aſſumentes arma ſua bellica ſederunt per loca, quæ ad anguſti itineris tramitem dirigunt. A.t.29 §.4.

Æquo animo eſtote fratres; & hos quinque dies expectemus à Domino miſericordiam. I.t.6.§.3.

Caput 9.

Tu feciſti priora, & illa poſt illa cogitaſti. B.t.6.§.3.

Capiatur laqueo oculorum ſuorum in me; & percuties eum ex labiis charitatis meæ. L.t.16.§.19.

Caput 10.

Impoſuit Abræ ſuæ aſcoperam vini, & vas olei &c. A.t.27. §.3. G.t.4.§.6.

Caput 13.

Percuſſit bis in cervicem ejus, & abſcidit caput ejus. G.t.3.§.3.

Caput 16.

Judith univerſa vaſa bellica Holoſernis - obtulit in anathema oblivionis. G.t.3.§.3.

Liber Eſther.

Caput 1.

REnuit, & ad regis imperium, quod per Eunuchos mandaverat, venire contempſit. F.t.2 §.5.

Nequaquam ultra vaſthi ingrediatur ad regem; ſed regnum illius altera, quæ melior eſt illa, accipiat. G.t.2.§.4.

Caput 2.

Non quæſivit muliebrem cultum. F.t.7.§.2.F.t.13.§.5.

Adamavit eam rex plus, quàm omnes mulieres; & poſuit diadema regni in capite ejus. A.t.11.§.3.

Caput 6.

Quid pro hac fide honoris, ac prœmii, Mardochæus conſecutus eſt? G.t.6.§.8.

Caput 10.

Parvus fons, qui crevit in fluvium; & in lucem, ſolemque converſus eſt. F.t.12.

Caput 14.

Cùmque depoſuiſſet veſtes regias, fletibus, & luctui apta indumenta ſuſcepit.H.t.7.§.3.

Tribue ſermonem compoſitum in ore meo in conſpectu leonis; & tranſfer cor illius in odium hoſtis noſtri. E.t.23.§.15.

Liber Job.

Caput 1.

VIr erat in terra Hus nomine Job. A.t.19.§.4.H.t.3.§.5.

Fuit poſſeſſio ejus ſeptem millia ovium &c. D.t.14.§.19.H. t.5.§.2.

Sanctificabat illos. C.t.36 §.2.

Cùm veniſſent filii Dei, ut aſſiſterent coram Domino, affuit inter eos etiam Sathan. G.t.6.§.2.

Circuivi terram, & perambulavi eam. A.t.21.§.1.D.t.5.§.8.

Numquid Job fruſtrà timet Deum? I.t.17.§.2.

Nonne tu vallaſti eum. B.1.6.§.7.

Extende paululùm manum tuam, & tange cuncta, quæ poſſidet &c. A.t.19.§.5.

Filiis tuis, & filiabus veſcentibus - repentè ventus vehemens irruit &c. I.t.8.§.3.

Tunc ſurrexit Job, & ſcidit veſtimenta ſua. I.t.1.§.1.

Dominus dedit, Dominus abſtulit: ſicut Domino placuit,ità factum eſt. I.t.1.§.1.

Caput 2.

Pellem pro pelle, & cuncta, quæ habet homo, dabit pro anima ſua. A.t.19.§.2.

Ecce in manu tua eſt: verumtamen animam illius ſerva. D.t.5. §.6.

Sathan percuſſit Job ulcere peſſimo. D.t.5.§.5.

Adhuc tu permanes in ſimplicitate tua? A.t.6.§.3.

Benedic Deo, & morere. A.t.6.§.3.B.t.7 §.2.L.t.14.§.5.

Si bona ſuſcepimus de manu Dei, mala cur non ſuſcipiamus. B. t.6.§.8.

Audientes tres amici Job malum - venerunt ſinguli de loco ſuo.A. t.29.§.5.

Condixerant, ut pariter venientes viſitarent eum. I.t.4.§.4.

Exclamantes ploraverunt &c. C.t.42.§.11.

Caput 4.

Conceptum ſermonem tenere quis poterit. B.t.9.§.2.

Caput 5.

Parvulum occidit invidia. I.t.18.§.2.

Vidi ſtultum firma radice, & maledixi pulchritudini ejus ſtatim. I.t.29.

Bibent ſitientes divitias ejus. A.t.26.§.4.

Per diem incurrent tenebras; & quaſi in nocte, ſic palpabunt in meridie. I.t.18.§.1.

Percutit, & manus ejus ſanabunt. B.t.6.§.2.

Viſitans ſpeciem tuam non peccabis. A.t.19.§ 2.

A flagello linguæ abſconderis. D.t.3.§.1.

Caput 6.

Sagittæ Domini in me ſunt. I.t.8.§.2.

Fratres mei præterierunt me. A.t.10.§.7.

Expectare pauliſper. I.t.6.§.3.

Nunc veniſtis, & modò videntes plagam meam timetis. A.t.10. §.7.

Caput 7.

Sicut mercenarii dies ejus. D.t.14.§ 3.

Memento, quia ventus eſt vita mea - nec aſpiciat me viſus hominis. G.t.5.§ 4.

Non revertetur oculus meus, ut videat bona. I.t.8.§.3.

Numquid mare ego ſum, aut cetus. A.t.26.§.1.

Caput 10.

Manus tuæ fecerunt me, & plaſmaverunt me. H.t.3.§.2.§.3.

Nonne ſicut lac mulſiſti me, & ſicut caſeum me coagulaſti. I.t.16. §.1.

Caput 13.

Cur faciem tuam abſcondis. E.t 9 §.4.

Caput 14.

Quaſi flos egreditur, & conteritur. H.t.3.§.7.

Lignum habet ſpem: ſi præciſum fuerit, rurſum vireſcit, & rami ejus pullulant. I.t.8 §.3.

Operi manuum tuarum porriges dexteram, G.t.4.§ 4.

Alluvione paulatim terra conſumitur. C.t.16.§.5.

Caput 15.

Docuit iniquitas tua os tuum. L.t.14.§.2.

Lædetur quaſi vinea in primo flore botrus ejus. C.t.2.§.1.

Concepit dolorem, & peperit iniquitatem. C.t.27.§.6.

Caput 16.

Percuſſerunt maxillam meam. C.t.2.§.1.

Neque inveniat in te locum latendi clamor meus. C.t.31.§.2.

Caput 17.

Pone me juxta te, & cujuſvis manus pugnet, contra me. E.t.9. §.9.

Caput 18.

Hæc ſunt tabernacula iniqui; & iſte locus ejus, qui ignorat Deum. L.t.14.§.5.

Caput 19.

Uſquequo affligitis animam meam. C.t.2.§.1.

Cùm ab eis receſſiſſem, detrahebant mihi. D.t.3.§.2.

Pelli meæ, conſumptis carnibus, adhæſit os meum. A.t.22.§.4. F. t.2.§.2.

Derelicta ſunt tantummodo labia mea circa dentes meos. A.t.22. §.1.L.t.14.§.5.

Miſeremini mei ſaltèm vos amici mei. A.t.10.§.10.

Quare perſequimini me ſicut Deus. C.t.40.§.9.I.t.30.

Fugite à facie gladii. C.t.27.§.6.

Caput 20.

Divitias, quas devoravit, evomet. D.t.14.§.20.

Caput 21.

Ducunt in bonis dies ſuos; & in puncto ad inferna deſcendunt. C.t.1.§.14.

Quia non ſunt in manu eorum bona ſua, conſilium eorum longè ſit à me. D.t.14.§.9.

Caput 24.

Manè primo conſurgit homicida, interficit egenum, & pauperem. G.t.4.§.1.

Caput 26.

Spiritus ejus ornavit cœlos. C.t.30.§.2.

Caput 29.

Quis mihi tribuat, ut ſim juxta menſes priſtinos. C.t.33.§.2.

Juſtitia indutus ſum - oculus fui cœco, & pes claudo.I.t.32.§.2.

Pater eram pauperum. A.t.16.§.5.

Caput 30.

Frater fui draconum, & ſocius ſtruthionum. H.t.8.§.1.

Caput 31.

Pepigi fœdus cum oculis meis, ut nè cogitarem quidem de muliere. L.t.16.§.13.

Ignis eſt uſque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina. L.t.16.§.2.

Si negavi, quod volebant, pauperibus, & oculos viduæ expectare feci. E.t.5.§.15.I.t.25.§.9.

Si putavi aurum robur meum. A.t.28.

Si vidi ſolem, cùm fulgeret - & oſculatus ſum manum meam ore meo. F.t.1.§.1.

Caput 34.

Deficiet omnis caro ſimul; & homo in cinerem revertetur. L.t. 16.§.20.

Caput 35.

Nunc non infert furorem ſuum, nec ulciſcitur ſcelus valde. I.t.8. §.2.

Caput 38.

Uſque huc venies, & non procedes ampliùs; & hic confringes tumentes fluctus tuos. I.t.22.§.4.

Numquid apertæ ſunt tibi portæ mortis. C.t.16.§.5.

Numquid mittes fulgura, & ibunt: & revertentia dicent tibi; adſumus. C.t.8.

Caput 39.

Manum meam ponam ſuper os meum. C.t.31.§.4.

Caput 40.

Fœnum quaſi bos comedet. I.t.16.§.15.

An extrahere poteris Leviathan hamo. D.t.5.§.1.

Caput 41.

De ore ejus lampades procedunt. B.t.7.§.1.

Cor ejus indurabitur tamquam lapis. A.t.26.§.1.

Omne ſublime videt: ipſe eſt rex ſuper univerſos filios ſuperbiæ. I.t.30.

Caput 42.

Nunc oculus meus videt me: idcirco ipſe me reprehendo. C.t.17. §.3.

Liber Pſalmorum.

Pſalmus 1.

BEatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum. C.t.1.§.12. C. t.12.§.3.C.t.19.§.8.C.t.30.§.3.C.t.31.§.2.

In lege ejus meditabitur die, ac nocte. A.t.4.§.1.

Erit tamquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum. C.t.42.§.1.E.t.9.§.28.L.t.2.§.4.

Fru-

Fructum ſuum dabit in tempore ſuo. E. t.9.§.5.§.28.

Pſalmus 2.

Aſtiterunt reges terræ, principes convenerunt in unum, A.t.7.§.1.
Ego autem conſtitutus ſum rex ab eo ſuper Sion montem Sanctum ejus. E.t.2.§.1. I.t.25.§.11.n.4.
Filius meus es tu: ego hodie genui te. C.t.30.m.5. D. t.4 §.6. L.t. 10.§.6.
Reges eos in virga ferrea. C.t. 23.§.10.
Apprehendite diſciplinam. C.t.40.§.6.

Pſalmus 3.

Tu autem, Domine, ſuſceptor meus es; gloria mea, & exaltans caput meum. G.t.2.§.3.
Exurge Domine, ſalvum me fac. A.t.29.§.1.
Dentes peccatorum contriviſti. D.t.3.§.1.

Pſalmus 4.

Filii hominum, uſquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium. C.t.8. C.t.11.§.5. D.t.2. §.8. L.t. 16.§ 4.
Iraſcimini, & nolite peccare. I.t.22.§.4.
Sacrificate ſacrificium juſtitiæ, & ſperate in Domino. I. t. 32. §. 2.
Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine. C.t.12.§.3. C. t.43.§.9. G.t.5.§.1. H.t.3 §.1.
Dediſti lætitiam in corde meo. E.t.9.§.7. G t.2.§.3.
A fructu frumenti, vini, & olei ſui multiplicati ſunt. B. t.6.§.8.
In pace in idipſum dormiam, & requieſcam. F.t.7.§.1.

Pſalmus 5.

Titulus in finem pro ea, quæ hæreditatem conſequitur. E. t.2. §. 3.
Rex meus, & Deus meus. D. t.4.§.11.
Sepulchrum patens eſt guttur eorum. B. t.7.§.1.
Habitabis in eis. L.t.10. §.10.
Scuto bonæ voluntatis tuæ coronaſti nos. C.t.38.§.1.

Pſalmus 6.

In finem pſalmus David pro octava. I.t.26.§.1.
Domine, nè in furore tuo arguas me. C. t.26.§.7. m.2. I.t.26. §. 18.
Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum. C. t.26. §.2.m.2. I.t.26. §.18.
Salvum me fac propter miſericordiam tuam: quoniam non eſt in morte, qui memor ſit tui. I.t.8. §.4.
Laboravi in gemitu meo. L.t.2. §.6.
Lavabo per ſingulas noctes lectum meum. C.t.27. §.5. L. t.2.§.1. §.4. §.6.
Lacrymis meis ſtratum meum rigabo. C.t.5.§.1. C.t.27.§.1.

Pſalmus 7.

Salvum me fac, nè quando rapiat ut leo animam meam. A. t. 29. §.5.
Conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in pulverem deducat. G t.3.§.1.
Exurge Domine Deus meus in præcepto, quod mandaſti. H. t.7. §.2.
Scrutans corda, & renes, Deus. I.t.30.§.1.
Sagittas ſuas ardentibus effecit A.t 22.§.1.

Pſalmus 8.

Elevata eſt magnificentia tua ſuper cœlos. I.t.5. §.3.

Pſalmus 9.

Pſallam nomini tuo Altiſſime. A. t 11. §.2.
Nomen eorum deleſti in æternum, & in ſæculum ſæculi. A. t. 6. §. 1.
Civitates eorum deſtruxiſti. C.t.15.§.5.
Adjutor in opportunitatibus. A.t.29.§.3.
Annuntiate inter Gentes ſtudia ejus. I.t.5.§.9.
Vide humilitatem meam de inimicis meis. A. tit.3. §. 3. A. tit. 29. §. 1.
Cognoſcetur Dominus judicia faciens. I.t.23.§.5.

Pſalmus 10.

Non eſt Deus in conſpectu ejus. D.t.4.§.5.
Inquinatæ ſunt viæ illius in omni tempore: auferuntur judicia tua à facie ejus. I.t.26 §.17.
Ignis, & ſulphur, & ſpiritus procellarum, pars calicis eorum. C.t.27.§.6.
Juſtus Dominus, & juſtitiam dilexit. I.t.25 §.2.n.2.

Pſalmus 11.

Propter miſeriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus. I.t.5.§.1.
In circuitu impii ambulant. D.t.2.§.8. I.t.15.§.1.

Pſalmus 13.

Devorant plebem meam ſicut eſcam panis. D.t.3. §.2.

Pſalmus 14.

Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo. C. t. 1. §. 1. E. t.2. §.1.
Quis requieſcet in monte ſancto ejus. C.t.30. §.3.
Opprobrium non accepit adversùs proximos ſuos. D.t.3.§.3.

Pſalmus 15.

Dominus pars hæreditatis meæ. D.t.4.§.12. H.t.2.§.2.

Pſalmus 16.

Domine à paucis de terra divide eos in vita eorum. B.t.8.1.

Pſalmus 17.

In finem pro puero Domini David &c. I.t.10.§.2. m.7.
Diligam te Domine fortitudo mea. A.t.14.§.4 m.13.
Dominus firmamentum meum, & refugium meum. A. tit. 29.§.1.
Aſcendit fumus in ira ejus, & ignis à facie ejus exarſit. I. t.8. §.4.
Carbones ſuccenſi ſunt ab eo. C.t.33.§.1.
Inclinavit cœlos, & deſcendit. C.t.1 §.23.
Apparuerunt fontes aquarum. C.t.23.§.15.
Cuſtodivi vias Domini, quoniam omnia judicia ejus in conſpectu meo. A. t.14. §. 4. C. t.23. §.20. C. t.30. §.2. I.t.26.§.17. I. t.27. §.1.
In Deo meo tranſgrediar murum. D.t.7.§.1. F.t.7.§.2.
Exaltetur Deus ſalutis meæ. A.t. 19.§.8.m.

Pſalmus 18.

Opera manuum ejus annuntiat firmamentum. C.t.37.§.4.
Nox nocti indicat ſcientiam D.t.8.§ 2.
In omnem terram exivit ſonus eorum. A.t.22.§.2. C.t.23.§.1.
In ſole poſuit tabernaculum ſuum. C.t.23.§.14. I.t.18.§.5.
Exultavit ut gigas ad currendam viam ſuam &c. F. t.14. §.2. H. t. 7. §.2.

Pſalmus 19.

In nomine Dei noſtri magnificabimur. C.t.11.§ 1.
Hi in curribus, & hi in equis &c. A.t.26. §.1. H.t.4. §.1.

Pſalmus 20.

Poſuiſti in capite ejus coronam de lapide pretioſo. A.t.22. §.1.

Pſalmus 21.

Ego autem ſum vermis, & non homo. C.t.12.§.4.§.11.
Diſperſa ſunt omnia oſſa mea. A.t.22.§.1.§.4.
Circumdederunt me canes multi D.t 3 §.1.
Foderunt manus meas, & pedes meos. I.t.10.§. 2. m.5.
Salva me ex ore leonis C t.31.§.2.
Narrabo nomen tuum fratribus meis. I.t.5 §.5.
Edent pauperes, & ſaturabuntur. I t 4.§.4.
Anima mea illi vivet. C.t.30.§.3.m.4. I.t.15.§.3.

Pſalmus 22.

Dominus regit me, & nihil mihi deerit; in loco paſcuæ ibi me collocavit. E.t.9. §.8.
Super aquam refectionis educavit me. D.t.4.§.12. E t.9.§.1.
Deduxit me ſuper ſemitas juſtitiæ propter nomen ſuum. I. tit. 10.§.1.
Et ſi ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es. D.t.3. §.1.
Virga tua, & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt. E.t.9. §.24.
Paraſti in conſpectu meo menſam adversùs eos, qui tribulant me. E.t.9.§.9.§.22.
Miſericordia tua ſubſequetur me omnibus diebus vitæ meæ. B t.9.§.5. G.t.4.§.2.

Pſalmus 23.

Quis aſcendet in montem Domini. C. t.1.§.1.
Qui non accepit in vano animam ſuam. A.t.19. §.7.
Hæc eſt generatio quærentium eum. C. t.1.§.9. m.
Attollite portas principes veſtras. C.t.1.§.14.

Pſalmus 24.

Deus meus in te confido, non erubeſcam. F.t.7. §.9.
Univerſæ viæ Domini miſericordia, & veritas, requirentibus teſtamentum ejus, & teſtimonia ejus. I.t 26.§.5.
Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo. B.t.9. §.6. C t.26.§.2.m.2.
Oculi mei ſemper ad Dominum: quoniam ipſe evellet de laqueo pedes meos I.t.15.§.1.
Unicus, & pauper ſum ego A.t.14 §.7.m.

Pſalmus 26.

Dominus illuminatio mea, & ſalus mea; quem timebo? F. tit. 7. §. 5.
In petra exaltavit me. C.t 12.§.1.
Faciem tuam Domine requiram. A t.14.§.19.
Ne declines in ira à ſervo tuo. I.t.23. §.5.
Pater meus, & mater mea, dereliquerunt me; Dominus autem aſſumpſit me. H. t.3.§.7.

Pſalmus 28.

Afferte Domino filii Dei, afferte Domino filios arietum. G.t.3.9.
Adorate Dominum in atrio ſancto ejus. D.t.17.§.2.

Vox Domini ſoper aquas. C.t 23. §.2. I.t.19. §.1.
Vox Domini in magnificentia. C.t.12.§.7. E.t.9.§.8.
Vox Domini confringentis cedros. C.tit.26. §.1.
Vox Domini præparantis cervos. A.t.22.§.1.
In templo ejus omnes dicent gloriam. L.t.5.§.1.

Pſalmus 29.

Eduxiſti ab Inferno animam meam. L.t.16. §.2.
Ad veſperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. B. t.9.§.4.

Pſalmus 30.

Redemiſti me Domine Deus veritatis. A.t.19.§.8.m.
Oblivioni datus ſum tamquam mortuus à corde. C.t.9.§.7.
Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine. D.t.2.§.3.

Pſalmus 31.

Quoniam tacui, inveteraverunt oſſa mea. C.t.26.§.6.
Converſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina. D. t.14. §.8.
Exultatio mea erue me à circumdantibus me. C.t.9. §.1.

Pſalmus 32.

Cantate Domino canticum novum. I.t.5.§.1. L.t.5.§.2.
Diligit miſericordiam, & judicium. I.t.26.§.5.
Qui finxit ſingillatim corda eorum. A.t.14.§.7. m.
Non ſalvabitur rex per multam virtutem. A.t.59.§.5.
Fallax equus ad ſalutem. C.t.5.§.1.

Pſalmus 33.

Benedicam Dominum in omni tempore. L.t.5.§.2.
Semper laus ejus in ore meo. L.t.5.§.5.
In Domino laudabitur anima mea: audiant manſueti, & lætentur. L.t.5.§.8.
Magnificate Dominum mecum. I.t.18.§.5.
Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum; & eripiet eos. A.t.18.§.1.§.6.
Guſtate, & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus. A.t.14. §.11.
Divites eguerunt, & eſurierunt. A.t.26. §.1. D.t.13. §.1. E. tit. 9. §.27.

Pſalmus 34.

Dicant ſemper magnificetur Dominus, qui volunt pacem ſervi ejus. G.t.3.§.9.

Pſalmus 35.

Judicia tua abyſſus multa. I.t.27.§ 1.
In tegmine alarum tuarum ſperabunt. A.t.13.§.6.
Torrente voluptatis tuæ potabis eos. C. tit.1. §.5. C. t.57. §.5. num.2.
Apud te eſt fons vitæ. C.t. 1.§.1.

Pſalmus 36.

Delectare in Domino. A.t.11. §.7.
Intenderunt arcum ſuum. D.t.11. §.5.
Non vidi juſtum derelictum. E.t.5.§.5.
Apud Dominum greſſus hominis dirigentur. G.t.4.§.2.
Os juſti meditabitur ſapientiam. C.t.26.§.2.in fine.
Vidi impium ſuperexaltatum &c D.t 8.§.1.
Cuſtodi innocentiam. I.t.12.§.4.
Sunt reliquiæ homini pacifico. C.t.24.§.3.

Pſalmus 37.

Sagittæ tuæ infixæ ſunt mihi. C.t.40 §.1.
Non eſt ſanitas in carne mea à facie iræ tuæ. I.t.8.§.1.
Miſer factus ſum, & curvatus ſum uſque in finem. C.t.23.§.18. L. t.3.§.4. L.t.16.§ 9.
Cor meum conturbatum eſt - amici mei, & proximi mei, adverſùm me appropinquaverunt. A.t.10.§.13.
Dereliquit me virtus mea. A.t.22.§.4.

Pſalmus 38.

Dixi: cuſtodiam vias meas. C.t.23.§.7.n.2. C.t.37. §.1.
Poſui ori meo cuſtodiam, cùm conſiſteret peccator adversùm me. L.t.14.§.3.
In imagine pertranſit homo. D t.14 §.4.
Fruſtrà conturbatur. A.t.26.§.5.
Tabeſcere feciſti ſicut araneam animam ejus. A.t.26.3.1.

Pſalmus 39.

Eduxit me de lacu miſeriæ, & de luto fœcis. C.t.35.§.8.
Annuntiavi juſtitiam tuam in Eccleſia magna. E.t.2.§.4.
Cor meum dereliquit me. C.t.37.§.2.
Ferant confeſtim confuſionem ſuam, qui dicunt mihi euge, euge. L.t.16. §.18.

Pſalmus 40.

Beatus, qui intelligit ſuper egenum, & pauperem. E. tit. 5. §. 18.
Sana animam meam, quia peccavi tibi. C.t.26.§.2.m.2.

Pſalmus 41.

In finem intellectus filii Core. C.t.11.§.2.
Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum. A.t.14 §.1. §.9.§.13. E.t.9.§.21. I.t.15.§.3.
Abyſſus abyſſum invocat. C.t.16.§.2.

Pſalmus 43.

Tota die verecundia mea coram me eſt. I.t.26.§.2.
Humiliata eſt in pulvere anima noſtra. C. t. 16. §. 5. D. t. 2. §. 8.

Pſalmus 44.

Titulus in finem pro iis, qui commutabuntur. C.t.35.§.6. E.t.3.§.2. n.6. I.t.5.§.1.
Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis. A.t.22.§.5. C.t. 23.§.1.
Speciofus forma præ filiis hominum. C. tit. 23. §. 7. C. tit. 40. §.2.
Diffuſa eſt gratia in labiis tuis. L.t.14.§.7.
Accingere gladio tuo ſuper femur potentiſſime. E.t.23.§.3. D.t. 8. §.5.
Sagittæ tuæ acutæ. A.t.22.§.1. C.t.23.§.3.
Unxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. C.t.27.§.5.
Myrrha, & gutta, & caſia, à veſtimentis tuis, à domibus eburneis. C.t.37. §.2.
Aſtitit regina à dextris tuis. A.t.14.§.20. C.t.6.§.3. E.t.2.§.1.
Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam. A.t.13.§.10. A.t.19. §.3. F.t.5. F.t.6.§ 2.
In fimbriis aureis. A.t.13.§.3. C.t.30 §.1.
In veſtitu deaurato circumdata varietate. C.t.9.§.3. F.t.6. §.1.
Adducentur regi virgines poſt eam. G.t.4.§.3.

Pſalmus 45.

Sonuerunt, & turbatæ ſunt aquæ eorum. I.t.22.§.2.

Pſalmus 46.

Elegit nobis hæreditatem ſuam. A.t.7.§.14. H.t.5.§.1.

Pſalmus 47.

Ibi dolores ut parturientis. C.t.33 §.1.

Pſalmus 48.

Cur timebo in die mala? iniquitas calcanei mei circumdabit me. I.t.26 §.15.
Mors depaſcet eos. I.t.8.§.3.
Ne timueris, cùm dives factus fuerit homo. D.t.14.§.4.
Homo, cùm in honore eſſet, non intellexit &c. E.t.1.§ 3.

Pſalmus 49.

Deus, Deus, tuus ego ſum. D t.4. §.12.
Invoca me in die tribulationis. B.t.9.§.6.
Eruam te; & honorificabis me. I. t.10.§.10.

Pſalmus 50.

Miſerere mei Deus ſecundùm magnam miſericordiam tuam. C.t.26.§.2.m.2 C.t 35.§.6. D.t.4 §.11.
Peccatum meum contra me eſt ſemper. C.t.27.§.6.
Tibi ſoli peccavi. C.t.40.§.2.
Malum coram te feci. C.t.33.§ 2.
Incerta, & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi. C.t. 11. §.5. C.t.33. §.2.
Cor mundum crea in me Deus. C. t. 23. §. 3. num. 2. I. tit. 16. §.1.
Docebo iniquos vias tuas. C.t.23.§.3.n.2.
Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus C.t.26.§.1.
Benignè fac Domine - ut ædificentur muri Jeruſalem. A.t.15.§. Quartus Amor.

Pſalmus 51.

Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate. I.t.10. §.2. mot.10.
Tota die injuſtitiam cogitavit lingua tua. L.t.14.§.2.
Sicut novacula acuta feciſti dolum. I.t.10.§.2.

Pſalmus 53.

Dominus ſuſceptor eſt animæ meæ. A.t.19.§.5.
Voluntariè ſacrificabo tibi. I.t.15 §.2.

Pſalmus 54.

Volabo, & requieſcam. A.t.14 §.11.
Deſcendant in Infernum viventes. I.t.8.§.5.
Viri ſanguinum, & doloſi, non dimidiabunt dies ſuos. E. t.3. §.1.

Pſalmus 55.

Ab altitudine diei timebo. I.t.26.§.1.
Poſuiſti lacrymas meas in conſpectu tuo. L.t.2. §.3.
In Deo ſperavi: non timebo, quid faciat mihi homo. D. t.5.§.7. L.t.1. §.1.
Eripuiſti animam de morte. C.t.1.§.4.

Pſalmus 56.

In finem. Ne diſperdas. C.t.26. §.2.m.3.
Clamabo ad Deum altiſſimum, Deum, qui benefecit mihi. B.t.6.§.3.
Exaltare ſuper cœlos Deus. H.t.7.§.17.
Exurge gloria mea, exurge pſalterium, & cithara. C.t.37. §.1. I.t 5.§.1.

Pſalmus 58.

De viris ſanguinum ſalva me. D.t.3.§.1.

Con-

Digitized by Google

Convertentur ad veſperam, & famem patientur ut canes; & circuibunt civitatem. A.t.22 §.1. C.t.23.§.1.
Fortitudinem meam ad te cuſtodiam. D.t.2.§.8. G.t.3.§.9.
In ira conſummationis, & non erunt. I.t.23. § 3.

Pſalmus 59.

Iratus es, & miſertus es nobis. I.t.23.§.1. § 3.
Potaſti nos vino compunctionis. C.t.33.§.1.
Salvum fac dextera tua. C.t.1. §.1.
Deus locutus eſt in ſancto ſuo. E.t.2.§.3.
In Idumæam extendam calceamentum meum. I.t.5. §.1.

Pſalmus 60.

Sic Pſalmum dicam nomini tuo in ſæculum ſæculi. E.t.2. §.4.

Pſalmus 61.

Pretium meum cogitaverunt repellere: cucurri in ſiti. I. tit. 1.§.2.
Effundite coram illo corda veſtra. C.t.16. §.5.
Mendaces filii hominum in ſtateris. I.t.29.
Divitiæ ſi affluant nolite cor apponere. D.t.14.§.3.§.18.
Duo hæc audivi: quia poteſtas Dei eſt; & tibi Domine miſericordia. B.t.9.§ 6. D.t.27.§.1.

Pſalmus 62.

Sitivit in te anima mea. D.t.2.§.7. G.t.2. §.3.
In terra deſerta, & invia, & inaquoſa; ſic in ſancto apparui tibi. A t.14.§.15.n.5.§.21. C.t.27.§.3. I.t.3.§ 5.
Sicut adipe, & pinguedine, repleatur anima mea. A.t.19.§.6.
In velamento alarum tuarum exultabo. H.t.7.§.3.
Adhæſit anima mea poſt te. A.t.14 §.4.m.8.n.6.

Pſalmus 64.

Viſitaſti terram, & inebriaſti eam. D.t.2. §.8. I.t.5 §.1.
Valles abundabunt frumento. H.t.7.§.4.

Pſalmus 65.

Tranſivimus per ignem, & aquam. A.t.4.§.1.
Holocauſta medullata offeram tibi. A.t.14.§.2.m.

Pſalmus 66.

Confiteantur tibi populi Deus. C.t.26 §.8.
Benedicat nos Deus, Deus noſter. B.t.5.

Pſalmus 67.

Sicut fluit cera à facie ignis, ſic pereant peccatores à facie Dei. I.t.8. §.5.
Pluviam voluntariam ſegregabis Deus hæreditati tuæ. C. tit. 23. §.18.
Animalia tua habitabunt in ea. A.t.22.§.1.
Si dormiatis inter medios cleros. D.t.3 §.7.
Currus Dei decem millibus multiplex. E.t.2.§.6.
Accepiſti dona in hominibus. L.t.10 §.6.
Viderunt ingreſſus tuos Deus. A.t.13.§.9.
Increpa feras arundinis. L.t.16. §.15.
Virtus ejus in nubibus. A.t.22.§.1.

Pſalmus 68.

Suſtinui, qui mecum contriſtaretur; & non fuit. C.t.42.§.9.
Fiat menſa eorum coram ipſis in laqueum. E t.9. §.18.

Pſalmus 70.

Tamquam prodigium factus ſum multis. C.t.31.§.6.

Pſalmus 71.

Permanebit cum ſole, & ante lunam. E.t.2.§.1.
Deſcendet ſicut pluvia in vellus. I.t 5.§.1.
Orietur in diebus juſtitia, & abundantia pacis. I.t.5.§ 9.

Pſalmus 72.

Operti ſunt iniquitate, & impietate ſua. I.tit.3.§ 4.
Prodiit quaſi ex adipe iniquitas eorum D.t.14. §.15.
Cogitaverunt, & locuti ſunt nequitiam. C.t.26.§.6.
Poſuerunt in cœlum os ſuum. B.t.7.§.2.
Ecce ipſi peccatores, & abundantes in ſæculo, obtinuerunt divitias. D.t.14. § 5.
Subitò defecerunt - in civitate tua imaginem ipſorum ad nihilum rediges. H.t.8.§.3.
Ut jumentum factus ſum apud te. H. t.7. §.2. I. t.5. §.9. I.t.27. §. 1.
Quid mihi eſt in cœlo; & à te quid volui ſuper terram. D.t.4.§.12.

Pſalmus 73.

Poſuerunt ſigna ſua ſigna, & non cognoverunt. I. tit.30. §.3. num.3.
Tuus eſt dies, & tua eſt nox. A.t.4.§.1.
Tu feciſti omnes terminos terræ. B.t 9. §.2.
Æſtatem, & ver: tu plaſmaſti ea. A.t.14.§.1.

Pſalmus 74.

Confitebimur tibi Deus. C.26.§.2.m.2.
Fæx ejus non eſt exinanita. I.t.8.§.2.

Pſalmus 75.

Notus in Judæa Deus. C.t.26.§.2. m.2.
Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil invenerunt in manibus ſuis. A.t.26 §.5. D.t.13.§.1.
Viri divitiarum. D.t.14. §. 1.
Cogitatio hominis confitebitur tibi. C.t.16. §.4. F.t.4.§.1.
Reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi. D.t.2.§.6.

Pſalmus 76.

Turbatus ſum, & non ſum locutus A.t.6.§.3.
Sagittæ tuæ tranſeunt. A.t.6. §.7. E.t.7.
In mari viæ tuæ, & ſemitæ tuæ in aquis multis. G.t.3. §.7.

Pſalmus 77.

Deduxit eos in nube diei. C.t 32.
Tentaverunt Deum in cordibus ſuis, ut peterent eſcas animabus ſuis. A.t.19.§.6.
Percuſſit petram, & fluxerunt, aquæ B.tit.6 §.3.
Panem angelorum manducavit homo I.t.3.§.7.
Volatilia pennata ceciderunt in medio caſtrorum. C.t.6.§.4.
Adhuc eſcæ eorum erant in ore ipſorum, & ira Dei aſcendit ſuper eos. B.t.9.§.2. F.t.7.§.6.
Occidit pingues eorum. I.t.25.§.11.
Miſit in eos iram indignationis ſuæ. I.t.23. §.2.
Hæreditatem ſuam ſprevit. H.t.2.§.1.
Excitatus eſt, tamquam potens crapulatus à vino. A.t.12.§.2.
Suſtulit eum de gregibus ovium. D.t.8. §.12.
In intellectibus manuum ſuarum deduxit eos. C.t.23.§.8.

Pſalmus 79.

Qui ſedes ſuper Cherubim. A.t.14. § 3.
Excita potentiam tuam, & veni, ut ſalvos facias nos. I. tit.5. §.3.
Oſtende faciem tuam, & ſalvi erimus. C.tit.17.§.4.
Vindemiant eam omnes, qui prætergrediuntur viam. A. tit. 10. §. 7.
Exterminavit eam aper de ſylva. L.tit.16. §.9.
Vide, & viſita vineam iſtam. I.t 5.§.1.

Pſalmus 80.

Buccinate in Neomenia tuba. A. t.14. §.1. C.t.5.§.3.
Dilata os tuum, & implebo illud. D.t.4.§.12. L.t.10 §.8.

Pſalmus 81.

Deus ſtetit in Synagoga deorum: in medio autem deos dijudicat. I.t.25 §.1.
Judicate egeno, & pupillo. D.t.13.§.4. I.t.25.§.2.n.2.

Pſalmus 82.

Sicut ignis, qui comburit ſylvam. D.t.13.§.1.

Pſalmus 83.

Paſſer invenit ſibi domum, & turtur nidum, ubi ponat pullos ſuos. F.t.7.§ 7.
Altaria tua Domine virtutum. E t.9. §.1.§.7.
Beati, qui habitant in domo tua Domine. C.t.37. §.2.
Beatus vir, cujus eſt auxilium abs te: aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit. A.t.14.§.4.m 8. n.6.
Melior eſt dies una in atriis tuis ſuper millia. C.t.1.§.5.

Pſalmus 84.

Benedixiſti Domine terram tuam. A.t.5.
Juſtitia, & pax, oſculatæ ſunt. I.t.32.§ 2.

Pſalmus 85

Inclina Domine aurem tuam, & exaudi me. H.t.7.§ 3.

Pſalmus 86.

Diligit Dominus portas Sion ſuper omnia tabernacula Jacob. A.t.14. §.8.

Pſalmus 88.

Confitebuntur cœli mirabilia tua Domine. A.t.15.§.n.4.
Beatus populus, qui ſcit jubilationem. C.t.24. §.1.
Ponam in mari manum ejus, & in fluminibus dexteram ejus I.t.32.§.3.
Luna perfecta in æternum, & teſtis in cœlo fidelis. A. tit.10. §.9 A.t.29.§ 3.
Exardeſcet ſicut ignis ira tua. I.23.§ 4.

Pſalmus 89.

Mille anni ante oculos tuos, tamquam dies heſterna, quæ præteriit. A.t.6.§.2.
Defecimus in ira tua. B.t.9. §.8.
Quis novit poteſtatem iræ tuæ. I.t.26.§.15.
Sit ſplendor Domini Dei noſtri ſuper nos. C.t.43.§.9.

Pſalmus 90.

Ipſe liberabit me de laqueo venantium. D.t.5. §.1.
Scuto circumdabit te veritas ejus. C.t.5. §.14.
A ſagitta volante in die. G.t.3.§.1.
Angelis ſuis mandavit de te. A.t.18.§.2.
In manibus portabunt te. A.t.18 §.1.§.2. D.t.7.§.2.
Nè forte offendas ad lapidem pedem tuum. A.t.17.§.5.

Pſalmus 91.

Ad annuntiandum in manè miſericordiam tuam, & veritatem tuam per noctem. L.t.5. §.2.
Delectaſti me Domine in virtute tua. G. t.2.§ 3.
Quàm magnificata ſunt opera tua Domine. C.t.41.§.5.
Cùm exorti fuerint peccatores ſicut fœnum. B t.8.§.5.
Juſtus ut palma florebit. C.t.30.§.3.m.4.

Pſalmus 92.

Dominus regnavit, decorem indutus eſt. C.t.12. §.4. E.tit.2. §.1. I.t.5.§.1.

Elevaverunt flumina Domine, elevaverunt flumina vocem ſuam. A t.22. §.1.

Pſalmus 93.

Deus ultionum Dominus. I.t.10.§.2.m.4.

Dominus ſcit cogitationes hominum, quoniam vanæ ſunt. C. tit.16. §6.

Numquid adhæret tibi ſedes iniquitatis, qui fingis laborem in præcepto. C.t.26.§.2 m.4.

Pſalmus 94.

Hodie ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra. I.t.13.§.2.

Pſalmus 95.

Cantate Domino canticum novum. A.t.14 §.4 m.9.

Confeſſio, & pulchritudo in conſpectu ejus. C.t.26.§.2.m.5.

Tollite hoſtias, & introite in atria ejus. L.t.5.§.1.

Dicite in Gentibus, quia Dominus regnavit. C.t.43.§.3.

Correxit orbem terræ, qui non commovebitur. C.t.10.§.5.

Tunc exultabunt omnia ligna ſylvarum. C.t.43.§.9.

Pſalmus 96.

Lætentur inſulæ multæ. C.t.30.§.2.

Confundantur omnes, qui adorant ſculptilia. D.t.13. §.7.

Pſalmus 97.

Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit. C.tit. 42. §.1.

Pſalmus 98.

Dominus regnavit, iraſcantur populi. I.t.22.§ 7.

Dominus in Sion magnus. E.t.9.§.8.

Adorate ſcabellum pedum ejus. L.t.5.§.8.

Pſalmus 99.

Scitote, quoniam Dominus ipſe eſt Deus. C.t.17.§.2.

Pſalmus 100.

Quando venies ad me. E.t.9 § 21.

Non proponebam ante oculos meos rem injuſtam. A.tit.11. §.2.

Detrahentem ſecretò proximo ſuo hunc perſequebar. D.tit. 3. §.3.

Oculi mei ad fideles Dei terræ, ut ſedeant mecum. F.t.22.§.2.

Ut diſperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem. C.t.16.§.5.

Pſalmus 101.

Domine exaudi orationem meam: & clamor meus ad te perveniat. C.t.21.§.2.

Defecerunt ſicut fumus dies mei L.t.2.§.7.

Reſpondit ei in via virtutis ſuæ. C.t.11.§.2.

Paucitatem dierum meorum nuntia mihi. A.t.6.§.2.

Pſalmus 102.

Benedic anima mea Domino, & omnia, quæ intrà me ſunt nomini ſancto ejus. L.t.5.§.1.

Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis. C.t.25.§.1.

Renovabitur ut aquilæ juventus tua. C.tit.1.§.9.

Non in perpetuum iraſcetur. I.t.23.§.3.

Benedicite Domino omnes Angeli ejus. A.t.18.§.2.

Pſalmus 103.

Qui facis Angelos tuos ſpiritus. A.t.18.§.1. C.t.23. §.6.§.22.

Qui emittis fontes in convallibus. C.23.§.22. H.t.7.§ 5.

Inter medium montium pertranſibunt aquæ. C.t 23.§.1.

Facta eſt nox: in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſylvæ. Ortus eſt ſol, & congregati ſunt. A.t.14. §.13.

Exibit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam uſque ad veſperum. C.t.30.§.1.

Aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate. C.t 42. §.4. L.t.10.§.1.

Emittes ſpiritum tuum, & creabuntur. A.t.14.§.24. C.t.10.§.1.

Jucundum ſit ei eloquium meum. A.t.14.§.4.m.8. D.t.4.§.10.

Pſalmus 104.

Quærite Dominum, & confirmamini; quærite faciem ejus ſemper. C.t.30.§.5.

In univerſa terra judicia ejus. H.t.27.§.1.

Pertranſierunt de gente in gentem. F.t.5.

Nolite tangere Chriſtos meos. C.t.11.§.2.

Convertit aquas eorum in ſanguinem. C.t.26.§ 5.

Comedit omne fœnum in terra eorum. C.t.22.§.2.

Pſalmus 105.

Fecerunt vitulum in Horeb, & adoraverunt ſculptile. D.t.7.§.5.

Mutaverunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum. D.t.4.§ 8.

Dixit, ut diſperderet eos; ſi non Moyſes ejus electus ſtetiſſet in conſpectu ejus. C.t.30.§.1.

Pœnituit eum ſecundùm multitudinem miſericordiæ ſuæ. D. t.4.§.10.

Pſalmus 106.

Erraverunt in ſolitudine in inaquoſo. A.t.29.§.3.

Satiavit animam inanem. E.t.9.§.8.

Pſalmus 107.

Da nobis auxilium de tribulatione. A.t.29. §.5.

Pſalmus 108.

Pro eo, ut me diligerent, detrahebant mihi: ego autem orabam. I.t.10.§.2. m.11.

Poſuerunt adversùm me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea. B.t.9.§.5. I.t.9.§.2.

Epiſcopatum ejus accipiat alter. C.t.1.§.10.

Fiat ei ſicut veſtimentum, quo operitur. C.t.31.§.2.

Egreſſus ſum ſicut locuſtæ. A.t.26.§.1.

Pſalmus 109.

Dixit Dominus Domino meo: ſede à dextris meis. H.tit.7. §.17.

Tecum principium in die virtutis tuæ. I.t.26.§.1.

Pſalmus 110.

Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors, & miſerator Dominus: eſcam dedit timentibus ſe. E.t.9.§.8.

Pſalmus 112.

Laudate pueri Dominum, laudate nomen Domini. L.t.5.§.3.

Pſalmus 113.

Mare vidit, & fugit. I.t.5.§ 9.

Montes exultaverunt ut arietes, & colles ſicut agni ovium. C.t.1.§.9.

Quid eſt tibi mare, quòd fugiſti? & tu Jordanis, quia converſus es retrorſum. A.t.7 §.2. C.t.1.§.1. C.t.35.§.5.

Qui convertit petram in ſtagna aquarum. L.t.2.§.1.

Non nobis Domine, non nobis; ſed nomini tuo da gloriam. G.t.3.§.9.

Os habent, & non loquentur. D t.4.§.8.

Similes illis fiant, qui faciunt ea. A.t.12.§.5. m.5.

Pſalmus 114.

Dilexi, quoniam exaudiet Dominus vocem orationis meæ. A. t.14.§ 4. Varia alia motiva.

Convertere anima mea in requiem tuam. C.t.1.§.4.

Pſalmus 115.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi. B.t. 6.§ 3. B.t.9.§.5. I.t.10.§.2.

Calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. C.tit. 50.§.1.

Pſalmus 116.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit *mihi*. *B.* t.6 § 3 B.t.9.§.5. I.t.10.§.2.

Calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. C. t.10.§.1.

Pſalmus 117.

Circumdederunt me ſicut apes. I.t.10 §.2.m.5.

Fortitudo, & laus mea, Dominus. G.t.3.§.6.

Dextera Domini fecit virtutem. G.t.3. §.6.

Hæc eſt dies, quam fecit Dominus. C.t.26.§.2.m.3.

Pſalmus 118.

Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. C. t.2. §.1.

Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis. A.t.14 §.4.

Utinam dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas juſtificationes tuas. A.t.7.§.2.

In via teſtimoniorum tuorum delectatus ſum, ſicut in omnibus divitiis. D.t.13 §.2.

Retribue ſervo tuo. B.t.6. §.3.

Teſtimonia tua meditatio mea eſt. C.t.29.§.2.

Conſilium meum juſtificationes tuæ. C.t 29.§ 7.

Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilataſti cor meum. A.t.14.§.9. C.t.9.§.1. F.t.29.§.7.

Ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquiſivi. C. t.9.§.1.

Meditabar in mandatis, quæ dilexi. A.t.11.§.4.

Levavi manus meas ad mandata tua, quæ dilexi. A.tit.11 §. 4.

Paratus ſum, & non ſum turbatus: ut cuſtodiam mandata tua. C.t.28.

Particeps ego ſum omnium timentium te. H.t.7. §.24.

Bonum mihi, quia humiliaſti me. G.t.7.

Defecit in ſalutare tuum anima mea. D.t.2 §.2.

Defecerunt oculi mei in eloquium tuum. L.t.2. §.4.

Tuus ſum ego, ſalvum me fac: quoniam juſtificationes tuas exquiſivi. D.t.4.§.11.

Ab omni via mala prohibui pedes meos: ut cuſtodiam verba tua. G.t.4.§.5. M.

Juravi, & ſtatui cuſtodire judicia juſtitiæ tuæ. I.t.31.

Hæreditate acquiſivi teſtimonia tua in æternum. F.t.5.

Feci judicium, & juſtitiam. I.t.30.§.1.

Tem-

Tempus faciendi Domine: diſſipaverunt legem tuam. B.t.9. §.5. I.t.33. § 3.
Declaratio ſermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis. H.t.7. §.6.
Os meum aperui, & attraxi ſpiritum. D.t.2. §.1.
Principium verborum tuorum veritas. F.t.5.
Erravi, ſicut ovis, quæ periit: quære ſervum tuum. G.tit.4. §. 2.

Pſalmus 119.

Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam doloſam. D.t 3. §.7.
Habitavi cum habitantibus Cedar. C.t.1. §.5.

Pſalmus 120.

Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi. I.tit. 19. §.1.
Non dormitabit, neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael. D.tit. 4. §. 10.
Dominus protectio tua ſuper manum dexteram tuam. A. tit. 14. §. 1.
Per diem ſol non uret te, neque luna per noctem. A.t.4. §.1.

Pſalmus 121.

Fiat pax in virtute tua. C.t.10. §.5.

Pſalmus 122.

Sicut oculi ſervorum in manibus dominorum ſuorum - ità oculi noſtri ad Dominum. G.t.6. §.5.

Pſalmus 123.

Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium. G. tit. 4. §.2.

Pſalmus 124.

Qui confidunt in Domino, ſicut mons Sion. C.t.1. §.7.
Montes in circuitu ejus. D.t.8. §.13.

Pſalmus 125.

Qui ſeminant in lacrymis, in exultatione metent. L.t.2. §.1.
Euntes ibant, & flebant, mittentes ſemina ſua. C.tit. 53. §.2. num.2.

Pſalmus 126.

Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere. C.t.9. §.6. H.t.7. §.16.
Ecce hæreditas Domini filii. A.t.13. §.11. F.t.10. §.1.

Pſalmus 127.

Uxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. F.tit. 2. § 3.
Filii tui ſicut novellæ olivarum in circuitu menſæ tuæ: E.t.9. §.19. §.22.

Pſalmus 128.

Prolongaverunt iniquitatem ſuam. C.t.3ſ. §.4.

Pſalmus 129.

Si iniquitates obſervaveris Domine, Domine quis ſuſtinebit. I.t. 26. § 4.
Apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio. A.t.13. §.10.

Pſalmus 131.

Super ipſum efflorebit ſanctificatio mea. C.t.38.1.

Pſalmus 134.

Laudate Dominum, quia bonus Dominus. B.t.9. §.6.
Fulgura in pluviam fecit. I.t.23. §.1. L.t.2. §.6.
Producit ventos de theſauris ſuis. B.t.9 §.2. C.t.23. §.14.
Similes illis fiant, qui faciunt ea. I.t.4. §.1.

Pſalmus 135.

Fecit cœlos in intellectu. O.t.29. §.4.
Percuſſit Ægyptum cum primogenitis eorum. B.t.9. §.3.

Pſalmus 136.

Super flumina Babylonis illic ſedimus, & flevimus; cùm recordaremur tui Sion. L.t.2. §.2.
In ſalicibus ſuſpendimus organa noſtra. A. t. 15. Quartus Amor. L.t.3. §.4
Si oblitus fuero tui Jeruſalem, oblivioni detur dextera mea. I.t.15. §.1.
Beatus, qui tenebit, & allidet parvulos tuos ad petram. L. tit. 16. §.18.

Pſalmus 137.

Confitebor tibi Domine in toto corde meo. A.t.14. §.7.m.
In conſpectu Angelorum pſallam tibi. G.t.2. §.2.
Audierunt omnia verba oris tui. C.t.41. §.2.

Pſalmus 138.

Tu formaſti me, & poſuiſti ſuper me manum tuam: H. tit. 3. §.2. num.2.
Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me. C.t.17. §.5.
Quò ibo à ſpiritu tuo. A.t.14. §.14:
Si aſcendero in cœlum, tu illic es. F.t.6. §.1.
Nox illuminatio mea in deliciis meis. A.t.14. §.3.
Tenebræ non obſcurabuntur à te. A.t.4. §.1.
Sicut tenebræ ejus, ità & lumen ejus. A.t.4. §.1.

Pſalmus 139.

Eripe me Domine ab homine malo. D.t.5. §.7.
Obumbraſti ſuper caput meum in die belli. A.t.53. §.6.

Pſalmus 140.

Elevatio manuum ſacrificium veſpertinum. C.tit.42. §. 2. E. tit. 5. §.1.
Pone Domine cuſtodiam ori meo &c. C. tit. 26. §. 3. L. tit. 14. §.3.
Corripiet me juſtus in miſericordia. A.t.10. §.3.
Abſorpti ſunt juncti petræ judices eorum. E.t.8. §.2.

Pſalmus 142.

Non intres in judicium cum ſervo tuo. L.t 26. §.15.
Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. G.t.4. §.2.

Pſalmus 143.

Homo vanitati ſimilis factus eſt. H.t.3. §.7.
Redemiſti David ſervum tuum de gladio maligno. G.t.3. §.6.
Beatum dixerunt populum, cui hæc ſunt. B.t.2. §.6.

Pſalmus 144.

Gloriam regni tui dicent. D t.13. §.2.
Regnum tuum regnum omnium ſæculorum. L.t.9. §.3.
Fidelis Dominus in omnibus verbis ſuis. F t.5.
Sanctus in omnibus operibus ſuis.
Voluntatem timentium ſe faciet. G t.4. §.2.

Pſalmus 145.

Nolite confidere in principibus. A.t 10. §.7.

Pſalmus 146.

Laudate Dominum, quoniam bonus eſt pſalmus. C.t.1. §.8. L.t.5. §.1. §.3.
Qui dat jumentis eſcam ipſorum E.t.5. §.11.

Pſalmus 147.

Adipe frumenti ſatiat te E.t.9. § 22.
Flabit ſpiritus ejus, & fluent aquæ. L t.2. §.8.

Pſalmus 148.

Laudate Dominum de cœlis, laudate eum in excelſis. L.t.5. §.2.
Laudate eum ſol, & luna: laudate eum omnes ſtellæ & lumen. E.t.11. §.2.n.4.
Aquæ omnes, quæ ſuper cœlos ſunt, laudent nomen Domini. L.t.15.
Laudate Dominum de terra; dracones, & omnes abyſſi. L. tit. 5. §.3.

Pſalmus 149.

Cantate Dominum canticum novum: laus ejus in Eccleſia ſanctorum. L.t.5 §.1.
Exultabunt ſancti in gloria C t.43 §.9.

Pſalmus 150.

Omnis ſpiritus laudet Dominum. L.t.5. §.1.

Liber Proverbiorum.

Caput 1.

UT detur parvulis aſtutia, adoleſcenti ſcientia, & intellectus. H.t.7. §.6.
Timor Domini principium ſapientiæ. A.t.14. §.3.
Fili, ſi te lactaverint peccatores &c. A.t.2. §.1.
Sapientia foris prædicat. C.t.22. § 1. C.t.30. §.3.
Uſquequo parvuli diligitis vanitatem. A.t.11. §.1.
Convertimini ad correptionem meam; & proferam vobis ſpiritum meum. C.t.40. §.7.
Extendi manum meam. A.t.29. §.1.

Caput 2.

Inclina cor tuum ad cognoſcendam prudentiam. H.t.7. §.6.

Caput 3.

Honora Dominum de tua ſubſtantia. E.t.5. §.22.

Caput 4.

Omni cuſtodia ſerva cor tuum. C.t.ʒ6. §.2.

Caput 5.

Pedes ejus deſcendunt in mortem; & ad inferos greſſus illius penetrant. L.t.16. §.4.
Bibe aquam tuam de ciſterna tua. C 23. §.4.
Cerva chariſſima. A t.13. §.5. I.t.5. §.1.
Funibus peccatorum ſuorum conſtringitur. C.t.31. §.1.

Caput 6.

Vade ad formicam ò piger. G.t.3 §.7.

Caput 7.

Donec transfigat ſagitta jecur tuum. A.t.15. §.1.

Caput 8

Numquid non ſapientia clamitat, & prudentia dat vocem ſuam. E.t.12. §.1.
Eruditis interſum cogitationibus. C.t.16. §.4. C.t.29. §.4.
Per me principes imperant. C.t.12. § 2.
Delectabar per ſingulos dies ludens coram eo omni tempore L.t. 2. §.2.

Deliciæ meæ, eſſe cum filiis hominum. A.tit.11.§.2. A.t.13.§ 8. H.t.3. §.2.

Caput 9:

Miſit ancillas ſuas, ot vocarent ad arcem. C.t.23.§.1.E.t.9.§.9.
Si quis eſt parvulus, veniat ad me. H.t.7.§.6.
Aquæ ſurtivæ dulciores. A.t.26. §.4.

Caput 10.

Egeſtatem operata eſt manus remiſſa. A.t.1.§.1.

Caput 11.

Statera doloſa. A.t.19.§.7.
Expectatio ſollicitorum peribit. A.t.26 §.1. D.t.2.§.8.
Benedictione juſtorum exaltabitur civitas. B.t.8.§.3.
Ubi non eſt gubernator, populus corruet: ſalus autem obi multa conſilia. E.t.29 §.9.
Deſiderium juſtorum omne bonum eſt D.t.2. §.6.
Anima, quæ benedicit, inpinguabitur. E.1 5. §.2.
Qui abſcondit frumenta, maledicetur in populis. C.t.26.§.19.

Caput 12.

Qui bonus eſt, hauriet gratiam. H t.7.§.5.
Novit juſtus jumentorum ſuorum animas. A.t.12.§.2.
Non contriſtabit juſtum, quidquid ei acciderit. F t.7. §.1.
Qui negligit damnum propter amicum, juſtus eſt. A.t.10 §.5.

Caput 14.

Quærit deriſor ſapientiam, & non invenit. C.t.40.§.6.
Errant, qui operaotur malum. C.t.28.

Caput 15

Labia ſapientium diſſeminabunt ſcientiam. C.t.23.§.16.

Caput 16.

Hominis eſt, animam præparare. C.t.23. § 2.
Spirituum ponderator Dominus. I.t.15.§.1.
Pondus, & ſtatera, judicia Domini. I t 27. §.1.

Caput 17.

Plus proficit correptio apud prudentem, quàm centum plagæ apud ſtultum. C.t.40. §.6.
Quid prodeſt ſtulto habere divitias. D.t.14 §.5.

Caput 18.

Occaſiones quærunt, qui volunt recedere ab amico. A.tit.10.§.10.
Mors, & vita, in manu linguæ. C.t.26.§.2.

Caput 20.

Pondus, & pondus; menſura, & menſura: utrumque abominabile eſt apud Deum. L.t.25.§.2.§.11.
Qui maledicit patri ſuo, & matri; extinguetur lucerna ejus io mediis tenebris. F.t.1.§.1. F.t.8.§ 1. L.t.3.§.1.

Caput 22.

Fovea proſuoda, os alienæ. L.t.16.§.3.

Caput 23.

Quando ſederis, ut comedas cum principe, diligenter attende; quæ appoſita ſunt ante faciem tuam. E. t.9. §.15. §.19. §.23. L.t. 10. §.11.
Statue cultrum in gutture tuo. E.t.9.§.25.
Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere: quia facient ſibi pennas quaſi aquilæ, & volabunt io cœlom. D.t.14. §. 10.
Præbe, fili mi, cor tuum mihi. C.t.36 §.2.
Puteus anguſtus aliena. L.t.16.§.6.
Sicut regulus venena diffundet. E.t.1.§ 7.
Verberaverunt me; ſed non dolui. E.t.1.§.7.

Caput 24.

Comede fili mi, mel, quia bonum eſt; & favum dulciſſimom gutturi suo E.t.11.§.2.
Septies cadet juſtus, & reſurget. H.t.7.§.11.
Tranſivi per vineam viri ſtulti: & ecce totum repleverant urticæ. C.t.27.§.3.

Caput 25.

Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum. A.t 14.§.4. I.t.10. §.2.
Ventus Aquilo diſſipat pluvias; & facies triſtis linguam detrahentem. D.t.3.§.3.

Caput 26.

Sicut, qui mittit lapidem in acervum Mercurii; ità qui tribuit inſipienti honorem. D.t.8.§.13.
Abſcondit piger manum ſuam ſub aſcella ſua. C.t.23.§.7.

Caput 27.

Infernus, & perditio, nomquam implentur. A.t.26. §.4.

Caput 28.

Fugit impius nemine perſequente. D.t.5. §.1.
Viri mali non cogitant judicium. C.t.28.

Caput 30.

Sanguiſugæ duæ ſunt filiæ dicentes: affer, affer. A.t.26 §.1. L.tit. 16.§.2.
Ignis numquam dicit, ſufficit. L.t.16.§.2.
Tria ſunt difficilia &c. A.t.25.§.1.

Caput 31.

Quæſivit lanam, & linum. C.t.6 §.1.t.39.§.3.

Facta eſt quaſi navis inſtitoris, de longè portans panem ſuum. B.t 8. §.2.
Dedit cibaria ancillis ſuis. I.t.25.§.2.
Manum ſuam miſit ad fortia. B.t 6 §.6.
Conſideravit ſemitas domus ſuæ. E.t.10.§.1.
Lex clementiæ in liogua ejus. L.t.24.§.4.

Liber Eccleſiaſtæ.

Caput 1.

QUid habet ampliùs de uoiverſo labore ſuo, quò laborat ſub ſole. A.t.6.§.3. L.t.1.§.3.
Terra io æternum ſtat. C.t.30.§.1.
Oritur ſol, & occidit. A.t.25. §.1. C.t.42.§.5.
Omnia flumina intrant ad mare, & mare non redundat. A.t.6.§.1. A.t.26.§ 4. D.t.13.§.7.
Ad locum unde exeunt flumina, revertuntur. G.t 6.§.3.

Caput 2.

Magnificavi opera mea. C.t.12.§.1.
Omnia, quæ deſideraverunt oculi mei, non negavi eis. D.t.2.§.8.
Tranſivi ad contemplandam ſapientiam - & vidi, quòd tantum præcederet ſapientia ſtultitiam, quantum differt lux à tenebris. L.t.3.§.4.

Caput 3.

Mundum tradidit diſputationi eorum. D.t.4.§.12. H t.3.§.7.
Cognovi, quòd noo eſſet meliùs, niſi lætari, & facere bene in vita ſua. E.t.5.§.11.
Quis novit, ſi ſpiritus filiorum Adam aſcendat ſurſum, & ſi ſpiritus jumentorum deſcendat deorſum. H.t.3.§.6.

Caput 4.

Funiculus triplex difficilè rumpitur. A.t.10.§.2.
Quòd de carcere, cateniſque interdum quis egrediatur ad regnum & alius natus in regno inopia conſumatur. D.t.8.§ 9.
Cuſtodi pedem tuum ingrediens domum Dei, A.t.7.§.1.

Caput 5.

Dulcis eſt ſomnus operanti: ſaturitas autem divitis non ſinit eum dormire. A.t.26.§.5. D.t.14. §.10.

Caput 6.

Omnis labor hominis io ore ejus. D.t.2.§.1.

Caput 7.

Melior eſt ira riſu. L.t.22 §.7.
Meliùs eſt, à ſapiente corripi, quàm ſtultorum adulatione decipi. C.t.40. §.6.
Bonum eſt, ſuſtentare juſtum; ſed ab illo nè ſubtrahas manum tuam. E.t.5.§.19.

Caput 9.

Dilectionem, & odium, noo eſt homo, qui ſciat. A.t.7.§.3.
Comede in lætitia panem tuum; & bibe cum gaudio vinum tuum. E.t.9.§.7.§.21.
Oleum, de capite tuo non deficiat. E.t.5.§.4.
Quodcumque facere poteſt manus tua, inſtanter operare &c. C.t. 30.§.4 F t.3.§.2.
Civitas parva, & pauci in ea viri &c. B.t 8 §.2. E.t.2.§.1.
Verba ſapientium audiuntur in ſilentio. C.t.23.§.19.

Caput 10.

Muſcæ morientes perdunt ſuavitatem unguenti. A.t.26.§.1. C.tit. 16.§.5. C.t.44 §.2. D.t.2.§.8. G.t 5.§.1.
Cor ſapientis in dextera ejus, & cor ſtulti io ſiniſtra illius. A.t. 6. §. 3.
Si ſpiritus poteſtatem habentis aſcenderit ſuper te, locum tuum nè dimiſeris. C.t.36. §.2.
Vidi ſervos in equis; & principes ambulantes ſuper terram, quaſi ſervos. D.t.8. §.13.
In riſum faciunt panem, & vinum. C.t.23.§.19.
Si mordeat ſerpens in ſilentio: nihil eo minùs habet, qui occultè detrahit. D.t 3. §.1.

Caput 11.

Mitte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas. E.t.5.§.8.
Da partem ſeptem, nec non octo. C.t.1.§.1. C.t.39.§.3.
Manè ſemina ſemen tuum; & veſpere nè ceſſet manus tua. C.t. 30.§.1.
In quocumque loco ceciderit, ibi erit. C.t.31.§.1.

Caput 12.

Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ. D.t 4.§.9. E.t. 4. §. 3.
Quando commovebuntur cuſtodes domus, C.39.§.1.
Florebit Amygdalus. C.t.4.
Confringatur rota ſuper ciſternam. D.t.13.§.1. D.t.14 §.4.
Verba ſapientium quaſi clavi in altum defixi. C.t.23. §.21.
Deum time, & mandata ejus obſerva: hoc eſt enim omnis homo. H.t.3.§.5.

Canti-

Canticum Canticorum.

Caput 1.

O Sculetur me oſculo oris ſui. A.t.12.§.6. A.t.13.§.4. B.t.6.§.2. D.t.15.§.3. F.t.3.§.1. I.t.5.§.1. L.t.10.§.8.
Meliora ſunt ubera tua vino. A.t.13.§.4. A.t.14.§.4.m.1. A.t.22.§.7. C.t.1.§.1. C.t.23.§.1. C.t.37.§.7. G.t.4.§.1. I.t.19.§.1. L.t.8.§.1.
Oleum effuſum nomen tuum. A.tit.14.§.4.m.3. E.tit.9.§.8. L.t.15.
Adoleſcentulæ dilexerunt te. A.t.14.§.5.§.20.
Trahe me poſt te curremus in odorem unguentorum tuorum. A.t.14.§.9.§.18. A.t.16.§.1. G.t.4.§.2. I.t.4.§.3.
Introduxit me rex in cellaria ſua B.t.2.§.1. B.t.6.§.2. C.t.5.§.5. C.t.15.§.8. C.t.41.§.1. E.t.9.§.8. G.t.4.§.2.
Exultabimus, & lætabimur in te, memores uberum tuorum ſuper vinum. A.t.14.§.8.
Recti diligunt te. I.t.15.§.3.
Nigra ſum, ſed formoſa. H.t.7.§.16. I.t.28.§.2. L.t.1.§.2.
Nolite me conſiderare, quod fuſca ſim. C.t.9.§.5. G.t.4.§.2.
Decoloravit me ſol. A.t.14.§.14. C.t.10.§.1.
Poſuerunt me cuſtodem in vineis. A.t.16.§.5.
Si ignoras te ò pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi poſt veſtigia gregum tuorum. C.t.28.§.4. C.t.31.§.6.
Equitatui meo in curribus Pharaonis aſſimilavi te amica mea. A.t.14.§.10. A.t.18.§.4. A.t.19.§.1. B.t.8.§.2.
Collum tuum ſicut monilia. C.t.7.§.1. C.t.23.§.1. D.t.35.§.3. E.t.6.§.1.§.7. I.t.14.
Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento. A.tit.14.§.14.
Dum eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum. C.t.42.§.13. H.t.7.§.1.§.3. L.t.5.§.1.
Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi. A.t.14.§.15. C.t.12.§.3.§.5. L.t.16.§.10.
Inter ubera mea commorabitur. A.t.14.§.4.m.11.
Botrus Cypri dilectus meus mihi. A.t.14.§.15. I.t.14.§.6.
Ecce tu pulchra es amica mea. I.t.10.§.14. E.t.9.§.13. F.t.1.§.1. I.t.4.§.3. L.t.15.§.1.
Oculi tui columbarum. I.t.15.§.1.
Lectulus noſter floridus. B.tit.8.§.2. C.t.43.§.1. E.t.9.§.1. I.tit.16.§.1.
Tigna domorum noſtrarum cedrina. C.t.30.§.1.

Caput 2.

Ego flos campi. A.t.13.§.7. C.t.12.§.4.§.12. D.t.4.§.12.
Lilium convallium. H.t.7.§.3.
Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. C.t.2.§.2. C.t.38.§.1. D.t.14.§.17. H.t.7.§.24. I.t.10.§.1. L.t.5.§.8.
Sicut malus inter ligna ſylvarum, ſic dilectus meus inter filios. A.t.13.§.7. C.t.42.§.1.
Sub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi. A.t.11.§.2. A.tit.29.§.1. B.t.6.§.3. C.t.42.§.5.§.11. E.t.9.§.1.§.7.§.24. I.t.15.§.2.
Introduxit me rex in cellam vinariam. C.tit.5.§.1. C.tit.23.§.2. E.t.9.§.5.
Ordinavit in me charitatem. A.t.13.§.1.§.2.§.50. A.tit.14.§.3.§.4.m.1.3.4. I.t.10.§.1. I.t.15.§.2.
Fulcite me floribus. A.t.14.§.11. C.t.7.§.1. C.t.12.§.8. E.t.9.§.7. E.tit.6.§.7.
Stipate me malis. C.t.42.§.14.
Amore langueo. A.t.14.§.1.§.13.§.21. A.t.19.§.3.
Læva ejus ſub capite meo. C.t.3.§.2. C.t.12.§.12. C.t.42.§.1. G.t.2.§.2. H.t.7.§.16. I.t.15.§.2.
Adjuro vos filiæ Jeruſalem, ne ſuſcitetis dilectam, donec ipſa velit. A.t.14.§.4.m.3.§.18.
Vox dilecti mei. C.t.12.§.7. I.t.19.§.1.
Ecce ille venit ſaliens in montibus tranſiliens colles. A.t.14.§.4.m.8.n.3. B.t.9.§.4. L.t.26.§.12.
Similis eſt dilectus meus capreæ, hinnuloque cervorum. A.t.22.§.1. B.t.9.§.4.
En ipſe ſtat poſt parietem noſtrum, reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos. I.t.5.§.1.
Surge, propera, amica mea, columba mea. A.tit.22.§.1. C.tit.40.§.2.
Hyems tranſiit. C.t.1.§.1. I.t.5.§.1. I.t.8.§.1.
Imber abiit. C.t.22.
Flores apparuerunt in terra noſtra. C.t.26.§.1. C.t.27.§.5. E.t.11.§.2. I.t.5.§.7.
Vox turturis audita eſt in terra noſtra. C.tit.10.§.6. C.t.23.§.14. I.t.19.§.1. L.t.16.§.5.
Ficus protulit groſſos ſuos. C.t.43.§.1.
Vineæ florentes dederunt odorem ſuum. I.t.15.§.1.

Oſtende mihi faciem tuam. A.t.23.§.8. C.t.23.§.3.§.8. C.t.26.§.2. E.t.11.§.2. I.t.15.§.1.
Sonet vox tua in auribus meis. C.t.23.§.15.§.23.
Vox tua dulcis. I.t.29.§.1.
Capite nobis vulpes parvulas. C.t.44.§.2. D.t.5.§.7. E.t.3.§.2. I.tit.18.§.5.
Dilectus meus mihi, & ego illi: qui paſcitur inter lilia. A.tit.10.§.14. A.t.14.§.4.m.8.n.3.§.8. A.t.19.§.8. B.t.6.§.5. D.t.4.§.10.
Revertere. E.t.9.§.6.

Caput 3.

In lectulo meo per noctes quæſivi, quem diligit anima mea. A.t.14.§.5. A.t.26.§.1. C.t.1.§.3. C.t.16.§.3. F.t.6.§.1.
Surgam, & circuibo civitatem. E.t.11.§.2. I.t.18.§.5.
Invenerunt me vigiles, qui cuſtodiunt civitatem. A.t.18.§.4.
Num, quem diligit anima mea, vidiſtis C.t.41.§.1.
Paululum cum pertranſiſſem, inveni, quem diligit anima mea. A.t.14.§.21. C.t.41.§.1. I.t.15.§.2.
Tenui eum: nec dimittam. A.tit.13.§.9. G.tit.5.§.2. L.tit.1.§.2.
Donec introducam eum in domum matris meæ. C.t.1.§.1.
Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum. A.tit.15.§.5. D.tit.7.§.2.
Sicut virgula fumi. I.t.15.§.1.
En lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt ex fortiſſimis Iſrael. A.tit.18.§.4. C.t.2.§.3. C.t.16.§.3. C.t.43.§.1. D.t.2.§.7. D.t.4.§.13.
Uniuſcujuſque enſis ſuper femur ſuum propter timores nocturnos. I.t.26.§.7.
Ferculum fecit ſibi rex Salomon. A.t.22.§.1. C.t.9.§.5. C.t.30.§.7. E.t.2.§.1. E.t.9.§.1.§.5. H.t.7.§.16. I.t.5.§.1.
Reclinatorium aureum. A.t.14.§.1. C.t.27.§.5. I.t.4.§.4.
Media charitate conſtravit propter filias Jeruſalem. A.tit.22.§.1. A.t.13.§.2.
Egredimini, & videte, filiæ Sion regem Salomonem in diademate. A.tit.13.§.1. A.tit.14.§.18.§.21. C.tit.12.§.1. E.tit.9.§.8.

Caput 4.

Quam pulchra es amica mea. A.t.13.§.1.
Oculi tui columbarum. G.t.3.§.7.
Capilli tui ſicut greges caprarum, quæ aſcenderunt de monte Galaad. C.t.12.§.1. C.t.16.§.1.
Dentes tui ſicut greges tonſarum, quæ aſcenderunt de lavacro. C.t.12.§.3.
Omnes gemellis fœtibus. A.t.14.§.14. C.t.23.§.7.
Sicut fragmen mali Punici; ità genæ tuæ. C.t.23.§.1. G.t.3.§.7. I.t.16.§.2.
Sicut turris David collum tuum. D.t.35.§.3.
Mille clypei pendent ex ea: omnis armatura fortium. A.tit.14.§.10.
Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te. F.tit.13.§.6.
Veni de Libano ſponſa mea. B.t.2.§.1. I.t.5.§.1.
Vulneraſti cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui. A.tit.14.§.8. C.tit.10.§.6. C.t.24.§.2.§.3. I.t.15.§.1.
Quàm pulchræ ſunt mammæ tuæ. C.t.7.§.1.
Favus diſtillans labia tua. C.t.23.§.1.
Mel, & lac, ſub lingua tua: C.t.7.§.1. I.t.5.§.1.
Hortus concluſus ſoror mea ſponſa. B.t.8.§.1. C.t.16.§.5. E.t.2.§.1. F.t.2.§.5. G.t.3.§.7.
Emiſſiones tuæ paradiſus malorum Punicorum. A.t.22.§.1. C.t.9.§.1.
Cum univerſis lignis Libani. E.t.5.§.1.
Fons hortorum. F.t.12.
Surge Aquilo, & veni Auſter. A.t.4.§.1. C.t.30.§.2.

Caput 5.

Veniat dilectus meus in hortum ſuum. A.t.10.§.2. B.t.6.§.4.§.6. D.t.14.§.17. G.t.3.§.6. G.t.4.§.2.
Veni in hortum meum ſoror mea. I.t.5.§.1.
Comedi favum cum melle meo. C.t.1.§.6.
Bibi vinum cum lacte meo. A.t.14.§.14.
Comedite amici. E.t.9.§.27.
Bibite, & inebriamini chariſſimi. A.t.7.§.2. A.t.13.§.5. C.t.1.§.5.§.15. E.t.11.§.2.
Ego dormio, & cor meum vigilat. C.t.23.§.1. E.t.12.§.1.
Aperi mihi: caput meum plenum eſt rore. A.t.36.§.1. C.t.23.§.2. G.t.4.§.1.§.5. I.t.13.§.1.§.2.
Expoliavi me tunica mea. C.t.31.§.5. H.t.4.§.1. I.t.13.§.2.
Manus meæ ſtillaverunt myrrham. C.t.42.§.11.
Peſſulum oſtii mei aperui dilecto meo. C.t.23.§.2.§.8.
Anima mea liquefacta eſt, ut locutus eſt. A.t.14.§.4.m.1.n.3. C.t.23.§.2.
Invenerunt me cuſtodes, qui circumeunt civitatem. C.t.23.§.1. I.t.10.§.2.

Percuſſerunt me, & vulneraverunt me. A. t. 24. §. 15. I. t. 25. §. 11.
Tulerunt pallium meum. C t 26. §. 5.
Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto. A. t. 14. §. 6.
Dilectus meus candidus, & rubicundus. E. t. 9 §. 1. I. t. 5. §. 1.
Electus ex millibus. A. t. 14 § 6. B. t. 8. §. 2.
Comæ ejus ſicut elatæ palmarum, nigræ quaſi corvus. H. t. 7. §. 1.
Labia ejus lilia diſtillantia myrrham primam. C. t. 1. §. 16. C. t. 13. §. 1. C. t. 23. §. 3. C. t. 25. § 2. I. t. 13. §. 2.
Crura illius columnæ marmoreæ. A. t. 22. §. 1.
Manus illius, tornatiles plenæ hyacinthis. A. t. 13. §. 10. C. t. 1. §. 5. C. t. 42. §. 1. §. 9. G. t. 4. §. 2. I. t. 15. §. 2. L. t. 10. §. 1.
Oculi ejus ſicut columbæ. C. t. 23 §. 3.

Caput 6.

Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi. G. t. 4. §. 3. I. t. 15. §. 4.
Decora ſicut Jeruſalem. A. t. 14. §. 4. m. t 1. B. t. 6. §. 2. B. t. 8. §. 2 C. t. 15. §. 2.
Terribilis ut caſtrorum acies ordinata. C. t. 24 §. 14. F. t. 14. §. 2.
Sexaginta ſunt reginæ. A. t. 14. §. 1.
Una eſt columba mea. A. t. 13. §. 7.
Quæ eſt iſta, quæ progreditur quaſi aurora. E. t. 2. §. 1.
Pulchra ut luna. G 1. 5 §. 1.
Conturbavit me propter quadrigas Aminadab. E. t. 2. §. 1.

Caput 7.

Quàm pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis filia principis. A. t. 22. §. 1. C t. 5. §. 3. E. t. 11 § 2.
Venter tuus ſicut acervus tritici, vallatus liliis. D. t. 8. §. 11.
Collum tuum ſicut turris eburnea. C. t 6. §. 1. F. t. 6. §. 1.
Naſus tuus ſicut turris Libani. D. t. 12 §. 3.
Caput tuum ſicut Carmelus. C. t. 38. §. 2.
Statura tua aſſimilata eſt palmæ. A. t. 14. §. 2. C. t. 42. §. 11. C. t. 43 § 1.
Aſcendam in palmam, & apprehendam fructus ejus. F. t. 6. §. 7.

Caput 8.

Quia mihi det te fratrem meum, ut inveniam te foris. D. t. 2. §. 7 E. t. 9. §. 5. H. t 3. §. 2. I. t. 5 §. 5.
Dabo tibi póculum ex vino condito. A. t. 14. §. 1. C. t. 9. §. 1. F. t. 6. § 7.
Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto. D. t. 7 §. 2.
Sub arbore malo ſuſcitavi te. A. t. 13. §. 5. C. t. 43. §. 1.
Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum. A. t. 11 §. 1. A. t. 14. §. 4. n. 3. §. 5. §. 6. §. 11. C. t. 42. §. 11. E. t. 9. §. 23. G. t. 3. §. 7. I. t. 4. §. 3. I. t. 16. §. 2.
Fortis, ut mors, dilectio. A. t. 14. §. 10. §. 13. §. 15. §. 20. §. 21. C. t. 42. §. 3.
Dura, ſicut Infernus, æmulatio: A. t. 14. §. 10.
Lampades ejus ignis, atque flammarum. A. t. 14. §. 9. H. t. 7. §. 1.
Fuge dilecte mi, & aſſimilare capreæ, hinnuloque cervorum ſuper montes aromatum. A. t. 13. §. 9. C. t. 23. §. 8. E. t. 11. §. 2.

Liber Sapientiæ.

Caput 1.

SPiritus Domini replevit orbem terrarum: & hoc, quod continet omnia, ſcientiam habet vocis. A. t. 54. §. 11. E. t. 2 §. 1.
A detractione parcite linguæ. D. t. 3. §. 2.
Deus mortem non fecit. B. t. 9 §. 2.

Caput 3.

Juſtorum animæ in manu Dei ſunt. A. t. 19. §. 5.
Non tanget illos tormentum mortis. C. t. 27. §. 6.
Et ſi celeriùs defuncti fuerint, non habebunt ſpem, nec in die agnitionis allocutionem. I. t 26. §. 12.

Caput 5.

Ergo erravimus à via veritatis. I. t. 8. §. 3.
Tranſierunt omnia illa tamquam umbra. D. t. 4. §. 12. D. t. 14. §. 3.

Caput 6.

Cùm eſſetis miniſtri regni illius, non rectè judicaſtis. I. t. 25. §. 12.

Caput 7.

Candor eſt lucis æternæ. E. t. 9. §. 15.
Speculum ſinè macula. D. t. 4. §. 10.

Caput 8.

Attingit à fine uſque ad finem fortiter. D. t. 12. §. 1.

Caput 9.

Ut diſponat orbem terrarum in æquitate, & juſtitia. H. t. 3. § 2.
Mitte illam de cœlis ſanctis tuis, ut mecum ſit, & mecum laboret. L. t. 3. §. 3.

Caput 11.

Miſereris omnium, quia omnia potes. B. t. 9. § 6.

Caput 14.

Benedictum eſt lignum, per quod fit juſtitia. C. t. 43. §. 1.

Caput 17.

Reſonans de altiſſimis montibus echo. A. t. 2. §. 1.

Eccleſiaſticus.

Caput 1.

PRofundum abyſſi quis dimenſus eſt. I. tit. 8. §. 5.
Effudit illam ſuper omnia opera ſua. L. t. 10. §. 1.
Dilectio Dei honorabilis ſapientia. A. t. 14. §. 3.
Radix ſapientiæ eſt, timere Dominum: rami illius longævi. C. t. 1. §. 7.
Multiplicationem in greſſus ejus quis intellexit. C. t. 1. §. 17.
Uſque in tempus ſuſtinebit patiens; & poſtea redditio jucunditatis. I. t. 10. §. 2.
Nè fueris hypocrita in conſpectu hominum. H t. 8. §. 1.

Caput 2.

Fili mi, accedens ad ſervitutem Dei, ſta in juſtitia, & timore. A. t. 14. § 17.
Conjungere Deo, & ſuſtine: ut creſcat in noviſſimo vita tua. A. t. 14. §. 15.
Væ his, qui perdiderunt ſuſtinentiam; & qui dereliquerunt vias rectas. I. t. 6. § 4.

Caput 4.

Non exaſperes pauperem in inopia ſua. E. t. 5. §. 19.
Redde debitum tuum. E. t. 5. §. 8.
In tentatione ambulat cum eo. C. t. 1. §. 16.
Pro juſtitia agonizare pro anima tua. C. t. 23. §. 22.

Caput 5.

Eſto firmus in via Domini. D. t. 7. §. 1.

Caput 6.

Eſt amicus ſocius menſæ; & non permanebit in die neceſſitatis. A. t. 10. §. 7. §. 10.
Amicus fidelis medicamentum vitæ, & immortalitatis. A. t. 10. §. 4. §. 10.
Qui timet Deum, æquè habebit amicitiam bonam: quoniam ſecundùm illum erit amicus illius. A. t. 10. § 14.
Quaſi lapidis virtus probatio erit in illis; & non demorabuntur projicere eam. C. t. 30. §. 2.
Erunt tibi compedes ejus in protectionem fortitudinis. C. tit. 42. §. 9.

Caput 7.

Diſcede ab iniquo, & deficient mala abs te. A. t. 10. §. 12.
Vindicta carnis impii, ignis & vermis. I. tit. 8. § 3.
Non pigeat te viſitare infirmum. C. t. 9. §. 13.

Caput 8.

Non incendas carbones peccatorum, arguens eos. C. tit. 40. §. 8.

Caput 9.

Vinum novum amicus novus: veteraſcet; & cum ſuavitate bibes illud. A. t. 10. §. 12.

Caput 11.

Non laudes hominem in ſpecie ſua; neque ſpernas hominem in viſu ſuo. F. t. 13. §. 1.
Bona, & mala; vita, & mors, paupertas, & honeſtas; à Deo ſunt. A. t. 14 §. 15.
Eſt, qui locupletatur parcè agendo: & hæc eſt pars mercedis illius &c. E t. 5. §. 10.
Confide in Deo; & mane in loco tuo. C. t. 30 § 4.
In die bonorum nè immemor ſis malorum. A. t. 4. §. 3.
In fine hominis denudatio operum illius. I t. 26. §. 12.
Ante mortem nè laudes hominem quemquam. I. t. 6. §. 22
Bona in mala convertens inſidiatur; & in electis imponet maculam. I. t. 17. §. 2.

Caput 12.

Si benefeceris, ſcito, cui feceris: & erit gratia in bonis tuis multa. E. t 5. §. 19.
Non credas inimico tuo in æternum: ſicut enim æramentum æruginat nequitia illius. D. t 5. §. 8.
Una hora tecum permanebit: ſi autem declinaveris, non ſupportabit. A. t. 10. §. 10.

Caput 13

Pondus ſuper ſe tollet, qui honeſtiori ſe communicat. A. tit. 10. §. 12.
Si largitus fueris, aſſumet te; & ſi non habueris, derelinquet te. A. t. 10. §. 7.
Noli eſſe humilis in ſapientia tua; nè humiliatus in ſtultitiam ſeducaris. C. t. 23. §. 22.

Ca-

Digitized by Google

Caput 14.

Fili, ſi habes, benefac tecum, & Deo dignas oblationes offer. E.t.5 §.10.

Non defrauderis in die bono, & particula boni diei non prætereat te. A.t.6.§.3 E.t.5.§.13.

Da, & accipe; & juſtifica animam tuam. E.t.5.§.5.

Caput 16.

Non exoraverunt pro peccatis ſuis antiqui gigantes; qui deſtructi ſunt, confidentes ſuæ virtuti. C.t.3.§.2.

Caput 17.

In partes vadè ſæculi ſancti cum vivis, & dantibus confeſſionem DEO. C.t.1.§ 8.§.17.

Caput 18.

Cùm conſummaverit homo, tunc incipiet. D.t.4.§.2.

Sicut calculus arenæ, ſic exigui anni in die ævi. A.t.6.§.2.

Ante Judicium para juſtitiam tibi. I.t.26 §.18.

Ante Judicium interroga teipſum. I.t.30.§.1.

Caput 21.

Qui ædificat domum ſuam impendiis alienis, quaſi qui colligit lapides ſuos in hyeme. D.t.14.§.20.

Via peccatorum complanata lapidibus: & in fine eorum inferni, & tenebræ, & pœnæ. F.t.11.§.1.

Caput 22.

Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia mea ſignaculum certum; ut non cadam ab ipſis, & lingua mea perdat me. L.t. 14.§.3.

Caput 23.

Homini fornicario omnis panis dulcis; non fatigabitur tranſgrediens uſque ad finem. L.t.16.§.2.

Caput 24.

Quaſi cypreſſus in monte Sion. A.t.4.§.1.

Quaſi palma exaltata ſum in Cades. C.tit 1.§.12.

Ego quaſi vitis fructificavi ſuavitatem odoris. F.t.1.§.1.

Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & ſanctæ ſpei. C.t.17.§.3.

Qui edunt me, adhuc eſurient. G.t.5.§.2.

Videte, quoniam non ſolùm mihi laboravi, ſed omnibus exquirentibus veritatem. C.t.9.§.9.

Caput 25.

Tres ſpecies odivit anima mea: pauperem ſuperbum, divitem mendacem, ſenem fatuum, & inſenſatum. C.t.5.§.2.

Caput 27.

Homo ſenſatus manet in ſapientia ſicut ſol: nam ſtultus ſicut luna mutatur. A.tit.14.§.3.

Caput 28.

Qui vindicari vult, à Domino inveniet vindictam. I. t. 10. §. 2. m. 14.

In hominem ſimilem ſibi non habet miſericordiam; & de peccatis ſuis deprecatur. E.t.5.§.15.

Memento noviſſimorum, & deſine inimicari. I.t.10.§.2.m.16.

Sepi aures tuas ſpinis, linguam nequam noli audire; & ori tuo facito oſtia, & ſeras. D.t.3.§.3.

Caput 29.

Donec accipiant, oſculantur manus dantis, & in promiſſionibus humiliant animam ſuam. G.t.6.§.5.

Conclude eleemoſynam in corde pauperis, & hæc exorabit pro te ab omni malo. E.t.5.§.21.

Caput 30.

Equus indomitus evadit durus, & filius remiſſus evadet præceps. I.t.33.§.1.L.t.15.§.1.

Miſerere animæ tuæ placens Deo. C.t.9.§.16.

Caput 31.

Beatus dives, qui inventus eſt ſine macula. D.t.13.§.3.

Poſt aurum non abiit. A.t.28.

Caput 32.

Dignitatem conſequaris corrogationis. C.t.23.§.2.

Gemmula carbunculi in ornamento auri: & comparatio muſicorum in convivio vini F.t.6.§.9.

Caput 34.

Unus ædificans, & unus deſtruens: quid prodeſt illis, niſi labor. E.t.5.§.22.

Caput 36.

Ubi non eſt mulier, ingemiſcit egens F.t.2.§.2.

Caput 37.

Cor boni conſilii ſtatue tecum. C.tit.29.§.10.

In his omnibus deprecare Altiſſimum, ut dirigat in veritate viam tuam. C.t.29.§.10.

Caput 38.

Sapientia Scribæ in tempore vacuitatis. E.tit.12. §.1.

Caput 39.

Florete flores quaſi lilium, & date odorem, C. t. 1.§.1.

Caput 40.

Vinum, & muſica lætificant cor: & ſuper utraque dilectio ſapientiæ. C.t.9. §.1.

Tibiæ, & pſalterium, ſuavem faciunt melodiam: & ſuper utraque lingua ſuavis. C.t.25.§.1.

Timor Domini ſicut paradiſus benedictionis. C.t.27.§.5.

Caput 41.

O mors! quàm amara eſt memoria tui. D.t.14.§.1.

Caput 43.

Sol in aſpectu annuntians in exitu; vas admirabile, opus Excelſi. H.t.7.§.1.I.t.7.§.1.

Caput 44.

Noe in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio. B.t.8.§.3.

Agnovit eum in benedictionibus ſuis. A.t.12.§.2.

Prophetia Iſaiæ.

Caput 1.

Viſio Iſaiæ filii Amos. C.t.22.§.23.

Cognovit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui &c. A.t.14.§.3 I.t.15.§.1.

Iſrael autem me non cognovit. C. t. 11. §. 5. Omne caput languidum, & omne cor mœrens. D.t.2.§.8.

Derelinquetur filia Sion ut umbraculum in vinea. A.t.19. §.1. C.t. 27.§.6.

Audite verbum Domini principes Sodomorum. C.t.23.§.22.

Lavamini mundi eſtote. C.t.35.§.2.

Gladius devorabit vos, quia os Domini locutum eſt. I.t.8. § 1.

Caput 2.

Fluent ad eum omnes gentes. D.t.7.§.3.G.t.4.§.3.

Conflabunt gladios ſuos in vomeres, & lanceas ſuas in falces. C. t.40 §.6.

Repleta eſt terra argento, & auro; & non eſt finis theſaurorum ejus. A.tit.26.§.4.§.6.

Caput 3.

Ecce Dominator Dominus exercituum auferet à Jeruſalem, & à Juda, validum, & fortem &c. B.t.8.§.1.

Decalvabit Dominus verticem filiarum Sion. C. t. 10. §. 9. C.t. 43. §.7.

Caput 5.

Vinea facta eſt dilecto meo in cornu filio olei. E.t.2.§.1.

Quid eſt, quòd ultrà debui facere vineæ meæ, & non feci ei A.t. 13.§.2.C.tit.15.§.4.

Propterea captivus ductus eſt populus meus, quia non habuit ſcientiam. C.t.17.§ 4.

Væ, qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis C. t. 31. §. 2. §.4.

Væ, qui dicitis malum bonum, & bonum malum. I.t.29.

Caput 6.

Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum & elevatum A. t. 13.§.11.A.t.14.§.4 n.4 C.t.43 §.3.

Seraphym ſtabant ſuper illud. H.t.3.§.3.

Sex alæ uni, & ſex alæ alteri. A.t.14.§.4.m.10.C.t.8.

Duabus velabant faciem ejus; & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant. A.t.14.§.4.m.13.§.7.§.15.A.t.18.§.2. C.t.42.§. 11.D.t.8.§.11.E.t.9.§ 20.H.t.7.§.25.

Clamabat alter ad alterum, & dicebant: Sanctus, Sanctus, Sanctus &c C.t.24.§ 1.

Væ mihi, quia tacui: quia vir pollutus labiis ego ſum. C.tit.17. §.3 C.tit.33 §.2.

Ecce tetigit hoc labia tua; & auferetur iniquitas tua. A. t. 14. §. 4. m 10.

Quem mittam? & quis ibit nobis? C.tit.23.§.20.

Ecce ego, mitte me. C.t.40.§.2 E.t.9.§.26.

Caput 7.

Pete tibi ſignum à Domino Deo tuo in profundum Inferni, ſive in excelſum ſupra. A.t.4.§.1.

Propter hoc dabit Dominus ipſe vobis ſignum. B.t.9. §.5.

Ecce Virgo concipiet & vocabitur nomen ejus Emmanuel. A. t. 13.§.8.

Sibilabit Dominus muſcæ, quæ eſt in extremo fluminum Ægypti &c. L.t.16.§.11.

In die illa radet Dominus in novacula conducta, B.t.9. §.2.

Caput 9.

Parvulus natus eſt nobis, & Filius datus eſt nobis. C.t.10.§.9.C.t. 43.§.7.

Factus eſt principatus ſuper humerum ejus C.t. 43. §.2.§.3.

Vocabitur nomen ejus admirabilis. C.tit.35.§.6.

Conſiliarius. C.t.12.§.7.

Zelus Domini exercituum faciet hoc. I.tit.5.§.4.

Caput 10.

Computreſcet jugum à facie olei. G.t.5.§.1.

Caput 11.

Egredietur virga de radice Jeſſe; & flos de radice ejus aſcendet. C.t.1 §.10.H.t.7.§ 2.

Requie-

Digitized by Google

Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini. A.t.53.§.11.
Replebit eum ſpiritus timoris Domini. C.t.17.§.3.
Erit juſtitia cingulum lumborum ejus; & fides cinctorium renum ejus I.1.25 §.2.
Repleta eſt terra ſcientia Domini. H.tit.7.§.3.

Caput 13.

Super montem caliginoſum levate ſignum. C. t.15. §.4. C.t.43. §.1.
Super hoc cœlum turbabo; & movebitur terra de loco ſuo I.t.1.§.1.

Caput 14.

Subter te ſternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes C.t.35.§.2.
In cœlum conſcendam; ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum. A.t.9.§.3.
Sedebo in lateribus Aquilonis. A.t.14.§.4 m.

Caput 15.

Aquæ Nemrim deſertæ erunt; quia aruit herba &c. A.t.10.§.10.

Caput 16.

Ini conſilium, coge concilium. H.1.5.§.2.
Inebriabo te lacryma mea. C.t.33.§.1.

Caput 19.

Dominus aſcendet ſuper nubem levem. C.t.30.§.3.m.5.I.t.5.§.1.
Dominus miſcuit in medio ejus ſpiritum vertiginis. A. t.9. §.1.

Caput 21.

Pone menſam; contemplare in ſpecula comedentes, & bibentes. E.t.9.§ 8.
Dixit cuſtos: venit manè, & nox: ſi quæritis, quærite: convertimini, quærite. I.t.5.§.1.

Caput 22.

Dabo clavem Domus David ſuper humerum ejus. C.t.43.§.1.

Caput 23.

Sume citharam; circui civitatem meretrix oblivioni tradita. C. t.1.§.10.

Caput 24.

Erubeſcet luna, & confundetur ſol; cùm regnaverit Dominus exercituum in monte Sion.I.t.26.§.2.

Caput 25.

Faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium. E t.9.§.9.

Caput 26.

Urbs fortitudinis noſtræ Sion. C.t.1.§.16.

Caput 27.

Indignatio non eſt mihi: quis dabit me ſpinam, & veprem, in prælio, B.t 9.§.3.

Caput 28.

Væ coronæ ſuperbiæ. C.t.38.§.3.
Hæc eſt requies mea; reficite laſſum: & hoc eſt meum refrigerium. A 1.13.§ 11.
Ut faciat opus ſuum: alienum opus ejus. B.t.9.§.2.

Caput 30.

Expecta Dominus, ut miſereatur veſtri. B.t.9.§.2.

Caput 35.

Tunc ſaliet, ſicut cervus, claudus. A.tit.14.§.14.

Caput 38.

In dimidio dierum meorum vadam ad portas Inferi.
Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. C.t.26.§.7.

Caput 40.

Loquimini ad cor Jeruſalem C t.23 §.20.
Omnis caro fœnum; & omnis gloria ejus, quaſi flos agri. G. t.3. §.1.
Suſcepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis ſuis. B. 1.9. §.5.
Ecce merces ejus cum eo; & opus illius coram illo. A. t.19.§.3.
Aſſument pennas ſicut aquilæ: current, & non laborabunt; & non deficient. C.t.1.§.1.

Caput 41.

Dabo in ſolitudinem cedrum, & ſpinam, & myrtum, & lignum olivæ. A.t.6.§.3.

Caput 43.

Populum iſtum formavi mihi; laudem meam narrabit. C.t.33. §.3.

Caput 44.

Hic ſcribet manu ſua: Domino. B.1.2.§.3.C.t.11.§.3.
Amantiſſimi eorum non proderunt eis. I.t.2.§.2.

Caput 45.

Hæc dicit Dominus Chriſto meo Cyro C.tit.11.§.3.

Caput 46.

Qui portamini ab utero meo. A.1.13.§.5.

Caput 48.

Laude mea infrenabo te, nè intereas. B.tit.9 §.6.

Caput 49.

Poſuit me ſicut ſagittam electam. A.t. 14.§.4.n.1.
In manibus meis deſcripſi te. C.1.42.§.5.

Caput 50.

Manè erigit mihi aurem, ut audiam quaſi magiſtrum. C. t.23. §. 16.
Ecce vos omnes accendentes ignem accincti flammis, ambulate in lumine ignis veſtri I.t.23.§.4.

Caput 51.

Conſurge, induere fortitudinem brachium Domini. I. t.5. §.3.
Ego, ego ipſe, conſolabor vos. I.t.5.§.4.

Caput 52.

Solve vincula colli tui captiva filia Sion, C.t.26.§.4.
Quàm pulchri ſuper montes pedes annuntiantis, & prædicantis pacem. C.t.12.§.5.C.t.23.§.7.C.1.40.§.2.

Caput 53.

Aſcendet ſicut virgultum coram eo; & ſicut radix de terra ſitienti. H.t.7.§.24.
Attritus eſt propter ſcelera noſtra. C.tit.42. §.9.
Pro, eo quòd laboravit anima ejus, videbit, & ſaturabitur. A. t.13.§.11.

Caput 54.

Ego creavi fabrum ſufflantem in igne prunas. L.t.16.§.10.

Caput 55.

Omnes ſitientes venite ad aquas. D.t.15.§.4.
Comedite bonum. E.t.9.§.8.

Caput 56.

Canes muti, non valentes latrare. I.t.25. §.3.

Caput 57.

Juſtus perit: non eſt, qui recogitet in corde ſuo. B.t.8.§.3.
Impii quaſi mare fervens, quod quieſcere non poteſt. D.t.3. §.2.

Caput 58.

Quaſi tuba exalta vocem tuam C.t.23.§.16.§.20.§.22.
Frange eſurienti panem tuum. E.t.5.§.15.
Vocaberis ædificator ſepium. C.t.27 §.3.

Caput 60

Omnes iſti congregati ſunt: venerunt tibi. C.t.29.§.2.
Qui ſunt iſti, qui ut nubes volant, & quaſi columbæ ad feneſtras ſuas. A.1.22.§.1.C.t.23. §.22.
Suges lac gentium, & mamilla regum lactaberis. C.t.7.§.1.

Caput 61.

Spiritus Domini ſuper me; eo quod unxerit Dominus me. C. t.23.§.1.
Ut prædicarem annum placabilem Domino. A.t.22.§.1.
Induit me veſtimentum ſalutis. C 1.19.

Caput 62.

Gaudebit ſponſus ſuper ſponſam; & gaudebit ſuper te Deus tuus. A 1.12.§.1.

Caput 64.

Oculus non vidit, Deus abſque te, quæ præparaſti expectantibus te. B.t.6.§.5.

Caput 65.

Qui ponitis fortunæ menſam, & libatis ſuper eam D.t.4. §.1.
Lupus, & agnus, paſcentur ſimul &c.D.t.13.§.1.

Caput 66.

Ad quem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu; & trementem ſermones meos. H.t.7.§.3.

Prophetia Jeremiæ.

Caput 1.

VErba Jeremiæ, filii Helciæ, de ſacerdotibus, qui fuerunt in Anathoth.H.t.7.§.26.
A.A A. Domine Deus. Ecce neſcio loqui: quia puer ego ſum. D. 1.8.§.13.
Noli dicere, puer ſum: quoniam ad omnia, quo te mittam, ibis L.t.33.§.2.
Ecce conſtitui te hodie ſuper Gentes, & ſuper regna: ut evellas, & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices, & plantes. D.t.8.§.10.
Virgam vigilantem ego video C.t.40.§.1.
Ollam ſuccenſam ego video; & faciem ejus a facie Babylonis. I.t.22 §.2. L.t.16.§.1.§.8.

Caput 2.

Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas &c. D.t.14.§.3.

Caput 4.

Uſquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ, C.t.16.§ 6.

Caput 5.

Quærite in plateis ejus; an inveniatis virum facientem judicium & propitius ero ei. B.t.8.§.1.
Poſui arenam terminum mari, præceptum ſempiternum, quod non præteribit. H.t.7.§.1.

Caput

Digitized by Google

Caput 6.

Erudire Jeruſalem, nè fortè recedat anima mea à te. A.t 13.§.7.

State ſuper vias, & videte, & interrogate de ſemitis antiquis. I.t.2.§.5.

Caput 7.

Ecce furor meus, & indignatio mea, conflatur ſuper locum iſtum &c. B.t.9 §.2. I t.23.§.5.

Caput 8.

Ecce ego mittam vobis ſerpentes regulos, quibus non eſt incantatio. B.t.9.§.2.

Caput 9.

Ut iniquè agerent, laboraverunt. C.t.1.§.14.

Contemplamini, & vocate lamentatrices &c. L.t.10.§.4.

Caput 11.

Mittamus lignum in panem ejus. C.t.42.§.1.

Caput 14.

Quare, quæſo, colonus futurus es in terra; & quare viator inclinans ad manendum. C.t.11.§.3.

Caput 15.

Si ſteterit Moyſes, & Samuel, coram me; non eſt anima mea ad populum iſtum &c. I.t.10.§.2 m.2.

Non fœneravi, nec fæneravit mihi quiſquam: omnes maledicunt mihi. E.t.5.§.6. L.t.10.§.4.

Caput 16.

Mittam ejus multos venatores; & venabuntur eos de omni monte &c. C.t.23.§.1.§.22.

Caput 17.

Peccatum Juda ſcriptum eſt ſtylo ferreo, in ungue adamantino exaratum. C t.27.§.6.

Perdix fovit, quæ non peperit: fecit divitias; & non in judicio. D.t.14.§.20.n.4.

Ubi eſt verbum Domini. C.t.23.§.20.

Diem hominis non deſideravi. G.t 3.§.1.

Caput 22.

Terra, terra, terra; audi ſermonem Domini. A.t.26.§.1.

Caput 23.

Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & ſuſcitavi David germen juſtum. G.t.4. §.4.

Numquid non cœlum, & terram, ego impleo; dicit Dominus. D.t.4.§.5.

Caput 31.

In charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te, miſerans tui. A. t.14 §.4 m.3.

Inebriabo animam meam Sacerdotum pinguedine; & populus meus bonis meis adimplebitur. E.t.11.§.2.n.5.

Caput 32.

Non deſinam eis benefacere. B.t.9.§.5.

Caput 35.

Dabis eis bibere vinum. D.t.14.§.11.

Caput 38.

Deſcendit itaque Ieremias in cœnum. A.t.29.§.3.

Caput 48.

Requievit in fœcibus ſuis. D.t.14 §.1.

Caput 52.

Venit Nabuzardans princeps militiæ. G.t.8.§.1.§.6.

Threni, ideſt, Lamentationes Ieremiæ.

Caput 1.

QUomodo ſedet ſola civitas plena populo. A. tit.11.§.2. n.5. B.t.8.§.1.

Facta eſt quaſi vidua domina Gentium. A.t.13.§.9.

Non eſt, qui conſoletur eam ex omnibus charis ejus. A.t.10.§.7.

Sordes ejus in pedibus ejus; nec recordata eſt finis ſui. F.t.11.§.1.

Vocavit adversùm me tempus, ut contereret electos meos. I.tit. 26.§ 7.

Vocavi amicos meos; & ipſi deceperunt me. A.t.10.§.10.

Amaritudine plena ſum. A.t.14.§.4.m.12.

Caput 2.

Non eſt recordatus ſcabelli pedum ſuorum in die furoris ſui. D. t.6.§.2

Magna eſt velut mare contritio tua. C.t.40.§.3.

Deduc quaſi torrentem lacrymas. L.t.2.§.7.

Effunde ſicut aquam cor tuum ante conſpectum Domini. C.tit. 26.§.4.

Caput 3.

Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis ejus. I.t.23.§.5.

Vetuſtam fecit pellem meam, & carnem meam. C.t.31.§.2.

Tetendit arcum ſuum; & poſuit me quaſi ſignum ad ſagittam. I.t.26 §.4.

Bonus eſt Dominus ſperantibus in eum; animæ quærenti illum. I.t.15.§.6.

Sedebit ſolitarius, & tacebit. C.t.30.§.3.m.4.

Scrutemur vias noſtras, & quæramus; & convertamur ad Dominum. C.t.18.§.3.

Poſuerunt lapidem ſuper me. C.t.31.§.2.

Dabis eis ſcutum cordis laborem tuum. C.t.26.§.3. L.t.16.§.10.

Caput 4.

Filia populi mei crudelis quaſi ſtruthio in deſerto E.t.3. §.3.

Major effecta eſt iniquitas filiæ populi mei peccato ſodomorum. C.t.11.§.5.

Candidiores Nazaræi ejus nive, nitidiores lacte. C.t.6. §.5. C.tit. 32.§.2.

Defecerunt oculi noſtri ad auxilium noſtrum vanum. I.t.8. §.3.

In umbra tua vivemus. A.t.29.§.1. I.t.4 §.1.

Diſcooperuit peccata tua. C.t.26.§.6.

Caput 5.

Converte nos Domine ad te, & convertemur. G t.4.§.5.

Prophetia Baruch.

Caput 3.

STellæ dederunt lumen in cuſtodiis ſuis, & lætatæ ſunt: vocatæ ſunt, & dixerunt, adſumus. I.t.13. §.2.

Prophetia Ezechielis.

Caput 1.

CUm eſſem in medio captivorum juxta fluvium Chobar. A. t.23 § 1.

In medio ejus ſimilitudo quatuor animalium --- & intellexi, quia Cherubim eſſent. I.t.28. §.1.

Quatuor facies uni, & quatuor pennæ uni. C.t.11.§.3. I.t.6.§.1.

Scintillæ quaſi aſpectus æris candentis. C.t.23.§.6.

Manus hominis ſub pennis eorum. G.t.3.§.7.

Similitudo vultus eorum: facies hominis &c. A.t.29 §.5. D.t.19.§.2.

Duæ pennæ ſingulorum jungebantur, & duæ tegebant corpora eorum. C.t.24.§.1.

Ubi erat impetus ſpiritus, illuc gradiebantur. C t.5.§.3.

Aſpectus eorum quaſi carbonum ignis ardentium. E t.11 §.2.

Animalia ibant, & revertebantur in ſimilitudinem fulguris coruſcantis. A t.14 §.4 m.10. D.t.7.§.2.

Aſpectus earum, & opera, quaſi ſit rota in medio rotæ. A t.6.§.1.

Totum corpus oculis plenum in circuitu ipſarum quatuor. C.t.28.

Spiritus vitæ erat in rotis. C.t.30 §.2.

Caput 2.

Fili hominis, ſta ſuper pedes tuos; & loquar tecum. F.t.9.§.3.

Comede, quæcumque ego do tibi. A.t.14.§.4 m.3. B.t.6.§.8.

Caput 3.

Comede volumen iſtud; & vadens loquere ad filios Iſrael. C. tit. 23. §.16.

Fili hominis vade ad domum Iſraeli & loqueris verba mea ad eos. H.t 7. §.22

Ut adamantem, & ut ſilicem, dedi faciem tuam C.t.23. §.1.

Vade, & ingredere ad tranſmigrationem, & loqueris ad eos. C. t.23.§.3.

Audivi poſt me vocem commotionis magnæ. C.t.23.§.9.

Caput 4.

Sume tibi laterem, & deſcribe in eo civitatem Ieruſalem. C. tit. 36. §.1.

Caput 5.

Iſta eſt Ieruſalem: in medio Gentium poſui eam. A.t.13.§.7.

Caput 6.

Pone faciem tuam ad montes Iſrael; & Propheta ad eos, & dices: montes Iſrael audite verbum Domini. C.t.23 §.12.

Caput 8.

Ingreſſus vidi: & ecce omnis ſimilitudo reptilium, & animalium, & abominatio - depicta erant in pariete. A.t.16.§.1.

Ecce ibi mulieres ſedebant, plangentes Adonidem. L.tit.2.§.7. L.t.16.§.3.

Caput 9.

Et ecce ſex viri veniebant de via portæ ſuperioris - & uniuſcujuſque vas interitus in manu ejus. C.t.11.§.6 E.t.9.§.9.

Vir unus in medio eorum veſtitus erat lineis; & atramentarium ſcriptoris ad renes ejus. C.t.12 §.1.

Signa Thau ſuper frontes virorum gementium. C.t.30.§.2.

Caput 13.

Væ, qui conſuunt pulvillos ſub omni cubito manus, & faciunt cervicalia ſub capite univerſæ ætatis, ad capiendas animas. C.23.§.21.

Caput 16.

Auferetur Zelus meus à te, & quieſcam; nec iraſcar ampliùs. I. t.23.§ 3.

Dedi inaurem ſuper os tuum. D.t.3.§.2.

Dedi coronam decoris in capite tuo. B.t.6. §.7.

Caput

Caput 24.

Pone ollam, & mitte in eam aquam. I.t.8.§.1.

Caput 28.

Perdidiſti ſapientiam in decore tuo. A.t.7.§.3.

Caput 33.

Iniquitates noſtræ, & peccata noſtra, ſuper nos ſunt; & in ipſis nos tabeſcimus. G.t.4.§.2.

Caput 34.

Væ, paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos: nonne greges à paſtoribus paſcuntur? C.t.21.§.1.

Suſcitabo ſuper eas paſtorem unum, qui paſcat eas, ſervum meum David. I.t.4.§.5.

Caput 37.

Oſſa arida, audite verbum Domini. Ecce ego intromittam in vos ſpiritum, & vivetis I.t.3.§.4.

A quatuor ventis veni ſpiritus, & inſuffla ſuper interfectos iſtos; & reviviſcant. C.t.43.§.1.

Caput 40.

Quatuor menſæ ad holocauſtum de lapidibus quadris extructæ. A.t.4.§.1.

Caput 41.

Hæc menſa coram Domino. E.t.9 §.9.

Bina oſtia erant ex utraque parte oſtiorum. Et cælata erant in ipſis oſtiis templi Cherubim, & ſculpturæ palmarum. A. t. 4. §. 1.

Caput 47.

Stabunt ſuper illas piſcatores. C.t.23.§.24.

Prophetia Danielis.

Caput 1.

PUeros in quibus nulla erat macula, decoros forma. E. t. 9. §. 16.

Ut doceat eos litteras, & linguam Chaldæorum. E.t.3.§.2.n.3.

Caput 2.

Rex in æternum vive. A.t.6.§.3.

Percuſſit ſtatuam in pedibus ejus &c. D.t.3.§.1.

Lapis factus eſt mons magnus. I.t.26.§.5.

Tu es caput aureum. I.t.6.§.1.

Caput 3.

Angelus Domini deſcendit &c. A.t.29.§.3.

Excuſſit flammam ignis de fornace &c. I.tit.3.§.5.

Benedicat terra Dominum; laudet; & ſuperexaltet eum in ſæcula. H.t.7.§.5.

Caput 4.

Ecce arbor in medio terræ, & altitudo ejus nimia. D.t.17.§.4.

Magna arbor, & fortis, & proceritas ejus contingens cœlum- ſuccidite arborem, & præcidite ramos ejus. D.t.8 §.4.

Subter ea habitabant animalia, & beſtiæ &c. D t 8.§.13.

Ejicient te ab hominibus; & cum beſtiis, feriſque erit habitatio tua &c. C t.23.§.22.

Fœnum quaſi bos comedes. A.t.11.§ 1.n.5.G.t.5.§ 4.n.4.

Caput 5.

Bibebant vinum, & laudabant deos ſuos aureos, & argenteos, æreos, ferreos, ligneoſque, & lapideos. C.t.36.§.2.

Appenſus es in ſtatera, & inventus es minus habens. D.t.8.§.11.

Caput 6.

Conſtituit - ſuper eos principes tres, ex quibus Daniel unus erat. A.t.10 §.10.

Miſerunt eum in lacum leonum. H.t.4.§.1.

Caput 7.

Quatuor beſtiæ grandes aſcendebant de mari diverſæ inter ſe. A. t.29.§.3.

Et ecce beſtia alia ſimilis urſo in parte ſtetit. D.t.3.§ 1.

Throni ejus flammæ ignis - fluvius igneus, rapiduſque, egrediebatur a facie ejus. A t 12 §.1.

Aſpiciebam in viſione noctis: & ecce cum nubibus cœli quaſi filius hominis veniebat I.t 26.§.2.

Caput 9.

Poſui faciem meam ad Dominum Deum meum, rogare, & deprecari, in jejuniis, ſacco, & cinere. I.t.3.§.8.

Caput 11.

Nemo auxilia bitur ei. A.t.10.§.10.

Caput 13.

Iniqui illi juſſerunt, ut diſcooperiretur (erat enim cooperta) ut vel ſic ſatiarentur decore ejus. T.t.2.§.5.n.2.

Flens ſuſpexit ad cœlum - erat enim cor enim cor ejus fiduciam habens in Domino. C.t.6 §.4.

Suſcitavit Dominum Spiritum ſanctum pueri junioris; cui nomen Daniel. I.t.33 §.2.

Revertimini ad judicium: quia falſum teſtimonium locuti ſunt adverſus eam. C.t.29.§.9.

Prophetia Oſeæ.

Caput 1.

VOca nomen ejus: Abſque miſericordia. C.t.31.§.4.

Filii Dei viventis. F.t.10.§.1.

Caput 2.

Argentum multiplicavi ei, & aurum, quæ fecerunt Baal. B. t. 6. §. 7.

Dabo eis vinitores ejus ex eodem loco. A.t.22.§.1.

Et vallem Achor, ad aperiendam ſpem. A.t.49.§.3.

Caput 4.

Fornicatio, & vinum, & ebrietas, auferunt cor. L.t.16. §.6.

Non viſitabo ſuper filias veſtras, cùm fuerint fornicatæ. I. t. 23. §. 2.

Caput 5.

Super eos effundam quaſi aquam iram meam. I.t.23.§.3.

Caput 7.

Non eſt, qui clamet in eis ad me. D.t.2.§.7.

Caput 9.

Facti ſunt abominabiles, ſicut ea, quæ dilexerunt. A.t.11.§.1.n.5.

Caput 10

Vitis frondoſa Iſrael, fructus adæquatus eſt ei juxtà ubertatem terræ ſuæ exuberavit ſimulachris. B.t.6.§.7.

Caput 11.

In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis. A.t.14.§.4. m.3 C.t.42.§.5.

Caput 12.

Oleum in Ægyptum ferebat. A.t 2 §.1.

Dives effectus ſum: inveni idolum mihi. D.t.14.§.1.

Caput 13.

Juxta paſcua ſua adimpleti ſunt, & ſaturati ſunt, & levaverunt cor ſuum, & obliti ſunt mei. B t.6.§.8.

Colligata eſt iniquitas Ephraim, abſconditum peccatum ejus: dolores parientis venient ei. C.t.26.§.6.

Ero mors tua ò mors I t 8.§.3

Caput 14.

Tollite vobiſcum verba, & convertimini ad Dominum. C. t. 1. §. 14.

Convertentur ſedentes in umbra ejus, vivent tritico &c. E. t. 9. §. 17.

Memoriale ejus, ſicut vinum Libani. C.t.42.§.14.

Prophetia Joel.

Caput 1.

SAnctificate jejunium. I.t.3.§.12.

Computruerunt jumenta in ſtercore ſuo. L.t.16.§.2.

Caput 2.

Convertimini ad me in toto corde veſtro; in jejunio, & in fletu, & in planctu. A.t.7.§.2.

Ego mittam vobis frumentum: & vinum, & oleum; & replebimini eis. E.t.9.§.16.

Caput 3.

Judæa in æternum habitabitur. C.t.1.§.7.

Prophetia Amos.

Caput 1.

AUdite verbum hoc vaccæ pingues, quæ eſtis in monte Samariæ. A.t.26.§.1.

Caput 3.

Leo rugiet; quis non timebit. I.t 26.§.3.

Caput 6.

Qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti - & nihil patiebantur ſuper contritione Ioſeph. E t.9.§.24.

Caput 7.

Ecce Dominus ſtans ſuper murum litum: & in manu ejus trulla cæmentarii. C.t.12 § 3.F.t.14.§.1.L.t.16.§.5.

Armentarius ego ſum, vellicans ſycomoros. C.t.43.§.1.

Caput 8.

Ecce uncinus pomorum. A.t.26 §.1.

Caput 9.

Avaritia in capite omnium; & noviſſimum eorum in gladio interficiam A.t.26.§.3.

Prophetia Ionæ.

Caput 1.

SUrrexit Jonas, ut fugeret in Tharſis à facie Domini. C. t. 53. §. 11.

Facta eſt tempeſtas magna in mari, & navis periclitabatur conteri. A.t.57.§.1.

Jonas deſcendit ad interiora navis, & dormiebat ſopore gravi. C.t 27.§.6.
Tollite me, & mittite in mare. A.t.16.§.5.C.t.10.§.10.

Caput 2.

Præparavit Dominus piſcem grandem, ut deglutiret Jonam. G. t.4.§.5.
Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, & exaudivit me. B. t.6.§.3.

Caput 3.

Adhuc quadraginta dies, & Ninive ſubvertetur. C. t.24.§.4. D. t.4.§.10.
Abjecit veſtimentum ſuum à ſe, & indutus eſt ſacco, & ſedit in cinere. C t.31.§.2.
Et vidit Deus opera eorum. & miſertus eſt Deus ſuper malitiam, quam locutus fuerat, ut faceret eis; & non fecit. C. t.29.§.9.

Caput 4.

Præparavit Dominus Deus hederam, & aſcendit ſuper caput Jonæ, ut eſſet umbra ſuper caput ejus. C.t.23.§.25.D.t.14.§.6.L. t.3.§.4.
Lætatus eſt Jonas ſuper hedera lætitia magna &c. A t.15.§.3.
Paravit Deus vermem. G.t.3.§.1.

Prophetia Michææ.

Caput 1.

ECce Dominus egredietur de loco ſuo, & deſcendet; & calcabit ſuper excelſa terræ. B t.9.§.2.

Caput 6.

Indicabo tibi, ò homo, quid ſit bonum; & quid Dominus requirat à te: utique facere judicium. E.t.10 §.2.

Prophetia Habacuc.

Caput 1.

OPus factum eſt in diebus veſtris, quod nemo credet, cùm narrabitur. A.t.13.§.2.

Caput 2.

Si moram fecerit, expecta illum: quia veniens veniet, & non tardabit. A.t.13.§.2.
Dilatavit quaſi Infernus animam ſuam. A. t.26.§.1.
Væ ei, qui multiplicat non ſua: uſquequo & aggravat contra ſe denſum lutum. D.t.14.§.1.§.20.n.4.

Caput 3.

Domine audivi auditionem tuam, & timui. L.t.5.§.3.
Cùm iratus fueris, miſericordiæ recordaberis. I t.23.§.2.
Deus ab Auſtro veniet, & ſanctus de monte Pharan I.t.5.§.4.
Cornua in manibus ejus: ibi abſcondita eſt fortitudo ejus: antè faciem ejus ibit mors. C.t.23.§.22.
Incurvati ſunt colles Mundi ab itineribus æternitatis ejus. A. t 6.§.3.

Prophetia Sophoniæ.

Caput 1.

IN illo tempore ſcrutabor Jeruſalem in lucernis. I.t.26. §.8.
Diſperierunt omnes involuti argento. A.t.26.§ 6.

Prophetia Aggæi.

Caput 2.

ADhuc unum modicum eſt; & ego commovebo cœlum, & terram, & mare, & aridam. I.t.5.§.8.
Ponam te quaſi ſignaculum; quia te elegi, dicit Dominus exercituum. C.t.12.§.1.

Prophetia Zachariæ.

Caput 1.

ECce vir aſcendens ſuper equum rufum &c. I. t. 5.§.1.

Caput 3.

JESUS erat indutus veſtibus ſordidis. I.t.5.§.1.
Ecce ego cælabo ſculpturam ejus. C.t.42.§.1.

Caput 9.

Quid bonum ejus eſt, & quid pulchrum ejus; niſi frumentum electorum, & vinum germinans virgines. E.t.9.§.8.

Caput 11.

Ululate quercus Baſan: quoniam ſucciſus eſt ſaltus munitus. D. t.13.§.1.E.t.5.§.12.
Si bonum eſt in oculis veſtris, afferte mercedem meam. A.t.19.§.3.

Caput 14.

Scindetur mons olivarum ex media parte ſui ad Orientem, & Occidentem, prærupto grandi valde. I.t.26.§.4.

Prophetia Malachiæ.

Caput 1.

ONus verbi Domini ad Iſrael in manu Malachiæ. C. t. 40. §. 3.
Si offeratis claudum, & languidum; nonne malum eſt? offer illud duci tuo, ſi placuerit ei. L.t.10.§.11.

Caput 4.

Inflammabit eos dies veniens, quæ non derelinquet eis radicem, & germen. I.t.8.§ 3.
Orietur vobis timentibus nomen meum ſol juſtitiæ: & ſanitas in pennis ejus. C.12.§.1.

Liber Machabæorum primus.

Caput 4.

COgitavit de altari holocauſtorum, quod profanatum erat, quid de eo faceret. E.t.9.§.16.
Ornaverunt faciem templi coronis aureis, & ſcutulis. C.t.38.§.1

Caput 6.

Elephantis oſtenderunt ſanguinem uvæ, & mori, ad acuendos eos in prœlium. E.t.9.§.9.
Ivit ſub pedes elephantis, & ſuppoſuit ſe ei, & occidit eum &c. G.t.3.§.1.

Caput 9.

Converſæ ſunt nuptiæ in luctum, & vox muſicorum ipſorum in lamentum. G.t.2.§.4.

Liber Machabæorum ſecundus:

Caput 1.

NOn invenerunt ignem, ſed aquam craſſam. C. t. 33.§.1.L.t. 2.§. 9.
Accenſus eſt ignis magnus; ità ut omnes mirarentur. A. t. 14.§. 4.m.6.n.1.

Caput 7.

Contingit autem & ſeptem fratres unà cum matre ſua comprehenſos &c.E.t.2.§.1.

Evangelium ſecundum Matthæum:

Caput 1.

LIber generationis JESU Chriſti C.t.1.§ 16.C.t.12.§.2.§.15. I.t. 10.§.2.L t.10 §.1.L.t.12.§.3.
Filii David, filii Abraham. F.t.9.§.2.
Iſaac genuit Jacob. G.t.2.§.2.
Jeſſe genuit David regem. E.t.11.§.2.I.t.10.§.2.
Ex ea, quæ fuit Uriæ. A.t.3.§.3.L.t.16.§ 12.
Inventa eſt in utero habens de Spiritu Sancto. I.t.5.§.4.
Joſeph, cùm eſſet juſtus, noluit traducere eam. D.t.3.§ 3.
Hæc eo cogitante, ecce Angelus Domini apparuit. C.t.31.§.4.
Vocabunt nomen ejus Emmanuel. I.t.5.§.3.

Caput 2.

Cùm natus eſſet JESUS in Bethlehem Juda. E.t.9.§ 17.
Ecce magi ab Oriente venerunt. C.t.11.§.7. C. t.35. §.7. D.t.4. §.9. H.t.7.§.10.
Ubi eſt, qui natus eſt Rex Iudæorum. A.t.33.§.7. D.t.2. §.4. D.t. 15.§.1.H.t.7.§.25.L.t.30.§.3.
Vidimus ſtellam ejus. A.t.10.§.10.A.t.29. §.4. C.t.11. §.7.C. t.23.§. 8.F.t.6.§.1.G t.4.§.1.I. t.18. §.5.L.t.10.§.10.
Audiens rex Herodes, turbatus eſt. A.t.2. §.2.A. t.7.§.3.A.t.26.§. 1.E.t.11.§.3.
Et tu Bethlehem terra Iuda. C.t.26.§.1.
Cùm audiſſent regem, abierunt. L.t.30.§.3.
Stetit ſuprà, ubi erat Puer. H.t.7.§.1.
Gaviſi ſunt gaudio magno. G t.2.§.2.
Apertis theſauris ſuis. L.t.10 § 10.
Obtulerunt ei munera. A.t.14 §.7.D.t.14.§.1.E.t.3.§.2.
Reſponſo accepto in ſomnis, per aliam viam reverſi. C. t. 10.§. 15.C.t.17.§.2.D t.4.§.10.E.t.9 §.26.
Surge, & accipe Puerum, & fuge. E.t.4.§.1.I t.23.§.1.
Herodes videns, quia illuſus eſſet, iratus eſt. E.t. 11. §.2. L.t. 30. §. 3.
Occidit omnes pueros. F.8. §.10.
Rachel plorans. F.t.2.§.1.

Caput 3.

In diebus illis venit Ioannes Baptiſta prędicans in deſerto Iudææ. C t.23.§.4.n.2.
Pœnitentiam agite: appropinquavit enim regnum cœlorum. C. t.1.§.13.C.t.12.§.3.C.t.23.§.20.C.t.35.§.2.
Vox clamantis. I.t.19.§.6.
Eſca ejus erat locuſtæ, & mel ſylveſtre. I.t.19.§ 7.

Exi-

Digitized by Google

Exibat ad eum Ieroſolyma, & omnis Iudæa &c. C. t.35.§.1.
Facite fructum dignum pœnitentiæ. I.t.26.§.1.
Ne velitis dicere intrà vos: Patrem habemus Abraham. I. t.25. §. 2.
Potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ A. t.11. §.1.C.35.§ .1.G.t.4.§.3.
Iam ſecuris ad radicem arborum poſita eſt. C.t. 25.§.4 I. t. 26 §. 19.
Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur. C. t.23. §.22.C t.25.§.4.
Qui poſt me venturus eſt, fortior me eſt .C.t.10 §.9.
Paleas comburet igne inextinguibili. L.t.16.§.20.
Venit IESUS à Galilea in Iordanem. A. t.13.§.11.
Ioannes prohibebat eum. C.t.17.§.3.
Aperti ſunt cœli .B.t.2 §.1.C.t.29.§.4.H.t.7.§.17.
Vidit Spiritum Dei deſcendentem ſicut columbam. B.t.6. §.3.C.t. 23.§3.
Et ecce vox de cœlis dicens: hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui. C.t.12.§.4.I.t. 12.§.2.

Caput 4.

Ductus eſt IESUS in deſertum. A.t.29.§.5.H.t.5.§.27.
Cùm jejunaſſet quadraginta diebus &c.I.t.3.§.2.§.10.
Accedens tentator. D.t.5.§.7.
Eſuriit: & accedens tentator. I.t.6.§.2.
Dic, ut lapides iſti panes fiant. D.t.5.§.5.
Statuit eum ſuper pinnaculum templi. D.t.8.§.4.
Si Filius Dei es, mitte te deorſum. C.t.1.§.9.C.t.5.§.3.D.t.5. §.7.§. 9.I.t.30.§ 3.
Angelis ſuis mandavit de te. A.t.29.§.5.
Scriptum eſt. D.t.5.§.8.
Non tentabis Dominum Deum tuum. A.t.29.§.4.
Aſſumpſit eum diabolus in montem excelſum valde. D.t.14.§.15.
Oſtendit ei omnia regna Mundi. D.t.8.§.4 §.11.
Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me. A.t.9.§.3. A.t.19. §.8.m.A.t.26 §.3.§.6.D.t.4.§.8.D.t.5.§.4.§.9.D.t.8.§.5. D.t.13.§.3. I.t.26 § 4.
Vade Sathana. I.t.11.§.2.
Ambulans IESUS juxta mare Galilææ. A.t.4.§.2. C.t.21. §.1.
Mittentes rete in mare .C.t.22 §.1.E.t.8 §.1.
Erant piſcatores. C.t.23.§.12.
Vocavit eos. A.t.17.
Venite poſt me: faciam vos fieri piſcatores hominum. A.t.7. §.2. G.t.4.§.5.I.t.30 § 3.
Vidit alios duos fratres. A.t.5.C.t.10.§.2.C. t.23. §.18. C.t. 24. §.3. F.t 8.§.5.
Relictis retibus ſecuti ſunt eum. A.t.17.A.t. 22.§.3. C.t.1. §.14. C. t.23.§.3. D.t 14.§.1.E.t.11.§.2.L.t.10.§ 10.
Circuibat IESUS totam Galilæam, docens in Synagogis eorum. C.t.23.§.17.

Caput 5.

Aſcendit in montem · & cùm ſediſſet &c.A.t.4. §.3. C. t. 1.§.3.C.t. 12.§.12.C.t.23.§.4 §.23.D.t.4.§.12.
Aperiens os ſuum docebat C.t.23 §.7.D.t.15.§.4.
Beati pauperes ſpiritu. A.t.7.§.2.B.t.3.C.t.1.§.14.§.17.E.t.11.§.2.
Beati, qui lugent. C.t.35.§.2.L.t.2.§.6.§.8.
Beati, qui eſuriunt, & ſitiunt, juſtitiam. I.t.32.§ 3.
Beati mundo corde. F.t.6.§.2.
Beati pacifici. D.t.11.§.5.
Beati, qui perſecutionem patiuntur. A.t.14.§.15.n.2.
Et dixerint omne malum adverſùs vos mentientes. D.t.3. §.7.
Vos eſtis ſal terræ. A.t.22.§.2.B.t.6.§.6. C.t.5.§.4.C. t.23.§.1. §.3.§. 10.§.12 §.21.C.t.24.§.1.C.t.31.§.3.C.t.40.§.8.D.t.8 §.12.
Quòd ſi ſal evanuerit. C.t.35 §.2.
Vos eſtis lux Mundi. A.t.19.§.8.in fine. C.t.23. §.22. C.t.24. 1.C.t. 34.I.t.18.§.5.I.t.25.§.2.
Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio. C. t. 42. §. 5.
Sic luceat lux veſtra. A.t.7.§.2.G.t.3.§.8.
Niſi abundaverit juſtitia veſtra plus quàm Scribarum, & Phariſæorum &c. C.t.23.§.7. C. t.37.§.2. I. t. 16.§. 1. I. t. 32.§.5.
Dictum eſt antiquis. L.t.16.§.18.
Omnis, qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit judicio. I.t.22. §.6.
Si offers munus tuum ad altare &c.E.t.9.§.22.I.t.10.§.2.
Eſto conſentiens adverſario tuo. C.t.27.§.2.I.t.10.§.2.
Non mœchaberis. L.t.16.§.16.
Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo. C.t.5.§ 5.
Si oculus tuus dexter ſcandalizat te erue eum. A. t. 20. §. 12. C.t. 29.§. 10.F.t.2.§.8.
Ego dico vobis, non jurare omninò I.t.31. §.1.
Ego autem dico vobis, diligite inimicos veſtros. I.t.10.§.2.
Benefacite his, qui oderunt vos. I.t.10 §.2.
Qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos. I.t.10.§.2.
Pluit ſuper juſtos, & injuſtos. I.t.10. §.2.

Caput 6.

Attendite, nè juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus. G. t. 3.§. 1.
Noli tuba canere ante te. G. t 3. §.2.
Te faciente eleemoſynam, neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua. G.t.3.§.1.
Orantes nolite multùm loqui. B.t.9 §.4. F.t.7.§.7. L.t.10. §.1.
Pater noſter, qui es in cœlis. A.t.10.§.11. A.t.13.§.6. A. t.16.§.5. G.t.3.§.9. I.t.4. §. 1.
Sanctificetur nomen tuum. B.t.2.§.6. B.t.7.§.2. C.t.1. §.9. E. t.12. §.2. G.t.4 §.5.
Adveniat regnum tuùm. C.t.1.§.9. §.13.
Fiat voluntas tua. C.t.5 §.3. C.t.39.§.2.
Panem noſtrum ſuperſubſtantialem da nobis hodie. B.t.6.§.3. C.t. 12. §.11. D.t.14.§.11.
Dimitte nobis debita noſtra. D.t.1.§.6 §.2.
Sicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. I.t.10.§.2.
Cùm jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava. C.t.26.§.2. E.t.11.§ 2. G.t 3.§.7. I.t.3.§.1. L.t.2.§.4.
Theſaurizate vobis. A.t.7.§ 2 A.t.14.§.4.m.8.n.5.
Ubi eſt theſaurus tuus ibi & cor tuum. A.t 14 §.7.m.
Lucerna corporis tui eſt oculus tuus I.t.15.§.1.
Si oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit. E.t.11.§.2. I.t.15. §.1.
Si lumen, quod in te eſt, tenebræ ſunt; ipſæ tenebræ quantæ erunt. I.t.15. §. 1.
Nemo poteſt duobus dominis ſervire D.t.14 §.17.
Non poteſtis Deo ſervire, & mammonæ. A.t.26. §.5.
Nonne anima plus eſt, quam eſca. F.t.7. §.8.
Conſiderate lilia agri. C t.28.
Quærite primùm regnum Dei. A.t.19.§.5.

Caput 7.

In qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis. I.t.10 §.2.
Qui vides feſtucam in oculo fratris tui; & trabem in oculo tuo non vides. C.t.10 §.16 C.t 40 § 2. I.t.22.§.1.
Lata porta, & ſpatioſa via eſt, quæ ducit ad perditionem; & multi ſunt, qui intrant per eam. L.t.16.§.4.
Quàm anguſta porta, & arcta eſt via, quæ ducit ad vitam; & pauci ſunt, qui inveniant eam. B.t 8.§.1.
Attendite à falſis prophetis. D.t.15.§.3.
Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur &c. I.t.8.§.2.
Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus. C. t.11.§ 3.
Numquam novi vos. I.t.25.§.2.
Ædificavit domum ſuam ſuper arenam. C.t.24.§.4.
Fuit ruina illius magna. I.t.8. § 5.

Caput 8.

Domine, ſi vis, potes me mundare. B.t.9.§.6. D.t.17.§.3.
Tetigit eum. A t.19.§.5.
Oſtende te Sacerdoti. C.t.26 § 5. C.t.33.§.4.
Acceſſit ad eum Centurio A.t.19.§ 4.
Domine: puer meus jacet in domo paralyticus. A. t.1. §.1. A.t. 19.§.8. in fine. C.t.21.§.1. D.t.4.§.11. H.t.4.§.3.
Male torquetur. C.t.5.§.3.
Ego veniam, & curabo eum. H.t.7 §.2.
Domine, non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum. E.t.9.§.22. H.t.7.§.3.§.19
Nam & ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus. H.t.7.§.22.
Audiens Jeſus miratus eſt. F.t.7.§ 5.
Non inveni tantam fidem in Iſrael. E.t.9.§.20.
Vidit ſocrum ejus jacentem, & febricitantem. F.t.6.§.9. L.t.16.§.1.
Tetigit manum ejus, & dimiſit eam febris. C.t.26.§.2.
Surrexit, & miniſtrabat eis. F.t.2 §.4.
Magiſter, ſequar te, quocumque ieris. C.t. 8. C.t.11. §.4. D.t.10. §.3. G.t.4. §.2.
Vulpes foveas habent. F.t.16 H.t.7.§.3. §.27. I.t.15.§.5.
Permitte me primùm ire, & ſepelire patrem meum. C.t.1. §.9. C.t.29.§.4.
Aſcendente eo in naviculam - motus magnus. B.t.2.§.1. E.t.11. §.2. H.t.4.§.1. H.t.7.§.2. I.t.12. §.4.
Ipſe dormiebat. A.t.29.§.3. C.t.27.§.5. F.t.6.§.13. F.t.7.§.2.
Salva nos; perimus. E.t.10.§.14. I.t.15. §.1.
Quid timidi eſtis modicæ fidei. A.t.29. §.3.
Imperavit ventis. A.t.7.§.1.
Quis eſt hic? quia venti, & mare, obediunt illi. A.t.29.§.3. C. t.12. §.3.
Obtulerunt ei multos dæmonia habentes. A.t 26.§.1.
Veniſti huc, ante tempus torquere nos. D.t.5.§.5. I.t 30.§.3.
Mitte nos in gregem porcorum. L.t.16 § 3.
Eo viſo rogabant, ut tranſiret à finibus eorum. A. t.26. §.2. I.t.17. §.1.

Caput

Caput 9.

Offerebant ei paralyticum jacentem in lecto. A.t.10.§.8.
Confide fili; remittuntur tibi peccata. A.t.19.§.5.C.t.26.§.2.
Vade in domum tuam. B.t.6.§ 8.
Vidit hominem ſedentem in telonio. A.t. 28. C. t.35. §. 6. E. t.51. §. 2.
Sequere me. A.t.7.§.2.
Surgens ſecutus eſt eum. G.t.4.§.3.
Non eſt opus valentibus medicus. G.t.6.§.5.
Tetigit fimbriam veſtimenti ejus C.t.30.§.1.E.t.9.§.12.
Dicebat intrà ſe. G.t.3.§.7.I.t 16.§.1.
Si tetigero tantùm veſtimentum ejus. C.t.44.§.1.E.t.9.§.11.
Secundùm fidem veſtram fiat vobis. F.t.6.§.2.
Phariſæi dicebant: in principe dæmoniorum eiicit &c. A. t. 7. §. 3.
Meſſis multa, operarii pauci. C.t.23.§.7.
Rogate Dominum meſſis, ut mittat operarios in meſſem ſuam. D.t.2.§.2.

Caput 10.

Infirmos curate. D.t.19.§.3.
Euntes prædicate. C.t.23.§.7.
Nolite poſſidere aurum. C.t.23.§.9.D.t.14.§.16.
Tolerabilius erit terræ Sodomorum &c C.t.11 §.5.§.6.
Mitto vos ſicut oves in medio luporum. A.t.22.§.3.E.t.11.§.2.
Eſtote prudentes ſicut ſerpentes. A.t.19.§.5.I t.22.§ 7.
Simplices ſicut columbæ. A.t.23.§ 2.A.t.26 §.1.
Cùm perſequentur vos in civitate iſta fugite in aliam. C.t.1.§.12.
Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum &c.I.t.4 § 4
Si patremfamilias Beelzebub vocaverunt: quantò magis domeſticos ejus. D.t.3.§.7.
Nè ergo timueritis eos &c.I.t.4.§.4.
Veſtri capilli capitis omnes numerati ſunt. A. t.19. §.2. §.5. C t.4. C.t 44 §.1.D t 4 §.7.L.t.10.§.10.
Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo. B.t.6.§.4.C.t.11 §.3.
Qui negaverit me coram hominibus &c. D t.4 §.10.
Nolite cogitare, quia pacem veni mittere in terram: non veni pacem mittere, ſed gladium. C.t.24 §.7.
Veni ſeparare hominem adversùs patrem. C.t.24.§.7.
Qui amat patrem, aut matrem, plusquam me, non eſt me dignus. C.t.35 §.2.
Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus. A.t.16.§ 2.
Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ recipit. E.t 5.§ 19.H t.5.§.2.
Quicumque potum dederit uni ex minimis iſtis - non perdet mercedem ſuam. C.t.10.§.11.

Caput 11.

Joannes cùm audiſſet in vinculis opera Chriſti. H.t.4.§.1.
Mittens duos de diſcipulis ſuis. C.t.23.§.12.C.t.31.§.1.
Renuntiate Joanni, quæ audiſtis, & vidiſtis. B.t.6.§.10.C.t.17.§.5.C.t.23.§.8.
Pauperes evangelizantur. C.t.23.§.9.§.12.
Illis abeuntibus cœpit JESUS dicere de Joanne. A. t.2.§.3.
Quid exiſtis in deſertum videre. C.t.23.§.22.D.t.3.§ 4 I.t.16.§.5.
Arundinem vento agitatam. A t.2 §.3.A.t.4.§.3.C.t.30.§ 3.I.t.6.§.1.
Hominem mollibus veſtitum E.t.3.§.2.
Præparabit viam tuam ante te. I.t.4.§.5.I.t.19.§ 7.
Non ſurrexit major Joanne Baptiſta. A. t.5.L.t.16.§.1.
Regnum cœlorum vim patitur. A.t.7.§.2.C.t.1.§.15.L.t.2. § 2.
Violenti rapiunt illud C.t. 1.§.10.
Si vultis recipere, ipſe eſt Elias, qui venturus eſt. I.t.19.§.1.
Væ tibi Bethſaida. G.t.4 §.3.
Et tu Capharnaum, numquid uſque in cœlum exaltaberis. C. t. 11. §. 5.
Confitebor tibi Pater &c. G.t.6.§.2.
Omnia mihi tradita ſunt à Patre meo. H.tit.7.§.3.
Venite ad me omnes, qui laboratis &c. A.t.7.§.2.C.t.12. §.8.H. t. 7. §. 6.
Ego reficiam vos. D.t.7.§.3.
Tollite jugum meum ſuper vos. A.t.14.§.4 m.11.
Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. H.t.7.§.10.
Jugum meum ſuave eſt. C.t.9.§.5.C.t.31.§.1.

Caput 12.

Diſcipuli tui faciunt, quod non licet facere Sabathis. C. t. 27. §. 4.
Ecce homo manum habens aridam. A.t 5.§.1.
Extende manum tuam. A.t.26.§.1.C.tit.42 §.5.
Exeuntes Phariſæi conſilium faciebant adverſus JESUM. B. t. 9. §. 5.
Oblatus eſt ei dæmonium habens. C.t.31.§.2.L.t.16 §.6.
Magiſter, volumus à te ſignum videre. A.t.2.§ 3.
Generatio mala, & adultera, ſignum quærit. L.t.23.§.1.
Viri Ninivitæ ſurgent in Judicio. C.t.51.§.7.G.t.4.§.5.
Plus, quam Salomon hic L.t.9.§ 3.
Revertar in domum meam. C.t.31.§.2.
Ecce mater tua. C.t.23 §.1.
Quæ eſt mater mea. A.t.10.§.14.

Caput 13.

Venerunt volucres cœli, & comederunt ea. A. t. 2. §. 1. D. t. 5 §. 5.
Alia ceciderunt in terram bonam. I.t.6.§.1.
Aliud centeſimum, aliud ſexageſimum. C.t.11.§ 3.
Qui autem ſeminatus eſt in ſpinis. D.t.14.§.17.
Seminavit bonum ſemen in agro ſuo. C.t.16.§.3.
Cùm dormirent homines, venit inimicus. D.t.5. §.7.I.t.17.§.1.
Superſeminavit Zizania. H.t.8.§.1.
Nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo. B.t.6.§.2.E. t.51. §. 2. G.t.3.§ 6.I.t.25 § 4.I.t.27.§.1.
Inimicus homo hoc fecit. D.t.5.§.7.D.t.11.§.5.
Sinite utraque creſcere. C.16.§.5.I t 28 §.1.
Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis. A.t.11. §.1.A. t.22.§.1. C.t.1.§.16 C.t.12.§.1.C.t.22.§.1. C.t.23.§.16.C.t.23.§.17. C.t.24. §.1.C.t.30.§.2.E.t.8.I.t.22.§ 8.L.t.2.§.8.
Minimum eſt omnibus ſeminibus. F.t.12.§.6.
Cum creverit, fit arbor. H.t.7.§.17.
Simile eſt regnum cœlorum fermento. B.t.8.§.2.C.t.24.§.1.E.t.2.§.1.F.t.2.§ 5.
Qui ſeminat bonum ſemen, eſt Filius hominis F.t.9.§.3.
Bonum ſemen hi ſont filii regni. A.t.11.§.1.
Sic erunt in conſummatione ſæculi. B.t.9.§ 2.
Juſti fulgebunt ſicut ſol. C.t.1.§.1.
Simile eſt regnum cœlorum theſauro abſcondito in agro. C.t.58. § 3.L.t.1.§.2.
Quem, qui invenit, abſcondit. G.t.3.§.7.
Vendit univerſa, quæ habet, & emit illum. G.t.5.§ 1.
Inventa una pretioſa margarita &c. A.t.14 §.1.§.4.m.8.n.5. C.t.9. §.1.C.t.12.§.1.
Elegerunt bonos in vaſa. D.t.8.§.13.

Caput 14.

Curavit languidos eorum E.t 9.§.17.
Cùm juſſiſſet turbam diſcumbere. E.t 9.§.19.
Saturati ſunt. A.t 29 § 4.
Statim compulit JESUS Diſcipulos aſcendere in naviculam. A. t. 14 §.19.
Videntes eum ſuper mare ambulantem. A tit.29.§ 4.
Domine, ſi tu es, jube me venire ad te. A.t.14. §.4. m.10. I.t.18. §. 5.
Deſcendens Petrus de navicula. H.t 7.§.3.
Petrus ambulabat ſuper aquam. D.t.7.§.3.

Caput 15.

Quare Diſcipuli tui transgrediuntur traditionem ſeniorum. C. t. 40 §.2.D.t.3.§.2.
Hypocritæ, benè prophetavit de vobis Iſaias dicens; populus hic labiis me honorat; cor autem eorum longe eſt à me. C.t.10.§.3. C.t.37.§ 2.H t.8.§.2.
Sinite illos: cœci ſunt, & duces cœcórum. L.t.16.§.6.
De corde exeunt cogitationes malæ. I.t.30.§.3.
Non lotis manibus manducare, non coinquinat hominem. H. t. 8. §. 2.
Ecce mulier Chananæa F.t.2.§.4.
Cor eorum longe eſt à mè. C.t 37 §.2.
Adoravit eum C.t 17.§.3.
Filia mea male à dæmonio vexatur. D.t.5.§.5.
Dimitte eam, quia clamat poſt nos. G t 6 §.5.
Non ſum miſſus, niſi ad oves, quæ perierunt, domus Iſrael. C.t. 29.§.9.
Domine adjuva me. G.t.4.§ 5.
Non eſt bonum, ſumere panem filiorum, & mittere canibus. F. t.2.§.3.
Etiam Domine: nam & catelli comedunt de micis, quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum. D.t.17.§.1.I.t.18.§.5.I.t.23.§.1.
Fiat tibi, ſicut vis. F.t.6.§.6.
Acceſſerunt ad eum turbæ multæ. D.t.2.§.3.

Caput 16.

Facto veſpere dicitis, ſerenum erit: rubicundum eſt enim cœlum. I. t.23.§.1.I.t.26 §.5.
Quem dicunt homines eſſe Filium hominis. I. t.10.§.5.
Tu es Chriſtus Filius Dei vivi. A. t. 10. §. 9. G. t. 6. §. 2. I.t. 15.§ 5.
Beatus es Simon Barjona. I.t.6.§.3.
Caro, & ſanguis, non revelavit tibi. A.tit.7.§ 3.
Tibi dabo claves regni cœlorum. B. t.9. §.2.H.t.7. §.21. L. t. 10. §. 1.
Vade poſt me Sathana. I.t.18.I.t.53.§.1.
Si quis vult venire poſt me. C.t.35.§.8.

Digitized by Google

Tollat crucem ſuam. C.t.43.§.17.
Sunt de hic ſtantibus, qui non guſtabunt mortem; donec videant Filium hominis venientem in regno ſuo. D.t.9 §.11.

Caput 17.

Aſſumit JESUS Petrum, & Jacobum, & Joannem &c. D. t. 4. §. 10.
Ducit illos in montem excelſum. A.t.4 §.1.C.t.9.§.2.
Transfiguratus eſt ante eos. A.t.14. §.4.C.t.1.§.3.D.t.8. §.3. I.t.10. §.2.I.t.26 §.2.
Reſplenduit facies ejus ſicut ſol. A.t.10.§.9.C.t.39.§.4. F.t.1.§.2. F. t.6.§ 3 H.t.4.§.3.I.t.12.§.3.I.t.18.§.5.
Veſtimenta autem ejus facta ſunt alba ſicut nix. D. t. 14. §.3.D. t. 14.§.3.
Moyſes, & Elias, cum eo loquentes. C.t.43.§.4.I.t.3.§.5.
Bonum eſt nos hic eſſe. A.t.16.§.1.
Faciamus hic tria tabernacula. A.t.16.§.5.C.t.124.§.1.
Hic eſt Filius meus dilectus. A.t.4 §.1.
Ipſum audite. C.t.23.§.3.
Ceciderunt in faciem ſuam. C.t.1. §. 6. D.t.8.§.4. I. t. 26.§.3.
Levantes oculos neminem viderunt, niſi ſolùm JESUM. A. t.14. §. 21.
Nemini dixeritis viſionem. I.t.15.§.3.
Lunaticus eſt. I.t.6.§.1.
Si habueritis fidem, ſicut granum ſinapis; dicetis monti huic, tranſi hinc illuc; & tranſibit. F.t.7.§.2.
Hoc genus non eiicitur, niſi per orationem, & jejunium. I. t. 3. §. 2.
Vade ad mare, & mitte hamum. H.t.7.§.24.
Invenies ſtaterem. A.t.26.§.1.

Caput 18.

Quis putas, major eſt in regno cœlorum. C.t.44.§.1.
Niſi converſi fueritis, & efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum. A.t.9 §.3.H.t.7.§.14.I.22.§.1. L.t.2.§.2.
Videte, ne contemnatis unum ex his puſillis. H.t.3.§ 3.
Angeli eorum in cœlis ſemper vident faciem Patris mei, qui in cœlis eſt. A.t.18.§.5.
Corripe eum inter te, & ipſum ſolum. C.tit.10.§.15.
Ubi duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. C.t 24 §.7.
Uſque ſeptuageſies ſepties. I.t.10 § 2.
Voluit rationem ponere cum ſervis ſuis. L.t.10.§ 8.
Debebat ei decem millia talenta. D t.1.§ 2.I.t.30.§.8.
Cùm non haberet, unde redderet. D.t.1.§.1.
Juſſit eum dominus venundari. H.t 3.§.2.
Procidens ſervus ille orabat H.t.7.§.12.I.t.10.§.2.
Miſertus dominus ſervi illius. D.t.17.§.1.
Et debitum dimiſit ei. D.t.1.§ 2.
Redde, quod debes. D.t.1 §.1.
Serve nequam: omne debitum dimiſi tibi. C.t.10.§.3. C.t. 21.§.1. I t.10.§.2.
Nonne ergo oportuit & te miſereri. I.tit.10.§.2.
Iratus tradidit eum tortoribus

Caput 19.

Sinite parvulos, & nolite illos prohibere venire ad me. C. t. 7. §. 2.
Unus eſt bonus Deus. I.t.26.§.5.
Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus. C.t.35.§.2.
Dives difficilè intrabit in regnum cœlorum. D.t.14.§.14.
Ecce nos reliquimus omnia. I.t.25.§.11.
Cùm ſederit Filius hominis in ſede majeſtatis ſuæ, ſedebitis & vos judicantes. A. t. 22. §. 2. I. t. 18. §.5. I.t.30.§.1.
Centuplum accipiet. E.tit.9 §.1.L.tit.10.§.10.

Caput 20.

Simile eſt regnum cœlorum homini patriſfamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam ſuam. A.t.13.§.8. C.t. 27.§ 1.C.t.35.§.8.
Conventione facta. A.t.7.§.2.C.t 1.§.1.
Ex denario diurno. C.t 10 §.12.
Quid hic ſtatis tota die otioſi. A.t.19.§.4.F.t.3.§.2.
Ite & vos in vineam meam. C.t.35.
Nemo nos conduxit. C.t.21.§.5.
Cùm ſerò factum eſſet C.t.1.§.14.
Voca operarios. L.t.1.§ 3.L.t.10.§.10.
Incipiens à noviſſimis. I.t.15.§.1.
Acceperunt ſingulos denarios. G.t.3.§.6.
Murmurabant adverſùs patremfamilias. A.tit.16. §.1.C.tit.1.§.13.
Hi noviſſimi una hora fecerunt. F t.3.§.2.
Non facio tibi injuriam. F.t 3 §.2.
Volo & huic noviſſimo dare, ſicut & tibi. I.t.27.§.1.
Non licet mihi, quod volo facere ? I tit 25.§.8.
An oculus tuus nequam, quia ego bonus. B.t.9.§.8.
Erunt noviſſimi primi F.t 3.§.2.

Acceſſit ad eum mater filiorum Zebedæi. F.t.2 §.8.
Dic, ut ſedeant hi duo filii mei - in regno tuo. E.t.3 §.2.
Unus ad dexteram unus ad ſiniſtram. B.t.9.§.2.C.t.1. §.2. C.tit.54. § 3.
Neſcitis quid petatis. I.t.17.§.1.
Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum. D.t.8. §.11. E. t.9.§.23.
Dicunt ei, poſſumus. A.t.9.§.2.G t.4.§.2.
Calicem meum bibetis. D.t.16 §.2.
Sedere - non eſt meum dare vobis. C tit.10.§.15.
Ecce duo cæci ſedentes ſecus viam. F.t.1.§.2.

Caput 21.

Cùm veniſſent Betphage. C.t.12 §.11.
Ad montem Oliveti. E.t.2 §.1.
Miſit duos Diſcipulos. A.t.14.§.17.
Dominus his opus habet. A.t.13.§.7.A.t.19.§.8.D.t.7.§.5.
Ecce Rex tuus - ſedens ſuper aſinam. A. tit. 9. §. 1. H. tit. 7. §. 25.
Plurima turba ſtraverunt veſtimenta ſua. C.t.43.§.15.
Alii cædebant ramos de arboribus. E.t.5.§ 4.
Cùm intraſſet Ieroſolymam, commota eſt univerſa civitas. C.t. 27. §.1.
Eiiciebat omnes vendentes. C.t.40.§.2.
Feciſtis illam ſpeluncam latronum. A.t.26.§.1.
Eſuriit. C.t.9 §.1.
Areſacta eſt continuò ficulnea. B.t.9.§ 2.C.t.26.§.3.
Auferetur à vobis regnum. B t.9.§.2.

Caput 22.

Simile factum eſt regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio ſuo. E.t.2.§.1.H.tit.3.§.2.H.t.7.§.22. I.tit.5.§.1. L.tit. 9. §. 3.
Nolebant venire. D.t 2.§ 2.E.t.11.§.2.
Ecce prandium meum paravi. B t.9.§.2.
Rex, cùm audiſſet, iratus eſt. C.t.10.§.3.
Ite ad exitus viarum. C.t.15.§.4.
Vidit hominem non veſtitum veſte nuptiali. I.t.12.§.1.I. t.25.§.5. I.t.30 §.1.
Quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem. E. tit. 9. § 18.
Obmutuit. I.t.26.§.9.
Ligatis manibus, ac pedibus, ejus, mittite eum in tenebras exteriores. C.t.26.§.6.I.t.26.§.10.
Ibi erit fletus. I.t 8 § 3.
Multi ſunt vocati, pauci verò electi. A. tit. 19.§. 8. m. B. tit. 8. §. 1.
Non reſpicis perſonam hominum. C.t.23.§.22.
Hypocritæ, oſtendite mihi numiſma. I.t.23.§.3.
Cujus eſt hæc imago. A.t.19.§ 4.H.t.3 §.4.I.26.§.7.
Reddite, quæ ſunt Cæſaris Cæſari. G.t.4.§ 5.
Magiſter, quod eſt mandatum magnum in Lege. C.t.11.§.3.L.tit. 5.§.6.
Diliges Dominum Deum tuum &c. A.tit.14.§.4. m.8. n.4. §.6.§.7. §. 13.
Diliges proximum tuum ſicut teipſum A t.14.§.14. Teſtim. C.tit. 10 §.3.
In his duobus mandatis tota lex pendet, & prophetæ. A.tit.14.§. 13.§.14. Teſtim.

Caput 23.

Secundum opera eorum nolite facere. C.t.23.§.11.
Amant primas cathedras. C.t.7.§.2.
Væ vobis - hypocritæ. H.t.8 §.3.
Væ vobis - qui comeditis domos viduarum. D.t. 14.§.20.
Væ vobis - qui decimatis mentam - & reliquiſtis, quæ graviora ſunt legis, judicium, & miſericordiam, & fidem. C.t. 27. §. 4.I.t.25.§ 10.
Quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti. A.t.13.§.6.A.t.19.§.8.m.

Caput 24.

Multos ſeducent. H.t.1.§.2.
Hæc omnia initia ſunt dolorum. C.t.31.§.4.
Ubicumque fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ. E. t. 9 §.2.§.19.
Sol obſcurabitur. I.t.§ 26 §.10.
Tunc parebit ſignum filii hominis. C.t 43.§.8.I.t.26.§.6.
Videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli cum virtute multa. F.t.9.§.3.I.t.26.§.4.
Sicut in diebus ante diluvium &c. I.t.7.§.3.

Caput 25.

Simile erit regnum cœlorum decem Virginibus. E.t.2.§.2.F.t.2.§. 5.I t.26.§.10.I.t 30.§ 1.
Exierunt obviam ſponſo, & ſponſæ. C.t.1.§ 9 F.t.6.§.7.
Acceperunt oleum in vaſis ſuis. C.t.27.§.5.

Media

Media noɛte clamor factus eſt. B.t.9.§.2.
Sponſus venit. I.t.25.§.1.
Surrexerunt omnes Virgines, & ornaverunt lampades ſuas. I. tit. 26. §. 18.
Date nobis de oleo veſtro. D.t.19.§.4.
Ite potiùs ad vendentes, & emite vobis. A. tit. 2. §. 1. C. tit. 31. §. 2.
Clauſa eſt janua. I. t.26.§.10.
Neſcio vos. I.t.25.§.2.I.t.26.§.5.
Homo peregrè proficiſcens vocavit ſervos ſuos. A.t.13.§.9.D.t.17. §.2 H.t.4.§.3.
Uni dedit quinque talenta, alii duo. D.t.19.§.2.
Abiit, qui quinque talenta acceperat. D.t.14.§.12.
Poſt multum temporis venit dominus B.t.9.§.4.
Euge ſerve bone, & fidelis. I.t.15.§.3.L.t.5.§.7.
Super pauca fuiſti fidelis. B.t.6.§.6.
Intra in gaudium Domini tui. C.t.1.§.5.
Serve male, & piger. C.t.10.§.9.
Cùm venerit Filius hominis in majeſtate ſua. H.t.4.§.3.
Congregabuntur ante eum omnes Gentes. I.t.26.§.13.
Separabit eos ab invicem. I.t.26.§.5.
Statuet oves à dextris, C.t.1.§.2.
Hædos à ſiniſtris C.t.31.§.2.
Venite benedicti Patris-diſcedite maledicti. B.t.9.§.4.
Eſurivi, & dediſtis mihi manducare C.t.21.§.1.D.t.8.§.12.E.t.5.§. 4.§.19.I.t.26.§.7.
Quamdiu feciſtis uni de minoribus his &c. A.t.19.§.8.C.t.23.§.12. E.t.5.§.18.§.19.
Diſcedite in ignem æternum. F.t.6.§.8.
Ibunt hi in ſupplicium æternum. I.t.26.§.2.

Caput 26.

Effudit ſuper caput ipſius recumbentis. G.t.6.§.6.
Ut quid perditio hæc? A.t.26.§.5.I.t.27.§.2.
Ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium in toto Mundo, dicetur, & quod hæc fecit in memoriam ejus. C. t.3. §.2. E.t.5. §. 3.L.t.10.§. 10. L.t.16.§.3.
Tunc abiit unus de duodecim. C.t.1.§.10.I.t.24.§.3.§.4.
Quid vultis mihi dare. A.t.26.§.4.§.7.
Conſtituerunt ei triginta argenteos. I.t.24.§.4.
Unus veſtrum me traditurus eſt. A.tit.19.§.8.m I.t.10.§.2.
Cænantibus eis, accepit JESUS panem. E.t.9.§.8. G. t.7. L.tit.10. §.10.
Accipite, & comedite: hoc eſt corpus meum. E. t.9. §.27. I.t.16. §. 1.
Hymno dicto, exierunt in montem oliveti. D.t.10.§.1.
Etſi omnes ſcandalizati fuerint, ego numquam. G.t.4.§.2.
Antequam gallus cantet, ter me negabis. C.t.27.§.1.
Aſſumpto Petro, & duobus filiis Zebedæi. H.t.7.§.7.
Vigilate mecum. C.t.23.§.3.
Orate, ut non intretis in tentationem. E.t.9.§.26.
Pater ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. A.t.13.§.9.
Invenit eos dormientes. D.t.7.§.5.
Sic non potuiſtis una hora vigilare mecum. L.t.1.§.4.
Spiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma. I. tit. 17. §. 1.
Dormite jam, & requieſcite. C.t.40.§.2.
Ave Rabbi. A.t.10.§.13.
Oſculatus eſt eum. L.t.24.§.2.
Percutiens ſervum principis Sacerdotum. L.t.25.§.7.
Converte gladium tuum in locum ſuum. C. tit. 25. §. 1. I.t.25. §. 11.
Diſcipuli omnes relicto eo fugerunt. A.t.14.§.17.
Videbitis Filium hominis venientem in nubibus. I. tit. 18. §. 5.
Acceſſit ad eum una ancilla. C.t.5.§.3.F.t.2.§.7.
Negavit coram omnibus. C.t.21.§.1.C.t.40.§.9.
Iterum negavit cum juramento. L.t.31.
Continuo gallus cantavit. C.t.23 §.1.
Egreſſus foras flevit amarè. I.t.26.§.13.L.t.2.§.9.

Caput 27.

Videns Judas, quod damnatus eſſet. A.t.26.§.3.
Peccavi, tradens ſanguinem juſtum. C.t.29.§.6.
Quid ad nos: tu videris. C.t.25.§.1.
Projectis argenteis in templo receſſit. D.t.14.§.21.
Abiens laqueo ſe ſuſpendit. A.t.26.§.5.I.t.26.§.13.
Emerunt ex illis agrum figuli in ſepulturam peregrinorum. H.tit. 5. §. 2.
Miſit ad eum uxor ejus. F.t.2.§.6.
Principes perſuaſerunt populo, ut peterent Barabbam. E. tit. 21. §. 3.
Accepta aqua lavit manus. I.t.25.§.7.
Exuentes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei. C.tit. 43. § 17.
Arundinem in dextera ejus. I.t.6.§.1.
Expuentes in eum. A.t.14.§.4.
Dederunt ei vinum bibere cum felle miſtum. I.t.9.§.2.
Hic eſt JESUS Rex Judæorum. C.t.10.§.14.L.t.9.§.3.
Crucifixi ſunt cum eo duo latrones. A.t.26.§.7.
Alios ſalvos fecit; ſeipſum non poteſt ſalvum facere. E. tit. 30. §. 4.
Deſcendat nunc de cruce, & credimus ei. C. t. 42. §. 2. C. tit. 43. §. 17.
Tenebræ factæ ſunt ſuper univerſam terram. A.t. 30. §. 9. C. t.40. §.7.D.t.3.§.3.
Deus meus, ut quid dereliquiſti me. A.t.19.§.8.m.C.t.10. §.14.C. t.42.§.9.H.t.1.§.2.
Clamans voce magna emiſit ſpiritum. C.t.42.§.8.
Velum templi ſciſſum eſt in duas partes. C.t.35.§.7.
Terra mota eſt. A.t.13.§.10.
Petræ ſciſſæ ſunt. C.t.33.§.2.
Erant ibi mulieres multæ. F.t.2.§.4.
Venit quidam homo dives. A.t.14.§.16.D.t.14.§.20.F.t.9.§.8.

Caput 28.

Veſpere autem Sabbathi, quæ luceſcit in prima Sabbathi. D. tit. 6. §. 2.
Terræ motus factus eſt magnus. E.t.9.§.19.
Angelus Domini deſcendit de cœlo. G.t.1.
Veſtimentum ejus ſicut nix. C.t.6.§.1.
Angelus mulieribus dixit, nolite timere. A.t.14.§.4.M.10.
Ite, renunciate fratribus meis F.t.2.§.3.H.t.4.§.3.
Dicite, quia Diſcipuli ejus nocte venerunt, & furati ſunt eum nobis dormientibus. C.t.1.§.10.
Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra. C.t.23.§.22.D. t.17.§.3.I.t.10.§.2.
Ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem. A.t.13.§.8.

Evangelium ſecundum Marcum.

Caput 1.

EGrediebatur ad eum omnis Judææ regio. C.t.23.§.9.
Prædicans baptiſmum pœnitentiæ-mel ſylveſtre comedebat. C. t.23.§.24.
Faciam vos fieri piſcatores hominum. C.t.23.§.1.
Stupebant ſuper doctrina ejus. A.t.2.§.3.C.t.23.§.21.
Erat in ſynagoga eorum homo in ſpiritu immundo. A.t.19.§.5. D. t.5.§.2.
Elevabit eam apprehenſa manu ejus. G.t.4.§.5.
Miniſtrabat eis. B.t.6.§.6.G.t.6.§.2.
Egreſſus abiit in deſertum locum, ibique orabat, D. t.2. §.3.

Caput 2.

Multi publicani ſimul diſcumbebant cum JESU. C.tit. 10. §. 12.

Caput 5.

Cucurrit, & adoravit eum. H.t.4.§.2.
Adjuro te per Deum, ne me torqueas. D.t.5.§.5.
Quod tibi nomen. E.t.1.§.5.
Legio mihi nomen. D.t.5.§.7.
Cœpit illum deprecari, qui à dæmone vexabatur. B. t.6. §.10.
Si vel veſtimentum ejus tetigero, ſalva ero. F.t.6.§.1.

Caput 6.

Circuibat caſtella in circuitu docens. C.t.23.§.12.
Præcepit eis, nè quid tollerent in via, niſi virgam tantum. A.tit. 11. §.3.
Non licet tibi habere uxorem fratris tui. C.t.23.§.2.§.22. E.tit.11. §. 3.
Volo, ut protinus des mihi in diſco caput Joannis Baptiſtæ. D. t. 2. §. 2.
Convenientes Apoſtoli ad JESUM, renuntiaverunt ei omnia, quæ egerant, & docuerant. C.t.23.§.7.
Erat ipſe ſolus in terra. A.t.13.§.8.
Videns eos laborantes in remigando. A.t.29.§.3 B.t.6.§.9.

Caput 7.

Et catelli comedunt ſub menſa de micis puerorum. D. tit. 4. §. 13.
Adducunt ei ſurdum, & mutum. G.t.4.§.5.
Apprehendens eum de turba ſeorſum. C.t.40.§.11.
Suſpiciens in cœlum ingemuit. L.t.14.§.5.
Præcepit illis, nè cui dicerent. G.t.3.§.4.
Bene omnia fecit. B.t.9.§.7.

Caput 8.

Miſereor ſuper turbam. E.t.5.§.18.E.t.9.§.17.
Jam triduo ſuſtinent me. A.t.29.§.4.C.t.30.§.3.L.t.10.§.10.
Nec habent, quod manducent. A.t.29.§.3.
Si dimiſero eos jejunos deficient in via. E.t.9.§.14.

Quidam ex eis de longe venerunt. C.t.11.§.7.
Unde illos quis poterit ſaturare panibus in ſolitudine. E. t. 5. §. 12. F.t.7.§.4.
Quot panes habes. L.t.10.§.10.
Appoſuerunt turbæ. C.t.23.§.12.
Saturati ſunt. D.t.4.§.13.
Adducunt cœcum. G.t.4.§.5.
Rogabant eum, ut illum tangeret. L.t.10.§.8.
Video homines velut arbores ambulantes. D.t.4.§.10.H.t.3.§.7.I. t.30.§.3.
Iterum impoſuit manus ſuper oculos ejus, & cœpit videre. B. t.6.§.3.
Tu es Chriſtus. C.t.43.§.5.

Caput 9.

Transfiguratus eſt coram ipſis. C.t.1.§.6.
Quantum temporis eſt, ex quo ei hoc accidit? at ille ait: ab infantia. E.t.3.§.3.
Adjuva incredulitatem meam. F.t.6 §.8.
Accipiens puerum, ſtatuit eum in medio eorum. H t.7.§.3.
Ubi vermis eorum non moritur. C.t.27.§.6.I.t.8.§.3.
Habete in vobis ſal. C.t.23.§.24.

Caput 16.

Offerebant illi parvulos, ut tangeret eos. B.t.5.
Quiſquis non receperit regnum Dei velut parvulus, non intrabit in illud. E.t.8.§.1.
Poteſtis bibere calicem, quem ego bibo. A.t.9.§.2.
Stans præcepit illum vocari. A.t.6.§.1.

Caput 11.

Veſtimenta ſua ſtraverunt in via. C.t.5.§.1.Non erat tempus ficorum. I.t.10.§.1.

Caput 13.

De illo die nemo ſcit, neque angeli in cœlo, neque Filius, niſi Pater. E.t.2.§.3.

Caput 14.

Occurret vobis homo lagenam aquæ bajulans. A.t.14.§.13.E.t.9. §.16.
Cænaculum grande ſtratum. E.t.9.§.15.
Væ homini illi, per quem Filius hominis tradetur. E.tit.9. §.18.
Hymno dicto abjerunt in montem olivarum. E. t.9.§.26.
Non potuiſti una hora vigilare mecum. F.t.6.§.10.
Amputavit illi auriculam. H.t.7.§.26.
Adoleſcens quidam ſequebatur eum amictus ſindone. D.t.3.§.3.

Caput 15.

Per diem feſtum ſolebat dimittere illis unum ex vinctis, quemcumque petiſſent. C. t.31.§.3.
Induunt eum purpura. C. t.31.§.2.
Cum eo crucifixerunt duos latrones. C.t.5.§.3.
Tenebræ factæ ſunt. F.t.3 §.2.
Venit Ioſeph ab Arimathæa. C. t.29. §.10.

Caput 16.

Emerunt aromata. A.t.10 §.9. E.t.5 §.4.
Quis revolvet nobis lapidem. D.t.7.§.2.
Viderunt juvenem ſedentem à dextris. C.t.1.§.2.
Dicite Diſcipulis ejus, & Petro. A. t.19.§.8.M. F.t.2.§.4.
Exprobravit incredulitatem eorum. E. t.25.§ 5. C.t.23. §.22. C. t.40. §. 6.
Prædicate Evangelium omni creaturæ. C. t.23.§.12.
Qui crediderit. F.t.6.§.8.
In nomine meo dæmonia ejicient. C. t.35.§ 6.
Linguis loquentur novis. L. t.14.§.7.

Evangelium ſecundum Lucam.

Caput 1.

Fuit in diebus Herodis regis Iudææ Sacerdos quidam nomine Zacharias. A.t.10 §.14. H.t.8.§.1. I.t.26. §.4.
Erant juſti ambo ante Deum. C.t.24.§.7. I.t.16.§.1.
Eò quòd eſſet Eliſabeth ſterilis. A.t.29 §.3. D.t.2.§.5.
Apparuit illi Angelus Domini, ſtans a dextris altaris incenſi. A. t.18.§.2.§.5. C.t.1.§ 2. G.t.2. §.1.
Nè timeas Zacharia; quoniam exaudita eſt deprecatio tua. L. t.10.§.8
Erit gaudium tibi. C. t.10. § 9.
Multi in nativitate ejus gaudebunt. A. tit. 13. §. 7. C. tit. 10. §. 15.
Erit magnus coram Domino. C. t.10. §. 2. D. t.4. §.3.
Multos filiorum Iſrael convertet. C. t.23. §. 4.
Spiritu ſancto replebitur adhuc ex utero matris ſuæ. E. tit. 3. §. 2.
Ut convertat corda patrum in filios. C.t.23.§.4.
Eris tacens, & non poteris loqui. I.t.23.§.1.
Egreſſus non poterat loqui ad illos. H.t.7.§.2.
Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo &c. A.t.13. §.7. H.t.7.§.13.I.t.5. §. 3.
In civitatem Dei, cui nomen Nazareth. F.t.1.§.2. H.t.7. §.2.I.t.9. §. 7.
Ave gratia plena. E.t.9.§.16.
Dominus tecum. D.t.17.§ 2.
Turbata eſt in ſermone ejus. F.t.2.§.5.L.t.5. §.8.
Cogitabat, qualis eſſet iſta ſalutatio. D.t.8.§.3.
Ne timeas MARIA. F t.2.§.2.
Concipies, & paries filium. D.t.3.§.3.
Vocabis nomen ejus JESUM. L.t.9.§ 4.
Filius Altiſſimi vocabitur. H t.7 §.14.
Regnabit in domo Jacob in æternum. D. t. 19.§. 5.L. tit.9. §.8.
Spiritus S. ſuperveniet in te. G.t.3.§.7.I.t.5.§.4.
Virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. C.t.35.§.1.
Ecce ancilla Domini. G.t.4.§.5.
Abiit in montana cum feſtinatione.
Salutavit Eliſabeth. A.t.13.§.7.
Exultavit infans in utero ejus. A.t.14.§.11.
Benedictus fructus ventris tui. I.t.5.§.9.
Beata, quæ credidiſti. F. t.2.§.5.F.t.6.§.2.
Magnificat anima mea Dominum. A.t19.§.7. C.t.11.§. 3. H. t.7.9. L.t.5.§.8.
Reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. H.t.7 §.18.
Fecit potentiam in brachio ſuo. B. tit.9. §.2. C.tit. 43. §.6. I.tit.5. §. 3.
Diſperſit ſuperbos mente cordis ſui. C.t.29.§ 6.
Eliſabeth impletum eſt tempus pariendi. L.t.10.§.3.
Magnificavit Dominus miſericordiam ſuam cum illa. B. tit. 8. §. 3.
Congratulabantur ei. C.t.10.§.12.
Poſtulans pugillarem ſcripſit dicens: Joannès eſt nomen ejus. C. t.4.§.2.I.t.19.§.2.
Benedictus Dominus Deus Iſrael. B.t.6.§.12.I.t.23.§.1.
Viſitavit, & fecit redemptionem plebis ſuæ. I.t.5.§.1.
Ad dandam ſcientiam ſalutis plebis ejus. C.t.23 §.19.
Erat Joannes in deſertis uſque in diem oſtenſionis ſuæ ad Iſrael. C.t.23.§.9.

Caput 2.

Exiit edictum à Cæſare Auguſto, ut deſcriberetur univerſus orbis. C.t.12 §.2.C.t.21.§.1.H.t.7.§.10.
Reclinavit eum in præſepio. A.t 4.§.3.
Angelus Domini ſtetit juxta illos. A.t.18 §.2.G.t.4.§.3.
Dixit illis angelus &c. A.t.18.§.2.
Evangelizo vobis gaudium magnum. A.t.18.§.2.
Natus eſt vobis hodie Salvator. A.t.13.§.2.A.t.14 §.4.n.2.
Hoc vobis ſignum. I.t.4.§.3.
Invenietis infantem pannis involutum. H.t.7.§.2.§.25.
Subitò facta eſt cum angelo multitudo militiæ cœleſtis. A.tit. 18. §. 2.
Gloria in altiſſimis Deo. G.t.3.§.9.
In terra pax hominibus bonæ voluntatis. C.t.12. §.10.
Videamus hoc verbum, quod factum eſt. F.t.6.§.2.
Venerunt feſtinantes. A.t.14.§.9.C.t.8.
Invenerunt Mariam, & Joſeph, & infantem. B.t 1.
Laudantes Deum in omnibus, quæ audierant, & viderant, F. t.6.§.2.
Poſtquam conſummati ſunt dies. E.t.9.§.16.
Ut circumcideretur Puer. H.t.7.§.2.
Tulerunt illum in Jeruſalem. A.t.14 §.4.n.4.
Par turturum &c. C.t.10.§.1.L.t.2.§.1.
Expectans conſolationem Iſrael. A.t.16.§.5.
Reſponſum acceperat à Spiritu Sancto, non viſurum ſe mortem, niſi priùs videret Chriſtum Domini. C. tit. 1. §. 16. L. tit. 10. §. 9.
Accepit eum in ulnas ſuas. F.t.6 §.7.
Nunc dimittis ſervum tuum. C.t.10.§.15.E.t.9.§.25.
Lumen ad revelationem Gentium C.t.10.§.9.C.t.12.§.6.
Poſitus eſt hic in ruinam &c I.t.26.§.5.
Et in ſignum, cui contradicetur. C.t.10.§.2.C.t.12.§.4.
Tuam ipſius animam pertranſibit gladius. C t.21.§.2.
Anna vixerat cum viro ſuo annis ſeptem à virginitate ſua. C. t.6.§.2.
Jejuniis, & obſecrationibus ſuis, ſerviens nocte ac die. A.t.4.§.1. I.t.3.§.8.
Remanſit JESUS in Jeruſalem. C.t.26.§.1.
Invenerunt illum in templo. F.t.4.§.1.
Sedentem in medio Doctorum. A.t.13.§.7.
Stupebant omnes ſuper prudentia. A.t.19.§ 4.
Dolentes quærebamus te. A.t.14.§.15.n.2.

Quid

Digitized by Google

Quid eſt, quod me quærebatis. C.t.29.§.9
Neſciebatis, quia in his, quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe. F.t.11.§.3.
Proficiebat gratia. G.t.5.§.3.

Caput 3.

Factum eſt verbum Domini ſuper Joannem, A.t.29.§.3.
Venit in omnem regionem Jordanis. B.t.6.§.3.C.t.23.§.4.
Parate viam Domini. C.t.23.§.5.
Rectas facite ſemitas ejus. I.t.15.§.1.
Omois vallis implebitur. D.t.7.§.3.D.t.12.§.1.H.t.7.§.16.
Aſpera in vias planas. D.t.7.§.3.
Patrem habemus Abraham. F.t.8.§.3.
Interrogabant eum turbæ. C.t.23.§.21.
Interrogabant eum & milites: quid faciemus. I.t.8.§.4.

Caput 4.

Agebatur à ſpiritu in deſertum. G t.3.§.3.
Oſtendit illi omnia regna orbis terræ in momento temporis. H.t.4.§.1.
Venit Nazareth, ubi erat nutritus. A.t.13.§.8.
Veniſti perdere nos. D.t.5.§.5.
Intravit ſecundum conſuetudinem ſuam, die Sabbathi in Synagogam, & ſurrexit legere. C.t.31.§.1.F.t.4.§.1.§.2.
Introivit domum Simonis. C.t.1.§.13.
Socrus tenebatur magnis febribus. A.t.26.§.1.I.t.22.§.1.
Singulis manus imponens curabat eos. G.t.4.§.5.
Exibant dæmonia à multis clamantia &c. F.t.6.§.8.
Increpans non ſinebat ea loqui. L.t.5.§.3.
Et aliis civitatibus oportet me evangelizare. C.t.23.§.19.
Ideo miſſus ſum. C.t.35.§.8.

Caput 5.

Cùm turbæ irtuerent in eum, ut audirent verbum Dei. D.t.2.§.7. E.t.9.§ 21.
Piſcatores deſcenderant, & lavabant retia. C.t.12.§.14. C.t.23.§.§.11.
Duc in altum. C.t.1.§ 9 G.t.4.§.2.
Laxate retia veſtra in capturam. D.t.14 §.20.
Per totam noctem laborantes nihil cepimus. C.t.23.§.18.
Concluſerunt piſcium multitudinem copioſam. D.t.14.§.7.
Impleverunt ambas naviculas. C.t.23 §.15.
Exi à me, quia homo peccator ſum Domine. A.t.13.§.8.C.t.17.§.3.C.t.18.§.2.D.t.14.§.11. D.t.17.§.1.§.2.
Ex hoc jam homines eris capiens. H.t.7.§.27.
Relictis omnibus ſecuti ſunt eum. D.t.14.§.17.§.19.
Erat paralyticus. L.t.16.§.1.
Aſcenderunt ſupra tectum, & per regulas ſummiſerunt eum cum lecto in medium ante JESUM. D.t.7.§.1.
Remittuntur tibi peccata tua. L.t.10 §.8.
Quis eſt hic, qui loquitur blaſphemias. C.t.29.§.9.
Surge tolle lectum tuum. A.t.1.§.1.C.t.31.§.2.C.t.39.§.2.
Abiit in domum ſuam. C t.27.§.3.
Vidit Publicanum nomine Levi. D.t.3.§.3.
Fecit ei convivium magnum. C.t.12 §.8.

Caput 6.

Manus ejus dextera erat arida. F.t.4.§.1.
Cùm dies factus eſſet, vocavit Diſcipulos ſuos. D.t.8. §.13.
Elegit duodecim F.t.3.§.2.
Deſcendens cum illis ſtetit in loco campeſtri. C.t.1.§.13.
Multitudo copioſa plebis ab omni Judæa. C.t.25.§.4.
Venerant, ut audirent eum. A.t.19.§.5.
Væ vobis divitibus. B.t.6.§.7.D.t.14 §.9.
Date, & dabitur vobis. I.t.1.§.1.

Caput 7.

Diligit Gentem noſtram. A t.11.§.3.
Ecce defunctus efferebatur. I.t.25.§.2.
Turba civitatis multa cum illa. A.t.10 §.8.A.t.16.§.1.
Quam cum vidiſſet Dominus. D.t.17.§.2.
Miſericordia motus ſuper eam. E.t.5.§.20.
Noli flere. L.t.2.§.6.§.7.
Adoleſcens tibi dico, ſurge. C.t.31.§.4.
Cœpit loqui; & accepit omnes timor. C. tit. 26. §.5. L. tit. 14. §.7.
Convocavit duos de diſcipulis ſuis Joannes. C.t.10.§.25.
Cœpit de Joanne dicere ad turbas. C.t.30.§.3.
Plus, quàm propheta. C.t.23 §.7.
Cui ſimiles dicam homines generationis hujus. I. tit. 28. §. 2.
Rogabat illum quidam de Phariſæis, ut manducaret cum illo. D. tit 13. §. 2. D. tit.17. §.4. D.tit.19. §. 1. G. tit. 5. §. 4. H.tit. 5. §. 2.
Ecce mulier in civitate peccatrix. C.t.15.§.4.C.t.35.§.6. D.t.3. §.3 F.t.1.§.2.F t.9.§.1.L.t.16.§.3.
Ut cognovit. E.t.9.§.12.
Attulit alabaſtrum unguenti. L.t.16.§.14.
Stans retro ſecus pedes ejus. E.t.5.§.4:
Lacrymis cœpit rigare pedes ejus. C.t.21.§.2.L.t.2.§.2.§.3.§.8.§.9. L.t.16.§.3.
Oſculabatur pedes ejus, & unguento ungebat. A.t.1. §.3. A.t.14. §.7.m.§.12.C.t.33. § 1.E. tit.5. §.4. H.tit.7. §.16. I. tit. 4. §. 2. I. tit. 14.
Hic, ſi eſſet propheta, ſciret utique, quæ & qualis eſt mulier, quæ tangit eum. I.t.31.§.1.
Reſpondens JESUS dixit ad illum. I.t.12.§.2.
Duo debitores erant uni fœneratori. D.t.1.§.1.
Converſus ad mulierem. D.t.4.§.10 I.t.25.§.3.
Vides hanc mulierem. D.t 4 §.10.
Ex quo intravit, non ceſſavit oſculari pedes meos. A. tit. 14. §. 11.
Remittuntur ei peccata multa. A.t.14 §.13.
Dilexit multùm. A t.7.§.2.A.t.14.§.4.m.11.
Fides tua te ſalvam fecit. F.t.3.§.2.F.t.6.§.8.§.10.

Caput 8.

De qua ſeptem dæmonia exierant, I.t.17.§.1.
Exiit, qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum. C.t.22.§.1.C.t.23. §.7.§.14.D.t.14.§ 20.E.t.5.§.2.I.t.5 §.1.L.t.10.§.6.
Aliud cecidit ſecus viam. B.t.9.§.5.G.t.3.§.2.
Natum aruit. L.t.6 §.2.
Quod in ſpinas cecidit. D.t.14.§.11.
Ortum fecit fructum centuplum. C.t.23.§.8.
Clamabat. I.t.1.§.2.
Quod autem in bonam terram. G.t.4.§ 6.
Deſcendit procella venti in ſtagnum. G.t.4.§.5.
Quod tibi nomen - legio. D.t.5.§.5.
In medicos erogaverat omnem ſubſtantiam. A.t.29.§.3.
Tetigit fimbriam veſtimenti ejus. I.t.4.§.4.
Puella ſurge. E.t.9.§.2.

Caput 9.

Nihil tuleritis in via. C.t.23.§ 9.
Reverſi Diſcipuli narraverunt illi, quæcumque fecerunt. C. t.23. §.11.G.t.3.§.6.
Tollat crucem ſuam quotidie. C.t.43.§.10.
Seceſſit ſeorſum in locum deſertum. E.t.9.§.1.
Reſpexit in cœlum. E.t 5.§.21.
Fragmentorum cophinos duodecim. A. tit. 22. §. 1. C. tit. 23. §. 15.
Dicebant exceſſum ejus. A.t.13.§.2.H.t.7.§.2.
Faciamus hic tria tabernacula. D.t.8.§.1.
Intrantibus illis in nubem, F t.6.§.2.
Increpavit JESUS ſpiritum immundum. C.t.40.§.10.
Filius hominis futurum eſt, ut tradatur in manus hominum. A.t.26.§.7.
Qui minor eſt inter vos omnes, hic major eſt. I.t.18 §.4.
Domine, vis dicimus, ut ignis deſcendat de cœlo, & Conſummat illos. I.t.10.§.2.
Vulpes foveas habent. A.t.13. §.7. A.t 26.§.1.
Permitte mihi primum ire, & ſepellire patrem meum. A. tit.19. §. 4.
Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro aptus eſt regno cœlorum. C.t.23.§.1.I.t.15.§.1.

Caput 10.

Deſignavit & alios ſeptuaginta duos. D.t.8.§.3.§.7.
Miſit illos binos. A.t.22.§.3.C.t.10.§.1.
Mittat operarios C.t.23.§.7.M.var.D.t.4.§.12.
Nolite portare ſacculum. C.t.23.§.9.
Neque peram. A.t.22.§.3.
Etiam pulverem, qui adhæſit nobis de civitate veſtra, extergimus in vos. C.t.23.§.11.
Dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes. D.t.5.§.1.L.tit.15. §.6.
Videbam Sathanam tamquam fulgur cadentem. D.t.5.§.5.
In hoc nolite gaudere, quia ſpiritus ſubiiciuntur vobis &c. G.t.2.§.1.
Gaudete, quod nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis. L. tit. 3. §. 3.
Confiteor tibi Pater &c. H.t.7.§.6.
Quid faciendo vitam æternam poſſidebo. F.t.6.§.8.
In lege quid ſcriptum eſt. C.t.29.§.2.
Diliges Dominum Deum tuum. A.t.14.§.4 n.1.
Proximum tuum ſicut teipſum. C.t.10.§.11.§.18.
Deſcendebat ab Jeroſolymis in Jericho. D.t.11.§.2.
Plagis impoſitis abierunt ſemivivo relicto. C.t.31.§.2.
Samaritanus. C.t.11.§.7.
Infundens oleum, & vinum. A.t.14.§.14.I.t.28.§.1.
Imponens illum in jumentum ſuum duxit ad ſtabulum. C.tit.15. §. 1.
Dedit duos denarios ſtabulario. C.t.23.§.1.
Curam illius habe. C.t.10.§.13.C.t.23.§.18.

Intravit JESUS in quoddam caſtellum . A. t.19.§.4. C.t. 10. §.3.L. 1.16. §.1.
Sedens ſecus pedes Domini . A.t.19 § 4.
Domine, non eſt tibi curæ, quod ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare . D.1.7.§.5.E t.9 §.15.
Dic illi, ut me adjuvet . I.t.18.§.5.L.t.9.§.2.
Unum eſt neceſſarium . A. t.14.§.7.m.C.t.1.§.5.C.t.24.§ 5.
Maria optimam partem elegit . A.t.6.§.3.

Caput 11.

Adveniat regnum tuum . E.t.2.§.2.
Quis veſtrum habebit amicum . A.1.10.§.14. Varia.
Commoda mihi tres panes . B.t.6.§.1.B.t.9 § 4.
Numquid pro piſce ſerpentem dabit . F.t.6.§.1.§.12.
Si ergo vos - noſtis bona data dare filiis veſtris &c. F. tit. 7. §. 4.
Erat JESUS eiiciens dæmonium, & illud erat mutum . D.t.5. §.2. L.14.§.4.
Locutus eſt mutus . C.t.26.§.2.
Admiratæ ſunt turbæ . C.t.35.§ 6.
In Belzebub principe dæmoniorum eiicit dæmonia . I. tit. 12. §. 1.
Omne regnum in ſeipſum diviſum deſolabitur . D. tit.11.§.2.
Cùm fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt ea, quæ poſſidet . A.t.19.§.4.§ 5.
Revertar in domum meam . L.1.16 §.3.
Invenit eam ſcopis mundatam . C.t.26.§.6.L.t.16.§.3.
Aſſumit ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe.H.1.8.§.3.
Extollens vocem quædam mulier &c. D.t.13.§.2.
Beatus venter, qui te portavit . B.t.6.§ 8 D.t.8 §.10.
Lucerna corporis tui eſt oculus tuus . C.t.27.§.1. F.t.6.§.1.
Pervenit in vos regnum Dei . A.t.14.§.2.
Ædificatis eorum ſepulchra . H.t.8.§.1.

Caput 12.

Multis turbis circumſtantibus &c. A.t.31.§.7.
Attendite à fermento Phariſæorum, quod eſt hypocriſis . H.tit.8. §. 1.
Capilli capitis veſtri omnes numerati ſunt . L.t.1.§.3.
Magiſter, dic fratri meo, ut dividat mecum hæreditatem . C. tit. 1. §.9.
Quis me conſtituit judicem. A.t.14.§.7.M.
Homini cujuſdam divitis uberes fructus ager attulit. B.t.9.§.5.C. t.10.§.12.
Cogitabat intrà ſe dicens: quid faciam . C.t.29.§.5.D.t.13. §.8.D. t.14.§.9.
Anima mea, habes multa bona repoſita in annos plurimos - comede &c. A.t.19.§.4.§.6.A.t.26.§.2.G t.8.§.4.
Deſtruam horrea mea . A.t.26.§.5.
Stulte, hac nocte repetent animam à te . A.1.26. §.5. §.7. B.t 9.§.3. D.t.2.§ 4.L.t.26.§.3.
Nolite timere puſillus grex . D.t.8.§.5.H.t.7.§.10.
Vendite, quæ poſſidetis . E t.5.§.5.
Facite vobis ſacculos, qui non veteraſcunt . A.t.7.§.2.
Sint lumbi veſtri præcincti. C.t.6.§.1.C.t.23.§.4.D.t.4.§.10.E.t.5 §. 1.L.t.1.§.20.
Lucernæ ardentes in manibus veſtris . C.t.30 §.2.E.t.5.§.17.E.t.11 §.2.F.t.6.§.9.G.t.3.§ 3.§ 7.
Et vos ſimiles hominibus . C.t.1.§.13.
Beatus ille - quem invenerit ità facientem . C.t.30 §.2.
Præcinget ſe, & faciet illos diſcumbere . B.t.6.§.3.C.t.1.§.5. D.t.4 §.10.L.10.§.10.
Tranſiens miniſtrabit illis .H.t.4.§.3.
Moram facit Dominus meus venire . I.t 26.§.19.
Ignem veni mittere in terram . A.t.14.§.1.§.3.§.4.m.4.§.13.I.tit.22. §. 1.
Baptiſmo habeo baptizari . D.t.2.§.2.
Cùm vadis cum adverſario tuo &c.C.t.27.§.2.

Caput 13.

Arborem fici habebat quidam . C.t.25.§.1.
Dixit ad cultorem vineæ . A.t.18 §.2.
Succide illam : ut quid etiam terram occupat . L.t.9.§.4.
Dimitte - uſque dum fodiam circa illam. C.t.40.§.1.
Ecce mulier, quæ habebat ſpiritum infirmitatis .C.t.31. §.2.L.tit. 16 §.16.
Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis C.t.23.§.16.

Caput 14.

Cùm intraret JESUS - Sabbatho manducare panem . I.tit. 3. §. 3.
Ecce homo quidam hydropicus erat ante eum . A.t.26 § 4. L.t.16. §.1.§.2. §.20.
Si licet Sabbatho curare . F.t.4 §.1.
Cujus veſtrum aſinus. D.t.17.§.4.
Nè fortè honorarior te ſit invitatus. A.t. 5.
Recumbe in noviſſimo loco. E.t.9.§.25.H.1.7.§.16.
Amice aſcende ſuperiùs.H.t.7.§.15.
Cùm facis convivium ; voca pauperes &c. E.t.9 §.22.
Homo quidam fecit cœnam magnam . A.t.18.§.2.C.t.1.§.1.D.t.4. §.1.D.t.17.§.2.H.t.3.§.3.I.t.25.§.11.
Miſit ſervum ſuum hora cœnæ. E.t.9.§. 25.
Parata ſunt omnia . G.t.4.§.6.
Uxorem duxi, & ideo non poſſum venire. L.t. 17.§.3.
Exi citò in plateas, & vicos civitatis ; & pauperes &c. C. t. 1. §. 17.
Factum eſt, ut imperaſti. C.1.23.§.18.
Compelle intrare . C.t.1.§.13.

Caput 15.

Erant appropinquantes ei publicani, & peccatores, ut audirent illum . G.t.4.§.2.
Quis ex vobis homo, qui habet centum oves &c. A.t.19.§.8.in fine . I.t.5.§.1.
Dimittit nonaginta novem in deſerto . A.t.13.§.8.A.t.25.§.3. C. t. 42. §. 5.
Vadit ad illam, quæ perierat. A.t.13.§.11.
Donec inveniat . C.t.30.§.3.
Imponit in humeros ſuos gaudens.A.t.13.§.11.A.t.14.§.15.n.2.B.t. 6.§.3.C.t.21.§. 1.
Veniens domum, convocat amicos &c.A.t.25.§.3.
Inveni ovem, quæ perierat. A.t.19 §.11.
Ità gaudium erit in cœlo ſuper uno peccatore &c. A. tom. 19. §. 2.
Accendit lucernam, & evertit domum . F.t.2.§.5.
Convocat amicos. C.t.10.§.12.
Inveni drachmam.G t.5.§.1.
Da mihi portionem ſubſtantiæ, quæ me contingit . A.t.26.§ 5.C. t.10.§.2.D.t.14 §.11.F.t.8.§.7.
Diviſit illis ſubſtantiam. I.t.18.§.2.
Peregrè profectus eſt in regionem longinquam.L.t.10.§.20.
Diſſipavit ſubſtantiam ſuam. B.t.6.§.7.L.t.16.§.10.
Adhæſit uni civium. D t.5.§.1.
Miſit illum in villam ſuam, ut paſceret porcos . L. t. 16. §. 13.
Cupiebat implere ventrem de ſiliquis. A.t.26.§.4.B.t.6.§.3.L.t.16. §.2 §. 15.
In ſe reverſus. E.t.10.
Quanti mercenarii abundant panibus. E.t.9.§.12.
Fame pereo. I.t.3.§. 4.
Ibo ad patrem ; F. t.6.§.6.F.1.7.§.5.
Dicam ei: pater, peccavi in cælum, & coram te. C.t.1.§.13.I.t.26. §.4.§.12.
Non ſum dignus vocari filius tuus . H.t.7.§.19.
Surgens venit ad patrem. I.t.1.§.1.
Cùm adhuc longè eſſet, vidit eum pater ipſius. G.1.4.§.1.§.2.
Miſericordia motus eſt . B t.9.§.5.
Cecidit ſuper collum ejus . C.t.27.§ 6.I.t.5.§.1.
Oſculatus eſt eum. C.t.26.§.2.I.t.8.§ 3.
Citò proferte ſtolam primam . A.t.11.§.3.B.t.9 §.4.D.t.8 §.13.E.t. 3.§.1.E.t.9.§.15.L.t.10 §.8.
Date annulum in manu ejus. B. t.6. §. 8.C. t.13.§.7.C.t.26.§.2.F.t. 6.§.7.I.t.4.§.2.L.t.11.§. 1.
Calceamenta in pedes ejus . E.t. 11.§ 2 L.t.16.§.20.
Adducite vitulum ſaginatum . E. t.9.§.1.
Ecce tot annis ſervio tibi. A. t. 5.
Numquam dediſti mihi hædum &c. D. t.4.§.12.
Poſtquam filius tuus hic, qui devoravit ſubſtantiam ſuam cum meretricibus &c.I.t. 18.§.2.
Fili, tu ſemper mecum es . C.t.41.§.4.D t.4.§. 12.

Caput 16.

Homo quidam erat dives, qui habebat villicum . A.t.19.§.4.D.t. 13. §. 8.D.t 14.§.11.H.t.3.§.2.
Diffamatus eſt . I.t.26.§.7.
Quid hoc audio de te . I.t.25 § 5.
Redde rationem villicationis tuæ . D.t.14.§.17.
Quid faciam . A. t.10 §.10 E.t 5.§.11.I.t.26 §.11.
Dominus meus aufert à me villicationem . I.t.26.§.19.
Mendicare erubeſco. I.t.26.§.13.
Convocatis ſingulis debitoribus. D.t.14 §.20.
Quantum debes? - centum coros tritici. C.t.23.§.1.
Filii hujus ſæculi prudentiores filiis lucis in generatione ſua ſunt. F.t.10.§. 2.
Facite vobis amicos. E t.5.§.8.§.22.
Ut, cùm defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. E.t.5.§. 10. §. 19.
Homo quidam erat dives . A. t.26.§.8.D.1.3.§.3.§.6.D.t.13.§.8.
Induebatur purpura . L.t.2.§.1,

Epula-

Epulabatur quotidie ſplendide. A.t.19.§.5.B.t.6.§.7.C.t.36.§.1.D. t.13.§.8.I.t.8.§.3.
Erat quidam mendicus nomine Lazarus. D.t.13.§.6.
Cupiens ſaturari de micis, quæ cadebant de menſa divitis. I. t. 18.§.4.
Nemo illi dabat. E.t.11.§.3.
Canes lingebant ulcera ejus. A.t.22.§.1.C.t.23.§.24.
Factum eſt, ut moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in ſinum Abrahæ. A.t.18.§.2.H.t.4.§.3.H.t.5.§.1.
Mortuus eſt, dives, & ſepultus eſt in Inferno. A. t.26.§. 5.I.t. 25.§.2.
Vidit Lazarum in ſinu ejus. E.t.5.§.11.
Pater Abraham miſerere mei. I.t.8.§.3.I.t.18.§.2.I.t.26.§.5.
Mitte Lazarum. C.tit.21.§.1.C.tit.31.§.1.§.3. D.tit.14.§.3.E.tit. 5. §. 13.
Ut intingat extremum digiti ſui in aquam &c. B.t.6.§.3. C.t.1.§.5. I.t.14.§.5.
Recepiſti bona in vita tua. D.t.2.§.3.D.t.13.§.7.I.tit.1.§.2. I.tit.7. .3.
Nunc autem hic conſolatur; tu verò cruciaris. A.t.6.§.3.
Rogo te pater, ut mittas eum in domum patris mei. C.t.23.§.9.I. t.8.§.5.
Habeo quinque fratres. I.t.8.§.3.

Caput 17.

Tranſibat per mediam Samariam. A.t.13.§.7.
Occurrerunt ei decem viri leproſi. C.t.24.§.6.
Levaverunt vocem. G.t.6.§.5.
Oſtendite vos Sacerdotibus. C.t.26.§.4.
Dum irent, mundati ſunt. C.t.26.§.2.
Unus ex illis regreſſus cum magna voce magnificans Deum. G. t. 6.§.4.
Novem ubi ſunt. I.t.9.§.2.
Regnum Dei intrà vos eſt. C.t.37.§.2.
Ubicumque fuerit corpus, ibi congregabunt & aquilæ. E.t.1.§.9.
Judex quidam erat in quadam civitate; qui Deum non timebat &c. I.t.25.§.10.
Unus Phariſæus, & alter publicanus. I.t.15.§.5.
Gratias tibi ago, quia non ſum ſicut cœteri hominum. I.t.3. §.2. I.t.30.§.2.
Jejuno bis in Sabbatho. C.t.6.§.3.I.t.1.§.1.
Publicanus à longe ſtans nolebat nec oculos ad cœlum levare. H.t.8.§.3.
Percutiebat pectus ſuum. C.t.16.§.6.C.t.26.§.3 C.t.33.§.4.I.t.16. §.2 I.t.30.§.2.
Omnia, quæcumque habes, vende, & da pauperibus. C. tit. 35. §. 2.
Nihil horum intellexerunt. A.t.7.§.3. A.t.14.§.19.
Cœcus, quidam ſedebat ſecus viam mendicans. C.t. 41. §.2. §.4. H.t.3.§.7.
Dixerunt quod JESUS Nazarenus tranſiret. F.t.1.§.2.
JESU fili David miſerere mei. F.t.9.§.2.
Ipſe verò multò magis clamabat. D.t.7.§.1 F.t.3.§.2.
Reſpice. F.t.6.§.1.
Vidit, & ſequebatur illum, magnificans, Deum, C.t.17.§.2.G.t. 6.§.6.

Caput 19.

Ingreſſus perambulabat Jericho. I.t.23.§.1.
Ecce vir nomine Zachæus H.t.7.§.3.
Princeps Publicanorum, & ipſe dives. D.t.13.§.3.
Quærebat videre JESUM. A.tit.14.§.4.n.4.C.tit.42.§.4. D. tit. 2. §. 7.
Præcurrens aſcendit in arborem ſycomorum. C.t.1.§.10.F.t.6.§.1. G.t.4.§.4.
Aſcendit, ut videret. C.t.29.§.4.
Vidit illum. D.t.4.§.10.
Feſtinans deſcende. C.t.8.D.t.4.§.10.
In domo tua oportet me manere. E.t.5.§.4.
Excepit illum gaudens. D.t.14.§.9.
Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus. D.t.4.§.10.E.t. 5.§.7.§.22.
Hodie ſalus domui huic facta eſt. E.t.11.§.2.H.t.5.§.2.
Eo quod & ipſe filius ſit Abrahæ. E.t.5.§.2.
Negotiamini, dum venio. C.t.23.§.1.
Nolumus hunc regnare ſuper nos. C.t.42.§.2.
Mna tua decem mnas acquiſivit. G.t.3.§.6.
Duxerunt illum ad JESUM. C.t.25.§.11.
Videns civitatem flevit ſuper illam. B.t.9.§.4.§.5.C.tit.10.§.3.C.t. 11.§.5.C.t.15.§.4.C.t.23.§.19.I.t.26.§.5.L.t.2.§.9.
Si cognoviſſes & tu. C.t.18.§.2.
Et quidem in hac die tua. D.t.6.§.2.
Circumdabunt te inimici tui vallo. I.t.26.§.1.

Caput 21.

Vidit quamdam viduam pauperculam mittentem æra minuta duo L.t.10.§.10.
Cum audieritis prælia, & ſeditiones &c. C. t. 10. §. 18. I. tit. 26. §. 15.
Et ira populo huic. D.t.4.§.11.
Erunt ſigna in ſole, & luna, & ſtellis. E. tit. 11. §. 3. I. t. 26. §.4. §.6.
Areſcentibus hominibus præ timore. I.t.8.§.3.
Virtutes cœlorum movebuntur. A.t.18.§.1.I.t.26.§.4.
Videbunt Filium hominis venientem in nube. I.t.26.§.4. §.5.
Levate capita veſtra. I.t.26.§.14.
Videte ficulneam. C.t.1.§.3.
Attendite, nè fortè graventur corda veſtra in crapula: C. tit.23. §. 10.

Caput 22.

Occurret vobis homo quidam amphoram aquæ portans. L. t. 2. §. 3.
Oſtendet vobis cœnaculum magnum ſtratum. E.t.9.§.8.
Cum facta eſſet hora, diſcubuit. C.t.24.§.3.
Manus tradentis me mecum eſt in menſa. E.t.9.§.18.
Qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur. L.tit.9.§.2. §.3.
Quis major eſt? qui recumbit? an qui miniſtrat? E.t.9.§.22.
Et ſedeatis ſuper thronos. C.t.1.§.3.
Tu aliquando converſus confirma fratres tuos, C.t.23.§.3.
Satis eſt. C.t.24.§.4.
Egreſſus ſecundum conſuetudinem. C. t. 13. §. 2.
Avulſus eſt ab eis. A.t.13.§.19.
Apparuit ei Angelus Confortans eum. A.t.13.§.9.
Factus eſt ſudor ejus ſicut guttæ ſanguinis. I. t. 26.§. 4. L. t.2.§. 10.
Surgite, orate. C.t.23.§.7.
Juda, oſculo Filium hominis tradis. C.t.26.§.2.F.t.9.§.3.
Non novi illum. C.t.26.§.5.
Converſus Dominus reſpexit Petrum. L.t.2.§.8.

Caput 23.

Commovet populum; docens per univerſam Judæam, incipiens à Galilæa uſque huc. D.t.15.§.4.
Illuſit indutum veſte alba. I.t.12.§.1.
Nolite flere ſuper me &c. C.t.10.§.3.L.t.2.§.7.§.8.
Ducebantur & alii duo nequam cum eo. I.t.25.§.11.
Ibi crucifixerunt eum. C.t.42.§.5.
Unum à dextris, & alterum à ſiniſtris. C.t.42.§.16.
Pater dimitte illis. C.t.31.§.3.I.t.10.§.2.I.t.17.§.1.
Si tu es Chriſtus, ſalvum fac temetipſum, & nos. A.t.19.§.5.G.t. 5.§.4.
Neque tu times Deum. C.t.26.§.2.I.t.4.§.2.
Domine, memento mei, cùm veneris in regnum tuum. A.t.7.§.2. C.t.1.§.17.C.t.43.§.3.D.t.2.§.20.H.t.7.§.2.L. t.9. §.3. L.tit. 10.§.2.
Hodie mecum eris in paradiſo. A.t.13.§.8.A.t.26.§.3.B.t.9.§.4.C.t. 21.§.1.C.t.26.§.2.D.t.4.§.10.G.t.4.§.3.I.t.9.§.2. I.t.25.§.9. L.t.10. §. 8.
Pater! in manus tuas commendo ſpiritum meum. A. t.19.§.3.C. tit 8.
Percutientes pectora ſua revertebantur. C.t.35.Miſcell.

Caput 24.

Quid quæritis viventem cum mortuis. D.t.14.§.21.
Viſa ſunt ante illos ſicut deliramentum. F.t.2.§.6.
Ibant ipſa die in caſtellum. C.t.31.§.4.
Tu ſolus peregrinus es. D.t.4.§.10.
Potens in opere, & ſermone. C.t.23.§.7.
O ſtulti, & tardi corde ad credendum C.t.8.C.t.10.§.3.
Incipiens à Moyſe. C.t.23.§.13.
Finxit ſe longius ire. A.t.14.§.4.m.4.
Aperti ſunt oculi eorum. E.t.9.§.10.
Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis. C.t.23.§.19.
Surgentes eadem hora reverſi ſunt in Jeruſalem. C.t.10.§.2.
Pax vobis. A.t.13.§.7.
Quid turbati eſtis, & cogitationes aſcendunt in corda veſtra. C. t.16.§.6.
Obtulerunt ei partem piſcis aſſi, & favum mellis. G.t.2.§.2.
Aperuit illis ſenſum, ut intelligerent Scripturas. C.t.6.§.4.
Elevatis manibus benedixit eis. A.t.25.§.5.D.t.2.§.2.

Evangelium ſecundum Joannem.

Caput 1.

IN principio erat Verbum. C.t.12.§.7.D.t.4.§.1.
In ipſo vita erat. B.t.6.§.10.
Et vita erat lux hominum. B.t.9.§.6.
Lux in tenebris lucet. G.t.4.§.4.

Fuit homo miſſus à Deo, cui nomen erat Joannes. I.t.19. §.2.
Ut omnes crederent per illum. F.t.6.§..6
In propria venit, & ſui eum non receperuns. I. t.8.§.3.
Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. A.t.12.§.3. D.t.2.§.3. F.t.10.§.1. G.t.4.§.5. I.t.5.§.5. I.t.8.§.3. I.t.18.§.5.
Neque ea voluntase carnis. C.t.5. §.3.
Et Verbum caro factum eſt. A.t.14.§.4. num.1. H. t.7. §.2. I.tit.5. §. 6. §.8.
Vidimus gloriam ejus. B.t.9. §.6.
Miſerunt Judæi ab Jeroſolymis Sacerdotes, & Levitas, ad eum. I.t.18.§.2.
Tu quis es. C.t.18.§.3. D.t.17 §.7. I.t.28.§.2.
Confeſſus eſt. A.t.10.§.6. G.t.3. §.9.
Non ſum. C.t.17. §.3.
Ego vox clamantis in deſerto. C.t.12 §.14. C.t.23.§.8.§.18. D.t.19. §.2. H.t.7.§.16. I.t.19. §.1.
Dirigite viam Domini. C.t.16.§.3. F.t.16.
Non ſum dignus, ut ſolvam ejus corrigiam calceamenti. H.t.7. §. 19.
Ecce agnus Dei. A.t.19.§.5. L.t.10. §.7.
Ego neſciebam eam, C.t.23. §.7.
Quid quæritis. C.t.1.§.9. I.t.15.§.3. L.t.10. §.10.
Tu es Simon filius Jona. H.t.7.§.3.
Erat Philippus à Bethſaida civitate Andreæ, & Petri. A.t.17.
Rabbi tu es Filius Dei. F.t.6.§.3.
Cùm eſſes ſub ficu, vidi te. C.t.23. §.24.

Caput 2.

Vocatus eſt Jeſus ad nuptias. C.t.12.§.8. L.t.3.§.3.
Deficiente vino. A. t.14.§.21.
Vinum oon habent. A. t.14. §.4. num.2. D.t.2.§.8. E.t.5.§.18. G. t.5.§.1.
Quid mihi, & tibi, eſt mulier. D. t. 2. §. 5. E. t. 5. §. 20. I. tit. 23. §. 1.
Nondum venit hora mea. A. t.13. §. 11. A. t. 29. §. 3. C. tit.29. §. 3.
Erant ibi lapideæ hydriæ. C.t.30. §. 2.
Implete hydrias aqua. G.t.4.§.5.§.6. H.t.7.§.25. L.t.10. §.8.
Impleveruns eas uſque ad ſummum. B.t.6.§.2. L.t.10 §.4.
Haurite nunc, & ferte architriclino. C t.23. §.1.
Ut guſtavit aquam vinum factam. F.t.3.§.1. I.t.6.§.1. L.t.2.§.9.
Hoc fecit initium ſignorum C.t.23.§.3. C.t.35.§.6.
Manifeſtavit gloriam ſuam. A.t.13.§.11. E.t.9. § 8.
Cùm feciſſet quaſi flagellum de funiculis. A.t.16.§.2. I.t.8.§.1. I. t.11.§.2. I.t.26. §.2.
Omoes ejecit de templo. H. t.4.§.5.
Auferte iſta hinc. C.t.40 §.3.
Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. F. t. 8. §. 8.

Caput 3.

Niſi quis renatus fuerit denuo, non poteſt videre regnum Dei. B. t.2.§.4.
Spiritus, ubi vult, ſpirat. B.t.9.§ 5.
Quomodo poſſunt hæc fieri. H.t.7. §.6.
Tu es Magiſter in Iſrael; & hæc ignoras. H t.7. §.6.
Ità exaltari oportet Filium hominis. C.t.43. §.4.
Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret. A.t.13.§.7 §.11. B.t 9 §.5. C.t.42 §.3. L.t.10.§.6.§.21.
Qui habet ſponſam, ſponſus eſt. G.t.3 §.9.
Ut omnis, qui credit in illum, non pereat. F.t.6.§.10.
Filius homiois, qui eſt in cœlo. F.t.9. §.3.
Illum oportet creſcere, me autem minui. I.t.19 §.1. L.t.10 §.7.
Qui credit in Filium, habes vitam æternam. F.t.6.§.2.
Ira Dei manet ſuper eum. A.t.6.§.2.

Caput 4.

Erat ibi fons Jacob. A t.23.§.1 L.t.2.§.1.
Jeſus fatigatus ex itinere ſedebat ſic ſupra fontem. A.t.14.§. 15.n.2. §.21. A.t.19.§.3 §.8.M. H.t.7.§.27. L.t.1.§.3. L.t.2.§.3.
Venit mulier de Samaria, haurite aquam. A.t.19.§.8. M. L.tit. 16. §.12.
Da mihi bibere. C.t.23.§.10. E.t.5.§.4. G.t 4.§.5. L.t.10. §.3. §.11. L.t.16.§.3.
Quomodo tu à me bibere petis. C.t.18. §.4.
Neque in quo baurias, habes. D.t.17.§.2.
Omnis, qui bibit ex hac aqua, ſitiet iterum. D.t.2. §.6. D.t.4. §. 14. D.t9.1 §.4.
Aqua, quam ego da' o ei, fiet ea ea fons aquæ ſalientis in vitam æternam. G.t.4 §.1.
Domine, da mihi hanc aquam, ut non ſitiam. F.t.2.§ 4.
Vade, voca virum tuum. C. tit. 26. §. 2. C. t. 40. §.5. L. tit.16. §. 14.
Hoc verè dixiſti. C.t.26.§.4.
Et Pater tales quærit, qui adorent eum. L.t.4.§.1.
Ego ſum, qui loquor tecum. H.t.7.§.6.
Diſcipuli mirabantur, quia cum muliere loquebatur. F.t.2.§8.
Reliquit ergo hydriam mulier. A.t.15. Quartus Amor. A. t.26.§. 4.C.t.23.§.9.F.t.2.§.3.L.t.16.§.3.
Venite, & videte hominem, qui dixit mihi omnia, quæcumque feci. A.t.14 §.18.
Qui metit, mercedem accipit; & congregat fructum in vitam æternam. C.tit.23.§.8.
Eras quidam regulus, cujus infirmabatur. D.t-4.§.10.
Infirmabatur Capharnaum. A.t.14.§.21.
Niſi ſigna, & prodigia videritis, non creditis. I.t.23.§.1.
Credidit homo ſermoni. F.t.6.§.7.
Cognovit ergo pater : quia illa hora erat &c. G.t.6.§.7.

Caput 5.

Erat dies feſtus Judæorum. F.t.4.§ 2.
In his jacebat multitudo magna languentium. G.t.8.§.3.
Expectantium aquæ motum. G.t.4 §.2.
Angelus Domini deſcendebat. A.t.18.§.2.C.t.23.§.1.D.t.3. §.3.
Qui prior deſcendiſſet in piſcinam poſt motionem aquæ, ſanus fiebat. C.t.8.
Erat quidam homo ibi triginta, & octo annos habens in infirmitate ſua. A.t.14.§.14.C.t.31.§.2.D. t.2 §.2.I.tit.25.§.10. L.tit. 16. §. 1.
Vis ſanus fieri. A.t.29.§.3.C.t.26.§.2.
Hominem non habeo. A.29.§.3.D.t.17.§.2.H.t.7.§.21.
Tolle grabatum tuum. A.t.14.§.14 C.t.39.§ 3.
Erat Sabathum in die illo. C 1.26 §.2.
Ecce ſanus factus es; jam noli peccare. B.t.6.§.2.G.t.3.§.3. G.tit.6. §. 7.
Non poteſt Filius à ſe facere quidquam. I.t.25.§.8.
Qui - credit ei, qui miſit me, habet vitam æternam. G. t.5, §.2.
Ille erat lucerna ardens. C.t.40.§.3.
Sicut audio, ſic judico. A.t.7 §.3.I.t.29.§ 8.
Dilectionem Dei non habetis in vobis. A.t.14.§.4.M. 8.n.2.

Caput 6.

Abiit JESUS trans mare. A t.19 §.5.C.t.23.§.9.
Erat proximum Paſcha. C.t.26 § 2.
Unde ememus panes, ut manducent hi. B.t.6.§.9.C.t.29.§.4.§.10. E.t.5 §.22.
Facite homines diſcumbere. H.t 5.§.7.H.t.7.§.5.
Accepit JESUS panes : & cùm gratias egiſſet, diſtribuit diſcumbentibus, quantum volebant. D.t.4.§ 18.E.t.5.§.7.G.t.6. §.3.L. t.10 §.10.
Colligite fragmenta. B.t.6.§.8.D.t.14.§.17. E.t.5.§.14. F. t.6 §.9.
Impleverunt duodecim cophinos fragmentorum. A.t.14.§.7.M.L. t.10 §.21.
JESUS cùm cognoviſſet, quia venturi eſſent &c. fugit in montem. A.t.14.§.8.C t.41.§ 2. D.t.8 §.3.
Cùm remigaſſent quaſi ſtadia viginti quinque. A.t.29.§.3.
Quæritis me; non quia vidiſtis ſigna, ſed quia manducaſtis. A. t.19.§.5.I.t.15.§ 6.
Operamini non cibum, qui perit. E.t.9.§.18.
Hunc Pater ſignavit Deus. E.t.9.§.18.
Non Moyſes dedit vobis panem de cœlo. B tit.6.§ 3.E.t.9.§.8.
Domine, ſemper da nobis panem hunc. D.t.17.§ 2.
Ego ſum panis vivus. E t 9 §.21.
Si quis manducaverit ea hoc pane, vivet in æternum. E. t.9. §.3.
Caro mea verè eſt cibus. E.t.9 §.8.§.12.
Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. E.t.9 §.27.
Qui manducat me, ipſe vivet propter me. E.t.3.§.29.E.t.9.§.29.
In me manet, & ego in illo. A.t.11.§.5.
Litigabant Judæi ad invicem. E.t.9 §.22.
Quomodo poteſt nobis hic carnem ſuam dare ad manducandum. F.t 6 §.4.
Ex vobis unus diabolus eſt. E.t.9.§.18.

Caput 2.

Poſt hæc ambulabat Jeſus in Galilæam. A.tit.7.§.2.
Erat in proximo dies feſtus Judæorum. B.t.1.G.t.2.§ 4.
Scenopegia .t.13.§.2.
Si hæc facis, manifeſta teipſum Mundo. A.t 16.§.1.
Tempus meum nondum advenit. H.t.7.§.17.
Vos aſcendite ad diem feſtum hunc. C. t.1.§.1.
Ego non aſcendo ad diem feſtum illum. G.t.2.§.2.
Quidam dicebant, quia bonus eſt &c.C.t.23.§.1.
Mea doctrina non eſt mea. G t.3.§ 6.
Dæmonium habes. C.t.2.§.1.
Unum opus feci, & omnes miramini. A.13.§.2.
Adhuc modicum tempus vobiſcum ſum. A tit.13.§.9.
Clamabat dicens : ſi quis ſitit - veniat ad me. A.t.13.§.7.A. t.19.§. 8.M.B.t.8.§.3.C.t.1.§.13.C.t.9.§.1.C.t.23.§.22. F.t.6.§.9. G.t.2.§. 2.L.t.10.§.3.
Nondum erat ſpiritus datus, quia Jeſus nondum erat glorificatus. C.t.43.§.4.

Num-

Numquid lex noſtra judicat hominem. I.t.25.§.8.

Caput 8.

Diluculo venit in templum. A.t.19.§.5.
In lege Moyſes mandavit nobis hujuſmodi lapidare. A. tit. 3. §. 3.
JESUS inclinans ſe deorſum ſcribebat in terra. C.t.40. §.2.§. 9.I.t. 25.§.2.§.4.
Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat. C. t.40 §.2.
Iterum ſe inclinans ſcribebat. C.t.40.§.2.
Ego ſum lux Mundi. A.t.13.§.7.C.t.12.§.6.I.t.18.§.5.
Numquid interficiet ſemetipſum. I.t.17.§.2.
Non quæro gloriam meam. A.t.16.§.2.
Vos ex patre diabolo eſtis. D.t.5.§.7.
Abraham pater veſter exultavit, ut videret diem meum. A.t.13. §.2.C.t.12.§.8.C.t.43.§.1.
Antequam Abraham fieret, ego ſum. C.tit.30.§.3.

Caput 9.

Ut manifeſtentur opera Dei in illo. G.tit.3.§.9.
Expuit in terram, & fecit lutum. C.t.32.
Vade, lava in natatoria ſiloe. B.t.2.§.1.
Dicebat, quia ego ſum. D.t.8.§.12.H.t.7.§.26.
Audivit JESUS, quia ejecerunt eum foras. A.t.29.§.3.

Caput 10.

Oves illum ſequuntur. I.t.4.§.2.
Ego ſum oſtium. H.t.7.§ 8.I.t.4.§.2.L.t.2.§.3.
Ego ſum paſtor bonus. A.t.13.§.10.C.t.17.§.4.
Paſtor bonus animam ſuam dat pro ovibus ſuis. A.t.16. §.5. L.tit. 10.§ 7.
Fiet unum ovile, & unus paſtor. E.tit.2.§ 3.
Opera, quæ ego facio in nomine patris mei, hæc teſtimonium perhibent de me. G.t.3.§.6.
Loquor vobis, & non creditis. G t.4.§.6.
Multi venerunt ad eum. C.t.1.§.10.

Caput 11.

Maria erat, quæ unxit Dominum ungento. D.t.3.§.3.
Miſerunt ſorores ad eum: ecce, quem amas infirmatur. A. t.13 §. 10.A.t.29.§ 2.E.t.5.§.20. F.t.2.§.1.L.t.2.§.7.
Diligebat JESUS Martham, & ſororem ejus Mariam. A. tit. 12. §. 4.
Rabbi, nunc quærebant te Iudæi lapidare: & iterum vadis. A. t.22.§.1.
Nonne duodecim ſunt horæ diei. I.tit.6.§.2.
Lazarus amicus noſter dormit. C.t.31.§.2.
Martha, ut audivit, quia venit JESUS, occurrit illi. A.t.14.§.20.
Qui credit in me - vivet. F.t.6 §.6.
Scio, quia reſurget in reſurrectione, in noviſſimo die. A.tit. 19. §. 5.
Infremuit ſpiritu. I.t.23.§.1.
Lacrymatus eſt JESUS C.t.21.§ 2.
Ecce quomodo amabat eum. A.t.10.§.9.
JESUS rurſus fremens in ſemetipſo. I.tit.26.§.5.
Lapis ſuperpoſitus erat ei. C.t.51.§.2.
Tollite lapidem. A t.29 § 4 C.t.16.§.5.
Domine, jam fœtet. F.t.1.§.3.L.t.16.§.1.
Quatriduanus eſt. C.t.3.§.2.
Voce magna clamavit: Lazare veni foras. C.t.26. §.1. C. t.35.§.6. G.t.4 §.3.I.t.13.§.1.
Collegerunt concilium. A.t.7.§.3.
Dicebant, quid facimus &c. A.t.29.§.8.
Tollent noſtrum locum, & gentem. A t.16.§.1.
Expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo. A.t. 16.§.1.

Caput 12.

Maria accepit libram unguenti nardi Piſtici. I.t.32.§.1.
Domus impleta eſt ex odore. F.t.1.§.1.
Quare hoc unguentum non venit trecentis denariis. E. tit. 11. §. 3.
Niſi granum frumenti mortuum fuerit. A.t.13.§.8. E.t.9.§.1.
Si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipſum. A.t.13.§. 11.C.t.12.§.12.

Caput 13.

Sciens IESUS, quia venit hora ejus. A.t.13.§.11.C. t.12.§.7.
In finem dilexit eos. A t.13.§.3.§.12.
Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus. C. t. 12. §.2. H. tit.7. §.2.§.14.
Cœpit lavare pedes. A.t.7.§.1.C.t.23.§.3.H.t.7.§.2.L.t.2.§.3.
Domine, tu mihi lavas pedes. C.t.17.§.3.D.t.12.§.4.
Quod ego facio, tu neſcis modo: ſcies autem poſtea. A. tit. 13. §. 2.
Si non lavero te, non habebis partem mecum. A. t.13.§.2 I.t.16. §. 1.
Non tantum pedes meos, ſed & manus, & caput. I.t.16.§.1.
Scitis, quid fecerim vobis. B.t.6.§.8.
Vos vocatis me Magiſter - & bene dicitis. C.t.23.§.1.
Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, & vos faciatis. C.tit.23.§. 7.
Turbatus eſt ſpiritu. A.t.19.§.8.M.
Unus ex vobis tradet me. D.t.3.§.3.
Aſpiciebant ad invicem Diſcipuli, hæſitantes de quo diceret. I. t.30. §.3.
Unus ex Diſcipulis, quem diligebat JESUS. I.t.20.§.3.
Hoc nemo ſcivit diſcumbentium. D.t.3.§.3.
Quod facis, fac citius. I.t.30.§.3.
Cùm accepiſſet bucellam, exivit continuò. I.t.9.§.2.
Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem. C. tit. 10. §.5. §. 18.

Caput 14.

Ego ſum via. A.t. 13.§.7.A.t.19.§.3.C.t.12.§.11.
Oſtende nobis Patrem, & ſufficit. D.t.4.§.12.
Qui videt me, videt & Patrem meum. F.t.9.§.1.I.t.4.§.1.
Si diligitis me, mandata mea ſervate. A.t.14 §.13.
Si quis diligit me, ſermonem meum ſervabit. A.t.14.§.4.M 8.n.4. §. 11.
Si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado ad Patrem. C. t. 10. §. 12.
Ad eum veniemus. A.t.14.§.4.M t2.
Quem Mundus non poteſt accipere. A.t.11.§.1.
Ut cognoſcat Mundus, quia diligo Patrem. A.t.14.§.14.Teſtim.
Surgite, eamus. E.t.9 §.26.

Caput 15.

Manete in me, & ego in vobis. D.t.4.§.10.
Ego ſum vitis, vos palmites. C.t.40.§.3.
In ignem mittent, & ardet. A.t.6 § 2.I.t.8.§.3.
Ut fructum plurimum afferatis. G.t.3.§ 9.
Hoc eſt præceptum meum, ut diligatis invicem, ſicut dilexi vos C.t.10 §.11.
Majorem hac dilectionem nemo habet &c. I.t.10.§.2.
Odio habuerunt me gratis. D.t 4.§.10.

Caput 16.

Hæc locutus ſum vobis, ut non ſcandalizemini. C.t.10.§.18.
Abſque ſynagogis facient vos. I.t.1.§.1.
Expedit vobis, ut ego vadam. A.t.14.§.21.
Si non abiero, Paraclytus non veniet ad vos. A.t.14.§.21.
Arguet Mundum de peccato. C.t.23.§.3.I t.30. §.1.
Modicum, & jam non videbitis me. A.t.13.§.8.I.t.1.§.2.
Modicum A.t.4.§ 3.B.t.6.§.2. D.t.2 §.2.
Plorabitis, & flebitis. I.t.11.§.2 L.t.2.§.8.
Triſtitia veſtra vertetur in gaudium. G.t.2.§ 4.
Mulier, cum parit, triſtitiam habet. A.t.13.§.5.
Petite - ut gaudium veſtrum ſit plenum. A.tit. 14. §. 20. C.tit. 1. §. 5.
Venit hora, cùm jam non in proverbiis loquar. A. t.13. §.8.

Caput 17.

Manifeſtavi nomen tuum hominibus. A.t.13.§.11.
Pater ſancte, ſerva eos in nomine tuo. A.t.13.§.11.
Non rogo, ut tollas eos de Mundo. I.t.8.§ 3.
Sanctifica eos. A.t.13 § 10. C.t.12.§.9.
Ut omnes unum ſint, ſicut tu Pater in me. C.t.24.§.1.
Ut ſint unum, ſicut & nos. C.t.30.§.4.
Pater quos dediſti mihi; volo, ut ubi ſum ego, & illi ſint mecum. A.t.13.§.1.

Caput 18.

Dixit eis, ego ſum: abierunt retrorſum. I.t.26.§.3.
Si me quæritis, ſinite hos abire. A.t.14.§ 7.C.t.10.§.3.
Egreſſus trans torrentem Cedron. A t 19.§.3.
Pontifex interrogavit JESUM de Diſcipulis. D.t.3.§.3.
Ancilla oſtiaria. A.t.16.§.1.F.t.2.§.6.
Dicit illi, non ſum. C.t.11.§.3.
Ut non contaminarentur. C.t.27.§ 4.
Nobis non licet interficere quemquam. G.t.5.§.4.

Caput 19.

Neſcis, quia poteſtatem habeo crucifigere te. D.t.8.§.7.
Ecce homo. I.t.26.§.5.
Si hunc dimittis, non es amicus Cæſaris. I.t.2.§.2.
Omnis, qui ſe regem facit, contradicit Cæſari. L.t.9.§.3.
Bajulans ſibi crucem. C.t.43.§.1.§.15.
Scripſit titulum Pilatus. D.t.8.§.11.
JESUS Nazarenus Rex Judæorum. C.t.42.§.2.
Quod ſcripſi, ſcripſi. I.t.25.§.4.
Sitio. L.t.10 § 3.
Conſummatum eſt: & inclinato capite tradidit ſpiritum. C.t.42. § 2.D.18.§.2.
Erat tunica inconſutilis C.t.20.§.1.
Os non comminuetis ex eo. C t.24.§.3.
Lancea latus ejus aperuit. C.t.42.§.3.

Continuò exivit ſanguis, & aqua. A.t.13.§.10. I.t.3.§.12. I. tit.4. §. 3. L.t.2 §.6.
Ferens mixturam myrrhæ, & aloes. L.t.10 §.11.

Caput 20.

Una Sabbathi Maria Magdalene venit manè. A. t.54. §.4.m.10. D. t.2.§.7.
Currebant duo ſimul. A.t.14. §.14.
Ille alius Diſcipulus præcucurrit citius Petro. I.t.33.§.2.
Maria ſtabat ad monumentum foris plorans. A.t.14.§.4.n.3. §.25. C.t.30. §.3.
Dum fleret, inclinavit ſe. A.t.14.§.16.
Vidit duos Angelos ſedentes in albis. C.t.30.§.2.
Mulier, quid ploras. H.t.4. § 2. L.t.2.§.2. §.6.
Non ſciebat, quia Jeſus eſt. D.t.4.§.10.
Exiſtimans, quia hortulanus eſſet. H.t.4. §.3.
Si tu ſuſtuliſti eum. A.t.14.§.4.m.10. I.t.30.§.3.
Ego eum tollam. A. t.14.§.4.m.10.
Noli me tangere. C.t.28. F.t.6 § 4.
Cùm ſerò eſſet die illo. D.t.2 §.3.
Venit Jeſus, & ſtetit in medio. A.t.13. §.7.
Gaviſi ſunt Diſcipuli viſo Domino. G.t.2.§.3.
Cùm hæc dixiſſet, inſufflavit. G.t.5.§.5.
Poſt dies octo - & Thomas cum eis. A.t.19.§.8. M.
Dominus meus, & Deus meus. C.t.29.§.9. D.t.17.§.2.

Caput 21.

Vado piſcari. H.t.4.§.3.
Mittite in dexteram navigii. C.t.1. §.2.
Dicit Diſcipulus ille, quem diligebat Jeſus, Petro, Dominus eſt. A.t.14.§.20. D.t.19.§ 2. I.1.18, §.5.
Simon Petrus - tunica ſuccinxit ſe. A.t.14.§.15.n.4.
Afferte de piſcibus, quos prendidiſtis nunc. G t.4.§.5.
Simon Joannis, diligis me plus his. A.t.14.§.4.m.8.n.2. §.23.
Paſce oves meas. C.t.40.§.9.
Sequere me. E.t.11.§.2.n.5.
Qui recubuit in cœna ſuper pectus Jeſus. G.t.3.§.6. I.t.20. §.3.
Sic eum volo manere. G.t.5.§.1.

Actus Apoſtolorum.

PRimum quidem ſermonem feci de omnibus &c. C. tit.12. §. 12.
Cœpit Jeſus facere, & docere. C.t.23.§.7. E.t.11.§.2.
Conveſcens præcepit eis, ab Jeroſolymis nè diſcederent. A.t.13. §.8. C.t.40.§.8.
Domine, ſi in tempore hoc reſtitues regnum Iſrael. L.t.10.§ 8.
Accipietis virtutem ſupervenientis Spiritus Sancti in vos. C.t.31. §.6. L.t.10.§.7.
Videntibus illis elevatus eſt. A.t.13. § 9.
Nubes ſuſcepit eum. A. t.14. §.4. M.7. n.1. A.t.25. §.4. C.t.30 §.3. E.t.9. §.4.
Ecce duo viri. F.t 2.§.5.
Viri Galilæi quid ſtatis aſpicientes in cœlum. C. tit.1.§.5. C. tit. 10.§. 12.
Sic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cœlum. I. t.26.§.4.§.5.
Diffuſa ſunt omnia viſcera ejus. I.t.24. §.4.

Caput 2.

Sonus - replevit totam domum. B.t.6. §.2.
Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ. A. t.14. §.6. §.15.n.4. L.t.10. § 5. L.t.14.§.7.
Seditque ſupra ſingulos eorum. A.t.14.§.11.
Repleti ſunt omnes Spiritu Sancto. B t.6 §.3. D.t.4. §.12.
Cœperunt loqui variis linguis. A. t.14. §.18. C.t.10.§.12. C.t.23. §.4 I.t.23. §.1.
Muſto pleni ſunt. A.t.14.§.20. A.t.22.§.5. F.t.2.
Non ſicut vos exiſtimatis, hi ebrii ſunt. C.t.2. §.2.
Juvenes veſtri viſiones videbunt. C.t.4. §.6.
Vobis eſt repromiſſio - & omnibus, qui longè ſunt. C.t.10. §.12.
Habentes gratiam ad omnem plebem. G.t.5.§.3.

Caput 3.

Quidam vir, qui erat claudus ex utero matris ſuæ &c. E.t.5. §.15.
Viri Iſraelitæ quid miramini. G.t.3 §.3.
Vos eſtis filii prophetarum. I.t.4. §.5.

Caput 4.

Quem vos crucifixiſtis. C t.23 §.20.
Nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat. C.t.23. §.9.

Caput 5.

Anania, cur tentavit Sathanas cor tuum, mentiri te Spiritui Sancto. t.26.§.7.
Audiens - hæc verba cecidit, & expiravit. A. tit.26. §. 3. I. tit. 26. §.3.
Uxor ipſius neſciens. D.t.3.§ 3.
Sepelierunt ad virum ſuum. C.t.24. §.7.

Caput 6.

Factum eſt murmur Græcorum adversùs Hebræos. C.t.24.§.6.
Nos orationi, & miniſterio verbi inſtantes. C.t.23. §.15.
Viderunt faciem ejus tamquam faciem angeli. C.t.23.§.22. I. tit. 32.§.3.

Caput 7.

Viri fratres, & patres. C.t.22. §.2.
Quis te conſtituit principem, & judicem, ſuper nos. C.t.10.§.5.
Vidit gloriam Dei. C.t.1. §.14.
Vidit Jeſum ſtantem. A.t.29.§.2. D.t.1.§.10.
Video cœlos apertos. C.t.35.§.2.
Domine Jeſu ſuſcipe ſpiritum meum. C.t.10.§.16.
Nè ſtatuas illis hoc peccatum. C.t.31.§.1. L t.10.§.2. I.t.22.§.7.

Caput 8.

Tunc Simon & ipſe credidit. A.t.16 §.1. I.t.16. §.1.
Imponebant manus ſuper illos. C.t.43.§.1.
Obtulit eis pecuniam. I.t.30.§.3.
Date & mihi hanc poteſtatem. C.t.23.§.4.
Quomodo poſſum, ſi non aliquis oſtenderit mihi. D. t.15. §.2.H. t.7.§.6.
Spiritus rapuit Philippum. G.t.6.§ 3

Caput 9.

Cadens in terram audivit vocem. C.t.35.§.1.
Saule, quid me perſequeris. C.t.10.§.3.§.6.I.t.11.§.1.
Quis es Domine. C.t.9.§ 7.
Domine, quid me vis facere. A.t.7.§.2.
Ingredere civitatem: ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere. C.t 29 §.4. D.t.15.§.1.
Erat ibi tribus diebus non videns: & non manducavit, neque bibit. I.t.3.§.5.
Vas electionis eſt mihi iſte. A.t.14.§.4.m.10.
Factum eſt, ut infirmata moreretur. A.t.29.§.4.
Circumſteterunt omnes viduæ flentes. E.t.5.§.11.
Dans illi manum erexit eam. E.t.11.§.2.

Caput 10

Vidit in viſu manifeſtè - Angelum Dei introeuntem ad ſe. A.t.18 §.2.E.t 5.§.3.
In quo erant omnia quadrupedia. &c.A.t.51.§.1.C.t.23.§.12.
Occide. C.t.23.§ 6.
Cornelius expectabat illos. C.t.10.§.22.
Surge; & ego ipſe homo ſum. H.t.7.§.22.
Pertranſiit benefaciendo, & ſanando omnes. A. 1.19. §.5. B. t.6.§. 10.B.t.9.§.5.L t.9.§.1.

Caput 11.

Diſcipuli prout quis habebat, propoſuerunt ſinguli in miniſterium mittere &c. E.t.5.§ 20.

Caput 12.

Petrus perſeverabat pulſans. A.t.29 §.4.

Caput 14.

Dii ſimiles hominibus deſcenderunt ad nos. A.t.16.§.5.
Lapidantes Paulum traxerunt extra civitatem. H.1.4.§.1.

Caput 16.

Baptizatus eſt ipſe, & domus ejus tota continuò. E.t.51. §.2.

Caput 17.

Quærere Deum, ſi fortè attrectent eum. C.t.41.§.2.
In Ipſo vivimus. D.t.4.§.5.

Caput 19.

Virtutes quaslibet faciebat Deus per manum Pauli. H.t.7. §.14.
Multi ex eis - contulerunt libros. L.t.12.§.2.

Caput 20.

Erant lampades copioſæ in cænaculo, ubi eramus congregati. E. t.9 § 29.
Serviens Domino cum omni humilitate, & lacrymis I.1.2.§.8.
Vos ſcitis quomodo nihil ſubtraxerim utilium. C.t.23. §.19.
Vincula, & tribulationes, Jeroſolymis me manent. A.t.19.§.5.
Per triennium nocte, & die, non ceſſavi, cum lacrymis monens unumquemque veſtrum. C.t.23.§.16.§.19.
Argentum, & aurum, aut veſtem nullius concupivi. I.t.25.§.3.

Caput 21.

Abſtracti ab eis. A.t.11.§.2.

Caput 22.

Ego ſum JESUS Nazarenus. C.t.35.§.5.

Caput 24.

Diſputante illo de juſtitia. A.t.26.§.3.L.t.16.§.20.
Tremefactus Felix. I.t.26.§.3.

Caput 27.

Donavit tibi Deus omnes. B.t.8.§.3.

Caput 28.

Barbari præſtabant non modicam humanitatem nobis. C.tit.11. §. 5.
Homicida eſt homo hic. I.t.12. §.3.

Epi-

Epiſtola S. Pauli ad Romanos.

Caput 1.

GRatias ago Deo meo per Jeſum. D.t.4.§.11.
Sapientibus, & inſipientibus, debitor ſum. D.t.15 §.4.
Revelatur ira Dei ſuper omnem impietatem. C.t.11.§.5. I.t.25.§.9.
Veritatem Dei in injuſtitia detinent. C.t.11. §.5.
Cùm cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificaverunt. F. t.6. §.8.

Caput 2.

Secundùm duritiam tuam, & impœnitens cor, theſaurizas tibi iram in die iræ. I.t.26.§.5.
Nomen Dei per vos blaſphematur inter Gentes. C.t.11.§.4

Caput 3.

Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei. B.t.9.§.6.
Juſtificati gratis per gratiam ipſius. G.t.4.§.6.

Caput 5.

Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum. C.t.9 §.2.
Juſtificati in ſanguine ipſius ſalvi erimus. L.t.2.§.8.
Conſepulti ſumus in illo per Baptiſmum in mortem. B.t.2.§.1.
Non regnet peccatum in veſtro mortali corpore. L. t.16. §.5.

Caput 7.

Occaſione accepta peccatum per mandatum operatum eſt. D. t.2. §.3.

Caput 8.

Si ſecundùm carnem vixeritis, moriemini. C.t.5. §.3.
Quicumque ſpiritu Dei aguntur, ii ſunt filii Dei. F.t.10.§.1.
Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. A. t.14. §.4. M.7. n.1.
Quos prædeſtinavit conformes fieri imaginis Filii ſui. L.t.4.§.3.
Proprio Filio ſuo non pepercit. B. t.6.§.3.
Qui eſt ad dexteram Patris, interpellat pro nobis. F. t.12.§ 9.
Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? A. t.14. §.4. n.2. §.4. m.10. §.15. n.2. A.t.26.§.5. C.t.2.§.1.
Neque altitudo, neque profundum. A.t.4.§.1,

Caput 12.

Obſecro vos fratres per miſericordiam Dei. A.t.12.§.3.
Sollicitudine non pigri. F. t.3.§ 2.
Flere cum flentibus. L.t.2.§.2.
Date locum iræ. I.t.22.§.9.

Caput 13.

Dei miniſter eſt, vindex in malum. I.t.24.§.1.
Nox præceſſit, dies autem appropinquavit. B.t.2.§.9.
Induamur arma lucis. I.t.26. §.18.
Induimini Dominum Jeſum Chriſtum.

Caput 15.

Non audeo loqui aliquid eorum, quæ per me non efficit Chriſtus. C.t.23.§.7.

Epiſtola S. Pauli ad Corinthios prima.

Caput 1.

QUi gloriatur, in Domino glorietur. A.t.7.§.2.

Caput 2.

Non judicavi me ſcire aliquid inter vos, niſi Jeſum Chriſtum, & hunc crucifixum. C.t.42. §.6.
Quod oculus non vidit. A.t.14.§.8.
Nos non ſpiritum hujus Mundi accepimus. A.t.15. Alia mor.

Caput 3.

Lac vobis potum dedi. C.t.42.§.14.
Unuſquiſque propriam mercedem accipiet ſecundùm ſuum laborem. C.t.23.§.18.

Caput 4.

Mihi pro minimo eſt, ut à vobis judicer, aut ab humano die. I.t.28.§.2.

Caput 5.

Judicavi tradere hujuſmodi Sathanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit. L.t.16.§.13.

Caput 6.

Portate Deum in corpore veſtro. L.t.4. §.3.

Caput 7.

Bonum eſt homini, mulierem non tangere. F.t.2.§.8.
Reliquum eſt, ut qui habent uxores, tamquam non habentes ſint. B t.6.§.6.
Qui gaudent, tamquam non gaudentes. C.t.41.§.3.

Caput 9.

Omnium me ſervum feci, ut plures lucrifacerem. C.t.10.§.14.
Omnibus omnia factus ſum. C.t.40.§.9.
Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo. G.t.4.§.5.

Caput 10.

Petra erat Chriſtus. C. t.30. §.2.
Hæc in figura facta ſunt. E.t.9.§.3.
Per omnia omnibus placeo.

Caput 11.

Debet mulier velamen habere ſuper caput. L.t.16. §.5.
Oportet & hæreſes eſſe H.t.1.§.1.
Dominus Jeſus in qua nocte tradebatur. E.t.9 §.8. L.t.10.§.6.
Hoc eſt Corpus meum. E t.9 §.3.
Quotieſcumque manducabitis mortem Domini annuntiabitis. E.t.9.§.23.
Quicumque manducaverit indignè. E.t.9.§.18.

Caput 12.

Alii per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ. D.t.19.§.3.
Æmulamini chariſmata meliora. L.t.18.§.5.

Caput 13.

Si diſtribuero charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. C.t.9.§.6.
Charitas patiens eſt. A.t.14.§.15.n.2. C.t.10.§.17.
Charitas non inflatur. C.t.9.§.7.
Charitas non quærit, quæ ſua ſunt. A.t.16. §.3.

Caput 14.

Nolite pueri effici ſenſibus. C.t.27. §.4.

Caput 15.

Gratia ejus in me vacua non fuit. G.t.4. §.5.
Abundantiùs illis omnibus laboravi. C.t.23.§.18.
Deinde finis. A.t.13 §.8.

Epiſtola S. Pauli ſecunda ad Corinthios.

Caput 1.

GLoria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ. A.t.2. §.1. G.t.3.§.8.

Caput 3.

Epiſtola noſtra vos eſtis. D.t.10 § 3. E.t.6.

Caput 4.

Habemus theſaurum iſtum in vaſis fictilibus. G.t.4.§.3.

Caput 5.

Per fidem ambulamus. F.t 6.§.1.
Ex hoc neminem novimus ſecundùm carnem. C.t.10.§.14.
Pro Chriſto legatione fungimur. I.t.10 §.2.

Caput 6.

A dextris, & à ſiniſtris. A.t.4 §.1.
Cor noſtrum dilatatum eſt. L.t.9. §.1.
Quaſi triſtes. G.t.2. §.4.

Caput 7.

In cordibus noſtris eſtis ad commoriendum, & convivendum. A.t.10.§.9.

Caput 8.

Conſilium in hoc do. C.t.29.§.10.

Caput 9.

Qui parcè ſeminat, parcè & metet. E.t.5.§ 6.

Caput 11.

Æmulor vos Dei æmulatione. I.t.18. §.3.

Caput 12.

Scio hominem raptum hujuſmodi uſque ad tertium cœlum. I. t.3 §.5.
Nè magnitudo revelationum extollat me. C.t.6.§.2.
Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ. C.t.5.§.1. H.t.7.21.

Caput 13.

Salutate invicem in oſculo ſancto. E.t.9. §.22.

Epiſtola S. Pauli ad Galatas.

Caput 1.

PAulus Apoſtolus, non ab hominibus ſed per Jeſum Chriſtum. I t.10.§.2.

Caput 2.

Vivo ego jam non ego. A.t.11.§.1.
In fide vivo Filii Dei, qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me. A.t.13.§.10. A.t.19.§.8 M.

Caput 3.

Ante quorum oculos Jeſus Chriſtus præſcriptus eſt. C.t.42.§.11.

Caput 4.

Ubi venit plenitudo temporis. I.t 5 § 6.
Filioli mei, quos iterum parturio. A. t.13. §. 9. C. t.23. §.16. C. t.35. §.8.

Caput 5.

Qui ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt. C.t.42.§.11.

Caput 6.

Fratres, etſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto. C. t.40. § 9.
Vos, qui ſpirituales eſtis, hujuſmodi inſtruite. C.t.40.§.8.
Si quis exiſtimat, ſe aliquid eſſe, cùm nihil ſit, ipſe ſe ſeducit A.t.12.§.4.

Mihi

Continuò exivit ſanguis, & aqua. A.t.13.§.10. I.t.3.§.12. I. tit.4. §. 3. L.t.2 §.6.
Ferens mixturam myrrhæ, & aloes. L.t.10 §.11.

Caput 20.

Una Sabbathi Maria Magdalene venit manè. A.t.14. §.4. m.10. D. 1.2.§.7.
Currebant duo ſimul. A.t.14. §.14.
Ille alius Diſcipulus præcucurrit citius Petro. I.t.33.§.2.
Maria ſtabat ad monumentum foris plorans. A.t.14.§.4.n.3. §.21. C.t.30.§.3.
Dum fleret, inclinàvit ſe. A.t.14.§.16.
Vidit duos Angelos ſedentes in albis. C.t.30.§.2.
Mulier, quid ploras. H.1.4. § 2. L.t.2.§.2. §.6.
Non ſciebat, quia Jeſus eſt. D.t.4.§.10.
Exiſtimans, quia hortulanus eſſet. H.t.4 §.3.
Si tu ſuſtuliſti eum. A.t.14.§.4.m.10. I.t.30.§.3.
Ego eum tollam. A.t.14.§.4.m.10.
Noli me tangere. C.t.28. F.t.6.§ 4.
Cùm ſerò eſſet die illo. D.t.2. §.3.
Venit Jeſus, & ſtetit in medio. A.t.13. §.7.
Gaviſi ſunt Diſcipuli viſo Domino. G.t.2.§.3.
Cùm hæc dixiſſet, inſufflavit. G.t.5.§.5.
Poſt dies octo - & Thomas cum eis. A.t.19.§.8. M.
Dominus meus, & Deus meus. C.t.29.§.9. D.t.17.§.2.

Caput 21.

Vado piſcari. H.t.4.§.3.
Mittite in dexteram navigii. C.t.1. §.2.
Dicit Diſcipulus ille, quem diligebat Jeſus, Petro, Dominus eſt. A.t.14.§.20. D.t.19.§.2. I.t.18, §.5.
Simon Petrus - tunica ſuccinxit ſe. A.t.14.§.15.n.4.
Afferte de piſcibus, quos prendidiſtis nunc. G t.4.§.5.
Simon Joannis, diligis me plus his. A.t.14.§.4.m.8.n.2. §.23.
Paſce oves meas. C.t.40.§.9.
Sequere me. E.t.11.§.2.n.5.
Qui recubuit in cœna ſuper pectus Jeſus. G.t.3.§.6. I.t.20. §.3.
Sic eum volo manere. G.t.5.§.1.

Actus Apoſtolorum.

PRimum quidem ſermonem feci de omnibus &c. C. tit.12. §. 12.
Cœpit Jeſus facere, & docere. C.t.23.§.7. E.t.11.§.2.
Conveſcens præcepit eis, ab Jeroſolymis nè diſcederent. A.t.13. §.8. C.t.40.§.8.
Domine, ſi in tempore hoc reſtitues regnum Iſrael. L.t.10.§ 8.
Accipietis virtutem ſupervenientis Spiritus Sancti in vos. C.t.31. §.6. L.t.10.§.7.
Videntibus illis elevatus eſt. A.t.13. § 9.
Nubes ſuſcepit eum. A.t.14. §.4. M.7. n.1. A.t.25. §.4. C.t.30.§.3. E.t.9. §.4.
Ecce duo viri, F.t.2.§.5.
Viri Galilæi quid ſtatis aſpicientes in cœlum. C. tit.1.§.5. C. tit. 10. §. 12.
Sic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cœlum. I. 1.26.§.4. §.5.
Diffuſa ſunt omnia viſcera ejus. I.t.24. §.4.

Caput 2.

Sonus - replevit totam domum. B.t.6. §.2.
Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ. A. t.14. §.6. §.15.n.4. L.t.10. § 5. L.t.14.§.7.
Seditque ſupra ſingulos eorum. A.t.14.§.11.
Repleti ſunt omnes Spiritu Sancto. B t.6.§.3. D.t.4. §.12.
Cœperunt loqui variis linguis. A. t.14. §.18. C.t.10.§.12. C.t.23. §.4 I.t.23. §.1.
Muſto pleni ſunt. A.t.14.§.20. A.t.22.§.5. F.t.2.
Non ſicut vos exiſtimatis, hi ebrii ſunt. C.t.2. §.2.
Juvenes veſtri viſiones videbunt. C.t.4. §.6.
Vobis eſt repromiſſio - & omnibus, qui longè ſunt. C.t.10. §.12.
Habentes gratiam ad omnem plebem. G.t.5.§.3.

Caput 3.

Quidam vir, qui erat claudus ex utero matris ſuæ &c. E.t.5. §.15.
Viri Iſraelitæ quid miramini. G.t.3.§.3.
Vos eſtis filii prophetarum. L.t.4. §.5.

Caput 4.

Quem vos crucifixiſtis. C.t.13 §.10.
Nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat. C.t.13. §.9.

Caput 5.

Anania, cur tentavit Sathanas cor tuum, mentiri te Spiritui Sancto. t.26.§.7.
Audiens - hæc verba cecidit, & expiravit. A. tit.26. §. 3. I. tit. 26. §.3.
Uxor ipſius neſciens. D.t.3.§ 3.
Sepelierunt ad virum ſuum. C.t.24. §.7.

Caput 6.

Factum eſt murmur Græcorum adversùs Hebræos. C.t.24.§.6.
Nos orationi, & miniſterio verbi inſtantes. C.t.23. §.15.
Viderunt faciem ejus tamquam faciem angeli. C.t.23.§.22. I. tit. 32.§.3.

Caput 7.

Viri fratres, & patres. C.t.22. §.2.
Quis te conſtituit principem, & judicem, ſuper nos. C.t.10.§.5.
Vidit gloriam Dei. C.t.1. §.14
Vidit Jeſum ſtantem. A.t.29.§.2. D.t.1.§.10.
Video cœlos apertos. C.t.35.§.2.
Domine Jeſu ſuſcipe ſpiritum meum. C.t.10.§.16.
Nè ſtatuas illis hoc peccatum. C.t.31.§.1. I. t.10.§.2. I.t.22.§.7.

Caput 8.

Tunc Simon & ipſe credidit. A.t.16.§.1. I.t.16. §.1.
Imponebant manus ſuper illos. C.t.43.§.1.
Obtulit eis pecuniam. I.t.30.§.3.
Date & mihi hanc poteſtatem. C.t.23.§.4.
Quomodo poſſum, ſi non aliquis oſtenderit mihi. D. t.15. §.2.H. t.7.§.6.
Spiritus rapuit Philippum. G.t.6.§.3

Caput 9.

Cadens in terram audivit vocem. C.t.35.§.1.
Saule, quid me perſequeris. C.t.10.§.3.§.6.I.t.11.§.1.
Quis es Domine. C.t.9 § 7.
Domine, quid me vis facere. A.t.7.§.2.
Ingredere civitatem: ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere. C.t 29 §.4. D.t.15.§.1.
Erat ibi tribus diebus non videns: & non manducavit, neque bibit. I.t.3.§.5.
Vas electionis eſt mihi iſte. A.t.14.§.4.m.10.
Factum eſt, ut infirmata moreretur. A.t.19.§.4.
Circumſteterunt omnes viduæ flentes. E.t.5.§.11.
Dans illi manum erexit eam. E.t.11.§.2.

Caput 10

Vidit in viſu manifeſtè - Angelum Dei introeuntem ad ſe. A.t.18 §.2. E.t 5.§.3.
In quo erant omnia quadrupedia. &c. A.t.11.§.1. C.t.23.§.12.
Occide. C.t.23.§.6.
Cornelius expectabat illos. C.t.10.§.22.
Surge; & ego ipſe homo ſum. H.t.7.§.22.
Pertranſiit benefaciendo, & ſanando omnes. A.t.19. §.5. B. t.6.§. 10. B.t.9.§.5. L t.9.§.1.

Caput 11.

Diſcipuli prout quis habebat, propoſuerunt ſinguli in miniſterium mittere &c. E.t.5.§.20.

Caput 12.

Petrus perſeverabat pulſans. A.t.29 §.4.

Caput 14.

Dii ſimiles hominibus deſcenderunt ad nos. A.t.16.§.5.
Lapidantes Paulum traxerunt extra civitatem. H.t.4.§.1.

Caput 16.

Baptizatus eſt ipſe, & domus ejus tota continuò. E.t.11.§.2.

Caput 17.

Quærere Deum, ſi fortè attrectent eum. C.t.41.§.2.
In Ipſo vivimus. D.t.4.§.5.

Caput 19.

Virtutes quaslibet faciebat Deus per manum Pauli. H.t.7. §.14.
Multi ex eis - contulerunt libros. L.t.12.§.2.

Caput 20.

Erant lampades copioſæ in cænaculo, ubi eramus congregati. E. t.9.§ 29.
Serviens Domino cum omni humilitate, & lacrymis L.t.2.§.8.
Vos ſcitis quomodo nihil ſubtraxerim utilium. C.t.23. §.19.
Vincula, & tribulationes, Jeroſolymis me manent. A.t.19.§.5.
Per triennium nocte, & die, non ceſſavi, cum lacrymis monens unumquemque veſtrum. C.t.23.§.16.§.19.
Argentum, & aurum, aut veſtem nullius concupivi. L.t.25.§.3.

Caput 21.

Abſtracti ab eis. A.t.11.§.2.

Caput 22.

Ego ſum JESUS Nazarenus. C.t.35.§.5.

Caput 24.

Diſputante illo de juſtitia. A.t.26.§.3. L.t.16.§.20.
Tremefactus Felix. I.t.26.§.3.

Caput 27.

Donavit tibi Deus omnes. B.t.8.§.3.

Caput 28.

Barbari præſtabant non modicam humanitatem nobis. C.tit.11. §. 5.
Homicida eſt homo hic. I.t.12. §.3.

Epi-

Epiſtola S. Pauli ad Romaoos.

Caput 1.

GRatias ago Deo meo per Jeſum. D.t.4. §.11.
Sapientibus, & inſipientibus, debitor ſum. D.t.15 §.4.
Revelatur ira Dei ſuper omnem impietatem. C.t.11.§.5. L.t.25.§.9.
Veritatem Dei in iojuſtitia detineot. C.t.11. §.5.
Cùm cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificaverunt. F. t.6. §.8.

Caput 2.

Secundùm duritiam tuam, & impœnitens cor, theſaurizas tibi iram in die iræ. I.t.26.§.5.
Nomen Dei per vos blaſphematur inter Gentes. C.t.11.§.4

Caput 3.

Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei. B.t.9.§.6.
Juſtificati gratis per gratiam ipſius. G.t.4.§.6.

Caput 5.

Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum. C.t.9 §.2.
Juſtificate in ſanguine ipſius ſalvi erimus. L.t.2.§.8.
Conſepulti ſumus in illo per Baptiſmum in mortem. B.t.5.§.1.
Noo regnet peccatum in veſtro mortali corpore. L. t.16. §.5.

Caput 7.

Occaſione accepta peccatum per mandatum operatum eſt. D. t.2. §.3.

Caput 8.

Si ſecundùm carnem vixeritis, moriemini. C.t.5. §.3.
Quicumque ſpiritu Dei aguntur, ii ſunt filii Dei. F.t.10.§.1.
Diligentibus Deum omnia cooperaotur in bonum. A. t.14. §.4. M.7. n.1.
Quos prædeſtinavit conformes fieri imaginis Filii ſui. I.t.4.§.3.
Proprio Filio ſuo non pepercit. B. t.6.§.3.
Qui eſt ad dexteram Patris, interpellat pro nobis. F.t.12.§.9.
Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? A. t.14. §.4. n.2. §.4. m.10. §.15. o.2. A.t.26.§.5. C.t.2.§.1.
Neque altitudo, neque profuodum. A.t.4.§.1.

Caput 12.

Obſecro vos fratres per miſericordiam Dei. A.t.12.§.3.
Sollicitudine non pigri. F. t.3.§.2.
Flete cum flentibus. L.t.2.§.5.
Date locum iræ. I.t.22.§.9.

Caput 13.

Dei miniſter eſt, vindex in malum. I.t.26.§.1.
Nox præceſſit, dies autem appropinquavit. B.t.2.§.9.
Induamur arma lucis. I.t.26. §.18.
Induimini Dominum Jeſum Chriſtum.

Caput 15.

Non audeo loqui aliquid eorum, quæ per me non efficit Chriſtus. C.t.23.§.7.

Epiſtola S. Pauli ad Corinthios prima.

Caput 1.

QUi gloriatur, in Domino glorietur. A.t.7.§.2.

Caput 2.

Non judicavi me ſcire aliquid inter vos, niſi Jeſum Chriſtum, & hunc crucifixum. C.t.42. §.6.
Quod oculus non vidit. A.t.14.§.8.
Nos non ſpiritum hujus Mundi accepimus. A.t.15. Alia mot.

Caput 3.

Lac vobis potum dedi. C.t.42.§.14.
Unuſquiſque propriam mercedem accipiet ſecundùm ſuum laborem. C.t.23.§.18.

Caput 4.

Mihi pro minimo eſt, ut à vobis judicer, aut ab humano die. I.t.28.§.2.

Caput 5.

Judicavi - tradere hujuſmodi Sathanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit. L.t.16.§.13.

Caput 6.

Portate Deum in corpore veſtro. I.t.4. §.3.

Caput 7.

Bonum eſt homini, mulierem non tangere. F.t.2.§.8.
Reliquum eſt, ut qui habent uxores, tamquam non habentes ſint. B t.6.§.6.
Qui gaudent, tamquam non gaudentes. C.t.41.§.3.

Caput 9.

Omnium me ſervum feci, ut plures lucrifacerem. C.t.10.§.14.
Omnibus omnia factus ſum. C.t.40.§.9.
Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo. G.t.4.§.5.

Caput 10.

Petra erat Chriſtus. C. t.30. §.2.
Hæc in figura facta ſunt. E t.9.§.3.
Per omnia omnibus placeo.

Caput 11.

Debet mulier velamen habere ſuper caput. L.t.16. §.5.
Oportet & hæreſes eſſe H.t.1.§.1.
Dominus Jeſus in qua nocte tradebatur. E.t.9.§.8. L.t.10.§.6.
Hoc eſt Corpus meum. E t.9 §.3.
Quotieſcumque manducabitis - mortem Domini annuntiabitis. E.t.9.§.23.
Quicumque manducaverit indignè. E.t.9.§.18.

Caput 12.

Alii per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ. D.t.19.§.3.
Æmulamini chariſmata meliora. L.t.18.§.5.

Caput 13.

Si diſtribuero - charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. C.t.9.§.6.
Charitas patiens eſt. A.t.14.§.15.n.2. C.t.10.§.17.
Charitas non inflatur. C.t.9.§.7.
Charitas non quærit, quæ ſua ſunt. A.t.16. §.3.

Caput 14.

Nolite pueri effici ſenſibus. C.t.27. §.4.

Caput 15.

Gratia ejus in me vacua non fuit. G.t.4. §.5.
Abundantiùs illis omnibus laboravi. C.t.23.§.18.
Deinde finis. A.t.13 §.8.

Epiſtola S. Pauli ſecunda ad Corinthios.

Caput 1.

GLoria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ. A.t.2. §.1. G.t.3.§.8.

Caput 3.

Epiſtola noſtra vos eſtis. D.t.10 §.3. E.t.6.

Caput 4.

Habemus theſaurum iſtum in vaſis fictilibus. G.t.4.§.3.

Caput 5.

Per fidem ambulamus. F.t 6.§.1.
Ex hoc neminem novimus ſecundùm carnem. C.t.10.§.14.
Pro Chriſto legatione fungimur. I.t.10 §.2.

Caput 6.

A dextris, & à ſiniſtris. A.t.4 §.1.
Cor noſtrum dilatatum eſt. L.t.9. §.1.
Quaſi triſtes. G t.2. §.4.

Caput 7.

In cordibus noſtris eſtis ad commoriendum, & convivendum. A.t.10.§.9.

Caput 8.

Conſilium in hoc do. C.t.29.§.10.

Caput 9.

Qui parcè ſeminat, parcè & metet. E.t.5.§ 6.

Caput 11.

Æmulor vos Dei æmulatione. I.t.18. §.3.

Caput 12.

Scio hominem raptum hujuſmodi uſque ad tertium cœlum. I. t.3 §.5.
Nè magnitudo revelationum extollat me. C.t.6.§.2.
Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ. C.t.5.§.1. H.t.7.21.

Caput 13.

Salutate invicem in oſculo ſancto. E.t.9. §.22.

Epiſtola S. Pauli ad Galatas.

Caput 1.

PAulus Apoſtolus, non ab hominibus - ſed per Jeſum Chriſtum. I t.10.§.2.

Caput 2.

Vivo ego jam non ego. A.t.11.§.1.
In fide vivo Filii Dei, qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me. A.t.23.§.10. A.t.19.§.8 M.

Caput 3.

Ante quorum oculos Jeſus Chriſtus præſcriptus eſt. C.t.42.§.11.

Caput 4.

Ubi venit plenitudo temporis. I.1 5 § 6.
Filioli mei, quos iterum parturio. A. t.13. §. 9. C. t.23. §.16. C. t.35. §.8.

Caput 5.

Qui ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt. C.t.42.§.11.

Caput 6.

Fratres, etſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto. C. t.40. § 9.
Vos, qui ſpirituales eſtis, hujuſmodi inſtruite. C.t.40.§.8.
Si quis exiſtimat, ſe aliquid eſſe, cùm nihil ſit, ipſe ſe ſeducit A.t.15.§.4.

Mihi

Digitized by Google

Mihi abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti. E. t.43. §.9. G.t.3.§.8.

Epiſtola S. Pauli ad Epheſios.

Caput 3.

IN charitate radicati, & fundati. C.t.9. §.3.
Ut poſſitis comprehendere - quæ ſit latitudo &c. C. t.42. §.4. C.t.43. §.13.
Potens eſt omnia facere ſuperabundanter. L.t.10.§.8.

Caput 4.

Dedit dona hominibus. A.t.25.§.5.
Quod autem aſcendit, quid eſt, niſi quia & deſcendit. A. t.4. §.3. A.t.13.§.8. C.t.24.§.6.
Renovamini ſpiritu mentis veſtræ. I.t.16.§.1.
Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. L.t.22.§.2.§.3.§.8.

Caput 5.

Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis. C.t.43.§.3.
Gratias agentes ſemper pro omnibus. G.t.7.
Nemo unquam carnem ſuam odio habuit. C.t.5.§.1.

Caput 6.

Non eſt nobis colluctatio adversùs carnem. H.t.7.§.10.

Epiſtola S. Pauli ad Philippenſes.

Caput 2.

SEmetipſum exinanivit. L.t.10. §.1.
Formam ſervi accipiens. A.t.19.§.3. C.t.12. §.10.
In ſimilitudinem factus. A.t.13.§.7. A.t.14.§.4.n.1.

Caput 3.

Ad deſtinatum perſequor. C.t.30. §.3.

Caput 4.

Adiuva illas, quæ mecum laboraverunt in Evangelio. I. tit. 18. §.5.
Gaudete in Domino ſemper. A.t.7.§.2. G.t.2.§.3.
Cum gratiarum actione petitiones veſtræ innoteſcant apud Deum. G.t.6.§.3.
Quæ audiſtis, & vidiſtis in me, hæc agite. C.t.23.§.8.
Scio humiliari, ſcio & abundare. A.t.4.§.3. E.t.5.§.11.
Omnia poſſum in eo, qui me confortat. F.t.7. §.2.

Epiſtola S. Pauli ad Coloſſenſes.

Caput 3.

INduite vos, ſicut Dei electi. G.t.4.§.5.
Si quis adversùs aliquem habet querelam. I.t.10.§.2.
Charitatem habete - grati eſtote. G.t.6.§.3.

Epiſtola S. Pauli ad Theſſalonicenſes prima.

Caput 2.

VOluimus venire ad vos - ſed impedivit nos Sathanas. D. tit. 7. §.1.

Caput 4.

Hæc eſt voluntas Dei, ſanctificatio veſtra. C.t.6.§.2.
Ut ſciat unuſquiſque veſtrum vas ſuum poſſidere in ſanctificatione, & honore. C.t.39.§.1.
In omnibus gratias agite. G.t.7.

Epiſtola S. Pauli ad Theſſalonicenſes ſecunda.

Caput 1.

IMpleat omnem voluntatem bonitatis, & opus fidei. F.t. 6.§.8.

Epiſtola S. Pauli ad Timotheum Prima.

Caput 1.

FInis præcepti eſt charitas de corde puro. L.t.16.§.1.
Quorum primus ego ſum. H.t.7.§.20.

Caput 2.

Docere mulieri non permitto. F.t.2. §.6.
Salvabitur per filiorum generationem. E.t.3. §.2.

Caput 3.

Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. D. tit. 8.§.10.

Caput 4.

Nemo adoleſcentiam tuam contemnat. L.t.33. §.2.
Exemplum eſto Fidelium in verbo, in converſatione. C. tit. 23.§.8.
Noli negligere gratiam, quæ in te eſt. G.t.4. §.5.

Epiſtola S. Pauli ad Timotheum ſecunda.

Caput 4.

OPus fac Evangeliſtæ. C.t.23. §.7.
Demas me dereliquit diligens hoc ſæculum. A.t.10.§.11.
Affer tecum & libros. L.t.2.§.1.

Epiſtola S. Pauli ad Titum.

Caput 1.

COnfitentur, ſe noſſe Deum; factis autem negant. C. tit. 21.§.3.

Caput 2.

Non multo vino ſervientes. E.t.1.§.4.
Apparuit gratia Dei Salvatoris noſtri. A.t.13.§.10. C.t.23.§.8.
Expectantes beatam ſpem. I. t.26. §.14.
Hæc loquere, & exhortare, argue cum omni imperio. C. tit. 23.§.8.

Caput 3.

Omnem oſtendentes manſuetudinem ad omnes homines. C. t. 21.§.1.
Benignitas, & humanitas, apparuit Salvatoris noſtri Dei. B. t.6.§.10. L.t.5.§.6.

Epiſtola S. Pauli ad Philemonem.

PAulus vinctus Chriſti Ieſu. L.t.10.§.2.
Tu illum, ut mea viſcera, ſuſcipe. C.t.23.§.12.
Confidens in obedientia tua ſcripſi tibi. L.t.5.§.7.

Epiſtola S. Pauli ad Hebræos.

Caput 2.

NUſquam Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ. D. t. 8.§.13.

Caput 4.

Non habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris. C.t.12.§.3.

Caput 10.

Voluntariè peccantibus nobis, poſt acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hoſtia. L.t.26. §.4.

Caput 11.

Fide Moyſes grandis factus, negavit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis. D.t.8.§.13. G.t.3.§.4. H.t.7.§.18. L.t.10.§.10.
Fide Rahab meretrix non periit. C.t.31.§.3. L.t.16.§.3.§.5.

Caput 12.

Aſpicientes in authorem fidei, & conſummatorem Jeſum. C. t.30.§.3.
Nondum uſque ad ſanguinem reſtitiſtis. A. t.14. §.15.n.2.

Caput 13.

Adulteros judicabit Deus. A.t.3.§.1.
Beneficentiæ nolite oblivisci. L.t.9.§.5.
Rogo vos fratres, ut ſufferatis verbum ſolatii. C.t.40.§.6.

Epiſtola S. Iacobi.

Caput 1.

EXortus eſt ſol cum ardore, & areſecit fœnum &c. I.t.26.§.1.
Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquendum. L.t.14. §.3.
Suſcipite inſitum verbum. E.t.9.§.22.

Caput 3.

Lingua ignis. F.t.2. §.8.

Caput 4.

Confitemini alterutrum peccata veſtra. G.t.26. §.2.

Caput 5.

Divitiæ veſtræ putrefactæ ſunt. D.t.14.§.3.

Epiſtola S. Petri prima.

Caput 1.

IN hæreditatem incorruptibilem. C.t.1.§.6.
Sobrii perfectè ſperare in eam, quæ offertis vobis gratiam. D.t.5.§.7.
Quaſi filii obedientiæ. F.t.10 §.3.

Caput 2.

Sicut modò geniti infantes - lac concupiſcite. A. t.13.§.5. E. tit. 9.§.21.
Ad quem accedentes lapidem vivum &c. I.tit.5.§.4.
Regale Sacerdotium. C.t.11.§.2.
Non inventus eſt dolus in ore ejus. L.t.14.§.2.

Caput

Caput 3.
Omnes unanimes. E.t.e4. §.7.
Octo animæ ſalvæ factæ ſunt. A. t.19.§.5.C.t.4.
Caput 4.
Eſtote itaque prudentes. C.t.6. §.2.

Epiſtola S. Petri ſecunda.

Caput 1.
VOcavit nos propria gloria, & virtute. B. t.9.§.6.
Caput 2.
Hi verò velut irrationabilia pecora &c. L.t.16.§.9.
Caput 3.
Unus dies apud Dominum ſicut mille anni. C.t.1.§.5.

Epiſtola S. Joannis prima.

Caput 1.
QUod vidimus - & manus noſtræ contrectaverunt de verbo vitæ. I.t.5.§.2.
Caput 2.
Advocatum habemus, apud Patrem, Jeſum Chriſtum juſtum. I.t.26. §.18.
Nolite diligere Mundum. C t.41. §4.
Caput 3.
In hoc manifeſti ſunt filii Dei, & filii diaboli. C. t.20. §.2.
Qui habuerit ſubſtantiam - & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo. E. t. 5. §.12.
Filioli mei; non diligamus verbo, neque lingua; ſed opere, & veritate. A. t.11.§.4.
Caput 4.
Chariſſimi, nolite omni ſpiritui credere. C.t.29.§.8.
Deus charitas eſt. C.t.9.§.2.

Epiſtola S. Judæ.

NOn ſervaverunt principatum ſuum. A.t.18.§.1.
Nubes ſinè aqua. D.t.8.§.2. G.t.5.§.5.

Apocalypſis S. Joannis Apoſtoli.

Caput 1.
APocalypſis Jeſu Chriſti, quam dedit illi Deus palàm facere ſervis ſuis, quæ oportet fieri citò. F.t.26.§.19.
Mittens per Angelum ſuum ſervo ſuo Ioanni. G.t.1.
A Jeſu Chriſto, qui eſt teſtis fidelis. C. t.12 §.2.
Primogenitus mortuorum. C.t.12 § 2. H.t.7. §.17.
Princeps regum terræ. C. t.12.§.5 C.t.42.§.2.
Fecit nos regnum, & Sacerdotes Deo. C.t.11.§.1. I.t.18.§.5.
Ecce venit in nubibus. I.t.26.§ 5.
Videbit eum omnis oculus. I.t.26.§.19.
Ego ſum α. & ω. F.t.11.§.1. H.t.7.§.17.
Ego Ioannes frater veſter. H.t.7.§.12.
Fui in ſpiritu in Dominica die. F.t.4.§.1.
Veſtitum podere. G.t.23. § 3.
Audivi poſt me vocem magnam tamquam tubæ. C.t.53.§.7.
Converſus ſum, ut viderem vocem. F.t.6 §.2.
In medio ſeptem candelabrorum aureorum. A.t.13.§.7.
Capilli ejus erant candidi tamquam lana alba. B.t 9. §.4.
Pedes ejus ſimiles aurichalco. A. t.14 § 5. A. t.22. §.1. C.t.30.§.5. D.t. 12. §.6.
Sicut in camino ardenti. A.t.13.§.3.
Habebat in dextera ſua ſtellas ſeptem. B. t. 9. §. 4. C. tit. 1. §.2. D. t.15.§.3.
De ore ejus gladius utraque parte acutus exibat. I. t.26 §.2.
Cecidi ad pedes ejus tamquam mortuus. A.t.14.§.4.n.4.C.t.17.§.3. I.t.4 §.4. I.t.26.§.2.
Habeo claves mortis, & Inferni. C.t.1e.§.2.
Caput 2.
Qui ambulat in medio ſeptem candelabrorum. A. t.13. § 9. E. t. 2. §. 3.
Scio opera tua, & laborem, & patientiam tuam. C.t.10.§.12. G. t.3.§.7.
Non potes ſuſtinere malos. I.t.22. §.7.
Charitatem tuam primam reliquiſti. C.t.10.§.18. I. 1.6. §.3.
Qui habet aurem, audiat, quid ſpiritus dicat Eccleſiis. A.t.14. §. 12.
Vincenti dabo edere de ligno vitæ. C.t.1.§.1. C.t.12.§.1. E. tit. 9. §. 2.
Quod eſt in paradiſo Dei mei. E.t.e.§.1.
Dabo tibi coronam vitæ. C.t.1.§.3. D.t.19.§.4.
Qui vicerit, non lædetur à morte ſecunda. I. t.8. §.1.
Scio, ubi habitas, ubi ſedes eſt Sathanæ. C.t.e6.§.6.
Vincenti dabo manna abſconditum. C.t.1. §.5.
Dabo illi calculum candidum. E.t.9.§.1 §.7.
Novi opera tua, & fidem, & charitatem tuam. C.t.10.§.17.
Dedi illi tempus, ut pœnitentiam ageret. L.t.16. §.3.
Non vult pœnitere a fornicatione ſua. L.t.16.§.3.
Mittam eam in lectum. F t.2. §.5.
Gentes reget in virga ferrea. C t.40.§.10.
Dabo illi ſtellam matutinam. D.t.5 §.1.G.t 5.§.1.
Caput 3.
Angelo Eccleſiæ Sardis ſcribe. D. t.3.§.3.
Scio opera tua; quia nomen habes, quòd vivas, & mortuus es. I t.28.§.1.
Non invenio opera tua plena coram Deo meo. E t.58.§.2.
Non inquinaverunt veſtimenta ſua. C.t.39. §.1.
Qui vicerit, ſic veſtietur veſtimentis albis. I.t.12. §.4. I.t.18.§.5.
Confitebor nomen ejus coram Patre meo, & coram Angelis ejus. A.t.18.§.2.
Qui habet clavem David: qui aperit, & nemo claudit &c. C. t.23. §.18.
Tene, quod habes. C t.20. §.1.
Angelo Laodiceæ Eccleſiæ ſcribe. C.t.40. §.e.
Utinam frigidus eſſes, aut calidus &c. C. t. 11. §. 5. F. tit.6. §. 13.
Neſcis, quia tu es - cœcus. C. t.18. §. 4.
Suadeo tibi, à me emere aurum ignitum. A. t.14.§.3. C. t.9. §.1. D t.3.§.3. G.t.4. §.6.
Collyrio inunge oculos tuos. C.t.18.§.4. H.t.7.§.6. I. t.25.§.3.n.5. L.t.2. §.1.
Ego ſto ad oſtium, & pulſo. G.t.4.§.5. I t.13. §.1.
Cœnabo cum illo. A.t.13.§.8.§.12. A.t.14.§.20. C.t.1.§.5. G.t.4.§.5. I.t.10.§ 10.
Dabo ei ſedere mecum in throno meo. C.t.59.§.9.
Caput 4.
Ecce oſtium apertum in cœlo E t.2. §.1.
Viginti quatuor ſeniores. C.t.29 §.10.
In capitibus eorum coronæ aureæ. I.t.10.§.2.
De throno procedebant fulgura, & voces, & tonitrua. C. t.23. §.8.
Qui ſedebat, ſimilis erat aſpectui lapidis jaſpidis, & ſardinis. I. t.32.§.3.
In conſpectu ſedis tamquam mare vitreum. I. t.26. §.12.
Requiem non habebant die, ac nocte, A.t.4. §.1. L.t.4. §.1.
Caput 5.
Vidi - librum ſcriptum intus, & foris. C.t.42.§.6.
Vicit leo - & ecce in medio throni agnum ſtantem. A.t.4.§.3.
Habentes ſinguli citharas. C.t.9.§.1.
Caput 6.
Ecce equus albus. I. 1.5. §.1.
Equus niger. A. 1.26.§.1. H.t.1.§.2.
Equus pallidus. A. t.26.§.1.
Caput 7.
Vidi alterum Angelum habentem ſignum Dei vivi. C. t.10.§.2.
Omnes Angeli ſtabant in circuitu throni. A. t.18.§.2.
Amicti ſtolis albis. C.t.1.§.1.§.16.
Caput 8.
Datæ ſunt illi ſeptem tubæ. C 1.23 §.20. D. t.19.§.2.
Percuſſa eſt tertia pars ſolis. E t.11.§.3.
Caput 9.
Vidi ſtellam de cœlo cecidiſſe in terram. H. t.1.§.2.
De fumo putei exierunt locuſtæ in terram; & data eſt illis poteſtas ſicut habent poteſtatem ſcorpiones terræ. H.t.1.§.2.
Regem angelum abyſſi. D.1.5.§.2.
Vidi equos in viſione. D t 3. §.1.
Poteſtas equorum in ore eorum. D.t.5.§.5.
Caput 10.
Iris in capite ejus. D.t.8.§.11.
Habebat in manu ſua libellum apertum. C.t.23. §.24.
Accepi librum, - & devoravi illum. C.t.23 §.7. §.16.
Oportet te iterum prophetare Gentibus. C.t.23.§.24.
Caput 11.
Atrium - ejice foras. D.t.14.§.4.
Videbunt - corpora eorum per tres dies, & dimidium. A. tit.14. §.4. M.7. n. 1.
In illa hora factus eſt terræ motus magnus. B. tit. 5. G. tit. 2. § 4.
Iratæ ſunt Gentes, & advenit ira tua. I.t.22. §.2.
Caput 12.
Signum magnum apparuit in cœlo. C.t.44. §.1. L.t.10. §.10.
Mulier amicta ſole. A. t.22. §.1. D. 1.4. §.10. D.t.8. §.5. E.t.2. §.1. F.1.6.§.1. G.1.3. § 3.
Luna ſub pedibus ejus. F.t.2. §.6. G.t.3. §.3.
In capite ejus corona ſtellarum duodecim. I. t.26. §.10.

Draco

Draco magnus rufus. D.t.3. §.1.
Draco ſtetit ante mulierem, quæ erat paritura. E.t.3. §.1.
Peperit filium maſculum. C.t.6.§.2. F.t.8.§.1.
Mulier fugit in ſolitudinem. H.t.7.§.13.
Factum eſt prœlium magnum in cœlo. C.t.31.§.3.
Draco pugnabat, & angeli ejus. I.t.18. §.1.
Væ terræ, & mari: quia deſcendit diabolus ad vos &c. A.t.26. §.1. D.t.5. §.5.
Miſit ſerpens ex ore ſuo poſt mulierem. C.t.29. §.10. D.t.11. §.5. L.t.16.§.13.

Caput 14.

Audivi vocem de cœlo tamquam vocem aquarum. D. tit. 16. §. 2.
Vocem quam audivi tamquam citharædorum. C.t.21.§.1.
Cantabant quaſi canticum novum. C.t.1.§.6.
Niſi illa centum quadraginta quatuor millia - hi ſequuntur agnum. A.t.14 §.4.n.4.
Cruciabitur igne, & ſulphure. I.t.56.§.4.

Caput 16.

Ite, & effundite ſeptem phialas iræ Dei in terram. C.t.23. §.3.

Caput 17.

Mulier - habens poculum aureum in manu ſua. E. tit. 1. §. 6. F.t.16.

Caput 19.

Beati, qui ad cœnam nuptiarum agni vocati ſunt, E.t.9.§.14.
Ecce equus albus; & qui ſedebat ſuper eum, vocabatur Fidelis, & verax. F.t.6.§.6.
Veſtitus erat veſte aſperſa ſanguine. I.t.26.§.6.
De ore ejus procedit gladius ex utraque parte acutus. I. tit. 26. §. 2.
Habet in veſtimento, & in femore ſuo ſcriptum: Rex regum &c. I.t.10. §.2.
Vidi unum angelum ſtantem in ſole. C.t.23.§.3.
Cœteri occiſi ſunt in gladio ſedentis ſuper equum. B.t.1.

Caput 20.

Vidi mortuos, & libri aperti ſunt. B.t.8.§.1. E.t.11. §.2.

Caput 21.

Vidi ſanctam civitatem Jeruſalem novam deſcendentem de cœlo. C.t.1.§.15. E.t.9 §.16. G.t.4.§.5.
Ecce nova facio omnia. C.t.6 §.3.
Abſterget Deus omnem lacrymam ad oculis eorum. C. tit.1. §.5. L.t.2.§.3.
Sitienti dabo de fonte aquæ vitæ gratis. G.t.4.§.6.
Pars illorum erit in ſtagno ardenti igne, & ſulphure. I. tit. 8. §. 3.
Civitas illa non eget ſole. B, t.6.§.10.

Caput 22.

Lignum vitæ, afferens fructus duodecim. E.t.9 §.28.
Ecce venio citò, & merces mea mecum eſt. C.t.1. §.17.
Ego ſum primus, & noviſſimus. G.t.3.§.9.
Qui audit, dicat, veni. C.t.10.§.12.

SYLLABUS THEMATUM

IN DOMINICAS TOTIUS ANNI.

Dominica 1. Adventus.

Judex, ſuperior, puniat non tantùm minores, ſed etiam majores. I.t.55.§.11.n.3. Erunt ſigna in ſole, luna, & ſtellis. De Iudicio extremo. I.t.26. per totum.

Dominica 2. Adventus.

Adulator coram aſſentitur. A. tit. 2. §. 3. Illis autem abeuntibus &c.
Dignitas relucet ex beneficiis. B.t.5.§.10. Euntes renùntiate Joanni, quæ vidiſtis. Idem. C.t.17.§.5. Renuntiate Joanni.
De S. Joannis Bapt. conſtantia. C.t.30.§.3.M.5. Arundinem vento agitatam. De inconſtantia. I t.6. per totum.
Detractores non audiendi. D.t.3.§.3. num.1. Cùm audiſſet in vinculis.
Detractoribus reſiſtendum. D.t.3.§.4. Quid exiſtis in deſertum videre.
Iudicium finale, ob Incarnationis divinæ myſterium, horribile. I.t.26.§.5. Hominem mollibus veſtitum.

Dominica 3. Adventus.

Verus amicus non quærit ſua. A.t.10.§.6. Et confeſſus eſt.
Noſce teipſum. C t.18. §.3. Tu quis es.
Deus in Concionatoribus non fructum, ſed laborem, conſiderat. C.t 23. §.18. Ego vox.
Gloria Dei unicè quærenda. G.t.3. §.9. Confeſſus eſt.
Invidus ſeipſum affligit. I. tit.18. §.2. Miſerunt Iudæi ab Ieroſolymis.
Iudicia hominum contemnenda. I.t.28. §.2. Tu quis es.

Dominica 4. Adventus.

Unum Dei beneficium fons plurium. B.t.6.§.3. Venit in omnem regionem Iordanis.
Deus complanat omnes difficultates. D.t.7. §.3. Omnis vallis implebitur.
Diſcretio in omnibus neceſſaria. D.t.12.§.1. Omnis vallis implebitur.
Humilitas exaltat: H.t.7. §.16. num.2. Omnis vallis implebitur.

Dominica infra Octavam nativitatis Domini.

Amoris proprii expers non quærit ſua. A.t.16. §.5. Expectabant redemptionem Iſrael.
Iram Dei ſequitur clementia. I.t.23.§.1. Fuge in Ægyptum.

Dominica 1. poſt Epiphaniam.

Amor Chriſti communis in omnes. A.t.13. §.7. Sedentem in medio Doctorum.
Amor amat præſentiam amati. A.t.14. §.19. Ecce pater tuus, & ego.
Confeſſio invenit Chriſtum perditum per peccatum. C.t.26.§.1. Remanſit Ieſus.
Quomodo proles educandæ. E.t 9 per totum.
Feſta celebranda. F.t.4 §.1. Invenerunt illum in templo.
Proles multùm obligantur parentibus. F.t.8. per totum.
Finis hominis, ad quem creatus. F.t.11. §.3. Neſciebatis, quia in his, quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe.
De gratia Dei. G.t.5. §.3. Proficiebat gratia.

Dominica 2. poſt Epiphaniam.

Chriſtus bonum noſtrum tamquam ſuum reputat. A.t.13. §.11. Nondum venit hora mea.
Amor divinus excindit profanum. A. tit.14. §.11. Deficiente vino.
Deficiente auxilio humano adeſt divinum. A.t.29. §.3. Deficiente vino.
Ubi adeſt auxilium naturale. A. tit. 29. §.4. Aquam vinum factam.
Beneficia Dei in nos copioſa. B.t.6.§.2. Impleverunt uſque ad ſummum.
Chriſtus eſt lætitia noſtra. C.tit.12. §.8. Vocatus eſt Ieſus ad nuptias.
Conjuges ſint concordes. C.t.24 §.7. per totum.
Sapientis eſt mutare conſilium. C.t.29. §.9. M.1. Nondum venit hora mea.
Diu deſiderata, ubi obtinentur, ſunt chariora. D. tit.5. §.5. Quid mihi, & tibi, mulier.
Illi manifeſtandi defectus, qui poteſt corrigere. D.t.3. §.5. Vinum non habent.
Eleemoſyna danda verecundis pauperibus. E.t.5. §.18. num.3. Vinum non habent.
Fervor ſit in Dei obſequio. F.t.3. §.1. Aquam vinum factam.
Cooperandum divinæ gratiæ. G. tit. 4. §. 5. Implete hydrias aqua.
Gratia Dei requirit noſtram diſpoſitionem. G.t. 4.§. 6. Implete hydrias aqua.
Humilitas amat latere. H.t.7. §.25. Implete hydrias aqua.
Chriſti liberalitas. L.t.10 §.4. Impleverunt uſque ad ſummum.
Deus dat plura, & majora, quam petimus. L. tit.10. §.8. Implete hydrias aqua.

Domi-

Dominica 3. poſt Epiphaniam.

Acedioſus laborat paralyſi. A. t. 1. §. 1. Puer meus jacet paralyticus.
Animæ noſtræ magna cura habenda. A. t. 19. §. 4. Acceſſit ad eum Centurio.
Etiam una anima chara ſit. A. tit. 59. §. 9. Alia Mot. Puer meus jacet.
Bonitas Dei ex nomine patet. B. t. 9. §. 6. Domine, ſi vis, potes.
Caro comparata cum ſpiritu, & anima. C. t. 5. §. 3. Malè torquetur.
Compatiendum aliis. C. t. 21. §. 1. Puer meus jacet.
Vera confeſſio excludit erubeſcentiam. C. tit. 26. §. 5. Vide nemini dixeris.
Peccator non eſt Dei. D. t. 4. §. 11. Puer meus jacet.
Fiducia in Deum non eſt vacua. F. t. 7. §. 3. Audiens Jeſus miratus eſt.
Charitas erga infirmos habenda. C. t. 10. §. 13.
Bona opera occultanda. G. t. 3. §. 7. Vide nemini dixeris.
Honores non mutent mores. H. t. 4. §. 3. Puer meus jacet.
Humilitas Chriſti. H. t. 7. §. 2. Ego veniam, & curabo.
Humilitas à Chriſto æſtimatur. H. t. 7. §. 3. Domine, non ſum dignus.
Humilitas facit te dignum eo, quo te indignum judicas. H. t. 7. §. 19. Non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum.
Deus non exteriora, ſed interiora intuetur. I. t. 16. §. 1. Acceſſit ad eum Centurio.

Dominica 4. poſt Epiphaniam.

Affectus noſtri regendi. A. t. 7. §. 1. Imperavit ventis.
Deficiente auxilio humano adeſt divinum. A. t. 29. §. 3. Quid timidi eſtis.
Charitas Chriſti univerſalis erga omnes. C. t. 10. §. 14. Domine, ſalva nos, perimus.
Bona conſcientia ubique ſecura. C. t. 27. §. 5. Ipſe dormiebat. De Conſcientia agit hic totus titulus.
Superiorum bona exempla ſequenda. E. t. 11. §. 2. n. 5. Aſcendente eo in naviculam ſecuti ſunt eum &c.
Fidei tepidæ, & defectuoſæ, damna. F. t. 6. §. 13. Ipſe verò dormiebat.
Fiducia in Deum ſecurè dormit. F. t. 7. §. 1. Dormiebat.
Gratiæ divinæ cooperandum. G. t. 4. §. 1. Deſcendit procella venti.
Honores periculoſi. H. t. 4. §. 5. Teſtim. 2. Aſcendente eo in naviculam.
Omnis noſtra intentio in Deum dirigenda. I. t. 15. §. 1. Domine, ſalva nos.

Dominica 5. poſt Epiphaniam.

Acedioſi ſimiles dormienti. A. t. 1. Cùm dormirent homines. Pro acedia ſervit totus hic titulus.
Deus invitus punit. B. t. 9. §. 2. Sic erit in conſummatione ſæculi.
Cogitationes malæ ſunt zizania. C. t. 16. §. 8. Sinite utraque creſcere.
Diabolus eſt inimicus homo. D. tit. 5. §. 2. Inimicus homo hoc fecit.
Diabolus debilis nos ignavia noſtra vincit: D. t. 5. §. 7. Cùm dormirent homines, venit inimicus homo.
Dæmon fallax incautos invadit. D. t. 5. §. 8. Cùm dormirent venit.
Diſcordiæ ſunt zizaniæ. D. t. 11. per totum.
Illi manifeſtandi defectus, qui poteſt corrigere. D. t. 3. §. 5. Domine nonne bonum - unde ergo habet zizania.
Nihil tibi, ſed Deo omnia, adſcribe. G. t. 3. §. 6. Domine, nonne bonum ſemen ſeminaſti.
Judicia Dei noli ſcrutari. I. t. 27. §. 1. Non bonum ſemen ſeminaſti.
Iudicia humana ſæpe errant. I. t. 28. §. 2. Sinite utraque creſcere.
Deus, quæ dat, reputa te accipere. L. t. 10. §. 6. Exiit qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum.
Copia divinorum beneficiorum in nos. B. t. 6. §. 2. Nonne bonum ſemen ſeminaſti.

Dominica 6. poſt Epiphaniam.

Pauci boni, etiam unus, prævalent multis. B. t. 8. §. 2. Simile eſt regnum cœlorum fermento.
Cœlum obtinetur per adverſa. C. t. 1. §. 16. Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis.
Conſtantia in bene cœptis Deo chara. C. t. 30. §. 3. M. 4. Simile grano ſinapis.
Cura habenda minimorum. C. t. 44. per totum. Simile grano ſinapis.
Fœminæ ſe domi contineant. F. t. 2. §. 5. Simile fermento.

Dominica Septuageſima.

Affectus non muta, ſed ſubjecta. A. t. 7. §. 2. Conventione facta.
Chriſtus libenter nobiſcum manet. A. t. 13. §. 8. Simile eſt regnum cœlorum homini patrifamilias.
Amor proprius ſuis ſtudet commodis. A. t. 16. §. 1. Murmurabant adverſùs patremfamilias.
Animæ maximum negotium. A. t. 19. §. 4. Quid hic ſtatis tota die otioſi.
Cœlum apud multos exiguo in pretio. C. t. 1. §. 13. Accipientes murmurabant.
Cœlum facilè haberi poteſt. C. tit. 1. §. 14. Cùm ſerò factum eſſet.
Cœlum labore acquiritur. C. t. 1. §. 15. Voca operarios.
Chriſtus nobis omnia factus. C. t. 12. §. 5. Ex denario diurno.
Deus in Concionatoribus non fructum ſed laborem, conſiderat. C. t. 53. §. 18. Aliud centeſimum.
Omnis ætas apta converſioni. C. tit. 36. Miſcell. Exiit primo manè.
Brevis fervor melior longo tepore. F. t. 3. §. 2. M. 2. 3. Hi noviſſimi una hora fecerunt &c.
Finis propter quem creatus homo. F. t. 11. §. 2. Voca operarios.
Opera noſtra fiant ex puro amore Dei. I. t. 15. §. 2. Incipiens à noviſſimis.
Iudicia Dei noli ſcrutari. I. t. 28. §. 1. Volo & huic noviſſimo dare.
Laborandum eſt. L. t. 1. §. 3. Voca operarios.

Dominica Sexageſima.

Adulatores ſuaviter canunt. A. t. 2. §. 1. Volucres cœli comederunt.
Dolet Chriſto, quòd Verbum Dei tam ſit vile. B. t. 6. §. 7. Hæc dicens clamabat.
Abuſus divinorum beneficiorum. Ibidem.
Deus etiam indignis benefacit. B. t. 9. §. 5. Aliud cecidit ſuper petram.
Deſideria noſtra in ſolum Deum tendant. D. t. 2. §. 7. Cùm turbæ irruerent.
Diaboli ſunt volucres cœli. D. t. 5. §. 1. Volucres cœli comederunt illud.
Divitiæ ſunt ſpinæ, origo peccatorum &c. D. t. 14. §. 11. Quod autem in ſpinas.
Divitiæ male partæ noxiæ, ſteriles &c. D. t. 14. §. 20. n. 1. Seminare ſemen ſuum.
De vana gloria. G. t. 3. §. 2. Quod autem ſecus viam.
Gratia Dei requirit noſtram diſpoſitionem. G. t. 4. §. 6. Quod autem in bonam terram.

Dominica Quinquageſima.

Bacchanalia. B. t. 1.
Cognitionis Dei effectus. C. t. 17. §. 2. Vidit, & ſequebatur eum.
Homo in Mundo hoc eſt mendicus. C. t. 41. Miſcell. Cœcus ſecus viam mendicans.
De creaturarum uſu, & abuſu. C. t. 41. per totum Miſcell. Cœcus ſecus viam.
Difficultates & impedimenta, in bono vinc. D. t. 7. §. 1. Ipſe verò multò ampliùs clamabat.
Fervor in divino obſequio non ſinit ſe impediri. F. t. 3. §. 2. M. 4. Ipſe verò multò ampliùs clamabat.
Gratiarum actio non ſit frigidior petitione. G. t. 6. §. 5. Sequebatur illum, magnificans Deum.
Hominis quantæ miſeriæ. H. t. 3. §. 7. Cœcus ſecus viam.

Dominica 1. Quadrageſimæ.

Ambitio vilia perſuadet. A. t. 9. §. 3. Hæc omnia tibi dabo; ſi cadens adoraveris me.
Vel una anima ſit tibi chara. A. t. 19. §. 9. Hæc omnia tibi dabo &c.
Avaritiæ vitium vix curabile. A. t. 26. §. 3. Hæc omnia tibi dabo.
Avaritia idolorum ſervitus. A. t. 26. §. 6. Dabo, ſi cadens adoraveris me.
Ubi adſunt auxilia naturalia, non petenda ſupernaturalia. A. tit. 29. §. 4. Non tentabis Dominum Deum.
Abſque auxilio divino vana ſunt humana. A. t. 29. §. 5. Angelis ſuis mandavit de te.
Caro comparata cum Spiritu, & Anima. C. t. 5. §. 3. Mitte te deorſum.

Diabo-

Diaboli odium contra homines. D.t.5.§.5. Dic, ut lapides iſti panes fiant.
Diabolus debilis vincit nos ignavia noſtra. D.t.5.§.7. Acceſſit ad eum tentator.
Dignitates ſpernendæ. D.t.8.§.3. Oſtendit ei omnia regna Mundi.
Dignitates amaræ, moleſtæ, &c. D t.8.§.11. Oſtendit ei &c.
Dignitates ſunt obnoxiæ ruinæ, depreſſioni. D. t.8.§.4.§.5. Statuit eum ſuper pinnaculum.
Amanda cœleſtia. C. t.1.§.9. Si filius Dei es, mitte te deorſum.
Dignitates foris ſplendent, intus cruciant. D.t.8.§.11. Oſtendit ei omnia &c.
Divites proficiunt ex aliena inopia. D. t.13.§.3. Hæc omnia tibi dabo.
Divitiæ ſunt origo ſuperbiæ. D.t.14.§.15. Aſſumpſit eum diabolus in montem.
Quibus viris, & quos, tentet diabolus. D.t.5.§.1. Hæc omnia tibi dabo.
Diabolus fallax. D.t.5.§.8. Scriptum eſt.
Honorum vanitas. H.t.4.§.1. Oſtendit illi omnia regna Mundi in momento.
Jejunium vincit hoſtes inviſibiles exemplo Chriſti. I. tit.3. §.10. Cùm jejunaſſet.

Dominica 2. Quadrageſima.

Æquanimitas in proſperis, & adverſis, probat, aliquem eſſe filium Dei. A.t.4.§.1. Hic eſt filius meus.
Amicus fidelis permanet in adverſis. A. t. 10. §.9. Reſplenduit facies ejus ſicut ſol.
Amoris divini in nos intenſio. A. t.13. §.2. Dicebant exceſſum ejus.
Multùm nos Deus diligit: ideo amandus. A.t.14.§.4. Transfiguratus eſt ante eos.
Amor proprius ſuis tantùm intentus eſt commodis. A.t.16.§.1. Bonum eſt nos hic eſſe.
Amoris proprii expers non quærit ſua commoda. A.t.16. §.5. Faciamus hic tria tabernacula: tibi unum, Moyſi unum, & Eliæ unum.
Verus amator bonum alienum quærit. A.t.16.§.5. Tibi unum &c.
Cœleſtia gaudia æſtima præ præſentibus. C.t.1.§.6. Transfiguratus eſt ante eos.
Defectus aliorum tegendi. D. t.3. §.3. n. 1. Veſtimenta - alba ſicut nix.
Dignitates fugaces. D.t.8. §.1. Facta eſt nubes.
Dignitates ſpernendæ. Ibidem. Facta eſt nubes. Item §.3. Transfiguratus.
Dignitates obnoxiæ ruinæ. D.t.8.§.4. Ceciderunt in faciem ſuam.
Fides obſcura. F.t.6.§.3. Reſplenduit facies ejus ſicut ſol.
Honores non mutent mores. H.t.4.§.3. Reſplenduit facies ejus ſicut ſol.
Ab invidia alieni admittunt conſortes. I. t.18. §.5. Duxit illos in montem.
Homo natus timetur; quantò magis timendus Chriſtus in Iudicio. I t.26.§.2. Transfiguratus eſt. Item §. 3. Audientes Diſcipuli ceciderunt in faciem ſuam.

Dominica 3. Quadrageſima.

Sacrilegè confeſſus habet in ſe dæmonium mutum. C.t.26.§.6. Et illud erat mutum. De Confeſſione ſervit totus hic titulus.
Fructuoſa confeſſio eſt; quando non modò peccata venialia, ſed etiam graviora, præſertim malæ conſuetudines, deponuntur. C.t.26 §.7. Invenit illam ſcopis mundatam.
Mala peccandi conſuetudo eſt dæmonium. C.t.31. §.2. Oblatus eſt ei dæmonium habens.
Diabolus eſt ſpiritus immundus. D.t.5.§.2. Cùm immundus ſpiritus &c.
Diabolus noſtra ignavia nos vincit; nos ipſi arma ſubminiſtramus, quibus nos impugnat. D.t.5.§.7. Cùm fortis armatus &c.
Hypocriſis eſt vitium peſſimum. Aſſumit alios ſeptem ſpiritus nequiores ſe.
De lingua. L. t.14. per totum.
Luxuria inveterata vix corrigibilis. L.t.16. §.3.n.1. Revertar in domum meam.

Dominica 4. Quadrageſima.

Amor purus non quærit mercedem. A.t.14.§.8. Jeſus cùm cognoviſſet, quia venturi eſſent - ut facerent eum regem.
Deficiente humano auxilio adeſt divinum. A.t.29. §.3. Non habent, quod manducent.
Dum adſunt auxilia naturalia, non petenda ſupernaturalia. A. t.29.§.4. Saturati ſunt.
Memores ſimus divinorum beneficiorum. B. t.6 §.8. Colligite fragmenta.
Beneficia collata vult ſibi Deus adſcribi. B. t.6. §.9. Accepit panes &c.
Non pudeat alios conſulere. C.t.29.§.4. Unde ememus.
Sola conſtantia coronatur. C. tit. 30. §. 3. M. 3. Jam triduo ſuſtinent me.
Divitiæ ſuperfluæ ſunt pauperum. D. t.14.§.17.n.1. Colligite fragmenta.
Divites ſunt avari, tenaces. D. t.5. §.12. Unde iſtos poterit quis ſaturare.
Eleemoſyna multiplicat. E.t.5.§.5. Accepit panes.
Eleemoſynam ex tuo, non alieno, danda. E. t.5.§.22. Unde ememus.
Cooperandum eſt gratiæ divinæ. G. t.4 §.5. Eſt puer unus hic.
Gratitudo meretur plura beneficia. G. t.6. §.3. Accipiens panes, cùm gratias egiſſet &c
Humilitas diſponit ad divinas gratias recipiendas. H t.7. §.5. Facite homines diſcumbere: erat autem fœnum multum in illo loco.
Liberalis Deus in retribuendo. L.t.10. §.10. Cùm accepiſſet Ieſus panes &c.
Non ſimus parci erga Deum. L.t.10.§.11. Impleverunt duodecim cophinos.

Dominica 5. Quadrageſima.

Amoris Dei in nos intenſio. A. t.13. §. 2. Abraham pater veſter exultavit &c.
Chriſtus eſt lætitia noſtra. C.t.12 §.8. Abraham - exultavit &c.
Calumniæ affligunt etiam juſtos. C. t.2. §.1. Dæmonium habes Plura hic de calumniis.

Dominica Palmarum:

De ambitione. A.t.9.§.1. Ecce Rex tuus.
Amor Chriſti communis, & æqualis, erga omnes. A.t.13.§.7. Dominus his opus habet.
Vel una anima ſit tibi chara. A. t.19. §. 9. Dominus his opus habet.

Dominica Reſurrectionis Chriſti.

Amicus fidelis permanet in adverſis. A. t.10. §. 9. Emerunt aromata.
Amor Dei eſt animoſus; reddit omnia facilia. A.t.14.§.4. Mot.10. Nolite timere. Ego eum tollam.
Bona cœleſtia per dexteram deſignantur. C.t.1.§.2. Viderunt juvenem ſedentem à dextris.
Deſideria noſtra in ſolum Deum tendant. D. t. 2. §. 7. Una Sabbathi.
Difficultates Deus complanat. D. t.7.§.2. Quis revolvet nobis lapidem?
Conſtantia in bene cœptis. C.t.30.§.2. Vidit duos angelos, unum ad caput, & unum ad pedes.

Dominica in Albis.

Amor ſit communis, & æqualis. A t.13.§.7. Stetit in medio.
Etiam una anima ſit chara. A.t.19. §.9 Poſt dies octo &c.
Confeſſarius ſuaviter agat cum Pœnitente. C.t.25. §.1. Alia Mot. Inſufflavit.
Sapientis eſt mutare conſilium. C.t.29.§.9.M.2. Dominus meus, & Deus meus.
Honores non mutent mores. H. tit.4. §.3. Oſtendit illis manus, & latus.

Dominica 2. poſt Paſcha.

Chriſtus erga omnes liberalis, beneficus. A. t.13. §.10. Ego ſum paſtor bonus.
Chriſtus bonum noſtrum reputat ſuum. A. t.13.§.11. Imponit in humeros.
Zelandum pro animarum ſalute. A.t.19.§ 8. Dimittit nonaginta novem in deſerto.
Paſtores animarum habeant curam earumdem. A. t.19. §. 9. Ego ſum paſtor bonus.
Amoris proprii expers non quærit ſua. A.t.16.§.5. Paſtor bonus animam ſuam ponit.
Deus pronior ad dandum, quàm accipiendum. L. t.10. §.7. Bonus paſtor animam ſuam dat.

Domi-

Dominica 3. poſt Paſcha.

Deus invitus punit. B.t.9.§.2. Modicum.
Cœlum abundat gaudio omni. C. t.1. §.5. Gaudium veſtrum nemo tollet à vobis.
Jactura temporalium æquo animo ferenda. I.t.1.§.1. Modicum.
Lacrymarum bonus uſus. L.t.2.§.8. Plorabitis.

Dominica 4. poſt Paſcha.

Amor divinus excludit profanum. A.t.14.§.21. Si non abiero &c.
Superior, Concionator, arguens alios, ſit ipſe innocens. C.t.23.§.3. n.2. Arguet Mundum.
De gaudio vero. G.t.2. per totum.
De judicio temerario. I.t.30.§.1. De peccato quidem.
De juſtitia. I.t.22. per totum.
Jactura temporalium æquo animo ferenda. I.t.1.§.1. Expedit.

Dominica 5. poſt Paſcha.

Mundus fugiendus, relinquendus. A. t.15. per totum. Relinquo Mundum.

Dominica Pentecoſtes.

Amor Dei mundat. A. t.14 §.13. Ignem veni mittere.
Amor Dei non læditur adverſis. A. t.14.§ 15.num.2. Apparuerunt diſpertitæ linguæ.
Amor Dei in adverſis fit purior. A.t.14.§.15. num.5. Ignem veni mittere.
Amor Dei eſt Zeloſus. A. t.14.§.18. Cœperunt loqui.
Amor Dei non eſt otioſus. A. t.14. §.21. Seditque ſuper ſingulos. Si quis diligit me &c.
Fervor in Dei obſequio. F.t.3.§.1. Muſto pleni ſunt.

Dominica 1. poſt Pentecoſten.

Chriſtus libenter eſt nobiſcum. A. t.13.§.8. Ego vobiſcum ſum.

Dominica 2. poſt Pentecoſten.

Deus invitus punit. B.t.9.§.2. Prandium meum paravi.
In cœlo magna cœna. C. tit.1. §.1. Homo quidam fecit cœnam magnam.
Cœlum à multis negligitur. C.t.1.§.13. Compelle intrare.
Deus vult citò nos cœlum conſequi. C.t.1.§.18. Exi citò &c.
Dei nomen. D.t.4.§.1. Homo quidam.
Dignitates, divitiæ, ſunt plenæ moleſtiis. D.t.8. §.11. Villam emi.
Domini ſuis benefaciant. D. t.17.§.2. Homo quidam fecit cœnam magnam.
Euchariſtiam ità præparatus accede, quaſi moriturus. E. t.9 §.25. Miſit ſervos ſuos hora cœnæ.
Gratia Dei requirit noſtram diſpoſitionem. G. tit.4. § 6. Teſtim. Parata ſunt omnia.
De præſtantia hominis. H.t.3.§ 3. Homo quidam &c.
Luxurioſus dicit: non poſſum. L. t.16.§.3.n.3. Uxorem duxi, & ideo non poſſum venire.

Dominica 3. poſt Pentecoſten.

Chriſtus libenter nobiſcum manet. A.t.13.§.8. Dimittit nonaginta novem in deſerto.
Chriſtus bonum noſtrum reputat ſuum. A. t.13.§.12. Imponit in humeros ſuos.
Amor proximi omnia patienter ſuffert. A.t.14.§.15.n.2. Charitas patiens eſt. Imponit in humeros.
Zelandum pro animarum ſalute. A. t.19.§.8. Dimittit nonaginta novem.
Etiam una anima chara ſit. A. t.19. §.1. Quis ex vobis homo &c.
Liberalis Deus: cujus unum beneficium fons plurium eſt. B.1.6. §. 3. Imponit in humeros.
Verus amicus facit etiam alios ſui gaudii participes. C.t.10.§.12. Convocat amicos.
Compatiendum aliis. C.t.21.§.1. Imponit in humeros.
Gratia Dei nobis eſt neceſſaria. G. 1.4. §.2. n.2. Erant appropinquantes peccatores.
Gratia Dei eſt drachma. G.t.5.§.1. Inveni drachmam.

Dominica 4. poſt Pentecoſten.

Chriſtus libenter nobiſcum manet. A.t.13.§.8. Exi à me Domine.
Cœleſtia præ terrenis quærenda. C. t.1.§.9. Ut ceſſavit loqui, dixit - duc in altum.
Cognitio Dei oritur ex cognitione noſtræ vilitatis. C. tit.17. § 3. Exi à me Domine, quia homo peccator ſum.
Deus in Concionatoribus non fructum, ſed laborem, conſiderat. C.t.23 §.18. Per totam noctem laborantes nihil cepimus.
Divitiæ ſunt onus grave. D. t.14 §.7. Rumpebatur rete.
Divitem, & peccatorem, eſſe, idem eſt. D. t.14. §.11. n.2. Peccator ſum.
Divitiæ malè partæ noxiæ &c. D. t.14.§.20.n.1. Laxate retia.
Domini ſint in ſuos benefici. D.t.17.§.2. Exi à me Domine.
Gratia Dei nobis neceſſaria eſt. G t.4.§.2.n.2. Duc in altum.
Tanta captura piſcium Chriſtus cepit Petrum cum ſociis. B. tit. Beneficia Chriſti.

Dominica 5. poſt Pentecoſten.

Deus proprium ſuum honorem poſtponit charitati. C. tit.10.§.3. Cùm offers munus tuum &c.
Euchariſtiam accede ſine rancore. E. t.9.§.22. per totum.
Inimici diligendi. I.t.10. per totum.
Magis quærenda juſtitia interior, quam exterior. I. t.16.§.1. Niſi abundaverit juſtitia veſtra plus, quàm Scribarum, & Phariſæorum.
De ira. I.t.22. per totum.
De hypocriſi. H.t.8. per totum.

Dominica 6. poſt Pentecoſten.

Liberalitas Dei in retribuendo. L. tit.10. §.10. Iam triduo ſuſtinent me.
Vide Dominicam quartam Quadrageſimæ.

Dominica 7. poſt Pentecoſten.

Hypocritæ ſunt falſi Prophetæ. H. t.8. per totum. Attendite à falſis.

Dominica 8. poſt Pentecoſten.

Amici infideles deſerunt in adverſis. A.t.10.§.10. Quid faciam.
Magna cura animæ habenda. A. t.19.§.4. Homo quidam habebat villicum.
Malè agit, qui aliorum negligit conſilia. C.t.29.§.5.
De detractionis vitio. D.t.3. per totum. Diffamatus eſt.
Divitiæ ſunt plenæ labore &c. D.t.14.§ 9. Quid faciam.
Divitiarum adminiſtrator es, non dominus. D. t.14. §.17.num.2. Redde rationem villicationis tuæ.
Divitiæ malè partæ noxiæ. D. t.14. §.20. n.2. Convocatis debitoribus &c.
De eleemoſyna. E.t.5. per totum. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis.
Eleemoſyna multùm juvat in morte. E.t.5. §.10. Cùm defeceritis.
Eleemoſyna neceſſaria ad ſalutem. E.t.5.§.8. Facite vobis amicos.
Eleemoſynam da ex tuo, non alieno. E. tit.5. §.22. Facite vobis amicos.
De bona, & mala fama. F.1.1. per totum. Diffamatus eſt.
De avaritia. A.t.26.§.5. Homo quidam erat dives.
Pro hac Dominica ſervit totus titulus 25. & titulus 26.
In Iudicio divino pudor, & confuſio. I.t.25.§.13. Mendicare erubeſco.
Iudex audiat utramque partem. I.t.25.§ 4.

Dominica 9. poſt Pentecoſten.

Deus invitus punit. B. t.9. §.2. Flevit ſuper eam.
Deus etiam indignis benefacit. B.t.9.§ 5. Flevit.
Chriſtianorum peccata majora, quàm Gentilium. C. tit.11.§.5. Flevit.
In civitatibus multa, graviſſimaque, peccata committuntur. C. t.15.§ 4. Flevit.
Cognitio ſui omnibus neceſſaria. C. t.18.§.2. Si cognoviſſes.
Iudicium finale horribile ob myſterium Incarnationis Dominicæ, & priores miſericordias. I. t.26. §.5. Videns civitatem flevit ſuper eam.

Dominica 10. poſt Pentecoſten.

De malis cogitationibus. C. t.16.§.6. Percutiebat pectus ſuum.
Pœnitens in Confeſſione ſe accuſet, non excuſet. C. tit.26. §.3. Percutiebat pectus ſuum;
De Contritione. C.t.33. per totum.
Humilitas eſt baſis ſanctitatis. H.tit 7. §. 7. Deſcendit hic juſtificatus.
Intentio judicat omnes. I. t.15.§.5. Phariſæus, & Publicanus.

De ju-

Digitized by Google

De judiciis divinis. I. t.27. per totum.
De judiciis hominum. I. t.28. per totum.
De judicio temerario. I.t.30.§.2. Non ſum ſicut cœteri hominum.
Interiora dant judicium de exterioribus. I. t.16. §.2. Percutiebat pectus ſuum.

Dominica 11. poſt Pentecoſten.

De ambitione A.t.9.§.1. Tranſibat per mediam Galilæam.
Amor ſit communis, & æqualis. A. t.13. §.7. Tranſibat per mediam Galilæam.
Correctio fraterna fiat privatim. C.t 40.§.11. Apprehendens eum de turba ſeorſum.
Gratiæ divinæ cooperandum. G.t.4 §.5. Adducunt ei ſurdum, & mutum.
Lingua noxia. L.t.14.§.5. Suſpiciens in cœlum ingemuit.

Dominica 12. poſt Pentecoſten.

Deus amandus ob beneficium Incarnationis. A. t.14. §.4. num.1. Diliges Dominum Deum tuum.
Deus ſuper omnia amandus. A.t.14.§.6. Diliges Dominum Deum tuum.
Deus ſolus amandus. A.t.14.§.7. M. Diliges ex toto corde tuo.
Amor Dei cavet offenſam ejuſdem. A.t.14.§.13. Diliges.
Diligendus Deus, & proximus. A. t.14.§.14. In his duobus mandatis univerſa lex pendet, & prophetæ.
Amor Dei omnia ſuffert. A. t.14.§.15.n.2.
Charitas erga infirmos habenda. C.t.10 §.13. Curam illius habe.
Multi Chriſtiani confunduntur à Gentilibus. C. t.11.§.7. Samaritanus.
Deus in Concionatoribus non fructum, ſed laborem conſiderat. C.t.23.§.18. Curam illius habe.
Diſcordia accelerat interitum. D.t.11.§.2. Deſcendit ab Jeruſalem in Jericho.
Fides conſtat ex operibus. F. t.6. §.8. Quid faciendo vitam æternam poſſidebo.
Sinè conſilio nihil agendum. C.t.29. §.1. In lège quid ſcriptum.
Mala peccandi conſuetudo magnum vulnus animæ. C. tit.31.§.2. Plagis impoſitis.
Judicia hominum ſæpe errant. I.t.28. §.1. Infundens oleum, & vinum.
De lectione librorum. L.t.12. Quomodo legis.

Dominica 13. poſt Pentecoſten.

Confeſſio Sacramentalis facilis. C. t.26.§.2.M.4 Dum irent, Mundati ſunt.
Confeſſio ſit integra. C. t,26.§ 4. Oſtendite vos Sacerdotibus.
De gratitudine. G.t 6 per totum.
Magna ingratitudo hominum erga Deum. I. t.9.§.2. Novem ubi ſunt.
Ingratitudo erga homines. I.t.9.§.3.

Dominica 14. poſt Pentecoſten.

Major habenda cura animæ, quàm corporis. A.t.19.§.5. Quærite primùm regnum Dei.
Etiam animæ ſuus cibus dandus. A. t.19. §. 6. Nonne anima plus eſt, quàm eſca.
Anima negligitur à multis. A.t.19.§ 7. Nonne anima &c.
Zelàndum pro animarum ſalute. A. t.19 §.8 Nonne anima &c.
Avaritia periculoſa. A. tit.26. §.5. Non poteſtis Deo ſervire, & mammonæ.
Benè oportet omnia conſideràre, & perpendere. C.t.28 Conſiderate lilia agri.
Creaturæ ſunt ſcalæ ad cœlum. C.t 41.§.2 Conſiderate lilia agri.
Divitiis benè utendum. D.t.14.§.17.n.3. Nemo poteſt duobus dominis ſervire.
Fiducia in Deum de alimentis habenda. F.t.7.§.8. Scit Pater.
Laborandum eſt. L.t.1.§.3. Nolite ſolliciti eſſe.
Liberalitas eſt regia virtus Chriſti. L.t.9.§.3. n.2. Ecce plus quàm Salomon hic.

Dominica 15. poſt Pentecoſten.

Divitum multi amici. A.t.10.§.7. Turba multa civitatis cum illas.
Amor proprius ſuis ſtudet commoditatibus. A. t.16. §.1. Turba multa.
Confeſſio ſit integra. C.t.26.§ 4 Cœpit loqui.
Mala conſuetudo peccandi periculoſa. C.t 31.§.4 Tibi dico, ſurge.
Dominorum eſt, ſuis benefacere. D. t. 17. §.2. Quam cùm vidiſſet Dominus, miſericordia motus.
Inſpirationibus divinis obſequendum. I.t.13.§.1. Adoleſcens, tibi dico, ſurge.
Judex non reſpiciat perſonam. I. t.25. §.2. Ecce defunctus efferebatur.
Lacrymis non abutendum. L. t.2. §.7. Noli flere.
De lingua. L.t.14. per totum. Cœpit loqui.

Dominica 16. poſt Pentecoſten.

Non ſemper ætas ſpectanda. A.t.5. Ne fortè honoratior te &c.
Ambitio fugienda. A. t.9. Intendens, quomodo primos accubitus &c
Avaritia inſatiabilis. A.t.26.§ 4. Ecce homo hydropicus.
Defectus illi manifeſtandi, qui poteſt mederi. D.t.3.§.5. Erat ante illum.
Dominorum vitia. D.t.17.§.4. Cujus veſtrum aſinus &c.
Feſta obſervanda. F.t.4.§ 1. Si licet Sabbatho curare.
Humilitas exaltat. H. t.7.§.16.n.1. Recumbe in noviſſimo loco.
Invidi obſervant alios. I t.18. § 1. Obſervabant eum.
Luxuria inſatiabile vitium. L.t.16.§.2. Ecce homo hydropicus.

Dominica 17. poſt Pentecoſten.

De adulatione. A.t.2. Magiſter, ſcimus, quia verax es &c.
Opera conveniant nomini, profeſſioni C.t.11.§ 3. Magiſter.
Chriſtus eſt nobis omnia. C. t.12. §.5. Quid vobis videtur de Chriſto.

Dominica 18. poſt Pentecoſten.

Acedioſus eſt paralyticus. A. t.1. Surge, tolle lectum tuum.
Divitum multi amici. A.t.10.§.8. Offerebant ei paralyticum.
Major cura animæ, quàm corporis, habenda. A.t.19.§.5. Remittuntur tibi peccata.
Memores ſimus divinorum beneficiorum. B. t.6. §.8. Vade in domum tuam.
De cogitationibus. C. tit.16. per totum. Ut vidit cogitationes eorum.
Cognitio ſui neceſſaria. C.t.18.§.3. Vade in domum tuam.
Confeſſio plena gratiis, honore, ac favore divino. C.t.26.§.2.M 3. Confide fili.
Propria, non aliena, conſcientia examinanda. C. t.27.§.3. Abiit in domum ſuam.
Mala peccandi conſuetudo eſt lectus vitiorum. C. t.31.§.2. *Tolle* lectum tuum.
Corpus curando non neglige animam. C. t.31. §. 4. Tolle grabatum tuum.
Laborandum eſt. L.t.1.§.1. Tolle grabatum tuum, & ambula.
Deus dat plura, & meliora, quàm petantur. L.t.10.§.8. Remittuntur tibi peccata.

Dominica 19. poſt Pentecoſten.

Pauci ſunt boni. B.t.8 §.1. Pauci electi.
Deus invitus punit. B.t.9.§.2. Ecce prandium paravi.
Sacrilegè confitens, & accedens indignè. Euchariſtiam. C. t.26. §.6.n.2. Tunc ait rex miniſtris: ligatis manibus &c.
Confeſſio ſacrilega. C.t.26.§.6. obmutuit
Euchariſtia indignè ſumpta. E.t.9 §.18. Quomodo huic intraſti.
Fides requirit opera. F.t.6 §.7. Vidit hominem non veſtitum veſte nuptiali.
De vana gloria. G. t.3.§.2. Vidit hominem non veſtitum &c.
De Inferno. I t 8. per totum Mittite in tenebras exteriores.
Innocentia eſt veſtis nuptialis. I. tit.12. §. 9. Non habens veſtem nuptialem.
In divino Judicio nulla valet excuſatio I. t.26 §.9. Obmutuit.
In divino Judicio nullum patrocinium, aut refugium. I.t.26.§.10.
Judex audiat alteram partem. I. t.25. §.5. Amice, quomodo huc intraſti.
De judicio temerario. I.t.30.§.1. Vidit ibi hominem.
Liberalitas eſt regia virtus. L. t.9.§ 3.n.2. Simile eſt regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias &c.

Dominica 20. poſt Pentecoſten.

Quales nos erga Deum, talis Deus erga nos. D. tit. 4. §.10. Erat quidam regulus.
Fides requirit opera. F t.6.§.7. Credidit homo ſermoni, & ibat.
Iram Dei ſequitur clementia. I.23.§.1. Niſi ſigna videritis.

Dominica 21. poſt Pentecoſten.

Deus magis ſentit injurias noſtras, quàm ſuas. C. t.10. §.3. Serve nequam &c.

Dei

Dei debitores ſumus. D.t.1. per totum.
Quales nos erga Deum, talis Deus erga nos. D.t.4.§.10. Tradidit eum tortoribus.
Eccleſia cur comparatur regno cœlorum. E.t.2. §.2. Simile eſt regnum cœlorum.
Homo quantum a Deo æſtimatus. H.tit.3.§.2.n.3. Juſſit illum venundari.
Inimicis ignoſcere eſt virtus regia. I.t.10.§.2.M.9. Miſertus dominus ſervi illius.
Inimicis nolle ignoſcere, ſervile eſt. I. tit. 10. §.2.M. 10. Serve nequam.
Remittenti fit remiſſio, I.t. 10. §.2. M. 14. Nonne opportuit & te miſereri.
Deus injurias noſtras præ ſuis vindicat. I. t.11. §.1. Iratus tradidit eum tortoribus.
Deus dat plura, & meliora, quàm petimus. L.t.10.§.8. Debebat ei decem millia talenta.

Dominica 22. poſt Pentecoſten.

Magna cura animæ habenda. A. tit. 19. §. 4. Cujus eſt hæc imago.
Concionator non reſpiciat perſonas. C. tit. 13. §.22. Non reſpicis perſonam hominum.
Gratiæ divinæ cooperandum. G.t.4.§.5. Reddite, quæ ſunt Cæſaris Cæſari; & quæ ſunt Dei, Deo.
Homo eſt imago Dei. H.t.2.§.4. per totum.
Judicium divinum terribile ob reddendam rationem. I.t. 26. §.7. Cujus eſt hæc imago.
De Laudibus. L.t. 5.per totum. Magiſter, ſcimus, quia verax es.

Dominica 23. poſt Pentecoſten.

Magna cura animæ habenda. A.t.19.§.4. Unica filia erat ei.
Ubi humana deſunt auxilia, adeſt divinum. A.t.29. §.3. Impone manum tuam, & vivet.
Abſconde virtutes, bona opera. G.t.3.§.7. n. 4. Dicebat intrà ſe,

Dominica 24. poſt Pentecoſten.

De S. Cruce Chriſti. C.t.43. §.8. Tunc parebit ſignum Filii hominis. Plurima de S. Cruce Per totum hunc titulum.
Pro hac Dominica etiam ſerviet. I.t.26. per totum.

Dedicatio Eccleſiæ.

Cura, nè tibi alius cœlum præripiat. C. tit. 1. §. 10. Præcurrens aſcendit in arborem.
Celeres ſimus ad bonum. C.t.8.§.1. Feſtinans deſcende.
Deſideria in ſolum Deum tendant. D.tit. 2. § 7. Quærebat videre JESUM.
Quales nos erga Deum, talis erga nos Deus, D.tit. 14. §.10. Feſtinans deſcende.
Eleemoſyna datur Chriſto gratiſſima. E. tit. 5. §. 4. In domo tua oportet me manere.
Eleemoſyna plura accipit. E. tit. 5. §. 7. Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus.
Eleemoſyna detur ex proprio. E. tit.5. § 22. Dimidium bonorum meorum.
Patrisfamilias exemplum ſequitur tota domus E.tit.8.§.2.n.2. Hodie ſalus huic domui facta eſt.
Gratia Dei parata eſt ſe omnibus communicare. G. t. 4 § 4. Præcurrens in arborem.
Humilitas Placet Chriſto. H.t.7.§.3. Statura puſillus.
Iram Dei ſequitur clementia. I.t.23. §. 1. Ingreſſus perambulabat Jericho.
Celeres ſimus ad bonum. C.t.8. Zachæe feſtinans deſcende.

In Feſta totius anni.

Circumciſio Domini.

C.t.14. per totum.

Epiphania Domini.

Amicus infidelis, & inconſtans. A.t. 10.§.10. Vidimus ſtellam.
Amor Chriſti communis in omnes. A.tit.13. §.7. Ubi eſt, qui natus eſt.
Deus ſolus amandus. A. tit. 14. §. 7. Mor. Obtulerunt munera.
Cooperandum Deo; & præſentibus mediis naturalibus non petenda ſupernaturalia. A.t..29 §.4. Vidimus ſtellam.

Charitas bonum proprium poſtponit alieno. C. t.10. §. 15. Reſponſo accepto reverſi.
Chriſtiani multi à Gentibus confunduntur, & condemnantur. C.tit.11.§.7. Vidimus ſtellam.
Conſilia humana poſtponenda divinis. C.tit. 29 §.7. Accepto reſponſo reverſi ſunt per aliam viam.
Converſio doctorum, & magnorum dominorum difficilis. C.t. 35.§ 7.n.3. Ecce Magi.
Quales nos erga Deum, talis Deus erga nos D. t.4.§.10.
In divitiis labor dolor &c. D. t.14. §.9. Obtulerunt ei munera.
Quæ ſint vera ſpiritualia gaudia. G. t.2. §. 2. n.4. Gaviſi ſunt gaudio magno.
Gratia Dei eſt ſtella. G t.4 § 1. Vidimus ſtellam ejus.
Humilitas amat latere, celat laude digna, fugit pompam. H.t.7. §.25. Ubi eſt, qui natus eſt Rex Judæorum.
Boni bene judicant. L.tit.30. §. 3. §. 2. Ubi eſt qui natus eſt Rex Judæorum.
Mali malè judicant. L.t.30. §. 3. n.3. Tunc Herodes videns, quia illuſus eſſet &c.
Liberalitas Dei in remunerando. L. t. 10. §. 10. Apertis theſauris ſuis.

Purificatio B. Virginis.

Charitas bonum proprium poſtponit alieno. C.t.10. §. 15. Nunc dimittis &c.

S. Matthias Apoſtolus.

Amandus Deus, quia dulcis, & ſuavis. A.t.14. §.4. M.t 1. Tollite jugum meum ſuper vos.
Amor Dei facit omnia levia. C. t. 9. § 5. Iugum meum ſuave eſt.
Chriſtus eſt lætitia noſtra. C.t.12. § 8 Venite ad me omnes.
Chriſtus complanat omnes difficultates. D. t.7. §.3. Ego reficiam vos.
Amare Deum delectabile eſt. A. tit. 14.§.1. Tollite jugum meum ſuper vos.
Conſuetudo bona reddit omnia facilia. C.t.31.§.1.

S. Joſeph.

De hoc Sancto. I.t 21. per totum.

Annuntiatio B. Virginis.

Incarnatio Chriſti. I.t.5. per totum.

Cœna Domini.

Amoris Chriſti intenſio in nos. A.t.13.§.2. Non habebis partem mecum.
Super illud Joan.13. Cùm dilexiſſet ſuos - in finem dilexit eos. A. t.13. §.3.
Amor Dei mundat nos. A. t. 14. §. 13. Occurret vobis homo amphoram aquæ bajulans.
Amoris comes timor eſt. A.t.14.§.17. Miſit duos.
Agonia Chriſti. A.t.8. per totum.

In Paraſceve Domini.

Deum amandi motivum Paſſio Chriſti. A.t.14.§.4.n4.
Amor Chriſti in Paſſione, & Cruce. A.t.13.§.6.
Corona ſpinea Chriſti. C.t.38.
Chriſtus crucifixus. C.t.42.
Chriſti Crux. C.t.43.
Imitatio Chriſti patientis. I.t.4.§ 4.
Inimicis ignoſcendum exemplo Chriſti. I.t.10 §.2.M.15.
Judicium divinum terribile ob Paſſionem, & Crucem Chriſti. I.t.26.§.6.

Feria 2. Paſchatis.

Deus vult à nobis amari. A. tit. 14. §. 4. M. 4. Finxit ſe longius ire.
Celeres debemus eſſe ad bonum. C.t.8 Tardi corde.
Charitas communicat ſua bona. C.tit. 10. §. 12. Surgentes eadem hora.
De cogitationibus. C.t.16. per totum. Cogitationes aſcendunt in corda veſtra.
Malæ peccandi conſuetudini ſtatim remedium quærendum. C. t. 31.§.4 Eadem hora regreſſi ſunt in Jeruſalem.
Quales nos erga Deum, talis erga nos Deus. D.t. 4.4.§.10. Tu ſolus peregrinus es.

Aſcenſio Chriſti.

De aſcenſione Chriſti. A.t.55. per totum. H.t.7 §.7.
Chriſtus libenter nobiſcum manet. A. t. 13. §. 8. Conveſcens Præcepit eis, ab Jeroſolymis nè diſcederent.
Chriſtus invitus a nobis ſeparatur. A.t.13.§.9. Aſſumptus eſt in cœlum. Item A.t. 14. §.4.n.2.
Amanti Deum omnia cooperantur in bonum. A.t.14.§.4.M.8.n.1. Nubes ſuſcepit eum.
Cœleſtis beatitudo abundat omni bono. C.t. 1. §. 5. Quid ſtatis aſpicientes in cœlum.

Feria 2. Pentecoſtes.

Deus etiam indignis, ſceleratis, benfaeit. B.t.9.§ 5. Sic Deus dilexit Mundum.
Chriſtus liberalis, beneficus. A.t.13. §.10. Sic Deus dilexit Mundum.
Deus dum dat, reputat ſe accipere; ſuum dicit, quod donat. L. t. 10. §.6. Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret.

Feria 3. Pentecoſtes.

Cognitio Dei neceſſaria, C. t.17. §. 4. Cognoſcunt me meæ.
Chriſtus imitandus. I.t.4.§.2. Ego ſum oſtium.

Feſtum SS. Corporis Chriſti.

E. t.9. per totum.

Nativitas S. Joannis Baptiſtæ.

De S. Joanne Baptiſta I. t. 19 per totum.
Charitas ſuum bonum poſtponit alieno. C. t. 10. §. 15. In nativitate ejus multi gaudebunt.
Dona, beneficia, Dei ad omnes ſe extendunt. D.t.59.§.5. In nativitate ejus &c.
Gratiæ actualis neceſſitas. G. t.4. §.2. num. 2. Ioannes eſt nomen ejus.

SS. Petrus, & Paulus.

Amicus fidelis permanet in adverſis. A. tit. 10. §. 9. Tu es Chriſtus.
Deus invitus punit. B.tit 9.§.2. Tibi dabo claves regni cœlorum.
Liberalitas Chriſti. L. t.10 §.1. Tibi dabo claves.
Humilitatem docet prior ſtatus, fragilitas &c. H. t.7. §. 51. Tibi dabo claves.

S. Maria Magdalena.

Affectus non muta, ſed ſubjecta. A.t.7.§.5. Dilexit multùm.
Deus ſolus amandus. A.t. 14. §.7.M. Unguento ungebat.
Amor Dei mundat omnia. A.t. 14. §.13. Remittantur ei peccata multa.
In civitatibus graviora committunt peccata. C.t. 15. §.4. Mulier in civitate peccatrix.
Compatere aliis. C t.21.§. 2. Lacrymis cœpit rigare pedes ejus.
Converſio peccatoris magnum miraculum. C. tit. 35. §. 6. Ecce mulier.
Deus talis erga nos, quales nos erga ipſum. D.t.4. §.10. Converſus ad mulierem.
Errata aliena tegenda. D.t.3.§.3.n.4. Mulier in civitate peccatrix.
Pauperes ſunt pedes Chriſti. E.t.5.§.4. Unxit pedes ejus
Converſio peccatorum præſtantius eſt argumentum, Chriſtum eſſe Filium Dei, quàm reſuſcitatio mortuorum. F.t.9.§.1. Ecce mulier.
Fœminæ confundunt viros. F.t.2.§.4. Vides hanc mulierem.
De fœminarum laude, & vituperio. F.t.2.per totum.
De lacrymis. L.t.2. per totum.
Luxuria inveterata vix corrigibilis. L.t.16.§.3.
Lacrymis cœpit rigare pedes ejus.
Luxuria ægre vincitur, multis amuletis opus habet. L.t. 16.§. 5. Lacrymis cœpit rigare &c.

S. Iacobus.

Ambitio. A.t.9. §.2. Poſſumus.
Charitas bonum ſuum alieno poſtponit. C.t.10.§.15. Acceſſit ad eum mater filiorum Zebedæi.
Bona cœleſtia per dexteram deſignantur. C. tit.1. §.2. Dic, ut ſedeant, unus ad dexteram tuam.
Concordia placet Deo. C.t.24.§.3. Unus ad dexteram, & unus ad ſiniſtram.
Dignitates ſunt calix amaritudinis. D.t.8.§.11. Poteſtis bibere calicem.
Bona educatio durat in ſenectutem. E.t.3.§.1.Dic, ut ſedeant.
Fœminarum periculoſum conſortium. F.t.2. §.8. Acceſſit ad eum mater filiorum Zebedæi.

S. Laurentius.

Chriſtus libenter nobiſcum manet. A. t. 13. §.8. Niſi granum frumenti &c.

S. Matthæus Apoſtolus.

Aliorum delicta tegenda. D.t.3.§.3. n.4. Vidit Publicanum.
Exempli boni vis, & efficacia. E.t.11.§.2,n.2. Cùm tranſiſſet inde JESUS, vidit hominem &c.
Gratiæ divinæ efficacia. G. t.4.§.3. Surgens ſecutus eſt eam.
Converſio peccatoris magnum miraculum. C. tit.35. §.6. per totum.

S. Michael.

De Sanctis Angelis. A.t.18. per totum.
Ambitio. A.t.9.§.1. Niſi efficiamini ſicut parvuli.
Parvuli nihil ſciunt de ambitione. A.t.9.§.3. Efficiamini ſicut parvuli.
Cùm quibus ſit ineunda amicitia. A.t.10.§.12. Si oculus tuus dexter &c.
Humilitas propria virtus Sanctorum. H.t.7.§.24. Niſi efficiamini ſicut parvuli.

Omnes Sancti.

Similes debemus nobis eſſe tam in proſperis, quàm adverſis. A. t. 4. §. 3. per totum. Acceſſit ad montem & cùm ſediſſet.
Cœlum vocatur requies. C.t.1.§.3. Et cùm ſediſſet.
Cœlum facilè comparari poteſt. C.t. 1. §.14. Beati Pauperes ſpiritu.
Cœlum obtinendi media. C.t.1.§.17. Beati pauperes.
Fides neceſſaria ad viſionem beatificam.

S. Martinus Epiſcopus.

Intentionis bonæ oculus. I.t.55. per totum.

S. Andreas Apoſtolus.

De hoc ſancto. A.t.17. per totum.
De S. Cruce. C.t.43. per totum.
Cooperandum divinæ gratiæ. G.t.4.§.5. M. Venite poſt me.
Liberalitas Dei in remunerando. L.t.10. §.10. Relictis retibus ſecuti ſunt eum.

S. Thomas Apoſtolus.

Paſſus ſcit compati. C. tit.51. §.50. Ambulans JESUS juxta mare Galilææ.
Eadem themata, quæ Dominica in albis.

Nativitas Chriſti Domini.

Amoris Chriſti in nos intenſio. A tit.13. §.5. Natus eſt nobis hodie Salvator.
Amandus Deus ob beneficium Nativitatis. A.t.14.§.4. n.2. Natus eſt vobis.
Amor neſcit moras. A. t.14 §.19. Venerunt feſtinantes.
Divinitas Chriſti per beneficia elucet. B.t.6. §.10. Apparuit benignitas.
Humilitas Chriſti. H.t.7.§.2. Invenietis infantem.

S. Stephanus.

Chriſti amor erga nos ſimilis gallinæ. A. tit. 13.§. 6. Quemadmodum gallina &c.
Etiam una anima ſit tibi chara. A. tit. 19. §. 9. Suſcipe ſpiritum meum.
Charitas ſit ordinata. A. t.10. §. 16. Domine JESU ſuſcipe ſpiritum meum.
De inimicorum dilectione. I.t.10. per totum.
Iraſcimini, & nolite peccare. I.t.22.§.7. Iraſcimini &c.

S. Ioan-

Digitized by Google

S. Ioannes Evangeliſta.

De hoc Sancto. I. tit.20. per totum.

Sancti Innocentes.

Affectus excæcat judicium. A.t.7.§.3. Herodes turbatus eſt.
Conſilia humana evertuntur à divinis. C. t. 29.§.6. Occidit omnes pueros.

Commune SS. Apoſtolorum.

De his A. t. 22. per totum.
De Diſcipulis Chriſti. D. t. 10.
De Evangeliſtis. E. t.7.

Commune SS. Martyrum.

Amor proprius eſt noxius. A.t.15.§.2. Qui non accipit Crucem ſuam.
Crux amanda, toleranda. C.t.11.§.2. Tollat crucem ſuam.
Diſcordia accelerat interitum. D.t.11.§ 2. Gens in gentem.
Liberalitas Dei in remunerando. L. t.10. §.10.

Commune Doctorum, Pontificum, Confeſſorum. Abbatum.

Chriſtus invitus à nobis ſeparatur. A. tit.13.§ 9. Homo peregrè profectus.
Amor erga Deum. A.t.14.§.1. Inventa una pretioſa margarita.
Amor Dei theſaurus noſter. A.t.14.§.4.M.8.n.5. Inventa una pretioſa margarita.
Beneficia divina fons plurium. B.t.6.§.3. Præcinget ſe, & faciet eos diſcumbere.
Bonus uſus talentorum. B.t.6 § 6. Super pauca fuiſti fidelis.
Deus velox ad prœmia, tardus ad ſupplicia. B. t.9. §. 4. Poſt multum verò temporis.
Beatitudo cœleſtis abundat gaudio. C. t.2.§.5. Intra in gaudium Domini tui.
Cœlum à multis negligitur. C.t.2.§.13. Et vos ſimiles hominibus expectantibus &c.
Caſtitas eſt cingulum lumborum. C. tit.6. §.1. Sint lumbi veſtri præcincti.
Correctio fit, ſuavis cum amore. C.t.40.§.8. Vos eſtis ſal terræ.
Corrigens alios, ſuam, & proximi, fragilitatem intueatur. C.tit. 40. §.9. Vos eſtis ſal terræ.
Quales nos erga Deum, talis erga nos Deus. D.t.4.§.10. Sint lumbi veſtri præcincti.
Prioris humilis ſtatus recordatio deprimit faſtum. D. tit.8. §.12. Vos eſtis ſal terræ.
Divitiæ ſunt origo peccatorum. D. t.14.§.11. num.2. Abiit, qui quinque talenta acceperat.
Dona Dei diverſimode, non omnia, dantur omnibus. D. t.19. §. 2. Uni dedit quinque talenta &c.
Bonum exemplum. E. t.11. § 2.n.1. Lucernæ ardentes in manibus.
Vera gloria quærenda. G.t.3. §.8. Luceat lux veſtra.
Honores non mutent mores. H.t.4.§.3. Faciet illos diſcumbere.
Liberalitas eſt regia virtus. L.tit.9.§.3. n.1. Nolite timere puſillus grex.
Liberalitas Chriſti L.t. 10. §.1. Super pauca fuiſti fidelis.
Liberalitas Dei in remunerando. L. t.10. §.10. Capilli capitis veſtri omnes numerati ſunt. Præcinget ſe &c.

Commune Sanctarum Virginum, Viduarum.

De Caſtitate. C. t. 6 per totum.
Adulatores vendunt oleum. A. t.2.§.1. Ite ad vendentes.
Mala peccandi conſuetudo. C. t.31.§.2. Ite ad vendentes.
Cognitio ſui neceſſaria. C. t.18. §.3. Simile theſauro abſcondito in agro.
Dona Dei ſunt ſtabilia, & continua. D.tit.19. § 4. Date nobis de oleo veſtro.
Eccleſia cur aſſimilatur regno cœlorum. E. t.2. §. 2. Simile eſt regno cœlorum.
Fides conſtat ex operibus. F. t.6.§.7. Simile eſt regnum cœlorum decem Virginibus.
Virtutes abſcondendæ. G. tit.3.§ 7. num.5. Quem, qui invenit, abſcondit.
Labore parta ſunt chariora. L. tit.1. §. 2. Simile theſauro abſcondito.

Finis Tomi I.

Digitized by Google

INDEX TITULORUM

Et Materiarum in hoc primo Tomo contentarum Ordine Alphabetico.

A.

Titulus I.

Acedia. Pag. 1

§.1. Figuræ, & Symbola, ex Veteri, Teſtamento. ibid.
Ex Novo. ibid.
Ex Patribus, & aliis. ibid.
§.2. Alia de Acedia. ibid.
§.3. Motiva Acediam vitandi. 2

Titulus II.

Adulatio. 2

§.1. Figuræ, & Symbola, ex Veteri. ibid.
Ex Novo. ibid.
Ex Patribus, & aliis. ibid.
§.2. Exempla adulatorum. 3
§.3. Motiva fugiendi Adulationem. ibid.
Varia. ibid.

Titulus III.

Adulterium. 4

§.1. Pœnæ divinæ Adulterorum. ibid.
§.2. Pœnæ humanæ. ibid.
§.3. Motiva varia vitandi. ibid.
Varia. ibid.

Titulus IV.

Æquanimitas. 4

§.1. Nec proſperis extollitur, nec adverſis frangitur. ibid.
Figuræ, & Symbola, ex Veteri. Ex Novo. 5
§.2. Alia Symbola è diverſis. 6
§.3. Exempla ex Veteri. ibid.
Ex Novo. Chriſti. S. Joan. Bapt. Sententiæ. ib. & 7

Titulus V.

Ætas. 7

Titulus VI.

Æternitas. 7

§.1. Figuræ, & Symbola. Ex Veteri, & Novo. ibid.
§.2. Duratio quàm longa. Ex Veteri, & Novo. Ex Patribus, & aliis. 8
§.3. Æternitatis memoria ex Veteri. ibid.
Ex Novo, Patribus, & aliis. 9
§.4. Exempla, & hiſtoriæ. ibid.

Titulus VII.

Affectus. 9

§.1. Figuræ, & Symbola. Ex Veteri. 9
Ex Novo. Ex Patribus. 10
§.2. Affectus ordinati. ibid.
Exempla, & Teſtimonia. Ex Veteri, & Novo. Ex Patribus. ib. & 11
§.3. Affectus excœcat judicium. ibid.
Figuræ, & Symbola. ibid.
Exempla ex Veteri. 12
Ex Novo. ibid.
Varia. ibid.

Titulus VIII.

Agonia, Chriſti. 12

Titulus IX.

Ambitio. 13

§.1. Figuræ, Symbola. Ex Veteri, & Novo. Ex Patribus, & aliis. ibid.
§.2. Ambitioſorum Exempla. ibid.
§.3. Motiva varia ſugiendi. Ex Veteri, & Novo. Ex Patribus, & aliis. ibid.

Titulus X.

Amicitia.

Sive

Amici. 14

§.1. In genere. ibid.
§.2. Omnia iis communia. ibid.
§.3. Corripit, & corrigit. ibid.
§.4. Alia Officia. ibid.
§.5. Amici utilitas, pretium, motiva. ibid.
§.6. Verus amicus dat; non accipit, non quærit ſua; 15
§.7. Falſus ſe, & ſua, quærit. ibid.
Exempla, & textus. ibid.
§.8. Divitum multi amici. ibid.
§.9. Fidelis permanet in adverſis conſtans. Exempla. *ibid.*
§.10. Infidelis, inconſtans. Figuræ, & Symbola. ibid.
Exempla infidelium amicorum, & textus. Ex Vet. ib. & 17
Ex Novo. ibid.
§.11. Quomodo comparandi, & conſervandi. ibid.
§.12. Cum quibus ineunda? quorum fugienda. Ex Patribus, & aliis. ibid.
§.13. Fer eorum jacturam; injuriam. 18
§.14. Amicitia cum Deo, & Chriſto. Ex Veteri. Ex Novo. ibid.
Ex Patribus; & aliis. ibid.

Titulus XI.

Amor. 19

§.1. Tranſformat in amatum. ibid.
N.1. De bono & malo in genere. ibid.
Figuræ, Symbola. ibid.
N.2. Patrum Sententiæ. ibid.
N.3. Amor Dei. ibid.
N.4. Amor cœleſtium. ibid.
N.5. Amor Carnis, Mundi &c. tranſmutat in id, quod amatur. Ex Veteri. ib & 20
Ex Novo. ibid.
§.2. Amor præſentiam, & poſſeſſionem, cupit amati; dolet de abſentia. ibid.
Ex Veteri, & Novo. ibid.
Ex Patribus & aliis. ibid.
§.3. Amor eſt beneficus, & liberalis. ib. & 21
Ex Veteri, Novo, & Patribus. ibid.
§.4. Amor eſt operatorius, inquietus &c. ibid.
§.5. Amor eſt amati memor. ibid.
§.6. Amoris lingua, & loquela. ibid.
§.7. Amor delectat. ibid.
§.8. Amoris Signa varia. ibid.
§.9. Amoris vis, efficacia, victoria. ib. & 22
Varia de amore in genere. ibid.

Titu-

Titulus XII.

Amor Dei in nos. 22

§.1. Figuræ, Symbola. ibid.
§.2. Teſtimonia, & Exempla, Ex Veteri. Ex Patribus, & aliis. ib. & 23
§.3. Amor Dei mavult amari, quàm timeri. ibid.
§.4. A Deo amari, honor eſt, & beatitudo. ibid.

Titulus XIII.

Amor Chriſti in nos. 23

§.1. Figuræ, & Symbola. ibid.
§.2. Amoris Chriſti in nos intenſio, & vehementia. Ex Veteri, & Novo. 24
§.3. Amor Chriſti in nos, ſuper illud Joan. 13. In finem dilexit. 25
§.4. Amor Chriſti in nos comparatur Matri, ob tenerum in nos amorem. Ex Veteri. ibid.
Ex Patribus. 26
§.5. Idem amor Chriſti in Euchariſtia. ibid.
§.6. Idem amor Chriſti in paſſione & Cruce. ibid.
§.7. Amor Chriſti in nos comparatur Gallinæ. 27
§.8. Amor Chriſti in nos communis, & æqualis. ibid.
Ex Veteri, Novo. ib. & 28
§.9. Amor Chriſti libenter nobiſcum manet. ibid.
Ex Veteri. Novo. ib & 29
§.10. Amor Chriſti invitus à nobis ſeparatur. ib. & 30
Ex Veteri, & Novo. ibid.
§.11. Amor Chriſti eſt beneficus, & liberalis. ib. & 31
Ex Ver. Novo. ibid.
§.12. Amor Chriſti bonum noſtrum reputat ſuum. ib. & 32
§.13. Amor Chriſti eſt conſtans. ibid.

Titulus XIV.

Amor erga Deum. 32

Ex Veteri. ibid.
Ex Novo. 33
Ex Patribus, & aliis. ibid.
§.2. Amoris divini excellentia. ibid.
Ex Veteri, & Novo. ibid.
Ex Patribus, & aliis. ibid.
§.3. Amor erga Deum comparat ſapientiam, & ſcientiam. 34
Ex Veteri, & Novo. ibid.
Ex Patribus, & aliis. ibid.
§.4. Amandi Deum motiva. ib. & 35
Primum. Amor Dei in nos. ibid.
Secundum. Bonitas, amabilitas Dei. ibid.
Tertium. Beneficia divina. ib. & 36
Beneficia divina in particulari. ibid.
Num. 1. Incarnatio. ibid.
Num. 2. Nativitas. ibid.
Num. 3. Euchariſtia. ib. & 37
Num. 4. Paſſio, Crux. ibid.
Mot. 4. Quartum. Quia vult amari. 38
Quintum. Creaturæ. ibid.
Sextum. Nemo ab eo excuſatur. ibid.
Septimum. Eſt neceſſarius. 39
Octavum. Eſt utilis, beatus, dives, præmiatur. ibid.
Num. 1. Omnia ei cooperantur in bonum. ibid.
Num. 2. Bono tuo amas Deum. ibid.
Num. 3. Deum poſſidet amans. 40
Num. 4. Deus amat amantes ſe. ibid.
Num. 5. Theſaurus, pretium &c. 5
Num. 6. Varia alia bona Deum amantis. ibid.
Motivum nonum. Eſt facilis. ibid.
Decimum. Reddit omnia facilia. 41
Figuræ, & Symbola. Ex Veteri, & Novo. ibid.
Undecimum. Eſt dulcis, delectabilis. ib. & 42
Duodecimum. Infelicitas, damna, non amantium. ibid.
Decimum tertium. Exempla. ibid.
Varia alia Motiva. ibid.
§.5. Amor erga Deum quantus eſſe debeat. 43
§.6. Amoris extenſio ſuper omnia. ibid.
§.7. Non divide amorem; ſolum Deum dilige. ibid.
Figuræ, Symbola. Ex Veteri, & Novo. ibid.
Motiva non dividendi, unum Deum amandi. 44

Ex Veteri. Novo. Ex Patribus, & aliis. ibid.
§.8. Amor purus non quærit mercedem. Ex Vet. & Novo. 45
Ex Patribus, & aliis. ibid.
§.9. Amor erga Deum eſt feſtinus, velox. ibid.
§.10. Ejus fortitudo, vis, efficacia, animoſitas. 46
§.11. Non otiatur, prodit ſe exteriùs, requirit opera. ibid.
Figuræ, & Symbola. ibid.
Teſtimonia. Ex Veteri, & Novo. Patribus. 47
§.12. Eſt liberalis. ibid.
§.13. Cavet Dei offenſam, mundat; ſervat præcepta. ibid.
Teſtimonia ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 48
§.14. Amoris Dei Comites. 49
Primus. Amor proximi. ibid.
Figuræ, Symbola. Ex Vet. Novo. Patribus. ibid.
Teſtimonia. Ex Novo. Patribus. ib. & 50
§.15. Comes ſecundus. Dolor, & Patientia. ibid.
Num. 1. Figuræ. ibid.
Num. 2. Teſtimonia ex Vet. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
Num. 3. Cruce, & adverſis delectatur. ibid.
Num. 4. Adverſis non læditur; ſed juvatur. 51
Num. 5. In Adverſis purior, perfectior: imperfectior in proſperis. ibid.
§.16. Comes Tertius Humilitas. Symbola. ibid.
Teſtimonia ex Veteri, & Novo. ibid.
§.17. Comes quartus Timor. Figuræ Symbola. 52
Teſtimonia ex Veteri, & Novo. ibid.
§.18. Comes quintus Zelus. capit ſocios. ibid.
§.19. Comes ſextus Deſiderium præſentiæ Dilecti. ib. & 53
§.20. Comes ſeptimus. Conſtantia, deſiderium creſcendi. ibid.
Figuræ. Symbola. Teſtimonia. ibid.
§.21. Amores profanos excludit. ibid. & 54
Figuræ, Symbola. ibid.
Teſtimonia ex Veteri, ex Novo. ibid.
Ex Patribus, & aliis. ib. & 55
§.22. Parum, & à paucis, amatur Deus. ibid.
§.23. Amorem Dei accipiendi media. ibid.
Med. 1. Cognitio Dei. ibid.
Med. 2. Pete, & deſidera. ibid.
Alia media. ibid.
Miſcellanea de Amore erga Deum. ibid.

Titulus XV.

Amores mali noxii. 56

§.1. Primus Amor Carnis. ibid.
§.2. Secundus Amor ſanguinis. ibid.
§.3. Tertius Amor creaturarum. patitur jacturam adverſa. ibid.
§.4. Varia. ibid.
§.5. Quartus. Amor Mundi, & rerum caducarum. ibid.
§.6. Motiva hos amores fugiendi. Amaror parvulus. ibid.
§.7. Alia Motiva. 57

Titulus XVI.

Amor proprius, & proprii commodi. 57

§.1. Figuræ, Symbola. ibid.
Exempla ex Veteri. Novo. ib. & 58
§.2. Amoris proprii damna, & pericula. ib. & 59
Ex Veteri, Novo, & Patribus. ibid.
§.3. Motiva fugiendi Amorem proprium. ibid.
§.4. Amoris proprii expertes non quærunt ſua. ibid.
Figuræ, Symbola. ibid.
§.5. Exempla ex Veteri. Novo. ib. & 60

Titulus XVII.

S. Andreas. 60

Nomen. Vocatio. ibid.
Virtutes. ibid.

Titulus XVIII.

Angeli. 60

§.1. Figuræ, Symbola. ibid.
Creatio. Nomen. Numerus. Præſtantia. Pulchritudo. ib. & 61

Digitized by Google

§.2. Virtutes Angelorum in genere. ibid.
Amor & cultus Dei. Obedientia. Humilitas. Zelus animarum. Charitas. Miſericordia. ib.& 62
§.3. Beneficia. Corporalia. Spiritualia. Docent, juvant, orare. Offerunt preces. 63
Alia beneficia ſpiritualia. ibid.
Reſpicientes Euchariſtiam. ibid.
§.4. Angelorum Cuſtodia. Figuræ. Teſtimonia, ex Scriptura, & Patribus. 64
§.5. Quos amene? quibus ſe ſocient? ibid.
§.6. Angelorum imitatio. ibid.

Titulus XIX.

Anima rationalis. 64

§.1. Fig. Symbola. Ex Veteri, & Novo. ibid.
§.2. Animæ pretium, dignitas, pulchritudo. Ex Veteri. Novo, Patribus, & aliis. 65
§.3. Quantùm à Deo, & Chriſto æſtimetur. Ex Veteri, Novo, Patribus, & aliis. 66
§.4. Animæ æſtimatio, cura, cuſtodia. Ex Veteri, Novo, Patribus. ib. & 67
§.5. Animæ cura præ corpore habenda. Ex Veteri, Novo. Patribus. ib.& 68.69
§.6. Animam ciba. ibid.
§.7. Anima negligitur à multis. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid & 70
§.8. Animarum cura. 117. arguitur neglectus. ibid.
§.9. Vel una tibi chara ſit. ib.& 71
Motiva. ibid.
Deus, & Chriſtus. Ex Vet Novo. Patribus, & aliis. ibid.
Alia Motiva. Ex Veteri, Novo, Patribus, & aliis. 72

Titulus XX.

Animalia. 72

§.1. Obſequia Sanctis præſtita. ibid.
§.2. Obedientia. ibid.
§.3. Animalium refugia ad Sanctos. 73
§.4. Familiaria Sanctis. ibid.

Titulus XXI.

Annus. 73

Titulus XXII.

Apoſtoli. 73

§.1. Figuræ. Ex Veteri. Novo. ibid.& 74
§.2. Apoſtolorum laudes, gloria, poteſtas &c. Ex Veteri. Novo. 75
§.3. Vocatio. Electio. Miſſio. Ex Novo, & Patribus. ib.& 76
§.4. Fragilitas, & defectus, ante adventum. S. Spiritus. ibid.
§.5. Virtus, fortitudo poſt acceptum Sanct. Spiritum. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.

Titulus XXIII.

Aqua. 77

§.1. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§.2. In vinum mutata. ibid.
§.3. Ex vitis Patrum. ibid.
§.4. Aqua benedicta. ibid.
§.5. Aqua manualis curat morbos. 78

Titulus XXIV.

Arbor. 78

Titulus XXV.

Aſcenſio Chriſti. ibid.

§.1. Figuræ. ibid.
§.2. Aſcenſionis fines. ibid.
§.3. Aſcenſio Chriſto gaudioſa. ibid.
§.4. Chriſto glorioſa. 79
§.5. Nobis proficua, benefica. ibid.
§.6. Aſcenſionis feſtum. ibid.

Titulus XXVI.

Avaritia. 79

§.1. Figuræ. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib 80.81
§.2. Avaritiæ proprietates. dicta. facta. Ex Veteri, & Novo. ibid. & 82.
§.3. Vitium forte, & vix curabile. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 83
§.4. Eſt inſanabilis. Ex Vet. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 84
§.5. Avaritiæ pericula, damna, miſeriæ. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.& 85
§.6. Avaritia idolorum ſervitus. Ex Vet. Novo. Patribus. ibid.
§.7. Avaritiæ malitia. Ex Vet. Novo. Patrib. & aliis. 86
§.8. Avaritia inutilis, imò noxia proximo. ibid.
§.9. Avaritiæ origo. ibid.
§.10. Remedia, & ei oppoſita. Paupertas Chriſti. Eleemoſyna. Memoria mortis. ibid.& 87

Titulus XXVII.

Aula. 87

§.1. Periculoſa. Noxia. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibidem.
§.2. Aulæ, & aulicorum mali mores. 88
§.3. Aula ſancta. Aulici ſancti. ibid.

Titulus XXVIII.

Aurum. 88

Titulus XXIX.

Auxilium Divinum. ibid

§.1. Varia nomina. Figuræ. Symbola. ibid.
§.2. Dei proprium juvare. Ejus promptitudo. 89
§.3. Auxilio deficiente humano, adeſt divinum. Figuræ. Symbola. Exempla. Teſtimonia. ex Veteri. Novo. Patribus. ibid. & 90.
§.4. Cooperare, fac quod tuum eſt: præſentibus naturalibus non pete Supernaturalia. Ex Veteri. Novo. Patribus, & *aliis*. ib. & 91
§.5. Sinè divino auxilio humana vana. In his præſidentem divinum deſerit. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib.& 92
Varia de auxilio Dei. ibid.

B.

Titulus I.

Baccanalia. 92

Motiva in iis pie vivendi. ibid.

Titulus II.

Baptiſmus. 93

§.1. Figuræ. Ex Veteri. & Novo. ibid.
§.2. Ritus, & ceremoniæ. ibid.
§.3. Conſecrat, & ſacrificat Deo. 94
§.4. Eſt nativitas, regeneratio. ibid.
§.5. Varia dona, & bona. ibid.
§.6. Perſeverantia in Baptiſmali gratia, & pacto. ibid.

Titulus III.

Beatitudo. 95

Titulus IV.

Bellum. ibid.

§.1. Cauſa, & origo, ſunt peccata. ibid.
§.2. Origo, divitiæ &c. ibid.
§.3. Bellum contra hoſtes inviſibiles. ibid.

Titu-

Titulus V.

Benedictio. 96

Dei eſt benefacere. Benedictiones variæ. ibid.

Titulus VI.

Beneficia. ibid.

§.1. In genere. ibid.
§.2. Copia divinorum beneficiorum. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§.3. Beneficium unum radix alterius, & plurium. Ea Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 97.98
§.4. Beneficiorum magnitudo ea perſona dante. ibid.
§.5. Varia de magnitudine beneficiorum. ibid.
§.6. Beneficiorum bonus uſus, item diviriarum, talentorum, gratiarum. Ea Vet. Novo. Patribus, & aliis. ib.& 99
§.7. Abuſus divinorum beneficiorum. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 100
§.8. Beneficiorum memoria perpenſio, oblivio. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib.& 101
§.9. Deus vult ea ſibi adſcribi. ibid.
§.10. Divinitas Chriſti per ea manifeſta. ibid.
§.11. Retrahunt à peccato; faciunt probos. ibid.
§.12. Varia de beneficiis divinis. 102

Titulus VII.

Blaſphemia. 102

§.1. Symbola. Similitudines. ibid.
§.2. Malitia. Abominatio. ibid.
§.3. Blaſphemus punitur; arguitur à Deo, & hominibus. 103
§.4. Motiva abſtinendi. ibid.

Titulus VIII.

Boni. 103

§.1. Pauci. Ea Veteri, Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§.2. Pauci, imò vel unus, prævalent multis. Ea Veteri. Novo Patribus, & aliis. ib. & 104
§.3. Boni proſunt malis. Ea Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid. & 105
§.4. Varia de Bonis, & Bonitate, in genere. ibid.

Titulus IX.

Bonitas Dei. 105

§.1. Communicativa ſui. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§.2. Punit invitus: difficilis ad pœnas. Ex Vet. Novo. Patribus, & aliis. ib.& 106
§.3. Dei bonitas accelerat pœnas, nè augeantur. 107
§.4. Velox ad beneficia, tardus ad pœnas. Ea Veteri. Novo. Patribus. ib. & 108
§.5. Benefacit indignis, ſceleratis, hoſtibus. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib.& 109
§.6. Bonitas Dei, nomen, laus, fortitudo, gloria. Ea Vet. Novo. Patribus, & aliis. ib.& 110
§.7. Bonitas Dei variè manifeſta. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§.8. Bonitate Dei non abutendum. ibid.
§.9. Varia de bonitate Dei. 111
§.10. Bonum in genere. ibid.

C.

Titulus I.

Cœlum Empyrium. 111

§.1. Figuræ. Symbola. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid. & 112
§.2. Cœli, cœleſtia, eorumque amatores, per Deateram deſignatio. Ea Vet. Novo & Patribus. ibid.
§.3. Cœlum vocatur Requies, Sabbathum, Feſtum. Ex Veteri, & Novo. 113
Vocatur æſtas. Corona. Dies. 114
§.4. Caret omni malo. ibid.
§.5. Abundat omni bono. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 115.
§.6. Cœleſtia gaudia ex præſentibus æſtima. ibid.
§.7. Cœleſtium gaudiorum perennitas, novitas. ibid.
§.8. Officia cœlica, occupatio. 116
§.9. Cœlum ama, quære, deſidera. ibid.
Motiva varia. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib.& 117
§.10. Cura, nè tibi cœlum præripiat alius. Ea Veteri. Novo. &c. ibid.
§.11. Cœli memoria, conſideratio. Ex Veteri. Novo. Patribus. 118
§.12. Bona, quæ habentur, ex memoria cœli, ejuſque conſideratione. ibid.
§.13. Cœlum ſpernitur, negligitur. Ea Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib.& 119
§.14. Cœlum facilè comparari poteſt; parvo venale. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§.15. Cœlum labore comparandum. Figuræ. Symbola. Teſtimonia ea Veteri. Novo. Patribus. 120
§.16. Cœlum obtinetur per adverſa, & ardua. Figuræ. Symbola. Teſtimonia. 121
§.17. Alia media, & viæ. Ea Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§.18. Chriſtus citò vult nos cœlum conſequi. 122

Titulus II.

Calumnia. 122

§.1. Affligunt, perturbant, etiam Sanctos. Ex Veteri. Novo. ibidem.
§.2. Motiva patienter ferendi. Exempla ex Vet. Novo. Sententiæ Patrum. Motiva vitandi. ib.& 123

Titulus III.

Cantica. 123

Titulus IV.

Capilli. Caput. 123.

Titulus V.

Caro. 124

§.1. Figuræ. Symbola. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§.2. Caro non ſequenda, coercenda. Ex Veteri. & Patribus. 125
§.3. Caro comparata cum ſpiritu, & anima. Ex Vet. Novo. Patribus, & aliis. Varia de carne in genere. ib.& 126

Titulus VI.

Caſtitas. 127

§.1. Figuræ, Symbola. Ea Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§.2. Motiva ſervandi caſtitatem. 1. quia eſt grata Chriſto. 2. Eſt hoſtia, Sacrificium. 3. Angelica virtus, facit Angelos. 4. Amica Sapientiæ, Prophetiæ. Ex Veteri, & Novo. 5. Caſtitatis excellentia, dignitas. 6. Exempla ea Sacris Scriptoribus. ibid.& 128
§.3. Caſtitatem tuendi, amuleta, & media. Mortificatio. Jejunium. Temperantia. Fuga. Sit armata. ibid.
§.4. Varia alia amuleta. ib.& 129

Titulus VII.

Catechiſmus. 129

Catechiſtæ. ibid.

§.1. Figuræ, Symbola. Comparantur Matribus. Aliæ Figuræ, & Symbola. ibid.
§.2. Motiva parvulos, & rudes, docendi. Exempla. Fructus Catechiſmi. Alia varia Motiva. 130

Titulus VIII.

Celeritas ad Bonum. 130

Ex Veteri, & Novo. ibid.

Titulus IX.

Charitas Erga Deum. 131

§.1. Figuræ, Symbola. Ex Vet. Novo. Patribus. ibid.
§.2. Bonitas, Excellentia, prærogativæ. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 132
§.3. Continet omnes virtutes, ſanctitatem, perſeverantiam &c. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§.4. Neceſſaria, beata, dives, utilis. ibid.
§.5. Facilis, amœna. 133
§.6. Illa carere, noxium eſt. ibid.
§.7. Miſcellanea. ibid.

Titulus X.

Charitas erga Proximum. 133

§.1. Figuræ, Symbola. Ex Vet. Novo. Patribus. ib. 134
§.2. Motiva. 1. Excellentia & dignitas. Ex Vet. Novo. Patribus. ib.
§.3. 2. Deus eam zelat, & ulciſcitur, præ honore ſuo. Ex Veteri. Novo. 135
§.4. 3. Utilitas propria. 136
§.5. 4. Communis utilitas. ibid.
§.6. 5. Commendata à Chriſto. ibid.
§.7. Sententiæ variæ ex Patribus. ibid.
§.8. 6. Quod tibi non vis fieri, alteri nè feceris. ibid.
§.9. 7. Non tibi ſoli natus; talenta non tibi ſoli data. 537
§.10. 8. Exempla charitatis. 138
§.11. Alia varia Motiva. ibid.
§.12. Charitatis proprietates, & Actus. 1. Communicat bona ſua. 2. Gaudet de alieno bono, triſtatur de malo. ibid. & 139
§.13. Charitas erga infirmos Ex Veteri. Novo. Exempla. ibid.
§.14. Charitas ſit univerſalis erga omnes. Ex Vet. Novo. Patribus. 140
§.15. Bonum ſuum alieno poſt ponit. Ex Vet. Nov. ibid.
§.16. Sit ordinata. Ex Vet. Novo. 141
§.17. Quas alias virtutes includat? Humilitatem. Patientiam. Manſuetudinem. Concordiam. Liberalitatem. Fidelitatem. Excludit. Suſpicionem. Invidiam. Murmur. Detractionem. Simulationem. ib. & 142
§.18. Miſcellanea de Charitate. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibi.

Titulus XI.

Chriſtiani. 142

§.1. Nomina varia. ibid.
§.2. Dignitas, & prærogativæ. Ex Veteri. Novo. Patrib. ib. 143
§.3. Obligationes Chriſtianorum. 1. Imitatio Chriſti. 2. Opera congruant nomini, & profeſſioni. Aliæ obligationes, & officia. Ex Vet. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 144
§.4. Chriſtiani mali. Blaſphemant nomen Dei, & Chriſti. Sunt opprobrium Chriſti. Chriſtiani moderni diſſimiles primis. Miſcellanea de malis Chriſtianis. 145
§.5. Chriſtianorum peccata graviora, quàm Gentilium. Ex Vet. Novo. Patribus, & aliis. 146. 147
§.6. Chriſtiani puniuntur præ Gentilibus. Ex Veteri. Novo, & aliis. ibid.
§.7. Confunduntur à Gentilibus. Ex Novo. Patribus. ibid.

Titulus XII.

Chriſtus Dominus. 548

§.1. Figuræ ex Vet. Novo. ib. & 149
§.2. Chriſti dignitas. Princeps. Rex Ex Vet. Novo. ibid.
§.3. Aliæ prærogativæ. Ex Vet Nov. Patribus. 150
§.4. Chriſti ſanctitas, virtutes. Ex Vet. Novo. Patribus. ibid.
§.5. Chriſtus eſt nobis omnia. Ex Vet. Novo. Patribus. 151
§.6. Chriſtus eſt lumen noſtrum. ibid.
§.7. Chriſtus eſt noſter Conſiliarius, Doctor. Ex Veteri. Novo, Patribus. ib. & 152
§.8. Chriſtus eſt lætitia noſtra. Ex Vet. Novo. Patrib. ibid.
§.9. Chriſtus eſt advocatus noſter, propitiatio. ibid.
§.10. Chriſtus eſt pax noſtra. 153
§.11. Chriſti beneficentiæ varia nomina. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§.12. De Chriſto D. varia. Ex Vet. Novo. Patribus. 154
§.13. Chriſtus requies noſtra. ibid.

Titulus XIII.

Cibi. 154

§.1. De Corporalibus. ibid.
§.2. Cibus quomodo ſumendus. ibid.
§.3. Cibi ſpirituales. 155

Titulus XIV.

Circumciſio Chriſti. 157

Titulus XV.

Civitates. ibid.

§.1. Variarum Civitatum denominationes. ibid.
§.2. Civitates in orbe celebriores. 156
§.3. Quid civitates muniat & tueatur. ibid.
§.4. In civitatibus plura, & majora, peccata committuntur. 157
§.5. Miſcellanea de civitatibus. ibid.

Titulus XVI.

Cogitationes. 558

§.1. In genere. Symbola. ibid.
§.2. De cogitationibus varia in genere. ibid.
§.3. Cogitationes bonæ. Symbola. ibid.
§.4. Varia de cogitationibus bonis. ibid.
§.5. Cogitationes malæ. Symbola, & nomina varia. Ex Veteri. Novo. Patribus. ib. & 159
§.6. Miſcellanea de malis cogitationibus. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.

Titulus XVII.

Cognitio Dei. 559

§.1. Laudes, & utilitas. ibid.
§.2. Cognitionis Dei effectus boni. 160
§.3. Cognitio Dei oritur ex deſpicientia ſui, & reverentia Dei. Exempla ex Vet. Novo, & Patribus. ibid.
§.4. Motiva varia ad ſtudium cognitionis Dei. 161
§.5. Media Cognitionem Dei conſequendi. 1. Ex beneficiis divinis. 2. Ex Creaturis. 3. Cognitio Dei ex teipſo, ſui notitia, & humilitate. ib. & 162

Titulus XVIII.

Cognitio ſui. 162

§.1. Neceſſaria. ibid.
§.2. Utilis. ibid.
§.3. Motiva varia ſtudendi Cognitioni ſui. Ex Veteri. Novo. Patribus. ib. & 163
§.4. Ignorantia ſui noxia. ibid.
§.5. Viæ, & media cognitionem ſui conſequendi. ibid.

Titulus XIX.

Colores. 564

Candidus. Ruber. Cœruleus. Flavus. Niger. ibid.

Titulus XX.

Columba. 164

Titulus XXI.

Compaſſio. ibid.

§.1. Paſſus compatitur. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid. & 165.
§.2. Compatiendi aliis motiva. ibid.

Titulus XXII.

Concio. 165

§.1. Symbola. ibid.
§.2. Quæ? & quorum, efficaces? 166

Tit-

Titulus XXIII.

Concionator. 166

§. 1. Figuræ. Symbola. Similitudines. Ordine Alphabetico. ib.
Adamas Agricola. Ancillæ Sapientiæ. Angelus. Apotheca. Architriclinus. ib. & 167
Bos. ibid.
Cœlum, Calamus. Campana. Canis. Collum, Cor. Cervus. Cuſtos. ibid.
Debitores. Deotes. Equus. ibid.
Faber. Favus. Flos uvæ. ibid.
Gallina. 168
Gallus Petri. ibid.
Genæ. ibid.
JESUS. Jonathas. ibid.
Labia. Lingua canis. ibid.
Magiſter. Mater Chriſti. Mons. Menſa. Moyſes. ibid.
Negotiator. Nubes. Nuotius. 169
Oliva. ibid.
Pedes Domini. Piſcator. Porta cœli. ibid.
Sagitta. Sal. Scriba. Seductor. Stabularius. Stella. ibid.
Tuba Gedeon. Tubicen. Turtur. ibid.
Ubera Chriſti. Vinitores Chriſti. Vomeres. ibid.

§. 2. Concionatoris laudes, dignitas, officium ſublime. Ex Veteri. Ex Novo. Patribus, & aliis. 170
§. 3. Concionator ſit ipſe priùs innocens, purus, probus. 171
N. 1. Figuræ. Symbola. Ex Veteri. Novo, & aliis. ibid.
N. 2. Motiva de eadem materia. Ex Veteri. Novo. Patribus. 172
§. 4. Concionatori virtus, probitas, præ eloquentia neceſſaria. ib.
N. 1. Figuræ. Symbola. Allegoriæ.
N. 2. Teſtimonia ex Veteri. Novo. Patribus. 173
§. 5. De concionatoribus improbæ vitæ ſimilitudines. Teſtimonia ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§. 6. Arde, ut accendas. Ex Veteri, Novo, Patribus, & aliis. 174
§. 7. Concionator bona, quæ docet, faciat.
N. 1. Figuræ. Symbola. Allegoriæ. Ex Vet. Novo. Patribus.
N. 2. Exempla ex Veteri. Novo Chriſtus. S. Joan. Baptiſt. Exempla aliorum. Motiva varia ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. Contra eos, qui dicunt, & non faciunt. ibid. 175. 176.
§. 8. Concionator ſit boni exempli; quod efficacius eſt verbis. Symbola. Allegoriæ. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. Motiva varia ex Vet. Novo. Patribus. ibid. & 177
§. 9. Concionator ſpernat terrena, amet paupertatem. Ex Novo. ibid.
§. 10. Concionator corpori ſit noverca. ibid.
§. 11. Concionator ſit humilis; non quærat ſuam, ſed Dei gloriam. Symbola. Allegoriæ. Motiva. De faſtuoſis, & vanæ gloriæ cupidis Concionatoribus. 178
§. 12. Concionator non ſpernat pauperes, & ſimplices. Symbola. Allegoriæ Ex Veteri. Novo. Varia motiva. ibid.
§. 13. Concionator etiam paucis, imò vel uni, libenter concionetur. 179
§. 14. Concionator vacet ſibi, amet ſolitudinem, & ſilentium. Symbola. Allegoriæ. Motiva. ibid.
§. 15. Concionator ſit orationi deditus. Figuræ. Symbola. Motiva. 180
§. 16. Concionator ex corde ruminata proferat. Motiva. Praxes ex Veteri. Novo. ibid.
§. 17. Argumenta dictionis ſæpius auditori inculcanda; & quæ? Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 181
§. 18. Solatia Concionatoris in ſterilitate auditorum. Labor, non fructus, remuneratur. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 182.
§. 19. Concionator noo ſit fabulator; non riſum, ſed planctum moveat. Ex Vet. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 183
§. 20. Concionator dicat ſeria, arguat, terreat. Symbola. Allegoriæ. Motiva ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 184
§. 21. Concionator non aduletur, non ſit mollis. Symbola de mollibus. Concionator non adulans æſtimatur, & eſt admirationi. De Chriſto D. S. Joanne Bap. & aliis. Alia motiva non adulandi. ib. & 185
§. 22. Concionator non reſpiciat perſonas. Figuræ. Symbola. Motiva Ex Veteri. Novo. ibid. & 186
§. 23. Concionator ſit bonæ intentionis. ibid.
§. 24. Concionator ſit ſuavis, clemens, pacificus: etiam ſuavis, & ſimul fortis. 187
§. 25. Concionatori conceditur relaxatio. ibid.

Titulus XXIV.

Concordia. 187

§. 1. Figuræ. Allegoriæ. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid. & 188.
§. 2. Ethymologia. ibid.
§. 3. Concordia placet Deo, & Chriſto. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§. 4. Concordiæ vis, victorioſa. Figura. Symbola. Teſtimonia. Ex Vet. Novo. Patribus. Exempla ex Veteri, & Novo. 189
§. 5. Concordia creaturarum irrationabilium. Variæ ſententiæ Patrum de Concordia. ib. & 190
§. 6. Concordiæ origo & remedia. Communes ærumnæ. Varia, & alia origo. ibid.
§. 7. Concordia conjugalis. Symbola. Varia motiva ex Veteri. Novo. Exempla concordium conjugum. Media Concordiæ conjugalis. ib. & 191
§. 8. Coocordia impia. ibid.

Titulus XXV.

Confeſſarius. 191

§. 1. Sit clemens, & lenis. Symbola. Figuræ. Ex Veteri. Novo. Motiva varia ex Veteri. Novo. Patribus. ib. & 192
§. 2. Confeſſarius nimiùm mollis arguitur. ibid.
§. 3. Qualis confeſſarius eligendus. 193
§. 4. Plebejos non abhorreat. ibid.

Titulus XXVI.

Confeſſio Sacramentalis. 193

§. 1. Figuræ. Symbola. Ex Veteri. Novo. ibid.
§. 2. Motiva confeſſionis. 1. Petit illam à nobis Deus. ibid.
2. Placat Deum, avertit pœnam, juſtificat. Ex Veteri. Novo. Patribus. 194
3. Confeſſio plena gratiis, honore, & favore divino. Ex Veteri. Novo, & aliis. ib. & 195
4. Confeſſio facilis, & ſuavis. ibid.
5. Confeſſio utilis animæ. ibid.
Varia alia motiva. ibid.
§. 3. Accuſa te, non excuſa. Ex Veteri. Novo. 196
§. 4. Motiva integræ confeſſionis. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§. 5. Motiva vincendi pudorem in confeſſione. Ex Veteri. Novo. Patribus. ib. & 197
§. 6. Contra Sacrilegè confitentes. ibid.
N. 1. Symbola. Similitudines. ibid.
N. 2. Damna, & pœnæ, Sacrilegæ confeſſionis. ibid.
§. 7. Requiſita ad fructuoſam confeſſionem. 198
§. 8. Confeſſio ſit frequens; non differatur. ibid.

Titulus XXVII.

Conſcientia. 198

§. 1. In genere. Figuræ. Symbola. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§. 2. Conſcientia eſt noſter adverſarius, Judex, Magiſter &c. 199
§. 3. Conſcientia curanda, non negligenda. ibid.
§. 4. Conſcientia colans culicem, glutiens, camelos. Seu ſcrupuloſa in parvis, non magnis. Ex Veteri. Novo. ibid.
§. 5. Conſcientia bona. 200
N. 1. Figuræ. Symbola. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
N. 2. Eſt læta, quieta. ibid.
N. 3. Conſcientia bona eſt tuta, non timet. 201
Miſcellanea. ibid.
§. 6. Conſcientia mala. ibid.
N. 1. Figuræ. Symbola. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
N. 2. Affligit, inquietat. Ex Novo. Vet. Patribus. ib. & 202

Titulus XXVIII.

Conſideratio. 202

Titulus XXIX.

Conſilia. ibid.

§. 1. In genere. ibid.
§. 2. Conſilia bona. 203

§. 3. Conſilia Evangelica. ibid.
§. 4. Conſilia pete, non ſperne aliena. Ex Vet. Novo. ibid.
Alia motiva ex Vet. Novo. ibid.
§. 5. Arguitur, & luit, aliena negligens. 204
§. 6. Conſilia humana evertuntur à divinis. Ex Vet. Novo. Patribus. ibid.
§. 7. Conſilia divina præpone humanis. ibid.
§. 8. Conſilia mala. 205
§. 9. Conſilium mutare ſapientis eſt. ibid.
Motiv. 1. Deus, & Chriſtus D. ibid.
2. Exempla hominum. Ex Vet. Novo. ibid. & 206
Varia alia motiva. ibid.
§. 10. Conſiliarii. ibid.
N. 1. Bonorum Symbola. ibid.
N. 2. Conſiliarii boni. ibid.
N. 3. Conſiliarii mali. 207

Titulus XXX.

Conſtantia. 207
§. 1. Figuræ. Symbola. Allegoriæ. ibid.
Num. 1. Indicata per veſperum. ibid.
N. 2. Per Palmam. ibid.
N. 3. Per fimbriam. ibid.
N. 4. Per ſtare. ibid.
§. 2. Conſtantiæ varia alia Symbola. Ex Vet. Novo. Patribus, & aliis. ibid. 208. 209
§. 3. Conſtantiæ motiva. ibid.
1. Beati conſtantes. ibid.
2. Sola conſtantia laudatur. ibid.
3. Sola conſtantia coronatur. ibid.
4. Conſtantia Deo grata. 210
5. Exempla. Deus Chriſtus D. Alii. ibid.
§. 4. Conſtantiæ varia alia motiva. Ex Vet. Novo. Patribus. 211
§. 5. Sententiæ S. Scripturæ paræneticæ. ibid.
§. 6. Patrum paræneſes. ibid.

Titulus XXXI.

Conſuetudo. 211
§. 1. Conſuetudo bona. ibid.
§. 2. Conſuetudo mala. Symbola. Allegoriæ. Similitudines. Ex Vet. Novo. Patribus, & aliis. 212. 213. 214
§. 3. Conſuetudo mala difficilè curatur. Sententiæ. ibid.
Exempla Biblica, hiſtorica. 215
§. 4. Motiva conſuetudinem malam vitandi, & vincendi. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§. 5. Media à mala conſuetudine abſtinendi. 216
§. 6. Conſuetudinem Mundi non ſequere. ibid.
Motiva ex Veteri. Novo. Exempla non ſequentium. Exempla male ſequentium. ibid.

Titulus XXXII.

Contraria. 216
Amicè juncta. ibid.
Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid. & 217

Titulus XXXIII.

Contritio de peccatis. 217
§. 1. Figuræ. Symbola. Ex Veteri. Novo. ibid.
§. 2. Motiva intrinſeca. Ex Veteri. Novo. Patribus. 218
§. 3. Motiva contritionem eliciendi. ibid.
§. 4. Requiſita ad veram contritionem. ibid.

Titulus XXXIV.

Converſatio. 219

Titulus XXXV.

Converſio ad meliora. ibid.
§. 1. Figuræ. Symbola. ibid.
§. 2. Exempla converſorum exaudita. Alia Exempla ex variis. ibid. & 220.
§. 3. Exempla converſorum per viſum. ibid.
§. 4. Converſio ex devota lectione. ibid.
§. 5. Converſi aliis modis, & viis, mirabiliter. 221
§. 6. Converſio peccatorum magnum miraculum. ibid.
§. 7. Quorum converſiones ſint difficiliores. 222
N. 1. Doctorum. ibid.
N. 2. Principum, & Potentum. ibid.
N. 3. Aliorum. ibid.
§. 8. Motiva convertendi peccatores. Ex Vet. Novo. ibid. & 223
Miſcellanea de converſione. ibid.

Titulus XXXVI.

Convivia. 223
§. 1. Sint frugalia, ſancta. Ex Vet. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§. 2. Convivia vitioſa carpuntur. Ex Vet. Novo. Patribus, & aliis. ibid. & 224

Titulus XXXVII.

Cor. 224
§. 1. Symbola. ibid.
§. 2. Cor magna cura cuſtodiendum, Illius laudes. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§. 3. Cor Deo dedicandum, & conſecrandum. 225
§. 4. Cor magnum, firmum, regale. ibid.
§. 5. Cor quietum. ibid.
§. 6. Cor inſtabile, inquietum. ibid.
§. 7. Cor Chriſti. ibid.

Titulus XXXVIII.

Coronæ. 225
§. 1. Spinea Chriſti D. Varia ex Scriptura mixtim, & Patribus. ibid. & 226.
§. 2. Coronæ myſticæ Eccleſiæ, & noſtræ. ibid.
§. 3. Quæ coronæ non conveniant Chriſtiano. ibid.
Miſcellanea. ibid.

Titulus XXXIX.

Corpus. 226
§. 1. Simbola. Similitudines. ibid.
§. 2. Corpus miſerum, vile, fragile. 227
§. 3. Corpus curando non negligas animam. ibid.
§. 4. Quomodo corpus tractandum. ibid.

Titulus XL.

Correctio. 227
§. 1. Figuræ. Symbola. Allegoriæ. Ex Vet. Novo. ibid.
§. 2. Corrigens alios, à ſe incipiat, ſi ſit ipſe innocens. 228
Symbola ex Veteri. Novo. Motiva ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 229
§. 3. Correctio non negligenda. Motiva ex Ver. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§. 4. Correctionem negligentes, vel detrectantes. 230
§. 5. Correctio amanda, acceptanda. Exempla ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§. 6. Alia motiva ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 231
§. 7. Correctionem non acceptantes. ibid.
§. 8. Correctio ſit lenis cum amore. Ex Veteri. Novo. ibid.
§. 9. Dum corripis, tuam, proximi, fragilitatem intuere. 232
§. 10. In correctione oderis vitia, non hominem. ibid.
§. 11. Correctio ſit privata. ibid.
§. 12. Varia requiſita ad bonam correctionem. ibid.

Titulus XLI.

Creaturæ. 232
§. 1. Omnes bonæ, & utiles. ibid.
§. 2. Creaturæ ſunt ſcalæ ad creatorem. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 233
§. 3. Creaturarum uſus, & abuſus. 234
§. 4. Placeat creator præ creatura. ibid.
Miſcellanea. ibid.

Titulus XLII.

Crucifixus. 234
§. 1. Figuræ. Symbola ex Veteri. Patribus. ib. & 235
§. 2. Crucifixus eſt Rex. ibid.
§. 3. Crucifixi in nos amor. 236
N. 1. Figuræ, & Symbola. ibid.
N. 2. Amoris magnitudo, & vehementia. ibid.
N. 3. Amoris Crucifixi fortitudo cauſa mortis. Ex Patribus, & aliis. ibid.
§. 4. Crucifixi miſericordia, & bonitas. 237
§. 5. Crucifixi beneficentia & liberalitas. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§. 6. Crucifixus eſt philoſophia noſtra, liber &c. ibid.

§ 7. Cru-

§. 7. Crucifixionis circumſtantiæ, tempus &c. 238
§. 8. Circumſtantiæ loci, in quo Crucifixus. ibid.
§. 9. Crucifixi dolores. ibid.
N. 1. De clavis. ibid.
N. 2. Varia de doloribus. 239
§. 10. De inclinatione capitis. ibid.
§. 11. Chriſti crucifixi imitatio, Ex Veteri. Novo. Patribus & aliis. ibid. & 240
§. 12. Crucifixus amandus. ibid.
§. 13. Crucifixus honorandus. ibid.
§. 14. Crucifixi memoria, & meditatio. 241
N. 1. Eſt dulcis deliciola. ibid.
N. 2. Alia motiva. ibid.
§. 15. Crucifixi variæ apparitiones. ibid.
§. 16. Crucifixus eſt figura Extremi Judicii. ibid.
Miſcellanea. ibid.

Titulus XLIII.

Crux. 242

§. 1. Figuræ, Symbola. Ex Veteri, & Novo. Ordine Alphabetico ib.
Arbor altare vitæ. Arbor Zachæi. Arca Noe. Argentei. ibid.
Baculus Jacob. Benedictio Jacob. ibid.
Candelabrum. Cithara David. Clavis. Columna ignis ib. 243
Dies Domini. ibid.
Ferculum. Ficus. Fons. ibid.
Gladius Judith. ibid.
Iuniperus Eliæ. ibid.
Lectus. Lectulus floridus, Lectulus ſponſæ. Lectulus Salomonis. Lignum vitæ. Ligna Iſaac. Lignum Moyſis. Lignum cedrinum. Lignum Eliſæi. Lignum benedictum. ibid. & 244
Moyſes orans. ibid.
Navis Ionæ. Navicula Chriſti. ibid.
Palma. Piſcina probatica. ibid.
Sanguis poſtium Serpens æneus. Signum Spiritus Ezechielis. Sycomorus. ibid.
Tabulæ Legis. Therebinthus. Trecenti Abrahæ. Trecenti Gedeonis. Turris David. ibid. & 245
Vas olei. Virga Moyſis. Umbra alarum. ibid.
§. 2. Alia Symbola ex Patribus. ibid.
§. 3. Crux Chriſti Regnum Sceptrum. Thronus. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§. 4. Crux gloria Chriſti. ibid.
§. 5. Ex cruce nota divinitas Chriſti. 246
§. 6. Crux victorioſa Chriſto, & nobis. Ex Vet. Patr. & aliis. ib.
§. 7. Crux amata, & honorata à Chriſto. ibid.
§. 8. Crux honorabitur in Iudicio. ibid.
§. 9. Crux gloria Regum, & Chriſtianitatis. 247
§. 10. In Cruce benedictio, & ſalus. ibid.
§. 11. Varia bona. quæ nobis Crux attulit. Ex Patrib. & aliis. ib.
§. 12. Crucis materia. 248
§. 13. Crucis figura. ibid.
§. 14. Crucis tituli explicatio. ibid.
§. 15. Crucis bajulatio. ibid.
§. 16. Crucis varia oſtenta, & expreſſiones. 249
§. 17. Crux amanda, & ferenda. ibid.
§. 18. De crucis conſignatione. ibid.
§. 19. Crux amuletum contra tentationes, & peccata. 250
§. 20. De Iconibus crucum. ibid.

Titulus XLIV.

Cura minimorum. 250

§. 1. Cura minimorum in bono. Ex Vet. Novo. Patrib. ib. & 251
§. 2. Curæ minimorum in malo. ibid.

Titulus LXV.

Curioſitas. 251
Motiva vitandi. ib.

D.

Titulus I.

Debita. 251
§. 1. Deo reddenda. ib.
§. 2. Debita ſunt peccata. 252

Titulus II.

Deſideria. 252
§. 1. Symbola, & ſimilitudines. ib.
§. 2. Deſideria dilata cruciant. Ex Vet. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 253
§. 3. Cupimus negata, difficilia abſtruſa. Abſentia. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib.
§. 4. Deſideria longa, poſſeſſio brevis. ib.
§. 5. Diu deſiderata, chariora. 254
§. 6. Deſideria bona, & ſancta. ib.
N. 1. Symbola, & allegoriæ. ib.
N. 2. Varia de bonis deſideriis. Ex Patribus & aliis. ib.
§. 7. Deſideria in ſolum Deum tendant. Ex Veteri. Novo Patribus, & aliis. ib. & 255
§. 8. Deſideria mala, carnalia &c. Symbola. Similitudines. Motiva frænandi deſideria prava. ib. & 256

Titulus III.

Detractio. 256

§. 1. Symbola, ſimilitudines. Ex Vet. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 257
§. 2. Motiva vitium Detractionis fugiendi. ib.
1. Quia grave, & crudele, eſt vitium. ib. & 258
2. Detractor ipſe ſibi nocet. ib.
3. Pœnæ Detractorum. ib.
4. Difficilis famæ reſtitutio. ib.
§. 3. Errata aliena cela. ib.
N. 1. Figuræ. Symbola. ib.
N. 2. Exempla ex Veteri. ib.
N. 3. Exempla ex Novo. Chriſtus Dominus. 259
N. 4. Evangeliſtæ celant, & alii ſancti. ib.
N. 5. Detractores non audi; oſtende diſplicere. ib.
§. 4. Detrahenti reſiſte, obloquere. 260
§. 5. Delicta ei pandenda, qui poteſt corrigere. ib.
§. 6. Detractionum origo, & radix. ib.
§. 7. Motiva Detractores patienter ferendi. ib.

Titulus IV.

Deus. 261

§. 1. De nominibus Dei. Ex Veteri. Novo. Patribus. ib.
§. 2. Deus ineffabilis, incomprehenſibilis. ib.
§. 3. Deus unus. 262
§. 4. Deus infinitus. ib.
§. 5. Deus immenſus. ib.
§. 6. Deus æternus. ib.
§. 7. Deus omniſcius, Sapiens. ib.
§. 8. Deus bonus, beneficus, clemens. 263
N. 1. Ex Veteri. Novo. Patribus. ib.
N. 2. Bonitas Deitatis propria, & ſignum.
N. 3. Falſi Dii non juvant, non dant; imò exigunt. ib.
§. 9. Dei cultus. ib.
§. 10. Deus talis erga nos, quales nos erga ipſum. Teſtimonia ex Veteri. Novo. Patribus. ib. 265
§. 11. Peccator non eſt Dei. Ex Veteri, & Novo. ib.
§. 12. Deus ſolus ſatiare poteſt animam. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 266
§. 13. Etiam Dei dona ſatiant, & implent. ib.
§. 14. Extra Deum nihil ſatiat. ib.

Titulus V.

Diabolus. 266

§. 1. Symbola. Similitudines. Ex Vet. Novo. Patribus. ib. & 267
§. 2. Diaboli, varia vocabula. Ex Veteri, & Novo. ibid.
§. 3. Diabolus quàm fœdus, & horribilis. ibid.
§. 4. Diaboli malitia & obſtinatio. ibid.
§. 5. Diaboli odium contra homines, & invidia. ibid.
§. 6. Diabolus, Dei providentia, nobis prodeſt. 268
§. 7. Diabolus debilis, vincit nos noſtra ignavia. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 269
§. 8. Diabolus fallax, mendax. Ex Vet. Novo. Patribus. ibid.
§. 9. Quos, & quibus viis, tentet diabolus. 270

Titulus VI.

Dies. 270
§. 1. Dominico. ibid.
§. 2. Varia de aliis diebus. ibid.

Titu-

Digitized by Google

Titulus VII.

Difficultates.

ſeu

Impedimenta. 270

§. 1. In bono animoſè vince. Ex Veteri, & Novo. ibid.
§. 2. Difficultates Deus complanat. 271
§. 3. Chriſtus D. Difficultates complanavit. ibid.
§. 4. Difficultatum origo ex ignavia, & timore. ibid.
§. 5. Difficultates ſentiuntur in divinis, ſpiritualibus, non item in vanis, terrenis, & malis. Ex Veteri, Novo. ibid. & 272

Titulus VIII.

Dignitates. 272

§. 1. Variæ, fugaces. Ex Veteri, & Novo. ibid.
§. 2. Dignitates in morte viteſcunt. 273
§. 3. Dignitates in vivis ſpretæ, & ſpernendæ. Ex Veteri. Novo. ibid.
§. 4. Dignitates obnoxiæ ruinæ, & depreſſioni. ibid.
§. 5. Dignitates pericuioſæ, metuendæ. 274
§. 6. Dignitates noxiæ. ibid.
§. 7. Dignitates obnoxiæ peccatis. ibid.
§. 8. Dignitates obnoxiæ faſtui. ibid.
§. 9. Dignitates ſont viæ ad orcum. ibid.
§. 10. Dignitates ſunt onera. ibid.
§. 11. Dignitates amaræ, moleſto, cum crucibus, &c. Ex Veteri. Novo. 275
§. 12. Contra faſtum memento prioris ſtatus. Ex Veteri. Novo. ibid. & 276.
§. 13. Quoniam ad Dignitates eligendi? ibid.
1. Renuentes, & non ambientes. Ex Vetcei. Novo. ibid.
2. Digni, apti, meriti; non indigni. ibid.
3. Boni, & probi. 277
4. Non mali. ibid.
Miſcellanea de Dignitatibus. ibid.

Titulus IX.

Dii. 277

Titulus X.

Diſcipuli Chriſti. 278

§. 1. Figuræ. ibid.
§. 2. Cur Chriſtus miſit Diſcipulos binos? ibid.
§. 3. Diſcipulus malus opprobrium magiſtri. ibid.

Titulus XI.

Diſcordia. 278

§. 1. Symbola. Similitudines. ibid.
§. 2. Motiva vitandi. ibid.
1. Diſcordia chara dæmoni. ibid.
2. Diſcordia noxia accelerat interitum. 279
§. 3. Alia motiva. ibid.
§. 4. Diſcordiarum origo. ibid.
§. 5. Contra Diſcoediarum ſeminatores. ibid.

Titulus XII.

Diſcretio. 279

§. 1. Symbola. Similitudines. ibid.
§. 2. Diſcretio commendatue. 280
§. 3. Diſcretio ſpirituum. ibid.
§. 4. Indiſcretio. ibid.

Titulus XIII.

Divites. 280

§. 1. Figuræ. Symbola. ibid.
§. 2. Divites ſunt alieni à Deo, virtute &c. ibid.
§. 3. Divites diteſcunt aliena inopia. 281
§. 4. Divites impure peccant. ibid.
§. 5. Divites periculis obnoxii. ibid.
§. 6. Divites ſunt miſeri. ibid.
§. 7. Divitum conditio in morte. ibid.
§. 8. Divites honorantur, promoventur. 282
§. 9. Dives ſit virtute, maximè miſericordia. 282
Miſcellanea. ibid.

Titulus XIV.

Divitiæ. 282

§. 1. Symbola, ſimilitudines. Ex Veteri, & Novo. ibid.
§. 2. Quorum divitiæ magnæ? 283
§. 3. Divitiæ fugaces, vanæ, infidæ. ibid.
§. 4. Mors divitiis ſpoliat. 284
§. 5. Divitiæ etiam dantur improbis. ibid.
§. 6. Divitiæ ſunt inanes, inutiles, viles. ibid.
§. 7. Divitiæ ſunt grave onus. ibid.
§. 8. Divitiæ ſunt ſpinæ, pungunt. 285
§. 9. In divitiis labor, timor, dolor. ibid.
§. 10. Divitiæ turbant ſomnum. ibid.
§. 11. Divitiæ ſunt origo peccatorum. impedimentum virtutis, probitatis &c. ibid.
N. 1. Symbola, & ſimilitudines. ibid.
N. 2. Teſtimonia Exempla, ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 286
§. 12. Divitiæ inducunt oblivionem Dei. ibid.
§. 13. Divites ægrè admittunt pœnitentiam. 287
§. 14. Divitiæ ægrè ad cœlum, facilè ad orcum, deducunt. ibid.
§. 15. Divitiæ ſunt origo ſuperbiæ. ibid.
§. 16. Divitiæ ſunt origo diſcordiarum. ibid.
§. 17. Divitiæ quomodo tractandæ. ibid.
N. 1. Superfluæ ſunt pauperum. ibid.
N. 2. Divitiarum adminiſtrator es, non Dominus. 288.
N. 3. Divitiis bene utere. ibid.
§. 18. Divitiis non apponendum cor. Moderatè ama. ibid.
§. 19. Motiva divitias ſpernendi. ibid.
N. 1. Exemplum Chriſti. ibid.
N. 2. Exempla aliorum. ibid.
N. 3. Alia motiva ex Veteri. Novo. Patribus. 289
§. 20. Divitiæ male partæ noxiæ, ſteriles &c. ibid.
N. 1. Symbola Similitudines. ibid.
N. 2. Exempla ex Veteri. Novo. 290
N. 3. Exempla ex hiſtoricis. ibid.
N. 4. Sententiæ ex Veteri. Novo. ibid.
N. 5. Ex Patribus, & aliis. ibid.
§. 21. Divitiæ veræ. 291

Titulus XV.

Docere. Doctrina. Doctor. 291

§. 1. Deus vult nos ab hominibus doceri. ibid.
§. 2. A quovis velis doceri. ibid.
§. 3. Doctores. ibid.
N. 1. Figuræ. Symbola. ibid.
N. 2. Doctor optimus eſt Deus. ibid.
N. 3. Miſcellanea ex Veteri. Novo. ibid.
N. 4. Ex Patribus, & aliis. 292
§. 4. Doctrina. ibid.
N. 1. Fac, quod doces. ibid.
N. 2. Miſcellanea. ibid.

Titulus XVI.

Dolor. 292

§. 1. Ad dolorem teſtandum ſciſſæ veſtes. ibid.
§. 2. Miſcellanea. ibid.

Titulus XVII.

Dominus. 293

§. 1. Sit miſericors, clemens, benignus. ibid.
§. 2. Sit beneficus, liberalis. ibid.
§. 3. Poteſtate utatur in bonum ſubditorum. 294
§. 4. Dominorum malorum vitia. ibid.
N. 1. Volunt ſibi Deum conformem. ibid.
N. 2. Varia de malis dominis. ibid.

Titulus XVIII.

Domus.

Materialis, & moralis. ibid.

Titu-

Digitized by Google

Titulus XIX.

Dona. ibid.

§. 1. Dona divina omnia magna. ibid.
§. 2. Non omnibus omnia. Ex Veteri. Novo, Patribus, ibid. & 295.
§. 3. Dona dantur in bonum proximorum. ibid.
§. 4. Dona Dei ſunt ſtabilia, & continua. ibid.
§. 5. Dona Dei ad omnes ſe extendunt. ibid.
§. 6. Dona divina, & humana, vocantur benedictiones. 296

E.

Titulus I.

Ebrietas. 296

§. 1 Symbola, & ſimilitudines. ibid.
§. 2. Comparatur dœmoni. ibid.
§. 3 Comparatur pecori; rationem obſcurat. ibid.
§. 4. Eſt ſervilis, probroſa. ibid.
§. 5. Eſt origo multorum vitiorum. ibid.
§. 6. Eſt libidinis mater. ibid.
§. 7. Motiva varia. ebrietatem vitandi. Exempla hiſtorica. ibid. & 298
§. 8. De fœminarum ebrietate, & ſobrietate. ibid.

Titulus II.

Eccleſia. 298

§. 1. Figuræ. Varia nomina. Ex Veteri, & Novo. ibid. & 299.
§. 2. Cur ſimilis Regno cœlorum. ibid.
§. 3. Eccleſiæ dignitas, majeſtas, ſtabilitas &c. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§. 4. Eccleſia Catholica. 300
Miſcellanea. ibid.

Titulus III.

Educatio. 300

§. 1. In genere. ibid.
§. 2. Educatio bona. ibid.
N. 1. Symbola. Similitudines. ibid.
N. 2. Educatio bona durat in ſenectam. Ex Veteri. Novo. 301.
N. 3. Educationis bonæ exempla. Ex Veteri. Novo Hiſtoriis, & vitis Patrum. ibid. & 302
N. 4. Educatio bona Deo grata, meritoria. ibid.
N. 5. Educationis bonæ varia alia motiva. ibid.
N. 6. Educationis bonæ praxes. 1. Non ſit nimis rigida. 2. Parentes ipſi ſint probi. Variæ aliæ praxes. ibid. & 303.
§. 3. Educatio mala. ibid.
N. 1. Symbola conniventis. ibid.
N. 2. Educatio mala punitur à Deo. ibid.
N. 3. Educatio mala diſſuadetur pluribus motivis ex Scriptura, Patribus, & aliis. ibid. & 304.

Titulus IV.

Electio. 304

§. 1. Libera homini ad bonum, & malum. ibid.
§. 2. Motiva bonæ electionis. ibid.
§. 3. Electionis bonæ praxes, & regulæ. ibid.

Titulus V.

Eleemoſyna. 305

§. 1. Symbola. ibid.
§. 2. Eleemoſyna comparatur Sacrificio. ibid.
§. 3. Eleemoſynæ variæ prærogativæ, & laudes. ibid.
§. 4. Eleemoſyna datur Chriſto. Ex Veteri. Novo. Exempla. ibid. & 306.
§. 5. Eleemoſyna nihil perdit. tua ſunt, quæ largiris. ibid.
§. 6. Eleemoſyna eſt lucroſa, fœneratur. 307
§. 7. Eleemoſyna plura accipit. Sententiæ Patrum. ibid. & 308
§. 8. Eleemoſyna neceſſaria, utilis, ad conſequendum cœlum. Ex Veteri, Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§. 9. Exempla Eleemoſynariorum. 309
§. 10. Eleemoſynæ varia motiva. Memoria mortis. ibid.
§. 11. Eleemoſynæ varia Præmia; & alia motiva. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid. & 310
§. 12. Arguuntur parci, tenaces. ibid.
§. 13. Damna, & pœnæ tenacium. Exempla. 311
§. 14. Eleemoſynæ ſint largæ. ibid.
§. 15. Eleemoſynam junge orationi. 312
§. 16. Eleemoſynam junge jejunio. ibid.
§. 17. Eleemoſyna quando exhibenda. ibid.
§. 18. Eleemoſyna quibus danda. ibid.
N. 1. Egentibus non habentibus. ibid.
N. 2. Egenis Religioſis. ibid.
N. 3. Egenis verecundis. 313
§. 19. Non diſcute indigentiam, merita. ibid.
§. 20. Non rogatus ſuccurre. ibid.
§. 21. Eleemoſyna ſit occulta cum bona intentione. 314
§. 22. Tu ipſe da, non per alium; & de tuo. ibid.

Titulus VI.

Epiſtolæ S. Pauli. 314

Titulus VII.

Evangeliſtæ. ibid.
Figuræ. ibid.

Titulus VIII.

Evangelium. 315

§. 1. Figuræ. Symbola. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§. 2. Evangelii laudes. ibid.
§. 3. Evangelii æſtimatio, & honor. ibid.

Titulus IX.

Euchariſtia. 316

§. 1. Figuræ. Symbola. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§. 2. Vocatur vita, & vivificat. ibid.
§. 3. In ea reali præſentia Chriſti. 317
§. 4. Velatus in ea Chriſtus. ibid.
§. 5. Amor, qui in Euchariſtia à Chiſto exhibetur. Ex Veteri, Novo. Patribus, & aliis. 318
§. 6. Euchariſtia unit nos Chriſto. ibid.
§. 7. Plena dulcibus deliciis. ibid.
§. 8. Chriſti D. in ea liberalis magnificentia. Ex Veteri pleraque figurate. Novo. Patribus & aliis. 319. 320
§. 9. Confortat; eſt victorioſa. Ex Veteri pleraque figurate. Ex Novo. Patribus. ibid. & 321
§. 10. Illuminat, docet. ibid.
§. 11. Antidotum contra vitia, tentationes. ibid.
§. 12 Eſt amuletum caſtitatis. 322
§. 13 Renovat, ſanctificat, auget gratiam, &c. ibid.
§. 14 Beatam, ac ſuavem facit mortem. 323
Varia de bonis, quæ adfert Euchariſtia. ibid.
§. 15. Præparatio ad Euchariſtiam in genere. Ex Veteri. Novo. ibid.
§. 16. Euchariſtiam accede mundus cum gratia. Ex Veteri. Novo. 324
§. 17. Accede pœnitens, contritus. ibid.
§. 18. Euchariſtiam indigne ſumentes. Ex Veteri. Novo, Patribus, & aliis. 325. 326
Appendix præcedentis paragraphi. ibid.
§. 19. Accede caſtus, ſine impuritate carnali. ibid.
Cum renovatione tui. Cum humilitate, reverentia, & timore. 327
§. 20. Accede cum viva fide. ibid.
§. 21. Accede cum deſiderio, gaudio, ſinè nauſea. Ex Veteri. Novo, Patribus. Exempla. ibid. & 328
§. 22. Accede ſinè rancore. pacificus, &c. Motiva ex Veteri. Novo, Patribus, & aliis. ibid. & 329
§. 23. Imitare, quod ſumis. Ex Veteri. Novo. Patribus. ib. & 330.
§. 24. Sume cum memoria Paſſionis. ibid.
§. 25. Sume cum memoria mortis, & deſiderio cœli. 331
§. 26. Quid poſt Euchariſtiæ ſumptionem agendum. Ex Veteri. Novo. ibid. & 332
§. 27. Euchariſtiam frequenter ſume; non differ. ibid.
§. 28. Communio menſtrua. 333
§. 29. Communio menſtrua eſt motivum fugiendi peccata. ibid.
§. 30. Communio menſtrua eſt motivum virtutum, Sanctitatis, &c. ibid.
Miſcellanea. ibid.

Titu-

Titulus X.

Examen conſcientiæ generale. 333

§. 1. Symbola. Similitudines. ibid.
§. 2. Motiva Examen faciendi. 334
§. 3. Examen conſcientiæ particulare. ibid.

Titulus XI.

Exemplum. 334

§. 1. De bonis, & malis, in genere. ibid.
§. 2. Exempla bona. ibid.
N. 1. Figuræ. Symbola. Similitudines. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid. & 335
N. 2. Bonorum Exemplorum vis, & efficacia. ibid.
3. Exempla efficaciora verbis. 336
4. Exempla bona Superiorum ſequuntur ſubditi. Symbola. ibid.
N. 5. Teſtimonia, & exempla. Ex Veteri Novo. ibid. & 337.
N. 6. Exempla bona ſuadentur, prœmiantur. ibid.
§. 3. Exempla mala. ibid.
N. 1. Vis, & efficacia. ibid.
N. 2. Mala ſuperiorum ſequuntur ſubditi. 338
N. 3. Teſtimonia, & exempla. ibid.

Titulus XII.

Exercitia ſpiritualia. 338

§. 1. Figuræ. Symbola. ibid.
§. 2. Motiva. ibid.

F.

Titulus I.

Fama. 339

§. 1. Symbola. Similitudines. ibid.
§. 2. Habe curam famæ. ibid.
Motiva.
N. 1 Exemplum Chriſti. ibid.
N. 2. Exempla alia. ibid.
N. 3. Motiva varia. ibid.
§. 3. Fama mala. 340

Titulus II.

Fœmina. 340

§. 1. Creatio. Natura. ibid.
§. 2. Fœminarum laudes, & prærogativæ. ibid.
Miſcellanea in fœminarum laudem. 341
§. 3. Syllabus fœminarum probarum eximiarum. ibid.
§. 4. Fœminæ confundunt viros. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid. & 342.
§. 5. Quæ virtutes maximè ornent fœminas. ibid.
N. 1. Solitudo. Ex Veteri. Novo, variis authoribus. ibid. & 343.
N. 2. Silentium. Sint breviloquæ, maximè cum viris. ibid.
N. 3. Caveant videre, & videri. ibid.
§. 6. Fœminarum vituperia, & vitia, in genere. Ex Veteri, Novo. Patribus, & aliis. ibid. & 344
§. 7 Sunt loquaces, garrulæ, curioſæ &c. ibid.
§. 8. Earum periculoſum conſortium, affatus, auditus. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 345
§. 9. Fœminarum aſpectus nocet. 346

Titulus III.

Fervor in Dei obſequio. 346

§. 1. Symbola. Similitudines. ibid.
§. 2. Fervoris motiva. ibid.
1. Prior tepor, priora peccata. ibid.
2 Brevis fervor melior longo tepore. 347
3. Brevitas vitæ ſuadet fervorem. ibid.
4. Exempla. ibid.
5 Fac, quod potes. ibid.
§. 3. Varia alia motiva ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.

Titulus IV.

Feſta. 348

§. 1. Conſecra divino cultui, rebus ſpiritualibus. Ex Veteri. Novo, Patribus. ibid.
§. 2. Conſecra operibus miſericordiæ. 349
§. 3. Contra labores in feſtis vetitos. ibid.

Titulus V.

Fidelitas. 349
Dei in promiſſis. ibid.

Titulus VI.

Fides. 350

§. 1. Figuræ. Symbola. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§. 2. Fides prævia eſt neceſſaria ad viſionem beatificam. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 351
§. 3. Fides obſcura. Pleraque ſymbolice. ibid.
§. 4. Fides certa, infallibilis. 352
§. 5. Signa, & motiva credibilitatis. ibid.
§. 6. Fidei laudes, fructus &c. ibid.
§. 7. Fides requirit opera. Figuræ. Symbola, ſimilitudines. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 353
§. 8. Super hac materia teſtimonia ex Veteri. Novo. Patribus. 354.
§. 9. Fides cum amore. Figuræ, Symbola. ibid.
§. 10. Prædicta confirmantur ex Novo. Patribus. ibid. & 355
§. 11. Fides cum ſpe, ibid.
§. 12. Fides gaudet, & creſcit, adverſis. ibid.
§. 13. Fidei tepidæ. & defectuoſæ damna. ibid.

Titulus VII.

Fiducia in Deum. 356

§. 1. Sui ſecura dormit. ibid.
§. 2. Vincit omnia ardua. ibid.
§. 3. Non eſt vacua. ibid.
§. 4. Roboratur potentia Dei. ibid.
§. 5. Fiduciæ in Deum exempla. 357
§. 6. Diffidentia Deo diſplicet. ibid.
§. 7 Fiduciæ in Deum motiva alia. ibid.
§. 8. Fiducia in Deum de alimentis. ibid.
§. 9. Fiduciam non colloca in temetipſo. ibid.

Titulus VIII.

Filii. 358

§. 1. Donum Dei. Varia nomina. Ædificium domus, &c. ibid.
§. 2. Filii primogeniti privilegia, ibid.
§. 3. Filii imitentur bonos parentes. ibid.
§. 4. Filii boni malorum parentum; mali bonorum. ibid.
§. 5. Filii ament obſervent ſuos parentes, ac juvent. ibid. & 359
Exempla filialis amoris. ibid.
§. 6. Filialis obedientia. ibid.
§. 7. Filii impii in parentes. Pœnæ talium Filiorum. ibid.
§. 8. Quomodo filii malè immolentur. ibid.
§. 9. De Filiorum hæreditate. 360
§. 10. De Filiorum jactura. ibid.

Titulus IX.

Filius Dei Chriſtus. 360

§. 1. In genere. ibid.
§. 2. Cur CHRISTUS vocetur Filius David. ibid.
§. 3. Cur ſe vocet Filium hominis. 361

Titulus X.

Filii Dei adoptivi. 361

§. 1. In genere. ibid.
§. 2. Filiorum DEI adoptivorum obligatio. ibid.
§. 3. Filii tropologicè ſumpti. ibid.

Titu-

Titulus XI.

Finis. 362

§. 1. Finem boni, & mali exitum, perpende. ibid.
§. 2. Finis hominis, in quem creatus. ibid.
§. 3. Motiva hunc finem conſequendi. 363

Titulus XII.

Fontes ſacri. 363

Titulus XIII.

Forma. 364
§. 1. In quo conſiſtat. Quæ vera. ibid.
§. 2. Forma exiguam, caducum, bonum. ibid.
§. 3. Forma trahit, vincit. ib.
§. 4. Forma exterior, & interior. ibid.
§. 5. Forma adſcititia. Miſcellanea. ibid.

Titulus XIV.

Fortitudo Animi. 364
§. 1. Symbola. ibid.
§. 2. Fortitudo in vincendis difficultatibus. Miſcellanea. 365

Titulus XV.

Fortuna. 365

Titulus XVI.

Fraus. ibid.

Titulus XVII.

Fuga Chriſti in Ægyptum. ibid.

G.

Titulus I.

Gabriel. 366

Titulus II.

Gaudia. ibid.

§. 1. De gaudiis in genere. ibid.
Symbola. Varia. ibid.
§. 2. Gaudia vera. ibid.
N. 1. Hic non quære. ibid.
N. 2. Quibus vera dentur. ibid.
N. 3. Sunt in corde, non in ore. 367
N. 4. Varia de gaudiis veris ſpiritualibus. ibid.
§. 3. Gaude in Deo. Ex Veteri, Novo. & Patribus. ibid.
§. 4. Gaudia falſa, Mundi. terrena &c. 368
N. 1. Deſinunt in luctum. ibid.
N. 2. Non hic, & ibi. ibid.
N. 3. Offer Deo. ibid.
N. 4. Miſcellanea.

Titulus III.

Gloria vana. 369

§. 1. Figuræ, & ſimilitudines. ibid.
Ex Veteri, Novo, Patribus, & aliis. ibid.
§. 2. Vanæ gloriæ damna, & motiva vitandi, Ex Veteri, Novo, Patribus, & aliis. ibid. 370
§. 3. Exempla ſpernentium, fugientium. ibid.
N. 1. Chriſtus Dominus. ibid.
N. 2. Exempla alia. ibid.
§. 4. Gloriam fugiendo aſſequeris. ibid.
§. 5. Antidota contra vanam gloriam. 371
§. 6. Nihil ſibi, ſed DEO omnia, attribue. ibid.
N. 1. Symbola. ibid.
N. 2. Exempla ex Veteri. Novo. ibid. & 372
Motiva varia. ibid.
§. 7. Abſconde virtutes, bona opera &c. ibid.
N. 1. Symbola, & ſimilitudines. ibid.
Ex Veteri, & Novo. ibid.
N. 2. Ex variis authoribus. 373
N. 3. Exempla. Chriſtus D. ibid.
N. 4. Alia exempla ex Veteri. Novo. ibid.
N. 5. Motiva varia. Ex Veteri. Novo, Patribus. 374
§. 8. Veram gloriam quære. ibid.
§. 9. Gloriam Dei unicè quære. 375
Deo gloria, nobis pax. ibid.

Titulus IV.

Gratia Dei actualis, ſeu præveniens. 375

§. 1. Symbola ex Veteri, Novo, & Patribus. ibid. & 376
§. 2. Gratiæ actualis neceſſitas. ibid.
N. 1. Figuræ, & Symbola. ibid.
N. 2. Probatur ex Veteri, Novo, Patribus. ibid.
§. 3. Gratiæ efficacia. Ex Veteri, Novo, Patribus, & aliis. 377
§. 4. Gratia Dei prompta, ſe omnibus communicare. ibid.
§. 5. Gratiæ cooperare. 378.
Figuræ, Symbola ex Veteri Novo. ibid.
Motiva ex Veteri, Novo, Patribus, & aliis. 379. 380
§. 6. Gratia Dei requirit noſtram diſpoſitionem. ibid.
Symbola Teſtimonia ex Novo, & Patribus. ibid.

Titulus V.

Gratia habitualis. 381

§. 1. Symbola. ibid.
§. 2. Gratiæ præſtantia. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§. 3. Gratia Dei parit angelicam, & humanam. 382
§. 4. Gratiam divinam ſolet excludere humana. ibid.
§. 5. De gratia humana. ibid.

Titulus VI.

Gratitudo erga Deum. 383

§. 1. Symbola. ibid.
§. 2. Exempla. ibid.
§. 3. Gratitudo digna pluribus beneficiis. ibid.
§. 4. Gratitudo ſit communis omnium. 384
§. 5. Gratitudo non ſit frigidior petitione. ibid.
§. 6. Exempla æquè ferventis gratitudinis, ac petitionis. ibid.
§. 7. Quid retribuam? Pſ. 115. ibid.
N. 1. Amorem. ibid.
N. 2. Pœnitentiam, obſervationem præceptorum. ibid.
§. 8. Gratitudo erga homines. 385
§. 9. Gratitudo animalium. ibid.

Titulus VII.

Gratiæ Deo agendæ. 385

Motiva ex Veteri. ibid.
Exempla. ibid.
Ex Patribus, & aliis. 386

Titulus VIII.

Gula. 386
§. 1. Symbola. ibid.
§. 2. Motiva vincendi. ibid.
§. 3. Gula morborum origo. ibid.
§. 4. Gula noxia ſpiritui. ibid.
§. 5. Gula origo vitiorum. 387
§. 6. Gula mater libidinis. ibid.
§. 7. Gulam mortificantium exempla. ibid.
Miſcellanea. ibid.

H.

Titulus I.

Hæreſis. 388

§. 1. Utiles Eccleſiæ. ibid.
§. 2. Figuræ. Varia. ibid.

Titu-

§. 12. Jejunio junge pœnitentiam, bona opera. Jejuna à peccatis. ib.

Titulus IV.

Imitatio. 418

§. 1. Imitatio Dei Patris ex Veteri. Novo. ibid.
§. 2. Imitatio Chriſti D. Figuræ. Symbola. ib.
§. 3. Imitandi Chriſtum D. motiva. Ex Veteri. Novo. 419
§. 4. Imitatio Chriſti patientis. Figuræ. Symbola. ib.
Motiva ex Novo. Patribus, & aliis. ib.
§. 5. Imitatio Sanctorum. 420
N. 1. Symbola. Similitudines. ib.
N. 2. Motiva. 1. Mereris nomen ejus, quem imitaris. 2. Per eam verè laudantur, & coluntur. ib. & 421
Varia alia motiva. Miſcellanea. ib.

Titulus V.

Incarnatio. 421

§. 1. Figuræ ex Veteri. Canticum. Ver. varia. Sapientiæ domus. Oſculum. Accubitus. Varia. Nuptiæ. Alia Symbola. ib. 422 423
§. 2. Cur incarnata ſecunda Perſona. ib.
§. 3. Incarnatio opus ſtupendum divinæ Potentiæ. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib. & 424
§. 4. Incarnatio opus immenſi amoris. Ex Veteri. Novo. Patribus. & aliis. ib.
§. 5. Affinis præcedenti. In incarnatione Chriſtus eſt frater noſter. 425
§. 6. Incarnatio opus ſummæ benignitatis, clementiæ &c. ib.
§. 7. Incarnationis circumſtantiæ, loci, temporis &c. ib.
§. 8. Incarnati verbi humilitas. ib.
§. 9. Incarnatio quanta bona humano generi attulerit. ib.
Ex Veteri Novo. Patribus, & aliis. ib. 426
§. 10. Incarnatio, noſtra gloria, honor, exaltatio. ib.
§. 11. Incarnationis fines nobis ſalutares. ib.
§. 12. Incarnatio honoranda. 427

Titulus VI.

Inconſtantia. 427

§. 1. Symbola. Similitudines. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib.
§. 2. Inconſtantia magna in homine. ib.
§. 3. Inconſtantiæ exempla. Ex Veteri. Novo. 428
§. 4. Inconſtantiæ malitia, damna. ib.

Titulus VII.

Infantia. 428

§. 1. Omnia; & præſagia bona. ib.
§. 2. Infantes ab Herode occiſi. 429

Titulus VIII.

Infernus. 429

§. 1. Figuræ. Similitudines. ib.
§. 2. Inferni pęnæ in genere, quàm horrendæ. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 430
§. 3. Inferni pęnæ in particulari. 1. Pæna damni. 2. Pæna ſenſus. 3. Pæna animi Varii cruciatus animi ex Veteri, & Novo. 4. Deſperatio ſine ſpe veniæ, ſolatii &c. Ex Veteri. Novo. Patribus. 5. Æternitas. ib. 431. 432
§. 4. Inferni timor ſalutaris. ib.
§. 5. Inferni memoria, & oblivio. ib.

Titulus IX.

Ingratitudo. 433

§. 1. Symbola. Similitudines. ib.
§. 2. Ingratitudo erga Deum. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib.
§. 3. Ingratitudo erga homines. 434

Titulus X.

Inimicorum dilectio. 434

§. 1. Symbola. Similititudines. ib.
§. 2. Inimicos diligendi motiva varia. 1. Chriſtus D. dilexit Judam. Crucifixores. Alios inimicos. 2. Inimicos dilexerunt Sancti. 3. Quia præceptum Domini eſt. Ex Veteri. Novo 4. Vindictam ſibi Deus reſervat. 5. Inimici magis proſunt, quàm obſint. Ex Veteri pleraque Symbolicè. Ex Novo. Patribus. 6. Odio & vindicta tibi noces. 7 Inimicis ignoſcere fortitudo victoria Ex Veteri. Novo. Patribus. 8. Inimicis ignoſcere, opus eximium, meritorium. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis 9. Inimicis ignoſcere eſt regia virtus. In Davide Continuatio ejuſdem argumenti. Ex Veteri. 10. Non ignoſcere ignobile, vile. 11. Ignoſcere, eſt quid divinum. 12. Facit, & probat filium Dei. 13 Inimicos beneficiis facies amicos. 14 Remittenti fit remiſſio. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis 15. Paſſio Chriſti. 16 Memoria mortis, Judicii. Varia alia motiva Ex Veteri. Patribus, & aliis. Miſcellanea de inimicis. ib. & ſeqq. uſque ad 440.

Titulus XI.

Injuriæ. 440

§. 1. Deus noſtras præ ſuis vindicat. ibid.
§. 2. Injurias Dei præ tuis ſenti, & vindica. 441
N. 1. Id egit Chriſtus. ibid.
N. 2. Alia exempla, & motiva. ibid
N. 3. Injuriæ DEI minus zelantur. ib.
§. 3. Injuriam proximo non infer, nec inferri patere. ib

Titulus XII.

Innocentia. 441

§. 1. Figuræ. Similitudines. ib.
§. 2. Innocentia defenditur à Deo. Exempla S. Scripturæ. Hiſtoricæ. ibi.
§. 3. Innocentia vincit, proditur. 442
[§. 4., hidden by a stray line] Innocentiam cuſtodiendi motiva. ib.

Titulus XIII.

Inſpirationes divinæ. 442

§. 1. Figuræ. Symbola. ib.
§. 2. Inſpirationes exequendi motiva. 443

Titulus XIV.

Intellectus. 443

Titulus XV.

Intentio. 444

§. 1. Bonæ, puræ, ſimplicis, Figuræ. Symbola. Comparata Dexteræ. Oculo. Alia Symbola. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib.
§. 2. Intentionis puræ exempla Ex Veteri. Novo. 445
§. 3 De intentione pura ſententiæ Biblicæ Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 446
§. 4. Intentio optima, ut placeas Deo. ib
§. 5. Intentio judicat omnes. Ex bona, vel mala, bonum aut malum, opus. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ib.
§. 6. Intentio non pura, non recta. 447

Titulus XVI.

Interiora. 447

§. 1. Præ exterioribus cura. Ex Veteri. Novo. ib.
§. 2. Exteriora, & interiora, bona ſint. 448

Titulus XVII.

Interpretatio. 449

§. 1. Bona Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§. 2. Mala. ibid.

Titulus XVIII.

Invidia. 449.

§. 1. Symbola. Similitudines. Comparatur tenebris. ibid.
Alia Symbola Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§. 2. Invidia ſeipſam cruciat, & affligit. Exempla. Sententiæ 450
§. 3. Invidiæ malitia. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 451
§. 4. Invidia ſola vult gloriam. & commodum. Symbola. Exempla. Sententiæ. ibid.
§. 5. Ab invidia alieni admittunt conſortes. D. Deus. Chriſtus D. Sancti & probi Ex Veteri. Novo. 452
Miſcellanea. ibid.

Titulus XIX.

S. Ioannes Baptiſta. 453

§. 1. Figuræ. Symbola. Ex Veteri. Novo. ibid.
§. 2. S. Ioannis nativitas, & circumciſio. 454
§. 3. S. Ioannis nomen. ibid.
§. 4. S. Ioannis officium. ibid.
§. 5. S. Ioannis variæ laudes. ibid.
§. 6. S. Ioannis Prædicatio. ibid.
§. 7. S. Ioannis virtutes. Num. 1. Humilitas. 2. Zelus. 455
3. Reliquæ virtutes. ibid.

Titulus XX.

S. Ioannes Evangeliſta. 455
§. 1. Figuræ. ibid.
§. 2. S. Ioannis laudes, excellentia. ibid.
§. 3. In S. Ioannem Chriſti amor, & favor. 456
§. 4. S. Ioannes reſpiciens B. Virginem. ibid.
§. 5. S. Ioannis ſanctitas, virtutes. ibid.
§. 6. S. Ioannes Martyr. 457

Titulus XXI.

S. Ioſeph nutritius Chriſti D. 457
§. 1. Figuræ. ibid.
§. 2. S. Ioſeph dignitas, felicitas, deliciæ. ibid.
§. 3. S. Ioſeph ſanctitas, virtutes. ibid.

Titulus XXII.

Ira. 458

§. 1. Symbola. Similitudines. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§. 2. Iram vincendi motiva. Ex Veteri. Novo. Patribus. ibid.
§. 3. Ira eſt contraria rationi, judicio, ſtulta. ibid.
Symbola. Teſtimonia ex Veteri. Novo. Patrib. & aliis. 459
§. 4. Iram ratione rege. ibid.
§. 5. Iram vincentium exempla. ibid.
§. 6. Iram frænandi motiva alia. ibid.
§. 7. Iræ uſus bonus, ira ſancta. Ex Veteri. Novo. Patrib. 460
§. 8. Iram in ſe vincendi remedia. ibid.
§. 9. Ira quibus mediis in aliis correcta. ibid.

Titulus XXIII.

Ira Dei. 461

§. 1. Iram Dei ſequitur clementia, beneficentia &c. ibid.
Figuræ. Teſtimonia ex Veteri. Novo. ibid.
§. 2. Ira Dei maxima, non iraſci. ibid.
§. 3. Ira DEI eſt miſericordia, ei juncta. 461
§. 4. Iram Dei nos ipſi accendimus. ibid.
§. 5. Ira Dei timenda. ibid.

Titulus XXIV.

Iudas Proditor. 462
§. 1. Figuræ. ibid.
§. 2. Iudæ beneficia à Chriſto D. collata. 463
§. 3. Iudæ malitia. ibid.
§. 4. Iudæ infelicitas. ibid.
Miſcellanea. ibid.

Titulus XXV.

Iudex. 464
§. 1. Figuræ. Dignitas. ibid.
§. 2. Iudex non reſpiciat perſonas, ſit æqualis. ibid.
N. 1. Symbola. Similitudines. ibid.
N. 2. Motiva. Teſtimonia. Ex Veteri. ibid.
N. 3. Ex Novo. Patribus, & aliis. 465
§. 3. Iudex non acceptet munera. ibid.
N. 1. Exempla non acceptantium. ibid.
N. 2. Munera faciunt mutum. ibid.
N. 3. Munera excæcant. 466
N. 4. Munera pervertunt, corrumpunt. Maximè per uxorem data. ibid.
N. 5. Munera non accipiendi motiva varia. ibid.
§. 4. Iudex ſit difficilis ad credendum; tardus, accuratus ad judicandum. Ex Veteri. Novo. ibid.
§. 5. Audiatur & altera pars. Ex Veteri. Novo. 467
§. 6. Iudex non ſoli auditui credat, viſum adhibeat. ibid.
§. 7. Iudex ſit impavidus. ibid.
§. 8. Iudex non judicet juxta voluntatem, potentiam. ibid.
§. 9. Iudex non protrahat cauſas. 468
§. 10. Iudex egentes, viduas, &c. adjuvet. ibid.
§. 11. Num. 1. Iudex puniat reos. N. 2. Indemnibus innocentibus, parcat. ibid.
N. 3. Non parcat majoribus præ minoribus. Ex Veteri. Novo. ibid.
N. 4. Punire auget, non minuit, authoritatem. 469
N. 5. Puniat, non ſpoliet. ibid.
§. 12. De judicibus malis. & iniquis. ibid.

Titulus XXVI.

Iudicium extremum. 469

§. 1. Figuræ. Symbola. Ex Veteri. Novo. ibid.
§. 2. Iudicium quàm horrendum. Timetur iratus Homo, & Angelus. Quantò magis Chriſtus iratus. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 470
§. 3. Iudicium tremendum à voce Iudicis. Timetur vox irati hominis, & angeli Quantò magis irati Dei judicis. Ex Veteri. Novo. 471
§. 4. Iudicium horribile ob alias cauſas. Ex Veteri. Novo. 472
§. 5. Iudicium horribile ob miſterium incarnationis, & priorem miſericordiam. Figuræ. Symbola. Teſtimonia. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 473. 474
§. 6. Iudicium horribile ob crucem, & Paſſionem. 475
§. 7. Iudicium horribile ob rationem reddendam. ibid.
§. 8. In judicio quoniam accuſatores. ibid.
§. 9. In judicio nullus concuſationis locus. ibid.
§. 10. Iudicium erit ſinè ullo patrocinio. refugio. 476
§. 11. In judicio proderunt opera bona, virtutes ibid.
§. 12. In judicio omnia patebunt. Iudex omniſcius. 477
§. 13. In judicio pudor, confuſio. ibid.
§. 14. Iudicium quibus non timendum, ſed expectandum. ibid.
§. 15. Iudicium ſalubriter timetur. 478
§. 16. Iudicium cur univerſale. ibid.
§. 17. Iudicii memoria ſuadetur. Ex Veteri. Novo Patribus. ib.
§. 18. Ad judicium præparatio. ibid.
§. 19. Iudicium ut propinquum. ſpecta. ibid.
Miſcellanea. ibid.

Titulus XXVII.

Iudicia Dei. 479

§. 1. Non ſcruteris. Sunt probis ſolatio. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid. 480
§. 2. Iudicia divina, & humana. ibid.

Titulus XXVIII.

Iudicia humana. 480

§. 1. Errant ſæpe, & falluntur. Exempla. Teſtimonia. Ex Veteri. Novo. ibid.
§. 2. Iudicia humana ſperne, fer patienter. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. 481

Titulus XXIX.

Iudicium rationis. 481

§. 1. Sit rectum de re omni. ibid.

Titulus XXX.

Judicia temeraria. 482

§. 1. Motiva vitandi. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid.
§. 2. Exempla temerè judicantium. ibid.
§. 3 Qualis tu es, tales alios judicas. ibid.
N. 1. In genere de bonis, & malis. ibid.
N. 2. Boni bene judicant. Ex Veteri. Novo. ibid
N. 3. Mali malè judicant. Ex Veteri. Novo. Patribus. 483

Titulus XXXI.

Iuramentum. 484
Motiva vitandi. ibid.

Titulus XXXII.

Iuſtitia. ibid.
§. 1. Figuræ. Symbola. ibid.
§. 2. Iuſtitiam ama, & exerce. ibid.
§. 3. Iuſtitiam junge miſericordiæ. 485
§. 4. Iuſtitia juſtificans. ibid.
§. 5. Iuſtitia Phariſaica. ibid.

Titulus XXXIII.

Iuventus. 485
§. 1. Symbola. ibid.
§. 2. In iuventute præclari, Sapientia certitudine, Prælati ſenioribus. ibid.
§. 3. Iuventutem Deo impende. 486

L.

Titulus I.

Labor.
§. 1. Symbola. ibid.
§. 2. Labore parta ſunt chara. Ex Veteri, & Novo. Ex Patribus, & aliis. ibid.
§. 3. Laboris varia motiva. Ex Veteri. Novo. Patribus, & aliis. ibid. 487
§. 4. Labor pro Deo ſolum nobis eſt moleſtus. ibid.
Miſcellanea

Titulus II.

Lacrymæ.

§. 1. Symbola & ſimilitudines. Ex Veteri. & Novo. Ex Patribus, & aliis. ibid.
§. 2. Lacrymarum, pretium, utilitas, laudes variæ. Ex Veteri, & Novo. Ex Patribus & aliis. Exempla. 488
§. 3. Lacrymæ, Deo, & filio ejus incarnato charæ. 489
§. 4. Lacrymæ comparantur aquæ mundanti, Baptiſmo. Ex Veteri, & Novo. Ex Patribus, & aliis. ibid.
§. 5. Lacrymæ avertunt iram Dei, & pœnas. ibid.
§. 6. Lacrymæ pro peccatis ſuadentur, laudantur. Ex Veteri, & Novo. Ex Patribus & aliis. 490
§. 7. Lacrymis non abutere; non ob futiles cauſas. Ex Veteri, & Novo. Ex Patribus, & aliis. ibid. 491
§. 8. Lacrymarum bonus uſus, & ex bonis cauſis. Ex Veteri, & Novo. Exempla hiſtorica. ibid.
§. 9. Lacrymæ reſpicientes amorem. 492
. 10. Lacrymæ Chriſti. ibid.
Miſcellanea de lacrymis. ibid.

Titulus III.

Lætitia. 492
§. 1. Symbola. ibid.
§. 2. Lætitia in genere. ibid.
§. 3. Lætitia vera, ſpiritualis, Sanctorum. ibid.
§. 4. Lætitia vana, & inepta. Ex Veteri, & Novo, Ex Patribus, & aliis. 493
§. 5. Lætitia ſit modeſta. ibid.

Titulus IV.

Latro pœnitens. 493
§. 1. Fides illius. ibid.
§. 2. Variæ aliæ virtutes, dignitas, eminentia. ibid.

Titulus V.

Laudes. 494

§. 1. Laudandi DEUM motiva, & media. ibid.
§. 2. Laudandus DEUS in proſperis, & adverſis. ibid.
§. 3. Laus peccatoris reiicitur. ibid.
§. 4. Qui à DEO laudantur, beati. 495
§. 5. Laudes Sanctorum & illuſtrium virorum. ibid.
§. 6. Laude dignos imitare. ibid.
§. 7. Laudes ſunt virtutis ſtimuli. ibid.
§. 8. Laudes humanæ vanæ, fugiendi. N. 1. Symbola. N. 2. Laudes ſpernentium exempla. N. 3. Laudes ſpernendi varia motiva. ibid.

Titulus VI.

S. Laurentius. 496

Titulus VII.

Lectio ſpiritualis. ibid.

Titulus VIII.

Lex. ibid.
§. 1. Vetus. ibid.
§. 2. Nova. 497
§. 3. Leges humanæ. ibid.

Titulus IX

Liberalitas. 497
§. 1 Symbola. ibid.
§. 2. Liberalitas propria eſt nobilitas. ibid.
§. 3. Liberalitas eſt regia virtus. N. 1. Ex Veteri, & Novo. Et aliis. N. 2. Liberalitas eſt regia virtus Chriſti Domini. 498
§. 4. Liberalitas eſt divina virtus. ibid.
§. 5. Liberalitatis alia motiva. 499

Titulus X.

Liberalitas Dei, & Chriſti. 499
§. 1. In genere. Ex Veteri. Ex Novo. Ex Patribus. ibid.
§. 2. Deus offenditur retardantibus, non acceptantibus beneficia. 500
§. 3. DEI deſiderium, & ſitis dandi. ibid.
§. 4 Deus promptior ad dandum, quam nos ad accipiendum. ib.
§. 5. Deus regit ſua beneficia. ibid.
§. 6. Deus dando reputat ſe accipere; ſuum dicit, quod donat. Ex Veteri. Ex Novo. Ex Patribus. 501
§. 7. DEUS pronior ad dandum, quam accipiendum. Seu, dum petit, vult dare. ibid.
§. 8. Deus dat plura, & meliora, quam petimus. Ex Vet. Ex Novo, & Patribus. ibid. & 502
§. 9. DEUS dat plura, quam promiſerit. ibid.
§. 10. Dei liberalitas in remunerando. Ex Veteri. Ex Novo. Et Patribus, & aliis. ibid.
§. 11. Suadetur mutua erga Deum liberalitas: reprehenditur parcitas. Ex Vet. Ex Novo, & Patribus. 503. 504

Titulus XI.

Libertas. 504
§. 1. Symbola. ibid.
§. 2. Miſcellanea. ibid.

Titulus XII.

Libri. ibid.
§. 1. Laudari, amari. ibid.
§. 2. Libri mali. 505
Miſcellanea. ibid.

Titulus XIII.

Lilia. 505

Titulus XIV.

Lingua. ibid.
§. 1. In genere. ibid.
§. 2. Lingua prodit hominem. & ejus mentem. ibid.
§. 3. Lingua cuſtodienda, frœnanda: vix frœnatur. Ex Vet. & Novo. Ex Patribus, & aliis. 506
§. 4. Lingua periculoſum membrum. ibid.

§. 5. Lin-

§. 5. Lingua noxia. Ex Vet. & Novo. Ea Patribus, & aliis. 507
§. 6. Linguæ varia vitia. ibid.
§. 7. Lingua bona, ſancta &c. ibid.

Titulus XV.

Locus. 507

Longanimitas Dei vide tit. Miſericordia.

Titulus XVI.

Luxuria. 508

§. 1. Symbola, ſimilitudines. Ex Veteri. Ex Novo. Ex Patribus, & aliis. ibid.
§. 2. Luxuria inſatiabile peccatum. Symbola Ea Veteri. Ea Novo & Patribus. ibid.
§. 3. Luxuria inveterata vix corrigibilis. N. 1. Ex Veteri. Ex Novo. Ea Patribus, & aliis. N 2. Luxurioſus dicit. non poſſum. N. 3. Luxuria durat in mortem. 509 510. 511
§. 4. Propter luxuriam multi damnantur. ibid.
§. 5. Luxuria ægrè vincitur: multis amuletis opus eſt. Ex Vet. Ea Novo, Patribus, & aliis. ibid.
§. 6. Luxuria eſt contraria lumini rationis, & fidei. Ex Veteri. Ex Novo, & Patribus. 512
§. 7. Luxuria vicina, & affinis, morti. ibid.
§. 8. Luxuria vicina, & affinis, Inferno. ibid.
§. 9. Luxuria facit ex homine pecus. ibid.
§. 10. Luxuriæ comes egeſtas. 513
§. 11. Luxuria fœdum vitium. ibid.
§. 12. Luxuria facit vilem. ibid.
§. 13. Luxuriæ malitia, & gravitas. Ex Veteri, & Novo. Ex Patribus, & aliis. ibid.
§. 14. Luxuria Spiritui Sanct & Chriſto. exoſa. 514
§. 15. Luauria eſt dæmoni amica. ibid.
§. 16. Luauriæ pœnæ. ibid.
§. 17. Luxuria habet triſtem, & amarum finem. ibid.
§. 18. Luxuriam vincendi motiva. Ex Veteri. Ex Novo, & Patribus. ibid.
§. 19. Luauriæ origo. 515
§. 20. Contra Luxuriam amuleta, & remedia, 1. Memoria noviſſimo um, & mortis. Ex Veteri, & Novo. Ex Patribus Exempla. Memoria Judicii. Memoria Inferoi. 2. Memoria præſentis Dei. 3. Memoria Paſſionis. Exempla. 4. Amor Dei. 5. Fuga occaſionis. 6. Mortificatio. Jejunium. Varia amuleta. ibid. 516. 517.

Vide plura tit. Caro. Caſtitas. Peccata Capitalia: Voluptas.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

0056473558

Digitized by Google